13
0 1
24

n

13-17. D. 37

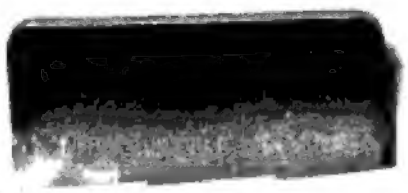

Digitized by Google

Digitized by Google

AVGVSTINVS BARBOSA; I. V. DOCTOR DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI.

Digitized by Google

PASTORALIS SOLICITVDINIS,

SIVE DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI

TRIPARTITA DESCRIPTIO.

CVIVS PARS

PRIMA *Episcoporum institutionem, electionem, consecrationem, munus, Patriarchalium Sedium erectionem, & Archiepiscopalem præstantiam;*

II. *Quicquid ad Episcopi est potestatem, tam quoad Sacramenta, & Ordines conferendos, quàm quoad dispensationes elargiendas:*

III. *Quod ad casuum reseruationem, residentiam Episcopalem, beneficiorum collationem, Ecclesiarum visitationem, Vicarij constitutionem, monitoriorum concessionem; denique ad totius iurisdictionis exercitium, etiam in Regulares, & exemptos, eorumque Conseruatores pertinet,* Methodo noua, & expedita *complectitur.*

Auctore AVGVSTINO BARBOSA I.V.D. Lusitano, & insignis Ecclesiæ Vimaran. Thesaurario Maiore.

Hac postrema Editione ab ipsomet Auctore multis in locis varijs resolutionibus illustrata, integris titulis, & Allegationibus locupletata; alijsque insignibus accessionibus cumulata, quas versa pagina exhibebit.

Perillustri, ac Reuerendissimo Patri

D. CLAVDIO BENEDICTO, VERONENSI,

Ordinis Cassinensis, in Cœnobio S. Nazarij Veronæ Abbati dignissimo.

CVM SEXTVPLICI INDICE.

VENETIIS, *Apud Franciscum Baba.* M. DC. XXX.

Superiorum Permissu, & Priuilegijs.

Digitized by Google

ADDITIONES HVIVS VLTIMÆ IMPRESSIONIS SVNT QVÆ SEQVVNTVR.

REsolutiones plures vtiliſſimæ ad materiam ſpectantes ſub prioris editionis numeris, quibuſdam verò in fine Allegationum additis nouè inſeruntur.

Titulus de Archiepiſcopali præſtantia, eiuſque auctoritate in Suffraganeos, & eorum ſubditos, ac in tota prouincia, part. 1. tit. 4. poſt pag. 144. nouè editus.

Epilogus eorum, quæ curæ, & officio Epiſcoporum in ſequentibus Allegationibus plenè demandantur, part. 2. ſtatim in principio, nouè impreſſus.

Allegationes XIX. incipientes ab Allegat. 114. quæ vltima erat in prima impreſſione, vſque ad 133. nouè eduntur part. 3. à pag. 740.

Formularium Epiſcopale multis ab hinc annis deſideratum, & adhuc non impreſſum in fine.

Apoſtolicæ Conſtitutiones, & Decreta aliquot nouiſſima, quæ minutatim inciſa reperiebantur in hac poſtrema editione in vnum congeſta, & integrè relata in fine operis collocantur.

Denique ſingulas concluſiones nouè additas in vnoquoque Indice crucium ſigna † indicant.

Digitized by Google

Perilluſtri, ac Reuerendiſsimo Patri

D. CLAVDIO BENEDICTO,
ORDINIS CASSINENSIS,
IN COENOBIO S. NAZARII VERONAE
Abbati digniſsimo.

Franciſcus Baba Typographus Venetus, F.

HVmanas mentes diuiniori quàm corpora fœcunditate concipere, niſi Platonicum docuiſſet oraculum, identidem ego, Reuerendiſsime Pater, ſum expertus, & vtinam quidem pari felicitate ſuos in lucem partus meus eniti animus potuiſſet; extarent profectò plurima mei in te obſequij argumenta certiſsima; quibus & tuæ de me opinioni ſatisfeciſſem non ingratus; & meis præconceptis votis officia duratura ſupereſſent. Fruſtrata eſt non ſemel meos conatus auara occaſio, & ſera in hæc tempora meæ erga te obſeruantię pręmaturum diſtulit pignus. Difiderem profectò poſſe id me meis laboribus conſequi, quód mihi initio propoſui; niſi tua mihi ſingularis humanitas, animiq; magnitudo eſſet perſpecta, quarum altera omnem mei conſilij rationem tibi probatam faciet; altera munerum meorum exiguitatem ſua magnitudine amplificabit. Hiſce animi tui virtutibus illę alię accedunt, quæ vniuerſo D. Benedicti Ordini te percarum reddunt, pietas, religio, morum ſuauitas ac compoſitio, & vniuerſæ vitæ ratio tàm ſanctè inſtituta, vt poſt integerrimè D. Georgij Venetiarum aſſeruatum ærarium, iure meritiſsimo id tibi honoris vindicaueris, vt Præſul iſtius Cœnobij electus, renunciatusq; ſis communi omnium acclamatione,

Digitized by Google

matione, ad cuius moderationem eo animo accesisti, vt obsequij potiùs, quàm imperij gloria emicares. Facilè hinc poteris assequi coniectura quo consilio huius insigni Voluminis, celebratissimi Viri Augustini Barbosæ diù desideratissimi, quod Pastoralis Solicitudinis titulo inscribitur, tibi sit consecrata elucubratio, vt in eo nimirum typis consignata orbis agnoscat, quæ tu exemplo doces; viui enim instar voluminis tuæ vitæ institutum est, vnde omnium Ordinum religiosi viri possunt sibi ad beatè viuendum documenta desumere, vt defutura proculdubiò sint tuæ Virtuti decora, non tuis honoribus merita. Duret tuus iste tam suauis tenor, & quam semper alijs in rebus præ te tulisti moderationem, eam nunc mihi copiosiùs exhibeas; & dum Tuæ ego Virtuti maiores dignitatum gradus exopto; meæ tu huius oblationis vota susci pias; meamq; auge spem tua beneuolentia, studioq; Vale.

Venetijs, Pridie Idus Iulij. CIↃ. IↃC. XXX.

Digitized by Google

MARIÆ VITÆ EXORDIO, CVRSV, DECESSV, VNICO PRIMÆVÆ SANCTITATIS EXEMPLO,

OMNIPOTENTIS DEI MATRI, SPONSÆ, FILIÆ GRATISSIMÆ,

ANTE PARTVM, IN PARTV, POST PARTVM PVRISSIMÆ,

IPSIVS DEI VERÆ MATRI, MYSTICÆ VIVENTIVM, ADOPTIVÆ MORTALIVM,

TER SANCTÆ, TER GRATÆ, TER VIRGINI, TER MATRI,

VIMARANENSIS ECCLESIÆ, SVA AB OLIVA, QVAM MIRE EDIDIT, PATRONÆ PACIFICÆ,

AVGVSTINVS BARBOSA, VIMARANENSIS, & eiuſdem Eccleſiæ Theſaurarius major, D. D.

Digitized by Google

Digitized by Google

Prosphoneticon Auctoris

DOMINÆ DEIPARÆ VIMARANENSI, QVÆ VVLGO DICITVR AB OLIVA.

Æta mihi signanda dies adamante perenni,
Insolito iubare exoritur, ter maxima Virgo,
Virgo Dei genitrix, qua te tuus ille minorum
Vt minimus VIMARANE *tua* AVGVSTINVS *in vrbe*
Altus, & ipse tua sub tegmine adultus OLIVAE,
Hinc, vbi Mauortem superans, patrioque recingens
Robore pacipotens toto caput extulit Orbe
Relligio, tester Dominam, agnoscamque pusillo
Munere. Pacis ego in regno, mea pacis adoro
Numina, vos dulces veneror, mea cura, penates.
Primauos Vimarane suos extollat honores:
Iactet Hyperboreis creuisse ab origine Gothis
Mœnia; Lusiadumque olim ditionis habenas
Belligera tractasse manu, primumque parentis
Ex vtero cepisse sinu, qui lucida prima
Sceptra tulit Lusis; seroque subinde nepotes,
Imperiumque patens latè dedit, hoste repulso:
Qui quoque post vno victos certamine Reges
Quinque simul, monstrante Polo, vexilla salutis,
Stemma Dei quinas referens ex ordine plagas
Obtinuit. Nulli sophia, & pietate secundum
Decantet Damasum, & tanto se iactet alumno,
Qui quondam summo Petri in temone resedit,
Et secure piam tumido egit in æquore cymbam.
Torquatus sit in ore frequens, Iacobe, tibi ingens
Assecla, qui tecum terras penetrauit Iberas:
Et vicina tenax sacri monimenta sepulchri
Commemoret pietas. Gualteri nobile bustum,
Gualteri, qui significri cælestis amicum
Francisci texit latus, & vestigia pressit,

Suspiciat.

Digitized by Google

Suſpiciat. Mille inde canat miracula rerum:
Omnia iure ſuo celebret, miretur, honoret.
Magna: quid hæc tamen ad ſpeciem immortalis Oliuam
Pacis, humo quam vt, VIRGO, tibi VIMARANE ſacrares,
Arenti penetrante ſolum (mirabile) ligno,
Surgere iuſsiſti? Teſtis domus aurea, quàm Rex
Luſitanorum hoc Ioannes nomine Primus
Condidit, ac multos, qui ſanctum altare miniſtros
Excolerent, moduliſque alternis Sacra referrent
Carmina, conſtituit, cenſuque & honore beauit.
Teſtis OLIVA *ſacra qua omnes complectitur vmbrà:*
Vnde vetus famam peperit, nomenque per Orbem
Seruat adhuc templum: Pacis quod dicere templum
Iure queas: veniam vnde ſuis pacemque vocata
Ætheream diuina parens partitur alumnis.
Fabula narratur Tritonida nomen Athenis
Impoſuiſſe, ſibi propriaſque dicaſſe, virenti
Cum quatiens terram frondeſcere fecit, Oliua.
Luce nigrans nox euaneſcat: inania cedant
Hiſtoria figmenta, & OLIVAE cedat Oliua;
Palladis illa, MARIAE hæc, hæc ſacra, illa profana:
Illa quidem ficta, vera hæc mihi pacis imago.
O felix vna ante alias VIMARANIS OLIVA,
O vmbras vna ante alias ſpatioſior Vmbra,
Qua procul à patria, Auſoniſque moratus in oris
Attingor, foueorque. Almæ nouus incola Romæ
Vix ex menſe recens vocor ad tua limina, & vltro
Qui magnas ſacræ adis opes tuearque, tegamque
Eligor. Agnoſco munus; memorique rependo
Munere, non quia me veterique, nouoque leuari
Mancipio, nexuque putem: ſed vt inde fateri
Me vinctum incipiam. Ergo tui Regina clientis
Accipere hos ſacros ne dedignere labores.

INDEX

INDEX EORVM,
QVI DE RE PERTINENTE
AD DIGNITATEM, OFFICIVM,
ET POTESTATEM EPISCOPI

tractatus in lucem ediderunt.

Additos verò in hac postrema editione Crucium signa † indicant.

DE promouendis Episcopis libellum edidit *Sebastianus Medices.*
De Consecratione Episcopi alterum in lucem edidit *Stanislaus Socolouius.*
De Episcoporum dignitate tractatus edidere *Troylus Maluetius* & *Iacobus Simanchas.*
De auctoritate Episcoporum tractauit *Ioannes Filesacus.*
De statu, & munere Episcopali *Lælius Zecbius.*
De optimo Episcopo per dialogos differuit *Ioan. Baptista Signius.*
De institutione Episcopi libellum, qui etiam dicitur canon Episcopalis, edidit *Petrus Blesensis.*
De Episcopis titularibus peculiariter egit *Hieronymus Vielmius.*
De residentia Episcoporum scripsere *Thom. Caetanus, Bartholomæus Carranza, Iacobus Naclantus, Dominicus Soto, & Ambrosius Catharinus.*
De officio, & potestate Episcopi tractatus edidere *Ioannes Bertachinus, & Bartholomæus Vgolinus.*
De Episcopi iurisdictione scripsit *Franciscus Vargas,* Et de Ordine, iurisdictione, & residentia Episcoporum *Antonius Paganus.*
De iurisdictionis Episcopalis defensione libellum fecit *Antonius de Prætis.*
De Episcopis, & ministris Ecclesiasticis egit *Alphonsus Madrigal.*
De erectione Episcopatuum in Belgio scripsit *Arnoldus Alaluensis.*
De fuga Episcopi *Rutilius Benzonius.*
De statutis Episcoporum synodalibus *Henricus Botteus.*
De Episcoporum causis maioribus, & rerum capitalium ad Papam deferendis *Lælius Iordanus.*
† De examine Episcoporum *Hieronymus Venero, & Leyua* Archiepiscopus Montis-Regalis.
† De Iure Abbatum, cæterorùmque Prælatorum tam Secularium, quàm Regularium Episcopis inferiorum, *Ascanius Tamburinus* Monachus Vallis-Vmbrosæ.

INDEX

by Google

INDEX DOCTORVM
QVI IN HOC OPERE CITANTVR.

Abbas antiquus.
Abbas Panormit.
Ægid. de Coninc.
Ægidius Bellamera
Æmilius Ferretus.
Æneas Falconius.
Achiles Personalis.
Achiles de Grasiis.
Achiles Pedrocha.
Accursius.
Albericus de Rosattis.
Albernaz.
Albertinus.
Alciatus.
Aldrobrandinus.
Aldrete.
Alcocer.
Alexander ab Alexandro.
Alexander Moneta.
Alexander Raudensis.
Alexander Cassaneus.
Alexander Trentacinquius.
Alexander Pesantius.
Almainus.
Alphanus.
Aloysius Riccius.
Alphonſ. Aluarez Guerrero
Alphonsus à Veracruce.
Alphonsus Villadiego.
Alphonsus de Castro.
Alphonsus Madrigal.
Alphonsus à Villagut.
Altamiranus.
Aluarus Pelagius Lusit.
Aluarus Valascus Lusit.
Aguirre.
Aymon Crauetа.
Amator Rodericus.
Ambrosinus.
S. Ambrosius.
Ambrosius Catharinus.
Ambrosius de Morales.
S. Anacletos.
Ancharanus.
Anastasius Germonius.
Andræas Isernia.
Andræas Gail.
Andræas Gambarus.
Angelus.
Angelus Clavisius.
Angelus Matheacius.
Angelus Rocca.
Angles.
Angulus.
Annæus Robertus.
S. Anselmus.
Anibal Rocca.
Antanus Paganus.
S. Antonius.
Antonius Augustinus.
Antonius Bellonus.
Antonius Bernardus.
Antonius Beutet.
Antonius Coelho Lusit.
Antonius Contius.
Antonius Corneus.
Antonius Correa Lusit.
Antonius Cuchus.
Antonius Faber.
Antonius Gabriel.
Antonius Gomez.
Antonius Gouuea Lusit.
Antonius Greuatius.
Antonius Gueuara.
Antonius Honcalcus.
Antonius de Olibano.
Antonius Quesada.
Antonius Naldus.
Antonius de Petra.
Antonius Monachus.
Antonius Pyagius.
Antonius de Prætis.
Antonius Heringius.
Antonius Rocciulus.
Antonius Rochus.
Antonius de Sousa Lusit.
Antonius Thesaurus.
Aquilinus.
Aretinus.
Armendariz.
Aristoteles.
Arnoldus Alaluensis.
Arius Barbosa Lusitan.
Arius Pinellus Lusitan.
Arnaldus Pontacus.
Ascanius.
S. Athanasius.
Athanasius de Lobera.
Auendañus.
S. Augustinus.
Auila.
Auiles.
Aurelius.
Azeuedus.
Azinius.
Azo.
Azorius.

B

Baeca.
Baiardus.
Balbus.
Balduinus Iunius.
Baldus.
Baldus Nouellus.
Bañes.
Baptista Caccialupus.
Baptista Confectius.
Baptista Costa.
Baptista Lupus.
Baptista Pontanus.
Baraona.
Barbatia.
Barnabas Cornazanus.
Bartolus.
Bartholomæus Carranza.
Bartolomeus Gori.
Bartholomæus Lorente.
Bartholomæus Philippus.
Bartholomæus ab Angelo.
Bartholomæus Vgolinus.
Bartholomeus Socinus.
Bartholomæus Valentinus.
Beccius.
S. Basilius.
Basilius Poncius.
Beda.
Bellacomba.
Bellarminus Cardinalis.
Bellencinus.
Bellonus.
Belluga.
Benedictus Pereira Lusit.
Benedictus Ægidius Lusit.
Benedictus Pinellus Lusit.
Beneuentanus.
S. Bernardus.
Bernardus de Britto Lusit.
Bernardus Græuæus.
Benintendis.
Berengarius.
Bernardus Muscatellus.
Beroius.
Bertachinus.
Bertrandus.
Bertazzolus.
Blancus.
Blasius Aluarez Miraual.
Bisignetus.
Bobadilla.
Boerius.
Bolognetus.
Bologninus.
Bonacina.
Bonacossa.
Bonifacius Rogerius.
Borgasius.
Bornignus Canalcanus.
Bossius.
Brederodus.
Brissonius.
Brunellus.
Brunorus à Sole.
Budeus.
Burgos de Paz.
Butrius.
Bursatus.

Cabedo

Digitized by Google

qui in hoc opere citantur.

C.

CAbedo Lusitan.
Cacheranus.
Cæsar Baronius Cardin.
Cæsar Barrius.
Cæsar de Grassis.
Cæsar Rodiginus.
Cæpola.
Cæphalus.
Caetanus.
Caldas Pereira Lusitan.
Calderinus.
Camillus Borellus.
Camillus Gallinus.
Campanili.
Campegius.
Cancerius.
Cano.
Capeauila.
Capella Tholosana.
Capicius.
Capra.
Caputaquensis.
Carbo.
Cardoso Lusitanus.
Carocius.
Carolus de Grassis.
Carolus Tapia.
Carrasco.
Carrerius.
Cassadorus.
Cassaneus.
Castaldus.
Castaleon.
Castillo.
Caualcanus.
Chamerota.
Cristophorus de Par.
Christophorus Portius.
Chærianus.
Cynus.
Cytadinus.
Cenedo.
Ceuallos,
Colerius Germani.
Conanus.
Corbulo.
Corduba.
Corneus.
Corneio.
Corrasius.
Corsetus.
Cosmas.
Costanus.
Cotta.
Couarruuias.
Crassus.
Cremensis.
Crescentius.
Crotus.
Cumanus.
Curia Philippica.

D

DAlnerius.
Daniel Venatorius.
Decianus.
Decius.
Dilectus.
Didacus de Britto Lusit.
Didacus del Castillo.
Didacus Murillo.
Didacus Sahagun.
Dimas.
Dynus.
S. Dyonisius Areopagita.
Director. Inquisitorum.
Domitianus Chamerota.
Donatus à Fina.
Dominicus Montagnolus.
Dominicus Soto.
Donellus.
Driedonius.
Doardus Nonius Lusit.
Duarenus.
Dueñas.
Durandus.
Durantes.

E

EDuardus Caldeira Lus.
Emmanuel Barbosa Auctoris pater.
Emmanuel Figuera Lusit.
Emmanuel Mendez Lusit.
Emmanuel Rodericus Lus.
Emmanuel Sá Lusit.
Emmanuel do Valle Lus.
Equinarius Baro.
Emericus à Rosbach.
Escobar.
Euerardus.
Erasmus à Cochier.
S. Eusebius.

F

FAbius de Anna.
Fachinæus.
Farinacius.
Federicus Martinus.
Federicus de Senis.
Federicus Scotus.
Felicianus Solis.
Felicianus Comensis.
Felinus.
Ferandus.
Ferdinandus del Castilo.
Ferdinandus Oxea.
Ferdinandus Paez Lusit.
Ferdinandus Rebello Lus.
Ferrasius.
Ferreolus.
Ferretus.
Fichardus.
Firmianus.
Flaminius Parisius.
Flaminius Chartarius.
Flores de Mena.
Forcatulus.
Folerius.
Fortunius Garcia.
Fornerius.
Franciscus del Castillo.
Franciscus Scacchius.
Franciscus Galettus.
Franciscus Leo.
Franciscus Mollinus.
Franciscus Marcus.
Franciscus Milanensis.
Franciscus Personalis.
Franciscus de Pisa.
Franciscus de Ponte.
Franciscus de Sousa Lus.
Franciscus Vargas.
Franciscus de Pitigianis.
Franciscus Anton. Oliuer.
Franciscus Viuius.
Franciscus Victoria.
Frecila.
Fuluius Pacianus.
Fuscus.

G

GAbriel Pereira, & Castro Lusit.
Gabriel del Toro.
Gabriel Vasquez.
Galdensis.
Galesius.
Gallecus.
Galganette.
Gallinus.
Gama Lusitan.
Gamaros.
Gambara.
Gambarupta.
Garsia Mastrillo.
Garsia Loaysa.
Garsia Toletanus.
Garibay.
Gaspar Baeca.
Gaspar Pegado.
Gaspar Perusinus.
Gaspar Rodericus.
Gaspar Thesaurus.
Georgius Natta.
Gigas.
Gilchenius.
Gironda.
Gomezius Leonius
Gondisalnus.
Gondisalus Mendez de Vasconcellos Lusit.
Gonzales.
Grammaticus.
Gratus.
S. Gregorius Nyssenus.
Gregorius Lopez Glos.
Gregorius Lopez Made.
Guido Papa.
Guido Pancirola.
Gulielmus Durandus.
Gulielmus Benedictus.
Gutierez.

H

HEctor Felicius.
Hector Pintus Lus.
Henricus Henriquez Lus.
Henricus Bottæus.
Hieronimus Gratus.
Hieronimus Ghinucs.

Barbosa de potestat. Episc.

Digitized by Google

Index Doctorum

Hieronimus Gabriel.
Hieronimus Giach.
Hieronimus Fernandez de Otero.
Hieronimus de Laurent.
Hieronimus Venero & Leyua.
Hieronimus Vvelmius.
Hieronimus de Yepes.
Hieronimus Magont.
Hieronimus de Monte.
Hieronimus Llamas.
Hieronimus Oſorius Luſ.
Hieronimus Paulus.
Hieronimus Romanus.
Hieronimus Zurita.
Hildeſius.
Hippolitus Riminaldus.
Hoieda.
Horatius Gambarupta.
Horatius Lutius.
Hortenſius Caualçanus.
Hortigius.
Hoſtienſis.
Humada.

I

Iacobatius.
Iacobinus.
Iacobus Almaynus.
Iacobus de Graffijs.
Iacobus Cancerius.
Iacobus Bennius.
Iacobus Malſulus.
Iacobus Laurentius.
Iacobus de Carolis.
Iacobus Naclantus.
Iacobus de Sà Luſitan.
Iacobus Sbrozius.
Iacobus Thomingius.
Iacobus Valdeſius.
Iaffredus Balbus,
Iaſon.
Ignatius del Villar.
Innocentius.
Illeſcas.
S. Ioannes Nazianzenus.
S. Ioannes Chryſoſtomus.
Ioannes à Cochier.
Ioannes Andræas.
Ioannes Aquilinus.
Ioannes Bander.
Ioannes Ant. Poſſeuinus.
Ioannes Bertachinus.
Ioannes Baptiſta Bertis.
Ioannes Baptiſta Fino.
Ioannes Baptiſta Ferretus.
Ioannes Baptiſta Scortia.
Ioannes Baptiſta Signius.
Ioannes Baptiſta Corandus.
Ioannes Bermartius.
Ioannes Botetus.
Ioannes de Barros Luſit.
Ioannes Baptiſta Caſalis.
Ioannes del Caſtillo.
Ioannes Diaconus.
Ioannes Faber.
Ioannes Fileſacus.
Ioannes Garſias.
Ioannes de Imola.
Ioannes Maior.
Ioannes de Mariana.
Ioannes Medina.
Ioannes Narbona.
Ioannes de Londris.
Ioannes Maria Belletus.
Ioannes Pineda.
Ioannes Philippus.
Ioannes Ramirez.
Ioannes de Neuizano.
Ioannes de la Cruz.
Ioannes Segura Daulos.
Ioannes de Salas.
Ioannes de Torres.
Ioannes Petrus Fontanella
Ioannes Vella.
Ioannes à Velaſco.
Iodocus Coccius.
Ioſephus Angles.
Ioſephus Ludouicus.
Ioſephus Seſſe.
S. Iſidorus Hiſpalen.
Iulius Clarus.
Iuſtus Lipſius.
Iulianus Yiuianus.
Iulius Sanazarius.

L

Lambertinus.
Lancelottus.
Lancellotus politus.
Lanfrancus.
Lapus.
Lælius Iordanus.
Lælius Zechius.
Lara.
Lazarte.
L. Leo.
Leonardus Leſſius.
Leoninus.
Leuinus Lemnius.
Loriotus.
Lucas Pinellus.
Lucas de Peña.
Ludouicus Beia Luſit.
Ludouicus de Pauia.
Ludouicus ab Angelis Luſ.
Ludouicus Carbo.
Ludouicus Caſſanete.
Ludouicus Gomez.
Ludouicus Lopez.
Ludouicus Maretanus.
Ludouicus Miranda.
Ludouicus Morotius.
Ludouicus Peguera.
Ludouicus à Paramo.
Ludouicus Rodolphinus.
Ludouicus de Sardis.
Ludouicus Marinæus Siculus.

M

Magonius.
Magontinus.
Maiolus.
Mandoſius.
Mantica Cardinalis.
Mantua.
Maranta.
Marcellus Callaca.
Marcus Antonius Genuenſis.
Marcus Antonius de Amatis.
Marcus Antonius Peregrin.
Marianus Socinus.
Marius Alterius.
Marius Antoninus.
Marcheſanus.
Marizius Luſit.
Martinus de Aiala.
Martinus Carillo.
Martinus Delrius.
Martinus Fornarius.
Martinus Laudenſis.
Martinus de Friaz.
Martinus Monter à Cueua.
Martinus Meſnartius.
Martinus de Ledeſma.
Marzarius.
Maſcardus.
Matheſilanus.
Mathias Colerius.
Mathæus de Fano.
Matienſo.
Mauritius.
Mazolus.
Melchior de Huelan.
Melchior Phæbos Luſitan.
Meleager Pentimalli.
Menchaca.
Mendoza.
Meneſius.
Menochius.
Mexia.
Michael Graſſus.
Michael Martin de Villar.
Michael Nazarius.
Michael Salon.
Michael Timotheus.
Mieres.
Milis.
Miſingerius.
Molina Iureconſult.
Molina Theologus.
Monaldus.
Monteleon.
Morla.
Mozzius.
Moſconius.
Mutius Iuſtinus.

N

Narta.
Nauarrus.
Neguzantius.
Nicephorus.
Nicolaus Garſia.
Nicolaus Genoa.
Nicolaus Reuſnerius.
Nugnus.

Digitized by Google

qui in hoc opere citantur.

O

Octauianus.
Oldradus.
Origenes.
Ozaſcus.
Olanus.

P

Padilla.
Palladius.
Palatius.
Paleothus.
Paludanus.
Parladorus.
Paſarellus.
Pauinus.
Paulinus Berti Lucenſis.
Paulus de Caſtro.
Paulus Comitolus.
Paulus Fraxinellus.
Paulus Pariſius.
Paulus Fuſcus.
Paulus de Cyradinis.
Paulus Montanus.
Paulus Salodius.
Paulus Santorius.
Peguera.
Pelagius.
Peña.
Peralta.
Petrarcha.
Pechius.
Perettus.
Perez Gloſſator.
Perez de Lara.
Petrus Alphonſus de Vaſconcellos Luſitanus.
Petrus de Aragona.
Petrus Anton. de Petra.
Petrus Barboſa Luſitanus.
Petrus Binsfel.
Petrus Bleſenſis.
Petrus Benintendis.
Petrus de Bellapertica.
Petrus de Biaxio.
Petrus Bolo.
Petrus Caballus.
Petrus Gregorius.
Petrus Ledeſma.
Petrus Lazzarius.
Petrus Miſſia.
Petrus Matthæus.
Petrus Pechius.
Petrus de Peruſio.
Petrus Nauarra.
Petrus Soto.
Petrus Ruizius.
Petrus de Rauenna.
Petrus Sutor.
Petrus de Vergnia.
Petrus de Vbaldis.
Philiarchus.
Philippus Portius.
Pichardus.
Pineda.
Placa.
Platina.
Pradilla.
Plato.
Plutarchus.
Plinius.
Polydorus Ripa.
Poſſidonius.
Proſperus Carauita.
Proſperus de Auguſtino.
Purpuratus.
Puteus Cardinalis.
Prudentius de Sandoual.

Barboſa de poteſtat. Epiſc.

Q

Quemada.
Queſada.
Quintanadueñas.

R

S. Raymundus.
Ranchinus.
Raphael de la Torre.
Rebuffus.
Redoanus.
Remigius de Gouni.
Rendina.
Repertorium Inquiſitorum.
Rades de Andrada.
Renatus Choppinus.
Reminaldus.
Ripa.
Rochus de Curte.
Rodericus à Cunha.
Rodericus Xuarez.
Romanus.
Roſinus.
Rojas.
Rolandus.
Ronchegallus.
Rota Romana.
Rota Genuenſis.
Rutilius Benzonius.

S

Salzedo.
Sayro.
Sanchez.
Sapia.
Sarmiento.
Selazar de Mendoza.
Sebaſtianus Medices.
Sebaſtianus Næuius.
Sebaſtianus Orozco.
Selua.
Seraphinus Cardin.
Sigiſmundus Scaccia.
Simoneta.
Simanchas.
Sfortia Oddus.
Syluanus.
Silueſter.
Simoncellus.
Simon de Prettis.
Soarez Theologus.
Soarez de Paz.
Solis.
Sorbus.
Sozominus.
Speculator.
Spino.
Staphilæus.
Stephanus Coſta.
Stephanus Durantes.
Stephanus Garibai.
Stephanus Gratianus.
Stephanus Garantha.
Staniſlaus Socolouius.
Stracha.
Surdus.
Surius.

T

Tambutinus.
Tertulianus.
Tello Fernandez.
Theodorettus.
Tiraquellus.
S. Thomas.
Thomas Actius.
Thomas Corme.
Thomas Triuiſanus.
Thomas de Marino.
Thomas Valaſcus Luſit.
Toletus Cardin.
Tomingius.
Troilus Maluet.
Troſſius.
Turſanus.
Tuſchus Cardin.

V

Valaſquez de Auendaño.
Valentia.
Valentinus Francus.
Valerius Maximus.
Valerius Reginaldus.
Valeriona.
Vacuna.
Vaſquez.
Vaſeus.
Verallus.
Vega.
Vezinus.
Victoria.
Villalobos.
Viguerius.
Viglius.
Villaguta.
Vincentius Cabotius.
Vincentius de Anna.
Vincentius Ferdinandus.
Vittorellus.
Virgilius Polidorus.
Vinaldus.
Vinius.
Vmbertus Locatus.
Vrſillus.

Z

Zabarella.
Zanchinus.
Zambranus.
Zazius.
Zacchias Medic.

INDEX LOCORVM,
QVI EX IVRE PONTIFICIO,
CONCILIO TRIDENTINO,
APOSTOLICIS CONSTITVTIONIBVS,

Et iure Cæſareo, ac Ordinationibus Regijs Luſitanorum in his tribus partibus declarantur.

Additos hac verò vltima impreſsione Crucium ſigna † indicant.

Ex Iure Pontificio. In Decreto.

Cap. 1. 22. diſt. non agit de poteſtate aliqua ſeculari Summi Pont. ſed ſolum de eccleſiaſtica. Tit. 3. c. 2. nu. 29. pag. 112.
Cap. renouantes 22. diſt. Tit. 5. cap. 3. nu. 6. pag. 123.
Cap. mos antiquus 65. diſt. par. 1. Tit. 3. cap. 3. nu. 9. & cap. 4. num. 5. & 6.
Cap. neminem cap. Sanctorum 70. diſt. allegat. 20. numer. 24. pag. 213.
Cap. quod dicit 75. diſt. alleg. 1. nu. 43. pag. 150.
Cap. vnic. 85. diſt. p. 2. alleg. 53. à nu. 30. pag. 416.
Cap. cum ad verum 96. diſt. intelligitur de poteſtate ſeculari formaliter ſumpta in ſuum finem naturalem, quam negat in Summo Pontif. p. 1. Tit. 3. cap. 2. num. 30.
Cap. 1. 99. diſtin. Tit. 1. cap. 6. nu. 25. pag. 28.
Cap. prima ſedis, in fine, cap. Ecce, in princip. 99. diſt. Tit. 1. cap. 6. num. 5. pag. 25.
† Cap. cum ſimus. 9. q. 3. alleg. 126. nu. 13. & nu. 29. p. 770.
Cap. qui Epiſcopatum 8. q. 1. alleg. 1. nu. 14. pag. 147.
† Cap. charitatem 12. q. 2. alleg. 133. nu. 16. pag. 800.
Cap. quam ſit neceſſarium 18. q. 2. in ſubſcript. allegat. 105. num. 12. pag. 694.
Cap. quod in omnibus 32. q. 7. alleg. 51. nu. 38. pag. 390.
† Cap. Diaconiſſa 27. q. 1. alleg. 10. nu. 27. pag. 828. 1. a
Cap. Clericos 1. q. 2. alleg. 114. nu. 37. pag. 739.
Cap. illi autem 12. q. 2. ibid. num. 38. pag. 739.

In Decretalibus.

Cap. Cum acceſſiſſent, de conſtitution. allegation. 26. num. 16. pag. 239.
Cap. innotuit de electione alleg. 1. nu. 35. pag. 149.
Cap. venerabilem eod. tit. Tit. 3. cap. 2. à num. 84.
† Cap. cum nobis 19. eod. tit. de elect. allegation. 133. num. 27. pag. 801.
Cap. vlt. §. caterum de offic. deleg. alleg. 35. num. 17. pag. 300.
Cap. litteras, & cap. dilectus, de temporibus ordinat. alleg. 14. num. 10. pag. 189.
Cap. dilecti eod. tit. alleg. 33. nu. 19. pag. 296.
Cap. vlt. de offic. Ordin. alleg. 35. nu. 17. pag. 300.
† Cap. ſignificauit, de officio Archidiac. allegat. 126. num. 26. pag. 801.
† Cap. Cum ſatis, de officio Ordinar. allegation. 127. num. 13. pag. 785.
† Cap. 1. de ſuppienda negl. Prælat. alleg. 126. nu. 21. pag. 772.
† Cap. 2. de tranſact. alleg. 126. nu. 30. pag. 774.
† Cap. ex frequentibus de inſtitut. allegation. 127. numer. 10. pag. 785.
† Cap. 2. de donationibus. alleg. 133. nu. 27. pag. 801.
Cap. 1. & vlt. de Presbytero non baptiz. alleg. 2. num. 8. & 9. pag. 151.
Cap. Vnic. de Sacra Vnctione. alleg. 31. pag. 265.
Cap. nouit de indic. par. 1. Tit. 3. cap. 2. nu. 50. & 97.
Cap. at ſi clerici §. de adulter. eod. tit. allegation. 51. num. 39. pag. 390.
Cap. ſuam, de ordine cognit. alleg. 84. nu. 27. pag. 611.
Cap. capellanus. de feriis alleg. 32. nu. 202. pag. 292.
Cap. ſi vero verſ. Verum, & cap. Verum 15. de iureiur. alleg. 36. nu. 5. pag. 302.
Cap. cum non liceat, de præſcript. alleg. 89. nu. 8. pag. 627.
† Cap. ſi diligenti eod. tit. de præſcript. allegat. 125. numer. 7. pag. 766.
† Cap. cum olim eod. tit. alleg. 127. nu. 13. pag. 785.
† Cap. 1. eod. tit. de præſcript. alleg. 131. num. 14. cum ſeqq. pag. 793.
Cap. dilectis verſ. quia vero, de appellat. allegat. 38. numer. 7. pag. 308.
Cap. venerabilis de cenſibus. alleg. 89. nu. 9. pag. 627.
Cap. cum Apoſtolus §. prohibemus, eod. tit. allegat. 87. nu. 41. pag. 622.
Cap. nullos 17. de Iurepatron. alleg. 70. nu. 28. pag. 535.
Cap. nobis 25. eod. tit. cap. 3. nu. 34. pag. 15.
Cap. 1. de voto alleg. 36. nu. 4. pag. 302.
Cap. per tuas 10. de Voto. alleg. 53. nu. 26. pag. 415.
Cap. 1. eod. tit. alleg. 36. nu. 4. pag. 302.
Cap. de prudentia, de donation. allegat. 84. numer. 29. & 30. pag. 611.
Cap. 1. de ordinatis ab Epiſcopo, qui renuntiant Epiſcopatui, alleg. 48. pag. 349.
Cap. 2. eod. tit. p. 2. num. 18. pag. 155.
Cap. vnicum de clerico per ſaltum promoto, allegation. 47. pag. 347.
Cap. 1. de reliquijs, & venerat. Sanct. allegat. 97. numer. 4. pag. 660.
Cap. cum ad monaſterium, in fine, de Statu Regular. alleg. 15. num. 24. pag. 192.
Cap. tua nos, de clerico agrotante. allegation. 63. numer. 12. pag. 514.
Cap. ex parte 87. de decimis, alleg. 33. nu. 12. pag. 295.
Cap. iuuenis de Sponſalib. alleg. 51. nu. 179. pag. 406.

Cap.1.de secundis nupt.alleg.32.à num.186.pag.290
Cap.causam quæ, qui filij sint legitim. allegat. 84. numero 26. pag.611.
Cap.per venerabilem, vers.quod autem, eod. titul. allegat.33. num.15. pag.295.
Cap.cùm infirmitas de pœnit.alleg.91.à princ.pag.630
Cap.si de terra, & cap. accedentibus, de priuileg. concordantur, alleg.26.num.12. & 18. pag.237.
Cap.antiquam eodem tit.p.1.tit.3.cap.1.nu.29.
Cap.nuper vers. in secundo.de sentent. excommunicat. par.2. alleg.33.num.20.pag.296.
† *Cap.recepimus 8.eod.tit.allegation.123.numer.23. & 28. pag.761.& 762.*
† *Cap.nuper vers. in secundo, de sentent.excommun.alleg.33. num.20.pag.296.*

In Sexto, Clementinis, & Extrauagantibus.

† *Cap.is cui 42. de elect. allegation. 133. numer. 11. & 15. pag.799.& 800.*
† *Cap.licet canon.eod.tit.de elect.allegation.126. numer. 58. pag.778.*
Cap.cum nullus, de tempor. ordinat. tota allegat. 4. pag.157. cum seqq.§. Inferiores alleg.7.nu.6.pag.166.
Ibi, officialis, d.alleg.7.num.9. pag.167.
Cap.eos eod.tit.alleg.8.num.1.pag.170.
Cap.vlt.eod.tit.alleg.111.num.4. pag.724.
† *Cap.vlt.de suppl.neglig.prel.alleg.133.nu.10.pag.799.*
Cap.quamquam, ibi, quas non causa negotiandi, &c. decensib. alleg.13.num.8. pag.187.
Cap.grandi, de suppl.neglig. Prelator.p.1. Tit.3. cap.2. à nu. 51.cum seqq.
Cap.1.de vsuris alleg.111.nu.27.pag.725.
† *Cap.si Papa vers.idem dicemus de priuil.alleg.123.nu.25. pag.761.*
† *Cap.cum persona, eod.tit.de priuil. ibid. num.35.pag.763. & alleg.128.nu.14.788*
Cap.si index locus, de sentent.excom.allegation.12.num.33. pag.184.
Cap.alma mater §. Adijcimus eod.tit.allegat.31.numer.25. pag.267.
Cap.cui licet, de regulis iuris allegat.33.num.11.pag.295.& alleg.37.num.22.pag.307.
Clement.2.de vita, & honest.cler.alleg.9.à num. 8. & à pag. 173.
Clem.2.§. verum, de sepultur.alleg.86.nu.19. pag.616.
Clem.1.& 2.de censibus.alleg.87. nu.46. pag.623.
Clem.quia contingit, de religiosis domibus, alleg. 83. à num.1. pag.605.
† *Clem.vnic.de suppl.negligen.Prelat. allegat.126. num.66. pag.780.*
Extrauag.ad regimen de prabendis inter com.alleg. 57. à nu. 64.pag.468.
Extrauag. Ambitiosa.de rebus Eccles.non alienand.tota allegat.95.pag.641.
Extrauag. Ad euitanda Martini V. alleg.25.nu.42.pag.233.
Extrauag. viam ambitiosæ, de Regular.all.50.n.105.p.370.
Extrauag.1.de sent.excom.alleg.50.nu.107. pag.370.
Glos. verbo à Pontificalibus, in Extrauag. suscepti regiminis, de elect.alleg.6.num.5. pag.164.

In Concilio Trident. Sess. IV.

In decreto de editione, & vsu Sacrorum librorum alleg. 90. à num.12.pag.629.

Sess. V.

De Reformat. *cap.1.tota allegat.56. pag.455.*
Cap.5.tota alleg.76. pag.580.

Sess. VI.

De Reformat. *cap.2.alleg.53.num.105.pag.424.*
Cap.4.alleg.73.num.5. pag.561.
Cap.5. alleg.6.num.10. pag.165.
Ibi in personas eidem Ordinario subiectas, allegat.4.num.64 pag.161.

Sess. VII.

De Sacramento Confirmationis.
Can.2.alleg.31.nu.2. pag.265.
Can.3.alleg.30.num.1. pag.259.
De Reformat. *cap.3.ibi, omnino irritetur, alleg.63. num.3. pag.514.*
Cap.4.alleg.62.num.28.pag.513.
Cap.8.tota allegat.74.pag.566.
Cap.10. alleg.7. à num.10. pag.167. Et quod comprehendat Primam tonsuram alleg.2.num.17.pag.152.
Cap.15.tota alleg.75.pag.570.
Cap.14.alleg.105.num.22.pag.695. vbi referuntur Doctores de eius materia agentes, & num.23. disputatur an deroget textui in cap.1.de priuileg.lib.6.

Sess. XIII.

De Sacramento Eucharistiæ capit.6.& can.7.allegation.22. pag.215.& seq.
De reformat. *cap.4.alleg.110.num.23.pag.721.*
Cap.5.tota alleg.10.pag.174.& seq.

Sess. XIV.

De Sacramento Pœnitentiæ cap.7.ibi, vt nulla sit reseruatio in articulo mortis, alleg.25.num.50. pag.234.
De Extrema Vnctione cap.1.alleg.31.num.13.pag.266.
De Reformat. *cap.2.tota allegat.6.pag.164.cum seq.*
Ibi, etiam pretextu familiaritatis, alleg.5.nu.17. pag.163.
Cap.7. vers. si vero homicidium, &c. allegat.38. numer.54. pag.316.
Cap.9.ibi, beneficia vnius diœcesis, &c. allegat.66. numer.9. pag.522.

Sess. XXI.

De Reformat. *cap.2.alleg.19.à nu.4.pag.201.*
Cap.4.vers. Inys, alleg.68.pag.526.
Cap.7.tota alleg.64.pag.515.cum seq.
Cap.9.tota alleg.109.pag.716.

Sess. XXII.

De obseruandis in celebratione Missæ, ibi, neue patiantur priuatis in domibus, &c. alleg.23.pag.217.
Ibi. Deinde vt irreuerentia vitetur, &c. tota allegation.21. pag.214.
Ibi. Ab Ecclesijs vero musicas, &c. allegat. 24. num.24. pag.223.
De Reformat. *cap.2.ibi, verum etiam in Sacro Ordine, &c. alleg.1.num.36.cum seqq. pag.149.*

Cap.3. alleg.53.num.154. pag.428.
Cap.4. in fine, alleg.63. num.4. pag.514.
Cap.8. alleg.75. pag.570. cum seqq. & alleg.82. à num.13. pag.601. cum seqq.

Sess. XXIII.

De Sacramento Ordinis cap.3. ibi, gratiam conferre dubitare nemo potest. alleg.2. num.3. pag.151.
Cap.4. ibi, character imprimitur, d. allegation. 2. numer. 4. pag.151.
De Reformat. cap.1. alleg.53. num.106. pag.424. & à principio allegationis.
Cap.4. ibi, qui Sacramentum Confirmationis, &c. allegat. 2. num.14. pag.152
Ibi, & Fidei rudimenta. alleg.11. num.4. pag.177.
Cap.6. ibi, ijs etiam priuilegio fori, &c. allegat. 12. à num. 2. pag.180. cum seqq.
Ibi ante decimum quartum annum beneficium, &c. alleg.60. num.72. cum seqq. pag.502.
Cap.8. ibi, in Cathedrali Ecclesia, allegation.14. numer. 12. pag.189.
Ibi, à proprio Episcopo ordinetur, tota allegat. 4. pag.157. cum seqq.
Ibi, statutis à iure temporibus, tota allegat. 17. pag. 196. cum seqq.
Cap.9. tota alleg.5. vbi referuntur Doctores de eius materia agentes, pag.162. cum seqq.
Cap.10. alleg.3. à num.8. pag.154. & sequenti.
Cap.12. tota alleg.16. pag.193. cum seqq.
Cap.14. ibi, ad minus annum integrum alleg. 18. à numer. 4. pag.198.
Cap.15. tota alleg.25. pag.228. cum seqq.
Cap.16. vers. nullus. alleg.21. num.1. pag.214.
Cap. 18. tota alleg.77. pag.584. cum seqq.

Sess. XXIV.

Can.1. alleg.32. num.199. pag.292
De Reformat. Matrimonij cap.1. tota allegat.32. pag.271 cum seqq.
Cap.4. alleg.51. à num. 164. pag.405.
Cap.9. alleg.50. num.174. pag.377
Cap.10. alleg.32. num.193. cum seqq. pag.291.
De Reformat. cap. 6. tota allegatione 39. pagin. 310. cum seqq.
Ibi, Idem & in hæresis crimine, tota allegat. 40. pag. 319. cum seqq.
Cap.8. tota alleg.55. pag.451. cum multis seqq.
Cap.12. ibi, Alioquin primo anno priuetur, alleg.53. num.146. cum seqq. pag.428.
Ibi, prouisi etiam de beneficijs, &c. tota allegat.61. pag.507 cum seqq. vbi etiam Doctores referuntur de eius materia agentes.
Ibi. Hortatur etiam Sancta Synodus, &c. alleg.60. num.58. cum seqq. pag.500.
Ibi Archidiacono etiam, &c. d. allegation. 60. numer. 60. pag.500.
Ibi. vltra tres menses &c. allegat. 53. num.107. cum seqq. pag.425.
Cap.13. tota alleg.66. pag.521. cum seqq.
Cap.15. tota alleg.67. pag.525. cum seqq.
Ibi, vel aliquot simplicia beneficia, &c. alleg. 66. num. 14. pag.522.
Cap.17. tota alleg.62. pag.510. cum seqq.
Cap.18. ibi, debeat Episcopus statim, &c. allegat.58. nu.24. pag.492.
Ibi, Porro Episcopus, &c. tota alleg.60. pag.495. cum multis seqq. vbi late de examine per concursum.
Cap.20. in princ. tota alleg.81. pag.598. cum seqq.
Ibi, in versic. Ad hæc tota allegation. 84. pag. 608. cum seqq.

Sess. XXV.

De inuocatione, & veneratione Sanctorum vers. Hac vt fidelius &c. alleg.97. num.3. pag.659.
De Regularibus cap. 3. tota allegation. 98. pag. 661. cum seqq.
Ibi. In præditis autem monasterijs, &c. tota allegation. 58. pag.661.
Cap.10. alleg.25. num.48. pag.233.
Cap.11. alleg.74. num.18. pag.567.
Cap.12. an deroget priuilegia Regularibus concessa ad celebrandum tempore interdicti, & admittendos Laicos eodem tempore ad Diuina? allegation. 105. numero 44. pag.697
Cap.13. vers. Exempti, allegat.78. numer.8. pag.588. cum seqq.
In princ. vide ibi à num.26. pag.589
Cap.14. alleg. 105. num. 19. vbi Doctores referuntur de eius materia tractantes pag. 695.
Cap.15. tota alleg.101. pag.669. vbi etiam Doctores citantur de eius materia agentes.
Cap.16. tota alleg.99. pag.663. vbi citantur Doctores de eius materia agentes.
Cap.17. tota alleg.100. pag.667. vbi citantur Doctores de eius materia agentes.
Cap.18. alleg. 50. num. 174. in med. pag. 377. cum seqq. & alleg. 104. in princ.
Cap.19. alleg.104. à num.9. pag.690. vbi etiam citantur Doctores de eius materia agentes.
De Reformat. cap.6. alleg.73. num.5. pag.561.
Cap.4. alleg.29. pag.257.
Cap.9. alleg.72. num.20. cum seqq. pag.544.
Cap.13. alleg.86. num.18. pag.617
Cap.15. alleg.65. pag.517.

Ex Bullis, & Constitutionibus Apostolicis.

MARTINI V. incip. Ad reprimendas, allegat.50. num. 115. pag.371.
PII II. incip. Pius. Alleg.17. à num.10. pag. 197. cum seqq.
PII IV. incip. Ea quæ, alleg.50. num.120. pag.371. Eiusd. incip. Roman. Pont. Alleg.50. num.138. pag.373.
IVLII III. incip. In multis. allegat.51. numer. 99. pag. 397
LEONIS X. incip. Inter solicitudines allegat. 90. num. 9. cum seqq. pag.629.
PII V. incip. Horrendum. alleg.44. numer.21. vsque ad finem pag.340. cum seqq.
Eiusd. incip. Licet omnibus alleg.50. num.141. pag.373.
Eiusdem incip. Cum primum. allegat.51. nu.100. pag.397.
Eiusdem incip. Cum ex Apostolatus allegat.57. à numer. 36. pag.465.
Eiusdem incip. In conferendis. allegat.60. à num.12. pag.496. cum seqq.
Eiusdem incip. Quanta Ecclesia. Allegat.69. à num.27. pag. 530. cum seqq.

Digitized by Google

Eiusdem incip. Super gregem. alleg. 91. à numer. 1. pag. 630. cum seqq.
Eiusdem incip. Sanctissimus. allegat. 96. à numero 3. pagina 650. cum seqq.
Eiusdem incip. Pius V. alleg. 101. num. 33. pag. 671.
GREGORII XIII. incip. Ex incumbenti allegat. 50. numer. 152. pag. 374.
Eiusdem incip. Non sine graui. ibid. num. 153.
Eiusdem incip. In tanta alleg. 76. num. 27. pag. 582. & alleg. 91. num. 33. & 34. pag. 671.
Eiusdem incip. Circumspecta. allegation. 101. numer. 42. cum seq. pag. 672.
Eiusdem incip. Vbi gratia. alleg. 102. à num. 33. pag. 680.
Eiusdem incip. Dubiis. alleg. 102. à num. 13. pag. 676.
Eiusdem incip. Quæ Sanctimonialium. alleg. 102. n. 34. p. 680
Eiusdem incip. Exposcit. alleg. 78. à nu. 32. pag. 590.
SIXTI V. incip. Sanctum, & salutare, allegatione 6. à numero 2. pag. 164.
Eiusdem incip. Cum Sacrosanctum, allegatione 9. numero 12. pagina 173.
Eiusdem incip. Pastoralis, ibid. num. 13. pag. 173.
Eiusdem incip. Cœli & terræ. allegat. 51. num. 134. pag. 401.
Eiusdem incip. Effrænatum. ibid. à num. 136.
Eiusdem incip. Sixtus Episcopus. allegatione 101. numero 41. pagina 672.
CLEMENTIS VIII. incip. Illius vices. allegatione 50. numero 120. pag. 372.
Eiusdem incip. In his. alleg. 101. num. 42. pag. 672.

Ex Iure Cæsareo.

l. Filij liberorum §. relegatus ff. ad municip. allegat. 4. numero 35. pag. 159.
l. Eius qui manumissus §. fin. ff. eod. ibid.
l. Qui filium, & l. officio ff. vbi pupill. educari valeat. allegat. 20. num. 9. pag. 211.
l. Legatis ff. de alimentis, & cibar. leg. ibid.
l. Inter stipulantem §. Sacram ff. de verborum significat. alleg. 27. num. 16. pag. 242.
l. qui res §. aliam ff. solutionibus ibid.
l. si seruus §. si fornarius ff. ad legem Aquil. allegatione 28. numer. 14. pag. 250.
l. Vt vim vi ff. de iustitia. alleg. 51. num. 11. pag. 387.
l. Et quia ff. de iurisd. omnium iudicum. allegatione 92. numero 7. pag. 632.
l. 1. & 2. Cod. de his, qui sponte munera subeunt lib. 10. alleg. 26. num. 17. pag. 239.
† l. vlt. C. de fundis semitroph. lib. 11. allegatione 131. numero 8. pag. 792.

Ex Ordinationibus Regijs Lusitaniæ.

Lib. 1. tit. 62. §. 39. in fine alleg. 75. num. 14. & 15. pag. 571.
Ibi Proem. alleg. 75. num. 13. pag. 571.
Ibi Esta determinaçaon, &c. ibid. num. 16. pag. 571.
Lib. 2. tit. 1. §. 25. allegat. 12. num. 4. pag. 180.
Eod. tit. 1. §. 27. allegatione 12. numero 2. pag. 180. & numero 26. pag. 183.
Et tit. 2. §. 1. alleg. 12. num. 31. pag. 184.
Et tit. 11. in princip. alleg. 13. à num. 4. pag. 187.
Eod. tit. 11. §. vlt. alleg. 13. num. 13. pag. 187.
Lib. 3. tit. 56. §. 7. vers. E declaramos allegatione 41. numero 9. pag. 329.
Et tit. 64. in princ. p. 1. tit. 3. cap. 2. num. 96.
Lib. 5. tit. 2. in princip. alleg. 51. num. 102. pag. 398.
Et titul. 103. alleg. 109. num. 13. pag. 717.

INDEX

INDEX DECISIONVM
S. ROTÆ ROMANÆ,

Quæ in his tribus partibus citantur, quarum aliquæ originaliter referuntur.

Additas vero hac postrema editione Crucium signa † indicant.

ABulen. Canonicatus Pœnit. 17. Aprilis 1589. alleg. 55. nu. 2. pag. 351. *Mantica.*
Adiacen. Beneficij 15. Aprilis 1622. originaliter refertur. alleg. 77. à num. 24. pag. 585. *Coccino.*
† Alexandrina Beneficij 15. Aprilis 1625. p. 570 *Merlino.*
† Andrien. Archidiaconatus 5. Decembris 1625. 883. 2. e *Merlino.*
† Arboren. spolij 17. Iunij 1624. pag. 739. *Manzanedo.*
Assisten. Beneficij 11. Maij 1607. alleg. 77. nu. 30. pag. 586. *Marq̃mõtio.*
Asten. fructuum 15. Martij 1613. alleg. 53 num 172. pag. 430. *Manzanedo.*
Astoricen. Prioratus 18. Decembris 1598. alleg. 57. nu. 105. pag. 473. *Seraphino.*
Archidiaconatus 6. Nouemb. 1602. ibid. nu. 116. pag. 474. *Lancellotto.*
Residentiæ 6. Iunij 1616. alleg. 53. num. 152. & 154. in fine pag. 428. *Coccino.*
Auersana Parochialis 12. Martij 1562. alleg. 57. num. 187. pag. 482. *Oradino.*
Beneuentana Paroch. 13. Iunij 1590. alleg. 60. num. 103. pag. 505. *Oradino.*
Beneficii 15. Nouembr. 1597. alleg. 57. num. 107. pag. 473. *Seraphino.*
Bononien. Paroch 24. Nouembris 1595. alleg. 72. num 158. pag. 555. *Litta.*
Bracharen. beneficii 3. Martii 1603. ibi nu. 140. pag. 553. nouissime refertur in collectione decisionum S. D. N. per Beltramin. decis. 94. *Ludouisio.*
Fructuum 18. Aprilis 1625 alleg. 117. num. 9. pag. 745. *Buratto.*
Brixien. locationis 5. Decembr 1594. alleg. 95. num 49. pag. 646. *Penia.*
Burgen. Abbatiæ 19. Nouemb 1588. alleg. 72. num. 76. pag. 548. *Penia.*
Beneficii 23. Maii 1603. alleg. 57. num. 120. pag. 475. *Litta.*
Reductionis beneficiorum 15. Nouemb. 1610. alleg. 67. nu. 8. pag. 525. nouissime refertur in collectione decisionum S. D. N. per Beltramin. decis. 483. *Ludouisio.*
Abbatiæ de Salas 14 Maii 1614. alleg. 74. num. 32. pag. 568. *Vbaldo.*
Calaguritana reductionis Motus proprii 29. Martii 1595. allegat. 60. num. 36. pag. 499. *Seraphino.*
Portionis de Narbaia 2. Iulii 1589. alleg. 67. num. 8. pag. 525. *Penia.*
Beneficii de Ollauariis 15. Decemb. 1604. alleg. 57. num. 10. pag. 463. *Penia.*
Fructuum 26. Maii 1614. alleg. 53. num. 153. pag. 428. *Vbaldo.*
Carthaginens. beneficii 25. Febr. 1611. alleg. 73. num. 10. pag. 562. *Pironano.*

† Cal-

† Calciaten. beneficii 25. Febr. 1611. alleg. 73. num. 10. pag. 562 *Attrebaten.*
† Iuriſdictionis 10. Maii 1624. allegat. 80. numer. 5. pag. 906. 1. c. originaliter refertur. *Remboldo.*
Caurienſ. beneficii 9. Decembris 1598. alleg. 72. num. 40. pag. 545 *Corduba.*
Colimbrienſ. penſionis 28. Ianu. 1605. alleg. 53. num. 176. pag. 430 *Millino.*
Canonicatus 13. Iunii 1616. tit. 2. gloſ. 17. num. 27. pag. 96 *Sacrato.*
Comen. Capellaniæ 17. Iunii 1591. alleg. 72. numer 49. pag. 546 *Penia.*
Capellæ 7. Febru. 1620. alleg. 57. numer. 106. in fine pag. 473. & alleg. 74. numer. 33. pag. 568 *Remboldo.*
† Colonien. præcedentiæ 9. Iunii 1627. pag. 235 *Vbaldo.*
Compoſtellan. Canon. 10. Maii 1600. alleg. 57. num. 78. pag. 469 *Lancellotto.*
Conchen. decimarum dell'Infantado 18. Decembris 1617. allegat. 86. num. 34. & 36. pag. 618. & 619 *Andrea.*
† Corduben. Beneficiorum 24. Februarii 1620. alleg. 117. nu. 8. pag. 745 *Caualerio.*
Dertuſen. Archipresb. 16. Nouembris 1594. allegatione 63. numero 10. pag. 514 *Penia.*
Feltrina Canonicatus 5. Decembris 1603. allegatione 72. numero 193. pag. 558 *Ortembergo.*
† Ferrarien. penſionis 21. Martii 1627. pagina 855. 1. e. referuntur originaliter: *Virili.*
† Bonorum 19. Ianuarij 1615. alleg. 121. nu. 4. pag. 752 *Dunozetto.*
Firmana Altaris 15. Decembris 1594. ibid. nu. 136. pag. 553. 20. Iunii 1613. *Blanchetto.*
ibidem numer. 105. in fine pag. 550 *Dunozetto.*
Foroliuienſis Capellæ 3 Iunii 1586. alleg. 57. nu. 116. pag. 474 *Granutio.*
Gerundenſis diſtribution. 16. Februar. 1604. alleg. 53. num. 152. pag. 474. nouiſſime refertur in collectione deciſionum S. D. N. per Beltramin. decif. 154 *Ludouiſio.*
Granaten. Capellaniæ 12. Ianuarij 1607. alleg. 60. nu. 77. pag. 503 *Marq̃mõtio.*
Hiſpalenſis beneficii de Villanueua 15. Ianuarii 1604. allegatione 57. num. 11. pagina 463 *Iuſto.*
Diſtributionum 2. Maij 1603. alleg. 53. num. 167. pag. 429 *Coccino.*
Archidiaconatus 20. Febr. & 26. Iunij 1606. allegatione 57. numero 111. pagina 474 *Iuſto.*
Imolenſis Iuriſpatronat. 19. Nouembris 1594. allegatione 72. numero 77. pagina 548 *Orano.*
Bonorum 21. Maij 1593 allegat. 95. num. 32. pag. 645 *Pamphilio.*
Licienſis fructuum 21. Apr. 1603. alleg. 53. nu. 153 pag. 428 *Pamphilio.*
Beneficiorum 4. Febr. 1608. alleg. 57. num. 117. pag. 475 *Caualerio.*
Quartæ funeralium 15. Ianuarij 1618. refertur originaliter allegation. 86. à num. 17. pag. 617 *Coccino.*
Lucana beneficij 4. Nouemb. 1579. allegat. 62. nu. 18. pag. 512 *Seraphino.*
Optionis domus 24. Ianu. 1607. allegat. 56. nu. 12. pag. 456 *Manzanedo.*
Iuriſpatronatus 14. Iunii 1621. alleg. 72. nu. 64. pag. 547 *Coccino.*
Leodienſis Canonicatus 28. Iunii 1621. refertur originaliter allegatione 19. num. 34. pag. 204. c mi ſeqq. *Remboldo.*
† Lucana Iuriſpatronatus de Podiis 15. Martii 1621. alleg. 72. nu. 65. p. 896 *Coccino.*

Mediola-

Digitized by Google

Mediolanenſis Iuriſpatron. 23. Ianu. 1596. alleg. 72. nu. 162. pag. 555 *Mantica.*
Præpoſituræ 16. Martij 1590. alleg. 57. num. 99. pag. 472 *Bubalo.*
Diſmembrationis 28. Ianu. 1595. alleg. 67. num. 14. pag. 526 *Seraphino.*
Maioricenſis Canonicatus 15. Nouemb. 1593. alleg. 55. nu. 2. pag. 451 *Millino.*
Maceratenſis hæreditatis 4. Iunij 1590. alleg 77. num. 26. pag. 586 *Pamphilio.*
Neapolitanæ Rectoriæ 19. Decembris 1609. alleg. 72. nu. 49. pag. 546 *Ortembergo*
† Nepeſina Canonicatus 25. Februarii 1625. pag. 888. 2. c. *Merlino.*
Nouarienſis decim. 15. April. 1611 alleg. 86. num. 34. pag. 619, nouiſſimè refertur in collectione deciſionum S.D.N. apud *Beltramin.* deciſ. 519. *Ludoniſio.*
Oriolenſis præcedentiæ 10. Martij 1600 alleg. 78. nu. 36. pag. 591 *Litta.*
Canonicatus 11. Ianuarij 1619. refertur originaliter, allegatione 62. à num. 22. pag. 512 *Remboldo.*
Ouetenſis mercedis 12. Decemb. 1605. alleg. 61. nu. 23. pag. 509 *Coccino.*
Pampilonenſis celebrationis Miſſæ 7. Februarij 1594. allegatione 24. numero 31. pag 224 *Mantica.*
Pacenſis decimarum 12. Febr. 1608. alleg. 86. num. 34. pag. 619 *Sacrato.*
Papienſis reſidentiæ 10. Martii 1603. alleg. 53. num. 115. pag. 425 *Ortembergo*
† Fructuum 21. Febr. 1622. alleg. 117. nu. 5. pag. 745 *Remboldo*
Beneficij 10. Aprilis 1617. refertur originaliter ibidem à numero 45. pag. 418. cum ſeqq. *Andrea*
Peruſina beneficij 4. Iulij 1608 alleg. 66. nu. 30. pag. 347 *Penia*
† Piſtorien. Parochialis Februarij 1623. pag. 888. 1. b. *Merlino*
Placentina Paroch. de Malpartita 28. Iunij 1585. alleg. 58. nu. 5. pag. 489. & num. 18. pag. 490 *Seraphino*
Salarii 7. Maii, 1606. alleg. 53. num. 153. pag. 428. *Penia*
Theſaurariæ 25. Maii, & 16. Nouembris 1609. allegatione 57. numero 116. pagina 474 *Ortembergo*
Decimar. perſon. de Trugillo 18. Martii 1616. allegatione 86. numero 36. pag. 619 *Buratto*
Regionenſis Paroch. 7. Octob. 1587. alleg. 72. nu. 140. pag. 554 *Blanchetto*
Romana Iuriſpatron. 8. Iulii 1584 ibid. num. 63. pag. 547 *Seraphino*
Capellaniæ 23. Ianuarij 1589 allegat. 24. numer. 43 pag. 226. originaliter referuntur aliqua verba. *Pamphilio*
Præcedentiæ 24. Maii 1600. alleg. 78. num. 36. pag. 591 *Lancellotto*
Clericatus S. Petri 27. Nouembris 1602. alleg. 57. num. 134. pag. 476 *Pamphilio*
Salamantina del Pedroſo 15. Decembris 1567. allegatione 53. numero 105. pagina 424 *Seraphino*
Parochialis de Geratis 1. Decemb. 1578. alleg. 57. nu. 10. pag. 463 *Brano*
Beneficiorum Salaman. & Abulen. 9. Iunii 1599. ibidem numero iii. pagina 474 *Penia*
Segobienſis Canon. 24. Nouemb. 1588. alleg. 57. nu. 77. pag. 469 *Plato*
Seguntina Archid. 19. Martii 1601. ibid. num. 107. pagina 473 *Lancellotto*
Spoletana beneficii 28 Maii 1590. allegatione 72. numero 137. pag. 553 *Blanchetto*
Sulmonenſis Canon. 4 Maii 1583. alleg. 53. num. 36. pagina 417 *Cantuccio*
14. Maii 1610. ibidem
Tiraſſonenſis Capellaniæ 9. Iunii 1603. pag. 417. alleg. 24. nu. 30. pag. 224 *Lancellotto*

Digitized by Google

Toletana beneficii 12. Octobris 1579. alleg. 67 nu. 13. pag. 525	*Sacrato*
Canonicatus 10. Decembris 1608. tit. 2. gloſ. 17. num. 27 pag. 96	*Seraphino*
Tudenſis Parochialis 7. Nouembris 1611. alleg. 72. num. 41. pag. 545	*Marq̃mõtio*
Tudertenſis Parochialis 21. Aprilis 1595. ibid num. 40. pag. 545	*Vbaldo*
Valentina de Xatiua 3. Ianu. 1590. alleg. 74. nu. 21. in fine pag. 568	*Penia*
Valliſoletana Decanatus 10. Decemb. 1600. alleg. 57. num. 98. pag. 472	*Bubalo*
Venetiarum nullitatis contractus 13. Nouemb. 1602. allegat. 95. numero 43.	*Millino*
pagina 645	*Pamphilio*
Verdunenſis Decanatus 9. Martii 1580. alleg. 57. num. 102. pag. 472	*Lancellotto*
Viterbienſis & Turcanenſis Vicarij 3. Martij 1617. allegatione 54. numero 125. pagina 444	*Caualerio*
Vlisbonenſis Iuris conferendi 13. Iunij 1607. allegatione 60. numero 31. pagina 498	*Lancellotto*
Concurſus 1. Iunij 1611. ibidem num. 32. pag. 499	*Coccino*
1. Iunij 1615. ibidem.	*Rembolde*
Vicenſis Parochialis Caſtri Tertiole 14. Ianu. 1611. alleg. 58. num. 6. pag. 489 & num. 26. pag. 498. & nu. 33. pag. 499	*Manzanedo*
Vrgellen. Canon. 7. Maij 1583. alleg. 57. num. 116. pag. 474.	*Blanchetto*
Zamorenſis Capellaniæ 12. Iunij 1589. alleg. 53. num 149. pag. 428	*Mantica*
Beneficii de Morales 30. Maii 1586. alleg. 72. num. 162. pag. 555	*Orano*

INDEX

Digitized by Google

INDEX TITVLORVM,
CAPITVLORVM, ET GLOSSARVM
PRIMÆ PARTIS HVIVS TRACTATVS.

TITVLVS PRIMVS.

De institutione Episcopalis officii: Episcoporum nominis significatione, & etymologia; Electione, Confirmatione, & Consecratione: Episcopalium graduum, ac omnium Episcopatuum diuisione.

Cap. 1. de Episcopalis officij institutione, pag. 2.
Cap. 2. de Episcopi nominis etymologia, & significatione pag. 7
Cap. 3. de Episcoporum Electione pag. 11
Cap. 4. de Confirmatione, qua Episcopus electus confirmatur pag. 17
Cap. 5. de Consecratione Episcopi pag. 20
Cap. 6. de Episcopalium graduum diuisione pag. 24
Cap. 7. de Episcopatuum diuisione pag. 28
Episcopatuum omnium totius Orbis noua, & exacta notitia pag. 30

TITVLVS SECVNDVS.

De Episcopali munere, seu de qualitatibus ad illud recte obeundum requisitis, super Apostolum 1. ad Timoth. 3.

Glossa 1. Si quis Episcopatum desiderat pag 40
Glos. 2. Bonum opus desiderat pag. 45
Glos. 3. Oportet enim Episcopum irreprehensibilem esse pag. 50.
Glos. 4. Unius uxoris uirum pag. 56
Glos. 5. Sobrium pag. 58
Glos. 6. Prudentem pag. 61.
Glos. 7. Ornatum pag. 64
Glos. 8. Pudicum pag. 68
Glos. 9. Hospitalem pag. 73
Glos. 10. Doctorem pag. 78
Glos. 11. Non uinolentum pag. 82
Glos. 12. Non percussorem pag. 84
Glos. 13. Sed modestum pag. 88
Glos. 14. Non litigiosum pag. 89
Glos. 15. Non cupidum pag. 89
Glos. 16. Suæ domui bene præpositum pag. 90
Glos. 17. Non neophytum pag. 94

TITVLVS TERTIVS.

De vera Patriarchialium Sedium erectione.

Cap. 1. De Patriarchis in communi, & eorum precedentijs, ac priuilegijs pag. 100
Cap. 2. de Primatu S. Ecclesiæ Romanæ super omnes, & de suprema Summi Pont. Potestate in uniuersum Orbem pag. 106
Cap. 3. de Constantinopolitano Patriarch. 123
Cap. 4. de Alexandrino Patriarcha. 125
Cap. 5. de Antiocheno Patriarcha. 126
Cap. 6. de Hierosolymitano Patriarcha. 128
Cap. 7. de Patriarchis minoribus. 129
Cap. 8. De mirabili S. Ecclesiæ Bracharensis erectione, & de eius Primatu in Vniuersa Hispania. 133

TITVLVS QVARTVS.

De Archiepiscopali præstantia, eiusque auctoritate in suffraganeos, & eorum subditos, ac in tota prouincia; post pag. 144.

INDEX

Digitized by Google

INDEX
ALPHABETICO
ORDINE DISPOSITVS
OMNIVM ALLEGATIONVM,
quæ in Secunda, & Tertia Parte continentur.

Additas verò hac vltima impreſsione huiuſmodi ſigna † indicant.

A

ABſoluendi facultas conceſſa Epiſcopis per Concilium Triden. ſeſſ. 24. de reform. cap. 6. an ſit eiſdem adempta per proceſſum Bullæ in Cœna Domini ſub allegat. 40. à num. 21. pag. 322

Abſoluere excommunicatos pro violenta manuum iniectione in Clericos quibus caſibus poſſit Epiſcopus. alleg. 41. 328

Abſoluere à caſibus Epiſcopo reſeruatis qui poſſint alleg. 52. 407

Abſoluere occultos hæreticos virtute Concilij Trident. an poſſit Epiſcopus allegat. 40. 319

Abſolutionem quorum caſuum ſibi conſueuerint reſeruare Epiſcopi. alleg. 50. 385

Alienationem rerum Eccleſiæ quibus caſibus facere poſſit Epiſcopus alleg. 95. 641

† Alienationem factam à prædeceſſore, quando Eccleſiam hæredem inſtituit an teneatur Epiſcopus ratam habere. alleg. 115. 740

B

BEnedictiones matrimoniales quomodo impertiendæ ſub alleg. 32. à num. 179. 289

Benedictionem ſecundis nuptijs Sacerdos impertiens, vel aliquos in matrimonium coniungens ſine Parochiali licentia, quas pœnas incurrat, ibid à nu. 186. 290

Benedicere Eccleſiarum ornamenta quando debeat Epiſcopus, & an vllus poſſit vltra eum hanc benedictionem impertiri. alleg. 27. 240

Beneficia quæ poſſit Epiſcopus conferre alleg. 57. 462

Beneficia vacantia intra quod tempus teneatur Epiſcopus prouidere allegat. 58. 489

Beneficia ſimplicia vt quis plura habere poſſit an Epiſcopus diſpenſet. alleg. 62. 510

Beneficia parentum vt filij aliquo modo obtinere valeant an Epiſcopus poſſit diſpenſare. alleg. 65. 517

Beneficia vnire quando poſſit Epiſcopus alleg. 66. 521

Beneficiarios quales cogere poſſit Epiſcopus ad Fidei profeſſionem, in ſuis manibus faciendam allegat. 61. 507

Beneficij ſub vocabulo, ad cuius titulum quis ordinari valet, quid comprehendatur. ſub allegat. 19. à num. 23. 203

Beneficiorum reſignationes quando poſſit Epiſcopus recipere. alleg. 69. 528

Beneficij vacatio quibus modis poſſit euenire ſub alleg. 72. à num. 3. 543

C

CAnonica portio quando, & à quibus Epiſcopo debeatur. alleg. 86. 615

Canonici Cathedralium, & Collegiatarum Eccleſiarum an ſemper ad reſidentiam teneantur ſub alleg. 53. à numer. 107. 425

Capellanus quomodo teneatur ad Miſſas pro alijs ex iuſtitia celebrandas ſub alleg. 24. à nu. 28. 223

Caſtratis votum qualiter Sacris Ordinibus annexum ſit alleg. 15. 190

Cathedraticum ius quando, & à quibus Epiſcopo debeatur ſub alleg. 86. à num. 40. 620

Cauſæ Epiſcoporum quando à ſolo Romano Pontif. Sedeque Apoſt. ſunt cognoſcendæ. alleg. 112 729

Celebrandi in capella domus priuatæ quando poſſit Epiſcopus facultatem concedere alleg. 23. 217

Cenſum nouum imponere, vel antiquum augere in Eccleſijs an poſſit Epiſcopus alleg. 85. 613

Clerici in minoribus quando fori priuilegio gaudeant alleg. 12. 180

Digitized by

Clerici in minoribus quando gaudeãt exemptione à tributis alleg.13. 186
† Coadiutor cum futura ſucceſſione an, & quando Epiſcopis dandus ſit,& de coadiuti auctoritate, alleg. 118. 746
Coadiutores quando illiteratis Epiſcopus dare poſſit alleg.63. 513
Commendatitijs ſine litteris an poſſit Epiſcopus aliquem Sacerdotem ad celebrandum admittere alleg.21. 214
Commendare ad quod tempus, & quas Eccleſias poſſit Epiſcopus alleg.59. 491
Commutare quando poſſit Epiſcopus pias defunctorum voluntates alleg.83. 605
Concurſus in vacatione Parochialis Eccleſiæ quomodo ab Epiſcopo faciendus alleg.60. 495
Confeſſiones an vllus Sacerdos audire poſſit ſine Epiſcopi approbatione alleg.25. 228
† Confeſſio Epiſcopi an & quando Eccleſiæ præiudicet. alleg.125. 765
Confirmationis Sacramenti Miniſter an proprius ſit Epiſcopus. alleg.30. 259
Conſeruatores Regularium an in aliquo ſubſint Epiſcopo.alleg.106. 701
Criminales Clericorum cauſas an poſſit Epiſcopus laico delegare.alleg.108. 714

D

† Decimas laicis concedere, & earum compoſitiones inter Eccleſiaſticos & ſeculares an & quando facere poſſit Epiſcopus.alleg.121. 751
Degradare Clericos quomodo, & quando poſſit Epiſcopus.alleg.110. 718
Delegati an vero Ordinarij iudices ſint cenſendi Epiſcopi in illis caſibus in quibus tanquam Sedis Apoſt.delegati procedunt.alleg.92. 632
Denunciationes matrimoniales quomodo faciendæ, & quando in eis diſpenſare poſſit Epiſcopus. allegat.32. 271
Dignitas, & qualitas Præſulum eligendorum qualis eſſe debeat.alleg.1. 146
Dimiſſorias litteras quando, & quibus concedere poteſt Epiſcopus.alleg.7. 166
Diſpenſare in Pontificia, vel Concilij lege quando poſſit Epiſcopus.alleg.33. 294
Diſpenſare in ſuis Conſt. an valide poſſit Epiſcopus ſine cauſa.alleg.34. 297
Diſpenſare quando poſſit Epiſcopus in impedimentis matrimonij.alleg.35. 299
Diſpenſare quando poſſit Epiſcopus in iuramentis, & votis.alleg.36. 301
Diſpenſare quando poſſit Epiſcopus in votis ſolemnibus, alleg. 37. 304
Diſpenſare in quibus irregularitatibus,& ſuſpenſionibus hodie poſſit Epiſcopus.alleg.39. 310
Diſpenſare an poſſit Epiſcopus cum infamibus.alleg.43. 337
Diſpenſare cum ſibi ſubditis an poſſit Epiſcopus in irregularitatibus prouenientibus ex vitio, ſeu defectu corporis.alleg.42. 331
Diſpenſare ad Ordines an poſſit Epiſcopus cum ſodomitis de nefario crimine conuictis. alleg.44. 339
Diſpenſare ad Ordines,& beneficia cum illegitimis quando poſſit Epiſcopus.alleg.45. 342
Diſpenſare an poſſit Epiſcopus cum illiteratis ad Ordines alleg.46. 346
Diſpenſare cum promoto per ſaltum an poſſit Epiſcopus. alleg.47. 347
Diſpenſare quando poſſit proprius Epiſcopus cum ordinatis ab Epiſcopo,qui renuntiauit dignitati alleg.48. 349
Diſpenſare an poſſit Epiſcopus cum bigamis. allegat.49. 350
Diſpenſare an poſſit Epiſcopus, vt quis habeat plura beneficia ſimplicia.alleg.62. 510
Diſpenſare an poſſit Epiſcopus vt filij beneficia ſuorum parentum aliquo modo obtinere poſſint.alleg.65.517
Diſpenſare an poſſit Epiſcopus cum monialibus ſibi ſubiectis ad retinendos annuos reditus, vel aliquos cenſus pro ſuis particularibus neceſsitatibus.allegat.103. 688

E

Ecclesias, & altaria quando, & quomodo conſecrare debeat Epiſcopus alleg.27. 241
Eccleſiæ pollutæ quando reconciliari debeant per Epiſcopum alleg.28. 248
Eccleſias reparare an teneatur Epiſcopus, & quas perſonas ad id cogere poſsit.alleg.64. 515
Eccleſiæ an ſine Epiſcopi conſenſu ædificari poſsint allegat.26. 235
Elcemoſynarum prauos quæſtores an poſsit Epiſcopus punire alleg.109. 716
Epiſcoporum,& ſubditorum nomine,qui contineantur in diſpenſationibus elargiendis irregularitatum, & ſuſpenſionum ſub alleg.29.à nu.2. 319
† Epiſcopus proprius an neceſſario ſit adeundus ſi clericus aduerſum clericum negotium habeat.allegat.122. 755
Euchariſtiæ Sacramentum,vt ſeruetur in Eccleſia non parochiali an poſsit Epiſcopus licentiam concedere. allegat.22. 215
Examini quarum rerum Ordinandos ſubijcere debeat Epiſcopus.alleg.10. 174
† Exemptos ſi extra locum exemptum delinquant aut cõtrahant,an poſsit Epiſcopus ratione delicti, vel contractus coram ſe conueniri facere.alleg.123. 757
Eximere à ſua poteſtate an poſsit Epiſcopus alleg.89.627

F

Familiam armatam an habere poſsit Epiſcopus.alleg.107. 711
Familiarem ſuum triennalem quando poſsit Ordinare Epiſcopus alleg.5. 161
† Fines Epiſcopatuum,ſeu dioceſum an & quando præſcribi poſsint.alleg.131. 792
Eſcum,& cæterem an habere poſsit Epiſcopus ſub alleg. 107.à num.16. 713

H

Hæretici occulti qui dicantur,& quos occultos hæreticos poterunt Epiſcopi, & quilibet Confeſſarij approbati abſoluere ſub alleg.40.à nu.1. 319
Homicidium voluntarium quod dicatur ad hoc, vt in irregularitatibus ex eo prouenientibus Epiſcopus diſpẽſandi facultatem non habeat ſub alleg.29.à numer.46. 315

Indul-

Digitized by Google

I

INdulgentias quales possit Episcopus concedere alleg. 88. 624
Inimicitias extinguere, & ad concordiam compellere quando debeat Episcopus alleg. 79. 592
Instantia prima an semper cognoscat Episcopus de causis suorum subditorum alleg. 81. 598
Instituere præsentatos à patronis quando teneatur Episcopus alleg. 72. 542
Institutio in beneficijs quando, & à quibus facienda sub alleg. 72. à nu. 172. 556
Interdictum ad tempus, vel ad certum effectum an possit Episcopus suspendere alleg. 38. 307
Interstitijs temporum seruatis Ordines conferre debet Episcopus & quãdo in eis dispensare possit all. 18. 198
Iurisdictionem quando habeat Episcopus in Regulares & exemptos alleg. 105. 694
Iurisdictionem quando habeat Episcopus in Regulares prætendentes se per vim ingressos religionem allegat. 104. 689
Iurisdictionem quando habeat Episcopus in laicos in concernentibus pietatem, & officium charitatis allegat. 82. 600
† Iurisdictio competens Episcopo si inferiori concedatur: vel aliter acquiratur an in dubio iudicanda sit quæsita cumulatiuè, vel potius priuatiuè. alleg. 124. 764
Iuspatronatus an acquiri possit sine Episcopi consensu allegat. 70. 533
Iuspatronatus an sine Episcopi consensu in aliquem possit transferri alleg. 71. 536
Iurispatronatus existentia quomodo probanda sub alleg. 72. à nu. 20. 543
† Iura Episcopalia, & iurisdictio an & quando ab inferioribus præscribi possint. alleg. 127. 784

L

† LEgatum relictum Episcopo an & quando intuitu Ecclesiæ vel personæ propriæ relictum censeatur. alleg. 116. 741
Libros prohibitos legendi facultatem an possit Episcopus concedere, & an teneatur imprimendos approbare alleg. 90. 628
Licentia Episcopi, seu eius Vicarij quando sit necessaria in dispositionibus bonorum temporalium à nouitijs faciendis alleg. 99. 663
Licentia ad assistendum matrimonio, cui, & à quo concedi debeat alleg. 32. à num. 107. 281
Locationi prædecessoris an teneatur stare Episcopus allegat. 94. 638

M

MAtrimonium absque Parocho, & testibus an semper sit irritum sub alleg. 32. à nu. 140. 284
Matrimonialium causarum cognitionem an solus habeat Episcopus allegatione 84. 608
Medici ad quid teneantur, & qualem in eos habeat Episcopus iurisdictionem alleg. 91. 630
Miracula noua approbare an possit Episcopus allega. 97. 659
Missæ Sacrificium celebrans Parochus qualiter se habere debeat alleg. 24. 219
Missarum numerum quando possit ad minorem reducere Episcopus alleg. 29. 257
Monialium circa clausuram Episcopus quam habeat cognitionem alleg. 102. 674
Monitoria pro rebus deperditis sub pœna excommunicationis quando cõcedere possit Episcopus alleg. 96. 650

N

† NEgligentia Episcopi an & quando per alios supplcatur. alleg. 126. 769

O

† OBedientia debita Episcopis an & quando possit à subditis præscribi. alleg. 128. 786
Olea Sancta qualiter confectare debeat Episcopus alleg. 31. 265
Ordinans sine titulo aliquem, & ab eo promotus quas pœnas incurrat alleg. 20. 211
Ordinans alterius subditos sine licentia, & dimissorijs literis quam pœnam incurrat alleg. 8. 170
Ordinans, vel Pontificalia exercens in aliena Diœcesi sine proprij Episcopi licentia quam pœnam incurrat allegat. 6. 164
Ordinare sub quo beneficij, vel patrimonij titulo possit Episcopus alleg. 19. 201
Ordinis Sacramenti materia in communi alleg. 2. 151
Ordinis Sacramenti Minister quis sit alleg. 3. 153
Ordines vt conferre possit quis proprius dicatur Episcopus alleg. 4. 157
Ordines Sacros in qua ætate constitutis conferre valeat Episcopus alleg. 16. 193
Ordines Sacros quibus temporibus dare possit Episcopus alleg. 17. 196
Ordines Sacros quibus, & qualiter conferat Episcopus. alleg. 14. 188

P

PArochiales Ecclesiæ, quæ absque concursu possint cõferri sub alleg. 60. à nu. 18. 498
Parochias multiplicare quando possit Episcopus. allegat. 68. 526
Parochus ad residentiam an semper teneatur alleg. 53. ex num. 65. 421
Parochus, qui matrimonio clandestino interfuerit quam pœnam incurrat. alleg. 32. à num. 160. 287
Parochus matrimonio assistens ad quid teneatur, sub dicta alleg. 32. à nu. 168. 288
Parochus proprius contrahentium qualis, ex nu. 56. 276
Parochus in sua parochia ad quid teneatur sub alleg. 24. ex num. 16. 222
Parochi præsentia in matrimonijs contrahendis qualis habenda ibid. ex nu. 78. 279
Patrimonij sub vocabulo ad cuius titulum quis ordinari valet, quid comprehendatur. alleg. 19. ex nu. 52. 206
† Pensiones decursas, & non solutas tempore prædecessoris, an & quando teneatur Episcopus soluere. alleg. 120. 750
Præbendas supprimere, & beneficia dismembrare quando possit Episcopus. alleg. 67. 525
Pœnitentiam in Cathedralibus quomodo instituere teneatur Episcopus alleg. 55. 451
Prædicandi munus quando Episcopo incumbat alleg. 76. 580

Digitized by Google

Præſentati habilitas qualis requiratur ſub alleg. 72. ex numer. 72. 548
Præſentatio facta in tempore quando dicatur, ibid. à numer. 116. 552
† Præſcriptio an currat contra Eccleſiam Epiſcopali ſede vacante. alleg. 132. 795
Primam tonſuram,& minores Ordines quando,& quibus conferat Epiſcopus allegat. 11. 177
Proceſſiones publicas quando indicere valeat Epiſcopus, & quas perſonas ad illas compellere poſſit, allegat. 78. 588.
† Procuratio Epiſcopis debita ratione viſitationis an & quando præſcribi poſſit. alleg. 130. 790
Profeſſionem Fidei quales beneficiarij coram Epiſcopo facere teneantur alleg. 61. 507
Profeſſionis Regularium cognitio an aliqua cadat ſub iuriſdictione Epiſcopi alleg. 101. 669

Q

QVarta decimarum quando, & à quibus debeatur Epiſcopo ſub alleg. 86. ex nu. 33. 618

R

REligionum vel Monialium numerum an poſſit Epiſcopus in quolibet monaſterio conſtituere alleg. 98. 661
Reliquias Sanctorum publicè venerandas quando Epiſcopus exponere poſſit ſub alleg. 97. ex num. 10. 660
Reſeruatis caſibus à Iure, vel à Summo Pontifice an aliquam habeat Epiſcopus abſoluendi Iuriſdictionem allegat. 50. 361
Reſidere an ſemper teneatur Epiſcopus alleg. 53. 413
Reſignationes beneficiorum quando poſſit Epiſcopus recipere alleg. 69. 528
Reſignationes Epiſcopatuum ex quibus cauſis poſſint facere Epiſcopi alleg. 113. 732
† Reſignanti Epiſcopatum, ſeu potius reſignatario, & ſucceſſori an & quãdo debeantur fructus naturales, induſtriales ſeu ciuiles, & quid in alijs beneficijs allegat. 117. 744

S

SEdere pro tribunali in quouis loco ſuæ Diœceſis, quãuis exempto, an poſſit Epiſcopus alleg. 80. 596
Seminarium erigere, aut gubernare quomodo debeat Epiſcopus, alleg. 77. 584
Subſidium charitatiuum quando, & à quibus exigere poſſit Epiſcopus alleg. 87. 620
Suſpenſionem quando incurrat Epiſcopus ob illicitam ordinationem,& ob prauum Paſtoralis officij vſum allegat. 111. 723
Synodum Diœceſanam qualiter, & quando teneatur congregare Epiſcopus alleg. 93. 635

T

TEmpora adducuntur quibus matrimonium celebrare vetitum eſt, benedictioneſque nuptiales non ſunt faciendæ alleg. 32. à num. 193. 291
Teſtamenti executor ad implendam defuncti voluntatem quando poſſit per Epiſcopum cogi ſub alleg. 82. 601
Teſtari an poſſit Epiſcopus de bonis intuitu Epiſcopatus acquiſitis alleg. 114. 734
Teſtes ad matrimonium adhibendi quales ſub alleg. 32. ex num. 137. 284
Theologalis Præbenda, & Lectio Sacræ Scripturæ vt habeatur quibus in Eccleſijs curare debet Epiſcopus allegat. 56. 455
† Translatus Epiſcopus ad aliã Eccleſiam quando primæ Eccleſiæ deſinat eſſe Epiſcopus. alleg. 119. 748

V

VEſtium clericalium honeſtatem qualem conſtituere debet Epiſcopus,& de pœnis contra non deferentes alleg. 9. 178
Vicarium generalem qualem conſtituere debeat Epiſcopus alleg. 54. 434
Virginum Deo dicandarum voluntatem quando Epiſcopus teneatur explorare alleg. 100. 667
Viſitare quando teneatur Epiſcopus, & in viſitationibus quomodo procedere debeat alleg. 73. 561
Viſitando exemptos quando Ius habeat Epiſcopus alleg. 74. 566
Viſitandi Hoſpitalia, Collegia, ac Confraternitates laicorum quando ius habeat Epiſcopus alleg. 75. 570
† Viſitatio Epiſcopi an præſcribi poſſit. alleg. 129. 788
† Viſitatorem Epiſcopali ſede vacante quis poſſit deputare. alleg. 133. 798
Vnire beneficia quando poſſit Epiſcopus allegat. 66. 521

INDEX

Digitized by Google

INDEX
RERVM ET VERBORVM,
QVÆ IN OMNIBVS TRIBVS PARTIBVS HVIVS TRACTATVS CONTINENTVR.

Additas verò hac vltima impreſsione huiuſmodi ſigna † indicant.

A

ABBAS ad primam tonſuram, cæteroſque minores Ordines poteſt promouere Conuerſos Monachos ſui monaſterij, & illos in quos habet iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi numer. 5. pagina 154

abbates in interſtitijs cum ſuis Monachis Conuerſis, aliiſque ſibi ſubditis, quos ad minores Ordines poſſunt, ac eiſdem pro minoribus ſuſcipiendis ab alienis Epiſcopis, vel Abbatibus dimiſſorias concedere nu 6. & 7. 154

abbates, qui Nouitios ordinant, incurrunt ſuſpenſionem comminatam in Concil. Trid. ſeſſ. 23. cap. 10. de reformat. numer. 9. 154

abbates, aliique exempti hodie dimiſſorias Clericis ſecularibus concedere non poſſunt. nu. 7. 167

abbates, qui ſubditis ſuis Primam tonſuram, & minores Ordines poſſunt conferre, poterunt cum eiſdem in interſtitijs diſpenſare num. 3. 198

abbates Generales Congregationis S. Benedicti Regni Portugaliæ quod priuilegium habeant ſuper mutatione monaſteriorum de vno loco in alium nu. 9. 237

abbates aliqui priuilegium habent benedicendi quæcunque veſtimenta, & ordinamenta eccleſiaſtica, ac Calices conſecrandi alleg. 27. nu. 36. 244

abbates ex priuilegio Sedis Apoſtolicæ de conſenſu ordinarij Sacramentum Confirmationis conferre poſſunt allegat. 30. num. 5. 260

abbates non poſſunt eſſe patrini, ſi tamen ſuſcipiant peccabunt mortaliter, at ſpiritualem contrahent cognationem alleg. 30 num. 36. 262

† *abbates ſeculares exempti habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem poſſunt Sacerdotes ſibi ſubditos ad audiendas Confeſſiones appprobare.* 838. 2. a.

abbates, qui Ordinarij ſunt, & habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, poſſunt omnia regulariter, quæ Epiſcopi in ſua Diœceſi, circa ea, quæ ſunt iuriſdictionis alleg. 32. nu. 31. 274

abbates titulares & Commendatarij poſſunt remittere denunciationes alleg. 32. nu. 32. 274

abbates & alij inferiores Prælati habentes iuriſdictionem Ordinariam, & quaſi Epiſcopalem prædicta diſpenſandi, & abſoluendi facultate non gaudent alleg. 39. nu. 17. 312

abbates Collegiatarum Eccleſiarum, licet habeant iuriſdictionem in Canonicos, ad reſidentiam cogi poſſunt per Epiſcopos ſub quorum Diœceſi ſunt alleg. 53. nu. 108. 425

abbates habent ius viſitandi Monaſteria Religioſorum alleg. 73. nu. 23. 563

abbates licet non exempti, quibus olim ex præſcripta conſuetudine, vel aliquo priuilegio de Clericis ſuæ Diœceſis, vel cumulatiuè cum Ordinario, vel priuatiuè cognoſcere competebat, etiam hodie eadem vti poſſunt iuriſdictione alleg. 81. num. 7. 599

† *abbates atque alij Prælati Epiſcopo inferiores, ita plenè ſubiectas ſibi Eccleſias habentes vt iuriſdictione quaſi Epiſcopali in eis fungantur, ſeu exiſtente priuilegio, aut conſuetudine legitimè præſcripta, poſſunt vniones facere. alleg. 66. num. 14.* 522

abbates habentes quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habent poteſtatem exequendi defunctorum voluntates allegat. 82. num. 30. 603

abbates non poſſunt exigere charitatiuum ſubſidium ab Eccleſijs ſecularibus, vel Regularibus monaſterijs ſibi non pleno iure ſubiectis alleg. 87. nu. 18. 621

abbates exempti, qui intereſſe debent Synodo quo amictu, & ornamentis vti debeant alleg. 93. nu. 9. 635

abbates habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, nullique Epiſcopo ſubiecti poſſunt in ſuis Diœceſibus licentiam concedere nouitijs ad diſponendum de ſuis bonis temporalibus alleg. 99. num. 6. 663

† *abbates, & Regulares Prælatos negligentes poteſt Archiepiſcopus tanquam ſedis Apoſtol. delegatus compellere, vt prædicatio euangelij fiat in Eccleſijs Parochialibus ſubiectis monaſterijs in nulla diœceſi exiſtentibus. par. 1. tit. 4. nu. 55.*

abbates, aliique exercentes Epiſcopalem iuriſdictionem ab Epiſcopis exempti poſſunt approbare Sacerdotes ad Confeſſiones audiendas alleg. 25. nu. 5. 228

abbatibus, & alijs quibuſcunque quantumuis exemptis iam non licet in poſterum intra fines alicuius Diœceſis exiſtentibus, etiamſi nullius Diœceſis, vel exempta eſſe dicantur, cuiquam, qui Regularis ſubditus ſibi non ſit, conſuram, vel mi-

nores Ordines conferre alleg.3. nu,11. 155
abbatibus non licet promouere personas seculares ad minores Ordines habentes litteras dimissorias suorum Episcoporum allegat.3.num.12. 155
† *abbates exempti iurisdictionem quasi Episcopalem habentes non veniunt Episcopi nomine in Conc.Trid.sess.24.de reformat.cap.20.vers.ad hæc.* 911.1.b
† *abbates habentes iurisdictionem in pleno iure spiritualem & temporalem causas criminales iudicare possunt.* ibid.
abbas,quem Ecclesia in temporalibus recognoscit, non potest liberas beneficiorum resignationes admittere allegat.69. num.5. 528
abbas habens potestatem dandi licentiam ædificandi Ecclesias intra suam Parochiam, habet etiam facultatem præstandi auctoritatem,& consensum creationi,& acquisitioni iurispatronatus alleg.70.nu.31. 535
abbas potest monacho licentiam concedere vt procuratoris munus pro Episcopo obire possit alleg.105.nu.10. 694
abbas datus administrator Ecclesiæ Cathedrali vacante, de iure minores Ordines subditis illius Episcopatus dare poterat,sicut etiam inuitatus in claustris aliorum exemptorum alleg.3.num.10. 154
abbas volens Ordines conferre in casibus sibi permissis, debet esse Presbyter,benedictionem habere, ac proprium Monachum ad eos promouere alleg.3.nu.14. 155
abbas ex benedictione Episcopi consequitur, vt possit conferre Ordines minores alleg.27.nu.52. 246
abbas iurisdictionem habens quasi Episcopalem quando possit benedictionem populo impertiri alleg.27.nu.67. 247
abbas Ecclesiæ nulli Episcopo subiectæ potest facultatem concedere assistendi matrimonijs suorum Diœcesanorum alleg.12 num.122. 283
¶ Abbatissa *temporalis non est iure benedicenda alleg.27. num.62.* 247
abbatissæ in votis suarum Monialium dispensare non possunt alleg.36.nu.14. 303
¶ Abbatiæ *monasteriorum quæ Sedi Apost. reseruatæ sint alleg.57.num.91.* 471
† *abbatissa debet eligi non minor annis 40. & quæ octo annis post expressam professionem laudabiliter vixerit.* 922.2.d
† *abbatissæ,seu Priorissæ officium habere non possunt illæ, quæ virgines non sunt,* 923.1.b
† *abbatissæ debent eligi per vota secreta.* ibid.1.e
† *abbatissarum in electione possunt vota per Episcopum vnà cum Vicario,vel alio iure assumpto oretenus accipi,ibid.1.e*
† *abbatissæ in electione ex tripartito numero monialium duæ partes concurrere debent.* 924.1.b
¶ Abesse *ab Ecclesia iuste potest Episcopus occurrente temporali persecutione personæ, & non Ecclesiæ, vel aliarum ouium suarum alleg.53.num.8.* 414
abesse à sua Ecclesia non potest Episcopus propter perpetuum morbum,num.9. 415
abesse non dicitur,qui statim est reuersurus.ibid.nu.92. 421
abesse vt possint Canonici per quatuor menses potest Episcopus illius facultatem concedere,ibid.nu.123. 426
¶ Abortum *procurantes,consultantes, & quocunque modo consentientes,quibus pœnis per Constit.Sixti V.Greg.XIV. puniantur alleg.51.nu.129.* 321
abortum consulens ei quæ dubitat esse prægnans,non est irregularis,si non apparet de abortu.ibid.nu.139. 322
abortui causam præbens fit irregularis etiamsi dubium sit an fœtus esset viuificatus,ibid.nu.141. 322
abortui causam dans, vel recipiens poculum quando vt homicida puniatur,remissiue ibid.num.142.
abortum animatum causans si Ecclesiasticus fuerit traditur Curiæ seculari alleg.130.nu.20. 720
¶ Absens *Episcopus vt possit conferre mensibus Iunij, & Decembris,quos firmos appellamus,ibid.num.59.* 420
absens Parochus ex causa rationabili licet peccet ob inobedientiam non petendo licentiam, non tenetur tamen ad restitutionem alleg.53.nu.100. 424
absens à seruitio suæ Ecclesiæ vt possit fructus,& distributiones lucrari,duo copulatiuè requiritur, iusta causa absentiæ,& licentia Ordinarij ibid.num.153. 428
absens per annum à dignitate Canonicatus,seu præbendę distributionibus est priuatus,ibid.num.146. 428
absens causa studij distributiones quotidianas non percipit alleg.56.nu.19. 456
absens causa studij etiam obtenta licentia à Sede Apostol. non excusatur ab amissione distributionum quotidianarum, ibid.num.20.
absentes si ex Statuto non potiantur priuilegijs ciuitatis, satis est patrem esse in Ciuitate, vt filius absens priuilegijs pótiatur alleg.4.nu.31. 159
absentes pro vtilitate Ecclesiæ distributiones quotidianas non amittunt, præcipuè stante consuetudine, quod Canonicus missus à Capitulo pro aliquo seruitio ipsius Ecclesiæ, seu Capituli,percipiat omnes fructus, & quotidianas distributiones alleg.52.num.171. 430
absentes causa studij possunt percipere fructus suarum præbendarum, etiamsi plusquam duo Canonici sint, dummodo id Status Ecclesiæ patiatur alleg.56.nu.25. 457
absenti non currit tempus ad præsentandum in beneficijs allegat.72.nu.138. 553
absenti à seruitio Ecclesiæ ex iusta causa, & pro defensione iurium ipsius Ecclesiæ,vel sui beneficij, debentur fructus, & distributiones,alleg.53.nu.171. 430
absentia trium dierum à Conuentu interrumpit annum probationis alleg.101.num.25. 670
absentiæ causam legitimam non est necesse assignare,nec licentiam à Prælato obtinere pro absentia trium mensium à Concilio Trid.concessorum, dummodo omnes Canonici eodem tempore non absint,alleg.53.num.118. 425
absentia trium mensium Canonicis conceditur si constitutiones Ecclesiæ seruitium totius anni requirant,ibid.nu.121. 425
† *absentiam Episcopi suffraganei probat Archiepiscopus in scriptis,par.1.tit.4.nu.11.*
¶ Absolutio *Sacramentalis præstita à non Sacerdote,qui tamen communiter pro Sacerdote habebatur,nulla est alleg.2 num.12.* 152
absolutio Sacramentalis etiam in mortis articulo à non Sacerdote valide præstari non potest,etiamsi desit Sacerdos alleg. 2.num.13. 152
absolutio Sacramentalis præstita ab eo, qui non erat approbatus à legitimo Superiore,est inualida, quamuis communi errore approbatus censeretur alleg.25.nu.43. 233
absolutione ab excommunicatione ratione articuli mortis, vel cuiusuis impedimenti imponenda est obligatio sub iuramento,vt cessante morbo,vel eo impedimento se præsentet Superiori, nisi illud impedimentum sit perpetuum allegat.41. num.15. 329
absolutio Papę ab aliquo casu Bullę in Cœna Domini non comprehendit eos,qui non desiterunt alleg.50.nu.79. 367
absolutionem Sacramentalem inter absentes per litteras posse fieri asserentes incidunt in excommunicationem Papalem alleg.50.nu.163. 375
absolutio quomodo sit impertienda super casu reseruato,quando fit Confessio ei,qui facultatem non habet absoluendi ab illo alleg.52.nu.12. 409
absolutio Concil.sess.24. de reform.cap. 6. con mitti potest ab

Episcopo

Episcopo non tamen à Vicario Generali, aut Pœnitentiario, vel Vicario ad id specialiter deputato alleg.55.nn.25.453
absolutus in foro conscientiæ à crimine hæresis potest accusari in foro iudiciali, nec tueri se potest exceptione receptæ pœnitentiæ in foro interiori alleg.40.nn.29. 324
absolutio Episcopi an sit danda à duodecim Episcopis, & Metropolitano, ac differenda per Papam sicut condemnatio alleg.112.nn.13. 731
¶ Absoluere *ab omni censura legis non reseruata pertinet ad Episcopos alleg.1.nn.8.* 146
absoluere qui valet à censura, non potest eandem ad tempus suspendere alleg.38.nn.5. 308
absoluere potest subditum suum Episcopus extra territorium existens alleg.6.nn.17. 165
absoluere præsumentes à casibus Bullæ in Cœna Domini excommunicantur alleg.50.nn.78. 367
absoluere potest à casibus reseruatis, qui eos reseruauit alleg.52.num.1. 407
absoluere à crimine hæresis etiam de licentia Episcopi non potest Vicarius Generalis alleg.54.nn.86. 442
absoluere ab irregularitatibus, & suspensionibus ex delicto occulto prouenientibus sine particulari concessione non potest Vicarius Generalis alleg.54.nn.107. 443
absoluere à casibus reseruatis per ipsum Episcopum ex Generali concessione non potest Vicarius Generalis allegation.54.num.116. 444
† *absoluere subditos suffraganeorum, tam per se, quàm per alios potest Archiepiscopus dum visitat eorum diœceses.p.1.tit.4.num.48.*
† *absoluere de hæresi, & casibus concessis Episcopo in Concil. Trid.sess.24.de reform.cap.6. potest dum visitat Archiepiscopus subditos suffraganei, ibid.nn.51.*
† *absolnit Archiepiscopus quem Episcopus non vult absoluere. ibid.num.23.*
absoluere condemnatum inquisitum non potest Vicarius Generalis alleg.54.nn.118. 444
absoluere à quibuscunque peccatis in mortis articulo potest quilibet Sacerdos absque sui Episcopi licentia allegat.25.num.49. 234
Licet degradatus, excommunicatus, irregularis, vel hæreticus esset num.50. & quamuis adesset superior, vel de facili posset haberi num.51.
absoluere non potest Episcopus à suspensione temporaria intra tempus, nec virtute decreti Concilij Trid.sess.24. de reform. cap.6.alleg.32.nn.167. 288
absoluere à suspensione à beneficio potest Episcopus, vel eius Vicarius, ibid.nn.191. 291
absoluere potest Episcopus excommunicatos pro violenta manuum iniectione in Clericos, quando percussio est leuis alleg.41.num.2. 328
† *absoluere ab excommunicationibus Papæ reseruatis nullus Episcopus potest.* 471.2.c
† *absoluendi facultatem obtinens ab omnibus casibus Summus Pont. reseruatis non potest absoluere à casibus contentis in Bulla Cœnæ.* ibid.2.c
† *Absoluendi à casibus reseruatis etiam in Bulla Cœnæ facultatem obtinens non potest quis virtute illius absolui ab excommunicatione ob hæresim contracta,* 872.1.a
† *absoluendi à casibus Summo Pont. reseruatis facultatem obtinens potest absoluere à censuris reseruatis;* 872.1.b
† *absolui potest subditus ab Episcopo loci vbi moratur à sententia iuris, quã incurrit in alia Diœcesi, alleg.50.n.182.* 379
absolui non possunt incurrentes in excommunicationem Bullæ in Cœna Domini ab alio, quàm à Romano Pontifice, non obstantibus priuilegijs, &c. alleg.50.nn.30. 367
absolui potest subditus ab Episcopo loci vbi moratur, à sententia iuris, quam incurrit in alia diœcesi alleg.50.n.182. 379
absoluendi facultas Episcopis videtur concessa quoties conditor canonis censuræ absolutionem non reseruauit alleg.33.num.17. 296
absoluendi facultas ab omnibus casibus Episcopo reseruatis non extenditur ad casus contentos in Bulla Cœnæ alleg.50.num.178. 378
absoluendi cui conceditur facultas à casibus Summo Pontifici reseruatis, poterit etiam absoluere à censuris illi reseruatis alleg.50.nn.179. 379
absoluendi ab omnibus censuris, qui obtinuerit potestatem à Summo Pontifice, poterit etiam absoluere à censuris ei reseruatis alleg.50.nn.180. 379
absoluendi concessa generalis facultas à Summo Pontifice ab omnibus censuris, siue ab omnibus excommunicationibus sibi reseruatis, an extendatur ad casus, & excommunicationes, quas Episcopi in specie sibi reseruarunt? allegat.52.num.7. 408
absoluendi concessa facultas à casibus reseruatis simpliciter extenditur ad præterita, & futura alleg.52.nn.9. 408
absoluendus an sit ille, qui orationem Angelicam, & Dominicam, Symbolumque Fidei, ac præcepta Decalogi edisscere non curat alleg.76.nn.40. 583
† *absoluendi potestas ex solo capite negligentiæ, quo casu ad Archiepiscopum deuoluatur.alleg.126.nn.23.* 772
¶ Abstemij *quando possint ordinari alleg.42.nn.54.* 355
¶ Abstinentia *à vino laudabilis valde est tam in viro, quã in fœmina glos.11.num.13.* 84
¶ Accusatio *criminalis inducit capitalem inimicitiam allegat.41.num.12.* 329
accusare quilibet potest sodomitam alleg.44.nn.11. 340
¶ Actiones *& signa sacra, quæ in consecratione Episcopi fiunt, quid significent ostenditur c.9.nn.9.* 22
¶ Actus *vnicus contrauentionis priuilegio contrarius quando videatur sufficiens ad priuilegium amittendum alleg.26 num.15.* 238
actus à principio nullus, nullum producit effectum allegat.32.num.145. 289
actus extra iudiciales valide fiunt diebus feriatis allegat.72.num.145. 554
actus meræ voluntatis non præscribitur, alleg.26.nn.20. 239
¶ Administrationem *suarum Ecclesiarum Prælati recipientes absque litteris autenticis Sedis Apost. suæ promotionis, vel confirmationis. suspenduntur ab administratione fructuum earundem Ecclesiarum alleg.211.nn.34.* 726
administratores etiam laicos quorumcunque piorum locorum potest Episcopus compellere ad reddendam rationem suæ administrationis alleg.82.nn.32. 603
administratores etiam laici bonorum Ecclesiæ si inueniantur debitores in rationibus reddendis coram Episcopo, poterunt per eum compelli ad soluendum alleg.82.nn.33. 603
† *administratores vniuersitatum censentur habere administrationem cum libera. alleg.133.nn.26.* 801
administrationis genus in Ecclesia militanti instar triumphantis Ecclesiæ fuit inductum c.6.nn.1. 24
administrare Episcopatum non potest Episcopus promissus, nisi litteris expeditis, & ostensis 54.nn.161. 448
† *adulteria & scelera inquirendi, vleiscendi, & iudicandi absque impedimento alicuius habet Episcop. potestatem super omnes personas non exemptas suæ Diœcesis.par.2.in comp. num.57.*
¶ Aduocati *hac tempestate plures sunt ad bonas causas male perdendas alleg.79.nn.15.* 593
aduocati, qui recte & iuste vtuntur legibus, multum merentur

apud

apud Deum, ibid. numer. 16.

aduocationis officium vtile, ac neceſsarium Reip. eſt, ibid. numer. 21. 594

aduocati militibus, & equitibus comparantur, ibid. nu. 22.

aduocatus debet ſemper verax eſſe in ſermone, iuſtus in iudicio, plenus in conſilio, ibid. nu. 24.

aduocatus actoris in prima inſtantia, non poteſt eſſe Rei in ſecunda, & vice verſa, ibid. num. 27.

aduocatus non poteſt cum cliente pactum de quota litis facere, ibid. num. 38.

aduocatus domum exiens debet habere ſumptus à ſuo clientulo, antequam à domo pedem moueat, ibid. nu. 29.

aduocatus pro modico aduocatus contemptibilis habetur, ibid. num. 30.

aduocatus ſecundum ſuæ ſcientiæ probitatem poteſt mercedem quærere etiam abſque librorum reuolutione num. 31.

aduocato ſalarium debetur etiam cauſa finita per concordiam, ibid. num. 40. 595

aduocati, & procuratoris munus, vt etiam pro ſe obire poſſint, non poteſt Epiſcopus religioſis licentiam concedere allegat. 105. nn. 10. 694

aduocati ſalarium, vide Salarium aduocati.

¶ Ædificari non poteſt Eccleſia ſine Epiſcopi conſenſu alleg. 26. num. 1. 235

Ædificare Eccleſiam ſi voluerint Religioſi exempti in loco non exempto, tenentur Epiſcopi Diœceſani conſenſum requirere, ibid. num. 3.

Ædificare poſſunt Eccleſias ſine Diœceſani Epiſcopi conſenſu Fratres Ordinis Carmelitarum Diſcalceatorum, Monachi Congreg. B. Mariæ Fulienſis, & Superiores Congreg. Regularium S. Pauli decollati, ibid. nu. 4. 236

Ædificationis locum aſſignat Epiſcopus, crucem figit, lapidemque ponit primarium, ibid. nu. 2. 235

Ædificans Eccleſiam eidotem competentem conſtituere debet. alleg. 27. nu. 3. p. 241. & alleg. 64. nu. 3. 515

Ædificationi Monaſterij per teſtatorem relicti aſſenſum, & auctoritatem Vicarius generalis Epiſcopi ſine eius licentia interponere nequit alleg. 54. nu. 89. 442

Ædificans Eccleſiam ſi illam à principio non dotauit, poteſt compelli ad illam dotandam, aliàs non dotando amittit iuſpatronatus alleg. 70. num. 4. 533

¶ Æger, aut quacunque corporis impotẽtia impeditus quãdo ab excommunicatione pro violenta manus iniectione in Clericum poſſit per Epiſcopum abſolui alleg. 41. nu. 25. 330

Ægri qui dicantur, ibid. nu. 26.

¶ Ægyptianam de bona, vel mala fortuna interrogare, quãdo ſit peccatum alleg. 51. nu. 131. 321

¶ Æqualitate data in votis patronorum præſentantium ad beneficia non tamen in meritis inſtituendorum, magis idoneus debet inſtitui alleg. 72. nu. 200. 559

¶ Aeris intemperies non excuſat Parochum à reſidentia Parochialis alleg. 53. nu. 90. 423

¶ Ætas 30. annorum completorum requiritur in promouendo ad Epiſcopatum alleg. 1. nu. 25. & 28. 148

Ætas ad ſuſcipiendum quemlibet ex Sacris Ordinibus qua ſit neceſſaria oſtenditur alleg. 16. à nu. 1. 193

Ætatis ob fragilitatem minus quis punitur alleg. 41. numero 21. 330

Ætas tenera delinquentis non excuſat à pœna criminis ſodomia alleg. 44. nu. 12. 340

Ætatis quadraginta annorum defectus in Pœnitentiario non obſtat, vbi aliàs aptior pro loci qualitate reperiri non poteſt, in ciuitate ſcilicet, aut Diœceſi, alleg. 55. nu. 8. 452

Ætas viginti duorum annorum, quæ requiritur ad dignitates in Cathedralibus, debet eſſe completa, & non ſufficit ſi vigeſimus ſecundus annus ſit inceptus allegation. 60. numero 66. 501

Ætas quatuordecim annorum, quæ deſideratur ad beneficium ſimplex, requiritur etiamſi illud daretur per viam præſentationis, electionis, aut alterius cuiuſque præſentationis, ibid. nn. 79. 503

Ætas viginti quinque annorum non requiritur ad Parochialem vnitam acceſſorie & perpetuò, ſed ſufficit illa, quæ ad principalem requiritur alleg. 66. nu. 45. 523

¶ Affectio per appoſitionem manus Papæ non intrat quando reſignatio eſt nulla alleg. 19. nu. 38. 205

¶ Affinitas ex copula licita dirimit matrimonium vſque ad quartum gradum alleg. 51. nn. 164. 405

affinitas ex copula illicita dirimit matrimonium vſque ad ſecundum gradum, ibid. nn. 165.

affinitatis gradus quomodo computentur, ibid. nu. 166.

affinitas vt contrahatur requiritur ea copula, quæ ſit ſufficiens ad generationem, ibid. nu. 167.

affinitas oritur ex copula cum fœmina inuita, ignorante, dormiente, ebria, vel inſana, ibid. nn. 169.

affinitatem non inducit ſemen alicuius virilis dæmonis in uterum fœmineum delatum, ibid. nu. 170.

affinitas non contrahitur ſi caſu ad ſe traheret uterus fœminæ ſemen viri cum ea ludentis, ibid. nu. 171.

affinitas oritur ex copula cum effuſione veri ſeminis, qualis non eſt eunuchorum, ibid. num. 172.

affinitas non oritur ex copula ſodomitica ibid. num. 173.

affinitas non oritur ex matrimonio per verba de præſenti copula non ſequuta, ſed impedimentum vlterioris gradus, ibid. num. 175.

¶ Agens omne agit in ſibi ſimile, tit. 2. gloſ. 3. nu. 12. 51

¶ Agnos Dei à Summo Pont. conſecratos qui depinxerit incidit in excommunicationem Papalem alleg. 50. n. 150. 374

¶ Aleatores ſunt infames alleg. 43. nu. 11. 337

aleatoribus facta beneficiorum collatio, ſi publici ſunt, eſt nulla, ſi occulti venit irritanda ibid. nu. 12.

¶ Alexander de Franciſcis, vulgò hebreaimus nuncupatus Ordinis Prædicatorum à Clemente VIII. ad Epiſcopatum promotus fuit, tit. 2. gloſ. 17. num. 9. 95

¶ Alexandria ciuitas eſt in Ægypto, Africæ confinis, magna, & illuſtris tit. 3. c. 4. nu. 1. 125

alexandria ante Chriſti aduentum annis viginti ſupra CCC. ab Alexandro Macedone cognita, & cognominata fuit, ibid. num. 2.

¶ Alexandrina Eccleſia Patriarchali honore fungitur, quia B. Petri nomine à Marco Euangeliſta eius diſcipulo conſecrata fuit tit. 3. c. 1. nn. 5. 126

alexandrina Eccleſia ideo præcedit Antiochenam antiquiorem, quia Auguſtalis dicebatur & magnificentia præceteris inſignis, ibid. nu. 1.

alexandrini Patriarchæ ſedes cur, & à quo Alexandriæ poſita fuerit, oſtenditur ibid. nu. 3.

alexandrinus Patriarcha, quibus præſit prouincijs, oſtenditur ibid. nu. 4.

alexandrinum Patriarchatum cur Antiochenus non præcedat, oſtenditur tit. 3. cap. 5. nu. 4. 126

¶ Alienari non poſſunt bona ad cuius titulum fuit quis ordinatus alleg. 19. nu. 75. 209

alienatio patrimonij, aut extinctio penſionis, ad cuius titulum fuit quis promotus, eſt inualida, ibid. num. 77.

alienatio ſeu renunciatio patrimonij an valeat facta ſine Epiſcopi licentia ſi ordinatus habet beneficium, ſeu aliàs vnde commode viuere poſſit, ibid. nu. 88.

alienationis appellatione venit promiſſio de vendendo, ibidem num. 79.

alienationis appellatione venit transactio ex parte rem dimittentis, ibid. nu. 80.
alienare prohibitus non potest permutare, ibid. n. 83.
alienare qui non potest, non potest hypothecare, ibid. nu. 86.
alienationibus, seu transactionibus rerum Ecclesiasticarum Vicarius generalis absque speciali mãdato decretum interponere non potest alleg. 54. nu. 106. 443
alienatio rerum Ecclesiæ fieri n quit, præsertim ab inferioribus sine iusta causa quamuis solemnitas concurrat alleg. 85. n. 10. 614
alienandi omnes modi etiam in casu licito, & seruatis iuris solemnitatibus inconsulto Romano Pontif. hodie regulariter prohibentur alleg. 95. nu. 2. 641
alienare prohibitus si locet ad longum tempus locatio in totum vitiatur, ibidem nu. 14. 642
alienari possunt Ecclesiarum res causa necessitatis ipsarum ecclesiarum, vt si debitum vrgeat ab ipsis Ecclesiis contractum, vel causa pietatis, aut alimonia pauperum, vel quando res essent inutiles, aut incommoda ipsis Ecclesiis, ibidem nu. 23. 644
alienari possunt Ecclesiarum res ex causa maioris vtilitatis, ibid. nu. 24.
alienabilis cum solemnitate res semel effecta, efficitur perpetuò alienabilis absque solemnitate, dummodo solutum non alteretur, ibid. num. 32. 645
alienari possunt sine solemnitatibus res Ecclesiæ quando summa alienandi necessitas instaret, & Papa de facili adiri non posset, ibid. nu. 58. 647
alienari possunt ecclesiarum res in remunerationem meritorum, ibid. nu. 62. 648
alienare, aut in perpetuam emphyteusim concedere non potest Prælatus ea, quæ sunt de mensa Ecclesiæ, ibid. n. 69.
alienans Episcopus bona ecclesiarum absque licentia Summi Pont. suspenditur ab ingressu ecclesiæ alleg. 111. numero 36. 727
¶ Alimentorum *appellatione veniunt expensa facta causa studij alleg. 20. nu. 8.* 211
alimenta etiam à laicis coram Episcopis peti possunt alleg. 81. nu. 9. 601
alimentorum causa dicitur causa pia, ibidem nu. 10.
alimentorum legatum dicitur pium quando fit pauperibus, ibid. nu. 11.
¶ Alphonsus *I. Portugalia Rex quinque Christi stigmata in eclo offẽsa in Regia insignia insigni pietate suscepit tit. 3. c. 2. nu. 61.* 116
alphonsus Primus Portugaliæ Rex pro confirmatione sui Regij tituli recursum habuit ad Summum Pont. non quidem ex eo quod necessarius esset: sed quia deuotione, pietate, & animi gratitudine voluit libens, & absque vlla obligatione ciuili se eiusdem Christi Vicario B. Petro, & successorum suum militem peculiari quadam, sed spirituali solum subiectione, submittere, ibid. n. 64. 117
alphonsi Aragoniæ Regis iudicium pro cognoscenda matre ex duabus infantem petentibus alleg. 51. n. 112. 399
¶ Altare *dicitur quasi alta res, seu alta ara all. 27. n. 20.* 242
altare est duplex, aliud stabile, seu fixum, aliud verò portatile, ibid. nu. 21.
altare saltem maius debet orientem mundi partem respicere, ibid. nu. 22.
altaria ab Episcopis consecrantur, ibid. nu. 23.
altare debet esse lapideum, non autem ligneum ibid. n. 24. 243
altare portatile quando exacretur, & desinat esse Sacrum, ibi. num. 25.
altare fixum, & stabile quando desinat esse Sacrum ibidem num. 26.
altare an polluatur si per Episcopum excommunicatum consecrata seu benedicta sit ecclesia, ibid. nu. 28.
altaris portatili vt quis valeat celebrare an possit hodie Episcopus facultatem concedere alleg. 23. nu. 6. 218
¶ Alternatiua *non gaudet Episc. in sua Diœcesi non residẽs, quamuis abesset pro officio Inquisitoris generalis alleg. 53. num. 34.* 417
alternatiua non fruitur Episcopus absens etiam ex causa à Concilio approbata, ibid. num. 35.
alternatiuam ob absentiam amittens Episcopus an retineat aliquod tempus ad conferenda beneficia, ibid. nu. 36.
alternatiua non gaudet Episcopus in illo mense, etiam ad illum spectante, in cuius principio absens fuit, ibid. num. 46. 418
† *alternatiua per absentiam Episcopi à sua diœcesi non resoluitur in præiudicium Papæ, neque aliud inducitur quam simplex suspensio vsus alternatiuæ in præiudicium ipsius Episcopi absentis.* 876. 1. a.
alternatiua non est mera, & simplex remotio obstaculi, sed quasi contractus inter Papam, & Episcopum, nu. 51. 418
¶ Amasia, *quæ se trãstulit ad domicilium concubinarij intẽtione ibi commorandi maiore parte anni, potest coram parocho loci celebrare matrimonium, non cum amasio, sed cum alio extraneo alleg. 32. nu. 68.* 278
¶ S. Amãdus *pane hordeaceo, & aqua quindecim annos vixit ad sepulchrum B. Martini tit. 2. glos. 5. nu. 16.* 61
S. Ambrosius *noctu secessit, ac se occultauit, ne fieret Episcopus tit. 2. glos. 1. nu. 16.* 43
S. ambrosius temperantiæ studium coluit tit. 2. glos. 5. n. 17. 61
S. ambrosius vndecim annis in Curijs, & in foro causas egit alleg. 79. nu. 19. 594
S. ambrosius vt captiuos redimeret vasa Dominica cõflauit, tit. 2. glos. 9. n. 15 75
¶ Amentes *licitè possunt confirmari alleg. 30. nu. 21.* 261
¶ Amos *Abbas Patriarcha ordinatus sibi magnũ onus, & intolerabile iniunctum esse profitetur tit. 2. glos. 2. n. 8.* 46
¶ S. Ammonius *ne ad Episcopalẽ consecrationem adduceretur auriculam sibi amputauit, linguamque sibi recisurum esse adiurans, si adhuc instarent tit. 2. glos. 1. nu. 20.* 43
annus bissextilis an integre finiendus ad professionem emittendam ostenditur alleg. 101. nu. 20. 670
annorum quadraginta defectus in Pœnitentiario non obstat, vbi aliàs aptior pro loci qualitate reperiri non potest, in ciuitate scilicet, aut diœcesi alleg. 55. nu. 8. 452
anni quadraginta in Pœnitentiario debent esse completi, ibid. num. 9.
anni quinquaginta possessionis, quæ per scripturas authenticas requiritur in probatione iurispatronatus ex vsurpatione, debent sumere initium ab illo die, quo apparet factam fuisse primam præsentationem vsque ad diem litis postremò motæ, alleg. 72. nu. 59. 546
annus 1582. à quo Gregor. XIII. abstulit decem dies integer reputatur ad Sacros Ordines, & ad quæcunque officia, vel beneficia alleg. 101. nu. 21. 670
annus probationis, vide probationis annus.
¶ Angeli *dicuntur Episcopi, quia mittuntur, vt nuntij prædicaturi verbum Dei, tit. 1. c. 2. nu. 16.* 8
¶ Anima *pulchra sæpe in pulchro residet corpore, alleg. 42. n. 6.* 332
¶ animari *fœtus in homine dicitur per infusionẽ animæ rationalis, quæ in masculo fit post 40. dies, in fœmina verò post 80. alleg. 51. nu. 137.* 322
animatus fœtus præsumitur post 40. dies si dubitetur an masculus sit vel fœmina, ibid. num. 138.
¶ Animus *nõ nisi iuramento probari potest all. 32. n. 23.* 273
animus perpetuò manendi in aliquo loco colligitur si verbo, vel facto

facto volens domicilium contrahere, suam declaravit voluntatem, vel ibi emit domum, aut aliam possessionem, cum translatione maioris partis bonorum, alleg. 4. nu. 27. 159
animum recedendi à ciuitate non habet ille, qui nec relinquit filios, ibid. num. 30.
animus malitiose impedientium coniecturis detegitur, & iureiurando præstito cognoscitur, alleg. 32. nu. 22. 273
¶ Annonæ *victualia vt iusto pretio vendantur pertinet ad Episcopum alleg. 82. nu. 6.* 601
¶ Annulus *Sacer nouo Episcopo traditur, vt Sanctam ecclesiam sponsam suam intemerata fide ornatus custodiat tit. 1. cap. 5. nu. 15.* 23
¶ Antiochena *ecclesia Patriarchali honore fungitur, quia prima fuit B. Petri Sedes tit. 3. c. 1. nu. 6.* 101
antiochia primum sedis Beatus Petrus, antequam Romam Cathedram transferret, ibid. num. 11.
antiochia princeps erat, & Metropolis totius Syriæ, n. 16. 102
antiochia Syriæ Metropolis, tit. 3. c. 5. nu. 1. 126
antiochia quibus nominibus olim dicta fuerit, ostenditur, ibid. num. 2.
antiocheno Patriarchæ Sedes subiectæ referuntur, ibid. nu. 5.
¶ Antiphonam *ratione oneris beneficij alteri Ecclesiæ annexi filius illegitimus in eadem ecclesia, vbi parens habet beneficium, cauere non potest alleg. 65. n. 21.* 519
¶ Antiquiori, *& nobiliori cõpetit locus honorabilior, quod si ab eo deturbetur fit ei iniuria, quã de facto potest propellere, alleg. 78. nu. 41.* 591
antiquum in materia probationis illud dicitur, quod excedit tẽpus centum annorum, alleg. 27. num. 35. 545
¶ Antistites *appellãtur Episcopi, qua ante alios ſtãtes præeminent populo tit. 1. c. 2. nu. 6.* 7
¶ Antonius Barbosa *parentis Auctoris auunculus magnus laudatur, alleg. 91. nu. 9.* 630
¶ Apostatæ *in absolutione obtinenda sequuntur hæreticorũ conditionem, alleg. 40. n. 14.* 321
apostatæ sunt hæretici, ibid. n. 15.
apostatæ etiamsi postea ab Inquisitoribus apposita pœnitentia reconcilientur non desinũt esse infames, alleg. 43. n. 9. 337
¶ Apostolos *omnes respectu consecrationis, & Ordinis licet Dominus pares fecerit, non tamen eos respectu iurisditionis æquales constituit, secũdum vnam opinionẽ tit. 1. c. 1. n. 19. pag. 4. probabilior tamen tenet eos immediatè à Christo Domino æqualem potestatem in totum Orbem habuisse, ibid. nu. 29.* 5
apostolorum dignitas, & iurisdictio personalis erat, vt pote eis propter necessitatem illius temporis, & primæ fundationis Ecclesiæ speciali priuilegio à Christo Domino commissa, ibid. num. 33. 6
apostoli auctoritate acceptæ à Christo Domino in sui locum Episcopos elegerunt & crearunt, tit. 1. cap. 3. n. 1. 11
apostoli sub Christi disciplina selectati sunt victus tenuitatem, tit. 2. glos. 5. nu. 13. 60
apostoli, excepto Petro, inter castos agmen ducunt, tit. 2. glos. 8. nu. 10. 69
apostoli potiori, ac sublimiori gradu, & præmio gloriæ fruuntur, quia priores in Fide recipienda extiterunt, tit. 3. cap. 8. nu. 20. 136
apostolorum limina, vide Limina Apostolorum.
¶ Apostolicam Sedem *an licitum sit è Roma transferre remissiuè, tit. 3. c. 2. nu. 13.*
† *apost. sede vacante cessant regulæ reseruatoriæ, & omnes menses sunt ordinarij.* 883. 1. b
† *apost. sede vacante possunt Episcopi tanquam ad ius commune reuertentes prouidere de beneficijs vacantibus in quolibet mense ibid. 1. e.*
† *apostolicæ sedis appellatione venit eius legatus. allegat. 123. num. 33.* 761
apostolicam Sedem petentes, vel ab ea recedentes, & sine iurisdictione vexantes in Curia commorantes excommunicãtur in Bulla Cœnæ Domini alleg. 50. nu. 66. 365
apostolicæ Sedis, & quorumcunque Ecclesiasticorum iurisdictionem vsurpantes, vel etiam fructus sequestrantes excõmunicantur in Bulla Cœnæ Domini, ibid. nu. 74. 366
apostolica Sede vacante omnes menses sunt Ordinarij, allegat. 57. num. 192. 483
apostolicus assensus, vide Assensus Apostolicus.
¶ Appellantes *à Pontifice ad futurum Concilium, eorumq; fautores excommunicantur, alleg. 50. nu. 59.* 364
† *appellatione interposita ad Archiepiscopi ob absolutionem ab excommunicatione denegatam, an & quando debeat excommunicatum absoluere alleg. 126. nu. 25.* 773
appellantes à grauamine, vel futura executione litterarum Apostolicarum ad laicam potestatem excommunicantur, alleg. 50. nu. 70. 365
appellari potest à denegatione dispensationis denunciationum, saltem quoad effectum deuolutiuum, alleg. nu. 52. 276
¶ Appellatio *audetur à Vicario foraneo ad Episcopum? alleg. 54. nu. 21. & 22.* 435
† *appellationis in causa cognoscit Archiepiscopus inter subditos suffraganeorum p. 1. tit. 4. nu. 61.*
† *appellari potest ab Episcopo ad Archiepiscop. etiamsi Episcopi iurisdictio fuerit à Papa excitata in ea causa, in qua Episcopus protulit sententiam, ibid. nu. 64.*
† *appellationis in causa ab interlocutoria Archiepiscop. pronuntians bene appellatum remanet iudex in toto negotio principali, ibid. nu. 66.*
† *appellatur ad Papam, & non ad Archiepiscopum in causis S. Fidei, ibid. nu 67.*
appellationis substantia exigit, vt de inferiori ad Superiorem deferatur, non ad æqualem, vel non ad eundem allegat. 54. num. 45. 438
appellatio de Vicario generali Episcopi ad ipsum Episcopum non datur, alleg. 54. nu. 46. 439
appellatio de Vicario Episcopi ad Episcopum, etiam partibus consentientibus, non datur, imò processus inde sequutus nullus, & inefficax est, alleg. 54. n. 48. 439
appellatio datur ad Episcopum ab interlocutoria Vicarij, allegat. 54. nu. 50. 440
appellatio causarum, quæ in generali Vicariatus commissione non continentur, datur de Vicario ad Episcopum alleg. 54. num. 52. 440
appellationis omisso articulo consentire non potest Vicarius generalis, vt Metropolitanus cognoscat in principali negotio, alleg. 53. nu. 119. 443
appellari potest ab Episcopo differente instituere sine causa legitima, præcedente trina interpellatione, alleg. 72. numero 194. 558
† *appellare non poterit ab irrationabili iudicio Episcopi approbatus ab examinatoribus Synodalibus, si alius similiter approbatus eligatur, quia in hoc casu locus est gratificationi.* 889. 1. e
appellatio in Visitatione etiam ad Sedem Apostolicam interposita, non impedit, aut suspendit illius executionem, dummodo procedatur sine processu, & sine scriptis, allegat. 73. n. 33. 563
appellatio admittitur in visitatione à sententia definitiua, qua suspendit iudicatum. alleg. 73. n. 33. 563
appellatio dabitur à visitatione si Episcopus procedat in exemptos, seu alios priuilegiatos contra eorum priuilegia. alleg. 73. nu. 34. 563

appellare quando contigerit in viſitatione ab Epiſcopo ſuffraganeo, etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegato, debet eſſe ad Metropolitanum quoad devolutivam, non quoad ſuſpenſivam alleg.73.nu.35. 563

appellatio a mandato de reſidendo in viſitatione edito non datur ad effectum ſuſpenſivum, ſed ad devolutivum. allegat. 73.nu.37. 563

appellans à iudicio, ſeu electione examinatorum, quomodo audiendus ſit, alleg.60.nu.104. 506

appellare an liceat à decreto erectionis Parochialis facta per Epiſcopum? alleg.68.n.3. 526

appellans à decreto reddendæ rationis ſuæ adminiſtrationis, licet admittatur appellatio, non impeditur tamen exequutio. alleg.75.nu.62. 578

appellatio non impedit redditionem rationum piarum diſpoſitionum. alleg.82.n.39. 604

appellatio interponitur ad Metropolitanum ex ſententia prolata ab Epiſcopo in caſu, quo proceſſit etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus. alleg.92.n.13. 633

appellatio quoad effectum devolutivum ab Epiſcopo viſitante, etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegato, interponitur ad Metropolitanum. alleg.92.n.14. 633

appellari poteſt à commiſſis arbitrio Iudicis ſi partem ladit, aut granat. alleg.96.n.5. 651

appellatio à ſententia Conſervatoris eſt admittenda. allegat. 106.n.33. 706

appellari poteſt ad Patriarchas in omnibus cauſis ſuarũ provinciarum tit.3.c.1.nu.26.

appellatio gradatim non emiſſo medio, eſt interponenda, ibid. num.27.

† *approbatus ad audiendas confeſſiones reputatur ille qui habuerit actu Parochiale beneficium, & non ſufficit habuiſſe.* 840.2.c.

¶ Approbatus *ab Epiſcopo, Vicario generali, vel habentibus quaſi Epiſcopalem per examen, vel alia ratione, debet eſſe Sacerdos approbatus ab Epiſcopo iam confirmato, & habente ſubditos, ut valide adminiſtret Pœnitentiæ Sacramentum. alleg.25.n.3.cum ſeqq.* 218

approbatus ad Confeſſiones cenſetur, cui Epiſcopus curam animarum ad tempus tradidit, etiamſi illum non ſubieceric examini, ibid.nu.6.

approbatus dumtaxat cenſetur proviſus de Parochiali eccleſia per concurſum in ea civitate, vel oppido, ubi ſita eſt Parochia, ibid.nu.8.

approbatus ab Epiſcopo abſque iudicio, vel contra iudicium non cenſetur approbatus, ibid.n.19. 230

approbandus Sacerdos eſt ab antiſtite loci, ubi fit Confeſſio, ibi. nu.14. 229

approbatio ad Confeſſiones audiendas ſufficit, quod in voce habeatur, ibid.nu.10.

approbatus ab Epiſcopo ad certum tempus illo finito poteſt eũ iterum examini ſubijcere, ibid.nu.34. 231

approbatus, & electus per concurſum, ſi non vult conſentire penſioni, quæ à Papa ſuper beneficio reſervatur, tunc Papa ſolet beneficium alteri conferre abſque concurſu. alleg. 60.nu.39. 499

approbatus, & idoneus iudicatus ad Parochiam, eſt denuo examinandus ſi ad aliam admitti procuret. alleg.61.num. 10. 507

approbatus ſemel non eſt amplius examinandus in beneficijs ſimplicibus, ibid.nu.11. 508

¶ Arbiter *poteſt eſſe laicus in cauſa clericorum ſi in ipſum ſimul cum clerico compromittatur. alleg.108.nu.8.* 715

¶ Archiepiſcopus *in alterius Epiſcopatu denunciationes remittere non poteſt. alleg.32.nu.34.* 274

† *archiepiſcopus licet reſpectu Ordinis in ſubſtantia nihil plus habeat quam Epiſcopus, reſpectu tamen exequutionis & exercitij maiorem habet ſolicitudinem, p.1.tit.4.n.1.*

† *archiepiſcopus in ſubditos ſuffraganeorum nullam habet poteſtatem, niſi in caſibus à iure expreſſis ibid.n.2.*

† *archiepiſcopus poteſt iniungere ſuis ſuffraganeis ut ſervare faciant quod ſervatur in Metropolitana, ibid.nu.9.*

† *archiepiſcopus poteſt compellere Epiſcopum ad faciendum id, quod debet ibid.n.12.*

† *archiepiſcopus de ſimilibus tantum cauſis ſuffraganeorum cognoſcere poteſt, ibid.n.28.*

† *archiepiſcopus cum in provincia ſua iuriſdictionem exequitur, poteſt punire ſubditos ſuffraganei notorios iniuriantes ſibi, nuncijs, ac familiæ ſuæ, ibid.n.32.*

† *archiepiſcopus poteſt cognoſcere etiam inter illos, qui ſe ſponte offerunt ei ſuper illa re, de qua eſt appellatum, nõ autem inter eos inuitos, ibid.n.65.*

† *archiepiſcopus non cognoſcit in cauſa appellationes quoad alios, qui partes non fuerunt, ibid.n.68.*

† *archiepiſcopus convenit ſubditum ſui ſuffraganei Epiſcopi coram eſſe, ibid.n.72.*

archiepiſcopus non poteſt coniungere in Matrimonium ſubditos ſuorum Suffraganeorum, vel facultatem concedere eos coniungendi, niſi actu viſitet. alleg.32.n.125. 283

archiepiſcopus in ſua diœceſana Synodi Conſtitutionibus validè diſpenſat. alleg.34.nu.3. 298

archiepiſcopus invalidè diſpenſat ſine cauſa in decretis Synodi Provincialis. alleg.34.nu.8. 298

archiepiſcopus non poteſt diſpenſare in votis, & iuramentis ſubditorum ſui ſuffraganei. alleg.36.nu.20. 304

archiepiſcopus dum actu viſitat gaudet diſpenſandi, & abſolvendi poteſtate in irregularitatibus, & ſuſpenſionibus circa ſubditos ſuffraganeis. alleg.39.nu.19. 312

† *archiepiſcopus coadutor exercens Pontificalia in Eccleſia præſente coadiuto vel poteſt capa, eo autem præſente vel debet Mantelletto, & Rochetto. alleg.118.nu.10.* 747

† *archiepiſcopi in votis Epiſcoporum ſuffraganeorum diſpenſare poſſunt.* 849.c.2.

archiepiſcopus habet facultatem concedendi indulgentias per totam ſuam provinciam, & Archiepiſcopatum, etiamſi non ſit in actu viſitationis. alleg.88.nu.15. 625

archiepiſcopus conſecratus, etiamſi nondum pallium receperit, poteſt licentiam impertiri in diſpoſitionibus faciendis per nuntios de bonis temporalibus. alleg.99.nu.4. 663

archiepiſcopi poſſunt in locis exemptis ſuæ diœceſis facere ſolẽnes benedictiones, & divina officia celebrare. allegat.105. nu.66. 700

archiepiſcopi ſuſpenduntur ſi domos ſuas locent, vel ſub alio titulo concedant ad fœnus vſurarum exercendum alienigenis. alleg.111.n.25. 726

archiepiſcopi extra provinciam crucem præferre non poſſũt. par.1.tit.3.c.1.n.24.

† *archiepiſcopus in prima inſtantia non habet iuriſdictionem cuiuſcunque negligentia prætextu circa cauſas pertinentes ad ſubditos ſuffraganeorum. alleg.126.nu.8.* 769

† *archiepiſcopus nõ poteſt adiri in prima inſtantia per viã ſimplicis querelæ propter negligentiam Epiſcopi, ſecus per viã appellationis, ibid.n.14.* 770

† *archiepiſcopus per ſimplicem querelam adiri nõ poteſt ob negligentiam Epiſcopi denegantis abſolutionem ab excommunicatione, ibid. nu.24.* 773

† *archiepiſcopus non poteſt ſupplere Epiſcopi negligentiam in præſtandis licentijs, ſed ſolum compellere ipſum Epiſcopum inuitè negligentem concedere diſpenſationem ab illo exuſta cauſa per officium Iudicis petitam. ibid.n.32.* 774

† *archie-*

† *archiepiſcopus poteſt adiri ad effectum compellendi Epiſcopũ vt conſentiat, quamuis eo negligente concedere pro eo conſenſu præſtando recurrendum eſſet ad Summum Pont. ibid. num. 35.*

† *archiepiſcopus poterit præſtare conſenſum denegatum ad Epiſcopum, & illius negligentiam in eo præſtando ſupplere vbi actum fuerit remedio appellationis, ibid. n. 36.* 775

¶ Aquam *ſolum bibentes in inueniendis rebus ſagaces, ac ingenioſi ſunt. tit. 2. gloſ. 11. nu. 14.* 84

aqua benedicta quam vim, & effectum habeat. alleg. 28. num. 58. pag. 257. Quam antiqua ſit eius inſtitutio in Eccleſia contra mala ſpiritualia, dæmoneſque oſtenditur n. 59.

aqua benedicta remittit peccata venialia, liberat à morbis, & confert ſanitatem corporalem, ibid. nu. 60.

¶ Arborum *& vitium inciſores tenentur ad omne damnum, quod earum dominus ex ipſa inciſione patitur, & quomodo ſit facienda reſtitutio oſtenditur. alleg. 51. nu. 81.* 395

arborum inciſor, quæ in ſuo ſolo plantatæ fuerunt ab alio, vel in eo radices egerunt an peccet, teneaturque ad reſtitutionem oſtenditur, ibid. nu. 82.

¶ Argumentum *de maiori ad minus non habet locum in diſpenſationibus. alleg. 33. num. 10. pag. 295. & alleg. 45. n. 2.* 342

† *argumentum valet à libertate ad primam cauſam.* 908. 2. *b.*

argumentum de maiori ad minus in priuilegijs particularibus, ſeu diſpoſitionibus odioſis affirmatiuè prolatum non valet. alleg. 33. n. 13. 295

argumentum de iuriſdictione ad dominium non rectè deducitur alleg. 54. nu. 37. 437

argumentum à contrario ſenſu non valet quando ex illo ſequeretur abſurdum. tit. 3. c. 2. nu. 99.

¶ Arma, *& alia vſui bellico idonea deferentes ad Turcas, vel alios Chriſtiani nominis inimicos excommunicantur in Bulla Cœnæ Domini. alleg. 50. n. 64.* 365

† *arma breuiora tribus palmis permittentes portare in ſtatu eccleſiaſtico incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam.* 870. 2. *d.*

¶ Armatorum *collectas, & caualcatas facientes incidunt in excommunicationem Papalem, ibid. n. 164.* 375

¶ Auarus *non ſolum eſt, qui rapit aliena, ſed & ille qui cupide ſeruat ſua. tit. 2. gloſ. 15. nu. 3.* 90

auaritia omnium malorum radix, ibid. nu. 4. 90

¶ Aſtrologi *qui dicantur remiſſiuè. alleg. 51. n. 133.* 321

aſtrologiam iudiciariam exercentes quas pœnas hodie incurrãt oſtenditur. ibid. nu. 134.

¶ Archidiaconatus *duos habens dignitate pares, tenetur rentur reſidere in quo magis ſibi placuerit. alleg. 53. numer. 114.* 425

archidiaconus poteſt abeſſe vltra tres menſes ratione Viſitationis, ibid. nu. 126. 426

archidiaconi ipſo iure abſque aliquo facto Epiſcopis abſentibus, & eorum officialibus vicariorum munus exercent, dimiſſorias litteras ad ſuſcipiendos ordines, ac monitoria cõcedunt, alleg. 54. n. 17. 435

† *archidiaconus, vel alius de Capitulo, qui ex legitima conſuetudine, vel priuilegio iuriſdictionem ſede vacante exercere poteſt, id poterit in vacatione vera, nõ autem in ficta. alleg. 132. n. 19.* 797

archidiaconus non ſuſtinet Vicarij vices in illis octo diebus, infra quos Capitulum cogitur Vicarium eligere, quia in illis totum Capitulum adminiſtrare poteſt, ibid. n. 163. 448

archidiaconi, qui vel curam habent animarum, vel iuriſdictionem in omnibus Eccleſijs vbi id fieri poteſt, Magiſtri, ſeu Doctores, aut Licentiati in Theologia, vel iure Canonico debent eſſe. alleg. 60. n. 60. 500

archidiaconi, & alij inferiores viſitandi ius habere poſſunt, ſi id longa conſuetudine præſcripſerunt. allegat. 73. num. 22. 563

¶ Arctati *occaſione beneficij recepti; & recipiendi qui dicantur.* 825. 2. *c.*

¶ Arreptitii *prohibentur ordinari.* 831. 1. *c.*

¶ Aſa *Rex quoniam ſe totum humanis applicuit remedijs, nulla Dei habita cognitione mortuus eſt. alleg. 61. n. 13.* 631

¶ Aſſaſini *bene ficia vacant ipſo iure. alleg. 57. n. 238.* 486

† *aſſaſſinij pro crimine an ſit actualiter degradandus clericus, alleg. 110. n. 12.* 719

¶ Aſſenſus *Apoſtolicus non requiritur in alienatione ab vna Eccleſia alteri facta. alleg. 95. nu. 56.* 647

aſſenſus Apoſtolicus ſuper alienatione rerum Eccleſiæ de ſtylo Curiæ Romanæ quando concedatur, & quibus perſonis, oſtenditur, ibid. n. 71. 648

aſſenſus Apoſtolicus ex lapſu 30. vel 40. annorum cum poſſeſſione præſumitur, ibid. nu. 72.

¶ Aſſeſſorem *laicum in cauſis criminalibus clericorum poteſt Epiſcopus aſſumere. alleg. 108. nu. 6.* 715

¶ S. Auguſtinus *ac Beatus Valerius ſucceſſores ſibi elegerũt ex conceſſione Romani Pont. vt aliqui putarunt, vel melius ſecundum alios ſibi ſucceßores ſolum non elegerunt, ſed potius perſonas à ſe propoſitas (leuis, & populus per acclamationem conſentiens) legit. tit. 1. c. 3. nu. 41.* 16

S. Auguſtinus Epiſcopatum inuitus ſuſcepit, & tempore ordinationis ſuæ vbertim lachrymatus eſt, tit. 2. glo. 1. n. 22. 43

S. Auguſtinus quantum temperantiæ ſtudium habuerit, oſtenditur. tit. 2. gloſ. 5. nu. 14. 60

S. Auguſtini ordo eſt antiquior Mendicantibus. alleg. 77. nu. 17. 585

S. Auguſtinus vſus fuit frugali, & parca menſa, tit. 2. gloſ. 7. nu. 19. 67

S. Auguſtinus vigilantiſſimus fuit caſtitatis cautor, tit. 2. gloſ. 8. nn. 14. 70

S. Auguſtinus omnia pauperibus erogauit, tit. 2. gl. 9. n. 17. 75

¶ Augures *qui dicantur, remiſſiuè. alleg. 51. n. 127.* 320

¶ Auris *an ſit membrum. alleg. 42. nu. 38.* 334

auribus carens propria culpa, aut notorij peccati cauſa, eſt irregularis, ibid. nu. 39.

¶ Auditores Rotæ *Romanæ conſequuntur fructus, & diſtributiones ſuarum præbẽdarũ in abſentia. all. 53. n. 155. 428*

¶ Audiror Cameræ, *aut quiuis alius iudex ordinarius Romanæ Curiæ non poteſt cognoſcere de cauſis Eccleſiaſticis in prima inſtantia. alleg. 81. n. 3.* 598

auditor Cameræ cauſas obligatione Camerali firmatas in partibus exiſtentes aduocare poteſt, etiamſi extra Curiam contractæ ſint, & licèt pẽdeant coram ordinarijs, ib. n. 16. 599

auditor Cameræ quando poſſit de cauſis beneficiorum reſeruatorum Sedi Apoſt. etiam immediatè cognoſcere, oſtenditur, ibid. nu. 17.

† *auditor Cameræ qui vigore facultatis aliquid præter obſeruatum innouat, incurrit excõmunicationẽ Papalẽ. 861. 2. d.*

¶ Auguſtæ *titulo ab Auguſto Imperatore ſibi impoſito Brachara cohoneſtata fuit; tit. 3. c. 8. nu. 6.* 135

¶ Authenticum *documentum eſt publica ſcriptura, cui creditur ſine aliquo adminiculo, & iure aut conſuetudine ſpeciali. alleg. 72. n. 22.* 544

¶ Auxilium *præſtans in delicto punitur prout ipſe delinquens alleg. 51. nu. 15.* 387

B

BAculus *in Epiſcoporum manibus quid ſignificet. tit. 1. c. 5. num. 13.* 22

Baculo

Baculo quare ſummus Pontifex non utatur.ibid.nu. 14.
¶ Balbus *ac blæſus qui detinetur loqui, ac verba explicare, non eſt ad Ordines aſſumendus. alleg.42. num.35.* 334
¶ Baldachinum *erigere in Eccleſiis Regularibus licet Epiſcopis Pontificalia exercentibus.alleg.80.n. 1^m.* 597
Baldachinum erigere non poſſunt Abbates S. Benedicti & cæteri omnes ſimiles quando ſolemniter in propriis Eccleſiis celebrant.ibid.nu.18.
¶ Balthaſar *dazeredo Regni Portugaliæ Prothomedicus laudatur.alleg.91.nu.9.* 630
¶ Baptiſmalem *Eccleſiam obtinens, cui incumbit ſola cura baptizandi omnes infantes oppidi, tenetur ad reſidentiam. alleg.53.nu.80.* 422
Baptiſmi Sacramentum tam parvulis, quam adultis tempore interdicti adminiſtratur benedicta fonte, & patrinis adhibitis.alleg.31.n.22. 267
Baptiſmus ſolemnis familiæ cuiuſdam ex primarijs inter Iudæos à Pio V. Pont. Max. factus.tit.2.gloſ.17.nu.10. 95
Baptizatum ſe credens cum re vera non fueris, ſi Ordines procuraverit an eos recipias, Chriſtiné corpus celebrando conficiat.alleg.2.n.9. 151
Baptizatus quis probatur unico teſte.alleg.27. nu.8. 241
Baptizati per Confirmationem plenè ſunt Chriſtiani.alleg.30. nu.8. 260
¶ Barbam *habens corroſam, aliunde deformitate maculatam non eſt ordinandus.alleg.42.n.41.* 335
¶ Baro *aſſumi poteſt ad ordines ab eo Præſule, in cuius diœceſi habet feudum.alleg.4.nu.32.* 159
Baronum filij adipiſcuntur domicilium in eo loco in quo genitor, propter dictum feudum contraxit,ibid.nu.33.
Baro, vel Princeps in Regno Neapol. qui homicidam, aut exulem Romanæ Eccleſiæ receptaverit, protexerit, &c. in excommunicationem Papalem incidit.allegat.50. num.145. 373
Baro, vel Dominus Sedis Apoſt. ſubiectus frumentum, fruges, vltra ſibi uſum familiæque ſuæ neceſſarium emens in excõmunicationem Papalem incidit.ibid.nu. 146. 374
¶ Bartholomeus *à Martyribus ſuperiorum iuſſu coactus archiepiſcopatum Bracharen. invitus ſuſcepit, quo poſteà renuntiato in monaſterium ſui ordinis ſe recepit, ubi vitam cum morte feliciter commutavit.tit.2.gloſ.1.nu.25.* 44
¶ S. Baſilius *victu, & cultu fuit abſtinentiſſimus.tit.2.gloſſ. 7.num.20.* 67
† *beguinarum ſtatum aſſumentes ſeu ſequentes incurrunt excommunicationem nemini reſervatam.* 867.1.c.
¶ Benedictio *Epiſcopi efficit ut Abbas poſſit conferre ordines minores.alleg.27.nu.52.* 246
Benedictio Epiſcopi danda debet Abbatibus illis diebus, quibus Ordines minores conferri poſſunt, & ſine aliquo examine.alleg.27.nu.52. 246
Benedictio Epiſcopi eſt Ordinis Epiſcopalis, & non poteſt delegari non habenti illum Ordinem.alleg.27.nu.55.
Benedicens inadvertenter Epiſcopus Calices, vel corporalia in aliena diœceſi à ſuſpenſione non excuſatur. allegat.6.num. 8. 165
Benedicit Epiſcopus Abbates, Abbatiſſas, moniales. allegat. 27.nu.51. 246
Benedicere Abbatem renuens Epiſcopus tertio monitus, poterit tunc Abbas non expectata benedictione ordines conferre, & Officium ſuum adminiſtrare.ibid.nu.54.
† *benedicere populum per totam provinciam poteſt Archiepiſcop. par.1.tit.4.nu. 42.*
Benedicendi Virgines conſuetudinem, non amplius eſſe in uſu cenſuit Sacra Congr. ibid.nu.58. 247
Benedici in Abbatiſſas prohibentur minores annis quadraginta, & quæ per octo ante profeſſa non fuerint. ibid.n.59.
benedicenda iure non eſt Abbatiſſa temporalis.ibid.n. 60.
benedicens veſtes Epiſcopus excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus eſt irregularis.ibid.nu.62.
benedictionem ſolemnem dare poteſt Epiſcopus in ſua diœceſi in fine divinorum Officiorum, & ſimplicem ſuis populis in itineribus.ibid.nu.63.
benedictionem dare poteſt Epiſcopus extra ſuam diœceſim privatim celebrans,ibid.nu.64.
benedictionem dare non poteſt Presbyter præſente Epiſcopo ſine eius aſſenſu, ibid.nu.66.
benedictionem populo dare quãdo poſſit Abbas iuriſdictionem habens quaſi Epiſcopalem.ibid.nu.67.
benedictiones non tenetur in ſecundo matrimonio recipere, qui ſemel contraxit, & morto primo coniuge aliud iniit matrimonium, etiamſi fortè primum fuerit invalidum. alleg. 32. nu.183. 290
benedictio ſolemniter fit ex conſuetudine recepta. ſi fœmina ſolum nondum fuiſſet benedicta.ibid.nu.184.
benedictiones matrimoniales poſſunt fieri à Parocho utriuſque contrahentis.alleg.32.nu.185.
benedictionem ſecundis nuptijs impertiens in caſu non permiſſo ab officio, & beneficio ſuſpenditur.alleg.32.nu.186.
benedictiones matrimoniales tempore interdicti fieri prohibentur.alleg.32.n.205. 293
benedictiones tempore interdicti an fieri poſſint ſervata moderatione cap. alma mater §. adijcimus de ſent. excomm.libr. 6.alleg.32.nu.206.
† *benedictionem privatam in itinere licet Epiſcopo dare tempore interdicti.* 851.2.d.
¶ Benedictus Ægidius *Luſitanus.tit.3.cap.2.nu.46.* 115
¶ Beneficiatus *perpetuo abſens ab Eccleſia iuſta de cauſa poteſt Summi Pontificis conceſſione fructus beneficij percipere.alleg.50.nu.26.* 362
beneficiatus qui nequit, aut non debet Eccleſiæ, vel beneficio inſervire, habet iuſtam cauſam reſignandi coram Ordinario.alleg.69.nu.40. 531
beneficiatus ad effectum ut effugiat forum ſeculare non ſufficit probare titulum beneficij, niſi etiam probet illius poſſeſſionem.alleg.12.nu.4. 180
beneficiati an dominium fructuum ſuorum beneficiorum habeant oſtenditur.alleg.114.n.4. 734
beneficiatus qui propter intruſum non fuit adeptus poſſeſſionem, ſi collatio beneficij ſit valida, fori privilegio gaudet. alleg.12.nu.5. 181
beneficiatus in agritudine conſtitutus an poſſit immoderatas facere donationes.alleg.114.n.35. 739
beneficiatus gaudet privilegio fori in civilibus, & criminalibus, etiamſi habitum clericalem, & tonſuram non deferat. alleg.12.nu.6. 181
beneficiatus gaudet fori privilegio, etiamſi beneficium ſit modici valoris.alleg.12.n.7. 181
beneficiatus corpore impeditus habet iuſtam cauſam reſignadi beneficium coram ordinario.alleg.69.n.35. 530
beneficiatus corpore vitiatus habet iuſtam cauſam reſignandi beneficium coram Ordinario.alleg.69.nu.36. 530
† *beneficiatus perpetuo abſens ab Eccleſia iuſta de cauſa poteſt Summi Pont. conceſſione fructus beneficij percipere.alleg.50.n.26.* 362
beneficiatus ex conſuetudine totius Hiſpaniæ poteſt teſtari de acquiſitis intuitu beneficiorum.alleg.114.nu.6. 735
¶ Beneficij *ratione etiã tenuis efficitur beneficiatus ſubditus illius Epiſcopi, in cuius Epiſcopatu illud habet. nu.44.* 180
Beneficia conferre poteſt Epiſcopus electus, & confirmatus, tit.1.6.1.nu.14. 3

Beneficij ratione requirentis reſidentiam acquirit beneficiatus domicilium in loco, vbi illud habet.allegat.4.num.46. 160

Beneficij ius, titulus, & poſſeſſio amittuntur per renunciationem.alleg.57.nn.200. 483

Beneficij vnius diœceſis ratione vniti alteri diuerſæ diœceſis efficitur quis ſubditus Epiſcopi, vbi extat beneficium principale.alleg.4.n.53. 161

Beneficij valor, vt eius titulo quis ordinari poſſit, debet pertingere ſummam, quæ Clerico ſuſtentando ſibi, & ſuis, quin & pauperibus, ac peregrinis, iuribuſque Epiſcopalibus ſolvendis ſufficiat.alleg.19.n.13. 202

Beneficij collationem à Papa vnus habens, alius vero ab Ordinario, ſi non apparet de prioritate, præfertur qui à Papa impetrauit propter prærogatiuam concedentis.alleg.57.n.14. 464

Beneficij collatione facta vna die à Papa, & Ordinario, prævalet collatio Ordinarij, ſi in ea appoſita ſit hora, & in collatione Papæ non.alleg.57.n.15 464

† *Beneficiorum collatio vbi ad Epiſcopum & Capitulum communiter ſpectauerit tunc devolutio ex capite negligentiæ nõ fiet ad Epiſcopum, ſed potius ad Archiepiſcopum.allegat.126.n.74.& 77.* 781.& 782.

Beneficij ſecundi ſufficientis habita poſſeſſione vacat primum ſufficiens per ſententiam, niſi ſit magna beneficiorum coacervatio, quia tunc vacabit ipſo iure, allegat.62. num.3. 511

Beneficij primi requirentis reſidentiam inducitur vacatio ipſo iure per adeptionem ſecundi pacificè poſſeſſi. alleg.62.nu.28. 513

Beneficij principalis natura, & qualitas attenditur, non autem annexi.alleg.66.nu.40. 524

Beneficijs licèt ipſo iure priuentur vitium Sodomiæ committentes per Bullam Pij Quinti tamen ea retinere poſſunt, quouſque ſententia declaratoria interueniat, alleg.44. nu.29. 341

Beneficijs priuatus ipſo iure non poteſt ea in fauorem alicuius reſignare.alleg.57.nn.256. 488

Beneficiorum Eccleſiaſticorum proviſione, vel collatione, vel in eorum poſſeſſionem admiſſione aliquid exigentes, in excommunicationem Papalem incidunt, allegatio.50. num.125. 372

Beneficiorum appellatione non veniunt dignitates. allegat.45. num.13. 343

Beneficiorum omnium in diœceſi exiſtentium collatio, & inſtitutio de iure ſpectat ad Epiſcopos Ordinarios. & ipſo iure fundatam habent intentionem ea conferendi. alleg.57. num.1. 462

Beneficiorum collatio, quæ vacant propter crimen hæreſis, cum cura, & ſine cura, ſecularia, & regularia, reſeruantur Summi Pontificis diſpoſitioni. alleg.57.nu.36. 465

Beneficiorum ſub retentione, quæ alias vacabant per promotionem ad Epiſcopatum, non comprehenditur facultas trãſferendi penſiones.alleg.57.n.70. 468

Beneficia plura habens in diuerſis diœceſibus à quolibet illarum Antiſtite promoueri poteſt.alleg.4.n.51. 160

Beneficium etiam tenue poſſidens gaudet priuilegio clericali. alleg.4.nu.45. 160

Beneficium habens in commendam maximè perpetuam poteſt ordinari ab Epiſcopo loci vbi ſitum eſt. allegat.4.nu.50. 160

Beneficium, obtentum in fraudem non tollit quoad ſuſceptionem ordinum.alleg.4.n.57. 161

Beneficium ad cuius titulum quis eſt ordinandus, debet eſſe tantum vt ſufficiat ad honeſtè viuendum, nec opus eſt attendere ad qualitatem ordinandi.alleg.19.n.8. 202

Beneficium inſufficiens patrimonio adiunctum poteſt conſtituere ſufficientem titulum.alleg.19.n.14. 202

Beneficium ad cuius titulum qais eſt ordinandus debet pacificè poſſi[illegible]i. alleg.19.n.15. 202

Beneficium litigioſum, & non pacificè poſſeſſum fit citatione. alleg.19.nn.17. 203

Beneficium ad cuius titulum quis promotus fuit reſignari non poteſt, niſi facta mentione quod fuerit ad illius titulum promotus, alias reſignatio erit nulla. allegat.19.nu.32. 204

Beneficium Eccleſiaſticum ſufficiens non habens ad cuius titulum Ordinari poſſit, cum titulo ſaltem patrimonij, permittente Epiſcopo, ordinari poteſt.allegat.19.n.53. 207

Beneficium non habens poteſt cum penuria Sacerdotum exiſtit ad ſacros Ordines promoueri, dummodo adſit qui illi ſpõdeat neceſſaria ſubminiſtraturum.alleg.19.n.73. 209

Beneficium ſimplex habens non poteſt cogi reſidere in diœceſi vbi illud habet.alleg.21.nu.6. 215

Beneficium obtinere non poteſt per ſaltum promotus. alleg.47.nn.4. 347

Beneficium ad certum tempus conferre ſolus valet Summus Pontifex.alleg.50.nu.25. 362

Beneficia in Curia Romana vacantia ſolus confert Papa.alleg.50.nn.27. 362

Beneficia quæ incompatibilia iure dicuntur vni, eidemque clerico conferre ſolus Papa poteſt. alleg.50.nn.28. 362

Beneficiorum multitudine ſe onerantes cupiditatis, & auaritiæ baratro merguntur.tit.2.gloſ.15.nu.6. 90

Beneficia iuriſpatronatus Eccleſiaſtici comprehenduntur ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ. allegat. 57. num.257. 488

Beneficia etiam ad vnius tantum collationem pertinentia ſub reſeruatione regulæ nouæ Cancellariæ comprehenduntur, ib. num.258.

Beneficia omnia vacantia, etiam in quibuslibet Cathedralibus, & aliis Eccleſiis, ab Epiſcopo, ad quem collatio ſpectat, ſunt conferenda.alleg.58.n.2. 489

Beneficij ius eo ipſo perdit quis per violentam ingreſſionem in poſſeſſionem illius.alleg.57.n.220. 485

Beneficium de menſa Prælati illud dicitur, quod eſt perpetuò incorporatum menſæ Epiſcopali, aut Capitulari; ſeu Abbatiali, ibid.nn.16. 490

Beneficia devoluta lapſo ſemeſtri conceſſo Ordinario ad conferendum, non dicuntur de nouo vacare, ibid.n.17.

Beneficium curatum, quod verè eſt dignitas, non eſt conferendum per concurſum.alleg.60.n.28. 498

Beneficia Regularia, quæ Regularibus conferri conſueuerunt concurſu non ſunt conferenda, ibi.nu.33. 499

Beneficia ſimplicia concurſu non conferuntur, ibid.n.36.

Beneficium ſimplex conſequi volenti ſatis eſt ſi Canonicas Horas recitare, ac conſtruere ſciat, ibid.n.72. 502

Beneficium ſimplex nullus ante decimum quartum annum poteſt obtinere. ibid.nu.73.

Beneficium ſimplex ex diſpenſatione Summi Pontificis infanti poteſt conferri. ibid.nu.74.

Beneficium ſimplex vt poſſit obtineri, ſufficit, quod decimus quartus annus ſit cœptus, quamuis non ſit expletus, ibid.nn.76. 503

Beneficium curatum obligat ad promotionem Sacerdotij ſpatio vnius anni, aliàs vacat ipſo iure, ibid.n.83.

Beneficium ſuperius, qui eſt adeptus, examinari denuo debet, vel ſi ad ſimile beneficium promoueatur in Eccleſia tamen vel loco ampliori, maiorinè, aut nobiliori, ibid.nn.90. 504

Beneficium digno diœceſano, omiſſo digniore alterius diœceſis, abſque peccato conferri poteſt, ibid.n.99. 505

beneficium digno vbi confertur omisso digniori cum exigentia damni, non committitur peccatum mortale, ibid. numero 100.

beneficia plura simplicia obtineri non possunt, sed vnum tantum singulis conferendum, vel ad summum duo, quando primum ad honestam non sufficit sustentationem. allig. 62. nu. 1. 510

Beneficia simplicia obtinens vltra vnum, quod sufficiat ad honestam sustentationem peccat mortaliter, ibid. n. 2.

beneficij secundi sufficientis habita possessione vacat primum sufficiens per sententiam, nisi sit magna beneficiorum coacervatio, quia tunc vacabit ipso iure. ibid. n. 3. 511

beneficium simplex insufficiens habenti, quod residentiam non requirat, licet aliud curatum conferri, allig. 62. nu. 1. 510

beneficia duo simplicia, quando vnum sufficit ad vitam clerici commodè sustentandam, ex indulgentia, & auctoritate Episcopi nullum potest habere. allig. 62. nu. 6. 511

beneficium potest Episcopus conferre habenti iam in pensionibus Ecclesiasticis sufficientem sustentationem. allig. 62. nu. 7. 511

beneficia duo, tria, aut plura simplicia quando non sufficiunt ad honestam sustentationem, potest de facto (curia aliud simplex illa obtinenti conferri, donec commodè clericum alant. allig. 62. nu. 10. 511

beneficium ad congruam sustentationem sufficiens, quod dicatur. allig. 62. nu. 11. 511

beneficium vniforme sub eodem tecto quando dicatur, ad inducendam incompatibilitatem. allig. 62. n. 13. 511

†*beneficij fundationis in limine pertinet ad Episcopum examinare locum erectionis, dotis congruentiam, & futurum regimen.* 895. 1. a.

beneficium situm in capella, claustro, Cœmiterio, seu ambitu contiguis Ecclesiæ, censetur esse in eadem Ecclesia. allig. 62. nu. 14. 511

beneficium primum simplex vacat ipso iure, vbi secundum simile adipiscitur in eadem Ecclesia. allig. 62. n. 16. 512

beneficia duo simplicia sub eodem tecto, si sint disformia, possunt ex dispensatione Episcopi obtineri, dummodo, vnum non sufficiat ad vitam Clerici. allig. 62. nu. 17. 512

beneficium quando dicatur pater obtinere vt in eo filius succedere non possit? allig. 65. nu. 7. 518

beneficium non potest obtinere filius illegitimus in Ecclesia, in qua eius pater habuit solam sedem in choro ratione dignitatis. allig. 65. nu. 14. 518

beneficia vnius diœcesis, beneficij, vel pio loco alterius diœcesis non vniuntur. allig. 66. nu. 9. 522

beneficia curata non vniuntur Monasterijs dignitatibus, prebendis, seu alijs beneficijs simplicibus. allig. 66. n. 10. 522

beneficia simplicia quomodo vnienda. allig. 66. nu. 14. 522

beneficium curatum annexum simplici assumit naturam simplicis. allig. 66. nu. 44. 524

beneficium principale in impetratione sufficit tantum exprimi, nec opus est exprimere accessoriè vnitum. allegat. 66. nu. 47. 524

beneficia de sui natura præsumuntur congrua. allegat. 67. num. 7. 525

beneficium curatum quando dicatur, vt in simplex converti non possit per Episcopum. allig. 68. nu. 10. 527

beneficium in vna diœcesi situm, si permutetur cum alio alterius diœcesis, requiritur in ea permutatione vtriusq; Episcopi, ad quos illa beneficia spectant, auctoritas, & consensus. allig. 69. n. 10. 528

beneficium litigiosum super quo pendet lis, non potest resignari, vel permutari, nisi lis esset super primatione beneficiati. allig. 69. nu. 19. 529

beneficium primæ incompatibile in vacant adepta prioris possessione, vt illud statim possessor dimittere teneatur in manibus ordinarij, alias vtrumque vacat per Romanum Pontificem conferendum. allig. 50. nu. 30. 362

beneficia Ecclesiastica palam, aut occulte retinentes, aut recipientes in confidentiam incidunt in excõmunicationem Papalem. allig. 50. n. 138. 377

beneficium in dubio non censetur curatum, sed simplex. allig. 53. nu. 69. 422

beneficia simplicia obtinentes possunt cogi per Episcopum ad aliquod seruitium personale in eis faciendum. allig. 53. nu. 179. 430

beneficia conferendi potestas non conceditur in generali Vicariatus commissione. allig. 54. nu. 60. 441

beneficia conferendi data Vicario specialis facultate, non intelligitur concessa potestas conferendi ea beneficia, quæ Episcopus iure speciali, aut priuilegio conferre potest. allegat. 54. nu. 62. 441

beneficia conferendi concessa Vicario specialis potestas est latè interpretanda. allig. 54. nu. 63. 441

beneficia conferendi speciali potestate data Vicario, intelligitur data potestas commendandi. allig. 54. n. 64. 441

beneficium supprimere absque speciali mandato non potest Vicarius. allig. 54. n. 71. 442

beneficia vnire sine speciali concessione non potest Vicarius. allig. 54. nu. 72. ibid.

beneficia conferre potest Vicarius ante scientiam mortis Episcopi, si conferendi potestatem habeat. allig. 14. num. 153. 447

beneficia in quolibet mense vacantia poterant olim conferre Episcopi. allig. 57. nu. 2. 463

beneficia omnia respectu Summi Pontificis sunt manualia, & in eis vti potest plenitudine potestatis. allegat. 57. n. 8. 463

beneficia apud Sedem Apostolicam vacare dicuntur non solum per obitum, sed etiam per resignationem in illa. allegat. 57. num. 22. 464

beneficia in Curia vacare dicuntur, quando ibi priuatio, aut alij vacationis modi inducuntur. allig. 57. n. 24. 464

beneficia iurispatronatus laicorum non dicuntur vacare in Curia, vt dispositioni Summi Pontificis reseruntur. allig. 57. nu. 25. 465

beneficia iurispatronatus laicorum non comprehenduntur in reseruationibus, etiamsi sint generales, & in corpore iuris clausa, quamuis adsint verba illa, ad cuiuscunque collationem, prouisionem, electionem, præsentationem, &c. allig. 57. nu. 26. 465

beneficia, quæ sunt mixta iurispatronatus clericorum & laicorum, cum ad hoc propositum laicalia censeantur, non comprehenduntur sub reseruatione beneficiorum in Curia vacantium. allig. 57. nu. 27. 465

beneficia Iurispatronatus laicalis competentis ex priuilegio, vel præscriptione, non tamen ex fundatione, constructione, vel dotatione dicuntur vacare in Curia. allig. 57. num. 28. 465

beneficia regularia non veniunt in reseruatione vacationis in Curia. allegatio. quinquagesima septima, numero 29. 465

beneficia curam animarum habentia, si vacent in curia ante collationem, Apostolic. Sede vacante, collata ad Ordinarium ob animarum periculum pertinet. allegatio. 57. num. 30. 465

beneficia illorum, qui in Vrbe degunt ratione originis, vel domicilij, non comprehenduntur sub reseruatione beneficiorũ in Curia vacantium, nisi etiam curiam sequantur, & curiales existant. allig. 57. nu. 31. 465

beneficia de Vrbe non comprehenduntur sub reseruatione de beneficijs vacantibus apud Sedem Apostolicam. alleg. 57.nn.33. 465
beneficia dispositioni Romani Pontificis reseruantur per solam appositionem sua manus quamuis inutiliter factam. alleg.57.nn.23. 465
beneficia vacantia, Sede Episcopali vacante, cuiuscunque speciei, & qualitatis sint, reseruantur dispositioni Summi Pontificis.alleg.57.n.35. 465
beneficia per crimen hæresis an vacent ipso iure, vel post sententiam latam? alleg.57.n.38. 466
beneficia vacantia per priuationem sunt reseruata dispositioni Summi Pontificis.alleg.57.nn.39. 466
beneficia collata personis prohibitis propter suum genus ad nouam Romani Pontificis prouisionem pertinent.allegat.57. nn.40. 466
beneficia quæcunque recepta in confidentiam vacant ipso iure, & sunt Apostolicæ Sedi reseruata. allegat.57. numero 41. 466
†*beneficij collatio facta à suspenso est ipso iure nulla.* 885. 1.c.
†*beneficium tertium simplex & insufficiens si Episcopus conferat habenti iam pariter duo simplicia insufficientia vacat primum.* 890.1.d.
†*beneficium liberum beneficio iurispatronatus uiue potest Episcopus.* 895.1.e
†*beneficium Ecclesiasticum sit vbi accedit auctoritas Episcopalis in erectione.* 895.2.a.
beneficia quæcunque recepta in confidentiam non solum vacant ipso iure, sed etiam quæ obtinebat confidentiarius. alleg.57.nn.42. 466
beneficia parochialia collata non seruata forma Concil. Trident. session.24. de reformation. capit. decimo octauo, sunt Sedi Apostolicæ reseruata. allegatio. 57. numer.43. 466
beneficia, quæ intra sex menses à die, quo nouit beneficium vacare Ordinarius conferre uoluit, & similiter Archiepiscopus, statim ad Papam deuoluuntur. allegat.57.num. 44. 466
beneficia omnia, quæ per resignationem, vel obitum auctoritate Apostolica conferuntur cum Decreto, quod prouisus beneficium tunc obtentum in manibus Papæ intra duos menses dimittere teneatur, illis elapsis, non facta huiusmodi dimissione, Sedi Apostolicæ reseruantur. alleg. 57. nn.45. 466
beneficia vacantia ob non publicationem resignationum reseruantur Sedi Apost.alleg.57.n.46. 466
beneficia vacantia per violationem sequestri lite pendente in Curia reseruantur dispositioni Summi Pontificis.alleg.37. nn.47. 467
Beneficia litigiosa ad effectum vt Ordinarius non possit prouidere dici possunt dispositioni Summi Pontificis reseruata. alleg.57.nn.49. 467
beneficia collata à Cardinalibus vigore suorum indultorum reseruantur Summo Pontifici quando intra sex menses prouisi, à Sede Apost. nouas prouisiones non impetrauerint. alleg.57.nn.52. 467
beneficia vacantia in Abbatia S.Crucis Camaldulen. sunt reseruata dispositioni Romani Pontificis. nn.53. ibid.
beneficia Regni Germaniæ vacantia, & vacatura in mensibus Ianuarij, Maij, Iulij, Septembris, & Nouembris, sunt reseruata Summo Pontifici, nn.54. ibid.
beneficia vacantia per delictum offendentis litigantes in Romana Curia, eorumque iudices, aduocatos, & procuratores, testes, vel notarios, reseruantur dispositioni Summi Pontificis.nn.55. ibid.
beneficia illorum, qui seipsos examini pro aliis suppeunt, reseruantur dispositioni Sedis Apost.nn.56. ibid.
beneficia vacantia ob non delationem habitus clericalis reseruantur dispositioni Sedis Apostol.nn.57. ibid.
beneficia vacantia per depositionem, priuationem, translationem, ac muneris consecrationis susceptionem auctoritate Apostol.factas, reseruantur dispositioni Summi Pontificis.alleg.57.nn.65. 468
beneficia vacantia per promotionem ad Patriarchatum, Archiepiscopatum, Episcopatum, vel Monasteriorum regimina sunt reseruata dispositioni Summi Pontif. nnn. 66. ibid.
beneficia obtenta vacant ipso iure per promotionem ad Episcopatum post adeptionem possessionis, & consecrationem sequutam.nn.67. ibid.
beneficia prouisi per Romanum Pontificem ad Episcopatum statim quod ad eum promotus est, possunt conferri tanquã vacantia, non expectata consecratione.n.68. ibid.
beneficia obtenta prorogatione, vel retentione non vacant per promotionem ad Episcopatum.nn.69. ibid.
beneficia etiam simplicia vacant per promotionem ad Episcopatum.nn.71. ibid.
beneficia promoti ad Episcopatum in terris infidelium existentem, seu titularis, cum per eum non stet assequi illius possessionem, non vacant. alleg.57.n.74. 469
beneficia vacantia, & vacatura per assecutionem pacificam quorumcunque Prioratuum, dignitatum, &c. auctoritate Apostolica prouisorum dispositioni Sedis Apost. reseruantur. nn.77. ibid.
beneficia vacantia per execrabilitatem dispositioni Summi Pont.reseruantur.nn.79. ibid.
beneficia de quibus Ordinarij, & alij collatores contra Concil. Triden. decreta disposuerunt, & disponent in futurum, reseruantur Summi Pontificis dispositioni. nn.80. ibid.
beneficia vacantia tempore vacationum Episcopatuum reseruantur dispositioni Summi Pontificis, etiamsi ad Episcopum spectaret electio, nominatio, seu præsentatio, & collatio, vel institutio ad alium. alleg.57.n.90. 471
beneficia vacantia post renunciationem Episcopatus à Papa admissam, uel post translationem ad alium Episcopatum, quando Sedi Apostolic. reseruata censeantur. alleg. 57. nn.92. 472
beneficia omnium Subcollectorum sunt reseruata, si deputentur in aliqua ciuitate, vel dioecesi successiue, ita quod eodem tempore unicus tantum sit.alleg.57.nn.121. 475
beneficia omnia Collectorum seu Subcollectorum, quæ habuerunt tempore officij sunt reseruata, etiamsi ante officium illa obtinuissent.n.123. ibid.
beneficia Ecclesiarum sancti Ioannis Lateranensis, ac sancti Petri, & B.Mariæ Maioris de Vrbe, cur Papa reseruauerit, cum sit Vrbis Episcopus? alleg.57.n.133. 476
beneficium Ecclesiasticum ut dicatur quæ conditiones requirantur? alleg.57.nn.141. 477
beneficia mannalia non cadunt sub reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ.alleg.57.nn.152. 478
beneficia de mensa non censentur reseruata sub dispositione regulæ nonæ Cancellariæ.alleg.57.nn.155. 479
beneficia unita accessorie non censentur reseruata sub dispositione regulæ nonæ Cancellariæ, secus si sint unita æquè principaliter.n.158. ibid.
beneficium curatum ut dicatur, quæ concurrere debeant? nn. 157. ibid.
beneficium curatum non dicitur ex iure sepeliendi, numero 161. ibid.

Beneficium curatum poteſt dici, quod habet curam iuriſdictionalem, etiam fori exterioris. n.163. ibid.

beneficium curatum non dicitur, quod habet certum tempus, non tamen in perpetuum. alleg.57.n.165. 480

beneficium curatum non dicitur Prioratus per Vicarium perpetuum deſeruiri ſolitus.nu.166. ibid.

beneficia omnia præſumuntur ſecularia, niſi Regularia probentur.nu.167. ibid.

beneficia Regularia dicuntur, de quibus in fundatione dictum fuit, vt per Religioſos regerentur, vel illa, qua per quadraginta annos conſueta ſunt regi per viros Regulares.nu. 168. ibid.

beneficia Regularia Regularibus conferri debent.n. 170.ibi.

beneficia Regularia non poſſunt conferri nouitijs, ſed expreſsè profeſſis.nu.171. ibid.

beneficia Regularia defectu Regularium ſecularibus conferri poſſunt.nu.172. ibid.

beneficia omnia cuiuſcunque generis & qualitatis fuerint, & vbicunque exiſtentia comprehenduntur ſub reſeruatione regulæ nouæ Cancellaria.num.176. ibid.

beneficia conſiſtentia in Eccleſia non numerata non includuntur ſub reſeruatione regulæ nouæ Cancellariæ. allegat. 57. nu.179. 481

beneficium monoculare comprehenditur, ſub reſeruatione regulæ nouæ Cancellaria.n.180. ibid.

beneficia creata & fundata poſt promulgationem regulæ nouæ Cancellariæ, comprehenduntur ſub illius reſeruatione.n. 181. ibid.

beneficia vbicunque exiſtentia ſiue in Eccleſijs Patriarchalibus, Metropolitanis, ſeu Cathedralibus, ſiue alias, comprehenduntur ſub reſeruatione regulæ nouæ Cancellariæ. n. 182. ibid.

beneficium ſi vocet circa mediam noctem vltimi diei, ita vt minimè conſtare poſſit, an fuerit finitus vnus menſis Apoſtolicus, & cœptus alius Ordinarius, prouiſus à quo debeat prænalere, oſtenditur.alleg.57.nu.188. 482

beneficium vacans in menſe Ordinarij poteſt ab ipſo Ordinario conferri cœpto iam menſe Apoſtolico.num.189. ibid.

beneficia conſiſtentia in Romana Curia, ibique vacantia non cadunt ſub reſeruatione regulæ nouæ Cancellariæ.alleg.57. num.193. 483

beneficia renuntiata in manibus Ordinarij non cadunt ſub reſeruatione regulæ nouæ Cancellariæ.nu. 194. ibid.

beneficia vacantia de iure & facto, & de iure tantum, aut de facto tantum, includuntur ſub reſeruatione regulæ nouæ Cancellariæ.nu.195. ibid.

beneficium vacans per habentem tantum ius ad rem, non comprehenditur in reſeruatione regulæ nouæ Cancellariæ. nu.196. ibid.

beneficium vacare per obitum habentis ius in re ad illud. nu. 198. ibid.

beneficium vacat per obitum beneficiarij itaut ſi miraculosè reſurgeret, non recuperaret illud, parte 3. alleg.57. nu.199. ibid.

beneficium vacat ipſo iure per aſſecutionem alterius incompatibilis.alleg.57.nu.201. 484

beneficium vacat per contractum Matrimonium per verba de præſenti, etiam non ſequuta copula. numero 202.ibid.

beneficium ita vacat per matrimonium, vt eo iam contracto reſignari non poſſit in fauorem tertij. num. 203. ibid.

beneficium vacat per Matrimonium, etiamſi Vxor illo non conſummato religionem ingrederetur. nu.204. ibid.

beneficium amittitur ipſo iure per Matrimonium etiam irritum ob conſanguinitatem, vel aliud impedimentum dirimens.n.207. ibid.

beneficium ipſo iure vacat per ingreſſum Religionis, ſequutæ profeſſione, non antea.nu.208. ibid.

beneficium curatum obligat ad promotionem Sacerdotij ſpatio vnius anni.allegat.57.n.210. 485

beneficium vacat ipſo iure per promotionem ad Epiſcopatum poſt adeptionem poſſeſſionis, & conſecrationem ſequutam.nu.211. ibid.

beneficium vacat ipſo iure per militiam ſequutam. num.216. ibid.

beneficium illius, qui tonſuram, & habitum clericalem non aſſumit, vacat ipſo iure.nu.217. ibid.

beneficium vacat ipſo iure per electionis caſſationem. numero 218. ibid.

beneficium vacat per poſtulationem, vel repulſionem. num. 219. ibid.

beneficium vacat per violationem ſequeſtri impoſiti vigore ſententiæ definitiuæ in Romana curia prolatæ in cauſa beneficiali.alleg.57.nu.221. 486

beneficium vacat ipſo iure per non oſtenſionem tituli, ſeu diſpenſationis coram Ordinario, poſtquam beneficiatus monitus fuerit.nu.222. ibid.

beneficium vacat ipſo iure per alienationem rerum Eccleſiæ ſine ſolemnitate facta in Extrauag. Ambitioſæ, §. inferiores vero, de rebus Eccleſiæ non alienandis. num.226. ibid.

beneficium vacat ſi habeatur pro derelicto. n.227. ibid.

beneficium an vacet ipſo iure propter crimen hæreſis. num. 228. ibid.

beneficia, quæ fuerunt obtenta per preces hæreticorum vacant ipſo iure.nu.230. ibid.

beneficium per crimen realis ſimoniæ commiſſæ vacat ipſo iure.nu.231. ibid.

beneficium vacat ipſo iure per crimen læſæ maieſtatis. num. 233. ibid.

beneficium propter crimen falſitatis litterarum Apoſtol. vacat ipſo iure.nu.235. ibid.

beneficia occidentis, vel percutientis Epiſcopum vacant ipſo iure.num.237. ibid.

beneficia occidentis Rectorem ſuæ Eccleſiæ vacant ipſo iure. alleg.57.n.239. 487

beneficium illius, qui carceranit clericum donec reſignauerit ſuum beneficium vacat ipſo iure.nu.241. ibid.

beneficia committentis crimen ſodomiæ vacant ipſo iure. nu. 242. ibid.

beneficium ob non publicationem reſignationis vacat ipſo iure. num.244. ibid.

beneficium Curatum ob non ſeruatam formam Conſtitut. Pij Quinti vacat ipſo iure.nu.245. ibid.

beneficium per depoſitionem, & primationem vacat ipſo iure. num.247. ibid.

beneficium per apprehenſionem poſſeſſionis de beneficio collato à Papa ante litterarum expeditionem vacat ipſo iure. nu.248. ibid.

beneficia retinentis indebitè ſcripturas ſpectantes ad Cameram Apoſtolicam, & illas non reſtituentis, vacant ipſo iure.nu.249. ibid.

beneficia offendentium litigantes in Romana Curia eorumque iudices, aduocatos, & cet. vacant ipſo iure. num. 250. ibid.

beneficia per confidentiam vacant ipſo iure. allegat.57.num. 251. 488

beneficium quando vacat ipſo iure, vacat in ipſomet puncto, quo actus, vel delictum fit, per quod talis pœna imponitur. nu.153. ibid.

beneficium quo quis eſt priuatus ipſo iure, ſtatim non expe-

Digitized by Google

Lata ſententia poteſt conferri, ſeu interpretari. n. 255. ibi.
beneficium à compermutante reſignatum, & alteri collatum poteſt compermutante decedente ab altero retineri, etiamſi ſuum poſtea non reſignet. alleg. 69. nu. 53. 532
beneficium vacat ob delictum Reſtoris *priuationem, ſeu depoſitionem inducens. alleg. 72. n. 12.* 543
beneficium primum vacat ipſo iure per adeptionem ſecundi incompatibilis cum eo, itaut patroni poſſint præſentare. alleg. 72. nu. 14. 543
beneficium iuriſpatronatus quando ſitum eſt in cõfinibus duarum diœceſum coram quo Epiſcopo in eo præſentatio ſit facienda. alleg. 71. n. 150. 554
beneficium non eſt deuolutum ex eo, quod ordinarius diſtulit inſtituere. 72. nu. 192. 558
beneficia exempta viſitant Epiſcopi tanquam delegati Sedis Apoſt. in qua iuriſdictione, cum ſit delegata, non ſuccedit Capitulum. alleg. 74. nu. 9. 566
beneficia vacantia per obitum Protbonotariorum participantium, & non participantium, ſunt Sedi Apoſt. reſeruata. alleg. 74. nu. 32. 568
beneficia ſimplicia cuiuſcunque dignitatis fuerint, & qualitatis, poſſunt Seminario vniri, vt commodè regi valeat, ſine tamen præiudicio obtinentium. alleg. 77. nu. 28. 586
beneficia reſeruata, vel affecta Sedi Apoſt. an poſſint Seminario vniri? alleg. 77. nu. 30. 566
beneficia certo modo impetranti debet Epiſcopus ſemper conſulere, ne id faciat: & defectum continentem monere, vt impetret diſpenſationem. alleg. 79. n. 2. 592
beneficij poſſeſſio quando per Breue Apoſtolic. capitur, poteſt cauſa in prima inſtantia in Romana Curia tractari. alleg. 81. nu. 12. 599
beneficium parochiale, ſeu curatum quoad reſidentiam non dicitur illud, quod non eſt actu curatum, ſed habitu. allegat. 53. nu. 68. 422
beneficiatus Eccleſiarum S. Ioannis Lateranenſis, & S. Petri, ac Beatæ Mariæ Maioris de Vrbe, non comprehenduntur ſub reſeruatione regulæ octauæ Cancellariæ. all. 57. n. 134. 476
beneficiarius teſtator ſi abſolutè legat Epiſcopo, cur tunc non poſſit ipſe Epiſcopus legatum, & lucruoſam inſimul retinere? alleg. 86. nu. 32. 618
beneficium habens, ſed nullos fructus aliquo fortuito caſu percipiens ad ſubſidium charitatiuum non tenetur. alleg. 87. n. 50. 623
beneficij ſeu maioratus locator quando pro ſecuritate vitæ ſuæ, & validitate totius temporis contractus locationis, bona ſua generaliter ſiue ſpecialiter obligauerit, vel fideiuſſores dederit pro ſolutionibus anticipatis, tũc eius fideiuſſores tenentur ſtare conuentioni. alleg. 94. n. 14. 639
† *beneficia ſpectantia ad ſolam collationem Epiſcopi non poteſt viſitator Epiſcopali Sede vacante deputatus ab inferiori à Papa conferre, ſecus ſi ſit deputatus à Papa, alleg. 133. n. 28.* 801
¶ Beneficia *homines ligant. tit. 2. glo. 9. n. 22.* 76
beneficium ingratum eſt quod dum inter manus dantis hæret, ibid. n. 37. 77
† *bene meritos remunerare vtile eſt Eccleſiæ, vt inuitentur homines ad illi benefaciendum.* 912. 1. e
¶ S. Bernardus *bis aut ter Epiſcopatum ſibi vltrò oblatum reſpuit. tit. 2. gloſ. 1. nu. 23. Graue ſibi imminere periculum cum ad Epiſcopatum promoueretur, deplorat, ibid. gloſ. 2. n. 13.* 47
¶ Bibere *ad potus æquales Clericis prohibetur. alleg. 27. nu. 12.* 249
¶ Biennium *intra quod cauſæ Eccleſiaſtica coram Ordinariis locorum in prima inſtantia terminari debent, currit data culpa, apparenteque defectu. allegat. 81. numero 9.* 599
¶ Bigamiæ *quot ſint ſpecies. alleg. 49. n. 1.* 350
bigamia non cadit ſuper infidelem pro tempore infidelitatis, alleg. 49. nu. 3. 351
bigamia interpretatiua cur ita dicatur. alleg. 49. numer. 4. 351
bigamiam interpretatiuam incurrit, viduam à priori viro cognitam etiam innalidè ducens. nu. 5. ibid.
bigamia interpretatiua incurritur, quando quis aliam quocunque modo corruptam ducit. allegat. 49. numero ſexto. 351
bigamiam interpretatiuam incurrit ducens virginem, quam, poſtquam adulterata fuerit, etiam ignoranter carnaliter cognouerit. alleg. 49. nu. 8. 351
bigamia incurritur per matrimonium cum corrupta, aut cum pluribus mulieribus, non autem ſi vir cum pluribus copularetur meretricibus. alleg. 49. n. 14. 352
bigamia ſimilitudinaria contingit quando quis poſt votum ſolemne caſtitatis emiſſum in profeſſione Religionis, vel in ſuſceptione Sacrorum ordinum, matrimonium celebrat cum aliqua virgine, vel corrupta, eamque carnaliter cognoſcit. allegat. 49. n. 15. 352
bigamia vera irregularitas ſolo iure Pontificio eſt inducta. alleg. 49. n. 20. 353
bigamiam non inducit multiplicitas matrimonij rati, nondum conſummati. alleg. 49. n. 13. 352
† *bigama monialis abſque Apoſtolica diſpenſatione in Abbatiſſam eligi non poteſt.* 823. 1. c.
bigamus dicitur, qui ante Baptiſmum alteram, aut vtramq; habuit vxorem. alleg. 49. n. 2. 351
bigamus non efficitur ducens fœminam à ſe ſolo defloratam. alleg. 49. nu. 7. 351
bigamus an ſit ducens corruptam, quam credit eſſe virginem. alleg. 49. n. 9. 352
bigamus ſit maritus cognoſcens vxorem carnaliter, quæ etiam caſtè commiſit adulterium, etiamſi ei debitum reddiderit à Superiore compulſus. alleg. 49. n. 10. 352
bigamus interpretatiuus etiam efficitur, qui duo iniit matrimonia irrita, vel ſaltem alterum irritum, & aliud validum. alleg. 49. nu. 11. 352
bigamus non efficitur, qui cum pluribus, aut cum vna & corrupta fornicatus fuerit. nu. 12. ibid.
bigamum ſcienter ordinans ſuſpenſionem incurrit per annum a celebratione. alleg. 111. n. 15. 724
bigamus excluditur à clericatu. alleg. 49. nu. 16. 353
bigamus non poteſt beneficia conſequi. allegatio. 49. numero 17. 353
bigamus ſi ordinetur charakterem recipit. allegat. 46. nu. 18. 353
bigamus Epiſcopi Vicarius eſſe non poteſt, etiamſi effectus ſit clericus, niſi prius ſolutus fuerit ab impedimento bigamiæ. alleg. 54. nu. 11. 434
¶ Blaſphemi *quibus pœnis iure Pontificio puniantur. alleg. 51. nu. 97.* 397
Blaſphemi in Synodo Lateranenſi quibus pœnis afficiantur. allegat. 51. nu. 98. 397
blaſphemi iure ciuili mortis pœna puniebantur. alleg. 51. nu. 101. 398
blaſphemi quibus pœnis apud Luſitanos, & Hiſpanos puniantur, oſtenditur. nu. 102. ibid.
blaſphemia eſt de reſeruatis Epiſcopo. allegat. 51. nu. 85. 395
blaſphemia alia hæreticalis, alia ſimplex. allegatio. 51. nu. 87. 395

Blaſphemia hæreticalis eſt illa, quæ cum hæreſi connexionem habet, alleg.51.nu.88. 395
blaſphemia ſimplex eſt illa, quæ non repugnat ijs, quæ tenentur credere, alleg.51.num.91. 396
blaſphemia ſimplicis quæ iurationes ſint, alleg.51.nu.92. 396
blaſphemia ſimplicis crimen, eſt mixti fori, alleg. 51. num.94. 396
blaſphemia peccatum quam deteſtabile ſit in Sacra Scriptura. alleg.51.nu.96. 396
blaſphemantes quando poſſint excuſari à pœnis ordinarijs. allegat.51.num.103. 398
blaſphemantibus quæ pœne imponantur apud Neapolitanos. alleg.51.num.104. 398
blaſphemare eſt dicere tacitè, vel expreſſè, verbo, vel ſcripto contra Deum, aut eius Sanctos quidpiam contumelioſum. alleg.51.num.86. 395
blaſphematores apud Gallos quomodo multentur. allegat.51. num.103. 398
blaſphemum patrem tenetur filius denuntiare, alleg. 96. num. 58. 657
¶ Bona *quando cenſeantur intuitu Eccleſiæ acquiſita, oſtenditur. alleg.114.num.11.* 736
bona intuitu Eccleſiæ acquiſita præſumuntur quando tempore promotionis conſtat Epiſcopum nihil habuiſſe, ibid.nu.12.
bona ſi inueniantur penes Prælatum, & neſciatur vtrum acquiſita fuerint ante, vel poſt Epiſcopatum, tunc præſumentur intuitu Eccleſiæ fuiſſe comparata, ibid. nu.13.
bona penes Prælatum reperta potius ex ipſius bonis, quàm Eccleſia quæſita præſumuntur, ſi de tenuitate beneficij, & de propriis ditijs Prælati conſtet, ibid.nu.14.
bona empta per Prælatum ex fructibus, vel pecunia Epiſcopatus an ipſo iure tranſeant in dominium Eccleſiæ, an vero penes Prælatum, vel alium emptorem manere debeant, oſtenditur ibid.num.17.
† *bona Eccleſiaſtica ac beneficia & iura omnia eccleſiaſticorum ſub ſuo regimine continere debet Epiſcopus, part.2.in compend.nu.47.*
bona acquiſita ex beneficio Parochi abſentis extra ſuam parochiam morientis tanquam ſpolia ad Cameram Apoſt. pertinent, alleg.53.nu.94. 423
bonis omnibus confiſcatis an iuriſpatronatus illis annexum publicatum cenſeatur, remiſſiue, alleg.71.nu.vlt. 539
bona ſi ſint ſolita venire in diuiſionem ſufficit vt in futurum etiam diuidi debeant. alleg.95.nu.31. 645
bona relicta & donata Eccleſiæ, quæ eſt incapax retinendi, etiam in communi, poſſunt alienari ſine ſolemnitatibus, & pretium conuerti in Eccleſiæ neceſſitatem, ibid.nu.50. 646
bona menſæ Epiſcopalis ſunt, quæ principaliter ad illius ſuſtentationem ſunt deputata, & nullum alium Rectorem habent, præter ipſum Epiſcopum, ibid.nu.67. 648
bona de menſa Eccleſiæ dicuntur ea, quæ perpetuo vnita fuerunt Eccleſiæ: atque ita quæ nunquam alteri ab Eccleſia, poſt à ſe quæſitum dominium, conceſſa fuerunt, ibid. nu.68.
bonorum temporalium diſpoſitio fieri non poteſt à nouitijs cum primum recipiunt habitum, ſed intra duos menſes ante profeſſionem, cum licentia Epiſcopi, vel eius Vicarij, alleg. 99. num.1. 663
bonorum omnium renunciatio ab exiſtente adhuc in ſeculo prætextu, & intuitu ingreſſus religionis ſtante Concil.Trid.diſpoſitione ſeſſ.25.de Reg. c. 16. an valida ſit, non obſeruata illius forma, ibid.nu.16.& 17. 665
bona patrimonialia clericorum hæreticorum applicantur fiſco Epiſcopi, ſecus in Hiſpania & Francia. alleg.107.num. 17. 713
bona acquiſita ab Epiſcopo Monacho poſt adeptum Epiſcopatum eo defuncto, non ad Monaſterium, ſed ad Eccleſiam, cuius eſt Epiſcopus, pertinent, quamuis iure hereditario, vel donatione, aut propria induſtria, & labore poſt Epiſcopatum acquiſita ſint. alleg.114.nu.28. 738
¶ S. Bonauentura *Epiſcopatum ſibi oblatum ſemel quantum potuit refutauit, ſed poſtea tandem Romani Pont. iuſſu coactus accepit, tit.2.gloſ.1.nu.23.* 43
¶ Boni *in conſilio, obſequio, & contubernio, habendi, titul.2. gloſ.16.num.17.* 92
¶ Bonum *amabile, vnicuique autem proprium, tit.2.gloſſ.9. num.21.* 76
¶ Bracharenſe *Concilium deſcribit modum & formam veſtium clericorum, alleg.9.nu.5.* 172
bracharenſe Seminarium ad normam Concilij Triden. inſtitutum, oſtenditur alleg.77.nu.35. 587
bracharа à Carthaginenſibus illuc appulſis, & ab Himilcone relictis initium ſumpſit, a fluuio Africa, Bragada, cognominata, tit.3.cap.8.nu.5. 134
bracharа Auguſtæ titulo ab Auguſto Imperat. ſibi impoſito cohoneſtata fuit, ibid.num.7. 135
bracharenſis Ciuitas caput Prouinciæ in ridico conuentu ornata Archiepiſcopalem dignitatem cum titulo primæ Sedis ſecundum dignitatum gradus à S. Petro conſtitutas adepta eſt, ibid.num.11.
bracharа deſcriptio Georgij Brauij refertur, ibid.nu.12.
bracharenſis Senatus ex longiſſima conſuetudine initium ſumpſit, ibid nu.13.
bracharenſes ſuffraganei qui, ibid.nu.14.
bracharenſis Archiepiſcopus Vicarios quinque in quinque diœceſis prouincijs triennales creat, ibid.nu.15.
bracharenſis Archiepiſcopus temporalem habet iuriſdictionem, creat omnes iudices annuos, decuriones, magiſtratus, & ſcribas, ibid.num.16. 136
bracharenſes Senatores laudantur, ibid.nu.18.
bracharа primam S. Euangelij prædicationem, primum Epiſcopum, primamque totius Hiſpaniæ Eccleſiam ex S. Iacobi iuſſu obtinuit, ibid.nu.27. 137
bracharenſis Archiepiſcopus cur aliquando ad Hiſpalenſem Eccleſiam translatus fuerit, oſtenditur, ibid.nu.57. 140
bracharenſis Eccleſia quare ſuum Primatiæ ius tranſactis temporibus non fuerit proſequuta oſtenditur, ibid.num.69. 141
¶ Brachium *ſeculare implorare valet Epiſcopus vbi per ſe ſuas ſententias exequi non poteſt, alleg.107.nu.24.* 713
brachij ſecularis auxilium ſi ſecularis neget, poteſt ad illud præſtandum cenſuris compelli. ibid.nu.25.
brachij ſecularis auxilium antequam ſit præſtandum an poſſit ipſe laicus cauſæ cognitionem ſumere, ibid.num.26.& 27. 714
¶ S. Bruno *Archiepiſcopatum Rheginenſem ſponte oblatum recuſauit, tit.2.gloſ.1.nu.14.* 43
¶ Buffones *ſunt infames, alleg.43.nu.10.* 337
¶ Bulla *in Cœna Domini cur ita dicta, alleg.50.nu.55.* 364
bulla in Cœna Domini, refertur, ibid.nu.57.cum ſeqq. 364
bullarum Apoſt. exequutionem iniuſtè impedientes vltra excommunicationem Papalem, quam incurrunt, tenentur ad fructus deperditos, & expenſas factas, alleg.79.nu.3. 592
bullæ conſeruatoriæ ſunt inſpicienda, nam in ampliori forma ſunt aliquibus religionibus, quam alijs conceſſæ. alleg. 106. num.52. 709
† *bulla Iulij III. de fructibus non exactis non eſt vſu recepta in Regnis Hiſpaniarum, & quid in ſtatu Mediolanenſi. alleg. 117.num.8.* 745
bituricenſis Patriarchæ vbi mentio fiat oſtenditur tit. 3. cap. 7.num.9. 130

¶ Cadauera

C

CAdauera *hominum exhumans, in fruſta incidens, vel carnes ab oſſibus ſeparans, incidit in excommunicationem Papalem. alleg. 50. nu. 103.* 370

caducitatis remiſſionem in emphyteuſi Eccleſia poteſt ſolus Prælatus ſeu Rector Eccleſiæ facere, alleg. 95. nu. 64. 648

¶ Cæcus *quamuis retineat dignitatem, & teſtificare poſſit de ijs, quæ ante cæcitatem vidit, ſi tamen Parochus ſit, vel teſtis, ad matrimonium contrahendum, eius præſentia non ſufficit. alleg. 32. nu. 87.* 279

Cæcus non poteſt fieri clericus, at in ſuſceptis ordinibus, in quibus viſu non eſt opus, miniſtrare poteſt, alleg. 42. num. 27. 334

cæcorum aliqua miranda referuntur, ibid. nu. 28.

† Cælestinorum *Ordo ab omni Epiſcoporum iuriſdictione exemptionem obtinuit à Cœleſtino V.* 930. 2. d

¶ Cæſarauguſtana *ciuitas primam Hiſpaniæ Eccleſiam in honorem Beatiſſimæ Virginis adhuc viuæ obtinere meruit: Brachara vero prius in honorem ipſiuſmet Chriſti Domini, ac B. Petri Apoſtoli adhuc viui Eccleſiam conſtructam obtinuit, p. 1. tit. 3. c. 8. nu. 36.*

¶ Calix *& patena conſecrationem amittunt, ſi notabiliter franguntur ita vt non poſſint inſeruire ad vſum conſtitutum. alleg. 27. num. 37.* 244

calix amittit conſecrationem, ſi cuppæ ſeparatio fiat cum fractione, ſecus vero ſi tornatili ingenio, ibid. nu. 40.

calices, & patenas conſecrare valet Epiſcopus, ibid. nu. 35.

calicis conſecratio non amittitur per aliquos ictus à fabro inflictos, ibid. num. 39.

calices conſecrandi, & quæcunque ornamenta Eccleſiaſtica benedicendi Abbates aliqui priuilegium habent, ibid. nu. 36

¶ Cameræ Apoſt. *libros vel ſcripturas occultantes, aut retinentes incidunt in excommunicationem Papalem, alleg. 50 num. 122.* 372

cameræ Apoſtolic. miniſtri, & alij rationes integre & fideliter non reddentes incidunt in excommunicationem Papalem, ibid. num. 123.

† *cameræ Apoſtol. clerici, Notarij, officiales, &c. qui in cauſis ad eorum tribunal non ſpectantibus ſe intromittere præſumunt, excommunicationem Papalem incurrunt.* 861. 2. e

† *cameræles qui aliorum ſuffragia, vel ſuam aut aliorum ſententiam in plena Camera apertã foris patefecerint, incidunt in excomm. Papalem.* 862. 1. a

¶ Campanas *benedicit, & Chriſmate vngit Epiſcopus. alleg. 27. num. 46.* 246

campanæ quare benedicantur, ibid. nu. 47. & 49.

campanarum benedictionis effectus quales ſint, oſtenditur, ibid. num. 48.

campanæ tempore interdicti non pulſantur, ibid. nu. 50.

campanas plures non poſſunt habere Mendicantes ſine ſpeciali Sedis Apoſt. licentia, alleg. 50. nu. 54. 364

¶ Cancellariæ *Epiſcopi officium exercens gaudet fori priuilegio. alleg. 107. num. 12.* 712

cancellariæ regula, vide Regula Cancellariæ.

¶ Canones *generales concedere ſolus eſt Papa. alleg. 50. numer. 32.* 363

¶ Canonica portio *nihil aliud eſt, quàm certa bonorum portio debita Epiſcopo ratione oneris, quod in adminiſtratione ſui Epiſcopatus ſuſtinet, alleg. 86. nu. 1.* 615

canonica portio ſic dicitur, eo quod ſit à Canonibus approbata, ac debita Decretorum canonicorum iure, nu. 2. ibid.

canonicæ portionis quantitas iuxta diuerſa tempora, diuerſiſque diuerſarum Prouinciarum conſuetudines aſſignata fuit num. 3. ibid.

Canonica portio nulla debetur ex conſuetudine ſpatio 40. annorum præſcripta, num. 3. ibid.

canonica portio Epiſcopo debetur, vt de legatis relictis Eccleſijs, vel pijs locis, alleg. 86. nu. 7. 616

canonica portio eſt de lege iuriſdictionis, par. 1. tit. 1. cap. 1. numer. 17. & alleg. 86. nu. 9. 616

canonica portio Epiſcopo non debetur de legato relicto loco exempto, num. 10. ibid.

canonica portio ex quibus rationibus debeatur Epiſcopo, num. 11. ibid.

canonica an debeatur ſi fiat legatum Eccleſiæ exemptæ tempore mortis, ſubiectæ vero tempore teſtamenti, nu. 16. ibid.

canonica portio ex quibus bonis, quæ Eccleſia vel aliquibus locis obueniunt, deduci non poſſit, alleg. 86. nu. 20. 617

canonica portio non detrahitur de relictis perſonis, nu. 22. ibid.

canonica portio non debetur de relictis pro ornamentis, cereis, Eccleſiæ luminarijs, anniuerſarijs, vel pro faciendo choro, pictura, Calice, ac alijs, quæ ad perpetuum diuinum cultum legantur, vel etiam pro prædictis ornamentis, redimendis, ornandis, vel reparandis, num. 23. ibid.

canonica portio an debeatur de relictis pro reſtauratione, vel ædificatione Eccleſiarum, Monaſteriorum, Hoſpitalium, vel aliorum piorum locorum, ſi illa non egeant, nu. 24. ibid.

canonica portio non debetur, quando aliquid legatur, vt omni anno fiat ſolemnitas alicuius Sancti, nu. 25. 618

canonica portio non debetur, quando quis in vita donat Eccleſiæ, alleg. 86. nu. 26. ibid.

canonica portio non debetur ex legato, pro maritandis duabus puellis, ſingulis annis facto, nu. 27. ibid.

canonica portio an debeatur ex bis, quæ Hoſpitalibus, vel Confraternitatibus relinquuntur, nu. 28. ibid.

canonica portio non debetur ſi quis ſubditus Epiſcopo leget aliquid Eccleſiæ extra diœceſim conſtitutæ, nu. 29. ibid.

canonica portio poteſt in totum tolli conſuetudine, vel præſcriptione, nu. 39. 619

¶ Canonicatum, *& parochialem obtinens in parochiali reſidere tenetur. alleg. 53. nu. 83.* 423

canonicatum, & Monaſterium in commendam obtinens, debet in canonicatu reſidere, niſi monaſterium habeat curam animarum. alleg. 53. nu. 110. 425

canonicatum, & Parochialem habens in duab. diœceſibus, & non reſidens in Parochiali ex permiſſu Epiſcopi, cogendus eſt ad reſidentiam in canonicatu, alleg. 53. nu. 113. 425

canonicatum, & Parochialem habens, & reſidens in Parochiali, quomodo quotidianas diſtributiones lucretur. allegat. 53. num. 128. 426

canonicatum, & Parochialem habenti, in qua poteſt ſine diſcrimine vitæ propter inimicitias reſidere, permittitur vt in Canonicatu reſideat, alleg. 53. nu. 130. 426

canonicatus obtinentes præſertim in Eccleſijs Cathedralibus, Epiſcopo ſolemniter celebranti aſſiſtere tenentur, alleg. 53. num. 138. 427

canonicatus Metropolitanæ Cæſarauguſtæ in menſibus Ianuarij, Aprilis, Julij, & Octobris ſunt reſeruati Sedi Apoſt. alleg. 57. nu. 50. 467

canonicatus Doctorales, & Magiſtrales, qui præſertim in Hiſpania conferuntur per concurſum, non comprehenduntur ſub reſeruatione regulæ nouæ Cancellariæ. alleg. 57. nu. 178. 481

canonicatus in Cathedralibus quam requirat ſcientiam, alleg. 60. num. 69. 501

canonicatus in Cathedralibus quam requirat ætatem, alleg. 60 num. 70. 501

canonicatus Collegiatarum Eccleſiarum poſſunt obtineri ab haben-

habentibus ætatem quatuordecim annorum ex diſpoſitione iuris, etiamſi habeant Parochiales ſibi acceſſorie vnitas. alleg. 60. nu. 71. 502
Canonicatus duos ſimul abſque diſpenſatione Apoſtolica per triennium, & vltra detinens vtroque ipſo iure eſt priuatus, itaut ex regula triennali ſe defendere non poſſit. allegat. 62. num. 29. 513
Canonicatum non poteſt obtinere filius illegitimus in Eccleſia vbi pater fuit Canonicus, alleg. 65. nu. 15. 518
Canonicatum obtinens, cui eſt vnita parochialis ad vitam, debet in parochiali reſidere, & non in Canonicatu, ac facere mentionem in impetratione de vtroque beneficio ſic annexo alleg. 66. nu. 51. 524
Canonicatuum dimidia pars in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis inſignibus, vbi id commode fieri poteſt, hortatur Concilium, vt non niſi Doctoribus, vel Licentiatis in Theologia, vel iure Canonico conferantur, alleg. 60. nu. 58. 500
¶ Canonici proprie dicuntur, qui de Capitulo ſunt, tit. 1. c. 3. num. 17. 13
Canonicus dum in Subdiaconatus Ordine conſtitutus non eſt, nec vocem habet in Capitulo, nec eligere poteſt cum declarationibus ibi poſitis, ibid. nu. 22.
Canonici ſupranumerarij, & ſuſpenſi, vel excommunicati an poſſint eligere, remiſſiue ibid. nu. 23.
Canonici clericos Eccleſiarum inferiorum, vel alios extraneos ad coeligendum an poſſint admittere? ſub diſtinctione reſoluitur, ibid. nu. 24.
Canonici in Cathedralibus, vel Collegiatis Eccleſiis ita tenentur ad reſidentiam, vt eis non liceat vigore cuiuslibet ſtatuti vltra tres menſes etiam continuos ab eiſdem Eccleſiis quolibet anno abeſſe, alleg. 53. nu. 107. 425
Canonici vltra tres menſes abſentes, licet in ciuitate vbi ipſa Eccleſia exiſtat, ſint præſentes, incidunt in pœnas Concilij. alleg. 53. num. 122. 426
Canonici an pro tribus menſibus ſibi conceſſis in abſentia diſtributiones quotidianas conſequantur, alleg. 53. nu. 124. 426
Canonici curam animarum habentes, quæ illi Eccleſiæ imminet, habentur tanquam præſentes in choro, dum ſunt in actu adminiſtrandi Sacramenta. alleg. 53. nu. 129. 426
Canonici in Eccleſiis cathedralibus & Collegiatis, etiam ſeclusa conſuetudine, vel Statuto, tenentur iuſto ceſſante impedimento aſſidere in choro. alleg. 53. nu. 131. 426
† Canonici, beneficiati, & clerici Baſilicæ S. Petri de vrbe eam ingredientes abſque habitu, quem in choro deferre ſolent, incurrunt excomm. Papalem. 862. 1. e
Canonici debent intereſſe omnibus diebus, & horis, præterquam in tribus menſibus ſingulorum annorum. allegat. 53. num. 133. 426
Canonici perſonaliter ad canendum Miſſam ſunt cogendi illis diebus, quibus ex inſtituto, & legitima conſuetudine illius Eccleſiæ obligantur. alleg. 53. nu. 137. 427
Canonici aſſociantes Prælatum quandoque volentem audire Miſſam in Eccleſia extra Cathedralem, non fiunt participes diſtributionum quotidianarum. alleg. 53. nu. 141. 427
Canonici duo intereſſentes Epiſcopo ad mentem Sacrorum Canonum non percipiunt diſtributiones quotidianas, niſi tamen in illis conſiſterent omnes fructus. alleg. 53. num. 142. 427
Canonicus Eccleſiæ Cathedralis, vel alius Prælatus, qui tempore commiſſionis conſtitutus erat in dignitate, & inter iudices ſynodales deſignatus, poteſt poſt eandem dignitatem renuntiatam eſſe iudex, & de cauſa ſibi commiſſa cognoſcere, alleg. 54. nu. 155. 447
Canonici exempti coram Epiſcopo & Capitulo Fidei profeſſionem intra duos menſes emittere tenentur. allegat. 61. numer. quinto. 507
Canonici Regulares Eccleſiarum Cathedralium intra duos menſes à die electionis obligantur Fidei profeſſionem emittere. alleg. 61. num. 6. 507
† Canonicus Regularis prouiſus per Epiſcopum de Canonicatu vel dignitate in Cathedrali Regulari, non poteſt amoueri per ſuperiorem Regularem, 933. 1. a
Canonicus obtinens dignitatem ſine Apoſtolic. diſpenſatione perdit Canonicatum. alleg. 62. nu. 19. 512
Canonici duo à Capitulo eligendi, dum ab Epiſcopo viſitatur, non ſunt quotidianis diſtributionibus priuandi, ſi quando ea de cauſa tempore diuinorum officiorum abſint. allegat. 73. num. 6. 562
Canonici abſque adiunctis per Epiſcopum priuari poſſunt ex cauſa quod Ordines ſuis præbendis annexos non ſuſceperint. alleg. 73. nu. 12. 562
Canonici de quotidianis diſtributionibus non tenentur Seminario contribuere. alleg. 77. nu. 13. 585
Canonicus electus ad Seminarij adminiſtrationem perpetuo illam hbbere debet, nec remoueri poteſt niſi ex legitima, & iuſta cauſa, alleg. 77. nu. 31. 586
Canonicos beneficia, vel officia eccleſiaſtica obtinentes, poteſt Epiſcopus cogere, vt accedant ad proceſſiones publicas, aut indictas pro bono publico vel honore. alleg. 78. nu. 12. 588
Canonici Regulares S. Crucis Conimbricenſis veniunt appellatione eorum, qui in ſtrictiori clauſura viuunt, alleg. 78. numer. 17. 589
Canonici Regulares præcedunt Monachos etiam nigros, alleg. 78. num. 29. 590
Canonici Eccleſiæ Cathedralis tenentur Epiſcopo ſuo præſtare charitatiuum ſubſidium. alleg. 87. nu. 43. 623
† Canonici ſeculares S. Georgij in Alga præcedunt Canonicos Regulares lateranenſes. 906. 1. a
† Canonici non debent percipere diſtributiones quotidianas ceſſatione à diuinis durante. 878. 1. b
Canonicus Theologalis quo tempore, & hora & ſuper qua materia lecturus ſit arbitrio Epiſcopi relinquitur. allegat. 56. num. 6. 455
Canonicus Theologalis vacare poteſt à lectione tribus menſibus Iulij, Auguſti, & Septembris, alleg. 56. nu. 7. 455
Canonici Theologales diebus, quibus legunt habendi ſunt ſicut præſentes in choro, non modo pro illis horis, vt ſi mane legant pro horis matutinis, & Miſſa ſolemni, ſed etiam pro tota die, alleg. 56. nu. 8. 455
Canonicus Theologalis quamuis toto die, quo legit habeatur pro præſente, non cenſetur tamen præſens matutino, quod dicitur pro die ſequenti in veſperi præcedenti. alleg. 56. num. 9. ibid.
Canonicus Theologalis nec retento, nec dimiſſo officio poteſt aliam præbendam optare, alleg. 56. nu. 12. 456
† Canonici ſunt compellendi vt coadiutori Epiſcopo ſolemniter celebranti, & Pontificalia exercenti ſemper aſſiſtant. allegat. 118. num. 11. 747
† Canonici non debent accedere ad circulos cum coadiuto, ibid. num. 12.
† Canonici vt prodeant obuiam coadiutori Epiſc. ad Eccleſ. pontificaliter accedenti maximè decet, ibid. nu. 13.
Canonicus Theologalis poteſt ab Epiſcopo occupari in ſuo ſeruitio, & fructus in abſentia tunc percipit, nu. 13. ibid.
Canonici Eccleſiæ Cathedralis, vel Collegiatæ locantes fructus ſuarum præbendarum nullo caſu locationibus ſucceſſores obſtringunt, alleg. 94. nu. 10. 639
Canonici Eccleſiarum Cathedralium delegati Sedis Apoſtol. conſtitui poſſunt, non tamen valent Conſeruatores deputari, alleg. 106. nu. 9. 702

canonici in Cathedralibus licet ſecundum latam ſignificationem dicantur in dignitate conſtituti, non ita ex propria ſignificatione, ibid.nu.10.

canonici in Cathedralibus attentis ſpecialibus religionis privilegijs in Confeſſoratores eligi valent ibid.nu.11.

canonici Eccleſiæ Collegiatæ ſynodales iudices conſtitui non poſſunt, ibid.nu.12.

† *canonici Regulares Eccleſiæ Cathedralis ſubſunt Epiſcopo, licet non ſit Religioſus.* 933.1.a

¶ Canonis *conditor quoties non reſeruat abſolutionem cenſurę poteſtatem Epiſcopis videtur conceſſiſſe. allegat. 17. numero 15.* 197

¶ Canoniſta *Theologo præferendus eſt in aſſequutione Epiſcopatus, ſi doctus & prudens ſit, & vbi hæreſes non pullulant. alleg. 1. nu. 30.* 149

¶ Canonizare *Sanctos poteſt ſolus Papa. alleg. 50. num. 43. pag. 363. & alleg. 97. nu. 5.* pag. 660

¶ Capacitas *tempore præſentationis in beneficijs attenditur. alleg. 72. nu. 78.* 548

¶ Capellaniæ, *ſeu Oratoria quæ ſunt fundata abſque Epiſcopi, vel alterius Superioris auctoritate, non ſunt beneficia Eccleſiaſtica. alleg. 57. nu. 142.* 477

capellania erecta auctoritate Summi Pontificis, vel Epiſcopi ſunt beneficia Eccleſiaſtica. alleg. 57. nu. 143. 478

capellæ habentes reditus Eccleſiaſticos, etiam intra Regularium Eccleſias exiſtentes, tenentur contribuere Seminario, alleg. 77. num. 10. 585

capellanarum amouibilium ad titulum nemo poteſt ordinari. alleg. 19. num. 25. 203

capellaniam obtinentem non poteſt compellere Epiſcopus vt ipſemet celebret, licet in eius fundatione diſponatur quod Capellani celebrent, alleg. 24. nu. 29. 224

capellania Sacerdotalis indicanda eſt ſi illius verba eſſent, vt in ea præſentaretur, aut nominaretur Presbyter, ſine Sacerdos. alleg. 24. nu. 37. 225

capellania fundata, quod Capellanus celebret, ſeu debeat celebrare tot Miſſas, an debeat eſſe actu Sacerdos? allegat. 24. num. 43. 226

capellania non requirit reſidentiam perſonalem, cui eſt annexum onus celebrandi certas Miſſas ſingulis hebdomadibus. alleg. 24. nu. 44. 226

capellaniam obtinens in Capella Papæ, licet ſit ad nutum amouibilis, poteſt ad illius titulum ordinari. allegat. 19. num. 30. 204

¶ Capellanus *tenetur ſub mortali, niſi iuſta de cauſa, Miſſas celebrare iuxta inſtitutionem Capellaniæ, & intentionem fundatoris. alleg. 24. nu. 28.* 223

capellanus non poteſt ſatisfacere per ſubſtitutum Miſſarum celebrationi, quando verba erectionis Capellaniæ expreſſe ſignificarent intentionem eſſe vt per ipſum Capellanum Miſſarum celebratio fieret, alleg. 24. nu. 30. 224

capellanus qui tenetur quotidie celebrare, quãdo poſſit per ſubſtitutum ſatisfacere. alleg. 24. nu. 31. 224

capellanus qui ex permiſſione, vel fundatione tenetur celebrare certas & peculiares Miſſas male agit ſi alias celebret. alleg. 24. num. 32. 224

capellanus qui ex titulo, vel conuentione tenetur in aliqua Eccleſia, vel Altari celebrare, non poteſt abſque peccato mortali alibi celebrare. alleg. 24. nu. 33. 224

capellanus etiam de conſenſu hæredum celebrans alibi, quàm in Altari deſignato, male agit, alleg. 24. nu. 35. 225

capellanus, cui capella in perpetuum, vel in titulum fuerit aſſignata per Papam, aut Epiſcopum, gaudet fori priuilegio, alleg. 12. nu. 10. 181

capellani Rectorum Parochialium inſtituti auctoritate Apoſt. tenentur ad perſonalem reſidentiam, vt Rectores ipſi, alleg. 53. num. 78. 412

capellanus Eccleſiæ nouiter erectæ quibus concurrentibus recipere debeat obuentiones Villæ, & Parochianorum ad quorum commodum fuit inſtituta. alleg. 68. nu. 4. 526

capellani equites Religionis S. Steph. Papæ ad Eccleſias ſecularis præſentari poſſunt. alleg. 57. nu. 173. 480

† *capellania cum onere celebrationis Miſſarum conſtituta ſine auctoritate Epiſcopi cenſentur laicales, poſſuntque ad eas merè laici præſentari.* 895.2.a

¶ Capillorum *defectus ob morbum gallicum, aut ſimilem procedens irregularitatem poteſt operari arbitrio Epiſcopi. alleg. 42. num. 24.* 333

¶ Capitulum *an poſſit Epiſcopo contradicente adminiſtrare Epiſcopatum tanquam ſede vacet, eo quod litteræ promiſſionis, intra tempus aſſignatum non fuerunt oſtenſæ 3. remiſſine tit. 1. cap. 4. nu. 10.* 18

capitulum excludens promiſſum ob impuritatem ſanguinis, tenetur probare cauſam excluſionis, tit. 2. gloſ. 17. nu. 36. 98

† *capituli negligentiam ſupplere quandocumque poteſt Epiſcopus, par. 2. in compend. nu. 56.*

capitulo volente repellere promiſſum tanquam impurum, quod incumbat ipſo promiſſo onus probandi ſe purum oſtenditur, ibid. num. 38. 99

capitulum Sede vacante non niſi elapſo anno à die obitus Præſulis poteſt dimiſſorias concedere, niſi arctatis beneficijs ſub certis pœnis, etiamſi Capitulum habet territorium diſtinctum ob immemorialem poſſeſſionem. alleg. 7. nu. 1. & 11. 167

capitulum Sede vacante ante elapſum anni vacationis Sedis poteſt obtinenti facultatem à Sede Apoſtolica de ſuſcipiendo Ordines, cum licentia ſui Ordinarij, huiuſmodi facultatem ſubordinatam concedere. alleg. 7. nu. 14. 167

capitulum Sede vacante poteſt concedere literas teſtimoniales, licet concedere nequeat dimiſſorias. alleg. 7. nu. 16. 167

capitulum Sede vacante intra annum poteſt extero Epiſcopo concedere exercitium Pontificalium, & ordinationem proprior um ſubditorum, non tamen ſubditorum vacantis. allegat. 7. num. 17. 168

† *capituli conſilium an teneatur Epiſcopus ſequi in decernendo & ſtatuendo; quæ viſa fuerint in ſynodo opportuna,* 916.2.e

capitulum Sede vacante, & eius Vicarius poſſunt diſpenſare in interſtitijs. alleg. 18. nu. 6. 199

capitulum Sede vacante, vel eius vicarius litteras dimiſſorias concedens ad Ordines ſacros non habenti vnde viueret, tenetur illi prouidere, prout Epiſcopus. alleg. 10. nu. 21. 212

capitulum Sede vacante poteſt facultatem concedere aſſiſtendi Matrimonio. alleg. 32. nu. 123. 283

† *capitulum Sede vacante per vicarium ab eo electum poteſt arctatis beneficijs, tam habitis, quàm habendis intra annum litteras dimiſſorias concedere.* 825.2.c

capitulum Sede vacante habet poteſtatem diſpenſandi in votis, & iuramentis, alleg. 36. nu. 8. 302

capitulum Sede vacante poteſt ea omnia exercere, quæ pertinent iure communi ad Ordinariam Epiſcopi iuriſdictionem, exceptis nonnullis ſpeciatim iure prohibitis. alleg. 36. nu. 9. 302

capitulum Sede vacante poteſt diſpenſare in ijs in quibus Epiſcopus ratione Epiſcopalis iuriſdictionis valet diſpenſare, in delegata vero Epiſcopo iuriſdictione non ſuccedit, alleg. 36. num. 10. 303

capitulum Sede vacante eandem habet poteſtatem diſpenſandi, & abſoluendi, quam habet Epiſcopus virtute Concilij. alleg. 39. num. 16. 312

† *capitulum*

† capitulum Sede vacante poteſt approbare, & exponere, confeſſores per Vicarium à ſe electum. 838.2.b
† capituli Cathedralis Eccleſia propter negligentiam in conferendis beneficijs, quæ ad ſuam collationem ſeparatim ab Epiſcopo pertinent, ad ipſum Epiſcopum tanquam immediatum ſuperiorem ſit devolutio, etiamſi Epiſcopus collationi intereſſe debueris vt Canonicus, alleg. 126. num. 71. & 72. 781
† Capitulum tanquam Sede vacante ſtatim debet vti iuriſdictione, ac Vicarium conſtituere, cum Epiſcopus translatus eſt ad alium Epiſcopatum, alleg. 119. nu. 8. 749
† capitulum Sede vacante poteſt commutare vltimas defunctorum voluntates in caſibus, in quibus de iure communi poſſet Epiſcopus, 910.1.d
† capitulum an & quando Epiſcopus congregare poſſit, oſtenditur. 899.1.a
† capitulum Sede Epiſcopali vacante, habet intentionem fundatam in iure viſitandi vniuerſam diœceſim, ac omnia & ſingula membra, 899.2.e
† capitulum Collegiatæ Sede vacante per mortem Abbatis habentis iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem ſuccedit in iuriſdictionem dicti Abbatis, & ius viſitandi. 900.1.e
capitulum Sede vacante poteſt, ſicut Epiſcopus, diſpenſare cum illegitimis ad minores Ordines, & ad beneficium ſimplex, & ad Canonicatus Eccleſiarum Collegiatarum, & ad dimidias portiones, ſeu inferiora beneficia Eccleſiæ Cathedralis, & ad beneficium ſimplex habens acceſſorie annexam Parochialem. alleg. 45. num. 25. 344
capitulum Sede vacante diſpenſare in ijs poteſt, in quibus poteſt Epiſcopus ratione iuriſdictionis Epiſcopalis, allegat. 45. num. 26. 344
capitulum Sede vacante Antiſtiti defuncto in omnibus ijs, quæ iure communi pertinebant ad Ordinariam Epiſcopi iuriſdictionem. alleg. 45. nu. 27. 344
capitulum Sede vacante ſuccedit in omnibus, quæ ſunt iuriſdictionis Epiſcopalis niſi in caſibus iure expreſſo vetitis. allegat. 52. nu. 2. 407
capitulum Sede vacante poteſt confeſſarium inſtituere, qui abſoluat à caſibus reſeruatis. alleg. 52. nu. 2. 407
capitulum, ſeu Clerici inferiores ſine Epiſcopo non poſſunt ſtatuere de quotidianis diſtributionibus. allegat. 53. num. 139. 427
capitulum Sede vacante intra octo dies poſt mortem Epiſcopi eligere tenetur Vicarium, alias illius deputatio devolvitur ad Metropolitanum. alleg. 54. nu. 158. 447
capitulum Sede vacante an poſſit plures Vicarios ſibi conſtituere? alleg. 54. num. 165. 449
capitulum conſtituens ſecundum Vicarium cenſetur primum revocare. alleg. 54. nu. 172. 449
capitulum ſi conſtituat Vicarium ſimpliciter abſque temporis præfinitione, eius officium durabit durante Sedis vacatione. alleg. 54. nu. 173. 449
capitulum Sede vacante in deputatione ſui Vicarij poteſt apponere clauſulam, vt in cauſis Canonicorum procederet cum voto certi conſultoris. alleg. 54. num. 174. 450
capitulum in commiſſione Vicarij poteſt ſibi aliqua reſeruare. alleg. 54. num. 176. 450
capitulum Sede vacante ſi ſuſpenſionis cenſura ſit irretitum, principalis eius Vicarius iuriſdictionem exercere non poteſt. alleg. 54. nu. 180. 450
capitulum non poteſt habere pro præſentibus dignitates, vel Canonicos, qui nunquam in Eccleſia reſederunt, & Fidei profeſſionem nondum emiſerunt. alleg. 61. nu. 24. 509
capituli conſenſus in vnione faciendæ requiritur, alleg. 66. nu. 30. 523
capituli conſenſus poteſt intercedere etiam poſt vnionem. alleg. 66. num. 25. 523
capituli conſenſus etiam eſt neceſſarius, quando Epiſcopus facit vnionem tanquam Apoſtolicæ Sedis delegatus, nu. 29. ibid.
capitulo Sede vacante non licet ſupprimere portiones vigore Conc. ſeſſ. 34. de reform. c. 15. alleg. 67. nu. 3. 525
capitulum Sede vacante poteſt liberas beneficiorum reſignationes recipere tribus concurrentibus. alleg. 69. nu. 8. 528
capitulum Sede vacante poteſt dare licentiam ædificandi Eccleſias, vt acquiratur iuſpatronatus alleg. 70. nu. 32. 535
capituli conſenſus in translatione iuriſpatronatus non requiritur copulative cum conſenſu Epiſcopi. alleg. 71. nu. 14. 537
capitulum Sede vacante non poteſt confirmare donationem iuriſpatronatus. alleg. 71. nu. 24. 537
capitulum Sede Epiſcopali vacante non poteſt beneficia conferre, quæ ad collationem Epiſcopi ſpectant. alleg. 72. nu. 182. 557
capitulum Sede vacante poteſt præſentatos clericos a patronis admittere, ſeu inſtituere. alleg. 72. nu. 183. 557
capitulum Cathedralium & aliarum maiorum Eccleſiarum quomodo ſint viſitanda? alleg. 73. nu. 4. 557
capituli cathedralium cum viſitantur, coram adiunctis, ac Epiſcopi notario proceſſus eſt fulminandus. alleg. 73. nu. 7. 562
capitularium peccata, & exceſſus poteſt Epiſcopus abſque adiunctis corrigere, & emendare illa pœna, quæ ad morum magis emendationem, quàm punitionem reſpiciat. alleg. 73. num. 13. 562
capitulum poteſt Epiſcopus convocare quando Canonicis aliquid deliberandum proponit, nec de re agitur ad ſuum, vel ſuorum commodum ſpectante, nu. 16. ibid.
capitulum convocare poteſt Epiſcopus in caſibus in quibus poteſt eſſe index. nu. 18. ibid.
capitulum Sede vacante non poteſt viſitare Monialium cœnobia exempta, quæ alioquin poteſt Epiſcopus vt delegatus Sedis Apoſtolicæ viſitare. alleg. 73. nu. 25. 563
capitulum aliquando ſuperſtite adhuc Epiſcopo, ex præſcriptione vel privilegio viſitandi ius habet, nu. 26. ibid.
capitulum Sede vacante poteſt exigere rationem ab adminiſtratoribus piorum locorum ſicut Epiſcopus. alleg. 75. num. 61. 578
capitulum in electione concionatoris in Eccleſia Cathedrali nihil poteſt. alleg. 76. nu. 7. 580
capitulum Sede vacante habet privilegium cognoſcendi de cauſis in prima inſtantia. alleg. 81. nu. 6. 598
capitulum Sede vacante habet poteſtatem exequendi defunctorum voluntates, quatenus iure Ordinario competebat Epiſcopis. alleg. 82. nu. 31. 603
capitulum Sede vacante poteſt, ſicut Epiſcopus, compellere Religioſos piarum voluntatum exequutores ad reddendas adminiſtrationis rationes, alleg. 82. nu. 35. 604
capitulum Sede vacante de matrimonialibus cauſis poteſt cognoſcere, ſecus de cauſis delegatis Epiſcopo, aut eius Vicario. alleg. 84. nu. 4. 608
capitulum Sede Epiſcopali vacante poteſt charitatium ſubſidium exigere. alleg. 87. nu. 13. 621
capitulum Sede vacante non poteſt ſtatutum concedere, quo charitatium ſubſidium in futurum ex parte minuatur. numer. 14. ibid.
capitulum Eccleſiæ Cathedralis tenetur Epiſcopo ſuo præſtare charitatium ſubſidium. alleg. 88. nu. 21. 626
capitulum Sede vacante an poſſit ſuccedere in illis caſibus, in quibus facultas Epiſcopo conceditur, vt procedat tanquam delegatus Sedis Apoſtolicæ. alleg. 92. nu. 17. 634
capitulum Eccleſiæ Cathedralis de neceſſitate debet imitari ad

ad Synodum, cuius pars tantum debet venire, alia vero remanere in seruitio Ecclesiæ.alleg.93.nu.11. 635
† *capitulum Sede vacante non potest exercere nisi necessaria.alleg.133.nu.2.* 798
† *capitulum Sede vacante potest deputare visitatorem, idest, administratorem generalem Episcopatus in spiritualibus & temporalibus, ibid.nu.9.* 799
† *capitulum Sede vacante non potest visitatori generali in spiritualibus, & temporalibus à se constituto plenam omninò, & undique liberam administrationem concedere, ibid.numer.13.* 800
† *capitulum Sede vacante habet etiam ius visitandi in ordine ad morum correctionem, & potest ad hoc munus particularem visitatorem deputare, ibid.nu.14.* 800
† *capitulum Sede vacante an possit visitatorem deputare respectu exemptorum, & Sedi Apost.immediatè subiectorum, ibid.nu.20.& 21.*
† *capitulum Sede vacante potest in ordine ad morum correctionem deputare non solum visitatorem particularem, sed etiam generalem totius diœcesis, ibid.nu.19.*
† *capitulum Sede vacante potest succedere etiam in iurisdictione delegata commissa in perpetuum Episcopali muneri, ibid.num.22.*
† *capitulum Sede vacante exercere potest omnem potestatem, administrationem, & iurisdictionem Episcopalem ordinariam, exceptis casibus à iure expressis; alleg.132.num.21.* 797
† *capitulum Sede vacante potest exercere iurisdictionem Episcopalem ordinariam, si necessarium fuerit ad vitandum Episcopatus præiudicium & periculum ex Episcopi defectu, seu absentia alioquin imminens, nu.22.* ibid.
† *capitulum occasione sedis etiam fictè vacantis non potest ita libere etiam in necessarijs administrare, quin teneatur reddere rationes nouo Episcopo, nu.23.* ibid.
capitula Collegiatarum quasi Episcopalem iurisdictionem habentia ad Synodum sunt vocanda, nu.12. ibid.
capitulj assensus vltra Apostolorum requiritur in alienatione bonorum mensæ Episcopalis separatæ à mensa Capitulari.alleg.95.num.70. 648
capitulum Sede vacante potest licentiam concedere vt nouitij disponant de bonis temporalibus.alleg.99.nu.5. 663
¶ Carcerem *debet Episcopus habere tum ad custodiam delinquentium, tum etiam ad pœnam.alleg.107.nu.20.* 713
carceris custos æquiparatur depositario, ibid.nu.21.
carceris custos si carnaliter cognoscat mulierem etiam meretricem sub sua custodia carceratam, acerrime punitur, ibid.num.22.
carcerum custodes Episcopi gaudent fori priuilegio, ibid.num.13. 712
¶ Carnis *afflictiones diuersis pœnitentiæ operibus fugiendæ, titul.2.glos.8.num.29.* 71
¶ Caroli Magni *iudicium ad cognoscendum qualis ex patre & filio homicidium perpetrasset, alleg.51.nu.111.* 399
¶ Castellani *etiam decennali habitatione domicilium non contrahunt, quia semper cogitant de redeundo ad patriam nisi finito officio decennali tempore & maiori commorati sint.allegat.4.nu.29.* 159
¶ Cardinales *Presbyteri tonsuram, ceteroſque minores Ordines suis famulis conferunt, alleg.3.num.15.pag.155.& alleg.5.num.19.* 163
cardinales S.R.E.& alios Prælatos offendentes, excommunicantur.alleg.50.nu.68. 365
cardinalium bona rapientes dum in Conclaui sunt, incidunt in excommunicationem Papalem, alleg.50.nu.108. 370
cardinalis, vel assistentis qui se finxerit nepotem, aut familiarem, seu commensalem, vt literas Apostolicas gratis expediat, in excommunicationem Papalem incidit.alleg.50.nu.118. 371
cardinales, qui Sede vacante contrauenerint ijs, quæ ordinata sunt à Iulio II. incidunt in excommunicationem Papalem, alleg.50.num.127. 372
cardinales reuelantes, aliquid de actis secretò in Consistorio existente præcepto Papæ, vt non reuelentur, incidunt in excommunicationem Papalem.nu.128. ibid.
cardinales sunt pars corporis Papæ, illique assistere tenentur, itaut à Curia sine eius licentia illis discedere non liceat, allegat.53.num.12. 414
cardinales Romano Pontifici assistentes iustam habent causam, vt absint ab Ecclesijs suis, alleg.53.nu.13. 414
cardinales an comprehendantur sub reseruatione Regulæ 3. Cancellariæ.alleg.57.nu.93. 472
cardinales à Curia Romana sine legitimo Romani Pontificis assensu abesse non possunt.alleg.57.nu.135. 476
cardinalium officium est Papæ assistere, & ob id pars corporis ipsius dicuntur.alleg.57.nu.136. 476
cardinales obtinentes Episcopatus, vel Archiepiscopatus, & in eis residentes solent habere indultum à Papa, vt omnibus gratijs, prærogatiuis, fauoribus, & cæteris concessis Cardinalibus præsentibus in Curia gaudeant, alleg.57.nu.137. 476
† *cardinales contrauenientes Bullæ Gregorij XV. de electione Papæ in nouem actionibus incurrunt excomm. Papalem.* 861.2.b
cardinalem offendentium filij, ac nepotes priuantur omnibus beneficijs, & dignitatibus Ecclesiasticis, & ad illas in posterum obtinendas efficiuntur inhabiles. alleg.57.num.236. 486
cardinales S.R.E. tenentur contribuere Seminario de fructibus beneficiorum, quæ habent in diœcesi, vbi est seminarium, alleg.77.num.5. 585
cardinales in Ecclesijs suorum titulorum charitatiuum subsidium petere possunt alleg.87.num.15. 621
cardinales an peccato commaculentur restitutioneque teneantur, qui non impedierunt nominatum in Episcopum, si alterum digniorem arbitrentur, tit.2.glos.3.nu.vlt. 56
cardinalis fieri non potest legitimatus per subsequens matrimonium.alleg.1.nu.35. 149
¶ Carmelitas *discalceatos esse ex Ordine Mendicantium declarauit Clemens VIII.alleg.77.nu.21.* 585
¶ Carthusiensium *Ordo plenariam exemptionem obtinuit à Bonifacio IX.* 931.1.b
¶ Casinen. *Abbatia exempta fuit à Zacharia Papa,* 930.2.a
¶ Castrari *permittentes sunt irregulares, nec possunt esse Clerici, etiam quod hoc fecerint vt casti viuant, alleg.42.num.13.* 333
castratus, vel sectus non sponte, sed casu, potest fieri Clericus, & si iam sit, in susceptis valet ordinibus ministrare, nisi id sua culpa acciderit, ibid.nu.14.
castratus ab adultera marito, quia ipsum inuenit cum sua vxore coire, non potest fieri clericus, cum id sua culpa acciderit, ibid.nu.15.
¶ Castitas *pretiosissima omnium, maximaque possessio, tit.2.glos.8.num.1.* 69
castitas omnibus per necessaria, sed maxime ministris Christi Altaris, ibid.num.7.
castitas dignitas magna, ibid. num.8.
castitas hominem Deo similimum reddit, ibid.nu.9.
castitas sicut omnes virtutes donum Dei est, ibid.nu.17. 70
castitas Dei gratia occurrente nobis operantibus tuenda est, ibid.nu.19. 71

caſtitatis amor in intimis animi receſſibus occultari non poteſt, ibid.num.23.

¶ Caſus *directe & reductiue ad tribunal ſanctiſſimæ Inquiſitionis ſpectantes quales alleg.40.nu.40.* 326

¶ Cathedrali *Eccleſiæ ſine ſpeciali ſummi Pontif. mandato nullus poteſt Paſtorem dare, alleg.50.nu.6.* 361

cathedralis Eccleſiæ adminiſtrationem nemo poteſt dare niſi Papa, nu.7. ibid.

¶ Cathedram *in loco exempto poſſunt Præſules erigere pro eorum ornatu, & dignitate, alleg.80.nu.16.* 597

¶ Cathedraticum, *quod ob honorem Cathedræ Epiſcopalis ſic dicitur, vltra procurationem Epiſcopis debetur, allegat.86. num.40.* 610

cathedraticum debetur per Presbyteros ſuis Epiſcopis, & ſolet dari in feſto Natiuitatis, & Reſurrectionis Domini, ibidem, num.41.

cathedraticum non poteſt præſcribi, licet per contrariam conſuetudinem poſſit aliter introduci, ibid.num.42.

cathedratici taxa ſunt duo ſolidi, ibid.nu.43.

cathedraticum non cenſeretur remiſſum, licet pleno iure liberaretur Eccleſia, niſi expreſſe ponatur, ibid.nu.46.

¶ Cauſa *iuſta eſt neceſſaria ad reductionem Miſſarum faciendam, alleg.29.nu.2.* 257

cauſæ iuſtæ ad diſpenſandum in denunciationibus quæ ſint? vide allegat. 32. numer.40. vſque ad numer. 49. pag. 275. cum ſeqq.

cauſa iuſta, & rationabilis requiritur ad diſpenſandum in votis, & ne fiant in tertij præiudicium, alleg.36.nu.2. 301

cauſa requiritur in diſpenſatione facienda per Epiſcopum, alleg.45.num.20. 344

cauſæ omnes maiores ad Sedem Apoſtolicam referuntur, allegat.50.nu.31. 363

cauſa legitima ab Epiſcopo approbata excuſat à pœnis contra non reſidentes prolatis, alleg.53.nu.95. 423

cauſas criminales, niſi ſpecialiter commiſſæ fuerint, Vicarius generalis expedire non poteſt, alleg.54.nu.117. 444

cauſæ omnes ad forum Eccleſiaſticum ſpectantes coram Ordinario loci in prima inſtantia decidi, & infra biennium terminari debent, alleg.81.num.2. 598

cauſas eccleſiaſticas in prima inſtantia cognoſcunt Epiſcopi, & exempti quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentes, non autem Prælati inferiores, qui ſubſunt Epiſcopis, allegat.81. num.4. 598

cauſas, quæ iuxta Canonicas ſanctiones apud S. Sedem ſunt iudicandæ, vel quas ſummus Pontifex arbitrio ſuo ſupplicatione manu propria ſignata expreſſe ad ſe aduocauerit, non cognoſcit Epiſcopus etiam in prima inſtantia, allegat. 81. num.10. 599

cauſæ matrimoniales. Vide Matrimoniales cauſæ.

cauſæ graues non poſſunt ſubdelegari ſine magna cauſa, alleg. 84.num.11. 609

cauſæ graues & arduæ cum delegantur, cenſetur electa induſtria perſonæ, num.12. ibid.

cauſa in Epiſcopo cenſum imponente requiritur, allegat.85.numer.9. 614

cauſa in Epiſcopum cenſum imponente probari debet concludenter ita vt illi affirmanti eam ſubeſſe credendum non ſit, num.12. ibid.

cauſa ad charitatiuum ſubſidium exigendum debet eſſe manifeſta, & rationabilis, nu.27. 622

cauſa manifeſta & rationabilis quæ dicatur in exigente charitatiuum ſubſidium, num.28. ibid.

cauſa grauior requiritur in diſpenſatione interſtitiorum inter Diaconatum, & Sacerdotium, quàm inter cæteros Ordines, alleg.18.num.5. 199

† *cauſas criminales etiam viſitando iudicare non poſſunt Decani, Archidiaconi, vel alij inferiores iudices,* 911.1.a

† *cauſæ propter quas Papa coadiutorem cum futura ſucceſſione alicui Epiſcopo deputat, quæ ſint, referuntur, allegat.118 num.4.* 747

cauſæ nullitatis profeſſionis nullæ, ita ſunt proponendæ coram ſuperiore & Ordinario copulatiue, vt nullo modo poſſit ſuperior per ſe ſolum de illis cognoſcere, alleg. 104. num. 14. pag.690. Et coram Ordinario & Superiore Regulari in prima inſtantia, & infra biennium terminari debent, allegat. 81.num.8. 599

cauſa ad intrandum monialiũ Monaſteria non requiritur quod ſit ſtrictiſſima, ſed ſufficit quod ſit neceſſitas quædam moralis, rationabilis, & manifeſta, alleg.102.num.48. 682

cauſa legitima alloquẽdi cum monialibus non eſt occaſio conſanguinitatis, num.71. 686

cauſæ Epiſcoporum à Romano Pont. Sedeque Apoſtol. cognoſcuntur, alleg.112.num.1. 729

cauſæ Epiſcoporum criminales non poſſunt ſubdelegari à delegato Papæ, ibid.nu.4. 730

cauſæ Epiſcoporum ſummo Pont. immediate ſubijciuntur, ibid. num.5.

cauſas Epiſcoporum criminales ſi Papa extra Curiam deleget requiritur ſpecialis commiſſio ipſius manu ſignata & vt adſint ad ſententiam duodecim Epiſcopi cum Metropolitano, reſeruata eidem Sanctiſſimo ſententia diffinitiua, ibid. nu.7.

cauſæ depoſitionis ab Epiſcopatu an requirat eandem ſolemnitatem, quam requirit depoſitio ab Ordine & dignitate, ibid. num.9. 731

cauſæ ciuiles, vel criminales minores Epiſcoporum in Concilio tantum Prouinciali cognoſci & terminari poſſunt, etiam non exiſtentibus duodecim Epiſcopis, ibid.nu.15. 732

¶ Celebrans *ante legitimam ætatem, bona fide credens id ſibi licere irregularitatem non incurrit, alleg.16.nu.21.* 195

celebrare in loco non Sacro extra caſum neceſſitatis, etiam non dato ſcandalo, eſt mortale peccatum, allegat.23. numer.2. 217

† *celebrare debet Epiſcopus Dominicis diebus, & feſtiuis ſolemnibus, & tam frequenter quod ſuo muneri ſatisfaciat data opportunitate.* 836.2.e

† *celebrare, vel celebrari facere poſſunt Epiſcopi cum iter faciunt ante lucem, vel poſt meridiem ſpatio vnius horæ.* 837.1.a

† *celebrare non poteſt Sacerdos ea die in Altari in quo Epiſcopus ſolemniter, & Pontificaliter celebrauit,* ibid.1.b

celebrans abſque iuſta cauſa alibi, quàm loco deſignato, peccat mortaliter, non tamen tenetur ad aliquam reſtitutionem, alleg.24.num.36. 223

celebrans in Eccleſia violata, niſi vrgente neceſſitate id faciat de licentia Epiſcopi, mortaliter peccat; irregularis tamen aut ſuſpenſus non fit alleg.28. nu.54. 256

celebrans in Eccleſia ex deuotione, vel obligatione tempore, quo cantatur vna hora, non poteſt dici illi interfuiſſe, alleg. 53.num.134. 427

celebrans vel confeſſionis Sacramentum audiens non ordinatus, ab Ordinibus Eccleſiaſticis ſi quos habuerit, ritè degradatus ſtatim Curiæ ſeculari traditur allegat. 110. num.18. 720

¶ Cenſura *quomodo dicatur pendere ab intentione proferentis alleg.38.num.6.* 308

cenſuris Eccleſiaſticis irretitus habet iuſtam cauſam reſignandi beneficium coram Ordinario alleg.69.nu.39. 530

cenſura per Statutum aut edictum Epiſcopale ipſo iure aduerſus adeuntes Monaſteria Monialium, & cum illis alloquentes an comprehendat accedentes ad exempta Regularibus

subiecta alleg.102.nn.74. 686

¶ Census *Ecclesijs dupliciter imponitur, vel in perpetuum, etiam post mortem possessoris, vel solum modo ad vitam illius alleg.85.nu.1.* 613

census personales ad vitam possessorum, vel breuius tempus licitè possunt Episcopi ex causa imponere, nu.3. ibid.

census apud Gallos vix constituitur ab alio quam à Summo Pontifice.nu.4. ibid.

census perpetuus ab Episcopis imponi non potest, nisi iusta de causa, & tempore fundationis, nu.5. ibid.

censum perpetuum post Ecclesiam fundatam imponere nequit Episcopus, nisi quando locis religiosis applicauerit, & vltra iustam causam concurrat debita solemnitas, allegat.85.numer.6. 614

censum retinere potest Episcopus, si Episcopalia remiserit in Ecclesijs, quæ pleno iure ei subijciuntur, nu.7. ibid.

† *censum constituere an valeat Episcopus tempore perceptæ libertatis Ecclesiæ, quam à manu laici, vel alterius vendicauit sibi, ostenditur.* 912.2.b

¶ Certamen *singulare ineuntes, suadentes, prouocantes etiam, incurrunt excommunicationem Papalem.* 862.1.d

† Cessatione *à diuinis durante Canonici non debent percipere distributiones quotidianas.* 878.1.b

¶ Characterem *imprimit Ordinis Sacramentum, sicut Baptismus, & Confirmatio, alleg.2.nu.4.* 151

characterem non recipit ordinatus absoluta coactione compulsus, ibid.num.5.

characterem recipit ordinatus conditionali adductus coactione permittens sibi Ordines conferri, ibid.nu.6.

characterem recipit excommunicatus si ordinetur, ibidem numer.7.

characterem recipit bigamus si ordinetur, alleg.49.num.18. 353

¶ Charitas *vbi est, ibi & sanctitas, tit.2.glos.3.nu.14.* 51

charitas Christiana, quæ excusat Episcopum à residentia qualis, alleg.53.num.6. 413

¶ Charitatiuum Subsidium *possunt à subditis exigere Episcopi, Archiepiscopi, Primates, seu Patriarchæ in ciuitatibus & Diœcesibus suis data manifesta & rationabili causa, allegat.87.num.7.pag.621. Item administrator seu coadiutor datus Episcopo per Papam, vel Ecclesiæ, Cathedrali vacanti, ibid.num.10. Item & Capitulum Sede vacante, num.13. Et Cardinales in Ecclesijs suorum titulorum, numer.14. Et legatus Papæ ab Ecclesijs prouincia sibi delegata.nu.16. Et Prælati Episcopo inferiores, si hoc habeant ex priuilegio vel consuetudine, nu.17. Et Abbates ac Priores in Ecclesijs sibi pleno iure subiectis num.18.*

charitatiuum subsidium Vicarius generalis imponere non potest ex commissione generali, alleg.54.nu.122. 444

charitatiuum subsidium dicitur charitatis auxilium, quia à principio ex charitate peti debet, non per vim extorqueri, alleg.87.num.2. 620

charitatiuum subsidium petitur, quando reditus propriæ Ecclesiæ non sufficiunt, alleg.87.num.3. 621

charitatiuum subsidium exigere potest Episcopus electus, & confirmatus licet non consecratus, allegation.87.num.8. 621

charitatiuum subsidium debet Episcopus exigere cum consilio Capituli sui, & clericorum, alleg.87.nu.11. 621

charitatiuum subsidium non potest præscribi, allegat.87.num.25. 622

charitatiuum subsidium potest Episcopus exigere pro sua consecratione, vel pro solutione debitorum in Ecclesiæ vtilitatem contractorum, alleg.87.nu.29. 622

charitatiuum subsidium potest exigere Episcopus si magnas fecerit expensas in negotijs totius dioecesis communibus pertractandis, num.30. ibid.

charitatiuum subsidium potest Episcopus exigere pro fabrica sua Ecclesiæ, vel alia re continente illius publicam vtilitatem, vel conseruationem, nu.31. ibid.

charitatiuum subsidium exigere potest Episcopus si iter facturus sit ad Papam, vel Imperatorem, vel Regem ob Ecclesiæ suæ vtilitatem, num.32. ibid.

charitatiuum subsidium potest exigere Episcopus, si visitaturus sit limina Apostolorum, nu.33. ibid.

charitatiuum subsidium potest exigere Episcopus si velit ire ad Concilium Prouinciale, nu.34. ibid.

charitatiuum subsidium potest exigere Episcopus, si impensas necessarias, & alicuius momenti fecerit in aduentu Imperatoris, Regis, vel Principis, nu.35. ibid.

charitatiui subsidij summa quæ sit exigenda, nu.37. ibid.

charitatiuum subsidium Clerici ex vrgenti causa possunt compelli soluere vltra taxam solitam, alleg.87.nu.38. 623

charitatiuum subsidium ratione beneficiorum potest Episcopus exigere à Clero, & Ecclesijs suæ ciuitatis, & Diœcesis, numer.39. ibid.

charitatiuum Subsidium non debetur ex distributionibus quotidianis, inspecto iure communi nisi contrarium fuisset statutum, num.44. ibid.

charitatiuum subsidium cui Episcopo sit soluendum, quando Ecclesia est in confinio duarum diœcesum, allegat.87.num.53. 624.

¶ Chirotecis *nouus Prælatus manus operit, vt nesciat sinistra sua, quòd faciat eius dextera, tit.1.c.5.nu.20.* 23.

¶ Christus *Dominus salutis nostræ prabens se medicum Sanctissimæ vitæ suæ exemplo pati, atque omnes virtutes amplecti nos docuit, tit.1.c.1.num.2.* 2

Christianus leue est, quod portantem non grauat, sed leuat, tit.2.glos.2.num.25. 28

Christus Dominus conuiuia adijt, vt exemplo alios temperantiam doceret, tit.2.glos.5.nu.10. 60

Christus saluator noster quando aduocationis officium exercuerit, ostenditur, alleg.79.nu.17. 594

Christus Dominus cur lutum posuit oculis cæci cum eum sanauit, ostenditur, alleg.91.nu.14. 631.

Christus Dominus à Sacris Scriptoribus Medicus sæpe solet appellari, ibid.num.11.

Christus Dominus quare dicatur Rex sine propugnatoribus, sine magistratu, &c. ostenditur, tit.3.cap.2.nu.22. 111.

Christus Dominus temporalem monarchiam, & potestatem de facto non exercuit, nec exercere voluit, ibid.nu.26.

Christus Dominus per se, & directe habuit ex dono Patris excellens quoddam dominium & potestatem super res omnes creatas, quod non communicauit Vicario, ibid.nu.27.

Christi quinque stigmata in cœlo ostensa ab Alphonso I. Portugaliæ Rege in regia insignia suscepta fuerunt, ibid.n.61.116

¶ Chilonis *tria præcepta referuntur, tit.2.glos.14.nu.2.89.*

¶ Chiromantici *superstitiosè faciunt per manuum lineas bonam, vel malam fortunam indicantes secus si complexiones, humores, & altitudinem, alleg.51.nu.130.* 400

¶ Chorepiscopi *dicuntur à Chore, græce pagum, seu villa, quasi in pagis, & in villis ad Episcopalia munia obeunda essent constituendi, tit.1.cap.6.nu.21.* 27

chorepiscopi potestas qualis fuerit, ibid.nu.22.

¶ Chrisma *quod est Confirmationis materia necessario benedicendum est ab Episcopo, non à simplici Sacerdote, alleg.31 num.4.* 265

Chrisma de necessitate præcepti debet fieri illo anno in die Cœnæ Domini, quia peccabit Episcopus si ex veteri confirmet, ibid.num.5.

chrisma & olea singulis annis confici debent, & peccabit parochus si oleum alterius anni adhibeat non data necessitate, ibid. num. 17. 266
chrisma tempore interdicti an clausis ianuis consecrandum, ibid. num. 24. 267
chrisma Confirmationis conficitur ex oleo oliuarum, admixto balsamo cuiuscunque loci sit benedicto ab Episcopo consecrato, ibid. num. 2. 265
chrisma si consecret Episcopus peccator peccat mortaliter, ibidem, num. 26. 267
chrismato frons aliquo panno albo circumcingitur, ne recēs unctio desinat, aut deleatur, alleg. 30. nu. 24. 261
chrismalis pannus potest iterum super alterum baptizatum, aut confirmatum imponi, ibid. num. 25.
cætera vide verbo Oleum.
¶ Chronicis, *quibus à maioribus nostris fides communiter adhibita est, credere debemus*, alleg. 72. num. 53. 548
¶ Citari *non possunt Episcopi ad Romanam Curiam pro delicto etiam atrocissimo, nisi accedat specialis commissio Papæ*, alleg. 112. nu. 6. 730
citatio circundicta, nulla, vel cum falso procuratore non efficit litis pendentiam, alleg. 19. nu. 18. 103
citatio vna contra non residentem ante privationem sufficit si personaliter fiat, si tamen sit absens trina citatione per edictum publicum est vocandus, nec sufficit vna pro tribus, aliter enim facta privatio est nulla, alleg. 53. nu. 149. 428
† citare *Episcopum non sufficit, nisi etiam citetur Capitulum, quando agitur de præiudicio Ecclesiæ, itaut sententia contra Ecclesiam lata citato solum capitulo sit nulla, & invalida*, alleg. 125. nu. 8. 767
† Cisstercien. *Ordo ab omni Diœcesanorum Imperio, & iurisdictione solutus fuit ab Alexandro III.* 930. 2. d
¶ Ciuis *in beneficiorum collatione præferri debet extero*, alleg. 72. num. 203. 559
¶ Claudus *potest ad Ordines promoueri, nisi talis sit, quem oporteat cum baculo accedere ad altare*, alleg. 42. num. 40. 335
† Clauium *potestas fœminis non competit.* 827. 2. c
¶ Clausula *generalis (& ad omnia alia, etiamsi exigant speciale mandatum) comprehendit casus, quos Vicarius generalis expedire non potest absque Episcopi consensu*, alleg. 54. num. 124. 444
¶ Clausura *Monialium, vide Monialium clausura.*
¶ Clemens *an D. Petri successor extitisset, tit. 1. cap. 3. num. vltim.* 17
Clemens IV. quam dotem filiabus legitime susceptis ante Pontificatum, & quæ beneficia nepotibus clericis contulerit, ostenditur, tit. 2. glos. 9. num. 32. 77
¶ Clericalis Habitus, *Vide verbo Habitus Clericalis, & verbo Vestes Clericales.*
¶ Clericatus ordo *nobilitat, & est maior quacunque alia dignitate, & honore seculari*, alleg. 1. num. 1. 146
¶ Clericum *prima tonsura percutiens incurrit excommunicationem can. si quis suadente, 17. q.* alleg. 2. nu. 17. 152
clericus habet domicilium, & est ciuis illius diœcesis in qua situm est eius beneficium, dum illud possidet. allegat. 4. num. 43. 160
clericus quamuis suspensus, interdictus vel excommunicatus fori privilegio gaudet, allegatione 8. num. 19. 172
clerici coniugati debent vti illis vestibus, quibus Clerici coniugati eiusdem regionis vtuntur, alleg. 9. nu. 3. 172
clerici in minoribus de consuetudine totius Hispaniæ debent habere vestes, quæ cooperiant tota genua, allegat. 9. numer. 7. 172
clerici debent semper deferre vestes proprio Ordini congruentes, alleg. 57. nu. 8. 173
clericus in maioribus, aut beneficium habens si Coronam, vel habitum ad longum tempus absque iusta causa non deferat, peccabit mortaliter, num. 11. ibid.
clerici non recipientes pensionem, & fructus Ecclesiasticos valorem annuū 60. ducatorum auri de Camera non excedentes, non tenentur deferre habitum Clericalem, nu. 13. ibid.
clerici, qui ratione paupertatis habitum proprio Ordini congruentem gestare non valuerint, nullam pœnam incurrunt, alleg. 9. num. 16. 174
clerici propter infirmitatem tonsuram non deferentes à pœnis excusantur latis contra habitum non deferentes, num. 17. ibid.
clerici in minoribus si coniugati non sint, iure communi attento fori priuilegio gaudebant, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, sicut & Clerici in maioribus, alleg. 12. nu. 1. 180
clerici in minoribus hodierno iure Concil. Trident. quando gaudeant fori priuilegio, nu. 2. ibid.
clerici Primæ tonsuræ, seu minorum Ordinum beneficium habentes gaudent priuilegio fori in ciuilibus, & criminalibus, num. 3. ibid.
clericus non beneficiatus, sed in Prima tonsura, vel in minoribus tantum Ordinibus constitutus, quæ habere debet, vt hodie fori priuilegio gaudeat, nu. 12. 181
clericus in minoribus ad hoc vt priuilegio fori gaudeat, debet portare habitum, & tonsuram tempore captura, alleg. 12. num. 15. 182
clericus, qui tempore delicti commissi habitum & tonsuram nō deferebat, si postea reassumpsit tempore captura, vel purgationis, fori priuilegio gaudet, nu. 17. ibid.
clericus in minoribus ad hoc vt fori priuilegio gaudeat, debet habitum Clericalem, & tonsuram deferre, vtrumque simul, num. 18. ibid.
clericus non incedens in habitu & tonsura vt amittat Clericale priuilegium, non requiritur trina monitio, nu. 19. ibid.
clericus portans vestes laicales aliqua rationabili causa, vel captus cum illis solitus tonsuram, & Clericalem habitum deferre, gaudet fori priuilegio, nu. 20. ibid.
clerici in minoribus attento iure communi fori priuilegio gaudebant, etiamsi neque habitum, neque tonsuram deferrent, num. 21. ibid.
clericus enormia committens sine habitu & tonsura incedens, non præcedente trina monitione, poterat iure communi à iudice seculari puniri, nu. 23. ibid.
clerici in minoribus coniugati, solum in criminalibus, non autem in ciuilibus fori priuilegio gaudent, alleg. 12. n. 25. 183
clerici in minoribus coniugati vt fori priuilegio gaudeant, necesse est, quod cum vnica Virgine contraxerint, vestes deferant, & tonsuram, nu. 26. ibid.
clerici in minoribus coniugati, vt attento iure Ordinationis Regiæ Lusitanorum gaudeant fori priuilegio, requiritur quod tempore delicti, & captura habitum & tonsuram deferant, num. 28. ibid.
clericus coniugatus incedens sine habitu, & tonsura, si pro crimine capiatur, deinde è carcere fugiens habitum & tonsuram reassumat an fori priuilegio gaudeat, nu. 11. ibid.
clerici coniugati negotijs secularibus se immiscentes an fori priuilegio gaudeant, alleg. 12. num. 30. 184
clerici in casibus, in quibus priuilegio Clericali priuantur, an possint puniri à iudice seculari nulla præcedente degradatione, num. 31. ibid.
clerici, qui decreto Concilij Trid. fori priuilegio priuantur, priuilegio etiam Canonis an censeatur priuati, nu. 32. ibid.
Clerici remissio facienda est sine eius dedecore, ob reverentiam Clericalis dignitatis, nu. 34. ibid.

clerici etiam Primæ tonſuræ non coniugati ſunt immunes & exempti à gabellis, & exactionibus, tributis, ac alijs ſimilibus oneribus. alleg. 13. num. 1. 186

clerici in minoribus apud Hiſpanos, & in Regno Portugaliæ non ſunt immunes à tributis, niſi actualiter habuerint beneficium Eccleſiaſticum, alleg. 13. nu. 2. & 3. 187

clerici in minoribus priuilegio immunitatis a tributis gaudentes, ſunt etiam exempti quoad exactiones pro neceſſitatibus publicis, nu. 6. ibid.

clericis non ſunt tributa imponenda ad reparationem murorum & pontium, abſque Summi Pontificis auctoritate, nu-mer. 7. ibid.

clerici negociatores non ſunt immunes à ſolutione gabellæ, nu-mer. 8. ibid.

clerici per viam negotiationis quando dicantur mercatores fieri, num. 9. ibid.

clericus dicitur negotiari vendens fructus ex ſuo ſemine, ſuaque induſtria collectos ex alieno agro conducto, nu. 12. ibid.

clericus domum emens ad ſuum uſum non ſoluit gabellam, ſecus ſi ad locandum, nu. 13. ibid.

clericus tenetur denuntiare gabellarijs res, quas portat in Regnis Hiſpaniæ, & alijs Prouincijs, alleg. 13. nu. 16. 188

clerico non manifeſtante tenebitur multo eius res portans denuntiare, vel damnum reſarcire, nu. 17. ibid.

clerici tenentur iurare in manifeſtatione rerum, eas portare ad ſuum uſum, & illorum iuramento ſtatur, ita ut contrarium non poſſit probari, nec de eo querelari, quamuis falſum iuraverint, nu. 18. ibid.

clericus fornicans ratione voti committit inceſtum, alleg. 15. num. 7. 191

clericus caſtitatem, & continentiam Sacro Ordini annexam ſeruare debet, alleg. 15. nu. 18. 192

clericus peregrinus ſine commendatitijs litteris ſui Ordinarij ab vllo Epiſcopo ad Diuina celebranda, & Sacramenta adminiſtranda non eſt admittendus, allegat. 21. numer. 1. 214

clericis ne ad potus aquales bibant prohibetur, allegat. 28. num. 12. 249

clericus matrimonium ſine clam, ſine publicè contrahens, ſi in Sacris ſit conſtitutus Ordinibus, eſt ſuſpectus de hæreſi, & poteſt puniri per Inquiſitores, alleg. 40. nu. 43. 327

clerici collegialiter, ſeu communiter viuentes, quiſque mediocri & non enormi percuſſione affecerunt, poſſunt ab Epiſcopo abſolui, alleg. 41. num. 16. 329

clericus non debet eſſe corpore vitiatus, aut diminutus, allegat. 42. num. 1. 331

clericos nefandum crimen committentes, quas pœnas incurrant, alleg. 44. num. 21. 340

clericus propter nefandi criminis atrocitatem, quandiu illud eſt occultum, non incurrit ſuſpenſionem, aut irregularitatem, alleg. 44. nu. 27. 341

clericos percutientes incidunt in excommunicationem Papæ reſeruatam, alleg. 50. nu. 83. 368

clerici, qui violant conſtitutionem illis prohibentem aliquem inducere ad tumulum, iurandum, aut permittendum vt ſepulturam, apud eorum Eccleſiam eligat, vel electam non mutet, in excommunicationem Papalem incidunt, allegat. 50. num. 100. 370

clerici de parochiali Eccleſia promiſſi iuramentum de reſidendo intra tempus præſcriptum non ſeruantes in excommunicationem Papalem incidunt, alleg. 50. nu. 132. 373

clericus coniugatus non poteſt eſſe Epiſcopi, Vicarius, etiamſi cum vxore & virgine contraxiſſet, & habitum, & tonſuram portaſſet, alleg. 54. nu. 6. 434

clericus per matrimonium amittit acceſſus, & regreſſus, ac alia iura ad beneficium competentia, alleg. 57. nu. 205. 484

clerici filius an prohibeatur obtinere beneficium, vel ſeruire tanquam capellanus amouibilis in Eccleſia, in qua eius pater tanquam capellanus amouibilis ſeruiuit, alleg. 65. num. 3. 517

clerici non ex locorum, vel generis dignitate, ſed morum nobilitate innoteſcere debent, alleg. 72. nu. 102. 549

clerici omnes diœceſani quantumcunque exempti ſi beneficia habeant, etiã ſimplicia in Diœceſi, vel obtineant officium in Eccleſijs, poſſunt compelli accedere ad publicas proceſſiones, alleg. 78. nu. 9. 588

clerici, qui ſunt nullius diœceſis, vel extra ciuitatem in locis in quibus habent plebem, non poſſunt compelli accedere ad publicas proceſſiones, alleg. 78. nu. 10. 588

clericus ordinatus à Papa ab inferiori non deponitur, allegat. 112. num. 12. 731

clerici inſeruientes Eccleſijs Religionis Hieroſolymitanæ nulla immunitate ſe tueri poſſunt quin ad proceſſiones vocari non debeant, alleg. 78. num. 11. 588

clerici nullum Eccleſiaſticum beneficium habentes non poſſunt cogi præſtare Epiſcopo charitatiuum ſubſidium, allegat. 87. num. 48. 623

clerici pauperes, qui ex redditibus ſuorum beneficiorum nihil habent vltra honeſtum victum, minime cogi poſſunt ad charitatiuum ſubſidium præſtandum, nu. 49. ibid.

clericis ebrietatibus incumbere propter eorum auctoritatem magnopere prohibentur, tit. 2. gloſ. 11. nu. vlt. 84

clericalem ordinem ſummopere dedecet, vt ea manus violentè aliquis injiciantur, quæ Deo ſolemni ritu conſecratæ ſunt, tit. 2. gloſ. 12. num. 3. 84

clericus quidquid præter neceſſarium victum & veſtitum de altario retinet, rapinam facit, & ſacrilegium committit, tit. 2. gloſ. 9. nu. 14. 74

clerici bonorum Eccleſiæ non domini, ſed diſpenſatores ſunt, ibid. nu. 31. 77

clericus vbicunque ſolemniter degradatus conficit Euchariſtiæ Sacramentum, alleg. 110. nu. 5. 718

clericus degradatus ſi ex aliqua iuſta cauſa reſtituatur ad Ordines clericales non debet de nouo Sacris inſigniri, ibidem numer. 6.

clericus etiam degradatus adhuc clericus dicitur, ibidem, numer. 7. 719

clerici in minoribus vbi amittunt priuilegium clericale, & veniunt puniendi à iudice ſeculari, eſt neceſſaria degradatio, ibid. num. 8.

clericus incorrigibilis ſi tandem impœnitens, ac obduratus in profundum malorum venerit an abſque expreſſa Curiæ ſeculari traditione poſſit per eam comprimi, ibid. nu. 16. 720

clericus degradatus qui famæ reſtitui vult an debeat à Papa tantum reſtitutionem petere, an etiam ab Epiſcopo, à quo degradatus fuit, ibid. nu. 29. 722

† clerici ſeculares ſi quium Eccleſia Regulari Cathedrali ſint recepti vel recipiantur pro celebratione Diuinorum tenentur celebrare Officium Regulare. 933. 1. d

† clericus propter crimen læſæ maieſtatis an ſit actualiter degradandus, Curiæque ſeculari tradendus. allegat. 110. poſt num. 12. 719

† clericus an ſit actualiter degradandus pro crimine aſſaſſinij, alleg. 110. nu. 12. 719

† clerici Regulares de Somaſcha exempti fuerunt à Sixto V. 931. 2. b

† clerus non poteſt impedire ne Epiſcopus viſitet ante lapſum trienij ſub prætextu immemorialis conſuetudinis. 898 2. c

† Cluniacenſis Ordo exemptus fuit ab Ordinariorum poteſtate per Clementem IV. 930. 1. e

¶ Coadiutor

¶ Coadiutor poſitus per Papam qui eſt Prima tonſura, vel Minorum Ordinum gaudet fori priuilegio, alleg. 12. num. 9. 181
coadiutor & coadiutus poſſunt abeſſe tribus menſibus, allegat. 53. num. 125. 426
coadiutores Rectorum Parochialium inſtituti auctoritate Apoſtol. tenentur ad perſonalem reſidentiam, vt Rectores ipſi, alleg. 53. num. 78. 422
coadiutores Vicarios imperitis Rectoribus Eccleſiarum ſine ſpeciali conceſſione non licet Vicario deputare, alleg. 54. numer. 73. 442
coadiutoria non venit in reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ, alleg. 57. nu. 155. 479
coadiutor dum vivit coadiutus non habet ius in re, ſed ad rem, alleg. 57. num. 157. 479
coadiutores etiam perpetui, & cum futura ſucceſſione non tenentur, niſi cum factus fuerit ſucceſſionis locus, Fidei profeſſionem emittere, alleg. 61. nu. 13. 508
coadiutor poſt mortem coadiuti fit vetus canonicus, & tunc ei eſt aſſignanda ultima Sedes, allegat. 61. num. 14. 508
coadiutores illiteratis dare non poteſt Vicarius ex generali commiſſione. alleg. 63. nu. 7. 514
coadiutor datus illiteratis, ſicut Rector tenetur ad reſidentiam. alleg. 63. num. 9. 514
coadiutoris deputatio facta ab Ordinario vigore Concilij ſeſſ. 21. de reform. cap 6. non eſt attentata, etiamſi ſit executa poſt appellationem interpoſitam à ſententia eius, qui iudicialiter proceſſit. alleg. 63. nu. 10. 514
†coadiutores à futura ſucceſſione ad quæcunque beneficia etiam Epiſcopalibus inferiora non niſi Papa conſtituit, allegat. 118. nu. 2. 747
†coadiutor Epiſcopo dandus eſt ſufficiens, habens qualitates omnes, quæ in Epiſcopo requiruntur, ibid. nu. 5.
†coadiutor quam obtinent auctoritatem ſiue poteſtatem oſtendatur, ibid. num. 5. cum ſeqq.
†coadiutori cum futura ſucceſſione non licet ingredi ciuitatem pontificaliter, ibid. nu. 8.
†coadiutor Epiſcopus debet facere Confeſſionem cum Sacerdote Canonico celebrante, ibid. nu. 13.
†coadiutori de licentia tamen Archiepiſcopi coadiuti licet benedicere populo dum per ciuitatem incedit, ibid. nu. 14.
†coadiutor non habet facultatem largiendi indulgentias, numer. 16. ibid.
coadiutoria temporalis dari poteſt ab Epiſcopo cum beneficij Rector ſenio, vel morbo officium ſuum exercere non poteſt, num. 11. 514
coadiutori auctoritate Epiſcopi certa redituum portio aſſignanda eſt, alleg. 63. nu. 14. 514
coadiutor datus Epiſcopo demenți poteſt renunciationem liberam beneficij accipere, alleg. 69. nu. 6. 528
coadiutores cum futura ſucceſſione poſſunt puniri ab Epiſcopo abſque huiuſmodi admiſtis, niſi ex forma coadiutoria colligatur omnia illis conceſſa fuiſſe priuilegia, quæ Canonici habent, alleg. 73. nu. 11. 562
coadiutoria ad titulum cum futura ſucceſſione poteſt quis promoueri, ſi ratione illius habeat congruam ſuſtentationem, alleg. 19. nu. 23. 203
coadiutorem Epiſcopo nemini dat niſi Papa, alleg. 50. num. 8. 362
coadiutor ſeu adminiſtrator datus Epiſcopo, vel Eccleſiæ Cathedrali vacanti per Papam poteſt à ſubditis illius Eccleſiæ exigere charitatiuum ſubſidium. alleg. 87. nu. 10. 621
coadiutorem alicui Regi, vel Principi ſeculari ſuperiorem non recognoſcenti poteſt ſummus Pontif. dare, quando id poſtulauerit populi ſcandalum, & ruina ſpiritualis, tit. 3. c. 2. num. 51. 115
¶ Cognatio Spiritualis an poſſit cõtrahi per procuratorem? alleg. 30. num. 49. 263
cognatio contrahitur à mittente non vero à procuratore, alleg. 30. num. 50. 264
cognatio ſpiritualis in Baptiſmo inter quos contrahatur, alleg. 30. num. 53. 264
cognatio ſpiritualis in Confirmatione inter quos contrahatur, alleg. 30. num. 54. 264
cognatio ſpiritualis non contrahitur inter ipſoſmet patrinos, alleg. 30. num. 55. 264
cognatio ſpiritualis à viro contracta non transfunditur in vxorem, alleg. 30. nu. 56. 264
cognationem contrahunt pueri, & infantes ipſi doli capaces, & iudicium ſufficiens ad peccandum habentes, ſi quem in Baptiſmo, vel Confirmatione teneant, ibid. nu. 38. 262
cognationem contrahunt patrini plures duobus ſi omnes baptizatum de Baptiſmo ſuſcipiant, ibid. nu. 42. 263
¶ Cognatio legalis quando impediat, & dirimat matrimonium remiſſiue, alleg. 51. num. 21. 407
¶ Cogens Virginem monaſterium ingredi ingreſſu non ſequuto in nullam excommunicationem incidit, allegat. 104. num. 7. 694
cogentes fœminam ad monaſterij ingreſſum non vt profiteatur, nec vt habitum ſumat, ſed vt ſeculari retento educetur incidit in excommunicationem Concil. Trident. ſeſſ. 25. de Regular. c. 18. ibid. nu. 5.
†cogentes ad Matrimonium excommunicationem nemini reſeruatam incurrunt, 868. 2. b
†cogentes eccleſiaſticos vt ſubmittant laicis iura Eccleſiæ incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam, 869. 1. a
¶ Cohabitare non dicitur qui ſtat in eadem domo, niſi ad eandem menſam & conuictum moretur, alleg. 57. nu. 109. 473
¶ Coitus coniugalis quando Eccleſiam pollui oſtenditur, allegatione 28. num. 46. 254
coitus damnatus dicitur ille, cui aliqua pœna temporalis per legem, aut conſtitutionem iuris imponitur, allegat. 15. num. 16. 192
¶ Comitas & humanitas in delictis increpandis magis attrahit, & malos ad rectam adducit viam, tit. 2. gloſ. 12. num. 22. 87
¶ Colaphi omiſſio in Confirmatione non videtur peccatum mort. alleg. 30. nu. 27. 261
¶ Collatio facta à ſummo Pont. ad Epiſcopatus dignitatem, habet vim electionis, nominationis & confirmationis, tit. 1. cap. 4. num. 8. 18
collationis ſeu tituli beneficij ratione non efficitur quis ſubditus Epiſcopis non habita illius poſſeſſione, alleg. 4. nu. 55. 161
collatio beneficij non valet, ſi dum Epiſcopus excommunicatus eſt, vicarius conferat, alleg. 54. nu. 147. 446
collatio facta duobus à diuerſis eodem die, nec apparet cui prius fuerit facta, potior eſt conditio poſſidentis, alleg. 57. num. 13. 464
collationem beneficij à Papa vnus habens, alius vero ab Ordinario, ſi non appareat de prioritate, præfertur qui à Papa impetrauit, propter prærogatiuam concedentis, ibidem num. 14.
collatio beneficij facta vna die à Papa, & Ordinario, prænalet collatio Ordinarij, ſi in ea appoſita ſit hora, & in collatione Papæ non, ibid. nu. 15.
collationem beneficiorum ſibi Papa reſeruans videtur intelligere proprio de collatione, quæ ſit perpetuo de beneficio, ibid. num. 153. 479

† collator negligens intra præfinitum tempus conferre licet non possit iure proprio, potest tamen iure alieno procedere ad collationem faciendam. alleg. 126. nu. 59. 778

† collatores commissa eorum negligentia per lapsum temporis ad conferenda beneficia sibi à iure præfixi statim pro ea primo occurrente collatione amittunt ipso iure potestatem providendi, & aliter facta collatio est nulla, nu. 54. cum seqq. 778

† collatori non elabitur tempus præfixum ad conferendum si intra illud pro viribus fecit, quamuis promisso effectum sortita non fuerit, nu. 60. ibid.

† collator seu electors fraudulenter se gerens in collatione beneficij, quæ effectum sortita non sunt, non potest iterum providere, nu. 62. 779

† collatio beneficiorum ubi spectat ad Episcopum iure speciali, vel devoluto, eo negligente non devolvitur ad Capitulum. sed ad superiorem, nu. 78. 782

¶ Collector generalis Cameræ Apost. in causis spoliorum & iurium prafatæ Cameræ eius officio durante lucratur distributiones quotidianas in absentia. allegat. 53. numer. 157. 439

¶ Color in facie non est quid essentiale, sed accidentale, alleg. 42. num. 26. 334

¶ Collegia, seu universitates seculares ex eo quia Reip. æquiparantur, beneficio restitutionis in integrum gaudent, alleg. 75. num. 40. 575

† collectas imponentes clericis, vel Ecclesijs &c. incurrunt excommunicationem nemini reservatam. 865. 1. c

¶ Comarum, aut vestium extra necessitatem curam gerere, vel infelicium est, vel munstorum, titul. 2. glos. 7. numero 8. 65

¶ Commercium omnibus fecit commune ius gentium, tit. 3. cap. 2. num. 43. 114

¶ Comitiali morbo correptus Ordines assumere nō valet, nec in susceptis ministrare, alleg. 42. nu. 48. 335

¶ Commenda non comprehenditur sub reservatione regulæ nonæ Cancellariæ. alleg. 57. nu. 154. 479

commenda alicuius Ecclesiæ in perpetuum datur, cum committitur alicui, vt eam administret, & regat dum vixit in sui vtilitatem, cum facultate disponendi de fructibus, sicut verus beneficiarius. alleg. 59. nu. 1. 491

commenda perpetua beneficij est titulus Canonicus, alleg. 59. num. 2. 491

commendam perpetuum habentes non se promouentes infra annum, incidunt in pœnam cap. licet Canon de elect. libr. 6. num. 3. ibid.

commenda perpetua potest resignari, vel permutari, num. 5. ibid.

commenda ad tempus dicitur cum Ecclesia Pastore, vel debito sibi ministro destituta, vel viduata, alterius fidei, & cura committitur, num. 10. ibid.

commenda perpetua, quæ datur de beneficio seu Prioratu Regulari, non requirit professionem, allegat. 59. num. 17. 492

commenda perpetua inducit incompatibilitatem, ibid. num. 4. 491

¶ Commendare perpetuò nullus Ordinarius inferior Papa potest, ibid. num. 6.

commendare nihil aliud est, quàm deponere, allegat. 59. num. 11. 491

commendare Ecclesiam alicui ad tempus regendam res est antiqua, & in Ecclesia vsitata. alleg. 59. nu. 14. 492

commendare potest Episcopus Parochialem Ecclesiam, & alia beneficia, quibus inest cura animarum ad sex menses, num. 15. ibid.

commendare Abbatias, Prioratus, & Præposituras, beneficiaque Regularia, solus Papa potest, nu. 16. ibid.

commendare Ecclesiam, seu beneficium non potest inferior Episcopo, nisi habeat iurisdictionem quasi Episcopalem. ibid. num. 12. & alleg. 60. nu. 5. 495

commendari non potest Parochialis Ecclesia Episcopi auctoritate, nisi Clerico ætatem legitimam habenti, videlicet ad Sacerdotium promoto. alleg. 59. nu. 23. 492

¶ Commendatarij Abbatiæ curam iurisdictionalem tantum, non autem Sacramentalem habentes, ad residentiam non tenentur, alleg. 53. nu. 112. 425

commendatarius ad tempus non facit fructus suos imo tenetur de eis rationem reddere, alleg. 59. nu. 12. 492

commendatarius ad tempus nec resignare, nec permutare potest beneficium sibi commendatum, alleg. 59. nu. 13. 492

commendatarius potest ad libitum revocari, ad nutumque removeri per Episcopum, etiam ante semestre finitum. alleg. 59. num. 18. 492

commendatarius coram Ordinario absolute, & simpliciter commendationi cedere potest, alleg. 59. num. 19. 492

commendatarij, quando sunt veri beneficiati tenentur emittere Fidei professionem. alleg. 61. nu. 12. 508

commendationis etiam ad tempus debet fieri mentio, vbi ipsa impetratur. alleg. 59. nu. 20. 492

commendatum beneficium siue in perpetuum siue ad tempus, non vacat per obitum commendatarij, sed vacat semper, vt prius, alleg. 59. nu. 21. 492

commendatarius perpetuus Ecclesiæ Cathedralis habet legitimam administrationem, & potest exercere iurisdictionem, quæ competeret Episcopo titulato, allegat. 87. numer. 20. 621

commendatarius perpetuus Ecclesiæ Cathedralis potest exigere charitatiuum subsidium ab Ecclesijs sibi subiectis. alleg. 87. num. 21. 622

¶ Commendatitiæ litteræ sunt obtinendæ ab eo qui petentis Clerici Ordinarius fuerit. alleg. 21. nu. 4. 215

commendatitiæ litteræ ab Episcopo negandæ non sunt clericis, qui non habent beneficia in titulum residentiam non requirentia ibid. num. 5.

† Commissiones, intimationes, affixiones Apost. præsentantes in Curia Romana præter cursores. 869. 1. c.

¶ Communio in omnibus hominibus est diligenda, tit. 2. glo. 17. nu. 22. 96

¶ Commutare pias defunctorum voluntates solus Papa potest. alleg. 83. nu. 1. 605

† commutare non potest Episcopus vltimas voluntates ad Ecclesiam suam Cathedralem, mensamue suam, aut Capitulum eiusdem Cathedralis. 910. 1. b

† commutare vltimas voluntates subditorum Prælatis inferioribus, seu quæ pertinent ad iurisdictionem Prælatorum inferiorum non potest regulariter Episcopus, sed solum data eorum negligentia. ibid.

† commutare vltimas voluntates pias potest Episcopus quoad tempus, concedendo moduam dilationem ad eas exequendas. ibid.

† commutare vltimas defunctorum voluntates potest Capitulum Sede vacante in casibus in quibus de iure communi posset Episcopus. ibid. 1. c

commutandi vltimas defunctorum voluntates nullam habet Episcopus voluntatem, ibid. nu. 2. nisi concurrente iusta & rationabili causa, num. 5. 605

¶ Compatronus non reputatur filius in vita patris, qui est patronus. alleg. 71. nu. 30. 537

compatronus à medietate compatronorum præsentatus dignior est habendus, alleg. 72. nu. 204. 559

compo-

† *compoſitio facta inter perſonas Eccleſiaſticas nomine ſuarum Eccleſiarum ſuper decimas in futurum ſoluendas valet, modo cauſa cognitio & ſuperioris accedat auctoritas. alleg.121.nu.13.* 754

† *compoſitio ſuper decimis preteritis non ſolum cum Eccleſiaſticis perſonis, ſed etiam à laicis poteſt fieri ſine auctoritate ſuperioris, ibid.nu.15.* 754

† *compoſitio ſi fiat inter laicos, & clericos, vt minus quam ſit decima eis ſoluantur, vel vt de aliquibus rebus non præſtẽtur, non valebit, niſi approbata à Papa, vel magno temporis interuallo firmata cum obſeruantia, ſcilicet 30. annorum. ibid.nu.17.*

¶ Complutenſis *Vicarius generalis non eſt. alleg.54.num.128.* 445

¶ Compromitti *an poſſit in materia præeminentiarum, oſtenditur. alleg.78.nu.31.* 590

compromittis in laicum non poteſt de cauſa matrimoniali incidenti. alleg.84.nu.33. 607

† *compromiſſario per capitulum electo ad conferendum negligente devolvitur ipſius poteſtas ad Epiſcopum. alleg.126.781.*

¶ Conceptionis *Beatiſſimæ Virginis feſtum qui affirmant nõ eſſe venerandum, aut defendunt illam conceptam cum peccato originali, vel è contra, incidunt in excommunicationẽ Papalem. alleg.50.nu.109.pag.370. & alleg.105.à nu.58.* 698

¶ Conceſſio *generalis Vicarij non continet ea, quæ ſpeciale requirunt mandatum. alleg.54.nu.59.*

conceſſio facta alicui de intrando monaſteria monialium, intelligitur de prima vice. alleg.102.n.59. 684

¶ Concilium Trid. *vbi non eſt promulgatum, non tenentur habitatores contrahere coram Paroco & teſtibus. alleg.32.nu.152.pag.286. Tenentur tamen, ſi diuertant ad locum, in quo eſt promulgatum, & acceptatum, ibid.num.155.* 286

concilij decreta expreſſa egent Pontificis derogatione. alleg.33.nu.24. 297

conciliaris conſtitutio quando dicatur, ibid.num.27. In lege concilij generalis non poteſt Epiſcopus diſpenſare, quamuis abſolutè permittat diſpenſationem, ibid. nu.25.

concilium prouinciale manus eſt Archiepiſcopo. alleg.34.nu.9. 298

conciliaris Conſtitutio habens committendam Ordinario loci facultatem diſpenſandi in irregularitate contracta ob homicidium commiſſum vim vi repellendo, quomodo intelligẽda. alleg.39.num.54. 316

concilium generale confirmare, & eius conſtitutiones probare, vel improbare, atque interpretari ſolius eſt Summi Pontif. alleg.50.nu.34. 363

concilio Tridentino commentarios, gloſſas, & ſcolia inferentes in excommunicationem Papalem incidunt. allegat. 50.nu.133. 373

concilio generali intereſſentes lucrantur diſtributiones quotidianas. alleg.53.nu.158. 428

† *Concilij Trid. decreta derogantur per clauſulam generalem non obſtantibus.* 849.1.c.

¶ Concilium Bracharenſe *primum celebratum fuit anno poſt Chriſtum natum 412. tit.3.c.8. nu.55.pag.139. Secundum vero celebratum fuit in Vrbe Lucenſi ann. Domini 569. ibid.nu.56.* 140

¶ Concilium Toletanum, *quod pro primo habetur tom.1. Conciliorum celebratum fuit ann.450. ibid.num.56.*

concilia Tolati celebrata dum Reges in ea Sedem habebant, congregata erant ad ipſorum ſupplicationem, & per eos tãtum unitati conueniebant Epiſcopi. ibid.nu.60.

¶ Conciones, *quas Regulares ad populum habuerint, debẽt deſumi ex Euangelijs, & Epiſtolis, quibus Clerus ſecularis illis diebus feſtis vtitur. alleg.105.nu.35.* 698

¶ Concordes *reducere ſub pœna excommunicationis poteſt Epiſcopus diſcordes etiam laicos. alleg.79.nu.6.* 598

¶ Concurſus *in vacatione Parochialis Eccleſiæ, debet fieri iuxta formam Concilij, aliàs collatio erit nulla, & Papa poſtea reſeruatur. alleg.60.nu.13.* 497

concurſu conferuntur per viam Regulæ beneficia ea, quæ curam habent animarum, ibid.nu.14. 497

concurſus in beneficijs curatis reſeruatis Sedi Apoſt. quomodo faciendus. ibid.nu.15. 497

concurſus edicta debent proponi ſi beneficium curatum iuriſpatronatus Eccleſiæ in menſibus Apoſt. Sedi Apoſt. reſeruatis vacauerint, & Ordinarius nulla habita ratione patronorum idoneum eligere, ac Romam mittere poteſt, ibid.num.16. 497

concurſus forma, quam Concilium præſtitit in conferenda Parochiali, quæ ſit iuriſpatronatus Eccleſiaſtici, ſeruanda eſt, etiamſi Eccleſia ſit iuriſpatronatus partim Eccleſiæ, partim laici, vel pro duabus partibus pertineat ad laicum, ibi. num.17. 497

concurſu non conferuntur Parochiales, quæ ſunt iuriſpatronatus laicorum, ibid.nu.18.pag.498. Nec dignitas Abbatiæ, quamuis vnita ſit ei parochialis, ibid.num.24. Nec dignitas, quæ perpetuò, & acceſſoriè parochialem vnitam habet, ibid.num.25. Nec Parochialis Eccleſia, quæ eſt vnita dignitati, vel canonicatui, ibid.n.26. Nec beneficium curatum, quod verè eſt dignitas. ibid.num.28. Nec dignitas in Eccleſijs Collegiatis habens curam animarum, ibid. num.29. Nec Parochialis quando eſt ſubiecta monaſterio, aut annexa, vel de eius menſa, ibid.num.31.pag.499. Nec Vicaria perpetua, ibid.num.32. Nec Prioratus Regulares habentes curam animarum ſolis commendari ſecularibus. ibid.num.34. Nec beneficia Regularia, quæ Regularibus conferri conſueuerunt, ibid.num.33. Nec Parochiales, quæ acquiruntur per regreſſum, ibid.nu.37. Nec Parochialis quando eſſet exigui reditus, ibid.nu.38.

concurſum facere non poſſunt inferiores Epiſcopo habentes ius conferendi, ibid.num.40. Niſi habeant proprium deſtrictum, & Epiſcopalem iuriſdictionem, ibid.num.42.

¶ Condemnatus *actione furti efficitur infamis, & inhabilis ad Ordines ſuſcipiendos. alleg.43.num.5.* 337

¶ Conditio *adiecta in limine fundationis Eccleſiæ per patronum, vel fundatorem quod non poſſint beneficiarij recipi, niſi deſcendentes ex paris, & antiquis Chriſtianis, valida eſt. tit.2.glo.17.num.19.* 96

conditionem adimplere coram Paroco & teſtibus neceſſariũ eſt, vt matrimonium celebratum ſub honeſta conditione de futuro validum ſit. alleg.32.nu.156. 287

conditione perſonæ mutata, & bonorum conditio mutata videtur. alleg.72.n.129. 553

cõditiones quibus licitum eſt retinere puellas educationis gratia in monaſterijs monialium, referuntur. allegat. 102.nu.62. 684

¶ Conductor *anticipate penſionem ſoluens, ſi à ſucceſſore pro ea de nouo obligetur, habet recurſum contra hæredes locatoris, ſi ſoluendo fuerint. alleg.94.nu.7.* 639

conductor poterit recidere à locatione in illis caſibus in quibus mortuo locatore ſucceſſor non tenetur illi ſtare. ibid.num.15. 639

¶ Confeſſarij *Regulares Ordinum Mendicantium ex priuilegio ſpeciali poſſunt diſpenſare in votis & iuramentis illorum omnium quorum Confeſſiones audierint, non tamen in reſeruatis Epiſcopo iure ſpeciali. alleg.36.n.15.* 303

† confessarius qui absolvit sine sufficiente iurisdictione ad quid teneatur. 838.1.c.

† confessario non approbato ignoranter confessus, quoad Deum est absolutus. ibid.1.c.

† confessarium eligendi facultatem habens ab Ordinario approbatum, non potest eligere confessarium approbatum ab ordinario alterius diœcesis, alleg. 25.nu.15.& 16. 129

† confessarium non solum interius iudicare idoneum debet Episcopus, sed etiam exterius approbare. alleg. 25.nu.19. 130

† confessarius potest pœnitentiam à se iniunctam quandocunque & ubicunque ex causa commutare. 872.1.c.

confessarij Mendicantes & illorum priuilegio gaudentes non possunt dispensare in casibus, quibus Episcopo dispensandi potestas conceditur. alleg.37.nu.14. 306

confessarij non possunt absoluere Hæreticos occultos per accidens, & manifestos, seu notorios. alleg. 40.n.13. 321

confessarij de quibus interrogare debent pœnitentes, qui tepidi sunt in Fide. alleg.40.nu.13. 321

confessarij quomodo procurare debeant, vt abominabile vitiũ sodomiæ exturpetur. alleg. 44.n.31. 341

confessarij delegati ad absoluendum à reseruatis, quomodo se habere debeant. alleg.52.nu.13.& 14. 409

confessarius vi monitorij non tenetur reuelare ea, quæ in Confessione audiuit. alleg. 96.nu.64. 657

confessarium Sacerdotem sibi non subditum non potest sibi erigere Episcopus, qui à proprio ordinario non fuerit approbatus. alleg.25.n.9. 228

confessariorum Regularium approbationem iusta & legitima existente causa potest Episcopus restringere & limitare ad certum locum, tempus, siue personas. ibid.nu.32. 231

confessores Regulares etiam Rectores, & in sacra Theologia graduati possunt ab Episcopis si voluerint, examinari. allegat.25.nu.26. 231

confessores Religiosi non approbati ab Episcopo secularium, qui sunt de familia suorum monasteriorum, confessiones audire non possunt. alleg. 25.nu.46. 233

confessores in Monasteriis Monialium, quæ sub cura Regularium sunt, non examinantur ab Episcopo. nu.47. ibid.

confessores etiam Parochi, seu quicunque alij curam animarũ habentes in suorum subditorum votis; seu iuramentis in vtroque foro nequeunt dispensare. alleg.36.n.16. 303

confessores qui in Sacris Confessionibus, confitentem ad libidinem prouocauerint, vti de hæresi suspecti puniantur ab Inquisitoribus. alleg.40.nu.41. 326

confessores, qui ex priuilegio Sixti IV. communicant aliquod votorum solemnium in excommunicationem Papalem incidunt. alleg.50.n.144. 373

confessorem Monialibus subiectis Regularibus an possit dare Episcopus quem voluerit, etiam alterius Ordinis. alleg. 25. nu.48. 233

confessarij quibus in casibus & pro quo tempore monasteriorum monialium septa ingredi valeant, ostenditur. allegat. 102.nu.49. 682

confessionis Sacramentum vt valide administret Sacerdos debet esse per examen, aut alia ratione approbatus ab Episcopo iam confirmato, & habente subditos, vel ab eius Vicario, aut Capitulo Sede vacante, vel ab alijs exercentibus quasi Episcopalem iurisdictionem. alleg. 25. num.3. pagin. 228. Cætera vide in verbo Approbatus.

confessiones quicunque audiunt apud se litteras processus Bullæ in Cœna Domini habere debent. alleg. 50. nu.82. 367

confessionem Sacramentalem inter absentes per litteras posse fieri asserentes incidunt in excommunicationem Papalem. alleg. 50.nu.163. 375

confessionis audiendæ facultatem seu licentiam Vicarius generalis Episcopi ex generali concessione alijs concedere non potest. alleg.54.n.91. 448

confessiones fidelium ex vi mandati generalis potest Vicarius Generalis audire, si sit Sacerdos. ibid.num. 92. 443

confessiones integras & nõ solos casus reseruatos tenetur Pœnitentiarius audire. alleg.55.num.27. 453

confessiones dum audit Pœnitentiarius in Ecclesia, siue in confessionario, siue extra habẽdus est pro præsenti in choro pro illo tempore dumtaxat quo actualiter eas audit, ibid. num. 30.pagina 453. Et tunc non solum lucratur distributiones quotidianas, sed etiam eleemosynas ipsas, quæ distribuũtur inter Canonicos pro associandis & sepeliendis defunctorum cadaueribus, ibid.nu.31.

confessiones si Pœnitentiarius extra Ecclesiam etiam infirmorum audiat, non habebitur pro præsenti, ibid.n.32.

confessionem sacramentalem audiens non ordinatus Sacerdotali ordine, ab Ordinibus Ecclesiasticis, si quos habuerit, ritè degradatus statim Curiæ seculari traditur. allegat. 110. num. 18. 720

† confessionem ante Eucharistiam asserentes necessariam non esse, incurrunt excommunicationem nemini reseruatam. 868.1.c.

† confessiones subditorum suffraganeorum, potest Archiepiscopus audire dum actu visitat, par.1.tit.4.nu.47.

† confessio Prælati habẽtis administrationem communem cum Capitulo non nocet nisi sit facta cum consensu Capituli. allegat.125.nu.2. 766

† confessio Prælati Ecclesiæ præiudicat, sicut & tutoris, procuratoris, & similium, si sit facta ex necessitate iudicij per modum contentiosæ iurisdictionis, secus si extra, & absque necessitate iudicij per viam iurisdictionis voluntariæ. ibid. num.3.

† confessio Prælati seu procuratoris dicitur voluntaria, quando fuit facta non precedente Iudicis iussu, ibid.nu.4.

† confessio Prælati, seu procuratoris voluntaria non præiudicat, nec est apta ad obligandum Ecclesiam, seu principalem in aliquo. ibid.nu.5.

† confessio Prælati, seu procuratoris voluntaria reuocari debet, quamuis geminare facta sit, & etiam non dolo de errore. ibid.nu.6.

¶ Confirmationis Sacramenti minister Ordinarius est Episcopus. Vide verbo Episcopus.

confirmationis Sacramentum non potest administrari ab Abbate, nec à simplici Sacerdote de Episcopi licentia, nisi ex delegatione Summi Pontificis. alleg.30.nu.4. 260

confirmationis Sacramentum est vtilissimum. allegat.30.num.7. 260

confirmari possunt muti & surdi. alleg.30.nu.20. 261

confirmari possunt licitè amentes. alle.30.nu.21. 261

confirmare suos subditos in alterius diœcesi non potest Episcopus. ibid.num.15. 261

confirmationis forma quæ sit. alleg.30.n.22. 261

confirmandi quare in fronte Chrismate consecrato vngantur. alleg.30.nu.23. 261

confirmati maxilla quare percutiatur. alleg.30.nu.26. 261

confirmationis Sacramentum bis conferens vel suscipiens an incurrat irregularitatem? num.28.& 30. 261

confirmandus cum Chrismate conscribatur in pugna, magistro militiæ eget, sicut baptizandus susceptores habent vt eum erudiant in Fide. alleg.30.n.31. 262

confirmatio non requirit de essentia susceptores, si tamen quis omitteret, peccabis graviter. num.33. ibid.

confirmationem suscipientes non nisi Chrismate vncti esse debent. nu.34. ibid.

confirmans fidelis filium infidelis non contrahit cognationem cum

eum patre vel matre infideli.n.35. ibid.
confirmandus an possit tenere duos patrinos, sicut in Baptismo? alleg.30.nn.43. 263
confirmationis Sacramentum dū Episcopus administrat, debet esse sine conscientia peccati mortal. & habere intentionem saltem virtualem.ibid.n.19. 261
confirmationis Chrisma conficitur ex oleo olivarum admixto balsamo cuiuscunque loci sit, benedicto ab Episcopo consecrato.alleg.31.nn.2. 265
confirmationis Sacramento essentiale est oleum olivarum, balsamum vero accidentarium.alleg.31.n.3. 265
confirmationis materia nempe Chrisma necessario benedicendum est ab Episcopo, non simplici Sacerdote. alleg. 31. nn. 4. 265
confirmationis Sacramentum licitè, solemniter & publicè tempore interdicti celebratur.alleg.31.n.23. 267
confirmationis Sacramentum potest Episcopus conferre in Ecclesia, vel in loco honesto, aut Palatio Episcopali.alleg. 30. num.13. pag.260. Cum pluviali, Mitra, stola & Baculo pastorali, num.11. dicet die feriata, & non festivis, num.12. ibid.
confirmans Episcopus in sua diœcesi subditos alterius à suspensione, & culpa excusatur. ibid.num. 14.
confirmare suos subditos in alterius diœcesi non potest Episcopus, nn.15.
¶ Confirmare electos, & instituere præsentatos absque speciali concessione potest Vicarius Episcopi. alleg. 54. num. 70. 441
† confirmare electum confirmandum ab Episcopo suffraganeo potest Archiepisc. si Ecclesia suffraganea vacat. part. 1. tit.4.nn.53.
¶ Confirmans indignum ætate, scientia, & moribus ad beneficium curationis perdit potestatem confirmandi primam successorem, & à perceptione proprij beneficij suspenditur, quousque restitutus fuerit.alleg.111.nn.20. 725
¶ Confirmatio est iuris quæsiti corroboratio. lit. 3. cap. 8. num.72. 142
confirmatio nouum ius non tribuit, sed quod antea erat conservat.ibid.num.73.
confirmatio ex certa scientia illa dicitur in qua inseritur est tenor rei confirmatæ. ibid.nn.76. an nullum confirmet.num. 75. & quod in tertij præiudicium nihil operatur.n.77.
† confirmationis sacramentum licet Episcopo conferre tempore interdicti. 851.2.a.
¶ Confiscare clericorum bona non potest Vicarius generalis. alleg.54.nn.139. 444
¶ Confraternitates laicorum Episcopi tanquam Sedis Apostolicæ delegati ius habent visitandi, non obstante quauis exemptione, & immunitate. alleg.73.n.3.pag.561. & alleg.75.nn.2. 570
confraternitates, quæ sub immediata Regum fuerint protectione Episcopi visitare non possunt. alleg.75.nn.16. 572
confraternitas misericordiæ Regni Portugalliæ vbique terrarum est celebratissima. alleg.75.nn.17. 572
confraternitates laicorum Religiosis causa institutæ, piæ sunt, & religiosa loca.alleg.75.nn.22. 572
confraternitates Laicorum Religiosis causa institutæ an possint visitari ab Episcopis, vt pia loca. alleg.73.nn.23.24. & 25. 572
confraternitates, quæ absque Episcopi auctoritate sunt institutæ, minimè Ecclesiastica, aut religiosa sunt censenda.alleg.75.nn.26. 573
confraternitates sine Episcopi auctoritate institutæ pia sunt. alleg.75.nn.27. 573
confraternitates interueniente Episcopi approbatione piæ, & Ecclesiasticæ sunt censendæ.alleg.75.n.30. 573
confraternitatum res vt ecclesiasticæ sunt censendæ, si Episcopi auctoritate instituantur.alleg.75.n.31. 573
confraternitatum bona an possint alienari sine solemnitatibus in rerum ecclesiasticarum alienationibus necessarijs.allegat. 75.nn.32.& 33. 573
confraternitates Episcopi auctoritate institutæ beneficio restitutionis in integrum gaudent.alleg.75.nn.36. 574
confraternitates, quæ sine auctoritate Episcopi instituuntur, an gaudeant beneficio restitutionis in integrum. alleg.75. nn.38. 575
confraternitates habentes reditus ecclesiasticos, etiam intra Regularium Ecclesias existentes, tenentur contribuere Seminario.alleg.77.n.10. 585
confraternitates laicorum an possint per Episcopum compelli accedere ad processiones publicas.alleg.78.nn.24. 589
confraternitates quomodo sint componendæ, dum inter eas cõtenditur de præcedentia.alleg.78.nn.39. 591
† congrua portio assignanda vicario constituto in Ecclesia Parochiali vacante est arbitraria Episcopo, & potest esse duorum aureorum singulis mensibus. 886.1.a.
† cõgrua in primis deduci debet ex redditibus Episcopatus deinde cæterorum mille monetæ illarum partium. allegat.120. nn. 11. 750
¶ Conimbricensis ciuitas situs præstantia, antiquitatis cõmendatione, & Regia quondam sedis prærogatiua celebris alleg.77.n.19. 589
conimbricensis Academiæ laudes, qui cumulent citantur. ibi. num.20.
† conugati non sunt ad ordines promouendi. 829.2.a.
† coniurationem in Cardinalem non reuelantes incidunt in excommunicationem Papæ reseruatam. 862.1.a.
¶ Consanguinitas dicitur quasi sanguinis vnitas, & cõsanguinei quasi eodem sanguine vncti. allegat. 51. num. 153. 403
consanguinitas est vinculum personarum ab eodem stipite descendentium carnali propagatione contractum, ibid.n.154.
consanguinitas per gradus, & lineas distinguitur, ibid. num. 155. 404
¶ Consecrationis munus Episcopi suscipere tenentur infra tres menses, qui incipiunt à die confirmationis. tit.ml. 1. cap. num.1. 20
consecratio Episcoporum à minori numero, quàm aliorum trium fieri minimè debet, alleg.1.nn.43. & die Dominico faciendæ.ibid.nn.42. 150
consecratio Ecclesiarum tam festis diebus, quam ferialibus fieri potest. alleg.27.nn.2. 241
consecratio probatur per scripturam si reperiatur, & per Cruces, vel vnico teste. alleg.27.n.6. 241
consecratio fieri non debet sine Missa, si tamen aliter fuit factũ tenes. alleg.27.nn.10. 242
consecratio calicis non amittitur per aliquas illius à subditis filios. alleg.27.nn.39. 245
consecrationem amittit Calix si cuppa separatio fiat cum fractione, secus vero si tornatilis ingenio. alleg.27.nn.40. 245
consecratio Virginum est Ordinis Episcopalis, & non potest delegari non habenti illum Ordinem. alleg.27.nn.55. 246
consecrandus in Episcopum debet esse, qui per omnes ecclesiasticos gradus transierit.c.5.nn.5. 20
consecrari debet Episcopus de Sacerdotum antiquorum, & bonorum virorum collegio, atque omnium consensione creatus, ibid.num.6. 21
consecrari in Episcopum non potest die Dominica qui eadem die ex dispensatione Papæ ad sacerdotium est promotus: alleg. 1.num.46. 150

Conſecrata Eccleſia. vide Eccleſia conſecrata.
¶ Conſenſus *in acquiſitione iuriſpatronatus ex poſt facto interuenire poteſt. alleg. 70. nu. 11.* 534
conſenſus in acquiſitione iuriſpatronatus præſumitur interueniſſe ex diuturnitate temporis. alleg. 70. n. 22. 534
conſenſus in iuriſpatronatus acquiſitione præſtandus eſt ab ordinario loci, in quo fundatur Eccleſia. allegatio. 70. num. 23. 534
conſenſus Epiſcopi requiritur ſiue ſit laicus, ſiue clericus, qui Eccleſiam fundat. nu. 24. ibid.
conſenſus Epiſcopi non poteſt facere patronum vnius capellæ, vel Eccleſiæ ex priuilegio aliquem, qui non fundauerit, conſtruxerit, vel dotauerit, nu. 25. ibid.
conſenſum ſi dioceſanus in iuriſpatronatus acquiſitione præſtare noluerit, poteſt ad eum præſtandum compelli auctoritate Archiepiſcopi, vel Primatis. nu. 26. ibid.
conſenſus Epiſcopi in translatione iuriſpatronatus requiritur, vt aduertat an interueniat labes ſimoniaca. alleg. 71. num. 13. 537
conſenſus Capituli in translatione iuriſpatronatus non requiritur copulatiuè cum conſenſu Epiſcopi. alleg. 71. n. 14. 537
conſenſus Epiſcopi in translatione iuriſpatronatus debet eſſe expreſſus, niſi ſcienter admiſſa ab ordinario fuiſſet. allegat. 71. num. 15. 537
conſenſus in translatione iuriſpatronatus debet eſſe Epiſcopi illius dioceſis, in qua ſita eſt Eccleſia. alleg. 71. n. 17. 537
conſenſus Epiſcopi in translatione iuriſpatronatus ex poſt facto poteſt adhiberi. alle. 71. nu. 18. 537
conſenſus in ceſſionibus Epiſcopatuum præſtatur Cardinali, qui confecit proceſſum, & eſt relationem in Conſiſtorio facturus. alleg. 113. n. 12. 733
conſenſus vbi requiritur in aliquo actu quandocunque præſtetur, actus ſemper eſt validus. alleg. 71. nu. 18. 537
conſenſus Epiſcopi non requiritur in donatione iuriſpatronatus facta Religioſis per patronum etiam laicum. nu. 26. ibid.
conſenſus Epiſcopi requiritur ſi donatio fiat ab Eccleſia alteri Eccleſiæ. nu. 23. ibid.
conſenſus Epiſcopi neceſſarius non eſt in donatione, qua vnus patronus alteri patrono ſocio ius ſuum remittit, vel renunciat. n. 28. ibid.
conſenſus Epiſcopi in permutatione, vel donatione iuriſpatronatus poſt interitum permutantis, vel donantis concedi poteſt. alle. 71. n. 32. 538
conſenſus patroni requiſitus in renunciatione beneficij iuriſpatronatus poteſt præſtari ante, & poſt proniſionem. allegat. 72. nu. 11. 543
† *conſenſus patroni exigitur vt Epiſcopus Eccleſiæ ſui iuriſpatronatus vtire poſſit. alleg. 66. nu. 19.* 532
† *conſenſus Capituli in vnione facienda, an & quibus caſibus exigatur. ibid. nu. 21. & ſeqq.* 532
¶ Conſeruatio *propriæ vitæ eſt de iure naturali, vbi periculum imminet mortis, non naturalis, ſed violenta. alleg. 102. num. 21.* 678
¶ Conſeruatores *Iudices pro quibuſcunque Comentibus in Synodo dioceſana ſunt nominandi. alleg. 93. n. 20.* 636
conſeruatores Regularium an comprehendantur ſub decreto Concilij ſeſſ. 24. de reformat. cap. 20. allegat. 81. num. 13. 599
conſeruator eſt iudex delegatus à Papa datus ad tuendum aliquos contra manifeſtas iniurias, ſeu violentias iudiciali nõ vtens indagine. alle. 106. n. 1. 701
conſeruator eſt iudex delegatus, niſi in Bulla conſeruatoria expreſsè concedatur, vt ſit iudex ordinarius, ibid. nu. 2.
conſeruator non poteſt ſubconſeruatorem deputare. ibidem num. 3.
conſeruator tanquam delegatus poteſt de iure procedere contra quoſcunque Ordinarios, etiam legatos, ſi eos impediant in ſuis conſeruatorijs, nu. 5. ibid.
conſeruatores iudices, & iudices delegati in quo differant. ibi. num. 6. 702
conſeruatores à ſolo Papa concedi poſſint. ibid. nu. 7.
conſeruatores de iure communi eſſe non poſſunt, niſi Epiſcopi, aut eorum ſuperiores, vel Abbates, ſeu dignitates in Cathedralibus, vel collegiatis Eccleſiis obtinentes. ibid. n. 8.
conſeruator nullus poteſt eſſe ſui conſeruatoris. ibid. n. 14. 703
conſeruatores eſſe non poſſunt Priores, ſeu Guardiani Mendicantium. ibid. nu. 15.
conſeruatores attento iure ſolummodo poſſunt procedere cõtra manifeſtas iniurias, ſeu violentias. ibid. nu. 16.
conſeruator vt procedere valeat neceſſe eſt quod ante omnia appareat iniuriam, ſeu violentiam fuiſſe manifeſtam, & notoriam. ibid. nu. 18.
conſeruator vbi dubitat de notorij qualitate, poteſt ante omnia ſummariè examinare, an violentia, ſeu iniuria fuerit notoria. ibid. n. 20.
conſeruator non tenetur præmittere notorij examinationem cum reus fatetur factum, ac qualitatem ipſius notoriam fuiſſe. ibid. nu. 21. 704
conſeruatorum poteſtas adeo reſtricta eſt ad iniurias manifeſtas, vt de alijs, quam de illis cognoſcant proceſſus, & ſententia ipſo iure in totum corruat, & Conſeruatores panam incurrant ſuſpenſionis ab officio per annum, ibid. num. 30. 705
conſeruatores qualem iuris ordinem obſeruare debeant. ibid. n. 31. 705
conſeruator vti ſuſpectus recuſari poteſt. ibid. n. 32. 705
conſeruatoribus poteſtas eſt conceſſa, non ſolum aduerſus illatas iniurias, ſed etiam inferendas. ibid. n. 34. 706
conſeruatores ad munus & officium ſuum exequendum per cẽſuras, aliaque iuris remedia contra inobedientes, & contumaces poſſunt procedere. ibid. n. 36.
conſeruatores qualiter contra Epiſcopos procedere poſſint. ibi. num. 37.
conſeruatores poſſunt per excommunicationem cogere brachium ſeculare ſuffragandum ſibi contra infrẽtes ipſas iniurias. ibid. n. 38.
conſeruatores aduerſus debitores ex cauſa ciuili procedere non poſſunt. ibid. nu. 40. 707
conſeruatores non poſſunt ſubdelegare, niſi quoad citationes, & ſententiarum promulgationes. ibid. n. 45. 708
conſeruatores quare nequeant committere vices ſuas. ibidem num. 46.
conſeruatores limites ſuæ poteſtatis excedentes per annum ſuſpenſi ſunt ab officio. ibid. n. 47.
conſeruatoribus ſuadentes vt ſuam tranſgrediantur poteſtatem, ſententiam excommunicationis incurrunt, à qua non poſſunt abſolui, niſi parti integraliter ſatisfecerint de expenſis. ibid. n. 49.
conſeruatoris officium extinguitur morte concedentis, quod attinet ad negotia non cœpta, ibid. n. 50. 709
conſeruatorum officium in ordinibus, & religionibus non eſt temporale, nec expirat morte concedentis. ibid. n. 51.
conſeruatores iudices eſſe nõ poſſunt Vicarij generales Epiſcoporum. ibid. nu. 13. 702
conſeruatores inhibere non poſſunt iudicibus Ordinarijs, dum non conſiterit iniurias, ſeu violentias eſſe manifeſtas, ne in illis procedant. ibid. n. 26 704
¶ Conſilium *quamuis excitet ad deliberandum non obligat ad ſequendum. alleg. 32. nu. 180.* 290
¶ Conſtatinopolis *ciuitas à Conſtantino Imperatore, qui eam*

eam reparauit ſic dicta.p.1.titul.3.cap.3.num.1.

conſtantinopolis nouæ Roma dicebatur.ibid. n.3.

conſtantinopolitana Eccleſia Romana appellabatur.ibid.n.4.

conſtantinopolitana Eccleſiæ poſt Romanam primus locus datus eſt.ibid.n.5.

conſtantinopolitana Eccleſia multis coboneſtata erat miniſtris ibid.n.7.

conſtantinopolitana & Alexandrina Eccleſiæ parem dignitatem cum Eccleſia Romana nunquam habuerunt. ibidem num.8.

conſtantinopolis ſub Rege Turcarum VIII. Mahumete capta an.1453.ibid.n.10.

conſtantinopolitano Patriarchæ, quæ Metropoles, & Archiepiſcopatus olim fuerunt ſubiecti, oſtenditur, ibid.n.11.

¶ Conſolatione *eget qui Epiſcopale onus inuitus ſuſcipit. tit. 2.gloſ.1.n.27.* 44

¶ Conſtantinus Magnus, *& Valentinus Imperatores Epiſcopos in ſumma veneratione habuerunt, titul. 2. gloſſ. 1. num.4.* 41

conſtantinus ingentibus beneficijs à Deo acceptis, ſcilicet in curatione lepræ, & victoria contra Maxentium diuinitus promotus eſt ad donationem Eccleſiæ faciendam.p.1. tit.3. cap.2.num.80.

conſtantini donatio auctoritate antiquiſſimorum, grauiſſimorumque Patrum munita eſt, ibid.nu.77.

conſtantinus non ſolus fecit donationem, ſed cum eo Satrapæ, Optimates, Senatus, & Populus.ibid.n.82.

¶ Conſtitutio *iuris communis reſtrictiua ſeu correctoria ita eſt interpretanda, vt minus ledat ius commune quàm fieri poteſt.alleg.72.nn.34.* 544

conſtitutiones ſynodales ante publicationem ad Vrbem mittere non tenetur Epiſcopus.alleg.93.n.26. 636

conſtitutio Epiſcopi ne Parochi poſſint abeſſe vltra duos dies ſine eius licentia valida eſt.alleg.53.n.97. 424

¶ Conſtruere *dicitur is, qui facit expenſas in conſtruendo eccleſiam; non autem faber, qui eam conſtruit, niſi operam ſuam ponat gratis, vt ſit patronus.alleg.70.nu.5.* 533

conſtruens quando acquirat iuſpatronatus.ibi.nu.3. 583

conſtitutiones contra deſcendentes ex genere Hebræorum Regni Portugaliæ referuntur.p.1.tit.2.gloſ.17.n.28.

conſtitutio prohibens certo generi perſonarum obtinere principales dignitates Collegiatarum Eccleſiarum comprehendit tantum vnam principalem in qualibet Collegiata. ibid. numero 34.

conſtitutio prohibens certo generi perſonarum obtinere Parochiales Eccleſias curam animarum habentes non comprehendit illas, quæ ſunt vnita in perpetuum, & acceſſoriè alteri beneficio non Parochiali.ibid.n.36.cum ſeqq.

†*conſtitutiones ſpeciales in Eccleſia & Diœceſi ſua facere pertinet ad Epiſcopum.par.2.in compend.nu.49.*

¶ Conſulens *delictum punitur eadem pœna, qua ipſe delinquens.alleg.51.nu.14.* 337

conſulere vni ex partibus, & pro altera patrocinari non poteſt aduocatus.alleg.79.nu.26. 594

¶ Conſuetudo *ſpecialis inducere, & efficere poteſt, vt Clerici aliarum Eccleſiarum, vel alias extranei cum ipſis ad coeligendum admittantur.p.1.tit.1.c.3.n.25.* 14

conſuetudo eligendi Epiſcopos ad Capitulum, & ad Canonicos ſpectans durauit vſque ad tempora Bonifacij VIII. & Clemen.V. ibid.n.27. 14

conſuetudo vbi viget quod populus ſoluat concionatori eſt ſeruanda.alleg.76.nu.12. 580

conſuetudo immemorialis non excuſat à reſidentia in Cathedralibus & Collegiatis inſignibus.alleg.53.n.115. 425

conſuetudo immemorialis, qua licebat Canonicis vltra tres menſes abeſſe ſublata eſt per Concil. Trid. niſi eſſet confirmata per Sedem Apoſt.ibid.n.116.

conſuetudo vt ſeruitium 40.annorum Eccleſiæ præſtitum liberet beneficiatum à reſidentia, obſeruari poteſt.ibid.n.117.

conſuetudo vt poſſint retineri duo, vel plura beneficia ſimplicia, quorum vnum ad victum ſit ſufficiens, non eſt ſeruanda alleg.62.n.8. 511

conſuetudo Hiſpaniæ non tuta iudicatur in conſcientia ſecundum quam ordinarij conferunt vni plura ſimplicia beneficia, quamuis vnum ſit ſufficiens ad congruam ſuſtentationem. ibid.nu.9.

conſuetudo eſt ſtrictiſſimi iuris, & non extenditur de loco ad locum, nec de perſona ad perſonam.ibid.nu.27. 512

conſuetudo non valet quod non aſſiſtantur ignobiles in Canonicos.alleg.72.nu.103. 550

†*conſuetudo viſitandi debet eſſe præſcripta ſaltem ſpatio 40. annorum in præiudicium Epiſcopi.alleg.129.nu.12.* 789

†*conſuetudines bonas circa perſonas, & loca ac res Eccleſiaſticas introducere pertinet ad Epiſcopum. part.2.in comp. num.50.*

¶ Continentia *quando Sacro Ordini cœpit eſſe annexa.alleg. 15.nu.1.* 190

continentiam expreſsè cogebantur polliceri antiquitus promouendi.n.2. ibid.

continentia Sacris ordinibus Eccleſiaſtico præcepto fuit annexa.nu.3. ibid.

continentia in clericis eſt de iure poſitiuo. alleg.15.n.20. 192

continentia non eſt de ſubſtantia, & eſſentia Ordinis Subdiaconatus, ſed tantum accidens ex ſtatuto Eccleſiæ. num.21. ibid.

continens nemo poteſt eſſe niſi Deus det.tit.2.gloſſ.8.num.18. 70.

¶ Contractus *celebrati, & delicti commiſſi ratione ſortitur, quis forum, itaut cauſa ipſa non coram Ordinario in prima inſtantia, ſed coram iudice contractus ſit decidenda. alleg. 81.num.14.* 599

contractus ratione vigore obligationis Cameralis ſi quis in Romana Curia, obligetur, vndecunque ſit ſortitur forum Curiæ Romanæ, in qua contractum celebrauit.ibid.nu.15.

contractibus, quod defuit ſolus Papa ſupplet.alleg.95. 644

contractus ſi ſint vtiles Eccleſiæ, etiamſi fiant ſine ſolemnitate, ſunt validi.alleg.95.n.25. 644

contractus an videatur vtrum ſit vtilis, vel damnoſus Eccleſiæ, inſpici debet tempus celebrationis ipſius.ibid.n.27.

¶ Controuerſias *ancipites componere pium, & Sacerdotale munus eſt.alleg.79.nu.10.* 593

¶ Conuerſi *veri Religioſi ſunt, & priuilegio fori, ac Canonis gaudent.alleg.12.num.38.* 184

¶ Conuiuia *in Eccleſia cum irreuerentia loci ſacri facere peccatum eſt mortale.alleg.24.nu.27.* 223

conuiuia potatorum, & commeſſationes ab Eccleſiaſticis fugienda.tit.2.gloſ.5.nu.7. 59

conuiuia Saluator noſter adijt, vt exemplo alios temperantiam doceret.ibid.nu.10.

¶ Coronæ *vſus in Clericis antiquiſſimus eſt in Eccleſia.allegat.9.nu.10.* 173

coronam clericalem ſi clericus in maioribus ſine iuſta cauſa non deferat peccabit mort.ibid.n.11.

¶ Cretenſes, *Lacedæmonij, & Carthaginenſes legem ſanxerunt, vt nullus in exercitu vini potationem guſtaret.tit. 2. gloſ.11.nu.7.* 83

cor, & non ſubſtantiam in dando penſat Dominus.gl.9.n.24. tit.2. 76

corporis ſpecies ſimulachrum eſt mētis, figuraque probitatis, alleg.42.nu.5 332

Corporis vitium aliquod, seu defectus absque culpa aliqui ordinando proueniens, impedimentum præstat solum executioni illius actus, seu officij, ad quod sit inhabilis, propter impotentiam, aut defectum. alleg. 42. nu. 55. 336
corpore impeditus, habet iustam causam resignandi beneficiũ coram ordinario. alleg. 69. n. 35. & 36. 530
corpore vitiati non possunt præsentari ad beneficia. alleg. 72. num. 84. 548
¶ Correctores *ciuitatum facere possunt etiam renitente Vicario generali, vt saltem omnibus diebus Dominicis, & solemnibus festis populo prædicatio fiat. alleg. 76. nu. 32.* 582
¶ Criminosus *quando præsumatur purgatus & emendatus. alleg. 43. nu. 23.* 328
crimini obnoxius habet iustam causam resignandi coram ordinario. alleg. 69. nu. 37. 530
criminosi inquisitione pendente quando beneficia possunt resignare, ostenditur. ibid. nu. 38.
† *crimina quando sunt notoria potest Archiepiscopus punire subditos suffraganeorum in tota prouincia. part. 1. titul. 4. num. 35.*
† *criminosi ordinandi non sunt.* 828. 2. e.
¶ Cubicularii *honoris nuncupati, beneficia dispositioni Summi Pont. sunt reseruata. alleg. 57. nu. 130.* 476
¶ Crucem *electã præ se ferre libere possunt Patriarchæ, præterquam in Vrbe Romana, aut vbicunque Summus Pontif. vel eius Legatus de latere fuerit. p. 1. tit. 2. c. 1. n. 23.*
crux Patriarcharum qualis esse debeat. ibid. n. 25.
† *cruce diuinis in functionibus Pontificijs non debet vti Archiepiscopus coadiutor. alleg. 118.* 747
† *crucem ante se deferre potest Archiepiscop. in tota sua prouincia, etiam in locis exemptis intra prouinciam. par. 1. tit. 4. num. 39.*
† *cruciferi approbati & sub sedis Apost. protectione fuerunt recepti ab Vrbano III.* 931. 1. e.
† *cruciferi requirentes fauorem pro dignitatibus consequendis.* 870. 1. c.
S. Crucis Conimbricensis monasterium ab Alphonso Henriquez I. Portugaliæ Rege constructum, & ab Emmanuele restauratum fuit. alleg. 78. n. 18. 589
¶ Cupiditas *qualiter dicatur, ostenditur. tit. 2. gloß. 15. nu. 1.* 90
cupiditatem qui à se non abscindit, bonorum auctori inhærere non valet. ibid. nu. 9.
cura animarum incumbens imminenti suæ dignitati, habetur pro præsenti. alleg. 53. nu. 127. 426
curam animarum exercentes, quæ illi Ecclesiæ vbi sunt Canonici, immineat, dum sunt in actu administrandi Sacramenta distributiones quotidianas lucrantur. ibid. nu. 162. 429
cura animarum non infertur per actum baptizandi. alleg. 57. num. 160. 479
cura animarum, quæ in Ecclesia Collegiata exercetur per Canonicos, vel hebdomadarios, concursu non confertur. alleg. 60. nu. 30. 498
curam animarum in Regularium Ecclesiis exercentes, siue seculares, siue Regulares sint, ad arbitrium ipsorum Regularium poni debent, nisi quod examinari, & approbari prius debent ab Episcopis. all. 74. nu. 24. 568
† *curam animarũ, ad tempus mandans Episcopus alicui sciens & volens censetur eum approbare.* 839. 1. d
† *cura Episcoporum circa diuinum cultum & Religionem ad quatuor capita redigi potest. par. 2. in comp. num. 3.*
curator hæreditatis iacentis potest præsentare ad beneficium iurispatronatus dictæ hæreditatis. alleg. 71. nu. 6. 536
¶ Curatum beneficium *vt dicatur, quæ concurrere debeat. alleg. 57. nu. 159.* 479
curatum beneficium non dicitur exire septennij. ibid. n. 161.
curatum beneficium potest dici, quod habet curam iurisdictionalem, etiam fori exterioris. ibid. nu. 163.
curatum beneficium non dicitur, quod habet curam ad certum tempus, non autem in perpetuum, ibid. n. 165. 480
curatum beneficium non dicitur Prioratus per Vicarium perpetuum deseruiri solitus. ibid. nu. 166.
curata beneficia quam peritiam flagitent, ostenditur. alleg. 60. nu. 80. 503
curata beneficia qui vult obtinere debet esse constitutus in ætate viginti quinque annorum incæptorum. ibid. n. 81.
curati beneficij collatio potest fieri prima tantum tonsura initiato, dummodo in ea sit ætate, vt intra annum ad Sacerdotium promoueri possit. ibi. nu. 82.
curatum beneficium quando dicatur, vt in simplex conuerti non possit per Episcopum. alleg. 68. n. 10. 527
¶ Curia Romana *an sit vbi est Papa, vel an potius vbi est causarum & litterarum Apost. audientia ostenditur. allegat. 57. num. 128.* 475
¶ Curia regia *est locus, vbi Rex est cum suis consiliarijs, & alijs, qui eius lateri assistunt, vt ei consulant in regimine totius Regni. alleg. 57. nu. 128.* 475
† *curiam Principum adeuntes ad nocendum suis incurrunt excommunicationem nemini reseruatam.* 867. 1. b.
† *curiales quando non sunt ordinandi.* 830. 1. d.
¶ Custodia *Ecclesiæ, tempore vacationis spectat ad patronos Ecclesiasticos. alleg. 72. nu. 17.* 543
custodia Ecclesiæ tempore vacationis pertinet ad Episcopum, quando patroni sunt laici. ibid. nu. 18.
custodia Ecclesiæ parochialis cuiuscunque iurispatronatus in vacatione ipsius hodie per Concil. Tridentin. commendatur Vicario ab Episcopo constituendo, qui onera ipsius Ecclesiæ sustineat, donec ei de Rectore prouideatur. ibid. nu. 19.
¶ Cursores Papæ *qui dicantur. alleg. 57. n. 131.* 476

D

Dæmoniaci non possunt fieri Clerici. alleg. 42. n. 51. 335.
Dæmoniaci tandiu erunt ab officijs suis, Ordine, & loco suspensi, quousque vnius anni spatio per discretionem Episcopi inueniantur ab huiusmodi calamitate liberati. ibidem num. 52.
¶ Data *pro ingrediendæ militiæ non sunt conferenda. allegat. 19. nu. 67.* 208
data ad consequendam dignitatem non sunt conferenda. ibid. num. 68.
datio in solutum venit appellatione alienationis. ibid. num. 84. 209
dantes, vel recipientes, aut promittentes aliquid in Curia Romana ad obtinendam iustitiam, vel gratiam in ea, incidunt in excommunicationem Papalem. alleg. 50. nu. 107. 370
¶ Datiui *Vicarij, vide Vicarij datiui.*
¶ Debitum *quotiescunque ex contractu vel quasi, non in die, nec sub conditione, sed pure contractum est, statim peti potest, neque aliqua à iure dilatio conceditur. allegat. 82. num. 19.* 601
debiti denegatio quomodo dicatur iniuriam portare. alleg. 106. num. 41. 707
¶ Decani *visitandi ius habere possunt, si id longa consuetudine præscripserint. alle. 73. nu. 22.* 563
decanus nullo Concilij Trid. decreto iubetur, vt necessario sit Magister, seu Doctor, aut Licentiatus in Theologia, seu iure Canonico. alleg. 60. n. 61. 501
decanus fere tota Hispania in Ecclesia Cathedrali post Episcopum maiorem dignitatem habet. alleg. 57. n. 96. 472.

Digitized by Google

Decennalis habitatio facit præsumi domicilium, quando aliter non constat de voluntate habitantium. alleg. 4. n. 28. 159
decimæ respectu congruæ sustentationis ad legis diuinæ debitum referuntur, respectu quotæ ad consuetudinem. tit. 1. cap. 6. nu. vlt. 28
decimas, & alia opera personis Ecclesiasticis, Ecclesiis, monasteriis, aut eorum fructibus imponentes, excommunicantur in Bulla Cœnæ. alleg. 50. n. 75. 366
decima prædij, quod in alicuius parochia situm non est, pertinent ad Episcopum. alleg. 86. n. 36. 619
decimæ parochiæ vbi distincta non sunt pertinent ad Episcopum. ibid. nn. 37.
† *decimas percipiendi ius laicis regulariter concedere non potest Episcopus. alleg. 121. nn. 2.* 751
† *decimæ temporales non sunt propriæ decimæ, sed certæ decimationes, seu annuæ præstationes. ibid. nu. 3.*
† *decimas titulo feudi vel alio temporali ante Concil. Lateran. concedere poterant Episcopi, & ex eo deinde prohibitum. ibid. nu. 4.*
† *decimæ si laicis fuissent concessæ, & nesciatur an post, vel ante Concil. Lateran. fuerint concessæ, in dubio censentur concessæ post Concil. ibid. nu. 5.* 752
† *decimæ à laicis in laicos transferri non possunt etiam de Episcopi consensu. ibid. nu. 8. & 9.* 753
† *decimæ si ante Lateranen. Concil. laicis fuerint in feudum vel emphyteusim concessæ, & finita generatione ad Ecclesiam reuertantur, an possit Episcopus eas laicis iterum dare in emphyteusim ostenditur. ibid. nu. 10.* 753
decimarum quarta. Vide Quarta decimarum.
¶ Decretum *irritans in fine Regulæ 8. Cancellariæ positum, non solum refertur ad omnia contenta in illa regula, sed etiã ad omnes regulas præcedentes. alleg. 57. num. 138.* 477
decretum reservationis impedit restitutionem in spolio, & manutentionem. ibid. nu. 139.
¶ Deformis *nõ facilè fieri potest, vt bonus sit. al. 42. n. 9.* 332
deformis facies quando inducat irregularitatem. ib. n. 25. 333
¶ Deformitas *notabilis qua dicatur, relinquitur iudicis arbitrio. alleg. 42. nu. 60.* 336
¶ Defunctorum *pias voluntates exequi non potest Vicarius generalis, nisi specialis facultas ab Episcopo fuerit concessa. alleg. 54. nu. 104.* 443
defunctorum pias voluntates commutare nemo potest, nisi Papa. alleg. 83. nu. 1. 605
defunctorum vltimas voluntates concurrente iusta & rationabili causa, potest Episcopus cũ heredis consensu, tanquam Sedis Apost. delegatus, commutare. ibid. nu. 5. 605
delegare non potest Episcopus iudici laico vt cognoscat de causis criminalibus clericorum. alleg. 108. n. 1. 714
delegare non potest Episcopus causas spirituales laico, etiam simul cum clerico coniuncto. ibi. n. 3.
delegari non possunt clerico coniugato causæ criminales Clericorum ab inferiori à Papa. ibid. nu. 4.
delegare potest Episcopus iudici laico criminales clericorum causas, si non adesset clericus sufficiens & habilis, cui Episcopus posset eas delegare. ibid. nu. 5. 715
delegare potest Episcopus, & quilibet iudex Ecclesiasticus laico causas ciuiles & tẽporales, non tamẽ generaliter. ib. n. 7.
delegata potestate dispensandi in iuramentis, seu votis, cẽsetur concessa potestas commutandi. alleg. 37. nu. 23. pag. 307. Data vero potestate commutandi iuramenta seu vota, non censetur eo ipso potestas dispensandi concessa. ibid. num. 25.
delegati, seu Commissarij ad cognoscendum, an alienatio bonorum Ecclesiæ sit in euidentem eius vtilitatem, amore, vel timore alienationi consentientes, in excommunicationem Papalem incidunt. alleg. 50. num. 131. 372
delegatus ab Episcopo ad absoluendum pœnitẽtes a casu particulari reservato, prædictum casum alteri delegare non poterit. alleg. 52. nu. 11. 408
delegare vnam vel plures causas ex vi commissionis generalis potest Episcopi Vicarius. alleg. 54. n. 101. 443
delegata specialiter Episcopo Vicarius generalis cognoscere non potest. ibid. num. 111. 444
delegatus Papæ potest esse Vicarius Episcopi, quia est constitutus in dignitate, ibid. nu. 132. 445
delegatus Papæ potest esse Vicarius Episcopi electi, & confirmati, licèt nondum consecrati. ibid. nu. 138. ibid.
delegatus Papæ, & gratiarum beneficialium executor potest esse Vicarius Capituli Sede vacante. ibid. n. 137. ibid.
delegatus Papæ non potest esse Vicarius foraneus. ibid. num. 139. ibid.
delegatio quoties fit ab ipsa lege, non delegatam, sed potius Ordinariam iurisdictionem tribuit. alleg. 62. nu. 2. 632
delegatio quando fit à canone, seu lege per modum commissionis specialis, & non sub ratione officij, delegatam, & non Ordinariam iurisdictionem tribuere censetur. ibid. nu. 5.
delegata causa iudici ordinario quando illum in eis procedenti delegatum, quando vero ordinarium iudicem constituant, ostenditur. ibid. nu. 9. 633
delegatus iudex dicitur ille, cui sine magistratu, officione, aut non habita ratione ad illud, iurisdictio mandata est, ibid. nu. 6. 632
delegatus iudicis Ecclesiastici brachium seculare ad exequutionem demandati sibi negotij implorare potest. all. 106. nu. 39. 707
delegatus Summi Pont. in totum delegare valet. ibi. n. 34. 706
¶ Delictum *commissum in cœmiterio, vel in Ecclesiæ vestibulo, non dicitur commissum in ipsa Ecclesia. alleg. 27. n. 32.* 244
delictum notorium dicitur commissum, vel confessum in iudicio. alleg. 39. nn. 23. 313
delictum deductum ad formam contentiosam dicitur statim, ac denunciatio, seu accusatio de illo coram legitimo Superiore facta est, ibid. n. 28. Vel verius post litis contestationẽ. n. 29.
delinquentes à Sacris locis extrahentes, præterquam in casibus concessis per Gregor. XIV. in excommunicationem Papalem incidunt. alleg. 50. n. 167. 375
† *delinquentem in vna diœcesi non potest Episcopus extra illam trahere etiam quando est Episcopus duarũ diœcesũ. 906. 1. e.*
delictum committens per quod priuatur ipso facto beneficijs, ita illorum amittit titulum, vt ea in conscientia teneatur dimittere ante sententiam. alleg. 57. nu. 254. 488
delictum aliquod vix reperiri potest tam notorium, quod non possit habere aliquas excusationes, seu dubitationes. allegat. 106. n. 22. 704
¶ Degradatio *quomodo fieri debeat, ostenditur. allegat. 110. nu. 29.* 722
degradatio duplex est, verbalis, scilicet, & realis, siue actualis. alleg. 110. nu. 1. 718
degradatio verbalis dicitur illa, quæ fit per solam & simplicem sententiam, qua clericus criminosus ab ordinibus clericalibus, seu ab eorum executione depositus declaratur. ibi. n. 2.
degradatus clericus, vide Clericus degradatus.
degradationis pœna, vbi in iure, vel aliqua constitutione reperitur imposita, est intelligenda deleniori. ibid. nu. 6.
degradationem verbalem, qua crimina mereantur. ibid. num. 10. 719
degradationem realem merentur crimen hæresis, & falsi, ac conspiratio contra proprium Episcopum, ibid. nu. 11. 719
degradari, & Curiæ seculari tradi potest clericus propter crimen hæresis, aut falsi, aut conspirationis contra proprium Episcopum, etiam non data incorrigibilitate, ibi. n. 12. 719

degradari & Curiæ ſeculari tradi poteſt clericus, quando fuerit incorrigibilis, & tranſierit in profundum omnium malorum. ibid. nu. 13. 719

degradatio ab ordinibus eſt à proprio Epiſcopo facienda, ſibi aſſiſtentibus ſecundum ſacros Canones, ſex Epiſcopis, ſi degradetur Presbyter, ſi Epiſcopus, duodecim Epiſcopis, ſi vero Diaconus, aut Subdiaconus, tribus, ibid. nu. 22. 720

degradatio attento Concil. Trid. à quo, & quibus aſſiſtentibus fieri debeat, oſtenditur. ibid. nu. 23. 721

degradare actu aliter clericum non poteſt Epiſcopus electus, & confirmatus ante conſecrationem; ſecus in verbali degradatione. ibid. n. 24.

degradandi, ſeu deponendi ſuos ſubditos non habent facultatem Prælati religioſorum, niſi illis conceſſum ſit per privilegium, vel conſuetudinem à Romano Pont. toleratam. ibid. num. 25.

¶ Denarij *quibus fuit venditus Dominus noſter Ieſus Chriſtus qui fuerint. alleg. 51. nu. 54.* 392

¶ Dentes *non numerantur inter membra. alleg. 42. num. 36.* 334

dantes ſibi cuellens ex indignatione, vel impatientia, quando ad Ordines ſit admittendus. ibid. n. 37.

denunciatio Euangelica non obligat, niſi pro loco & tempore, data ſcilicet, commoditate, & opportunitate, ex parte denuntiantis, & denuntiati, p. 1. tit. 3. c. 2. n. 98.

¶ Denunciationes *Matrimoniales non ſunt de ſubſtantia Sacramenti Matrimonij. alleg. 32. nu. 1.* 271

denunciationes omittens ſine facultate, aut legitima cauſa, peccatum mortale committit. nu. 2. ibid.

denunciationes ſunt facienda à Parocho, vel ab alio de ipſius Parochi licentia. alleg. 32, nu. 9. 272

denunciationes ſunt facienda in utroque ſponſi, & ſponſa parochia quando ſunt diuerſarum parochiarum. alleg. 32. nu. 10. 272

denunciationes quando contrahentes plura habuerint domicilia, facienda ſunt in eo, in quo verisimilius eſt ſciri impedimenta. alleg. 32. n. 11. ibid.

denunciationes ſunt facienda tribus diebus feſtivis continuis, quæ ſibi non ſuccedant immediatè. n. 12. ibid.

denunciationes fieri non poſſunt diebus ferialibus, etiam cum diſpenſatione Epiſcopi. Alleg. 31. n. 14. 273

denunciationes poſſunt aliquando fieri alio die, quàm feſto, ſi ingens hominum multitudo ad Eccleſiam accedat. alleg. 32. num. 15. 273

denunciationes valdè fieri poſſunt extra Eccleſiam, & Miſſarum ſolemnia, ſi magnus adſit populi concurſus, & locus apprius ſit, ut ad multorum notitiam perveniant. n. 16. ibid.

denunciatio una tantum quando præmittitur de licentia ordinarij, non ſtatim ea facta matrimonium eſt contrahendū, ſed per aliquod tempus differendum. alleg. 32. n. 54. 276

denuntiare vi monitorij qui non curarunt poſſunt declarari ob contumaciam in excommunicationem incurriſſe. alleg. 96. num. 44. 655

denuntiare nemo tenetur quæ non verè & realiter ſcit. allegat. 96. nu. 66. 657

denuntiare an teneatur, qui audivit delictum ab eo, qui iam denuntiavit. alle. 96. nu. 68. ibid.

denuntiare nullus tenetur emendatum, vel emendandum ante correctionem fraternam. alleg. 96. nu. 69. 658

denuntiare nemo tenetur quando probabiliter timet ex revelatione ſibi grave damnum imminere. nu. 70. ibi.

denuntiare nullus tenetur niſi quos pars, vel index intendit ligare. nu. 71. ibid.

denuntiare quando quis teneatur iuſtum compenſatorem. nu. 72. ibid.

denuntiare ratione monitorij nullus tenetur quando tempore publicationis degebat extra territorium Epiſcopi denunciatis. nu. 75. ibid.

deponere à beneficijs, officijs, aut ordine ſine ſpeciali Epiſcopi licentia non poteſt vicarius. alleg. 32. n. 29. 274

¶ Deponi *à provinciali Concilio non poteſt Epiſcopus. alleg. 112. nu. 2.* 729

deponere Epiſcopos ſemper ad Romanum Pont. ſpectat. ibid. nu. 8. 730

depoſitionis ab Epiſcopatu cauſa an requirat eandem ſolemnitatem, quam requirit depoſitio ab Ordine, & dignitate. ibi. num. 6. 200

¶ Deprehendere *in flagranti dicitur quando incarcerandus nec fugere, nec inficiari potuerit. alleg. 11. n. 34.* 184

¶ Deputati *auctoritate Prælati ad aliquod hoſpitale erectum auctoritate Ordinarij gaudent ſori privilegio. alleg. 12. nu. 20.* 185

deputati in Eccleſijs Regularium ad curam animarum, ad ſynodum venire debent. alle. 74. n. 25. 568

deputatos ad gubernationem ſeminarij Epiſcopus tenetur adhibere in conſilium, non tamen obligatur illud ſequi. allegat. 77. nu. 32. 586

deputatus ad certa bona diſtribuenda, inter pauperes, poteſt eligere pauperes ſibi communes, & ſe ipſum vel pauperem ſi egeat, ac filios ſuos pauperes fraude ceſſante. alleg. 83. nu. 21. 606

¶ Deſcendentes *è Iudeis an ſint ab Ordinibus excludendi. alleg. 10. nu. 6.* 175

¶ Devolutio *debet probari gradatim de inferiori ad proximum Superiorem, & quilibet eorum habet ſex menſes ad conferendum à tempore ſcientiæ. alleg. 58. n. 11.* 490

devolutio in exemptis immediatè Papæ ſubjectis ſit immediate ad Papam, vel legatum de Latere. ibi. n. 13.

devolutio in beneficijs vnitis reſpectu vicariæ non habet locū in vnitis menſa Prælati, quæ nunquam vacare cenſentur. ibid. num. 15.

devolutio vbi ſit gradatim ad quemlibet ſuperiorem non currit ſemeſtre, quod ſibi datur ad conferendum, niſi à die notitiæ. ibid. nu. 18.

devoluta beneficia lapſo ſemeſtri confuſo ordinario ad conferendum, non dicuntur de novo vacare. ibid. n. 17.

devolutio, vbi ei locus eſt, non modo ad Epiſcopum, ſed ad alterum quemcunque inferiorem Prælatorum fit, ad quem ſpectat collatio, vel inſtitutio. alleg. 72. nu. 108. 550

devolutionis iure Prælatus conferens beneficium, tenetur ſervare illius naturam. ibid. num. 109.

† *devolutio iuriſdictionis vt inducatur ad Archiepiſcopū ex capite negligentiæ, vel ex alia qualibet cauſa non eſt ſatis eam non inueniri prohibitam Archiepiſcopo, ſed oportet vt inueniatur expreſsè eidem in iure conceſſa. alleg. 126. n. 11.* 770

† *devolutionis negotium non pendet ex ſolis rationibus, vel ex rei natura, ſed ex ſola legis diſpoſitione. ibid. nu. 12.*

† *devolutio inducta ob negligentiā Prælatorum eccleſiaſticorum non procedit ex natura rei, ſeu aliqua ratione concludenti, ſed immediatè tribuenda eſt voluntati, & diſpoſitioni legis Canonicæ. ibid. nu. 16.* 771

† *devolutio dominij de uno in alio fit per præſcriptionē à lege inductam ne rerum dominia eſſent in incerto. nu. 17.* ibid.

† *devolutio poteſtatis Prælatorū Eccleſiaſticorū propter negligētiam non inducitur extra caſus à iure expreſſos. n. 18. ib.*

† *devolutio vbi expreſsè à iure inducta reperitur non ſemper fit ad proximum ſuperiorem. nu. 10.* 772

† *devolutio poteſtatis ad ſuperiorem non habet locum ex negligētia eorum, qui Canonicatus, & præbendas in Eccleſia non numerata minimè prouidetur. ibid. nu. 51.* 777

Index rerum, & verborum.

† *devolutio quæ in casu negligentiæ fieri debet ad Episcopum non potest fieri sede vacante ad Capitulum.nn.70.* 781
† *devolutio in quibus casibus fiat à superiore ad inferiorem remissiuè.num.76.* 782
† *devolutio ob negligentiam fit gradatim de Episcopo ad Capitulum,de Capitulo ad Archiepisc.de Archiepiscop. ad Patriarcham,& de hoc ad Papam.nn.80.* 782
† *devolutioni vt sit locus, scientia etiam in inferiore collatore probanda est.* 885.2.b.
† *devolutioni locus, an & quando factus dicatur ad favorem Episcopi in beneficijs solo iure patronatus laicorũ.885.2.c.*
† *devolutio ex negligẽtia fit ad superiorem qui dolosè non procurauerit negligentiam collatoris.nu.84.* 783
† *devolutio ex negligentia dimanans fit cum onere,& qualitatibus requisitis in prima prouisione.nu.83.* 783
† *devolutio cessat in reservatis.nu.87.* *ibid.*
† *devolutio fit si ij, ad quos spectat, prouident indignis, seu imbabilibus, & incapacibus.num.88.* 783
¶ Dextera *pars nobilior est.tit.3.c.8. nu. 33. vbi etiam assignatur ratio cur aliquando S.Petrus ponatur ad sinistram Paulus vero ad dexteram.* 141
¶ Dictio, *de, naturalitatem, seu originem importat. alleg. 4.nu.9.* 158
dictio,ex, naturalitatem exigit,nec est ciuili contenta. ibidem nu.10.
dictio,nullatenus, inducit nullitatem actu ipso iure. alleg. 19. num.76. 209
dictio, donec,est restrictiua temporis.ibid.n.89.
dictio,qualitercunque, est vniuersalis & comprehendit maiora expressis.alleg.57.n.177. 481
dictio, multum, verificari potest in duobus secũdum subiectam materiam.alleg.72.nn.33. 544
dictio, etiam, vnum casum exprimit, & alium includit. alleg. 92 nu.12. 633
dictio, omnino, omni ex parte alienationem comprehendit. alleg.95.nu.6. 641
dictio, omnis, est vniuersalis,& qui omne dicit nihil excludit. alleg.101.nu.39. 672
dictio, tantum, quamuis excludat omnes casus prater expressos, non excludit tamen casus similes. alleg.102.n.19.677
¶ Digito *carens quando fiat irregularis.alleg.42.n.18.333*
digitus non est propriè membrum nostri.ibid.nu.19.
digito illo carens, qui medius est,non fit irregularis.ibid. num. 21.
digitos senos habens in manibus non est irregularis,ibi.nu.22.
digitos superfluos habens potest eos sibi amputare,uel amputari permittere, dummodo indè nullum sibi periculum imminear.ibid.nn.23.
digitos duos,& dimidium palmæ sine sua culpa amittens,potest habere beneficium non requirens celebrationem.ibid. num. 56. 336
¶ Dieta *qualibet continet vigintimillaria. alleg.28.nn.vlt.* 257
¶ Diœceses *duæ etiam æquè principaliter vnitæ respectu Episcopi reputantur vna.alleg.54.n.131.* 445
diœcesis quando veniat appellatione vrbis,ostenditur. allegat. 54.num.169. 449
† *diœcesum, prouinciarum, seu Parochiarum fines præscribi non possunt.alleg.131.nu.4.* 792
† *diœcesum fines, quatenus fines sunt, & habent rationem finiendi, præscribi non possunt,nisi considerentur respectu solique quod occupant,quoad dominium & proprietatem eiusdem. num.11.* 793
† *diœcesis quid sit ostenditur.* 811.1.c.
† *diœcesis vna non est in duas dividenda.* 811.1.d.
† *diœcesis fines, de quibus constat, præscribi non possunt.811 ñ 1.d.*
† *diœcesum fines qualiter probentur,ostenditur.* 811.2.a.
¶ Dies *vinculorum S.Petri non celebratur eo die, quo accidit propter solemnitatem Paschatis, in quo cuenit; sed die prima Augusti, qua catena Romam sunt adductæ. part.1. tit.3.c.6.num.36.*
dies martyrij S.Iacobi fuit 25.Martij, qua & Christus carnẽ humanam suscepit, & passus est, & ideo trãsfertur in diem 25.Iulij, quia eo die inuentum fuit eius corpus. ibid.nu. 35.
† *dies festi nomine qui veniant.* 835.1.d.
dignitas maior in superscriptione & prima voce ostẽditur. par. 1.tit.3.c.8. num.61.
dignitatem maiorem non semper arguit ad dexteram, vel sinistram sedere, ibid.num.63.
dignitatis appellatione in iuris, vel hominis dispositione Episcopalis continetur, quando materia est favorabilis. alleg. 1.num.16. 147
dignitates non comprehenduntur nisi apertis verbis illarum meminerit rescriptum.alleg.45.n.12. 343
dignitates quæ de communi mensa præbendam non habent, licèt habeant stallum in choro,vocem non habent nec in Capitulo,nec in Episcopi electione.par.1.tit.1.cap.3.nu. 18. 8
dignitates duas in eadem Ecclesia, vel vnam simul cum Canonicatu nullus absque indulgentia Romani Pont. habere potest.alleg.50.nu.29. 362
dignitas principalis in Collegiata cum regulariter habeat curã animarum, requirit ætatem 25. annorum incæptorum. alleg. 53.n.109. 425
dignitates in Ecclesijs Cathedralibus, & Collegiatis habentes, etiam secluſa consuetudine, vel Statuto, tenentur instio cessante impedimento psallere in choro. allegat. 53. nu. 131. 426
dignitates obtinentes præsertim in Ecclesiis Cathedralibus, Episcopo solemniter celebranti assistere tenentur. alleg.53. nu.138. 427
dignitatis creationi à Canonicis facta non potest Vicarius generalis Episcopi auctoritatem interponere. alleg.54. num. 80. 442
dignitas Ecclesiastica est rerum Ecclesiasticarum administratio cum iurisdictione.alleg.54.nu.133. 445
dignitates maiores post Põtificalem in Cathedralibus,& principales in Collegiatis iuxta prouinciarum & Ecclesiarum consuetudinem dignosci possunt.alleg.57.nu.95. 472
dignitates, quæ reseruantur in regula quarta Cancellariæ, debent esse maiores, seu principales actu. nu. 98. *ibid.*
dignitas erecta in primam conditionaliter pendente conditione & nondum purificata, non cadit sub reseruatione regulæ quartæ.nu.99. *ibid.*
dignitas tantũ vna maior in qualibet Cathedrali,& vna principalis in qualibet Collegiata reseruata est per regulã quartam Cancellariæ.nu.100. *ibid.*
dignitates si duæ sint æquè maiores in Cathedralibus, & æquè principales in Collegiatis,amba erunt reseruatę.n. 101. ibid.
dignitas vna tantum si adsit maior in Cathedrali, hæc erit reseruata.nu.102. *ibid.*
dignitates principales Regularium conuentualium, seu Monasteria Fratrum, quæ non reguntur per Abbates, reseruantur in regula quarta Cancellariæ. allegat. 57. nu. 104. 473
dignitas,quæ Parochialem perpetuo & accessoriè vnitam habet,concursu non confertur.alleg.60.nu.25. 498
dignitas habens curam animarum in Ecclesiis Collegatis concursu non confertur,nec in illa examen est necessarũ,quale requiritur in parochialibus.alleg.60.nu.29. 498

dignitates omnes in Cathedralibus & Collegiatis Eccleſiis inſignibus, vbi id commodè fieri poteſt, hortatur Concilium vt non niſi Doctoribus, & Licentiatis in Theologia, aut iure Canonico conferantur. alleg. 60. nn. 58. 500

dignitatibus ſine Sedis Apoſtolicæ auctoritate non licèt onus imponere, quod quis niſi graduatus non poſſit eas obtinere. nn. 59. ibid.

dignitas principalis in Eccleſia Collegiata exemptacõferri debet Doctori, vel Licentiato, vt principalis dignitas in Cathedrali non tamen neceſſario. alleg. 60. nn. 63. 501

dignitas principalis in Collegiata requirit ætatem viginti quinque annorum incæptorum, cum habeat curam animarum in foro interiori, & exteriori. alleg. 60. nn. 64. 501

dignitates in Cathedralibus poſſunt obtineri ab habentibus ætatem viginti duorum annorum, niſi habeat curam animarum principaliter, ſecus ſi acceſſoriè. alleg. 60. nn. 65. 501

dignitates in Collegiatis poſſunt obtineri ab habentibus decimum ſeptimum annum. alleg. 60. n. 67. 501

dignitas etiam ſine præbenda eſt incompatibilis ſub eodem tecto cum Canonicatu. alleg. 62. n. 20. 512

dignitas, & Canonicatus ex priuilegio, vel conſuetudine poſſũt obtineri, cum vtriuſque quotidianis diſtributionibus, & duplici voce in Capitulo. alleg. 62. nn. 21. & 22. 512

dignitatem, & Canonicatum obtinens, vel duo, beneficia aliàs inæqualia ex diſpenſatione, vel conſuetudine reſidere debet in digniore. alleg. 62. n. 23. 512

dignitatis alicuius ſuppreſſio & extinctio non poteſt fieri ab Epiſcopo ex cauſa cum conſenſu Capituli, quando bona Epiſcopi, & Capituli ſunt communia, nec etiamſi id caderet in vtilitatem Capituli. alleg. 67. nn. 9. 525

¶ Dignum *an vero digniorem ad paſtorale munus eligere teneamur, oſtenditur. par. 1. tit. 2. glo. 3. n. 29.* 55

dignum quemlibet præſumimus, quem neſcimus indignum. alleg. 10. nn. 16. 176

dignus & potentius trahit ad ſe naturam minus digni, & minus potentis. alleg. 27. n. 31. pag. 244. & alle. 31. n. 18. 266

dignus de gremio Eccleſiæ poteſt eligi poſthabito digniore extraneo. alleg. 60. n. 103. 505

dignus præſentatus à maiori parte patronorum eſt confirmandus omiſſo digniori. alleg. 72. n. 198. 559

¶ Dignior *prætermiſſus poteſt ab inſtituente appellare. ibid. num. 201.*

dignior eſt habendus, qui ſit de linea fundatoris, ſtante idoneitate. ibid. num. 202.

dignior eſt habendus ad Eccleſiam Iuriſpatronatus intitulatus in ea, nobilior, doctior, ſenior, & pauperior dummodo Eccleſia non eſſet debitis onerata. ibid. nn. 205.

¶ Dimiſſoriarum *vſus eſt antiquiſſimus. alleg. 7. n. 3.* 166

dimiſſorias concedere poſſunt, qui ad Ordines valent promouere. alleg. 7. nn. 4. ibi.

dimiſſoriæ conceſſæ ab Epiſcopo excommunicato, vel ſuſpenſo declarato, non ſunt validæ, poſſuntque ſubditi ſe facere ordinari à viciniori Epiſcopo. alleg. 7. nn. 54. ibid.

dimiſſorias cum antiquitus Epiſcopi dabant, nõ eum examinabant, cui eas concedebant, ſed illum ordinario examinãdum dimittebant. alleg. 7. n. 19. 168

dimiſſoriæ ſemper valent, tum viuente, tum defuncto dante. alleg. 7. nn. 23. 168

dimiſſoriæ datæ à Capitulo Sede vacante per ingreſſum moderni Epiſcopi non expirant. alleg. 7. n. 24. 168

dimiſſorias, ſeu commendatitias litteras ad ordines ſuſcipiẽdos clericis ſuæ diœceſis non poteſt Vicarius generalis concedere, niſi Epiſcopo in remotis agente. alleg. 54. nn. 97. 443

dimiſſorias ſuis ſubditis poteſt Epiſcopus abſens à ſua diœceſi concedere. alleg. 7. nn. 29. 169

† *dimiſſorias litteras intra annum concedere poteſt Capitulum Sede vacãte per Vicarium abeo electum arctatis beneficijs, tam habitis, quam habendis.* 825. 2. c.

¶ Dimiſſio *facienda virtute decreti appoſiti per Summum Pont. videlicet vt ipſe Orator infra duos menſes à die habitæ poſſeſſionis ſecundi, primum dimittat beneficium, debet eſſe pura & ſimplex, & nõ poteſt prædicto decreto ſatisfieri per æquipollens. alleg. 57. num. 78.* 469

† *diſcordia vbi eſt inter Epiſcopos ſuffraganeos ſuper perceptione iurium Epiſcopalium in Eccleſia, quæ eſt ſita in confinibus duarum diœceſium, poteſt Metropolitanus eos cogere, vt concordent, par. 1. tit. 4. num. 30.*

¶ Diſmembratio, *ſeu diminutio beneficij eandem cauſam & ſolemnitatem requirit, quam vnio poſtulat. alleg. 67. num. 11.* 525

diſmembratio beneficij cauſa cognita, & de conſenſu Rectoris valet. ibid. n. 13.

diſmembrationis cauſa ſufficiens eſt pinguedo parochialis. ibid. nn. 14. 526

¶ Diſmembrare *non poteſt Epiſcopus fructus vnius beneficij, & illos alteri applicare ſine ſolemnitate in alienatione bonorum eccleſiæ requiſita, & de conſenſu Rectoris. ibidem num. 15.*

diſmembrare non poteſt ordinarius beneficia curata, ac vnire beneficijs ſimplicibus. ibid. nn. 16.

¶ Diſpenſandi *in iuramentis ſeu votis, delegata poteſtate, cenſetur conceſſa poteſtas commutandi, data vero poteſtate commutandi, non cenſetur eo ipſo poteſtas diſpenſandi conceſſa. alleg. 37. nn. 24. & 25.* 307

diſpenſari non poteſt vt puella, quæ duodecimũ annum nõ compleuit, poſſit habitum in monaſterio ſuſcipere. all. 101. num. 10. 669

diſpẽſare non poteſt Epiſcopus cum religioſo vt ad minus ſtrictam religionem tranſeat. alleg. 105. n. 6. 694

† *diſpẽſare an poſſit Epiſcopus vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis.* 853. 1. b.

† *diſpenſare poteſt Epiſcopus cum promoto de facto, & præſumptuoſe ante ætatem legitimam, & celebrante, ac proindè irregularitatem incurrẽte in huiuſmodi delictum promotionis ſit occultum, licèt celebratio ſit publica.* 852. 1. a.

† *diſpenſare non poteſt Epiſcopus cum clerico coniugato.* 854. 1. d.

¶ Diſpenſatio *eſt de lege iuriſdictionis. tit. 1. c. 1. nn. 16.* 4

diſpenſare poſſunt Epiſcopi quoties diſpenſandi facultas conceditur. alleg. 2. nn. 10. 146

diſpenſatio quando excuſabilis, laudabilis, & fidelis dicatur. tit. 2. gloſ. 15. nn. 7. 90

diſpenſatio ad omnes, ſeu quaſcunque dignitates, non extenditur ad Epiſcopalem propter eius excellentiam. alleg. 2. nn. 17. 147

diſpenſatio in genere ſumpta eſt iuſta diſtributio rei communis in ſingulos, iuxta cuiuſque neceſſitatem. alleg. 33. nn. 1. 294

diſpenſare in iure noſtro idem eſt quod legibus ſoluere. alle. 33. num. 2. 294

diſpenſatio definitur quod ſit iuris cõmunis relaxatio cũ cauſæ cognitione ab eo, qui habet poteſtatem diſpenſandi. allegat. 33. num. 3. 294

diſpenſatio emanans ab inferiore requirit neceſſariò cauſæ cognitionem & expreſſionem. alleg. 33. n. 4. 294

diſpenſatio ſine cauſa dicitur potius diſſipatio. all. 33. n. 5. 294

diſpenſatio ceſſat ceſſante cauſa. alleg. 33. nn. 6. 294

diſpenſatio eſt quid odioſum, & ſtrictè iuris, ſtrictèque intelligenda. alleg. 33. n. 7. 294

diſpenſatus ad vnum cenſetur diſpenſatus ad omnia conſequentia ad illud vnum. alleg. 33. num. 8. 295

diſpen-

Diſpenſatio facta ad vnum effectum, vel in vno defectu, ad alios non extenditur.nu.9. ibid.
diſpenſatio Epiſcopis quando tacitè concedatur. Alleg.33.n.22. 296
diſpenſatio Epiſcoporum, vel aliorum inferiorum in propriis conſtitutionibus facta ſine cauſa valida eſt. alleg.34.num.2. 297
diſpenſandi poteſtas in votis, & iuramentis conceditur Confeſſoribus etiam Parochis, ſeu quibuſcunque alijs curam animarum habentibus, reſpectu illorum, qui ſunt veré, & propriè ſubditi ratione domicilij, non habitationis.36.num.17. 303
diſpenſandi poteſtatem habens in votis & iuramentis poteſt illa commutare.alleg.37.nu.21. 307
diſpenſandi poteſtate delegata in iuramentis ſeu votis, cenſetur conceſſa poteſtas commutandi.alleg.37.nu.23. 307
diſpenſandi poteſtas alicui conceſſa non inter odioſa, ſed favorabilia cenſenda eſt.alleg.37.nu.24. 307
diſpenſandi poteſtas Epiſcopo conceſſa in irregularitatibus, & ſuſpenſionibus poteſt extra dioeceſim exerceri, & circa abſentem.alleg.39.n.7. 311
diſpenſandi, & abſoluendi poteſtatem in delictis occultis Epiſcopo conceſſam ſine eius ſpeciali mandato Vicarius generalis exercere non poteſt.alleg.39.nu.10. 311
diſpenſationes ſunt ſtricti iuris & odioſæ.alleg.45.n.1. 342
diſpenſatio conceſſa aduerſus vnum impedimentum vel defectum, non porrigit ſuum effectum ad alium.all.45.n.3. 342
diſpenſatus ad Ordines intelligitur dumtaxat diſpenſatus ad minores.alleg.45.nu.4. 343
diſpenſatus vt promoueri poſſit ad ordines Sacros, multo magis cenſetur diſpẽſatus vt poſſit promoueri ad ordines minores alleg.45.nu.5. 343
diſpenſatio facta ad Ordines, non extenditur ad beneficia etiam ſimplicia.nu.6. ibid.
diſpenſatus ſimpliciter ad beneficium, ad aliud quam ad ſimplex non dicetur habilitatus.nu.7. ibid.
diſpenſationem obtinens ad aliquod beneficium ſimplex ſi ad illud præſentetur, dicetur habilitatus ad cætera ſimplicia. nu.8 ibid.
diſpenſatus ad Sacerdotium non manet habilis ad beneficium curatum.nu.9. ibid.
diſpenſatus ad curata multo magis cenſetur diſpenſatus ad Canonicatus Cathedralium.nu.10. ibid.
diſpenſatus ad beneficium curatum non cenſetur diſpenſatus ad obtinendam dignitatem, etiamſi exuberans eſſet diſpenſatio.nu.11. ibid.
diſpenſatus ad dignitates non dicetur diſpenſatus ad maiorem dignitatem poſt Pontificalem.nu.14. ibid.
diſpenſatio an præſumatur ſi illegitimus in habitu & tonſura incedens ordines ſuſcepiſſe tali diſpenſatione precedente alleget?nu.33.& 34. 345
diſpenſatus à Summo Pontifice ad beneficium ſimplex obtinẽdum ante ætatem 14. annorum, an ex diſpenſatione Epiſcopi poſſit aliud ſimplex impetrare? alleg.45.nu.35. 345
diſpenſatio promotis per ſaltum à Concil. conceſſa non operatur vt ordinatus aſcendat ad ſuperiorem Ordinem, nec in ſuſcepto miniſtrare poſſit, antequam inferiorem omiſſum recipiat.alleg.47.nu.12. 348
diſpenſatione Apoſtolica indiget promotus per ſaltum miniſtrans ſiue ſcienter, ſiue ignoranter, quamuis in minoribus miniſtret.n.8. ibid.
diſpenſare non poteſt Vicarius generalis ex generali Vicariatus mandato.alleg.54.nu.121. 444
diſpenſatus ad duo beneficia nequaquam cenſetur diſpenſatus, vt illa habeat etiam ſimplicia in eadem Eccleſia, niſi expreſſè fuerit dictum.alleg.62.nu.15. 512
diſpenſatio ad plura beneficia ex curſu decem vel viginti annorum in dubio præſumitur.alleg.62.nu.30. 513
diſpenſatio præſumpta in qua fundatur reg. de triennali, non tuetur obtinentem beneficium in Eccleſia parentis ſui. alleg.65.nu.9. 518
diſpenſatus vt illegitimus valeat in eccleſia miniſtrare vbi pater habuit beneficium, debet eſſe in ſpecie derogatoria Bullæ Clem.VII.& Concil.Trid.alleg.65.n.31. 520
diſpenſatio vna non tollit omnes defectus.alleg.65.n.32. 520
*diſpenſare poteſt Epiſcopus cum ordinandis data aliqua legitima cauſa in interſtitijs.alleg.18.nu.4.pag.198.etiam ſi ſint Religioſi, ibid.n.10.pa.199.& in denunciationibus ſui dioceſani contrahentis, quamuis alter ſit diuerſæ diœceſis.allegat.32.n.35.pag.274. Et in conſtitutionibus ſuæ Synodus dioceſana.alleg.34.n.3.pag.298. Et in impedimentis, quæ impediunt matrimonium contrahendum, ſed non dirimunt contractum.alleg.35.nu.2.p.299. Et in impedimento diuimente quando illud fuerit occultum, & matrimonium publicum, neque coniuges poſſunt ſeparari abſque magno ſcãdalo, neque ad Summum Pont.aut eius Nuntium patet recurſus.alleg.35.num.3.pag.299. Et data vrgentiſſima neceſſitate poteſt diſpenſare in impedimentis dirimentibus, & in impedimentis cognationis ortæ ex baptiſmo tempore neceſſitatis non ſolemniter collato.alle.35.n.5.& 7.pa.299. Et ad petendum debitum poteſt diſpenſare cum coniuge, cui debiti petitio eſt interdicta propter cognationem ſpiritualẽ, vel affinitatem ſuperuenientem poſt matrimonium.allegat.35.nu.8.pag.300. Et cum minoribus non habẽtibus requiſitam ætatem ad matrimonium poteſt diſpenſare, vt illud ineant quãdo ſunt prope ætatem, & dubium eſt an malitia cã ſuppleat.alleg.35.nu.20.pag.301. Et in iuramentis ac votis ſubditorum intuitu diuini obſequij præſtitis. Alleg.36.n.1.pag.301. Et in quinque votis ſolemnibus ſi in pœnã fiant. alleg.37.n.7.p.305. Et in voto continentiæ ſi detur vrgens cauſa, ſeu grauis neceſſitas, vel graue impedimentum adeundi Pontificem.alleg.37.nu.8.pag.305. Et quando poſt matrimonium coniuges mutuo conſenſu faciunt ſimplex votum caſtitatis, ſi detur periculum incontinentiæ, & nõ poſſit de facili patere aditus ad Summum Pont.alleg.37.n.11.p.306. Et vt inceſtuoſus petat debitum ab vxore ſua iam eidẽ effecta affine per prædictũ inceſtum.alleg.37.n.12.p.306. Et in omnibus quinque votis ſolemnibus data grauí. & vrgenti neceſſitate, interueniente ſimul difficultate adeũdi Põtificem.alleg.37.nu.13.pag.306. Et in voto caſtitatis ad tempus.alleg.37.n.15.pag.306. Et in voto de non contrahendo matrimonium.alleg.37.n.17.p.306. Et in voto virginitatis.ibid.n.18. Et in voto ſuſcipiendi ordines.ibid.19.pag.307. Et in irregularitatibus, & ſuſpenſionibus occultis excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis alijs deductis ad forum contentioſum. alleg.39.n.1.pa.309. Et cum eo, qui ordines minores ſuſcepit ab Epiſcopo, qui renuntiauit dignitati, vel Epiſcopatui, aut cenſuræ irretito, dummodo delictũ ſit occultũ.alleg.39.n.42.pa.315. Et in irregularitate proueniente ex homicidio licito, vel facto auctoritate legitima, & iuſta de cauſa.alleg.39.n.47.p.315. Et in irregularitate ex homicidio caſuali proueniente modo delictum ſit occultum.ibid.n.48.pag.316. Et in mutilatione membri, etiam voluntaria, ſi eſt occulta. ibid. nu.49. pag.316. Et cum illo, qui aliquem hominem occidit, non intendens occidere.ibid.nu.50.p.316. Et cum eo, qui mandauit ſeruo vt alterum percuteret, ſed caueret, ne occideret, ibid. num.51. pag.316. Et in homicidio occulto patrato cauſa defenſionis non ſeruato moderamine inculpatæ tutelæ. ibidem numero 53. Et cum ſolemniter pœnitentibus ad ſuſci-

ſuſcipiendos ordines minores propter neceſſitatem allegat. 43. num.8. pag. 337. Et in infamia facti, & in ea, quæ procedit ex delicto in quo poteſtatem habet diſpenſandi. alleg.43.n.31.p.333. Et cum illegitimis ad minores ordines, & ad beneficium ſimplex.alleg.45.n.19.pag.344. Et cum eiſdem illegitimis ad canonicatus eccleſiarũ Collegiatarũ, ibid.n.22.p.344. Et ad dimidias portiones ſeu inferiora beneficia Eccleſiæ Cathedralis,ibid.n.23.pag.344. Et ad beneficium ſimplex habens acceſſoriè annexam parochialem. ibid.n.24.p.344. Et cum illiterato ad ordines aliquod principium grammaticæ habente,& ſpem addiſcẽdi in futurum oſtendente.alleg.46.n.13.pag.346. Et vigore priuilegij ſibi conceſſa à Concil.Trid.ſeſſ.24.de reform.c.6. cum promotis per ſaltum etiam poſtquam miniſtrauerint.all.47.nu.5. pag.347. Et cum ordinatus ab Epiſcopo hæretico, vel ſchiſmatico ignoranter. alleg.48 n.5.pag.349. Et in bigamia ſimilitudinaria ſi clericus cum vnica & virginẽ matrimonium contraxerit alleg.40.n.26.pag.354. Et cum habẽtibus membrum occultum,ſiue manifeſtum non ſua culpa abſciſſum, & quando ceſſat homicidij præſumptio, atque huiuſmodi membrum non reddit ipſum impotentẽ ad celebrandum.alleg.42.nu.39.pag.336.

Diſpenſare non poteſt Epiſcopus in ſuſpenſione triennali quam incurrit Parochus,qui interfuerit matrimonio clandeſtino. alleg.32.nu.166.pag.288. Nec in lege Concilij generalis, quamuis abſolutè permittat diſpẽſationem.alleg.33.n.25. pag.297. Nec in ſuis conſtitutionibus à ſe iuramento firmatis,vel in contractum ad commodum alterius factis, vel à Summo Pont.confirmatis.alleg.34.n.5.6.& 7. pag.298. Nec iuramentis ſeu votis conditionalibus de materia aliàs reſeruata etiam pendente cõditione.alleg.37.n.5.pag.305. Nec in irregularitatibus,& ſuſpenſionibus prouenientibus ex delicto deducto ad forũ contentioſum,& punito iam iudicio finito.alleg.39.nu.35.p.314. Nec in irregularitatibus prouenientibus ex homicidio voluntario occulto, aut manifeſto, neque ad ordines minores,neq; ad ſimplex beneficium obtinendum.ib.n.59.pa.318.multo minus ad obtinendum curatum,ibi.n.61.pag.317. Nec cum conuictis de crimine nefando in iudicio condemnatis.alleg.44.n.30.pag.341. Nec cum illegitimis ſuper pluralitate beneficiorũ ſimpliciorum.alleg.45.n.28.pa.344. Nec cum eiſdem illegitimis ad beneficia requirentia ſacrum ordinem.ibid.n.30.pag.344. Nec vt quis duo ſimplicia beneficia vniformia, ſiue ſimilia ſub eodem tecto poſſit obtinere.alleg.62.n.12.pa.511. Nec cum illegitimis vi habeant eadem beneficia, quæ pater habuit; nec ad habendum ea, quæ in eadem exiſtunt Eccleſia, in qua genitor habuit,aut in præſenti retinet beneficium.alleg.65.nu.30.pag.520.

† diſpenſare in votis & iuramentis Epiſcoporum ſuffraganeorum poteſt Archiepiſcopus.par.1.tit.4.n.29.

† diſpenſare in foro conſcientiæ poteſt Archiepiſcopus dum viſitat dioceſim ſuffraganei audiendo Confeſſiones in pœnitentialibus.ibid.nu.52.

† diſpenſationem debitum Epiſcopo denegante poteſt Archiepiſcopus diſpenſare.ibid.nu.24.

† diſpoſitiones omnes vel in perſonam vel in locum terminantur.alleg.116.n.2. 741

† diſpoſitio generalis non comprehẽdit ſuam cauſam.908.2.a.

¶ Diſtributiones *quotidianas in abſentia an conſequantur Canonici pro tribus menſibus ſibi conceſſis.allegat. 53.nu. 124. pag.426*

diſtributiones quotidianas quomodo lucretur Canonicatum,& Parochialem habens,reſidens in Parochiali.ibid.n. 128.

diſtributiones tenentur reſtituere aſſiſtẽtes in choro non cantãdo,vel de ordinario & frequenter confabulando.ib.n.137.

diſtributiones quotidianæ non poſſunt percipi à Canonicis abſentibus, & per ſubſtitutum Eccleſiæ inſeruientibus, niſi expreſſo id priuilegio iuuarentur,ibid.n.135.

diſtributionum amiſſionem ob non reſidentiam non poteſt Epiſcopus aut Capitulum remittere.ibid.n.140.

diſtributiones quotidianas non lucrantur canonici aſſociantes Prælatum quandoq. volentem audire Miſſam in Eccleſia extra Cathedralem.ibid.n.141.

diſtributiones quotidianas non percipiunt Canonici duo intereſſentes Epiſcopo ad mẽtem ſacrorum Canonum. ib.n.142.

diſtributiones & fructus vt poſſit abſens à ſeruitio ſuæ Eccleſiæ lucrari,duo copulatiuè requiruntur, iuſta cauſa abſentiæ & licentia ordinarij.ibid.num.153. pag.428.

diſtributiones quotidianas lucrantur Auditores Rotæ Romanæ,ibi.n.155. Et Inquiſitores contra hæreticam prauitatẽ. ibid.n.156.pa.429. Et collector generalis Cameræ Apoſt. & Subcollectores,aduocati,procuratores,fiſcales,& notarij in cauſis ſpoliorum & iurium prædictæ Cameræ eorum officio durante.ibi.n.157. Et Concilio generali intereſſentes.ibi. n.158. & limina Apoſtolorum viſitantes Epiſcopi nomine vel ipſum comitantes.ibi.n.159. & Pœnitentiarius dũ confeſſiones audit.ibi.n.160. Et examinatores beneficiorum à dioeceſana ſynodo electi protẽpore, quo cauſa examinis abſunt à choro.ibi.n.161. Et curã animarum exercentes, quæ illi eccleſiæ vbi ſunt Canonici imminet,dum ſunt in actu adminiſtrandi Sacramenta.ibid.n.162. Et viſitans Eccleſiã, iura,vel reditus ſuæ præbendæ.ibid.nu.163. Et obſes datus ab eccleſia,aut etiam præſaliarum cauſa captus.ibi.n.165. Et infirmus, qui perſonaliter diuinis officijs intereſſe nõ poteſt.ibi.n.166. Et abſentes pro vtilitate Eccleſiæ.ibi.n.71. cum ſeq.430. Et medicinam tuendæ valetudinis cauſa cum medici conſilio ſumens.ibi.n.169. Et excommunicatus, ſuſpenſus, & interdictus,& incarceratus iniuſtè.ibid.n.173. cum ſeq. 430

diſtributiones quotidianas ſuas faciunt prouiſi quamuis Fidei profeſſionem non emiſerint.alle.61.n.30. 509

† diſtributiones quotidianas omiſſas à quo recuperet excõmunicatus iniuſtè, oſtenditur. 877.2.e.

† diſtributiones quotidianas percipere nõ debent Canonici ceſſatione à diuinis durante. 878.1.b.

¶ Diſpoſitio *omnis conditionalis in ſua eſſentia à principio eſt perfecta.alleg.37.nu.9. pag.305*

¶ Diſſimulare *debet Epiſcopus,multis conniuere, & omnia ſic moderari pro loco,& tempore.tit.2.gloſ.12.n.13. 86*

diuidere prohibetur vendere prohibitus.all.19.nu.82. 209

diuiſio venit appellatione venditionis.ibid.nu.81.

diuidere Parochialem poteſt Epiſcopus ſine maioris partis Parochianorum conſenſu.alleg.68.nu.4. 526

diuidere Parochiam tanquam Sedis Apoſt. delegatus poteſt Epiſcopus,etiamſi ſubiecta ſit Regularibus, vbi ob locorum diſtantiam ad diuina officia audienda parochiani accedere non poſſunt.ibid.n.6. 526

diuiſio parochialis non eſt facienda ob locorum diſtantiã,quando in loco minimè difficili Oratorium adeſſet, vel Eccleſia cum fonte baptiſmali.ibid.n.7.

¶ Diuinatio *quotuplex ſit remiſſiuè.alleg.51.nu.121. 400*

diuinatio,quæ fit per dæmonum inuocationem ſapit hæreſim, & ſic diuinãtes poſſunt per Inquiſitores coerceri.ibi.n.123.

† diuinos omnes & ſortilegos, & magicam artem exercentes, & docentes à dioceſibus ſuis penitus eradicare officium eſt Epiſcoporum,par.2.in compend.nu.7.

¶ Docentes *ſacram Scripturam, vide Sacram Scripturam docentes.*

¶ Doctores *referuntur qui ſuper Bullam in Cœna Domini ſcripſerunt. alleg.50.nu.55. 364*

doctores

doctores referuntur, qui excommunicationes Summo Pont. reſeruatas in vnum collegerunt, ibid. nu. 83. 368
doctores referuntur de litteris dimiſſorialibus agentes, alleg. 7. num. 1. 166
doctores referuntur agentes de patrimonio ad cuius titulum Clerici ordinari poſſunt, alleg. 19. nu. 1. 201
Doctores referuntur referentes multa miracula Sanctiſſimi Sacramenti Euchariſtiæ, alleg. 22. nu. 10. 216
doctores referuntur agentes de Venerabili Euchariſtiæ Sacramento, ibid. nu. 13.
doctores referuntur de Confeſſione, & eius partibus tractantes, alleg. 25. nu. 53. 234
doctores referuntur, qui de Sacramento matrimonij tractarunt, alleg. 32. nu. 207. 293
doctores referuntur de incendiarijs agentes, alleg. 51. num. 80. 395
doctores referuntur, qui de falſis monetis, ac earum fabricatoribus, tractarunt, ibid. num. 71.
doctores referuntur qui de Sacramento Ordinis ſcripſerunt, alleg. 2. num. 1. 151
doctores referuntur de reſidentia Epiſcoporum agentes, alleg. 53. num. 1. 413
doctores referuntur de incompatibilitate beneficiorum tractantes, alleg. 62. nu. 31. 513
doctores referuntur, qui de charitatiuo ſubſidio egerunt, alleg. 87. num. 1. 620
doctores citantur de bonorum Eccleſiaſticorum alienatione ſcribentes, alleg. 95. num. 1. 641
doctores citantur materiam monitorialium litterarum ad finem reuelationis ſub pœna excommunicationis ſcribentes, alleg. 96. num. 77. 659
doctores referuntur de Confraternitate Montis pietatis agentes, alleg. 75. nu. 64. 578
doctores referuntur viſitationis materiam tractantes, ibidem, num. 65.
doctores referuntur, qui in vnum reducunt caſus omnes, in quibus ſuſpenſionem incurrunt Epiſcopi, allegat. 111. num. 2. 723
doctores referuntur, qui de pallij Archiepiſcoporum etymologia tractarunt, tit. 3. cap. 1. nu. 22. 163
doctorem oportet eſſe Epiſcopum vt laboret in opere, & doctrina, tit. 2. gloſ. 10. num. 7. 79
doctores etiam inſignes ſi approbari velint ad Confeſſiones audiendas, debent ſe examini ſubijcere, itaut ſi iniuſte licentia denegetur, non cenſeantur approbati, alleg. 25. nu. 7. 228
† *doctores & ſcholares ciuitatis Bononien. qui conducunt domos alterius doctoris ſeu ſcholaris ante finitam locationem ſine eius conſenſu, incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam.* 865. 1. a
¶ Doctoratus *gradus ad beneficia, ſeu dignitates requiſitus, non ſufficit ſi habeatur non facta profeſſione Fidei contra Academiæ ſtatuta, vel conſuetudines receptus, allegat. 55. num. 6.* 452
doctoratus ſeu licentiaturæ gradus requiſitus ad beneficia ſeu dignitates ſufficit ſi habeatur ſine ſcientia competenti, ibid. num. 5.
¶ Doctorales *ſeu magiſtrales canonicatus; qui præſertim in Hiſpania conferuntur per concurſum, non comprehenduntur ſub reſeruatione regulæ 9. Cancellariæ, allegat. 57. num. 178.* 481
¶ Doctus *minus, modo idoneus, cuius mores ſunt noti & approbati, præfertur doctori, cuius vita ignoratur, allegat. 60. num. 102.* 505
doctoris gradum conferens Epiſcopus niſi ſub certa limitatione, à collatione gradus ſit ſuſpenſus, alleg. 111. nu. 38. 727
¶ Doctrina *cum ſit quid extrinſecum homini, ineſſe alicui non præſumitur, alleg. 10. nu. 17.* 176
doctrina non per teſtes, & famam; ſed ex actuali examine probari debet, ibid. nu. 18.
doctrinam Chriſtianam & Fidei rudimenta pueris in ſingulis parochijs dominicis, & alijs feſtiuis diebus edocendam meminit Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reformat. c. 4. in fine, alleg. 76. num. 37. 582
¶ Domicilium *maternum eſt ſequendum quando deeſt paternum, alleg. 4. num. 16.* 158
domicilij ratione efficitur quis ſubditus & diœceſanus Epiſcopi, vbi illud contraxit, ibid. nu. 22.
domicilium eſt habitatio animi deſtinatione perpetua, in qua quis rerum ſuarum magnam ſummam conſtituit, ibidem num. 23.
domicilium, & habitatio in quo differant, ibid. nu. 24.
domicilium non contrahitur etiam per mille annos, dum quis habet animum recedendi, ibid. nu. 25.
domicilium ad Ordines recipiendos contrahit etiam non longo tempore in aliquo loco degens, ſi habuerit animum perpetuò in eo permanendi, ibid. nu. 26.
domicilium facit præſumi habitatio decennalis, quando aliter non conſtat de voluntate habitantium, ibid. nu. 28. 159
domicilium retinet relegatus in eo loco vnde trahit originem, & in eo in quem relegatus eſt, ibid. nu. 38.
domicilium contrahentis poteſt in pluribus locis, & ab vno Epiſcoporum ordinari, ibid. nu. 38.
domicilia quando non ſunt æque principaliter ſemper inſpiciendum eſt principalius, ibid. num. 39.
domicilium habet clericus, & eſt ciuis illius diœceſis, in qua ſitum eſt eius beneficium, ſi illud poſſidet, ibidem numero 47. 160
domicilium contrahitur quoad Ordines ſuſcipiendos in loco beneficij, etiamſi reſidentiam non requirat, ibid. num. 47. 160
domicilium acquirit officialis perpetuus in eo loco, in quo officium exercet, ibid. nu. 34. 159
† *domicilia duo vbi quis habet ad validitatem matrimonij ſufficit coram alterutro Parocho fuiſſe contractum.* 847. 1. d.
¶ Domum *ſuam diligenter Epiſcopi gubernare debent, tit. 2. gloſ. 16. num. 1.* 90
domum emens Clericus ad ſuum vſum non ſoluit gabellam, ſecus ſi ad locandum, alleg. 13. nu. 13. 187
domus, quæ in totum deſtruitur ſi de nouo reficiatur, non cenſetur eadem, nec durat obligatio reſpectu illius, alleg. 27. numer. 14. 241
Domus in qua fabricatur moneta falſa ſciente domino cadit fiſco, alleg. 51. num. 69. 393
domus Epiſcopi debet eſſe commune fidelium hoſpitium, tit. 2. gloſ. 9. num. 1. pag. 73. Et ad hoc eſt inſtituta, vt omnes in hoſpitale recipiat, ibid. nu. 8. 73
¶ Dominium *eiuſdem rei diuerſis reſpectibus in ſolidum penes duos ſtare poteſt, alleg. 54. nu. 39.* 438
† *dominij deuolutio de vno in alium fit per præſcriptionem à lege inductam, ne rerum dominice eſſent in incerto. alleg. 126 num. 17.* 771
¶ Donatarius *iuriſpatronatus non poteſt præſentare donatorem, ſi donatio ſit facta pro illa vice, alleg. 72. nu. 95.* 549
donatio pro ſuſcipiendis Ordinibus filio ſimpliciter facta conferri non debet, ſeu imputari in legitimam, alleg. 15. numer. 64. 208
donatarius aduerſus donatorem de euictione agere non poteſt, alleg. 20. num. 15. 212
donator tenetur de euictione ſi expreſsè promittat ſe velle de illa teneri, alleg. 20. nu. 16. 212
donata bona vt quis ad Sacros Ordines promoueatur, dicuntur

euntur quasi quedam spirituales merces, & premium pro seruitijs exhibendis, alleg.20.nu.17. 212

donatio ob causam insinuari non debet alleg.20.nu.18. 212

donatio causa dotis, vel contemplatione Matrimonij non insinuatur, nec ex causa ingratitudinis reuocatur, allegat. 20. num.19. 212

donatio iurispatronatus sine Episcopi consensu legitima prescriptione presumitur, alleg.71.nu.16. 537

† *donationem inter vivos comprehendit dispositio Concilij Trident.sess.25.de Regular.c.16.* 921.2.e

† *donatio, & renunciatio pari passu ambulant, & quod de vna dicitur in alia etiam procedit.* 921.2.e

† *donatio multi facta à consanguineo potius ratione sanguinis facta presumitur, quàm militiæ.alleg.116.nu.13.* 742

donatio licet sine consensu Episcopi possit fieri compatrono, non tamen filio compatroni sine illius consensu, alleg.71.nu.29. 537

donatio facta absque insinuatione vltra quingentos aureos in excessu solum vitiatur, & firma remanet in summa à iure permissa, alleg.93.nu.10. 642

donatio bonorum facta ab existente adhuc in seculo pretextu, & intuitu ingressus Religionis, stante Concilij Trid. dispositione sess.15.de Regular.c.16.an valida sit non obseruata illius forma? alleg.99.nu.16.& 17. 665

donationes facta ob solas quinque causas iure reuocari possunt, quod etiam ad alias similes ex identitate rationis extenditur, alleg.102.num.18. 677

donatio de terris, & ciuitatibus Imperij illicita & inualida est, tit.3.c.2.nu.69. 117

donatarum rerum immensitas in Sanctissimis Ecclesijs optima mensura est, ibid.nu.78. 118

donatio causa mortis quoad suum effectum & efficaciam accedit, & assimilatur vltimæ voluntati, alleg.114.nu.32. 738

donare potest Episcopus inter vivos etiam non modice, & in profanos vsus, ibid.nu.33. 739

donationes immodicas facere an liceat beneficiario in egritudine constituto, ibid.num.35.

¶ Dormiens *interfomniando si intra Ecclesiam aliquem occidat, quia furioso æquiparatur, Ecclesiam non pollut, & à pœna homicidij excusatur, alleg.28.num.13.* 249

¶ Dubius *in Fide quando dicatur hæreticus, alleg.40.nu.16.* 321

¶ Ducis *officium habet Episcopus vt rectum iter subditis ostendat, tit.1.cap.2.nu.17.* 8

¶ Ducatum *hominum suscipere non debet qui nescit homines bene viuendo præire, tit.2.glos.3.num.6.* 50

¶ Dubia *vel obscura in rescriptis solus Papa interpretatur, alleg.50.num.35.* 363

¶ Dos *in Ecclesiæ ædificatione quando requiratur, num.3.* 515

¶ Dotare *dicitur ad effectum consequendi iurispatronatus, qui Ecclesiam dotat, quando sine illa est fundata & constructa, alleg.70.num.9.* 533

dotare dicitur vt iurispatronatus acquirere possit dotem assignans, quæ sufficiat ad necessaria ministrorum, & ad luminaria, ibid.num.10.

dotans sufficienter, quod arbitrabitur Ordinarius, non acquirit iurispatronatus, ibid.num.11.

dotans vt acquirat iurispatronatus debet protestari coram Episcopo se dotis nomine dare ibid,nu.12.

dotans insufficienter, quamuis Episcopus consentiat, non fit patronus, ibid.num.13. Et vt acquiratur iurispatronatus ex dotatione de nouo facta debet constare dotem primam fuisse reductam de esse ad non esse, ibid.nu.14. Et ex dotis augmento non acquiritur iurispatronatus, ibid.nu.15.

¶ Duellum *facientes, campum dantes, & auxilium præstantes incidunt in excommunicationem Papalem, alleg.50 num.120.* 371

E

EBrietas *quibus signis cognoscatur ostenditur, titul.2.glos. 11.num.6.* 82

ebrietas nunquam præsumitur, nisi probetur per indicia, & coniecturas apparentes, alleg.28.nu.3. 249

ebrietas damnabile, & graue vitium, ibid.nu.10. De ebrietate, & quibus pœnis ebrij sint puniendi, ibid.nu.9.

ebrietatis tempore cognoscens solitum esse hominem occidere, si occidat non erit immunis à pœna, ibid.nu.6.

ebrius occidendo tum Ecclesiam nõ pollut quando vere ebrius est, & ebrietatis furore extra se positus, ibid.nu.7.

¶ Ecclesiæ *Claues Petro tradite, & per eum Ecclesiæ datæ fuerunt, titul.3.cap.2.num.2.* 107

ecclesiæ vnitas sub vno Summo Pastore ostenditur, ibid.nu.6. 108

ecclesia Romana omnium aliarum, omniumque fidelium mater est, & magistra, ibid. num.14. 109

ecclesia cum læditur vincit, & magis incipit esse vberrima cum ad finem seculi erit producta, ibid.num.73. 118

ecclesijs quod donatur, Deo redditur, à quo omne bonum, & donum optimum prouenire Apostolus docet, ibid. num.79. 118

ecclesiæ est locus idoneus pro consecratione Episcoporum, nisi consuetudo aliud haberet, alleg.1.nu.44. 150

ecclesiæ non sufficit inseruire bis, vel ter ad effectum vt clericus gaudeat fori priuilegio, sed requiritur perseuerantia saltem pro maiori parte temporis, alleg.12.nu.14. 181

ecclesia Cathedralis, vel loci dignior est locus congruus ad conferendos sacros Ordines, alleg.14.num.12. 189

ecclesia sine Episcopi consensu ædificari non potest, allegat.26. num.1. 235

ecclesia siue Monasterium mutari non potest de vno in alium locum sine licentia Papæ diœcesani, alleg.26.nu.8. 236

ecclesia interdicti tempore consecrari non potest, allegat. 27. num. 4. 241

ecclesia consecrata non præsumitur, nisi probetur, allegat.27. num. 5. 241

ecclesia si dubitatur an sit consecrata, est in dubio consecranda, alleg.27.num.9. 241

ecclesia semel consecrata, amplius consecrari non debet, alleg. 27.num.12. 241

ecclesia si corruat in totum quoad tectum, & parietes, aut in maiori parte, itaut oporteat eos nouiter reficere, consecrationem amittit, alleg.27.num.13. 242

ecclesia si insimul & in totum destruatur, vt ex eadem materia postea readificetur, iterum est consecranda, alleg.27. num.15. 242

ecclesia tectum si corruat illæsis remanentibus parietibus, vel in totum, vel pro maiori parte, non est ipsa consecranda, num. 17. ibid.

ecclesia consecratio ad quæ respiciat, num.18. 242

ecclesia si non simul, & in totum, sed paulatim, seu per partes destruitur, pars habita per modum accessorij consecrata habebitur, alleg.27.num.19. 242

ecclesia consecrata reconciliari potest nisi per proprium Episcopum, seu alium de ipsius licentia. alleg.28.nu.55. 256

ecclesia non consecrata, sed tantum benedicta reconciliari potest per quemcunque simplicem Sacerdotem per solam aquæ benedictæ aspersionem, alleg.28.nu.57. 256

† *ecclesias omnes, & Parochias, monasteria, & hospitalia, ac*

omnia loca pia ſub ſua poteſtate, & regimine continere debet Epiſcopus, par. 2. in compendio nn. 46.

† eccleſię nomine quæ veniant. 844. 2. c

eccleſia ſeu Altare an polluatur ſi per Epiſcopum excommunicatum conſecrata, ſeu benedicta ipſa Eccleſia ſit? alleg. 27. num. 28. 243

eccleſia an polluta conferri debeat per homicidium caſuale voluntum in ſua cauſa, quia aliquis dabat operam rei illicitæ? alleg. 28. nnm. 15. 250

eccleſia non polluitur ex homicidio ſequuto ex defenſione proximi ſeruato moderamine inculpatæ tutelæ, alleg. 28. nn. 16. 250

eccleſia in rei veritate non fadatur, nec polluitur, allegat. 28. num. 20. 251

eccleſia quare polluta dicatur, alleg. 28. num. 21. 251

eccleſia nomine in hoc propoſito intelligitur illa, quæ conſecrata eſt, vel ſpecialiter benedicta, alleg. 28. nn. 22. 251

eccleſia non polluitur ex vulnere letbali extra illam accepto, quamuis intra illam mors contingat, ſecus è contrario, alleg. 28. num. 23. 251

eccleſia non polluitur ex eo, quod intra illam vulnus infligatur, ſi ſanguis extra effundatur propter receſſum repentinum, alleg. 28. nn. 24. 251

eccleſia non polluitur ex occiſione hominis extra illam exiſtentis facta ab eo, qui erat intra eandem Eccleſiam, ſecus è converſo, alleg. 28. nn. 26. 252

eccleſia polluitur ex martyrio alicuius Sancti in ea commiſſo, quatenus iniuſtum conſideratur, & iniurioſum ipſum homicidium ex parte occidentis, alleg. 28. num. 29. 252

eccleſia polluitur propter voluntariam, & iniurioſam ſanguinis effuſionem intra eandem contingentem, alleg. 28. nnm. 30. 252

eccleſia non polluitur ex percuſſione leui, licet ſanguis copioſe effundatur, alleg. 28. nn. 36. 253

eccleſiam non pollut publicitas pollutionis, ſed potius polutam oſtendit, alleg. 28. nn. 40. 254

eccleſia ut polluatur propter ſanguinis effuſionem, ſanguis huiuſmodi debet eſſe hominis viui, & illius effuſio non debet eſſe modica, ſed copioſa, & debet eſſe publica, alleg. 28. nn. 31. 34. & 37. 253. & 254

eccleſia polluitur propter voluntariam humani ſeminis effuſionem intra illam contingentem, ſiue ſit hominis, ſiue mulieris, hæretici, aut infidelis, ſiue etiam per molliciem, aut ſodomiam, alleg. 28. nn. 42. 254

eccleſia ut polluatur effuſio ſeminis in ſomnijs non ſufficit, ibidem. num. 43. 254

eccleſiam pollut effuſio ſeminis ſi intra eandem contingat, licet non cadat in ipſa Eccleſia materiali, alleg. 28. num. 44. 254

eccleſia non polluitur ſi ſanguinis, aut ſeminis effuſio accedat ſupra tectum, vel infra Eccleſiam in aliqua caueroa, vel in aliqua cauera, aut cella, vel in choro, ſacriſtia, aut turri cymbalorum, alleg. 28. nn. 45. 254

eccleſiam an polluat coitus coniugalis? allegat. 28. à num. 46. 254

eccleſia ut polluatur ex ſeminis effuſione requiritur ut contingat in ſufficienti quantitate, alleg. 28. nn. 49. 255

eccleſia an à parte rei polluatur per occultam, & peccaminoſam ſeminis effuſionem, nn. 50. ibid.

eccleſia non polluitur quando actus luxurioſus ſit, ſi tamen actualis effuſio extra illam contingat, nn. 51. 255

eccleſia polluitur ſi intra illam ſepultus fuerit fidelis excommunicatus nominatim denuntiatus, aut notorius Clerici per cuſtor, alleg. 28. nn. 52. 256

eccleſia polluitur ſi intra eam infidelis, vel hæreticus ſepelitur, vel eorum infantes, alleg. 28. nn. 53. 256

eccleſia ſemper amat ſapientes, alleg. 46. nn. 2. 346

eccleſiam in Cathedralem ſolus Papa erigit, & conſtituit, eamque coniungit, ac alia ratione mutat, alleg. 50. nn. 5 361

eccleſias vetuſtate collapſas, quas ob earum & Parochianorum inopiam nequeunt reſtaurari, in matrices, vel alias viciniores abſque ſpeciali mandato Vicarius Epiſcopi transferre non poteſt, alleg. 54. num. 81. 442

eccleſia Parochialis vacat ipſo iure, ſi is, qui eam æſſequutus eſt, intra annum Sacerdotio non initietur, allegat. 57. num. 209. 485

eccleſia prima vacat per translationem Prælati ad aliam litteris tamen expeditis, & oſtenſis Capitulo, alleg. 58. nn. 211. 485

eccleſia Parochialis quæ dicatur? alleg. 53. nn. 66. 422

eccleſia Parochialis quomodo dignoſcatur alleg. 53. num. 67. 422

eccleſiam Parochialem obtinens poſt Concil. Trid. ſtudendi licentia, atque in abſentia ſtudiorum cauſa fructus percipiendi, non datur, alleg. 53. nn. 77. pag. 422. & alleg. 56. nnm. 30. 457

eccleſiam Parochialem habens, in qua, Vicarium perpetuum legitime inſtitui obtinuit, eo viuente, reſidere non tenetur, alleg. 53. nn. 79. 422

eccleſia Parochialis non bene ex eo colligitur, quod percipiat, vel non percipiat decimas, alleg. 57. nn. 162. 479

eccleſiarum Parochialium proviſio intra ſex menſes facienda eſt ab Epiſcopo, quando earum collatio ad illum ſpectat, intra quatuor vero menſes, quando ad Papam ſpectat, alleg. 58. nnm. 3. 489

eccleſiam commendans Papa ſimpliciter alicui in perpetuum, hoc eſt, ad vitam eius commendare videtur, alleg. 59. nn. 7. 491

eccleſia ſimpliciter commendata per Papam alicui, commendatarius ſic tunc non habet liberam poteſtatem ſtatuendi de eius fructibus, alleg. 59. nn. 8. ibid.

eccleſiam ad certum tempus commendatam per Papam non Epiſcopus conferre poteſt poſt elapſum tempus, allegat. 59. num. 9. 491

eccleſia Parochialis, quæ eſt vnita Canonicatui, concurſu non confertur, alleg. 60. nn. 26. 498

eccleſia Parochialis, cui vnitus eſt Canonicatus, aſſumit naturam, conſuetudines, & priuilegia illius, alleg. 60. num. 27. 498

eccleſia Parochialis quando eſt ſubiecta Monaſterio, vel annexa, aut de eius menſa, concurſu non confertur, alleg. 60. numer. 31. 499

eccleſia Parochiali, quam quis acquirit per regreſſum, non eſt neceſſarium examen per concurſum, ſi eam iam poſſedit, alleg. 60. num. 35. 499

eccleſia Parochialis litigioſa concurſu non confertur, alleg. 60. num. 37. 499

eccleſia Parochialis, quando eſſet exigui reditus, aut nullus eſſet, qui velit examinari, vel ob diſſidia, aut grauiores rixas, abſque concurſu conferri poteſt, nn. 38. ibid.

eccleſiam, quæ minatur ruinam, ſi populus reſtaurare nolit, eo debet penitus dirui, alleg. 64. nn. 13. 516

eccleſiæ vetuſtate collapſæ quando reparari nequeunt, funt in totum deſtruendæ, alleg. 64. nn. 19. 516

† eccleſia tanquam corpus fictum ſine anima confeſſionem per ſe ipſam facere non poteſt. alleg. 125. nn. 1. 765

† eccleſiæ inferiores Epiſcopis & alijs viſitantibus moderatas procurationes ſolvere tenentur iuxta modum & qualitatem iure præfinitam. 900. 2. 4

† eccleſia dum vacat vtpote carens legitimo defenſore in re agere

agere prohibetur alleg.132.nu.2. 795
†ecclesia quasi vacare dicitur ad hoc vt contra illam præscripta non currat, quando licet Prælatum habeat, is tamen quoad res illius vt oportet tuendas inutilis est, num.3. ibid.
†ecclesiam ab initio liberam non potest Episcopus subijcere iuripatronatus alicuius. 895.1.e
†ecclesia, ad cuius fauorem emanauit defuncti voluntas, quãdo negligens est, poterit Episcopus in alio loco seu alio modo testatoris exequi voluntatem. 910.1.4
†ecclesia & Episcopo quando coniunctim relinquitur diuisio, quomodo inter eos facienda sit. alleg.116.nu.22. 743
†ecclesia est corpus mixtum, cuius caput est Episcopus, num. 21. ibid.
†ecclesiæ nomine potest quis venire contra propriam factum. alleg.115.num.2. 740
ecclesiam simplicem in Curatam, & Parochialem an ex causa possit erigere Episcopus, alleg.68.nu.9. 527
ecclesia Militum S.Ioannis Hierosolymitani, quibus cura animarum incumbit, in concernentibus ipsam curam, Ordinario sunt subiecta, alleg.74.nu.26. 568
ecclesiæ appellatione quando comprehendantur loca pia, alleg. 75.num.37. 574
ecclesiarum res minori spatio, quàm quadraginta annorum, præscribi non possunt, alleg.75.nu.55. 577
ecclesiæ omnes, & loca diœcesis Episcopi iurisdictioni, curæ, & spirituali eius potestati subijciuntur, alleg.80.nu.2. 596
ecclesia exempta, quæ habet capellas, vel populum non exemptum, tenetur Episcopo ad Canonicam portionem, nisi populus pleno iure subiectus esset Ecclesiæ exemptæ, allegat. 86. num. 14. 616
ecclesiarum res vltra triennium locari, aut alienari non possunt, alleg.95.nu.3. 641
ecclesiæ res inconsulto Romano Pontifice in emphyteusim dari possunt in casibus à iure permissis, & de bonis solutis ab antiquo dari in emphyteusim, & cum euidenti Ecclesiæ vtilitate, alleg.95.nu.22. 644
ecclesiarum res ex causa maioris vtilitatis alienari possunt, alleg.95.num.24. 644
ecclesiæ res solitæ concedi in emphyteusim cum beneplacito Apostolico semel impetrato, si ad Ecclesiam reuertantur possunt iterum emphyteuticari absque solemnitate requisita in alienatione rerum ecclesiasticarum, alleg.95.nu.29. 644
ecclesiæ res semel alienabilis si cessauit prima causa concessionis, iterum alienari non potest, alleg.95.nu.33. 645
ecclesiæ vtilitas euidens tempore vltimæ concessionis debet adesse in noua concessione rei emphyteuticæ, & non sufficit adesse in antiqua, alleg.95.nu.34. 645
ecclesiæ res, quæ seruando seruari non potest, inconsulto Romano Pontifice alienari permittitur, alleg.35.nu.37. 645
ecclesiæ res, quæ seruando seruari non potest, dicitur mobilis, quæ non durat triennio, vel vsu consumitur, & non fructificat alleg.95.num.38. 645
ecclesiæ res immobilis parua cum consensu Episcopi absque solemnitatibus alienari potest, alleg.95.nu.50. 646
ecclesiarum res non solum acquisitæ, sed etiam acquirendæ, non possunt absque solemnitatibus alienari, allegat.95.num.54. 647
Ecclesiarum res sine solemnitatibus alienari possunt, quando summa alienandi necessitas instaret, & Papa de facili adiri non posset, alleg.95.num.54. 647
ecclesiarum bona restitutioni subiecta, absque solemnitatibus restitui possunt, allegat.95.nu.61. 648
ecclesiæ res, quibus casibus inconsulto Romano Pontifice, alienari non possunt, alleg.95.num.65. 648
ecclesiæ vniuersalem potestatem, summamque auctoritatem Dominus noster in sancto Petro Apostolorum Principe collocauit tit.1.cap.1.num.5. pag.2
ecclesiæ gubernacula propter periculum peccati timens suscipere, refugiens sui tantummodo habet considerationem, & non quod in commune omnibus expedit, tit.2. glos.3. num. 27. 49
ecclesiæ custodia, vide Custodia Ecclesiæ.
¶ Ecclesiasticis personis ne quidpiam vendatur prohibentes, incidunt in excommunicationem Papalem, alleg.50. num. 93. 369
ecclesiasticam libertatem violantes incidunt in excommunicationem Papalem, ibid.nu.106. 370
ecclesiasticus, qui alium ecclesiasticum ad forum laicale trahit, incidit in excommunicationem Papalem, ibid.nu.115. 371
ecclesiastica bona per vim, vel suppositas personas in proprios vsus conuertentes incidunt in excommunicationem Papalem, ibid.num.130. 372
ecclesiasticorum bona in quatuor partes olim diuisa fuerunt, scilicet vna Episcopo, secunda clericis, tertia pauperibus, quarta fabricæ Ecclesiæ, alleg.114.nu.3. 734
¶ Egnatius Mecennius vxorem interfecit, eo quod vinum bibisset è dolio, & à Romulo cadis absolutus fuit, titul.2. glos.11.num.11. 83
¶ Edictum est de substantia atque de forma in concursu Parochialium, alleg.60.nu.43. 499
edictum debet apponi ab Ordinario loci, vbi existit beneficium, & ibid.examen est peragendum, etiamsi ab Ordinario alterius diœcesis sit conferendum, ibid.nu.44.
edictum debet remanere affixum, ad valuas Ecclesiæ per spatium decem dierum, quod per aliud simile potest prorogari, non vltra, ibid.num.45.
edicti termino elapso nullus est admittendus, quod limitatur certis in casibus, ibid.num.46. 500
edicti transacto termino omnes, qui descripti fuerint ab examinatoribus in synodo diœcesana deputatis examinari debent, ibid.num.47.
editorum affixio in vacatione Parochialis Ecclesiæ iurispatronatus ecclesiastici adeo est substantialis, vt institutio facta sine eo ipso iure annulletur, alleg.72.nu.123. 552
†edictum per totam prouinciam potest mittere Archiepiscopus in casibus ad suam iurisdictionem pertinentibus, part.1. tit.4.num.38.
¶ Electus è religione ob delicta, Ordine & habitu exutus ab Episcopo originis est ordinandus, dummodo habilis sit, alleg. 40.num.21. 322
¶ Electio Papæ licet olim fieri non posset à solis Cardinalibus, sed adhibere oporteret Clericos Cardinales, & totus Cleri, & populi consensum, postea tota ad solum Cardinalium Collegium redacta fuit, tit.1.c.3.nu.12. 12
electio Papæ ad solos Cardinales spectat, non vero ad Concilium generale, si tempore quo fuerit congregatum, Apostolica Sedes vacauerit, tit.1.cap.3.num.13. 12
electiones Episcoporum primis Ecclesiæ temporibus totius Cleri, & populi auctoritate fiebant, tit.1.cap.3.nu.4. 11
electiones Episcoporum aliquando Clero, & populo dabantur, vt tam hi, quàm illi Episcopum nominarent, & eligerent aliquando vero, vt Clerus eligeret, populus vero consentiret, tit.1.cap.3.nu.5.
electionis canonicæ consuetudo solum in Germania obseruatur, tit.1.cap.3.num.28. 14
electionem Episcoporum ad populum iure diuino pertinere falsò contendunt huius tempestatis hæretici, titul.1.cap.3. num. 35. 15
electionis confirmationem an petens amicus sit mandato, electum

lium à pœna excuſet,tit.1.c.4.nu.4. 18

electionis Epiſcoporum confirmatio iuxta formam iuris iam ab aula receſſit,tit.1.cap.4.nu.6. 18

electus Epiſcopus intra tres menſes poſt conſenſum electioni de ſe celebratæ præfixum,confirmationem electionis ipſius petere debet,tit.1.c.4.nu.1. 17

electus ſi intra tres menſes confirmationem non petat,ius quod ex electione acquirit,amittit,tit.1.c.4.nu.3.pag.17. & alleg.57.num.213. 485

electus à ſuperiore,cui ſubijcitur, an ab eo, vel à Sede Apoſtol. iure communi antiquo confirmationem petere debeat.tit.1. cap.4.num.5. 17

† *electio pauperum inter quos quantitas diſtribuenda eſt, ſi alicui committatur an elapſo anno rum negligentia electoris ad Epiſcopum devoluatur electio.* 908.1.b

† *electioni de ſe facta in ſummum Pont.à pancioribus quam duobus Cardinalium partibus aſſentientes, vel recipientes excommunicationem nemini reſeruatam incurrunt.* 864.2.d

† *electio reputatur ſecreta & canonica ſi electi fuerint à ſuperioribus aliqui, qui vota omnium obuantium recipiant.* 923.2.b.

† *electio officialium, qui adminiſtraturi ſunt monaſteriorum bona ad monaſterij ſpectat ſuperiores.* 924.1.b

† *electum in Epiſcopum Archiepiſcopus confirmat.par.1.tit.4 num.3.*

† *electo confirmato in Epiſcopum Archiepiſcopus Metropolitanus in conſecratione interuenire debebat, vel eam committere.nu.5.* ibid.

† *electione non celebrata intra tres menſes iuſto tamen impedimento ceſſante ab ijs,qui eligere debuerunt,eligendi poteſtate ea vice carebant, & deuolnebatur ad Archiepſc.ſuperiorem proximum.par.1.tit.4.nu.4.*

† *electio ſeu iudicium Epiſcopi in concurſu quando eſſet irrationabile datur appellatio ad effectum deuolutiuum non vero ſuſpenſiuum.* 889.2.d

† *electione facta per Epiſcopum in concurſu Parochialis eſt interpretatio ad eius fauorem faciendæ, quod omnia conſideranerit, & magis idoneum arbitrioſuo eligerit,* 889.1.e

† *eligentes per ſchedulam aliquo petenti ſigno ſignatam faciunt electionem non ſecretam,& peccant mortaliter.* 923.2.c

eligendi Epiſcopos poteſtas laicis conceſſa,vel permiſſa, quoad populos,& ſeculares Principes abrogata reperitur,tit.c.3. num.9. 12

eligendi Epiſcopos abrogata laicis poteſtate, illa penes omnes Clericos, & Religioſos remanſit, & in ea poſtea Clerici à Religioſis ſunt ſeparati,tit.1.c.3.nu.10. 12

eligendi Epiſcopos poteſtas ad ſolum Collegium in Collegiatis, & ad ſolum Capitulum in Cathedralibus redacta fuit,tit.1. cap.3.num.11. 13

eligendi Epiſcopum poteſtas non omnibus Clericis Cathedralium,ſed ſolum earum Canonicis,ſeu Capitulo facta eſt, tit. 1.cap.3.nu.16. 13

eligendi ſeu nominandi ius ſuper Cathedralibus competens Imperatoribus, Regibus, & alijs Principibus in generalibus derogationibus non continetur,tit.1.cap.3.nu.31. 15

eligentes in Senatorem, aut Gubernatorem Vrbis Romæ Imperatorem, Regem, Principem, Ducem, Marchionem, aut fratrem,vel eorum filium, aut alium potentia & dignitate inſignem incidunt in excommunicationem Papalem,alleg. 50.num.91. 368

electus, ſeu præſentatus ad aliquod beneficium acquirit tantum ius ad rem,alleg.57.num.197. 483

electus ſi intra menſem à tempore electionis ei præſentatæ ſibi ei non conſenſerit vacat Prælatura,ibid.nu.212. 485

electus vel præſentatus ſi ante confirmationem per ſe, vel per alium adminiſtrauerit eo ipſo priuatur iure ſibi quæſito, & beneficium vacat,vt prius ibid.nu.214. 485

electio conſultorum Theologorum, & in vtroque iure Doctorum,Promotoris,& Notarij, ſine ſecretarij Synodi imprimis eſt facienda,alleg.93.nu.14. 635

electio per Reſpubl. Luſitanam de Alphonſo Primo in ſuum Regem, velut in publicis comitijs legitime congregata, potuit fieri abſque auctoritate Summi Pont.titul.3.capit.2. num.60. 116

¶ Eleemoſyna ſeu ſtipendium poteſt accipi pro celebratione Miſſæ,pactoque exigi ſine labe ſimoniæ,alleg.24.nu.2.219

eleemoſyna taxatio pro ſacrificio Miſſæ eſt iuſta, quæ in qualibet regione communi conſuetudine recepta, & approbata eſt,ibid.num.3.

eleemoſynæ vt fiant poteſt Epiſcopus ſubditos compellere, alleg.82.num.2. 600

eleemoſynæ vt pauperibus erogentur poſſunt diuites ab Eccleſia cogi,ibid.nu.4.

eleemoſynæ inter pauperes diſtribuendæ prius debent dari illis,qui ſunt de ſanguine,& diſtribuendæ inter pauperiores, & nobiles,& vm omnes concedenda non ſunt, allegat.83. nu.17.18.& 19. 606

† *eleemoſynas per nouitios factas non comprehendit diſpoſitio Concilij ſeſſ.25.de Regular.cap.16.* 922.1.c.

eleemoſynas ſponte datas in pios vſus conuertendas accipientes non comprehenduntur decreto Concilij Trid.ſeſſ.21.de reform.cap.9.alleg.109.nu.5. 716

eleemoſynas per loca quæritandi licentias concedere ſpectat ad locorum Ordinarios,ibid.nu.9. 717

eleemoſynæ petendi licentiam poteſt dare Epiſcopus pro vſu alicuius pij loci,vel operis,& ibi aſſignantur qualitates,quas debent habere earum collectores,ibid.nu.11. 717

eleemoſynas cultuſus Sancti nomine petentes in regno Portugaliæ, Caſtellæ, & Gallia non permittuntur à Regijs Magiſtratibus,niſi Regias litteras oſtendant,ibid.nu.13. 717

¶ Emendatus *præſumitur, qui crimen commiſit occulte, & confeſſus eſt Sacerdoti cum ſatisfactione, alleg.43.num. 22.* 338

emendatus quando præſumatur criminoſus,ibid.nu.23.

¶ Emphyteuſis *conceſſa in quartam, vel quintam generationem quoad tertiam permiſſam valida eſt, alleg.95.num.9.* 642

emphyteuſis perpetua bonorum Eccleſiæ concedi poteſt de rebus incultis parum vtilibus Eccleſiæ,ibid.nu.26. 644

emphyteuſis fieri non poteſt de manſo, ſeu paſſalibus Eccleſiæ, nec præſcriptio, aut præſcriptus titulus admittitur, ibid. num.28.

¶ S.Ephrem *furorem ſimulauit,ne fieret Epiſcopus, titulo 2. gloſ.1.num.17.* 43

¶ Epiſcopalia *in locis exemptis Epiſcopus, nec exigit, nec percipit,alleg.86.nu.12.* 616

¶ Epiſcopalis *dignitas,eiuſque iuriſdictio vt Ordinaria,& ex officio conſiderata ſaltem in generali eſt inſtituta à Chriſto Domino,titul.1.cap.1.num.24.pag.4.& part.2.alleg.1. num.23.* 148

epiſcopalis Monarchia in Eccleſia per Dominum inſtituta, vt eam regeret, non poteſt tota ipſa Eccleſia ipſum regiminis modum mutare,tit.1.cap.1.num.25. 5

epiſcopalis iuriſdictio, ſicut etiam munus ipſum Epiſcopale ſi ſumatur in particulari,non eſt de iure diuino, nec ab eo habet certos iuriſdictionis gradus, qui augeri, vel minui nequeant.tit.1.cap.1.nu.26. 5

epiſcopali nullus Ordo maior,vel æqualis reperitur,titul.1.c.6. num.4. 25

epiſcopalis ſublimitas nullis poteſt comparationibus æquari, tit.2.

tit.2.glos.1.num.1. 40
episcopalis officij onus est pelagus laborum, & abyss us errumnarum, tit.2.glos.2.nu.16. 47
episcopalis administrationis finis est populos commissos doctrina, & exemplo ad Deum dirigere, tit.2.glos.3.nu.17. 52
episcopalis auctoritas in Regulares versatur circa Confessiones audiendas, alleg.105.num.29. 696
episcopalis dignitas non venit sub amplissimis verbis quorumcunque beneficiorum in odiosis, alleg.1.nu.17. 147
episcopalis dignitas ius patriæ potestatis solvit ibid. num.20. 148
episcopalis Ordinis collatio ante Sacerdotium valida est, ibid. num.38. 150
episcopalis status est perfectior statu religionis, alleg.53.nu.29 416
¶ Episcopatus dignitatem qui adipisci vult debet prius cogitare, quæ facultates suppetant, & difficultates officiant, titul.2.glos.1.num.6. 41
episcopatu ipso nulla maior dignitas est in Ecclesia, & ideo summus Pontifex hoc nomine non de dignatur, cum aliquando vel Vrbis Romæ, vel Catholicæ Ecclesiæ Episcopum se ipsum appellet.par.1.tit.1.cap.2.num.11.
episcopatuum divisio qualiter à Divo Petro facta fuerit, tit.1. cap.7.numer.1.
episcopatum renuere non debet, qui potest prodesse, tit.2.glo.2. num.26.
episcopatus appetentes ratione honorum & sufficientiæ bonorum, illicite faciunt ibid.num.8.
episcopatum optans non propter officij dignitatem, sed propter annexum laborem, bonum opus desiderat, ibid.nu.9.
episcopatus est onus animarum infirmarum, titul.2.glos.2. num. 15.
episcopatus officio nihil est damnabilius apud Deum si perfunctorie agatur, & si vt decet nihil periculosius, ibid.nu.18.
episcopatus renunciatio dupliciter potest fieri, vel renuntiando loco, vel loco simul & dignitati, alleg 113.nu.1. 732
episcopatus renunciatio ex quibus causis fieri debeat, alleg.113 num.2. 732
episcopatus potest renuntiari per procuratorem, nu.4. 733
episcopatus culmen est omnium dignitatum, allegat.1.num.4. pag.146.& nu.12. 146
episcopatus dignitas est, alleg.1.nu.11. 147
episcopatus est ordo à Sacerdotio distinctus, alleg.1.num. 18. 147
episcopatus est de se, & seiunctim Sacramentum, alleg.1.numer.19. 148
episcopatus an sit de iure Diuino, alleg.50.nu.177. 378
episcopatus dignitate qui præfulgere cupit debet alicuius Academiæ & Gymnasij publici suffragio & auctoritate Magister, aut Doctor, vel Licentiatus in Sacra Theologia, aut iure Canonico creari, alleg.1.nu.24. 148
episcopatu insignitus in Sacro Ordine antea saltem sex mensium spatio constitutus esse debet de iure Conc.Trid.alleg.1. num.36. 149
episcopatus ante promotionem per Bullam Gregorij XIV. debet promouendus in omnibus Sacris Ordinibus esse constitutus, alleg.1.nu.37. 149
¶ Episcoporum institutio, vt successio perpetua, in Ecclesia à Christo Domino instituta fuit, tit.1.c.1.nu.6. 2
episcopi an sint de iure Diuino instituti tit.1.c.1.nu.8. 2
episcopi aliam habent potestatem Ordinis, alteram iurisdictionis, titul.1.cap.1.num.9. 3
episcopus consecratus cognoscit de illis, quæ pertinent ad dignitatem Episcopalem, de alijs vero, quæ ad simplicem iurisdictionem spectant, cognoscit electus, & confirmatus, licet nondum consecratus, tit.1.c.1.num.12. 3
episcopus cum eligitur & confirmatur à Romano Pontifice, vel ab alio auctoritate ipsius, electio, & confirmatio non est veluti conditio sine qua Episcopus iurisdictionem à Deo non acciperet, sed est id per quod Romanus Pontifex dat ei iurisdictionem in ea prouincia, cui præficit, titul.1.cap.1.numer.22. 4
episcopi vbi probetur quòd successerint Apostolicis, ostenditur, tit.1.c.1.num.29. 5
episcopi improprie, videlicet, per quandam similitudinem, & proportionem dicuntur Apostolis succedere, titul.1.capit.1. num.32. 6
episcopi Apostolis succedere dicuntur respectu Ordinis sacri Episcopalis, p.1.titulo 1.c.1.num.34.
episcopus apud Ethnicos veteres fuit nomen Magistratus, cuius erat panis, & caterarum rerum ad cibum & victum pertinentium curam habere; parte 1.titulo 1.c.2.nu.1.
episcopus Græce dictus est, qui latine dicitur speculator, vel superintendens, eo quòd illius præcipuum munus sit gregis sibi commissi mores, & vitam explorare, & inspicere, par.1. tit.1.c...nu.2.
episcopum quem esse oporteat ostenditur à Christo Domino in Euangelio, item ab Apostolo multis in locis, p.2. tit.2.c.2. num.19.& 20.
episcopum custodem, mediatorem Dei, & hominum esse dicit Beatus Clemens Petri successor, parte 1. titul. 1. capit. 2. num.21.
episcopum virum diuinum, ac diuino numine afflatum dicit Dionysius Areopagita, p.1.tit.1.c.2.nu.22.
episcopum esse dicit Ignatius qui omni principatui, & potestati supereminet, & quod homini licet, imitator Christi veri Dei, princeps Sacerdotum, imaginem Dei referens, part.1. tit.1. cap.2.
episcopus quot nominibus significetur Nazianzenus, & Sanctus Basilius ostendunt, p.1.tit.1.c.2.nu.25.
episcopi dignitas, potestas, & iurisdictio ex institutione diuina Presbyteratum supereminet, p.1.tit.1.c.2.nu.26.
episcopis quos crearunt Apostoli vita functis totum ius eligendi, & creandi Episcopos ad Romanum Pontificem pertinuit, tanquam ad Successorem Petri, parte 1.titul.1.c.3. num.2.
episcopi sibi eligere, vel nominare successores non possunt, nisi quatenus ex concessione Pontificis eis fuerit specialiter permissum, p.1.tit.1.c.3.nu.39.& 40.
episcopus confirmatus, quamuis nondum consecratus, quæ agere possit, par.1.tit.1.cap.4.nu.7.
episcopus si velit ea, quæ sunt iurisdictionis exercere, debet obtinere litteras Apostolicas, sine quibus nec admitti & recipi tanquam Episcopus, nec possessionem Ecclesiæ sibi collatæ consequi potest, p.1.tit.1.c.4.nu.9.
episcopi quomodo eligantur & confirmentur, qui ad liberam Papæ dispositionem spectant, p.1.tit.1.cap.5.nu.3.
episcopi pedes quare calceantur, & interioribus quibusdam tunicis induantur, p.1.tit...cap.5.nu.8.
episcopus post consecrationem collocatur in editioi supra omnes loco, vt ita cunctos respiciat, et cunctorum oculi in eum respiciant, p.1.tit.1.cap.5.nu.21.
episcopi non in villis, & castellis aut municipijs, sed in maioribus populis & frequentioribus ciuitatibus sunt præficiendi, p.1.tit.1.cap.7.num.7.
episcoporum omnium iurisdictio licet sit à Christo Domino instituta, est tamen à Romano Pontifice tanquam eius Vicario in eos derivata, p.1.tit.1.c.1.nu.20.
episcoporum ad electionem Canonici, qui in pupillari ætate existunt, vocandi non sunt p.1.tit.1.cap.3.nu.19.

episcoporum electio, vide Electio Episcoporum.
episcopus ambiens Episcopatum eo fine vt possit suis cognatis & familiaribus prodere, graviter peccat, quod intellige vt ibi. p. 1. tit. 2. glos. 1. nu. 10.
episcopi munus non tam honor est, quam onus, p. 1. tit. 2. glos. 2. num. 1.
episcopus ministerio & labori inservire debet, ibid. nu. 4.
episcopi non ad propria commoda, sed ad labores & solicitudines pro Dei gloria vocati sunt, ibid. nu. 6.
episcopus nemo sapiens lato creatur animo, ibid. nu. 14.
episcopus non solum mortifero vitio, sed illius suspicione prorsus carere debet, p. 1. tit. 2. glos. 3. nu. 1.
episcopi est non solum turpia evitare sed etiam virtutis suæ præstantia multitudinem erudire, ibid. nu. 2.
episcopus debet ad exemplum vivendi pertrahi, ibid. nu. 15.
episcopi sunt astra Cæli, quorum vita inter peccata hominum quasi inter noctis tenebras lucet, ibid. nu. 28.
episcopi nec fulgidis, nec sordidis vestibus se ornare debent, sed inter utrumque medium quoddam est capiendum, part. 1. titul. 2. glos. 7. nu. 5.
episcopi suppellex qualis esse debeat, ibid. nu. 9.
episcopus debet esse tanta eruditionis vt omnes motus, & gressus eius, & universa opera eius sint notabilia, part. 2. titul. 2 glos. 6. num. 3.
episcopus aduersitates, & tribulationes perpeti debet, ibid. num. 24.
episcopi, & omnes Clerici perversam habendi voluntatem & amorem fugere, & execrari debent, part. 1. titul. 2. glos. 15. num. 2. 90
episcopi domus debet esse communis fidelium hospitium, part. 1. titul. 2. glos. 9. num. 1.
episcopi domus adhoc est instituta, vt omnes in hospitalitate recipiat, ibid. num. 8.
episcopus largam debet habere manum necessitatem patientibus succurrendo, ibid. num. 7.
episcopus hospitalitatem exercens, & eleemosynam faciens non sua, sed aliena elargitur, ibid. nu. 12. & 13.
episcopus debet esse sicut Melchisedech sine patre, & sine matre, & sine genealogia, ibid. nu. 17.
episcopus cessante fraude, & præsumpta consanguineorum affectione, potest bona Ecclesiæ solita dari in emphyteusim potius in consanguineos, quam in extraneos alienare, & modicas facere donationes, vt eis subveniat, ibidem nu. 34.
episcopus omnium sacrarum interpretationum, atque factorum scientia debet esse præditus, p. 1. tit. 2. glos. 10. nu. 3.
episcopus est veritatis lumen, vt lucis suæ radijs ignorantiæ tenebras ab hominibus pellat, ibid. nu. 6.
episcopi præsentia veluti spiritualis quidam sol tenebras flagitiorum, & perditorum hominum virtutis suæ fulgore depellit, ibid. num. 22.
episcopum non sufficit mittere probos viros ad illustrandas parochias, sed oportet & ipsum ire, ibid. nu. 24.
episcopus primus fuit S. Iacobus in Hierosolymitana Ecclesia constitutus, p. 1. titul. 3. cap. 1. nu. 10.
episcopi vbi se subscribunt nomine provinciæ, quam sustinent, nationis, & provinciæ attenditur dignitas, & nobilitas, p. 1. titul. 3. cap. 8. num. 64.
episcopi frequentius in Concilijs sedent secundum antiquitatem consecrationis vnuscuiusque, ibid. num. 65.
episcopi secundum suæ consecrationis antiquitatem subscripserunt & sederunt in Conc. Trid. ibid. num. 66.
Episcopus ordinatus est minister ordinarius Sacr. Confirmationis etiamsi excommunicatus, hæreticus, vel degradatus, & non confirmatus sit, p. 2. alleg. 30. nu. 1. 2. & 3.
episcopi proprij accedente licentia, & consensu potest alienus non suo subdito Ordines conferre, allegation. 7. nu. 2. 166
episcopus non potest delegare simplici Sacerdoti licentiam reconciliandi ecclesias consecratas etiamsi in contrarium sit consuetudo, alleg. 28. num. 56. 256
episcopus an ex iusta causa concedere possit, vt in Ecclesia polluta ante reconciliationem celebretur, vbi reconciliatio haberi non potest per eundem Episcopum, qua longe abest, & venire non potest, allegat. 28. num. 61. & 62. pag. 257
episcopus non potest consecrari Dominica die promotus ex dispensatione Papæ ad Sacerdotium eadem die, alleg. 1. nu. 46. pag. 150
episcopus originis est Episcopus loci in cuius diœcesi natus est is, qui ordinandus est, alleg. 4. num. 2. 157
episcopi subditus quis non efficitur ratione collationis, seu iuris beneficij, non habita illius possessione, alleg. 4. nu. 55. 161
episcopus an possit dispensare cum promoto per saltum, quando legitime prætermissum Ordinem recipit, vt ministret in susceptis, & ad Superiores ascendat, allegat. 47. num. 11. pag. 348
episcopus suspensus à Pontificalibus celebrare non potest Missam cum Mitra, & Baculo, alleg. 6. nu. 7. 169
episcopi consensus non sufficit in erigendis Regularium Monasterijs, nisi etiam Summi Pontificis auctoritas accedat, allegat. 26. num. 4. 236
episcopus, eiusve ministri nihil recipere debent pro dimissoriis ad Ordines recipiendos, alleg. 7. num. 26. 168
episcopo adiutorem nemo dat nisi Papa, allegat. 50. num. 8. pag. 362
episcoporum maiores causas solus Papa dirimit, & cognoscit, alleg. 50. num. 10. 362
episcopum Papa è gradu dignitatis eijcit & deponit, ac restituit, alleg. 50. num. 11. 362
episcoporum renunciationes solus admittit Papa, allegat. 50. num. 12. 362
episcopi & locorum Ordinarij litteras processus Bullæ in Cœna Domini semel in anno solemniter publicare tenentur, alleg. 50. num. 81. 367
episcopus aut patronus tam ecclesiasticus, quam laicus, qui à collatione suspensus beneficium contulerint, aut ad id præsentaverint, in excommunicationem Papalem incidunt, alleg. 50. num. 147. 374
episcopi, & quicunque in Ecclesia Primates à casibus, & excommunicationibus, quas Summus Pontifex sibi reservavit, absolvere non possunt, alleg. 50. nu. 175. 378
episcopi post Deum Sedi Apostolicæ Episcopatum acceptum referunt, alleg. 50. nu. 176. 378
episcopi omnes quorum casuum absolutionem sibi reservare possunt, alleg. 50. nu. 185. 379
episcopi de blasphemijs, quæ hæreticales non sunt cognoscunt, & puniunt, alleg. 51. nu. 93. 396
episcopus potest vices suas delegare absolvendi à casibus reservatis, alleg. 52. nu. 4. 408
episcopus concedens alicui omnem suam auctoritatem ad audiendas confessiones, non videtur ideo concedere casus sibi reservatos, alleg. 52. nu. 6. 408
episcopi vltra tres menses singulis annis quando possint à suis Ecclesijs abesse, alleg. 53. nu. 5. 413
episcopi à lege residendi Summi Pontificis consensus solus possunt, alleg. 53. nu. 11. 414
episcopi Angelis præcellunt quatenus Ecclesiam regere scientia diuinitus communicata datum est, alleg. 1. nu. 5. 146
episcopi per suas diœceses liberam habent potestatem, & tribunal Ordinarium, alleg. 1. nu. 5. 3.16

episcopi in suis diœcesibus omnia possunt, quæ potest Summus Pontifex in vniuerso Orbe, exceptis specialiter reseruatis, allegat. 1. num. 6. 146

episcopi appellantur nonnunquam Præsules, interdum Antistites, & aliquando Summi Sacerdotes, allegat. 1. num. 10. pag. 146 146

episcopus dicitur à verbo græco, Episcopein, & significat eum, qui speculatur & inspicit, allegat. 1. nu. 15. 147

episcopus ante 30. annum consecratus, non sit irregularis, allegat. 1. num. 29. 149

episcopus ex legitimo matrimonio natus esse debet, allegat. 1. num. 32. 149

episcopus vere & proprie est minister Ordinis Sacramenti, allegat. 2. num. 1. 153

episcopus non potest eadem die consecrari, promotus ex dispensatione Papæ ad Sacerdotium die Dominica, allegation. 1. num. 46. 150

episcopi in Apostolorum locum successerunt in Ecclesia, allegat. 3. num. 2. 153

episcopus qualitercumque excommunicatus occultus valide Ordines confert, veramque dat eorum executionem, allegat. 3. num. 17. 155

episcopus licet ab ordinante ignoretur excommunicatus, si publice pro tali habeatur, non liberat suscipientem à suspensione Ordinis suscepti, allegatione 3. numero 19. pag. 155. 155

episcopus Sacramentum conferens, licet iniquus sit, tamen gratiam, quam caret, largitur, allegat. 3. nu. 20. 156

†*episcopus nominatim excommunicatus non toleratus, suspensus, irregularis, aut interdictus non potest valide aliquem absoluere à reseruatis, aut dare alteri Sacerdoti licentiam absoluendi.* 873. 2. a

†*episcopus si initio mensis, vel per momentum abfuerit à sua Diœcesi, nihil illi proderit, si eodem mense redeat antequam vacet beneficium, quominus Papa de eo prouideat,* 876. 1. c

†*episcopus si initio mensis præsens fuerit, & vacauerit beneficium, illudque vi alternatiuæ contulerit, moxque recesserit, nihilominus irrita erit illius promissio, & Papa prouidebit tanquam de reseruato.* 876. 1. d

†*episcopus an possit statuere, seu limitare certum numerum personarum ad concurrendum in concursu Parochialium, remissiue.* 887. 2. c

†*episcopus duobus modis potest esse in Capitulo, primo vt Episcopus, secundo, vt canonicus.* 899. 1. a

†*episcopus quando est in Capitulo tanquam Episcopus, debet sedere in superiori loco ornato, & præparato, & proponere sicut caput Ecclesiæ & Capituli, & ordinare omnia quæ in illo actu debent fieri.* 899. 1. b

†*episcopus non habet vocem decisiuam in rebus pertinentibus ad Capitulum, sed solum potest proponere, exquirere, & resumere.* 899. 1. b

†*episcopus, an & quando possit Capitulum conuocare, ibidem.*

†*episcopus quando assistit in Capitulo vt Canonicus, quia in eadem Ecclesia est præbendatus obtinetque ius canonia, debet sedere in sua propria sede apparata, & ornata, & primus debet dicere suam sententiam.* 899. 1. d

†*episcopus, qui in Metropolitana ciuitate non fuit ordinatus intra duos, vel tres menses proprij Metropolitani præsentiam visurus accedere debet. par. 1. tit. 4. num. 8.*

†*episcopum negligentem in erectione seminarij potest Archiepiscopus compellere. ibid. nu. 14.*

†*episcopus si promoueatur in Archiepiscopum an sit Iudex appellationis à sententia, quam ipse protulit dum erat Episcopus. ibidem. num. 62.*

†*episcopi à delegato non appellatur ad Archiepiscopum, sed ad Episcopum delegantem. ibid. nu. 71.*

†*episcopus non tenetur ratam habere alienationem factam à prædecessore cum Ecclesia relinquitur hæres. allegat. 115. num. 1.* 740

†*episcopali Sede vacante facultas visitandi diœcesim residet penes Capitulum.* 900. 1. b

†*episcopus debet ius dicere in loco honesto, & more maiorum, & sine incommodo litigantium.* 906. 1. c

†*episcopus non potest cogere subditos ad litigandum in loco valde distanti, quando causa est modica, sed debet, vel ipse accedere vbi vertatur litigium, vel alium delegare,* 906. 2. a

†*episcopus proprius necessarius est adeundus si clericus aduersus clericum negotium habeat. allegat. 122. num. 1. pag. 755*

†*episcopus eo ipso quod exercet iurisdictionem in vna parte diœcesis, videtur constituin quasi possessione exercendi dictam iurisdictionem quoad alias partes in quibus alter non habet particularem quasi possessionem. alleg. 123. num. 36.* 763

†*episcopo negligente præstare absolutionem ab excommunicatione à se lata in eum, qui ex iusta causa petit absolui, potestas absoluendi ad Archiepiscopum deuoluitur ex capite negligentiæ. alleg. 126. nu. 22.* 772

†*episcopo negligente concedere iuste petitum consensum ad decimas, &c. ad Rom. Pont. pro eo consensu præstando recurrendum est, & non ad Archiepisc. etiamsi negligens sit inferior Episcop. ibid. nu. 28.* 773

†*episcopo negligente intra debitum tempus conferre beneficia ad suam collationem separatim à Capitulo spectantia, collatio deuoluitur ad ipsum Capitulum. ibidem num. 75. pag. 782.*

†*episcopus, vbi fuerit exemptus, & Romano Pont. immediate subiectus, eo negligente potestas ad solum Romanum Pont. deuoluitur. ibid. nu. 79.* 782

†*Episcopus in conferendo negligens potest beneficium sic deuolutum vnire. ibid. nu. 63.* 779

†*episcopus si aliquam Ecclesiam à se generaliter eximat, non potest visitationem, & correctionem à se abdicare, allegat. 129. num. 2.* 788

†*episcopi vt ad Synodum celebrandam alligentur, statutum fuit vt Cathedraticum in honorem Cathedræ solueretur ab omnibus vocatis ad Synodum. allegat. 130. nu. 4. pag. 790*

†*episcopus contra Episcopum locum per se commissum ad fidem triennio præscribit. allegat. 131. num. 13.* 793

†*episcopo capto à Paganis seu Schismaticis tunc sedes Episcopalis quasi vacare dicitur, & iurisdictio Episcopalis pertinet ad Capitulum, non vero ad Archiepiscopum, allegat. 132. num. 17.* 797

†*episcopus quando captus fuerit à paganis, vel schismaticis ad quæ extendatur, & circa quæ vertetur administratio Capituli, remissiue. ibid. num. 20.* 797

†*episcopus Ecclesiæ Cathedralis Regularis repræsentat duplicem personam, videlicet proprij & veri Abbatis in his, quæ concernunt instituta Regularia; & simul proprij Episcopi quoad reliqua.* 933. 1. a

†*episcopus Ecclesiæ Cathedralis Regularis vicaria vti debet potestate monachi alicuius tanquam melius versati in his, quæ ad regulam pertinent.* 933. 1. c

episcopi consensus non requiritur in domicilio mutando, tenentur tamen mutaturus, si ordinari velit, portare testimonium circa probationem qualitatis, mores, & sufficientiam

ab Epiſcopo loci, vnde digreſſus fuit, allegat. 4. numer. 41. pag. 160.

epiſcopi diœceſis ſubiectus quis efficitur quoad Ordines ſuſcipiendos, in qua beneficium habet, allegation. 4. numer. 42. pag. 160.

Epiſcopus in cuius diœceſi eſt beneficium poteſt ordinare, vel dare litteras dimiſſorias, etiamſi beneficium quoad prouiſionem ſubiectum eſſet alteri Epiſcopo, allegat. 4. num. 52. pag. 161.

epiſcopus ratione beneficij ſibi ſubditos non ſolum poteſt ordinare, ſed etiam diſpenſare cum illis in interſtitijs, & etiam in illegitimitate ad minores Ordines, allegat. 4. nu. 54. 161

epiſcopus faciens Ordines in aliqua diœceſi de licentia diœceſani, ordinare poteſt non ſolum perſonas eidem Ordinario ſubiectas, verumetiam Clericos & Fratres aliarum diœceſium legitimas licentias atque dimiſſorias habentes, allegat. 4. num. 64. 161

epiſcopus familiarem ſuum ordinare poteſt, ſi per triennium ſecum fuerat commoratus, & beneficium quacumque fraude ceſſante ſtatim re ipſa illi conferat, allegat. 5. num. 1. pag. 162.

epiſcopi verbis aſſerentis quem eſſe familiarem, non creditur, allegat. 5. num. 10. 163

epiſcopus ſtatim re ipſa familiari ſuo beneficium conferre debet, ſeu paulo poſt, allegat. 5. nu. 11. 163

epiſcopus ordinat familiarem ſuum ad titulum penſionis, ſi propter neceſſitatem, vel vtilitatem ſuarum Eccleſiarum indicat ordinandum, allegat. 5. nu. 13. 163

epiſcopus in caſibus in quibus poteſt & illi dimiſſorias concedere, allegat. 5. num. 16. 163

epiſcopus titularis prætextu cuiuslibet familiaritatis, aut conuictus commenſalitatis ſuæ, aliquem abſque proprij Prælati expreſſo conſenſu, aut litteris dimiſſorijs, ordinare non poteſt, allegat. 5. nu. 17. 163

epiſcopi titulares, ſi aliquem promoueant ad quemcunque Ordinem ſine licentia proprij Epiſcopi, ſunt ab exercitio Pontificalium per annum ſuſpenſi, allegat. 6. nu. 1. 164

epiſcopus ordinans in alia diœceſi abſque licentia expreſſa Ordinarij loci ſuſpenditur à Pontificalibus, allegat. 6. num. 4. pag. 164

epiſcopus ſi in aliena diœceſi inaduertenter Calices, vel corporalia benedicat, à ſuſpenſione non excuſatur, allegat. 6. numer. 8. 165

epiſcopi, qui habent diœceſim, extra illam munus ſuum exercere non poſſunt, allegat. 6. nu. 10. 165

epiſcopi ſi contra prohibitionem aliquem ad Ordines promoueant, valide eos conferunt, licet puniri poſſint, allegat. 6. numer. 11. 165

epiſcopus alienus volens conferre Ordines in loco exempto, non ſolum debet habere licentiam Superioris loci exempti, ſed etiam illius Epiſcopi intra cuius fines locus exemptus conſtitutus eſt, allegat. 6. nu. 12. 165

epiſcopus Pontificalia exercere non poteſt in loco exempto etiam vocatus, niſi accederet licentia Epiſcopi diœceſis, vbi locus eſt conſtitutus, allegat. 6. nu. 13. 165

epiſcopus alienus non poteſt à Patriarcha induci ad ſubeunda munera Pontificalia in diœceſi alicuius Epiſcopi ſuffraganei, niſi de ipſius licentia, allegat. 6. num. 14. 165

epiſcopus & Vicarius habent facultatem faciendi actus voluntariæ iuriſdictionis extra territorium, poſſuntque concedere dimiſſorias, allegat. 6. nu. 16. 165

epiſcopus extra ſuam diœceſim quando poſſit exercere contentioſam iuriſdictionem, allegat. 6. nu. 18. 165

epiſcopo hodie præcipitur, ne ordinandum dimittat, niſi examinatum & approbatum, allegat. 7. nu. 20. 168

epiſcopus ex alia legitima cauſa quàm ægritudinis, poteſt dimiſſoriales litteras ſubditis concedere ad Ordines apud alienos Epiſcopos recipiendos, allegat. 7. nu. 21. 168

epiſcopus, cui examinatus, & approbatus ordinandus dimittitur, poteſt illum iterum examinare, allegat. 7. numer. 22. 168

epiſcopus nouus poteſt per edictum omnes, & quaſcunque dimiſſorias à prædeceſſoribus, ſiue à Capitulo Sede vacante conceſſas reuocare, allegation. 7. numero 25. pag. 168

epiſcopus abſens à ſua diœceſi poteſt ſuis ſubditis dimiſſorias concedere, allegat. 7. nu. 29. 169

epiſcopus alienum Clericum ſine expreſſo conſenſu, ſeu litteris dimiſſorijs ſui proprij Epiſcopi ordinans, ſuſpenſus eſt à collatione omnium Ordinum, allegat. 8. nu. 1. 170

epiſcopus ordinans per ignorantiam Clericum alterius diœceſis non eſt ſuſpenſus, allegat. 8. nu. 3. 170

epiſcopus ordinans extraneum bona fide ſub ratihabitione proprij Epiſcopi non eſt ſuſpenſus, allegat. 8. nu. 4. 170

epiſcopus Italus ſi aliquem Ordinem conferret Clerico Vltramontano non habenti licentiam à ſuo Ordinario, grauiori puniretur pœna, quam ſi Italo illum conferret, allegat. 8. num. 5. 170

epiſcopus titularis ſi Ordinem aliquem, vel Primam tonſuram ſubdito alterius Prælati ſine eius expreſſo conſenſu conferat per annum ab exercitio Pontificalium ſuſpenſus eſt, allegat. 8. num. 7. 170

epiſcopus virtute Concil. Trid. ſeſſ. 25. de reform. cap. 6. poteſt diſpenſare in ſuſpenſione, quam incurrit ſuſcipiens minores Ordines abſque Ordinarij litteris dimiſſorijs, ſi delictum ſit occultum allegat. 8. num. 12. 171

epiſcopus ordinans Regularem promotum abſque dimiſſorijs ſui Superioris, quam pœnam incurrat, allegat. 8. num. 17. pag. 171

epiſcopi atteſtationi creditur vbi ordinans Clericum aliena diœceſis in litteris clericalibus atteſtatur de licentia proprij Epiſcopi, allegat. 8. nu. 19. 171

epiſcoporum munus eſt ordinationi facienda diligens ſcrutinium ordinandorum proponere, allegat. 10. nu. 1. 174

epiſcopi aut ab ipſis deputati prudentes viri, ordinandi genus, natalitia, perſonam, inſtitutionem, patriam, vitam, mores, doctrinam, & fidem ſcrutari debent, allegat. 10. num. 3. pag. 175

epiſcopus inquirere debet intentionem ordinandi, an illi adſit, vel deſit intentio aſcendendi ad altiores Ordines, allegat. 10. num. 19. 176

epiſcopus ſuſpenſione durante ſi celebret, vel Ordines conferat, an fiat irregularis? allegat. 16. nu. 9. 194

epiſcopus ordinans ſubditum non ſeruatis interſtitijs nullam pœnam incurrit, allegat. 18. nu. 11. 199

epiſcopus debet arbitrari patrimonij quantitatem, cum in præſcripta non ſit, allegat. 19. nu. 11. 202

epiſcopus vt recte arbitretur congruam ſummam pro huiuſmodi titulo condecenti, quæ debeat attente rimari, allegat. 19. num. 12. 202

epiſcopus quibus concurrentibus poterit ad titulum ſeruitij in Eccleſia aliquem ordinare, allegation. 19. numer. 27. pag. 204

epiſcopus tenetur ordinato à ſe ſine titulo conferre beneficium, atque interdum alimenta elargiri, etiamſi talis ordinatus haberet patrem diuitem, qui poſſet iuſte denegare, allegat. 20. num. 10. 211

epiſcopus tenetur prouidere illi, cuius titulus ad quem promotus fuit, chaſmate, aut alluuione periit, allegat. 20. num. 11. pag. 212.

episcopus beneficium pro patrimonio alicui concedens, & ad illius titulum ordinans si postea euincatur an de altero teneatur prouidere? discutitur. allegatione 20. numero 14. pag. 212.

episcopus tenetur supplere titulum ordinato habenti illum, sed non sufficientem, alleg. 20. nu. 20. 212

episcopus tenetur prouidere ordinato à se sine titulo, quamuis illum solum promouisset ad Ordinem Diaconatus, vel Presbyteratus si antea sine illo promotus fuerat, allegat. 20. numer. 22. 213

episcopo promouente mortuo tenetur eius successor, aut Sede vacante Capitulum, si tali promotioni non restitit, alleg. 20. num. 23. 213

episcopi possunt admittere Sacerdotes exteros habentes litteras commendatitias ad Missæ sacrificium, & ad Sacramenta administrandi alleg. 21. nu. 7. 215

episcopus potest prohibere ne celebrent exteri Sacerdotes in Ecclesijs Regularium, nisi prius ab ipso Episcopo, visis litteris commendatitijs, admissi fuerint, allegat. 21. numer. 8. 215

episcopus non habet potestatem concedendi licentiam vt Sanctissimum Sacramentum in capellis, & alijs Ecclesijs non parochialibus pro adoratione asseruetur, alleg. 22. num. 8. pag. 216.

episcoporum priuilegium, de quo in cap. vlt. de priuileg lib. 6. an sit per Conc. Trid. sublatum? alleg. 23. nu. 5. 217

episcopus de iure communi poterat concedere, vt in sua diœcesi extra locum sacrum in Altari portatili celebraretur, & an hæc facultas sit reuocata per Concil. Trid. alleg. 23. num. 6. cum seq. 218

episcopus potest legem condere, vt certum stipendium pro Missæ sacrificio exigatur, itaut laici non dent minus, nec Sacerdotes magis exigant, allegatione 24. num. 8. 220

episcopus non potest statuere, vt Sacerdotes non accipiant minorem pitantiam, alleg. 24. nu. 9. 221

Episcopus potest cogere Regulares, vt in Offertorio Missarum conuentualium declarent fidelibus, quæ festiuitates, & ieiunia in illa hebdomada occurrant, allegat. 50. numer. 21. pag. 223

episcopus non potest compellere obtinentem capellaniam, vt ipsemet celebret, licet in eius fundatione disponatur, quod Capellani celebrent, allegat. 24. num. 29. 224

Episcopus non potest sibi eligere in Confessarium Sacerdotem sibi non subditum, quia à proprio Ordinario non fuerit approbatus, alleg. 25. nu. 9. 228

episcopus solus se interponere debet in his, quæ spectant ad approbandos Sacerdotes sacræ Confessionis ministros, alleg. 25 num. 12. 229

episcopus debet Confessarium non solum interius iudicare idoneum, verumetiam exterius approbare, allegat. 25. num. 20. 230

episcopus iusta & legitima existente causa potest Confessariorum Regularium approbationem restringere & limitare ad certum locum, & tempus, siue personas, allegat. 25. numer. 32. 231

episcopus si aliquem approbet ad certum tempus, illo finito potest cum iterum examini subijcere, allegat. 25. num. 34. pag. 231

episcopus si concedat facultatem pro audiendis Confessionibus ad sui arbitrium & beneplacitum, reuocar. potest, alleg. 25. num. 36. 232

episcopus an possit dare Confessorem Monialibus subiectis Regularibus, quem scilicet voluerit, etiam alterius Ordinis, & à suo Superiore tantum examinatum, allegat. 25. num. 48. pag. 233

episcopus locum ædificationis Ecclesiæ assignat, crucem figit, lapidemque ponit primarium, & hoc potest alteri delegare, alleg. 26. num. 2. 235

episcopus, quæ perpendere debeat in licentia Regularibus concedenda erigendi monasteria, allegation. 26. numer. 5. 236

episcopi quem modum tenere debent in concedenda licentia pro monasterijs nouis ædificandis, ordinauit Clemens VIII. in Constitutione relata, alleg. 26. nu. 7. 236

episcopus proprius, vel alius de ipsius licentia Ecclesias consecrare debet, alleg. 27. nu. 1. 241

episcopus si pro Ecclesijs consecrandis à Fratribus requisitus ipsorum Ecclesias noluerit consecrare, priuilegium habent, vt quilibet alius Episcopus id ipsum facere possit, alleg. 27. num. 11. 241

episcopus Calices, ac Patenas consecrare debet, allegat. 27. num. 35. 244

episcopus benedicit Abbates, Abbatissas, & moniales, alleg. 27. num. 51. 246

episcopi ex benedictione consequitur Abbas vt possit conferre Ordines minores, alleg. 27. nu. 52. 246

episcopus tertiò monitus renuens Abbatem benedicere, tunc poterit ipse Abbas non expectata benedictione Ordines conferre, & officium suum administrare, allegat. 27. num. 54. 246

episcopus pro consecratione sororum, & earum confirmatione non potest claustra monialium intrare, alleg. 27. numer. 56. pag. 246

episcopus non contritus consecrans Ecclesias, Calices, Virgines, & conficiens Chrisma, vel benedicens vestes, non peccat mortaliter, si cesset scandalum, allegat. 27. num. 61. pag. 247

episcopus excommunicatus, suspensus, vel interdictus, consecrans Ecclesias, & benedicens vestes, est irregularis, alleg. 27. num. 62. 247

episcopus benedictionem solemnem dare potest in sua diœcesi in fine diuinorum officiorum; & simplicem suis populis in itineribus, alleg. 27. num. 63. 247

episcopus extra suam diœcesim priuatim celebrans benedictionem dare potest, alleg. 27. nu. 64. 247

episcopus, qui transiens per alienam diœcesim rogatus à personis deuotis, illas benedicit sine solemnitate, absque animo exercendi iurisdictionem, nullam pœnam meretur, alleg. 27. num. 65. 247

episcopus potest aliquando ex iusta causa concedere, vt Missa in alia Ecclesia, vel in alio Altari celebretur, si nequeat celebrari in loco constituto, allegation. 29. num. 8. pag. 258

episcopus non potest reducere ad minorem numerum Missas in fundatione Ecclesiæ impositas, allegation. 29. numer. 9. pag. 258

episcopus non potest etiam reducere ad minorem numerum Missas beneficiorum requirentium in sua fundatione certum illarum numerum. allegation. 29. numero decimo. pag. 258

episcopus non potest item reducere ad minorem numerum Missas particulares votiuas, aut pro defunctis, quæ iustis stipendijs sigillatim à particularibus personis petuntur, alleg. 29. num. 11. 258

episcopus etiam sine Synodo congregata potest Missarum numerum diminuere, Abbates verò, & Generales non ita extra Capitula generalia, alleg. 29. nu. 12. 258

episcopus peccat grauiter si multo tempore negligenter omitteret Confirmare, alleg. 30. nu. 9. 260

episcopus tenetur Chrismatis tantum conferendi gratia ad

Digitized by Google

loca ſuæ dioeceſis accedere, ad cuius expenſas tunc non obligantur Eccleſiarum Rectores, allegation. 30. numer. 10. pag. 260

epiſcopus in die feriali etiam non ieiunus, & non ieiunis poteſt Sacramentum Confirmationis adminiſtrare, alleg. 30. numer. 12. 260

epiſcopus poteſt Sacramentum Confirmationis conferre in Eccleſia, vel in loco honeſto, aut palatio Epiſcopali, allegat. 30. num. 13. 260

epiſcopus confirmans in ſua dioeceſi ſubditos alterius, à ſuſpenſione & culpa excuſatur, alleg. 30. nu. 14. 260

epiſcopus non poteſt Confirmare ſuos ſubditos in alterius dioceſi, alleg. 30. num. 15. 261

epiſcopus poteſt in alterius dioeceſi ſine proprij Epiſcopi licentia dare ſubditis ſuis tonſuram, benedictionem ſolemnem, & celebrare Miſſam de Pontificali, allegat. 30. numer. 16. pag. 261.

epiſcopus ad Confirmationem admittere debet omnem hominem baptizatum, ſive ſit infans, ſive adultus, alleg. 30. numer. 17. 261

epiſcopus dum adminiſtrat Sacramentum Confirmationis debet eſſe ſine conſcientia peccati mortalis, & habere intentionem ſaltem virtualem, allegatione 30. numero 19. pag. 261

epiſcopus non poteſt diſpenſare vt duo viri, vel dua fœmina ſimul ſuſcipiant baptizandum, alleg. 30. nu. 41. 263

epiſcopus ſi abſens ſit, vel Epiſcopalis Sedes eo tempore vacet, quo Sancta olea benedici debent, vicinior eſt petendus, vt ea conſecret, alleg. 31. nu. 19. 266

epiſcopus peccator ſi conſecret Chriſma, aut oleum infirmorum peccat mortaliter, alleg. 31. nu. 26. 267

epiſcopus alteri delegare poteſt facultatem diſpenſandi in denuntiationibus, alleg. 32. nu. 36. 275

epiſcopo incumbit cura indagandi an vera ſubſit cauſa diſpenſandi in denunciationibus, quia remittendo eas ſine iuſta & rationabili, peccat mortaliter, allegat. 32. numer. 50. pag. 276.

epiſcopi iuriſdictione ſuſpenſa per excommunicationem, aut ſuſpenſionem, poteſt eius Vicarius valide intereſſe matrimonijs, aliiſque committere, allegat. 32. numer. 119. pag. 283

epiſcopus non poteſt abſoluere à ſuſpenſione temporaria intra tempus, nec virtute Decreti Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 6. alleg. 32. nu. 167. 288

Epiſcopus, vel eius Vicarius à ſuſpenſione à beneficio abſoluere poteſt, alleg. 32. num. 191. 291

epiſcopus in his, quæ ſunt de genere permiſſorum, poteſt ex rei natura intra propriam dioeceſim ea omnia, quæ Summus Pontifex poteſt in Eccleſia vniverſali, niſi per ſacros Canones, aut per Summum Pontificem prohibeatur, allegat. 33. num. 16. 295

epiſcopis videtur abſoluendi poteſtas eſſe conceſſa, quoties conditor Canonis, cenſura abſolutionem non reſeruauit, alleg. 33. num. 17. 295

epiſcopi in lege Canonica poſſunt diſpenſare, quando eis expreſſe, vel tacite conceditur diſpenſandi facultas, alleg. 33. numer. 18. 296

epiſcopis ſit diſpenſandi facultas à lege, vel tacite, vel expreſſe, alleg. 33. num. 21. 296

epiſcopis diſpenſatio quando tacite concedatur, allegat. 33. numer. 22. 296

epiſcopus quando diſpenſat ex tacita legis permiſſione, ſi faciat ſine iuſta cauſa, non tenet diſpenſatio in vtroque foro, alleg. 33. num... 296

epiſcopus non poteſt diſpenſare in lege Concilij generalis, quamvis abſolute permittat diſpenſationem, alleg. 33. numer. 25. pag. 297

epiſcopus ſuper Concilio an data cauſa neceſſitatis poſſit diſpenſare? alleg. 33. nu. 26. 297

epiſcopus in ſua dioeceſana Synodi conſtitutionibus valide diſpenſat, alleg. 34. nu. 3. 298

epiſcopi quamvis valide diſpenſent in ſua dioeceſana Synodicõ ſtitutionibus ſi faciant ſine cauſa peccabunt mortaliter, ſi vero non detur ſcandalum, aut notabile aliorum damnum, peccabunt venialiter, alleg. 34. num. 4. 298

epiſcopus non poteſt diſpenſare in ſuis conſtitutionibus à ſe iuramento firmatis, alleg. 34. nu. 5. 298

epiſcopus non poteſt diſpenſare in ſuis conſtitutionibus, ſi tranſierint in contractum ad commodum alterius, alleg. 34. numer. 6. 298

epiſcopus non poteſt diſpenſare in ſuis conſtitutionibus, ſi ſint auctoritate Pontificia confirmatæ, allegation. 34. num. 7. 298

epiſcopus, ſi dubitetur an res egeat diſpenſatione, poteſt declarare illam non deſiderari, vel ad cautelam diſpenſare, allegat. 35. num. 18. 300

epiſcopus cum minoribus non habentibus requiſitam ætatem ad matrimonium, poteſt diſpenſare, vt illud ineant, quando ſunt prope ætatem, & dubium eſt, an malitia eam ſuppleat, alleg. 35. num. 20. 301

epiſcopus habet poteſtatem ſuorum ſubditorum iuramenta præſtita intuitu diuini obſequij, & vota diſpenſandi, allegat. 36 num. 1. 301

epiſcopi electi, & confirmati quamvis nondum conſecrati poſſunt in iuramentis ſuorum ſubditorum diſpenſare, alleg. 36. num. 6. 302

epiſcopus non conſecratus dicitur vere Epiſcopus quoad omnia, quæ pertinent ad poteſtatem iuriſdictionis, allegat. 36. num. 7. 302

epiſcopus an poſſit pro certa feſtinitate, vel occaſione interdictum ad tempus ſuſpendere, alleg. 38. à nu. 1. 307

epiſcopus poteſtatem, quam habet diſpenſandi cum ſibi ſubditis, poteſt alteri demandare, vt ſecum diſpenſet, alleg. 36. num. 15. 312

epiſcopus an poſſit poſt Concil. Tridentinum per ſe ipſum, & nõ per ſuum Vicarium in foro conſcientiæ abſoluere in ſua dioceſi hæreticos ſibi ſubditos, occultos tamen, allegat. 40. à num. 21. 322

epiſcopi à S. D. N. Papa facultatem petunt abſoluendi hæreticos occultos ſibi ſubditos. alleg. 40. nu. 25. 323

epiſcopis ab Illuſtriſſ. DD. Cardinalibus Vrbis, & Orbis generalibus Inquiſitoribus quomodo concedatur licentia abſoluendi occultos hæreticos, alleg. 34. num. 34. 325

epiſcopi in recipiendis hæreticis, ſeu ſchiſmaticis in eis locis, ſeu dioeceſibus, in quibus ob multitudinem talium delinquentium ordo iudiciarius plene ſeruari non poteſt, quam practicam, & modum retinere debeant, allegatione 40. numer. 35. 325

epiſcopi excommunicatos pro violenta manuum iniectione in clericos abſoluunt, quando eſt leuis, num. 2. 328

epiſcopus poteſt diſpenſare cum habentibus membrum occultum ſine manifeſtum non culpa abſciſſum, & quando ceſſat homicidij præſumptio, atque huiuſmodi membrum non reddit ipſum impotentem ad celebrandum, allegat. 42. nu. 59. 336

epiſcopi eſt determinare quando dubitatur, ſit ne talis corporalis morbus, vel defectus, qui Ordinis executionem impediat, etiam reſpectu Regularium, allegat. 42. numer. 61. pag. 336

epiſcopus cum ſolemniter pœnitentibus propter neceſſitatem, vel

vel vtilitatem ad ſuſcipiendos Ordines minores diſpenſare poteſt, alleg. 43. nu. 8. 337
epiſcopi, & locorum Ordinarij litteras proceſſus Bullæ in Cœna Domini, ſemel in anno ſolemniter publicare tenentur, alleg. 50. nu. 81. 367
epiſcopus qui à collatione, aut ſuſpenſione ſuſpenſus beneficium contulerit, aut ad id præſentauerit in excommunicationem Papalem incidit, alleg. 50. nu. 147. 374
epiſcopi à caſibus & excommunicationib. quas Summus Pontifex ſibi reſeruauit abſoluere non poſſunt, alleg. 50. nu. 175 378
epiſcopi poſt Deum Sedi Apoſt. Epiſcopatum acceptum referunt, alleg. 50. num. 176. 378
epiſcopi omnes quorum caſuum abſolutionem ſibi reſeruare poſſint, alleg. 50. nu. 185. 379
epiſcopi de blaſphemijs, quæ hæreticales non ſunt, cognoſcunt, & puniunt, alleg. 51. nu. 93. 396
epiſcopus poteſt vices duas delegare abſoluendi à caſibus reſeruatis, alleg. 52. num. 4. 407
epiſcopus concedens alicui omnem ſuam auctoritatem ad audiendas confeſſiones, non videtur ideo concedere caſus ſibi reſeruatos, alleg. 52. nu. 6. 407
epiſcopi vltra tres menſes ſingulis annis quando poſſunt à ſuis Eccleſijs abeſſe, alleg. 53. nu. 5. 413
epiſcopi à lege reſidendi Summi Pontif. conſenſu ſolui poſſunt, alleg. 53. nu. 11. 414
epiſcopus eminenti Reipubl. exigente vtilitate poteſt eſſe Legatus, ſiue Orator Principis ſecularis, alleg. 53. nu. 16. 414
epiſcopi in Curia Regum & aliorum ſecularium Principum fungentes munere & officio Regij Præſidis, Confeſſarij, vel Conſiliarij, quando à reſidentia excuſentur, allegat. 53. num. 17. 414
epiſcopus abſque iuſta cauſa à ſua Eccleſia abſens, quas pœnas incurrat? alleg. 53. nu. 21. 415
epiſcopo non reſidente in aliquo ex quatuor menſibus ſibi à Papa mutuatis, ſi contingat caſus vacationis, Papa non confert iure deuoluto. ſed ex titulo primæuo reſeruationis, all. 53 num. 50. 418
epiſcopus abſens an poſſit conferre in menſibus Junij, & Decembris, quos firmos appellamus, allegat. 53. numero 59. 420
epiſcopus in principio menſis recedens, cur ita abſens non gaudeat alternatiua in aliqua parte menſis, alleg. 53. numer. 64. 421
epiſcopus poteſt compellere Rectores ad reſidendum, non obſtante conſuetudine reſidendi in loco diſtanti à Parochia per ſex milliaria, alleg. 53. num. 76. 422
epiſcopo non licet pro Cathedrali Eccleſiæ ſeruitio, & item ſuo aliquem ex Curatis ſuæ diœceſis ex ipſorum Eccleſijs conſtituto in illis idoneo Vicario, ad certa negotia adhibere, alleg. 53. num. 85. 423
epiſcopus non poteſt vti opera Parochi in viſitatione, vel alio ſeruitio ſuæ diœceſis, niſi pro tempore duorum menſium, & tunc relicto idoneo Vicario, allegation. 53. num. 86. 423
epiſcopus procedens per ſubtractionem aduerſus Parochos non reſidentes iuxta Concil. Trid. tenetur ſeruare internalla, de quibus ſeſſ. 6. c. 1. alleg. 53. nu. 104. 424
epiſcopus ob legitimam cauſam dare poteſt Canonicis ſuis facultatem, vt poſſint abeſſe per quatuor menſes, allegat. 53. num. 123. 426
epiſcopus Canonicis ſibi ſeruientibus indulgere poteſt, vt in abſentia præbendarum; ſeu portionum ſuarum fructus percipiant, alleg. 53. nu. 143. 427
epiſcopus Canonicum, ſeu Capellanum ex cauſa legitima com-
prehenſa in cap. vnic. de Cleric. non reſid. à reſidentia ſine conſenſu aliorum Canonicorum excuſare poteſt, allegat. 53. num. 144. 427
epiſcopus ob legitimam cauſam poteſt dare Canonicis licentiam abſentiæ quatuor menſium, allegation. 53. numero 145. pag. 427.
epiſcopus non poteſt creare Vicarium ante apprehenſionem poſſeſſionis Epiſcopatus, alleg. 54. nu. 3. 434
epiſcopus, etiam data facultate Vicario conferendi beneficia, poteſt præuenire, alleg. 54. num. 65. 441
epiſcopus in remotis agere quando dicatur, alleg. 54. num. 98. pag. 443
epiſcopus an teneatur Vicarium ſibi conſtituere, alleg. 54. num. 125. 444
epiſcopus poteſt binos principales Vicarios creare, vt cauſarum expeditioni facilius conſulatur, alleg. 54. numero 126. pag. 445
epiſcopus duarum diœceſium, etiam æque principaliter vnitarum, non poteſt duos Vicarios generales conſtituere in principalibus locis prædictarum diœceſium, alleg. 54. num. 129. 445
epiſcopus ſi fuerit maiori excommunicatione notatus, & publice denuntiatus, eius officialis, ſeu Vicarius generalis iuriſdictionem ſuam exercere non poteſt, allegat. 54. nu. 146. 447
epiſcopus promiſſus non poteſt Epiſcopatum adminiſtrare niſi litteris expeditis, & oſtenſis, allegat. 54. num. 161. 448
epiſcopus per ſe rationem adminiſtrationis officij geſti à Vicario Capituli Sede vacante exigere, ac in aliquo delicto compertum punire poteſt, allegation. 54. numero 182. pag. 450
epiſcopus vniuerſalis Eccleſiæ eſt Summus Pontifex, alleg. 57. num. 3. 463
epiſcopus Epiſcoporum dicitur Summus Pontifex, allegat. 57. num. 5. 463
epiſcopo dignitatum, vel beneficiorum facta collatio non valet, niſi ex diſpenſatione Papæ, alleg. 57. nu. 75. 469
epiſcopo titulari, vel cui renunciant Epiſcopatum facta collatio præſertim de beneficijs ſimplicibus valet, alleg. 57. numer. 176. 469
epiſcoporum nominatio Luſitanæ Hiſpaniæ, & Gallia Regibus iuriſpatronatus titulo competit, allegat. 57. numer. 88. 471
epiſcopus ad quem ſpectat collatio beneficij ſi infra ſex menſes non diſpoſuerit, collatio deuoluitur ad ſuperiorem, alleg. 57. num. 10. 496
epiſcopus nõ poteſt indulgere cuiquam vt ante decimum quartum annum inceptum; beneficium ſimplex obtineat, quod ſi faciat peccabit mortaliter, & collatio erit nulla, alleg. 60. num. 75. 502
epiſcopus poteſt ſecundum beneficium conferre illi, cui primum ad eum honeſte ſuſtentandum non ſufficit, allegat. 62. num. 5. 511
epiſcopus non poteſt diſpenſare vt quis duo ſimplicia beneficia vniformia ſiue ſimilia ſub eodem tecto poſſit obtinere, alleg. 62. num. 12. 511
epiſcopi Parochianos ad Eccleſiam reparandam in caſibus quibus tenentur, cogere poſſunt, allegat. 64. numero octauo, pag. 516
epiſcopus ſine licentia Papæ non poteſt de ſuperfluis fabricæ vnius Eccleſiæ fabricæ alterius aſſignare, allegat. 64. numer. 17. 516
epiſcopus non valet diſpenſare cum illegitimis, vt habeant eadem beneficia, quæ pater habuit, nec ad habendum ea, quæ in eadem exiſtunt Eccleſia, in qua genitor habuit, aut in præſenti

senit retinet beneficium. alleg. 65. nu. 30. 520

Episcopis inferiores possunt vnire existente priuilegio, vel consuetudine prascripta, aut prascriptione immemorabili, vel quadragenaria cum tit. alleg. 66. nu. 6. 521

episcopus potest dispensare cum illegitimo ad beneficium simplex, cui vnita est Parochialis. alleg. 66. nu. 48. 524

episcopi arbitrio relinquitur, quantum vna Ecclesia ab altera distare possit, vt commodè Sacramenta sumere indè possint parochiani. alleg. 68. nu. 2. 526

episcopus, quando beneficia permutata sunt inaqualia, potest ex officio mandare cessante pacto quod recipiens beneficium pinguius soluat aliquam pensionem suo tempore duraturam. nu. 14. 528

episcopi coram quibus resignantur beneficia, debent obseruare vt resignantes, si sint in sacris constituti, habeant alimdè vnde viuere, & vitam commodè sustentari possint. allegat. 69. nu. 47. 531

episcopi admittentes liberas beneficiorum resignationes non debent illas suis conferre. alleg. 69. nu. 38. 531

episcopi beneficia coram ipsis resignata si consanguineis resignantium, aut suis conferant, quam panam incurrant. alleg. 69. nu. 49. 531

episcopus non potest erigere iuspatronatus ex augmento dotis. alleg. 70. nu. 16. 533

episcopi consensus non potest facere patronum vnius capellæ, vel Ecclesiæ ex priuilegio aliquem qui non fundauerit, construxerit, vel dotauerit. alleg. 70. nu. 25. 534

episcopus antequam præstet consensum super Ecclesiæ ædificatione, qua de necessitate debeat requirere. alleg. 70. num. 29. 535

episcopus licitè confert beneficium filio suo legitimo, vel nepoti idoneo. alleg. 72. nu. 94. 549

episcopus elapso tempore ad præsentandum potest patronum ad præsentandum admittere. alleg. 72. nu. 170. 556

episcopus præsentans intra tempus facit firmam collationem, sed ex patronorum dissensu potest inuitari, qui si intra terminum nõ reclamauerint, manet omnino firma collatio. alleg. 72. nu. 171. 556

episcopus solus de iure communi potest præsentatos à patronis instituere. alleg. 72. n. 176. 557

episcopi in collatione beneficiorum suæ diœcesis de iure communi fundatam habent intentionem. alleg. 72. nu. 177. 557

episcopi malè instituentis culpa patronis non nocet. alleg. 72. n. 179. 557

episcopi tenentur visitationem per se ipsos exequi, nisi aliquo legitimo impedimento detineantur. alleg. 72. nu. 2. 561

episcopus in delictis tam grauibus, quàm leuibus contra Canonicos necesse est, vt cum adiunctis procedat. alleg 73. num. 9. 562

episcopus vocem in Capitulo non habet. allegat. 73. n. 17. 562

episcopo visitationem aggredienti non licet proponere edicta, quibus subditi inducantur crimina detegere, multoque minus proposita pœna excommunicationis. allegat. 73. num. 29. 563

episcopus visitans quando tanquam suspectus recusari possit. alleg. 73. nu. 38. 564

episcopus potest præfinire terminum Archidiacono ad visitationem expediendam, & prescribere comitatum, & equitatum. alleg. 73. nu. 40. 564

episcopus visitando de proprio expendere tenetur, quando Rector Ecclesiæ est pauper, & ille non indiget. allegat. 73. nu. 52. 565

episcopus non potest extra visitationem Clericos à se exemptos corrigere, ac punire. alle. 74. nu. 4. 566

episcopus per se ipsum Ecclesias exemptas visitare potest, licèt inferioribus Prælatis sint subiectæ. alleg. 74. nu. 13. 567

episcopus in monasterijs commendatis, vbi Regularis obseruantia viget, debet eorum Superiores monere, vt ipsi visitent, & corrigenda corrigant. alleg. 74. nu. 16. 567

episcopi incumbentes correctioni, & visitationi exemptorum tanquam Sedis Apostolicæ delegati, possunt contra conseruatores impedientes procedere. alleg. 74. nu. 23. 568

episcopus an possit compellere heredem, vel legatum ad executionẽ legatorum ad pias causas, etiamsi testator prohibuisset. alleg. 75. nu. 8. pag. 449. & n. 10. 571

episcopus potest animaduertere in Rectores Hospitalium, leprosorum, &c. qui negligunt administrare, vt oportet. allegat. 75. nu. 22. 571

episcopi valent laicos compellere ad exequutionem piarum voluntatum. alleg. 75. nu. 60. 578

episcoporum arbitrio relinquitur an tempore Quadragesimæ, & Aduentus quotidie, vel tribus diebus in hebdomada, vel minus prædicandum sit. alleg. 75. nu. 31. 582

episcopus si negligens fuerit in erectione Seminarij, Archiepiscopus supplet eius negligentiam. alleg. 77. nu. 4. 585

episcopus habens amplam diœcesim volens cognoscere de causis in loco multum remoto à partibus, possunt partes petere causam committi in loco propinquo. alleg. 80. nu. 5. 596

episcopus expulsus à sua diœcesi, petita, dicit non obtenta licentia, potest in aliena subditis suis iurisdictionem administrare. alleg. 80. nu. 10. 596

episcopi an possint Presbyteris singulos aureos, aut aliam summam singulis annis soluendam imponere. alleg. 85. num. 13. 614

episcopus, cui legatum absolutè relictum est, potest insimul canonicam portionem vendicare. alleg. 86. num. 30. 618

episcopus de iure cõmuni in quarta decimarum fundatam habet intentionem. alleg. 86. nu. 34. 618

episcopus subsistente manifesta & rationabili causa, potest subditos Clericos compellere ad charitatiuum subsidium soluendum. alleg. 87. nu. 5. 621

episcopi in ciuitatibus, & diœcesibus suis possunt data manifesta, & rationabili causa subditos ad subsidium charitatiuum cogere. alleg. 87. nu. 7. 621

episcopus quoties rationabilis causa subsit, non solum semel, sed etiam pluribus vicibus potest charitatiuum subsidium exigere. alleg. 87. n. 36. 622

episcopi tantum possunt concedere indulgentias temporales, limitatas, seu partiales. alleg. 88. nu. 5. 625

episcopus an possit eximere à sua potestate. alleg. 89. nu. 1. & 2. 627

episcopi locorum Ordinarij hodierno non possunt dare licentiam legendi libros prohibitos, cum hoc tantum tribuatur Illustriss. Cardinalibus Inquisitoribus in plena Congreg. Allegat. 90. nu. 7. 629

episcopi examen & approbatio librorum imprimendorum extra Vrbem requiritur. alleg. 90. nu. 10. 629

episcopus quibus in locis tam iuris communis, quàm Concilij Trid. facultas concedatur, vt tanquam delegati Sedis Apost. procedant. alleg. 92. n. 1. 632

episcopi, cum tanquam delegati Sedis Apostolicæ cognoscunt, an habeant iurisdictionem Ordinariam. alleg. 92. num. 3. & 4. 632

episcopus qui in suis constitutionibus, vel per edictum publicant excommunicationem latæ sententiæ ipso iure incurrendã contra clericos omnes tam indentes, quàm ludum spectantes, an incidat in eam ipsemet, & qui cum eo aliqua die recreationis causa luserit. alleg. 93. nu. 27. 636

episcopus qui commisit contra præceptum in diœcesi alterius Episcopi sub pœna excommunicationis, non incidit in illam. allegat.

allegat. 93. num. 28. 636
episcopus quibus casibus possit statuere contra Canones, & Constitutiones Summorum Pontificum. allegat. 63. num. 31. 637
episcopi successor non tenetur stare locationi predecessoris, nisi tribus concurrentibus, primò, quod locatio fuerit facta nomine Ecclesiæ, secundo, quod sit facta pro vtilitate Ecclesiæ, tertio, quod pecunia sit conuersa in vtilitatem Ecclesiæ. alleg. 94. nu. 1. 638
episcopus tanquam delegatus Sedis Apostolicæ procedit in monitorijs vigore significauit, expeditis à Summo Pontifice. alleg. 96. nu. 41. 654
episcopus an habeat potestatem, & iurisdictionem examinandi, & approbandi nouas miracula. allegat. 97. num. 1. & 2. 659
episcopus extra suam diœcesim existens potest facultatem concedere, vt in ea publicè reliquiæ alicuius Sancti canonizati collocentur venerandæ. alleg. 97. nu. 14. 660
episcopus confirmatus, licèt non consecratus, potest concedere licentiam, vt à nouitio possit fieri dispositio bonorum temporalium. alleg. 99. nu. 3. 663
episcopus, vel illo impedito eius Vicarius, aut ab eis deputati quomodo voluntatem virginum Deo dicendarum explorare teneantur. alleg. 100. n. 1. 667
episcopus non ingreditur clausuram, sed stat ante fenestellam cancellorum, cum explorat puellæ voluntatem. alleg. 100. nu. 6. 668
episcopus potest animaduertere contra Abbatissas, aliasque Superiores habitum sacrum dantes, vel patientes profiteri Moniales absque dicta exploratione. allegat. 100. num. 10. 668
episcopi sententia, qua iudicauit ad præsentationem alicuius patroni iuris patronatus, nisi antiqua sit. alleg. 72. num. 49. 546
episcopus non potest impediri quod non ingrediatur septa monasteriorum Monialium Regularibus subiectarum ad effectum videndi si clausura seruata sit, vel, non. allegat. 103. num. 8. 675
episcopi consensu absque alia superioris regularis voluntate an sufficiat, vt possit aliquis ingredi septa monasterij Monialium exemptarum. ibid. nu. 40. 681
episcopi ingredientes monasteria Monialium sibi non subiecta, sine licentia superioris in scriptis includuntur sub decreto Concilij sessione 25. de regularibus caput. 5. ibid. num. 42. 681
episcopi, & superiores Prælati sicut possunt alijs facultatem concedere ingrediendi monasteria Monialium sibi subiecta in casibus necessarijs: ita etiam, & ipsi visitationis, aut alterius causæ necessariæ gratia intrare possunt. ibid. num. 43. 682
episcopus, vel alius Superior, qui electioni Abbatissæ præsedit, potest claustra monasterij ingredi non valet; sed ante cancellorum fenestellam vota singularum audire. ibid. num. 46.
episcopus imponens pœnam euntibus ad monasterium suæ diœcesis comprehendit tam subditum, quam non subditum. ibid. nu. 75. 686
episcopi de iure communi intentionem fundatam habent tam in ciuilibus, quàm in criminalibus contra Regulares, & Abbates. alleg. 105. n. 2. 694
episcopus hodie nullum potest ad professionem monasticam admittere. ibid. nu. 5.
episcopi super Regulares, etiam ordinis S. Ioannis Hierosolym. habent auctoritatem in concernentibus curam animarum, quam ipsi exercent. ibid. nu. 28. 696
episcopus habet auctoritatem abrogandi, & subrogandi dies festos, prout sibi magis expedire videbitur. alleg. 105. num. 37. 697
episcopus procedere potest contra laicos non obseruantes festa. ibid. nu. 41.
episcopus per censuras Ecclesiasticas, si opus fuerit, compellere potest superiores Regulares, vt nouitijs nolentibus profiteri, omnia bona restituant, quæ tempore ingressus in Monasterium detulerunt. alleg. 105. nu. 47. 698
episcopus potest compellere Regulares, siue Religiosos exẽptos ad reddendam coram se gesta testamentorum executionis rationem, ac eos punire, si malè gesserint. ibid. nu. 28.
episcopi locorum Ordinarij, & hæreticæ pravitatis vbiq; locorum deputati Inquisitores procedere possunt, & seuerè animaduertere in Regulares audentes publicè asserere quod Beatissima Virgo fuerit concepta cum peccato originali. ibi. num. 58.
episcopus punit Regulares Mendicantes (exceptis Prædicatoribus) qui cum debeant esse contenti vnica campana, plures habent. ibid. nu. 62. 699
episcopi possunt in locis exemptis suæ diœcesis facere solemnes benedictiones, & diuina officia celebrare. ibid. nu. 66. 700
episcopus amota omni appellatione componit cõtroversias omnes inter Regulares in processionibus publicis contingentes. ibid. nu. 71.
episcopus potest de iure communi, & ex vniuersali consuetudine familiam armatam tenere. alleg. 107. nu. 1. 711
episcopus potest iudicare, & punire delinquentes. ibid. num. 1. 712
episcopus potest habere officiales, seu aparitores, quorum manu, & opera possit iurisdictionem suam exercere. ibid. nu. 3.
episcopus potest exequi sententias suas, & iudicatas res sui ipsius non aliena ope. ibid. nu. 4.
episcopi familia quamuis sit laica potitur fori priuilegio. ibid. num. 9.
episcopus punire potest excessus officialium Laicorum, qui eius curiæ inserunt. ibid. nu. 15.
episcopi habent fiscum. ibid. num. 16. 713
episcopi iudicere possunt pœnam pecuniariam, eamque sibi, vel Cameræ suæ applicare. ibid. nu. 18.
episcopus sibi retinere non debet pœnas pecuniarias, sed in pios vsus erogare, nisi sit admodum pauper. ibid. nu. 19.
episcopus quas clericorum causas possit laico delegare. vide verbo Delegare.
episcopus potest dare licentiam petendi eleemosynam pro vsu alicuius pij, loci, vel operis, & ibi assignantur qualitates, quas debent habere earum collectores. allegat. 109. num. 11. 717
episcopus in præmos eleemosynarum quæstores quamuis laicos potest animaduertere. ibid. nu. 12.
episcopus contra exemptos cognoscit in omnibus criminibus actualem, seu solemnem degradationem requirentibus. alleg. 110. nu. 28. 722
episcopi suspensionem non incurrunt nisi eorum specialis & expressa fiat mentio. alleg. 111. n. 1. 723
episcopus illiterato, coniugato, infanti, vel insito, aut alienæ diœcesis Primam tonsuram conferens quando suspensionem incurrat, vide in verbo Prima tonsura.
episcopus ordinans, vide ordinans Episcopus.
episcopus, qui post Concilium Prouinciale celebratum infra sex menses non conuocat omnes Abbates, Presbyteros, Clericos & vniuersam plebem suæ diœcesis, eisque omnia gesta in Concilio prouinciali non refert, suspensionem duorum mensium ab officio incurrit. alleg. 111. nu. 21. 725
episcopus qui sciẽs Sacerdotem subditum suum pro Sacramẽtis admini-

adminiſtrãdis aliquid præmij accipere, niſi fuerit ſpõtè & voluntaria oblatio, & cum negligit corrigere, ſuſpenditur ad duos menſes. ibid. nu. 22.

epiſcopus, qui condonauerit pœnam contentam aduerſus incẽdiarios in cap. peſſimam 23. q. 8. per annum ab officio Epiſcopali ſuſpenditur. ibid. nu. 23.

epiſcopus per annum ſuſpenditur non ſeruans conſtitutionem Concilij Lugdunen. relatam in c. quamuis de elect. in 6. ibi. num. 24.

epiſcopi, qui procurant vt Clerici capiantur à dominis temporalibus, vt beneficia renuntient, vel vt citati ad Apoſtolic. Sedem ad ipſam ire non poſſint, ſuſpenduntur à perceptione fructuum ſuarum Eccleſiarum ad triennium. ibid. num. 29.

epiſcopi ſuſpenduntur per triennium ab officio ſi odio, gratia, amore, vel lucro in crimine hæreſis contra aliquem procedere omiſerint. ibid. n. 30.

epiſcopus accipiens aliquid in viſitatione, in pecunia, vel victualibus vltra id, quod ſibi debetur, ſuſpenditur ab ingreſſu Eccleſiæ, donec duplum reſtituat. ibid. nu. 31.

epiſcopus ſuſpenditur à Pontificalibus, & ingreſſu Eccleſiæ ſi non ſeruauerit ea, quæ in Extrau. 2. de elect. Ioann. 22. ſtatuta ſunt. ibid. n. 32.

epiſcopi ſuſpenduntur, qui in cauſis alienationis rerum Eccleſiaſticarum in detrimentum Eccleſiarum vtuntur poteſtate eis commiſſa. ibid. n. 37. 727

epiſcopus in illis caſibus in quibus beneficiorum reſignationes poteſt recipere, ſi contrafecerit à beneficiorum collatione tandiu ſit ſuſpenſus, donec remiſſionem à Romano Pontif. meruerit obtinere. ibid. nu. 39.

epiſcopum qui indicem caſuum, gratiarum, & indulgentiarum ſoluto certo pretio proponit, incurrit ſuſpenſionem ab ingreſſu Eccleſiæ, & perceptione fructuum. ibid. nu. 40.

epiſcopi Summo Pontific. immediatè ſubijciuntur. alleg. 112. num. 5. 730

epiſcoporum numerus præſcriptus ad deponendum Epiſcopum an requiratur quando cognoſcitur contra Epiſcopum à iudice per Papam delegato. alleg. 112. nu. 10. 731

epiſcopi ac alij beneficiarij non monachi teſtari non poſſunt ex fructibus ſuorum beneficiorum, quia à lege Canonica prohibentur. alleg. 114. nu. 5. 735

epiſcopi quare de acquiſitis intuitu Eccleſiæ, ſicut Clerici, ſecundum hodiernam conſuetudinem, teſtari non poſſint, oſtenditur. ibid. nu. 7. 736

epiſcopus translatus tenetur priori Epiſcopatui relinquere fructus tam perceptos, & res ex illis emptas, ac etiam libros, ornamenta, & argentaria de reditibus prioris Epiſcopatus quæſita. ibid. num. 16.

epiſcopus à tempore confirmationis Pontificia incipit Eccleſiæ acquirere. ibid. nu. 30. 738

epiſcopus monachus in obtinenda à Pontifice licentia ad teſtãdum etiam ad opera pia duplex impedimentum tenetur explicare, alterum ſe eſſe religioſum, alterum ſe eſſe Epiſcopũ, ibid. nu. 24. pag. 737. Vide cætera verbo Monachus factus Epiſcopus.

epiſcoporum cauſæ, vide Cauſæ Epiſcoporum.

epiſcoporum electio, vide Electio Epiſcoporum.

epiſcopus factus monachus, vide Monachus factus Epiſcopus.

epiſcopus titularis, vide Titularis Epiſcopus.

epiſcopus deponi poteſt. vide Deponi poteſt Epiſcopus.

epiſcopus poteſt diſpenſare, vide Diſpenſare poteſt Epiſcopus.

epiſcopus non poteſt diſpenſare, vide Diſpenſare non poteſt Epiſcopus.

¶ Epiſtolam *canere, vel Sacriſtæ officio fungi in Eccleſiis parentum filij illegitimi nullo modo poſſunt. allegat. 65. num. 20.* 619

†*epiſtola, quam ad nepotem ſcripſit Clemens IV. refertur. p. 1. tit. 2. gloſ. 9. n. 32.*

¶ Equites *capellani Religionis S. Steph. Papæ ad Eccleſias ſeculares præſentari poſſunt. alleg. 57. n. 173.* 480

¶ Eremitæ, *qui nullam profitentur religionem, exempti non ſunt à poteſtate ſeculari, nec priuilegio Canonis gaudent. alleg. 12. nu. 42.* 185

eremitæ profeſſionem emittẽtes priuilegio fori & Canonis gaudent. ibid. n. 48.

eremitæ antiqui tenuiſſimo victu, vſi fuerunt. tit. 2. gloſſ. 5. nu. 18. 60

¶ Euangeliorum *liber quare nouo Præſuli tradatur, oſtenditur. tit. 1. cap. 5. nu. 16.* 23

¶ Erigere *ſolus ſummus Pontif. poteſt Eccleſiam collegiatam in Cathedralem, & Epiſcopalem in Metropolitanam. alleg. 68. num. 8.* 527

erigere Eccleſiam ſimplicem curatam, & Parochialem an ex cauſa poſſit Epiſcopus, remiſſiuè. ibid. nu. 9.

†*error communis ad validitatem geſtorum non ſufficit, ſed ulterius oportet, vt illum præceſſerit titulus officij exercuti. alleg. 25. nu. 63.*

¶ Euaristus *Presbyter hybernis noctibus in puteũ ſe immergebat, vt carnis afflictiones effugeret. par. 1. tit. 2. gloſ. 8. num. 21.*

¶ Euchariſtiæ *Sacramentum ex antiqua Eccleſiæ conſuetudine in Sacrario aſſeruatur. alleg. 22. num. 1 pag. 215. Tabernaculum vbi eſt aſſeruandum, quale eſſe debeat. nu. 2. Et in Sacrario nulla alia Sacra præter ipſum tenere debent. nu. 3. quomodo deferendum ad infirmos, nu. 4.*

euchariſtiæ Sacramẽtum vt in Eccleſiis non parochialibus pro adoratione fidelium aſſeruetur non poteſt dare licentiam, Epiſcopus. ibid. nu. 8. 216

euchariſtiæ Sacramẽtum prohibetur adminiſtrari à Religioſis ſecularibus, & quid in hoc Minoribus conceſſum ſit. alleg. 50. nu. 98. 369

euchariſtia Sanctiſſima abutentes ſunt ſuſpecti de hæreſi, & Curiæ ſeculari traduntur. alleg. 51. nu. 135. 401

¶ S. Eugenius *antequam in primum Toletana Eccleſia Epiſcopum crearetur anno 94. vel 95. mittitur à Clemente ſummo Pont. poſt Petrum IV. in Galliam ad Euangelium prædicandum, p. 1. tit. 3. c. 8. nu. 44.*

Eugenius primus Toletana Eccleſiæ Epiſcopus, ſecundum veriorem relationem, martyrio coronatur anno 97. ibid. num. 46.

¶ Examen *Fidei, & Salutis Principia debet promouendus in Epiſcopum non ignorare, tit. 1. c. 5. n. 7.* 21

examini ſe ſupponentes pro alio beneficium eccleſiaſticum impetrante in excommunicationem Papalem incidunt, alleg. 50. n. 124. 372

examen per concurſum fieri non debet in vacatione Parochialium, quæ ſunt iuriſpatronatus laicorum, ſed ſufficit, quod deputatus à patronis examinetur ab examinatoribus in diœceſana ſynodo deputatis, & idoneus iudicetur, alleg. 60. num. 18. 498

examen per concurſum in vacatione Parochialium, quæ ſunt iuriſpatronatus laicorum, quando ſunt plures præſentati, tunc Epiſcopus eligere poteſt quem cæteris magis idoneum iudicauerit. alleg. 60. nu. 19. 498

examen per concurſum fieri non debet in reſignationibus parochialium factis in manibus Papæ in fauorem. allegat. 60. nu. 21. 498

examen per concurſum quando requiratur in permutationibus Parochialium. alleg. 60. n. 23. 498

examen in Parochialibus præciſè neceſſarium eſt, nec omitti poteſt ex eo quod promiſſus notorie dignus ſit, etiamſi eſſet famoſiſſimus

famoſiſſimus Doctor, vel Vicarius Epiſcopi. all. 60. nu. 86. pag. 504. & num. 120. 551
examen in notoriè litterato non requiritur. allegat. 72. num. 119. 551
examen per concurſum non requiritur in Parochialibus iuriſpatronatus laicorum, niſi plures ſint preſentati. alleg. 72. nu. 121. 552
examen per concurſum requiritur in parochialibus iuriſpatronatus Eccleſiaſtici. alleg. 57. nu. 246. 487
† examini ſubijcere non poteſt Epiſcopus pro ſimplici beneficio illum, quem iam examinauerat pro ordinis ſacri promotione. 888. 1. d.
† examinatos coram ordinario Synodalibus examinatoribus adhibitis, & idoneus repertus ad certam Parochialem ad eandem examinari non debet etiam ſtante clauſ. per diligẽtem examinationem. &c. 888. 1. e.
† examen nouum eſt optimus modus probandi ſcientiam examinati aliàs reiecti, & grauamen ab examinatoribus illatum. 888. 2. a
examinare, & viſitare poteſt Epiſcopus quoſcunque Canonicos, & dignitates, & alios clericos exemptos, & non exemptos ad curam animarum exercendam conſtitutos, quoad eorum inhabilitatem. alleg. 74. nu. 19. 567
examinari, & approbari ab Epiſcopo prius debent preſentati, & poſtea inſtitui ab inferioribus, ſi ad eos pertineat inſtitutio. alleg. 72. nu. 125. 552
examinatores beneficiorum à Synodo diœceſana electi, ſi cauſa examinis abſint à choro, poſſunt ex ſtatuto Capituli quotidianas diſtributiones lucrari. alleg. 53. nu. 161. 429
examinatores ſemel in Synodo deputati, ſi Synodus quotannis non fiat, munus ſuum debent exercere, donec Synodus habeatur. alleg. 60. nu. 48. 500
examinatorum Synodalium officium expirat, ſi anno elapſo aliqui ex eis mortui fuerint. alleg 60. nu. 49. 500
examinatores Synodales, ſi non adſint eo tempore, quo debet fieri proviſio per concurſum, poteſt Epiſcopus, non obſtante Concilij forma, deputare nouos examinatores abſque celebratione Synodi. alleg. 60. nu. 50. 500
examinatores Synodales nihil prorſus occaſione examinis, nec ante, nec poteſt accipere poſſunt. alleg. 60. num. 52. 500
examinatoribus deputatis in Synodo pro concurſu Parochialium, non poteſt Ordinarius ſtatuere aliquod ſtipendium, etiam minimum, niſi contrarium, vſu receptum ſit, vt in aliquibus Hiſpaniæ Eccleſijs. alleg. 60. nu. 53. 500
examinatores ad beneficia, ſcientiam examinandorum iuxta beneficiorum qualitatem debent attente rimari. alleg. 60. num. 57. 500
† examinatores debent ſingulis annis proponi in Synodo ad minus ſex, & ab ea Synodo probari. 887. 1. a.
† examinator vt dicatur probatus à Synodo debet dimidiam partem ſuffragiorum ferre ab ijs, qui vocem habẽt in Synodo. ibid.
† examinatores aliqui ex ſex ſi intra annum ſuæ electionis mortui fuerint totam facultatem examinandi vnà cum Epiſcopo ad ſuperſtites, ſpectare debet eo anno durante, ſed in loco mortuorum eligendi alij cum approbatione Capituli. ibid.
† examinatores ſi omnes decedant, vel in longinquas partes recedant, Epiſcopus intra annum ad celebrandam Synodũ ex antiquis, quo fuerunt, ſex, non pauciores ſubrogare debet, & ſi non extabunt tot antiqui eligere poteſt illos, qui extabant, & alios ſupplere de nouo approbatus è Capitulo vſque ad ſex. ibid.
† examinatores Synodales eligi debent qui ſint Magiſtri, aut Doctores, ſeu licentiati in Theologia ſeu iure Canonico, ſi extent, alioquin alij clerici ſunt eligendi, qui ad id videbantur magis idonei. 887. 2. e.
examinari denuo debet promotus ad ſimile & æquale beneficium, ſi in priori examine minus idonee, & aptè reſpondit, aut ſi creditur eum poſt examen ſe negligenter in ſtudio literarum geſſiſſe. alleg. 60. nu. 91. 504
examinatores peracto examine debent eos ex communi ſententia renuntiare Epiſcopo, quos idoneos repererint, vel data cauſa eos ad Ordinarium remittere. alleg. 60. nu. 92 504
examinatores ab Epiſcopo, vel Vicario, quibus beneficia prouideri incumbit, tenentur ſignificare, & ſubſcribere quis ſit dignus, & quis dignior ſub peccato mortali, alleg. 60. num. 93. 504
examinatorum relatio quo minus executionem habeat, non poteſt impediri per vllam deuolutionem, aut appellationem, etiam ad Sedem Apoſt. interpoſitam, alleg. 60. n. 94. 504
examinatores tenentur examen facere de ætate, moribus, doctrina, prudentia, & alijs rebus ad vacantem Eccleſiam gubernandam opportunis, itaut non ſufficiat ſi ſolum de ſcientia relationem fecerint, alleg. 60. nu. 95. 505
examinatorum vota quomodo danda. alleg. 60. nu. 96. 505
examinatoribus non incumbit, ſed ad Epiſcopum ſpectat eligere ex approbatis magis idoneum ſub peccato mortali, licet in foro exteriori non inualideretur actus ſi prætermiſſo digniore, eligatur dignus, alleg. 60. nu. 97. 505
examinatus, & approbatus ſemel ad vnum beneficium ſimplex, non amplius examinatur ad aliud ſimile, alleg. 60 nu. 89. 504
examinatores ad minus ſex eliguntur in Synodo diœceſana, tam per vota ſecreta, quàm aperta, qui promouendos ad beneficia curata examinent. alleg. 60. nu. 89. 504
¶ Excommunicare poteſt de iure communi Epiſcopus electus, confirmatus, tit. 1. c. 1. nu. 13. 3
excommunicatus ſi ordinetur characterem recipit, alleg. 2. num. 7. 151
excommunicationem can. ſi quis ſuadente, 17. q. 4. incurrit percutiens Clericum Primæ tonſuræ, ibid. nu. 17. 152
excommunicare poteſt ſubditum ſuum Epiſcopus extra territorium exiſtens. alleg. 6. n. 17. 165
excommunicatos à ſuffraganeis ſuis abſoluunt Patriarchę, tit. 3. cap. 1. nu. 36. 104
excommunicatione per annum perſeuerante tanquam ſuſpecti de hæreſi leuiter puniuntur ab Inquiſitoribus, alleg. 40. nu. 48. 227
excommunicatos pro violenta manuum iniectione in Clericos ſolus Papa abſoluit, alleg. 41. n. 1. 228
excommunicationis maioris vinculo obſtrictus ſacros Ordines ſuſcipiens indulgentia ſolum Summi Pontificis, muuere, & officio ſuo fungi poteſt, alleg. 50. nu. 21. 362
excommunicatus à delegato Papæ ſi per annum maneat in excommunicatione, poſt annum abſoluitur à ſolo Papa, alleg. 50. nu. 87. 368
excommunicatos à Papa Clericus ad Diuina ſcienter admittens, incidit in excommunicationem Papalem, alleg. 50. nu. 88. 368
excommunicatos ob Eccleſiæ fractionem cum ſpoliatione poſt denunciationem ſolus Papa abſoluit. allegat. 50. num. 90. 368
excommunicationes nulli reſeruatæ, quæ in Decreto, & Decretalibus reperiuntur. alleg. 50. nu. 170. 375
excommunicationes nulli reſeruatæ, quæ in ſexto Decretalium reperiuntur. alleg. 50. n. 171. 375
excommunicationes nulli reſeruatæ, quæ in Clem. reperiuntur. alleg. 50. nu. 172. 376
excommunicationes nulli reſeruatæ, quæ in Extrauagantibus reperiuntur.

reperiuntur. alleg.50.nu.173. 377
excommunicationes nulli reſeruate, quæ in Conc. Trid. reperiuntur. alleg.50.nu.174. 377
excommunicatus pro cauſa Eccleſiæ, & defenſione iurium ipſius lucratur fructus, & diſtributiones beneficij. alleg.53. nu.173. 430
excommunicatus iniquè diſtributiones quotidianas exigere poteſt. alleg.53.nu.174. 430
excommunicationes ad finem reuelationis pro rebus deperditis ſeu ablatis ſine ſpeciali facultate nõ poteſt decernere generalis Vicarius Epiſcopi. alleg.54.nu.115. 444
excommunicatus beneficium obtinere non poteſt. alleg.72.nu. 96. 549
excommunicatus præſentari, ſeu nominari ad beneficia non poteſt. alleg.72.nu.97. 549
excommunicatio impoſita à Concilio contra vendentes, aut apud ſe retinentes libros ſine Epiſcopi licentia, illi eſt reſeruata, niſi tales libri eſſent hæreticorum. alleg.90.num.13. 582
excommunicatione cum magna circumſpectione eſt vtendum. alleg.96.nu.1. 650
excommunicationes diebus feſtis exceptis in ſignioribus publicari poſſunt. allegat.96. num.2. pag.650. & nu.43.
excommunicationes pro rebus deperditis mouendis à nemine concedi poſſunt præterquam ab Epiſcopo. allegat.96.num. 3. 650
excommunicationum monitiones ſi deneget Epiſcopus, licet parti appellare ad Metropolitanum. alleg.96.num.4. 651
excommunicationes pro rebus deperditis dantur in ſubſidium, deficiente ſcilicet alia probatione. alleg.96.nu.14. 652
excommunicationes pro rebus deperditis non ſunt concedendæ quoties quis coram competente iudice ob iudicia, quæ ſunt contra reum procedere poteſt. alleg.96.num.15. 652
excommunicatus, vel notorius peccator non poteſt inſtare pro conceſſione monitorij excommunicationis pro rebus deperditis. alleg.96.nu.20. 652
excommunicatio pro furto, ſeu rebus ſubtractis, non ligat communiter niſi illos, qui mortaliter furtum fecerint. allegat. 96.nu.28. 653
excommunicatio pro furto à pluribus dato poteſt publicari, quamuis eorum ſinguli parum acceperint. alleg.96.num. 29. 653
excommunicatio eſt pœna, quæ cum ſit lata contra euntes, & loquentes non comprehendit mittentes. allegat. 102. num. 82. 687
† *excommunicatus tenetur vitare Epiſcopus ſicut cæteri* 853.1.c.
† *excommunicatorum nomina ſubditis ſuis, & vicinis etiam Epiſcopis dare debent Epiſcopi, & ſi oporteat publicare. p. 2. in compend. nu. 25.*
† *excommunicatus iniuſtè à quo recuperet omiſſas diſtributiones.* 877.2.c.
† *excommunicatus iniuſtè ſi ſuis in mora petendi abſolutionem, per eo tempore pro quo mora conſiderari poteſt, non recuperat diſtributiones quotidianas.* 878.1.a.
† *excommunicati, ſuſpenſi, vel interdicti ab ordinibus ſunt repellendi.* 828.2.d.
¶ Exceptionem *rei iudicatæ nunquam præſtat informatio de genere. p.1.tit.2.gloſ.17.nu.43.*
exceptio impuritatis debet plenè & concludenter probari. ibi. num.44.
exceptio ſi opponatur Epiſcopo viſitanti hoſpitale, aut Confraternitatem, quod ſub immediata Regum ſit protectione, non ad ſecularem iudicem, ſed ad Epiſcopum pertinet de ea cognoſcere. alleg.75.nu.20. 572
¶ Executor *gratiarum beneficialium, quæ expediuntur in Curia Romana poteſt eſſe generalis Epiſcopi Vicarius. allegat. 54.nu.136.* 445
executor omnium piarum diſpoſitionum eſt Epiſcopus. allegat. 82.num.2. 600
executor, qui non adimplet voluntatem defuncti peccabit mort. ſecundum negligentiæ qualitatem. ibid.num. 601.
executor teſtamenti ad implendam defuncti voluntatem poteſt ſtatim poſt aditam hereditatem cogi ab Epiſcopo, ſeu quocunque alio diœceſano, vel Capitulo Sede vacante, niſi aliud reſponderetur. ibid.n.18. 601
executio teſtamenti non impeditur ante aditam hereditatem. ibid.num.21. 602
† *exemptionis priuilegium quando datur reſpectu certi loci, & eo circumſcribitur, ſi exempti extra illum committant delictum, coram ordinario conueniri poſſunt. alleg. 123. num. 5.* 758
† *exemptio quando conceditur reſpectu certi indicis, veluti eximendo à poteſtate proprij Ordinarij, tunc ſi exempti delinquunt, conueniri poterunt coram Ordinarijs, locorum in quibus diſquerunt. ibid. nu.9.* 758
† *exemptio quando data eſt reſpectu certi generis iuriſdictionis per delictum non amittitur. ibid. num.7.* 758
† *exemptio quando eſt ſimplex & abſoluta reſpectu omnium, & quorumcunque Iudicum, tunc exemptus ratione delicti ab Ordinarijs locorum, in quibus committitur, puniri non poterunt. ibid.nu.10.* 759
† *exemptio conceſſa iudicatur ſi Pontifex eximat ab Ordinarij poteſtate, vel cum plena libertate, ſeu alijs verbis adductis. ibid.n.12.* 759
† *exemptio an. plenè probata cenſeatur ſi in priuilegio dicatur, vt quis exiſtat intus B. Petri ibid.nu.15. Quid ſi accedat ſolutio cenſus. ibid.num.18.* 760
† *exemptio an plenè probetur ex verbis narratiuis priuilegij, aut ſententia non principaliter ad exemptionem concedendam, ſed propter aliud prolatis, ſi ſententia aut Princeps in illis principaliter ſuam fundat intentionem. ibid. num. 19.* 760
† *exemptio à poteſtate Ordinariorum conceſſa videtur ſi Papa recipiat ſpeciales in ſubiectos Eccleſiæ Romanæ, ſecus vero ſi recipiat aliquos in filios. ibid.n.20.* 760
† *exemptio à poteſtate Ordinariorum non probatur ex ſolutione cenſus facta ſedi Apoſt. niſi appareat quod ſit in ſignum ſubiectionis, & percepta libertatis. ibid.num.21. & 22.* 761
† *exemptionem à reuerentia Epiſcopo debitam nemo in totum præſcribit. alleg.128.nu.6.* 787
† *exemptio extinctiuè præſcribi non poteſt, ſed tranſlatiue. ibi. num.8.* 787
† *exemptio ab ordinariorum poteſtate an probetur ex receptione ſub protectione ſedis Apoſtolicæ. alleg.123.num.26. & 27.* 761
† *exemptio ſimplex neminem eximit à viſitatione ſi de illa ſpecialis, & expreſſa mentio non fiat. ibid.nu.30.* 762
† *exemptionis generale priuilegium minime ſufficit vt exempti ab onere procurationis liberi cenſeantur, ſed requiritur ſpecialis de illa mentio. ibid.num.31* 762
† *exemptionis priuilegium à iuriſdictione Epiſcopi non Suffragatur, niſi probetur quaſi poſſeſſio exemptionis, & præcipue ad effectum impediendi manutentionem. ibid.num.34. & 37.* 763
† *exemptionis à iuriſdictione alicuius quaſi poſſeſſionem non dicitur habere ſubditus ex eo ſolo quod non appareat ſuperiorem in illum exercuiſſe iuriſdictionem, niſi probetur quod ueneris caſus exercendi, & volens exercere fueris repulſus,* &

& repulsioni acquieuerit. ibid.nu.38. 763

† exemptionis priuilegio renuntiare non potest etiam in preiudicium exempti, ibid.nu.94. 764

† exempti ratione delicti, contractus, vel rei sitæ coram Ordinarijs locorum an conuenire possint. alleg.123.à nu.1. 757

† exempti tantùmodo Romano Pont. immediatè manent subiecti, & in totum eximuntur ab Ordinariorum iurisdictione ibid.nu.29. 762

† exemptus non potest priuilegio suo renuntiare. ibid. num.40. 763.

executio facta non ordine dato in l.à diu. Pio, §. in vendit. ff. de re iudic. non subiacet nullitati. Alleg.96.num.39. 654

executor monitorialium Papalium an possit absolvere ab excõmunicatione postquam paruit is, qui in eam incidit. ibid.nu. 42. 654

¶ Exempti subijciuntur Episcopo in illis omnibus, quæ sunt Ordinis Episcopalis, nempè in petitione Chrysmatis, &c. alleg.31.num.20. 367

exemptionem à iure, & potestate Episcoporum solus Papa concedit. alleg.50.n.13. 362

eximere à se, & à Romana Curia an possit Summus Pont. pag. 362. alleg.50.num.14. Et eximere à sua potestate an possit Episcopus. alleg.89.n.1. 627

exempta Ecclesia non censentur exempta capella ipsi Ecclesiæ subiecta accedentes, vel connexa. alleg. 75.nn.29. 573

exempti Clerici tam seculares, quàm Regulares, etiam Monachi ad accedendum ad publicas processiones compelli possunt. alleg.78.nu.8. 588

exemptus locus, & locus extra diœcesim, sine territorium indicantur à pari. alleg.80.nu.9. 596

exemptio generalis non censetur eximere à charitatiua subsidio per Papam imposito. alleg.87.nn.24. 622

exemptæ Ecclesiæ non tenentur præstare Episcopo charitatiuũ subsidium. alleg.87.nu.47. 623

exemptus an possit Episcopus indulgentias concedere. alleg.88. num.26. 626

exempti habentur instar extraneorum. alleg.88.nn.27. 626

exemptio Ecclesiarum pleno iure à potestate Episcoporum tõcedi non potest ab Episcopis, & Prælatis inferioribus, sed solum à Romano Pontifice. alleg. 89.nu.3. 627

exempti exemptione data ab Episcopo ad ius reuerentiale illi tenentur, secus si Pontifex exemerit ab Ordinario. allegat. 89.nu.6. 627

eximi, & ad Religiosos transferri potest Ecclesia à potestate Episcopi per præscriptionem. alleg.89.nu.7.

exemptiones à se concessas non potest Episcopus revocare illis casibus, in quibus valet subditos à sua iurisdictione eximere. alleg.89.n.10. 627

exempti omnes, qui alias cessante exemptione Synodo interesse deberent, nec Capitulis generalibus subduntur, ad eam accedere tenentur. alleg.93.nu.8. 635

exempti Regulares, vide Regulares etiam exempti.

exemptos, si fuga sit periculum, potest Episcopus capere, & remittere ad competentem iudicem. alleg.105.n.64. 699

exempti subijciuntur Episcopis in his omnibus quæ sunt ordinis Episcopalis. ibid.nu.65. 700

exempti in causis matrimonialibus subduntur Episcopis. ibid. num.72.

exemptis subduntur Episcopo ad hoc vt per eum possint denũtiari, & mandati, vt tententur, quando essent notoriè excommunicati à iure, vel ab homine. ibid.nu.73.

¶ Exempla potius quàm verba homines malunt, p.1.tit.2. gloss.3.nn.3.

exempla probitatis suæ Episcopus præbere debet. ibid. num. 16.

exemplum ex originali sumptum, vt eandem vim, & auctoritatem cum originali habeat, Vicarius generalis authorizare non potest. alleg.54.nn.113. 444

¶ Expensæ factæ pro doctorando filio non sunt conferendæ. alleg.19.nn.66. 208

expensæ factæ à patre, vt filius nanciscereturaliquod beneficium Ecclesiasticum, non sunt conferendæ. ibid. nu.69. 208

expensa causa studij facta veniunt appellatione alimentorum. alleg.20.nn.8. 211

¶ Expositus, cuius parentes ignorantur, non solum indicabitur municeps, & eius loci, in quo natus est, sed etiam loci in quo est expositus. alleg.4.nu.17.& 37. pag. 28. & 31. 158

expositi ab eo sunt ordinandi. Antistite, qui eius est loci ordinarius, in quo expositi sunt, quia illius effecti sunt cives. ibi. num.37. 159

expositi non sunt spuraces censendi, vbi habentur statuta requirentia qualitatem nobilitatis, & huiusmodi. allegat.51. num.151. 403

expositi an spurij, vel naturales, aut legitimi sint censendi. ibi. nu.148. cum duobus seqq. 403

exponentes proprios partus feris peiores. ibid.n.143. 402

exponens pater filium legitimum, & naturalem; vel naturalem tantum arbitrio iudicis est puniendus. ibid.num. 144. 402

exponens pater filium, sine alius eo consentiente, vel ratum habente amittit ius filiationis, ibid.num.145. Et exponens filiam licèt perdat patriam potestatem, non per hoc eximitur ab onere dotandi. ibid.nn.146. 402

exponentes filios grauiter peccant si eos nutrire & alere commodè possint. ibid.nu.147. 403

¶ Exteriora indicant interiora. alleg.42.nu. 8. 332

¶ Exteros non expedit eligi ad vicariatum. allegat.54. num. 2. 434

¶ Extrema duo cauete debet Pastor ne aut exterioribus curis nimis deditus ab intimis corruat, aut solis interioribus occupatus, quæ foris debet, proximis non impendat. par.1. tit.2.glos.16.nu.2.

† exules facere à tota prouincia delinquentes in sua diœcesi potest Archiepiscopus par.1.tit.4.nn.59.

¶ S. Exuperius vestitu moderato vsus fuit. par.1.tit.2.gloss. 7.num.21. 67

F

Fabrica Ecclesiæ trahit Laicum reum ad forum Ecclesiasticum. alleg.82.nn.37. 604

Fabrica Ecclesiæ Cathedralis ratio quomodo reddenda. ibid. num.38.

facies sæpe indicat quale sit corpus. alleg.42.nu.4. 332

facies deformis quando inducat irregularitatem. ibid. num. 25. 333

† facultas Episcopis concessa à Concil. Trid. sess.24. de refor. c.6. vt possint absoluere à casibus occultis etiam Summo Pontif. reservatis an fuerit abrogata per Bullam in Cœna Domini, & alias Constit. Summorum Pont. 852.1.d.

† falcidia non detrahitur de legatis ad pias causas. 909.1.c.

¶ Falsa impedimenta denuntians vt matrimonium impediat arbitraria pœna punitur. alleg.32.nu.24. 273

¶ Falsificantes Litteras Apostolicas, aut supplicationes à quocunque auctoritatem habente signatas, item & falsò fabricantes litteras Apostolicas excommunicantur in Bulla Cœnæ Domini. alleg.50.nu.63. 365

falsarij, vel habentes penes se litteras falsas Papæ, vel aliorum officialium Curiæ expressarum incidunt in excommunicationem

tionem Papæ reſeruatam. alleg. 50. nu. 84. 368
Falſificatis litteris vtentes non incidunt in excommunicationem Papæ reſeruatam. alleg. 50. n. 85. 368
falſus teſtis vt aliquis dicatur falſique pœnam incurrat, quæ neceſſaria ſint. alleg. 51. num. 23. 380
falſum deponens iudicio nullo pœna falſi ordinaria eſt plectendus. alleg. 51. nu. 25. 380
falſum deponens ſine dolo non eſt ordinaria pœna falſi plectẽdus. alleg. 51. num. 27. 380
falſitas teſtium vt eniteſcat, eorum dicta ſunt impropriè intelligenda. alleg. 51. nu. 29. 389
falſitas nemini nocua, pœna ordinaria, non punitur. alleg. 51. num. 30. 389
falſum teſtimonium doloſe dicens quod tamen non valuit, ordinaria pœna non eſt puniendus. alleg. 51. nu. 31. 389
falſitas tria eſſentialia requirit, dolum, ſcilicet, mutationem veritatis, & quod alteri noceat. alleg. 51. nu. 32. 389
falſum deponens circa extrinſeca, & extra factum principale, non dicitur falſus. alleg. 51. nu. 34. 390
falſum teſtimonium ferens non iuratus, ordinaria plectendus eſt pœna. ibid. nu. 26. 389
¶ Fama *ſola non ſufficit ad probandum inſpatronatus, ſed debent concurrere alia coniecturæ & antiqua. alleg. 72. nu. 44.* 545
fama non ſufficit ad probandam ſanguinis impuritatem, niſi ſit perpetua, & illæſa apud omnes, & appareat orta poteſſe ex aliqua probabili cauſa. tit. 2. gloſ. vlt. nu. vlt. 99
fama in factis antiquis, nempè centum annorum plenam efficit probationem. p. 1. tit. 3. c. 2. nu. 75.
¶ Familia *nulla, cognatio, patriane ſapientis eſt præter virtutes, & actiones eius. p. 1. tit. 2. gl. 17. n. 16.* 95
familiam armatam poteſt Epiſcopus de iure communi, & ex vniuerſali conſuetudine tenere. alleg. 107. nu. 1. 711
familia Epiſcopi quamuis ſit Laica potitur fori priuilegio. ibi. num. 9. 712
¶ Familiarium *nomine intelligi debent illi, qui vel patriæ teſtati ſubijciuntur, vel dominicæ, & expenſis domini continuo aluntur, indeque commenſales dicuntur. alleg. 5. num. 2.* 162
familiaritas reſta probari poteſt per libros timelli, & per fidem Architriclini, ſeu Magiſtri domus, vel calculatoris, item per fidem quod ſit deſcriptus in rotulo familiarum. allegat. 5. nu. 3. 4. & 5. 163
familiaris ad effectum vt poſſit ab Epiſcopo ordinari dicitur qui cum Epiſcopo fuerit commoratus, & præſens ſeruierit, non tamen ſi abſens fuerit, etſi ſumptibus Epiſcopi vixerit. alleg. 5. nu. 6. 103
familiares triennales Epiſcoporum poſſunt etiam ordinari ad titulum patrimonij pro neceſſitate, & commoditate Eccleſiarum. alleg. 3. nu. 12. 163
familiaris quis dicatur. alleg. 5. nu. 20. 163
familiares, & continui commenſales Papæ ad effectum reſeruationis regula quarta Cancellariæ, qui dicantur. alleg. 57. nu. 106. 473
familiares familiarium habentes partem, ſeu expenſas ab ipſo Papa, an dicantur eius familiares. alleg. 57. nu. 107. 473
familiares Cardinalium qui dicantur. alleg. 57. n. 108. 473
familiares domeſtici dicuntur etiamſi aliquando abeſſe pro dominorum negotijs gerendis contingat. alleg. 57. n. 110. 473
familiares Cardinalium non dicuntur, qui in eorum domibus habent expenſas, ſeu partem, non vt familiares, & ſeruitores, ſed vt amici, & conſanguinei. alleg. 57. nu. 111. 474
familiaris, & de familia alicuius dicitur, qui eſt deputatus ad aliquod ſeruitium, & officium. alleg. 107. n. 10. 712
familiaris beneficium dicitur reſeruatum, etiamſi is mortis ſuæ tempore familiaris eſſe deſierit. alleg. 57. nu. 113. 474
familiaris habens beneficium reſeruatum ratione familiaritatis in Eccleſia, in qua adeſt conſuetudo optandi, an poſſit eo dimiſſo, quod habet, optare aliud, & optatum an maneat reſeruatum. alleg. 57. nu. 114. 474
familiares Epiſcopi quomodo edocendi oſtenditur. tit. 2. gl. 16. num. 5. 91
familiares Epiſcopi conuenit vt ſint viri ſpirituales. ibid. nu. 6. 93
familiares ſi non ſunt ſpirituales non diligunt te, ſed tua, ibid. num. 8.
familiares quales debeant habere Epiſcopi. ibid. n. 10.
¶ Febris *quartana neminem retrahit ab ordinibus ſuſcipiendis. alleg. 42. nu. 47.* 335
¶ Ferdinandus *Martins* Maſcarenhas *Regni Portugaliæ generalis Inquiſitor laudatur. alleg. 40. n. 38.* 326
¶ Feudales *cauſæ, niſi ſpeciale adſit mandatum Epiſcopi Vicarius cognoſcere non poteſt. alleg. 54. nu. 112.* 444
feudi ipſius quarta pars annum reditus pro ſubſidio charitatiuo eſt ſoluenda. alle. 87. n. 42. 633
feſta ſacra in propria diœceſi cum Clero & populo indicere valet Epiſcopus in honorem alicuius ſancti in ſanctorum numerum adſcripti. alleg. 105. n. 36. 696
feſta obſeruanda de præcepto poteſt Epiſcopus in ſynodo abſq; populi conſenſu indicere. ibid. nu. 39. 697
feſtis diebus quibus rebus liceat operam dare. ibid. n. 40. 697
feſta de præcepto obſeruanda, & ieiunia vt in offertorio Miſſarum Conuentualium populo declarent poteſt Epiſcopus cogere Regulares. alleg. 24. n. 20. 222
† *fideiuſſionem comprehendit diſpoſitio Concil. Trid. ſeſſ. 25. de Regul. c. 16.* 922. 1. a.
¶ Filius *Clerici in ſacris conſtituti an matri ſuæ poſſit ſuccedere. alleg. 15. nu. 13. & 14.* 191
filius, vt non ſuccedas matri ſufficit eſſe ſuſceptus ex coitu damnabili, vel punibili. alleg. 15. nu. 16. 191
filius ordinandus non eſt ſine patrimonio, quamuis haberet patrem ditem ſibi aſſignantem, pro victu, & portione. allegat. 19. nu. 60. 207
filius poteſt patrem compellere ad ſibi præſtandos ſumptus, & expenſas in ſtudio. alleg. 20. nu. 6. 211
filij impuberes poſſunt per Epiſcopum abſolui ab excommunicatione pro violenta manuum iniectione in Clericos. allegat. 41. nu. 20. 329
filius dicitur oriundus, ſeu originarius loci, in quo pater eius natus eſt, ſucceditque in honoribus, ſeu muneribus tam perſonalibus, quàm realibus, non modo in temporalibus, verum etiam in ſpiritualibus. allegat. 4. num. 12. 158
filius ſequitur originem patris, & non matris. allegat. 4. nu. 14. 158
filius non poterit ordinari ab Epiſcopo originis matris. alleg. 4. nu. 15. 158
filius verberans patrem, nec ille pater, nec ille filius eſt cenſendus. alleg. 51. nu. 108. 399
filius etiam leuiter patrem percutiens peccat mortaliter. allegat. 51. nu. 113. 399
filius percutiens, vel occidens patrem venientem cõtra Fidem Chriſti non punitur. alleg. 51. nu. 115. 399
filius occidens patrem ſuum ignorans ſibi patrem eſſe, non punitur vt patricida. alleg. 51. n. 119. 399
† *filij hæreticorum quando excludantur à clericatu.* 828. 2. b. c.
Filius Clerici an prohibeatur obtinere beneficium, vel ſeruire tanquam capellanus amouibilis in Eccleſia in qua eius pater tanquam capellanus amouibilis, ſeu Vicarius temporalis ſeruiuit. alleg. 65. nu. 3. 488

filius Presbyteri illegitimus non potest obtinere beneficium, quod solum eius pater absque legitimo titulo, & minus pacificè aliquando possedit. alleg. 65. n. 8. 518
filij Presbyterorum beneficia legitimè obtenta retinere non prohibentur, in eisdem Ecclesijs in quibus fuerunt beneficiati eorum parentes, qui ante Concilij publicationem è vita migrarunt. alleg. 65. nu. 10. 518
filij non prohibentur obtinere parentis Ecclesiam, quæ accessoriè alteri est unita. alleg. 65. nu. 11. 518
filius illegitimus non prohibetur obtinere Canonicatum, qui erat portio tempore quo pater illum obtinebat. allegat. 65. nu. 12. 518
filius illegitimus non prohibetur succedere patri in capellania, quæ absque Episcopi auctoritate fundari solet. allegat. 56. nu. 13. 518
filius illegitimus non potest obtinere beneficium in Ecclesia, in qua eius pater habuit solam Sedem in choro ratione dignitatis. nu. 14. ibid.
filius illegitimus non potest obtinere Canonicatum in Ecclesia vbi pater fuit Canonicus. nu. 15. ibid.
filij legitimi Clericorum possunt consequi beneficia quæcunque in eadem Ecclesia vbi genitores habuerunt, vel etiam habent. nu. 16. ibid.
filius illegitimus beneficium patris potest obtinere, si in eo mediatè post triginta annos successerit. alleg. 65. n. 19. 519
filij illegitimi nullo modo possunt ministrare, aut Epistolam canere, vel Sacristæ officio fungi in Ecclesijs parentum. alleg. 65. nu. 20. 519
filius illegitimus in eadem Ecclesia, vbi parens habet beneficium, canere non potest antiphonam ratione oneris beneficij alteri Ecclesiæ annexi. alle. 65. n. 21. 519
filius, & pater possunt processionaliter insimul incedere, vnus tanquam beneficiatus, alter tanquam capellanus diuersarum Ecclesiarum. alleg. 65. nu. 22. 519
filius, & pater celebrare possunt Missam in eadem Ecclesia, dummodo ambo non obtineant beneficium in ea. alleg. 65. num. 23. 519
filij illegitimi Clericorum non prohibentur à Concil. Trid. cum patribus habitare. alleg. 65. n. 24. 519
filij spirituales ex vi monitorij tenentur denuntiare patrē spirituale. alleg. 96. nu. 54. 656
filij possunt esse testes contra patres spirituales. alleg. 96. nu. 55. 656
filius tenetur denuntiare patrem crimen læsæ maiestatis committentem. alleg. 96. nu. 57. 657
filius tenetur denuntiare patrem blasphemū. all. 96. n. 58. 657
filij licitè exhæredari possunt à parentibus ex quatuordecim tantum causis expressis, quo non excluduntur similes. alleg. 102. nu. 17. 677
filius fam. Clericum percutiens potest ab excommunicatione per Episcopum absolui. alleg. 41. nu. 29. 330
† *fines dicuntur eo quod finiunt aliquid, & termini, vel limites, quæ terminant, vel limitant. alleg. 131. nu. 1.* 792
† *fines dupliciter considerantur, vel in quantum fines sunt, per quos prædia à prædijs distinguuntur, vel non in quantum fines sunt, sed in quantum solum, vel pars aliqua prædij ab illis occupatur. ibid. n. 2.*
† *fines prædiorum etiam Ecclesiasticorum præscribi possunt. ibid. nu. 3.*
† *fines ipsi præscribi non possunt ad effectum vt designent esse, qui antea erant, & restringantur, vt alij extendantur, & sint vbi non erant. ibid. n. 7.*
† *finibus diœcesū cohærentia præscribi non possunt, ib. n. 9.* 793
† *fines diœcesium quatenus fines sunt, & habent rationem finiendi præscribi non possunt nisi considerentur respectu soli, quod occupant quoad dominium & proprietatem eiusdem. ibid. nu. 11.*
¶ Fiscalis *Episcopi gaudet fori priuilegio. all. 107. n. 13.* 712
fiscalem suum potest Episcopus assumere ad visitationem Capituli absque eius consensu. alleg. 73. n. 8. 562
fiscum habent Episcopi. alleg. 107. nu. 16. 712
fiscus beneficio restitutionis in integrum gaudet. Allegat. 75. num. 41. 575
¶ Fœminę *in virorū monasteria qualiter ingredi prohibeantur, ostenditur. alleg. 102. n. 85.* 687
† *fœminis non competit Clauium potestas.* 828. 1. a.
† *fœminæ iure diuino incapaces sunt eorum, quæ sunt ordinis.* 828. 1. b.
¶ *Fœtus postquam est viuificatus si occidatur verum homicidium committi dicitur. alleg. 51. nu. 140.* 402
¶ Foraneus Vicarius, *vide Vicarius foraneus.*
¶ Forensis *alio in loco domicilium habens potest collectari ratione bonorum immobilium, quæ habet in loco, in quo ecclesia construitur. alleg. 64. n. 10.* 516
¶ Forma *punitur, qua Vicarius à Capitulo Sede vacante creari solet. alleg. 54. nu. 159.* 448
forma Vicariatus qualis. alleg. 54. nu. 56. 450
forma dat esse rei. alleg. 72. num. 58. 546
¶ Fornicatio *Clerici cum soluta non est adulterium. allegat. 15. nu. 11.* 191
¶ Flamines, *protoflamines, & archiflamines in iuridicis conuentibus ad sua sacrificia peragenda Ethnici soliti erāt construere, p. 1. tit. 3. c. 8. nu. 9.*
flamines à quibus, & ad quid instituti, p. 1. tit. 1. c. 7. n. 60.
fortis vir non est, cui non crescat animus in ipsa rerum difficultate. p. 1. tit. 2. glos. 2. nu. 24.
¶ Francię *regnum diuinitus approbatum fuit, ex eo quia trililia, quæ illi sunt adhuc Regia insignia, de cælo missa fuerunt Clodoueo. p. 1. tit. 3. c. 6. n. 31.*
francia Regem olco inungi è cælo dimisso qui teneant, ostenditur. alleg. 31. nu. 11. 266
¶ S. Franciscus *noluit fieri sacerdos, qui tantā, vt decet, non putauit animæ suæ esse puritatem, p. 1. tit. 2. glos. 1. nu. 22.*
S. *Franciscus vt carnis afflictiones effugeret nudum corpus in niuibus volutauit, p. 1. tit. 2. glos. 8. nu. 22.*
¶ Frāciscus de Caldas *Pereira laudatur. p. 1. tit. 3. c. 2. n. 76*
¶ Fratres *vocat Episcopos Summus Pont. quasi sibi æquales. p. 1. tit. 1. c. 2. nu. 10.*
† *fratres S. Spiritus de Vrbe à superioritate & iurisdictione omnium Prælatorum, præterquam Magistri generalis exēpti fuerunt a Sixto IV.* 931. 1. c.
fratres Sacri Ordinis S. Joan. Hierosol. à quocunque Catholico Antistite sub Romana Sedis obedientia constituto Sacros ordines, etiam extra tempora, tribus diebus festinis, & in quibuslibet tam secularium, quàm Regularium Ecclesijs absque alicuius licentia, suscipere possunt. alleg. 4. n. 65. 168
fratres tertij Ordinis S. Francisci quando gaudeant fori priuilegio. alleg. 12. nu. 41. 185
fratres Minores, & omnes, qui illorum priuilegijs fruuntur, possunt extra statuta tempora Dominicis, vel alijs festiuis diebus sacros ordines suscipere. alleg. 17. nu. 6. 196
fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, ac etiam Patribus Societatis Iesu conceditur, vt vbicunque fuerint sine Parochialis iuris præiudicio cum Altari viatico valeant celebrare. alleg. 23. n. 3. 217
fratres Minores habent priuilegium à Sixto IV. vt possint administrare Sacramenta Eucharistiæ, & Extremæ Vnctionis illis, quorum Confessiones audierint, quando Rectores, seu Curati eorum malitiosè, aut sine rationabili causa denegauerint. alleg. 50. n. 97. 369

Digitized by Google

Fratres cuiuſcunque Ordinis Mendicantium tranſeuntes ad religiones non Mendicantium, excepta Carthuſiana ſine licentia Sedis Apoſtol. necnon & tales recipientes, incidunt in excommunicationem Papalem. alleg. 50. nu. 105. 370

Fratres tertij Ordinis Minores Religioſi tempore interdicti admittentes in ſuis Eccleſiis ad diuina officia audienda in excommunicationem Papalem incidunt. alleg. 50. n. 102. 370

Fratres S. Franciſci de obſeruantia, qui in electione Miniſtri generalis, Prouincialium, & Cuſtodum profe, aut pro alio ſubornauerint, in excommunicationem Papalem incidunt. alleg. 50. n. 148. 374

†*Frater ordinis Prædicatorum promotus ad Epiſcopatum ſuſpenditur à Pontificalibus ſi conferretur antequam reſignet Ordini libros, & alia quæ habet tempore promotionis ad Epiſcopatum, & alias Prælaturas. allegat. 111. numer. 42.* 728

Fratres Prædicatores ordinis S. Dominici, qui ad effectum cõſequendi officium Magiſtri generalis profe, vel alijs ad fauorem extra Religionem recurrunt, incidunt in excommunicationem Papalem. alleg. 50. n. 162. 375

Fratres Ordinis B. Mariæ de monte Carmelo, qui ad tribunalia ſæcularia quouis prætextu appellare, vel confugere præſumunt, in excommunicationem Papalem incidunt. Alleg. 50. nu. 66. 375

†*Fratres Ordinis S. Mariæ de Monte Carmelo vbique præcedunt fratres B. Mariæ de Mercede Redemptionis captiuorum.* 905. 2. d.

†*Fratres Prædicatores præcedunt alios Religioſos Mendicantes.* 905. 2. d.

†*Fratres Minores de obſeruantia præcedunt Conuentuales.* 905. 2. e.

Fratres Prædicatores præcedunt aliquos Mendicantes. alleg. 78. nu. 30. 590

¶ Frater *pro fratre teſtis eſſe non poteſt. alleg. 96. n. 61.* 657

¶ Frequentia *alloquendi cum Monialibus ex quibus diebus inducatur, oſtenditur. alleg. 102. n. 70.* 686

¶ Fructus *filio dati loco alimentorum, & ad ſupportanda onera matrimonij non ſunt conferendi, alleg. 19. num. 65.* 208

Fructus non reſidentium in Parochialibus amittuntur tantum pro rata illius temporis, quo quis abeſt ſine licentia, nec poteſt componi reſtitutio debita fructuum male perceptorum obtinentibus Bullam cruciatæ. alleg. 53. nu. 101. 424

Fructus non reſidentium debet Epiſcopus applicare fabricæ Eccleſiæ Parochialis. ibid. nu. 103.

Fructus, & diſtributiones vt lucrari poſſit abſens à ſeruitio ſuæ Eccleſiæ, duo copulatiuè requiruntur, iuſta ſcilicet cauſa abſentiæ, & licentia Ordinarij. ibid. n. 153. 428

Fructus prebendæ, quibus canonici, qui abfuerunt à ſeruitio Eccleſiæ vltra tres menſes priuandi ſunt, applicandi in vſũ Eccleſiæ, aut proportionabiliter ſeruientibus, & reſidentibus. ibi. nu. 150.

Fructus amiſſi ob non factam Fidei profeſſionem ſunt impendẽdi vel in vſus pauperum, vel in fabricam Eccleſiæ. allegat. 61. nu. 31. 509

Fructus amiſſi ob non factã Fidei profeſſionem Ordinarius condonare non poteſt. ibid. num. 32. 510

Fructus Eccleſiarum an vltra triennium, intra tamẽ modicum tempus alienari poſſint, oſtenditur. alleg. 95. nu. 19. 643

†*Fructus ciuiles quorum de tẽpore reſignationis, venerat dies ſolutionis, ſpectant ad ſucceſſorem ad quem etiam ſpectant fructus pendentes. alleg. 117. n. 1.* 744

†*Fructus a ſole ſeparati ante diem reſignationis debentur reſignanti, cæteri vero omnes reſignatorio. ibid. nu. 2.*

†*Fructus beneficij Eccleſiaſtici qualiter in hæredem beneficiati defuncti, & ſucceſſorum in beneficio ſint dividendi, oſtenditur. n. 4. cum ſeqq.*

†*Fructus a ſolo ſeparatos inexactos ſpectare ad ſucceſſorem, non autem ad hæredes prædeceſſoris concludunt aliqui. ibi. num. 5.* 744

†*Fructus ante obitum eius, qui beneficium habebat collecti ad hæredem defuncti tranſeunt, pendentes vero ad eccleſiam, vel ſucceſſorem in beneficio. ibid. n. 6.*

¶ Frumenta, *fruges, legumina, & animalia cuiuſuis generis extra Statutum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ quouis modo exportantes in excommunicationem Papalem incidunt. allegat. 50. nu. 153.* 374

frumentum, & alia res tempore penuriæ vt vendantur poteſt Epiſcopus laicos cogere. alleg. 82. nu. 8. 601

¶ Fundator *in limine fundationis poteſt apponere quaſcunque conditiones, etiamſi ſint contra Ius, niſi ſint naturæ impoſſibiles, vel alias à iure improbatæ. p. 1. tit. 2. gloſſ. 17. num. 30.*

fundationi ſtandum eſt, qua ſtatutum fuit, vt beneficium ſimplex etiam minor quatuordecim annorum conſequi valeat, cum ei non fuerit derogatum per Conc. Trid. alleg. 60. nu. 77. 503

fundare quis dicitur Eccleſiam, quando aſſignat fundum, vbi conſtrui debet. alleg. 70. nu. 2. 533

fundare, & conſtruere Eccleſiam non ſufficit, vt iuſpatronatus acquiratur, ſed requiritur illius perfectio. ibid. nu. 8.

fundatio antiquior in præcedentijs componendis maximè attẽdenda. alleg 78. num. 28. 589

fundatrices poſſunt ingredi à ſe conſtructa Fratrum monaſteria, abſque incurſu alicuius cenſuræ. alleg. 102. nu. 88. 688

¶ S. Fulgentius *Ruſpenſis Epiſcopus, nec morbo quidem affectus carnis, vel vino vſum amiſit. tit. 2. gl. 15.* 60

¶ Furioſus *eligere non poteſt. tit. 1. cap. 3. nu. 21.* 13

furore captus non conſentit ex defectu voluntatis, nec pœnam meretur. alleg. 28. nu. 4. 249

furioſi, & mente capti, & hi qui in furorem aliquando verſi inſanierunt, non poſſunt heri clerici. alleg. 42. nu. 50. 335

furioſus percutiens patrem non incidit in pœnas homicidij. allegat. 51. num. 117. 399

G

Gabellam *non ſoluit clericus emens domum ad ſuum vſum, ſecus ſi ad locandum. allegatio. 13. numero 13.* 187

Gabellam ſoluunt Clerici negotiatoris. ibid. num. 8.

gabellam, & tributa non ſoluunt Militares Religioſi. ibid. nu. 14. 188

gabellam, & tributa an vidua quæ fuerunt Militarium Religioſorum vxores, ſoluant, oſtenditur. ibid. n. 15.

gabellarijs in Regnis Hiſpaniæ tenetur clericus denunciare res, quas portat. ibid. nu. 16.

gabella an debeatur ex bonis confraternitatum ſi vendantur, ſub diſtinctione reſolvitur. alleg. 75. n. 34. 574

¶ Gallicãtus *an faciat præſumi eſſe iam noctem verſus diem inclinatam. alleg. 57. nu. 187.* 482

Italico morbo laborantes, ſi foris appareat, horroremque, & ſcandalum gignat, irregulares fiant, allegat. 42. nu. 46. 335

¶ Genus *ordinandorum ſcrutari debet ordinator nu ſcilicet ex Catholicis parentibus, vel proditione damnatis, aut de matre ſerua nati ſint. alleg. 10. n. 4.* 175

genus verbum de quo in Conc. Trid. ſeſſ. 23. de reform. ca. 7. idem ſignificat quod legitimus, vel liber, & non refertur ad deſcendentes ex genere Hebræorum. ibid. nu. 5.

generit differentia ad Eccleſiaſtica beneficia, publicaque officia obtinenda operatur grama inter vtrumque populum diſſidia. tit. 2. gl. 17. nu. 21. 96

¶ Geſta *per iudicem delegatum, vel ab inhabili an ſuſtineantur ex errore commun. allegat. 25. nu. 39. & 40.* 232

geſta à Vicario ignorante mortem Epiſcopi longè diſtantis valida ſunt. alleg. 54. nu. 152. 447

¶ Gibboſi, *vel curui dicuntur corpore vitiati, præcipue ſi nimia in eis ſit deformitas. alleg. 42. nu. 42.* 335

¶ Gigantes *quando irregulares ſint. alleg. 42. nu. 53.* 335

¶ S. Goarijs *incurabilem morbum impetrauit à Domino, ne vocaretur in Epiſcopum. tit. 2. gl. 1. nu. 18.* 43

¶ Gradenſis *Patriarcha cur ita dictus. par. 1. tit. 3. c. 7. nu. 3. 4. & 5.*

¶ Graduum *computatio in matrimonijs contrahendis ſecundum ius Canonicũ, ſemper faciendа eſt. all. 51. n. 161.* 404

graduum computatio ad ſuſceptiones, & reliqua ciuilia attento Cæſareo iure faciendа eſt, niſi aliter de conſuetudine receptum ſit, vel ipſa lex Ciuilis ſecus ſtatuerit. ibid. n. 162.

gradus affinitatis quomodo computandi, ibid. n. 166. 405

gradus quando altior eſt, tantò ruina grauior, titul. 2. gloſſ. 3. nu. 5. 50

¶ Graduatus *in aliqua ſcientia, & litteratus, & maiori habilitate præditus præfertur his qualitates non habenti. alleg. 60. nu. 101.* 565

¶ Gratiani *Canones in Decreto inſerti nullam habent iuris auctoritatem. tit. 1. c. 3. nu. 14.* 12

¶ Gratijs *amplioribus honorandi, qui renati ſunt fonte baptiſmatis in priſtina cæcitate demiſſa. tit. 2. gl. 17. n. 14.* 95

gratia ad beneplacitum Papæ, vel Regis morte Pontificis, ſeu Regis expirat. alleg. 57. nu. 191. 488

¶ Gratificationi *locus eſt quando duo æquè idonei cumulatiuè præſentati fuerint. alleg. 7. nu. 199.* 559

¶ Grauitas *debet eſſe in ingreſſu Epiſcopi, vt ſcilicet ratio & moderato greſſu incedat. tit. 2. gl. 7. nu. 1.* 64

¶ S. Gregorius magnus *ad Pontificatum electus infirmitatis ſuæ conſcius fugam iniit. tit. 2. gl. 1. n. 19.* 43

¶ S. Gregorius Nazianzenus *è patria diſceſſit ne ad Epiſcopalem dignitatem aſcendere cogeretur. tit. 2. num. 15. pag. 43. Onus ſuum multis depingit lacrymis, gloſ. 2. nu. 7. 9. & 10. pag. 46. Et Epiſcopale onus timens cum amicis vbertim lacrymatus eſt, ibid. n. 19. pag. 47. Et in virginitatis amorem ſummopere exarſit. tit. 2. gloſ. 8. nu. 15.*

¶ Gregorius V. *ſummus Pont. primus conceſſit illis ſeptem Germaniæ Magnatibus, nempe tribus eccleſiaſticis, et quatuor ſecularibus, poteſtatem eligendi Imperatorem. par. 1. tit. 3. c. 2. nu. 85.* 119

¶ Gualteri *corpus, qui fuit Seraphici Patris diſcipulus, in Cœnobio S. Franciſci Vimaranenſis ſitum eſt, & multis claret miraculis. alleg. 60. nu. 10.* 496

¶ Guardiani *Mendicantium Conſeruatores eſſe non poſſunt. alleg. 106. nu. 15.* 703

¶ Gubernator *locorum ſtatus Eccleſiæ qui licentiam ferendi arma tribus palmis breuiora, etiam ad breuiſſimum tempus, conceſſerit, incidit in excommunicationem Papalem. alleg. 50. n. 140.* 373

gubernator Eccleſiaſtici ſtatus, & officiales, qui aliquem bonicidam, aut exulem ab exilio reuocauerit, vel ſaluum cõductum ei fecerit in excommunicationem Papalem incidunt. ibid. num. 143. 373

H

HAbitatio *ſolum facit incolam ſeu domiciliarium. non tamen vrum, ſeu originarium. alleg. 4. nu. 11.* 158

habitatio & domicilium in quo differant. ibid. nu. 14. 158

habitatio decennalis facit præſumi domicilium, quando aliter non conſtat de voluntate habitantium. ibid. nu. 28. 159

habitatio maioris partis anni in loco, ſufficit ad hoc vt ibi poſſint recipi neceſſaria Sacramenta; domicilium vero requiritur vt recipi valeant voluntaria. alleg. 36. nu. 19. 304

† *habitatio ſimulata, & in fraudem Concil. Trid. & proprij Parochi præiudicium habita an ad Matrimonij validitatem ſuffragari poſſit.* 848. 1. c.

Habitationis inæqualitas ſi detur, illius Parochiæ erit Parochianus, in qua maiori temporis parte habitauerit. allegat. 32. nu. 70. 278

habitans in cõfinio duarum Parochiarum cenſetur Parochianus illius in qua domus adium habet principalem, & magis frequentatum ſi duos habeant. ibid. nu. 71.

¶ Habitum *monaſticum non amittit monachus factus Epiſcopus. par. 1. tit. 1. c. 4. nu. 17.*

habitus Clericorum proprius qui ſit nullibi determinatur. allegat. 9. num. 1. 172

habitum clericalem ſemel dimittens non eſt priuandus beneficio, vel fori priuilegio. ibid. nu. 20. pag. 174. Cætera vide verbo Veſtes clericales.

habitus Regularis à nouitijs deferendus eſt de eſſentia, atque ſubſtantia anni probationis. alleg. 101. nu. 29. 671

¶ Hæreditati *paternæ non poteſt filius renuntiare, & retinere inſpatronatus. alleg. 71. n. 4.* 536

¶ Hæredes *etiam laicos poteſt Epiſcopus compellere ad ſolutionem relictorum ad pias cauſas per defunctos factorum. alleg. 82. nu. 13.* 601

hæres obligatur ex quaſi contractu non in diem, nec ſub conditione, ſed pure. ibid. nu. 20.

† *hæres Prælati alienantis bona Eccleſiæ tenetur ſtare alienationi in quantum hæres eſt. alleg. 115. nu. 7.* 740

† *hæres adeundo hæreditatem in quantum contrahat, & cum quibus. num. 8.* ibid.

† *hæres inſtitui qui de iure non poteſt, quandoque legare poteſt ad pias cauſas.* 908. 2. d.

hæredes, vel fideiuſſores Prælati, qui fecit locationem, ſi ipſe decedat ante illius impletum tempus, non tenentur de euictione, neque conductor ab eis petere poteſt quanta ſua intereſſit locationem impleri. alleg. 94. nu. 11. 639

hæredem mulierem inſtituens ea lege vt monialis fiat, ſin minus ad monaſterium bona pertineant, non incidit in excommunicationem latam contra cogentes virginem monaſterium ingredi. alleg. 104. nu. 4. 689

¶ Hæreſis crimen *ſine peculiari commiſſione Vicarius Epiſcopi non punit. alleg. 54. nu. 85.* 442

hæreſis delictum pertinet hodie ad Inquiſitores, priuatiue ad omnes alios iudices, non excluſo tamen iudicio Ordinarij coaſſiſtentis Inquiſitoribus in cauſis propriæ ouis. alleg. 40. num. 39. 326

hæreſim occultam confeſſus non dolens de peccato, in excommunicationem incurrit. alleg. 40. n. 19. 322

¶ Hæretici *occulti qualiter dicantur? allegat. 40. numer. 8.* 320

hæretici pure occulti poſſunt abſolui non ſolum ab Epiſcopis, quibus ſubſunt, ſed etiam à quolibet Confeſſario per ſuum Superiorem approbato. alleg. 40. nu. 5. 320

hæretici omnino occulti, & pure mentales non ſunt ipſo iure excommunicati, neque incidunt in pœnas contra hæreticos ſtatutas. alleg. 40. à nu. 6. 320

hæretici occulti per accidens, & à fortiori, qui tales probari poſſunt, in excommunicationem, & alias pœnas per Eccleſiam aduerſus hæreticos latas, incidunt. allegat. 40. num. 10. 320

hæretici occulti per accidens, & qui tales probari possint, comprehenduntur in cap. 1. processus Bullæ in Cœna Domini. alleg. 40. num. 11. 321
hæreticus quando dicatur dubius in Fide. alleg. 40. n. 16. 321
hæreticorum filij, ac nepotes non sunt privati, nec privandi beneficijs antea obtentis. alleg. 57. n. 229. 486
hæretici occulti ad hoc vt in excommunicationem incurrant, quales actus, seu signa, vel opera exteriora facere debeant? alleg. 40. nu. 17. 322
hæreticus mentalis si coram Inquisitoribus occultissimam hæresim confiteatur, vel eam reuelet amico, petens ab eo consilium, non incidit in excommunicationem propter illum actum. alleg. 40. n. 18. 322
hæreticus pure mentalis non est excommunicatus, quamuis per locum dixerit se aliquando hanc, vel illam hæresim credidisse, quod melius resoluitur sub distinctione. alleg. 40. nu. 20. 322
hæreticorum panas in foro interiori non incurrunt, licet graviter peccent, qui metu mortis, aut cruciatuum, seu tormẽtorum, vel dimittarũ cupidi se hæreticos fingunt, integram tamen Fidem in corde retinentes, & cum excommunicationem non incurrant, à quolibet idoneo Confessario absolui poterunt. alleg. 40. nu. 32. & 33. 325
hæretici cuiuscunque secta excommunicantur, eorundem fautores, libros legentes, tenentes aut imprimentes, & schismatici. alleg. 50. nu. 58. 364
† *hæretici sunt irregulares etiam occulti.* 828. 1. e.
† *hæreticorum fautores, credentes, & defensores clericatu habentur indigni.* 828. 2. b.
hæreticorum librorum peruersa dogmata melius est ignorare, quam per experientiam in aliquem laqueum erroris incurrere. alleg. 90. nu. 3. 628
hæreticorum libri tanquam aspidum ova sunt fugiendi. alleg. 90. num. 4. 628
hæreticum patrem reuelare tenentur filij, allegat. 96. num. 56. 657
† *hermaphroditus, qui habet vtrũque sexum parilem, aut prævaleret in fœmineo, ordinari non potest.* 828. 1. a.
¶ Hypothecari *non potest patrimonium. alle. 19. n. 85.* 209
hypothecare non potest, qui non potest alienare. ibid. nu. 86.
¶ Histriones, *bufones, ac ludentes in scenis sunt infames. alleg. 43. nu. 10.* 337
¶ Hierosolymitani *fratres capellani à quocunque Catholico Antistite sacros Ordines, etiam extra tempora, tribus diebus festiuis, & in quibusuis tam secularium, quàm Regularium Ecclesijs, absque alicuius licentia, suscipere possunt. alleg. 4. n. 65.* 161
hierosolymitani Ordinis Ecclesiæ, quibus cura animarum incumbit, in concernentibus ipsam curam ordinario sunt subiecta. alleg. 74. n. 26. 568
hierosolymitani Ordinis beneficia à Seminarij contributione eximuntur. alleg. 77. nu. 22. 585
hierosolymitani Milites ex nouo ipsorum statuto cõprehenduntur sub decreto Concil. Trid. sess. 25. de Regularib. cap. 15. alleg. 101. nu. 8. 669
hierosolymitani Milites comprehenduntur sub decreto Concil. Trid. sess. 25. de Regularib. c. 19. all. 104. n. 10. 690
hierosolymitanus Episcopus quartum Patriarchalis sessionis locum, & honorem obtinuit. tit. 3. c. 1. n. 8. 181
hierosolymitana Ecclesia si antiquitas spectetur omnes ac etiam Romanam videtur antecedere, ibid. nu. 9.
hierosolyma quando extructa, & quibus nominibus dicta fuerit. par. 1. tit. 3. c. 6. num. 1.
hierosolyma in medio totius Orbis sita. ibid. nu. 2.
hierosolyma mater omnium Ecclesiarum habita. ibid. n. 3.
hierosolyma quamuis Metropolitanico honore cõdecorata fuerit, non tamen propterea à subiectione Cæsariensis exempta fuit. ibid. num. 4.
hierosolymitano Patriarchæ quæ Sedes Episcopales subiectæ, ostenditur. ibid. n. 5.
hispaniarum Regibus à Romano Pont. priuilegium fuit indultũ eligendi & nominandi Episcopos, p. 1. tit. 1. c. 3. n. 7. 11
hispaniæ Reges nominandi, & præsentandi Episcopos in Ecclesijs Cathedralibus quod ius habeant, ostenditur. ibid. nu. 29. 14
hispaniæ Reges priuilegium nominandi ad Ecclesias Cathedrales à Carolo Magno non acceperunt. ibid. n. 30.
hispani omnes, & præcipuè nostri Lusitani, præsertim dũ pueri, & adolescentes sunt, & mulieres saltem donec viro copulentur, tuni abstinentiam colunt. tit. 2. glos. 11. n. 8. 83
hispaniarum Rex quamuis sit patronus Cathedralium in Hispania existentium, & præsentet ad dignitates Episcopales, non tamen ipse patronus aliorum beneficiorum in eisdem ecclesijs Cathedralibus existentium. alleg. 57. nu. 89. 471
hispaniæ, & Lusitaniæ Reges quando, & à quibus per ignotas terras, & ignotiora maria Indias scrutari inceperunt. p. 1. tit. 3. cap. 2. nu. 42.
hispaniæ Reges subiectionem Sedi Apostol. debebant ab antiquissimis etiam Regum Gothorum Catholicorum temporibus. ibid. nu. 65.
hispaniæ Regna non recognoscunt Imperatorem, aliumque Superiorem in temporalibus. ibid. nu. 66.
homicidium voluntarium, & iniuriosum intra Ecclesiam patratum eam polluit. alleg. 18. nu. 2. 249
homicidium voluntarium contingens præter opinionem, & casu fortuito non polluit Ecclesiam. alleg. 28. nu. 3. 249
homicidium ad defensionem commissum seruato in eo moderamine inculpatæ tutelæ inculpabile est. alleg. 28. n. 17. 250
homicidium sequutum ex defensione proximi seruato moderamine inculpatæ tutelæ ecclesiam non polluit. alleg. 28. num. 16. 250
homicidium voluntarium ad effectum vt quis irregularitatem incurrat, illud dicitur, quod est illicitum, intentum, & volitum in se. alleg. 39. nu. 46. 315
homicidium mandans in personam vnius si committatur in persona alterius, nõ incurrit irregularitatem. allegat. 39. num. 52. 316
homicida est irregularis, vt neque ad Ordines promoueri possit, nec in susceptis ministrare. alleg. 39. n. 60. 317
† *homicida, vel mutilator membrorum principalium ordinari non potest.* 828. 1. e.
homicidium voluntarium quod dicatur. allegat. 51. nu. 3. 385
homicidia sui aggressoris ad defensionem vitæ propriæ cum moderamine inculpatæ tutelæ non peccat, nec tenetur ad restitutionem, nec est irregularis. alleg. 51. nu. 4. 386
homicidium affert nocumentum irreparabile, quia tollit vitam humanam, quæ ex bonis temporalibus summum est. allegat. 51. num. 16. 388
homicidium verum committi dicitur si occidatur fœtus postquam est animatus. alleg. 51. nu. 140. 402
¶ Homo *natus ad labores. par. 1. tit. 2. glos. 2. nu. 42.*
homines vndecunque nascantur si parentum vitia non sectẽtur, & Deum rectè colant, honesti, & salui erunt. p. 1. tit. 2. glos. 17. nu. 15. 95
hominum sepulchra supra altaria non sunt erigenda. alleg. 27. num. 27. 243
¶ Honestas *in vestium colore maxime requiritur, allegat. 9. nu. 9.* 173
honestas vestium clericalium ponderabitur ex consuetudine, & vsu vniuscuiuscunque regionis, ibid. nu. 2. 172

honestas debet esse in habitu Episcopi, vt non sint vestes incisæ aut diuerso colore, p. 1. tit. 2. glos. 7. nu. 2.

honoris, seu potestatis nonnulli gradus inter ipsos Episcopos à tempore Apostolorum, distincte reperiuntur, per quos alij alijs Superiores efficiuntur, par. 1. tit. 1. c. 6. nu. 2.

honorare melius est, quã honorari, & amare, quam amari. allegat. 45. nu. 18. 344

honor non cultu vestium, non equorum fastu, non amplis ædificijs, sed grauitate morum, & actuum honestate cognoscitur, par. 1. tit. 2. gloss. 7. nu. 10.

honori reuerentia debetur, non diuitijs, & vestibus. ibid. n. 15.

hora pro Sacrorum Ordinum collatione, quæ sit, ostenditur, alleg. 14. nu. 14. 189

† horti Religiosorum contigui subiecti sint clausuræ, ac proinde in eos non licet mulieres introducere. 928. 1. a.

¶ Hospitalia appellatione beneficij non comprehenduntur, nec veniunt sub dispositione regulæ nonæ Cancellariæ. alleg. 57. nu. 148. 478

hospitalia laicorum Episcopi tanquam Sedis Apostolicæ delegati ius habent visitandi, non obstante quauis exemptione, & immunitate. allegat. 73. num. 3. pag. 561. & alleg. 75. num. 2. 570

hospitale nouiter fundatum ipso fundatore superstite visitari non potest, nisi habeat formam Ecclesiæ, aut sit fundatum auctoritate Episcopi. alleg. 75. nu. 3. 570

hospitale, quod habet formam Ecclesiæ vel altare pro Missarum celebratione, si est fundatum auctoritate Episcopi, dicitur locus religiosus, & pius. alleg. 75. nu. 4. 570

hospitale quando præsumatur Episcopi auctoritate fundatum. alleg. 75. nu. 5. 570

hospitalia erecta sine Episcopi auctoritate videri possunt per ipsum vtrum omnia procedant secundum mentem testatoris. alleg. 57. nu. 7. 571

hospitalia, quæ sub immediata Regum fuerint protectione, Episcopi visitare non possunt. alleg. 75. nu. 16. 572

hospitale magnum Vlissbonense toto orbe est celeberrimum. alleg. 75. nu. 18. 572

hospitalia sine Episcopi auctoritate instituta pia sunt. allegat. 75. nu. 27. 573

hospitalia Episcopi auctoritate instituta beneficio restitutionis in integrum gaudent. alleg. 75. nu. 36. 574

hospitalia, quæ sine auctoritate Episcopi instituuntur an gaudeant priuilegio restitutionis in integrum. alleg. 75. nu. 38. 575

hospitalia Episcopi auctoritate instituta gaudent immunitate Ecclesiastica. alleg. 75. nu. 56. 578

hospitalia data in titulum, vel administrationem, si habeant beneficia annexa, aut reditus, vel prouentus ecclesiasticos, tenentur soluere Seminario. alleg. 77. nu. 6. 585

hospitalia, quæ administrantur à laicis, & in quibus sunt bona laicorum, quæ data non sunt in titulum, commendam, seu administrationem, non soluunt Seminario. alleg. 77. num. 8. 585

hospitale vnius diœcesis habens beneficium annexum, quod est alterius diœcesis tenetur contribuere pro rata fructuum beneficij annexi Seminario, quod est in diœcesi, in qua situm est beneficium. alleg. 77. nu. 9. 585

hospitalia, quæ conferuntur in titulum beneficij intra sex menses ab Episcopo sunt conferenda, si ad eum spectat collatio. alleg. 58. nu. 4. 489

hospitalia quando teneantur ad charitatiuum subsidium. alleg. 87. nu. 55. 624

¶ Hospitalitatem vt Episcopus populo exhortetur debet prius ipse seruare. tit. 2. glos. 9. nu. 5. 73

hospitalitatis opus curare maxime debet Episcopus, vt diligenter & fideliter administretur. alleg. 75. nu. 1. 570

hospitalitas laudanda, & ampletenda, & amanda, quia Deum meretur recipere. nu. 2. 73

hospitalitas vsque adeo in Ecclesiasticis est necessaria, vt si ab ea inueniantur alieni, iure prohibeantur ordinari, ibid. num. 6. 73

hospitalitatis, & beneficentiæ laus in Prælato præcipue præfulgere debet. ibid. n. 20. 75

hospitalitatis, eleemosynæ, & cuiusque beneficij meritum potius in animæ alacritate consistit, quam in doni magnitudine. ibid. nu. 23. 76

† Hostilitatis, sibismatis, pestis, aut exilij tempore dormit præscriptio contra Ecclesiam. alleg. 132. num. 11. 796

¶ Humilis an sit ille, qui superni numinis arbitrio, vt debeat præesse intelligit, & tamen ex humilitate præesse contẽnit. tit. 2. glos. 2. nu. 25. 48

humilitas sola est officij Sacerdotalis erectio. tit. 2. gloss. 13. nu. 8. 89

humilitas est custos pudicitiæ, mater patientiæ, ac virtutum bonum quoddam, & stabile fundamentum. ibid. nu. 9.

humilitas tutissimus est omnium virtutum thesaurus. ibidem num. 10.

I

S. Iacobus cum in Hispaniam appropinquauit primam Fidei plantationem in Gallecia prouincia fecit, quam postea post obitum suum ad sui corporis depositionem elegit. p. 1. tit. 3. ca. 8. n. 27. Referuntur doctores de eius aduentu in Hispaniam attestantes. ibid. nu. 29. Venit tribus aut quatuor annis post Christi passionem antequam cæteri Apostoli diuiderentur. ibid. nu. 31. Ad Iriensem portum in Gallecia primum appulit, ibique instituit S. Petrum primũ Bracharensem Episcopum ibid. nu. 32. Ad Hierosolymam rediens ibi palmam martyrij consequutus fuit anno 44. quo etiam B. Petrus, quem primum Bracharæ Episcopum reliquerat, passus est. ibid. numer. 33. Eius martyrij dies 25. Martij fuit, quo & Christus carnem humanam suscepit, & passus est, & ideo transfertur in diem 25. Iulij, quia illo inuentum fuit eius corpus. ibid. nu. 35.

¶ Ianitor, seu Officialis turbam arcendo non ex deliberatione Clericum percutiens potest absolui per Episcopum. alleg. 41. num. 22. 330

¶ Ieiunij vtilitates referuntur tit. 2. glos. 5. nu. 8. 59

Ieiunium neminem reddit debilem. ibid. nu. 9.

¶ Iesuatorum Congregatio, Mendicantium Ordinibus annumerata fuit per Pium V. alleg. 77. nu. 20. 585

¶ Ignorantia est mater omnium errorum. alleg. 46. num. 4. 346

† ignorantia dolosa ordinati ante legitimam ætatem ex quibus deprehendatur. 834. 2. d.

† ignorantia vacationis beneficij non præsumitur in Episcopo. alleg. 126. nu. 48. 777

ignorantiam qui allegat eam debet probare. alleg. 48. num. 6. 349

ignorantia potius præsumitur, quam scientia. allegat. 73. nu. 135. 553

¶ Immemorialis temporis probatio quando fit per scripturas, & instrumenta centum requiruntur anni, si vero per testes sufficiunt sexaginta. allegatio. 72. nu. 38. 545

immemoriale tempus vt possint testes probare debent esse saltem ætatis 54. annorum. ibid. num. 37.

immemorialis per testes non dicitur sufficienter articulata, si testes non dicant quod non audierunt, nec viderunt contrarium. ibid. num. 39.

¶ Immu-

Digitized by Google

¶ Immunitate Eccleſiaſtica non gaudet qui exiſtens in loco ſacro alium extra illum exiſtentem percuſſerit, allegat. 28. num. 27. 252
¶ Illegitimus non poteſt eligi, nec præſentari, allegat. 72. numer. 83. 548
† illegitima abſque diſpenſatione Papæ non poteſt de iure in Abbatiſſam eligi. 923. 1. a
illegitimum poteſt Epiſcopus diſpenſando promouere ad Ordines minores, & ad beneficium ſimplex, allegat. 45. nu. 19. pag. 344
illegitimum an poſſit Epiſcopus promouere ad beneficium, quod non iure communi, ſed ſtatuto, vel conſuetudine ſacrum Ordinem requirit, ibid. nu. 21. 344
illegitimos ad Canonicatus Eccleſiarum Collegiatarum poteſt Epiſcopus promouere. ibid. nu. 22.
illegitimos ad dimidias portiones, ſeu inferiora beneficia Eccleſiæ Cathedralis poteſt Epiſcopus promouere, ibid. nu. 23.
illegitimum ad beneficium ſimplex, cui eſt annexa acceſſoria parochialis, poteſt Epiſcopus promouere, ibid. nu. 24.
illegitimus non poteſt diſpenſari ab Epiſcopo ſuper pluralitate beneficiorum ſimplicium, ibid. num. 28.
illegitimum ad beneficia requirenda ſacrum Ordinem non poteſt Epiſcopus promouere, ibid. num. 30. 345
illegitimum ad Canonicatus Eccleſiæ Cathedralis an poſſit Epiſcopus promouere, ibid. à nu. 31.
¶ Illiteratus in Epiſcopum promotus ab Epiſcopatu eſt remouendus, alleg. 1. nu. 24. 360
illiterati penitus non poſſunt fieri clerici, alleg. 46. nu. 5. 346
illiteratus comparatur cæco, alleg. 46. 346
illiteratus eſt nullus in Eccleſia Dei, nec in ea placere poteſt, alleg. 46. num. 12. 346
illiteratum poteſt Epiſcopus ad Ordines promouere, ſi aliqua l principium grammatices habeat, alleg. 46. nu. 13. 346
illiteratus aſinus nuncupari ſolet, & non venit appellatione hominum, alleg. 46. num. 8. 346
illiteratus eſt magis odioſus, quam homicida, allegat. 46. nu. 9. pag. 346
illiteratus dicitur, qui prima grammaticæ rudimenta non didicit, num. 9. ibid.
illiteraturæ defectus eſt omnino indiſpenſabilis, nu. 11. ibid.
illiteratus eſt irregularis, nu. 10. ibid.
illiterato penitus facta beneficij collatio eſt inualida, & irrita, alleg. 63. num. 1. 513
illiterati ſunt incapaces beneficiorum, alleg. 63. nu. 2. 513
illiterato ſed non penitus facta beneficij collatio non eſt ipſo iure irrita; tenetur enim ſub peccato mortali ediſcere, vel illud remittere, aut renuntiare, alleg. 63. nu. 3. 514
illiterati, qui alias honeſtæ vitæ ſunt, quoad obtenta beneficia ob cauſam tolerari poſſunt, alleg. 63. nu. 5. 514
illiteratis poſſunt Epiſcopi tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati coadiutores dare, & aſſignare eis partem fructuum proſufficienti victu, alleg. 63. nu. 6. 514
illiteratus coadiutores dare non poteſt vicarius ex generali commiſſione, num. 7. 514
illiterato tonſuram conferens Epiſcopus ab eius collatione per annum ſuſpenditur, alleg. 111. nu. 6. 724
¶ Illuſtres & perſonæ egregiæ appellantur Epiſcopi, tit. 1. c. 2. num. 12. pag. 6
Impedientes eos qui victualia, & alia neceſſaria Romam conuehunt excommunicantur in Bulla Cenæ Domini, alleg. 50. num. 65. 365
† impedientes Eccleſiaſticos Iudices ne ſua iuriſdictione vtantur, incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam. 866. 1. c
¶ Impedimentum omne cenſetur ſublatum, ſi Epiſcopus illud non ignorans ordines contulerit, alleg. 18. num. 8. 199
impedimentum legitimum habens propter quod excommunicatus non poteſt Summum Pontificem adire ſine periculo vitæ, poteſt ab Epiſcopo abſolui alleg. 41. nu. 6. 328
impedimentum iuſtum habet is, qui ire non poteſt, licet mittere valeat pro abſolutione, alleg. 41. nu. 7. 328
impedimentum iuſtum quoad hoc cenſetur habere, qui curam animarum, vel filios, aut vxorem habet, timetque ob ſuam abſentiam damnum notabile accepturos, allegat. 41. nu. 8. pag. 328
impedimentum publicæ honeſtatis vſque ad quartum gradum extenditur, alleg. 51. nu. 174. 405
impedimentum publicæ honeſtatis quando ſimul concurrit cum impedimento affinitatis vtrumque explicite, vel ſaltem implicite in petitione explicandum eſt alleg. 51. nu. 176. 406
impedimentum publicæ honeſtatis non oritur ex matrimonio rato amentium, vel puerorum, alleg. 51. nu. 178. 406
impedimentum publicæ honeſtatis non oritur ex matrimonio celebrato ſub conditione de futuro, antequam adimpleatur conditio, alleg. 51. nu. 180. 406
impedientes eos, qui victualia & alia neceſſaria Romam conueniunt, excommunicantur; alleg. 50. nu. 65. 365
impedimenta falſa denuntians vt matrimonium impediat, arbitraria pœna punitur, alleg. 32. nu. 24. 273
impedimentum aliquod cognoſcens inter volentes contrahere, etiamſi occultum ſit, vel acceptum ſub ſecreto, aut auditum ab alijs, vi denunciationum tenetur manifeſtare, ibidem num. 25.
impedimentum aliquod occultum cognoſcens, itaut ſolus ipſe nouerit, præcipue ſi naſcitur ex infamia, aut peccato, vel cum graui ſuo incommodo, aut aliorum ſcandalo non tenetur detegere, ibid. num. 26. 273
impedito non currit tempus, alleg. 72. nu. 139. 553
impedimentum publicæ honeſtatis ex ſponſalibus validis & certis oritur in primo gradu, alleg. 51. nu. 182. 406
impedimentum publicæ honeſtatis non inducitur quando aliquis ficte conſentit, alleg. 51. nu. 183. 406
impedimentum nullum ex ſponſalibus aut matrimonijs metu aut errore perſonæ naſcitur, alleg. 51. nu. 184. 406
impedimentum publicæ honeſtatis non oritur ex ſponſalibus conditionatis ante aduentum conditionis, alleg. 51. nu. 185. pag. 406
impedimentum publicæ honeſtatis non oritur ex ſponſalibus contractis à parentibus nomine filiorum ſine eorum conſenſu, alleg. 51. nu. 186. 406
impedimentum publicæ honeſtatis oritur ex ſponſalibus quacunque ratione irritis, quando ipſa publica ſunt, & nullitas occulta, alleg. 51. nu. 187. 406
impedimentum publicæ honeſtatis contractum ex ſponſalibus validis, & certis non ceſſat, quando ſponſalia diſſoluuntur mutuo contrahentium conſenſu, alleg. 51. nu. 188. 406
† impedimento facti exiſtente an currat præſcriptio contra Eccleſiam. alleg. 132. nu. 12. 796
imperator defenſor & aduocatus Eccleſiæ dicitur, tit. 3. cap. 2. num. 86. 119
imperialis dignitas attenta ſua natura non fuit à ſummo Pont. ſed ab ipſo Deo mediante iure gentium, ibid. nu. 87.
¶ Imperium & principatus nihil aliud eſt præter merum laborem, tit. 2. gloſ. 2. nu. 3. 45
imperij translatione à Summo Pontif. facta ex tunc imperialis dignitas ab illo habetur, & inſtituta dicitur, titul. 3. cap. 2. num. 88. 119
imperium Germanicum poſt prædictam translationem magis pendet à Summo Pontif. quam aliud quodlibet regnum, ibidem nu. 89.

imperium transferre in aliquam gentem poteſt Summus Pontif.ibid.num.92.
imperio vacante iuriſdictio, regimen, & diſpoſitio eius deuoluitur ad Summum Pont.ibid.nu.93.
† Imprimentes *libros abſque licentia Superiorum incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam.* 868.1.d
¶ Impudicitia *quid ſit,p.1.tit.2.gloſ.8.num.5.*
¶ Impunitas *eſt incuriæ ſoboles,inſolentiæ mater, radix impudentiæ,& tranſgreſſionis nutrix,p.1.tit.2.gloſ.12.nu.5.*
¶ Incarceratus, *iniuſte, ſemota quacunque conſuetudine in contrarium debet percipere diſtributiones quotidianas, alleg.53.num.178.* 430
¶ Incendiarij *excommunicati & publicati non niſi à Papa abſolui poſſunt,alleg.50.num.89.* 399
incendiarius dicitur ille, qui malo animo auctoritate propria incendit alienа,alleg.51.num.73. 394
incendiarius ad damna & intereſſe tenetur ſi fuerit lata culpa,alleg.51.num.77. 394
incendiarius ad damna, & intereſſe tenetur, ſi incendium ex ſua nimia negligentia fiat,alleg.51.nu.77. 394
¶ Incendium *à quibus in dubio emiſſum præſumatur,allegat.51.num.78.* 394
incendium connumeratur inter caſus fortuitos alleg.51.num.74. 394
incendium magnum,quo poſſunt Moniales è monaſterio egredi,tale debet eſſe, vt certum ſit, vel ſaltem probabile, quod niſi Moniales omnes ſtatim à monaſterio exeant,omnes ſint ſimul morituræ,alleg.102.nu.23. 678
¶ Incompatibilitatem *inducit commenda perpetua, alleg.59.num.4.* 491
¶ Incorrigibilis *à parte rei dicitur,qui ita obduratus in peccato perſeuerat, vt nullo modo velit ad correctionem perduci,alleg.110.num.14.* 719
incorrigibilis ex iuris præſumptione quando quis dicatur, ibid.num.15.
¶ Indumenta *mollia animi mollitiem indicant,par.1.titul.2.gloſ.7.nu 6.*
¶ Induſtria *perſonæ electa cenſetur cum ei delegantur cauſæ graues & ardua,alleg.84.nu.12.* 609
induſtria perſona quando eſt electa non poteſt quis mandare alicui vices ſuas,ibid.nu.13. 609
¶ Indulgentia *eſt remiſſio pœnæ temporalis debitæ pro peccatis actualibus iam dimiſſis,conceſſa homini exiſtenti in gratia à Prælato per applicationem theſauri eccleſiaſtici, allegat.88.nu.1.* 624
indulgentia plenaria eſt illa,qua remittitur tota pœna,alleg.88 num.2. 624
indulgentia temporalis dicitur illa,qua non remittitur tota pœna,ſed eius tantum pars relaxatur,alleg.88.nu.3. 625
indulgentia carena,quadragena, & ſeptena, quæ ſint, num.4. ibidem.
indulgentias concedendi poteſtas eſt iuriſdictionis, & non Ordinis,nu.6. ibid.
indulgentias temporales poteſt concedere Epiſcopus etiam non conſecratus,aut ordinatus,dummodo ſit electus, & confirmatus,num.7. ibid.
indulgentias concedendi poteſtas penes Papam eſt iure diuino à Deo proxime accepta,penes Epiſcopos vero eſt iure communi & ordinario,num.8. ibid.
indulgentias plenarias concedendi poteſtas à Papa eſt delegabilis,num.9. ibid.
indulgentias temporales concedendi poteſtatem Epiſcopus non ſolum ſuo Vicario,verum etiam Clerico demandare poteſt, num.10. ibid.
indulgentias non poteſt concedere Epiſcopus excommunicatus; denuntiatus ſeu vitandus,num.12. ibid.
indulgentias valide,ac ſine peccato ſeclusa ſcandalo non praeciſo concedit Epiſcopus dum in mortali peccato exiſtit,nu.13. ibid.
indulgentiæ temporales,quas Epiſcopus concedere poteſt, quæ ſint,num.14. ibid.
indulgentias concedere eſt voluntariæ iuriſdictionis, alleg.88. num.16. 626
indulgentias pleniſſimas peccatorum ſolus Papa concedit, numer.46. 363
indulgentias iure proprio nullus inferior Epiſcopo poteſt concedere,num.17. 626
indulgentias concedit Epiſcopo inferior ex conſuetudine, etiamſi non ſit Presbyter,nu.18. 626
indulgentiæ conceſſæ ab Epiſcopo,vel Archiepiſcopo, ſi exceſſerint numerum taxatum in cap.cum ex eo,de pœnitent. an valeant? num.22. ibid.
indulgentias Epiſcopus concedere tantum poteſt ſubditis ſuis, num.23. ibid.
indulgentias pro mortuis non poteſt Epiſcopus concedere, numer.24. ibid.
indulgentias ab alio Epiſcopo conceſſas lucrantur exteri de proprij licentia,nu.25. ibid.
indulgentijs,quas alijs conceſſit,frui,& gaudere poteſt Epiſcopus,num.28. ibid.
indulgentias prætextu generalis commiſſionis Vicarius Epiſcopi generalis concedere nequit,alleg.54.nu.90. 442
† *indulgentias poteſt concedere Archiepiſcopus per totam ſuã prouinciam, etiamſi non ſit in actu viſitationis, dummodo ſtatutum generalis Concilij non excedat.par.1.tit.4.nu.44*
¶ Inebriari *aliquem cogens qualiter peccet,oſtenditur, p.1. tit.2.gloſ.11.num.2.*
inebriari ſolitus ſacris Ordinibus inſigniri non poteſt,alleg.28. num.11. 249
¶ Infamare *ſe nemo debet,alleg.96.nu.46.* 655
¶ Infamia *iuris dicitur quando ipſo iure Canonico, vel ciuili imponitur infamiæ,alleg.43.nu.3.* 337
infamia ſi prætendatur incurſa per ſententiam de illa debet conſtare,nec ſufficeret ſi teſtibus probaretur lata fuiſſe. allegat.43.nu.16. 338
infamia facti dicitur,cum quis eſt notatus de aliquo crimine apud bonos,& graues Viros,nu.17. 338
infamia iuris de iure poteſt eſſe occulta, non ſic infamia facti, alleg.43.num.18. 338
infamia iuris non ſolum impedit præfici,ſed etiam remoueri facit à dignitatibus habitis;infamia vero facti repellit tantum ab obtentis,nu.19. ibid.
infamia per Principem aboleri poteſt, non ſic infamia facti, num.20. ibid.
infamia facti contrario facto tollitur,nu.21. ibid.
infamiæ vota laborant pœnitentes ſolemniter, alleg.43.nu.6. pag.337
infames de iure Ciuili regulariter ſunt etiam infames de iure Canonico,niſi expreſſe ius Canonicum illam infamiam aboleat,alleg.43.num.2. 337
infames ſunt hiſtriones, buffones, ac ludentes in ſcenis,allegat.43.num.10. 337
infames iuris vt patiantur eoſdem effectus, quos ipſamet infamia parere ſolet,oportet quod ſint de crimine in iudicio confeſſi,vel conuicti,alleg.43.nu.13. 338
infames iuris & facti qui ſint, alleg.43.nu.25.26.27.& 28. pag.338
infames tam iuris,quam facti irregulares ſunt, & Ordines eccleſiaſticos ſuſcipere prohibentur,nu.29. 339
infamis efficitur,& inhabilis ad Ordines ſuſcipiendos condemnatus

natus actione furti,num.5. 337
infamis vt quis dicatur infamia iuris,requiritur sententia declaratoria de crimine famoso, quod infamet, alleg.43.numer.14. 338
infames ad beneficia eligi seu præsentati non possunt,alleg.72.num.100. 549
† *infames infamia iuris omninò ordinari non debent.* 828.2.d
† *infamis non potest in Abbatissam eligi.* 923.1.c
¶ Inferiores *Episcopo habentes ius conferendi, non possunt facere concursum,alleg.60.num.40.pag.499.nisi exempti sint,& habeant proprium districtum,& Episcopalem iurisdictionem,ibid.num.42.*
inferiores Episcopo possunt ex præscriptione, consuetudine, vel priuilegio quærere facultatem cognoscendi de causis matrimonialibus,alleg.84.nu.5. 608
inferiores Ordinarij etiam exempti,& immediate Sedi Apost. subiecti non possunt excommunicationes pro rebus deperditis dare,alleg.96.nu.12. 652
inferior ab Episcopo quando possit Clericum percutientem ab excommunicatione absoluere,alleg.41.nu.32. 330
¶ Infantes *discretione carentes absque peccato mort. admitti possunt ad claustra Monialium,alleg.102.nu.32.* 684
infans qui consecretur Episcopus recipit characterem, alleg.1.num.29. 149
infanti tonsuram conferens quam pœnam incurrat, alleg.16.num.7. 194
infantes expositi, vide Expositi infantes.
¶ Infirmus *qui personaliter diuinis officijs adesse non potest quotidianas percipit distributiones,allegat.53.num.166.pag.429. quod quomodo intelligatur, vide num.167.cum seq.* 429
¶ Infirmitas *est causa resignandi beneficium coram Ordinario,alleg.60.num.33.* 530
infirmitas lepræ,cuius occasione Moniales possunt è monasterio egredi, potest etiam extendi ad quamuis infirmitatem adeo contagiosam,quod si ipsius radix foris non ejciatur,citò omnes ipsius monasterij sorores interficiet,alleg.102.num.24.pag.678
¶ Informatio *de genere nunquam præstat exceptionem rei iudicatæ,par.1.tit.2.glos.17.nu.39.*
informationes pro nouitijs volentibus profiteri quomodo sint faciendæ,alleg.101.nu.41. 672
¶ Infidelis *vt incapax præsentari non potest ad beneficium, alleg.72.num.80.* 548
† *infideles, & hæreticis, ab ordinibus repellantur.* 828.1.e
infideles subijciuntur Summo Pont. etiam quoad potestatem temporalem gubernatiuam, quatenus opus fuerit ad defensionem Ecclesiæ,& ad expediendam prædicationem Euangelicam,part.1.tit.3.c.2.nu.32.
infideles immediate ab ipsa natura potestatem supremam ciuilem habent,itaut per eam gubernari possint suo modo in ordine ad propriam conseruationem,ibid.nu.36.
infidelis non potest Summus Pont. dchellare pro eo quod eum recognoscere nolint in dominum suum, & totius Orbis temporalem,ibid.num.38.
infidelium terras inter Reges Portugalia, & Castellæ optimo iure potuit diuidere Summus Pont. Alexander. VI. sub ea conditione, vt in conuersionem prædictorum infidelium tenerentur mittere prædicatores Fidei,ibid.nu.14.
infideles quantumuis scelerates non poterit Summus Pont. aut quilibet alius Princeps fidelis, vt pote ipsius imperio non subiectos priuare sua ipsorum potestate ciuili publica,& dominio rerum suarum,ibid.nu.40.
¶ Inhabilitas *procedens de iure diuino suppleri non potest, alleg.2.num.11.* 152
inhabilis quis iudicandus est ad beneficia si talis reperiatur tempore præsentationis,nec prodest habilitas si superueniat, alleg.72.nu.104. 550
inhabiles ad testimonium ferendum si monitorij tenentur reuelare,alleg.96.nu 62. 657
¶ Inimicitias *capitales etiam sua culpa contrahens propter quas non valet Romam adire,potest ab excommunicatione pro violenta manuum iniectione in Clericos per Episcopum absolui,nu.9.* 329
inimicitiæ capitales quæ dicantur,ibid.nu.10.
inimicitia capitalis oritur ex lite super omnibus bonis, vel maiori illorum parte,ibid.num.11.
inimicitiam capitalem inducit accusatio criminalis,ibid.nu.12.
inimicitiam capitalem inducit status quæstio,ibid.nu.13.
inimicitiæ graues quando legitimæ sint causa propter quas quis residere non teneatur in Parochiali,ostenditur,allegat.53.num.89. 423
inimicitias in Episcopatu ortas debet Episcopus componere,alleg.79.num.1. 592
¶ Iniurias, *seu violentias esse manifestas dum non constiterit, non poterunt Conseruatores inhibere iudicibus Ordinarijs ne in illis procedant,alleg.106.num.26.* 704
¶ Inops *Clericum percutiens quando possit ab excommunicatione per Episcopum absolui,alleg.41.nu.23.* 330
¶ Inquisitores Apostolici, *aut eorum Vicarij, siue Commissarij in foro conscientiæ absoluere non possunt occultos hæreticos virtute Extranag.Clementis VII.alleg.40.num.26.pag.323*
inquisitoribus Apostolicis solum in Extranag. Clementis VII. tribuitur potestas,vt possint in suo auditorio hæreticos accipere ad secretam abiurationem,& secretas quoque pœnitentias,alleg.40.nu.27. 324
inquisitores Apostolici an hodie extante reuocatione facta per processum Bullæ in Cœna Domini possint absoluere ab hæresi in foro conscientiæ? alleg.40.nu.28. 324
inquisitores contra hæreticam prauitatem in foro exteriori absoluere possunt quoscunque hæreticos, credentes, fautores, &c. non obstante cuiuslibet Canonis, Concilij, aut processus Bullæ in Cœna Domini decreto,alleg.40.nu.37. 326
inquisitores sunt viri grauissimi,& aquissimi,ac prudentissimi, alleg.40.nu.37. 326
inquisitores pœnis,& censuris contra inobedientes procedere possunt,alleg.40.nu.51. 327
inquisitores si alicui crimen hæresis falso imponant,& innocentes infament,in excommunicationem Papalem incidunt,allegat.50.nu.95. 369
inquisitionis officium impedientes, vel perturbantes incidunt in excommunicationem Papalem,alleg.50.nu.121. 372
inquisitores contra hæreticam prauitatem priuatiue cognoscunt de blasphemijs hæreticalibus, & contra consuetum blasphemare,& monitum,blasphemare non cessantem, alleg.51.nu.89. 396
inquisitores contra hæreticam prauitatem habent auctoritatem,& ius inquirendi contra diuinantes,& sortilegos, quotiescunque,quæ hæresim sapiunt,alleg.51.nu.124. 400
inquisitoris officium à residentia Parochialis non excusat, alleg.53.num.87. 423
inquisitores cõtra hæreticam prauitatem habentur in suis præbendis,& dignitatibus pro præsentibus,& residentibus,non tamen in beneficijs curam animarum habentibus,alleg.53.nu.156. 429
inquisitores non possunt libros damnatos legere, nisi eis ab Apostolica Sede,vel per Sacram Congregationem Inquisitionis fiat facultas,alleg.90.nu.8. 629
inquisitores omnes hæreticæ prauitatis possunt procedere, & seuere

ſeuere animadvertere in Regulares, qui perſonas ad inhoneſta perpetranda in actu Confeſſionis Sacramentalis induxerint, alleg. 105. nu. 60. 699
inquiſitores contra hæreticam pravitatem poſſunt familiam armatam tenere, alleg. 107. nu. 6. 712
inquiſitores contra hæreticam pravitatem non poſſunt cognoſcere de cauſa hæreſis Epiſcoporum, alleg. 112. nu. 14. 732
† *inquiſitores officij prætextu pecuniam extorquentes excommunicationem nemini reſervatam incurrunt.* 867. 1. e
† *inquiſitionis officiales occidentes, verberantes, &c. incidunt in excomm. nemini reſervatam.* 869. 2. e
¶ Inſtantia *in Curia Romana nunquam extinguitur niſi per ſententiam, alleg. 81. nu. 11.* 599
¶ Interſtitia *temporum inter vnum, & alterum minorem, quæ debeant concurrere, alleg. 11. nu. 14.* 178
interſtitijs temporum ſervatis Ordines ſunt conferendi, & quare, alleg. 18. nu. 1. 198
interſtitijs diſpenſare poſſunt Abbates cum ſuis ſubditis, quibus Primam tonſuram, & minores Ordines poſſunt conferre, ibid. nu. 3.
interſtitijs cum ordinandis poteſt Epiſcopus diſpenſare data aliqua legitima cauſa, ibid. nu. 4.
interſtitijs poteſt diſpenſare Capitulum Sede vacante, & eius Vicarius, ibid. num. 6. 199
interſtitijs cum ordinando diſpenſare cenſetur Epiſcopus, ſi illum ad Ordines aſſumat, ſciens non elapſum anni curriculum ibid. num. 7.
interſtitijs cum religioſo diſpenſare poteſt Epiſcopus, ibid. numer. 10.
interſtitijs non ſervatis Epiſcopus ordinans ſubditum nullam panam incurrit, ibid. nu. 11.
interſtitijs non ſervatis Ordines recipiens peccat, ſi faciat abſque licentia Epiſcopi, ibid. num. 12.
¶ Inſtitutio *proprie per quam præſentatus à patrono inſtituitur, dicitur translatio iuris non libera à Superiore facta, ex qua plenum ius datur inſtituto, alleg. 72. nu. 1.* 542
inſtituto, vt obtineatur requiruntur beneficij vacatio, exiſtentia iuriſpatronatus, habilitas præſentati, & præſentatio facta in tempore, alleg. 72. nu. 2. 542
† *inſtitutio authorizabilis præſcribi non poteſt. alleg. 127. numer. 11.* 785
† *inſtituenti ad conferendum ex negligentia patroni etiam laici ſex menſes à die devolutionis, & notitia reſervantur. alleg. 126. nu. 67.* 780
inſtitutio, ac inſtituere in beneficijs quibus modis accipiatur in iure, alleg. 72. nu. 172. 556
inſtitutio pro inueſtitura, ſeu miſſione in corporalem beneficij poſſeſſionem accipitur, alleg. 72. nu. 173. 557
inſtitutio eſt conceſſio Eccleſiæ, ſeu beneficij auctoritate legitima Epiſcopi, vel alterius Ordinarij facta ei, qui eſt à patrono nominatus, & oblatus, alleg. 72. nu. 174. 557
inſtitutio dicitur translatio iuris non libera à Superiore facta, ex qua plenum ius datur inſtituto, alleg. 72. nu. 175. 557
inſtituendi facultas poteſt ab Epiſcopo, ſpecialiter delegari, etiam ante vacationem, nu. 178. ibid.
inſtitutionis nullitas non inficit præſentationem factam per patronos, num. 180. ibid.
inſtitutio authorizabilis præſcriptione acquiri poteſt, nu. 185. ibid.
inſtitutio quod ſpectet ad inferiorem, de conſenſu Epiſcopi, poteſt in ipſa fundatione conditio apponi, nu. 187. ibid.
inſtitutio eſt actus extraiudicialis, & poteſt fieri die feriato, atque extra territorium, & diœceſim, alleg. 72. num. 195. pag. 559
inſtitutio pertinet ad Religioſos in Eccleſijs, qua pleno iure eis ſubijciuntur, ibid. num. 188. 558
† *inſtituere præſentatum ſi nolit Epiſcopus ipſum inſtituit Archiepiſcopus proximus ſuperior. part. 1. tit. 4. nu. 20.*
¶ Interamnenſis *provincia in Regno Portugaliæ, ita appellata, quod Durio & Minio fluminibus intercludatur, loci amœnitate celeberrima, p. 1. tit. 3. cap. 8. nu. 3.*
¶ Interdictus *non poteſt præſentari ad beneficium, alleg. 72. num. 99.* 549
interdici non poteſt civitas à Sacris ob debitum pecuniarium domini, vel officialium, aut priuatarum perſonarum ſine ſpeciali Papæ conſenſu, alleg. 50. nu. 42. 363
interdicto loco qui celebrare cogunt in excommunicationem Papalem incidunt, ibid. nu. 101. 370
interdictus iniuſte, vel nulliter ab ingreſſu Eccleſiæ recuperat quotidianas diſtributiones, conſtito de iniuſtitia, vel nullitate, alleg. 53. num. 176. 430
interdicta relaxare non poteſt Vicarius generalis, niſi ſpeciali mandato, alleg. 54. nu. 96. 443
interdicti tempore an Chriſma confici poſſit? alleg. 31. nu. 22. pag. 267
interdicti tempore confirmationis Sacramentum conferri poteſt, ibid. nu. 23.
interdicti tempore, & à perſonis interdictis matrimonium abſque peccato mortali contrahi non poteſt, allegation. 32. num. 197. 291
interdicti tempore contrahi poſſunt ſponſalia, ibid. num. 204. pag. 293
interdicti tempore benedictiones matrimoniales fieri prohibentur, ibid. nu. 205.
interdictum ad tempus an poſſit ſuſpendere Epiſcopus pro certa feſtivitate, vel occaſione, alleg. 38. à nu. 1. 307
interdicti tempore ſi Minores Religioſi admittant in ſuis Eccleſijs Fratres tertij Ordinis ad audienda divina officia in excommunicationem Papalem incidunt, alleg. 50. num. 102. pag. 370
interdictum Sedis Apoſt. violantes incidunt in excommunicationem Papalem, ibid. num. 106.
† *interdicti in prolatione poteſt Epiſcopus ipſius effectus dividere, & limitare, non autem in excommunicatione.* 850. 1. e
† *interdictum à Papa promulgatum non licet Epiſcopo per ſe vel per alium violare, niſi in caſibus à iure permiſſis.* 850. 2. a
† *interdicti tempore tenentur Miſſam audire ſub præcepto peccati mortalis illi, quibus ex privilegio, vel à iure conceditur, vt poſſint divinis intereſſe.* 850. 2. b
† *interdicto in loco & perſonis interdictis non licet Epiſcopo Ordines conferre etiam primam tonſuram, neque aquam, palmas, vel cineres ſolemniter benedicere.* 851. 2. b
¶ Interpretatio *illa fieri debet, quæ ſit favorabilis augmento cultus divini, alleg. 67. nu. 8.* 525
¶ Inuaſorem *occidens etiam ex odio, & cum intentione ſumenda vindictæ, quando non poteſt aliter ſe defendere, non fit irregularis, alleg. 39. nu. 56.* 317
inuaſorem licet occidere pro defendendis propriis bonis, quando ſunt ordinata, vt media ad conſervationem vitæ, allegat. 51. num. 6. 386
inuaſorem licet occidere pro defenſione ſui honoris, vel integritate ſui corporis, ibid. num. 7.
¶ Inuentarium *illarum rerum debet facere Epiſcopus, quas ipſe ex ipſius patrimonio comparavit tempore, quo Epiſcopatum conſequitur, alleg. 114. nu. 15.* 736
inventus dicitur, qui fuit inventus & captus, alleg. 12. nu. 16. pag. 182
¶ Inuocatio *facta ad id, quod eſt dæmonis natura non ſapit hæreſim, alleg. 51. num. 125.* 400

¶ Ioannes

¶ Ioannes Hurtado *Dominicanus Archiepiſcopatum Toletanum ab Imp. Carolo V. ſibi oblatum lacrymis, ac omni denique conatu reiecit, tit. 1. gloſ. 2. nu. 24.* 43

¶ Irregularis *an fiat, ſuſpenſus à Pontificalibus in illis celebrando, alleg. 6. nu. 19.* 165

Irregularis fit promotus ante legitimam ætatem, & in ſuſceptis Ordinibus miniſtrans, alleg. 16. nu. 11. 194

Irregularis, quia celebrauit in excommunicatione, ab Epiſcopo diſpenſari, quando excommunicatio eſt occulta, licet celebratio ſit manifeſta, alleg. 39. nu. 27. 313

irregularis occultus ob reiterationem Baptiſmi poteſt ab Epiſcopo diſpenſari, alleg. 39. nu. 36. 314

irregularis occultus ob duos Sacros Ordines, vel Acolytum cum Subdiaconatu eodem die ſuſceptos, poteſt ab Epiſcopo diſpenſari, alleg 39. num. 37. 314

irregularis ob adminiſtrationem in Ordinibus male ſuſceptis, ſi ſit occultus poteſt ab Epiſcopo diſpenſari, alleg. 39. num. 41. pag. 314

irregularis ob exercitationem Ordinum, quos non habebat, poteſt diſpenſari ab Epiſcopo, vt exerceat ſuſceptos, ac alios ſuſcipiat, modo delictum ſit occultum, allegat. 39. num. 43. pag. 315

irregularis efficitur quis homicidium committens tranſgrediẽdo moderamen inculpatæ tutelæ, alleg. 39. num. 55. 317

irregularis eſt illiteratus, alleg. 46. nu. 10. 346

irregularitatem incurrit promotus per ſaltum, alleg. 47. nu. 2. pag. 347

irregularitas bigamiæ vere ſolo iure Pontificio inducta, alleg. 49. num. 20. 353

irregularitatem incurrit promotus ante legitimam ætatem aſcendendo ad altiores Ordines, alleg. 16. nu. 13. 194

irregularitatem contrahit, qui non expleto anno 24. aut in tempore interdicto, vel ſine titulo, vel ab alieno Epiſcopo, aut ſine dimiſſorijs, vel extra tempus ſtatutum, ſuſcepit Ordinem Presbyterij, alleg. 16. nu. 16. 194

Irregularitatem non incurrit celebrans ante legitimam ætatem bona fide, credens id ſibi licere; peccat tamen mortaliter celebrando ſciens ſe non habere legitimam ætatem, allegat. 16. num. 21. 195

irregularis non ſit defendens proximum vſque ad occiſionem, vel mutilationem aggreſſoris, alleg. 51. num. 10. 387

irregularis non poteſt præſentari cum non valeat ad Ordines promoueri, & collatio ſeu prouiſio de beneficio illi facta ſit nulla, alleg. 72. nu. 82. 548

irregularis quando ſiat digito carens, alleg. 42. nu. 18. pag. 333 *Et pollicis parte carens, ibid. num. 20. Et habens faciem deformem num. 25.*

irregularis non eſt digito illo carens, qui medius eſt, ibid. num. 21. nec digitos ſenos habens in manibus, ibid. num. 21. nec carens oculi ſiniſtri ſiue canonis virtute viſiua, ſi tanta polleat virtute in dextero, vt ſine deformi facies conuerſione poſſit legere Canonem nu. 32. 334

irregularitatem inducit naſi abſciſſio, ibid. nu. 33. 334

irregularis eſt auribus carens propria culpa, aut notorij peccati cauſa, ibid. nu. 39. pag. 334 *Et podagra, vel ſcabie laborantes, ſi nimiam inducant deformitatem, ibid. num. 44. pag.* 335 *Et paralyſi, vel appoplexia laborantes, num. 45. pag.* 335

¶ Irreprehenſibiles *eſſe conuenit, quos præeſſe neceſſe eſt corrigendis, par. 1. tit. 2. gloſ. 2. nu. 3.*

irreprehenſibilis ideo requiritur Epiſcopus vt virtutes omnes in eo comprehendantur, ibid. nu. 9.

¶ Iudex *eccleſiaſticus cognoſcit an ſcilicet habitus in quo clericus fuit repertus ſit conueniens, alleg. 12. nu. 16.* 182

iudex eccleſiaſticus non tenetur ſtare proceſſui, & ſententiæ Iudicis ſecularis in clerico, par. 2. alleg. 12. nu. 36.

iudex rerum ſuſpendens intra Eccleſiam eam polluit, part. 3. alleg. 28. num. 25.

iudices ſeculares tenentur Inquiſitorum litteras, & illorum mandata celeriter exequi. par. 2. alleg. 40. nu. 49.

iudex ſecularis in cauſa hæreſis eſt merus executor, nec de proceſſu, nec de ſententia, aut mandato Inquiſitorum, nec de crimine illo cognoſcere poteſt, alleg. 40. nu. 50. 327

iudices ſeculares, qui eccleſiaſticas perſonas trahunt ad ſua Tribunalia, quique eccleſiaſticam libertatem tollunt, aut in aliquo pertubant, excommunicantur, allegat. 50. num. 72. pag. 366

iudices ſeculares, qui ſe interponunt in cauſis capitalibus ſeu criminalibus contra eccleſiaſticas perſonas excommunicantur in Bulla Cœnæ, §. 19. alleg. 50. num. 76. 366

iudex decretum, quod interloquendo pronuntiauit, mutare ſeu emendare poteſt non ſolum ſemel ſed millies, alleg. 54. num. 51. 439

iudices laici omnino prohibiti & incapaces ſunt ad cognoſcendum de his, quæ ſine ſpiritualium ſupernaturalium cognitione decidi nequeunt, alleg. 84. nu. 17. 609

iudices incompetentes ad cognoſcendum principaliter de cauſa aliqua, poſſunt cognoſcere de incidentia, alleg. 84. num. 18. pag. 609

iudex Eccleſiaſticus, qui reſpectu temporalium incompetens eſt, poteſt cognoſcere de cauſa temporali, ſi ea in eccleſiaſticam, quæ coram eo vertitur inciderit, allegat. 84. num. 19. pag. 609

iudex ſecularis cognoſcens de cauſa ciuili hæreditatis, an poſſit decidere quæſtionem natiuitatis, vel aliud dubium matrimoniale, alleg. 84. nu. 20. & 21. 610

iudex criminalium cauſarum de ciuili incidenter, & iudex ciuilium de criminali incidenter cognoſcere poſſunt, alleg. 84. num. 22. 610

iudices alij dicuntur competentes ſimpliciter, alij incompetentes prorogabiles tamen, alij incompetentes, & improrogabiles. alleg. 84. nu. 23. & 24. 610

iudex Eccleſiaſticus an poſſit cognoſcere de incidentibus ſolum ad deciſionem cauſæ principalis. alleg. 84. nu. 25. 610

iudices laicis de quæſtione facti circa ſpiritualia cognoſcere non poſſunt alleg. 84. nu. 31. 612

iudices ſeculares de cauſa matrimonij ſeu natalium, etiam ſummarie cognoſcere non poſſunt, alleg. 84. nu. 32. 612

iudices ſeculares etiam ſuper poſſeſſorio matrimonij cognoſcere non poſſunt, alleg. 84. nu. 34. 613

iudex in cauſa propria poteſt eſſe Epiſcopus ſubſiſtente manifeſta, et rationabili cauſa, quæ ſpectet ad dignitatem, & honorem Eccleſiæ, alleg. 87. nu. 6. 621

iudex eccleſiaſticus adeundus eſt in cauſa commiſſa Clerico & laico, ſi ab eorum ſententia appellari contingat, alleg. 108. num. 9. 715

iudex Eccleſiaſticus laico delegare poteſt cauſas ciuiles & temporales Clericorum, non tamen generaliter, alleg. 108. numer. 7. 715

iudex Eccleſiaſticus ex proterua ſecularis negligentia, & remiſſione offenſarum poteſt cognoſcere. p. 1. tit. 3. c. 2. nu. 54.

¶ Iudicans *iuſte, miſericordiam cum iuſtitia ſeruat, p. 1. tit. 2. gloſ. 12, num. 19.*

¶ Iudicium *proprio poſt litem conteſtatam dicitur, alleg. 39. num. 31.* 314

iudicium poſſeſſorium prohonore competit, alleg. 78. num. 40. pag. 591

¶ Iurans *reſignare beneficium, vel procuratorem conſtituere ad reſignandum illud, ad cuius titulum fuit promotus, non poteſt compelli reſignare cum effectu, imò procuratorem re-*

uocare

iurare valebit, alleg. 19. nu. 46. 206

iurans se Titio soluturum mille cum peruenerit ad pinguiorem fortunam, & postmodum Episcopalem sit adeptus dignitatem, non tenetur tam dictam persoluere summam de fructibus Episcopalibus, alleg. 19. num. 51. 206

iurans falsum putans esse verum quando peccet, allegat. 51. nu. 20. 388

iurans se non facturum aliquod opus consilij, & perfectionis, venialiter tantum peccat, iurans tamen se nunquam illud facturum, mortaliter peccabit, alleg. 53. nu. 31. 416

iurare facientes illicita, vel de obseruandis ordinationibus, & statutis contrarijs decretis Concilij Trid. in excommunicationem Papalem incidunt, alleg. 50. nu. 159. 374

¶ Iuramentum *vt licitum & honestum sit, tres comites habere debet, alleg. 51. nu. 17.* 388

iuramentum promissorium cui deest veritas, an semper inducat peccatum mortale? alleg. 51. num. 21. 389

iuramenti promissorij violatio in re leui, & parua solum inducit peccatum veniale, alleg. 51. nu. 22. 389

iuramentum factum de non acceptando Episcopatu an sit validum, alleg. 53. nu. 27. 415

iuramenta illa non sunt obligatoria, quæ melioris boni fuerint directe impeditiua, alleg. 53. num. 28. 415

iuramentum purgationis Canonica non defertur Vicario sine mandato speciali, alleg. 54. nu. 109. 443

iuramentum in supplementum probationis non præstatur in causa matrimoniali, alleg. 84. nu. 10. 609

iuramentum de non alienando sine Papæ licentia, non constringet sol'ta alienari, alleg. 95. nu. 30. 644

iuramentum in rebus & personis alicuius momenti solus Papa relaxat, commutat, & interpretatur, allegat. 50. num. 37. pag. 363

¶ Iurisdictionis *potestas quamuis à Deo Episcopis sit concessa, voluit tamen vt in illa submissi essent Petro, p. 1. titul. 1. c. 1. nu. 18.* pag. 4

iurisdictio non est necessaria coniuncta vt naturalis proprietas cum consecratione Episcopali, nu. 23. pag. 4

† *iurisdictionem in subditos Suffraganeorum potest Archiepiscopus exercere in concernentibus totam prouinciam par. 1 tit. 4. num. 31.*

† *iurisdictionem in prouincia potest exercere Archiepiscopus consuetudine sibi permittente. ibid. nu. 36.*

† *iurisdictionem fori contentiosi in subditos Episcopi Suffraganei exercere non potest Archiepiscopus, ibid. nu. 50.*

† *iurisdictionem potest exercere Archiepiscopus, & vacante sede Metropolitana Capitulum, si Ecclesia Cathedralis non habet Capitulum actu, sed habitu, & quando nullus Canonicus est in sacris, &c. ibid. nu. 54.*

† *iurisdictionem eo ipso quod Episcopus exercet in vna parte diœcesis, videtur constituisse in quasi possessione exercendi dictam iurisdictionem quoad alias partes in quibus alter non habet particularem quasi possessionem. alleg. 123. num. 36. pag. 763*

† *iurisdictionem suam de iure communi Episcopus potest exercere in quacunque parte seu loco suæ diœcesis.* 906. 1. c

† *iurisdictio temporalis alicuius loci competens Episcopo non censetur reseruata reseruatorio fructuum Episcopatus. allegat. 120. nu. 12.* 750

† *iurisdictio in dubio cumulatiue, & non priuatiue quæsita iudicatur. alleg. 124. numer. 1. pag. 764. & quando priuatiue quæsita vel data iudicanda sit. ibid. nu. 5.*

† *iurisdictio quando priuatiue data est alicui iudici, an possint subiecti sine eius consensu alterius iudicis iurisdictionem prorogare, ibid. nu. 7.*

† *iurisdictio, & iura Episcopalia possunt per Romanum Pont. priuilegio concedi alijs quam Episcopis. alleg. 127. num. 1. pag. 784*

† *iurisdictio & iura Episcopalia etiam cum territorio præscribi possunt ab inferioribus, ibid. nu. 3.*

† *iurisdictio Episcopi non præscribitur per iurisdictionales actus ab alio factos nomine ipsius Episcopi. ibid. nu. 6.*

† *iurisdictio, & potestas specialis alicui communicata intelligitur accumulatiue non vero priuatiue respectu illius, qui Ordinariam de iure habet, ibid. nu. 16.* 785

† *iurisdictio priuatiue ab Episcopo præscribi non potest quin saltem penes eum remaneat habitus, licet actus sit penes inferiorem, quo negligente reuertitur ad Episcopum, ibid. numer. 19.* 786

† *iurisdictio contentiosa est illa quæ redditur in inuitos, voluntaria verò, quæ in volentes exercetur. allegat. 126. num. 4. & 5.* 769

iurisdictionem cõtentiosam extra suam diœcesim quando exercere possit Episcopus. alleg. 6. nu. 18. 165

iurisdictionis potestas in Episcopis quæ sint, ostenditur, titul. 1. cap. 1. num. 11. pag. 3

iurisdictionem quasi Episcopalem habentes, nullique diœcesano subditi possunt remittere denunciationes, alleg. 32. nu. 30. pag. 274

iurisdictionem habens quasi Episcopalem potest facultatem concedere assistendi Matrimonijs suorum subditorum, alleg. 32. num. 121. 283

iurisdictio eadem penes duos in solidum esse non potest, allegat. 54. num. 31. 437

iurisdictio Ordinaria ea dicitur quæ à lege datur, & descendit, alleg. 54. num. 32. 437

iurisdictio Ordinaria perpetua est, allegat. 54. nu. 33. 437

iurisdictionem Ecclesiasticam tam voluntariam, quàm contentiosam in omni parte diœcesis exercere potest Episcopus. alleg. 80. num. 3. 596

iurisdictionem in Laicos habet Episcopus in concernentibus pietatem & officium charitatis, alleg. 82. nu. 1. 600

iurisdictio quando Iudici Ordinario à lege seu Principe committitur, quæ aliàs remota commissione ei competebat, adiecta clausula, auctoritate nostra, vel tanquam delegatus à nobis, & similiter, Et delegata, alleg. 92. nu. 8. 632

iurisdictio, quæ absolute conceditur per illa verba, auctoritate Apostolica, seu tanquam Sedis Apostolicæ delegatus, est delegata, licet fiat circa illa ad quæ aliàs Episcopus iurisdictionem habebat, alleg. 92. nu. 10. 633

iurisdictio cum conceditur adiecta particula, etiam, veluti cum dicitur, etiam tanquam Sedis Apostolicæ delegatum, vel etiam auctoritate nostra, Ordinaria, & delegata est, alleg. 92. num. 11. 633

iurisdictio quando Episcopo conceditur, cum remotione obstaculi exemptionis, aut priuilegiorum, Ordinaria restituta censetur, alleg. 92. nu. 15. 633

iurisdictio Episcopali specialiter concessa simpliciter tamen nulla adiecta clausula, si non persona, sed muneri, aut dignitati perpetuò detur, Ordinaria est, alleg. 92. nu. 16. 634

iurisdictionem rerum ecclesiasticarum habet Vicarius Episcopi, alleg. 54. nu. 134. 445

iurisdictio Vicarij ab Episcopo reuocari potest, ibid. num. 145. pag. 446

iurisdictionem exercere non potest Vicarius à Capitulo Sede Vacante, si suspensionis censura sit irrituum, ibidem numero 180. 450

iurisdictio vbicunque competit alicui respectu certæ qualitatis debet ante omnia eidem de illa qualitate constare, alleg. 106 num. 19. 703

iurisdictio ordinario sine territorio subsistere non potest, allegatione

gatione 107.num.5. 712
¶ Iura duo quando concurrunt in eadem persona, quorum quodlibet producit ius dandæ vocis debet talis persona habere duas voces, alleg.62.num.26. 512
† ius instituendi ob negligentiam Prælati in instituendis præsentatis etiam idoneis non devolvitur ad proximum superiorem, sed patronus legitimo tempore præsentans potest interpellare Episcopum pro institutione facienda, alleg. 126. num.19. 771
† ius conferendi quando spectat simul ad Episcopum & Capitulum, qui inter se promissionem diuiserunt per turnos, si Capitulum in suo turno non confert intra tempus à Iure statutum, aut confert indigno, non fit devolutio ad Episcopum, sed ad Archiepiscopum, ibid.nu.77. 782
† ius ad rem considerabile non tribuit oppositio facta in concursu Parochialis vacantis. 886.2.c
† iura Episcopalia ardua, & quæ solis Episcopis reseruantur, præscribi possunt ab inferioribus, secus in reseruatis Ordini, alleg.127.nu.7.& 8. 784
† iura Episcopalia præscripta non competunt præscribenti accumulatiue cum Episcopo, sed priuatiue, ibid.nu.14. 785
ius in re acquiritur in beneficio per collationem acceptatam ante adeptam possessionem, alleg.69.nu.17. 529
¶ Ius naturale, gentium aut diuinum positiuum ex grauissima causa potest declarare summo Pont.nu.45. 115
¶ Ius Canonicum studentes eodem priuilegio gaudent, quo Sacræ Scripturæ operam nauantes, alleg.55.num.26.457
ius Canonicum docentes tunc percipiunt fructus præbendarum suarum, cum conducti seu salariati docent, aut ratione stipendij, seu Cathedræ, quam habent, ibid.nu.27.
ius Canonicum docentes quoad priuilegium percipiendi fructus non habent vllam temporis determinationem, sed eo gaudent, quandiu docuerint, ibid.nu.32.p.311. Et non tenentur licentiam ab Episcopo obtinere, sicut studens, ibid. numer.33. 458
¶ Iuspatronatus ad Reges & alios Principes spectans non comprehenditur in reseruationibus, quæ per regulas Cancellariæ factæ sunt, tit.1.c.3.nu.32. 15
iuspatronatus ex causa dotationis, fundationis, vel constructionis alicui reseruare speciali concessione non potest Vicarius, alleg.54.nu.74. 442
iurispatronatus donationi decretum, seu auctoritatem interponere sine speciali mandato non potest Vicarius Episcopi, alleg.54.num.75. 442
iuspatronatus ad aliquem Regem vel Principem pertinens non censetur derogatum, nisi specialis de illo mentio fiat, alleg. 57.num.87. 471
iuspatronatus mixtum quando cadat sub reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ, alleg.57.nu.144. 478
iuspatronatus devolutum ad Ordinarium confertur per concursum pro ea vice, alleg.60.nu.20. 498
iuspatronatus ecclesiasticum tam per laicos, quam per Clericos tribus potissimum modis acquiritur, scilicet fundatione, constructione, & dotatione, alleg.70.nu.1. 533
iuspatronatus ex constructione quando acquiratur, alleg. 70. num.1. 533
iuspatronatus non acquiritur ex sola reparatione, seu refectione Ecclesiæ, nisi de nouo construatur, alleg.70. nu.6. 533
iuspatronatus vt ex reparatione acquiratur, totalis Ecclesiæ fundatus diruta restauratio requiritur, alleg.70. nu.7.533
iuspatronatus vt acquiratur ex dotatione de nouo facta, debet constare dotem primam fuisse reductam de esse ad non esse, alleg.70.nu.14.pag.533.& vide verbo Dotare dicitur.
iuspatronatus ex dotis augmento non acquiritur, alleg.70. numer.15. 533
iuspatronatus præscriptione, vel consuetudine possunt laici acquirere, alleg.70.num.17. 534
iuspatronatus ex fundatione, constructione, & dotatione acquiritur, interueniente auctoritate, & consensu Ordinarij, non aliàs, alleg.70.nu.20. 534
† iuspatronatus, ius eligendi ad beneficium, ius decimandi, & similia licet non emantur nec transferantur aliquo temporali dato, sunt tamen in commercio quatenus per aliquos titulos acquiruntur, transferuntur & retinentur, alleg.127. num.5. 784
iuspatronatus de vno in alium quatuor principaliter modis transferri potest, alleg.71.nu.1. 536
iuspatronatus successione transfertur, quando cum vera Vniuersitate venit, idest, cum hæreditate, in qua quis succedit, alleg.71.nu.2. 536
iuspatronatus cum vera Vniuersitate ad hæredes transmittitur, siue sint sui, siue extranei, siue succedant ex testamento, siue ab intestato, alleg.71.nu.3. 536
iuspatronatus hæreditate vendita alicui Villæ, vel Castro annexum, an in emptorem transeat? alleg.71.nu.7.& 8.536
iuspatronatus in fideicommissarium, cui restituta est hæreditas, non transit sed remanet penes hæredem, all.71.n.9.536
iuspatronatus, vbi cum Vniuersitate, siue cum hæreditate trãsfertur, non requirit Episcopi consensum, secus vero si de per se transferatur, alleg.71.nu.10. 536
iurispatronatus translatio in Ecclesiam, seu locum religiosum valet sine Episcopi consensu, alleg.71.nu.11. 537
iurispatronatus translatio in laicum sine Episcopi consensu fieri non potest, alleg.71.nu.12. 537
iuspatronatus per donationem de vno in alium transit, alleg. 71.num.20. 537
iuspatronatus in donatione omnium bonorum, iurium, & actionum venit, alleg.71.nu.21. 537
iuspatronatus in donatione generali facta à Rege non venit, nisi de eo specifica fiat mentio, alleg.71.nu.22. 537
iurispatronatus donatio si fiat à laico in laicum, necessario interuenire debet Episcopi consensus, alleg.71.nu.23. 537
iuspatronatus per permutationem de vno in alium transferri potest, quod si fiat in laicum, Episcopi consensus requiritur, secus vero si in Ecclesiam, aut Clericum nomine Ecclesiæ, alleg.71.nu.31. 537
iuspatronatus de vno in alium per venditionem vera Vniuersitatis, cui inseparabiliter adhæret, transferri potest, alleg. 71.num.33. 538
iuspatronatus sub bonorum generalitate vendi, seu alienari potest, alleg.72.nu.34. 538
iuspatronatus de per se vendi non potest, tunc enim patronus vendens suo iure priuatur, & Ecclesia remanet libera, alleg.ut.71.nu.34. 538
iuspatronatus sicut principaliter vendi non potest ita nec actio ad ipsum, alleg.71.num.37. 538
iuspatronatus annexum Villæ, vel Castro, transit cum ipsa Villa, vel Castro dato in dotem, alleg.71.nu.38. 538
iuspatronatus transfertur cum Vniuersitate, vel Villa, cui est annexum, data in feudũ, vel emphyteusim, all.71.n.41. 538
iurispatronatus vno fructu præscripto, putà præsentationis vitiliatis, aut alterius bonoris, non intelliguntur præscripti alij fructus, quorũ vsus non est præscriptibilis, all.71.n.43.538
iuspatronatus vt præscribatur, quod tempus requiratur, alleg. 71.num.44. 539
iurispatronatus titulus ex fundatione, vel dotatione debet esse, qui ex authentico documento, & alijs à iure requisitis ostendatur, alleg.72.num.20. 544
iuspatronatus probatur ex fundatione, vel donatione per antiquissimum temporis cursum, alleg.72.nu.28. 544

iuſpatronatus ex fundatione probatum præſumitur, probata immemorialis licet hoc non appareat, allegat. 72. num. 29. 544
iuſpatronatus plene probatur ex pluribus enuntiatiuis antiquorum inſtrumentorum à centum annis, & circa, etiamſi enuntiatiua haberent originem ab eiſdem patronis, & perſonis ſuſpectis, alleg. 72. nu. 40. 545
iuſpatronatus etiam ſecundum iuris diſpoſitionem probari poteſt, alleg. 72. nu. 42. 545
iuſpatronatus per famam, concurrente longiſſima præſentandi poſſeſſione, probari poteſt, alleg. 72. nu. 43. 545
iuſpatronatus in dubio præſumitur ex fundatione, dotatione, vel conſtructione, alleg. 72. nu. 45. 545
iuſpatronatus non probatur ex certo ſubſidio alicui tanquam patrono præſtito, alleg. 72. nu. 46. 546
iuſpatronatus ex vſurpatione præſumitur in potente, alleg. 72. num. 61. 547
iuſpatronatus in Vniuerſitatibus etiam paruis ex vſurpatione acquiſitum præſumitur, alleg. 72. num. 62. 547
iuſpatronatus vſurpatio non præſumitur, niſi conſtet de doloſa occupatione, cuius contrarium in perſona potenti, magnate, vel Vniuerſitate cenſuit Sacra Congregatio, & Rota Romana, alleg. 72. nu. 63. 547
iuſpatronatus ex vſurpatione acquiſitum non præſumitur, ſi non totius vniuerſitatis, ſed illius partis eſſe prætendatur, alleg. 72. num. 64. 547
iuſpatronatus priuatorum non admittit præſumptionem vſurpationis, alleg. 72. nu. 66. 547
iuſpatronatus dicitur priuatorum, quando patroni non ſunt domini temporalis loci, vbi fundatum eſt, allegat. 72. num. 67. 547
iuſpatronatus poteſt præſcribi ab vno contra alium compatronum ſpatio quadraginta annorum cum titulo colorato, alleg. 72. num. 69. 547
iuſpatronatus Eccleſiaſticum quod dicatur, alleg. 72. nu. 128. 551
iuſpatronatus quando eſt commune, & laici, & eccleſiaſtici, omnes ſimul ratione communionis habent ſemeſtre ad præſentandum, alleg. 72. nu. 131. 553
iuſpatronatus mixtum, licet quoad priuilegia, & commoda dicatur Eccleſiaſticum, tamen quoad derogationem cenſetur laicale, alleg. 72. nu. 132. 553
iuriſpatronatus vbi in dubio fit mentio, intelligitur de Eccleſiaſtico, alleg. 72. nu. 133. 553
iuſpatronatus Clerici ratione ſui patrimonij æquiparatur laicali, alleg. 72. num. 153. 555
¶ Iuſtitiæ rigor ſub iuſto moderamine temperandus, titul. 2. gloſ. 12. num. 12. 86
† *inſtitiam facere recuſantes poſtquam fuerint admoniti ab Epiſcopis, vel Eccleſiaſticis perſonis.* 864.2.c

L

LAbor, ac ſudor cuiuſcunque virtuoſe operantis, & in Reſpub. auxilium afferentis remunerandus eſt. 912.1.c
¶ Laicus abſque Summi Pontificis auctoritate, vel litteris dimiſſorijs ſui Prælati Primam tonſuram accipiens ad arbitrium ſui Ordinarij puniri poteſt, alleg. 8. nu. 8. 170
laicus proprium habet Epiſcopum tum reſpectu ſpiritualiũ, & annexorum, tum pro ſuſcipiendis Ordinibus, all. 8. n. 9. 170
laicus communi errore habitus pro Sacerdote de parochi licentia valide matrimonio aſſiſtit, alleg. 32. nu. 104. 281
laicus qui Eccleſiaſticum relegauerit, aut proſcripſerit, & qui proſcriptionem ſcripſerit incidit in excommunicationem Papalem, alleg. 50. nu. 114. 371
laicus non poteſt eſſe Epiſcopi Vicarius, alleg. 54. nu. 4. 434
laicus poteſt conſtitui Vicarij aſſeſſor, & conſultor, etiam in cauſis criminalibus contra clericos, alleg. 54. nu. 7. 434
laicus vti miniſter iudicis Eccleſiaſtici cum aſſiſtentia alicuius Clerici poteſt cognoſcere de cauſis clericorum, allegat. 54. num. 8. 434
laicus poteſt deputari Vicarius Epiſcopi tantum in temporalibus, alleg. 54. nu. 9. 434
laicus poteſt eſſe Epiſcopi Vicarius ex diſpenſatione Summi Pontificis, alleg. 54. nu. 10. 434
laici quare conſuetudine non poſſint in electionibus Epiſcoporum vocem habere, & poſſint iuſpatronatus acquirere, allegat. 70. nu. 18. 435
laicus eſt incapax beneficiorum, etiamſi incedat in habitu & tonſura, & communiter reputetur Clericus, allegat. 72. numer. 73. 548
laicus non poteſt præſentari ad beneficium, quamuis ſtatim poſtea ſumpſerit Clericatum, quia Ordo debet neceſſario præcedere, alleg. 72. nu. 77. 548
laicos poteſt cogere Epiſcopus, vt eodem pretio merces, & res victui neceſſarias peregrinis, & hoſpitibus vendant, quo publice ab incolis vendiſolent, alleg. 82. nu. 5. 600
laici charitatiuum ſubſidium ſoluere non compelluntur, alleg. 87. num. 40. 622
laico non poteſt demandari ab Epiſcopo poteſtas concedendi indulgentias, alleg. 88. nu. 11. 625
laici ſuperiores pro feſtorum obſeruatione poſſunt etiam ſtatuere, & pœnas violantibus imponere, allegat. 105. nu. 42. 697
Laicos percutientes Monachos ipſe Epiſcopus abſoluit, non vero eorum ſuperior, nu. 54. 698
laicus etiam coniunctus cum clerico de cauſa criminali Clerici cognoſcere non poteſt, alleg. 108. nu. 2. 714
laici a communi vita primum recedere cœperunt, allegat. 114. num. 2. 734
† *laici in cauſis in quibus contra eos Iudex Eccleſiaſticus competens eſt, an poſſit in alium Iudicem Eccleſiaſticum, ſine diœceſani voluntate conſentire, alleg. 122. nu. 6.* 756
¶ Lapides *Altarium, vel Eccleſiarum deſtructarum* poteſt Epiſcopus vendere, non tamen in ſordidos vſus conuertere, alleg. 64. num. 14. 516
lapides ſeu columnæ, quibus littera inciſa ſunt probant confinia, alleg. 72. num. 52. 546
† *lapides, ſine alia ornamenta Eccleſiarum ſubripientes incurrunt excommunicationem Papalem,* 862.2.a
¶ Lectio *Sacræ Scripturæ in ijs Eccleſijs* haberi debet, *in quibus prabenda, aut præſtimonium pro lectoribus deputatum reperitur, alleg. 56. nu. 1.* 456
lectio Sacræ Scripturæ in monaſterijs Monachorum, vbi id commode fieri poteſt, haberi debet, ad quod per Epiſcopum ipſi Regulares compelli poſſunt, nu. 16. 456
lectio Sacræ Scripturæ in conuentibus Regularium poteſt haberi abſque licentia ſeu examine Ordinarij, numero 27. 457
lectiones, quas Regulares ad populum habuerint, debent deſumi ex Euangelijs, & Epiſtolis, quibus Clerus ſecularis vtitur illis diebus feſtis, alleg. 105. nu. 35. 696
¶ Legitimati *per ſubſequens matrimonium ad Epiſcopatum habiles dicuntur, alleg. 1. nu. 33.* 149
legitimatio quæ fit per ſubſequens matrimonium, iuris fictione retrotrahitur ad tempus natiuitatis. nu. 34. 149
legitimati per ſubſequens matrimonium non poſſunt aſcendere ad Cardinalatus celſitudinem, nu. 35. 149
¶ Legatus de latere *inſignijs & ornamentis Romani Pont. vti poteſt, tit. 3. c. 1. num. 33.* 104

Digitized by Google

legatus latere, & Nuntius Apostol. excommunicationes pro rebus deperditis concedere possunt, allegat. 96. numero 11. 652

legatus Papæ habet ius exigendi charitativum subsidium ab Ecclesijs Provinciæ sibi delegatę, allegation. 87. num. 16. 621

legatus non potest conferre beneficia ad Episcopum devoluta ex negligentia Prælati Regularis exempti, quæ Episcopus confert auctoritate propria, allegat. 58. num. 14. & seq. 490

legatus à latere potest beneficia suæ provinciæ, quæ conferre valet, ex causa rationabili & legitima vnire, alleg. 66. nu. 4. 521

legati nati, vel à latere possunt visitare ex officio legationis sibi à Sede Apostolica demandatæ, alleg. 72. nu. 21. 563

legatus de latere absque speciali mandato Papæ Episcopum deponere non potest, alleg. 112. nu. 3. 730

¶ Legatum *quodcunque pium ad certum vsum relictum in alium pium Episcopus commutare potest ob causam quæ suo iudicio videatur iusta cum hæredis consensu, alleg. 83. nu. 6.* 605

legatus vsus quando non potest adimpleri, in alium pium per Episcopum commutari potest, alleg. 83. num. 8. 606

legata res, quæ pro vsu destinato impedimento iuris, vel facti deseruire non potest, auctoritate Episcopi in alios pios vsus commutari valet, alleg. 83. nu. 9. 606

legatum factum pro construendo monasterio in loco campestri, quod construi prohibet Concil. Trid. poterit Episcopus commutare, alleg. 83. nu. 11. 606

legatum quando esset factum ad aliquem vsum non ita necessarium, potest per Episcopum in alium pium magis necessarium commutari, alleg. 83. nu. 12. 606

legatum factum Ecclesiæ pro fabrica & ornamentis, quibus non indiget, potest commutari de consensu Episcopi in alium fructuosum, & consimilem pium vsum, alleg. 83. num. 13. 606

legatum vbi non respicit certam personam, & causam, non potest per Episcopum commutari, alleg. 83. nu. 16. 606

legatum factum pauperibus concurrentibus ad portam testatoris, non potest distribui pauperibus infirmis in Hospitalibus, alleg. 83. num. 20. 606

legatum quando relinquitur alicui personæ determinatę vt matrimonium ineat, fere certum est deberi si religionem ingrediatur, alleg. 83. nu. 27. 607

legatum relictum sub hac forma, lego tibi mille si nubas, centum vero si religionem ingrediaris, an mille debeantur monasterio? alleg. 83. nu. 28. 607

† *legatum ad pias causas peti potest, si hæres differat adire hæreditatem, aut illam repudiet.* 909. 1. a

† *legatum conceptum sub nomine appellativo dignitatis in dubio regulariter transit in successorem, alleg. 116. nu. 4.* 741

† *legatum relictum respectu Ecclesiæ censetur pium, respectu vero personæ, seculare, ibid. nu. 9.* 742

† *legatum Episcopo relictum a propinquo præsumitur relictum intuitu personæ, non Ecclesiæ, ibid. nu. 12.*

† *legatum relictum Episcopo ab extraneo valde amico præsumitur relictum intuitu personæ, non Ecclesiæ, ibid. num. 17.* 743

† *legatum quando in dubio alicui relinquitur sub nomine proprio, solum habetur respectus ad personam, ibid. num. 3.* 741

† *legatum factum Ecclesiæ, quam in specie non expressit defunctus, non erit inualidum.* 909. 1. c

† *legata ad pias causas non subijciuntur solemnitatibus iuris ciuilis, quibus cætera legata sunt subiecta.* 909. 1. c

legatum quando aliqui factum est eo adiecto vt illo contentus nihil amplius petat, eo ipso quod acceptat, videbitur debito renuntiasse, alleg. 86. nu. 31. 618

legatarios possunt Episcopi, etiam tanquam Sedis Apostolicæ delegati, cogere ad exequendas pias dispositiones, etiamsi exequutores sint exempti à sua iurisdictione, vel officiales S. Inquisitionis.

legata facta pro Magistro grammatices, qui pueros pauperes edoceat, possunt applicari Seminario cum onere erudiendi pueros sicut testator iussit, alleg. 76. nu. 11. 585

¶ Leprosus *promoueri non debet, alleg. 42. nu. 49.* 335

¶ Lenitas *mansuetudinis sine rectitudine seueritatis, & zelus rectitudinis sine mansuetudine non debet inueniri, tit. 2. gl. 12. num. 20.* 87

¶ Lex *diœcesana, & lex iurisdictionis quæ dicatur, extenditur tit. 1. cap. 1. nu. 15.* 4

lex constituens generis differentiam generaliter dicitur facta in odium certarum personarum, & ei nulla, tit. 2. glos. 17. num. 21. 96

lex absque temporis præfinitione pœnam imponens censetur illam perpetuò infligere, alleg. 17. nu. 7. lit. 198

legem condendi potestas soli Principi competit, alleg. 50. numer. 33. 363

lex canonica in foro ciuili seruanda est, quando agitur de peccato, tit. 3. c. 2. num. 96. 120

† *legibus per fundatorem beneficij sibi porrectis si Episcopus sine legitima causa consentire denegat, poterit fundator recurrere ad superiorem, qui eum cogat ad consentiendum; vel si contumax sit, ipse superior consentiat.* 895. 2. a

† *leges illas per fundatorem sibi porrectas poterit Episcopus reijcere, quæ vel natura impossibiles sunt, vel turpes, vel contra substantiam beneficij, vel denique contra perpetuam legum prohibitionem illas improbantium,* ibid.

† *lex fundatoris, qua mandatur puerum, quinimo infantem institui in beneficio est toleranda,* ibid.

¶ Libido *sæuus criminum stimulus est, tit. 2. gl. 8. nu. 4.* 75

¶ Liber *in quo coniuges, testes, dies, mors, & annus à Parocho scribuntur, mortuis testibus & Parocho plene probat Matrimonium contractum, alleg. 32. nu. 175.* 289

liber Baptismi à Parocho confectus plene probat quem baptizatum, & illius ætatem, & quomodo idem liber sit faciendus, alleg. 32. nu. 176. 289

liber Curatorum probat mortem, excommunicationem, & sepulturam, alleg. 32. nu. 177. 289

libri visitationum non sufficiunt ad probandum iuspatronatus, alleg. 72. num. 48. 546

librorum sana doctrina ad virtutem homines trahit, & à vitijs eos abducit, alleg. 90. nu. 1. 628

libri impij Religionis; noxij sunt apti ad dissensiones & tumultus exercitandos, alleg. 90. nu. 2. 628

librorum hæreticorum peruersa dogmata melius est ignorare, quàm per experientiam in aliquem laqueum erroris inquirere, alleg. 90. nu. 3. 628

libri hæreticorum tanquam aspidum ova sunt fugiendi, alleg. 90 num. 4. 628

libros prohibitos non satisfaciunt illos comburendo, sed necessariò eos deferre debent Superiori, allegation. 90. num. 5. 628

libri in Vrbe imprimi non possunt absque examine, & approbatione in scriptis Vicarij, & Palatij Apostolici Magistri, alleg. 90. nu. 9. 629

libros vendere, aut apud se retinere sub excommunicationis, & pecuniæ pœnis nullus valet, nisi primum approbati, & examinati fuerint ab Ordinario, allegation. 90. num. 12. 629

Digitized by

Libros manentes, & monumenta quæcunque ex bibliothecis Fratrum Carmelitarum in excommunicationem Papalem incidunt, alleg.50.nn.161. 375
libri visitationum non sufficiunt ad probandum iuspatronatus, alleg.72.num.48. 546
¶ Libertas *non veniendi ad synodum an præscribi possit, remissiue, alleg.93.num.10.* 635
† *liberationem, qua nouitius tutorem, seu curatorem suum à reddendis ratiocinijs liberat, comprehendit dispositio Concil. Trid.sess.25.de Regular.c.16.* 922.2.b
¶ Libertus *si promoueri petat, ab illo Præsule erit assumendus ad Ordines, qui est superior eius loci; vnde patronus trahit originem, alleg.4.nu.36.* 159
¶ Licentia *danda per Episcopum clerico, vt in certa Ecclesia inseruiat, ad effectum gaudendi fori priuilegio, debet esse expressa, sufficit tamen, quod fuerit ore tenus concessa, alleg.12.nu.43.* 181
licentia delegata audiendi Confessiones non expirat mortuo, vel amoto delegante, alleg.25.nu.21. 230
licentia data sub conditione, illa non impleta cessat facultas, alleg.25.num.33. 231
licentia ab Episcopo concessa pro audiendis Confessionibus ad sui arbitrium & beneplacitum reuocari potest, alleg.25.numer.36. 232
† *licentia audiendi Confessiones debet gratis dari.* 839.1.b
licentia reconciliandi Ecclesias consecratas non potest ab Episcopo delegari simplici Sacerdoti, etiamsi in contrarium sit consuetudo, alleg.28.nu.56. 256
licentia ad assistendum Matrimonio debet esse expressa, allegat.32.num.126. 283
licentia generalis ad administranda Sacramenta, vel exercenda omnia intra suam Parochiam ad curam animarum spectantia, sufficit, & hac eadem licentia satis est quod sit verbalis, non autem requiritur in scriptis concessa, allegat.32.num.128. 283
licentia debet actum præcedere, alleg.32.nu.129. 283
licentia data à Parocho Sacerdoti ad assistendum Matrimonio non debet esse reuocata, quæ tunc talis censeretur, quando illis, quibus concessa fuit, per certum nuntium, aut litteras significata sit, alleg.32.nu.131. 284
licentia concessa à proprio Parocho alicui Sacerdoti, si interim Parochus moriatur non expirat, alleg.32.nu.132. 284
licentia assistendi Matrimonio obtenta metu, vel dolo sufficit, nisi per dolum, & mendacia versantia circa substantiam, vel causam finalem extorqueatur, allegat.32.num.133. 284
licentia valide datur contra prohibitionem Episcopi, ad effectum vt matrimonium contractum coram Sacerdote, cui concessa fuit, validum sit, alleg.32.nu.134. 284
† *licentia ab Episcopo inuite petita, & ab eo per iniustam negligentiam non exhibita, vt obtineatur, non potest per viam simplicis querelæ recurri ad alium, quam ad ipsum Romanum Pontificem, alleg.126.nu.31.* 774
licentia concessa alicui ab Episcopo absoluendi à casibus reseruatis extenditur ad eos, quos ipse reseruauit, alleg.52.numer.10. 408
licentia discedendi à residentia requiritur ab Episcopo etiam in duobus mensibus à Conc.Trid. Parocho concessis, alleg.53.num.96. 423
licentia vt quis abesse possit causa studij à seruitio suæ Ecclesiæ, vel sui Canonicatus, non suffragatur vltra quinquennium à die quo cæpit studere, alleg.56.nu.31. 457
licentiam, quam Episcopi vel eorum Vicarij concedunt nouitijs disponendi de suis bonis temporalibus, possunt alteri delegare, alleg.99.num.9. 663
licentia, quam Episcopi, & habentes Episcopalem iurisdictionem, eorumque Vicarij concedere possunt nouitijs faciendi dispositiones bonorum temporalium, non exigitur quod sit in scriptis, nec satis est petita, sed debet esse obtenta, alleg.99.num.10. 663
licentiam ad exeundum in anno nouitiatus vt ille non interrumpatur, concedunt Ministri Prouinciales. allegat.101.num.28. 670
licentia in scriptis necessaria non est ad intrandum monialium monasteria in casibus permissis, qui communiter solent occurrere, alleg.102.nu.57. 683
licentia pro accessu ad monialium monasteria exempta vtrum petenda sit ab Episcopo, an à superiori Regulari, ostenditur, num.76. 686
licentiam eundi ad studia absque Abbatis consensu non potest Episcopus monacho concedere, alleg.105.nu.7. 694
licentiam non potest Episcopus concedere, vt religiosus munus executoris testamenti, aut cuiuscunque vltimæ voluntatis suscipere valeat, nu.8. 694
licentiam concedere potest Summus Pontif. monachis Episcopis vt testentur, alleg.114.nu.23. 733
licentia concessa Episcopis ad testandum non expirat etiam re integra morte concedentis, num.25. 733
licentia concessa Episcopis ad testandum non expirat vigore prædictæ facultatis semel testamento facto, nu.26. 733
licentia testandi superueniens validum efficit prius testamentum absque ea factum, nu.27. 733
¶ Lictores *Episcopi gaudent fori priuilegio, alleg.107.nu.13.* 712
¶ Limina Apostolorum *visitans Episcopi nomine vel ipsum comitans ad eadem limina quotidianas lucratur distributiones, alleg.53.num.159.* 429
limina Apostolorum qui non visitauerint statutis temporibus quas pœnas incurrant, alleg.111.nu.41. 727
¶ Linea *per quas consanguinitas distinguitur quotuplex dicantur, ostenditur alleg.51.nu.156.* 404
¶ Lippus *non potest fieri Clericus, modo lõga & diuturna, ac continua sit lippitudo, alleg.42.nu.30.* 334
¶ Lis mota *super iure alicuius Principatus, vel alterius rei temporalis defertur ad summum Pont. si ex contentione & discordia probabiliter in spiritualibus timerentur damna grauissima, tit.3.c.2.nu.49.* 115
lites ne protelentur debet quilibet iudex laborare, allegat.79.num.8. 593
lites qui minuit, minuit peccata. alleg.79.num.11. 593
litium occasio amputanda est, alleg.79.num.12. 593
litium introductio criminum occasionem, & alia detrimenta præbet. alleg.79.nu.13. 593
lites sunt causæ multorum malorum, alleg.79.nu.14. 593
litigantes potest Episcopus ad concordiam, & ad compromittendum compellere, quando lis diu durauit, & causa est intricata, vel quando imminet timor armorum, nu.9. 593
Lites ab Ecclesiasticis vitandæ, tit.2.glos.14.nu.3. 89
litis pendentiam non efficit citatio circunducta, nulla, vel cum falso procuratore, alleg.19.nu.18. 203
lis super possessione non facit ipsam rem litigiosam, sed ius possessionis, alleg.19.nu.20. 203
litigiosa dicitur res quoties de eius dominio controuertitur in iudicio, alleg.19.nu.19. 203
litis contestatio negando vel confitendo etiam in criminalibus inducitur alleg.39.num.30. 314
¶ Litteras *aut scripturas cuiusuis generis mittentes ad eos, qui sunt in Conclaui, & sic recipientes in excommunicationem Papalem incidunt, allegation.50.numero 128.* 372

litteræ inſtitutionales Antiſtitum probant inſpatronatus, allegatione 72. num. 47. 546

litteræ maiuſculæ inſcriptæ in lapide poſito in publico ab immemoriali tempore citra plene probant inſpatronatus, nu. 50. pag. 546

¶ Litteræ Apoſt. *diſpenſationis, vel beneficij non ſunt ſubreptitiæ, in quibus diceret quis ſe oriundum ex ciuitate Neapoli, cum re vera eſſet oriundus ex ciuitate Urbeueteri, ſi eius pater in d. ciuitate Neapol. natus fuit, alleg. 4. num. 8.* 157

litterarum Apoſt. aut aliarum expeditionum exequutionem impedientes, & prohibentes excommunicantur in Bulla Cœnæ Domini, alleg. 50. nu. 71. 366

litterarum ſeu epiſtolarum miſſio ad Moniales an iure communi reperiatur prohibita, alleg. 102. nu. 77. 687

litteras ſcribens Monialí & mittens an incidat in cenſuram comminatam ab Epiſcopo aduerſus euntes in Monaſteria Monialium, alleg. 102. num. 78. 687

litteras mittens ad monialem, non incidit in cenſuram comminatam aduerſus loquentes cum illa, alleg. 102. n. 81. 687

¶ Locator *beneficij, ſeu maioratus quando pro ſecuritate vitæ ſuæ, & validitate totius temporis contractus locationis bona ſua generaliter ſiue ſpecialiter obligauerit, vel fideiuſſores dederit pro ſolutionibus anticipatis, tunc eius fideiuſſores tenentur ſtare conuentioni, alleg. 94. nu. 14.* 639

¶ Locari *non poſſunt Eccleſiarum res vltra triennium, allegat. 95. nu. 3.* 641

¶ Locatio *rerum Eccleſiæ facta vltra triennium in totum vitiatur, nec quoad triennium ſuſtineri poteſt, allegat. 95. num. 5.* 641

locationem rerum Eccleſiæ factam ad plures annos validam manere quoad dictum triennium, qui tenuerint oſtenditur, alleg. 95. num. 8. 642

locatio rerum Eccleſiæ in totum corruit ſi vltra triennium fiat, quando tunc datur vnicum pretium, ſeu merces, alleg. 95. num. 13. 642

locatio rerum Eccleſiæ ſi fiat ad duo triennia, eo adiecto pacto vt poſt primum triennium incipiat ſecundum omnino innalida eſt, alleg. 95. nu. 17. 643

locationi an teneatur ſtare ſucceſſor, Vide verbo Succeſſor.

¶ Litteratis *viris indiget Eccleſia Dei per quos totus mundus illuminatur, alleg. 46. nu. 1.* 346

litteratura iure diuino requiritur, alleg. 46. nu. 12. 346

¶ Locus *congruus ad conferendos ſacros Ordines eſt Eccleſia Cathedralis, vel loci dignior, alleg. 14. nu. 12.* 189

locus vbi Epiſcopus Ordines confert an ſit litteris ordinandorum exprimendus, alleg. 14. nu. 13. 189

¶ Ludouicus Granatenſis *Dominicanus ne Archiepiſcopus Bracharenſis fieret graniter obſtitit, tit. 2. gloſ. 1. nu. 25. 44*

¶ Lucerna *ſuper candelabrum poſita ideo appellatur Epiſcopus vt omnibus luceat probitatis, & doctrinæ radijs, titul. 1. cap. 2. num. 15.* pag. 8

¶ Luſitaniæ *Reges obtinuerunt inſpatronatus & priuilegiũ eligendi Epiſcopos in Cathedralibus, tit. 1. cap. 3. nu. 33. 15*

Luſitaniæ Ordinationes ſupra hominum memoriam ſciente & patiente Sum. Pont. obſeruatæ, confirmataque fuerunt in concordatis factis inter Clerum & Regem, all. 13. n. 5. 187

Luſitaniæ Reges conſueuerunt, & ſolent promittere commendas vacaturas, vel præſentare aliquem in Eccleſia ſui patronatus in genere. alleg. 72. nu. 4. 543

Luſitaniæ Regnum Romanæ Eccleſiæ cenſuale an fuerit oſtenditur, tit. 3. cap. 2. num. 57. 116

Luſitaniæ Regnum neminem in temporalibus recognoſcit. tit. 3. c. 2. num. 59. 116

Luſitaniæ primus Rex Alphonſus quinque Chriſti Stygmata in Cæloſtenſa in Regia inſignia inſigni pietate ſuſcepit, tit. 3. c. 2. num. 60. 116

Luſitaniæ Rex primus Alphonſus pro confirmatione ſui Regij tituli recurſum habuit ad ſummum Pontif. non quidem ex eo quod neceſſarius eſſet, ſed ex eo quia deuotione, pietate, & animi gratitudine voluit libens, & abſque vlla obligatione ſeſe ſeruum eiuſdem Chriſti Vicario, B. Petro, & ſucceſſori in ſuum militem peculiari quadam, ſed ſpirituali ſolum ſubiectione ſubmittere, tit. 3. c. 2. nu. 64. 117

Luſitaniæ Reges Regna Imperatorum ignauia à Mauris vindicata, virtute bellica ab ipſorum manibus vendicarunt, tit. 3 c. 2. nu. 62. 116

Luſitani pertinaciſſime Romanis reſtiterunt duce Viriato, tit. 3 cap. 2. nu. 63. 116

Luſitanos arguit Auctor qui in Guinea Æthiopes in ſeruitutem iniuſt. in re ligunt, tit. 3. c. 2. nu. 37. 113

¶ Luctuoſa *in aliquibus Hiſpaniæ partibus canonica portionis loco ſubrogata eſt, alleg. 86. nu. 5.* 615

luctuoſa ex quibus rebus ſoluenda, oſtenditur alle. 86. n. 6. 616

M

MAgica *ars quæ ſit remiſſiue alleg. 51. nu. 120.* 400

¶ Magiſter *actorum Curiæ Epiſcopalis an poſſit vti familiaris ab Epiſcopo Ordinari. alleg. 5. nu. 18.* 163

magiſter ſchola Salmanticen. reſpectu ſcholaſticorum, qui in matricula ſunt deſcripti, poteſt denunciationes remittere, alleg. 32. nu. 33. 274

magiſter Grammatices non poteſt deputari in ciuitate cum excuſatione reſidentiæ ſuæ Eccleſiæ à dicta ciuitate vltra duo miliaria non diſtante, etiamſi velit ſingulis diebus feſtiuis Parochiali intereſſe, alleg. 53. num. 75. 422

magiſter Reuerendiſſimus ſacri Palatij viris doctrina, ac morum honeſtate pollentibus dare ſolet in Romana Curia licentiam legendi libros prohibitos, alleg. 90. nu. 6. 629

¶ Manus *ſordida aliam non lauat, tit. 2. gloſ. 3. nu. 13.* 51

manum habens mutilatam, articulatam, vel aridam, aut perpetuò tremulam non poteſt ad Ordines promoueri, alleg. 42 nu. 17. 333

¶ Male *agens odit lucem. alleg. 102. nu. 84.* 687

¶ Mali *non curant reſpicere meliores, tit. 2. gloſ. 3. nu. 8.* 51

¶ Malitioſe *facere dicitur, qui non iuſte impedire poteſt, allegat. 32. num. 21.* 273

malitioſe matrimonium quoties impediendum timetur non poteſt Parochus denunciationes omittere, vt fiant antequam conſumetur, niſi diſpenſatio difficillimè obtineri poſſit, alleg. 32. num. 20. 273

malitioſe impedientium animus coniecturis detegitur, & iureiurando præſtito cognoſcitur, alleg. 32. nu. 22. 273

¶ Mandans *& mandatarius cenſentur vnum idemque delictum committere, ſaltem ratione finis, alleg. 51. nu. 12.* 387

mandans punitur eadem pœna, qua puniri debet mandatarius, alleg. 51. nu. 13. 387

¶ Mandatum *in ſcriptis teſtibus munitum debet Epiſcopus Vicario tradere, alleg. 54. nu. 55.* 440

mandatum ſpeciale requiritur in beneficiorum collatione, alleg. 54. num. 69. 441

mandatũ ſpeciale requiritur ad præſentandũ, al. 72. n. 107. 550

mandatum ſpeciale requiritur ad obtinenda monitoria excommunicationum pro rebus deperditis, alleg. 96. nu. 22. 692

¶ Manducare *& bibere ad gloriam Dei quomodo intelligatur, tit. 2. gloſ. 5. num. 11.* 60

¶ Manſuetudo *& diſtrictio ab inuicem non debent ſeparari, tit. 2. gloſ. 12. nu. 21.* 87

¶ Marcellus *Conſul Romanus vxore ſua eo quod vinum bibiſſet iuſte percuſſam interemit, tit. 2. gl. 11. nu. 10.* 83

¶ Marcus Aurelius *Meraldus integerrimus S. D. Pauli V. felicis record. Datarius laudatur. alleg. 60. nu. 88.* 504
¶ S. Martinus *factus Episcopus eandem in vestium vtilitatem habebat, quæ apud se prius fuerat, tit. 2. glos. 7. nu. 18.* 57
¶ Masculus *an quis sit vel fœmina si dubitetur, præsumendum est esse animatum post 40. dies, alleg. 51. nu. 138.* 402
¶ Materia *remota Sacramenti Ordinis est res illa, quæ traditur illud sumenti, alleg. 11. nu. 7.* 177
materia contractus an sit de essentia. alleg. 11. nu. 8. pag. 177
materiæ subdiaconatus est proprie Calix vacuus etiam non consecratus cum patena, alleg. 14. nu. 3. 188
materia Diaconi est liber Euangeliorum, alleg. 14. nu. 6. 189.
¶ Matribus *non potest licentia præstari ingrediendi monasteria Monialium ad inuisendas filias morti proximas, alleg. 102. num. 68.* 685
¶ Matrimonialium *causarum cognitio pertinet ad solos Episcopos, alleg. 1. nu. 7.* 146
† *matrimonialium causarum cognitionem non habent Decani, Archidiaconi, aut alij inferiores etiam exempti,* 911. 1. *b*
¶ Matrimonium *dicitur clandestinum quoad pœnas, si illicite denunciationes omittantur, alleg. 32. num. 8.* 272
matrimonium extra Ecclesiam licite celebrari potest, alleg. 32. num. 17. 273
matrimonium non valet si Parochus assistens non intellexit ea, quæ agebantur, nisi affectatus esset non intelligere, alleg. 32. num. 83. 279
matrimonium celebratum coram Parocho notorio fornicatore, non tamen adhuc in iudicio condemnato, & confesso, validum est, alleg. 32. nu. 91. 280
matrimonium contractum coram schismatico Parocho saltem coloratum titulum habente, si non fuit vt talis declaratus, & parochia priuatus, validum est. allegat. 32. numer. 91. pag. 280.
matrimonia celebrata à Parocho putatiuo ex communi errore sunt valida, alleg. 32. nu. 94. 280
matrimonium de licentia Parochi contractum coram Acolyto tempore pestis, vel alterius necessitatis est inualidum, alleg. 32. nu. 113. 282
matrimonium nullum est cui Sacerdos aliquis Parochi nomine præsens fuit nulla ab eo petita licentia, etiamsi postea factum ratificaret, alleg. 32. nu. 130. 284
matrimonium contrahens sine Parocho & testibus peccat mortaliter, quia inualide contrahit, allegation. 32. numer. 140. pag. 284.
matrimonium absque præsentia Parochi & testium contractum in vsum sponsalitium non resoluitur, alleg. 32. nu. 143 & 146. 285
matrimonium in articulo mortis, vel tempore pestis aut belli, sine Parocho & testibus inualidum est, alleg. 32. num. 147. pag. 285
matrimonium celebratum sub honesta conditione de futuro, vt valide fiat necessarium est conditionem adimplere coram Parocho & testibus, & quid si conditio sit de præsenti, vel de præterito? alleg. 32. nu. 156. 287
matrimonium quidam contraxere, inualide tamen propter defectum consensus, aut metum, non tenetur iterum coram Parocho, & testibus contrahere, allegat. 32. numer. 157. pag. 287.
matrimonium infidelium, vt fiat Sacramentum, non est necessariò facienda expressio, vel ratificatio consensus coram Parocho, & testibus alleg. 32. nu. 158. 287
matrimonium vt sit validum non requiritur vt Parochus assistens aliquibus verbis in eius celebratione vtatur, allegat. 32. num. 169. 288
matrimonium contrahentes cum peccato mortali nondum deleto per contritionem, vel Confessionem, indigne accipiunt Sacramentum, & peccant mortaliter, quatenus tantum recipiunt, non vero quatenus administrant, nec quatenus Concilij præceptum infringunt, cum consilium solummodo contineat, alleg. 32. nu. 172. 289
matrimonium an possit impediri donec contrahentes orationem saltem Angelicam & Dominicam didicerint, Symbolum Fidei, & præcepta Decalogi, ac Ecclesiæ, septemque peccata capitalia, allegat. 32. num. 173. 289
matrimonium consummare ante Ecclesiæ benedictionem sublato scandalo, & contemptu legis Ecclesiastica non est peccatum mortale: secus si adsit contemptus, vel scandalum, vel lata sit in diœcesi excommunicatio contra oppositum facientes, tunc enim peccabitur tantum prima vice, alleg. 32. num. 181. & 182. 290
matrimonia non possunt celebrari à prima die Aduentus Domini vsque ad diem Epiphaniæ, & à quarta feria Cinerum vsque ad Octauam Paschæ inclusiue, allegat. 32. num. 193 pag. 291.
matrimonium antea contractum non prohibetur consummari prædictis temporibus, alleg. 32. nu. 195. 291
matrimonium contractum de facto temporibus prohibitis validum est, contrahentes vero peccabunt mortaliter, allegat. 32. num. 196. 291
matrimonium tempore interdicti, & à personis interdictis absque peccato mortali contrahi non potest, alleg. 32. nu. 197. pag. 291.
matrimonium quoad sui substantiam valide contrahitur tempore interdicti, alleg. 32. nu. 198. 292
matrimonium vnum ex septem Ecclesiæ Sacramentis confert gratiam, alleg. 32. nu. 199. 292
matrimonium simul tamen, & vbi primùm perfectus est contractus, Sacramentum efficitur, allegation. 32. nu. 200. 292
matrimonium si ab excommunicato contrahatur validum est, quamuis illicite contrahatur, allegation. 32. numer. 203. pag. 292
matrimonium contrahens simul cum duabus vxoribus videtur male sentire de Sacramento, & contra eum tanquam contra suspectum de hæresi procedunt Inquisitores, alleg. 40 num. 45. 327
matrimonium quoties timetur malitiosè impediendum coram Parocho, & testibus celebrari potest omissis denũciationib. dummodo postea ante consummationem fiant, allegat. 32. num. 19. 273
matrimonium vt impediat denuncians falsa impedimenta, arbitraria pœna punitur, alleg. 32. nu. 24. 273
matrimonium vt solum coram Parocho & testibus contrahatur absque denunciationibus, & Episcopi dispensatione audetur tam vrgens necessitas, allegatione 32. nu. 53. 276
matrimonium qui non contraxerit intra quatuor menses post denunciationes factas, non potest illud inire, nisi aliæ denunciationes præmittantur arbitrio Episcopi, all. 32. n. 55. 276
matrimonium hodie non efficit cohabitatio, all. 32. n. 149. 286
matrimonium hodie non efficit traductio sponsæ ad domum mariti cum solemni apparatu, nisi in traductione ipsa nouus cõsensus coram Parocho, & testibus exprimatur, allegat. 32. num. 150. 286
matrimonium hodie interdicitur cum consanguineis intra quartum gradum, alleg. 51. nu. 163. 405
matrimonij monitionibus etiam iusta causa interueniente dispensare non potest Vicarius generalis absque speciali Episcopi assensu, alleg. 54. nu. 95. 443
matrimonium ne contrahant an possit impediri illis, qui orationem saltem Angelicam, & Dominicam non didicerint, alleg. 76. nu. 41. 583

Matrimonium quoties timetur impediendum malitioſe, coram Parocho, & teſtibus celebrari poteſt omiſſis denunciationibus, dummodo poſtea ante conſummationem fiant. alleg. 32. nu. 19. 273

matrimonium contrahens coram Parocho inuito grauiter peccat. alleg. 32. nu. 84. 279

matrimonium non efficit hodie cohabitatio. allegat. 32. num. 149. 286

matrimonium contrahentes ſine Parocho, & teſtibus licet inhabiles dicantur ad ſic contrahendum, non manent inhabiles ad rurſus inter ſe contrahendum. alleg. 32. num. 151. 286

matrimonium contrahere coram Parocho, & teſtibus non obligantur ignorantes Concilium & habitationes locorum vbi adhuc promulgatum non fuit. alleg. 32. nu. 152. 286

matrimonium poſſunt validè contrahere clandeſtinè incolæ vnius loci in quo promulgatum, & acceptatum fuit Concilium, ſi alio migrent vbi non eſt acceptatum. alleg. 32. num. 153. 286

matrimonium non tenentur contrahere iuxta formam Concilij commorantes inter infideles, captiui, vel mercium congerendarum cauſa, etiamſi ex his locis ſint oriundi, in quibus illud receptum eſt. alleg. 32. num. 154. 286

matrimonium contrahere tenetur coram Parocho, & teſtibus incola illius loci, in quo non eſt promulgatum Concilium, ſi diuertat ad locum in quo receptum eſt. alleg. 32. num. 55. 286

matrimonio omiſſio verborum, ego vos in matrimonium coniugo, &c. eſt peccatum mortale. alleg. 32. nu. 170. 289

matrimonium contrahentes ante Eccleſiæ benedictionem ne cohabitent hortatur Concilium. alleg. 32. n. 179. 289

matrimonio quot teſtes aſſiſtere teneantur, vide teſtes in matrimonijs.

matrimonium vt contrahatur, quis poſſit licentiam concedere, vide in verbo Licentia.

¶ Matrimoniales cauſæ *inter arduas numerantur, alleg. 84. nu. 1.* 608

matrimoniales cauſæ non per inferiores, ſed ab Epiſcopis tantum ſunt cognoſcendæ. alleg. 84. num. 2. 608

matrimonialis controuerſia à Romano Pontif. cuiquam delegetur, non poterit is delegatus etiam Epiſcopo eam ſubdelegare. alleg. 84. n. 7. 609

matrimonialis cauſa eſt grauis. alleg. 84. nu. 8. 609

matrimoniales cauſas, quæ ſpectant ad Epiſcopum iure Ordinarij, poteſt ipſe committere diſcutiendas, & decidendas Doctoribus, qui ſtatuta Canonum non ignorent. alleg. 84. nu. 15. 609

matrimoniales cauſas cognoſcere, aut eas tractare ex vi generalis commiſſionis Vicarius generalis Epiſcopi non poteſt. alleg. 54. n. 94. 443

† **matrimonium carnale in lege Gratiæ plene factum eſt indiſſolubile quoad vinculum. alleg. 119. nu. 2.** 748

† **matrimonij ſpiritualis vinculum fortius quam carnalis, ibid. num. 3.**

† **matrimonium ſpirituale facile diſſoluit Papa cum non ſit reſeruatum lege diuina, ibid. nu. 6.**

¶ Media nox, *vide Nox media.*

¶ Medici *quoties ad gradus Doctoratus ſunt promouendi vltra Fidei profeſſionem, ſunt obligati iurare in manibus Epiſcopi, vel Rectoris obſeruare ſtatutum factum per Pium V. alleg. 91. nu. 1.* 630

medici vltra tertium diem ægrotum non viſitent, niſi per confeſſarij ſcriptum ipſis de infirmi Confeſſione fides fiat. alleg. 91. nu. 2. 630

medici non ſeruantes Innocentij III. & Pij Quinti, conſtitutiones, quas pœnas incurrant. alleg. 91. num. 3. 630

medici an ſint nobiles? alleg. 91. nu. 5. & 6. 630

medicus Regis magnam conſequitur dignitatem, alleg. 91. nu. 8. 630

medicinæ præſtantia, atque dignitas è Sacris litteris colligitur. alleg. 91. nu. 10. 631

medici tanquam Dei miniſtri vocandi, & ad eos diuino primũ freti auxilio confugere debemus. alleg. 91. nu. 12. 631

medici ad curanda corpora conſtituti obſtringuntur induſtria, conſilio, & labore morbo laborantibus opem ferre, ſicut Parochi ad animas curandas fuerunt inſtituti, vt illarum ſaluti inuigilent. alleg. 91. nu. 15. 631

medici ſicut ſolent ægrotos admonere, vt à noxijs abſtineant, ne morbum contrahant, ita opportune eoſdem debent inſtruere, vt animi morbos, ac vitia declinent, ex quibus corporis ægritudines multoties ſubſequuntur. alleg. 91. nu. 16. 631

† **medicinam, aut leges audientes ſi ſint Sacerdotes, vel perſonatum habentes incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam. alleg. 50. nu. 196.** 864. 2. c.

medicinam tuendæ valetudinis cauſa cum Medici conſilio ſumens, quotidianas percipit diſtributiones. allegat. 53. num. 165. 429

medicus cæleſtis Chriſtus Dominus in terras venit curandæ infirmitatis noſtræ gratia. tit. 1. c. 1. nu. 1. 1

medici appellantur Epiſcopi vt ſciant attemperare vinum oleo in curandis vulneribus, ibid. c. 2. n. 18. 1

medici præſtantiores ſunt aduocatis. alle. 79. nu. 23. 594

medicus cauſa multũ grauis infirmitatis cum neceſſitas exegerit, poteſt ingredi monialium monaſteria. alleg. 102. n. 52. 683

medici vt poſſint monialium monaſteria ingredi non neceſſariò requiritur quod ſint Doctores, aut graduati, ſed quod mederiſciant. alleg. 102. nu. 53. 683

† **medicam mulierem an liceat introducere in dormitorium religioſorum pro curatione alicuius Religioſi infirmi, allegat. 102. poſt nu. 85. verſ. infirmarias.** 928. 1. b.

¶ Melioratio *facta filio pro ſuſcipiendis Ordinibus, etiam non interueniente traditione irreuocabilis eſt. alleg. 19. num. 62.* 207

¶ Membrum *ſumitur pro ea parte, quæ habet certum officiũ deputatum, & in corpore noſtro diſtinctam habet operationem. alleg. 42. nu. 11.* 332

membrum genitale amittens ex eo quod ſciens cognouerit mulierem morbum Italicum habentem non poteſt fieri Clericus. alleg. 42. num. 16. 333

membrum noſtri corporis non proprie digitus. alleg. 42. n. 19. 333

membra corporis non dicuntur dentes. alleg. 42. n. 36. 334

membrum an ſit auris. alleg. 42. nu. 3. 334

¶ Mendicantes *Religioſi non poſſunt acquirere noua loca ad habitandum, vel antiqua alienare, aut mutare ſine ſpeciali Papæ licentia, alleg. 50. nu. 50.* 364

mendicantium monaſteria ſeminario contribuere non tenentur. alleg. 77. nu. 14. 585

mendicantes ſunt Ordines S. Auguſtini, Societatis Jeſu, Minimorum S. Franciſci de Paula, Ieſuatorum, Carmelitarum diſcalceatorum. alleg. 77. nu. 17. cum ſeqq. pag. 585. cum ſeqq.

¶ Menſa *Epiſcopi qualis eſſe debeat, & quæ in illis eſcæ ſint adducendæ, oſtenditur. tit. 2. gloſ. 5. nu. 12.* 60

menſæ Epiſcopalis bona, vide Bona menſæ Epiſcopalis.

¶ Menſes *duo profeſſioni proximi intra quos renunciatio & obligatio fieri poteſt de licentia Epiſcopi à nouitio computãtur ſecundum quod occurrunt in kalẽdario. all. 99. n. 1.* 663

menſes quatuor alternati, quos occupat Epiſcopus, ſunt, & remanent Papæ, quoad proprietatem, non quoad vſum durãte Epiſcopi reſidentia. alleg. 53. nu. 53. 419
menſes Martij, & Septembris, qui erant Epiſcopi, per alternationem ſiunt Papæ ſuſpenſa Ordinarij facultate conceſſa in illis conferendis, ſive Epiſcopus reſideat, ſive non. all. 53. num. 58. & 61. 420. & 421
menſis à principio cæptus Apoſtolicus, ſemper remanet Apoſtolicus alleg. 53. nu. 61. 421
menſes tres, quibus canonici abeſſe poſſunt prouidere debet Epiſcopus ne incurrant in Natalem, aut Paſcha Domini, vel ſimiles maximas ſolemnitates. alleg. 53. nu. 120 425
menſium trium abſentia Canonicis conceditur ſi conſtitutionẽs Eccleſiæ ſeruitium totius anni requirunt. alleg. 53. nu. 121. 425. & 426.
menſes quando ſunt numerandi à die alicuius actus computantur ſecundum quod occurrunt in Kalendario. titu. 1. capit. 4. nu. 2. 18
menſium quilibet de quibus in regul. 9. Cancellariæ terminatur in media nocte vltimi diei. alleg. 57. n. 183. 481
menſes ſex dati ad conferendum incipiunt currere à tempore ſcientiæ vacationis. alleg. 58. n. 5. 489
menſis quilibet, vbi abſolute de menſe fit mentio, triginta dies continet. alleg. 58. nu. 8. 489
menſes ſex dati Ordinarijs ad conferendum computantur ad ſciendum quod occurrunt in Kalendario. allega. 58. num. 9. 489
menſes ſex dati Ordinarijs ad prouidendum vbi primum lapſi fuerint, ſtatim poteſt Papa prouidere. alleg. 58. nu. 12. 490
¶ Mercatores *quoad Sacramenta Confeſſionis, & Euchariſtiæ ſubditi ſunt Epiſcopo loci, in quo reperiuntur. alleg.* 39. *num.* 5. 350
¶ Meretrici *affirmanti ſe eſſe ſodomitam, vel de hoc crimine attentatam, non creditur. alleg.* 44. *nu.* 17. 340
meretrici domum locans non peccat mortaliter, dummodo nec principaliter, nec minus principaliter meretricum vſum in domum conductam exercendum intendat. alleg. 111. *num.* 28. 726
¶ Metropolitanus, *& Archiepiſcopus idem ſunt. tit.* 1. *cap.* 6. *nu.* 12. *pag.* 25. *& ſeqq.*
† *metropolitani ad conſecrationem debent concurrere omnes Suffraganei. p.* 1. *tit.* 4. *nu.* 6.
† *metropolitanus adiri poteſt, vt Epiſcopum cogat iudici ſeculari auxilium, quod deroganit exhibere. ibid. nu.* 12.
¶ Michael Soarez *Pereira laudatur. alleg.* 95. *nu.* 21. 644
¶ Militares *Religioſi fori priuilegio gaudent, etiamſi profeſſi non ſint. alleg.* 12. *nu.* 45. 185
militares ex Ordinibus Chriſti Domini, Diui Iacobi, & ſimilibus an ſint veri Religioſi. alleg. 12. *n.* 42. 186
militares Religioſi ex Ordinibus militaribus Chriſti Domini, & Diui Iacobi eximuntur à gabellis, & tributis. alleg. 13. *nu.* 14. 188
milites Regulares militiæ S. Iacobi de Spatha, aliique huiuſmodi non emittentes omnia tria vota ſubſtantialia, capaces ſunt beneficiorum ſecularium. alleg. 57. *num.* 174. 480
miles condemnatus eatenus quatenus facere poteſt, ſoluere cogitur. alleg. 19. *nu.* 50. 206
milites Regulares etiam S. Stephani non comprehenduntur ſub diſpoſitione Concilij ſeſſ. 25. *de Regular. cap.* 15. *alleg.* 101. *nu.* 6. & 7. 669
milites Hieroſolymitani, vide Hieroſolymitani milites.
† *minimorum ordo receptus fuit ſub protectione Sedis Apoſt. à Sixto IV.* 931. 2. a.
† *miniſtrantes infirmis eximuntur, & multis priuilegijs decorantur à Gregorio XIV.* 931. 2. 2.
¶ Miniſtrare *in eccleſiis parentum filij illegitimi nullo modo poſſunt. alleg.* 65. *nu.* 20. 519
¶ Minores ordines *ſuſcipiens ante ſeptennium nullam ſuſpenſionem incurrit. alleg.* 11. *nu.* 3. 177
minores ordines conferuntur his, qui ſaltem linguam Latinam intelligunt. alleg. 11. *nu.* 6. 177
minores ordines poſſunt abſque Miſſa conferri. alleg. 11. *num.* 10. 178
minores ordines vna die omnes poſſunt conferri, laudabilius tamen erit ſi fiat cum neceſſitate, vel alia vrgenti cauſa bene viſa Epiſcopo. alleg. 11. *nu.* 13. 178
minores ordines, & Prima tonſura vna die conferi poſſũt, vbi adeſt conſuetudo. alleg. 11. *nu.* 15. 178
minores Ordines, & Primam tonſuram vna die recipiens, vbi non adeſt conſuetudo, nullam incurrit irregularitatem. alleg. 11. *num.* 16. 178
minores ordines poſſunt conferri in qualibet Eccleſia, tametſi non Cathedrali, & in domo Epiſcopali, vel alia non Epiſcopali de conſuetudine. alleg. 11. *nu.* 20. 178
minores ordines ex facultate Summi Pontif. poſſunt etiam à ſimplici Sacerdote conferri. alleg. 3. *nu.* 4. 154
minores ordines diebus feſtiuis, ſcilicet de præcepto, poſſunt ab Epiſcopo conferri. alleg. 11. *nu.* 18. 178
† *minorum ordo à pluribus Summis Pont. exemptus fuit, & præcipue à Clemente IV.* 931. 1. c.
Minores Fratres, vide Fratres Minores.
¶ Minor *ſodomita arbitrio iudicis punitur. alleg.* 43. *nu.* 13. 340
minoris dictum atteſtantis ſe de ſodomia crimine attentatum non facit indicium contra attentatorem, niſi cõcurrentibus alijs adminiculis. alleg. 43. *nu.* 15. 340
¶ Minimorum *S. Franciſci de Paula Ordo adnumeratus fuit inter Mendicantes à Pio V. alle.* 77. *nu.* 19. 585
¶ Miniſtro Generali *Fratrum Minorum an liceat, ſicut olim, liceat ingredi monaſteria monialium S. Clarę. alleg.* 102. *nu.* 44. 682
miniſtri Prouinciales atque viſitatores quando poſſint intrare monialium monaſteria ſibi ſubditarum. alleg. 112. *num.* 45. 682
¶ Mirabile *quoddam refertur cuiuſdam cadaueris occiſorem oſtendentis. alleg.* 18. *nu.* 33. 253
¶ Miracula *plura de Sanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento referuntur. alleg.* 22. *nu.* 10. 216
miracula noua an Epiſcopus habeat poteſtatem examinandi et approbandi. alleg. 97. *nu.* 1. 660
miraculum dicitur mirum factum. alleg. 97. *nu.* 7. 660
miraculum vt proprie dicatur, quæ requirantur. alleg. 97. *nu.* 8. 660
miracula examinandi poteſtas ſolo Epiſcopo, non tamen alij inferiori competit. alleg. 97. *nu.* 9. 660
¶ Miſſæ *ſacrificium prohibitum eſt celebrari extra eccleſiam, & locum ſacrum ad id ſpecialiter deputatum. allegat.* 23. *nu.* 1. 217
† *miſſæ, & diuinorum officiorum vna celebratione quæ curare debeat Epiſcopus, late. par.* 2. *in compend. à nu.* 11.
miſſæ pro ſacrificio pitantiæ taxatio eſt inſita, quæ in qualibet regione communi conſuetudine recepta, & approbata eſt. alleg. 24. *nu.* 3. 219
miſſa pro multis dicta non tantundem ſingulis prodeſt, ac ſi pro vno ſolo diceretur. alleg. 24. *nu.* 7. 220
miſſas an liceat celebrare anticipatè? allegat. 24. *num.* 12. & 13. 221
miſſa ſine peccato dici poteſt non recitatis Matutinis. allegat. 24. *nn.* 15. 222
miſſæ audiendæ præceptum adimpletur quocunque in loco illa audiatur.

audiatur.alleg. 24.num. 18. 222
† missa tot absolute celebrari debent quot ad rationem attributa eleemosynæ præscriptæ fuerint ex declaratione Sacræ Congreg. 837.2.b.
† Missarum celebrandarum onera quando Episcopi reducere possint, ex Decis. Sacræ Cong. 845.2.a.
missam nolens audire in propria Parochia ex contemptu, aut quando Parochus declarat ea, quæ Parochiani scire tenentur, peccat mortaliter. alleg. 24. nu. 19. 222
missa audiendæ præceptum satisfit, si audiatur in Ecclesiis Regularium. alleg. 24. n. 20. 222
missas reducere, & ad minorem numerum revocare pertinet ad Episcopos in Synodo diœcesana, & ad Generales Ordinum in suis Capitulis generalibus. alleg. 29. nu. 1. 255.
missarum celebrationes usurpantes ad sacrum Presbyteratus Ordinem minime promoti puniuntur per Inquisitores. allegat. 40. nu. 45. 327
missam filius & pater possunt celebrare in eadem Ecclesia, dummodo ambo non obtineant beneficium in ea. alleg. 65. nu. 23. 519
missæ cum Sacri Ordines conferuntur non est de eorum substantia. alleg. 14. nu. 16. 190
missarum celebrandarum ubi tam magnus numerus defunctorum dispositionibus impositus fuerit prouidetur in Synodo diœcesana. alleg. 93. nu. 21. 636
missam priuatim celebrare non prohibetur suspensus à Pontificalibus. alleg. 6. nu. 6. 165
missam cum Mitra & Baculo celebrare non potest Episcopus suspensus à Pontificalibus. alleg. 6. nu. 7. 165
¶ Mitra uti non potest Episcopus in locis exemptis nisi inuitatus. alleg. 80. nu. 14. 596
mitra in Episcopo scientiam utriusque testamenti designat. tit. 1. cap. 5. num. 18. pag. 23. & titul. 2. gloss. 10. numero 4. 78
¶ Moderamen inculpatæ tutelæ versatur circa modum, tempus, & causam. alleg. 28. num. 18. pag. 50. & allegat. 39. num. 57. 317
moderamine inculpatæ tutelæ non seruato occidens extraordinaria pœna propter excessum iudicis arbitrio punitur. alleg. 28. nu. 19. 251
moderamen inculpatæ tutelæ excedere quando quis dicatur. allegat. 39. nu. 58. pag. 317. alleg. 51. n. 5. 386
¶ Modestia quid sit ostenditur, & unde dicatur, tit. 2. gloss. 13. n. 1. 88
modestia in grauitate sita est. tit. 2. gloss. 13. nu. 2. 88
modestia gubernatrix ac moderatrix est omnis gestus, ac motus corporis. tit. 2. glos. 13. nu. 3. 88
modestia regulæ præscribuntur. tit. 2. gl. 13. nu. 5. 88
modestia in humilitate crescit. tit. 2. gloß. 13. num. 7. 89
¶ Moyses Israelitici populi princeps in vestitu, victuque quotidiano nihil fastus, sed simplicitatem, frugalitatemque priuati hominis exercuit, tit. 2. gloß. 7. nu. 16. 67
¶ Monachus, cui conceditur dispensatio ad beneficium curatum, non poterit simplex possidere. alleg. 33. n. 14. 295
monachus nuptias contrahens an puniatur per Inquisitores. alleg. 40. nu. 44. 327
monachi se ad inuicem percutientes per eorum Prælatos absolui possunt cum certis declarationibus, Episcopus tamen de æquitate eos etiam exemptos absoluit. allegat. 41. num. 27. 329
monachus potest ab Episcopo cum consensu Abbatis, vel Superioris Vicarius creari. alleg. 54. nu. 12. 434
monachus si illegitimus sit, quamuis professione legitimatus fiat, Vicarij officium exercere non potest. alleg. 54. nu. 13. 435
monachi Ordinum Mendicantium professi, aut in strictiori Religione existentes ab Episcopo Vicarij instituti non possunt. alleg. 54. nu. 14. 435
monacho licentiam causa studiorum proficiscendi impertiri nõ potest Vicarius generalis prætextu commissionis generalis, in locis, in quibus Episcopus loco Abbatis est. alleg. 54. nu. 93. 443
monachi trium fontium, & S. Crucis in Hierusalem debẽt præcedere Monachos S. Eusebij, ex quo eorum Ordo, qui est Cisterciensium, fuit prius institutus, & approbatus. alleg. 78. nu. 37. 591
monacho factum legatum dicitur pium. alleg. 82. nu. 12. 601
monachi non possunt esse patrini, si tamen suscipiant peccabũt mortaliter, at spiritualem contrahent cognationem. alleg. 30. nu. 36. 263
monachus etiam ad dignitatem Episcopalem promotus non potest testamentum ante professionem factum revocare. alleg. 99. nu. 15. 665
† monachos, & alios Regulares vagabundos & apostatas potest Archiepiscopus in tota provincia admonere vt redeant ad sua monasteria. & c. par. 1. tit. 4. nu. 58.
monachus licet efficiatur Episcopus non tamen desinit esse monachus. tit. 3. c. 4. num. 11. 18
monachus factus Episcopus à tribus votis substantialibus non est solutus. ibid. nu. 12. 18
monachus factus Episcopus an sit solutus à ieiunio religionis. ibid. nu. 14. 19
monachus factus Episcopus ab onere recitandi officium propriæ religionis liberatur. ibid. nu. 15. 19
monachus factus Episcopus renuntians Episcopatui an teneatur ad monasterium reuertere. ibid. n. 18. 19
monachus laicus vt Episcopus creetur, solus Papa dispensat. alleg. 50. nu. 9. 362
† monachi reformati Ordinis Cistercien. Congregationis S. Mariæ Tulensis in processionibus, & functionibus publicis præcedunt Ordines Mendicantes. 905.2.d.
monachi, & Prælati Mendicantes, quorum Ecclesiis cura animarum non est annexa, venire non tenentur ad Synodum diœcesanam. alleg. 93. nu. 7. 635
monachos etiam exemptos se ad inuicem percutientes de æquitate absoluit Episcopus. alleg. 105. nu. 53. 698
monachus monasterij exempti si sine habitu extra monasterium incedat poterit per Ordinarium puniri, secus si intra. ibid. num. 61. 699
monachum exemptum sine licentia proprij Abbatis ordinãs, dicitur ipso iure alienus à communione aliorum Episcoporum. alleg. 111. nu. 17. 725
monachus factus Episcopus non eximitur à paupertatis voto neque efficitur verus dominus redituum Ecclesiasticorum, instar Episcoporum secularium. allegat. 114. nu. 19. 737
monachus factus Episcopus quicquid acquirit suæ ecclesiæ acquirit cum sola administratione. ibid. n. 20. 737
monachus factus Episcopus non potest post mortem de bonis disponere. ibid. n. 21. 737
monachus factus Episcopus in vita tam ampie potest disponere, quàm ample potest licite Episcopus secularis. ibid. num. 22. 737
monachus Episcopus in obtinenda à Pont. licentia ad testandũ etiam ad opera pia, duplex impedimentum tenetur explicare, alterum se esse religiosum, alterum se esse Episcopum. ibi. nu. 24. 737
monachus factus Episcopus ex Minorum Fratrum ordine dum vixerit habet ius succedendi parentibus & agnatis, ac recuperandi bona undecunque quæsita, in quibus ipso mortuo succedit sua ecclesia. ibid. nu. 29. 738

¶ Mona-

Digitized by Google

¶ Monasterijs & Ecclesijs Religionum solus Papa concedit priuilegium vt liberentur ab obligatione soluendi procurationes legatis Apost. & iura Episcopalia. alleg. 50. nu. 51. 363. & 364.

monasteria, quæ generalibus Capitulis non subsunt, nec suos habent visitatores Regulares, si monita in congregationes sese non receperint, in omnibus Episcopi iurisdictioni subiecta sunt. alleg. 74. nu. 17. 567

monasteria Regularium quoties Episcopo visitandi facultas conceditur, si dum ingredi vult ob causam visitationis fores claudantur, ei licet vim inferre, ac eas frangere. ibid. nu. 22. 568

monasteria commendata, in quibus non viget Regularis observantia, quamuis exempta, Episcopus etiam tanquam Sedis Apostolic. delegatus singulis annis visitat. ibid. num. 15. 567

monasterium quod in certo loco testatoris iussu construi non potest, ex auctoritate Episcopi alibi construi valet. alleg. 83. nu. 10. 606

monasteria non tenentur præstare Episcopo charitatiuum subsidium. alleg. 87. nu. 45. 623

monasterium virtute professionis facta à nouitio intra annum probationis in mortis articulo non potest succedere in bonis ipsius nouitij in præiudicium suorum hæredum. allegat. 101. nu. 34. 671

† monasterij nomine in quod fœmina intrare non possunt, fuit totum illud spatium, quod intra monasterij septa continetur. 927. 2. c.

monasteria Monialium, vide Monialium monasteria.

¶ Monetam cudere ad Principem solum, & Rempublicam spectat. alleg. 51. nu. 55. 392

moneta vt probata & legitima sit, quæ continere debeat. alleg. 51. nu. 56. 392

moneta adulterari, falsificari, seu corrumpi quibus modis dicatur. alleg. 51. n. 57. 392

monetam excudēs alia effigie, quàm effigie Principis illius Regni vbi habitat, vel falsificans monetam alterius Principis à pœnis excusatur. alleg. 51. nu. 58. 392

monetam Principis tondentes, vel radentes eisdem subijciuntur pœnis, quibus eam adulterantes. allegat. 51. numer. 59. 392

monetam iustum pondus excedentem tondens, & mutilans, atque eam ad iustum pondus reducens, an in pœnam incidat? alleg. 51. nu. 60. 393

monetam reprobatam vitiantes non puniuntur. alleg. 51. num. 61. 393

monetam falsam falsificantes non incidunt in pœnas ordinarias. alleg. 51. nu. 62. 393

monetam minimi valoris fabricans, vel tondens modicam quantitatem, excusabitur à pœnis ordinarijs. alleg. 51. nu. 63. 393

monetam falsam expendentes eadem pœna puniuntur, qua efficiuntur illam adulterantes, vel radentes. alleg. 51. nu. 64. & 65. 393

monetam falsam expendens si doceat à quo illam habuit nulla lege puniri debet. alleg. 51. n. 67. 393

monetam corrumpens, fabricans, tondens, vel scienter expēdens igne comburitur, & eius bona fisco vendicantur. alleg. 51. nu. 68. 393

¶ Monialium clausuram intrare non potest Episcopus pro consecratione sororum, & earum confirmatione. alleg. 27. nu. 56. 246

monialis à clausura exiens, & exeundi licentiam dantes, committantes, & receptantes in excommunicationem Papalem incidunt. alleg. 50. nu. 136. 373

monialium monasteria ingredientes prætextu facultatum abrogatarum, & Superiores Regulares, qui earumdem licentiarum prætextu eo aliquem ingredi permiserint, & qui prætextu licentiarum Episcopalium eò ingrediuntur necessitatibus non vrgentibus, in excommunicationem Papalem incidunt. ibid. nu. 151. 374

moniales, quæ priuilegio, vel indulto Papæ sunt immunes, in ijs, quæ ad clausuram, & spiritualium rerum curam pertinent subijciuntur Episcopis. alleg. 102. n. 4. 675

moniales exemptæ possunt toties visitari ab Episcopo quoad obseruationem clausuræ, quoties ei videbitur expedire. ibid. nu. 5. 675

moniales in ciuitate degentes, sed alieno Episcopo subiecta, visitantur ab Episcopo diœcesis sicut aliæ Moniales subiectæ Regularibus. ibid. nu. 6. 675

monialium clausura si non seruetur in monasterijs, quæ Regularibus subduntur, videre debet Episcopus, nec ab ipsis Regularibus impediri poterit. ibid. nu. 7. 675

monialium clausuræ mœnia si sint confracta, & facultates non suppeterent, fidelium eleemosynis reſtauranda sunt, vel monialium consanguinei ad hoc compellendi, & illis deficientibus, tunc compellendus erit is, cuius auctoritate fuit erectum monasterium. ibid. n. 10. 675. & 676

monialium clausura custoditur impediendo accessum ad ipsas Moniales, & Colloquia cum eisdem. ibid. nu. 11. 676

monialium exitus ex suis monasterijs quibus Const. prohibeatur. ibid. nu. 13. & 14. 676

moniales an possint è monasterijs egredi ex alijs casibus vltra illos tres relatos in const. Pij V. ibid. nu. 15. & 16. 677

monialium clausura vt sciatur qualiter sit custodienda, quæ sint attendenda ostenditur. ibid. nu. 12. 676

moniales è monasterio egredi possunt alijs infirmitatis casibus similibus illis tribus, de quibus in Const. Pij V. si infirmitas omnibus præiudicialis sit. ibid. nu. 20. 678

moniales ab vno monasterio in aliud possunt transferri causa nouæ fundationis, correctionis, vel reformationis, pro cuius licentia obtinenda ad Sedem Apost. est recurrendum. ibid. nu. 25. 678

moniales quando transferūtur de vno monasterio in aliud permissu Sedis Apostol. quomodo, vel quando huiusmodi trāslatio sit facienda. ibid. nu. 26. 678

moniales exeundi è monasterijs iustam causam non habent vt curam nepotum suorum gerāt, etiamsi nullum propinquum haberent. ibid. nu. 27. 678

moniales volentes exire è monasterio ob aliquem casum necessarium à quo debent obtinere licentiam. ibid. nu. 28. 679

moniales ex suis monasterijs exeuntes sunt excommunicatę excommunicatione maiori Summo Pontific. reseruata, & in eadem incurrunt Prælati eisdem egrediendi licentiam quoquomodo concedentes. ibid. nu. 29. 679

moniales concomitantes è suis monasterijs egredientes, & recipientes eas incurrunt in excommunicationem Papæ reseruatam, nisi compassione quadam naturali in extrema necessitate id faciant. ibid. nu. 30. 679

monialium monasteria ingredi prohibentur omnes cuiusque sexus viri, ac mulieres habentes vsum rationis & discretionem ad peccandum. ib. nu. 31. 679

monialium monasteria intrantes sine licentia, an incurrant excommunicationem comminatam contra ingredientes vigore aliquarum facultatum. ibid. n. 36. 680

monialium monasteria ex præsumptione intrantes prætextu aliquarum licentiarum sine ratione & causa, vel à Summis Pontificibus iam reuocatarum, an incurrant excommunicationem comminatam contra ingredientes vigore aliquarum facultatum. ibid. nu. 37. 680

monialium

monialium Præfecta ſi Superior longe abſit in caſibus repentinis, ſed tamen neceſſarijs poteſt licentiam concedere. ibid. nu.39. 681
monialium vota earum monaſteria ingredientes recipere poſſunt Prælati, quando prudenter iudicauerint non poſſe fieri canonicam electionem ipſis non intrantibus. ibid.num.47. 682
monialis cum vitam obijt an & quibus in caſibus liceat Sacerdoti ingredi clauſtrum.ibid.nu.50. 683
monialium monaſteria officiales intrare poſſunt pro aliquo opere exercendo, quod commode extra monaſteria fieri non poteſt.ibid.nu.55.
monialium monaſteria intrare non poſſunt ſartores, ibid. num. 56. 683
monialium clauſuram intrantes pro aliquo permiſſo negotio finito illo ſub peccato mortali, tenentur ſtatim exire quamuis poſſunt per aliquantulum temporis amplius ſe detinere. ibi. nu.58. 684
monialium monaſteria licitum eſt intrare mulieribus volentib. vti famulabus domeſticis, ſeruitijs incumbere. ibid. num. 60. 684
moniales ancillas pro ſeruitio communi habere non poſſunt quibus licitum ſit clauſtra intrare & exire quando libuerit. ibi. n.61. 684
monialium monaſteria frequentantes, qua pœna puniantur.ibi. nu.69. 685. & 686
monialium quomodo liceat habere cenſus, ſiue reditus annuos, aut quoduis peculium, oſtenditur. alleg. 103. num.5. 688
monialium clauſuram in omnibus monaſterijs etiam exemptis conſeruare, & reſtituere poteſt Epiſcopus. alleg. 105. nu. 31. 696
moniales exemptas Epiſcopus abſoluit, ibid.nu. 55. 698
¶ Monitio *neceſſaria eſt ad effectum vt data negligentia hæredis ad Epiſcopum deuoluatur exequendi poteſtas. allegat. 82.nu.24.* 602
monitiones plures non requiruntur, ſed vnica ſat eſt à iudice perſonaliter facienda.ibid.nu.25. 602
monitio trina non requiritur vt clericus non incedens in habitu, & tonſura amittat clericale priuilegium.alleg.12.num. 19. 182
† *monitiones S. Caroli Borromæi ad Canonicos.* 878.1.d.
¶ Monitoria *concedi poſſunt aduerſus teſtes non cognitos alicuius negotij veritatem ſcientes, vel notos, ſi veritatis teſtimonium ferre renuant.alleg.96.nu.17.*
monitoria concedenda aduerſus teſtes alicuius negotij veritatem ſcientes, quæ praxis conſtituatur. alleg. 96. num. 18. 653
monitoria excommunicationum pro rebus deperditis inſtante patre & officium iudicis implorante conceduntur. allegat. 96.nu.19. 652
monitoria excommunicationum inſtante iudice Laico concedi poſſunt, modo ea imploret à iudice eccleſiaſtico, non tamen iubeat.alleg.96.nu.21. 652
monitoria excommunicationum quando iudex eccleſiaſticus promulgare poſſit nemine petente. alleg.96.nu. 23. 653
monitoria excommunicationum ſunt concedenda illicuius interest, non tamen alijs.alleg.96.nu.24. 653
monitoria excommunicationum non ſunt concedenda, quando certæ ſunt perſonæ.alleg.96.nu.25. 653
monitoria excommunicationum pro qualibet parua re decerni non debent.alleg. 96.nu.26. 653
monitoria debent continere expreſſionem rei deperditæ & eius valoris, niſi fiant pro Eccleſiis, locis pijs, communitatibus, &c.alleg.96.nu.27. 653
monitoria pro qua ſumma in Curia Romana & Neapolitana concedantur. alleg.96.n. 30. 653
monitoria non ſunt concedenda contra habẽtem pro ſe rem iudicatam.alleg. 96.nu.31. 653
monitoria excommunicationum in criminalibus non conceduntur.alleg.96.nu.32. 653
monitoria non conceduntur ſi ſint infamatoria alicuius particularis perſonæ. alleg.96.nu.33. 653
monitoria excommunicationum concedi poſſunt tam arte captam litem, quam ea pendente, dum probationum terminus non elabitur.alleg.96.nu.38. 654
monitoria quomodo concedenda ſunt, & quæ præuenire debẽt. alleg.96.nu.40. 654
monitorij vi nemo tenetur ſe ipſum patefacere aut denuntiare. alleg.96.nu.45. 655
¶ Montium pietatis *Status Eccleſiaſtici præſidentes, & officiales omnes, qui pecunias ad dictos Montes quomodolibet ſpectantes in alios quàm pauperum vſus diſponere præſumunt in excommunicationem Papalem incidunt. alleg 50. nu.169.* 375
† *montes pietatis impugnantes prædicando, vel diſputando incidunt in excommunicationem nemini reſeruatam.* 869. 1.b.
¶ Monoculus *non poteſt eſſe Clericus etiam primæ tonſuræ. alleg.42.nu.29.* 334
¶ Morboſi *quando poſſint ordinari.alleg.42.nu. 43.* 335
morbo Italico laborantes ſi foris appareat, horroremque & ſcandalum gignat, irregulares fiunt.ibid.nu.46. 335
morbo comitiali correptus Ordines aſſumere non poteſt, nec in ſuſceptis miniſtrare.ibid.nu.48. 335
¶ Moræ *purgatio non admittitur vbi executio facta eſt à iure.alleg.72.nu.169.* 556
† *moræ, purgatio non admittitur vbi dies, & pœna ſimul à lege vel ab homine ponuntur.alleg.126.nu.57.* 778.
¶ Mortis *articulus dicitur non ſolum periculum mortis proueniens ex infirmitate, ſed quodlibet probabile mortis periculum inſtans. alleg. 25.nu.52.* 234
mortis aut grauis infirmitatis periculum poteſt efficere, vt à quolibet Sacerdote excommunicatus pro violenta manuum iniectione in Clericos abſolui poſſit. alleg.41.nu. 14. 329
† *mors ciuilis non æquiparatur naturali quoad iuris effectus, niſi quando ex qualitate, & natura negotij mors ciuilis fuerit eiuſdem effectus, cuius eſt mors naturalis.alleg.132.nu. 18.* 797
¶ Mulierum *familiaritatem diligenter cauendam ſanctiſſimorum virorum factis inſtituimur.titu.1.gloſſ.8.num.24.* 72
mulier ſi prægnans reperiatur in carcere culpa cuſtodis præſumitur. alleg.107.nu.23. 713
mulieres ſollicitantes in Confeſſione, ſi delicti grauitas petat, poſſunt Curiæ ſeculari puniendi tradi. alleg.110.num. 21. 720
mulieres ingredi poſſunt Fratrum monaſteria, quæ ſunt in fieri, vel in qua dum fabricantur, adhuc conuentus ad ibi morãdum non fuerit introductus. alleg.102.nu.87. 688
mulier in cauſa matrimoniali teſtis eſſe non poteſt.alleg.84.nu. 9. 609
mulier omnis, quæ vinolenta & comeſſatrix eſt, eadem quo ue meretrix eſt.tit.2.gloſ.11.n.12. 83. & 84
mulier fornicans cum Clerico in maioribus non committit ex parte ſua inceſtum.alleg.15.nu.12. 191
mulieres cuiuſcunque ſint ætatis & conditionis ab excommunicatione can. ſi quis ſuadente, 17.qu.4. poſſunt per Epiſcopum abſolui.alleg.41.nu.30. 330
mulier, quæ monaſteria Regularium etiam mendicantium ingredi auſa fuerit in excommunicationem Papalem incidit. allegat.

allegat. 50. num. 135. 373
¶ Munera qualiacunque, & quomodocunque offerantur, Episcopus recipere non potest à visitatis ratione procurationis. alleg. 73. nu. 54. 565
¶ Munditia adhibenda est non odiosa, nec exquisita nimis. tit. 2. gloss. 7. nu. 3. 64
¶ Mutilatio inducit irregularitatem, quæ in aliquo membro dummodo principali euenit, & ob culpam contingit. alleg. 42. nu. 10. 332
mutilatio partis alicuius membri non producit irregularitatẽ, nisi pars illa abscissa celebrandi adimeret potestatem, vel notorsa culpa in illius abscissione accedat. ibid. nu. 12. 332.

N

NAsum pressum grandem, aut tortum detinens, præcipuè si pariat deformitatem prohibetur ordinari. allegat. 42. nu. 32. 334
Nasi abscissio inducit irregularitatem. ibid. nu. 33. 334
¶ Natalibus legitimis aliquos restituit Papa quod attinet ad ea quæ spiritualia sunt. alleg. 50. nu. 40. 363
natalitia ordinandorum perscrutari iubet Concil. Trid. ideſt, an legitimi vel illegitimi sint. alleg. 10. nu. 9. 175
¶ Natale vt quisque diligat naturale est. alleg. 60. num. 6. 495
¶ Natiuitatis incidens quæstio in iudicio seculari hereditatis ad Episcopum seu eius delegatum est remittenda. alleg. 84. num. 16. 609
¶ Naturales filij procreati tempore, quo parentes eorum nondum erant effecti clerici, non possunt beneficia parentum ob tinere. alleg. 65. nu. 6. 518
¶ Naufragorum Christianorum cuiuscunque generis bona, etiam in littoribus inuenta, surripientes excommunicantur in Bulla Cœna Domini. alleg. 50. n. 61. 364
¶ Nati Vicarij, vide Vicarij nati.
¶ Natus nullus inter Christianos grauatur onere probandi se esse natum ex puris Christianis. titul. 2. gloss. 17. num. 36. 38
natus fortuitò in aliquo loco non potest dici ex illo oriundus. alleg. 4. nu. 18. 158
natus in mari originem habere dicitur, vbi pater domicilium habet. ibid. nu. 19. 158
¶ Necromantici qui sint. alleg. 51. nu. 129. 400
¶ Negotiator non dicitur, qui vendit granum, aut vinum ex reditibus sui beneficij. alleg. 13. n. 10. 187
negotiari non dicitur qui vendit fructus suorum beneficiorum. ibid. nu. 11. 187
negotiari dicitur clericus vendens fructus ex suo semine, suaque industria collectos ex alieno agro conducto, ibid. num. 12. 187
¶ Necessitas vrgens, quæ excusat Episcopum à residentia, quomodo intelligenda. alle. 53. nu. 7. 413
† necessitas si vrget aliunde commutandi vltimas defunctorũ voluntates, neque adiri possit Summus Pont. poterit Episcopus illas commutare. 910. 1. a.
† negligentia est rationis cunctatio, seu tarditas inefficaciter imperando. alleg. 126. nu. 1. 769
† negligentia formalis & propriè vitium non semper constituit peccatum mort. & in Confessione specificandum, nisi in duobus tantum casibus, ibid. nu. 3.
† negligentia iniusta Prælati circa prouisionem beneficiorum non committitur, nisi per lapsum certi temporis, ibid. num. 37. 775
† negligentia eorum, quibus incumbit prouisio maiorum dignitatum committitur per lapsum trium mensium. ib. num. 38.
† negligentia prouidere debentium inferiores dignitates, & beneficia committitur per lapsum sex mensium. ibid. num. 38
† negligentia patronorum in præsentationibus ad beneficia faciendis vt committatur, præfinitum laicis est tempus quadrimestre, Ecclesiasticis autem semestre. ibid. nu. 40.
† negligentiam exemptorum supplent Episcopi in multis casib. tanquam Sedis Apost. delegati par. 2. in compend. nu. 102.
† negligentia Episcopi circa id quod facere debet, deuoluere facit iurisdictionem ad Archiepiscopum, par. 1. tit. 4. nu. 19.
† negligentiam Episcopi exempti non potest supplere Archiepiscopus, ibid. nu. 26.
¶ Nepos ex origine aui non dicitur originarius illius loci, in quo natus est, ad Ordines suscipiendos. alleg. 4. nu. 13. 158
nepotes legitimi Presbyterorum ex filio illegitimo possunt consequi auorum beneficia. alleg. 65. nu. 18. 619
¶ Nobilitas summa est clarum esse virtute. tit. 2. gloss. 17. n. 17. 96
nobilitas vera non ex sanguine & carne, sed ex virtute animi accipit formam & claritatem, ibid. nu. 18. 96
nobilitas filij non prodest patri. Alleg. 1. n. 21. 148
nobilitatis prærogatiua gaudet pater filium habens Episcopum ibid. nu. 25. 148
nobiles, & alij exempti ad Ecclesiam reparandam tenentur vbi beneficiorum reditus non supersunt. alleg. 64. num. 7. 515
¶ Nominatio facta per patronos laicos, etiam de non clerico ad beneficia est valida. alleg. 72. nu. 76. 548
¶ Notarij Curiæ Episcopi gaudent fori priuilegio. alleg. 107. nu. 15. 712
notarius synodi omnium Synodo interesse obligatorum nomina legit. alleg. 93. nu. 15. 635
notarius pro singulis dimissorijs, seu testimonialibus litteris decimam partem vnius aurei recipere tantum potest, nisi salarium sit ei constitutum, vel consuetudo adsit nihil accipiendi. alleg. 7. nu. 27. 169
notarius post confecta instrumenta, & tradita partibus, potest quod ab ordinatis sponte offertur recipere. ibid. n. 28. 169
¶ Notorium est plena rei notitia inducens indubitatam & finitam probationem discussione non egentem. alleg. 39 nu. 22. 313
notorium dicitur omne illud, quod ex actis iudicij constat. ibid. nu. 24. 313
notorium delictum dicitur commissum, vel confessum in iudicio. ibid. nu. 23. 317
notorium non offuscatur licet allegentur circunstantiæ notorij delictum excusantes. alleg. 106. nu. 23. 704
notorij vbi qualitas exigitur ad fundandam iudicis iurisdictionem, tunc etiamsi non negetur, debet ante omnia super ea processus fieri. ibid. n. 24. 704
notorium notorietate facti continui, seu permanentis nulla probatione indiget. ibid. nu. 25. 704
notorium euidens illud dicitur, quod omnibus, vel pluribus ciuitatis populis, seu vicinæ manifestum sit. ibid. nu. 28. 705
¶ Nouitius ab Episcopo in cuius diœcesi existit monasterium, quod incolit, solum Ordines suscipere potest. alleg. 3. num. 8. 154
nouitius infra annum probationis ordinari potest ab Episcopo, in cuius diœcesi moratur, quamuis alibi natus sit. allegat. 4. nu. 63. 161
nouitij sunt ecclesiasticæ personæ & priuilegio fori gaudent. alleg. 12. nu. 37. 184
nouitius canonicus ne dessario vocandus non est ad electionem Episcopi, quamuis eligendi potestate minime priuatus sit. alleg. 99. nu. 22 667

Digitized by Goog

Nouitij in articulo mortis existentes ante expletum probationis annum habẽtes legitimam ætatem possunt profiteri.allegat. 101.nu.33. 671

nouitijs intra annum probationis licitum est à monasterio exire,ibid.nu.35. 671

nouitijs nolentibus profiteri sunt omnia bona restituenda, quæ tempore ingressus detulerunt in monasterium,ibid.num.36. 671

nouitius egrediendo recuperat omnia bona etiam feudalia,una cum fructibus indè perceptis, deductis tamen alimẽtis temporis, quo in monasterio fuit.ibid.nu.37. 671

nouitio egrediendi si non vult monasterium habitum religiosum dare,ad minus eius pretium restituere tenetur.ibid.nu.38. 672

nouitius si decesserit intra tempus probationis, & dos soluta sit, est restituenda hæredibus una cum fructibus, deducto tamen victu & vestitu,ibid.nu.40. 672

¶ Nuntius Apollolicus, *qui à Principibus, ad quos mittitur dignitatis aut gradus obtinendi causa litteras commendatitias quouis modo ambierit,in excommunicationem Papalem incidit.alleg.50.nu.134.* 373

¶ Neophytus *deducitur à neos, quod est nouum, & phitos quod est Fides,quasi nouus in Fide.tit.2.gloss.17.num.1.* 94

neophytus est ille qui à reprobata religione conuersus de recenti Christianæ militiæ nomen dedit.ibid.nu.2. 94

neophyti nuncupari non debent, qui à multo tempore ab infidelitate ad Christianum sunt conuersi,ibid.nu.3. 94

neophyti nuncupari non possunt, qui à nativitate sacro Baptismate fuerunt abluti. ibid.nu.4. 94

neophytus quare ad Episcopatum non sit promouendus,ibid.n.5. 94

neophytus ad Ordines sacros non est promouendus. ibid. num.6. 94

neophyti vitæ qualitas quando ostendit illum esse talem,qualem decet esse bonum Sacerdotem tunc potest Ordinare,ibid. nu.7. 94

neophytus recenter suscipiens habitum Ecclesiasticum ad Ordines admittendus non est. alleg.10.nu.7. 175

neophytus intendens ordinare, quæ perquirere debeat, ostenditur.ibid.nu.18. 175

neophytus ad beneficium non potest præsentari. alleg.72.num.81. 548

† *neophyti à clericatu non simpliciter repelluntur.* 828.2.c.

¶ Nox media *vbi sunt plures horologij, regulatur secundum horologium parochiæ vicinæ. alleg.57.nu.185.* 482

nox media erit vbi cepit sonare hora duodecima mediæ noctis etiam ante finitos pulsus campanæ.ibid.nu.184. 482

nox media vbi non est horologium ex galli cantu potest regulari. ibid.nu.187. 482

¶ Numerus *religiosorum, & mulierum in quolibet monasterio is tantum constitui debet, qui ex proprijs monasteriorum reditibus, vel consuetis eleemosynis sustentari possit. alleg.98.nu.1.* 661

numerum Monialium in monasterijs sibi subiectis, & etiam exemptis ordinarij statuere debent, quæ commodè ibi sustentari possint.ibid.nu.3. 661

¶ Nuntij *Episcopi gaudent fori priuilegio.alleg. 107.nu.13.* 712

† *nuncios Romani Pont. impedientes ne ingrediantur Regna incurrunt excommunicationem nemini reseruatam.* 867.2.c.

¶ Nuptæ *mulieres quando possint in Monialium monasterijs recipi. alleg.102. num.66.* 685

O Bedientia *debita propter quam excusatur Episcopus à residentia qualis. alleg.53.nu.10.* 414

† *obedientiam Episcopis & Prælatis debitam subditi præscribere non possunt,alleg.128.nu.1.* 786

† *obedientia numeratur inter iura Episcopalia. ibid. numer.2.* 787

† *obedientia, quæ iure speciali debetur, potest præscribi.ibidem nu.10.*

† *obligati ad reddendas rationes non possunt fieri clerici.* 830.1.e.

¶ Oblationes *in Missa factæ cedunt,& acquiruntur Rectori parochialis Ecclesiæ.alleg. 80.nu.11.* 596

oblationes in Missa factæ Episcopo celebrãti in loco exempto de vrbanitate ei debentur, de iure vero illi, cui competunt iura parochialia,nisi aliud consuetudine sit obtentum. ibidem nu.13. 596

† *oblationes Sacerdotibus factas accipientes laici excommunicationem nemini reseruatam incurrunt.* 864.2.c.

¶ Oblati *qui se & sua in totum religioni tradiderunt, gaudent fori priuilegio.alleg.12.nu.39.* 185

¶ Obses *datus ab Ecclesia, aut etiam reprælialium causa captus quotidianis distributionibus priuandus non est.alleg.53.nu.165.* 429

occultum & publicum multis modis dicitur. allegat. 28. num.38. 254

occultum quod dicatur quoad effectum Ecclesiæ pollutæ. alleg.28.nu.39. 254

occultum quod dicatur quoad dispensationem in irregularitate & suspensione. alleg. 39.nu.20.& 21. 313

occultum per se sine absolute dicitur, quod nihil habet, vnde possit ab hominibus cognosci. alleg.40. nu.1. 319

occultum per accidens est, quod extrinsecus progreditur, sed à nemine auditur. alleg.40.n.2. 319

occultum siue secretum dicitur, quod plenè probari non potest. alleg.40.nu.3. 319

¶ Oculi *sinistri, siue Canonis visiua virtute si quis careat,& tanta polleat virtute in dextro, vt sine deformi faciei conuersione possit legere Canonem, non est irregularis.allegat.42.nu.31.* 334

¶ Oeconomum *Ecclesiæ Vicarius constituere non potest,nisi Episcopi speciale accedat permissum,alleg.54.n.78.* 442

¶ Officia *vbi sunt peculiaria, & certæ administrationes ad tuendam pacem & concordiam,potestas aliqua vniuersalis præcedere debet, quæ cæteras omnes regat.tit. 1.cap.1.nu.4.* 20

† *officium Episcoporum & cura in pascendis ouibus est clericos ac Regulares delinquentes corrigere par.2.in compend.nu.17. Peregrinos clericos sine testimonialibus litteris non suscipere,nu.18. rationes à testamentorum executoribus etiam Regularibus exigere,n.19. Abbatum negligentiam supplere.n.20. confessorem Monialibus assignare,nn.21. immunitates & Ecclesiarũ reuerẽtiam circa ea quæ in eis fieri prohibentur tueri & conseruare,n.22. prædicare verbum Dei, n.23. animarum curam prouidere bonos & idoneos Rectores, siue Curatos instituendo num.24. Excommunicatorum nomina subditis suis, & Episcopus etiam vicinis dare & publicare,num.25. Vitia subditorum arguere, & errãtes corrigere. num.26. Victum pauperibus, & viduarum orfanorum,ac miserabilium personarum curam paternam gerere, num.27. prouidere ne subditi sui inanibus, & superfluis sũptibus intendentes substantias suas consumant,numer.28. ad dita morte Romani Pontif. cum suis subditis exequias*

celebrare, & quotidie pro felici noui Pontif. electi. fideliter orare, num. 29. oues sibi commissas bonorum operum exemplo pascere, & pro eis frequenter orare, & sacrificia Deo offerre, num. 30. visitare totam diœcesim sæpius personaliter, num. 31. Synodum quotannis conuocare, num. 32. residere nu. 33.

† officium ac munus Episcoporum in duobus præcipuè consistit, primo, in cultu diuino, & Christiana Religione augenda, secundo, in pascendis ac regendis omnibus sibi commissis, p. 2. in compend. nu. 1.

† officia diuina in Pontificalibus celebrare potest Archiepiscopus in prouincia etiam in loco exempto. par. 1. tit. 4. nu. 43.

† officiales Pœnitentiariæ in expeditionibus sibi interdictis à Pio IV. se intromittentes. 869. 2. b

¶ Officialis verbum simpliciter prolatum quando ad foraneum, vel generalem Vicarium sit referendum. allegat. 54. num. 25. 436

officiales seu apparitores potest Episcopus habere, quorum manu, & opera possit iurisdictionem suam exercere. alleg. 107. num. 3. 712

¶ Oleum Sanctum trina diuersitate consecratur. allegat. 31. num. 1. 263

oleum oliuarum est essentiale Sacramento Confirmationis, Balsamum vero accidentiarium. ibid. nu. 3. 263

oleum catechumenorum quale. ibid. num. 5. 263

oleum, quo vnguntur Reges, quid significet. ibid. num. 8. 263

oleum infirmorum ab Episcopo benedictum, est materia remota Sacramenti Vnctionis. ibid. nu. 13. 264

oleum & Chrisma de consensu Summi Pont. an possit à simplici Sacerdote consecrari. ibid. n. 14. 264

oleum oliuarum est materia sufficiens Sacramenti Vnctionis, etiamsi benedictum sit ab Episcopo alia benedictione, ibid. nu. 15. 264

olei ratione nihil pro Chrismate recipi potest. ibid. n. 21. 267

Cætera Vide verbo Chrisma.

¶ Onus Christi leue est, quod portantem non grauat, sed leuat. tit. 2. glos. 2. nu. 23. 48

¶ Opinio probabilis potest sequi relicta probabiliori. allegat. 35. nu. 19. 301

¶ Oppositum in oppositio idem operatur, quod propositum in proposito. alleg. 55. nu. 11. 455

† oppositio facta in concursu Parochialis vacantis non tribuit opposito ius ad rem considerabile. 886. 2. e.

¶ Optari non potest pœnitentialis prebenda postquam est effectum sortita, nec Pœnitentiarius etiam valet optare, nec retento, nec dimisso officio, alleg. 55. nu. 35. 454

¶ Orbem totum pro propria diœcesi habet Summus Pontifex alleg. 57. nu. 4. 463

¶ Ordinandus est in Ecclesia Dei, qui eam diligat, non deglubat. tit. 2. glos. 17. nu. 14.

¶ Ordinarius primatiue ad Episcopum habens ius visitandi, & congregandi Synodum, potest dimissorias concedere. alleg. 7. nu. 8. 167

ordinarius non potest præcipere ne matrimonia domini celebrentur seruata Concilij forma. allegatio. 31. numer. 18. 273

† ordinarius si iure Ordinario beneficium iurispatronatus contulerit spreto patrono infra tempus datum ad præsentandũ, talis collatio valet non præsentante, nec contradicente patrono. alleg. 126. nu. 86. 783

ordinarius tantum habet facultatem remittendi denuntiationes ex causa. alleg. 32. nu. 27. 273

ordinarij appellatione venit Episcopi Vicarius. alleg. 32. num. 18. & num. 274. pag. 118. alleg. 81. num. 5. 598

ordinarij absque iusta causa denuntiationes remittere non possunt. allegat. 32. num. 38. 275

ordinarius existente iusta causa dispensandi, tenetur ad petitionem partis sub peccato mortali dispensare. alleg. 32. nu. 51. 276

ordinarius facultatem concedere potest alicui Sacerdoti matrimonio suorum diœcesanorum assistendi. alleg. 32. num. 116. 282

ordinarius potest concedere facultatem celebrandi sponsalia et matrimonia temporibus prohibitis ab Ecclesia sine solemnitate. alleg. 32. nu. 194. 291

ordinarij iudices qui dicantur. alleg. 54. nu. 36. 437

ordinarius iudex ille dicitur, qui ture officij, vel dignitatis iurisdictioni, seu iurisdicundo præest, allegat. 35. numer. 16. 300

ordinarius non potest sibi reseruare absolutionem excommunicationum iuris illi reseruatarum. allegat. 50. numer. 184. 379

ordinarius quibus concurrentibus teneatur dare licentiam Canonicis, aut Beneficiatis curam animarum non habentibus, volentibus facere absentiam causa studij. alleg. 56. nu. 29. 457

ordinarius Ordinariorum est Summus Pontifex, concurritque cum omnibus Ordinarijs. alleg. 57. nu. 6. 463

ordinarius si prouideat alicui de beneficio, quod vacauit in curia, prouisus non habebit titulum coloratum. alleg. 57. nu. 20. 464

ordinarius potest non obstante regula de triennali possessorem compellere ad ostendendam dispensationem. alleg. 57. num. 224. 486

ordinarius nullius inferior Papa potest perpetuo commendare. alleg. 59. nu. 6. 491

ordinarij consensus in liberis resignationibus faciẽdis debet ab eo præstari vnico contextu cum fit resignatio. alleg. 69. nu. 3. 528

ordinarij possunt ab administratoribus rationes administrationis exigere, donec coram eisdem doctum fuerit de institutione, in qua secus expressè cautum sit. alleg. 75. num. 59. 578

ordinarius an possit mulctis, & pœnis cogere pueros ad discendam doctrinam Christianam? alleg. 76. nu. 38. 582

ordinarij inferiores etiam exempti, & immediate Sedi Apostolicæ subiecti nõ possunt excommunicationes pro rebus deperditis dare. alleg. 96. nu. 12. 652

ordinarij in monasterijs sibi subiectis, & etiam exemptis numerum Monialium statuere debent in quolibet monasterio, quæ commodè ibi sustentari possint ex Bulla Gregorij XIII. alleg. 98. nu. 3. 661

ordinarius non debet explorare voluntatem puellæ, quæ habitum recipit in monasterio ad petitionem illius qui vult illam in vxorem ducere, sed expectandum tempus faciendæ professionis. alleg. 100. nu. 5. 668

ordinarius, coram quo & Superiore Regulari nulliter professus potest intra quinquennium causam nullitatis suæ professionis deducere, si sit Superior monasterij, sufficit quod solus procedat. allegatione 104. nu. 11. 690

ordinarij tanquam Sedis Apost. delegati in causis mercedum, & miserabilium personarum regulares debitores cogere, & compellere ad soluendum debitum possunt. alleg. 105. num. 21. 695

ordinarij locorum omnium, regnorum, & omnes hæreticæ pravitatis Inquisitores possunt procedere, & seuere animadvertere in Regulares, qui personas ad inhonesta perpetrãda in actu Confessionis Sacramentalis induxerint, ibid. nu. 60. 699

Ordinarius adiri poteſt ex defectu iuſtitiæ in exemptis vt ſuppleat.ibid.nu.67. 700

ordinarius poteſt & tenetur præcipere delegato etiam Principis ne aliter ſua poteſtate vtatur, quam in ſuis litteris continetur. alleg.106.nu.27. 705

¶ Ordinari non poterit quis ab Epiſcopo originis matris, niſi ſit filius naturalis.alleg.4.nu.15. 158

ordinari quis non poteſt ad titulum litteraturæ etiam inſignis. alleg.19.nu.72. 208

ordinari quis poteſt ad titulum penſionis, dummodo ad honeſtè ipſum ſuſtentandum ſufficiens ſit, ſi Epiſcopus iudicauerit aſſumendum.alleg.19.nu.74. 209

† ordinare non poteſt Archiepiſcopus, nec concedere litteris dimiſſorias dum actu viſitat.p.1.tit.4.nu.49.

ordinantes ſine titulo de iure tenentur prouidere ordinato de ſufficienti beneficio, illique interea ſubminiſtrare vitæ neceſſaria, etiamſi Ordinatus haberet patrem diuitem, qui nihil illi aſſignauit pro victu, aut ſua portione.alleg. 20. nu. 3.& 4. 211

¶ Ordinatus cum pacto & conditione de reddendo patrimonio ſibi donato non incurrit vllam pœnam, ſeu ſuſpenſionem. alleg.20. nu.30.

ordinatus ab Epiſcopo hæretico ignoranter cum primum id ſcinerit debet ſe ab vſu Ordinum abſtinere, poteſt tamen per Epiſcopum à tali ſuſpenſione ſolui. allegat.48.nu.ſecundo. 214

ordinatus ab Epiſcopo hæretico, vel ſchiſmatico ſcienter, beneficium obtinere non poteſt. alleg.48.nu.3. 349

ordinatus ab hæretico, vel ſchiſmatico per metum cadentem in conſtantem virum an incurrat ſuſpenſionem. alleg. 48. nu. 8. 349

ordinatus ſiue ſcienter, ſiue ex ignorantia probabili ab Epiſcopo excommunicato, ſuſpenſo, vel interdicto executionem Ordinis non recipit, & indiget diſpenſatione.alleg.48. nu. 9. 349

¶ Ordinis Sacramentum à Chriſto Domino fuit inſtitutum. alleg.2.nu.2. 151

ordinis Sacramentum gratiam confert, vt reliqua Sacramenta.alleg.2.nu.3. 151

ordinis Sacramentum characterem imprimit, ſicut Baptiſmus, & Confirmatio.alleg.2.nu.4. 151

ordinis Sacramentum nequit accipere, qui aqua Baptiſmi regeneratus non fuerit.alleg.2.nu.8. 151

ordinis Sacramentum non confirmato dari prohibet Conc. Trident. procedit tamen de neceſſitate præcepti, non de neceſſitate Sacramenti.alleg.2.nu.14. 152

ordinis Sacramentum recipiens non præmiſſa Confirmatione extra negligentiam, & citra contemptum non peccat mortaliter, nec aliquam incurrit irregularitatem. alleg.2. nu. 14. 152

ordines an ſint nouem.alleg.2.nu.26. 152

ordo non dicitur proprie Prima tonſura.alleg.2.nu. 18. 152

ordines ſinguli an ſint Sacramenta.alleg.2.nu.20. 152

ordines minores ex facultate Summi Pontificis poſſunt etiam à ſimplici Sacerdote conferri.alleg.3.nu.4. 154

ordo nullus Epiſcopali maior, vel æqualis reperitur. tit.1.cap. 6. num.4. 75

ordinis facultas quæ ſit in Epiſcopis, oſtenditur. tit. 1.cap.1. nu.10. 3

ordinis Sacramenti vere & proprie eſt Epiſcopus miniſter. alleg.3.nu.1. 153

ordines conferendi poteſtas penes Epiſcopum reſidet, etiamſi excommunicatus, hæreticus, aut degradatus, ſuſpenſus, vel interdictus ſit.alleg.3.nu.3. 154

† ordines, aut dimiſſorias non poteſt Epiſcopus denegare ei, qui obtinet beneficium, vel eſt in dignitate Eccleſiaſticè conſtitutus. 825.1.a.

† ordines non habentibus beneficium Epiſcopus non tenetur, conferre, nec ob id ab eo appellari poteſt. 825.1.b.

† ordinare quemquam inuitum non poteſt Epiſcopus.827.2.a.

ordines minores ſuſcipiens abſque ſui Ordinarij litteris dimiſſorijs, eorum executionem non habet, antequam ſuus Epiſcopus ei permittat, inhabiliſque eſt ad obtinenda beneficia, & penſiones. alleg.8.nu.10. 170

ordines maiores ſuſcipiens abſque litteris dimiſſorijs ſui Ordinarij, quibus ſuſpenſionem incurrat. alleg.8. nu. 11.171

ordines minores ſuſcipiens ſine intentione aſcendendi ad ſuperiores non peccat.alleg.10.nu.20. 176

ordines minores conferuntur his, qui ſaltem linguam latinam intelligunt. alleg.11.nu.6. 177

ordinis Sacramenti materia remota eſt res illa, quæ traditur illum ſuſcipienti. alleg.11.nu.7. 177

ordinis Sacramentum an de eſſentia requirat cõtactum materiæ.alleg.11.nu.9. 177

ordines minores poſſunt abſque Miſſa conferri.alleg.11.num. 10. 178

ordines maiores de neceſſitate præcepti, non vero Sacramenti ſunt in Miſſa conferendi. alleg.11.nu.11. 178

ordines minores vno die omnes poſſunt cõferri, laudabilius tamen erit ſi fiat cum neceſſitate, vel alia vrgenti cauſa bene vſa Epiſcopo.alleg.11.nu.13. 178

ordines minores, & Prima tonſura vna die conferri poſſunt vbi adeſt conſuetudo.alleg.11.nu.15. 178

ordines minores, & Primam tonſuram vna die recipiens, vbi non adeſt conſuetudo, nullam incurrit irregularitatem.allegat.11.nu.16. 178

ordines minores quod tempus idoneum requiratur vt conferãtur? alleg.11.nu.17. 178

ordines minores poſſunt conferri in qualibet Eccleſia tametſi non Cathedrali, & in domo Epiſcopali, vel alia non Epiſcopali de conſuetudine. alleg.11.nu.20. 178

ordinis Sacramentum in loco interdicto, vel perſonis interdictis conferri non poteſt.alleg.11.nu.21. 178

ordines ſuſcipere non prohibentur populo generaliter interdicto clerici etiam Primæ tonſuræ, ſicut & laici alterius populi in eodem, vel alio loco. alleg.11.nu.22. 179

ordines an conferri poſſint in Sabbato ſancto vbi eſt locus interdictus.alleg.11.nu.23. 179

ordines an in loco interdicto licite conferantur, ſi immineat neceſſitas ordinandi miniſtros, nec exiſtat locus in quo poſſint Ordines conferri. alleg. 11.nu.24. 179

ordinis Sacerdotalis materia remota eſt Calix cum vino, & Patena cum Hoſtia, materia vero proxima eſt illorum traditio.alleg.14.n.7. 189

ordo Sacerdotalis non eſt iterandus ſi ex obliuione tradatur illum aſſumenti vas cum vna tantum ſpecie.all.14.n.9.189

ordines duo Sacri eodem die etiam Regularibus dari non debent.alleg.14.nu.10. 189

ordines duos Sacros ſuſcipiens non ſolum peccat, ſed à poſteriori ſuſpenſus eſt, in quo ſolus Papa diſpenſat, niſi conſuetudo permitteret.alleg.14.nu.11. 189

ordines maiores quare Sacri appellentur. alleg.14.n.17. 190

† ordo ſi de facto mulieri conferretur non reciperet characterẽ impediente ſexu. 827.2.a.

ordinibus Sacris inſignitus ante pubertatem an arctetur ad cõtinentiam.alleg.15.nu.4. 190

ordinibus Sacris inſignitus tenetur in Confeſſione circumſtantiam Ordinis Sacri detegere, non ſolum cum actuale peccatum carnis patrauit, ſed etiam cum conſenſum præſtitit. alleg.15.nu.6. 191

ordinis Sacramentum ſi pueris, furioſis, & his qui vſu rationis carent, adminiſtratur, characterem imprimit in eorum animo. alleg. 16. num. 5. 193
ordines Sacri ſex anni ſabbatis conferuntur, & qua ratione in quatuor anni tempo ibus conferãtur. alleg. 17. num. 1. & 2. 196
ordines Sacri extra tempora ab Eccleſia conſtituta nec cõſuetudine conferri poſſunt. alleg. 17. nu. 4. 196
ordines ſunt conferendi interſtitijs temporum ſeruatis, & quare, alleg. 18. nu. 1. 198
ordines recipiens non ſeruatis interſtitijs peccat, ſi faciat abſque licentia Epiſcopi. alleg. 18. nu. 12. 199
ordines per ſaltum ignoranter ſuſcipiens, vel ſcienter, antequam minſtrauerit poteſt per Epiſcopum diſpenſari, quod procedit non ſolum in promotis aliquo Sacrorum Ordinum omiſſo, ſed etiam in promotis ad maiores ordines omiſſis minoribus, ſine omnibus, ſine vno tantum. alleg. 47. num. 6. 347
ordines maiores recipiens, ſciens, vel ex craſſa ignorantia ab Epiſcopo, qui loco ſimul, & dignitati renuntiauit, ſuſpenſus eſt ipſo iure ab illorum vſu, nec poteſt niſi per Romanum Pontificem à tali ſuſpenſione abſolui, ſecus ſi probabiliter ignorauit abdicationem. alleg. 48. nu. 1. 349
ordinibus minoribus conſtitutus poteſt beneficium reſignare, etiamſi non habeat aliunde, quo viuere poſſit. alleg. 19. nu. 39. 205
ordinibus Sacris conſtitutus non poteſt beneficium reſignare, etiamſi ad illius titulum non fuerit promotus, niſi aliunde habeat vnde commode viuere poſſit. alleg. 19. nu. 40 205
¶ Ordinatus *abſoluta coactione compulſus non recipit characterem. alleg. 2. nu. 5.* 151
ordinatus conditionali adductus coactione, permittens ſibi ordines conferri, characterem recipit. alleg. 2. n. 6. 151
ordinatus à non ſuo Epiſcopo fori priuilegium non amittit. alleg. 8. nu. 18. 171
ordinandi quo tempore debent conuenire. allegat. 10. num. 2. 175
ordinatus nullo præmiſſo examine quam pœnam incurrat. allegat. 10. nu. 22. 176
ordinatus contra prohibitionem Epiſcopi habentem ne quis ad ordinationem accedat ſub pœna excommunicationis non examinatus, vel approbatus, contrahit ſuſpenſionem nonniſi à Papa diſpenſandam. alleg. 10. nu. 23. 176
ordinandorum intentio quomodo inquirenda, & ſi initiandus Primam tonſuram recipiat, eo tantum fine vt gaudeat exemptione fori, non peccat. allegat. vndecima num. 12. 178
ordinatus vi, metuve, qui in conſtantem virum caderet, eſto ſuſcipiat Ordinem, an voto continentiæ teneatur. alleg. 15. num. 4. 190
ordinatus ante legitimam ætatem inculpabiliter ſuſpenſionem non incurrit. alleg. 16. nu. 17. 195
ordinatus à Papa ab inferiori non deponitur. alleg. 112. num. 12. 731
ordinatus ante legitimam ætatem bona fide teſtimonio ſuorum parentum non remanet ſuſpenſus. allegat. 16. numer. 20. 195
ordinatus ante legitimam ætatem bona fide illa interueniente rectè poterit ordines exequi ſine diſpenſatione. alleg. 16. nu. 23. 195
ordinator ſuper temporum interſtitijs non poteſt diſpenſare cum non diœceſano, niſi illius dimiſſorijs diſpenſandi facultas concedatur. alleg. 18. nu. 9. 199
ordinatio ſine titulo facta quoad executionem irrita appellatur. alleg. 19. nu. 2. 201
ordinari nemo poteſt ad titulum Vicariæ temporalis, & aliorum ſimilium beneficiorum, ſeu Capellaniarum amouibilium. alleg. 19. nu. 25. 203
ordinari quis non poteſt ad titulum ſeruitij in aliqua Eccleſia præſtandi, niſi tale ſeruitium ſit perpetuum. alleg. 19. num. 26. 204
ordinari quis non poteſt ad titulum de futuro, & ſub ſpe etiam certa. alleg. 19. nu. 28. 204
ordinari poteſt quis ad titulum donationis veræ, ſi ita Epiſcopus iudicauerit aſſumendum pro neceſſitate vel vtilitate eccleſiæ. alleg. 19. nu. 56. 207
ordinatus cum patrimonio ex donatione ficta tanquam ordinatus ſine titulo incurrit pœnam ſuſpenſionis poſitam contra ordinatum ſine illo. alleg. 19. nu. 57. 207
ordinari non poteſt cooptatus in Collegium Seminarij ad illius titulum, niſi ob cauſam inſeruiendi beneficio, quod forſan eſſet Seminario iniunctum. allegat. decimo nono, num. 31. 204
ordinari cum ficto patrimonio, vel beneficio peccatum graue eſt. alleg. 19. nu. 58. 207
ordinibus ſacris inſigniri non poteſt ſolitus inebriari. allegat. 28. nu. 11. 249
ordinem recipit, & ipſius characterem promotus per ſaltum. alleg. 47. nu. 3. 347
ordinatus ab Epiſcopo hæretico, vel ſchiſmatico verum ſuſcipit Sacramentum dummodo huiuſmodi Epiſcopus in forma Eccleſiæ gerat quod agit. allegat. 48. num. quarto. 349
ordinatus ſcienter ab Epiſcopo hæretico, vel ſchiſmatico à ſolo Romano Pontifice diſpenſatur. alleg. 48. num. ſeptimo. 349
ordinari non valet qui virgis cæſus fuit precedente iudicis ſententia, aut ad triremes damnatus in eis ſteterit. alleg. 43. num. 15. 338
ordines ſacros dare illis, qui nondum ad legitimam ætatem venerunt, ſolius eſt Summi Pontificis. alleg. 50. num. 15. 362
ordinibus minoribus initiatus vt Epiſcopus creetur ſolus Papa diſpenſat. alleg. 50. nu. 9. 362
ordines Eccleſiaſticos extra tempora à iure conſtituta conferre pertinet ad ſolum Summum Pontificem. alleg. 50. num. 16. 362
ordines duos Sacros alicui vno eodemque die dare ad Papam tantum pertinet. alleg. 50. nu. 17. 362
ordines duos ſacros alicui duobus continenter diebus dare eſt Summi Pontificis. alleg. 50. nu. 18. 362
ordines vt quis accipiat ab Epiſcopo alieno ſolus Papa concedit. alleg. 50. num. 19. 362
ordines vt Epiſcopus conferre poſſit in die ſuæ cõſecrationis ſolius eſt Summi Pontificis concedere. alleg. 50. nu. 20. 362
ordinatum à Papa nullus ad ſuperiores Ordines promouere ſine ipſius licentia poteſt. alleg. 50. nu. 22. 362
ordinis Epiſcopalis ea, quæ fuerint exercere non poteſt Vicarius etiam ſi Epiſcopus ſit, ex generali commiſſione. allegat. 54. nu. 83. 442
ordinis Epiſcopalis ea, quæ ſunt præter ſpeciale ſui Epiſcopi mãdatum committere non poteſt Vicarius etiam Epiſcopus alteri Epiſcopo. alleg. 54. nu. 84. 442
ordinari infra annum tenetur, qui curatæ Eccleſiæ plenum continet exercitium, tamet ſi nondum liberam poſſeſſionem, ac pacificam maioris partis fructuum adeptus ſit. alleg. 19. nu. 22. 203
ordinari quis poteſt ad titulum Coadiutoriæ cum futura ſucceſſione, ſi ratione illius habeat congruam ſuſtentationem. alleg. 19. nu. 23. 203

Digitized by Google

Ordinari valet quis ad titulum beneficij consistentis in distributionibus quotidianis. alleg. 19. nu. 24. 203
ordinibus sacris Subdiaconatus, & Diaconatus insigniri potest quis ad titulum beneficij, non obstante quod non increatur ullius fructus, nisi post susceptum Presbyteratus Ordinem. alleg. 19. nu. 29. 205
ordinari quis non potest ad Sacros Ordines ante annum à suscepto postremo gradu minorum Ordinum, nisi necessitas, aut Ecclesiæ utilitas postulauerit, aut consuetudo permitteret. alleg. 14. nu. 5. 189
ordinandus ad Episcopatum in Sacro Ordine antea saltem sex mensium spatio constitutus esse debet de iure Concilij Trid. per Bullam vero Greg. XIV. in omnibus sacris Ordinibus debet esse constitutus. alleg. 1. num. 36. & 37. 149. & 150
ordinatus ex dispensatione Papæ ad Sacerdotium die Dominica, non potest eadem die consecrari Episcopus. ibid. num. 46. 150
ordinans Episcopus etiam in propria diœcesi non alienum subditum sine testimonio sui Ordinarij suspensionem incurrit. alleg. 111. nu. 8. 724
ordinans Episcopus Sacerdotem indignum, & minime idoneum suspenditur à collatione Ordinis Sacerdotalis. ibid. num. 11. 724
ordinans Episcopus aliquem eadem die, vel dolus continuato triennio ad duos Ordines Sacros suspensus est à collatione vtriusq; ibid. nu. 12. 724
ordinans Episcopus in aliena diœcesi absque licentia expressa Ordinarij loci, aut ordinans de licentia Episcopi sibi nõ subditos à Pontificalibus suspenditur. ibid. nu. 13. 724
ordinans Episcopus scienter bigamum, vel solemnem pœnitentiam peragentem suspensionem incurrit per annum à celebratione. ibid. nu. 15. 724
ordinans monachum exemptum sine licentia proprij Abbatis dicitur ipso iure alienus à communione aliorum Episcoporum. ibid. nu. 17. 725
ordinans aliquem accepto ab eo iuramento, vel promissione de non inferendis molestijs super eius promissione per triennium à collatione Ordinum est suspensus. ibid. nu. 18. 725
ordinem aliquem, vel Primam tonsuram conferens simoniacè accepta pecunia, pretio, vel præmio suspenditur à Pontificalibus, & ab ingressu Ecclesiæ interdicitur. ibid. num. 19. 725
ordinationes facta in diœcesana Synodo sunt perpetuæ. allegat. 93. nu. 24. 636
¶ Originis Episcopus est Episcopus loci in cuius diœcesi ordinandus natus est. alleg. 4. nu. 2. 157
originarius seu oriundus dicitur à propria origine. alleg. 4. nu. 3. 157
origo patris etiam inspicitur ad Ordines suscipiendos, itaut quis ratione paternæ originis posset Ordines suscipere ab Episcopo loci, in quo eius pater natus est. alleg. 4. nu. 4. 157
originis locus secundum ius Ciuile, etiam dicitur ille, in quo pater natus est. alleg. 4. nu. 5. 157
oriundus dicitur à naturalitate propria, vel paterna. alleg. 4. nu. 6. 157
originarius vt quis dicatur non solum requiritur vt quis natus sit in loco, sed quod parentes ibi domicilium contraxerint. alleg. 4. nu. 7. 157
originem patris & non matris sequitur filius. alleg. 4. nu. 14. 158
originis domicilium est immutabile, nec potest renunciari. alleg. 4. nu. 20. 158
os habens deforme & imperfectum, non est admittendus ad ordines quando fœditatem ac horrorem generat. alleg. 42. num. 34. 534

P

Pacis violatores tenetur sub peccato mortali Episcopus excommunicare. alleg. 79. nu. 7. 593
¶ Pallium *Archiepiscopis concedere est summi Pont. part. 1. tit. 3. cap. 1. nu. 20. pag. 102. alleg. 50. nu. 3.* 361
pallium cur à B. Petri corpore accipi dicatur. ibid. nu. 4. 361
pallium Patriarchis summus Pontifex tribuit, Archiepiscopi vero ab eisdem Patriarchis accipiunt. tit. 3. cap. 1. nu. 19. 102
¶ Panis & vini oblatio in consecratione novi Præsulis quid significet, effenditur. tit. 1. c. 5. nu. 17. 28
¶ Papa *quare Episcopum se appellet. alleg. 1. nu. 13.* 147
papa dispensare potest vt promoti ad Sacros Ordines matrimonia contrahant. alleg. 15. nu. 22. 192
papa potest dispensare cum religioso, vel moniali super voto castitatis, & continentiæ, vt matrimonia contrahant. allegat. 15. nu. 23. 192
papa potest licentiam, & dispensationem concedere, vt extra tempora statuta quis possit ab aliquo Antistite ad Sacros ordines promoueri. alleg. 17. nu. 3. 196
papa an possit committere Sacerdoti consecrationem materiæ Sacramenti confirmationis? alleg. 30. n. 6. 260
papa solus Chrismate in capite vngitur ex balsamo & oleo confecto mystica ratione. alleg. 31. nu. 12. 264
papa solus potest dispensare in impedimentis iure Pontificio dirimentibus matrimonium. alleg. 35. nu. 1. 299
papa solus potest dispensare in quinque iuramentis seu votis solemnibus. alleg. 37. nu. 1. 304
papa dispensare potest in qualibet irregularitate proueniente ex homicidio mixto, voluntario, vel censuali. alleg. 39. num. 63. 318
papam non valens adire pro absolutione excommunicationis canonis. Si quis suadente 17. qu. 4. an teneatur adire Legatum? alleg. 41. n. 31. 330
papæ solum competit potestas dispensandi cum corpore vitiatis. alleg. 42. nu. 57. 336
papa solus dispensat in infamia facti, & in ea, quæ procedit ex delicto, in quo potestatem habet dispensandi. alleg. 43. nu. 17. 338
papa solus dispensat in suspensione, quam contrahit ordinatus scienter, sine ex ignorantia crassa, vel probabili, ab Episcopo excommunicato, hæretico, vel schismatico; data vero probabili ignorantia dispensat Episcopus. alleg. 48. nu. 10. 350
papa in omnibus bigamiæ speciebus potest dispensare. allegat. 49. nu. 21. 353
† *Papa nullum tempus præfixum est ad conferenda beneficia, quia non habet Superiorem, qui possit eius negligentiã supplere. alleg. 126. nu. 53.* 778
† *papa potest quandocunque ex vi maioris potestatis sibi semper reservatæ conferre, quin devolutionis ordinem spectare teneatur. ibid. nu. 81.* 782
† *papa in beneficijs inferiorum conferendis vti potest non solum iure devolutionis, sed etiam iure præventionis. ibidem num. 82.* 782
papa Petri successor ex ordinatione divina Principatum, & iurisdictionem solus habet, illamque immediate in vniuersa ecclesia. alleg. 50. n. 1. 361
papa plures potuit sibi reservare casus. alleg. 50. num. secundo. 361.
Papa viuente qui tractant de alio eligendo in excommunicationem Papalem incidunt. allegation. 50. numero 126. 372

Papa solus concedit, vt Religiosi professi cœnobium egressi ad audiendas leges, vel medicinam, ad Ordines promoueri queant.alleg.50.nu.49. 363
papa ministri, & omnes officiales etiam Episcopali dignitate præditi, in terris Ecclesiæ officium quodcunque exercentes, qui munera accipiunt præter esculenta, & potulenta, quæ biduo consumi possunt, in excommunicationem Papalem incidunt.alleg.50.nu.116. 371
papa ex octo mensibus sibi reservatis concedit Episcopo quatuor, & vicissim Episcopus de suis quatuor dimittit papæ duos.alleg.53.nu.52. 419
papa Christi Vicarius est.alleg.54.nu.47. 439
papa in beneficialibus liberam ac plenissimam habet potestatem.alleg.57.nu.7. 463
papa quamuis transtulerit potestatem in Episcopos conferendi beneficia suarum diœcesum, penes ipsum tamen maior remansit.alleg.57.nu.9. 465
papa etiam in mensibus, quos Ordinarijs concessit, si præueniat in conferendo, valet eius collatio.alleg.57.n.10. 463
papa, & Ordinarius si alicui conferant beneficium cum eadē data & die si prouisus ab Ordinario sit in possessione, eius prouisio est præferenda.alleg.57.nu.12. 463
papa etiam quod prouideat in mensibus alternatiua, non est necessaria illius derogatio.alleg.57.nu.16. 464
papa ordinariam potestatem conferendi beneficia per reseruationes coarctare potest.alleg.57.n.17. 464
papa si manum apposuit in aliqua commissione signāda per talem signaturam voluit totum negotium ad se aduocare, & inferiorum manus ligare.alleg.57.nu.34. 465
papa quilibet initio sui Pontificatus regulas Cancellariæ de nouo constituit.alleg.57.nu.58. 467
papa solus dispensat super pluralitate dignitatum, personatuum, Canonicatuum, & curatorum beneficiorum.allegat.62.nu.18. 512
papa solus potest erigere Collegiatam Ecclesiam in Cathedralem, & Episcopalem in Metropolitanam.allegat.68.num.8. 527
papa potest solum se ipsum eligere.alleg.72.nu.86. 549
papa dicitur dimcesanus totius orbis, allegat. 80. numero 1. 596
papa solus pias defunctorum voluntates commutare potest.alleg.83.nu.1. 605
papa causam matrimonialem potest delegare non solum Episcopo, sed etiam inferiori.alleg.84.nu.6. 608.& 609
papa iurisdictio in tota Ecclesia est iure diuino à Christo Domino instituta, & ab eo immediate accepta.titu.1.cap.1.nu.10. 4
papa cum eligitur supposita legitima electionis conditione accipit à Christo Domino immediate, iurisdictionem.tit.1.cap.1.nu.11. 4
papa solus per se, vel per alios sua auctoritate & cōsensu creat & transfert Episcopos, diœceses diuidit, erigit, auget, minuit, sublimat, aut deprimit, titul.1.cap.1.nu.27. 5
papa potest extendere, vel limitare ipsam iurisdictionem Episcopali muneri iure diuino coherentem intrinsecè vt Ordinariam, & quasi ex natura rei.titul.1.cap.prim.numero 28. 5
papa non potest ex toto, vel ex aliqua parte aliquid eorum mutare, abrogare, & tollere, quæ Sancti Apostoli condiderunt.tit.1.c.1.num.30. 5
papa secundum varia tempora, ac varias temporum occurrētes circunstantias diuersis personis ius eligendi Episcopos concessit, vel permisit.tit.1.c.3.nu.3. 11
papam soli Cardinales eligunt non Concilium generale, si tempore quo fuerit congregatum Apostolica Sede vacauerit.titul.1.cap.3.num.13. 12
papa quare Baculo non vtatur.tit.1.c.5.n.14. 22.& 23.
papa in signum Imperij vtitur Corona Imperiali, & in signum Pontificis vtitur Mitra, tit.1.c.5.nu.18. 23
papa vniuersalis, seu Oecumenicus Episcopus dicitur.tit.1.c.6.num.4. 25
papa promouens neophytum ad Episcopatum videtur eum ex dispensare.tit.2.glos.17.nu.8. 94
papa solus Pallium Archiepiscopis concedit.allegat.5 o.num.3.pag.361. Et Ecclesiam Cathedralem solus erigit, & constituit, & eam coniungit, ac alia ratione mutat, num.5.ibi. Et sine speciali eius mandato nullus potest Pallerem dare Cathedrali Ecclesiæ, num.6.ibid. Et Cathedralis Ecclesiæ administrationem solus potest dare, num.7.ibid. Et Episcopo coadiuturem, numer.octauo pag.362.& solus dispensat vt Episcopus creetur Ordinibus minoribus initiatus, vel Monachus laicus, num.9.ibid. Episcoporum maiores causas solus dirimit, & cognoscit, num.10.ibid. Episcopos à gradu dignitatis deiecit, & deposuit, ac restituit, numer.11.ibid. Episcoporum admittit renuntiationes, num.12.ibid. Exemptionem dare, & potestate Episcoporum solus concedit, nu.13.ibid. Et Ordines Sacros solus dat illis, qui nondum ad legitimam ætatem venerunt, num.15.& numeris seq. alia quæ solo Papæ competunt videri possunt.
papa Petri successor, Christi Vicarius nobis Christum repræsentat.tit.3.c.2.nu.20. 110
papa nullum in terris Superiorem habet, ibid.num.16. 110
papa seruus seruorum Dei nominatur quantum ad humilitatem, nam quantum ad potestatem est Dominus Dominorum.ibid.nu.18. 110
papam saltem in habitu habere potestatem secularem immediatè à Christo Domino, qui defendant, ostenditur.ibid.nu.19. 110
papa (vt verior tenet sententia) super vniuersum Orbem ex Summo Pontificatus officio directe non habet etiam in habitu potestatem secularem ab spirituali distinctam.ibid.nu.24. 354
papa vt Christi Vicarius ex officio Summi Pontificatus nullam aliam potestatem habet nisi eam solum, quam in lege Gratiæ Christus Dominus quatenus homo diuin in terris vixit eidem communicauit.ibid.nu.25. 354
papa super omnia negotia secularia habet sufficientem potestatem, quando id expedierit ad finem supernaturalem assequendum.ibid.nu.31. 112
papa super infideles habet potestatem temporalem gubernatiuam, quatenus opus fuerit ad defensionem Ecclesiæ, & ad expediendam prædicationem Euangelicam, ibidem numer.32. 112
papa directe super infideles potestatem temporalem gubernatiuam non habet.ibid.nu.33. 112
papæ competens potestas, qua tali non competit ei, nisi quia est caput ipsius Ecclesiæ gerens ipsius Christi capitis vices in corpus mysticum eiusdem.ibid.nu.34. 113
papa non habet potestatem in homines, nisi qua sunt membra Ecclesiæ, mediante, scilicet Baptismo fideles facti, & incorporati cum Christo eius capite.ibid.nu.35. 113
papa, aut quilibet alius Princeps fidelis non poterit infideles quantumuis sceleratos, vtpote ipsius imperio non subiectos, priuare sua ipsorum potestate ciuili publica, & dominio rerum suarum, ibid.nu.40. 113
papa ex grauissima causa potest declarare ius naturale, gentium, aut diuinum positiuum, ibid.nu.45. 114
papa in casu ad spirituale bonum necessario potest iniquam sententiam à iudice secularilatam reuocare.ibid.nu.48. 115

Papa potuit transferre in personam Magni Caroli, imperium à Gracis in Germanos, & disponere de Imperatoris electione, coronatione, & iuramento fidelitatis, ibid. num. 67. 117
Papa potest Imperatorem deponere, ibid. nu. 90. 119
Papa potest electionem de Imperatore improbare, si ei idoneus non videretur, ibid. nu. 91. 119
Papa in ordine ad finem supernaturalem potest abrogare leges ciuiles scriptas, & non scriptas approbantes peccata subditorum, & pro illis præmia concedentes, ibid. nu. 94. 120
Papa potest laicos ad temporalia legitimare suadente causa boni spiritualis, tit. 3. c. 2. num. 101. 121
Papa potest ad temporalia legitimare Principem supremum, qui in temporalibus nullum recognoscit superiorem, ibidem, num. 102. 121
Papa charitatiuum subsidium potest exigere ab omnibus Clericis, & Ecclesijs, alleg. 87. nu. 22. 622
Papa liberam habet administrationem omnium beneficiorum, & est dominus, & Ordinarius cunctorum, & Episcopus vniuersalis Ecclesiæ, alleg. 87. nu. 23. 623
Papa solus plenarias potest indulgentias concedere, alleg. 88. num. 5. 625
Papæ electio, vide Electio Papæ.
¶ Paralysi *vel apoplexia laborantes sunt irregulares, alleg. 32. nu. 45.* 335
¶ Paraphernarij *& similes in inferioribus, ministerijs Palatio Apost. inseruientes, & pensiones obtinentes, non tenentur deferre habitum clericalem, alleg. 9. nu. 14.* 173
¶ Parcitatis *virtus pulcherrima est inter Episcoporum ornamenta; tit. 2. glos. 5. num. 1.* 58
¶ Parochus *nõ habetur pro residente, si in ciuitate habitet ab Ecclesia sua tribus, vel quatuor milliaribus distante, quamuis Dominicis & festiuis diebus ad illam accedat, alleg. 53. num. 74.* 422
parochus sine legitima causa & licentia in scriptis habita non residens, mortifere peccat, & fructus beneficij pro rata temporis, quo abest, suos non facit, alleg. 53. num. 93. 423
parochus non satisfacit petens licentiam, iurans se grauem habere causam, quam non expediat manifestare, alleg. 53. numer. 98. 424
parochus habens licentiam per mendacium in absentia fructus percipiens, eos restituere tenetur, alleg. 53. nu. 99. 424
parochus vltra duos menses absens potest cogi per Episcopum ad restitutionem fructuum pro rata temporis absentiæ, allegat. 53. nu. 102. 424
parochi ob non residentiam quomodo beneficijs sunt priuandi, alleg. 53. nu. 105. 424
parochus absens ex iusta causa, siue cum licentia siue absque ea, tenetur relinquere substitutum Vicarium idoneum, & approbatum, qui pro se populo seruiat, nisi absentia fiat per sex, vel octo dies, alleg. 53. nu. 106. 424
parochus, cui datus est coadiutor propter insufficientiam, non potest abesse à residentia, alleg. 63. nu. 8. 519
parochus quando nulla adest consuetudo si habeat reditus sufficientes, soluere tenetur prædicatori, si vero sit pauper tunc tenebitur populus, alleg. 76. nu. 16. 470
parochus vt in sua Ecclesia prædicetur, potest dare licentiam approbatis ab Ordinario, alleg. 76. nu. 25. 581
parochus pro duabus, aut tribus vicibus potest impunè prædicandi licentiam concedere alicui viro docto, & noto Regulari, siue seculari nondum præsentato coram Episcopo, saltem si semel fuerit approbatus ab aliquo Ordinario, & Episcopatus constitutio non prohibeat, alleg. 76. nu. 26. 581
parochus in sua Ecclesia est præferendus Decano, & Capitulo Collegiatæ ad eam Ecclesiam personaliter ex antiqua consuetudine accidentibus, alleg. 78. nu. 38. 591
parochus indulgentias concedere non potest, alleg. 88. num. 2. 626
parochia seu Plebani in castellis, & modicis ciuitatibus ab Episcopis ponuntur, tit. 1. c. 7. nu. 8. 29
parochialis separatio non est facienda ob locorum distantiam, quando in loco minime difficili oratorium adesset, vel Ecclesia cum fonte baptismali, alleg. 58. nu. 7. 526
¶ Parochiæ *suæ interesse vnusquisque tenetur pro audienda prædicatione, si commode id fieri potest, alleg. 76. num. 34.* 582
parochia Episcopi dicitur tota diœcesis, alleg. 80. nu. 12. 596
parochiæ vbi distinctæ non sunt, decimæ pertinent ad Episcopum, alleg. 86. nu. 37. 550
parochiarum diuisio à Dionysio Pont. incœpit, p. 1. tit. 1. cap. 7 num. 10. 610
parochialis Ecclesia, Vide Ecclesia parochialis.
† *parochialis absque concursu conferri potest quando nullus comparuit, aut nullus ex comparentibus vult subire examen.* 886. 2. d
† *parochialis beneficij nomine quid veniat,* 839. 1. d
parochiale beneficium, Vide beneficium parochiale.
parochias duas habens vnitas æque principaliter potest in qua maluerit residere, alleg. 53. num. 82. 423
parochias nouas sine speciali Episcopi licentia non valet Vicarius erigere, alleg. 54. nu. 76. 442
¶ Parochiani *ad fabricam Ecclesiæ reparandam compelli possunt, si ad hoc non supersint ipsius reditus, deducto necessario beneficiatorum alimento, alleg. 64. nu. 6.* 515
parochianus non tenetur contribuere ad fabricam Ecclesiæ nouiter constructæ in loco opportuniori, ex quo vetus Ecclesia sufficiebat, alleg. 64. num. 11. 516
† *parochianus efficitur quis statim ac incipit habitare animo habitandi, nec ad hunc effectum opus est expectare vt quis maiori anni parte in Parochia inhabitet.* 846. 2. b.
parochianus non tenetur ad refectionem Ecclesiæ, si per eam forma antiqua mutaretur. alleg. 64. nu. 12. 516
parochiæ, quæ certos fines non habent, sed certum tantum populum, vniri possunt, alleg. 66. nu. 13. 522
parochias nouas constituendi etiam inuitis Rectoribus facultas Episcopis conceditur, vbi ob locorum distantiam ad diuina officia audienda parochiani accedere non possunt, alleg. 68. num. 1. 526
parochialem diuidere potest Episcopus sine maioris partis parochianorum consensu, alleg. 68. nu. 3. 526
parochiam diuidere tanquam Sedis Apostolicæ delegatus potest Episcopus, etiamsi subiecta sit Regularibus, vbi ob locorum distantiam ad diuina officia audienda parochiani accedere non possunt, alleg. 68. nu. 6. 526
parochianorum simplici assertioni testificanti de fama bona stat ur, alleg. 10. nu. 15. 176
parochiam acquirit quinis ratione habitationis. alleg. 32. numer. 57. 277
parochiani vere efficiuntur statim ac animum habitandi maiori parte anni habuerint, alleg. 32. nu. 64. 277
parochianus vt vere aliquis dicatur debet habere animum constituendi in Parochia domicilium allegat. 32. num. 59. 277
¶ Parochus *cum vadit ad communicandum infirmum debet portare duas Hostias consecratas, vt cum vna communicet infirmum, & aliam reportet honorifice, vt populus adoret, allegat. 22. nu. 5.* 216
parochus obligatur populum monere, vt Missas frequentet, nõ tamen cogere potest vt audiat in Parochia, alleg. 24. numer. 16. 222
parochi non obligantur ad applicationem Sacrificij pro populo singulis

ſingulis dominicis,& feſtinis diebus,niſi iuxta viri prudentis arbitrium,alleg.24.num.23. 223

† *Parochus non poteſt aliqui Sacerdoti non approbato dare facultatem audiẽdi Confeſſiones ſuorum ſubditorum.* 840.1.a

† *parochus proprius quoad Sacramentalem Confeſſionem ille dicitur in cuius parochia pœnitentes habitant de præſenti.* 840.2.e

parochi ab Eccleſijs arcere debent muſicas eas, vbi ſine organo,ſine cantu laſcivum aliquid miſcetur,alleg.24.num.24. 224

parochus non poteſt alicui Sacerdoti, alias non approbato dare facultatem audiendi Confeſſiones ſuorum ſubditorum, allegat.25.nu.13. 229

parochus poteſt Confeſſiones audire ſuorum ſubditorum in aliena parochia,vel diœceſi,alleg.25.nu.18. 230

parochus habet approbationem à iure,quam non poteſt Epiſcopus revocare,quamvis poſſit ſuſpendere,alleg.25.num.23. 230

parochus peccat mortaliter aſſiſtendo matrimonio abſque præmiſſis denuntiationibus,alleg.32.nu.4. 272

† *parocho deferendum eſt quando atteſtatur de eo,quod ſpectat ad eius officium,* 846.2.b

parochus omittens vnam denunciationem, ſi certus ſit nullum ſubeſſe impedimentum,videtur à mortali excuſandus,allegat.32.num.5. 272

parochus timore mortis omiſſis denuntiationibus matrimonio aſſiſtens non peccat,alleg.32.nu.6. 272

parochus auctoritate propria, & ſine iuſta cauſa denuntiationes omittens,ſuſpendendus eſt ab officio per triennium, alleg.32.num.7. 272

parochus non peccat mortaliter ſi vno,vel altero die feſto omittat denuntiationes,dummodo inter vnam & alteram multos dies feſtos non interponat,alleg.32.nu.13. 272

parochus quoties timetur malitioſe matrimonium impediendum,non poteſt denunciationes omittere, vt fiant antequã conſumetur,niſi diſpenſatio difficillime obtineri poſſit, alleg.32.nu.20. 274

parochus proprius contrahentium quis dicatur, alleg.32.numer.56. 276

parochus proprius ad matrimonium dicitur parochus vxoris,ſi in eius parochia contrahatur,& parochus viri ſi in parochia viri fiat,alleg.32.nu.65. 278

parochus ruralis non eſt proprius parochus, quando rus vel recreationis gratia,vel ad paucos tantum dies colitur, alleg.32.num.66. 278

parochi duo quoad matrimonium contrahendum poſſunt haberi vbi quis dimidia anni parte in vna parochia,altero dimidio in altera habitat alleg.32.nu.69. 278

parochus,qui in vagorum matrimonijs diligentem inquiſitionẽ non adhibet,peccat mortaliter, ſed matrimonium eſt validum,alleg.32.nu.74. 278

parochus quilibet poteſt intereſſe matrimonio vagi, etiamſi coniux vnus non ſit alienigena, alleg.32.nu.76. 279

parochi præſentia in matrimonijs neceſſaria, non tantum corporea,ſed etiam moralis requiritur, cum intelligentia & aduertentia actus,alleg.32.nu.78. 279

parochi præſentia quare bodie de eſſentia requiratur,alleg.32.nu.80. 279

parochi præſentia pro forma actus exigitur, ita vt matrimonium contractum in præſentia mille teſtium eo abſente nullum ſit, alleg.32.nu.81. 279

parochi, vel teſtium præſentia ſufficit, quamvis vi interſint, dummodo tamen intelligant conſenſum contrahentium, allegat.32.nu.82. 279

parochi præſentia adducti doloſe & renuentis ſufficit, dummodo intelligat,vel audiat,quamvis claudat aures, & nulla verba proferat,alleg.32.nu.85. 279

parochi præſentia requiritur vt ne dum intelligere oporteat cũ quid agitur,ſed vt videat,alleg.32.nu.86. 279

parochi præſentia ſufficit,etiamſi ad alium finem vocatus, vel caſu præſens ſit,alleg.32.nu.88. 279

parochi præſentia etiam irregularis,ſuſpenſi, vel excommunicati,quamvis non toleratí ſufficit alleg.32.num.90. 280

parochus interdictus, ſeu prohibitus ab Epiſcopo, aut eius vicario ne aliquos coniungat,valide matrimonio aſſiſtit, allegat.32.nu.93. 280

parochus, vel Sacerdos de illius licentia extra parochiam, vel Epiſcopatum ſine licentia parochi, & Epiſcopi loci valide aſſiſtit matrimonio ſuorum parochianorum,alleg.32.num.95. 280

parochus & teſtes in celebrandis coniugijs non ſuſtinent publicam alicuius officij auctoritatem,alleg.32.nu.196. 280

parochus in aliena parochia ſine licentia parochi vel Epiſcopi loci aſſiſtens matrimonio ſuorum parochianorum ceſſantes ſcandalo non peccat, nec puniendus venit,alleg.32.nu.97. 280

parochi vnius præſentia ſufficit quando contrahentes ſunt diuerſarum parochiarum,alleg.32.num.98. 280

parochus delegatus, vel vicecuratus poteſt matrimonio aſſiſtere,alleg.32.nu.99. 281

parochus delegatus ad vniuerſam parochiæ curam poteſt delegare facultatem aſſiſtendi matrimonio,alleg.32.num.100 & 115. 281.& 282

parochus quando præſens aſſumit vicarium locantem operas, vt illum adiuuet,hic vicarius non poteſt delegare,alleg.32.num.101. 281

parochus habens iniuſtũ beneficij titulum, quamdiu poſſeſſione non ſpoliatur,poteſt matrimonio aſſiſtere,alleg.32.nu.103. 281

parochus non Sacerdos valide matrimonio aſſiſtit, allegat.32.num.105. 281

parochus aſſiſtens in peccato mortali valide matrimonio aſſiſtit,alleg.32.nu.106. 281

parochus proprius matrimonio intereſſe non valens alium ſui vice,& loco Sacerdotem ſuſtinere poterit,alleg.32.nu.107 281

parochus fictè concedens facultatem aſſiſtendi matrimonio, illud non efficit invalidum,alleg.32.nu.109. 282

parochus irregularis etiam excommunicatus non toleratus poteſt valide dare alteri licentiam aſſiſtendi,alleg.32.nu.110 282

parochus licentiam aſſiſtendi matrimonio non poteſt concedere clerico non Sacerdoti,alleg.32.nu.112. 282

parochus poteſt concedere facultatem alteri Sacerdoti coniungendi ſponſos non ſolum in propria parochia,ſed etiam extra illam,alleg.32.nu.114. 282

parochus proprius cogi poteſt ad aſſiſtendum matrimonio,ſi illi alioquin licito intervenire nolit, vel licentiam alij Sacerdoti intervenienti concedere,alleg.32.nu.115. 282

parochi & teſtium præſentia defectus non eſt impedimentum dirimens ſponſalia alleg.32.nu.141. 285

parochi & teſtium præſentia requiritur, vt matrimonium celebratum per procuratorem ſit validum,alleg.32.nu.159. 287

parochus, vel quicunque alius Sacerdos regularis, qui matrimonio clandeſtino interfuerit,incurrit pœnam triennalis ſuſpenſionis ab officio,alleg.32.nu.160. 287

parochus ob licentiam conceſſam alij Sacerdoti aſſiſtendi matrimonio clandeſtino, non incurrit pœnam triennalis ſuſpenſionis ab officio,alleg.32.nu.163. 288

parochus triennio ſuſpenſus, ſi eodem durante triennio aſſiſtat alteri clandeſtino coniugio, ſuſpendaturque iterum triennio, an poſterius triennium confundatur cum primo, vel incipiat completo priori? alleg. 32. nu. 164. 288
parochus tenetur interrogare contrahentes de mutuo conſenſu, aliàs ſi omittat grauiter peccabit, alleg. 32. nu. 168. 288
parochus curare debet ne contrahentes in peccato mortali ad Sacramentum matrimonij accedant, alleg. 32. num. 171. 289
parochus ſub peccato mortali tenetur habere librum, in quo coniuges, teſtes, diem, mortem, & annum ſcribat, alleg. 32. num. 174. 289
parochus quomodo fidem de his libris facere debeat, alleg. 32. num. 178. 289
parochus licet non ſit proprius matrimonij miniſter, concurrit tamen ad illius validitatem, & aliquo modo illud adminiſtrat, alleg. 32. nu. 201. 192
parochus & alius quicunque Sacerdos poteſtatem habens abſoluendi à mortalibus, poteſt abſoluere à cenſuris iuris nemini reſeruatis, alleg. 50. nu. 183. 379
parochus habens facultatem abſoluendi à caſibus reſeruatis Epiſcopo ſuo, poteſt abſoluere pœnitentem alterius Epiſcopatus habentem peccata reſeruata ſuo Epiſcopo domicilij, vel originis in cuius diœceſi peccauit, alleg. 52. nu. 15. 409
parochi cur ita dicti? alleg. 53. nu. 65. 411
parochi in ſuis Eccleſijs debent reſidere, etiamſi beneficium ſit modici valoris, alleg. 53. nu. 70. 422
parochi in Eccleſiarum domibus cogendi ſunt habitare, quæ ſi non ſint, in propinquioribus intra Parochiarum limites, alleg. 53. num. 71. 422
parochus tenetur in Parochia reſidere, etiamſi in illa tres vel quatuor eſſent incolæ, alleg. 53. nu. 72. 422
† Partes *poſſunt foro ſuo renunciare, & in alium Iudicem conſentire. alleg. 122. nu. 2.* 755
¶ Paſtorum *bonorum exempla quemadmodum tam potenter ad virtutem nos allicinnt, ita contra malorum longe potentiùs ad malum trahunt, tit. 2. gloſ. 3. nu. 21.* 53
paſtor cum per abrupta graditur, ad præcipitia grex ſequitur, ibid. nu. 25.
paſtoribus ſubeſſe malis, nihil aliud eſt niſi vt plebs populanda prædonibus permaneat, & inde ſumat interitum, vnde protectionis debuit habere ſubſidium, ibid. num. 6. 54
paſtor bonus omnibus ſe conformare, ac in ſe omnium transferre affectus debet, tit. 2. gloſ. 12. nu. 9. 85
paſtoris tres ſunt voces ſuauis, dulcis, & alta, ibid. nu. 11. 86
paſtores Epiſcopi non improprie dicuntur, ſicut & ſubditi eorum ſimilitudine oues appellantur, tit. 1. c. 2. nu. 9. 8
paſtor circa oues debet aſſimilari gallinæ circa pullos, titul. 2. gloſ. 2. num. 17. 47
¶ Pater *filium habens Epiſcopum ob eius dignitatem gaudet nobilitatis prærogatiua, alleg. 1. nu. 22.* 148
pater poteſt filio donare ad patrimonium, alleg. 19. num. 61. 207
pater nolens filio volenti promoueri iuſtum patrimonium conſtituere, poteſt conſtringi iuris remedijs, vt illud aſſignet, alleg. 19. num. 63. 207
pater viuens filium alere conſtringitur, alleg. 20. nu. 5. 211
pater tenetur omnes expenſas vſque ad gradus adeptionem ſubminiſtrare filio, qui de eius licentia incœpit politioribus Muſis operam nauare, alleg. 20. num. 7. 211
pater, qui patrimonium filio aſſignauit, tenetur de altero prouidere, ſi primum conſumpſit filius, alleg. 20. nu. 12. 212
pater qui dotem filiæ conſtituit, ſi illa amittatur, tenetur aliam iterum ei conſtituere, alleg. 20. nu. 13. 212
pater non præſumitur, qui filium non diligit, allegat. 51. numer. 109. 399
patres percutientes grauiter peccatum faciunt, alleg. 51. nu. 106. 398
patrem percutiens poteſt hæreditate priuari, alleg. 51. nu. 107. 399
patrem ad ſui defenſionem percutiens, vel occidens, non dicitur parricida, alleg. 51. num. 116. 399
patrem ſine dolo percutiens, vel occidens non punitur vt parricida, alleg. 51. nu. 118. 399
pater exponens filium legitimum & naturalem, vel naturalem tantum arbitrio iudicis eſt puniendus, alleg. 51. num. 144. 402
pater exponens filium, ſiue alius eo conſentiente, vel ratum habente, amittit ius filiationis, alleg. 51. nu. 145. 402
pater exponens filium, licet perdat patriam poteſtatem, non per hoc eximitur ab onere dotandi, alleg. 51. nu. 146. 402
patres grauiter peccant, qui filios exponunt, ſi eos nutrire, & alere commode poſſunt, alleg. 51. nu. 147. 403
patres non poſſunt eſſe teſtes in cauſis filiorum, de quibus filijs intelligatur, alleg. 96. nu. 53. 656
patrem læſæ maieſtatis crimen committentem tenetur filius denuntiare, alleg. 96. nu. 57. 657
patres & fratres, qui filias, ſorores aut habitum religionis ſuſcipere, vel votum aut profeſſionem emittere cogunt, in excommunicationem incurrunt, alleg. 104. nu. 6. 690
patientiam ſicut in electis operatur tribulatio, ita in reprobis & damnandis tribulatio parit puſillanimitatem, puſillanimitas perturbationem, perturbatio deſperationem, titul. 2. gloſ. 2. num. 22. 48
Patriarchæ *& Primates idem ſunt, ac nulla inter eos datur differentia, licet diuerſa ſint nomina ſecundum vnam ſententiam, tit. 1. cap. 6. num. 9.* 25
patriarchæ proprie quatuor ſunt, videlicet Conſtantinopolitanus, Antiochenus, Alexandrinus, & Hieroſolymitanus, quia repræſentant quatuor Euangeliſtas in Eccleſia Dei, ibid. num. 8. 25
patriarchæ dicti ſunt quaſi Patres Patrum ſeu Principes Epiſcoporum, ibid. num. 9. 25
patriarchæ ſuſpenduntur ſi domos ſuas locent, vel ſub alio titulo concedant ad fœnus vſurarum exercendum alienigenis, alleg. 111. nu. 25. 725
patriarcha abſque ſpeciali mandato Papæ Epiſcopum deponere non poteſt, alleg. 112. nu. 3. 730
patriarchæ Maximi, veri, & Primarij quatuor ſunt poſt Sanctiſſimum Papam, qui eſt Patriarcha Patriarcharum, videlicet Conſtantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hieroſolymitanus, tit. 3. c. 1. nu. 1. 100
patriarchæ ideo quatuor ſunt poſt Summum Pontif. quia quatuor Euangeliſtarum in Eccleſia Dei vices gerunt, ibid. numer. 2. 101
patriarchales tres tantum Eccleſiæ à principio fuerunt, ibid. num. 3. 101
patriarchales dignitatis titulus Romanæ, Alexandrinæ, & Antiochenæ Eccleſijs à principio datus ſunt, habito reſpectu ad honorem Cathedræ B. Petri, ibid. nu. 13. 101. & 102
patriarchali prærogatiua & dignitas primò & immediate pendet ex Summorum Pont. & Conciliorum auctoritate, ibid. num. 17. 102
patriarcha vnde dicatur, ibid. nu. 18. 102
patriarchæ ex auctoritate ſibi à Romano Pont. conceſſa pallia Archiepiſcopis concedunt, ibid. nu. 21. 103
patriarchæ Crucem elatam vbique præferre libere poſſunt, præterquam in Vrbe Romana, aut vbicunque Summus Pont. vel eius Legatus de latere fuerit, ibid. nu. 23. 103
patriarchis iure ipſo ſingulari prærogatiua indulgetur, vt ad eos

eos emisso medio in omnibus suarum prouinciarum locis licite possit appellari, ibid. nu. 28. 103
patriarchæ Regibus, atque Principibus Superiorem non habentibus æquparantur, ibid. nu. 30. 104
patriarchæ Summorum Pont. priuilegijs, & prærogatiuis vtuntur, ibid. num. 31. 104
patriarchis Romani Pont. insignijs, & ornamentis vti fas est, ibid. num. 32. 104
patriarcharum iurisdictio in omnes Archiepiscopos, & Episcopos suos ordinaria & suprema est, ibid. nu. 34. 104
patriarchæ possunt dispensare cum Episcopo, vel alio beneficiorum collatore sibi subiecto, qui ob malam beneficiorum collationem fuerat à Concilio suspensus, ibid. nu. 35. 104
S. Paulus Apostolus non Episcopatus cupiditatem, sed honestum illius munus, atque opus laudare voluit 1. ad Timot. 3. tit. 2. glos. 2. nu. 5. pag. 45. Et cur 1. ad Timoth. 3. loquatur tantum de Episcopis & Diaconis, non vero de Sacerdotibus, ostenditur tit. 2. glos. 3. nu. 20. 53
Paulus Apostolus perpetuum coluit cælibatum, tit. 2. glos. 8. num. 12. 70
¶ Patrimonij *vocabulo intelligitur non solum quicquid ex patris bonis filio obuenit, verum etiam omne id, quod aliunde, & quauis ex causa illi delatum est, alleg. 19. nu. 52.* 206
patrimony quantitas arbitrio prudentis debet taxari, allegat. 19. num. 54. 207
patrimonium super re immobili constitui debet alleg. 19. nu. 55 207
patrimonium super re certa constituendum est, & non sufficit quod quis sit Musicus, Magister Grammaticæ, Pictor aut alterius licitæ professionis, ex qua tantum queat, quod sit sufficiens ad vitæ sustentationem, alleg. 19. nu. 71. 208
patrimonium non habens potest cum penuria Sacerdotum existit, ad sacros Ordines promoueri, dummodo adsit, qui illi spondeat necessaria subministraturum, all. 19. nu. 73. 209
patrimonij alienatio, ad cuius titulum fuit quis promotus, est inualida, alleg. 19. nu. 77. 209
patrimonium vt alienari, sic vendi non potest, alleg. 19. nu. 78. 209
patrimonium non potest hypothecari, alleg. 19. nu. 85. 209
patrimonium præscribi non potest tempore ordinario, alleg. 19. num. 89. 209. & 210
patrimonij alienatio, seu renunciatio an valeat facta sine Episcopi licentia, si tunc ordinatus habeat beneficium, seu aliàs vnde commode viuere possit? alleg. 19. nu. 88. 209
patrimonij bona, ad cuius titulum fuit quis ordinatus, habet priuilegia quæ conceduntur à iure bonis ecclesiasticis, alleg. 19. num. 91. 210
patrimonium donans alicui recte potest opponere conditionem de eo reddendo, cum ordinatus habuerit beneficium sufficiens, vel aliàs vnde viuere possit, alleg. 20. nu. 31. 214
patrimonium post ordinationem dans vel alienans, quamuis peccet mortaliter & castigari possit per Episcopum, nullam incurrit suspensionem, alleg. 20. nu. 32. 214
patrimonium habens Episcopus an possit illud conseruare, & reditus ecclesiasticos in vsus profanos expendere, ostenditur alleg. 114. nu. 36. 739
Alia Vide verbo Titulus.
¶ Patrinus *potest esse minor baptizato, alleg. 30. nu. 39.* 263
patrinos plures adhibens vltra permissos peccat mortaliter, alleg. 30. nu. 44. 263
patrini plures duobus baptizatum de Baptismo suscipientes, contrahunt omnes cognationem, alleg. 30. nu. 45. 263
patrini si nulli designentur, & multi simul tenendo tangerent baptizatum, omnes fierent cognati, alleg. 30. nu. 48. 263
patrinus in Confirmatione debet esse alius ab eo, qui tenuit in Baptismo, alleg. 30. nu. 51. 264
patrinus potest matrimonium contrahere cum qua simul alienum filium suscepit, alleg. 30. nu. 58. 264
Vide Verbo Susceptor.
¶ Patronus *si non dedit sufficientem dotem pro Ecclesia sui iurispatronatus, ipse ad hoc tenetur, quamuis sine dote Episcopi auctoritate fuerit ædificata, alleg. 64. nu. 16.* 516
patroni consensus in vnione non præsumitur, nec de eo fiatur assertioni Episcopi, alleg. 66. nu. 19. 522
patronorum interest, vt videant ne habeant Rectorem eis odiosum, & non acceptum, alleg. 69. nu. 21. 529
patronus in habitu habet ius præsentandi, illud tamen non habet in actu nisi à tempore vacationis alleg. 71. nu. 5. 543
patroni semper possunt præsentare ad beneficium sui iurispatronatus, quomodocumque vacet, alleg. 72. nu. 15. 543
patronus ad beneficium, in quo habet iuspatronatus, poterit per Episcopum vocari, & instrui, alleg. 72. nu. 90. 549
patroni plures possunt ex se ipsis vnum nominare, & præsentare ad Ecclesiam sui iurispatronatus, alleg. 72. nu. 91. 549
patronus non potest cum compatronis se ipsum præsentare, sed præsentationi de se factæ consentire, alleg. 72. nu. 92. 549
patronus absens potest per literas facere præsentationem personæ, qua cum eisdem Episcopo se personaliter repræsentet, alleg. 72. num. 116. 551
patronus vbi per errorem coram Ordinario præsentauerit, cum deberet præsentare coram inferiore ex præscriptione, vel priuilegio, quamuis lapsum sit tempus ad præsentandum, poterit iterum præsentare ex iusta causa ignorantiæ coram habente instituere, alleg. 72. nu. 141. 554
patronus laicus non autem ecclesiasticus potest intra quadrimestre ante Episcopi institutionem variare, & plures successiuè præsentare, alleg. 72. nu. 151. 554
patronus clericus potest variare, & alterum præsentare, sicut laicus, quando præsentat ratione sui patrimonij, alleg. 72. num. 152. 554. & 555
patroni laici possunt variare, etiam si procedatur per viam scrutinij publicato scrutinio, vel etiãsi sit patronus ex priuilegio, præscriptione, aut alio modo, vel patronatus pertinet ad collegium, vel vniuersitatem laicorum, alleg. 72. nu. 156. 555
patronus laicus sicut potest variare, ita eius procurator, nisi haberet tantùm potestatem limitatam ad vnum præsentandum, alleg. 72. nu. 157. 555
patronus qui præsentauit primò vnum idoneum, & postea alium indignum non punitur, quia tunc Episcopus primum instituet, alleg. 72. nu. 160. 555
patronus potest semel, aut iterum quos vellet cumulando præsentare, non autem tertia, vel quarta vice, alleg. 72. nu. 161. 555
patronus ecclesiasticus sicut non potest variare, ita nec eius procurator, siue cessionarius, alleg. 72. nu. 163. 556
patronus ecclesiasticus si post primum præsentatum postea variando alium præsentauerit, prima præsentatio attenditur, dummodo non præsentauerit indignum, alleg. 72. nu. 164. 556
patroni si sinant labi tempus præscriptum ad præsentandum, & non præsentauerint, potest Episcopus eo transacto libere de Rectore Ecclesiæ in Ecclesia prouidere, all. 72. nu. 168. 556
† *patrono non labitur tempus datum ad præsentandum si bona fide præsentauit coram non habente ius instituendi, allegat. 126. num. 61.* 779
† *patrono negligente intra tempus sibi præfixum ad præsentãdum in beneficio, deuoluitur ius conferendi ad instituentem, & procedit etiam in patronis Regularibus, ibid. num. 65. & 66.* 779

¶ Pedes

¶ Pedes Epiſcopi in conſecratione quare calceantur, & interioribus quibuſdam tunicis induantur, c.5.nn.8. 22
¶ Pauper quis dicatur, alleg.41.nn.24. 330
pauperibus quando aliquid reliquitur in genere non debetur Canonica portio Epiſcopo, niſi relinquatur pauperibus certi loci, alleg.86.nn.21.cum ſeq. 618
¶ Peccatum mort. non impedit promouendum, nec ſufficit ad repellendum electum, niſi irregularitatem inducat, vel talem infamiam præferat, vt morum honeſtatem tollat, allegat.53.num.32. 416
peccati ratione efficitur laicus de iuriſdictione Epiſcopi. allegat. 81.nn.17. 601
¶ Pecunia, quæ eſt deſtinata ad emptionem ſtabilium, cenſuum, vel mobilium pretioſorum, connumeratur inter immobilia pretioſa, & tunc non poteſt alienari ſine ſolemnitate, alleg.95.nn.41. 645
pecunia minoris comparandorum prædiorum cauſa deſtinata abſque decreto alienari non poteſt. ibid.nn.42. 645
pecuniæ magna quantitas, quæ eſt in Eccleſiæ proprietate, non vero in fructu, abſque aſſenſu Apoſt. alienari non poteſt, ibidem.nn.43. 645
pecunia in banchis campſorum poſita cenſetur iure rerum immobilium, ibid.num.44. 645
pecunia quæ ſeruatur pro aliqua futura neceſſitate, vel pro conſeruando magis patrimonio, aut pro locatione ad pompam, cenſetur iure rerum immobilium, ibid.nn.45. 646
pecunia qui prius vſi fuiſſent, oſtenditur alleg.51.nn.53. 392
pecunia ad aliquem vſum legata, ſi ad illum non ſufficiat, poteſt per Epiſcopum in alium conuerti, alleg.83.nn.7. 605
pecunia regulariter eſt de rebus, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, quia retenta nihil operatur, alleg.95.nn.40. 645
† Pecunia ac bona mobilia Monaſterijs acquirenda cum onere perpetuo Miſſarum celebrandarum qualiter debeant inueſtiri, ex decreto S.Congr. 845.2.c
¶ Pedagia nona, & gabellas imponentes, vel eas augentes excommunicantur in Bulla Cœnæ Domini, alleg.50.nn.62. 365
¶ Penſiones annuas in beneficijs conſtituere, & conſtitutas transferre, vel ius eas redimendi concedere ſolius eſt Summi Pontificis, alleg.50.num.24. 362
penſio impoſita ſuper Canonicatu, dum Canonicus fuit ſuſpenſus, debet ſolui per Capitulum, alleg.53.nn.177. 430
penſionem ſuper beneficijs vbi Epiſcopus poteſt ſine eius ſpeciali mandato nequit Vicarius imponere, alleg.54.nn.77.442
penſiones vacant per promotionem ad Epiſcopatum, alleg.57. num.63. 468
penſio reſeruata ſuper beneficio non comprehenditur ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ, niſi conſtitueretur ad particulare alicuius commodum ſuper fructibus alicuius Eccleſiæ, vt denceps ſit beneficium eccleſiaſticum, alleg.57.nnmer.150. 478
penſionem habens & incedens in habitu, & tonſura gaudet fori priuilegio, alleg.57.nn.151. 478
penſio eccleſiaſtica per contractum matrimonium amittitur, alleg.57.nn.206. 484
penſio illius, qui tonſuram & habitum Clericalem non aſſumit, vacat ipſo iure, alleg.57.nn.217. 485
penſio non poteſt obtineri niſi ab habente ætatem quatuordecim annorum, alleg.60.num.79. 503
† penſio ab Ordinario impoſita cauſa non iuſtificata eſt nulla, non ſimoniaca. 911.2.d
† penſionem Epiſcopus in caſu quo reſeruare poteſt, reſeruatio tunc tantum fiet vſque ad vitam onerati. 911.2.e
† penſionem ad vitam onerati ex cauſis iuſtis, quibus Epiſcopus poteſt, reſeruare valet quilibet Regularium ſuperior in beneficijs ſuæ Religionis, quæ ad proprietatem non tranſeunt in religioſum. 912.1.b
penſionem habens ſuper beneficio eccleſiaſtico, & fructibus eius impoſitam pro rata, ad eius Eccleſiæ reparationem tenetur, alleg.64.nn.18. 516
penſionem ſuper beneficio reſignato in fauorem tertij non poteſt pater imponere ſoluendam filio illegitimo, alleg.65.nn.25. 519
penſionem, quam parens obtinuit vel aliam ſuper parentis beneficio, non prohibetur filius illegitimus habere, allegat.65. num.26. 520
penſio poteſt transferri in filium illegitimum à parente facultatem habente illam transferendi, alleg.65.nn.27. 520
penſionem ex iuſta cauſa poteſt Epiſcopus reſeruare, & imponere, alleg.69.nn.15. 529
penſionarius tenetur pro rata penſionis ſoluere ſubſidium, & alia onera impoſita reſpectu fructuum beneficij, ac proinde contribuere Seminario, ſiue illud erectum ſit ante reſeruationem penſionum, ſiue poſt, alleg.77.nn.12. 585
penſionem Eccleſiæ imponere abſque Capituli conſenſu non poteſt Epiſcopus, alleg.85.nn.8. 614
penſiones inualidæ ſunt abſque iuſta cauſa ab inferioribus impoſitæ, alleg.85.nn.11. 614
penſionarius an teneatur ad ſubſidium charitatiuum, alleg.87 num.52. 624
† penſionarius agere poteſt hypothecaria contra ſucceſſorem in beneficio ſuper quo impoſita fuerit penſio. allegat. 120. num.6. 750
† penſionarij in electione erit vel agere contra beneficij poſſeſſorem, vel contra hæredem defuncti prædeceſſoris in caſibus in quibus hæres eſt obligatus, ſiue contra prædeceſſorem in beneficio ſi adhuc viuit, ibid.nn.5.
† penſionarius in caſu quo agat contra ſucceſſorem in beneficio, idem nec ſucceſſor habebit actionem contra ſuum prædeceſſorem ſi viuit vel eius hæredes, ibid.nn.6.
† penſionario datur actio contra ſucceſſorem in beneficio pro terminis decurſis ſi diligentia præceſſit nec contra prædeceſſorem, ibid.nn.8.
penſionis cauſa nullus ſubijcitur Præſuli, vt ab eo promoueatur, alleg.4.nn.56. 161
penſionem habens ſolitam concedi clerico fori priuilegio gaudet, alleg.12.nn.8. 181
¶ Percuſsio quando eſt leuis Epiſcopi excommunicatos pro violenta manuum iniectione in Clericos abſoluere poſſunt. alleg.41.nn.2. 328
percuſſio leuis quæ dicatur, alleg.41.nn.3. 328
percuſſio leuis non dicitur, quæ in foro, platea, vel alio publico loco cum ſcandalo fit ibid.nn.5. 328
¶ Peregrinus clericus ſine commendatitijs ſui Ordinarij litteris ab vllo Epiſcopo ad Diuina celebranda & Sacramenta non eſt admittendus. alleg.21.nn.1. 214
peregrinus non habens commendatitias litteras, nec fidem faciens de ſua ordinatione nullo iure eſt ſuſpenſus, ſed poteſt ſecluſo ſcandalo celebrare. ibid.nn.3. 215
† peregrini & ignoti ordinari non debent. 831.1.d
peregrini ſacerdotes ne celebrent in Eccleſijs Regularium poteſt Epiſcopus prohibere, niſi prius ab ipſo Epiſcopo viſis litteris commendatitijs admiſſi fuerint, ibid.nn.8. 215
peregrinatio in templum B.Virginis Lauretana an ſit etiam ex reſeruatis Summo Pont. alleg.37.nn.3. 305
¶ Peritiam ſecularium negotiorum oportet Epiſcopus habere, tit.2.gloſ.6.nn.17. 64
¶ Periurus quamuis emendatus non poteſt à ſe abolere infamiam, alleg.43.nn.24. 338
periurium eſt mendacium iuramento firmatũ, all.51.n.18.388

periurium in iuramento assertorio semper & indistincte est peccatum mortale, alleg. 51. nu. 19. 378
periurium graue est peccatum, alleg. 51. nu. 35. 390
periurus non satisfacit si dicat se falsum deposuisse, quia iam tunc ei fides non adhibetur, quamuis sit in articulo mortis. alleg. 51. nu. 36. 390
periurium est grauius adulterio, alleg. 51. nu. 37. 390
periurium homicidio grauius est, allegat. 51. num. 40. & 41. 390. & 391
periuria apud varias nationes quibus pœnis puniebantur, alleg. 51. nu. 42. 391
periuri puniuntur pœna depositionis ab Ordine, alleg. 51. num. 43. 391
periuri beneficijs Ecclesiasticis obtentis priuantur, allegat. 51. num. 44. 391
periurio facta collatio beneficij est nulla, alleg. 51. nu. 45. 391.
¶ Permutatio beneficij, ad cuius titulum fuit quis promotus, non facta de hoc monitione, nulla est. alleg. 19. num. 43. 206
periurium tacendo ordinationem ac titulum tutus est in foro conscientiæ, si illud, quod habuit ex causa permutationis, erit æquiualens. alleg. 19. nu. 44. 206
permutatio beneficiorum simpliciter fieri potest coram Episcopo, vel alio Superiore Ordinario, alleg. 69. num. 9.
permutari possunt beneficia coram Episcopo in quolibet anni mense. par. 3. alleg. 69. nu. 11. 528
permutatio coram Ordinario facienda non requirit mentionem de obtentis, alleg. 69. nu. 12. 528
permutatio coram Ordinario simplex, non vero triangularis fieri debet, alleg. 69. nu. 13. 528
permutare potest quis coram ordinario, quamuis nondum adeptus sit possessionem, alleg. 69. nu. 16. 529
permutari non potest beneficium litigiosum super quo pendet lis, nisi lis esset super priuatione beneficiati, alleg. 69. nu. 19. 529
permutari possunt coram Episcopo beneficia iurispatronatus accedente patronorum consensu, alleg. 69. nu. 20. 529
permutari coram Ordinarijs possunt reseruata beneficia, non tamen conferri. alleg. 69. nu. 25. 529
permutatio an ex iusta causa facta præsumatur? allegat. 69. num. 45. 531
permutationis forma coram Ordinario faciendæ constituitur, alleg. 69. nu. 51. 532
permutatio beneficiorum an ob lesionem rescindi possit? alleg. 69. num. 54. 532
permutatio facta de beneficio iurispatronatus, sine patroni consensu venit annullanda, alleg. 72. nu. 10 543
permutatio inter Rectores Ecclesiarum de bonis ecclesiasticis licite fieri potest alleg. 95. nu. 55. 647
perſæ Sacrorum ministros corpore integros tantum admittebant, alleg. 42. nu. 3. 332
pestis causa qui abfuerit quotidianas distributiones non lucratur, nisi consuetudo sit, vt darentur absentibus ex legitima causa, alleg. 53. nu. 170. 430
¶ S. Petrus inter Apostolos primus ab Euangelistis recensetur, & à Christo Domino inter eos singulariter vt caput designatur, tit. 2. cap. 2. nu. 1. 107
Petrus mittens se in mare ad Dominum quid significaret, ostenditur ibid. nu. 3. 107
Petrus ad Apostolatum ante Andream fratrem, Iacobum, & Ioannem vocatus fuit, ibid. nu. 4. 107
Petrus diuina prouidentia labitur in peccatum vt duriorem sententiam proprij casus intuitu temperaret, tum vt qui fidei auctor infirmus fuerat, fieret omnibus firmamentum, tit. 2. cap. 12. num. 10. 85
Petrus post ascensionem Domini velut successor ipsius cæpit regere Ecclesiam, tit. 3. cap. 2. nu. 5. 107
Petrus 15. Kalend. Februarij anno Christi 44. Romam venit, ibid. num. 7. 108
Petrus Cathedram Sacerdotalem Romæ tenuit annis 25. & an toto hoc temporis spatio in Vrbe permanserit ostenditur ibid. num. 8. 108
Petrus iussu Domini Sedem Pontificiam in Vrbe fixit, ibid. num. 10. 109
Petrus Pontificatum, & regimen totius Christiani populi à Christo accepit, ibid. nu. 23. 111
¶ S. Petrus primus Bracharens. Episcopus, quem S. Iacobus suscitauit vt eum in Bracharensi Sede collocaret, fuit antiquus propheta, cui nomẽ Samuel, vel Malachia filius Oziæ propheta, de quo Hierem. cap. 26. tit. 3. cap. 8. nu. 24. martyrij palmam consequutus fuit anno Christi 44. ibid. nu. 30. 112
¶ Petrus Barbosa Regius Consiliarius maximus, laudatur tit. 3. cap. 2. nu. 54. 116
pharmacopolæ vendentes medicinas adulteratas quas pœnas incurrant, alleg. 51. nu. 52. 392
physiognomonia apprime vtilis est ad capiendam de aliquo præsumptionem, alleg. 42. nu. 7. 332
pilei quadrati Sanctæ Crucis signum denotant, rotundi vero virtutum omnium perfectionem significant, alleg. 19. nu. 6. 172
pigmei quando irregulares sint, alleg. 42. nu. 53. 335
piratæ, ac eorum receptatores, & fautores excommunicantur in Bulla Cœnæ Domini, alleg. 50. nu. 60. 364
pijs causis relicta solui possunt Hospitalibus, & Confratrijs etiam sine Episcopi auctoritate institutis, alleg. 75. num. 28. 573
pisanus Archiepiscopus quarum prouinciarum primas dicatur, ostenditur tit. 3. cap. 7. nu. 10. 130
pisanæ ciuitatis Episcopatus antiquissimus est, ibid. nu. 11. 130
pisanus Archiepiscopus Sardiniæ, an vero Corsicæ Primas dicatur, ostenditur ibid. nu. 12. 130
plebani non omnes sunt Parochi, sed illi tantum, qui maius habent beneficium, tit. 1. c. 7. nu. 9. 29
plebs vocari non debet in vnione faciendæ, nisi allegaret causam rationabilem, ne fieret vnio, alleg. 66. nu. 37. 523
pleno iure dicuntur Ecclesiæ ad aliquem pertinere, quando vtroque iure, id est in spiritualibus & temporalibus eidem subiectæ sunt, alleg. 86. nu. 15. pag. 616. & alleg. 89. nu. 4. 627
pluralis locutio duorum numero contenta est, alleg. 72. nu. 32. 543
pocula vel carmina amatoria vtrum vim aliquam habeant naturalem homines mutos alliciendi ad amandum, remissiue alleg. 53. nu. 126. 400
podraga & scabie laborantes nimiam inducentibus deformitatem irregulares fiunt, alleg. 42. nu. 44. 335
podagræ ob satietatem, & aucta edulia hac tempestate nascuntur, tit. 2. glos. 5. nu. 6. 59
pœnas Papa solus remittit ob simoniam in Ordine vel beneficio contractam, alleg. 50. nu. 39. 363
pœna contra obtinentes canonicatus & non residentes nõ procedit in canonico simplici carente præbenda, alleg. 53. nu. 147. 428
pœnarum gradus præscripti à Concilio contra non residentes, necessariò seruandi sunt antequam deueniatur ad punitionem, alias erit nulla, ibid. nu. 148. 428
pœnam contra non residentes potest Episcopus ante sententiam minuere, vel augere, sed non in totum tollere, ibid. nu. 151. 428
pœnas corporales in pecuniarias non potest conuertere Vicarius

vius generalis, alleg. 54. nu. 220. 445

pœnæ ordinariæ in visitatione non sunt imponendæ, sed tantum extraordinariæ, alleg. 73. nu. 30. 563

pœna quæ sit imposita contra Episcopos in visitationibus præter procurationem ab Ecclesijs aliquid muneris accipientes, ostenditur ibid. nu. 44. 564

pœna imposita contra imprimentes libros absque requisita licentia, quæ sit ostenditur, alleg. 90. nu. 11. 629

pœnæ contra alienantes Ecclesiæ bona absque solemnitatibus requisitis quæ sint in extravag. ambitiosæ de rebus Ecclesiæ non alien. constitutæ, ostenditur alleg. 95. nu. 47. 646

pœnam pecuniariam indicere possunt Episcopi, eamque sibi, vel Cameræ suæ applicare, alleg. 107. nu. 18. 713

pœnas pecuniarias sibi Episcopus retinere non debet, sed in pios vsus erogare, nisi sit admodum pauper, ibid. nu. 19. 713

pœnitentiariæ Romanæ officiales pro expeditione aliquid etiam sponte oblatum accipientes incidunt in excommunicationem Papalem, alleg. 50. nu. 137. 373

pœnitentiarius electus vigore Concilij non habet auctoritatem absoluendi à casibus Episcopo reseruatis, alleg. 52. nu. 17. 409

pœnitentiarius dum confessiones audit, censetur pro præsente in choro, alleg. 53. nu. 160. 429

pœnitentiarium cum vnione præbendæ proximè vacaturæ in sua Cathedrali Ecclesia debet Episcopus instituere, modo id commodo fieri possit, alleg. 55. num. 1. 451

pœnitentiarij officium, & electio personæ ad solum Episcopum absque consensu Capituli spectat, allegation. 55. numero 2. 451

pœnitentiaria per Episcopum erecta cum vnione præbendæ proximè vacaturæ, talis vnio non comprehendit præbendam vacantem in mense Sedi Apostolicæ reseruato, alleg. 55. num. 3. 452

pœnitentiarius debet esse magister, vel Doctor, aut Licentiatus in Sacra Theologia, vel iure Canonico, seu aliàs, qui aptior pro loci qualitate reperiatur, allegatione 55. numero 4. 452

pœnitentiarius Canonicus debet esse in ætate quadraginta annorum, alleg. 55. nu. 7. 452

pœnitentiarius ab Episcopo cum vnione præbendæ proximè vacaturæ institutus officium exercere, ac Pœnitentiaria inseruire tenetur, & interim quò vacat præbenda non habet locum nec in Capitulo, nec in choro, nec distributiones quotidianas percipere potest, & sedere debet in loco sui Canonicatus, cum illum fuerit assecutus, allegation. 55. numero 10. 452

pœnitentiaria præbendæ collatio ab illis fieri debet, ad quos antea spectabat, alleg. 55. num. 11. 452

pœnitentiarij in electione non potest Capitulum se intromittere, etiam Episcopo absente, alleg. 55. nu. 14. 452

pœnitentiarij electio pertinet ad solum Episcopum, veleo absente ad Vicarium suum, cui Episcopus in specie delegauerit banc facultatem, alleg. 55. nu. 14. 452

pœnitentiarij electio non facta, per Episcopum, vel per eius Vicarium intra semestre à die notitiæ vacationis, deuolutur ad Capitulum, alleg. 55. nu. 16. 452

pœnitentiaria vacans Sede Episcopali vacante, non potest prouideri à Capitulo, quamuis collatio præbendarum sit communis Episcopi, & Capituli, vel etiam solius Capituli, alleg. 55. num. 17. 452

pœnitentiaria vacantis Sede Episcopali vacante electio & collatio pertinet ad Papam, etiam secluſa reseruatione, & non est reseruanda futuro Episcopo, allegat. 55. num. 18. 452

pœnitentiarius eo ipso quod est institutus, habet à iure & Concilio facultatem audiendi Confessiones, & iurisdictionem ad absoluendum à peccatis, absque alia Ordinarij licentia, allegat. 55. num. 19. 452

pœnitentiario quilibet confessus peccata satisfacit præcepto cap. omnis vtriusque sexus de pœnit. & remiss. alleg. 55. numero 20. 453

pœnitentiarius institutus pro audiendis confessionibus vnius diœcesis, non potest eas audire in alia etiam habentium Bullam, vel licentiam sui parochi, alleg. 55. nu. 21. 453

pœnitentiarius potestatem quam habet absoluendi, alijs delegare seu committere non potest, allegation. 55. num. 22. 453

pœnitentiarius à casibus, quos Episcopus expresse sibi reseruauit, absoluere non potest, allegat. 55. num. 23. 453

pœnitentiarius non potest casus Episcopo reseruatos & abeo sibi commissos alijs subdelegare, allegat. 55. num. 24. 453

pœnitentiarius ad audiendas confessiones semper paratus debet existere, nec potest pœnitentes recusare, quia si hoc faciat poterit ab Episcopo puniri & priuari, alleg. 55. nu. 26. 453

pœnitentiarius horis opportunis loco, & sede Episcopi, ad quem hoc pertinet arbitratu, peccata confiteri volentibus sui copiam facere tenetur, alleg. 55. nu. 28. 453

pœnitentiarius virgam seu bacchettam in manu sicut in Vrbe, tenere non debet, præcipue in locis vbi hoc non est in vsu, alleg. 55. num. 29. 453

pœnitentiarius dum audit Confessiones in Ecclesia, siue in confessionario, siue extra habendus est pro præsenti in choro pro illo tempore dumtaxat, quo actualiter eas audit, allegat. 55 num. 30. 453

pœnitentiarius dum confessiones actualiter audit, non solum habetur pro præsenti in choro ad lucrandas quotidianas distributiones, sed etiam eleemosynas ipsas, quæ distribuuntur inter Canonicos pro associandis & sepeliendis defunctorum cadaueribus, alleg. 55. nu. 31. 453

pœnitentiarius non habebitur pro præsente in choro si extra Ecclesiam Confessiones audiat etiam infirmorum, alleg. 55. num. 32. 453

pœnitentiarius non tenetur ad maiorem residentiam, quam alij Canonici, dummodo non absit tempore, quo frequentius pœnitentes accedunt & diebus festis solemnibus, allegat. 55. num. 33. 453

pœnitentiaria potest resignari etiam in fauorem & cum reseruatione pensionis, alleg. 55. num. 34. 454

pœnitentiarius Canonicus Ecclesiæ Cathedralis debet esse Magister, vel Doctor, aut licentiatus in Theologia, vel iure Canonico, & annorum 40. seu aliàs qui aptior pro loci qualitate reperiatur, alleg. 60. nu. 68. 501

¶ Pœnitentes publici donec peracta pœnitentia reconcilientur non possunt esse susceptores in Baptismo, vel Confirmatione, alleg. 30. num. 37. 262

pœnitentias publicas imponere, aut pœnitentes reconciliare sine speciali mandato Vicario generali non licet, alleg. 54. num. 87. 442

pœnitens qui virtute Jubilei, vel alterius priuilegij facultatem habet eligendi Confessarium approbatum ab Ordinario, an possit eligere Confessarium approbatum ab Ordinario alterius diœcesis alleg. 25. nu. 15. & 16. 230

pœnitens confessus cum Sacerdote excommunicato communiter occulto, sibi tamen non ignoto, ex parte materia inualide facit Sacramentum, alleg. 25. nu. 41. 232

pœnitentes solemniter infamiæ nota laborant, alleg. 43. num. 6. 337

panitentiam ſolemnem faciens, etiam illa peracta, prohibetur ordinari, non ſic panitentiam publicam faciens, allegat. 43. num. 7. 337

† *panitentes ſolemniter ordinari prohibentur.* 829. 1. 4

panitentes ſeculari iudicio ſunt ſubiecti, neque aliquo fori priuilegio gaudent, allig. 12. num. 44. 185

panitentiam ſolemnem peragentem ſcienter ordinans ſuſpenſionem incurrit per annum à celebratione, alleg. 111. num. 15. 724

¶ Pollicis *pars ſi deſit, & notabilem defectum non producat, nec Hoſtiam frangere impediat, minime irregularitatem inducit? dummodo eiuſdem nulla præceſſerit culpa, alleg. 42 num. 20.* 333

¶ Pompa *in faſtu plus ſcandalizat homines ſeculi, quam adificat, tit. 2. gloſ. 7. num. 13.* 66

¶ Pontificalia *inſignia quæ ſint, alleg. 6. nu. 9.* 165

pontificalium nomine quæ veniant, allegat. 111. numero 33. 726

pontificalia Epiſcopus exercere non poteſt in loco exempto, etiam vocatus, niſi accederet licentia Epiſcopi diœceſis, vbi locus eſt conſtitutus, alleg. 6. nu. 13. 165

pontificalia vt poſſit Epiſcopus exercere in diœceſi alterius non poteſt Patriarcha facultatem concedere, ibidem num. 14. 165

pontificalia in alterius diœceſi exercens Epiſcopus, etiam cuiuſuis priuilegij prætextu, ſuſpenſionem à Pontificalibus incurrit, alleg. 111. num. 9. 724

pontificalibus ſuſpenſus, vide Suſpenſus à Pontificalibus.

¶ Populus *in lege veteri in duos ordines ſapienter diſtributus fuit quorum vnus ciuilibus officijs, alius vero diuino cultui inſeruiret, tit. 1. c. 1. num. 3.* 2

populus admonendus eſt, vt diebus Dominicis & feſtis maioribus frequentet ſuas parochias, ex communicandus tamen nõ eſt ſi admonitioni non paruerit, allegation. 76. numer. 35. 582

populum non poteſt Ordinarius cogere vallatis & pœnis ire ad audiendam ſacram concionem, & Miſſam in Eccleſia parochiali, ibid. nu. 36. 582

populus poteſt Regis electionem facere ex aliquo inſto capite, tit. 3. cap. 2. nu. 83. 119

¶ Portio canonica, *vide Canonica portio.*

† *populus non exemptus Abbatia exempta præſcribere poteſt contra Epiſcopum exemptionem. allegatio. 128. num. 9.* 787

¶ Portionarij *cum non dicantur de Capitulo poſſunt corrigi, & puniri ab Epiſcopo ſine capitularibus adiunctis, etiam caſu, quo de conſuetudine, aut priuilegio vocem habeant in Capitulo, alleg. 73. num. 10.* 562

¶ Poſsidere *non poſſunt in ſolidum duo inſimul eandem rem, & eodem modo, non ita ſi diuerſis reſpectibus, alleg. 54. numer. 38.* 437

¶ Poſſeſſor *bonorum, cum ſit vt hæres ſuccedit in iurepatronatus, alleg. 71. num. 5.* 536

¶ Poſſeſsio *capta nomine Seminarij nondum erecti, eſt nullius conſiderationis, & non produxit iuris effectus, allegat. 77. num. 26.* 586

poſſeſſionem Epiſcopatus nullus capere poteſt, nec illum adminiſtrare niſi literis expeditis, & oſtenſis, allegat. 111. numero 35. 727

¶ Potentes *perſonæ, in quibus vſurpatio iurispatronatus præſumitur ſunt Imperator, Reges, Infantes, Barones, aliique magnates, alleg. 72. nu 65.* 547

† *poteſtas, auctoritas, & iuriſdictio Epiſcopi eſt Baſilicas conſecrare, & conſecratas reconciliare ſi violata fuerint, p. 2. in compend. num. 35. Chriſma conficere, & Baptizatorium frontes chriſmate ſignare, num. 36. Ordines clericis conferre, Epiſcopos conſecrare, & huiuſmodi clericos ſolemniter degradare, nu. 37. Virgines benedicere, & conſecrare, nu. 4 Panitentes publice in Miſſa reconciliare, num. 42. Calices, patenas, corporalia, & veſtimenta ſacerdotalia ex priuilegio vel conſuetudine benedicere, nu. 45. dimiſſorias pro Ordinibus ab alio Epiſcopo recipiendis concedere, nu. 48. conſtitutiones ſpeciales in Eccleſia & diœceſi ſua facere, nu. 49 conſuetudines bonas circa perſonas & loca ac res Eccleſiaſticas introducere, num. 50. beneficia Eccleſiaſtica perſonis idoneis & habilibus legitime conferre, nu. 52. cauſas omnes ad forum Eccleſiaſticum de iure ſpectantes cognoſcere, & omne ſaltem in prima inſtantia, & in ſua diœceſi terminare, num. 53. viſitare omnes Eccleſias, & quæcunque loca Eccleſiaſtica, & perſonas, nu. 54. clericos, & omnes Eccleſiaſticas perſonas ſibi ſubiectos corrigere, & carcerare, ab officio & beneficio ſuſpendere, & beneficijs priuare, nu. 55. Capituli negligentiam ſupplere, nu. 56. adulteria & ſcelera inquirere, vicisci, & iudicare abſque alicuius impedimento, nu. 57. vniones Eccleſiarum & beneficiorum certis de cauſis facere, nu. 59. Eccleſias ædificandas aſſignare, num. 58. monaſteria Regularium reformare, & quandocunque gubernare, nu. 60. res Eccleſiaſticas diſpenſare, ac moderari, nu. 61. diſpenſare in caſibus contentus, nu. 62. cum ſeq. & abſolvere à voto, iuramento & cenſuris, vt à num. 78. cum ſeq. reſeruare caſus de grauioribus, nu. 82. pœnitentias publicas iniungere, & ſolemniter pœnitentes abſolvere, num. 83.*

† *poteſtas prouidendi beneficia Eccleſiaſtica ex negligentia Prælatorum, quibus hoc munus incumbit, deuoluitur regulariter de inferiori ad primum ſuperiorem, donec perueniat ad Papam. alleg. 126. nu. 64.* 779

† *poteſtas collatorum Regularium ex negligentia in conferendis beneficijs an & quando ad Epiſcopum deuoluatur, allegat. 126. nu. 69.* 780

¶ Præbenda Theologalis *vbi ab Epiſcopo inſtitui debeat, alleg. 56. nu. 2.* 455

præbenda primo vacatura vt ſit Theologalis, & in Theologalē maneat erecta requiritur actualis deputatio, al. 56. n. 3 455

præbendæ Theologales in Francia, & in Regnis Coronæ Caſtellæ, & Legionis per Ordinarios in quocunque menſe vacauerint prouidentur, alleg. 56. nu. 5. 455

præbenda Theologalis nec poteſt optari ab alio, nec præbendatus Theologalis poterit illam dimittere, & aliam optare, alleg. 56. num. 10. 455

præbenda Theologalis, ſeu Magiſtralis vacans debet dari in commendam vnico Canonico idoneo eiuſdem Capituli, donec titularis prouideatur, alleg. 56. nu. 14. 456

præbendæ Theologalis collatio ſuſpendenda eſt, donec inueniatur Theologus ſecularis, cui fieri poſſit, & interim fructus omnes tradendi ſunt Superiori alicuius Ordinis, qui curet vt aliquis Theologus ex ſuis Regularibus ibi publice doceat Sacram Scripturam, alleg. 56. nu. 15. 456

præbendæ Metropolitanæ Cæſarauguſtæ in menſibus, Januarij, Aprilis, Julij, & Octobris ſunt reſeruatæ Sedi Apoſtolicæ, alleg. 57. nu. 50. 467

præbendæ temporales, quæ nihil ſpiritualitatis habent, non cõprehenduntur ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ, alleg. 57. num. 145. 478

præbendas ſupprimere in Cathedralibus, & Collegiatis inſignibus quando poſſit Epiſcopus, alleg. 67. nu. 1. 525

præbendas extinguendi Collegiatarum non inſignium nullam habet Epiſcopus poteſtatem, alleg. 67. nu. 2. 525

præbendarum tenuium ſuppreſſionem facere non poteſt Collegiatæ Eccleſiæ Prælatus, licet ſit exemptus, & Eccleſia inſignis, alleg. 67. nu. 4. 525

Prebenda alicuius suppressio & extinctio fieri non potest ab Episcopo ex causa cum consensu capituli, quando bona Episcopi, & Capituli sunt communia, nec etiamsi cederet in vtilitatem Capituli, alleg. 67. nu. 9. 525

Prebendam supprimere potest Episcopus cum consensu Capituli, & applicare singulis Canonicis, vel singulis de Capitulo, alleg. 67. nu. 10. 525

Prebenda dimidia, portionaria, & tertionaria non veniunt appellatione Canonicatus, tit. 2. glos. 17. nu. 29. 97

Precedentia controuersias inter Ecclesiasticas personas tam seculares, quam Regulares contingentes Episcopus omni amota appellatione quoad effectum suspensiuum summarie componit, alleg. 78. nu. 25. 589

Precedentia sunt iudicanda secundum loci consuetudinem, ibid. nu. 27. 590

Precedunt Canonici Regulares monachos etiam nigros, ibid. nu. 29. & Fratres Predicatores precedunt reliquos Mendicantes, ibid. nu. 30.

Preeminentiarum in materia an possit compromitti, ibidem, num. 31.

Precedentiarum controuersia quomodo componenda declarauit Greg. XIII. ibid. nu. 32.

Precedere debet religio, quae est prima in institutione, & approbatione, ibid. num. 36. Vnde Monachi trium fontium, & S. Crucis Hierusalem precedunt Monachos S. Eusebij, ex quo eorum ordo, qui est Cisterciensium. fuit prius institutus, & approbatus, ibid. nu. 37.

Precedentie sunt terminand secundum quod in alma Vrbe omnium magistra seruatur, ibid. nu. 35.

Preceptoria Militia, & Ordinis S. Ioannis Hierosolymitani vacant per promotionem ad Episcopatum, alleg. 57. num. 72. 469

Praco Episcopus dicitur vt annuntiet populo scelera aliorum, tit. 1. cap. 2. num. 13. 8

Predicandi munus per Episcopum committi potest etiam clerico, qui non sit in Sacris constitutus, allegat. 76. numer. 45. 583

Predicantes miracula falsa, vel incerta, aut prophetias, quae non continentur in sacra Scriptura, incidunt in excommunicationem Papalem, alleg. 50. nu. 119. 371

Predicare debent, vel facere predicare Episcopi tempore Quadragesimae, & Aduentus Domini, allegat. 76. numero 30. 582

Predicare non est actus proprius alicuius Ordinis, sed potius iurisdictionis, alleg. 76. nu. 44. 583

Predicationes populo facere praecipuum Episcoporum munus est, alleg. 76. num. 1. 580

Praedicatio Episcopo non conceditur extra suam diaecesim, cum possit prohiberi ab Ordinario loci, alleg. 76. nu. 2. 580

Praedicationis munus si Episcopi impediti populo facere non valent, ad illud salubriter exequendum viros assumere debent, alleg. 76. num. 4. 580

Predicationis munus committi potest Sacerdoti, aut alijs ex duobus Sacris Ordinibus insignitis, alleg. 76. numero 42. 583

Praedicatio tempore cuiuscunque interdicti licita est, alleg. 76. num. 46. 583

† *Predicatoris officium aliquibus interdicere potest Archiepiscopus per totam prouinciam, par. 1. tit. 4. nu. 15.*

Praedicatorum deputandi munus ad Episcopum pertinet aliqua causa ex relatis in cap. inter cetera, de officio Ordinario, all. 76. num. 5. 580

Praedicatoris electio, & deputatio ad solos Episcopos in eorum Cathedralibus spectat, nulla habita ratione cuiuscunque consuetudinis, etiam immemorialis, allegatione 76. numero 6. 580

Predicatores pro Ecclesijs suae diaecesis à solo Episcopo absque Capituli consensu deputari possunt. nu. 8. ibid.

Praedicatoris munus obire per se volentes, qui animarum curã habent, non debent prohiberi, nu. 9. ibid.

Praedicator pro sola obligatione concionandi potest exigere pretium, locando libertatem suam, nu. 10. ibid.

Praedicatores deputandi sunt impensis eorum, qui eos praestare tenentur, vel solent, nu. 11. ibid.

Praedicatorum solita merces nulla ex parte à pensionarijs est exigenda, atque & minus si populus hos sumptus facere solebat, num. 13. ibid.

Praedicatoribus meritedem solitam exhiberi communitas dare debet, si ex consuetudine immemoriali constat eam olim fuisse illis exhibitam, nu. 14. ibid.

Praedicator pro Quadragesima quorum expensis sit conducendus, quando dubitatur, debet Episcopus interim proprio sumptu conducere illum, nu. 15. ibid.

Praedicatores Regulares praedicare volentes in Ecclesijs sui ordinis debent à Superioribus de vita, moribus, & scientia examinari, & approbari, & obtenta ab eis licentia, cum ea personaliter se coram Episcopo praesentare, & ab eo benedictionem petere, nu. 17. 581

Praedicatori idoneo non est deneganda licentia praedicandi, nec potest eum Ordinarius ad libitum; & sine rationabili causa suspendere à praedicatione, nu. 21. ibid.

Praedicatorem si Episcopus suspendat, non tenetur causam exprimere quare ad hoc prohibendum moneatur, numer. 22. ibid.

Praedicatores Regulares an possint de doctrina examinari ab Episcopis? num. 23. ibid.

Praedicatores Verbi Dei quales esse debeant, allegat. 76. numer. 47. 583

Praedicatoribus errores, aut scandala disseminantibus in populum; quamuis Regulares sint, potest Episcopus praedicationem interdicere, etiam in suis monasterijs, allegat. 76. num. 48. 583

Praedicatores etiam Regulares haereses praedicantes punit Episcopus, alleg. 76. num. 49. 583

Praedicatores Regulares quando in Ecclesijs suorum ordinum inuitis, aut contradicentibus Episcopis praedicare non possint, alleg. 76. nu. 20. 581

Praedicatori ad praestandam eleemosynam potest Episcopus cogere laicum, qui eam praestare tenebatur, allegation. 82. numer. 7. 601

Praedicare sapissime exemplo & verbo debet Episcopus, sententia, qua debet praeditus tit. 2. gl. 10. nu. 12. 79

Praedicandi munus Episcopis incumbit, ibid. nu. 13. 80

Praedicare debet Episcopus exemplo intentus, ibid. num. 15. cum seqq. 80

Praeeminentia in sedendo in synodo ecclesiana nullum praeiudicium in futurum sedentibus operatur, allegat. 93. num. 16. 635

Prelationum, & dignitatum gradus ex Ecclesia institutionis, & ab ipso iure humano processerunt, tit. 1. caput. 6. numer. 23. 28

Prelationes Primatuum, & Archiepiscoporum ad Ius diuinũ esse referendas qui teneant, ostenditur, ibid. nu. 24. 28

Prelatorum Ecclesiasticorum gradus ad imitationem Gentilium eorum Flaminum, & Archiflaminum Diuum Petrum ordinasse, qui teneant, ostenditur, tit. 1. c. 7. nu. 2. 29

Prelatorum Ecclesiasticorum gradus ad caelestis Hierarchiae similitudinem institutos fuisse verior tenet sententia, ib. n. 3.

Prelaturis contra temere se ingerentes inuehuntur Sanctus Bernardus, & Gregorius, tit. 2. gl. 1. num. 7. 41

prælatura, acceptatio procedere debet ex quadam intima stimulatione, solicitante nos æmulari fraternam salutem, ibid. num. 11. 42

† prælaturam eorum suscipientes in ciuitate diuersarum linguarum qui sunt linguæ suæ prinsquam suscipiantur à proprio Episcopo in coadiutorem suum, incurrūt excommunicationem nemini reseruatam, 864. 2. 8

prælatus peccās tot mortibus dignus est, quot ad subditos suos perditionis exempla transmittit, tit. 1. glos. 3. nu. 24. 54

prælati à personarum acceptione cauere debent, tit. 2. gloss. 12. num. 14. 86

prælatus intueri debet ne dum immoderatiùs custoditur virtus humilitatis, soluantur iura regiminis, ibid. nu. 15. 86

prælati non seueritate, sed benenolentia subditos corripere debent, ibid. num. 17. 87

prælati Regulares in subditos excommunicationes pro rebus deperditis dirigere non possunt, allegat. 96. numero 13. 652

prælati Regulares in monasterijs exemptis, & sibi subiectis non possunt facultatem concedere nouitijs disponendi de suis bonis temporalibus, alleg. 99. nu. 7. 663

prælati Religiosorum non habent facultatem degradandi, seu deponendi suos subditos, nisi illis concessum sit per priuilegium, vel consuetudinem à Romano Pont. toleratum, alleg. 110. num. 25. 721

prælati, quorum præsentia in degradatione Clerici necessaria est ex dispositione Concilij Trid. sess. 13. de reform. capit. 4. debent cum proprio Episcopo in cognitione, & examine causæ tanquam iudices ferre suffragium, ibid. nu. 26. 721

prælati Ecclesiarum Episcoporum nomine nuncupantur quia precipuum eorum munus est pro subditorum spirituali salute diligenter inuigilare. tit. 1. c. 6. nu. 14. 26

prælati Regulares habentes ius Baculum deferendi, & Mitrā, minores Ordines conferre possunt alijs Regularibus, qui dimissorias speciales suorum Superiorum, & specialem consensum Episcopi loci habuerint, alleg. 3. num. 13. 155

prælati inferiores dimissorias concedere nequeunt, nisi ex consuetudine legitime præscripta, aut alio peculiari iure potestatem acquisiuissent eas dandi, alleg. 7. nu. 6. 166

prælati Regulares bene possunt conciliare Ecclesias quacunque ex causa violatas, & polutas aqua per ipsos benedicta, si Episcopus, qui illam benedicat, distet vltra duas dietas, alleg. 18. num. 64. 257

prælati inferiores habentes iurisdictionem Episcopalem, vel quasi, possunt in iuramentis & votis dispensare, & in illis casibus, in quibus Episcopi dispensare valent, alleg. 36. numer. 11. 303

prælati Regulares tam Generales, quàm Prouinciales, & locales ab Ordinario exempti, possunt dispensare cum suis subditis in votis, & iuramentis, allegation. 36. numero 12. 303

prælati Religionum ex priuilegio & speciali iure possunt dispensare in votis volentium intrare suum Ordinem, allegat. 36. num. 13. 303

prælatos ne sua iurisdictione vtantur impedientes, quique illorum, & delegatorum iudicia eludentes ad Curiam secularem recurrunt, aut contra illos decernunt, præstantesque auxilium, excommunicantur §. 16. alleg. 50. nu. 73. 366

prælatus quicumque sibi subditum absoluere poterit ab omni excommunicatione Iuris nulli reseruata, allegat. 50. num. 181. 379

prælatus dicitur Vicarius Episcopi ratione iurisdictionis, quam habet cum administratione, allegat. 54. num. 135. 445

prælati Regulares intra duos menses ab adepta possessione sua præfectura tenentur Fidei professionem facere, allegat. 61. num. 7. 507

prælatus omnis ius habens conferendi, instituendi, & à beneficio quoque clericos amouendi, potestatem habet liberas beneficiorum resignationes admittendi, allegat. 69. num. 4. 528

prælatus quilibet etiam inferior dummodo habeat Episcopalem potestatem, potest iuri patronatus acquisitioni consensum præstare, alleg. 70. nu. 30. 535

prælatus conferens beneficium iure deuolutionis tenetur seruare naturam beneficij, alleg. 72. nu. 109. 550

prælati inferiores ius instituendi possunt habere ex priuilegio, præscriptione, seu consuetudine, allegat. 72. numer. 184. 557

† prælatus inferior potest præscribere vt in sua Parochia præcedat Episcopum, alleg. 128. nu. 7. 787

prælati inferiores habentes iurisdictionem quasi Episcopalem vti proximiores Ecclesias seculares exemptas non visitant, alleg. 74. num. 10. 566

prælatus nullus Papa inferior potest censum perpetuum, aut pensionem perpetuam imponere, allegat. 85. numero 2. 613

prælato, qui habet iurisdictionem quasi Episcopalem in Ecclesia, debetur Canonica portio de relictis ipsi Ecclesiæ, alleg. 86. num. 8. 616

prælati Episcopo inferiores non possunt de iure subsidium charitatiuum exigere, sed priuilegio, vel consuetudine, alleg. 87. num. 17. 621

prælatus, qui potest charitatiuum subsidium exigere, debet prius congregato Clero cum charitate, & humanitate ei exprimere causam suæ indigentiæ, allegation. 87. numero 26. 622

prælatus Religionis, quamuis habeat quasi Episcopalem auctoritatem in Regulares sibi subditos, iure ipso non potest indulgentias concedere, alleg. 88. nu. 19. 626

prælati Mendicantes, quorum Ecclesijs cura animarum non est annexa, venire non tenentur ad Synodum diœcesanam, allegat. 93. nu. 7. 635

† prælato excommunicato existente tam contra Ecclesiam quam contra ipsum præscriptio non curat, alleg. 132. nu. 4. 795

prælatus vbi tenetur stare locationi prædecessoris, potest de nouo exigere à conductore pensionem prædecessori anticipate solutam, alleg. 94. num. 5. 639

prælatus sciens se repudiaturum prælaturam, non obligat successorem, etiamsi faciat locationem nomine Ecclesiæ, alleg. 94. num. 6. 639

prælatus si ex causa renunciationis, vel permutationis libere dimittat suum beneficium, eius hæredes & fideiussores in locatione de eo facta tenentur de euictione locatoribus, alleg. 94. nu. 12. 639

prælatus quando bona sui beneficij locat tanquam libera, tunc eius hæredes, & fideiussores de euictione tenentur, alleg. 94. num. 13. 639

† prælato iniuste negligenti instituere bene præsentatum, aut confirmare bene electum nullus certus terminus à iure præfinitur, alleg. 126. nu. 52. 778

† prælatus Episcopo inferior si ius conferendi beneficia habuerit eo negligente conferendi potestas deuoluitur Episcopum, ibid. nu. 68. 780

prælati habentes iurisdictionem quasi Episcopalem, nullique Episcopo subiecti possunt in suis diœcesibus licentiam concedere nouitijs ad disponendum de suis bonis temporalibus, allegat. 99. num. 8. 663

prælati

prælati Regulares in monaſterijs exemptis, & ſibi ſubiectis non poſſunt facultatem concedere nouitijs diſponendi de ſuis bonis temporalibus, alleg. 99. nu. 7. 663

prælati Eccleſiæ, qui procurant vt Clerici capiantur à dominis temporalibus, vt beneficia renuntient, vel vt citati ad Apoſtol. Sedem ad ipſam ire non poſſint. ſuſpenduntur à perceptione fructuum ſuarum Eccleſiarum ad triennium, allegat. 111. num. 29. 726

† *pramonſtratenſes ab Epiſcoporum iuriſdictione exempti fuerunt per Alexandrum V.* 931. 1. b

præpoſitus, ſeu Præfectus totius Ordinis Regularis poteſt charitatiuum ſubſidium petere à monaſterijs Ordinis ſui pro ſumptibus neceſſarijs ad gubernationem Ordinis, ſi aliunde non habeat bona, alleg. 87. num. 19. 621

præſcripta vniuerſitate præſcribitur & iuſpatronatus illi adhærens, alleg. 71. nu. 42. 538

† *Præſcriptio omnis prohibetur contra procurationem ratione viſitatoris iure communi debitam manente viſitandi onere. alleg. 130. nu. 5.* 790

† *præſcriptio an admittatur de iure commun contra partem procurationis, & quid attento Concil. Trid. ibid. nu. 8. & 9.* 791

† *præſcriptio intra fines diœceſum prouinciarum, ſeu parochiarum admittitur ad effectum vt præſcribens intra illos obtineat iuriſdictionem vel iura Epiſcopalia, ſeu Parochialia. alleg. 131. nu. 6.* 792

† *præſcriptio etiam immemorialis probibetur in præſcribendis finibus diœceſum, prouinciarum, & Parochiarum, ibidem, num. 10.* 793

† *præſcriptio admittitur, vbi de finibus non apparet, ibid. numer. 12.* 793

† *præſcriptio ipſo iure dormit contra Eccleſiam quocunque modo vacantem. alleg. 132. nnm. 1.* 795

† *præſcriptio ipſo iure dormit contra Eccleſiam Paſtore viduatam, non ſolum in rebus ad Eccleſiam vel menſam Prælati pertinentibus, verum etiam in ijs, quæ Eccleſiæ, vel Prælato inſimul cum capitulo & clericis communes ſunt, ibid. nu. 5.* 795

† *præſcriptio non currit interim dum viuit Prælatus, qui rem Eccleſiæ temere alienauit, ibid. nu. 6.* 795

† *præſcriptio contra vacantem Eccleſiam dormit, ibid. num. 9.* 795

† *præſcriptio an & quando progrediatur contra hæreditatem iacentem, ibid. nu. 10.* 795

† *præſcriptio omnis extinguens omnino obedientiam Epiſcopo diœceſano iure communi debitam indiſtincte prohibetur. alleg. 128. nu. 3.* 787

† *præſcriptio quæ iuri, ſeu bono publico nocet, repugnantiam, confuſionem, & mendicationem continet, prohibetur, ibid. num. 4.* 787

† *præſcriptio per quam obedientia Epiſcopo debita non extinguitur, ſed transfertur in alium, non excluditur, ibid. nu. 5.* 787

† *præſcriptio etiam immemorialis non poteſt extinguere omnino obedientiam Epiſcopo diœceſano iure communi debitam, ibid. nu. 11.* 787

† *præſcriptio contra viſitationem multis modis contingere poteſt, alleg. 129. nu. 8.* 789

† *præſcriptio tollens omnino viſitationem iure communi immunitam merito prohibetur, quamuis admittatur, quæ illam transfert, vel alijs accumulat, ibid. num. 9. & 11.* 789

† *præſcriptio omnino viſitationem prohibens quare prohibeatur.* ibid.

† *præſcriptio ipſo iure dormit contra eos, qui non iure, ſed facto aliquo impediuntur vbi huiuſmodi facta impedimentum non fuerit commune, ſeu generale. alleg. 132. num. 16.* 796

præſentare non poteſt vicarius generalis ad beneficium iuriſpatronatus, ad Epiſcopi præſentationem pertinens abſque eius ſpeciali mandato, alleg. 54. nu. 82. 442

præſentationem habens in præbenda pœnitentiariæ vnita poterit in ea poſtea præſentare electum ab Epiſcopo, allegat. 55. num. 12. 452

præſentatus, ſeu electus ad beneficium poteſt abſens inſtitui ab Epiſcopo, ſi ei notum ſit eſſe idoneum notorie, allegation. 60. num. 85. 503

præſentatio in beneficio iuriſpatronatus fit per patronos, quando Eccleſia vacat. alleg. 72. nu. 3. 543

præſentationes multiplicatæ probant iuſpatronatus, dato etiam quod eſſent interpoſitæ, & non ſucceſſiuè, alleg. 72. nu. 30. 544

præſentationes multiplicatæ dicuntur ad minus duæ, alleg. 72. num. 31. 544

præſentationes continuatæ, quæ omnes effectum ſortitæ ſunt, de ſubſtantia requiritur in probatione iuriſpatronatus, quod ex vſurpatione præſumatur, alleg. 72. nu. 55. 546

præſentationes effectum ſortiri dicuntur ſi ſint confirmatæ, alleg. 72. num. 56. 546

præſentari poſſunt in iuriſpatronatus omnes, qui prohibiti non reperiuntur, alleg. 72. nu. 72. 548

præſentare ſe ipſum non poteſt clericus patronus, alleg. 72. numer. 85. 548

præſentare poteſt pater filium, auus nepotem, ſeu alios conſanguineos, alleg. 72. nu. 93. 549

præſentari ad beneficia, qui vt indigni non poſſint, allegat. 72. num. 101. 549

præſentantes minus idoneum, vel indignum peccant mortaliter, & ſi ſunt patroni eccleſiaſtici priuantur ea vice iure præſentandi, ſi autem laici poſſunt intra quadrimeſtre alium præſentare, niſi ſcienter præſentauerint; alleg. 72. num. 105. 550

præſentatus Epiſcopo perſonaliter exhiberi debet, allegat. 72. num. 110. 550

præſentatio eſt exhibitio perſonæ per patronum Epiſcopo, vel alteri ad quem inſtitutio pertinet, legitime facta, alleg. 72. nu. 113. 551

præſentatio de abſente facta non valet, nec Ordinarius tenetur præſentatum admittere, qui ſe perſonaliter non exhibet, alleg. 72. nu. 114. 551

præſentati eur perſonaliter, & non per procuratorem ſe debeant Epiſcopo præſentare, allegatione 72. numero 114. 551

præſentatum abſentem poteſt Epiſcopus inſtituere, ſi ei notum ſit eſſe idoneum notorie, allegatione 72. numero 118. 551

præſentati ad beneficia ſimplicia, ſi Epiſcopo eorum idoneitas nota non ſit, à nullo etiam Apoſtolicæ Sedis Nuntio inſtitui debent, niſi prius fuerint ab Ordinario examinati, alleg. 72. num. 124. 552

præſentatio à patronis laicis, vel clericis ratione proprij patrimonij facienda eſt intra quadrimeſtre, & ab Eccleſiaſticis intra ſemeſtre, alleg. 72. num. 126. 552

præſentatio ſi fuit amiſſa, præſumitur facta in tempore, allegat. 72. num. 142 554

præſentatio intra tempus datum à Iure fieri poteſt quocunque die etiam feriato, alleg. 72. nu. 144. 554

præſentatio eſt actus extrajudicialis, & voluntarius, alleg. 72. nu. 146. 554

præſentatio poteſt fieri extra territorium, & diœceſim habentis inſtituere, alleg. 72. nu. 147. 554

Digitized by Google

præſentatio coram Epiſcopo loci, vel coram habente inſtituere facienda eſt, alleg. 72. nu. 148. 554
Præſentatio quando fieri debet coram Epiſcopo, Sede Epiſcopali vacante, fieri poteſt coram Capitulo, allegat. 72. num. 149. 554
præſentatio eccleſiaſticorum vim habet electionis, in quam non cadit variatio; alleg. 72. num. 154. 555
præſentatus à laico acquirit tantum ius ad rem, alleg. 72. num. 155. pag. 555. & alleg. 57. nu. 197. 483
præſentationis actus vbi non fuit perfectus poterit tunc patronus Eccleſiaſticus iterum canonice præſentare, allegat. 72. nu. 165. 556
præſentatus à duobus compatronis, vno clerico, alio laico, eſt inſtituendus, quamuis laicus variando alium præſentauerit, alleg. 72. num. 166. 556
præſentatum ſi Ordinarius ſine legitima cauſa admittere nolit, patronus non tenetur alium præſentare, alleg. 72. num. 167. 556
præſentatio & inſtitutio quando pertinet ad Epiſcopum diuerſo capite ſeparatè fieri debet, ſecus vero quando ad Epiſcopum tanquam Epiſcopum pertinet præſentatio iurispatronatus, vel ad eum ex deuolutione deuoluitur, quia tunc in eius arbitrio erit vnico, vel duplici actu negotium expedire, alleg. 72. nu. 196. 559
præſentatis pluribus à diuerſis patronis ille debet inſtitui, qui à maiori parte fuit præſentatus, alleg. 72. nu. 197. 559
præſentatus ad aliquod beneficium ſi ante confirmationem per ſe vel per alium adminiſtrauerit eo ipſo priuatur iure ſibi quæſito, & beneficium vacat vt prius, alleg. 57. num. 214. 485
præſentatus ſeu electus ad beneficium poteſt abſens inſtitui ab Epiſcopo, ſi ei notum ſit eſſe idoneum notorie, alleg. 60. numer. 85. 503
præſtimonia poſſidens inibi domicilium habere dicitur, & ab Epiſcopo loci, vbi eſt ſitum præſtimonium, ordinari poteſt, alleg. 4. nu. 48. 160
præſtimonia inter Eccleſiaſtica beneficia connumerantur, ibid. num. 49.
præſtimonium vel fratanſiam habens gaudet fori priuilegio, alleg. 12. nu. 11. 181
præſtimonia qualia veniunt ſub diſpoſitione regulæ 9. Cancellariæ, alleg. 57. nu. 149. 478
¶ Præſules *dicuntur Epiſcopi, quia in Concilio præſident, titul. 1. cap. 2. num. 5.* 7
¶ Prætor *habet poteſtatem puniendi ſuos officiales pro delictis in officio commiſſis, alleg. 107. num. 14.* 712
¶ Præueniendi *voluntas colligitur ex clauſula contenta in litteris, dummodo tempore datæ non fuerit alicui ius quæſitum, alleg. 57. num. 11.* 463
præueniens ſummus Pont. in conferendo etiam in menſibus Ordinario conceſſis, valet eius collatio, ibid. nu. 10.
¶ Pretioſæ *res mobiles, ſi cum immobilibus æquiparentur, ſine cauſa & ſolemnitate alienari non poſſunt, alleg. 95. numer. 39.* 645
¶ Primates, *vt verior tenet ſententia, licet Patriarchæ poſſint appellari, non tamen omnes Primates vere ſunt Patriarchæ, nec idem habent officium eandemue auctoritatem, tit. 1. cap. 6. nu. 7.* 25
¶ Prima tonſura *à Parochis ſimplicibuſque Sacerdotibus, & à Guardianis, ac Prioribus poterat conferri, quod hodie non procedit cum Eccleſiæ vſus reſiſtat, alleg. 3. nu. 16.* 155
prima clericalis tonſura ſecundum aliquos poteſt conferri ab Epiſcopo ſuis ſubditis in aliena diœceſi, allegat. 6. num. 15. 165
prima tonſura non confertur niſi habenti ætatem ſeptem annorum, alleg. 11. nu. 1. 177
primam tonſuram recipiens ante ſeptennium non peccat mortaliter. ſi nondum peruenit ad vſum rationis, Epiſcopus tamen conferens tonſuram ante ſeptennium mortaliter peccat, alleg. 11. nu. 3. 177
prima tonſura non eſt conferenda niſi oſtendenti ſe legere, & ſcribere ſcire in lingua ſaltem vulgari, alleg. 11. nu. 5. 177
prima tonſura in omni tempore poteſt conferri, alleg. 11. num. 19. 178
primam tonſuram ſi inuito homini conferat Epiſcopus ipſo iure ſit ſuſpenſus, alleg. 111. num. 3. 723
primam tonſuram ſi Epiſcopus infanti præſumat conferre per annum ab eius collatione ſuſpenditur, ibid. nu. 4. 724
primam tonſuram ſi Epiſcopus conferre præſumat homini alienæ diœceſis ſine licentia ſui Superioris, ab eius collatione per annum ſuſpenditur, ibid. num. 7.
primam tonſuram illiterato conferens Epiſcopus, ab eius collatione per annum ſuſpenditur, ibid. nu. 6.
primam tonſuram conferentes titulares Epiſcopi alicui non habenti litteras dimiſſorias, incurrunt ſuſpenſionem per annũ à Pontificalibus, ibid. nu. 24. 725
¶ Primatiæ *Hiſpaniarum ius Bracharæ ineſt ex inſtitutione S. Iacobi, tit. 3. c. 8. nu. 48.* 139
primatia ius Toletanæ Eccleſiæ competere de iure exiſtimarunt Summi Pontifices, ibid. nu. 69. 141
primatiæ contentio inter Archiepiſcopum Bracharenſem & Toletanum à quo tempore inceperit, oſtenditur, ibid. nu. 78. 142
¶ Princeps *ſecularis non poteſt ſubditis ſuis indicere & præcipere obſeruantiam alicuius feſti ſine auctoritate Epiſcopi, alleg. 105. num. 33.* 696
† *princeps priuilegium exemptionis concedens, aut iudex de exemptione ipſa ſententiam proferens, quando opponunt verba quod Eccleſia ſit iuris B. Petri, aut ad Eccleſiam Roman. pertineat, tunc exemptio plene probatur, allegat. 123. num. 17.* 760
princeps res Regiæ Coronæ alienare nequit tit. 3. cap. 2. num. 70. 118
principes omnes, qui in Eccleſias munifici, & liberales extiterunt de hoſtibus ſuis triumpharunt, & imperium ſeu regna ad longiſſimam poſteritatem traduxerunt, ibid. nu. 81. 119
principibus aliquando conceſſum fuit, vt electio à Clericis facta valida non eſſet, niſi eorum accederet aſſenſus, titul. 1. c. 3. num. 8. 11
principes ſunt inſtar lucentium gemmarum, tit. 2. gloſ. 3. numer. 10. 51
principis vita cenſura eſt ad quam dirigimur, ad quam conuertimur, ibid. nu. 23. 53
principes plus corrumpunt exemplo, quam peccato nocent, ibidem nu. 22. 53
princeps debet eſſe Reip. quod oculus corpori, quod intellectus animæ, ibid. nu. 27. 54
princeps nullum maius indicium bonæ mentis poteſt oſtendere, quam vt adiungat ſibi viros virtute & fama celebres, tit. 2 gloſ. 16. nu. 9. 92
principi ſoli competit legẽ condendi poteſtas, all. 51. n. 33. 363
† *principes & officiales, qui tertio admoniti ab Epiſcopis, vel Eccleſiaſticis perſonis recuſant facere iuſtitiam ſuperiorum cauſis excommunicationem nemini reſeruatam incurrunt. 864. 2. c.*
prior in Luſitania dicitur prima dignitas in Collegiata, titul. 2. gl. 17. nu. 31. pag. 97. & alleg. 57. nu. 97. p. 472. vbi quod in aliquibus Hiſpaniæ partibus dicitur Abbas, alibi vero Prepoſitus.
prior Fratrum Prædicatorum, ſi illi electio pauperum commiſſa

miſſa ſit, poteſt eligere Fratres ſuos, quamuis ipſi filij ſint ſpurij.alleg.83.nu.25. 606
prioratus, Præpoſitura, & aliæ dignitates conuentuales, ac præceptoriæ generales Ordinum quorumcunque, ſed non Militarium, comprehẽduntur ſub reſeruatione regulæ quartæ Cancellariæ.alleg.57.nu.103. 472
prioratus & dignitates conuentuales, non claſtrales cadunt ſub reſeruatione regulæ 4.Cancellariæ.ibid.n.105. 473
prioratus per Vicarium perpetuum deſeruiri ſolitus nõ dicitur beneficium curatum.ibid.nu.166. 480
prioratus Religionis S. Auguſtini, & S. Dominici, & alij ſimiles, quia non ſunt perpetui, non comprehenduntur ſub reſeruatione regulæ 9.Cancellariæ.ibid.nu.175. 480
prioratus, Abbatias, Præpoſituras, beneficiaque Regularia ſolus Papa commendare poteſt.alleg.59.nu.16. 492
prioratus Regulares habentes curam animarum ſoluti commẽdari ſecularibus, concurſu non conferuntur. alleg.60.num.34. 499
prioratus Militum Hieroſolymitanorum Ordinarij viſitare nõ poſſunt. alleg.74.nu.27. 568
prioritas, ſeu præuentio cauſatur nõ ſolum per vnum diem anterioritatis, ſed etiam ratione vnius horæ. alleg.78.nu.34. 590
priuatio beneficij ipſo iure non inducitur niſi in caſibus à iure expreſſis.alleg.57.nu.252. 488
priuari non poteſt Epiſcopus à Concilio Prouinciali.alleg.112.nu.2. 729
priuilegia habens ad inſtar alicuius priuilegiati, habet etiam illud priuilegium quod priuilegiatus inſtar alterius obtinet. tit.3.cap.7.nu.14. 131
priuilegia ſi quæ ſunt Primatiæ ius alicui Prælato concedentia non operantur in tertij præiudicium, tit. 3.c.8.n.141.
priuilegium ſeu gratia ex precibus non veris ipſo iure eſt nullum, ibid.nu.70.
priuilegium conceſſum à Summo Pont. intelligitur ſine tertij præiudicio. ibid.nu.71. 142
priuilegium obtinens à Sede Apoſtolica ad recipiendos ordines à quolibet Epiſcopo, non indiget nouis litteris dimiſſorialibus, ſed teſtimonialibus tantum proprij Ordinarij de vita & moribus.alleg.7.nu.15. 167
priuilegium conceſſum alicui Religioni ad ædificanda Monaſteria ſine licentia Ordinarij an ex non vſu amittatur. allegat. 26.nu.10. 237
priuilegium amittitur per modum & viam præſcriptionis, uel per viam tacitæ renuntiationis, & non vſum. alleg.26. nu. 11. 237
priuilegium non amittitur per non vſum ſi occaſio, & opportunitas non ſe obtulit vtendi illo. alleg.26.num.13. 238
priuilegiarius ſi occaſione oblata ſuo priuilegio nõ vtatur, quãdo illud amittat.alleg.26.n.14. 238
priuilegium vt amittatur quando videatur ſufficiens vnicus actus contrauentionis priuilegio contrarius. alleg.26.num. 15. 238
priuilegiatus per non vſum, aut contrarium vſum quonam tempore priuilegio ſuo renuntiare videatur. alleg.26.num. 18. 239
priuilegia mere voluntaria per vllum tempus non amittuntur. alleg.26.nu.19. 239
priuilegium habentes diſpenſandi in caſibus Epiſcopalibus etiã matrimonialibus, non poſſunt diſpenſare in impedimentis matrimonij. alleg.35.nu.12. 300
priuilegium ſolus Papa poteſt concedere, vt quis ſoluatur à lege, qua quiſque decimam partem fructuum ſoluere cogitur. alleg.50.nu.44. 363
priuilegium Regi, & Principi ſolus Papa concedit, vt beneficia in Eccleſijs ſuæ ditionis ſita obitu beneficiarij deſtituta conferre queant.alleg.50.nu.45. 363
priuilegia omnia, etiam Mare magnum Confeſſarijs Regularibus olim conceſſa abſoluendi à caſibus Epiſcopo reſeruatis ſunt reuocata.alleg.52.nu.8. 408
priuilegiatum quod nõ eſt, ſi perueniat ad priuilegiatum, amittit naturam antiquam, & efficitur priuilegiatum. alleg.72. num.130. 553
priuilegium Epiſcoporum, vt per vniuerſum mundum poſſint prædicare, intelligitur niſi in alienis dioeceſibus prohibeantur ab Epiſcopis locorum. alleg.76.num.3. 580
priuilegij à ſe conceſſi reuocatio de plenitudine poteſtatis ſolus Principis eſt.alleg.89.nu.11. 627
priuilegium fori & Canonis per degradationem verbalem non amittitur.alleg.110.n.3. 318
†*priuilegio quæ acquiri poſſunt acquiruntur etiam præſcriptione.alleg.127.nu.2.* 784
†*priuilegium exemptionis conceſſum perſonis per viam legis, ſeu in corpore iuris clauſum, an per delictum amittatur.alleg.123.nu.6.* 758
†*priuilegium exemptionis quando conceditur perſonis reſpectu delictorum, vt ſcilicet pro illis ab Ordinarijs puniri non poſſint, tunc ſi exempti delinquant, conuenirj poterunt coram Ordinarijs locorum in quibus deliquerunt.ibid.num.8.* 758
†*priuilegium ſententia, aut ſcriptura quando non fiunt principaliter ſuper exemptione, ſeu libertate, ſed incidenter propter aliud narrant aliquam Eccleſiam, vel perſonam eſſe iuris B.Petri, tunc per talia verba exemptio non probatur. ibid.nu.16.* 759
†*priuilegio exemptionis renunciari non poteſt etiam in præiudicium exempti.ibid.nu.44.* 764
priuilegia, quæ Patriarchis in iure conceſſa reperiuntur, quatuor tantum Primarijs, & veris competunt, non vero alijs, qui improprie hoc nomine vſitata voce appellari ſolent.tit. 3.cap.1.n.37. 113
¶ Probandi *onus incumbit aſſerenti licentiam proprij Parochi in contrahendo matrimonio requiſitam non interueniſſe, quando contra eam opponitur à tertio.alleg.32.nu.136.* 284
¶ Probatio *iuris patronatus per authẽticas ſcripturas eſt facienda, itaut per teſtes non ſufficiat. alleg.72.nu.25.* 544
probationes in iure patronatus quare tam exactæ requirantur. alleg.72.nu.21. 544
probatio temporis immemorialis quando ſit per ſcripturas, & inſtrumenta, centum requiruntur anni, ſi vero per teſtes ſufficiunt ſexaginta.alleg.72.nu.38. 545
probatio qua requiratur in iure patronatus, quod ex vſurpatione præſumitur.alleg.72.nu.54. 546
probatio, quam exigit Concil.Trid. in iure patronatus ex vſurpatione acquiſito, non requiritur ſi agatur non contra Eccleſiam, ſed inter ipſoſmet patronos. alleg.72.numer.67. 547
probatio deſcendentiæ patronorum ad effectum præſentandi non requiritur ſtante quaſi poſſeſſione præſentandi. allegat. 72.num.71. 547
probatio quinquagenaria, quæ per ſcripturas authẽticas requiritur in iure patronatus ex vſurpatione non poteſt fieri per teſtes.ibid.nu.57. 546
¶ Probationis annum *ante profeſſionem emittendam debet habere religioſus, alias profeſſio eſſet nulla. alleg. 101.nu. 16.* 670
probationis annus incipit à die ſuſceptionis habitus, ſiue ab eo die, quo communis ſequitur aliorum religioſorum vita. ibid. num.19.

Probationis annus debet esse continuus, & non sufficit interpolatus. ibid. num. 23. 670
probationis anni pars si extra monasterium ista de causa cũ habitu de Superioris licentia habeatur, non per hoc dicetur discontinuatus, ibid. nu. 27.
probationis annus debet esse in habitu monachali, ibid. num. 30. 671
probationis annus potest impleri ab eo, qui nondum expleverit annum decimum sextum etatis, ibid. nu. 31.
¶ Processionaliter *possunt insimul incedere pater & filius, unus tanquam beneficiatus, alter tanquam capellanus diversarum Ecclesiarum. alleg. 65. nu. 22.* 519
¶ Processiones *à procedendo, & eundo dicuntur. alleg. 78. nu. 1.* 588
processiones publica sunt, quæ fiunt in Litanijs maioribus, & minoribus, aut pro bono publico, aut in aduentu novi Episcopi, vel in festo Sanctissimi Corporis Christi, ibid. nu. 2.
processiones publicas nemo valet indicere nisi Ordinarius sit, ibid. nu. 3.
processiones publica dirigẽda sunt quo voluerit Episcopus cum consilio Capituli. ibid. nu. 4.
processiones publicas indicere valet Vicarius generalis absente Episcopo. ibid. nu. 5.
processiones privatæ sunt, quæ à Capitularibus & Clericis, ac Cathedralibus tantum fiunt ob aliquas causas, ibid. num. 6.
processiones publicas concomitari per Episcopum possunt compelli exempti clerici, tam seculares, quàm Regulares, etiam monachi, ibid. nu. 8. Et Clerici inservientes Ecclesijs Religionis Hierosolymitanæ, num. 11. & Canonici, alijque Presbyteri beneficia vel officia Ecclesiastica obtinentes. ibi. num. 12.
¶ Procuratio *nulla debetur Episcopo, vel alij visitatori, dum loca specialiter exempta à præstanda procuratione visitat. alleg. 73. nu. 47.* 565
procuratio attento hodierno Conc. Trid. iure præscribi potest, nec petitur, vbi illam non dandi viget consuetudo. alleg. 73. nu. 48. 565
procurationem semoto privilegio, vel præscriptione nullus remisisse videtur, etiamsi testatus fuerit se condonare debita sibi obsequia, sine servitia. alleg. 73. nu. 49. 565
procurationem nullus visitator accipere potest ab Hospitalibus, & alijs locis leprosorum, domorum Dei, pauperum, & infirmorum, alleg. 73. num. 50. 565
† *procuratio vel debetur ratione visitationis, vel ex vi consuetudinis, aut alterius iuris specialis, vel tandem ex pacto legitimè celebrato, tempore scilicet fundationis.* 900. 2. a.
† *procuratio visitationi annexa qua ratione fuerit statuta, ibidem 2. b.*
† *procurationes plures in anno exigere an possit Prælatus si pluries quam simul in anno visitauerit.* ibid. 2. e.
† *procurationum prosolutione an redditus Ecclesiæ sint tantũmodo obligati, an vero laici quoque contribuere teneantur.* 901. 1. b.
† *procuro accipitur pro sustento, & procuratio, pro sustentatione. alleg. 130. nu. 1.* 790
† *procuratio in iure Canonico dicitur sustentatio vel refectio illa, qua Ordinarijs ratione visitationis, vel Legatis Apost. iure legationis debetur. ibid. nu. 2.*
† *procurationes ab Ecclesijs visitatis præstandas, esse Archiepiscopus & Episcopus visitantibus, quanam ratione lex Canonica constituerit. ibid. num. 3.*
† *procurationes, qua ratione visitationis iure aliquo speciali debentur, præscribi possunt. ibid. nu. 6.*
† *procuratio manente visitandi onere præscribi non potest, secus insimul cum illo, ibid. nu. 7. etiam cum præscriptione immemoriali, ibidem numero 9.* 791
† *procuratio respectu modi potest præscribi. ibid. nu. 10.*
† *procuratio futura licet præscribi non possit, potest tamen præscribi præterita, idest annorum præteritorum. ibid. nu. 11.*
procurationem à pauperibus clericis nullus potest exigere. allegat. 73. nu. 51. 565
procurandus à nemine est Episcopus, dum exit vt Sacramentum Confirmationis tantum conferat. alleg. 83. nu. 53. 565
procurationem pecunia redimere liberum est visitatis, si velint. alleg. 73. nu. 56. 565
¶ Procurator *constitutus à patrono ad præsentandum, non potest ipsum patronum præsentare. alleg. 72. nu. 87.* 549
procurator constitutus à patrono ad præsentandum non potest se ipsum præsentare. alleg. 72. nu. 88. 549
procurator nominans indignum ad beneficia, non præiudicat patrono. alleg. 72. nu. 106. 550
procurator non tenetur inuitus suscipere mandatum. alleg. 79. nu. 35. 595
† *procurator non censetur habere liberam & generalem administrationem nisi id in mandato exprimatur. alleg. 133. nu. 24.* 801
¶ Præmiorum *exempla nutriunt virtutes. titul. 2. gloss. 17. nu. 13.* 95
¶ Professio fidei *facienda est à promissis de beneficijs quibuscunque curam animarum habentibus, in manibus Episcopi, vel eo impedito coram generali eius Vicario, vltra quam quod promissi de dignitatibus, & Canonicatibus in ecclesijs Cathedralibus tenentur etiam eam emittere in Capitulo. alleg. 61. nu. 1.* 507
professionis Fidei forma vbi referatur. alleg. 61. num. 2. 507
professionem Fidei qui teneantur emittere. alleg. 61. n. 3. 507
professio Fidei facienda est à promouendis ad Episcopatum. alleg. 61. nu. 4. 507
professionem Fidei denuo obligantur emittere, qui in adeptione alterius beneficij similis eam iam emiserunt. alleg. 61. num. 8. 507
professionem Fidei emittere tenetur, qui denuo consequitur Parochialem dignitatem, vel prabendam, quam antea habuerat & dimisit, alleg. 61. nu. 9. 507
professionem Fidei non tenentur emittere Canonici, & dignitates Collegiatarum Ecclesiarum. alleg. 61. nu. 15. 508
professio Fidei coram Vicario generali, etiam Episcopo non impedito fieri potest. alleg. 61. nu. 16. 508
professionem Fidei possunt facere promissi de dignitatibus, vel Canonicatibus Cathedralium in Capitulo præsente Episcopo seu eius Vicario, qui forte est Canonicus, vt iam eam iterum non cogantur foris coram eodem emittere. alleg. 61. num. 17. 508
professio Fidei Sede Episcopali vacante non sufficit fieri coram Capitulo, sed coram eius Vicario. alleg. 61. nu. 18. 508
professio Fidei an per procuratorem fieri possit? alleg. 61. num. 19. & 20. 508
professio Fidei emissa creditur quando collatio beneficij est decennalis. alleg. 61. nu. 21. 508
professionem Fidei omittentes facere intra duos menses à die adepta possessionis, fructus suos non faciunt, nec illis suffragatur possessio. alleg. 61. nu. 22. 508
professio Fidei post duos menses facta ad fructus temporis præteriti post lapsum duorum mensium quærendos promissis non suffragatur. alleg. 61. nu. 23. 508
professionem Fidei non emittentes intra duos menses ita fructus suos non faciunt, vt in conscientia teneantur illos restituere etiam non interueniente aliqua sententia. allegat. 61. nu. 28. 509
professionem Fidei per ignorantiam, seu inaduertentiam intra duos

ed by Google

duos menses non facientes, quamuis in foro exteriori non excusentur, in foro tamen conscientiæ non obligantur ad restitutionem. alleg. 61. nu. 29. 509
professionem Fidei exigere debent Ordinarij à Regularibus antequam officium prædicandi assument. alleg. 76. num. 33. 582
professio Fidei intelligibili voce legitur in synodo diœcesana. alleg. 92. nu. 17. 634
† *professionem Fidei nõ tenetur emittere promissus de Parochiali, quæ olim habuit Parochianos, sed nunc habere desijt.* 889. 2. b.
† *professioni Fidei faciendæ vltro se offerre debent promissi de Parochialibus adeo vt non requiratur de necessitate monitio.* ibid. 2. c.
¶ Professionem religionis *potest Summus Põt. irritam facere certa formula minime seruata. alleg. 50. nu. 48.* 363
professionem asserens fuisse metu factam, & causam metus durasse, etiam post quinquennium audiri poterit per viam restitutionis. alleg. 104. nu. 18. 691
professio nulla an ratificetur à persistente in religione, ignorãte tamen nullitatem, ostenditur ibid. num. 19.
professionis nullitas si proponatur coram Ordinario & superiore Regulari debet intra biennium terminari, quia subintrat dispositio Concilij sess. 24. de reform. cap. 20. allegat. 101. nu. 2. 669
professio Monachi facta ante decimum sextum annum est nulla. ibid. nu. 12.
professionem quorum dierum defectus nullam efficiat, ostenditur ibid. num. 13.
professionem ante decimum sextum annum expletum, vel intra annum probationis valide emittere potest, qui ex voto Religionem ingreditur. ibid. nu. 14. 670
professio, quæ in quibusdam Religionibus facienda est in decimo octauo ætatis anno, si fiat ante illud tempus, post tamen decimum sextum à Concil. Trid. expressum, valida est, ibi. num. 15.
professio intra annum probationis emissa nullum obligat, nec in specie, nec in genere Religioni, nec etiam in foro conscientiæ, ibid. num. 27.
professio durante anno nouitiatus emissa non potest haberi rata nisi accedat Papæ dispensatio de consensu recipientium & receptorum. ibid. nu. 18.
professio facta in vltimo anni die non est inualida. ibid. n. 22.
professio facta ante expletum probationis annum est nulla, neque huiusmodi terminus ex consensu partium potest remitti. ibid. num. 32. 671
professio monachi erit nulla quando facta fuit non seruata forma præscripta à Sixto V. pro informationibus faciendis edita. ibid. num. 43. 672
professionis nulla causa ita est proponenda coram superiore & Ordinario copulatiue, vt nullo modo possit Superior per se solum de illa cognoscere. alleg. 104. num. 14. 690
professionem asserens fuisse metu factam, & causam metus durasse etiam post quinquennium, exaudiri poterit per viã restitutionis. ibid. nu. 18. 691
professi nulliter, quia in eorum informatione non fuit seruata forma præscripta à Sixto V. possunt etiam post quinquennium reclamare. alleg. 101. nu. 44. pag. 672. & alleg. 104. num. 20. 691
profiteri nullus valet expressè nec tacitè ante 16. annum expletum, & professio antea facta ipso iure est nulla. allegat. 101. nu. 3. pag. 669. quamuis religionem ingrediens sit fœmina. ibid. nu. 9. 669
professus Religiosus non potest testamentum ante professionem factum reuocare. alleg 99. nu. 14. 665
† *professi temere de claustro exeuntes, incurrunt excommunicationem nemini reseruatam.* 866. 1. b.
† *professi de claustro exeuntes ad audiendas leges, vel Physicam, excommunicationem nemini reseruatam incurrunt.* 864. 2. d.
¶ Prothonotarij *primi sunt, & notariorum principes dicuntur. alleg. 74. nu. 30.* 568
prothonotarij à iurisdictione Ordinarij exempti sunt. ibidem num. 31.
prothonotariatus dignitas ad effectum reseruationis acquiritur etiam ignoranti ibid. num. 33.
prothonotarij siue sint creati à Papa, siue à legato, sunt comprehensi in Extrauag. ad regimen, de prebendis. ibid. numero 34.
¶ Prohibitio *generalis vltra quartum gradum non potest esse rationabilis. tit. 2. glos. 17. nu. 23.* 96
prohibitio quod neophyti & descendentes ab eis non admittãtur ad Ecclesiastica beneficia quando possit esse rationalis, & valida. ibid. nu. 22. cum seqq. 96
¶ Propositus *alio migrandi, & non redeundi præsumitur ex eo quod quis recedit ab aliquo loco cum suppellectili, vel familia sua. alleg. 4. num. 40.* 160
¶ Promissio *de vendendo venit appellatione alienationis. alleg. 19.* 209
¶ Prouincia, *cui præest Episcopus quas sub se debeat habere ciuitates, & Episcopos, ostenditur. tit. 1. c. 6. nu. 11.* 25
† *prouisus de parochiali Ecclesia per cõcursum censetur approbatus idoneus minister ad audiendas confessiones, dum taxat in ea ciuitate, vel oppido vbi sita est Parochia.* 839. 1. d
† *prouisus de Parochiali an sit vbique intra eandem diœcesim eligibilis virtute Iubilæi ad confessiones audiendas.* 839. 1. e
¶ Prudentiam *virtutum abbatissam nuncupat S. Bernardus tit. 2. glos. 6. nu. 1.* 61
prudentia non existente nulla est virtus. ibid. nu. 2.
prudentia Prælati in quibus consistat. ibid. nu. 4. 62
prudens est, qui intelligentia sua aliquid cognoscit, sciens vero, qui alterius iudicio rem percipit. ibid. nu. 5.
prudentes sicut serpentes quare Prælati requirantur. ibidem num. 6.
prudentia in Episcopo est vt in negotijs arduis non sit facilis ad determinandum, ibid. nu. 10.
prudentia in Episcopo requiritur ad reconciliandos peccatores ibid. nu. 12. 63
prudentia Episcopi est in malignantium calumnijs patiens esse, ibid. num. 13.
prudentia magna in Episcopo debet esse circa collationem beneficiorum, & spiritualium officiorum. ibid. nu. 15.
¶ Publica honestas *oritur ex matrimonio nondum consummato, si non sit inualidum defectu consensus. alleg. 51. num. 177.* 406
publicæ honestatis impedimentum, vide impedimentum.
publicani qui pedagium, gabellam vel vectigalia à Regularibus ordinum Mendicantium exegerint, in excommunicationem Papalem incidunt. alleg. 50. nu. 142. 373
¶ Puella *inclusa per vim in monasterio debet inde educi, si tamen monialis effici velit etiam contradicente patre acceptanda. alleg. 100. nu. 7.* 668
¶ Pudicitia *imprimis est habenda, quæ amissa omnis virtus corruit. tit. 2. glos. 8. nu. 3.* 69
pudicitia frustra ostentatur sine temperantia. ibid. nu. 6.
¶ Pudicus *ille est, qui non modo corpus illibatum conseruat, sed qui neque intuitu, voce nel gestu lenitatem ostendit. ibid. num. 2.*
¶ Puellæ *educationis gratia licet sacro vestitu indutæ non sint, possunt in monasterijs monialium retineri cum certis condi-*

conditionibus.allegat.102.num.62. 684
puella causa educationis in monasterijs Monialium recipi non possunt minores septennio, & maiores vigesimo quinto.ibi. num.64. 685
puella educationis gratia in monasterio Monialium recepta, si statim postquam præterijt 25. annum non egreditur, nec ipsa, nec alia quauis incidit in excommunicationem. ibid. nu. 65. 685
puellis, quæ sumpserunt sacrum habitum in aliquo Monialium monasterio, debet ab ordinario certus dierum numerus præfigi intra quem deberent declarare vtrum velint professionem emittere, vel non.alleg.100.nu.3. 667
puero affirmanti se esse sodomitatum in nullo creditur. allegat. 44.nu.16. 340
pueri ad seminarium admittendi quales esse debeant, & quæ ibi addiscere teneantur, remissiue. alleg.77.n.34. 587
† punire potest Archiepiscopus deuiantes à consuetudine Metropolitanæ Ecclesiæ in diuinis officijs, p.1.tit.4.nu.33.
pupillus ad emphyteusim quare possit nominare, ostenditur.tit. 1.cap.3.num.20. 13

Q

Quæstorum Sacræ pecuniæ qualitates quæ sint, describũtur.alleg.109.nu.1. 716
Quæstores eleemosynarum admittendi non sunt sine Episcoporum vel Apostolicis veris litteris.ibid.nu.2.
Quæstorum vsus qua ratione extinctus fuerit, ibid.nu.3.
Quæstores non obstante qualicunque exemptione potest Ordinarius incarcerare, excommunicare, & castigare. ibidem num.4.
Quæstuarij propriè dicuntur qui quæstum sibi referunt, ibidem num.6.
† Quæstores eleemosynarum per totam prouinciam mittere potest Archiepiscopus pro fabrica Ecclesiæ Metropolitanæ. p.1.tit.4.nu.37.
Qualitates in fundatione beneficiorum appositas nec de cõsensu patroni Episcopus tollere potest.alleg.83.nu.15. 606
Quartam decimarum, mortuariorum, & Synodaticum vicarius generalis absque speciali mandato imponere nõ potest. alleg.54.nu.123. 444
Quarta Canonica an debeatur ex ijs, quæ Confraternitatibus relinquuntur? alleg.75.nu.43.46.& 47. 575.& 576
Quarta Canonica soluitur ex ijs, quæ relinquuntur Ecclesijs, vel pijs locis, non vero pauperibus, vel quando relinquuntur ad perpetuum cultum diuinum, seu pro ornamentis. alleg. 75.num.44. 575
Quarta Canonica vt debeatur duo requiruntur, alterum quod loco relinquatur, alterum quod locus religiosus sit.alleg.75. num.45. 575
Quarta Canonica an debeatur ex his, quæ relinquuntur Confraternitatibus deuotionis causa Episcopi auctoritate institutis.alleg.75.n.48. 576
Quarta Falcidia non potest deduci ex his, quæ Confraternitatibus siue cum Episcopi auctoritate, siue absque ea institutis relinquuntur.alleg.75.nu.49. 577
Quarta Falcidia de legatis ad pias causas non deducitur.alleg. 75.nu.50. 577
Quarta Falcidia an soluatur de legatis pro alimentis, & ex relictis pro studio alleg.75.nu.51.& 52. 577
Quarta Trebellianica non deducitur ex fideicommissis uniuersalibus, quæ ad pias causas relinquuntur. alleg. 75. numer. 53. 577
Quarta decimarum Episcopo debita vnde initium sumpserit. alleg.86.nu.33. 618
Quarta decimarum de iure communi debetur Episcopo ab Ecclesijs curatis, non autem ab ipsis parochianis. allegat.85. num.35. 619
Quarta decimarum, est legis diœcesanæ, à qua exempta sunt monasteria, alleg.86.nu.38. 619
Quarta decimarum potest in totum tolli consuetudine, vel præscriptione.alleg. 86.num.39. 619
Quartam decimarum, mortuariorum & Synodaticum vicarius generalis absque speciali mandato imponere non potest. alleg.54.num.123. 444
¶ Quinquennium, intra quod dici potest professio nulla, incipit à die, quo quis expressam emisit; in tacita vero à die, quo fecerit actus solum modo professionis proprios. allegat. 104.nu.16. 690
Quinquennio elapso potest audiri Regularis deducens causam nullitatis suæ professionis si intra illud non potuit reclamare. ibid.nu.17. 690
Quinquennium intra quod Regularis potest deducere causas nullitatis suæ professionis an currat minori, ostenditur.ibid. num.21. 692

R

Ratio vbi eadem viget ibi debet esse eadem dispositio. alleg.65.num.4. 517
rationes Ordinarij sunt reddendæ ab administratoribus piorum locorum tam Ecclesiasticis quàm laicis. alleg.75.num. 57. 578
rationes Episcopo sunt reddendæ de omnibus locis pijs, siue ea sint publica, siue priuata, ibid. nu.58.
rationes administrationis ab administratoribus ordinarij possunt exigere, donec coram eodem doctum fuerit de institutione, in qua secus expresè cautum fuerit.ibid. nu.59.
rationem exigere potest Capitulum Sede vacante ab administratoribus piorum locorum sicut Episcopus, ibid. nu.61.
rationes pluries in anno Episcopus potest exigere ab administratoribus piorum locorum, quando ei constiterit illas dolosè redditas fuisse, vel quando redditio non fuit finalis & plena cum restitutione reliquorum. ibid. num.63.& allegat.82. num.vlt. 604
ratio fabricæ Ecclesiæ Cathedralis quomodo reddenda. alleg. 82.nu.38. 604
¶ Reclamatio de nullitate professionis faciendæ est habitu religionis retento.alleg.104.nu.13. 690
¶ Reges cur in humero, & non in capite vngantur, ostenditur.tit.1.c.5.num.11. 22
Reges Franciæ peculiari priuilegio oleo è Cælo demisso vngũtur. alleg.31.nu.11. 266
reges Gothorum, Hispaniæ, Nauarræ, Aragoniæ, & Siciliæ vngebantur.ibid.nu.9.& 10.
reges Lusitaniæ consueuerunt, & solent promittere Commendas vacaturas, vel præsentare aliquem in Ecclesia sui patronatus in genere.alleg.72.num.4. 543
regi quantumque scienti non currit tempus quatuor mensium ad præsentandum in beneficijs ibid.nu.137. 553
¶ Rectores Parochialium nullius diœcesis tenentur accedere ad synodum viciniorem.alleg.93.nu.6. 635
rector Ecclesiam habens in vna diœcesi, prædia vero in alia, tenetur soluere charitatiuum subsidium Episcopo in cuius diœcesi sita est Ecclesia.alleg.87.nu.51. 624
† rector beneficij vt designet sibi successorem qui beneficium obtineat sine aliqua alia institutione ordinarij, poterit in fundatione cauteri. 895.2.c.
rectoris vocatio in dismembratione beneficij requiritur. alleg. 67.nu.12. 525
rector beneficij in vnione facienda non est vocandus, maxime quando

quando vnio debet sortiri effectum post eius obitum. allegat. 66. nu. 36. 523
¶ Rebaptizans, *& rebaptizatus accedente culpa irregulares fiunt. alleg. 30. nu. 29.* 261
¶ Regia *Curia, vide Curia Regia.*
Regia dignitas præ cæteris conuenit anteferri. alleg. 75. num. 19. 572
¶ Redituum *beneficij generalis administratio quando competat coadiutori. alleg. 63. num. 13.* 514
reditus Ecclesiæ quando coadiutori & ægrotanti beneficiario non sufficiunt, quid faciendum sit, ostenditur. ibid. num. 15.
reditus Ecclesiæ aucti potius, quàm diminuti in dubio præsumuntur. alleg. 67. nu. 6. 525
reditus alicuius capellæ pro Missis celebrandis deputatos in paramentorum emptionem pro vna vice conuertere potest Episcopus. alleg. 83. num. 14. 606
reditus annui inter immobilia connumerantur. alleg. 95. num. 46. 646
referendarij ratione beneficiorum, quæ habent in partibus sub sunt locorum ordinarijs. alleg. 74. nu. 29. 568
regimen omne, omnisque administratio auctoritate & amore continetur. tit. 2. glos. 12. nu. 4. 85
regiminis Ecclesiæ argumentum ex dexteritate regiminis politici desumitur. tit. 2. glos. 16. nu. 11. 92
recurrentes ad Iudices laicos pro obtinendis inhibitorijs, & alijs impedimentis, sunt ipso iure excommunicati. alleg. 79. nu. 4. 592
recursus ad Curiam secularem probatur ex iuribus minus firmiter extractis propter difficultatem illa extrahendi seruatis seruandis. ibid. nu. 5.
reginæ monasteria Fratrum possunt ingredi absque incursu alicuius censuræ. alleg. 102. n. 88. 688
regula de octo est reseruatoria mensium. alleg. 53. nu. 48. 418
regulas aliquas Cancellariæ tulit, easque in scriptis redegit primus omnium Ioannes XXII. alleg. 57. 467
regulæ Cancellariæ expirant morte cuiusque Pontificis, reuiuiscuntque per nouos Papas renouatæ. alleg. 57. nu. 60. 467
regula quælibet Cancellariæ facit legem separatam, diuersamque reseruationem. alleg. 57. nu. 61. 468
regulæ Cancellariæ vt ligent, non est necessaria illarum publicatio, quia statim ab initio quando sunt factæ, ligant quamuis publicatæ non sint. alleg. 57. nu. 62. 468
regula prima Cancellariæ quæ sit. alleg. 57. nu. 63. 468
regula secunda Cancellariæ quæ contineat. alleg. 57. n. 81. 470
regula secunda Cancellariæ cur aucta fuerit de nouo à S. D. N. Gregorio XV. alleg. 57. nu. 82. 470
regula tertia Cancellariæ refertur. alleg. 57. nu. 84. 471
regula quarta Cancellariæ quæ disponat. alleg. 57. nu. 94. 472
regula quinta Cancellariæ proponitur. alleg. 57. nu. 115. 474
regula sexta Cancellariæ assignatur. alleg. 57. nu. 127. 475
regula septima Cancellariæ adducitur. alleg. 57. nu. 129. 476
regula octaua Cancellariæ, quæ decidat. alleg. 57. num. 132. 476
regula nona Cancellariæ describitur. alleg. 57. nu. 140. 477
regula nona Cancellariæ non est perpetua, sed expirat, & extinguitur morte Papæ illius conditoris. alleg. 57. num. 190. 482
regula de annali tueri non potest ad fructus retinendos, Fidei professionem non emittentes, nec longissima possessio illis prodest quoad dictos fructus percipiendos. alleg. 61. num. 27. 509
¶ Regulares *ex Prædicatorum Ordine ad Episcopalem dignitatem assumpti, tenentur ante consecrationem libros, & bona Ordini relinquere, tit. 1. c. 4. num. 16.* 19
Regulares Prælati habentes ius Baculum deferendi, & Mitram, minores Ordines conferre possunt alijs Regularibus, qui dimissorias speciales suorum Superiorum, & specialem consensum Episcopi loci habuerit. allegat. 3. nu. 13. 155
regularis potest de licentia Parochi matrimonio assistere. alleg. 32. num. 108. 281
regulares matrimonium administrantes, seu solemnitate non habita super his parochialis Presbyteri licentia speciali, vltra prædictam suspensionem ipso facto sunt excommunicati excommunicatione Sedi Apostolicæ reseruata. allegat. 32. num. 192. 291
regulares Prælati tam Generales quàm Prouinciales. & locales, ab Ordinario exempti, possunt dispensare cum suis subditis in votis, & iuramentis. alleg. 36. num. 12. 303
regulares Prælati possunt conciliare Ecclesias quascunque ex causa violatas, & pollutas, aqua per ipsos benedicta, si Episcopus, qui illam benedicat, distet vltra duas dietas. allegat. 28. nu. 64. 257
regulares Prælati quando sacras vestes benedicere possint. alleg. 27. nu. 44. 245
regulares matrimonia ministrantes, siue solemnizantes nō habita super his parochialis presbyteri licentia speciali ipso facto in excommunicationem Papalem incidunt. allegat. 50. num. 99. 369
regulares non possunt hodie ab Episcopis ordinari, etiam in suis domibus sine licentia diœcesanorum, in quorum districtu eorum monasteria sita sunt. alleg. 4. nu. 61. 161
regulares Superiores suis Monachis dimissorias concedunt. alleg. 7. nu. 18. 168
regularis promotus absque dimissorijs sui Superioris quam pœnam incurrat. alleg. 8. nu. 16. 171
regulares, sicut & clerici ante legitimam ætatem Ordines suscipientes, sunt suspensi ipso iure. alleg. 16. nu. 24. 195
regularis tam non professus, quàm nulliter professus sine titulo ad Sacros Ordines promoueri non potest. alleg. 19. nu. 5.
regularis non professus sine titulo promotus in suscepto Ordine ministrans efficitur irregularis. alleg. 19. nu. 6. 202
† *regulares à diuinis suspensi propter admissionem fœminarum possunt absolui ab Episcopo vigore Concilij Trid. sess. 24. de reform. c. 6. si suspensio sit occulta.* 852. 2. a.
regulares cum secularium etiam Sacerdotum Confessiones audire cupiunt, indigent Episcopi approbatione, & refertur Constitutio Pij V. super hac re edita. alleg. 25. nu. 24. 230
regulares semel ab aliquo Antistite approbati extra diœcesim ipsiusmet Episcopi non possunt Confessiones audire. allegat. 25. nu. 35. 232
regulares Episcopi approbatione non indigent, cum eorundem Regularium Confessiones audiunt. alleg. 25. nu. 45. 233
regulares, qui ex Insulis Philippinis, & alijs Indiarum partibus ad Japonicas commeant, incidunt in excommunicationem Papalem. alleg. 50. nu. 165. 375
† *regulares Prælati nō possunt dispensare cum nouitijs aut professis in bigamia vera & interpretatiua.* 854. 2. d.
regularium superiores quorum casuum absolutionem sibi reseruare possunt. alleg. 52. nu. 18. 409
regulares subijciuntur Episcopis independentibus à cura animarum. alleg. 74. n. 20. 567
regularis Parochus delinquens extra Sacramentorum administrationem, & curam animarum, non ab Episcopo, sed à suis Superioribus punitur. alleg. 74. nu. 21. 567
regularium monasteria quoties Episcopo visitandi facultas cōceditur, si dum ingredi vult ob causam visitationes fores claudantur, ei licet vim inferre, ac eas frangere. alleg. 74. num. 22. 568
regulares prædicare volentes in Ecclesijs, quæ sui ordinis non sunt, vltra licentiam suorum Superiorum, etiam Episcopi licentiam

centiam impetrare coguntur. alleg. 76.nu. 18. 581
regulares prædicatores prædicare volentes in Ecclesijs sui Ordinis, debent à Superioribus de vita, moribus, & scientia examinari, & approbari, & obtenta ab eis licentia, cum ea personaliter se coram Episcopo præsentare, & ab eo benedictionem petere. alleg. 76. nu. 17. 581
regulares quando in Ecclesijs suorum ordinum prædicare volunt, obtenta suorum Superiorum licentia, debent ab Episcopo petere benedictionem, tametsi eam minimè obtinuerint. alleg. 76. nu. 19. 581
regulares prædicatores quando in Ecclesijs suorum Ordinum inuitis, aut contradicentibus Episcopis prædicare non possint. alleg. 76. nu. 20. 581
regulares prædicatores an possint de doctrina examinari ab Episcopo? alleg. 76. nu. 23. 581
regulares in Ecclesijs, quæ suorum Ordinum non sunt absque Episcopi licentia prædicantes, non ab eo, sed à suis Superioribus puniri debent. alleg. 76. nu. 24. 581
regulari potest Episcopus interdicere ne prædicet licentia non petita, etiam non reddita causa. allegat. 76. nu. 28. 582
regulares absque Episcopi licentia processiones etiam priuatas facere non possunt, præterquam intra Ecclesiam, eiusque & Monasterij ambitum, alleg. 78. nu. 7. 588
regulares quantumuis exempti tenentur accedere ad omnes, & quascunque processiones publicas, & consuetas, aut indictas pro bono publico, vel honore. alleg. 78. nu. 14. 589
regulares qui in strictiori clausura perpetuò viuunt, non possunt compelli accedere ad processiones. allegat. 78. nu. 15. 589
regulares absentes à ciuitate per dimidium miliare, non sunt compellendi ab Episcopo accedere ad processiones. allegat. 78. nu. 21. 589
regulares vel alij habentes ex priuilegio vt non teneantur ad processiones ire, non sunt compellendi, quamuis semel vel sepius iuerint. alleg. 78. n. 22. 589
regulares non accedentes ad processiones in casibus, quibus tenentur, an pœnis & censuris valeant per Episcopum puniri? alleg. 98. nu. 25. 589
regulares exempti possunt ab Episcopo compelli ad reddendam coram se gestæ executionis rationem, ac ab eo puniri si male gesserint. alleg. 82. nu. 34. 604
regulares an & quando possint esse testamentorum executores. alleg. 82. nu. 36. 604
regulares qui eximantur à solutione quartæ funeralium Episcopo debitæ. alleg. 86. nu. 17. 616
regulares volentes libros imprimere vltra Episcopi, & Inquisitoris examinationem, & approbationem, licentiam quoq; à suis Superioribus impetrare tenentur. alleg. 90. num. 14. 629
regulares se ad inuicem percutientes per eorum Prælatos absolui possunt cum certis declarationibus, Episcopus tamen de æquitate eos etiam exemptos absoluit. alleg. 41. nu. 17. & 19. 329
regulares sua bona alienare possunt ex pluribus priuilegijs sibi concessis. alleg. 95. nu. 60. 648
regulares Prælati in monasterijs exemptis, & sibi subiectis nõ possunt facultatem concedere nouitijs disponendi de suis bonis temporalibus, alleg. 77. nu. 7. 663
regularis prætendens se per vim ingressum religionem, aut nulliter professum fuisse, intra quinquennium tantum potest causas nullitatis suæ professionis coram Ordinario, & superiore deducere. alleg. 104. nu. 8. 690
regularis deducens intra quinquẽnium nullitatem professionis. tenetur eam probare coniunctim coram proprio Superiore Regulari illius monasterij, in quo professionem emisit, & coram ordinario illius loci, vbi existit monasterium, in quo professus est, ibid. nu. 12. 690
regulari prætendenti professionem esse nullam sicut licèt causas nullitatis coram Superiore suo & Ordinario proponere, an ita ipse superior coram eodem Ordinario illas deducere possit, vt è monasterio religiosum dimittat, illo nihil proponente, remissiuè. ibid. nu. 15. 690
regulares vtriusque sexus non possunt tenere propria, sed omnia dare debent suis superioribus, à quibus primum subueniendum est eorum necessitatibus. alleg. 103. nu. 3. 688
regularis nullus superior potest concedere facultatem retinendi aliquid ad vsum irreuocabilem. ibid. nu. 4.
regulares ferè omnes sunt hodie exempti ab Ordinariorum potestate ex summorum Pontific. priuilegijs. alleg. 105. num. 3. 694
regularium superiores ob exemptionem ab ordinariorum potestate ea omnia exercere possunt in suos, quæ Episcopi in subditos, ibid. nu. 4. 694
regulares an illis casibus, in quibus subsunt Episcopis, valeant ab eis puniri, ac censuris inuolui. ibid. nu. 13. 695
regularis extra monasterium degens, si deliquerit ab Ordinario loci visitari, puniri, & corrigi valet. ibid. nu. 14. 695
regularis, qui potest puniri ab ordinario loci si extra monasterium degat, intelligitur dum non viuit sub superiore conuẽtualiter. ibid. nu. 16. 695
regularis manens de Superiori licentia sub Regulari obseruantia in aliquo membro, vel grangia sui monasterij pro Religionis seruitio, si deliquat non ab Ordinario, sed à suo Superiore puniri debet, ibid. num. 17.
regularis intra monasterij claustra degens si extra notoriè deliquerit, instante Episcopo à suo superiore, vel eo negligente ab eodem Episcopo puniri potest. ibid. nu. 18.
regularis intra clausturum monasterij degens, & extra illud deliquẽs an possit antequam remittatur ad suum superiorem ad carcerem Episcopi duci. ibid. num. 20.
regulares absque ordinarij approbatione vltra licentiam suorũ superiorum libros imprimi facere non possunt. ib. n. 24. 696
regulares suæ diœcesis cogere potest Episcopus, vti à Sede Apostolic. delegatus, vt lectionem sacra Scripturæ in monasterijs suis habeant, si con modo fieri potest, ibid. num. 25.
regulares in Ecclesijs quæ sui Ordinis non sunt prædicare volẽtes, vltra suorum superiorum licentiam, Episcopi etiam licentiam impetrare coguntur. allegat. 105. nu. 26. 696
regulares quamuis exempti subijciuntur Episcopis quoad ordines suscipiendos. ibid. nu. 27.
regulares etiam exempti, si in loco non exempto Ecclesiam adificare voluerint, id facere non possunt sine Episcopi diœcesani licentia, ibid. nu. 30.
regulares omnes etiam exempti subiacent Episcopis in colendis festis. ibid. nu. 32.
regulares peccant contra præceptum obseruationis festorum ab Episcopo præceptorum, ibid. nu. 33.
regularium ritus in duebus festis quoad Missas celebrandas, & cætera diuina officia ab ipsis in eorum Ecclesijs persoluenda remanere debent. ibid. nu. 34.
regulares interdicta & censuras ab Episcopo promulgatas in suis Ecclesijs publicare, ac seruare tenentur, ibid. num. 43. 697
regulares ad publicas processiones accedere per Episcopos cõpelli possunt, ijs tantum exceptis, qui in strictiori clausura perpetuò viuunt, ibid. nu. 45.
regulares omnes quoad renunciationes faciendas Episcopis subijciuntur. ibid. nu. 46.
regularis quicunque prætendens per vim, & metum, aut quid simile ingressum esse religionem debet intra quinquennium causam

tenſam nullitatis coram ſuperiore ſuo, & Ordinario proponere, ibid.nu.48. 698

regulares de manibus laicorum Eccleſias recipere ſine conſenſu Epiſcopi non poſſunt, ibid.nu.49.

regulares ſi extra loca vbi monaſteria exiſtunt, quæritate voluerint, tenetur ſuorum ſuperiorum licentiam Ordinario oſtendere, ibid.num.51.

regulares omnes etiam exempti in cauſis hæreſis ſubiacent Epiſcopi iudicio, ibid.num.56.

regulares ſuperiores non poſſunt hodie iudicare ſuos ſubditos in cauſa hæreſis, ſed tenentur eos denuntiare Inquiſitoribus, vel locorum Ordinarijs, ibid.nu.57.

regulares punit Epiſcopus, qui ſibi Epiſcopalia arrogant, ibid. num.63. 699

regulares adminiſtrantes clericis, vel laicis Sacramentum extremæ Vnctionis, Euchariſtiæ, vel Matrimonij ſine licentia Parochi poſſunt ab Epiſcopis excommunicari, ibid. nu.68. 700

regulares ſine Ordinarij licentia indulgentias publicante ſubſunt Epiſcopi iuriſdictioni, ibid.nu.66. 700

regulares Sabbati Maioris hebdomadæ, antequam campanæ Cathedralis, vel Maioris Eccleſiæ pulſetur, Cāpanas in Eccleſijs ſuis pulſantes, ab Epiſcopo in pœnam centum ducatorum condemnari poſſunt, ibid.nu.70. 700

regulares Mendicantes, ac Fratres S. Antonij, aut pro eis quærentes eleemoſynas, non comprehenduntur decreto Concilij Trid ſeſſ.21.de reformat.capit.9.allegat.109.numero 7. 716

regulares quæſtuantes tenentur Epiſcopo fidem facere per litteras authenticas de licentia ad huiuſmodi quæſtuationem à ſuis Superioribus ſibi data, ibid.nu.8. 716

regulares Ordinum Mendicantium nequaquam poſſunt ab Epiſcopis prohiberi quominus per ſe ipſos in diœceſibus, vbi habent conventus eleemoſynas quærant, ibid.nu.10. 717

relegatus domicilium retinet in eo loco vnde trahit originem, & in eo in quem relegatus eſt, alleg.4.nu.34. 159

relegatus ad certum tempus pro tempore iudicis arbitrio menſurando, tenetur contrahere coram parocho loci, in quo eſt relegatus, alleg.32.nu.63. 277

religionum Superiores, qui Bullæ Pauli V. editæ anno 1606. non paruerint, incidunt in excommunicationem Papalem, alleg.50.nu.168. 375

religionem intrare non poteſt Epiſcopus ſine Papæ licentia, alleg.53.num.23. 415

religionem vovens an poſſit fieri Epiſcopus non adimpleto voto? alleg.53.num.25. 415

religionem ingredientes, aut matrimonium contrahentes habent iuſtam cauſam reſignandi coram Ordinarijs, dummodo re ipſa id exequantur, alleg.69.nu.42. 531

religio Societatis Jeſu habet privilegium vt ſui prædicatores ab aliquo Ordinario ſemel approbati, & à ſuis Superioribus deputati poſſint prædicare verbum Dei, non repugnantibus Curatis in oppidis, & locis vbi non adeſt Epiſcopus, alleg.76 num.27. 582

Cætera vide verbo Societatis Jeſu.

religio illa debet præcedere, quæ eſt prior in inſtitutione, & approbatione, alleg.78.nu.36. 591

religionis ſtatus non precibus, vi, aut metu eſt aſſumendus, ſed cum maxima libertate, allegat.104.nu.2. 689

religio non eſt in habitu, ſed in corde, tit.2.gloſ.7.nu.5. 64

religioſus, aut Religioſa ſolemniter profeſſa nihil poteſt habere, quod in rigore vere ſit proprium in particulari, alleg.103. num.1. 688

religioſus inter pervenientem clericum ſecularem abſolvit Epiſcopus, alleg.105.nu.52. 698

religioſi prohibentur Ordines ſuſcipere ab alio Antiſtite, quàm ab Epiſcopo illius loci, cui à ſuperiore Regulari deputati fuerint, alleg.4.num.58. 161

religioſi à propriis Regularibus Superioribus dimiſſorias obtinentes, ordinari debent ab Ordinario loci, in quo ſitum eſt monaſterium, alleg.4.nu.59. 161

religioſi, ſive clerici Regulares more Regularium in communi viventes qui nunquam, ſeu non niſi ad certum tempus profeſſionem emittunt, ſi ante profeſſionem ſe faciant promoveri ad Ordines ſacros abſque titulo beneficij eccleſiaſtici, ſeu patrimonij, fiunt ſuſpenſi ipſo iure ab executione Ordinum, & ſi in illis miniſtrent irregularitatem incurrunt, excipiuntur tamen Patres Societatis Jeſu. alle.20.n.33.& 34.214

religioſus, qui ſemel fuerit generaliter approbatus, ſi recedat à diœceſi, & poſtea iterum redeat, non tenetur novam quærere approbationem, alleg.25.nu.22. 230

religioſi Confeſſores non approbati ab Epiſcopo, ſeculares, qui ſunt de familia ſuorum Monaſteriorum, Confeſſiones audire non poſſunt, alleg.25.num.46. 233

religioſi exempti, ſi in loco non exempto voluerint ædificare Eccleſiam, tenentur Epiſcopi diœceſani conſenſum requirere, alleg.26.nu.3. 235

religioſus, qui percuſſerit clericum ſecularem debet ab Epiſcopo abſolvi quando percuſſio eſt levis, alleg.41.nu.18. 329

religioſi bene legentes & cantantes, etſi in lingua latina aliquatenus deficiant, tuta conſcientia poſſunt ab Epiſcopis ordinari. alleg.46.nu.14. 347

religioſorum novos Ordines ſolus Papa approbat, allegat.50. num.47. 363

religioſus non poteſt eligi in Abbatem, vel Prælatum alterius religionis, vel habitus ſine licentia Papæ, alleg.50.num.52. 365

religioſi, qui Clericis, aut laicis Sacramentum Vnctionis extremæ, vel Euchariſtiæ miniſtrant, vel matrimonia eorum ſolemnizant, non habita à Parocho ſpeciali licentia, & c. in excommunicationem Papalem incidunt, alleg.50.nu.96.369

religioſus S. Franc. de Obſervantia qui contemptis Superioribus ſuis ad Tribunalia appellaverit, & ad ea confugerit, in excommunicationem Papalem incidit, alleg.50.nu.154.374

religioſus Eremita S. Aug. Congreg. Lombardiæ qui neglexerit obedire conſtitutioni de exemptione monialium Ordinis incidit in excommunicationem Papalem, alleg.50.n. 155.374

religioſus Ordinis Ciſterc. qui aliquid commiſerit contra conſtitutionem editam de exemptione monialium ab eodem Ordine in excommunicationem Papalem incidit, alleg. 50. nu. 156. 374

religioſi, qui violant Conſtitutionem illis prohibentem aliquem inducere ad vovendum, jurandum, aut promittendum vt ſepulturam apud eorum Eccleſias eligat, vel electam non mutet, in excommunicationem Papalem incidunt, allegat.50. num.100. 370

religioſi profeſſi vt cœnobium egreſſi ad audiendas leges vel medicinam ad Ordines promoveri queant, ſolus Papa concedit, alleg.50.nu.49. 363

† *religioſi profeſſi de clauſtro exeuntes ad audiendas leges ciniles, vel Phyſicam, ſi infra duorum menſium ſpatium non redierint, incurrunt excommunicationem nemini reſervatam.* 864.2.d

† *religioſi qui ſibi appropriant novalia, aut decimas Eccleſijs debitas, excommunicationem nemini reſervatam incurrunt.* 866.2.e.

religioſis in Eccleſijs, quæ pleno iure eis ſubijciuntur, competit inſtitutio, alleg.72.nu.188. 558

religioſi Societatis Jeſu habent ex privilegio vt non teneantur ad proceſſiones accedere, alleg.78.nu.23. 589

Religiosus potest ab Episcopo cum consensu Abbatis vel superioris Vicarius creari, alleg. 54. nu. 12. 434

religiosorum numerus in quolibet monasterio is tantum constitui debet, qui ex proprijs monasterio um reditibus, vel consuetis eleemosynis sustentari possit, allegation. 98. num. 1. 661

religiosus professus non potest testamentum ante professionem revocare, alleg. 99. nu. 14. 665

religiosi minores, qui tempore interdicti admittunt in suis Ecclesijs Fratres tertij Ordinis ad audienda diuina officia in excommunicationem Papalem incidunt, alleg. 50. nu. 102. 370

religiosos non professos absque patrimonio promouentes ad Sacros Ordines, suspenditur per annum à collatione illorum Ordinum, quos huiusmodi personis contulit, allegat. 111. num. 16. 724

reliquias Sacras, qui sine concessione Summi Pontific. in prouinciam Mediolanensem asportauerit, in excommunicationem Papalem incidit, alleg. 50. nu. 158. 374

reliquias sancti etiam antiqui nondum canonizati non licet Episcopo approbare, alleg. 97. nu. 10. 660

reliquiæ inuentæ alicuius sancti in sanctorum numerum iam diu relati cognoscente & approbante Episcopo publice coli possunt, ibid. num. 11.

reliquiæ, quæ antiquæ fuerint, habendæ sunt in ea veneratione, qua hactenus fuerunt, ibid. num. 12.

reliquias Sancti ab Ecclesia canonizati competit Episcopo in sua diœcesi approbare, ibid. nu. 13.

reliquiæ alicuius Sancti canonizati vt in sua diœcesi publice collocentur venerandæ, potest Episcopus etiam extra illam facultatem concedere, ibid. num. vlt.

remissio Clerici facienda est sine eius dedecore ob reuerentiam Clericalis dignitatis, alleg. 12. nu. 34. 184

† remunerationis ob causam multa diœcesanus Episcopus potest, quæ non aliàs licerent. 912. 1. c

† renunciationem officiorum publicorum temporalium comprehendit dispositio Concilij Trid. sess. 25. de Regularib. cap. 16 quatenus statim transferantur in eum in cuius fauorem sit renunciatio. 922. 1. a

† renunciationem beneficij gratia alterius factam, solus est Summi Pontif. admittere. alleg. 50. nu. 23. 362

reparationi Ecclesiarum existentibus fructibus quarta pars est assignanda, alleg. 64. nu. 1. 515

reparatio Ecclesiæ vbi quarta pars, portio, aut sumptus deputatus non est, facienda est à Rectore, & alijs, qui in ea beneficia habent, & contribuere debent pro rata redituum, ibid. num. 4.

reparatio Ecclesiæ Cathedralis pertinet ad Episcopum, nisi egeat magna reparatione, & fructus sint tenues, quia tunc supplet Capitulum, detractis prius sibi necessarijs, ibid. numer. 5.

reparare Ecclesias potest Vicarius Episcopi ex speciali mandato Parochianos cogere, ibid. num. 9. 516

reparari quando nequeant Ecclesiæ vetustate collapsæ, sunt in totum destruendæ, ibid. num. 19.

repræsalia sine speciali mandato concedere non potest Vicarius generalis, alleg. 54. nu. 114. 444

repræsentari dicitur, qui præbetur sensibus corporeis, allegat. 72. num. 112. 551

† Repræsalias concessas contra Ecclesiasticos extendentes incurrunt excommunicationem nemini reseruatam. 866. 2. b

† reprobatus & reiectus semel potest iterum admitti. 888. 2. a

repudiare legatum vel hæreditatem, aut rem Ecclesiæ non incorporatam, potest Prælatus absque solemnitatibus, alleg. 95. num. 52. 647

res omnis per quascunque causas nascitur per easdem dissoluitur, alleg. 54. num. 41. 438

res modici valoris, quæ dicantur arbitrio iudicis relinquitur, alleg. 95. num. 51. 647

res omnis ad vltimum statum reduci debet, titul. 3. cap. 8. numer. 80. 143

reseruatio illa octo mensium non tollitur per alternatiuam Episcopo concessam, & ab eo acceptatam, alleg. 53. num. 49. 418

† reseruatio quando inducitur ratione personarum si beneficium vacet Sede Apost. vacante, collatio spectat ad futurum Papam. 883. 1. c

repræsentationes in Ecclesia fieri prohibentur, allegat. 24. numer. 25. 223

residentiam personalem non requirit capellania, cui est annexum onus celebrandi certas Missas singulis hebdomadibus, alleg. 24. num. 44. 226

residentia in Episcopis & Parochis est de iure diuino, alleg. 53. num. 2. pag. 413. & nu. 18. 414

† residentia Episcopi gaudentis Alternatiua non sequuta initio mensis illico totus mensis fit affectus, neque superueniens residentia in ipso mense tollit eam affectionem, 876. 1. c

† residentia non constituitur ex sola præsentia, seu ex commoratione continua. 876. 1. c

residentia Episcoporum facienda est in loco, vbi est ipsa Ecclesia Cathedralis, ibid. nu. 3. 413

residentia Episcoporum non solum in assidua corporis præsentia, sed etiam in mentis solicitudine, & charitatis studio consistere debet, ibid. nu. 20. 414

residentia, quæ in alternatiua desideratur, debet esse mense integraliter facta, ibid. nu. 60. 420

residere debent Parochi in suis Ecclesijs etiamsi beneficium sit modici valoris, ibid. nu. 70. pag. 422. Et etiamsi in illa tres, vel quatuor essent incolæ, ibid. nu. 72. 422

residentia facienda est in Ecclesia digniori, vbi fuerint duo æque principaliter vnitæ, quod si non constat quæ sit dignior, in frequentiori, quod si vna fuerit extra, & altera intra Vrbem, residendum est in ea, quæ est intra, ibid. num. 73.

residere compelli potest Rector, non obstante consuetudine residendi in loco distanti à Parochia per sex milliaria, ibidem, num. 76.

residere personaliter tenentur Capellani, & coadiutores Rectorum Parochialium, auctoritate Apost. instituti, ib. nu. 78

residere non tenetur habens Parochialem viuente Vicario perpetuo, quem in ea legitime institui obtinuit, ibid. nu. 79.

residere tenetur baptismalem Ecclesiam obtinens, cui incumbit sola cura baptizandi omnes infantes oppidi, ibid. nu. 80.

residere potest habens duas parochias vnitas æque principaliter in qua maluerit, ibid. nu. 82. 423

residens in parochiali, quæ non longe abest à Collegiata, in qua Canonicatum obtinet, diebus feriatis ad Ecclesiam Collegiatam accedere, & in ea diuinis inseruire potest, ibid. nu. 84.

residere tenetur in parochiali Inquisitoris officium sustinens, ibid. nu. 87.

residere tenetur in parochiali subcollectoris generalis officium exercens, ibid. nu. 88.

resignatio beneficij, ad cuius titulum quis sacris fuit ordinatus facta cum pensione sufficienti ad congruam sustentationem, non est valida, nisi facta mentione, quod ad illius titulum fuit promotus, alleg. 19. nu. 42. 206

resignationem beneficij gratia alterius factam solius est Summi Pont. admittere, alleg. 50. num. 23. 362

resignatio beneficij facta in manibus potestatem non habentis, est nulla, alleg. 69. nu. 26. 529

reſignationes facta abſque iuſtis cauſis ſunt nulla, Ordinarij vero illas admittentes nullam pœnam incurrunt, allegat. 69 num. 46. 531

reſignans coram Ordinario ea intentione, vel ſpe concepta, quod Ordinarius conferat beneficium, cui ipſe velit, quando nihil eſt in conventione deductum, non peccat mortaliter, nec aliqua ſimoniæ labe maculatur, allegat. 69. numer. 50. 532

reſignatio beneficij, cuius titulo quis eſt ordinatus ante ſuſceptionem habitus, eſt omnino inualida, allegat. 99. num. 20. 666

reſignatio beneficij an intra duos menſes ante profeſſionem poſſit à nouitio fieri, alleg. 99. nu. 21. 666

reſignanti beneficium non facta mentione quod ad illius titulum fuit promotus, competit actio ſpolij, allegat. 19. num. 33 & 34. 204

reſignare poteſt beneficium conſtitutus in maioribus Ordinibus, etiamſi non habeat aliunde, quo viuere poſſit, alleg. 30. num. 39. 205

reſignare non poteſt beneficium conſtitutus in Sacris, etiamſi ad illius titulum non fuerit promotus, niſi aliunde habeat, vnde commode viuere poſſit, alleg. 19. nu. 40. 205

reſignatio quando eſt nulla non intrat affectio per appoſitionem manus, alleg. 19. nu. 38. 205

reſignatio non admittitur in Curia alicuius in Sacris conſtituti, niſi cum clauſula, quod reſignans aliunde habeat vnde commode viuere poſſit, alleg. 19. nu. 41. 205

reſignandi Epiſcopatum non eſt iuſta cauſa, ſi Epiſcopus velit ingredi Religionem approbatam cauſa mutandi ſtatum, & vitam, alleg. 53. nu. 24. 415

reſignationes beneficiorum ſine ſpeciali mandato Vicarius admittere, & approbare non poteſt, allegat. 54. numer. 66. 441

reſignationes admittendi data facultate abſolute & ſimpliciter, non intelligitur data facultas reſignata beneficia conferendi, alleg. 54. nu. 67. 441

reſignationes factas cauſa permutationis, facultatem habens Vicarius approbandi, non poteſt reſignata beneficia permutantibus conferre, alleg. 54. nu. 68. 441

reſignantes beneficia in Curia Romana permutationis cauſa ſi moriantur ambo extra Curiam, vel vnus eorum ante completam permutationem, ea beneficia in Curia vacare dicuntur, alleg. 57. nu. 23. 464

reſignans quando non ſuperuixit per viginti dies iuxta regulam 19. Cancellaria, vacat beneficium, alleg. 57. num. 243. 487

reſignationibus reciprocis debet Epiſcopus obuiare, alleg. 65. num. 28. 520

reſignationes reciprocæ poſt Concilium in fauorem filiorum faciendæ prohibentur, alleg. 65. nu. 29. 520

reſignatio beneficiorum libera, & ſimplex coram Epiſcopo, vel alio Superiore Ordinario fieri poteſt, allegation. 69. num. 1. 528

reſignare poteſt quis coram Ordinario, quamuis nondum adeptus ſit poſſeſſionem, alleg. 69. nu. 16. 529

reſignari coram Ordinario poteſt beneficium, etiam ad fauorem, litteris expeditis, non adepta tamen poſſeſſione, allegat. 69. num. 18. 529

reſignari non poteſt beneficium litigioſum, ſuper quo pendet lis, niſi lis eſſet ſuper priuatione beneficiati, alleg. 69. num. 19. 529

reſignari coram Epiſcopo beneficia iuriſpatronatus poſſunt, accedente patronorum conſenſu, allegation. 69. num. 20. 529

reſignationes beneficiorum exiſtentium in diœceſi poteſt Epiſcopus, etiam in Curia recipere, non tamen conferre, alleg. 69 num. 22. 529

reſignari coram Epiſcopis poterunt beneficia reſeruata, non tamen conferri, alleg. 69. nu. 23. 529

reſignationes in menſibus, in quibus collatio ſpectat ad Cardinalem ratione indulti, poteſt recipere Epiſcopus, non tamen conferre, alleg. 69. nu. 24. 529

reſignatio beneficiorum coram Ordinarijs facienda requirit cauſam, quæ præſumitur in Epiſcopo ſi eam admittat, alleg. 69. num. 27. 529

reſignandi coram Ordinario iuſta cauſa eſt, ſi beneficiatus vnum aliud, aut plura obtinuerit beneficia, alleg. 69. num. 41. 531

reſignandi coram Ordinario cauſa iuſta eſt, ſi contingeret beneficiatum ad aliud beneficium promoueri, allegat. 69. numer. 42. 531

reſignandi ius coram Ordinario iuſta cauſa eſt, ſi beneficiatus nequeat, aut non audeat propter capitales inimicitias in loco beneficij ſecurus reſidere, alleg. 69. nu. 44. 531

reſignatio an ex iuſta cauſa facta præſumatur? alleg. 69. nu. 45. 531

reſignantes duo ſua beneficia ex cauſa permutationis, & facta collatione vni, ſi alter decedat ante factam ſibi collationem, ſuperſtes non habet regreſſum ad beneficium à ſe dimiſſum, alleg. 69. nu. 52. 532

reſignari poteſt pœnitentiaria etiam in fauorem, & cum reſeruatione penſionis, alleg. 55. nu. 34. 454

reſtituendi nulla obligatio contrahitur ſi digniore prætermiſſo dignus eligatur, cum nullum iuſtitiæ ius per oppoſitionem illi acquiratur, alleg. 60. nu. 96. 505

reſtituere non tenetur vi monitorij, qui effectus eſt impotens ad reſtituendum, alleg. 96. nu. 47. 655

reſtituere non poſſe commode dicitur ille, vbi reſtituendi damnum altioris ordinis ſubiret, vel vitæ vel famæ, ibid. nu. 48.

reſtitutionis in integrum cauſam tractare Vicarius generalis non poteſt, alleg. 54. nu. 108. 443

reſtitutionis in integrum beneficium non denegatur omnibus illis, quorum bona ſub aliena cura ſunt, vel per adminiſtratores gubernantur, vt in Republ. ciuitate, Caſtro, ſeu quacumque alia Communitate, alleg. 75. nu. 39. 575

reſtituere rem vi monitorij non tenetur ille, qui eam retinet in compenſationem iuſtam, alleg. 96. nu. 49. 655

reuocari ad libitum poteſt Epiſcopi Vicarius, allegat. 54. numer. 170. 449

rex abſque populorum conſenſu regnum priuare iure, & honore ſuo non poteſt, nec illud ſeruituti ſubijcere, nec illius bona donare cum magna Regiæ Coronæ diminutione, tit. 3. c. 2. num. 71. 118

rex non poteſt caſtra regni, & ciuitates alienare abſque conſenſu omnium Principum, & populorum eiuſdem regni, ibid. num. 72. 118

regum, Summorumque ſecularium cauſa ex Regis conſultatione in Conciliis ſolebant tractari, titul. 3. capit. 8. num. 58. 140

riſu grauitatis nerui eliduntur, titul. 2. gloſ. 13. numer. 6. pag. 89

Rodericus à Cunha Epiſcopus Portugalenſis vtriuſque iuris prudentiſſimus laudatur, allegation. 40. numero 42. 226

Roma laudatur tit. 3. c. 2. nu. 9. 109

Romæ iuſſu Domini Petrus Pontificiam Sedem fixit, ibidem, num. 10.

Romam venit Petrus 15. Kalend. Februar. anno Chriſti 44. ibid. num. 7. 108

Romam vado iterum Crucifigi respondisse Dominum Petro Vrbem fugienti qui affirment, ostenditur ibid. numer. 11. 109
Roma prima Sedes, & vniuersalis Ecclesiæ primatus iure diuino est collocatus, ibid. nu. 12.
Roma detecto Summo idololatriæ Pontificatu subrogatum est caput totius terrestris sanctitatis, Summus scilicet Christianæ religionis Pont. tit. 1. c. 7. nu. 5. 29
† *Romæ aliquem offendentes vindictæ studio incurrunt excommunicationem nemini reseruatam,* 869. 2. b
romani quos olim Sacerdotes eligebant, allegation. 42. num. 2. 332
romanam Curiam pro negotijs suis petentes per se, vel per alios ladentes excommunicantur in Bulla Cœnæ Domini, alleg. 50 num. 69. 365
romana Curia, vide Curia Romana.
romana Ecclesiæ bona, aut terras occupantes, & illius iurisdictionem vsurpantes excommunicantur in Bulla Cœnæ Domini, ibid. nu. 77. 366
romana Ecclesia Patriarchali honore fungitur, quia ad eam iubente Domino ex Antiochia Cathedram suam transtulit Petrus, tit. 3. c. 1. nu. 4. 101
romana Ecclesia quare Primatum obtineat, ostenditur ibid. num. 14. 102
romana Ecclesia omnium aliarum, omniumque fidelium mater est, & magistra, tit. 3. c. 2. nu. 14. 102
romanæ & vniuersalis Ecclesiæ Pont. succedit Petro in ecclesiastica monarchia, ibid. num. 15. 102
† *romanam Ecclesiam non se caput omnium Ecclesiarum cõtumaciter assentes excommunicationem nemini reseruatam incurrunt,* 864. 1. b
romipetas, ac peregrinos etiam in Vrbe morantes, vel abeuntes, ladentes excommunicantur in Bulla Cœnæ Domini, allegat. 50. num. 67. 365

S

SAcerdotes *summi vocantur Episcopi ad differentiam simplicium sacerdotum, tit. 1. c. 2. nu. 3.* 7
sacerdotibus propter dignitatem sacerdotalem semper & vbique summa reuerentia debetur, alleg. 1. nu. 2. 146
sacerdotes personis illustribus comparantur, allegat. 1. num. 3. 146
sacerdos Angeli nomen habent, tit. 2. glos. 1. nu. 3. 41
sacerdos manet initiatus, si Episcopus moriatur antequam proferat verba illa, Accipe Spiritum sanctum, &c. peractis aliis, alleg. 14. num. 8. 189
sacerdos est minister sacrificij Missæ, alleg. 24. nu. 1. 219
sacerdos recipiens à pluribus plura stipendia pro Missa celebratione, an possit vnica Missa omnibus satisfacere, allig. 24. num 4. & 5. 219. & 220
sacerdos vnica Missa satisfaciens multis, à quib. diuersa accepit stipendia, tenetur ad restitutionem, allegat. 24. num. 6. 220
sacerdotes exigentes importune ab inuitis eleemosynam supra taxam ab Episcopo præscriptam, peccat mortaliter, allegat. 24. num. 10. 220
sacerdos accipiens certam quantitatem pecuniæ pro dicendis Missis an possit eas facere celebrari per alios minori quantia, retenta sibi parte eleemosynarum inscio dante, & inscijs Sacerdotibus celebrantibus, allegat. 24. num. 11. 220
sacerdos qui ex obligatione alicuius Capellæ, vel in posterum pro certa intentione tenetur Missas celebrare, potest eas anticipate dicere, allig. 24. nu. 14. 221
sacerdotes curam animarum habentes tenentur per se, vel per alios celebrare singulis saltem diebus quibus opus est vt satisfaciant muneri suo, alleg. 24. nu. 22. 223
† *Sacerdotes, quibus aliquando offertur eleemosyna maior solito pro celebratione Missæ, debet absolute integram eleemosynam tribuere sacerdoti celebranti, ex declar. sacræ Congr.* 837. 2. d
† *Sacerdos est minister consecrationis.* 837. 1. a
sacerdos non approbatus ab Episcopo inualide Confessiones audit, alleg. 25. nu. 1. 228
sacerdos vt valide administret Pœnitentiæ Sacramentum, debet esse per examen, aut alia ratione approbatus ab Episcopo iam confirmato, & habente subditos, vel à Vicario generali, aut à Capitulo Sede vacante, vel ab Abbatibus, aliisq; exercẽtibus Episcopalem iurisdictionem ab Episcopis exemptis, alleg. 25. nu. 3. 4. & 5. 228
sacerdos inualide Pœnitentiæ Sacramentum administrat, credens Superiorem ratam habentem absolutionem de iure, alleg. 25. num. 11. 229
sacerdos approbandus est ab Antistite loci vbi fit Confessio, alleg. 25. num. 14. 229
sacerdos, qui ex commissione & delegatione speciali Episcopi potest audire Confessiones, vtrum dum est excommunicatus communiter occultus valide absolutionem præstet illi, qui huius excommunicationis ignarus non est, alleg. 25. nu. 38. 232
sacerdos quilibet absque sui Episcopi licentia potest in probabili mortis periculo à quibuslibet peccatis absoluere, licet sit degradatus, excommunicatus, irregularis, vel hæreticus, & etiam si adsit Superior, vel de facili possit haberi, allegat. 25. num. 49. 50. & 51. 234
sacerdos sciens ex Sacramentali confessione Ecclesiam pollutam, in ea celebrare potest, alleg. 28. nu. 41. 254
sacerdos si contingat post inceptam Missam Ecclesiam violari, debet Missam prosequi si cœptam habeat consecrationem, alias secus erit. alleg. 28. nu. 63. 257
sacerdos degradatus valide assistit matrimonio de licentia Parochi, alleg. 32. nu. 111. 282
sacerdos non debet credere dicentibus se habere licentiam à Parocho, alleg. 32. nu. 135. 284
sacerdos suspensionem incurrit si benedicat secundum matrimonium, non dissoluto primo, allegation. 32. numer. 187. 290
sacerdos coniungens in matrimonium, vel benedicens subditos alterius Parochiæ, absque Parochi, vel Ordinarij licentia, ipso iure tamdiu suspensus manet, quamdiu ab Ordinario eius Parochi, qui matrimonio interesse debebat seu à quo benedictio suscipienda erat, absoluatur, & incurrit etiam suspensionem à beneficio, allegation. 32. numer. 189. & 190. 291
sacerdotes nullum officium, aut beneficium Ecclesiasticum obtinentes in ciuitate, vel diœcesi, non sunt ab Episcopo compellendi ad vlias processiones accedere. allegat. 78. nu. 13. 588
Sacerdotes omnes, qui animarum curam habent, tenentur ad diœcesanam Synodum venire, allegation. 93. num. 5. 635
sacerdotem nec implicari errore nec cupiditate violari oportet, tit. 2. glos. 15. num. 8. 90
sacerdotalis dignitas cum alijs videatur dignitatibus eminere, ita quisque ea ornatus est, cunctis se imitandum debet ostendere, tit. 2. glos. 3. nu. 19. 52
sacerdotium summa est omnium bonorum, titul. 2. glos. 1. numer. 2. 41
Sacræ Scripturæ lectio, vide Lectio Sacræ Scripturæ.

† *Sacra-*

Digitized by Google

† *Sacramentorum administratio quando Episcopus incumbat, p.2.in compend.nu.14.cum seqq.*
† *Sacræ res quæ propriè dicantur.alleg.127.num.4.* 784
† *Sacristia ad quam non patet aditus nisi per claustra monasterij subijcitur clausuræ.* 928.1.a.
Saltationes in Ecclesia permitti non debent,alleg.24.num.26. 223
Sal exterum in Urbes,& oppida,eâque loca Sedi Apost. subiecta asportantes in excommunicationem Papalem incidunt, alleg.50.num.152. 374
Sal terræ dicitur Episcopus vt condiat aliorum mores sapientissimis institutis,ac præceptis, titul. 1.capit. 2. num. 14. pag.8
Salutem operatur moderata refectio, titul. 2. glos. 5. num. 4. pag.58
Salomon Cocrossus Hebræus à Gregorio XIII. baptizatus & honoribus auctus,tit.2.glo.17.nu.21. 96
Salomonis Regis iudicium pro cognoscenda matre ex duabus infantem postulantibus refertur,alleg.51.nu.110. 399
Salarium debet habere Vicarius Episcopi Sede Episcopali vacante,alleg.54.nu.178. 450
Salarium non conuentum non potest petere Vicarius Episcopi iam defuncti à suo successore pro seruitio præstito eius prædecessori,ibid.num.179.
Salarium immodicum non potest aduocatus extorquere, quia teneretur ad restitutionem,allegat.79.nu.31. 594
Salarium petens à pauperibus peccat,ibid.nu.33.
Salarium certum à duobus personis quolibet anno pro patrocinio in eorum causis præstando accipiens aduocatus si litigent inter se,cui earum teneatur adiuuare, ibidem numero 36. 595
Salarium aduocati potest quis petere quamuis eum habet gratis,ibid.num.38.
Salarium aduocato in initio, medio, vel fine litis, an sit soluendum? ibid.num.39.
Sanguinis effusio voluntaria,& iniuriosa Ecclesiam polluit, alleg.28.num.30.Debet esse hominis viui,num.31.pag.252. & non esse modica sed copiosa,nu.34 pag. 253.ex percussione non leui,nu.36.& quæ sit publica,nu.37. 253
Sanguis si effundatur è cadauere coram occisore, contra quem alia adsunt indicia,præsumptio est vehemens, ibid. num.32. 252
Sanctissimi vocantur Episcopi,quia alios Sanctos efficere debent, tit. 1.cap.2.nu.7. 7
Sapientiam iuuat sobrietas,tit.2.glo.5.nu.3. 62
Sartores Monialium monasteria intrare non possunt,alleg. 102 *num.56.* 683
† *Schedulæ pura & simplex ostentio secreto facta ab aliquo ex electoribus non tollit quin electio subsequens immediate sit secreta,* 923.2.a
Scholares etiam decennali habitatione domicilium non contrahunt,quia semper cogitant de redeundo ad patriam,nisi finito studio decennali tempore,& maiori commorati sint,alleg. 4.num.29. 159
† *Scholares dimisso Sacerdote in patria possunt in loco studij cõstituti.* 840.2.e
Scholaris non potest in voto dispensari ab Episcopo loci studij, si in eo domicilium non habet, alleg.36.nu.18. 304
Scholares quoad Sacramenta Confessionis,& Eucharistiæ subditi sunt Episcopo loci,in quo reperiuntur, allegat. 39. numer.5. 310
Scholares in Ecclesijs Cathedralibus non gaudent in academijs, & studijs publicis,alleg.53.nu.23. 457
Scholasticorum priuilegijs non gaudent, qui non student, & scholas non frequentant, nec absentes causa studij fructus suorum beneficiorum percipiunt,ibid.nu.14.
Scholaris si locauerit fructus sui beneficij vt possit in litterarum studio viuere, vel illic gradum sumere, si intra locationis tempus decedat.successor in illo beneficio tenebitur stare locationi,alleg.94.nu.9. 639
Scholastria conferenda est Doctori,vel Magistro,aut Licentiato in Theologia,vel iure Canonico,alias promissio est nulla,alleg.60.nu.62. 501
Sciens non præsumitur quis nisi probetur,alleg. 11.nu.4. 177
Scientes præsumuntur à vitijs abstinere, alleg.46.nu.3. 346
Scientia inflat non quidem suo,sed hominum vitio,titul.2.gl.10. num.8. 79
Scientia vera afficit,non extollit,ibid.num.9. & sine charitate inflat,num.10. ibid.
Scripturam Sacram docentes in scholis publicis, & discipuli, qui in illis student, priuilegijs omnibus de perceptione fructuum, præbendarum,& beneficiorum suorum in absentia fruuntur,alleg.55.nu.18. 456
Scripturam Sacram docentes, vel Ius Canonicum tunc percipiunt fructus præbendarum suarum cum conducti, seu salariati docent, aut ratione stipendij, seu cathedræ, quam habent,ibid.nu.27. 457
Scripturam Sacram docentes quoad priuilegium percipiendi fructus non habent vllam temporis determinationem,sed eo gaudent quandiu docuerint,ibid.nu.32 458
Scripturam Sacram,vel Ius Canonicum docentes non tenentur licentiam obtinere ab Episcopo quoad priuilegium percipiendi fructus,sicut studentes,ibid.nu.33.
Scripturæ Sacræ lectio quas vtilitates afferat,tit.2.glos.10.numer.5. 78
Scripturæ Sacræ lectio, Vide Lectio Sacræ Scripturæ.
¶ Scriptura publica *dicitur,quæ conficitur per actuarium,seu iudicem,cum duorum, vel trium testium subscriptione, aut præsentia,alleg.72.nu.23.* 544
Scriptura authentica ad probandum iuspatronatus requisita, censetur Bulla Episcopi, seu consensus in scripto datus ad fundandum,construendum seu dotandum,allegat.72.num. 24. 544
Scriptura vt dicatur authentica debet continere omnia requisita à iure necessaria tam in confectione,quàm in extractione, alleg.72.nu.27. 544
Scripturæ incisæ in lapidea columna plenam fidem faciunt,allegat.72.num.51. 546
Scripturæ authenticæ non solum exiguntur in probandis præsentationibus continuatis,verumetiam in probatione effectuationis,alleg.72.nu.60. 547
Scripturas habens an vi monitorij teneatur illas exhibere, vel reuelare quoties exhibendo, vel reuelando damnum pateretur,alleg.96.nu.50. 655
Secreta clientis aduocatus reuelans tenetur pœna falsi,alleg.79 num.25. 594
Sedere pro tribunali, & ius dicere potest Episcopus in quolibet loco suæ diœcesis, dummodo locus honestus sit, & litigantes sine magno incommodo eo loci venire possint, alleg. 89. num.4. 596
Sedere pro tribunali,& iura reddere in loco exempto non potest Episcopus,ibid.num.7. 596
Sedent in Concilijs Episcopi secundum antiquitatem consecrationis vniuscuiusque,tit.3.c.8.nu,65.& 66. 141
Sedes Apostolica,vide Apost.Sedes.
Sedes Episcopalis vacare dicitur donec littera Apost. Prælati, cuius Sedes vacabat,fuerint expedita, & præsentata Capitulo,alleg.54.nu.160. 448
Sedes Ecclesiæ potior debetur priori in fide recipienda,tit.3.c.8 num.19. 136

Digitized by Google

Semen alicuius viri ope dęmonis in uterum fęmineum delatum, non inducit affinitatem, alleg.51.nu.170. 405
ſeminatio fęminæ ad generationem non eſt neceſſaria, alleg.51. num.168. 405
ſeminis effuſio ſiue ſit hominis ſiue mulieris, haretici, vel excõmunicati Eccleſiam polluit, alleg.28.nu.42.p.254. ſi intra eandem contingat licet non cadat in ipſa Eccleſia materiali, ibid.num.44. & requiritur in ſufficienti quantitate, ibid. nu.49.pag.255. non ſufficit tamen ſi fiat in ſomnis, nu.43. nec ſupra tectum, aut infra Eccleſiam, num.45. nec denique ſi actualis effuſio extra Eccleſiam contingat, licet actus luxurioſus factus fuiſſet intra, nu.51. 255
ſeminarium puerorum in ſingulis Cathedralibus quomodo inſtituendum, & gubernandum, allegation.77. num.primo, 584
ſeminario debet Epiſcopus primum ex ſua & Capituli menſa contribuere, & poſtea cogere alios ad contribuendum ſuo exemplo, alleg.77.nu.2. 584
ſeminario de eleemoſynis piorum, & ſimilibus, quæ in incerto conſiſtunt, nihil debet contribui, alleg.77.nu.3. 585
ſeminarij ratione poteſt taxa imponi ſuper Hoſpitale quod in titulum, & non in adminiſtrationem datur, & mere laicale eſt, alleg.77.nu.7. 585
† *ſeminarij unum, vel plura collegia poteſt Archiepiſcopus cũ duobus antiquioribus ſuffraganeis in prouincia exigere ob Eccleſiarum paupertatem. par.1.tit.4.nu.56.*
ſeminaria debent prius eſſe erecta, & in illis Scholares actualiter adeſſe, vt uniones eis facta ſubſiſtant, alleg.77. nu.23. 585
ſeminarium vt erectum dicatur quæ concurrere debeant, allegat.77.num.24.& nu.27. 585.& 586
ſeminarium Bracharenſis Archiepiſcopatus Hiſpaniarum Primatis ad normam Concil.Trid.inſtitutum fuit, alleg.77 num.35. 587
ſeminarij redituum rationes in ſynodo diœceſana audiendæ, allegat.93.num.21. 636
ſeminarij in Collegium cooptatus non poteſt ad illius titulum ordinari, niſi ob cauſam inſeruiendi beneficio, quod forſan eſſet ſeminario iniunctum, alleg.19.nu.31. 204
ſenator aut alter quiuis officialis perpetuus alicuius Principis domicilium acquirit in eo loco, in quo ſenatoriam exercet dignitatem, & ab illius Epiſcopo poteſt ordinari, & per conſequens eius filius, alleg.4.nu.34. 159
ſenex clericum percutiens quando poſſit per Epiſcopum ab excommunicatione abſolui, alleg.41.nu.27. 330
ſenex qui dicatur, ibid.nu.28.& alleg.60.nu.32. 530
ſenex beneficiarius quando non reſidens diuinis officijs habeat quotidianas diſtributiones, allegation.53.numero 164. 429
ſenex volens reſignare debet Ordinarius ſuorum beneficiorum reſignationes admittere, cum hæc ſit cauſa iuſta admittendi reſignationem, alleg.60.nu.31. 530
ſenectus in parocho non excuſat à reſidentia, ſed debet poni Vicarius idoneus cum aſſignatione congruæ portionis ex ipſius Parochiæ redditibus, alleg.53.nu.91. 423
ſepulchra hominum ſuper altaria non ſunt erigenda, alleg.72. num.27. 454
ſepulchra proMoniali defuncta an poſſint aperiri ſine peccato ab aliquo, qui ad hoc ſolum ingrediatur, allegation.102.numer.51. 683
† *Sepulchrum Domini petentes cauſa deuotionis abſque licentia Summi Pont.incurrunt excommunicationem Papalem,* 862.1.d
† *ſententiæ de nullitate non poteſt cognoſcere Archiepiſcopus inter ſubditos Suffraganeorum abſque appellatione, part.1. titul.4.num.69.*
† Sepultura *pro moniali defuncta an poſſit aperiri ſine peccato ab aliquo, qui ad hoc ſolum ingrediatur. alleg.102.num.51.* 683
† *ſerui ordinari non poſſunt niſi plena libertati fuerint reſtituti.* 829.2.e
ſequeſtrata villa, vel caſtro, cui eſt annexum inſpatronatus ſi durante ſequeſtro vacauerit beneficium, ſequeſter in illo eligere, vel præſentare poteſt, allegat.71.nu.39. 538
ſeruus non poteſt præſentari ad beneficium, niſi manumiſſus ſit, & fiat clericus, alleg.72.num.79. 548
ſeruus clericum percutiens poteſt ab excommunicatione per Epiſcopum abſolui, alleg.41.nu.29. 330
ſeruus ſuorum ſubditorum dicitur Epiſcopus, tit.2.gloſ.3.numer.2. 45
ſeruus ſeruorum Dei quare nominetur Summus Pontifex, tit.3.cap.2.num.18. 110
ſimoniacus occultus poteſt diſpenſari ab Epiſcopo, non autem rehabilitari ad beneficia in poſterum obtinenda nec ad cartinenda, quæ per ſimoniam occultam obtinuit, alleg.39.numer.44. 315
ſimoniam committentes in Ordine, beneficio, vel religionis ingreſſu in excommunicationem Papalem incidunt, alleg.50. num.104. 370
ſimonia conuentionalis reddit quemuis inhabilem ad obtinenda beneficia, non autem inducit vacationem obtentorum ipſo iure, alleg.57.nu.232. 486
ſimonię vitium cur tam ipſi examinatores, quàm alij dantes incurrant, oſtenditur, alleg.60.nu.54. 500
ſimonia committitur ſi fieret pactio quod alter alteri in concurſu defectus, vel exceptiones non opponat, ibid. num.56. 500
ſimonia committi poteſt ex parte competitorum ſi duo concurrentes ad beneficium, alter ad impedimentum tollendum alij pretium det, vt à concurſu deſiſtat, & ſic ſolus exiſtens ipſe obtineat, ibid.num.55. 500
ſimonia committitur quando venditur de per ſe inſpatronatus, alleg.71.num.35. 538
ſobrietas iuuat ſapientiam, tit.2.gl.5.nu.3. 58
ſobrius idem quod vigilans aliquando ſignificat, titul.2.gloſ.6. num.18. 73
ſocer an poſſit eſſe teſtis in cauſa generis, vel è contra, alleg.96. num.60. 657
ſocietatis Jeſu Religioſi à quocunque Antiſtite Catholico ordinari poſſunt, alleg.4.nu.60. 161
ſocietatis Ieſu Religioſi poſſunt extra tempora Dominicis, & alijs feſtiuis diebus Sacros Ordines ſuſcipere, alleg.17.numer.7. 196
ſocietatis Ieſu Religioſi ante ſolemnem profeſſionem ſine titulo ad Sacros Ordines poſſunt promoueri, alleg.19.num.7.pag.202.& alleg.20.nu.34. 214
ſocietatis Ieſu inſtitutum, aut conſtitutiones, qui directe, vel indirecte impugnare, aut contradicere audent, incidunt in excommunicationem Papalem, alleg.50.nu.160. 374
ſocietatis Ieſu Religio habet priuilegium, vt ſui pradicatores ab aliquo Ordinario ſemel approbati, & à ſuis Superioribus deputati poſſint pradicare Verbum Dei non repugnantibus curatis, in oppidis, & locis, vbi non adeſt Epiſcopus, alleg. 76.num.27. 582
ſocietatis Ieſu Patres inter Mendicantium Ordines comprehendi voluit Pius V.alleg.77.nu.18. 585
ſocietatis Ieſu nouitios non comprehendit Concil.Trid.ſeſſ.25. de Regular.c.16.alleg.99.nu.23. 667
ſodomiæ crimen aſſerenti aliquem ſecum voluiſſe committere credendum non eſt, alleg.44.nu.14. 340

Sodomitatum ſe eſſe affirmanti puero in nullo creditur, ibidem numero 16.

Sodomitatam ſe eſſe affirmanti meretrici, vel de hoc crimine attentatam non creditur, ibid. num. 17. Et vxori atteſtanti ſe à viro ſodomitatam non creditur, ibid. nu. 18.

ſodomiæ crimen Clerici exercentes quas pœnas incurrant, ibid. nu. 22. cum ſeqq. 340

ſodomiæ pœnæ contra Clericos non comprehenduntur exercentes vitium beſtialitatis, ibid. num. 22. Comprehendunt tamen Clericos tam maſculorum concubitores, quam qui muliere retro abutuntur, ibidem numero 23. Peccatum illud conſumentes, ibidem nu. 24.

ſodomita poteſt ordinari, & beneficium acquirere ſi occultum ſit crimen, & nondum fuerit in iudicium deductum, ibidem numero 28. 341

ſodomiæ criminis punitio ex conceſſione Gregorij XIII. pertinet ad Inquiſitores Regni Portugaliæ priuatiue ad omnes iudices, & ſuperiores Eccleſiaſticos, cumulatiue tamen ad ſeculares poteſtates, alleg. 40. nu. 47. 327

ſodomiæ crimen quare dicatur vitium nefandum, allegat. 44. num. 1. 339

ſodomitæ omnes mortui fuerunt in illa nocte, qua Chriſtus Redemptor noſter ex Virgine Maria natus eſt, & cum illis Virgilius poeta celebratiſſimus, ibid. nu. 2. 339

ſodomitæ fuerunt Caluinus hæreticus, Ariſtoteles, & alij Philoſophi, excepto Platone, ibid. nu. 31. 341

ſodomiæ vitium quare contra naturam dicatur, ibid. nu. 4. 340

ſodomitæ igne comburuntur, ibid. num. 6. Et bona eorum confiſcantur, ibid. num. 7. pag. 403. Et infames ſunt, ibid. num. 8. pag. 403. Et teſtandi facultatem amittunt, etiamſi non eſſent condemnati, vel poſt mortem opponatur, ibidem numero 9. 340

ſodomita punitur etiamſi non conſtet de corpore delicti, ibidem 10. 340

ſodomiæ criminis pœnam non euitat ætas tenera delinquentis, ibi. nu. 12. Et minor arbitrio iudicis punitur, ibid. nu. 13.

ſolemniter omnia interueniſſe præſumuntur ex longiſſimo temporis curſu, niſi ex inſpectione inſtrumenti appareat ſolemnitatem interueniſſe, alleg. 97. nu. vlt. 648

ſolidi duo cathedratico ſoluendi ſunt ſecundum taxam, quæ antiquitus ſolui conſueuit, attenta ſemper in huiuſmodi taxatione conſuetudinella, quæ bona, & rationabilis fuerit, alleg. 86. num. 44. 619

ſolita vt bona dicantur concedi in emphyteuſim ſufficit vnica conceſſio, & eſſe elapſos quadraginta annos, allegat. 95. numero 36. 645

ſomniantes putantes omnia per ſomnia ſibi viſa eſſe vera, & diuinitus ſibi immiſſa, peccant mortaliter, allegat. 51. numero 132. 401

ſponſalia non tranſeunt in matrimonium ſubſequuta copula coram Parocho, & teſtibus, alleg. 32. nu. 148. 286

ſponſalia tempore interdicti contrahi poſſunt, ibid. n. 204. 293

ſpurius filius teſtatoris non poteſt eligi ab executore, cui eligendi pauperes commiſſa eſt poteſtas, alleg. 83. n. 24. 606

ſortilegi qui ſint. alleg. 51. nu. 128. 400

ſtatus quæſtio inducit capitalem inimicitiam, alleg. 41. numero 13. 329

ſtatuta quod neophyti, & deſcendentes ab eis non admittantur ad eccleſiaſtica beneficia, probanda non ſunt, tit. 2. gloſ. 17. num. 20. 96

ſtatuta prædicta probanda videntur, quando eorum prohibitio non eſt indefinita, ſed reſtricta ad certos gradus, ibidem numero 22.

ſtatuta prædicta valida erunt, ſi eorum prohibitio reſtricta fuerit ad certas Eccleſias, ibid. nu. 24.

ſtatuta quod neophyti, & deſcendentes ab eis non admittantur ad Eccleſiaſtica beneficia ſunt pœnalia, exorbitantia, & ſtrictæ accipienda, ibid. nu. 27.

ſtatutum Toletanum cum vtatur verbo, progenie, non exigit probationem maculæ in certo gradu, ſed ſufficit quod ipſa progenies ſit infecta, ibid. n. 37. 98

ſtatutum habens, quod prouiſus de capellana ſit Sacerdos vel capellanus, oportet vt ſit actu Sacerdos, allegat. 24. numero 38. 225

ſtatutum, quo cauetur ſeruitium 40. annorum Eccleſiæ præſtitutum liberare beneficiatum à reſidentia, obſeruari poteſt, alleg. 53. nu. 117. 425

ſtatutum in quo diſponitur quod quilibet ſedeat in propria ſede, aliàs perdat Horam, intelligi debet de obtinentibus vnum beneficium, & ſic vnam ſedem, alleg. 62. nu. 24. 512

ſtatuta ſeu Ordinationes aliquas licitum eſt Epiſcopo in diœceſana Synodo condere, alleg. 93. nu. 23. 636

ſtatuere quando poſſit Epiſcopus cum conſenſu Capituli, vel ſine illo, oſtenditur, ibid. nu. 25.

ſtatuta, quæ condit Epiſcopus, non debent contraire Sacris Canonibus, ibi. nu. 29.

ſtatutum in præiudicium Eccleſiæ valet in quærendis, quando laici non odio Eccleſiæ, ſed bono zelo faciunt, allegat. 95. numero 53. 647

ſtatuere non poteſt Epiſcopus vt Sacerdotes pro Miſſæ ſacrificio non accipiant minorem pitantiam, quam ab illo taxatam, alleg. 24. num. 9. 221

† *ſtatutum contra ius commune Canonicum nulla Religio condere poteſt niſi ſpeciali priuilegio hanc ei poteſtatem concedente decoretur.* 916. 2. c.

† *ſtatutum dicitur contra ius Canonicum quando aliquid contra aliquem Canonem, vel legem Pontificiam diſponit, ibidem.*

† *ſtatuta præter ius poteſt Epiſcopus condere, ibid.*

† *ſtatutum factum à Capitulo circa rem licitam, & confirmatum ab Epiſcopo eſt valadum, ibid.*

ſtudij cauſa abſens, vide Abſens cauſa ſtudij.

ſtudium generale dicitur illud, quod eſt erectum & inſtitutum per Papam, Regem ſeu Principem, alleg. 55. nu. 22. 457

ſtudiorum cauſa nullus poteſt abeſſe, niſi de licentia ſui Prælati, etiamſi quis obtinuerit indultum à Sede Apoſtolic. ibid. numero 28. 457

ſtudentes, vt percipere poſſint fructus prebendarum, & beneficiorum ſuorum in abſentia, litteris operam dare debent in ſtudio generali, ſeu celebri vniuerſitate, ibid. nu. 21.

ſtudentes Iuri Canonico eodem priuilegio gaudent, quo Sacræ Scripturæ operam nauantes, ibid. nu. 26.

ſubcollectoria non requiritur, vt probetur per ſcripturam, ſed ſufficit dictum vnius teſtis cum aliquibus adminiculis, niſi ageretur de probanda facultate, vt ſoluere debentes cantæ ſoluant, alleg. 57. nu. 124. 475

ſubcollectoria ad effectum probandi reſeruationem non probatur per teſtes de communi reputatione, & publica voce, & fama, alleg. 57. nu. 125. 475

ſubcollectoris Apoſtolici officium exercens à reſidentia Parochialis non excuſatur, alleg. 53. nu. 88. 423

ſubcollectoris officij exercitium an requiratur, vt eorum beneficia ſint reſeruata? alleg. 57. nu. 116. 474

ſubcollectorum beneficia impetrans, vt reſeruata ſufficit probare ſubcollectoriam, aduerſario vero incumbit onus probandi pluralitatem, cum ſit præſumptio de vnitate, allegat. 57. num. 117. 475

ſubcollectorum vnicorum in qualibet ciuitate beneficia reſeruata ſunt, etiamſi ibi ſit Collector generalis, allegat. 57. numero 118. 475

Sub-

Subcollector vnus si sit in ciuitate, & alius in diœcesi, neutrorum beneficia comprehenduntur sub reseruatione regulæ quintæ Cancellariæ. alleg. 57. nu. 119. 475

Subcollector vnicus habet tantum esse in tota diœcesi cum suis ciuitatibus, vt eius beneficia reseruata censeantur. allegat. 120. 479

Subcollectorem secundum deputando quis, primum tacite reuocare videtur. alleg. 57. nu. 122. 475

Subcollector debet esse Canonicus Ecclesiæ Cathedralis, vel alias in dignitate Ecclesiastica constitutus tempore deputationis. alleg. 57. nu. 126. 475

Subcollectores non possunt visitari, nec corrigi ab Episcopo. alleg. 74. nu. 28. 568

Subcollectoris Apostolici officium exercens non excusatur à residentia Parochialis. alleg. 55. nu. 88. 423

Subdiaconatus in primitiua Ecclesia ordo sacer non reputabatur. alleg. 14. nu. 1. 188

Subdiaconatus inter Ordines Sacros numeratus fuit à Constitut. Gregorij, atque Vrbani. alleg. 14. nu. 2. 188

Subdiaconatus materia est proprie Calix vacuus etiam non consecratus cum Patena. alleg. 14. nu. 3. 188

Subdiaconatus Ordo, & alij minores vna eademque die sine Papæ licentia conferri non possunt, alleg. 14. nu. 4. 188

Subdiaconatus Ordo alicui ante vigesimum secundum annum inchoatum dari non debet. alleg. 16. nu. 1. 193

Subditos obsequentes amor Principis & non terror facit, parte 1. titul. 2. glos. 17. nu. 12.

Subditus & diœcesanus Episcopi tripliciter quis fieri potest, ratione scilicet originis, vel domicilij, vel beneficij. allegat. 4. num. 1. 157

Subditus Episcopo diœcesis quis efficitur quoad Ordines suscipiendos, in qua beneficium habet, ibi. nu. 42. 160

† *Subditis præcipientes ne præstent obsequia Ecclesiasticis incurrunt excommunicationem nemini reseruatam. 866. 1. c.*

Subditos quos potest Episcopus virtute Concilij Trident. absolvere ab occultis delictis sufficit quod illi subdantur quoad solum Conscientiæ forum. alleg. 39. nu. 4. 310

Subditus ditioni ecclesiasticæ, qui homicidas, grassatores, & dānatos crimine capitali exules receperit, aut recipi permiserit in excommunicationem Papalem incidit. allegat. 50. numero 157. 374

Subreptitias vel obreptitias litteras impetrantes non incidunt in excommunicationem Papæ reseruatam. allegat. 50. numero 86. 368

Subrogatio in iuribus defuncti spectat ad Papam. alleg. 57. numero 48. 467

Substituere alium Vicarium generalis Vicarius non potest, nisi Episcopi specialis licentia præcedat. alleg. 54. n. 99. 443

Substituendi ab Episcopo facultatem habens Vicarius non potest facere alium Vicarium nisi substituat ad modicum tempus, ibid. num. 100.

Substituere non potest Vicarius Episcopi, nisi in mandatis substituendi facultas concedatur, ibid. nu. 177. 450

Substitutus à procuratore dato ad præsentandum non potest nec patronum, nec suum principalem præsentare. alleg. 72. numero 89. 549

Successores D. Augustin. ac B. Valerius sibi eligerunt ex concessione Romani Pontific. vt aliqui putarunt, vel melius secundum alios sibi successores non solum elegerunt, sed potius personas à se propositas Clerus & populus per acclamationem consentiens elegit, tit. 1. cap. 3. nu. 41. 16

Successio in iure patronatus hæreditario iure delata datur in stirpes, & non in capita. alleg 72. nu. 70. 547

Successor in beneficio soluere subsidium cogitur quod antecessor beneficiarius non soluit. alleg. 87. nu. 55. 624

Successor Episcopi non tenetur stare locationi prædecessoris, nisi tribus concurrentibus, primo quod locatio fuerit facta nomine Ecclesiæ; secundo quod facta pro vtilitate Ecclesiæ, tertio quod pecunia sit conuersa in vtilitatem Ecclesiæ. allegat. 94. num. 1. 638

Successor in beneficio tenetur stare locationi quando summus Pontif. concederet licentiam locandi ad tot annos eo adiecto vt illis durantibus conductor à nemine molestaretur, ibidem numero 2.

Successor in beneficio tenetur stare locationi pro anno incæpto, ibid. nu. 3. Et existente loci consuetudine, nu. 4.

Successor in beneficio, recipiendo pensionem videtur consentire locationi pro anno, pro quo illam recipit, ibid. nu. 8. 639

† *Successor in beneficio obligatur ad solutionem pensionis, non solum in futurum, sed etiam in præteritum pro terminis decursis. alleg. 120. nu. 3.* 750

† *Successor in Episcopatu tenetur ad pensiones decursas, & non solutas tempore prædecessoris quando constat de diligentijs factis per pensionarium contra prædecessorem. ibidem numero 9.*

Suffraganei lege metropolitana Archiepiscopis sunt subiecti, nō ita eorum subditi, exceptis casibus iure specialiter expressis. tit. 1. cap. 6. nu. 13. 26

† *Suffraganei vocati ab Archiepiscopo pro consecratione alterius suffraganei tenentur accedere. par. 1. tit. 4. nu. 7.*

Superbia omnium scelerum procreatrix, ex nimia pecuniæ auiditate & copia nascitur, tit. 2. glos. 15. nu. 5. 90

Superhumerale in Episcopis quid significet, ostenditur. titul. 2. glos. 3. nu. 7. 50

Superiorum vita & exemplum magis quàm omne aliud ad pietatem, & Dei cultum assidue instruit. titul. 2. glos. 3. numero 18. 52

† *Superior si ante deuolutionem iure deuoluto conferat, collatio est nulla, quantumuis postea deuolutio contingat. alleg. 126. numer. 85.* 783

Supplicatio non datur de sententia Vicarij ad Episcopum, nisi in restitutionis remedio suam fundet intentionem. allegat. 54. numer. 49. 439

Superstitio quæ dicatur. alleg. 51. nu. 122. 400

Susceptores non sunt de essentia Sacramenti, si tamen quis omittat peccabit mort. alleg. 30. nu. 33. 262

Susceptores in baptismo non nisi baptizati, & in Confirmatione nisi Chrismate etiam vncti esse debent, ibid. nu. 34.

Susceptor vnus in baptismo adhiberi debet, vel ad summū duo, vnus scilicet vir, vnaque fœmina, ibid. nu. 40. 263

Suscipere baptizatum de sacro fonte possunt viri duo, quorum vnus sit procurator viri, & alter mulieris, ibidem num. 42. nam Episcopus non potest dispensare vt duo viri, vel duæ fœminæ simul suscipiant, ibidem numero 41. Catera vide verbo Patrini.

Suspendens reum intra Ecclesiam eam polluit. allegat. 28. numero 25. 252

† *Suspendere, interdicere, & excommunicare potest Archiepiscopus Episcopum. par. 1. tit. 4. nu. 15.*

Suspectus recusari potest Vicarius ex suspicione Episcopi. alleg. 54. num. 149. 446

Suspecto Vicario Episcopi, quando censeatur ipse Episcopus suspectus, & corā quo causa suspicionis cognosci debeat, ostenditur ibidem num. 150.

† *Suspecto Episcopi Vicario existente non potest ex eadem ratione recusari ipse Episcopus.* 880. 1. a.

Supprimere præbendas in Cathedralibus, & collegiatis insignibus quando possit Episcopus, ostenditur. alleg. 67. n. 1. 525

Supprimere portiones vigore Concilij sess. 24. de reform. cap. 15, non licet Capitulo Sede vacante, ibid. nu. 3.

Digitized by Google

Suppreſſio tituli nunquam fieri debet, niſi reditus Eccleſia diminuti probentur, ibidem numero 5.

ſuppreſſio & extinctio alicuius dignitatis, vel prebendæ non poteſt fieri ab Epiſcopo ex cauſa cum conſenſu Capituli, quia in do bona Capituli & Epiſcopi ſunt communia, nec etiam ſi id caderet in vtilitatem Capituli, ibid. nu. 9.

ſupprimere poteſt Epiſcopus cum conſenſu Capituli prebendam, & applicare ſingulis Canonicis, vel ſingulis de Capitulo, ibidem numer. 10.

ſuſpenſio, quam incurrunt Conſeruatores excedentes ſuam iuriſdictionem, non tantum eſt ab officio muneris Conſeruatoris, ſed etiam ab ipſo officio clericali, non tamen à beneficio, Allegatione 106. numer. 48. 708

ſuſpenſionem nō incurrunt Epiſcopi, niſi eorum ſpecialis, & expreſſa fiat mentio. alleg. 111. nu. 1. 723

ſuſpenſionem incurrit Epiſcopus Ordinās etiam in propria diœceſi alienum ſubditum ſine teſtimonio ſui Ordinarij, ibidem numer. 8. 724

ſuſpenſus à Pontificalibus prohibetur etiam ab his, quæ ſunt ſibi alias vt Pontifici permiſſa, & à dependentibus ab eis. alleg. 6. num. 5. 164

ſuſpenſus à Pontificalibus Miſſam priuatim celebrare non prohibetur. alleg. 6. num. 6. 165

ſuſpenſus à Pontificalibus, in illis celebrando an fiat irregularis? alleg. 6. nu. 19. 165

ſuſpenſus à iure tam ab officio, quam à beneficio, nequit beneficia adipiſci, ſed illorum eſt incapax, promiſioque ei facta eſt nulla. alleg. 8. nu. 14. 171

ſuſpenſus à iure tam ab officio, quàm à beneficio non ſpoliatur beneficijs impetratis ante ſuſpenſionem, niſi fleterit voluntarie ſaltem per annum in ea ſuſpenſione, vel miniſtrando fieret irregularis. alleg. 8. nu. 15. 171

ſuſpenſio, quam contrahit promouens ad Ordines carētem ætate, non incurritur ipſo iure. alleg. 16. nu. 8. 194

ſuſpenſus eſt ipſo iure, promotus ante legitimam ætatem. alleg. 16. numer. 10. 194

ſuſpenſione durante ſi Epiſcopus celebret, vel Ordines conferat an fiat irregularis, ibid. nu. 9. 194

ſuſpenſus impeditur ea exercere, quæ ab Ordine, iuriſdictione, vel adminiſtratione eccleſiaſtica pendent. allegat. 16. numero 12. 194

†*ſuſpenſionem incurrit Epiſcopus etiam ignoranter conſecratus ab aliqua cenſura irretito non tolerato. alleg. 111. num. 43. pag. 728. & non diligenter examinans quando quis electus fuerit ad regimen animarum, & electionis proceſſum, & perſonam electam, ibid. num. 44. & ſubijciens laicis bona immobilia Eccleſiarum ſibi commiſſarum ſine licentia Capituli & Sedis Apoſtolic. niſi modo & caſibus à iure permiſſis, ibidem num. 45. & vſurpans ſine titulo bona dignitatum Eccleſiarum vacantium, & ad ipſarum curam pertinentium, ibid. num. 46. & ſi eſt concubinarius, & à Synodo admonitus non ſe emendauerit, ibid. num. 48. & negligens procedere contra ſimoniacos, ibid. num. 50. doctorando non recipiendo prius iuramentum, &c. nu. 51. & alijs caſibus numeris ſeqq.*

ſuſpenſionem non incurrit ordinatus ante legitimam ætatem inculpabiliter. alleg. 16. nu. 17. 195

ſuſpenſus non remanet ordinatus ante legitimam ætatem bona fide teſtimonio ſuorum parentum. alleg. 16. nu. 20. 195

ſuſpenſus an ſit ipſo iure promouens, & promotus extra tempora. alleg. 17. nu. 9. 196

ſuſpenſus ob promotionem extra tempora ſtatuta ſi celebret irregularis fit. alleg. 17. nu. 10. 197

ſuſpenſo ob caſus in Bulla Pij II. comprehenſos, non poſſunt beneficia conferri. alleg. 17. nu. 12. 197

ſuſpenſus per Conſtitutionem Pij II. an ab alio, quam à Papa abſolui poſſit. alleg. 17. nu. 14. pag. 197. & nu. 17. 198

ſuſpenſio nulla incurritur, cum adeſt pactum, & conditio in patrimonio de illo reddendo vbi ordinatus habuerit beneficium ſufficiens, vel alias vnde viuere poſſit. alleg. 19. nu. 59. 207

ſuſpenſus ſit ordinatus ab Ordine ſuſcepto, & ordinator à collatione Ordinum per triennium, ſi conueniant ſuper non petendis poſtea alimentis, vel rebus donatis pro titulo ſuorum Ordinum. alleg. 20. nu. 28. & 29. 213

ſuſpenſus ab officio, quia interfuit matrimonio clandeſtino, non eſt ſuſpenſus à beneficio. alleg. 32. nu. 165. 288

ſuſpenſionis pœna ab officio, & beneficio lata non infligitur ipſo iure. alleg. 32. nu. 188. 291

ſuſpenſus eo quod neſciente Epiſcopo neque examinante Ordines ſuſcepit, ſi occultus ſit, poteſt ab Epiſcopo diſpenſari. alleg. 39. nu. 38. 314

ſuſpenſus ob receptionem Ordinum ſine litteris dimiſſorijs ſi ſit occultus poteſt ab Epiſcopo diſpenſari. allegat. 39. num. 39. 314

ſuſpēſionem incurrit ab executione ſuſceptorum Ordinum promotus per ſaltum, & miniſtrando ſit irregularis. alleg. 47. numero 1. 347

ſuſpenſio, quæ incurritur ab eo, qui per ſaltum promouetur ad Ordines an impediat ſolum ita ordinatum, ne poſſit miniſtrare in Ordine quem per ſaltum ſuſcepit, vel potius afferat impedimentum ſimpliciter, ne actum vllum Ordinis exercere valeat, etiam illorum, quos rite ſuſcepit. allegat. 47. numero 10. 348

ſuſpenſus iniuſte ſiue ab officio, ſiue à beneficio recuperat quotidianas diſtributiones. alleg. 53. nu. 175. 430

ſuſpenſus non poteſt eligi, nec præſentari ad beneficia. allegat. 72. num. 98. 549

ſyndicatui ſtare tenetur Vicarius Epiſcopi ſede vacante finito officio. alleg. 54. nu. 181. 450

ſyndicatui ſtare non tenetur Vicarius Epiſcopi, ibidem numero 183. 450

ſynodum diœceſanam congregare citra ſpeciale mandatum non poteſt Vicarius generalis Epiſcopi. allegat. 54. numero 103. 443

ſynodus eſt triplex, generalis, prouincialis, & diœceſana. alleg. 93. num. 1. 635

ſynodum ſemel in anno in ſua diœceſi quilibet Epiſcopus conuocare poteſt, vel ſæpius vbi neceſſitas poſtularet, ibidem numero 2.

ſynodum per alium poteſt Epiſcopus iuſto aliquo impedimento detentus congregare, ibid. nu. 3.

ſynodus diœceſana intimanda eſt in tempus, quo ieiunijs & deuotionibus, ſeu celebrationi præcipuarum ſolemnitatum non vacatur, neque grani hyeme, & temporibus ad itinera dum periculoſis, ibid. nu. 13.

ſynodum diœceſanam congregare poteſt Vicarius generalis Epiſcopo ei ſpeciatim mandante, ibid. nu. 4.

ſynodo diœceſanæ intereſſe debent Sacerdotes omnes qui animarum curam habent ibidem num. 5. Et rectores Parochialium nullius diœceſis ad Synodum vicinorem venire tenentur, ibidem numer. 6. Et exemptiomnes, qui aliàs ceſſante exemptione Synodo intereſſe deberent, nec Capitulis generalibus ſubduntur, ibidem numer. 8. Et Capitulum Eccleſiæ Cathedralis de neceſſitate ad Synodum debet mitti, ibid. numero 11. Et Capitula Collegiatarum quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentia, ibid. nu. 12.

ſynodo diœceſana eſt facienda electio conſultorum Theologorum, & in vtroque iure Doctorum, promotoris, & notarij, ſiue ſecretarij ſynodi, ibid. num. 14. Et Notarius Synodi omnium ſynodo intereſſe obligatorum nomina legit ibidem numer. 15.

mero 15. Et declaratur praeminentiam in ſedendo nullum praeiudicium in futurum ſedentibus operari, ibidem nu. 16. Et profeſſio Fidei, ac decreta Concilij Trident. de reſidentia intelligibili voce leguntur, num. 17. pag. 636. Examinatores ad minus ſex eligantur, qui promouendos ad beneficia curata examinent, ibidem numer. 18. Aſſignantur perſonae aptae, ad minus quatuor, quibus cauſa in partibus delegandae committantur, ibidem num. 19. pag. 636. Et prouidetur vbi Miſſarum celebrandarum tam magnus numerus defunctorum diſpoſitionibus impoſitus fuerit, ibid. nu. 21.

† *ſynodum vt faciat quotannis poteſt Archiepiſcopus Epiſcopum compellere. p. 1. tit. 4. nu. 13.*

† *ſynodum congregare poteſt electus & confirmatus in Epiſcopum nondum tamen conſecratus.* 916. 1. b.

† *ſynodus in Eccleſia celebrari conſueuit, ſed poteſt etiam extra & in loco priuato, ibid.*

T

TAlleas *Clericis imponentes, & Clerici illas ſoluentes incidunt in excommunicationem Papalem. allegat. 50. numero 92.* 368

† *taurorum agitationes in terris ſuis permittentes incurrunt excommunicationem nemini reſeruatam.* 869. 2. d.

tempus praefinitum ad conferendos Ordines non eſt de ſubſtantia collationis illorum. alleg. 17. nu. 8. 196

† *tempus ſemeſtre quare potius quam aliud ad prouidendum de beneficijs inferioribus conceſſum fuerit Ordinarijs collatoribus, remiſſiuè. alleg. 126. nu. 41.* 776

† *tempus ad conueniendam eligentium, ſeu collatorum negligentiam praefixum non computatur niſi die notitiae vacationis. ibid. num. 42.*

† *tempus à lege vel ab homine praefinitum in dubio dum aliud non apparet, intelligitur continuum. ibid. nu. 43. & 44.*

† *tempus ad prouidenda beneficia praefixa datur in odium negligentium, ibid. num. 45.*

† *tempus conferēdi currit ab eo tempore, quo Epiſcopus potuit, vel ſcire debuit vacationem, ibid. nu. 46.*

† *tempus ad conuincendam eligentium ſeu collatorum negligentiam non currit legitimis impeditis, ibid. nu. 49.* 777

† *tempus ad conuincendam collatoris negligentiam ſtatutum non poteſt per ſuperiorem arctari, ibid. nu. 50.*

tempus immemoriale probari poteſt memoria quadraginta annorum, & quod de reliquo tempore teſtis deponat ſecundum auditum & famam. alleg. 73. nu. 36. 545

tempus datum ad praeſentandum eſt continuum, & currit diebus feriatis. alleg. 72. nu. 127. 552

tempus patronis ad praeſentandum conceſſum incipit currere ſecundum veriorem opinionem à tempore ſcitae vacationis. alleg. 72. nu. 134. 553

tempus ad praeſentandum in beneficijs non currit abſenti, vel impedito. alleg. 72. nu. 138. 553

tempus ad praeſentandum quando lite pendente ſuper iuſpatronatus patronus praeſentare contendentibus currat, alleg. 72. num. 140. 553

tempus datum ad praeſentandum poteſt Ordinarius in ſui praeiudicium prorogare, non tamen abbreuiare, allegatione 72. numero 143. 554

tempus à iure praefixum non deſignatur habenti inſtituere, intra quod facienda ſit inſtitutio. alleg. 72. nu. 191. 558

tempus certum per Superiorem aſſignari poteſt habenti inſtituere infra, quod ſi non inſtituerit, poteſt illam compellere. alleg. 72. nu. 193. 558

tempus à iure vel ab homine praefinitum non currit ignoranti, & legitime impedito, etiam data culpa ex parte impediti. allegat. 72. numero 139. pagin. 553. & allegat. 82. numero 22. 602

tempus intra quod tenetur haeres defuncti voluntatem exequi, poteſt à iudice reſtringi. alleg. 82. num. 23. 602

tempus vtile ab inutili inſeparabile dicitur quando conſtiterit contrahentes ad minus tempus non eſſe contracturos. alleg. 95. num. 12. 642

tempus licitum ab illicito ſeparari dicitur, ſi ex coniecturis appareat contrahentes etiam pro tempore licito contracturos. alleg. 95. nu. 15. 642

tempus trimeſtre infra quod tenentur Epiſcopi ſuſcipere munus conſecrationis, exorditur à die confirmationis. allegat. 1. num. 40. 150

tempus idoneum ad conferendos minores Ordines quod ſit. alleg. 11. nu. 17. 178

tempus matutinum non eſt de ſubſtantia collationum Ordinum. alleg. 14. nu. 15. 189

† *tempus quindecim menſium eſt breue ad effectum vt reprobatus in examine poſſit medio tempore, ita eruditus fieri vt poſtea in alio examine approbationem meruerit.* 888. 2. b.

tempus ſemeſtre ad conferendum beneficium competit Epiſcopo. alleg. 78. num. 1. 489

tempora non coniunguntur in nouitio pro complendo anno probationis. alleg. 101. nu. 24. 670

temporum diuerſitas non mutat fortunas pauperum, aut mores hominum, tit. 2. gloſ. 7. nu. 22. 68

tempus immemoriale, vide immemoriale tempus.

terminus octo dierum, infra quem tenetur Capitulum ſede vacante, vicarium conſtituere, non currit niſi à die ſcientiae tranſlationis Epiſcopi ad aliam Eccleſiam. alleg. 54. num. 164. 449

† *termino elapſo edicti ad conuerſum Parochialis, ſi re adhuc integra alius venit oppoſitor admittendus eſt. allegat. 60. num. 46.* 500

terminus duorum menſium datus ad faciendam Fidei profeſſionem non currit prouiſo, qui non fecit profeſſionem, quamuis per eum ſtet quominus illam faciat, allegatione 61. numero 25. 509

terminus in edictis propoſitus ad denuntiandum, non apponitur ad finiendam obligationem denuntiandi, ſed ad eam ſollicitandam, allegat. 96. num. 75. 658

teſtamentorum pias voluntates ſolus Papa commutat, allegat. 50. num. 41. 365

Teſtator fundans Capellam nō poteſt illam eximere ab Epiſcopi poteſtate, allegat. 75. nu. 9. 571

Teſtamenti executio tam ad pias, quàm ad non pias cauſa negligente haerede intra annum adimpiere defuncti voluntatem deuolnitur ad Epiſcopum, allegat. 82. nu. 15. 601

† *teſtamentorum executores an & quando poſſint eſſe Regulares, remiſſiuè. alleg. 82. nu. 36.* 604

teſtamenti executio non impeditur ante aditam hereditatem. alleg. 82. num. 21. 602

teſtatoris mandata exequi non ſolum poteſt, ſed etiam de praecepto tenetur Epiſcopus. alleg. 82. nu. 26. 602

teſtator non poteſt prohibere ne Epiſcopus data haeredis, vel executoris negligentia valeat ſe intromittere. allegat. 82. num. 27. 603

teſtator prohibere poteſt ne executores rationes reddere compellantur. alleg. 82. nu. 28. 603

teſtator fundans capellam non poteſt eam eximere ab Epiſcopi poteſtate. alleg. 82. nu. 29. 603

teſtator quando mandat bona ſua diſtribui in virgines maritandas, non poterunt executores ea erogare in Virgines ingredientes monaſterium. alleg. 82. nu. 26. 602

† *teſtator ſi inſſerit certam quantitatem expendi ſingulis annis*

inter pauperes, seu ad virgines maritandas possit executor totam quantitatem insimul primo anno expendere, ostenditur. 910.2.d.

† *testator si velit pro salute animæ suæ piè relinquere interum haredem, veluti pauperes Christi, aut miserabiles personas, valida erit huiusmodi dispositio.* 908.2.c.

† *testator si capellam instituat eo adiecto vt præsentati institutio ad Episcopum non permaneat, an adhuc Episcopus se valeat intromittere.* 897.2.e.

† *testator si relinquat legatum Episcopo pro anima, Ecclesiæ non personæ relictum præsumitur. alleg.* 116. *nu.*8. 742

† *testator cùm intendat potissimum animæ suæ consulere, intendit quoque Ecclesiæ relinquere absque personarum respectu, ibid. num.* 11.

† *testator stricta amicitia legatario coniunctus, quamuis suo nomine appellatiuo legatum relinquat, persona legasse intelligitur, ibid. num.* 14.

testandi facultatem amittunt sodomitæ, etiamsi non essent condemnati, vel post mortem opponatur. allegat. 44. *numer.* 9. 740

testamentum, an ante professionem factum subsequenti professione rumpatur, & an ante professionem possit expresse revocari. alleg. 99. *nu.* 13. 664

testari non possunt beneficiarij ex fructibus suorum beneficiorum, quia à lege Canonica prohibentur. allegat. 114. *numero* 5. 735

*testari de acquisitis intuitu beneficiorum potest beneficiatus de consuetudine totius Hispaniæ, ibid. nu.*6.

*testari de acquisitis intuitu Episcopatuum, quare non valeant Episcopi sicut clerici attenta consuetudine Hispaniæ, ostenditur ibidem num.*7.

*testari de patrimonialibus, & de bonis, quæ suo labore & industria acquisiuit, valet Episcopus, ibid. nu.*10.

*testari non potest Monachus in Episcopum translatus, ibidem num.*18. *Nisi ex licentia Summi Pontif. ibid. nu.*23. 737

testandi licentia concessa Episcopis, vide verbo Licentia concessa Episcopis ad testandum.

testis vnus probat in omnibus casibus vbi de præiudicio tertij non tractatur. alleg. 27. *nu.*7. 241

testium duorum, vel trium præsentia vtra Parochi assistentiam necessaria est ad valide Matrimonium contrahendum. alleg. 32. *num.* 137. 284

testes in Matrimonijs necessarij possunt esse quicunque rationis compotes, quamuis impuberes, consanguinei, domestici, fœminæ, aut infames. alleg. 32. *nu.* 138. 284

† *testes quantum fieri potest ad concordiam sunt reducendi.* 847.1.d.

testes in Matrimonio non requiruntur rogati, & sufficiunt repugnantes ac per violentiam præsentes. allegat. 32. *numero* 139. 284

testis absque citatione partis in crimine sodomiæ recipi potest. alleg. 44. *num.* 19. 340

testibus singularibus deponentibus ex actibus cum alijs adminiculis proceditur in Hispania contra sodomitas ad pœnã ordinariam. alleg. 44. *nu.* 20. 340

testis falsus vt aliquis ducatur, falsique pœnam incurrat, quæ necessaria sint. alleg. 51. *nu.* 23. 389

testis à iudice legitime interrogatus de veritate dicenda non solum falsus est si falsum dicit, sed etiam si veritatem celat scienter in damnum proximi. alleg. 51. *nu.* 24. 389

testimonium ferens non iuratus si falsum dicat ordinaria pœna est plectendus. alleg. 51. *nu.* 26. 389

testis, qui interrogatur de aliqua re sibi commissa sub sigillo secreti, quando teneatur reuelare factum occultum? allegat. 51. *num.* 33. 390

testium attestationes in actis redactæ censentur authenticæ scripturæ, ita quod per illas intelligatur satisfactum dispositioni Concilij sess. 25. *de reformat. cap.* 9. *allegat.* 72. *numero* 26. 544

testes ad probandum tempus immemoriale debent esse saltem ætatis quinquaginta quatuor annorum. allegat. 72. *numero* 37. 545

testes si non sunt citati conceduntur monitoria si est datus terminus in causa. alleg. 96. *nu.* 16. 652

testes qui monitorijs excommunicationis impulsi veniunt testimonium veritatis dicturi, quomodo iurent. allegat. 96. *numero* 34. 653

testes qui monitorijs excommunicationis impulsi veniunt testimonium veritatis dicturi, tenentur in scriptis reuelare & propalare quicquid sit. alleg. 96. *nu.* 35. 654

testibus fides non adhibetur in his, quæ excitati litteris monitorialibus deposuerunt in Curia Ecclesiastica. allegat. 96. *numero* 36. 654

testes diligenter examinandi super miraculis Sanctorum, & de singulis circumstantijs respondere debent, & rationem reddere tenentur, & non sufficiunt singulares. allegat. 96. *numero* 6. 651

testes duo legitime deponentes, & rationem reddentes sufficiunt ad probandum factum aliquod fuisse notorium, seu manifestum. alleg. 106. *nu.* 29. 705

testes septuaginta requiruntur ad deponendum Episcopum. alleg. 112. *num.* 11. 731

† *theatini exempti fuerunt à Clemente VII.* 931.2.a.

¶ Theologalis *Canonicus, vide Canonicus Theologalis.*

¶ Theologalis *præbenda, vide præbenda Theologalis.*

theologi præferuntur canonistis in his, quæ pertinent ad forum conscientiæ, in alijs vero pertinentibus ad forum iudiciale, & censuras, ac pœnas ecclesiasticas Canonistæ Theologis præferri debent. alleg. 1. *nu.* 31. 149

titulares Episcopatus quare hodie conferantur ratio assignatur, tit. 1. *cap.* 6. *nu.* 16. 27

titulares Episcopi dicuntur, qui solum titulum Ecclesiarum habent, populo tamen carent, & Clero Christiano, atque etiam facultatibus, ibid. nu. 15. 27

titulares Episcopi dantur frequentius à Romano Pontific. velut coadiutores Episcopis infirmis, senibus, aut alia simili ratione impeditis, ibid. nu. 17. 27

titulares Episcopi, & qui Episcopatum resignarunt, sine expressa proprij Episcopi licentia nullum ad Ordines possunt promouere, etiamsi in loco nullius diœcesis sedem sibi eligant, ibidem num. 18. 27

titulares Episcopi, qui à sedibus suis proternia inimicorum expulsi sunt, ac subinde subditos habent, & diœcesim cum Christiano populo & Clero cum iurisdictionem teneant, eam alienæ diœcesi in subditos suos vti possunt, ac eis Ordines conferre, ibidem num. 19. 27

titulares Episcopi an ad Concilium vocandi sint & admittendi, ibid. num. 20. 27

titulares Episcopi si aliquem promoueant ad quemcunque Ordinem sine licentia proprij Episcopi sunt ab exercitio Pontificalium per annum suspensi. alleg. 6. *nu.* 1. 164

titulares Episcopi conferentes Ordines, aut Primam tonsuram alicui non habenti litteras dimissorias incurrunt suspensionem per annum à Pontificalibus. allegat. 111. *numero* 14. 714

titulares Episcopos infidelibus, idololatris, vel hæreticis quomodo Summus Pontif. constituere possit, ostenditur. tit. 3. *cap.* 2. *num.* 47. 115

titularis Episcopus Pontifici acquirit. allegat. 114. *numer.* 31. 738

Titulus non requiritur ad minores Ordines, allegat. 19. numero 3. 201
titulus ad Ordines requiritur quotieſcunque Clericus ſecularis Ordines Sacros procurat ſuſcipere, ſecus veroſi Regularis profeſſus, ibidem num. 4. 201
titulus ad Ordines requiritur non ſolum ſufficiens pro victu, ſed etiam ad honeſte viuendum, ibid. nu. 9. 202
titulus coadiutoria cum futura ſucceſſione eſt ſufficiens vt quis ad Sacros Ordines promoueatur, ibidem num. 23. ſic etiam ad titulum beneficij conſiſtentis in diſtributionibus quotidianis, num. 24. 203
titulus Vicarie temporalis, vel de futuro, vel ſeruitij in aliqua Eccleſia non ſufficit vt quis poſſit ordinari, ibid. numero 25. cum ſeq. 203
Cætera vide verbo Patrimonium.
titulum probare & oſtendere tenetur poſſeſſor beneficij etiam pacificus, allegat. 57. nu. 223. 486
tituli beneficiorum eccleſiaſticorum non acquiruntur preſcriptione, ibidem nu. 225. 486
toletanum ſtatutum cum vtatur verbo progenie, nõ exigit probationem maculam certo gradu, ſed ſufficit quod ipſa progenies ſit infecta, titul. 2. gloſ. 17. nu. 37. 99
toletanum Concilium, vide Concilium Toletanum.
toletanum Archiepiſcopum inter Patriarchas inferioris gradus qui ponant, oſtenditur, tit. 3. cap. 7. nu. 13. 131
toletanus Archip. ex priuilegio Martini V. Summi Pont. gaudet prærogatiuis conceſſis veris Patriarchis, ibidem numero 14.
toletum vrbs Regia, & quaſi altera Roma in exaltatione capit nominari, ibid. num. 17.
tonſor ad emittendum ſanguinem qualiter moni alium monaſteria intrare poſſit. alleg. 103. nu. 54. 683
tranſactio venit appellatione alienationis ex parte rem dimittentis, alleg. 19. num. 80. 209
tranſactio poteſt abſque ſolemnitatibus fieri ſuper aliqua re Eccleſiæ, cuius poſſeſſio non ſit penes ipſam. allegat. 95. numero 63. 648
† *tranſactio valet de decimis futuris facta cum aſſenſu Epiſcopi ſi pro decimis compenſetur Eccleſia in alijs rebus. allegat. 121. nu. 17.* 755
† Translatio *quando ſit de conſenſu ipſius translati, iſte talis ſic translatus perdit ſtatim iura prioris Eccleſiæ. allegat. 119. nu. 7.* 749
† *translatus ſine ſuo conſenſu non deſinit eſſe Epiſcopus primæ Eccleſiæ. ibid. num. 9.* 749
tribunal erigere nequit iudex extra ſuam dioceſim, in qua haberetur vt priuatus. alleg. 80. nu. 8. 596
tributa iuris publici ſunt, & nonniſi à Principe ſuperiorem non recognoſcente imponi valent. alleg. 85. nu. 15. 614
triennium in quo familiares ſunt commorandi cum Epiſcopo ad effectum, vt ab illo ordinari valeant, ſufficit quod inceperit antequam fuiſſet Epiſcopus, allegat. 5. num. 8. pag. 163. Et debet eſſe continuum, ibid. num. 9.
triennium infra quod permittitur Eccleſiarum res locari, eſt computandum ex tribus fructuum collectionibus. alleg. 95. nu. 4. pag. 641. Et ad vnum vel duos annos per ſtatuta Epiſcoporum limitari valet, ibid. num. 18. 643

V

VAcare *dicitur ſedes Epiſcopalis donec littera Apoſtolic. Prælati cuius ſedes vacabat, fuerint expedita, & præſentate Capitulo. alleg. 54. nu. 160.* 448
† *vacare apud Sedem, & vacare in Curia an ſint idem. 882. 1. f.*
Vacare apud Sedem Apoſtolic. quando dicatur beneficium vt ſit reſeruatum, alleg. 57. nu. 21. 464
vacare dicuntur apud Sedem Apoſtolic. beneficia non ſolum per obitum, ſed etiam per reſignationem in illa, ibidem numero 22.
vacare dicuntur in Curia beneficia, quando ibi priuatio, aut alij vacationis modi inducuntur, ibid. nu. 24.
vacare in Curia non dicuntur beneficia iuriſpatronatus laicorum, vt diſpoſitioni Summi Pontific. reſeruentur, ibidem numero 25.
vacare ipſo iure beneficia quando dicantur. allegat. 57. numero 201. pag. 483. cum ſeqq.
vacare dicitur beneficium per obitum habentis ius in re ad illud, ibidem num. 198.
vacat ita per obitum beneficium, vt ſi miraculoſe reſurgeret beneficiarius non recuperaret illud, ibid. nu. 199.
vacationis beneficij notitia præſumitur in Prælato conſiderata per iudicem beneficij qualitate. alleg. 58. num. 6. 489
vacatio beneficij proprie & vere per mortem Rectoris fit. alleg. 72. num. 7. 543
vacat per renunciationem beneficium, per quam amittitur omne ius in eo competens, ibid. num. 9.
vacationis tempore ille habet Eccleſiæ cuſtodiam, qui habet ius inſtituendi, ibid. nu. 16.
vacat beneficium ob delictum Rectoris, priuationem, ſeu depoſitionem inducens, ibid. num. 12.
vacationis tempore aduenientia ad futurum ſucceſſorem pertinent Epiſcopum. alleg. 114. nu. 8. 735
† *vacatio beneficij ſi contingat Sede Apoſtolic. vacante etiam in menſe Apoſt. nihilominus collatio ſpectaret ad Ordinarium.* 883. 1. e.
vagabundus is proprie dicitur qui nullum certum domicilium habet. alleg. 32. nu. 75. 279
vagabundi matrimonio poteſt intereſſe quilibet Parochus, etiamſi coniux vnus non ſit alienigena, ibid. nu. 76. Diligentia ſcilicet inquiſitione præmiſſa & obtenta Ordinarij licentia, ibidem num. 73. 278
vagabundi alium parochum vocant, in cuius parochia ſunt, vel commorantur, ibid. num. 72. 278
vagabundi quoad Sacramenta Confeſſionis, Euchariſtiæ ſubditi ſunt Epiſcopo loci, in quo reperiuntur. allegat. 39. numero 5. 310
vagabundus poteſt abſolui à commiſſis alibi, etiamſi in loco patratorij criminum eſſent reſeruata, ſi hic non ſunt reſeruata. alleg. 52. nu. 16. 409
valetudinarius vt quis dicatur iudicis arbitrio relinquitur, alleg. 69. num. 34. 540
¶ Variatio *à patrono quibus modis fieri poſſit, oſtenditur. alleg. 72. num. 158.* 555
variatio eſt permiſſa in patronis ſi præſentet cumulatiuè, ibidem num. 159. 555
variare non poſſunt patroni lite pendente inter præſentatos à diuerſis patronis, ibidem nu. 162. 555
variare ſicut nõ poteſt patronus eccleſiaſticus, ita nec eius procurator ſeu ceſſionarius, ibid. nu. 163. 556
¶ Vaſculum, *ſeu pixis, in qua ſeruatur ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, debet eſſe conſecratum. allegat. 27. numero 41.* 245
¶ Venditio *ville, & iuſpatronatus licet non valeat quoad iuſpatronatus, valebit tamen quoad villam. allegat. 71. numero 36.* 538
¶ Venetiarum *primus Patriarcha creatus fuit B. Laurentius Iuſtinianus, à quo Congregatio S. Georgij in Alga apud Venetias initium ſumpſit, titul. 3. capitul. 7. numero 7. 130.*

¶ Ventris

¶ Ventris *ingluuies facile prouocat ad luxuriam, tit.2.glos.5. numero 2.* 58
¶ Verbum, *genus, de quo in Concil. Tridentin. sess. 23. de reformat. capitul.7. idem significat quod legitimus, vel liber: & non refertur ad descendentes ex genere Hebræorum allegat.10. num.5.* 175
verba, temere præsumpserit, dolum, ac temeritatem significant, & non comprehendunt illum, qui bona fide, ignoranter, aut imprudenter aliquid facit, allegatione 16. numero 18. & 19. 195
verbum, suspendatur, cum sit futuri optatiui importat sententiam ferendam. allegat.32.nu.161. 287
verba Concilij, in foro conscientiæ, sunt intelligenda, idest in foro Sacramenti Pœnitentiæ, & in Confessione Sacramentali, allegat.39. num.8. 311
verba (& principales dignitates in Collegiatis) non comprehendunt plures dignitates quàm vnam in qualibet Collegiata. allegat.45.nu.15. 343
verbum, officialis, simpliciter prolatum quando ad foraneum, vel generalem Vicarium sit referendum, allegatione 54. numero 25. 436
verbum amittat, an contineat sententiam ipso iure latam, allegat.57. num.240. 487
verbum, repræsentent, propriè significat præsentiam sui facere, allegat.72. num.111. 550
verba proœmialia inducunt causam finalem, allegat.65. numero 5. 518
verba enuntiatiua in antiquis plenè probant, allegatione 72. numero 41. 545
¶ Vestes *clericales maioribus Ordinibus congruentes apud nostros Lusitanos censentur talares, allegatione 9. numero 4.* 172
vestium clericalium honestas ponderabitur ex consuetudine, & vsu vniuscuiusque regionis, ibid.nu.2. 172
vestibus illis vti debent clerici coniugati quibus ijsdem illius regionis vtuntur, ibid. num.3. 172
vestes quæ cooperiant tota genua de consuetudine Hispaniæ debent habere clerici in minoribus, ibid. num.7. 172
vestes debent semper deferre clerici proprio Ordini congruentes, ibid. num.8. 173
vestes clericales contra non deferentes, quæ pœnæ sint interpositæ, ibid. num.12.
vestes clericales non tenentur deferre clerici non recipientes pensionem, & fructus ecclesiasticos valorem annuum 60. ducatorum auri de Camera non excedentes, ibidem numero 13.
vestes clericales proprio Ordini congruentes, qui ratione paupertatis gestare non valuerint non incurrunt pœnas latas contra non deferentes habitum clericalem, ibidem num.17. pag.174. Item nec domi suæ aut occulte clericalem vestem non deferentes, vllam incurrunt pœnam, ibid. nu.19.
vestes breuiores ex necessitate itineris, vel peregrinationis licitum est clericis habere. ibid. nu.21.
vestes sacræ debent benedici ab Episcopo, qui huiusmodi benedictionem simplici Sacerdoti delegare non potest, allegatione 27. num.42. 245
vestium sacrarum significationes, quæ sint remissiuè, ibidem numero 43.
vestes sacræ benedictionem amittunt, & nouam indigent, quando ita franguntur, vt non sint aptæ ad vsum, cui fuerunt destinatæ, ibidem num.45.
vestes Pontificales, & insignia quæcunque potest Episcopus gestare in locis exemptis, alleg.80.nu.15. 597
vestibus non est gloriandum, cum eas vermes & ignis, & perdant, tit.2.glos.7.num.11. 65
¶ Vestitus *non debet esse affectatus, sed naturalis, & simplex, tit.2.glos.7.nu.4.* 64
¶ Vicariam *perpetuam non potest Vicarius ex generali vicariatus commissione conferre. alleg.54.nu.61.* 441
vicaria temporalis, seu ad nutum amouibilis non est beneficiũ, alleg.57. num.147. 478
vicaria temporalis ad titulum non potest quis promoueri. alleg. 19.num.25. 203
vicariæ temporales & non perpetuæ, quæ non dantur in titulum, non veniunt sub reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ, alleg.57.nu.146. 478
¶ Vicario *Parochiali simpliciter dato congrua debetur portio, nec Episcopus, à principio fructus omnes eidem assignare potest, nisi ad congruam portionem, & sustentationem essent necessarij, alleg.59.nu.26.* 492
vicarium constituere quando debeat Episcopus occurrente parochialis Ecclesiæ vacatione, alleg.60.nu.2. 495
† *vicarius in Parochiali Ecclesia vacante constitutus cũ congrua non potest remoueri sine causa.* 886.1.b.
vicarij deputatio ab Episcopo facienda in vacatione Parochialis Ecclesiæ non potest impediri à collitigantibus, etiam interposita appellatione ab electione Oeconomi, allegation.60. numero 2. 495
† *vicarij amouibiles in Parochialibus vnitis quibus casibus poni possint.* 898.1.d.
vicarij deputatio occurrente Parochialis Ecclesiæ vacatione spectat semper ad Episcopum, vel illo defuncto ad Capitulum Sede vacante, in cuius diœcesi Parochialis existit, etiamsi eius institutio pertineat ad inferiorem, allegatione 60. numero 3. 495
vicarij deputatio nõ est de forma cõcursus & prouisionis, alleg. 59.nu.27. 493
vicarij perpetui ponendi sunt in Ecclesiis, quæ non pertinent pleno iure ad Religiosos, sed habent Episcopi institutionem, in ijs vero, quæ pleno iure ad Religiosos spectant, possunt ipsi ponere Vicarios ad nutum suum remouibiles, allegatio. 72. numero 189. 558
vicarios perpetuos in quibuscunque beneficijs curatis, quæ vnita reperiuntur, Ordinarij deputare possunt ex Concil. Trident.sess.7.de reform.cap.7.alleg.72.nu.190. 558
vicarius Papæ non prohibetur etiam statim post vacantem Sedem dimissorias impertiri, alleg.7.nu.13. 167
vicarij in iure tripliciter accipiuntur, allegatione 54. numero 15. 435
vicarij legitimi, seu nati dicuntur, qui à lege ipsa constituti sunt, veluti Archidiaconus, & Archipresbyter, allegatione 54. numero 16. 435
vicarij datiui, seu constituti Generales, appellantur hi, quos Episcopus creauit vt eius vices gererent in eodem tribunali, & loco, in quo ipse ius dicere consuevit, allegatione 54. numero 19. 435
vicarij nati, idest, Archidiaconi, vel Archipresbyteri Ordinariam habent iurisdictionem, inferiorem tamen illa, quam habet Episcopus, & ideo ab illis ad Episcopum appellatio defertur. alleg.54. nu.20. 435
vicarij generales Episcopi Ordinariam habent iurisdictionem, & qui teneant eos habere delegatam referuntur. alleg.14. num.26.pag.436.& nu.30. 437
vicarij Correctorum, Episcoporum, seu aliorum Magistratuum ab ipso Principe, vel lege auctoritatem ad id tribuente constituti censentur. alleg.54. nu.28. 436
vicarij iurisdictionem habentis ratione officij, & tituli vicariatus. allegat.54.num.29. 437
vicarij ab Episcopis permissione, & auctoritate Pontificum nominati ab ipsis Pontificib. electi cẽsentur. alleg.54.n.40.438

Vicarius eo ipso quod ab Episcopo constituitur accipit à lege iurisdictionem, allegat. 54. nu. 44. 438
vicarius, & Officialis in quo differant, allegatione 54. numero 53. 439
vicarium generalem debet Episcopus creare peritum in ijs, quæ ad suum munus exercendum pertinent, allegatio 54. numero 54. 440
vicarius generalis is tantum dicitur, qui in spiritualibus, & tēporalibus est creatus secundum vnam opinionem, sufficit tamen secundum alteram veriorem, quod constituatur in spiritualibus; allegat. 54. num. 57. 440
vicario secundo creato, primus censetur renocatus, allegatione 54. nu. 58. 441
vicarij generalis concessio non continet ea, quæ speciale requirunt mandatum, allegat. 54. nu. 59. 441
vicarius generalis Episcopi sine speciali mandato dimissorias concedere non potest, allegat. 7. nu. 9. 167
vicarius à Capitulo Sede vacante deputatus concedens dimissorias non arctato, & ante elapsum annum, quas pœnas incurrat, allegatione 7. nu. 12. 167
vicarius Episcopi potest remittere denuntiationes, allegatione 32. num. 29. 274
vicarius Generalis potest facultatem dispensandi in denuntiationibus delegare, non tamen generaliter, allegatione 32. numero 37. 275
vicarius generalis Episcopi ex proprio officio potest matrimonijs interesse, & alij Sacerdoti licentiam assistendi concedere, alleg. 32. num. 117. 282
vicarius Episcopi, qui Sacerdos non est potest præsentiam Matrimonio contrahendo præstare, sed tantum Sacerdotem delegare, allegat. 32. nu. 120. 283
vicariæ perpetuæ parochialium vnitarum conferuntur, allegatione 60. num. 32. 499
vicarius Episcopi absoluere potest à suspensione à beneficio, quam incurrit Sacerdos coniungens in matrimonium, vel benedicens subditos alterius Parochiæ absque Parochi vel Ordinarij licentia, alleg. 32. nu. 191. 291
vicarius generalis Episcopi non potest dispensare in casibus, in quibus Episcopo conceditur dispensandi facultas, nisi ad hoc haberet ab Episcopo specialem commissionem, allegatione 35. num. 13. 300
vicarium qualem debeat Episcopus assumere, allegatione 54. numero 1. 434
vicarius Episcopi debet habitum clericorum deferre, allegat. 54. num. 5. 434
vicarius ex generali vicariatus commissione non potest conferre vicariam perpetuam, alleg. 54. nu. 61. 441
vicarius admittere, & approbare non potest resignationes beneficiorum sine speciali mandato, alleg. 54. nu. 66. 441
vicarius habens facultatem approbandi resignationes factas causa permutationis, non potest resignata beneficia permutantibus conferre, alleg. 54. nu. 68. 441
vicarius potest confirmare electos, & instituere præsentatos absque speciali concessione, alleg. 54. nu. 70. 441
vicarius non potest beneficium supprimere absque speciali mandato, allegat. 54. nu. 71. 442
vicarius non potest beneficia vnire, renocare vniones, & Ecclesias dinidere sine speciali concessione, num. 72. ibid.
vicario non licet deputare coadiutores Vicarios imperitis Rectoribus Ecclesiarum sine speciali concessione, numero 73. ibidem.
vicarius non potest speciali concessione alicui reseruare iuspatronatus ex causa dotationis vel constructionis, numero 74. ibidem.
vicarius non potest sine speciali mandato iurispatronatus donationi decretum, seu auctoritatem interponere. numero 75. ibidem.
Vicarius erigere non valet Parochias nouas sine speciali Episcopi licentia. nu. 76. ibid.
vicarius nequit imponere pensionem super beneficijs, vbi Episcopus potest, sine eius speciali mandato. nu. 77. ibid.
vicarius constituere non potest Oeconomum Ecclesiæ, nisi Episcopi speciale accedat permissum, nu. 78. ibid.
vicarius non potest deponere à beneficijs, officijs, aut Ordine sine speciali Episcopi licentia. nu. 79. ibid.
vicarius generalis interponere non potest Episcopi auctoritatem dignitatis creationi à Canonicis factæ, numero 80. ibidem.
vicarius Episcopi Ecclesias vetustate collapsas, quæ ob earum, & Parochianorum inopiam nequeunt restaurari, in matrices, vel alias viciniores absque speciali mandato transferre non potest. nu. 81. ibid.
vicarius generalis præsentare non potest ad beneficium iurispatronatus ad Episcopi præsentationem pertinens, absque eius speciali mandato. nu. 81. ibid.
vicarius etiamsi Episcopus non potest ex generali commissione exercere ea, quæ fuerint Ordinis Episcopalis, numero 83. ibidem.
vicarius etiam Episcopus committere non potest alteri Episcopo ea, quæ sunt Ordinis Episcopalis præter speciale sui Episcopi mandatum, nu. 84. ibid.
vicarius Episcopi non punit hæresis crimen sine peculiari commissione. nu. 85. ibid.
vicarius generalis etiam de licentia Episcopi non potest absolnere crimine hæresis, nu. 86. ibid.
vicario generali non licet pœnitentias publicas imponere, aut pœnitentes reconciliare sine speciali mandato, nu. 87. ibid.
vicarius ex generali commissione explorare non potest voluntatem puellæ habitum regularē suscipere, aut professionis votum emittere volentis, nu. 88. ibid.
vicarius generalis Episcopi sine eius licentia interponere nequit assensum, & auctoritatem ædificationi monasterij per testatorem relicti, nu. 89. ibid.
vicarius generalis concedere nequit indulgentias prætextu generalis commissionis, nu. 90. ibid.
vicarius generalis Episcopi ex generali concessione alijs concedere non potest facultatem, seu licentiam Confessionis audiendæ, num. 91. ibid.
vicarius generalis si sit Sacerdos potest audire Confessiones fidelium ex vi mandati generalis, alleg. 54. nu. 92. 443
vicarius generalis prætextu commissionis generalis impertiri non potest monacho licentiam proficiendi causa studiorum, in locis, in quibus Episcopi loco Abbatis est. allegatione 54. numero 93. 443
vicarius generalis Episcopi ex vi generalis commissionis causas matrimoniales cognoscere, aut eas tractare non potest. numero 94. ibid.
vicarius generalis absque speciali Episcopi assensu dispensare non potest in monitionibus matrimonij etiam iusta causa intercedente, nu. 95. ibid.
vicarius generalis relaxare non potest interdictum nisi ex speciali mandato, nu. 96. ibid.
vicarius generalis dimissorias, seu commendatitias litteras ad Ordines suscipiendos clericis suæ diœcesis concedere non potest, nisi Episcopo in remotis agente, nu. 97. ibid.
vicarius generalis substituere non potest alium Vicarium, nisi Episcopi specialis licentia præcedat, nu. 99. ibid.
vicarius constitutus ab Episcopo cum facultate & clausula substituendi non potest facere alium Vicarium, nisi substituat ad modicum tempus, nu. 100. ibid.

Vicarius generalis poteſt vnam, vel plures cauſas delegare ex vi commiſſionis generalis, nu.101. ibid.
Vicarius generalis viſitare non poteſt diœceſim abſque ſpeciali licentia, nu.102. ibid.
Vicarius generalis Epiſcopi congregare non poteſt Synodũ diœceſanam citra ſpeciale mandatum, num.103. ibid.
Vicarius generalis pias defunctorum voluntates exequi non poteſt, niſi ſpecialis facultas ab Epiſcopo fuerit conceſſa, numero 104. ibid.
Vicarius generalis ex officio poteſt compellere fideicõmiſſarios, & executores laicos ad exequendas pias defunctorum voluntates, num. 105. ibid.
Vicarius generalis abſque ſpeciali mandato interponere non poteſt decretum alienationibus, ſeu tranſactionibus rerum Eccleſiarum, nu.106. ibid.
Vicarius generalis ſine particulari conceſſione abſoluere nõ poteſt ab irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus, nu.107. ibid.
Vicarius generalis cauſam reſtitutionis in integrum tractare non poteſt, num.108. ibid.
Vicarius generalis conſentire nõ poteſt vt Metropolitanus omiſſo appellationis articulo de principali negotio cognoſcat, numero 110. ibid.
Vicarius generalis de ſpecialiter delegatis Epiſcopo cognoſcere non poteſt, alleg.54.nu.111. 444
Vicarius Epiſcopi cognoſcere non poteſt cauſas feudales niſi ſpeciale adſit mandatum, nu.112. ibid.
Vicarius generalis authorare non poteſt vt exemplum ex originali ſumptum eandem vim & authoritatem cum originali habeat. alleg.54.num.113. ibid.
Vicarius generalis concedere non poteſt repræſalias ſine ſpeciali mandato, nu.114. ibid.
Vicarius generalis ſine ſpeciali facultate decernere non poteſt excommunicationes ad finem reuelationis pro rebus deperditis, ſeu ablatis, nu.115. ibid.
Vicarius generalis ex conceſſione generali abſoluere non poteſt à caſibus reſeruatis per ipſum Epiſcopum, numero 116. ibidem.
Vicarius generalis expedire non poteſt cauſas criminales, niſi ſpecialiter commiſſa fuerint. nu.117. ibid.
Vicarius generalis non poteſt abſoluere condemnatum inquiſitum. num.118. ibid.
Vicarius generalis bona clericorum confiſcare non poteſt. numero 119. ibid.
Vicarius generalis conuertere non poteſt pœnas corporales in pecuniarias. nu.120. ibid.
Vicarius generalis ex generali vicariatus mandato diſpenſare non poteſt. nu.121. ibid.
Vicarius generalis imponere non poteſt charitatiuum ſubſidium, niſi hoc ſit ſibi ab Epiſcopo ſpecialiter demandatum. numero 122. ibid.
Vicarius generalis abſque ſpeciali mandato imponere non poteſt quartam decimarum, mortuarium, & ſynodaticum. numero 123. ibid.
Vicarius generalis dicitur ille, qui conſtitutus eſt cum generali poteſtate in loco, vbi Epiſcopus Sedem habet, nu.127 445
Vicarius Complutenſis generalis non eſt, quia nec creatus eſt, nec reſidet vbi Epiſcopus ſedem habet, allegatione 54. numero 128. 445
Vicarius conſtitutus in vna diœceſi, cenſetur etiam in altera ſibi vnita conſtitutus, nu.130. ibid.
Vicarius Epiſcopi, quia eſt conſtitutus in dignitate, poteſt eſſe Papæ delegatus. alleg.54. nu.132. ibid.
Vicarius Epiſcopi habet iuriſdictionem rerum eccleſiaſticarum. numero 134. ibid.
† *vicarius Epiſcopi in functionibus Eccleſiaſticis præcedit gubernatorem, vulgo capitaneum. allegatione 54. numero 124.*
† *vicario Epiſcopi ſuſpecto exiſtente, non poteſt ex eadem ratione recuſari ipſe Epiſcopus. 880.1.a.*
† *vicarius cauſam cognoſcens, non tanquam Vicarius, ſed tanquam delegatus à Papa, vel etiam ab Epiſcopo non poteſt recuſari ex eo quod Epiſcopus ſuſpectus ſit. 880.1.b.*
† *vicarius electus, ſeu confirmatus per Papam, vel alium ſuperiorem non poteſt vt ſuſpectus recuſari, ex eo quod Epiſcopus ſit ſuſpectus. 880.1.b.*
† *vicarius ſeorſim ab Epiſcopo habitans non poteſt recuſari ex eo quod Epiſcopus parti ſit ſuſpectus. 880.1.c.*
† *vicarius Epiſcopi vbi fuerit aliunde quam ex cauſa tangente, etiam Epiſcopum recuſatus ſuſpectus, recuſationis cauſa probanda eſt coram ipſo Epiſcopo. 880.1.d.*
† *vicarius ſi delinquat in officio offendendo iuriſdictionem Metropolitani poteſt ab eo cenſura Eccleſiaſtica puniri, ſi verè præiudicet ſingulariter partibus & iuſtitiæ, cognitio, & punitio pertinet ad ipſum Epiſcopum. 880.2.e.*
Vicarius Epiſcopi dicitur Prælatus ratione iuriſdictionis, quam habet cum adminiſtratione, num.135. 445
Vicarius Epiſcopi poteſt eſſe executor gratiarum beneficialium, quæ expediuntur in Curia Romana, & Conſeruator. numero 136. ibid.
Vicarius Epiſcopi electi, & confirmati, licet nondum conſecrati, poteſt eſſe Papæ delegatus. nu.138. ibid.
Vicarius Epiſcopi repræſentat perſonam ipſius Epiſcopi, & authoritatem, eiuſque locum tenet. allegatione 54. numero 143. 446
Vicarius Epiſcopi præcedit Archidiaconum, etiamſi haberet priuilegium obtinendi primam ſedem poſt Epiſcopum, præcedit etiam Abbates, Archypresbyteros Canonicos etiam Epiſcopos, & alios Prælatos Epiſcopo inferiores. numero 144. ibid.
Vicarij iuriſdictio ab Epiſcopo reuocari poteſt. numero 145. ibidem.
Vicarius generalis, ſi Epiſcopus fuerit maiori excommunicatione notatus, & publice denũciatus, iuriſdictionem ſuam exercere non poteſt. nu.146. ibid.
Vicario Epiſcopi excommunicato, non eſt excommunicatus eius ſubuicarius, aut ſucceſſor, nu.148. ibid.
Vicarius recuſari poteſt ſuſpectus ex ſuſpicione Epiſcopi, numero 149. ibid.
Vicarij iuriſdictio per Epiſcopi mortem expirat, etiam quoad negotia iam cœpta, num.151. 447
Vicarius conferre poteſt beneficia ante ſcientiam mortis Epiſcopi, ſi conferendi poteſtatem habebat, nu.153. 447
Vicarij iuriſdictio non ſolum expirat morte naturali ipſius Epiſcopi, ſed etiam ciuili, nu.154. ibid.
Vicarius generalis finito officio non poteſt procedere in illa cauſa, quæ ſibi commiſſa fuit non ſub nomine proprio ſed ſub nomine dignitatis, nn.156. ibid.
Vicarius Epiſcopi ad beneplacitum poteſt reuocari, numero 170. 449
Vicarij generalis in ſpiritualibus, & temporalibus conſtitutione, non tranſeunt ea, quæ requirunt ſpeciale mandatum, numero 175. 450
Vicarius capituli ſubſtituere non poteſt, niſi ei in mandato ſubſtituendi facultas concedatur, nu.177. ibid.
Vicarius Epiſcopi Sede vacante debet habere ſalarium, numero 178. ibid.
Vicarius Epiſcopi iam defuncti non poteſt petere ſalarium non conuentum à ſuo ſucceſſore pro ſeruitio præſtito eius prædeceſſori, num.179. ibid.

Vicarius Episcopi non tenetur ad syndicatum, ibidem numero 183.

Vicarium deputare, donec prouideatur de Rectore, spectat ad Episcopum in cuius dioecesi Parochialis existit. allegat. 53. numero 81. 422

Vicarij Cardinalium in eorum episcopatibus an dicantur familiares eorum. alleg. 57. nu. 112. 474

Vicarius Episcopi, etiam Episcopo non impedito, potest mandare vt coram se examen fiat. allegatione 60. numero 41. 499

Vicarius generalis cum speciali mandato potest parochianos cogere ad Ecclesiam reparandam, allegatione 64. numero 9. 516

Vicarius generalis Episcopi sine speciali mandato non habet auctoritatem ad reseruationem iurispatronatus. allegatione 70. numero 33. 535

Vicarius Episcopi quamuis iurispatronatus donationi auctoritatem interponere non possit, hæc tamen auctoritas præstat titulum ad præscribendum, allegatione 7. numero 25. 537

Vicarius Episcopi sine speciali facultate potest confirmare electos, & institutis præsentatos. allegatione 72. numero 181. 557

Vicarius generalis ius visitandi non habet, nisi specialiter eidem committat Episcopus. allegatione 73. numero 28. 563

Vicarius à Capitulo Sede vacante vti proximiori non habet potestatem visitandi Ecclesias seculares vllius dioecesis. allegat. 74. num. 8. 566

Vicarius generalis absente Episcopo potest publicas processiones indicere, alleg. 78. nu. 5. 588

Vicarius Episcopi, sine eius officialis, non potest extra locum vbi tribunal est constitutum, ius dicere partibus, nisi sit in comitatu Episcopi, vel nisi ex aliqua rationabili causa se ad alium locum decentem transferre visum fuerit, allegat. 80. numero 6. 596

Vicarius generalis Episcopi ex commissione generali an possit de causis matrimonialibus cognoscere, allegatione 84. numero 3. 608

Vicarius generalis Episcopi non potest charitatiuum subsidium exigere, nisi speciali ipsius Episcopi mandato. allegation. 87. numero 12. 621

Vicarius Episcopi, vel quorumcunque Prælatorum iurisdictionem Episcopalem habentium in sua dioecesi, ac etiam à Capitulo Sede vacante constitutus, potest facultatem concedere nouitio disponendi de suis bonis temporalibus. allegat. 99. numero 8. 663

Vicarij generales Episcoporum non possunt esse iudices Conseruatores. alleg. 106. nu. 13. 702

Vicarij foranei appellantur illi, qui extra ciuitatem, in qua est Episcopi sedes, iurisdictionem exercent. allegatione 54. numero 18. 435

Vicarius foraneus Episcopi delegata ab Episcopo iurisdictione fruitur. alleg. 54. nu. 23. 435

Vicarius generalis Episcopi in ciuitate tantum constitutus, vti foraneus regulatur. alleg. 54. nu. 24. 436

Vicarius foraneus non potest esse delegatus Papæ. allegat. 54. numero 139. 445

Vicarij foranei dicuntur potius obtinere officium, quàm dignitatem. alleg. 54. nu. 140. 445

Vicarij nominati à Prælatis inferioribus habentibus Episcopalem, & Ordinariam iurisdictionem, non possunt esse Papæ delegati, alleg. 54. nu. 141. 445

Vicarius Capituli Sede vacante potest esse delegatus Papæ, ac gratiarum beneficialium executor. alleg. 54. nu. 137. 445

Vicarius Capituli Sede vacante non potest expedire commissa Episcopo, vel eius Vicario. allegatione 54. numero 142. 446

Vicarius à Capitulo Sede vacante si aliquibus nõ vocatis creatus fuerit, est reuocandus, & Capitulum denuo congregandum ad ipsius Vicarij constitutionem, allegatione 54. numero 162. 448

Vicarius à Capitulo Sede vacante constitutus si Canonicus sit, & absit à choro, non percipit distributiones quotidianas, quamuis sit in actu exercendi officium, allegatione 54. numero 166. 449

Vicarius à Sede vacante constitutus debet in choro sedere in loco proprio sui Canonicatus, antiquiores non præcedendo, allegat. 54. nu. 167. 449

Vicarius Capituli sede vacante debet eligi Doctor, vel Licentiatus, vel alias quantum fieri potest idoneus, & si non esset Doctor, potest Capitulum in ipso actu deputationis dare ei consultorem Doctorem, alleg: 54. nu. 168. 449

Vicarius generalis Episcopi Synodum diœcesanam congregare potest speciatim Episcopo id ei mandante, allegat. 93. numero 4. 635

Vicarius generalis Episcopi an possit dare excommunicationes pro rebus deperditis pratextu generalis commissionis, allegat. 96. nu. 6. 7. & 8. 651

Vicarius foraneus excommunicationes pro reb. deperditis concedere non potest, allegat. 96. nu. 9. 651

Vicarius generalis à Capitulo Sede vacante constitutus, excõmunicationes pro rebus deperditis concedere potest, allegat. 96. num. 10. 651

Vicarius generalis voluntatis virginis explorationem facere non potest, nisi Episcopo impedito, allegatione 100. numero 8. 668

¶ Vicecuratus institutus ad vniuersitatem causarum, vbi est consuetudo vt possit substituere ad vniuersam Parochiæ curam, potest delegare licentiam assistendi matrimonio, aut ministrandi aliud Sacramentum. allegatione 32. numero 101. 281

¶ Vicegerentes alicuius magistratus Ordinarij iudices sunt. alleg. 54. num. 27. 436

Vice alterius fungens nihil proprium habet, sed delegata vtitur iurisdictione, ibid. nu. 34. 437

Vicem alterius gerens in eodem tribunali Ordinarius est, ibidem num. 42. 438

¶ Victualium appellatione quæ comprehendantur, alleg. 73. num. 57. 565

¶ Viduæ ex licentia Episcopi non possunt Monialium monasteria ingredi, vt in habitu laicali ibi permaneant. alleg. 102. numero 67. 685

Vidua excusatur à scientia fabricationis falsæ monetæ cussæ in eius domo, allegat. 51. nu. 70. 393

¶ Vimaranum oppidum fuit quondam Lusitaniæ caput, vbi primus eius Rex natus fuit, allegatione 60. numero 7. Antiquissimum est, ibidem numero 8. Et multis sanctorum corporibus exornatur, ibidem num. 9. 495. & 496.

Vimaranensis Ecclesia Collegiata Lusitaniæ inter omnes insignis, & antiqua est, ibidem num. 11. 496

¶ Villaloborum familia, nunc Marchiones Aflorgæ, in Sede Legionensi ex priuilegio Pontific. Canonici sunt. allegat. 72. num. 75. 548

¶ Vires amittit cibo multo, aut potatione distentus, titul. 2. glos. 5. num. 5. 59

¶ Vini potatio nimia clerico comprimenda, titul. 2. glos. 11. numero 1. 82

Vinum multum etiam citra temulentiam ferentibus Dominus sempiternum comminatur exitium, ibid. nu. 2. 82

Vinum immoderate ſumptum malorum omnium eſt origo, & quæ ex illo naſcantur, oſtenditur ibid. nu. 5. 82

Vinum moderate ſumptum multa bona corpori & animo præſtare ſolet, ibid. num. 4.

Vinum bibere fœminis ignominioſum ſemper fuit, ibid. numero 109. 83

Vinum lymphatum vendens quas pœnas incurrat, remiſſiue, alleg. 51. num. 50. 392

Vinum vetus cum multo admiſceens quam pœnam incurrat, remiſſiue ibid. num. 51. 392

¶ Violatores *Eccleſiarum immunitatis, & libertatis Eccleſiaſticæ hodie abſolui non poſſunt à Confeſſarijs ſecularibus, vel Regularibus etiam vigore ſuorum priuilegiorum, alleg. 51. nu. 72.* 394

¶ Virginem *Beatiſſimam ſine vlla macula eſſe conceptam veriſſima tenet opinio, alleg. 50. nu. 111.* 371

Virginis Beatiſſimæ Conceptionis feſtum qui affirmant non eſſe venerandum, aut defendunt illam conceptam cum peccato originali, vel è contra in excommunicationem Papalem incidunt, ibid. nu. 109. 370

Virgo ſanctiſſima vixit 63. annos, & ideo eius Corona totidem continet Aue, ibid. nu. 112. 371

Virgo ſanctiſſima aduocata peccatorum dicitur, allegat. 79. num. 18. 594

Virginem inducentes monaſterium ingredi non incidunt in excommunicationem communicatam à Concil. Trident. ſeſſ. 25. de Regularibus cap. 18. allegation. 104. numero 3. 689

Virginem cogens monaſterium ingredi ingreſſu non ſequuto in nullam excommunicationem incidit, ibidem, numer. 7. 690

¶ Virgis *qui caſus fuit præcedente iudicis ſententia, aut ad triremes damnatus in eis fleterit, ad Ordines promoueri non valet, alleg. 43. nu. 15.* 338

¶ Virtutibus *pellens coactus ad regimen veniat, virtutibus vero vacuus, nec coactus accedat, titul. 2. gloſ. 2. numer. 28.* 49

¶ Viſitandi *diœceſim ſolicitudo inter paſtorales curas, & virtutum exercitium præcipuum locum habet, tit. 2. glo. 10. num. 21.* 81

¶ Viſitatio *Epiſcopi perſonalis quas vtilitates portet, oſtenditur ibid. num. 23.* 81

Viſitans Eccleſiam, iura, vel reditus ſuæ prebendæ, percipit diſtributiones quotidianas, allegation. 53. num. 163. 429

Viſitare diœceſim abſque ſpeciali non poteſt Vicarius generalis, alleg. 54. nu. 102. 443

Viſitare eſt exceſſus inquirere, & inquiſitos caſtigare, ac emendare, alleg. 73. nu. 1. 561

Viſitare abſque adiunctis poteſt Epiſcopus Capitulares, bona, ſuorumque bonorum adminiſtratores, allegat. 73. nu. 14. 562

Viſitare abſque adiunctis poteſt Epiſcopus corpus Eccleſiæ Cathedralis, Sacramentum, Capellanias &c. allegat. 73. num. 15. 562

Viſitatio in inferioribus Eccleſijs quomodo incipienda, allegat. 73. nnm. 19. 562

Viſitandi ius habet omnis Prælatus Eccleſiaſticus, cui iuriſdictio, & adminiſtratio conuenit, allegat. 73. num. 20. 563

Viſitandi poteſtas Epiſcopis conceſſa tranſit in Capitulum ſede vacante, alleg. 73. num. 24. 563

Viſitatores à Capitulo ex præſcriptione ius habente viſitandi, deputati, debent eſſe approbati ab Ordinario, allegat. 73. num. 27. 563

Viſitare licet poſſit iterum Epiſcopus Eccleſias viſitatas ab inferioribus, non tamen poterit iterum punire punitos abeiſdem, alleg. 73. nu. 31. 563

Viſitatio nullo certo termino præſcripto concludi iubetur, ſed arbitrio Epiſcopi relinquitur num. 39. 564

Viſitatores debent quantò citius poſſunt ſe expedire, ne grauent ſubditos ſuos expenſis, allegation. 73. numero 41. 564

Viſitationis liber plenam inducit probationem quoad viſitationem perſonarum, Sacramentorum, & aliorum pertinentium ad officium viſitantis, allegat. 73. num. 43. 564

Viſitans Epiſcopus clerum ciuitatis, vbi ſita eſt Cathedralis, nullam lucratur procurationem, allegat. 73. num. 46. 565

Viſitator non poteſt fragmenta notabilia ad domum portare, pro erogando pauperibus, ſed tenetur illis diſtribuere, qui ſunt in illo loco, quem viſitat, allegat. 73. num. 55. 565

Viſitare poteſt Epiſcopus tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus exempta loca, Summo Pontifici immediate ſubiecta, alleg. 74. num. 1. 566

Viſitare poteſt Epiſcopus quoſcunque Clericos exemptos, Prothonotarios &c. ratione beneficiorum in ſua diœceſi exiſtentium, alleg. 74. nu. 3. 566

Viſitari poteſt ab Epiſcopo proximiori eccleſia ſecularis nullius diœceſis. alleg. 74. nu. 5. 566

Viſitandi parochiales Eccleſias nullius diœceſis proximior Epiſcopus facultatem habens, habet etiam auctoritatem emendandi, corrigendi, & puniendi, tam in capite, quàm in membra, alleg. 74. nu. 7. 566

Viſitandi ius habet Epiſcopus in omnibus Eccleſijs intra fines ſuæ diœceſis exiſtentibus, allegat. 74. numero 11. 567

Viſitare poteſt Epiſcopus omnes parochiales ſuæ diœceſis in quibus ſunt ſacerdotes ſeculares, licet Eccleſiæ ſint Regularibus ſubiectæ, alleg. 54. nu. 12. 567

Viſitare poteſt Epiſcopus eccleſias curatas vnitas monaſterio, & ponere in eis Vicarios perpetuos, ſiue temporales, quamuis vnituram monaſterio exempto alienæ diœceſis, vel alij, quod ſit ordinis caput, alleg. 74. num. 14. 567

Viſitari debent ab Epiſcopo monaſteria quæuis. ſeu Eccleſiæ Regularium curam animarum annexam habentes quoad ipſam curam, alleg. 74. nu. 18. 567

Viſitari ab Epiſcopo poſſunt Hoſpitalia quæcunque, & alia pia loca, ſine cum Epiſcopi auctoritate, ſine ſine illa inſtituta, alleg. 75. nu. 6. 571

Viſitare poteſt Epiſcopus, corrigere, & reformare in caſibus à iure expreſſis, omnia Hoſpitalia, & pia loca, quæcunque ſint priuata laicorum, alleg. 75. nu. 11. 571

Viſitare Epiſcopus poteſt Confraternitates perſonarum ſecularium in Eccleſijs Regularium exemptorum exiſtentes, non tamen eorum Capellas, vel altaria, niſi quoad adminiſtrationem, alleg. 75. nu. 13. 571

Viſitare abſoluere non poteſt Epiſcopus Hoſpitalia, vel Confraternitates ſine Epiſcopi auctoritate inſtitutas, niſi ad officium inquirendi de operibus pijs, quæ ipſis incumbunt, alleg. 75. num. 14. 571

¶ Vitam *communem omnes fideles agebant in principio naſcentis Eccleſiæ, alleg. 114. nu. 1.* 734

¶ Vitium *modicum quod dicatur, & quæ notabilis deformitas relinquitur iudicis arbitrio, allegation. 42. numer. 60.* 336

Vitis dicitur arbor frugifera, allegation. 51. numero 83. 395

Vites, aliaſque arbores incidens non damni cauſa, vel iniuriæ, ſed

Digitized by Google

ſed voracitatis, & rapacitatis naturalis, non incidit in penas, & excommunicationem comminatam contra abſcindentes vites, ibid. nu. 84.

¶ *Viuere commode, & viuere cum penuria, vel viuere ſimpliciter ſunt diuerſa, alleg. 10. nu. 10.* 202

¶ *Vltramontani ſi ab Italis in Italia Ordines ſuſceperint ſine licentia ſui Ordinarij quas penas incurrant, allegat. 8. num. 6.* 170

¶ *Vngitur in capite is qui in Epiſcopum conſecratur, vt declaretur eum eſſe caput, & Principem Eccleſiæ ſuæ, titul. 1. cap. 5. num. 10.* 22

Vngitur in manibus Epiſcopus vt ſciat dignitatem non propter otium, ſed propter negotium ſuſcipere, ibidem num. 12. 22

Vnguntur Reges Franciæ peculiari priuilegio oleo è cælo demiſſo, alleg. 31. num. 11. 266

Vngebantur Hiſpaniæ, Nauarræ, Aragoniæ, & Siciliæ Reges, ibid. num. 10.

¶ *Vnio eſt beneficiorum, ſeu Eccleſiarum ab Epiſcopo, vel alio Superiore ob vtilitatem, ſeu neceſſitatem facta annexio, alleg. 66. nu. 1.* 521

Vnio quibus modis fiat, alleg. 66. nu. 2. 521

Vnio monaſterijs monialium facienda eſt cum ſubeſt aliqua cauſa legitima, accedente ad id auctoritate Papæ, allegat. 66. num. 11. 522

Vnio parochialis ita eſt prohibita, vt etiam aliqua pars eius fructuum vnirj non poſſit, allegatione 66. numero 12. 522

Vnio non poteſt fieri de beneficio deuoluto ad Papam ob Ordinarij negligentiam non conferentis illud, allegat. 66. num. 16. 522

Vniones perpetuas quarumcunque Eccleſiarum parochialium, & aliorum beneficiorum iuriſpatronatus non poteſt facere Epiſcopus. alleg. 66. num. 17. 522

Vnio de beneficijs iuriſpatronatus facta abſque patronorum conſenſu non valet, allegation. 66. numero decimo octauo, 522

Vnio facienda ab Epiſcopo debet eſſe cum euidenti neceſſitate vel Eccleſiæ vtilitate, allegatione 66. num. vigeſimo primo, 522

Vnionis cauſa legitima eſt tenuitas fructuum, ac Eccleſiæ paupertas, alleg. 66. nu. 22. 522

Vnio facta ſine cauſa, vel ex falſa cauſa nulla eſt ipſo iure, allegat. 66. num. 23. 523

Vnionis vera cauſa non præſumitur, ſed eam allegans tenetur probare, alleg. 66. num. 24. 523

Vnionis nullitas ob defectum conſenſus Capituli à nullo poteſt opponi, cum hæc exceptio illi ſoli concedatur, allegation. 66. num. 27. 523

Vnio per Epiſcopum abſque Capitulo fieri poteſt vbi extaret conſuetudo, alleg. 66. nu. 28. 523

Vnio facta ab Epiſcopo ipſi Capitulo requirit Papæ auctoritatem, alleg. 66. num. 30. 523

Vnio facta alicui dignitati, vel præbendæ Capituli, aut omnibus præbendis diſtinctis poteſt fieri ab Epiſcopo cum conſenſu ipſius Capituli, ſine Papæ auctoritate, allegation. 66. num. 31. 523

Vnionem poteſt facere Epiſcopus omnibus prębendis, ſeu diſtributionibus ſimul ex declaratione Illuſtriſſ. D. D. Cardinalium. alleg. 66. num. 33. 523

Vnio debet fieri vocatis ijs quorum intereſt, aliàs non valet, alleg. 66. num. 34. 523

Vnio beneficiorum facta abſque conſenſu poſſeſſorum eſt inualida. alleg. 66. nu. 35. 523

Vnio vnius beneficij facta alteri acceſſorie operatur extinctionem & ſuppreſſionem nominis, & tituli beneficij vniti, allegat. 66. num. 38. 523

Vnio æque principaliter quæ ſit, allegation. 66. numer. 50. 524

Vnio quomodo acceſſorie, vel æque principaliter facta cognoſcatur, alleg. 66. num. 50. 524

Vnio non præſumitur, ſed probari debet ab eo qui factam aſſerit, alleg. 66. num. 53. 524

Vnio probanda eſt per inſtrumentum, ſeu litteras ipſius vnionis, vel ex diuturnitate temporis immemorialis, allegat. 66. num. 54. 524

Vnio ex verbis enuntiatiuis quando probetur, allegation. 66. num. 55. 524

Vnio probari poteſt per confeſſionem partis aduerſæ concurrentibus adminiculis, & coniecturis, allegat. 66. numer. 56. 524

Vnio Seminario nondum erecto fieri non poteſt, & quoad hunc effectum requiritur præparatio domus conductæ, vel emptæ, & introductio puerorum, allegat. 77. num. 25. 586

Vnio facta Seminario omnium beneficiorum ſimplicium non valet, alleg. 77. num. 29. 586

Vniones factæ Seminario abſque conſilio deputatorum non valent, alleg. 77. num. 33. 586

Vniendi in perpetuum facultas conceditur Epiſcopis, non autem ad tempus, ſeu ad vitam, allegat. 54. numero octauo, 522

Vniendi facultas Eccleſias, vel beneficia propter eorum paupertatem, quando Epiſcopis concedatur, allegat. 66. num. 20. 522

Vniendi tenuibus præbendis ſingulorum Capitularium, non tamen menſæ Capitulari, Concilium Epiſcopis facultatem concedit, alleg. 66. num. 32. 523

Vnire beneficia ſuæ diœceſis non exempta poteſt ex legitimis cauſis Epiſcopus, alleg. 66. num. 3. 521

Vnire poteſt Epiſcopus beneficia etiam reſeruata, ſeu deuoluta Sedi Apoſtolicæ niſi reſeruatio eſſet perpetua, allegat. 66. num. 15. 522

Vnita Eccleſia per vnionem ſupprimitur, & omnia transferuntur in eam, cui fit vnio, allegatione 66. numero 42. 524

Vnita Eccleſia parochialis poſſeſſa vti membrum alterius non inducit incompatibilitatem, allegat. 66. numer. 43. 524

Vnitum beneficium aſſumit naturam, conſuetudines, & priuilegia principalis, alleg. 66. nu. 41. 524

¶ *Voluntas puellæ Deo dicandæ exploranda eſt per Epiſcopum tam ante ſuſceptum habitum, quàm poſtea ante profeſſionis emiſſionem, tam in monaſterijs ſibi ſubiectis, quàm in alijs ab eius iuriſdictione exemptis, allegat. 100. num. 4.* 668

Voluntatem puellæ habitum regularem ſuſcipere, aut profeſſionis votum emittere volentis ex generali commiſſione Vicarius explorare non poteſt, alleg. 54. num. 88. pag. 442. & alleg. 100. nu. 8. 668

¶ *Vnitas à Domino, & per Apoſtolos tradita quantum poſſibile fuerit, obtineri debet, tit. 2. gloſ. 17. num. decimo nono. pag. 96*

¶ *Vota ſeu iuramenta ſolemnia ſunt ſummo Pontif. reſeruata ex antiquiſſimo Curiæ ſtylo, excepto voto Terræ ſanctæ, quod in iure reſeruatur, alleg. 37. nu. 2.* 305

Votum Terræ Sanctæ non diſpenſatur ab Epiſcopo, licet deuotionis & viſitationis gratia tantum factum fuerit, ibid. num. 4.

Vota quinque ſolemnia poſſunt diſpenſari ab Epiſcopo ſi in pœnam

penam fiant, ibid. num. 7. vel data grani & vrgenti neceſſitate, & interueniente ſimul difficultate adeundi Pontificem, ibid. num. 13. 306
vota duo debentur in Capitulo quando dignitas & canonicatus ex priuilegio, vel conſuetudine obtinetur, allegat. 62. numer. 25. 512
vota monialium quando poſſint recipere Prælati monaſteria ingredientes, alleg. 102. nu. 47. 682
¶ Vſurarij *ſunt infames, alleg. 43. nu. 3.* 337
vſurarij beneficia Eccleſiaſtica aſſequi non poſſunt, nec ad illa eligi, aut præſentari valent, ibid. num. 4.
vſurarius publicus & manifeſtus quando dicatur, alleg. 111. num. 26. 725
¶ Vrſinus *Presbyter ea fuit caſtitate, vt ne quidem à ſua muliere ſibi miniſtrari pateretur, titul. 2. gloſ. 8. nume-ro 16.* 70
¶ Vſufructuarius *omnium bonorum hereditariorum poteſt præſentare in iurepatronatus ipſis bonis annexo, alleg. 71. num. 40.* 538
¶ Vtilitas *Eccleſiæ euidens, qua excuſat Epiſcopum à reſidentia, qualis, alleg. 53. num. 14.* 414
vtilitas Reipub. euidens qua dicatur, ibid. num. 15.
¶ Vxori *atteſtanti ſe à viro ſodomitatam non creditur, alleg. 44. num. 18.* 340
vxor nolens conſentire alienationi rerum immobilium à marito facta, poterit iudex illam cogere, ſi contradictionem iniuſtam iudicauerit, allegation. 70. num. 27. 535
vxor non tenetur maritum vi monitorij denuntiare, alleg. 96. num. 59. 657

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

AVGVSTINI BARBOSÆ
I. V. D. LVSITANI
DE INSTITVTIONE EPISCOPALIS OFFICII:
Epiſcoporum nominis ſignificatione,& etymologia; Electione, Confirmatione, & Conſecratione: Epiſcopalium graduum, ac omnium Epiſcopatuum diuiſione.

TITVLVS PRIMVS.

SVMMARIVM.

1 *MEdicus cæleſtis Chriſtus Dominus in terras venit curanda infirmitatis noſtræ gratia.*

2 *Chriſtus Dominus ſalutis noſtræ præbens ſe medicum ſanctiſſima vitæ ſuæ exemplo paſci, ac omnes virtutes amplecti nos docuit.*

3 *Populus in lege veteri in duos ordines ſapienter diſtributus fuit, quorum vnus ciuilibus officijs, alius verò diuino cultui inſeruiret.*

4 *Officia vbi ſunt peculiaria, & certa adminiſtrationes ad tuendam pacem & concordiam, poteſtas aliqua vniuerſalis præcedere debet, quæ cæteras omnes regat.*

5 *Vniuerſalem Eccleſiæ poteſtatem, ſummamque auctoritatem Dominus noſter in S. Petro Apoſtolorum Principe collocauit.*

6 *Epiſcoporum inſtitutio, & ſucceſſio perpetua in Eccleſia à Chriſto Domino inſtituta fuit.*

7 *Petro eius Vicario dedit Chriſtus Dominus ius & poteſtatem inſtituendi et creandi omnium Eccleſiarum Epiſcop.*

8 *Epiſcopos eſſe de iure diuino inſtitutos, qui teneant, oſtenditur.*

9 *Epiſcopi aliam habent poteſtatem Ordinis, alteram iuriſdictionis.*

10 *Ordinis facultas in Epiſcopis, quæ ſit oſtenditur.*

11 *Iuriſdictionis poteſtas in Epiſc. quæ dicatur oſtenditur.*

12 *Epiſcopus ſolus conſecratus cognoſcit de illis, quæ pertinent ad dignitatem Epiſcopalem; de alijs verò, quæ ad ſimplicem iuriſdictionem ſpectant cognoſcit electus & confirmatus, licet nondum conſecratus.*

13 *Excommunicare poteſt ſubditos de iure communi Epiſcopus electus, & confirmatus.*

14 *Beneficia conferre poteſt Epiſcopus electus, & cõfirmatus.*

15 *Lex diœceſana, & lex iuriſdictionis quæ dicatur, oſtenditur.*

16 *Diſpenſatio eſt de lege iuriſdictionis.*

17 *Canonica Epiſcopalis eſt de lege diœceſ.*

18 *Iuriſdictionis poteſtas quamuis à Deo Epiſcopis ſit conceſſa, voluit tamen vt in illa ſubmiſſi eſſent Petro.*

19 *Apoſtolos omnes reſpectu conſecrationis, & Ordinis licet Dominus pares fecerit, non tamen eos reſpectu iuriſdictionis æquales conſtituit.*

20 *Papæ iuriſdictio in tota Eccleſia eſt iure diuino à Chriſto Domino inſtituta, & ab eo immediatè accepta, cæterorum verò omnium Epiſcoporum iuriſdictio eſt ab ipſo etiam inſtituta, ſed à Romano Pont. tanquam eius Vicario in eos derivata.*

21 *Papa cum eligitur ſuppoſita legitima electionis conditione accipit à Chriſto Domino immediatè iuriſdictionem.*

22 *Epiſcopus cum eligitur, & confirmatur à Romano Pontifice, vel ab alio auctoritate ipſius: electio & confirmatio non eſt veluti conditio ſine qua Epiſcopus iuriſdictionem à Deo non acciperet, ſed eſt id, per quod Romanus Pontifex das ei iuriſdictionem in ea prouincia, cui præficit.*

23 *Iuriſdictio non eſt neceſſariò connuncta vt naturalis proprietas cum conſecratione epiſcopali.*

24 *Epiſcopalis dignitas, eiuſque iuriſdictio vt ordinaria, & ex officio conſiderata ſaltem in generali, eſt inſtituta à Chriſto Domino.*

25 *Epiſcopalis Monarchia in Eccleſia per Dominum inſtituta, vt eam regeret, non poteſt tota ipſa Eccleſia ipſum regiminis modum mutare.*

26 *Epiſcopalis iuriſdictio, ſicut etiam munus ipſum Epiſcopale, ſi ſumatur in particulari, non eſt de iure diuino, nec ab eo habet certos iuriſdictionis gradus; qui augeri, vel minui nequeant.*

27 *Papa ſolus per ſe, vel per alios ſua auctoritate, & conſenſu creat, & transfert Epiſcopos, diœceſes diuidit, erigit, auget, minuit, ſublimat, aut deprimit.*

28 *Papa poteſt extendere, vel limitare ipſam iuriſdictionem epiſcopali muneri iure diuino coherentem intrinſecè, vt ordinariam, & quaſi ex natura rei.*

29 *Epiſcopi vbi probetur quod ſucceſſerint Apoſtolis, oſtenditur.*

30 *Papa non poteſt ex toto, vel ex aliqua parte aliquid eorum mutare, abrogare, & tollere, quæ Sancti Apoſtoli condiderunt.*

31 *Apostoli, vt tenet probabilior sententia, immediatè habuerunt à Christo Domino potestatem æqualem in totum orbem, & ad omnes actus, quod etiam ipse Petrus agere poterat, quamuis illius dispositioni, vt caput is, & Ordinarij earum subordinata.*

32 *Episcopi improprie, videlicet per quandam similitudinem, & proportionem, dicuntur Apostolis succedere.*

33 *Apostolorum dignitas, & iurisdictio personalis erat, vtpotè eis propter necessitatem illius temporis, & primæ fundationis Ecclesiæ speciali priuilegio à Christo D. commissa.*

34 *Episcopi Apostolis succedere dicuntur, respectu Cardinalis sacri Episcopalis.*

35 *Inter successionem, quæ sit Petro; & eam, quæ sit Apostolis discrimen constituuntur.*

DE EPISCOPALIS Officij institutione.

CAP. I.

1 QVemadmodum amans ac peritus medicus non satis habet singulari industria, & labore medicamenta temperasse, quæ valetudini ægroti operam ferant: sed etiam illi vult assistere vt eum instruat, quo pacto pharmacum ei sit sumendum, quæ victus ratio ei sit obseruanda, quod genus ciborum sectandum, quod fugiendum, quæ suscipiendæ corporis exercitationes, cæteraque huiusmodi, quibus medicinę vis adiuuetur, quæ alioqui inutilis, aut fortè noxia redderetur. Sic cœlestis nolter Medicus, cum prospiceret medicinæ vtilitatem, si ipse in terras non venisset, eamque vulneribus, plagisque nostris homo factus non applicasset, magna ex parte inutilem euasuram, propter ingenium hominis durum, morosum, & contumax, voluit pro exi mia pietate sua exemplum sanctissimæ vitæ suæ cum medicina coniungere, vt ab vtroque mundus perfectæ salutem adipisceretur, *sicut dicit S. Leo serm. 1. de Natiuitat.* nisi esset verus Deus, non afferret remedium; nisi esset verus homo non præberet exemplum. *Et S. Augustin. sermon. de tempore.* vt non solum doctrinæ auxilio & gratiæ, sed etiam exemplo suo ad studium sanctitatis ascenderet, vt nos non solum præcipientem Dominum, sed etiam exemplo suo ad virtutis fastigia prouocatem maiori alacritate sequeremur. Quod ipsum per *Oseam cap. 11.* est expressum cum ait. Et ego quasi nutritius Ephraim portabam eos in brachijs meis, & nescierunt quod curarem eos in funiculis Adumbrabam eos in vinculis charitatis: & ero eis quasi exaltans iugum super maxillas eorum, & declinaui ad eum vt vescerentur.

2 Voluit igitur Dominus IESVS ac Redemptor noster in hunc mundum veniens se Auctorem, Doctorem, ac Medicum salutis nostræ præbere, ac Sanctissimæ vitę suæ exemplo nos docere modo patientiam, modo sobrietatem, modo constantiam, tum fortitudinem, tum prudentiam, syncritatem, iustitiam, zelum Dei, & despicientiam humanarum rerum, omniumque maximè charitatem, ceteras denique omnes virtutes amplecti, vt in Ecclesia Catholica ab eodem instituta exẽplar perfectissimum haberet, quod cæteri tam præsules, quàm subditi imitarentur. Hincque sæpe ipsemet Sancto ore suo in Sacro Euangelio *Ioan. 10.* id monet dicens. Ego sum pastor bonus. Ego cognosco oues meas, & cognoscunt me meæ. Ego animam meam pono pro ouibus meis. Et *Ioan. 13.* Exemplum dedi vobis, vt quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis. Eum denique sensum sæpe inculcarunt Sancti viri dicentes omnem Domini nostri actionem, nostram esse instructionem, eumque nobis reliquisse exemplum, vt sequamur vestigia eius. *& S. Gregor. homil. 17. in Euang.* vt. Ipsa acta Domini præcepta esse, qui dum aliquid tacitus facit, quid agere debeamus innotescit.

3 Quemadmodum enim in lege veteri sapienter populus in duos ordines distributus fuit, quorum alter cunctis officijs, rebus, familiaribus, seu publicis administrandis inseruiret, alter esset diuino cultui, sacrificijs, cæterisque actibus religiosis deditus. Sic etiam idem mediator Dei, & hominum homo Christus IESVS tempore gratiæ eandem rationem conseruauit, quamuis sublimioribus mysterijs locupletam, ac medijs longè præstantioribus, ac venerabilioribus munitam, voluitque eos, qui diuino cultui dicandi erant per Episcopum sacro & spirituali quasi connubio deuinctum, solemnibus cæremonijs, legitimaque manuum impositione initiari, ac veluti proles Ecclesiasticam propagari, quæ Sanctæ ipsius Ecclesiæ successione perpetuò seruirent.

4 Sed quia necesse est vbi peculiaria officia sunt, & certæ administrationes ad communem vtilitatem instituæ, potestatem aliquam vniuersalem præcellere, quæ cæteras omnes regat, & ex qua cæteræ pendeat ad tuendam pacem, concordiam, & vnitatem, vt asserunt *D. Thom. contra Gentes, lib. 4. cap. 76. in fin. Augustin. de Ancona de potestate Ecclesiæ quæst. 71. art. 4.*

5 Igitur cum vniuersalis Ecclesia corpus vnum sit, hanc vniuersalem, summamque auctoritatem Dominus noster IESVS CHRISTVS in S. Petro Apostolorum Principe collocauit, hunc Vicarium suum in terris reliquit, ac post eum successores eius in Pontificatu, & gubernatione Ecclesiæ suæ, vt in eo plenitudo omnis potestatis in Ecclesia vigeret, & perpetuò constans permaneret; quam ipse alijs Ecclesiasticis gradibus communicaret, ac distribueret, prout iudicaret populorum vtilitati, fidelium que ædificationi conducere *S. Leo epist. 54. ad Anastas.* In nouo testamento (inquit *Anacl. Papa epist. 2. ad Episc. Italiæ*, relatum *in cap. in nouo 21. dist.*) post CHRISTVM Dominum a Petro Sacerdotalis cœpit Ordo, quia ipsi primo Pontificatus in Ecclesia Christi datus est, Domino dicente ad eum. Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam, & Tibi dabo claues Regni Cœlorum. Hic ergo ligandi ac soluendi potestatem primus suscepit à Domino, primusque ad fidem populum virtute suæ prædicationis abduxit. Cæteri vero Apost. cum eodem pari consortio honorem, & potestatem acceperunt, ipsumque Principem eorum esse voluerunt, qui etiam iubente Domino in toto Orbe dispersi Euangelium prædicauerunt. Ipsisque quoque descendentibus in locum eorum successerunt Episcopi. Hæc *Anacl. in dict. cap. in nouo*, & ideo Christus creando plures Apostolos, instituit formam creandi plures Episcopos Apostolorum successores *Henriq. in sum. lib. 6. cap. 5. §. 5. in comm. B.*

6 Quamquidem Episcoporum institutionem, & successionem perpetuã in Ecclesia à Christo Domino institutam fuisse solent Sacri Doctores deducere tum ex verbis eiusdem dicentis *Matth. ca. 28. in fine.* Ego vobiscũ sum vsq; ad consummationẽ sęculi tũ ex *Apost. Paul. ad Ephes. 4.* dũ ait. Et ipse dedit quosdã quidẽ Apostolos,

ſtolos, quoſdam autem Prophetas, alios vero Euangeliſtas, alios autem Paſtores, & Doctores ad conſummationem Sanctorum in opus miniſterij, in ædificationem corporis Chriſti, donec occurramus omnes in vnitatem Fidei, & cognitionis Filij Dei in virum perfectum, in menſuram ætatis plenitudinis Chriſti. Vnde manifeſtum eſt ſic Chriſtum Eccleſiam inſtituiſſe, vt eſſet vſque in ſæculum duratura, ſecũdum illud *Iſai. 29.* ſuper ſolium Dauid, & ſuper regnum eius ſedebit, & confirmet illud, & corroboret in iudicio, & iuſtitia, amodo, & vſque in ſempiternum; patet ergo quod ita illos, qui tunc erant in miniſterio, conſtituit, vt etiam eorum poteſtas deriuaretur ad poſteros, vtilitate Eccleſiæ, vſque ad ſæculi finem, facit *tex. in c. quodcunque 24. quæſtione prima*, vbi dicitur quod quando Petrus claues accepit, Eccleſiam Sanctam ſignificauit, quia ſcilicet non tantum pro ſe, ſed etiam pro omnibus ſucceſſoribus vſque ad finem ſæculi duratura eſt Eccleſia.

7 Sapienter igitur ne vnquam in Eccleſia Miniſtri deeſſent dignitas, & auctoritas, quæ Epiſcopalis dicitur, ab ipſa ſapientia Chriſto IESV inſtituta eſt, & eo ipſo quod Petrum ſibi Vicarium ſubſtituit, ipſi dedit ius, & poteſtatem inſtituendi, & creandi omnium Eccleſiarum Epiſcopos, quibus tum inferiores Miniſtri, tum ipſi etiam Sacerdotes parerent: Sicut enim in bellis gerendis omnibus militiæ ordinibus dux vnus præficitur, ita Sacerdotum vnus Princeps conſecratur, cæteris Sacerdotibus poteſtate ſuperior, iſque appellatur Epiſcopus, qui hanc ob cauſam non ſolum veſte vtitur cum alijs eccleſiaſticis miniſtris communi, ſed alijs etiam ornamentis, quæ maiorem eius auctoritatem oſtendunt alijs in functionibus, ad quas ſimplex Sacerdotum poteſtas minimè extenditur.

8 Cum ergo, vt ex modo dictis apparet, non Eccleſia, ſed ipſe Chriſtus Epiſcopos inſtituiſſet, & ius ac poteſtatem inſtituendi, & creandi eos Petro eius Vicario, & ſucceſſoribus in poſterum dediſſet, non poteſt dubitari quin illi ſint iure diuino inſtituti, *vt per tex. in dict. caput. in nouo, & in cap. videntes 22. quæſtione prima*, probant *Ma. in 4. diſtinct. 17. quæſtione ſeptima concluſ. 1. & diſtinct. 24. quæſtione tertia, concluſione ſecunda. Barbat. in tract. de præſtantia Cardinal. quæſtione prima. Gig. de penſionib. quæſtione ſecunda, numero tertio. Cou. in reg. poſſeſſor 2. p. §. 9. an. 6. Soar. tom. 4. de Pœnitent. par. ſecunda, diſput. 25. ſectione prima à nume. ſeptimo. Cardinal. Bellarmin. de controuerſiis Chriſtianæ Fidei t. 1. controu. 3. generali libr. quarto de Romano Pont. capit. 25. Valentia tom. 4. diſputat. 7. quæſtione 10. puncto 2. pag. 2. Camill. Borell. in ſumma omnium deciſ. titul. 6. à numero primo. Henriquez in ſum. libro ſexto capit. 5. §. 5. Azor. inſtitut. moral. parte ſecunda, libro tertio, capit. 30. quæſtione decimatertia*, qui ſub diſtinctione hanc quæſtionem diximunt, vt infra oſtendetur.

9 Verum, vt Epiſcopalis auctoritatis origo, & ſucceſſio facilius percipiatur, ſciendum in Epiſcopis aliam eſſe poteſtatem Ordinis, aliam iuriſdictionis: Ordinis ea eſt poteſtas, vt ſciat, & poſſit omnia Sacramenta conferre, Chriſma conſecrare, Prædicationis munus exercere, alios ordinare, ad Euchariſtiam ſumendam præparare, & Sacerdotes creare.

10 Finis vero vnus eſt illis cum Sacerdotibus communis, qui eſt Sanctiſſimæ Euchariſtiæ conſecratio, & offerre Domino verum ſacrificium, in quo vniuerſi Presbyteri pares ſunt, quandoquidem eorum auctoritas à Deo ipſo dependet. Epiſcopalis tamen Ordinis poteſtas ad hunc Euchariſtiæ conſecrandæ, & offerendæ finem, non ita proximè ordinatur ad Sacerdotium, ſed remotius, quatenus hoc perficit, & poteſtatem conſecrandi per Sacerdotium inſtitutionem confert: Vnde ad poteſtatem Epiſcopalis Ordinis tria propriè, & in ſolidum pertinere, ſcilicet, ordinare, conſecrare, & confirmare, tradit *gloſ. verbo de talibus in capitul. tranſmiſſam de elect.* & refertur *in Pont. Romano in rubr. de conſecrat. Epiſcopi:* verum conſecrare Eccleſias, & Calices, quamuis annexum ſit Ordini Epiſcopali, cum tamen ſit Sacramentale poteſt à Papa Sacerdoti committi, *Henriquez. dict. cap. 5. §. ſexto in comm. lit. K.* Sacramenta vero, quæ ex ſola poteſtate Ordinis conferuntur, non poſſunt miniſtrari ab vllo, qui Ordinem ad illa requiſitum non habeat, nec Summus Pontif. poteſt Epiſcopo prohibere ne Ordines valide conferat, quia circa Ordinis poteſtatem, quam præhabet Epiſcopus vel Papa ordinans. habent ſe vt inſtrumentum liberum, ſed ab alio motum, nempe à Chriſto, & ea poteſtas pendet à Papa conſecrante in fieri tantum, quam quidem Ordinis poteſtatem immediatè à Deo Epiſcopi accipiunt, nam reſpectu illius omnes Apoſtolos pares fecit, ac in hoc illos æqualiter ordinauit, itaut nullatenus, quæ Ordinis Epiſcopalis eſſe dixi, poſſint inferiori Prælato, qui Epiſcopus non ſit, nec conſuetudine, aliove iure ſpeciali competere, *Abb. in capit. accedentibus de exceſſ. Præl. poſt numerum ſecundum*, vbi *add. Alex. de Neuo* clarioribus id explicat verbis, & ſuccurrit *text. in c. quando de conſuet. & in c. aqua de conſecr. Eccleſiæ, vel Altaris*.

11 Iuriſdictionis autem poteſtas ad myſticum fidelium corpus ſpectat, quibus toto Orbe terrarum diffuſis, oportuit pro locorum amplitudine, Regnorumque frequentia, illis aſſignari Antiſtites, ac Præfectos, quorum alij maiorem, alij minorem iuriſdictionis poteſtatem ad leges condendas haberent, prout neceſſitas, aut vtilitas poſtulare videbatur. Poteſtas hæc iuriſdictionis diuidi ſolet in illam, quæ pertinet ad dignitatem Epiſcopalem, cuius meminit *text. in dict. capitul. accedentibus*, ſcilicet cognoſcere de cauſis matrimonialibus, publicas iniungere pœnitentias, atque indulgentias concedere.

12 Et in illã quæ dicitur ſimplicis iuriſdictionis, nempe, iudicare, excommunicare, corrigere, iuramenta recipere à vaſſalis, confirmare, inueſtire, beneficia conferre, inſtituere, cæteraque his ſimilia, quæ ſuo quoque loco explicabo: inter vnam, & alteram iuriſdictionis diuiſionem illa eſt differentia quod de illis, quæ pertinent ad dignitatem Epiſcopalem ſolus ipſe Epiſcopus conſecratus cognoſcit, exceptis indulgentijs, quas electus Epiſcopus ante conſecrationem concedere poteſt, vt dixit *Dnus Thomas in 4. ſentent. diſtinct. 25. art. 2. & diſtinct. 20. quæſtione prima, articulo quarto, verſicul. ad ſecundam quæſtionem* ſequuntur *Sot. ibi diſtinct. 21. quæſtione prima, articulo quarto, verſiculo hinc fit. Auguſtin. de Ancona de poteſtate Eccleſiæ, quæſtione 29. Sylueſtr. verbo indulgentia numero 13. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap. 41. in princip. num. 1.*

13 De illis vero, quæ ad ſimplicem iuriſdictionem ſpectant, cognoſcit electus, & confirmatus, licet nondum ſit in Epiſcopum conſecratus, *Rebuff. de pacificis poſſeſſ. nu. 243.* quia exercitium iuriſdictionis actu acquiritur per confirmationem *Coſm. in pragm. ſanct. titul. de collat. verbo nominationes pag. 186.* & ideo poterit ſubditos de iure communi excommunicare *Nau. in man. cap. 27. nume. quinto*, & beneficia conferre *Coſm. dict. titul. de collatione.*

tio n. verbo iuriſdictio cap. 181. *Rebuff. dict. tit. de pacificis poſſeſſ. nu.* 251. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancell.* §. 4. *proœm. numer.* 27.

14 Vbi vero apud Sedem Apoſtolicam promouetur, litteras dictæ Sedis promotionem, conſecrationemque continentes habere debet; alioquin ad ſuam Eccleſiam accedere, vel bonorum eccleſiaſticorum adminiſtrationem accipere, aut iuriſdictionem aliquam exercere non poteſt, à nemineque abſque huiuſmodi litterarum oſtenſione recipi, obedientiaue ei præſtari, atque audiri debet, *Vgolin. de poteſtate Epiſcopi capitulo ſecundo*, §. 1.

Bimembris etiam (vt ad rem redeamus) ponitur diſtinctio Epiſcopalis auctoritatis, putà legis Diœceſanæ, & legis iuriſdictionis à *gloſ.* 2. *in capit. dilectus, de officio Ordin.* aſſerente in illis conſiſtere totum ius, & poteſtatem Epiſcoporum: de diffinitione vtriuſque legis Diœceſanæ, & iuriſdictionis, varie olim fuit elaboratum, aliis aſſerentibus quod illa conſiſtat in recipiendo, hæc vero in dando, ſeu conferendo: aliis aliter opinantibus, vt videre eſt apud *Lertachin. tractat. de Epiſcopo. libro quarto, parte ſecunda, numero* 80. *cum ſequent. Boſtc. tractat. de ſynodo parte prima, numero quarto. Cuch. inſtitut. iuris Canon. libro primo, titul.* 12. *verſicul. hæc iura. Dan. Venator. in analyſi iuris Pontificii libro primo, titul.* 31. *numero ſecundo. Franc. Emman. quæſtionum regular. tom.* 2. *quæſt.* 63. *artic.* 2. *Azor. inſtitut. moral. part. ſecunda, libr. tertio, capit.* 32. *quæſtione* 2. *praxis Epiſcop. part. ſecunda verbo iura Epiſcopalia*, ex quorum dictis illa eſt verior definitio quod lex diœceſana ſit ad quam ſpectat perceptio cathedratici, pars oblationum, charitatiuum ſubſidium, ac denique cætera omnia, à quibus monaſteria iure communi ſunt exempta: Lex vero iuriſdictionis eſt, quæ obedientiam, ſubiectionem, reuerentiam, inſtitutionem, correctionem, reformationem, iuriſdictionem, pœnitentiæ indictionem, cauſarum audientiam, Sacramentorum collationem, eaque omnia complectitur, in quibus monaſteria diœceſana iure communi ſubijciuntur;

16 Vnde diſpenſationem eſſe de lege iuriſdictionis per *capit. ex tranſmiſſa, de tranſlat. Prat. & gloſ. in clem.* 1. *de reſcript.* reſoluit *Paul. Borgaſ. de irregular. parte ſecunda, rubr. an diſpenſatio ſit de lege diœceſana numer.* 4.

17 Idem eſt dicendum de canonica Epiſcopali *Petr. de Vbald. de canon. Epiſcop. capit. primo numero quarto, & capit.* 4. *quæſtione quinta. Lap. de Caſtell. de canon. port. numero* 5.

18 Poteſtas hæc iuriſdictionis Epiſcopalis, qualiſcumque ſit, quamuis à Deo Epiſcopis ſit conceſſa, voluit tamen, vt in illa ſubmiſſi eſſent Petro, tanquam capiti, & ſæpè ad hoc deſignandum Petro multa dixit ſingulariter, & ſeparatim, ſed aliis Apoſtolis loquutus eſt coniunctim, & generaliter vnde ad Petrum vt in Euangelio habetur *Matth.* 16. ſic loquutus eſt, Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & *Ioan.* 21. Paſce oues meas, non ſemel, ſed ter. Pro ſua fide ſpecialiter orauit etiam: hinc etiam Chriſtus Dominus in ſingulari dixit *Ioan.* 10. Fiet vnum ouile, & vnus Paſtor: & ſic voluit vnum eſſe Paſtorem, & non plures. Sed hanc poteſtatem paſcendi contulit Petro, dum dixit: Paſce oues meas; & ſic fecit eum Paſtorem, & non plures loco ſui: ipſe enim erat, & eſt verus Paſtor, & Pontifex, vt de ipſo dicit *Ioan.* Ego ſum Paſtor bonus; alij namq; Apoſtoli fuerunt coadiuuantes & cooperantes & ideo dicitur quod Papa fuit aſſumptus in plenitudinem poteſtatis, alij in partem ſollicitudinis *capit. ad bonorem, de auctor. & vſu palij*. Vnde licet omnes Apoſtolos fecerit pares reſpectu conſecrationis, & Ordinis; non tamen eos æquales fecit reſpectu iuriſdictionis, in illa. n. Petrus præfuit omnibus, vt notat *gloſ. in dict. capit. in nouo, & in capit. loquitur* 24. *quæſt.* 1.

19 Ea quidem, quamuis ſpiritualis ſacra, & Diuina poteſtas ſit hoc eſt à Chriſto Domino inſtituta; non à Repub. vt temporalis gubernandi poteſtas, ſed à Romano Pontifice Chriſti Vicario, & Petri ſucceſſore Epiſcopis datur, & ab eo manat ac pendet; itaut inter ipſum, & cæteros Epiſcopos hoc differat, quod iuriſdictio Romani Pontificis in totam Eccleſiam eſt iure diuino à Chriſto Domino inſtituta, & ab eo immediatè accepta;

20 Cæterorum verò omnium Epiſcoporum iuriſdictio eſt à Chriſto Domino inſtituta, ſed à Romano Pontifice tanquam Chriſti Vicario, & ſummo, ac primo totius Eccleſiæ Paſtore ſuſcepta, & ab eo veluti è fonte Chriſti præcepto in illos deriuata, & hinc eſt, vt Summi Pontificis iuriſdictionem nulla humana poteſtas, aut ex toto abrogare, aut ex parte minuere, reſtringere, mutare, variareue poſſit: at Epiſcoporum iuriſdictionem Romanus Pontifex iure poteſt tollere, minuere, reſtringere, mutare, aut variare, prout maiorem, minoremue illis facultatem concedit.

21 Ratio autem cur iuriſdictio cuiuslibet Romani Pontificis dicatur accepta proximè à Chriſto, & non iuriſdictio alicuius alterius Epiſcopi, illa eſt, quia cum Romanus Pontifex eligitur, ei iuriſdictionem electores non dant, quia nemo dat, quod non habet: ſed dat ei immediatè Chriſtus Dominus ſuppoſita ea conditione electionis legitimæ, cum electio tantum ſit veluti conditio ſine qua Romanus Pontifex à Deo iuriſdictionem non acciperet: ſed cum aliquis Epiſcopus eligitur, & confirmatur à Romano Pontifice, vel ab alio auctoritate ipſius;

22 Electio, & confirmatio, non eſt veluti conditio, ſine qua Epiſcopus iuriſdictionem à Deo non acciperet, ſed eſt id per quod Romanus Pontifex dat ei iuriſdictionem in ea prouincia, cui præficit. *Henriq. dicto capitulo quinto*, §. 6.

23 Hæc vero iuriſdictio non eſt neceſſaria coniuncta, vt naturalis proprietas cum conſecratione Epiſcopali, vt videlicet in Epiſcopo titulari, qui nullius diœceſis eſt Ordinarius Paſtor, & in Epiſcopis, qui cum licentia Papæ renuntiarunt dignitati, aut ob crimen priuati ſunt Epiſcopatu; quia, vt ſupra dicebamus, poteſt Romanus Pontifex Epiſcopalis iuriſdictionis plenitudinem ex ordinatione diuina apud ſe radicatam habens, & à ſe tanquam è capite in aliquem pro aliquo loco deriuatam, coarctare, vel illi nullam demandare.

24 Quamuis igitur Epiſcopalis dignitas, eiuſque iuriſdictio, vt Ordinaria, & ex officio conſiderata, ſaltem in generali, ſit inſtituta à Chriſto Domino, ad effectum, vt Petrus, & ſucceſſores Eccleſiam eius per Epiſcopos gubernarent vt conſtat ex verbis *Pauli ad Epheſ.* 4. & 1. *ad Corinth. cap. duodecimo*, dicentis poſuiſſe Chriſtum in Eccleſia Paſtores, ideſt, Epiſcopos, & poſt *Hieron.* & alios exponit *Soar. tom.* 4. *de Pœnitent. parte ſecunda, diſput.* 25. *ſectione prima à numero ſeptimo*, & ex loco *Actorum* 20. ibi; poſuit vos Spiritus Sanctus Epiſcopos regere Eccleſiam, quem locum in idem adducit *Concil. Trident. ſeſſ.* 23. *caput.* 4. (*ardin. Bellarmin. d. lib.* 4. *de Romano Pontifice capit.* 25. *Soar. d. loco*.

Vbi

Digitized by Google

25 Vbi id etiam probat ex auctoritate plurimorum Patrum, & ex ratione perfectæ Monarchiæ in Eccleſia per Chriſtum Dominum inſtitutæ, inde merito ex omnium conſenſu reſoluens non poſſe totam etiam Eccleſiam hunc modum regiminis mutare, quod etiam poſt alios obſeruauerat *Cou. in reg. peccatum. p. 2. §. 9. num. 6.*

26 Tamen ſi Epiſcopalis iuriſdictio, ſicut etiam munus ipſum Epiſcopale, ſumatur in particulari, prout ſcilicet in hoc vel illo ſubiecto, reſpectu horum, vel illorum ſubditorum collocatur, non eſt de iure diuino, nec ab eo habet certos iuriſdictionis gradus, qui augeri, vel minui nequeant; ſed totum pendet à Summo Pontifice per quem idem munus immediatè habetur in particulari, & à quo ipſius iuriſdictio immediatè conceditur, & deriuatur, vt poſt *D. Thom.* pluribus in locis, & alios plures Theologos reſoluunt *Cou. vbi proximè, Soar. dict. ſect. 1. numero decimo, cum ſequent. Cardinal. Bellarmin. dict. lib. 4. cap. 24. Valent. tom. 4. diſputat. 7. quæſt. 10. puncto 2. pag. 2. col. 1.*

27 Hæc quidem veriſſima reſolutio primo probatur in *cap. ita Domini 19. dict. & in capit. quoties 24. quæſt. 1.* & ex alijs pluribus adductis per Doctores ſupra citatos. Secundo probatur ex eo quia ipſe Romanus Pontifex ſolus eſt, qui per ſe, vel per alios ſua auctoritate, & conſenſu, creat, & transfert Epiſcopus, vt conſtat ex vſu Eccleſiæ Romanæ, & ex *titul. de translat. Epiſcopi*: ipſe eſt, qui diœceſes diuidit, erigit, auget, minuit, ſublimat, aut deprimit, ſiue in totum, ſiue in parte coarctando, ſcilicet, territorium, vt vltra eundem Eccleſiæ vſum conſtat *ex D. Bernard. epiſt. 131. ad Mediolanenſes*, dum inquit, poteſt Romana Eccleſia nouos ordinare Epiſcopatus, vbi hactenus non fuerunt: poteſt eos, qui ſunt, deprimere, alios ſublimare, prout ratio ſibi dictauerit, itaut de Epiſcopis Archiepiſcopos creare liceat, & è conuerſo, ſi neceſſe viſum fuerit, ſubſcribunt *Cardinal. Bellarmin. dict. capit. 24. collat. 2. prope fin. Soar. dict. num. 10. col. 2.*

28 Deinde poteſt ipſe Summus Pontifex extendere, vel limitare ipſam etiam iuriſdictionem Epiſcopali muneri iure diuino cohærentem intrinſecè, vt ordinariam, & quaſi ex natura rei, dum ſcilicet, eam poſtulat intrinſecè officium Paſtoris animarum, & gubernatoris in ſpiritualibus, ad quod Epiſcopus aſſumitur, reſpectu eorum, quorum fit Epiſcopus; prout ſatis conſtat ab experientia, tum in his, quæ pertinent ad forum externum, videlicet in diſpenſationibus circa vota, & impedimenta ad contrahendum matrimonium, aut ad Ordines ſuſcipiendos, & ſimilia; vel in abſolutionibus à cenſuris, aut in conceſſionibus indulgentiarum: tum etiam in his, quæ ſpectant ad forum internum, videlicet in reſeruatione caſuum conſcientiæ; quæ quidem omnia, cum non fiant niſi per extenſionem, vel limitationem Epiſcopalis iuriſdictionis, vt patet, & nihilominus fiant per Summum Pontificem, ſignum præbent manifeſtum eam ab eo immediatè in particulari pendere, & deriuari, & non à iure diuino; aliter enim ſi ab hoc immediatè procederet, neutrum prædictorum ex propria diſpenſatione poſſet Summus Pontifex, iuxta vulgarem regulam *cap. ſunt quidem 25. quæſtione prima*, prout bene argumentantur *Cardinal. Bellarmin. & Soar.* vbi proxime, & conſtat ex his, quæ circa eandem regulam proſequuntur *Diuus Thomas prima 2. quæſt. 97. articul. quarto ad tertium. Silueſter verbo Papa, quæſtione decima ſexta. Almain. de poteſtate Eccleſiæ capit. 13.* & *Barboſa de poteſt. Epiſc.* alij plures, vt per *Cou. de ſponſalibus parte ſecunda, capitul. ſexto, §. 9. numero quarto, Azor. inſtitut. moral. parte ſecunda, libro ſexto, capitul. 12. quæſtion. 7. & libro quarto, capit. 18. quæſtione ſecunda, & libro quinto, capit. 3. à princip.*

29 Sed inſurget aliquis obijciendo quod Epiſcopi ſucceſſerunt in locum Apoſtolorum, iuxta *text. in d. capit. in nouo verſ. ipſis, & Tridentin. ſeſſ. 23. capit. 4. in med. Bellarmin. dict. libro quarto, capit. 25. Soar. in dict. ſect. 1. numero 12.* & ante eos docuerat *Auguſtin. in Pſalm. 44.* dum exponens illud, pro patribus tui nati ſunt tibi filij inquit, Patres miſſi ſunt Apoſtoli, pro Apoſtolis filij nati ſunt tibi, conſtituti ſunt Epiſcopi, habetur in *capitul. quorum vices 68. diſtinct.* At iuriſdictio Apoſtolorum, vt infra oſtendetur, eſt immediatè à iure diuino poſitiuo, igitur ab eodem immediatè, & abſque vlla limitatione conceſſa debet conferi poteſtas Epiſcoporum, & per conſequens independens eſſe à Summo Pontifice, prout aliàs, iuriſdictio cæterorum, qui poſt eum legitimè vocati fuerint ad Summum Pontificatum, independens ab eo Summo Pontifice, & immediatè à Chriſto accepta; probatur ex illa maximè ratione, quia ſuccedunt Petro, qui immediatè à Chriſto Domino eamdem iuriſdictionem habuit.

30 Confirmatur difficultas, quia, non poteſt Summus Pontifex ex toto, vel ex aliqua parte, aliquid eorum mutare, abrogare, & tollere, quę Sancti Apoſtoli condiderunt, vt probant *text. in capitul. ſunt quidam 25. quæſtione prima*, ibi: vbi vero aperte Apoſtoli Domini, & eos ſecuti Sancti Patres ſententialiter aliquid definierunt, ibi non nouam legem Romanus Pontifex, ſed potius, quod prædicatum eſt vſque ad animam, & ſanguinem confirmare debet: & in *capitul. contra ſtatuta, & in capitul. onus quod ead. cauſa, & quæſt. & in capitul. ſuper eo de bigamis*, vbi ait *Lucius 3.* cum bigamis contra Apoſtolum diſpenſare non licet, idem dicit *Innoc. III. in capitul. nuper, & in capitul. à nobis eod. titul.* at iuriſdictio Epiſcopis competens eſt illa, quam Apoſtoli à Chriſto Domino recepérunt, & habuerunt, cum eis ſucceſſerint, ergo iure diuino, & independenter à Summo Pontifice illis eſſe tributam videbatur dicendum.

31 Pro reſponſione tamen ſupradictæ obiectionis fatendum eſt, cum probabiliori & receptiori ſententia omnes Apoſtolos immediatè habuiſſe à Chriſto Domino poteſtatem, quæ quidem licet ex ipſa Chriſti inſtitutione eſſet Petri, vt capitis, & Ordinarij eorum etiam Principis, & Paſtoris diſpoſitioni ſubordinata, ad hoc, vt concilium conuocaret, & alia obiret Præſidentis officia, vt poſt alios reſoluunt *Sot. in 4. diſtinct. 20. quæſtione prima, articul. ſecundo, column. quinta, poſt med. Cou. in dict. reg. peccatum parte ſecunda, §. 9. numero quinto, verſic. quarto*, ſic intelligentes illud *Ioan. 21.* Paſce oues meas, prout etiam procedunt text. *in capit. in illis, in fine, 80. diſtinct. & in dict. capitul. ita Dominus, & in capitul. Sacroſancta verſicul. inter 22. diſtinct.* Tamen huiuſmodi poteſtas ſic ad Petrum ſubordinata Apoſtolis à Chriſto Domino conceſſa in nihil ſecundum ſe erat poteſtati eiuſdem Petri inæqualis, ſed potius abſque vlla limitatione æqualis in totum orbem, & ad omnes actus, quos Petrus agere poterat, id que non ſolum quoad Ordinem, & dignitatem conſecrationis, vt ſupra dicebamus, & exiſtimarunt *gloſ. verbo pari in dict. c. in nouo, & gloſ. verb. Petrus in c. loquitur 24. quæſt. 1. & gloſ. vlt. in d. c. a. in illis*: Sed etiam quoad iuriſdictionem, & poteſtatem adminiſtrandi, cum eius

etiam functiones ſint de eſſentia muneris Apoſtolici, & propterea non ſit dubium eaſdem contineri in ea ſumma poteſtate cum qua Chriſtus miſſus eſt à Patre, ac eam omnem, quoad erat poſſibile communicaſſe, & conceſſiſſe omnibus Apoſtolis vt conſtat *Ioan. 20.* Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos, prout ex his & alijs fundamentis reſoluunt plures, *vt per Sot. d. art. 2. maximè col. 4. in fine, cum ſeqq. Cou. dict. verſ. 4. Bellarmin. dict. lib. 4. capit. 22. in fine, & cap. 23.* & conſtat etiam ex iuribus ſic abſolutè, & abſque vlla vtriuſque poteſtatis diſtinctione loquentibus, & proinde ſic indiſtinctè intelligendis *in dict. cap. in nouo* ibi, pari conſortio, & in *dict. cap. loquitur*, ibi parem poteſtatem, & ibi, pari conſortio.

32 Hæc itaque omnia circa Ordinis, & iuriſdictionis poteſtatem parem Petro, & abſque vlla limitatione in Apoſtolis fatemur, ſed non inde ſequitur, idem fore dicendum in alijs Epiſcopis, quamuis dicantur Apoſtolis ſuccedere. Nam imprimis hæc ſucceſſio non eſt propria eo modo quo vnus v. g. Rex ſuccedit in omnibus ad anteceſſorem pertinentibus, neque enim eis ſucceſſerunt in dignitate Apoſtolatus, nec in facultate vtendi iuriſdictione ſua, prædicandi, & fundandi Eccleſias in toto orbe, quam ipſi Apoſtoli immediatè habebant à Chriſto Domino, vt habetur *Marc. vltim. & Matth. vltim.* Nec in dono linguarum, & miraculorum, nec in poteſtate ſcribendi libros canonicos. Deinde ſi Apoſtolis propriè ſuccederent, planè hæc ſucceſſio in omnibus Epiſcopis reperiretur, conſequens autem hoc non eſt verum, vt patet de *Tito*, & *Timotheo*, & alijs, qui vtpote iam creati Epiſcopi, quo tempore adhuc viuebant Apoſtoli, non poſſunt dici illis ſucceſſiſſe, quia ſcilicet propriè non ſucceditur niſi præcedenti, & non exiſtenti.

33 Licet tamen ſupponeremus hanc ſucceſſionem propriè dari ex parte Epiſcoporum, tamen quod attinet ad iuriſdictionem, de qua ſermo noſter eſt non aderat ex parte decedentium Apoſtolorum aliquid in quo ab Epiſcopis ſuccedi poſſet. Apoſtolorum enim dignitas, & iuriſdictio perſonalis erat, vtpotè eis propter neceſſitatem illius temporis & primæ fundationis Eccleſiæ ſpeciali priuilegio à Chriſto Domino commiſſa, non vt perpetuò in Eccleſia, qua talis, duraret; ſed vt cum Apoſtolorum perſonis extingueretur, prout ſolent priuilegia perſonalia iuxta vulgares regulas extingui, niſi quatenus per auctoritatem, & conceſſionem Summi Pontificis in vim humanæ iuriſdictionis poſtmodum concederetur, prout ab eo dependenter conceditur, quibus rationibus prædictam obiectionem de ſucceſſione Epiſcoporum ſoluunt eleganter *Sot. dict. col. 5. in fine. Soar. dict. num. 12. Card. Bellarm. dict. cap. 25.* & ante eos cenſuerant plures, vt per *Cou.* eoſdem ſequutus *dict. §. 9. numero ſexto.*

34 Ex quibus clarius colliges iura ſupra allegata ad probandam Epiſcoporum ſucceſſionem cum *Soar.* & *Bellarm.* vbi proximè, intelligenda, & referenda eſſe ad aliam ſucceſſionem, quę ſcilicet fit reſpectu Ordinis ſacri Epiſcopalis, vel ad aliam, quæ fit ſolum impropriè, videlicet per quandam ſimilitudinem & proportionem, quia nimirum Epiſcopi poſt Summum Pontificem ſunt Ordinarij Principes Eccleſiæ, ſicut Apoſtoli ex priuilegio fuerunt ſub Chriſto, & poſtmodum ſub Petro · prout etiam ob ſimilem proportionem dicuntur Presbyteri ſuccedere ſeptuaginta duobus diſcipulis ex *Anacleto epiſtol. 2.* & ex *Beda in capit. vigeſimo Lucæ*, cum tamen conſtet Presbyteros non potuiſſe propriè ſuccedere illis diſcipulis reſpectu Presbyteratus, ſiquidem hi non fuerunt Presbyteri, nec vllum Ordinem aut iuriſdictionem à Chriſto ſuſceperunt, immo poſtea eorum aliqui videlicet Philippus, & Stephanus, & alij ab Apoſtolis Diaconi ordinati fuerunt *Act. 6.*

35 Neque obſtat comparatio ſupra adducta de ſucceſſione per quam Summi Pontifices Petro ſuccedunt, ex cuius fundamento, & ratione probatur eos certam, & inlimitabilem iuriſdictionem accipere immediatè à iure diuino, prout Petrus eandem acceperat ab eodem: quia reſpondetur ex mente *Soti dict. col. quinta ante finem*, & ex verbis, *Cardinalis Bellarmini dicto capite vigeſimo quinto, col. 2. poſt principium*, magnum eſſe diſcrimen inter ſucceſſionem, quæ fit Petro, & eam quæ fit Apoſtolis: propter quod de illa ad hanc argui non poteſt: cum enim Paſtoralis Petri dignitas fuerit ei non ſolum tanquam Apoſtolo, ſed tanquam Chriſti Vicario tradita, & inſtituta ab eodem Chriſto Domino tanquam ordinaria, & perpetuò manſura in Eccleſia iuxta illud, ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & tibi dabo claues Regni Cælorum, iuncta explicatione *Sot. dict. col. quinta ante finem*, & aliorum quos refert *Cou. dict. numero ſexto*, conſequitur quod dum Romanus Pontifex ſuccedit Petro, ſuccedit eidem, vt Chriſti Vicario, & Paſtori Ordinario totius Eccleſiæ, & per conſequens quod ab illo immediatè habet iuriſdictionem, à quo eam habuit Petrus: contra vero in Epiſcopis reſpectu Apoſtolorum dicendum eſt iuxta ſupradicta, quia nec ex parte Epiſcoporum datur propria, ſed tantum ſimilitudinaria ſucceſſio, nec ex parte Apoſtolorum ſuperfuit aliqua iuriſdictio Ordinaria, in qua poſſent Epiſcopi ſuccedere, cum tota fuerit delegata, & à Chriſto Apoſtolis data ex perſonali priuilegio in Eccleſia perpetuò non duraturo, iuxta ſupra reſoluit *Azor. dicta parte ſecunda, libro tertio, capit. 30. queſt. 13. verſ. dices*: ex quibus patet reſponſio ad confirmationem prædictæ obiectionis ſupra relatam.

Conſtat igitur ex hucuſque dictis Epiſcopos habere ſuam iuriſdictionem in particulari immediatè à Summo Pontifice, & ab eo dependentem, proindeque eorum poteſtatem iudiciariam extendi vel limitari ad plures, vel pauciores effectus.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus apud Ethnicos veteres fuit nomen Magiſtratus, cuius erat panis, & ceterarum rerum, ad cibum, & victum pertinentem curam habere.*

2 *Epiſcopus græcè dictus eſt qui Latinè dicitur ſpeculator, vel ſuperintendens, eo quod illius præcipuum munus ſit gregis ſibi commiſſi mores, & vitam explorare, & inſpicere.*

3 *Summi Sacerdotes vocantur Epiſcopi ad differentiam ſimplicium Sacerdotum.*

4 *Pontifices tantum, aliquando vero Summi Pontifices nominantur Epiſcopi, cum ipſi eccleſiaſticos Ordines diſtribuant, diſponant, & præordinatores ſint in cunctis.*

5 *Præſules dicuntur Epiſcopi qua in Concilio præſident.*

6 *Antiſtites appellantur Epiſcopi, quia ante alios ſtantes præeminent populo.*

7 *Sanctiſſimi vocantur Epiſcopi, quia alios Sanctos efficere debent.*

8 *Legati Chriſti nonnunquam appellantur Epiſcopi.*

9 *Paſtores*

9 *Paſtores Epiſcopi non improprie dicuntur, ſicut & ſubditi eorum ſimilitudine oues appellantur.*

10 *Fratres vocat Epiſcopos Summus Pontifex quaſi ſibi æquales, Cardinales verò & Reges filios.*

11 *Epiſcopatu ipſo nulla maior dignitas eſt in Eccleſia, & ideo Summus Pontifex hoc nomine non dedignatur, cum aliquando vel Vrbis Romæ vel Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopum ſe ipſum appellat.*

12 *Illuſtres, & perſonæ egregiæ appellantur Epiſcopi.*

13 *Præco Epiſcopus dicitur, vt annunciet populo ſcelera aliorum.*

14 *Sal terræ etiam dicitur Epiſcopus, vt condiat aliorum mores ſapientiſſimis inſtitutis, ac præceptis.*

15 *Lucerna ſuper candelabrum poſita ideo apellatur Epiſcopus, vt omnibus luceat probitatis, & doctrinæ radijs.*

16 *Angeli dicuntur Epiſcopi quia mittuntur, vt nuntij prædicaturi verbum Dei.*

17 *Ducis officium habet Epiſcopus, vt rectum iter ſubditis oſtendat.*

18 *Medici appellantur Epiſcopi, vt ſciant attemperare vinum oleo in curandis vulneribus.*

19 *Epiſcopum quem eſſe oporteat à Chriſto Domino oſtenditur in Euangelio.*

20 *Item ab Apoſtolo multis in locis.*

21 *Epiſcopum cuſtodem, mediatorem Dei, & hominum eſſe dicit Beatus Clemens Petri Succeſſor.*

22 *Epiſcopum virum diuinum, ac diuino numine afflatum dicit Dyoniſius Areopagita.*

24 *Epiſcopum eſſe dicit Ignatius, qui omni principatui, & poteſtati ſupereminet, et quod homini licet, imitator Chriſti veri Dei, princeps Sacerdotum, Imaginem Dei referens.*

25 *Epiſcopus quot nominibus ſignificetur Nazianzenus, & ſacer Baſilius oſtendunt.*

26 *Epiſcopi dignitas, poteſtas, & iuriſdictio ex inſtitutione Diuina presbyteratum ſupereminet.*

27 *Declaratur tex. in c. olim. 95. diſt.*

DE EPISCOPI NOMINIS ethymologia, & ſignificatione.

CAP. II.

EPiſcopi nomen Græcum eſt, & apud Ethnicos veteres fuit nomen Magiſtratus, cuius erat panis, & cæterarum rerum ad cibum, & victum pertinentium curam habere, & ideo *Arcadius Iureconſultus* recenſens munera perſonalia *in l. munerũ 2. §. Irenarchæ ff. de muneribus & honoribus*, ſic ait. Epiſcopi, qui præſunt panis, & cæteris venalibus rebus, quæ ciuitatum populis ad quotidianum victum vſui ſunt, perſonalibus muneribus funguntur. Et *Cicero* ſcribit *lib. 7. ad Atticum epiſt. 10.* Vult me Pompeius eſſe, quem tota hæc campana, & maritima ora habeat *ἐπώνυμον* ad quem delectus, & ſumma negotij referatur.

2 Hodie vero vocabulum iſtud factum eſt quodammodo proprium Chriſtianæ religionis, veteri pene ſenſu obſeruato, translatum à profano ciuili Magiſtratu ad ſacros Eccleſiæ Præſules, & Antiſtites, eo quod illorum præcipuum munus ſit gregis ſibi commiſſi mores, & vitam explorare, & inſpicere; & ideo Epiſcopus græcè dictus eſt, qui latinè dicitur Speculator, *c. cleros 9. Epiſcopus 21. diſtinct.* vel ſuperintendens, *capitul. qui Epiſcopum 8. quæſt. 1.* ita hanc Epiſcopi ethymologiam referunt *Hieron. Gig. in tract. de reſidentia Epiſcoporum cap. 1. à numero 1. Anaſtaſ. Germon. de Sacrorum immunit. lib. 3. cap. 8. Durand. in rationali diuinorum lib. 2. cap. 11. à num. 1. Alphonſ. Aluarez. Guerrer. in ſpecula iuris Pontificij lib. 1. cap. 4. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 3. c. 27. q. 1. Gonzal. ad reg. 8. Cancellar. gloſ. 42. nu. 18.* vnde *D. Ambroſ. de dignitate Sacerdotali capit. 6.* Epiſcopum dici putat quaſi ſuperinſpectorem, ideoque & in ſolio eum in Eccleſia editiori reſidere, vt ſicut ipſe cunctos reſpicit, ita & eum ctorum oculi ipſum reſpiciant. Speculator item dictus teſte *Auguſtin. lib. 1. de Ciuitate Dei cap. 9.* quaſi populorum, quibus præpoſitus eſt, obſeruator, cuſtos, & præfectus, qui ſpeculetur, & proſpiciat populorum ſubditorum mores, & vitam.

3 Summi Sacerdotes vocantur Epiſcopi *in cap. 1. §. per fontis, de Sacra Vnctione, & in cap. vlt. 3. quæſt. 1. & in cap. videntes. 12. q. 1.* & alijs relatis per *Azor. d. cap. 27. quæſt. 1. verſ. quæres Joſeph. Ludou. Peruſin. deciſ. 74. num. 11.* Ad differentiam ſimplicium Sacerdotum, quia licet ſex ſint, quę communiter ad omnes pertinent Sacerdotes, videlicet, catechizare, baptizare, prædicare, conficere, ſoluere, ac ligare; tamen ad Epiſcopum nouem ſpecialiter ſpectant, ſcilicet, clericos ordinare, virgines benedicere, Pontifices conſecrare, manus imponere, baſilicas dedicare, degradandos deponere, ſynodos celebrare, Chriſma conficere, veſtes, & vaſa ſacrare, in fronte chriſmare & benedictionem ſolemnem ante pacem dare *cap. perlectis verſ. Ad Epiſcopum 25. diſtinct. cap. quamus 68. diſt.* Summi etiam dicuntur Epiſcopi, quia vltra eos nullus eſt Ordo *c. de his, c. manus de conſec. diſt. 5.* Nam Epiſcopatus eſt maior ordo, quam ſit in Eccleſia Dei *gloſ. verbo Epiſcopus in proœm. lib. 6. gloſ. verbo Epiſcopis in cap. quia periculoſum de ſentent. excom. eod. lib. Caſſan. in catalogo gloriæ mundi p. 4. conſid. 25.*

4 Pontifices etiam appellantur in *cap. Pontifices 7. qu. 1. Et in cap. Meſſana de elect. & in d. c. quia periculoſum*, ibi, Pontificalis officij, *de ſent. excom. in 6. & Iſia. in d. cap. cleros verſ. Pontifex.* vocat eos maximos Pontifices, hoc eſt maximos Sacerdotes, ipſi namque efficiunt Sacerdotes, atque Leuitas: ipſi officia, & eccleſiaſticos Ordines diſtribuunt, & diſponunt, & præordinatores ſunt in cunctis, ipſi quod vnuſquiſque facere debet, oſtendunt. *Durand. d. cap. 11. nu. 3. Azor. vbi proxime.*

5 Præſules dicuntur quoniam in Concilio præſident *ea. quod translationem, de tempor. ordinat. Durand. d. capitulo 11. numero 4.*

6 Antiſtites etiam nominantur, quia ante alios ſtantes præeminent populo, vel ab *ἀντὶ*, quod eſt contra quoniam hæreticis contradicunt, vt Paſtores lupis. *Durand. d. cap. 11. nu. 5.*

7 Sanctiſſimi vocantur *in auth. de Sanctiſſimis Epiſcopis collat. 9. & in clem. 1. §. nec ſuper, de pœnis.* Nam qui alio Sanctos efficere debet, neceſſe eſt, vt ſit Sanctiſſimus, & maxima Sanctitate præfulgere debet is, qui veluti ſol quidam Sanctitatis, in omnes alios tanquam ſydera quædam Sanctitatis ſuæ radios emittere tenetur: hinc recte *Eccleſ. 24.* dicitur: Ab immundo quis mundabitur; cui ſimile eſt illud *Greg. mor. lib. 7.* Manus ſordida aliam non lauat, & oculus plenus puluere, maculam non conſiderat, ita mundus debet eſſe, qui vult aliena corrigere.

8 Legati Chriſti nonnunquam appellantur prout *in c. accuſatio quoque in fine, 2. q. 7. & in d. clem. 1. Specul. in tit. de legatis §. 1. Alphonſ. Aluarez Guerrero in ſpeculo iuris Pontificij lib. 1. cap. 28. paulo poſt princip.*

9 Paſtores Epiſcopi non improprie dicuntur, ſicut & ſubditi

ſubditi eorum ſimilitudine oues appellantur ab ipſo Chriſto Domino *Ioan.* 11. & 21. & ibi omnes ſacri interpretes, neque vero ſecundum illam abuſiuam ſignificationem, qua Dominus gregis paſtor dicitur, vt Iacobi filij ad Pharaonem dixerunt; Paſtores ſumus, quia per famulos ducebant gregem, & fœtu, lanaque fruebantur; ſed potius officio, & cura, quam bonus Paſtor per ſe ipſum, non vt mercenarius debet exhibere, vigiliaſque perferre, vt Epiſcopi nomen ſonat, ideſt Speculator, vt ſupra diximus, & vt paſcere ſonat, ideſt, per prata ſcripturæ gregem deducere, eiuſque fontibus potare, atque oleo ſcabiem inungere, docendo verbo, bonorumque operum exemplo, verbi Dominici prædicatione, ac Sacramentorum adminiſtratione, vt Paſtoris officij eſſe propriũ docet, & monet, ac ſæpius inculcat *Concil. Trident. ſeſſ. 6. de reformat. cap. 1. & ſeſſ. 23. de reformation. cap. 1.* proſequuntur *Sot. de iuſtit. lib. 10. queſt. 3. art. 1. ad med. Fuſch. de Viſitat. lib. 1. cap. 4. d nu. 23. & lib. 2. cap. 33. n. 20.* faciunt multa, quæ de paſcendi verbo in prædicta Chriſti Domini auctoritate explicat *Cardin. Bellarm. tom. 1. de Romani Pont. lib. 3. cap. 15.* In cuius officij Paſtoralis ſignum baculum paſtorale dari Epiſcopis notiſſimum eſt, & explicat *tex. in capit. vnico in fine, de ſacra Vnct. Durand. in rationali diuin. lib. 3. ca. 15. Guido Panzirola in theſauro variarum lect. lib. 1. cap. 19.* melius *Durantus de ritibus Eccleſiæ lib. 2. ca. 9. d num. 36.* apud quos videbis rationem, & veritatem illius hiſtorię, cuius meminit *tex. in d. cap. vn.* quare ſcilicet Romanus Pontifex baculo non vtatur, cum tamen primus ſit, & ſupremus Paſtor vniuerſalis Eccleſiæ, vt erudite comprobat *Bonifac. VIII. in Extrauagan. vnam ſanctam, de maiorit. & obed. inter communes.*

10 Fratres vocat Epiſcopos Summus Pontifex, quaſi ſibi æquales, Cardinales verò, & Reges filios *cap. quam grauis 6. de crimine falſi, Felin. in proœm. Decretal. num. 1. Dect. in cap. cum venerabilis n. 2. de except. Coſm. in pragmat. tit. nu. Cardinalium, gloſ. Cardinales.*

11 Nam cum nulla maior dignitas ſit in Eccleſia ipſo Epiſcopatu *cap. 1. de priuileg. c. pen. de præbend.* Summus ipſe Pontifex hoc nomine non dedignatur, aliquando enim vel Vrbis Romæ, vel Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopum ſe ipſum appellat *cap. ſi Epiſcopus 2. q. 9. cap. tranſmarinos cap. Aphros 98. diſt. Gambarupt. de caſibus reſeruatis cap. 1. nu. 7. & 8.*

12 Illuſtres dicuntur *Bart. inl. omnes populi q. 4. ff. de iuſtit. & iure*, quamuis *Bald. in l. ad ſimilitudinem C. de Epiſcop. & cler.* velit Epiſcopum eſſe ſimilem illuſtri perſonæ, non tamen eſſe illuſtrem. Vocantur etiam perſonæ egregiæ, ad quos ſi teſtes eſſe velint, mitti debet inſtrumentum, vt in domibus ſuis teſtimonium reddant, ſi velint, *gloſ. in l. ad egregias ff. de iureiuran. Azor. d. cap. 17. q. 1. propè finem.*

13 Præco etiam Epiſcopus dicitur, vt annuntiet populo ſcelera eorum prout *Iſai.* dixit *cap. 58.*

14 Relatus *in cap. ſi rector 43. diſt.* Sal terræ *Matth. 5.* vt condiat aliorum mores ſapientiſſimis inſtitutis, ac præceptis.

Luceria ſuper candelabrum poſita, *Matth. eodem capitulo 5.*

15 Vt omnibus luceat probitatis, & doctrinæ radijs. Angeli dicuntur *Lucæ 9.*

16 Quia mittuntur, vt nuntij prædicaturi verbum Dei.

17 Habet officium ducis, vt rectum iter ſubditis oſtendat, nec (quod verendum eſt) cæcus cæco ducatum præbeat, atque ambo in foueam cadant *cap. poſt tranſlationem verſ. item ſi quis, de renunt. cap. cum ſit de ætate, & qualit.*

18 Medici, vt norint attemperare vinum oleo in curandis vulneribus *cap. diſciplinæ diſtin. 45.* Militis armati, Cuſtodis, Leonis, Angeli, & aliorum quæ à S. Gregorio Nazianzeno connumerantur in carmine ad Epiſcopos; vt ſua inſuperabili poteſtate dæmonum impetus infringat; & in ſumma quot ſunt neceſſitates hominum, tot fere nomina attributa ſunt Epiſcopis, ex earum ſimilitudine, vt norint ſe totidem officia obtinere, quę ne ſingula proſequamur, cum ſe in omnes fere cauſas, actiones, tempora, perſonas, ac diœceſis ſuæ neceſſitates effundant; infra commodioribus locis tractabimus.

19 Epiſcopum igitur Summus ipſe Pontifex Chriſtus Dominus *Ioan. 10.* eum eſſe dicit, qui ſit ille bonus Paſtor ouium, qui intret per oſtiũ, quod oſtium Chriſtus eſt, & non aliunde, Cui oſtiarius ſpiritus Sãctus aperiat: qui cognoſcat oues ſuas, & cognoſcant eum oues eius, nominatim vocet eas, & vocem eius audiant, dux earum ſit, vadat ante eas, & oues eum ſequantur, quia vocem eius ex frequenti doctrina, & verbi prædicatione cognoſcunt: qui non modo mercedem fluxam, & caducam non reſpiciat, non modo laboribus non defatigetur, nõ modo opibus, & facultatibus ſuis non parcat, honoremque ſuum non quærat, lupis non cedat, aut oues non deſerat; non modo infamiam, paupertatem, exilium, carcerem non metuat; ſed vitam etiam ipſam, atque animam, (ſi ita opus ſit) libenter, & prompte pro ouibus ſuis ponat, atque profundat *Math. 5.* Qui ſit ſal illud terræ, condiendo, & ab omni labe conſeruando omni Chriſtiano populo comparatum *Ioan. 8.* Qui ſit lux mundi. Luceria ſuper candelabrum poſita, quæ omnia immunda purget, ſterilia fœcundet, errantia illuſtret, mœſta exhilaret, latentia prodat, ac in lucem proferat: Qui ſit illa ciuitas inexpugnabilis in monte poſita, vndequaque illuſtris, & quæ obſcurari nullo modo poſſit, *Math. 5.* Oculus vniuerſi, quo ſano, & ſimplici totum corpus ſit lucidum, quo deprauato, & lippiente totum futurum ſit tenebroſum. *Math. 6.* Qui claues Regni cęleſtis habeat, vt cui aperiat apertum ſit, cui claudat perpetuò ſit obſeratum; qui poteſtate ligandi, & ſoluendi ſit præditus, vt quodcunque ligauerit ſuper terram, ſit ligatum in cælis, & quodcunque ſoluerit in terris, ſit ſolutum & in cęlis, quorum detinuerit peccata detenta ſint; quorum dimiſerit, dimiſſa ſint; *Ioan. 20.* quem qui audit Chriſtum audit, quem qui ſpernit, Chriſtum, & qui miſit eum Deum Patrem ſpernit, & conculcat, *Lucæ 10.* Qui fidelis ſit ſeruus & prudens, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam, vt det illi cibum tempore opportuno, *Math. 24.* Qui ſit operarius meſſis eius, vt fructum afferat, & fructus eius maneat *Ioan. 15.* Qui de mundo non ſit, ſicut & Chriſtus de mundo non eſt. *D. Ioan. 17.*

20 Hunc eumdem Paulus hominem dicit eſſe ex hominibus aſſumptum, pro hominibus conſtitutum in his, quę ſunt ad Deum, vt offerat dona, & ſacrificia pro peccatis, qui condolere poſſit ijs, qui ignorant, & errant, vt qui, & ipſe circundatus eſt infirmitate, & propterea debet exorare atque offerre, quemadmodum pro populo, ita etiam pro ſemetipſo pro peccatis: qui non ſumat ſibi eum honorem, ſed vocetur tanquam Aron. 1. *Paralipom. 23.* Nam & Chriſtus non ſemetipſum clarificauit, vt Pontifex fieret, ſed qui loquutus eſt ad eum, Filius meus es tu, ego hodie genui te, *Pſalm. 2.* Tu es Sacerdos

cerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech. *Pſalm.* 109. Qui ſit miniſter,& adiutor Dei,ac diſpenſator miniſteriorum eius. *Apoſt. 1. ad Corinth.* 4. Sapientibus,& inſipientibus debitor. *Idem ad Roman.* 1. cui datum eſt miniſterium reconciliationis, & poſuit Deus verbum reconciliationis in ore eius: qui legatione fungatur pro Chriſto, tanquam Deo exhortante per os eius 2. *Corinth.* 5.

21 Illum etiam *Clemens* Petri Succeſſor *conſt. Apoſt. lib.* 2. *cap.* 30. omnis ſacræ ſcientiæ cuſtodem eſſe dicit, mediatorem Dei, & hominum, in eo, quod ad eum facit, miniſterio, doctorem pietatis, ſecundum Deum parentem noſtrum, qui per aquam, & Spiritum regeneret nos in ius adoptionis filiorum Dei, Principem & Ducem populi Dei, Regem, atque Dynaſtam θεὸν μετὰ τοῦτον, hoc eſt, terreſtrem Deum, poſt Deum, cui, à nobis primus debeatur honos, de eo enim, & illis ſimilibus ſcriptum eſſe docet *Pſal.* 18. Ego dixi, Dij eſtis, & filij Altiſſimi omnes vos. Et illud *Exod.* 20. Dijs non maledices. Qui primum in omnibus locum teneat, diuinitenoris, quantum homini fas eſt, particeps, vniuerſi Cleri caput, totius autem populi, in his quæ ſunt ad Deum, Princeps.

22 Item *Dyonyſius Areopagita de cæleſti hierarchia c.* 1. Epiſcopum dicit eſſe virum diuinum, diuino numine affatum, qui omni ſacra diſciplina ſit præditus, perficiens ea, quę præficiuntur, omnemq. Sacerdotalem doctrinâ complexus; tradens item ſacra pro cuiuſque eorum dignitate, qui ſcienter, & integrè præditi ſunt Sacerdotum perfectione, atque virtute, & in quo omnis, quæ eum attingit hierarchia, pure abſoluitur, & cognoſcitur.

Diuus vero *Ignatius Ioannis Diſcipulus in epiſtol. ad Smirnenſes* definens Epiſcopum eſſe dicit, qui omni principatui, & poteſtati ſupereminet, & quoad homini licet, imitator Chriſti veri Dei, princeps Sacerdotum, imaginem Dei referens; Dei quidem propter principatum, Chriſti vero propter Sacerdotium. Nec enim Rege quiſquam præſtantior, aut quiſquam ſimilis ei in rebus creatis, nec Epiſcopo quicquam maius in Eccleſia, qui Deo conſecratus eſt pro totius mundi ſalute: quem qui honorat, à Deo honorabitur; qui ignominia afficit, à Deo punietur, ſine quo nihil faciendum cenſet earum rerum, quæ ad Eccleſiam ſpectant, neque baptizandum, neque offerendum, neque ſacrificium immolandum, neque oblationem celebrandam, neque coniugij vnitatem faciendam, vt coniugium ſit ſecundum Deum, non ſecundum carnem. Qui vbi comparet, ibi omnis ſit Chriſtiani populi multitudo; quemadmodum vbi Chriſtus ibi omnis adſtat exercitus cæleſtis, veluti Imperatori poteſtatis diuinæ, omniſque intellectualis naturæ gubernatori diſpenſatorique quem vereri oportet vt Chriſtum. Sic enim nobis præcipiunt diuini Apoſtoli. Cui qui non obtemperet, ille ſine Deo eſt, pietatis expers, Chriſtum ſpernens, eiuſque ordinationi reſiſtens, ſine quo nulla eſt Eccleſia, nulla Sanctorum congregatio, abſque cuius auctoritate, qui agit, foris eſt, inquinatam habet conſcientiam, infideli deterior: qui enim Chriſti ſunt, Epiſcopi ſunt: qui vero ab illo declinant, & cum impijs communionem amplectuntur hi cum illis excidentur, nec enim Chriſti agricultura ſunt, ſed diaboli ſemen. Sacerdotium enim eſt, omnium bonorum, quæ in homine ſunt, ſupremus apex; qui aduerſus illud facit, non hominem ignominia afficit, ſed Deum, & Chriſtum IESVM, primogenitum, qui natura ſolus eſt primus, & Summus Sacerdos. Laicienim Diaconis, Diaconi Presbyteris, Presbyteri Epiſcopis, Epiſcopus Chriſto, vt ipſe Patri, ſubijcitur.

25 Pulcherrimè *Nazian. in Apologetico primo*, & *in oratione de laudibus Athanaſij: in funere item parentis, & in exhortatione ad Epiſcopos*, atque facit *Baſilius in epiſtol.* 61. eundem Epiſcopum depingentes illum appellare ſolent Angelum Dei, candelabrum in Eccleſia Chriſti, Sacerdotem incruenta ſacrificia offerentem, illuſtrem animarum cuſtodem, magni Dei figmentum in manibus ſuis portantem, Deum hominibus conciliatem, immortalis vitæ Doctorem: magnam vocem, & tubam, ſermonum Regalium viuificantem virtutem, columnam, & firmamentum in domo Dei, ſcopulum eminentem, qui omnes fluctus errorum, & perſecutionum excipiat, frangat, & à populo Dei arceat: terrorem hæreticorum; cuſtodem patriarum legum, omnis nouitatis hoſtem, ſecurim petram ſcindentem, linguam fluminis irriganti ſimilem, cordis profunditatem, fulgur celeritatis, ſacri conſilij apicem, ſermonum myſticorum interpretem, ignem malæ & vitioſę materiæ purgantem, ventilabrum, quo à grauibus dogmatibus leuia diſcernuntur, gladium vitijs radices exſcindętem, percutientibus Adamantem, diffidentibus omnia inungentem Magnetem, veteris vitæ, & doctrinæ exemplum ad quem item omnes neceſſitatum ſuarum nominibus confugientes eum coniuges moderatorem, monachi legislatorem, ſimplices itineris ducem, ſpeculationi diditi Theologum, hilares frenũ, calamitoſi conſolatorem, canicies baculum, iuuentus magiſtrum, pauperes ſuppeditatorem, diuites diſpenſatorem, viduæ patronum, pupilli patrem, peregrini hoſpitem, fratres fratrum amatorem, ægrotantes medicum, ſani valetudinis cuſtodem appellãt. Nam vt ipſe Saluator ait *Matth.* 5. Epiſcopus eſt velut ciuitas quædam ſupra montem poſita, ad quam omnes in anguſtijs tùm corporis, tùm animę conſtituti confugere, & velut fons quidam publicus, vnde omnes ſitientes, bibere, & vt communis quædam medicamentorum omnium apotheca, vnde ægri omnes morborum ſuorum remedia expetere debeant, à quo cęci lumen, paruuli doctrinam, dubij conſilium, inopes ſubſidium, viduæ protectionem, & variis tentationibus ac ſcrupulis, & tribulationibus preſſi medicinam pariter, & auxilium quærere debent.

26 Ex quibus colliges quam magna ſit Epiſcoporũ dignitas, poteſtas, & iuriſdictio, quos Presbyteris Superiores eſſe ex inſtitutione diuina diffinuit *Concil. Tridentin. ſeſſ.* 23. *cap.* 4. *& can.* 6. *&* 7. & contra antiquos, & noſtræ ætatis hæreticos latè comprobat *Cardin. Bellarmin. controuerſ. Catholi. tom.* 1. *lib. de Clericis capit.* 14. & ante eum *Petr. Sot. de Sacram. Ordinis diſtin.* 1. *lect.* 2. *Caſtro aduerſus hæreſes verbo Epiſcopus*, & alijs de quibus *Henriq. in ſum. lib.* 10. *cap.* 7. §. 2. *dub.* 71. *Soar. tom.* 4. *de Pœnit. diſput.* 25. *ſect.* 1. *à numero* 4. Non obſtat *text. in c. olim.* 95. *diſt.* vbi *D. Hieronymus* in hæc verba; olim idem erat Presbyter, qui & Epiſcopus; quia reſpondetur ſecundum *D. Thom.* tantummodo Diuum Hieronymum dicere nomina Epiſcoporum, & Presbyterorum ab Apoſtolorum tempore incœpiſſe, non vero rem ſeu dignitatem ipſam Epiſcopalem: vel quod primo tempore omnes Presbyteri ſimul eſſent Epiſcopi, & poſtea ad ſchiſma vitandum aliqui in Presbyteratum ſolum, alij in Epiſcopos cœperint ordinari, ſequitur *Turrecremata de poteſtate Eccleſiæ libro primo capite ſeptuageſimo*

ſimo octauo. Vel reſpondetur quod magis placet *Bellarmino vbi proxime. obiection. 6.* nunquam D. Hieronymum negaſſe Epiſcopos Presbyteris quoad Ordinis poteſtatem eſſe ſuperiores, vt *Ærius* negabat, & alij negant hæretici, ſed ſolum egiſſe de poteſtate iuriſdictionis & regiminis, vt deducitur ex verbis *dict. capit. olim*, vbi, vnus de Presbyteris ſupponeretur omnibus, & quia conſtat *ex capit. legimus 93. diſtin.* intentum *Hieronymi* eſſe reſellere audaciam Diaconorum, qui ſe Presbyteris ſuperiores eſſe contendebant, & inter alia illud adducit argumentum, quod in Eccleſia primitiua nomen Epiſcoporum, & Presbyterorum non erat diſtinctum, & ad presbyteros, & Epiſcopos pertinebat Eccleſiarum regimen ſecũdum diuerſas functiones de quibus cap. ſeq. Diaconorum vero munus ſolum erat menſis miniſtrare, non profanis quidem, & conuiuijs, vt impie Lutherus, & inconſiderate *Caetan.* tradunt: ſed altari aſſiſtendo Sacerdoti celebranti, & Sacram Euchariſtiam fidelibus diſtribuendo, vt melius contra eos comprobat *Pyg. lib. 2. caput. 4. verſ. neque eſt Bellarmin. vbi proximè capit. 13.* Quod vero realiter diſtinctus eſſet ex Chriſti inſtitutione vterque gradus nunquam negauit *D. Hieronymus*, quod ſi in aliquo minus tribuit iuriſdictioni Epiſcoporum, quam poſtea declarauit Eccleſia in re illis temporibus non admodum perſpicua, non ideo dicendum eſt cum Aereo, vel hæreticis ſenſiſſe, vt contra *Mich. de Medina* bene aduertit *Bellarmin. vbi proximè*, & ante latè *Pyg. d. libro 2. capit. 9.*

SVMMARIVM.

1 *Apoſtoli auctoritate accepta à Chriſto Domino in ſui locum Epiſcopos elegerunt, & crearunt.*

2 *Epiſcopis, quos crearunt Apoſtoli, vita functis, totum ius eligendi, & creandi Epiſcopos ad Romanum Pontificem pertinuit, tanquam ad Succeſſorem Petri.*

3 *Papa ſecundum varia tempora, ac varias temporum occurrentes circumſtantias diuerſis perſonis ius eligendi Epiſcopos conceſſit, vel permiſit.*

4 *Epiſcoporum electiones primis Eccleſiæ temporibus totius Cleri, & populi auctoritate fiebant.*

5 *Electiones Epiſcoporum aliquando Clero, & populo dabantur, vt tam hi, quam illi Epiſcopum nominarent, & eligerent; aliquando vero, vt Clerus eligeret, populusve conſentiret.*

6 *Principes ſæculares aliquando auctoritate propria electionem, & nominationem Epiſcoporum faciebant; aliquando vero ipſa Romana Eccleſia poteſtatem eis eligendi & nominandi Epiſcopos concedebat.*

7 *Hiſpaniarum Regibus à Romano Pontifice priuilegium fuit indultum eligendi, & nominandi Epiſcopos.*

8 *Principibus aliquando conceſſum fuit, vt electio à Clericis facta valida non eſſet, niſi Principis accedat conſenſus.*

9 *Eligendi Epiſcopos poteſtas Laicis conceſſa vel permiſſa, quoad populos, & ſæculares Principes abrogata noſcitur, optimis rationibus.*

10 *Eligendi Epiſcopos abrogata Laicis poteſtate illa penes omnes clericos, & Religioſos remanſit, & in ea poſtea Clerici à Religioſis ſunt ſeparati.*

11 *Eligendi demum Epiſcopos poteſtas ad ſolum Collegium in Collegiatis, & ad ſolum Capitulum in Cathedralibus redacta fuit.*

12 *Papæ electio licet olim fieri non poſſet à ſolis Cardinalibus, ſed adhiberi oportere Clericos Cardinales, & totius Cleri, & populi conſenſum, poſtea tota ad ſolum Cardinalium Collegium redacta fuit.*

13 *Papam ſoli Cardinales eligunt, non Concilium generale, ſi tempore, quo fuerit congregatum Apoſtolica Sedes vacauerit.*

14 *Gratiani Canones in decreto inſerti nullam habent iuris auctoritatem.*

15 *Auctor capit. 1. de electione, non conſtat quis fuerit.*

16 *Eligendi Epiſcopum poteſtas non omnibus Clericis Cathedralium, ſed ſolum earum Canonicis, ſeu Capitulo facta eſt.*

17 *Canonici proprie dicuntur, qui de Capitulo ſunt.*

18 *Dignitates, quę de communi menſa prębendam non habent licet habeant ſtallum in choro, vocem non habent, nec in Capitulo, nec in Epiſcopi electione.*

19 *Epiſcoporum ad electionem Canonici, qui in pupillari ætate exiſtant, vocandi non ſunt.*

20 *Pupillus ad emphyteuſim quare poſſit nominare oſtenditur.*

21 *Furioſi eligere non poſſunt.*

22 *Canonicus dum in Subdiaconatus Ordine conſtitutus non eſt, nec vocem habet in Capitulo, nec eligere poteſt cum declarationibus ibi poſitis.*

23 *Canonici ſupernumerarij item ſuſpenſi, vel excommunicati an poſſint eligere? remiſſiue.*

24 *Canonici Clericos Eccleſiarum inferiorum, vel alios extraneos ad coeligendum an poſſint admittere ſub diſtinctione reſolutur.*

25 *Conſuetudo ſpecialis inducere, & efficere poteſt, vt Clerici aliarum Eccleſiarum, vel aliàs extranei, cum ipſis ad coeligendum admittantur.*

26 *Laici ius eligendi Epiſcopum conſuetudine acquirere non poſſunt.*

27 *Conſuetudo eligendi Epiſcopos ad Capitulum, & ad Canonicos ſpectans duraut vſque ad tempora Bonifacij VIII. & Clementis V.*

28 *Electionis canonicæ conſuetudo ſolum in Germania ſeruatur.*

29 Reges *Hiſpaniæ*, & *Luſitaniæ nominandi, & præſentandi Epiſcopos in Eccleſiis Cathedralibus quod ius habeant, oſtenditur.*

30 *Hiſpaniæ Reges à Carolo Magno priuilegium nominandi ad Eccleſias Cathedrales non acceperunt.*

31 *Eligendi ſeu nominandi ius ſuper Cathedralibus competens Imperatoribus, Regibus & alijs Principibus in generalibus derogationibus non continetur.*

32 *Iuſpatronatus ad Reges, & alios Principes ſpectans non comprehenditur in reſeruationibus, quæ per Regulas Cancellariæ facta ſunt.*

33 *Luſitaniæ Reges in Cathedralibus eligendi Epiſcopos iuſpatronatus, & priuilegium obtinuerunt, quia vel Eccleſias dotarunt, fundarunt, aut ab hoſtium poteſtate liberatas erexerunt vel propriis reditibus auxerunt.*

34 *Declaratur tex. in capit. nobis 25. de Iurepatronatus.*

35 *Electionem Epiſcoporum ad populum iure diuino pertinere falsè contendunt huius tempeſtatis hæretici.*

36 *Reſpondetur ad fundamenta hæreticorum, & numero 37. & 38.*

39 *Epiſcopi ſibi eligere vel nominare ſucceſſores non poſſunt, niſi quatenus ex conceſſione Pontificis eis fuerit ſpecialiter permiſſum, & nu. 40.*

41 *Succeſſores Diuus Auguſtinus, ac Beatus Valerius ſibi elegerunt ex conceſſione Romani Pontificis, vt aliqui putarunt, vel melius ſecundum alios ſibi ſucceſſores ſolum non elegerunt, ſed potius perſonas à ſe propoſitas Clerus, & po-*

& populus per acclamationem conſentiens elegit.

42 *Poteſtas aſſumendi epiſcopos ad ſolum Pontificem toge diuina immediatè pertinet, vel ad eos, quibus conceſſerit.*

43 *Clemens an Dni Petri ſucceſſor extiterit, oſtenditur.*

DE EPISCOPORVM Electione.

CAP. III.

APoſtoli auctoritate accepta à Chriſto Domino in ſui locum Epiſcopos elegerunt, & creauerunt, nam ſinguli eorum idoneos præfecerunt Eccleſiarum Paſtores, qui *in c. quorum vices 68. diſt.* dicuntur Apoſtolorum locum tenere.

2 Deinde vero primis illis Epiſcopis, quos creauerunt Apoſtoli vita functis, totum ius eligendi, & creandi Epiſcopos ad Romanum Pontificem pertinuit, tanquam ad Succeſſorē Petri, cui data eſt à Chriſto Domino ſumma poteſtas in totam Eccleſiam, prout dicitur *in cap. omnes 21. diſt.* ſemper enim, & omni tempore prouiſio omnium beneficiorum, & Eccleſiarum, etiamſi Cathedrales, Metropolitanæ, aut Primates ſint, ad Summum Pontificem pertinuerunt, & vſque in hanc diem pertinent: tum ex pleniſſima illa poteſtate à Chriſto Domino data Petro, & Succeſſoribus, vt in eodem propoſito expendit *Pontifex in cap. 1. 22. diſt.* tum quia, licet fateri oporteat Epiſcopalem dignitatem lege Diuina fuiſſe inſtitutam diſtinctam à preſbyteris inferioribus, vt definit *Concil. Tridentin. ſeſſio. 23. cap. 4. & can. 6. & 7.* & dixi ſupra *cap. 1. & 2.* diuiſio tamen plebium, & diœceſium, ac erectio, & diſtinctio beneficiorum ab Apoſtolis, eorumque Succeſſoribus, acquiſita ab Eccleſia, & iure eccleſiaſtico facta noſcitur, vt probant *tex. in d. cap. 1. 22. diſt. & in cap. 12 cum ſeqq. 80. diſt.* & oſtendam infra *cap. 7.*

3 Poſtea vero ſecundum varia tempora diuerſi modi in electionibus Epiſcoporum ab ipſo Summo Pontifice fuerunt præſcripti, & iuxta varias pro temporum occurrentes circumſtantias variis perſonis ius eligendi Epiſcopos ab eodem Pontifice conceſſum, ſiue permiſſum reperitur.

4 Primis enim illis temporibus totius Cleri, & populi auctoritate electiones Epiſcoporum fiebant: vt conſtat ex auctoritate antiquiſſimorum Pontificum, nam *Anacletus Pontifex V. a Petro*, qui circa annum centeſimum Chriſti Romanæ præfuit Eccleſiæ, hoc ſatis decidit vt refertur in *cap. vltim. 79. diſt.* dum ait, electionem, (ſic enim legendum eſt, non electionem cum *Petro Gregor. ad Decretal. tractat. de electi. cap. 5. numero 2.*) Summorum Sacerdotum ſibi Dominus reſeruauit, licet electionem bonis Sacerdotibus, & ſpiritualibus populis conceſſiſſet: conſonant ſequentes Pontifices *Stephanus I. in cap. noſce* ibi, conuocato Clero, & populo, *(adſtiterat I. in cap. cleri, Leo I. in cap. vota cum ſeqq. 63. diſt.* & eſt optimum *Concilij Toletani* decretum *in c. vlt. §. ſed ne 71. diſt.* Quinimò, & conſuetudo ex *D. Pauli* iuuatur auctoritate *1. ad Timoth. 3.* dum in ordinatione Epiſcoporum requirit, vt habeant bonum teſtimonium, etiam ab iis qui foris ſunt. Item *D. Hieronymus* relatus *in cap. licet 8. q. 1.* ibi, & populi præſentia, iuncto ibi, nequa poſtmodum retractatio cuiquam, ne quis ſcrupulus reſideret, & *Gratianus in cap. qui longe in fine* ibi, tunc enim in eccleſia Dei rite præfi-

cietur Antiſtes, cum populus pariter in eum acclamauerit; quem clerus communi voto elegit, *63. diſt.* explicat bene *Petr. Gregor. d. cap. 5. n. 10. & 16.* vbi tē hiſtoriam latè proſequitur, eandemque reſolutionem agnoſcunt *Franciſc. Burſat. conſ. 126. a nu. 8. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 3. c. 17. q. 3.*

5 Recte aduertentes non pariformiter, ſed diuerſimodè hanc electionem Clero, & populo datam eſſe, aliquando vero Clero, & populo pariter datam fuiſſe, itaut tam hi, quam illi Epiſcopum nominarent, deſignarent, & eligerent *cap. epiſcopos*, ibi, poſt electionem Cleri & populi, *cap. totius* ibi, Clerum, & plebem eiuſdem Eccleſiæ elegiſſe, *63. diſt. cap. factus* ibi, de plebis, quæ tunc adfuit ſuffragio *7. q. 1.* Deinde verò in melius hoc more reformato conſtitutum eſt, vt Clerus eligat, populus vero conſentiat, vt optima ratione docuit *Stephanus Papa in diſt. cap. noſce 63. diſt.* ibi, Sacerdotum quippe electio eſt, & fidelis populi conſenſus adhibendus, quia docendus eſt populus, non ſequendus, optimus *text. in diſt. cap. vota eadem diſt.* vbi vota ciuium teſtimonio populorum expenduntur, Clero electio datur, & refert *Cyprian. libr. 4. epiſtol. 2.* Cornelium Papam electum fuiſſe à pluribus Epiſcopis adhibito teſtimonio, & ſuffragio totius Cleri, & populi. Non obſtat quod *in can. 1. Apoſtolorum* legitur. Epiſcopum à duobus, aut à tribus Epiſcopis ordinandum, quia non de electione, ſed de conſecratione Epiſcoporum interpretandum eſt, & in eo canone verbum χειροτονῆσαι non electionem, ſed conſecrationem ſignificat: ita *Vincent. Cabot. variarum iuris publici, & priuati diſputationum libro primo capite 3. in prine.*

6 Circa præſumptam auctoritatem Principum ſeculariū in electionibus Epiſcoporum ſimilem reperies varietatem: nam aliquando vel ipſi auctoritate propria electionem, & nominationem faciebant, vt de *Conſtantio Conſtantini Magni filio*, & alijs ante *Valentinianum ex Nicephoro, Euſebio, Socrate, & Theodoreto* explicat *Petr. Gregor. d. c. 5. nu. 5.*

7 Aliquando vero ipſa Romana Eccleſia aliquibus fecit poteſtatem eligendi, & nominandi Epiſcopos, atque etiam Romanum Pontificem, vt de *Adriano Pontifice* conſtat, qui *Carolo Magno* hoc priuilegium indulſit remunerationis ergo, ob inſignia beneficia ab eo in ipſam Sedem Apoſtolicam prolata, quæ referuntur *in capit. Adrianus 2. 63. diſtinct. & in cap. hinc eſt 16. quæſtio. 1.* Primum Pipinum illud ius ex conceſſione *Zachariæ Summi Pontif.* habuiſſe referunt *Lup. Ferrar. Abbas à conſiliis Caroli Imper. Vincent. Cabot. d. tract. 2. cap. 5.* quod poſtea Carolo Magno, & Imperatoribus Germaniæ attributum eſt: tandem concordatis inter Leonem X. Pontif. Max. & Franciſcum primum Francorum Regem initis, electiones ſublatæ ſunt: & ius nominationis in Epiſcopatibus, monaſterijs, & alijs Sacerdotijs, exceptis quibuſdam, Regibus Galliæ attributum eſt.

8 Hiſpaniarum etiam Regibus *in diſt. cap. cum longe* id conceſſum reperitur ibi, quoſcunque regalis poteſtas elegerit; vnde *Duar. de ſacris eccleſiæ miniſterijs lib. 3. c. 11.* conatur deducere ius realiæ, quo fruuntur Galliarum Reges in prouiſionibus beneficiorum in ipſo iure communi habere fundamentum; ſed omnino falſum eſt, tum *ex cap. nobis 25. de iure patronat.* ibi, non electionis faciendæ, ſed iam factæ honeſtius præſtatur aſſenſus: tum quia ſecundum poſteriora tempora, in

quibus

quibus hæc potestas laicis omnino adempta est, multo magis falsum apparet, vt statim dicemus. Aliquando vero Principibus concessum est vt electio à Clericis facta valida non sit, nisi Principis accederet consensus *c. quia igitur*, ibi totius Concilij inito consensu, & Serenissimi Principis voluntate, consonat *dict. cap. nobis, dict. capit. lectis, capit. Abbatem* 18. *quæst. secunda*, text. optimus *in capit. quod sicut* 28. *in princip.* ibi, debet Principi præsentari &c. *de elect. c. cum terra* 14. ibi, auribus Patriarchæ, vel Principis exprimendas, *eodem tit.* Eiusque rei ratio prima ad dissensiones inter ipsos Clericos auertendas, aliquando in partes diuidi, & hos vnum, illos alium eligere solitos, mox & quamque partem, suum electum defendentem: sed & potest esse, quia multæ possunt occurrere causæ ob quas non expediat, sed in Reipublicæ damnum cedat electio, veluti si electus sit ex aduersarijs, vel Regni hostibus, vt latè explicat *Petr. Greg. d. cap.* 5. *num.* 11.

9 Verum huiusmodi potestas Laicis concessa vel permissa quoad populos, & seculares Principes abrogata noscitur: quoad populos *ex cap. non est permittendum* 63. *dist.* & ex antiquissimo Sardicensi Concilio habito sub *Iulio I.* circa annum Salutis Dominicæ CCCXL. refertur *in cap. Osius* 2. *de elect.* vbi eam reddit rationem, ne ad clamorem populi fiat electio: quia manifestum est potuisse plures eorum, qui synceram fidem non habent, pretio, & mercede corrumpi, iunctis multis, quæ de vulgi leuitate, & inconstantia, & vanis populi vocibus non audiendis *per text. in l. Decurionum Cod. de pœnis, & in l. ad bestias in princip. ff. cod. tit.* cum similibus, latè prosequuntur *Petr. Greg. dict. cap.* 5. *à numero* 18. *& ex Platone*, & alijs *Philosophis Marc. Mant. sing.* 194. Facit etiam ratio quia præsentia, & acclamatio populi libertatem tollit, vt probat *l. si priuatus ff. qui & à quibus*, cessante vero libertate, cessat & est irrita electio, *capit. vbi periculum. §. cæterum, de elect. lib.* 6. Et ex eadem ratione iam apparet iustissimè Sacris Canonibus reuocatum esse priuilegium illud Principibus secularibus concessum eligendi Episcopos, aut ne valeat electio sine eorum consensu, quia scilicet per importunationem & metum facta censetur, vt probat tex. elegans *in cap.* 1. *& 2. cap. si quis per ordinationem* 63. *dist.* Contrariaque damnatur consuetudo *in cap. cum terra* 14. *& in capit. quisquis* 43. *& in cap. Massana* 56. *de elect.* ex quibus tertia generalis, & communis tam Principibus, quam alijs laicis colligitur ratio, quia ius hoc eligendi Episcopos spirituale est, quod subinde non cadit in laicum, cui nulla disponendi de rebus ecclesiasticis competit potestas *cap. bene quidem* 96. *dist. cap. Ecclesia de constitut. cap. vlt. de rebus Ecclesiæ* cum vulgaribus. Duplici præterea ex capite priuilegium hoc Principibus secularibus ademptum esse notat idem *Petr. Gregor. d. cap.* 5. *à numero* 16. vel quia ijdem Principes sponte sua ei renunciarunt, vt de Valentiniano probat *text. in cap. Valentinianus* 63. *dist.* vel quia concessa sibi potestate abutentes pro arbitrij temeritate indignos promouere, dignos vexare, & eijcere cœperunt, eoque facto priuilegium amittere voluerunt iuxta regulam *tex. in capit. priuilegium* 11. *quæstione* 3. *& in cap. tuarum* 11. *de priuilegijs, & in cap. contingit* 2. *de sentent. excommunicatum & in leg. qui sine* 40. ibi; videntur abuti, iuncta *glos. ff. de negotijs gestis*, cum alijs citatis *per Cardin. Tusch. practicar. conclus. tom.* 6. *lit. P. concl.* 754. *&* per *Pat. Soar. de legibus lib.* 8. *cap.* 36. *à principio.*

10 Abrogata ſic laicis prædicta potestate eligendi Episcopos primum eam penes omnes Clericos, & Religiosos diœcesis remansisse *per tex. ind. cap. obeuntibus* 63. *dist.* scribunt *Bursat. d. consil.* 126. *numero* 16. *ad finem*, *Petr. Gregor. dict. tractat. de elect. cap.* 6. *numero* 1. *& 2. Azor. dict. quæst.* 3. *vers. quæst. quidem.* Deinde vero Clerici à Religiosis sunt separati, vt prædicti Doctores asserunt, & constitutum est vt Religiosos suorum Abbatum, Priorum, seu Præpositorum, Canonici vero suorum Episcoporum faciant electionem, vt constat ex *d. cap.* 1. *& ex d. cap. cum terra, & per totum tit. de elect.*

11 Nouissimè autem hæc eligendi Episcopos potestas ad solum Collegium in Collegiatis, & solum Capitulum in Cathedralibus redacta fuit *cap. Congregatio vic.* 16. *quæst.* 7. *& c. cum Ecclesia* 3. *de causa possess. & propr. cap. cum terra* 14. *vers. statuentes, cap. cum inter vers. quia vero, cap. auditis, cap. quia propter, cap. in Genesi, cap. congregato, & per totum de elect. glos. verbo deuoluetur in cap. quamquam* 18. *eod. tit. in* 6. *Bertachin. de Episcopo libro* 1. *par.* 3. *à princ. Petr. Gregor. de elect. cap.* 6. *num.* 9. *Duar. de sacris Ecclesiæ minist. lib.* 5. *cap.* 1. *Guillelm. Mandagotus de elect. nouorum Prælat. caput.* 1. *Corras. de Sacerdotio part.* 4. *caput. primo à numero* 28. *Petr. de Baxio in director. elect. par.* 1. *capit. secundo, cum seqq. Lei. Zechi. de Republ. ecclesiast. cap.* 24. *quod de canonicis in scribu. vers.* 7. *Nicol. Garc. de benefic. par.* 5. *capit. quarto à num.* 6. & optimo simili confirmat *Gratian. in capi. sacrorum* 63. *dist.* licet enim ex decreto *Nicolai II. Pont.* relato *in cap. in nomine Domini* 23. *dist.*

12 Electio Romani Pont. fieri non posset à solis Cardinalibus, sed adhibere oporteret Clericos Cardinales, & totius Cleri, & populi consensum: deinde tamen tota Pontificis electio ad solum Collegium Cardinalium redacta est *cap. licet* 6. *de elec. caput. vbi periculum eod. tit. in* 6. *Clem. ne Romani eod. tit. Card. Turrecr. de potestate Ecclesiæ lib.* 2. *cap.* 43. *Card. Bellarmin. tom.* 1. *de Clericis libr.* 1. *cap.* 9. *cum seqq. Cardin. Paleot. de consistoriis Sacri Palatij p.* 3. *quæst.* 4. *§. & eo magis*, late *Bursat. dict. cons.* 126. *numero* 6. *& 7. à princip. & cons.* 108. *à princip. & omnino à num.* 18.

13 Notabiliter ampliant post *Iacobat. Silvam*, & alios etiam ad casum in quo Apostolica Sedes vacat tempore quo generale Concilium fuerit congregatum, adhuc enim non ad ipsum Concilium, sed ad soles Cardinales eorumq; Collegium pertinere electionem ibi comprobat, & facto seruatum fuisse in electione Maximi Pontif. *Leonis X.* tempore vltimi Lateranensis Concilij attestatur. Hæ igitur constitutiones statuentes vt soli Canonici Cathedralium suos eligant Episcopos, omnium sunt nouissimæ, & ideo super hoc nihil statutum reperiri potest *Niceno Concilio II.* cum sit antiquissimum quod alias septima Synodus solet appellari, celebratum circa annum salutis Christianæ 780. & verba illa quæ referuntur *in cap. sacrorum* 63. *dist. in vers. ex constitutionibus.*

14 Vsque ad finem, non sunt alicuius Pont. aut Concilij, sed Gratiani, quæ subinde nullam habent iuris auctoritatem *Cened. ad Decretum collect.* 16. *numero* 8. *& collect.* 48. *numero* 1. *Fr. Emman. quæst. Regular. tom.* 1. *quæst.* 6. *art.* 2.

15 Nec etiam *ex cap.* 1. *de elect.* vllum firmum capi potest argumentum quoad temporum computationem, minimè enim constat quisnam Pontifex illius fuerit Auctor, vulgò *Lucio Papæ* tribuitur, sed ab alijs *Pio*, vel *Gregorio*, vel *Alexandro*, vt constat ex *Antonio Augustino in notis ad collect.* 1. *Decretalium sub eod. tit.* vbi similiter

ter testatur in libris Conciliorũ verba illa nõ inuenisse.

16 Potestas hæc eligendi Episcopũ non omnibus Clericis Cathedralium, sed solum earum Canonicis, seu Capitulo facta est, & ideo soli Canonici, qui vocem habent in Capitulo, non autem capellani, vel perpetui beneficiarij, qui de Capitulo non sunt, semota speciali consuetudine, ad Episcoporum electiones admittendi sunt, notauit *glos. verbo consuetudinem per text. ibi in cap. Cumana* 50. *de elect.* quam ibi sequuntur omnes, & comprobatur *ex text. in cap. cum in Ecclesiis, de præb. in 6. Petr. de Biaxio d. p. 1. cap. 2. à numero 2. Firmian. de Episcopo p. 3. à numero 2. & post Abb. in cap. scriptum numero 4. de elect. Zechi. d. capit. 24. de Canonicis nu. 4. vers. septimo.*

17 Nam cõstat plures Clericos in Ecclesijs Cathedralibus reperiri, qui de Capitulo non sunt, nec vocem in eo habent, & à Canonicis tam nomine, quam ad effectus iuris distinguuntur, qui enim de Capitulo sunt Canonici proprie dicuntur, cæteri communi nomine beneficiarij, vel capellani, & assisij, & mansionarij, quasi assidui, & perpetuò manentes in choro, *vt per* tex. ibi notauit *glos. verbo assistios in c. pen. de clericis nõ resid.* explicat benè *Alberic. in dicto. eodem verbo, Mãtu. observ. 67. Selua de benefic. p. 1. quæst. 2. nu. 47. Zechi. d. c. de canonicis nu. 2.*

18 Quod etiam apparet in dignitatibus, quæ de cõmuni mensa præbendam non habent, & ideo licet stallum habeant in choro, vocem non habent in Capitulo, nec cõsequenter in huiusmodi Episcoporum electionibus, vt post *Abb. in c. 1. n. 11. de elect. & in d. c. scriptum nu. 4.* notat idem *Zechi. vbi proximè.*

19 Vnde sequitur ad hanc Episcoporum electionem non omnes Canonicos esse vocandos, sed illos tantum, qui vocem habent in Capitulo, & ad cõmunes congregationes solent, & debent reuocari, in eisque interesse, vt cautè loquitur Pontifex *in d. c. quia propter*, ibi, qui debent, &c. vt scilicet significaret aliquos esse Canonicos de eadem Ecclesia, qui vocandi non sunt, velutĩ si in pupillari ætate existant (scilicet ex Summi Pontificis dispensatione promoti, vt explicat ex alijs *Selua. de benefic. p. 3. quæst. 22. nu. 26.*) non enim debent ideo admitti ad electionem propter iudicij, & discretionis defectum, vt decidit tex. *in cap. ex eo 32. de elect. in 6.* notant omnes ibi, & latè *Biaxi. d. par. 1. c. 16. Petr. Grego. c. 8. Mãdagot. c. 7. Corras. nu. 14. citatis locis*, ex generali autem ratione *tex. in eod. c. ex eo*, non sine difficultate transit resolutio, quam praxi receptum testatur noster *Gam. Lusit. decis. 14.*

20 Et de iuris rigore veram comprobat *Gald. Pereira de nominat. emphyt. q. 4. à num. 7. & in l. si curatorem verbo cum non absimilis numero 34.* sequitur *Benedict. Egid. in repet. l. 1. C. de sacros. Eccles. par. 1. §. 2. n. 19. cum seqq.* quod pupillus ad emphyteusim nominare potest: obstare enim videbatur idem defectus iudicij, nisi dicas nominationẽ emphyteusis esse quid facti, quod non tantam exposcit iudicij maturitatem, sicut Episcoporum electio.

21 Similiter etiam ex eadem ratione furiosos eligere, non posse resoluunt omnes *in eod. c. ex eo, post glos.* ibi verbo *discretionem, Petr. Gregor. nu. 2. Biax. cap. 15. & Mandagot. proximè citatis locis.*

22 Est etiam aliud optimum eiusdem doctrinæ exemplum de Canonico, qui maior, & mentis compos, in Sacris tamen, saltem Subdiaconatus Ordine constitutus non est, quod enim vocem non habeat in Capitulo, nec eligere possit, decidit text. *in Clem. 2. de ætate, & qualit.* consonat *Concil. Triden. sess. 22. de reformat. c. 4.* notant vltra Ordinarios *Biaxi. d. p. 1. cap. 17. Firmian. d. p. 3. 4. à nu. 17. Corras. dict. cap. 3. num. 15. Rebuff. de nomin. q. 8. nu. 3. Azor. instit. moral. par. 2. lib. 3. cap. 11. q. 20. Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 2. q. 51. art. 5. Nicol. Garc. de benef. p. 3. c. 4. àn. 14.* optimè *Moneta de distribut. quotid. p. 2. q. 20. nu. 2. cum seqq.* vbi *n. 5. cum gl. verbo concedatur*, & verbo, *nullo modo, in d. clem. 2.* resoluit Clericum non Subdiaconum non esse expectandum, quamuis velit primis temporibus promoueri, si imminet tempus electionis, *& numero 6. cum glos. verbo cõstitutus, vers. fortius quæro in ead. clem. 2.* tenet Ordinem Subdiaconatus requiri in clerico nõ tempore vacationis, sed tempore electionis, *& num. 9.* ex text. *in eadẽ, & clem. 2. §. alii vero*, iuncta interpretatione *glossæ* ibi communiter receptæ in verbo ex *tunc*, & in verbo *nullo modo*, tenet Subdiaconum Canonicum, qui non promouetur intra annum ad Ordinem superiorem requisitum, amittere vocem in Capitulo, donec ad illum requisitum Ordinem fuerit promotus.

23 De Canonicis supernumerarijs disputant *glos. verbo vltra numerum in c. cum M. de constitut.* & ibi *Felin. n. 23. Firmian. à num. 22. Biaxi, c. 17.* cum quo resolue distinguendo, vt ibi per eum. De suspensis etiam, & excommunicatis dubium non est per text. *in d. c. cum dilectus de consuetudine* resoluunt *glos. verbo maiores in c. vnic. ne Sede vacante lib. 6. Doctor. in cap. illa quotidiana de elect. Monet. d. q. 20. n. 10. & 11.*

24 Vtrum autem possint Canonici Clericos Ecclesiarũ inferiorum vel alios extraneos ad coeligendum amittere, ita vt electio facta cum eis valida sit? quæstio est nõ dissimulanda, in qua resoluendum est cum communi sic distinguendo, an scilicet Canonici velint extraneis tribuere ius coeligendi in perpetuum: vel vtrum vacante Ecclesia pro illa vice velint tantummodo eos admittere? primum censent illicitum per tex. *in cap. constitutis 47. de elect.* vbi expresse decidit text. friuolam esse rationem illorum, qui dicebant vocem, quam de iure nõ habent in electionibus, sibi concessam fuisse ab eis ad quos ius eligendi de iure spectabat: deindè quia talis concessio in perpetuum continet speciem alienationis, & mutat Ecclesiæ statum, quod fieri non potest à Capitulo sine Superioris auctoritate, & solemnitatibus requisitis in alienationibus rerum ecclesiasticarum, de quibus *in c. sine exceptione 12. qu. 2. & in c. nulli de rebus Ecclesiæ non alienandis, & in c. 1. & per totum, de his quæ fiunt à Prælatis.* Secũdo vero casu vt scilicet pro illa vice admittantur extranei licitum esse probant per text. *in c. cum Vinton. 25. vers. nos igitur*, vbi notauit *Abb. n. 3. de elect. & in c. scriptum 40. vers. etsi partes*, vbi etiam notauit *Abb. nu. 3. eod. tit.* sequuntur *Firmian. d. par. 3. qu. 3. nu. 4. Lambertin. de iure patronat. part. 1. libri secundi quæst. 3. princip. art. 17. à nu. 3. Villagut. in tract. de rebus Ecclesiæ male alienatis recuperandis c. 48. nu. 20. cum seqq.* Quod tamen intelliges de extraneis quibus ius commune non resistit, sed habiles sunt, & capaces, quamuis ius commune hoc ius eis non tribuat; notat *Abbas in dict. caput. cum Vinton. 3.* & exemplum patet in laicis per text. *in capit. Maßana de elect.* prosequitur plenè *Villagut. dict. capit. 48. à princip.* ac etiam in suspensis, & excommunicatis iuxta *dict. cap. cum dilectus*, & tandem hoc expresse decidit in clericis sacrum Ordinem non habentibus tex. *in d. clemen. 2. in princip.*

25 Verum etiam conſuetudo ſpecialis inducere, & efficere poſſit, vt Clerici aliarum Eccleſiarum, vel aliàs extranei cum ipſis ad coeligendum admittantur? in quo dubio vera eſt ſententia affirmatiua, quam approbat *tex. in d. cap. cum dilectus verſ. mandamus, de conſuetudine, & in cap. cum Eccleſia* ibi, niſi alibi ſecus obtineat de conſuetudine ſpeciali, *de cauſa poſſeſſionis, & proprietatis*, ratio eſt, quia legibus Canonicis, & à Summo Pontifice, ad quem lege diuina omnium Eccleſiarum prouiſio pertinebat, ita fuit ſtatutũ, & ſatis probat *d. cap. cum Eccleſia*, ibi, ſecundum ſtatuta Canonica: conſtat autem ea, quæ legibus Canonicis ſunt ſtatuta, contraria conſuetudine limitari, vel in totum poſſe abrogari, iuxta *tex. in cap. vlt. de conſuetudine*, cum ſimilibus. Aduerte tamen cum *Abb. numer. 45. ad finem, & Rip. numero 114. poſt gloſ. verbo conſuetudine in diſt. cap. cum Eccleſia*, & eodem *Abb. in d. cap. cum dilectus numero 21. verſicul. in gloſ. fin.* conſuetudinem hanc propriam non eſſe cõſuetudinem, ſed verius ptęſcriptionem, ad quam præſcriptionem ſeu conſuetudinem impropriam quadraginta annos eſſe neceſſarios iuxta generalem regulam in hac materia, de qua in *cap. illud, & in cap. ad aures de præſcription. & in cap. 1. & 2. eodem tit. lib. 6.* notauit poſt *Abb. Firmian. de Epiſcopo. 3. quæſt. 6.* licet inaduertenter agens de *text. in d. cap. cum dilectus* aſſerat decem annos ſufficere *Molin. de primogen. lib. 2. cap. 6. num. 58.* eo fundamento, quia de ſola agitur conſuetudine interpretatiua quod falſum eſt, cum appareat conſuetudinem hanc eſſe iuri communi contrariam, & conſequenter quadraginta annos eſſe neceſſarios.

26 Intellige non procedere in laicis, quia ius eligendi Epiſcopum in laicum non cadit, vt decidit *tex. in cap. ſacroſancta 51. verſ. attendentes de elect.* & ideo rationabilis non poteſt cenſeri conſuetudo hæc, cum ſit contra eccleſiaſticam libertatem & in grauem Eccleſiarum perniciem cederet *iuxta tex. in cap. 1. de conſuetudine*, ex qua ratione hanc, de qua agimus, conſuetudinem improbant Pontificis *in cap. cum terra 114. & in capite quiſquis 44. & in capite Maßana 50. de elect.* & vltra ordinarios explicant *Firmian. d. libro primo de Epiſc. parte tertia quæſt. ſexageſima, & libro ſecundo parte prima quæſt. 31. Biax. diſt. part. prima, quæſt. duodecima, Balbus de præſcription. 1. p. quinta quæſtione ſeptima num. 17. & quæſt. 10. num. 4. Selu. de benefic. p. 2. quæſt. 23. num. 12. & 21.*

27 Cõſuetudo hæc eligendi Epiſcopos ad Capitulum, & ad Canonicos ſpectans durauit vſque ad tempora *Bonifacij VIII. & Clementis V.* vt conſtat *ex titulis de electione in 6. & in Clementinis*. Verum vt tollerentur diſcordiæ magnæ, quæ quotidie oriebãtur in electionibus à Capitulo, & Canonicis factis, *vt notat Lancellot. in ſuis inſtitut. canon. tit. quis eligere, ubi grauę poſſunt in princip.* Ideo poſtea cœpit Romanus Pontifex ſibi reſeruare Eccleſias Patriarchales, Archiepiſcopales, & Epiſcopales *in Extrauagan. ad regimen de prębendis*, addita clauſula ibi, nunc apud Sedem vacantes, vel in futurum vacaturas: quæ reſeruatio poſtea facta fuit ſimpliciter, & generaliter quoad omnes Eccleſias Epiſcopales, tam apud Sedem Apoſtolicam, quam extra Curiam in *Regula 2. Cancellariæ*, quæ nunc *eſt 3.* in nouiſſimis Regulis *S. D. N. Gregorij XV.* exceptis Regnis Galliæ, Hiſpaniæ, Poloniæ, atque Luſitaniæ, in quibus Summorum Pontificum conceſſione, vel conſuetudo tolerata eſt, vel poteſtas nominandi Epiſcopos eorum Regibus data eſt, vt infra oſtendemus, omnes enim ea potiri facultate, ſolumque in Germania veterem conſuetudinem canonicæ electionis ſeruari teſtatur *Azor diſt. qu. 3.*

28 Optimis quidem rationibus defendi poteſt ius illud quo Hiſpaniarum, & Luſitaniæ Reges potiuntur in Eccleſijs Cathedralibus nominandi, ſeu præſentandi Epiſcopos ad eaſdem quocunque modo vacantes.

29 Probatur quia, vt ſupra dictum eſt, ius prouidendi Eccleſias Cathedrales ad Summum Pontificem ſpectat, vel ad eos quibus ipſe Pontifex permiſerit: conſtat autem ex antiquiſſimis temporibus, quæ omnium hominum memoriam excedunt Hiſpaniæ, & Luſitaniæ Regibus hoc ius nominandi ad Eccleſias Cathedrales eſſe permiſſum, ergo de iure iſto nemini videtur dubitandum: Maior ex dictis manifeſtiſſima eſt. Minor conſtat primo *ex cap. cum longe 63. diſt. & ex gloß. 1. per tex. ibi in cap. principali eadem diſtinct.* deinde quia ſimile priuilegium conceſſum reperitur *Carolo Magno*, & reliquis poſt eum Galliarum ſucceſſoribus *in cap. Adrianus in 2. 63. diſt.* vbi rationes huius conceſſionis narrat Pontifex, aliàs etiam ponit text. *in cap. tota. §. principalibus eadem diſt.* vt ſcilicet Eccleſia muniatur aduerſus hæreticos, eiuſque hoſtes, à quibus concuſſa nonnunquam periclitabatur. Facit, & alia ratio, quæ maximè conuenit noſtris Hiſpaniarum, & Luſitaniæ Regibus, quos conſtat Regna, & Eccleſias à Maurorum manibus, & poteſtate eruiſſe, vt meminit *gloſ. penult. in diſt. cap. Adrianus in fine*: & quia Eccleſias ipſas maxima ex parte erexerunt, & amplißimis reditibus exornarunt, vt latiſſimè proſequuntur *Thom. Boſſi. de ſignis Eccleſiæ lib. 20. ſigno 87. cap. 6. Valdeſ. de dignitate Regum, Regnorumque Hiſpaniæ cap. 11.* Vnde non ſolùm ex ſingulari priuilegio Romani Pontificis, ſed etiam ex generali iuris communis conceſſione, qua conſtruentibus, aut dotantibus Eccleſias conceditur poteſtas præſentandi ad eaſdem, videtur hoc ius Principibus Hiſpaniæ, & Luſitaniæ competere, vt voluit *Archidiacon. in cap. electo 12. diſtinct.* & poſt *Bald.* & alios *Palat. in introduct. rub. de donat. inter virum, & vxorem numero 24. Con. in reg. poſſeſſor. 2. part. §. 10. à numer. 5.* & alios quos refert *Cened. ad Decretum collect. 64. numero 1.* quibus adde *Camill. Borrell. de præſtantia Regis Catholici cap. 50. à numero 4. Azeued. ad leg. 1. tit. 6. libro primo nouæ recopilat.* & de Eccleſijs Cathedralibus noſtræ Luſitaniæ *Cabed. de patronat. Regiæ Coronæ cap. 37. num. 2. & per totum*. Facit tandem ratio, quia maximè intereſt vniuerſæ Reipublicæ, vt qui eliguntur ad Epiſcopatus Regni aut Principis, inimici aut ſuſpecti non ſint propter periculum ſeditionis, & ne Regni pendantur conſilia, vt poſt alios aduertit *Borrel. vbi proximè.*

30 Non obſtat ſi dixeris illi priuilegio conceſſo *Carolo Magno* renunciaſſe *Ludouicum*, vt refertur *in cap. ego Ludouicus ead. diſtinct. 63.* & latè explicat *Petr. Gregor. d. tit. de elect. capite quinto à numero nono*, & conſequenter ei eſſe renunciatum ex parte Regum Hiſpaniæ, quos non aliunde, quam à *Carolo* ius hoc deriuare contendunt ſcriptores varij *Ferrant. Graſſal.* & alij quos refert *Borrel. diſt. cap. 50. numero 34.* quia reſpondetur verum non eſſe Hiſpaniæ Reges à Carolo ius hoc accepiſſe, vt diligenter comprobat *Conarr. d. paragraph. 10. numero 6. & ex eo Borrell. dict. capite 50. numero 35.* atque etiam *Cened. ad decretum collect. 51. nu. 3.* Quo ſuppoſito nullum reſtat argumentum,

quo

quo quis valeat affirmare Reges Hiſpaniæ huic priuilegio renunciaſſe. Deinde ſatis probabile eſt, quod *Cened. d. collect. 64.* aſtruere nititur, videlicet quod Ludouicus ſolum renunciauit priuilegio eligendi Romanum Pontificem, non ita quoad nominationem Epiſcoporum, & Archiepiſcoporum, & ibi latè proſequitur, vide apud eum.

31 Nec etiam obſtat reſolutio, quam ſupra probauimus, quod iuſtiſſimè Eccleſia, & ex iuſtis rationibus priuilegium conceſſum laicis, & Principibus ſecularibus abrogauit *in d. cap. 2. incip. Adrianus cum ſeqq. 63. diſtin.* quia reſpondetur in his generalibus derogationibus non contineri, ſed potius exceptum cẽſeri ius nominandi, & eligendi ſuper Cathedralibus competens Imperatoribus, Regibus, & alijs Principibus, imò ex eiſdem rationibus inuiolabiliter eis eſſe ſeruandum, vt iubet *Concil. Trident. ſeſſ. 25. de reform. cap. 9. verſi. exceptis patronatibus*, notat in ſpecie *Azored. diſt. tit. 6. liaro 1. num. 4.*

32 Sicut etiam receptum eſt non comprehendi idem ius in reſeruationibus, quæ per Regulas Cancellariæ factæ ſunt de omnibus Eccleſijs Cathedralibus pro Summo Pontifice, eiuſque diſpoſitione; nam exceptum eſſe iuſpatronatus ad Reges, & alios Principes ſpectans reſoluunt *Rebuff. in praxi benefic. par. 3. ſignatura numero 61. cum ſeqq. Lambertin. de inrepatronat. lib. 2. part. 3. quæſt. 9. art. 11. Cou. pract. cap. 36. numero 2.* & alij de quibus *Cened. ad Decretal. collect. 79. numero 2.* quibus adde *Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 24. à numero 153. Cabed. de patronatibus Regiæ Coronæ cap. 10. numero 3. & cap. 35. numer. 7.* & plures alios quos refert *Nicol. Garci. de benefic. part. 5. capite primo numero 219.*

33 Nec denique obſtant fundamenta, quibus aliqui non vulgaris eruditionis viri contendebant minimè in Eccleſijs Cathedralibus, ſicut nec in Collegiatis, admittendum eſſe iuſpatronatus, auctoritate *text. in capite nobis 25. de iurepatronatus, Viman. in praxi iuriſpatronat. part. 1. lib. 3. capite primo*, & quia iuſpatronatus ex fundatione, conſtructione, vel dotatione acquiritur, contendunt autem noſtræ Luſitaniæ Reges non conſtruxiſſe, non fundaſſe, & non dotaſſe Eccleſias Cathedrales illius Regni, ſed conſtare populi pietate, Prælatorum auctoritate, vel Principum liberalitate abſque iuriſpatronatus reſeruatione ereptas, & conſtructas eſſe ab antiquiſſimis temporibus. Facilis enim eſt ſolutio conſtare potius ab ipſis Regibus *Alphonſo I.* & ſucceſſoribus, qui eas à Maurorum poteſtate eripuerunt de nouo erectas, & locupletiſſimis reditibus fuiſſe exornatas, & exinde ius nominandi ſeu præſentandi ad eaſdem ſemper retinuiſſe: deinde iuſpatronatus non ſola fundatione, & dotatione acquiri, ſed alijs etiam modis à iure approbatis præcipuè Romani Pontificis priuilegio, & Eccleſiæ conceſſione, quam Regibus noſtris factam fuiſſe ob egregia merita in Eccleſiam collata non eſt dubium ex *d. cap. cum longe*, & alijs de quibus ſupra, atque etiam ex præſcriptione & conſuetudine *iuxta text. in cap. cura paſtoralis 11. de iurepatronatus, & in d. cap. cum Eccleſia* ibi, niſi ſecus alibi obtineat de conſuetudine ſpeciali, præcipuè ſi præſcriptio vel conſuetudo fuerit immemorialis, quia vim tituli, & priuilegij Romani Pontificis habere noſcitur *ex reg. text. in capit. ſuper quibuſdam §. præterea, de verbor. ſignificat.* Ex dictis autem conſtat Hiſpaniarum, & Luſitaniæ Reges omnibus his rationibus eſſe munitos, quia vel Eccleſias dotarunt, fundarunt, vel ab hoſtium poteſtate ereptas reædificarunt, vel proprijs reditibus auxerunt, vel eccleſiaſticos reditus proprijs expenſis à Sede Apoſtolica impetrarunt: qua propter iuſtiſſimè meruerunt hoc Sedis Apoſtolicæ priuilegium, vt ad eaſdem Prælatos nominare, aut præſentare valeant: conſtat etiam ex tempore antiquiſſimo, quod omnium memoriam excedit, ita vſu, & conſuetudine ſemper obſeruatum fuiſſe.

34 *Text.* vero *in d. cap. nobis* contrarium non probat, non enim negat in Eccleſijs Collegiatis ex fundatione iuſpatronatus acquiri, ſed ſolum ait honeſtius electioni factæ conſentire patronos, quam faciendæ, atque ita modum præſcribit honeſtiorem in patronatu Eccleſiæ Collegiatæ, ſicut & nõn excludit legitimam præſcriptionem, aut conſuetudinem, vel Romani Pontificis priuilegium.

35 Ex quibus omnibus conſequens eſt falſum omninò eſſe hæreticorum huius tempeſtatis ſententiam, qui contendunt electionem Epiſcoporum ad populum iure diuino pertinere: nam vt ſupra oſtendimus ex lege diuina, & Chriſti Domini inſtitutione prouiſio omnium Eccleſiarum ad Summum Pontificem, velut Eccleſiæ caput pertinet, ex teſtimonio, & auctoritate *tex. in d. cap. 1. 22. diſt.* deindè oſtenditur ratione, quia ex eadem lege diuina conſtat Epiſcopos paſtores eſſe, populum verò oues *Ioann. 21.* & ſæpè alibi, oubus autem minimè conuenit paſcere, regere, ſeu docere; ſed regi, & paſci, quod in hoc propoſito bene docuit *Cæleſtinus in cap. docendus 62. d. cap. noſce in fine 63. diſt.* 161. docendus eſt populus, non ſequendus: confirmatur etiam ex auctoritate *Apoſt. ad Hebr. 5.* dum ſcribit neminem debere ſibi aſſumere honorem niſi vocetur à Deo, tanquam Aaron: conſtat autem à *Moyſe* iuſſu Dei electum fuiſſe Aaron abſque populi multitudine *Exod. cap. 4. cum ſeqq.* ſicut etiam idem Moyſes alios miniſtros ſolus legitur elegiſſe *Exod. cap. 18.* Qui vt præcedens Chriſti Domini Vicarius, Pontificis Succeſſori Vicarij eiuſdem formam quandam præſignificauit. Confirmatur deindè ex varijs rationibus, propter quas hanc poteſtatem iuſtiſſimè populo, & laicis interdixit Eccleſia, quas ſupra retulimus, & conſtat *ex d. c. 2. de elect. c. 2. c. non eſt permittendum 63. diſtin.* cum alijs, quæ repetere non oportet, ex quibus ita contra *Lutherum, Calvinum*, & alios eorum ſectatores, latè comprobat *Cardin. Bellarmin. diſt. libr. 1. de clericis cap. 7. per totum*, & eſſe conſtantem, & veram omnium Catholicorum ſententiam teſtatur *Azor. diſt. part. 1. libr. 3. cap. 28. q. 4.*

36 Leuiſſima ſunt fundamenta, quibus prædicti hæretici mouentur, & ea ad tria principalia reducam, pro cæteris remitto Lectorem ad *Cardm. Bellarmin.* qui omnia, & ſingula latiſſimè proſequitur citato loco. Primum eſt ex Apoſtolorum exemplo, qui *Act. prim.* non ſoli, ſed cum tota Eccleſia elegerunt Mathiam, & Barnabam, vt ex illis vnum Dominus aſſumeret, ſuper quem caderet ſors, Et *Act. 6.* vbi de multitudine credentium dicitur, elegerunt Stephanum: Reſpondetur enim cum *Chryſoſtom. ad idem capit. 1.* vtrumque illud ex Diui Petri conceſſione non ex neceſſitate factum fuiſſe. Deinde quod minimè probatur de lege Diuina eſſe, quod aliquando ab Apoſtolis, vel eorum ſucceſſoribus factum legimus, vt circa præceptum excommunicationis

in materia *cap. sicut Apostoli 11. quæst. 3.* iam alibi diximus: Licet per contrarium rectè sequatur de lege Diuina non esse, vt populus eligat, vel quid simile faciat, quando probatur contrarium aliquando factum ab ipsis Apostolis, hoc enim posterius directè offenderet legem Diuinam, si ipsa talem præscriberet formam, & ea omissa actus corrueret: illud prius non ita, quia ex concessione ipsius Pontificis, ad quem pertinet, fieri potuit, vt illis casibus factum fuisse aduertimus, & deducitur ex ipso *Beato Luca eod. cap. 6.* ibi, cõuocantes autem duodecim multitudinẽ discipulorum dixerunt &c. quæ verba probant non ex necessitate, sed ex concessione, & permissu Apostolorum plebem interfuisse, aduertit *Cardin. Bellarmin. d. cap. 7. vers. quartum argumentum.*

37 Secundum argumentum deducunt ex Cõciliorum, & antiquorum Pontificum auctoritate, à quibus planè probatur mos ille, vt Episcopus à populo, & Clero simul eligatur, vt constat *ex capit. nullus 25. dist. capite quinto, cap. plebs cum seqq. 63. distinct.* & alijs de quibus supra. Sed omissa illa solutione, quod in illis iuribus non electio datur populo: sed eius testimonium, & votum, seu postulatio exigitur, *vt ex capite vota*, & aliis eadem *distinct.* supra notauimus: facilè respondetur concedendo totum quod scilicet ex Summi Pontificis, & Ecclesiæ concessione à principio Clerus, & populus eligebãt Episcopos, sicut & hodie ex permissu eiusdem Pontificis idem faciunt Hispaniarum, & Galliæ Reges, vt dictum est; minimè vero indè sequitur ad eosdem laicos, vel sæculares Principes id pertinere ex lege Diuina, quod est intentum, neque consequenter sequitur non potuisse eundem summum Pontificem eamdem potestatem laicis abrogare ex rationibus, quos supra notauimus.

38 Tertium argumentum desumunt ex auctoritate *Cypriani*, quam integram *ex libr. 1. epist. 4.* refert *Bellarmin. argument. 7. & ex epist. 68. Azor. quæst. 4. dict. loco*, vbi disertis verbis videtur docere ex ipsa Diuina lege descendere, vt plebs habeat potestatem, vel eligendi dignos Sacerdotes, vel indignos recusandi. Nam respondetur dupliciter, primo *Cypriani* auctoritatem non concludere hunc morem descendere ex iure, & præcepto diuinæ legis, sed ab exemplo, & facto quod tam in lege veteri, quàm Euangelica reperitur, quod vero aliquando si factum sit, non infert necessarium esse, quod sic semper fiat, vt diximus. Deinde verba, quæ ex *Cypriano* refert *Azor.* clarè significant solum exigere in Episcoporum electionibus præsentiam, & testimonium plebis, sed non inde sequitur electionem tribuere eidem plebi ferendo suffragium per modum iudicij, & auctoritatis, vt ei tribuunt hæretici. Et omnia supradicta confirmabis ex *Trid. sess. 23. can. 7. &* 8. vbi damnat eorum errorem, qui docebant Ordines collatos sine populi, aut potestatis secularis consensu, aut vocatione irritos esse, & alterum eorum, qui dicebant Episcopos, qui auctoritate Romani Pontificis assumuntur, non esse legitimos, & veros Episcopos: atque ita apertè ostendunt damnari ibi hæresim, quam impugnamus, dicentium ad populum Episcoporum electionem pertinere, & Episcopos sine populi auctoritate à Romano Pontifice assumptos veros Episcopos non esse, vt vltra citatos ex eodem decreto post alios notauit *Henriqu. in summ. libr. 6. cap. 5. §. 5. nuncto commento lit. D.*

39 Vnde etiam consequens fit lõgè à veritate alienam videri resolutionem eorum, qui dicunt non pugnare cum lege diuina, vt singuli Episcopi sibi eligant seu nominent successorem, & consequenter eum eligere potuisse, nisi à Sede Petri, seu lege ecclesiastica aliter esset prouisum, quod tenuerunt *Ledesm. in 2. quarti quæstio. 20. articul. 4. pag. 313. conclus. 2. 3. & 4. Azor. dict. cap. 28. quæst. 5.* idque probant, quia nulla lex diuina reperitur, quæ prohibeat Episcopum eligere successorem: deindè confirmant exemplo *Beati Petri*, qui *Clementem* sibi successorem designauit, vt refertur *in capit. si Petrus 8. quæst. prim. & Valerij, qui Beatum Augustinum* coadiutorem, & successorem sibi elegit, vt refert *Beatus Paulinus relatus in c. nunc autem 7. quæst. 1.* & plenius idem *Augustinus epist. 110.* vbi etiam narrat de Seuero Meliuetano Episcopo, quod similiter successorem sibi designauit, exultatque gaudio ipse *Augustinus*, quod opera sua populus cum pace illum acceperit, & de se ipso commemorat modum, quo sibi post mortem nominauit successorem *Heradium, seu Heraclium* vt monet *Lusitanus noster Frater Ludouicus ab Angelis ex eadem familia Augustiniana in vita eiusdem Augustini lib. 4. c. 16.* post modum autem dixit Augustinus ne de illo fieret, quod de se factũ dolet, quod viuo Valerio in Episcopatu factus fuerat coadiutor, seu coepiscopus nesciens esse prohibitum in *Nycena Synodo*, quod benè aduertit *Possidonius in vita Augustini c. 8.* & clarè fatetur ipse *Augustinus d. epistol. 110.* quod diligenter aduerte pro intellectu *dict. c. nunc autem*, & concordia cum *tex. in c. quoniam de officio Ordinarij.* Quod tamen inferunt non esse facturos tot Sãctos Patres si legi Diuinæ repugnaret, sed potius pro ea vsque ad vitam, & sanguinem pugnarent iuxta *text. in cap. sunt quidam 25. q. 1.*

40 Sed conijcitur istorum resolutio ex omnibus supradictis, resoluimus enim secundum legem Diuinam potestatem eligendi Episcopos, & prouidendi in Ecclesijs Cathedralibus ad Summum Pontificem pertinere, vel ad illos tantùm, quibus ipse Pontifex permiserit, vnde non est regula affirmatiua statuenda, quod Episcopi successorem sibi nominare possent, si lex Canonica non prohiberet, vt illi constituant; sed contraria negatiua, quod successorem nominare non possunt, nisi quatenus ex concessione Pontificis eis fuerit specialiter permissum, vt de *Zacharia Pontifice* dicitur *in princ. 8. quæst. 1.* ibi ex verbis *Zachariæ* Papæ conijcitur, quibus Bonifacio Maguntino Archiepiscopo permisit adiutorem sibi statuere, qui ei defuncto in plenitudinem potestatis succederet, & integra *Zachariæ* epistola refertur *in c. petisti 7. q. 1.* Et ex hac ratione dici potest antiquissimo illo Antiocheno Concilio celebrato circa annum Domini CCLXIIII. strictissimè prohiberi ne quis Episcopus etiamsi in extremis sit constitutus nominet vel designet successorem, sed seruetur ius ecclesiasticum, vt eligatur dignus cum Synodo iudicio Episcoporum, & electione clericorũ, quibus verbis ostendit non contineri ibi nouam prohibitionem, sed iam antea ab Ecclesia, Summoq; eius Capite Romano Pontifice hanc potestatem eligendi datam esse Clero.

41 Ad illud vero *de Beato Valerio, Diuo Augustino*, atq; alijs, qui sibi successores elegerunt, respondẽt multi similiter ex concessione Romani Pontificis factũ fuisse, quod innuit *Fr. Ludou. d. loco* ibi, Beatus Valerius facultatem obtinuit, vt eum sibi coadiutorem haberet: sed diuinatio est, cum ex dictis planum sit sine aliqua

Papæ

Papæ auctoritate factum, & ideo Auguſtinum doluiſſe. Melius igitur reſpondebis conſtare ex *dict. epiſt.* 110. *Diui Auguſtini* neque ipſum, neque Valerium, neque Seuerum ſibi ſolos ſucceſſores elegiſſe, ſed potius Clero, & populo propoſuiſſe perſonas, quas tanto munere dignas iudicabat, populumque & clerum per acclamationem conſenſiſſe, & eo modo elegiſſe, iuxta formam, & modum illis temporibus ab ipſo Summo Pontifice permiſſum, de quo ſupra. Quod quidem non prohiberi in dictis Concilijs patet ex ipſorum verbis, quæ referuntur *in cap. Epiſcopo* 1. & 2. 8. *queſt.* 1. ibi enim poſtquam conſtituunt non licere Epiſcopo in vita ſibi ſucceſſorem conſtituere, addunt limitationem, niſi cum conſilio, & iudicio Epiſcoporum, & clericorum, qui poſt obitum poteſtatem haberent eligendi, conſonat *cap. plerique eadem cauſa, & quæſt.* ibi, ſed populi gratificatio pro populi habeatur aſſenſu, quibus ſignificatur improbari morem, vt ſolus Epiſcopus ſucceſſorem ſibi eligeret, non vero ſi populi accederet conſenſus: hæc videtur etiam ratio quare *Beatus Auguſtinus in dict. epiſtol.* ſæpè ac ſæpius repetit deſignationi Heradij, quem ſibi ſucceſſorem nominauit poſt obitum populum multis repetitis vicibus acclamaſſe, & quare exultat populum Mileuitanum cum pace accepiſſe ſucceſſorem, quem ſibi Seuerus deſignauit.

42 Ad illud vero, quo præcipuè mouentur, quod nulla lex Diuina reperitur, quæ Epiſcopis prohibeat ſucceſſorem deſignare; reſpondetur conſtare lege Diuina hanc poteſtatem aſſumendi Epiſcopos ad ſolum Pontificem immediatè pertinere, vel ad eos, quibus conceſſerit, vt iam comprobauimus, ac ſubinde ne hoc poſſint Epiſcopi non oportet dare legem, quæ prohibeat, ſed vt poſſint, oportet dare legem, quæ id concedat, iuxta naturam edicti permiſſorij, de quo Doctores per text. ibi *in l. cum Prætor verſ. iudicem, ff. de iudicijs, & in l. necnon* 28. *in princip. verſ. quod eis, ff. ex quibus cauſis maiores.*

43 Ex facto autem, & exemplo Diui Petri inefficax eſt argumentum, quia *Beatus Petrus* à Chriſto Domino, & ante, & poſt mortem familiariſſimè inſtructus, ita erat Spiritu Sancto plenus, vt in electione *Clementis* minime falli potuerit, non ita autem certum erat omnes alios Petri ſucceſſores tales futuros, vnde de Petro ad alios non rectè inferetur: deinde ex ipſa hiſtoria, quam refert text. *in dict. cap. ſi Petrus cum ſeq.* 8. *queſt.* 1. conſtat *Petrum* non ſolum elegiſſe *Clementem*, ſed in præſentia totius Eccleſiæ, ita de conſenſu plebis, & Cleri. Tertio quia *Clemens* ipſe cernens exemplum hoc pernicioſum fore, vt oſtenderet Pontificem non debere ſibi ſucceſſorem eligere, Papatui renunciauit, Petroque immediatè ſucceſſit *Linus*, & deinde *Cletus*, & poſt ipſos *Clemens*, notauit *gloſſ. in dict. cap. ſi Petrus, & Card. Turrecremat. ibi, & de poteſtate Eccleſiæ lib.* 2. *cap. ſi verſ. nec oberit*, proſequitur latiſſimè *Card. Iacobat. de Concilijs lib.* 10. *articul.* 7. *in ſolutione* 11. *argumenti pagin.* 734. *Ioannes Driadonius de libertate Chriſtiana lib.* 1. *cap.* 3. *ad finem*, quamuis poſt alios contradicant *Mendoza qu.* 4. *ſcholaſtica §.* 9. *verſic.* 4. *Onufr. Panin. de Primatu Petri p.* 3. *ca.* 2. *diſſuaſione* 1. *pag.* 211.

SVMMARIVM.

1 *Electus Epiſcopus intra tres menſes poſt conſenſum electioni de ſe celebratæ præſtitum confirmationem electionis ipſius petere debet.*
2 *Menſes quando ſunt numerandi à die alicuius actus computantur ſecundum quod occurrunt in Kalendario.*
3 *Electus ſi intra tres menſes confirmationem non petat, ius quod ex electione acquirit, amittit.*
4 *Electionis confirmationem an petens amicus ſine mandato electum à pœna excuſet, oſtenditur.*
5 *Electus à Superiore, cui ſubijcitur, confirmationem, ſed melius à Sede Apoſtol. de iure antiquo petere debebat.*
6 *Electionis Epiſcoporum confirmatio iuxta formam iuris iam ab aula receſſit.*
7 *Epiſcopus confirmatus, quamuis nondum conſecratus quæ agere poſſit.*
8 *Collatio facta à Summo Pontif. ad Epiſcop. dignitatem habet vim electionis, nominationis, & confirmationis.*
9 *Epiſcopus ſi velit ea, quæ ſunt iuriſdictionis exercere, debet obtinere literas Apoſtolicas ſine quibus nec admitti, & recipi, tanquam Epiſcopus, nec poſſeſſionem Eccleſiæ ſibi collatæ conſequi poteſt.*
10 *Caput dum an poſſit Epiſcopo contradicente adminiſtrare Epiſcopatum, tanquam ſedes vacet, eo quod literæ promiſſionis intra tempus aſſignatum non fuerunt oſtenſæ & remiſſiuè.*
11 *Monachus licet efficiatur Epiſcopus, non tamen deſinit eſſe Monachus.*
12 *Monachus factus Epiſcopus à tribus votis ſubſtantialibus non eſt ſolutus.*
13 *Declaratur tex. in cap.* 1. 18. *q.* 1.
14 *Monachus factus Epiſcopus an ſit ſolutus à ieiunijs* Religionis, *oſtenditur.*
15 *Monachus factus Epiſcopus ab onere recitãdi Officium propriæ Religionis liberatur.*
16 *Regulares ex Prædicatorum Ordine ad Epiſcopalem dignitatem aſſumpti, tenentur ante conſecrationem libros, & bona Ordini relinquere.*
17 *Habitum Monaſticum non amittit Monachus factus Epiſcopus.*
18 *Monachus Epiſcopus factus renuntians Epiſcopatui an teneatur ad Monaſterium reuertere, oſtenditur.*

DE CONFIRMATIONE, qua Epiſcopus electus confirmatur.

CAP. IIII.

1 ELECTVS Epiſcopus intra tres menſes poſt conſenſum electioni de ſe celebratæ præſtitum, confirmationem electionis ipſius petere debet, vt probat *text. in cap. quam ſit, de election. libro ſexto, Menoch. de arbitrarijs caſu* 477. *Azor. inſtitutionum moralium parte ſecunda, libro tertio, capit. vigeſimonono, queſtione decima.*

2 Qui quidem tres menſes computari debent, prout in Kalendario occurrunt, quando enim lex vel ſtatutum con-

concedens mensem disponit à quo tempore mensis incipit, vt à die electionis, vel à die per iudicem assignanda, tunc accipitur mensis secundum quod occurrit in Kalendario, & quod ex vno mense deficit accipitur de sequenti, *glos. verbo mensium in d. cap. sit, Menoc. de arbitr. casu* 50. *n.* 21. *Sanch. de matrim. lib.* 2. *disput.* 24. *nu.* 15. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancell. glos.* 11. *n.* 7. *Nicol. Garcia de benefic. par.* 10. *c.* 2. *nu.* 42. *& seq.*

3 Si intra prædictos tres menses electus Episcopus cõfirmationem non petat, ius, si quod ex electione acquisierat, amittit, & electio penitus est inanis, etiamsi postea consensum præstet electus, vt notat *glos.* per text. ibi *in d. cap. quam sit*, satis tamen erit si electi amicus eius nomine confirmationem petat sine mandato, modo electus ratum habeat infra illos tres menses *glos. verbo petere* ibi, sed pone quod amicus, *in d. c. quam sit, Tiraqu. de pœnis temper. causa* 22. *n.* 37. *Azor. d. c.* 29. *quæst.* 11.

4 Quia ratihabitio omnino fieri debet intra terminum datum ad acceptandum *Couar. variar. lib.* 3. *cap.* 16. *num.* 5.

5 A Superiore, qui subijcitur, debet de iure communi antiquo Episcopus electus confirmationẽ petere, *capit. quoniam* 100. *dist. cap. cum dilectus* 32. *de elect. capit. cupientes, in princ.* per locum ab speciali, *eod. titul. lib.* 6. *Barb. in direct. election. part.* 3. *cap.* 43. *nu.* 6. *Corras. de Sacerdot. par.* 2. *caput.* 4. *à num.* 3. *Selu. de benefic. part.* 2. *quæst.* 22. *nn.* 1. *Mandagot. de electione noui Prælati cap.* 56. *Petr. Gregor. ad tit. de electione cap.* 19. *à n.* 10. Sed de eodem iure communi huiusmodi confirmationem à Sede Apostolica esse petendam probat *text. in cap. cum Ecclesia Sutrina*, ibi, petentes ipsam electionem à Sede Apostolica confirmari, *de causa possess. & propriet.* Verùm *Cardin. Imola, & Rep. numero sexto ac Rebuff. numero* 12. *in eod. capit. cum Ecclesia Sutrina*, aduertunt ibi duplici ratione potuisse confirmationem peti à Sede Apostolica, vel quia Ecclesia Sutrina, quæ propè Romam esse noscitur, immediatè subiecta est eidem Romanæ Ecclesiæ, & Apostolicæ Sedi, vel quia generaliter licitum est, etiam in Ecclesijs, quæ aliium habent immediatum Superiorem, omisso medio ad Sedem Apostolicam recurrere, & ab eadem petere confirmationem, iuxta *text. in capit. per principalem* 9. *quæstione tertia*, iuncta plenissima potestate, quam in beneficialibus habet Romanus Pontifex ex *text. in capit.* 2. *de præbend. in* 6. & ideo cum omnibus Ordinarijs concurrit *Modern. de iurisdict. part.* 3. *cap.* 21. *à num.* 15. *Gonzalez ad reg.* 8. *Cancell.* §. 1. *à nu.* 31. *&* §. 2. *per totum.*

6 Hæc pauca de confirmatione aduertisse sufficiat, electio enim Episcoporum, & confirmatio iuxta formam iuris Pontificij iam ab aula recessit, tùm *ex reg.* 2. aliàs 3. *Cancellariæ*, quæ Sedi Apostolicæ reseruat prouisionem omnium Cathedralium: tum ex priuilegijs Summorum Pontificum aliquibus Regibus, & Principibus nominandi Episcopus concessis, & ideo vbicumque Reges huiusmodi (quales esse constat Hispaniæ, Galliæ, Lusitaniæ, Siciliæ, Italiæ, Sardiniæ, & Poloniæ) nominant Episcopos, & designant, ac offerunt, Romanus Pontifex eos instituit, *Azor. dict. cap.* 29. *quæstione prima in fine*. Et si qui Episcopi in Germania à Collegijs Canonicorum eliguntur, Romani Pontificis auctoritate confirmantur, *Azor. d. c.* 29. *quæstione secunda.*

7 Sic etiam quamuis iure communi Episcopus postquã fuerit canonica institutione confirmatus habet ea quæ sunt iurisdictionis (veluti excommunicare, suspendere, interdicere, visitare, corrigere, punire, synodum conuocare, beneficia conferre, Ecclesias minores coniungere, & annectere, diuidere, voti, & iusiurandi vincula soluere, quorumdam peccatorum absolutiones sibi reseruare) vt probant *ex transmissa, cap. mosti, & c. qualiter, de elect. ca. inter corporalia, de transl. Episcopi, Aloys. Ricc. in praxi aurea resolutione* 136. *Azor. d. c.* 29. *quæst.* 5. *vbi q.* 6.

8 Resoluit collationem factam à Summo Pontifice ad Episcopalem dignitatem habere vim electionis, nominationis, designationis, præsentationis, institutionis, & confirmationis.

9 Tamen de iure nouo, quod habetur in *Extrauag. iniuncta de elect. inter communes*, opus est vt Episcopus, si velit ea, quæ sunt iurisdictionis, exercere, obtineat litteras Apostolicas, sine quibus, nec admitti, & recipi tanquam Episcopus, nec possessionem Ecclesiæ sibi collatæ consequi potest, *D. Barbosa in l. duorum in princip. parte secunda, nume. quinquagesimo, ff. solut. matrim. Flaminius de resignatione libr.* 8. *quæst. quinta, num.* 33. *Azor. dict. capit. vigesimo nono, quæstion.* 9. *versic. cæterum*, Cuius *Extrauag.* dispositio limitatur in Cardinalibus, illa enim non obstante poterunt conferre, & iurisdictionem exercere ante captam possessionem, & ostensionem litterarum, vt resoluit *Beliensis. de charitativo subsidio quæstione sexagesima sexta, nn. vigesimo sexto*, & fuisse resolutum *in vna Bergen. Canonicatus* 3. *Iunij* 1583. *coram Illustrissimo Lancelotto* refert *Gonzalez ad reg.* 8. *Cancell. glos.* 24. *n.* 7.

10 Quæstio est admodum controuersa an Capitulum iure debeat, vel saltem possit Episcopo contradicente, administrare Episcopatum, tanquam sedes vacet, eo quod litteræ prouisoriæ non ostendãtur, iuxta clausulam in eis insertam, intra sex menses à die datæ Breuis Apost. de more cõcedi soliti ad capiendam possessionem Episcopis apud Sedem Apost. prouisis, ad vtrãque partem latissimè disputat *Nauar. in c. accepta de restitut. spoliat. oppos.* 8. *nu.* 12. quam vide. Illud hic aduertendum duxi electum scilicet, & confirmatum in Episcopum, & nondum consecratum repelli posse ab Episcopatu, si ante consecrationem fiat inhabilis, vt tenent *Io. Andr. Anton. Card. & Imola. in cap. ex parte de clerico ægrot.* quos refert, & sequitur *Nauar. in cap. si quando except.* 10. *num. decimo tertio, de rescript.* Vnde idem in *Manu. cap.* 27. *num.* 67. *vers.* 8. resoluit percutientem Episcopum electum, & confirmatum, sed nondum cõsecratum, non incurrere excommunicationem Bullæ in Cœna Domini, etiamsi iam adeptus sit Episcopatus possessionem.

11 Monachus licet efficiatur Episcopus, non tamen desinit esse Monachus *Host. in c. clerici il* 2. *de vita, & honest. cleric. Couar. in c.* 1. *nu.* 18. *de testam. Sard. de alim. titul.* 8. *princ.* 97. *nn.* 10.

12 Nec est solutus à tribus votis substantialibus, castitate, obedientia, & paupertate, iuxta doctrinam *D. Th.* 2. 2. *q.* 185. *artic.* 8. quam sequuntur *Couar. dict. num.* 18. *Azor. institut. moral. parte prima, libro duodecimo capit.* 7. *quæstione quarta, Fr. Emman. quæstion. Regul. tom.* 2. *quæst.* 58. *artic. tertio. Aloys. Ricc. in praxi fori Ecclesiastici, decis.* 396. *in* 1. *edit.* aliàs *resolut.* 523. *nu.* 2. *in* 2. *edit.* & ideò si carnis peccato commaculetur, aut altero inobedientiæ (eo quod obedientia, quam antea præstare cogebatur Superiori Regulari, commutata est in supremum

premum Pontificem) peccabit non tantum, vt cæteri, sed insuper tanquam voti transgressor; atque ita si postremum de paupertate transgrediatur; non tamen ita & taliter cum Monachus erat, sed longe aliter cum factus Episcopus oporteat pro suo, & familiæ victu expendere, vt alibi commodius dicam.

13 Non obstat *tex. in capit. primo 18. quæstione 1.* vbi ita habetur.

14 Statutum est vt Monachus, quem electio canonica à iugo regulæ monasticæ absoluit, & sacra Ordinatio è Monacho Episcopum fecit. &c. quia respondetur cum *D. Thom. dict. quæst. 185. artic. 8. & quæstione 88. artic. 11. ad 4.* procedere in clausura, silentio, vigilia, ieiunijs, abstinentijs, & alijs similibus vitæ asperitatibus; non vero in illis Religionis obseruantijs, quæ neque Pontificium munus impediunt, neque dedecent dignitatem, sed magis iuuant ad vitam perfectam, qualia sunt supradicta tria substantialia vota, refert *Azor. dict. quæstione quarta*. Ideoque respectu obligationis legalis exemptum iudicari ab omnibus, quibus antea astringebatur ex vi regulæ & statutorum resoluunt *Sot. de iust. libro decimo, quæstione quinta, art. 8. vers. de tertio vero. Couar. post d. numer. 18. Greg. de Valent. super D. Thom. disputat. 10. quæstione tertia puncto 8, versus. Fr. Emman. dict. artic. 3.* ob quod in specie defluxerunt ad eam statuendam conclusionem, vt attentata vi coactiua non autem directiua censeatur de obligatus à ieiuniis, & prohibitione esus carnium in quibusdam Religionibus constitutis, quod insuper scripsit *Gios. in cap. de Monachis 16. quæstione prima*, & fatetur *Alphons. Aluarez. Guer. cap. 12. in spec. iur. Pont. Nau. consil. 6. sub titul. de donat. in nouis*. Et consequenter facultatem vniuersis Christi fidelibus concessam in *cap. vltim. de obseruat. ieiun.* edendi carnes in die Natalis Domini occurrente sub die Veneris vel Sabbati; exceptis his, qui ex voto, aut Regulari obseruantia carnes comedere nequeunt; vt ex eo deducunt *Fr. Emman. quæstionum Regular. tom. 3. quæst. 45. articul. tertio, & 4. Beja responsorum casuum conscientiæ, parte secunda, casu 6. Sanch. in præcepta Decalogi lib. quarto capit. 11. numero. 59, & libro sexto capit. 6. numero vigesimo*, extendunt ad huiusmodi Episcopos, qui obstricti sunt ieiunare ea regulari obseruantia, nempe ex regularis obseruantiæ legalis debito, vt explicat *Sot.* loco proxime citato. Si vero ratione regulæ, constitutionisve abstinere à carnib. semper, vel per aliquod tempus debebat, cum hoc pastoralem dignitatem, & munus non deceat, ab ea lege solutum esse credit *Azor. dict. quæstione quarta prope finem*, vbi cum *Archid. in cap. de Monachis 16. quæstione prima, & Abb. in cap. Clerici officia num. 18. de vita & honest. cleric.* sentit, quod quando citra aliorum offensionem ab esu carnium se continere non queat, eas edere debet: quod si omnis aliorum offensio procul abest, vesci eis non tenetur.

15 Ab onere recitandi officium propriæ religionis liberatur, cum regere Ecclesiam debeat iuxta morem, & vsum Clericorum, quibus præest: sic *Abb. in dict. capit. clerici officia, Azor. dicta quæstione quarta in fine, Turrecrem. in summ. 91. distinct. capit. 22.* vbi dicit fuisse secum dispensatum ab Eugenio Papa, vt post Cardinalatum liceret sibi in posterum continuare recitationem officij suæ Religionis Prædicatorum, refert *Fusc. de Visitat. libro secundo, capit. decimoquinto, numero 81.* An Episcopus possit nunc nouam formam recitandi horas canonicas in suo Episcopatu indicere? respondet negatiuè *Nau. de oratione. & horis can. capit. vndecimo, numero vigesimo sexto cum sequentibus*. Et omnibus Regularibus ex Prædicatorum Ordine ad Archiepiscopatus, Episcopatus, & alias Prælaturas Ecclesiasticas assumptis mandat Clemens IV. ne consecrationis munus quoquo modo recipiant antequam libros, & bona omnia, quæ tempore promotionis retinent, contingentia tamen Ordinem memoratum, Prioribus, & Conuentibus, de quibus assumpti fuerunt, integre resignauerint, nisi forte ijdem Priores de consensu ipsorum Conuentuum vsum illorum ad certum tempus eis duxerint concedendum: alioquin eo ipso ab executione Pontificalis ministerij nouerint se suspensos, referunt *Confect. in collect. privileg. Mendic. fol. 15. Frat. Eman. quæstionum Regularium tom. secundo, quæst. 88. art. 6.*

16 Monasticum habitum non amittit, immo illum gestare tenetur, vt probat tex. *in dict. capit. clerici officia, in fine, Boer. decisione 158. numero quinto. Alphons. Aluarez Guerrero citato loco, Nau. in comm. de Regular. comm. 4. num. 27. Azor. dict. quæstione 4. vers. verum.*

17 Vsus vero Italiæ, & totius Orbis admittit huiusmodi Episcopum posse incedere non in habitu, & vestitu, vt antea, dum monachus erat, incedebat, sed eo modo, quo alius quiuis Episcopus, retento tantum colore vestium religionis, atque ideo cum birreto clericali, & cum mantilleto eiusdem coloris religionis; Rochetum vero portare minime potest; sed cottam, nempe superpelliceum superimponit in actib. explendis ecclesiasticis. Quod si prætatus Antistes alijs quidam suæ religionis vestib. indui audeat, excõmunicationis vinculo subiaceret, vt resoluunt *Card. in clem. 2. §. sed & tales, de vita & honest. cleric. Ias. in auth. ingressi C. de Sacrosanct. Eccl. Syluestr. verbo religio 7. quæstione vndecima.* Sed probabilius est eam non incurrere, vt tenent *Cou. d. num. decimo octauo. Azor vbi proximè*, peccabit tamen grauiter, vt opinatur *Fusc. de Visitat. lib. 2. cap. 15. post num. 11.*

18 Verum si alicui ex prædictis contingat renuntiare Episcopatum, quibusdam visum est illum debere ad monasterium reuertere, quia vt supra diximus, adhuc permanent monasticæ vitæ, & obligationis vincula, & onera, quæ Episcopi munus neque impediunt, neque dedecent, tum quia sic fecisse multos perhibetur: vt nostris temporibus fecit eximiæ sanctitatis vir Dominus Fr. Bartholomæus à Martyribus, qui deposito Pontificio munere, & renunciato Bracharensi Archiepiscopatu, ad pristinum Dominicanæ Religionis statum se contulit, vbi vitam cum morte feliciter commutauit, multis clarus miraculis: immo & hoc ipsum fecit Cælestinus Pontifex Romanus hoc nomine Quintus, qui Pontificatu deposito ad pristinum etiam suæ religionis statum se retulit: si tamen huiusmodi Episcopo Episcopatu renunciato haud sibi necesse esset redire ad claustrum, non propterea existimandus erit apostata, vt consuluit *Nau. cons. 6. nu. 11. sub tit. de donat. in nouis*, & resoluit *Emman. Sa. in aphorismis verbo Episcopus*. Et si ex Apostolica concessione redierit, inhabilis profecto esset ad dignitates, & officia religionis iuxta *constitut. 45. Pauli IV. incip. In sacra*, quæ pœnas addit aduersus eos, qui illum eligere non omitterent.

SUMMARIVM.

1 *Consecrationis munus Episcopi suscipere tenentur infra tres menses à die confirmationis sub pœna amissionis fructuum, &c.*

2 Con-

2 *Confirmationis tempus, à cuius die currit trimeſtre ad conſecrandum, numeratur à tempore, quo nominati proponuntur Summo Pontifici.*

3 *Epiſcopi quomodo eligantur, & confirmentur, qui ad liberam Papæ diſpoſitionem ſpectant, oſtenditur.*

4 *Proceſſus ſuper vita, genere, moribus, & ſcientia eligendorum in Epiſcopos quomodo formandus oſtenditur.*

5 *Conſecrandus in Epiſcopum debet eſſe qui per omnes eccleſiaſticos gradus tranſierit.*

6 *Conſecrari debet Epiſcopus de Sacerdotum antiquorum, & bonorum virorum collegio, atque omnium conſenſione creatus.*

7 *Examen Fidei, & ſalutis Principia debet promouendus in Epiſcopum non ignorare.*

8 *Epiſcopi pedes quare calceantur, & interioribus quibuſdam tunicis induatur, oſtenditur.*

9 *Actiones, & ſigna ſacra, quæ in conſecratione Epiſcopi fiunt, quid ſignificent, oſtenditur.*

10 *Vngitur in capite is, qui in Epiſcopum conſecratur, vt declaretur eum eſſe caput, & Principem Eccleſiæ ſuæ.*

11 *Reges cur in humero, & non in capite vngantur, oſtenditur.*

12 *Vngitur in manibus Epiſcopus, vt ſciat dignitatem non propter otium, ſed propter negotium ſuſcipere.*

13 *Baculum in Epiſcoporum manibus quid ſignificet, oſtenditur.*

14 *Summus Pontifex quare baculo non vtatur oſtenditur.*

15 *Annulus ſacer nouo Epiſcopo traditur, vt Sanctam Eccleſiam ſponſam ſuam intemerata fide ornatus cuſtodiat.*

16 *Euangeliorum liber quare nouo Præſuli tradatur, oſtenditur.*

17 *Panis, & vini oblatio in conſecratione noui Præſulis quid ſignificet, oſtenditur.*

18 *Mitra in Epiſcopo ſcientiam vtriuſque Teſtamenti deſignat.*

19 *Papa in ſignum Imperij vtitur Corona Imperiali, & in ſignum Pontificis vtitur Mitra.*

20 *Chirotecis nouus Prælatus manus operit vt neſciat ſiniſtra ſua quod faciat eius dextra.*

21 *Epiſcopus poſt conſecrationem collocatur in editiori ſupra omnes loco, vt ita cunctos reſpiciat, & cunctorum oculi in eum reſpiciant.*

DE CONSECRATIONE Epiſcopi.

CAP. V.

1 COnſecrationis munus Epiſcopi ſuſcipere tenentur infra tres menſes à die confirmationis, ſub pœna amiſſionis fructuum, & negligentes per alios tres menſes Eccleſiis ſunt ipſo iure priuati. *cap. quoniam 75. diſt. cap. quoniam 100. diſt. Concil. Trident. ſeſſ. 23. de reformatione, cap. 2.* ad quod plures citati Doctores *Alleg. 1. nu. 39.* quibus adde *Alphonſ. Aluarez. Guerrero in ſpeculo iuris Pontificij c. 10. paulo poſt princip. pag. 31.*

2 Trimeſtre prædictũ, intra quod conſecrationis munus tenentur accipere Epiſcopi electi à Regibus, vel Principibus in ſuis Regnis, & Dominationibus, priuilegium habentibus illos nominandi, currit à die, quo proponuntur Summo Pontifici, & eos ſi idonee ſint electi, confirmat.

3 Ad Epiſcopatus vero, qui ad liberam Papæ diſpoſitionem ſpectant, eliguntur Epiſcopi cum in Conſiſtorio præconizantur, confirmantur vero quando alia die in eodem Conſiſtorio, fabricato prius proceſſu ſuper vita, & moribus promouendi, expeditur cedula, quam in Vrbe vocant Conſiſtorialem, quæ habet vim ſupplicationis in Dataria expeditæ, ſuper qua litteræ Apoſtolicæ ſub plumbo expediuntur.

4 Fabricantur proceſſus, & inquiſitiones ſuper promouendis ad regimina Eccleſiarum Cathedralium, prout habetur *in Bulla Greg. XIV.* incip. *Onus Apoſtolicæ, Dat. Romæ M. D. XC. die 1. Maij* quam refert *Quaranta verbo electio. pagin. 309.* Primo ſuper ætate cum debeat trigeſimum ſuæ ætatis annum compleuiſſe, *cap. cum in cunctis §. præſenti decreto, de elect. &* dixi dict. *Allegat. 1. nn. 26.* ac ibi relatis adde *Anton. Auguſtin. in epith. iuris Pontif. veteris lib. 4. tit. 10.* Secundo ſuper legitimis natalibus *Concil. Trid. ſeſſ. 7. de reformat. cap. 1.* dixi etiam *d. Alleg. 1. nu. 32.* & an ſit ex Catholicis parentibus creatus, *vt in dicta Bulla Gregorij XIV.* Tertio an antea ſex menſibus fuerit in ſacro Ordine conſtitutus *Concil. Tridentin. ſeſſ. 22. de reformatione cap. ſecundo*, dixi eadem *Allegat. 1. à numero trigeſimoſexto.* Quarto ſi antea in Vniuerſitate ſtudiorum Magiſter, ſiue Doctor, aut Licentiatus in Sacra Theologia, vel iure Canonico, aut publico alicuius Academiæ teſtimonio idoneus ad alios docendos oſtendatur *Concil. d. cap. ſecundo ſeſſ. 22. de reformat.* dictum eſt *d. Allegat. 1. à numero vigeſimoquarto.* Quinto an ſit bonæ vocis, conditionis, & famæ, non rixoſus, & non criminoſus. Sexto an in rebus gerendis, pro Epiſcopatus adminiſtratione ſit aptus, cum ſit onus Angelicis humeris formidandum, ● *Concil. Tridentin. ſeſſ. 6. de reformation. cap. primo, paulo poſt princip.* quæ omnia inuenies in dicta Bulla, vbi habetur vtile eſſe ad huiuſmodi inquiſitionem facilius ac plenius perficiendam, ſi Prælatus, qui eam facturus eſt, vel à promouendo, vel ab alio aliquo, cõfici curet ſchedulam, in qua ſint ordine deſcripta nomen promouendi, cognomen, patria, parentes, ætas, ordo, gradus, profeſſio, functio, ſi quam is forte exercuit, loca in quibus aut Theologiæ, vel iuri Canonico operam dedit, aut longo tempore verſatus fuit, denique amici, ac familiares, qui tam ipſum, quam parentes eius intime norint. Quod ſi promouendus documentum aliquod exhibere voluerit vnde ipſius ætas, gradus, dignitas, Sacri Ordines, functio, officia, muneraque, aut aliquod huiuſmodi comprobetur, admittendum, ac proceſſui inferendum erit, modo documentum publicum, ſeu authenticum fuerit. Illud quoque prohibendum cenſet, ac expreſſe prohibet, ne ad teſtimonium dicendum de Fide Catholica, vita, moribus, doctrina, atque aptitudine ad regendum Eccleſiam quilibet homines admittantur, ſed viri tantum graues, pij, prudentes, docti, qui de qualitatibus promouẽdorum rectum iudicium ferre valeant, & ſincerum, ac fidele teſtimonium dare velint. Proinde tam cognati, ac nimium familiares, quàm inimici, atque æmuli excludendi erunt. Hæc in dicta Bulla, vbi etiam in verſ. *quod autem*, agit quomodo facienda ſit inquiſitio; & proceſſus Regularium, cum ad Eccleſias Cathedrales promouendi fuerint.

5 Poſtquam prędictis expeditis de commiſſione conſecrandi conſtiterit conſecratori, ſiue per literas Apoſtolicas, ſi ſit extra Curiam, ſiue per mandatum à Camera Apoſtolica emanatum in ipſa Curia, ſiue per commiſſionem viuæ vocis oraculo à Summo Pontifice con-

consecratori factam, si consecrator ipse sit Cardinalis, alioquin ei non debet credi, Dominica die, vt *dixi dict. Alleg. 1. à num. 42.* vel festiua, si Summus Pontifex hoc specialiter indulserit, vt habetur in Pontificali; in Templo Deo consecrato Episcopalis fiet cõsecratio, in quo Comprouinciales Episcopi cõuenire debent cum Metropolitano, quæ si vel propter vrgentem necessitatem, vel propter viæ longitudinem venire non quiuerint, tres conueniant, absentes vero per litteras suffragium ferant, vt refertur *inc. 1. 64. distinct.* Trium igitur Episcoporum præsentia ad consecrandum Episcopum requiritur ratione, & exemplo. Rationene tantum beneficium videatur furtiue præstitum, vt pro illo pariter preces ad Deum effundant. Et exemplo, quia & Iacobus Frater Domini à Petro, Iacobo, & Ioanne Apostolis ordinatus fuit *c. porro 66. distinct.* vbi sic dicitur: Porro Hierosolymitanus primus Archiepiscopus Iacobus, qui Iustus dicebatur, secundũ carnem Frater Domini nuncupatus est, à Petro, Iacobo, & Ioanne ordinatus est, successoribus suis formam dantibus, videlicet, vt minus, quam à tribus Episcopis Episcopus non ordinetur referunt *Duran. in rationali diuinorum libro 3. capit. 11. numer. 7. & 9. Anton. Augustin. in epitome iuris Pontificij veteris lib. 4. tit. 17.* Et circa processum in ordinatione Episcopali primitiuę Ecclesiæ eleganter *Alphons. Aluarez. Guerrero in speculo iuris Pontificij cap. 1. col. 8. vers. quod auctoritatibus,* in hæc verba. Petrus fuit solus Episcopus à Christo factus ante Ascensionem, post Spiritus Sancti autem missionem, siue ipsa prima die Dominica, siue alia, solus Petrus fecit Ioannem Episcopum, deinde Petrus consecrato Ioanne fecit Iacobum Zebedæi, quibus tribus factis, tunc ordinauit Petrus quod deinceps non ordinaretur Episcopus nisi à tribus Episcopis, *vt in d. capit. porro,* licet tunc propter paucitatem Episcoporum, quando Apostoli fuerunt, non poterit hæc forma semper seruari: ideo Paulus solus Timotheum, & Titum ordinauit Iepiscopos, qui separatus à Barnaba non habebat in societate sua Episcopos, nisi quos postea fecit. Ratio autem quare filij Zebedæi fuerunt prius à Petro in Episcopos ordinati, est, quia illi post Petrum fuerunt maiores, & honorabiliores, & hos cum Petro Christus præ cæteris præferebat, vt patuit in Transfiguratione, in suscitatione filię Archisynagogi, in oratione in Horto *Matth. 9. 16. & 17. Chrysostom.* super illud, assumpsit IESVS Petrum, Iacobum, & Ioannem dixit. Hos assumpsit quia alijs potiores erant. Hæc *Alphons. Aluarez, Guerrero* dicto loco.

Deducitur postea consecrandus in veste, & ornamento Presbyterali, atque Sacerdotali, neque enim in primæua Ecclesia licuit quemquam Episcopum creari, qui non per omnes ecclesiasticos gradus transierit, qui non per multos annos functiones omnium Ordinum exercuerit, *Anton. Augustin. in epitome iuris Pontificij veteris libr. 4. tit. 3.* Vnde *Sanctus Cyprianus Cornelium* sic laudat. Non ille, inquit, ad Episcopatum subito peruenit, sed per omnia ecclesiastica officia promotus, & in diuinis administrationibus Dominum sæpe promeritus, ad Sacerdotij sublime fastigium, cunctis religionis gradibus ascendit; nec, vt quidam, vim fecit vt Episcopus fieret, sed ipse vim passus est vt Episcopatum coactus acciperet. Quis autem ille est (inquit *Gregorius in apologetico primo*) qui veritatis Antistitem, & propugnatorem vnius diœcesis spatio, veluti simulachrum ex argilla, fingat; illum, inquam, qui cum Angelorum classe, & ordine futurus est; qui cum Archangelis Deum celebrabit; qui ad supernum Altare sacrificia transmittet, simulque cum Christo Sacerdotio fungetur; qui figmentum instaurabit, imaginemque creatori sistet; & superno mundo opificem aget, & quod maius est, dicam, Deus erit, & alios Deos efficiet.

Quod quidem obseruandum maximè est ne ad Episcopalem dignitatem promoueantur nisi qui ecclesiasticorum graduum munetibus, in illisq; magno exemplo, & vitæ integritate perfunctus sit, ne ei eueniat quod idem *Gregorius Nazianzenus in laudibus Athanasij* dicit: Discipuli simul, Magistrique pietatis designantur: alios ante purgant, quam ipsi purgati fuerint: heri sacrilegi, hodie Sacerdotes: heri extra Sancta, hodie Sanctorum Arbitri, & Antistites: veteres vitio, pietate rudes, & recentes: (quod gratiæ ac fauoris humani, non spiritus opus est) qui cum cætera omnia violenter peruaserint, ad extremum ipsam quoque pietatem tyrannide premunt: quorum non mores dignitati, sed dignitas moribus fidem astruit, ordine admodum præpostero: qui denique plura pro suis, quam pro populi ignorantis sacrificia debeant. Hinc etiam *Nicolaus I. epistol. prima ad Michaelem Imper.* damnat plurimum *Photium*, qui laicus Constantinopolitanum affectabat Primatum. Pridem, inquit, auditor esse debuit, & deinde institutor: sed hic docere prius elegit, & deinde cœpit doceri: prius sanctificare curauit, ac deinde sanctificari, prius illuminare voluit, & postea illuminari.

6 Cum, vt inquit *Cyprianus libro quarto epistol. secunda* de clericorum omniũ testimonio, de plebis, quæ adest, suffragio, & de Sacerdotum antiquorum, & bonorum virorum collegio, loco, & gradu Cathedræ Sacerdotalis vacante, Dei voluntate, atque omnium consensione, creari, & consecrati debeat Episcopus, ideo senior Episcoporum assistentium versus ad consecratorem sic dicit. Reuerendissime Pater postulat Sacra Mater Ecclesia Catholica, vt hunc præsentem Presbyterum ad onus Episcopatus subleuetis. Illud aperte declarantes, neque Reges, neque Principes, neque plebem, aut Ciuitatis Magistratum, sed Hierarchicam ordinationem, atque benedictionem Episcopum constituere, illorum testimonium tantum huius auctoritatem esse.

7 Deinde, cum vt inquit *Gregorius in Laudibus Athanasij*, absurdum est, & salutis Doctorem, & Antistitem, salutis principia ignorare, ideo ad examen Fidei, quod tanquam fundamentum, & basis totius ædificij est, promouendus sese confert, fitque inquisitio an doctrinam Veteris, & Noui Testamenti, cuius Magister, & interpres esse debet, recte norit? Et num prudentiam suam, quantum illius capax est natura, Diuinæ Scripturæ sensibus accommodare velit. Hæc dum sanctè professus fuerit, proponitur illi vniuersæ Fidei summa, eorum præsertim capitum, quibus vniuersa Religio Christiana continetur. Summæ, scilicet, ac Diuinissimæ Trinitatis confessio, Incarnationis, salutisque nostræ œconomia, spes vitæ, & resurrectionis futuræ, Sanctorum communio, ac vnius Sanctæ Catholicæ, & Apostolicæ Ecclesiæ auctoritas.

Interrogatur num ea, quæ ex diuinis Scripturis legit, & intelligit, plebem, cui ordinandus est, & verbis, & exemplis docere velit? Num traditiones Orthodoxorum Patrum ac Decretales Sanctæ, & Apostolicę Sedis constitutiones veneranter suscipere, docere, ac seruare? Num *Beato Petro Apostolo*, cui à Deo data

est

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

est potestas ligandi ac soluendi, eiusque Vicario Domino nostro, suisque Successoribus Romanis Pontificibus, fidem, subiectionem, & obedientiam secundum Canonicam auctoritatem per omnia exhibere? Num mores ab omni malo temperare, & quantum poterit, Domino adiuuante, ad omne bonum commutare: castitatem, & sobrietatem cum Dei auxilio custodire, & docere, Diuinis semper negotijs mancipari, & à terrenis negocijs, vel lucris turpibus alienus esse, ne scilicet oculos, qui moderandis grellibus præeunt, cura pulueris obscuret? Num humilitatem & patientiam in ipso custodire, & alios similiter docere velit? pauperibus item, & peregrinis, omnibusq; indigentibus, propter nomen Domini affabilis, & misericors esse? Quæ omnia vbi ille sancte, & bona fide seruaturum se, quantum humana fert conditio, promiserit, summa eius oneris, quod subeundum est, ad oculos illi, tanquam in compendium ponitur: Episcopum oportere iudicare, interpretari, consecrare, ordinare, offerre, baptizare, & confirmare.

8 Fidei absoluto examine augustiore ordinandus induitur habitu. Calceantur pedes ad annuntiandum Euangelium pacis; vt eat, non stet; laboret, non otiosus delitescat: Induitur interioribus quibusdam tunicis, interioris, & occultæ deuotionis, innocentiæ, & integritatis perfectionem denotantibus; cuius solus Deus purarum animarum vnicus sponsus inspector est; & cuius suauitatem illi solum norunt, qui experiuntur: intus enim est, qui iudicat, intus quod iudicatur, vt interiorum cura in exteriorum nimia occupatione non minuatur. Induitur item Dalmatica latas manicas habente: oportet enim Episcopum, vt inquit *Apost. ad Titum* 1. sicut Dei dispensatorum hospitalem esse, benignum, liberalem, de quo dicatur illud, dispersit, dedit paupetibus; dispensationis autem huius, inquit *Chrysostomus*, modus ille, si ecclesiasticæ facultates, neque redundent, neque temporibus necessarijs desint.

9 Postquam ordinandus sic vestitus, & ornatus fuerit, ad eas operationes accedit, quæ vere sanctæ sunt. Sanctosque efficiunt; quæ ex antiquissima, & Apostolica traditione, sacris primum signis & actionibus, deinde mysticis vnctionibus continentur. Actiones, & signa sacra *à Dyonisio* tantorum mysteriorum Diuino interprete, hæc numerantur; genuflexio ad Altare; manuum impositio; Crucis obsignatio; benedictio, & precatio: Vnguntur postea caput eius, & manus cum certis deprecationibus. Neque vero frustra, aut sine causa tam prolixis, tam frequenter repetitis precibus, hic ipse, qui consecratur, Deo omnium bonorum auctori, & largitori commendatur: Plus enim, inquit *Chrysostomus in* 1. *cap. ad Titum sermon.* 1. eiusmodi precibus indiget, quam cæteri omnes; nam quantò est celsior dignitas, tantò Sacerdotis maiora sunt pericula.

10 Vngitur in capite primum is qui consecratur, vt auctoritas, & dignitas eius declaretur, cum scilicet esse caput, & Principem Ecclesiæ suæ, quomodo vir vxoris suæ caput dictus est, & vt ostendatur eum esse Vicarium Christi, eiusque dignitatem, & auctoritatem gerere, qui est super omnia, & quem constituit Deus caput super omnem Ecclesiam.

11 Ideo Reges non iam in capite; sed in humero vnguntur, primum vt is proprius honor sit illius, quem Deus constituit excelsum super omnes Reges terræ, & quem oleo lætitiæ excellentius, & augustius vnxit præ consortibus suis. Deinde vt ostendatur quod primò ante omnes Reges, & Principes persona capitis Pontificali officio repræsentetur.

Vngitur tamen, vt Rex in humero, vt neque ipse plane excludatur à repræsentatione eiusdem capitis; nam & huius principatus, vt dicit *Is.* 9. fuit super humerum eius, & vt sciat se esse ministrum ad portandam Crucem IESV CHRISTI, laudem bonorum, vindictam autem malorum *Apost. ad Roman.* 13.

12 Deinde in manibus vngitur, primum propter officium, & ministerium eius, vt se sciat dignitatem non propter ocium, sed propter negotium suscipere, vt sciat ex illo se numero operariorum esse debere, qui sustinent pondus diei, & æstum: deinde vt illis manibus adsit virtus Spiritus Sancti, eas teneat, & dirigat, cum illis laboret, & operetur, vt quicquid benedixerit, benedicatur; quicquid sanctificauerit, sanctificetur. Demum vnguntur manus eius, vt operentur bonum, ad omnes quidem, sed maxime domesticos Fidei; vt manus suas mittat ad fortia; vt panem otiosus non comedat, vt manus eius distillent myrrham, vt sit beatus seruus ille, quem cum venerit Dominus inuenerit vigilantem, & operantem.

13 Peracto consecrationis Sacramento, consecratus iam ad spiritualem œconomiam, Sanctæque prolis gubernationem se se confert.

Armatur igitur, & instruitur, accipitque regendæ, & gubernandæ familiæ instrumenta, ac gubernacula. Traditur imprimis in manus noui Antistitis consecratum baculum, auctoritatis scilicet, & disciplinæ insigne, sustentaculum imbecillitatis humanæ; vt sit in coercendis vitijs piè sæuiens, iudicium sine ira tenens, in fouendis virtutibus auditorum animos demulcens, in tranquillitate seueritatis censuram non deserens, vt reuocet errantes, regat iustos, pungat, & stimulet ignauos, & inertes, repellat nocentes, ac iuxta *Ezechi. capit.* 34. attrahat vagum, sustentet languidum, stimulet pigrum, portet in humeris suis exemplo Principis Pastorum ægre, & debile. Vt increduli, inquit *Bernardus libro tertio, de consideratione.* conuertantur ad Fidem, conuersi non auertantur, auersi reuertantur, peruersi ordinentur ad rectitudinem, subuersi ad veritatem reuocentur, subuersores conuincantur, vt vel emendentur ipsi, si fieri potest, vel si non, perdant auctoritatem facultatemque alios subuertendi, negligenter pascens toties commendatum Dominicum gregem, inquit *Magnus Leo*, conuincitur Summum non amare Pastorem. Quod vero baculus est acutus in fine, rectus in medio, & retortus in summo, designat quod Pontifex debet pungere pigros, regere debiles sui rectitudine, & colligere vagos. *Hieron. Vielmus de Episcopis titularibus part. secunda, fol.* 13. *Durand. in rationali diuinorum libro tertio, capit. decimoquinto numero quarto, vbi numero quinto*, dicit quod Romanus Pontifex baculo non vtitur, tum propter historiam, tum propter mysticam rationem *cap. vnic. in fin. de Sacra Vnctione.*

14 Historia est quoniam Beatus Petrus Apostolus Martialem discipulum suum, quem Dominus inter discipulos constituit, cum dixit: nisi efficiamini sicut parvulus iste non intrabitis &c. misit cum quibusdam

busdam alijs ad prædicandum Germanis, qua in via aduiginti diebus defuncto Fronto, collega eius redijt ad annunciandum hoc Petro, cui Petrus, accipe hunc baculum, & tangens illum dic, surge in nomine Domini, & prædica: Ille vero in quadragesimo die à tempore mortis illius tetigit eum & surrexit, & prædicauit, & ita Petrus baculum à se remouit, & subditis dedit, nec recuperauit. Innocentius vero Papa III. scripsit in Ecclesiæ speculo quod Beatus Petrus misit baculum suum Eucharió primo Treuerorum Episcopo, quem vna cum Valerio, & Materno ad prædicandum Euangelium Genti Teutonicæ destinauit, cui successit in Episcopatum Maternus, qui per baculum Petri de morte fuerat suscitatus, quem baculum vsque hodie cum magna veneratione Ecclesia Trueren. seruat, & ideo Papa in illa Diœcesi vtitur baculo, & non alibi. Hæc *Durand. vbi proximè.*

15 Verum cum hoc regimen non tam timoris, quàm amoris sit, non tam severitatis quàm charitatis, nam & Christus Dominus dilexit Ecclesiam, & tradidit semetipsum pro ea *Ioan. vlt.* & cum quem Vicarium loco sui relicturus erat, priusquam illi despondisset, ter interrogauit num se diligeret, & propter se sponsam suam? quod cum ille summa asseueratione ter professus fuisset, tunc demum illud audiuit. Pasce oues meas, pasce agnos meos: eius igitur amoris, & charitatis Symbolum sacer Consecrator nouo sponso tribuit consecratum Annulum, fidei scilicet signaculum, quatenus sponsam Dei, Sanctam videlicet Ecclesiam immaculata fide ornatus illibatè custodiat, *Durand. dict. lib. 3. cap. 14.*

16 Hinc consecrator nouo Præsuli Euangeliorum librum tradit, Accipe, inquit, Euangelium, & vade, prædica populo tibi commisso. Potens est enim Deus vt augeat tibi gratiam suam. Quasi diceret: Ne putes in *Paulo*, & *Petro*, *Tito*, & *Timotheo*, *Chrysostomo*, & *Augustino* thunus, & functionem Apostolicam desijsse: ne putes cælestem illam benedictionem, & auxilium æterni Patris sublatum esse, quo illi subnixi, profecti annunciauerunt Euangelium vniuerso Mundo: potens est Deus etiam tibi dare gratiam suam, ac per te similia operari. Etsi enim illi plus omnibus, inquit *Bernardus libro secundo de consideret.* laborauerunt, non tamen totum elaborauerunt, & tibi adhuc locus relictus est. Neque te illud tantopere terreat quod sublimibus humanæ sapientiæ verbis careas, quod serius ad Sacrarum litterarum lectionem accessisti, quod nunquam Cathedram Doctoris conscenderis. Aude, & fac aliquid. Potens est enim Deus tibi augere gratiam suam. Nihil agentem impossibile est bene operari. Melius sero quam nunquam: nam, & vndecimæ horæ operarij denarium acceperunt denarium *Matth. 20.*

17 Postea accipiens nouus Pontifex à suo consecratore ac reliquis assistentibus osculum pacis, recedit ab Altari, ac deinceps eo tempore, quo populus Christianus dona, & munera ad Altare Dei, more veteri, oque laudatissimo, afferre solet; ipse quoque suo Consecratori, tanquam spirituali patri, munera offert, sunt autem ea, ex antiquissima Melchiadis Pontificis institutione panis, & vinum, quibus duæ anteferuntur faces. Offert panem & vinum; vel vt ostendat se in eius Sacerdotis functionem, & munus succedere, cui sine omni infuturum pœnitentia iurauit Dominus eum esse Sacerdotem secundum ordinem Melchisedech: vel, vt quidem ego iudico, ad designandam paupertatem Episcopo-

rum primitiuæ illius Ecclesiæ, in qua summæ opes, summæ diuitiæ, panis & vinum fuerunt.

Dantur autem hæc munera clara luce, & amplius duabus facibus accensis, ne quid inter hæc leuia munera speciosius colore, pondere preciosius (scitis quid intelligam) subrepat ac subijciatur. Male enim agitur, cum ea, quæ virtuti, & pietati debentur, asino onusto auro conferuntur. Assumitur demum sacer Antistes à suis Collegijs in communionem, & participationem orationis, ac mysticæ mensæ.

18 Cœlesti mysterio refectus Mitra armatur deinde nouus Præsul, eiusque capiti imponitur sacra Cydaris, bicornisque galea cum Patris Omnipotentis inuocatione, cuius præclara est bonitas, & virtus immensa, totiusque decoris ornamentum. Mitra hæc scientiam vtriusque Testamenti designat. Duo namque illius cornua duo sunt Testamenta; anterius nouum, posterius vetus, quæ duo Episcopus memoriter debet scire, *capit. Episcopus 23. quæstione prima*, & illis tanquam duplici cornu Fidei inimicos ferire *Hieron. Vielmus de Episcopis titularibus part. secunda fol. 13.* His cornibus armatus *Petrus Neroni*, *Liberius Constantio*, *Ambrosius Theodosio*, *Basilius Valentino*, *Chrysostomus Arcadio*, *Leo Genserico*, *atque Attila*, alijque quamplurimi restiterunt, terribilesque apparuerunt. Illud quoque notandum est quod Romanus Pontifex in signum imperij, vtitur regno, ideſt Corona Imperiali; & in signum Pontificis vtitur Mitra: sed Mitra semper vtitur, & vbique; Regno vero non semper, neque vbique, quia Pontificis auctoritas, & prior est & dignior, & diffusior imperiali potestate, *Durand. in rationali diuinorum libro tertio, capit. 13. numer. 8.*

19 Quia nihil tam inglorium dicebat *Bernard. epist. 126* quam Episcopum gloriæ cupidum deprehendi, ideo nouus Prælatus manus operit chirotecis, vt nesciat sinistra sua, quid faciat eius dextera, & quandoque eas velat chirotecis, & quandoque denudat, quia bona opera interdum ad vitandum vanam gloriam occultantur, & interdum ad ædificandum proximos propalantur, *Durand. dict. lib. 3. cap. 12.*

20 Deinde collocatur Episcopus, ideſt, inspector omnium, in editiori supra omnes loco, inquit *Ambros. de dignitate Sacerdotali cap. 6.* vt ita cunctos respiciat, & cunctorum oculi in eum respiciant.

21 Cuius loci consideratio, inquit *Bernard. libro secundo de considerat.* facit honoris contemptorem in honore etiam ipso. In alto positum, non altum sapere difficile est, & omnino inusitatum; sed quanto inusitatius tantò gloriosius: timor de adepta iam altitudine, tædere magis facit, quam placere ipsam altitudinem. Nulla splendidior gemma in omni præcipue ornatu Pontificis, ipsa humilitas: quo enim celsior cæteris, eo humanitate apparet illustrior, & se ipso. Blanditur Cathedra, speculum est, non domus: qui eleuauit deijcere potest. Confideras gradum, & casum metue; confideras fastigium dignitatis, & vide faciem abyssi deorsum; occupare enim locum, & non facere fructum, nec loco expedit, nec personæ.

22 Postquam in sua sede sic collocatus fuerit Pastor prorumpit vniuersa Ecclesia in laudes, & confessionem Omnipotentis Dei, in quas omnis humana actio, & institutum merito desinere debet. Ducitur per templum nouus Antistes, vt omnibus innotescat; commendatur Summo Pastori, & Rectori omnium Deo: vt quem Ecclesiæ suæ præesse voluit, propitius respiciat,

det

det illi verbo, & exemplo, quibus præeſt, proficere, & ad vitam vna cum grege ſibi credito, ſempiternam peruenire. Quantumlibet enim fuerit peritus gubernandi, inquit *Chryſoſtom. ſermon. 1. ad Titum*, niſi inter huiuſcemodi gubernacula gratiam habeat, & pacem, quæ à Deo eſt, & nauiculam ſimul, & nauigantes procella inuoluet, mergetque profundo.

S V M M A R I V M.

1 *Adminiſtrationis genus in Eccleſia militanti inſtar triumphantis Eccleſiæ fuit inductum.*
2 *Honoris, ſeu poteſtatis nonnulli gradus inter ipſos Epiſcopos à tempore Apoſtolorum diſtincte reperiuntur, per quos alij alijs Superiores efficiuntur.*
3 *Papa vniuerſalis ſeu Oecumenicus Epiſcopus dicitur.*
4 *Ordo nullus Epiſcopali maior, vel æqualis reperitur.*
5 *Declaratur tex. in cap. prima Sedis, in fine, & in cap. ecce in princ. 99. diſt.*
6 *Patriarchæ, & Primates idem ſunt, ac nulla inter eos datur differentia, licet diuerſa ſint nomina, ſecundum vnam ſententiam.*
7 *Primates, vt verior tenet ſententia, licet Patriarchæ poſſint appellari, non tamen omnes Primates verè ſunt, Patriarchæ, nec idem habent officium, eandemve auctoritatem.*
8 *Patriarchæ propriè quatuor ſunt, videlicet Antiochenus, Conſtantinopolitanus, Alexandrinus, & Hieroſolymitanus, quia repræſentant quatuor Euangeliſtas in Eccleſia Dei.*
9 *Patriarchæ dicti ſunt quaſi Patres Patrum, ſeu Principes Epiſcoporum.*
10 *Archiepiſcopi dicuntur quaſi Principes Epiſcoporum.*
11 *Prouincia, cui præeſt Archiepiſcopus, quas ſub ſe debeat habere Ciuitates, & Epiſcopos oſtenditur.*
12 *Metropolitanus, & Archiepiſcopus idem ſunt.*
13 *Suffraganei lege Metropolitana, Archiepiſcopis ſunt ſubiecti; non ita eorum ſubditi, exceptis caſibus iure ſpeciatim expreſſis.*
14 *Prælati Eccleſiarum Epiſcoporum nomine nuncupantur, quia præcipuum eorum munus eſt pro ſubditorum ſpirituali ſalute diligenter inuigilare.*
15 *Titulares Epiſcopi dicuntur, qui ſolum titulum Eccleſiarum habent, populo tamen carent, & Clero Chriſtiano, atque etiam facultatibus.*
16 *Titulares Epiſcopatus quare hodie conferantur, ratio aſſignatur.*
17 *Titulares Epiſcopi dantur frequentius à Romano Pontifice velut coadiutores Epiſcopis infirmis, ſenibus, aut alia ſimili ratione impeditis.*
18 *Titulares Epiſcopi, & qui Epiſcopatui renunciarunt ſine expreſſa proprij Epiſcopi licentia nullum ad Ordines poſſunt promouere, etiamſi in loco nullius Diœceſis ſedem ſibi eligant.*
19 *Titulares Epiſcopi, qui à ſedibus ſuis proternia inimicorum expulſi ſunt, ac ſubinde ſubditos habent, & Diœceſim cum chriſtiano populo & Clero cum iuriſdictionem teneant, ea in aliena Diœceſi in ſubditos ſuos vti poſſunt, ac eis Ordines conferre.*
20 *Titulares Epiſcopi an ad Concilium vocandi ſint, & admittendi, oſtenditur.*
21 *Chorepiſcopi dicuntur à chore, græcè, pago, ſeu villa, quaſi in pagis, & in villis, ad Epiſcopalia munia obeunda eſſent conſtituendi.*
22 *Chorepiſcopi poteſtas qualis fuerit, oſtenditur.*
23 *Prælationum, & dignitatum gradus ex Eccleſiæ inſtitutione, & ab ipſo iure humano proceſſerunt.*
24 *Prælationes Primatuum, & Archiepiſcoporum ad ius Diuinum eſſe referendas qui teneant, oſtenditur.*
25 *Declaratur tex. in cap. 1. 99. diſt.*
26 *Decima reſpectu congruæ ſuſtentationis ad legis Diuinæ debitum referuntur, reſpectu quotæ ad conſuetudinem.*

DE EPISCOPALIVM Graduum diuiſione.

CAP. VI.

1 ADminiſtrationis genus in Eccleſia militanti inſtar triumphantis Eccleſiæ eſſe inductum oſtendunt Sacri Doctores, quę cum varijs Ordinibus diſtincta ſit Archangelorum ſcilicet, Thronorum, Principatuum, reliquorumque Cœleſtium ſpirituum, ſimilis Ordinum diſtinctio in militanti Eccleſia conueniebat, vt hæc Eccleſiaſtica Hierarchia, quatenus poſſet, illius cœleſtis imaginem referret. Quemadmodum enim in ſeculari ordine ſunt multæ Vniuerſitates, ac Collegia, quorum alia in alijs inſunt: nam ex multis hominibus, exempli gratia, conſtat domus; ex multis domibus fit vicus; ex multis vicis conflatur ciuitas, ex pluribus Ciuitatibus conſtituuntur Regna, & ex Regnis Monarchia, *Ariſtot. Polit. lib. 1. cap. 1. & 2.* adeo quod vna quæque Vniuerſitas ſuos habeat præfectos, ſeu poteſtates, quibus obtemperat; ita olim ad ſpiritualem fidelium gubernationem Parochiæ inſtitutæ ſunt: ex multis Parochijs pleriſque in locis Plebanatus, ſiue Archipresbyteratus; multis vero Archipresbyteris, plebiumque Rectoribus Epiſcopi præfecti fuerunt; Epiſcopis Archiepiſcopi, Archiepiſcopis Patriarchæ; Patriarchis, denique Papalis dignitas; tanquam Ordinum eminentiſſima præpoſita fuit, atque in graduum omnium poſita faſtigio, vt ſuprema illius in omnem gregem Chriſtianum, cunctoſque eius gradus ac Ordines, poteſtas habetur.

2 Vnde à tempore Apoſtolorum, quamuis omnes Epiſcopi in ijs, quæ ſunt Ordinis parem receperint poteſtatem, & in hunc ſenſum vera ſit ſententia *D. Hieron.* de qua *in capit. legimus, verſic. ſi auctoritas 93. diſtinct.* nonnulli tamen honoris ſeu poteſtatis gradus inter ipſos Epiſcopos diſtincte reperiuntur, per quos alij alijs Superiores efficiuntur, de quibus *Gratian. in princip. & per totum 21. diſt.* Primus eſt Romani Pontificis. Secundus Primatuum, & Patriarcharum. Tertius Archiepiſcoporum. Quartus eorum, qui ſimpliciter Epiſcopi dicuntur, & ex his alij titulares, alij item Chorepiſcopi, *Petr. Greg. ſyntag. iuris lib. 15. capit. 2. numero 8. Alphonſ. Aluarez Guerrero in ſpeculo iuris Pontificij cap. 8. pag. 25.*

3 De primo ſcilicet Summo Pontifice, quod Epiſcopus ſit conſtat ex ijs, quæ notat *gloſſa in verbo Epiſcopus in proem. Sexti*: tum quia licet aliæ dignitates in Eccleſia ſint quoad iuriſdictionem Epiſcopali maiores, nullus tamen Ordo Epiſcopali maior, vel æqualis reperitur, notat *gloſſ. in verb. pari*, per text. ibi *in capit. in nouo 21. diſtinct.* & docent *Sot. in quarto diſtinct. vigeſimaquarta quæſtione ſecunda, articul. quarto,*

con-

tenclus.2. Henriquez in summ.lib.10.cap.7.§.2. & capit. 25.§.1.

4 Vnde iure optimo Summus Pontifex Vniuersalis seu Oecumenicus Episcopus dicitur, vt antiquissimâ Chalcedonensem Synodum *Beato Leoni* acclamasse testatur *D. Thom.* quem refert *addit. ad capit. ecce 99. distinct.* & explicant *Turrecremat. de potestate Ecclesiæ libro primo capitul. 17. ad 5. Bellarmin. in controuers. Catholic. lib. primo capitul. 31. versicul. 15.* & alij ex quibus confirmant *Alphons. Mendoza in quodlib. quæst. 4. 4. Scholasti. §. 3. Petrus Gregorius dict. capit. 2. annum. 9. & cap. 9. & cap. 3. in princip.* cum quo notabis recte in hunc sensum Panepiscopum dici posse Romanum Pontificem, idest, Summum, & omnium præcipuum inspectorem, licet enim *Dionysius Areopagita* hoc referat ad CHRISTVM Dominum verum, & Summum Sacerdotem, qui pro omnium salute se Patri obtulit in sacrificium, huicque de omnib. cura est: non tamen immerito Romano Pontifici Summo eius Vicario, vt tali potest applicari, secundum tantę dignitatis mensuram.

5 Non obstat tex. in *capit. prima sedis in fine 99. distinct.* vbi prohibetur ne quisquam etiam Romanus Pontifex se vniuersalem Pontificem, aut Summum Sacerdotem appellet, iuncto *capit. ecce in princip. eadem distinct.* vbi *Beatus Gregorius* ait superbam esse appellationem, qua Romanus Pontifex dicitur vniuersalis Papa, ideoque petit & iubet ne sic amplius appelletur. Quia ad primum ex *dict. capit. prima sedis*, facile respondeti potest vltra illius verba non esse Concilij Africani, sed Gratiani, verba non agere de Romano Pontifice, sed de Primatibus, seu Patriarchis. Ad auctoritatem vero *Gregorij* respondetur humilitatis causa recusasse illud nomen, ad conuincendam cõtumaciam Ioannis Constantinopolitani Episcopi, qui superbo illo titulo se cognominabat: sed generalius respondebis cum *D. Thom. Turrecremat. Cardinale Bellarmin.* & alijs, quos refert *Mendoz. dict. loco*, intelligi posse vniuersalis Episcopi appellationem, vel quod solus sit omnium Christianarum Vrbium specialis, & immediatus Episcopus, itaut reliqui excludantur, & sint ipsius Vicarij; aut quod sit generalis Episcopus omnium, & supra omnes, neque particulares singularium Vrbium Episcopos excludat: primo modo intelligitur auctoritas *Gregorij*, & constat tum ex originali *lib. septimo, indict. 1. epistola trigesima*, tum *ex dict. capit. ecce*, ibi, quia vobis subtrahitur, quod alteri pluspuam ratio exigit, præbetur: non ergo vetat vniuersalem Episcopum se appellari, nisi quatenus particularium Episcoporum potestatem subtrahit: in posteriori vero sensu antiquissima est, & verissima appellatio, tum ex dictis, tum *ex reg. capit. cuncta per mundum 9. q. 3.* cum vulgaribus.

6 Secundo loco ponuntur Patriarchæ seu Primates, vtrosque enim eosdem esse, & nullam inter eos dari differentiam, licet diuersa sint nomina, probat *text. in cap. 1. & 2. 99. distinct. & in capitul. duo simul, de officio Ordin.* vnde *glos. in capit. coram de integr. restitut.* auctoritate *dict. capitulo 1.* notauit inter Primates, & Patriarchas non dari realem differentiam, sed vocalem; vt etiam comprobant *Cassan. in catalogo parte quarta consideras. 9. in princip. Lancel. de institut. canon. libro primo, titul. 5. in princip.*

8 Verum licet Primates quodammodo Patriarchæ possint appellari, non tamen omnes Primates vere sunt Patriarchæ, nec idem habent officium, eamdemue auctoritatem, sed proprie Patriarchas esse quatuor videlicet Antiochenum, Constantinopolitanum, Alexandrinum, Hierosolymitanum, relatos *in cap. antiqua, de priuileg.* asserit *Gonzalez ad reg. 8. Cancell. glos. 41. numero duodecimo*, quia repræsentant quatuor Euangelistas in Ecclesia Dei *capit. scriptum 40. de election.* quibus postea superadditi, & creati sucrũt alij à Summis Pontificibus, de quibus *Gonzalez dict. glos. quadragesima prima, numero decimo quarto.* Alij autem Patriarchæ sunt minus principales, qui cum Primates proprie appellentur, minus proprie Patriarchæ nominantur, quales sunt in *Italia* Aquilienſis: in *Anglia* Cantuariensis, & Bituricensis in *Gallia*, Gradensis, & Lugdunensis, in Hispania, Toletanus, & Bracharensis; de quibus suo loco agemus. Et in his Patriarchis minus principalibus procedit, quod fertur inter Primates, & Patriarchas nullam esse differentiam, sed verbalem tantum, vt per *Gig. de residentia Episcop. cap. 18. num. 5. Gonzalez dict. glos. 41. num. 15.*

9 Patriarchæ ideo post Summum Pontificem secundum locum obtinent, quia dicti sunt quasi Patres Patrum, seu Principes Episcoporum iuxta *text. in capitulo Cleros versicul. Patriarchæ 21. distin.* notant *Petrus Gregorius syntagm. iuris libro 15. capitulo 2. numero undecimo. Fusch. de Visitat. libro primo, capitulo secundo, à numero nono. Lali. Zecch. de Repub. Eccles. titul. de statu Reuerend. diff. Patriarcharum 1. Ganubar. tractat. de Legat. libro secundo, numero 11. Sigismun. Scacc. de appellat. quæstion. 8. à numero 99. Gonzalez dict. glos. 41. numero undecimo. Modern. de sacra Episcoporum auctoritate capitulo nono, §. sexto.*

10 Tertio loco ponuntur Archiepiscopi, qui sic dicuntur, quasi Principes Episcoporum docente *Isid. in dict. capit. Cleros versic. Archiepiscopus 21. distinctio.* quia scilicet quemadmodum Primates pluribus præsunt Prouincijs, seu Archiepiscopis: ita Archiepiscopi pluribus præsunt diœcesibus, seu Episcopis, qui suffraganei dicuntur.

11 Vnde Summus Pontifex *Pelagius II. epistol. prima omnibus Episcopis*, relatus *in capitul. scitote 6. quæstion. 3.* asserit Prouinciam esse, cui præest Archiepiscopus, quæ habet sub se decem, aut vndecim Ciuitates, & totidem Episcopos, notauit *Rebuff. in concord. titul. de collation. §. 1. verbo Metropolitana.* Sed melius *Petrus Gregorius Syntagm. lib. decimoquinto. cap. vndecimo, numero tertio*, tenet ex alijs hanc constitutionem perpetuam non fuisse, sed nutu Principum, annorumque curriculo numerum Episcoporum fuisse constitutum in vnaquaque Prouincia prout singulis magis expedire videbatur.

12 Hinc colliges, quod Metropolitanus, & Archiepipus idem sunt, vt notari potest ex text. *in capitul. pastoralis in princip. de offic. Ordin. & ex Extrauag. Saluator de præben. inter commun.* vbi etiam habetur, quod Metropolitana Ecclesia est grandioris honoris, & tituli suffraganea, quæ est sub iurisdictione, potestate, & subiectione Archiepiscopi, Capituli, & Ecclesiæ Metropolitanæ, *Imol. Zabarel. & Vital. in Clement. Archiepiscopo, de priuileg.* sunt tamen aliqui Archiepiscopi, qui non sunt Metropolitani, inter alios est *Rosanen. & Lancianen.* qui nullũ habent suffraganeum. Ex quibus iam apparet quoad potestatem iurisdictionis Archiepisc. Primatibus esse inferiores, Episcopis vero Superiores, nam præcellit veteres Episcopos honore *Gemin. in capit. singulas 12. 9. quæstion. 3.* & sunt personæ magis priuilegiatæ *capit. seruatis, & cap. igit.*

tur 25. quæſtione ſecunda, quorum præſtantia aliquando appellatur Archiepiſcopalis dignitas *ca. fin. de purgat. canon.* nonnumquam auctoritas Metropolitana, *capit. fi. 51. diſtinct. cap. ſollicitudinem de appellat.* probat etiam tex. *in cap. 1. 80. diſtinct. cap. 1. 99. diſtinct. cap. 1. de offic. legati, cap. ad reprimendam, cap. duo ſimul, cap. paſtoralis, de officio Ordin.*

13 Cum alijs, quibus habetur ſuffraganeos lege Metropolitana Archiepiſcopis eſſe ſubiectos, non ita eorum ſubditos, exceptis caſibus ſpeciatim iure expreſſis, de quibus, huiuſque dignitatis priuilegijs agunt ſcribentes in *dict. cap. Paſtoralis, plene Ruſæ. in tract. de præeminentia Archiepiſc. dignitatis, Stephan. Quaranta in tract. de præſtantia Archiepiſcopi, & eius auctoritate in ſuffraganeos, eiuſque ſubditos, & in tota prouincia, & in Summ. Bullar. verb. Archiepiſcopi auctoritas, Lel. Zechi. titul. de ſtatu Reuerendiſſ. Archiepiſcoporum Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiepiſcopali Neapolitana capit. 70. per totum in nouiſſ. edition. Petrus Gregor. dict. capit. 11. Henriquez in ſumm. libro vndecimo, capit. 30. cum ſequentib. Caſſan. in catalogo gloriæ mundi parte quarta, conſiderat. 20. cum ſequentib.* qui omnes præcipuè *Lel. Zechi.* bene notant Archiepiſcopos in propria Diœceſi Epiſcopalem iuriſdictionem exercere, in alijs vero ſuffraganeorum Metropolitanicam, neutram tamen poſſe exercere antequam pallium recipiant, de quo *in capit. ſignificaſti de election. & in capitul. niſi ſpecialis de auct. & vſu pallij, & in capit. antiqua, de priuileg.* & latius dicemus infra *tit. 4.*

14 Quarto deinde loco Epiſcopi ponuntur, quos Preſbyteris diuina ordinatione ſuperiores *capitul. anteceden ti numer. vigeſimo ſexto*, diximus, vbi etiam oſtendimus eorum nomen deduci à verbo græco, ſcopin, quod attendere, inuigilare, ſeu ſpeculari ſignificat, & merito Eccleſiarum Prælati Epiſcoporum nomine nuncupantur, quia præcipuum eorum munus eſt pro ſubditorum ſpirituali ſalute diligenter inuigilare, iuxta illud *Actor. 20.* Attendite vobis, & vniuerſo gregi, in quo vos poſuit Spiritus Sanctus regere Eccleſiam Dei, vt ſcilicet exceſſus corrigant, moreſque in melius reformentur, ne ſubditorum ſanguis manibus Prælatorum requiratur, vt ait *text. in capitul. irrefragabili, in princ.* iuncto *capit. inter cætera, de officio Ordin.* Vnde primo habet officium ducis *capit. poſt tranſlationem, de renunt.* vt rectum iter ſubdito oſtendat, ne ambo in foueam cadant *capit. quæ ipſis 38. diſtinct. capit. cum ſit de ætate, & qualitat.* Secundo habet officium magiſtri, cum regimen animarum ſit ars artium *capitul. penultim. de ætate, & qualitat.* Tertio habet officium præfecti vigilum, vt ſic caueat à negligentia cum pretioſiſſimæ omnium animæ ſint ei commiſſæ, & culpa eius ſit ſi oues auferantur, & ipſe neſcit *capitul. penultim. de reg. iur. l. 2. de offic. præf. vig.* Quarto habet officium militis armati, cuius tamen arma ſunt lacrymæ, & orationes *cap. 1. & 2. 23. quæſtion. 8.* Quinto habet officium gladiatoris, cuius mucro eſt excommunicatio *capitul. viſis 16. quæſtion. 2.* Sexto agricolæ, vt euellat, diſſipet, & plantet *capitul. ſolitæ verſicul. potuiſſes, de maiori.* Septimo correctoris, *capitul. tranſmiſſam de election. capitul. qualiter 2. de accuſat.* vt ſic corrigat peccantes: ſunt etiam Epiſcopi Legati CHRISTI, & eius Locum tenentes. Vnde *Petrus Apoſtolus* dixit: Zacchæum vobis ordinaui Epiſcopum, quem quaſi Chriſti locum ſeruantem, honorare debetis, obedientes ei ad ſalutem veſtram, quod *Sanctus Clemens* retulit *libro tertio recognitionum*. Idem *Clement. epiſtol. 3.* Omnis Pontifex Sacro Chriſmate peruunctus, & in Ciuitate conſtitutus, charus, & pretioſus hominibus oppidò eſſe debet; quem quaſi Chriſti locum tenentem honorare omnes debent. *Sanctus Anacletus epiſtol. 2. & 3.* Epiſcopi à Chriſto miſſi ſunt, & eius funguntur legatione, & Apoſtolis decedentibus in eorum locum ſucceſſere Epiſcopi. *Euariſtus Papa epiſtol. 2.* Sacerdotes vice Chriſti legatione funguntur in Eccleſia: & ſicut ei ſua eſt coniuncta ſponſa, hoc eſt Eccleſia, ſic Epiſcopi iunguntur Eccleſiæ vnicuique pro portione ſuæ. *Euſebius Papa epiſtol. 3.* Caput Eccleſiæ Chriſtus eſt. Chriſti autem Vicarij Sacerdotes (ideſt Epiſcopi) ſunt, qui vice Chriſti legatione funguntur in Eccleſia. Sunt item Angeli, & oculi Domini, claues Eccleſiæ, atque columnæ. Vnde *Sacer. Dyoniſ. libro de eccleſiaſtica hierarchia capitul. ſeptimo, parte tertia.* Diuinus Antiſtes, vt ſcripta diuina teſtantur, interpres eſt Diuinorum iudiciorum, Angelus enim eſt Domini Dei rerum omnium præpotentis. *S. Clemens epiſtol. 1.* Petrus Apoſtolus Epiſcopos claues Eccleſiæ, & oculos Domini eſſe dicebat. *Pius Papa.* Epiſcopi à Deo ſunt iudicandi, qui eos ſibi oculos elegit. *Clemens Quintus in Clementina ſecunda, §. nec ſuper de pœnis.* Epiſcopi ſpirituales ſunt patres, noſtrique fratres, & Coepiſcopi, columnæ comprobantur Eccleſiæ. *Et Sanctus Gregorius ad Maurit. Auguſt. libro quarto epiſtola 75.* Quid ergo mirum ſi illos veſtra pietas dignatur honorare, ideſt Epiſcopos, quibus in ſuo eloquio honorem tribuens, eos aut Angelos, aut Deos ipſos etiam appellat Deus. Idem *Clement. libro ſecundo Conſtit. Apoſtolicarum capitul.* 30. Epiſcopus eſt poſt Deum Pater veſter, is Princeps, & Dux, & Rex veſter, denique is terrenus Deus poſt Deum, cui à vobis honor debetur, *S. Ignat. Epiſtol. 7.* Ego dico honorare Deum auctorem omnium & Dominum, Epiſcopum tanquam Principem Sacerdotum, Imaginem Dei ferentem, principatum quidem ſecundum Deum, Sacerdotium vero ſecundum Chriſtum: *Proſper Aquitan. libro ſecundo, de vita actiua, & contemplatiua capitulo ſecundo*, ſic ait. Epiſcopi per gratiam ſiunt Diuinæ voluntatis iudices, Eccleſiarum Chriſti poſt Apoſtolos fundatores, fideles populi duces, veritatis aſſertores, prauæ doctrinæ hoſtes, omnibus bonis amabiles, & male ſibi conſcijs etiam ipſo viſu terribiles, vindices oppreſſorum, Patres in Fide Catholica regeneratorum, Prædicatores cœleſtium præmiorum, exempla bonorum operum, documenta virtutum, & forma fidelium. Ipſi ſunt Eccleſiæ Deus, in quibus amplius fulget Eccleſia: ipſi columnę firmiſſimę, quibus in Chriſto fundatis, innititur omnis multitudo credentium: ipſi ianuæ ciuitatis æternæ, per quas omnes, qui credunt ingrediuntur ad Chriſtum: ipſi ianitores, quibus datæ ſunt claues regni Cœlorum: ipſi etiam diſpenſatores regiæ domus, quorum arbitrio in aula Regis æterni diuiduntur gradus, & officia ſingulorum. Hæc lubenter ex *Proſper.* deſcripſerunt *Concil. Pariſ. libro primo, capitulo quarto, & libro tertio capitul. 9. Concil. Aquiſgran. 2. ſub Ludou. Pio p. 4. cap. 5.*

Vt igitur commodius Epiſcopi pro ſubditorum ſalute inuigilare poſſent ſingulis ſuæ Diœceſes diſtinctæ fuerunt, quæ ſub ſe plures Parochos continent; itaut quemadmodum omnes Orbis Eccleſiæ vni ſubſunt Romano Pontifici, & plures Prouinciæ, & Archiepiſcopi ſuo Primati; & plures Epiſcopi ſuo

Metropo-

Metropolitano: ita suo Episcopo plures subessent Parochi, vt omnia cum ordine, & sine confusione ad laudem Dei, & ecclesiæ ædificationem fierent, & ne Clerici, cæterique fideles acephali, idest, sine capite essent, vt bene explicat *Concil. Tridentin. sessione* 14. *de reformat. capitulo nono, & sessione* 24. etiam *de reformation. capitulo* 13. *in fine*, prosequitur *Petr. Gregor. dict. libro decimo quinto, capitul. duodecimo numer.* 32. & alij quos refert *Henriquez dict. libro decimo capitul. trigesimo secundo.*

15 Ex his autem Episcopis aliquos diximus titulares esse, quia scilicet solum titulum Ecclesiarum habent, populo tamen carent, & Clero Christiano, atque etiam facultatibus, & ideo nullas tenentes dicuntur secundum *Iacobat. de Conciliis libro primo, pagin.* 70. & 84. quales sint illi, qui assumuntur ad titulum Ecclesiarum, & Prouinciarum, quæ à Sarracenis, vel alijs infidelibus occupantur, de quibus agit *text. in Clement. in plerisque de electione.* commemorans incommoda, quæ prouenium ex istorum prouisionibus. Et quod Papa possit constituere Episcopatus in terris infidelium per doctrinam *Baldi, & Angeli in l. 1. id quod ff. de legatis* 1. latè resoluit *Alphons. Aluarez. Guerrero in speculo iuris Pontificij capitul.* 31. *pag.* 77. *cum sequentib.* Et quamuis hos Episcopos sine causa esse in Ecclesia, libere scripsit *Cano de locis theologicis lib.* 5. *c.* 2. *pagin.* 293. melius tamen eorum necessitatem contra nostræ tempestatis hæreticos explicat *Petr. Bollus in Oeconomia Canonica classe* 3. *cap.* 2. §. 4.

16 Finis autem principalis, quo eiusmodi titulares Episcopatus conferri & acceptari debent, ille esse oportet, vt bene monet *Petr. Gregor. dict. capitul.* 12. *numer.* 45. vt eò, vbi sunt prouisi proficiscantur, & experiantur, si ex grege Dominico oues aliquas vel vnam pristinæ saluti restituant, exemplo boni pastoris: vel si qui ibi sunt fideles in fide, & religione sollicite conseruent, aut nutriant, vt sancte nec sine fructu fecisse *Bartholomeũ Bononiensem* declaratum *Armeniæ Archiepiscopum* ex *Turriano* refert *Bollus vbi proxime*, qui quidem *Bartholomæus* Ordinis Prædicatorum in Catalogo Beatorum Episcopatus Bononien. relatus est, vt apparet in fine *Archiepiscopalis Bononiensis Illustrissimi Archiepiscopi Gabrielis Paleotti S. R. E. Cardinalis*, vbi refert dictum Beatum *Bartholomæum* floruisse Anno Domini MCCCXXXV.

17 Nec minus iusta causa est institutionis horum titularium Episcoporum, quam probat ipse *Bollus*, & apud nos frequentior est, vt scilicet dentur à Romano Pontifice, velut coadiutores Episcopis infirmis, senibus, aut alia simili ratione impeditis, vt deducitur ex text. *in capit. pastoralis, & in cap. petisti, & in capit. non autem* 7. *quæstion.* 1. *& in capit. ex parte, de clerico ægrotante*, de his titularibus Episcopis tractatum edidit *Hieronymus Vielmus*, & aliqua tradit *Alphons. Aluarez Guerrero in speculo iuris Pontificij capitul.* 31. His proximi sunt Episcopi, qui loco Episcopatus renunciarunt, de quibus *in capit.* 1. *de ordinatis ab Episcopo, qui Episcopatui renunciauit.*

18 Conueniunt autem omnes, quia nullus potest alienos subditos sine expressa proprij Episcopi licentia ad Ordines promouere, etiamsi in loco nullius Diœcesis sedem sibi eligant, vt obuians fraudibus decidit *Concil. Trident. sess.* 14. *de reform. c.* 2. & dixi de officio & potestate Episcopi.

19 Huiusmodi titulares, qui à sedibus suis proteruia inimicorum expulsi sunt, ac subinde subditos habent, & Diœcesim cum Christiano populo, & Clero, ad quã tamen propter persequentium metum accedere non possunt, de quibus agit *text. in Clem.* 1. *de foro competenti* ab illis de quibus egimus vers. præcedenti, differunt, quia iurisdictionem retinent, eaque in aliena Diœcesi in subditos suos vti possunt, eisque Ordines conferre, petita quamuis non obtenta licentia Diœcesani iuxta differentiam eiusdem *Clement.* notat *Iacobat. de Conciliis lib.* 1. *pag.* 70.

20 Hinc resoluens quæstionem difficilem, an omnes Episcopi ad Concilium vocandi sint & admittendi etiam titulares? quamuis enim partem negatiuam in alijs, quos nulla tenentes appellant, sequantur Doctores communiter *Cano. dict. loco, Ban.* 2. 2. *quæstione prima, articul.* 10. *notab.* 2. *pagm. mihi* 101. quem refert *Genet. ad Decretal. collect.* 108. *numero tertio*, & controuertant alij, de quibus *Iacobat. dict. tractat. libro secundo, pagin.* 85. ea ratione quia secundum multos hoc magis Ordinis potestatem respicit, quam iurisdictionis, quod falsum puto ex modò relatis, cessat tamen difficultas in expulsis à suis sedibus, de quibus proximè, quia & Ordinem, & iurisdictionem retinent Episcopalem, subindeque nulla est ratio, quare excludi debeant.

21 Vltimo tandem loco diximus ab aliquibus inter Episcopos poni Chorepiscopos, qui mouentur eo argumento, quia Subdiaconatum, & minores ordines conferebant; aliaque exercebant munera solis Episcopis propria, vt probat *text. in caput. quamuis* 68. *distinct.* & apud *Antiochenum concilium can.* 10. relatum: *tom.* 1. *concil. pag. mihi* 322. vbi etiam legitur Chorepiscopos manuum impositionem Episcoporum percepisse, & vt Episcopos consecrari solitos. scribunteque sic dictos à core, quod græce, pagum, seu villam, aut locum significat, quasi in pagis, & in villis, & loco Episcoporum, atque eorum Vicarij sint constituti ad Episcopalia munia obeunda, quales dicunt hodie esse Episcopos titulares, de quibus proximè, ita *Petr. Greg. dict. capit.* 12. *num.* 46.

22 Verum non de omnibus hoc verum esse, sed de aliquibus, qui consecrationem Episcopalem accipiebant, verum agnoscit *Card. Bellarm. in controuers. Catholic. to.* 1. *contro. de clericis libro primo ca.* 17. Sed obstat, quod si Episcopi sunt, cur non Diaconatum, & reliqua Episcopalia munia exercere possunt, vel in locis sibi deputatis, vel saltem consentiente Episcopo Diœcesano exequuntur, quod tamen prohibet *d. caput quamuis*: deinde si Episcopi sunt, quomodo in pagis, & villis constituuntur, contra regulam tex. in *capit.* 1. *de priuileg. & in c. illud, & in c. Episcopi* 80. *distinct.* quibus probatur solum maioribus Ciuitatibus Episcopos esse præficiendos. Obstat tandem *capit. Chorepiscopi ead. distinct.* 68. vbi Damasius Papa Chorepiscoporum institutionem improbat, vt prauam & Sacris Canonibus, & scripturæ contrariam, quia in illis nullum habent fundamentum, sed potius constat solos duos gradus maiorum, & minorum Sacerdotum Christum Dominum instituisse: vnde cum *Synodo Neocæsariensi* sic liceat colligere, CHRISTVS Dominus solos duos gradus Episcoporum scilicet, & Presbyterorum instituit, Chorepiscopi non sunt Episcopi, vt ipsa nominis etymologia sonat, quia loco sunt Episcoporum, ergo vt Presbyteri sint oportet, quod si despiciunt esse Presbyteros nihil sunt, nam tertius Ordo nec

Sacris Litteris, nec Pontificis Canonibus reperitur. Quare concludendum eſt Chorepiſcopos ex Eccleſiæ inſtitutione nihil aliud fuiſſe quam Presbyteros, quibus crederentur res præcipuæ temporales, & cura pauperum, & eleemoſynarum, & aliqua miniſteria Epiſcopalia, veluti vt conferrent minores Ordines, inter quos erat Subdiaconatus illis primis temporibus *capitul. erubeſcant* 32. *diſtinction. capit. miramur de ſeruis non ordinandis*, & dixi *de officio, & poteſtat. Epiſcopi*, & ſic poſtea eorum ambitione creſcente gerebant ſe pro Epiſcopis, ſuoque officio non contenti audebant maiores Ordines, & omnia Epiſcopalia exercere, & aliquando conſecrationem, quæ Epiſcoporum eſt propria, extorquebant, & ideo merito eorum Ordo ab Eccleſia damnatus eſt in dicto *capite Chorepiſcopi*, & poſt antiquiores explicat *Conrad. Brun. de Ceremoniis libro primo, capit. quarto. Carranc. in ſumma Concil. in Damaſ. epiſtol. 4. pag. mihi 77. Bollus vbiſupra*, & late poſt multos quos refert *Henriquez in ſumm. lib. 10. capitul. 23. §. 2.*

23 Prædictos omnes Epiſcoporum gradus quamuis quoad Ordinis poteſtatem ipſo iure Diuino inſtituti non differant, vt ſupra *capitulo primo, probauimus*, quoad tamen prælationum, & dignitatum gradus ex Eccleſiæ inſtitutione, & ab ipſo iure humano proceſſiſſe, probant text. *in capitul. in illis, & in capit. nulli 99. diſtinction.* vbi Primatuum inſtitutio refertur ad Apoſtolos, & eorum ſucceſſores. Nam certum eſt omnem poteſtatem regiminis, ſeu iuriſdictionis immediate prouenire ab ipſa Eccleſia, & ſaltem quoad modum, & inter ſingulos inferiores diſtributionem à Romano Pontifice pendere, & conſequenter ab humano iure *capitul. ita Dominus* 19. *diſtinct. capit. quoties* 24. *quæſtione prima* explicat *Suar. tom. 4. diſputat. 25. ſectione prima à numer. quarto, & præcipuè numero decimo*, igitur quamuis fateri oporteat iſtos Prælatos quoad Epiſcopalem Ordinem, qui apud omnes vnius eſt, iuris Diuini eſſe, quoad poteſtatem tamè iuriſdictionis, ſeu regiminis per quam diſtinguuntur, iuris eſſe humani, vt bene explicant *Franciſc. Burſat. conſil.* 125. *num.* 45. *volumine primo*, *Onuphr. Panu. de Primatu Petri p.* 3. *diſſuaſ. 6. pag.* 243.

24 Verum huiuſmodi maiores prelationes Primatuum, & Archiepiſcoporum ad ius Diuinum eſſe referendas, contendunt *Rixa. diſt. tractat. in præfation. in princip. Pygi. de eccleſiaſt. hierarch. libro tertio capitulo primo. Henriquez diſt. libro decimo, capit.* 30. *in princip. Duenb. regul. 72. limitation. 2.* Pro quibus facit auctoritas *tex. in capitulo primo, 99. diſtinction. ibi*, diuinæ, & eccleſiaſticæ leges poni, & eſſe iuſſerunt, cum alijs, quæ ex *D. Paul. ad Epheſ. 4.* tradit *Pygi. de diuerſitate miniſtrorum in Eccleſia Dei*, referturin *capit. cum ex iniuncto de hæreticis.*

25 Prima tamen opinione vti veriori retenta *Burſatus diſt. conſil.* 125. *à numero decimo ſexto*, reſpondet ad prædictas auctoritates quibus probari videtur harum dignitatum inſtitutionem ad legem Diuinam eſſe referendam, vt ſcilicet loquantur de lege Diuina latiſſimè ſumpta, iuxta quatuor modos, quos ibi explicat ſecundum primum prout dicitur de lege Canonica, *vt in capitul. nouit de iureiurando, & capit. in ſcripturis* 19. *diſtinct.* Verum melius conſiderabis in Patriarchis, ſeu Primatibus duo diſtincta reperiri, Epiſcopalem ſcilicet Ordinem omnibus communem, ex ipſius CHRISTI inſtitutione, & regimen Prælationis ex Apoſtolorum ordinatione; non improprie igitur Patriarchas leges Diuinæ poni iuſſerunt, ſi Ordinis poteſtatem reſpiciant, atque ſollicitudinem Epiſcopalem, quæ omnibus Epiſcopis communis eſt, atque etiam eccleſiaſticæ, quatenus ad prælationem ſpectat. Neque nouum eſt quod idem nomen Primatis ex eadem oratione iuxta diuerſos reſpectus diuerſimode accipiatur, ſcilicet reſpectu legis Diuinæ, quoad Epiſcopatus Ordinem: reſpectu eccleſiaſticæ quoad prælationem: ſicut videmus in *capit. in aliquibus §. ille quippe de decimis*, quia decimæ reſpectu congruæ ſuſtentationis ad legis Diuinæ debitum referuntur, reſpectu quotæ ad conſuetudinem, vt poſt *Con. libro primo variar. capit.* 17. *numero ſecundo*, teſtatur tenere Theologos omnes *Gutier. Canon. libro primo, capitul.* 21. *numero* 9. & ſub prædicta diſtinctione docent *praxis Epiſcop. parte prima verbo decimæ in princip. Antonius Fernandez Luſitan. in examine Theologiæ moralis, parte prima ad 7. præceptum Decalogi cap.* 13. *§.* 3. *Malderus de iuſtitia, & religione tract.* 10. *in. de decimis dub.* 2. *§. contraria nihilominus. Moneta de decimis cap.* 1. *q.* 2. *num.* 27.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopatuum diuiſio qualiter à Diuo Petro facta fuerat, oſtenditur.*
2 *Prælatorum eccleſiaſticorum gradus ad imitationem Gentilium, eorumque Flaminum, & Archiflaminum Diuus Petrus ordinaſſe, qui teneant, oſtenditur.*
3 *Prælatorum eccleſiaſticorum gradus ad Cæleſtis Hierarchiæ ſimilitudinem inſtitutos fuiſſe verior tenet ſententia.*
4 *Declaratur tex. in capitul. illis* 80. *diſtinct. & in capitul.* 99. *diſt.*
5 *Roma deiecto ſummo idololatriæ pontificatu, ſubrogatum eſt caput totius terreſtris ſanctitatis, Summus ſcilicet Chriſtianæ Religionis Pontifex.*
6 *Flamines à quibus, & ad quid inſtituti, remiſſiue.*
7 *Epiſcopi nõ in villis, & caſtellis, aut municipijs, ſed in maioribus populis, & frequentioribus Ciuitatibus ſunt præficiendi.*
8 *Parochi ſeu Plebani in Caſtellis, & modicis ciuitatibus ab Epiſcopis ponuntur.*
9 *Plebani non omnes ſunt Parochi, ſed illi tantum, qui maiora habent beneficium.*
10 *Parochiarum diuiſio à Dyoniſio Pont. incepit.*
11 *Ciuitatis ad ſubſtantiam requiritur, quod habeat Epiſcopum, ſecundum vnam ſententiam, cuius contrarium ponitur numero* 12. *& ſub diſtinctione reſoluitur numero* 13.

DE EPISCOPATVVM Diuiſione.

CAP. VII.

1 VT melius, quæ vniuerſo Chriſtiano populo opus ſunt prouiderentur, & vt perturbatio omnis, & confuſio tolleretur, vtq; cum ex fidelibus aliquis crearetur Epiſcopus, illico ſciret quatenus facultas ſua, iuriſdictioque extenderetur, rectè Diuus Petrus Vrbes, & loca pro ſingulis Prælationis, & dignitatum gradibus conſtituit, itaut, ijs, in quibus apud Ethnicos erant primi eorũ Flamines, & prima iudiciaria poteſtas, ſcilicet

Digitized by Google

eet Rectores Prouinciarum, Proconsules, eorumque Legati præessent Patriarchæ seu Primates: in ijs vero in quibus erant Archiflamines essent Archiepiscopi: in singulis vero reliquis Ciuitatibus præessent Episcopi, vt referunt *Clemens Papa in cap. in illis* 80. *distinct. & Anacletus in cap.* 1. 99. *dist.*

2 Vnde ad imitationem Gentilium, eorumque Flaminum, & Archiflaminum Diuum Petrum ordinasse Ecclesiasticorum Prælatorum gradus, colligunt *Petr. Gregor. Syntagm. iuris libro* 15. *capitul.* 11. *numero primo*, *Henriquez in summ. libro decimo, capitulo* 30. *in princip.*

3 Verum huiusmodi Ecclesiasticorum Prælatorum gradus ad Cælestis Hierarchiæ similitudinem institutos fuisse magis pium, & Christianæ Religioni consentaneum est vt dicamus: quemadmodũ enim in triumphante Ecclesia sunt Angeli, Throni, Principatus; ita congruentissimo ordine in militante ministrorum Ecclesiasticorum officia distinguuntur per Episcopos, Archiepiscopos, Primates, & cæteros gradus, de quibus *in capitul. Clericos* 21. *distinct.* comprobant *Rusc. in tractat. de præeminentia Archiepiscop. dignitatis in præfatio. a princ. Pigi. de ecclesiast. hierarchia libro tertio, capitul.* 1.

4 Auctoritatem vero *Clementis*, *& Anacleti* in præcitatis iuribus melius explicabis, si dicas Diuum Petrum ad abolendam idolorum memoriam ordinasse, vt in illis locis, in quibus impie eorum Flamines sacra faciebant, eisdem nominibus, diuerso tamen, Sanctoque Sacerdotio, veri & Sancti Sacerdotes veri Dei constituerentur:

5 Sicut Romæ deiecto summo idololatriæ pontificatu, subrogatum est caput totius terrestris sanctitatis, Summus scilicet Christianę Religionis Pontifex, vt eleganter ait *D. Ambros.* relatus *in cap. Beati*, 2. *quæst.* 7. *& Leo Pontifex in serm.* 1. *de Natali Petri*. Qui autem fuerint Flaminès, à quibus, & ad quid instituti, vide apud *Alexand. ab Alexandro dierum genialium lib.* 6. *capit.* 12. *& Polid. Virgil. de inuentor. rerum libro quarto, capitulo vigesimoquarto.*

7 Ex quibus colliges Episcopos non in villis, castellis, aut municipijs esse præficiendos, sed tantum in maioribus populis, & frequentioribus Ciuitatibus, vt probant *tex. in cap. Episcopi* 80. *distinct. & in cap.* 1. *de priuileg.* vbi *Abb. notab.* 2.

8 Nam in castellis, & modicis Ciuitatibus ab Episcopis ponuntur Presbyteri, quos Parochos dicimus, seu Plebanos, de quorum officio vide multa, quæ tradunt *Lal. Zecbi. de Republ. ecclesiast. cap.* 27. *cum sequentib. Boll. in Oeconomia Canonica classe* 2. *cap.* 1. *§.* 1. *Petrus Gregorius dict. libro* 15. *capitulo* 24. bene aduertens *à numero* 12.

9 Plebanos Parochos esse, non tamen omnes, sed illos, qui maius habent beneficium, in quo sunt capellæ. & deducitur *text. in capitul. primo*, *ne clerici vel monachi in sexto*. licet *Abb.* & alij *in capitul. cum ab Ecclesiarum*, *de officio Ordin.* vtrumque id esse, & non differre existiment.

10 Tituli vero, seu Ecclesiæ in quibus Parochi ponuntur, dicuntur parochiæ, quarum diuisionem tam in Vrbe, quam in Orbe actu se fecisse auctor est *Dyonis. Pontifex in cap.* 1. 13. *quæst. prima*, de quo meminit *tex. in capit. pastoralis in princip. de his, quæ fiunt à Prælat.* & latè explicant *Polidor. Virgil. de inuentor. rerum lib.* 4. *cap.* 9. *Nauar. in cap. placuit à num.* 3. *de Pœnit. distin.* 6. & multi

de quibus *Cened. ad Decretal. collect.* 104. *nu.* 5. quibus pro ratione adde *Soar. de religione to.* 1. *tract. de decimis lib.* 1. *cap.* 21. *à num.* 4.

11 Hinc opportune quæres an ad substantiam, & esse ciuitatis requiratur, quod habeat Episcopum? Et prima facie videbatur affirmatiuè respondendum per text. *in dict. capitul. in illis*, vbi præcipitur, vt in maximis, & maioribus Ciuitatibus Primates & Archiepiscopi ponantur, per singulas vero alias Episcopi, consonat *caput primum*, *de offic. Ordin.* ibi singularum Vrbium; ex quibus in terris Christianorum solas illas dici ciuitates, quæ habent Episcopum, dicit *Bald. in l. ex hoc iure numer.* 12. *ff. de iustit.* & de iure Canonico verum esse profitetur *Alciat. in dict. capitul.* 1. *de Officio Ordin. numero primo versicul. aut loquimur de iure Canonico*, & de vsu Italiæ testatur *Bartol. in l. vltim. numero tertio, versic.* nam in vsu *ff. de collegijs illicitis*, & in *Extrauag. qui sint rebelles verb. Lombardiæ sequitur Rebuff. in concord. titul. de collation. §. volumus verbo in Ciuitatibus*, *Cardin. Tusch. practic. conclus. tom.* 1. *littera C. conclus.* 280. *numer.* 15. & alij quos refert *Cened. ad Decretal. collect.* 101. *numer.* 1.

12 Verum contrarium, immo non requiri ad substantiam, & esse ciuitatis, quod habeat Episcopum, probatur à Doctoribus communiter *in dict. caput.* 1. *de priuileg.* vt post *Abb.* concludit ibi *Decius. numer.* 8. qui pro sua opinione illum text. dupliciter inducunt: primo dum de maioribus Ciuitatibus loquitur, ac subinde in modicis, seu paruis contrarium supponit; Secundò dum decidit in Ciuitatibus ponendos esse, videtur supponere iam antea fuisse Ciuitates in quibus ponuntur: tertio, & fortius probatur ex *dict. caput.* 80. *distin.* dum prohibet ne in castellis, & modicis Ciuitatibus Episcopi constituantur, sicque aperte probat dari modicas Ciuitates, quæ Episcopum non habent: Quarto ostenditur, quia si ad esse, & substantiam Ciuitatis requireretur Episcopus, sequeretur quod si ob delictum, vel aeris intemperiem, vel aliam causam Ciuitas priuaretur Episcopo, desineret esse Ciuitas, iuxta generalem regulam *text. in l. Iulianus §. si rem ff. ad exhibendum*, cum similibus, & tunc sine Episcopo priuata adhuc Ciuitas remanet, vt in casu notabili Ciuitatis, quæ proprium occidit Episcopum probat tex. *in cap. ita nos* 22. *quæst.* 2.

13 In hac Doctorum contrarietate, vt certa ab incertis separentur, aduertendum est, quod vel quæritur de iure gentium, & certum est eo attento Vrbes sine Episcopis fuisse, quos deinde in lege Euangelica ordinatos esse constat ex *capitul. Vrbes* 80. *distinct.* Aut quæritur de iure ciuili, & dicendum est quoad priuilegia, Principis secularis requiri ac sufficere auctoritatem, vt sub distinctione resoluunt *Rebuff. in concord. titul. de collat. §. statuimus in* 2. *verbo in Ciuitatibus Castrens. in dict. capitulo primo, de priuileg. numer.* 7. *Abb. numero secundo*, *Dec. à numer.* 18. *Duenb. regul.* 32. Aut quæritur de iure Canonico, & verior est contra *Bald. & Alciat.* ac alios post illos adductos: qua opinione retenta non obstat *text. in dict. capitul. in illis*; tripliciter enim respondet *Deci. in dict. capitul.* 1. *à numero* 13. duo intellectus sunt principaliores. Primus quod ad rationem boni regiminis pertineat, quod Ciuitas habeat Episcopũ, idque solum re vera concludere ibi testatur. Alter vero quod sensus eorum sit negatiuus, quod Episcopi nõ ponantur in illis, sed in solis Ciuitatib. atq; ita quod sine Ciuitate Episcopus esse nõ potest: Vnde quãdo nouus

erigitur Episcopatus, villa, vel oppidum, in quo erigendus est, prius Ciuitatis honore decoratur, vt optimè probat *text. in d. Extrau. Saluator vers. volentes, de præbendis, inter commun.* & post *Bart.* notat *Petr. Gregor. rei benefic. cap. 17. num. 2.* non tamen è conuerso sequitur, quod Ciuitas non possit esse sine Episcopo, immo contrarium concludunt prædicta fundamenta. Aut tandem de consuetudine quæritur, & fatemur ex testimonio *Bart.* & aliorum in locis supra relatis, Ciuitates dici omnes, & solas illas, quæ habent Episcopum, vel habuerunt; & sic intelliguntur, quæ docent manifestum signum demonstrationis quod sit Ciuitas, esse illud, quod habeat Episcopum, secundum *Perus. Dec. in d. c. 1. num. 17.*

Admonitio ad Lectorem.

HVic Capiti subsequenter annectendam duximus nouam Episcopatuum omnium totius Orbis Christiani notitiam, quam, variarum Nationum in Vrbe existentium Collegia consulentes, multis additis Episcopatibus, aliisque nouiter in Archiepiscopalem dignitatem euectis non sine magno labore in moderniorem redegimus statum, paternaque eorum vocabula summa diligentia inuestigantes. Illud maximè impræsentiarum aduertendum duximus nostræ intentionis non esse in Archiepiscopatuum vniuscuiusque Regni ac Comprouincialium ordine disponendo antiquioribus aliquod præiudicium inferre, cum horum aliqua inuestigandi veri gratia ex alieno iudicio scripserimus. Vale.

EPISCOPATVVM OMNIVM TOTIVS ORBIS NOVA, ET EXACTA NOTITIA.

Episcopatus, qui à sex antiquioribus S. R. E. Presbyt. Cardinalibus optantur.

Ostiensis. *Ostia.*
Decano Sacri Collegij Illustriss. D D. Cardin. pertinens, cui de nouo vnitus est Vellitern. vulgò *Velletri.*

Portuensis. *Porto.*
Tusculañ. *Frascati.*
Sabinensis. *Sabina.*
Prænestiñ. *Peleſtrina.*
Albanensis. *Albano.*

Episcopatus, qui sunt sub Romano Pontifice, & non sunt in alterius Prouincia constituti.

In Latio, Tuscia, et Campania.

Tiburtinus. *Tiuoli.*
Anagninus. *Anagni.*
Segninus. *Segni.*
Ferentinus. *Ferentino.*
Alatrinus. *Alatro.*
Nepesinus. *Nepi.* } inuicem
Sustrinus. *Sutri.* } vniti.
Viterbien. *Viterbo.* } æquè princ.
Tuscanen. *Toscanella.* } vniti.
Verulanus. *Viruli.*
Hortanus. *Orti.* } vniti.
Ciuitatis Castellanæ *Ciuitas Castellana.* }
Volaterranus. *Volterra.*
Lucanus. *Lucca.*
Lunen Sarzanen. *Luna, & Sarzana.*
Politianen. *Montepulciana.*
Soranus. *Sora.*
Fundanus. *Fondi.*
Cajetanus. *Gaeta.*
Terracinensis. *Terracina.*

Sunt & alij in Regno Neapolitano, qui sub Theatino Archiepisc. & alibi cum exemptionis titulo collocantur.

In Vmbria, et Marca Anconitana.

Balneoregien *Bagnarea.*
Vrbeuetanus. *Orvieto.*
Perusinus. *Perugia.*
Ciuitatis Castelli. *Città di Castello.*
Spoletanus. *Spoleto.*
Assisiensis. *Asciſi.*
Fulginatensis. *Foligno.*
Nucerinus. *Nocera.*
Reatinus. *Rieti.*
Tudertinus. *Todi.*
Amerinus. *Amelia.*
Narnien. *Narni.*
Interamnensis. *Terni.*
Lauretanus. *Loreto.* } vniti.
Recanaten. *Recanati.* }
Anconitañ. *Ancona.*
Esinus. *Iesi.*
Camerinen. *Camerino.*
Auximañ. *Osmo.*
Fanensis. *Fano.*
Asculanus. *Ascoli.*

Archiepiscopatus cum suis Suffraganeis.

IN

Digitized by Google

In Tvscia, Corsica, et Ligvria.

Archiepiscopatus Pisanus.

Pisa.

Episcopatus suffraganei.

Adiacensis in Corsica Insul. *Aiazzo.*
Alerien sis. ibid. *Aleria.*
Sagouensis. ibid. *Sagona.*

Archiepiscopat. Florentin.

Fiorenza.

Episcopatus Suffraganei.

Fesulanus. *Fiesole.*
Pistorien sis. *Pistoia.*
Cortonensis. *Cortona.*
Aretinus. *Arezzo.*
Collensis. *Colle.*
Burgi S. Sepulchri. *Borgo S. Sepolcro.*

Archiepiscopatus Senen.

Siena.

De Episcopali in Archiepiscopalem erectus fuit à Pio II. sua Constit. 3. Incip. Triumphans, est in Bullar. nouo tom. 1. pag. 315.

Episcopatus suffraganei.

Suanensis. *Suana.*
Clusinus. *Chiusi.*
Grossetanus. *Grosseto.*
Massanus. *Massa.*
Ilcinen. *Montalcino.*
Pientinus. *Pienza.*

Archiepiscopatus Genuen.

Genoua.

Episcopatus suffraganei.

Bobien sis. *Bobio.*
Naulensis. *Noli.*
Marianen sis, ib. *Mariano.*
Albinganen sis. *Albenga.*
Nebien sis in Corsica. *Nebbia.*
Accien sis, ibid. *Acci.*

Archiepiscopatus Taurinensis.

Torino.

Episcopatus suffraganei.

Montis regalis. *Mondoui.*
Casalen. *Casale.*
Salutiarum. *Saluzzo.*

Archiepiscopat. Mediolanensis.

Milano.

Episcopatus suffraganei.

Bergomensis. *Bergamo.*
Vercellensis *Vercelli.*
Saonensis *Saona.*
Aquensis *Aquen.*
Nouarien sis *Nouara.*
Laudensis *Lodi.*
Tortonensis *Tortona.*
Papien sis.
Albensis *Alba.*
Cremonensis *Cremona.*
Vintimilensis *Vintimilla.*
Brixien sis *Brixia.*
Astensis *Aste.*
Alexandrinus *Alessandria.*
Ipporigien sis *Iurea.*
Pauia.

est exemptus.

In Provincia Marchiae Anconitanae.

Archiepiscopatus Firman.

Fermo.

De Episcopali in Archiepiscopalem erectus fuit à Sixto V. in sua Constitut. 95. Incip. *Vniuersi Non. Kal. Iunij* 1587. est in Bullar. nouo tom. 2. pag. 663.

Episcopatus suffraganei.

Maceraten. *Macerata.*
Tolentin. *Tolentino.*

Hæc Ecclesia de Collegiata in Episcopalem erecta fuit, & Maceratensi vnita à Sixto V. sua Constitut. Incip. *Super vniuersas Id. Decembris* 1586. est in Bullar. nouo tom. 2. pag. 564.

Ripan. *Ripatransona.*
Montis Alti. *Montalto.*
S. Seuerini. *S. Seuerino.*

In Romandiola, et Lombardia.

Archiepiscopatus Vrbinaten.

Vrbino.

Episcopatus suffraganei.

Pisaurien. *Pesaro.*
Foro sempronien. *Fossombrone.*
Callien. *Cagli.*
Engubinus. *Agubbio.*
Senogallien. *Senegaglia.*
Feretran. *Montefeltro.*

Archiepiscopat. Rauennatensis.

Rauenna.

Episcopatus suffraganei.

Adrien sis. *Adria.*
Comaclen sis. *Comachio.*
Foroliuien sis. *Forli.*
Foropopilien sis. *Forlimpopolo.*
Cesenaten sis. *Cesena.*
Sarsinaten sis. *Sarsina.*
Fauentinus. *Faenza.*
Britonorien. *Bertinoro.*
Ferrarien sis *Ferrara.*
Ariminen sis *Rimini.*

Hos duos vltimos Episcopatus ab immediata subiectione Sedis Apostolicæ Clemens VIII. in sua bulla confirmationis erectionis Ecclesiæ Bononien. & restitutionis nonnullarum Ecclesiarum Cathedralium Prouinciæ Rauennaten. sub die 18. Kal. Ianuarij 1605. huic Suffraganeos pronunciauit.

Imolen sis. *Imola.*
Ceruien sis. *Cerua.*

Idem Clemens VIII. in prædicta Bulla huiusmodi duos Episcopatus, quos Gregorius XIII. Bononien si Prouinciæ Suffraganeos pronunciauerat, huic demum restituit.

Archiepiscopat. Bononien sis.

Ex Episcopali Sede ad Archiepiscopalem euexit Gregor. XIII. anno 1586. eamque Rauennati detraxit cum aliquibus suffraganeis huic attributis.

Bologna.

Episcopatus suffraganei.

Placentin. *Piacenza.*
Parmen sis. *Parma.*
Rhegien sis. *Reggio.*
Mutinen sis. *Modena.*
Cremen sis. *Crema.*

Burgi S. Donnini *Borgo S. Donnino* quod inter Parmam, & Placentiam, situm ad Ducem Parmensem pertinens Episcopali honore auxit Clemens VIII. & huic Ecclesiæ in dicta Bulla suffraganeum constituit.

In Dalmatia super Mare.

Patriarchatus Aquileien sis.

Aquileia.

Episcopatus suffraganei.

Mantuanus. *Mantoua.*

Comen-

Digitized by Google

Comenſis	*Como.*
Tridentinus	*Trento.*
Veronenſis	*Verona.*
Patauinus	*Padoua.*
Vicentinus	*Vicenza.*
Taruiſinus	*Treuiſi.*
Concordienſis	*Concordia.*
Cenetenſis	*Ceneda.*
Feltrenſis	*Feltro.*
Belluneníis	*Ciuidal de Belluno.*
Polenſis	*Pola.*
Parentinus	*Parenzo.*
Tergeſtinus	*Trieſte.*
Iuſtinopolitanus	*Capo d'Iſtria.*

In Istria ſuper Mare.

Patriarchatus Gradenſis.

Grado.

Gradum Vrbem temporibus Caroli Magni Metropolico honore auctam ſcribunt Eginhartus, & Rhegino. Demum propter cœli inclementiam Gradu relicto Sūmi Pontif. Eugenij IV. beneficio Venetorum Vrbs clariſſima Patriarchatum hunc adepta eſt anno 1450.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Clodienſis	*Chiozza.*
Ciuitatis nouæ, ſiue Æmonienſis	*Città noua.*
Torcellanus.	*Torcello.*
Caprulienſis.	*Caurli.*

In Regno Neapolitano, & Terra Laboris.

Archiepiſcopatus Neapolitan.

Napoli.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Puteolanus.	*Pozzuolo.*
Nolanus.	*Nola.*
Acerrarum.	*la Cerra.*

qui eſt ad Regiam præſentationem.

Iſclanus.	*Iſchia.*
Auerſanus.	*Auerſa.*

eſt exemptus à iuriſdictione Archiepiſc.

Archiepiſcopatus Capuan.

Capua.

Epiſcopatus Suffraganei.

Theanenſis.	*Theano.*
Caluenſis.	*Calui.*
Caſertanus.	*Caſerta.*
Caiacen.	*Caiazzo.*
Carinolen.	*Carinola.*
Iſernienſis.	*Iſernia.*
Sueſſanus.	*Seſſa.*
Aquinatenſis.	*Aquino.*
Caſſinen.	*Montecaſino.*

Epiſcopus Caſſin. eſt Abbas Ordinis S. Benedicti illius loci, priuilegio Ioan. XXIII. exemptus.

Archiepiſcopat. Salernitanus.

eſt ad Regiam præſentationem.

Salerno.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Campanienſis.	*Campagna.*
Caputaquenſis.	*Capaccio.*
Policaſtrenſis.	*Policaſtro.*
Nuſcan.	*Nuſco.*
Arcenenſis.	*Acerno.*
Sarnenſis.	*Sarno.*
Marſicenſis.	*Marſico.*
Cauenſis.	*la Cava.* eſt exemptus.

Archiepiſcopat. Amalphitan.

Amalfi.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Litterenſis.	*Lettere.*
Scalenſis.	*Scala.*
Capritanus.	*Capri.*
Minorenſis.	*Minori.*
Rauellenſis.	*Rauello.*

eſt exemptus, & vnitus cum Scalenſi per Clementem VIII.

Archiepiſcopat. Surrentinus.

Surrento.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Vicenſi.	*Vico Equenſe.*
Maſſalubenſis.	*Maſſa.*
Caſtellis maris.	*Caſtell'à mare.*

eſt ad Regiam præſentationem.

Archiepiſcopatus Beneuentanus.

Beneuento.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Aſculanus.	*Aſcoli.*
Theleſinus.	*Teleſe.*
S. Agathæ Gottorum.	*S. Agata.*
Montis Viridis	*Monte verde.*
Aliphanus.	*Alife.*
Montis Marani.	*Monte Marano.*
Auellinus.	*Auellino*) vniti.
Frequentinus.	*Fricento*) vniti.
Triuicanus.	*Triuico.*
Arianenſis.	*Ariano.*

eſt ad Regiam præſentationem.

Boianen.	*Boiano.*
Bouinen.	*Bouino.*
Leſinen.	*Leſina.*
Vulturarien.	*Veltorara.*
Larinen.	*Larino.*
Thermularum.	*Termuli.*
S. Seueri.	*S. Seuero.*
Guardien.	*la Guardia Alferes.*
Lucerinus.	*Lucera de Pagani.*
Troianus.	*Troia.*

eſt exemptus.

Archiepiſcopat. Lancianenſis.

Lanciano.

A Pio IV. ex Epiſcopatu ad Archiepiſcopatum erectus fuit, eſt ad regiam præſentationem, & nullum habet ſuffraganeum.

Archiepiſcopatus Theatinus.

Ex Epiſcopali Sede ad Archiepiſc. erigitur à Clem. VII. ann. 1526.

Ciuita de Chieti.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Orthonen.	*Ortona.*) vniti.
Complenſis.	*Campli.*) vniti.

Hi vere ſunt ſuffraganei, ſequentes vero prætendunt ſe exemptos.

Ciuita-

Digitized by Google

Ciuitatis Pinnæ — *Ciuita di Penna.*
cui vnitus est Adriensis — *Atri.*
Aquilanus. — *Aquila.*
est ad Regiam præsentationem.
Valuensis — *Valua* } vniti.
Sulmonensis. — *Sulmona* }
Aprutinus. — *Teramo.*
Ciuitatis Ducalis. — *Ciuita Ducale.*

In Apvlia.

Archiepiscopatus Compsanus.

Conza.

Episcopatus suffraganei.

Muranus. — *Muro.*
Satrianensis. — *Satriano.* } vniti.
Campanensis. — *Campania.* }
Laquedonensis. — *Lacedognia.*
S. Angeli Lombardorum. — *S. Ange. di Lombardi.* }
Basaccensis — *Bisiacia.* }

Archiepiscopat. Acherontinus cui Matheranensis est vnitus, sunt ad Regiam præsentat.

Acerenza, & Matera.

Episcopatus suffraganei.

Venusinus. — *Venosa.*
Anglonesi. — *Anglona.*
Nunc translatus ad Tursim, vnde dictus Turcensis.
Potentinus. — *Potenza.*
est ad Regiam præsentationem.
Grauinensis. — *Gravina.*
Tricaricensis. — *Tricarico.*

Archiepiscopat. Tarentinus, est ad Regiam præsentat.

Taranto.

Episcopatus suffraganei.

Montulensis. — *Motula.*
est ad Regiam præsentationem.
Castellanatensis. — *Castellaneta.*
Oritanus — *Oria.*
est ad Regiam præsentationem, nunc vnitus Brundusino Archiep.

Archiepiscopatus Brundusinus, qui est ad Regiam præsentationem.

Brindisi.

Episcopatus suffraganei.

Hostiensis. — *Ostuni.*
Neritonensis. — *Nardo.*
est exemptus.
Monopolitanus. — *Monopoli.*
est exemptus & ad Reg. præsentat.

Archiepiscopat. Hydruntinus,

est ad Regiam præsentat.

Otranto.

Episcopatus suffraganei.

Castrensis. *Castro.* — Gallipotanus. *Gallipoli.*
est ad Regiam præsentat.
Vgentinus. — *Vgento.*
est ad Regiam præsentat.
Lycensis. *Leccio.* — Alessanensis. *Alessano.*

Archiepiscopatus Barensis.

Bari.

Episcopatus suffraganei.

Biturtinus. *Bitonto.* — Melphiten. *Melfetta.*
exemptus vt asseritur.
Iuuenacensis. — *Giouenazzo.*
est ad Regiam præsentat.
Rubensis. *Ruuo.* — Polignanensis. *Polignano.*
Minerbisiensis. *Mondouino.* — Conuersanus. *Conuersano.*
Bitetten. *Bitetto.* — Andrien. *Andri.*
Vigilensis. — *Biseglia.*

Archiepiscopat. Tranensis.

Trani.

Episcopatus suffraganei.

Montis Pilosi. — *Montepiloso.*
Alessanen. *Alessano.* — Rappolensis. *Rapollo.*
cui est vnitus Melphensis sub Archiepiscopo Syponti no.

Archiepiscopat. Sypontinus.

Manfredonia.

Episcopatus suffraganei.

Viestanus. *Veste.* — Melphiensis. *Melfi.*
est exemptus, cui vnitus est Rappolensis sub Archiepisc. Tranensi.

Archiepiscopat. Nazarenus.

Nazareth.

Est titularis, habet Ecclesiam in Castro Baroli Tranensis Diœcesis sub inuocatione S. Mariæ Nazareth cum Capitulo, Canonicis, dignitatibus, & Clero, intus dictam Ecclesiam habet iurisdictionem, & vtitur insignibus Archiepisc.

In Calabria.

Archiepiscopat. Rheginensis.

est ad Regiam præsentationem.

Reggio.

Episcopatus suffraganei.

Cassanensis *Cassano.* — Neocastrensis *Nicastro.*
Cathacensis *Catanzano.* — Cotronensis *Cotrona.*
est ad Regiam præsentationem.
Tropiensis — *Tropia.*
est ad Regiam præsentationem.
Oppidensis *Oppido.* — Bouensis. *Boue.*
Hieracensis *Geraci.* — Squillacensis *Squillace.*
Castri maris *Castell'à mare* — Nicoterensis *Nicotera.*
est exemptus ab Archiepiscop. iurisdictione.

Archiepiscopat. Cusentinus.

Cosenza.

Episcopatus suffraganei.

Marturanensis *Martorano.* — Cassanensis *Cassano.*
est exemptus, & ad Reg. præsent.
Militensis — *Mileto.*
est exemptus.
S. Marci — *S. Marco.*
est exemptus.

Archiepiscopat. Rossanensis.

Rossano.

Nullum habet suffraganeum.

Bisignanen. — *Bisignano.*
est exemptus.

Ar-

Archiepiſcopat. S. Seuerinæ.
San Seuerino.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Vmbriaticenſis *Vmbriatico.* Strongulenſis *Strongoli.*
Inſulanus *l'Iſola.* Catiatenſis *Catiati.*
Bellicaſtrenſis *Belcaſtro.*

In Cicilia.

Archiepiſcopat. Panormitanus.
Palermo.

Epiſcopatus Suffraganei.

Agrigentinus *Gergente.* Mazarenſis *Mazara.*
Meleuitanus. *Malta.*

Archiepiſcopatus Montis realis.
Monreale.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Syracuſanus *Siracuſa.* Catanienſis *Catania.*

Archiepiſcopat. Meßanenſis.
Meſſina.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Cephaludenſis *Cefalu.* Paſtenſis *Patti.*
Liparenſis in Reg. Neap. *Lipari.*
eſt ad Regiam præſentat.

In Sardinia.

Archiepiſcopatus Turritanus.
Torre.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Algarenſis *Alguer.* Boſſanenſis *Boſſa.*
Ampurienſis *Ampurias.*

Archiepiſcopat. Alborenſis.
Arborem.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Vſſelenſis *Ales.*

Archiepiſcopat. Calaritanus.
Calari.

Nullum hodie habet ſuffraganeum.

In Sclavonia.

Archiepiſcopatus Antibarenſis.
Antiuari.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Stephanenſis *Stephani.* } *uniti.*
Bondonenſis. *Benda.* }
Albanenſis *Albano.* Alexienſis *Alleſſio.*
Scutarenſis, vel Scordenſis *Scutari.*
Sapatenſis, ſeu Sardanenſis, qui omnes ſunt in Albania.
Proxrinenſis *Priſcina.* Sardicenſis *Soffia.*
qui duo ſunt in Seruia.
Buduanenſis *Buda.* Dulcinenſis *Dulcigno.*
Driuaſtenſis *Driuaſto.* Suacinenſis *Suacino.*
Bollaſtrenſis *Bollaſtro.* Sierbienſis.
qui ſex vltimi hodie Paſtore carent.

Archiepiſcopatus Raguſin.
Raguſi.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Stagnenſis *Stagno.* Mercanenſis, *Marcana.*
Trebinenſis *Trebigne.* Roſonenſis *Riſano.*

Corzolenſis *Corzola.* Cattarenſis *Cattaro.*
olim ſub Archiepiſcopatu Baren. in Apulia.
Garzalenſis *Garzola.*
hodie caret Paſtore.

Archiepiſcopat. Spalatenſis.
Spalatro.

piſcopatus ſuffraganei.

Pharenſis *Leſina.*
Tragurienſis *Trau.* Sibenicenſis *Sibenico.*
ſunt in ditione Venetorum.
Segnienſis *Segna.*
in ditione Imperatoris.
Scardonenſis *Scradona.* Bolnenſis *Boſna.*
Samadienſis *Semedereno.* Modriſſienſis, *Modruſſa.*
Corbauienſis *Corbaua.* Damnenſis *Dumnoc.*
Macorenſis *Macarſa.*
ſex vltimi ſunt ſub ditione Turcarum, & Modriſſien. ac Damn. ad præſens carent Paſtore.

Archiepiſcopatus Iadrenſis.
Zara.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Arbenſis *Arbe.* Veglianenſis *Veglia.*
Auxarenſis *Oſſaro.* Nonenſis *Nona.*
Omnes ſub ditione Venetorum.

Archiepiſcopat. Dinchienſis.
Durazzo.

Epiſcopatus ſuffraganei ſunt Bendenſis, Clorenſis, Liſienſis, & Canonienſis qui omnes carent Paſtore præter Metropolitanum. Extabant & alij Epiſcopatus in hac Prouincia, qui ob tyrannidem Turcicam ſunt hodie ſuppreſſi.

In Polonia.

Archiepiſcopat. Gneſnenſis eſt Legatus Apoſtolicus natus, & Poloniæ Primas.
Gniezino.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Vratislauienſis in Sileſia *Vvroclavv*
Vladislauienſis in Cuiauia *Vvloclavv*
Lubuſſenſis in Marchionatu Brandeburg. *Lubuſa*
Vilnenſis in Lithuania *Vilna.*
Mednicenſis in Samogitia *Zmudz*
Plocenſis in Maſouia. *PlocKo.*
Cracouienſis in Polonia minori *KraKovv*
Poſnanienſis in Polonia maiori *Poznan.*
Cameneceſi in Podolia. *KamienRz.*
Vendenſis in Liuonia *Venda.*

Archiepiſcopat. Leopolienſis in Ruſſia.

Lvvovv.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Camenenſis, in Pomerania.
Culmenſis, in Pruſſia *Chelmno.*
Varmienſis ibid. *Vvarmia.*
Vvlodomicienſis *Vvlodzimirz*
Luceocienſis *LucKo,*
Polocenſis *PolocK.*
Præmiſtienſis, in Ruſſia *Pozemisl.*
Kiouenſis, ibid. *Kiovvv.*

Chel-

Digitized by

Chelmensis, ibid. *Chelm.*
Piscensis *Pius Ko.*

Ex his Leopoliensis, Præmisliensis, & Chelmensis Episcopi erant Græci schismatici, quos ipsi Rutli vocabant *Vladicas*, qui an. 1596. in communionem Ecclesiæ Romanæ à Clem. VIII. sunt recepti, vt patet ex professione Fidei ab ipsis emissa.

Posteaquam Lituani sese cum Polonis penitus coniunxere, atque in vnum Reipub. corpus coaluere, an. 1578. in Comitijs Lubliniensibus inter Regni Poloniæ Senatores, primi sunt Antistites nominati, atq; isto ordine ad ferenda suffragia collocati, Primũ illi duo Archiepiscopi Gnesnensis, & Leopoliensis, & postea sequuntur Episcopi tredecim, de quibus iam supra dictum est.

Cracouiensis — Præmisliensis
Vladislauiensis — Mednicensis
Vilniensis, Posnanensis } altern. — Culmensis, Chelmensis
Plocensis, Varmiensis } altern. — Kiouiensis, Camenecensis & Luceoriensis.

In Scotia.

Olim nullus erat Archiepiscopatus in Scotia, sed Episcopatus omnes D. Papæ in spiritualibus suberant. Postea à Sixto IV. ibi sequentes duo Archiepiscopatus instituti fuerunt.

Archiepiscopat. Andreapolitanus, Primas.

Saint Androuues.

Episcopatus suffraganei.

DunKeldensis *DunKeld.* Aberdonensis *Aberdon.*
Morauiensis *Moray* Dumblanensis *Dumblane.*
Brechinensis *Brechin.* Rossensis *Rosse.*
Cathanensis *Cathnes.* Orcadensis *OrKney.*

Archiepiscopat. Glascoensis

Glasco.

Episcopatus suffraganei.

Candidæ casæ, siue Gallouidiæ.
Quith horn. vel *Gallouay.*
Lismorensis, siue Argadiæ. *Argyle.*
Insularum, siue, Sodorensis *Ostbe Fles.*

In Vngaria.

Archiepiscopat. Strigonien. ad Danubium fluuium Vngaricè Estergam *Germanicè* Gran.

Archiepiscopus Strigoniesi est Legatus Apostolicus natus, & regni Vngariæ Primas, summusq; Cancellarius, & Secretarius, qui Regem solet inungere, & coronare.

Episcopatus suffraganei.

Agriesi — Vngaricè *Egher.* — Germanicè *Erla.*
Nitriesi — Vng. *Nitra.* — Germ. *Neutra.*
Vaciesi — Vng. *Vacz.* — Germ. *Uvaitzen.*
Iaurinesi — Vng. *Gyor.* — Germ. *Raab.*
ad Danubium fluuium.
Quinque ecclesiesi Vng. *Pets.* — Germ. *TunfKirchen.*
ad Drauum fluuium.
Vesprimiesi Vng. *Vesprin.* — Germ. *Uvcisbrun.*
est Cancellarius Reginæ, quam & coronare solet.

Archiepiscop. Colocen. Vngaricè Colotsa.

Episcopatus suffraganei.

Zagrabiensis, Vng. *Zabrag.*
Germ. *Agram*, ad Sauum fluuium in Regno Sclauoniæ versus Croatiam.
Varadiensis Vng. *Varad.*
Germ. *Groß Uvardein.*
Chianadiensis. Vng. *Chianad.*
Sirmiensis. Vng. *Szerem.*
Bosnensis Vng. *Boszna.*
In Regno Bosniæ.
Transiluaniæ, siue Albæ Iuliæ, in Transiluania, Vng. *Feernar Erdelyben.* Germ. *Uveißemburg in Sibenburgen.*
Cibinien sis, siue Hermanstadensis in Transiluania, Vng. *Szbern.* Germ. *Hermanstadi.* Verum nescio an hic sit distinctus à Superiori, nam communiter vocatur Episcopus Transiluaniæ vnus, & alter.
Tunninensis Vng. *Tunini.*
in Regno Bosniæ.

In Anglia.

Archiepiscopat. Cantuarien sis, totius Angliæ Primas est.

Canterbury.

Episcopatus suffraganei.

Londinensis *London.* — Vintonien sis *Vincheſter.*
Elien sis *Ely* — Lincolnien sis *Lincolne.*
Lichfeldien. *Lichfield.* } vniti.
Conuentrien sis *Conuentry* }
Salysburyen sis *Salysbury.*
Bathonien sis *Bathe.* } vniti.
Vuellen sis *Uvelles.* }
Exonien sis *Exeter.* — Nordouicen *Norvvich.*
Vigornien sis *Vvorceter.* — Herefordien *Herefortd.*
Chicestren sis *Chichester.* — Rossen sis *Rochester.*
Oxonien sis *Oxford.* — Glocestren sis *Glocester.*
Petriburgen sis *Peterborough.* — Bristolien sis *Bristol.*
S. Dauidis *S. Dauids.* — Landaffen sis *Landaff.*
Bangorien sis *Bangor.* — Assaphen sis *S. Assaph.*

Archiepiscopat. Eboracen.

Yorch.

Episcopatus suffraganei.

Durnelmensis *Durham.*
Carleolensis *Carlile.* — Cestrensis *Chester.*

In Alemania.

Archiepiscopat. Moguntinus,

Maintz.

Episcopatus suffraganei.

Fistetensis *Aichstet.* — Herbipolensis *Vvirtzburg.*
Constantien sis *Constnitz.* — Curien sis *Cur.*
Argentinensis *Stransburg.* — Spiren sis *Speyer.*
Vvormatien sis *Vvormbs.* — Verden sis *Uverden.*
Hirdeshemensis in Vuestphalia.
Hildesheim.
Paldebonensis ibid. *Paderborn.*
Halberstadien sis *Halberstat.*
Augustanus *Augspurg.* — Bambergen sis *Bamberg.*
est exemptus.
Misnensis *Meissen.* est exemptus.

Archie-

Digitized by Google

Archiepiscopatus Pragensis, in Boemia

Vrbs Regia.

Prag.

Episcopatus suffraganei.

Olomensis in Morauia *Olmuntz.*
Vratislauiensis in Silesia *Breslan.*

Archiepiscopat. Colonien sis.

Colln.

Episcopatus Suffraganei.

Leodiensis *Luttigh.* Monasterien sis *Munsteri*
Mindensis *Minden.* Osnaburgensis *Osnaburg.*

Archiepiscopatus Bremensis.

Bremen.

Episcopatus suffraganei.

Balduicensis, nunc suppressus, *Bard Vviss.*
Slesicensis *Slesvvich.*
Raseburgensis *Ratzemburg.* Lubicensis *Lubeck.*
Rigensis, siue Liuonien sis *Righe.*

cui olim Metropoli Episcopatus sequentes in Liuonia fuerunt suffraganei Renalien sis, Curien sis, siue Gerlädensis, Osilien sis, Deptensis, siue Topatensis, Curomensis, & alij in Prussia, qui nũc subsunt Gnesnensi Archiepiscopo.

Archiepiscopatus Magdeburgensis.

Magdeburg.

Episcopatus suffraganei.

Hauelburgensis *Hauelburg.*
Brandeburgensis *Brandeburg.*
Merseburgensis *Mesburg.*
Cicensis siue Naumburgensis in Misnia *Cicz Naumburg.*

Archiepiscopat. Salseburgensis.

Salsburg.

Episcopatus suffraganei.

Ratisponensis, exemptus *Regenspurg.*
Passauiensis *Passau.* Frisingensis *Freisingen.*
Brixinensis *Brixen.* Curensis *Gurck.*
Lauantinus *Lauant.* Seccouiensis *Seckauu.*
Chiemensis *Chiemse.*
Nouæ ciuitatis in Austria *Neistadt.*
Viennensis ibid. *Vvien.*

qui duo vltimi à Paulo II. circa an. 1468. instituti fuerunt, petente Federico III. Imper.

Archiepiscopatus Treuerensis.

Trier.

Episcopatus suffraganei.

Metensis *Mets.* Tullensis *Toul.*
Virdunensis *Verdun.*

Archiepiscopatus Tarentasiensis, in Burgundia.

Tarentaise.

Episcopatus suffraganei.

Seduensis *Sedun.* Augustanus. *Osta.*

Archiepiscopat. Bisuntin.

Betanzon.

Episcopatus suffraganei.

Basilien sis *Basel.* Lausanensis *Losanne.*
Bellicensis *Bellay en Bresse.*

ad ditionem Regis Galliæ pertinet.

Archiepiscopat. Upsalensis, in Suetia.

Vpsholm.

Episcopatus suffraganei.

Scarensis, seu Scaranensis *Schar.*
Lincopensis
Stirunien sis *Trengnis.* Aloensis
Agarien sis Abduensis.

Archiepiscop. Nidrosien sis, in Norwegia.

Episcopatus suffraganei.

Bergensis *Bergen.* Stauagien sis *Straffanger*
Hamarien sis *Hamar.* Ansloensis *Ansio.*
Holamensis *Holam* Horcadensis Sodrensis.
Gronelandensis, insul. *Groenlands*
Scalholtanus in Island. *Scalbols.*
Hemetensis Eaensis.

In Belgio.

Postquã è Belgio in Hispanias discesserat Carolus Cæsar, de nouisque Episcopatibus per Belgium erigendis cogitare coeperat, vt hac ratione Fides Catholica, & animarum salus extra periculum constitueretur Philippus Rex eius filius parentis intentum exequitur, & facta distributione Prouinciarum in Diœceses, locisque pro Episcopatibus, & Ecclesijs Cathedralibus cũ dote designatis, mittitur Romam an. 1558. Franciscus Sonnius ad Summum Pontif. Paulum IV. qui inter omnes Ecclesias in Belgio erectas tres esse voluit Metropolitanas, seu Archiepiscopales, Cameracensem, Vltraiectensem, quæ antiquitus fuerant Cathedrales, & Melchlinien sem plane nouam, quam etiam primatialem esse voluit, refert Arnoldus Hauensius in tract. de erectione nouorum in Belgio Archiepiscopatuum.

Archiepiscopat. Cameracensis.

Cambray.

Episcopatus suffraganei.

Attrebatensis, in Artesia *Arras en Artois* } antiq.
Tornacensis apud Neruios *Tournay.* } antiq.
ad fluuium Scaldim.
Namurcensis ad Mosam fluu. *Namur.* } noui.
Audomarensis in Artesia *S. Omer.* } noui.

Archiepiscopat. Vltraiectensis ad ostia Rheni.

Vtrecht.

Harlemensis, apud Hollandos, *Harlem.*
Dauentrien sis, apud Transylu. *Deuenter.*
Leouardien sis apud Frisios *Leeu Vvarden.*
Groeningensis apud eosdem. *Groningen.*
Middelburgensis apud Zelland. *Middelburg.*

Hæ ciuitates vna cum Vltraiecto hodie ab Hæreticis possidentur.

Archiepiscop. Melchlinien sis.

Mecchelen.

Epi-

Digitized by Google

Episcopatus suffraganei.

Antuerpiensis in Brabantia ad Scaldim fluuium. *Anuers.*
Gandauensis in Flandria ad Scaldim fluuium. *Gant.*
Brugensis in Flandria *Bruget.*
Iprensis ibid. *Iper.*
Boscoducensis in Brabantia *Bolduc.*
Ruræmundensis in Geldria ad Mosam fluu. *Rurmonde.*

In Hibernia.

Archiepisc. Ardmachanus.

Ardmacha.

Episcopatus suffraganei.

Midensis	*Midhe.*	Kylmorensis	*Cillmhor.*
Cluanensis	*Cluaines.*	Ardachanensis	*Ardach.*
Clochorensis	*Clochar.*	Rapotensis	*Rathboth.*
Derensis		*Doire.*	
Dunensis		*Dun.*	) vniti
Conorensis		*Conaire.*	
Dromorensis		*Drom mor.*	

Archiepiscopat. Dublinensis.

Ita dictus à Ciuitate, quæ olim vulgo Duibhlinn, seu ath Cliath Diubhliné diceba ur, nunc vero baile atha Cliath. Est Metropolis Regni quoad temporale, huius Archiepiscopus ex priuilegio se Primatem Regni facit, qui titulus Ardmachano ex antiquitate, & prima fundatione cõpetit.

Episcopatus suffraganei.

Kylldarensis	*Gill. Dara.*	Fearnensis	*Fearna.*
Lachlensis	*Loch da lachan.*	Osoriensis	*Osrudhe.*

Archiepiscopatus Casilensis.

Casil.

Episcopatus suffraganei.

Lismorensis dictus etiam Vvaterfordiensis *Limor, & Port lairge.*
Cluainensis dictus Coreagensis *Cluaine, Corcach.*

Rossensis		*Ross.*	
Ardfeartensis		*Ardfearta*	) vniti
Acadeoensis		*Achadeo.*	
Limiricensis	*Luimneach.*	Laonensis	*Cill. da luagh.*
Imilicensis	*Imile.*	Finibricensis.	*Finibre.*
Finuarensis		*Gill. Finnurach.*	

Fuit olim in hac Prouincia Episcopatus celebris Inischatensis: sed iam diuisus partim Laonensi, partim Ardfearteusi adhæret.

Archiepisc. Tuamensis

Tuaim.

Episcopatus suffraganei.

Duacensis	*Cill mhic Duach.*	Cluanfeartensis	*Cluain feart.*
Mayonensis	*Maidhgheo.*	Elmensis	*Oil Finn.*
Achadeoensis	*Achadgheo.*	Aladensis	*Cill Ala.*

In Francia.

Archiepiscopat. Lugdunensis.

Lyon.

Episcopatus suffraganei.

Educensis, siue, Augustodunensis, *Autun.*
Matisconensis *Mascon.*
Cabillonensis *Chalon sur Saone.*
Lingonensis *Langres.*

Barbosa de potest. Episc.

Archiepiscopatus Senonensis.

Sens.

Episcopatus Suffraganei.

Parisiensis	*Paris.*	Carnotensis	*Chartres.*
Aurelianensis	*Orleans.*	Niuernensis	*Neuers.*
Antisiodorensis	*Auserre.*	Trecensis	*Troyes en Chãpagne.*
Meldensis		*Meaux.*	

Archiepiscopatus Burdegalensis.

Bourdeaux.

Episcopatus suffraganei.

Pictauiensis	*Poictiers.*	Sanctonensis	*Saintes.*
Engolismensis	*Angoulesme.*	Petracoricensis	*Perigueux.*
Condomensis	*Condom.*	Malleacensis	*Mallezes.*
Agennensis	*Agenne.*	Lucionensis	*Lugon.*
Sarlatensis		*Sarlat.*	

Archiepiscopatus Arelatensis.

In Prouincia Prouinciæ. Arles.

Episcopatus suffraganei.

Massilensis	*Marseille.*	Araulicensis	*Orange.*
Tricastinensis	*Tricastin.*	Tolonensis	*Tolon.*

Archiepiscopatus Aquensis.

Aix.

Episcopatus suffraganei.

Aptensis	*Apt.*	Regensis	*Riez.*
Foroiulensis	*Freiuls.*	Vapincensis	*Gap.*
Sistaricensis		*Sisteron.*	

Archiepiscopatus Viennensis.

Vienne.

Episcopatus suffraganei.

Valentinus *Valence.* Viuariensis *Viuarays*
Nam Albensi, Heluiorum Vrbe à Croco Alanorum annorum Rege euersa Sedis inde Viuarium est translata.
Diensen. *Die. vnit.* Gratianopolitanus *Grenoble.*
Maurianẽsis *Maurienne.* Gebennẽsis siue Geneuẽsis *Geneue.*
Geneua à Nouatoribus ann. 1535. occupata, Sedes hodie Episcopi est Anessiacum Sabaudiæ oppidum.

Archiepiscopat. Ebredunensis.

Ambrun.

Episcopatus suffraganei.

Dignensis	*Digne.*	Nicensis	*Nice.*
Grassensis		*Grasse.*	

Olim Antinopolitanus dicebatur, sed postea Grassum Prouinciæ Vrbem tertio inde milliari translatus est, vnde Grassiensis.

Glandeuensis	*Glandesue.*	Senetensis	*Senez*
Vencensis		*Sainct Paul de Vence.*	

Archiepiscopat. Auenionensis.

Auignon.

Ciuitatem hanc Auenionensem Ioanna Caroli Calabriæ Ducis filia cessit Clementi VI. Summo Pont. ad compensationẽ tributi Romanæ Sedi per annos multos non soluti.

Episcopatus suffraganei.

Carpentoractensis *Carpentras.* Vasionensis *Vaison.*
Cabellicensis, siue Cabellionensis. *Cauaillon du Contat.*

Archiepisc. Rhemensis in Campania.

Reims.

Episcopatus suffraganei.

Suessionensis *Soissons.*

Digitized by Google

Cathalonensis	*Chalons sur Marne.*		
Siluanectensis	*Senlis.*	Tornacensis	*Tournay.*
Ambianensis	*Amiens.*	Morinensis	*Teroane.*
Nouionensis	*Noion.*	Bellouacensis	*Beauuais.*
Laudunensis	*Laon.*	Attrebatensis	*Arras.*

Archiepiscopat. Rothomagensis, in Normania.

Rouen.

Episcopatus suffraganei.

Baiocensis	*Bayeux.*	Abrincensis	*Auranches.*
Ebriacensis	*Eureux.*	Sagiensis	*Sais.*
Lexouiensis	*Lisieux.*	Constantiensis	*Coutances.*

Archiepiscopat. Turonensis, in Britannia.

Tours.

Episcopatus suffraganei.

Cenomanensis	*Mans.*	Redonensis	*Rennes.*
Andegauensis	*Angers.*	Nametensis	*Nantes.*
Corisopitensis	*Cornouaille.*	Venetensis	*Vannes.*
Macloui ensis	*S. Malo.*	Briocensis	*S. Brieu.*
Trecorensis	*Treguier.*	Leonensis	*S. Paul de Leon.*
Dolensis		*Dol.*	

Archiepiscopatus Bituricensis, in Ducatu Aquitaniæ.

Bourges.

Episcopatus suffraganei.

Claromontensis		*Clairmonten Auuergne.*	
Ruthenensis	*Rodez.*	Cadurcensis	*Cahors.*
Lemouicensis	*Limoges.*	Mimatensis	*Mende de Gauauldã*
Albiensis	*Alby.*	Castrensis	*Castre.*
Vabrẽ	*Vaures.*	Tutellensis	*Tulles.*
S. Flori		*S. Flour.*	
Aniciensis		*le Puyen Auuergne.*	

est exemptus.

Archiepiscopat. Auxitanus, in Vasconia.

Aucqs.

Episcopatus suffraganei.

Aquensis	*Aqs.*	Lectoratensis	*Letoure.*
Conuenensis		*S. Bertrand. de Cominges.*	
Conseranus		*S. Leger de Conserans*	
Bigoricensis, vel Tarbiensis	*Tarbe*		
Olorensis	*Oleron en Bearn.*	Lascarensis	*Lescar en Bearn.*
Vasatensis	*Bazas.*	Baionensis	*Baionne.*
Adurensis		*Aire en Armaignac.*	

Archiepiscopat. Narbonensis, in Gothia.

Narbonne.

Episcopatus suffraganei.

Carcassonensis	*Carcassone.*	Biterrensis	*Besiers.*
Agathensis	*Agde.*	Ledouensis	*Lodeue.*
Nemausensis	*Nismes.*	Vticensis	*Vsez.*
S. Pontij Tomeriarum		*S. Pons.*	
Alectensis		*Alex.*	
Montis Pessulani		*Monpelier.*	

Ex insula Magalona ann. 1536. ad Montem Pessulum translata est Paulo III. probante.

Archiepiscopat. Tholosanus.

Tholose.

Episcopatus suffraganei.

Mirapicensis		*Mirepoix.*	
Montalbanensis		*Montalban.*	
Vaurensis		*Vaure.*	
Riuensis		*Rieux.*	
Lomberiensis		*Lombez.*	
S. Papuli		*Sainct Papul.*	
Appamiarum		*Appanes.*	

In Hispania.

Archiepiscopatus Toletanus.

Toledo.

Episcopatus suffraganei.

Cordubensis	*Cordoua.*	Abulensis	*Auila.*
Conchensis	*Cuenca.*	Segutinensis	*Seguenca.*
Iaensis	*Iaen.*	Segobiensis	*Segobia.*
Cartaginensis	*Murcia.*	Oxomensis	*Osma.*
Vallisoletanus		*Valladolid.*	

Archiepiscopat. Tarraconensis, in Catalonia.

Tarracona.

Episcopatus suffraganei.

Barchinonen	*Barcelona.*
Gerundensis	*Girona.*
Elnensis	*Elna.*
Vicensis	*Vich.*
Celsonensis	*Solsona.*
Vrgellensis	*Vrgel.*
Illerdensis	*Lerida.*
Dertusensis	*Tortosa.*

Archiepiscopat. Cæsaraugustanus in Aragonia.

Caragoça.

Episcopatus suffraganei.

Oscensis	*Huesca.*	Balbastrensis	*Barbastre.*
Jacen	*Iacca.*	Tirasonensis	*Tarazona.*
Albarrazinen	*Albarrazin.*	Terrulen	*Ternel.*

Archiepiscopatus Hispalensis, in Betica.

Seuilla.

Episcopatus suffraganei.

Malacitanensis	*Malaga.*
Gadicensis	*Cadiz.*
Canariensis	*Canarie.*

Archiepiscopatus Compostellanus, in Gallecia

Sanctiago de Gallicia.

Episcopatus suffraganei.

Tudensis		*Tui.*	
Salmanticensis		*Salamanca.*	
Caurensis		*Soria.*	
Placentinus		*Placentia.*	
Astoricensis		*Astorga.*	
Zamorensis		*Zamora.*	
Aurensis		*Orense.*	
Pacensis		*Badaioz.*	
Mondoniensis		*Mondonedo.*	
Lucensis		*Lugo.*	
Ciuitatensis		*Ciudad Rodrigo.*	
Ouetensis		*Ouiedo.*	
Legiouensis		*Leon.*	

Sunt ij duo vltimi exempti.

Digitized by Google

Archiepiscopatus Valentinus.

Valença.

Episcopatus suffraganei.

Oriolanensis	*Oruela.*
Segobricensis	*Segorbe.*
Maioricensis	*Mallorca.*

Archiepiscopatus Granatensis.

Granada.

Episcopatus suffraganei.

Almerienses	*Almeria.*
Guadicensis	*Guadix.*

Archiepiscopatus Burgensis.

Burgos.

Episcopatus suffraganei.

Pampilonensis	*Pamplona.*
Calaguritanus	*Calahorra.*
Palentinus	*Palencia.*

In Lvsitania.

Archiepiscopat. Bracharensis totius Hispaniæ Primas.

Braga.

Episcopatus suffraganei.

Portugalensis	*Porto.*
Conimbricensis	*Coimbra.*
Visensis	*Viseu.*
Mirandensis	*Miranda.*

creatus à Paulo III. Summo Pont. ann. Domini 1545. instante Ioanne III. Portugaliæ Rege à Bracharensi Archiepiscop. dismembratus.

Archiepiscopatus Vlisbonensis, Metropolis amplissima, & totius Orbis emporium celeberrimum.

Lisboa.

Episcopatus suffraganei.

Lamacensis	*Lamego.*
Ægitanensis	*Guarda.*
Leirensis	*Leiria.*
Septentis	*Ceita, in Africa.*
Funchalensis	*Funchal.*

In Insula Canariæ.

Angrensis	*Angra.*

In Insula Tertia.

Ciuitatis omnium Sanctorum *Baia de todos os Santos in Brasil.*

Promontorij viridis.	*Cabo verde.*
S. Thomæ.	*S. Thome.*

hi duo vltimi sunt in Æthiopia.

Archiepiscopatus Eborensis.

Euora.

Episcopatus suffraganei.

Algarbiensis	*Algarue.*
Portalegrensis	*Portalegre.*
Eluensis	*Eluas.*

In India orientali.

Archiepiscopatus Goensis totius Indiæ Orientalis Primas.

Goa.

Barbosa de potest. Episc.

In hac Ciuitate residet Protex, atque vniuersæ Indiæ Senatus.

Episcopatus suffraganei.

Cochinensis	*Cochin.*
Malacensis	*Malaca.*
Meliaporensis	*Meliapor.*
Cranganensis	*Cranganor.*
Mocambiquensis.	*Mocambique.*

Olim Episcopatus, hodie Episcopalis administratio.

Iapponensis	*Iapan.*
Chinensis	*China.*
Syrenensis	*Sirene.*

Armeniorum Patriarcha, & sex Episcopi suffraganei cum vniuerso populo obedientiam præstiterunt Papæ an. 1607. coram Eremitis Augustinianis in celebri Persiæ oppido, quod Aspanum, seu Aspahamum vocant, litteras obedientiales ad Paulum V. Pontificem Max. miserunt, & Philippus III. Hispaniarum Rex, vt latius Christiana Fides propagaretur, nominauit in Episcopum Persiæ Reuerendiss. D. meum Fr. Anto de Gouea Lusitanum, Ord. Eremitarum S. August. alumnum, qui antea in Persiani Regis Curiam maximo feruore Christianam Fidem primus inuexerat, aliaque notatu digna fecerat, prout in libro de hoc ab illo conscripto omnibus notum est.

In India Occidentali.

Archiepiscopat. S. Dominici.

Santo Domingo.

Episcopatus suffraganei.

Cabacensis	*Cabasco.*
Boriquensis	*Borico.*
Nondurensis	*Nondura.*
Panamensis	*Panama.*
Cartaginensis	*Cartagena.*
S. Martini	*S. Martin.*

Archiepiscopat. Vrbis Regum, seu Limensis.

Ciudad de los Reges.

Episcopatus suffraganei.

Cuscouiensis	*Cusco.*	Quitonensis	*Quito.*
Guamangacensis	*Gamanga.*	Arequipensis	*Arequipa.*
Pacensis	*Paz.*	Platensis	*Plata.*
Trugillensis	*Trugillo.*		
Guanucensis	*Gaunco.*		
Calapaiensis	*Calapaia.*		
Portus veteris	*Porto vieio.*		
Guarachilensis	*Guarachil.*		
Popaianensis	*Popaian.*		
Carchiensis	*Carchas.*		
S. Michaelis	*Piura.*		
S. Francisci	*S. Francisco.*		
Meridensis	*Merida.*		

In Insula Iucutana.

Archiepiscopat. Mexicanus.

Mexico.

Episcopatus suffraganei.

Xelicanus	*Xde.*	Mothoacanus	*Mothoacan.*
Guiacanus	*Guiacan.*	Tascalanus	*Tascala.*
Guatimalanus	*Guatimala.*	Crasensis	*Crasencia.*
Nicaraganus	*Nicaragoa.*	Ciapen.	*Ciapa.*

Sunt etiam alij Archiepiscopi per Prouincias Tochi[illegible] in nouo Granatensi Regno est Archiepisc. Quiri[illegible] in Bætica noua est Archiepisc. S. Spiritus, &c. Et

Digitized by Google

erigitur Epiſcopatus, villa, vel oppidum, in quo erigendus eſt, prius Ciuitatis honore decoratur, vt optimè probat *text. in d. Extrau. Saluator verſ. volentes, de prebendis, inter commun.* & poſt *Bart.* notat *Petr. Gregor. rei benefic. cap. 17. num. 2.* non tamen è conuerſo ſequitur, quod Ciuitas non poſſit eſſe ſine Epiſcopo, immo contrarium concludunt prædicta fundamenta. Aut tandem de conſuetudine quæritur, & fatemur ex teſtimonio *Bart.* & aliorum in locis ſupra relatis, Ciuitates dici omnes, & ſolas illas, quæ habent Epiſcopum, vel habuerunt; & ſic intelliguntur, quæ docent manifeſtum ſignum demonſtrationis quod ſit Ciuitas, eſſe illud, quod habeat Epiſcopum, ſecundum *Peruſ. Dect. in d. c. 1. num. 17.*

Admonitio ad Lectorem.

HVic Capiti ſubſequenter annectendam duximus nouam Epiſcopatuum omnium totius Orbis Chriſtiani notitiam, quam, variarum Nationum in Vrbe exiſtentium Collegia conſulentes, multis additis Epiſcopatibus, alijſque nouiter in Archiepiſcopalem dignitatem euectis non ſine magno labore in moderniorem redegimus ſtatum, paternaque eorum vocabula ſumma diligentia inueſtigantes. Illud maximè impræſentiarum aduertendum duximus noſtræ intentionis non eſſe in Archiepiſcopatuum vniuſcuiuſque Regni ac Comprouincialium ordine diſponendo antiquioribus aliquod præiudicium inferre, cum horum aliqua inueſtigandi veri gratia ex alieno iudicio ſcripſerimus. Vale.

EPISCOPATVVM OMNIVM TOTIVS ORBIS NOVA, ET EXACTA NOTITIA.

Epiſcopatus, qui à ſex antiquioribus S. R. E. Presbyt. Cardinalibus optantur.

Oſtienſis. *Oſtia.*
Decano Sacri Collegij Illuſtriſs. D D. Cardin. pertinens, cui de nouo vnitus eſt Vellitern. vulgò *Velletri.*
Portuenſis. *Porto.*
Tuſculañ. *Fraſcati.*
Sabinenſis. *Sabina.*
Prænestiñ. *Peleſtrina.*
Albanenſis. *Albano.*

Epiſcopatus, qui ſunt ſub Romano Pontifice, & non ſunt in alterius Prouincia conſtituti.

In Latio, Tvscia, Et Campania.

Tiburtinus. *Tiuoli.*
Anagninus. *Anagni.*
Segninus. *Segni.*
Ferentinus. *Ferentino.*
Alatrinus. *Alatro.*
Nepeſinus. *Nepi.* } inuicem
Suſtrinus. *Sutri.* } vniti.
Viterbien. *Viterbo.* } æquè princ.
Tuſcanen. *Toſcanella.* } vniti.
Verulanus. *Viruli.*
Hortanus. *Orti.* } vniti.
Ciuitatis Caſtellanæ *Ciuitas Caſtellana.* } vniti.
Volaterranus. *Volterra.*
Lucanus. *Lucca.*
Lunen Sarzanen. *Luna, & Sarzana.*
Policianen. *Montepulciano.*
Soranus. *Sora.*
Fundanus. *Fondi.*
Caietanus. *Gaeta.*
Terracinenſis. *Terracina.*

Sunt & alij in Regno Neapolitano, qui ſub Theatino Archiepiſc. & alibi cum exemptionis titulo collocantur.

In Vmbria, et Marca Anconitana.

Balneoregien *Bagnarea.*
Vrbeuetanus. *Oruieto.*
Peruſinus. *Perugia.*
Ciuitatis Caſtelli. *Città di Caſtello.*
Spoletanus. *Spoleto.*
Aſſiſienſis. *Aſciſi.*
Fulginatenſis. *Foligno.*
Nucerinus. *Nocera.*
Reatinus. *Rieti.*
Tudertinus. *Todi.*
Amerinus. *Amelia.*
Narnien. *Narni.*
Interamnenſis. *Terni.*
Lauretanus. *Loreto.* } vniti.
Recanaten. *Recanati.* } vniti.
Anconitañ. *Ancona.*
Eſinus. *Ieſi.*
Camerinen. *Camerino.*
Auximañ. *Oſmo.*
Fanenſis. *Fano.*
Aſculanus. *Aſcoli.*

Archiepiſcopatus cum ſuis Suffraganeis.

IN

Digitized by Google

In Tvscia, Corsica, et Ligvria.

Archiepiscopatus Pisanus.

Pisa.

Episcopatus suffraganei.

Adiacensis in Corsica Ins. *Aiazzo.*
Aleriensis. ibid. *Aleria.*
Sagonensis. ibid. *Sagona.*

Archiepiscopat. Florentin.

Fiorenza.

Episcopatus Suffraganei.

Fesulanus. *Fiesole.*
Pistorien sis. *Pistoia.*
Cortonensis. *Cortona.*
Aretinus. *Arezzo.*
Collensis. *Colle.*
Burgi S. Sepulchri. *Borgo S. Sepolcro.*

Archiepiscopatus Senen.

Siena.

De Episcopali in Archiepiscopalem erectus fuit à Pio II. sua Constit. 3. Incip. Triumphans, est in Bullar. nouo tom. 1. pag. 315.

Episcopatus suffraganei.

Suanensis. *Suana.*
Clusinus. *Chiusi.*
Grossetanus. *Grosseto.*
Massanus. *Massa.*
Ilcinen. *Montalcino.*
Pientinus. *Pienza.*

Archiepiscopatus Genuen.

Genoua.

Episcopatus suffraganei.

Bobiensis. *Bobio.*
Naulensis. *Noli.*
Marianensis, ib. *Mariano.*
Albinganensis. *Albenga.*
Nebiensis in Corsica. *Nebbia.*
Accien sis, ibid. *Acci.*

Archiepiscopatus Taurinensis.

Torino.

Episcopatus suffraganei.

Montis regalis. *Mondoui.*
Casalen. *Casale.*
Salutiarum. *Saluzzo.*

Archiepiscopat. Mediolanensis.

Milano.

Episcopatus suffraganei.

Bergomensis. *Bergamo.*
Vercellensis *Vercelli.*
Saonensis *Sauona.*
Aquensis *Acchiensis.*
Nouariensis *Nouara.*
Laudensis *Lodi.*
Tortonensis *Tortona.*
Papiensis. *Pauia.*
Albensis *Alba.*
Cremonensis *Cremona.*
Vintimilensis *Vintimilla.*
Brixiensis *Brixia.*
Astensis *Aste.*
Alexandrinus *Alessandria.*
Ipporigiensis *Iurea.*

est exemptus.

In Provincia Marchiae Anconitanae.

Archiepiscopatus Firman.

Fermo.

De Episcopali in Archiepiscopalem erectus fuit à Sixto V. in sua Constitut. 95. Incip. *Vniuersi Non. Kal. Iunij* 1593. est in Bullar. nouo tom. 2. pag. 663.

Episcopatus suffraganei.

Maceratesi. *Macerata.*
Tolentin. *Tolentino.*

Hæc Ecclesia de Collegiata in Episcopalem erecta fuit, & Maceratensi vnita à Sixto V. sua Constitut. Incip. *Super vniuersas Id. Decembris* 1586. est in Bullar. nouo tom. 2. pag. 564.

Ripan. *Ripatransona.*
Montis Alti. *Montalto.*
S. Seuerini. *S. Seuerino.*

In Romandiola, et Lombardia.

Archiepiscopatus Vrbinaten.

Vrbino.

Episcopatus suffraganei.

Pisaurien. *Pesaro.*
Foro sempronien. *Fossombrone.*
Callien. *Cagli.*
Eugubinus. *Agubbio.*
Senogalliens. *Senegaglia.*
Feretran. *Montefeltro.*

Archiepiscopat. Rauennatensis.

Rauenna.

Episcopatus suffraganei.

Adrien sis. *Adria.*
Comaclensis. *Comachio.*
Foroliuiensis. *Forli.*
Foropopilien sis. *Forlimpopolo.*
Cesenatensis. *Cesena.*
Sarsinatensis. *Sarsina.*
Fauentinus. *Faenza.*
Britonorien. *Bertinoro.*
Ferrarien sis *Ferrara.*
Ariminensis *Rimini.*

Hos duos vltimos Episcopatus ab immediata subiectione Sedis Apostolicæ Clemens VIII. in sua bulla confirmationis erectionis Ecclesiæ Bononien. & restitutionis nonnullarum Ecclesiarum Cathedralium Prouinciæ Rauennaten. sub die 18. Kal. Ianuarij 1605. huic Suffraganeos pronunciauit.

Imolensis. *Imola.*
Ceruien sis. *Cerua.*

Idem Clemens VIII. in prædicta Bulla huiusmodi duos Episcopatus, quos Gregorius XIII. Bononiensi Prouinciæ Suffragaueos pronunciauerat, huic demum restituit.

Archiepiscopat. Bononien sis.

Ex Episcopali Sede ad Archiepiscopalem euexit Gregor. XIII. anno 1586. eamque Rauennati detraxit cum aliquibus suffraganeis huic attributis.

Bologna.

Episcopatus suffraganei.

Placentin. *Piacenza.*
Parmen sis. *Parma.*
Rhegien sis. *Reggio.*
Mutinen sis. *Modena.*
Cremen sis. *Crema.*

Burgi S. Donnini *Borgo S. Donnino* quod inter Parmam, & Placentiam, situm ad Ducem Parmensem pertinens Episcopali honore auxit Clemens VIII. & huic Ecclesiæ in dicta Bulla suffraganeum constituit.

In Dalmatia super Mare.

Patriarchatus Aquileien sis.

Aquileia.

Episcopatus suffraganei.

Mantuanus. *Mantoua.*

Comen-

Digitized by Google

Comenſis	*Como.*
Tridentinus	*Trento.*
Veronenſis	*Verona.*
Patauinus	*Padoua.*
Vicentinus	*Vicenza.*
Taruiſinus	*Treuiſi.*
Concordienſis	*Concordia.*
Cenetenſis	*Ceneda.*
Feltrenſis	*Feltro.*
Bellunenſis	*Ciuidal de Belluno.*
Polenſis	*Pola.*
Parentinus	*Parenzo.*
Tergeſtinus	*Trieſte.*
Iuſtinopolitanus	*Capo d'Iſtria.*

In Istria ſuperMare.

Patriarchatus Gradenſis.

Grado.

Gradum Vrbem temporibus Caroli Magni Metropolico honore auctam ſcribunt Eginhartus, & Rhegino. Demum propter cęli inclementiam Gradu relicto Sumi Pontif. Eugenij IV. beneficio Venetorum Vrbs clariſſima Patriarchatum hunc adepta eſt anno 1450.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Clodienſis	*Chiozza.*
Ciuitatis nouæ, ſiue Æmonienſis	*Città noua.*
Torcellanus.	*Torcello.*
Caprulienſis.	*Caurli.*

IN REGNO NEAPOLITANO, & Terra Laboris.

Archiepiſcopatus Neapolitan.

Napoli.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Puteolanus.	*Pozzuolo.*
Nolanus.	*Nola.*
Acerrarum.	*la Cerra.*

qui eſt ad Regiam præſentationem.

Iſclanus.	*Iſchia.*
Auerſanus.	*Auerſa.*

eſt exemptus à iuriſdictione Archiepiſc.

Archiepiſcopatus Capuan.

Capua.

Epiſcopatus Suffraganei.

Theanenſis.	*Theano.*
Caluenſis.	*Calui.*
Caſertanus.	*Caſerta.*
Caiacen.	*Caiazzo.*
Carinolen.	*Carinola.*
Iſernienſis.	*Iſernia.*
Sueſſanus.	*Seſſa.*
Aquinatenſis.	*Aquino.*
Caſſinen.	*Montecaſino.*

Epiſcopus Caſſin. eſt Abbas Ordinis S. Benedicti illius loci, priuilegio Ioan. XXIII. exemptus.

Archiepiſcopat. Salernitanus.

eſt ad Regiam præſentationem.

Salerno.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Campanienſis.	*Campagna.*
Caputaquenſis.	*Capaccio.*
Policaſtrenſis.	*Policaſtro.*
Nuſcan.	*Nuſco.*
Arcenenſis.	*Acerno.*
Sarnenſis.	*Sarno.*
Marſicenſis.	*Marſico.*
Cauenſis.	*la Cava.* eſt exemptus.

Archiepiſcopat. Amalphitan.

Amalfi.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Litterenſis.	*Lettere.*
Scalenſis.	*Scala.*
Capritanus.	*Capri.*
Minorenſis.	*Minori.*
Rauellenſis.	*Rauello.*

eſt exemptus, & vnitus cum Scalenſi per Clementem VIII.

Archiepiſcopat. Surrentinus.

Surrento.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Vicenſi.	*Vico Equenſe.*
Maſſalubenſis.	*Maſſa.*
Caſtellis maris.	*Caſtell'à mare.*

eſt ad Regiam præſentationem.

Archiepiſcopatus Beneuentanus.

Beneuento.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Aſculanus.	*Aſcoli.*
Theleſinus.	*Teleſe.*
S. Agathæ Gottorum.	*S. Agata.*
Montis Viridis	*Monte verde.*
Aliphanus.	*Alife.*
Montis Marani.	*Monte Marano.*
Auellinus.	*Auellino*) vniti.
Frequentinus.	*Fricento*)
Triuicanus.	*Triuico.*
Arianenſis.	*Ariano.*

eſt ad Regiam præſentationem.

Boianen.	*Boiano.*
Bouinen.	*Bouino.*
Leſinen.	*Leſina.*
Vulturarien.	*Voltorara.*
Larinen.	*Larino.*
Thermularum.	*Termuli.*
S. Seueri.	*S. Seuero.*
Guardien.	*la Guardia Alferes.*
Lucerinus.	*Lucera de Pagani.*
Troianus.	*Troia.*

eſt exemptus.

Archiepiſcopat. Lancianenſis.

Lanciano.

A Pio IV. ex Epiſcopatu ad Archiepiſcopatum erectus fuit, eſt ad regiam præſentationem, & nullum habet ſuffraganeum.

Archiepiſcopatus Theatinus.

Ex Epiſcopali Sede ad Archiepiſc. erigitur à Clem. VII. ann. 1526.

Ciuita de Chieti.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Orthonen.	*Ortona.*) vniti.
Complenſis.	*Campli.*)

Hi vere ſunt ſuffraganei, ſequentes vero prætendunt ſe exemptos.

Ciuita-

Digitized by Google

Ciuitatis Pinnæ *Ciuita di Penna.*
cui vnitus eſt Adrienſis *Atri.*
Aquilanus. *Aquila.*
eſt ad Regiam præſentationem.
Valuenſis *Valua* } vniti.
Sulmonenſis. *Sulmona* }
Aprutinus. *Teramo.*
Ciuitatis Ducalis. *Ciuita Ducale.*

In Apvlia.

Archiepiſcopatus Compſanus.

Conza.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Muranus. *Muro.*
Satrianenſis. *Satriano.* } vniti.
Campanienſis. *Campania.* }
Laquedonenſis. *Lacedogna.*
S. Angeli Lombardorum. *S. Ange. di Lombardi.* }
Baſaccienſis *Biſacia.* }

Archiepiſcopat. Acherontinus cui Matheranenſis eſt vnitus, ſunt ad Regiam præſentat.

Acerenza, & Matera.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Venuſinus. *Venoſa.*
Anglonenſi. *Anglona.*
Nunc tranſlatus ad Turſim, vnde dictus Turcenſis.
Potentinus. *Potenza.*
eſt ad Regiam præſentationem.
Grauinenſis. *Grauina.*
Tricaricenſis. *Tricarico.*

Archiepiſcopat. Tarentinus, eſt ad Regiam præſentat.

Taranto.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Montulenſis. *Motula.*
eſt ad Regiam præſentationem.
Caſtellanatenſis. *Caſtellaneta.*
Oritanus *Oria.*
eſt ad Regiam præſentationem, nunc vnitus Brunduſino Archiep.

Archiepiſcopatus Brunduſinus, qui eſt ad Regiam præſentationem.

Brindiſi.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Hoſtienſis. *Oſtuni.*
Neritonenſis. *Nardo.*
eſt exemptus.
Monopolitanus. *Monopoli.*
eſt exemptus & ad Reg. præſentat.

Archiepiſcopat. Hydruntinus,

eſt ad Regiam præſentat.

Otranto.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Caſtrenſis. *Caſtro.* Gallipotanus. *Gallipoli.*
eſt ad Regiam præſentat.
Vgentinus. *Vgento.*
eſt ad Regiam præſentat.
Lycienſis. *Leccio.* Aleſſanenſis. *Aleſſano.*

Archiepiſcopatus Barenſis.

Bari.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Bituntinus. *Bitonto.* Melphiten. *Malfetta.*
exemptus vt aſſeritur.
Iuuenacenſis. *Giouenazzo.*
eſt ad Regiam præſentat.
Rubenſis. *Ruuo.* Polignanenſis. *Polignano.*
Minerbiſienſis. *Mondoruino.* Conuerſanus. *Conuerſano.*
Bittetten. *Bitetto.* Andrien. *Andri.*
Vigilienſis. *Biſeglia.*

Archiepiſcopat. Tranenſis.

Trani.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Montis Piloſi. *Montepiloſo.*
Aleſſanen. *Aleſſano.* Rappolenſis. *Rapollo.*
cui eſt vnitus Melphenſis ſub Archiepiſcopo Syponti no.

Archiepiſcopat. Sypontinus.

Manfredonia.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Vieſtanus. *Veſte.* Melphenſis. *Melfi.*
eſt exemptus, cui vnitus eſt Rappolenſis ſub Archiepiſc. Tranenſi.

Archiepiſcopat. Nazarenus.

Nazareth.

Eſt titularis, habet Eccleſiam in Caſtro Baroli Tranenſis Diœceſis ſub inuocatione S. Mariæ Nazareth cum Capitulo, Canonicis, dignitatibus, & Clero, intus dictam Eccleſiam habet iuriſdictionem, & vtitur inſignibus Archiepiſc.

In Calabria.

Archiepiſcopat. Rheginenſis.

eſt ad Regiam præſentationem.

Reggio.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Caſſanenſis *Caſſano.* Neocaſtrenſis *Nicaſtro.*
Cathacenſis *Catanzano.* Cotronenſis *Cotrona.*
eſt ad Regiam præſentationem.
Tropienſis *Tropia.*
eſt ad Regiam præſentationem.
Oppidenſis *Oppido.* Bouenſis. *Boue.*
Hieracenſis *Geraci.* Squillacenſis *Squillace.*
Caſtri maris *Caſtell'à mare* Nicoterenſis *Nicotera.*
eſt exemptus ab Archiepiſcop. iuriſdictione.

Archiepiſcopat. Cuſentinus.

Coſenza.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Marturanenſis *Martorano.* Caſſanenſis *Caſſano.*
eſt exemptus, & ad Reg. præſent.
Militenſis *Mellito.*
eſt exemptus.
S. Marci *S. Marco.*
eſt exemptus.

Archiepiſcopat. Roſſanenſis.

Roſſano.

Nullum habet ſuffraganeum.

Biſignanen. *Biſignano.*
eſt exemptus.

Archiepiſcopat. S. Seuerinæ.
San Seuerino.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Vmbriaticenſis *Vmbriatico.* Strongulenſis *Strongoli.*
Inſulanus *l'Iſola.* Cariatenſis *Cariati.*
Bellicaſtrenſis *Belcaſtro.*

In Cicilia.

Archiepiſcopat. Panormitanus.
Palermo.

Epiſcopatus Suffraganei.

Agrigentinus *Gergente.* Mazarenſis *Mazara.*
Meleuitanus. *Malta.*

Archiepiſcopatus Montis realis.
Monreale.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Syracuſanus *Siracuſa.* Catanienſis *Catania.*

Archiepiſcopat. Meſſanenſis.
Meſſina.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Cephaludenſis *Cefalu.* Paſtenſis *Patti.*
Liparenſis in Reg. Neap. *Lipari.*
eſt ad Regiam præſentat.

In Sardinia.

Archiepiſcopatus Turritanus.
Torre.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Algarenſis *Alguer.* Boſſanenſis *Boſſa.*
Ampurienſis *Ampurias.*

Archiepiſcopat. Alborenſis.
Arborem.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Vſelenſis *Ales.*

Archiepiſcopat. Calaritanus.
Calari.

Nullum hodie habet ſuffraganeum.

In Sclavonia.

Archiepiſcopatus Antibarenſis.
Antiuari.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Stephanenſis *Stephan.* vniti.
Bondonenſis. *Benda.*
Albanenſis *Albano.* Alexienſis *Aleſſio.*
Scutarenſis, vel Scordenſis *Scutari.*
Sapatenſis, ſeu Sardanenſis, qui omnes ſunt in Albania.
Prozrinenſis *Priſcina.* Sardicenſis *Soffia.*
qui duo ſunt in Seruia.
Buduanenſis *Buda.* Dulcinenſis *Dulcigno.*
Driuaſtenſis *Driuaſte.* Suacinenſis *Suacino.*
Bollaſtrenſis *Bollaſtro.* Sierbienſis.
qui ſex vltimi hodie Paſtore carent.

Archiepiſcopatus Raguſin.
Raguſi.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Stagnenſis *Stagno.* Mercanenſis, *Marcana.*
Trebinenſis *Trebigne.* Roſonenſis *Riſano.*
Corzolenſis *Corzola.* Cattarenſis *Cattaro.*
olim ſub Archiepiſcopatu Baren. in Apulia.
Garzalenſis *Garzala.*
hodie caret Paſtore.

Archiepiſcopat. Spalatenſis.
Spalatro.

piſcopatus ſuffraganei.

Pharenſis *Leſina.*
Tragurienſis *Trau.* Sibenicenſis *Sibenico.*
ſunt in ditione Venetorum.
Segnienſis *Segna.*
in ditione Imperatoris.
Scardonenſis *Scradona.* Bolnenſis *Boſna.*
Samadienſis *Semedereuo.* Modriſſienſis, *Modruſſa.*
Corbauienſis *Corbaua.* Damnenſis *Dumnoct.*
Macorenſis *Macarſa.*
ſex vltimi ſunt ſub ditione Turcarum, & Modriſſien. ac Damn. ad præſens carent Paſtore.

Archiepiſcopatus Iadrenſis.
Zara.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Arbenſis *Arbe.* Veglianenſis *Veglia.*
Auxarenſis *Oſſaro.* Nonenſis *Nona.*
Omnes ſub ditione Venetorum.

Archiepiſcopat. Dinchienſis.
Durazzo.

Epiſcopatus ſuffraganei ſunt Bendenſis, Clorenſis, Liſienſis, & Canonienſis qui omnes carent Paſtore præter Metropolitanum. Extabant & alij Epiſcopatus in hac Prouincia, qui ob tyrannidem Turcicam ſunt hodie ſuppreſſi.

In Polonia.

Archiepiſcopat. Gueſnenſis eſt Legatus Apoſtolicus natus, & Poloniæ Primas.
Gniezino.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Vratislauienſis in Sileſia *VVroclavv*
Vladislauienſis in Cuiauia *VVloclavv*
Lubuſſenſis in Marchionatu Brandeburg. *Lubuſa*
Vilnenſis in Lithuania *Vilna.*
Mednicenſis in Samogitia *Zmudz*
Plocenſis in Maſouia. *PlocKo.*
Cracouienſis in Polonia minori *KraKovv*
Poſnanienſis in Polonia maiori *Poznan.*
Camenecenſi in Podolia. *KamienKz.*
Vendenſis in Liuonia *Venda.*

Archiepiſcopat. Leopolienſis in Ruſſia.
Lvvovv.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Camenenſis, in Pomerania.
Culmenſis, in Pruſſia *Chelmno.*
Varmienſis ibid. *Vvarmia.*
Vvlodomicienſis *Vvlodzimirz*
Luceocienſis *LucKo,*
Polocenſis *PolocK.*
Przmiſlienſis, in Ruſſia *Pzremisl.*
Kiouenſis, ibid. *Kiovvo.*

Chel-

Chelmensis, ibid. *Chelm.*
Piscensis *Pins Ko.*

Ex his Leopolienſis, Præmiſſienſis, & Chelmenſis Epiſcopi erant Græci ſchiſmatici, quos ipſi Ruſſi vocabant *Vladicas*, qui an. 1596. in communionem Eccleſiæ Romanæ à Clem. VIII. ſunt recepti, vt patet ex profeſſione Fidei ab ipſis emiſſa.

Poſteaquam Lituani ſeſe cum Polonis penitus coniunxere, atque in vnum Reipub. corpus coaluere, an. 1578. in Comitijs Lubrinenſibus inter Regni Poloniæ Senatores, primi ſunt Antiſtites nominati, atq; iſto ordine ad ferenda ſuffragia collocati, Primũ illi duo Archiepiſcopi Gneſnenſis, & Leopolienſis, & poſtea ſequuntur Epiſcopi tredecim, de quibus iam ſupra dictum eſt.

Cracouienſis		Præmiſſienſis
Vladislauienſis		Mednicenſis
Vilnienſis	altern.	Culmenſis
Poſnanienſis	altern.	Chelmenſis
Plocenſis	altern.	Kiouienſis
Varmienſis	altern.	Camenecenſis & Luceorienſis.

In Scotia.

Olim nullus erat Archiepiſcopatus in Scotia, ſed Epiſcopatus omnes D. Papæ in ſpiritualibus ſuberant. Poſtea à Sixto IV. ibi ſequentes duo Archiepiſcopatus inſtituti fuerunt.

Archiepiſcopat. Andreapolitanus, Primas.

Saint Androwes.

Episcopatus suffraganei.

Dunkeldenſis *Dunkeld.*	Aberdonenſis *Aberdon.*
Morauienſis *Moray*	Dumblanenſis *Dumblane.*
Brechinenſis *Brechin.*	Roſſenſis *Roſſe.*
Cathanenſis *Cathnes.*	Orcadenſis *Orknay.*

Archiepiſcopat. Glaſcoenſis

Glaſco.

Episcopatus suffraganei.

Candidæ caſæ, ſiue Gallouidiæ.
Quith horn. vel *Galloway.*
Liſmorienſis, ſiue Argadiæ. *Argyle.*
Inſularum, ſiue, Sodorenſis *Oſthe Ies.*

In Vngaria.

Archiepiſcopat. Strigonien. ad Danubium fluuium Vngaricè Eſtergam *Germanicè* Gran.

Archiepiſcopus Strigonienſ eſt Legatus Apoſtolicus natus, & regni Vngariæ Primas, ſummuſq; Cancellarius, & Secretarius, qui Regem ſolet inungere, & coronare.

Episcopatus suffraganei.

Agrienſ	Vngaricè	*Egher.*
	Germanicè	*Erla.*
Nitrienſ	Vng.	*Nitra.*
	Germ.	*Neutra.*
Vacienſ	Vng.	*Vacz.*
	Germ.	*Uvaitzen.*
Iaurinenſ	Vng.	*Gyor.*
	Germ.	*Raab.*

ad Danubium fluuium.

Quinque eccleſienſ Vng. *Pets.*
Germ. *Funfkirchen.*

ad Dranum fluuium.

Veſprimienſ	Vng.	*Veſprin.*
	Germ.	*Uvelsbrun.*

eſt Cancellarius Reginæ, quam & coronare ſolet.

Archiepiſcop. Colocen. Vngaricè Colotſa.

Episcopatus suffraganei.

Zagrabienſis, Vng. *Zabrag.*
Germ. *Agram*, ad Sauum fluuium in Regno Sclauoniæ verſus Croatiam.
Varadienſis Vng. *Varad.*
Germ. *Groſſ Uvardein.*
Chianadienſis. Vng. *Chianad.*
Sirmienſis. Vng. *Szerem.*
Boſnenſis Vng. *Boſzna.*
In Regno Boſniæ.
Tranſiluaniæ, ſiue Albæ Iuliæ, in Tranſiluania, Vng. *Feuernar Erdelyben.* Germ. *Uveiſſemburg in Sibenburgen.*
Cibinienſis, ſiue Hermanſtadenſis in Tranſiluania, Vng. *Szbern.* Germ. *Hermanſtadi.* Verum neſcio an hic ſit diſtinctus à Superiori, nam communiter vocatur Epiſcopus Tranſiluaniæ vnus, & alter.
Tinninienſis Vng. *Tamini.*
in Regno Boſniæ.

In Anglia.

Archiepiſcopat. Cantuarienſis, totius Angliæ Primas eſt.

Canterbury.

Episcopatus suffraganei.

Londinenſis	*London.*	Vinconienſis	*Vvinchester.*
Elienſis	*Ely*	Lincolienſis	*Lincolne.*
Lichfeldien.		*Lichfield.*	vnitt.
Conuentrienſis		*Conuentry*	vnitt.
Salysburyenſis		*Salysbury.*	
Bathonienſis		*Bathe.*	vniti.
Vuellenſis		*Vvelles.*	vniti.
Exonienſis	*Exeter.*	Nordouicenſ	*Norvvich.*
Vigornienſis	*Vvorceter.*	Herefordienſ	*Herefordd.*
Chiceſtrenſis	*Chichester.*	Roffenſis	*Rochester.*
Oxonienſis	*Oxford.*	Gloceſtrenſis	*Glocester.*
Petriburgenſis	*Peterborough.*	Briſtolienſis	*Briſtol.*
S. Dauidis	*S. Dauids.*	Landaffenſis	*Landaff.*
Bangorienſis	*Bangor.*	Aſſaphenſis	*S. Aſſaph.*

Archiepiſcopat. Eboracen.

Yorch.

Episcopatus suffraganei.

Durnelmenſis		*Durham.*	
Carleolenſis	*Carlile.*	Ceſtrenſis	*Chester.*

In Alemania.

Archiepiſcopat. Moguntinus.

Maintz.

Episcopatus suffraganei.

Fiſtetenſis	*Aubſtet.*	Herbipolenſis	*Vvirtzburg.*
Conſtantienſis	*Conſtnitz.*	Curienſis	*Cur.*
Argentinenſis	*Stransburg.*	Spirenſis	*Speyer.*
Vvormatienſis	*Vvrmbs.*	Verdenſis	*Uverden.*
Hirdeshemenſis in Vueſtphalia.			
		Hildesheim.	
Paldebonenſis ſ̃bid.		*Paderborn.*	
Halberſtadienſis		*Halberſtat.*	
Auguſtanus	*Augspurg,*	Bambergenſis	Bamberg,
eſt exemptus.			
Miſnenſis	*Meſſen.*	eſt	

Archiepiscopatus Pragensis, in Boemia

Vrbs Regia.

Prag.

Episcopatus suffraganei.

Olomensis in Morauia *Olmuntz.*
Vratislauiensis in Silesia *Breslan.*

Archiepiscopat. Colonensis.

Colln.

Episcopatus Suffraganei.

Leodiensis *Luttigh.* Monasterensis *Munster.*
Mindensis *Minden.* Osnaburgensis *Osnaburg.*

Archiepiscopatus Bremensis.

Bremen.

Episcopatus suffraganei.

Baldnicensis, nunc suppressus; *Bard Vviff.*
Slesicensis *Slesvvich.*
Raseburgensis *Ratzemburg.* Lubicensis *Lubec K.*
Rigensis, siue Liuonensis *Rigbe.*

cui olim Metropoli Episcopatus sequentes in Liuonia fuerunt suffraganei Renalensis, Curiensis, siue Gerlādensis, Oriclensis, Dorpatensis, siue Topatensis, Curonensis, & alij in Prussia, qui nūc subsunt Gnesuensi Archiepiscopo.

Archiepiscopatus Magdeburgensis.

Magdeburg.

Episcopatus suffraganei.

Hauelburgensis *Hauelburg.*
Brandeburgensis *Brandeburg.*
Merseburgensis *Mesburg.*
Cicensis siue Naumburgensis in Misnia *Cicz Naumburg.*

Archiepiscopat. Salseburgensis.

Salsburg.

Episcopatus suffraganei.

Ratisponensis, exemptus *Regenspurg.*
Passauiensis *Passau.* Frisingensis *Freisingen.*
Brixinensis *Brixen.* Gurcensis *Gurck.*
Lauantinus *Lauant.* Seccouiensis *Seckauu.*
Chiemensis *Chiemse.*
Nouæ ciuitatis in Austria *Neistadt.*
Viennensis ibid. *Vvien.*

qui duo vltimi à Paulo II. circa an. 1468. instituti fuerunt, petente Federico III. Imper.

Archiepiscopatus Treuerensis.

Trier.

Episcopatus suffraganei.

Metensis *Mets.* Tullensis *Toul.*
Virdunensis *Verdun.*

Archiepiscopatus Tarentasiensis, in Burgundia.

Tarentaise.

Episcopatus suffraganei.

Seduensis *Sedun.* Augustanus. *Osta.*

Archiepiscopat. Bisuntin.

Betanzon.

Episcopatus suffraganei.

Basiliensis *Basel.* Lausanensis *Losanne.*
Bellicensis *Bellay en Bresse.*

ad ditionem Regis Galliæ pertinet.

Archiepiscopat. Vpsalensis, in Suetia.

Vpsholm.

Episcopatus suffraganei.

Scarensis, seu Scaranensis *Schar.*
Lincopensis
Stirunensis *Trengnis.* Aloensis
Agarensis Abduensis.

Archiepiscop. Nidrosiensis, in Norwegia.

Episcopatus suffraganei.

Bergensis *Bergen.* Stauagiensis *Straffanger*
Hamarensis *Hamar.* Ansloensis *Anslo.*
Holamensis *Holam* Horcadensis Sodrensis.
Gronelandensis, insul. *Groenlandt*
Scalholtanus in Island. *Scalbolt.*
Hemeteusis Eaensis.

In Belgio.

Postquā è Belgio in Hispanias discesserat Carolus Cæsar, de nouisque Episcopatibus per Belgium erigendis cogitare cœperat, vt hac ratione Fides Catholica, & animarum salus extra periculum constitueretur Philippus Rex eius filius parentis intentum exequitur, & facta distributione Prouinciarum in Diœceses, locisque pro Episcopatibus, & Ecclesijs Cathedralibus cū dote designatis, mittitur Romam an. 1558. Franciscus Sonnius ad Summum Pontif. Paulum IV. qui inter omnes Ecclesias in Belgio erectas tres esse voluit Metropolitanas, seu Archiepiscopales, Cameracensem, Vltraiectensem, quæ antiquitus fuerant Cathedrales, & Melchlinien sem plane nouam, quam etiam primatialem esse voluit, refert Arnoldus Hauensius in tract. de erectione nouorum in Belgio Archiepiscopatuum.

Archiepiscopat. Cameracensis.

Cambray.

Episcopatus suffraganei.

Attrebatensis, in Artesia *Arras en Artois* } antiq.
Tornacensis apud Neruios *Tournay* } antiq.
ad fluuium Scaldim.
Namurcensis ad Mosam fluu. *Namur.* } noui.
Audomarensis in Artesia *S. Omer.* } noui.

Archiepiscopat. Vltraiectensis ad ostia Rheni.

Vtrecht.
Harlemensis, apud Hollandos, *Harlem.*
Dauentriensis, apud Transylu. *Deuenter.*
Leouardiensis apud Frisios *Leeu Vvarden.*
Groeningensis apud eosdem. *Groningen.*
Middelburgensis apud Zelland. *Middelburg.*

Hæ ciuitates vna cum Vltraiecto hodie ab Hæreticis possidentur.

Archiepiscop. Melchlinien sis.

Mecchelen.

Epi-

Digitized by Google

Episcopatus suffraganei.

Antuerpiensis in Brabantia ad Scaldim fluuium. *Anuers.*
Gandauensis in Flandria ad Scaldim fluuium. *Gant.*
Brugensis in Flandria *Bruges.*
Iprensis ibid. *Iper.*
Boscoducensis in Brabantia *Bolduc.*
Ruræmundensis in Geldria ad Mosam fluu. *Rurmonde.*

In Hibernia.

Archiepiscop. Ardmachanus.

Ardmacha.

Episcopatus suffraganei.

Midensis *Midhe.* Kylmorensis *Cillmhor.*
Cluanensis *Cluanes.* Ardachanensis *Ardach.*
Clochorensis *Clochar.* Rapotensis *Rathboth.*
Derensis *Doire.*
Dunensis *Dun.*
Conorensis *Conaire.*) vniti
Dromorensis *Drom mor.*

Archiepiscopat. Dublinensis.

Ita dictus à Ciuitate, quæ olim vulgo Duibhlinh, seu ath Cliath Diubhlinè diceba ur, nunc vero baile atha Cliath. Est Metropolis Regni quoad temporale, huius Archiepiscopus ex priuilegio se Primatem Regni facit, qui titulus Ardmachano ex antiquitate, & prima fundatione cõpetit.

Episcopatus suffraganei.

Kylldarensis *Cill. Dara.* Fearnensis *Fearna.*
Lachlensis *Loch da lachan.* Osoriensis *Osrudhe.*

Archiepiscopatus Casilensis.

Casil.

Episcopatus suffraganei.

Lismorensis dictus etiam Vvaterfordiensis *Limor, & Port lairge.*
Cluainensis dictus Coreagensis *Cluaine, Corcach.*
Rossensis *Ross.*
Ardfeartensis *Ard fearta*) vniti
Acadeoensis *Achadeo.*
Limiricensis *Luimneach.* Laonensis *Cill. da luagh.*
Imilicensis *Imile.* Finibricensis. *Finibre.*
Finuariensis *Gill. Fionuarach.*

Fuit olim in hac Prouincia Episcopatus celebris Inischatensis: sed iam diuisus partim Laonensi, partim Ardfeartensi adhæret.

Archiepiscop. Tuamensis

Tuaim.

Episcopatus suffraganei.

Duacensis *Cill mhic Duach.* Cluanfeartensis *Cluain feart.*
Mayonensis *Maidhgheo.* Elmensis *Ost Finn.*
Achadeoensis *Achaidgheo.* Aladensis *Cill Ala.*

In Francia.

Archiepiscopat. Lugdunensis.

Lyon.

Episcopatus suffraganei.

Educensis, siue, Augustodunensis, *Autun.*
Matisconensis *Mascon.*
Cabillonensis *Chalon sur Saone.*
Lingonensis *Langres.*

Barbosa de potest. Episc.

Archiepiscopatus Senonensis.

Sens.

Episcopatus Suffraganei.

Parisiensis *Paris.* Carnotensis *Chartres.*
Aurelianensis *Orleans.* Niuernensis *Neuers.*
Antisiodorensis *Auserre.* Trecensis *Troyes en Chãpagne.*
Meldensis *Meaux.*

Archiepiscopatus Burdegalensis.

Bourdeaux.

Episcopatus suffraganei.

Pictauiensis *Poictiers.* Sanctonensis *Saintes.*
Engolismensis *Angoulesme.* Petracoricensis *Perigueux.*
Condomensis *Condom.* Malleacensis *Mallezes.*
Agennensis *Agenne.* Lucionensis *Lugon.*
Sarlatensis *Sarlat.*

Archiepiscopatus Arelatensis.

In Prouincia Prouinciæ, Arles.

Episcopatus suffraganei.

Massilienſis *Marseille.* Arausicensis *Orange.*
Tricastinensis *Tricastin.* Tolonensis *Tolon.*

Archiepiscopatus Aquensis.

Aix.

Episcopatus suffraganei.

Aptensis *Apt.* Regensis *Riez.*
Foroiulienſis *Freiuls.* Vapincensis *Gap.*
Sistaricensis *Sisteron.*

Archiepiscopatus Viennensis.

Vienne.

Episcopatus suffraganei.

Valentinus *Valence.* Vinarensis *Viuarets*
Nam Albensi, Heluiorum Vrbe à Croco Alanorum annorum Rege euersa Sedis inde Vinarium est translata.
Diensen. *Die. vniti.* Gratianopolitanus *Grenoble.*
Maurianẽsis *Maurienne.* Gebennẽsis siue Genevẽsis *Geneue.*
Geneua à Nouatoribus ann. 1535. occupata, Sedes hodie Episcopi est Anessiacum Sabaudiæ oppidum.

Archiepiscopat. Ebredunensis.

Ambrun.

Episcopatus suffraganei.

Dignensis *Digne.* Nicienus *Nice.*
Grassensis *Grasse.*
Olim Antinopolitanus dicebatur, sed postea Grassum Prouinciæ Vrbem tertio inde milliari translatus est, vnde Grassiensis.
Glandeuensis *Glandeue.* Senetensis *Senez*
Vencensis *Saint Paul de Vence.*

Archiepiscopat. Auenionensis.

Auignon.

Ciuitatem hanc Auenionensem Ioanna Caroli Calabriæ Ducis filia cessit Clementi VI. Summo Pont. ad compensationẽ tributi Romanæ Sedi per annos multos non soluti.

Episcopatus suffraganei.

Carpentoractensis *Carpentras.* Vasionensis *Vaison.*
Cabellicensis, siue Cabellionensis. *Cauaillon du Contat.*

Archiepiscop. Rhemensis in Campania.

Reims.

Episcopatus suffraganei.

Suessionensis *Soissons.*

Archiepiscopatus Valentinus.
Valença.

Episcopatus suffraganei.

Oriolanensis	*Oruela.*
Segobricensis	*Segorbe.*
Maioricensis	*Mallorca.*

Archiepiscopatus Granatensis.
Granada.

Episcopatus suffraganei.

Almerienses	*Almeria.*
Guadicensis	*Guadix.*

Archiepiscopatus Burgensis.
Burgos.

Episcopatus suffraganei.

Pampilonensis	*Pamplona.*
Calaguritanus	*Calahorra.*
Palentinus	*Palencia.*

IN LVSITANIA.

Archiepiscopat. Bracharensis totius Hispaniæ Primas.
Braga.

Episcopatus suffraganei.

Portugalensis	*Porto.*
Conimbricensis	*Coimbra.*
Visensis	*Viseu.*
Mirandensis	*Miranda.*

creatus à Paulo III. Summo Pont. ann. Domini 1545. instante Ioanne III. Portugaliæ Rege à Bracharensi Archiepiscop. dismembratus.

Archiepiscopatus Vlisbonensis, Metropolis amplissima, & totius Orbis emporium celeberrimum.
Lisboa.

Episcopatus suffraganei.

Lamacensis	*Lamego.*
Ægitanensis	*Guarda.*
Leirensis	*Leirea.*
Septensis	*Ceita, in Africa.*
Funchalensis	*Funchal.*

In Insula Canariæ.

Angrensis	*Angra.*

In Insula Tertia.

Ciuitatis omnium Sanctorum *Baia de todos os Santos in Brasil.*

Promontorij viridis,	*Cabo verde.*
S. Thomæ.	*S. Thome.*

hi duo vltimi sunt in Æthiopia.

Archiepiscopatus Eborensis.
Euora.

Episcopatus suffraganei.

Algarbiensis	*Algarue.*
Portalegrensis	*Portalegre.*
Eluensis	*Eluas.*

IN INDIA ORIENTALI.

Archiepiscopatus Goensis totius Indiæ Orientalis Primas.
Goa.
Barbosa de potest. Episc.

In hac Ciuitate residet Prorex, atque vniuersæ Indiæ Senatus.

Episcopatus suffraganei.

Cochinensis	*Cochin.*
Malacensis	*Malaca.*
Meliaporensis	*Meliapor.*
Cranganensis	*Cranganor.*
Mocambiquensis.	*Mocambique.*

Olim Episcopatus, hodie Episcopalis administratio.

Iapponensis	*Iapan.*
Chinensis	*China.*
Syrenensis	*Sirene.*

Armeniorum Patriarcha, & sex Episcopi suffraganei cum vniuerso populo obedientiam præstiterunt Papæ an. 1607. coram Eremitis Augustinianis in celebri Persiæ oppido, quod Aspanum, seu Aspahamum vocant, litteras obedientiales ad Paulum V. Pontificem Max. miserunt, & Philippus III. Hispaniarum Rex, vt latius Christiana Fides propagaretur, nominauit in Episcopum Persiæ Reuerendiss. D. meum Fr. Anto de Gouea Lusitanum, Ord. Eremitarum S. August. alumnum, qui antea in Persiani Regis Curiam maximo feruore Christianam Fidem primus inuexerat, aliaque notatu digna fecerat, prout in libro de hoc ab illo conscripto omnibus notum est.

IN INDIA OCCIDENTALI.

Archiepiscopat. S. Dominici.
Santo Domingo.

Episcopatus suffraganei.

Cabacensis	*Cabasco.*
Boriquensis	*Borico.*
Nondurensis	*Nondura.*
Panamensis	*Panama.*
Cartaginensis	*Cartagena.*
S. Martini	*S. Martin.*

Archiepiscopat. Vrbis Regum, seu Limensis.
Ciudad de los Reges.

Episcopatus suffraganei.

Cuscouiensis	*Cusco.*	Quitonensis	*Quito.*
Guamangacensis	*Gamanga.*	Arequipensis	*Arequipa.*
Pacensis	*Paz.*	Platensis	*Plata.*
Trugillensis	*Trugillo.*		
Guanucensis	*Ganuco.*		
Calapaiensis	*Calapaia.*		
Portus veteris	*Porto vieio.*		
Guarachilensis	*Guarachil.*		
Popaianensis	*Popaian.*		
Carchiensis	*Carchas.*		
S. Michaelis	*Piura.*		
S. Francisci	*S. Francisco.*		
Meridensis	*Merida.*		

In Insula Iucutana.

Archiepiscopat. Mexicanus.
Mexico.

Episcopatus suffraganei.

Xelicanus	*Xde.*	Mothoacanus	*Mothoacano.*
Guiacanus	*Guiacanan.*	Tascalanus	*Tascala.*
Guatimalanus	*Guattimala.*	Crasensis	*Crasencia.*
Nicaraganus	*Nicaragoa.*	Ciapen.	*Ciapa.*

Sunt etiam alij Archiepiscopi per Prouincias Quiris, & alios. Et in nouo Granatensi Regno est Archiepisc. Tochi... in Bætica noua est Archiepisc. S. Spiritus, &c

D

Digitized by Google

DE EPISCOPALI MVNERE,
SEV DE QVALITATIBVS AD ILLVD Rectè Obeundum Requiſitis.

TITVLVS SECVNDVS.

Qualem oporteat eum eſſe, qui in Epiſcopum eſt ordinandus, quibusve qualitatibus Epiſcopale munus rectè obire poſſit, inueſtigandum eſt Apoſtoli regulam ſequendo, qui in huiuſmodi re 1. ad Timoth. 3. *ita ſcribit.*

IDELIS ſermo; Si quis Epiſcopatum deſiderat, bonum opus deſiderat. Oportet ergo Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe, vnius vxoris virum, ſobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hoſpitalem, doctorem, non vinolentum, non percuſſorem, ſed modeſtum, non litigioſum, non cupidum, ſed ſuæ domui bene præpoſitum: filios habentem ſubditos cum omni caſtitate. Si quis autem domui ſuæ præeſſe neſcit, quomodo Eccleſiæ Dei diligentiam habebit? non neophytum, ne in ſuperbiam elatus in iudicium incidat diaboli.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopalis ſublimitas nullis poteſt comparationibus adæquari.*
2 *Sacerdotium ſumma eſt omnium bonorum.*
3 *Sacerdos Angeli nomen habet.*
4 *Conſtantinus Magnus, & Valentinus Imper. Epiſcopos in ſumma veneratione habuerunt.*
5 *Epiſcopo nihil in ſæculo ſublimius, & excellentius reperiri poteſt.*
6 *Epiſcopatus dignitatem, qui adipiſci vult, debet prius cogitare, quæ facultates ſuppetant, & difficultates officiant.*
7 *Prælaturis contra temere ſe ingerentes inuehuntur SS. Bernardus, & Gregorius.*
8 *Epiſcopatus appetentes ratione bonorum, & ſufficientiæ bonorum, illicita faciunt.*
9 *Epiſcopatum optans non propter officij dignitatem, ſed propter annexum laborem, bonum opus deſiderat.*
10 *Epiſcopi ambientes alios Epiſcopatus eo fine, vt poſſint ſuis cognatis, & familiaribus prouidere, grauiter peccant, quod intellige vt ibi.*
11 *Prælaturæ acceptatio procedere debet ex quadam intima ſtimulatione ſolicitante nos æmulari fraternam ſalutem.*
12 *Epiſcopus nemo lato animo creatur, ſi pericula, & ſupplicia ei propoſita conſideret, & nu.* 13.
14 *S. Bruno Archiepiſcopatum Rheginenſem ſponte oblatum recuſauit.*
15 *Nazianzenus è patria diſceſſit, ne ad Epiſcopalem dignitatem aſcendere cogeretur.*
16 *S. Ambroſius noctu ſeceſſit, ac ſe occultauit, ne fieret Epiſcopus.*
17 *S. Ephrem furorem ſimulauit ne fieret Epiſcopus.*
18 *S. Goaris incurabilem morbum impetrauit à Domino, ne vocaretur in Epiſcopum.*
19 *S. Gregorius Magnus ad Pontificatum electus infirmitatis ſuæ conſcius fugam iniit.*
20 *S. Ammonius ne ad Epiſcopalem conſecrationem adduceretur auriculam ſibi amputauit, linguamque ſibi reciſſurum eſſe aiurans, ſi adhuc inſtarent.*
21 *S. Franciſcus noluit fieri Sacerdos, quia tantam, vt decet, non putauit animæ ſuæ eſſe puritatem.*
22 *S. Auguſtinus Epiſcopatum inuitus ſuſcepit, & tempore Ordinationis ſuæ vbertim lacrymatus eſt.*
23 *Nilamonius à Domino petijt, vt potius eum mori pateretur, quàm Epiſcopum creari.*
24 *Ioannes Hurtado Dominicanus Archiepiſcopatum Toletanum ab Imper. Carolo V. ſibi oblatum lacrymis, ac omni denique conatu reiecit.*
25 *Ludouicus Granatenſis Dominicanus cum in Archiepiſc. Bracharenſem nominaretur grauiter obſtitit.*
26 *Bartholomæus à Martyribus Superiorum iuſſu coactus Archiepiſcopatum Bracharen. inuitus ſuſcepit, quo poſtea renunciato in monaſterium ſui Ordinis ſe recepit, vbi vitam cum morte feliciter commutauit.*
27 *Conſolatione eget, qui Epiſcopale onus inuitus ſuſtipit.*

SI QVIS EPISCOPATVM deſiderat.

GLOS. I.

1 NE quiſquam pronus ſit ad Epiſcopatum deſiderandum declarat Apoſtolus in citatis verbis, qualem oporteat eſſe Epiſcopum, quatenus Epiſcopatum nemo affectet, niſi virtutibus ſupradictis ornetur. Honor enim, vt aſſerit S. *Ambroſ. de dignitate Sacerdot. c.* 2. & ſublimitas Epiſc. nullis poterit

erit comparationibus adæquari; si Regum fulgori compares, & Principum diademati, lõge erit inferius, quam si plumbi metallum ad auri fulgorem compares. & *SS. Chrysostom. lib. 3. de Sacerdot. & Nazianzen. in oration. decimaseptima, ad eiues Nazianzen.* hoc ipsum affirmant, his verbis quantum cœlum terra pretiosius est, quantuncunque anima corpori, Spiritus carni, diuina humanis præstant, tantum Episcoporum principatus omnia ciuilia regna, & potestates antecellit, & quanta est differentia inter solem, & lunam, tanta inter Sacerdotium, & imperium *cap. solutæ, de maioris. & obed.* Idem *Chrysost. in Isai. homil. 4. & 5.* ad hoc propositum sic ait. Alij sunt termini regni, alij Sacerdotij; sed hoc illo est maior, nam Regi corpora commissa sunt, Sacerdoti animæ. Ac rursum. Expende modum potestatis vtrique traditæ, & videbis Sacerdotem multò sublimius Rege sedente, admirandus videtur thronus Regius, sed rerum terrenarum administrationem sortitus est. Sacerdotis thronus in cœlis collocatus de cœlestibus negotijs habet pronuntiandi auctoritatem, cum Sacerdotium a supernis descendat, eiusque vinculum animam contingat, atque ad cœlos vsque perducat. Et *S. Ignatius in epistola ad Smirnenses* scripsit Sacerdotium summam esse honorum, qui in hominibus constant. *S. Ephrem tom. 1. serm.* de Sacerdotio exclamat Sacerdotium esse miraculum stupendum, potestatem ineffabilem, venerandum mysterium, cœlum attingere, cum Angelis versari, & *S. Gregor. Nazianz. apolog. 1.* sic ait. Mediatorem inter Deum, & hominem agere, vt opinor, Sacerdotis munus est, *Et S. Gregor. Nyssen. lib. de vita Moysis* probat ex diuina scriptura Sacerdotium non rem humanam esse, sed diuinam. Vnde dicit *S. Thom. 3. par. quæst. 22. art. 1. ad 1.* Sacerdos in quantum est medius inter Deum, & populum, Angeli nomen habet. *Et S. Chrysost. homil. 2. in 2. ad Timoth.* An ignoras quid sit Sacerdos? Angelus vtique Domini est. Non ex ipso loquitur, si despicis, non illum despicis; sed Deum, qui illum ordinauit. *Et S. Hieron. in epist. ad Nepotianum de vita clericorum* inter Regem, & Episcopum hoc ponit discriminis, quod ille nolentibus præest, hic volentibus, ille terrori subijcit, hic seruitutem demit, ille corpora custodit ad mortem, hic animas seruat ad vitam.

4 Vnde ab ipso Ecclesiæ Christi exordio Principes Catholici verbis, & factis semper ostenderunt quantum Episcopis tribuendum esset, in omnibus se illis inferiores profitentes: Ac primum Constantinus ille Magnus ingressus locum in quo Episcopi conuenerant ad Concilium Nicenum celebrandum in medio cõuentu erectus constitit; ac cum parua quædam sella ex auro fabricata illi esset loco posita, non prius epsedit, quam Episcopi ad id annuissent, vt est apud *Euseb. lib. 3. de vita eiusdem c. 10.* Nec solum Episcopos, vt Patres, imo vero, vt Dei prophetas omnino honorifice reuerebatur, vt idem *Euseb.* in eadem historia memoriæ prodidit *lib. 3. c. 22.* Item Valentinus Imp. virtutibus, & rebus gestis vbique clarus ipsos Episcopos in summa veneratione scribitur habuisse *libr. 7. tripartitæ historiæ cap. 8.* In nostris Hispaniarum Regnis, & vbicunque religio Catholica viget, Episcopi reuerenter, & honorifice ab omnibus coluntur, à Dynastis, etiam & Principibus, qui quo magis pij, & orthodoxi sunt, eò magis Episcopos honorare solent.

5 Vnde *S. Ambros. lib. de dignit. Sacerdot. cap. 3.* profitetur nihil in sæculo sublimius Episcopis reperiri posse, & nihil esse Episcopo excellentius, & *in cap. 6.* ait Episcopum oculorum in corpore, idest, in Ecclesia, officiũ voluntarium accepisse, vt reliquum per ipsum corpus ducatum lucis haberet. *Dyonis. Areopag. capit. 7. Eccles. hierarchiæ par. 3.* eum & scripturis diuinis diuinum Antistitem, & iudiciorum diuinorum interpretem vocat. Angelus enim est, inquit, Domini Dei rerum omnium præpotentis. *S. Gregor. Nazianz. in apolog. 1. de fuga* ita ait. Quis ille est, qui veritatis Antistitem, ac propugnatorem vnius dieculæ spatio, velut simulacrum ex argilla fingit; illum, inquam, qui cum Angelorum classe, atque ordine futurus est, qui cum Archangelis Deum celebrat, qui ad supremum Altare Sacrificia transmittit, simulque cum Christo Sacerdotio fungitur, qui figmentum instaurabit, imaginemque creatori sistet, & superno mundo opificem aget; & vt quod maius est, dicam, Deus erit, aliosque Deos efficiet.

6 Diligenter igitur, qui ad hoc dignitatum culmen ascendere, eiusque munus subire curat, cogitare debet, quæque tùm facultates suppetant, tum difficultates officiant, ne forte cum exiguæ staturæ sit, gigantem induat arma, quæ tum in cursu, tùm in prælio impedimento sint, cum in his permulti decipiantur, ea tentantes, quæ sunt supra vires. Ideo *S. Nazianz. in orat. de moder. in disp. adhib.* de his loquens dicebat. Quid in cœlum prouolas cum pedes sis? quid turrim extruis, cum ijs rebus careas, quæ ad eam perficiendam requiruntur? quid ipse quoque manu aquam metitis, & cœlum palmo, terramque omnem pugillo, elementa magna, & huiusmodi, vt ea creator solus demetiri possit? Si enim tunc primum, inquit *Bernardus*, hæsitare incipias, id quidem fero; ante iuxta consilium Saluatoris *Lucæ 14.* Sedisse debueras, ante æstimasse opus, metiri vires, ponderasse sapientiam, merita comparasse, sumptus computasse virtutum. Quis enim sanus, & sobrius cum perspexerit vix se ferendis oneribus suis sufficere, aliena quoque onera libenti animo suscipiat? quis cum vix teddendis domesticis rationibus suis se parem agnoscat, in publicis, vel alienis sponte operam profiteatur? Quisnam æger, suorumque vulnerum curandorum non satis peritus, alterius morbis mederi aggrediatur. Quid enim indignius est? quid maiori pœna dignum, quam in conspectu Dei, & Angelorum ejus, in conspectu Ecclesiæ vniuersæ, id se scire profiteri, quod ignores, id velle, quod nolles, id posse, quod nullo modo possis? Non tunc igitur hæc talia cogitanda sunt, dum iam diuino adstamus Altari, sed tunc dum ambitiose discurrimus, pensamus, cœlum, & terram modò optatis potiamur, miscemus. Neque enim erit adeo desperatus, & perditus animus, qui si maiestatẽ, & amplitudinem earum rerum secum diligentius consideraverit, & expenderit, qui non concidat, qui se dare præcipitem velit, qui sententiam futuri iudicis, quam veluti manu sua subscribit, non exhorrescat, ne illud exaudiat, nescitis quid petatis *Matth. 20.*

7 Vnde *S. Bernardus in serm. super Cant.* contra eos, qui se ingerunt Prælaturis ita dicit. Mitor audaciam plurimorum, quos videmus de suis vineis non colligere nisi spinas, & tribulos; vineis tamen Dominicis etiam se ingerere non vereri, fures sunt, & latrones non custodes, nec cultores. Væ (inquit *Gregorius in epistola 126. libro septimo*) qui culmen regiminis non ad officium portandi oneris suscipit, sed ad appetitũ gloriosioris honoris. Væ qui dux Christianæ militiæ &c.

ſtinet, nondum veteranus miles; ideſt, diu exercitatus in omnium victoria: Epiſcopus eſt aurora oriens, quando de nouo venit, non vt præſit, ſed vt proſit.

8 Prædicti igitur Prælaturis temere ſe ingerentes, illaſque ambientes, rudes tamen, & imperiti; aut corruptis, & deprauatis moribus, ſi in Epiſcopos eligantur magis oberunt, quam proderunt? Sic etiam ratione honorum, & ſufficientiæ bonorum Epiſcopatus appetentes, illicite faciunt, cum pertineat ad cupiditatem, & ambitionem, vnde contra Phariſæos Dominus dicit, Amant primos accubitus in cœnis, & primas cathedras in Synagogis, ſalutationes in foro, & vocari ab hominibus Rabbi: Sic denique ad celſitudinem gradus appetere Epiſcopatum præſumptuoſum eſt. Vnde Dominus arguit Diſcipulos *Matth.* 20. Primatum quærentes, dicens. Scitis quia Princeps gentium dominatur eorum, vbi *Chryſoſtom. homil.* 66. aut per hoc offendere, quod gentile eſt primatus cupere: Et idem *homil.* 35. in hæc verba. Opus quidem deſiderare bonum, bonum eſt: primatum autem honoris concupiſcere, vanitas eſt: Primatus enim fugientem ſe deſiderat, deſiderantem ſe horret.

9 Verum ſi quis Epiſcopatum optet non propter officij dignitatem, ſed propter annexum laborem, qui eſt ordinatus ad honorem Dei, & proximi ſalutem, bonum opus deſiderat, quia ita hunc Apoſtoli locum interpretantur *Diuus Thom. 2. 2. quæſtione 185. articul. primo. Azor. inſtitut. moral. parte ſecunda, libr. tertio cap. 28 quæſtione ſecunda. Alphonſ. Aluarez. Guerrero in ſpeculo iuris Pontificij cap. 4. poſt princip.* Ideo quiuis Epiſcopatum licite cupit, non propter dignitatem, ſed propter adminiſtrationem, quia optat prodeſſe, & non præeſſe. Vnde *Apoſtol.* non dicit, qui Epiſcopatum deſiderat, bonum deſiderium habet, ſed bonum opus, ſcilicet vtilitatem plebis.

10 Hinc etiam *Nauar. de orat. miſcel. 42. num. 2.* aſſerit grauiter peccare Epiſcopos ambientes alios Epiſcopatus, ad quos libera multorum beneficiorum collatio pertinebat, vt per ea poſſent ſuis cognatis, & familiaribus prouidere. Ipſe vero *conſil. 17. numero ſeptimo ſub titul. de ſentent. excommun. in nouis*, reſoluit abſque peccato, etiam veniali, poſſe appeti Epiſcopatum ab illo, qui eſt eo dignus, dummodo principaliter appetatur, vt proſit, licet minus principaliter appeteretur ob honorem, & fructus eius.

11 Acceptatio Prælaturæ (vt inquit *Sanctus Bernardus ſermon. 58. ſuper Cant.*) procedere debet ex quadam intima ſtimulatione ſollicitante nos æmulari fraternam ſalutem, æmulari decorem domus Domini, incrementa luctorum eius, incrementa frugum iuſtitiæ eius, laudem, & gloriam eius, vt euellat, & deſtruat, ædificet, & plantet. Volens igitur Dominus aſcenſurus ad Patrem, Vicarium in terris conſtituere, & Petrum vniuerſæ Eccleſiæ Paſtorem præficere dixit illi, Simon Ioannis diligis me plus his? dixit ei; etiam Domine, tu ſcis quia amo Te. Dixit ei. Paſce agnos meos. Dicit ei iterum. Simon diligis me? ait illi etiam Domine, tu ſcis quia amo Te. Dixit ei iterum. Paſce agnos meos. Dixit ei tertiò, Petre amas me? contriſtatus eſt Petrus, quia dicit ei tertiò amas me, & dixit ei, Domine tu omnia noſti, tu ſcis quia amo Te, dixit ei. Paſce oues meas, quem locum *Bernard. ſuper Cant. ſermon. 76.* ſic interpretatur. Non otioſe toties repetitum eſt Petro amas me in commiſſione ouium, & ego quidem id ſignificatum perinde puto, ac ſi illi dixiſſet Ieſus. Niſi teſtimonium tibi perhibente conſcientia, quod me ames, & valde perfecteque ames, hoc eſt, pluſquam tua, pluſquam tuos, pluſquam & te, vt huius repetitionis meæ numerus impleatur, nequaquam ſuſcipias curam hanc, nec te intromittas de ouibus meis, pro quibus ſanguis vtique meus effuſus eſt; Hinc etiam *Modern. quidam in annot. ſuper Ioan. ibi.* Paſce agnos meos, ſic ait: Qui ex loco gloriantur ſibi commiſſum gregem Domini eos primum oportet meminiſſe à Petro ter exactum amorem erga Chriſtum, neque quemlibet amorem, ſed ardentiorem cæteris: Deinde ter item commiſſam illi curam gregis illud nimirum ſignificatum eſt, non eſſe idoneum Sacerdotio, niſi qui neglectis omnibus nihil amet, niſi Chriſtum, hoc eſt, veritatem, innocentiam, pietatem, Nihil magis requirit Ieſus in Paſtore, quam amorem. Oues Chriſti docere poteſt & malus Paſtor, & qui eas odit, & rapit; paſcere autem non poteſt, niſi, qui diligit: Doctos multos, & nobiles facile eſt reperire Paſtores, amatores Eccleſiæ paucos. Hos potiſſimum elegit ad Eccleſias ſuas Ieſus, qui potiſſimum diligunt; Diligit Ioannem, elegit Petrum; diligit ſibi cariorem, elegit Eccleſiæ vtiliorem: diligit innocentem, elegit lapſum, vt qui ipſe pœnituerit, facilius pœnitenti indulgeat, ac benignius nouerit miſereri, qui ſecum miſericorditer actum meminerit. Ter igitur interrogat, repetit, inculcat an ſe diligat, vt ei declaret quanta ſollicitudine, deſiderioque expeteret, quod toties interrogaret, ſimulque omnes admoneret ardentiſſimum ſui amorem in Paſtore requiri, maxime enim quæritur, quod maxime deſideratur. Ter exigit amorem à Petro Ieſus, nec quemlibet amorem, ſed ardentiorem, quam aliorum Apoſtolorum ſit, priuſquam gregis ſui curam illi committat, cui namque plus committitur, plus & ab eo exigitur. Contriſtatus poſt tertiam interrogationem Petrus eſt, non ex eo, quod amorem ſuum non crederet, quem faciebat falli non poſſe, ſed quod non tantum amorem in ſe ipſo Chriſtus eſſe intelligeret, quantum habere ſe crederet, vnde reſpondit. Domine tu omnia noſti. Tu ſcis quia amo Te: quaſi diceret, ego falli poſſum, qui amare me dico: Tu qui omnia noſti ſcis num verum ſit quod dico. Certe Tu ſcis Te à me amari, ego vero neſcio an tantum à me ameris, quantum amari à me velis. Cui tandem dicit Ieſus. Paſce oues meas: quaſi diceret. Interrogatio mea Petre non amoris in me tui dubitatio, ſed manifeſtatio eſt, vt nouerint omnes me Tibi paſcendas oues meas non fuiſſe daturum, niſi me à Te mirificè amari certo ſcirem. Noui namque neminem eas paſcere poſſe, qui me non vehementer amet: rapere quidem poteſt ea mercenarius, fur, & latro; paſcere vero non poteſt, niſi qui animam ſuam pro eis ponere paratus ſit. Propterea, qui dixi tibi, paſce agnos meos, dico pariter paſce oues meas. Ijdem enim ſunt agni, quæ & oues meæ: ſicut ergo quoque, & agnus ſum, & ouis, Agnus, qui vere Paſcha immolatus peccatum mundi tuli. Ouis, quæ ad occiſionem ducta non aperuit os ſuum.

12 Quamobrem recte *Sanctus Gregorius Nazianzenus libro tertio & ſex. de Sacerdot.* ſcripſit. Nemo ſapiens læto animo creatur Epiſcopus, ſi quis pericula, & ſupplicia ei propoſita conſideret, atque adeo ſtultus videri poteſt, ac reprehenſione dignus qui cum viam ingredi poſſit complanatam, & expeditam, ſponte ſe in locum anguſtum, periculoſumque redegerit. Quod *Sanctus Chryſoſtomus ad Hebræ. homil. 34.* late proſequitur inter

cætera

cætera dicens. Miror si potest saluari aliquis Rectorũ, post tantam enim comminationem, quam negligentiq videmus illatam, video aliquos etiam concurrere, & præcipitare semetipsos in tantam molem, ac difficultatem regiminis, quò etiam spectat quod *Petrarcha dicit de remedio vtriusque fortunę libro primo, dialog.* 170. O vertigo morum pessima, ad quod olim consuescerant, & deberent cogi homines, indè nunc retrahi non possunt.

13 Hoc idem etiam *Diuus Bernardus ad Episcopum Londonen. epistol.* 14. elegantibus, & horrendis prosequitur verbis, dum ait. Certitur ad Ecclesiasticas curas, tanquam sine curis iam quisque victurus sit, cum ad curas peruenerit. Et qui nondũ has curas experti sunt, videntes alios, qui iam humeros submiserunt huic sarcinæ, non solum non gemere tanquam sub onere, sed insuper appetere plus onerari: non deterrentur periculis, quæ cupiditate cæcati, non vident. Quæ ista insania est? Vbi timor Dei? vbi mortis memoria? vbi gehennæ metus? & terribilis expectatio illa iudicij? Quo ascendis miser? vt ab altiori gradu sit casus grauior: neque enim paulatim decides, sed tanquam fulgur in impetu vehementi (quasi alter Sathanas) subito deijcieris. Non cum tanta alacritate currerent ad honores, si esse sentirent, & onera, grauari profecto metuerent; nec cum tanto labore, & periculo dignitates affectarent: affectant autem, quia sola attenditur gloria, non pœna. Væ tibi Episcope, quia peccata populi comedis, ac si propria tibi minus sufficere viderentur. Dic mihi quantum desudas, vt gemitibus, orationibus, pœnitentia, prædicatione, &cet. diluas peccata illorum, quorum bona comedis? Venies miser ante tribunal Christi, & audietur grauis querela populorum, accusatio dura eorum, quorum vixere stipendijs, neque diluere peccata; quibus facti sunt duces cæci, & fraudulenti mediatores. Quid tibi insipiens delitiq sapiunt, quid diuitiæ illæ oblectant oculos, quibus mercaris tam graue iudicium, tam duræ temetipsum obligans rationi? Vniuersa quidem vsque ad quadrantem nouissimum exigeris? Vnde idem *Bernardus epist.* 8. cuidam Brunoni docto viro consulenti an acceptaret electionem Archiepiscopatus Colonien. omninò recusauit dare ei consilium; sed solum dixit se oraturum pro eo, quia tamen ipse nihilominus acceptauerat sequenti Epistola terret eum electione Sauli, & Iudæ, & super omnia commendat ei humilitatem. Et *Diuus Gregorius* dicebat quod nulla cura eum magis sollicitabat, quam cum ad consecrandum Episcopum eius expectabatur arbitrium.

14 Cum profecto tot ac tãta in Episcopo requirat nosset Apostolus; & muneris eius, ac officij ratio tam multa postulet, quisque sibi merito timere debet, ne dicam exhorrescere, cum tantum munus assumit, quæ causa multis sanè ac magnis in Ecclesia Dei viris fuit id muneris refugiendi. Sanctum igitur Brunonem Ordinis Carthusiani Patriarcham insignem ab eremo Romam accersitum ab Vrbano II. Pontif. Max. quem diu ante coluisset, & eius opera in Concilijs celebrandis vsus fuisset vsque ad Concilium Placentinum, Archiepiscopatum Rheginensem totius Calabriæ Metropolim sponte oblatum recusasse, & solitudinem iterato adijsse, eiusdem vitæ acta ab innumeris præclaris exarata scriptoribus apertissimè testãtur *Petr. Sutor de vita Cart. tractat. 5. capit. 3. Laurent. Surius de probatis Sanctorum vitis tom. 5. die 6. Octobris* S.

22. *Meleager Pentinalli in vita S. Brunonis tract. 1. cap. 10. pag. 88. Cardin. Cæsar Baron. annal. Ecclesiast. tom. 11. ann. 1092. pag. 635.*

15 Nazianzenus etiam è patria discessit, ne ad eum honoris gradum ascendere cogeretur.

16 S. Ambrosius noctu secessit, ac se occultauit.

17 S. Ephrem Syrus cum intellexisset se ad Episcopatum electum tantisper furorem simulauit, donec alius electus esset. *Sozom. libro tertio historiæ Eccles. cap. 15.*

18 S. Goaris Presbyter incurabilem morbum impetrauit à Domino cum à Sigiberto Rege ad Treuirensem Episcopatum vocaretur *Surius in eius vita.*

19 S. Gregorius Magnus ad Pontificatum electus infirmitatis suæ conscius fugam iniit, & inter syluarum saltus, & cauernarum latibula fulgidæ columnæ indicio agnitus capitur, trahitur, & Pontifex consecratur. *Ioann. Diaconus in eius vita libr. primo capitul. 44. Cardin. Baron. annal. Eccles. tom. octauo, ann. 590.*

20 S. Ammonius Eremita ad Episcopalem consecrationem adducendus, cum dissuadere non posset, dexteram sibi auriculam amputauit, & cum adhuc instarent, linguam quoque sibi recissurum esse adiurauit, & ita eum reliquerunt *Nicephor. lib. 11. Ecclesiast. histor. cap. 37. Pallad. historiæ Lausiacæ c. 12.*

21 S. Franciscus vidit Angelum cum phiala lucida, in manu limpidissimo liquore plena sibi missum dicentem. Vide Francisce quicumque vult fieri Sacerdos, & Sacramenta administrare, ita purus esse debet in anima, sicut liquor iste, noluit vir Sanctus fieri Sacerdos, qui tantam animæ suæ non putauit esse puritatem.

22 S. Augustinus notus ob virtutem, & doctrinam, cum adhuc laicus esset, ab eis tantum Ecclesijs, quæ non haberent Episcopos, suam abstinebat præsentiam, manu iniecta à populo Episcopus ordinandus infertur, qui vbertim lacrymatus est, considerans, quam magna suæ vitæ pericula de gubernatione Ecclesiq impenderent, ita *Possidonius in eius vita c. 4.* & testatur ipse *Augustin. epist. 147.*

23 Nilamonius Monachus cum rogatus esset, vt assensum præberet electioni de se factæ in Episcopum, respondit, vt per diem spectarent, vt interea sua componeret: transacto tempore adhuc requisitus, vt tandem Episcopatum acceptaret, ait, sine me prius Deũ paululum alloqui: in oratione autem positus à Domino petijt, vt potius eum mori pateretur, quam Episcopum creari, & antequam ab oratione bonus Pater surgeret, Deo spiritum reddidit, & mortuus est, referunt *Nicephor. lib. 3. c. 17.* nouissimè *Ioan. Baptista Fino de regulis iuris vespertina homilia, homil. 5. in fine, Sozom. li. 8. Ecclesiast. histor. c. 19.*

S. Bernardus bis, aut ter Episcopatum sibi vltro oblatum respuit: S. Bonauentura semel quantum potuit, refutauit: sed postea tandem Romani Pontific. iussu coactus recepit. *Sanctus Augustinus epistol. 104.* asserit quod multi, quia nolebant accipere Episcopatum, perducebantur, includebantur, & custodiebantur; & Sancti quamplurimi hoc Episcopale munus, vel recusarunt, vel inuiti susceperunt; quorum crebrissima in vitis Sanctorum apud *Surium libro primo*, extant exempla, & hac ætate multos non defuisse nouimus, ex quibus duos tantum attingam meus, ex quibus duos tantum attingam [illegible] cleſiarum omnium ferè aliarum opulen[illegible]

nobiliſſimarum gubernacula conſtantiſſime recuſauerint, multorum poterunt eſſe aliorum inſtar.

34 Quorum vnus fuit Ioannes Hurtado Dominicanus (prout refertur in hiſtoria generali S. Dominici *Hernardi de Caſtillo in ſecunda parte libro ſecundo cap. 26. fol. 202.*) cui cum Archiepiſcopatum Toletanum Carolus Quintus Imperator ſecretò deſignaſſet: eique tum precibus, tum lacrymis, ac omni denique conatu obſiſtenti inducias Imperator ad melius deliberandum indulſiſſet, præſtitit vir egregius conſtantiſſime in priori propoſito; cuius animi magnitudinem, ſtabilemque omninò ſententiam, ac minimè fucatam, ſed Deo addictam Imperator admiratus, iuſſit illum tuto animo eſſe, quem iam libertate donabat; tunc ille ſumma perfuſus lætitia, nouum munus à Cæſare poſtulauit, vt ſcilicet nemini, ſe viuente, quod ab eo geſtum fuerat, patefaceret. Quod Cæſar fidelиſſime præſtitit, ſed eo vita deindè functo alijs minimè occultandum, ad reliquorum exemplum eſſe putauit.

35 Alter fuit pius ille Ludouicus Granatenſis eiuſdem Dominicani Ordinis alumnus, is cum à Catharina Portugalliæ Regina, & gubernatrice eiuſdemque Caroli Imperatoris filia in Archiepiſcopum Bracharen & Hiſpaniarum Primatem nominaretur, grauiter obſtitit, ab eaque ſummis precibus impetrauit, vt illum à tanto onere liberaret, facta promiſſione, quod ad illud rectè obeundum, inſignis, & probatæ vitæ viri eiuſdem Ordinis ſibi notitiam daret; obtulit Fr. Bartholomæum à Martyribus, qui ſuperiorum iuſſu coactus, poſtquam ſemel quantum potuit refutauit, Archiepiſcopatum ſuſcepit, ſtatimque totis viribus, & inſtanter Summum Pontif. ſupplicauit, vt ſibi reſignãdi licentiam concederet; qua obtenta Epiſcopatui renuntiauit reſeruata ſibi tenuiſſima penſione, qua in Monaſterium, à ſe conſtructum eiuſdem Ordinis ſe recepit, vbi feliciter vitam cum morte commutauit, multis clarus miraculis.

37 *Gregorius* igitur *epiſtol. 45. libro quarto*, cogens quẽdam Marianum Monachum omninò renitentem ſuſcipere Epiſcopatum, ſcribit cuidam, quod conſoletur eum; quia ait, cuiuslibet officij valdè oneroſa eſt nouitas: præſertim quia poſt longa quietis otia eius proculdubio nouitas perturbabitur. Ideo peto vt cum venerit tempeſtatum ſeculariũ procellas fugiens, ſemper apud veſtram mentem portum quietis inueniat. Confido in Domino quod ad interiora illum euacuet, & ad exteriora gerenda confortabit. Et *epiſtola quarta lib. ſexto ad Epiſcopum Conſtan.* qui dixerat ſe infirmum ad tantum onus reſpondet.

Prima virtus eſt cognitio infirmitatis, atque ex hoc colligimus vos benè poſſe ſuſceptum miniſterium implere, quia hoc cognoſcitis. Ille omnibus infirmior, qui ſuam non agnoſcit infirmitatem. Et *epiſtola quinta*, eundem exhortatur ad tolerandum onus Paſtorale, aſſerens illud. Si Chriſtus pro omnibus mortuus eſt, reſtat vt qui viuunt, non ſibi viuant, &c. Et quia ille ſcripſerat in epiſtolis ſuis, quod ſemper anhelabat ad mentis tranquillitatem, & quietem, & ad fugiendam cogitationum perturbationem, reſpondet, quod Paſtor non poteſt funditus repellere perturbationem cogitationum, & curarum terrenarum, quia ſcriptum eſt, quod etiam gigantes gemunt ſubaquis, ideſt, populus: dicit tamen quod huic curæ modus ponendus eſt, ne nimis excreſcat: quia boni Paſtores affiante Spiritu Sancto inter medias turmas populorum, & negotiorum non obruuntur, neque caput mentis ſubmittunt; ambulant per ſiccum in medio mari, & impletur in eis illud *Iſa. 43.* Cum tranſieris per aquas tecum ero, & flumina non operient te. Et quantum ad periculum officij Paſtoralis, & ſecuritatem ſolitudinis, reſpondet, quod vbique eſt periculum, & ſola Dei gratia ſaluat.

Nam Loth in peruerſa ciuitate fuit iuſtus, & in monte peccauit: Quid enim paradiſo iucundius? Quid cœlo ſecurius? & tamen homo ex paradiſo, & Angelus de cœlo peccando cecidit, refertur *in c. quælibet 40. diſt.* Nuſquam enim eſt ſecuritas, inquit *Bernardus*, nec in cœlo, nec in paradiſo, multo minus in mundo: in cœlo enim cecidit Angelus ſub potentia diuinitatis: in paradiſo Adam de loco voluptatis: in mundo Iudas de ſchola Saluatoris. Tuti tandem erimus à malis omnibus ſi Deo noſtra omnia committamus: hinc *Caſſiodorus*. Nihil poteſt eſſe ſecurius, quam illi omnia committere, qui nouit ſuis cultoribus congrue profutura præſtare. Et Regius Propheta *Pſalm. 56.* Clamabo, inquit, ad Deum altiſſimum, Deum, qui benefecit mihi. Quod autem beneficium Dauidi ſit collatum Caldaica docet tranſlatio, dicens. Clamabo ad Deum qui præcepit araneæ, vt conficeret in ore ſpeluncæ telam ad defenſionem meam. Sanè cum in ſpelunca moraretur Dauid, Saul cum minimè vidit, quandoque aranea tela Dauidem texerat. O admiranda Dei protectio. In hoc certè admiratur Diuus Paulinus, quod qui ſecum Deum habet, aranea tela ſibi fortiſſimus eſt murus, & antemurale; vbi è contra illum, qui ſine Deo eſt fortiſſima mœnia, etiam adamãtinus paries, minus quàm aranea tela defendit.

S V M M A R I V M.

1 *Epiſcopi munus non tam honor, quam onus eſt.*
2 *Seruus ſuorum ſubditorum dicitur Prælatus.*
3 *Imperium, & principatus nihil aliud eſt præter merum laborem.*
4 *Epiſcopus miniſterio, & laboribus ſeruire debet.*
5 *Sanctus Paulus Apoſtolus non Epiſcopatus cupiditatem, ſed beneficium illius muneris, atque opus laudare voluit.*
6 *Epiſcopi non ad propria commoda, ſed ad labores, & ſollicitudines pro Dei gloria vocati ſunt.*
7 *Sanctus Gregorius onus ſuum multis depingit lacrymis.*
8 *Amos Abbas Patriarcha ordinatus ſibi magnum onus, & intolerabile minuſculum eſſe profitetur.*
9 *Sanctus Gregorius deplorat infirmitatem ſuam, cum Epiſcopus ſit & num. 10. 11. & 12.*
13 *Sanctus Bernardus grauius, & periculoſius periculum cum ad Epiſcopatum promouetur, deplorat.*
14 *Epiſcopus nemo ſapiens lato creatur animo.*
15 *Epiſcopatus eſt onus animarum infirmarum.*
16 *Epiſcopalis officij onus eſt pelagus laborum, & abyſſus ærumnarum.*
17 *Paſtor circa oues debet aſſimilari gallinæ circa pullos.*
18 *Epiſcopatus officio nihil eſt damnabilius apud Deum ſi perfunctorie agatur, & ſi vt decet, nihil periculoſius.*
19 *Sanctus Gregorius Epiſcopale onus timens cum amicis vehementer lacrymatus eſt. & num. 20.*
21 *Homo natus ad labores, & dolores.*
22 *Patientiam ſicut in electis operatur tribulatio, ita in reprobis,*

probis, & damnandis tribulatio parit pusillanimitatem, pusillanimitas perturbationem, perturbatio desperationem.

23 *Onus Christi leue est, quod portantem non grauat, sed leuat.*

24 *Fortis vir non est, cui non crescat animus in ipsa rerum difficultate.*

25 *Humilis an sit ille, qui superni nutus arbitrio, vt debeat praesse intelligit, & tamen ex humilitate praesse contemnit.*

26 *Prodesse qui potest non debet Episcopatum renuere.*

27 *Ecclesiae gubernacula periculum peccati timens, suscipere refugiens, sui tantummodo habet considerationem, & non quod in commune omnibus expedit.*

28 *Virtutibus pollens coactus ad regimen veniat, virtutibus verò vacuus, nec coactus accedat.*

BONVM OPVS desiderat.

GLOS. II.

1 OPVS dixit non imperium non dominationem, nō dignitatem (quamuis sit praeclara dignitas) laborem non delicias, opus per quod humilitate decrescat, non intumescat fastigio, vt habet *Hieronym. ad Ocean.* Vnde rectè à Patribus definitum est Episcopi munus non tam honorem esse, quam onus, nec tam principatum quam ministerium, nec tam dominium quàm liberam, & ingenuam seruitutem, sic enim noster *Apostolus* ait *prima* ad *Corinthios 9.* cum liber essem ex omnibus, omnium me seruum feci, vt omnes facerem saluos. *Et Orig. in Psalm. homilia septima*, qui vocatur ad Episcopatum, non ad principatum vocatur, sed ad seruitutem totius Ecclesiae,

2 Seruus ideo suorum subditorum dicitur Praelatus, nam *Diuus Bernardus super illa verba Hieremi.* vt euellas & destruas &c. sic ait. Quid horum factum sonat? Rusticani magis sudoris schemate quodam labor spiritualis expressus est. Et sequitur. Disce Praelate nō tam ad imperitandum, quàm ad *factitandum*, quod tempus requirit. Disce sacculo tibi opus esse, non sceptro, vt opus facias Prophetae, & quidem non ille regnaturus ascendit, sed extirpaturus. Putasne & tu inuenias aliquid elaborandum in agro Domini tui? & plurimum, non planè totum quiuere emundare Prophetae, quando ergo libet gloriari, vbi otiari non licet? Ne putet igitur Praelatus gradum illum vt vacet, obtinuisse, sed vt in obsequium Dei, & proximi laboret. Attributa est dignitas in opus ministerij, *ait Apostolus*, in opus ministerij, idest in ministerium operosum. Propterea pastores appellantur Praelati, & vt vigilent, & ita laborent, ac si Pastores reuera essent.

3 Hanc seruitutis conditionem Ethnici etiam Principes fassi fuerunt: etenim Rex ille Macedonum Antigonus Principem filium alloquens, vt *Plutarchus* refert, ait, scito regnum nostrum esse splendidam seruitutem. Satis sciunt Principes imperium, & principatum aliud esse nihil praeter merum laborem. Hinc etiā seruum se agnoscebat Alexāder, qui (vt *Arianus Philosophus lib. 8. de rebus Alexandri scribit*) suis dixit. Plus vigilare quam vos me certo scio, vt ipsi quietos somnos capere possetis. Seruum etiam se nouit Cęsar, de quo *Seneca lib. de breuitate vitae*, ait, omnium dies illius vigilia defendit, omnium otium illius labor, omnium delitias illius industria, omnium vocationem illius occupatio.

4 Laborì ergo, ac ministerio, & seruituti inseruire debet Episcopus, quod *Bernard. in epistol. ad Rom. homil.* 11. admonet, dum dicit. In omnibus exemplo Apostoli honorificabitis ministerium vestrum, ministerium, inquam, non dominium; ipsum quidem honorificabitis non vos, nam qui quaerit quae sua sunt, se cupit honorari, non ministerium. Et *Sanctus Chrysostomus* sic ait. Differentia dignitatis facta est inter Sanctos, vt vnus sit Episcopus, alius minister: contumacia vero carnis coegit, & peruersitas mundi, & operatio inimici, vt honores videantur esse, sed re vera non sunt nisi ministeria. Et *Diuus Hieronymus epistol. secunda ad Nepotianum* loquens de Clerico, ita inquit. Clericus, qui seruit Ecclesiae interpretetur primo vocabulum suum, & nominis definitione prolata, nitatur esse quod dicitur. Ita Episcopus vt respondeat nomini, quod gerit, totus in eo esse debet vt vigilet, vt pascat, vt exploret, ac quod vulgo dicitur superintendat gregi Christi; operarius dicitur *Matth.* 10. Et opus bonum Episcopatus, quia omnibus bene operari debet. Bonum existimandum est id solum, inquit *Gregorius Nissen. inorat. de mortuis*, quod omnibus semper & vbique prodest, nulli nullibi nunquam obest, & non mutatur.

5 Non igitur Episcopatus cupiditatem, sed honestum illius munus atque opus laudare noster Apostolus voluit, opus autem rem difficilem, quaeque fieri vix vllo modo possit appellant non solum eruditi viri, verum etiam in hanc ipsam significationem Sacris literis ita scriptum est. Virum fidelem inuenire opus est. Opus negotium est non otium; animi sollicitudo, non delectatio: munus publicum, cuius ratio redditur, non magistratus, in quem inquiri non licet: paterna quaedam cura, & gubernatio, non tyranni imperium: principatus, qui prudentia, non potestas, quae temere, nulloque consilio regatur.

Ego sane vero Episcopatus officium, atque opus eximie laudo, quoniam diuinum est: eum autem, qui illius aliequendi cupiditate ardet, non plane laudo, neque illum benè agere censeo, quia non intimis animi sensibus ali, sed omnino eijci eiusmodi cupiditas debet. Si quis Episcopatum desideret secum cogitet ad quot, & quam magnos labores vocetur; deinde videat diligenter an eos sustinere recte ipse possit: tum pericula animaduertat, quoniam aduersarij, & apertè, & occultè eum oppugnant; neque mente solam reputet, quāta sit illa dignitas, verum etiam quot se mortis periculis obijciat; nec delectationem contempletur, nec in otio se fore putet, sed despiciat, quae insidiae, quae curae, & sollicitudines sibi parentur; sciatque omnino si quis in illo dignitatis gradu sit collocatus, cum ideo Episcopum creatum esse, vt legitimè ipse certet, non vt otiosus voluptatem capiat; qui enim solum honorē adeptus est, cæteraque omnia, quae ad Episcopum pertinent, officia neglexit, ex ea quidem re in maximam reprehensionem incidet.

6 Sciant denique Episcopi se non ad propria commoda, non ad diuitias, aut luxum, sed ad labores, & sollicitudines pro Dei gloria vocatos esse. Pastores sumus non fui, sed gregis curam habentes. Episcopi fuerunt ad regendam Ecclesiam Dei, in qua posuit eos Spiritus Sanctus. Pastores sunt opus naturae atter[illegible]

Digitized by Google

dignitatem; laborem non delitias, non creſcere faſtigio. ſed humilitate decreſcere, vt fiant ſerui, & miniſtri hominum propter Chriſtum, vt intermiſſa Rachelis decora facie intrent ad Liam oculis lippam, de Monte cum Moyſe deſcendant ad campos, & de otio contemplationis, ad laborem actionis. Hæreſes, & Vicarius Petri, ò Epiſcope, fac opus Euangeliſtæ, & Paſtoris, non erubeſcas Euangelium ſi erubeſcendum non credis Paſtoris officium. Inſta importune, opportune, miniſterium tuum imple. Miniſterium tuum plus oneris habet, quam honoris. Si affectas honorem mercenarius es: Si onus amplecteris, potens eſt Dominus augere gratiam ſuam, vt lucra ex lucris, & ex profectibus profectus accedant. Quod ſi abhorreas onus, & inſufficientem te reputes, ſera querela eſt, prius ſediſſe debueras, & æſtimaſſe opus, ſarcinulam ponderaſſe, computaſſe virtutum ſumptus, & dignitati meritum comparaſſe.

7 Vnde *Gregorius ex regiſt. lib. 1. epiſtola quinta* his verbis depingit onus ſuum. Sub colore Epiſcopatus ad ſeculum ſum reductus, & in paſtorali cura tantis terræ curis inſeruio, quantis me in vita laica nequaquam deſeruiſſe reminiſcor. Alta enim quietis meæ gaudia perdidi, & intus corruens aſcendiſſe videor exterius, vnde me à cõditoris mei facie expulſum deploro. Conabar namque extra mundum, extra carnem fieri: cuncta phantaſmata corporis ab oculis mentis abigere, & non ſolum vocibus, ſed medullis cordis ad Dei ſpeciem anhelans dicebam. Tibi dixi cor meum: quæſiuit vultum tuum, vultum tuum Domine requiram, nihil in hoc mundo appetens, nihil pertimeſcens. Videbar mihi in quodam rerum vertice ſtare, itaut in me plenè impletum crederem quod per *Eſai.* 54. Dominus promittit, ſuſtollam te ſuper altitudines terræ (ſuper altitudinem enim terræ ſuſtollitur, qui ipſa, quæ alta, & glorioſa præſentis ſeculi videntur per mẽtis deſpectum calcat) à quo vertice corrui in timores, & pauores, impulſus turbine huius tentationis: quia etſi mihi nihil timeo, eis tamen, qui mihi commiſſi ſunt multum formido. Vndique cauſarum fluctibus quatior, ac deprimor tempeſtatibus, itaut rectè dicam. Veni in altitudinem maris, & tempeſtas demerſit me. Redire ad cor deſidero poſt cauſas, ſed vanis ab eo cogitationum tumultibus incluſus, redire non poſſum, itaut obedire nequeam voci *Prophetæ Eſa.* 46. Redite præuaricatores ad cor: ſed ſtultis preſſus cogitationibus, ſolummodo exclamare compellor. Cor meum dereliquit me? Et paucis interiectis. Sed quis inter tot terrenas curas valeat Dei myſteria prædicare, cum mihi difficile ſit ſaltem recolere? Preſſus enim in hoc honore negotiorum ſecularium tumultu, ex eis me eſſe video, de quibus ſcriptum eſt. Deieciſti eos dum alleuarentur; quia dum foris videntur ſurgere, intus cadunt, ſimiles fumo, quia aſcendendo deficit, & ſeſe dilatando euaneſcit. Ideo ſcriptum eſt *Pſalm.* 36. deficientes quemadmodum fumus deficient. Et illud *Pſalm.* 82. Deus meus pone illos vt rotam, rota enim in anterioribus corruens, in poſterioribus eleuatur; quia quanto eleuantur in bonis præſentis vitæ, tãtò in æternis corruunt. Et quamuis aliqui ſint, qui ſic exteriores prouectus regere ſciunt, vt per eos nequaquam interius corruant: ſed mihi hæc difficilia ſunt, quia & valdè onoroſa, & quod mens ſpontè non recipit, congrue non diſponit.

S. Antonin. in ſumm. parte tertia, titulo 20. *capite ſecundo paragraph. primo*, & ante *Ioann. Moſch. in prato Spirituali in capit.* 194. vt refert *Cardinal. Cæſar Baron. tom. ſexto, Annalium Eccleſi. ann.* 461. *numero ſexto*, narrat quod cum deſcendiſſet Abbas Amos Hieroſolymam, & Patriarcha ordinatus eſſet, venerunt omnes Monaſteriorum Eremi Abbates, vt adorarent eum, inter quos aſſui & ego cum Abbate meo, cœpitque Patriarcha dicere Patribus, Orate pro me Patres, nam magnum onus, & intolerabile mihi injunctum eſt: Sacerdotijque dignitas me terret immodice; Petri enim, & Pauli, & ſimilium eſt regere rationabiles animas. Ego infelix peccator ſum. Plus autem quam cætera timeo ordinationum ſarcinam. Nam inueni ſcriptum quod Beatiſſimus, & æqualis Angelis Papa Leo per quadraginta dies perſeuerauerit ad ſepulchrum Apoſtoli Petri, vigilijs & Orationibus inſiſtens, petenſque ab Apoſtolo, vt pro ſe apud Deum intercederet, vt dimitterentur ſibi peccata ſua. Impletiſque diebus quadraginta apparuit ei Petrus Apoſtolus, dicens. Orani pro te, & dimiſſa ſunt tibi peccata, præterquam impoſitionis manuũ, hoc enim à te ſolum requiritur ſiue bene, ſiue fortaſſe aliter egeris.

9 Idem *Gregorius epiſtola quarta ad Ioannem Epiſcopum Conſtantinopolitanum*, deplorat quod indignus, & infirmus ſuſcepit nauem vetuſtam, & vehementer confractam, in quam vndique fluctus intrant, & quotidiana ac valida tempeſtate quaſſatæ, putridæ tabulæ naufragium ſonant.

10 Idem *epiſtola ſexta ad Patr.* ſic ait. Dum contemplationem dulcedinis alte deſcribitis, ruinæ meæ mihi gemitum renouaſtis: quoniam audiui quid intus perdidi, dum foris ad culmen regiminis immeritus aſcendi. Tanto autem me percuſſum mœrore agnoſcit, vt vix loqui ſufficiam: oculos enim mentis meæ doloris tenebræ obſident. Triſte eſt quicquid aſpicio, quidquid delectabile creditur, cordi meo lamentabile apparet: penſo enim qualiter ab alto quietis meæ culmine corruens, vbi deiectus ſum, & pro culpis meis in occupationibus exilium à facie dominantis miſſus, quaſi deſtitutæ viduæ vocibus cum *Propheta Pſalm.* 68. dico, qui conſolabatur me, longe receſſit à me.

11 Idem *epiſtola ſeptima ad Anaſtaſium Epiſcopum Antiochenum*. Depreſſus ſum vſque ad terram ſuperpoſito onere, itaut mentis rectitudinem funditus perdens, contemplationiſque aciem amittens, per experimentum dicam cũ *Propheta Pſal.* 118. Incuruatus ſum, & humiliatus ſum vſquequaque: tãta quippe occupationum onera deprimunt, vt ad ſuperna animus nullatenus erigatur; multis enim cauſarum fluctibus quatior, & tumultuoſæ vitæ tempeſtatibus affligor. Periclitanti igitur mihi orationis veſtræ manum tendite vos, qui in virtutũ littore ſtatis. Quod vero me os Domini, quod lucernã dicitis, quod multis prodeſſe perhibetis, hoc mihi ad iniquitatum mearum cumulum accedit, vt cum vendicari in me iniquitas debuit laudes pro vindicta recipiam.

12 Idem *epiſtola vigeſima quarta, libr. primo ad Epiſcopum Conſtantinop.* Conſideranti mihi quod impar meritis, atque toto animo renitens, Paſtoralis curæ pondera portare compulſus ſum, caligo mœroris occurrat, & triſte cor nihil aliud niſi eas, quæ videre nihil ſinunt, tenebras videt. Nam quis Antiſtes ad Dominum niſi pro delictis populi intercellor eligitur? Qua igitur fiducia

fiducia ad Deũ pro peccatis alienis intercessor venio, apud quem de proprijs securus non sum, &c.

13 Exclamat etiam *Diuus Bernardus* grauiori, & periculosiori debito adstrictus, his verbis. Quid ego infelix? quo me vertam nescio, si tantum thesaurum, si pretiosum depositum illud, quod sibi Christus sanguine proprio pretiosius iudicauit, contigerit negligentius custodire? si stillantem in Cruce Domini sanguinem collegissem, esset appositus penes me in vase vitreo, quod & portari sæpius oporteret quid animi habiturus essem in discrimine tanto? Et certe id seruandum accepi, pro quo mercator non insipiens (ipsa vtique sapientia sanguinem illum dedit) sed, & habeo thesaurum illum in vasis nõnullis, & quibus multò plura, quàm vitreis inuenire pericula videantur.

Accedit sanè ad sollicitudinis cumulum, & pondus timoris, quod cum, & meam, & proximi conscientiam seruare necesse sit, neutra mihi satis est nota. Vtraque abyssus est impersc rutabilis. Vtraque mihi non est, & nihilominus exigitur à me vtriusque custodia, & clamatur. Custos qui de nocte. Custos qui de nocte, non est mihi dicere cum Cain. Nunquid custos fratris mei sum ego, sed est fateri humiliter cum Propheta, quia nisi Dominus custodierit Ciuitatem, frustra vigilat, qui custodit eam.

14 Vnde *Sanctus Gregorius Nazianzenus in Apologetico* scripsit. Nemo sapiens læto animo creatur Episcopus, si quis pericula, & supplicia ei proposita consideret: atque adeo stultus videri potest, ac reprehensione dignus, qui cum viam ingredi possit complanatam, & expeditam, sponte se in locum angustum, periculosumque redegerit. Quod *Sanctus Chrysostomus ad Hebr. homil. trigesima quarta*, latè prosequitur inter cætera dicens. Miror si potest saluari aliquis Rectorum; post tantam enim comminationem quam negligentiæ videmus illatam, video aliquos etiam concurrere, & præcipitare semetipsos in tantam molem, ac difficultatem regiminis. Quò etiam spectat, quod dicit *Petrarcha de remedio vtriusque fortunæ lib. primo, dialog.* 107. O vertigo morum pessima, ad quod olim consueuerant, & deberent cogi homines, indè nunc retrahi non possunt.

15 Et *Sanctus Bernardus ad Renaldum Abbatem epist. septuagesima tertia*. Onus animarum est infirmarum: nam quæ sanæ sunt, portari non indigent, ac per hoc nec onus sunt, igitur ægros moribus exhortando, increpando, agis opus tuum, & portando sanas, quod sanando portas. Si quis verò ita sanus est, vt magis iuuet te, quàm iuuetur à te, huius te parem, non patrem cognoscas, tamen in sanis minus lucraris, quia tua tibi præmia minuis: in infirmis autem in tantum magis lucraris, in quantum magis grauaris.

16 Sit ipse *Chrysostom. libro tertio & sexto de Sacerdot.* Onus Episcopalis officij vocat pelagus laborum, & abyssum ærumnarum, quia sicut alijs præstant Episcopi dignitate, sic partes eorum sunt plus alijs cernere, & plus alijs laborare. In quantis ergo periculis versabitur, qui non de vna solum anima, sed de tot animarum gregibus rationem redditurus est: Dormiebant quidem Apostoli cæteri instante Domini Passione, vnum tamen Petrum Dominus arguit dicens *Matth.* 14. Simon dormis? Aliorum enim somnus Petro imputatur, quippè qui in tanto Fidei, rerumq; omnium discrimine non vigilare, modo, sed alios etiam ad vi-

gilandum cohortari debuisset.

17 Pastor circa oues debet assimilari gallinæ circa pullos: quia, vt dicit *Augustinus super Psalm.* 58. Gallina super omnes aues materna charitate circa pullos sollicitatur; itaut tota ægrotet ex labore, rauescit vox, sit hispidum totum corpus, demittuntur alæ, laxantur plumæ &c. ita omni conatu contendere debet Episcopus esse illa euangelica gallina, sollicita, & anxia, vt sub alas colligat, foueatque pullos suos. Eius est satagere, moliri, in omnia se vertere, quoties affulget spes aliqua pertrahendi hominem ad Christum, submittẽdo se, ac vocem cum Paulo commutando vndequaque occasiones arripiendo excitandæ propagandæque pietati.

18 Item *Sanctus Augustinus Doctorum Ecclesiæ antesignanus in capit. ante omnia* 40. *distinct.* dicit nihil esse miserius, tristius, & damnabilius apud Deum Episcopatus officio, si perfunctorie agatur. &, si vt decet, nihil periculosius. Et *Sanctus Vincentius in sermon. 7. Dominica 2. post Octauam Paschæ* miratur quomodo Episcopi possint cum gaudio viuere; cogitando tantum onus, quod supra se portant: nam à circulo Lunæ, vsq; ad centrum terræ non est perfecta securitas aut *Fulgentius*, in aere non, quia ibi dæmones insidiantes; in terra non, quia ibi homines malignantes: in mari nõ, quia ibi ventus, & tempestates; in inferno non, quia ibi sunt tortores animas cruciantes. Ergo supra lunam quære securitatem, quia citra lunam minimè reperies.

19 Hinc *Sanctus Gregorius libro primo, epistol. vigesima quarta ad Constantinopolitanum*, onus Episcopale timens, sic eos alloquitur. Quod me ad Episcopatus Ordinem cognoscitis peruenisse, si me diligitis, plangite: quia hic huius mundi tantæ sunt occupationes, vt per Episcopatus Ordinem pene ab amore Dei me videam esse separatum, quod incessanter defleo, atque vt pro me Dominum exoretis, rogo.

20 Idem in *Epistol. trigesima ad Iesus. Patriarch.* sic ait. Gemo quotidie occupationibus pressus, & respirare non valeo. Ecce quò me patrocinia vestra perduxerunt, sed vos, qui adhuc valetis huius mundi occupationes fugite, quia quantò in eo quisque profecerit, tantò, vt video, ab amore Dei amplius decrescit.

21 Verum homo natus est ad labores, & dolores (quoniam tu laborem, & dolorem consideras) labor in actionibus, dolor in passionibus est. Ad vtrumque se paratum dicebat *Dauid*, ad labores actionum cum dicebat *Psalm.* 118. Paratus sum, & non sum conturbatus, vt custodiam mandata tua: ad dolores vero passionum dicens. Ego in flagella paratus sum *Psalm.* 37. Nemo ex filijs Adæ viuit sine labore, & sine dolore, neque illi de quibus *Propheta* dicit. In labore hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur, nam sequitur. Tenuit eos superbia (grauis enim labor est superbia) operti sunt iniquitate, & impietate sua, & hæc grauia flagella sunt, quia non est gaudere impijs dicit Dominus. Quod si neque laboris anxietatem, neque flagelli sentiunt lesionem, ipsa iam insensibilitas, vehementiam indicat passionis. Sudat pauper in opere foris, anxius laborat diues in cogitatione intus. Igitur inquit, *Diuus Bernardus tom. 1. fol.* 164. teneamus obedientiam in laboribus, patientiam in doloribus; sciant gentes quoniam homines sunt, idest, nati ad labores actionum, & dolores passionum.

22 Ber-

22 *Bernardus epiſtol. trigeſima ſecunda*, conſolans quẽdam Abbatem in tribulatione conſtitutum dicit: quod ſicut in electis tribulatio operatur patientiam, &cet. (vt dicit *Apoſtolus ad Roman. 5.*) ita e conuerſo in reprobis, & damnandis tribulatio parit puſillanimitatem, puſillanimitas perturbationem, perturbatio deſperationem. Igitur non vincaris à malo, ſed ſpem tuam fortiter in Deo fige, & rei finem longanimiter expecta.

23 Idem *epiſtol. ſeptuageſima ſecunda ad Abb. Aſiaſen.* O verè leue onus Chriſti, quod portantem non grauat, ſed leuat. Quid eo leuius onere, quod non ſolum non onerat, ſed & portat omnem, cui portandum imponitur? Eſt onus exonerans, ſicut pennæ auium, quæ ferunt a quibus feruntur. Virtus ait, idem *epiſtol. 126. ad Epiſcopum Aquitaniæ*, in pace acquiritur, in preſſura probatur, in victoria approbatur. Vir profectò ille eſt, qui contra biformes fortunæ euentus vniformi mentis conſtantia militat præmonitus, ait *Tullius*; è contra maximum indicium malæ mentis eſt fluctuatio, & inter ſimulationem virtutum, & amorem vitiorum aſſidua iactatio, ait *Seneca in Prouerbijs*. Quid horres (inquit *Auguſtinus Pſalm. 61.*) labores? an neſcis, quia fornax mundus, ignis tribulatio, aurum electi palea iniqui, aurifex Deus: ardet palea, purgatur aurum, palea vertitur in cineres, aurum purgatur à ſordibus, quod vult ergo (inquit) artifex facio, vbi me ponit tolero, iubeor tolerare, nouit ille purgare, ardeat, & fulgeat paleaad incendendum me, & quaſi conſumendum, ſed tamen illa tandem vertetur in cineres, & ego ſordibus carebo, ſubiecta ergo eſto Deo anima mea, quia ab ipſo patientia mea.

24 Legi, ait *Bernardus ad Eugenium Papam*, apud quendam ſapientem, non eſt vir fortis, cui non creſcat animus in ipſa rerum difficultate, ego autem dico quod fideli homini magis eſt inter flagella fidendum, & quamuis non ſuccedant ad votum; quæ ſecundum Deum conamur, Deo flagellante nos, nunquid ideo non debet homo facere quod tenetur, quia Deus facit quod vult. Igitur, & ſi videamus multa mala, non eſt deponendus animus, ſed ſemper ſperanda ſunt meliora: nunquam enim magna bona mortalibus prouenerunt, quæ non præceſſerint magna mala. Itaque etiam in ipſo malorum, & calamitatum diluuio, in latitudine cordis, & fiducia ambulandum eſt; alioquin vbi libertas filiorum Dei? vbi ſpiritus ille de quo *Apoſtolus* ait *ad Roman. octauo*, Non accepiſtis ſpiritum ſeruitutis iterum in timore, &cet.

Animus igitur, qui ſolum Deum præ oculis habet, & facit quod in ſe eſt, cur agitabitur ſcrupulis? cur triſtitijs euiſcerabitur? cur ſpiritu puſillanimitatis conſtringetur? in *Pſalm. 54.* vbi nos habemus, iacta ſuper Dominum curam tuam, iuxta Hebræum habetur, projice onus tuum in Dominum, ideſt, fidenti animo onera curarum, ac triſtitiarum tuarum in Domino projice.

Quod ſi antea paſtorales curas, & moleſtias fruebatis otio contemplationis, memento verbi *Auguſtini* ſic dicẽtis. Nec otia veſtra neceſſitatibus Eccleſiæ præponatis; cui ſi parturienti nulli boni miniſtrare vellẽt, quomodo naſceremini, non inueniretis. Manebas fortè in monte, leuatis manibus orans cum *Moyſe*, iuſſit Dominus, vt deſcendas in campum cum *Ioſue* pugnaturus cum Amalechitis, non deponas animum, quia neque in monte abique timore viuendum eſt, nec in medio Amalechitarum diffidendum, nam *Loth* inter Sodomitas fuit Sanctus, & in monte ſolus agens, inceſtuoſus.

25 Humilis neſcio an ſit ille, qui ſuperni nutus arbitrio, vt debeat præeſſe intelligit, & tamen ex humilitate præeſſe contemnit? diuinis enim diſpoſitionibus ſubditus, atque à vitio obſtinationis alienus, cum ſibi regiminis culmen imperatur, ſi iam donis præuentus eſt, quibus & alijs proſit; & ex corde debet fugere, & inuitus obedire, *Hieremias* à Domino mittitur ad prædicandum, & tamen ne mitti debeat, humiliter reluctatur, dicens, A a a Domine Deus, ecce neſcio loqui, quia puer ego ſum? *Eſaias* Domino quærenti, quem mitteret, vltro ſe obtulit dicens. Ecce ego mitte me: in vtroque hoc ſubtiliter eſt intuendum, quia & is qui reculauit, plenè non reſtitit, & is, qui mitti voluit ante per Altaris calculum ſe purgatum vidit: ne aut non purgatus adire quinque myſteria Sacra audeat: aut quem ſuperna gratia eligit ſub humilitatis ſpecie ſuperbe contradicat. Quia vero difficilè admodum eſt purgatum ſe quemlibet poſſe cognoſcere, prædicationis officium tutius declinatur, nec tamen declinari, vt diximus, pertinaciter debet, cum ad ſuſcipiendum hoc ſuperna voluntas agnoſcitur. Quod Moyſes vtrumque mira opere expleuit, qui præeſſe tantæ multitudini, & noluit, & obediuit. Superbus enim fortaſſe eſſet, ſi ducatum plebis innumeræ ſine trepidatione ſuſciperet: & rurſum ſuperbus exiſteret, ſi auctoris imperio obedire recuſauerit. Hinc etiam quique præcipites colligant cum quanta culpa ex appetitu proprio cæteris præferti non metuunt ſi Sancti Viri plebium ducatum ſuſcipere. Deo etiam iubente, timuerunt. Opus quidem deſiderat bonum, bonum eſt, primatum autem honoris concupiſcere, vanitas eſt. Primatus enim fugentem ſe deſiderat, deſiderantem ſe onerat. Et ſicut is, qui inuitatus renuit, quæſitus refugit, Sacris eſt Altaribus admouendus: ſic qui vltro ambit, vel importunè ſe ingerit, eſt proculdubio repellendus. Deieciſti eos, cum eleuarentur, inquit *Pſalm.* Cum eleuatus deijcitur, qui honoribus proficit, & moribus cadit. Improbe igitur facis præeſſe affectat, quibus prodeſſe non curat, & quorum non zelat ſalutem, ſubiectionem animia ambitione ſibi vendicat.

Væ illi qui præeſt, & non prodeſt: ſed væ grauius illi; ſi quia præeſſe metuit, prodeſſe refugit. Sancti viri non præeſſe gaudent hominibus, ſed prodeſſe, itaut poteſtas eis magis ſit oneris, quam honoris. Sunt quidam, qui ſciunt, & poſſunt, & volunt præeſſe: quidam qui ſciunt & poſſunt, nec volunt; quidam qui nec ſciunt, nec poſſunt, ſed volunt: quidam qui nec ſciunt, nec poſſunt, nec volunt. Scire poſſe, & velle charitatis eſt, vel ſuperbiæ; Scire & poſſe & nolle humilitatis eſt, vel inertiæ; Nec ſcire, nec poſſe, nec velle, diſcretionis eſt, & prouidentiæ. Qui enim ſciunt & poſſunt, & volunt præeſſe, ſi velint prodeſſe, charitatis eſt, alioquin ſuperbiæ. Qui ſciunt, poſſunt, & nolunt, humilitatis eſt quod renuunt, inertiæ verò cum ſciant & omninò deſiſtunt. Qui autem nec ſciunt, nec poſſunt, ſed volunt: cupiditatis videtur quod volunt: ſtultitiæ ſi velint quod nec ſciunt, nec poſſunt. Illi quidem qui nec ſciũt, nec poſſunt, nec volunt, prudenter agunt. Summa enim diſcretio eſt nolle quod non poſſis, fugere quod neſcis.

De

26 De hoc *Gregorius in Paſtorali parte prima capit. quinto*, pulchrè loquitur in hunc modum. Qui habet dona Dei, vt poſſit eſſe Paſtor, ſi vocatus, ſuſcipere renuit, plerunque ipſa dona ſibi auferuntur: quia non pro ſe tantum, ſed etiam pro alijs acceperat. Vnde Dominus dicens, Si diligis me, paſce oues meas, clarè docuit, quod ſi teſtimonium dilectionis ſuæ eſt ſuſcipere onus paſtorale, quiſquis virtutibus pollens ipſum ſuſcipere renuit, Paſtorem ſummum conuincitur non amare. Vndè idem *Gregorius libro ſexto, epiſtola quinta ad Cyriacum Patriarcham Conſtantinopolitanum*, ita ſcribit. Et Paſtori Sanctæ Eccleſiæ dicitur. Simon Ioannes amas me? Paſce oues meas, ex quibus verbis colligitur, quia ſi is, qui valet, omnipotentis Dei oues renuit paſcere, oſtendit ſe Paſtorem ſummum minimè amare. Nam qui propriam quietem communi vtilitati præfert, non poteſt dicere mihi viuere Chriſtus eſt, & mori lucrũ, cum *Apoſtol. ad Philip. 1.* & vbi erit illud eiuſdem ad *Roman. 14.* nemo ſibi viuit, & nemo ſibi moritur? & illud eiuſdem *prim. ad Corinthios 10.* non quæres, quod mihi vtile eſt, ſed quod multis, vt ſalui fiant, & illud denique 2. *ad Corinthios quinto*, Vt qui viuunt iam non ſibi viuunt, ſed ei, qui pro ipſis mortuus eſt.

27 Illud intuere dicit *Clement. epiſtola prima ad Iacob. in princip.* quia ſi periculum peccati timens ſuſcipere refugis Eccleſiæ gubernacula; certus eſto quia amplius peccas, quam ſi populum Dei, velut in fluctibus poſitum, & periclitantem, cum iuuare poſſis, ſubterfugis, tui tantummodo habens conſiderationem, & nõ quod in commune omnibus expedit prouidens. Vir eccleſiaſticus, refert *Iſidorus libro tertio de ſummo bono, capit.* 33. & crucifigi mundo per mortificationem propriæ carnis debet, & diſpenſationem Eccleſiaſtici Ordinis, ſi ex Dei voluntate prouenerit, nolens quidem, ſed humilis, gubernandam ſuſcipiat. Multis intercipit Satanas fraudibus eos, qui ſenſus, & vitæ vtilitate præſtantes, præeſſe, & prodeſſe alijs nolunt. Et dum eis regimen animarum imponitur, renuunt, conſultius arbitrantes otioſam vitam degere, quàm luctis animarum inſiſtere. Quod tamen decepti agunt, per argumentum diaboli fallentis eos per ſpeciem boni, vt dum illos à paſtorali officio retrahit, nequaquam proficiantij, qui eorum verbis atque exemplis inſtrui poterant.

28 Vnde ait *Gregorius libro primo Paſtoralis, cap. nono.* Virtutibus pollens coactus ad regimen veniat, virtutibus vacuus, nec coactus accedat. Ille ſi omninò renititur, caueat, ne acceptam pecuniam in fudario ligans de eius occultatione iudicetur, & cetera. Iſte cum regimen appetit, attendat ne per exemplum boni operis Phariſæorum more ad ingreſſum regni tendentibus obſtaculum fiat, qui iuxta Summi Magiſtri vocem *Matth. 23.* nec ipſi intrant, nec alios intrare permittunt. Conſiderandum quoque eſt, quia cum cauſam populi electus Præſul ſuſcipit, quaſi ad ægrum medicus accedit: Si ergo adhuc in eius opere paſſiones viuunt, qua præſumptione percuſſum mederi properat, qui in facie vulnus portat.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus non ſolum mortifero vitio, ſed illius ſuſpicione, prorſus carere debet.*
2 *Epiſcopi eſt non ſolum turpia vitare, ſed virtutis ſuæ præſtantia multitudinem erudire.*
3 *Exempla potius quàm verba homines malunt.*
4 *Irreprehenſibiles eſſe conuenit, quos præeſſe neceſſe eſt corrigendis.*
5 *Gradus quanto altior eſt, tanto ruina grauior.*
6 *Ducatum hominum ſuſcipere non debet, qui neſcit homines bene viuendo præire.*
7 *Superhumerale in Epiſcopis quid ſignificet oſtenditur.*
8 *Mali non curant reſpicere meliores.*
9 *Irreprehenſibilis ideo requiritur Epiſcopus, vt virtutes omnes in eo comprehendantur.*
10 *Principes ſunt inſtar lucentium gemmarum.*
11 *Declaratur illud Euangelij Matth. 5. Vos eſtis ſal terræ, &cet.*
12 *Agens omne agit ſibi ſimile.*
13 *Manus ſordida aliam non lauat.*
14 *Charitas vbi eſt, ibi & Sanctitas.*
15 *Epiſcopus debet ad exemplum viuendi pertrahi.*
16 *Exemplar probitatis ſuæ Epiſcopus præbere debet.*
17 *Epiſcopalis adminiſtrationis finis eſt populos commiſſos doctrina, & exemplo ad Deum dirigere.*
18 *Superiorum vita, & exemplum magis quam omne aliud ad pietatem, & Dei cultum aſſidue inſtruit.*
19 *Sacerdotalis dignitas cum alijs videatur dignitatibus eminere, ita quiſquis ea ornatus eſt, cunctis ſe imitandum debet oſtendere.*
20 *Apoſtolus cur in præſenti loquatur tantum de Epiſcopis, & Diaconis, non vero de Sacerdotibus, oſtenditur.*
21 *Paſtorum bonorum exempla quemadmodum tam potenter ad virtutem nos alliciunt, ita contra malorum longe potentius ad malum trahunt.*
22 *Principes plus corrumpunt exemplo, quam peccato nocent.*
23 *Principis vita cenſura eſt ad quam dirigimur, ad quam conuertimur.*
24 *Prælatus peccans tot mortibus dignus eſt, quot ad ſubditos ſuos perditionis exempla tranſmittit.*
25 *Paſtor cum per abrupta graditur ad præcipitia grex ſequitur.*
26 *Paſtoribus ſubeſſe malis nihil aliud eſt niſi, vt plebs populanda prædonibus permaneat & inde fumat interitum, vnde protectionis debuit habere ſubſidium.*
27 *Princeps debet eſſe Reip. quod oculus corpori, quod intellectus animæ.*
28 *Epiſcopi ſunt aſtra cæli, quorum vita inter peccata errores hominum quaſi inter noctis tenebras lucet.*
27 *Dignum an verò digniorem ad paſtorale munus eligere teneamur, oſtenditur, & numero trigeſimo, & 31. & 32.*
33 *Cardinales an peccato commaculentur, reſtitutionique vinciantur, qui non impediunt nominatum, ſi alterum dignorem arbitrentur, oſtenditur.*

OPORTET ENIM Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe.

GLOS. III.

1 EPISCOPVS cum omnes curæ ſuæ ſubiectos doctrinæ, & exemplo expurgare ac perficere debeat, oportet eum non ſolum mortifero vitio, ſed illius etiam ſuſpicione carere, nam, vt ait *Gregor. Nazianzen. in apolog.* 1. Cuius vita deſpicitur fieri vix poteſt, vt etiam prædicatio non contemnatur; affirmatque non ſufficere illi, qui alios ad virtutem erudire parat, vt ſe ab omni peccati labe purum conſeruet, niſi alios longè antecellat virtute; & ibi *Elias Cretenſis*, inquit quod Antiſtitis eſt non ſolum turpia vitare, ſed virtutis ſuæ præſtantia multitudinem erudire, quia, vt ait *Diuus Hieronymus*, ſcribens *Oceano epiſt.* 83.

2 Futurus Paſtor Eccleſiæ talis eligitur ad cuius comparationem rectè grex cæteri nominentur. Et dicit *Iſid. libro tertio, de ſummo bono capit.* 42. Qui præficitur ad regimen taliter erga diſciplinam ſubditorum præſtare ſe debet, vt non ſolum auctoritate, verum etiam humilitate clareſcat: ſed tamen ita erit in eo virtus humilitatis ne diſſoluatur vita ſubditorum invitijs, atque ita auctoritas aderit poteſtatis ne per tumorem cordis, feueritas exiſtat immoderationis. Summa igitur Epiſcopalium virtutum ad vitæ integritatem, atque innocentiam eſt referenda, cum homines malint potius exempla, quam verba, vt inquit *Lactant. libro tertio, diuin. reſtitut.* quia vt admonet *Auguſt. ad Paſtores tomo* 10. Epiſcopus honeſte, & vt Chriſtianum Antiſtitem decet, viuat, caueatque ne ſuo exemplo ſubditis noceat. Et Abimelech Rex cum ligna cæderet, & portaret dicebat ſuis *Iudich* 9. quod me vidiſtis facere, cito facite. Quod & Saluator ipſe præcepit *Matth.* 5. dicens. Luceat lux veſtra coram hominibus, vt videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum, qui in cœlis eſt. Vnde colligi poteſt in quantum diſtare debet Paſtor à grege, dum iſtos homines, & illos pluſquam homines, ideſt, lucem hominum Dominus voluit appellari. Et ita ſine crimine eos eſſe oportet, vt hunc *Apoſtol.* locum intelligit gloſſa ordinaria, vel ſine notabili defectu, & integræ famæ, prout interpretatur *Nicolaus de Lyra*, vt illud poſſint dicere cum Chriſto *Matth.* 11. Diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde. Et *Ioann.* 13. Exemplum dedi vobis, vt quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis. Et illud Apoſtol. *primo ad Corinthios quarto*, Imitatores mei eſtote, quemadmodum ego Chriſti. Nam ſi Paſtor, inquit *Gregorius prima parte Paſtoralis capit. ſecundo*, per abrupta graditur, grex profecto ad præcipitia ſequetur: aut qua præſumptione percuſſum medeti properat, qui in facie vulnus portat? tantumque debet actionem populi actio tranſcendere Præſulis, quantum diſtare ſolet à grege vita Paſtoris. Qui enim loci ſui neceſſitate exigitur ſumma dicere, hac eadem neceſſitate compellitur ſumma monſtrare; ne ſubditi in exemplo eius, qui præeſt, quaſi in obſtaculo itineris offendant; Sacerdotes namque vocamur, quod ideò præſumus, vt ſacrum ducatum fidelibus præbeamus; nulliſque illicitum videatur, inquit *Ambroſius de dignitate Sacerdotali capit.* 6. quod ab Epiſcopo quaſi licitum perpetratur.

4 Vt in Sacerdotibus ordinandis, quæ ſunt à Patribus præſcripta, & definita cogitetis, quia ſicut eſt caput Eccleſiæ Chriſtus, Chriſti autem Vicarij Sacerdotes, ſic & in eligendis his curam oportet eſſe perſpicuam. Irreprehenſibiles enim eſſe conuenit, quos præeſſe neceſſe eſt corrigendis, nec quidquam illi deeſſe perſonæ, penes quam eſt religionis ſumma, & ſubſtantia diſciplinæ. Æſtimet quis pretium Dominici gregis, vt ſciat quod meritum conſtituendi deceat eſſe paſtoris ex *Anſelmo*, & alijs refert *Anton. Auguſt. in epitb. iuris Pontif. vet. libro quarto titul. quinto cap.* 11. Et *Sanctus Hieronym. ad cap.* 3. *Michæ* ita dicit. Re vera, qui ad hoc eliguntur, vt cæteris præſint, ſicut præordinantur dignitate, ſic præeminere debent ſanctitate.

Prouidendum igitur, ait idem *Ambroſ. vbi proximè capit.* 2. dum agit de ſublimitate Epiſcopali, ne ſit honor ſublimis, & vita deformis: ne ſit deifica profeſſio, & illicita actio, ne ſit religioſus amictus, & irreligioſus prouectus: ne ſit gradus excelſus, & deformis exceſſus: quia ſicut nihil eſſe dicimus Epiſcopo excellentius, ſic nihil eſt miſerabilius ſi de ſancta vita Epiſcopus periclitetur, ſi Sacerdos in crimine teneatur.

5 Nam quantò gradus altior eſt, tantò ruina grauior: honor grandis, grandiori debet ſollicitudine circumuallari. Ideò igitur prærogatiua honoris monſtratur, vt merita congrua requirantur.

6 Non debet hominum ducatum ſuſcipere, qui neſcit homines benè viuendo præire, ne qui ad hoc eligitur vt aliorum culpas corrigat, quæ & reſecare debuit, ipſe committat. Immò locus regiminis, cum regendus offertur in ſe prius neceſſe eſt, vt quiſque diſcutiat, ſi loco vita congruat, ſi ab onere actio non diſſentiat, ne iuſtus omnium rector, eò poſt in tribulatione preces non audiat, quo ipſa quoque eius, de quo tribulatio oritur, exordia honoris ignorat. Paſtor ergo debet ille fieri, qui cunctis paſſionibus moriens, iam ſpiritualiter viuit qui proſpera mundi poſt ponit, qui nulla aduerſa pertimeſcit, qui ſola interna deſiderat: cuius intentioni benè congruens, nec omninò per imbecillitatem corpus, nec valdè per contumaciam repugnat ſpiritus; qui ad aliena capienda non ducitur, ſed propria largitur; qui per pietatis viſcera citius ad ignoſcendum flectitur; ſed nũquam pluſquam decet, ignoſcens, ab arce rectitudinis inclinatur; qui nulla illicitè perpetrat; ſed ab alijs perpetrata, vt propria, deplorat: qui ex affectu cordis alienæ infirmitati compatitur, ſicque in bonis proximi, ſicut in ſuis profectibus lætatur; qui ſe ita imitabilem cæteris in cunctis, quę agit, inſinuat, vt inter eos non habeat, quod ſaltem in tranſactis mens erubeſcat; qui ſic ſtudet viuere, vt proximorum quoque corda arentia doctrinę valeat fluentis irrigare; qui orationis uſu & experimento iam didicit, quod obtinere à Domino, quæ propoſuerit, poſſit.

7 Audi Prælate illud *Brunonis in Exod. ſuper verba ille, ſuperhumerale, & cetera*, ubi ait. Reſpice Epiſcope ad onus, quod portas, reſpice ad ſuperhumerale. Vides ibi aurum, da operam & ſtudium ſapientię.

Vides

Vides ibi Hyacinthum, intuere cœlum, & contemplare Deum, Vides ibi purpuram, ferua iustitiam. Vides ibi coccum bis tinctum, tingat te, si necesse fuerit, pro Dei & proximi dilectione sanguis Martyrij. Vides ibi byssum retortam, carnem doma, macera, & affige, vt & spiritui seruiat, semperque candidior, & mundior fiat: fit autem superhumerale opere polymito, multisque coloribus variato quatenus in pulchritudine exteriori, qualis interius esse debeat, facilius Episcopus intelligere valeat.

8 Heu me (exclamabat Sanctus Præsul) quia nondum excitatus à somno terrenarum affectionum cum Samuele, neque cœlesti carbone purgatus cum Elaia, neque lingua à Deo tactus cum Equitio monacho (de quo refert *Gregorius in dialog. libro quarto capit.* 4. *part.* 4. quod sensit sibi à Deo tangi linguam, vt se deinceps non posset continere) cum nihil horum habeam in magistrum populorum datus sum. Prauí, ait *Gregorius*, non curant respicere meliores, quos imitentur, & quorum comparatione nihil sunt, sed peiores, quorum comparatione aliquid sibi esse videntur.

9 Irreprehensibilem esse Episcopum requirit Apostolus, vt hoc vno sermone, teste *Sancto Hieronymo Epistol.* 83. *ad Oceanum capit. quarto*, virtutes omnes comprehenderet, & in hoc pene rem contra naturam exigit. Si enim omne peccatum etiam in verbo otioso reprehensione dignum est, quis est, qui absque peccato versetur in hoc mundo. Vnde *Sanctus Hieronymus libr. primo aduersus Pelagium capit.* 8. Primum quod dixit irreprehensibiles, aut nullus, aut rarus, quis est enim, qui non, quasi in pulchro corpore, aut nævum, aut verrucam habeat. *Sanctus Chrysostomus homil.* 10. *in* 1. *Timotheicam*. ibi Irreprehensibilem. Hoc vnico verbo, ait, genus omne virtutis expressit. Itaque qui sibi, vel leuis culpæ conscius est, malè profecto facit eam rem appetens, qua indignum se per opera fecit. Non enim decet eiusmodi regere, sed potius regi. Eum quippe qui regendos alios suscipit, tanta decet gloria virtutis excellere, vt instar solis cæteros veluti stellarum igniculos in suo fulgore obscuret. Debet huiusmodi vitam habere immaculatam, atque compositam, vt in illum omnes, & in eius vitam, velut in exemplar, aliquod excellens intueantur. Non ideò absque ratione *Apostolus* huiusmodi monitis vtitur, quia par erat plurimos eius rei desiderio allici, idcircò illum tanta diligentia pingit, vt qui se ad eam rem præparare vellent, ad quantam virtutis celsitudinem sibi euadendum esset, agnoscerent.

10 Vnde *Plutarchus libro de doctrina Principum*. Sunt Principes, inquit, tam Sacri, quàm prophani instar lucentium gemmarum; atque adeò si quis in illis nævus apparet, detractioni patet, & calumniæ. Et *Clemens libro secundo Constitut. cap.* 11. O Episcope stude munditia operum excellere, cognoscens locum, & dignitatem tuam, tanquam locum Dei obtinens, eo quod præes omnibus, Dominis, Sacerdotibus, Regibus, Principibus, Patribus, Filijs, Magistris, atque subditis simul omnibus.

11 Ideò virtutum omnium absolutionem ab Episcopis Apostolorum successoribus iure suo postulat Saluator noster *Matth.* 5. Vos estis sal terræ, vt sicut sal insipidis saporem rebus dat, easque ne corrumpantur, conseruat, ita & vos insulsos homines sapientia,

& virtute condiatis docendo veritatem, & exemplo bonis in moribus confirmando. *Ibidem*. Vos estis lux mundi, vt cum doctrina & probitate vestra illustretis. *Deinde*. Non potest ciuitas abscondi supra montem posita, cui scilicet vos similes estis. Itaque neque latebras sceleribus quærere potestis, neque vt veritatem non doceatis vos abscondere, & occultare. *Postremo*. Neque accendunt lucernam, & ponunt eam sub modio, sed super candelabrum, vt luceat omnibus, qui in domo sunt. Accendi vos vt lucernas, non vt lateatis, sed doctrina, & sanctitate luceatis.

12 Constat ita esse natura comparatum vt omne agens agat sibi simile, homo enim generat hominem, equus equum, & ignis ignem, quod non solum in ijs, quæ à natura, sed in ijs etiam, quæ ab arte efficiuntur, videre est; pictor enim esse debet, qui alium pictorem faciat, & Philosophus, qui Philosophum, & musicus qui musicum, quisquis ergo alios sanctos efficere debet, sanctissimus vt sit necesse est, cum nemo alijs dare possit, quod ipse non habeat. Neque vulgari aliqua, sed eximia atque excellenti sanctitate opus est, vt alios tui similes efficias. Semper enim effectus in causa sua eminentior, atque fortior est: vt fulgor ipse syderum, qui à sole dimanat, longè splendidior in ipso sole, quam in astris est. Ergo maxima sanctitate fulgere debet is, qui velut sol quidam sanctitatis, in omnes alios tanquam sydera quædam sanctitatis suæ radios emittere debet, quique tanta fulgeat sanctitate, vt de eius plenitudine omnes accipiant. Vnde cum in lege veteri *Numer.* 19. Dominus aquas expiationis & cineres vaccæ rufæ ad purificationem hominum designasset, munus tamen hoc mundis hominibus commisit; vt sic mundus lustraret immundum, & ita demum emundaretur. Vides ergo quomodo mundum esse oportet, qui aliorum sordes debeat expiare. Rectè enim *Ecclesiastic. cap.* 34. ait, Ab immundo quis mundabitur.

13 Cui simile est illud *Gregor. moral. libro septimo*, Manus sordida aliam non lauat, & oculus plenus puluere, maculam non considerat, ita mundus debet esse, qui vult aliena corrigere. Nihil enim est, vel ad perniciem, Ecclesiæ nocentius, vel ad decorem monstruosius, vel ad publicam salutem infensius, quam si is, qui omnes dignitate præit, moribus, & vita subsit; quam quidem in dignitatem appositissimis verbis *Diuus Bernardus ad Eugenium* testatur hoc modo. Monstruosa, inquit, res est gradus, & animus infimus: sedes prima, & vita ima: lingua magniloqua, & manus otiosa: sermo multus, & fructus nullus: vultus grauis, & actus leuis: caput canum, & cor vanum: facies rugosa, & lingua nugosa: ingens auctoritas, & nutans stabilitas.

14 Sanctitas Episcopi præsertim consistit in charitate, quia vbi charitas est, ibi & sanctitas omnis, ac vitæ puritas est, adeò vt quantum quisque habeat charitatis tantumdem habeat & virtutis. Ait enim *Bernard. super Cantic.* Quantitas vniuscuiusque animæ æstimatur ex mensura charitatis, quam habet, vt verbi gratia, quæ multum charitatis habeat, magna sit, quæ parum, parua; quæ uero nullam nihil omninò sit, dicente nostro *Apostol.* 1. *ad Corinthios* 13. Si charitatem non habuero nihil sum, quod manifestè patet in Euangelio *Ioan.* 21. Volens enim Dominus constituere Petrum Vicarium, prius interrogauit

rogauit eum ter. Diligis me? & deinde ei dixit. Pasce oues meas, & *Chrysostom. de Sacerdotio, libro tertio*, inquit, Certe Christus prodigijs, & miraculis posthabitis, quæ ab Apostolis edenda essent, ostendit his verbis. In hoc cognoscent homines quod discipuli mei eritis, si charitatem inter vos mutuam habueritis *Ioann. 13.*

15 Ille, inquit *Gregorius in pastor. libro primo, cap. decimo & vndecimo*, modis omnibus debet ad exemplum viuendi pertrahi qui cunctis carnis passionibus moriens, iam spiritualiter viuit qui prospera mundi post posuit, qui nulla aduersa pertimescit, qui sola æterna concupiscit, cuius intentioni bene congruens, nec omninò per imbecillitatem corporis, nec valdè per contumeliam spiritus repugnat. Ille nihilominus ad dignitatem pastoralis officij debet prouehi, qui ad aliena cupienda non ducitur, sed propria largitur, qui per pietatis viscera citius ad ignoscendum flectitur, sed non plus, quam decet, ignoscens, ab arte rectitudinis inclinatur. Qui nulla illicita perpetrat, sed perpetrata ab alijs, vt propria deplorat. Qui ex affectu cordis alienæ infirmitati compatitur, sicque in bonis proximi, sicut in suis proueçtibus lætatur. Ad dignitatem Pontificalis excellentiæ rectè peruenit, qui ita se imitabilem cæteris in cunctis, quæ agit, insinuat, vt inter eos non habeat, quod saltem de transactis erubescat. Qui sic studet viuere, vt proximorum quoque corda arentia doctrinæ valeat fluentis irrigare. Qui orationis vsu experimento iam didicit, quod obtinere à Domino, quæ poposcerit, possit, &cet. Qua mente apud Dominum intercessionis locum, pro populo arripit, qui familiarem se eius gratiæ esse per vitæ meritum nescit? aut ab eo quomodo alijs veniam postulat, qui vtrum sibi sit placatus ignorat? Qua in re est adhuc aliud sollicitus formidandum, ne qui placare iram posse creditur, hanc ipse ex reatu proprio mereatur. Cuncti liquido nouimus, quia cum is, qui displicet, ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora prouocatur. Qui ergo adhuc desiderijs terrenis astringitur, caueat ne districti iram iudicis grauius accendens, dum loco delectatur gloriæ, fiat subditis auctor ruinæ. Solerter ergo se quisque metiatur, ne locum regiminis assumere audeat, si adhuc in se vitium damnabiliter regnat, ne is, quem crimen deprauat proprium, intercessor fieri audeat pro culpis aliorum.

Prodat igitur ita se publice Episcopus vt quæcumque populo inciderint, siue sint res iucundæ, aut aduersæ, siue lætæ, aut tristes, seu morbi, lues publica, persecutio, damna vel rei familiaris, vel honoris, ac status, alijque humanæ vitæ casus, & deniq; quicquid graue contigerit, de quo dubitari possit, quæ ratio ineunda, quæve cautio adhibenda sit, tunc vnusquisque possit in Præsulem suum oculos conijcere, abeoque veram in omnibus petere disciplinam, rectamque rerum gerendarum rationem, ob id enim docet noster *Apostol. 1. ad Timoth. 4.* his verbis: Esto exemplum fidelium in verbo, in conuersatione, in charitate, in Fide, in castitate, & *Sanctus Petrus 1. capit. quinto*, Forma facti gregis ex animo. Ieiunia alijs qui indicat, defungi illis ipsemet debet: qui vult alios largiri pauperibus, vult celebrari Missas, iniurias cõdonari, vitari ignauiam, & murmurationem, leges vetantes luxum seruari, ipse præire debet, ipse idem iuris in se familiamque suam statuere: exemplo denique suo præcepta omnia sancire, & confirmare. Ex his intelligi potest oportere ipsummet, cuius est præcipere populis opera bona, atque à malis & prauis illos reuocare, harum omnium actionum quasi curriculo esse perfunctum, vt ordinis locique sui muneri respondeat, quod admonet *Diuus Hieronymus ad Nepotianum epistol. secunda*, his verbis. Non confundant opera tua sermonem tuum, ne cum in Ecclesia loqueris, tacitus quilibet intra se dicere possit, cur ergo hæc quæ dicis ipse non facis? delicatus magister est, qui pleno ventre disputat de ieiunijs. Et *idem ad secundum*. Ignominia & confusio est Iesum Crucifixum, paupertem, & esurientem sartis prædicare corporibus, & ieiuniorum doctrinam rubentes buccas tumentiaque ora proferre.

16 Exemplar probitatis suæ (vt supra dicebam) Episcopus præbere debet, quia homines, vt inquit *Lactantius*, loco supra relato, malunt potius exempla, quam verba: quia loqui facile est, præstare vero difficile: quantoque alterum altero difficilius est, tantò vtilius atque præstantius. Vnde grauissimè, & prudentissimè *Seneca* dicit. Eum elige Doctorem, quẽ magis admireris cum videris, quam cum audieris. Talis ergo debet esse Episcopi vita, quam *Diuus Hieron.* depinxit his verbis. Ea debet esse conuersatio, & eruditio Pontificis, vt omnes motus, & gressus, & vniuersa eius opera notabilia sint. Veritatem mente concipiat, & eam toto habitu resonet, & ornatu: vt quicquid agit, quicquid loquitur, doctrina sit populorum. Virtutis enim species pulcherrima est, & quæ ipsa per se homines non solum ad amorem, sed etiam ad imitationem sui trahat, finis igitur Episcopalis administrationis alius non est, quam commissos populos doctrina, & exemplo ad Deum dirigere; atque Moysis exemplo è tenebris Ægypti, idest huius seculi caligine, eripere, vt ad cœlestem promissionis terram traducantur.

17 Hinc *Diuus Cyprianus* Cornelium Pontificem laudat, quod exemplo suo populum sibi subiectum ad Fidei confessionem incitauerit. Dum præcedis, inquit, ad gloriam multos feceris gloriæ comites, & confessorem populum suaseris fieri, dum primus paratus es pro omnibus confiteri.

18 Hunc etiam dicitur *in cap. 1. Concil. Tridentin. de reformat. sess. 22.* Nihil est quod magis ad pietatem, & Dei cultum assidue instruat, quam superiorem vita & exemplum, &c. adeò vt non alia breuior, non efficacior via ad populi mores corrigendos sit, quam probi Principis vita, sicut nullius pestilentiæ, neque citius corripiat, neque latius serpat contagium, quam improbi.

19 Episcopus sicut vitæ suæ integritate alios ad virtutis studium prouocare debet, ita etiam Sacerdotes, vt dicit *Sanctus Gregorius libro septimo registri epistol. 107.* his verbis: Cum Sacerdotalis dignitas alijs videatur dignitatibus eminere, itaut quisquis ea ornatus est, cunctis se imitandum debet ostendere: vt exemplo suo nulli nocere, sed vitam potius valeat componere subditorũ. Nam satis noxium atque perniciosum est, vt imitatione ipsius, quæ ædificari debuerant, destruantur. Sacerdotium est, ait *Venerab. Beda capit. 8. super Esdram*, sua opera sanctificatione speciali præ cæteris digna facere, atque insigniter agere, vt quicunque sibi iunguntur nomen Domini in se ipsis

Digitized by

ipsis benè viuendo sanctificent. Quod & eximie docet *Sanctus Ioann. Chrysostom. libr. tertio de Sacerdotio.* Sacerdotis animi pulchritudinem splendescere oportet, vt oblectare pariter, & illuminare possit illorum animos, qui suos in illum oculos conijciunt. Nam vulgarium hominum delicta velut in tenebris commissa auctores suos solos perdunt: cæterum hominis illustris, ac vulgo cogniti delictum commune omnibus damnum affert, & parua eius peccata, alijs magna videntur; neque enim peccati magnitudine, sed peccantis potius dignitate peccatum plerique omnes metiuntur. Eleganter id docet *Sanctus Ambrosius libro primo Offic. capit. quinquagesimo.* Decet actuum, operumque nostrorum testem esse publicam existimationem, & attestationem: ne derogetur numeri: vt qui videt ministrum Altaris congruis ornatum virtutibus auctorem prædicet, Dominum veneretur, qui tales seruulos habeat, laus enim Domini, vbi munda possessio, & innocens familiæ disciplina. Et *Sanctus Chrysostomus homil. decima, operis imperfecti in Matth.* Propter bonam, inquit, conuersationem suam Sacerdotes sunt Sal, quoniam bona conuersatio Sacerdotum conditura populi est. Propter verbum autem doctrinæ lux, quoniam verbum ignorantiæ lumen est. Prius autem vocauit eos Sal, postea autem lux, aut quia prioris loci est seruare, quos habes, secundi autem vocare quos non habes, aut quia prius est benè viuere, secundo autem bene docere.

20 Hæ sanctorum Patrum auctoritates licèt de Sacerdotibus tantum loqui videantur, & Apostolus de Episcopo tractans nullam in præsenti Presbyteri mentionem facere videatur, tamen vno Episcopi nomine vtrumque Sacerdotem maiorem, & minorem, Antistitem, & Presbyterum complectitur, ac proindè ambobus eadem probitatis, & Sanctimoniæ documenta constituit; hoc ipsum super hunc *Apostoli* locum 1. *ad Timoth. capit. tertio*, docet *Diuus Hieronymus*, his verbis. Quæritur cur de Presbyteris nullam fecerit mentionem, sed eos in Episcoporum nomine comprehenderit, quia secundus immò penè vnus est gradus. *& S. Ioann. Chrysostom. homil. vndecima, in priorem Timotheicam.* Postquam, ait, de Episcopis dixit, eosque formauit, quidnam illos habere conueniat, à quo item abstinere necesse sit dictans, omisso interim Presbyterorum Ordine, ad Diaconos transit. Cur id quæso? quia scilicet inter Episcopum, atque Presbyterum interest ferme nihil. Quippe, & Presbyteris Ecclesiæ cura permissa est, & quæ de Episcopis dixit, ea etiam Presbyteris congruunt, sola quippe ordinatione Superiores illi sunt, atque hoc habent plus, quam Presbyteri habere videntur. Consentit & Ambrosio adscriptus in eundem locum commentarius. Post Episcopum, ait, Diaconi Ordinem subijcit. Quare? nisi quia Episcopi, & Presbyteri vna ordinatio est? Vterque enim Sacerdos est, sed Episcopus primus est, vt omnis Episcopus Presbyter sit, non tamen omnis Presbyter Episcopus. Hæc Apostoli monita, & decreta licèt quoad obligationem, & munera Episcopis, & Presbyteris communia esse non diffiteamur, Episcopatum tamen Ordinis, potestatis, iurisdictionis, ac dignitatis gradu Sacerdotio antecellere verum agnoscimus, vt de Fide definit *Concil. Tridenti sess. 23. can. 7.* & docent *S. Dionys. capit. 4. Eccles. Hierarch. Anaclet. Epist. 2. Augustin. in Psalm. 44. Leo epist. 88. Beda in capit. 10. Lucæ, Isidor. libr. 2. de Diuinis offic.* quatenus docent Episcopos tenere locum Apostolorum, Presbyteros vero septuaginta Discipulorum.

Barbosa de potest. Episc.

21 Quemadmodum bonorum nos Pastorum exempla tam potenter ad virtutem alliciunt, ita contra malorum longè potentius ad malum trahunt; natura enim nostra (vbi per peccatum lapsa est) ad vitia, quam ad virtutes proclivior existit. Nihil enim, ait quidam, tam facilè discimus quàm turpitudinem, & nihil tam difficilè dediscimus. Ideoque, vt *Gregor. in Pastorali* ait, nemo in Ecclesia magis nocet, quam qui peruersè viuens, nomen, aut gradum sanctitatis tenet. Hinc *Augustin. libr. de Pastoral.* Omnis qui malè viuit in conspectu eorum, quibus præpositus est, quantum in ipso est occidit, & fortè, qui imitatur, moritur; qui non imitatur, viuit: tamen, quantum ad illum pertinet, ambos occidit. *Marcus* etiam *Tullius libro tertio, de legibus.* eadem de Principe secnlari dicit, quæ ad Ecclesiæ Principes non minus pertinent: nec solum, inquit, vitia concipiunt ipsi Principes, sed ea infundunt in ciuitatem: neque obsunt, quod solum ipsi corrumpuntur, sed etiam quod corrumpunt, plus exemplo, quam peccato nocent.

22 Facit illud *Claudiani*

Totus componitur orbis, Regis ad exemplum, nec sic inflectere sensus, Humanos edicta valent, quam vita regentis. Et illud *Platonis*, Quales in Rep. Principes, tales reliquos solere esse cives.

23 Vita enim Principis (dicit *Plinius in paneg. Traiani*) censura est, ad quam dirigimur, ad quam conuertimur: quia, vt idem inquit; Non tam imperio nobis opus est, quàm exemplo. Vnde necesse est, dicit *D. Gregor. libro vigesimo quarto, moral. capit. trigesimo*, vt is, qui præest, quæ exempla subditis præbeat, solerter attendat, & tantis se sciat viuere, quantis præest. Oportet Principem, dicit *Pittacus*, moribus imperium docere. Et quicquid Principes faciunt, dicit *Quintil. decl. 6.* præcipere videntur. Vitæ splendor, & claritas, dicit *S. Basil. in Psalm. 1.* plerosque eorum, qui proni & lubrici sunt ad peccandum, ad consimilem æmulationem inuitat. Sicut enim bona Principis vita, scripsit *Egesip. libro secundo, de excid. Hierosolym. capit. quinto*, probitatis quædam præscriptio, & per vniuersos forma viuendi est, ita Imperatoris collusio lex flagitiorum est. Studiose plerique, ait *Cicero lib. primo, de offic.* facta Principum imitantur. A capite, ait *Seneca libr. 2. de clemen. capit. 2.* bona valetudo. Nam, vt dicit S. *Gregor. libr. 24. moral. caput. 30.* Non debet hominem ducatum suscipere, qui nesciat homines, benè viuendo præire. Nihil enim magis est, quod ad pietatem & Dei cultum alios assidue instruat, quam eorum vita & exemplum, qui se diuino ministerio dedicarunt *Concil. sessio. 22. de reformat. capit. 9.* Vnde Iesus Dominus noster cœpit primum facere, & postea docere *Act. 1. & Apostol. ad Hebræ. caput. 9.* Si ipsi filij eius sumus, quę ipse facit, imitari debemus *capit. Dominus in fine, 56. distinct.* vt cęteri humilitatis, & virtutis exempla petere possint, nihil permittendo, quod à sancto instituto sit alienum, *Concil. Triden. session. 25. de reformat. capit. 1.* respiciendo etiam ad exempla, vt à nobis sequantur ex illo *Ezech. capit. 47.* abstinendo in factis & dictis non solum ab omni malo, sed ab omni, quod speciem

habet mali, id enim ſpecialiter vitare debent viri perfecti, vt dicit *text. in Clemen. exiui à Paradiſo paragraph. cum annus, de verbor. ſignific.* Cum ipſorum ſit proprium facere, exemplíſque monſtrare: non more Phariſæorum, qui allegant onera grauia, imponentes ea humeris hominum, ſed digito ſuo nolunt ea mouere *Matth. 23. & S. Bernard. in feſto omnium Sanctorum ſerm. prim.* Memento voci tuæ dare vocem virtutis, vt opera verbis concinant, & verba operibus: & vt cures primum facere, quam docere: namque pulcherrimus eſt ordo, & ſaluberrimus, vt onus, quod portandum imponis, tu prior portes, & ex te diſcas qualiter oporteat alijs moderari, vt ſic oues commiſſas arguere poſſis *capit. 2. 25. diſtinct.* quia (vt dicit *Gregor. libr. 23. moral. paragraph. 36.* relatus in *capit. hoc habet proprium 46. diſtinct.*) doctrina tanto vehementius elationis fugit vitium per cognitionem, quanto ardentius ſuorum verborum jaculis magiſtrum ſequitur elationis. Prælati igitur, vt dicit *Gregor. in ſuo Paſtorali*, plus occidunt exemplo quam gladio. *Panin. de viſitat. part. ſecunda queſtio. nona, numero 29. verſic. & dicit.* Et plus peccant exemplo, quam culpa *Ioann. Lecinier in tractat. de primogen. libro primo queſtion. nona*, quia ipſorum factum de facili trahitur in exemplum à ſubditis *cap. magnæ, de voto*, iuxta illud *Eccleſiaſt. 10.* ſecundum iudicem populi, ſic & miniſtri eius, & qualis rector ciuitatis eſt, tales inhabitantes in ea *capit. præcipuè 11. quæſtio. 3.* & ideò ſubditorum errata Prælatis imputantur *capit. quicquid 1. quæſt. prima, capit. irrefragabili, de offic. Ordin.* Quomodo enim Præſes Eccleſiæ poteſt auferre malum de medio eius, qui in delicto ſimili corruerit, aut qua libertate corripere peccantem poteſt, cum tacitus ſibi ipſe reſpondeat, eadem admiſiſſe, quæ corripit, *capit. vltim. 25. diſtinct.* Nullum, inquit *S. Gregor. homil. 17. in Euangel.* puto Fratres charitſimi ab alijs maius præiudicium, quam à Sacerdotibus tolerat Deus, quando eos, quos ad aliorum correctionem poſuit, dare de ſe exempla prauitatis cernit, quando ipſi peccamus, qui compeſcere peccata debuimus.

14 Prælatus peccans, vt dicit *Gregor. part. 3. admo.* tot mortibus dignus eſt, quot ad ſubditos ſuos perditionis exempla tranſmittit. Vnde tanto cautius debet ſe à peccato cuſtodire, quanto peccando non ſolus tantum moritur, ſed omnium animarum, quas prauis exemplis deſtruit, reus eſt, & *S. Chryſoſtom. lib. 6. poſt med. de Sacerdot.* peccatum illius, qui aliorum curæ præfectus eſt peſtilentiſſimum eſſe ſcribit, & quidam modernus ait non ita atramento infici pannum, aut lanam, ſicuti illius culpa in alios peruadit, qui illius fidei crediti ſunt.

15 Sunt nonnulli, vt ait *Gregor. libro primo, Paſtor. capite ſecundo*, qui ſoletti cura ſpiritualia præcepta perſcrutantur, ſed quæ intelligendo penetrant, viuendo conculcant. Repente docent, quæ non opere, ſed meditatione didicerunt, & quod verbis prædicant, moribus impugnant. Vnde fit vt cum Paſtor per abrupta graditur, ad præcipitium grex ſequatur. Hinc namque per Prophetam *Ezech. capit. trigeſimo quarto*, Dominus contra contemptibilem Paſtorum ſciẽtiam queritur dicens. Cum ipſi limpidiſſimam aquam biberetis, reliquam pedibus veſtris turbabatis; & oues, quæ conculcatæ pedibus veſtris fuerant, paſcebantur, & quæ pedes veſtri turbauerant, hæc bibebant. Aquam limpidiſſimam Paſtores bibunt cum fluenta veritatis rectè intelligentes, hauriunt: ſed eandem aquam pedibus perturbare, eſt ſanctæ meditationis ſtudia malè viuendo corrumpere. Aquam ſcilicet Paſtorum turbatam pedibus, oues bibunt, cum ſubiecti quique non ſectantur verba, quæ audiunt, ſed ſola, quæ conſpiciunt exempla prauitatis imitantur. Qui cum dicta fitiunt, & per opera peruertuntur: quaſi corruptis fontibus in potibus lutum ſumunt. Nemo amplius nocet in Eccleſia, quam qui perperſe agens, nomen, vel ordinem ſanctitatis habet. Delinquentem namque hunc redarguere nullus præſumit, & in exemplum culpa vehementer extenditor, quando pro reuerentia ordinis peccator honoratur. Qui ergo ad Sanctitatis ſpeciem deductus, vel verbo cæteros deſtruit, vel exemplo, melius profecto fuerat, vt hunc ad mortem ſub exteriori habitu terrena acta conſtringerent, quam ſacra officia in culpis cæteris imitabilem demonſtrarent, & cæter.

16 Idem *Gregor.* apud *Gregor. VII. libr. regiſt. epiſtol. 34. ante finem*, ſic ait. Malis ſubeſſe Paſtoribus quid aliud eſt, niſi vt plebs populanda prædonibus permaneat, & inde ſumat interitum, vnde protectionis debuit habere ſubſidium: Sacerdotes enim mali cauſa ſunt ruinæ populi. Contra quos *Iſidor. de ſummo bono capite 36.* in hæc verba. Plerique Sacerdotes, & Clerici praue viuentes, forma cæteris in malum exiſtunt, qui in bonis exemplum eſſe debuerant. Hi enim quoſcunque exemplo malæ conuerſationis ſuæ perdunt, de illis rationem ſine dubio reddituri ſunt. Ex carnalium præpoſitorum exemplo plerũque fit vita deterior ſubditorum, & plebis merito fiunt tales Sacerdotes, qui exemplo deteriore populum deſtruant, non ædificent, ex merito enim plebis nonnunquam Epiſcopi deprauantur, quatenus proclinius corruant, qui ſequuntur, capite langueſcente, cætera corporis membra infirmũtur. Vnde, & ſcriptum eſt *Eſai. prim.* Omne caput languidum & omne cor mœrens à planta pedis vſque ad verticem non eſt in eo ſanitas. Caput enim languidum, doctor eſt agens peccatum, cuius malum ad corpus peruenit, dum eo vel peccante, vel praue docente, peſtifer languor ad plebes ſubditas tranſit. Deteriores ſunt, qui ſiue doctrinis, ſiue exemplis, vitam moreſque bonorum corrumpunt, his, qui ſubſtantias aliorum [illegible], prædiaque diripiunt. Grandis, inquit *Hieronymus in capit. 44. Ezechi.* dignitas Sacerdotis, ſed grandis ruina ſi peccet, lætamur ad aſcenſum, ſed timeamus ad lapſum; non eſt tanti gaudij excelſa tenuiſſe, quam mœroris de ſublimibus corruiſſe. Nec enim ſolum pro delictis noſtris reddemus rationem, ſed pro omnibus quorum abutimur donis, & nequaquam ſumus de eorum ſalute ſolliciti.

17 Porro cum Princeps id ſit Reip. quod oculus corpori, quod intellectus animæ *Heſt. Pint. in Ezech. 38. Chryſoſto. in Matth. homil. 21.* eum ſicuti ſi nitidus fuerit, ſubditorũ corpus illuſtrare, ſic & ſi ſordidus obũbrare totum eſt neceſſe; fermenti inſtar, quod quamuis modicum, totam inficit maſſam *Apoſtol. 1. ad Corinth. 5.* Sicut igitur oculo cæco, ſicut intellectu obfuſcato, neque corpus videt, neque anima intelligit, ſic & Principe corrupto, Reip. nulla ſalus. Nam ſi lumen; quo clarificatur, tenebræ ſunt, tenebræ ipſæ quantæ erunt. Certum eſt enim delinquente Principe,

cipe, populum effici delinquentem, delicto tamen longe grauiore sotius ipsius, quam populi vniuersi existimando.

28 Quid sunt Episcopi, quærit *Greg. ad Episcopum Constantinop.* nisi astra cæli, quorum vita simul, & lingua, inter peccata errotesque hominum, quasi inter noctis tenebras, lucent. Hinc *Bernardus epist. 127. ad Guidonem Cenutem* ita dicit. Si quis de populo deuiat, solus perit, error Prælati multos involuit, & tantus obest, quantis præest. Quocirca tot mortibus dignus est iudicandus improbus Princeps, quot ad subditos perditionis exempla transmittit, sicuti & tot gloriæ coronis probus quot ædificationis *Gregor. in Pastor. 3. capit. 1. admon. 5.* relatus *in cap. præcipue 11. quæst. 3.* Quod autem quot subditos habet, tot interemit, tot enim spirituum singulis exemplis est homicida, quot præest, quot interitibus interimendus, cogita.

29 Ex dictis opportune quæri potest an ad officium pastorale dignus eligi possit, an digniorem eligere teneamur? ad cuius quæstionis decisionem præmittendum est cum *Rebello de obligat. iustit. par. 1. lib. 3. quæst. 2. numero 1.* quem refert *Campan. in diuersorio iuris Canonici tub. 7. cap. 6. numero 73.* dignum vocari, quicunque habet sufficientiam, & omnes partes ad prædicta munera, prout oportet, ministranda, licet comparatione alterius, maiorem sufficientiam habentis (qui hoc casu dicetur dignior) vtiliusque administraturi minus dignus existat. Quo supposito relictis multis, quæ ad hoc propositum adducunt ex fonte Sacræ Scripturæ, & ex Lege naturali *Alexand. Raudens. Pisana decis. 34. in princip. & à numero 179. Rebello d. lib. 3. quæst. 4.* videtur dicendum, quod quamuis alicui negotio præfectum eligere debens, satis officio suo functus esse videatur, si dignum hominem pro negotij conditione præfecerit, ad Episcopale tamen officium, cum reliqua omnia longe superet, non modo dignum, sed etiam dignissimum esse destinandum, & maximis rationibus comprobari, & Sacrarum litterarum apertissimis testimonijs demonstrari satis potest.

30 Trina illa Domini Saluatoris interrogatio *Ioan. 21.* abunde sane nostrum probat institutum, qua non quidem simpliciter, sed per comparationem caute & vigilanter interrogat. Simon Ioannis diligis me plus his, hac enim prima Pastoris Ecclesiastici electione formam cæteris præscribere volens non simpliciter interrogat, Diligis me, sed Diligis me plus his; vt videlicet non pari virtute, & charitate fulgentem, sed cæteros antecellentem ad tantum hoc munus deligendum esse declararet. Natura enim ipsa dictare videtur, vt qui alijs officio, ac dignitate præferri debet, cæteros vitæ splendore anteeat, quemadmodum Pastor grege suo præstantior, & dux milite suo fortior, & Rex subditis suis debet esse sublimior. Qui ergo maiorem in Pastore, quam in ouibus claritatem ante electionem requisiuit, aperte docuit digniorem Sanctioremque subditis esse debere, qui eis regendis, atque dirigendis præficeretur. Quomodo enim, vt *D. Ambrosius* ait, credam eum consilio superiorem, quem videam moribus inferiorem? Supra me debet esse, cui me committere paro? Cuius rei cum multa quidem, & præclara exempla adduci possint, nullum tamen aut maius, aut illustrius est, quam ipsius Dei Opt. Max. qui cum Ecclesiæ suæ prouidere Pontificem, & Pastorem voluisset, eum elegit, quo neque in cœlo, neque in terra vllus erat dignior: nempe vnicum filium suum, quem non modo auctorem salutis nostræ, sed etiam Pontificem, Summumque Sacerdotem in mundum destinauit: cum tamen alios ad hoc ipsum delegare potuisset. Quod idem ipse filius per *Esaiam, cap. 43.* significauit, dicens. Ego sum, qui deleo iniquitates tuas propter me: vbi alius interpres euidentius vertit. Ego, Ego ille ipse sum, qui deleo &c. vt aperte intelligas nulli alij medendi peccatis nostris curam creditam fuisse, quam ipsi vnigenito Filio Dei. Si igitur Deus Pater tanti animarum nostrarum salutem fecit, vt cum Angelos, aut Archangelos, aut Sanctissimos Patres ad hoc destinare potuisset, omnibus his prætermissis, eum elegit, quo dignior esse, aut cogitari nemo potest; qua quæso fronte tu in Vicarium, & Successorem Superni huius Pontificis indigniorem eligas cum possis eligere digniorem? Cur minoris facias, minusque charam ipse habeas salutem tuam, quam ille habuit, ad quem nihil salus tua pertinebat? Super Apost. vetantem quemquam inconsiderate, subito, temere, sine diligenti vita, doctrinæque exploratione ordinari *1. ad Timoth. 5.* ibi, Manus cito nemini imposueris, *S. Chrysost. homil. 16. in 1. Timoth.* ita dicit. Quid sibi vult cito? non ex prima statim probatione, nec secunda, nec tertia, sed vbi consideratio diuturna præcesserit, exactissimaque discussio, huic imponito manus. Neque enim ea res periculo caret, eorum enim, quæ ille peccauerit, tu quoque pœnam dabis.

31 Qua in re *Concilium Trid. sess. 24. de reformat. capite primo*, eos peccare mortaliter, & peccatis alienis communicare asserit, qui digniores, & Ecclesiæ magis vtiles Pastores præficere non curauerint, his verbis. Si in quibuslibet Ecclesiæ gradibus prouidenter, scienterque curandum est, vt in Domini domo nihil sit inordinatum, nihilque præposterum, multo magis elaborandum est, vt in electione eius, qui supra omnes gradus constituitur, non erretur. Nam totius familiæ domini status, & ordo mutabit, si quod requiritur in corpore, non inueniatur in capite. Vnde etsi alias Sancta Synodus de promouendis ad Cathedrales, & superiores Ecclesias nonnulla vtiliter decreuit; hoc tamen munus huiusmodi esse censet, vt si pro rei magnitudine expendatur, nunquam satis cautum de eo videri possit. Itaque statuit, vt cum primum Ecclesia vacauerit, supplicationes, ac preces publice, priuatimque habeantur, atque à Capitulo per ciuitatem, & diœcesim indicantur, quibus Clerus, populusque bonum à Deo Pastorem valeat impetrare. Omnes vero, & singulos, qui ad promotionem præficiendorum, quodcunque ius quacunque ratione à Sede Apost. habent, aut alioquin operam suam præstant nihil in ijs pro præsenti temporum ratione innouando, hortatur & monet, vt imprimis meminerint nihil se ad Dei gloriam & populorum salutem vtilius posse facere, quam si bonos Pastores, & Ecclesiæ gubernandæ idoneos promoueri studeant: eosque alienis peccatis communicates mortaliter peccare, nisi quos digniores & Ecclesiæ magis vtiles ipsi iudicauerint, non quidem precibus, vel humano affectu, aut ambientium suggestionibus, sed eorum exigentibus meritis, præfici diligenter curauerint. hactenus Concilium. Et ad hoc propositum *S. Hieron. in commentar. ad cap. 1. epist. Titiane* sic ait. Moyses amicus Dei, cui facie ad faciem Deus loquutus est, potuit vtique successores principatus filios tuos facere, & posteris propriam reliquere dignitatem, sed extraneus de alia Tribu eligitur Iesus, vt sciremus principatum in populos

pulos non sanguini aut humano effectui deferendum esse, sed vitæ.

32 Optime *S. Thom. 2. 2. quæst. 185. art. 3.* circa assumptionem alicuius ad Episcopatum, aliquid considerat ex parte eius, qui assumitur, & aliquid ex parte illius qui assumit. Ex parte enim eius, qui assumit vel eligendo, vel prouidendo, requiritur quod digniorem eligat, & meliorem assumat quoad regimen Ecclesiæ, qui scilicet possit eam & instruere, & defendere, & pacifice gubernare. Vnde contra quosdam *S. Hieronym.* dicit quod quidam non quærunt eos in Ecclesia columnas erigere, quos plus cognoscunt Ecclesiæ prodesse, sed quos plus ipsi amant, vel quorum sunt obsequijs delinuti, vel dediti, vel pro quibus maiorum quispiam rogauerit, vt deteriora taceam, qui vt clerici herent muneribus impetrarunt. Ex parte vero eius qui assumitur requiritur vt nulla vitiorum nota sit maculatus; grauius enim condemnabitur, qui indignus suscipit, quod non meretur. Qui regimen Sacerdotis contendit appetere, ante in se discutiat si vita honori sit congrua: plerique Sacerdotes suæ magis vtilitatis causa, quam gregis præesse desiderant. Quomodo autem vires suas periclitari, & expendere debeat docet *S. Gregor. in præfatione sui Pastoralis* dicens. Cum rerum necessitas exposcit, pensandum valde est ad culmen quisque regiminis qualiter veniat, atque ad hoc rite perueniens, qualiter viuat: & bene viuens, qualiter doceat, & recte docens infirmitatem suam, quotidie valet quanta consideratione cognoscat: ne aut humilitas accessum fugiat, aut præuentioni vitam contradicat, aut vitam doctrina destituat, aut vitam præsumptio extollat. Nunc vero vt prosint Præsules fieri non cupiunt, sed magis vt diuites fiant, & honorentur; suscipiunt enim sublimitatis culmen non pro Pastorali regimine, sed pro solius regiminis, vel honoris ambitione, atque abiecto opere dignitatis solam nominis superbe appetunt dignitatem. Hi vbi primum cognoscuntur reijciendi, illi verò qui antequam altissimum dignitatis gradum obtinerent, omnibus virtutibus præditi videbantur, & postea in regimine alij apparent, non eligentis culpæ imputari debent, quemadmodum enim agnoscere non potes sit necne integrum vas, nisi illud liquore impleatur? ita nec hominem, nisi illi gubernandi munus fuerit commendatum.

33 Dubitari non absre potest an Cardinales peccato commaculentur, restitutioneque vinciantur, qui non impediunt nominatum, si alterum digniorem arbitrentur? Ad quod dubium perdocte quidem respondet *Paleotb. in tract. de Sacr. consist. consult. part. 4. quæst. 1. vers. quo loco*, & ait ad Cardinalium auctoritatem & officium non proprie pertinere aliquem ad Episcopatum admittere, sed tanquam Papæ consiliarios non vlterius obligari, quam vt ad eas res, de quibus à Papa requiruntur, & consuluntur fidele præstent responsum, per tex. *in cap. fundamenta §. decet, de elect. lib. 6.* itaque cum Pontifex in Episcoporum promotione non aliud ab ipsis Cardinalibus exquirat, quàm iudicium, si propositum Episcopali dignitate dignum arbitrentur; ideo non ad aliud obligantur, quàm ad interrogata respondere, illumque approbare, si ita credant: imò & Cardinales omnes tutam respondendi, ferendique suffragij sui rationem colligere posse addit ex testimonijs quatuor Cardinalium in publicam formam redactis, & ab eis subscriptis, quibus inquisitio committitur de promouendi qualitatibus.

SVMMARIVM.

1 *Rationes expenduntur quare bigamos ad Ecclesiasticos Ordines ascendere non conueniat.*
2 *Filios habens non potest habere frontem alios de incontinentia redarguendi.*
3 *Castitatis eminentiam inter omnia virtutum ornamenta debet Episcopus habere.*
4 *Continentia, & cælibatus non est per se de iure diuino Sacris Ordinibus annexus.*
5 *Coniugatus nullo modo potest in Episcopum eligi, etiamsi eius vxor ætate prouecta, nec suspecta de incontinentia castitatem in sæculo voueat, sed requiritur, vt ea simpliciter religionem profiteatur.*
6 *Filios habens an possit in Episcopum eligi, quæstio dubia, pro parte affirmatiua rationes expenduntur.*
7 *D. Petrus vxorem habuit, & ex ea filiam Petronillam.*
8 *Clemens IV. & Alexander VI. filios habuerunt.*
9 *Expenduntur rationes pro contraria opinione.*
10 *Amor paternus omnem alium vincit.*
11 *Eli ob suos filios in via Domini non ambulantes priuatus fuit Sacerdotio.*
12 *Priorem sententiam sequitur, & contrarijs fundamentis respondetur.*

VNIVS VXORIS Virum.

GLOS. IV.

1 CVm bis coniugatus non possit apte significare vnionem Christi cum Ecclesia vnica sua sponsa, quia non esset vnicus, ex quo diuisit carnem suam in plures *capit. Acutus 26. distinct. capit. debitum*, & ibi *gl. verbo Sacramentum, de bigamis*, ideo noster Apostolus dicit vt is Episcopus ordinetur, quem vnius vxoris virum fuisse, aut esse constiterit: tam sacra semper habita est ista præceptio, vt etiam de muliere Sacerdotis eligendi, eadem intelligeretur seruanda conditio: ne forte illa prius quam in matrimonium eius veniret, qui aliam non habuisset vxorem, alterius viri esset experta coniugium. Si etenim in veteri Testamento *Leuit. 21.* hæc Sacerdotalium coniugiorum forma seruata est, quanto magis sub reuelata iam gratia constituti Apostolicis debemus seruire præceptis, vt quamuis quis bonis moribus præditus & sanctis operibus inueniatur ornatus, nequaquam tamen vel ad Diaconi gradum, vel ad presbyterij honorem, vel ad Episcopatus culmen ascendat, si aut ipsum non vnius vxoris virum, aut vxorem eius non vnius viri fuisse constiterit, vt ex *Leone epist. 85. vel 87. capit. 1. ad Episcopos Africanos* refert *Anton. Augustin. in epitom. iuris Pontificij veteris lib. 4. tit. 7. cap. 7.* Et ideo *Isidor. lib. 2. cap. 6. de Eccles. offic.* asserit quod vt vnius virginalis matrimonij sint, qui eliguntur ad Ordinem Pontificatus, Sacerdotem quærit Ecclesia, aut de Monogamia ordinatum, aut de Virginitate sanctum. Nullo pacto, ait *D. Hyeronim. ad Oceanum*, bigamos, vel concubinarios catenis insertos decet subire Sacerdotij ministerium. In *Leuitico 21.* Scriptum ac præfinitum est quales eligi debeant Sacerdotes; si ergo clericus monogamus fuerit, & vxor eius digama, noli eum ad ministerium applicare.

eare. Hæc Tito præcepta idem Apoſtolus de ordinandis clericis dedit.

2 Quomodo poterit eſſe hortator viduitatis, caſtitatis, & continentiæ qui coniugia frequentauerit? *capit. vna cap. fin. 26. diſtinct.* cum dicamus quod habens filios non poteſt habere frontem alios de incontinentia redarguendi cap. *Sicut verſ. vnde cum Paulus 47. diſtin.* Habebit igitur Epiſcopus, vt inquit *Iſidor. de Eccleſiaſt. offic. lib. 2. cap. 6.*

3 Inter cætera virtutum ornamenta, & caſtitatis eminentiam, itaut mens Chriſti corpus confectura ab omni inquinamento carnis ſit munda, & libera, quia dum ſecundum carnis aſſumptæ myſterium Eccleſiæ ſuæ fuerit dignatus caput exiſtere ipſe Chriſtus, merito in membris eius intentio Epiſcoporum officia peragere cernitur oculorum. Ipſi enim de ſublimioribus celſitudine ordinis regunt, & diſponunt ſubiectas multitudines plebium: vnde quanto ipſi ſequentium fiunt ductores, tantò meritorum lumine debent præfulgere. Illa autem, quæ pertinent ad bigamiæ ſpecies, ac illius materiam plene tractaui Alleg. 49.

4 Continentiam & cælibatum ſcio non eſſe per ſe annexa Epiſcopatui, & multò minus inferioribus Ordinibus ex Diuino, & naturali iure, ſed tamen id fuiſſe ab Apoſtolorum temporibus in vſum quantum ad Epiſcopos, qui ſi vxorati aſſumpti ſunt, vxores poſteà ſolum vt ſorores retinuerunt: ſuadent & perſuadent & monent antiqui Canones, & Sanctorum Patrum teſtimonia, itaut Græcorum Eccleſiæ, licet inferiores Sacerdotes vexatos retineat, nunquam tamen in Epiſcopis id paſſa ſit, quo propterea Monachos ſemper habet. Quo circa laudabilius S. Eccleſia Latina æquiſſimè & conformiter ad Ius diuinum legem tulit ab Apoſtolorum temporibus, & praxi natam, vt omnibus Sacris Ordinibus continentiæ propoſitum annecteretur, etiamſi in Subdiaconis id tam antiquum, vt in reliquis non appareat.

5 Et adeo verum eſt nullo modo in Epiſcopum eligi poſſe coniugatum, itaut non ſufficiat eius vxorem ætate proiectam, nec ſuſpectam de incontinentia, caſtitatem in ſeculo vouere, ſed requiri vt ea ſimpliciter religionem profiteatur, propter Ordinis Epiſcopalis excellentiam, & vt auferatur occaſio vt Epiſcopus viſitetur à fœminis. ita *Hoſt. Calder. Anton. Abb.* per text. ibi *in capite ſane, de conuerſ. coniug. Con. de ſponſ. par. 2. capite 6. §. 3. numero 3. verſic. in Epiſcopi, Maiol. de irregul. lib. primo cap. 34. numero ſecundo Petr. de Ledeſma de matrimon. quæſt. 64. articul. quarto, dub. quinto, concl. 6. Azor. inſtit. moral. part. 1. lib. 13. cap. 13. quæſt. 7. prope finem*, plures alios refert, & ſequitur *Sanch. de matrimon. lib. 7. diſp. 41. num. 2.*

6 Vnde quia poſſibile fuit Epiſcopos ne dum vxorem, ſed etiam filios habere ante Epiſcopatum.

7 Quæſtio hinc oritur non contemnenda vtrum filios habens poſſit in Epiſcopum promoueri? pro parte affirmatiua eſt *text. in capit. 1. de teſtam.* ibi, *nurum, cap. ſint manifeſte verſic. fortaſſis 12. quæſt. 1. vbi gl. verbo aut filios, cap. Epiſcopos qui filios 12. quæſt. 2.* noſter Apoſtolus in præcitatis verbis, & in ſequentibus, ibi, filios habentem, & refertur in *capit. 1. in princip. 26. diſtinct.*

8 Idque pleriſque conſtat exemplis, patet in Diuo Petro, qui vxorem habuit, & ex ea filiam Petronillam, Clemens IV. tempore promotionis duas habuit filias ex vxore legitima, vt videre licet apud *Platinam in ipſius vita*, apud quem etiam in vita Alexand. VI. id ipſum legitur; & cum hac ſententia tranſire Doctores communiter poſt *Hoſt.* fatetur *Abb. in dict. cap. 1. numero 2.* affirmat communem eſſe vſu receptam *Nau. de ſpoliis clericorum §. 19. numero 2.* vbi teſtatur ſe plures vidiſſe Epiſcopos, & alios Prælatos filios habentes, qui promoti fuerunt à Sede Apoſtolica, nulla facta de filijs mentione, neque aliqua ſuper eo habita diſpenſatione.

9 Obſtant tamen *text. in cap. prius quoniam 28. diſtinct.* vbi cauetur ne is, qui filiam habet, & à longo tempore incontinens fuit ad Epiſcopatum eligatur, melior *text. in cap. de Syracuſana 28. diſtinct.* qui habentem filios, & vxorem ad Epiſcopatus Ordinem promoueri prohibet, *cap. Catinenſis 61. diſt.* ibi, qui nec vxorem habeat, neque filios, & ibi neque crimen aliquod, *Authent. de Sanctiſſimis Epiſcopis in princip. collat.* ad quam ſe refert *dict. cap. de Syracuſana*, ibi, principalis conſtitutio. Deinde obſtat quod & ſi nulla daretur prohibitio, in recto tamen gubernandi regimine, ſatis inordinatum videtur illos ad Epiſcopatum eligere, qui propter nimiam in filios affectionem, vt plurimum, & cupiditate, & auaritia miſere deſtinentur: hi ſunt Clerici, & Epiſcopi erga filios, & nepotes, *gloſ. vltim. in cap. peruenit 1. quæſt. 3. Perett. ad Extrauag. ambitioſæ de rebus Eccleſiæ non alienandis verb. ac de rebus, & bonis nu. 64.* expendit *Nau. dict. num. 2.*

10 Nam paternus amor omnem alium vincit *l. vltim. de curatore furioſi, leg. iſti quidem §. fin. ff. quod metus cauſa*, notatur *in capit. afferte de præſumpt. Mex. in tractat. taſſæ panis concluſ. 2. numero 58. cum ſequent. Maſcard. de probat. concluſ. 590. numero 3. Cardin. Mantic. de tacitis, & ambiguis conuent. tom. 2. lib. 21. tit. 10. num. 21. Flamin. de confident. quæſt. 20. num. 44. Gutier. de tutel. par. 2 cap. 8. num. 9.*

11 Vnde multa mala parentibus obueniunt propter filiorum peccata, & laxatam viuendi normam, prout Eli ob ſuos filios in vijs Domini non ambulantes priuatus fuit Sacerdotio 1. *Reg. cap. 2.* Inde etiam probabile reſultat periculum, quod bona per vxorem, filios, nepotes, & cæteros temere diſſipabuntur, vt ſatis inſinuat *dict. cap. de Syracuſana*, ibi, per quos Eccleſiaſtica ſolet periclitari ſubſtantia: Vlterius offenditur finis prætenſus à *Concil. Trident. ſeſſ. 25. de reform. cap. 1. in princip. & in Extrauag.* Pij V. aduerſus illegitimos in princip. Ergo ne tot, ac tanta mala ſequantur, omnino affirmandum eſt nequaquam fore eligendos eos, maxime cum omnino oporteat, non ſolum ad inferiora beneficia, ſed multo magis ad Epiſcopatus *iuxta reg. cap. cum in cunctis 7. de elect. cap. graue 29. de præbendis.* Propter quorum aliqua hanc partem contra communem ſequuntur *Innocent. in dict. cap. 1. de teſtam. &* ibi *Abb. numero ſecundum, Nau. dict. loco*, vbi affirmat hanc partem eſſe magis conſonam iuri, & ideo hodie attento iure communi tales non eſſe promouendos affirmat *gloſſ. verbo paruulam in dict. capite priuſquam.*

12 Verum licet hæc vltima ſententia probabilitate non careat, priorem tamen, & communem *Hoſtienſis* opinionem etiam attento iure communi vti veriorem ſequimur. Ad primum enim ex *dict. cap. prius* facile reſpondetur *text.* non agere de habente vxorem, ſed de habente filiam, qui retro ante à longo tempore incontinens fuit, quod longe diuerſum eſt à caſtitate coniugali. Ad ſecundum ex *dict. cap. de Syracuſana* reſpondetur

detur tex. illum quoad intentum nihil de nouo ſtatuiſſe, ſed retuliſſe ſe ad imperialem conſtitutionem, de qua in *dict. Auth. in princip.* quæ imprimis interdicere non potuit electionem ad Epiſcopatum, iuxta *reg. cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ 10. de conſtitut. capite vltim. de rebus Eccleſiæ, cum ſimilibus:* deinde ſi recte aduertas Iuſtinianus ibi abſolute non prohibuit talium promotionem, ſed ſolummodo quando promouendus vxorem habuit legibus interdictam, aut alio defectu laborantem, non vero ſi vnicam, & primam, vt patet ibidem in *verſ. Sed, & ſi prius.* Ad tertium ex *dict. cap. Caſtimenſis cum gloſ. pen. ibidem.* tex. procedere propter præſumptionem quæ eſt contra habentem filios, quod bona Eccleſiæ diſſipabit, & vt ceſſet labor faciendi inuentarium, de quo in dict. *cap. de Syracuſana:* & tandem, quia datis paribus terminis ad bene eſſe melius erit illum eligere, qui nullis occupationibus detinetur, & multò magis paratus eſt ad munus iniunctum exequendum. Ad vltimum ex rationibus ſupra expenſis reſpondetur, quod, etſi rationes illæ aliquo modo ſuadeant non oportere tales in Epiſcopos promoueri, non tamen concludunt prohibitionem aliquam dari attento iure communi, fatemur equidem digniores, & digniſſimos eligendos, affirmamus tamen, ſi omnia concurrant, dabilem eſſe aliquem ex his, qui aliquando dignior, aliquando digniſſimus probabiliter reputetur.

SVMMARIVM.

1 *Parcitatis virtus pulcherrima eſt inter Epiſcoporum ornamenta.*
2 *Ventris ingluuies facile prouocat ad luxuriam.*
3 *Sapientiam inuat ſobrietas.*
4 *Salutem operatur moderata refectio.*
5 *Vires amittit cibo multo, aut potione diffentus.*
6 *Podagra ob ſocietatem ac auctia edulia hoc tempore naſcuntur.*
7 *Conuiuia potatorum, & commeſſationes ab Eccleſiaſticis fugienda.*
8 *Ieiunij vtilitates referuntur.*
9 *Ieiunium neminem reddit debilem.*
10 *Dominus Saluator noſter conuiuia adijt, vt exemplo alios temperantiam doceret.*
11 *Manducare & bibere ad gloriam Dei quomodo intelligatur.*
12 *Menſa Epiſcopi qualis eſſe debeat, & quæ in illis eſcæ ſint adducenda, oſtenditur.*
13 *Apoſtoli ſub Chriſti diſciplina ſectati ſunt victus tenuitatem.*
14 *Sanctus Auguſtinus quantum temperantiæ ſtudium habuerit, oſtenditur.*
15 *Sanctus Fulgentius Ruſpenſis Epiſcopus nec morbo quidem afflictus carnis, vel vini vſum admiſit.*
16 *Sanctus Amandus pane hordeaceo, & aqua quindecim annos manſit ad ſepulchrum Beati Martini.*
17 *Sanctus Ioannes Chryſoſtomus, S. Baſilius, S. Ambroſius, & S. Thomas Cantuarienſis temperantiæ ſtudium coluere.*
18 *Eremitæ antiqui tenuiſſimo victu vſi fuere.*

SOBRIVM.

GLOS. V.

1 INter Epiſcoporum ornamenta recte collocatur pulcherrima illa parcitatis virtus, quia vt ait *S. Thom. 2. 2. q. 189. artic. 4.* Epiſcopis & alijs Eccleſiæ miniſtris, qui mente deuota debent ſpiritualibus officijs intillere, & Regibus, qui per ſapientiam debent populum ſubditum gubernare, ſpecialiter ſobrietas indicenda eſt; nam ignominioſum eſt clericis affluere epulis, inter quas difficulter poteſt ſeruari pudicitia *caput. Eccleſiæ 35. diſt.* ventris enim ingluuies facile prouocat ad luxuriam, & omne opus bonum diſſoluit, vt dicit *D. Hieronym. in epiſt. ad Amandum.*

2 Epiſcopi, inquit *S. Euthych. Papa & martyr*, & Dei miniſtri non debent commeſſationibus & vinolentijs incumbere, ſed conſiderent ſententiam Domini dicentis: Attendite ne grauentur corda veſtra in crapula, & ebrietate. Moderate omnem cibum, & neceſſario ſumptu ſumite, vt iuxta *Apoſt.* ſobrij ſitis, & parati ad ſeruitium Domini. Hinc *Sapiens Eccleſ. 37.* Noli auidus eſſe in omni epulatione, & non te effundas ſuper eſcam. Et *Apoſtol. 1. ad Corinth. 6.* Eſca ventri, & venter eſcis, Deus autem, & hunc & hos deſtruet. Et *ad Roman. 14.* Regnum Dei non eſt eſca, & potus. Et *1. ad Corinth. 8.* Eſca nos non commendat Deo. Et *ad Hebræ. 13.* Optimum eſt gratia ſtabilire eorum non eſcis, quę non profuerunt ambulantibus in eis. Nihil gula perniciofius, ait *S. Chryſoſtom. homil. 44. in Ioan.* nihil ignominioſius eſt. Hæc obtuſum, & craſſum ingenium, hæc carnalem animam reddit, hæc cæcat intellectum, nec finit vt quicquam perſpiciat. Et *homil. 58. in Matth.* Sues ex hominibus facit, imò etiam ſuibus multò deteriores. Nam, vt ait *Cicero lib. 1. offic.* Victus, cultuſque corporis ad valetudinem referuntur, & ad vires non ad voluptatem. Atque etiam ſi conſiderare volemus, quæ ſit in natura excellentia, & dignitas, intelligemus quam ſit turpe diffluere luxuria, & delicate ac molliter viuere, quamque honeſtum parce, continenter, ſeuere.

3 Venter pinguis, vt *Hieron.* ait, *epiſt. 2. ad Nepotian. cap. 14.* craſſum ſenſum generat; & non gignit mentem tenuem, cum Sacerdotalis ſenſus è contra vigil eſſe debeat, & tenuis, atque ideo edacitatis vitio obnoxij Sacerdotes vngi non debent *cap. non liceat 44. diſt.* Anima ſicca dicebat *Heraclytus* ſapientiſſima. Et *Clemens Alex. lib. 2. Pædag.* Iubar eſt, inquit, anima ſicca ſapientiſſimum, & perſpicax. Vnde *S. Hieronym. lib. 2. aduerſus Iouinian. cap. 7.* ſic dicit. Quod ſi quis exiſtimat & abundantia ciborum potionumque ſe perfrui, & vacare poſſe ſapientia, hoc eſt, & verſari in delitijs, & delitiarum vitijs non teneri, ſe ipſum decipit. Et *cap. 8.* Sapientiæ quoque operam dare non poſſumus, ſi menſæ abundantiam cogitemus, quæ labore nimio, & cura indiget, cito expletur naturæ neceſſitas. Nihil enim, ait *S. Ioa. Chryſoſt. homil. 29. in epiſt. ad Hebræos*, & habetur *can. 28. de conſec. diſtinct. 5.* ſic iucundum eſt, ſicut cibus bene digeſtus, aut decoctus, nihil ſic ſalutem, nihil ſic ſenſuum acumen operatur, nihil ſic ægritudinem fugat, ſicut moderata refectio: ſufficientia quippe cum nutrimento, & ſoſpitatem ſimul etiam procreat, & voluptatem.

4 Abun-

4 Abundantiã vero morbum facit, & molestias iugerit, & ægritudines generat. Quod enim facit fames, hoc etiam plenitudo facit ciborum, multò autem magis peiora. Fames quippe in paucis diebus aufert hominem, & liberat ex hac vita poenali, excessus vero ciborum consumit, & putrefacit corpus humanum, & macerat ægritudine diuturna, & tunc eam morte crudeli consumit. Obsecro igitur ne nostrum corpus vitiosum, & inutile faciamus, neque vi vitia inferamus, &c.

5 Quare *Galeni par. 1. Aphorism.* dicit in exhortatione medicinæ, quorum vita & ars sagina est, nec viuere posse dici, nec sanos esse, animasque eorum ita nimio sanguine, & dapibus quasi luto inuolutas nihil cœleste, sed semper de carnibus, & victu, & ventris ingluuie cogitare *cap. ne tales de consecrat. dist.* 5. Et *Cicero in* 5. *Tuscul.* scribit fieri non posse vt mente quis & ratione recte vtatur, animæque vires debito loco, & tempore exerceat cibo multo ac potione distentus. Qui ægrotat, ait S. *Hieronym.* non aliter recipit sanitatem, nisi tenui cibo, & castigato victu, quæ λιτοδιαιτα dicitur, quibus ergo cibis recipitur sanitas, his & seruari potest, ne quis putet morbos oleribus concitari. Præclare id docet S. *Ioan. Chrysost. homil.* 39. *in* 1. *Corinth.* Non menti, inquit, sed ipsi corpori inimica, & infensa est voluptas, ex forti debile reddit, à solido eneruatum, morbidum è sano, tenue ex compacto, ex florente & formoso deforme, olidum ex fragranti, ex vtili inutile, ex mundo & puro impurum; ex absoluto doloribus vndique differtum, ex recenti vetus, ex robusto flaccidum, ex celeri tardum, & ex sano languens, ex recto claudum. Per hanc mille mãla malignus ille patrat Sathanas. Diurna exercitatio, & labores, & tolerantia, & moderata mensa, & victus simplex hilariora corpora reddunt, & formam præterea plurimum iuuant. Quæ quum videmus fratres quid non voluptates, perniciosaque conuiuia vitamus, & simplicem potius persequimur victum? vt corpore simul, & animo recte comparati, virtutibus pleni, futuris aliquando bonis potiamur.

6 Quotidiano experimento probatur potus satietate aciem mentis obtundi, ciborum nimietate vigorem cordis hebetari, ita vt dilectio edendi etiam corporum contraria sit saluti, nisi ratio temperantiæ obsistat illecebræ, & quod futurum est oneri, subtrahat voluptati. S. *Leo Papa serm.* 8. *de ieiunio decimi mensis*. Frequentes igitur podagræ hanc ob causam hac nostra tempestate maxime vigent, vt Galeni etiam tempore accidisse legitur. *Aphor.* 6. *comm.* 28. vbi sic ait. Ætate Hippocratis pauci podagra laborabant propter vitæ moderantiam, nostris vero temporibus, vsque adeo auctis edulijs, vt nihil eis addi posse videatur, infinita est podagrarum multitudo, cum nonnulli sint, qui nec exerceantur quidem, sed cruditatibus incumbant, & ante cibum bibant vina potentia, ac venereis vtantur immoderate. Legimus quosdam, ait S. *Hieronym. lib.* 2. *in Ioan. cap.* 8. morbo articulari, & podagræ humoribus laborantes proscriptione bonorum ad simplicem mensam, & pauperes cibos redactos conualuisse; caruerunt enim solitudine dispensandæ domus, & epularum largitate, quæ & corpus frangunt, & animum. Irridet *Horatius* appetitum ciborum, qui consumpti relinquunt pœnitentiam. Sperne voluptates, nocet empta dolore voluptas. Occasio amittendæ sobrietatis fugiendæ, vt sunt conuiuia, & cætera vbi solum cœnæ

messationibus, & potationibus inseruitur. Nam, vt ait *Sapiens* 23. *Prouerb.* Noli esse in conuiuijs potatorum, nec in commessationibus eorum, qui carnes ad vescendum conferunt. Et *S. Hieronym. epist.* 2. *ad Nepotian. de vita clericorum capite* 23. conuiuia, inquit ille, tibi vitanda sunt. Et *Sanctus Ambros. libro primo offic. cap.* 20. Conuenire Ecclesiasticis, ait, & maxime ministrorum officijs arbitror declinare extraneorum conuiuia, vel vt ipsi hospitales suis peregrinantibus, vel vt ea cautione nullus sit opprobrijs locus. Conuiuia quippe extraneorum occupationes habent, tum etiam epulandi produnt cupiditatem. Surrepunt etiam fabulæ frequenter de seculo, ac voluptatibus, claudere aures non potes: prohibere, putatur superbiæ, surrepunt etiam præter voluntatem pocula. Melius est domui tuæ semel excuses, necessitati satisfaciendo, quam alienæ frequenter, & vt ipse sobrius surgas, tamen ex aliena insolentia condemnari non debet præsentia tua. Et refert *Possid. in vita* S. *Augustini* eum in patria sua petitum ad conuiuium nunquam ire voluisse, ne per frequentiam in patriæ conuiuijs constitutus temperantiæ amitteretur modus.

8 Hinc ob temperantiam, & sobrietatem Sancti Patres ieiunium corpori pariter atque animo salutare pronuntiarunt: audi S. *Athanas. lib. de Virginitate*. Vide quid faciat ieiunium; morbos sanat: distillationes exsiccat, dæmones fugat: malasque cogitationes expellit: & mentem nitidiorem reddit, & cor purgatius, & corpus salubrius, & ad thronum Dei hominem sistit. Et *S. Ambros. lib. de Helia & ieiunio capit.* 8. Quid est ieiunium nisi substantia & imago cœlestis, continentiæ magisterium, pudicitiæ disciplina, humilitas mentis, castigatio carnis, forma sobrietatis, norma virtutis, purificatio animæ, miserationis expensa, lenitatis institutio, charitatis illecebræ, senectutis gratia, custodia iuuentutis: Ieiunium denique est infirmitatis alleuiamentum, alimentum salutis. Hæc *Ambros.* Principalis ergo ieiunij fructus est, quod ob temperantiam corporis sanitatem vel conseruet, vel recuperet, illudque sanius efficiat vt probant Medici, qui ægris statim ieiunium, inediam, dictam præfiniunt; & diutissime vixerunt qui seueriissime etiam ieiunarunt.

9 Vt SS. *Antonius*, *Paulus*, *Hilarius*, *Romoaldus*, & alij. Vnde à veritate alienum est dicere hominem per ieiunium debilem reddi, quia, vt ait *S. Leo*, Sanson ita fortis à Deo est factus, quandoquidem mulier ieiunijs eius mater macerabat corpus. Il contra argute *Diogenes* ventrem vitæ charibdim appellat, cuius nimia ingurgitatione, nihil est animæ corporique nocentius, nihil quod ingenia magis enecet, magisque pudorem confundat, nihil quod stoliditatem magis generet, atque vecordiam. Et *Amandus Presbyt.*

Ventrem, inquit, distentum cibo, & vini potationibus irrigatum voluptas genitalium sequitur, pro membrorum ordine, ordo vitiorum est.

10 Oportet igitur moderatis epulis contentum esse Sacerdotem, vt admonet *Eutych. Papa capite fin. Concilij Carthaginensis capite decimo quinto*, vt aliorum incontinentiam & immoderationem queant coarguere, dicente *Sancto Clemente in Apostolicis constitut. lib.* 8. *cap.* 50. Cum sitis Presbyteri & Diaconi Christi, sobrij esse debetis, & priuatim & cum alijs, vt possitis intemperantes coercere. Liberator enim noster Sacerdos se-

cundum

eundum ordinem Melchis. idcircò conuiuia adijt, vt verbo & exemplo alios temperantiam doceret, non vt seipsum pasceret; qui vt modestiam victus præscriberet, & ipse continuis quadraginta diebus nihil gustauit *Matth.* 4. Sumite cibum aut potum, vt ait *Apostol.* 1. *ad Corinth.* 10. in laudem Dei. Quomodo, quærit *S. Basil. interrog.* 196. *in regulis*, manducat quis & bibit ad gloriam Dei, & simul respondet.

11 Nimirum quando diuinorum beneficiorum erga se memoriam conseruat, & eiusmodi animi affectionem retinet, quæ ex compositione etiam corporis declaretur, vt ne tanquam securus omnino manducet, sed vt qui inspectorem habeat Deum. Et quando in sumendo cibo illud sibi propositum habet, vt non tanquam ventris mancipium, propter voluptatem manducet, sed tanquam operarius Dei, vt in operibus, quæ sunt ex mandato Christi, exequendis esse firmior possit. Vnde *Prosp. lib.* 2. *de vita contemplativa cap.* 17. *de abstinentia*, ita dicit; Quicquid sine quo potest viui percipitur, non sustentandæ naturæ, sed luxuriæ causa sumitur. Veram abstinentiam instar cytharæ temperandam docet *Greg. lib.* 20. *moral. cap.* 31. Pensandum, inquit, est, quod chorda in cythara si minus tenditur, non sonat; si amplius, raucum sonat; sic virtus abstinentiæ aut omnino nulla est, si tantum quisque corpus non edomat, quantum valet, aut valde inordinata est, si corpus atterit plusquam valet.

12 Vos ò Præsules si Sanctorum Conciliorum decreta veneramini, illud imprimis decretum *Concilij Carthaginen.* 4. in imo corde defigite, in quo ita habetur. Episcopus vilem supellectilem & mensam, ac victum pauperem habeat; à quo mutuatus est *Concil. Trident. sess.* 25. *de reformat. capit. primo*, his verbis. Episcopi modesta supellectili, mensa, ac frugali victu contenti, &c.

Mensa Episcopi, ait quidam modernus, frugalis sit & temperata, quam, ille accedens, de more piè benedicat: & in qua nihil præter primam escam, & vnum cibum iurulentum, & duo fructuum genera, vel ad summum alterum obsonij simplicis ferculum apponatur; placentæ, escæ nimis laute conditæ, & varia vinorum genera amoueantur. In ea lectio Sacrorum librorum semper adhibeatur, parasitis, adulatoribus, scurrilibus, iocis & huiusmodi longe inde remotis, & post sumptam refectionem bonorum omnium largitori Deo gratiæ supplices reddantur.

13 Victus enim tenuitatem sub Christi Domini disciplina sectati sunt Apostoli, quorum successores sunt Episcopi, qui segetum spicas manibus confricantes tam simplici cibo pellebant inediam *Matth.* 12. *Marci* 2. *Luc.* 6. Cum numero duodecim essent, nihil aliud quam quinque panes hordeaceos, duosque pisces habuere in deserto *Io.* 6. *Matth.* 14. quibus Dominus quinque millium turbam pauit. Iterum nihil omnino præterquam septem panes, & pauculos pisciculos, quando quatuor millia virorum satiata sunt *Matth.* 15. *Marc.* 8. Rursum transfretantes obliti sunt panes, secum ferre *Matth.* 16. adeo non erat ipsorum animus in patinis, sed in doctrina, & exemplo Christi, vt cibariorum curam non haberent, quin, & sæpe ita obruebantur, vt nec reficiendi corporis facultas daretur. Hinc *Marc.* 6. ait Apostolis Iesus. Venite seorsum in desertum locum, & requiescite pusillum: erant enim, qui veniebant, & redibant multi, & nec spatium manducandi habebant.

14 Quantum temperantiæ studium in Beato Augustino fuerit locuples ipse testis est *lib.* 10. *confess. cap.* 31. Reficimus quotidianas, ait, ruinas corporis, edendo, & bibendo, & suauis est mihi ista necessitas, & aduersus istam suauitatem pugno ne capiar, & quotidianum bellum gero in ieiunijs, sæpius in seruitutem redigens corpus meum. Hoc me docuisti, vt quemadmodum medicamenta, sic alimenta sumpturus accedam, sed in ipso transitu insidiatur mihi laqueus concupiscentiæ, ipse enim transitus voluptas est. Et cum salus sit causa edendi, & bibendi adiungit se tanquam pedisequa periculosa iucunditas, & plerumque præire conatur, vt eius causa fiat, quod salutis causa me facere, vel dico, vel volo, nec idem modus vtriusque est. Nam quod saluti satis est, delectationi parum est. Et sæpe incertum fit, vtrum adhuc necessaria corporis cura subsidium petat. Ad hoc incertum hilarescit infelix anima, & in eo præparat excusationis patrocinium, gaudens non apparere, quid satis sit moderationis valetudine, vt obtentu salutis obumbret negotium voluptatis. His tentationibus conor quotidie resistere, & inuoco dexteram tuam ad salutem meam, confortа me vt possim; da quod iubes, & iube quod vis.

15 Sanctus Fulgentius Ruspensis Episcopus, vt est in eius vita apud *Surium tom. primo*, nec morbo quidem afflictus, carnis, vel vini vsum admisit, veritus ne infirmitati blandiens semel intermissum vitæ rigorem sanus postea repetere vellet superatus gulæ voluptate.

16 Sanctus Amandus Turoni ad Beati Martini sepulchrum quindecim annos mansit, & hoc toto tempore cibus illi panis hordeaceus, aqua potus fuit: qui postea Traiectensis Episcopus creatus abstinentiam non minuit, sed auxit, *Surius tom. primo, in eius vita*.

17 S. Ioannes Chrysostom. vno tantum ferculo hordei quotidie vescebatur, non commedens carnes, nec bibens vinum. S. Basilius contentus erat pane, & aqua. Ambrosius singulis diebus ieiunabat, præterquam in Sabbato, & Die Dominica, ac in natalitijs celeberrimorum Martyrum. *S. Thomas Cantuariensis*, quamuis primum delicatis cibis vteretur, postea leguminibus tantum contentus pauperes quotidie secum discumbere faciebat.

18 Tenuissimo item victu vsi sunt antiqui Eremitæ, & testatur *D. Hieronym.* se in ea eremi parte, quæ iuxta Syriam Saracenis iungitur, vidisse Monachos, de quibus vnus per triginta annos clausus, hordeaceo pane, & lutulenta aqua vixit: alter in cisterna veteri, quam gentili sermone Syri cubam vocant, quinque caricis, id est aridis ficubus, per singulos dies sustentabatur. Et idem *Hieronymus in vita Dum Pauli Eremita*, asserit illum in orationibus, & solitudine duxisse vitam, cibum, & vestimentum ei palma præbente. Et in vita *Sancti Hilarionis* eius miram abstinentiam explanat *Palladius in Sanctorum Patrum historia cap.* 51. Vidimus, inquit, alium quoque senem in solitudine, Antinoi, quæ est Metropolis Thebaidis, Eliam nomine, qui natus erat centum, & decem annos, multa signa quotidie peragebat, nec cessabat mederi ægrotantibus. Comedebat in senectute tres vncias panis, & tres oleas vespere. In iuuentute autem semel comedebat in hebdomada. Et *cap.* 86. Euagrius Diaconus Angeli monitu, in solitudinem profectus, & vari-

ginandi

dinandi dono præditus dixit. Ex quo veni in sollitudinem non tetigi lactucam, non minutum olus, non aliquid viride, non fructum, non vuam, non lauacrum, non carnem, non panem, non vinum; neque omninò aliquid ex ijs, quæ per ignem transeunt, præter quædam olera cruda, & modicum aquæ. Post autem sextumdecimum huius instituti annum propter corporis & stomachi imbecillitatem ad biennium, quo migrauit ad Christum, non nisi ptisanam, ideſt coctum hordeum, vel legumina sumpsit & panem. Et de temperantia, ac vitæ austeritate olim Ægyptiorum Sacerdotum ait *S. Hieronym. lib. 2. aduersus Iouinianum cap. 9.*

18 Vocem illam, sobrium, de qua in text. monet *Hieronym.* ambiguam esse, & significare non solum sobrium, quo sensu eam supra explicauimus, sed etiam vigilantem. Sic *Chrysostom.* Sobrium, inquit, ac vigilantem dixit; hoc est clarissima mentis acie præditum, innumerosque habentem omni ex parte oculos, quibus acutissimè cuncta prospiciat; sunt quippe plura, quæ incidant, & mentis hebetent aciem, putà concupiscentiæ, quotidianæ curæ, rerumque perturbatio, & plurima id genus vndique imminent. Vigilantem igitur esse necesse est illum, qui non tantum sui curam habet, verum etiam reliquorum. Decet esse peruigilem eum, qui eiusmodi est, ac spiritu viuere, & affectus sui flammam operibus ipsis ostendere, ducesque omnes sollicitudine, atque industria superare, vt die noctuque exercitum & castra perlustret, laboret, & sui officij munus diligentissime impleat, atque omnium curam, & sollicitudinem gerat. Cum *Chrysostomo* sentiunt *Theodoretus* reliquique Græci: ille enim vigilantem explicat, qui possit considerare quid agendum sit. *Theophilactus*, perspicacem, quique suis rebus attentus sit, nullisque huius seculi curis addictus.

S V M M A R I V M. 1

1 *Prudentiam virtutum abbatissam nuncupat S. Bernardus.*
2 *Prudentia non existente nulla est virtus.*
3 *Episcopus debet esse tantæ eruditionis, vt omnes motus, & gressus, & vniuersa opera eius sint notabilia.*
4 *Prudentia Prælati in quibus consistat, ostenditur?*
5 *Prudens est qui intelligentia sua aliquid cognoscit, sciens uero, qui alterius iudicio rem percipit.*
6 *Prudentes sicut serpentes quare Prælati requirantur, ostenditur.*
7 *Propter stolidam, aut stultam simplicitatem repellitur quis ab Episcopatu.*
8 *Sacerdotum Summum Ecclesiæ aspirare nullus præsumat, qui Ecclesiasticis disciplinis per Ordinem nõ sit imbutus.*
9 *Prudentia est in Episcopo, vt non sit facilis ad credendum.*
10 *Prudentia in Episcopo est vt in negotijs arduis non sit facilis ad determinandum.*
11 *Consilio & alieno iudicio in arduis semper procedendum.*
12 *Prudentia in Episcopo requiritur ad reconciliandos peccatores.*
13 *Prudentia Episcopi est in malignorum calumnijs patiens esse.*
14 *Episcopus aduersitates, & tribulationes perpeti debet.*
15 *Prudentia magna in Episcopo debet esse circa collationem beneficiorum, & spiritualium officiorum.*
16 *Vigilantia & sollicitudo ab Episcopis non solum in distribuendis beneficijs, sed in omnibus ad suum munus pertinentibus magnopere requiritur.*
17 *Peritiam secularium negotiorum oportet Episcopos habere.*
18 *Sobrius idem quod Vigilans aliquando significat.*

PRVDENTEM.

GLOS. VI.

1 PRudentia, quam Diuus *Bernardus* virtutum abbatissam non incommodè nuncupauit, adeò curam publicam gerentibus necessaria est, vt hanc vnam Salomon (optione sibi à Deo data petendi quod vellet) popoſcerit: qua populum sibi commissum regere, & in officio continere posset. Quæ sanè eius petitio, ita Deo placuit vt non solum, quam petiuit prudentiã, sed opes etiam, & gloriam, quas non petierat, cumulatissimè fuerit impartitus. Est enim hæc virtus adeò Principibus necessaria, vt eadem in libris Sapientiæ *Prouerb.* 8. de se ipsa testetur Reges omnes per se vnam Regium principatum tenere, & legum conditores iusta decernere. Ipsius numine Principes imperare, & qui auctoritate plurimum valent, iustitiæ moderationem tenere. Et haud multo post virtutis huius vim idẽ Salomon per eiusdem prudentiæ personam ita exegerat *Prouerb.* 1. Audiens sapiens sapientior erit, & intelligens gubernacula possidebit. Et rursus *Prouerb.* 17. Seruus sapiens dominabitur filijs stultis, & inter fratres hæreditatem diuidet. Cumque filius natura superior sit, & seruus inferior, adeò tamen potens & sapientia, vt ex seruo non modo liberum, sed etiam liberis superiorem faciat.

2 Nulla est virtus, inquit modernus quidam, prudẽtia non existente. Et *Cicero lib. 1. Tuscul. quæst.* Nihil est hominis prudentia dulcius. Et *Cassiodor. epist. libr. 6. epist.* 10. Sola est prudentia, quæ rebus omnibus præponitur, quãdo in homine feliciter inuenitur. Hinc Salom. *Prouerb. 16.* asserit. Acquire prudentiam, quia preciosior est argento, & *c. 7.* Prudentiam voca amicam tuam Et *c. 9.* Ambulate per vias prudentiæ. Quamobrẽ merito *D. Gregorius in pastorali* aduersus eos, qui tantæ huius virtutis præsidio destituti Pastoris officium inuadunt, clamat dicens: Nulla res doceri præsumitur, nisi intenta prius meditatione discatur. Ab imperitis ergo pastorale magisterium qua temeritate suscipitur, quando ars est artium regimen animarum? Quid enim ex hoc consequi necesse est, nisi quod à Domino dictum est *Matth.* 15. Cæci sunt, & duces cæcorum; cæcus autem, si cæco ducatum præbeat, ambo in foueam cadunt? Cæcitatem vero hanc Dominus tanquam maximum flagellum impijs per Prophetam *Esai.* 29. comminatur dicens. Ecce ego addam, vt admirationem faciam populo huic, miraculo grandi, & stupendo: peribit enim sapientia à sapientibus, & intellectus prudentium eius abscondetur. Sine prudentia autem, & intellectu quid præclarè poteris administrare, etiamsi omnibus alijs virtutibus instructus sis? Hæc enim virtus vbique in litteris sanctis fortitudini antefertur, quoniam efficacior est ad res gerendas prudenter excogitata ratio, quam quæcunque siue potentia, siue fortitudo huiusmodi consilio destituta. Vnde scriptum est *Prouerb.* 21. Ciuitatem fortium ascendit Sapiens, destruxitque robur fiduciæ eius.

3 Sit igitur Episcopus tantæ eruditionis, vt omnes motus, & gressus, & vniuersa opera eius notabilia sint, ve-

ritatẽ mente concipiat, & eã toto habitu reſonet, atque ornatu, vt quicquid agat, quicquid loquatur doctrina ſit populorum. Paſtor ſit in tranquillitate omnia diſponens, in omnibus vijs ſuis prudenter agens, & in brachio excelſo gregem ſuum præcedens exemplo, & Dominus erit cum illo. Epiſcopus ſit temperans, & non ſuperbus, negotijs opportunus, nunquam vero temerarius, regentis quoque auctoritate dignus, & plenus.

4 Prudens exiſtat Prælatus (inquit Modernus quidam) itaut arte quadam omnibus omnia fiat, vt loquacioribus frequentiores turbas & conuentus hominum, taciturnis ſolicitudinem nimiam interdicat; alacrioribus triſtem vultum, triſtioribus alacriorem oſtendat; leuibus & vagabundis, ne quid pro arbitrio aliquid concedat, ſolidis & conſtantibus ne deneget; induſtris & laborioſis, vt remiſſionem ſæpius det, relaxationem, ſegnes, & ignauos vt ad exercitia frequenter, & labores impellat: ingluuioſos vt lautioribus menſis nunquam admoueat, frugales & ſobrios ne repellat: officioſis, quietis, manſuetis, vt multa, quæ vel ad veſcendum, vel amicicndum, vel conuerſandum pertinent largiore manu permittat. Ita prudens debet eſſe Prælatus vt ſit auſterus ſine triſtitia, comis ſine ſcurrilitate, ſeuerus cum iucunditate, iucundus cum ſeueritate: iraſcatur, ſed modice: obiurget, ſed non contumelioſe: corrigat, ſed non acerbe: diſſimulet interdum, ſed cautus: laudet etiam, ſed non profuſius: blandiatur quoque ſed grauius; remittat, ſed non licentius.

5 Vnde *in capit. qui Epiſcopus* 23. *diſtin.* ſic legitur. Qui Epiſcopus ordinandus eſt, antea examinetur ſi ſit prudens, ſi docilis, ſi moribus temperatus, ſi peruigil, ſi ſemper ſuis negotijs cauens. Nam vtra ſcientiam, qua præfulgere tenetur, ſapiens debet eſſe; cum ſcientia, & ſapientia inter ſe differant ſecundum *Ariſtot. de Anima*. Prudens eſt, qui intelligentia ſua aliquid cognoſcit: ſciens vero, qui alterius iudicio rem percipit. *Terent. in Eunuch.* Et prudens, & ſciens viuus viuenſque pareo, cum adductis per *Bobadil. in ſua politica lib.* 1. *c.* 5. *à princ. & cap.* 9.

6 Prudens ideo debet eſſe Prælatus, quia ars eſt artiũ regimen animarum; Vnde docuit Dominus Prælatos dicens. Eſtote prudentes ſicut ſerpentes, volens, vt ſerpenti ſimiles in hoc exiſtant, vt nempe blandi ſint, ac tractabiles, omniumque naturæ ſe accommodent, vtque vigilantiſſimi ſemper, ac circunſpecti ſint, veluti ipſe ſerpens, qui ſemper collo atque pectore erecto incedit circumſpiciens vndequaque, vt à repentino, quo caſu offendi poſſet malo, ſaluus conſiſtat.

7 Nam propter ſtolidam, aut ſtultam ſimplicitatem repellitur aliquis ab Epiſcopatu, vt habetur *in capit. Petrus* 39. *diſt.* in hæc verba. Petrus Diaconus, quem à vobis electum aſſeritis omnino, vt dicitur, ſimplex eſt, & noſtis quoniam hoc tẽpore talis in regimine arcis debet conſtitui, qui non ſolum de ſalute animarum, ſed etiam de extrinſeca vtilitate, & cautela ſciat eſſe ſolicitus. ſit humilis, & affabilis, & in ſenſibus ſcripturarum cautus, & acutus. Hinc *Gregor.* ita dicit. Non fiat Abbas, qui ſibi ſapiens eſſe videtur, nec eſt in ſuo ſenſu humilis.

8 Qui Eccleſiaſticis diſciplinis per ordinẽ non eſt imbutus, & temporum approbatione diuinis ſtipendijs eruditus, nequaquam ad Summum Eccleſiæ Sacerdotium aſpirare præſumat, vt ait *Zozimus Papa in epiſt. ad Iſichium Epiſcopum*, relatus in *capit.* 2. 35. *diſtinct.* Vnde *David* 2. *Regum* 5. prius ex gratia Spiritus ſancti donum ſcientiæ percepit, & poſtea adminiſtrationem regni aſſecutus eſt. Hinc *Salomon Eccleſ.* 3. prius ait tempus tacendi, & poſtea tempus loquendi, quia veritas prius tacendo diſcitur, & poſtea loquendo prædicatur. Hinc etiam Dominus 2. *Paralip.* 1. prius ponit verba ſua in ore Prophetæ, & poſtea conſtituit eum ſuper gentes, & regna dicens ad Hieremiam. Ecce dedi verba mea in ore tuo, ecce conſtitui te hodie ſuper gentes & ſuper Regna. Et Saluator noſter ipſe Dominus Ieſu *Luca* 2. prius in medio Doctorum ſedit audiens illos, & interrogans, & poſtea prædicare cœpit: quia prius quiſque diſcere, & poſtea prædicandi officium accipere debet. Deinde *Matth.* 10. prius Apoſtolos docuit, & poſtea eos ad prædicandum miſit, dicens: Eſtote ergo prudentes ſicut ſerpentes, & ſimplices ſicut columbæ. Sic etiã poſt Reſurrectionem prius illis ſenſum aperuit, & ſcripturas explanauit, & poſtea dixit eis: Euntes in vniuerſum mundum, &c.

Vnde cum *Matth.* 14. de quinque panibus, quinque millia hominum vellet reficere, prius panes accipiens fregit, & poſtea Diſcipulis dedit, & per eos demum turbis appoſuit: quia Sacramenta legis, & Prophetarum prius differendo expoſuit, & poſtea eorum ſcientiam Diſcipulis dedit, & per eos tandem illam fidelibus diſpenſauit.

9 Primo ex prudentia permanat vt Epiſcopus non ſit facilis ad credendum, nam hoc inter omnia vitia prudentię contraria eſt vnum, quod primo loco cauendum eſt, vt ait *Diuus Bernardus ad Eugenium libro* 2. *de conſider. capitulo decimotertio*, his verbis. Eſt ò Eugeni vnum vitium, cuius ſi te ſentis immunem inter omnes, quos noui ex his, qui Cathedras aſcenderunt, ſedebis, me iudice, ſolitarius: id eſt, facilitas credulitatis; cuius calidiſſimæ vulpeculæ, magnorum neminem competi ſatis cauiſſe verſutias: ex qua in ipſiſmet pro nihilo multæ naſcuntur iræ. Inde innocentum frequens addictio, inde præiudicia in abſentes, &c. *Ioannes in extranegan. diuinis, de pœnis*, ita ait. Nos mala contra aliquem dicta nolumus prius credere, quam probare.

10 Secundò ex eadem prudentia fluit, quod Epiſcopus in negotijs arduis non ſit facilis ad determinandum, ſed ſumpto ad cogitandum ſpatio, diu multumque res expendere debet, omnia circumſpicere, & conſiderare iuxta Sapientis dictum *Prouerb.* 4. Oculi tui recta videant, & palpebræ tuæ præcedant greſſus tuos, & *Proverb.* 93. Qui feſtinus eſt pedibus offendit, & docet noſter *Apoſtolus ad Timoth. primo capitulo quinto*. Nemini citò manum imponas, ne communices peccatis alienis.

11 Tertiò ex eadem prudentia prouenit, vt Epiſcopus negotia ardua ſine aliorum conſilio non decidat iuxta illud *Prouerb.* 22. Ne trãſgrediaris terminos antiquos, quos poſuerunt patres tui. *Eccleſ.* 32. Sine conſilio nihil facias, & poſt factum non pœnitebis, & ibidem. Ante omnem actum conſilium præcedat te, & Tobias conſulit filio ſuo, vt ſemper conſilium à ſapiẽte requirat *Tob. cap.* 2. Qui agunt, dicit Sapiens *Prouerb.* 3. cum cõſilio, reguntur ſapientia. Et *Horat. lib.* 3. *carm. od.* 4. Vis conſilij expers mole ruit ſua. Et *S. Bernard.* non abundes in ſenſu tuo, ſed alieno magis acquieſcas conſilio, & iudicio. Qui de ſua vnus ſententia omnia gerit, ait *Liuius*, ſuperbum hunc iudicabo magis, quam ſapientem, Et alibi. Qui neque ipſe conſulere, neque alteri parere ſcit extre-

extremi est ingenij. Attende tamen à falsis prophetis, idest consultoribus, quorum consilia, vt ait idem *Bernardus*, Deo non sunt odorifera; caute igitur audienda sunt eorum hominum consilia, in quibus non constat vigere timorem Dei, aut qui affectibus carnis obnoxij sunt.

12 Quartò ex eadem prudentia enascitur, vt Episcopus in reconciliandis peccatoribus sit diligens, & cautus, nam Christus Dominus hoc tantum diligit, accurat vt dicat, *Ioan.* 21. Si diligis me pasce oues meas: hoc est, in quo mihi summe placere potes, si eos, qui me offenderunt, mihi reconcilies, ob hoc enim ego sanguinem fudi. Quod igitur ardentius exercitium, quã erecto in Deum corde per varia loca discurrere quærendo, sitiendo, & procurando animarum salutem. Nam vnicus finis, vnicus scopus, vnica cõsolatio, vnicum refrigeriũ Pastoralis officij est adducere animas ad cognitionem, & amorem Dei. *Apostolus ad Philippenses quint.* vocabat conuersos à se, gaudium meum, & corona mea. Hoc est autem maximum laborum omnium leuamen. Mens mea solidata est, & in Christo fundata, dicebat Sancta Agatha. Quantum vero extorqueri debeat Episcopus, quando subditi peccãt nobis demonstrat *Chrysost. homil. 3.* in Acta, his verbis. Quando aliquos vestrum peccare cõtingit, emoriar, nisi videor similis dolore exanimatis, nisi attonitus, itaut etiam ipsum lumen oculorum meorum non sit mecum, nam quæ spes mihi, si vos non proficiatis?

13 Quinto ex eadem prudentia manat, vt in calũnijs malignantium sit patiens: non enim arbitretur Prælatus, quantacunq; polleat sanctitate, posse se omnino euadere inuidias, detractiones, & calumnias malignantium, sed contemnat se à talibus contemni, nec extimescat eorum scandalum, quia in tali casu Dominus dicit *Matth.* 15. Cæci sunt, & duces cæcorũ. Quid mirum si omnes contradicunt tibi? Nonne de Domino dicit Sanctus ille Symeon *Luca* 2. Ecce positus est hic in signum, cui contradicetur. Et Dauid. Astiterunt Reges terræ, &c. Et *Hierem.* Omnes contradicunt mihi. Et *Actuum vltim.* De secta hac notum est nobis, quod vbique ei contradicitur. Si igitur citra culpam tuam Apostolicos montes sectando contemneris, age gratias Deo, quemadmodum Sancti faciebãt, & læto animo cum Dauid *Psalm.* 118. Adolescentulus sum ego, & contemptus, tamen iustificationes tuas nõ sum oblitus. Et *Psalm.* 68. Domine propter te sustinui opprobrium, operuit confusio faciem meam, extraneus factus sum fratribus meis, &c. Quare? Quia zelus domus tuæ comedit me, & opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me, idest zelus acquirendi animas tibi me coegit ad humilitatem Apostolicam sectandam. Scio Domine quod non ex ore potentium, sapientium, ac pompatice incedentium, sed ex ore infantium, & lactentium, idest simplicium, & contemptorum Apostolorum, voluisti sapientiã tuam ac gloriam perfecte manifestari. Qui in hac vita dicebat quidam Sanctus, ad linguas dolosas attenderit, & non potius intentioni suæ, & menti animum totus intenderit, nunquam Deo inseruiet, neque hominibus vtilis erit.

14 Nam aduersitates & tribulationes perpeti debet Episcopus, vnde *Bernar. ad Eug. lib. 2. capit. 5.* Agnosce, inquit, hæreditatem tuam in Christi Cruce, in laboribus multis. *D. Paul. ad Corinth. 2. capitul. 3.* Omnem tribulationem passi sumus, foris pugnæ, intus timores. Et ipse Christus Apostolis suis, quorum vices repræsentant Episcopi, dixit. Ecce ego mitto vos, sicut oues in medio luporum. Hinc etiam *Innocent. III. in capite qualiter, & quando 2. de accusationib.* dicit. Prælatos non posse omnibus complacere, cum ex officio suo nõ solum arguere, sed etiam increpare, quin etiam interdum suspendere, nonnunquam vero ligare debeant, & ideo frequenter odium multorum incurrunt, & insidias patiuntur, in quibus diffidendum non est, immo in labore, & ærumna, in fame, & siti laborandum, impendentes sua, & se ipsos pro animabus quamuis dura fronte sint, quia nolier *Apost. 1. ad Corinth.* 15. non dixit, plus omnibus fructificaui, sed plus omnibus laboraui, &c. & nihil tam durum, quod duriori nõ cedat. Vnde Dominus ad Prophetam dicit *Ezech.* 3. Dedi frontem tuam duriorem frontibus eorum. Et Prælatus, qui partes suas explet cum Propheta *Mich.* 6. dicere poterit. Populo meus quid tibi debui facere, & non feci? Eget, inquit *Bernard. sermon.* 10. *super Cant.* pastor eruditione, sed multo magis vnctione; quę sola decet de omnibus: eget vigore, & feruore; vigore quidem, ne cedat tribulationi, sed pro iustitia persecutionem viriliter sustineat, feruore autẽ, vt nullis capiatur voluptatibus, nullis illecebris eneruetur, iam nõ sibi viuere studens, sed ei, qui pro eo mortuus est. Cum infirmantibus, vratur cum scandalizatis, fiat etiam (si oportet) Iudæis Iudęus, cũ Iob sit frater draconum, & socius struthionum, non timeat pro fratrib. cum Moyse deleri de libro vitæ, & cum Paulo anathema esse à Christo.

15 Sexto ex eadem prudentia fluit, vt Episcopus circa collationem beneficiorum præcipuè curatorũ, & spiritualium officiorum debitam adhibeat solicitudinẽ, & vigilantiam, cum eorum sit tantum dispensator, iuxta illud nostri *Apost. 1. ad Corinth.* 4. Sic nos existimet homo, vt ministros Christi, & dispensatores mini steriorum Dei. Ideo præ oculis habere debet illud 1. *ad Timoth.* 5. Testificor coram Deo, & Christo Iesu, & electis Angelis, vt hæc custodias sine præiudicio (id est, sine præcipitatione iudicij) nihil faciens in alterã partem declinando (id est nihil agens præcipitanter) manus cito nemini imposueris, neque communicaueris peccatis alienis. Vacante igitur beneficio orãdum est. Ostende Domine quem elegeris, &c. *Act.* 1. Tu Domine nosti, quod in hac distributione ego prorsus nolo attendere ad carnem, & sanguinem, sed eligere ministrum tibi fidelem, & medicum vtilem animabus tuo sanguine redemptis. Animaduerte Pastor vigilantissime quomodo *Luca* 6. pernoctauit Dominus in oratione, & mane elegit Apostolos. Elige, vt commendat *Bernard. ad Eugen. lib. 3.* viros probatos, non probãdos: quia in curia potius deficiunt boni, quàm meliorentur mali. Assume potius cunctantes, & renuentes, quã volentes, & currentes. Compelle illos intrare, qui præter Dominũ timeant nihil, nihil sperent nisi à Domino: in cunctis bene morati; qui sint in consilio prouidi, in iubendo discreti, in disponendo induũri, in agendo strenui, in loquendo modesti, in aduersitate securi, in prosperitate deuoti, in zelo sobrij, in misericordia non remissi, in otio non otiosi, in conuiuio non effusi, in cura rei familiaris non anxij: qui quod verecundè excusant, obstinatius non recusent: qui vulgus non spernant, sed doceant: diuites non palpent, sed terreant: pauperes non grauent, sed foueant: qui

orãdi officium generent, & in omni re plus fidẽt orationi, quam ſuæ induſtriæ, vel labori: qui ſe amabiles præbeant, non verbo, ſed opere: ſe reuerendos exhibeant, ſed actu, nõ faſtu, qui humiles cum humilibus, duros dure arguant, malignantes coerceant, reddant retributionem ſuperbis: qui non de dote viduæ, & patrimonio Crucifixi, ſe, vel ſuos ditare feſtinent.

16 Vigilantia, & ſolicitudo ab Epiſcopis non ſolum in diſtribuendis beneficijs, ſed in omnibus ad ſuum munus pertinentibus magnopere requiritur, vt ex varijs Sacrarum litterarum locis clare dignoſcimus. Nam in *Actibus Apoſtolorum* dicitur *cap.* 20. Attendite vobis, & vniuerſo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei. Et paulo poſt. Propter quod vigilate, &c. Et *Apoſt.* noſter 2. *ad Timoth.* 4. Tu vero vigila, in omnibus labora, miniſteriũ tuum imple. Et ad *Roman.* 12. poſtquam officia ſingulis Eccleſiæ gradibus conuenientia cnumerauit, Epiſcopo tribuit præ omnibus nominatim ſolicitudinem, dicens. Qui præeſt in ſolicitudine. Et ad *Philip.* 2. ait quod Timotheus ſincera affectione ſolicitus erat pro illis. Et ad *Hebr.* 13. Obedite præpoſitis veſtris, ipſi enim peruigilant pro animabus veſtris.

17 Aduertendum denique duxi etiam ſecularium negotiorum oportere Prælatos peritiam habere, cũ ſubditis ſuis non ſolũ ſpiritualia, ſed etiam carnalia ſubſidia miniſtrare debeant, exemplo Chriſti, qui turbas ſequentes non ſolum verbo docebat; ſed etiã virtute ſanabat, & corporalibus alimentis reficiebat. Vt autem Prælati hæc omnia plene poſſint perficere ſecularium negotiorum oportet eos habere ſolertiam, vt eorum cautela, & Eccleſiæ ſerneutur indemnes, & cuique neceſſaria pro ſuo modo miniſtrentur. Vnde *Gregor.* ſcribens Clero, & nobilibus Neapol. *lib.* 8. *epiſt.* 40. relatus in *cap. Petrus* 39. *diſt.* ſic ait. Petrus Diaconus, quem à vobis electum aſſeritis, omnino (vt dicitur) ſimplex eſt, & à nobis, quia talis hoc tempore in regiminis debet arce conſtitui, qui non ſolum de ſalute animarum, verum etiam de extrinſeca ſubiectorũ vtilitate, & cautela ſciat eſſe ſolicitus, &c.

SVMMARIVM.

1 *Granitas debet eſſe in inceſſu Epiſcopi, vt ſcilicet raro, & moderato greſſu incedat.*
2 *Honeſtas debet eſſe in habitu Epiſcopi, vt non ſint veſtes inciſæ, aut diuerſo colore.*
3 *Munditia adhibenda eſt non odioſa, nec exquiſita nimis.*
4 *Veſtitus non debet eſſe affectatus, ſed naturalis, & ſimplex.*
5 *Religio non eſt in habitu, ſed in corde.*
6 *Indumenta mollia animi mollitiem indicant.*
7 *Epiſcopi nec fulgidis, nec ſordidis veſtibus ſe ornare debent, ſed inter vtrumque medium quoddam eſt capiendum.*
8 *Comarum, aut veſtium extra neceſſitatem curã gerere, vel infelicium eſt, vel inuſtorum.*
9 *Epiſcopi ſupellex qualis eſſe debeat, oſtenditur.*
10 *Honor non cultu veſtium non equorũ faſtu, non amplis ædificijs, ſed grauitate morum, & actuum honeſtate cognoſcitur.*
11 *In veſtibus non eſt gloriandum cum eas vertues & gignãt, & perdant.*
12 *Prælatum declinare ad auſteritatem vitæ in menſa, veſtibus, & numero ſeruitorum, expedientius, & efficacius eſt.*
13 *Pompa in faſtu plus ſcandalizat homines ſeculi, quàm ædificat.*
14 *Eccleſiæ auctoritas non conſiſtit in faſtu Prælati.*
15 *Honori reuerentia debetur, non diuitijs, & veſtibus.*
16 *Moyſes Iſraelitici populi Princeps in veſtitu, victuque quotidiano nihil faſti, ſed ſimplicitatem, frugalitatemq; priuati hominis exercuit.*
17 *Ethnici Principes parci, & ſine faſtu vixerunt.*
18 *Sanctus Martinus factus Epiſcopus eandem in veſtitu vilitatem habebat, quæ apud ſe prius fuerat.*
19 *Sanctus Auguſtinus vſus fuit frugali, & parca menſa.*
20 *Sanctus Baſilius victu, & cultu fuit abſtinentiſſimus.*
21 *Sanctus Exuperius veſtitu moderato vſus fuit.*
22 *Temporum diuerſitas non mutat fortunas pauperum, aut mores hominum.*
23 *Refertur Concil. Tridentin. ſeſſion. 23. de reformation. capit. 1.*

ORNATVM.

GLOS. VII.

NON ſolum Epiſcopus debet eſſe ornatus in interioribus, quæ conſiſtunt in virtutibus, & vitæ ſanctimonia, vnde inquit *Hieronym. ad Neapolitanum*.

1 Vis ſcire quales Deus quærat ornatus, habeto iuſtitiam, temperantiam, prudentiam, fortitudinem: nihil enim hoc monili pretioſius, nihil hac gemmarum varietate diſtinctius, hæc enim ornamenta tibi ſunt & ſcuta. Sed etiam in exterioribus, quæ conſiſtunt in quatuor videlicet cibo, & potu, de quibus egimus allegat. 5. & in inceſſu, & habitu, de quibus agemus in præſenti.

2 In inceſſu debet eſſe grauitas, vt ſcilicet raro & moderato greſſu incedat, vt ſic grauitate itineris oſtẽdat grauitatem mentis.

3 In habitu debet eſſe honeſtas, vt non ſint veſtes inciſæ, vt ioculatorum, aut diuerſo colore, vel non aptæ religioni clericali fucatæ, dummodo nec fulgidis, nec ſordidis ſe veſtibus ornet. Nam, vt ait *Cicero libro primo Offic.* adhibenda eſt munditia non odioſa, neq; exquiſita nimis, tantum quæ fugiat agreſtem, & inhumanam negligentiam.

4 Eadem ratio habenda eſt veſtitus; in quo, ſicut in pleriſque rebus, mediocritas ſecundum S. *Ambroſ. libro primo, Offic. capitulo decimo nono*, in eo poſita eſt, vt veſtitus non ſit affectatus, ſed naturalis & ſimplex; neglectus magis, quam experitus, vt honeſtati vel neceſſitati nihil deſit, nihil accedat nitori. Comptuli igitur Eccleſiaſtici parum æſtimantur pudici, ſibique probro ſunt & ignominiæ. Parem, ait *Sanctus Cyprianus libro de habitu Virginum*, ſe integritas in omnibus præſtet, nec bonum corporis cultus infamet.

Mundi pompis & delitijs iam tunc renũciauimus, cum meliore tranſgreſſu ad Deum venimus. Ornamentorum, ac veſtium inſignia, & lenocinia formarũ non niſi proſtitutis & impudicis fœminis congruunt. Et nullarum ferè pretioſior cultus, quam quarum pudor vilis eſt. Nitens cutis, ait *Sanctus Hieronymus epiſt. quadrage-*

drageſima ſeptima, cap. 3. ſordidum oſtendit animum. Et *Sanctus Bernardus in apologia ad Guillelm. Abbatem, Apoſtolus* (ait) ita loquitur 1. *ad Timoth.* 6. habentes victum & veſtitum his contenti ſumus. Nobis autem eſt pro victu ſatietas, nec veſtitum appetimus, ſed ornatū. Quæritur ad induēdum non quod vilius, ſed quod ſubtilius inuenitur: non quod repellat frigus, ſed quod ſuperbire compellat; non denique, iuxta regulam, quod vilius comparari poteſt, ſed quod venuſtius, immò vanius oſtentari. Quiuis de ſeculo, quantumlibet honoratus, etiamſi Rex, etiamſi Imperator ille fuerit, non tamen noſtra horrebit indumenta, ſi ſuo ſibi modo prę-parata fuerint & aptata. Cæterum in habitu, inquit, non eſt religio, ſed in corde, bene; ex cordis theſauro ſine dubio procedit quicquid foris apparet vitioſum.

5 Vanum cor vanitatis notam ingerit corpori, & exterior ſuperfluitas, interioris vanitatis indicium eſt.

6 Mollia indumenta animi mollitiem indicant. Non tāto curaretur corporis cultus, niſi prius neglecta fuiſſet mens inculta virtutibus. Quod vero non ſolum vanitatis, ſed etiam ſuperbiæ ſit pretioſis indui veſtibus, colligit *Sanctus Gregorius com.* 14. *in Euangel.* dum ait. Quod pro ſola inani gloria veſtimentū pretioſius quęritur, res ipſa teſtatur: quia nemo vult ibi pretioſis veſtibus indui, vbi ab alijs non poſſit videri. Quò pertinet illud Socratis ad Xantippem coniugem ſingulari ſe veſte induentem vt ad pompam ſpectandam prodiret, dictum. Hanc inquit, non ſpectandi cauſa, ſed potius vt ſpecteris, habes, ſicut habet *Ælian. in lib. de varia hiſtor.*

7 Quare Epiſcopi nec fulgidis, nec ſordidis veſtibus ſe ornare debent, ſed inter vtrumque, medium quoddam eſt capiendum, quod eleganter deſcribit *Sanctus Hieronymus epiſtol. ſecunda ad Nepot. capit.* 11. Veſtes pullas æque deuita, vt candidas: Ornatus & ſordes parimodo fugiendæ ſunt, quia alterum delicias, alterum gloriam redolet. Non abſque amictu lineo incedere, ſed pretiū veſtrum linearum non habere laudabile eſt. Alioquin ridiculum, & plenum dedecoris eſt referto marſupio quod ſudarium, orariumq; non habeas gloriari. Quod monet & *Euſtoch. epiſtola ſecunda, cap.* 12. Veſtis, ait, nec ſatis munda, nec ſordida, & nulla diuerſitate notabilis: ne ad te obuiam prætereuntium turba conſiſtat, & digito monſtreris. Vnde de S. Auguſtino *Poſſidius Calamenſis Antiſtes* ita ſcribit in eius vita *cap.* 22. Veſtis eius, & calciamenta, & lectualia ex moderato & competēti habitu erant, nec nitida nimium, nec abiecta plurimum: quia his plerumque vel iactare ſe inſolenter homines ſolent, vel abijcere, ex vtroque, nō quæ Ieſu Chriſti, ſed quæ ſua ſunt ijdem quærentes. At ille Beatus, vt dixi, medium tenebat, neque in dexteram, neq; in ſiniſtram declinans.

8 Id ſapienter docet *Sanctus Baſilius homilia vigeſima quarta*, quæ eſt de legendis libris gētilium. Comarum, inquit, aut veſtium extra neceſſitatem curam gerere, vel infelicium eſt, vt ait *Diogenes*, vel iniuſtorum. Nam cincinnatum & comptum eſſe atque appellari æque turpe cenſendum aſſero atque impudicum eſſe, aut alienis nuptijs inſidiari. Quid enim apud eum, qui ſapit differre poteſt tenuem, ſumptuoſamque veſtem induere, an vilem ferre? modo ſatis hæc ad frigus, caloremque arcendum fuerit. Et ad hunc modum etiam in reliquis quicquid neceſſitatis vſum excedit vitandum, neque corpori plus ornatus dandum eſt, quam quan-

rum animæ proſit. Nam vito generoſo, & vere hac digno appellatione non minus fuerit probrum laſciuę onerari, aut corporis curam ſuperuacuam gerere, quam alia aliqua nota, ſeu affectu prauo per ignauiam affici. Omne namque ſtudium adhibere, vt corpus quā optimè ſe habeat, ſeſe cognoſcentis non eſt. Neque ſapiens illud præceptum intelligentis, nos admonens quemadmodum non id quod aſpicitur, eſt homo. Excellenti enim quadam opus eſt ſapientia per quam noſtrū quilibet (quicunque ſit ſe ſe cognoſcat: quę profecto mente minimè purgatis non magis euenire poteſt, quā lippienti ſolam aſpicere. Hanc vero animæ purgationem, vt ſemel, & quod vobis ſatis ſit dicam, voluptates per ſenſus eripiunt.

9 Hæc ſupellex Epiſcopi nihil aureum, aut argenteum contineat, nil in ea auro vel argento ornatum exiſtat, vel ſericum, vel ſerico diſtinctum, abſit colorum varietas: aulæa, vel tapetia nil acu ſit pictum, vel varie contextum, nec ſtudioſe elaboratum, vt pluris ſit artificiū, quam res ipſa; menſa ſimplici corio, vel panno ſternatur, ſigna, & tabulæ profanæ reijciantur, nec thalami ad vſum hoſpitum pretioſius ornati, quàm reliqua domus exiſtat, equi tantum neceſſarij alantur; in ædificijs omnem luxuriam, picturas, & inania ornamenta, ac delicias euitet, nil demum in eius domo ſit, niſi purum & ſimplex, quod Dei zelum, & rerum ſeculi contemptum præſe ferat. Conſuetudinis tamen loci ratio habenda eſt, ne dignitas Eccleſiaſtica vileſcat *capitulo Epiſcopi* 80. *diſtinction.* maxime vbi Epiſcopi etiam Principes temporales ſunt, vel Cardinales.

10 Vnde *Sanctus Bernardus ad Epiſcopum Londonien. epiſtol. vigeſima quarta*, ſic ait. Non licet tibi de facultatibus Eccleſiæ luxuriari, & in ſuperfluitatibus conſumere: ſed ſolum viuere: non licet ditari: non licet conſanguineos extollere: non licet palatia ædificare. Denique quicquid præter neceſſarium victum, ac ſimplicem veſtitum de altario retines, tuum non eſt, rapina eſt, ſacrilegium eſt. Et *Chryſoſtom. homil. decima quinta ad Timoth.* ſic ait. Ego audacter dixerim Eccleſiæ Præſules nihil præter victum, & veſtitum habere oportere, ne ad illa trahantur deſiderio. Honorificabimus autem (inquit *Bernardus epiſtola vigeſima octaua*) non cultu veſtium, non equorum faſtu, non amplis ædificijs, ſed grauitate morum, maturitate conſiliorum, actuum honeſtate, ſtudijs ſpiritualibus, & operibus bonis. Paſtores enim pomparum ſæculi ſectatores deſtruūt illud Eccleſiæ encomium *Cantic.* 1. Nigra ſum, ſed formoſa, nolite me conſiderare quod fuſca ſim: quia decoloraut me ſol: ideſt Chriſtus, quod ad litteram ſignificat Eccleſiam eſſe exterius quidem nigram ob Crucis mortificationem, & contemptum externi fulgoris, interius tamen formoſam propter donorum cęleſtium pulchritudinem.

11 Vos ò Præſules de veſtib. ne gloriemini, tincæ huius vos gloriæ voluptate priuabunt. Videte quàm incerta, quamque inſtabilis ſit præſentis vitæ gloria, gloriantur gentes in re quam vermes, & gignunt, & perdunt, vt ponderat Religioſiſſimus *P. F. Dominicus de Ieſu Maria in il ſententiario ſpirituale parte prima, capit.* 5. *n. ſeptimo.* Igitur ſi Sanctorum Cōciliorum decreta veneramini, illud imprimis decretum *Concilij Carthag.* 4. (cui *Beatus Auguſt.* interfuit) in imo corde defigite, vbi ſic habetur. Epiſcopus vilem ſupellectilem, & menſam, ac victū pauperem habeat, & dignitatis ſuæ auctoritatem fide, & vitæ

& vitæ meritis quærat, & in *Concil. Tridentin. ſeſſione vigeſima quinta de reformation. cap.* 1. ita cautum eſt. Epiſcopi modeſta ſupellectili, menſa, ac frugali victu contenti, caueant ne in tota eius domo aliquid appareat quod non ſimplicitatem, Dei zelum, ac vanitatũ contemptum præ ſe ferat. Hoc ſequendum eſt documentum, & antiqua Sanctorum Patrum in hac re exempla, ſtaut damnanda ſit eorum ſingularitas, qui audacter documentis, & exemplis antiquorum Patrum contradicunt, allegantes oportere tempori ſeruire, quaſi Spiritus Chriſti, & Euangelica norma mutari debeat cum tempore, ac opinionibus, & affectibus hominũ ſeruire, cum potius omnia tempora ſint Euangelicę inſtitutioni conformanda, & iuxta normam Euangelici atque Apoſtolici Spiritus reformanda.

12 Quoniam *Ioannes Gerſ. in ſecunda parte ſuorum operum* collegit egregium opuſculum, cuius titulus eſt de temperantia, & modeſtia Prælatorum, in quo multa ſcitu digniſſima ad hoc inſtitutum refert, & ab eo in vnum collegit vtiliſſima noſter Præſul inſignis ſanctitatis, & ſpectatæ virtutis vir *Dom. Fr. Bartholomæus à Martyribus*, operæpretium exiſtimaui pauciſſimis verbis ſummam illorum comprehendere. Statuunt igitur hanc concluſionem. Expedientius, & efficacius eſt Prælatum declinare ad auſteritatem vitæ in menſa, veſtibus, & numero ſeruitorum, & reliquis pertinentibus ad ſtatum ſuum, quam hominibus ſecularibus in talibus conformari. Quam quidem concluſionem multis probant, & duo, quæ potiſſimum Prælatos ad illam non ſequendam mouere poterant, in medium adducunt, illiſque ſuo ordine eleganter reſpondent.

13 Non igitur ſpiritualis profectus ſubditorum poteſt Prælatos huius temporis mouere, vt ab illa diſcedant concluſione, quia conſtat hac ratione eos nihil proficere, cum huiuſmodi pompa plus ſcãdalizet homines ſeculi, tam Principes, quàm alios homines, quàm ædificet. Ex hoc enim concitantur ad murmurationem, inuidiam, cupiditatem, indignationem, &c. Habent enim ex præcepto *Beati Petri* 1. *cap.* 5. Non dominantes in clero, ſed forma facti gregis ex animo. Vnde propter hoc tenentur eſſe forma humilitatis, & ſobrietatis. Viuentes autem faſtuosè, potius ſunt forma ambitionis, cupiditatis, vanitatis; dum hoc ipſo ſubditos ſuos ad ſimilia compellunt. Exemplum enim Prælati quodammodo cogit ad ſimilia, iuxta illud *Pauli ad Petrum ad Galat.* 2. Tu cogis gentes iudaizare, &c. Sed quorſum attinet ad hoc ſcripturas allegare, cum experientia hoc ipſum euidenter clamet? Nam vnde tanta deuotio Principum, & aliorum ſecularium ad antiquos Prælatos, tantaque reuerentia, niſi quia tales pompas vilipendebant? tum etiam quia videbant eos eſſe fideles diſpenſatores bonorum Eccleſiaſticorum, largiſſimè eis communicabant diuitias ſuas.

Poſtea vero videntes eos in pompis eas conſumere, non ſolum retraxerunt manum, ipſa etiam Eccleſiaſtica bona inuaſerunt. Sed vt excuſentur forte dicent. Sic viuimus, vt conformemur ijs, quibus viuimus. Ad hoc reſpondet noſter *Apoſtolus ad Roman.* 12. Nolite conformari huic ſeculo, &c. Nec deferendum eſt malignantibus, quia, vt inquit *Plutarchus in aphor.* regium eſt audire male cum feceris bene, & *Saluſt.* à laudatis laudari, & ab improbis improbari æqua laus eſt, & *Anm.* Malis diſplicere laudari eſt. Nondum felix eſt, iungit ille, ſi nondum te turba deridet. Et ideo de ſe ipſo ſuæ beatitudini attribuens dicebat *Seneca de vir. beat. capit. vigeſimo tertio*. Mihi (quod argumentum eſt recti) contigit malis diſplicere. Dicunt etiam. Sic viuimus ne inter alios erubeſcamus, cui reſpondetur quod non erubeſcenda humilitas Chriſti, neque vtilitas, quæ propter eum ſuſtinetur. Dicunt deinde. Sic viuimus ne reputemur auari, & hypocritæ, ſi fuerimus in talibus cæteris parciores.

Hæc ratio vim haberet aliquã, ſi non eſſet alius modus rationabilior, & iuſtior, per quem à cordibus hominum hanc opinionem euellerent. Veriſſimum enim eſt oportere Prælatos amouere debere à ſe ſuſpicionem auaritiæ, & hypocriſis, cum debeat proximis bonam famam, ſicut Deo bonam conſcientiam. Vnde fatcor quod ſi Prælatus parce viuit, & nihilominus mille modis extorquet pecunias, & theſaurizat, iſte in dubio abominabilior eſt coram Deo, & coram hominibus contemptibilior, quam illi, qui ſplendide viuunt. Quãobrem ita vitam ſuam inſtituere debet ne auarus æſtimetur, & pecuniæ congregator.

14 Nec etiam poterũt Prælati moueri ad hoc genus viuendi ſplendidum propter Eccleſiæ auctoritatẽ, quia cum honor ſit præmium virtutis, ipſi tenentur oues ſuas docere, vt homines præcipuè propter virtutem honorent, non propter faſtum, & pompam.

Vnde exquirentes honorem hac ratione docent errare oues ſuas, ſcilicet, vt putent ſplendorem vitæ, verã eſſe cauſam honoris. Hinc Dominus *Luc.* 16. dicit quod hominibus altum eſt, abominatio eſt ante Deum. *Beatus Iacob. capit. ſecundo*, damnat illos tanquam acceptatores perſonarum, qui honorant diuites ob veſtem fulgidam, &c. & ſpernunt pauperes, & *Bernardus ad Eugenium libro de conſideration.* Tu Paſtor procedis deauratus tam multa circumdatus varietate. Oues quid hic capiunt? ſi auderem dicere dæmonum magis, quam hominum paſcua hæc. Siccine faciebat Petrus? Sic Paulus ſuadebat? Abſque his crediderunt Apoſtoli, & Apoſtolici viri poſſe impleri ſalutare illud mandatum. Paſce oues meas *Ioan.* 21. Neque enim ſine Epiſcopali honore, & gloria Apoſtoli fuerũt, qui tamen dicere potuerunt 1. *ad Timoth.* 6. Habentes alimenta, & quibus tegamur his contenti ſumus. Et illud *Actor.* 3. Argentum & aurum non eſt mihi, quod autem habeo, hoc tibi do. Item ſi Epiſcopi in hoc zelant auctoritatem Eccleſiæ, cur ſuos curatos in ſordibus, & abiecto ſtatu derelinquunt; imò & aliquando nudari patiuntur. His etiam addo quod Principes, ac nobiles potius irrident, quam reuereantur faſtum hũc; pauperes autem minus audent ad tales accedere, vt ab eis paſtum vitæ ſuſcipiant. Et videntes eos in otio, & epulis viuere, ſe vero egenos, & in laboribus vitam ducere, inuident eis, atq; detrahunt: quos ſi viderent in humilitate viuere, amarent, atque eorum exemplo labores ſuos æquanimiter ferrent.

15 Si enim ex omnium Philoſophorum, & gentiũ communi conſenſu vni tantum virtuti honor, dignitas, auctoritas, & reuerentia debetur, quod virtus rerum omnium domina ſit ac regina: quo iure magis hanc Epiſcopi auctoritatem promereri poterunt, quam virtutis, ac ſanctitatis præſtantia? Nam qui diuitijs, qui veſtibus, qui faſtu exhibetur honor, is planè falſus, indignus, & fucatus eſt. Rectiſſime enim à *Seneca* dictum eſt. Non faciunt equum meliorem aurea frena, nec hominem meliorem fortunæ ornamenta. Quemadmodum enim in auro & gemmis, & in ipſa etiam corporum pulchritudine cernere licet aurum aliquod verum,

rum, aliquod autem adulterum; gemmas item veras, & adulterinas; corporis etiam pulchritudinem veram, à naturaque ipsa tributam, aliam vero arte, fallacijs, & fuco quæsitam: ita sane mirari nemo debet si honor aliquis, atque auctoritas vera sit, quę meritis & virtute comparatur: fucata vero alia, quam stulti & imperiti rerum æstimatores opibus & potentiæ tribuunt. Quare Episcopi Ecclesię Principes veris honorum fontibus omissis, qui virtute & vitę integritate comparantur, fucatos & fallaces, qui inanissimis splendoris insignibus adipiscuntur exquirere non debent. Id enim calamitosa illa ætate sub Antiocho tyranno, quando Sacra omnia violata sunt, contigisse memorant historiæ *Machabeorum* 2. *c.* 4. cum Principes populi & Sacerdotes patrios honores pro nihilo habentes, Græcas glorias optimas arbitrabantur: patrij enim honores erant, qui virtuti, qui Religioni, qui Fidei, & meritis vitæ reddebantur, quibus cum Sacerdotes destituti essent, ad falsos hominũ titulos, nempe opes, apparatus, pompasque Ethnicorum confugiebant.

16 De primo Israelitici populi principe Moyse non ab hominibus, neque per hominem, sed à Deo electo, in eius vita *Philo* Iudæorum disertissimus *libro primo* scribens, sic ait. Solus hic omnium, qui vnquam principatum gesserunt, non aurum, non argentum in thesauros condidit, non tributa exegit, non palatia, non latifundia, non greges, non famulitia, non reditus, nõ alias opes sibi parauit, quamuis posset habere omniũ harum rerum copiam: sed existimans animæ pauperis iudicium esse mirari materiales diuitias, has quidem vt cæcas contempsit, illas vero naturales, perspicacesque honorauit, & amauit: in vestitu, victuque quotidiano nihil præ se ferens fastus tragici, sed simplicitatem, frugalitatemque exercens priuati hominis. Regem autem in his solis agebat, quæ vere sunt regia: vt sunt continentia, fortitudo, sobrietas, solertia, prudentia, scientia, industria, tolerantia, iustitia, voluptatis contemptus, ad virtutem exhortatio, obiurgationes, castigationesque peccantium legitima, & recte facientium laudes atque præmia.

17 Hactenus ille. Sed vt in viro singularibus fauoribus à Deo cumulato non ita mira hæc videri possint, & quæ ita facile omnes imitentur eadem gratia non suffulti; videamus an & ex Gẽtilibus inueniri possint, qui paria quasi fecerint, & certe numerus non omnino paucus sese perscrutantibus offert, nobis tamen paucos adducere satis est. Socrates sibi gratulabatur, quod iuxta naturam viuens, ac paucis assuetus, aurũ, purpuram, gemmas, ebur, aulæa, reliquasque diuitum delicias nec cuperet, nec egeret, quas, dicere solebat magis necessarias agendis tragedijs, quàm ad vsum vitæ *Bruson. libro quinto cap.* 22. & refertur in theatro vitæ humanæ *tom.* 1. *lib.* 5. *pag.* 863. Cariæ Regina cum ad Alexandrum Macedonem multa obsonia, fercula opipara, coquosque optimos misisset, his haud opus esse Alexander Macedo dixit, cum cibo communi pane & aqua latrantem sibi stomachum conciliare posset *Bruson. libro primo Facetiarum*. Alcamenes Telecti filius rogante quodam cur adeo parce viueret, tantas opes possidens? quia, inquit, qui multa possidet, nõ ex libidine, sed ex ratione viuere debet *Bruson. libro quinto capit. vigesimosecundo*. Alexander Seuerus Augustus & Princeps orbis in cõuiuijs suis aurum plane nescivit. *Potan. cap.* 2. *de Splendore*. Si ergo terreni illi Principes Christum ignorantes, & in ipsis adhuc infidelitatis & idololatrię tenebris agentes solo rationis lumine, hæc & viderunt & sequuti sunt: quis ferat Episcopũ pauperis Christi vices gerentem, & exemplo, atqi doctrina sua homines ad contemptum terrenorum honorum adhortantem, inter epulas, & magnifica conuiuia, interque cęteras aureas & argenteas, splendidasque ministrorum cateruas vitam agentem? Sed ne inopes exẽplis ex nostris videamur; afferre libet, quæ & multo ditiores forte nos ostendere possent.

18 De Diuo Martino (quem Apostolis parem fuisse canit Ecclesia) in eius vita ita scribit *Sulpitius*. Factus vero Episcopus Turonensis idem constantissime perseuerabat, qui prius fuerat, eadem in corde humilitas, eadem in vestitu vilitas, atque ita implebat Episcopi dignitatem, vt propositum monachi non desereret.

19 De Diui vero Augustini ornatu, frugalitate, & parsimonia scribit in eius vita *Possidonius* in hunc modũ. Mensa vsus est frugali & parca: quæ quidẽ inter olera & legumina etiam carnes aliquando propter hospites, vel quosque infirmiores continebat. Cochleáribus tantum argenteis vtens, cæteta vasa, quibus mensæ eius cibi inferebantur, vel testacea, vel lignea, vel marmorea erant, nõ necessitatis inopia, sed proposito voluntatis. Denique morti iam proximus testamentum nullum fecit, quia vnde faceret pauper Christi non habuit.

20 De Diuo Basilio sic scriptum legimus. Erat autem Basilius in victu & cultu abstinentissimus, vna tãtum tunica amiciebatur: humi cubitabat, totis sępe noctibus vigilabat. Demum obijt corpore per abstinentiam consumpto, cum ossibus ac pelle tantum superstes esset.

21 De Sancto Exuperio ita scribit *Hieronymus epistol. tom.* 1. Sanctus Exuperius Tholosæ Episcopus viduæ Sareptensis imitator, esuriens pascit alios, & ore pallente ieiunijs fame torquetur aliena, omnemque substãtiam Christi visceribus erogauit. Nihil illo ditius, qui corpus Domini canistro vimineo, Sanguinẽ portat in vitro. Huius sectare vestigia, & cæterorum, qui virtutis illius similes sunt, quos Sacerdotium & humiliores fecit & pauperes. Quid hoc exemplo mirabilius? quis non obstupescat corpus Domini, quod nec ipsis quidem Angelorum manibus pro dignitate tractetur, canistro vimineo circumferri? Quo affectu ferebatur in pauperes Christi, qui Christum tam humili vase circumferebat? quomodo suis parceret facultatibus, vt pauperes alere posset, qui nec ipsis quidem altaribus pepercit? quomodo splendidam domum, atque familiam esurientibus pauperibus aleret, qui vt algentes, nudosq; vestiret, altaria quoque ipsa nudauit? Tales ergo Præsules istis suis exesis corporibus ista vitæ sobrietate & parsimonia aduersus mũdi monarchas Ecclesiam Christi tutati sunt: nos vtinam eorum labore conseruatam & auctam retineamus. Sed ad hoc certissima via est eorum inhærere vestigijs, quando (vt nobilis ille historicus dixit) imperium eisdem artibus retinetur, quibus initio partum est. Quæ vbi defuerunt, nec ipsa quidem caput mundi Roma stare diu potuit: imperium enim summis laboribus, & inedia partum, non durus Annibal, aut crudelia bella, sed luxus & opulentia bellis perniciosiora dissoluerunt.

22 Nulla poterit se tueri excusatione, qui aduersus prædi-

prædictas Sanctorum Patrum exempla temporum diuerſitatē obijciat, quia, etiamſi alicuius fortaſſe momenti eſſet ſi cum tempore, aut fortunæ pauperum, aut mores hominum mutarentur, tamen cum eadem ſit pauperibus indigentia, eadem in hominibus morū corruptio, eadem ambitio, auaritia, luxus, faſtus, & intemperantia, eaſdem cauſas eodem modo ſemper operari, hoc eſt, ad idem inclinare neceſſe eſt. Non ergo faſtus faſtu, non luxus luxu, non opes opibus, nō delicijs deliciæ; ſed humilitate faſtus ſobrietate luxus, paupertate auaritia, & aſperitate delicię ſuperandæ ſunt. Quis autem adeo mentis inops eſt, qui non videat omnia mūdi vitia cum tempore adoleuiſſe? quando enim tot hæreſum monſtra Eccleſiam ita infeſtarunt, vexarunt, ac pene oppreſſerunt, quando ita luxus, auaritia, ambitio, libido, deliciæ, ludi, epulæ, ſplendor veſtium, cæteraque vitiorum irritamēta, & cupiditas ipſa (malorum omniū ſeminarium) inundauerunt? Quantum vero Eccleſię proceres, & miniſtri (qui his malis ferre opem debuerunt) a maioribus ſuis hoc ipſo tēpore degenerarūt, ſiue probitatē ſpectare velis, ſiue docendi facultatem, ſiue eleemoſynarum largitatem, ſiue ſobrietatem vitæ, ſiue infractum animum ad omnia pro ſibi commiſſo grege pericula ſubeunda? Denique ſi Diuo *Cypriano* credimus, quo mundus magis ad finem properat, eò magis velut ſenectute, ac vetuſtate conficiente in deteriora prolapſus eſt. Sic enim ſcribit aduerſus Demetrianum. Breuiatur in dies ſingulos, & decreſcit, ac deficit in agris agricola, in mari nauta, miles in caſtris, innocentia in foro, iuſtitia in iudicio, in amicitijs concordia, in artibus peritia, in moribus diſciplina. Putas ne tu tantam poſſe ſubſtantiam rei feneſcentis exiſtere, quanta prius potuit nouella adhuc, & vegeta iuuenta polleꝛe? Minuatur neceſſe eſt quicquid, fine iam proximo, in occidua, & extrema deuergit. Sic ſol in occaſu ſuo radios minus claro & igneo ſplendore iaculatur; ſic declinante iam curſu exoletis cornib. luna tenuatur, & arbor, quæ fuerat ante viridis, & fertilis, areſcentibus ramis ſit poſtmodum ſterili ſenectute deformis. Et fons, qui exundātibus prius venis, largiter profluebat, ſenectute deficiens vix modico ſudore deſtillat. Hæc ſententia mundo data eſt, hæc Dei lex eſt, vt omnia orta occidant, & acta ſeneſcant, vt infirmentur fortia, & magna minuantur, vt cum infirmata, & diminuta fuerint, finiantur. Hactenus *Cyprianus*. Si igitur cum temporibus omnia pariter mala creuerūt, maiori ergo virtute, prudentia, ſollicitudine, vigilantia, temperatione, ac diſciplina eget, quiſquis tot malis corrigēdis atque curandis prętectus eſt. Meliori enim nauclero in ſæuiori tempeſtate, & peritiori medico in grauiori ægritudine, præſtantioreq; duce in deſperata victoria opus eſt. Quare non habet quiſquis faſtuoſe viuit, & quotidie ſplendide epulatur, magnoſque famulorum greges alit, & in hoc tā magnos Eccleſiæ reditus, pauperibus profuturos, inſumit, quo ſe illa ratione tueatur.

23 Eleganter hoc ipſum apertiſſimis declarat verbis; omnemque penitus excuſationis anſam præripit *Concilium Tridētinum, ſeſſione vigeſima quinta de reformatione capit. primo*, in hæc verba. Optandum eſt, vt ij, qui Epiſcopale miniſterium ſuſcipiunt, quæ ſuæ ſint partes agnoſcant, ac ſe non ad propria commoda, non ad diuitias, aut luxum, ſed ad labores, & ſollicitudines pro Dei gloria vocatos eſſe intelligant. Nec enim dubitādum eſt fideles reliquos ad religionem, innocentiamque facilius inflammandos, ſi præpoſitos ſuos viderint non ea, quæ mundi ſunt, ſed animarum ſaluté, ac cęleſtem patriam cogitantes. Hęc cum ad reſtituendam Eccleſiaſticam diſciplinam præcipua eſſe, Sancta Synodus animaduertat, admonet Epiſcopos omnes, vt ſecum ea ſæpe meditantes, factis etiam ipſis, ac vitæ actionibus (quod eſt veluti perpetuum quoddam prædicandi genus) ſe muneri ſuo conformes oſtendāt: imprimis vero ita mores ſuos omnes componant, vt reliqui ab eis frugalitatis, modeſtiæ, continentiæ, ac (quæ nos tantopere commendant Deo) ſanctæ humilitatis exempla petere poſſint. Quapropter exemplo Patrum noſtrorum in Concilio Carthaginenſi nō ſolum iubet, vt Epiſcopi modeſta ſupellectili, & menſa, ac frugali victu contenti ſint, verum etiam in reliquo vitæ genere, ac tota eius domo caueant, ne quid appareat, quod à ſancto hoc inſtitutō ſit alienum, quodque non ſimplicitatem, Dei zelum, ac uanitatū contemptum præ ſe ferat.

SVMMARIVM.

1 *Caſtitas pretioſiſſima omnium, maximaque poſſeſſio.*
2 *Pudicus ille eſt, qui non modo corpus illibatum conſeruat, ſed qui neque intuitu, voce, vel geſtu leuitatem oſtendit.*
3 *Pudicitia imprimis eſt habenda, qua amiſſa omnis virtus corruit.*
4 *Libido fœnus criminum ſtimulus eſt.*
5 *Impudicitia quid ſit, oſtenditur.*
6 *Pudicitia fruſtra oſtentatur ſine temperantia.*
7 *Caſtitas omnibus perneceſſaria, ſed maximè Miniſtris Chriſti Altaris.*
8 *Caſtitas dignitas magna.*
9 *Caſtitas hominem Deo ſimillimum reddit.*
10 *Apoſtoli excepto Petro inter caſtos agmen ducunt.*
11 *Diſcipuli Apoſtolica caſtitatis æmulatores fuerunt.*
12 *Paulus Apoſtolus perpetuum coluit cœlibatum.*
13 *Sanctus Cyprianus à ſua converſionis initio caſtitatem coluit.*
14 *Sanctus Auguſtinus vigilantiſſimus fuit caſtitatis cantor.*
15 *Sanctus Gregorius Nazianzenus in Virginitatis amorem ſummopere exarſit.*
16 *Urſinus Presbyter ea fuit caſtitate, vt nec quidem à ſua muliere ſibi miniſtrari pateretur.*
17 *Caſtitas ſicut omnes virtutes, donum Dei eſt.*
18 *Continens nemo poteſt eſſe, niſi Deus det.*
19 *Caſtitas Dei gratia occurrente, nobis operantibus tuenda eſt.*
20 *Carnis afflictiones diuerſis pœnitentiæ operibus fugiendæ.*
21 *Euariſtus Presbyter hybernis noctibus in puteum ſe immergebat, vt carnis afflictiones effugeret.*
22 *Sanctus Franciſcus nudum corpus in niuibus volutauit.*
23 *Caſtitatis amor in intimis animi receſſibus occultari non poteſt.*
24 *Mulierum familiaritatem diligenter cauendam Sanctiſſimorum hominum factis illuſtratur.*

PVDICVM.

GLOS. VIII.

1 MAgnus *Baſilius libro de Virginitate* repetitis, & elegantibus verbis ſuos hortatur, vt caſtitatem pretio-

pretiosissimam omnium, maximamque possessionem, naturalem diuinę effigiei pulchritudinem, quæ hominem incorruptibili Deo simillimũ facit, tenere amẽt, arcte complectantur, caute custodiant. Et noster *Apostolus* perpetuus castimoniæ cultor, & laudator eximius suum amantissimum hortatur *Timotheum*, vt sit pudicus. Hanc vocem, pudicum, ideſt verecundum, interpretantur ibi *Anselmus*, & quidam Latini, quiq; nihil admittat, quod castitati vllo modo repugnet. *Tertullianus libro de cultu fœminarum*, ita de pudicitia scribit. Cum omnes templum simus, illato in nos & conseruato Spiritu Sancto, eius templi ędituus & Antistes pudicitia est, quæ nihil immundum, nec profanum inferri sinat, ne Deus ille, qui inhabitat inquinatam sedem derelinquat.

2 Hoc ait *Sanctus Hieronymus libro primo aduersus Iouinian. capit.* 20. significat *κοσμίαν* ornatum castitate, & moribus, vt nimirum non modo corpus illibatũ conseruet; sed neque intuitu, voce, gestu leuitatem castimoniæ inimicam, & probrosam ostendat, quia in omni gradu, & sexu tenet pudicitia principatum, Vnde *Apostolus Timot. c.* 4. *vers.* 12. Esto exemplum fidelium in castitate, vt vel ex te vno discant, quam pure, & integre viuendum sit. Et *cap.* 5. *vers.* 1. cauet vt necessitatis ac monitionis tẽpore cũ iunioribus fęminis agat, *in omni castitate*, hoc est, eximia mentis, aspectus, sermonis, operis puritate, vbi *Sanctus Chrysostomus homilia decima tertia*, in omni castitate. Non modo, ait, obscœni congressus vitium caue, verum omnem suspicionis, vel obscœni aditum claude, quia adolescentularum colloquia turpi suspicione difficile carent. Et idem *Apostolus ad Titum* 1. *vers.* 7. ait, oportet eum esse continẽtem, vbi *Sanctus Hieronymus in comment.* intelligit, ideſt, ab vxoris amplexibus, quod etiam in *Conc. Carthaginensi* 2. *can.* 2. statutum fuit in hæc verba. Omnibus placet, vt Episcopi, Presbyteri, Diaconi, vel qui Sacramenta contrectant, pudicitiæ custodes etiam ab vxoribus se abstineant, vt quod Apostoli docuerant, & ipsa seruauit antiquitas, nos quoque custodiamus, habetur in *cap. cum in præterito*, & *in cap. sequent.* 84. *distinct.*

3 Doctissimi viri, inquit *Sanctus Hieronymus lib.* 1. *contra Iouinian. c.* 30. vox est, pudicitiam imprimis esse retinendam, qua amissa omnis virtus ruit.

4 Vnde *Sanctus Ambrosius de Caino, & Abele capit.* 5. sic ait. Sæuus criminum stimulus libido est, quæ nunquam manere quietum patitur affectum; nocte feruet, die anhelat, de somno excitat, à negotio abducit, à ratione reuocat, aufert consilium, amentes inquietat, lapsos inclinat, nullus peccandi modus, & inexplebilis scelerum sitis, nisi morte amantis extingui non potest.

5 Et *Sanctus Gregorius lib.* 31. *Moral. cap.* 31. impurissimæ huius belluæ execrandos fœtus enumerans. De impudicitia, inquit, cæcitas mentis, inconsideratio, inconstantia, præcipitatio, amor sui, odium Dei, affectus præsentis sæculi, timor autem, vel desperatio futuri generantur.

6 Et *Sanctus Ambrosius in cap.* 4. *Luca*, sic ait. Etenim quasi clauis suffigitur anima corporeis voluptatibus, & cum semel adhæserit cupiditatibus demersa terrenis, difficile in altum poterit, vnde descendit, sine Dei fauore reuolare. Actuum enim suorũ vincta laqueis, & secularium deliciarum illecebris obnoxia iam tenetur. Vnde *Sanctus Hieronymus epist.* 10. *ad Furiam cap.* 3. affirmat frustra ostentari pudicitiam sine temperantia. Quid, inquit, necesse est nos iactare pudicitiã, quæ sine comitibus, & appendicijs suis continentia, & parcitate fidem sui facere non potest?

7 Hinc *Sanctus Augustinus serm.* 249. *de tempore.* Omnibus, inquit, castitas perneceſſaria est, & maximè ministris Christi altaris, quorum vita aliorum debet esse eruditio & assidua salutis prædicatio. Tales enim decet Dominum habere Ministros, qui nulla contagione carnis corrumpantur, sed potius continentia castitatis splendeant, & toti honestis fulgeant in populo exemplis. Magna enim est castitatis dignitas, vt inquit *Sanctus Bernardus epistol.* 42. *ad Henricum Senonensem Archiepiscop.* in hæc verba. Quid castitate decorius, quæ mundum de immundo conceptum semine, de hoste domesticum, Angelum denique de homine facit? differunt quidem inter se homo pudicus, & Angelus, sed felicitate, non virtute. Sed etsi illius castitas felicior, huius tamen fortior esse cognoscitur. Sola est castitas, quæ in hoc mortalitatis, & loco, & tempore, statum quendam immortalis gloriæ repræsentat. *Sanctus Cyrillus Hieros. catechesi* 12. illuminatorum. Non ignoremus castitatis gloriam: Angelica enim est corona, & super hominem hæc perfectio: parcamus corporibus, quæ lucere debent sicut sol. Ne propter paruam voluptatem, tantum ac tale corpus polluamus. Paruum enim est ad horam peccatum, longæua autẽ est ex eo, & æterna verecundia. Angeli obambulantes in terris sunt castitatis operatores *Beatus Ambrosius libro primo de Virginib.* Neque mirum, ait, si pro vobis Angeli militant, quæ Angelorum moribus militatis. Castitas enim Angelos fecit, qui eam seruauit Angelus est: qui perdidit diabolus. *Sanctus Basilius libro de Virginitate.* Magnum reuera quiddam, ait, ac præclarum virginitas est, quæ, vt totum simul explicem, hominem incorruptibili Deo simillimum facit. Hęc autem profecto non à corporibus ad animas manat, sed cum incorporalis animæ propria & præcipua sit, eius pretiosissima integritate corpora quoque incorrupta seruantur. Et quia castitas hominem Deo simillimum reddit, facit & charissimum, quia morum similitudo amorem conciliat, & glutinat, qua charitate Deo intimè cohæret: Deus enim charitas est, qui manet in charitate, in Deo manet, & charitas Deus in eo, *Ioan.* 4.

9 Deo simillimum hominem reddit castitas, non modo enim ipse auctor & hortator, sed etiam ecclesiasticis, præcipuè & castissimis castorum sponsus esse voluit, cuius exemplo Virgines ita exhortatur *Sanctus Augustinus de Sanct. Virgin. cap.* 27. Sequimini Agnum, quia & Agni caro vtique Virgo. Hoc enim in se retinuit auctus, quod matri non abstulit conceptus & natus. Merito eum sequimini Virginitate cordis & carnis quocumque ierit. Et *Sanctus Ambrosius lib. primo de Virginit.* Quid est, inquit, castitas, Virginitas, nisi expers contagionis integritas? atque eius Auctorem, quem possumus existimare, nisi immaculatum Dei filium, cuius caro non vidit corruptionem, diuinitas non est experta contagionem? Christus Virgo Virginis sponsus.

10 Inter castos agmen ducunt Apostoli, de quibus *S. Hieronym. lib.* 1. *aduersus Iouin. c.* 14. Excepto Apostolo Petro, cum non sit manifeste relatum de alijs Apostolis, quod vxores habuerint, intelligere debemus sine vxoribus eos fuisse, de quibus nihil tale scriptura significet.

ficet. Aſſumpti in Apoſtolatum relinquunt officium coniugale, ex quorum perſona Petrus dixit ad Dominum *Matth.19.* Ecce nos reliquimus omnia, & ſequuti ſumus te, inter quæ omnia & à Chriſto numeratur vxor. Et in fine *Apologiæ ſuæ pro libris in Iouinianum ad Pammachium.* Chriſtus Virgo, Virgo Maria vtriuſque ſexus Virginitatē dedicauere, Apoſtoli, vel Virgines, vel poſt nuptias continētes; Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi, aut virgines eliguntur, aut vidui, aut certe poſt Sacerdotium in æternum pudici.

11 Eiuſdem Apoſtolicæ caſtitatis æmulatores fuerunt ipſorum Diſcipuli, vt referunt *Sanctus Cyprianus hæreſi* 58. & *Tertull. lib. de Monogamia.* De ſancto Luca, & Marco ita ſcribit *Sanctus Hieronymus in catalogo Scriptorum Eccleſiaſt.* Vixit Lucas octaginta & quatuor annos, vxorem non habens. Marcus primum Alexandriæ Chriſtum annuntians, conſtituit Eccleſiam tanta doctrina, & vitæ continentia, vt omnes ſectatores Chriſti ad exemplum ſui cogeret.

12 Clemens, Timotheus, & Titus virgineum illud lac ex caſtiſſimis ſui Magiſtri Pauli Apoſt. vberibus ſuxerunt, quem perpetuum coluiſſe cœlibatum teſtes ſunt *Tertul. lib. vtroque ad vxorem Epiphan. hæreſi* 58. *Hieron. epiſt. 22. ad Euſtoch. Auguſtin. libr. de gratia, & libero arbitrio, cap. 4. Hilar. in Pſalm. 127. Ambroſius in cap. ſeptimo prioris Corinthiacæ, Chryſoſtomus, Theodor.* & alij Græci *in cap. ad Philippenſes.*

13 Cyprianus à ſuę conuerſionis initio caſtitatem coluit, de quo *S. Hieron. in catalog. Scriptorum Eccleſiaſticorum* ita ſcribit. Pontius Diaconus Cypriani vſq; ad diem paſſionis eius, cum ipſo exilium ſuſtinens, egregium volumen vitæ, & paſſionis Cypriani reliquit, de quo in hoc volumine Pontius ita loquitur. Inter fidei ſuæ prima rudimenta nihil aliud credidit Deo dignū, quam ſi continentiam tueretur. Tunc enim idoneum poſſe fieri pectus & ſenſum ad plenam veri capacitatē peruenire, ſi concupiſcentiam carnis robuſto atq; integro Sanctimoniæ vigore calcaret.

14 Sanctus Auguſtinus caſtitatis fuit vigilantiſſimus cautor, de quo in eius vita ita ſcribit *Poſſidonius* eius diſcipulus *c.26.* Fœminarum intra domum eius nulla vnquam conuerſata eſt, nulla manſit, nec quidem germana, quæ vidua Deo ſeruiens, multo tempore vſque in diem obitus ſui præpoſita ancillarum Dei vixit, ſed neque patrui ſui filiæ, & fratris ſui filiæ, quæ pariter Deo ſeruiebant: quas perſonas Sanctorum Epiſcoporū Concilia in exceptis poſuerunt. Dicebat vero nunquam debere cum ſeruis Dei, etiam caſtiſſimis, in vna manere domo, ne aliquod ſcandalum, vel offendiculum hoc tali exemplo poneretur infirmioribus, & ne tentationibus humanis perirent. Et ſequenti *cap.27.* pergit narrare idem *Poſſidonius* in hæc verba. In viſitationibus vero modum tenebat ab Apoſtolo definitum *Iacobi* 1. vt non niſi pupillos & vidnas in tribulationibus conſtitutas viſitaret. Et ſi forte ab aliquibus fœminis, vt videretur, vel ſalutaretur, rogabatur, nunquam ſine clericis teſtibus ad eas intrabat; vel ſolus nunquam eſt loquutus, nec ſi ſecretorum aliquid intereſſet. Et ſi forte ab ægrotantibus ob hoc peteretur, vt pro eis in præſenti Deum rogaret, eiſque manus imponeret, ſine mora pergebat. Fœminarum autem monaſteria non niſi vrgentibus neceſſitatibus viſitabat. Vnde ipſe *Auguſt. lib. 8. confeſſ. cap. 12.* amariſſima cordis contritione lachrimarum flumina profundēs, melioremque vitam vt inchoaret, ſubmiſiſſime Deo ſuppli-

cans, tantum etiam beneficium conſequutus, ita Deū continentiæ largitorem alloquitur. Conuertiſti ita me ad te, vt nec vxorem quærerem, nec aliquam ſpem ſeculi huius.

15 *Sanctus Gregorius Nazianz. in carmine de calamitate ſua.* Mihi, inquit, in ſomnis aliquando huiuſmodi quiddam videre viſus ſum, ex quo facile in Virginitatis amorem exarſi. Virgines duæ in propinquo ſtabant candidis veſtibus indutæ, ambæ formoſæ, atque eiuſdem ætatis, quarum veſtes zona ſubſtringebātur, ſeque ad talos vſque dimittebant. Ad hæc ipſe capitis velo, non modo caput, ſed genas quoque ipſas obtexerant, oculoſque in terram defixos tenebant. Quarum ex aſpectu mira ſane voluptate perfuſus ſum: ſic.n. mihi perſuadebam eas humana conditione multo maiores, atque auguſtiores eſſe. Hæ porro quoniā me aſpectu ſuo exhilaratum ſenſerunt, erga me quoque benevolentia affici, meque perinde ac filium ſuum amplecti cœperunt. Percunctantique mihi quænam eſſent, & vnde veniſſent, altera caſtitatem ſibi nomen eſſe dixit, altera temperantiam, quæ Chriſto Regi aſſiſtētes cœleſtium Virginū pulchritudine delectarentur. Atque ad me conuerſæ Age, inquiebant, fili mentib. noſtris mentem tuam, & facibus facem iunge: ita futurū eſt, vt eximio quodam, & ſingulari ſplendore prædictū in cœlum feramus, atque iuxta immortalis Trinitatis fulgorem collocemus. Hæ habita oratione per cęlum ferebantur.

16 Vrſinus Presbyter, vt refert *ſanctus Gregorius lib. 4. dialog. cap.* 11. ea fuit caſtitate, vt ne quidem à ſua muliere ſibi miniſtrari pateretur, quæ cum aurem admouiſſet iam moribundo, & animā agenti, vt num vitalis adhuc in eo Spiritus eſſet, exploraret, ille collectis viribus in hanc vocem erupit. Recede a me mulier adhuc igniculus viuit, tolle paleam, & ſic viſis Apoſtolorum Principibus, Petro & Paulo, eorum muitatu, & comitatu in cœlum euolauit.

Et idem *Gregorius lib. tertio dialog. capit. decimo ſexto,* refert de Martio ſiue Martino ſolitario, quod è petra ei aquam neceſſariā præbuerit Deus, qui cum decreuiſſet mulierem vltra non videre, & quædam hoc cognito ad eius ſpeluncam audaćter acceſſiſſet, & cum humi depreſſa facie deprecantem, eiuſq; conſpectum fugientem ad fatigationem vſque intuita fuiſſet, eodem die mortem obierit, eo quod Dei famulum improbo auſu cōtriſtaſſet. *In Prato* igitur *Spirituali Ioannis Enirati c.* 217. dixit ſenior quidā. Filioli ſal ex aqua eſt, & ſi appropinquauerit aquæ continuo ſoluitur, & deficit, ita monachus ſimiliter ex muliere eſt, itaque ſi appropinquat mulieri, ſoluitur & ipſe, atque, in id definit, vt iam Monachus non ſit.

17 Sicut omnis virtus, ita & caſtitas donum Dei eſt. Vnde & ipſe Paulus Apoſtolus deprecans carnis ſtimulum, audiuit à Domino. Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur. Et *ſanctus Auguſtinus lib.* 10. *Confeſſ. cap.* 29. his pro caſtitate obtinenda à Deo verbis ſupplicat. Tota ſpes mea Domine non niſi in magna valde miſericordia tua. Da quod iubes, & iube quod vis. Imperas nobis continentiam.

18 Et cum ſcirem ait quidā (ſcilicet *Salom. Sap.* 8. *verſ.* 21.) quia nemo poteſt eſſe continens niſi Deus det, & hoc ipſum erat Sapiētiæ, ſcire cuius hoc eſſet donum, adij Dominum, & deprecatus ſum illum. Per continentiam quippe colligimur, & redigimur in vnum, à quo in multa defluximus. Minus enim te amat, qui

tecum

tecum aliquid amat, quod non propter te amat. O amor, qui semper ardes, & nunquam extingueris. Charitas Deus meus accende me. Continentiam iubes, da quod iubes, & iube quod vis. Hinc *Origen.* Qui vult, ait, capere verbum quod de castitate positum est, petat, credens dicenti, omnis qui petit accipit *Matth.* 7. vbi volentibus gratia non denegatur, cum ibi Dominus dicit: Petite, & dabitur vobis, &c. Hinc *sanct. Augustinus in Psalm.* 137. Votum vouit Deo Iacob. Nemo, ait, præsumat viribus suis reddere, quod vouerit: qui te hortatur, vt voueas, ipse adiuuat, vt reddas. Quod se ante conuersionē suam non intellexisse deplorat *libro sexto Confess. capit.* 11. Propriarum, inquit, virium credebam esse continentiam, quarum mihi nō eram conscius, cum tam stultus essem, vt nescirem, sicut scriptum est *Sap.* 8. neminem posse esse continentem nisi tu dederis. Vtique dares si gemitu interno pulsarem aures tuas, & fide solida iactarem in te curam meam.

19 Quare, vt Dei gratia concurrente, nobisq; operantibus illibatam castitatem tueamur, eamque adminiculis, & præsidijs sustentemus, & conseruemus, efficax est adiumentum, vt quis cum *Apostolo 1. ad Corinth.* 9. castiget corpus suum, & in seruitutem redigat, dicatque sibi cum *S. Hilarione*, cuius sensus titillabat diabolus, & pubescenti corpori voluptatum incendia suggerebat. Ego (vt refert *Hieronym. in eius vita*) asellę faciam, vt non calcitres, nec te hordeo alam, sed paleis: fame te conficiam, & siti: graui onerabo pondere; per æstus indagabo, & frigora, vt cibum potius, quam lasciuiam cogites. Herbarum ergo succo & paucis caricis post triduum, vel quatriduum deficientem animam sustentabat, orans frequenter, & psallens, & rastro humum fodiens, vt ieiuniorum laborem labor operis duplicaret. Neque dici huiusmodi à diabolo carnis stimuli, & afflictiones in feruente adolescentia, sed etiam in frigescente senectute bonos opprimunt, hic enim ignis non nisi morte extinguitur; Vnde *Sanctus Gregorius Nazianzenus in carmine de vitæ suæ calamitate*, ægre ac vix senex multis lacrymis, vigilijs, & orationibus, alijsque asperrimis exercitationibus, & macerationibus, & exacta monasticæ disciplinæ custodia carnis stimulos coercere potuit. Et *Sanctus Hieronymus epistola vigesima secunda ad Eustochium de custodia virginitatis capite tertio*, sic ait. O quoties ego ipse in valta solitudine, & solis ardoribus exusta, putabam me Romanis interesse delicijs, sedebā solus, quia amaritudine repletus eram: horrebant sacco membra diformia, quotidie lacrymę, quotidie gemitus, & si quādo repugnantem somnus imminens oppressisset, nuda humo vix ossa hærentia collidebam. Pallebant ora ieiunijs, & meis desiderijs æstuabat in frigore corpus, & ante hominem sua iam carne præmortuum sola libidinum incendia bulliebant, itaque omni auxilio destitutus ad IESV iacebam pedes, rigabam lacrymis, crine tergebam, & repugnātem carnem hebdomadarum inedia subiugabam. Memini me clamantē, diem crebro iunxisse cum nocte, nec prius à pectoris cessasse verberibus, quàm rediret, Domino increpante, tranquillitas.

20 Vnde ad effugiendas huiusmodi carnis afflictiones diuersa pœnitentiæ opera Sancti egerunt.

21 Euaristus Presbyter hybernis noctibus in puteum, *Sanctus Bernardus* in lacum descenderunt, vt gelidarum aquarum frigore calorem corporis temperarent castitati infestum, vt refertur in vita ipsius, *lib. 1. capit. 3. & 4.*

22 Audomarus Taumanensis Episcopus in vepribus, B. Franciscus nudum corpus in nauibus volutarūt ex *Sancto Bonauentura capit. quinto*, in eius vita, vt hac castigatione voluptatem carni insitam edomarent. *Sanctus Gregorius libro secundo dialog. cap. secundo*, narrat de Sancto Benedicto Abbate quod malignus spiritus magno amoris igne serui Dei animum in specie fœminæ olim ab ipso visæ accenderit, sed ille vrticarum & veprium iuxtà densa succrescere fruteta conspiciens, nudum se in illis spinarum aculeis, & vrticarum incendijs proiecit, ibique diu volutatus, toto ex eis corpore vulneratus exijt, & per cutis vulnera eduxit è corpore vulnus mentis, quia voluptatem traxit in dolorem. Quidam Dominicani Ordinis religiosus nomine Dominicus à scorto sollicitatus in ardentes prunas se iniecit, & illæsus permansit, vt refert *Thom. (antipr. libro secundo, Apum capitul. trigesimo.* Simile quid præstitere Sancti Eremitæ Martinianus, & Iacobus, vt est apud *Surium in eorum vita decimo quarto Ianuarij, & 13. Februar.*

23 Et quanta iniquitas (ait *sanctus Augustinus*) & quā lugenda peruersitas, vt animam, quam Christus suo Sanguine redemit, luxuriosus quisque propter vnius momenti delectationem libidinis diaboli vendat. Vere enim nimium plangenda, & miseranda cōditio est, vbi cito præterit, quod delectat, & per diabolū in cruce manet sine fine, quod cruciat. Sub momento enim libidinis impetus transit, & opprobrium infelicis animæ permanet.

Ne igitur in huiusmodi incidas iniquitatē, si Sanctos prędictos carnis sue stimulos asperrime à se abijcientes, imitari non valueris, bonorum saltem consortia quære, consulente *sancto Gregorio Nazianzeno in carmine de animæ suæ calamitate*, in fine, his verbis. Cum castitatis amor in intimis animi recessibus occultari non posset, primum cum his hominibus vitæ consuetudinem contraxi, qui matrimonij vincula fugerunt, seque à mundi contagione abruperunt, vt Christum Regem animi pennis sequantur, hic non sine magna gloria pedem efferentes, hos ego singulari amore, ac toto pectore complectens, spei cœlestis duces habebā, excussaque omni huius vitæ beatitudine temperantiæ ac fragilitati collum subieci. Quæ quidem mei curā gerebat, me amabat, me ad amplissimam gloriam prouehebat, me denique in Christi manibus accurrate collocabat. Post quæsita bonorum consortia occasiones libidinis vniuersas deuita, quod est tutissimū propugnandæ castitatis asylum, & perfugium. Fugite, ait *Apostolus 1. ad Corinthios 6.* fornicationem. Et *sanctus Augustinus sermon. 2. Dominicæ vigesimæ quintæ post Trinitatem* qui *est 250. cap. 1.* Quod libidinem, inquit, fugiendam esse suggerimus, Apostolus Paulus euidenter ostendit, quia cum omnibus vitis prædicauerit resistendum, dum contra libidinem loqueretur, non dixit. Resistite, sed fugite fornicationem &c. sic contra reliqua vitia Deo auxiliante debemus in præsenti resistere, libidinem vero fugiendo separare. Ergo contra libidinis impetum apprehende fugam, si vis obtinere victoriam. Nec tibi verecundum sit fugere, si castitatis palmam desideras obtinere. Vnde Fratres charissimi ab omnibus Christianis, præcipue tamen clericis, siue monachis indigna, & inhonesta familiaritas fugienda est: quia sine vlla dubitatione, qui familiaritatem

non

non vult vitare ſuſpectam, cito dilabitur in ruinam. Inter omnia Chriſtianorum certamina ſola duriora ſunt prælia caſtitatis, vbi quotidiana eſt pugna & rara victoria. Grauem caſtitas ſortita eſt inimicum, qui quotidie vincitur, & timetur.

34 Vnde mulierum familiaritatem diligenter cauendam præclaris Sanctiſſimorum hominum factis edocemur. *Sanctus Thomas Aquinas* Angelicus Doctor, vt eſt in Romano Officio, & eius vita 7. *Martij apud Surium*, in graui caſtitatis certamine quadam eum tentante muliercula, victor euaſit, & poſtea flexis ante Crucis ſignum genibus orans, ibiq; ſomno correptus per quietem ſentire viſus eſt ſibi ab Angelis conſtringi lumbos, quo ex tempore omnis libidinis ſenſu caruit, narrat *Benedict. in ſumm. peccat. libro quarto cap. 9. §. 1.* Eremitam matri in tranſeundo riuo auxiliaturũ veſte manum obtexiſſe ne eam attingeret, cauſamque rogatus. Caro, inquit, fœminæ ignis eſt, manus autem viri ſtupa, & ideo te tangere nolo, ne tentatio, aut cogitatio de alijs mihi fœminis ſuboriatur. Refert *Diuus Antoninus parte quarta titul. 13. capit. 3. §. 2.* accuſatum apud S. Iordanum Religioſum de contacta fœminæ manu excuſaſſe ſe quod pia illa eſſet. Cui B. Iordanus. Bona, inquit, terra eſt, bona & aqua, ſi vero commiſceantur putre lutum efficitur. Chriſtianus adoleſcẽs (vt auctor eſt *Sanctus Hieronymus in vita S. Pauli*) ſuperatis tormentis in amæniſſimo horto nudato corpore in molli lectulo expanſus fuit à ſcortillo irritãdus, qui cœlitus inſpiratus præciſam morſu linguã in oſculantis ſe facie expuit, & ſic libidinis ſenſum ſuccedens doloris magnitudo ſuperauit; quod exemplum etiam quidam religioſus imitatus eſt, de quo *Niceph. lib. 7. c. 13.* S. *Leo Papa* cum viduæ oſculandam manum præbuiſſet, hanc ſibi præſcidit, vt qua agitabatur tentatione liberaretur, memorant *S. Antonin. in ſum. tit. 13. capitul. 3. §. 2. Ioan. Naucler. tom. 2. generat. 15.* Andræas Fundanæ ciuitatis Epiſcopus in quale quantumque Sanctimonialis tactu diſcrimen venerit narrat *S. Gregor. lib. 3. dialog. capit. 7.* Ioannem Boſnenſem Epiſcopum cum meretricula ſolicitaret in eius maxillam tam fortiter colaphum impegit, vt ad terram allideret, quod ei maximam apud *Frider. II. Imper.* & aulicos reuerentiam conciliauit, vt habet *Thom. Cantipr. lib. 3. capit. 3. §. 43.* Ab inſolentijs igitur carnis noſmetipſos defendamus, quæ nos necare conatur. De Dorotheo Monacho narrat *Nicephorus lib. 11. eccleſiaſt. hiſtoria cap. 6.* quod interrogatus cur quotidie corpus ſuum duris aſperrimiſque affligeret pœnitentijs, reſpondit; quia id me necare contendit, ac ſi diceret. Carnem mortifico, quia caro me mortificare & interficere quærit.

S V M M A R I V M.

1 *Domus Epiſcopi debet eſſe commune fidelium hoſpitium.*
2 *Hoſpitalitas laudanda, ampletenda, & amanda, quia Deum meretur recipere.*
3 *Exempla Sacræ Scripturæ, & Sanctorum Patrum referuntur nos ad hoſpitalitatem maxime incitantia.*
4 *Munus temporale accipit is, cui tribuitur, qui tribuit vero recipit, donum ſpirituale, & cæleſte.*
5 *Hoſpitalitatẽ, vt Epiſcopus populo exhortetur, debet prius ipſe ſeruare.*
6 *Hoſpitalitas vſque adeo in Eccleſiaſticis eſt neceſſaria, vt ſi ab ea inueniantur alieni iure prohibeantur ordinari.*
7 *Epiſcopus largam debet habere manum neceſſitatem patientibus ſuccurrendo.*
8 *Domus Epiſcopi ad hoc eſt inſtituta, vt omnes in hoſpitalitate recipiat.*
9 *Circunſtantia, quæ ſint attendenda in liberalitatis exercitio oſtenditur.*
10 *Largiendi prudentia in quibus conſiſtat, oſtenditur.*
11 *Dalmatica latas mamicas habente cur Epiſcopus induatur? oſtenditur.*
12 *Epiſcopus hoſpitalitatem exercens, & eleemoſynã faciens, non ſua, ſed aliena elargitur, & num. 13.*
14 *Clericus quicquid præter neceſſarium victum, & veſtitum de altario retinet, rapinam facit, & ſacrilegium committit.*
15 *S. Ambroſius, vt captiuos redimeret, vaſa Dominica conflauit.*
16 *S. Ioannes Alexandrinus Patriarcha cum primùm decimũ quartum annum ageret, miſericordiam ſibi deſponſauit.*
17 *S. Auguſtinus omnia pauperibus erogauit.*
18 *S. Paulinus Nolenſis Epiſcopus ampliſſimas diuitias ſuas pauperibus largitus fuit.*
19 *S. Gregorius Magnus peregrinos quotidie ad menſam adhibebat.*
20 *Hoſpitalitatis, & beneficientiæ laus in Prælato præcipue præfulgere debet.*
21 *Bonum amabile, vnicuique autem proprium.*
22 *Beneficia homines ligant.*
23 *Hoſpitalitatis, eleemoſynæ, & cuiuſuis beneficij meritum potius in animi alacritate conſiſtit, quam in doni magnitudine.*
24 *Cor, & non ſubſtantiam in dando penſat Dominus.*
25 *Eleemoſynas tenetur Prælatus dare in publico, & ad hoc ipſum ante ſe tuba canere.*
26 *Magnopere dolet Auctor quod, vbi quis in Epiſcopatũ deſignatus eſt, protinus ad eum vndique amici, et conſanguinei occurrunt.*
27 *Epiſcopus debet eſſe ſicut Melchiſedech ſine patre, ſine matre, & ſine genealogia.*
28 *Oculi Domini in omni loco contemplantur bonos, & malos.*
29 *Experientia compertum eſt in Eccleſia Dei à propinquis, & conſanguineis Epiſcoporum multa mala inuecta fuiſſe.*
30 *Filios habens, & nepotes an poſſit in Epiſcopum eligi oſtenditur.*
31 *Clerici bonorum Eccleſiæ non domini, ſed diſpenſatores ſũt.*
32 *Clemens IV. quam dotem filiabus legitimè ſuſceptis ante Pontificatum, & quæ beneficia nepotibus Clericis contulerit, oſtenditur.*
33 *Pius V. Collegium Illuſtriſſ. D. D. Cardinalium conſuluit poſſetne ſexcentos aureos fratris filiæ collocandæ dare.*
34 *Epiſcopus ceſſante fraude, & præſumpta conſanguineorum affectione, poterit bona Eccleſiæ ſolita dari in emphyteuſim, potius in conſanguineos, quam in extraneos alienare, & modicas facere donationes, vt eis ſubueniat.*
35 *Benefacere, & egenis ſubuenire ita eſt Epiſcopi proprium, vt ad hoc pluſquam alij ex officij obligatione, & dignitatis ſublimitate teneantur.*
36 *Generoſi animi eſt, vt magnifici iuuare, & prodeſſe.*
37 *Beneficium ingratum eſt, quod diu inter manus dantis hæret.*

HO-

HOSPITALEM.

GLOS. IX.

1 OPortet Episcopi domum hospitium esse commune fidelium, vt in expositione huius loci dicit *Diuus Hieronymus*.

2 Et secundum quendam modernum, hospitalem nolter *Apostolus* quærit Episcopum, qui cupidus sit amansque hospitum, & peregrinorum, vt illos domo excipiat, tractet, foueat, ac multò magis, qui vicinis, ciuibusque suis indigentibus benigne facere velit. Hinc *Sanctus Gregorius* scribens *ad Ioannem Episcopum.* Hospitalitatem, inquit, nesciens non fiat Episcopus. Et *Hieronymus ad Oceanum*. Ante omnia, inquit, hospitalitas futuro Episcopo denuntiatur. Si enim omnes illud Euangelij audire desiderant. Hospes fui, & suscepistis me, quanto magis Episcopus, cuius domus omnium debet esse hospitium? Laicus enim vnum, aut duos, aut paucos recipiens, implebit hospitalitatis officium; Episcopus, nisi omnes recipiat, inhumanus est. Est enim hospitalitas multum laudanda, amplectenda, inquirenda, & amanda, quia Deum meretur recipere *Matth.* 10. qui vos recipit me recipit. & *Matth.* 5. qui recipit vnum talem paruulum in nomine meo, me suscipit: Vnde *Hieronymus ad Nepotianum.* Mensula tua pauperes & peregrinos suscipiat, & cum illis Christus conuiua erit. Sacra res est mensa hospitalis, dicit *Seneca libro quarto de Officijs*. & *Cicero libr. de Officijs*. Recte, inquit, laudanda est hospitalitas, est enim, vt mihi videtur, valde decorum patere domus hominum illustrium hominibus illustribus.

3 Episcopi igitur in sacra Scriptura, & Sanctorum Patrum scriptis ad hospitalitatem maxime incitantur: imprimis exemplo Abrahæ, & Loth *Genes.* 19. quorum domus super hospitibus apertæ erant, non autem Sodomitarum, quæ hospitibus erant clausæ, in quorum opprobrium Angeli dixerunt in platea manebimus. Vnde *Hieronym.* Abraham, & Loth Angelos susceperunt, quia hospites dilexerunt. Et exemplo viduæ, quæ Eliam in hospitio recepit, cui toto tempore farinus, farina, & oleum non defuerunt 3. *Regum* 17. Deinde exemplo Rab, quæ quia recepit nuntios filiorum Israel, ideo cum parentibus suis seruata est *Iosue* 6. & omnes alij ciues occisi sunt. Denique quia hospitalitas disponit ad susceptionem diuinæ gratiæ, & præparat, quod ostensum est *Luca vlt.* vbi discipuli cognouerunt Dominum coactum hospitari cum eis, etiam in fractione panis. Vnde *Gregorius* in homilia. Ipse quoque Dominus non est cognitus à Discipulis in via dum loqueretur, & in domo cognosci dignatus est, dum pasceretur: sic etiam quandoque diuina cognitio infunditur hospiti, vel hospitis gratia alicuius sancti viri in hospitio recepti.

4 Hospitalem quærit noster *Apostolus* Episcopum, qui cupidus scilicet sit amansque hospitum & peregrinorum, nam cui tribuitur, is accipit munus temporale, qui tribuit, recipit donum spirituale, & cœleste. Vnde quod ait *Apost.* 2. *Corinth.* 9. Augebat incrementa frugum iustitiæ vestræ, interpretatur tibi *Theophilactus*. Dabit Deus hic incrementa iustitiæ, & gloriæ in cœlo. Non sit porrecta manus tua ad accipiendum, inquit *Ecclesiast. capit.* 4. & ad dandum collecta. Eandem beneficentiam & Saluator exigit à suis Discipulis *Matth.* 5. diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos. Et *Matth.* 24. Beatus ille seruus, qui Christi familiæ dat cibum in tempore. Nam vt ait *Sanctus Ambrosius libr. secundo Offic. cap.* 16. Quò plus te operari viderit populus, magis diliget. Scio pleroſque Sacerdotes quò plus contulerint, plus abundasse: quoniam quicumque bonum operarium videt, ipsi confert, quod ille officio suo dispenset; secutus quod ad pauperem, sua perueniat misericordia. Nemo enim vult nisi pauperi suam proficere collationem.

5 Cum Episcopi exemplo Christi laborare debeant vt non solum verbo, sed exemplo prædicent, quia per facta obtemperatur doctrinæ secundum *Philosoph. 7. ethic.* vnde dicitur. Credibiliora sunt facta, quam verba, ideo non poterunt alios exhortari conuenienter ad hospitalitatem sicut debent, nisi ipsi hospitalitatem teneant. Episcopus enim sequendo Apostolum exhortantem cæteros ad hospitalitatem sequendam ad *Roman.* 12. ibi, hospitalitatem sectantes, debet alios inducere ad tenendum hospitalitatem, quod male poterit si ipse non teneat. Si enim Sacerdos primum à se ipso, & à domestica Ecclesia sua debet exigere, quod postea populis imperet: si primum imitando Christum ipse debet facere, quæ postea populum doceat; necesse est vt pauperes hospitio recipiat, quò ad hospitalitatem facilius suo exemplo subditos attrahat.

6 Vnde hospitalitas vsque adeo Episcopis est necessaria, vt si ab ea inueniantur alieni, iure prohibeantur ordinari, *Gratian. in princip.* 85. *distinct.* Si enim vidua in Ecclesia recipi prohibetur, quæ pauperes non recipit hospitio, quæ pedes sanctorum non lauit, quæ omne opus bonum est exequuta; multò magis sunt prohibendi à Sacerdotio, qui ab opere pietatis probantur alieni. Vnde hospitalitatis opera despicientes in *Grangensi Concilio capit. vndecimo* excommunicantur. Hinc etiam Ioannes Euangelista in epist. sua quendam Diotrephem excommunicat, qui nec pauperes recipiebat, & recipientes de Ecclesia eijciebat. Caueat igitur Episcopus ne sit de numero eorum, quibus in iudicio dicetur. Hospes eram, & non suscepistis me *Matth.* 25.

7 Episcopus largam habeat manum, necessitatem patientibus succurrat, alienam inopiam, suam credat: quia si hoc non habet in vacuum nomen Episcopi tenet. In ipsa autem liberalitate modus adhibendus est rerum & personarum: rerum, inquam, vt non omnia vni, sed singulis quibusdam præstentur, vt pluribus prodesse possimus, iuxta illud *Psalm.* 111. dispersit, dedit pauperibus: personarum vero, quia primò iustis debemus dare, &c. ita *Gregor.* scribit *libr.* 5. *epist.* 29. *seu cap.* 129. *Secundino seruo Dei*, relatus in *cap. fratrem* 86. *distinct.*

8 Nam domus Episcopi ad hoc est instituta vt sine personarum acceptione omnes in hospitalitatem recipiat, & ideo non debet habere canes, quia non morsibus, & latratibus canum, sed hymnis custodienda est domus eius, ne hi, qui confidunt ibi se inuenturos leuamen miseriarum suarum, versa vice morsibus canum lanientur.

9 In liberalitatis executione attendendæ sunt multæ

circumſtantię, videlicet, fides, cauſa, locus, tempus, modus, neceſſitudo, ætas, debilitas, conditio. Grandis culpa eſt, ſi fidelis egeat te ſciente, ille præcipue, qui egere erubeſcit.

Item probanda eſt alia liberalitas vt proximos ſanguinis tui non deſpicias, quibus pudor eſt ab alijs poſcere, non vt illos diuites facias, ſed vt paupertatem, & egenum iuues, vitamque tibi perpetuam fructu boni operis acquiras. *Diuus Ambroſius libro primo de Officijs capit.* 30. relatus *in capit. non ſatis, & in cap. eſt probanda* 86. *diſtinct.* Conſidera ætatem, vt ſenibus plus largiaris, qui ſibi iam nequeunt victum quærere. Conſidera etiam debilitatem, conſidera verecundiam, quæ ingenuos prodit natales. Non tamen vult Dominus ſimul effundi opes, ſed diſpenſari, & in ipſo pauperis dato menſuram tenere, vt abundes pluribus. Quantò enim minora ſunt, quæ ſparguntur, tanto plures erunt, qui recipiant. Ex puro affectu, ac ſyncero fiat eleemoſyna, non conciliandi fauoris gratia, vltra modum effundendum. Omnia hæc ex *D. Ambroſ. d. loco.*

10 *Gregorius in tertia part. Paſtoralis capit. vigeſimoprimo*, ponit prudentiam largiendi. Primo enim attendendum ne ſero prębeatur, quod cito dandum eſt, iuxta illud ne dixeris amico tuo, vade reuertere cras tibi dabo, cum ſtatim poſſis dare. Secundo ne ſub ſpecie largitatis inutiliter ſpargant ſua, aut multa dent, vbi pauca ſufficerent, iuxta illud ad *Corinth.* 8. Non vt alijs ſit remiſſio, vobis autem tribulatio: qui enim ita ſua effundunt, vt poſtmodum egeant, frequenter in impatientiam præcipitantur. Tertio ne totaliter vacuum dimittant pauperem, cui ſemper aliquid, vel parum dandum eſt, iuxta illud *Luc. 6.* Omni petenti à te, tribue. Quarto ne aliquid demus, cui nihil penitus dandum eſt, vt hiſtrioni, &c.

11 Induitur igitur Epiſcopus Dalmatica latas manicas habente, quia oportet, vt noſter *Apoſtolus* ait *ad Titum* 1. illum ſicut Dei diſpenſatorem Hoſpitalem eſſe, benignum, liberalem, non turpis lucri cupidum. Maioris enim peculij diſpenſatorem plura expendere oportet; qui diuitias opeſque veras eſſe putet, ſi non ſtudio omni aliena bona corradat, ſed vti indigentium penuriam ſua liberalitate adimat, quia ſua commoda propinquorum bona deputet. Egentis enim mentem doctrinæ ſermo non ita facile penetrat, inquit *Gregorius in ſecunda par. Paſtoralis capit. ſeptimo*, ſi hunc apud eius animum manus miſericordiæ non commendat. Tunc autem verbi ſemen facile germinat, quando hæc in audientis pectore pietas prædicantis rigat. De quo illud dicitur *Pſalm.* 111. Diſperſit, deditque. Non fiſco, non hæretico, potenti, & non factioſo ciui, non carni, & ſanguini, non tenaci, & quæ nunquam compleri poteſt, arcæ: tantò minus non libidini, & cupiditati: ſed diſperſit, dedit pauperibus: hoc eſt, Seminaria futuræ pietatis, & eruditionis extruxit: adoleſcentes præſtantes ingenio quamplurimos domi, foriſque opibus ſuis educauit: Parochijs deſertis, ac depopulatis Paſtores, & Sacerdotes ſuis copijs aluit: redeuntes ab errore benigne, & liberaliter ſuſcepit, captiuos redemit, virgines orbas elocauit, peregrinos hoſpitio ſuſcepit, viduis orphanis, morbo atque ætate fractis opem tulit. Diſperſit, dedit pauperibus, iuſtitia eius manet in ſeculum ſeculi, cornu eius exaltabitur in gloria. Fœnus hoc ſolum, inquit *Sanctus Leo epiſtola prima capit. quarto*, aſpicere & exercere debemus, vt quod hic miſericorditer tribuimus, ab eo Domino, qui multipliciter & in perpetuum manſura retribuet, recipere valeamus. Neque enim nos hæreditate poſſedimus Sanctuarium Dei, ſed alienæ ſortis diſpenſatores ſumus. Cuius peculij vſus quidem, ait *Bernardus libro ſecundo de conſiderat.* eſt bonus, abuſio mala, ſollicitudo peior, quæſtus autem turpiſſimus.

12 Pondera hæc ò Paſtor, ait *Gregorius epiſtola vigeſima prima, libr. vndecimo*, non largiris tua, ſed aliena. Quid ergo mirum, quod tota die luſtrent domum Epiſcopi pauperes, cum ſit ea domus diſpenſatoris rerum ipſorum? Poſſent enim vociferari ad valuas, imò vſque ad ſecretum cubiculum dicentes. Da nobis noſtra, alioquin contra te vociferabimus ad Dominum rerum, tuæ diſpenſationi commiſſarum, dicentes. Domine non vult nobis dare, quæ illi, vt nobis daret, dediſti.

13 Clamant pauperes ad Pontifices, ait *Bernardus ad Henric. epiſtola quadrageſima ſecunda*, cur in ſuperfluitates veſtras conſumitis, quę noſtris debentur neceſſitatibus? noſtris enim neceſſitatibus detrahitur, quicquid accedit vanitatibus veſtris. Quid conferunt tot muratoria? noſtrum eſt, quod effunditis, nobis crudeliter ſubtrahitur, quod inaniter expenditis: nos ſumus fratres veſtri, & vos de noſtra portione paſcitis oculos veſtros, & ita vita noſtra cedit vobis in ſuperfluas copias. Duo mala ex eadem radice prodeunt, dum vos ipſos vanitatem ſequendo perditis, & nos ſpoliando perimitis. Et quæ ſic conſumitis, neque labore manuum, neque negotiationis ſtudio, neque iure hæreditario poſſidetis: ſed bona noſtra ſunt. Et quamuis hi pauperes, ait, modo non audeant aperire os aduerſum vos, & exigere partem ſuam; quibus interim pro ſua vita neceſſe habent potius ſupplicare: tamen in futuro ſtabunt in magna conſtantia aduerſus eos, qui ſe anguſtiauerunt: Stante pro eis patre orphanorum, & iudice viduarum, qui dicet vobis *Matth.* 25. Quandiu non feciſtis vni ex his minimis meis, nec mihi feciſtis.

14 Et per eundem *Bernardum ad quendam Canonicum* ſic dicitur. Conceditur tibi ſi altari ſeruias, vt de altario viuas, non tamen, quod emas frena deargentata, griſea, variaque pellicia; quicquid ergo præter neceſſarium victum, & veſtitum de altario retines, tuum non eſt, rapina eſt, ſacrilegium eſt. Quibus verbis quid acrius dici potuit? Idem etiam pene *Hieronymus in Eſaiam*, relatus *in capit. ſi cupis* 16. *quæſtione prima*, his verbis. Præter victum, & veſtitum, & manifeſtas neceſſitates nihil cuiquam tribuas, ne filiorum panes canes comedant. Idem etiam ſuper illud *Eſai.* 3. Rapina pauperum in domo veſtra, ita ait. Rapina pauperum in domibus Sacerdotum, qui Eccleſiæ opes ſibi theſaurizant, & in delicijs abutuntur, quæ ad ſuſtentationem pauperum dantur, & ſibi reſeruant, vel propinquis diſtribuunt, & aliorum inopiam ſuas, vel ſuorum diuitias faciunt. His addo Apoſtolorum canonem relatum *in cap. quiſquis* 12. *quæſtione ſecunda*, hac ipſa de re ita ſtatuentem. Omnium negotiorum Eccleſiaſticorum curam habeat Epiſcopus, & ea velut Deo contemplante diſpenſet, nec ei liceat ex ijs aliquid omnino contingere, aut parentibus proprijs, quæ Dei ſunt, condonare: quod ſi pauperes ſint, tanquam pauperibus ſubminiſtret, ne eorum occaſione Eccleſiæ deprædentur. *Diuus* etiam *Auguſtinus in ſermon. ad Heremi.* ait. Memento quod pauperem vitam Sacerdos gerere debet, & ideo ſi ſuperbam habet, ſi magno gaudet beneficio

præter

præter victum, & vestitum pauperibus dare non differat.

15 *Dnus Ambrosius*, vt captiuos redimeret, non solum vasa dominica conflauit, sed etiam libentissime inuidiam, & calumniam substinuit, vt ipse ait *libro secundo de Officijs* in hæc verba. Nos aliquando in inuidiam incidimus, qui confregerimus vasa mystica, vt captiuos redimeremus, quod Arrianis displicere poterat: nec tam factum displicere, quam vt esset quod in nobis reprehenderent. Quis autem est tam durus, immitis, & ferreus, cui displiceat, quod homo redimitur à morte, fœmina ab impuritatibus barbarorum (quæ grauiores morte sunt) Adolescentulæ, vel pueruli, vel infantes ab idolorum contagijs, quibus mortis metu inquinabantur? Quam causam etsi non sine ratione gessimus, tamen ita in populo prosequuti sumus, vt confiterentur, multoque fuisse commodius astrueremus, vt animas Domino, quam aurum seruaremus.

Qui enim sine auro misit Apostolos, & Ecclesias etiam sine auro congregauit. Aurum Ecclesia habet, non vt seruet, sed vt eroget, & subueniat in necessitatibus. Quid opus custodire quod nihil adiuuat? An ignotamus quantum auri, atque argenti de templo Domini Athiraj sustulerint. Nonne melius conflat sacerdos propter alimoniam pauperum (si alia subsidia desint) quam sacrilegus contaminata asportet hostis? Nonne dicturus est Dominus. Cur passus es tot inopes fame emori. Et certe habebas aurum, vt ministrares alimoniam, cur tot captiui deducti in commercium sunt, nec redempti? cur tot ab hoste occisi sunt? Melius fuerat, vt vasa viuentium seruares, quam metallorum. His non posset responsum referri. Quid enim dicere. Timui ne templo Dei ornatus deesset? Respondere. Aurum Sacramenta non quærunt: nec auro placent, quæ auro non emuntur: ornatus Sacramentorum, redemptio captiuorum est. Et vere illa sunt vasa pretiosa, quæ redimunt animas à morte. Ille verus Thesaurus est Domini, qui operatur, quod sanguis eius operatus est. Tunc vas Dominici sanguinis agnosco cum in vtroque videro redemptionem, vt calix ab hoste redimat, quos sanguis à peccato redemit. Quàm pulchrum, vt cum agmina captiuorum ab Ecclesia redimuntur, dicatur. Hos Christus redimit. Ecce aurum, quod probari potest, ecce aurum vtile, ecce aurum Christi, quod à morte liberat, ecce aurum, quo redimitur pudicitia, quo seruatur castitas. Hos ergo malui vobis liberos tradere, quàm aurum reseruare. Hic numerus captiuorum, hic ordo præstantior est, quam species populorum. Huic muneri proficere debet aurum redemptoris, vt redimeret periclitantes. Agnosco infusum auro sanguinem Christi non solum irrutilasse, verum etiam diuinæ operationis impressisse virtutem redemptionis munere.

16 S. Ioannes Alexandrinus Patriarcha, cognomento misericors, siue eleemosynarius, apud *Surium* 23. *Ianuarij*, cum quintum decimum annum ageret misericordiam sibi desponsauit ipso suæ in Patriarcham electionis die. Non iustum est, inquit, O Fratres ante alterius cuiusquam curam habere, quam Christi. Euntes ergo per totam ciuitatem, conscribite mihi ad vnum omnes dominos meos, & auxiliatores (ita vocabat pauperes.) Mira autem celeritate annotati sunt supra septem millia quingenti, quibus cum annonam, & in singulos dies per suum procuratorem sustentationem constituisset, ad Templum consecrandus perrexit. Testamentum eius, teste *Simeone Metaphr.* sic habebat: Ago tibi gratias Domine Deus meus, quod me dignũ censueris, quia tua tibi offerrem, & quod ex mundi donis nihil aliud sit mihi reliquum, nisi tertia pars nummi, quam ipsam iubeo quoque dari pauperibus, qui sunt mihi fratres in Christo.

17 S. Augustinus *epistol. 89. ad Hilarium quæst. 4.* Ego, inquit, qui hæc scribo, perfectionem, de qua Dominus loquutus est, quando ait diuini adolescenti *Matth. 19.* Vade vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cœlo, & veni, sequere me: vehementer adamaui, & non meis viribus, sed gratia ipsius adiuuante sic feci. Et ad hoc propositum, quantis possum viribus, alios exhortor, & in nomine Domini habeo consortes. Et *Possidonius* illius discipulus, & quadraginta annis contubernalis Calamen. Episcopus in eius vita *capit. vigesimo tertio*, sic ait. Pauperum vero semper memor erat, eisque inde erogabat, vnde & sibi, suisque omnibus secum habentibus erogabatur, hoc est ex reditibus possessionum Ecclesiæ, vel etiam ex oblationibus fidelium. Et *capit. vigesimoquarto*. Interea dum Ecclesiæ pecunia deficeret, hoc ipsum populo Christiano denunciabat, non se habere, quod indigentibus erogaret. Et *caput.* 31. Testamentum nullum fecit, quia vnde faceret pauper Christi non habuit.

18 S. Paulinus Nolensis Episcopus vt testis est *Sanctus Gregorius Turonen. libro de gloria Confessorum capit.* 107. cum audiuisset prædictum Domini consilium *Matth.* 19. amplissimas diuitias suas, quas in fundis, domibus, & alijs rebus possidebat, diuendidit, & pauperibus erogauit, tamque prolixa in miseros benignitate fuit, vt auctore *Sancto Gregorio Magno libr. tertio dialog. cap. primo*, cuncta quæ ad Episcopi vsum habere potuit, captiuis indigentibus largiretur, cumque iam nihil omnino superesset, viduæ pretium pro redemptione vnici filij captiui à Vvandalis postulanti: Mulier, inquit, quod possim dare non habeo, sed memetipsum tolle seruum, me iuris tui esse profitere, atque vt filium tuum recipias, me vice illius in seruitium trade. Vnde illum *S. Augustinus libr. primo de ciuitate Dei capit.* 10. vocat ex opulentissimo diuitem, voluntate pauperrimum, & copiosissimè sanctum.

19 S. Gregorius Magnus peregrinos quotidie ad mensam adhibebat, in quibus & Angelum, & Angelorum Dominum peregrini facie accepit. Pauperes, & vrbanos, & externos, quorum numerum descriptum habebat, benignissime sustentabat. Ita *Ioan. Diacon. in S. Gregorij vita lib. primo, cap. decimo, & lib. secundo, capit. vigesimosecundo, & vigesimotertio.* Hospitalitatem se præstitisse *Bassianus Ephesinus Episcopus act.* 11. *Concil. Chalced.* his verbis declarat. Ego, inquit, à iuuenili ætate mea vixi cum pauperibus, & prochium feci, & in eo posui septuaginta lectos, & omnes languentes, & vlceratos hospitio suscipiebam.

20 Hospitalitatis & beneficentiæ laus in Prælato præcipue fulgere debet, cum nihil sit quod æquè amabilem illum populo reddat, ac subueniendi, beneque de alijs merendi studium, vulgus siquidem vix putat alios esse bonos, quàm beneficos, Vnde in *Prouerb.* 22. dicitur. Victoriam & honorem accipiet, qui dat munera. Et Dominus noster cum signa multa fecisset, dixit *Ioan.* 6. Quæritis me non quia auditis signa: sed quia manducastis

ex panibus,& saturati estis. Quid quæso, vel mirabilius, vel magnificentius, vel maiori honore dignius, quam signa illa ingentia, quæ filius Dei edebat in mundo? At natura humana tanto se ipsam amore complectitur,suisque commoditatibus vlqueadeo intenta, & infixa est, vt omnibus signis, portentosisque miraculis suas rationes anteferat: maiorique Dominum beneuolentia,& honore prosequatur quod populorum famem expleuerit, quam quod ingentia miracula ediderit. Hinc vulgata illa *Philosophi* sententia. Amabile bonum,vnicuique autem proprium.

21 Vnde manauit,& illa. Qui beneficia inuenit, compedes inuenit: imo & aliquid compedibus maius.

22 Vincula enim hæc pedes tantum ligant, beneficia vero non modo corpus, sed etiam mentem, animum, atque præcordia ipsa nexibus charitatis vinciunt. Et ideo Episcopis tantopere eleemosynarum largitio cõmendatur, vt per eum potissimum, & popularium suorum beneuolentiam,& probitatis opinionem, sibi maxime necessariam conciliarent: qua illorum amicos, & ad obediendum alacriores, & ad imitandum promptiores,& ad doctrinam percipiendam paratiores rederent. Et dicit *Chrysost. homil.* 53. *super Matth.* Liberalis anima non sinit nostras lampades extingui, internas vestes ex rubeis,candidiores niue facit. Hæc est, quæ in perpetuum tibi seruat, quæ hic possides, hæc facit præclaros homines hic,& in futura vita. Melius namque est habere famam misericordis, humani, benigni, quàm eloquentissimi oratoris. Huius hospitalitatis, eleemosynæ, ac cuiusuis beneficij meritum potius in animi alacritate consistit, quàm doni magnitudine: nam vt inquit *S. Ambros. lib.* 1. *offic. cap.* 30. & habetur *in can.* 14. *dist.* 86. Non satis est bene velle, nisi studeas etiam bene facere, neque satis est iterum benefacere, nisi id ex bono fonte procedat, hoc est ex bona voluntate proficiscatur: hilarem enim datorem diligit Deus 2. *ad Corinth.* 9. Docuit scriptura, vt ait idem *Ambros. lib. de Viduis*,quam misericordem in pauperes, & liberalem esse conueniat, nec paupertatis debere contemplatione reuocari; quia liberalitas non cumulo patrimonij, sed largitatis definitur affectu. Denique Dominica voce illa vidua omnibus antefertur, de qua dictum est *Lucæ* 21. Vidua hæc plus omnibus misit. In qua moraliter Dominus instituit vniuersos, ne quis à collatione ministerij paupertatis pudore reuocetur, nec sibi diuites blandiantur, quod plus videantur conferre,quam pauperes: vberior est enim nummus è paruo,quàm thesaurus e maximo; quia non quantum detur,sed quantum resideat expenditur. Et *S. Gregor. homil.* 5. *in Euangel.*

24 Exteriora nostro, inquit, Domino quamuis parua sufficiunt,cor namque & non substantiam pensat. Nec perpendit, quantum in eius sacrificio, sed ex quanto proferatur. Ante Dei oculos nunquam est vacua manus à munere,si fuerit arca cordis repleta bona voluntate; nihil quippe Deo offertur ditius bona voluntate. Optimum proinde est *Diui Augustini in Psalm.* 103. *conc.* 1. consilium. Supplicem, inquit, nullum spernas; & cui dare non potes,quod petierit, non eum spernas, si potes dare,da: si non potes,affabilem te præsta. Coronat Deus intus voluntatem, vbi non inuenit facultatem. Nemo dicat non habeo; Charitas non de sacculo erogatur.

25 Hinc refert *Gerson. in* 2. *par. suorum operum in egregio opusculo*, cuius titulus est, *de temperantia, & modestia Prælatorum*,quod Prælatus non solum licite potest dare eleemosynas in publico, & ante se tuba canere (hoc est se manifestare cum dat eleemosynas) sed etiam ad hoc ipsum tenetur pro loco,& tempore, quoniam positus est in exemplum aliorum,velut lucerna ardens super candelabrum,vt omnibus luceat,qui sunt in Ecclesia. Quod si fecerit, omnis vtique auaritiæ suspicio tolletur. Ille enim qui dixit, *Matth.* 6. Cum facis eleemosynam noli tuba canere, &c. etiam dixit *Matth.* 5. Luceat lux vestra coram hominibus, &c. Per hoc docens opera Christianorum,& specialiter Prælatorum in abscondito esse facienda (quoad intentionem non captandæ laudis humanæ) & in publico etiam propter augmentum diuinæ gloriæ. Vnde *Gregor.* Sic fiet opus in publico,quatenus intentio maneat in occulto.

26 Illud magnopere dolendum est, quod vbi primum quis in Episcopum designatus est,velut prædam quandam Episcopatum esse arbitrantes, protinus ad eum vndique amici,consanguinei,affines, viri potentes, & nobiles accurrunt, aliusque filium in famulum, alius fratrem,alius nepotem,alius seruum offerunt: instant, obsecrant,vrgent, atque omni ratione miserum Pastorem vexant, famulisque onerare contendunt (quos vt semel admiserit,excludere perpetuò non possit) vt nisi constanti,& infracto animo sit,importunitati, vicius, cedat,& contentioni flagitantium. Quo fit, vt tot oneribus pressus,tantisque expensis addictus, vix quicquam ei supersit,quo & multorum inopiæ, & periclitanti Ecclesiæ subuenire possit.

27 Episcopus igitur debet esse sicut Melchisedech sine patre, sine matre, & sine genealogia, superando teneros affectus erga consanguineos. Imò Dominus vt suos eruditet Vicarios semper aspere loquutus est ad consanguineos suos,quoties intercessit negotium cum eis. Aliquando enim dixit *Marc.* 10. Nescitis quid petatis. Et *Lucæ* 2. Quid est quod me quærebatis. Et *Ioa.* 2. Quid mihi & tibi mulier. Et *Marc.* 3. Quæ est mater mea, aut fratres mei, &c. quasi dicat non habeo alios consanguineos, nisi qui Patris mei voluntatem faciunt. Vnde *S. August. serm.* 21. *de Eremit.* sic ait. Consanguinei veniunt ad me, aliquando cum minis, aliquando cum blandimentis dicentes. Da nobis aliquid Pater, caro enim tua sumus;& tamen Dei gratia,& vestris orationibus nondum ditaui aliquem consanguineum, quia chariores mihi reputo pauperes, quam diuites, quia bona Ecclesiarum patrimonium pauperum sunt. Non enim subterfugijs Deum fallere possumus: nam in omni loco oculi Domini contemplantur bonos & malos *Prouerb.* 15.

28 Et non est vlla creatura inuisibilis in conspectu eius, omnia autem nuda, & aperta sunt oculis eius *Apost. ad Hebr. capite quarto.* Nihil est, ait *S. Ambros. lib.* 1. *offic. capite* 26. quod magis ad vitam honestam proficiat, quàm vt credamus eum iudicem futurum, quem & occulta non fallant,& indecora offendant, & honesta delectent. Et *Cicero libro tertio Officior.* Satis, inquit, amodo in Philosophia aliquid profecerimus, persuasum esse debet,si omnes Deos,hominesque cælare possimus, nihil tam auare, nihil iniuste, nihil libidinose, nihil incontinenter esse faciendum.

29 Longa seculorum multorum experientia docuit multa in Ecclesia Dei à propinquis, & consanguineis Episcoporum inuecta fuisse: siue quis non eos ipsi mores indicant, quos Episcopus alijs prædicat; siue quia beneuolentia & charitas Pastorum, quæ in gregem

suum

ſuum congrua quadam proportione diſtribuenda erat, à cognatis vt plurimùm abſorbeatur. Per filios enim ſolet Eccleſiarum ſubſtantia periclitari *capite de Syracuſanæ 28. diſt.* Et Epiſcopi ſolent eſſe cæci circa nepotes ſecundum *gloſ. in capite peruenit 1. quæſt. 3. Bald. in auth quicumque (od. de Sacroſanct. Eccleſ. Iaſ. in vſibus feudorum titul. qui feudum dare poſſ. ante numero 14.* Vnde *in authen. quomodo oportet Epiſcopos §. primo collat. 1.*

30 Conſtituitur, ne quis habens filios, vel nepotes, etiam legitimos, in Epiſcopum eligatur, ſumpta voce nepotes proprie pro filijs filiorum *l. Iuriſconſultus ff. de gradibus cogn.* ſecundum *Abb. in capite primo de teſtam. numero 3* quæ conſtitutio refertur *in d. capit. de Syracuſanæ.* Et non poſſe de iure communi habens filios, vel nepotes eligi in Epiſcopum niſi diſpenſatiue, tenet *Innoc. in d. capite primo,* quem ſequitur *Abb.* ibi *numero ſecundo,* & *Nau. de ſpoliis clericorum §. 19. numero ſecundo,* vbi dicit hanc opinionem iuri ſcripto eſſe magis conſonam, licet contrarium diſponat cap. *Epiſcopus qui filios 12. quæſt. 2.* & contraria vigauerit conſuetudo. Qua propter multi Epiſcopi habentes filios, à Sede Apoſt. ad Epiſcopatus fuerunt promoti ex opinione *Hoſt.* quę communiter eſt recepta, vt teſtatur *Nau. diſt. §. 19. numero ſecundo,* & illis, dummodo idoneis conferunt beneficia *Abb. in cap. quia clericis de iurepatron.* & *conſi. 96.* quem refert *Flamin. de reſign. lib. 9. quæſt. 17. nume. 123.* Hæc igitur Eccleſiarum bona non debent male impendi, illa enim non ſunt data vt Prælatorum diteſcant nepotes, non vt alta erigantur palatia, talia nempe in domibus Regum ſunt ad hoſce vſus, audi *S. Concilium Trident. ſeſſ. 25. de reformat. capite primo,* in hęc verba. Omnino vero eis interdicit ne ex reditibus Eccleſiæ conſanguineos, familiares ue ſuos augere ſtudeant, cum & Apoſtolorum Canones prohibeant, ne reș eccleſiaſticas, quæ Dei ſunt, conſanguineis donent: ſed ſi pauperes ſint, ijs, vt pauperibus diſtribuant: eas autem non diſtrahant, nec diſſipent illorum cauſa: imò quam maxime poteſt, eos Sancta Synodus monet, vt omnem humanum hunc erga fratres, nepotes, propinquoſque carnis affectum, vnde multorum malorum in Eccleſia ſeminarium exrat, penitus deponant. Hactenus Conc. Qui donant œconomi ſunt, & ſerui Domini Dei ſui, cui rationem reddituri ſunt, bonorum adminiſtratores *S. Gregor. part. tertia Paſtor. capite 21.*

31 Admonendi ſunt, inquit, qui iam, quæ poſſident, miſericorditer tribuunt, vt à cœleſti Domino diſpenſatores ſe poſitos ſubſidiorum temporalium agnoſcant, & tantò humiliter præbeant, quantò & aliena eſſe intelligant, quæ diſpenſant. Cumque in illorum miniſterio, quibus accepta largiuntur conſtitutos ſe conſiderant, nequaquam eorum mentes tumor ſubleuet, ſed timor premat. Et *Theophilact. in Lucam.* Opulentos ait Dei comparatione non eſſe dominos diuitiarum, ſed alienarum rerum diſpenſatores, quæ à Domino Deo nobis concreditæ ſunt, vt illas bene diſpenſemus, ſicut ipſe imperat, & iuxta mentem ipſius, cuius voluntas eſt, vt datis vtamur in conſeruorum vſus, & non in proprias delicias. Et *S. Ambroſ. in ſi. lib. 7. commen. in Lucam.* In quo, ait, diſcimus non ipſi eſſe Domini, ſed potius alienarum villici facultatum.

32 Certe præclarum exemplum eſt Clement. IV. qui cum ante Pontificatum duas filias legitime ſuſcepiſſet vni in monaſterio collocatæ triginta tantum libras dedit, alteri, quæ marito ſuæ conditionis nupſerat, trecentas libras dotis nomine numerauit, & hac conditione ne quid amplius peteret; habuit & nepotem clericum, quem ex tribus præbendis, quas habebat, vnam vt eligeret, reliquas dimittere cogit; inſtantibus amicis vt potius nepoti maiora tribueret, reſpondit ſe Deo, non autem carni & ſanguini acquieſcturum, & Pontificibus Romanis filios non eſſe, nec eis licere, quod ſuum non eſſet, propinquis dare, *Fulgent. libro quarto, capite 3. Ignat. lib. 4. cap. 3.*

33 Et patrum noſtrorum memoria Pius V. Collegium Cardinalium conſuluiſſe dicitur poſſetne ſexcentos aureos fratris filiæ collocandæ dare.

34 Cum maiorem charitatem, & pietatem in ſuos, quã in extraneos exercere quis debeat *capite non ſatis 86. diſtinct.* omni ſcilicet ceſſante fraude, & præſumptione, quæ pro conſanguineorum affectione ſtat tex. *in capite quiſquis 12. quæſt. 2. capite in canonibus 16. quæſt. 1.* poterit Epiſcopus bona Eccleſiæ ſolita dari in emphyteuſim potius in conſanguineos, quam in extraneos alienare *Burſat. conſil. 127. numero 4. & 78. libr. 2. Menoch. conſ. 18. numero 19. verſ. non obſtat, & conſ. 79. numero 1. & 4. cum ſeqq. Barthol. Perett. in comment. ad extraua. Ambitioſæ, de rebus Eccleſiæ non alien. verbo Ac de rebus, & bonis à numero 60. Surd. de alimentis, tit. 8. priuileg. 92. numero 2. Flamin. d. quæſt. 17. numero 124. Cardoſo in praxi iudicum, & aduocat. verbo emphyteuſis numero 21. Cald. Pereira de poteſtate elig. cap. 13. num. 2. 8. & 11.* & modicas inter vnos facere donationes, vt eis ſubueniat, de quo tamen videbis, quæ reſoluunt *Cenall. communium contra commun. quæſt. 338. num. 33. Fr. Ludouic. Beia in reſponſis caſuum conſcientiæ part. 2. caſu 25. Paul. Comitol. reſponſ. moral. libro 1. quæſt. 70. numer. 2. Cald. Pereira d. cap. 13. num. 13. Molina de primogen. libro ſecundo cap. 10. à nu. 33. Molin. Theologus de iuſtitia tract. 2. diſp. 148. concl. 4.*

35 Benefacere, & egenis ſubuenire ita eſt Epiſcopi proprium, vt ad hoc pluſquam alij ex officij obligatione, & dignitatis ſublimitate teneantur, quia, vt dicit *Cicero in Læli.* Fructus ingenij, & virtutis, omniſque præſtantiæ, tum maxime capitur, cum in proximum quemque confertur.

36 Generoſi animi eſt, dicit *Seneca,* & magnifici, iuuare, & prodeſſe. Nec ob beneficia iterum collata à poſtulatis de nouo abſtinendum. Eſt enim, dicit *Plin. lib. 3. epiſt. 4.* natura ita comparatum, vt antiquiora beneficia ſubuertas, niſi illa poſterioribus cumules. Et conſeruandum eſt veteris beneficij meritum nouo, quia ſi quid vnum neges, hoc ſolum meminerunt, quod negatum eſt, ſed hoc ex mundi legibus petitum, Chriſtiano viro nil faciendum, qui quicquid boni agit, Dei intuitu agit.

37 Sic demus, ait *Seneca lib. 2. de benefic. c. 1.* quomodo vellemus accipere ante omnia libenter cito, ſine vlla dubitatione. Et alibi. Noluit, qui diu diſtulit, ingratum eſt beneficium, quod diu inter manus dantis hæret, quod quis ægre dimittere viſus eſt, & ſic, tanquã ſibi præriperet. Et paulo poſt. Illud melius occupare antequam rogemur. Et appellat rogatum, moleſtum verbum, oneroſum, demiſſo vultu dicendum, quia nulla res carius conſtat, quam quæ precibus empta eſt, & vt dicit *Apul.* Non leui mercede emit, qui precatur, aut paruum pretium accipit, qui rogatur, & *Cic. act. 7. in Verrem.* Malo emere, quam rogare. Vnde *Hildeſ. Epiſcop. Turonen. Epiſt. 27.* ſic ait. Omnis benignitas propera-

rat, & proprium eſt libenter facientis cito facere. Tarde velle nolentis eſt argumentum, & qui cito dat, bis dare intelligitur. Celeriter præſtanda ſunt beneficia, vt potius accipiat improuidus, quam importunus extorqueat.

SVMMARIVM.

1 *Doctorem, ideſt, potentem docere, Epiſcopum eſſe oportet.*
2 *Fortuna nulla eſt, quanquam humilis, & abiecta, quæ doctrinæ ſplendore, atque ornatu non fiat illuſtrior.*
3 *Epiſcopus omnium Sacrarum interpretationum, atque factorum ſcientia debet eſſe praditus.*
4 *Mitra Epiſcopi vtriuſque Teſtamenti ſcientiam deſignat.*
5 *Scriptura Sacra lectio quas vtilitates afferat, oſtenditur.*
6 *Epiſcopus eſt veritatis lumen, vt lucis ſuæ radijs ignorantiæ tenebras ab hominibus pellat.*
7 *Doctorem oportet eſſe Epiſcopum, vt etiam exemplo vitæ ſuæ doceat, laboretque in verbo & doctrina.*
8 *Scientia inflat non quidem ſuo, ſed hominum vitio.*
9 *Scientia vera afficit, non extollit.*
10 *Scientia ſine charitate inflat.*
11 *Mentis aciem non ſolum operatio, ſed ipſa etiam diuinorum eloquiorum meditatio acuit, & illuſtrat.*
12 *Prædicare ſapiſſime exemplo, & verbo debet Epiſcopus, ſcientia quæ decet praditus.*
13 *Prædicandi munus Epiſcopis incumbit.*
14 *Eccleſia ſine Epiſcopo comparatur arenti aluco.*
15 *Prædicare debet Epiſcopus exemplo intenius, & num. 16. 17. & num. 20.*
18 *Nemo ſine ſpeciali Dei auxilio ad eum venire, ac alios ad illum adducere poteſt.*
19 *Sanctitas hominis & cum ipſo ore concordia ad prædicandi munus exercendum requiritur.*
21 *Viſitandi diœceſim ſolicitudo inter paſtorales curas, & virtutum exercitium præcipuum locum habet.*
22 *Præſentia Epiſcopi velut ſpiritualis quidam ſol tenebras flagitiorum, & perditorum hominum virtutis ſuæ fulgore depellit.*
23 *Viſitatio Epiſcopi perſonalis quas vtilitates portet, oſtenditur.*
24 *Epiſcopum non ſufficit mittere probos viros ad illuſtrandas parochias, ſed oportet & ipſum ire.*

DOCTOREM.

GLOS. X.

DOctorem, ideſt potentem docere, Epiſcopum eſſe oportet, ne inferiorum culpæ in eum refundantur, qui docendi officium accepit, quod exequi neſcit, vel negligit, vt ait *Gratian. in princ. 86. diſtinct.* Recte enim *Cicero* ſic ait.

1 Vt ager, quamuis natura fertilis, ſine cultura fructuoſus eſſe non poteſt, ſic neque ſine doctrina animus. Duo ſunt, inquit *Lactantius* quæ ſimul efficiunt illud, quod quæritur: ſcientia id præſtat, vt quomodo, & quo perueniendum ſit nouerimus: virtus, vt perueniamus; alterum ſine altero nihil valet. Cum ipſe ſummus inter Philoſophos *Socrates* rogatus eſſet, quod ei animal pulcherrimum videretur. Homo, inquit, ſcientia exornatus.

2 Si Doctrina tantum ſplendoris hominibus affert, & nulla eſt fortuna, quanquam humilis, & abiecta, quæ doctrinæ ſplendore atque ornatu non fiat illuſtrior; quid eis præſtabimus, qui in excelſo conſtituti viuendi leges, atque iura cæteris præſcribunt? qui oculi mundi ſunt, & veluti ſol quidam in Eccleſiæ cœlo reſidentes, ignorantiæ noctem ab hominum mentibus depellunt. Doctrinam ab Epiſcopo Apoſtolus requirit non lauream, ſed hanc quaſi doctrinæ teſtem exigit *Concil. Trident.* dum vult gradu Licentiaturæ in Theologia, vel iure Canonico inſignitos eligi in Epiſcopos. Hæc eſt prima Epiſcopi, qua Epiſcopus eſt, dos, ſumma enim, inquit *Hilar. lib. 8. de Trinit.* omnium virtutum Epiſcopalium eſt ſcientia & doctrina. Et *Hieronym. ad Oceanum*. Abſque ſermone, inquit, conuerſatio quantum exemplo prodeſt, tantum ſilentio nocet. Eſt enim doctrina, inquit *Theophil. in capite primo, ad Titum*, virtus & character Epiſcopi. In litteris enim (ait *Chryſologus in quadam epiſt.*) prudens inuenit, vnde ſapientior fiat: ibi bellator reperit, vnde animi virtute roboretur, inde Princeps accipit, quo populos ſub æqualitate componat: nec aliqua in mundo poteſt eſſe fortuna, quam litterarum non augeat gloriosa notitia.

3 Quoniam (inquit diuinus ille *Areopagita*) perficiens omnis Sacerdotij vis, & ſcientia, à diuina myſteriorum auctore bonitate diuinis Pontificibus datur: iure ac merito in capitibus Pontificum, ſcripta diuinitus tradita ponuntur, quæ compendio, ſcieneterque omnem Theologiam, omnem Dei operationem, doctrinam Sanctam; diuina, & Sacra verba, & opera, orationes, & actiones, quas Hierarchia noſtra habet Dei beneficii conceſſu, ac munere: quod diuinus Pontifex, omni quidem facultate, quæ Pontifice digna eſt, praditus eſſe debeat, & omnium Sacrarum interpretationum, atque factorum, quæ Hierarchiam attingunt, vera atque à Deo tradita ſcientia non illuſtrari modo, verum etiam aliis, vt Pontifici conſentaneum eſt, tradere: perficereque diuinis ſententijs, ac ſummis, vt ita dicam, promotionibus ex Pontificis dignitate omnia, quæ in tota Hierarchia, maximam vim perficiendi habent. Cum in Epiſcopo Mitra vtriuſque Teſtamenti ſcientiam deſignet, vt ſupra tetigi *titul. primo, capit. quinto, numero* 18.

4 Illam tenere debet, & in Sacræ Scripturæ lectione eſſe verſatus, Magiſter, & interpres qua & alios ad veritatem erudire poſſit. Legite, ait *S. Auguſtin. tom. decimo*. Fratres mei Scripturam Sacram, legite eam ne cæci ſitis & duces cæcorum. Legite Sacram Scripturam, in qua quid tenendum, & quid fugiendum ſit, plene inuenietis: legite eam, quia omni melle dulcior, omni pane ſuauior, omni vino hilarior inuenitur. Sacræ Scripturæ, ait idem *Auguſtin. conc. 2. in Pſalm. 90.* ſunt litteræ Dei ad nos de cœlo miſſæ, exhortantes, vt bene viuamus. Optime & *S. Iſidor. Peluſ. libro ſecundo, epiſt. ſeptuag. tert.* Sacrarum ait, Scripturarum lectionem ſalutis viaticum eſſe exiſtima, vt quæ eorum, qui eam ſtudioſe, atque diligenter audiunt, probitatis amorem, ac virile robur præclaris, & illuſtribus exemplis parat. & *B. Iſidor. Iſpalen. Epiſcopus lib. 3. de ſummo bono capite* 8. Geminum confert bonum lectio Sacrarum Scripturarum, ſiue quia intellectum mentis erudit, ſiue quia à mundi vanitatibus abſtractum hominem ad amorem Dei perducit: Recta vero monet *Theodoretus* Epiſcopum ab Apoſtolo Doctoris nomi-

nomine vocari, non qui sit eloquentia præditus, qui verborum flosculos pueriliter sectetur, sed eum, qui est eruditus in diuinis, & potest ea suadere, quæ conuenit. Nam, vt ait *Hieronym. epistol. 83. ad Oceanum.* Veteris præcepta legis & Pauli monita ad Titum perspicua docent Sacerdotibus necessariam esse doctrinam. Innocens enim, ait, & absque sermone conuersatio quantum exemplo prodest, tantùm silentio nocet: nam & latratus canum, baculoque pastoris, luporum rabies deterrenda est.

6 Episcopi ideò instituti sunt, vt lucis radijs ignorantiæ tenebras ab hominibus pellant, atque in eis veritatis lumen ostendant: vnde Saluator dixit *Matth. 5.* Vos estis lux mundi. Quemadmodum enim Solem, cæteraque luminaria initio mundi Deus in firmamento posuit, vt lucerent super terram: ita in firmamento Ecclesiæ Episcopos quidem, tanquam Soles, alios vero Doctores, tanquam cætera luminaria, & sydera ad illuminandas mentes hominum, designauit, vt lucem quam ipsi à Deo receperunt, alijs impartiantur. Ita diuina sapientia cuncta disposuit, vt infima dirigat, gubernetque per media: & in supremo quidem rerum cardine Deus est, in imo autem populus, medius vero, atque sequester (vt alter Moyses) Episcopus est, qui locum illius tenet, qui Dei & hominum mediator pro nobis factus est.

7 Hinc *Chrysostom. homil. 15. sic ait.* Vt quid dicit Apostolus. Oportet Episcopum esse Doctorem, nisi vt doceat? nec satis est, quod doceat exemplo vitæ, imò oportet eum laborare in verbo & doctrina. Profectò si Præsul non pollet gratia doctrinæ, plurima ecclesiasticæ disciplinæ exempla peribunt. Quomodo enim lucerna, si non lucet? profectò inseparabile est lucere à lucerna, tenetur ergo lucere, quem Dominus voluit habere officium lucernæ. Et vt modernus quidam addit. Sicut fieri non potest, vt Sol illuminet, si obscurus sit, & caliginosus, ita neque Doctoris munere perfungi is poterit, qui ignorantiæ tenebris inuolutus fuerit, atque demersus. Quod si ita sit, quid ex hoc consequi necesse est, nisi id, quod Saluator ait *Matth. 6.* Si lumen, quod in te est, tenebræ sint, ipsæ tenebræ quantæ erunt. Ridiculosa (ait Sanctus quidam) res est, & sic certè periculosa, speculator cæcus, doctor inscius, præcursor claudus, Prælatus negligens, & præco mutus.

8 Cum ab *Apostol. 1. ad Corinth. 8.* discamus, quod scientia inflat, non quidem suo, sed hominum vitio, qui bonis sæpè rebus ad perniciem abuuntur: ideò dãda opera est, vt hæc ipsa scientia humilitatis virtute condiatur, ne turgescat fastu, & eam habenti noceat, quod alijs præsidio esse solet, & saluti: id quod *Gregor. in Moral.* admonet his verbis. Summa cura prouidendum est ne accepta sapientia, cum ignorantiæ tenebras illuminat, lumen humilitatis tollat, & iam sapiẽtia esse nequeat, quæ etsi locutionis virtute fulgeat, elationis tamen velamine cor loquentis obscuret.

9 Et alibi. Vera scientia afficit non extollit, nec superbientes, quos impleuerit, sed lamentantes facit: qua quisque cum repletus fuerit, priori loco se scire appetit: & iam sui conscius tanto per illam robustius sapit, quantò se infirmum in illa verius recognoscit.

10 Scientia enim sine charitate inflat, charitate vero formata ædificat: quantum vero charitas perficiat, iuuetque scientiam, apertè docet *Augustinus* de laude charitatis, his verbis. Diuinarum scripturarum multiplicem abundantiam latissimamque doctrinam sine vllo errore comprehendit, & sine vllo labore custodit, cuius cor plenum est charitate.

11 Non solum igitur operatio, sed ipsa etiam diuinorum eloquiorum meditatio aciem mentis acuit, & illustrat ideoque ait *Psalmista Psalm. 118.* Super omnes docẽtem intellexi, quia testimonia tua meditatio mea est. Id est. Non quia in scholis diu inter præceptores versatus sum, sed quia in eloquiorum tuorum meditatione exercitatus sum, ideo omnes Doctores meos longè superaui. Ait etiam idem *Propheta Psalm. 32.* Os iusti meditabitur sapientiam, & lingua eius loquetur iudicium. Et iterum *Psalm. 118.* A mandatis tuis intellexi: hoc est: ingredi vijs tuis & mandata exequi Sanctissimæ legis tuæ; intellectum mihi & cognitionem eiusdem legis auxi: quemadmodum quotidianus armorum vsus, & frequens consuetudo bellandi rei militaris scientiam parit. Si ergo diuinam vis scientiã assequi, cognosce, & ama ipsum scientiæ principẽ & auctorem, illũ enim agnoscit, quisquis eũ vehementer amat, quod rectissimè *Plato* sensit, cum amare Deum Philosophari esse dixit, & ipsum agnoscere: quod Regius Propheta significauit cum dixit *Psal. 33.* Gustate & videte quàm suauis est Dominus. Prius enim Dominum amando gustamus, deinde gustu ipso, quanta sit eius bonitas, & suauitas, edocemur. Vnde consequi videtur, vt quem Deus charissimum habeat, eum etiam secretorum suorum participem faciat; sicut ipse Discipulis testatur dicens *Ioan. 15.* Iam non dicam vos seruos, quia seruus nescit quid faciat Dominus eius. Vos autem dixi amicos, quia omnia, quæ audiui à Patre meo nota feci vobi. Hinc *D. Augustinus contra Manich. libro primo*, ait. Si voluntatem Dei quisque nosse desiderat, fiat amicus Deo, quia si voluntatem hominis nosse quisque vellet, cuius amicus non esset, omnes eius impudentiam deriderent: nemo enim efficitur amicus Dei, nisi purgatissimis moribus, nullus diuinas res videre ac intelligere potest, nisi ad Deum accedat, illoque familiariter vtatur, nam purgato igne charitatis affectu necesse est purgari etiam intellectũ, cuius pleræque tenebræ, & turbulenti errores ex effectuum impuritate, corruptis moribus, depraua taque voluntate ferme oriuntur: quæ vbi ad malum propensa est, suo etiam pondere atque impetu intellectum ad omne impuritatis genus trahit, sibique obsequentem facit. Quo fit vt purgato affectu purgatior quoque sanior, & perspicacior reddatur intellectus, iuxta illam Prophetæ vocem *Psalm. 110.* Intellectus bonus omnibus facientibus eum: hoc est, casto & puro affectu colentibus Deum.

12 Sic præditus, qua decet scientia Episcopus, veluti sua diœcesi sol, & homo totus igneus, totus in conquirendis Christo animabus intentus, exemplo semper & verbo sæpissimè prædicare debet.

Vnde nollet *Apost. 1. ad Timoth. 4.* Attende, inquit, lectioni, & exhortationi, & doctrinæ. Et iterum. Attende tibi, & doctrinæ, insta in illis, sic enim te saluũ facies, & eos, qui te audiunt. Vnde *Gregor. epistol. 27. libro 6.* sic dicit. Tantò celerius quisque ab omnibus suis peccatis absoluitur, quantò per eius vitam, & linguam aliorum animæ suorum peccatorum nexibus solluntur. Et alibi. Lingua Episcopi fomentum sit bonis, aculeus malis, tumidos retundat, iratos mitiget, pigros ac desides exacuat ac succendat, asperis blãdiatur, desperatos consoletur.

Prædi-

13 Prædicandi munus Epiſcopis ita incumbit, vt etiam Gregorius Summus Pontifex ſe ad illud adſtrictum agnoſceret, dum ſcribens ad Dominicum Epiſcopum Carthaginen. ſic ait *epiſt. 39. libro ſecundo. indic. 10.* Epiſcopi eſt de prædicationis miniſterio ſemper cogitare intentiſſimo timore conſiderans, quod receſſurus ad percipiendum regnum Dominus, & talenta ſeruis diſtribuens dicat *Luc. 19.* Negotiamini dum venio: quod profectò negotium tunc verè nos agimus ſi viuendo, & loquendo proximorum animas lucramur: ſi infimos in ſupremo amore roboramus: ſi proteruos, & tumidos gehennæ ſupplicia terribiliter inſonando flectimus: ſi nulli contra veritatem parcimus; ſi ſupernis amicitijs dediti humanas inimicitias non timemus. Sed ad hæc ego pondus meæ infirmitatis expauſco, cogitans tationem, quam ſum redditurus. Qua enim mente illum ſuſtinebo, cui de ſuſcepto negotio animarum lucrum nullum, aut penè nullum, reporto? Idem *Gregor. epiſt. 37. lib. 4.* comparat Eccleſiam ſine Epiſcopo arenti alueo.

14 Cum autem is venit in Eccleſiam ſuam, eſt velut cum fluuius reuertitur ad arida ſaxa, qui iuxta poſitas valles rigat, vt fructum ferant, aliud quidem trigeſimum, aliud ſexageſimum, & aliud centeſimum, & per fluenta linguæ erumpunt flores vſque ad fructus maturos. Quod ſi dicat Epiſcopus prædicationi inſto, ſed fructum non video: recolat pulcherrima illa *Bernardi* verba *ad Eugenium* ſic dicentis. Fac quod tuum eſt: nam Deus quod ſuum eſt ſatis abſque tua ſollicitudine, & anxietate curabit; planta, riga, fer curam, & tuas explicuiſti partes, ſanè incrementum Deus, quãdo voluerit dabit, Deus inquam, non tu, quod ſi fortè noluerit, tibi deperit nihil. Communica cœleſte triticum ſine inuidia, & ſine deſidia: de ſolo tibi credito talento reſpondere tibi para. Si multum accepiſti, multum da; ſi modicum, & id retribue: etenim, qui in modico fidelis non eſt, neque in maximo erit. Totum quod habes da, quia totum repetendum eſt vſque ad vltimum quadrantem. In his duobus mandatis, verbi ſcilicet atque exempli, ſummam tui officij ad conſcientiæ ſecuritatem pendere intellige. Tu tamẽ ſi ſapis iunge & tertium, ſtudium ſcilicet orationis. Manent itaque tria hæc; verbum, exemplum, oratio; maior autem horum eſt oratio, nam, etſi vocis virtus ſit opus, operi tamen, & voci gratiam efficaciamque promeretur oratio.

15 Exemplo, vt ſupra dixi, intentus prædicare debet Epiſcopus, quia ſicut neceſſitate loci compellitur ſumma docere, ideò eadem neceſſitate compellitur eadem vita, & opere monſtrare, tria enim hinc colligit *Sanctus Gregorius*; primò, cuius vita deſpicitur, reſtat vt eius quoque prædicatio contemnatur. Secundò, ille vberes prædicationis fructus colligit, qui ſemina bona operationis præmittit, nam loquendi auctoritas perditur, quando vox opere non adiuuatur. Tertio, ſi negligis implere, quod doces, alijs meſſem ſeminas, & ipſe à frumenti participatione ieiunas. Quid inſanius quam docere contemnendum faſtum, & epulas ſplendidas, & cætera huius generis, & hæc eadem operibus ſectari? immò credere neceſſaria ad auctoritatem officij. Ideò prædicator iubetur aſcendere ſuper montem excelſum, videlicet, vt ſit eleuatus à terrenis affectibus, & operibus; & non ſolùm debet vita tranſcendere malos, ſed etiam omnes bonos ſubditos, quia ſicut eos ſuperat honore Ordinis, ita & excellentia virtutis: omnibus deuotior, humilior, patientior, abſtinentior, largior, &cæt. quique nulla proſpera præſentis vitæ appetat, nulla aduerſa perteſcat: blandimenta mundi (conſiderato intimo terrore, ac periculo ſtatus ſui) deſpiciat: terrores autem mundi (conſiderato blandimento internæ dulcedinis) contemnat: Non illum proſpera eleuent, non aduerſa perturbent, non blanda vſque ad voluptatem demulceant, non aſpera vſque ad deſperationem premant, contra vitia clamet, neque ceſſet, quaſi tuba exaltet vocem ſuam: non ſit ſicut illi, de quibus *Iſai. 56.* dicitur. Canes muti non valentes latrare; & noſter *Apoſt. ad Tit. 1.* Vt potens ſit exhortari in doctrina ſana, & eos, qui contradicunt arguere. Admonendi ſunt, ait *Sanctus Gregorius libro trigeſimo Moral. capite quinto, & part. tertia Paſtoralis admonit. 24.* qui recte quidem verba legis intelligunt, ſed hæc humiliter non loquuntur, vt in diuinis ſermonibus priuſquam alijs eos proferant, ſemetipſos requirant, ne inſequentes aliorum facta ſe deſerant.

16 Et cum rectè cuncta de Sacra Scriptura ſentiunt, hoc ſolùm quod per illam contra elatos dicitur, non attendant. Improbus quippe, & imperitus eſt medicus, qui alienum mederi appetit, & ipſe vulnus, quod patitur, neſcit: qui igitur verba Dei humiliter non loquuntur; profectò admonendi ſunt, vt cum medicamenta ægris apponunt, prius virus ſuæ peſtis inſpiciant, ne alios medendo ipſi moriantur. Admoneri etiam debent vt conſiderent ne à virtute dicendi, viuendi qualitate diſcordent, ne loquendo aliud, & oſtendendo aliud prædicent. Idem *S. Doctor, & Pontifex Gregorius lib. 23. Moral. capite quarto*, hoc ipſum proſequitur his verbis. Sanctæ vniuerſalis Eccleſiæ ſpiritualis quiſque prædicator in cunctis, quæ dicit, ſolerti cura ſe inſpiciat, ne in eo, quod recta prædicat, vitio ſe elationis extollat, ne vita à lingua diſcordet: ne pacem, quam in Eccleſia annuntiat, in ſe ipſo dum bene dicit & malè viuit, amittat. Sed ſtudeat ſummopere contra maledicos rumores aduerſantium, & defendere loquendo quod viuit, & ornare viuendo, quod dicit.

17 Epiſcopus iuxta ſui nominis rationem in ſpecula Eccleſiæ conſtitutus, aliorum pericula & proſpicere, & annuntiare debet. Pertinere autem ad omnes ſuo modo munus hoc indicat planè *D. Auguſtinus de verb. Euang.* his verbis. Hæc eſt lex diuinæ prouidentiæ, vt nemo à ſuperioribus adiuuetur, ad cognoſcendam gratiam Dei qui non ad eandem puro affectu inferiores adiuuet. Hinc etiam *Diuus Gregorius in moralibus* ait. Miles Dei ſupernæ gratiæ nixus auxilio, ſic vulnera infirmitatis ſuæ curet, vt aliena non deſerat. Certum eſt ad ſanitatem animæ (qui Apoſtolici huius officij finis eſt) dono Dei hominibus contingere, nec vllam aut potentiam, aut vim dicendi ad hoc ſine Dei præſidio poſſe ſufficere, nam quò quiſque ſanctior fuerit, eò plures oratione ſua Chriſto animas lucrifaciet, atque ideo in officio concionandi prior merito erit, atque præſtantior. Vnde euidenter agnoſcimus neminem ſine ſpeciali Dei auxilio ad Deum venire, à peccatique morte excitari poſſe. Sic enim apud *Ioannem 6.* legimus. Nemo poteſt venire ad me, niſi Pater, qui miſit me traxerit eum. Et ideò propter hoc Dominus diſcipulos ſuos, quos prædicatores inſtituebat, eis verbis admonet apud *Ioannem 15.* Sicut palmes, inquit, non poteſt ferre fructum à ſemetipſo, niſi manſerit

ſerit in vite, ſic nec vos, niſi in me manſeritis. Ego ſum vitis, vos palmites: qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum, quia ſine me nihil poteſtis facere. Quamlibet ergo diſertus, quamlibet potens in ſermone quiſque ſit, fruſtra tamen loquitur, fruſtra ſudat, fruſtra clamat, niſi cœleſtis huius magiſterij vox in interiori hominis aure ſonet. Sic enim *D. Gregor. in Moralib.* ait. Incaſſum homo exterius monetur, ſi intus cor eius gratia non repletur. Eſt enim mutum omne, ſi ille intus in corde non clamat, qui aſpirat verba, quæ audiuntur; turſuſque idem *in homil.* Niſi Spiritus Sanctus adſit cordi audientis, otioſus eſt ſermo Doctoris. Nemo ergo docenti homini tribuat, quod ex ore docentis intelligit; quia niſi intus ſit, qui doceat, Doctoris lingua exterius in vacuum laborat. Eandemque iterum alibi ſententiam repetit his verbis. Niſi Spiritus Sanctus auditoris corda repleat ad aures corporis, vox Doctoris incaſſum ſonat. Formare enim vocem magiſtri exterius poſſunt, ſed hãc interius imprimere non valent.

19 Non ſolum igitur oris, ſed totius Ezechiel. etiam hominis Sanctitas, & cum ipſo ore concordia ad prædicandi munus exercendum requiritur, vt totus ſit immaculatus, & purus, qui puritatis ſuæ participes alios efficere debet. Hinc *D. Gregor. ſuper Ezech.* ita ait. Ille loqui veritatem nouit, qui prius benefaciendo didicit, & tunc verbi ſemen germinat, quando hoc in audientis pectore pietas prædicantis rigat. Propter quod Dominus cum Hieremiam prædicatorem creare voluiſſet, prius illum in vtero etiam matris ab omni peccati labe purgauit, vt ſingulari quadam puritate, & ſanctitate eſſet inſignis, qui alios ad ſanctitatem, puritatemque vocare debebat. Eſaiæ quoque labia cœleſti igne, & angelico miniſterio purgantur, vt ſic idoneus redderetur, qui alios à peccati ſordibus purgare poſſet. Paulus vero vltra humana raptus eſt ad tertium cœlum, & cœleſtia ſecreta cognouit, vt Eccleſiarũ futurus Doctor inter Angelos diſceret, quod inter homines prædicaret. Meritò ergo *D. Gregorius Nazianzenus* mores optimi concionatoris deſcribens, ait. Mundari prius oportet, & ſic alios mundare, ſapientem prius fieri, & ſic alios facere ſapientes: lumen fieri, & ſic alios illuminare: ad Deum accedere, & alios ad Deum adducere: ſanctificari, & ita ſanctificare; manus habere rectas, & ſic cadentibus porrigere manus.

20 Laboret opere & exemplo in prædicando Epiſcopus, nec à propoſito deuiet inſtituto, etiam quod corda ſubditorum terrenis rebus ſiue ſecundis, ſiue aduerſis irretiri videantur; nam maioris erit occaſio dãnationis ſic audita doctrina, & non recepta, & maximo ſuo damno percipient lucem, quam reijciunt, ſalutem, quam deſpiciunt, doctrinam, quam contemnunt, medicinam, qua non vtuntur, & gratiam, quam vltro oblatam reſpuunt. Rectè *Diuus Auguſtinus* ſic ait. Ab exordio propagationis humanæ vſque ad finem quibuſdam ad præmium, quibuſdam ad iudicium prædicatur. Quod ipſe alibi eleganti explicat ſimilitudine, dicens. Simul pluit Dominus ſuper ſegetes, & ſuper ſpinas: ſed ſegeti pluit ad hordeum, ſpinis ad ignem, non quod ipſe Dominus ad hoc pluat, ſed quod terra ipſa cœleſtem deſuper bibens imbrem, proferens autem ſpinas, & tribulos, his à quibus colitur, reproba eſt, & maledicto proxima, cuius conſummatio in combuſtionem, vt Apoſt. ait.

21 Inter paſtorales curas, & virtutum exercitium præcipuum locum habet ſollicitudo diœceſim viſitandi. Eſt enim viſitatio quaſi anima Epiſcopalis regiminis, quoniam per eam Paſtor ſe diffundit, & expandit omnium ſuarum ouium commodis, & vtilitatibus.

22 Verus quidem Epiſcopus dum exit ad diſcurrendum per omnes parochias, eſt quaſi ſol egrediens ad illuſtrandas terras, vt videlicet tres actus illos hierarchicos exerceat, qui ſunt purgare, illuminare, & perficere. Nam quemadmodum matutinus lucis ſplẽdor nocturnas tenebras fugat, ita Sancti Pontificis præſentia, veluti ſpiritualis quidam ſol tenebras flagitiorum, & perditorum hominum virtutis ſuæ fulgore depellit. Procedit enim ad exhortandum, prædicandum, arguendum, increpandum, Sacro Chriſmate confirmandum, & vt exploret quomodo Sacramenta adminiſtrẽtur, quanta reuerentia, & munditia diuinum Sacrificium celebretur, denique ad conſolandum omnes lugentes, & egentes, tam ſpiritualibus, quàm temporalibus, commodis.

23 Innumerabiles itaque ſunt vtilitates, quæ ex perſonali Epiſcopi Viſitatione proueniunt, per illam enim Baſilicæ inſtaurantur, dierum feſtorum cultus reſtituitur, tenuiorum oppreſſiones arcentur, diſſidia componuntur, concubinarij corriguntur, blaſphemiæ, ludi illiciti, periuria profligantur, plurimaque mala alioquin ignota pernicioſeque ſerpentia deteguntur, atque elimantur; Nam ſolis duntaxat excommunicationibus, aut pœnis alijs, criminibus medendum non eſt, ſed potius verbis, auctoritate, & Charitate, obſecrando, & increpando, & mille alijs modis, quos verus Paſtor, & ſponſus animarum excogitat, amans gregem quaſi ſponſam, quam non ita curat mercenarius viſitator.

24 Non ſufficit igitur Epiſcopum mittere probos viros ad illuſtrandas parochias, ſed oportet & ipſum ire, iuxta illud *Luc. cap.* 10. Miſit Dominus Diſcipulos ſuos in omnem ciuitatem & locum, quo erat ipſe venturus, & *Ioann.* 15. poſui vos vt eatis & fructum afferatis. Id enim eis conuenit quatenus Paſtores ſunt, quibus præcipitur, vt diligenter agnoſcant vultum pecoris ſui, ſuoſque greges conſiderent, vt videlicet earum morboſ, pericula, pabula, cuſtodes, & cætera, quæ illis neceſſaria ſunt, diligenter prouideant. Ait ipſe Saluator *Ioan.* 10. Bonus paſtor proprias oues vocat nominatim. Multa præterea paſſim in viſitationibus ſeſe offerunt, quæ non cuiuslibet miniſtri, ſed ipſius Epiſcopi auctoritatem, dignitatem, poteſtatem, atque opes interim requirũt; quæ quoniam ſolitis maiores ſunt, maiori etiam auctoritate tractanda & componenda ſunt.

SVMMARIVM.

1 *Vini potatio nimia clerico comprimenda.*
2 *Vinum multum etiam citra temulentiam ferentibus Dominus ſempiternum comminatur exilium.*
3 *Inebriari aliquem cogens qualiter peccet, oſtenditur.*
4 *Vinum moderatè ſumptum multa bona corpori, & animo præſtare poteſt.*
5 *Vinum immoderate ſumptum malorum omnium eſt origo, & quæ ex illo naſcantur, oſtenditur.*
6 *Ebrietas quibus ſignis cognoſcatur, oſtenditur.*

7 Cre-

7 *Cretenses, Lacedæmonij, & Chartaginenses legem sanxerunt, vt nullus in exercitu vini potationem gustaret.*

8 *Hispani omnes, & præcipuè Lusitani, præsertim dum pueri, & adolescentes sunt, ac mulieres, saltem donec viro copulentur, vini abstinentiam excolunt.*

9 *Vinum bibere fœminis ignominiosum semper fuit.*

10 *Marcellus Consul Romanus vxorem suam, eo quod vinum bibisset, fuste percussam interemit.*

11 *Egnatius Mecennius vxorem interfecit eo quod vinum bibisset è dolio, & à Romulo cædis absolutus fuit.*

12 *Mulier omnis quæ vinolenta, & comessatrix est, eadem quoque meretrix est.*

13 *Abstinentia à vino laudabilis valdè est, tam in viro quàm in fœmina.*

14 *Aquam solum bibentes in inueniendis rebus sagaces, ac ingeniosi sunt.*

15 *Clericis ebrietatibus incumbere propter eorum auctoritatem magnopere prohibetur.*

NON VINOLENTVM.

GLOS. XI.

1 IPsam propensionem ad nimiam vini potationem clerico comprimendam & edomandam esse admonet *Apost.* in præsenti, quod iterum inculcat, ad *Titum* 1. Non dixit, teste *Theophilacto*, temulẽtos, aut ebrios, hoc enim est omninò indignum: verum non vinolentos, & multum potantes; potatio siquidem multa animæ mentisque vim & vigorem, licèt non eripiat, laxat tamen & debilitat, maliqueest exempli. Neque solum Deus vino obrutis, sed & multum vinum citra temulentiam ferentibus sempiternum comminatur exilium *Isai.* 5.

2 Væ qui potentes estis ad bibendum vinum, & viri fortes ad miscendum ebrietatem. Non ergo solum à crapula, & ebrietate se abstinere debent clerici, itaut non multum vino dediti sint; sed etiam illud imprimis ab eis cauendum est ne conuiuas, vel alios crebrioribus inuitationibus grandioribus poculis, & vitreis blanditijs, aut minacibus verbis impellant, hoc enim non beneuolentiæ, sed maleuolentiæ indicium est, vt more suo optimè docet *S. Augustin. sermo.* 231. *de tempor.*

3 Qui alterum cogit, vt se plus, quàm opus est, bibendo inebriet, minùs malum eius erat, si carnem eius vulneraret gladio, quàm animam eius per ebrietatem necaret. O infelicitas generis humani, quàm multi inueniuntur, qui ebriosos & luxuriosos amplius quàm oportet, cogunt bibere, & ante ostium pauperibus petentibus, vel vnum calicem dissimulant dare. Nec attendunt quod illud, quod luxuriosis videntur ingerere, Christus in pauperibus deberet accipere, qui dixit *Matth.* 25. Quod fecisti vni ex minimis meis mihi fecisti, &c. Et idem *August. in serm. sequen.* sic ait. Qui amico suo nimium propinat, in anima efficitur inimicus, corpus quoque eius debilitare, & animam probatur occidere: qui enim ebrietatibus incumbunt vltra peccatum, quod incurrunt, podagra laborant, & ægritudine diuturna macerantur. *Athenæus* igitur in *sua historia de tumulentis libro* 10. asserit Alexandrum Magnum ex nimio vini potu in infirmitatem incidisse, ac tandem ex ea decessisse; & ibi idem *Athenæus* refert, quod cum Callisthenes vir sapientia & eloquentia clarus eodem Alexandro conuiuante meri poculum, quod ad eum peruenerat, expelleret, rogante quodam cur non biberet, respondit nolle, se dum Alexandri poculum ebiberet, Æsculapio indigere.

4 Quemadmodum enim vinum moderate sumptum multa bona corpori & animo præstare potest, vt propterea apud *Athenæum lib.* 11. Socrates vino moderate sumpto has tribuit qualitates. Vinum animos rigans, tristitias & dolores, quemadmodum Mandragoras sopit, & hilaritatem, sicut oleum flammam excitat, platarum quoque exemplo, quæ temperato imbre, & leni aura perflatæ recte augescunt, & florent, ad frugemque perueniunt. *Plutarchus* dicit vinum hilaritatem afferre, metum abijcere, & veritatis fœcundissimum esse. *Arist.* 30. *sect. problem.* asserit vinum moderatè sumptum coctionem iuuare, cor exhilarare, cerebrum, & spiritus vitales fouere, somnum conciliare. *Plato* 2. *de legibus*, dicit à Deo vinum, contributum hominibus, quasi optimum præsidium conseruandi senectutem, quod vino iuuenescere videatur, & abolere mœstitiam. *Plinius lib.* 23. *cap.* 1. sic ait. Vino modico netui iuuantur, copiosiore læduntur, sic & oculi, stomachus recreatur: appetentia ciborum inuitatur; tristitiæ cura hebetatur; vrina ac algor expellitur; somnus conciliatur: præterea vomitionem sistit: collectiones extra lanis humidis impositis mitigat. Deinde subiungit. *Asclepiades* vtilitatem vini æquari vix Deorum potentia posse pronunciauit. *Galenus libro de causis morborum capite tertio*, affirmat vinum modicè sumptum calorem naturalem augere. *Et libro de compost. pharmacorum secundum locos capite septimo*, ita loquitur. Vinum nutrit, concoquit, roborat, putrefactioni resistit, & intemperiem à frigiditate, & humiditate contractam, citra omnem molestiam, ac securè persanat. *Auicenna* 2. *primi Doct.* 3. *capite* 11. Vinum, inquit, ex sui essentia fortes efficit, sanos, & viuificat virtutem: propterea quod velociter præbet augumentum in subitantia spiritus. Et *Prosp. lib.* 2. *de vita contemp. caput.* 12. Paulus, inquit, Timotheo discipulo suo, qui se longa abstinentia fregerat, modico vino vti præcipit. Ac per hoc nihil contra abstinentiam faciunt, qui vinum non pro ebrietate, sed tantum pro corporis salute bibunt.

5 Ita etiam per contrarium vinum immoderatè sumptum malorum omnium est origo, nam est excitatiuum discordiarum *capite luxuriosa* 35. *distinct.* Auferr cor, sicut fornicatio 3. *Esdr.* 3. *Oseæ* 4. Et mentis inducit exilium *capit. vinolentum* 35. *dist. cap. sanè paragraph. nesciunt* 15. *quæst.* 1. Est incitatiuum ad luxuriam *Apostol. noster ad Ephes.* 5. *& Prouerb.* 20. Nolite inebriari vino, in quo est luxuria, *capite etsi Christus, ante fin. de iureiur. capite luxuriari* 35. *distinct. capite à crapula de vita & honest. cleric. Apul. libro secundo Asini aurei*, tradit vinum liberum esse hortatorem, & armigerum Veneris. Et *S. Hieronym. in epistol. ad Oceanum* sic ait. Vinolenta scurrarum est, & comessatorum: venterque mero æstuans cito despumat in libidines. In vino luxuria, in luxuria voluptas, in voluptate impudicitia est. Affert huius rei exempla *S. Hieronym. epistol.* 83. *ad Ocean.* Noe, inquit, ad vnius horæ ebrietatem nudat femora sua, quæ per sexcentos annos sobrietate contexerat *Genes.* 9. Loth per temulentiam nesciens libidine miscet incestum, & quem Sodoma non vicit, vina vicerunt *Genes.* 19. Ex his & alijs concludit idem *B. Hieronym. in capit.* 1. *Titiana epistol.* Nunquam ego

ebrium

ebrium caſtum putabo, quieti vino conſopitus dormierit, tamen potuit peccare per vinum. Dicat quiſque quod volet, ego loquor ſecundum conſcientiam meam, ſcio mihi abſtinentiam, & nociuiſſe intermiſſam & profuiſſe repetitam. Et vinum, ait idem *Hieronym. epiſt. ad Euſtoch.* ac adoleſcentia duplex incendium voluptatis eſt, quid oleum igitur flammæ adijciam? quid ardenti corpuſculo fomenta ignis adminiſtramus. Obſtat deindè vinum vigilijs, & grauat corda hominum & ſenſus *diſt. capite vinolentũ*. Nimia denique vini perceptio aufert memoriam, diſſipat ſenſum, confundit intellectum, balbutit linguam, corrumpit ſanguinem, membra debilitat, exhaurit ſubſtantiam, eneruat corpus, ac ſecreta pandit, prout de hoc damnabili & graui vitio referunt *Menoch. de arbitr. caſu* 404. *à numero* 1. *Farinac. fragm. crimin. par.* 7. *lit. C. numero* 253. *Leſſ. de iuſtitia lib. quarto, capite tertio, dub.* 3. *numero* 13. *Aldrete de religioſa diſciplina tuenda libro ſecundo, capite decimo quinto, à numero* 39. ac alij citati per me *Alleg.* 28. *numero* 9. & 10. audi *D. Ambroſ. lib. de Helia & ieunio cap.* 14. Rogas, inquit, ad iucunditatem, cogis ad mortem: inuitas ad prandium, efferre vis ad ſepulchrum: cibos promittis, tormenta irrogas: vina prætendis, venena ſuffundis. Omne enim quicquid nocet, venenum eſt. Tollit ſenſus, viſcera exurit, ſomnum infert, caput vexat. Noxia eſt ebrietas ad corporis ſanitatem, menti etiam crimen adiungit. Nam, vt ait *Salomon Proverb.* 23. Vinum ingreditur blande, ſed in nouiſſimo mordet vt coluber, & ſicut regulus venena diffundit. Vnde *Philo Iud. lib. de plantat. Noe, & lib. de temulentia* vini abuſum damnat, & *Clemens Alexan. libr.* 2. *Pædag. cap.* 2. multa contra temulentiam, atque ebrietatem ſcribit allatis Salomonis & poetarum teſtimonijs. *Iſidor. Peluſiota lib.* 1. *epiſt.* 203. commemoratis Noe, Loth, atque Herodis ebrietatibus ſubdit omnia veſana crimina à vino promanare. Multa aduerſus ebrietatem ſcribit *Seneca epiſt.* 84. & inter alia inquit. Non eſt animus in ſua poteſtate ebrietate deuinctus: quemadmodum muſto dolia ipſa rumpuntur, & omne quod in imo iacet, in ſummam partem vis caloris eiectat, ſic vino æſtuante quicquid in imo iacet abditum effertur, & prodit in medium. Onerati mero quẽadmodum non continent cibum, vino redundante, ita nec ſecretum quidem, quod ſuum, alienumque eſt, pariter effundunt.

6 Ebrietas hæc multis ſignis cognoſcitur: *Hipp. lib.* 2. *prænotionum num.* 8. ebrium cognoſci aſſerit, quia ſudabit magis, quam antea, & difficulter ſpirabit, & ipſe ſe ipſo grauior erit, ac humidior: ſed & lætior erit, ſi non caput ipſi affligatur. *Galen.* 2. *de ma. mo.* ebrietatis ſigna eſſe dicit ſupinum iacere, hiare, & ſtertere, & 10. *de ſimpl. medic. facultatibus*, impletis, ac inebriatis vrina albida conſpicitur. *Ariſtot.* denique *ſect.* 3. *problematum* multa ſigna colligit, quibus ebrietas innoteſcere poteſt, præter quæ, alia etiam ſigna in vinolentis conſpiciuntur, nempè, ſtupiditas quædam, nimius riſus abſque cauſa, furor talis quandoque vt alios pulsèt, mictio inuoluntaria, tortuoſa deambulatio, oculorum inconſueta turbiditas, ac luciditas, nimia ac irrationalis locutio, atque alij multi turpes effectus ſequuntur ſecundum naturam, quantitatem & qualitatem epoti vini, ac vtentis naturale temperamentum, adeò vt iure merito, vt refert *Ariſtot.* 2. *Politic. cap. vlt.* ex Pittaci lege maiori pœna ebrij damnarentur, ſi quem pulſaſſent, quàm ſi ſobrij feciſſent: quod enim pluries delinquant ebrij, quam ſobrij, non ad id reſpexit, quod magis eſſet debeat ebrijs venia, ſed ad vtilitatem.

7 Patet igitur ex ſuperius dictis quanta mala ab immodico vino oriantur, & ideò iure merito *Plato in extremis de potione ſermonibus, & Ariſtot. libr.* 1. *œconomicorum cap.* 5. Carthaginenſium legem de abſtinentia à vino valdè probant, *Plato* enim hæc dicit. Verum etiã potius Cretenſium, Lacedæmoniorumque vſui, Carthaginenſium legem antepoſuerim, vt nullus videlicet in exercitu hanc potionem guſtet, ſed toto illo tempore, aquæ potione vtatur: & in ciuitate neque ſerui, neque ancillæ vnquam, neque Principes eo animo, quo in Imperio ſunt, vinum guſtent. Item neque gubernatores, neque Iudices, dum ſuo funguntur munere, vini quicquam aſſumant, nec quiſquam de re aliqua inſigni conſilium initurus, nec interdiu quiſquam omninò, niſi aut exercendi corporis, aut tollendi morbi cauſa. Item neque noctu quiſquam aut vir, aut mulier cum filios creaturi ſunt. Alia quoque multa quis enumerauerit, in quibus recta mente, ac lege benè inſtitutus à vino abſtinere debet. Et hæc dicit *Plato de corporibus non ægrotis*, ſed rectiſſimè valentibus in quibus epotum vinum, tanquam tyrannus quidam animæ imperat, itaut quæ prius intelligebat, rectè amplius non intelligat, quæ prius faciebat non rectè faciat, & idcircò ab ipſo tanquam ab hoſte cauendum. *Plato* ait: Nam ſi ſemel corpus immodicè ingreditur, gubernatorem impedit, quominus, vt decet, nauis gubernacula dirigat; milites ne in acie modeſte ſe gerant, conturbat. Iudices cum iuſtos eſſe oportet, aberrare, & omnes Principes vitiosè dominari, nihilque ſani imperare cogit. Vini igitur abſtinentiam Hiſpani omnes, & præcipuè noſtri Luſitani, præſertim dum pueri & adoleſcentes ſunt, ac mulieres ſaltem donec viro copulentur, excolunt; & quod ab antiquo etiam tempore Hiſpani abſtemij fuerint, refert ex *Phylarco Athenæus lib.* 2. in hæc verba. Hiſpanos quamuis hominum ditiſſimos, aquam bibere, ſolos cibum capere ob parſimoniam; indui tamen ſumptuoſa vestes. Fœminis ignominioſum ſemper fuit vinum bibere, iam enim antiquorum Romanorum tempore ingenuis mulieribus vinum erat interdictum vt refert *Valer. Max. libr.* 2. *cap.* 3.

Vnde Marcellus Conſul Romanus vxorem ſuam eo quod vinum bibiſſet, iuſtè percuſſam interemit, & quemadmodum *Plinius* refert *lib.* 14. *cap.* 13. inter exempla legitur Egnatij Mecẽnij vxorem, quod vinum bibiſſet è dolio, interfectam fuiſſe à marito, eumque cædis à Romulo abſolutum. Et *Cato* vt idem *Plinius* atteſtatur, aſſerit propterea tunc temporis ex vſu fuiſſe, vt propinqui fœminis oſculum darent, vt explorarent an temetum olerent. *Plutarchus* etiam *in quæſtionibus* Romanis oſculandi morem eandem ob cauſam inſtitutum fuiſſe affirmat. Et non alia certè ratione priſcis illis temporibus vini vſum mulieribus interdictum fuiſſe exiſtimo, niſi quia vinolenta, & comeſtatrix mulier, ſi nupta fuiſſet, adultera, ſi ſoluta meretrix reputabatur, idque propterea, quod vt *Tiraqu.* refert *de legibus connubial. part.* 9. *l.* 9. *connub. gloſ.* 1. *nu.* 206. contra vini vſum apud mulieres lex ab ipſo Romulo poſita fuerat in hæc verba. Si vinum biberit domi, vti adulteram puniunto.

12 Quibus verbis, inquit Tiraq. oſtenditur mulierem vinoſam & adulteram, eiuſdem criminis reas eſſe, ve-

luti

luti alterũ ex altero prodeat, quam legem rationi valdè conſonam & iuſtiſſimam fuiſſe teſtatur *S. Chryſoſto.* qui enarrans illud *Matth.* 1. Cum eſſet deſponſata mater eius Maria, &c. Omnis, inquit, mulier, quæ vinolenta, & comeſſatrix eſt, eadem quoque meretrix eſt.

13 Ex quibus colliges abſtinentiam à vino laudabilem valdè eſſe tam in muliere quàm in homine, vinoque potius vtendum medici iuſſu, ac recuperandæ valetudinis gratia, quàm aliam ob cauſam, quemadmodum factum fuiſſe apud Locros Ephizephyrios teſtatur *Athenæus libro* 10. deipnoſoph. idque propterea quod à Zaleuco Aſiæ Rege ſancitum fuerat, vt ſi quis iniuſſu medici, & non recuperandæ valetudinis cauſa merum bibiſſet, capite plecteretur. Hic meri vſus à noſtro Apoſt. etiam indicari videtur, dum ad *Timotheum* ſcribit, inquiens. Noli adhuc aquam bibere, ſed modico vino vtere, propter ſtomachum tuum, & frequentes tuas infirmitates. Vnde clarè patet Timotheum in ſanitatis ſtatu aqua vti conſueuiſſe, eique propter adverſam valetudinem vinum commendari, idque modicum, ad ventriculi ſcilicet cruditatem corrigendam, aliaſque infirmitates debellandas, itaut *D. Paulus* vino vt medicamento vtẽdum ſenſerit, aqua autem ad quotidianum potum: quod ſi crebrius fiat ad ſanitatẽ magis conducit, quia *Athenæus lib.* 1. *deipnoſ.* refert eos, qui ſolum aquam bibunt inueniendis rebus ſagaces, ac ingenioſos eſſe, vinum autem noſtram obumbrare prudentiam.

14 Et propterea *S. Ambroſius de Elia, & ieiunio capi.* 9. inquit, potentes vinum prohibentur bibere, ne cum biberint obliuiſcantur ſapientiæ; & *D. Hieronym. in cõment. ad Titum*, ſic ait. Prohibet Paulus Epiſcopum eſſe vinolentum, ne vel ſenſu occupato exaltet riſum cõtra grauitatis decorem, & labijs diſſolutis cachinnet, vel ſi paululum triſtis cuiuſdam rei fuerit recordatus, inter pocula in ſingultus prorumpat, & lacrymas. Lõgum eſt ire per ſingula, & inſanias, quas ebrietas ſuggerit, explicare.

15 Vnde ſi clericis ebrietatibus incumbere propter eorum auctoritatem magnopere prohibetur *in cap. fin. in fine* 4. *diſtinct. & in capite Epiſcopus, in capite luxurioſa, in capite vinolentum, & in capite ſexto, in fine*, 35. *diſt. & in capite à crapula, de vita & honeſt. cleric. & in capit.* 1. *ne clerici vel monachi, cum ſimilibus.* Et à comeſſationibus abſtinere eis maximè commendatur *Prouer.* 23. *D. Paul. ad Roman.* 13. §. 1. *capite comeſſationes capit. multis, capite non oportet* 2. *& capite non liceat* 44. *diſt.* quid erit in Epiſcopis, quibus excellentiora debentur *capite primo, de priuileg.* qui ſuper omnes gradus dicuntur conſtituti *Concil. Trident. ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 1. *capite venerabilis, de præbendis*, qui non vulgari aliqua, ſed eximia ac excellenti ſanctitate alios ſui ſimiles efficere, ac ad temperate in cibo & potu ſe habendos inducere debet; animaduertat vnuſquiſque, & ſecum præponderet.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopis percuſſio licita eſt ex charitate, & correctionis cauſa, vt in melius vita hominum redigatur.*
2 *Epiſcopus propria manu neminem debet percutere.*
3 *Clericalem Ordinem ſummopere dedecet, vt ea manus violenter alicui injiciantur, quæ Deo ſolemni ritu conſecratæ ſunt.*
4 *Regimen omne, omniſque adminiſtratio auctoritate & amore continetur.*
5 *Impunitas eſt iniuriæ ſoboles, inſolentiæ mater, radix impudentiæ, & tranſgreſſionis nutrix.*
6 *Epiſcopus puniens debet aſſimilari patri carnali, qui filium flagellat, & omnia bona ſua ei ſeruat.*
7 *In miſericordia corripiendum.*
8 *Epiſcopus debet eſſe benignus, & ad benefaciendum paratus.*
9 *Paſtor bonus omnibus ſe conformare, ac in ſe omnium trãſferre affectus debet.*
10 *Petrus diuina prouidentia labitur in peccatum, vt duriorem ſententiam proprij caſus intuitu temperet, tum vt qui ſibi antea infirmus fuerat, fieret omnibus firmamentum.*
11 *Paſtoris tres ſunt voces, ſuauis, dulcis, & alta.*
12 *Iuſtitiæ rigor ſub iuſto moderamine temperandus.*
13 *Diſſimulare debet Epiſcopus, multis connivere, & omnia ſic moderari pro loco, & tempore.*
14 *Prælati à perſonarum acceptione cauere debent.*
15 *Prælatus intueri debet ne dum immoderatius cuſtoditur virtus humilitatis, ſoluantur iura regiminis.*
16 *Epiſcopus ſubditis benè viuentibus putet ſe æqualem, erga peruerſos vero iura rectitudinis exercere non formidet.*
17 *Prælati non ſeueritate, ſed benevolentia ſubditos corripere debent.*
18 *Epiſcopus verborum correptione, non verberibus timeri debet.*
19 *Iuſte iudicans miſericordiam cum iuſtitia ſeruat.*
20 *Lenitas manſuetudinis ſine rectitudine ſeueritatis, & zelus rectitudinis ſine manſuetudine non debet inueniri.*
21 *Manſuetudo, & diſtrictio ab inuicem non debent ſeparari.*
22 *Comitas, & humanitas in delictis increpandis magis attrahit, & malos ad rectam adducit viam.*
23 *Contra illos inſurgit auctor, qui dum viles erant, molles, & tractabiles exiſtebant, ſed elevati ad dignitates duri, & crudeles fiunt.*
24 *Cum ſenibus quomodo procedendum, oſtenditur.*
25 *Epiſcopus qualiter ſubditos increpare debeat, edocetur*, & *numero* 26.

NON PERCVSSOREM.

GLOS. XII.

1 EX charitate, & correctionis cauſa, vt in melius vita hominum redigatur, licita eſt percuſſio Epiſcopis, & omnibus habentibus auctoritatem in ſuos ſubditos *cap. cum Beatus* 45. *diſt. c. ante omnia* 35. *diſt.*

2 Excepto quod Epiſcopus neminem propria manu debet percutere *cap. non liceat* 86. *diſtin.* & hoc propter reuerentiam ſanctitatis beneficij Epiſcopalis, cui Sanctitas ignoſcendi gloriam dereliquit *l. ſi quis in hoc genus C. de Epiſcopis, & cler.* vel propter ſuam manſuetudinem, & humanitatem oſtendendam, vnde Dominus Epiſcopis ait *Matth.* 5. Diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde.

3 Clericalem enim Ordinem ſummopere dedecet, vt eorum violentæ manus alicui injiciantur, quæ Deo ſolemni ritu conſecratæ ſunt, quæ extenſæ pro omnibus Numini ſupplicant, quæ interius honorem tremenda corporis, & Sanguinis Chriſti myſteria peragunt.

Percuſ-

Percussorem Episcopum, ait *S. Hieron. epistol. 83. ad Oceanum capite quarto*, ille condemnat, qui dorsum suum posuit ad flagella, & maledictus, non remaledixit. Et *Gelasianus Canon. qui Apostolorum est* hunc in modum habet Episcopum, aut Presbyterum, aut Diaconum percutientem fideles delinquentes, aut infideles iniqua agentes, & per huiusmodi volentem timeri, deijci ab officio suo præcipimus: quia nunquam nos docuit hoc Dominus; sed e contrario ipse cum percuteretur, non repercutiebat, cum malediceretur, non maledicebat, cum pateretur non comminabatur. Vnde vocem hanc *Chrysost. Theodor. & Hieron. ad Titum* 1. non ad manus violentiam, sed ad linguæ acerbitatem referunt, vt Episcopus nemini maledicat, nec sit sæuus, & improbus obiurgator, nec denique conuitijs perdat, quos poterat modestia, & lenitate corrigere.

4 Cum omne regimen, omnisque administratio auctoritate, & amore contineatur. Oderunt enim peccare mali formidine pœnæ. Oderunt peccare boni virtutis amore, in manus noui Antistitis consecrati Baculum traditur; auctoritatis scilicet, & disciplinæ insigne, sustentaculum imbecillitatis humanæ, vt sit in coercendis vitijs pie sæuiens, iudicium sine ira tenens, in fouendis virtutibus auditorum animos demulcens, in tranquillitate seueritatis censuram non deserens, vt reuocet errantes, regat nullos, pungat, & stimulet ignauos, & inertes, repellat nocentes: ac iuxta *Ezech.* 34. attrahat vagum, sustentet læguidum, stimulet pigrum; portet in humeris suis exemplo Principis Apostolorum ægrum, & debilem. Vt increduli, inquit *Bernard. libro tertio de consider.* conuertantur ad Fidem, conuersi non auertantur, peruersi ordinentur ad rectitudinem, subuersi ad veritatem reuocentur, subuersores conuincantur, vt vel emendentur ipsi, si fieri potest, vel si non, perdant auctoritatem, facultatemque alios subuertendi.

5 Impunitas enim, inquit idem *Bernard. vbi proximè*, incuriæ soboles, insolentiæ mater, radix impudentiæ, transgressionis nutrix, matris noxiæ libertatis pessima soboles hæc. Nam, vt dicit *Senec. in Troiad. act.* 2. qui non vetat peccare, cum possit, iubet, & *D. Bernard. in serm. de S. Ioanne Bapt.* silere, cum arguere possis, est consentire, & *Philo Hebr. contra Flau.* Qui castigare, aut saltem cohibere cum possit, non cohibet, palam est, eum permittere, ac penè mandare.

6 Episcopus puniens, vt ait *Gregor. epist. 16. libr. 12. ad Abbatem monis Sinai*, debet assimilari patri carnali, qui filium flagellat, & tamen ei omnia bona sua seruat, & eum hæredem habere desiderat: His ergo, quos affligimus, dulcedinem charitatis in mente seruare debemus. Verbum dulce, dicitur *Eccles.* 6. multiplicat amicos, & mitigat inimicos, & lingua gratiosa in bono homine abundat. Plus erga corrigendos, docet *S. Leo epist.* 84. agit benevolentia, quàm seueritas, plus exhortatio, quàm comminatio, plus charitas, quàm potestas, ex quo dicit *glos. in cap.* 3. 86. *dist.* iustus in misericordia corripiat, & arguat, quia nō verbis asperis sunt homines procurandi, *cap. qui sincera* 45. *dist.* & sanguinem elicit, qui nimis emungit *cap. nisi cum pridem, de renunt. glos. verbo salubriter in Extrauag. si fratrum §. quia igitur, ne Sede vacante Ioann.* 22. & dixit notanter *Philip. Corne. consil.* 296. *circa primum* 4. *vol.* quod, qui non impēdit misericordiam, dicitur negare Christum: proprium etiam misericordis dare lacrymas alienis calamitatibus; nam ipse Christus videns miserias humanæ naturæ propter peccatum lacrymatus est *Ioann. cap.* 11. Inde Stoici dixerunt misericordiam esse ægritudinem ex miseria alterius.

8 Debet igitur Prælatus esse benignus, & ad benefaciendum paratus, dulcis eloquio, qui cunctos sciat sua attrectare dulcedine, nam *Princeps Apostolorum ad Clementem de vniuersis Episcopis* inquit, Ecclesiarum omnium curam habentes misericordes, & benevoli estote in omni verbo, & opere pro viribus agite, omnisque Pontifex Sacro Chrismate perunctus, charus, & pretiosus omnibus esse debet; hæc est voluntas Dei, vt benefacientes obmutescere faciatis imprudētium hominum ignorantiam. Vnde *Apostol. ad Titum capite* 1. inter Episcopi conditiones hanc numerat. Non præfractum, (vbi nos habemus, non superbum) id est non durum & sui sensus plus satis tenacem. Item ad *Philip.* 4. vbi dicit.

Modestia vestra sit nota omnibus hominibus, græcè habetur, τὸ ἐπιεικὲς mansuetudo, & significat hic quandam virtutem mirabilem, qua homo redditur habilis ad Christiane cum omnibus conuersandum; ac etiam amabilitatem, & quandam promptitudinem, qua homo paratus est omnibus omnium moribus se accommodare, neminem fastidire, omnibus benefacere, libenter cedere, & quæcunque potest sine offensione Dei ferre, & permittere etiam cum iactura sua, siue rerum suarum. Hoc enim est non quærere, quæ sua sunt, sed quæ aliorum, nulli onerosus, aut odiosus esse, sed æquus, & commodus, hoc est quod ad *Romanos* 12. dicitur. Si fieri potest, quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes. Et 1. *ad Corinth.* 10. Sine offensione estote Iudæis, & 2. *ad eosdem* 4. Commendantes nos metipsos ad omnem conscientiam hominum, id est, ea faciamus, quibus omnes homines (si conscientiam velint testari) non possint nos non commendare, & probare, nec aliquid habeant in quo nos merito accusare possint. Charitas, inquit *Bernardus*, patiens est, benigna est: patiens est cum dissimulat, spectat, sustinet delinquentem: benigna est, quando trahit, adducit, & conuerti facit ab errore. Charitas benigna etiam, quos tolerat, amat, & amat ardenter. Flet quippe charitas, sed ex amore non ex mœrore. flet ex desiderio, flet cum flentibus. O bona mater charitas, quæ siue foueat infirmos, siue exerceat proiectos, siue arguat inquietos, diuersis diuersa exhibens, sicut filios diligit vniuersos.

Cum te arguit mitis est, cum tibi blanditur simplex est, pie solet sæuire, sine dolo mulcere, patienter nouit irasci, humiliter indignari, læsa non prouocat, spreta reuocat. Pondera quod de Domino dicitur *Esai.* 42. Non erit tristis neque turbulentus: thalamum quassatum non conteret, & lignum fumigans non extinguet.

9 Et idem *Bernard. sermon.* 23. *super Cantic.* Pastor, ait, bonus omnibus se conformat, omnium in se transfert affectus; matrem se probat non minus deficientium, quàm proficientium. Et *D. Gregor. in Pastor. part.* 2. *capit.* 6. dicit quod Pastor bonus æqualem se cernat, peccantibus autem zelo vltionis se anteferat, imitans Pastorum Principem Petrum, cui cum bonus Cornelius se prosterneret; dixit; Surge ne feceris. & ego ipse homo sum. Diuina igitur prouidentia permisit, vt primus ipse Petrus laberetur, ac rueret in peccatum, quo erga parentes duriorem sententiam proprij casus intuitu temperaret, vt dicit *S. Ambros. in serm. de ten p.*

124. *& in ſermon.* 2. *de cathedra B. Petri, qui eſt* 16. *de Sanctis*, in hæc verba. Tanquam bonus Paſtor tuendum gregem accepit, vt qui ſibi antea infirmus fuerat fieret omnibus firmamentum, & quia ipſe interrogationis tentatione negauerat, cæteros fidei ſtabilitate fundaret.

11 Paſtor erit fiſtula dulce canens, & baculo firmiores imbecillitates infirmorum firmiter ſuſtinens, & non ſibimet placens, etenim Chriſtus non ſibi placuit. Epiſcopus erit huiuſmodi moderationis erga ſubditos, vt arridens timeri debeat, & iratus amari, vt illum nec nimia lætitia vilem reddat, aut immoderata ſeueritas odioſum. Tres ſunt Paſtoris voces, ſuauis, dulcis, & alta: ſuauis ad infirmum, dulcis ad morientem, ad ſurdum pertinet alta. In Epiſcopali ceruice nihil ſplendidius fulget humilitate, patientia, benignitate, ſciunt boni, ac veri Prælati diſcipulorum ſubditorum ſe matres eſſe debere, nec dominos, ideò ſtudẽt magis amari quam metui? Et ſi interdum ſeueritate opus eſt paterna ſit non tyrannica, matres fouendo, patres exhibent ſeſe corripiendo.

12 Meliùs eſt propter miſericordiam dare rationem, quàm propter crudelitatem frangere pœnitentem. Beati miſericordes, inquit *Saluator Matth.* 5. quoniam miſericordiam conſequentur. Et è contra. Iudicium ſine miſericordia, inquit *Iacobus*, ei qui non facit miſericordiam, ſæpè ſubditos frangunt, dum plus iuſtò rigorem tenent, qui profectò iam rigor iuſtitiæ non erit ſi ſe ſub iuſto moderamine non cuſtodit. Neſcientes autem vim diſcretionis per rabiem furoris diſciplinæ modum ad immanitatem crudelitatis conuertunt: & vnde emendare ſubditos poſſunt, indè potiùs vulnerant. Epiſcopus itaque miſcebit bonitatem ſeueritati faciendo quoddam ex vtroque temperamentum, vt neque multa aſperitate exulcerentur ſubditi, neque nimia benignitate ſoluantur. Hoc enim verò illa Tabernaculi arca ſignificabat, in qua cum Tabulis Virga ſimul & Manna erant: quia ſcilicet cum Scripturæ Sacræ ſcientia & diſciplina in pectore boni Rectoris cuſtoditur, & virga directionis, & Mãna dulcedinis iuxta illud *Pſal.* Virga tua & baculus tuus ipſa me conſolata ſunt: Virga enim percutimur, & baculo ſuſtentamur. Moyſes idcircò ſic amauit eos, quibus præfuit, vt pro eis nec ſibi parceret: & delinquentes ſic perſequutus eſt, quos amauit, vt eos etiam Domino parcente proſterneret; vtrobique legatus fortis, vtrobique mediator admirabilis. Cauſam populi apud Deum precibus, cauſam Dei apud populum gaudijs allegauit. Hæc ſunt, quæ Paſtori conueniunt, bonitas, diſciplina, ſciẽtia: Bonitas trahit, diſciplina corripit, ſcientia paſcit. Bonitas amabilem, diſciplina imitabilem, ſcientia docilem reddit. Epiſcopo & iſta conueniunt amor, ſed non emolliens; rigor ſed non exaſperans; zelus at non immoderatus: pietas, verum non pluſquam cõueniat, indulgens. Hinc *Diuus Bernard. ſerm. vigeſimo tertio, in Cantica* ediſſerens verba *Pſal.* 2. Erudimini, qui iudicatis terram, ait. Audiant hoc Prælati, qui ſibi commiſſis ſemper volunt eſſe formidini, vtilitati raro, diſcite ſubditorum vos matres eſſe debere, non dominos, ſtudete magis amari, quam metui; & ſi interdum ſeruituti opus eſt, paterna ſit, non tyrannica, matres fouendo, patres vos corripiendo exhibeatis, manſueſcite, ponite feritatem, ſuſpendite verba, producite vbera, pectora lacte pingueſcant, non typho turgeant.

13 Multa tamen diſſimulare debet Epiſcopus, multis conniuere, & omnia ſic moderari pro loco, & tempore, vt charitas, & pax illibata ſeruetur. Hinc illud *Terent. Heauton. act.* 4. *ſcen.* 5. Ius ſummum ſæpè ſumma iuſtitia eſt. Et illud *Sapi.* Noli eſſe nimium iuſtus, ne plus ſapias, quàm oportet. Si Deus ius ſuum rigide exequeretur quis hominum viueret? Et *Dauid* ſæpè omiſit facere, quæ optimò iure potuiſſet in Saulem, Ioab, & alios. Summis ergo precibus & lacrymis æquitas hæc, humanitas, & facilitas petenda eſt à Domino, quam nemo habet, niſi charitatem habeat cum prudentia coniunctam. Fridericus III. ſolebat dicere. Qui neſcit diſſimulare, neſcit imperare.

14 Cauete tamen omnes à perſonarum acceptione Prælati præcipuè, in veſte enim hiacynthina Summi Sacerdotis, in qua in Sancta Sanctorum ingrediebatur, in extremitate tintinnabula cum malis punicis intẽtis poſita erant ad ſignificandum, quod quemadmodum cãpana æqualiter omnes vocat, ita Prælatus æqualiter ad omnes ſe habeat· mala granata etiam in quibus multa grana ſub vno exterius cortice vniuntur, vnitatem ſignificant fidelium; ſignificatur ergo, vt innuere videtur *S. Gregor.* quod Prælatus quærere vnitatem ſubditorum debet, & charitatem in eis nutrire, non ſcandalorum materiam ſeminare.

15 Solerter tamen ait *Gregor. in Paſtor. cap. capit.* 6. *part.* 2. intueri debet Prælatus ne dum immoderatiùs cuſtoditur virtus humilitatis, ſoluantur iura regiminis: & dum Prælatus quiſque plus ſe, quàm decet, deijcit, ſubditorum vitam ſtringere ſub vinculo diſciplinę non poſſit. Teneant ergo Rectores exterius, quod pro aliorum vtilitate ſuſcipiunt: ſeruent interiùs, quod de ſua æſtimatione pertimeſcunt. Sed tamen quibuſdam ſignis decenter erumpentibus eos apud ſe eſſe humiles, etiam ſubditi deprehendant: quatenus & in auctoritate eorum, quod formident, videant: & in humilitate, quod imitentur, agnoſcant. Cum autem, inquit ibidem, rector delinquentem punire compellitur, ſollicitè obſeruare debet, vt ſic iura diſciplinæ contra delinquentes exerceat, vt pietatis viſcera non amittat: ſimul enim ſe exhibere debet & matrem pietatis, & patrem diſciplinæ: atque inter hæc ſollicita circũſpectione prouidendum, ne aut diſtrictio ſit rigida, aut pietas remiſſa, nam diſciplina & miſericordia multum deſtituitur, ſi vna ſine altera teneatur. Inſit ergo Rectori circa ſubditos, & iuſtè conſolans miſericordia, & piè ſæuiens diſciplina, infundat vulneribus vinum, & oleum, vt ſcilicet per vinum mordeantur vulnera, & per oleum foueantur. Ille igitur, qui ſanandis vulneribus præficitur, in vino morſum doloris adhibeat, & in oleo mollitiem pietatis: quatenus per vinum mundentur putrida, & per oleum foueantur ſananda. Miſcenda ergo lenitas cum ſeueritate, & faciendum quoddam ex vtroque temperamentum, vt neque multa aſperitate exulcerentur ſubditi, neque nimia benignitate ſoluantur. Vnde ſicut in arca teſtamenti erat ſimul virga, & manna; ſic in pectore paſtoris rigor, & dulcor.

16 Prouidendum igitur monet idem *Gregorius*, vbi proximè, quatenus & honore ſuppreſſo æquales nos ſubditis bene viuentibus putemus, & erga peruerſos iura rectitudinis exercere non formidemus: nec præeſſe nos hominibus gaudeamus, ſed prodeſſe. Summus enim locus ita bene regitur, cum is, qui præeſt vitijs potius, quam hominibus dominatur;

ita

ita tamen vt in corde ſeruetur humilitas, & in opere diſciplina, vt eos, quos corrigimus, tacita nonnunquã cogitatione nobis ipſis præferamus: ſic iura diſcipline exerceantur contra delinquentes, vt pietatis viſcera non amittantur; ſit amor, ſed non emolliens: ſit rigor, ſed non exaſperans; ſit zelus, ſed non immoderatè ſæuiens; ſit pietas, ſed non pluſquam expedit parcens, vt in arce regiminis iuſtitia clementiæ permiſceatur: nam ſecta immature vulnera deterius inferueſcunt, & niſi cum tempore medicamenta conueniant, conſtat quod medendi officium amittunt, vt non de ſubditis creſcamus, ſed ipſi de nobis: Principem enim ſe conſtituerunt, ſed ſibi, non tibi.

17 Vnde *Gregorius libro vndecimo epiſtol. decima quinta* relatus *in cap. qui ſincera* 45. *diſtinct.* Qui ſincera intentione extraneos à Chriſtiana religione ad fidem cupiunt rectam perducere, blandimentis non aſperitatibus debent ſtudere, ne quorum mentem reddita ad planum ratio poterat reuocare, pellat procul aduerſitas. Nam quicunque aliter agunt, & eos ſub hoc velamine à conſueta ritus tui volunt cultura ſuſpendere, ſuas illi magis, quàm Dei cauſas probantur attendere. Et in *cap. licet* 45. *diſtinct.* Licet plerumque accidant in Sacerdotibus, quæ ſunt reprehendenda, plus tamẽ erga corrigendos agat benenolentia quàm ſeueritas, plus cohortatio, quàm comminatio; plus charitas, quam poteſtas, cum nemo noſtrum ſine reprehenſione, aut ſine peccato viuat. Nã ſi Dominus ſtatim poſt trinam negationem Beatum Petrum Apoſtolum Præceptorem noſtrum iudicaſſet, non tantum ex eo fructum, ſicut fecit, recepiſſet; expectandi ergo atque corrigendi magis ſunt Rectores Eccleſiæ, quam ſtatim iudicandi.

18 Idem *libro ſecundo epiſt.* 52. relatus *in cap. quid autem* 45. *diſtinct.* ſic ait. Quid autem de Epiſcopis, qui verberibus timeri volunt canones dicant, benè fraternitas veſtra nouit. Paſtores etenim facti ſumus, non percuſſores: & egregius Prædicator dicit 2. *ad Timoth.* 4. Argue, obſecro, increpa in omni patientia, & doctrina. Noua vero atque inaudita eſt iſta prædicatio, quę verberibus exigit fidem.

19 Hinc *Iſidorus libr. tertio ſentent. de ſummo bono cap.* 45. relatus *in cap. omnis* 45. *diſtinct.* ita ait. Omnis, qui iuſtè iudicat ſtateram in manu geſtat, & in vtroque penſo iuſtitiam, & miſericordiam portat; ſed per iuſtitiam reddit peccanti ſententiam, per miſericordiam peccanti temperat pœnam, vt iuſto libramine quędam per æquitatem corrigat, quædam vero per miſericordiam indulgeat. Qui Dei iudicia oculis ſuis proponit ſemper timens, tremens in omni negotio formidat ne de iuſtitiæ tramite deuians cadat, & vnde non iuſtificatur, indè potius condemnetur.

20 Ex omnibus apparet quod nec lenitas manſuetudinis ſine rectitudine ſeueritatis, nec zelus rectitudinis ſine manſuetudine in Prælatis debet inueniri. Percuſſores ergo, qui præmiſſis auctoritatibus ab Epiſcopali officio remouentur, non quilibet corporaliter flagellantes, ſed prætermiſſa manſuetudine ad verbera ſemper parati intelligendi ſunt, qui per flagella non vitia corrigere, ſed timeri appetunt, quibus Petrus ſcribit. Ne ſitis dominantes in clero, ſed forma facti gregis ex animo.

21 Hinc etiam *Gregorius in moral. libro decimo nono, parte* 4. *capit.* 23. *relatus in capit. ſunt* 45. *diſtinct.* ita ſcribit. Sunt namque nonnulli ita diſtricti, vt omnẽ etiam manſuetudinem, benignitate amittant, & ſunt nõnulli ita manſueti, vt perdant diſtricti iura regiminis. Vnde cunctis Rectoribus vtraque ſummopere ſunt tenenda, vt nec in diſciplinæ vigore, benignitatem manſuetudinis, nec rurſum manſuetudine diſtrictionem deſerant diſciplinæ, quatenus nec à compaſſione pietatis obdureſcant, cum contumaces corrigunt: nec diſciplinæ vigorem molliant, cum infirmorum animos conſolantur. Regat ergo diſciplinæ vigor manſuetudinem, & manſuetudo ornet vigorem, & ſic alterum commẽderur ex altero, vt nec vigor ſit rigidus, nec manſuetudo diſſoluta.

22 In increpandis delictis non' ſuperbia, non ſeueritas vindicat ſibi locum; ſed comitas, & humanitas potius attrahit, & malos ad rectam adducit viam, ita admonente *Sancto Gregorio Niſſeno*. Morum grauitas atque maieſtas cum moderata animi demiſſione coniuncta non auertat oculos intuentium, ſed iucundum faciant obeutum. Neque grauitatis, & ſeueritatis ſplendor obſcuretur, neque latens in animo vis propter humilitatem deſpiciatur, ſed alterum æqualiter in vtroq; tum in celſitudine, & ſublimitate comitas, & humanitas; tum in humilitate grauitas, & ſeueritas animaduertatur. Et dicit *Cicer.* 1. *Offic.* Rectè præcipere, qui monẽt, vt quantò ſuperiores ſumus, tantò nos ſubmiſſiue geramus, nam iuxta illud Poetæ Græci. Quanto maior fueris tanto moderatior eſto.

23 Quidam vero ſunt, qui dum priuati erant, immanitatem, & ſuperbiam cooperiebant, qua vti non ſolebant, eam, cum ad dominatum aſcendunt, in medium proferunt; nam vt carbones candentes ſub cinere in fabri ferrarij officina extincti videntur, at flantibus follibus, ignemque excitantibus exardeſcunt, micant, & vrunt: ſic ſuperbia, quæ extincta in vita priuata videbatur, flatu dominij, imperijque poteſtate, crudeles emittit flammas: ſimiles ſunt iſti, dum in profundo ſunt. & viles, molles, & tractabiles exiſtunt, ſed eleuati ad dignitates duri, & crudeles fiunt. Alij etiam eo ſunt ingenio prædiri, vt in ijs etiam, quæ rite faciunt non modo teneri, ſed & acerbi & ſint, & videri velint. Vt Bucephalus Alexãdri Magni equus, cum eſſet phaleris, & ornamentis deſtitutus, equiſonem interdum admittebat; inſtratus vero Regio ornatu neminẽ præter vnum Alexandrum in ſedem recipiebat, auctore *Plinio libr.* 8. ſic multi inopia laborantes, & in abiecto iacentes ſtatu, quamuis obſeruantiam, & benignitatem in omnes fingant, intus Neroncs, foris Catones, multis ſimulationum inuolucris tegunt odium, malitiam, crudelitatemque. At diuites facti, & in mundi honoribus conſtituti, omnes præter vnum, cui lege principatus ſunt ſubiecti, deſpiciunt, tunc occultam detegunt voluntatem, & multiplicem naturam, ſuperbiam, atque immanitatem, quam ſpecie ſubmiſſionis prius operuerunt, apertiſſimè demonſtrant, quos tamen Deus deijcere ſolet, dicente Propheta *Pſal.* 72. Deieciſti eos. &c.

24 Cum ſenibus cautè ambulãdum, nam vt dicit *Ambroſius*, propter honorificentiam ætatis maiorem cũ manſuetudine ad bonum opus prouocandum, vt facilius ſuſcipiat admonitionem. Aſperum enim eſt ſenibus cum corripiuntur à iunioribus. Et *Chryſoſtomus in epiſtola prima ad Tit.* Graue quoddam, & moleſtum eſt argui, idque tum maximè, cum ſenex arguitur, atque ab adoleſcente. Cum illis tamen nullo modo diſſimulandum, quia, vt inquit *Gregor. in regiſtr.* Sicut

laudabile, decretumque eſt reuerentiam & honorem debitum exhibere maioribus; ita rectitudinis, & Dei timoris eſt, ſi quid in eis correctione indiget, nulla diſſimulatione poſtponere, ne totum corpus incipiat morbus inuadere, ſi langor non fuerit curatus in capite.

25 Argue, obſecra, impera, dicit noſter *Apoſtolus* 2. *ad Timoth.* 2. aliquando cum omni imperio *idem ad Tit.* 2. interdum ob beneuolentiam, & in ſpiritu lenitatis, *ad Galat.* 6. tanquam ſi nutrix foueat filium ſuum 1. *Theſſ.* 1. In omni patientia, & doctrina 2. *Timoth.* 4. Nam, vt inquit *Chryſoſtomus*, ſi arguas vehementer, & increpes, & obſecrationem ſubducas, rurſus omnia perdis, & dat rationem, quia reprehenſio per ſe intolerabilis eſt, niſi habeat admixtam obſecrationem; ſicut ſectio ſalutaris licèt ſit, niſi plurima dolorem conſolentur, non eam ſuſtinet languidus. Vnde *S. Proſper de vita contemplat. libro ſecundo cap. quinto*. Aſperitate autem nimia & increpatione offenſus, neque increpationem recipit, neque ſalutem, & paulò poſt. Argue æquales, obſecra ſeniores, increpa iuniores, in omni patientia iuxta Apoſtolum, quia leniter caſtigatus exhibet reuerentiam caſtiganti. Qui delinquentem ſuperbo, vel odioſo animo corrigit, dicit *Iſidorus libr. tertio de ſummo bono capit.* 92. non emendat, ſed percutit, & obiurgantis furor eſt, non dilectio corrigentis: quicquid lacerato animo dixeris, punientis eſt impetus, non charitas corrigentis. Vos ò Prælati, ait *ſanctus Anſelmus in comment. epiſt. ad Galath. capit.* 7. inſtruite leniter ſubditum, ſi deliquerit, & vos ſubditi portate alteri onera alterius, verbi gratia, iram fratris tui tunc portabis cum aduerſus eum iratum non iraſceris vt rurſum eo tempore, quo te ira præoccupauerit, ille te lenitate & tranquillitate ſupportet. Ita diuerſis temporibus eadem infirmitas poteſt inuicem ab vtroque portari.

26 Piè, cautèque vigilandum eſt, vt cum aliquem reprehendere, vel obiugare nos neceſſitas cogit, cogitemus vtrum tale ſit vitium, quod nunquam habuimus, vel quo iam caruimus. Si autem cogitantes noſmetipſos inuenerimus in eodem nos eſſe vitio, in quo eſt ille, quem reprehendere parabamus; non reprehendamus, neque obiurgamus; ſed tantum congemiſcamus, & non illum ad obtemperandum nobis, ſed ad pariter cauendum inuitemus. Nihil eſt minùs ferendum, quàm rationem ab altero vitæ repoſcere eum qui non poſſit ſuæ reddere. Vnde *Sanctus Auguſtinus in Pſalm.* 50. ita dicit. Et ille iuſtus reprehenſor eſt. qui non habet in ſe quod in illo reprehendatur. Improborum eſt, dicit *Iſidorus libro tertio de ſummo bono cap.* 32. arguere quicquam in alio, quod adhuc in ſe ipſo deprehendit. Et docet *S. Ambroſ. de Sacerdot.* Peccantes libere poteſt arguere, qui non meretur audire, hypocrita eijce primum trabem de oculo tuo, & tunc videbis eijcere feſtucam de oculo fratris tui. Et *S. Auguſtinus libro quinquageſimo homil.* 5. Corrige te, & tunc poteris fratrem corripere.

SVMMARIVM.

1 *Modeſtia quid ſit oſtenditur, & vnde dicatur.*
2 *Modeſtia in grauitate ſita eſt.*
3 *Modeſtia gubernatrix, ac moderatrix eſt geſtus, ac motus corporis.*
4 *Ambulare quomodo debeamus, oſtenditur.*
5 *Modeſtiæ regulæ perſcribuntur.*
6 *Riſu grauitatis nerui eliduntur.*
7 *Modeſtia in humilitate creſcit.*
8 *Humilitas ſola eſt officij Sacerdotalis erectio.*
9 *Humilitas eſt cuſtos pudicitiæ, & mater patientiæ, ac virtutum bonum quoddam & ſtabile fundamentum.*
10 *Humilitas tutiſſimus eſt omnium virtutum theſaurus.*

SED MODESTVM.

GLOS. XIII.

1 MOdeſtia eſt virtus, quæ internas animi paſſiones, & externas actiones ſerias, & ludicras, ſermonem, riſum, luſum, motus item, & geſtus corporis, atque huius cultum veſtitumque ac totum exterius hominem honeſtè, ac decenter compouit, & moderatur. Vnde dicit *Tullius libr. primo Offic.* Modeſtia, quo in verbo modus ineſt, & *ſanctus Ambroſius libro primo Offic. cap.* 18. Modeſtiam à modo ſciendi quid deceret appellatam arbitror. Vult Apoſtolus Epiſcopum eſſe modeſtum, quia vt eſt apud *Salom. Prouerb.* 22. Finis modeſtiæ timor Domini, diuitiæ & gloriæ, & vitæ. Hoc vt omnibus pateat admonet idem *Ap. ad Philipp.* 4. Modeſtia veſtra nota ſit omnibus hominibus, qua alios ad Chriſtianiſmum capeſſendum, ipſamque imitandam modeſtiam inuitent. Et *ad Coloſſenſ.* 3.

2 Induite vos modeſtiam, vt inſtar veſtis, vos cingat, & tegat, ne quicquam in vobis immodeſtiæ cernatur, quia, vt ait *S. Gregorius Nazianzenus epiſt.* 139. Modeſtia in grauitate ſita eſt.

3 Geſtus igitur omnis, ac motus corporis eadem modeſtia gubernatrix, ac moderatrix eſt, quia in re, ait *Cicero libr.* 1. *Offic.* Duo ſunt maximè fugienda ne quid effœminatum, aut molle, aut ne quid durum, & ruſticum ſit. Cauendum etiam in greſſu, ne aut tarditatibus vtamur mollioribus, aut in feſtinationes nimias ſuſcipiamus tarditates.

4 Et *Sanctus Ambroſius libro primo Offic. capit.* 18. monet ne ſenſim ambulando imitemur hiſtrionicos geſtus, aut ſtatuarum motus nutantium, aut gradum transferendo, quaſi modulos quoſdam ſeruemus. Nec curſim ambulemus, niſi cum ea cauſa exigit alicuius periculi, vel iuſta neceſſitas. Eſt enim in ipſo motu, geſtu, inceſſu tenenda verecundia. Et *capit.* 19. Vt molliculum, & infractum, aut vocis ſonum, aut geſtum corporis non probo, ita neque agreſtem, ac ruſticum. Naturam imitemur. Eius effigies formula diſciplinæ, forma honeſtatis eſt. *Sanctus Baſilius epiſtola prima*. Inceſſus eſto nec ſegnis, ne animum diſſolutum declaret, nec curſus vehemens, inſolenterque incitatus, ne conſternatos impetus animi ſignificet. Et *S. Auguſtinus reg.* 3. In omnibus motibus veſtris nihil fiat, quod cuiuſquam offendat aſpectum, ſed quod veſtram deceat ſanctitatem.

5 Regulæ denique modeſtiæ hæ perſcribi poſſunt, vt caput rectum, oculi dimiſſi, manus quietæ teneantur. Vitetur corrugatio frontis, labiorum compreſſio, vel deductio, inceſſus feſtinatio. Sit ſerenitas, & hilaritas in vultu, munditia, & decens compoſitio in veſtibus, in ſermone pauciloquium, ſales ſine dente, ioci ſine vilitate, vox ſine clamore, verborum ſuauitas, ac in geſtu, & motu exemplar virtutis.

6 Riſu

6 Risu grauitatis nerui eliduntur, ille namque, vt docet *Sapiens*, in ore stultorum abundat. Et *Ecclesiast.* 7. Cor stultorum, vbi lætitia, & 21. Fatuus in risu exaltat vocem suam, vir autem sapiens, vix tacitè ridebit. Et *Prouerb. cap.* 2. Risum reputaui errorem. Et *cap.* 7. sicut sonitus spinarum ardentium sub olla, sic risus stulti: Pessimum signum tunc est cum quis nulla aduenière causa, summè lætatur, atque ridet: tunc enim nautę maximam spectant tempestatem, cum sine ventorum flatu, mare despumat, ac stridet, tacitum prius, & quietum; Hinc *Plato in lib. de legib.* affirmat in risu maximum inesse signum, tum grauitatis tum leuitatis. Cui enim exigua vis risum commouet vehemẽtiorem, declarat se esse inconstantis animi, nec considerare causas tristitiæ, quas miserrimus hominũ status secum trahit, quàs quia sapiens meditatus, hic non nisi ratò, & modicè ridet.

7 Modestia item in humilitate crescit, Vnde Ecclesiæ Præsides quanto honoratiores tanto modestiores, & submissiores esse debent, vt eos monet Scriptura *Eccles.* 3. quantò magnus es, humilia te in omnibus, Et Christus Dominus *Lucæ* 22. Qui maior est in vobis, fiat sicut minor, & qui præcessor est, sicut ministrator. Optimè *sanctus Basilius sermon. de abdicatione rerum.* Non tibi Cleri gradus vllus, ait, animos in altum extollat, humiliet potius: animi enim in virtute progressus in humilitate progressus est: contraque in postremis relinqui, & inhonoratum esse id non aliundè, quã elatione progignitur. Quanto ad maiores Sacerdotis gradus accedere tibi propinquius cõtigerit, eo animos tuos magis dimitte, idque territus exemplo filiorũ Aaron *Num.* 10. Nec minus benè *sanctus Gregorius lib.* 2. *epist.* 54. *ad Ioannem Rauennatem Episcopum.*

8 Sola, inquit, humilitas, vt benè nostis, est officij Sacerdotalis erectio. Decorati pallio volumus forsan moribus indecori, dum nihil in Episcopali ceruice splendidius fulget, quam humilitas.

9 Nam, vt inquit *S. Bernardus de ordine vitæ*, humilitas est custos pudicitiæ, & mater patientiæ, & *in fine libri quinti de consideral.* Virtutum bonum quoddam & stabile fundamentum humilitas. Et *serm.* 1. *de Natiuit.*

10 Studete, inquit, humilitati, quæ fundamentum est, custosque virtutum, & gratiosus omnibus & iucundus, & perpetuæ pacis socius, nullam bellorum habet materiam: quippe tacitus omnia æquo animo præfert, & incredibili in omnes pace vtitur. Hinc *sanctus Augustinus serm.* 175. *de tempore, qui est secundus de Domini Ascensione.* Videte fratres, ait, magnum miraculum. Altus est Deus, erigitte, & fugit à te; humilias te, & descendit ad te. Quare hoc? quia excelsus Dominus, & humilia respicit, & alta de longè cognoscit *Psalm.* 137. humilia de proximo aspicit, vt attollat: alta, idest superba, de longe cognoscit, vt deprimat. Diuum Augustinum sectatus *B. Gregorius part.* 3. *pastoralis admon.* 18. dum se, inquit, humiles, deijciunt, ad Dei similitudinem ascendunt. Quid humilitate sublimius, quæ dum se in ima deprimit, auctori suo manenti super omnia coniungitur.

S V M M A R I V M.

1 *Lites ab Ecclesiasticis vitandæ.*
2 *Chilonis tria præcepta referuntur.*
3 *Mala plura ex litibus oriuntur.*

Barbosa de potest. Episc.

NON LITIGIOSVM.

GLOS. XIV.

1 Aiurgio, & litigio Episcopum ne dum, sed omnes etiam Ecclesiasticos temperandos esse multis in locis *Apostolus* noster admonet prout 2. *ad Timoth.* 2. Stultas & sine disciplina quæstiones deuita, sciès quia generant lites. Seruum autem Domini non oportet litigare, sed mansuetum esse ad omnes. Et *ad Tit.* 3. Stultas autem quæstiones, & genealogias, & contentiones, & pugnas legis deuita. Et 1. *ad Corinth.* 11. Si quis videtur contentiosus esse nos talem consuetudinem non habemus, neque Ecclesia Dei. Sanè Apostolus censuit potius iniuriam patiendam, quam iure contendendum, præsertim cum siniſtra opinione 1. *ad Corint.* 6. doctus vtique à Christo *Matth.* 5. Ei, inquit, qui vult tecum in iudicio contendere, & tunicam tollere, dimitte ei & pallium. Quod adeo verum est, vt neq; Gẽtiles fugerit.

2 Chilonis tria præcepta aureis litteris Delphis consecrata fuere. Primum. Nosce te ipsum. Secundum. Ne nimium capias. Tertium. Æris alieni, atque litis miseriam fac vt effugias.

3 Plura enim sunt mala quæ ex litibus oriuntur, earumque prouocatores mali, superbi, & arrogantes censentur, nam, vt ait *Salomon Prouerb.* 11. Inter superbos sẽper sunt iurgia. Et *cap.* 15. vir iracundus prouocat rixas, qui patiens est, mitigat suscitatas. Et *cap.* 17. Semper iurgia quærit malus. Et *cap.* 20. Honor est homini, qui separat à contentionibus, omnes autem stulti miscentur contumelijs. Vnde *Ecclesiast. cap.* 28. Abstine te à lite & minues peccata. Et *sanctus Augustinus to.* 1. *reg.* 37. *& epistol.* 109. Lites, inquit, aut nullas habeatis, aut quam celerrim è finiatis, ne ira crescat in odium, & trabem faciat de festuca, & animam faciat homicidam. Cætera quæ ad hoc propositum conducere possunt tradidi in tract. *de Officio & potestate Episcopi Allegat.* 97.

S V M M A R I V M.

1 *Cupiditas qualiter dicatur, ostenditur.*
2 *Episcopi & omnes Clerici peruersam habendi voluntatem & amorem fugere & execrari debent.*
3 *Auarus non solum est qui raput aliena, sed & ille qui cupidè seruat sua.*
4 *Auaritia omnium malorum radix.*
5 *Superbia omnium scelerum procreatrix ex nimia pecunia auiditate, & copia nascitur.*
6 *Beneficiorum multitudine se onerantes cupiditatis & auaritiæ barathro merguntur.*
7 *Dispensatio quando excusabilis, laudabilis, & fidelis dicatur, ostenditur.*
8 *Sacerdotem nec implicari errore, nec cupiditate vocari oportet.*
9 *Cupiditatem, qui à se non abscindit, bonorum auctori inhærere non valet.*

NON CVPIDVM.

GLOS. XV.

1 OPORTET quoque Episcopum non esse cupidum, quia tales facilè à iusto deuiarent

Digitized by Google

Gratian. in princ. 47. diſt. Secundum quoſdam cupiditas dicitur tripliciter, quandoque pro auaritia ſecũdum quod eſt ſpeciale peccatum, ſcilicet inordinatus amor habendi diuitias: quandoque prout eſt genus omnium peccatorum, ſecundum quod importat inordinatum appetitum rei temporalis, & hoc includitur in omni peccato, quia eſt cõuerſio ad bonum commutabile, ſed ſic non eſt radix, ſed genus omnium peccatorum: aliquando vero dicitur quædam inordinatio animi ad concupiſcendum bona temporalia inordinatè, & hæc eſt habitualis paſſio, ſeu promptitudo ad paſſionem ex originali peccato relicta, & non peccatum in acta, ſed radix omnium peccatorum, dicitur igitur auaritia radix omnium malorum.

2 Fugiant igitur & execrentur tanquam funeſtam peſtem non ſolum Epiſcopi, ſed Clerici omnes peruerſam habendi voluntatem & amorem, cum alieni ab argenti cupiditate eſſe debeant, vt dicit *Apoſtol.* non turpe lucrum ſectantes; quo fit, ait ibi *Ambroſ.* quando ſub pia profeſſione quæſtui ſtudetur, vt clericus mercaturæ vacet ſibi à Canonibus prohibitæ ſordidaque obeat officia lucri gratia, & vinum ac frumentum recondat ad annonæ caritatem: hominis enim vita in opum abundantia non conſiſtit, vt Dominus noſter *Luca* 12. admonet his verbis.

3 Videte & cauete ab omni auaritia, quia non in abundantia cuiuſquam vita eius eſt ex his, quę poſſidet. Neque etiam eo quod quiſque ditior eſt, eo diutius viuit, *S. Auguſt. ſerm. 28. de diuerſis* hanc Domini explanans ſententiam, ſic ait: Non ſolum auarus eſt, qui rapit aliena, ſed & ille auarus eſt, qui cupidè ſeruat ſua.

4 Pecuniæ, vt habetur *Eccleſiaſt.* 10. obediunt omnia, quo loco *S. Ambroſ.* dicit auaritiam, quia omnia mala poteſt admittere, ideò radicem omnium malorum eſſe. Et ex nimia pecuniæ auiditate & copia naſcitur illa omnium ſcelerum procreatrix ſuperbia, vt tradit *Sanctus Auguſtinus ſerm. 5. de verb. Domini cap. 9.* Nihil eſt, inquit, quod ſic generent diuitiæ quomodo ſuperbiã, omne pomum, omne granum, omne frumentum, omne lignum habet vermem ſuum, vermis diuitiarum ſuperbia; Auaro, dicitur *Eccleſiaſt.* 10. nihil eſt ſceleſtius; nihil eſt iniquius, quàm amare pecuniã, hic enim & animam ſuam venalem habet, *S. Ambroſius lib. 2. Offic. ca. 25.* Dominus ad Diſcipulos ſuos ait. Nolite poſſidere aurum, neque argentum, neque pecuniam, quã velut falce pullulantem in pectoribus humanis ſuccidit. Et idem *Ambroſius in Apoſtoli locum 1. ad Timoth. 63.* Nihil, inquit, tam aſperum, tam perniciоſum eſt, quam ſi eccleſiaſticus, maximè qui in ſublimi loco eſt, diuitijs huius ſeculi ſtudeat, &c.

6 Cupiditatis, & auaritiæ barathro merguntur non ſolum, qui bonorum temporalium auiditate nimia tenentur, ſed etiam illi, qui iuxta ſuum ſtatum habentes quo vitam honeſtè tranſigerent ſine Eccleſiæ neceſſitate ſe beneficiorum multitudine onerant, quod prohibet *ſoncil. Trident. ſeſſione 24. de reformat. cap. 16.* tuti enim non ſunt etiamſi cum illis diſpenſatum fuerit, dũmodo ſine vrgenti cauſa fiat: *S. Ambroſ. libro tertio de conſiderat. ad Eugenium c. 4.* Quid inquis prohibes diſpenſare? Non, ſed diſſipare. Non ſum tam rudis, vt ignorem poſitos vos diſpenſatores, ſed in ædificationem, non in deſtructionem.

7 Denique quæritur inter diſpenſatores, vt fidelis quis inueniatur: vbi neceſſitas vrget excuſabilis diſpenſatio eſt: vbi vtilitas prouocat diſpẽſatio laudabilis eſt: vtilitas dico communis non propria. Nam cum nihil horum eſt, non planè fidelis diſpenſatio, ſed crudelis diſſipatio eſt. Vnde *Thom. Catipr. libr. 1. Apum c. 19. pag. 6. 7. & 10.* non paucos plura beneficia poſſidentes infeliciſſima morte extinctos, & ſe idcirco damnatos eſſe commemorantes allegat.

8 Virum Catholicum, inquit *Sanctus Leo epiſtola quinquageſima prima*, relatus *in cap. virum 47. diſtin.* & præcipuè Domini Sacerdotem, ſicut nullo errore implicari, ita nulla oportet cupiditate violari, dicente Sancta Scriptura. Poſt concupiſcentias ſuas non eas. Mens enim potentiæ auida nec abſtinere nouit à vetitis, nec gaudere conceſſis; nec pietati adhibere conſenſum. Et *ſanctus Gregorius libro ſeptimo epiſtola 110.* relatus *in c. bonorum 47. diſtinct.* ita ait.

9 Bonorum auctori inhærere aliter non valemus, niſi cupiditatem à nobis quæ omnium malorum radix eſt, abſcindamus. Et *lib. 2. epiſtola 25. ad Ioannem Epiſcopũ Squilatinum in fine.* Admonemus fraternitatem tuam vt in commiſſis ſibi animabus ſolerter inuigilet, & animarum magis lucris, quàm commodis vitæ præſentis intendat. Et *lib. 12. epiſt. 6.* Archidiaconum Florentinũ obtenacitatem Epiſcopatus indignum iudicauit.

S V M M A R I V M.

1 *Domum ſuam diligenter Epiſcopi gubernare debent.*
2 *Extrema duo cauere debet Paſtor, ne aut exterioribus extris nimis deditus ab intimis corruat, aut ſolis interioribus occupatus, quæ foris debet proximis non impendat, & num. 3.*
4 *Epiſcopus debet eſſe ſollicitus ad orationem.*
5 *Familiares Epiſcopi quomodo edocendi, oſtenditur.*
6 *Familiares Epiſcopi conuenit vt ſint viri ſpirituales.*
7 *Boni in conſilio, obſequio, ac contubernio habendi.*
8 *Familiares ſi non ſunt ſpirituales non diligunt te, ſed tua.*
9 *Princeps nullum maius indicium bonæ mentis poteſt oſtendere, quam vt adiungat ſibi viros virtute, & fama celebres.*
10 *Familiares quales debeant habere epiſcopi, oſtenditur.*
11 *Regiminis eccleſiæ argumentum ex dexteritate regiminis politici deſumitur.*

SVÆ DOMVI BENE præpoſitum.

GLOS. XVI.

1 DIligenter, vt inquit *Diuus Bernard. ad Eugen. de conſid. libr. 4.* Epiſcopi domum ſuam gubernare debent, noſter enim *Apoſtol. 1. ad Timoth. 5.* ſcribens dicit, qui ſuorum maximè domeſticorum curam non habet, fidem negauit, & eſt infideli deterior. Iure ergo, qui domui ſuæ neſcit præeſſe, in Epiſcopum ordinari prohibetur, quia, qui in re minima, de qua ſibi familiarior debet cura ineſſe, fidelis non eſt, quomodo in Eccleſia Dei (vbi tot ſunt, & alieni) ſollicitam diligentiam adhibebit. Vnde *Hieronymus*, Non enim iuſtus polluitur ex filiorum vitijs, ſed libertas ab Apoſtolo Eccleſiæ Principi reſeruatur, vt talis ſit, qui non timeat propter vitia liberorum extraneos reprehendere, quod tunc fiet, ſi non erit, quod ſibi imputetur, cum enim greſſus hominis à Domino diriguntur, nec ſint in homine eius viæ, corripere quidem

dem potest, corrigere autem non valet, pulsare potest, non aperire, manus comprimere, non animum mutare. Diligenter guberna domum tuam, inquit *Diuus Bernardus de considerat. ad Eugen. libro quarto*, nam vt dicit Apost. si quis domui suæ præesse nescit, quomodo Ecclesiæ Dei diligentiam habebit? Non quod minimis domus tuæ intendas, cum sis occupatus maximis. Nullo ergo modo implices animum curis rei familiaris, ac rerum tuarum, cum oporteat te habere animum liberum, quem nulla sibi vendicet violenta occupatio: nobilem, quem nulla deorsum trahat indignata affectio: firmum, quem nulla concutiat repentina turbatio: inuictum, quem nulla fatiget etiam continua tribulatio: amplum, quem nulla coarctet rei temporalis amissio: Bonum acquirit gradum, ait *Bernardus sermon. 3 de assumpt. Virg.* qui bene ministrauerit; forte meliorem, qui bene vacauerit Deo; optimum autem, qui perfectus est in vtroque.

2 Duo extrema, vt ait *Gregorius* cauere debet Pastor, ne aut exterioribus curis nimis deditus ab intimis corruat: aut solis interioribus occupatus, quæ foris debet proximis, non impendat. Incidentes in primum extremum sunt illi, qui obliti se datos esse in Prælatos propter salutem animarum diebus ac noctibus solis curis externis incumbunt. Quò fit, vt interna (quæ alios docere debuerat) ignorent: quò etiam fit, vt subditi non perficiant, sed potius in spiritualibus torpeant: quia non habent Pastorem eorum animas ad cœlestia subleuantem, & ducem viam perfectionis ostendentem. Si enim à duce itineris erratur, exercitus sequens quomodo pertinget? Hic enim potius terreni iudicis, quàm cœlestis ducis officium exercens terrenis studijs suis excæcat oculos subditorum. Vnde dominus *Lucæ* 21. non solum Pastores, sed & omnes admonet dicens. Videte ne grauentur corda vestra in crapula & ebrietate, & curis huius seculi, & *Apostolus noster* 2. *ad Timoth.* 2. Nemo militans Deo implicat se negotijs secularibus, &c. Et item. Quæ sursum sunt sapite, quæ sursum sunt quærite, non quæ super terram, mortui enim estis, &c. Quod si Episcopi dixerint. Multa nobis secularia negotia commissa sunt: respondet *Gregor. in Pastor. part. 2. capit. 7.* adducens illud nostri *Apost. 1. ad Corinth. 6.* Secularia iudicia, si habueritis, contemptibiles, qui sunt in Ecclesia illos constituite ad iudicandum, vt scilicet illi in terrenis & secularibus negotijs occupentur, qui penetrare intima nequeunt. Ideo merito Iethro arguebat Moysem, quia terrenis populi negotijs, labore seruiebat, nimio consulens vt ad iurgia dirimenda alios constitueret iudices, vt ipse liberius vacaret arcanis cœlestibus cognoscendis ad populum erudiendum. Igitur à subditis inferiora gerenda sunt, à Rectoribus summa cogitanda, vt scilicet oculum, qui prouidendis gressibus præeminet, cura pulueris non obscuret; pedum namque est puluere inuolui; monstruosum autem est, quod caput (ideſt Pastor) ad puluerem recuruetur, & cum eo inuoluatur. Et de his Pastoribus dicitur. Quomodo obscuratum est aurum, &c. Et lapides Sanctuarij dispersi sunt in medio platearum, ideſt in latitudine negotiorum terrenorum reliquentes secreta Sanctuarij. Igitur concludit *Gregorius* vbi proxime, secularia negotia aliquando ex compassione toleranda sunt, nunquam vero ex amore requirenda: ne cum mentem diligentis aggrauant hanc suo vitam pondere ad ima de cœlestibus mergat. Ideo semper cauendum Pastoribus, ne dum temporali sollicitudini incaute deseruiunt, & vehementer incumbunt, ab intimo refrigescant, foras fusi, obliuisci nouerint se esse animarum Pastores.

3 Cauendum etiam est alterum extremum. Sunt enim (ait idem *Gregorius dicto loco*) quidam, qui sic sibi vacare ad spiritualia appetunt, vt rebus exterioribus nullatenus occupentur, quorum nimirum prædicatio plerumque despicitur: quia subditis necessaria pro vita temporali non tribuunt. Egentis enim mentem sermo prædicantis non penetrat, quem misericordia eius non rigat. Sic ergo oues oportet interno pastu saginare, vt etiam eis exteriora prouideantur: Ideo *Paul. 1. ad Timoth. 5.* Si quis autem suorum, & maxime domesticorum curam non habet, &c. Igitur Pastores neque vehementer incumbant curis exterioribus, neque ex tota eas relinquant, & ad hoc adducit illud *Ezech. 44.* vbi præcipitur Sacerdotibus, vt neque radant capillos, neque comam nutriant, sed diligenter tondeant. Per capillos enim externæ curæ significantur: quæ si nimis crescunt, oculos internos impediunt, ne videre possint. Non sunt ergo radendæ ex toto, sed tondendæ, ideſt, sub certa mensura tenendæ. Vnde *Diuus Bernardus libro primo de consideration. ad Eugenium* sic ait. Itaque consulo tibi, non fias seruus hominum, non consumas totum tempus in audiendo leges Iustiniani, lites, & cauillationes: dic illud *Psalm. 118.* Narrauerunt mihi iniqui fabulationes, sed non vt lex tua. Tuum principale munus est ædificare Ecclesiam, docere populos, meditari in lege Domini, quæ sola est immaculata conuertens animas. Non dico quod totum te subtrahas illis secularibus occupationibus, sed quod non tradas te totum. Si es homo omnium omnibus factus, esto etiam tui: alioquin quid tibi prodest, si vniuersos lucreris, & te ipsum perdas? Habe igitur te, & si omnes veniunt ad bibendum de fonte tuo, bibe etiam & tu, tu solus sitiens permanebis? Qui sibi nequam, cui bonus? Itaque non totum te des actioni, neque semper; sed considerationi aliquid tui cordis, & temporis sequestra vacans Deo: quia & ibi præordinas, quæ agenda sunt secundum Deũ, ne præcipitanter fiant, ibi primo scrutaris, & ordinas effectus, & actus tuos, demum alienos. Itaque huic tam pio, quàm vtili otio nullam in vita operam dare, vitam perdere est. Imitare Sanctum Gregorium, qui vltimam partem Ezechielis obscurissimam in otio exposuit, eo tempore, quo Vrbs erat obsessa, & in summa tempestate negotiorum, vt ex eius præfatione liquet.

4 Episcopus igitur debet esse sollicitus ad orationem, quo per eam Deo interno amore coniungatur, petens ab eo vt ipsam custodiat, ne peccet, qui alios à peccatis auertere debet, vt det tibi sapientiam ad populum regendum, qui dat omnibus affluenter, & non improperat; qui & orare tenetur pro tota ciuitate, imò pro omnibus viuentibus, & fidelibus defunctis, vt dicit *Sanctus Chrysostomus libr. 6. de Sacerdotio*. Vnde ter saltem in die in oratione assiduus sit, mane, meridie, & vesperi, & ob id domi capellam magnifice extructam habeat, vbi quotidie Missam celebret, & de obligatione Episcopi celebrandi Missam agit *Marc. Anton. Genuen. in man. Past. cap. 12.*

5 Circa familiares ab Episcopis assumendos *Diuus Bernardus libro quarto de considerat. ad Eugenium* hæc monet. Studeas scire mores, & studia familiarium tuorum: non decet, vt vitia domus tuæ vltimus scias,

ſcias, quod quamplurimis nouimus contigiſſe. Alius alia diſpenſet, tu de diſciplina prouide, illud nemini credas, ſi inſolentior coram te, vel ſermo ſonuerit, vel habitus apparuerit: manus tua ſuper huiuſmodi; Vlciſcere iniuriam tuam, impunitas auſum parit, auſus exceſſum. Dominum Epiſcopi decet Sanctitudo, honeſtas in vultu, inceſſu, habitu, &c. Diſcant à te Coepiſcopi comatulosè pueros, & comptos adoleſcentes ſecum non habere: certe inter mitratos diſcurrere calamiſtratos non decet.

6 Et maxime conuenit, vt familiares Epiſcopi ſint viri ſpirituales; nam vt dicit *Gregorius ſuper Ezechielem*. Qui Sanctis adhæret, ex aſſiduitate viſionis, locutionis, exemplo operis, accipit vnde accendatur in Deum, vitia fugiat, minuſque ſentiuntur labores virtutis: ſciunt enim illi compati, ſciunt gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus, libenterque ſuſtinent penuriam temporalium.

7 Hinc *Bernard. ad Epiſcopum Gebenen. epiſt. 28.* ſic ait. Omnia fac cum conſilio, nec tamen omnium, aut quorumcumque, ſed tantum bonorum. Bonos in conſilio, bonos in obſequio, ac contubernio, qui vitæ, & honeſtatis tuæ cuſtodes ſint, & teſtes. Summa, inquit *ſanctus Baſilius ſermon. de abdicatione rerum*, vigilantia, acerrimaque in omnes partes animi circunſpectione operam dato, vt aliquem virum tibi inuenias, quem in omnibus deinceps delectæ tibi vitę ſtudijs certiſſimum ducem ſequare, eiuſmodique, qui rectum iter ad Deũ volentibus pergere, ſciat is commoſtrare: qui ornatus virturibus ſit, cuius vniuerſæ totius ipſius vitæ actiones teſtimonio ſint, charitatem in eo erga Deum ineſſe, qui diuinarum litterarum ſcientiam habeat, virum integerrimum nec vlli diſtractioni indulgentem, ab auaritia abhorrentem, minime libenter gerendis ſe negotijs admiſcentem, quietum, amantem Deum, egentium ſtudioſum, minime iracundum, iniuriarum immemorem, natura propenſum ad eos docendos, qui ad ipſum accedant, quem gloria inanis non inflet, ſuperbia non extollat, adulatio non frangat, ſeuerum atque conſtantem, cui denique nihil ſit præſtantius honore Dei.

8 Idem *Bernardus de conſiderat. libro quarto ad Eugenium* ſic ait. Tales ſtudeto habere familiares, qui ſi velles aliquatenus deuiare, non ſinerent, frœnarent præcipitem, dormitantem excitarent, quorum libertas excedentem corrigeret, extollentem reprimeret, quorum conſtantia, & fortitudo nutantem firmaret, erigeret diffidentem, quorum Sanctitas ad omnia te bona incitaret. Familiares tui ſi non ſunt ſpirituales, non diligunt te, ſed tua; immo nec te, nec tua, ſed quæ ſua ſunt quærunt: & ea venantur adulationibus.

9 *Commin. in lib. 3. Comment.* dicit nullum maius indicium bonæ mentis Princeps poteſt oſtendere, quàm vt adiungat ſibi viros virtute, & fama celebres; nam omnes ſtatim iudicabunt eum talem eſſe, quales ij, qui apud illum. Et *Caſſiodor. lib. 4. var. epiſtola tertia*. Ad ornamentum palatij pertinere aptas dignitatibus perſonas eligere, quia de claritate ſeruientium creſcit fama dominorum. Laudat *Claudian.* Stiliconem ſuum *libro ſecundo in Stilic.* quia in hoc nec nobilitati, nec ignobilitati deferebat, ſed tantum meritis famulorum. Et *Iſocrat. ad Nic.* ita conſuluit. Principatum adeptus nullius improbi miniſterio vtitor; nam quicquid ille deliquerit tibi veluti auctori imputabitur.

10 Erit igitur Epiſcopus domui ſuæ bene præpoſitus, ſi attendat diligenter ne in ea ſint tixoſi, vinoſi, impudici, elati, blaſphemi, & voluptatum amatores, vt docet *Concil. Tridentin. ſeſſ. 2. cap. vnic.* proinde cum tantum numerum habeat, quo & Eccleſiæ vtilitati, & ipſius neceſſitati conſuli poſſit, & in eo mulierem nullam, nec aliquem qui viginti annis minor ſit natu, & quamplures fieri poteſt clericos habeat, & inter hos duos Sacris initiatos bonæ conuerſationis; qui quaſi teſtes ſint ſanctæ eius conuerſationis & ſtudij *caput. diaconi 93 diſtinct.* & imprimis litteratos ſecum habeat *caput. eſto, vbi gloſ. 95. diſtinct.* alterum præterea habeat moribus ſpectatum, qui familiæ præfectus ſit, & eam pie inſtruat, & corrigat, ac in ſacris edoceat. Nullus familiæ Epiſcopi arma ferat, niſi in itinere, vel neceſſitatis cauſa Epiſcopi arbitrio, nigro tantum, vel fuſco colore vtens, à ſerico, auro, argento, & vario colore abſtinens, & ſimplici veſtitu contentus. Curet Epiſcopus vt omnes eius familiares quotidie Miſſam audiant, & clerici ſaltem ſimiliter cum ipſo, ſemel in hebdomada ieiunent, ac bis in Aduentu, præter ſtata Eccleſiæ ieiunia, vtque ſemel ſaltem in menſe Sacram Euchariſtiam ſuſcipiant: at in Aduentu & Quadrageſima diebus Dominicis clerici ſaltem, ac dum familia cibum capit Sacra lectio adhibeatur. Curet etiam Epiſcopus ne inertiæ dediti aliqui ſint, ſed honeſtis actionibus occupati, & vt abſtinentes à flagitioſorum hominum conſuetudine, & locis vbi turpiter viuitur, nec foris pernoctantes, & abſtinentes à iocis & inanibus oblectamentis, & libris huiuſmodi continentibus, religionẽ & pietatem præ ſe ferant, ac oſtendant ſe dignos eſſe, qui populi duci miniſtrent. Quotidie vero Epiſcopus in veſperi antequam ad cœnam accedatur cum ijs litanias, & preces deuote recitet, & pie oret, ac ſalutaribus monitis ad vitæ innocentiam, integritatem, pietatem, humilitatem, & alias virtutes Chriſtianas exercendas accendat, & curet, vt quolibet die poſt orationem vnus, aut alter clericus ſermonem in oratorio habeat, quo pie ad virtutem aliquam amplectendam, vel vitium fugiendum hortetur. Vt vere certior fiat Epiſcopus quomodo familia eius viuat, viſitet eam frequenter & eius greſſus exploret, bonos præmijs, & laudibus afficiendo, malos contra corrigendo, & incorrigibiles expellendo. Cum domo Epiſcopus egreditur familia eidem aſſiſtat, & modeſte comitetur. Cum aliquis ex ea ægrotat Epiſcopus eum paternè inuiſat, & omni eius neceſſitati opportune ſuccurat.

11 Poſtquam noſtet Apoſtolus oſtendit Epiſcopum domui ſuæ bene præpoſitum oportere debere, ex œconomicæ rectionis dexteritate ſumpſit coniecturam, & iudicium de gubernandæ Eccleſiæ induſtria. Si quis autem, ait, domui ſuæ præeſſe neſcit quomodo Eccleſiæ Dei diligentiam habebit? Qui etiam eiuſdem epiſtolæ *Timothæi capit. quinto*. Si quis autem, ait, ſuorum maxime domeſticorum curam (vt corporis, & potiſſimum animæ ſaluti prouideat, & conſulat) non habet, fidem negauit, (ſi non verbo negauit ſaltem facto, quia & ſuam, & Chriſtianæ Religionis bonam famam negligit, vnde eius contemptus, & obtrectatio naſcitur) & eſt infideli deterior, (vt qui naturæ, & humanæ charitatis impulſu ſuæ familiæ potius, quam exteriorum rationem & prouiſionem habeat) Vnde *ſanctus Chryſoſtomus homilia*

decima

decima quarta in hanc epistol. sic ait. Plerique virtutem suam sibi satis esse ad salutem putant: & si vitam suam rite disponant, deesse sibi nihil arbitrantur, sed hi profecto falluntur: Idque aperte satis indicat seruus ille, qui talentum vnum sibi à Domino creditum fodit in terram *Matth.* 25. neque enim imminutum illud, sed integrum, & huiusmodi quale acceperat, retulit. Euidenter & *Beatus Paulus* hoc loco id ipsum asserit dicens. Si quis suorum ad se pertinentium curam non habet, (curæ nomine prouidentiam animæ, & corporis significat) fidem negauit. Deum, ait ad *Titum* 1. verbis se scire confitentur, factis autem negant.

11 Ex aptitudine, inquit Modernus quidam, & dexteritate regiminis œconomici sumitur iudicium de aptitudine ad regimen politicum, & Ecclesiasticum; qui enim bene domum suam moderatur, signum est quod idem bene reget Ecclesiam. Vnde *Hier. ad Ocean.* Vult, inquit Apostolus, Episcopum domum suam bene regere, non vt opes augeat, non vt regias paret epulas, non vt cælatas patinas struat, non vt phasidis aues lentis pauoribus coquat, qui ad ossa perueniant, & superficiem carnis non dissoluant artifici temperamento; sed vt quod populo præcepturus est, prius à domesticis exigat. Vnde ait *Theodoret.* qui parua nescit administrare quomodo poterit ei credi cura præstantiorum ac diuinorum? Et *Ambrosius*. Manifestum est, quia tunc potest idoneus Rector futurus probari, si prius domum suam recte gubernauerit, qui enim in minimis fidelis est, & in magnis fidelis erit. *Paulus* enim omnino necessariò à minori negando concludit, nam qui familiam non potest recte administrare, is ecclesiasticæ præfecturæ, quæ multò est tum difficilior, tum laboriosior par esse non potest: sic namque *Chrysostom.* Ecclesia, inquit, est velut domus quædam, ac sicut in domo vxor est, & filij, ac serui, omniumque cura, ac regimen incumbit viro: ita ferme & in Ecclesia videas. Est autem longe facilius domum, quam Ecclesiam regere. Qui igitur rem, vt dixi, familiarem dispensare congrue nescit, is quo pacto Ecclesiæ præesse conuenienter posse putandus est?

SVMMARIVM.

1 *Neophytus deducitur à neos, quod est nouum, & phitos quod est Fides, quasi nouus in fide.*

2 *Neophytus est ille, qui à reprobata religione conuersus de recenti Christianæ militiæ nomen dedit.*

3 *Neophyti nuncupari non debent, qui à multo tempore ab infidelitate ad Christianismum sunt conuersi.*

4 *Neophyti nuncupari non possunt qui à natiuitate Sacro Baptismate fuerunt ablati.*

5 *Neophytus quare ad Episcopatum non sit promouendus, ostenditur.*

6 *Neophytus ad Ordines Sacros non est promouendus.*

7 *Neophyti vita qualitas quando ostendit illum esse talem, qualem decet esse bonum Sacerdotem, & tunc potest ordinari.*

8 *Papa promouens neophytum ad Episcopatum videtur cum eo dispensare.*

9 *Alexander de Franciscis, vulgo Hebraicus nuncupatus, Ordinis Praedicatorum à Clemente VIII. ad Episcopatum promotus.*

10 *Baptismum solemne familiæ cuiusdam ex primarijs inter Iudeos à Pio V. Pont. Max. factum.*

11 *Salomon Corcossus Hebræus à Gregor. XIII. baptizatus, & honoribus decoratus.*

12 *Gratijs amplioribus honorandi, qui renati sunt fonte Baptismatis pristina cæcitate dimissa.*

13 *Homines vndecumque nascantur, si parentum vitia non sectentur, & Deum rectè colant, honesti, & salui erunt.*

14 *Familia nulla, cognatio, patriaue sapientis est præter virtutes, & actiones eius.*

15 *Nobilitas summa est clarum esse virtute.*

16 *Nobilitas vera non ex sanguine, & carne, sed ex virtute animi accipit formam, & claritatem.*

17 *De vitio parentum non est quis laudandus, aut vituperandus.*

18 *Ordinandus est in Ecclesia, qui eam diligat, non deglubat.*

19 *Generis differentia ad Ecclesiastica beneficia, publicaque officia obtinenda operatur gratia inter vtrumque populum dissidia.*

20 *Communio in omnibus hominibus est diligenda.*

21 *Vnitas à Domino, & per Apostolos tradita, quantum possibile fuerit, obtineri debet.*

22 *Statuta quod neophyti, & descendentes ab eis non admittantur ad Ecclesiastica beneficia, probanda non sunt.*

23 *Lex constituens generis differentiam generaliter dicitur facta in odium certarum personarum, & est nulla.*

24 *Statuta prædicta probanda videntur, quando eorum prohibitio non est indefinita, sed restricta ad certos gradus.*

25 *Prohibitio generalis vltra quartum gradum non potest esse rationabilis.*

26 *Statuta prædicta valida erunt si eorum prohibitio restricta fuerit ad certas Ecclesias.*

27 *Conditio adiecta in limine fundationis Ecclesiæ per patronum, vel fundatorem, quod non possint beneficiarij recipi, nisi descendentes ex puris, & antiquis Christianis, valida est.*

28 *Fundator in limine fundationis potest apponere quascumque conditiones, etiam si sint contra ius, nisi sint naturæ impossibiles, vel aliàs à iure improbatæ.*

29 *Statuta quod neophyti, & descendentes ab eis, non admittantur ad Ecclesiastica beneficia, sunt penalia, exorbitantia, & stricte accipienda.*

30 *Constitutiones contra descendentes ex genere Hebræorum Regni Portugaliæ, referuntur.*

31 *Prebendæ dimidiæ, portionariæ, & tertianariæ non veniunt appellatione canonicatus.*

32 *Constitutio prohibens certo generi personarum obtinere principales dignitates collegiatarum Ecclesiarum, comprehendit tantum vnam principalem in qualibet Collegiata.*

33 *Prior in Lusitania dicitur prima dignitas in Collegiata.*

34 *Constitutio prohibens certo generi personarum obtinere Parochiales Ecclesias curam animarum habentes, non comprehendit illas, quæ sunt vnitæ in perpetuum, & accessoriè alteri beneficio non parochiali.*

35 *Respondetur contrarijs & num. 38.*

36 *Capitulum excludens prouisum ob impuritatem sanguinis, tenetur probare causam exclusionis.*

37 *Nemo natus inter Christianos gaudet onere probandi se esse natum ex puris Christianis.*

38 *Statutum Toletanum cum viatur verbo progenie, non exigit probationem maculæ in certo gradu, sed sufficit quod ipsa progenies sit infecta.*

39 Ca-

by Google

39 *Capitulo volente repellere prouiſum tanquam impurum, quando incumbat ipſi prouiſo onus probandi ſe purum, oſtenditur.*

40 *Informatio de genere nunquam præſtet exceptionem rei indicatæ.*

41 *Exceptio impuritatis debet plene & concludenter probari, & numer. quadrageſimoquinto, quando per famam poſſit probari.*

NON NEOPHYTVM.

GLOS. XVII.

1 NEophytus deducitur à verbo, neos, quod eſt nouum, & phytos, quod eſt fides, quaſi nouus in fide iuxta *gloſ. Nicol. de Lyra ſuper hunc Apoſtoli locum, Turrecrem. in ſumm. 48. diſtinct. numero ſecundo Salzed. ad Bernard. in pract. capit. vigeſimoſecundo numer. 1. in nouiſſ. edit.*

2 Dicimus igitur neophytum, qui à reprobata religione conuerſus de recenti Chriſtianæ Militiæ nomen dedit *cap. ſicut 48. diſt.*

3 Nam ij, qui à multo tempore ab infidelitate ad Chriſtianiſmum ſunt conuerſi neophyti nuncupari non debent, quamuis iniurioſe hoc nomine appellentur ab aliquibus, quos grauibus verbis arguunt *Turrecrem. dicto loco numer. ſecundo verſic. ex qua deſcriptione, Nau. in man. capit. vigeſimo ſeptimo ſub numer. 205. verſ. dixi recentior conuerſus.*

4 Multòque minus hoc nomine poſſunt appellari eorum filij, & deſcendentes, qui nati à parentibus conuerſis à natiuitate ſunt Sacro Baptiſmo lauati *in Con. in Clem. ſi furioſus parte prima §. ſecundo numero ſeptimo verſ. prima concluſio, Nau. dicto numero 205. verſ. tertio dico, Hoieda de incompatib. benefic. parte prima capit. 24. nu. 2. Greg. de Valentia tom. 4. diſp. 7. punct. 3. §. 3. Leyr. de cenſuris lib. 6. cap. 13. ſub numer. 11. Flamin. de reſign. lib. 4. quæſt. 4. num. 22.*

5 Ad Epiſcopatum non eſſe promouendum neophytum dicit Apoſtolus in præſenti, ne in ſuperbiam elatus, in iudicium incidat diaboli, fortaſſe credens Fidem Chriſtianam eius auxilio indigere, ac ſine eo regi minime poſſe, vt hic gloſſauit *Lirenſ. & gl. in ſumm. 48. diſtinct.*

Recte autem metuit Apoſtolus tumorem ſuperbiæ, nam vt ſcribit *Hieronymus epiſtol. 83. ad Oceanum*, ignorat momentaneus Sacerdos humilitatem, & manſuetudinem rusticorum, ignorat blanditias Chriſtianas, neſcit ſeipſum contemnere, de dignitate transfertur ad dignitatem, non ieiunauit, non fleuit, non mores ſuos ſæpe reprehendit, & aſſidua meditatione correxit, non ſubſtantiam pauperibus erogauit, de cathedra quodammodo ducitur ad cathedram, ideſt, de ſuperbia ad ſuperbiam. Et in eandem ſententiam *Ambroſ.* Verum eſt, ait, quia rudis in Fide ſolet extolli ſuperbia, maxime ſi accipiat Ordinem: nouitate enim, & poteſtate inflatur arbitrans ſe præ cæteris digniorem. Videns enim primo anno natiuitatis collatum in ſe honorem, putat non magis ad ſuum, ſed aliorum profectum ſe vocatum quaſi beneficium religioni det magis, quam accipiat ab ea, per quam rem elatus incurrit iudicium diaboli, inuenta enim occaſione ſuperbiæ illius, Satanas præcipitat eum: ratio etiam illa mihi placet quia ruit murus cum pondus tignorum humore nondum exſiccato apponitur ex *Felino in capit. eam te, verſic. limita ſecundo ſub numero duodecimo de reſcriptis*, tum quia vt tradit *Diuus Hieronymus ſuper epiſt. Pauli ad Titum*, & refertur in *ſumm. 48. diſtinct.* non licet, vt qui erat heri catechumenus, hodie fiat Epiſcopus, qui heri erat in theatro, hodie ſedeat in Eccleſia, qui veſperi erat in circo, hodie miniſtret in Altari, qui dudum fuerat fautor hiſtrionum, hodie ſit conſecrator Virginum; tum etiam quia, vt ibi ait *gloſ. verbo probibentur*, is alios edocere non poteſt, qui nunquam ipſe didicit: tum denique quia alijs ſe confirmare non poterit, cum numquam ipſe ſtatum Eccleſiæ regendo expertus eſt. Nec nuper, inquit *Anſelmus*, baptizatus, nec nuper à ſecularibus negotijs, vel à militia ſeparatus fieri debet Epiſcopus, quia vnuſquiſque talis eſt neophytus. Hinc emanauit *canon Apoſtolicus 80.* cuius ſententiam explicat *Origen. libro tertio contra Celſ.* his plane verbis. Qui ex gentili, vel ex Iudæo fit Chriſtianus, aut ex vita praua ad honeſtam conuertitur, ne ſtatim Epiſcopus fiat: indignum eſt enim, vt qui nondum documentum vitæ ſuæ dederit, aliorum fiat magiſter.

6 Vnde ad Ordines Sacros non debere neophytum promoueri probat text. *in capit. Neophytus 61. diſtinct.* tradunt *Turrecrem. in capite ſecundo numero primo 48. diſtinct. Ripa in capit. eam te numero 31. verſiculo tertio reſpondet, de reſcriptis*, vbi *Dec. numero 32. Con. dict. numero ſeptimo verſic. ſecunda concluſio, Hoeda de incompatib. benefic. part. prima capit. 24. numero tertio. Majol. de irregularitat. libr. primo capit. 31. Marquar. de Indais part. tertia capit. quinto ſub numer. 8. Azor. inſtitut. moralium part. prima libr. quarto capit. ſecundo quæſtion. 2. Campan. in diuerſorio iuris Canon. rub. 11. capit. ſeptimo numero primo*, vbi *numero quinto*, reſoluit in neophyto volente ſe ordinare tam ad Sacros Ordines, quàm ad minores requiri tranſactum biennium à ſua conuerſione.

7 Quando vero qualitas vitæ neophyti oſtendit illum eſſe talem qualem decet eſſe bonum Sacerdotem, ceſſat ratio prohibitionis, & conſequenter ceſſat prohibitio propter rationem inducta, vt ſunt expreſſa verba in *dict. cap. Neophytus*, Vercellenſes vituperabant electionem Ambroſij, quia neophytus erat, quibus reſpondit idem Ambroſius hoc ideo eſſe prohibitum ab Apoſtolo, quia neophyti conſueuerant propter honores ſuperbire, ſed ſi humiles inueniantur, bene poſſunt ordinari, refert *Alphonſ. Aluarez Guerrero in ſpeculo iuris Pontificij c. 10. pauio poſt princ. pag. 31.*

8 Cum prohibitio hæc Apoſtoli quod neophytus ad Epiſcopatum non promoueatur, non ſit ex præcepto Chriſti, ſed ſecundum legem communem, quia ipſe hoc pronuntiauit tanquam Eccleſiæ Doctor, non vt præcipiens nomine Chriſti *dict. cap. neophytus, Turrecrem. in ſumm. 48. diſtinct. numero quarto verſic. ad ſecundum patet Azor. part. ſecunda, libr. quarto cap. 6. quæſtione duodecima, verſic. verum tamen*, ideo eo ipſo quod Papa promouet neophytum ad Epiſcopatum ſcienter, videtur cum eo diſpenſaſſe, quia illius irregularitas non eſt ſimilis alijs, quæ requirunt diſpenſationem, ſed remittitur arbitrio ſuperioris, qui propterea illum promouendo, videtur declaraſſe eum eſſe in Fide ſolidatum, ac proinde impedimentum in eo ceſſaſſe *Con. dict. numero ſeptimo verſ. ſecunda concluſio. Hoieda dict. cap. 24. num. 3.*

9 Quare

Digitized by Google

9 Quare Summi Pontifices aliquando ad Episcopatus neophytos promouerunt post longam vitæ probationem, & postquam in eis concurrit qualitas humilitatis, & in Fide solidati apparent, vt vidimus ætate nostra Alexandrum de Franciscis, vulgo Hebrainum nuncupatum, à Clemente VIII. ad Episcopatum Foroliuiensem assumptum, qui quamuis esset in Hebraismo natus, & altus; ad Fidem tamen conuersus non solum Christianam pietatem sinceris fuit amplexatus affectibus, sed Sanctissimam Dominicanam familiam ingressus, ibi euasit homo charitatis insignis & prædicator egregius, quod sufficere visum fuit, vt illi Episcopale munus committeretur.

10 Sic etiam ijdem Summi Pontifices propagandæ religionis zelo huiusmodi neophytos ex primarijs Iudæorum familijs conuersos ad honores promouebantur, tum vt ipsi animaduerterent Christianam religionem sibi terrenas dignitates non substituisse, iuxta illud, non eripit mortalia, qui regna dat cœlestia; tum etiam vt cæteri illorum exemplo ad Fidem capessendam allicerentur. Vnde sanctæ memoriæ Pius V. familiam quandam ex primarijs inter Iudæos ad Fidem Christianam conuersam in Ecclesia sancti Petri magno populorum concursu, & apparatu propria manu baptizauit, ac deinde stemmate nobilitatis, priuilegijs insignioribus, proprioque cognomine decorauit, vt testantur *Genebrard. in chron. Surius in compendio historiæ*, & omnes, qui eius vitam scripserunt.

11 Sic etiam Gregorius XIII. æternæ memor. Pontifex Salomonem Corcossum inter eosdem Iudæos familiæ antiquitate primarium, ac multis opibus florentem, ad Fidem venientem baptizauit, propriumque nomen, cognomen, arma, & nobilitatem Romanam pro se, suisque donauit, qui postea vti nobilis electus fuit conseruator Vrbis.

12 Dignum & iuri consonum est, vt renati fonte baptismatis, pristina cæcitate dimissa, amplioribus fauoribus & gratijs prosequantur, vt sic de seruitute ad libertatem transire videantur *Extrau. 2. de Iudæ. inter communes*: illis igitur, quæ Christianum decent hominem, nullo modo debent priuari, præcipue si eorum conuersio sit plene probata, & multò magis, & à fortiori si ipsi eorumque parentes Christianam professi fuissent religionem, quamuis è gente Iudæorum genus deducerent. Non est enim distinctio Iudæi & Græci, nam idem Dominus omnium, diues in omnes, qui inuocant illum *Apostol. ad Romanos capit. decimo*. Omnes nos in vnum corpus baptizati sumus siue Iudæi, siue Gentiles &c. *idem 1. ad Corinthios 12.* & in omnes nationes gratia Spiritus sancti effusa est *Actor. 10. in fine*, quibus in locis Apostolum mira semper dexteritate studuisse æqualitatem in vtroque populo stabilire docent *DD. Hieronymus, Augustin. & Anselm. in dict. cap. 10 ad Romanos.*

13 Cum Tobias interrogasset Angelum, qui filium erat comitaturus, de qua Domo, aut de qua Tribu esset, respondit ei Angelus. Genus quæris mercenarij an ipsum mercenarium, qui cum filio eat? quasi diceret, non genus hominum, sed personas esse perpendendas. Et *D. Augustinus libr. de bono coniug. capite decimosexto* relatus *in capit. vndecumque 56. distinct.* sic ait. Vndecumque homines nascantur, si parentum vitia non sectentur, & Deum recte colant, honesti & salui erunt. Semen enim hominis ex qualicumque homine Dei creatura est. Et *Chrysost. omnis homilia vigesima in Matth.* Cunctis vnam atque eandem nobilitatem donauit Deus, cum dignatus est omnium pater vocari.

14 Sacra Scriptura *Genes. 5.* postquam de sancto Patriarcha Noe loquuta fuit, hæc dicit. Hæ sunt generationes Noe. Genealogiæ ratus modus dicit *Chrysostomus homilia vigesima quinta in Genes.* nam vbi Scriptura dixit. Istæ sunt generationes Noe, & aures nostras spe quadam impleuit, quasi genealogiam illius narratura, & quis eius pater fuerat, & alia, quæ mos est recensere, relictis tamen illis omnibus, dicit. Noe homo iustus, & perfectus in generatione sua, placuit Deo: Vidistis admirabilem generationem? sequamur igitur, & nos diuinæ Scripturæ regulas, & quorum genealogiam enarramus, eorum non patres, aut auos, aut abauos in medium afferamus, sed virtutes, & benefacta exponamus. hic optimæ genealogiæ mos est. *Philo libr. de Abrah.* hunc eundem obseruat locum, & affirmat Moysem virtutes Noe posuisse, itaut in stemmate eius, non more aliorum auos, vel proauos, maioresque cæteros recenseat, sed virtutes quasdam, declarans nullam aliam familiam, cognationem, patriamue sapientis esse, præter virtutes, & actiones eius. Hinc *Diuus Chrysostomus super illud Matth. 4.* Patrem habemus Abraham. Quid, inquit, Timotheo nocuisse creditur quod fuit ex patre gentili: aut quid nocuit Abrahæ, quod patrem habuit Tharam luteorum Deorum cultorem, nonne separatus à genere suo positus est in caput fidelium, vt non iam diceretur filius peccatorum, sed pater Sanctorum, nec potuerunt eius gloriam sordidare paterni errores.

15 Virtutis laus nobis ipsis parienda est, non aliunde sumenda, quia generosi homines ex sua propriaque non aliena, aut adscititia virtute iudicandi: Vnde *D. Hieronym. ad Celant.* Summa nobilitas est clarum esse virtute. Et *Ambrosius de Noe capite quarto*. Probati viri genus virtutis prosapia est, quia sicut hominum genus homines, ita animarum genus virtutes sunt. Et iuuenis ille Alexandrinus teste *Baronio tom. 8. ann. 600.* dicebat. Vera nobilitas non ex sanguine & carne; sed ex virtute animi accipit formam & claritatem.

16 Et *Osorius noster libro secundo de nobilitate ciuili*. Omnis generis splendor, & familiæ claritas à fonte virtutis ortum habet. Et paulo post. Qui ex virtute laudem adeptus, virtutis insignia posteritati relinquit, & nobilitatis iacit fundamenta. Filius inquit *Ezech. 18.* non portabit iniquitatem patris. Et *August. super Matth.* ait. Nunquam de vitijs erubescamus parentum, sed vnum illud quæramus, amplectamur virtutem. Et idem *Augustin. ibidem*. Non est omnino, nec de virtute, nec de vitio parentum, aut laudandus quis, aut vituperandus, nemo inde vere, aut obscurus, aut clarus est: lilium est inter spinas religio, ait idem *August.* si spinæ ibi pungunt, ibidem flores olent, & sanant. Non ergo contemni debet filius probus ex infimo patre natus, nam splendidum lumen de fumo, & lilium candens de sentibus, rubens rosa de spinis exoritur, ita & nobilis vir de ignobili prosapia quandoque gignitur.

Non quærit igitur IESVS in Petro, nec in Rectoribus Ecclesiæ suæ nobilitatem generis, patriæ splendorem, famosas maiorum imagines, nihil eorum curæ est

eſt IESV, quæ ad rem Eccleſiæ non pertinent. At quid? Simon Ioannis diligis me? felix Eccleſia ſi in eligendis eius Paſtoribus Sanctiſſima hæc obſeruaretur forma, quam obſeruauit CHRISTVS in Petro, vt ille ordinaretur in Eccleſia, qui diligeret, non degluberet Eccleſiam.

17 Generis differẽtia, vbi fit ad eccleſiaſtica beneficia, ac publica officia obtinenda, non ſolum operatur grauia diſſidia inter vtrumque populum, ſed efficit, vt qui noui habentur Chriſtiani minus ſe credant alijs, & difficilius in catholica puritate ſolidentur: cum diſtinctio non paruam vim habeat ad excitandum inter homines diſſidia.

18 Hinc *ſanctus Leo in ſerm. 5. de Quadrageſima*, ſic ait. *In omnibus hominibus naturæ eſt diligenda communio, quæ nos ijs etiam benignos debet efficere, qui nobis ſunt quacumque conditione ſubiecti, quia ſimul cum illis habemus quod ad imaginem Dei conditi ſumus: nec carnali, nec ſpirituali natiuitate à nobis diuiſi ſunt, imò hoc ipſo nos per omnia faciũt meliores, quod eorum vtimur ſubiectione, cum quibus vni Domino eadem ſubijcimur ſeruitute. Et Seneca lib. 3. de benefic. capite vigeſimo octauo*, ſic dicit. Eadem omnibus principia, eademque origo, nemo altero nobilior, niſi cui rectius ingenium, & bonis artibus aptius, vnus omnibus patens mundus eſt, ſiue per ſplendidos, ſiue per ſordidos gradus, ad hunc prima cuiuſque origo perducitur.

19 Si enim vnam Fidem, vnum Baptiſma, vnũ Deum, & Patrem omnium profitemur, qui eſt ſuper omnes, & per omnia, & in omnibus nobis, iuxta *Apoſtoli* auctoritatem ad *ephesios caput. quarto*, cur hæc Fides & vna Eccleſia à Chriſto Domino ſuper Petrum origine vnitatis, & ratione fundata, in diuerſas Chriſtianorũ ſpecies ab hominib. diuidi, ac ſeparari poſſit, neſcio. Audi *Diuum Cyprianum libr. ſecundo epiſtol. decima ad Cornelium Papam*. Hoc enim, vel maxime Frater, & laboramus, & laborare debemus, vt vnitatem à Domino, & per Apoſtolos nobis ſucceſſoribus traditam, quantum poſſumus obtinere curemus, & quod in nobis eſt palabundas, & errantes oues, quas quorundam peruicax factio, & haretica tentatio à matre ſecernit, in Eccleſiam colligamus illis ſolis foris remanentibus, qui in obſtinatione ſua, vel furore perſeuerarunt, & ad nos redire noluerunt, diſcretionis, & ſeparationis à ſe factæ, & Eccleſiæ derelictæ ipſi rationem Domino reddituri. Idem *in lib. de vnitate Catholicæ Eccleſiæ*, ſic ait. Deus vnus eſt, & Chriſtus vnus, Eccleſia eius vna, Fides vna, & plebs in ſolidam corporis vnitatem concordiæ glutino copulata, ſcindi vnitas non poteſt, nec corpus vnũ diſſidio compaginis ſeparari, nec diuulſis laceratione viſceribus in fruſtra diſcerpi.

20 Quare ſtatuta, quòd neophyti, & deſcendentes ab eis non admittantur ad eccleſiaſtica beneficia non eſſe probanda cenſuerunt *Turrecrem. in cap. conſtituit 17. q. 4. Toſtat. in Leuit. capit. 19. quæſt. trigeſima ſecunda. Alphonſ. Cartagin. in defenſorio vnitatis Chriſtianæ. Henric. Monroi in Apologia contra Archiepiſcopum Toletanum, Montalu. in l. 2. verbo tornazido titul. 3. libro quarto. Perez ad l. 9. titul. primo lib. 1. Ordin.* Quamuis illa multis defendere nitantur *Rojas ſing. 104. Hoied. incompatibilit. beneficiorum part. prima cap. vigeſimo tertio. Simanch. de Catholicis inſtitut. tit. 47. num. 82. & 83. Otalor. de nobilit. 2. par. 3. par. cap. 7. num. 26. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glo. 4. numero decimo ſexto*, omnium latiſſimè *Ignat. del. Villar in ſylua reſponſ. lib. 1. reſp. 12. nu. 37. cum multis ſeqq.*

21 Negari enim non poteſt quin lex conſtituens talem differentiam generaliter dicatur facta in odium certarum perſonarum, quo caſu vel eſt nulla, vt cenſuit *Abb. in cap. cum omnes numero 2. de conſtitut.* vbi *Aret. notab. 4.* vel ſaltem eſt iniuſta, vt tenent *Bart. in l. omnes populi. ſub num. 53. ff. de iuſtit. & iure, Andr. ab Exea in diſt. c. cum omnes num. 164. & 167.* vbi *Riminald. nu. 71. vel ſiculo ex hac expoſitione.*

22 Verum tribus caſibus huiuſmodi ſtatuta probanda videntur, primò quando eorum prohibitio non eſt indefinita, ſed reſtricta ad certos gradus, veluti intra ſecũdum, vel ad ſummum intra quartum, quia intra hos gradus poterit eſſe rationabilis, vel propter odium parentum, vel propter ſuſpicionem, quæ haberi poteſt ne parentum crimina imitentur, vt *in c. 2. §. credentes, & in cap. vt commiſſi* §. credentes, *& in cap. ſtatutum il 2. de hæretic. lib. 6.*

23 Vltra vero quartum gradum prohibitio generalis non poteſt eſſe rationabilis, tum quia in veteri lege etiam Mohabitæ vltra quartum gradum non repellebantur ab Eccleſia *cap. ſcito 1. quæſt. 1.* tum quia vltra illum gradum, ſi quæ macula parẽtes tetigit, præſumitur extincta *l. non facile ff. de gradibus, cap. non debet de conſanguinit. & affinit.* tum denique quia impoſſibilis deſcendentiæ redderetur probatio iuxta tex. expreſſum *in capit. licet ex quadam, de teſtibus*, ibi, cum propter hominũ breuem vitam teſtes de viſu vſq; ad ſeptimum gradum deponere non valerent.

24 Secundo quando eorum prohibitio eſt reſtricta ad certas Eccleſias, veluti quia non præcipit ſimpliciter, quod neophyti, & deſcendentes ab eis poſſint obtinere beneficiũ, ſed prohibet ne poſſint illa obtinere in tali, vel in tali Eccleſia, ex eo quod Eccleſia ſit valde celebris, & hoc ſibi vſurpat in ſignum ſuæ nobilitatis, iuxta tradita per *Rotam in vna Hiſpalen. voti 21. April. 1597.* coram *Gypſio*, qua ratione Eccleſiæ Toletanæ & aliarum in Hiſpania exiſtentium ſtatuta probantur.

25 Tertiò quando generis diſtinctio ſit per patronum, vel fundatorem in limine fundationis Eccleſiæ; quia cõditio adiecta in limine fundationis Eccleſiæ per patronum, vel fundatorem, quod non poſſint beneficiarij recipi niſi deſcendentes ex puris, & antiquis Chriſtianis, valida eſt, vt reſoluunt *Otalor. dict. cap. 7. numer. vigeſimo ſexto. Perez de Lara de capellanijs lib. 2. capit. 4. num. 1. & 10.*

26 Tum quia poteſt fundator in limine fundationis opponere quaſcunque conditiones, etiamſi ſint contra ius, niſi ſint natura impoſſibiles, aut aliàs à iure improbatæ, vt reſoluit *Lambertin. de iurepatron. lib. 1. parte prima, quæſt. 9. num. 52. Rot. in vna Romana iurispatronatus 31. Maij 1613.* coram *Illuſtriſſ. Sacrato.*

27 In ſupradictis caſibus, quibus ſtatuta, quod neophyti, & deſcendentes ab eis non admittantur ad Eccleſiaſtica beneficia, probanda eſſe reſoluimus, eadem pœnalia ac exorbitantia eſſe, & ſtrictè accipienda nullus eſt, qui dubitet; tum ex eo quia auferunt prædictis deſcendentibus habilitatem, quæ alias ſibi competeret de iure communi *in cap. eam te de reſcriptis*, quod cum loquatur de Eccleſia Tornacen. ſatis probat hoc procedere etiam in Eccleſia nobili cum Eccleſia illa Belgio ſit pluribus nominibus inſignis, & qualificata: & tum multo magis quia illa pœna illis infligitur propter delicta alterius *capit. non debet*, & ibi *gloſ. verbo non debet*, de re-

de regul.iuris in 6.cum concordant. & in specie, quod talia statuta sint contra ius commune probant *Abb.nu.7. Felin.num.12.Rip.num.29.vers.vltimo noto in dict. c.eam te, Lambert.in.libro secundo par.1. quæst.2. art.19. Perez de Lara de capellan.lib.secundo cap. 4. nu.39.* & sæpe respondit *Rot. in vna Seguntina admissionis ad Capitulum 26.Iunij 1587.coram Gypsio, & in vna Placentina Canonicatus 8.Aprilis 1575.coram Cardinal. Blanchetto, & in alia Toletana portionis 27.Ianuarij 1597.* coram *Illustrissim.Mantica* quæ est inter impressas *decis.307.nu.1. & in Toletana Canonicatus 10.Decembris 1608.* coram *R.P.D.Marquemontio,* nunc *Archiepiscopo Lugdunens.* & signanter in terminis quarundam constitutionum contra descendentes ex Hebræis Regni Portugaliæ emanatas censuit eadem *Rot. in vna Colimbrien. Canonicatus decimo tertio Iunij 1616.* coram *Illustrissim. Sacrato,* & iterum in *eadem 5. Decembris eiusdem anni 1616.* coram *Verospo.* Vnde debent illa iuxta verborum proprietatem intelligi ex resolutis per *Federic.de Senis consil.72.nu.2.Alex.consil.77.nu.9.vers. non obstat, lib.1. Paris.consil.29.nu.14.lib.4.& consil.30.nu.16.cod. lib.*

2 Quare Constitutio fel.record.*Clementis VIII.* data *sub die 18. Octobris anni 1600.* (quatenus prohibet ne prædictis descendentibus ex Hebræorum genere per lineam paternam, vel maternam, & earum quamlibet vsque ad septimam generationem, aliqua collatio, seu prouisio fiat de Canonicatibus, præbendis, ac dignitatibus Cathedralium, & de principalibus dignitatibus Collegiatarum Ecclesiarum, & de Parochijs, ac earum perpetuis Vicarijs, cæterisque Ecclesiasticis beneficijs curam animarum habentibus in Portugaliæ Regnis vacantibus, quam postea extendit felic.record. *Paulus Quintus sub 17.Ianuarij 1612.* ad Vicarias etiam amouibiles, & tam ad seculares, quàm ad cuiusuis Ordinis Regulares Ecclesias curam animarum habentes) non comprehendit dimidias præbendas; tertianarias, & quartanarias, aut portionarias in Cathedralibus, quæ non sunt Canonicatus, nec habent vocem in Capitulo ex citatis per *Gonzal.ad regul.8. Cancell. glos. 45.in princ.à num.39.*

29 Vnde dimidios Canonicos, & portionarios in Cathedralibus virtute *Concil.Trident.sess. 24. de reformat. capite duodecimo,* non teneri Fidei professionem emittere cum non sint Canonici, neq; de Capitulo resoluunt *Garcia de benefic.par.3.cap.3.num.13.Sanch.in præcepta Decalogi tom.1.lib.2.cap.2.sub nu.1.*

30 Et dum loquitur de principalibus dignitatibus Collegiatarum Ecclesiarum comprehendit vnam tantum principalem in qualibet Collegiata, quia pluralitas illa resoluitur in singularitates, & respicit tantum pluralitatem Ecclesiarum à simili deducto *ex reg. 3. Cancellarię aliàs 4.* in nouiss. vbi per illa verba principales in Collegiatis Ecclesijs, resoluunt Doctores vnam tantùm principalem reseruari, quos ego ipse refero *de Offic.& potest.Episcopi Allegat.45.numer.decimo sexto, & Allegat. 57.nnm.7.*

31 Principalis illa dicitur dignitas, quæ ex Apostolicæ Sedis indulgentia, vel Ordinaria auctoritate, aut consuetudine præscripta, aut aliàs quouis modo in Collegiata principalem præeminentiam habet, prout ipsamet *reg.4.Cancellarię* declarat, in nostra Lusitania dicitur Prior, qui præest toti Canonicorum Collegio, vt nostra Vimaranensi Eccles. in quibusdam vero Hispaniæ partibus vocatur Abbas, alibi Præpositus.

32 Item sub prædictis Constitutionibus tam fel. record. Clementis VIII. quàm Pauli V. non comprehenduntur Parochiales Ecclesiæ, quæ perpetuò, & accessorie alicui simplici beneficio, Canonicatui, vel dignitati, vltra principalem, in Collegiatis vnitæ reperiuntur, quia parochiales Ecclesiæ ab illis tantum prohibitæ sunt, obtineri ob animarum curam, quam in eis exercere tenentur, & cum non intitulentur in parochialibus annexis, sed in beneficio principali, ideo nullo modo censentur habere curam animarum, ego ipse pluribus citatis Doctoribus *in dict.tract.de offic.& potestat.Episcopi Allega. 66.nu.39.* sed tunc totalis remanet penes Vicarios, itaut prouisus de beneficio, cui vnita est accessorie Parochialis habens curam animarum, non teneatur ad gratiæ suæ validitatem exprimere beneficium esse curatũ, quia tale non est quoad se. *Rota in vna Conchen.beneficij 11.Maij 1669.* coram *Illustriss.Cardin.Sacrato.* tum quia vnio vnius beneficij facta alteri accessorie operatur extinctionem, suppressionem nominis & tituli beneficij vniti, itaut amplius beneficium dici non possit, sed iudicatur vt prædium eius, cui fit vnio: *Rota,* & plures per me citati *d.Alleg.66.nu.38.*

33 Non obstat dict.Constit. *Pauli Quinti* quatenus videtur personis illis curam animarũ interdicere quoquomodo, seu sub quouis prætextu illa exerceatur. Quia respondetur eam procedere in exercentibus actualiter ipsam curam, & dictiones illas operari, vt omnes curam ipsam exercentes, etiam absque titulo beneficij, vel sub prætextu Vicariæ amouibilis, sub eius prohibitione cõprehendantur; non autem vt includerentur habentes simplici beneficio accessoriè, & in perpetuũ Parochialem annexam, cuius cura per Vicariũ exercetur. Quod autem prædictæ dictiones hoc significent ex eo suadetur, quia dicta Constitutio *Pauli Quinti* venit ad ampliandum aliam *(lemen.VIII.* super hac re editam, quæ cum tantum prædictis personis prohiberet, obtinere Parochiales Ecclesias, ac eorum perpetua, cæteraq; Ecclesiastica beneficia curam animarum habentia, sub quibus verbis neq; comprehendebantur in beneficijs Regularibus curã ipsam exercentes, iuxta resoluta per me *Alleg.57.nu.167.in fi.* neque etiam eandem curam exercentes, vt Vicarij temporales, seu capellani amouibiles ex dictis d. *Alleg.57.à nu.146.* & ideo vt prædicti omnes comprehenderentur emanauit dict. Constitut. *Pauli Quinti* illam *Clem.VIII.* ad eos extendens, & volens ne prædictæ personæ curam animarum sub quouis prætextu, scilicet vel Vicariæ amouibilis, vel recommendationis temporalis, aut alio quouis quæsito colore exerceant, scilicet personaliter, vt ipsummet verbum sonat, & colligitur ex auctoritatibus per me adductis in *meo Dictionario Lusitanicolatino Brachara impresso anno 1611. litter. A. colum. 28. & litter. E. column. 514.* Quare non video cur prædictæ personæ, etiamsi sint incapaces ad obtinendas Parochiales Ecclesias curam animarum habentes, eadem etiam incapacitate impediantur obtinere illas, quæ alicui simplici beneficio accessorie, & in perpetuum vnitæ reperiuntur: non est enim maior illarum personarum incapacitas ad obtinendam curam animarum, quàm fœminæ, sed certum est posse beneficium curatum vniri Monasterio Monialium, & posse Abbatissam tunc nominare Vicarium capacem, qui curam exerceat animarum, vt tenuit *Rota decis. 21. de præbend. in antiq. Ægid. decis. 162.* quia etsi fœmina sit incapax iurisdictionis spiritualis quoad actum illam exercendi, est tamen capax quoad potestatem

ſtatem nominandi Vicarios capaces, per quos exerceatur, vt multis probat *Flores de Mena var. libr. primo queſtione decima à num.* 5. quem refert, & ſequitur nouiſſime *Sanch. in præcepta Decalogi tom.* 2. *lib.* 7. *capit. vigeſimo nono, num.* 190. ita etiam perſonæ huiuſmodi licet per dictas Conſtitutiones incapaces fiant ad actualiter exercendam animarum curam in Eccleſijs Parochialibus, non ideo incapaces debent cenſeri ad Parochialem, quæ beneficio ſimplici acceſſorie vnita eſt, & cuius cura non per ſe ex vi ſui tituli, ſed per Vicarium ab eo nominatum capacem exerceri poteſt.

34 Nec etiam obſtat ſi aliquis inſurgat dicens conſtitutum in minoribus Ordinibus, cui collata fuit Parochialis, non habere curam in actu, & tamen debere obtinere omnes qualitates, & capacitatem, quæ requiruntur in actualiter exercentibus ipſam curam, ergo ſimiliter obtinentem Parochialem beneficio ſimplici vnitam licet in actu curam non exerceat teneri capacem ſe oſtendere dicendum videbatur. Hæc neganda eſt conſequentia; diuerſitatis enim ratio aſſignari poteſt, quia obtinens in minoribus parochialem, prius neceſſariam ſcientiam, & requiſita ad eius curam oſtendit ſe per examen habere, ac in ea ætate conſtitutum, vt intra annum ad Sacerdotium promoueri poſſit *cap. licet Canon. de elect. in* 6. itaut vacet ipſo iure Parochia ſi intra annũ ad Sacerdotium non promoueatur *d. cap. licet Canon, Gonzal. ad reg.* 8. *(cancel. gloſ.* 15. *nu.* 47. & ideo intra prædictum annum dicitur tantum habere curam in habitu, cum illam per alium exercere teneatur quoad Sacramentorum, & Ordinum, quos non habet, exercitiũ, quoad cætera tamen iuriſdictionalia plenam habet in ſuos parochianos poteſtatem, & iuriſdictionem, vt in ſimili dixi de Epiſcopo confirmato, nondum tamen conſecrato *par.* 1. *tit.* 1. *cap.* 4. *nu.* 7. & hinc valere matrimonia celebrata coram Parocho non Sacerdote reſoluunt per me citati *Alleg.* 32. *nu.* 105. Diuerſimode vero procedit in obtinẽte Parochialem beneficio ſimplici in perpetuum, & acceſſorie vnitam; hic enim tenetur tantum habere ætatem quatuordecim annorum, quæ ad beneficium ſimplex, & canonicatus in Collegiatis requiritur, vt deciſum referunt per me citati *d. Alleg.* 66. *n.* 45. imo & in earum dignitatibus, excepta principali, vt reſoluimus *Alleg.* 61. *nu.* 67. Neque comprehenditur lege poſita *in d. cap. licet canon.* ego ipſe *d. Alleg.* 66. *nu.* 49. Neque ſcientiam maiorem tenetur habere illa, quæ requiritur ad beneficium ſimplex, vel canonicatũ, ſiquidem in illo intitulatur, vt ſupra dixi, quia aliter ſi aliqua animarum cura annexa fuiſſet intraret diſpoſitio *(concily ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 12. in illis verbis. Nemo igitur deinceps ad dignitates quaſcunque, quibus animatum cura ſubeſt, promoueatur, niſi qui ſaltem vigeſimum quintum ſuæ ætatis annum attigerit, & in Clericali Ordine verſatus, doctrina ad ſuum munus exequenda, ac morum integritate commendetur, iuxta conſt. *Alex. III. in (concilio Lateranen.* promulgatam, quæ incip. *Cum in cunctis*. Nam Parochialem acceſſorie obtinens in omnibus ſequitur naturam & conditionem beneficij principalis, cui ipſa acceſſorie vnitur, iuxta reg. *l. etiam C. de iure dotium, & cap. acceſſorium de regulis iuris in* 6. cum citatis *à Menoch. conſ.* 58. *num.* 13. *&* 14. *Surd. de alimentis tit.* 9. *quæſt.* 31. *à num.* 8. *& deciſ.* 88. *num.* 10. *Mart. Antonin. varia. reſolut. lib.* 1. *reſolut.* 72. *nu.* 6. quę regula procedit etiamſi acceſſorium eſſet magis dignum & pretioſum, quam ipſum principale, cui annectitur, vt tenent *D. Barboſa in l. cum prator §. fin. nu.* 211. *ff. de iudic. Cardin. Tuſch. practicarum concluſionum tom.* 1. *lit. A. concl.* 76. *num.* 26. Igitur nullo modo dicendum videtur prouiſum de beneficio ſimplici (cuiuſcunque ſit qualitatis, etiam cum reſidentia, dummodo non ſit Curatum) cui vnita eſt acceſſorie, & in perpetuum Parochialis, in habitu eius curam habere eo modo, quo eam habet in minoribus conſtitutus obtinens de per ſe Parochialem interim dum intra annum ad Sacerdotium non aſcendit; cum in illo vi ſui tituli ad actum reduci non poſſit, ſicut in iſto. Ex quibus neceſſarium eſt vt dicamus totalem curam Parochialis, quæ acceſſorie vnitur alicui beneficio ſimplici, tam in actu, quàm in habitu eſſe penes Vicarium. Et iam ex dictis limitabis reſolutionẽ illam quòd in Vicarijs non habet locum concurſus, de qua *Allegat.* 60. *nu.* 32. vt nõ procedat quoties in Vicarium *(*ſiue perpetuum, ſiue ad nutum amouibilem, cum ad hunc effectum hoc nihil referat, vt tenuit *Rota Romana* proxime alleganda*)* totalis cura quoad exercitium ſcilicet & habitum tranſfertur, vt in noſtro caſu, ita *Rota in una Vlixbonen. concurſus* 1. *Iunij* 1615. coram *R. P. D. Remboldo* apud *Farin. tom.* 2. *par.* 2. *deciſ.* 710.

35 Prouiſi in Eccleſijs habentibus ſtatuta, quod in eis non poſſint recipi niſi deſcendentes ex puris, & antiquis Chriſtianis, excluſis ſemper deſcendentibus ex genere Iudæorum, Mauorum, vel Hæreticorum; dum petunt admitti, non petunt vti deſcendentes ex antiquis Chriſtianis, nec ſe qualificant eſſe tales, ſed petunt immiſſionem vigore ſuæ prouiſionis, quam ſi Capitulum vult excludere, tenetur probare cauſam excluſionis *cap. dilecti de except. l.* 1. *in principio*. vbi *gloſ. ff. ſi. quadrup. paup. fec. dic.*

36 De iure enim nemo natus inter Chriſtianos gratuatur onere probandi ſe eſſe natum ex puris Chriſtianis, ſed hoc in dubio præſumitur *c. veniens in fi. de Presbytero non baptizato*, vbi *Card. nu.* 6. *Anchar.* etiam *num.* 6. *Butr. nu.* 5. *Abb. num.* 1. & ideo Capitulo volenti repellere prouiſum tanquam impurum incumbit onus probandi impuritatem ex reg. *l. ab ea parte ff. de probat.* & *l.* 2. *ff. de except.* & ita ſæpiſſime reſpondit *Rota par.* 1. *diuerſor. deciſ.* 176. & apud *Seraphin. deciſ.* 50. *&* 355. & in *vna Legionen. denegata poſſeſſionis* 8. *Martij* 1593. *coram Blanchetto, & in Toletana portionis* 2. *Maij* 1592. *coram Illuſtriſſ. Mantica*, eſt inter eius impreſſas deciſiones *deciſ.* 264. *nu.* 1. *& in Ozomen. ſtatuti* 27. *Iunij* 1601. *coram bon. mem. Peña, & in Legionen. canonicatus* 3. *Iunij* 1602. coram *Reuerendiſſ. D. meo (coccino Rotæ Decano, & in Toletana puritatis ſanguinis* 10. *Martij* 1604. coram *bo. me. Litta, & in Toletana Apcanonicatus* 10. *Dec.* 1608. *&* 23. *Aprił.* 1609. coram *Archiep. Lugdunenſi.* & ſæpe alibi: quæ quidem reſolutio procedit etiam quando Capitulum reiecit prouiſum tanquam impurum, nam ſi prouiſus appellauit in cauſa appellationis onus probandi impuritatem incumbit Capitulo ſicut incumbebat in prima inſtantia, vt cenſuit *Rota in Toletana portionis* 28 *April.* 1561. coram *Groppero*. Sic etiam in terminis prędictarum Conſti. quæ ſe reſtringunt ad ſeptimum gradum incumbit probatio aſſerenti aliquem eſſe intra illum ad beneficiorum excluſionem, cum hæc qualitas ſit fundamentum ſuæ intentionis, iuxta *tex. in l. ſi.* §. *ne eum ff. ne quis eum, qui in ius vocatus eſt, vi eximat, gloſ. in l. cum actum ff. de negot. geſt. Bar. in l. denuntiaſſe* §. *qui tamen ff. de adulter. Menoch. de præſumpt. lib.* 2. *q.* 49. *& conſil.* 301. *nu.* 10. & qui ſe fundat in tempore illud probare debet *Rebuff. in tract. nominat. q.* 14. *nu.* 10. *cum ſeqq.*

37 Sta-

37 Statutum vero Toletanum cum vtatur verbo, progenie, quod accipitur pro linea descendentium *l. vlt. C. de emendat. liberorum*, *Franch. in cap. si pater nu. 10. versic. quarta de testamen. in 6.* ideo non exigit probationem maculæ in certo gradu, sed sufficit quod ipla progenies sit infecta *Rota in vna Toletana portionis 20. Nouembris 1591.* coram *Illustriss. Mantica*, quæ est inter eius decisiones impressas *decis. 154. num. 7. & 8.*

38 Hæc principalis resolutio, quatenus habet Capitulo volenti repellere prouisum tanquam impurum incubere onus probandi impuritatem, non procedit quando causa appellationis interpositæ per prouisum esset deserta, tũc enim ipse grauatur onere probandi se purum, *Rota* apud *Seraph. decis. 255. ante nu. 2. & in vna Toletana Canonicatus 13. Nouembris 1609.* coram *Illustriss. Lancelotto*, ex ea ratione, quia hoc casu insurgit præsumptio pro gestis pro Capitulo, & prouisus venit per vim restitutionis in integrum, vel querelæ, & tunc tenetur iustificare causam suam, & ostendere plene iniustitiam sententiæ *Innoc. in cap. tenor. de senten. & re iudic.* Item etiam non procedit eadem principalis resolutio quando pro parte Capituli est probata aliqua macula, quia tunc si prouisus vult illam diluere, tenetur probare se purum explicite & positiue, *Rota in d. Toletana Canonicatus 13. Nouembris 1609.* coram *Illustriß. Lancelotto*, & apud *Seraph. decis. 50. vers. quod si Capitulum*. Nam etiam facta probatione impuritatis ex parte Capituli potest prouisus contraria probatione probare suam puritatem, *Rota* apud *Seraph. loco proxime citato.* Et si contingat fieri duplicem probationem æqualem, nempe puritatis, & impuritatis, semper prævalet illa, quæ est pro puritate, quia in concursu semper prævalet fama bona *c. cum in tua* vbi *Abb. nu. 10. de sponsalib. Rota in practicata Toletana Canonicatus coram R. P. D. Marquemontio*, & in *alia Toletana portionis 22. Iunij 1609.* coram *Illustriss. Sacrato*, & *in altera Toletana portionis 2. Maij 1592.* coram *Illustriss. Mantica*, quæ est inter eius decisiones impressas *decis. 174. num. 11.*

39 Cum probatio, seu informatio de genere fiat per commissarios à Capitulo deputatos summarie, & sine causæ cognitione, & consequenter exceptionem rei iudicatæ nunquam præstare possit, si ea semel facta prætendens si fuerit in ea impurus repertus poterit petere iteratò fieri informationem *Lara de anniuers. & capellan. lib. 2. cap. 4. nu. 90.* vbi *nu. 20. & 21.* ex eadem ratione resoluit semel admissum ad vnam Ecclesiam si petat se admitti ad aliam egere noua probatione, nisi forte fuerit admissus per sententiam latam in contradictorio iudicio, quia tunc facit ius quoad omnes causas *cap. in causis, de sentent. & re iud. l. fi.* vbi Doctores, *C. de legib.*

40 Exceptio impuritatis sanguinis cum sapiat obiectum debet plene, & concludenter probari *c. super his de accusat. cap. accedens, de elect. capit. 1. & capit. vt circa eod. tit. in 6.* & in specie fuit dictum in prædicta *Legionen. coram Blanchetto, & in vna Toletana portionis 6. Nouembris 1595.* coram *Illustriss. D. meo Cardinali Millino & in d. Toletana Canonicatus 10. Septembris coram R. P. D. Marquemontio.*

41 Ideo per famam concludenter probari non potest, nisi sit perpetua, & illæsa apud omnes, & appareat otiri potuisse ex aliqua probabili causa, quæque contrarijs probationibus non debilitetur, vt tenuit *Rota in dicta Toletana portionis* apud *Manticam d. decis. 274. nu. 9. & in vna Oueten. Canonicatus 24. Iunij 1607.* coram *Cauallerio, & in d. Toletana Canonicatus 10. Septembris 1608. coram R. P. D. Marquemontio.*

by Google

DE VERA PATRIARCHALIVM SEDIVM ERECTIONE.

TITVLVS TERTIVS.

SVMMARIVM.

1 *Patriarchæ maximi, veri, & primarij quatuor sunt post Sanctissimum Papam, qui est Patriarcha Patriarcharum, videlicet Constantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hierosolymitanus.*

2 *Patriarchæ ideo quatuor sunt post Summum Pontificem, quia quatuor Euangelistarum in Ecclesia Dei vices gerunt.*

3 *Patriarchales tres tantùm Ecclesiæ à principio fuerunt.*

4 *Romana Ecclesia Patriarchali honore fungitur, quia ad eam iubente Domino ex Antiochia cathedram suam transtulit Petrus.*

5 *Alexandrina Ecclesia Patriarchali honore fungitur, quia B. Petri nomine à Marco Euangelista eius discipulo consecrata est.*

6 *Antiochena Ecclesia Patriarchali honore fungitur, quia prima fuit beati Petri sedes.*

7 *Constantinopolitana Ecclesia à Summis Pontific. Patriarchalis honos Imperatorum precibus datus est, vt scilicet post Romanum Pontificem primatus haberet honorem.*

8 *Hierosolymitanus Episcopus quartum Patriarchalis sessionis locum, & honorem habuit.*

9 *Hierosolymitana Ecclesia, si antiquitas spectetur, omnes ac etiam Romanam videtur excedere.*

10 *Episcopus primus fuit S. Iacobus in Hierosolymitana Ecclesia constitutus.*

11 *Antiochia primus sedit B. Petrus antequam Romam cathedram transferret.*

12 *Vrbes Regiæ, quæ in Orbe fuerint celebres ostenditur.*

13 *Patriarchalis dignitatis titulus Romanæ, Alexandrinæ, & Antiochenæ Ecclesijs à principio datus fuit, habito respectu ad honorem Cathedræ beati Petri.*

14 *Romana Ecclesia quare Primatum obtineat, ostenditur.*

15 *Alexandrina Ecclesia ideo præcedit Antiochenam antiquiorem, quia Augustalis dicebatur, & magnificentia cæteris insignis.*

16 *Antiochia princeps erat, & Metropolis totius Syriæ.*

17 *Patriarchalis prærogativa, & dignitas primo, & immediate pendet ex Summorum Pontificum, & Conciliorum auctoritate.*

18 *Patriarcha vnde dicatur remissiue.*

19 *Pallium Patriarchis Summus Pontif. tribuit, Archiepiscopi vero ab eisdem Patriarchis accipiunt.*

20 *Pallium à solo Romano Pontifice dari potest.*

21 *Patriarchæ ex auctoritate sibi à Romano Pontifice concessi pallia Archiepiscopis concedunt.*

22 *Doctores referuntur, qui de pallij etymologia, & vsu tractarunt.*

23 *Crucem elatam Patriarchæ præferre libere possunt, præterquam in Vrbe Romana, aut vbicunque Summus Pontifex, vel eius Legatus de latere fuerit.*

24 *Archiepiscopi extra prouinciam Crucem præferre non possunt.*

25 *Crux, quam Patriarchæ vbique præ se libere ferre possunt, qualis esse debeat, ostenditur.*

26 *Appellari potest ad Patriarchas in omnibus causis suarum prouinciarum.*

27 *Appellatio gradatim non omisso medio est interponenda.*

28 *Patriarchis iure ipso singulari prærogatiua indulgetur, vt ad eos omisso medio in omnibus suarum prouinciarum locis licite possit appellari.*

29 *Declaratur sex. in cap. antiqua, de priuileg.*

30 *Patriarchæ Regibus, aliisque Principibus superiorem non habentibus æquiparantur.*

31 *Patriarchæ Summorum Pontificum priuilegijs, & prærogatiuis vtuntur.*

32 *Patriarchis Romani Pontificis insignijs & ornamentis vti fas est.*

33 *Legatus de latere insignijs, & ornamentis Romani Pontificis vti potest.*

34 *Patriarcharum iurisdictio in omnes Archiepiscopos, & Episcopos suos est ordinaria, & suprema.*

35 *Patriarchæ possunt dispensare cum Episcopo, vel alio beneficiorum collatore sibi subiecto, qui ob malam beneficiorum collationem fuerat à Concilio suspensus.*

36 *Excommunicatos à suffraganeis suis absoluunt Patriarchæ.*

37 *Priuilegia, quæ Patriarchis ex iure concessa reperiuntur, quatuor tantum primarijs, & veris competunt, non vero alijs, qui improprie hoc nomine vsitata voce appellari solent.*

DE PATRIARCHIS in genere, & de eorum præcedentijs, potestate, & priuilegijs.

CAP. I.

1 QVatuor sunt primarij, veri, & maximi Patriarchæ, vltra Sanctissimum Papam, qui est Patriarcha Patriarcharum, videlicet Constantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hierosolymitanus, *Durand. in rationali diuinor.*

Digitized by Google

mor. lib. 2. cap. 1. num. 18. Hoſt. in ſum. tit. de auctoritate, & uſu pallij nume. 4. (at hec. Roman. ex decreto Sacri Concilij Tridentini inſſu Pij V. editus part. 2. cap. 7. de Ordinis Sacramento nu. 27. tit. de Sedibus antiquis Patriarcharum, Math. Vgoni. de præſtantia Patriarch. column. 3. verſ. poſteaquam. & colum. 4. verſi. ſi de primarijs, Couar. variar. lib. 4. cap. 14. num. 13. Petr. Gambar. de officio Legati lib. 2 cap. 1. num. 13. Gregor. l. 12. verboque ſe llamen Patriarchas tit. 5. par. 1. Redoan. de ſimon. p. 1. c. 16. num. 5. Petr. Gregor. in cap. conquerente, de offic. Ordin. c. 2. n. 5. Anaſt. Germon. lib. 2. de ſacrorum immun. capit. 5. num. 17. Et antequam de vniuſcuiuſque erectione diſtinctè, & in particulari aliquid dicamus, de eorum ordine, & præcedentia aliqua oportet breuiter prænotare. De Primatu Romanæ Eccleſiæ ſuper omnes alias immorandum non eſt, quia licet fremant hæretici, inter Catholicos certiſſima eſt, & indubitata, plurimiſque antiquorum Canonum, & generalium Conciliorum decretis concluſio, vt infra probabimus. Quare ad alios deueniendo inquirenda eſt ratio cur eorum Eccleſiæ, Conſtantinopolitana ſcilicet, Alexandrina, Antiochena, & Hieroſolymitana Patriarchatus dignitate fuerint exornatæ: ponunt nonnulli in eo, quia quatuor Euangeliſtarum in Eccleſia Dei vices tenent, ad ſimilitudinem quatuor animalium, quæ Ioannes vidit in *Apocal. cap. 4.*

2 Vnde ad Patriarchas etiam deducere videtur Pontifex in *cap. ſcriptum 40. in princip. de elect.* & poſt *Roman. conſ. vlt. hoc eſt ſermone Baſilea habito nu. 20.* ſcribit *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 41. nu. 2.* & ante eum *Caſſan. in catalogo gloriæ mundi p. 4. conſid. 9.*

3 Verum alij melius conſiderant tres tantum Eccleſias Patriarchales à principio fuiſſe, quas Beatus Petrus inſtituit, ſcilicet Romanam, Alexandrinam, & Antiochenam, quarum meminit *tex. in cap. cleros. verſ. Patriarchæ, 21. diſt.*

4 Romanam, quia ad eam, iubente Domino ex Anthiochia Cathedram ſuam tranſtulit Petrus, vt refertur in *cap. per venerabilem, verſ. ſane qui filij ſint legitimi*, tum quia Petri, & Pauli glorioſo martyrio coronata eſt, & ex alijs rationibus, quas expendemus infra hoc capite.

5 Alexandrinam, quia beati Petri nomine à Marco Euangeliſta eius diſcipulo conſecrata eſt.

6 Antiochenam, quia prima fuit beati Petri Sedes, ideo eius nomine eam celebrat Eccleſia, ibidemq; primum Chriſtianorum nomen accepit initium, quæ omnia ex *Anacleto* ponit *Grattanus in cap. Sacroſancta, verſiculo prima ergo ſedes, 22. diſtinct.* & deducitur ex antiquiſſimo *Nican. Concilio cap. 6.* refertur in *cap. mos antiquus, 65. diſtinct.*

7 Poſtmodum idem honor Imperatorum precibus Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ à Summis Pontificibus datus eſt, vt ſcilicet poſt Romanum Pontificem Primatus honorem haberet, refertur in *c. Conſtantinopolitana, 22. diſt.* explicat late *Cardin. Bellarm. tom. 1. de Romano Pontif. lib. 1. cap. 24.* & multi, quos refert *Henriq. in ſum. lib. 10. cap. 29. §. 1. & 2.*

8 Deinde, quia moribus, & antiqua traditione Epiſcopo Hieroſolymitano (quamuis Cæſareæ Archiepiſcopo ſuffraganeus eſſet) honos deferebatur, vt ſederet ſtatim poſt Patriarchas, etiam ſupra ſuum Archiepiſcopum, huiuſmodi honorem ſeruandum illi eſſe ſtatuit Nicæna Synodus, relata in *d. cap. quoniam mos, 65. diſt.* quia Hieroſolymitanus Epiſcopus quartum quidem Patriarchalis ceſſionis locum, ac honorem habebat, non tamen propterea à ſubiectione Cæſarienſis, quæ Metropolitana erat, exemptus.

9 Verum huiuſmodi ordo in prædictis Patriarchalibus Sedibus non recte diſpoſitus eſſe videtur, quia in eis conſtituendis, vel attendimus antiquitatem Eccleſiarum: vel dignitatem fundatorum, aut Prælatorum, qui eis præfuerunt, vel locorum amplitudinem, vt conſiderare videtur *Anacletus in cap. illud, & in cap. Epiſcopi, 80 d.* Si enim antiquitas attendatur Hieroſolymitana omnes, ac etiam Romanam videtur excedere, eam enim pro totius Eccleſiæ matre proponit Regius vates *Dauid Pſalm. 109. verſ. 4.*

10 Virgam virtutis tuæ emittet Dominus ex Sion, quod de Chriſti regno, & Euangelij prædicatione ex Patribus bene explicat *Genebrard. ibidem*, adducens auctoritates *Iſai. cap. 2. verſ. 3. & Miche. cap. 4. verſ. 2.* ex Sion exibit lex: & quia Chriſtus Dominus ab Hieroſolymis prædicandi Euangelium ſumpſit exordium: vnde non immerito *Beatus Clemens lib. 1. recognit. cap. 10. fol. 17.* (ſi huiuſmodi libros ab eo eſſe conſcriptos vere aſſerere poſſimus) Hieroſolymitanum Epiſcopum appellat Principem Epiſcoporum, dum ait Iacobum Epiſcoporum Principem, Sacerdotum Princeps orabat; Sic etiam in Conſtantinopolitano Concilio Theodoſij temporibus in epiſt. ad Eccleſiam Romanam dicitur Hieruſalem mater omnium Eccleſiarum.

11 Si vero Prælatorum dignitas ſpectetur, eadem Hieroſolymitana Eccleſia præferenda videbatur, quia ibi primus Epiſcopus fuit S. Iacobus Apoſtolus frater Domini, & poſt eum Simon etiam Apoſtolus, & frater ipſius Domini: vnde ſequitur Alexandrinam debere præcedere, in qua ſedit Marcus Apoſtolorum diſcipulus: immo & ipſam Romanam, omneſque alias videtur præcedere Antiochena, in qua Petrus Apoſtolorum Princeps primo ſedit, priuſquam Romam cathedram transferret, vt conſtat ex *d. cap. Sacroſancta, verſ. tertio, text.* optimus *in cap. rogamus. 24. q. 1.* & ex Patribus antiquis contra Onuphrium in addit. ad Platinam de vitis Pontificum tenentem prius Petrum Romę inſtituiſſe Sedem, diligenter comprobat *Cardinalis Cæſar Baron. anno Chriſti 39. pag. mihi 311.* & ex *D. Hieron. Beda, Cano, Cordub. & Couar.* plurimiſque alijs confirmat *Henriq. d. cap. 29. §. 1. littera D.* Quæ rationes à fortiori concludunt Conſtantinopolitanam præcedere non debuiſſe Antiochenam, & Hieroſolymitanam, neque etiam Alexandrinam, quæ à Marco Euangeliſta nomine ipſius Petri fundata eſt, eique primus præfuit, vnde primum locum poſt Romanam tenere probat *text. in d. c. Sacroſancta.*

12 Si denique ad locorum amplitudinem attendamus, plures alias reperiremus Regias Vrbes, in quibus Imperatorum Sedes fuerunt: in Oriente ſcilicet, Nicomediam, vbi ſedit Diocletianus. In Occidente Mediolanum, vnde Maximianus Africam, & Italiam regebat, & Treuerim vnde Conſtantius Conſtantini pater Gallias, & Britannias gubernabat, vt proſequitur latius *Card. Bellarm. mihi epiſt. 52. inter opera S. Clementis fol. 361. ad med.* & ante eum difficultatem ſenſit *Cardin. in c. antiqua, oppoſit. 1. & 2. de priuil. Hiendoc. q. 4. ſcholaſt. §. 4. in 5. argum.* Tum etiam, quia in diuinis rebus ſtatuendis hanc rationem ex loci amplitudine non attendi docet *Leo Pontifex epiſt. 54.* ſecundum eundem *Bellarm. loco proxime citato.*

13 Pro perfectiori igitur prædictorum reſolutione à nobis inquirendũ eſt, quare certis Eccleſijs titulus hic

Patriarchalis dignitatis fuerit attributus, & deinde cur in illis tribus ciuitatibus potius, quam alijs totius Orbis beatus Petrus Ecclesias eligi voluerit, quibus præhabitis facile cõstabit ordinem Patriarchalium Sedium supra positum recte constare. Ad Primum igitur respondetur à principio quando primis Patriarchis datus est, & attributus titulus Patriarchalis dignitatis, respectum habitum fuisse ad honorem Cathedræ beati Petri Principis Apostolorum, vt scilicet, & merito maior honos illis deferretur Ecclesijs, quas ipse per se erexit, & rexit, vel per discipulos erigi iussit, vt de Romana, Antiochena, & Alexandrina supra diximus: & ideo tres has solummodo à principio Patriarchales fuisse probat *dict. capit. Sacrosancta*, & late explicat *Bellarm. dict. capit.* 24. licet deinde alijs idem honor sit attributus, de quibus supra, & notauit *Polydor. Virgil. loco citato.* Ad secundum respondetur fatendo beatum Petrum in illis tribus ciuitatibus potius, quàm alijs totius Orbis Patriarchales Ecclesias erigendo ad locorum amplitudinem, & dignitatem respexisse, vt scilicet in eis locis, in quibus erant Gentilium primates, primi essent legis Euangelicæ Prælati, ad abolendam idololatriam, & ad maiorem Christiani nominis gloriam, ac faciliorem Euangelij prædicationem, vt docent *Lucius Papa, Beatus Clemens, & Anacletus in cap. 1. & per totam, 80. dist. & in cap. 1. dist. 99.* eamque rationem late confirmat in eodem proposito *Cardin. Baron. dict. tom. 1. pag. 310. cum sequentibus.*

14 Ex quibus iam facile constat iure optimo Ecclesiam Romanam obtinere Primatum super omnes alias vniuersi Orbis, tum propter auctoritatem Petri Apostolorum Principis, & ipsius Christi Vicarij, qui in eadem iubente Domino relicta Antiochia Sedem Apostolicã constituit, eamque martyrio suo, & Pauli coronauit, tum quia Roma Regia est Imperatorum Sedes, vt elegantissima *Hieronymi* verba *lib. 2. aduersus Iouinianum, in fine*, demonstrant, Vrbs potens, Vrbs orbis domina, Vrbs Apostoli voce laudata. Hinc *Petrarcha*. Hoc affirmo, inquit, quod totius humanæ magnificentiæ supremum domicilium Roma est, nec est vllus tam remotus terrarum angulus, qui hoc neget. Propterea idem *Petrarcha in inuect. ua contra Gallum* ait. Roma mundi caput, Vrbium Regina, sedes Imperij, arx Fidei Catholicæ, fons omnium memorabilium exemplorũ. Nec mirum est, si aliqui, qui domi manentes illustres videbantur, Romæ pro nihilo habeantur, quemadmodum enim terræ flumina, quamuis ampla, & profunda, nomen amittunt mare ingressa, ita & Doctores domi clari, & inter suos egregij Romanam adeuntes Curiam inter maiores nomen amittunt.

15 Constat etiam ratio, quare Alexandrina Ecclesia præcedat Antiochenam; quamuis enim Antiochena erecta fuerit à Petro ante Alexandrinam, quæ eius nomine à Marco fuit instituta, quia tamen præfectura Alexandrina, quæ Augustalis dicebatur, ab Augusto suo nomine insignita, magnificentia præ cæteris ab eodem fuit nobilitata, & sex Ægypti prouincijs, & vniuerso eius Imperio ius dicebat, vt constat ex tex. *in l. 1. ff. de offic. Præfecti Augustalis*, quem diligenter exornat *Card. Baron. in Martyrol. die 20. Octobris in Beato Archenio*: merito superior erat præfectura Syriæ, ad quam Antiochia pertinebat, & consequenter eadem consideratione, primus etiam honos post Romanam Ecclesiam eius Patriarchis à Summis Pontificibus datus est, vt explicat idem *Baron. dict. tom. 1. pag. 310.* Neque satis concludit alia ratio, quam affert *anno 46. Christi, pag. 407.* quæ etiam placuit *Cardinali Bellarm. citato loco capit. 24.* quod Alexandrina primum obtinet locum post Romanam, quia eam Marcus Petri nomine erexit, non enim ideo sequitur, quod debuit præcedere Antiochenam, cui Petrus ipse primò, & principaliter præfuit.

16 Deinde constat ratio, quare in illo principio, & tempore Anacleti Antiochena præcedebat Constantinopolitanam, quia tunc Constantinopolis non erat, quin Byzantina Ecclesia, etiam postquam Constantinopolitana dicta est, diu fuit semper Episcopatus sub Archiepiscopo Heracleensi; Antiochia verò tunc princeps erat, & Metropolis totius Syriæ, cui & Palæstina, & ipsa Hierosolyma subiacebat, vt aperte voluit significare Canon prædictus Nicænæ Synodus, relatus in *dict. capit. quoniam mos, 65. dist.* dum constituens, vt Hierosolymorum Episcopo honor iure deferatur, addit, manente tamen Metropolitanæ ciuitati propria dignitate, vt explicat eleganter *Baron. dict. pag. 310. cum sequent.*

17 Quare his ita præhabitis iam colliges rationem præcedendi dignitatem ipsam Patriarchatus, vel prærogatiuas, & præcedentias inter eadem Ecclesias non necessario ex antiquitate singulatum deducendam esse, sed ex pluribus alijs rationibus, ex quibus Pontifices mouere potuerunt, vt antiquiorem præferant nouiori, vel è conuerso, priuilegium enim, & prærogatiua hæc Patriarchalis dignitatis primò, & immediate pendet ex Summorum Pontificum, & Conciliorum auctoritate, vt probat *Leo Pontifex dict. epist. 52.* in eisdem terminis, & in nostro proposito, & *Anacletus* quos refert *Gratian. in capit. priuilegia 1. & 2. 25. quæst. secunda.* Neque enim semper, & indistincte vera est regula de prioritate temporis, vt antiquior præferatur, sed ex alijs qualitatibus contrarium sæpe obseruatur, vt notant omnes in *reg. qui prior, lib. 6. & in capit. 1. de maiorit. & obedient.* text. optimus *in l. 2. C. vt dignitatum ordo seruetur lib. 12.*

18 Omissa etymologia, qua Patriarcha græca lingua πατριαρχης id est, summus, seu princeps Patrum interpretatur, vt cum *Isidoro* loquar *lib. 7. etymolog. capit. 12.* transcriptus *in cap. cleros 21. dist.* omitto etiam quæst. illa an Patriarchæ re, an vero nomine tantum differant à Primatibus, quam tetigimus supra *tit. 1. cap. 6. num. 7. & 8.* deueniendum est ad priuilegia innumera quidem & maxima, quæ ipsis Patriarchis ob eximiam, qua fruuntur dignitatem concessa sunt.

19 Primum igitur Patriarchalis dignitatis priuilegium est quod à summo Pont. Patriarchis tribuitur pallium, quod est plenitudinis officij Pontificalis insigne, Archiepiscopi vero ab eisdem Patriarchis accipiunt *capit. antiquam 23. de priuileg. Abb. in rub. de auctoritate, & vsu pallij, num. 2. Lancelot. Conrad. in templo omnium iudicum lib. 2. cap. 3. num. 19. & cap. 4. per totum.* Non obstat, quod pallium à solo Romano Pont. vniuersaliter dari potest iuxta *tex. in cap. nisi, de auctorit. & vsu pallij*, cum detur in signum plenitudinis potestatis, iuxta *tex. in capit. ad honorem, illo tit. & in d. capit. antiquam*, quæ potestatis plenitudo ab alio dari non potest, nisi ab Apostolica Sede, eiusque Præside Romano Pont. Petri successore, à quo, tanquam à capite, in alios Prælatos tanquam membra, omnis profluit ecclesiastica iurisdictio, *capit. in nouo 21. dist. mei.* Qua respondetur Patriarchas ex auctoritate ab ipso Romano Pont. concessa

pallia

pallia Archiepiſcopis concedere, ac ſubindè dici non poſſe, quod ab alio accipiunt, quàm à Romano Pontif. & in ipſius Beati Petri corpore, iuxta prædictũ ſenſum, iuncta *reg. qui per alium facit lib.6.* Cætera de pallij etymologia, & vſu dicam titu. ſequenti, Deo dante, interim vide *Durand. in rationali diuinorum libr. 3. capit. 17. Conrad. Brun. de ceremon. libr. 5. cap. 4. ad finem, Polydor. Virgil. de inuentoribus rerum libr. 12. cap. 12. Petr. Gregor. ſyntagm. iuris lib. 15. cap. 9. à num. 6. Lal. Zechi. de Republ. Eccleſiaſt. titul. de ſtatu Illuſtriſſ. Patriarcharum à nu. 5. Stephan. Durantes de ritibus Eccleſiæ lib. 2. cap. 9. à nu. 41. Henriq. in ſum. lib. 10. c. 31. in princ.* optimè *Guido Pancirola in theſauro variarum lectionum lib. 1. c. 30. per totum.*

23 Secundum priuilegium eſt, vt vbique Crucem elatam præferre liberè poſſint, præterquam in Vrbe Romana, aut vbicunque ſummus Pontifex, vel eius Legatus vtens inſignijs Apoſtolicæ dignitatis, præſens fuerit, & habetur in *d. cap. antiquam*, notam ibi *Anton. & Abb. in princip. Caſſan. in catalogo gloriæ mundi p. 1. conſiderat. 38. conclu. 4. Petr. Gregor. ſyntagm. iuris libr. 15. cap. 9. numero 6. Lal. Zechi. vbi proxime num. 2. ad finem, Henriquez d. lib. 10. cap. 29. §. 3. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. gloſſ. 41. nu. 25. Pancirola d. libr. 1. cap. 20. 9. habent & aliud*, male notans *Abb. in cap. 1. vt lite non conteſt. numer. 7.* contrarium voluiſſe, quod ſcilicet Patriarchæ ſolùm intra prouincias ſui Patriarchatus poſsũt deferre Crucem, nam *Abb.* ibi aperte loquitur de Archiepiſcopis, in quibus veriſſimam tradit & vtilem, atque receptam diſtinctionem, quam etiam repetit in *dict. capit. antiquam num. 10.* quod ſunt quædam inſignia denotantia ſuperioritatem, ſeu poteſtatem in loco, & illis vti nemo poteſt extra ſuam prouinciam, abſque ſpeciali priuilegio, idem erat dicendum in Patriarchis niſi communi iure eis cõceſſum reperiretur huiuſmodi priuilegium in præſenti: quod autem hic ſit ſenſus *dict. cap. antiquam* & particulæ illius, vbique patet non ſolum ex ipſius proprietate, quæ accipitur pro quocunque loco, ego ipſe in *meis Remiſſionibus de clauſulis & dictionibus diſtinct. 358. num. 2.* ſed magis ex limitatione, quam inferius facit tex. ille ibi, niſi in Vrbe Romana, & c. aduertit benè *Anton. Auguſtin. in notis ad illum poſt collectiones adiectis*, quæ exceptio regulam firmat in contrarium, quoad omnia alia loca, in quibus Romanus Pontifex præſens non reperitur, iuxta reg. tex. *in l. nam quod liquide §. vlt. ff. de penu. legata, cum* citatis *in libello de principijs vtriuſque iuris lit. C. numer. 5.* Quædam autem ſunt inſignia denotantia dignitatem perſonæ, & his vti poteſt Archiepiſcopus, vel ſimilis Prælatus extra loca ſui territorij, veluti portare annulum, vel celebrare cum Mitra, & Baculo, vt notat *gloſ.* quam ſequuntur omnes ibi, *in Clem. Archiepiſcopo de priuileg.* vel etiam quod poſt ſe caudam portari faciat, pertinet enim hoc ad perſonæ dignitatem, & inceſſus decentiam, notant idem Abb. & ex eo Pancirola loco proximè citato, aduertens habitum hunc fuiſſe quorũdam Palatinorum Principis Conſtantinopolitani; ſed ad Græcos recurrere non oportet, & ſatius eſt dicere illos ex noſtris ſumpſiſſe. Ex quibus circa hoc priuilegium ferendi Crucem inter Archiepiſcopos & Patriarchas illa apparet differentia quod Patriarchis iure cõmuni datum eſt vbique, Archiepiſcopis vero intra prouinciam, iuxta text. *in d. Clem. Archiepiſcopo, Zechi. d. tit. de ſtatu Illuſtriſſ. Patriarch. nu. 6.*

24 Nam extra prouinciam Archiepiſcopi Crucem deferre non poſſunt, niſi illi, quibus ſpeciali Sedis Apoſt. priuilegio fuerit conceſſum, vt probat text. *in d. cap. 1. vt lite pendente.*

25 Alia quoad hoc inter eos eſt differentia, quia Patriarchę Crucem ligno tranſuerſario gemino conſtantem præferunt, cuius lignum ſuperius tranſuerſum breuius eſt, inferius longius, Archiepiſcopis vero intra ſuam prouinciam vnius dumtaxat tranſuerſi ligni Crucem præferre permittitur, vt optimè obſeruatũt *Cuiac. in paratitl. ad titulum de foro competen. in cap. ſane 3. in fine, Iuſt. Lipſi. in notis ad ſuos de Cruce libros, Jac. Gretſer. de ortu S. crucis par. 3. in deſcriptione crucis Wuerdeana, verſ. verum cum circa, Iaym. Bleda in tract. Sancta Crucis caput 7. Hieron. Roman. p. 3. de Republic. Chriſtiana lib. 2. cap. 6. ad finem, & lib. 3. cap. 6. etiam ad finem.*

26 Tertium priuilegium eſt, quod ad eos in omnibus cauſis ſuarum prouinciarum poſſit prouocari, vt refert tex. *ind. c. c. antiquam verſ. in omnibus.*

27 Ratio autem formalis huius priuilegij in eo conſiſtit, quia ſecundum ordinarias regulas appellatio gradatim, non verò omiſſo medio eſt interponenda *l. Imperatores 21. in princip. ff. de appellat.* vbi omnes, & vltra ordinarios *Socin. reg. 39. Maranta de ordine iudiciorum p. 6. cap. de appellat. à nu. 368. & alij* de quibus *Alphan. collect. 892.* quibus adde *Garciam Falconium reg. 32.* & pleniſſimè poſt multos, quos refert *Sigiſmundus Scaccia de appellat. queſt. 7. à princip.* ita ſcilicet vt inter eccleſiaſticos iudices ab Archidiaconis, & alijs inferioribus Prælatis ad Epiſcopum, & ab Epiſcopo ad Archiepiſcopum, & ſic ab inferiori ad ſuperiorem immediatum iudicem interponatur appellatio *ca. dilecti 66. de appellat. c. Romana in princip. & §. Abb. Archidiaconis, & §. debet, & §. vlt. eod. tit. lib. 6.* proſequuntur *Petr. Gregor. de appellation. lib. 4. cap. 2. Scaccia d. queſt. 7. à nu. 32. & 86.*

28 Patriarchis tamen ipſo iure ſingularis hæc prærogatiua indulgetur, vt ad eos omnibus ſuarum prouinciarum locis licita ſit appellatio, atque ita text. *in d. c. antiquam* eſſe intelligendum; quia aliàs nullum concederet priuilegium Patriarchis contra principium illius tex. ibi, renouantes priuilegia, & hanc eſſe communem ſententiam computatis Auctoribus poſt *Innoc. & Hoſt.* concludit ibi *Abb. num. 7. & 8.* ſequitur *Petr. Gregor. ſyntagm. lib. 15. cap. 9. num. 6. Lal. Zechi. d. tit. de ſtatu Illuſtriſſ. Patriarch. num. 4. ad finem, Maranta d. loco nu. 371.* & poſt *Gambar. de officio Legat. lib. 3. q. 22. nu. 106.* de communi teſtatur *Scaccia d. q. 7. num. 104. Lancelot. Conrad. in templo omnium iudicum libr. 2. cap. 3. num. 9. Matth. Ugoni. in tract. de præſtantia Patriarchali col. 20. verſ. dixi iam quadam.*

29 Non obſtat text. *in d. cap. antiquam*, ibi, ſaluis appellationibus ad Sedem Apoſtol. interpoſitis, quatenus hoc vt appelletur omiſſo medio ſolo Romano Põt. concedere videtur, & quod omiſſo medio ad Romanum Pont. appellari poſſit probant text. *in cap. omnis, 2. queſt. 6. cap. ſi duobus, de appellat. libr. 6. gloſſ. verbo reſeruata in capit. quod translatione quarta de officio Legati. Anton. Scapp. in tractat. iuris non ſcripti cap. 41. n. 2. Sigiſm. Scacc. de appellat. queſt. 7. à num. 46. Cardin. Tuſch. tom. 1. litt. A. concluſ. 352. num. 51.* Reſpondetur enim text. in citatis verbis non loqui taxatiuè, neque impedire quod etiam quatuor Patriarchis ſpecialiter concedatur, quia ſi gradatim ad Patriarchas eſſet appellandum in prouincijs ſibi ſubiectis nihil eis ſpeciali-

cialiter concederet text. contra mentem Pontificis in proœmialibus verbis, ibi, Patriarchalium ſedium priuilegia renouantes: quare audiendi non ſunt contrarium reſoluentes *Anton. in d. c. antiquam nu. 11. Cardin. nu. 5. verſ. nota quod ad quatuor*, & alij quos refert & ſequitur *Henriq. d. lib. 10. c. 20. §. 3.* id colligentes ex *gloſ. vlt. in d. c. antiquam*.

30 Quartum priuilegium eſt vt Patriarchæ Regibus, alijsve Principibus ſuperiorem non habentibus æquiparentur, cum eorum inſtar redacti ſint, quod multarum prouinciarum regimina ſubeant, *Caſſan. in catalogo gloriæ mundi p. 4. conſ. 9. verſ. & iſti. Lali. Zechi. d. loco nu. 2. circa finem, Iacobat. de Concil. lib. 1. nu. 137. Sebaſt. Medices in tract. de legibus & ſtatutis p. 1. q. 12. n. 9. Gaſp. Valaſ. in repet. l. imperium nu. 100. ff. de iuriſd. omnium iudic. Andr. Gambar. libr. 2. de officio & poteſtate legati in princip. num. 15.*

31 Imo & ſummorum Pontificum priuilegijs ac prærogatiuis vtuntur iuxta tex. *in c. renouantes 22. diſt.* ſub illis verbis, ſimilia priuilegia, quæ ſuperior Roma habet, accipiat, *& Iuſtinian. in auth. de eccleſiaſtic. titulis §. 1. collat. 9. Honor. & Theodoſ. in l. omni innouatione 6. C. de ſacroſ. Eccleſ.* ibi, non abſque ſcientia viri Reuerendiſſimi ſacroſanctæ legis Antiſtitis Eccleſiæ Vrbis Cõſtantinopolitanæ, quæ Romæ veteris prærogatiua lætatur. *L. 1. & ibi gloſ. verbo lætetur, Cod. de priuileg. Vrbis Conſtantinop. lib. 11.*

32 Vnde ratione huius Papalis ſimilitudinis patriarchis Romani Pontificis inſignijs & ornamentis vti fas eſt, ſiquidem veſte ruſſea indutis incedere, & equo albo phalerato, ſimul atque fræno, & calcaribus deauratis vti eis liberè liceat. *Abb. Panorm. Hoſt.* & alij ſcribentes communiter *in d. cap. antiquam*, obſeruant *Cardin. Iacobat. in tract. de Concil. lib. 1. num. 184. Petr. Gambar. lib. 2. de poteſtate Legati tit. 1. de variis ordinarijs nomin. nu. 21.*

33 Quibus & inſignijs Legatus de latere, vti poteſt, vt notant *Anton. n. 10. Cardin. 6. Abb. 4. & alij in d. c. antiquam, Lali. Zechi. de Repub. eccleſiaſt. titu. de ſtatu Illuſtrip. Legati n. 4. verſ. viderus, & poſt Martin. Laudenſem* reſoluit *Pancirola lib. 1. c. 19.*

34 Patriarcharum iuriſdictio in omnes Archiepiſcopos, & Epiſcopos ſuos ordinaria eſt & ſuprema, vt ſatis colligitur *ex can. 39. Concilij Nicæni* de octoginta ex Arabico habitis, quos quidem octoginta cautè legendos eſſe moneo, verè enim non ſunt Nicæni, qui viginti tantummodo fuere, ſed ex Nicænis, alijſque longè poſterioribus conflati, & vt apparet ex Concilijs etiam Græcorũ, qui autem generales non ſunt, aut ab Apoſt. Sede approbati non fuerunt, quædam etiam ſunt interpretationes Nicænorum Canonum, (eademque parum vera) in hæc verba. Conſideret Patriarcha, quæ Archiepiſcopi, & Epiſcopi eius in prouincijs ſuis faciunt, & ſi quid reperiat ſecus, quàm oporteat, factum mutet, & diſponat, vt ſibi videbitur, ſiquidem ipſe eſt pater omnium, & illi filij eius, ſicque præeſt Patriarcha his omnibus, qui ſub poteſtate eius ſunt, ſicut ille, qui tenet ſedem Romæ, caput eſt & princeps omnium Patriarcharum.

35 Vnde Patriarchæ prętextu huius ordinariæ iuriſdictionis diſpenſare poſſunt cum Epiſcopo, vel alio beneficiorum collatore ſibi ſubiecto, qui ob malam beneficiorum collationem fuerat à Concilio ſuſpenſus *capit. graue ad fin. de præbend.* ibi, huiuſmodi ſuſpenſionis ſententia præter Romani Pontificis auctoritatẽ, aut proprij Patriarchæ minimè relaxetur.

36 Item etiam excommunicatos à ſuffraganeis ſuis abſoluunt, licèt eis ſuffraganei abſolutionem concedere recuſent, vt docent communiter Doctores per text. *in cap. ad reprimendam 8. de Officio Ordinar.* tradit *Matth. Vgoni. diſt. trac. de præſtantia Patriarchali verſ. ita quandoque*.

37 Priuilegia ſupra relata quatuor tantùm veris Patriarchis, Conſtantinopolitano ſcilicet, Alexandrino, Antiocheno, & Hieroſolymitano, non verò alijs minus propriè ita appellatis, vtpotè Aquilienſi, Grandenſi, Toletano & ſimilibus, competere videtur deduci ex text. *in d. cap. graue 29. in fine de prabendis*, ibi, aut proprij Patriarchæ minimè relaxentur, vt in hoc quoque quatuor Patriarchales ſedes ſpecialiter honorentur, & ex *Extrauag. Sancta Romana de elect. inter cõmunes*, vbi *Bonifacius IX.* poſt quã dictas quatuor patriarchales ſedes ſanctam Romanam Eccleſiam inſtituiſſe refert, ipſaſque, inquit, multis prærogatiuis & honoribus, ac priuilegijs decorauit, quaſi diceret prædicta priuilegia, quibus patriarchæ fruuntur, proprijs Patriarchis, non vero improprijs fuiſſe conceſſa, ità *Caſtan. d. conſider. 9. verſ. aliquantem, Redoan. d. c. p. 16. numer. 1.* Nam omnes præter illos quatuor, impropriè potius, & perperam vſitata voce patriarchæ abomnibus ſolent appellari *Alber. in diction. verbo Patriarcha, verſi. Patriarcha & Primas, Iacobat. lib. 1. de Concilijs à num. 256. Anaſtaſ. Germon. lib. 3. de ſacrorum immunit. c. 7. num. 11. Lali. Zech. d. nu. 2.* excepto Toletano, qui ex priuilegio pontificio omnibus & ſingulis prærogatiuis, priuilegijs, ac inſignijs, quæ dictis Patriarchis competunt, vti & gaudere libere, licitèque poteſt, vt ſuo loco dicemus.

38 Plura alia in hoc propoſito de præcedentia Patriarcharum, eorumque priuilegijs adducere poſſemus, ſed tam in hoc, quàm infra in vniuſcuiuſque Patriarchæ erectione demonſtranda parum immorari oportet, quia occupatis prouincijs illis Imperij Turcarum tyrannide non multum vtilitatis afferre videtur hac de re prolixior diſputatio.

S V M M A R I V M.

1 *Petrus inter Apoſtolos primus ab Euangeliſtis recenſetur, & à Chriſto Domino inter eos ſingulariter vt caput deſignatur.*
2 *Eccleſiæ Claues Petro præcipuè, & per eum Eccleſiæ date fuerunt.*
2 *Petrus mittens ſe in mare ad Dominum quid deſignauerit, oſtenditur.*
4 *Petrus ad Apoſtolatum ante Andream fratrem, Ioannem & Iacobum vocatus fuit.*
5 *Petrus poſt Aſcenſionem Domini, velut ſucceſſor ipſius cœpit regere Eccleſiam.*
6 *Eccleſiæ vnitas ſub vno ſummo Paſtore oſtenditur.*
7 *Petrus 15. Kalend. Februarij ann. Chriſti 44. Romam venit.*
8 *Petrus Cathedram Sacerdotalem Romæ tenuit annis 25. et an toto hoc temporis ſpatio in Vrbe permanſerit, oſtenditur.*
9 *Roma laudatur.*
10 *Petrus iuſſu Domini Romæ Sedem Pontificiam fixit.*
11 *Vado Romam iterum crucifigi, reſponſiſſe Dominum Petro Vrbem fugienti qui affirment, oſtenditur.*

12 Ro-

ized by Googl

12 *Romæ prima Sedes, & vniuerſalis Eccleſiæ Primatus iure diuino eſt collocatus.*

13 *Apoſtolicam Sedem an licitum ſit è Roma alio transferre, oſtenditur.*

14 *Romana Eccleſia omnium aliarum, omniumque fidelium mater eſt, & magiſtra.*

15 *Romanæ, & vniuerſalis Eccleſiæ Pontifex ſuccedit Petro in Eccleſiaſtica monarchia.*

16 *Summus Pont. nullum in terris ſuperiorem habet.*

17 *Ordinarius Ordinariorum, & totius Orbis eſt Summus Pont.*

18 *Seruus ſeruorum Dei nominatur ſummus Pont. quantum ad humilitatem, nam quantum ad poteſtatem eſt Dominus dominorum.*

19 *Summum Pontificem ſaltem in habitu habere poteſtatem ſecularem immediate à Chriſto Domino, qui defendant, oſtenditur.*

20 *Summus Pont. Petri ſucceſſor, & Chriſti Vicarius nobis Chriſtum repræſentat.*

21 *Chriſtus Dominus dum in terris vt homo vixit, vniuerſalis fuit mundi Dominus, & Rex vniuerſorum.*

22 *Chriſtus Rex ſine propugnatoribus, ſine magiſtratu, &c. quomodo dictus, oſtenditur.*

23 *Petrus Pontificatum, & regimen totius populi Chriſtiani à Chriſto accepit.*

24 *Summus Pont. (vt verior tenet ſententia) ſuper vniuerſum Orbem ex ſummo Pontificatus officio directè non habet, etiam in habitu, poteſtatem ſecularem ab ſpirituali diſtinctam.*

25 *Summus Pont. vt Chriſti vicarius ex officio ſummi Pontificatus nullam aliam poteſtatem habet, niſi eam ſolum, quam in lege Gratiæ Chriſtus Dominus, quatenus homo dum in terris vixit, eidem communicauit.*

26 *Chriſtus Dominus temporalem monarchiam, & poteſtatem de facto non exercuit, nec exercere voluit.*

27 *Chriſtus Dominus per ſe & directè habuit ex dono Patris excellens quoddam dominium, & poteſtatem ſuper res omnes creatas, quod non communicauit Vicario.*

28 *Auctoritas Chriſti Domini Matth. 16. Tibi dabo claues regni Cælorum, intelligitur de poteſtate ſpirituali ſuprema, non vero temporali directa.*

29 *Capit. 1. 22. diſtinct. Extrauag. vnam ſanctam, de maioritate, inter commu. & Extrauag. vni. verſicul. Sane, ne Sede vacante Ioann. 22. non agunt de poteſtate aliqua ſeculari Summi Pontificis, ſed ſolum de eccleſiaſtica.*

30 *Cap. cum ad verum 69. diſt. intelligitur de poteſtate ſeculari formaliter ſumpta in ſuum finem naturalem, quam negat in ſummo Pontifice.*

31 *Summus Pontifex ſuper omnia negotia ſecularia habet ſufficientem poteſtatem, quando id expedierit ad finem ſupernaturalem aſſequendum.*

32 *Summus Pontif. ſuper infideles habet poteſtatem temporalem gubernatiuam, quatenus opus fuerit ad defenſionem Eccleſiæ, & ad expediendam prædicationem Euangelicam.*

33 *Summus Pont. directè ſuper infideles poteſtatem temporalem gubernatiuam non habet.*

34 *Summo Pontifici poteſtas competens qua tali non competit ei, niſi qua eſt caput ipſius Eccleſiæ, gerēs ipſius Chriſti capitis vices in corpus myſticum eiuſdem.*

35 *Summus Pontifex nō habet poteſtatem in homines, niſi qua ſunt membra Eccleſiæ, mediante ſcilicet baptiſmo fideles facti, & incorporati cum Chriſto eius capite.*

36 *Infideles immediatè ab ipſa natura poteſtatem ſupremam, ciuilem habent, itaut per eam gubernari poſſint ſuo modo in ordine ad propriam conſeruationem.*

37 *Luſitanos arguit Auctor qui in Guinea Æthyopes in ſeruitutem iniuſtam redigunt.*

38 *Infideles non poteſt ſummus Pōtifex debellare pro eo quod eum recognoſcere nolint in dominum ſuum, & totius Orbis temporalem.*

39 *Auctoritas Eccleſiaſtici 10. Regnum à gente in gentem, &cet. intelligitur de ſola poteſtate, & punitione diuinæ Maieſtatis.*

40 *Summus Pontifex, aut quilibet alius Princeps fidelis non poterit infideles quantumuis ſceleratos, vtpotè ipſius imperio non ſubiectos, priuare ſua ipſorum poteſtate ciuili publica, & dominio rerum ſuarum.*

41 *Infidelium terras inter reges Portugaliæ & Caſtellæ optimo iure potuit diuidere Summus Pontifex Alexander VI. ſub ea conditione, vt in conuerſionem prædictorum infidelium tenerentur mittere prædicatores Fidei.*

42 *Hiſpaniæ & Luſitaniæ Reges quando, & à quibus per ignotas terras, & ignotiora maria Indias ſcrutari miſerunt.*

43 *Commercium omnibus fecit commune ius gentium.*

44 *Rationes expenduntur, quibus motus Alexander Sextus commiſit Portugaliæ, & Caſtellæ Regibus prædicationis Euangelicæ, & conuerſionis infidelium curam, negotium & commercium.*

45 *Summus Pontifex ex grauiſſima cauſa poteſt declarare ius naturale, gentium, aut Diuinum poſitiuum.*

46 *Benedictus Ægidius Luſitanus laudatur.*

47 *Titulares Epiſcopos infidelibus, idololatris, vel hæreticis quomodo ſummus Pontif. conſtituere poſſit, oſtenditur.*

48 *Summus Pontifex in caſu ad ſpirituale bonum neceſſario poteſt iniquam ſententiam à iudice ſeculari latam reuocare.*

49 *Lis mota ſuper iure alicuius principatus, vel alterius rei temporalis defertur ad ſummum Poteſt. ſi ex contentione, & diſcordia probabiliter in ſpiritualibus timerentur damna grauiſſima.*

50 *Declaratur text. in cap. Nouit. verſic. Non enim, de Iudicijs.*

51 *Coadiutorem alicui Regi, vel Principi ſeculari ſuperiorem non recognoſcenti poteſt ſummus Pontifex dare, quando id poſtulat populi ſcandalum, & ruina ſpiritualis.*

52 *Ideo Summus Pontifex in capit. Grandi de ſupplenda neglig. Prælat. lib. 6. proceſſit ad illam coadiutoris dationem, quia de facto pro maiori iuſtificatione requiſitus fuit ad eandem à pluribus Portugaliæ Prælatis, & nobilibus.*

53 *Verius tamen in eo text. poterat ſummus Pontifex ad eādem Coadiutoris dationem procedere de iure inuitis Luſitanis.*

54 *Eccleſiaſticus iudex ex proterua ſecularis negligentia, & remiſſione offenſarum poteſt cognoſcere.*

55 *Petrus Barboſa Regius conſiliarius, ac Regni Portugaliæ Cancellarius maximus laudatur.*

56 *Refutatur intellectus aſſerentis ideo ſummum Pontificem proceſſiſſe ad prædictam coadiutoris dationem in terminis d. cap. Grandi, quia regnum Portugaliæ illum recognoſcebat etiam in temporalibus.*

57 *Portugaliæ regnum Romanæ Eccleſiæ cēſuale an vere fuerit, oſtenditur.*

58 Re-

58 *Refertur liberatio Nuncij Apoſtolici de prædicto cenſu à ſe recepto.*

59 *Portugaliæ regnum neminem in temporalibus recognoſcit.*

60 *Electio per Rempublic. Luſitanam de Alphonſo I. in ſuum Regem, veluti in publicis comitijs legitimè congregata, potuit fieri abſque auctoritate ſummi Pontificis.*

61 *Chriſti quinque Stigmata in cœlo oſtenſa ab Alphonſo Portugaliæ Rege I. in Regia inſignia inſigni pietate ſuſcepta fuerunt. Franciæ regnum diuinitus fuit approbatum, ex eo quia tria lilia, quæ illi, ſunt adhuc Regia inſignia, de Cœlo miſſa fuerunt Clodoueo.*

62 *Portugaliæ Reges regna Imperatorum ignauia à Mauris vindicata, virtute bellica ab ipſorum manibus vindicarunt.*

63 *Luſitani pertinaciſſime Romanis reſtiterunt duce Viriato.*

64 *Alphonſus primus Rex Portugaliæ pro confirmatione ſui Regij tituli recurſum habuit ad ſummum Pontif. non quidem ex eo quod neceſſarius eſſet, ſed ex eo quia deuotione, pietate, & animi gratitudine voluit libens, & abſque vlla obligatione ciuili ſe eiſdem Chriſti vicario B. Petro, & ſucceſſoribus in ſum militem peculiari quadam, ſed ſpirituali ſolum ſubiectione ſubmittere.*

65 *Hiſpaniæ Reges ſubiectionem Sedi Apoſt. debebant ab antiquiſſimis etiam Regum Gothorum Catholicorum temporibus.*

66 *Hiſpaniæ regnum non recognoſcit Imperatorem, aliumque ſuperiorem.*

67 *Summus Pontifex potuit transferre in perſonam Magni Caroli imperium à Græcis in Germanos, & diſponere de Imperatoris electione, coronatione, & iuramento fidelitatis.*

68 *Conſtantinus Imperator in pluribus terris, & prouincijs omnem temporalem poteſtatem, dominium, & vniuerſa Imperij iura in Eccleſiam Romanam tranſtulit.*

69 *Donatio de terris, & ciuitatibus Imperij illicita eſt, & inualida.*

70 *Princeps res Regiæ Coronæ alienare nequit.*

71 *Rex abſque populorum conſenſu regnum priuare iure & honore ſuo non poteſt, nec illud ſeruituti ſubijcere, nec illius bona donare cum magna Regiæ Coronæ diminutione.*

72 *Rex non poteſt caſtra regni, & ciuitates alienare abſque conſenſu omnium Principum, & populorum eiuſdem regni.*

73 *Eccleſia cum laditur vincit, & magis incipit eſſe vberrima cum ad finem ſeculi erit producta.*

74 *Reſpondetur contrarijs fundamentis.*

75 *Fama in factis antiquis, nempe centum annorum plenam efficit probationem.*

76 *Franciſcus de Caldas Pereira laudatur.*

77 *Conſtantini donatio auctoritate antiquiſſimorum grauiſſimorumque patrum munita eſt.*

78 *In Sanctiſſimis Eccleſijs optima menſura eſt donatarum rerum immenſitas.*

79 *Eccleſijs quod donatur Deo redditur, à quo omne bonum, & donum optimum prouenire Apoſtolus docet.*

80 *Conſtantinus ingentibus beneficijs à Deo acceptis, ſcilicet in curatione lepræ, & victoria contra Maxentium, diuinitus promotus eſt ad donationem illam faciendam.*

81 *Principes omnes, qui in Eccleſias munifici & liberales extiterunt de hoſtibus ſuis triumpharunt, & Imperium, ſeu regna ad longiſſimam poſteritatem traduxerunt.*

82 *Conſtantinus non ſolum fecit donationem, ſed cum eo ſatrapæ, optimates, ſenatus, ac populus.*

83 *Populus poteſt Regis electionem facere ex aliquo iuſto capite.*

80 *Leo III. Summus Pontif. ex circunſtantijs ſuo tempore occurrentibus poſtulante fine ſupernaturali, ac Eccleſiæ defenſione, potuit transferre in perſonam Caroli Magni imperium à Græcis in Germanos, & diſponere de Imperatoris electione, coronatione, & confirmatione.*

85 *Gregorius Quintus Summus Pontif. primus conceſſit illis ſeptem Germaniæ magnatibus, nempè tribus Eccleſiaſticis, & quatuor ſecularibus, poteſtatem eligendi Imperatorem.*

86 *Imperator defenſor, & aduocatus Eccleſiæ dicitur.*

87 *Imperialis dignitas attenta ſua natura non fuit à Summo Pontifice, ſed ab ipſo Deo mediante iure gentium.*

88 *Imperialis dignitas poſt Imperij transiationem à ſummo Pontifice habetur, & ab eo inſtituta dicitur.*

89 *Imperium Germanicum poſt prædictam tranſlationem magis pendet à ſummo Pontifice, quam aliud quodlibet regnum.*

90 *Summus Pontifex Imperatorem poteſt deponere.*

91 *Summus Pont. poteſt electionem de Imperatore improbare ſi ei idoneus non videretur.*

92 *Imperium transferre in aliam gentem poteſt Summus Pont.*

93 *Imperio vacante iuriſdictio, regimen, & diſpoſitio eius deuoluitur ad ſummum Pontificem.*

94 *Summus Pontifex in ordinem ad finem ſupernaturalem poteſt abrogare leges ciuiles ſcriptas, & non ſcriptas, approbantes peccata ſubditorum, & pro illis præmia concedentes.*

95 *Ampliatur ad leges ciuiles peccata venialia ſolum approbantes.*

96 *Lex canonica in foro ciuili ſeruanda eſt quando agitur de peccato, etiam attenta Ordin. Regia Luſitanorum, quæ de quantumuis venialibus etiam eſt intelligenda.*

97 *Declaratur cap. Nouit verſ. Cum enim, de Iudicijs.*

98 *Denunciatio Euangelica non obligat niſi pro loco, & tempore, data ſcilicet commoditate, & opportunitate ex parte denuntiantis, & denuntiati.*

99 *Argumentum à contrario ſenſu non valet quando ex illo ſequeretur abſurdum.*

100 *Declaratur text. in cap. vltim. de præſcriptionib. ibi, quæ abſque peccato mortali, &c.*

DE PRIMATV ECCLESIÆ Romanæ ſuper omnes, & de ſuprema Summi Pontif. poteſtate in vniuerſum Orbem.

CAP. II.

1 AD Patrem, & ad cœleſtem Eccleſiam Ieſu Chriſto ex terrena reuerſuro, neceſſe omninò fuit aliquem Eccleſiæ à ſe in terris conſtitutæ Præſidem relinquere.

quete, qui eius Vicariam poteſtatem retineret, ad quem tanquam iudicem, & Paſtorem omnes Chriſti ouiculæ in terrena Eccleſia commorantes confluerent. Vnum de toto mundo ad hoc Petrum eligit Dominus, & ſolum ſibi ſubſtituit, & in officio Vicarium, & in Magiſterio ſucceſſorem, qui & vniuerſarum gentium vocationi, & omnibus Apoſtolis, cunctiſque Eccleſiæ Patribus præponatur: vt quamuis in populo Dei multi Sacerdotes ſint, multique Paſtores, omnes tamen proprie regat Petrus, quos principaliter regit & Chriſtus. Hic igitur primus Apoſtolorum appellatur ab Euangeliſtis *Matth.* 10. *Marc.* 3. *& Luc. ſexto.* qui in capitibus, vbi nomina Apoſtolorum enumerant, ſemper primo loco recenſent Petrum. Et Dominus noſter Ieſus Chriſtus, vbi primum Beatum Petrum, quem à mundi initio Vicarium ſuum deſtinauerat, in terris vidit ad ſe à fratre Andræa adductum, illico ei vni dixit: Tu es Simon filius Iona, tu vocaberis Cephas, quod interpretatur Petrus *Baron. tom. primo annal. Eccleſ. ann. Chriſti* 31. *capit.* 20. Chriſtus enim, vt docet *Paulus*, Petra fuit, nomen ſuum Petro communicauit, vt hac nominis deriuatione Chriſtus nobis oſtenderet ſe Petro ſuas vices, & poteſtatem aliquando commiſſurum. Hic enim cum interroganti Domino, quem homines eſſe dicerent filium hominis; alijs referentibus opiniones aliorum, ipſe velut inter cæteros primus cum eum eſſe Chriſtum Dei viui Filium reſpondiſſet, audire promeruit: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam *Matth.* 16. quod *Diuus Auguſtinus de verbis Domini* exponens, ita ait: Tu es Petrus à petra dictus, quam confeſſus es, quam cognouiſti dicens; Tu es Chriſtus Filius Dei viuus, & ſuper hanc petram, ideſt, ſuper me ipſum Filium Dei, ædificabo Eccleſiam meam. Rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos, *Luc.* 22. Ex quo manifeſtum eſt in Petro omnes contineri, rogans enim pro Petro, pro omnibus rogare dignoſcitur. Simon quia diligis me plus his, paſce agnos meos, *Ioann.* 21. Solus ideo Petrus, vt caput, & Princeps reliquorum Apoſtolorum pro omnibus ſollicitus, auſus à Chriſto petere, qua mercede ipſum ſequuturi eſſent. *Matth.* 19. Ab illo initium tanquam à capite, & maiore ſumpſit ipſe Chriſtus in lotione diſcipulorum, *Baron. tom.* 1. *Annal. Eccleſiæ ann. Chriſti* 33. *capite* 38. *in fin.* verbaque ſingulariter ei dixit, tanquam vni paſtori, qui eius exemplo cæteris præfuturus humilitatem eius imitaretur. *Ioan.* 13. Magnum certè excellentiæ Petri indicium fuit, quod eum vnum Angelus ſpeciatim nominauit, dum dicit. Sed ite, dicite Diſcipulis, & Petro, quia præcedet vos in Galilæam, ibi eum videbitis ſicut dixit vobis *Marc.* 16. Non exiguum præſtantiæ Petri indicium quoque eſt, quod primus in monumentum Chriſti intrauerit, qui primus Chriſti vice, ideſt auctoritate, & poteſtate in Eccleſia eſſet functurus; potuerat enim Ioannes prior ingredi, quippe qui curſu præuenerat Petrum, ſed id muneris omnium maiori Petro permiſit, *Ioann.* 20.

2. Eccleſiæ claues, ideſt Ordinis, & iuriſdictionis, ſiue etiam præeminentiæ, & poteſtatis Petro præcipuè, & per eum Eccleſiæ datas fuiſſe Sanctorum Patrum teſtimonijs facilè probari poteſt, nam *Beda in homilia de feſto Apoſtolorum* ſuper illud *Matth.* 16. Quodcunque ligaueris, & ceter. ſic ait, Qui Regem cœlorum maiori præ cæteris deuotione confeſſus eſt, merito præ cæteris ipſe collatis clauibus regni cœleſtis donatus eſt. Quod ſi omnibus Apoſtolis ſimul dictum eſſe reperias, non tamen alijs ſine ipſo, ſed ipſi ſine alijs attributū eſſe cognoſces ligandi, & ſoluendi à Domino facultatem, vt quod non alij ſine ipſo, ipſe ſine alijs poſſet ex priuilegio ſibi collato à Domino, & cōceſſa plenitudine poteſtatis. Huic Dominus oues ſuas paſcendas vocabulo tertio repetito commiſit, vt alienus à grege Dominico cenſeatur, quiſquis eum etiam in ſucceſſoribus ſuis noluerit habere paſtorem. Sic etiam dum Dominus apparuiſſet in littore diſcipulis nauigantibus ſciens Petrus quod Dominus eſſet, ſe miſit in mare, & alijs nauigio venientibus ipſe ſine beneficio nauis ad Dominum feſtinauit, *Ioan.* 21. Cum enim mare mundum deſignet: per hoc, quod Petrus ſe miſit in mare priuilegium expreſſit Pontificij ſingularis, per quod vniuerſum Orbem ſuſceperat gubernandum, cæteris Apoſtolis vt vehiculo nauis contentis, cum nulli eorum vniuerſus fuerit Orbis commiſſus, ſed ſingulis ſingulæ prouinciæ, vel Eccleſiæ potius deputatæ. Iterum etiam vt ſe vnicum Chriſti Vicarium deſignaret, ad Dominum ſuper aquas maris mirabiliter ambulantem, & ipſe ſuper aquas maris mirabiliter ambulauit. Nam cum aquæ multæ ſint, populi multi, cōgregationeſque aquarum ſint maria, per hoc quod Petrus ſuper aquas maris inceſſit, ſuper vniuerſos populos ſe poteſtatem accepiſſe monſtrauit. Sic etiam *Lucæ* 5. legitur ſoli Petro Dominum dixiſſe, duc in altum; quod cum feciſſet conduxit piſcium multitudinem copioſam, qui admiratus ipſe cum Iacobo, Ioanne, & Andræa, qui etiam in naui erant, ſecundum *Matth. & Marci* narrationem, proceſſit ſolus ad genua Ieſu, dicens: Exi a me Domine, quia homo peccator ſum, cui etiam ſoli reſpondit Ieſus: Noli timere, ex hoc iam homines capiens eris, ideſt, caput eius. Et hic aduertendum duxi Petrum ad Apoſtolatum ante Andræam fratrem, Iacobum, & Ioannem, vocatum fuiſſe, vt patet *Matth.* 4. nam vocatio, de qua ibi, fuit propriè ad Apoſtolatum: duæ vero priores, quarum vna habetur *Ioan.* 1. altera in captura piſcium, quam deſcribit *Lucas capit. quinto*, non fuerunt propriè ad Apoſtolatum, ſed ad quādam familiaritatem, ita *Alphonſ. Aluarez Guerrero in ſpeculo iuris Pontificij capite primo*. Deindè ipſe ſolus Petrus interrogauit Ieſum *Matth.* 18. Si peccauerit in me frater meus, dimittam ei vſque ſepties? & ei ſoli Ieſus reſpondit. Non dico tibi vſque ſepties, ſed vſque ſeptuagies ſepties: cum profectò ſeptenarius vniuerſitatis ſit numerus, eò quod omne tempus ſeptenario dierum numero noſcitur comprehendi, igitur ſeptenarius numerus in ſeipſum multiplicatus in hoc loco ſignificat vniuerſorū vniuerſa peccata, quia ſolus Petrus poteſt non ſolum omnia, ſed omnium crimina relaxare. Denique Apoſtolis omnibus à Domino mandabatur, vt prędicarent Euangelium omni creaturæ, principaliter tamen Petro incumbebat, qui omnes præſtabat prærogatiua principatus, & cui ſoli iniunctum fuerat à Domino, vt paſceret oues ſuas.

5 Vnde poſt Aſcenſionem Domini Petrus velut ſucceſſor ipſius regere cœpit Eccleſiam, ad complendum duodenarium diſcipulorum numerum loco Iudæ prænaricatoris ex verbis prophetæ alium inſtituens, & faciens ſubrogari, & recepto Paraclito Diſcipulos Spiritus ſancti gratia illuſtratos ex verbis Ioelis apertius com-

comprobauit. Hic pœnitentiam agere iuſſit, & baptizari credentes *Act.* 2. Hic inter diſcipulos curando claudum fuit miraculum operatus, *Act.* 3. & in Ananiam & Sapphyram vxorem ipſius tanquam primus & præcipuus inter eos, qui mentiti fuerant Spiritui Sancto, mortis ſententiam promulgauit *Act. 5. primo.* Hic ſimoniacæ peſtis radicem contra primitiuam Eccleſiam pullulantem Apoſtolica falce ſuccidit; ſolus in Simonem Magum ſententiam damnationis promulgans, licèt non ei ſoli, ſed omnibus communiter pecuniam obtuliſſet. *Act.* 8. Huic ſoli viſio cælitus oſtenſa fuit *Act. 9. & 10.* qua innuitur, quod Petrus Prælatus fuerit cunctis gentibus. Ipſeque admonebatur omnes gentes ſuæ fidei commiſſas Chriſti Eccleſiæ vnire, & inſerere: cum vas illud viſionis Orbem terrarum, & vniuerſa in eo contenta animalia, vniuerſas ſignificaret, tam Iudæorum, quam Gentium nationes: gentium enim immunditiæ per quadrupedia terræ, perque beſtias, reptilia, & volatilia Cœli ſignificabantur, & illas iam Deus intra linteum Eccleſiæ recipiendas decreuerat. Propter quod & Petro iuſſum erat, vt mactaret eas primum, hoc eſt per verbum Dei, quod gladio quouis ancipite penetrabilius eſt, tetrum peccati ſanguinem effunderet, eiſque ſubindè veſceretur, hoc eſt, more cibi traduceret eas in Eccleſiæ corpus, & incorporaret eas Chriſto. Quamobrem ipſe vt primus Iudæos, ita quoque & Gentiles conuertit ad Fidem, vt ſupra vtroſque fideles ſe paſtoralem curam accepiſſe monſtraret.

6 Conſtituto ſic à Chriſto Domino tot locis Summo vniuerſalis Eccleſiæ paſtore Beato Petro Apoſtolo, Vnitas, ſiue primatus eius in Eccleſia vnica conſtituitur, à qua tanquam capite reliqua ipſius membra regerentur. Eccleſia vna eſt, quæ in multitudinem latius incremento fœcunditatis extenditur: quomodo Solis multi radij ſunt, ſed lumen vnum; & rami arboris multi ſunt, ſed robur vnum tenaci radice fundatum; & quomodo de fonte vno plurimi riui defluunt, numeroſitas licèt diffuſa videatur exundantis copiæ largitate, vnitas tamen ſeruatur in origine. Sic & Eccleſia Domini luce perfuſa per Orbem totum radios ſuos porrigit, vnum tamen lumen eſt quod vbique diffunditur, nec vnitas corporis ſeparatur: ramos ſuos in vniuerſam terram copia vbertatis extendit: profluentes largiter riuos latius expandit, vnum tamen caput eſt, & origo vna, & vna mater fœcunditatis ſucceſſibus copioſa: illius fœtu naſcimur, illius lacte nutrimur, ſpiritu eius animamur. Et quod eccleſia vna ſit, veritatis Magiſter teſtatur per Spiritum Sanctum dicens, Vna eſt columba mea, vna eſt perfecta mea. Item Eccleſiæ vnitas dicitur ex vnitate Fidei, in qua fundatur, *capite legimus 23. diſtinct.* Et ab vnitate ſpei, de qua *Apoſtol. capite quarto*, Vocati eſtis in vnam ſpem vocationis veſtræ. Eſt etiam vna vnitate charitatis, qua annectitur, & viuificatur, de qua inquit *Apoſtol. ad Philip. ſecundo.* Eandem charitatem habentes vnanimes, idipſum ſentientes. Hinc *D. Cyprian. libro primo, epiſtol. 8. ad plebem*, Deus vnus eſt, & Chriſtus vnus, & vna Eccleſia, & Cathedra vna ſuper Petrum Domini voce fundata. Sicut etiam in Cœlorum vniuerſitate à primo mobili ducuntur inferiores, *Ariſt. ſecundo de cœlo text. 35.* In corporibus mixtis vnum ſemper elementum eſt, elementariſque qualitas præpollens. In multitudine membrorum vnum cor cætera mouet *Ariſt. de partu animalium libro ſecundo, cap. ſecundo*, potentiarum animæ vna eſt princeps, nempè ratio. *Diuus Auguſtin. libro ſecundo de liber. arbitr. capit. tertio*, & vt ait *Apoſtol. ad Epheſ. 4.* Vnus eſt Spiritus, vnus Dominus, vna Fides, vnum Baptiſma, vnus Deus, & pater omnium, qui eſt ſuper omnes & per omnia, & in omnibus nobis; ita quoque vnus Præſidens, paſtor, Rector, & Gubernator in vnica, & vniuerſali Eccleſia vicem Chriſti gerens, Summus Pontifex eſt, & ſuper vnicum, vnicam & vniuerſalem Chriſtus ædificat Eccleſiam, quam nullo Orbis terrarum loco Petrus, & eius ſucceſſores melius conferre potuiſſent ipſo Domino iubente quantum Romæ, quæ tunc, & diu poſt Orbis terrarum imperium obtinuit, à qua facillimè Chriſti pietas & religio in reliquas ei ſubiectas prouincias traduci poſſet, quod innuere videtur *Beatus Leo Papa in ſermon. primo*, de Natali Apoſtolorum Petri & Pauli, dum ait. Beatiſſimus Petrus Princeps Apoſtolici Ordinis ad aream Romani deſtinatur imperij, vt lux veritatis, quæ in omnium gentium reuelabatur ſalutem, efficacius ab ipſo capite per totum mundi corpus effunderet.

7 Anno igitur nono à Chriſti paſſione exacto, à Natiuitate eius 43. poſtquam Iacobus Ioannis frater ab Agrippa Rege occiſus fuit, ipſe Petrus Azimorum tempore ab eo in carcerem conijcitur, vt feſto celebrato illum necaret, qui diuino beneficio Angeli opera eductus, exiens ad Romam iter inſtituit, vt Herodis vim, furoremque declinaret, ſimul & vt Simonis Samaritæ veſtigijs ſubuertendis inſiſteret. Annua peregrinatione exacta per eas gentes ad quas priorem epiſtolam ſcripſit, Cappadoces ſcilicet, Galatas, Aſianos, Ponticos, & Bithynos Vrbem peruenit 15. Calend. Februarij ſequentis anni, qui fuit Chriſti 44. & ſecundus penè finitus Imperij Claudij; ſtatim Chriſtianæ religionis fundamenta iecit, vt poſtea ad Romanos ſcribens Paulus gratias agit Deo, quod illorum Fides in vniuerſo mundo nunciaretur. Ab hoc tempore vſque ad eius obitum, (qui fuit Auctoribus penè cunctis conſentientibus 3. Calend. Iulij nouiſſimo Neronis anno, non quidem Iuliani, ſed imperij, ideſt tertiodecimo, Chriſti vero 68.) Cathedram Sacerdotalem Petrus Romæ annis 25. tenuit. Non autem hoc toto temporis ſpatio in Vrbe permanſit; nam anno Chriſti 47. ſexto imperij Claudij, quo magna Iudæorum ſeditio fuit, Petrus, qui genere Iudæus erat ex Bethſaide vico Galileæ, ſimul cum cæteris conſtituta iam Eccleſia Romana, & Simone Mago extincto, diſcedere eſt coactus; Hieroſolymam hac occaſione rurſus redijt. Et (Agrippa, cuius metu ex Iudæa aufugerat, iam vita functo) interfuit tranſitui Beatiſſimæ Virginis, qui anno ſequenti accidit ætatis eius 63. prout meliùs computant citati per me *Allegat.* 50. *numero* 112. Poſtea ingreſſus eſt Vrbem Romam Nerone Cæſare, Linum, & Clementem ſibi coadiutores ordinauit, à Marco ſcriptum Euangelium probauit, priorem Epiſtolam ſcripſit, & hanc primo Neronis anno, vt ex Damaſo intelligitur, tranſegit. Indè diſcedens totum Occidentem, & Africam docendo peragrauit. Ad extremum nouiſſimis Neronis annis, eo in Chriſtianos tanquam publici incendij auctores deſæuiente, Romam rediit, vbi de morte eius, & Pauli ea ſubſequuta ſunt, quæ conſenſu omnium Scriptorum memoriæ ſunt commendata. Quicquid hæretici huius temporis

poris impudenter negent Beatum Petrum Romæ vnquam Cathedram constituisse, & quod magis est, neque Romam vnquam venisse, eos tamen ex omnibus antiquis patribus Græcis, ac Latinis eleganter conuincunt *Onuphrius Panuinus de primatu Petri lib. 3. cap. 1. cap. 1. Cardinal. Cæsar. Baron. annal. tom. 1. ann. Christi 44. capit. 22. cum sequentibus*, & ex professo latissimè comprobat omnibus contrarijs satisfaciens *Cardin. Bellarmin. tom. 1. de Romano Pontif. libro secundo, à princip.*

9 O felix Roma, inquit *D. Hieronym. lib. 2. aduersus Iouinianum, in fine*, Vrbs potens, Vrbs Orbis Domina, Vrbs Apostoli voce laudata, de qua *S. Ioannes Chrysost. in comment. epistolæ ad Romanos cap. 16. hom. vlt.* id est, 32. ita ait: Ego & Romam propterea diligo, tametsi & aliundè queam illam laudare, nempè à magnificentia, ab antiquitate, à pulchritudine, & multitudine, à potentatu, & diuitijs, & à rebus in bello fortiter gestis, sed relictis istis omnibus, ob id illam beatam deprædico, quod erga illos Paulus dum viueret adeò fuit beneuolus, adeò illos amauit, coram disseruit, & postremo vitam apud eos finiuit; vnde & ciuitas ista hinc facta est insignis, plusquam à reliquis omnibus, & quèadmodum corpus magnum, ac validum duos habet oculos illustres, Sanctorum videlicet illorum corpora: Non ita Cœlum splendescit, quando radios suos Sol ex sese dimittit, quemadmodum Romanorum Vrbs duas illas lampades, vbique terrarum effundens, &c. de qua in festiuitate Sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli sic canit Ecclesia.

O felix Roma, quæ tantorum Principum
Es purpurata pretioso sanguine,
Non laude tua, sed ipsorum meritis
Excellis omnem mundi pulchritudinem.

Et gloss. verbo Romana, in Extrauag. execrabilis, de præbend. ita ait, ipsam Vrbem Apostoli Petrus, & Paulus vna die pro merito, loco vno pro gloria, sub vno persequutore pro pari virtute compassi glorioso cruore martyrij Christo Domino consecrarunt. Nullam denique decentiorem, aut Christo ipso magis acceptam Sedem fuisse censemus, quàm quæ sanctissimorum Apostolorum Petri & Pauli sanguine consecrata, æternisque trophæis illustrata, quod indè Romam ipsam ad eam gloriam prouexit, vt indè esset gens sancta, populus electus, ciuitas Sacerdotalis, & regia, vt caput Orbis effecta latius præsideret religione diuina, quã dominatione terrena, ad quod refert aliqua *Leli. Iorda. de maioribus Episcopi causis ad Papam deferendis, & Romanæ Sedis origine, & auctoritate capit. 11. nu. 20.*

10 Quamuis ex *Matth. capit. 16. & Ioan. 21.* solum cõstet Christum Petro Summum Pontificatum tribuisse, non autem alicuius certæ Ecclesiæ Episcopatum, ipsa tamen iura Canonica manifestò nobis tradiderunt iussu Domini Petrum Romæ Sedem Pontificiam fixisse, vt inquit *Nicolaus II.* relatus in *cap. omnes 22. distin.* scribens Mediolanẽsibus per Petrum Damianum Legatum suum, his verbis: Omnes siue Patriarchæ cuiuslibet apices siue Metropoleon Primatus, aut Episcopatuum Cathedras, vel Ecclesiarum cuiuslibet Ordinis dignitates instituit Romana Ecclesia. Illam vero solus ille fundauit, & super petram Fidei mox nascentis erexit, qui Beato æternæ vitæ clauigero, terreni simul, & cœlestis imperij iura commisit. Id ipsum ostẽdit *Gelasius* relatus *in capit. quamuis, 22. distinction.* omnibus Orthodoxis ita scribens. Quamuis vniuersæ per Orbẽ Catholicæ Ecclesiæ vnus thalamus Christi sint: sancta tamen Romana Catholica, & Apostolica Ecclesia nullis synodicis constitutis cæteris Ecclesijs prælata est, sed Euangelica voce Domini, & Saluatoris nostri primatum obtinuit. Tu es Petrus, & cetera. Item *Anacletus ad omnes Episcopos epistol. tertia capit.* relatus in *capit. sacrosancta 22. distinction.* ita ait. Sacrosancta Romana, & Apostolica Ecclesia, non ab Apostolis, sed ab ipso Domino Saluatore nostro primatum obtinuit. Deinde hoc ipsum attestantur *Marcell. 3. in cap. Rogamus, & Leo I. in cap. cum Beatissimus, 24. quæstion. 1.* præterea *Alexand. I. Iulius I. in suis epistolis, &* demum *Innocent. in cap. per venerabilem, qui fil. sint legit.* his verbis.

11 Locus, quem elegit Dominus, Apostolica Sedes esse cognoscitur. Confirmatur, nam cum Petrus Vrbem fugiens exiuisset, volens eum Dominus, ad locum quẽ elegerat, reuocare, interrogatus ab eo. Domine quo vadis? respondit. Vado Romam iterum crucifigi: quod intelligens pro se dictum, ad locum ipsum protinus est reuersus, quam historiam referunt *Linus* Papa in actis passionis Sãctorũ Apostolorum, Petri & Pauli, *Ægesip. libro tertio de excidio Hierosolymitano, Diuus Ambrosius libr. quinto epistol. 32. Leli. Iordan. de maioribus Episcoporum causis ad Papam deferendis, cap. vndecimo numer. vigesimo quarto. Guerrero in speculo iuris Pontif. pagina 8. & ex sancto Athanasio in apologia pro fuga sua, & sanctus Gregorius in explicatione quarti pœnitent.* comprobat *Cardin. Bellarmin. libr. primo de Romano Pontif. cap. 23. in fine.*

12 Quare primam Sedem, & vniuersalem Ecclesię primatum Romæ iure diuino esse collocatum tenent *Abbas in dict. capit. per venerabilem, Ioann. Andr. in capit. fundamenta, de electio. in sexto, vbi Anchar. numero duodecimo. Albert. Pygius de eccles. hierarch. libr. tertio capit. 12. & 13. S. Antonin. part. tertia titul. 23. capit. quinto, §. 7. Turrecremat. de potestate Ecclesia libro secundo capit. 40. cum sequentibus, Can. de locis Theolog. libro sext. capit. octauo, versicul. Aluar. Pelag. de planctu Ecclesiæ libro primo capit. 32. Cordub. in quæstio. libr. quarto quæstion. prim. præposit. 8. Iacob. de Concil. lib. 8. articul. 6. & 7.* latissimè *Alphons. Mendoza in quæstion. quodlibet. quæstione quarta scholast. P. Azori. institution. moral. parte secunda libr. quarto capit. vndecimo quæstio. 2. Cardinal. Cæsar Baron. in addit. ad martyrologium Romanum die 18. Ianuarij pagina mihi 30. Cardinal. Bellarmin. to. primo de Romano Pontific. libro secundo à princip. Cardinal. Tusch. practic. conclus. Iuris tom. tertio, conclusione tertia numer. decimo nono & tom. 7. littera R. conclus. 362.*

13 Hinc ijdem disputantes an licitum sit è Roma aliò sedem Apostol. transferre, quod ex instituto disputarunt *Alphons. de Mendoza dict. disputat. 4. & Cardinal. Bellarmin. dict. tom. 1. de Roman. Pontific. libr. 4. capit. 4. vers. secundo hoc idem,* & alij citati à *Cened. ad Decretum collect. 11. nu. 4.*

14 Et quod Romana Ecclesia omnium aliarum, omniumque fidelium mater sit, & magistra, atque super omnes primatum obtineat probant *text. dict. capit. quamuis, & in dict. capit. sacrosancta, & in capit. secundo de Summ. Trinitat. & in capit. antiqua 23. de priuileg.* cum multis alijs adductis pleniſſimè per *Cordub. dict. quæstione prima articu. secundo, Mendosa dict. quæst. quarta Scholast. §. 4. Turrecrem. de potestat. Eccles. libro secundo cap. 36. Albert. Pyg. dict. cap. duodecimo, Can. de locis*

Theolog. libr. secundo capit. quarto. Bannes in 2. 2. De Thomæ quæstione prima articul. 12. conclus. 5. Cou. libr. 4. variar. caput. 14. numer. 1. Illustriss. Cardinal. Bellarmin. virtute & litteris insignis, Catholicæque religionis strenuus propugnator, *dict. tom. 1. de Romano Pontific. capite duodecimo cum sequentibus, Cardinal. Tusch.* vtriusque iuris consultissimus, prout præclari, indefessique laboris monumenta attestantur, *in pract. conclusio. tom. 7. littera R. conclus. 363. Cardinal. Mantica* assidua negotiorum experientia eruditissimus *de coniecturis vltim. volunt. libr. 8. titul. 6. numer. quarto, Iacob. de Graffis tom. 2. consil. libr. tertio titul. de clericis non resid. consil. 1. num. quarto,* plenissimè *Modernus de Iurisdict. part. prima cap. 13. à numer. 19.* vbi per multa sequentia capita omnia argumenta in contrarium plenissimè resoluit, P. *Valeri. Reginald. in praxi fori panitent. libro primo numero 22. Fr. Paulin. Berti Lucensis in praxi criminali Regul. tit. 2. cap. decimo quarto numer. 4.* plures ex antiquioribus refert *Cened. dict. collect. num. 4. & 5.*

15 Romanæ, & vniuersalis Ecclesiæ Pontificem succedere Petro in Ecclesiastica monarchia tam ex diuino iure, quàm ratione successionis, Conciliorum auctoritate, summorum Pont. Græcorum & Latinorum Patrum, aliorumque testimonijs & auctoritatibus probat idem *Cardinal. Bellarmin. dict. tom. 1. libr. secundo capit. duodecimo & 13.* Nullum enim in terris superiorem habet *cap. cuncta per mundum 9. quæst. 3. cap. licet cap. Venerabilem, de elect. Flamin. de resignat. libro 7. quæstion. 5. numer. primo & 2. Don. Garsi. Matrillo de magistratib. libr. 1. cap. 2. numero quarto.* Et est Ordinarius Ordinariorum, & totius Orbis, cum totus mundus Papæ sit territorium *dicti. cap. cuncta per mundum, cap. per principalem 9. quæstione tertia. Camill. Borell. in summ. omnium decis. titul. quarto numer. 10. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. §. 2. proœm. num. 44.*

18 Et omnes eidem parere, ipsumque in primatem recognoscere debent *cap sacrosancta, c. de Constantinopolina 22. dist. Gonzal. §. 1. proœm. numer. 8.* Licet autem in *proœmio Decretalium* alijsque in locis seruus seruorum Dei nominetur, intelligitur quantum ad humilitatem, nam quantum ad potestatem est Dominus dominorũ. *Azor. instit. moral. parte 2. libr. 4. c. 19. qu. 1. vers. Bald. Flam. d. lib. 8. q. 7. nu. 101.*

19 Vnde Summum Pontific. saltem in habitu directe habere potestatem secularem immediatè à Christo domino sibi commissam, itaut posuit per se ipsum eam, vt directam, reducere ad actum, licèt frequentius illam exerceat per Imperatores, & Reges ab eius manu eandem accipientes, tenent *Innocent. in cap. licet num. 8. & 9. de foro comp. & post Host. Panorm. in cap. nouit n. 13. de iudic. post glos.* ibi, & post *glos. 1. in cap. causam quæ,* in 2. *qui filij sint legit.* cui similis *verbo Ecclesia in Clem. ad nostram, de hæretic. Bart. in l. 1. §. Præsides ff. de requir. reis. Palat. de obtentione regni Nauarræ §. 6. Cou. in reg. peccatum p. 2. §. 9. numer. 7. vers. 1. Nauar. in dict. capit. nouit, notab. 3. sub numer. 19. Menoch. illustr. libro primo capit. vigesimo numer. 1. & cap. 21. nume. 1. Modernus de iurisdict. par. 1. caput. decimo nono,* quo loci iunctis capitulis sequentib. vsque *ad c. 23.* inclusiue, & iunctis præcedentibus pluribus medijs hanc sententiam tenaciter defendere intendit. Ex Theologis *S. Antonin. titul. 3. de dominio regnorum cap. 2. & part. 3. summ. titul. 22. capit. 5. §. 17. S. Augustl. Triumph. in princip. summ. de potestate Ecclesiæ. S. Bonauent. in 4. distinct. 37. in expost. lit. dub. 4. Henric. Gandau. in quodlibet. 6. quæstione 23. Reder. Sanc. Episcop. Lamoren. libr. de origine, & differentia principatus par. 1. Alex. Alens. 4. p. summ. quæstione 10. part. secunda, §. 2. B. Ioann. à Capistrano de auctoritate Papæ p. 1. secundæ partis nu. 4. & 5. Aluar. Pelag. de planctu Ecclesiæ capit. 13. Cels. Manc. de iuribus principatuum libr. 3. c. 1. & 2. Paulus Ciera in tract. de iure Principum ca. 6. cum sequentibus, Alexand. Pesauti. de potestate Romani Pontific. Thom. Bozi. de ruinis gentium, & regnorum libr. secundo.*

20 Probatur hęc sententia Summus Pontifex Petri successor & Christi Vicarius nobis Christum repræsentat qualis erat dum hic inter nos viueret: At qui in Christo Domino nostro dum vixit fuit Regia potestas temporalis. Ergo summus Pont. Petri successor habet temporale dominium: maior per se patens est, & constat ex dictis: & præcipue ex illo *Ioann. 21.* Pasce oues meas: & *Matth. 29.* Tu es Petrus, &cet. vbi Dominus loco sui Petrum cõstituit vniuersalem suæ Ecclesiæ Pastorem, illimitatamque relinquit hanc sibi promissam, & traditam potestatem; vnde *Diuus Augustinus*, Sicut, inquit, in Saluatore erant omnes causæ Magistri, ita & post Saluatorem in Petro omnes continentur. Et *Chrisog. super acta Apostolorum.* Ita inquit, Petrus à Filio super omne, quod est Filij potestatem accepit, non vt Moyses in gente vna, sed in vniuerso Orbe. Quamobrẽ necesse est fateri eandem esse auctoritatem Petri, quã Christi: & Summi Pontific. quam Petri. Manet, inquit *sanctus Leo*, dispositio veritatis, & Beatus Petrus in accepta fortitudine Petræ perseuerans suscepta Ecclesiæ gubernacula non reliquit, perseuerat videlicet Petrus, & viuit in successoribus suis. Et *Philippus presbyter, Apostolicæque Sedis legatus in Concilio Ephesino era an. 430.* vt habetur *to. 2. cap. 16.* sic dixit: Nulli dubium, imo seculis omnibus notum est, sanctum Beatissimumque Petrum Apostolorum Principem, & caput, Fideique columnam, Ecclesiæ Catholicæ fundamentum, à Domino Iesu Christo Saluatore nostro, humanique generis Redemptore, cœlestis regni Claues accepisse, soluendique, atque ligandi potestate, quam acceperat, vsum fuisse, nechon per successores suos hucusque semper viuere, causasq; decernere, semperque victurum esse.

21 Minor vero quatenus habet Christum Dominum dum in terris vt homo vixit vniuersalem fuisse mundi Dominum, ac Regem Vniuersorum, probatur *Matth. cap. 10.* omnia mihi tradita sunt à Patre meo. Et *c. 28.* data est mihi omnis potestas in Cælo, & in terra. Probatur etiam ex pluribus Apost. locis qui præcipuè scribens ad *Coloss. capit. primo,* inquit de Christo. Qui est imago Dei inuisibilis primogenitus omnis creaturæ, quoniam in ipso condita sunt vniuersa in cœlis, & in terra, visibilia, & inuisibilia, siue Throni, siue dominationes, siue Principatus, siue potestates, omnia per ipsum, & in ipso creata sunt, & ipse est ante omnes, & omnia in ipso constant. Et ipse est caput corporis Ecclesiæ, qui est principium, primogenitus ex mortuis. Et ad *Hebræ. capit. primo.* Multifariam, multisque modis olim Deus loquens patribus in prophetis nouissimè loquutus est nobis in Filio, quem constituit hæredem vniuersorum, per quem fecit & sæcula. *Ioannes etiam in Apocal. capit. 1.* dicit, quod Iesus Christus est testis fidelis, primogenitus mortuorum, & Princeps Regum terræ, *& cap. vndecimo.* quod audiuit vocem multorum dicentium, factum est regnum huius mundi

Dei

Dei noſtri, & Chriſtus eius. Et *capit.* 19. cum prius exaraſſet quomodo apparuerit ei ille, qui dicitur verbum Dei, refert quod habet in veſtimento, & in femore ſuo ſcriptum, Rex Regum, & Dominus dominantium.

22 Quod ſi inſurgat aliquis dicens, quomodo Chriſtum Regem dicimus ſine propugnatoribus, ſine magiſtratu, & cetera reſpondet *Iſai. Propheta capit.* 9. Factus eſt principatus ſuper humerum eius, quem locum *Nicetas in Nazianzenum in orat. de natiuitate*, iuxta interpretationem antiquorum Patrum explicans per humeros Chriſti, vires eius intelligens ait, omnes alij Reges non in proprijs viribus imperium ſuum, & regnum habent conſtitutum, ſed in alijs, puta in militibus, & ſatellitibus, & propugnatoribus: Chriſtus autem ſolus principatum ſuum ſuper humerum habuit.

23 Conſequentia rectè infertur, quia Petrus, qui adhuc perſeuerat, & viuit in ſucceſſoribus ſuis, vt ſupra probaui, accepit Pōtificatum et regimen totius populi Chriſtiani, & in Vicarium electus fuit Chriſti, cuius iuriſdictionis ſunt omnia regna mundi. Vnde in eius ſolemnitate exultans Eccleſia canit. Tu es Paſtor ouium, Princeps Apoſtolorum, tibi tradidit Deus omnia regna mundi. Et ſuper illa verba, Tibi dabo claues, infert *Chriſog.* Filius Dei vbique terrarum Petro conceſſit poteſtatem, & homini mortali omnium, quæ in cœlo ſunt, dedit auctoritatem, vt poteſtate Clauiū Eccleſiam amplificaret. Inde *Diuus Auguſtinus in ſermon. Fortis & humilis*, admirans ait. O mira potentia, ò ineffabilis gratia Saluatoris, quis plebeium Piſcatorem Apoſtolorum facilè crederet Principem, & Regibus obſiſtere, Reges ſanctificare, Regibus omnibus imperare, mundum refrænare legibus? Sicut Chriſtus accepit à Patre Dux ſceptrum Eccleſiæ gentium ex Iſrael egrediens ſuper omnem principatum & poteſtatem, & ſuper omne quodcunque eſt, vt ei genua cūcta curuentur: ſic & Petro, & eius Succeſſoribus pleniſſimè commiſit. Si igitur Chriſtus Dominus eſt directè, abſolutè, verè, realiter, legitimè, vt demonſtratum eſt euidentiſſime, totius mundi, & omnium hominum, qui ſunt in eo, tam quoad ea, quæ ad Spiritum pertinent, quam quæ ad corpus. Ergo etiam Summus Pontif. Dominus eſt directè, abſolutè, verè, realiter, legitimè, totius mundi, & omnium hominum, qui ſunt in eo, tam quoad ea, quæ ad ſpiritum pertinent, quam quæ ad corpus: nam, vt infert *Chriſog.* in perſona Chriſti loquentis ad Petrum, qui amas me coram ipſis, iam tibi confirmo, quod meum eſt plenum, & ideo *D. Thom. in fine libri ſecundi ſent.* dicit quod Papa vtriuſque poteſtatis apicem tenet, ſcilicet ſpiritualis, & ſecularis. hoc illo diſponente, qui eſt Rex, & Sacerdos ſecundum ordinem Melchiſedech, & Dominus dominantium, cui poteſtas non auferetur, & regnum eius non corrumpetur.

24 Nihilominus tamen verius dicendum puto Summum Pontificem ſuper vniuerſum Orbem ex Summo Pontificatus officio directè non habere etiam in habitu poteſtatem ſecularem ab ſpirituali diſtinctam, per quam more aliorum Regum poſſit eo modo in temporalibus ciuiliter gubernare, & ſtatuere, quæ proximè ſpectant tantummodo ad finem temporalem, & politicum, & hanc ſententiam tenent *D. Thom. in Opuſculo de regimine Principum libro tertio capit. ſecundo cum ſeqq. & parte tertia quæſtion. 59. articul. quinto. Soto de iuſtitia libr. quarto quæſtione quarta articul. primo column. 4. verſ. quod ſi, & in 4. diſtinct. 25. quæſtion. ſecunda artic. 1. concluſ. 3. Driedon. de libertate Chriſtiana libr. primo capit. nono, & capit. decimo quinto. Caietan. tom. 1. tractat. 2. de auctoritate Papæ, & Concilij capit. 13. ad 8. Victoria in relect. ſuper cap. vltim. Matthei numer. vigeſimo ſeptimo & de poteſtate Eccleſiæ relect. 1. quæſtione quinta numer. 8. Alphonſus Alu. Guerrero in ſpeculo Principum cap. 16. Cardinal. Bellarmin. controuerſ. 3. generali libr. quinto de Romano Pontifice capit. verſic. Tertia ſententia, & capit. tertio. P. Molina de iuſtitia tract. 2. diſputat. 29. col. 4. verſ. his prænotatis, P. Soarez de legibus libr. tertio capit. ſext. ſub numer. 3. cum ſequentibus, & de defenſione Fidei Catholicæ contra Anglicanæ ſectæ errores lib. tertio capit. 5. numer. octauo. P. Rebello de obligationibus iuſtitiæ, part. 2. libr. 18. quæſtione 23.*

25 Huius ſententiæ plura, & validiora ſunt fundamenta, & à priori oſtenditur, quia Sūmus Pontifex vt Chriſti Vicarius ex officio Summi Pontificatus nullam aliā poteſtatem habet, niſi eam ſolum, quam in lege Gratię Chriſtus Dominus, quatenus homo dum in terris vixit, immediatè contulit eidem, arg. tex. *in cap. 2. & 3. de officio Vicarij libr. 6.* delegatio enim nullam aliam in delegato iuriſdictionem ponit, niſi eam, quæ à delegāte conceſſa eſt, iuxta text. *in l. 1. §. qui mandatam, ff. de officio eius, cui mandata eſt iuriſdictio.*

26 Planè Chriſtus Dominus, quamuis potuerit inſuper dominium politicum rerum omnium, & principatum, & ita monarchiam temporalem cum ſuprema poteſtate ſeculari ſuper vniuerſum Orbem, & ſuper omnes Principes ipſius principaliter, & directe exercere, tamen huiuſmodi temporalem monarchiam, & poteſtatem de facto non exercuit, nec exercere voluit, iuxta illud *Ioann.* 18. regnum meum non eſt de hoc mundo; & iuxta alia plura, quæ ad hoc probandum congerunt *Victoria de poteſtate Eccleſiaſtica relect. 1. quæſtione quinta nume. decimo ſext. cum ſequentibus. Valentia diſt. punctō 6. colum. 2. Tolet. in cap. 18. Ioann. annot. 25. & 26. Cardinal. Bellarmin. dict. libr. quinto de Roman. Pontific. cap. quarto.* Licet oppoſitum, imo quod Chriſtus Dominus de facto exercuerit temporalem monarchiam ſuper vniuerſum Orbem, defenderint *Albertus Pygius lib. quinto hierarchiæ eccleſiaſticæ cap. tertio. Almaynus de poteſtate Eccleſiaſtic. capit. 8. Nauarr. in capit. nouit, notab. 3. num. 130. de iudicijs, Modernus de iuriſdict. parte prima, capit. 18.* quorum fundamentis dilucide reſpondent *Victoria, Bellarminus*, & cæteri ſupra citati, explicātes locum *Matthæi vltim.* ibi, data eſt mihi omnis poteſtas in Cælo, & in terra, vt intelligatur de poteſtate Chriſto data ſuper regnum ſpirituale, & ſuper omnia etiam temporalia, in ordine ad finem ipſius ſupernaturalem.

27 Nec nos in contrariam opinionem adducere poſſunt plures auctoritates, quibus innituntur contrariæ opinionis Auctores ad probandum Summum Pontificem ſaltem in habitu directè habere poteſtatem ſecularem immediate à Chriſto Domino, quam de facto ipſe habuerat ſuper vniuerſum Orbem: licet enim negare nō poſſimus eum per ſe, directe habuiſſe ex dono Patris excellēs quoddam dominium, & poteſtatem in res omnes creatas, & ſuper omnes omnium hominum, imo & Angelorum actiones, itaut non ſolum ad finem ſupernaturalē Eccleſię vniuerſalis, ſed etiam abſolutè potuerit, & poſſit de rebus omnibus tēporalibus ad libitū diſponere, & ea ratione dici poſſit Dominus orbis

Rex Regum, etiam quoad omnia temporalia, vt aduertunt *P. Molina dict. diſputat. 28. colum. 4. in fine, verſic. Reſtat, & concluſ. 4. & 5. P. Soar. dict. diſput. 48. ſection. 2. colu. 3. verſ. dico ſecundo, cum ſequentibus*. Sic intelligentes locum *Matthæi vltim.* ibi, data eſt mihi, &c cet. & illud *Apocalypſis 1.* Princeps Regum, &cet. & *capit. 10.* Rex Regum, & Dominus dominantium: tamen ea non communicauit Vicario, prout eidem non communicauit alia pleraque, etiam pertinentia ad poteſtatem excellentiæ, vt pulchrè docet *Diuus Thom. in opuſculo de regmine Principis libr. tertio capit. decimo*, quam ſequuntur *Nauar. dict. notab. 3. num. 130. P. Molinæ dict. d. ſput. 29. colum. 14. in principio, P. Soar. d. ſect. 2. ante finem.*

28 Deinde hanc noſtram ſententiam non infringit auctoritas Chriſti Domini *Ioan. 21.* ibi, Paſce oues meas, quia in ea ſolum impletur illa promiſſio, quæ Petro à Chriſto Domino facta fuerat *Matthæi 16.* ibi, tibi dabo claues regni cœlorum, vt poſt alios reſoluit *P. Soar. de legibus libr. tertio capit. ſext. numer. quarto, & libr. 4. capit. ſecundo, numer. decimo, & capit. tertio num. primo.* Per has autem Claues ſolum ſignificatur poteſtas ſpiritualis ſuprema, non verò temporalis directa, vt poſt alios reſoluit idem *P. Soarez. dict. lib. 4. cap. 1. nn. 3. cum ſequentibus*.

29 Nec etiam nos deterrent pleraque iura, quæ iuxta omnium fere Doctorum mentem, Summo Pontifici tribuere videntur ſeculatem poteſtatem, vt in *ca. 1. diſtinct. 22. & in Extranag. Vnam ſanctam, de maioritate inter communes, & in Extranag. vni. poſt princ. verſ. ſanè ne Sede vacante, Io. 22.* Nam *tex. in d. c. 1. & in d. verſic. ſane*, dum inquiunt, quod Chriſtus Dominus Summo Pontifici in perſona Beati Petri æternæ vitæ clauigiferi commiſit iura terreni ſimul, & cœleſtis imperij, non agunt de poteſtate aliqua ſeculari Summi Pôtificis, ſed ſolum de eccleſiaſtica, quam Chriſtus Dominus eidem conceſſit *Matthæi 16.* dum ei promiſit, & tandem dedit claues regni cœlorum, vt poſſit ligare, & ſoluere ſuper terram, ideſt omnes fideles exiſtentes in imperio terreno; & quodcunque ligaret, & ſolueret ſuper eam eſſet ligatum in cęlis, ideſt in imperio cęleſti, vt ita ſummus Pontifex hæc vtriuſque imperij iura haberet Eccleſiaſtica, vt conſiderat ſic illos textus intelligens *Cardinal. Bellarmin. vbi ſupra.*

30 Quo retento ſenſu dici poteſt Nicolaum Papam (qui iuxta communem, de qua tamen dubitat *Cardinalis Bellarminus*, auctor eſt prædicti *capit. primi*) non videri ſibi ipſi aduerſari *in capit. cum ad verum, 96. diſt.* quatenus ibi aſſerit Chriſtum Dominum diſtinxiſſe poteſtatem, & officia Pontificis & Imperatoris, ne, aut Imperator iura Pontificis, aut Pontifex iura Imperatorum præſumeret vſurpare: nam in hoc textu loquitur de poteſtate ſeculari formaliter ſumpta in ſuum finem naturalem, & hanc negat in Summo Pontifice: in illo vero loquitur de poteſtate materialiter tantum ſeculari in ordine ad finem ſupernaturalem, & hãc Summo Pontifici concedit.

31 Primo ex dictis infertur Summum Pontificem qua talem ex vi Pontificalis officij habere ſufficientem poteſtatem ſuper omnia negotia ſecularia, etiam inter ſeculares, vt de illis iudicet, & diſponat, quando id expedierit ad quietem, & conſeruationem, ac Eccleſiæ defenſionem, & ad bonum ſpirituale, & ad finem Eccleſiaſticæ poteſtatis ſupernaturalem aſſequendum, & vltra ordinarios per text. ibi in *cap. cum ad verum, 96. diſtinct. & in Extranagant. vnam ſanctam, de maiorit.* &c Theologos *in 4. diſtinction. 24.* latiſſimè diſputarunt, ſic reſoluens *Cardinal. Turrecremat. de poteſtate Eccleſiæ, libr. ſecundo cap. 113. cum ſequentibus. Albertus Pygius de eccleſiaſtica hierarchia, libro 5. Driedon. de libertate Chriſtiana libro primo capit. 15. cum ſequentibus, & libr. ſecundo capit. 2. Soto de iuſtitia libro 4. quæſt. 4. artic. 1. Henric. de Gandauo quodlibet. 6. quæſt. 23. Caietan. in apologia tomo 1. opuſculorum tract. 2. capit. 13. ad 8. & 2. 2. quæſtion. 43. articul. 8. Fr. Anton. de Corduba in quæſ. libro primo, quæſtione 57. Victoria relect. 1. ſectio. 6. & relect. 5. ſectio. 2. à numero tertio, & in relect. de Indis, & inſulanis part. prima à numero vigeſimo ſexto, & ad cap. vltim. Matthæi numer. 29. P. Molina de iuſtitia tractat. 2. diſputat. 29. verſic. Tertia concluſio. P. Rebello de obligationibus iuſtitiæ, part. ſecunda libr. decimoquarto, quæſtione vigeſimatertia ſect. 1. numer. ſecundo & tertio, & ſect. 5. numer. 29. P. Aldrete in allegatione pro omnimoda regularium exemptione, par. prima capit. quinto, numer. 13. P. Soarez de legibus libr. tertio cap. 7. numer. quinto, & de defenſione Fidei Catholicæ libr. tertio capit. 22. Illuſtriſſ. Cardinal. Bellarmin. de Romano Pontifice controuerſia 3. generali libr. 5. capit. 6.* Ex noſtris *Couar. practicarum c. primo, numer. ſecundo, concluſ. 2. & in reg. peccatum, par. ſecunda, §. 9. num. ſeptimo. Nauar. in dict. capit. nouit, notab. 3. Ceuall. commun. contra communes quæſtion. 759. Moria in emporio iuris Ciuilis titul. de iurisdict. omnium iudicum quæſtione 4. Cardinal. Tuſch. practicarum concluſi. tom. 6. concluſ. 45.* qui omnes latiſſime agentes firmiter tenent Summum Pontificem directè poteſtatem non habere in temporalibus, & procedere *dict. capit. cum ad verum, d. c. nouit, cum ſimilibus*, eam tamen habere caſualiter, & indirectè in ordine ad ſpiritualia, quoties ſcilicet ad ſpirituale bonum fuerit neceſſaria, & procedere *dict. Extranag. Vnam ſanctam, & c. per venerabilem, qui filij ſunt legitimi.*

32 Secundo infertur Summum Pontificem ſuper infideles habere poteſtatem generalem gubernatiuã, proindeque poſſe cognoſcere, iudicare, & diſponere de eorum negocijs ſecularibus, quatenus opus fuerit ad defenſionem Eccleſiæ, ſeu Principum fidelium etiam ſecularium, & Regnorum, aut ſtatuum ipſis ſubiectorum, & expediendam prædicationem Euangelicam, ita *Couar. in reg. peccatum, part. ſecunda, §. 10. ſub numero quarto, & §. 9. ſub numer. ſext. prope finem, Nauar. dict. notab. 3. numer. 58. Gregor. Lopez leg. 2. gloſ. 3. colum. 6. titul. 23. part. ſecunda. Victoria ſuper capit. ultim. Matthæi numer. vigeſimo ſeptimo. Illuſtriſſim. Cardinal. Bellarmin. controuerſ. 3. generali libr. quinto de Romano Pontifice cap. 2. P. Soarez de legibus libr. tertio cap. 6. num. 1. & cap. 10. Marc. Anton. Genuenſ. in practicabil. eccleſiaſt. quæſt. 616.*

33 Directè tamen ſuper infideles poteſtatem temporalem gubernatiuam non habet, nec de eorum negotijs poteſt cognoſcere, iudicare, aut diſponere, iuxta Doctores ſupra citatos, ex eo quia quæcunque poteſtas gubernatiua competens ſummo Pontifici, qua tali, nõ competit ei niſi qua eſt caput ipſius Eccleſiæ, gerens ipſius Chriſti capitis vices in corpus myſticum eiuſdẽ, ideſt in ipſam Eccleſiam Militãtem, vt palam eſt apud omnes Catholicos, & proſequitur *Illuſtriſſim. Cardinal. Bellarmin. dict. controu. 3. de Romano Pontifice libr. 2. c. duodecimo cum ſequentibus*, maximè *cap. 16. & 31. col. 3. ante medium.*

34 Vnde eam poteſtatem non habet in homines niſi qua

qua sunt membra huius corporis, & Ecclesiæ, mediante scilicet Baptismo fideles facti, & incorporati cum Christo eius capite, iuxta text. *in capit. Dominus noster 56. distinct. & in cap. vltim. de presbytero non baptizato.*

35. Deinde Christus Dominus *Ioann. 10.* inquit, quod in fine seculi fiet vnum ouile, & vnus pastor, quia ante seculi finem non omnes sunt oues huius ouilis, ac proindè nec omnes summo Pōtifici eiusdem Pastori directe subijciuntur quod aliquam potestatem gubernatiuam, vt sunt illi, qui illud adhuc non intrarunt per Baptismum, sed in infidelitate persistunt.

36. Nec in qualibet Republica, infidelium etiam barbarorum, licèt opinione nostra videantur viuere more ferino absque politica gubernatione, habet Summus Pontifex directè potestatem temporalem gubernatiuam, quia hi intra suas Respublic. alium, quàm sibi proprium & immediatum superiorem non recognoscentes, habent namque immediatè ab ipsa natura potestatem supremam ciuilem, itaut per eam gubernari possint suo modo in ordine ad propriam conservationem.

37 Hinc per trānsennam admonerem nostros Lusitanos quam iniustè procedant plures, qui vt fama fert, in regionibus infidelium, præsertim in Guinea, solent ex malitia, vel ex crassa ignorantia emere Æthyopes, & in seruitutem iniustam reducere, illos scilicet, quos vidēt ad propria eorummet Lusitanorum nauigia per vim, vel fraudem trahi, vel absque culpa pro delicto patrisfamilias perpetuæ seruituti barbarè damnari, vnde optima ratione hos liberorum hominum iniustos venatores arguit *P. Rebello de obligat. iustitiæ part. 2. lib. 18. quæst. vigesima tertia, sect. 5. num. 30. cum seqq.* indè benè aduertens oportere quod Regij magistratus habita huiusmodi iniusti commercij plena informatione, remedium aliquod efficax adhibeant, quod etiam admonet *P. Molina d. tract. 2. disput. 35.* vbi *disput. 36. & 34.* latè prosequitur casus, in quibus Lusitani mercatores possunt absque peccato emere, vēdere, vel asportare, aut retinere prædicta mancipia.

38 Hinc etiam consequens est Summum Pontificem non posse huiusmodi infideles debellare, & eos in suā recognitionem compellere per se, vel per alios Principes fideles, pro eo solum quod eum recognoscere nolint in dominum suum, & totius Orbis temporalem, ita tenuerunt ex nostris *Ioann. Andr. in addit. ad Specul. titul. de Iudeis colu. 2. propè finem. Innoc. in cap. quod super his de voto, Con. in reg. peccatum 2. p. §. 10. sub num. quarto & 5. 9. sub numer. sext. prope finem. Nau. dict. notab. 3. numer. 58. Gregorius Lopez l. 2. glos. 3. col. 6. in princip. titul. 23. part. 2. Marc. Anton. Genuens. dict. quæst. 616.* Ex Theologis *Diuus Thomas 2. 2. quæst. duodecima articul. 2. vbi Caietan. quæstione sexagesima sext. super 8. vers. circa 1. Victoria super cap. vltim. Matth. numer. vigesimo septimo. Augustin. de Ancona in tract. de potestate Papæ quæstione vigesima tertia, articul. 3. P. Soar. de legib. libr. tertio cap. decimo, & capit. 6. numer. 1. Illustriß. Cardinal. Bellarm. dict. contro. 3. generali libr. quinto de Romano Pontifice capit. 2.* Nec obstat quod post aduentum Christi Domini omnis principatus, dominium, & iurisdictio translata sunt ab infidelibus in Fideles, iuxta illud *Ecclesiastici 10.* Regnum à gente in gentē transfertur propter iniustitias, consonat *capit. translatio de Constit.* quia respondetur prædictam principatus trāslationem referendam esse ad solam potestatem, & pu-

nitionem diuinæ maiestatis: hæc autem cum nobis occulta sit, consequitur quod licet Deus possit ob iniustitias, & alia gentium crimina ab eis tollere regna, & principatus, & regni dominium, tamen Romanus Pōtifex, aut quilibet alius fidelis non poterit infideles quantumuis sceleratos, vtpotè ipsius imperio non subiectos priuare sua ipsorum potestate ciuili publica, & dominio rerum suarum, iuxta reg. *text. in l. vlt. ff. de iurisdict. omnium iudicum, & in cap. vlt. de constitut. iuncta reg. tex. in l. id quod nostrum, de regulis iuris,* vt bene aduertit *Couar. d. §. 10. sub num. 2.*

41 Ex quibus omnibus colligitur optimo iure potuisse Summum Pontificem Alexādrum VI. inter Reges Castellæ, regnantibus in ea Regibus Catholicis Ferdinādo, & Elisabetha, & Reges Portugaliæ, regnante Ioāne II. diuiderę terras infidelium, easque eisdem donare sub ea conditione, vt in conuersionem prædictorum infidelium tenerentur mittere personas idoneas, quę Fidem Christi eisdem prædicarent, & suaderent, vt testatur *Ioannes de Ochoa in sua Carolea part. 1. folio. 141. pag. 2. in medio, Gregor. Lopez dicta glos. 3. colum. 3. post med. Cardinal. Bellarmin. libro quinto de Romano Pontifice cap. secundo in fine. Modernus de iurisdiction. par. prima, capit. vigesimo quarto, numer. 32. Suri. in comment. rerum in orbe gestarum pag. 10. vers. porro.* & plenius *Lusitanus noster Ioannes de Barros decade 1. libr. 3. capite vndecimo,* quem latinè transcripsit *P. Maphæus lib. primo hist. Indiana* in hæc verba. Is (scilicet Alex. VI.) cognita rerum causa, ne quando lis ad arma deduceretur vltra Hesperidum insulas ad trecentesimam ferè lineā, & quadragesimam ducto à Septentrionibus ad Austraiem polum circulo totum terrarum Orbem ex æquo bifariam secuit. Quæ pars vergebat in Orientem, hanc Ioannes facta sibi ob iuris antiquitatem, optione desumpsit, occidua Ferdinando relicta, &c. plenissimè tem hanc à suis primordijs prosequitur *P. Rebello d. p. secunda libr. 18. quæstione vigesima tertia, sect. 2. cum sequentibus iuncta sect. 1.* Constat ergo Summum Pontificem prædictas terras diuisisse non ad eum finem simpliciter, vt Reges illic proficiscerentur ad debellandos illos infideles, & eorum regna absolutè occupanda, sed solum conditionaliter, prout scilicet postularet ordo, & processus prædicationis Euangelicæ, & cōuersionis infidelium in ibi prætensæ, & eisdem Christianis Regibus à Summo Pontifice commissæ, & ita seruatis seruādis, & in casibus, in quibus in ordine ad eam licita esset illa concessio, & belli indictio, videlicet quando aliter non possent eò adduci Prædicatores Fidei Christianæ, nec rursus protegi, ac defendi, tam ipsos, quàm Christianos ad Fidem conuersos, vt benè in effectu respondet *Victoria in relect. 1. super capit. vlt. Matthei de titulis, quibus barbari potuerunt venire in ditionem Hispanorum, num. 12. cum seqq.* sequitur *Gregorius Lopez d. gl. 3. colu. 6. in princ. & col. 13. à vers. 4. conclusio,* expressit *Cardinal. Bellarm. d. c. 2. ad finem.*

42 Anno Domini 1492. Alexandri VI. Pontificis maximi auctoritate Reges Catholici Ferdinandus, & Elisabeth Christophorum Columbum, & Emmanuel Rex Lusitanus, Petrum Aluarum, & alios fortes viros ad ignotas ad id tempus terras, ignotiora maria, tum ad ortum Solis, tum ad occasum scrutari miserunt, nouasque in Oceanum Reges classes pararunt, semperq; curarunt vt rectam religionem in omnes partes, quoad eorum fieri posset, extenderent, verbumque Dei lōgè & latè disseminatent; denique nouum Orbem aperuerunt,

rueruńt, arcanum depoſitum, & limitem ad nouum imperium à prouidentia diuina, itaut America ſola dicta ab Americo Veſputio Florentino inuẽtore quartam partem Orbis contineat *ex Genebrardo libro 4. anno* 1497. quod feliciter conſequuti ſunt, nam ex longinqua nauigatione (ad quam neque fabuloſi illi Argonautæ, neque in cœleſtium numero falsò relati Bacchi, Herculeſue vnquam aſpirarunt) effectum eſt, vt cum Orbem terræ vniuerſum tres in partes diuiſerit antiquitas, inuenti demum hi noui tractus quartam adiecere, ſi quarta appellanda eſt, quæ vna reliquis omnibus magnitudine ferme par eſt, cum plura regna contineat, quàm quæ Alexander, Traianus vi expugnauerint, & quàm quæ omnes vna Reges ſimul poſſideant: temporè enim quo nationes, quæ Catholicam Fidem ſumma cum admiratione amplecti ſolebant, illam fœde maculant; damnatas ſectas Lutheri, & ſequacium ſectantes, violando religionem patriæ, & debitam Pontifici Max. obedientiam, & Eccleſiæ Romanæ denegando; tunc loco gentium, quæ cum ab ea ſint educatæ vberioribus doctrinis ab illa deflectũt; Hiſpania nouas plantas, nouaſque filios matri Eccleſiæ affert, & acquirit, deteſtabilique Deorum inanium cultu ſublato ex regione eorum, qui falſam doctrinam docent ad Inſulas longè, vt inquit *Iſaias*, atque ad vltimas terras per Hiſpanos, & Luſitanos allata migrat Religio Chriſtiana, vt impleatur illud *Eccleſiaſtici capit. decimo*. Auferetur à vobis regnum Dei, & dabitur genti alienæ, & apertius *Matth. capit.* 8. Amen dico vobis, quod multi ab Oriente, & Occidente venient, & recumbent cum Abraham, Iſaac, & Iacob in regno Cœlorum, filij autem regni eijcientur in tenebras exteriores. Quod quidem tempore Emmanuelis inuictiſſimi Regis Luſitaniæ vlterius proſequutum, ampliſſimaque terrarum ſpatia in Orientali Indi a patefacta: mittens in dies Epiſcopos, Presbyteros, alioſque egregios ſanctitate, religione, & pietate viros ad docendos Indos in Fide, itaut eius tempore, ac ſucceſſorum triginta prouinciæ cum totidem Regibus ſint ad Fidem redactæ, illique Luſitaniæ Regibus ſubiecti, & tributarij. Et iam eo ex tempore, quo Luſitani proprium Regem ſortiti ſunt, pro Chriſti Fide cum hoſtibus in Africa, & Aſia manus conſeruere, non ſolum Mauros è finibus ſui Regni expellentes, ſed in Æthiopia, Arabia, ac in vniuerſo Oriẽte, & (vt vno verbo dicam) vltra Indum, & Gangem pugnando, proprio ſanguine Chriſti Fidem ferè per vniuerſum Orbem propagarunt, & in ea loca peruenerunt, quæ nec Semiramis, nec Dionyſius, nec Magnus Alexander auditione perceperunt, nec fama ad eorum aures pertulit, quamuis aliquam partem ſuperarint. In Occidentali vero parte Caroli Quinti ſeculo octodecim prouinciæ cum octodecim Regibus Catholicam Fidem ſunt profeſſæ, & ſolo Mexicano regno baptizati ſunt quaterdecies centena hominum millia, itaut in archiuis Caroli Cæſaris habeatur quendam Sacerdotem baptizaſſe ſepties centena hominum millia, alium tercena millia, alium centum millia, alios plures, alios pauciores, vt refert *Laurentius Surius in commentarijs hiſtoriæ anno* 1518. *folio* 515. & Chriſtianam diligentiam extollunt *Paulus Iouius libr. duodecimo hiſtoriæ. Boſſius de ſignis Eccleſiæ libro decimo ſeptimo, ſigno* 77. *capit. quarto, Surita libr. ſecundo in hiſtoria catholic. Regum capit. decimo tertio, & decimo nono. Natalis comes in hiſtoria ſui temporis libro primo folio* 6. *& lib. duodecimo anno* 1570. 445. *Anaſtaſ. Germon. de ſacrorum immunitatibus libr. tertio capit. decimo tertio numero trigeſimo.*

43 Reſtat videre qualiter Summus Pontifex Alexander VI. potuerit eam Prædicationis Euangelicæ, & conuerſionis infidelium curam, & negotium, ac totum illud, cum illis regionibus commercium ſolis Portugaliæ, & Caſtellæ Regibus committere, & inſuper vetare, ne alij Principes, vel externi homines ſe in eam cõquiſitionem, vel commercium intromitterent; cum tamen Chriſtus Dominus *Marci vltimo* Apoſtolis dicens: Ite in mundum vniuerſum & prædicate Euangelium omni creaturæ, &cet. ſimul conceſſerit omnibus futuris Chriſtianis, & Regibus facultatem, vt Apoſtolos, eorumque ſucceſſores in eo munere iuuarent; deindè & ius gentium omnibus fecerit commune prędictum commercium, iuxta tex. *in l. ex hoc iure, ff. de iuſtitia, & iure*; itaut regulariter à nullo etiam ſupremo Principe reſtringi, & prohiberi poſſit, iuxta reg. text. *in §. ſed naturalia, inſtitut. de iure naturali*, vbi *Faber, Angelus*, & cæteri, poſt alios *Couar. de ſponſalibus par. 2. cap. 6. §. 9. numer. 3. P. Soarez de legibus libro 2. capit. decimo quarto.*

44 Dicendum ergo Alexandrum Sextum ex poteſtate, quam in ordine ad expeditionem prædicationis Euangelicæ habet ſuper ipſos etiam infideles, vt ſupra reſoluimus, iuſtè id facere potuiſſe, ad exemplum etiam antiquorum Pontificum, videlicet *Martini V. Nicolai V. Calixti III. & Sixti IV.* qui eandem conceſſionem antiquioribus Portugaliæ Principibus, & maximè Regi Alphonſo IV. & Infanti Henrico eius patruo fecerunt per Bullas peculiares, quæ Vlyſſipone aſſeruantur in ſcrinijs regiæ Coronæ, vt refert *P. Rebello d. quæſtione vigeſima tertia ſection. 1. numer. quarto*, omnes moti ex eo, quia ipſius prædicationis, & conuerſionis progreſſui conueniens erat prędicta conceſſio; tum quia cedebat in pręmium dignum, & quaſi in ſtipendium infiniti penè ſanguinis, pecuniæ, laboris, induſtrię, & negotij in explorando, & aperiendo Oceano, & luce Euangelij ad gentes illas deferenda; quo ſanè beneficij genere ijdem Reges commoti, & de re veluti ſua magis ſolliciti; prædicationi Euangelicæ, & prædictæ conuerſioni liberiorem aditum aperirent; tum etiam ne aliter eius progreſſus impediretur, vel turbaretur per bella, & diſſentiones conſuetas inter ſubditos Principum diuerſorum; quibus diſſentionibus in ea diuiſione idem etiam Alexander VI. intendit obuiare, reſpectu eorumdem etiam Principum Portugaliæ, & Caſtellæ, vt referunt *Maphæus, & Cardinal. Bellarmin.* vbi ſupra, *& P. Rebello dict. ſection. 2. numer. ſeptimo*, tum denique ne contingeret, quod eorum externorum aliqui præ lucro, aut inuidia, aut qualibet alia malitia, ferrum, arma, ligamina, aliaſque res, & bona, ad infideles deferri prohibita, portarent, vel trãſmitterent, aut ipſos infideles nauigandi modum edocerent; propter quæ eiſdem Portugaliæ, & Caſtellæ Regibus hoſtes duriores, ac fortiores fierent, & per hoc infidelium cõuerſionis proſequutio impediretur, vel fortè ceſſaret, non ſine magna Dei offenſa, & ingenti totius Chriſtianitatis opprobrio, vt habetur in *Bulla Calixti III.* relata per *P. Rebello dict. quæſt. 23. ſect. 2. numer. 8.*

45 Non obſtant in contrarium adducta, quibus aliqui Principes intendunt ſe iuuare contra prædictam Alexandri VI. atque aliorum Põtificum determinationẽ,

&

& concessionem tam iustam, & cum ipsomet Iure diuino conformem; nam ad locum *Marci dict. cap. vltim.* & ad libertatem commercij iure gentium omnibus concessam, respondetur hæc omnia cessare, vbi à Summis Pontificibus aliter declaratum fuerit ex intentione eiusdemmet iuris diuini positiui, & gentium id aperte postulantium propter rationes supra relatas, iuxta ea, quæ circa potestatem Summi Pontificis ad declarandũ ex grauissima causa ius naturale, aut gentium, aut Diuinum positiuum, resoluunt plures citati per *Couar. numer. tertio. Francisc. Molin. de ritu nuptiar. libro secundo differen. 7. numero quarto. P. Sanch. de matrimonio lib. 6. disputat. 6. num. quinto. P. Azor. institutionum moralium part. secunda libr. quarto capit. 18. col. 473. & libr. quinto capit. tertio, & part. tertia libr. primo quæst. tertia col. 13. P. Soar. dict. capit. vigesimo tertio iuncto cap. 24.* lic explicantes *tex. in dict. §. sed naturalia, & in cap. sunt quidam 25. quæstione prima cum similibus*, & concordantes eadem iura cum *text. in leg. manumissiones, & in leg. ius ciuile, ff. de iustitia, & iure*, & in nostris terminis bene resoluit *P. Rebello dict. quæstione vigesima octaua, sect. 4. numer. 28.*

46 Alia super hanc quæstionem adducit *Lusitanus noster Benedictus Ægidius* omnium litterarum scientia egregie præditus, multiugaque virtute præcellens, is inquam in *comment. ad leg. ex hoc iure, ff. de iustitia, & iure part. prima, capit. de commercijs*, eleganter, & ex professo eam pertractauit, ad quem in decidendis supradictis rationibus non adhuc confugimus, quia prędicta commentaria in hac Romana Curia non habemus, quæ anno transacto Vlyssipone & vidimus, & legimus, ideo in desideratis ad eum confugito.

47 Ex quibus colligi potest ideo posse Summum Pontificem his infidelibus, idololatris, vel hæreticis Episcopos constituere Titulares, vt Itali vocant, & Hispani Annulares, ac Galli Portatiles, quia scilicet super eos habet potestatem quatenus dirigitur ad finem supernaturalem assequendum, cum ergo finis constituendi huiusmodi Episcopos, datis sibi subditis infidelibus, sit ad eorum conuersionem directus, & ad Fidem Catholicam eis annuntiandam, super eos plenam habere quoad hunc finem potestatem necessarium est vt dicamus, dicente Dómino *Marc. 16.* Apostolis, atque etiam qui eum sequuntur in concionando Episcopis. Euntes in mundum vniuersum prædicate Euangelium omni creaturæ, qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit, qui vero non crediderit, condemnabitur. & *Matth. vltim.* Docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, docentes eos seruare omnia quæcumque mandaui vobis. Et ne vllo vnquam tempore ministri hæsitarent fore se certis, & constantibus probationibus destitutos, quibus Dei internuntios, & præcones se esse, & euincerent, & declararent, sine quibus nec proficerent in disseminando Euangelio, neque Orbis esset illud recepturus, adiecit è vestigio. Ecce ego vobiscum sum vsque ad consummationem seculi. Non obstat, quòd huiusmodi Episcopi perduellionum Principum, & infidelis populi in multis proninciis contumacia nequeant Episcopatus administrare. Quia vadunt multi laici, & Sacerdotes ad illos, sed prudentia opus est, & charitate, ac zelo animarum; quamquam denique nihil pulchrius sit, nihil Christiano Pastori optabilius, quam pro Christo, & sibi credito grege mortem oppetere, sed non omnes capere verbum hoc fateor, quare non sunt hæc loca, & dignitates omnibus, ac citra delectum impartiendæ.

48 Recte sane *Gerson de potestate Prælat. consid. 8.* ita scripsit. Status Episcopalis, licet esse possit in aliquo fine plebe, & sine vsu, vel exercitio, hoc tamen fieri non conuenit, quia inane, & monstruosum hoc in Ecclesia videretur, quoniam frustra est potestas, cui non subest operatio.

49 Tertiò infertur posse summum Pontificem in casu ad spirituale bonum necessario iniquam sententiam à iudice seculari latam reuocare, vel causam temporalem ad se aduocare, vel originaliter cognoscere, & sententiã coactiue etiam proferre in qualibet graui causa, etiam temporali, veluti super iure alicuius principatus, vel alterius rei temporalis mota inter plures Principes neminem in temporalibus recognoscentes, si ex contentione, & discordia eorum nolentium in alium secularem iudicem, aut arbitrum consentire, probabiliter in spiritualibus timerentur damna grauissima, qualia solent oriri ex bellis inter Christianos, cum magna Fidei Catholicæ, & Ecclesiæ iactura, dum eam interim hostes Fidei deuastant, & alia spiritualia detrimenta consequuntur ex populi seditione, & Reipubl. perturbatione, & merito hanc illationem tenent *Soto in 4. distinct. 25. quæst. 2. artic. 1. concl. 4. P. Molina dict. disputat. 29. versic. Ex dictis Soto. P. Soar. de defensione Fidei Catholicæ lib. 3. cap. 22. num. 14.*

50 Quibus non obstat *text. in capit. nouit, versic. non enim, de iudic.* dum scilicet expendit rationem peccati, & ordinem fraternæ correctionis, vt eo præmisso possit Summus Pontifex cognoscere de causa, & discordia ibidem excitata inter Reges Anglię, & Franciæ, & procedere contra Gallum in peccato pacis fractæ adhuc persistentem post legitimam monitionem; quasi aliter huiusmodi cognitio, etiam inter supremos Principes ad Summum Pontificem non pertineat; quia respondetur ideo in eo textu id ita locum habere, quia de facto non proponebantur ea damna spiritualia, de quibus supra; vnde nil mirum si ad fundandam Summi Pontificis iurisdictionem, quoad casum illius *text.* expendatur ratio peccati permanentis, & ordo correctionis fraternæ, ac denunciationis Euangelicæ, quippe quod aliter Summus Pontifex, etiam inter prædictos Principes de causa temporali bonum spirituale grauiter non offendente, cognoscere non posset.

51 Quarto infertur Summum Pontificem posse dare coadiutorem alicui Regi, vel Principi seculari Superiorem non recognoscenti, quando id postulat populi scandalum, & ruina spiritualis, vel aliqua causa concernens Ecclesiarum, ac personarum religiosarum defensionem, vt probat optimus *tex. in capit. Grandi, de suppienda negligentia Prælat. libr. sexto* quamuis ad eum viderim varias, ac diuersas decidendi rationes assignati.

52 Nonnulli dicunt ideo processisse Summum Pontificem ad illam coadiutoris dationem, quia de facto pro maiori iustificatione requisitus fuit ad eandem à pluribus Portugaliæ regni Prælatis, & nobilibus, vt referũt *Eduardus Nunez do Leon in chronica Regum illius regni in vita Regis Sancij II. Garibai in suo compendio historiali libr. trigesimo quarto, cap. decimo nono.*

53 Nihilominus tamen verius est ad prædictam coadiutoris dationem, etiam inuitis nostris Lusitanis, in eo *text.* procedere de iure potuisse, ex ea ratione, quia vt in effectu considerat noster *Cald. Pereira* Senator Regius meritissimus in *leg. si curatorem, verbo hunc contra-*

ctum,

Elum, numerò quadragesimooctauo in fine, Cod. de in integrum restitutione, suppositio notorio Lusitani populi scandalo, & ruina etiam spirituali, iam res attingebat non solum finem in temporalibus naturalem, sed etiam in spiritualibus supernaturalem, vtpote concernentes defensionem Ecclesiarum, monasteriorum, aliorumque piorum locorum, & personarum ecclesiasticarum, tam religiosarum, quàm secularium, vt constat ex tenore ipsiusmet *text.* vel etiam ex capite miserabilium personarum, nempe orphanorum, & viduarum occasione proteruæ Regis negligentiæ, & remissionis offensarum, & non defensarum pertinebant ad forum ecclesiasticum, iuxta *text. in capit. ex tenore, de foro competenti*, & quæ notant *Couar. practicarum capit. sexto numero primo. Antonius Oliban. in commentar. ad vsaticum, alium nauque de iure fisci capit. 3. numero 45.*

54 Doctissimus Dominus meus *D. Petrus Barbosa* vtriusque iuris consultissimus quem eximia doctrina, & exacta prudentia maximum in supremo Regali Madritij Consilio Senatorem, & in Portugaliæ Regno summam Cancellarij maximi præfecturam suscipere coegit in *comment. ad l. 1. par. 1. numer. 49. & in l. 2. part. secunda, numer. 140. ff. soluto matrim. Bobadil. in sua politica libr. secundo capit. 17. numer. 106. cum sequentibus, Garc. Gironda de priuilegiorum, seu exemptionum explicatione, numer. 464.*

55 Ideo ergo dedit Pontifex curatorem, vt iudex inter Reges est, & euitandæ seditionis & peccati causa, & sicut inutilem Regem Chidibertum in Gallia priuauit regno, tradiditque imperij habenas & clauum Pipino *cap. Alius 15. quæst. fext.* ita *Valdes dict. cap. 18. num. 25. in fine.*

56 Hoc retento intellectu ad tex. *in dict. cap. Grandi*, non venit admittendus alius, quem noue adducit *Modernus in tract. de iurisdict. part. prima, capit. vigesimo sexto numero 95.* ex Carolo, *Grassal. libr. primi reg. Francia iure 63.* quod ideo ad summum Pontificem in terminis illius *tex.* potuit recurri pro dando coadiutore, quia regnum Portugaliæ illum recognoscebat etiam in temporalibus, & quamuis hoc concludenter non probet, adducam omne quod in materia potui inuenire super huiusmodi recognitionem, quę videtur probari ex quibusdam verbis illius *text.* quæ licet non reperiantur in hac compilatione, nec in voluminibus Conciliorum, vtpote quia ibidem inserta non sunt acta Concilij Lugdunensis V. in quo ille *tex.* conditus fuit, constat tamen ex integra Bullæ asseruatæ Vlyssipone in scrinijs Regię Coronæ *Vers. Nos cupientes*, ibi, & regnum ipsum tot tribulationibus oppressum, maxime cum sit Romanæ Ecclesiæ censuale, &c.

57 Quibus verbis probari videtur regnum Portugaliæ in temporalibus subiectum esse Romano Pontifici propter prædictum censum, qui sane inductus fuit in illa confirmatione Regij tituli, quam sub quodam pecuniario onere in signum subiectionis annuatim Sedi Apostolicæ soluendo à se, & à successoribus suis Rex Primus Alphonsus obtinuit à summo Pontifice Innocentio II. qui quidem census à Regibus Portugaliæ per multos annos solutus fuit, vt constat ex quadam Nuntij cuiusdam Apostolici liberatione, quę habetur in dictis scrinijs Regiæ Coronæ in hæc verba.

58 Ego Frater Hispanus Familiaris, & Nuntius Domini Papæ notum facio vniuersis istas litteras inspecturis, quod cũ fuissem à Domino meo Papa Innocentio III. in Hispaniam destinatus causa pro recolligendis Ecclesiæ Romanæ censibus, & quibusdam alijs negotijs Ecclesiæ generalis recepi à Domino Alphonso Rege illustri Portugalię quinquaginta sex marchas auri, quę faciunt tria millia & trecentos & sexaginta morabatinos Portugaliæ, pro viginti & octo annis transactis &c. actum *Columbriæ 2. Idus Decembris anno Incarnationis* 1213. Domini Papæ Innocentij III. decimo sexto, in præsentia Reuerendi viri Domini Stephani Bracharen. Archiepiscopi.

59 Sed his non obstantibus neganda est prædicta illius regni recognitio & subiectio in temporalibus cum *Nauar. ad capit. nouit notab. 3. num. 28. de Iudicijs, Parlador. lib. secundo rerum quotidian. capit. vigesimo primo, numer. tertio. Ioann. Garsi. de nobilitate glos. 21. num. 45. Cenall. communium contra communes quæstione prima, num. 391. P. Soar. de legibus libr. tertio, cap. 8. numer. tertio in fine. Petr. Mariz. in suis dialogis variæ historiæ dialogi 1. capit. sext. Cabedo Lusitaniæ decis. 7. num. 4. par. 2. Valdes de dignitate Regum Hispaniæ cap. 18. num. vigesimoquinto*, bene obseruantes, illud regnum eisdem titulis supremum esse, quibus regnum Hispaniæ.

60 Electio enim per ipsammet Rempubl. Lusitanam de Alphonso primo in suum Regem, veluti in publicis comitijs legitime congregata, fieri potuit absque auctoritate & consensu summi Pontificis, quę quidem per Deum ipsum supernaturaliter approbata fuit, prout euincunt quoque Christi stigmata in Cœlo tunc ostensa prædicto Alphonso, & ab eodem in Regia insignia insigni pietate suscepta, prout in argumentum tradit *Nauar. dict. notab. 3. numer. 149.* & sentit *Valdes. de dignitate Regum capit. decimo quinto, numer. vigesimo secundo.* Quæ quidem Regum Lusitanorum insignia habent Scutula quinque armigerum decussata, Crucisque formam exhibentia maiori scutulo conclusa in campo argenteo, scutulo vero vno quoque quinque denarij circumsepti tenentur decussatim constituti. Hæc autem non modo quinque vulnerum Christi hieroglyphica sunt, sed & triginta denariorum, quibus ipse venditus fuit symbolum exhibent; adde & denarios quinque scutulo circumscriptos eius esse victoriæ specimen, quam Rex vnus à Regibus quinque diuinis auspicijs reportauit. Septem vero Castellorum auctione insignia Alphonsi Tertij temporibus recepta fuerunt. Rex autem Emmanuel in stemma suum sphæram assumpsit, quod ad posterorum etiam insignia perueniret, latissimi videlicet imperij symbola, quod in omnes Orbis partes Rex Lusitaniæ fortitus est.

61 Et quoad insignia Regum Franciæ *Guillelmus Benedictus in capit. Raynutius par. 1. verbo & vxorem nomine Adelasiam num. 35. de testamentis, Cosm. in pragmaticis Concilij Basilien. in proœm. gl. 2. ante finem.*

62 Pari argumento notant regnum Franciæ diuinitus approbatum habendum esse, ex eo quia tria lilia, quæ illi regno sunt adhuc Regia insignia, de Cęlo missa fuerunt Clodouæo prædicti Regni primo Regi Christiano, & cæterorum ordine duodecimo, vt ex *Garibai* refert noster *Cald. Pereira in leg. si curatorem verbo hunc contractum numero 46. Cod. de in integrum restitut.* consentit *Valdes. de dignitate Regum Hispaniæ capit. 15. numer. 12. & 14.*

63 Deinde Reges nostri inuictissimi Portugaliæ regna, Imperatorum ignauia à Mauris vindicata virtute bellica ab ipsorum manibus vindicarunt, tum etiam quia nunquã Romanorum Imperatorum potestati fuerunt subiecta,

ſubiecta, immo Maiores noſtri Luſitani pertinacitſſin.e ſemper Romanis, præcipue Veriato duce, reſtiterunt, vt ſenſit *Nauar. dict. notab. 3. nu. 161.*

64 Nec contrarium euincunt verba prędictæ liberationis ſupra relata, & quod Rex noſter Alphonſus Primus pro confirmatione ſui regij tituli recurrerit ad Summum Pontificem, non quidem Eugenium III. vt minus diligenter exiſtimauit *Modernus de iuriſdict. part. 1. capit. vigeſimo ſexto nu. 96.* ſed potius Innocentium II. vt conſtat ex Bulla prædictæ confirmationis, quæ incipit, *Innocentius Epiſcop. &c.* tranſcripta in chronica Ciſtercienſi per *D. Fr. Bernard. de Britto libr. 3. ſub capit. 5. iuncto cap. 6. col. 8. in medio;* quia reſpondetur hunc prędicti Alphonſi recurſum proceſſiſſe, non quidem ex eo quod neceſſarius eſſet de iure, ſed ex eo quia vel ipſe Rex ex deuotione, pietate, & animi gratitudine, quam exhibebat Chriſto Domino, à quo ſe regnum ante prędictum præmium viſibiliter accepiſſe profeſſus eſt, voluit libens & abſque vlla obligatione ciuili ſe eiuſdem Chriſti Vicario B. Petro, & eius ſucceſſori in ſuum militem peculiari quadam, ſed ſpirituali ſolum ſubiectione ſubmittere, eiuſque defenſionem & ſolatium habere, vt latius conſtat ex dicta Bulla; & ideo ea ſubiectio & recognitio per Regem illum ſponte exhibita & promiſſa operari non poteſt, vt Reges illius Regni ſummum Pontificem recognoſcerent in temporalibus, quaſi in eis eſſent eius vaſſalli, ſed ſolum vt tanquam Chriſti milites, deuoti, & grati, ſub illius, vtpote eiuſdem Vicarij, protectione militarent, & Maurorum expulſioni, & Chriſtianæ Fidei propagationi incumberent.

65 Sic etiam regnum Hiſpaniæ per verba ſimilia ſubiectionem Sedi Apoſtolicæ debet ab antiquiſſimis etiam Regum Gothorum Catholicorum temporibus ante Maurorum inuaſionem, vt conſtat ex quadam epiſtola ſummi Pontificis Gregorij VII. tranſcripta per *Cardinal. Cæſar. Baronium annalium eccleſiæ tom. 8. fol. 640. ibi,* non latere vos credimus regnum Hiſpaniæ ab antiquo proprij iuris Sancti Petri fuiſſe, & adhuc licet diu à paganis ſit occupatum, lege tamen iuſtitiæ non euacuata nulli mortalium, ſed ſoli Apoſtolicæ Sedi ex æquo pertinere. Et rurſus ex alia Bulla ad reges Hiſpaniæ, quæ habetur apud eumdem *Cardinal. Cæſar. Baronium*, vbi proxime, ibi, præterea vobis notum fieri volumus, quod nobis quidem tacere non eſt liberum, vobis autem, non ſolum ad futuram, ſed etiam ad præſentem gloriam valde neceſſarium, videlicet regnum Hiſpanię antiquis conſtitutionibus Beato Petro, & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ in ius & proprietatem eſſe traditū, &c. Quibus tamen verbis non obſtantibus, vtpote agentibus de ea ſolum ſubiectione, quæ in ſignum deuotionis, & gratitudinis à Regibus Hiſpanis, ſimiliter ac à Luſitanis, vt ſupra diximus, promiſſa & exhibita fuit, nemini dubium eſt regnum Hiſpaniæ non fuiſſe, nec eſſe in temporalibus ſubiectum Sedi Apoſtolicæ, vt ſatis exprimunt *Nau. Cabedo, & P. Soar. dictis locis*, nullumque præter vnum Deum maximum, illiuſque Pontificem Eccleſiæ ſuæ in ſpiritualibus ſuperiorem agnoſcit, vt per *Franciſcum Molinum de ritu nuptiarum libr. 1. comparat. 2. num. 18.* nec deinde Imperatorem, aliumq; ſuperiorem recognoſcit, vt tradit gloſ. verbo per ſingulas *in cap. Adrianus 63. diſtinct.* tenent *Con. in reg. peccatum part. ſecunda, §. 9. numero nono. Auend. de exequendis mandatis libr. primo, capit. primo numero ſeptimo. Burgos de Paz. in proœmio legum Tauri à numero trigeſimo ſecundo. Parlador. libr. primo rerum quotidian. capit. tertio numero duodecimo,* & plures quos citat *Cened. ad Decretum collect. 64. numero quarto*, quibus adde omnium plenilime diſputantem *Valdeſium de dignitate Regum Hiſpaniæ cap. 18. per totum.*

67 Quintò infertur potuiſſe ſummum Pontificē transferre in perſonam Magni Caroli imperium a Græcis in Germanos, & diſponere de Imperatoris electione, confirmatione, coronatione, & iuramento fidelitatis, inſimul præſcribendo formam, & conditiones, quas iuſtè in his omnibus adhibuit, ſic poſtulante fine ſupernaturali, & conſeruatione, ac Eccleſiæ defenſione, rectoque ipſius regimine in ſpiritualibus: ne aliter imperium, cum periculo quod antiqua incommoda iterarentur ad Græcos rediret: neue inter ipſoſmet latinos contingeret in Imperatorem eligi aliquem hæreticum, aut ſchiſmaticum, aut prauis moribus imbutum, cum tanto Eccleſiæ, Fidei, & ſpiritualis boni detrimento, vt bene pro intellectu *cap. venerabilem, de electione, & Clement. 1. in princip. de iureiur. & Clement. Paſtoralis, ad fi. de re iudic.* conſiderant *Nauar. dict. notab. numer. tertio. P. Molina de iuſtitia tract. 2. diſput. at. 24. & diſput. 29. ver. ad primum, colum. penultim.* ſentit *Soar. de defenſione Fidei Catholicæ contra Anglicanæ ſectæ errores libr. tertio, capit. vigeſimo tertio, numero vigeſimo tertio.* Sed quia aliqui hæretici noſtri temporis de hoc dubitare non erubeſcunt, in hac veritate enucleanda immorandum eſt, ac latiùs fundamenta iacienda.

68 Conſtantinus Imperator in plurib⁹ terris, & Prouincijs omnem temporalem poteſtatem, dominium, & vniuerſa imperij iura in Eccleſiam Romanam tranſtulit, vt refertur in *cap. Conſtantinus, 96. diſtinct.* laudat, & approbat Pontifex *in cap. fundamenta, de elect. libr. ſexto & in Clem. 1. de iureiur.* facit *text. in capit. Ego Ludouicus, 63. diſtinct. & in cap. futuram, 16. queſt. 1.* quorum iurium argumēto hanc donationem ab hæreticorum impugnationibus defendunt latiſſime de ea agentes *Turrecremat. de poteſtate Eccleſiæ libr. ſecundo cap. 42. Corſet. in tract. de poteſtate Regia queſt. fin. nume. tertio. Pelagius de planctu Eccleſiæ libr. primo cap. 43. & lib. 2. capit. 29. Hieron. de Monte de finibus regundis cap. 11. numero 11. cum ſequentibus Caſtald. de imperatore queſt. 51. Couar. lib. 4. vari. cap. 16. numer. 8. verſ. ſecundo loco. Alphonſus de Mendoza in quodlibeticis queſt. quarta ſcholaſtica, §. 4. verſic. 5. Driedon. de libertate Chriſtiana lib. 1. cap. 9. pag. 10. Azeued. ad l. 5. in princ. tit. 2. lib. 1. nouę recopil. Franciſc. Leo in theſaur. fori eccleſiaſt. part. 1. cap. 1. à num. 11. Nau. ad cap. nouit, de iudic. notab. 3. num. 77. Menoch. conſ. 149. num. 39. Bellacomba tom. 2. communium opinionum lib. 8. tit. 32. num. 83. pag. 414. Ceual. communium contra communes q. 345. Bobadil. in ſua politica lib. 2. cap. 17. nu. 11. tit. Modernus de iuriſdict. par. 1. cap. 30. P. Molina dict. tract. 2. diſput. 25. Illuſtriſſim. Cardinal. Bellarmin. in controuerſiis Fidei tom. 2. lib. 2. de tranſlatione Imper. c. 3. Cardinal. Cæſar. Baroni. annalium Eccleſię tom. 4. anno Chriſti 324. Conſtantini 19.* & alij citati per *Cened. ad decretal. collect. 109. num. 4.*

69 Aliqui tamen præcipue noſtri temporis hæretici dubitant de veritate & validitate huiuſmodi donationis, an ſcilicet vere fecerit Conſtantinus, & an facere potuerit, duobus moti fundamentis. Primo, quòd apud illorum temporum Scriptores nulla huius donationis mentio reperitur. Secundo, quòd non poterat Conſtantinus in damnum Imperij tam amplam facere donationem, cum donatio de terris, & ciuitatibus Imperi illicita

illicita sit, & inualida, vt probat *text. in capit. intellecto de iureiurando*, ex quo ita notant omnes ibi, vt per *Felinum in c. ad audientiam nu. 4. de præscription. Tiraq. de iure primogeniorum, q. 35. nu. 19. & 20. Con. in c. quamuis pactum par. 2. §. 2. num. 4. Gutier. de iuramento confirmatorio part. 1. cap. 52. num. 7.*

70 Sic etiam Princeps res Regiæ Coronæ alienare nequit *Tiraq. de iudicio in rebus exiguis vers. 74. Petr. Martin. in cap. afferte de præsumpt. verbo respondit Rex à num. tertio. Barthol. Humada l. 8. à num. 1. titul. 1. par. secunda, & l. 14. glos. 2. tit. 5. par. secunda, & l. 28. tit. 11. part. tertia. Cassan. in Catalogo gloriæ mundi part. secunda, consid. 19. Francisc. Marc. decis. 87. Molina de primog. lib. 1. cap. tertio num. 17. & 18. Kirchou. tom. 2. communium opinionum lib. 8. tit. 32. num. 132. pagina 416. Menoch. consil. 1. num. 40. & num. 307. & consil. 2. num. 273. cum sequentibus. Meuch. illustrium capit. 3. num. 8. & cap. 4. à princip. & cap. 5. num. 25. Rebuff. in comment. ad l. 28. ff. de verborum signific. pagin. 162. Ioann. Garsia de nobilitate gl. 1. §. 1. num. 10. Matienzol. 3. glos. 7. tit. 10. libr. 5. nouæ recopil. Peregrin. de iure fisci lib. 1. tit. habentes iura fisc. num. 70. pag. 269. Valasc. consult. 132. num. 2. Cabedo Lusitaniæ decis. 17. & decis. 40. num. 16. part. 2. nouissime Marc. Anton. Genuens. in practicabilibus ecclesiasticis capite primo quæstione tertia.*

71 Sic etiam Rex absque populorum consensu Regnũ priuare iure, & honore suo non potest, nec illud seruituti subijcere; nec etiam illius bona donare cum magna Regiæ coronæ diminutione, licet possit modice, vel etiam non modice, ex iusta tamen causa in ordine ad regni vtilitatem prædictorum bonorum donationem facere, ita *Castal. de Imperatore q. 104. à princ. Anton. Gabr. lib. tertio communium opinionum tit. de iure quæsito non tollendo concl. 5. num. 48. Molina dict. cap. 3. nu. 18. alter Molina de iustitia tract. 2. disput. 25. colum. 1. sub vers. Cum autem, Modern. in tract. de iurisdictione, par. 1. c. 29. à nu. 1. Cald. Pereira de extinctione emphyteusis, cap. vndecimo, nu. 5. Valasc. vbi proxime, Cabedo dicta dec. 40. num. 16. & decis. 30. nu. 1. par. secunda.* Et habetur apud *Lusitanos in Ordinatione Regia lib. secundo, tit. 35. in principio, & §. 1.* & apud *Hispanos l. 2. & 3. titul. 9. lib. 5. nouæ recopilation.*

72 Prout etiam non potest castra Regni, & ciuitates alienare absque consensu omnium Principum, & populorum eiusdem Regni, imo etiam & illorum, qui sunt in terris alienatis, vt post *Alexandrum*, & *Paulum* resoluit *Gregor. d. l. 3. glos. 2.* & plures, vt per *Tiraq. de retractu lign. §. 26. glos. 1. numero 78. Mench. d. cap. 4. num. 4. & 5.* & alij vt per *Cabedum d. par. secunda, decis. 17. numero primo.* Quare huiusmodi Constantini donationem non valuisse, nec vnquam fuisse, negarunt hæretici, & ex his, qui Christianam profitentur pietatem *Laurentius Valla* per integrum tractatum, *Igneus in l. donatione, nu. 22. C. de donationibus inter virum. Baldus in tractatu de Coronatione Imperator. pagin. 79. Cagnolus in proœmio Digestorum à nu. 79.*

73 Sed his non obstantibus à communi Doctorum sententia, quæ veritatem historiæ, ac donationis Constantini agnoscit, non est recedendum. Paueant vero aduersantes illud *Hilarij de Trinitat. lib. 4.* vbi ita ait. Hoc Ecclesiæ proprium est, vt tunc vincat cum læditur, tunc intelligat cum arguitur, tunc obtineat cum deseritur, dum prosequitur floret, dum opprimitur crescit, dum contemnitur proficit, tunc stat cum superari videtur. Quare & *Aug. super Matth.* ait, Adhuc habet Ecclesia, quod crescat, donec illud impleatur, dominabitur à mari vsque ad mare. Et *Cassio. super Psalm. 30.* Ecclesia magis incipit esse vbertima cum ad finem seculi erit perducta. Primo ergo supra relato contrariæ opinionis fundamento facillime respondetur non esse inconueniens, quòd in antiquis illorum temporum scriptoribus de ea mentio non reperiatur: cum non bene sequatur, non apparet scriptura huius donationis, ergo nunquam facta fuit: plures enim possunt esse modi, quibus factam esse probari potest, constanti scilicet sequentium seculorum traditione, & communi omnium fama, ex resolutis per *Mascard. de probationibus conclus. 753.* Nam fama in factis antiquis, nempe centum annorum, plenam efficit probationem, *Ducnch. reg. 299. limit. 7. Mascard. de probationibus conclus. 105. Menchac. illustrium cap. 84. nume. decimo quinto. Auendan. de exequendis mandatis, par. prima, cap. sexto. nume. 6. Brunor. à Sole in locis communibus, verbo fama 2. Farinac. in praxi criminali q. 47. num. 106. & 117. Steph. Gratian. disceptation. forens. cap. 78. num. 35. & 36. Cardinal. Tusch. practicarum conclusionum tom. 3. littera F. conclus. 66. num. decimo cum sequentibus.* Ex nostris Lusitanis *Gama Palatij Senator meritissimus decis. 290. num. 1. Valasc. Senator* Regius, & in Conimbricensi Academia Cæsarei iuris primarius professor *de iure emphyt. quæst. 9. nu. 25. & 26 Franc. de Cald. Pereira* Maiorum nobilitate clarus, vtriusque iuris consultissimus, omnium rerum, ac litteratum humaniorum studio claritsimus, qui & Senator Regius, & in eadem Academia Cæsarei iuris meritissimus professor extitit, de *emptione, & venditione capit. 21. numero 26.*

77 Ratio autem quare de hac donatione apud Scriptores illius seculi mentio non reperiatur esse potuit, quod in vltimis annis Imperij Constantini facta fuit, curabantque sequentes Imperatores eius memoriam abolere, prout facere intendit Henricus Imperator negando Pontifici Maximo fidelitatis & obedientiæ iuramẽtum, quem tamen Pontifex connincit in *Clem. 1. de iureiur.* Deinde respondetur non esse desitutam omnino huius donationis veritatem auctoritate antiquissimorum, grauissimorumque Patrum, scilicet Damasi Pontificis, Beati Isidori, Beati Bernardi, & Diui Hieronymi, ac Pontificum *in d. capit. Ego Ludouicus*, & in *d. Clement. 1. vers. porro*, vbi commemorat Carolum I. Henricum II. Othonem IV. Federicum II. & Carolum vltim. donationem à Constantino factam confirmasse, & innouasse, sic *Imperator in l. Diui, in princ. C. de natural. lib.* ibi, Romanum muniuit imperium, lege, minuit, vt legunt *Bal. in proœmio digestorum, & Modernus de iurisd. par. 1. c. 30. num. 27.*

78 Secundò aduersæ, & iniquæ opinionis fundamento desumpto ex *d. c. intellecto*, respondetur in donatione ab Imperatore facta Pont. Maximo, & Sedi Apostol. minime posse considerari graue Imperij præiudicium: tum quia in sanctissimis Ecclesijs optima mensura est donatarum rerum immensitas, quia si plura dent Imperatores Deo, eiusque Ecclesiæ, multò maiora ab eo accipiunt, vt eleganter ait *tex. in auth. de non alienan. rebus Ecclesiæ, §. Summus, collat. 2.* tum quia Constantinus donando, non tam Ecclesiæ dedit, quam reddidit *Genuens. d. c. 1. q. 3. nu. 2.*

79 Tum quia quod Eccles. donatur Deo redditur, à quo omne bonum, & donum optimum prouenire Apost. docet, & ideo cum Dauid, *Paralip. c. vlt.* dicere potuit Constantinus, tua sunt omnia Domine, & quæ de manu

tua

tus accipimus, dedimus tibi, refert in hoc propoſitum *Genuenſ. d. q. 3. num. tertio*; tum quia tertæ, quas donauit, præcedentium Principum tyrannide fuerant occupatæ, qua ratione vtitur exquiſitam dicens *Abb. conſ. 82. par. 1.* & ante eum *Hoſtienſis in ſumma titul. de immunitate Eccleſiarum, nume. duodecimo ad fin. Pygius de eccleſia Hic. hierarchia. libr. quinto cap. decimoſexto verſ. de Conſtantini.*

80 Tum quia ingentibus beneficijs à Deo acceptis, ſcilicet in curatione lepræ, & victoria contra Maxentium diuinitus promotus eſt ad donationem illam faciendam, quia oportebat Romanam Eccleſiam Imperatorum tyrannide male vexatam temporalium bonorum muniri præſidio, vt inquit *tex. in cap. fundamenta, de electione libr. 6.*

81 Tum denique quia merito alij obſeruant, Principes omnes, qui in Eccleſias munifici, & liberales extiterũt, de hoſtibus ſuis triumphaſſe, & imperium, ſeu regnum ad longiſſimam poſteritatem traduxiſſe, ita longo diſcurſu proſequuntur *Boſſius de ſignis Eccleſiæ tom. 3. libr. vigeſimo c. 89. Illuſtriſſ. Card. Bellarmin. tom. 1. controu. 4. generali de Eccleſia militante lib. 4. c. 18.*

82 Deinde conſtat huiuſmodi donationem non à ſolo Conſtantino factam fuiſſe, ſed ab eo cum ſatrapis, optimatibus, ſenatu, ac populo, *dict. cap. Conſtantinus, d. cap. fundamenta*, qui quidem populus conſentiente Imperatore, in quem omnem poteſtatem tranſtulit iuxta *l. 1. ff. de conſtitutionibus Principum*, ipſam poteſtatem, & dominium in alium transferre poterat ex regula *tex. in c. 1. de regulis iuris.*

83 Sicut etiam poteſt Regis electionem facere ex aliquo iuſto capite, prout reſoluunt *Anton. Gomez l. 40. Tauri. numero quarto. Menchaca illuſtrium libr. 1. cap. 22. num. 3. & 12. Gutier. de tutelis, & curis par. 1. cap. 18. nu. 10. Cald. Pereira in l. ſi curatorem, verbo hunc contractum d. num. 48.*

84 Poſt prædictam Conſtantini donationem ita ab hæreticorum impugnationibus defenſam Summus Pontifex Leo III. ex circumſtantijs ſuo tempore occurrentibus, & relatis à *gl. verbo tranſtulit, in cap. venerabilem, de electione*, & à Doctoribus infra citandis, poſtulante fine ſupernaturali, ac Eccleſiæ defenſione, rectoque ipſius regimine in ſpiritualibus, potuit transferre in perſonam Caroli Magni imperium à Græcis in Germanos, & diſponere de Imperatoris electione, confirmatione, coronatione, & iuramento fidelitatis, inſimul præſcribendo formam & conditiones, quas iuſte in his omnibus adhibuit, eaque omnia ſibi reſeruando, præter eligendi poteſtatem, quam quidem Summus Pontifex Gregorius V. poſt prædictam imperij tranſlationem primus conceſſit illis ſeptem Germaniæ magnatibus, nempe tribus eccleſiaſticis, & quatuor ſecularibus, quos nuncupatim refert *gloſ. verbo autem, in cap. ad Apoſtolicam, de re iudicata libr. 6.* quam ſequitur *Nauar. d. notab. 3. nu. 3.* & poſt alios referunt hoc totum *P. Molina d. trac. 2. diſput. 24. & diſput. 29. col. penult. verſ. Ad primum, Franciſc. Leo d. p. 1. c. 1. nu. 15. & 16. P. Azorius inſtitut. moral. par. ſecunda lib. 4. cap. 19. q. 7. & libr. 11. cap. 8. q. 4. Fr. Ludouic. Miranda de ordine iudiciario, q. ſecunda artic. 3. concl. 5. in fin. Petrus Marizius in ſuis dial. varia hiſtoria dialogo 2. cap. 5. folio 55. & capit. 6. fol. 60. Illuſtriſſim. Cardinal. Bellarmin. d. lib. 5. cap. 8. verſ. 7. cum ſequentibus & in trac. de tranſlat. imperij libr. 1. capit. 4. cum ſequentibus, iuncto capit. 12. & iuncto libr. 2. per totum, ac etiam libr. 3. per totum*, maxime *capit. 3.* vbi latiſſime de prædicta imperij tranſlatione, progreſſu, & delatione.

85 Et licet hæc omnia ex ſe temporalia ſint, tamen per Summum Pontificem fieri oportuit iuxta ſupradicta, ne aliter imperium, cum periculo, quod antiqua incõmoda iterarentur ad Græcos rediret: neve inter ipſosmet latinos contingeret in Imperatorem eligi aliquem hæreticum, aut ſchiſmaticum, aut prauis moribus imbutum, cum tanto Eccleſiæ, Fidei, & ſpiritualis boni detrimento, vt bene conſiderant *Nau. P. Molina, & Cardinal. Bellarmin. dictis locis*, & ſentit *P. Soar. de defenſione Fidei Catholicæ contra Anglicanæ ſectæ errores libr. tertio cap. 23. nu. 23.*

86 Vnde Imperator, defenſor, & aduocatus Eccleſiæ dicitur, vt probat *text. in d. cap. venerabilem*, ibi, Sedes Apoſtolica aduocato, & defenſore carebit, dum de Imperatore eligendo agitur, *Clementin. ne Romani, de electione*, id, ipſius Eccleſiæ debeant eſſe promptiſſimi defenſores, notat *Valdeſius de dignitate Regum Hiſpaniæ cap. 1. num. 4.* aduertens *capit. 14. à num. 2.* quod oleum quo vngitur Imperator ſignificat lætitiam, & promptitudinem ad debellandos inimicos Eccleſiæ, & pugnandum pro Fide.

87 Quamuis olim ante prædictam imperij tranſlationem imperialis dignitas attenta ſua natura non fuerit à Summo Pontifice, ſed ab ipſo Deo mediante iure gẽtium iuxta *tex. in l. ex hoc iure. ff. de iuſtitia, & iure, & l. 2. C. de veteri iure enucleãdo*, proſequitur *Mench. illuſtrium, lib. 1. cap. 21. à num. 23.*

88 Poſt huiuſmodi tamen tranſlationem à Summo Põtifice factam cum prædictis conditionibus & dependentijs, imperialis dignitas, vt ſic à Summo Pontifice habetur, & ab eo in hunc ſenſum inſtituta dicitur, vt in effectu conſiderant *Nau. d. notab. 3. nu. 127. cum duobus ſequentibus. P. Molina vbi proxime*, expreſſit *Cardinal. Bellarmin. ſub d. verſ. 7. P. Soar.* eleganter explicans *de legibus lib. 3. c. 7. ſub nu. 7. iuncto nu. 12. & 13.*

89 Itaut non immerito obſeruent *Nauar. d. numer. 127. P. Molina dict. diſputat. 29. ſub verſic. Ex dictis infero*, imperium Germanicum poſt prædictam tranſlationem magis pendere à Summo Pontifice, quàm aliud quodlibet regnum.

90 Hinc fit, quod Summus Pontif. Imperatorem poteſt deponere, vt in *cap. ad Apoſtolicam, de re iudic. libr. 6.* & in alijs exemplis adductis ab *Illuſtriſſ. Card. Bellarmin. d. lib. 5. cap. 8. & à Moderno de iuriſdict. par. 1. cap. 23.* ex *P. Soar. de defenſione Fidei Catholicæ lib. 2. cap. 23. nu. 14.* & ſentit *Don Garſia Maſtrillo de Magiſtratibus lib. 1. c. 2. numer. 8.*

91 Poteſtque electionem de Imperatore improbare, ſi ei idoneus non videretur arg. *tex. in dict. cap. venerabilem*, ibi, ius & auctoritas examinandi perſonam electam, probat *Peregrin. de iure fiſci libr. 1. tit. de his, qui iura fiſcalia habent num. 5. pagin. mihi 10.* Et ex rationabili cauſa alium eligere, vt ſentit *Don Garſias Maſtrillo dict. cap. 2. num. 7.* Et in aliam gentem imperium transferre *Caſſan. in catalogo gloriæ mundi. par. 5. conſid. 28. Lancelot. in templo omnium iudicum lib. 1. cap. 1. §. 31. de obligat. imper. Aluarez in ſpeculo Pontificum, & Regum cap. 16. nu. 13. & cap. 13. nu. 17. & cap. 56. Dom. Garſia Maſtrillo d. cap. 2. nu. 8.*

93 Ex qua Imperatoris dependentia ſic in eo reſpectu finis ſupernaturalis fundata Summi Pontifices, & ſcripto, & non ſcripto iure conſtituerunt, quod vacante imperio iuriſdictio, regimen, & diſpoſitio eius deuoluatur

uatur ad summum Pontific. iuxta tex. *in cap. licet, de foro compet. & in dict. Clement. Pastoralis, in fine, versic. nos tamen, & in Extranagant. vnica vers. sane. ne sede vacante, Ioann. 22. Don Garsia Mastrillo dict. libr. primo capit. secundo numero decimo*, eo maxime, quia cum Imperium per electionem liberam, ac vagam deferatur, Imperator mortuus nõ relinquit successorem, neque aliquem, qui illud tanquam sibi debitum gubernet, prout solent relinquere alij Reges fere omnes, etiam illi, qui per electionem populi assumuntur, quippe quod per suorum regnorum statuta relinquunt alios, qui regni curam gerant, donec fiat futuri Regis electio intra breue tempus facienda: quod cum aliter se habeat in imperio, considerarunt Summi Pontifices, quod magnum periculum insurgeret, ne scilicet Imperatore mortuo populus præceps ruat in vitia, ac scandala, quibus à vita æterna, & ita à fine supernaturali impediatur; & etiam quod imperio sic vacante non erat secularis gubernator ad quem eo tempore recursus haberetur; & ideo quasi ex reg. *text. in capit. ex tenore, de foro compet.* constituerunt ad se ipsos pertinere regimen Imperij vacantis, vt constat ex *dict. capit. licet, & ex dict. versic. sane*, & colligitur efficaciter ex his, quæ ad intellectum eorum iurium considerant *Castald. de Imperatore quæstion. 90. Nauar. dict. notab. 3. numero 107. P. Molina dict. disputat. 29. column. penultim. versic. ad vltimum, Illustrissim. Cardinal. Bellarmin. dicto libro quinto cap. quinto, versic. vltimo*. Ad quæ autem extendatur iurisdictio Summo Pontifici competens vacante imperio vltra citatos vide *Mench. illustrium libro primo cap. 22. nu. 1. cum sequentibus*.

94 Sexto infertur Summum Pontificem in ordine ad finem supernaturalem posse abrogare leges ciuiles scriptas, & non scriptas approbantes peccata subditorum, & pro illis præmia concedentes, aut quomodolibet eidem fini, & bono spirituali aduersantes, si earum conditores à Summo Pontifice moniti, & requisiti noluerint reuocare, vt posit *glos. 1. in reg. possessor, de regulis iuris libr. 6. & glos. verbo torneamenta, vers. sed supposito, in Extranagant. 1. Ioannis 22. de torneamentis*, resoluunt *Mantua dialogo 64. Mench. success. creat. §. 10. num. 649. Padil. in l. 2. num. 78. C. de seruitutibus, Pinel. in Auth. nisi nu. 11. & 56. C. de bonis maternis. P. Molina d. disput. 29. vers. ex dictis Soto. P. Soar. de legibus, libr. tertio cap. 6. numer. 6. cum sequentibus, & de defensione Fidei Catholicæ lib. 3. cap. 22. num. 10.*

95 Amplia hanc sextam illationem ad leges ciuiles peccata etiam venialia solum approbantes, has etenim Sũmus Pontifex in defectum eiusdem secularis legislatoris abrogare potest, quia per eas in sua proportione etiam offenditur bonum spirituale, dum subditos inuitant, aut cogunt ad illud, quod absque peccato veniali, & ita absque iniustitia fieri nequit, in quo sane pariter, ac leges mortale peccatum approbantes deuiant à vera legis substantia, quæ pro hac parte consistit in eo, vt ipsę ferantur de re tali, quæ iuste & honeste fieri possit, itaut aliter nullæ sint, iuxta tex. *in capit. erit autem lex 3. distinct.* vbi notant omnes. Vnde merito hanc ampliationem post *Butrium* tenuit *Abb. in cap. vlt. de præscript. sub nu. 2.* & alij quos refert *Alciat. Paradox. lib. 5. capit. tertio, nu. 2. Padil. in d. libr. 2. num. 79.* dicit communem *Anton. Gomez. l. 82. Tauri. sub numero quinquagesimo secundo*.

96 Sic etiam *Ordinatio Regia Lusitanorum libr. tertio, titul. 64. in princip.* statuens legem Canonicam in foro ciuili seruandam quando agitur de peccato, sic desumpta ex Doctoribus *in cap. 1. & 2. de nouiop. nunciation. & glos. in capit. secundo de arbitrijs. libro 6. & ex Surd. decis. 158. num. 9. & de alimentis titul. 7. quæstione 29. num. vndecimo. & Azeuedo ad titul. 1. num. 17. libr. secundo nouæ recopilat. Camill. Boreli. in summa omnium decisionum tit. 13. de leg. num. 82.* intelligitur etiam de peccato veniali, prout bene ampliat præceptor communis *Ludouicus Correa in priuatis scholijs ad d. cap. vltim. de præscript. super illis verbis cum generaliter, &c. vers. Ad tertium vero fundamentum*.

97 Sed aduersus hanc ampliationem tenuit *Alciat.* & alij ab eo relati *d. capit. tertio numer. quarto*. Pro quibus non facit *tex.* cui plurimum innituntur *in capit. nouit, de iudicijs*, dum Pontifex sub *versiculo cum enim*, videtur polliceri se iudicaturum tantum de peccato laicorum, quod mortale fuerit. Respondetur enim illum *tex.* procedere vniuersali in iudicio, & sententia à Summo Pontifice ferenda in causa denunciationis Euangelicæ, ad quam deuenitur præmissa correctione fraterna, in hac etenim causa ipse iudicare poterit de peccato mortali tantum, non vero de veniali commisso ex sola delinquentis culpa, & auctoritate, aliter enim cum peccata venialia quotidiana sint, iuxta *tex. in cap. de quotidianis, de pœnitent. distinct. 3*.

78 Si possent ad forum contentiosum deduci vltra fraternam correctionem priuatam, contingeret Rempublicam quotidianis litibus turbari cum magno suæ tranquillitatis præiudicio contra naturam denunciationis Euangelicæ, quæ oppositum postulat, vtpote cõtinens præceptum affirmatiuum, non obligans quoad actum, seu exercitium, nisi pro loco & tempore, data scilicet commoditate, & opportunitate ex parte denũciantis, & denunciati, & cuiuslibet alterius tertij, cui per eam denunciationem præiudicium irrogandum nõ est, iuxta tradita per *D. Thom. 2. 2. quæstion. 33. articul. 2. in corpore. Sotum de ratione tegendi memb. 2. quæstione secunda vers. Ad quæstionem, & de iustitia libr. secundo, quæst. 3. articul. 7. vers. In primo. Nauar. in manuali c. 24. num. 12. & in d. cap. nouit, notab. 4.* late *Fr. Bernard. in tract. de correctione fraterna conclus. 5. condit. 6. Fr. Ludouic. in instructorio conscientiæ p. 1. c. 69.* quod tamen secus est in iudicio, & determinatione Summi Pontificis circa abrogationem legis ad peccatum veniale inuitantis, quippe quod ad huiusmodi abrogationem, nec opus est correctione fraterna, & denunciatione Euangelica contra legislatorem ad eandem abrogationem aliunde à Summo Pontifice requisitum, nec multiplici per diuersas lites ad Sum. Pont. iudicium delatione, sed vna solum, vel altera sufficit vt absque Reipublicæ perturbatione possit ab eo taliter abrogante exterminari scandalum supradictæ legis.

99 Nec etiam facit *text.* per argumentum à contrario sensu *in cap. vlt. de præscription.* ibi, quæ absque mortali peccato, &c.) quia respondetur in proposito non valere prædictum argumentum, quia scilicet ex illo sequeretur absurdum, iuxta ea, quæ de hoc argumento in his & similibus terminis tradunt *Menoch. de præsumpt. libr. quarto quæst. 83. numero 55. Gama Lusitanię decis. 167. numero 8. Valasc. consultat. 137. numero septimo*, & plures alij citati *in libello de principijs vtriusque iuris littera A. numero 131*. Ideo autem *in dicto capit. vltimo*, Pontifex de facto egit de peccato mortali, non quia secus sit in veniali, sed quia voluit assignare rationem vndique proportionatam præscriptioni cum mala

fide

fide per eum reprobatæ, quæ quidem præſcriptio cũ non verſetur circa res minimas, ſed circa res notabilis valoris ſemper ſuppoſita mala fide includit peccatum mortale reſultans ex iniuſta earum retentione.

101 Septimo infertur ſuadente cauſa boni ſpiritualis poſſe Summum Pont. laicos ad temporalia legitimare probat *tex. in cap. per venerabilem, verſic. rationibus*, ibi, certis cauſis inſpectis temporalem iuriſdictionem caſualiter exercemus, & c. *qui filij ſint legit. text. elegans in Extrauag. vnam ſanctam verſic. in hac, de maioritate & obed.* vbi explicans auctoritatem Chriſti Domini *Luc.* 22. accommodans ad duplicem poteſtatem eccleſiaſticam & ciuilem, infert contra eos, qui in poteſtate eccleſiaſtica gladium temporalem eſſe negant, & cõcludit oportere gladium eſſe ſub gladio, & temporalem auctoritatem ſpirituali ſubijci poteſtati, in quam rem adeſt elegans *Caietani* doctrina, quam refert & auream dicit *Ceuall. communium contra communes quæſtion.* 739. *numero* 41. Quare hanc illationem tenent *Abb. in dict. capit. per venerabilem numero vigeſimoquinto, Molina de iuſtitia tract.* 2. *diſput.* 173. *in princip.* Exempla autem huius boni communis ſpiritualis accommodabis ex his, quæ in ſimili tradit *Sayr. de cenſuris libro 6. cap.* 11. *numero* 19. veluti ſi Princeps petatur in matrimonium ab infideli, quæ cum ſuo regno ad Fidem vult conuerti, vel ſi maximę diſcordiæ, & bella timeãtur inter Chriſtianos Principes in Eccleſię perniciem, quod tamen limitat *Molina* vbi proxime, vt procedat ſi non detur poteſtas temporalis, quæ legitimationem faciat, vel eam concedere differat, & non tã cito concedat, vt oportet; quod ego non reciperem attẽta principali huius corollarij reſolutione.

102 Recte etiam poteſt Summus Pontif. ad temporalia legitimare Principem ſupremum, qui in temporalibus nullum recognoſcit Superiorem, & probat *tex. in diſtinct. capite per venerabilem paragraph. inſuper.* vbi rationem reddens, quare filios Regis Francorum ad tẽporalia legitimare potuit, ait, quia cum Rex Superiorem in temporalibus minime recognoſcat, ſine iuris alterius læſione in eo ſe iuriſdictioni noſtræ ſubijcere potuit. Præcipuum enim fundamẽtum, ex quo Summus Pontifex ad temporalia directe laicos legitimare non potèſt, eſt illud ex defectu poteſtatis, quam ſubditi prorogare non poſſunt in reſeruatis Principi, cui ſubijciuntur in ſignum ſuæ ſupremæ poteſtatis, atque ita in graue eiuſdem Principis præiudicium: quæ quidem ratio cum ceſſet in ipſo Principe ſupremo, qui in temporalibus Superiorem non recognoſcit, & iuriſdictioni Pontificis ſe ſubiicit, ideo merito decidit Pontif. in *d. verſic. inſuper* poſſe filios ſupremi Principis legitimationem petentis, & ſe Pontificię iuriſdictioni ſubiicientis, legitimare, notant omnes in *d. cap. per venerabilem*, vt per *Abb. ibi n.* 11. *Anchar.* 12. *Præpoſ.* 115. *Tiraq. de nobilit. gloſ.* 21. *num.* 44. *Seruantes l.* 12. *Tauri. num.* 101. Ex quibus colliges iuſte Summũ Pont. Clementem IV. potuiſſe filios Alphonſi III. Portugaliæ ex Beatrice illegitime ſuſceptos, viuente adhuc Matilda Bononiæ Comitiſſa ipſius prima legitima vxore, legitimare ea mortua, ex eo quia Portugaliæ Reges neminem in temporalibus recognoſcebant Superiorem, vt ſupra probaui *hoc capite numero* 59. Sunt tamen, qui hanc veram reſolutionem in his terminis ſumptam infringere intendant eo moti argumento, quia ſi Papa poſſet filios Superiorem nõ recognoſcentis ad temporalia legitimare, eſſet præcipue ad hæreditatis paternæ, & Regni ſucceſſionem; ſed hoc non poſſe fatentur omnes, argum. *tex. in capit. grandi*, ibi, ipſius legitimo filio, *de ſupplen. neglig. Prælat. in 6.* vbi notant *Iaſ. Domin.* & alij, quos refert *Ioan. Garc. de nobilit. gl.* 21. *nu.* 45. & deducitur ex his, quæ ad maioratus ſucceſſionẽ reſoluunt *Molin. de primog. libro* 3. *c.* 2. *n.* 11. *Roias in epitome ſucceſſionum c.* 23. *nu.* 15. & latè *Peregr. de fideicom. art.* 23. *a n.* 50. Adducunt etiam cõtra huiuſmodi aſſumptum non facere tex. *in d. c. per venerabilem*, quem pro noſtra opinione ſupra allegabamus, aiunt enim in illis terminis à Summo Pontifice filios legitimatos Patri Philippo Auguſtino in regno non ſucceſſiſſe, ſed potius Ludouicum VIII. Ludouici patrem, ortum ex Iſabella I. eiuſdem Philippi legitima vxore, vt teſtatur *Cuiac.* ibi, & plenius refert *Paulus Æmil. in vita Philippi Auguſti*, cum tamen dicendum videretur ad Philippum, ſi ex legitima vxore natus eſſet, Regni ſucceſſionem pertinere, quia natus eſt poſtquam pater ad Regiam dignitatem euectus eſt, ac ſubinde alijs ſenioribus antea ſuſceptis debuit præferri ex doctrina *glo. verbo natæ ſunt, in l. imperialis, C. de nupt.* quam ſequuntur plures, quos refert *Tiraq. de primog. quæſt.* 31. *à princip. & numero* 8. Sed facile ſatisfit negando conſequentiam, quia non ſequitur eos, qui ad temporalia legitimare poſſunt, poſſe legitimare ad regni, maioratuſue ſucceſſionem, in quibus ſequentium, ſeu vocaturorum præiudicium vertitur, vt patet in legitimationibus factis ab Imperatore, ſeu alijs ſupremis Principibus, ad quos abſque vlla controuerſia pertinet poteſtas legitimandi ad temporalia, non tamen ad huiuſmodi ſucceſſionem regnorum, maioratuum, & ſimilium ratione præiudicij, quod proximioribus vocatis infertur, vt alibi latius dicemus.

103 Ex quibus ſequitur à Summo Pontifice legitimationem præſtitam non ſuadente cauſa boni ſpiritualis, aut inter Principes nullum recognoſcentes Superiorem, vel extra caſum, in quo diſpenſat in radice matrimonij, in terris imperij minime prodeſſe ad ſucceſſionem hæreditariam, & alios ſeculares effectus, quod tenet *gloſ.* 2. *in dict. capite per venerabilem*, quam de ſubtilitate iuris plus ſibi placere, & in praxi ſeruari profitetur ibi, *Abb. numero* 22. *in fin.* & ante eum *Anton. numero* 10. *Ancharan. numero* 21. *& Cardin. numer.* 9. *Guilielm. Benedict. in capite Raynutius, verbo vxorem, numero* 198. *Couarru. de ſponſalib. parte ſecunda, capite octauo, paragraph.* 8. *à numero decimo quarto, Roias in epitome ſucceſſ. capite trigeſimo ſecundo, à numero decimoſecundo, Molina de primogenit. libro tertio, capite ſecundo, numero vndecimo, alt. Molina de iuſtit. diſputation.* 173. *Ioann. Garci. de nobilitat. gloſ.* 21. *numero quadrageſimo ſecundo, Peregrin. de fideicommiſſ. articul.* 23. *numero quinto, & numero trigeſimoſecundo, Sanchez. de matrimon. libro octauo, diſputatione ſeptima, à numero primo, Cabed. Luſitan. deciſio.* 69. *numero vigeſimo quarto, parte ſecunda*, & confirmant ex *dict. capit. per venerabilem, verſicul. inſuper*, vbi Summus Pontif. reſcribit legitimationem pro filio Regis Franciæ ea ratione concedere potuiſſe, quod ille Rex in temporalibus nullum ſuperiorem recognoſcebat, cui læſio, vel iniuria ex legitimatione fieret, ſic plane oſtendens quod eam non poſſet concedere illis, qui Imperatori, vel alijs ſecularibus Dominis fuerint ſubiecti. Probant etiam ex generali illa vtriuſque poteſtatis Eccleſiaſticæ, & temporalis diſtinctione,

ne, secundum quam Imperator, & seculares Principes de spiritualibus se nequeùt intromittere; nec Pontifex de temporalibus *cap. cum ad verum 96. dist. ca. solita, de maioris. & obed.* tum quia generaliter receptum est legitimationem à quocũque Principe supremo factam ad bona in terris alterius imperii existentia non extendi, vt post *Abb. Anchar. Præpos. Alexand. Deci.* & alios, quos referunt, & explicant *Cou. d. §. 8. numero 14. Cabed. dict. decisio. 69. numer. 19.* & magis communem late disputans resoluit *Fachin. controuers. libro 3. capit. 58.* constat autem Summum Pont. extra Ecclesiæ patrimonium quoad temporalia nullum habere territorium, vt fatetur *d. capit. per venerabilem in vers. rationibus*, & per se notum est ex *reg. d. capit. cum ad verum.*

Ex quibus rationibus quamuis hæc opinio cõmuniter à Doctoribus recepta sit, contrariam vero, quod scilicet Summus Pontif. non solum ad Spiritualia, sed etiam ad actus seculares laicos possit legitimare in terris Imperij, non vulgaris opinionis sustinent Doctores, eam confirmantes ex *text. in dicto capit. per venerabilem, vers. quod autem*, ibi, vt eos ad actus legitimare valeat seculares, *& in versiculo præterea, & in versiculo rationibus*, ex quorum numero sunt *Hostiens. ibi, & Præposit. à num. 71. Anastas. Germon. in paratit. iuris Canonici tit. qui filij sint legitimi*, multis suffulti rationib. Prima quia ius legitimationis oritur ex radice matrimonij, & ex illa surgit legitimorum, & illegitimorũ differentia ex *reg. l. plum diffinimus ff. de his, qui sunt sui.* Sed disponere de matrimonio solius est Papæ, & ecclesiasticæ potestatis, *ca. tuam, de ordine cognit.* licut de ipsius defectu *cap. 3. de donation. inter virum & vxorẽ*, iuncta regul. *cap. quanto, de iudic.* Ergo legitimare illegitimos ad solum Papam pertinet etiam in temporalibus, non ad seculares Principes; nam cum supponamus matrimonium fuisse nullum propter impedimentum iuris positiui, potest Pontifex dispensando in radice matrimonij impedimentum reuocare, acsi tempore matrimonij contracti nõ existeret, & consequenter filij ex eo suscepti, quo ad omnia Spiritualia, & tẽporalia manent legitimi, vt de legitimatione in radice matrimonij loquentes tenent *Ioan. Andr. Abb. nu. 22. Cardin. quæst. 9. Præpos. numero 74. in d. cap. per venerabilem, Molina d. capite secundo, numero 12. Peregrin. articulo 24. à numero 77. Nauar. consil. 2. sub titul. qui filij sint legitimi. Henriquez in summ. libro 11. capit. 20. §. 2. Sayr. de censuris libro 6. caput. 11. numero 6.* & plene relati à *Sanchez d. disput. 7. numero 4.* attestatus sic in Granatensi, & supremo Rotæ Prætorio, & alijs prouincijs fuisse iudicatum. Secunda, quia apud omnes est indubitatum posse Papam legitimare laicos subiectos Principi seculari quoad omnia Spiritualia, Ordines, Episcopatum, & similia, monstruosum autem, (vt text. *in dict. capit. per venerabilem* ait) videretur legitimatum quoad omnia Spiritualia, quæ maiora sunt, & excellentiora, ex reg. *capite solitæ, de maioris.* non esse legitimum ad temporalia, quę minora sunt, contra *regul. cui licet*, quod est plus, licet vtique, quod est minus 54. *de regulis iuris in 6.* quam etiam in materia priuilegiorũ, & dispensationis procedere probat text. *in capitulo ex parte 27. de decimis*, cum traditis per me *par. 2. Alleg. 33. numero 11.* Tertia quia id, quod potest Sũmus Pontifex per viam legis generalis, potest etiam data iusta causa efficere per rescriptum in casu particulari, patet, quia defectus potestatis ex vtriusque distinctione, ecclesiasticæ scilicet, & secularis, vel vtrumq; concludit, vel neutrum, æquantur enim hæc duo, scilicet disponere super aliquo actu, vel super illum legẽ ferre, ex notatis in *l. vltima Cod. de legibus*, sicut etiam potestas iudicandi de aliqua causa, vel ferendæ legis super illa exæquãtur ex *Archidiac. Innocen.* & alijs, quos sequitur *Dec. in capit. secundo, numer. 27. de iudic.* Sed constat per legem generalem posse Summum Pontificem legitimare, etiam quoad temporalia, vt constat in exemplis, de quibus *in capit. tanta, in capit. quod nobis, & in capitulo ex tenore, qui filij sint legitimi*, ergo, &c. Quarta, quia legitimare non est iurisdictionis cõtentiosæ, quæ in inuitum, sed voluntariæ, quæ in solos volentes redditur, *authent. quibus modis naturales efficiantur sui, §. generaliter, collation. 7.* iuncta reg. *text. in l. vlt. ff. de his, qui sunt sui*, notat *Costa in §. & quid si tantum, par. 2. numero 109. & 117. Dueñ. regul. 350. limitat. 9.* & post *Deci. Cabed. dicta decisio. 69. numero 14.* Constat autem, ea, quæ sunt iurisdictionis voluntariæ licite exerceri volentibus partibus extra territorium, *l. 2. ff. de officio Proconf.* cum alijs, de quibus *Couar. libro tertio, variar. capit. 20. à numero octauo*, ergo & in terris Imperij, & extra Ecclesiæ patrimonium poterit Papa se subijcientibus, & volentibus legitimationes concedere.

104 Propter quas rationes ad vtramque partem adductas difficilis redditur hæc quæstio, variasque patitur distinctiones, inter omnes prima, præcipua, & generalior, ad quam omnes aliæ reducuntur; illa est, quod directe ad temporalia extra Ecclesiæ patrimonium Pontifex laicos legitimare non vult, quod cuincunt argumenta pro prima opinione adducta; indirecte tamen, & casualiter dispensat aliquibus casibus, vt ait *text. in dict. capit. per venerabilem vers. rationibus*, & concludunt fundamenta aliqua ex his, quæ pro secunda opinione considerauí; & deinde generalis illa regula est, quod quis non potest directe, & principaliter potest indirecte, & in consequentiam alterius, quod sibi licitum est *l. quoties C. de iudic. cap. penult. de restitut. in integr.* iuncta vulgari regula quod ea, quæ veniunt in consequentiam non attenduntur *l. 1. in princip. ff. de auctorit. tutor.* cum similibus, de quibus *Mantua Paralipom. dialog. 47.* quæ quidem regula intelligenda est in his, quę sequuntur necessario, & sine quibus principale maneret inutile, non ita tamen dispensatio comprehenditur, vel trahitur ad consequutiua, quæ separabilia sunt, & sine quibus dispensatio, & dispensandi potestas stare potest, & vtilis est, vt argument. tex. *in l. vlt. §. Lucius ff. de condit. indeb. ex Oldrad.* & alijs explicant *Rebuff. in praxi tit. de dispensat. ad plura numero 77.* & adducti per *Sanch. d. lib. 8. disp. 1. a numero 20.*

105 Si aliquando dubium fuerit de matrimonij parentum validitate tunc poterit Summus Pont. laicos legitimare ad temporalia, quia cum ad eum pertineat explicare dubia super matrimonij validitate *capite tuam de ordine cognition.* potest in huiusmodi consequentiam legitimare prolem ad omnia tam spiritualia, quàm temporalia; deinde hæc resolutio colligitur ex auctoritate *d. capit. per venerabilem in vers. verum si veritas*, iuncto infra ibi, de alijs ergo eiusdem Regis verum fuerint legitimi, vel illegitimi, quandiu pẽdet quæstio affinitatis obiectæ potest non immerito dubitari: quibus verbis vt Pontifex attruetet potestatẽ, qua filios Regis ad temporalia legitimauit, præcipue consi-

conſiderat dubium, quod vertebatur coram ipſo Pōt. ſuper matrimonij validitatem, & ex profeſſo eādem rationem confirmat in *verſ. rationibus*, ex auctoritate *Deuteron.* 17. ibi, quia in Deuteron. continetur ſi difficile, & ambiguum iudicium apud te eſſe perſpexeris, &c. venies ad Sacerdotes Leuitici generis, & apud iudicem, qui fuerit illo tempore: quam auctoritatem poſtquam eruditè explicauit, colligit ex ea probari quoties aliquid eſt difficile, & ambiguum ad Sedis Apoſt. iudicium eſſe recurrēdum, indeq; infert quod cum filijs Regis diſpēſauit, quia dubium erat an matrimonium, ex quo nati ſunt, ab initio fuerit validū: eadem ratione dubij ſuper matrimonium non ſolum legitimos filios, ſed etiam hæredes patris indicauit Pont. *in capite primo, & ſecundo, & in capite perlatum, & in capite quod nobis, qui filij ſint leg.* ex quibus hanc reſolutionem ſequuntur, & comprobant *Anton. num.* 10. *in fine, & Præpoſ. numero ſeptimo, ad med. in d. capite per venerabilem. Molina dict. capite ſecundo, num.* 12. *Sayr. d. cap.* 11. *numero ſeptimo, Sanch. dict. diſp.* 7. *num.* 10. quicquid aliud teneat *Seruantes in dict. leg.* 12. *Tauri. numero* 99. exemplum adducens de ſolemni illa ſententia Clementis VII. in fauorem Catharinæ Reginæ Angliæ, quam refert *Caſtro de lege pœnali libro primo, capite* 11. nam ſuppoſito dubio ſuper matrimonio ex eo trahit fundamentum poteſtas Pontificis, vt verbis vtar *Antonij citato loco.*

Hæc pauca in materia adeo ampla prælibare ſufficiat, quæ quidem abſolutiùs, Deo fauente, in lucem aliquando dabimus.

SVMMARIVM.

1 *Conſtantinopolis ciuitas à Conſtantino Imper. qui eam reparauit ſic dicta.*
2 *Bizantium cur primum Conſtantinopolis appellata fuit.*
3 *Conſtantinopolis noua Roma dicebatur.*
4 *Conſtantinopolitana Eccleſia Romana appellabatur.*
5 *Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ poſt Romanam primus locus datus fuit.*
6 *Declaratur tex. in cap. renouantes* 22. *diſt.*
7 *Conſtantinopolitana Eccleſia multis cohoneſtata erat miniſtris.*
8 *Conſtantinopolitana & Alexandrina Eccleſiæ parem dignitatem cum Eccleſia Romana non habuerunt.*
9 *Declaratur tex. in cap. mos antiquus* 65. *diſt.*
10 *Conſtantinopolis ſub Rege Turcarum VII. Mahumete capta an.* 1453.
11 *Conſtantinopolitano Patriarchæ quæ Metropoles, & Archiepiſcopatus olim fuerint ſubiecti, oſtenditur.*

DE CONSTANTINOpolitano Patriarcha.

CAP. III.

1 CONſtantinopolis ciuitas vbi huiuſmodi Patriarcha ſedem habebat ita dicta à Conſtātino Imperat. qui eam reparauit; antea nominabatur Bizantium in Thracia à Dauſanio Spartano primum condita, ſi ſequamur *Iuſtinum*, vel ſecundum *Euſtathium* à Prize Megarenſium claſſis Præfecto *Petr. Gregor. ſyntag. iuris. lib.* 15. *cap.* 5. *nu.* 7.

2 Et licet à principio Pontifices iuſtiſſime moueri potuerunt vt primum & ſecundum locum poſt Romanam Eccleſiam deferrent potius Alexandrinæ, & Antiochenæ, quia ciuitates apud Romanos Ægypti & Syriæ erant Metropoles, & capita; poſtea tamen hoc immutatum fuit, & Regia ſeu Imperatoria ſedes ad Bizantium tranſlata, quod nomine ſuo, pluribuſque priuilegijs Conſtantinus exornauit, & non ſolum Conſtantinopolim, ſed etiam nouam Romam eſſe, & appellari voluit, vt in *prima Conſtantinopolitana ſynodo can.* 3. aliàs 5. relato *in capit. Conſtantinopolitanæ* 22. *diſtinct.*

3 Vbi ſic habetur. Conſtantinopolitanæ Ciuitatis Epiſcopum habere oportet Primatus honorem poſt Romanum Epiſcopum, propterea quod ſit noua Roma. Docet *Iuſtinian. Imper. in auth. vt ordinariæ præfecturæ verſic. renouantes collat.* 5. ibi, Vrbanæ præfecturę ſenioris Romæ, & non videlicet huius noſtræ. Idem in *auth. de eccleſiaſticis titulis §. ſancimus collat.* 9. dum ait. Beatiſſimum autem Archiepiſcopum Conſtantinopoleos nouæ Romæ, iuncta *leg.* 1. §. *ſed etſi qua verſic. Romam autem C. de veteri iure enucl.* tradunt *Hieron. Cagnol. in proœmio Digeſtorum §. hæc autem tria num.* 335. *cum ſeqq. Ludou. Gomez ad cap.* 1. *num.* 44. *de conſtit. in* 6. *Iacob. Spieg. in lexi. iuris verb. Roma noua, Petr. Gregor. d. cap.* 5. *num.* 7.

4 Et Conſtantinopolitanam Eccleſiam, Romanam appellabant, vt *ex capit. fin. §. idem Romanorum, iuncta gloſ.* 34. *q.* 2. docent *Socrat. in hiſtoria tripartita lib.* 2. *capit.* 9. *Sozomen. libr.* 2. *hiſtoriæ eccleſiaſt. capit.* 2. *Hieron. Beruc. & Barnab. Briſſon. de verborum ſignificat. verbo Roma autem duplex, Azeued. ad Curiam Piſanam lib.* 1. *cap.* 11. *lit. D. Card. Cæſar. Baron. annalium Eccleſiæ anno Chriſti* 330.

5 Vnde primus locus poſt Romanam ipſi Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ datus eſt, primum in *Conſtantinopolitano Concilio ſub Theodoſio maiori Can.* 5. refertur *inter opera Beati Clementis pag.* 226. & à *Carranza in ſumma Conciliorum pag.* 78. *in fine*, & à *Gratiano in d. c. Conſtantinopolitanæ*, de quo videndus eſt *Couar. libr.* 4. *vari. c.* 14. *nu.* 13. quod deinde in ſexta Synodo fuit confirmatum, & refertur *in cap. renouantes* 22. *diſt.*

6 Verum quia vſu Romanæ Eccleſiæ multo tempore poſtea hoc receptum non fuit, & nihilominus Epiſcopi Conſtantinopolitani Imperatorum freti potentia illud ſibi priuilegium vſurpare contendebant, immo Superiores eſſe Romano Pont. vt ex *Paulo Diac. Platina*, & alijs diligenter comprobat *Ruffus in apologia contra Molinæum pag.* 50. *cum ſeqq.* ſentit *Card. Bellarm. tom.* 1. *de Romano Pont. lib.* 2. *capit.* 18. *in fine ſecundi arg.* pro bono pacis *Innoc. III. in generali Concilio Lateran.* de quo in *capit. antiqua* 23. *de priuileg.* denuo conceſſit idem priuilegium Conſtantinopolitanis Epiſcopis, vt aduertunt Patres, qui iuſſu *Gregorij XIII.* emendationi Decreti præfuerunt, in notis *ad d. cap. Conſtantinopolitanæ*, qui etiam rectè aduertunt in *d. capit. renouantes* legendum eſſe ſimilia priuilegia quæ Superior Roma habet necnon in Eccleſiaſticis rebus magnificetur, vt illa, quamuis in antiquis Codicibus legeretur inferior Roma, & non tamen in Eccleſiaſticis rebus, vt etiam bene aduertit *Anton. Auguſt. ad Decretū lib.* 1. *dial.* 9. nam iuxta hanc lectionem emendatā optime probat noſtrū diſcurſum, quod ſicut noua Roma, ideſt Cōſtantinopolis Romę ſuperioris, ſeu antiquioris, iam nunc in temporibus obtinet principatum to-

tius Orientis,ita etiã in Ecclesiasticis rebus post Romam antiquam,primatum obtineat,& cõfirmare poteris ex ijs,quæ de Bizantio noua Roma à Constantino appellata omnes, vel minimum versatos nosse scribit *Florimondus Remondus in fabulam Ioanna Papa capit.25.num.3.*

7 Vnde ipsa Constantinopolitana Ecclesia ob priuilegia sibi concessa,& super omnes alias Patriarchales excellẽtiam,multis cohonestata fuit ministris,vt describit *Imper.in auth.vt deter.sit numerus cleric.collat.1.* ibi, Sancimus non vltra quidem sexaginta Presbyteros in Sanctissima maiore Ecclesia esse, Diaconos autem in uiculos centum,quinquaginta autem fœminas, Subdiaconos vero nonaginta, Lectores autem cẽtum & decem,Cantores viginti quinque , & insuper decẽ ex ijs qui vocantur hostiarij. Et idem *Imper.in l.non plures C.de sacrof. Eccles.* loquendo de Constantinopolitana Ecclesia, sic ait. Non plures quam nongenti quinquaginta Decani sacrosanctæ huius amplissimæ Vrbis deputentur Ecclesiæ,nullique his cõdendi, vel mutandi, vel in defuncti locum substituendi pateat copia; quo loco Decanos accipi pro Canonicis exponunt ibi *glo.*& Doctores,sed melius exploso sensu *Alciati lib.1.Parerg.cap.50.*dicẽdum puto illos esse, qui efferendis ad Ecclesiam cadaueribus pium præstabãt ministerium ; vt optime declarat *Guido Pancirola in thesauro variarum lectionum lib.2.capit.163.* Licet in stricta nominis significatione dicantur,qui decẽ præsunt,seu qui dignitatem decennalem habent in Ecclesia,de quibus loquitur *tex.in cap.ex parte de clericis non resid.* Vnde fit vt Decanus dicatur honorabilis pars Capituli *cap.post electionem de concess.præb.glos.in capit. cum vniuersæ de elect.* Sunt & Decani,hoc est , Archipresbyteri rurales, qui sunt longe inferioris dignitatis,& præeminentiæ,de quibus in *Clem.2.de rescrip.& in cap.ad hæc de offic.Archid.* In omnibus tamen Ecclesijs Hispaniæ & Francię consuetudine receptum est , vt is dicatur Decanus, qui præest toti Canonicorum collegio in choro,in incessu,comitijs, & suffragijs ferendis,de cuius officio & dignitate vide *Flamin.de resignat.lib.1.q.1.num.86.Fr.Hieron.Roman.lib.3.de Republ.Christiana cap.10.in princ.Azor.institut.moral.p.2. lib.3.cap.17.* Aliter tamẽ apud Legistas accipitur Decanus , qui scilicet decem præest famulatoribus , siue militibus Principis,vt in *tit.C. de decanis lib.11.* Ratio vero (vt ad rẽ redeamus) quare tã magna copia ministrorum cohonestata fuerit Ecclesia illa Cõstantinopolitana,colligitur ex *tex.in d.auth.vt deterior.*quia scilicet tres capellæ,siue Ecclesiæ eidem Patriarchali copulatæ erant,vbi forte erant diuersa collegia , videlicet domus gloriosæ Virginis & Dei Genetricis Mariæ,ædes S. Martyris Theodori ,& ędes S. Helenę, in quibus diuersimode habitabant, & deseruiebãt prędicti omnes Diaconi , Subdiaconissę , atque Presbyteri Missas,& alia diuina officia celebrantes: quietiã omnes ex eiusdem maioris Ecclesię reditibus nutriebantur: Diaconorum vero,& Subdiaconorum, ac Lectorum concursus ibidem habebatur, vt sub Ecclesiasticis præceptoribus in sacris ceremonijs instruerentur, quæ omnia innuere videtur *d.auth.& glossa,*ac Doctores ibi.

9 Hinc exierunt aliqui perperam arbitrantes Cõstantinopolitanam, & Alexandrinam Ecclesiam parẽ habere dignitatem cũ Ecclesia Romana , hoc deducentes ex Concilio Constantinopolitano,quod alias Synodus dicitur,ad quod se refert *d.c. renouantes* , prout refertur *à Carranza in sum.conciliorum fol.269. & in d. cap.mos antiquus 65.distinct.*quod veritatis non habet fundamentum ; nam in primis respondetur auctoritatem illorum Canonum,qui Turlani dicuntur, probatam & certam non esse,neque legitima alicuius Romani Pont.fuisse auctoritate approbatam illã Synodum,aut congregatam , sed potius plures ibi reperiri errores,ita respondet *Card.Bellarm.vbi supra.* Sed melius respondebis indignissime Canonem illum adduci ad hoc propositum, quia ex ipsius verbis cõstat similia priuilegia dari Episcopo Constantinopolitano post Romanum Pont. & ad effectum vt ad ipsum detur appellatio,& habeat alia iura Patriachalis Ecclesiæ,quæ *tex.*commemorat *in d.cap.antiqua,in verf.seruata,*& deducitur *ex cap.conquestus 9.q.3.*ita tamẽ vt Romana Ecclesia semper superior maneat, vt constat ex verbis,quæ *Carranza* refert citato loco , ibi, æqualia priuilegia cum antiquæ Romæ throno obtineat, & in Ecclesiasticis negotijs, vt illa emineat secundus post illam existens; atque ita ex his multisque alijs recte concludit *Card. Bellarm. vbi proxime,*nullo vnquã tempore ab vllo Romano Pont.datum fuisse Cõstantinopolitanæ Ecclesiæ priuilegium æqualitatis cum Romana , neque etiam primum locum post hanc obtinuisse , nisi postquam Romani Pont. ratum habuerunt,quod confirmat auctoritate *Nicephori lib.17.cap.* 9.dum narrat Ioannem Papam cum Constantinopolim venisset rogatum à Iustiniano vt Epiphanio Patriarchæ Cõstantinopolitano assideret,non antea voluisse , quam sibi pro prærogatiua Sedis Apost. thronus supra Epiphanium collocatus fuisset.

10 Hodie diuina sic permittente prouidentia pulsis Cæsaribus ab illa sede, & ciuitate , Agareni illam occuparunt sub Rege Turcarum VII.Mahumete Amurathi filio, qui Constantinum XIII. Orientis vltimũ Christianorum Imper.interfecit cum suis, & Orientale Imperium substulit anno 1453. & Constantinopolitanum,ac Trapezuntinum imperium,12.regna,200. Vrbes,Christianis ademit,florente Republ.Romana, refert *Petr.Gregor.d.cap.5.*

11 Fuerunt Constantinopolitano Patriarchæ olim subiectæ omnes Græciæ Prouinciæ,Daciæ, Ponti Euxini,& Asiæ minoris,quibus accesserunt aliæ Prouinciæ,prout fuerunt ad Christi Fidem,& religionẽ conuersæ, Moscouia, Russia , & aliæ vltra Poloniam sitæ. In his Prouincijs paucis exceptis Patriarcha Cõstantinopolitanus, Episcopos,& Archiepiscopos, & alios dignitate Ecclesiastica prædictos constituebat , præficiebat,vel confirmabat electos,vt nunc etiam Patriarcha , quamuis schismaticus , illos constituit,præficit, vel confirmat.refert *Azor.instit.moral.p.2.lib.3.c.35. q.5.in princ.*

Sequuntur Metropoles olim Constantinopolitano Patriarchæ suffraganeæ.

Cæsarea Cappadociæ.
Ephesus in Asia.
Heraclia in Thracia vel Macedon.
Ancyra in Galatia.
Corsicus in Hellesponto.
Sardes in Lydia.
Nicæa in Bithynia.
Calcedonon ibid.

Nico-

Nicomedia ibid.
Syda in Pamphilia.
Sebasten in Armenia.
Amasiea in Helenoponto.
Melitene in secunda Armenia.
Tyana in secunda Cappadocia.
Gangra in Paphlagonia.
Thessalonica in Thessalia.
Claudiapolis in Honoriade.
Neocæsarea in Ponto Polemonico.
Pissinus in secunda Gallatia.
Myra in Licia.
Stauropolis in Caria.
Laodicea in Phrigia, Cappatiana, seu Pacatiana.
Iconium in Lycaonia.
Synada in Phrygia Salutari.
Antiochia in Pisidia.
Silæum, siue Perga in secunda Pamphylia.
Corinthus in Peloponneso.
Athenæ in Hellade.
Mociſſus in Cappadocia.
Creta Insula.
Seleucia in Pamphylia.
Rhegium in Calabria.
Patra in Peloponneso.
Trapezus in Larica.
Larissa in secunda Hellade.
Naupactus in Ætolia.
Philippopolis in Thracia.
Traianopolis in Rhodopa Thraciæ Prouinciæ.
Philipporum in Macedonia.
Hadrianopolis in Hæmimonto Thraciæ Prouinciæ.
Hierapolis in Phrygia Cappadociana.
Pyrachium.
Smyrna in Asia.
Catana.
Ammonum in Phrygia.
Comachus in Armenia.
Cotiacum in Phrygia.
S. Seuerinæ in Calabria.
Mytilena in Lesbo.
Neopatræ, seu nouæ Patræ in Hellade.
Euchaita.
Amastris Ponti.
Hydrus, seu Hydruntum in Calabria.
Kelzene.
Coloniæ.
Thebæ.
Serræ.
Pompeiopolis.
Rossia.
Nacolia in Phrygia magna.
Germanicia, siue Germania.
Madyta.
Apamea.
Basileum.
Dryſtra.
Nazian zenus.
Corgra.
Abydus.
Alania.
Aenus.
Tiberropolis.
Achaia.
Cerasus.
Methymna.
Christianopolis.
Rusium.
Lacædemonia.
Naxia.
Attalia.

Archiepiscopatus.

Bizia.
Leontopolis.
Moronca.
Germia.
Arcadiopolis.
Patrum.

Barbosa de potestat. Episc.

Miletus in Ionia.
Præconesus.
Selybria.
Chios, siue Chion Insula.
Apros.
Cypsella.
Nice.
Neapolis.
Selga.
Cherson.
Messana in Sicilia.
Garella.
Brissis.
Dercos.
Carabizia.
Lemnus insula.
Leucas.
Misthea.
Cudræ.
Soteropolis.
Pedachthoa.
Germa.
Bosporus.
Corradic.
Eroina.
Carpathus.
Mezembria.
Corthia.
Sugdaia.
Phullæ.
Ægina.
Pharsala.
Matracha.

SVMMARIVM.

1 *Alexandria ciuitas est in Ægypto, Africæ contermina, magna, & illustris.*
2 *Alexandria ante Christi aduentũ annis viginti supra CCC. ab Alexandro Macedone cognita, & cognominata fuit.*
3 *Alexandrini Patriarchæ Sedes cur, & à quo Alexandriæ posita fuerit, ostenditur.*
4 *Alexandrinus Patriarcha quibus præsit Prouincijs ostenditur.*
5 *Declaratur tex. in capit. mos antiquus 65. distinct. & numer. 6.*

DE ALEXANDRINO Patriarcha.

CAP. IV.

1 ALexandrinus Patriarcha ab Alexandria ciuitate, in qua Sedem habuit, nomen accepit: Alexandria ciuitas est in Ægypto Africæ contermina,
2 magna & illustris, quam *Strabo lib.* 14. Geographiæ Vrbem potẽtem, ac populosam nominat ante salutarem Iesu Christi aduentum annis viginti supra CCC. ab Alexandro Macedone, Iustino attestante, cognita, & cognominata, omnium Alexandriarum, quarum in historijs passim plures, quã septẽdecim (vt Eustathius perhibet) enumerantur, maxima, & opulentissima, quam ob cultum diuinum ibi florentẽ, plebisq; sanctimoniam, non frequẽter paradisum Domini veteres nuncuparunt, vt refert *Georgius Braunius in suo Theatro Vrbium*, & ideò ob loci insignem laudem, & populi frequentiam, quæ eò confluit, Sedes ibi posita est principalis, vel à Petro per se ipsum, vt *Nicephor.* testatur *lib.* 14. *cap.* 3.
3 Vel per discipulum suum Marcum Euangelistam, quem eò misit, vt nomine suo fundaret Ecclesiam, vt docet *S. Gregor. lib. 6. epist. 37. ad Eulogium Alexandrinum*, cuius verba refert *Cardin. Bellarmin. tom. 1. libro 1. de Romano Pontif. capit. 24. versic. vera igitur*. Posita ibi est principalis hæc sedes, vt præesset ex more approbato per Concilium Nicænum Ægypto, vel Lybiæ, Pentapoli, & alijs Prouincijs, quæ ad Tropicũ Capricorni pertinent *Petr. Greg. Syntagm. iuris lib.* 15. *capit.* 6. Item præest Alexandrinus Patriarcha Nestorianis,

Iacobitis, Cophtis, alijsque Christianis per Orientis prouincias habitantibus, vt *Miræus* asserit in notitia Episcopatuum totius Orbis.

4 Cuius dignitas primis illis temporibus adeo magna fuit, vt priuilegijs, & præeminentijs Summorum Pont. liberè vti posse, & quod magis est parem cũ Ecclesia Romana habere dignitatem videretur, vt constitutum apparet in Concilio Constantinopolitano, quod alias sexta Synodus dicitur, & refertur à *Carrãza in Summa Conciliorum fol. 269. & in cap. mos antiquus 65. dist.*

5 Vbi sic habetur. Mos antiquus perduret in Ægypto, vel Lybia, & Pentapoli, vt Alexandrinus Episcopus horum omnium habeat potestatem, quandoquidem, & Episcopo Romano parilis mos est. Quæ verba adeo nonnullorum ingenia torserunt, vt existimarent ab hæreticis clanculũ, ac dolosè adiecta fuisse, vt paritatem inducerent inter Romanum Pont. & Alexandrinum Patriarcham, quasi Alexandrinus nõ esset Pontifici subiectus, cum par in parem non habeat imperium, & ideo ita existimarunt *Francisc. Turrianus in monumentorum veterum inuestigatione, & Sanctorum Patrum lectione in tract. de potestate Papæ lib. 3. pag. 11. vers. Videamus ergo, Bart. Carranza in parua Sũma Conciliorum in scholijs ad d. sextum canonem Concilij Nicæni.*

6 Sed occurrunt alij respondentes *tex.* non decidere quod perduret mos Alexandrinæ Ecclesiæ, vt parem habeat potestatem cum Romana, sed narrare morẽ, qui vigebat, expendentes in aliquibus Codicib. *Gratiani* legi, perdurat, non, perduret imperatiue, vt in vulgaribus legitur, & sic perdurat emendatum est in nouissimis iussu Gregorij XIII. impressis, vbi etiã Patres, qui emendationi præfuerunt in notis aduertunt in græco, vbi habent vulgares Codices, Episcopo Romano parilis mos est, legi verba, quæ solum importãt (quoniam & Romæ Pontifici hoc vsitatum est) quę ne nullam inferunt æqualitatem cum Romano Pont. Quod si vulgari litteræ esset adhærendum, responderi potest quod scilicet æqualis mos importat similitudinẽ potestatis quoad iura supra Ecclesias sibi subiectas, & ad effectũ vt ad ipsum detur appellatio, & habeat alia iura Patriarchalis Ecclesiæ, de quibus *in c. antiqua de priuileg.* vt deducitur ex *c. conquestus 9. q. 3.* & ex eo post *Ruffum in libro, quem scripsit pro Pontifice Romano nu. 8. vers. sed videamus pag. 44. cum seqq.* explicant *Burfat. cons. 109. num. 14. cum seqq. vol. 1. Modern. de Iurisdictione par. 1. c. 16. à nu. 4.*

S V M M A R I V M.

1 *Antiochia Syriæ Metropolis.*
2 *Antiochia quibus nominibus olim dicta fuerit, ostenditur.*
3 *S. Petrus Antiochiæ primùm Sedem fixit anno à natiuitate Domini 35.*
4 *Alexandrinum Patriarcham cur Antiochenus non præcedat ostenditur.*
5 *Antiocheno Patriarchæ Sedes subiectæ referuntur.*

DE ANTIOCHENO Patriarcha.

CAP. V.

1 ANtiochia, vt refert *Abrahamus Ortelius*, Syriæ Metropolis super Oronte fluuio, Epidaphne à *Plinio* cognominatur.

2 Magno epitheto eam exornat *Philostratus in vita Apollonij* Reblatha, vel Rebla Hebræis, vt scribit *D. Hier. in Ezechielem*. Iustiniani Imper. tempore Theopolis ab eodem dicta fuit, vt scribunt Procopius, Cedrenus, Nicephorus, Calistus, & Eustachius, qui addit illam quoque olim Chersonesum per ambitum aquarum dictam fuisse.

3 Hic S. Petrus primùm Sedem fixit anno à natiuitate Domini 35. eamq; septem annis non tamen cõpletis administrauit *Baron. anno Christi 39. à nu. 9. Bellarm. lib. 2. de Romano Pontif. c. 6.* Ideò certiam hanc Sedem B. Petri nomine honorabilem haberi refert *Anacl. epist. 111.* quia ibi priusquam Romam veniret, habitauit, & Iguatium Episcopũ constituit, atque primũ nomen Christianorum nouellæ gentis exortum est.

4 Nec mirum si Alexandrinus Patriarcha Antiochenum præcedat, quia ita postulat ordinis ratio ex magnitudine loci sumenda vt supra ostendi: tũ quia, verba sunt *Card. Bellarm. lib. 1. de Romano Pontif. c. 24.* cũ omnes tres sint Sedes Petri, Romanam per se vsque ad mortem administrauit, Alexandrinam per Marcum Euangelistam, Antiochenam per Euodium, sicut ergo maior est Petrus Apostolus Marco Euangelistæ, & Marcus Euangelista Euodio, qui neq; Apostolus, neque Euangelista fuit, ita quoq; Romana Ecclesia Alexandrinam, Alexandrina Antiochenam auctoritate & dignitate superat.

5 Huiusmodi Patriarchæ subiecta erat pars Asiæ, quæ Carmaniam, Armeniam maiorem, & minorem, Lyciam, & Ciliciam cõtinet, & prouinciæ, Syria, Assiria, Mesopotamia, Media, Parthia, Persia vsque ad Indiã Orientalem. In totum sunt Sedes tredecim, Metropoles octo, Archiepiscopatus tredecim, vt sequuntur.

Sequuntur Sedes Antiocheno Patriarchæ subiectæ.

Sedes prima.

Tyrus olim, hodie Sor, antiquitus valde celebris, inexpugnabilis pene erat, vt expertus est Alexãder Magnus. Fuit Romanis fidelissima; vnde meruit à Seuero Imper. priuilegium libertatis, instar ciuitatum Italiæ. Sub qua sunt Episcopales Vrbes duodecim.

Porphyrion	Sydon
Archis	Sarepta
Ptolemais, siue Acon.	Biblium
Botrienſis.	Antaradenſis, siue Tortosana
Ortosia.	Paneas, seu Closazea Philippi
Aradenſis.	Maraclea Araclia Tripolis.

Sedes secunda.

Tarsus, nostris Tarso, incolis Terassa, Ciliciæ ad Cydonũ fluuium Vrbs, haud procul mari distans, olim nobilissima, & studijs florẽs, quam D. Paulus ornauerat. Sub qua sunt Episcoparus quinque.

Sebaste. Caput Samariæ, hic prope ciuitatem peregrinis ostenditur puteus Iacob, vbi Saluator noster Samaritanam alloquutus est.

Malos	Choicos
Thina	Poderados.

Sedes Tertia.

Edessa hodie Rhoais, seu Rhasi, Vrbs Mesopotamiæ, olim nobilissima, vltra Euphratem fluuium sita. Sub qua sunt Episcoparus nouem.

Virchi	Himeria

Con-

Constantia Cuercuentia
Capron Tapsaron
Marcopolis Celimeos
Varnon Cedmaron.

Sedes quarta.

Apamia, vulgo Apamis, Vrbs Phrygiæ magnæ ad omnẽ Marciam Laodiciæ & Antiochiæ ad Meandrũ est finitima. Sub qua sunt Sedes septem.

Epiphania Mariania
Seleuconuila Ruphania
Larissa Arethusa Valanea.

Sedes quinta.

Hierapolis Vrbs Phrygiæ, quondam celebris inter Laodiceam, Cybiram, & Apamiam sita est. Antiochiæ ad Meandrum finitima. Sub qua sunt Episcopatus octo.

Zeuma Perri
Suron Ormion
Varnalis Dorichi
Neocæsarea Europe.

Sedes sexta.

Bostra, sub qua sunt Episcopatus xiix.

Cerasson Eutimij
Philadelfia Constantia
Adraon Paramboli
Midanon Dionysia
Antiamidon Conohatò
Belmundon Maximopolis
Zoroyma Philippopolis
Herri Heylon
Iceny Lorea.

Sedes septima.

Anauarra, sub qua sunt Episcopatus nouem.

Epiphania Flauias
Alexandris Rossas
Irenopolis Castraualet
Cambrisopolis Egnas Sysia.

Sedes octaua.

Seleucia Vrbs olim in Prouincia Babylonię ad Tigridis, & Euphratis confluentem sita, Patriarcham habens, hodie est adhuc ingens, & celebris Bagaded nũcupata, quæ Babilonem veterem propter viciniam exhausit, eam Turcæ vocant Satyroi. Sub qua sunt Episcopatus xxiij.

Claudiopolis
Diocesarea
Oropi
Dalysanidos, seu Dalisandi
Seriula, siue Seuila
Colenderis, siue Celeuteris
Anemory, vel Anemoę
Titopolis, seu Tityopolis.
Lamosy, vel Lamorum
Antiochia parua
Nephelia
Riftra
Selinuntis
Hieropy, siue Iotapij
Philadelphia parua
Hermopolis, siue Irenopolis.
Germanicopolis.
Mosoda
Demenopolis, siue Dometiopolis
Shydi
Synopolis, siue Synonopolis.
Adrasion, vel Adrasii
Myin.
Neapolis; est in Palæstina, vbi Concilium celeberrimum fuit tempore Regis Balduini.

Sedes nona.

Damascus, quem Turci Scham, nostri Damasco nuncupant, Metropolis Syrię, pulcherrima totius Orientis, antiquissima, hortis pulcherrimis cincta. Hic residet hodie Belerbus, qui & huic regioni præest vnà cum Iudæa: antea regebatur à Califis, atque olim à Regibus Syriæ. Sub qua sunt Episcopatus vndecim.

Ably Danabi
Palimpon Carathea
Laodicea Hardam
Euria Suria
Renocora Quini Hiabanda.

Sedes decima.

Amida, vulgo Caramit, hodie, maxima est Mesopotamiæ Vrbs, ad Soacaram fluuium inter Carras, & Mirdinum Vrbes eiusdem prouinciæ nobiles, Mesopotamiæ autem Regno Euphrate, & Tygri fluminib. cõtinetur, & Diaberch à Turcis nominatur. Sub qua sunt Episcopatus septem.

Hynilon. Caytaris
Valentium Ryphi
Arsamosata Zeuma.
Sophin

Sedes vndecima.

Sergiopolis, sic dicta à S. Sergio Martyrij palmã ibi adepto sub Maximiano Imperatore, olim Barsalo nuncupabatur, Vrbs Armeniæ minoris, ad Euphratẽ fluuiũ inter Melitam, & Samosatam. Sub qua sunt Episcopatus quatuor.

Bizononias Venethal
Marcopolis Ermenia.

Sedes duodecima.

Theodosiopolis; sub qua sunt Episcopatus septem.

Oricos Axieri
Naznimi Tarosia
Maureocastron Politinios.
Agyamaria.

Sedes decimatertia.

Emesa, siue Emisa, vulgo Ems, Vrbs Syriæ nobilis in Apamena regione apud Montem Antilibanum. Sub qua sunt Episcopatus quatuor.

Arqui Hergem
Orisson Oragison.

Metropoles per se subsistentes.

Piericus Heliopolis, vulgo Betsames
Laodicia Pompeiopolis
Samosata Mopsphestia
Cyros Adama.

Archiepiscopatus decem.

Verea Anasar
Calquis Phon
Gabula Paltos
Seleucia Germanicia
Piperia Salamias.

SVMMARIVM.

1 *Hierosolyma quando extructa, & quibus nominibus dicta fuerit, ostenditur.*
2 *Hierosolyma in medio totius Orbis sita.*
3 *Hierosolyma mater omnium Ecclesiarum habita.*
4 *Hierosolyma quamuis Metropolitano honore* consecrata fu-

fuerit, non tamen propterea à subiectione Cæsariensis exempta manſit.

5 *Hierosolymitano Patriarchæ, quæ ſedes Epiſcopales ſubiectæ fuerint oſtenditur.*

DE HIEROSOLYMITANO Patriarcha.

CAP. VI.

1 HIeroſolyma, ex qua Patriarcha titulum accepit, ante memorabile ſui excidium bis mille octingentesimo ſeptuageſimo ſeptimo anno à Melchiſedech Cananæo & Gentili Rege & Pontifice extructa, olim Salem, poſtea Iebus, deinde compoſito nomine Iebuſalem, ac demum melioris, ſoni gratia Hieruſalem appellata fuit *Ioſeph. 1. & 7. antiquit. Perer. in Geneſ. cap. 14. nu. 66. & 67.*

2 Hanc Vrbem in medio totius vniuerſi ſitam, adeoque quaſi terræ umbilicum eſſe auctoritate Scripturæ *Ezech. cap. 6.* Iſti eſt Hieruſalē in medio gentium poſui eam, item *Pſalm. 73.* Operatus eſt Deus noſter ſalutem in medio terræ, affirmarunt *Hieronym. ibid. Ioſeph. de bello Iudaico libro 3. capit. 2. Georgius Braunius in theatro Vrbium.*

3 Magna celebritas huius Vrbis eſt, quòd eius Eccleſia mater omnium Eccleſiarū habita ſit, eo quod primus Epiſcopus in ea fuit S. Iacobus frater Domini, & poſt eum Simon frater etiam ipſius Domini, ideoque Hieroſolymitana Eccleſia per annos fere quingentos non re, ſed nomine; non poteſtate, ſed honore duntaxat, vſque ad Iuuenalem eiuſdē Eccleſiæ Epiſcopum, quarta Patriarchalis habita eſt ex eo, quia in *Nicæna Synodo can. 7.* vbi decretum fuerat, vt Hieroſolymitanus quartum quidem Patriarchalis ſeſſionis locum, ac honorem haberet, non tamen propterea à ſubiectione Cæſarienſis, quæ Metropolitana erat, eximeretur. Iuuenalis enim Prailio defuncto in Sede Hieroſolymitana ſubrogatus eſt an. Domini 429. in Concilio Epheſino totius Syriæ Paleſtinæ Primatum quæſiuit, ideò quod cum ſuſceptis ex toto Orbe peregrinationibus Hieroſolymitana Eccleſia frequētaretur maiori honore, officijſque dignioribus, quàm Cæſariensē Metropolitanam colendam eſſe ambitioſè iudicaret. Reſtitit illi, qui Vicariam Pontificis præfecturā agebat Cyrillus Alexandrinus, vt notatur in *epiſtol. Leonis 72.* Vnde *S. Hieronymus epiſt. ad Pammachium* contra Ioannem Epiſcopum Hieroſolimitanum, ſic eum alloquitur. Tu qui regulas quæris Eccleſiaſticas, & Nicæni Concilij Canonibus veteris, reſponde mihi? ad Alexandrinum Epiſcopum Palæſtina quid pertinet? ni fallor hoc ibi decernitur, vt Palæſtinæ Metropolis Cæſarea ſit, & totius Orientis Antiochia. Aut igitur ad Cæſarienſem Archiepiſcopum referre debueras, cui ſpreta communione tua communicare nos noueras, aut ſi procul expetendum iudicium erat, Antiochiæ potius litteræ dirigendæ. Sed noui cur Cæſareā, cur Antiochiam nolueris mittere. Maluiſti occupatis auribus moleſtiam facere, quàm Metropolitano tuo honorem reddere. Nihil ergo magna Synodus Hieroſolymorum Eccleſiæ contulit, niſi vt honor, qui ex antiquo vſu ei deferri ſolebat, iurib. & ſubiectione Metropolitani ſaluis eidem deferatur. Idque propterea quod Hieroſolymitana Eccleſia mater omnium aliarum Eccleſiarum (ſic enim nominatur in epiſt. Synodali Concilij Conſtantienſis Oecumenici ad Damaſum, quæ extat apud *Theodoretum lib. 5. cap. 9.*) appellata fuerit, adeoq; non immerito ipſius Ciuitatis Epiſcopum eum honorem, vt inter Apoſtolicarum Eccleſiarum Antiſtites ſederet, & in litteris quoque ita nominaretur, antiquitus conſequutum fuiſſe iudicatur.

5 Patriarchæ Hieroſolymitano parebat tota Palæſtina, & triplex Arabia, Deſerta ſcilicet, Petræa, & Felix vſque ad ſinum Perſicum, in quibus ei ſubijciuntur Archiepiſcopi, & Epiſcopi ſequentes.

Sequuntur Epiſcopales ſedes Hieroſolymitano Archiepiſcopo ſubiectæ.

Lidda	Capitolina
Ioppe	Mauronenſis
Aſcalon	Gedera
Gaza	Nazareth
Mennas	Thabor
Diocletianopolis Caraca, vel Perea	
Bergrobin	Hadroga
Neapolis	Aphra
Sebaſtea	Helem
Hiericuntis	Faran
Tiberiadis	Helenopolis
Diocæſarea	Mons Syna
Legionum	Bethlem Epiſcopali honore a Paſchali II. donata petente Balduino Rege Hieroſolymit.

Sedes prima.

Cæſarea Paleſtinæ, vbi Angelus percuſſit Regem Herodem, & Sanctus Petrus baptizauit Cornelium Centurionem, Vrbs fuit olim celeberrima, mercatu nobilis, vulgò Charfar, inter Aconem & Ioppem ſitum habuit. Sub qua Sedes ſunt Epiſcopatus viginti.

Dora	Onus
Antipatrida	Sorutis
Iamnias	Raphios
Nicopolis	Regium Apatos
Regium Hierico	Eſtomaſon
Regium Liuas	Triconias
Azolus	Taxus
Hiaralias	Saltum
Aſotus	Conſtantinianus
Hippum	

Sedes ſecunda.

Scitropolis, vulgo Bethſar, Vrbs in Iudeæ, & Galilææ confinibus ad Iordanum fluuium nobilis extitit. Sub qua ſunt Epiſcopatus decem.

Capitoliados	Terraconias
Miru	Clima
Gadaron	Galanis
Pelon	Comanas
Philippus	Scythopolis.

Sedes tertia.

Ruba, quæ à Ptolomæo in Syria deſerta ponitur, ſub qua ſunt Epiſcopatus duodecim.

Auguſtopolis	Zora
Arnidilla	Viroſſa
Carah	Pentacomia.
Hierapolis	Mamapſon
Memſidos	Mitrotomias
Eluris	Saltum Hieraticon.

Sedes

Digitized by Google

Sedes quarta.

Berytus Phœnicis Libani Metropolim esse constat ex vetustis Geographis. Sub qua sunt Episcopatus xxxv.

Adrasson	Comogannas
Dias	Comogeros
Medauon	Comostanis
Hierasson	Comis
Nein	Mahederon
Philadelphia	Comoreatos
Hierapolis	Comiscopion
Phenustus	Comis Iulianos
Eluos	Comispigmarethon
Neapolis	Comis Petius
Philopopulis	Comis Anathon
Dionysius	Comis Neothis
Constantianis	Clima anatalis queuissinon
Pentacomias	Comis Anochis
Tricomias	Comis Tralicones
Conafados	Comis Nephdomos.
Saltum Vcaneos	Enacomias.
Hexacomias	

SVMMARIVM.

1 *Patriarchæ minores qui.*
2 *Patriarchæ minores inter Latinos sunt sex.*
3 *Aquileiensis Patriarcha cur ita dictus.*
4 *Gradensis Patriarchæ vbi fiat mentio ostenditur.*
5 *Gradensis ciuitatis descriptio.*
6 *Gradensem Patriarchatum Nicolaus V. ad inclytam Venetiarum ciuitatem transtulit.*
7 *Venetiarum Primus Patriarcha creatus fuit B. Laurentius Iustinianus, à quo Congregatio S. Georgij in Alga apud Venetiam initium sumpsit.*
8 *Congregatio Canonicorum S. Ioannis Euangelistæ in regno Portugaliæ B. Laurentium Iustinianum parentem, ac fundatorem suum agnoscit.*
9 *Bituricensis Patriarchæ vbi fiat mentio ostenditur.*
10 *Pisanus Archiepisc. quarum prouinciarum Primas dicatur ostenditur.*
11 *Pisanæ ciuitatis Episcopatus antiquissimus est.*
12 *Sardiniæ an vero Corsicæ dicatur Primas Pisanus Archiepiscopus, ostenditur.*
13 *Toletanum Archiepiscopum inter Patriarchas inferioris gradus qui ponant, ostenditur.*
14 *Toletanus Archiepiscopus ex priuilegio Martini V. Summi Pont. gaudet prærogatiuis veris Patriarchis concessis.*
15 *Dictio, quomodolibet, vniuersalis est, & omnes casus comprehendit.*
16 *Priuilegia habens ad instar alicuius priuilegiati, habet etiã illud priuilegium, quod priuilegiatus instar alterius obtinet.*
17 *Toletum Vrbs Regia, & quasi altera Roma in exaltatione cœpit nominari.*

DE PATRIARCHIS Minoribus.

CAP. VII.

1 PRæter quatuor primarios & maximos Patriarchas, de quibus in Capitulis præcedentibus, alij sunt minores: nam sectæ Armeniorum tres habẽt Patriarchas, vnus eorum residet in Cilicia, & Armenia minore, secundus in Armenia maiore, tertius, quem non Patriarcham, sed καθολικὸν appellant, præsidet in Russia Prouincia Polonorum. Vnicum etiam Patriarcham habent Maronitæ, qui commoratur & præest in Syria in Monte Libano. Habent etiam Æthyopes vnũ Patriarcham, qui sedem suam habet in Curia Magni Imperatoris Speciosi Ioannis, & vocatur Patriarcha Abyssinorum, & confirmatur à Patriarcha Alexãdrino. Est etiam Secta Cophtorum, qui simul cũ Baptismo Circumcisionem tuentur & retinent, & duos habent Patriarchas, quorum vnus commoratur in Magno Cayro Ægypti, alter vero apud Æthiopes. Secta quoque Iacobitarum, qui Sanctissimam Trinitatẽ negant, duobus Patriarchis paret, quorum vnus in Cayro residet, alter in Syria, videlicet in Vrbe Damasco.

2 Sex tamen inter Latinos sunt Patriarchæ minores, qui vel Romani Pont. indulgentia, vel inueterata cõsuetudine Patriarchale nomen vendicarunt, Aquileiensis, Gradensis, Bituricẽsis, Pisanus, & Toletanus. *Vgonius de præstantia Patriarchali tom. 13. tractatuum Doctorum pag. 285. versu. Anastas. Germon. de Sacrorum immunit. lib. 3. cap. 7.*

3 De Aquileiensi Patriarcha agit tex. *in capit. nunc vero 9. quæst. 3.* Nam ante Longobardorum in Italiam aduentum, qui accidit anno salutis 566. Aquileiensis Archiepiscopus more Græcorum & Orientalium Patriarcha nominabatur; irruentibus vero Longobardis primo aduentu Alboinus eorum Rex Aquileiam cœpit, propter quod Aquileiensis Patriarcha Sedem hinc inde mutauit, & tandem in Vrbe Venetiarum permansit.

4 De Gradensi Patriarcha meminit *Vrbanus II. in c. erubescant 32. dist.* & *Celestin. III. in cap. ex litteris de officio deleg.*

5 Gradensis ciuitas breui ambitu clauditur, paludibusque & flumine circũsepta, si demas piscatores homines vix hodie vllos habet incolas, vt qui duorum millium numerum ægre expleant, nihilque habet insigne antiquitatis, aut splendoris argumentum, præter ciuium germanam, & aureo seculo consentaneam simplicitatem, & innocentiam, vbi nec factiones, nec fere alias morum corruptelas, conspicias: ita accepisse à Frãcisco Auantio Veneto refert *Anastas. Germon. d. lib. 3. cap. 7. nu. 5. & 6.*

6 Sed propter huius ciuitatis aeris intemperiẽ hunc Patriarchatum de anno 1451. Nicolaus Põtifex Max. eiusdem numeri V. ad inclytam Venetiarum ciuitatẽ transtulit, quæ antea per annos fexcent. septuaginta nouem in circa Episcopum habuerat, vt illam maioris dignitatis prærogatiua decoraret, & ideo iam hodie non vocatur Patriarcha Gradensis, sed Venetiarum. Nec obstat quod dicit *glos. verbo singulos in cap. in illis 80. dist.* nempe Patriarcham Gradensem non esse Patriarcham Venetiarum, cum locus Gradi multũ differat à Venetijs, quia respondetur postea illis temporibus Nicolaum V. vnisse Patriarchatum Graden. & Episcopatum Venetiarum, de cuius Patriarchatus institutione *Bernard. Iustinianus in sua de Venetorũ gestis historia lib. 12.* sic ait. Coacta igitur Synodo totius Cleri, populique, assistentibus Duce, & Patriarcha primus creatus Episcopus Obeliatus, Eneagrij Tribuni Matheumaceni filius. Cõstituitur autem Episcopalis sedes in insula Castellana, quæ vt antea diximus Olivolus appellabatur, vnde & Episcopo Castellano semper nomen manst. Visus Particiacus, qui eũ Episco-

Pacum

patum tertio tenuit loco, Eccleſiam erexit, quæ nunc extat, dignam ciuitate & Epiſcopo, eam Beatiſſimo Petro Apoſtolo dicauit; ibi perſeuerauit donec ætate noſtra Nicolaus V. Pontifex Max. Patriarchali titulo auxit: tranſtulit enim Gradenſis Eccleſiæ dignitatem in hanc Venetiarum Vrbem, ſuppreſſo vtroque titulo & Gradenſi & Caſtellano.

7 Primum Venetiarum Patriarcham creauit Laurentium Iuſtinianum, qui viuens, morienſque multis claruit miraculis. Translatio facta eſt anno 1451. octauo Idus Octobris.

8 Hæc in d. hiſtoria. Hic fuit ille B. Laurentius Iuſtinianus, Ordinis Cæleſtini, vitæ ſanctitate, miraculorum, & ſinceræ eruditionis gloria clariſſimus, à quo Congregatio S. Georgij in Alga apud Venetiam initium ſumpſit, quem etiam parentem, ac fundatorem ſuum agnoſcit Congregatio eorundem Canonicorũ S. Ioannis Euangeliſtæ in noſtro Luſitaniæ regno, vt habetur in eius officio recitando in dictis Congregationibus ex indulto Clementis VIII. felicis recordat. die 8. Ianuarij.

9 De Bituricenſi Patriarcha mentio fit *in c. cõqueſtus 9. q. 3.* vbi apud Romanum Pont. querebatur Narbonenſis Archiepiſcopus, quod Bituricenſis tanquam Primas & Patriarcha ipſo inuito Clericos ad tribunal ſuum venire compelleret, vbi Nicolaus II. vocat Archiepiſcopum Bituricenſem Primatem, & Patriarchã, hoc eſt primæ Sedis Epiſcopum; *Alberic. in rub. de ſtatu hominum col. vlt.* dicit Archiepiſcopum Bituricẽſem eſſe Primatem in prouincia Burdegalenſis, *ſard. Alexan. in c. diffinimus 22. diſt.* Bituricenſem ponit primum Patriarcham poſt quatuor antiquos Patriarchas: *Nicol. Boer. in addit. ad tract. de auctoritate, & præeminentia magni Conſil. p. 1. n. 14.* ait Bituricenſem eſſe Primatem in Burdigalenſi prouincia, & probat ex *c. vlt. de maiorit. & obed. & c. vlt. de dilation. & cap. vlt. de dol. & contumac.* & eſſe Primatem in prouincia Narbonenſi ex *d. c. cõqueſtus*, & habere ſub ſe quatuor Metropolitanos, videlicet Burdegalenſem, Narbonenſẽ, Auxitanũ, & Tholoſanum; & vndecim vel duodecim ſuffraganeos.

De Cantuarienſi facit verbum *gloſ. verbo Archiepiſcopus in cap. Cleros 22. diſt.*

10 De Piſano Archiepiſcopo quòd ſit Primas tradunt *addit. margin. ad glo. in cap. diffinimus 22. d.* vbi *Archid. & Domin.* idem *Domin. in c. Cleros, n. 20. in glo. Primatib. diſt. 22. Præpoſ. in cap. Concilia §. Epiſcopos ſub nu. 5. diſt. 17. Turrec. in cap. prouinciæ, verſ. ſed inſurgit quæſt. d. 99. Caſſan. in catalogo gloriæ mundi p. 4. conſid. 19. in fin. Boer. de ordine & præcedentia graduum p. 1. n. 13. & de auctoritate magni Conſilij n. 54. Pauin. de officio & poteſtate Capituli præl. 6. n. 13. Caleſat. de equeſtri dignitate nu. 94. Petr. Greg. Syntag. iuris lib. 15. c. 10. nu. 30. in fin. Gig. de reſid. Epiſcoporum q. 18. n. 10. Marc. Ant. Cuch. inſt. Iuris Canon. l. 1. tit. 3. Sbroz. de Vicario Epiſcopi l. 1. q. 3. n. 24. & 25. Anaſt. Germon. d. c. 7. n. 8. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gl. 41. num. 14.*

11 Sequitur tamen vt aliquid de eo agamus, cũ in exquirenda ſui Primatus ratione apud quoſdam eſſet exorta dubitatio: pro cuius ſolutione à primordijs rẽ petentes aduertendum duximus Piſanæ ciuitatis Epiſcopatum antiquiſſimum eſſe; Gaudentius enim Piſanus Epiſcopus an. 313. in Concilio penes Melchiadẽ Papam nominatur, & Landulpho Piſano Epiſcopo, eiuſq; ſucceſſorib. circiter ann. 1078. Gregorius VII. vices ſuas cõmiſit in inſula Corſica, & pro labore, quẽ primus in ea reſtituenda ad Romanæ Eccleſiæ dominium ſuſcepit, medietatem, duobus vero eius ſucceſſoribus quartam partem omniũ redituũ largitus eſt: arces tamen ſub ditione Romanę Eccleſiæ reſeruauit, quorum cuſtodes illis, ſi neceſſitas exegerit, vult obedire, vt conſtat ex *lib. 6. epiſt. Gregor. VII. epiſt. 12.* Poſtmodũ Vrbanus II. conſtit. ſua incip. Vrbanus Epiſcopus, Dat. Beneuenti 3. Kal. Iunij an. 1091. Pontificatus ſui 4. de præd. Gregorio VII. & de Landulpho Epiſcopo mentionem faciens, ita ait: quia multis iamdudum obſequijs Piſanorum glorioſa nobilitas Romanam ſibi Eccleſiam fecit obnoxiam, prædictã inſulam de conſilio Clericorum Cardinalium, aliorumq; fidelium Piſanæ Eccleſiæ commiſit, & condonauit; ea cõditione interſita vt per annos ſingulos libras quinquaginta Lucanæ monetæ Lateranenſi Palatio perſolueret. Deinde anno ſequenti 1092. idem Vrbanus alia ſua conſtit. Dat. Anagniæ per manus Ioannis S. R. E. Diaconi Card. Epiſcopum Piſanum in Archiepiſcopũ promouit, palliumque conceſſit, cũ ſuppoſitione omnium Epiſcoporum Corſicæ, & vt in ea Metropolitanus, & in Sardinia Sedis Apoſt. Legatus cũ perpetua ſucceſſione exiſteret. Sed Calixtus II. quoad ſuppoſitionem Epiſcoporum Corſicæ inſtantibus Genuenſibus factum Vrbani reuocauit. Inſurgũt Piſani, qui ab Honorio II. Genuenſium ſpreta contradictione reſtitutionẽ obtinuerunt, vt conſtat ex Conſtit. ipſius Honorij Dat. Lateran. per manum Armerici Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Diaconi, & Cãcellarij 12. Kalen. Aug. an. 1126. Pontificatus ſui ſecundo. Verum, quia huius rei ſumpta occaſione bella inter Piſanos, & Genuenſes mouebantur; vnde cædes, incendia, & multæ Chriſtianorum captiuitates peccatis exigentibus orieban tur, Robertus Archiepiſcopus Piſanus ceſſit Genuenſibus tres Corſicæ Epiſcopatus, remanentib. ſibi alijs tribus, ſcilicet Alerienſi, Aiacenſi, & Sagonenſi. Vnde Innocentius Secundus an. 1187. in recõpenſationem trium ſubtractorum Epiſcopatuum Corſicæ, Balduino Piſano Archiepiſcopo cum varijs alijs priuilegiis ampliando conceſſit in iudicatu Galleciæ in Sardinia Epiſcopatus duos ſcilicet Gartellenenſem, & Ciuitatenſem, & demum Epiſcopatũ Populoniæ, ſupponens eos Piſano Archiepiſcopo tanquam eorum Metropolitano, & legationem Sardiniæ ab Vrbano II. conceſſam confirmauit, & Primatum ſuper prouincia Turritana Sardiniæ dedit, quod & demum fuit cõfirmatũ per Eugenium Tertium an. 1146. & Adrianum Quartum ann. 1156. Et Alexander Tertius priuilegio ſuo Pontificali aſſeruato in archiuio publico reformationum ciuitatis Florentiæ Dat. Anagn. per manũ Gratiani Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Subdiaconi, & notarij 3. Id. Aprilis an. 1167. Pontificat. ſui ſeptimo ampliando conceſſit Vbaldo Piſano Archiepiſcopo Primatum quoque præter Turritanam prouinciam etiã ſuper Calaritanam, & Alborenſem in dicta inſula Sardiniæ, & cætera per anteriores Pontifices data cõfirmauit; quod & poſtmodum fecit Lucius Tertius ann. 1181. Vrbanus Tertius an. 1186. Celeſtinus Tertius an. 1191. & Innocentius Tertius an. 1198. prout conſtat ex libro anni VI. Epiſtolarum, qui aſſeruatur in bibliotheca Vaticana epiſt. 110. Turritano Archiepiſcopo ſcribens poſt alia ſic ait. Abſenti autem, vel alio tempore venienti (ſcilicet Piſano Archiepiſcopo) non teneberis auctoritate legationis aliquatenus reſpondere, auctoritate vero Primatiæ non plus poteſt

in

in prouincia Turritana, quàm Primatibus vniuerſis concedunt Canonicæ ſanctiones. Similiter etiam Honorius Tertius ann. 1217. ſcribens Archiepiſcopis, & Epiſcopis, ac nobilibus viris Turritan. & Gallurен. iudicibus, alijſque nobilibus per Sardiniam cõſtitutis, eoſdem monet quatenus eidem Piſano Archiepiſcopo in ijs, quæ in prædicta terra ſibi ſunt ab Apoſtolica Sede tanquam Primati ſuo, & Apoſtolicæ Sedis Legato conceſſa, debitum honorem, & reuerentiã impendant, eiuſque ſalubribus monitis curent deuote, ac humiliter obedire, & habetur in libro primo Epiſtolarum Honorij Tertij, qui aſſeruatur in Bibliotheca Vaticana pagina 215. Quibus priuilegijs, & conceſſionibus Piſani Archiepiſcopi enixi ſuæ Primatiæ iure ſemper vſi fuerunt poſſeſſorios actus facientes, vt fecit Federicus Piſanus Archiepiſcopus an. 1265. qui Inſulam Sardiniæ viſitauit. Et Archiepiſcopus Ioannes ann. 1302. qui Archiepiſcopum Guartellinenſem ex Sardinia citauit. Et Piſanus Archiepiſcopus, qui an. 1400. Eccleſiã S. Mariæ ex diœceſi Turritana contulit. Sed vltra litteras Apoſtolicas, & priuilegia ſupradicta, *Rofredus Beneuentanus*, qui vixit de an. 1215. & viuus permanſit etiam longo tempore poſt compilationem Decretalium Gregorij IX. cum fuerit aduocatus in cauſa Primatiæ, de qua in *capit. fin. de dilation.* vt habet in ſuo opere in titulo *de iuribus, quæ competũt Prælato, num.* 2. dicit quod Archiepiſcopus Piſanus eſt Primas Sardiniæ.

11 Toletanum Archiepiſcopum inter Patriarchas inferioris gradus ponunt *Specul. titulo de diſpenſat. §. ſunt quoque, verſi. & nota quod Primas, Matth. Vgoni. de præſtantia Patriarchalis dignitatis tom. 13. tractatuum Doctorum pagina mihi* 284. *Anaſtaſ. Germon. de ſacrorũ immunit. lib. 3. cap. 7. nu. 7.* Verum Toletanos Archiepiſcopos non vt cæteros inferioris gradus Patriarchas, ſed plus vltra veluti veros, & primarios ex priuilegijs Summorum Pontificum ſibi conceſſis habendos eſſe contendunt aliqui, præcipuè ex ſpeciali indulto Martini Quinti, incip. Martinus, Kalen. Aprilis anno Domini 1422. & fui Pontificatus vndecimo, qui prædeceſſorum ſuorum veſtigia ſequutus, declarauit Toletanum Archiepiſcopum priuilegijs veris Patriarchis conceſſis frui, his verbis. Necnon omnibus, & ſingulis prærogatiuis, priuilegiis & inſigniis, quæ dictis Patriarchis quomodolibet competere potuerunt, vti & gaudere libere, liciteque poſſe. Cuius meminit Catholicus Rex Ioannes II. in litteris ad Alphonsũ Carthagenam Epiſcopum Burgenſem miſſis anno Domini 1448. vbi ita habetur. El dicho Papa Martino Quinto, conſtituio & decernio, que el dicho Don Juan Arcebiſpo de Toledo, y ſus ſucceſſores igualmẽte ſin otra differencia pudieſſen gozar, y gozaſſen de las inſignias, y prerogatiuas, y priuilegios, que à los Patriarchas en qualquier maniera pueden cõpeter, &c. refert *Garſias de Loayſa in collectione Conciliorũ Hiſpaniæ in decreto Gundemari Regis pag.* 296. Vnde aperte colligitur ex citatis verbis dicti indulti Toletano Archiepiſcopo competere priuilegia quatuor veris Patriarchis conceſſa ex dictione illa, quomodolibet quæ vniuerſalis eſt, & omnes caſus comprehẽdit, omnesq. diſtribuit *Rebuff. in comment. ad l. creditorum 11. verſ. quomodolibet, ff. de verborum ſignificat. Ceued. prædicarum, & canon. quæſt. ſingul.* 95. *num.* 3. & 5. Deinde etiam eidem Toletano competũt vigore dicti indulti non ſolum priuilegia, & prærogatiuæ dictis veris Patriarchis conceſſæ, ſed etiam illæ, quàs inſtar aliorum obtinebant, quia habens priuilegia ad inſtar alicuius priuilegiati, habet etiam illud priuilegium, quod priuilegiatus inſtar alterius obtinet *Oldrad. conſil.* 300. *Mandoſ. in tractatu de priuilegijs ad inſtar glo.* 11. *num.* 9. *Soar. de legibus lib.* 8. *cap.* 15. *num.* 2. Illud tamen in præſentiarũ aduertendũ duximus in omnibus priuilegiis Toletanæ Eccleſiæ conceſſis appoſitam eſſe clauſulam tacite, vel expreſſe, ſaluo iure Metropolitanorum, &c. vnde conſtat (prout infra *c.* 8. *n.* 71. *cum ſequentib.* probauimus) Summos Pontifices noluiſſe præiudicare iuri quæſito alteri Prælato, non ex priuilegio, ſed de iure, antiquitate, & ratione habenti fundatam intentionem, prout habent Bracharenſes Archiepiſcopi ſuper Primatia in Regnis Hiſpaniarum, vt *eodem cap.* 8. habetur, apertè oſtendentes à principio naſcẽtis Eccleſiæ, inſtitutione ſancti Iacobi Apoſtoli Bracharenſi in ciuitate Primatiam radices egiſſe, conſtituto in ea primo totius Hiſpaniæ Epiſcopo, conſtructa prima Eccleſia, & ſancti Euangelij prima habita prædicatione.

14 Ratio autem quare Toletanæ Eccleſiæ aliqua fuerunt à Summis Pontificibus conceſſa priuilegia, ea eſt, quia Toletum Vrbs Regia erat, & Regum Gothorum Sedes, quorum precibus Summi Pont. Prælatos maximis gratijs decorarunt, quas proſequitur *Frãciſ. de Piſa en la hiſtoria de Toledo libro 4. cap.* 17. ac alijs in locis: immo & ipſa Vrbs Toletana ob hoc dicebatur Romana, quaſi ſecunda Roma in exaltatione, vt demonſtrare videntur verba *l.* 2. *in proœmio libri fori iudicum*, vbi dum agitur de Regis electione faciẽda in ciuitate Toletana, vel in ea, vbi prædeceſſoris mors cõtigiſſet, in hæc verba prorupit. Doncas ſtablecemos, que de aqui adelante los Reges deban ſer esleidos en la ciudad de Roma, ò en aquel lugar donde murio el otro Rey, &c. ex qua obſeruarunt *Spin. in ſpeculo teſtamen. glo.* 19. *princip. num.* 73. *Molina de primog. libro* 1. *cap.* 2. *num.* 11. licet prædicta verba (fortan melius) aliter legant, & intelligant *Alphonſ. à Villadieg. in ſcholijs ad eand. l.* 2. *num.* 19. *Molin. in annot. ad d. cap.* 2. *numer.* 1. *Gutier. pract. lib.* 3. *q.* 13. *nu.* 51. *Bobadil. in ſua politica libr.* 2. *cap.* 18. *num.* 224. Deinde id ipſum videtur deduci ex verbis fori de Sobrarbe, ibi, El Rei en Roma, ò en ciudad Metropolitana de Arcobiſpo, ò Catedral de Obiſpo, vt refert *Ambroſ. de Morales in compendio generalis hiſtoriæ lib.* 13. *cap.* 2. Denique id ipſum colligi videtur ex vita ſancti Ildefonſi apud *Surium tomo* 1. *die vigeſimatertia Januarij*, vbi quatenus oſtẽditur D. Ildephonſum Archiepiſcopum electum fuiſſe, & Toletanã Sedem incomparabili ſanctitate, ſimul atque eximia doctrina illuſtraſſe, ſic dicitur. Deinde poſt multum tempus decedente S. Eugenio Regalia violentia Toletum deducitur, atque ibidem Pontifex ſubrogatur, cuius ſtatim virtus enucleata in ſede Romulea refulſit, & veluti facula ignea ardens omnem Heſperiam perluſtrauit: Hinc etiam, quia Roma Vrbs Regia dicebatur *l. ſi duas 6. §. hoc amplius, ff. de excuſ. tutorum*, vbi dũ Modeſtinus doceret Romæ philoſophantes munerũ tutelarum excuſationem habere, huius exemptionis rationem reddens, ſic ait. Quorum ſanctioni illam poteſt quis rationem afferre, quod cum communis ſit, & exiſtimetur patria Regia Vrbs, æquum eſt eum, qui in ſua patria ſe vtilem præbeat, hac immunitate frui, vbi docet *gloſ. verbo Roma, gloſ. etiam verbo antecior, in authent. vt Eccleſia Romana ſint. an. gaudeat collatione.*

Quem

quem titulum Toletana ciuitas à Romana mutuata fuerat, dum Regia ciuitas nominari incœpit, vt ad aliud propoſitum annotauit *Balthaſar de Ameſcua de poteſtate in ſe ipſum lib.2.c.23.n.23.verſ.hinc interpretor, cum num.ſequenti.*

SVMMARIVM.

1 *Origo & principia cuiuſque rei imprimis ſunt exponenda, vt quo tempore clari, aut obſcuri nominis fuerint ſine fraude pateat.*

2 *Nihil maiori encomio extollitur in populis quàm originem antiquam eis præbere.*

3 *Interamnenſis Regio, Durimineæ appellata, quod Durio & Minio fluminibus intercluditur, amœnitate celeberrima.*

4 *Romani prope Limam fluuium caſtra ponentes illũ Lethem dixerunt, quod ibi ſecuros latices, & longa patriæ potauerint obliuia.*

5 *Brachara à Carthaginenſibus illic appulſis, & ab Himilione relictis initium ſumpſit, a fluuio Africa, Bragada, cognominata.*

6 *Auguſta titulo ab Auguſto Imperatore ſibi impoſito Brachara cohoneſtata fuit.*

7 *Brachara diues appellabatur ex magnitudine, & antiquiſſima negotiatione.*

8 *Brachara habuit vnum è ſeptem conuentibus iuridicis Hiſpaniæ.*

9 *Flamines, protoflamines, & archiflamines in iuridicis conuentibus ad ſua ſacrificia peragenda Ethnici ſolis erant conſtituere.*

10 *S. Petrus Apoſtolus in vrbibus, in quibus apud Ethnicos erant primi eorum flamines, et primas iudiciaria poteſtas inſtituit vt Primates præeſſent.*

11 *Bracharenſis ciuitas Prouinciæ iuridico conuentu ornata Archiepiſcopalem dignitatem cum titulo primæ Sedis ſecundum dignitatum gradus à S. Petro conſtitutos adepta eſt.*

12 *Bracharæ deſcriptio Georgij Brauuij refertur.*

13 *Bracharenſis Senatus ex longiſſima conſuetudine initium ſumpſit.*

14 *Bracharenſes ſuffraganei qui.*

15 *Vicarios quinque in quinque diœceſis prouinciæ triennales creat Bracharenſis Archiepiſcopus.*

16 *Bracharẽſis Archiepiſcopus temporalem habet iuriſdictionem circa omnes iudices annuos, decuriones, magiſtratus, & ſcribas.*

17 *Cauſa ciuiles quantumcunque graues in ampliſſimo Bracharenſi ſenatu ſine vlla appellatione concluduntur, criminales vero per appellationem ad Regiam iuriſdictionem deferuntur.*

18 *Laudantur DD. Senatores Bracharenſes.*

19 *Sedes Eccleſiæ potior debetur priori in Fide recipienda.*

20 *Apoſtoli potiori ac ſublimiori gradu, & præmio gloriæ fruuntur, quia priores in Fide recipienda extiterunt.*

21 *D. Petrus primus Bracharen. Epiſcopus diuinitus creatus à S. Iacobo Apoſt. qui multis tam ſeculis defunctus fuerat, & ad tam præclarum munus obeundum à mortuis ſuſcitatus.*

22 *Refertur fragmentum quoddam S. Athanaſij.*

23 *Referuntur diſcipuli, quos S. Iacobus in Hiſpania habuit.*

24 *D. Petrus primus Bracharen. Epiſcopus, quem S. Iacobus ſuſcitauit, vt eum in Bracharenſi ſede collocaret, fuit antiquus Propheta, cui nomen Samuel, vel Malachia, filius Vriæ Prophetæ, de quo Hieremi. cap. vigeſimo ſexto.*

25 *Samuel hic venit cum tranſmigratis in Hiſpaniã duce Nabucocordan, vel Pyrrho Hiſpaniarum præfecto ante aduentum D. Iacobi 624. annis.*

26 *Petrus diſcipulos inſtituit.*

27 *S. Iacobus cum in Hiſpaniam appropinquauit primam Fidei plantationem in Gallecia prouincia fecit, quam poſtea poſt obitum ſuum ad ſui corporis depoſitionem elegit.*

28 *Refertur hiſtoria Compoſtellana atteſtans de miraculoſa nauigij delatione ad Irienſem portum cum corpore S. Iacobi.*

29 *Doctores referuntur de aduentu S. Iacobi in Hiſpaniam atteſtantes.*

30 *Chriſtus Dominus paſſus eſt completis 33. annis trib. menſibus, & aliquibus diebus.*

31 *S. Iacobus Apoſtolus in Hiſpaniam venit tribus, vel quatuor annis poſt Chriſti paſſionem, antequam cæteri Apoſtol. diuiderentur.*

32 *S. Iacobus primùm ad Irienſem portum in Gallecia appulit, ibique inſtituit primum Epiſcopum Bracharæ S. Petrũ.*

33 *S. Iacobus ad Hieroſolymam rediens ibi Martyrij palmam conſequutus fuit an. 44. quo etiam Beatus Petrus, quem primum Bracharæ Epiſcopum reliquerat, paſſus eſt.*

34 *Dies martyrij Beati Petri fuit vigeſima ſext. Aprilis.*

35 *S. Iacobi martyrij dies vigeſima quinta Martij menſis fuit, qua & Chriſtus carnem humanã ſuſcepit, & paſſus eſt, & ideo transfertur in diem vigeſimam quintã Iulij, quia ea die inuentum fuit eius corpus.*

36 *Dies vinculorum S. Petri Apoſt. non celebratur eo die, quo accidit, propter ſolemnitatem Paſchatis, in quo euenit, ſed die primo Auguſti, quo catenæ Romam ſunt adductæ.*

37 *Brachara primam S. Euangelij prædicationem, primũ Epiſcopum, primamque totius Hiſpaniæ Eccleſiam ex S. Iacobi iuſſu obtinuit.*

38 *S. Iacobus peragrata Gallecia parte, relictoque Petro Bracharenſi Epiſcopo, cum iam ad Hieroſolymam rediret, Aragoniæ regnum petiit, vbi in Caſarauguſtana ciuitate Beatiſſima Virgo adhuc in carne veniens illi apparuit.*

39 *Caſarauguſtana ciuitas primam Hiſpaniæ Eccleſiam in honorem Beatiſſimæ Virginis adhuc viuæ obtinere meruit: Brachara vero in honorem ipſiuſmet Chriſti Domini, ac Beati Petri Apoſtol. adhuc viui Eccleſiam conſtructam prius obtinuit.*

40 *S. Petrus primus Bracharæ Epiſcopus martirij palmã conſequutus fuit ann. Chriſti 44.*

41 *S. Baſilius II. Brachara Epiſcopus paſſus eſt ann. 58.*

42 *Sanctus Ouidius tertius Bracharæ Epiſcopus paſſus eſt anno 65.*

43 *S. Eugenius primus Toletanæ Eccleſiæ Epiſcopus à no ſit conſtitutus, non inuenitur.*

44 *S. Eugenius antequam in primum Toletanæ Eccleſiæ Epiſcopum crearetur ann. 94. vel 95. mittitur à Clem. Summo Pontif. poſt Petrum IV. in Galliam ad Euangelium prædicandum.*

45 *Decipitur Valdeſius in annorum computatione.*

46 *S. Eugenius primus Toletanæ Eccleſiæ Epiſcopus ſecundum veriorem relationem martyrio coronatur ann. 97.*

47 *Reprobatur opinio dicentium tempore tantum Sueuorum Regum Primatiam in Bracharenſi Eccleſia conſtitiſſe.*

48 *Primatiæ ius Bracharenſi Eccleſiæ ineſt ex inſtitutione ſanctæ Iacobi.*

49 *Secularis poteſtas ad Eccleſiæ iura non poteſt manum adhibere.*

50 *Felix Brachara Archiepiſcopus in inuaſione Mauorũ cum 27. uxoribus paſſus eſt.*

51 *Bra-*

51 *Bracharenſis Eccleſia non in totum Prælatis caruit illis tẽporibus, quibus Saraceni Hiſpaniam occuparunt.*
52 *De Argemiro Archiepiſcopo Bracharen. mẽtio fit an. 863.*
53 *De Hero Archiepiſcopo Bracharen. mentio fit circa Eram 980.*
54 *Bracharenſis Eccleſia licet Maurorum inuaſionibus Paſtore aliquando caruiſſet, in priſtinum poſtea decus reſtituta iacentem, ac pene dormientem ſtatum reaſſumpſit, quaſi poſtliminio reuerſa ad Primatialem dignitatem.*
55 *Concilium primum Bracharenſe celebratum fuit anno poſt Chriſtum natum 412.*
56 *Concilium ſecundum Bracharenſe celebratum fuit in Vrbe Lucenti an. Domini 569.*
57 *Concilium Toletanum quod pro primo habetur tom. 1. Conciliorum celebratum fuit an. 450.*
58 *Regum ſummorumque ſecularium cauſæ ex Regis conſultatione in Concilijs ſolebant tractari.*
59 *Gothorum Reges in prouincialibus & nationalibus Concilijs præſentes erant.*
60 *Concilia Toleti celebrata, dum Reges in ea ſedem habebãt congregata erant ad ipſorum ſupplicationem & per eos ſolum inuitati conueniebant Epiſcopi.*
61 *Dignitas maior in ſuperſcriptione & prima voce dignoſcitur.*
62 *Dextera pars nobilior eſt.*
63 *Dignitatem maiorem non ſemper arguit ad dexteram, vel ſiniſtram ſedere.*
64 *Epiſcopi vbi ſe ſubſcribunt nomine prouinciæ, quam ſuſtinent; nationis, & prouinciæ attenditur dignitas, & nobilitas.*
65 *Epiſcopi frequentiùs in Concilijs ſedent ſecundum antiquitatem conſecrationis vniuſcuiuſque.*
66 *Epiſcopi ſecundum ſuæ conſecrationis antiquitatem ſcripſerunt, & ſederunt in Concilio Trid.*
67 *Bracharenſis Archiepiſcopus cur aliquando ad Hiſpalenſem Eccleſiam tranſlatus fuerit, oſtenditur.*
68 *Priuilegia ſi quæ ſunt Primatiæ ius alicui Prælato concedentia non operantur in tertij præiudicium.*
69 *Primatiam Hiſpaniarum Toletanæ Eccleſiæ de iure competere exiſtimarunt ſummi Pont.*
70 *Priuilegium, ſeu gratiæ ex precibus non veris ipſo iure ſunt nulla.*
71 *Priuilegium conceſſum à ſummo Pont. intelligitur ſine tertij præiudicio.*
72 *Confirmatio eſt iuris quæſiti corroboratio.*
73 *Confirmatio nouum ius non tribuit, ſed quod antea erat conſeruat.*
74 *Nullum quod eſt confirmari non poteſt.*
75 *Confirmatio ex certa ſententia an actum nullum confirmet, oſtenditur.*
76 *Confirmatio ex certa ſcientia illa dicitur, in qua inſertus eſt tenor rei confirmatæ.*
77 *Confirmatio ex certa ſcientia in tertij præiudicium nihil operatur.*
78 *Primatiæ contentio inter Archiepiſcopos Bracharẽſem, & Toletanum, à quo tempore incœpit, oſtenditur.*
79 *Bracharenſis Eccleſia curſuum Primatiæ ius non fuit proſequuta, oſtenditur.*
80 *Res omnis ad vltimum ſtatum reduci debet.*
81 *Vltimus rei ſtatus in beneficialibus inſpici debet.*
82 *D. Fr. Bartholomæus à martyribus Bracharenſis Archiepiſcopus eminenti virtute, & ſpectata fide inſignis Primatiali cruce erecta per Toletanam ciuitatem libere deambulauit.*
83 *D. Fr. Alexius de Meneſes Bracharenſis Archiepiſcopus Barboſa de poteſtat. Epiſc.*
Primatiali cruce Matritij ſepultus.
84 *Illuſtriſſ. D. Alphonſus Furtado de Mendeza vigilantiſſimus Bracharenſis Eccleſiæ Antiſtes coram Rege Catholico Philippo III. Vlyſſipone Primatus ſui ius defendit.*

DE PRIMATV SANCTÆ Eccleſiæ Bracharenſis in tota Hiſpania, & eius mirabili erectione.

CAP. VIII.

SI vera eſt Iuris conſulti regula *in 1. ff. de origine iuris, & in l. 2. ff. de verbor. ſignific.* quod in quibuſq; rebus principia maxime ſunt ſpectanda, tanquã quæ cuiuſq. rei potiſſima pars ſint, veriora in his certe dicenda puto, quæ ſub vetuſtatis inuolucris magis ſunt implexa, ideo omnes qui gentis, aut populi dignitatẽ explicare ſtudent, exponere imprimis eius originem ac principia debent, vt quo tempore clari aut obſcuri nominis fuerint ſine fraude pateat. Nihil enim maiori encomio extollitur in populis quàm originem antiquam eis præbere, vt *Vlpianus eloquens Iureconſultus in l. 1. ff. de cenſibus* Syriam patriam ea laude exornat, nobilis regionibus ſerie ſeculorum, antiquiſſima. Arcades igitur ſe Sole, Luna, ac aſtris priores gloriabantur ex *Statio lib. 4. Thebaidos.*

Arcades hinc veteres aſtris lunaque priores.

Plura narrat in hoc propoſitum *Tiraq. de nobilitate ca. 19. n. 22. & Plin. lib. 8. epiſtolarum ad Maximum* ita eleganter exprimit. Reuerere gloriam veterem, & hanc ipſam ſenectutem, quæ in homine venerabilis, in vrbibus ſacra eſt. Et cum plures afferre poſſem, qui pro re ſibi propoſita principia ſemper altiùs petiuere, ne tamen longe à ſemita diſcedere videar, cum præcipuè quibuſuis ſint obuia, intendens Bracharenſis Eccleſiæ cum cæteris Hiſpaniarum relationem repræſentare, non dignum ſolum, ſed neceſſarium duxi illius initia repetere, & vt à loco incipiam rei natura expoſtulare videtur.

3 In amœniori Regni Portugaliæ parte ſita eſt Interamnẽſis prouincia, quam Durimineam appellamus, quod Durio, & Minio fluminibus intercluditur loci amœnitate celeberrima.

4 Domitores enim orbis Romani cum ad Luſitaniã oppugnandam venirent Minio ſuperato ante Bracharenſe territorium quatuor leucis, prope Limã fluuiũ caſtra poſuerunt, loci amœnitate capti, ſingulaq; per otium contemplantes per Eliſeos campos & vireta Poetarum figmentis celeberrima ſpatiari crediderũt, Lethem dixerunt fluuium, quod ibi ſecuros latices, & lõga patriæ potauerint obliuia; ſi aduenæ magna Orbis parte peragrata Interamnenſi regioni terrarum principatum Romæ obliti detulerunt, cur ego Romæ habitans, nũquam meæ patriæ oblitus, eius honorẽ, laudes, & encomia verbis, & ſcriptis non proferam. Primam refero tibi Brachara ſortem, quæ ſi ad primęuam Hiſpaniarum ſortem ſpectemus, tantum alias inter caput euehis vrbes, quantùm lenta ſolent inter viburna cupreſſi. Non ſum adeo inurbanus, vt non videam & agnoſcam quantùm me felicẽ reddiderit hęc Curia, quæ albo ſemper erit ſignanda calculo, nec vllo vnquam tempore à memoria dilabatur: Illud vero

rogabo Superos,à quibus hoc mihi munus ex Dei gratia oblatum credo,vt proſpero curſu ad finem ducãt, quæ tam feliciter auſpicantur,nec imperfecto itinere deſtituant,quem ſemel placido lumine conſpexerũt.

De hac Interamnẽſi Prouincia,vt alijs omiſſis hoc loco verba faciam quid referam?quæ etſi angustis finibus videlicet quinquaginta quatuor milliarijs longitudine,triginta & ſex latitudine circumſcripta ſit, rerum tamen ſplendore & varietate longe lateq; patere notum ſit ijs,qui eam oculis perluſtrarunt: in qua Collegiatæ quinque, præter centum & quadraginta monaſteria diuerſorum Ordinum ditiſſima, & alias Eccleſias, quas Parochiales appellamus, quæ 1460. numero ſum exce[illegible] ſuis Baptiſterijs adauctæ: amœnitatem vero non obſcuro vocis teſtimonio arguunt illi fontium perennium 25000. gratiſſimi decurſus. Sũt & flumina,portus maritimi,pontes elegantiſſimo lapide conſtructi,maxima aeris temperies, & omnium rerum fertilitas,ac fœcunditas, & alia multa, quæ cũ ad rem noſtram hoc in loco non ſpectent,nequaquam poſſunt recenſeri, licet patrius amor nihil intactũ relinquere,& omnia libenter proſequi voluiſſet,cũ omnium ſocietatum nulla ſit arctior,nulla ſanctior, quã ea,quæ cum patria vnicuique noſtrum eſt,vt ait *Cicero*. Quod grauiſſimi viri magno,& exacto iudicio apud ſe meditantes re & conſilio eam adiuuare nõ deſtiterunt,quod Ariſtides Athenienſis opere illo egregio comprobauit,qui adhuc exulãs in patriam reuerſus præclariſſimam victoriam in bello contra Xerxem reportauit. Non abſimile illud Camilli,qui exulans apud Ardeates, cum Galli hac Vrbe incẽſa Capitoliũ obſiderent,collecto tumultuario exercitu in eos iuit, & ſuos ciues obſidione liberauit.

Mihi in hac Interamnenſi Prouincia ex optimis, pijſſimiſque parentib. naſci contigit; nã pater meus licentiatus Emmanuel Barboſa, nonageſimũ circiter annum nunc agẽs, ibi eſt magna erga Deum pietate, & vitæ integritate memorabilis, qui ob inſignes animi ſui dotes,rectitudinem, & ſummam in vtroq; iure,ac politioribus litteris peritiam à Philippo Hiſpaniarum Rege Secundo in prædicta prouincia aduocatus Regius conſtitutus fuit,quo in munere obeundo, atque alijs arduis negotijs ſibi commiſſis cum ſumma integritate, & doctrinæ laude verſatus apud ſtudioſos,& inſignes viros nõ vulgarem ſibi virtutis,& eruditionis famam comparauit. Teſtes ſunt duo illi libri in Ordinationes Regias Luſitanorũ mea opera & diligentia in lucem editi. Teſtis vnus pro millibus eſt Illuſtriſſim. Dominus Senator Regius meritiſſimus Doctor Gabriel Pereira à Caſtro noſtrę Luſitanicę gentis decus, & ornamentum, illius quondam celeberrimi Iuriſconſulti, Regij pariter Senatoris nobiliſſimi D. Franciſci de Caldas Pereira, & Caſtro filius, in ſuis eruditiſſimis deciſionibus *tom. 1. deciſ.* 83. Ex filijs ego natu maior,qui dum puſillus puer,& in cunabulis pene verſans Luſitano occultato idiomate latinã didici linguam. Fuerunt & alij filij,quorum vnum pijſſimus parens Beatiſſimæ Virginis Montis Carmeli,alterum Sanctiſſimæ Trinitatis religionibus,tanquam ſuorum fructuum primitias obtulit,qui adhuc iuuenes in philoſophia,& ſacra Theologia de ſe multa, & grauia in dies pollicentur. Inter quos prætereundus nõ eſt Doctor Simon Vaz Barboſa in Conimbricenſi Academia Artium Magiſter, & publicus Bachalaureorũ, & Licentiatorum eiuſdem facultatis examinator, quem, vt eius opera, & diligentia in meis operibus conſcribendis vſus fuiſſem, in hãc Curiam ſocium elegi. Reſtabat & ſoror vna, non ſolum nobis fratribus, cæteriſque propinquis,ſed etiam omnibus matronis incõparabili virtute, ſingulari prudentia, & morum grauitate conſpicua, nupſit nobiliſſimo viro Philippo Vieira Pinto, Chriſti Cruce inſignito, filio Doctoris Hieronymi Vieira Pinto Senatoris Regij,& triumuiri ciuitatis Vlyſſiponẽſis gubernandæ. Habuit & parens meus ſub eius tutela ſorores duas,quarum vna nupſit Excellen. D. Didaco Correa de Lacerda,filio Antonij Pereira Correa Ordinis Dñi noſtri Ieſu Chriſti Commendatoris, & domini oppidi de Farelaes, cuius ex vtroque latere nobilitas cum omnibus nota ſit, non eget commendatione; altera vero nupſit Coſmo Machado de Miranda ex vtroque etiam latere nobili Luſitano. Extitit & alius Emmanuel Barboſa proauus meus, & parentis auus ciuis Bracharenſis, & Medicus Regius,qui valebat plurimum gratia apud Infantem Henricum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalẽ, qui poſtea fuit Rex,cuius erat cliens; huius filius fuit Doctor Antonius Barboſa eiuſdem Cardinalis Hẽrici intimus Cubicularius,& Portugaliæ Regni Chirurgicus maior, viri omnes ex nobilibus Cardoſorũ Auerij, & Brauiorum Aſturicæ Auguſtæ familijs originem trahentes. Fuerunt & viri alij (exceptis Barboſis ob eorum ſingularia ſcripta vbiq; notis) in noſtra familia litteris inſignes,quorum vnum,ne lõgior fiã, ætatis noſtræ in medium proferam,Doctorem ſcilicet Franciſcum Rebello Dazeuedo parentis mei ſobrinũ, quem tantis auctibus fortuna extulit,vt intra breuem temporis curſum in Conimbricenſi Academia Iuris Pontificij eximius profeſſor,ac publicus Magiſter extitiſſet,deinde Doctoralis Canonicus in Metropolitana Vlyſſiponẽſi,cuius fuit Apoſtolico munere gubernator,hinc ad ſupremum ſupplicationis Regium Senatum translatus, poſtea Regij Palatij Senator, & à conſilijs Regiæ Maieſtatis creatus fuit, nimirum, vt quot noſtræ Luſitaniæ ſunt partes,totidẽ faceret monimenta virtutis ſuæ, cuius immatura mors maximũ nobis reliquit ſui deſiderium. Ex materna parte à nobilibus ciuibus Portugalẽſis ciuitatis in Regno ſecundæ originem duco,in qua auus,ac proauus meus nobilia Reip. officia obierunt,& hac tempeſtate matris meæ patrueles fratres conſules extiterunt,ac Confraternitatis Sanctæ Miſericordiæ Gubernatores,ad quæ officia ex Regijs litteris non niſi nobilitate inſigniores populi voce eliguntur. Extat & matris meæ germanus frater patritius in libris Regum inter nobiliores deſcriptus,Chriſti inſigne geſtans. De illo demum gratias Deo referẽs gloriari oportet, quod nullus extiterit ex parentibus,auis,atauis, & proauis meis, & plus vltra, vbi memoria hominum, vel ſcripturarum monumenta peruenire poſſunt, qui infamia laboraret,mechanicam artem exerceret, aut contra Diuinã, vel humanam maieſtatem crimen vilum cõmitteret.

5 In hac Interamnenſi Prouincia, quam prædicti Maiores mei coluerunt ſita eſt Bracharenſis ciuitas, quæ à Chartaginenſibus illic appulſis, & ab Himilione relictis initium ſumpſit, & non à Gallis Celtis, vt *Florianus Campenſis* autumat *in Chronica Hiſpaniæ libro 3. cap. 26.* à fluuio Africæ Bragada cognominata teſte *Ario Barboſa Luſitano in ſuis poematibus, & Auguſtino Pacenci in vita ſancti Petri martyris, ac Doct. Bernardo de Britto in monarchia Luſitana lib. 2. c. 6.*

6 Au-

6 Augustæ titulo ab Augusto Imperatore sibi impositio Bracharam cohonestatam meminit *Plinius libr. 4. cap. 20.* & late alios citans tradit *Doct. Bernard. de Britto in monarchia Lusitana, part. 1. lib. 4. c. 28.* vbi alia notanda adducit. Et faciunt fidem plures inscriptiones lapideæ, quæ in ipsa vrbe reperiuntur, de quibus meminere *Ambrosius Morales Hispanus historiographus in descript. Hispaniæ c. 24. Elias Vinettus in annotat. ad Ausonij vrbes*, vbi de Hispali agit *num. 204. Doctor. Bernar. de Britto part. 2. lib. 5. cap. 11. & 13.*

7 Diuitem Bracharam ex antiquissima negotiatione & magnitudine appellat *Ausonius* illo carmine.

Quæque sinu pelagi iactat se Brachara dives.

Diuitem vocat ex mercibus ad portum suum exportatis, quia ager Bracharensis, quem vulgò terminũ, vel territorium appellant, extendebatur vsque ad mare: quod nunc distat ab vrbe plus viginti milliaria, multique Bracharæ ea de causa negotiabantur, vt refert *Ælius Vinettus ad dictum locum Ausonij*, vbi ait se extra vrbem fragmentum lapidis reperisse cum inscriptione sequenti. Ciues Romani, qui negotiantur Bracharæ Augustæ. Non enim nouum est si ciuitas hęc noua basilica mercium paucis ab hinc annis à gubernatoribus suis erecta, mercatorum copia frequentetur, & in dies vberiores radices agat, & omnium ad vitam necessariorum copia abundet.

8 Vnum e septem conuẽtibus iuridicis prouinciæ Hispaniæ habuisse refert *Plinius iunior, naturalis historiæ libro 3. ca. 3.* Nunc, inquit, vniuersa prouincia diuiditur in conuentus septem Chartaginensem, Tarraconensem, Cæsaraugustanum, Clunienſem, Auctarum, Lucensem, Bracharum, sunt autem nomina harum vrbiũ vulgari idiomate Chartagena, Tarragona, Caragosa de Aragão, Corunha, Astorga, Lugo, Braga.

9 In his iuridicis conuentibus Ethnici ad sua sacrificia peragẽda flamines, prothoflamines, & archiflamines soliti erant constituere teste *D. Isidoro etymologiarũ lib. 7. cap. 12.* relato *in c. 1. & 2. dist. 21.*

10 Pro singulis prælationis ac dignitatũ gradibus D. Petrus Apostolus vrbes & loca constituit, itaut in his, in quibus apud Ethnicos erant primi eorũ flamines, & prima iudiciaria potestas scilicet Rectores prouinciarum, proconsules, eorumque legati, præessent Primates, in ijs vero, in quibus erant archiflamines essent Archiepiscopi, in singulis vero reliquis ciuitatibus præessent Episcopi, vt refert *Clemens Papa in cap. in illis 80. distinction. & Anacletus in capit. primo, 99. distinction.*

11 Cum ergo Bracharensis ciuitas caput Prouincię iuridico conuentu ornata fuisset iuxta auctoritatẽ *Plinij* supra relatam, Archiepiscopalem dignitatem cũ titulo primæ sedis secundum dignitatum gradus à D. Petro cõstitutos optimo iure adepta est, illo scilicet tempore, quo nulla alia in Hispania erecta erat Ecclesia, quæ cum Bracharensi de primitia contendere posset, prout late probat *Doctor Bernardus de Britto in monarchia Lusitana par. 2. lib. 6. cap. 5.*

12 In descriptione Bracharæ Augustæ *Georgius Braunius Agrippinas in theatro vrbium præcipuarum mundi*, sic ait.

Bracharam vnam de antiquioribus Hispaniæ vrbibus à Gallis Celtis cognomento Brachatis fuisse conditam fama est annis ante virgineum partũ 290. Hanc annorum 40. obsidione tandem expugnatam sub sua ditione annis fere quingentis Romani tenuere, cui & Augustæ nomen indiderunt. Fuit in illa vrbe primus iuridicus conuentus, vnus è septem citerioris Hispaniæ, veteri more, institutoque Romano, vnde auctore *Plinio* vrbes quatuor & viginti ius petere consueuerãt. Hinc ab Antonio Pio quinque itinera militaria in varias Hispaniæ partes describuntur. Illam vrbem Ausonius poeta diuitem, atq; opibus florentem vocat. Sed & priscis Maiorum annalibus præscriptum extat Regum Sueuorum antiquam Sedem fuisse Bracharæ annos 70. supra centum; & sub Gothis annos 127. floruisse, quam & Alphonsus huius nominis primus cognomento Catholicus Hispaniarum Rex primam ante omnes Hispaniæ Metropolitanas vrbes ex Sarracenorum tyrannide in pristinam libertatem vindicauit ann. 740. Illic Regum Portugaliæ primus fator Henricus comes (Guidonis Comitis Vernohensis, & Brionensis filius) Alphonsi Henrici primi Lusitaniæ regis pater, in templo maximo, quod ipse erexerat, sepultus est. Sed longe maius vbi decus è rebus sacris accedit. Nam Christi Opt. Max. Fidem complexa est D. Petro S. Iacobi Maioris discipulo prædicante vix post annum decimum, quo idẽ Dominus subacta morte in cęlum victor ascenderat. Colit igitur Brachara vt patronum eundem D. Petrum Martyrem suum primum Archipręsulem, vna cum tribus alijs suis itidem sacris Pastoribus, Martino, Fructuoso, & Gerardo, quibus veluti quatuor columnis Bracharensis Ecclesia fulcitur, & fulget. Multum sanguinis olim pro Christo effudit, diues octo sãctorum corporibus, alijsque innumeris reliquijs, ornata templis, nobilitata Patrum Concilijs, decorata fodalitijs rite institutis, totius Hispaniæ Primatum antiquissimo iure sibi vendicat, qua de re cum Toletana Sede vetus ei lis est, & contentio, cuius meminit Honor. III. *in cap. coram, de in integr. restitut.* quæ tamen lis ab eiusdem Pont. Maxim. tempore, ad nostram vsque ætatem silet. Posita est Brachara in ea parte Regni Portugaliæ, quæ Regio Interamnis dicitur, à duobus, quibus clauditur, Durio, & Minio memorabilibus; est in quinto climate, gradus habens lõgitudinis sex, latitudinis duos, & quadraginta ac semis, distatque ab Oceano quinque leucas, ciuitas pleno iure suo Archiepiscopo pareт, siue spiritualem iurisdictionem spectes, siue temporalem, multo quondam frequentior, nunc incolarum numerat ad duo millia: fruitur magna cœli, aerisque clementia, insigni agrorum vbertate, & amęnitate quod ei beneficium commune est, cum hac tota Regione Interamni. Hæc *Georgius Braunius* dicto loco.

13 Cuius *Braunij* descriptione addẽdum duxi Bracharensem Archiepiscopum ex longissima quadam consuetudine, cuius initium longe ab hominum memoria distat causarum ciuilium, & criminalium Senatum semper habuisse, quem nouem Senatores cum congrua portione viri docti & probi exornant, qui lites & pene innumera negotia pro grandi Parochiarũ numero expediunt: hunc Senatum, siue Relationis domum quatuor Suffraganei, Conimbricensis, Visensis, Portuẽsis, & Mirandensis Episcopi per appellationes agnoscũt, & semper casus occurrunt grauissimi: ideo munus hoc perspectæ virtutis, ac maturi consilij viris commendatur.

15 Præter istos alios quinq; Senatores inferiores, quos vicarios appellamus, in quinque diœcesis prouincijs triẽnales creat de more institutoq; antiquo Ill. [illegible]

mus Bracharensis Archiepiscopus, quorum singuli cum certo scribarum, & apparitorũ numero pro tribunali sedentes suum vicariale munus egregie præstant, suam vnusquisque prouinciam annua visitatione perlustrat, atque in id præcipue insudat, vt omniũ animæ à vitiis expientur; ab his vniuersę lites, ad Curiam Bracharensem per appellationem delegantur.

16 Habet & temporalem iurisdictionem Bracharense tribunal amplissimam, in quo quamplures aduocati multo rerum vsu, & experientia præditi, & iurisconsultissimi, qui omnes in tam vasta forensium negotiorum mole Primatem haud segniter adiuuant. Ad hæc creat & remouet omnes iudices annuos, magistratus, & scribas vtriusq; fori. Decuriones itẽ & Consiliarios tam in Bracharensi ciuitate, quàm in tredecim oppidis asyli titulo decoratis (coutos nostro idiomate vocamus) in quibus temporalem iurisdictionem habent Primates nullius imperio obnoxiam; quorum officia ad Primatis obitum expirant.

17 Causæ ciuiles quantumuis graues in amplissimo Bracharensi Senatu sine vlla appellatione concludun tur, criminales item in prima tamen instãtia illic deciduntur, & appellationes in finali ad Regiam iurisdictionẽ deferuntur. Causæ vero omnes tredecim asylorum illic etiam per appellationem terminãtur, quia in illis merum, & mixtum imperium habẽt Primates, sicut & ipse Rex in suis. Qua propter hac nostra tempestate *Illustrissim. Dominus Alphonsus Furtado de Mendoza* meritissimus Bracharensis Archiepiscopus viros omnigenæ litteraturæ, memorãdæ, & incorruptæ virtutis, ac prouidæ eruditionis ad hunc amplissimũ Senatum selegit, ex quibus viua apud nostros permanebit memoria *Doctor. Ioan. Peixotij à Sousa* Iuris vtriusque cõsultissimi, cuius eximia doctrina, & exacta prudentia, postquam illum in generalem Archiepiscopatus Eboren. Vicarium elegit, ad amplissimũ Bracharensem Senatum Cancellarii Maximi dignitate omnium ore, & assensu transtulit.

18 Alter adest meritissimus Curiæ Bracharensis Senator, *Doctor* scilicet *Ioannes Peixotus Rebello* vir integerrimus, omnium rerum, ac litterarum studio clarissimus, & ingenii acumine insignis. Nec tamen à memoria nostra vnquam elabetur clarissimus *Doctor Gaspar do Rego de Fonseca* in Curia, & tota Bracharensi diœcesi officialis in spiritualibus, & temporalibus generalis, vtriusque iuris prudentissimus, qui ob rerum forensium, domesticarumque peritiam ad omnes encomiæ laudes natus. Emicat denique in amplissima Curia *Doctor Bernardus da Fonseca Sarama* vir legalis, & Pontificii Iuris scientia conspicuus, disciplinarũ omnium cognitione ita inclytus, vt eius ingenium, comitatem, & in litteris humanis prudentiam nulla satis æquare possit admiratio, ob cuius maximam eruditionem, assiduaque negotiorum experimenta vicarii generalis honore Bracharæ est insignitus.

19 Priori in Fide recipienda Ecclesiæ potiorem Sedẽ deberi exemplo ipsiusmet Ecclesiæ in eius Sede habenda instruimur, in qua beatus *Paulus cap. 8. ad Romanos* Apostolos, vt primitias Fidei habentes, maiori priuilegio ornatus ostẽdit, ibi, non solum autem illa, sed & nos ipsi primitias Dei habentes, quo loco *Beat. Thom. & p. 1. quæstio. 44. artic. 7.* cæteraque Theologorũ schola *in 1. sentent. dist. 16. art. 2.* docet potiori ac sublimiori gradu & præmio gloriæ Apostolos frui, quia priores in Fide recipienda extiterint, eaque laude ornat *Beatus Lucas* Antiochenses *cap. 11. Alumnum Apostolorum*, itaut cognominarentur primi Antiochiæ discipuli Christiani, & ideo, qui primi potiores constituti sunt, cum ibi Beatus Petrus Sedem Pontificatus collocauerit, & Romam postea Sede translata, vt supra ostẽdimus, Patriarchalis dignitas perpetua manserit in Ecclesia eius gloriamque gentis extollit hac in re diuinus *Chrysostomus homil. 3. ad populũ Antiochenum*.

20 Sicut Petrus inter Apostolos primus Christũ prædicauit: sic inter ciuitates hæc Primatum, & coronam quandam admirabilem Christianorum tulit appellationem. & *homilia 7. in Matthæum*. Vos autem liquidẽ aliquod de honore certamen oriatur omni ambitione contenditis, vt vel vniuerso præsideatis orbi, illo scilicet vobis priuilegio blandientes, quod hæc prima ciuitas fidelibus Christianorum nomẽ imposuit. Et ab ipsomet legislatore diuino legis Euangelicæ Christo Opt. Max. exordiendo hæc lex ordinata fuit cũ primo in Fide, & vocatione Petro ex *cap. 4. Matth. & Marcæ. 1.* prior dignitas, & maior collata sit, vt Pontifex successor eiusdem Christi, & caput eius Ecclesiæ esset.

21 Qua regula nostrum propositum dirigentes dicere tutò possumus, si ab ipso nascentis Ecclesiæ primordio sint iacta fundamenta, nullam in Hispania antiquiorem Bracharensi reperiri. Habet enim Diuũ Petrum suum Episcopum diuinitùs sibi datum à Diuo Iacobo Apostolo, à mortuis suscitatum, multis antea seculis defunctum, vt ex relatione D. Athanasij primi Cæsaraugustanæ ciuitatis Episcopi compertum est, quæ in Insula Sardiniæ Reuerendum Patrem Andreã ab Oliuensa reperisse refert *Fr. Prudentius de Sandoual Episcopus Pampilonensis in libro, quem inscripsit, de antiquitate Tudensis Ecclesiæ. in princ.* quod quidẽ fragmentum, prout ab eo accepi, in medium profero, & fides sit penes lectorem, verba Athanasij sequuntur.

22 Ego noui sanctum Petrum primum Bracharẽsem Episcopum, quem antiquum propheta suscitauit sanctus Iacobus Zebedæi filius magister meus, hic venerat cum duodecim tribubus missis à Nabuchodonosor in Hispaniam Hierosolymis duce Nabuchocerdã, vel Pyrrho Hispanorum præfecto, dictus est hic prophetas Samuel iunior, vel Malachias senior propter morum grauitatem, & vultus pulchritudinem, Vriæ prophetæ filius, factus Episcopus multos Iudæorum ad Fidem conuertit, dicens se venisse cum eorũ Maioribus, & prædicasse transmigratis, obijsse vero viginti annis post aduentum eorum in Hispanias. Hic vir Apostolicus acceptis à sancto Iacobo institutionibus Apostolicis, Euangelio, & ordine Missæ, ac celebratione Sacramentorum, venit Bracharam, epistolas Apostolico plenas spiritu scripsit ad Ecclesias, in quibus Episcopos instituit, vt Iriensem, Amphilochensẽ, Eminiensem, Portuensem, vbi sanctum Basilium condiscipulum posuit (qui illi per martyrium sublato successit in Sede Bracharensi) Epitacium in Tudensi. Isti viri diuini, planeque Apostolici, instar Apostolorum, non in vna semper vrbe morabantur, sed quò rapiebat illos Spiritus sanctus, ferebantur, vt Epitacius, qui non solum in Tudensi Ecclesia, sed in vrbe Lusitaniæ Ambratia prædicauit, qui signis, & varietate linguarum prædicationem illustrabant, nec soli ibant prædicatum, sed multis discipulis comitati, vt fecit Christus, Petrus, Iacobus, & cæteri Apostoli.

23 Rem stupendam, & multis seculis absconditam, & pau-

paucis abhinc annis repertam nobis narrat Athanasius, qui in isto fragmento se nominat sancti Iacobi discipulum, & vltra Petrum Bracharæ Episcopũ, dicit Basileum fuisse condiscipulum; sunt ergo ibi tres sancti Iacobi discipuli, & licet *Pelagius Ouetensis Episcopus* relatus ab *Ambrosio Morales parte prima Chronica Hispaniæ libro nono, capit. septimo*, septem tantum dicat fuisse discipulos à Diuo Iacobo in Hispaniam susceptos, Colocerum scilicet, Basileum, qui est prædictus Basileus, Pium, Grisogonum, Theodorum, Athanasium, qui est prædictus Athanasius & Maximum, constat tamen fuisse etiam dictum Petrum, & in laminis plumbeis repertis in monte sancto Granatensi, anno Domini 1595. alij etiam nominãtur discipuli, sanctus scilicet Hiscius, sanctus Thesiphon, sanctus Cecilius, ita referunt *Gregorius Lopez Madeira in discursibus dicti montis sancti cap. primo. Fr. Didacus Murillo en la fundacion milagrosa de la capilla Angelica del Pilar caput. 8. pagina 62. Francisco de Pisa en la historia de Toledo lib. secundo capit. 7. Iacob. Valdesius de dignitate Regũ, regnorumque Hispaniæ capit. 6. numer. 29. cum sequentibus. D. Bernard. de Britto in monarchia Lusitana, part. secunda, libro quinto capit. quinto*, vbi ex Papæ Calixti auctoritate dicit nouem discipulos Diuum Iacobum elegisse in Hispania, è quibus septem secum duxit Hierosolymã, relictis duobus in Gallecia, nomina istorum septem sunt Torcatus, Thesiphon, Secundus, Indalecius, Cecilius, Esicius, Euphrasius: in laminis in monte sancto repertis de Thesiphonte, Cecilio, & Hisicio ibidem martyrio sublatis mentio habetur, & pro discipulis Diui Iacobi nominantur, qui autem fuerint duo, qui desiderantur in Calixti Papæ relatione incertum est, cum, & alij etiam nominentur, inter quos Basileus, & Athanasius reperiuntur, & de beato Petro *Iacob. Valdesius dict. capit. sexto, num. quadragesimo*, in hæc verba: Cum Petrus Martyr etiam discipulus Beati Iacobi Brachatensis Episcopus, vulgò Braga in Lusitania legatur apud *Baronium die vigesima sext. April. in martyrologio.*

24 Habet deinde fragmentum sanctum Petrum fuisse antiquum propheram, quem sanctus Iacobus suscitauit, vt eum in Sede Bracharensi collocaret, illique nomen fuisse Samuel, vel Malachia, cui pater Vrias propheta; de quo *Hieremias capit. 26.* dicit fuisse occisum iussu Regis Ioachim tempore Nabuchodonosor; & istum Samuelem venisse cum transmigratis in Hispaniam duce Nabuchocerdam, vel Pyrrho Hispaniarũ præfecto, cum imperaret Nabuchodonosor annis ante Christi Seruatoris nostri aduentum 588. iunctisque 36. post illius natiuitatem, quo tẽpore S. Iacobus venit in Hispaniam, sunt ann. 624. venisse Nabuchodosor in Hispaniam, prout referunt *Ioseph de antiquitatibus lib. 10. cap. 11. in fine. Petrus Matthæus in scholijs ad Motum proprium 32. Pij Quintipagin. 605. Pineda in monarchia ecclesiastica lib. 4. cap. 20. §. 1. Mariana par. 1. historia Hispaniæ lib. 1. cap. 17. Doct. Bernard. de Britto in monarchia Lusitana part. 1. l. 1. cap. 28.*

26 Ex discipulis, quib. sanctus Petrus comitatus erat, vt dixit fragmentum, ordinauit Episcopos, & in locis in fragmento nominatis cõstituit, vbi ex illis duo nominantur scilicet Basileus & Epictacius, quos instituere non poterat, nisi prius à Diuo Iacobo fuisset ordinatus, illique traditum ius Primatiæ, quo semper vsa est Ecclesia Bracharen. quæ ergo potest esse contentio, vbi liquido constat Ecclesiæ Bracharen. edito tam insigni miraculo illud fuisse tributum.

27 In illa Galleciæ prouincia, quæ Durio flumine terminabatur, illam partem Interamnensis regionis includens, vbi sita est Bracharensis ciuitas cum suo territorio, Diuus Iacobus cum in Hispaniam se contulisset, primam Fidei plantationem fecit, vt quam viuus peragrauit eam post obitum suũ elegit ad sui corporis depositionem, & licet longis intermedijs regionibus martyrij palmã fuerit consequutus, à discipulis, quos illic instituerat, & secum Hierosolymam duxerat, voluit non sine maximo miraculo nauigio delatus ad Iriensem portum vbi Diuum Petrum iam Episcopum cõstituerat, appellere, quod narrat historia Compostellana, quam etiam *Vasæus* refert seruatam in archiuio eiusdem Ecclesiæ, prout testatur *Iacob. Valdes. d. c. 6. nu. 25.* cuius verba hæc sunt.

28 Occidit Herodes Iacobum fratrem Ioãnis gladio, cuius Beatissimi Apostoli corpus venerandum Iudæi maleuolentia & inuidia ducti nec sepeliri voluerunt, nec à Christianis, qui tũc tẽporis Hierosolymis erãt, sepeliri permiserunt: sed sicut Leo Papa in epistola, quam de eius passione & corporis ipsius in Hispaniã translasione ad Hispanos destinauit, affirmat integrũ corpus cum capite extra ciuitatem proijcientes canibus, auibus, atque feris deuorandum consumendumque exposuerunt; sed eius discipuli ab eo adhuc viuente præmoniti, vt corpus suum in Hispaniam transferrent, tumulandũ totum corpus cum capite, teste Leone Papa, nocturno tempore arripientes ad littus vsq; maris citato calle peruenerunt, vbi dũ solliciti de nauigio, quo transfretarent in Hispaniã, essent; nauẽ diuinitus paratã in littore maris inuenerunt, quã Deo gratias vnanimiter agẽtes impositò sacratissimo corpore læti conscenderunt, & scyllam cum Carybdi, ac periculosis syrtibus manu Domini gubernante, diuinitus primum ad Irienſem portum felici cursu peruenerunt, deinde venerabile corpus ad locum, qui tunc liberum donum, nunc Compostella dicitur, deferentes, sub marmoreis arcubus sepelierunt. Nec iam dubitare licet de aduentu Diui Iacobi in Hispaniã, cum de hoc in dicto fragmento constet, libroſq; integros ediderunt *Domin. Ioannes à Velasco Castella Conestabilis, Hernando Ozea en la historia del glorioso Apostolo Santiago Patron de Hespanha, y de su venida à ella. Didacus del Castillo en el libro de la venida de Sãctiago à Hespanha. Bartholame Llorente en el induce de los Autores, que affirman la venida de Santiago à Hespanha*, & eiusdem sententiæ sunt, eamq; ab impugnatoribus defendunt *Ferreolus in libro de Maria Augusta Virgine Deipara lib. secundo capit. secundo. Vasæus in chronica Hispaniæ anno 37. Mutius Iustinus parte septima historiæ sacræ fol. 163. Sanctus Isidorus de vita & morte Sanctorum capi. septuagesimo tertio. Tarafa de Regibus Hispaniæ part. prima in Claudio Caligula. Sanctus Antonin. part. prima historia titul. 6. capit. septimo. Fr. Henric. in apologia contra Archiepiscopum Toletanum, Gregorius Lopez Madeira in discursibus montis Sancti Granatensis capit. tertio fol. 144. Lucius Marinæus Siculus en la historia de las cosas de Hespana libro quinto capit. de san Trocati, y sus compañeros, y capit. de la fundacion de la yglesia del Pilar, Anb. de Morales in chronicis Hispaniæ part. prima libro nono capit. 7. fol. 228. Antonius Beuter en las chronicas de Hespana parte prima capit. 23. Rhades de Andrada en la historia de las tres ordines Militares en la de Santiago capit. prima.*

Estebon de Garibai lib. 7. c. 3. & 4. & lib. 23. c. 72. Hieronymus Zurita lib. 1. de los annales de Aragon capit. 44. fol. 28. Hieronymus Romanus en la cbronica de las Republicas lib. 1. cap. 2. & 3. Fray Fernando del Castillo en la historia de Sancto Domingo libr. 1. ca. 1. P. Ioannes de Mariana, part. 1. historiæ Hispaniæ lib. 4. cap. 2. Episcopus Prudentius de Sandoual in libro quem inscripsit de antiquitatibus Tudensis Ecclesiæ fol. 12. verso, Doctor Bernardus de Britto in monarchia Lusitana, parte 2. lib. 5. capit. 3. Don. Maurus Perrer en la historia de Sãtiago. Fr. Didacos Murillo en la fundacion milagrosa de la capilla Angelica del Pilar capit. 5. late, & eleganter *Iacobus Valdesius de dignitate Regum, Regnorumque Hispaniæ, cap. 6. nu. 8. cum sequent.* vbi contrarijs respondet fundamentis, plures alios Doctores de hoc aduentu Diui Iacobi in Hispaniam attestantes refert diligentissimus *Cened. ad Decretum collect. 43. num. 2.*

30 Anno post natiuitatem Christi 36. & vltimo imperij Tiberij Cæsaris, ex *Vasæo* anno 37. vel anno 38. in primo Caij Caligulæ ex *Ambrosio Morales*, tribus, aut quatuor annis post Christi passionem, quæ anno 34. ætatis suæ accidit, completis 33. annis, & tribus mensibus, & aliquibus diebus anni 34. vt computant diligenter *Cardinalis Cæsar Baron. tom. 1. annalis Ecclesiastici anno 34. & Ambrosius de Morales lib. 9. caput. 4. P. Azor. moral. par. 2. lib. 1. cap. 7. vers. una superiunt, Campan. diuersarum Canon. in rubr. 7. cap. 6. num. 160.* antequam cæteri Apostoli diuiderentur anno 36. Beatus Iacobus Apostolus in Hispaniam venit, ibidemque fidem Catholicam prædicauit. Et licet eo tempore nondum Apostoli distributi fuissent, vt gentib. prædicarent, quia *cap. 15. Actuum Apostolorum* diuisi, & sortiti prouincias sunt, tamen aliqui Apostoli priuatim ex Hierosolymitana ciuitate ad prædicandũ Gentibus exierunt, vt Paulus, & Barnabas Antiochiam profecti sunt *cap. 11. Actuum Apostolorum*, & alibi; animo tamen statim reuertendi, & reddendi rationẽ prædicationis apud Petrum, & Apostolos Hierosolymis, non dicuntur hoc modo exeuntes discessisse, nec diuisos ab alijs extitisse, tunc enim discessisse, & diuisos esse potest dici cum omnino separarentur, sortitique essent prouintias animo ibidem manẽdi, vt Asiæ B. Ioannes Euangelista commoratus est.

32 Qua autem Ciuitate, vel oppido Hispaniæ sit primùm exceptus S. Iacobus, & per quæ loca prius ambulauerit, non satis liquet, sed pro certo dici potest ad Irienſem portum in Gallecia appulisse, ibiq. Episcopum primum constituisse Beatum Petrum, & ad Bracharam illum misisse ab illo portu distantem circiter quadraginta milliaria, tanquam ad ciuitatem illius prouinciæ celeberrimam, Augustam iuridico conuentu ornatam, in qua Ethnici suos habebant Flamines, quo loco D. Petrus Apostol. Primates, & Patriarchas constituere solitus erat, vt supra ostensum est.

33 Et ideo Diuus Iacobus post eius passionem, ac sacrum martyrium, cũ Hierosolymis ab Herode Agrippa gladio occisus fuisset *cap. 12. Actuum Apostolorum* anno à Christi natiuitate 44. ex *Nicephoro lib. 2. capit. 11. & 12. Morales lib. 9. capit. 12. Cardinal. Baron. annalium Ecclesiast. tom. 1. anno Christi 44. & in martyrologio die 25. Iunij* non sine magno miraculo nauigio delatus voluit ad dictum Irienſem Portum appellere, & patronum mortuum illic tic viuum se ostendere, vt qui dum viuit primus fuit ad eiusdem portus incolas conuertendos, mortuus eos protegat, & ab omnibus calamitatibus securos, ac firmos in Fidem, quã docuit, reddat, vt experientia cognitum est.

34 Item etiam non sine magno miraculo eodem anno quo Sanctus Iacobus Hierosolymis martyrij palmam cõsequutus fuit, eodem etiam eius discipulus beatus Petrus, quem primum Bracharæ Episcopum reliquerat, passus est, vt testatur doctissimus *Iacobus Valdesius de dignitate Regum, regnorumque Hispaniæ cap. 6. nu. 22.* his verbis. Item & *Petrus Martyr* primus Bracharensis Episcopus in Lusitania discipulus Iacobi, colitur in ea Ecclesia, qui anno 44. Hispaniæ coronã martyrij accepit, & die 26. Aprilis ex *Baronio eodem die in martyrologio*, Beda, & alijs, celebraturque, quod in honorem Beati Petri Apostoli viui condidit templum, vt in manuscripta historia Compostellana Hieronymi Romani *cap. 4.* asseritur *Hac Valdes.*

35 Deinde etiam dies martyrij B. Petri fuit 26. Aprilis, vt cõstat ex *Cardin. Baron.* quem citat *Valdesius* vbi proxime, triginta & duobus diebus tantum post passionem B. Iacobi, cuius dies martyrij vigesimaquinta Martij solemnis fuit, qua & Christus carnem humanam accepit, & passus est: & quia celebritate festi Domini non potest dies Apostoli, qua decet festiuitate celebrari, trãsfertur festum in diem 25. Iulij, qua Ecclesia exultat memoria huius inclyti Apostoli; quia eo die inuentum fuit eius corpus.

36 Sicut dies vinculorum sancti Petri non celebratur eo die, quo accidit propter solemnitatem Paschatis, in quo euenit *ca. 12. Actuum Apostolorum*, sed die prima Augusti, qua catenæ Romam sunt aductæ.

37 O felicem Bracharam, quę primam sancti Euangelij prædicationem, ac primum Episcopum diuinitus tibi datum, primamque Ecclesiam ex B. Iacobi iussu obtinere meruisti, quæ omnia euenere antequam in alia Hispaniæ, ac totius Europæ parte Episcopus extiterit, aut Ecclesia construeretur.

38 Nam B. Iacobus peragrata prædicta Galleciæ parte, relictoque Petro Bracharensi Episcopo constituens Hierosolymam proficisci, rationem redditurus, & passatus accipere prouinciam in diuisione generali, quæ sibi credita esset, Aragoniæ regnum petiuit, cumque in littore ingentis, & celebris Iberi fluminis Cæsaraugustæ cum socijs sederet nocte quadam solicitus, & quodammodo sibi succensens; eo quod ex Hispanis exiguas oues ad ouile Christi, & Hierosolymã reportaret, ad leuandam mœstitiam eius Beatissima Virgo Maria adhuc in carne viuens, ei apparuit innumeris Angelis circundata in quadam columna existẽs, præcepitque consobrino Iacobo eo loco in memoriam, & honorem eius templum ei dicatum construere, quod his verbis narrat *Iacob. Valdes. d. cap. 6. num. 21.*

39 Ex quibus colligitur Diuum Iacobum quando ad Cæsaraugustã peruenit aliquas Hispaniæ partes peragrasse, & ad Christi Fidem aliquos cõuertisse, nec in illam primùm abijsse, vt aliqui volunt, nec ibi primã Ecclesiam constituisse, vt alij tenent: cum iã in Galleciæ prouincia ad Irienſem portum B. Petrum Episcopum instituisset, ad Bracharamq; misisset, vbi statim & prædicatione Euangelica, ac innumeris Christi miraculis plures ad Fidem conuertit, Ecclesiamq; primus construxit. Si ergo Cæsaraugusta ciuitas gloriatur se primam Ecclesiam in honorem Beatissimæ Virginis adhuc viuæ Hispaniæ constructam habere, glorietur etiam nostra Bracharа se primã à Hispaniæ, & totius Europæ habuisse Ecclesiã in ipsiusmet Chri-

sti

ſti Domini, & Beati Petri Apoſtoli adhuc viui, honorem conſtructam, primamque Euangelij prædicationē audiuiſſe, vt ex hiſtoria Cōpoſtellana Hieronymi Romani tradit *Iacobus Valdeſ. d. cap. 6. numer. 22.* Prima ergo Eccleſia Diuæ Mariæ dicata fuit in ciuitate Cæſarauguſtana, & ita intelligenda ſunt, quæ de eius mirabili erectione tradunt *Garſia Loaiſa in margine decreti Gundemari folio 292. in Concilijs Hiſpaniæ. Marinæus Siculus de laudibus Hiſpaniæ libro quinto de ſacris ædibus. P. Mariana de rebus Hiſpaniæ libro quarto, capit. ſecundo.*

40 Ex hiſtoria Compoſtellana citata à *Iacobo Valdeſio* conſtat Diuum Petrum primum Bracharenſem Epiſcopum martyrij palmam conſequutum fuiſſe anno à natiuitate Domini 44. quod & verum iudico, licet de hoc aliqua ſit inter hiſtoriographos variatio: nam aliqui tenent martyrium ſubijſſe anno 45. prout ex *Dextro*, quem citat, affirmant *Hernando Ozea en la hiſtoria de Sanctiago cap. 55. num. 1. & Ambroſius de Morales lib. 9. cap. 8.*

41 Quem etiam ſequutus eſt Sanctus Baſileus ſecundus eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopus, qui paſſus eſt an. 58. teſte Reuerendiſſi. Domino Epiſcopo *Fr. Prudentio de Sandoual in d. libro* quem ſcripſit *de antiquitatibus Eccleſiæ Tudenſis pag. 16.*

42 Deinde tertio loco ſucceſſit ſanctus Ouidius Romanus, qui mortuus eſt anno ſexageſimo quinto à natiuitate Domini.

43 A quo fuerit Diuus Eugenius primus Toletanæ Eccleſiæ Epiſcopus conſtitutus non inuenitur.

44 Scimus tantum à Clemente ſummo Pontifice poſt Petrum IV. anno à natiuitate Domini 94. vel 95. cum Dyoniſio Areopagita in Galliā miſſum fuiſſe ad Euāgelium prædicādum antequam Epiſcopus crearetur, vt teſtantur *Illeſcas in chronica Pontificali lib. 1. cap. 6. in fin. Doctor Franciſcus de Piſa en la hiſtoria de Toledo, par. 1. lib. 2. cap. 9.*

45 Nec in hoc Hiſpani concordant cum inter ſe in varias ſint diuiſi opiniones. Nam *Iacobus Valdeſius dict. cap. 6. num. 46. & 47.* ita refert. In ſecundo tempore perſecutionis Eccleſiæ Domitiano Imperatore (qui imperauit ab annis 83. vſque ad annum 99.) poſt primam Neronis crudelitatem Eugenius Antiſtes Toletanus primus inſignis fuit ſecūdum quoſdam diſcipulus Dionyſij Areopagitæ, ab alijs vero ſocius, cū ambo Paulum ex Græcia fuerint ſequuti, & Petrus Dyoniſium in Galliam, Eugenium in Hiſpaniā miſit, viros doctrina & ſapientia excellentes. Eugenius autem cum plures ad Fidem reduxiſſet elegit Sedem Toleti in medio regni, vt ex corde eius ſpiritus Chriſti diffunderetur per vniuerſum corpus regni, martyrio poſtea clarus extitit, vt referunt *Vſuardus, Adonis, Cardinal. Baronius*, & omnes ſcriptores *in martyrologio die nona Nouembris*, & noſtri, idq; anno 68. accidiſſe *Garſia Loaiſa* Toletanus Archiepiſcopus meritiſſimus aſſerit *in Concilijs Hiſpaniæ chronologia Toletanorum Præſulum*, eiuſque diuini Eugenij corpus è Gallijs in Hiſpaniam ad Toletanam Sedem religioſiſſimo cultu, & triumpho auguſtiſſimo delatum eſt anno 1565. religioſiſſimiq; Regis Philippi II. humeris ad Eccleſiam ingreſſum fecit.

46 Hactenus *Valdeſius* non ſibi conſtans in annorum computatione, ſi enim Diuus Eugenius inſignis fuit tempore Domitiani Imperatoris, qui cœpit imperare ab anno 83. quomodo martyrio clarus extitit ann. 68. hæc incerta ſunt, martyrio tamen coronari anno 97. poſt Chriſtum natum probabilius duco cum *Doctore Franciſco de Piſa en la hiſtoria de Toledo part. 1. lib. 5. capit. 36. in principio numer. 1. & libro 2. capit. 8. per totum.* quo tempore iam Eccleſia Bracharenſis tres Epiſcopos martyrio coronatos, nimirum Petrum, Baſileum, & Ouidiū cœlo reddiderat, à quo diuinitus acceptos in prima Fidei Catholicæ plantatione credendum eſt.

47 Probatis iam & patentibus antiquiſſimæ Bracharenſis Sedis fundamentis, aliqui qui Primatiæ ius tetigere, vt videre eſt apud *Ambroſium de Morales part. 2. lib. 11. ca. 73.* coacti fatentur tempore tantū Sueuorum Regum Primatiam apud Bracharenſem Archiepiſcopum conſtitiſſe: hoc eſt ſomniantis dictum, Primatiæ enim ius quod Bracharenſi Eccleſiæ ineſt nouū non fuit, & à Sueuis inſtitutum; iam à tempore Diui Iacobi Apoſtoli & Petri primi Bracharenſis Antiſtitis ibi Primatia radices egerat, quas Gothorum imperiū per extinctionem Sueuorum euellere non poterat, ſecumque traducere Toletum: non enim ſecularis poteſtas ad Eccleſię iura poteſt manum adhibere, quia diſtinctæ ſunt iuriſdictiones *c. ſolitæ de maioritate & obedientia*, ſecundum vnam opinionem.

50 Sic etiam huiuſmodi ius & primatialem ſedem extinguere non potuerunt Maurorum inuaſiones per totam illam Interamnenſem regionem, qui prope annū Domini 710. illam occuparunt, & Felicem Bracharæ Archiepiſcopum cū viginti & ſeptem viris dictæ Ciuitatis martyrio tradiderunt, & licet à dicto an. 710. vſque ad annum 888. in poteſtate Sarracenorū eſſet, à Rege Alphonſo Magno inſtaurata dicto anno 888. vt refert *P. Mariana d. part. 1. lib. 7. c. 19.*

51 Tamen medijs illis temporibus non penitus Paſtoribus caruit hæc ſancta Eccleſia alijs in locis reſidentibus, prout de aliquibus mentio reperitur apud noſtros hiſtoriographos, & de Argemiro Archiepiſcopo Bracharenſi anno 863. faciunt mentionē *Ambroſius de Morales in chronicis Hiſpaniæ lib. 9. cap. 7. fol. 239. Garibai in compendio hiſtoriali lib. 9. capit. 22. pag. 443. in anno 877.*

53 Et de Hero Archiepiſcopo Bracharen. de Era 980. mentio fit apud *D. Prudentium de Sandoual in libro* quē ſcripſit *de antiquitatibus Tudenſis Eccleſiæ fol. 61.*

54 Et licet aliquibus annis temporum iniurijs Paſtore careret, in priſtinum poſtea decus ante omnes reſtituta, vt colligitur ex dictis per *P. Marianam d. par. 1. lib. 9. cap. 16.* iacentem ac pene dormientem ſtatum reaſſumpſit, quaſi poſtliminio reuerſa ad Primatialē dignitatem, nec vlla præſcriptio cucurrit donec impedita, & captiuitate apud hoſtes detenta fuit *capit. 1. de præſcript. capit. porro 16. quæſtione 1. Valdeſ. de dignitate Regum, regnorumque Hiſpaniæ cap. 3. num. 11. & 12.* fuerat enim titulo hoc inſignita, cū in ea Chriſtianæ religionis prima iacta fuerunt fundamenta, edito tā inſigni miraculo in inſtitutione primi ſui Epiſcopi, vt ſupra oſtēſum eſt, ſeruato more, quem idolorum cultores relictis idolis Chriſto Optimo Max. nomen dātes inſignibus vrbibus loco Flaminum, & iudiciariæ poteſtatis Primates ab Apoſtolis inſtitutos in prædicationem Euangelij miſſos, excipiebant.

55 Primum Bracharenſe Concilium ante omnia illud in Hiſpania fuit celebratum. Diligentia enim Doctoris *Bernardi de Britto in monarchia Luſitana*, p. 2. lib. repertum eſt in cœnobio Alcobacēſi Ordinis

6. c. 2. D. Bernardi

nardi primum Bracharen. Concilium celebratũ anno Domini 412. in fano ſanctæ Mariæ Bracharen. à Pancratio Epiſcopo primę Sedis, vbi propter Alanorum & Sueuorum in Galleciam, & Luſitaniam irruptionem, congregatio facta eſt Epiſcoporũ ſuper reliquijs Sanctorum in loco tuto reponendis, & occultãdis ab iſtis barbaris, erat enim tunc gens indomita, & fera. Et Pancratius Bracharen. Archiepiſcopus dixit. Nunc ſi placet vobis omnibus ſtatuatur quid agendum ſit de reliquijs Sãctorum, præcipue de Patre noſtro, & Apoſtolo huius Regionis Petro Ratiſtẽſi, quem ad ſaluandas animas Iacobus Domini conſanguineus admiſit, &c.

56 Ex quibus apparet Diuum Petrum primũ Bracharæ Epiſcopum Apoſtolũ illius regionis vocari, quod & in alijs etiam prouincijs familiare eſt, & à Diuo Iacobo illic relictum, vt opus faceret Euangelicę, & Primas ſeminaret doctrinam Chriſtianam: conſtat etiam ex verbis ſequentibus Pancratium Primatem eſſe, & ad eum vti talem confugiſſe Conimbricenſem, Ægitanenſem, Portugalenſem, Emeritenſem, Lamacenſẽ, Irienſem, & Numantinum Epiſcopos; celebratũ etiã fuit aliud, de quo *Valdeſ. de dignitate Regum regnorũq. Hiſpaniæ cap. 9. num. 51.* his verbis agit. Item & Baronius ſummo cum iudicio obſeruat tom. 6. anno 447. aliud fuiſſe concilium, quod ex prouincijs, Carthaginenſi, Luſitana & Bætica iubet congregari Leo Pontifex, quod fuit Bracharenſe. Poſteaque in vrbe Lucenſi anno 569. celebratum fuit aliud, cui præfuit Lucretius Bracharen. Archiepiſcopus, de quo meminit *Cardinal. Cæſar Baronius tom. 7. annalium Eccleſiæ ann. Chriſti 563. in primo Concilio Bracharen. pag. 486.* Licet autẽ in tomo 1. conciliorum pro primo concilio Bracharen. habitum fuerit aliud celebratũ anno 566. regnante Theodomiro Rege Sueuorum, pro ſecundo concilio Bracharen. numerari debet ex reſolutis accuratiùs per *Doct. Bernardum de Britto d. par. 2. lib. 6. c. 13. & 14.*

57 Illud vero concilium, quod pro primo Toletano habetur dict. tom. 1. conciliorum, contra Priſcilianiſtas congregatum circa annum Domini 450. (vbi cõgregati ſunt plures ex Epiſcopis Luſitaniæ, & Galleciæ apud Aquas celenas, quas Reuerendiſſ. *Epiſcopus Fr. Prudentius de Sandoual in ſuo libro de antiquitatib. Tudenſis Eccleſiæ fol. 17. verſo* aſſerit eſſe in Tudenſi diœceſi, vocarique nunc, Vanhos, aut, fontes caldas, prope Archiepiſcopatum Bracharen. quindecim milliarijs) nationale fuit iuſſu Leonis Papæ congregatum, & confirmatũ; & Baleoni Archiepiſcopo Bracharen. tanquam Primati tranſmiſſum, de quo *Doct. Bernard. de Britto d. part. 2. lib. 6. capit. 8.* Ideoque illud nationale, non vero prouinciale vocat *Doctor Franciſcus de Piſa en la hiſtoria de Toledo libr. ſecundo, cap. 14. poſt princ. pag. 89.*

58 Olim enim Regum, ſummorumque ſecularium, ac magiſtratuum cauſæ in concilijs ex Regis cõſultatione ſolebant tractari, vt patet ex annotationibus *Garſiæ Loaiſæ Toletanæ Eccleſiæ Antiſtitis*, ex quibus, *& Roderici Toletani libro ſecundo, cap. 19.* hiſtoria colligitur, quod cum Cinthilæ, qui primus ex omnibus Regibus Gothis pulſis Romanis totum Hiſpaniæ regimen obtinuit, ſucceſſerit, Siſenandus, vt imperium ſuum confirmaret, nationale illud Concilium ex Epiſcopis Hiſpaniæ, & Galliæ Gothicæ conuocauit, vbi de priuatione Suintilani Regis cum vxore, & Genaloſa fratre eius actum eſt, vt canone 75. eiuſdem Concilij extat.

59 Deinde in prouincialibus, & nationalibus Cõcilijs Gothorum Reges antiquiori ſeculo præſentes extiterunt, prout anno Domini 589. Recaredum Regẽ Gothorum in tertio Concilio Toletano adſtitiſſe ex actis Concilij omnium editionum notiſſimum eſt, & apud omnes hiſtoriographos, præcipuè *Vaſeum anno 589. P. Marianam lib. 5. c. 15. Moralesl ib. 12. cap. 3.* vbi refert Pantacardum Bracharenſem Epiſcopum in eo interfuiſſe.

60 Antiquitati igitur Bracharenſis Eccleſiæ non obſtant hæc, ac reliqua Concilia Toleti celebrata tempore Gothorum Regum ibi Sedem Regiam cõſtituentium; non enim ad alicuius Epiſcopi conuocationẽ, ſed ad Regis ſupplicationem excitati ſæpiſſime in huiuſmodi concilijs aſſiſtebant, teſte *Iacobo Valdeſio de dignitate Regum, regnorumque Hiſpaniæ cap. 1. numer. 13. & num. 22.* exemplo Conſtantini Imper. qui Niceno adſtitit. Nam principes ſeculares ratione ſui muneris, & officij poſſunt pro negotijs Reip. communibus rogare Epiſcopos, eoſque vocare, vt ad ſe veniant, non tanquam proceres, quia opus illis habent, ita *Peſant. de immunit. eccleſiaſt. quæſt. 21.* ideoque plerumq; Toletanus tertio, vel quarto loco ſe ſubſcribebat, prout fecit Milancius Epiſcopus Toletanus, qui in Concilio Eliberitano ſeptimo loco firmauit, prout refert *P. Marian. dict. part. 1. lib. 9. cap. 19.* eum, ſi tanquã Primas aſtitiſſet, primo loco conſtituendus erat, quia in ſubſcriptione, & prima voce dignitas maior agnoſcitur *l. 1. ff. de albo ſcrib. Afflict. deciſio. 1. Belluga in ſpeculo Principum, rubric. 6. numer. 24. Valdeſ. de dignitate Regum, regnorumque Hiſpaniæ in proœmio numero vigeſimo quinto.* Quod aperte oſtenditur ex Concilio celebrato tempore Regis Gundemari, vbi Emeritenſis, & Hiſpalenſis Metropolitani in ſubſcriptione appoſuerunt.

Ego N. dum in Vrbem Toletanã pro occurſu Regis veniſſem, ſubſcripſi. In quo occurrere voluerũt futuris controuerſijs, ſi ſequentibus ſeculis velit aliquis ex hoc capite Primatis ſibi iura vſurpare.

61 Verum in prædictis prouincialibus, aut nationalibus concilijs ex ſuperioritate loci nullum poteſt ſumi argumentum maioris dignitatis.

62 Nam licet frequentiùs dextra nobilior ſit, argum. *text. in cap. ſolitæ, de maioritate, & obedient.* cum reſolutis per *Caſtald. de Imperatore quæſtione 88. num. 9. Tiraquel. de iure primogen. in præfat. num. 13. & 14. Azeuedo ad Curiam Piſanam libr. ſecundo. capit. 2. numer. 9. Fului. Pacian. de probation. libro ſecundo, capit. 25. nu. 90. Ioann. Garſiam de nobilitate, gloſ. 48. numero vigeſimo quarto,* & colligitur ex *capi. vigeſimo quinto, Matthæi*, vbi electi ad dexteram Dei in iudicio collocabuntur, & ex *cap. 26.* Amodo videbitis filium hominis ſedentem à dextris virtutis Dei.

63 Tamen ad dexteram, vel ſiniſtram ſedere non ſemper maiorem dignitatem arguit, vt aduertit elegãter *Cardinal Cæſar Baronius annalium Eccleſiæ tom. 3. anno Chriſti 325. folio 273. & tom. 6. anno 451. fol. 141. & tom. 2. anno 213. folio 301.* & ex Nicæna, & Calcedonẽſi Synodo, *act. 1.* notat ibi Legatos Pontificis ad ſiniſtram ſedere, ſtante in media aula conciliorum Euangeliorum codice Chriſtum figurante, vt præeſſet concilijs, ſic conciliari plura poſſe loca conciliorum de dextera, & ſiniſtra aſſerẽs, & ideo in ſacrificio Miſſæ id paſſim inſpici poteſt cum Epiſtola ad dexteram, & Euangelium dignius ad ſiniſtram, & læuam canantur. Et

in Bullis, in quibus adeſt ſigillum plumbeum Pontificis ponitur Paulus à dextris, & Petrus à ſiniſtris, & tamen nemo dicit D. Paulum D. Petro maiorē fuiſſe; rationem exquirit *Cardinal. Bellarmin. lib. primo de Romano Pontific. capit.* 27. & poſt multa concludit poſſe dici non fuiſſe hoc perpetuum, vt in antiquis imaginibus Paulus dexteram partem occupet, ſiquidem in ijs, quæ Romæ nunc extant, vt in quibuſdam Paulus cernitur ad dexteram, ita in alijs non pauciorib. cernitur ad ſiniſtrā, & ſicut in diplomatibus Paulus obtinet dexteram, ita in numiſmatibus obtinet ſiniſtrā. Et fortaſſe cōſultò id veteres obſeruarunt, vt ex duobus ſummis Apoſtolis, modo vnum, modo alterū anteponerent, nimirum vt eo modo ſignificarent hos Apoſtolos, vel pares eſſe inter ſe, vel certe ignorari vter alteri præſtet; nam etſi Petrus maior eſt poteſtate, Paulus maior eſt ſapientia.

Item in ludo ſcacchorum vxor Regis nigri ſtat ad dexterā viri, videndus tamen eſt *Aluar. Pelag. de planctu Eccleſiæ libro primo, capit.* 59. *in fine, Caſſan. in catalog. gloriæ mundi, part. tertia, conſiderat.* 31. *& ſequenti*, ex quibus colliges apud antiquos, alium fuiſſe ſedendi locum, quàm qui eſt his noſtris temporibus, & hodie ſecundum communem ciuitatis, & regionis reputationem eſſe regulandum probabilius duco, cum in pluribus partibus vbi duo incedunt locus dextræ ſit nobilior, in alijs vero ſiniſtræ: & vbi tres incedūt in quibuſdam locus medij, in alijs vero, qui parieti eſt proximus.

64 Pro cognoſcendo ſubſcriptionum ordine aduertēdum eſt, quòd aliquando Epiſcopi, non ſuo ſubſcribunt nomine, nec ſuffragium ferunt, nec ſedem occupant; ſed nomine prouinciæ, quam ſuſtinent: & eo caſu non perſonæ eius, nec antiquitatis habetur ratio; ſed nationis, & prouinciæ attenditur dignitas, & nobilitas, vt colligitur ex *capit. concilia*, §. *hinc inde* 17. *diſtinct. & ex capit. bene quidem*, 96. *diſtinct.* vbi Mediolanenſis priuſquam Rauennas præſul ſubſcripſit, quia licet antiquior conſecratione Rauennas extitiſſet, ſi perſona, & dignitas Epiſcopi attenderetur prius ſubſcribere debuerat: tamē ibi ratio habetur prouinciæ, & cum dignior ſit Mediolanenſis Præſul ſubſcripſit: & hic vſus in legatis imperij, & regnorum viget, vt ſedes eis, non ex nobilitate perſonæ, ſed pro dignitate Regni, & mittentis tribuatur ex reſolutis per *Iacobat. de Concilijs libro primo ante finem verſic. ſed quæro circa præmiſſa.*

65 Frequentiùs tamen Epiſcopi ſubſcribunt & ſedēt, vt non gradus prouinciæ, nec diœceſis conſideretur, ſed antiquitas conſecrationis, itaut antiquior conſecratione, licet diœceſi recentior prius ſubſcribat, & ſedeat, & iure ita decretum eſt à *Gregorio I. in capit. in.* 17. *diſtinct.* & ſatis colligitur ex reſolutis *à gloſ. in data Sexti, verbo Pontificatus, & in Clement. verbo Pontificatus, & in Clement.* 2. *de celebratione Miſſarum, verbo Pontificum, & in Clement.* 1. *de pœnis, verbo quemuis Pontificem. Iacobat. de Concilijs libro primo articulo* 12. *Selua de benefic. parte prima quæſtione ſecunda, numero trigeſimo primo. Cardinal. Cæſar. Baron. tom. ſexto, anno* 451. *& anno* 465. optimè *Marc. Anton. Genuenſ. in practicab. Eccleſ. quæſt.* 610.

66 Et ita in Mediolanenſi Concilio, & Tridentino, & fere omnibus ſeruatum eſt: vnde cū Sedes, & ſubſcriptio antiquitati conſecrationis, & perſonæ debeatur, non ſumi poterit argumentum ad probandam maiorem dignitatem, ac ſuperioritatem, præcipue in prędictis Concilijs Toleti ad Regum ſupplicationes eōgregatis, quibus Toletanus Epiſcopus ſæpe infimo loco ſe ſubſcribebat.

67 Nec ad rem facit, quod aliquando acciderit Bracharenſem Archiepiſcop. fuiſſe tranſlatum ad Hiſpalenſem Eccleſiam, quia per hoc non fuit derogatū iuri Bracharen. Eccleſiæ, potuit enim Bracharēſis id acceptare, quia reditus Hiſpalenſes vberiores erant; vel Curiæ Regis proximior eſſe vellet, vt tempore Excellentiſſimi Principis Henrici Infantis euenit, cum à Bracharenſi ad Eborenſem Eccleſiam fuit translatus.

68 Minus etiam obſtant priuilegia, ſi quæ ſunt, Primatiæ ius alicui Prælato concedentia, quia ſi attente legantur, ex eorum tenore recte colligi poteſt Sūmos Pontifices noluiſſe alijs Eccleſijs præiudicium inferre, ſed tantum quod ex antiquo iure illis competebat, confirmare; de ſimili priuilegio ab Vrbano II. circa ann. 1088. conceſſo Toletanæ Eccleſiæ, & ab alijs Summis Pontific. confirmato mētionem faciunt *Mariana dict. part. prima libr. nono, capit. decimo nono. Azor. inſtitution. moral. part. ſecunda, libro tertio capit. trigeſimo ſexto*, & eius tenorem refert *Franciſc. de Piſa en la hiſtoria de Toledo libro tertio capit.* 23. ex quo & alijs epiſtolis, ac confirmationibus conſtat primò Summos Pontifices à Rege, & Prælatis ſuggeſtos fuiſſe, exiſtimantes ab exordio naſcentis Eccleſiæ, & ſubſequentibus tēporibus, vſquequo Toletana Ciuitas à Mauris fuiſſet occupata, Primatiæ ius in illa radices egiſſe. Secundo conſtat Vrbanum II. in dicto priuilegio noluiſſe iuri tertij præiudicium inferre.

69 Ad primum quod exiſtimarent Summi Pontifices Eccleſiam Toletanam, antequam eius ciuitas à Mauris fuiſſet occupata, Primatiæ ius habuiſſe, imprimis ex dicto priuilegio Vrbani, in illis verbis, ibi, teque ſecundum, quod eiuſdem vrbis antiquitus cōſtat extitiſſe Pontifices in totis Hiſpaniarum Regnis Primatem priuilegij noſtri ſanctione ſtatuimus.

Et in epiſtola miſſa ad Alphonſum Regem ita habetur. Quia ciuitas Toletana à te fuit à Maurorum faucibus liberata, & tuis precibus Bernardū in Prælatum recepi dato Pallio, & cōceſſo priuilegio antiquo maieſtatis, quam Toletana ciuitas habuit. In quo ſtatutum fuit, vt Primatiæ iure in omnibus Hiſpaniæ regnis vteretur, & omnia, quæ antiquitus habuiſſe noſcitur, ea etiam ex liberalitate Sedis Apoſtolicæ, vt nunc etiam libere decernit, vt habeat in futurum, ita *P. Mariana dicta par. prima lib.* 10. *c.* 6. Idem etiam conſtat ex priuilegio ab Alexandro Tertio anno 1170. conceſſo Toletanæ Eccleſiæ ad inſtantiam D. Didaci Gelmirez Archiepiſcopi Toletani, in illis verbis. Quod ſicut Eccleſia tua à tempore antiquo habuit Primatum in tota Hiſpaniæ prouincia, ita etiam pro dicta Eccleſia, quam Dei ordinatione adminiſtras, eandem poteſtatem exerceas in perpetuum in omnes tibi concedimus, vt refert *Mariana dicto capit. decimo nono.*

70 Quod quidem cum ab omni veritate alienum eſſe ex hucuſque dictis clare appareat, neceſſe eſt, vt dicamus ex precibus, non veris, vel narratione facta contra veritatem, gratiam, ſeu prædictum priuilegiū ipſo iure fuiſſe nullam ex reſolutis per *Azeued. l.* 2. *tit.* 14. *libro quarto nouæ recopilat. Brunor. à Sole verbo Subreptio, Menochio conſilio primo, numer.* 399. & con[illegible] 201. à hunc.

numero decimo ſexto, Ioannem Garſia de nobilitate gloſ. 1. §. primo, numero ſeptuageſimo ſecundo. Sanch. de matrim. libro 8. diſputation. 21. numero ſexageſimo quarto, in vnoquoque enim reſcripto, & mandato, gratia, vel priuilegio intelligitur clauſula illa, ſi preces veritate nitantur, ex tacitaque conditione ineſt, ad quod multos citant Doctores *in Remiſſ. meis de dictionibus & clauſulis clauſ. 42.*

71 Ad ſecundum, quod ſcilicet Vrbanus Secundus declarauit ſe noluiſſe iuri tertij præiudicium inferre, cõſtat ex ipſomet priuilegio abeo conceſſo, in illis verbis ſibi, ſalua tamen Romanæ Eccleſiæ auctoritate, & Metropolitanorum priuilegijs ſingulorum. Ex eo, quia priuilegium, ac conceſſio à Summo Pontifice facta intelligitur ſine præiudicio tertij, vt probant text. in *caput. ex tuarum, de auctoritat. & vſu palij*, ibi, dummodo is, ad quem Eccleſia pertinet, hoc permittat, *capitul. ſuper eo, de officio delegat.* ibi, non tamen eſt noſtræ intentionis diœceſis Epiſcopo, vel Archipresbytero, vel Archidiacono præiudicium generare *capitul. paſtoralis, in fine, de priuileg.* ibi, quia per indulgentiã huiuſmodi Epiſcopali iuri non credimus derogari, *capit. in his, eodem titulo*, ibi, dum tamen ab alijs, quæ iure præcipiuntur, prorſus abſtineant, *capitul. quia intentionis noſtræ 29. eodem titulo*, vbi integra habet hęc verba. Non exitit, vt per innouationem, quam fecimus, cuiuſdam ſcripti monaſterij S. S. Caldonen. quod in regiſtro bonæ memoriæ Alexandri Papæ Secundi reperimus contineri, derogaretur Eccleſiæ Baiocen. cum alijs citatis à *Maſcard. de probation. concluſ. 1007. numero vigeſimo ſecundo. Gonzalez ad regul. 8. Cancellar. glo. vigeſima octaua. Cabed. Luſitan. deciſion. 93. numero ſecundo, parte ſecunda. Garſ. Gironda in tractatu de priuilegiorum ſeu exemptionum explicat. numero 87. & ſequenti, Menoch. de præſumption. libro ſecundo, quæſtione nona à numero quinto*, vbi *numero decimo octauo*, reſoluit, quod etiamſi in ipſo priuilegio, vel conceſſione diceretur, non obſtante iure, & præiudicio tertij, tunc etiam non cenſetur præiudicare tertio, in his, quæ ſunt maximi ponderis. Sicut nec cenſeretur præiudicare, etiãſi adeſſet clauſula ex certa ſcientia, quæ nihil operatur in præiudicium tertij, nec tollit vitium ſubrepcionis, aut ſupplet erroneam, & falſam informationem, vt reſoluunt per me citati *clauſul. vigeſima quinta, à numero vigeſimo primo*. Sicut nec cenſeretur præiudicare, quamuis adeſſet clauſula, Motu proprio, quæ eodem modo nihil operatur in præiudicium tertij, nec tollit ius in re, vel ad rem quæſitum alteri *ego ipſe clauſul. 37. numero decimo quinto, & decimo ſexto*. Sicut nec cenſeretur, quamuis adeſſet clauſula, de plenitudine poteſtatis, quam in alterius præiudicium nihil operari pro certo tradunt relati per me *clauſul. 19. numero decimo.*

72 Nec aliquo modo prædictum prętenſum priuilegiũ corroborare poſſunt confirmationes de eo factæ à Paſchali II. & Gelaſio II. ac alijs Summis Pontif. de quibus *Azori. diſt. capit. trigeſimo ſexto, verſicul. extat*; quia reſpondetur, quod cum confirmatio ſit iuris quæſiti corroboratio, vt poſt *Hoſt.* & alios antiquiores explicat *Dec. in rubr. de confirmat. vtili à numer. ſecundo*, & ibi *Bero. à num. tertio. Cardinal. Tuſch. prati. concl. tom. 1. littera C. concl. 705. Cabed. Luſit. deciſ. 1. num. quarto, part. ſecunda.*

73 Nouum ideo ius non tribuit, ſed quod antea erat, conſeruat, *capit. præceptis* ibi non nouum aliquid, 12. *diſtinct. capit. inter electos. verſicul. cæterum, de fide inſtrumentor.* ibi, confirmari tanquam prius habita, *cap. quia diuerſitatem in princip.* ibi, non obſtante confirmatione, *de conceſſ. prabend.* qui enim confirmat, nihil addit de nouo *Menoch. conſilio primo, numero ſexto*, & *conſil. 191. numero quadrageſimo ſexto, & conſil. 351. numero decimo nono. Gutier. practic. libro tertio, quæſtione decima ſeptima, numero quadrageſimo, & quæſtione vigeſima tertia, numero ſexto. Cabed. diſt. deciſ. 1. numer. vltim. parte ſecunda. Ioſeph. Seſſe Aragonia deciſio. 15. numero vltim.* Et nullum quod eſt confirmari non poteſt *Molina de primogenit. libro ſecundo capitul. ſeptimo, numero ſeptimo. Menoch. conſilio 351. numero decimo nono. Surd. de aliment. titul. 8. priuileg. 22. numero trigeſimo quarto, & deciſ. 53. numer. vndecimo, & deciſio 289. numero octauo. Cald. Pereira de poteſtate nomin. in reſponſo pro Duce Paſtranæ, verſ. qua ſententia.*

75 Si tamen aliquis occurrat dicendo prædictas Summorum Pont. confirmationes tanquam ex certa ſcientia confirmare actum nullum, eique nouum robur tribuere, & validitatem. iuxta *text. in capit. 1. in fin. de tranſact.* quod in hac confirmatione procedere notauit *glo. in ca. quia intentionis, 29. de priuileg.* & ſequuntur ibi omnes, & latè *Dec. in cap. 2. de cõfirmat. vtili à numero 46.* & poſt alios *Soar. de legibus lib. 8. capit. decimo octauo, à numer. 12.*

76 Reſpondebitur confirmationem ex certa ſcientia, & cum cauſæ cognitione illam dici, in qua intus eſt tenor rei cõfirmatæ, & eſt expedita præcedente ſolita diſcuſſione, iuxta *text. in cap. penult. de confirmat. vtili*, quæ reſoluunt *Nicol. Garcia de benefic. part. tertia cap. 2. num. 226. cum ſequentibus, Cardin. Tuſch. tom. 2. littera C. concluſ. 341. Aloyſ. Ricci in collect. deciſ. part. 5. collect. 1592. Gutier. conſil. 11. num. 7. & 8. Cabed. Luſit. deciſ. 2. num. 3. part. 2.* & ideo operatur præſumptionem informationis in Principe, vt tenuit *Rota apud Farin. deciſ. 180. numer. 2. tom. 1. par ſecunda*, quia non niſi cauſa cognita apponi poteſt *Molina de primogen. lib. 3. capit. 3. num. 12. Menoch. conſ. 1. numer. 433.* quod in huiuſmodi confirmationibus non apparet, propter quod ex certa ſcientia eſſe conceſſas non eſt dicendum, cum non præſumatur ex *Hippol. ſing. 37.*

77 Dato ſine veri præiudicio, quod illæ confirmationes factæ fuiſſent ex certa ſcientia, & cum cauſæ cognitione, ac expeditæ præcedẽte ſolita diſcuſſione, adhuc nihil operarẽtur in tertij præiudicium, prout reſoluit *Nicol. Garcia dict. capit. 2. num. 231.* Nec ſupplerent erroneam, ac falſam informationem ex *Valaſc. conſult. 130. num. 33.* Nec tollerent vitium ſubreptionis, vt per *Molin. de primogen. libro ſecundo capit. 7. num. 15. Gutier. conſil. 11. numer. 13. Ludon. Rodolphin. de ſuprema, & abſoluta Principis poteſtate caput. 5. numer. 13. Nicol. Garcia dict. cap. 2. num. 233. Ioſeph. de Seſſe Aragonia deciſ. 15. num. 7. tom. 1.*

78 Quare non obſtante prætenſo priuilegio, poſt illius conceſſionem tranſactis iam centum annis emanauit conſtitutio, *capit. coram, de in integr. reſtitut.* ex qua deprehenditur à tempore Innoc. III. qui ann. Dom. 1198. ad culmen ſupremi Pontificatus aſcenderat litem inter Bracharenſem, & Toletanum Archiepiſcopos ſuper Primatiæ iure motam, & conteſtatam, & ad probationem deductam fuiſſe, id enim inſinuãt proginialia illius tex. verba ibi, Corã felicis memoriæ Innocẽt. Papa prædeceſſore noſtro &c. Et vt ex annalib. Hiſpaniæ deducitur Rodericus Eccleſiæ Toletanæ Antiſtes

ſummæ

ſummæ facundiæ,& auctoritatis vir ab Alphonſo Legionenſi Rege Romam ad dictum Innocentium miſſus fuit ann. 1212. vt ſignificaret ſibi cordi eſſe magnã expeditionem parare contra Sarracenos Chriſtiani nominis hoſtes, dignareturq. Sãctitas Sua pro Cruce ſignatis indulgentiam peccatorum concedere, eaque impetrata,& bello feliciter confecto, profligatis Sarracenorum copijs, rediens dictus Rodericus Romam ann. 1215. ad Concilium Lateranenſe celebratum ſub prædicto Innocentio, in quo etiam interfuit Ioannes Bracharenſis Archiepiſcopus, de Primatia Hiſpaniarum quæſtio excitata fuit inter dictos Archiepiſcopos, & cum vnuſquiſque ad ſui iuris cõfirmationem argumenta attuliſſet, ad ſententiam non fuit cauſa deducta; plurimum tamen poterat Toletanus apud Pontificem, ei enim conceſſit vt per decennium in tota Hiſpania ſuum legatum ageret; & ſi ciuitas Hiſpalenſis, quæ tunc temporis penes Sarracenos erat, ad Chriſtianos rediret, ſubdita maneret Toletanæ Eccleſiæ. Conceſſit etiam facultatem diſpenſandi cum baſtardis vſque ad numerum trecentorum, & quod nominare, & collocare poſſet Epiſcopos, & Sacerdotes in ciuitatibus à faucibus Maurorum ereptis, vt nobis eſt teſtis *Franciſc. de Piſa en la hiſtoria de Toledo lib. 4. capit.* 17. & licet maximam gratiam apud Pontificem fuiſſet aſſequutus, non tamen ei tributum fuit ius Primatiæ, nec ſuper hoc ſententiam, aut aliquam conceſſionem contra Bracharenſem Eccleſiam aſſequi potuit.

79 Defuncto Innocentio, ſuccedenteque Honorio III. ann. Domini 1216. reſcripſit Archiepiſcopo & Capitulo Bracharen. poſtulantibus per procuratorem ſuum concedi ſibi reſtitutionis auxilio, tempus aſſignari ad adducendas Romam depoſitiones teſtium, & munimenta ad inſtructionem cauſæ parata: quid in futurum actum fuerit conſtabit è proceſſu: ſcimus tamen poſtea cum Sarracenis tam in Luſitania, quàm in Caſtella pluries fuiſſe dimicatum, & Regem Sanctium huius nominis II. regno pulſum pro eius reſtitutione miſſos ad Innocent. IV. ſummum Pontif. Lugduni Concilio ad inſtaurationem belli ſacri commorantem, Antiſtites Bracharenſem, & Conimbricenſẽ, & decreto dicti Pontificis curam Regni commiſſam Alphonſo Comiti Bononien. fratri dicti Regis, qui ei in Regno ſucceſſit, vt deducitur ex text. in *cap. grandi de ſuppl. neglig. Prælat. lib. 6.* Conſtat etiam ex dictis annalibus Alphonſum prædictum relicta Matilda vxore, cum qua comitatum Bononienſem fuerat aſſequuta, aliam duxiſſe; propter quod per annos duodecim Portugaliæ regnum interdicto à dicto Pont. ſupponitur. His procellis, & alijs bellorum perturbationibus inter Reges Portugaliæ, & Caſtellæ excitatis, proſequi non potuit ius ſuum Bracharenſis Eccleſia, nunquam deſiſtens à nomine Primatis, quod ſemper retinuit, & hucuſque retinet. Sed cum omnis res ad vltimum ſtatum reduci debeat *cap. conſultationibus. de iure patron.* iunctis, quæ *Cald. Pereira de poteſtate eligen. cap. 5. num. 1. & de renouat. emphyt. quæſt. 15. num. 20. & ſequenti*, & finis rerum, veluti ad ſagittam ſcopus, attendi debeat *l. 1. C. de nouo Cod. faciendo, glo. in cap. ſcientes, de cenſibus, Franc. Molinus de ritu nuptiarum lib. 1. comp. 4. num. 6.* qui quidem in omni materia inſpicitur *l. illud C. de collat. Grammat. deciſ. 67. nu. 6. Parlador. lib. ſecundi rerum quotidian. cap. 5. num. 19.*

81 Et in beneficialibus præcipuè, in quibus maxime conſideratur *Gonzalez ad reg. 8. Cancell. glo. 5. §. 2. num. 14. & §. 3. num. 18. & glo. 45. §. 2. numer. 14. Marc. Ant. Genuenſ. in praxi Curiæ Archiepiſcop. Neapolitanæ c. 100. verſ. quod ſi, in nouiſſ. impreſſ. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 153. num. 46. in 1. edit. & reſolut. in 2. edit. Anton. Monach. Bonon. deciſ. 36. num. 13. cum ſequentibus.* Videndum igitur eſt quomodo hac tempeſtate vigilãtiſſimi Bracharenſis Eccleſiæ Antiſtites in publicis actionibus, ac in præſentia Philippi III. Hiſpaniarum Regis Catholici Primatiæ dignitate ſuoque iure libere vſi fuerunt, quod infra ſcriptis exemplis dilucidè apparebit.

82 Anno poſt Chriſti natiuitatem 1558. ex Dominicana familia ad Archiepiſcopatum Bracharenſẽ promotus fuit vir ille eminenti virtute, ac ſummæ vitæ integritate præclarus Fr. Bartholomeus à Martiribus ſpectata fide, ſingularique prudentia inſignis. Qui etiamſi maximis prouentibus abundauerat, ea exigua ſemper vſus fuit ſupellectili, eam paupertatem amplexus, vt præter indumenta ſui Ordinis monachalia, quibus pro corporis vtebatur in diem neceſſitate, nihil habuerit vltra; non alta pendebant arabica ornamenta, non cara tapeta, non veſtiebantur parietes, non opiparis veſcebatur menſis, non equorum, non curruum pompa vehebatur; ſed ſolicitus tantum intendebat populum ſuum diuinis enutrire alimẽtis, ſanctiſſimis corroborare exemplis, hoſpitalitatem aſſeruare, ac pauperibus ſubuenire, ſicque à recta via aberrantes vitæ ſuæ integritate ad bene & Chriſtiane viuendum allexit. Habuit etiam flagrans ſaluandi animas deſiderium, & in cognoſcendis ſuæ diœceſis eccleſiaſticis perſonis maximam ſemper curam adhibuit, & ob id non ſine magno labore Archiepiſcopatum totum qui ſub ſe habet 1226. parochias perſonaliter viſitabat. Verus hic Eccleſiæ Dei Antiſtes, non ſolum ſanctorum morum exemplo, vitæ integritate, & ſumma charitate erga Chriſti pauperes in Bracharenſi ciuitate vt verum ſydus in firmamento collocatum floruit, ſed etiam Primatiæ ſuæ ius, & Bracharenſis Eccleſiæ præeminentiam Domini prouidentia aduerſariorum conſpectu oſtendit, & ab eis vti talem venerari permiſit, cum in alijs omnibus humilitatem profeſſus fuiſſet: cum igitur ex Conc. Trident. rediret, Sedemq; ſuam peteret Primatiali Cruce erecta per Toletanam ciuitatem libere deambulauit, vt refert *Eduard. Nonius do Leon de rebus notabilibus Luſitaniæ in eius vita.* Denique cum graue Epiſcopalis dignitatis onus ſuſtinere non auderet, Archiepiſcopatu renunciato, reſeruata ſibi tenuiſſima penſione, acceptoque iterum cubiculo Viennenſi in oppido intra monaſterium ſui Ordinis à ſe conſtructum vitam feliciter cum morte commutauit, multis clarus miraculis, de quibus, eiuſque vita librum edidit Religioſiſſimus, & doctiſſimus P. F. *Ludouicus à Souſa.*

83 Poſt feliciſſimam illius Præſulis ex hac vita ad cœleſtem beatitudinem tranſmigrationem, & Illuſtriſſimis DD. Ioanne à Mello, & F. Auguſtino à Ieſu immediate ſucceſſoribus, vita functis, ex Coenſi Archiepiſcopatu, Orientaliumq. Indiarum Primatu, ad Bracharẽſem Eccleſiam Hiſpaniarum Primatem euectus fuit Illuſtriſs. & Reuerendiſs. D. F. Alexius de Meneſes omnibus ingenij, virtutiſq. dotibus ornatiſſimus, qui in orientalium Indiarum infidelibus ad Chriſti Domini Fidem conuertendis, & improborum [illegible] corrigendis, ita diligens ea vitæ ſanctitate [illegible] Act

per extitit, vt apud optimos, & bene de Repub. Chriſtiana ſentientes, ſumma in religione fuerit habitus, vt multis exemplis rerum ab eo præclare geſtorum teſtatur Reuerendiſſimus *Fr. Anton. de Gouuea. Syrenenſis Epiſc.* in libro quem ſcripſit, typiſq. mandauit ſub titulo *Iornada do Arcebiſpo de Goa*. Verus hic Eccleſię Dei Antiſtes, qui munitiſſimas arces dum clariſſimus in India Orientali Primas, & Prorex extitit, ab hoſtiũ poteſtate eripuit, Gentilium idola confregit, eorum fana euertit, infractus animo barbaris Fidem annuntiauit, Perſis primus ab Apoſtolis Euangelij lumẽ intulit, ſchiſmaticos Malabares, qui ab Apoſtoli Thomæ temporibus ab Eccleſię gremio deſciuerant innumeris exhauſtis laboribus ad matrem reuocauit. Poſtea Regis iuſſu coactus, ex Orientali India ad Vlyſſiponenſem portum manu Domini gubernante felici curſu peruenit, vbi ſumma omnium lętitia, communique populi exultatione exceptus eſt. Accepta deinde Bracharenſis Eccleſiæ, ad quam translatus fuit, poſſeſſione, Matritium ad vocationem Potentiſſimi Regis noſtri Philippi III. petiuit, vbi ita inuictiſſimo, ac Catholico Regi charus euaſit, vt omnia Regni negotia, magni ſcilicet ponderis, & momenti eius ſingulari conſilio, & prudentia expediri iuſſerit, qui dum diuinarum, & humanarum rerum ſcientia, ac ſanctitate ſe admirabilem omnibus præbuiſſet, ibi eum mors inopina rapuit an. 1615. cuius promerita magno animo, ſanctaque vita digniſſima, in memoria vigebunt hominum ſempiterna, & omnium gentium, poſterorumq. ſeculorum litteris clareſcent, in illa præcipue Catholicorum Regum Curia, vbi diem clauſit extremum, & Primatiali dignitate, Cruceq. erecta ſepultus fuit in Toletano Archiepiſcopatu, & in Hiſpanorum omnium conſpectu, quod probatione non eget, cum viua de hoc extet omnium memoria.

84 Alter nunc datus eſt eidem Eccleſiæ digniſſimus Præſul Illuſtriſſimus ſcilicet Dominus Alphõſus Furtado de Mendoza vnus totius Luſitaniæ nobilitatis inſtar, illuſtriſſimorum Primatuum excellentiſſimus Princeps, & inter excellentiſſimos Principes illuſtriſſimus Primas, qui ob admirabilem vtriuſq. iuris ſcientiam, & rerum gerendarum peritiam, aliaſq. inſignes animi dotes intra breuem temporis curſum Conimbricenſis Academiæ Rector, inde ad ſupremum Regij Status conſilium adſcitus, mox grauiſſimi, quod Conſcientiæ vocant Tribunalis Præſes; deinde Ægitanenſis Eccleſiæ Præſul; hinc ad Conimbricenſem Epiſcopatum translatus: poſtremo Bracharenſis Archiepiſcopus, Hiſpaniarumque Primas, Dijs, hominibuſque fauentibus ann. 1617. creatus eſt, nimirum, vt quot noſtræ Luſitaniæ ſunt partes, totidem faceret monumenta virtutis ſuæ. Hic digniſſimus Pręſul non minus laudabiliter, quam conſtanter Vlyſſipone anno 1619. coram Rege Catholico Philippo III. ibi tunc commorante, ac in vniuerſi fere Orbis conſpectu Primatus ſui ius defendit, inuiolatumq. conſeruauit, ac aduerſantes cum ſumma gentis noſtræ lætitia, & totius Luſitaniæ gratulatione excommunicationis telo coercuit, illi etiam Apoſtolici Legati ſententia ſuffragante, cuius oculatus teſtis ego ſum.

85 Arduam certe, & viribus meis imparem indico quæſtionem præteritis ſeculis adeo diſceptatam, & præſentibus penitus conſepultam, licet ſciam calumnijs obnoxiam, & nihil tam probe, aut prouide hic dici, quod non ex Seneca vellicare malignitas poſſit: Hic autem non ambitio priuata, ſed publicus Regni, & patrius honos eſt diſputationis argumentum, quod Sacra pagina commendatur *ab Iſaia c.* 24. præcipiente, gloriam meam alteri non dabo. & *c.* 4. *Baruch*, ne tradideris alteri gloriam tuam, dignitatem genti alienæ: prędo enim ſui iudicatur, qui honorem à virtute profectum cum iactura ſua alteri relinquit, *c. facerdos*, 1. *q.* 2. *cap. nolo* 12. *q.* 1. *Caſſan. in catalogo gloriæ mundi. p.* 1. *conſil.* 55. cum pro Religione, pro Rege, pro patria, pro parentibus defenſionem ſuſcipere legitimum, ac naturale ius ſit, idque omni æuo vter alteri præferendus eſſet decertatum, & controuerſum extitit apud omnes gentes, *l. ius gentium*, *inſtit. de iure natur.* Sicuti de Scythis cum Ægyptijs, vel cum Phrygibus huiuſmodi quæſtionem multis, & diu agitatam ſcribunt *Herod. lib.* 2. *& Troil. Pompe. lib. item* 2. & in dirimendis circa primas ſedes excitatis controuerſijs multi excellentes vtriuſque iuris Doctores diſputationes, & conſilia in lucem ediderunt, ex quibus quæſtionem inter Duces Florentiæ, & Ferrariæ recitant *Com. Natal. lib.* 14. *in fine*, *Port. conſ.* 167. *Decian. conſ.* 19. *libro* 3. *Marzar. conſil.* 29. Et inter Duces Mediolanenſes, & Sabaudiæ aliam recenſet *Ægid. Boſſ. in praxi titul.* 1. *de principe*. Et inter Ducem Burgundiæ, & Andegauenſem refert contentionem ſuper ſedem *Boer. de auctoritate magni conſilij nu.* 110. & 207. & inter Marchionem de Trantio, & Vicecomitem de Tallardo *Io. Garſia de nobilit. glo.* 35. *num.* 59. Deus enim Optim. Max. *Matth.* 24. *Luc. & Marc.* 10. vt flagitioſum, & turpe prohibet cum aliorum damno primas cathedras, primas in foro ſalutationes, primas in rebus publicis ſedes more Phariſæorum popniari gloria exquirere, & cum eis tumeſcere.

FINIS.

Digitized by Google

DE
ARCHIEPISCOPALI
PRÆSTANTIA,
EIVSQVE AVCTORITATE IN SVFFRAGANEOS, & eorum ſubditos, ac in tota prouincia.
TITVLVS QVARTVS.

SVMMARIVM.

1 *ARchiepiſcopus licet reſpectu Ordinis in ſubſtantia nihil plus habeat quam Epiſcopus, reſpectu tamen executionis, & exercitij maiorem habet ſolicitudinem.*

2 *Archiepiſcopus in ſubditos ſuffraganeorum nullam habet poteſtatem niſi in caſibus à iure expreſſis.*

3 *Electum in Epiſcopum Archiepiſcopus confirmat.*

4 *Electione non celebrata intra tres menſes iuſto tamen impedimento ceſſante, ab iis, qui eligere debuerant, eligendi poteſtate ea vice carebant & deuoluebatur ad Archiepiſcopum ſuperiorem proximum.*

5 *Electo confirmato in Epiſcopum, Archiepiſcopus Metropolitanus in conſecratione interuenire debebat, vel eam committere.*

6 *Metropolitani ad conſecrationem debent concurrere omnes ſuffraganei.*

7 *Suffraganei vocati ab Archiepiſcopo pro conſecratione alterius ſuffraganei tenentur accedere.*

8 *Epiſcopus, qui in Metropolitana ciuitate nõ fuit ordinatus, intra duos, vel tres menſes proprij Metropolitani præſentiam viſurus accedere tenetur.*

9 *Archiepiſcopus poteſt iniungere ſuis ſuffraganeis vt ſeruare faciant quod ſeruatur in Metropolitana.*

10 *Concilij Prouincialis cauſa celebrandi Archiepiſcopus vocat Epiſcopus ſuffraganeos.*

11 *Abſentiam Epiſcopi ſuffraganei probat Archiepiſcopus in ſcriptis.*

12 *Archiepiſcopus poteſt compellere Epiſcopum ad faciendum id quod debet.*

13 *Synodum vt faciat quotannis poteſt Archiepiſcopus Epiſcopum compellere.*

14 *Epiſcopum negligentem in erectione ſeminarij poteſt Archiepiſcopus compellere.*

15 *Suſpendere, interdicere, & excommunicare poteſt Archiepiſcopus Epiſcopum.*

16 *Vicarius generalis Archiepiſcopi poteſt ſuffraganeum ſuſpendere, interdicere, & excommunicare non præſente Archiepiſcopo.*

17 *Vicarium, vel officialem Epiſcopi ſuffraganei ſubſiſtente rationabili cauſa poteſt Archiepiſcopus excommunicare.*

18 *Cauſæ rationabiles excommunicandi Vicarium Epiſcopi ſuffraganei, quæ ſint, referuntur.*

19 *Negligentia Epiſcopi, circa id quod facere debet, deuoluere facit iuriſdictionem ad Archiepiſcopum.*

20 *Inſtituere præſentatum ſi nolit Epiſcopus ipſum inſtituit Archiepiſcopus proximus ſuperior.*

21 *Epiſcopo negligente in executione vltimarum voluntatum Archiepiſcopus exequitur.*

22 *Metropolitanus adiri poteſt vt Epiſcopum cogat Iudici ſeculari auxilium, quod denegauit, exhibere.*

23 *Abſoluit Archiepiſcopus quem Epiſcopus non vult abſoluere.*

24 *Diſpenſationem debitam Epiſcopo denegante poteſt Archiepiſcopus diſpenſare.*

25 *Vicarium conſtituere poteſt Archiepiſcopus cogere Epiſcopum, quando non eſt idoneus ad regendum, vel commodè regere non poteſt.*

26 *Negligentiam Epiſcopi exempti non poteſt ſupplere Archiepiſcopus.*

27 *Iudex eſt ordinarius omnium Epiſcoporum ſuæ prouinciæ Archiepiſcopus.*

28 *Archiepiſcopus de ciuilibus tantum cauſis ſuffraganeorum cognoſcere poteſt.*

29 *Diſpenſare in votis & iuramentis Epiſcoporum ſuffraganeorum poteſt Archiepiſcopus.*

30 *Diſcordia vbi eſt inter Epiſcopos ſuffraganeos ſuper perceptione iurium Epiſcopalium in Eccleſia, quæ eſt ſita in cõfinibus duarum diœceſium, poteſt Metropolitanus eos cogere vt concordent.*

31 *Iuriſdictionem in ſubditos ſuffraganeorum poteſt Archiepiſcopus exercere in concernentibus totam prouinciam.*

32 *Archiepiſcopus cum in prouincia ſua iuriſdictionem exequitur, poteſt punire ſubditos ſuffraganei notorios iniuriantes ſibi, nuncijs, ac familiæ ſuæ.*

33 *Punire poteſt Archiepiſcopus deuiantes à conſuetudine Metropolitanæ Eccleſiæ in diuinis officijs.*

34 *Metropolitanus tanquam delegatus Papæ ad querelam Epiſcopi procedit contra Canonicos ſui ſuffraganei ceſſantes à diuinis abſque cauſa rationabili.*

35 *Crimina quando ſunt notoria, poteſt Archiepiſcopus punire ſubditos ſuffraganeorum in tota prouincia.*

Digitized by Google

36 *Iuriſdictionem in prouincia poteſt exercere Archiepiſcopus conſuetudine ſibi permittente.*

37 *Quæſtores eleemoſynarum per totam prouinciam mittere poteſt Archiepiſcopus profabrica Eccleſiæ Metropolitanæ.*

38 *Edictum per totam prouinciam poteſt mittere Archiepiſcopus in caſibus ad ſuam iuriſdictionem pertinentibus.*

39 *Crucem ante ſe deferre poteſt Archiepiſcopus in tota ſua prouincia etiam in locis exemptis intra prouinciam.*

40 *Pallio uti poteſt Archiepiſcopus intra quamlibet Eccleſiam prouinciæ ſuæ.*

41 *Pallio quibus diebus, & actionibus uti poſſit Archiepiſcopus, oſtenditur.*

42 *Benedicere populo per totam prouinciam poteſt Archiepiſcopus.*

43 *Officia diuina in Pontificalibus celebrare poteſt Archiepiſcopus in prouincia etiam in loco exempto.*

44 *Indulgentias poteſt concedere Archiepiſcopus per totam ſuam prouinciam, etiamſi non ſit in actu viſitationis, dummodo ſtatutum generalis Concilij non excedat.*

45 *Prædicationis officium aliquibus interdicere poteſt Archiepiſcopus per totam prouinciam.*

46 *Viſitare prouinciam, & procurationem à ſubditis ſuffraganeorum exigere poteſt Archiepiſcopus.*

47 *Confeſſiones ſubditorum ſuffraganeorum poteſt Archiepiſcopus audire dum actu viſitat.*

48 *Abſoluere ſubditos ſuffraganeorum tam per ſe quam per alios poteſt Archiepiſcopus dum viſitat eorum diœceſes.*

49 *Ordinare non poteſt Archiepiſcopus, nec concedere litteras dimiſſorias dum actu viſitat.*

50 *Iuriſdictionem fori contentioſi in ſubditos Epiſcopi ſuffraganei exercere non poteſt Archiepiſcopus.*

51 *Diſpenſare in foro Conſcientiæ poteſt Archiepiſcopus dum viſitat diœceſim ſuffraganei audiendo confeſſiones in pœnitentialibus.*

52 *Abſoluere ab hæreſi & caſibus conceſſis Epiſcopo in Conc. Trid. ſeſſ. 24. de reform. c. 6. poteſtatum viſitat Archiepiſcopus ſubditos ſuffraganei.*

53 *Confirmare electum confirmandum ab Epiſcopo ſuffraganeo poteſt Archiepiſcopus ſi Eccleſia ſuffraganea vacat.*

54 *Iuriſdictionem poteſt exercere Archiepiſcopus, & vacãte ſede Metropolitana Capitulum ſi Eccleſia Cathedralis non habet Capitulum actu, ſed habitu, & quando nullus Canonicis eſt in ſacris, &c.*

55 *Abbates, & Regulares Prælatos negligẽtes poteſt Archiepiſcopus tanquam ſedis Apoſt. delegatus compellere ut prædicatio Euangelij fiat in Eccleſiis Parochialibus ſubiectis monaſterijs in nulla diœceſi exiſtentibus.*

56 *Seminarij vnum vel plura Collegia poteſt Archiepiſcopus cum duobus antiquioribus ſuffraganeis in prouincia erigere ob Eccleſiarum paupertatem.*

57 *Regulares poteſt Archiepiſcopus tanquam Sedis Apoſt. delegatus conuocare in cuius prouincia monaſteria ſub immediata Sedis apoſt. protectione ſita ſunt, ſi ſint negligentes exequi decretum Concil. Trid. ſeſſ. 25. de Regular. c. 8.*

58 *Monachos & alios Regulares vagabundos & apoſtatas poteſt Archiepiſcopus in tota prouincia admonere, vt redeant ad ſua monaſteria, &c.*

59 *Exules facere à tota prouncia delinquentes in ſua diœceſi poteſt Archiepiſcopus.*

60 *Vicarium, ſeu officialem deputare poteſt Archiepiſcopus in Eccleſia ſuffraganea, ſi infra octo dies poſt mortem Epiſcopi Capitulum non prouiderit, vel non idoneũ elegerit.*

61 *Appellationis in cauſa cognoſcit Archiepiſcopus inter ſubditos ſuffraganeorum.*

62 *Epiſcopus ſi promoueatur in Archiepiſcopum an ſit Iudex appellationis à ſententia quam ipſe protulit dum erat Epiſcopus.*

63 *Appellari poteſt ab Epiſcopo ad Archiepiſcopum, non ſolum in ſpiritualibus, ſed etiam in temporalibus.*

64 *Appellari poteſt ad Archiepiſcopum etiamſi Epiſcopi iuriſdictio fuerit à Papa exempta in ea cauſa in qua Epiſcopus protulit ſententiam.*

65 *Archiepiſcopus poteſt cognoſcere etiam inter illos, qui ſe ſponte offerunt litis ſuper illa re, de qua eſt appellatum, non autem inter eos inuitos.*

66 *Appellationis in cauſa ab interlocutoria Archiepiſcopus pronuntians bene appellatum remanet iudex in toto negotio principali.*

67 *Appellatur ad Papam & non ad Archiepiſcopum in cauſis S. Fidei.*

68 *Archiepiſcopus non cognoſcit in cauſa appellationis quoad alios, qui partes non fuerunt.*

69 *Sententiæ de nullitate non poteſt cognoſcere Archiepiſcopus inter ſubditos ſuffraganeorum abſque appellatione.*

70 *Reſtituere in integrum non poteſt Archiepiſcopus aduerſus ſententiam Epiſcopi.*

71 *Epiſcopi à delegato non appellatur ad Archiepiſcopum, ſed ad Epiſcopum delegantem.*

72 *Archiepiſcopus conuenit ſubditum ſui ſuffraganei Epiſcopi coram ipſo.*

TITVLVS QVARTVS.

1 ARCHIEPISCOPVS (de cuius nominis etymologia, & origine egi ſupra *tit. 1. capit. 6. à num. 10.*) quamuis reſpectu Ordinis in ſubſtantia, id eſt reſpectu characteris nihil plus habeat quã Epiſcopus, reſpectu tamẽ exequutionis & exercitij maiorem habet ſolicitudinem *Card. Zabarel. in Clem. Archiepiſcopo num. 7. de priuileg.* & præcellit cæteros Epiſcopos honore, *Gemin. in cap. per ſingulas il 2. q. 3.* & eſt perſona magis priuilegiata *c. ſeruatis, & c. igitur 25. q. 2.* cuius præſtantia aliquando appellatur Archiepiſcopalis dignitas *cap. fin. de purgat. canon.* nonnunquam auctoritas Metropolitana, *cap. de his 12. diſt. c. fin. 51. diſt. capit. ſolicitudinem, de appellation.* alibi dicitur Metropolitanicum ius *c. cum a nobis de arbitr. anth. de Eccleſiaſt. tit. in princip.*

2 Sed cum Archiepiſcopus in ſubditos ſuffraganeorũ nullam habeat poteſtatem niſi in caſibus expreſſis in Iure *cap. Romana c. uenerabilibus, de ſentent. excom. in 6. c. 1. de ſuppl. neglig. Pral. eod. lib.* cum alijs citatis per *Scacc. de appellat. q. 8. ſub nu. 98. deciſ. 4. Quarant. in ſumma Bullarij uerbo Archiepiſcopi auctoritas n. 12. & Mar. Anto. Genuenſ. in praxi Archiepiſc. Neapol. c. 70. num. 7.* quem refero *Ego ipſe in collect. ad cap. paſtoralis nu. 3. de officio ordin.* & dicit *Feli. in c. paſtoralis ſub n. 3. de reſcriptis*, eum refert *Proſp. de Aug. in addit. ad Quaran. d. uerbo* eſſe periculoſum aſſerere idẽ eſſe in ſimilibus, prout *Archiepiſcopi auctoritas in fine*, & demum Archiepiſcopum habere limitatam iuriſdictionem in cauſis ſubditorum ſui ſuffraganei aſſerit *Sigiſm. Scacc. de appellat. q. 17. limit. 47. memb. 3. nu. 7. & q. 19. remed. 1. conſi. 6. n. 85. poſt princip.* cuius quidem iuriſdictio Archiepiſcopi ita eſt reſtricta ad cauſas appellationum, vt in ſubditos ſui ſuffraganei nullam habeat iuriſdictionem etiam

ipſis

ſpſis volentibus, niſi accedat conſenſus ſuffraganei, idē *Scacc. d. tract. q. 19. remed. 2. num. 54. & q. 17. limit. 47. memb. 3. num. 11.* ideo operæ pretium duxi in compēdium redigere quanta ſit auctoritas Metropolitani in ſuffraganeos, eorumque ſubditos, & in tota prouincia, & incipiendo à perſonis ſuffraganeorum.

3 Prima præſtantia erat, vt electum in Epiſcopum Archiepiſcopus confirmabat *cap. 1. 64. diſt. c. innotuit, & c. cum dilectus de elect. c. inter corporalia de translat. Epiſcopi, cap. qua fronte, de appellat. Sbroz. de Vicario Epiſcopi lib. 2. q. 70. nu. 1. Quarant. d. verb. Archiepiſcopi auctoritas nu. 3. uerſ. prima.*

4 II. Præſtantia erat, quod electione non celebrata infra tres menſes, iuſto tamen impedimento ceſſante ab ijs, qui eligere debuerant, eligendi poteſtate ea vice carebant, & deuoluebatur ad Archiepiſcopum ſuperiorem proximum, *cap. ne prodefectu, de elect. cap. quāquam eod. tit. in 6. Quarant. d. uerbo Archiepiſcopi auctoritas num. 3. uerſ. ſecunda*, vbi obſeruat quod antea deuoluebatur ad Papam, per *cap. dilectus, de conceſſ. præbendæ.*

5 III. Præſtantia erat, quod confirmato electo in Epiſcopum Archiepiſcopus in conſecratione ſui ſuffraganei interuenire debebat, vel eam committere, nec alij Epiſcopi ſine eius mandato conſecrare debebant, vt habetur 64. & 65. *diſt. & cap. qui in aliquo* 51. *diſt. cap. ſuffraganeis, de elect. cap. ſi Archiepiſcopus, de tempor. ordin.* cum ſimilibus citatis à *Quarant. d. verbo Archiepiſcopi auctoritas num. 3. uerſ. quarta*, vbi obſeruat Metropolitanos hodie hac auctoritate non vti, quia prouiſio fit à Papa, & ſic ab ipſo Pont. promotum inferiores non conſecrare ſine eius licentia, quæ datur in ipſis litteris promotionis, vt à quocumque Catholico Epiſcopo conſecretur.

6 IV. Præſtantia eſt, quod ad conſecrationem Metropolitani debent cōcurrere omnes ſuffraganei, cap. qui in aliquo in fine, 51. *diſt. c. ſi Archiepiſcopus cum ſeq. de temp. ordinat. Quarant. d. uerbo Archiepiſcopi auctoritas n. 4. uerſ. ſexta, Marc. Anton. Genuen. in praxi. Archiep. Neapol. c. 70. ſecundum Romanam impreſſ. nu. 26. ego ipſe in collect. ad d. c. ſi Archiepiſcopus n. 2.*

7 V. Præſtantia eſt, quod vocati ſuffraganei ab Archiepiſcopo pro conſecratione alterius ſuffraganei tenentur accedere *cap. non debet cum ſeq. 65. diſt. d. cap. ſi Archiepiſcopus, Quarant. d. uerbo Archiepiſcopi auctoritas nu. 4. uerſ. ſeptima, Marc. Anton. Genuen. d. cap. 70. num. 27.* obſeruantes quod vbi vult Metropolitanus, ibi conſecrari debet, *ego ipſe in collect. ad d. cap. ſi Archiepiſcopus nu. 6.*

8 VI. Præſtantia eſt, quod Epiſcopus, qui in Metropolitana ciuitate non fuit ordinatus, intra duos, vel tres menſes proprij Metropolitani præſentiam viſurus accedere tenetur, vel impeditus ſcribere vt ab eo monitis Eccleſiaſticis inſtructus plenius quid obſeruare debeat, recognoſcat, *cap. cùm longè* 63. *diſt. cap. ſi quis* 65. *diſt. Quarant. d. uerbo Archiepiſcopi auctoritas n. 5. Marc. Anton. Genuenſ. d. c. 70. num. 28.* obſeruantes Archiepiſcopum dici patrem Epiſcoporum, & illi maximam obedientiam & reuerentiam præſtare debere ſuffraganeos; vnde *in caremon. Epiſc. nuper edito c. 4.* fuit decretum quod præſente, ſeu adueniente Metropolitano ceſſet Epiſcopus à benedictionibus priuatis; & in Concilio Mediolanenſi V. vbi de Epiſcopis habetur, quod illi coram ſuo Metropolitano non poſſunt deferre Rochettum detectum, & hodie *in caremoniali Epiſcoporum lib. 1. c. 3.* pariter habetur Epiſcopos in congregationibus Concilij prouincialis corā Archiepiſcopo vti poſſe Rochetto cooperto cum mozeta.

9 VII. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus poteſt iniungere ſuis ſuffraganeis vt ſeruari faciant quæ ſeruatur in Metropolitana *cap. dilectus il 2. de ſimon. Quarant. d. uerbo Archiepiſcopi auctoritas num. 7. uerſic. decimum, Marc. Anton. Genuenſ. d. cap. 70. num. 21.* vbi obſeruat text. *illum in d. cap. dilectus*, procedere vt poſſit iniungere, quæ de iure ſeruanda ſunt, hempe vt ſubditi caueāt à labe ſimoniaca, iuxta terminos dicti textus.

10 VIII. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus vocat Epiſcopos ſuffraganeos ad Concilium prouinciale, 18. *diſt.* per totum *Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. c. 2. Marc. Anton. Genuenſ. d. cap. 70. num. 22.* In quo ipſe eſt præſidens *cap. placuit* 18. *diſt. gloſſ. uerbo exceptis in c. paſtoralis, de officio Ordin.* & eſt caput Concilij *Abb. in c. grauem num. 8. & Imol. num. 10. de præbend. Cardin. Alex. in cap. ſi quis Epiſcoporum* 18. *diſt.* ac omnibus Epiſcopis Prælatis, & Clericis prouinciæ præeſſe dicitur, *Beroi. in c. 1. de iudic.* & eſt Iudex principalis *in Concilio c. 1. 34. diſt.* & ipſe habet principaliter iudicare de cōſilio aliorum Epiſcoporum *Card. Alex. in cap. de eo*, 50. *diſt.* & latè de Concilio prouinciali egit *Quaranta in ſumma Bullarij uerbo Concilium prouinciale.*

11 IX. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus probat in ſcriptis abſentiam Epiſcopi ſuffraganei *Concil. Triden. ſeſſ. 6. de reform. c. 3. & ſeſſ. 21. etiam de reformat. cap. 1. Quaran. d. uerbo Archiepiſcopi auctoritas num. 7. uerſic. undecimum.* Et abſque legitima cauſa eo non reſidente Archiepiſcopus poteſt applicare fructus fabricæ Eccleſiæ aut pauperibus loci, & creſcente contumacia denunciare ſummo Pontif. iuxta prædicta decreta *Concilij Trid. & Conſtit. Pij IV. incipien. De ſalute gregis, Pridie nonas ſeptemb. 1560. Quarant. ubi ſupra uerſicu. duodecimum.*

12 X. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus poteſt cōpellere Epiſcopum ad faciendum id quod debet. *Abb. in capit. ſi quis contra clericum numer. 40. de foro compet. Quaranta d. uerbo Archiepiſcopi auctoritas num. 9. uerſi. 14. Marc. Anton. Genuenſ. d. cap. 70. num. 3.* Vnde poteſt compellere Epiſcopum ad faciendum ſynodum quotannis *c. ſicut de accuſat.* & eum cogere vt cōſtituat œconomum *c. in noua 16. quæſt. 7. & c. cum ſimus 9. q. 3. Sbroz. de Vicario Epiſcopi lib. 1. q. 46. num. 4.* Et Archipresbyterum ruralem *cap. fin. de officio Archipresbyt.*

13

14 & denique poterit cogere Epiſcopum negligentem in erectione ſeminarij ex *Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reform. c. 18.* & ſic de ſimilibus.

15 XI. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus poteſt Epiſcopum ſuſpendere, interdicere, & excommunicare, *c. 1. §. fin. de officio Ordin. in 6. c. uenerabili, ubi Abb. de ſent. excom. Lancelot. Conrad. in templ. omnium iudic. lib. 2. c. 4. ſub nu. 18. Botta. de Synodo p. 1. nu. 45. 46. & 47.* vbi tenet quod Epiſcopus omittens congregare ſynodū, eſt ſuſpendendus ab exequutione officij, & poterit ſuſpēdi per Archiepiſcopum, cui ſubeſt, *Quarant. diſt. uerbo Archiepiſcopi auctoritas num. 8. uerſ. 13. Marc. Anto. Genuenſ. d. c. 70. nu. 5.* vbi obſeruat in coertione ſuffraganeorum debere Archiepiſcopum ſeruare formam *cap. 2. de offic. deleg. in 6.* videlicet quod primo debet prohibere ingreſſum Eccleſiæ, vel Sacerdotale miniſterium interdicere, deindè poterit ſuſpendere ab officio, vltimo loco excōmunicare, additque idem Genuen. cū *Joan. Andr. & Domin. in d. c. 1.* hoc ita ſeruari debere, vide

licèt Epiſcopus adhuc non fuerit conſecratus, excommunicationem tamen in ſuffraganeum latam cõtra talem formam tenere. Amplia primò in Vicario Archie-
16 piſcopi, vt poſſit ſuffraganeum ſuſpendere, interdicere, & excommunicare, ſed abſente Archiepiſcopo, non præſente *d.§. fin. Bertachin. de Epiſcopo p. 7. lib. 4. tit. de Vicario Epiſcopi q. 10. Picard. inter cõſilia Menochij 52. num. 187. Sbroz. de Vicario Epiſcopi lib. 2. q. 58. numer. 3.* niſi Epiſcopus non fuerit conſecratus, quia tunc à Vicario etiam præſente Archiepiſcopo excommunicari poterit. *Archid. Domin. & Franchin d. §. fin. Cuch. inſtit. Can. lib. 4. tit. de conſec. Epiſcopi, n. 6. & tit. de Vicario Epiſcopi num. 123. Sbroz. d. num. 3.* Amplia ſecundò, vt
17 Archiepiſcopus poſſit excommunicare Vicarium, vel officialem Epiſcopi ſuffraganei ſubſiſtente cauſa rationabili *cap. 1. & ibi gloſ. verbo rationabili, de officio Vicar. lib. 6. Archid. in cap. 1. in verbo iuriſdictione de officio Or-*
18 *din. eod. Sbroz. de Vicario Epiſcopi lib. 2. q. 59. nn. 6.* Cauſas autem rationabiles excommunicandi Vicarium recenſet *gloſ. in d. c. 1. & ibi Archid. & Gemin. n. 6. in princ.* videlicet quando Vicarius impedit cauſam appellationis delatam ad Archiepiſcopum, vel ſi deliquit circa officium commiſſum, ſi peccaret in ijs, quæ ſunt iuriſdictionis, ſi vteretur iuriſdictione Epiſcopi ſui excõmunicatur, ſi nõ ſeruat ſedis Apoſt. priuilegia, & ſit criminoſus, & incorrigibilis, refert *Sbroz. loco proximè cit.*
19 XII. Præſtantia eſt, quod per negligentiam Epiſcopi circa id quod facere debet, deuoluitur iuriſdictio ad Archiepiſcopum *cap. cum ſimus 9. quæſt. 3. cap. 1. §. notoria de cenſib. in 6.* in ratione decidendi, & eſt communis, de qua teſtatur *Felin. in cap. paſtoralis num. 6. de officio Ordin.* dicens ſic tenere vniuerſum mundum, refert & ſequitur *Marc. Anton. Genuen. d. cap. 70. nu. 4. Quarant. d. verbo Archiepiſcopi auctoritas num. 21. Gambar. de offic. & poteſt. legati de latere lib. 2. tit. de variis Ordin. nominibus num. 32. Ego ipſe in collectan. ad cap. paſtoralis 11. num. 8. de officio Ordinar.* quicquid teneat *Abb. in c. ſi quis contra clericum nu. 7. & in repet. à num. 40. de foro compet.* Aduertit tamen *Proſp. de Auguſtino in addit. ad Quarant. citato n. 21. lit. M.* poſt *Pauin.* quem refert *de viſitat. p. 2. q. 5.* quod propter negligentiam ſolam non deuoluitur iuriſdictio ad Archiepiſcopũ, niſi poſt terminum aſſignatum per ipſum Archiepiſcopum; quan-
20 do tamen crimina non ſunt notoria. Hinc colligo primò, quod ſi Epiſcopus noluerit inſtituere præſentatum ipſum inſtituet ſuperior proximus, id eſt Archiepiſcopus *Abb. in cap. ex parte, de conceſſ. præb. Roch. de iurepatron. verbo pro eo quod de diœceſani conſenſu quæſt. 5. n. 12. Mandoſ. conſ. 7. ſub n. 13. Campan. in diuerſor. Iuris Cano. rub. 11. cap. 13. num. 475. Ego ipſe in collect. ad cap. nullus 17. nu. 2. de iurepatro.* ab Epiſcopo tum exempto ad Papam fit deuolutio *Campan. d. cap. 13. num. 484.* & in beneficijs curatis debet inſtituere infra duos mẽſes, alias patroni poſſunt adire Archiepiſcopum, vel Papam, ſiue viciniorem Epiſcopum, qui inſtituet ex *Conſtitu. Pij V. incip. In conferendis ſub Dat. 16. Maij 1567.* quam refert *Quarant. verbo beneficiorum parochialium collatio.*
21 Secundò colligo Epiſcopo negligente in executione vltimæ voluntatis Archiepiſcopum exequi, vt per *Abb. in d. cap. paſtoralis in princ. Lancel. Conrad. in templo omnium iudicum lib. 2. cap. 4. ſub num. 22. Marc. Anton. Ge-*
22 *nuen. d. nu. 4. Ego ipſe d. num. 8. verſ. veluti.* Tertiò colligo Metropolitanum aditi poſſe, vt Epiſcopum cogat iudici ſeculari auxilium, quod abnegauit, exhibere, vt per *Conar. pract. cap. 10. ſub nu. 10.* quem refero *Ego ipſe*
23 *d. num. 8.* Quartò colligo Archiepiſcopum abſoluere quem non vult abſoluere Epiſcopus *cap. ad reprimendã*
24 *de officio Ordin.* Quintò colligo Epiſcopo denegãte diſpenſationem, quando eſt debita, Archiepiſcopum diſpenſare poſſe, vt per *Borgaſ. de irregul. in 1. p. pr. in prin.* quem refert *Marc. Anton. Genuen. d. nu. 4. poſt med.* obſeruans diſpenſationem dici debitam ratione perſonæ, ætatis, loci, temporis, pietatis, neceſſitatis, & vtilitatis Eccleſiæ, *Sanch. in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 4. cap. 38.*
25 *num. 12.* Sextò colligo Archiepiſcopum poſſe cogere Epiſcopum, vt conſtituat ſibi Vicarium, quando non eſt idoneus ad regendum, vel commodè regere nõ poteſt, vt per *Abb. in cap. quoniam de officio Ordin. Sbroz. de Vicario Epiſcopi lib. 1. quæſt. 57.* quos refero *Ego ipſe m.*
26 *collect. ad d. c. paſtoralis nu. 9.* Septimò colligo Archiepiſcopum non poſſe ſupplere negligentiam Epiſcopi exempti, vt probat *d. cap. nullus*, vbi Epiſcopi Adonen. negligentia Papæ nunciatur, quia non recognoſcebat alium ſuperiorem niſi Papam, ac proindè cum fuerit exemptus, eius negligentiam Metropolitanus ſupplere non poterat, vt aduertunt *Lambertin. de iurepatron. lib. 1. par. 2. artic. 20. num. 9. Stephan. Quarant. d. verbo Archiepiſcopi auctoritas n. 21. in fine*, *Marc. Anto. Genuen. d. n. 4. etiã in fine, ego ipſe in collect. ad d. c. nullus n. 2.*
27 XIII. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus Ordinarius Iudex eſt omnium Epiſcoporum ſuæ prouinciæ *c. qua cognouimus 10. quæſt. 3. cap. paſtoralis in princip.* vbi *Abb. nu. 2. de officio Ordin. cap. ſolicitudinem, de appellat. Sbroz. de Vicario Epiſcopi lib. 2. q. 58. in princip. Botta. de Synodo p. 3. art. 2. ſub nu. 27. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glo. 42. num. 16. Soar. de Pace in pract. tom. 2. prælud. 1. n. 17. Marc. Anton. Genuen. d. cap. 70. nu. 7. Ego ipſe in collect. ad d. cap. paſtoralis num. 4. Gambar. de offic. & poteſtate Legati de latere lib. 2. tit. de variis Ordinariorum nominib. nu. 31. Quar. d. verbo Archiep. auctoritas nu. 10. verſ. decima ſexta*, vbi tamen in *fine, d. n. 10. per gloſ. verbo menſa ſua in Clem. ſi vna, de rebus Eccleſ. non alien. & Hoſt. in cap. 2. per tex. ibi, de translat. Epiſcopi*, obſeruat Archiepiſcopum in ipſos ſuffraganeos nullam habere poteſtatem, niſi quatenus expreſſum in iure reperitur, & ideò illi procedere volenti reſponderi poſſe, quia ſufficit quod caſus iſte non inueniatur expreſsè conceſſus.
28 Vnde pro declaratione materiæ aduerto primò Archiepiſcopum de ciuilibus cauſis tantum ſuffraganeorum cognoſcere poſſe, vt per *Abb. in d. c. paſtoralis n. 2. Sbroz d. q. 58. nn. 6. Quarant. d. nu. 10. Leo. Iordan. in tract. de Romanæ Sedis orig. c. 13. & vt. nu. 7. to. 13. p. 1. fol. 18.* Verum *Scacc. de appellat. q. 8. nu. 98. verſ. in hac contrarietate* citans *Abb. in cap. paſtoralis 11. ſub nu. 2. de offic. Ordin.* concludit quod Archiepiſcopus indifferẽter cognoſcit de cauſa ciuili, etiamſi ſubditus Epiſcopi conueniat Epiſcopum, nam debet eum conuenire coram Archiepiſcopo, à quo appellabitur ad Patriarchã: ſecus tamen dicit ſi Epiſcopus ageret contra ſuũ ſubditũ quia non decet, vt Epiſcopus conueniat eum corã Archiepiſcopo, cum Archiepiſcopus non ſit Iudex ſubditorum Epiſcopi, neque Epiſcopus debeat eſſe Iudex in cauſa propria, & ideo eligi debent arbitri auctoritate iuris, & à ſententia arbitrorum appellatur ad Papã omiſſo medio, *Gemin. in cap. Romana 3. §. ab Archidiaconis ſub num. 4. verſic. quare quare*, vbi *Franch. ſub num. 4. limit. 4. de appellat. lib. 6. Brederod. de appellat. par. 1. tit. 18. in verbo ab arbitris col. 202. Scacc. d. tract. quæſt. 7. nu. 107.* In cauſis vero criminalibus non poſſunt hodie Epiſcopi conueniri, citari, aut moneri, ſiue ex officio

proce-

procedatur, ſiue per denunciationem, vel accuſationem, niſi ob cauſam ex qua venirent deponendi, aut priuandi, & tunc etiam à ſolo Summo Pont. terminãdam ex diſpoſitione *Concil. Trid. ſeſſ. 13. de reform. c. 6. & 7. & ſeſſ. 24. de reform. c. 5.* notant *Sbroz. d. q. 58. nu. 7. & Quar. loco proxime citato. Aloyſ. Ricc. in deciſ. curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 142. p. 4. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gl. 41. nu. 5. Eraſm. à Cochier. de iuriſd. Ord. in exemptos p. 1 q. 41. Scacc. d. tract. de appellat. q. 8. num. 98. verſic. ſecus.*

29 Secundò aduerto Archiepiſcopos poſſe diſpenſare in votis & iuramentis Epiſcoporum ſuffraganeorum, vt cum *Palud. S. Antonin. Henriq. Aul. Sayr. & alijs* reſoluit *Sanch. in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 4. c. 38. num. 16.* ſequitur *Moiſeſ. in ſumma moralis Theologiæ tract. 11. c. 15. nu. 111.* licet *Soar. de Relig. lib. 6. de voto c. 11. num. 3.* dicat in hoc caſu conſulendam eſſe conſuetudinem.

30 Tertiò aduerto, quod quando eſt diſcordia inter Epiſcopos ſuffraganeos ſuper perceptione iurium Epiſcopalium in Eccleſia quæ eſt ſita in confinibus duarum diœceſum, poteſt Metropolitanus eos cogere, vt concordent *Bellencin. in tractat. de charitatiuo ſubſidio q. 52. Proſper. de Auguſtino in addit. ad Quarant. d. verbo Archiepiſcopi auctoritas ver. 40.*

31 XIV. Præſtantia eſt, quod in concernentibus totam prouinciam poteſt Archiepiſcopus exercere iuriſdictionem in ſubditos ſuffraganeorum, vt in tollendo prauam conſuetudinem *cap. ad extirpandas & c. fin. de filijs Preſbyt. c. ex frequentibus, de inſtit. Abb. in caput. paſtoralis in princip. de officio Ordin.* vbi *Felin. nu. 7. Quarant. d. verbo Archiepiſcopi auctoritas nu. 23. verſ. 20. Marc. Ant. Genuenſ. d. cap. 70. num. 10.*

32 XV. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus cũ in prouincia ſuam iuriſdictionem exequitur, poteſt punire ſubditos ſuffraganei notorios iniuriantes ſibi, nuncijs, & familiæ ſuæ, tam ſi ob id ſua iuriſdictio impediatur, quam non, *c. 1. de pœnis in 6. Quarant. d. verbo Archiepiſcopi auctoritas verſ. 21.* vbi *Proſper. de Auguſt. in addit. cum Hoſt. & Archid. in d. c. 1.* obſeruat poſſe Archiepiſcopum iniurias etiam occultas punire, dummodo de illis conſtare poſſit, *Marc. Ant. Genuen. d. c. 70. nu. 12.*

33 XVI. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus poteſt punire deuiantes à conſuetudine Metropolitanæ Eccleſiæ in diuinis officijs *c. de ijs 12. diſt. Sylueſt. verbo Archiepiſcopus ſub nu. 2. Ego ipſe in collect. ad c. paſtoralis num. 6. de officio Ordin. Quarant. d. verbo Archiepiſcopi auctoritas ver. 22.* vbi obſeruat hodie hac de re attendendas eſſe Conſtitutiones Pij V. ſuper recitatione Romani Breuiarij & Miſſalis.

34 XVII. Præſtantia eſt, quod Metropolitanus ad querelam Epiſcopi tanquam delegatus Papæ procedit cõtra Canonicos ſui ſuffraganei ceſſantes à Diuinis abſque cauſa rationabili, & manifeſta, *capit. irrefragabili §. cæterum, de officio Ordin.* vbi noto *Ego ipſe in collect. num. 14. Quarant. d. verbo Archiepiſcopi auctoritas verſic. 23. Marc. Anton. Genuen. d. cap. 70. num. 13.*

35 XVIII. Præſtantia eſt, quod quando crimina ſunt notoria poteſt Archiepiſcopus punire ſubditos ſuffraganeorum in tota prouincia *cap. 1. §. notorie, de cenſib. in 6. Quarant. d. verbo Archiepiſcopi auctoritas verſic. 24. Marc. Anton. Genuen. d. cap. 70. nu. 11.* & illum poſſe procedere in omni tempore etiam extra viſitationem aſſerit *Abb. in c. ex frequentibus num. 10. de inſtitut.* quod tamen admittit Genuenſ. loco proxime citato, dummodo Epiſcopus non præuenerit in puniendo; ſed *Sylueſt. verbo Archiepiſcopus ſub num. 3. in fine,* quem videtur ſequi *Quarant. d. verſ. 24.* illud intelligit, quando Epiſcopus fuerit negligens.

36 XIX. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus poteſt exercere iuriſdictionem in prouincia conſuetudine ſibi permittente *cap. 1. de foro compet. c. 1. de pœnis lib. 6.* vbi notant *Gemin. & Frãc. Marc. Anton. Genuen. d. c. 70. nu. 23. Quarant. d. verbo Archiepiſcopi auctoritas verſ. 25.* vbi *Proſper. de Auguſtino in addit.* limitat vt non poſſit Archiepiſcopus, ſiue alius Prælatus conſuetudine acquirere, quæ communiter non conceduntur Eccleſijs ſine priuilegio Apoſt. *per c. contra morem 100. diſt.*

37 XX. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus, vel eius officialis poteſt mittere quæſtores eleemoſynarum per totam prouinciam pro fabrica Eccleſiæ Metropolitanæ, quibus ſi à ſubditis ſuffraganeorum reſiſtitur, vel non paretur, non poſſunt eos citare, *cap. 1. de Pœnit. & Remiſſ. lib. 6.* vbi *Franch.* dicit procedere pro quolibet opere pio, *Imola in Clem. abuſionibus nu. 28. & Zabarel. num. 9. eod. tit. Quarant. d. verbo Archiepiſcopi auctoritas verſ. 26.* vbi etiam obſeruat quod licet Archiepiſcopus punire poſſit ſubditos ſuffraganeorum impedientes eum, vel eius officiales in iuriſdictione contentioſa, vel quaſi *d. c. 1.* non tamen poterit iuriſdictionem exercere contra ipſos ſubditos ſuffraganeorum impedientes eũ, vel eius officiales circa charitatem & exhortationem, ſed bene poterit coercere ipſos ſuffraganeos, & eorum officiales, ſi abſque cauſa iuſta non permittunt; cum poteſtas ipſorum Archiepiſcoporum circa exhortationẽ eſſet aliàs eluſoria, vel quia ſunt iudices ſuffraganeorum, & eorum officialium, vt dixi ſup. *præſtantia 13.*

38 XXI. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus poteſt mittere edictum per totam prouinciam in caſibus ad ſuam iuriſdictionem pertinentibus *Gemin.* & *Franch. in c. 2. per tex. ibi de ſuppl. neglig. Prælat. lib. 6. Quarant. dict. verbo Archiepiſcopi auctoritas verſ. 27. Marc. Anton. Genuen. d. c. 70. num. 14.*

39 XXII. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus in tota ſua prouincia poteſt ante ſe deferre Crucem etiam in locis exemptis intra prouinciam *Clem. Archiepiſcopo de priuileg.* vbi *Zabarel. ſub nu. 5.* & late explicat *Ruſa. de prærogatiuis Archiepiſcopalis dignitatis priui. 2. Lal. Zecchi. de Republ. Eccleſiaſtica tit. de ſtatu Illuſtriſſ. Patriarcharum nu. 6. Quarant. d. verbo Archiepiſcopi auctoritas verſ. 28.* vbi ampliat etiam extra viſitationem, & limitat, niſi eſſet præſens Legatus Papæ, vel Cardinalis non Legatus, ſeu Nuncius cum facultate Legati de latere.

40 XXIII. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus intra quamlibet Eccleſiam prouinciæ ſuæ poteſt vti pallio, *c. 1. de auctorit. & vſu pallij,* etiam in loco exempto *Clem. Archiepiſcopo de priuileg. Durand. in rationali diuinorum lib. 3. cap. 17. Ruſt. de prærogatiuis Archiepiſc. dignitatis priuileg. 21. Petr. Greg. ſyntagm. lib. 15. c. 9. à nu. 6. Guid. Pancir. in theſauro variarum lect. lib. 2. c. 20. Quarant. d. verbo Archiepiſcopi auctoritas verſ. 32. Steph. Duran. de*

41 *ritibus Eccleſiæ lib. 2. c. 9. à num. 41.* Non autem ſemper, ſed in certis tantummodo diebus *c. ad honorem, & cap. vlt. de auctorit. & vſu pallij*; qui autem hi dies ſint licet ſatis in iure expreſſum non eſſe aduertat *gl. in d. cap. vlt.* eos tamen recenſet *Durand. d. c. 17. num. 13.* & alij ſupra poſt eum citati. Adde *Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 3. c. 34. q. 2. verſ. quares quinam ſint.* Sed melius eſt recurrendum ad formam priuilegij; vt in diebus tantum in conceſſione pallij expreſſis eo vti liceat, vt expreſſit tex. *in d. cap. vlt.* & aduertit *gloſſ. vlt. in d. cap. 1.* Non etiam eo vtuntur Archiepiſcopi in omnibus actionibus, ſed tantum

tum in Miſſarum ſolemnijs *c. pallium 100. diſt.* Vel ſi Epiſcopum contigerit conſecrare vt ex *Greg. epiſt. 2. ad Bonifac.* notat *Durand. d. c. 9. in fin.* Vel etiam in ordinationibus clericorum iuxta text. *in c. quod ſicut 28. §. ſuper eo, de elect.* ex quo & tex. *in c. Bonæ 4. in fine de poſtulat. Prælat.* negatiue decidenda videtur quæſtio, de qua iam diu vidimus dubitare vtrum ſcilicet Epiſcopus factus Archiepiſcopus ante receptum pallium Ordines conferre poſſit, nam in *d. §.* ſuper eo decidit Pontifex quod non tanquam ſimplex Epiſcopus, ſed tanquam Archiepiſcopus Ordines conferre videtur, & ideo ante acceptum pallium eos conferre, & alia Pontificalia exercere non poteſt. At vero in *d. c. Bonæ* decidit fortius Archiepiſcopum translatum in aliam Eccleſiam antiquo pallio vti non poſſe, neque ſua vti poteſtate ante nouum acceptum, quod intra propriam prouinciam ſuos ſubditos ordinando de plano procedit. Si verò inuitatus ſit ab aliquo Epiſcopo, vt in ſua diœceſi Ordines conferat, videtur admittendum quod Ordines conferre poſſit ante pallium acceptum, velut Epiſcopus nullius Diœceſis, & ne Archiepiſcopus deterioris conditionis ſit quam huiuſmodi Epiſcopus, vt aduertit *Ruſa. d. priuil. 21. verſ. vnum eſt*, & non diſſentit *Proſper. de Auguſtino in addit. ad Quarant. d. verſ. 32.* In proceſſionibus autem quando proceſſionaliter Archiepiſcopum Eccleſiam exire contigerit pallio vti non poſſe decidit tex. in *dict. cap. 1.* licet aliquando ex priuilegio à Romano Pontif. aliquibus conceſſum legamus, vt in proceſſionibus vtantur pallio, vt aduertit *Durand. loco proxime citato.* Non obſtat text. *in dict. cap. vlt.* ibi, vbicunque fueris, vnde aliqui deducebant Archiepiſcopos etiam in aliena prouincia vti poſſe pallio, de conſenſu eius ad cuius prouinciam declinat iuxta tex. in *d. cap. ex tuarum in fine*, repugnat enim ipſe tex. *ſi aduertas* procedere ſuppoſito ſpeciali priuilegio. Quare melius reſpondetur cum *gloſ. ibidem*, quam ſequuntur Doctores communiter telte *Ruſæo d. priuil. 21. verſ. iſtud tamen*, quod verba generalia, vbicunque fueris, reſtringuntur ad terminos habiles, ſcilicet intra prouinciam, iuxta doctrinam *gloſ. 1. in l. 1. C. de ſacroſ. Eccleſ. & gloſ. vlt. in cap. 1. de conſtitut.* Aduertit *Proſper. de Auguſtino citato loco* Archiepiſcopum, qui renunciauit Epiſcopatui, & ſic loco & non dignitati, non poſſe exercere Pontificalia cum pallio in diœceſi & prouincia renunciata, etiam cum conſenſu Archiepiſcopi ſucceſſoris, & ſuffraganeorum, ſed tantum exercere Pontificalia ſine pallio cum conſenſu prædictorum, quemadmodum in alijs diœceſibus de conſenſu diœceſanorum, quia illo pallio amplius vti non poteſt, ſed debet retinere penes ſe, & cum eo ſepeliri: item addit ante receptionem pallij nihil interim de Eccleſiæ prouentibus recipere poſſe, vt in *Extrauag. 1. in fi. de elect. inter commun.* Poſſe Archiepiſcopum nondum recepto pallio exercere ea quæ ſunt iuriſdictionis, non vero cogere Concilium, & exercere quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis obſeruat *Sanch. in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 4. c. 38. num. 9.*

42 XXIV. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus de iure communi poteſt benedicere populo per totam prouinciam, etiam in loco exempto *Clem. Archiepiſcopo. de priuileg. Quarant. d. verbo Archiepiſcopi auctoritas verſ. 29.* vbi intelligit tam de benedictione ſolemni per illa verba: Sit nomen Domini benedictum, quam ſimplici, quę iterando præſtatur, & habetur expreſſe in *Ceremon. Epiſcoporum lib... cap. 4.*

43 XXV. Præſtantia eſt, quod poteſt Archiepiſcopus diuina Officia in Pontificalibus celebrare in prouincia etiam in loco exempto, & ab alijs in ſua præſentia ſine Pontificalibus celebrari facere *Clem. Archiepiſcopo, de priuileg. Quarant. d. uerbo Archiepiſcopi auctoritas uerſic. 30.* vbi aduertit quod pro celebratione in Pontificalibus poteſt collocare ſedem, quia ſpectat ad honorem Epiſcopalem, & eſt de acceſſorijs ad celebrationem, & his Pontificalibus vtitur ſine iuriſdictionis exercitio, vel officio, vt Miſſam celebrando, & prædicando, ſed ſi iuriſdictione, vel officio vti vellet, id non poterit ſine licentia Epiſcopi, vel ſuperioris loci exempti, vt ordinare, chriſmare, degradare, vel ſimilia faciendo, *gloſ. eſt celebris, & magiſtra in d. clem. Archiepiſcopo. Paun. de Viſitat. p. 2. quæſt. 4. Conar. practic. cap. 9. ſub num. 2.* vbi hoc intelligit etiamſi vellet illa exercere in ſubditum ſuum, non ſolùm in loco exempto, ſed etiam in diœceſi ſui ſuffraganei.

44 XXVI. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus poteſt concedere Indulgentias per totam ſuam prouinciam, etiamſi non ſit in actu viſitationis, dummodo ſtatutum generalis Concilij non excedat, *cap. noſtro de Pœnit. & Remiſſ Cordub. q. 14. Henriq. in ſum. lib. 7. c. 32. §. 1. Steph. Quarant. d. uerbo Archiepiſcopi auctoritas uerſ. 31.* vbi limitat in loco exempto, *Marc. Anton. Genuen. d. c. 70. nu. 15. Roman. de Sacram. diſput. 6. de Indulgent. q. 1. puncto 3. nu. 2. uerſ. obſeruat. Azor. inſtit. moral. par. 2. lib. 3. c. 55. quæſt. 6. Franc. Leo in theſauro fori Eccleſ. p. 1. cap. 7 num. 18. Fab. Lauor. de indulgent. p. 2. cap. 11. num. 28.* dixi infra *alleg. 88. nn. 15. & 16.*

45 XXVII. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus poteſt per totam prouinciam ſuam prædicationis officium aliquibus interdicere, prout *in capit. tuarum, de priuileg. Quar. d. uerbo Archiepiſcopi auctoritas uerſic. 34 Marc. Anton. Genuen. d. c. 70. num. 16.*

46 XXVIII. Præſtantia eſt, quod Archiepiſc. poteſt viſitare prouinciam, & procurationem à ſubditis ſuffraganeorum ſuorum exigere *cap. cum Apoſtolus*, vbi *gloſ. uerbo Archiepiſcopi, cap. Sopita, & cap. ſuper eo, de cenſib. cap. cum ex officij de præſcript. cap. 1. & c. fi. de cenſib. lib. 6*

47 Vbi dicitur quod Archiepiſcopus dum viſitat prouinciam poteſt Confeſſiones ſubditorum ſuffraganeorum audire, & abſoluere confitentes, & ipſis pœnitentias iniungere ſalutares, & abſoluere à caſibus Epiſcopo reſeruatis, & cenſuris, *Paun. de Viſitat. p. 2. q. 4. Quarant. d. uerbo Archiepiſcopi auctoritas uerſic. 33. Marc. Anton.*

48 *Genuen. d. cap. 70. nu. 9. Henriq. lib. 11. c. 3. §. 5.* Et poſſe Archiepiſcopum dum actu viſitat diœceſes ſuffraganeorum, abſoluere illorum ſubditos tam per ſe quam per alios, probant *Soar. tom. 4. diſput. 25. ſect. 1. num. 14. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 1. num. 34. Molfeſ.*

49 *in ſum. moralis Theologiæ tract. 7. cap. 14. num. 75.* Non poteſt tamen ordinare, nec concedere litteras dimiſſorias, quia non reperitur à iure ei permiſſum, *Franch. & Gemin. in d. cap. fin.* neque chriſmare *Petr. Subert. in tractat. de cultura Vineæ Dei p. 1. cap. 9.*

50 Nec poterit exercere iuriſdictionem fori contentioſi in ſubditos Epiſcopi ſuffraganei. *Quarant. d. verſ. 33.* niſi in duobus caſibus, videlicet in criminibus notorijs, & contra impedientes eius iuriſdictionem, ut notatum eſt ſup. *præſtantia 12. & 17.* Hodie uero attenta noua diſpoſitione *Concilij Trid. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 3.* Archiepiſcopus non poteſt viſitare diœceſes ſuffraganeorum niſi cauſa cognita & probata in Concilio Prouinciali, & tunc viſitando habebit eaſdem facultates, quas ante Concil. de iure communi habebat ex citatis iuribus, necnon alia, quæ

à Concil.

à Concil. Prouinciali in ſpecie ei committerentur iuxta facultatem quam habet à iure ipſum Prouinciale Concilium, vt obſeruant *Henriq. lib. 6. de Pœnitent. cap. 14. nu. 9. in textu, & in commento lit. Z. Sanch. in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 2. cap. 11. nu. 6. in fi.*

51 XXIX. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus dum viſitat diœceſim ſuffraganei audiendo confeſſiones in pœnitentialibus poteſt diſpenſare in foro conſcientiæ, vt per *Gambar. de offic. legati libr. 2. titul. de variis Ordin. num. nn. 33. Abb. in cap. ad extirpandas, de filijs Presbyt. Marc. Anton. Genuen. d. c. 70. num. 9. Bergoſ. de irregular. par. 3. in tit. de diſpenſat. Archiepiſcopi*, aduertens quod quando in foro exteriori diſpenſatio eſt debita ratione cauſæ & perſonæ, debet remittere ad ſuffraganeum eius ſubditum vt diſpenſet cum eo, quo recuſante, vel negligente ipſe Archiepiſcopus diſpenſabit; additque quod vbicunque ſuffraganeus culpa ſua ius diſpenſandi perdidiſſet, poteſt Archiepiſcopus diſpenſare: adiungit denique ipſe Bergoſ. quod quando Epiſcopus eſt ſuſpenſus ad tempus, ea diſpenſatio pro magno bono faciendo, vel magno ſcandalo vitando celeritatem requireret, talicaſu fit deuolutio ad Metropolitanum, refert *Proſper de Auguſtino in addit. ad Quarant. d. verbo Archiepiſcopi auctoritas poſt verſ. 40.*

52 Vnde poſſe Archiepiſcopum dum viſitat, vt ſupra, ſubditos ſuffraganei abſoluere ab hæreſi, & caſibus conceſſis Epiſcopo in decreto *Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 6.* quia tempore quo viſitat cenſetur illa diœceſis tanquam ſua, & habet in ea iuriſdictionem Epiſcopalem Epiſcopo ſuperiorem, ita *Soar. tom. 4. diſp. 30. ſect. 2. nu. 8. & tom. 5. diſp. 41. ſect. 2. num. 12.* qui addit in *hoc nu. 12.* hoc eſſe verum quoad forum Pœnitentiæ, & ſic quoad abſolutionem à reſeruatis, ſecus autem quoad diſpenſationē, vt in irregularitatem, idem dicit *tom. 2. de Relig. tract. de voto lib. 6. c. 10. nu. 9.* ſequuntur *Sayr. in clami Regia lib. 6. c. 11. nu. 80. Genuenſ. d. num. 9. Sanch. d. tom. 1. lib. 4. c. 38 nu. 14.* contra *Henriq. Anton. Gom. & Aulam citatos per Sanch.* exiſtimantes poſſe in hoc caſu Archiepiſcopum diſpenſare.

53 XXX. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus poteſt confirmare electum confirmandum ab Epiſcopo ſuffraganeo, ſi Eccleſia ſuffraganea vacat, ſi tamen eſt cōſuetudo *cap. ſicut tuis*, vbi *glof. verbo Colonienſem de ſimon. Stephan. Quarant. dict. verbo Archiepiſcopi auctoritas verſ. 35.*

54 XXXI. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus poteſt exercere iuriſdictionem, & vacante Sede Metropolitana Capitulum, ſi Eccleſia Cathedralis non habet Capitulum actu, ſed habitu, & quando nullus Canonicus eſt in ſactis in Eccleſia ſuffraganea, vt pet *Pauin. de officio, & poteſtat. Capituli Sede vacante p. 1. queſt. 10. ſub num. 5. Proſp. de Auguſt. in addit. ad Quarant. dict. verbo Archiepiſcopi auctoritas poſt verſ. 40.*

55 XXXII. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus tanquam Sedis Apoſt. delegatus poteſt compellere Abbates, & Regulares Prælatos negligentes, vt prædicatio Euangelij fiat in Eccleſijs Parochialibus ſubiectis monaſterijs in nulla diœceſi exiſtentibus *Concil. Trid. ſeſſ. 5. de reformat. cap. 2. Quarant. d. verbo Archiepiſcopi auctoritas verſ. 37.*

56 XXXIII. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus cum duobus antiquioribus ſuffraganeis poteſt in prouincia erigere vnum, vel plura Collegia ſeminarij ob Eccleſiarum paupertatem, iuxta decretum *Concilij Trid. ſeſſ. 23. de reform. c. 18.* de quo multa dixi *p. 3. huius tract. al.* *leg. 77.* referunt *Quarant. d. verbo Archiepiſcopi auctoritas verſ. 38. & Marc. Anton. Genuenſ. d. c. 70. nu. 25.*

57 XXXIV. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus tanquam Sedis Apoſt. delegatus poteſt conuocare Regulares, in cuius prouincia monaſteria ſub immediata Sedis Apoſtolicę protectione ſita ſunt negligentes exequi decretum *Concil. Trid. ſeſſ. 25. de Regular. c. 8.* refert *Quarant. d. verbo Archiepiſcopi auctoritas verſ. 37. in med.*

58 XXXV. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus in tota prouincia poteſt monere monachos, & alios Regulares vagabundos, & apoſtatas, vt redeant ad ſua monaſteria, monendo prius Epiſcopos ſuffraganeos, vt id exequantur, deinde Regularium ſuperiores, vt eos reducant, quibus negligentibus ipſe compellet Regulares, & etiam ſuperiores per tex. *in c. quanto, de offic. Ordin.* refert *Marc. Anton. Genuenſ. d. c. 70. num. 20.*

59 XXXVI. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus poteſt exules facere à tota prouincia delinquentes in ſua diœceſi *cap. 2. de arbitr. cap. tuarum de priuileg. Quarant. dict. verbo Archiepiſcopi auctoritas verſ. 39. Marc. Anton. Genuenſ. d. c. 79. nu. 17.*

60 XXXVII. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus poteſt deputare Vicarium, ſeu officialem in Eccleſia ſuffraganea ſi infra octo dies poſt mortem Epiſcopi Capitulum non prouiderit, vel non idoneum elegerit, ex decreto *Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 16.* referunt *Quarant. dict. verbo Archiepiſcopi auctoritas verſ. 36. & Marc. Anton. Genuen. d. cap. 70. num. 6. Raguſ. de iure canonicorum in capitulo quæſito 37. num. 1. vbi num. 8. cum Gem. in c. fi. nu. 8. de ſuppl. neglig. Prælat.* obſeruat quod ſi moreretur Vicarius creatus à Metropolitano, vel alio ſuperiore, ob negligentiam Capituli, Capitulum poteſt infra octo dies creare, vt prius, quia pro prima vice tantum amiſit ius, & ad ornatum materiæ vide quæ dixi *p. 3. huius tract. allег. 54. nu. 163. cum ſeqq.*

61 XXXVIII. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus cognoſcit in cauſa appellationis inter ſubditos ſuffraganeorum *c. paſtoralis, de officio Ordi. c. dilectus, c. cum cauſam, c. ſolicitudinem, de appell. c. 1. de foro comp. in 6. cap. Romana de appellat. eo. lib.* cum ſimilibus referunt *ſoar. pract. c. 9. nu. 2. Quarant. d. verbo, Archiepiſcop. auctoritas verſ. 18. Marc. Anton Genuenſ. d. c. 70. nu. 7.* Vnde ab Epiſcopis ad Archiepiſcopum appellari definiunt *Sigiſ. Scacc. de appell. q. 8. nu. 86. cum ſeqq. & Petr. Greg. in ſimili. tract. lib. 4. c. 2. ſub nu. 1. verſ. ab Epiſcopis.*

62 Amplia primò, vt ab Epiſcopo in tantum appelletur ad Archiepiſcopum, vt ipſemet Epiſcopus ſi poſt interpoſitam appellationem promoueatur in Archiepiſcopum, ſit iudex appellationis à ſententia, quam ipſe protulit, dum erat Epiſcopus, ex debito tamen tenentur alteri illam cauſam delegare, & ipſe abſtinere ab illius cognitione, *Franch. in c. ad hęc 6. col. vlt. q. 4. ſub num. 7. de appell. Petr. Greg. d. lib. 4. c. 17. à nu. 9. Scacc. d. tract. de appell. q. 2. nu. 15. & q. 8. nu. 86. verſ. extende primo.*

63 Secundò amplia, quod nedum in ſpiritualibus, ſed etiam in temporalibus ab Epiſcopo ad Archiepiſcopū appellari poſſit, *Quarant. d. verbo Archiepiſcopi auctoritas, nu. 13. verſ. ampliatur, tamen*, late *Scacc. d. q. 8. à nu. 90.* hinc inferens Archiepiſcopum eſſe Iudicem appellationis in ijs quæ exercet Epiſcopus etiam ex iure accidentali, ſeu nō ſolùm in his, quæ exercet de iure communi, ſed etiam in ijs, quæ exercet de iure ſpeciali ex priuilegio, *& nu. 91.* aſſerit hoc eſſe verum, quando iuriſdictio temporalis eſt totaliter translata in Eccleſiam, adeo quod pro illa non recognoſcit ſuperiore[illegible] tem-

por[illegible]

poralem,& numeris ſequentibus hoc multipliciter declarat, & reſtringit.

64 Tertiò amplia, vt poſſit appellari ad Archiepiſcopum,etiamſi Epiſcopi iuriſdictio fuerit à Papa excitata in ea cauſa in qua Epiſcopus protulit ſententiam, quia Papa committendo cauſam Epiſcopo, quam ipſe Epiſcopus poterat cognoſcere ex iuriſdictione ſua ordinaria, regulariter dicitur excitaſſe eius iuriſdictionē, & non delegaſſe cauſam,& conſequenter eſt appellandum ad Archiepiſcopum, vt per *Scacc.d.q.8. num.87. verſ.extende ſecundo*,& faciunt per me adducta *alleg.92 à nu.12.*& adducta à *Quarant.d. verbo Archiepiſcopi auctoritas nu. 18. verſ.item ſi Papa*. Secus eſt ſi non excitaret, ſed delegaret, quia tunc Epiſcopus reputaretur delegatus; nam Ordinarius cui delegatur cauſa, quam ipſe potuiſſet cognoſcere iure Ordinarię iuriſdictionis, efficitur in ea delegatus,*Bertachin.de Epiſcopo li.4. p.4. num.78.tom.13.p.2.fol.351.Albert.Brun.tract.de augmento.in 3.concluſ.princip ſub nu.21. verſ. & primo tom. 17.fol.352.*quos refert & ſequitur *Scacc.d. tract. de appellat.q.8.nu.86.verſ.ſecus eſt,& de iudicijs cauſarum ciuilium lib.1.cap.16.nu.5.in fine*,ac proinde appellandum eſt ad delegantem excitatos per eundem *Scacc. d. q. 8. num.14.*

65 Quartò amplia,vt Archiepiſcopus poſſit cognoſcere etiam inter illos, qui ſe ſponte offerunt liti ſuper illa re de qua eſt appellatum, non autem inter eos inuitos, *Gemin.& Franch.in c.Romana §.in alium,de appell.lib.6. Marc.Anton.Genuenſ.d.c.70.nu.7.in princip.*

66 Quintò amplia vt Archiepiſcopus in cauſa appellationis ab interlocutoria pronuntiationis bene appellatum,remaneat iudex in toto negotio principali. *Scacc. d.tract.q.17.limitat.47.memb.3.nu.7.* vbi *nu.9.& 11.* an omiſſo articulo appellationis de conſenſu partium poſſit procedere in negotio principali,*& nu.13.*quid ſi Epiſcopus horum detulerit appellationi.

67 Limita primo in cauſis S. Fidei, in quibus appellari ad Papam propter grauitatem negotiorum tenent *Roman.in direct.Inquiſit.par.3.comment.31. Marc.Anton. Genuenſ.d.cap.70.num.3.verſ.limita tertio,Scacc.d.q.8. num.88.*

68 Limita ſecundò quoad alios,qui partes non fuerunt, ac proinde in compulſione aliorum ſubditorum recurrendum eſſe ad Epiſcopum obſeruāt *Abb.in c. paſtoralis nu.12.de officio ordin.Marc.Anton.Genuen.d.cap.70. nu.7.verſ.declara primo*, vbi hinc infert non poſſe Archiepiſcopum compellere ſubditos Epiſcopi ad perhibendum teſtimonium in cauſa appellationis, niſi aliud ſit de conſuetudine, eo tamen caſu poſſe Archiepiſcopos quando Epiſcopus nollet compellere.

69 Limita tertiò, vt Archiepiſcopus non poſſit cognoſcere de nullitate ſententiæ inter ſubditos ſuffraganeorum,abſque appellatione,vt per *Franch.in cap.1.§.poſt hæc ſub nu.7.verſic.ſed aduerte,de appell.in 6.& in c.dilecto 63.ſub nu.67.uerſ.ſecundus caſus,eod.tit. in antiq.* dicentem quod non poteſt adiri Archiepiſcopus per viam querelæ,ſeu nullitatis ſententiæ Epiſcopi,& ibid. *Card.Alexand.n.58.prope fi.& Felin.in c.in litteris gl.9. prope fin.uerſ.ſecundus caſus eſt,de offic.deleg.Marc.Anton.Genuenſ.d.c.70.nu.7.uerſ.limita quarto,Scacc.d.tractat.de appell.q.19.remed.1.concl.6.nu.85.*

70 Limita quartò, vt Archiepiſcopus non poſſit reſtituere in integrum aduerſus ſententiam Epiſcopi, quia Archiepiſcopus adiri non poteſt niſi per viam appellationis,vt per *Abb.in cap.vlt.in fine de reſtit.in integrum, Scacc.d.concl.6.num.85.in fine,& remed.2.nu.61. verſ. ad quartum.*

71 Limita quintò,vt à delegato Epiſcopi non appelletur ad Archiepiſcopum,ſed ad Epiſcopum delegantem *Franc.in c.dilectus il 3.de appell.Marc.Anton.Genuenſ.d. c.70.nu.7.verſ.limita ſecundo*,vbi reſtringit,niſi Epiſcopus delegaret cauſas in fraudem,vt non appellaretur ad Archiepiſcopum.

72 Limita Sextò,quando Archiepiſcopus conuenit ſubditum ſui ſuffraganei Epiſcopi coram ipſo, quia iſto caſu non appellatur ab Epiſcopo ad Archiepiſcopum, quia eſſet appellare ad aduerſarium,& ideo omiſſo Archiepiſcopo Iudice ſuperiore proximè appellatur ad ſuperiorem Archiepiſcopi, vt ſcribunt *Gemin. in capit. Romana 3. §.ab Archidiaconis ſub numer.quarto,caſu ſecundo,vbi Franch.num.quarto limitat.8. de appellat. libr. ſexto Soccin.reg.23.Fallent.8. Brederod.de appellat.par. prima titul. decimo octauo, in verbo ab Archiepiſcopo colum. 202. & in verbo ab Epiſcopo column. 203.* quos refert & ſequitur *Scacc.dict. tract. de appellat. quæſtion.7. numer.107.*

FINIS PRIMÆ PARTIS.

PASTORALIS SOLICITVDINIS

SIVE

DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI

PARS SECVNDA.

VBI OMNIA QVÆ AD OMNIFARIAM Episcopi poteſtatem, vel ad Sacramenta, & Ordines conferendos, vel ad diſpenſationes elargiendas pertinent, breui & eleganti methodo comprehenſa ſunt.

Hac poſtrema Editione multùm locupletata ab ipſomet Auctore, multiſque titulis, ac locis notatu digniſſimis illuſtrata.

Auctore AVGVSTINO BARBOSA I. V. D. *Luſitano, & Inſignis Eccleſiæ Vimaranenſis Theſaurario Maiore.*

Digitized by Google

Digitized by Google

EPILOGVS EORVM,
QVÆ CVRÆ ET OFFICIO EPISCOPORVM IN SEQVENTIBVS ALLEGATIONIBVS Plenè demandantur.

S V M M A R I V M.

1 IVS Ecclesiasticum totum ad officium & potestatem Episcopi pertinet.

2 Officium, ac munus Episcoporum in duobus præcipuè consistit, primò in cultu diuino, & Christiana Religione augenda: secundò in pascendis ac regendis omnibus sibi commissis.

3 Cura Episcoporum circa diuinum cultum & Religionem ad quatuor capita redigi potest.

4 Officium Episcopi circa fidem & venerationem Dei est curare, vt omnes suæ diœcesis animæ Fidem Christianam suscipiant, & rudimenta sciant, ac de illa inanes disputationes tollere.

5 Curare vt verbum Dei populo prædicetur, & lectio sacræ Scripturæ ac Theologiæ habeatur.

6 Curare etiam ne verba & sententiæ sacræ Scripturæ ad superstitiones & alia profana adhibeantur.

7 Demones omnes, & sortilegos, & magicam artem exercentes, & docentes à diœcesibus suis penitus eradicare.

8 Miracula noua, reliquias, & imagines approbare.

9 Vouentes vt vota sua reddant, & cum impotentibus dispensare, & vt iuramenta licita seruentur absoluendo eos qui possunt absolui.

10 Festa in Dei & sanctorum venerationem vt ritè, & rectè celebrentur.

11 Curare debent Episcopi vt Missæ purè & piè celebrentur, modo, loco, ac tempore debito.

12 Diuina officia, & horæ Canonicæ vt debitè ac deuotè suis horis celebrentur.

13 Episcoporum curæ mandatur, vt populis diuersarum linguarum, Missæ, & officia, ac Sacramenta secundum eorum linguas, & approbatos ritus celebrentur.

14 Episcoporum officium est ministrare Sacramenta, specialiter verò Confirmationem, & attendere vt ea à ministris idoneis cum debita forma, ritu, & materia celebrentur.

15 Curare ne pro ministrandis Sacramentis aliquid indebitè exigatur.

16 Sacramentorum omnium ius ac virtus vt à Parochis suis populis exponatur.

17 Clericos, ac Regulares delinquentes corrigere.

18 Peregrinos clericos sine testimonialibus litteris suscipere non debent.

19 Rationes ab testamentorum executoribus etiam Regularibus exigant.

20 Abusum negligentiam suppleant.

21 Confessorem Monialibus assignent.

22 Immunitates & Ecclesiarum reuerentiam circa ea, quæ in eis fieri prohibentur tueri, & conseruare debent.

23 Prædicare verbum Dei, & subditos suos docere, eisque monita salutis tradere, præcipuum est Episcoporum officium.

24 Animarum curæ prouidere debent Episcopi bonos & idoneos Rectores, siue Curatos instituendo.

25 Excommunicatorum nomina subditis suis, & vicinis etiam Episcopis dare debent Episcopi, & si oporteat publicare.

26 Vitia subditorum tenentur Episcopi arguere, & errantes corrigere.

27 Victum pauperibus, & viduarum, orphanorum, ac miserabilium personarum curam paternam gerere tenentur Episcopi.

28 Prouidere debet Episcopi ne subditi sui inanibus & superfluis sumptibus intendentes substantias suas consumant.

29 Episcopi audita morte Romani Pontif. tenentur cum suis subditis exequias celebrare, & quotidie pro felici noui Pont. electione fideliter orare.

30 Episcopi debent generaliter oues sibi commissas bonorum operum exemplo pascere, & pro eis frequenter orare, & sacrificia Deo offerre.

31 Visitare totam diœcesim sæpius personaliter debent Episcopi.

32 Synodum quotannis conuocare debent Episcopi.

33 Residere debent Episcopi.

34 Potestas, auctoritas, & iurisdictio Episcopalis ad quot capita reducantur.

35 Basilicas consecrare, & consecratas reconciliare si violata fuerint, ad Episcopum solum spectat.

36 Chrisma conficere & Baptizatorum fontes Chrismate signare ad Episcopum solum spectat.

Digitized by Google

37 *Ordines Clericis conferre, Epiſcopos conſecrare, & huiuſmodi clericos ſolemniter degradare ad Epiſcopum ſolum ſpectat.*

38 *Epiſcopus, quæ non poſſit alteri demandare, oſtenditur.*

39 *Abbates ſubditis ſuis Regularibus Ordines minores conferre poſſunt.*

40 *Cardinales S. R. E. etiam non Epiſcopi ex priuilegio Ordines minores conferre poſſunt.*

41 *Virgines benedicere & conſecrare eſt ſolius Epiſcopi.*

42 *Pœnitentes publicè in Miſſa reconciliare Sacerdos ſimplex ſine licentia Epiſcopi non poteſt.*

43 *Calices, patenas, Corporalia & veſtimenta Sacerdotalia ex priuilegio, vel conſuetudine benedicere poteſt non Epiſcopus.*

44 *Eccleſiarum pollutarum, ſi fuerint conſecratæ, reconciliationem non delegat Epiſcopus ſine indulto Apoſt.*

45 *Subiectas habere omnes & ſingulas perſonas ſuæ diœceſis pertinet ad iuriſdictionem Epiſcopi.*

46 *Eccleſias omnes & parochias, monaſteria, & hoſpitalia, ac omnia loca pia ſub ſua poteſtate, & regimine habere debet Epiſcopus.*

47 *Bona Eccleſiaſtica, ac beneficia, & iura omnia Eccleſiaſticarum quoad quædam ſub ſuo regimine continere debet Epiſcopus.*

48 *Dimiſſorias pro ordinibus ab alio Epiſcopo recipiendis concedere pertinet ad Epiſcopum.*

49 *Conſtitutiones ſpeciales in Eccleſia & diœceſi ſua facere pertinet ad Epiſcopum.*

50 *Conſuetudines bonas circa perſonas, & loca, ac res Eccleſiaſticas introducere pertinet ad Epiſcopum.*

51 *Epiſcopis licent circa celebrationem diuinorum & adminiſtrationem ſacramentorum multa quæ annexa Ordini communia ſunt Presbyteris.*

52 *Beneficia Eccleſiaſtica perſonis idoneis, & habilibus legitime conferre ſpectat ad Epiſcopum.*

53 *Cauſas omnes ad forum Eccleſiaſticum de Iure ſpectantes cognoſcere, & omnino ſaltem in prima inſtantia, & in ſua diœceſi terminare eſt Epiſcopi.*

54 *Viſitatio omnium Eccleſiarum, & quorumcumque locorum Eccleſiaſticorum & perſonarum ſpectat ad Epiſcopum.*

55 *Clericos, & omnes Eccleſiaſticas perſonas ſibi ſubiectas corrigere, & carcerare ab officio, & beneficio ſuſpendere, degradare, & beneficijs priuare poteſt Epiſcopus.*

56 *Capituli negligentiam ſupplere quandocumque poteſt Epiſcopus.*

57 *Adulteria & ſcelera inquirendi, vlciſcendi & iudicandi abſque impedimento alicuius habet Epiſcopus poteſtatem ſuper omnes perſonas non exemptas ſuæ diœceſis.*

58 *Eccleſias ædificandas deſignare ſpectat ad Epiſcopum.*

59 *Vniones Eccleſiarum, & beneficiorum certis de cauſis facere ſpectat ad Epiſcopum.*

60 *Monaſteria Regularium reformare, & quandoque gubernare poteſt Epiſcopus.*

61 *Res Eccleſiaſticas diſpenſare ac moderari ſpectat ad Epiſcopum.*

62 *Diſpenſare in irregularitate ad Ordines ſuſcipiendos quando poſſit Epiſcopus.*

63 *In irregularitate ex delicto manifeſto quod non ſit grauius adulterio poſt peractam pœnitentiam diſpenſat Epiſcopus.*

64 *In irregularitate ex quocumque delicto grauiori quantumuis manifeſto diſpenſat Epiſcopus, ſi aliqua iuſta excuſatione muniatur.*

65 *Diſpenſare poſſunt Epiſcopi in irregularitate ex quacumque etiam cauſa abſque delicto tamen proprio veniente, vel vbi ſubeſt neceſſitas diſpenſandi, vt nu. 66. vel propter Eccleſiæ vtilitatem, & meritorum prærogatiuam, vt num. 67.*

68 *Epiſcopi non minus diſpenſare poſſunt ad miniſtrandum in Ordinibus iam ſuſceptis, quam ad eoſdem ſuſcipiendos.*

69 *Diſpenſare poſſunt Epiſcopi cum illegitimis in beneficijs ſimplicibus, non autem in curatis nec in dignitatibus.*

70 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum eo qui recepit beneficium de manu laici vt valeat illud retinere; & cum eo, qui propter beneficium quod obtinet, tenetur infra annum ordinari ſi abeſſe velit cauſa ſtudij, vt num. 71. & vt beneficiatus non reſideat ad tempus cum legitima cauſa, vt num. 72.*

73 *Diſpenſare in Matrimonio contrahendo quibus caſibus poſſint Epiſcopi, oſtenditur.*

74 *Epiſcopi in multis caſibus Sedi Apoſt. reſeruatis diſpenſare poſſunt, vbi neceſſitas magna coegerit, & periculum ſcandali.*

75 *Diſpenſare non poſſunt Epiſcopi contra Canones, & Concilia, niſi in tribus caſibus relatis.*

76 *Diſpenſare nec ne an debeant Epiſcopi in multis caſibus arbitrio eorum relinquitur.*

77 *Diſpenſat Eccleſia facilius ad retinendum quam de nouo acquirendum.*

78 *Abſoluunt Epiſcopi ab omni voto, exceptis quatuor, à quibus ſolus Papa abſoluit: & circa iuramentum in caſibus, qui non ſint maximi momenti, aut valde dubijs, vt numer. 79.*

80 *Abſoluere à cenſuris in quibus poſſint caſibus Epiſcopi, & num. 81.*

82 *Caſuum reſeruationem de grauioribus poſſunt delictis Epiſcopi ſibi facere.*

83 *Pœnitentias publicas iniungere, & ſolemniter pœnitentes abſoluere poſſunt Epiſcopi.*

84 *Pertinentia ad iuriſdictionem Ordinariam Epiſcoporum multa ſunt quæ ſine eorum permiſſione & conſenſu fieri præcipuè à clericis legitimè nequeunt.*

85 *Epiſcopi in quibus caſibus tanquam Sedis Apoſtol. delegati procedere poſſint, oſtenditur multis numeris ſeqq.*

102 *Negligentiam exemptorum ſupplent Epiſcopi in multis caſibus tanquam Sedis Apoſt. delegati.*

103 *Iuriſdictio Epiſcopi in quibus reſtringatur, oſtenditur.*

104 *Epiſcopi iuriſdictionem in priuilegiatos & exemptos exercere, & manus in ijs, quæ ſuperiori reſeruantur, apponere prohibentur.*

105 *Epiſcopi Eccleſiam alteri ſubiectam ab eius ſubiectione ſine cauſa liberare non poſſunt.*

106 *Epiſcopus à multis grauaminibus Religioſorum ceſſare iubetur, quæ in Canonibus exprimuntur.*

DE IIS QVÆ CVRÆ ET officio Epiſcoporum demandantur.

1 CVm totum ius Eccleſiaſticum, & ſingulæ eius partes ad officium, & poteſtatem Epiſcopi pertinere dignoſcantur, breuiter igitur hæc omnia, vt poterimus, colligemus, annotantes ſcilicet ea ſummatim, quæ Epiſcoporum curæ & officio demandantur, eadem verò pleniùs ſuis in locis infra pertractabimus.

2 Obſeruandum in primis eſt, officium ac munus Epiſcoporum in duobus præcipuè conſiſtere, videlicet primò in cultu diuino, & Chriſtiana Religione augenda, & conſeruanda: ſecundò in paſcendis, ac regendis ouibus

bus ſibi commiſſis, & eas in æternæ ſaluris viam perducendis.

3 Cura Epiſcoporum circa diuinum cultum, & Religionem ad quatuor capita redigi poteſt, primò ad ea, quæ fidem & venerationem Dei concernunt: ſecundò ad diuinorum officiorum celebrationem: tertiò ad Sacramentorum adminiſtrationem: quartò ad ea, quę ad harum rerum miniſtros, & res, ac loca Eccleſiaſtica pertinent.

4 Officium Epiſcopi circa fidem, & venerationem Dei eſt, primò curare, vt omnes ſuæ diœceſis animæ fidem Chriſtianam ſuſcipiant, ſi ſit in terris infidelium, alioquin curare vt omnes Fidei rudimenta ſciant, & ea ritè doceantur, ac eis explicentur, & ad hoc exequendum curatos animarum ſpecialiter compellere *capit. autem. Baptiſmum de conſecr. diſt. 4. Concil. Trid. ſeſſ. 24. de refor. cap. 4.* latiùs infra *alleg. 76. nu. 37.* Fidei quoque diſputationes inanes ac periculoſas tollere & prohibere, dubitationemque de Fide exortam ad Papam deferre, *cap. palam cap. quoties 24. quæſt. 1. cap. cum quibus, in fine, vbi gloſ. 24. q. 3. cap. quicunque §. 1. de hæretic. lib. 6. l. nemo C. de ſumma Trinit. cum ſimilibus.*

5 Secundò, vt verbum Dei populo prædicetur, de quo latius *allegat. 76.* & lectio ſacræ Scripturæ ac Theologię habeatur, de quo etiam *alleg. 56.*

6 Tertiò ne verba, & ſententiæ ſacræ Scripturæ ad ſuperſtitiones, incantationes, ac diuinationes, vel ſortes, & in alia profana, & ſcurrilia adhibeantur, & conuertantur, taleſque verbi Dei violatores coercere, *Concil. Trid. ſeſſ. 4. de editione, & vſu ſacrorum librorum in fine, Fuſch. de viſitat. libr. 2. cap. 21. numer. 34. Azor. inſtitut. moral. p. 1. lib. 8. cap. 2. q. 4.*

7 Quartò, diuinos omnes, & ſortilegos, & magicam artem exercentes, aut docentes, & ſuperſtitionibus aliiſque ſimilibus operam dantes ex diœceſibus ſuis penitus eradicare *cap. contra, & cap. Epiſcopi 26. q. 5.* Ita & hęreticos, & hæreſes omnes ſimiliter extirpare ſecundum ea quæ diximus *alleg. 40. num. 35. cum ſeqq.* Circa Iudæos quoque & paganos curam adhibere in ijs ſeruandis, quæ & Chriſtianis erga illos, & illis erga Chriſtianos iubent vel prohibent ſacri Canones *in cap. Iudæi 25. q. 1.* cum ſimilibus.

8 Quintò, noua miracula, reliquias, & imagines approbare *cap. fin. de reliquijs & venerat. ſanct. cap. placuit, de conſecrat. diſt. 1. Concil. Trid. ſeſſ. 25. de invocat. & venerat. ſanct.* de quo latius *alleg. 97.* & abuſus ac ſuperſtitiones, quæ circa hæc & circa Indulgentias, & celebrationem Miſſarum plerumque verſantur tollere *Conc. Trident. ſeſſ. 22. de obſeruandis & euitand. in celeb. Miſſar.*

9 Sextò, vt vouentes vota ſua reddant, & cum impotentibus diſpenſare, aut commutare in quantum facultas Epiſcopalis extenditur, ita & in iuramento curare ne falſa aut inania iuramenta fiant, iurata autem licitè ſeruentur, abſoluendo tamen eos, qui poſſunt abſolui, peierantes verò canonicè coercendo, vt ſuis locis videbimus, & præcipuè *alleg. 36.*

10 Septimò, vt feſta in Dei, & ſanctorum venerationem ritè ac debitè celebrentur, vt in illis diebus fideles diuinis interſint, atque à ſeruilibus operibus, & alijs illicitis abſtineant, de quibus aliqua infra *alleg. 105. numer. 36. cum ſeqq.*

11 CIRCA SECVNDVM, de celebratione Miſſarum & diuinorum officiorum curare debent Epiſcopi, primò vt Miſſæ purè, ac piè celebrentur, modo, loco, ac tempore debito, atque in his ſuperſtitiones, & abuſus tollere, *Concil. Trid. ſeſſ. 22. de obſeruandis, & euit. in celebrat.* de quo aliqua *allegat. 24.* & ne cui vago & ignoto ſacerdoti eas celebrare permittant, *Concil. Trid. loco proxime citato,* & nos *alleg. 21. à princip.*

12 Secundo, vt reliqua diuina officia, & horæ Canonicæ debitè, ac deuotè ſuis horis, & ſecundum Canonum diſpoſitionem celebrentur, ac recitentur, abuſus ſimiliter omnes circa huiuſmodi profligando *Clement. 1. de celebrat. Miſſar.*

13 Tertiò, mandatur Epiſcopis, curare vt populis diuerſarum linguarum, & rituum, qui nonnunquam in eadem ſimul diœceſi morantur, Miſſæ, & Officia, ac Sacramenta ſecundum eorum linguas, & approbatos ritus celebrentur, ac miniſtrentur, inſtruendo eos pariter verbo & exemplo *c. quoniam in pleriſque, de offic. ordin.* vbi *Abb. not. 3.* ponens exemplum in ciuitate Conſtantinopolitana; & in multis locis Calabriæ, & in ciuitate Tridentina, in qua adſunt Theutonici & Itali, & in ciuitate Meten. in qua ſunt Galli, & Theutonici, refert *Sbroz. de officio Vicarij lib. 1. q. 31. nu. 16. & 17.*

14 CIRCA TERTIVM, de adminiſtratione Sacramentorum officium eſt Epiſcoporum miniſtrare, ſpecialiter verò confirmationem, de qua *alleg. 30.* & Ordinem prout dicimus *alleg. 3. cum ſeqq.* atque attendere vt ſacramenta reliqua à miniſtris idoneis cum debita forma, ac ritu, & materia, tempore etiam legitimo, ac perſonis dignis, & habilibus miniſtrentur, idque cum omni reuerentia, ac debito honore fiat; & ſpecialiter, vt ſanctiſſimum Euchariſtiæ ſacramentum honorificè, ac decenter conſeruetur *cap. ſanè de celebrat. Miſſar. & latè alleg. 22.*

15 Secundò, ne pro miniſtrandis Sacramentis aliquid indebitè exequatur, *c. placuit 2. 1. q. 1.* & ſpecialiter vt in matrimonio decreta *Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reformat. Matrim.* ſeruentur, de quibus latè *alleg. 32.*

16 Tertiò, vt vis, ac virtus omnium Sacramentorum à parochis ſuis populis exponatur, vt admonet *Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. c. 7.* & vt ſæpiùs explicetur & publicetur decretum eiuſdem Concil. Trid. *ſeſſ. 24. de reform. Matrim. cap. 1.*

17 CIRCA QVARTVM de Eccleſiaſticis perſonis ac rebus, ſeu locis, attendere debent Epiſcopi primò ad ea, quæ de ordinandis clericis, & beneficijs conferendis, quæue de Regularium perſonarum inſtitutione infra ſuis locis exponemus, in hiſque ſeruandis curam ac diligentiam impendere.

18 Secundò, clericos ac Regulares delinquentes corrigere iuxta ſacrorum Canonum diſpoſitionem *in capit. irrefragabili, de officio Ordin. & Clement. 1. eod. tit. cum ſimilibus.* Regularis enim extra monaſterium degens etiam ſui Ordinis priuilegij prætextu tutus non eſt, quò minus ſi deliquerit ab ordinario loci tanquam ſuper hoc à Sede Apoſt. delegato ſecundum Canonicas ſanctiones viſitari, puniri, & corrigi valeat, vt nouè diſponit *Concil. Trident. ſeſſ. 6. de reformat. cap. 6.* & infra latè *alleg. 105. num. 14. cum ſeqq.* Et curare vt ea ſeruent circa honeſtatem ſeruandam in veſtibus, quæ infra diximus *alleg. 9.*

19 Tertiò, ſine formatis, aut teſtimonialibus litteris clericos peregrinos ſuſcipere non debent, vt dicemus *alleg. 21.*

20 Quartò, officio Epiſcoporum eſt iniunctum, vt ſi quando contingat Regulares perſonas fieri teſtamentorum executores rationes de huiuſmodi executionib. ab eis exigant *(lem. vnica de teſtam.* latè infra *alleg. 79. nu. 34.*

21 *nu.34.cum ſeqq.* Negligentiam quoque Abbatum ſuppleant, Confeſſorem Monialibus aſſignent, prout *alleg.* 25. *circa finem*, monaſteria omnia viſitent *alleg.* 74. & plura alia, quæ magis ad poteſtatem pertinere videntur, de quibus omnibus ſigillatim dictis locis & alijs tractabimus.

22 Quintò, quantum ad loca Eccleſiaſtica curæ Epiſcoporum iniungitur Eccleſiaſticas immunitates tueri, *c. decet de immun. Eccl. lib. 6.* Et Eccleſiarum reuerentiam circa ea, quæ in eis fieri prohibentur conſeruare, & augere, & quid circa Eccleſias conſtruendas, reparandas, conſeruandas & reconciliandas, de quibus latè *alleg.* 26 *cum ſeqq.* & quid circa gubernationem hoſpitalium, & locorum piorum curare debeat Epiſcopus, vt *alleg.* 75. diximus, & quid denique eorum curæ circa res omnes Eccleſiaſticas conſeruandas, tractandas, & non alienandas committatur, oſtendemus *alleg.* 95.

23 NVNC VERO de cura in paſcendis ouibus adhibenda videamus, circa quod officium eſt Epiſcoporum præcipuum prædicare verbum Dei, & ſubditos ſuos docere, eiſque monita ſalutis tradere, *cap... audire 25. diſt. cap. inter cætera de officio Ordin. Concil. Trid. ſeſſ. 5 de reformat. cap. 2. & ſeſſ. 24. etiam de reform. cap. 4.* de quo latè *alleg.* 76.

24 Secundò, animarum curæ prouidere, bonos, & idoneos Rectores ſiue curatos inſtituendo, qui curam ſuam non negligant *cap. nullus omnino* 16. *q.* 7. iuxta ea quæ *alleg.* 72. *nu.* 72. *cum ſeqq.* dicemus. Sed & ipſimet Epiſcopi in multis caſibus ſi neceſſe ſit curam animarum, vt parochi exercere tenentur iuxta *c. illud* 95. *diſt.* cum ipſi veri ſint animarum Paſtores, eiſque oues præcipuè fuerint demandatæ, inferiores vero potius coadiutores ſunt, quam Paſtores, qui ſæpius mercenariorum more oues dimittunt, vide *Alphonſ. Aluarez Guerrero in ſuo theſauro c. 9. ſaiet. verbo beneficium verſ. momento quoque.* Vnde prouidere debent Epiſcopi vt cunctis Sacramenta diligenter, promptè, ac liberaliter miniſtrentur, & præcipuè morientibus; & ſi qui ſint in diœceſi impœnitentes, aut excommunicati, vel vltimo ſupplicio deputati, curare debent ne ſine reconciliatione, aut abſolutione, & viatico pereant *c. de bis* 26. *q.* 6. *Clem.* 1. *de Pœnit. & remiſſion.*

25 Tertiò, ſi qui excommunicationis vinculo detinentur, officium eſt Epiſcoporum eorum nomina ſubditis ſuis, & vicinis etiam Epiſcopis, ſi oporteat, publicare & ea præ foribus Eccleſiæ affigere, vt quiſque communionem eorum valeat euitare *cap. curæ* 11. *q.* 3. *Clement. vnic. de conſanguin.*

26 Quartò, vitia ſubditorum tenentur arguere, & errantes corrigere, & omnino curare obſecrando, increpando, arguendo, vt ad ſalutis viam reuertantur, *Concil. Trident. ſeſſ.* 13. *cap.* 1. præcipuè verò pacem inter eos ſemper conciliare, & pacem, vel treugam rumpentes punire, *cap.* 1. *de treuga & pace.* Diſſidentes enim fratres ad pacem magis quàm ad iudicium debent excitare *c. ſtudentes, cap. præcipimus, & per tot.* 90. *diſt. c. fin. de tranſact.* de quo latè *alleg.* 79.

27 Quintò, victum pauperibus largiri, & viduarum, orphanorum, ac miſerabilium perſonarum curam paternam gerere *Concil. Trid. ſeſſ.* 23. *de reformat. cap.* 1. circa quod ſpecialiter curæ eorum demandat Aurelianus Conc. vt dum conſpexerint Iudices ac potentes huiuſmodi miſerabilium perſonarum oppreſſores exiſtere, eos Sacerdotali admonitione redarguant, & ſi emendare errorem neglexerint, Principis implorent auxilium. Sed & Imp. *in l. Iudices C. de Epiſcop. audien.* monet Epiſcopos vt etiam carceratorum curam gerant, prouidentes ſcilicet, vt humaniter tractentur quoad locum carceris, & quoad victum non habentibus miniſtrandum, & his ſimilia. Infantium quoque expoſitorum curam agere, & curare ne ſerui fiant colligentium *C. l. nemini licere eod. tit.* de quibus *allegat.* 51. *num.* 143. *cum ſeqq.*

28 Sextò, prouidere ne ſubditi ſui vanis & ſuperfluis ſumptibus intendentes ſubſtantias ſuas conſumant, & ne quis vltra quam gradus perſonæ & facultates patiãtur, expendat, *Clem.* 2. *de Magiſtris.* Illud quoque præ-
29 ceptum Epiſcopis inuenitur *in c. vbi periculum §. fin. de elect. lib.* 6. vt ſtatim audita morte Romani Pontif. ipſi cum ſuis ſubditis eius exequias celebrent, & quotidie pro felici noui Pont. electione fideliter orent.

30 Septimò, generaliter debent Epiſcopi oues ſibi commiſſas bonorum operum exemplo paſcere, & pro eis frequenter orare, & ſacrificia Deo offerre, eaſque continuis monitis & adhortationibus in viam ſalutis dirigere *Concil. Trid. ſeſſ.* 23. *de reform. cap.* 1. Canones autem omnes, & Conciliorum decreta, nouaſque conſtitutiones à Pontificibus in dies emanantes ſeruare debent, vt idem *Trident. Concil.* admonet *ſeſſ.* 25. *de reform. c. ſi.*

31 Octauò, vt omnia cognoſcere valeant, quæ in tota ſua diœceſi dirigenda ſunt ac moderanda præcipiunt Canones *in cap. legitur, & in cap. relata, & in cap. decernimus cum ſeq.* 10. *quæſt.* 1. *& Concil. Trid. ſeſſ.* 24. *de reform. c.* 3. vt Epiſcopi omnes totam ſuam diœceſim debeant ſæpiùs perſonaliter viſitare, exemplo Apoſtolorum *Actor. cap.* 15. de qua materia ſpecialiter *alleg.* 73. *& ſequent.*

32 Nonò, vt valeant cuncta, quæ ad eorum officium ſpectant, facilius implere, & ea, quæ correctione, emendatione, ac reparatione indigent, ordinare ac moderari, abuſus quoque tollere, & bonas conſuetudines, & Canonum obſeruationes introducere, mandatur Epiſcopis *in c. annis ſingulis, & in c. quoniam* 18. *diſt.* vt ſemel ſaltem quotannis ſynodum, ſeu Concilium totius Cleri debeant conuocare, in qua de huiuſmodi rebus, quas enumerauimus, agatur, & nos infra latè de eo agemus *alleg.* 93. Et quia hæc omnia per ſeipſos exequi, & expedire non poſſunt *cap. illud* 95. *diſt.* præcipitur eis *in cap. inter cætera de officio Ordin. & c. ſicut olim, de accuſat.* vt per perſonas idoneas plura exequantur, & Vicarios ac coadiutores in tanto munere obeundo ſecum habeat, de quibus latè *alleg.* 54.

33 Decimò illud quoque ſuper omnia præcipitur Epiſcopis, ſine quo quicquam omnino fieri nequit, vt apud Eccleſias ſuas reſidere quandiu poterint debeant, & præcipuè certis anni temporibus, quibus refici maxime, & in Domino gaudere Paſtoris præſentia oues debent, ſicut infra videbimus *alleg.* 53. & hoc inſuper onere prægrauantur, ac perpetuò vinculo conſtringuntur, quod vſque ad mortem nullo vnquam tempore, nec tedio curarum nec afflictionum affecti, nec metu perſecutionum perterriti delinquere gregem ſuum debent, & pondus Epiſcopale deponere, vt accepti talenti pulchritudo non deleatur, ſed certamen eorum ſalubriter augeatur & triplicetur fructus, vt inquit Nicol. Papa *in c. Pontifices in fine* 7. *q.* 1. Sed perſeuerare vſque in finem tenentur, nec pro laboribus, & infeſtationibus aſſignatas ſibi, & à Deo commiſſas Eccleſias deſerere debent, vt quieti, & otio vacent, prout præclarè docet, ac monet cunctos Epiſcopos Liberius Papa *in cap.*

cap. ſuggeſtum 7. *q.* 1. exceptis tamen legitimis cauſis, de quibus habetur *in cap. niſi cum pridem, & ibi doct. de renunciat.*

De Officio, ac onere Epiſcoporum hactenus, plura namque ad eorum officium ſpectantia ſuperſunt, ſed quia potius ad poteſtatem, & iuriſdictionem referri videntur, ea ſequentibus numeris exponemus.

34 Epiſcopali igitur muneri non modo onera, & officia plurima ſunt iniuncta, verum poteſtas etiam, & auctoritas maxima, dignitas quoque ac præeminentia à Canonibus eſt conceſſa, vt facilius ea, quæ ad ſuum munus pertinent, valeant adimplere, & eis honor debitus, atque obedientia à ſubditis exhibeatur, omnis autem poteſtas, & auctoritas, & iuriſdictio Epiſcopalis ad tria capita redigi ſolent: quædam enim Epiſcopo competunt ratione Ordinis, ſeu conſecrationis Epiſcopalis, quæ ſcilicet ſolus Epiſcopus exercere poteſt, non Epiſcopo autem omninò ſunt interdicta; quædam verò competunt ei ratione iuriſdictionis; alia ratione dignitatis.

35 Ea, quæ ad Epiſcopum ſolum ratione Ordinis ſpectant ſunt hæc, videlicet primò Baſilicas conſecrare, & Altaria in Eccleſia conſecrata erigere, & conſecrare, & hæc eadem conſecrata reconciliare, ſi violata fuerint, vel polluta, de quo latè *alleg.* 27.

36 Secundò, Chriſma conficere, & Baptizatorum fontes Chriſmate ſignare, vt infra latè oſtendemus *alleg.* 31.

37 Tertiò, Ordines clericis conferre *alleg.* 3. & Epiſcopos conſecrare *p. 1. tit. 1. ca. 5.* & huiuſmodi clericos ſolemniter degradare *alleg.* 110.

38 Hæc omnia ſolus conſecratus Epiſcopus facere poteſt, nec alius quamuis ei plena adminiſtratio Epiſcopatus concederetur, nec ea aut quodlibet eorum poteſt Epiſcopus alteri, qui non ſit conſecratus Epiſcopus demandare, niſi id ex indulto Apoſt. habeat, quod nec in grauioribus conſecrationibus datur *cap. Pontifices* 7. *q.* 1. *cap. interdicimus* 16. *q.* 1. *cap.* 1. 26. *quæſt.* 6. *c. accedentibus, de exceſſ. Prælat. cap.* 15. *cui, de elect. lib.* 6. Nec valet conſuetudo in contrarium, vt ſcilicet non Epiſcopus hoc ſoleat exercere *cap. quanto, de conſuet. c. aqua de conſecrat. Eccleſ.* de quibus agimus dicendis *allegationibus* 3. 31. & 110.

39 Alia verò ſunt, quæ & ſi propriè, & præcipuè ad Ordinem Epiſcopalem ſpectare videantur, alteri tamen non Epiſcopo ex priuilegio, vel conſuetudine, aut delegatione competere poſſunt, ſunt autem hæc videlicet.

40 Primò, minores Ordines & primam tonſuram conferre poſſunt Abbates ſuis ſubditis Regularibus, & S. R. E. Cardinales etiam non Epiſcopi ex priuilegio, vt dicemus *d. alleg.* 3. *numer.* 5. *cum ſeqq.* alijs verò, quibus hoc ius non competit, nec delegare poteſt Epiſcopus.

41 Secundò virgines benedicere, & conſecrare eſt ſolius Epiſcopi *cap. perlectis.* §. *ad Epiſcopum* 25. *diſt.* Sed id Presbyteris etiam delegare poteſt ſecundum aliquos, contra quos verior eſt ſententia iuxta ea quæ reſoluimus *alleg.* 27. à *nu.* 52.

42 Tertiò publicè pœnitentes in Miſſa reconciliare *cap. quamuis* 68. *diſt.* quod Sacerdotes ſimplex non ſine licentia Epiſcopi facere poteſt, *cap.* 1. *& ibi gloſ. ca. Aurelius* 17.

43 Quartò, calices & patenas, & corporalia, & pallas Altaris, & veſtimenta Sacerdotalia, & alia vtenſilia Eccleſiæ conſecrare, ſeu benedicere, quæ etiam non Epiſcopus facere poteſt, quid ſcilicet ex priuilegio, vel conſuetudine habeat: nam alteri nec Epiſcopus delegat, de quo latè *alleg.* 27. *nu.* 36. *cum ſequentibus*, exceptis campanis, quas ſolus Epiſcopus benedicere ſolet *eadem alleg.* 27. *a nu.* 46. quamuis ſimplicem earum benedictionem valeat delegare.

44 Quintò Eccleſias pollutas reconciliare, quæ ſi fuerint conſecratæ, non delegat earum reconciliationem ſine indulto Apoſt. ſi verò non erant conſecratæ ipſe delegat, vt colligitur ex dictis *alleg.* 28. *num.* 55. *cum ſequentibus*.

NVNC circa iuriſdictionem Epiſcoporum ſciendum eſt eos habere primò iuriſdictionem ordinariam in tota ſua diœceſi, deinde etiam in multis caſibus delegatam: videbimus autem prius de Ordinaria, quæ quidem conſiſtit aut in ſubiectione perſonarum, & locorum, aut in diſpenſatione, & abſolutione ſubditorũ. Videamus de prima, quæ comprehẽdit beneficiorum, & aliarum gratiarum conceſſionem, & correctionem, ac pœnarum impoſitionem quoad perſonas, item diſpoſitionem, & gubernationem, ſeu adminiſtrationem quoad loca & res Eccleſiaſticas.

45 Pertinet ergo ad iuriſdictionem Ordinariã Epiſcopi primò ſubiectas habere omnes, & ſingulas perſonas ſuæ diœceſis cuiuſcunque ſint gradus, & qualitatis, in foro animæ, & in foro etiam exteriori quoad cauſas & delicta Eccleſiaſtica, & pœnas ac cenſuras Eccleſiaſticas tantum in laicis, in Eccleſiaſticis verò perſonis etiã quoad ciuiles cauſas, & omnia crimina, & pœnarum genera omnia, ſecundum tamen ea, quæ in ſuis locis infrà exponemus.

46 Secundò omnes Eccleſias, & Parochias, monaſteria, & hoſpitalia, ac omnia loca pia, & religioſa ſub ſua poteſtate, ac regimine habere, niſi aliud ex priuilegio exemptionis contingat *cap. regenda*, 10. *q.* 1.

47 Tertiò res, & bona Eccleſiaſtica ac beneficia, & iura omnia Eccleſiarum quoad quædam ſub ſuo regimine continere, *cap. nullus omnino*, 16. *q.* 7. & *p.* 3. oſtendemus.

48 Quartò circa perſonas ad iuriſdictionem Epiſcopi pertinet formatas litteras dare, id eſt dimiſſorias pro ordinibus ab alio Epiſcopo recipiendis, de quibus late *alleg.* 7. aut pro alia exemptione à iuriſdictione Epiſcopi ſui, *alleg.* 89.

49 Quintò conſtitutiones ſpeciales in Eccleſia & diœceſi ſua facere *cap.* 2. *de conſtitut. in* 6. *cap. Catholica* 11. *diſtin. cap.* 2. *vbi gloſ. & doct. de maiorit. & obed. Bertachin. in tractat. de Epiſcopo lib.* 4. *part.* 2. *Rot. apud Farinac. deciſ.* 757. *p.* 2. *recen.* & dicemus *alleg.* 59. *num.* 23. *cum ſequentibus*. Et an validè in illis ſine cauſa diſpenſare poſſit, *alleg.* 54.

50 Sextò bonas conſuetudines introducere circa perſonas, & loca, & res Eccleſiaſticas & omnia ſibi ſubiecta, & propter hæc & alia neceſſaria ſynodum conuocare, de quo d. *alleg.* 93.

51 Septimò (adhuc generaliter circa omnia) quæcunque Presbyteris licèt quoad celebrationem diuinorũ, & adminiſtrationem Sacramentorum, & aliorum, quæ tanquam ordini annexa communia ſunt Presbyteris, & Epiſcopis, exequi, vt eſt catechizare, baptizare, prædicare, Euchariſtiam cõficere, ſoluere, & ligare, & omnia Sacramenta miniſtrare præter Confirmationem, & ordinem, quæ ſolis Epiſcopis competunt, vt *alleg.* 3. & 30. oſtendemus.

Cæterò

51 Octauò beneficia Eccleſiaſtica perſonis idoneis, & habilibus legitimè conferre, vt *alleg.* 57. dicemus, & perſonas in Eccleſijs, & beneficijs inſtituere, & deſtituere *cap. cum ex iniuncto in fine. vbi gloſſ. de haret. c.* 3. *de inſtit.* & aliqua dicemus *alleg.* 58. Et non idoneos præſentatos à patronis reijcere, ſecundum ea quæ adducemus *alleg.* 72.

52 Nonò omnes cauſas ad forum Eccleſiaſticũ de iure ſpectantes cognoſcere, & omninò ſaltem in prima inſtantia, & in ſua diœceſi terminare, & executioni mandare, de quo latè *alleg.* 81.

54 Decimò viſitationem omnium eccleſiarum, & quorumcunque locorum Eccleſiaſticorum, & perſonarum, ac rerum facere, & in viſitãdo omnia neceſſaria, & opportuna ordinare, atque diſponere ſaluo iure exemptionum, prout latè explicabimus *alleg.* 73. & 74.

55 Vndecimò clericos, & omnes Eccleſiaſticas perſonas ſibi ſubiectas corrigere & carcerare *c. in memoriam* 19. *diſt. c. in ſingulis cum ſequ. de ſtatu monachor.* iuxta ea quæ habentur *alleg.* 107. *a num.* 16. ab officio, & beneficio ſuſpendere, degradare, vt *alleg.* 110. & beneficijs priuare, & alias pœnas, & cenſuras imponere ex cauſis, modis, & formis, quas per diſcurſum operis videbimus.

56 Duodecimò Capituli negligentiam quandoq; ſupplere *(concil. Trid. ſeſſ.* 5. *de refor. m. c.* 1. *& ſeſſ.* 24. *de reformat. c.* 16. ita & Abbatum & Metropolitani vices quoque in nonnullis, *vt ſeſſ.* 23. *de reform. c.* 1. & cõtrouerſias de precedentijs inter Eccleſiaſticas perſonas componere *Concil. Trid. ſeß.* 25. *de Regular. cap.* 13. & nos latè *alleg.* 78. *à nu.* 26.

57 Decimotertiò ſuper omnes perſonas ſuæ diœceſis non exemptas liberam habent poteſtatem adulteria, & ſcelera inquirendi, vlciſcendi, & iudicandi abſque impedimento alicuius, & ſi opus fuerit publicum auxiliũ innocandi *c.* 1. *& c. conquerente, & c. dilectus, de officio ordin. c. eos, qui* 32. *diſt. c. fraternitatis* 34. *diſt. cum ſimilibus, Concil. Trid. ſeſſ.* 24. *de reform. c.* 8. Habent enim canonicam obedientiam, & ſubiectionem, ac reuerentiam, quæ eis à cunctis debetur *d. c. conquerente.*

58 Decimoquartò Eccleſias ædificandas deſignare, vt infrà *alleg.* 26. & de litigioſis Eccleſijs cognoſcere, &
59 litigare *c. ſi plures* 16. *q.* 7. Et vniones Eccleſiarum, & beneficiorũ certis de cauſis facere, prout latè dicemus *alleg.* 66. & nouas parochias inſtituere.

60 Decimoquinto monaſteria Regularium reformare & quandoque gubernare, *d. cap. in ſingulis, cum ſequ. de ſtatu monach.* & ea ad libitum gratia viſitationis, & exhortationis intrare, *c. viſitandi* 18. *qu.* 2. & eorum vtilitates diſponere *c. cognouimus ead. cauſ. & quæſt.* de quo aliqua dicemus *alleg.* 74. Ita & hoſpitale, & pia loca regere, vt *alleg.* 75. & ab eorum adminiſtratoribus & viſitatoribus, atque œconomis rationes exigere, de quo *alleg.* 75. *à nu.* 57.

61 Decimòſextò res Eccleſiaſticas diſpenſare, ac moderari, ſiue earum omnium curam, & prouidentiã habere, & curare, vt legata ad pias cauſas exequantur, & per ſe etiam quandoque vltimas exequi volũtates, vel ad id hæredes etiam per cenſuras cogere, *c. nos quidem, cap. ſi hæredes, de teſtam. l. nulli. Cod. de Epiſcopis & Cleri.* & latè infra *alleg.* 82. *nu.* 13. *cum ſeqq.*

62 NVNC circa ſecundam partem iuriſdictionis ordinariæ Epiſcoporum, quæ in diſpenſatione. & abſolutione conſiſtit, ſciendum eſt quod circa auctoritatẽ diſpenſandi variæ videntur eſſe Canonum diſpoſitiones, & propterea etiam variæ apparent Doctorum ſententiæ. Quare hac in re breuiter compendiare conabimur, quibus in caſibus Epiſcopi poſſint diſpenſare, vel minime.

Cadit autem Epiſcoporum diſpenſatio primò in irregularitate, vt ſcilicet quis poſſit ordines ſuſcipere, vel in ſuſceptis miniſtrare. Secundò in inhabilitate ad beneficia, & officia conſequenda. Tertiò in facultate contrahendi Matrimonia contra impedimenta canonica.

In alijs materijs non videtur propriè diſpenſatio Epiſcoporum cadere, nam in voto, & iuramẽto eſt potius abſolutio, vel commutatio, in alijs erit conceſſio, vel licentia, aut remiſſio, & huiuſmodi.

63 In primis igitur in irregularitate ad Ordines ſuſcipiendos diſpenſare poſſunt Epiſcopi de iuriſdictione Ordinaria cum ijs, qui ordinari prohibentur de iure, ex his cauſis; videlicet primò ex quocunque delicto occulto in quo diſpenſare poſſunt poſt peractam pœnitentiam *c. de his vero* 50. *diſt.* excepto tamen homicidio voluntario quantumuis occulto, ex ſententia antiquorum Canonum *in cap.* 2. *de homicid. & in c. fin. de temp. ordinat. & Concilij Trident. ſeſſ.* 24. *de reform. c.* 6. de quibus latè agemus *alleg.* 39.

64 Secundò ex delicto etiam manifeſto, quod non ſit grauius adulterio, ſimiliter poſt peractam pœnitentiã diſpenſat *c. ac ſi clerici*, vbi *gloß. & Doctores de iudic.*

65 Tertiò ex quocunque etiam delicto grauiori quantumuis manifeſto, quod tamen ex aliqua iuxta excuſatione minuatur, nam diſpenſant Epiſcopi cum hæretico vel Apoſtata à Fide, vt promoueri poſſint, vel in ordinibus miniſtrare, ſi timore vel periculo compulſi à Fide defecerunt, & poſtea ſponte reluctati ſunt, niſi ſe periculo præſumptuosè expoſuerint *cap. Presbyteros qui* 50. *diſt.* Item cum homicida qui non per ſe, ſed per alium in duello aduerſarium occidit, vt notatur *in cap. Henricus de Cleric. pugnant. in duello.* Item cum homicida qui cum magno iræ furore nolens occidit aliquem *cap. ſtudeat*, 50. *diſt. & c. interfeciſti, de homicid.* Item cũ Simoniaco, ſi cum paruulus eſſet cupiditate parentum Eccleſiam pecunia ſit adeptus, vel ſi etiam adultus emptam dimiſerit & canonicè rexerit, aut ſi ignoranter vel coactus id fecerit, & ſic de ſimilibus, qui quidẽ caſus potius in retinendo beneficio intelliguntur. Hodie vero tutius eſt in illis ad Papam remittere.

66 Quartò ex quacunque etiam cauſa abſque delicto tamen proprio veniente in ijs, qui Religionem approbatam profeſſi per aliquod tempus ibidem religioſè fuerint conuerſati, cum quibus etiam pro culpa ſuſceptj ordinis furtiuè, aut plurium ordinum eadem die ſuſceptorum cõtra edictum ſuum cum excommunicationis pœna promulgatum diſpenſant Epiſcopi, *c. 1. de eo qui ordines furtiue ſuſcepit.*

67 Quintò ex quacunque etiã cauſa irregularitas proueniat, vbi ſubeſt neceſſitas diſpenſandi, veluti ad vitãda ſcandala; & in ſimilibus caſibus, in quibus periculum eſſet in mora, *c. vt conſtituteretur*, 50. *diſt.*

68 Sextò propter Eccleſiæ vtilitatem & meritorũ prærogatiuam diſpenſant Epiſcopi in irregularitate, quæ non prouenit ex delicto proprio, aut quæ non prouenit ex delicto quod ſit grauius adulterio, vt ſupra eſt declaratum, vnde diſpenſat cum illegitimo, ſed ad minores ordines tantum *cap. taliconiugio* 1. *quæſt.* 7. *c.* 1. *de filijs Presbyt. in* 6. & infra latè dicemus *alleg.* 45. & cũ corpore vitiatis ſiue defectum in corpore patientibus,

ſine

sine eorum culpa, nisi magna esset deformitas vel defectus per *tot. tit. de corpore vitiat.* & dicemus infra *alleg.*42. in tempore autem ordinationis non possunt Episcopi dispensare præterquam quod ante annum expectatum sacri Ordines recipiantur, & quod plures minores Ordines eadem die recipi possint, vt infra dicemus *alleg.*17. *num.*5.

68 Et hæc de dispensatione Episcoporum in irregularitate pro Ordinibus suscipiendis; ad ministrandū vero in Ordinibus iam susceptis non minus dispensare possunt, quam ad eosdem suscipiendos, dispensant: nam in quibusdam casibus dispensatio ad suscipiendos Ordines cum eis conceditur in ijs etiam administrandū in susceptis possunt dispensare, imo facilius dispensatio conceditur ad ministrandum quam ad promouendum ad Ordines, argumento *cap. si quis Presbyter* 50. *dist. et c. primi, in fine, de ordin. ab Episcopo, qui renunciant Episcopatui*. Vnde dispensare possunt Episcopi etiam cum Sacrilego quandoque, vt in ordine suscepto ministret, *d. c. si quis Presbyter*. Item cum eo qui ignoranter ab Episcopo deposito, vel suspēso in sacris ordinibus fuerit initiatus, prout infra dicemus *alleg.*48. In alijs casibus hic non expressis solus Papa dispensat, vt latè *alleg.*50. videbimus.

69 CIRCA habilitatem autem ad beneficia & dignitates ac officia Ecclesiastica consequenda dispēsare possunt Episcopi, primo cum illegitimo in beneficijs simplicibus tantum *c. penult. de elect. & cap.* 1. vbi DD. *de filijs Presbyt. lib.*6. non autem in curatis nec in dignitatibus Ecclesiasticis, vt *alleg.*45. dictum est.

70 Secundò cum eo qui recepit beneficium de manu laici, vt valeat illud retinere secundum Innocent. *in c. quisquis de elect.* arg. *cap. nuper de sent. excomm.* Tertiò vt quis possit plura simplicia, vel vnum curatum & aliud simplex beneficium retinere iuxta ea quæ *allegat.* 62. dicemus.

71 Quartò cum eo qui propter beneficium quod obtinet tenetur infra annum ordinari, si abesse velit causa studij *c. cum ex eo de elect. lib.*6.

Quintò in ætate quoad dignitates non curatas & beneficia simplicia *c. vnic. de ætat. & qualit. lib.*6. quod hodie non est recipiendum, cum à *Concilio Trident.* ætas sit definita, vt *alleg.*60. *num.*66. *& 79.* demonstrabitur.

72 Sextò vt beneficiatus non resideat ad tempus cum legitima causa *c. licet Canon. in fine, de elect. lib.*6.

73 IN MATRIMONIO vero contrahendo regulariter non dispensant Episcopi, nisi in tribus casibus primus est, vt contrahi possit contra interdictum Ecclesiæ generale, id est Feriarum, ex causa; vel speciale à se factum, aut à suo inferiori, vt infra probabimus *alleg.*32. *num.*194. secundus contra impedimentum criminis quod impedit tantummodo contrahendum nō autem contra illud quod etiam contractum dirimeret, *cap. si contra in fin.* 36. *quæst.* 2. *Saiet. verbo Matrimonium §. secundum vero cap. in fine.* Tertius, ne contrahi possit non præmissis denunciationibus in Ecclesia, prout plenè dicetur, *d. alleg.*32. *nu.*27. *cum seqq.*

In ijs omnibus consistit omnis Episcoporū potestas ordinaria dispensandi, circa quam nihilominus dispēsationem quædam sunt notanda.

74 Primò quod licet in prædictis tantum casibus Episcopis dispensandi facultas concedatur de ordinaria potestate, in multis tamen alijs Sedi Apostolicæ reseruatis poterunt dispensare, vbi necessitas magna coegerit, & periculum scandali si differatur *c. vt constitutionem* 50. *dist. & cap. quædam vers. quod sumpsi* 35. *quæst.* 3. *& cap. ipsa pietas* 23. *quæst.* 4. nisi contrarius diuinum, aut præcipuas grauesque Ecclesiæ sanctiones esset dispensandum, *cap. sunt quidam*, & ibi *glos.* notabilis 25. *quæst.* 1.

Secundò quod vbi in simili casu necessitatis dispensant Episcopi intelligitur talis dispensatio cum tacito Sedis Apostolicę consensu facta, vt *in cap. fin.* de eo, qui ordines furtiuè suscepit, & salua eiusdem Sedis authoritate, vt *in c.* 1. 1. *q.*5.

75 Tertiò quod contra Canones & Concilia non possunt dispensare Episcopi, nisi in tribus casibus; quorum primus est, vbi Canon exprimit posse dispensari, licèt hanc potestatem expressè ipsi Episcopo non concedat, arg. *cap. nuper de sentent. excom. & glos. in cap. postulasti de elect.* & dicemus infra *alleg.*33. *num.*16. *cum seqq.* Secundus vbi expressè Episcopo dispensationem permittit, vt *in c. si autem in fine* 39. *qu.* 2. *& in cap. vnic. de ætat. & qualit. lib.*6. & in multis locis *Concilij Trid.* vbi de irregularitate agitur · alius est ratione magnæ necessitatis vel vtilitatis, vt dicemus *d. alleg.*33. *num.*26. Tertius est ratione consuetudinis legitimæ præscriptæ in talibus dispensandi *c. quicunque* 11. *q.* 1. *c. fin. de consuetud.* consuetudo enim facit valere dispensationē quę aliàs non valeret arg. *cap. fin. de transact. & ca. pernicioſus de celebrat. Missar.* Casus autem in quibus consuetudine dispensare possunt Episcopi, sunt qui in ijs consistere videntur, quæ sunt merè iuris positiui secundum *Caietan. in verbo Matrimonium, §. secundum vero capit. in fine.*

76 Quarto, quod in multis casibus arbitrio Episcoporum dimittitur an debeant dispensare nec ne, vt patet *in cap. fin.* 1. *q.*5. *& in cap. Presbyteros qui* 50. *dist. & in cap. cum de tua, & in c. significauit, & ferè per tot. de corp. vitiat.* in dubio autem facultatis dispensandi debent ad Papam remittere.

77 Quintò, in dispensando distinguere debent de rebus seu casibus dispensandis; nam ad beneficium retinendum facilius dispensat Ecclesia quam ad exercendum officium Clericale, *cap. fin. cum glos. de Cleric. pugn. in duello*, sicut facilius ad beneficium acquirēdum quam ad Ordines suscipiendos *glos. notabilis in cap. fin.* 2. *qu.*5. Item facilius ad retinendum iam quæsitum beneficium quam ad nouiter acquirendum, & facilius ad simplex quam ad curatum, & facilius ad vnum quam ad plura. Ita facilius ad minores Ordines quam ad sacros dispensari solet, & facilius ad Subdiaconatum & Diaconatum, quam ad Presbyteratum; & facilius ad ministrandum in iam susceptis, quam iam ad alios suscipiendos, vt patet *in cap. studeat* 50. *dist. & in cap.* 1. *& in cap. fin.* 1. *qu.*5. & denique facilius contra ius positiuum, & humanum quam diuinum, & facilius contra iura recentiora quam contra antiquiores Ecclesiæ sanctiones dispensatur. In quibus autem casibus Episcopi dispensare non possunt, sed tantum Summus Pontifex, ad satisfactionem dicemus *alleg.* 50.

Iurisdictio vero Episcoporum circa absolutionem consistit in voto & iuramento, in excommunicatione quoque & cæteris censuris, & in casibus Pœnitentiæ.

78 CIRCA VOTVM absoluūt Episcopi ab omni uoto, exceptis quatuor, à quibus solus Papa absoluit seu commutat, videlicet Castitatis, Religionis, Visitationis Hierosolymitanæ & sancti Iacobi, & SS. Apostolorum Romanæ vrbis, de quibus latè agemus *alleg.*57.

Sed

Sed in voto Caſtitatis dicemus Epiſcopum abſoluere poſſe, ſi votum non ſit perpetuum, ſed tantum ad tẽpus. Si verò ſit perpetuum, non abſoluit, niſi in duobus caſibus, ſecundum magis communem Doctorum opinionem. Primus eſt, ſi quis vouit caſtitatem propter aliquem metum, qui tamen talis non fuit, vt votum irritum reddat, ſecundum *gloſ. in cap. veniens qui Clerici vel vouent*. Secundus, quando veriſimiliter timetur de incontinentia & periculum eſt in mora, ſecundum Doctores *in d. c. veniens*.

79 CIRCA IVRAMENTVM Epiſcopus abſoluere poteſt in caſibus, qui non ſint maximi momenti, aut valdè dubijs, quos Papæ dimittere debet *cap. venerabilem, de iureiur.* & procedit abſolutio iuramenti, ſicut & voti quantum ad cauſas, & poteſtatem pertinet abſoluendi, vt dicemus *alleg.* 36.

80 AB EXCOMMVNICATIONE autem, & alijs cenſuris abſoluere poſſunt Epiſcopi in caſibus ſibi tantum, vel nemini reſeruatis, vt *alleg.* 50. propè finem dicetur. Sed & in certis caſibus Papæ reſeruatis abſoluere poſſunt quandoque, vt *alleg.* 41. demonſtrabitur.

81 A culpa verò peccati primò poſſunt Epiſcopi in quibuſcumque caſibus occultis etiã ſedi Apoſt. reſeruatis, delinquentes quoſcumque ſibi ſubditos abſoluere in ſua diœceſi per ſeipſos, aut per Vicarium ad id ſpecialiter deputandum in foro conſcientiæ, impoſita pœnitentia ſalutari. Idem & in hæreſis crimine occulto pro eodem conſcientiæ foro, ſed per ſe ipſos tantum, non per Vicarium efficere poſſunt, ſicut ſtatutum eſt in *Cõcil. Trid. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 6.* & infra ad ſaturitatem explicabimus *alleg.* 30. & 40.

82 Deinde poſſunt Epiſcopi ſibi facere caſuum reſeruatione de grauioribus delictis, in quibus ipſi tantum, vel eorum Vicarij in diœceſibus ſuis abſoluere poſſint pœnitentes *Concil. Trid. ſeſſ. 14. cap. 7.* de quibus latè dicemus *alleg.* 51.

83 Vlterius publicas pœnitentias iniungere, & ſolenniter pœnitentes abſoluere *cap. 1. & c. Aurelius 26. qu. 1. cap. accedentibus de exceſſ. Prælat.* Indulgentias concedere de iuriſdictione ordinaria poſſunt iuxta ea quæ dicemus *alleg.* 88.

84 Denique quoad iuriſdictionem ordinariam Epiſcoporum pertinet, multa ſunt, quę ſine eorum permiſſione, atque conſenſu fieri præcipuè à clericis legitimè nequeunt, *cap. cunctis fidelibus 16. q. 1.* Hæc autem omnia in ijs conſiſtere dignoſcuntur quę ſoli Epiſcopo (vt præmiſimus) ratione Ordinis, aut dignitatis, aut iuriſdictionis competunt, ſicut eſt à peccatis, aut cenſuris eidem reſeruatis abſoluere, ſolenniter pœnitentes reconciliare, ordines ab alio Epiſcopo ſuſcipere, Pontificalia in eius diœceſi exercere, eccleſiam propriam deſerere, beneficio renunciare, à loco reſidentiæ diſcedere, & alia huiuſmodi, quæ his locis explicantur. In his autem omnibus non ſufficit licentiam Epiſcopi petere, niſi obtineatur *cap. fin. de teſtam. in 6. gloſ. verbo Presbyteri in Clem. 1. de priuileg.* Verum ſi Epiſcopus quandoque in re licita conſenſum præſtare noluerit, Roman. Pont. auctoritas poterit implorari *c. nullus de iurepatro. gloſ. d. verbo Presbyteri.* Et hæc omnia intelliguntur ſaluo iure priuilegiorum, & exemptionum ac conſuetudinũ, vt ſuis locis videbimus. Hactenus de iuriſdictione Ordinaria Epiſcoporum.

CIRCA DELEGATAM Iuriſdictionem, ſciendum eſt illam Epiſcopum in multis caſibus habere, in quibus ſcilicet procedere poſſunt tanquam ſedis Apoſtol. delegati, vbi ſe Ordinaria iuriſdictio non extẽdit, vt in exemptos, vel alias eorum eſſet arctata poteſtas, & hæc delegata iuriſdictio à Iure conceſſa eſt tam veteri in *cap. irrefragabili §. officio ordin. & in cap. ad abolendam in fine, de hæretic. cum cæteris* alijs infra adducendis, quam etiam nouo; præcipuè autem à Concilio Tridentino, ſunt autem hi caſus videlicet.

85 Primò, in ſupplenda negligentia Abbatum exemptorum, prout *in cap. quanto de officio ordin. & in Clem. vnica de ſuppl. negl. Prælat.* & ſpecialiter vt in eorũ monaſterijs lectio ſacræ Scripturæ habeatur ex *Conc. Trid. decreto ſeſſ. 5. de reform. cap. 1.*

86 Secundò, in procedendo cõtra prędicatorem exemptum, qui hæreſes prædicauerit *Concil. Trid. eadem ſeſſ. 5. de reform. c. 2.*

87 Tertiò, in prouidendo de Vicarijs cum aſſignatione congruæ portionis fructuum in eccleſijs, quæ reſidentiam requirunt, vbi beneficiatus eſt legitimè diſpenſatus non reſidere, *Concil. Trident. ſeſſ. 6. de reformat. cap. 2.*

88 Quartò, in viſitandis, & corrigendis Capitulis, & Canonicis eccleſiarum exemptis toties quoties opus fuerit, *Concil. Trid. ead. ſeſſ. c. 4.*

89 Quintò, in cognoſcendo de gratiæ ſubreptione, & obreptione, quæ ſuper abſolutione publici criminis, aut remiſſione pœnæ falſis fuerit precibus à ſuperiore impetrata *Concil. Trid. ſeſſ. 13. de reformat. cap. 5.* Et idẽ in diſpenſationibus obtentis *Concil. Trid. ſeſſ. 22. c. 5. & 6.* & idem in conſtitutionibus, vel conſuetudinibus à Sede Apoſt. approbatis de faciendis compoſitionibus pro collatione, vel miſſione in poſſeſſionem de Canonicatu, vel ſimil. *Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reformatio. cap. 14.*

90 Sextò, in corrigendis clericis exemptis à ſua iuriſdictione etiam extra viſitationem *Concil. Trid. ſeſſi. 14. cap. 14.*

91 Septimò, in diuidendis diſtributionibus quotidianis ex tertiæ partis fructuum deductione inſtituendis vbi non ſunt, vel tenues habentur *Concil. Trid. ſeſſ. 21. & 22. c. 3. de reform.*

92 Octauò, in deputandis coadiutoribus, aut Vicarijs cum parte fructuũ illiteratis, & imperitis Rectoribus parochialium, ſi aliàs honeſtæ ſint vitæ, quod & ante fuit conſtitutum de coadiutore Epiſcoporum eadem auctoritate deputando *in c. vnico de clerico ægr. in 6. de* quo *alleg.* 118.

93 Nonò, in viſitandis monaſterijs & beneficijs commendatis etiam exemptis, in quibus non viget Regularis obſeruantia, ſed & vbi in ſimilibus vigeret Regularis obſeruantia, ſi eorum ſuperiores admoniti intra ſex menſes non viſitauerint, aut correxerint, *Concil. Trident. ſeſſ. 21. de reformat. capit. 8. in princip. & in fine.*

94 Decimò, in viſitandis beneficijs exemptis nullius diœceſis, ſi ſit proximior Epiſcopus, aut à Concilio Prouinciali ad hoc deputatus, *Concil. Triden. ſeſſ. 24. de reform. cap. 9.*

95 Vndecimò, in prohibendis, & ordinandis quæ in Miſſarum celebratione, vel euitanda, vel ſeruãda ſunt. *Concil. Trid. ſeſſ. 22. in decreto de obſeruandis & vitand. in Miſſ.*

96 Duodecimò, in examinandis Notarijs Iudicum Eccleſiaſticorum, & ſi idonei non ſint ab officio cohibendis. *Concil. Trid. ſeſſ. 22. de reform. c. 10.*

97 Decimotertiò in his omnibus ordinandis, & moderandis,

Digiti

randis, quæ ad viſitationem & morum correctionem ſubditorum ſuorum ſpectant, *Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 10.*

98 Decimoquartò, in reſtituenda & ſeruanda clauſura Monialium in monaſterijs etiam exemptis, *cap. vnic. in fine, de ſtatu Regular. lib. 6. Concil. Trid. ſeſſ. 25. de Regular. c. 5.* & in regendis monaſterijs Monialium ſedi Apoſt. immediatè ſubiectis, *Clemen. attendentes de ſtatu Monac. Conc. Trid. ſeſſ. 25. de Regular. c. 9.*

99 Decimoquintò, in cognoſcendo de patronatibus de quibuſcumque beneficijs & dignitatibus minus legitimè conſtitutis, & acquiſitis, *Concilij Trid. ſeſſ. 25. de reform. cap. 9.*

100 Decimoſextò in Clericis concubinarijs quibuſcũque à beneficiorum adminiſtratione ſuſpendendis, *Concil. Trid. ſeſſ. 25. de reform. c. 14.*

101 Delegati an vero ordinarij Iudices ſint cenſendi Epiſcopi in illis caſibus, in quibus etiam tanquam Sedis Apoſt. delegati procedunt, oſtendam *alleg. 92.*

102 Et generaliter negligentiam exemptorum ſupplent Epiſcopi in multis tanquam ſedis Apoſtol. delegati *Clem. quia contingat. de relig. domib. Clem. 1. de iurepatron.* Negligentiam vero delegati Papæ ſupplent auctoritate ordinaria non delegata, vt eſt caſus notabilis *in cap. ſignificauit, de offic. ordin.* aliàs regulariter ei cedit Epiſcopus in cauſa delegata cap. ſanè, *de offic. deleg.* immo eius ſententiam quamuis iniuſtam exequi tenetur, ſi ſibi exequutio illa committatur *cap. paſtoralis, §. quia vero, illo tit. de offic. deleg.* non tamen tenetur eius iuſſa exequi, niſi litteras ſuæ delegationis oſtenderit, *c. cum in iure, de officio deleg.* Notandum eſt autem, quod ſi quandoque Papa mandet Epiſcopo, vt ſubditos ſuos corrigat tanquam eum excitans ad correctionem debitam exercendam, non intelligitur per hoc eum facere Sedis Apoſt. delegatum in hac parte cap. licet in corrigendis *c. grauè gerimus, de officio ordin.* nec ei iuriſdictionem concedere in exẽptos, niſi hoc exprimat *Clem. fin. de priuil.*

103 Quamuis enim Epiſcopi maximam habeant auctoritatem & iuriſdictionem, vt vidimus, limitatur tamen in pluribus, & in hoc ſpecialiter quod exemptos corrigere, aut iudicare de iuriſdictione ordinaria non poſſunt, nec debent *cap. pen. de officio ordin. cap. ſanè de exceſſ. Prælat.* Priuilegia enim ſubditorum ſeruare tenentur *cap. dilecti, de priuileg.* aliàs poteſt eis impunè obedientia à priuilegiatis, vel exemptis denegari *ca. ſanè, & cap. cum quorundam, eod. titul. de priuileg.* Nam Epiſcoporum auctoritas (& reſpectu Romani Pont. & aliorum Prælatorum, qui ſuper illos ſunt) dicitur ſemiplena, & in partem tantum ſolicitudinis vocati dicuntur, non in plenitudinem poteſtatis, vt dicitur *in capit. decreto, & in cap. qui ſe ſcit 2. q. 6. cap. ad honorem, de auctor. & vſu pallij cum ſimilibus.* Vnde vtuntur baculo paſtorali deſuper recuruo, per quod eorum poteſtas limitata oſtenditur, & depreſſa *capit. vnic. in fine, & ibi glo. & Doct. de ſacra vnct.* Quare multa ſunt quæ facere prohibentur Epiſcopi, ſunt autem illa omnia, quæ Papæ reſeruata ſunt, de quibus *alleg. 50.* videbimus. Item & ea, quæ ad Patriarcharum atque Archiepiſcoporum tantum ſpectat officium, de quibus vidimus ſupr. *part. 1. titul. 3. & 4.*

NVNC VERO quædam alia ſpecialiter & expreſsè eis denegata breuiter referemus, quę videlicet ſi facta fuerint non ſunt valida: alia vero ſunt multa, quæ facere non debent, ſed ſi fierent, certè valerent, ea tamen colligere ſuperuacaneum viſum eſt.

104 Epiſcopi igitur, primò iuriſdictionem in priuilegiatos & exemptos exercere, & manus in his, quæ ſuperiori reſeruantur, apponere prohibentur, vt ſupra diximus.

105 Secundò, Eccleſiam alteri ſubiectam ab eius ſubiectione fine cauſa liberare non poſſunt *cap. 2. de exceſſ. Prælat. gloſ. verbo obuentiones in cap. ad audientiam, de Eccleſ. ædific. gloſ. verbo pleno iure in c. 1. 12. q. 2.*

106 Tertiò à multis grauaminibus Religioſorum ceſſare iubentur, quæ in Canonibus exprimuntur *c. nimis 1. & 2. de exceſſ. Prælat.*

107 Quartò, ſubditis ſuis interdicere non poſſunt, ne ſuis ſuperioribus ſtatum ſuarum Eccleſiarum denuntient *c. quia plerumque, de officio ordin. in 6.*

Quintò, quemquam excommunicare non poſſunt pro iniuria propria, niſi talis iniuria magis Eccleſiam quam ſe ipſos lædere videretur *cap. inter querelas, & c. Guliſarius 23. quæſt. 4.* vel niſi pro tuendis iuribus proprijs contra poteſtatem temporalem, vbi alias temporalis defenſio non ſufficit, vide *cap. dilecto de ſentent. excomm. lib. 6.*

Sextò, exactiones, & talleas, & alia ſimilia Clericis, aut Monachis imponere prohibentur, ne videantur in Eccleſia Dei exactores potius quam Pontifices, inquiunt Patres in Toletano *Concil.* relato *in cap. quia cognouimus x. q. 3. & vide cap. nulli Epiſcoporum cum ſequ. 16. q. 1. & cap. 1. de exceſſ. Prælat. & cap. cum Apoſtolus §. prohibemus, de cenſib.*

Septimò, Epiſcopalia in aliena diœceſi exercere nõ poſſunt ſine proprij Epiſcopi licẽtia, nec ſimiliter alienos Clericos ordinare *c. Epiſcopus il 1. 7. q. 1. Conc. Trid. ſeſſ. 6. de reform. c. fin. & ſeſſ. 13. etiam de reform. c. 2. de* quo diximus *alleg. 6. & 8.*

Octauò, non poſſunt ſibi ſucceſſorem eligere *cap. 2. cum ſeqq. 8. q. 1.* de quo diximus ſupra *p. 1. tit. 1. cap. 3. à num. 39.*

Denique pleraque eis prohibentur abſque ſedis Apoſt. licentia, vt eſt Epiſcopatui renunciare *cap. niſi cũ pridem, de renunc. & cap. 2. de translat. Epiſcopi* & infra dicemus *alleg. 113.* Religionem intrare, vt probabimus *alleg. 53. num. 23.* longam peregrinationem arripere, intelligendo *cum Soar. de Relig. tract. de voto lib. 3. ca. 4. à num. 4. Barthol. à S. Fauſto in theſauro Relig. lib. 1. q 37. Sanch. in præcepta decalogi tom. 1. lib. 4. cap. 25. num. 39. cum ſequentibus & metipſo in collect. ad cap. magna 7. de Vrbe num. 11.*

Electus autem Epiſcopus non poteſt ante confirmationem adminiſtrationi Eccleſiæ ſe immiſcere *c. noſti, c. tranſmiſſam, in fine, & c. nihil, in fine, de elect. c. auaritia eod. tit. in 6.* de qua confirmatione diximus, *p. 2. tit. 1. c. 4.* nec ante conſecrationem Epiſcopalia exercere, de qua *eod. tit. 1. c. 5.* quia nec ante Epiſcopus nominatur, vnde ſi nomen non habet, nec habere officium poteſt, vt inquit Damaſus Pont. *in c. ſorepiſcopi, in fine, 68. diſt.*

Digitized by Google

AVGVSTINI BARBOSÆ

I. V. D. LVSITANI,

Et insignis Ecclesiæ Vimaranensis Thesaurarij Maioris

DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI

PARS SECVNDA.

IN QVA QVICQVID AD EPISCOPI EST POTESTATEM, tam quoad Sacramenta, & Ordines conferendos, quàm quoad dispensationes elargiendas methodo noua, & expedita complectitur.

SVMMARIVM.

1 *Clericatus ordo nobilitat, & est maior quacunque alia dignitate & honore seculari.*

2 *Sacerdotibus propter dignitatem Sacerdotalem, semper & vbique summa reuerentia debetur.*

3 *Sacerdotes personis illustribus comparantur.*

4 *Episcopatus culmen est omnium dignitatum & nu.12.*

5 *Episcopi Angelis præcellunt quatenus Ecclesiam regere scientia diuinitus communicata datum est.*

6 *Episcopi per suas diœceses liberam habent potestatem, & tribunal ordinarium.*

7 *Matrimonialium causarum cognitio pertinet ad solos Episcopos.*

8 *Absoluere ab omni censura legis non reseruata pertinet ad Episcopos.*

9 *Dispensare possunt Episcopi quoties dispensandi facultas conceditur.*

10 *Episcopi appellantur nonnunquam Præsules, interdum Antistites, & aliquando summi Sacerdotes.*

11 *Episcopatus dignitas est. & num.12.*

13 *Summus Pontifex quare Episcopum se appellet.*

14 *Cap. qui Episcopatum 8. q. 1. intelligitur.*

15 *Episcopus dicitur à verbo græco Episcopen, & significat eum, qui speculatur & inspicit.*

16 *Dignitatis appellatione in iuris, vel hominis dispositione Episcopalis continetur, quando materia est fauorabilis.*

17 *Dispensatio ad omnes, seu quascunque dignitates, non extenditur ad Episcopalem propter eius excellentiam.*

Episcopalis dignitas non venit sub amplissimis verbis quorumcumque beneficiorum in odiosis, ibid.

18 *Episcopatus est ordo à Sacerdotio distinctus.*

19 *Episcopatus est de per se, & sine clim Sacramentum.*

20 *Episcopalis dignitas ius patriæ potestatis soluit.*

21 *Nobilitas filij non prodest patri.*

22 *Pater filium habens Episcopum ob eius dignitatem gaudet nobilitatis prærogatiua.*

23 *Episcopalis dignitas, eiusque irrisdictio considerata in generali, & in communi est instituta de iure Diuino.*

24 *Episcopatus dignitate qui prefulgere cupit, debet alicuius Academia, & Gymnasij publ. suffragio, & auctoritate magister, aut Doctor, vel Licentiatus in sacra Theologia, aut iure Canonico creati.*

Illiteratus in Episcopum promotus ab Episcopatu est remouendus, ibid.

25 *Hodie per const. Clem. VIII. examinantur ad Episc. munus euehendi coram Sanctissimo in Curia, aut eius Nuntijs in partibus.*

26 *Ætas 30. annorum requiritur in promouendo ad episcopatum.*

27 *In Regno Francia idoneus ad episcopatum iudicatur qui in 27. constitutus anno reperitur.*

28 *Ætas 30. annorum ad Episcopatum requisita debet esse completa.*

29 *Infans si consecretur Episcopus recipit characterem.*

Episcopus ante 30. annum consecratus non sit irregularis. ibidem.

30 *Canonista Theologo præferendus est in assequutione episcopatus, si doctus & prudens sit, & vbi hæreses non pullulant.*

31 *Theologi præferuntur Canonistis in his, quæ pertinent ad forum conscientiæ, in alijs vero pertinentibus ad forum iudiciale & censuras, ac pœnas Ecclesiasticas Canonistæ Theologis præferri debent.*

32 *Episcopus ex legitimo matrimonio natus esse debet.*

33 *Legitimati per subsequens matrimonium ad episcopatum habiles dicuntur.*

Digitized by Google

34 *Legitimatio quæ fit per subsequens matrimonium iuris fictione retrotrahitur ad tempus natiuitatis.*

35 *Intelligitur tex. in cap. innotuit, de elect.*
Ad Cardinalatus celsitudinem legitimati per subsequens matrimonium non possunt ascendere.

36 *Ad episcopatum promouendus in sacro Ordine antea saltem sex mensium spatio constitutus esse debet de iure Concil. Trid.*

37 *Per Bullam Gregorij XIV. debet promouendus ad episcopatum in omnibus sacris Ordinibus esse constitutus.*

38 *Episcopalis Ordinis collatio ante Sacerdotium valida est.*

39 *Consecrationis munus Episcopi suscipere tenentur infra tres menses.*

40 *Præfixum trimestre tempus exordiuntur à die confirmationis.*

41 *Intelligitur tex. in cap. Ordinationes lib. 1. §. tempus 75. distinct.*

42 *Episcoporum consecratio die Dominica est facienda.*

43 *Intelligitur tex. in cap. quod die 75. dist.*

44 *Ecclesia est locus idoneus pro consecratione Episcoporum, nisi consuetudo aliud haberet.*

45 *Consecratio Episcoporum à minori numero, quàm aliorum fieri minime debet.*

46 *Promotus ex dispensatione Papæ ad Sacerdotium die Dominica, non potest eadem die consecrari Episcopus.*

DE DIGNITATE, ET qualitate Præsulum eligendorum.

ALLEGATIO I.

1 SI Clericatus Ordo nobilitat & est maior quacunq; alia dignitate, & honore seculari *cap. 1. in fine 17. distinct. cap. quis dubitet 96. dist. c. duo sunt 12. quæst. 1. cap. 1. §. quia vero de sacra Vncl.* & optimè probant *Tiraq. de nobilit. cap. 9. num. 4. Petr. Greg. syntag. iuris lib. 4. tit. 8. c. 6. glos. 5. Fulu. Pacian. de Probation. lib. 2. cap. 34. numer. 5. Bellet. disquisit. clerica. par. 1. tit. de disciplina clericali §. 1. an. 1. Brunor. à sole in locis communibus verbo clericus 1.*

2 Et sacerdotibus propter dignitatem sacerdotalem semper, & vbique summa reuerentia debetur *Farinac. cons. 60. num. 34.* & personis illustribus æquiparantur, idem *Farin. in praxi crimin. p. 3. q. 99. nu. 118.*

3 Quid erit in Episcopis, quibus excellentiora debentur, vt probat text. *in cap. 1. de priuileg.* ibi, cui debent excellentiora, ea ratione quia episcopatus culmen est omnium dignitatum *c. venerabilis* de præbend. ibi, ad culmina dignitatum, vbi omnes explicant, idest, ad episcopatum, vt per *glos. verbo dignitatum in cap. 2. eodem tit. in 6.* cum similibus, quibus exornant *Cassan. in Catalogo gloriæ mundi p. 4. consider. 25. Paul. Fusc. de visitat. lib. 1. cap. 2. num. 12.* consonat *Concil. Trid. sess. 24. de reformat. c. 1.*

4 Vbi Episcopus dicitur super omnes gradus constitutus, *& sess. 25. de reform. c. 6. vers. Episcopus præterea*, vbi ait Episcopis primam deberi sedem, & præcipuam omnium rerum agendarum auctoritatem, exornat *Sbroz. de officio Vicarij Episcoporum in præfat. à nu. 9.*

5 Imò & Angelis præcellere quatenus Ecclesiam regere scientia diuinitus communicata datum est, multis probat *Thom. Bossi. de signis Eccl. tom. 2. lib. 16. cap. 9.* sic per suas diœceses liberam habere potestatem, & tribunal ordinarium probat *cap. 1. de offic. ord. c. cum Episcopus eodem tit. in 6. Anton. Corn. de absolutione in articulo p. 3. q. 13. à nu. 9.*

6 Vnde nostri & Theologi deducunt vulgare axioma, quòd Episcopi in suis diœcesibus omnia possunt, quæ potest Summus Pontifex in vniuerso Orbe, exceptis specialiter reseruatis argum. *text. in capit. ad honorem de auctorit. & vsu palij. & in cap. nouit ad fi. de iudicijs, & post Sot. de iustit. lib. 10. q. 1. art. 3. concl. 1.* & alijs locis, quæ commemorat *Henriq. in sum. lib. 10. cap. 35. §. 2. in commento lit. D.* infinitos refert *Sanch. de matrim. lib. 1. disp. 61. num. 3. & lib. 8. disp. 9. num. 3.* quibus adde *Soar. tom. 4. de Pœnit. disp. 25. sect. 1. & de legib. lib. 6. cap. 14. numer. 6.*

7 Vnde iam fit ad solos Episcopos pertinere cognitionem causarum matrimonialium, iniungere publicas pœnitentias, indulgentias conferre, *cap. accedentibus de excess. prælat. Trid. sess. 24. de reform. cap. 20. vers. Ad hæc*, latè *Sbroz. de officio Vicarij lib. 2. q. 43.* cum sequentibus *Gutier. Pract. lib. 3. q. 26. num. 1. Soar. de Paz, tom. 2. in pract. prælud. 1. nu. 8. Aloys. Ricc. in praxi fori ecclesiastici decis. 243. in 1. edit. & resol. 215. in 2. edit.*

8 Absoluere ab omni censura legis non reseruata *cap. nuper de sententia excommunicat.* post *Nau. Cou. Ugol. n.* & alios *Sayr. de censur. lib. 2. cap. 19. Soar. eodem tract. tom. 5. disp. 7. sect. 3.*

9 Atque etiam dispensare quoties dispensandi facultas conceditur, vt notant omnes *in cap. at si clerici §. de adulteris, de iudicijs. & in capit. dilectus de tempor. ordin. Card. Tusch. pract. concl. tom. 3. concl. 276. Soar. de legib. lib. 6. c. 14. nu. 3. & 8.*

10 Episcopi multis nominibus appellantur, nonnunquam Præsules, interdum Antistites, aliquando summi Sacerdotes vt per *tex. in cap. cleros vers. Episcopus, cum seqq. 21. dist. capit. quod translationem de tempor. ordinat. cap. 1. §. per frontis in principio de sacra Vncl.* tradunt, & explicant sigillatim post alios *Card. Bellar. tom. 1. de controuers. Christ. fidei lib. 3. de Rom. Pont. cap. 24. & lib. 2. de Concil. auct. c. 1. ad fin. Azor. p. 2. lib. 3. cap. 22. q. 1. Henriq. in sum. lib. 10. de ordine Sacramento cap. 32. nu. 1. Durand. in rationali diuinorum lib. 2. cap. 21. à princ. vsque ad num. 5.* & quod Episcopi dicantur summi Sacerdotes nuncupatim tradunt *Ioseph. Ludou. Perus. decis. 74. num. 11. Azor. instit. mor. p. 2. lib. 3. cap. 28. col. 299. ita &* Pontifices multoties nuncupantur, vt probant text. *in cap. Pontifices 7. q. 1. cap. Massana de elect. dist. cap. quod translationem, cap. quia periculosum ibi, Pontificalis offi. y, de sent. excom. lib. 6. Imo Isid. in d. cap. cleros vers. Pontifex* vocat eos maximos Pontifices, hoc est maximos Sacerdotes, *& in vers. Presbyter*, addit eosdem Pontificatus apicem habere, notant *Azor. dict. quæst. prima vers. quares etiam, Durand. numero tertio, vbi proximè*, cuius nominis derivationem idem *Isidor. in dict. vers. Pontifex* explicare videtur dum ait, vel dicitur, & quasi via sequentium &c. quæ etymologia ex eo declaratur, & confirmatur, quia siue sequamur Quinti Mutij Scevolæ sententiam, qui à posse, & facere Pontifices dictos putauit, & quod illis potestas fuisset sacrificandi, idest Sacra faciendi, *l. 2. ibi, Pontificem dum Sacra facit ff. de in ius vocando* (facere enim apud veteres sacrificare est) sequuntur multi cum quibus *Alc. lib. 2. Pareg. cap. 6.* indeque Pontificium dictum pro iure, & potestate aliquid faciendi. Siue sequamur aliam eiusdem nominis rationem, quæ *Marco Var.* placuit, de qua *nouiores in l. 2. §. Deinde ex his legibus ibi, apud collegium Pontifi-*

cum

tum erant, vbi ſerraf. num. 16. & 17. Cagnol. num. 96. ff. origine iuris, Lexicographi iuris verbo Pontifices, in vtroque ſenſu Epiſcopi rectè Pontif. appellantur, vel quod ſacra faciant d. *c. cleros verſ. Presbyter*, vel quia viam aliis conſtruant & oſtendant exemplo vitæ, & doctrinæ, ex regula *tex. in cap. inter cætera de officio ordin.* cum ſimilibus tradit *Corraſ. lib. 3. Miſcellan. cap. 22. nu. 6. & 8.* quo pacto declarandus erit tex. in illo *cap. cleros verſic. Pontifex ibi quaſi via ſequentium* intendit *Durand. d. lib. 2. cap. 11. nu. 3.*

11 Epiſcopatus, dignitas eſt, Epiſcopuſque dignitatis, & poteſtatis nomen habet non officij tantum, vt probant *tex. in cap. 2. de officio delegati lib. 6. ibi Pontificali dignitate &c. & Clementina prima, ibi Pontificali, de renun. Clem. in pleriſque ibi, Pontificalis dignitas, de elect. Extrauag. 1. verſ. nos volentes, Ne Sede vacante Ioannis 21.* cum multis alijs ex quibus ita poſt *Ioa. And.* notant *Franch. & Dominic. in d. c. 2. nu. 1. Azor. inſtit. moral. tom. 2. lib. 3 cap. 27. q. 2. Henriq. in ſum. lib. 10. de Ordinis Sacramento cap. 32. num. 1.*

12 Quinimo Epiſcopatum non tantum dignitatem, ſed culmen eſſe dignitatum videtur probare tex. *in c. penul. ibi, ad culmina dignitatum, de prebendis*, quem ad hoc notat *gloſ. verbo dignitatum in c. 2. eodem tit. lib. 6.* & ſingularem dicit *Barbatia in cap. dilectus col. penul. de officio legati*; & ad notabilem caſum applicat *Ripa lib. 2. reſponſorum cap. 16.* maioremque eſſe Ordinem quàm ſit in Eccleſiam Dei aſſerit *gloſ. verbo Epiſcopus in proœmio lib. ſexti, gloſ. verbo de Epiſcopis in c. quia periculoſum de ſententia excommunicat. eodem lib. 6. Caſſan. in catalogo gloriæ mundi. p. 4. conſiderat. 25.*

13 Inde afferentes rationem quare Summus Pontifex ſe Epiſcopum appellet, at cæteros Epiſcopos vocet fratres, quaſi ſibi æquales, Cardinales verò, & Reges filios, iuxta text. *in c. quam grauis 6. de crimine falſi*, tradunt *Felin. in proœmio Gregoriano nu. 1. Dec. in c. cum venerabilis nu. 2. de except. Coſm. in pragmatica tit. de numero Cardinalium gloſ. Cardinales.*

14 Neque obſtat *text. in c. qui Epiſcopatum ibi, quia nomen eſt operis non honoris, & c. 8. q. 1.* ex cuius doctrina nonnulli huius temporis hæretici contendunt Epiſcopi nomen ſolum eſſe functionis, muneris ſeu officij, non verò poteſtatis, ſeu dignitatis refert *Card. Bellarm. de controuerſ. Chriſtianæ fidei tom. 1. lib. 3. de Roman. Pontif. c. 24. Azor. d. cap. 27. q. 2.*

15 Reſpondetur enim hæreticos manifeſtè decipi ex nominis etymologia, quam ſolum voluit deſignare *D. Auguſt. in d. cap. qui Epiſcopatum*, nam etſi nomen, Epiſcopus, ſumptum à verbo græco epiſcopein quoad nominis etymologiam ſignificet eum qui ſpeculatur, & inſpicit, quaſi Epiſcopus in Eccleſia Dei ſpeculator ſit, & inſpiciens ſubditorum mores *c. Cleros verſ. Epiſcopus 21. diſtinct. Azor. d. cap. 27. q. 1. Durand. in rationali diuinorum lib. 2. cap. 11. num. 1. & 2.* Attamen re ipſa ſicut olim apud Ethnicos nomen erat Magiſtratus & præfecturæ, nimirum Prætoris, ita & hodie ſumptum, etiam eſt ad deſignandam poteſtatem, & dignitatem, & præfecturam, quæ eſt in Epiſcopo: itavt epiſcopatus non ſit ſimplex officium prædicandi, & inſpiciendi ſubditorum vitas: ſed etiam vera dignitas, & præfectura eccleſiaſtica, cum poteſtate & vi coactiua regendi eoſdem ſubditos in rebus ſpiritualibus, ac diuinis, & imperandi, ac puniendi, vt bene deducitur ex illo *D. Paul. 2. ad Corin. cap. 13. ibi, ſecundum poteſtatem quam dedit mihi Dominus &c.* & ex alijs locis intendit vtrum

que *tex. in d. capit. 2. ibi, Pontificali dignitate &c.* iuncto ibi, *Sacri officij quod exercent &c. capit. quia periculoſum ibi, Pontificalis officij de ſentent. excommunicat. lib. 6.* & ex varijs ſcripturæ teſtimonijs & ſimilitudine nominis, Rex, ex quo etiam hæretici arguebantur oſtendit idem *Illuſtriſſ. Bellarm. dict. cap. 24.* notant *Henriq. & Azor. dictis locis.*

16 Ex eo autem quod epiſcopatus dignitas ſit inferunt DD. ſub appellatione dignitatis in iuris, vel hominis diſpoſitione etiam epiſcopalem venire, vt per *Dominic. & Franch. d. cap. 2. nu. 1.* de quo tamen videri poteſt *gloſ. verbo dignitatum, & ibi* communiter omnes *in cap. 2. de prebendis lib. 6. Simonet. de reſcrip. q. 11. per totam, Mandoſ. regula 32. Cancel. q. 15. Gambara de poteſtate legati lib. 2. nu. 41. cum ſeqq. & lib. 7. ex num. 222. Hoeda de incompatibilitate 1. p. c. 24. nu. 64.* qui magis communiter diſtingouunt inter materiam fauorabilem, & odioſam, ita vt in illa, non vero in illa ſub appellatione dignitatis epiſcopalis comprehendatur iuxta deciſionem *text. in c. dilectus 12. de conceſſ. prebendæ c. inquiſitores 16.* & ibi *gloſ. verbo expreſſe, de Hæreticis lib. 6. c. ſi compromiſſarius 37. verſ. huiuſmodi de elect. lib. 6. c. quia periculoſum de ſentent. excommunic. eodem lib. &* ad diſpenſationes vide doctrinam *Abbat. in d. c. dilectus nu. 1. & in c. cum Vuinton. de elect.*

17 Vbi docet diſpenſationem etiam ad omnes ſeu quaſcunque dignitates, non extendi ad epiſcopalem, propter excellentiam, & culmen illius, ex regula *cap. 1. §. vltim. de filijs presbyterorum lib. 6.* ſequuntur *Peregr. de fideicommiſſis art. 23. nu. 8. Oyeda p. 2. cap. vltim. num. 77. Nicolaus Garcia de beneficijs p. 1. c. 6. nu. 66.* Sic etiam Epiſcopi non ligantur ſuſpenſione ſiue interdicto niſi de illis mentio fiat *cap. quia periculoſum de ſentent. excom. lib. 6. Sayr. de Cenſuris lib. 1. cap. 8. num. 25. Bellet. diſquiſit. Cleric. par. 1. tit. de diſciplina clericali §. 2. numero 47.* Nec etiam epiſcopalis dignitas venit ſub ampliſſimis verbis quoruncumque beneficiorum in odioſis *cap. 2. vbi gloſ. verbo dignitatum de prebendis in 6. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 5. in princip. numer. 36. Bellet. dict. §. 2. num. 43.*

18 Sed an epiſcopatus Ordo ſit cõtrouertitur inter Theologos, & Canoniſtas. Theologi enim in Eccleſia ſeptẽ tantum Ordines ponunt, quatuor videlicet minores, & tres maiores, & ſic negant epiſcopatum eſſe ordinem: ita tenent ipſi *in 4. Sentent. diſtinct. 24. S. Thom. 3. part. quæſt. 40. art. 5. vbi Nugnus, Henriq. in ſum. lib. 10. cap. 2. in princip. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 1. num. 5. Bonacina de Sacramentis diſputat. 8. quæſt. vnic. punct. 1. num. 3.* Verior tamen eſt ſententia Canoniſtarum aſſerentium eſſe ordinem à Sacerdotio diſtinctum, vt probat expreſſe Tridentini locus (cui ſe neſcire, nec poſſe bona fide reſpondere aſſerit Nauar. in loco infra, citando) *ſeſſ. 23. de Sacrament. ordin. capite quarto ibi, Epiſcopos qui in Apoſtolorum locis ſucceſſerunt ad hunc Hierarchicum ordinem præcipuè pertinere, text. in capit. illud 77. diſtinct. & in capite primo, iuncta gloſ. verb. à capite 32. diſtinct.* & denique confirmatur optime, ex eo quia Epiſcopi multo magis quam alij inferiores ad ſacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum ordinantur, ipſi enim & Sacerdotium conferunt, ac altaria & vaſa ad vſum eiuſdem Sacramenti conſecrant: ex quibus ita hanc ſententiam defendunt in effectu *gloſ. verb. Epiſcopus in proœmio libro 6. & gloſ. ſecunda, vbi doct. in capite quotiens 3. de purgat. canonic. Durand. in quarta diſtinct. 24. q. 6. & ibi Paud. quæſt. 7. Vualdenſ.*

tom.2.de Sacram.capite 116.Nauar.in manuali capit 22. numero 18.Petr.Sot.de inſtit.Sacerd.lect.1.& 4. Vinald. in candelabro aureo titul.de Sacram. Ordinis nu. 10. Emanuel Sà verbo ordo nu.7.Valent.tom.4.d.9.q. 1. punct.4. Martin.Fornar.c.1.de ordine,Cardinalis Bellarm.de ſacr. Ord.c.1.Vaſq.p.3.tom.3.d.240.cap.3. Coninch.de Sacr. tom,2.diſp.2.dub.2.num.9. Rendina in promptuario receptarum ſententiarum.tit.38.de Epiſcopis & Prælatis nume. 15. Campanil.in diuerſ.iuris Canonici rub,2,nume.7. Vaſconcel.in harmonia rub. ad tit. de tranſlatione Epiſcopi nume. vltim. Franc.Leo in theſauro fori eccleſiaſtici p.1.capit.4. nu.17.quicquid aliter diſtinguat Azor. inſtit.moral.p. 2.lib.3.c.27.q.3.

19 An autem ordinatio Epiſcopalis vere, & propriè ſit Sacramentum videbis apud *Balduin.Iunium ſuper opera controuerſiarum Card.Bellarm.p.2.lib.6.c.3. verſ. primùm ergo*, poſt *Michaelem Medinam, Petr. Soto, Valent. & Vaſq.*tractat *Coninch.d.diſp.20. nu. 43.* & receptior tenet opinio epiſcopatum eſſe de per ſe, & ſeiunctim Sacramentum,defendunt *Card. Bellarmin. de Sacramentis lib,1.cap.5.& Gregor.de Valentia to.4.d.9.q.1.puncto 4 verſ.ſecundo controuerſum*, quos refert & ſequitur *Campan.rub.2.nu.7.ante verſ.epiſcopatum.*

20 Hinc conſequens ſit epiſcopalem dignitatem ius patriæ poteſtatis ſoluere, vt probat Imper.*in auth. ſed epiſcopalis dignitas C.de Epiſcopis & cler.Cou.in cap.quia nos nu.5.de teſta.Bernar.& Saized.regul.235.Garc. Falcon. regul.198.Cot. in memorabilib. verb. epiſcopalis dignitas, Vinius tom.2.com.opin.lib.8.tit.29.de patr.pot.num.4.p. 403.Menoch.remed.15.recuperandæ num.321.Aſcanius de patria poteſtate c.ſi.nu.49.Pinel.in l.1.p.1.nu.42.C. de bon.matern.Gutier.in repetit.§.ſui num.10.& 11. inſt.de bared.qual.Valdeſ.ad Xuar.p.2.pag.62.Mol.de inſt.trac. 2.diſp.229,verſ.6.Rebell.de oblig.iuſt.p.2.lib.1.q.8.n.6. verſ.8.Tb.Valaſ.tom.1.alleg.29.nu.79. Mod. de iurif.p. 4.cent.1.caſu 27.num.4.*

21 Quamuis autem ſententia lata in fauorem filij in cauſa nobilitatis non profit patri,quia nobilitas deſcendit de maioribus ad deſcendentes, non autem aſcendit de filijs ad parentes,ordine retrogrado, vt deciſum refert *Joſeph. Seſſe Aragonia deciſ.4.*

22 Dignitas tamen epiſcopalis filij prodeſt patri, ita q parens filium habens Epiſcopum ob eius dignitatem gaudeat nobilitatis prærogatiua, vt non reputetur plebeius: ita *Gam. Luſitan. deciſ. 112. vbi Flores de Mena*, optime *Aloyſ.Ric.in praxi fori eccleſiaſtici deciſ.545.in 1. impreſ. & reſolut. 467.per totam in 2. impreſſ.* & faciunt quæ *Farin.in praxi criminali p.1.lib,1.tit.5.q.41.nu.60.*

23 Epiſcopalis dignitas eiuſque iuriſdictio conſiderata in generali,& in communi eſt inſtituta de iure diuino, vt conſtat *ex D. Paulo ad Epheſ. 4. & 1. ad Corinth. 12.* quem poſt alios exponit *P. Suares tom. 4.de pœnit. p.2. diſp.25.ſect.1.a nu.7.*& ex loco *Act.20.* quem in idem adducit *Card.Bellarm.d.tom.1.controuerſ.3. generali lib. 4.c.25.Henriq.in ſum.lib.6.c.5.nu.5.* ſi vero iuriſdictio epiſcopalis ſumatur in particulari eſt inſtituta de iure humano *Soares ſect.1.nu.10.cum ſeqq. iuncto nu. 3. Card. Bellarm.d.lib.4.c.24.Valent.tom.4.diſp.7.q.10.punct.2. pag.2.col.1.Azorius inſtit.moral.p.2.lib.3.cap.30.q. 13. Camill.Borrellus d.tit.6.à nu.1.Ludouicus Miranda de ordine iudiciario q.2.art.5.*

24 Ad cunctis formidandum epiſcopale munus euehendi ſingulari tùm diuinarum,tùm etiam humanarũ rerum ſcientia ſunt commendandi, cap. *cum in cunctis, de elect.* Quamobrem is qui dignitate epiſcopatus prę-fulgere cupit debet alicuius Academiæ & Gymnaſij publici ſuffragio,& auctoritate Magiſter, aut Doctor, vel Licentiatus in ſacra Theologia,aut in iure Canonico creari, quòd ſi ad nullum litterarum gradum promotus ſit ſufficit ſi alicuius Acad. teſt. pub. probetur idoneus ad alios docendos: ita diſponit *Sac. Concil.Trident.ſeſſ.22.de reform.c.2.*& tenent *Menoch.de arbitrar. caſus 425.nu.35. Henriq.in ſum.p.2.lib.10.c. 16.§.2.in comment.littera B.& c.33.§.2.& lib.14.cap.9.§.1.verſic.gradus, Petr.Alphonſ.de Vaſconc.in harmonia rubricar.iur.Canon.tit.de ætate & qualitate nu.4.Azorius inſtit.moral.p.2.libr.3.cap.28.q.9.col.306.& lib.6.cap.6. q.1.col.683.Leſſ.de inſtit.lib.2.c.34.dub.24.Gonzal. ad regul.8.Cancel.gloſ.4.nu.67.Reginald. in praxi fori pœnitentialis lib.30.tract.3.nu.171.*plures alios refert *Cened. ad decretum collect.51.nume.4. in fin.Campanil.in diuerſ. iuris Canon.rub.3.cap.4.num.1.cum ſeqq.Bellet.diſquiſit. clericali.part.1.titul.de clericali diſcipl. §.quarto à numero 33.*

25 Hodie cum priuilegium doctoratus non faciat Doctorem,ſed requiratur doctrina,*Clemens VIII.* ſtatuit, vt non ſolum habentes priuilegium, ſed docti viri ad Cathedrales aſſumantur, quoad epiſcopatus in Italia ſumendi in Vrbe coram ipſo,& Sacr.Congr.Illuſtriſſimorum Cardin. aliorumque grauium, & peritorum Prælatorum,& Virorum: In Gallia vero, & Hiſpania coram S.R.E. Cardin. Legatis ibi exiſtentibus, & Legatis deficientibus coram S.Sedis Apoſtolicæ Nuntijs, Patriarchis,Primatibus,Archiepiſcopis, & Epiſcopis, de ſpeciali Papæ mandato, aſſiſtentibus alijs Prælatis, ac peritis Viris vt huiuſmodi negotij grauitas requirit,ſe examini ſubijciant,qui approbati,& non alias ad Eccleſiæ regimina admittantur, referunt *Franc. Leo in Theſau.fori eccleſiaſtici p.1.cap.3. num. 10.& 11. Campani. d. cap. 4. numero 4.* idiomate noſtro vulgari ſolemus dicere Prelado ſem letras, Nao ſem leme, Relogio ſem pezos, Galinha ſem azas. latinè, Prælatus ſine litteris, Nauis ſine clauo, Horologium ſine æquilibrijs, Gallina ſine alis. Nam ſi omninò illiteratus in Epiſcopum promoueretur ſane ab epiſcopatu amouendus eſſet, quemadmodum amotus fuit Epiſcopus Calinen. *ab Honorio III.* de quo *in cap. fin.de ætate, & qualitate*, toleraretur tamen ſi ex longo vſu & rerum experientiæ ſciat rectè exercere omnia ad epiſcopatum neceſſaria, vel ſi charitatis perfectio ſcientiæ defectum ſuppleat vt per *Hoſtiam de incompat. benef.capit.24.numero 32.& 33.part.prima,Mayol. de irreg. capit. 32.numero quarto & decimo.*

26 Ad epiſcopatus culmen ex Conc. Agathenſi *in c.16. & 17.* nemo promoueri poteſt ante annum 30.& habetur *in capite quicunque 77. diſtinct.* Poſtmodum vero ex conſtit.*Alexandri III.* in concil. Lateranenſi ſuperadditum fuit vt exigerent 30. *in capite cum in cunctis de elect.* ita *Coſmus in pragmatic.ſanction. tit. de elect. capit. Sicut §.deinde verbo legit.pag.99.verſa, Menoch. de arbitrar.caſ.427.numero 24.Rebuff.tract.de pacificis poſſeſſoribus numero 184. Armend. in additionibus ad recopil. legum Nauarræ ad libr.primo tit.ſecundo, libro primo de ætatibus numero decimo octauo Franc. Leo dicto capite tertio,numero ſeptimo,Henriq.in ſum.libro decimo, capite decimo nono, §.tertio,& libr. 14.capite 9.in princip. verſic. ad Epiſcopatum,Azor.inſtit.moral.par.2. lib.6. capit.5. in princip.Gutier.canon.lib.1.quæſt.26.numero 39.Ludouic.Miranda.de ordin.iudic.quæſt.4.art.2.concluſ.3. Leſſ. de inſtit.tit.2.c.34.dub.20.num. 103.Reginald. in praxi*

fori

fori pœnitent. lib. 30. tract. 3. nu. 163. vers. 1. Viuianus in praxi iuris patronatus p. 2. lib. 6. c. 7. num. 4. Campanil. in diuers. iuris Canonici rub. 7. c. 6. num. 44. vbi ex *Rebuff. d. trac. de pacific. possessoribus nu. 184.*

27 Asserit in Regno Franciæ (quod in omnibus Gallicanis episcopatibus non habere locum credit) idoneum ad episcopatum iudicari, qui in 27. constitutus anno reperitur, ita commonentibus concordatis inter *Leonem X. & Galliæ Regem.*

28 Itaque non amplius satis est attigisse dictum 30. annum nisi expleuisse pateat, ex *Rebuff. in praxi beneficiali rub. requisita ad collationem bonam nu. 37. & d. tract. de pacific. possessorib. nu. 184.* licet *glos. in cap. vnico vers. compleuerint de ætate & qualitate in 6.* dixerit Episcopum esse posse qui 30. ingressus est annum, ad id ducta auctoritate *d. c. cum in cunctis*, cuiusquidem verbum, exegerit, non perpendisse insinuat, quòd sine dubio perfectum iudicat tempus, idque tandem Constitutione sua *Greg. XIV. pub. 15. Martij 1591.* expressis declarauit verbis ibi, *annum 30. expleuisse.*

29 Impubes vero si consecraretur Episcopus nihil ageret ex *D. Thom. ad. 3. p. sum. q. 39. art. 2. Henriq. in sum. lib. 1. c. 21. §. 4. & lib. 10. c. 14. §. 3.* eo quod in episcopatu conferatur potestas vera circa corpus mysticũ Christi, & consequenter requiratur actus ipsius suscipientis talem potestatem. Contrarium tamen resoluit *Bonacina de Sacram. disp. 8. q. vnic. p. 5. num. 5.* ex eo quia multi sunt Episcopi titulares, qui nullam habent curam animarum aut Ecclesiæ administrationem, vnde si Episcopus ante annum 30. consecretur non fieret irregularis, ex citatis per *Soar. tom. 5. disp. 31. sect. 1. numer. 29. Campanilli rub. 7. c. 4. nu. 17.*

30 Adderem supradictis de scientia Episcop. quod in assecutione episcopatus Canonista Theologo præferẽdus est, si doctus & prudens sit, habeatque quandam Theologiæ peritiam, præcipuè vbi hæreses non pullulant, ita *Henriq. in sum. lib. 10. c. 33. §. 2. in com. littera E. Azor. inst. moral. p. 2. lib. 3. c. 28. q. 10. Fr. Emman. quæst. regularium tom. 1. q. 11. art. 4. Bobadil. in sua politica lib. 1. cap. 6. nu. 14.* plures refert Cenedo *ad decretum collect. 51. num. 5.*

31 In his enim quæ pertinent ad forum conscientiæ Theologi præferuntur Canonistis, in alijs vero pertinentibus ad forum iudiciale, & censuras, ac pœnas ecclesiasticas Canonistæ Theologis præferri debent *Menoch. de præsump. lib. 2. q. 71. num. 49. Fr. Eman. d. art. 4. Azor. instit. moral. p. 1. libr. 2. cap. 17. q. 3. & p. 3. libr. 1. cap. 3. q. 4.*

32 Requiritur deinde vt Episcopus legitimo sit matrimonio natus, vt decidit *Concil. Trid. sess. 7. de reformat. cap. 1.* illegitimum namque sine Papæ speciali dispensatione (quam vix ad Episcopatus obtinendos concedit) inhabilem esse vt ad Episcopatum assumatur probant textus *in c. cum Vuiton. Ecclesia de elect. glos. in cap. grandi, verb. legitimo, de supplenda negligentia Prælatorum lib. 6. Franc. Leo in thesauro fori ecclesiastici p. 1. cap. 3. n. 8.* legitimati vero per subsequens matrimonium ad episcopatum etiam habiles dicuntur, argum. *tex. in c. tanta, qui filij sint legitimi* tenent *Peregrinus de fideicommissis art. 24. nu. 12. Couar. de sponsalibus p. 2. c. 8. §. 2. num. 24. Menoch. cons. 16. num. 5. & 17. Soar. tom. 5. de censur. disp. 50. sect. 5. à nu. 10. Menoch. cons. 799. nu. 12. Bellet. disquisit. clerical. p. 1. t. 1. de disciplina cleric. §. 2. nu. 18. Azor. institut. moral. p. 3. lib. 2. cap. 14. q. 14. Campanilli in diuers. iuris canonici rub. 11. c. 13. nu. 127.*

33 Neque obstat argumentum ex quo contrarium tenuit *Raymund.* quem refert *Abbas in c. ad extirpanda in fi. de filijs presbyterorum*, & sequitur *Maiol de irregularit. l. 1. c. 4. nu. 13.* scilicet ex text. *in d. c. cum in cunctis in prin. de elect.* vbi requiritur, vt quis fiat Episcopus, quòd ex legitimo matrimonio natus sit.

34 Nam ex *d. cap. tanta in princip.* ibi, post contractum matrimonium legitimi habeantur, iunctis verbis præcedentibus, notant Doctores communiter legitimationem quæ fit per subsequens matrimonium iuris fictione retrotrahi ad tempus natiuitatis, ita vt qui antea illegitimè nati sunt per matrimonium postea subsequutum non solum ex tunc legitimi fiant, sed ante & tempore natiuitatis habeantur legitimi, vt notant *Antonius num. 2. & 4. Card. num. 2. Abb. 7. Anchar. 10. in d. cap. tanta idem Anchar. cons. 223. Dec. in cap. cum in cunctis num. 11. de elect.* quòd ex Legistis docuit *Bart. in l. 2. num. 10. ff. de vulgari, quos refert Tiraquel. de primogen. q. 34. numer. 34.* & post *Fortunium Garciam in §. & quid si tantum num. 174. Con. de sponsalibus p. 2. cap. 8. §. 20. num. 26. Mantica de coniect. vltim. voluntat. lib. 11. tit. 12. num. 18. Roland. Valle cons. 10. nu. 14. vol. 2. Surdus cons. 309. num. 24. Campanil. d. num. 127. & Bellet. d. §. 3. num. 20.*

35 Magis fortasse obstat textus *in c. innotuit de elect.* ex quo constat M. de quo ibi susceptum fuisse ex soluto & soluta, & ex integra tex. apparet post quadriennium inter parẽtes matrimonium fuisse subsequutum vt refert *Anton. August. collect. 3. ad decret. tit. 6. c. 5.* & colligi videtur ex corpore iuris Canonici sine glossis Venetijs, & alibi impresso post annum 1587. vbi post illa verba, quasi furtim, legitur, quo facto cũ ipsa infra quadriennium à natiuitate ipsius matrimonium contraxit: Sed respondebis ea verba, in *Greg. IX. compilatione* non reperiri; ex antiqua vero fidem non facere, iuxta eiusdem Greg. proœmium, nec originalia quæ referuntur inter se consonant, nam apud *Anton. August.* legitur, & ipsam infra quadriennium à natiuitate ipsius matrimonium contraxit, quæ grammatica vitiosa est, & legendũ videbatur, hæc ipsa, & tunc nihil nobiscum pugnat, nõ enim concludit eam cõtraxisse matrimonium cum milite, ex quo M. filium susceperat; in integra vero apposita in corpore iuris Canonici legitur cum qua postea matrimonium contraxit, quæ si vera esset nostram resolutionem destrueret: Sed non probatur vnde sumpta fuerit, & videtur cum verbis præcedentibus, quæ in textu remãserunt, ex diametro pugnare, ibi, idem quoque M. adijcit quod nunquam pater eius habuit vxorem: vnde fit ea verba omissa fuisse in nostra compilatione, quia à parte allegabantur: Sed tamen minime sunt probata. Potuit enim Pontifex in decisione ea cõmemorare ad dispensationem petitam iustificandam inter alias causas, quas adduxit; verosimilior est littera *Anto. August.* si, ipsa, legas, non ipsam, quia consonat verbis vers. præced. & nostram resolutionem non offendit. Ad Cardin. tamen celsitudinem filij legitimati per subsequens matrimonium non possunt ascendere prout statuit *Sixtus V. in sua const. 50. quæ incip. post quã*, de qua *Sayr. de censur. lib. 6. c. 10. nu. 13. & 14. Bellet. d. §. 3. nu. 22. Henriq. lib. 11. c. 20. nu. 2.*

36 Oportet etiam promouendum ad episcopatum in sacro Ordine antea saltem sex mensium spatio constitutum fuisse ex *Concil. Trid. sess. 22. de reformat. c. 2.* tradunt *Francisc. Leo in thesauro fori eccles. p. 1. c. 3. num. 9. Camp. in diuers. iur. Canon. rub. 7. c. 6. nu. 45.*

37 Sed

37 Sed per Bullam *Gregorij XVI.* publicatam 15. *Maij* 1590. cum plurali numero vtatur, ſicuti etiam *tex. in c. à multis de ætate & qualit.* oporteret omnibus ſacris initiatum fuiſſe ante ſex menſes, dum requiritur, vt ille ſit in ſacris conſtitutus ante ſex menſes, quemadmodum, & ante Concilium diſpoſuerat *tex. in c. Oſius 61. diſt.* ibi, ſed non eligitur aliquis, niſi in ſacris Ordinibus conſtitutus. ita *Campa. rub. 11. c. 7. nu. 8.*

38 Si vero Sacerdotium non præceſſerit, valida tamen erit Ordinis epiſcopalis collatio, etenim præpoſteratio in collatione Ordinum non vitiat, licet executionem impediat, ita poſt *Ioan. And. Anchar. & alios Rendina in prompt. recept. ſent. rub. 38. num. 6. Fornar. de Sacram. Ordinis nu. 5. c. 6. Campan. rub. 10. c. vnic. nu. 3. poſt gloſ. & Doct. in c. ſolicitudo 52. diſt.* quamuis contrarium, imo epiſcopalem Ordinem non ſuſcipere qui Sacerdotio caret, teneant *gloſ. ſ. in c. vnic. de clerico per ſaltum prom. D. Thom. in 4. ſent. diſt. 24. Borg. de irregul. p. 5. d. rub. de clerico per ſaltum prom. nu. 3. Silueſt. verbo Ordo 2. num. 1. Eman. Sà cod. ver. nu. 25. Mayol. de irreg. lib. 4. c. 12. nu. 3. Henriq. in ſum. lib. 10. c. 7. §. 1. Azor. p. 2. lib. 3. c. 30. q. 9. Salced. ad. Bern. c. 2. addit. 1.*

39 Deinde conſecrationis munus Epiſcopi ſuſcipere tenentur infra tres menſes ſub pœna amiſſionis fructuũ, & negligentes per alios tres menſes eccleſijs ſunt ipſo jure priuati *cap. quoniam 75. diſt. cap. quoniam 100. diſt. Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reform. c. 2.* de quo *Nauar. in man. c. 25. nu. 118. verſ. 8. Bertachin. de Epiſcopo tract. 2. lib. 3. q. 1. fol. 82. Rendina in prompt. recept. ſent. tit. 38. nu. 13. Jacob. de Graffis in aureis deciſ. cap. 97. nu. 52. p. 1. libr. 2. praxis epiſcop. p. 1. verbo conſecratio Prælatorum pag. 89. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſ. p. 1. c. 3. nu. 22. Cardin. Tuſc. pract. concluſ. tom. 2. lit. C. concluſ. 743. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 24. nu. 141. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 32. tract. 2. nu. 58. Campanili in diuerſorio iuris Canonici rub. 6. cap. 6. num. 9.*

40 Illudque trimeſtre tempus exorditur à die confirmationis, iuxta *gloſ. in c. cum in cunctis §. cum vero, verſ. tempore de elect. &* reſoluta per *Flam. de reſignat. lib. 7. q. 1. num. 92.*

41 Nec obſtat tex. *in cap. Ordinationes lib. 1. §. tempus 75 diſtinct.* dum præcipit ne conſecratio vltra tres menſes poſt electionem protrahatur, quia intelligitur de electione confirmata iuxta ea quę *Archid. & Genua.* inibi, aut de electione Papæ, cuius prouiſio, electionis & confirmationis locum habet, vt *per Abb. in d. c. cum in cunctis §. cum vero nu. 3. & in c. eam te nu. 3. de reſcriptis, & in cap. noſti num. 4. de elect. Franciſc. Marc. Delphin. deciſ. 1394. nu. 3. & deciſ. 1395. etiam nu. 3.*

42 Conſecrationi epiſcoporum Canones conſtituerunt peculiare tempus, ſcilicet diem Dominicum, *cap. qui in aliqua 51. diſt.*

43 Nec obſtat *cap. quod die 75. diſt.* dum præcipit benedictionem conſecrandis non niſi in die Dominica Reſurrectionis tribui, quia reſpondetur quod Dominicum diem ob venerabilem Reſurrectionem Domini Noſtri Ieſu Chriſti non ſolum in Paſchate celebramus, verum etiam per ſingulas hebdomadas ipſius diei imaginem frequentamus, *capit. ſabbato de conſecrat. diſtinct. 3.* & propterea viſum eſt Dominicam celebrari in memoriam continuam Paſchæ *Henriq. in ſum. lib. 9. c. 25. §. 1. in commento lit. D.*

44 Locus autem idoneus pro illorum conſecratione eſt Eccleſia, quam Metropolitano placet eligere *c. fin. 51. diſt. Concil. Trid. d. cap. 2.* niſi conſuetudo probata aliud haberet in vſu *Silueſt. verbo conſecratio 1. nu. 3. Henriq. in ſum. lib. 10. cap. 23. §. 5. in princip. Leſſi. de inſtit. lib. 2. cap. 34. num. 103.*

45 Hæc tamen conſecratio à minori numero quã trium Epiſcoporum fieri minime debet *c. Archiepiſcopus de tempor. ordin. c. 1. 64. diſt. Henriq. d. lib. 10. c. 24. §. 1. Paul. Comitol. reſponſ. moral. lib. 1. q. 48. num. 13. Marc. Anton. Gennenſ. in praxi curiæ Archiep. Neapol. c. 70. nu. 26. vbi nu. 27.* reſoluit etiam per tex. *in d. c. Archiepiſcopus* vocatos ſuffraganeos ab Archiepiſcopo pro conſecratione alterius ſuffraganei teneri accedere.

46 Aduerte quod promotus ex diſpenſatione Papali ad Sacerdotium in die Dominica, non poteſt eadem die conſecrari Epiſcopus per *Inn. in c. litteras de tempor. ordinat.* exploſa contraria gloſſæ ſententia *verbo ſabbati in fine in c. quod à Patrib. 75. diſt.* reſoluit *Campan. in diuerſorio iuris Canon. rub. 6. cap. 4. nu. 5.*

SVMMARIVM.

1 *Referuntur Doctores, qui de Sacramento Ordinis ſcripſerunt.*
2 *Ordinis Sacramentum à Chriſto Domino inſtitutum.*
3 *Ordinis Sacramentum gratiam confert, vt reliqua Sacramenta.*
4 *Characterem imprimit ſicut Baptiſmus, & Confirmatio.*
5 *Ordinatus abſoluta coactione compulſus non recipit characterem.*
6 *Ordinatus conditionali adductus coactione, permittens ſibi Ordines conferri, characterem recipit.*
7 *Excommunicatus ſi ordinetur characterem recipit.*
8 *Ordinis Sacramentum nequit accipere, qui aqua Baptiſmi regeneratus non fuerit.*
9 *Baptizatum ſe credens cum re vera non fuerit, ſi Ordines procuranerit an eos recipiat, Chriſtum corpus celebrando conficiat? diſputatur.*
10 *Refert Auctor ſuam opinionem in dubio propoſito.*
11 *Inhabilitas procedens de iure diuino ſupplere non poteſt.*
12 *Abſolutio ſacramentalis præſtita a non Sacerdote, qui tamen communiter pro Sacerdote habebatur nulla eſt.*
13 *Abſolutio ſacramentalis etiam in mortis articulo à non Sacerdote valide præſtari non poteſt, etiamſi deſit Sacerdos.*
14 *Ordinis Sacramentum non confirmato dari prohibet Concil. Trid. procedit tamen de neceſſitate præcepti, non de neceſſitate Sacramenti.*
15 *Ordinis Sacramentum recipiens non præmiſſa Confirmatione extra negligentiam & citra contemptum, non peccat mortaliter, nec aliquam incurrit irregularitatem.*
16 *Ordines eſſe nouem putant Canoniſtæ.*
17 *Clericum prima tonſura percutiens incurrit excommunicationem can. ſi quis ſuadente 17. q. 4.*
18 *Prima tonſura propriè Ordo non dicitur, ſicut reliqui.*
19 *Canoniſtarum, & Theologorum opiniones ſadere diſtinctionis componuntur, quod ſcilicet Canoniſtarum opinio, quatenus tenet Ordines eſſe nouem intelligatur impropriè ratione quarundam actionum; alia vero Theologorum, ſeptem tantum dicens, intelligatur de propriè ſumptis, & pertinentibus ad conſecrationem Hoſtiæ.*
20 *Singuli Ordines an ſint Sacramenta? diſputatur.*
21 *Prima opinio tenet ex ipſis Ordinibus non niſi ſacerdotalem eſſe Sacramentum.*
22 *Secunda affirmat tres Ordines maiores eſſe Sacramenta, minores verò ſacramentalia.*
23 *Tertia, & verior reſolut omnes tum maiores, tum minores Ordines eſſe Sacramentum, & conferre gratiam.*

DE

DE SACRAMENTO Ordinis in communi.

ALLEGATIO II.

1 DE Sacramento Ordinis, eiuſque materia agunt *Theologi in 4.diſtin.24. vbi D.Thom. Soto. Durand. Bonau.Palud. Riccard. & alij*, ac ſummiſtæ verbo *Ordo*, & ex modernis *Bartho.a Ledeſma in ſumm.de Sacramen. tit.de ſacramento Ordinis. Vinald.in candelabro aureo tit. de ſacramento Ordinis. Martin. Fornarius de Ordine, praxis Epiſc.p.1.& 2.verbo Ordo.Henriq. in ſumm.p.2.libr. 10.de Ordinis ſacramento. Stephan. Quaranta in ſumma bullarij verbo Ordo Cardin.Tuſch. practic.concluſ.litt. O. concluſ.189.Petr.de Ledeſma p.1. ſumma de ſacramento Ordinis.Vaſquez in 3.parte D.Thomæ tom.3.diſput.235. cum ſeqq.Valentia tom.4.diſp.9.Valer.Reginald.in praxi fori pœnit. libr.30. Ægid. de Coninch.de Sacramentis & Cenſuris tom.2.diſp.20.Baldun.Iuni.ſuper opera controuerſ.Bellarm.p.2. lib.5. cap.3.& 4. Bonacina de Sacram. diſp.8. praxis noua Epiſcop.p.1.de conferendis Ordinibus*, vnum pro omnibus ſtudioſo commendo lectori Reuerendiſſ. ſcilicet *D. Hieronymum Campanilli Epiſcopum Laquedonenſem*, qui in laborioſo, ac doctiſſimo opere ſuo quod inſcripſit, *Diuerſorium turis Canonici*, omnia ad Ordines, beneficiaque pertinentia ſubtiliter, & eleganter melius quam omnes tractauit. *Miranda in manuali Prælatorum p.1.q.38.cum ſeq.*

2 Ordinis ſacramentum fuit inſtitutum in vltima Cœna *Luc.22.* à Chriſto Domino Saluatore noſtro, vt probat *Concil.Trid.ſeſſ.23. de ſacram. Ordinis capite primo*, tenent latè *Sayro de Sacram.in genere libr.2. q.3. artic.1. verſi.de ſacram.Ordinis. Victoria de ſacramentis nu.226. Henriq.in ſum.lib.10.in proœmio §.2.lit.M. & c.3.nu.6. praxis noua epiſcopalis p.1. c.1. de conferendis Ordinibus nu.1.pag.25.Valent.to.4.diſp.9.q.1.punct.4.Vaſq.to.3. diſp.239.Valerius Reginald.in praxi fori pœnitent.lib.30. à n.3.Coninch.de ſacram.& cenſur.tom.1.q.83.nu. 106. Bonacina de ſacram.diſp.8.q. vnica punct.1.n.7.*

3 Hoc ſacramentum Ordinis gratiam confert, vt reliqua Sacramenta,& probat *Apoſt.1.ad Timoth.4.* Noli negligere gratiam, quæ in te eſt, quæ data eſt tibi per Prophetam cum impoſitione manuum presbyterij: & alibi, admoneo te, vt reſuſcites gratiam Dei, quæ in te eſt per impoſitionem manuum earum, comprobarque *Concil.Triden.ſeſſ.23.de ſacram.Ordinis c.3.* ibi gratiam conferre dubitare nemo poteſt, *Sayro de ſacram. in genere lib.5.c.1.q.vnic.art.2.verſ.de ſacram.Ordinis, Henriq.in ſum.lib.10.c.1.§.3.lit.R.& c.14.in prin. Valerius Reginald.d.lib.30.num.16.*

4 Præterea imprimit characterem ſicuti Baptiſmus, ac Confirmatio, *Concil.Tridentinum. d.ſeſſ.23.cap. 4. Victor.de ſacram.Ordinis nu.232. Magiſter ſententiarum in 4.diſtinct.6.q.1.cum ſeqq. Henriq. in ſum.lib. 10.cap. 7. in principio,& c.14.§.2.lit.P.Bellet.diſquiſit. clerical.p. 1.tit.de diſciplina clerical.§.3.n.2.praxis noua Epiſcopalis p.1.c.1.num.52.pag.60. Vaſq.in 3.partem D. Thom. tom.3.diſp.243.à n.2.& diſp.244.nu.17.Bellarmin.p.1. lib.4.cap.10. verſ. ſeptimo ordo ſacerdotum eſt,& tom.2. lib.vnico de ſacram.ordin. c.10. Balduin. Iun. ſuper opera controu.Bellarm.p.1.lib.4.c.10. verſ.7. Regnald. d. lib. 30.num.3.verſ. quod attinet,& nu.16.verſ.& idem, Bonacina d.q.vnica punct.6. nu.3.*

5 Qui tamen abſoluta coactione compulſus promouetur, nempè ſi vi teneatur,& ordinetur; is vtique Ordinem minimè recipit, eiuſq; animæ talis ordinatio non relinquit indelebile ſignum, *gloſ.in c.vnico verb.diſcretionis,in fine,de clerico per ſaltum promoto, Angel. verb. coactio n.1.Sylueſter verbo ordo 4.n.1.verſ.2.*

6 Promotus tamen conditionali adductus coactione, ſcilicet qui vt mortem vitaret, aut ne aliam ſibi comminatam pœnam patiatur, ordines ſibi conferri permiſit, vtique recipit characterem, quod omnes affirmant, & concludit *gloſ.verbo, vel aliquod in Clement. in pleriſque de elect.Paul. Comitol. reſponſ.moralium libr.1. q.45.poſt num.1.*

7 Excommunicatus ſi ordinem ſuſceperit characterem quoque recipit, vt reſoluit *Campanil. in diuerſ. iuris Canonici rub.11.c.15. n.140.*

8 Ad hoc ſacramentum Ordinis nequit aſcendere, qui aqua Baptiſmi regeneratus non fuerit, quique ſi promoueri tentauerit, nihil profectò agit, ac nec Ordinem quidem accipit, *c.1.de presbytero non baptizato.* Sed ille qui natus eſt inter Chriſtianos, & inter eoſdem conuerſatus, non dubitandum illum eſſe baptizatũ, quouſque euidentiſſimis argumentis contrarium appareat, per *c.fin.de presbytero non baptizato*, etiamſi ſit expoſitus, dummodo viginti, vel plures dies natus appareat habere, *Henriq.in ſumm.lib.2.c.31.§.1.*

9 Qui vero non baptizatus, ſe tamen baptizatum credens Ordines procurauit aſſumere, dubitatur an illos receperit, Chriſtiue corpus celebrando conficiat quod ſibi aliiſque proſit tanquam Sacramentum à Sacerdotio inſignitũ conficere non in virtute ſua, ſed Eccleſiæ, putat *Ang.verb.Baptiſm.7.nu.12.gl. f. vero finalis in c. Apoſt.de presbytero non baptizato* arbitratur illum non eſſe Sacerdotem, neque conficere, ſed bene quoad ſe, qui credebat conficere, & quoad alios idem credentes tanquam verum Sacramentum conficere, ſibiq; & recipientibus prodeſſe. At vero *D.Tho.in 4.ſent. diſt. 24.* affirmat ordinem non recipere, neque conficere, nec etiam abſoluere, piè tamen credendum cenſet ſummũ Sacerdotem quoad effectus ſacramentorum ſupplere, neque fore permiſſurum hoc ita latere, cum inde maximum Eccleſiæ poſſit imminere periculum.

10 Ego tamen dicendum puto (ſalua ſemper S. Romanæ Eccleſiæ auctoritate) prædictum ordines non ſuſcepiſſe, quamuis communi errore haberetur baptizatus: nec contrarium poteſt efficere reſolutio *gloſſæ verbo deceptæ in cap.dudum 54.de elect.* propter inſtantiam, quã facit de Baptiſmo; quia reſpõdetur quod licet Baptiſmus flaminis (ſic per quandam metaphoricam tãtum, non autem ſpecificam ſignificationem nuncupatus) miniſtretur ab Spiritu ſancto inuiſibiliter ei, qui dum non habet facultatem ſuſcipiendi verum Baptiſmi ſacramentum, concipit tamen interiorem cõtritionem, cum propoſito ſuſcipiendi illud, ſicque huiuſmodi baptiſmus flaminis ex ſola diſpoſitione operãtis cum diuino auxilio ſecum afferat gratiam ſanctificantem, & remiſſionem peccati, itaut ſic baptizatus nullum interim patiatur animæ diſpẽdium, iuxta tradita per *Soar. tom.3.de ſacram.q.66.diſp.22. ſect.1.ante finem*: tamen id contingeret nõ ex eo capite, quod communiter habebatur baptizatus, nec ex permiſſione Eccleſiæ: ſed ex vi prædictæ contritionis, prout etiam in terminis *dict. capit.dudum* dicendum eſt pœnitentem ibi animæ diſpendium non pati, imò gratiam ſanctificantem obtinere, non ex vi abſolutionis nullius de facto præſtitæ

cleri-

clerico, de quo in eo textu: ſed ex vi prædictæ contritionis, nec communis error, ac titulus putatiuus concurrens poteſt efficere, vt prædictus clericus validos ordines accipiat, cum inhabilitas hæc procedat de iure diuino, quæ ſuppleri non poteſt etiam interueniente communi errore, de quo in *leg. Barbarus, ff. de officio præſidis ibi*.

11 Cum etiam potuit Populus Rom. ſeruo decernere hanc poteſtatem; hi enim Legiſlatores nō poſſunt ſupplere defectus iuris diuini aut naturalis ex reg. tex. in *c. cum inferior de maiorit. & obed. & eſt tex. in c. ſunt quidā 25. qu. 1.* & tenent *Abb. in c. 2. in fine de presbytero non baptizato*, & alij, quos refert & ſequitur *Maſcard. de probat. concluſ. 649. nu. 98. & 99. Pat. Sanch. de matri. lib. 3. diſp. 22. ſub nu. 27.*

12 Sic etiam nulla erit abſolutio ſacramentalis præſtita à non Sacerdote quamuis communiter exiſtimetur ſacerdos, nam is patitur inhabilitatem de iure diuino, ſecundum quod ſoli Ordini ſacerdotali annexa eſt iuriſdictio neceſſaria ad eam abſolutionem miniſtrandā *ex tex. in c. verbum de pœnit. diſt. 1. Trident. ſeſſ. 14. de ſacramen. Pœnitentia c. 10.*

13 Adeò vt nec in mortis articulo poſſit huiuſmodi abſolutio iuſtè, & validè præſtari à non Sacerdote, etiāſi deſit Sacerdos, vt poſt *gloſſam verbo mortis in fin. in capit. paſtoralis §. præterea de officio ordinarij*, obſeruant *Sot. in 4. diſtinct. 18. q. 4. articul. 1. concl. 2. & 3. Nauar. in capit. 1. in princip. à num. 74. de pœnit. diſtin. 6. Vinal. in candelabro aur. p. 1. tit. de abſolutione nu. 74. & titul. de Confeſſione à n. 30.* plures vt per *Cenedo ad decretum collect. 42. num. 3.*

14 Interdicitur quoque promotio cuicunque non cōfirmato in *Concil. Trident. ſeſſ. 23. de reformat. capit. 4.* ibi, prima tonſura non initientur, qui Confirmationē non ſuſceperint: Ordo enim characterem Confirmationis præſupponit de neceſſitate præcepti, non autem de neceſſitate Sacramenti, ita *Nauar. in man. capit. 22. num. 9. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſtici poſt reſolut. 276. in notabilib. de materia ſacramenti Ordinis*, & tenēt *Henriq. lib. 10. c. 14. nu. 2. Fr. Emman. in ſumm. p. 2. cap. 17. ſub num. 10.*

15 Quinimò ſi ex negligentia, & citrà contemptum prætermitteret Confirmationem recipere ante Ordines, non peccaret mortaliter, nec aliquam incurreret irregularitatem, ita *Nauarr. d. nu. 9. Vſſl. de ſacram. ordin. nu. 232. Vinald. in candelab. aureo tit. de confirmat. n. 4. praxis nona epiſcopalis p. 1. c. 1. n. 24. verſ. ad minores, Greg. de Valent. ad 3. partem D. Tho. diſp. 5. q. 2. punct. 2. verſ. characterem Henriq. de irregularitate, lib. 14. c. 6. n. 3. Soar. to. 3. diſp. 38. ſect. 1. Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſiaſtici reſol. 269. Galet. in margarita caſuum cōſcientię verbo ordo pag. 194. colu. 1. Valer. Reginal. in praxi fori pœnit. lib. 28. nu. 24. Cominch. de ſacram. to. 1. q. 72. art. 9. nu. 90. Bonacina de ſacrament. diſp. 8. q. vnica punct. 5. nu. 8. cum ſeqq.*

16 Canoniſtæ noſtri putant ordines eſſe nouem, ſcilicet hoſtiarium, pſalmiſtam, Lectorem, exorciſtam, Acholitum, Subdiaconum, Diaconum, preſbyterum, & Epiſcopum, ita illi in *c. cum contingat de ætate, & qualitate, gloſ. in proœmio ſexti verbo Epiſcopus, gloſ. final. in ſum. 32. diſt. Con. in c. quia nos nu. 3. de teſtamentis*, & hæc eſt verior opinio, vt alibi probauimus dum ageremus de epiſcopatu.

17 Quo ſuppoſito dico primam tonſuram eſſe clericatum, & ordinem, vt probare videtur text. *in dicto c. cum contingat*, inquiens per primam tonſuram iuxta ordinem Eccleſiæ datam à talibus clericalem ordinem cōferri, & confirmatur ratione illa, quia conſtitutione *cap. non dubium de ſentent. excommunicationis*, & *can. Si quis ſuadente 17. q. 4.* vt manus violētas in clericos injicientes incurrant ſententiam excommunicationis) ligatur etiam percutiens clericum tonſuratum ex *gloſ. finali in d. cap. cum contingat*, & de ea agentes latius dicemus: Et ita *Concil. Trident. ſeſſ. 7. de reformat. cap. 10.* quoad principalem diſpoſitionem comprehendit primam tonſuram, vt tenent *Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiepiſcopali Neapolit. c. 85. num. 15. Mayol. de irregularit. lib. 4. cap. 2. num. 3. Nicol. Garcia de beneficijs p. 5. cap. 7. num. 95.* vbi in addition. dicit ita accepiſſe à Fannano Secretario Sac. Congreg. Concil. Sicut etiam ſub verbo *ordo* ſeu *ordines* & ordinare generaliter & abſolutè prolato, venit *tonſura*, tam in iure, quàm in *Concil. Trid. vt in cap. 1. ſeſſ. 21. de reformat. & cap. 3. 7. & 9. & cap. 8. ſeſſ. 23. verſ. vnuſquiſque autem quia*, vt refert *Garcia de beneficijs p. 9. cap. 1. nu. 7.* Deinde hoc confirmatur ſic arguendo, laici ſunt incapaces beneficiorum, quia non habent ordinem *c. ex literis de tranſlation. cap. 2. de inſtitutionibus*, vbi *Abbas* & alij, ſed ſic eſt quod clerici ſaltem primæ tonſuræ poſſunt habere beneficia, ergo illos non eſſe laicos, ſed ordinem habere dicendum eſt, quibus & alijs fundamentis hanc opinionem tenent noſtri in *d. cap. cum contingat, Cou. in d. cap. quia nos nu. 4. Greg. Lopes in proœmio tit. 6. partita 1. Rota Rom. diuerſ. deciſ. 731. nu. 5. & 6. part. 1. praxis nona Epiſcopalis p. 1. c. 1. n. 3. pag. 26. Vinan. in praxi Juriſpatronatus p. 2. lib. 6. cap. 1. n. 3. Mendez de caſtro in l. cum oportet nu. 166. C. de bonis quæ liberis, Cald. Pereira in l. ſi curatorem verb. læſis nu. 104.* optimè *Nicol. Garcia de beneficijs p. 7. cap. 1. num. 1.*

18 Quamuis hæc Canoniſtarum opinio ſit vera in ſe, tamen nō poſſumus negare primam tonſurā ſemper, & quoad certos effectus propriè ordinem non dici, ſeu ſaltem diſtingui à minoribus ordinibus, & eorum appellatione, aliquando non venire, vt probatur ex *Concil. Trident. ſeſſ. 23. de reformat. cap. 6.* dum inquit, nullus prima tonſura initiatus, aut etiam in minoribus ordinibus conſtitutus; nec non *in cap. 10. eadem ſeſſ.* in illis verbis, tonſuram vel minores ordines conferre, & in hoc euentu poſſumus accipere Theologorum opinionem aſſerentium indiſtinctè primam tonſuram nō eſſe ordinem, ſed tantum præambulum ſeu diſpoſitionem ad ordines, ſicut nouitiatum ad Religionem, ita cum *D. Tho. 3. p. queſt. 40. art. 2. Vaſq. tom. 3. diſp. 236. c. 1. num. 9. & diſp. 237. c. Bonac. de Sacram. diſp. 8. queſt. vnica punct. 1. nu. 6.* & alij relati per *Nicol. Garciam diſt. cap. 1. num. 5.*

19 Vel generalius loquendo cum *D. Thoma in ſuppleм. ad 3. p. q. 57. art. 2. & in 4. ſentent. diſt. 24. art. ſecundo*, ſi volueris ſequi Theologorum doctrinam, & Canoniſtarum non improbare ſententiam dic ordines eſſe ſeptem propriè ſumptos, & pertinētes ad conſecrationem Hoſtię: nouem autem impropriè ratione quarundam actionum.

20 Quæſtio inter Doctores controuerſa eſt an ſinguli ordines ſint ſacramenta? in qua quæſtione in varias diuiſi ſunt ſententias.

21 Prima tenet ex ipſis ordinibus non niſi Sacerdotalem eſſe ſacramentum, ita *Durand. in 4. ſcutent. diſtinct. 24. quæſt. 2. numer. 6.* & probabiliſſimam dicit *Victoria de ſacrament. ordinis numer. 227.* ex ea ratione quia difficile

difficilè intelligi poteſt quomodo ab Eccleſia numeretur ordo tanquam vnum ſacramentum, ſi concedamus omnes eſſe ſacramenta; hæc ratio nihil euincit, reſpondeo enim ordines ab Eccleſia numerari tãquam vnum ſacramentum propter reſpectum, quem ſinguli ordines ducunt ad ſacerdotium, quod eſt præcipuum ſacramentum.

21 Secunda igitur ſententia tenet tres ordines maiores eſſe ſacramenta, minores vero eſſe ſacramentalia, ita *Sot. in 4. diſtinct. 25. quæſt. 1. art. 2. rat. 4. & art. 4. verſ. dubium ergo, Nauar. in man. cap. 22. num. 18. verſ. quare probabilis. Mich. Medina in libro de ſacrorum Ordinum contin. cap. 46. Vaſquez 3. p. tom. 3. diſput. 237. cap. 2. in princip.* ex ea ratione, quia ſi minores ordines eſſent ſacramenta ſequeretur eos peccare, qui accedunt ad illos ſuſcipiendos cum conſcientia peccati mortalis, aut qui illos exercent in peccato mortali, quod videtur nimis durum & rigoroſum: nec etiam hæc ratio concludens eſt, nec rigor quem ſentit *Nau. dict. loco*, accedens enim ad ordines cum peccato mortali, peccat mortaliter, quia ponit obicem ad gratiam quam cõferunt ſinguli ordines cum ſint ſacramentum.

23 Tertia igitur & verior ſentẽtia tenet omnes tum maiores, tum minores ordines eſſe ſacramentum, & conferre gratiam, ex eo quia *Florentini & Tridentini* Canones indefinita propoſitione concludunt ordinem eſſe ſacramẽtum, *Florentinum* etenim hoc explicat his verbis, ſextum nouæ legis ſacramentum eſſe ordinem, & *Trident. ſeſſ. 23. de reformat. cap. 2.* poſtquam recenſuit nomina ſingulorum ordinum abſolutè dicit ordinem eſſe ſacramentum, & ita omnes ordines licet ſint perſe ſinguli ſacramentum, tamen vnum ſacramentum cenſentur, quia vnum ſunt vel genere, vel quia ad vnum finem omnes referuntur. Ita *Diuus Thom. in ſupplem. ad 3. par. quæſt. 37. articul. 3. in med. & quæſt. 22. articul. 2. Bonau. in 4. ſentent. diſtinct. 24. articul. 2. quæſtio. 4. vbi Palud. quæſt. prima, & Ricard. articul. 3. quæſtio. 3. Enman. Sà verbo ordo numer. primo. Cardinal. Bellarmin. libro primo de ſacrament. ordinis capit. 8. Petr. Soto de inſtitut. Sacerd. lect. 4. de ordine. Valentia to. 4. diſput. 9. quæſtio. prima punct. 4. Henriq. in ſumm. libr. 10. capit. 2. §. 2. Coninch. de Sacramentis tom. 2. diſput. 28. dub. 6. Bonacina de ſacrament. diſput. 8. quæſt. vnica pũncto 2. numer. 2. Miranda in manuale Prælatorum tomo 1. quæſt. 38. articul. 10.*

SVMMARIVM.

1 *Ordinis ſacramenti vere, & propriè eſt Epiſcopus miniſter.*
2 *Epiſcopi in Apoſtolorum locum ſucceſſerunt in eccleſia.*
3 *Poteſtas conferendi ordines penes Epiſcopum reſidet, etiãſi excommunicatus, hæreticus, aut degradatus, ſuſpenſus, vel interdictus ſit.*
4 *Minores ordines ex facultate ſummi Pontificis poſſunt etiã à ſimplici ſacerdote conferri.*
5 *Abbates ad primam tonſuram cæteroſque minores ordines poſſunt promouere conuerſos Monachos ſui monaſterij, & illos in quos habent iuriſdictionem epiſcopalem, vel quaſi.*
6 *Abbates in interſtitijs cum prædictis ſuis Monachis conuerſis, aliiſque ſibi ſubditis, quos ad minores ordines poſſunt promouere, diſpenſare poſſunt, ac eiſdem pro minoribus ſuſcipiendis ab alienis Epiſcopis, vel Abbatib. dimiſſorias concedere nu. 7.*
8 *Nouitius ab Epiſcopo in cuius Diœceſi exiſtit Monaſterium quod incolit, ſolum ordines ſuſcipere poteſt.*
9 *Abbates prædicti qui Nouitios ordinant incurrunt ſuſpenſionem comminatam in Concil. Triden. ſeſſ. 23. cap. 10. de reform.*
10 *Abbas datus adminiſtrator, Eccleſia Cathedrali vacante de iure minores ordines ſubditis illius epiſcopatus dare poterat, ſicut etiam inuitatus in clauſtris aliorum exemptorum.*
11 *Abbatibus & aliis quibuſcunque quantumuis exẽptis iam non licet in poſterum intra fines alicuius Diœceſis exiſtentibus, etiamſi nullius Diœceſis, vel exempta eſſe dicantur, cuiquam qui regularis ſubditus ſibi non ſit tonſuram, vel minores ordines conferre.*
12 *Abbatibus non licet promouere perſonas ſeculares ad minores ordines habentes litteras dimiſſorias ſuorum Epiſcoporum.*
13 *Prælati Regulares habentes ius baculum deferendi & mitram, minores ordines cõferre poſſunt aliis Regularibus, qui dimiſſorias ſpeciales ſuorum Superiorum, & ſpecialem conſenſum Epiſcopi loci habuerint.*
14 *Abbas volens ordines conferre in caſibus ſibi permiſſis, debet eſſe presbyter, benedictionem habere, ac proprium Monachum ad eos promouere.*
15 *Cardinales presbyteri tonſuram cæteroſque minores ordines ſuis famulis conferunt.*
16 *Prima tonſura à parochis, ſimplicibuſque Sacerdotibus, & à Guardianis, ac prioribus poterat conferri, quod hodie non procedit cum Eccleſiæ vſus reſiſtat.*
17 *Epiſcopus qualitercũque excommunicatus occultus validè ordines confert, veramque dat eorum executionem.*
18 *Intelligitur cap. ſecundo, de ordinatis ab Epiſcopo qui ren. Epiſcop.*
19 *Epiſcopus licet ab ordinante ignoretur excommunicatus ſi publicè pro tali habebatur non liberat ſuſcipientem à ſuſpenſione ordinis ſuſcepti.*
20 *Epiſcopus ſacramentum conferens licet iniquus ſit, tamen gratiam, quæ cæres, largitur.*

DE MINISTRO SACRAmenti Ordinis.

ALLEGATIO III.

1 SAcramenti Ordinis verè & propriè Epiſcopum eſſe diſpenſatorem, de fide definitum eſt in *Concil. Trid. ſeſſ. 23. de ſacram. ordinis can. 4.* & latè probant *D. Tho. 3. p. quæſt. 65. art. 3. arg. 2. Bonau. in 4. diſtinct. 25. art. 1. quæſt. 1. vbi Ric. art. 1. quæſt. 1. & Palud. qu. 1. art. 2. Victor. de ſacram. ordinis nume. 2. 3. & 4. praxis noua Epiſcop. part. 1. cap. 1. num. 6. pag. 26. Iodoc. Cocci. in theſauro catholico lib. 7. art. 18. Bonacina de ſacramen. diſput. 8. quæſt. vni. puncto 5. num. 1. Henriq. libr. 10. cap. 21. Vaſquez in 3. p. D. Thomæ tom. 3. diſpu. 243. & 245. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. libr. 50. numer. 3.* Chriſtus Dominus cum duo haberet diſcipulorum genera alios in numero duodeno, alios vero in numero ſeptuaginta duorum, illos Apoſtolos nominauit, iſtos ſimplices diſcipulos nũcupauit, illis fuit data poteſtas imponendi manus & conſecrandi, non autem diſcipulis ſimpliciter, vt conſtat ex c. 8. Actuum Apoſt.

2 Sed Apoſtolis decedentibus ſucceſſerunt Epiſcopi in eorum locum: diſcipulorum vero ſeptuaginta duorum typum gerunt presbyteri & in eorum locum ſunt conſtituti

stituti in Ecclesia iuxta *cap. in nouo 21. distinct.* euidenter igitur patet ex hoc, quod auctoritas ordinandi secundum formam Ecclesiæ primitiuæ congruit Episcopis: huius autem diuinæ institutionis ratio congruens fuit illa, quod sicut ad summum Principem spectat non solum ordinare viros bellatores in exercitu, verum etiam & multo conuenientius Duces exercitus; ita ad solos Episcopos (qui sunt in Ecclesia Principes) non tantum pertinet ordinare homines ad certãdum cum persecutoribus fidei, vt confiteantur audaciter Christi fidem (quod fit per sacramentum Confirmationis) sed etiam constituere Duces Ecclesiastici exercitus per collationem sacramenti Ordinis, vt inquiunt *Bonauentura in 4. sentent. distinct. 25. quæst. 1. artic. 1. & ibi Ricciard.*

3 Hæc potestas conferendi Ordines Episcopo tantum competit regulariter, & penes eum residet, etiamsi sit excommunicatus, hæreticus, aut degradatus, suspensus, vel interdictus, adhuc enim retinet characterem & potestatem conferendi Ordines, & si formam Ecclesiæ seruans alium audeat ordinare validè characterem imprimit, & validè Ordines confert, licèt minus id faciat, & ordinatus propterea à executione careat. Ita tex. *in cap. secundum 19. distinct. & in cap. Dominus §. nemento 1. q. 1. cap. quomodo de consecr. distinct. 4. Soto in 4. distinct. 25. q. 1. art. 1. Henriq. dict. libr. 10. capit. 21. in princip. Gregor. de Valentia ad D. Thom. disput. 9. quæst. 3. punct. 2. vers. pen. tom. 4. Fornar. de sacrament. ordinis c. 4. nu. 2. ad finem. Conincb. de sacrament. tom. 2. disput. 20. dub. 9. Bonacina d. punct. 4. num. 2.* & latius infra *num. 18. Bellet. disquisit. clerical. part. 1. titul. de disciplina clericali §. 1. num. 25.*

4 Respectu tantum minorum Ordinum etiam non Episcopis potest auctoritas illa conuenire, qui ex facultate summi Pontificis possunt etiam à simplici Sacerdote conferri, ita *Victor. de Sacram. num. 222. Henriq. dict. cap. 25. §. 1. Bellarm. in libr. 1. de clericis cap. 27. Valen. d. disput. 9. q. 2. punct. 1. Did. Nugnus in 3. p. D. Thom. q. 38. art. 1.* Maiores vero neque vigore delegationis factæ à Papa possunt ab alijs conferri quam ab Episcopis, & ita firmat *D. Tho. in supplem. ad 3. p. quæst. 38. artic. 1. ad 3. argum. & in 4. sentent. distinctio. 7. quæst. unic. art. 5. versic. talia vero in 2. scripto, vbi Soto art. 11. ad 4. & distinct. 25. quæst. 1. art. 1. ad 2. Cou. vari. libr. 1. c. 10. nu. 10.* Quamuis *Abbas in capit. quanto num. 9. de consuet. glos. fin. in cap. manus de consecra. distinct. 5. & inc. pernenit 95. distinct.* acriter faueant opitulẽturque sententiæ contra *D. Thom.* eiusque sequaces, & concludãt Papam posse indistinctè concedere potestatem Sacerdoti conferendi Ordines sacros, & alios promouendi ad Ordinem, quem ipse habet, nam se decipiunt ex rationibus allegatis à supra citatis, vnde non facilè crederem *Victor. in summa nu. 237.* quem sequitur *Vinald. in candelabro aureo p. 1. tit. de sacram. ordinis num. 17. in fine* asserenti se vidisse quandam Bullam Papæ concedentem facultatem sacerdoti conferendi Diaconatum & Subdiaconatum, nisi tamen dicere velimus opinionem *Abb. & glos.* sustineri posse in casibus necessitatis, vt in vltramarinis, &c.

5 Ex delegata igitur generica, vel specifica potestate etiam non Episcopis potest conuenire auctoritas conferendi Ordines minores, prout illos præter Episcopos, nonnumquam conferunt Abbates, inferiores Prælati, aliique Sacerdotes. De Abbatibus clarum est in iure communi ad primam tonsuram cæteros-

que minores Ordines posse promouere conuersos monachos sui monasterij, & illos, in quos habent iurisdictionem Episcopalem, vel quasi, *cap. Abbates de priuileg. in 6. cap. cum contingat vbi glos. verbo à non episcopis, de ætate & qualit. cap. 1. vbi glos. verb. à non episcopis. de ordinatis ab Episcopo qui renunt. Episcop. cap. 1. vbi glos. verbo alia de supplenda neglig. Prælat. Bellamer. in dict. c. cum contingat quæst. 1. vbi Cardin. nor. 1. Abb. nu. 2. & Butr. numer. 13. Nauar. consil. 13. incipit Abbatibus numer. 13. de priuileg.* & in hoc nihil immutasse *Concil. Tridentinum sess. 23. de reform. capit. 10.* ex Cardinalium Congregatione, ita decisum prodijsse referunt *Bonacina de sacram. disput. 8. quæst. vnica punct. 4. nu. 3. Quarranta in summa Bullarij* verbo Ordo versic. Abbatibus, sed verius quod infra dicitur *nu. 11.*

6 Aduerto tamen non omnes qui Abbates appellantur hanc habere potestatem dandi minores Ordines, sed hi duntaxat, quibus secũdum morem præficiendorum Abbatum manus impositio fit ab Episcopo *dict. capit. cum contingat*: nec operatur quod etiam electi in Abbates, & non benedicti illos conferunt *cap. 1. de suppl. neg. Prælat. glos. verbo Abbati in d. cap. cum contingat*, quia hoc procedit data Episcopi negligentia nolẽtis aut differentis Abbatem benedicere, tunc enim ius supplet potestatem. Insurgit tamen difficultas cui tunc liceat dispensare in interstitijs, an scilicet Episcopo, qui facultatem habet dispensandi, etiam quoad regulares, vt suo loco dicemus, an vero ipsi Abbati ordinanti? in quo dubio veriorem semper duxi opinionem Abbati fas esse huiusmodi impartiri dispensationem, ex resolutis per *Hieronym. a Sorbo in compend. priuileg. Mendicant. verbo ordines sacri, vers. quando vero Abbates, Miranda in man. Prælat. to. 1. q. 38. art. 7. conclus. 3.* neque tunc examinandi erunt ab Episcopis, sed ab Abbatibus, non obstante Concilio, probat *Nauar. cons. 13. incipit Abbas eiusdem n. 1. de priuil. in antiq.*

7 Neque ipsi Episcopi eisdẽ religiosis dimissorias pro minoribus suscipiendis ab alienis Episcop. aut ab Abbatib. dabunt, sed ijdem Abb. qui iure ordinario possent illis conferre ordines ipsos minores, vt colligitur ex *Henriq. in sum. lib. 10. c. 23. §. 4.* qui contrarium licẽt scripserat respectu eorum superiorum, qui ius conferẽdi ordines non retinent, annuit tamen in hoc casu diuerso modo dicendum.

8 Nouitij autem non veniunt sub appellatione subditorum regularium, de quibus in *Concil. Trident. dict. cap. 10.* qui non possunt Ordines suscipere à Super. reg. licèt suis subditis min. Ord. conferre possint, sed vtique ab Episc. in cuius dioecesi existit monasterium, quod incolunt tempore probationis, ita *Lapus in c. cum nullus nu. 3. vbi Anch. num. 3.* atque *Franch. nu. 5. de temp. ord. lib. 6. Mir. d. art. 9. conclus. 2. in fine ord. lib. 6. Henr. in sum. lib. 10. c. 23. §. 3. in com. lit. G. Mir. dict. art. 9. concl. 2. in fine*, ex ea scilicet ratione nequeunt præfati Abb. nouitijs suis min. Ordin. aut dimissorias pro ipsis suscipiendis concedere, quia valẽt retrogredi & illorum aufugere superioritatem: Alioquin ordinantes huiusmodi nouitios incurrunt suspensionem comminatam in *Concil. Trid. d. c. 10.* prout tenere videtur *Mayol. de irregul. lib. 4. c. 2. sub nu. 11.*

9 Quamuis promouentes nouitios non incurrere præfatam suspensionem crediderint minus bene *Henriq. d. c. 23. §. 4. Sayr. de censur. lib. 4. c. 13. num. 5.*

10 Sic etiam Abbatem, qui datus sit administrator, ecclesia Cathedrali vacante, eosdem minores Ordines

subditis

subditis illius Episcopatus dare posse tenent *Gemin. in cap. 11 cui num. 7. vers. vidi dubitari, de elect. in 6. Felin. in cap. eam te num. 8. de rescriptis*, & commendat *Selua de benef. part. 2. quæst. 6. post nu. 3.* vbi dicit quod eod. modo poterit, quo potest inuitatus in claustris aliorũ exemptorum iure suo conferre tonsuram & minores Ordines, prout inquit ex plurimorum auctoritatibus idem *Gemin. in cap. Abbates n. 6. de priuileg. in 6. ac Mayol. de irregularitat. lib. 3. c. 23. nu. 12. Sayr. de censur. lib. 4. c. 13. post num. 15.* De iure enim communi Abbates Ordinum monachalium benedicti minores Ordines poterant conferre sibi subditis, non solum Monachis, verum etiam & Laicis, in quos ordinariam ecclesiasticam habebant iurisdictionem, vt probat *text. in d. cap. Abbates* & tenent *Miranda in manuali prælatorum q. 38. art. 9. concl. 1. tom. 1.*

11 Verum Concil. Tridentin. *dict. sess. 23. cap. 10.* hoc restrinxit & immutauit, vt Abbatibus, & alijs quibuscunque quantumuis exemptis, non liceat in posterum intra fines alicuius Diœcesis existentibus, etiamsi nullius Diœcesis, vel exempta esse dicantur, cuiquam, qui regularis subditus sibi non sit, tonsuram, vel minores Ordines conferre *Miranda in manuali Prælat. tom. 1. qu. 38. articul. 9. conclus. 2.* vbi etiam asserit conciliarem cõstitutionem comprehendere Abbates exemptos inuitatos ab alijs exemptis, qui non poterunt ordinare monachos alterius Monasterij non sibi subditos, vnde non benè circunfertur super prædictam conciliarem Constitutionem decisum esse, quod huiusmodi Abbates regulares habentes ius baculum deferendi, & Mitram, postquam Sacerdotalem Ordinem, & munus benedictionis susceperint, possint tonsuram, & minores ordines secularibus Episcopi iurisdictioni subiectis conferre, si modo ipsius Episcopi consensus accedat, vel litteras dimissorias ad recipiendos ordines ab Abbatibus concesserit; hoc enim verum non est, imo contrarium decisum fuit in sacra Rota Rom. vt videre est apud *Seraph. decis. 985. p. 1.*

12 Vbi de voto Romæ responsum fuisse asserit non licere Abbatibus promouere personas seculares habẽtes litteras dimissorias suorum Episcoporum.

13 Credo tamen, prout audio, decisum fuisse posse prefatos Prælatos regulares habentes ius baculũ deferendi & Mitram eosdem minores ordines cõferre alijs regularibus, qui dimissorias speciales suorum superiorum, & specialem consensum Episcopi loci habuerint, sed de veritate huius decis. dubito propter expressa *Concilij Tridentini verba dict. loco.*

14 Aduerte tria requiri in huiusmodi Abbate volente minores Ordines conferre, nempè quod sit presbyter, secundò quod benedictionem acceperit, ac tandem quod proprio monacho conferat: ita *Francisc. Marc. Delphin. decis. 1081. nu. 2. lib. 1.* & decisum refert *praxis nouæ Episcopalis p. 1. c. 1. nu. 6. p. 26.*

15 Cardinales quoque presbyteri tonsuram cæteroſq; minores ordines conferunt suis familiaribus, ita *Ioan. Andr.* quem alij sequuntur, *in c. 1. nu. 1. q. de suppl. negl. prælator. Martin. Land. in tract. de Cardin. q. 10. Mayol. de irregular. lib. 4. c. 8. Rot. Rom. decis. 831. nu. 10. part. 1. diuers.*

16 Primam tamen tonsuram à parochis posse conferri inueni tenere *Abb. cap. quanto num. 9. vers. quinmo dico, de consuet.* imò licere cuicumque simplici Sacerdoti illam conferre tenent *glos. verb. lectoris in capit. quoniam 69. distinct. Archid. in cap. Psalmista. numer. 2. in fine 25. dist. Innoc. in c. cum contingat nu. 1. vbi Hostiens. n. 2. de ætate, & qual.* Vsus tamẽ Ecclesiæ resistit, & propterea eorum sententia non est admittenda, imo eam iustè refellit *Soto in 4. sent. dist. 25. q. 1. ar. 1. ad 2. argum.* Sic etiam videtur reijcienda opinio *Francisci Marc. d. decis. 1082. nu. 3.* asserentis, Guardianos & Priores de iure primam clericalem tonsuram suis subditis conferre posse, cum de hoc nullum exemplum adhuc viderimus, neque ego vnquam audiui, imò miror cur contra Concilium Trid. ita pronuntiauerit.

17 Potestatem conferendi ordines regulariter Episcopo tantum competere, etiamsi sit excommunicatus, suspensus, vel interdictus, supra diximus *sub num. 3.* & validè ordines confert, licèt id minus faciat, & Ordinatus propterea executione careat: Attamen si huiusmodi Episcopus hæreticus, schismaticus, symoniacus, & qualitercunque excommunicatus occultus sit, validè ordines confert, veramque dat ordinis executionẽ: itaut recipiens non solum recipiat Sacramentum, sed eiusdem, absque vlla suspensione, executionem, & ita quoad omnes actus spirituales, tenent *Innocent. in cap. 1. num. tertio de schismatic. Panorm. cap. veritatis nu. 46. de dolo, & in cap. ad probandum num. 7. de verb. indic. Cou. in c. Alma mater p. 1. §. 6. nu. 7.* & alij, vt per *Garc. de benefic. p. 11. c. 10. num. 160.* & circa beneficiorum collationem *p. 5. c. 4. nu. 276. cum seqq.* plures quorum sententiam vt communem sequitur *Gutier. Canon. libr. 1. cap. 1. num. 81. & 89.* eandem communem esse testatur *Mascard. de probat. concl. 649. sub num. 45.* resoluũt *Soto in 4. distinct. 15. quæst. 1. art. 3. vers. in ordinatione, Henriq. in sum. libr. 13. de excommun. c. 39. §. 1.* & alij plures, quos refert & sequitur *Sanch. lib. 3. de matrim. disput. 22. sub num. 35.* Idem multo certius profitentes post Extrauag. ad euitanda scandala, itaut post illam idem locum habeat in omnib. excommunicatis, dum non fuerint denuntiati, aut notorij clericorum percussores, estque verissima eorum sententia, quoad quoslibet actus, etiam spirituales: quãuis oppositũ quoad omnes tenuerint absque bono fundamento *Ant. Bald.* & alij relati à *Sanch. d. nu. 35. in princip.* & aliter distinguentes crediderint in his in quib. imprimitur character vt in sacramento ordinis Innoc. sibi contrarius in *c. nihil nu. 3. de elect.* & alij communiter, vt per *Mascard.* eosdem sequutum, & per *Sanch.* vbi proximè.

18 Pro quibus non facit text. quo nituntur in *cap. 1. de ordinatis ab episcopo qui renunt. Episcop.* dum habet necessariam esse dispensationem, vt ordinatus etiã ignoranter ab Episcopo excommunicato possit in ordinib. sic susceptis ministrare, & ita data etiam ignorantia excommunicationis excommunicatum veram non conferre ordinis exequutionem.

19 Respondetur enim ex dictis per *Sanchez sub numero 35.* eum text. non benè adduci ad hoc propositum de conferente excommunicato occulto, & communiter ignorato tolerato, quia intelligendus est non de hoc, sed de illo, qui licèt priuatim ignoretur, à recipiente tamen publicè pro excommunicato habebatur: In his etenim longè diuersis terminis in eo textu ignorantia etiam probabilis, de qua ipse loquitur, non liberat recipientem à suspensione Ordinis suscepti: & quidem meritò, cum enim talis Episcopus non habeat vsum Ordinum, nec illum dare permittitur, iuxta reg. text. *in cap. Daybertum 1. quæst. 7. quam* pro ratione decidẽdi ad *dict. cap. 2.* contra *Innocent. in dict. c. 1. de Schism.* & *Panor. Felin.* & alios relatos per *Cou. in capit. Alma*

part. prima §. 6. *num.* 6. considerauit *glos. in dict. cap.* 2. *verbo ignoranter*, resoluunt *glos. in cap. si qui à simoniacis* 1. *q.* 1. *& in cap. ab excommunicatis* 9. *q.* 1. & alij, quorum sententiam vt communem & tutiorem refert & sequitur *Sou. vbi proximè Soar. de censur. disput.* 31. *sub numer. sexagesimo primo*, mature considerans id procedere non quidem ex eo quod prædicta ratio idem concludat intrinsecè & ex natura rei: illa enim regula, vt nos ex dictis per *Sanch. sub dict. numer.* 35. addendum putamus.

20 Concludit solum vbi actum fuerit de causa principali, non autem de instrumentali, qualis est Episcopus Sacramentum conferens, qui proindè licèt iniquus sit, tamen gratiam, qua caret, largitur: sed ex eo quod eãdem rationem etiam in huiusmodi Episcop. vt instrumento, considerauerint iura, quæ irritant, vt possunt, prædictam ordinationem, non ob culpam ordinati, sed in iniuriam ordinantis, vnde nihil mirum si ordinati ignorantia non conducat ad illum ab huiusmodi suspensione liberandum; licet fatendum sit plurimum conducere ad faciliorem dispensationem, iuxta rex. in *dict. cap.* 2. *eodem titul.* & iura sic intelligenda in *d. cap. si qui à simoniacis* ibi misericorditer sustinemus, & in *c. ordinationes* 9. *q.* 2. qui text. dum admittit ordinationẽ ordinati ignoranter ab hæretico, intelligendus est mediante scilicet dispensatione, ex quibus facilè soluuntur fundamenta *Innocent. Panormit. Felini* & aliorum vbi proximè.

S V M M A R I V M.

1 *Subditus, & diœcesanus Episcopi tripliciter quis fieri potest ratione scilicet originis, vel domicilij, vel beneficij.*

2 *Originis Episc. est Episcopus loci in cuius diœcesi ordinandus natus est.*

3 *Originarius, seu oriundus dicitur à propria origine.*

4 *Origo patris etiam inspicitur ad ordines suscipiendos, itaut quis ratione paternæ originis poterit ordines suscipere ab Episcopo loci in quo eius pater natus est.*

5 *Originis locus secundum ius ciuile etiam dicitur ille in quo pater natus est.*

6 *Oriundus dicitur à natiuitate propria, vel paterna.*

7 *Originarius, vt quis dicatur non solum requiritur, vt quis natus sit in loco, sed quod parentes ibi domicilium contraxerunt.*

8 *Littera Apost. dispensationis, vel beneficij non sunt subreptitia in quibus diceret quis se oriũdum ex ciuitate Neapolitana, cum re vera esset oriundus ex ciuitate Vrbeueteri, si eius pater in dicta ciuitate Neapolitana natus fuit.*

9 *Dictio, de, naturalitatem, seu originem importat.*

10 *Dictio, ex, naturalitatem exigit, nec est ciuili contenta.*

11 *Habitatio solum facit incolam, seu domiciliarium, non tamen ortum, seu oriundum.*

12 *Filius dicitur oriundus, seu originarius loci in quo pater eius natus est, succeditque in honoribus, seu muneribus, tam personalibus, quam realibus, non modo in temporalib. verum etiam in spiritualibus.*

13 *Nepos ex origine aut nõ dicitur originarius illius loci in quo auus natus est ad ordines suscipiendos.*

14 *Originem patris & non matris sequitur filius.*

15 *Filius non poterit ordinari ab Episcopo originis matris, nisi sit naturalis,*

16 *Domicilium maternum est sequendum, quando deest paternum.*

17 *Expositus cuius parentes ignorantur, non solum iudicabitur municeps, & eius loci, in quo natus est, sed etiam loci in quo est expositus, & nu.* 37.

18 *Natus fortuito in aliquo loco non potest dici ex illo oriundus.*

19 *Natus in mari originem habere dicitur vbi pater domicilium habet.*

20 *Origins domicilium est immutabile, nec potest renuntiari.*

21 *Electus ab aliqua religione ob delicta Ord. & habitu exutus, ab Episcopo originis est ordinandus, dummodo habilis sit.*

22 *Domicilij ratione efficitur quis subditus & diœcesanus episcopi, vbi illud contraxit.*

23 *Domicilium est habitatio animi destinatione perpetua in qua quis rerum suarum magnam summam constituit.*

24 *Domicilium, & habitatio in quo differant.*

25 *Domicilium non contrahitur etiam per mille annos, dum quis habet animum recedendi.*

26 *Domicilium ad ordines capiendos contrahitur etiã non longo tempore in aliquo loco degens, si habuerit animum perpetuo in eo permanendi.*

27 *Animus perpetuo manẽdi in aliquo loco colligitur si verbo, vel facto volens domicilium contrahere suam declarauit voluntatem, vel ibi emit domum, aut aliam possessionẽ, cum translatione maioris partis bonorum.*

28 *Decennalis habitatio facit præsumi domicilium, quando aliter non constat de voluntate habitantium.*

29 *Scholares & Castellani etiam decennali habitatione domicilium non contrahunt, quia semper cogitant de redeundo ad patriam, nisi finito studio decẽnali tempore & maiori commorati sint, & nu.* 30.

30 *Animum recedendi à ciuitate non habet ille, qui in ea reliquit filios.*

31 *Absentes circa statuto non potiantur priuilegijs ciuitatis, satis est patrem esse in ciuitate vt filius absens priuilegijs potiatur.*

32 *Baro assumi potest ad ordines ab eo Præsule in cuius diœcesi habet feudum.*

33 *Baronum filij adipiscuntur domicilium in eo loco, in quo genitor propter dictum feudum contraxit.*

34 *Senator, aut alter quinis offic. perpetuus alicuius principis, domicilium acquirit in eo loco in quo senatoriam exercet dignitatem, & ab illius Episcopo potest ordinari, & per consequens eius filius.*

34 *Relegatus domicilium retinet in eo loco vnde trahit originem, & in eo in quem relegatus est.*

35 *L. filij liberorum* §. *relegatus, & l. eius qui manumissus* §. 1. *ff. ad municip.*

36 *Libertus si promoueri petat, ab illo Præsule erit assumendus ad ordines, qui est superior eius loci vnde patronus trahit originem.*

37 *Expositi ab eo sunt ordinandi Antistite, qui eius est loci ordinarius in quo expositi sunt, quia illius effectis sunt ciues.*

38 *Domicilium contrahi potest in pluribus locis, & ab vno Episcoporum ordinari.*

39 *Domicilia quando non sunt æque principaliter, semper inspiciendum est principalius.*

40 *Propositum alio migrandi, & non redeundi præsumitur ex eo quod quis recedit ab aliquo loco cum suppellectili, vel familia sua.*

41 *Episcopi consensus non requiritur in domicilio mutando, tenetur tamen mutandus si ordinari velit portare testimonium circa probationem qualitatis, mores & sufficientiam ab Episcopo loci vnde digressus sit.*

42 Epi-

42 *Epiſcopo diœceſis ſubiectus quis efficitur quoad ordines ſuſcipiendos, in qua beneficium habet.*
43 *Clericus habet domicilium, & eſt ciuis illius diœceſis in qua ſitum eſt eius beneficium, dum illud poſſidet.*
44 *Ratione beneficij etiam tenuis, efficitur beneficiatus ſubditus illius Epiſcop. in cuius epiſcop. illud exſtat.*
45 *Beneficium etiam tenue poſſidens gaudet priuilegio clericali.*
46 *Ratione beneficij requirentis reſidentiam acquirit beneficiatus domicilium in loco vbi poſſidet.*
47 *Domicilium contrahitur, quoad ordines ſuſcipiendos, in loco beneficij, etiamſi reſidentiam non requirat.*
48 *Præſtimonium poſſidens inibi domicilium habere dicitur, & ab Epiſcopo loci, vbi eſt ſitum præſtimonium, ordinari poteſt.*
49 *Præſtimonia inter Eccleſiaſtica beneficia commemorantur.*
50 *Beneficium habens in commendam, maximè perpetuam, poteſt ordinari ab Epiſcopo loci, vbi ſitum eſt.*
51 *Beneficia plura habens in diuerſis diœceſibus, ab vno quoque illarum Antiſtite promoueri poteſt.*
52 *Epiſcopus in cuius diœceſi eſt beneficium poteſt ordinare, vel dare litteras dimiſſorias, etiamſi beneficium quoad prouiſionem ſubiectum eſſet alteri Epiſcopo.*
53 *Ratione beneficij vnius diœc. vnti alteri diuerſæ diœceſis efficitur quis ſubditus Epiſcopi, vbi extaret beneficium principale.*
54 *Epiſcopus ratione beneficij ſibi ſubditos nõ ſolum poteſt ordin. ſed etiam diſpenſare cum illis in interſtitijs, & etiã in illegitimitate ad minor. Ord.*
55 *Collationis, ſeu tituli beneficij ratione non efficitur quis ſubditus Epiſcopi, non habita illius poſſeſſione.*
56 *Penſionis cauſa nullus ſubijcitur Præſuli, vt ab eo promoueatur.*
57 *Beneficium obtentum in fraudem non iuuat quoad ſuſceptionem Ordinum.*
58 *Religioſi vetantur Ordines ſuſcipere ab alio Antiſtite, quã ab Epiſcopo illius loci, cui à Superiori regulari deputati fuerunt.*
59 *Religioſi à proprijs regularibus Superioribus dimiſſorias obtinentes, ordinari debent ab ordinario loci, in quo ſitum eſt monaſterium.*
60 *Patres ſocietatis Jeſu à quocunque Antiſtite Catholico ordinari poſſunt.*
61 *Regulares non poßunt hodie ab Epiſcopis ordinari, etiam in ſuis domibus ſine licentia diœceſanorum, in quorum diſtrictu eorum monaſteria ſita ſunt.*
62 *Iura loquentia de ingredientibus monaſteria, intelliguntur cum effectu, & ſequuta ſcilicet profeſſione.*
63 *Nouitius infra annum probat. ordinari poteſt ab Epiſcop. in cuius diœc. moratur, quamuis alibi natus ſit.*
64 *Epiſcopus faciens ordines in aliqua diœceſi de licentia diœceſani, ordinare poteſt, non ſolum perſonas eidem Ordinario ſubiectas, verum etiam clericos, & Fratres aliarum diœceſium legitimas licentias atque dimiſſorias habentes.*
65 *Fratres ſacri Ordinis Sancti Ioannis Hieroſolymitani à quocunque Catholico Antiſtite, ſub Rom. Sedis obedientia conſtituto, ſacros ordines etiam extra tempora, tribus diebus feſtiuis, & in quibuſuis tam ſecularium, quam Regularium Eccleſijs, abſque alicuius licentia, ſuſcipere poſſunt.*

EPISCOPVS PROPRIVS ad Ordines conferendos quis dicatur?

ALLEGATIO IV.

1 TRipliciter quis efficitur ſubditus & diœceſanus epiſcopi, ratione ſcilicet originis, ratione domicilij & ratione beneficij *c. cum nullus de tempor. ordinat. libro 6. Fr. Emman. quaſt. Regul. tom. 1. q. 18. art. 4. Paul. Comitol. reſponſ. moral. lib. 6. q. 46. Fornar. de ſacramen. Ordinis c. 5. n. 6. praxis noua Epiſcop. p. 1. c. 1. à nu. 8. pag. 27. Henriq. in ſum. lib. 10. c. 24. nu. 1. Quaranta in ſumma bullarij verbo ordo. Leon. Leſſi. de iuſtitia lib. 2. c. 44. dub. 19. n. 92. Alyoſ. Ric. in praxi fori eccl. deciſ. 298. in 1. edit. & reſol. 257. in 1. edit. Campanilli in diuerſorio iuris Canonici rub. 9. c. 8. cum ſeqq. Bonacina de Sacramentis diſp. 8. q. vnic. puncto 4. à numer. 8.*

2 Epiſcopus originis eſt Epiſcopus loci in cuius diœceſi natus eſt is, qui ordinandus eſt, *gloſ. in cap. de vſuris lib. 6. verbo alienigenas, l. quicx vico ff. ad municip. Io. And. in d. c. cum nullus num. 3. Henriq. d. l. 10. c. 22. §. 1. Campanili d. cap. 8. num. 9. praxis noua Epiſcop. d. c. 1. nu. 9. Bonacina d. puncto 4. num. 13. Vgolin. de poteſt. Epiſco. cap. 26. §. 1. num. 3.*

3 Originarius enim ſeu oriundus dicitur à ſua propria origine, vt probant tex. *in l. 4. C. de incolis li. 10. & l. 1. ff. ad municip. Boer. deciſ. 272. Ioſeph. Lud. Peruſ. deciſ. 3. nu. 15. Aloyſ. Ric. d. reſolu. 257. n. 2.* Vbi etiã quis baptizatus eſt inde trahere originem dicitur, & per librum baptiſmi probari poteſt origo, *Rebuf. in tract. de pacificis poſſeſſ. n. 217. Gonz. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 9. §. 1. à n. 105.*

4 Origo etiam patris inſpicitur ad Ordines ſuſcipiendos, itaut quis ratione paternæ originis poterit Ordines ſuſcipere ab Epiſcopo loci, in quo eius pater natus eſt, ita *praxis epiſcop. part. ſecunda verbo dimiſſoria pag. 40. Paul. Comitol. d. lib. 6. q. 45. gloſ. in d. cap. cum nullus verbo alienigenas. Bonacina d. puncto 4. num. 13. Vgolin. d. cap. 26. §. 1. num. 4. Gutier. de matrim. c. 63. num. 29. Campanili d. cap. 8. num. 9. Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 257. n. 4. Proſper. de Auguſtino ad Quarantam in ſumma bullarij verbo ordo verſ. quoad tertium. Nau. conſ. 19. incip. Nfilius fam. de tempore ordinat.*

5 Ius enim ciuile indicat locum originis eum eſſe, in quo eius pater natus eſt ex *l. aſſumptio, §. 1. ff. ad munic. & l. ſi vt proponis C. de incolis lib. 10. Alciat. in l. 147. nu. 4. ff. de verb. ſignif. Pet. Gregor. in tract. de vſuris lib. 3. c. 1. nu. 15. Campanili d. c. 8. nu. 8.*

6 Et oriundus dicitur à natiuitate propria, vel paterna *Iaſ. in l. huiuſmodi §. legatum nu. 16. ff. de legatis 1. Mandoſ. ad regul. Cancel. reg. 16. q. 40. Ioſeph. Gonzal. Flores vari. c. 36. nu. 3. Ioſeph. de Seſſe Aragonia deciſ. 30. lexicon iuris verbo oriundus, Schard. eod. verbo, Garcia Toletan. in lucerna rubricarum trium librorum Codicis ſuper d. rub. de incolis lib. 10. nu. 2.*

7 Imò vt qui dicatur originarius non ſolum requiritur, vt ſit natus in loco; ſed quod parentes ibi domicilium contraxerint, Doctores *in ca. Rodulphus de reſcrip. Rot. Rom. in nouis deciſ. 327. nu. 3. p. 1.*

8 Ex quibus infero ſubreptitias non eſſe litteras Apoſtolicas diſpenſationis, vel beneficij in quibus diceret quis ſe oriundum ex ciuitate Neapolitana, cum re vera eſſet oriundus ex ciuitate Vrbeueteri, ſi eius pater in dict. ciuitate Neapolit. natus ſit, ita reſolutũ aſſerit

Marius Anto. variarum reſolut. lib. 1. reſolut. vlt. caſu 33. quamuis *Nicol. Garzia de benefic. p. 7. c. 9. nu.* 25. aſſerat verbum, oriundus, ex ſtylo accipi pro orto, nam de tali ſtylo non conſtat, nec de eo teſtatur *Mandoſ. d. q. 4. nu.* 3. quem ad hoc refert.

Hinc etiam ſequitur ſubreptitias non cenſeri Apoſtolicas litteras, ſi aliquis dicat ſe eſſe de tali loco, cum in illo non fuiſſet natus, ſed tantum eius parens: quia etiã ſi dictio, de, naturalitatem ſeu originem importet, vt probat tex. *in l. 1. ff. ad munic. Surd. deciſ.* 129. *nu.* 15.

10 Sub nomine, origo, nõ tantum intelligitur propria, ſed etiam paterna, vt dictum eſt: ita etiam dicerem quando addita fuerit dictio, ex, quæ etiamſi naturalitatem exigat, nec ſit ciuili contenta: vt poſt multos probat *Cald. Pereira de poteſt. eligendi c.* 13. *nu.* 21.

11 Verificantur enim huiuſmodi dictiones data in illo loco origine paterna, non tamen ad illarum verificationem ſufficit habere ibi beneficium, ſeu domicilium, etiamſi illud habitum ſit per decem annos, & vltra, illa enim habitatio ſolum facit incolam, ſeu domiciliariũ, non tamen ortum ſeu oriundum, *l. 1. cum ſeqq. Cod. de municipalib. l. 2. C. de incolis lib.* 10. *Gregor. Lopez l. 2. verb. Aguer. verſ. aduerte tamen, tit.* 24. *partit.* 4.

12 Quamuis ex origine patris filius dicatur oriundus ſeu originarius illius loci, in quo pater natus eſt, vt ſupra dictum eſt, ſuccedatq. in honoribus & muneribus tam perſonalibus quam realibus, non modo in temporalibus, verum etiam in ſpiritualib. quemadmodũ notant *Boer. deciſ.* 13. *nu.* 13. *&* 15. *Gutier. conſ.* 7. *nu.* 1.

13 Tamen ex origine aui non dicitur nepos originarius illius loci, in quo auus natus eſt ad ordines ſuſcipiẽdos *ita Cou. de ſponſalib. p.* 2. *c.* 7. *§.* 1. *n.* 15. quẽ refert, & ſequitur *Aloyſ. Ric. d. reſol.* 237. *n.* 5. *Vgol. d. c.* 26. *§.* 1. *poſt nu.* 4. *verſ. excipitur:* vbi *in verſ.* 3. agendo de libertinis, ſeu libertis, dicit illos poſſe ordines ſuſcipere nõ ſolum ab Epiſc. ſuæ originis, ſed dominorum; nam illorum originem ſequuntur & non patris, vt probat text. *in d. l. aſſumptio in fine iuncta l. ſequenti ff. ad municip.*

14 Cum filius originem patris, & non matris ſequatur, vt probat text. *in l.* 3. *C. de municipal. & originarijs lib.* 10. cum latè traditis per *Pichard. de nobilitate communicantia num.* 9. *cum ſeqq.*

15 Non poterit ordinandus apud Epiſcopum originis ſuæ matris ordines accipere, niſi pater ſit naturalis, qa tunc non eius origo inſpicitur, ſed matris, quoad illegitimum *l. 1. in fine ff. de municip. & l. eius qui, ff. eodem:* ſic etiam dicendum de vulgo quæſito, talis enim matrem ſequitur *l. cum legitime ff. de ſtatu hominum.*

16 Ita etiam quando deeſt patris domicilium, maternũ eſt ſequendum, iuxta reſoluta per *Gonz. d. §. 1. d. n.* 14. *praxim nouam epiſcopalem d. c. 1. nu.* 16. *verſ. ratione.*

17 Expoſitus tamen cuius parentes ignorantur non ſolum iudicabitur municeps, & ciuis loci, in quo natus eſt, ſed etiam loci in quo eſt expoſitus *Steph. Gratia. diſcept. forenſ. c.* 75. *nu.* 12.

18 Qui vero fortuito natus eſt aliquo in loco, quem mater pertranſibat, aut illuc non animo permanendi iuerit: aut pater ad matrem acceſſerat abſque animo ibi permanendi, & interim filium peperiſſet, quem poſtea abſque eo quod contraheret domicilium eius parens cum tota familia extraxerat ad locum vnde digreſſus fuerat, talis filius non diceretur ciuis illius loci, in quo ſic per tranſennam natus fuit, neque ratione originis ſequeretur forum dicti loci, *ita Panor. in c. Rodulphus nu.* 9. *vbi Felin. nu.* 13. *de reſcriptis, Gutier. d. con-*

ſil. 7. *nu.* 7. *Ceuall. communium contra commun. q.* 458. *n.* 17. & ita originem ſequitur filius patris, non enim inſpicitur quod per accidens eſt, ſed quod per ſe, iuxta vulgata iura, reſolut *Vgolin. diſt. §.* 1. *num.* 5. vbi etiam aſſerit originem habere filium in domicilio patris, ſi in mari natus ſit.

19 Hic igitur filius non ab illius ciuitatis Antiſtite, vbi ſic per tranſennam natus fuit, promoueri poteſt, nec ab alio de ipſius licentia: vt tenent *Nauar. conſil.* 31. *de temporibus ordin. Henriq. in ſum. lib.* 10. *cap.* 22. *§.* 1. *Campanil. d. cap.* 8. *num.* 10. alia vero ad hanc materiã ſpectantia videbis apud *Maſcard. de probationibus concluſ.* 1141. *nu.* 5. *cum ſequentibus, Rebuff. de priuilegijs Scholar. priuil.* 75. *in fine, Stephan. Gratian. diſt. cap.* 75. *Ceuall. d. q.* 458. *Cald. Pereira in reſponſo pro Ioanne Taſſo nu.* 13. *Barboſa in l. hæres abſens, §. proinde in art. de foro ratione originis, num.* 9. *cum ſeqq. ff. de iudic.*

20 Domicilium originis eſt immutabile ex text. *in leg. aſſumptio ff. ad municipalem, Nauar. comment.* 2. *de regularibus nu.* 34. *Sanchez de matrim. lib.* 3. *diſp.* 23. *num.* 4. nunquam enim cenſetur mutatum ex *Maſcard. de prob. concl.* 534. nec illi poteſt renuntiari, vt per *Bernard. Grene. ad pract. Camer. imperialis lib.* 2. *cap.* 36. *nu.* 2. *Steph. Gratian. d. c.* 75. *num.* 10.

21 At quid de profeſſis in aliqua religione à qua ex ſuis ob delicta fuerunt, ordine, & habitu exuti? Dicendum eſt ab Epiſcopo ſuæ originis eſſe ordinãdos, dũmodo habiles ſint, ita tenent *Nau. conſ.* 84. *de regularib. Vgolin. d. §.* 1. *nu.* 6. *Aloyſ. Ricc. d. reſolut.* 257. *nu.* 4. *in fine.*

22 Deinde ſecundo modo efficitur quis ſubditus & diœceſanus Epiſcopi ratione ſcilicet domicilij. Quod quidem contrahitur ſi quis transferat ſe ad habitandũ in aliquo loco, & declarat expreſsè ſe habere animum ibi contrahendi domicilium.

23 Eſt enim habitatio animi deſtinatione perpetua, in qua quis rerum ſuarum magnam ſummam conſtituit *l. cives C. de incolis lib.* 10. *c. cum nullus, vbi gloſ. verbo domicilium de temp. ordinat. lib.* 6. *Rebuff.* 10. 3. *ad leges Galliæ in tract. de domicilij elect. in præf. numer.* 9. *Menoch. de arbitr. caſu* 86. *à nu.* 6. *& lib.* 6. *de præſumpt. q.* 41. *n.* 2. *Ceual. commun. cont. comm. q.* 604. *à nu.* 54. *Deci. tract. crim. lib.* 4. *c.* 16. *nu.* 8. *Maſcar. de prob. concl.* 535. *nu.* 13. *P. Sanch. de matrim. lib.* 3. *diſp.* 23. *à princ. Steph. Gratian. diſcept. forenſ. c.* 181. *n.* 10. *cum ſeqq. D. Didacus de Bruto in conſil. in cauſa maioratus Regiæ Coronæ q.* 3. *à num.* 1. *D. Mart. in votis nouiſſimarum deciſionum voto* 5. *Farinac. fragment. crim. p.* 1. *lit. D. nu.* 208. *Gutier. in tract. de gabellis q.* 114. *nu.* 7.

24 Et in eo differunt domicilium, & habitatio, quia domicilium eſt locus originis, vel perpetuæ habitationis: habitatio vero eſt cõmoratio in loco per accidens & animo aliò ſe transferendi ex *Menoc. conſ.* 329. *n.* 33.

25 Quando enim quis habet animum recedendi licèt ſtet per mille annos non contrahit domicilium *Ioſeph. Lud. Peruſina deciſ.* 76. *num.* 1. *cum ſeqq. Menoch. de arbitr. caſu* 86. *num.* 7.

26 Ex quibus quoad noſtrum propoſitum ſequitur illũ qui non longo tempore degit in aliquo loco, dum tamen habuerit animum perpetuo in eo permanẽdi poſſe ab illius Antiſtite, aut eius accedente conſenſu, ab alio ordinari: ita *Nauar. conſil.* 10. *in antiq. & conſil.* 2. *in nouis de temporibus ordinat. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſtici reſolut.* 263. *Zonacina dict. puncto* 4. *num.* 4. *cum ſequentibus, Vgolin. diſt. cap.* 26. *§.* 2. *Campan. d. c.* 8. *num.* 18.

27 Qui

27 Qui in Vrbe, siue alibi per decem annos resederit potest ibi à Vicario Sanctissimi ordinari, vt testatur decisum *Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ libr. 1. tit. 18. l. 7. num. 49.* Breuiori tempore domicilium contrahere intendens animum ibi perpetuo manendi suamque voluntatem verbo, vel facto declarare debet ex *Bald. consil. 393.* incipiente, punctus talis *nu. 2. lib. 1.* atque ideò si vltra verba emit illic domum, aut aliam possessionem, vel eam conduxerit, vt per *Rotam Rom. decis. 150. incip.* Domini dixerunt *num. 8. p. 2. Prosp. de Augustino in addit. ad Steph. Quarantam in summa bullar. verbo ordo vers. circa tertium. Vgol. d. §. 2. nu. 2. Campanil. d. nu. 18.* & hoc intelligitur cum quis in locum aliquam maiorem partem bonorum transfert, & ibi contrahit, dies festos celebrat: aliter enim sola emptio domus, vel alicuius partis bonorum domicilium non facit, *c. dilectus de rescript. c. si Episcopus de parochis, dict. c. cum nullus: ita praxis noua episcop. d. c. 1. num. 9. vers. vel sui, Aloys. Ricci. d. resolut. 263. nu. 2.*

28 Quod si dubitetur de animo, quem nusquam verbis insinuauit, ad coniecturas recurrendum est, at primũ, si assidua probetur habitatio in aliquo loco nõ minori tempore decennij, vt tenent DD. per tex. *ibi in l. 2. C. de incol. lib. 10.* resoluunt *Mascard. de probat. conclus. 534. n. 7. praxis noua episcop. vbi proxime. Aloys. Ricci. d. loco, Bonacina d. puncto 4. nu. 12. Campanil. d. n. 18. vers. quod si Menoch. de arbitr. casu 86. nu. 13.*

29 Vbi resoluit, quod quando sumus in dubio ex cursu decem annorum, dummodo sint continui, præsumitur quod ille noluerit recedere, nisi adsit aliquod indicium illum non habere animum permanendi ibidem; quod accidit in Scholaribus & Castellanis, qui semper cogitant de redeundo ad patriam, ita *Steph. Gratian. discept. forens. cap. 181. num. 4. & 5. Farinac. fragmen. criminal. p. 1. littera D. num. 215. & 222. praxis noua Episcop. vbi proxime, Ignat. del Villar. in sylua responsorum lib. 1. resp. 7. p. 5. num. 21. vbi num. 24.* idem dicit de famulo, qui ad tempus domino seruit; quamuis credant scholarem decennio aut longiori tempore ciuitatem habitantem studij causa inibi acquisiuisse domicilium propter hoc temporis spatium *Ioan. Andr. in cap. quod clericis post nũ. 4. vbi Auetin. nu. 7. de foro comp. Barto. in l. lex Cornelia §. si tamen num. 1. ff. de iniur. Menoch. d. casu 86. sub num. 22.*

31 Quos quidem Doctores intelligerem, quando huiusmodi scholaris studio finito, decennali tempore, & maiori commoratus sit, ex quo deduci possit magis habere animum domicilium contrahendi, quam studẽdi. Animum autem recedendi à ciuitate non habet ille, qui in ea relinquit filios, ex *Tiraq. in l. si vnquam in princip. C. de reuocat. donat.* vbi etiam resoluit, quod si ex statuto absentes nõ potiantur priuilegijs Ciuitatis, satis est patrem esse in ciuitate, vt filius absens priuilegijs potiatur.

32 Baro an possit assumi ad Ordines ab eo Præsule in cuius diœcesi habet feudum? & posse resoluit *Campanil. d. c. 8. nu. 20.* vbi etiam intelligit adhuc si in feudo non habitet Baro, alibique retineat domicilium.

33 Sic etiam filij horum Baronum adipiscuntur domicilium in eodem loco, in quo genitor propter dictum feudum contraxit, argumento text. *in dict. l. assumptio, §. filius, & in l. libertus §. patris domicilium ff. ad municip.* nam vt originarius quis dicatur, non solum requiritur, vt sit natus in loco, sed quod parentes etiam domicilium ibi contraxerint. *Rota Rom. in nouis decisio. 327. num. 3. part. 1. Marius Antonin. variar. resolut. libr. 1. resolut. final. casu 33. in fine,* quibus fundamentis hãc partem sequitur *Campanil. dict. cap. 8. num. 21.* quamuis ipse in inueltiganda huius quæstionis veritate diu moratum esse asserat.

34 Senator etiam aut aliter quiuis officialis, perpetuus tamen alicuius Principis, quamuis eius loci in quo Senatoriam exercet dignitatem minimè fit ciuis ex text. *in l. ciues C. de incolis lib. 10.* domicilium tamen illi acquirere tenet *Anna filius;* rescribens votum paternum *in obseruatione 7. incip. placuit,* per tex. *in l. senatores* eodem *tit. de incol.* & per consequens ordinari potest ab Episcopo loci, in quo huiusmodi domicilium cõtraxit vt resoluit *Campanil. d. c. 8. nu. 22. & n. 23.* aduertens ad illorum filios hoc extendi.

35 Relegatus retinet domicilium in eo loco vbi habitat relegationis causa, ex text. quem ad hoc clarum suspicor *in l. filij liberorum §. relegatus ff. ad municip.* cuius verba sunt (Relegatus in eo loco in quem relegatus est interim necessarium domicilium habet) ad quod dicẽdũ impellor dict. illa, *interim,* verboq; illo *necessarium,* nam quamuis post quæsitum domicilium mutari possit, attamẽ dum quæritur & retinetur abesse debet animus ab eo discedendi, & ideo destinatus animus illicque permanendi adesse dicitur, prout requiritur ad quærendum domicilium, vt suprà dicitur. Non tamen obliuiscor *Vlpiani* auctoritatem *in l. eius qui manumissus §. final. ff. ad municip.* qua probatur relegatum domicilium retinere eo loci, vnde arcetur habere, *vbi glos. vlt.* exponẽdo illa verba, *vnde arcetur,* dicit, ideſt, in quo: sed huiusmodi *Vlpiani* responsio nullam affert contrarietatem cum *Paulo* Iurisconsulto in d. §. relegatus; reiecta enim glossæ distinctione dicentis in perpetuo relegato planum esse quod *in d. §.* relegatum asserit Paulus Iurisconsultus, alias non ita, quasi insinuet tunc procedere *Vlpiani* dictum; tenendum igitur est relegatum domicilium habere eo loci vnde arcetur, scilicet, ab eo vnde trahit originem, & in eo loco in quem relegatus est, excusa denique intelligentia de exulato in perpetuum, propter dictionem, *interim,* de qua *in d. §. relegatus,* de quo tamen vide *Pet. Gregor. in tract. de beneficijs c. 36. nu. 10. Campanil. d. c. 8. nu. 25.* licèt superfluam hanc quæstionem putem, cum relegatum ordinari non posse certum sit, tanquam subiectum pœnæ, quoad filios tamen non dubitatur, nisi aliud Canonicum obstet impedimentum.

36 Libertus insuper si promoueri petat in illis casibus quibus, potest, ab illo Præsule erit assumendus ad Ordines, qui est superior eius loci, vnde trahit originem patronus; quia eius loci est ipse libertus municeps, nõ vbi patronus habet domicilium, *ita Campanil. dict. c. 8. num. 24.*

37 Vbi etiam asserit expositos ab eo posse ordiuari Antistite, qui est loci ordinarius in quo expositi sunt, cum parentes ignorentur, quia illius sine dubietate effecti sunt ciues ex *Bart. in l. 1. num. 21. ff. ad municip. Hyppol. in l. infans numer. 10. ff. ad legem Cornel. de Siccar. Mandos. in tract. de minori ætate cap. 1. nu. 34. Steph. Gratian. d. c. 75. nu. 12.*

38 In pluribus locis domicilium habere quis potest c. 2. *de sepultur. glos. verbo domicilium, in c. penult. de tempo. ordin. lib. 6.* & ita apud Episcopum vnius ex illis locis poterit ordinandus ordines suscipere, vt videtur insinuare *Vgolin. in d. c. 26. §. 2. nu. 3.*

39 Quando vero huiusmodi domicilia non sunt æquè prin-

principaliter contracta, & illis scilicet circunstantijs, quæ requiruntur ad illud contrahendum, vt infra dicemus, agendo de proprio cõtrahentium parocho, principalius semper inspiciendum est *Menoch. cons.* 398. *nu.* 23. *Iosephus Ludouic. Perusin. decis.* 85. *nu.* 5. nec illo priuatur si iusta ex causa ad alias migrallet ciuitates, & prouincias, propositum tamen habuerit redeundi, vt tenent *Rom. cons.* 264. *nu.* 3. *Campanil. d. c.* 8. *num.* 18. *vers. cum itaque.*

40 Propositum vero alio migrandi, & non redeũdi præsumitur ex eo quod quis recedit ab aliquo loco cum suppellectili ex *Mascard. concl.* 99. *nu.* 6. vel familia sua *Farinac. fragment. crimin. p.* 1. *lit. D. nu.* 214.

41 Nullus tamen ratione domicilij ordinari potest, nisi prius consulto priore Episcopo, cum locum suum primum illo inconsulto deserere non possit, *Concil. Trident. sess.* 23. *de reformat. cap.* 16. *praxis episcop. part. pri. verbo dimissoria* §. 1. *altera praxis noua dicti. cap.* 1. *nume.* 10. *vers. ampliatur* 2. Sed in hoc omnino falluntur, nec prædictum Trid. decretum, quod referunt, suam probat intentionem, verius enim est non requiri Episcopi licentiam in domicilio mutando, vt habetur in *cap. fi.* vbi notat *Abb. num.* 1. *de paroch.* & tenent *Vgolin. d. c.* 26. §. 2. *nu.* 2. *Campanilli d. cap.* 8. *nu.* 25. tenetur tamen portare veritatis testimonium circa mores, sufficientiã ac natalia, nisi à teneris annis domicilium fuerit translatum, & illic habitatio continuata, vsque ad tempus promotionis, in quo potest tunc seruari quod disponit *Concil. Trid. sess.* 23. *de reforma. c.* 5. circa diligentias ordinandorum præmittendas.

42 Tertio habito respectu ad ordines suscipiẽdos, quis subiectus est Episcopo diœcesis, in qua beneficium ipse habet, & potest ab illo ordinari, seu ab alio de eius licentia, quamuis alias ei alio modo subditus non sit, probat text *in c. cum nullus de tempor. ordinat. lib.* 6. tenent *praxis noua episcop. part.* 1. *cap.* 2. *num.* 10. *versic. ratione beneficij Mari. Antonin. var. lib.* 1. *resolu. fi. casu* 28. *Campanili in diuersorio iuris Canon. rub.* 9. *cap.* 8. *nu.* 11. *Aimendac. in addit. ad recop. legum Nauarræ libr.* 1. *titul.* 18. *l.* 7. *in declar. num.* 61. *Aloys. Ricc. in praxi fori eccleſiast. resolut.* 258. *in* 2. *edit. Vgolin. de potestate Episcopi cap.* 26. §. 3. *Nicol. Garcia de benefic. part.* 2. *c.* 4. *à numer.* 1. *Bonacina de Sacramentis disput.* 8. *quæst. vnic. puncto* 4. *num.* 14.

43 Clericus enim habet domicilium & est ciuis illius diœcesis, in qua situm est eius beneficium, dũ illud possidet, *Bart. in l. heres absens* §. *proinde nu.* 5. *ff. de iudic. & in l.* 1. *nu.* 13. *ff. ad municip. Prælat. in repet. rub.* §. 39. *nu.* 1. *Boer. decis.* 260. incip. *præsupposito num.* 20. *Cardoso in praxi iudicum & aduoc. verbo domicilium num.* 6.

44 Amplia primo procedere in beneficio tenui, ratione cuius fit beneficiatus subditus illius Epis. in cuius episcopatu extat, quia *dict. cap. cum nullus*, & alia huiusmodi, non explicant valorem & qualitatem beneficij, sed simpliciter, ac generaliter loquuntur; tum quia multi Canones de beneficio verba facientes locum habent in beneficio etiam tenui, puta text. *Concil. Triden. in c.* 6. *sess.* 23. *de reformat.*

45 Concedens confutato, vel possidenti beneficiũ gaudere priuilegio clericali in ciuili ne dum, sed in capitali etiam causa, qui intelligitur, si quodcunque quamuis exiguum possideat beneficium, vt per *Nau. in tract. de horis canon. cap.* 21. *nu.* 11. *Azor. institut. moral. p.* 1. *lib.* 10. *cap.* 3. *vers. secunda opinio, Nicol. Garcia de benefi. p.* 1. *c.* 6. *nu.* 37. & *p.* 3. *c.* 2. *nu.* 3. quib. fundamentis hãc ampliat. tenent idem *Garcia d. p.* 2. *c.* 4. *nu.* 8. *Henriq. in summ. lib.* 10. *cap.* 22. §. 1. *uncto commento lit. C.* & *c.* 17. *in commento lit. Q. Campanilli d. cap.* 8. *num.* 12. & *rub.* 8. *capit.* 5. *num.* 9. Quamuis contrarium imo prædictum Episcopum ratione beneficij tenuis sacros Ordines conferre non posse teneant *praxis noua episcop. d. cap.* 1. *num.* 10. *vers. ratione beneficij. Prosper. de Augusti. in addit. ad Quarantam in summa bullarij verbo ordo. Vgolin. d. c.* 26. §. 3. *in fine Aloys. Ricci in praxi fori eccles. resolut.* 260. quorum opinionem illo tantum casu reciperem, quando scilicet beneficium esset tenuissimum, ratione præsumptæ fraudis, veluti in rendente quatuor ducata in anno, vt exemplificat *praxis episcop. p.* 1. *verbo beneficia*, §. 3. vel ad summum in rendente septem ducata ex *Soto de iust. lib.* 11. *q.* 5. *art.* 3.

46 Secundo amplia etiamsi beneficium residentiã non requirat, nec in illo, aut diœcesi resideat, ex generalitate *d. c. cum nullus*, quamuis enim ob beneficiũ requirẽs residentiam acquirat beneficiatus domicilium in loco vbi illud possidet, prout resoluunt *Innoc. in c. ex ore post nu.* 1. *vers. item in casibus, de priuileg. vbi Butr. nu.* 10. *Rebuff. in praxi benefic. titu. de dispensat. de non resid. nu.* 74. *vers. ad hæc clericus, Mascard. concl.* 534. *num.* 5. *Cardin. Tusc. verbo domicilium concl.* 596. *à nu.* 1. *Farin. fragmen. crimin. p.* 1. *lit. D. nu.* 226.

47 Quoad capiendos tamen Ordines domicilium cõtrahitur in loco beneficij, etiamsi residentiam non requirat, *Henriq. in summ. libr.* 10. *de sacrament. Ordinis c.* 22. §. 1. *praxis noua episcop. dict. c.* 1. *nu.* 10. *vers. secundo. Campanilli dict. cap.* 8. *num.* 12. quamuis *Marc. Anton. Genuens. in sua praxi cap.* 48. *nu.* 3. asserat seruari in Curia Neapolit. vt aliquis non ordinetur absque dimissorijs ratione beneficij simplicis, nam huiusmodi praxis non est iuri consona, si enim text. *in dict. cap. cum nullus.* eiusque conditor comprehendere tantum voluisset obtinentem beneficia cum residentia, non vtique adiunxisset verba illa, de beneficio ecclesiastico; sed domicilij duntaxat, & originis meminisset: quia sub domicilio complexus esset obtinentem beneficium, cum residentia, vt supra probauimus.

48 Tertio amplia in possidente præstimonium, qui inibi domicilium habere dicitur, ac proindè ab Episcopo loci, vbi est situm præstimonium, vel Ordines, vel dimissorias obtinere potest; vt resoluunt *Henriqu. in sum. lib.* 10. *c.* 22. §. 1. *in commento lit. H. Campanil. d. c.* 8. *num.* 19. *vers.* & *qui Aloys. Ric. d. praxi fori eccles. resolut.* 258. *in fine.*

49 Præstimonia enim inter ecclesiastica beneficia connumerantur, *cap. fin. de concess. prebenda in* 6. cum citatis *à Nicol. Garcia.* qui plures Doctores refert, *de benefic. p.* 1. *c.* 2. *nu.* 117.

50 Quarto amplia, vt procedat etiamsi non habeat beneficium in titulum, sed in commendam, si est ad vtilitatem commendatarij, maximè perpetuam, quia ista reputatur titulus canonicus, seu habet vim tituli, vt resoluit *Nicol. Garcia p.* 4. *de benefic. c.* 4. & in nostris terminis hoc fundamento ita tenet *p.* 2. *c.* 4. *num.* 10. vbi *nu.* 12. ampliat etiam, vt procedat resolutio supra posita, siue istud sit beneficium propter quod Ordinem recipit siue non.

51 Quinto amplia, vbi plura beneficia habet in diuersis diœcesibus, quia ab vnoquoque illarum Antistite promoueri sine dubio potest, ita *Ancher. dict. cap. cum nullus n.* 1. *vers. circa secundum, Campanil. d. c.* 8. *nu.* 14. exposita distinctione *Felin. in cap. dilectus n.* 2. *numer.* 3.

de

de reſcriptis, commendata à *Bernard. in pract. c. 10. ſub n. 1. & Vgolin. d. c. 26. §. 3. verſ. quarto loco habet.*

52 Aduertendum tamen eſt, quod Epiſcopus, in cuius diœceſi eſt beneficium, poterit ordinare, vel dare litteras dimiſſorias, etiamſi beneficium eſſet ſubiectum alteri Epiſcopo quoad prouiſionem, ideſt etiamſi ſpectaret ad prouiſionem alterius Epiſcopi; ſecus ſi etiam quoad iura epiſcopalia, vt per *Proſper. de Auguſtino in addit. Quarantam verbo ordo, verſ. circa ſecundum, Campanil. dict. c. 8. num. 15. Nicol. Garcia dict. part. 2. caput. 4. numer. 15.* Quamobrem ſi beneficium vnius diœceſis vnitum fuerit alteri, vel præbendæ diſtinctæ diœceſis, non niſi Epiſcopo ſubeſſet, in cuius diœceſi extaret beneficium, vel præbenda, cui annectitur, ita *Campanill. dict. num. 15.*

54 Sexto amplia, vt non ſolum poſſet eum ordinare Epiſcopus beneficij, ſed etiam cum eo diſpenſare in interſtitijs, & etiam illegitimitate ad minores Ordines; nam cum ratione beneficij ſit ſubditus illius quoad ordines, eſt etiam ſubditus quoad omnia concernentia Ordines, & illis annexa, per *l. 2. ff. de iuriſd. omnium iud.* ita *Nicol. Garcia d. p. 2. c. 4. nu. 14.*

55 Septimo amplia ſuprà dicta procedere habita beneficij poſſeſſione, itaut non ſufficiat ſola collatio, ſeu titulus, ad hoc, vt efficiatur de eius foro: ita *Nic. Gar. d. p. 2. c. 4. nu. 16.* vbi *nu. 17.* reſoluit ſolam poſſeſſionem ſine titulo iuſto ſufficere.

56 Limitatur tamen ex cauſa penſionis, quia illius ratione nulli ſubijcitur Præſuli, & promoueri ab eo non vtique poteſt; ita *Aloyſ. Ric. in praxi fori eccl. deciſ. 302. in 1. impreſſ. & reſolut. 261. in 2. impreſſ. Vgol. de poteſtate Epiſcopi c. 26. §. 3. verſ. excipitur tamen primo, Cāpan. in diuerſ. iuris Canon. lib. 9. c. 8. nu. 17. verſ. ex cauſa.*

57 Secundo limita, ſi beneficium obtentum fuerit in fraudem, quia tunc non iuuat, quoad ſuſceptionem Ordinum, ex *gloſ. in cap. eos qui verſ. figmento, in fine, de temp. ord. Franch. in d. c. cum nullus, prope numer. 4. praxi noua epiſcop. p. 1. c. 1. Aloyſ. Ric. reſolut. 262.* quamuis dubitet *Campanil. vbi ſupra nu. 17.*

58 Non modo ſeculares clerici, ſed religioſi præterea vetantur Ordines ſuſcipere ab alio Antiſtite, quam ab Epiſcopo illius loci, cui à Superiori regulari deputati fuerunt, *Anchar. in c. cum nullus nu. 3. ver. quarto de tēpor. ordin. in 6. vbi Franch. poſt num. 5. Silueſt. verbo ordo 3. nu. 3. Miranda in man. Prælat. q. 38. art. 2. to. 1.* & quāuis *text. in d. c. cum nullus §. religioſi*, videatur per argumentum à contrario ſenſu probare, vt hoc procedat in religioſis non exemptis, ſecus vero in exemptis: nihilominus in exemptis hoc verum eſſe dicit ibi *gloſſ. & Anchar. Franch. ac Gemin.*

59 Ipſi tamen licet dimiſſorias à proprijs regularibus ſuperioribus obtinuerint, ordinari debent ab Ordinario loci; in quo ſitum eſt monaſterium, licèt in eis non requirantur alij modi quæſitæ diœceſis, vt ex *Decreto Sacræ Congreg.* conſtat, & ordinatum fuit à *Leone X.* in Cōcilio Lateranenſi in Bulla moderationis priuilegiorum religioſorum, refert *praxis noua epiſcop. part. 1. c. 1. num. 10. verſ. quarto extende.*

60 Vbi etiam dicit ab hac obligatione exemptos eſſe *Patres Societatis Ieſu*, quibus *Gregor. XIII.* indulſit, vt à quocumque Antiſtite Catholico ordinari poſſint, refert *Fr. Emman. quæſt. regul. tom. 1. quæſt. 18. art. 6.* & ita alij Regulares, ad quos prædicta exemptio non extenditur, promoueri debent ab Epiſcopo loci, vbi degunt, vel ab alio eius accedente conſenſu, *Henriq. libr. 10. cap. 23. §. 1.* accedentibus etiam litteris dimiſſorijs ſuorum regularium ſuperiorum *Mayol. de irregul. lib. 4. cap. 20. numer. 2. per text. in cap. nullus 58. diſtinct.* iuxta modum & formam traditam à *Clem. Papa VIII.* in ſua ordinatione, quam refero, agendo de dimiſſorijs.

61 Quamuis *Pius Quintus* Conſtitutione ſua 37. incip. etſi Mēdicantium Ordo, decreuiſſet fratres huiuſmodi etiam ſacros ordines à quolibet Antiſtite, gratiam & communionem Apoſtol. Sedis habente, Ordinarij loci minime requiſita licētia, in locis ſiue domibus fratrum huiuſmodi, ſiue alibi, recipere poſſe: hæc tamen Conſtitutio reuocata fuit per Gregor. XIII. felicis memoriæ in ſua Conſtitut. 15. incip. in tanta rerum, vbi diſpoſitionem præfatæ Bullæ *Pij V.* reducit ad terminos iuris communis, ac *Concil. Trident.* quo attento hodie Regulares nō poſſunt ab Epiſcopis ordinari etiam in ſuis domibus ſine licentia diœceſanorum, in quorum diſtrictu eorum monaſteria ſunt ſita, refert *Miranda in manu. Prælat. tom. 1. q. 38. art. 3.*

62 An Epiſcopus valeat infra annum probationis ordinare nouitium alibi natum, ſi tamen in eius diœceſi moretur, & probationem faciat? & licèt videatur dicēdum non poſſe, cum non ſit religioſus, indeque exire valeat, ita quod iura loquentia de ingredientibus monaſteria intelligantur cum effectu, & ſequuta ſcilicet profeſſione, vt per tex. *in auth. ingreſſi C. de ſacroſ. eccleſ.* reſoluunt *Gutier. Canon. lib. 2. c. 1. à n. 20. Peregr. var. li. 6. nu. 69. Petr. Cened. pract. & Canon. quæſt. lib. 1. q. 6. n. 17.* attamen *Anchar. in cap. cum nullus nu. 4. de tempor. ordin.* ibique *Franch. in finalibus verbis* affirmatiuam tuentur partem in hoc ſpecifico caſu, cum ſatis ſit poſſe inibi perpetuo moram trahere, atque ideo de ipſo tanquam de perpetuo iudicari debeat, ſequitur *Campan. rubrica 9. c. 3. nu. 3.*

63 Non poſſunt igitur huiuſmodi nouitij minoribus inſigniri Ordinibus ab Abbatibus ſuis, vt *allegat. 3. nu. 8.* diximus.

64 Difficultas inſurgit an Epiſcopus faciēns Ordines in aliqua diœceſi de licentia diœceſani ordinare poſſit, non ſolum perſonas eidem Ordinario ſubiectas, verum etiam clericos, & fratres aliarum diœceſum legitimas licentias atque dimiſſorias portantes? Videtur dicendum quod ſic, prout reſoluunt *Fr. Emman. in ſum. part. ſecunda capit. 14. numer. 7. Miranda in manuali prælatorum, tom. 1. quæſt. 38. artic. 3. concl. vnic. in fine*, aſſerentes Concilij verba *ſeſſ. 6. de reformat. capit. 5.* in perſonas eidem Ordinario ſubiectas tantum, ad hunc ſenſum eſſe intelligenda, quod prædicti Epiſcopi ordinare non poſſunt eos, qui Epiſcopo diœceſano non ſunt ſubiecti, niſi etiam ipſi à ſuis proprijs Ordinarijs litteras dimiſſorias habeant legitimas ad recipiendos ordines, illaſque repræſentent ante Epiſcopum Ordinarium.

65 Circa ordinum ſuſceptionem magna ſunt à ſummis Pontificibus priuilegia conceſſa Sacræ Religioni Sancti Ioannis Hieroſolymitani, quæ cum ſtatutis prædictæ religionis accepi in hac Rom. Curia à Perilluſtri, & nobiliſſim. Domino meo *Emmanuele Barboſa* eiuſdem Sacræ religionis equite digniſſimo, ac Sancti Iacobi de Fonte commendatario meritiſſimo, & inter alia inueni *Pij* IV. Bullam incip. circumſpecta, Dat. *Romæ ſub die 24. Martij anni 1561.* vbi ſequentibus verbis diſponitur. Nec non exemptionem, & liberationem prędictas, ita quod Magiſtri Baiuljuorum, Priorum, Præceptorum, & dicti Hoſpitalis Fratres Capellani, à

quocumque Catholico Antistite s. b. Romanæ Sedis obedientia constituto, sacros Ordines etiam extra tempora à iure statuta, tribus diebus festiuis suscipere, & in quibusuis, tam secularium, quam Regularium Ecclesiis, absque alicuius licentia, etiam altari portatili celebrare possint, quæ quidem *Pij IV.* Bulla, ac aliorũ prædecessorum Constitutiones, & priuilegia Militibus Sancti Ioannis Hierosolymitani concessa, confirmata fuerunt per *Pium Quintum*, in sua constitu. incip. Etsi cui ẽta, *Dat. Romæ die 29. Nouembris anno 1568.* & per *Gregor. XIII.* in sua Constit. quo magis, *Dat. Romæ die 23. Martij 1580.* ac per *Sixtum V.* in sua Constitut. incip. Quanta Christianæ, *Dat. Romæ die vltima Aprilis 1591.* & per *Clemen. VIII.* in sua Constitut. incip. Pastoralis. *Dat. Romæ die 27. Junij 1592.* Quibus Constitutionibus plura in gratiã huius Sacræ Religionis concessa inuenies, aliaque priuilegia tibi à sancta Sede Apostolica præstita in eius seruijs alleguantur.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus familiarem suum ordinare potest. si per triẽnium secum fuerat commoratus, & beneficium quacunque fraude cessante statim re ipsa illi conferat.*

2 *Familiarium nomine intelligi debent illi, qui vel patriæ potestati subijciuntur, vel dominicæ, & expensis Domini continuo aluntur, indeque commensales dicuntur.*

3 *Familiaritas rectè probari potest per libros tinelli. Et per fidem Architricliui, seu Magistri domus, vel calculatoris numero quarto. Item per fidem quod sit descriptus in rotulo familiarium numer. 5.*

6 *Familiaris ad effectum de quo in præsenti, dicitur qui cum Episcopo fuerit commoratus, & præsens seruierit, non tamen si absens fuerit, etsi sumptibus episcopi vixerit.*

7 *Mens ac ratio finalis Concilij Trident. fuit, vt cognoscerentur ab Episcopo ordinandi mores, dum per tale tempus ei inseruierit, cum illoq; intra domum commoratus & præsens sit.*

8 *Triennium in quo familiares sunt commorandi cum Episcopis, ad effectum de quo in præsenti, sufficit quod inceperit antequam fuisset Episcopus.*

9 *Triennium huiusmodi debet esse continuum.*

10 *Episcopi verbis asserentis, quem esse familiarem, non creditur.*

11 *Episcopus statim reipsa familiari suo beneficium conferre debet, seu paulo post.*

12 *Familiares triennales Episcoporum possunt etiam ordinari ad titulum patrimonij pro necessitate, & commoditate Ecclesiarum.*

13 *Episcopus ordinat familiarem suum ad titulum pensionis, si pro necessitate, vel vtilitate suarum Ecclesiarum iudicat ordinandum.*

14 *Episcopus dispensare non potest cum suo familiari aliàs non subdito super illegitimitate, etiã ad minores Ordines, nec super interstitijs.*

15 *Episcopus dispensare potest quoad interstitia cum familiari iam ordinato, cui collatum fuit statim beneficium.*

16 *Episcopus in casibus in quibus potest ordinare familiarem, potest & illi dimissorias concedere.*

17 *Episcopus titularis prætextu cuiuslibet familiaritatis, aut commensalitatis suæ, aliquem absque proprij Prælati expresso consensu, aut literis dimissorijs, ordinare non potest.*

18 *Magister actorum curiæ episcopalis, an possit vt familiaris ab Episcopo ordinari?*

19 *Cardinales presbyteri tonsuram, cæterosque minores Ordines conferunt suis familiaribus.*

20 *Familiaris quis dicatur.*

EPISCOPVS FAMILIAREM suum triennalem quando ordinare possit?

ALLEGATIO V.

1 EPiscopus familiarem suum ordinare potest, si per triennium secum fuerit commoratus & beneficiũ quacunque fraude cessante statim re ipsa illi conferat, ita disponente *Concil. Trident. sess. 23. reform. c. 9.* de cuius materia vide *Navar. cons. 23. & consil. 26. cum seqq. sub tit. de temporib. ordinat. Henriq. in sum. libr. 10. c. 12. §. 1. Fr. Emman. p. 2. summ. cap. 14. numer. 10. Petr. de Ledesma in summ. par. 1. tit. de sacram. Ordinis cap. 5. conclus. 9. vers. estan, Mayol. de irregularit. lib. 4. cap. 2. num. 5. Salz. ad Bernard. cap. 26. vers. tertius casus, praxis nouæ episcop. part. 1. cap. 1. num. 15. pag. 31. Jacob. de Graff. part. 2. decis. aurearum lib. 3. cap. 12. numer. 7. praxis altera episcopalis part. 1, verbo dimissoria pag. 106. & p. 2. verbo ordo vers. 5. pag. 78. Flam. de resignat. lib. 4. quæst. 2. numer. 91. Ugolin. de potest. Episcop. cap. 26. §. 4. Quarranta in summ. Bullar. verbo ordo versic. limita in ea pag. 375. Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiep. Neapol. c. 81. nu. 3. Armend. in addit. ad recopil. legum Navarræ lib. 1. titul. 18. l. 7. de Episcopis à num. 33. & numer. 46. cum sequentibus, Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiastici part. 1. cap. 4. num. 23. Tho. Valasc. allegat. iuris tom. 1. allegat. 5. num. 2. Nicol. Garcium de benefic. part. 1. cap. 5. num. 80. cum sequentibus. Anilam de censur. 3. p. disput. 6. dub. 7. fol. 233. Soar. eodem tract. disput. 51. sect. 2. nu. 15. Sayr. eodem tract. lib. 7. c. 10. vers. 30. Aloys. Ricc. in decis. curiæ episcopalis decis. 288. p. 2. & in praxi fori Ecclesiastici decis. 307. cum seqq. in 1. impress. & resol. 226. cum seqq. in 2. impress. Martin. Fornar. de sacram. ordinis c. 5. ad finem. Cened. practic. & canon. q. lib. 1. quæst. 38. à numer. 29. Reginald. in praxi fori pœnitent. libr. 32. nu. 69. Campanil. in diuers. iuris Canon. rub. 9. cap. 9. Bonacina de sacram. disput. 8. quæst. vnica puncto 4. num. 15. cum seqq.*

2 Familiarium nomine intelligi debent illi, qui vel patriæ potestati subijciuntur, vel dominicæ, & expensis domini continuo aluntur, indeque commensales dicũtur, *cap. vlim. de verbor. signif. in 6. Rot. Roman. diuers. part. 2. decis. 303. numer. 2. Mascard. de probat. conclus. 755. Card. Tusch. practic. conclus. tom. 3. littera F. concl. 72. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glos. 31. à num. 16. Christoph. de Paz ad leges Styli l. 32. num. 26. cum sequentibus*, & probat *Concil. Trident. d. cap. 9.* ibi, continuæ commensalitatis.

3 Familiaritas rectè probari potest per libros tinelli, quod, scilicet, descriptus sit in eo tanquam comedens in tinello, iuxta *Rot. Rom. diuers. decis. 619. incipit quoniam Garcias, lib. 3. p. 3.* licet probatio negatiua desumi ex eo nequeat, si non reperiatur in eo descriptus.

4 Item per fidem Architriclini, seu Magistri domus, vel Calculatoris, & similis, eadem *Rot. Rom. dict. decis. 619. num. 2.* item per testes, ex eadem *Rot. Rom. diuers. decis. 416. incipit dubitatur li. 3. p. 3.* maxime si deponãt

non

nõ comediſſe in tinello, ſed illis perſolutas fuiſſe annuatim pecunias pro victu & veſtitu, iuxta eandem *Rot. Rom. in deciſ. 145. incipit in cauſa lib. 2. part. 3. diuerſ. & deciſ. 54. lib. 1. par. 3.*

5 Item per fidem quod ſit deſcriptus in rotulo familiarium, iuxta *deciſ. Putei 411. incip. Ioann. lib. 1. qui deciſ. 134. incip. Eandem die libr. 3. aliquos infimui modos cenſet.*

6 Familiaris, ad effectum de quo in præſenti, ille debet eſſe, qui cum Epiſcopo fuerit commoratus, & præſens inſeruierit, non tamen is, qui abeſt, etſi ſumptibus Epiſcopi vixerit: ita *Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 26. verſ. 3. caſus. Mayol. de irregularit. li. 4. cap. 2. nu. 5. Burg. eodem tit. quæſt. 27. nu. 13. Vgolin. d. §. 4. praxis epiſcopalis noua d. cap. 1. num. 15. par. 31. Fr. Emman. in ſumm. par. 2. cap. 14. num. 10. Proſper. de Auguſtino in addit. ad Quarantam in ſumm. bullar. verbo Ordo verſ. limita in eo pag. 352. Aloyſ. Ric. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 307. in 1. impreſſ. & reſolut. 266. nu. 2. ac reſolut. 267. nu. 2. in fine in 2. impreſſ. Bonacina d. diſp. 8. q. vnica, punct. 4. nu. 18.*

7 Mens enim, ac ratio finalis Concilij fuit, vt cognoſcerentur ab Epiſcopo illius clerici mores, dum per tale tempus ei inſeruierit, cum illoque intra domum commoratus & præſens ſit: ita *Mayol. d. num. 5. Vgol. d. §. 4. Henriq. lib. 10. cap. 22. nu. 2. Soar. de cenſur. tom. 5. diſput. 31. ſect. 1. nu. 15. Formar. de ſacram. Ordin. c. 5. praxis noua epiſcopalis p. 1. cap. 1. nu. 15. Aloyſ. Ric. d. reſolut. 267. numer. 2.*

8 Huiuſmodi triennium, in quo debent cum Epiſcopis commorari familiares, ad effectum de quo ſupra, ſufficit quod inceperit antequam fuiſſet Epiſcopus: ita deciſum referunt *Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. part. 3. collect. 596. verſ. amplia 5. Nicol. Garcia d. c. 5. nu. 83. Galett. in marg. caſuum conſcientiæ, verbo Ordo pag. 194. colu. 2. Aloyſ. Ric. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 309. in 1. impreſſ. & reſolut. 268. in 2. impreſſ. Formar. d. cap. 5.*

9 Item debet huiuſmodi triennale tempus eſſe continuum, vt per *Campanil. d. rub. 9. c. 9. n. 12. Aloyſ. Ric. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 308. in 1. impreſſ. & reſolut. 267. in 2. impreſſ.* vbi *nu. 2.*

10 Aſſerit quod verbis Epiſcopi aſſerentis quem eſſe familiarem non creditur, & allegat *Pariſ. conſil. 136. num. 31. vol. 4.*

11 Debet tamen Epiſcopus ſtatim re ipſa familiari ſuo beneficium conferre, prout deciſum referunt *praxis epiſcopalis verbo dimiſſoriæ ad Ordines num. 1. p. 1. & verbo Ordo verſ. 5. dubitatur pag. 2. Armend. vbi ſupra num. 51. Farinac. nouiſſima Rot. deciſ. 222. Flam. de reſignationibus lib. 4. q. 2. nu. 92. Nicol. Garcia d. par. 2. c. 5. num. 85.* quod habet locum etiam in minoribus, & prima tonſura, *Nauar. conſil. 11. de temporibus ordinat. Rot. Rom. diuerſ. deciſ. 731. par. 1. Fr. Emman. d. c. 14. num. 10. praxis epiſcopalis part. 2. verbo Ordo ver. 5. dubitatur, poſt medium, Cened. dict. quæſt. 38. num. 30. verſ. quod decretum, Sayr. deciſ. 26. ſub tit. de temporib. ordinat. Vgolin. d. §. 4.* dicens ſtatim, ſeu paulo poſt Epiſcopum debere beneficium conferre, ſi enim ante conferret ratione beneficij conferendi poteſtatem haberet, & non ratione triennij, quamuis *Gabriel Vaſq. p. 3. diſp. 243. nu. 49.* intelligat ſtatim beneficium aliquod ſine fraude ei conferendum, nimirum quamprimum vacauerit, ne poſtea mẽdicare cogatur; ſed beneficiũ quacumque fraude ceſſante, ſtatim re ipſa eſſe conferendum refert deciſum *Armend. dict. loco num. 45.*

12 Pro neceſſitate & commoditate Eccleſiarum ad titulum patrimonij, poſſunt etiam ordinarij familiares triennales Epiſcoporum, & debent adſcribi Eccleſijs, pro quarum neceſſitate ſunt ordinati, ita referunt deciſum *Nicol. Garcia d. c. 3. nu. 81. & 82. Armend. d. loco nu. 47.* Vnde apparet falſum quod ait *Gabriel Vaſquez d. diſp. 243. nu. 49.* quod familiaris ab Epiſcopo ordinari poteſt, etiamſi patrimonium non habeat, nec vllius Eccleſiæ neceſſitas vrgeat, ſolum enim conceditur licentia Epiſcopo eum ordinandi, quatenus melius ſeruitio eius vti poſſit.

13 Deinde Epiſcopus ordinat familiarem ſuum ad titulum penſionis, ſi pro neceſſitate, vel vtilitate ſuarum Eccleſiarum iudicat ordinandum: ita referunt deciſum *Garcia d. cap. 5. nu. 81. Armend. d. loco nu. 46. & lib. 1. tit. 8. de patrimonio clericorum nu. 20.*

14 Non tamen valet Epiſcopus diſpenſare cum ſuo familiari triennali, alias non ſubdito, ſuper illegitimitate, etiam ad minores Ordines; nec ſuper interſtitijs: ita reſolutum referunt *Nicol. Garcia d. cap. 5. num. 86. Cenedo pract. & canon. quæſt. lib. 1. q. 38. num. 31. Sayr. deciſ. 28. & 29. ſub titul. de temporibus ordinat. Vgolin. d. §. 4. prope finem, Nauar. conſil. 12. & 13. ſub titul. de temporib. ordinat. in nouis, praxis epiſcopalis d. verſ. 5. dubitatur, & verſic. 6. Galett. in margarita caſuum conſcientiæ verbo Ordo pag. 193. col. 1. Armend. d. loco nu. 48. Aloyſ. Ric. d. reſolut. 266. in fine, praxis epiſcopalis noua d. cap. 1. num. 15. ver. ſublimitari.*

15 Vbi dicit quod cum familiari iam ordinato collatum eſt ſtatim beneficium, poterit poſtea Epiſcopus quoad interſtitia diſpenſare, quia ratione beneficij collati, illi iam eſt ſubditus, quod etiam refert deciſum *Armend. nu. 50.* & ſentit *Campanil. in diuerſ. iuris Canonici, rub. 9. c. 9. nu. 3. & 4.* vbi etiam *nu. 6.*

16 Quod vbicumque Antiſtes poteſt ſuum ordinare familiarem, poteſt etiam litteras dimiſſorias eidem concedere, vt ab alio ſuſcipiat Ordines.

17 Epiſcopus titularis prætextu cuiuſlibet familiaritatis, aut continuæ commenſalitatis ſuæ aliquem abſque proprij Prælati expreſſo conſenſu, aut litteris dimiſſorijs, ad aliquos ſacros, aut minores Ordines, vel primã tonſuram promouere, ſeu ordinare non valet; quia ei, qui tantum eſt titularis talis promotio eſt interdicta per *Concil. Trid. ſeſſ. 14. de reformat. c. 2.* ita *Aloyſ. Ric. in collect. 596. & d. reſolut. 226. num. 2. ver. limita 2. Campanil. d. cap. 9. num. 6. praxis noua epiſc. part. 1. cap. 1. num. 15. in fine.*

18 Vtrum autem magiſter actorum curiæ epiſcopalis, vt familiaris poſſit ab Epiſcopo ordinari? vide per tradita ab *Aloyſ. Ric. collect. 596. ver. amplia 4. & in praxi fori eccleſiaſtici reſol. 471. in 2. impreſſ. Stephan. Gratian. Mareb. deciſ. 133. Marium Antonin. variar. reſol. lib. 1. reſolut. 75. Campanil. d. c. 9. nu. 14.*

19 Cardinales presbyteri tonſuram cæteroſque minores Ordines conferunt ſuis familiaribus, *Ioann. And.* quem alij ſequuntur *in c. 1. num. 2. de ſupplenda neglig. Prælat. Martin. Landenſ. in tract. de Card. q. 20. Card. Iacob. tract. de Concilio lib. 1. art. 12. verſ. item Cardinalibus, Mayol. de irregul. lib. 4. cap. 20. nu. 8. & Rota in vna Cremonen. penſionis 3. Decembris 1582. eſtque deciſio 731. num. 10. p. 1. diuerſ.*

20 Familiaris, vt quis dicatur neceſſe eſt, vt fuerit deſtinatus ad aliquod certum ſeruitium, requiriturque & mẽs & dens *Rota in vna Hiſpalen. portionis 2. Maij 1614. coram R. P. D. Andrea*, & eſt impreſſa apud *Farin. deciſ. 184. part. 1. tom. 1.* vbi *num. 2. & 3.* decidit familiaritatem

liaritatem cessare vbicumque familiaris fuit licentiatus, & dimissus, & num. 8. quod familiaris potest esse quis licet non comedat in tinello, vt puta quia recipit portionem in pecunia, vel eam habet extra domum.

Familiares etiam seu officiales Papæ, ac familiares Cardinalium (etsi Cardinales habitassent Romæ) atque etiam Episcoporum in Curia residentium, qui saltem per triennium habitauerint in Vrbe, possunt de licentia ipsorum à Vicario Sanctissimi promoueri, dum tamen supradicti omnes sufficientem titulum habeant, & alia à iure requisita; refert decisum *Armendar. in addit. ad recopilat. legum Navarræ l. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopis in declar. num. 49.*

SVMMARIVM.

1 *Episcopi titulares, si aliquem promoueant ad quemcumque Ordinem sine licentia proprij Episcopi, sunt ab exercitio pontificalium per annum suspensi.*
2 *Pius V. summus Pontifex constitutionem edidit super creandis huiusmodi titularibus Episcopis.*
3 *Sixtus V. aliam Constitutionem edidit contra Episcopos, & alios Prælatos in Ordinum collatione peccantes, quæ postea restricta fuit per aliam Clementis VIII.*
4 *Episcopus ordinans in alia diœcesi absque licentia expressa ordinarij loci suspenditur à pontificalibus.*
5 *Suspensus à pontificalibus prohibetur etiam ab his, quæ sunt sibi alias vt Pontifici permissa, & à dependentibus ab eis.*
6 *Suspensus à pontificalibus missam priuatim celebrare non prohibetur.*
7 *Missam cum Mitra, & baculo celebrare non potest Episcopus suspensus à pontificalibus.*
8 *Episcopus si in aliena diœcesi inaduertenter calices, vel corporalia benedicat à suspensione non excusatur.*
9 *Pontificalia insignia quæ sint.*
10 *Episcopi qui habent diœcesim, extra illam munus suum exercere non possunt.*
11 *Episcopi si contra prohibitionem aliquem ad Ordines promoueant, valide eos conferunt, licet puniri possint.*
12 *Episcopus alienus volens conferre Ordines in loco exempto, non solum debet habere licentiam superioris loci exempti, sed etiam illius Episcopi intra cuius fines locus exemptus constitutus est.*
13 *Episcopus pontificalia exercere non potest in loco exempto etiam vocatus, nisi accederet licentia Episcopi diœcesis, vbi locus est constitutus.*
14 *Episcopus alienus non potest à Patriarcha induci ad subeundum munera Pontificalia in diœcesi alicuius Episcopi suffraganei, nisi de ipsius licentia.*
15 *Prima clericalis tonsura secundum aliquos potest conferri ab Episcopo suis subditis in aliena diœcesi.*
16 *Episcopus, & Vicarius habent facultatem faciendi actus voluntariæ iurisdictionis extra territorium, possuntque concedere dimissorias.*
17 *Excommunicare, & absoluere potest subditum suum Episcopus extra territorium existens.*
18 *Episcopus extra suam diœcesim quando possit exercere contentiosam iurisdictionem.*
19 *Suspensus à pontificalibus in illis celebrando, an fiat irregularis.*

EPISCOPI TITVLARES alijque extra suam diœcesim, an sine Episcopi proprij licentia vllum ordinare possint.

ALLEGATIO VI.

1 EPiscopi Ecclesiarum, quæ in partibus infidelium consistunt, qui titulares vocantur, in quocumque loco etiam quantumcunque exempto, & nullius diœcesis, si quem promoueant ad quemcumque Ordinem, etiam primam tonsuram, cuiuslibet priuilegij, etiam familiaritatis prætextu, sine licentia ipsius proprij Ordinarij, sunt ab exercitio pontificalium per annum suspensi, decidit *Concil. Trid. sess. 14. de reformat. capite secundo*, tenent *Franc. Leo in thesauro fori ecclesiastici p. 3. cap. 8. nu. 16. & p. 1. cap. 4. numero 24. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 48. q. 6. Henriq. in sum. lib. 14. cap. 17. §. 3. in fine littera A. Galett. in marg. casuum conscientiæ verbo Episcopus pag. 100. colum. 1. Aloys. Ric. in praxi fori ecclesiastici resolut. 495. in notabilibus de materia Episcoporum nu. 1. in 2. edit.*

2 Pius V. post publicationem Concilij Trident. decreto suo consistoriali sanciuit huiusmodi Episcopos non esse creandos, neque suffraganeos dandos, nisi Ecclesijs Cardinalium, & illis, quæ eos solent habere, & cum certo stipendio perpetuò ad minus 200. aureorum de Camera super fructibus illius Ecclesiæ, qui propria auctoritate ab ipso percipi possint.

3 Deinde *Sixtus V.* in sua Consti. quæ incipit, *sanctum & salutare, in 2. p. Bullarij Rom. cap. 29.* diuersas alias pœnas, & censuras ecclesiasticas contra Episcopos, & alios Prælatos in Ordinum collatione peccantes, & similiter contra clericos, tam seculares, quam regulares male promotos constituit, absolutionem, & dispensationem Sedi Apostolicæ reseruando; quam *Clemens VIII.* ad terminos sacrorum Canonum, ac Constitutionis *Pij Papæ II.* & dispositionem decretorum sacri Concilij Trid. in omnibus, exceptis contra simoniace se ordinantes, & ordinatos per eundem Sixtum V. inflictis, restrinxit atque reduxit, vt in Constitutione, & reductione de qua per *Sayr. de censur. lib. 4. cap. 17. in fine*, vbi etiam tenet, quòd qui in pœnas prædictæ Bullæ *Sixti V.* antequàm illa Clementis VIII. Constitutio edita, & promulgata fuisset, inciderunt, à prædictis pœnis virtute posterioris Clementis VIII. Constitutionis non liberantur, sed earum absolutionem, & dispensationem à Summo Pontifice petere, & obtinere tenentur, ac si d. Constitutio Clementis VIII. edita non fuisset.

4 Episcopus ordinans in alia diœcesi absque licentia expressa Ordinarij loci, aut ordinans de licentia Episcopi personas non subditas, suspenditur à pontificalibus, ita decidit *Concil. Trid. d. cap. 2. Salzed. ad Bernardi in pract. cap. 26. glos. sine licentia sui Præsulis vers. 3. casus est, Tolet. in sum. lib. 1. cap. 89. vers. 3. Henriq. in sum. lib. 3. de excommunicat. c. 38. §. 1. vers. 1. Episcopus, Campanil. in diuersis variis Canon. rub. 6. cap. 1. num. 2. & rub. 9. cap. 4. per totum, Thom. Valasc. alleg. iuris tom. primo, alleg. 43. numero 18. Bonacina de censur. disput. 3. quæst. 6. punct. 5. num. 21.*

5 Vtile est scitu quænam pontificalium nomine veniant? & imprimis *glos. verbo à pontificalibus*, in extrauagant.

nagant. ſuſcepti regiminis, de elect. docet ſuſpenſum à pontificalib. prohiberi etiam ab his, quę ſunt ſibi alias, vt Pontifici permiſſa, & à dependentibus ab eis, velut ab Ordinum celebratione, frontis Chriſmatione, Baſilicarum, ſeu Virginum conſecratione, & ſimilibus.

6 Sic igitur ſuſpenſus quamuis miſſam priuatim celebrare non prohibeatur, vt ex reg. tex. in *c. ſignificauit de corpore vit.* poſt *Sylueſt. & Nau.* docent *Henriq. libr. 13. cap. 32. num. ſecundo, Aula de cenſur. p. 3. diſp. 2. dub. 2. conc. 10.* aut alia facere ſine ornamentis pontificalibus, quæ ei ratione ſacerdotalis officij competunt, vt baptizare, pœnitentias dare, & ſimilia. Miſſæ tamen ſacrum cum Mitra & baculo celebrare non poteſt, ita *Aloyſ. Ric. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 467. an 1. impreſſ. & reſolut. 440. in 2. impreſſ.* vbi *nu. 3.* aſſerit ſub hac ſuſpenſione non prohiberi exercitium iuriſdictionis epiſcopalis, & poſt alios citat *Vgoli. de cenſur. tab. 4. c. 6. §. 6. n. 5.*

8 Nec ab hac ſuſpenſione excuſatur Epiſcopus ſi in aliena dioec. inaduertenter calices, vel corporalia benedicat, ita *praxis Epiſcop. p. 2. verbo Epiſcopi verſ. 2. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſ. p. 3. c. 8. nu. 15.*

9 Pontificalia inſignia, quibus Epiſcopi vti poſſunt eſſe Mitram, chirotecas, baculum, dalmaticas, & ſandalia teſtatur *Iſidor. Moſcon. in ſuo tract. de mag. militantis Eccleſiæ p. 1. lib. 1. c. 8. verſ. ornamenta*, quibus doctiſſimus *Campanil. d. c. 3. num. 3.* addit muzzettam, capam pontificalem, galerum, quem duplicis formæ habere oportet, alterum quo in ſolemnioribus equitationibus vtantur, alterum ſimpliciorem, vtrumque tamen ex lana, & ſerico viridi exornatum, iuxtæ modum in cæremoniali deſcriptum *lib. 1. cap. 3.*

10 Epiſcopi autem, qui non ſunt titulares etiam extra ſuam dioecęſim munus ſuum exercere non poſſunt, nec abſque licentia Ordinarij loci ordinare perſonas, quæ non ſunt ſubiectæ illi Ordinario, niſi habeant dimiſſorias generales à ſuis Ordinarijs: ita *Concil. Trid. ſeſſ. 6. de reform. c. 5. Nau. conſil. 69. de ſent. excommunic. Cened. ad decretum collect. 52. nu. 1. Henriq. in ſum. p. 2. lib. 11. c. 3. §. 2. in fine, iuncto commen. littera S. Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 26. littera A. Gutier. canon. lib. 1. cap. 26. n. 26. Flam. de refig. lib. 1. q. 17. nu. 17. praxis epiſcopalis par. 1. verb. Archiepiſcopus nu. 2. pag. 16. & p. 2. verb. Epiſcopus pag. 45. Petr. de Ledeſm. in ſum. p. 1. de ſacram. Ordinis c. 8. concl. 4. dub. 4. Bonacina de cenſur. diſp. 3. quæſt. 6. punct. 3. n. 27. Armend. in addit. ad recopil. legum Nauarræ in lib. 1. tit. 18. l. 7. de Epiſcopis n. 68. praxis noua epiſcopalis p. 1. c. 1. nu. 46. pag. 35. Campanil. d. c. 5. nu. 6.*

11 Si tamen contra prohibitionem de qua per *Concil. Trid. in d. c. 5.* ordinatio proprij Epiſcopi extra territorium fiat, valida erit: licet puniri poſſit, vt reſoluunt *Henriq. lib. 11. cap. 3. §. 2. in fi. littera S. & Vgolin. de poteſtate Epiſcopi c. 4. §. 14. num. 2.*

12 Epiſcopus alienus valens conferre Ordines in loco exempto, non ſolum debet habere licentiam ſuperioris loci exempti: ſed etiam illius Epiſcopi intra cuius fines locus exemptus eſt conſtitutus: ita referunt deciſum *Aloyſ. Ric. in praxi fori eccleſ. poſt reſolut. 495. in notabilibus de materia Epiſcop. Galett. in marg. caſuum conſcientiæ, verbo Epiſcopus pag. 100. col. 2. Armend. d. loco num. 35.* vbi *nu. 68.*

13 Refert etiam deciſum non poſſe Epiſcopum pontificalia exercere in loco exempto, & iuriſdictionis non Epiſcopi, ſed inferioris, vocatum tamen ab ipſo inferiore, ſine licentia Epiſcopi intra cuius dioecęſis fines eſſet locus ille, etiamſi ille inferior prætenderet ratione exemptionis vocare Epiſcopum, quem maluerit ad miniſtrandum ſacramentum Confirmationis, dummodo locus iſtius exempti ſit infra fines dioecęſis alicuius, ita vt non ſit nullius, quia tunc non poſſet. Nõ tamen me latent verba illa poſita in *d. c. 5. Concil. Trid.* ibi, Ordinarij loci, intelligenda de Epiſcopo, in cuius dioecęſi locus eſt conſtitutus, non de Prælato inferiori etiam exempto, ſi fides adhibenda ſit *Galett.* ita deciſum atteſtanti *verbo verba 1.*

14 Nec etiam Epiſcopus alienus poteſt à Patriarcha induci ad ſubeunda munera pontific. in dioecęſi alicuius Epiſcopi ſuffraganei, niſi de ipſius licentia, quod etiam deciſum referunt idem *Galett. dict. verbo Epiſcopus, & Aloyſ. Ric. vbi proximè*, nec Archiepiſcopus hoc ipſum facere poteſt cum ſub eadem prohibitione, quæ eſt penes Epiſcopum, comprehendatur quoad materiam de qua agimus, vt reſoluit *praxis Epiſcopalis p. 1. verb. Archiepiſcopus verſ. ad ſecundum.*

15 Primam clericalem tonſuram Epiſcopos in aliena dioecęſi ſuis ſubditis conferre poſſe non deſunt, qui tenuerint, vt *Barbat. in cap. nouit nu. 18. de officio legati, Rebuff. in tract. nominat. q. 14. nu. 29. & 65. & in praxi beneficiali rub. de eccleſiaſticis & à quibus, & quomodo credentur nu. 13. Henriq. in ſum. lib. 3. cap. 6. §. 6.* quem refert & ſequitur *Bonacina de Sacram. diſp. 39. q. vnica p. 2 nu. 13.* quæ ſententia ex ſupra relatis non eſt admittenda, illamque ſibi ſummopere diſplicere aſſerit *Campanil. in diuerſ. iuris Canonici rub. 6. c. 1. nu. 2.*

16 Epiſcopus & Vicarius habent facultatem faciendi actus voluntariæ iuriſdictionis extra territorium, prout reſoluunt *Vgolin. d. §. 14. nu. 4. Card. Tuſch. lit. I. concl. 546. Steph. Gratian. diſceptat. forenſ. c. 127. à princip. & nu. 6.* aſſerit, quòd poſſunt concedere dimiſſorias in aliena dioecęſi.

17 Sic etiam Epiſcopus extra territorium exiſtens poteſt excommunicare, & abſoluere ſubditum ſuum, vt tenet *Gonzal. ad regulam 8. Cancel. gloſ. 62. nu. 12.* vbi *nu. 11.* reſoluit quod poteſt.

18 Epiſcopus extra ſuam dioecęſim iuriſdictionem contentioſam exercere poteſt, quando cauſæ commiſſio non vertitur, & effectus confertur in ſuam dioecęſim, de quo etiam *Grat. d. cap. 127. nu. 8.* vel quando Epiſcopus dioecęſis permitteret, modo litigantes in id conſentiant, vt poſt alios reſoluit *Vgolin. d. §. 14. nu. 4. verſ. ſecundo excipitur.*

19 Quæſtio eſt in hac materia difficilis, an ſcilicet ſuſpenſus à pontificalibus in illis celebrando fiat irregularis? partem negatiuam tenet *gloſ. verbo Sacerdotale verſ. ſcias in cap. 2. de officio deleg. lib. 6.* ſequuntur *Innoc. in cap. 1. verbo à diuinis de ſentent. excom. eod. lib. D. Antonin. par. 3. ſum. tit. 28. capit. 4. ultra med. Cou. in Clem. ſi furioſus p. 1. §. 1. num. 1. verſ. ſecundum, Jacob. de Graſſis in aureis deciſ. lib. 4. cap. 25. num. 3.* qui in eo præcipuè nituntur, quod pontificalia non ſunt de ſubſtantia Ordinis, celebrationis, aut officij, cum ſine illis quodlibet officium fieri poſſit. Contrariam tamen ſententiam tenuerunt *Salderin. in tractat. de interdicto memb. 2. q. 3. Nauar. in man. cap. 27. numer. 163. uerſic. ex quo infertur primo, Viual. in candel. tit. de ſuſpenſ. numero 146.* moti ex eo, quia cum epiſcopatus per ſe Ordo ſit, celebrare in apparatu epiſcopali, ſeu pontificali eſt exercere actum proprium Ordinis epiſcopalis, à quo Epiſcopus ſuſpẽſus eſt, ſucceditque proinde reg. text. *in capit. 1. in fine verſic. ſcituros de re iudic. libr. 6.* inter quas tamen opiniones elegantem diſtinctionem tradit *Vgol. de cenſuris*

tab.

tab. 1. cap. 14. §. 1. nn. 2. quam melius explicat *Sayr. cod. tract. lib. 4. cap. 16. nu. 17. cum duobus sequentibus*, vbi plene videri poterit.

SVMMARIVM.

1 *Referuntur Doctores, qui agunt de materia huius allegationis.*
2 *Accedente licentia, & consensu proprij Episcopi, potest alienus non suo subdito Ordines conferre.*
3 *Dimissoriarum vsus antiquissimus.*
4 *Dimissorias concedere possunt, qui ad Ordines valent promouere.*
5 *Dimissoriæ ab Episcopo excommunicato, vel suspenso declarato non sunt valida, possuntque subditi se facere ordinari à vicinori Episcopo.*
6 *Inferiores Prælati dimissorias concedere nequeunt, nisi ex consuetudine legitimè præscripta, aut alio peculiari iure potestatem acquisiuissent eas dandi.*
7 *Abbates, aliique exempti hodiè huiusmodi dimissorias clericis secularibus concedere non possunt.*
8 *Ordinarius priuatiuè ad Episcopum habens ius visitandi, & congregandi Synodum, potest dimissorias concedere.*
9 *Vicarius generalis Episcopi sine speciali mand. ad hoc huiusmodi dimissorias concedere non potest.*
10 *Capitulum Sede vacante, non nisi elapso anno à die obitus Præsulis, potest dimissorias concedere, nisi arctatis beneficijs, sub certis pœnis.*
11 *Amplia etiamsi Capitulum haberet territorium distinctum ab immemorialem possessionem.*
12 *Vicarius à Capitulo Sede vacante concedens dictas dimissorias non arctato, & ante elapsum annum, quas pœnas incurrat?*
13 *Vicarius Papæ non prohibetur, etiamsi statim post vacantem Sedem, dimissorias impartiri.*
14 *Capitulum Sede vacante ante lapsum anni vacationis Sedis potest obtinenti facultatem à Sede Apostolica de suscipiendo Ordines, cum licentia sui Ordinarij, huiusmodi facultatem subordinatam concedere.*
15 *Priuilegium obtinens à Sede Apost. ad recipiendos Ordines à quolibet Episcopo, non indiget nouis litteris dimissorialibus, sed testimonialibus tantum proprij Ordinarij de vita, & moribus.*
16 *Capitulum Sede vacante potest concedere litteras testimoniales, licet concedere nequeant dimissorias.*
17 *Capitulum Sede vacante potest extero Episcopo concedere exercitium pontificalium, & ordinationem propriorum subditorum, non tamen subditorum vacantis Sedis.*
18 *Regulares Superiores suis monachis dimissorias concedunt.*
19 *Dimissorias cum antiquitus Episcopi dabant, non eum examinabant cui concedebant, at illum Ordinario examinandum admittebant.*
20 *Episcopo hodie præcipitur ne ordinandum dimittat, nisi examinatum, & approbatum.*
21 *Episcopus ex alia legitima causa, quam ægritudinis, potest dimissoriales litteras subditis concedere ad Ordines apud alienos Episcopos recipiendos.*
22 *Episcopus cui examinatus, & approbatus ordinandus dimittitur, potest illum iterum examinare.*
23 *Dimissoria semper valent, tum viuente, tum defuncto dante.*
24 *Dimissoriæ datæ à Capitulo Sede vacante per ingressum nouum Episcopi non expirant.*
25 *Episcopus nouus potest per edictum omnes, & quascunque dimissorias à prædecessoribus, siue à Capitulo Sede vacante concessas, reuocare.*
26 *Pro dimissorijs ad ordines recipiendos, nihil recipi debet ab Episcopo, eiusue ministris.*
27 *Notarius pro singulis dimissorijs, seu testimonialibus litteris decimam partem vnius aurei recipere tantum potest, nisi salarium sit ei constitutum, vel consuetudo adsit nihil accipiendi.*
28 *Notarius post confecta instrumenta, & tradita partibus, potest quod ab ordinatis sponte offertur, accipere.*
29 *Episcopus absens à sua diœcesi potest suis subditis dimissorias concedere.*

EPISCOPVS DIMISSORIAS litteras, quibus, & quando concedat?

ALLEGATIO VII.

1 DE materia huius allegat. latè agunt *Vega tom. 2. de Curis cap. 14. §. 8. nn. 31. Rebuff. resp. 2. Fr. Leman. in sum. p. 2. cap. 14. nu. 2. & quæst. Regular. tom. 1. q. 18. art. 1. Henriq. in sum. lib. 10. c. 23. §. 3. Petr. Ledesma in sum. p. 1. de sacram. Ordinis cap. 8. Azor. instit. moral. par. 1. lib. 12. cap. 20. q. 7. & p. 2. lib. 3. cap. 48. q. 15. vers. cæterum, praxis Episcop. p. 1. verbo Abbas. Flores de Mena vari. lib. 3. q. 24. nu. 4. & nu. 32. Thom. Vallasc. allegat. iuris tom. 1. alleg. 3. num. 6. Campanil. in diuersorio iuris Canonici rub. 9. cap. 7. & 8.* plures ex antiquioribus referunt *Cened. ad Decretal. collect.* 105. *praxis noua episcop. p. 1. cap. 1. à nu. 11.*

2 Accedente licentia, & consensu proprij Episcopi potest alienus non suo subdito Ordines conferre *c. Episcopum 9. q. 1. & cap. 1. iuncto c. cum nullus de tempor. ordin. lib. 6.* hic autem consensus litterarie præstandus est ex *Felino in cap. super his vers. sexta. & vltima concl. sub nu. 13. de accusat.* vbi *Innoc. Rebuff. in praxi benefic. rub. forma dimiss. litterar. num. 34.* Præfatæ autem litteræ, dimissoriæ vocantur à *(occasione Trid. sess. 23. de reform. c. 10. & sess. 7. de reform. c. 10.* vbi etiam Reuerendæ dicuntur, quo nomine *Hispani* vtuntur.

3 Illarum vsum antiquissimum fuisse non dubitatur, tempore quidem Diui Augustini eas extitisse atque in vsu fuisse testatur ipsemet *in epistola ad clerum Hipponen. 137. vers. cum istamet causa* & tempore Concilij Nicæni *in cap. 2. dist. 73.*

4 Dimissorias cõcedere possunt cuncti Episcopi, quos attenta iuris sanctione, priuilegio, vel consuetudine, ad ordines valent assumere ex *glo. fin. in cap. nullus de tempor. ordinat. in 6.* is enim potest dimissorias concedere, qui & ordinare potest *cap. 1. & 2. distinct. Seraph. dec. 985. num. 3. Campan. rub. 6. cap. 3. numer. 13. prope finem*, eo quod potest quis per alium facere quod per se ipsum exequi non detinetur *ex reg. potest quis, de regulis iuris, in 6.*

5 Nisi fuerit excommunicatus, vel suspensus declaratus, tunc enim dimissoriæ ipsius non valerent, sed subditi possent se facere ordinari à vicinori Episcopo: incumbit tamen ipsis onus probandi Episcopum fuisse excommunicatum *c. 2. de tempor. ordin. in 6. praxis noua episcop. d. cap. 1. num. 13.*

6 Inferiores autem Prælati eas nequeunt concedere, nisi a Sede Apost. fuerit eisdem specialis data potestas, ex *d. cap. cum nullus §. inferiores*; aut nisi aliquo peculiari iure potestatem acquisiuissent eas dandi, per ea quæ scribit

ilized by Google

ſcribit *Panorm. in cap. accedentibus nu. 2. de exceſſ. Prælatorum*, præſertim ex conſuetudine legitimè præſcripta, iuxta *glo. verbo indultum in d. §. inferiores*, reſoluunt *Capell. Tholoſ. dec. 451. Pet. Greg. Syntagm. iuris lib. 40. c. 2. nu. 19. Campani. d. rub. 9. cap. 8. nu. 2.*

7 Exemptis olim licebat huiuſmodi dimiſſorias impartiri ex *d. cap. cum nullus* vbi *Ioan. And. num. 2. Anch. ver. in exemptis. ſub num. 3. & Franch. num. 5.* Hodie tamen iure nouiori *Concilij Trid. ſeſſ. 23. de reformat. c. 10.* neque ipſi Abbates, neque alij etiam exempti, aut collegia, vel Capitula quæcunque etiam Eccleſiarum Cathedralium, litteras dimiſſorias clericis ſecularibus, vt ab alijs Ordines ſuſcipiant, concedere valent, vnde *Henriq. in ſumma lib. 10. cap. 22. §. 3.* affirmat perſonas quaſlibet extra Præſulem, etiam habentes iuriſdictionem quaſi epiſcopalem contentioſam & voluntariam, nequire dictam elargiri licentiam, & *in commento lit. T.* atteſtatur ita *Romæ* obtinuiſſe Epiſcopum Salmanticen. in ann. 1581. contra Capitulum ſuæ Eccleſiæ.

8 Niſi tamen eſſet Ordinarius priuatiuè ad Epiſcopum, iuſque haberet viſitandi, & congregandi Synodum, contra quem non intrare diſpoſitionem *Concilij Trid. ſeſſ. 23. cap. 10.* defendit *Steph. Grat. diſcept. forenſ. tom. 2. cap. 112.* quem refert, & ſequitur *Campan. d. cap. 8. num. 4.*

9 Vicarius generalis Epiſcopi huiuſmodi dimiſſorias litteras concedere non poteſt, cum ad id vicariatus officium non extendatur, niſi Epiſcopo in remotis agente, *d. c. cum nullus, ibi, officialis, & in §. Epiſcopo, vbi glo. verbo remotis. & Anton. Cuch. libr. 2. inſtit. maiorum. tit. 8. nu. 110. Mandoſ. ad reg. 24. Cancel. q. 6. num. 9. & 10. Rebuff. in praxi in forma vicariatus. nu. 47. Iacob. Sbroz. de officio Vicarij lib. 2. q. 41. Petr. Greg. Syntag. iuris libr. 16. c. 9. poſt nu. 3. Gutier. Canonic. lib. 2. cap. 17. nu. 20. praxis epiſcop. p. 2. verbo Vicarius §. 4. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 3. c. 45. q. 7. Volgin. de officio, & poteſtate Epiſcopi, c. 4. §. 7. verſic. 5. dimiſſorias, praxis noua epiſcop. d. c. 1. nu. 13. verſic. concedit. Narbona de appellat. à Vicario ad Epiſcopum p. 1. nu. 197. Campani. d. c. 8. nu. 3.*

10 Capitulo Sede vacante antiquitus libera concedebatur facultas dimiſſorias illico concedendi, per *diſt. cap. cum nullus*, quæ nouiſſimo iure *Concilij Trid. ſeſſ. 7. de reformat. c. 10.* reſtricta eſt, vt non niſi elapſo anno a die obitus Præſulis numerando, queat dimiſſorias concedere, præterquam illi qui alicuius beneficij recepti, vel recipiendi arctatus fuerit, alias Capitulum contrauenies eccleſiaſtico ſubiaceat interdicto, & ordinati ſi in minoribus Ordinibus conſtituti fuerint, nullo priuilegio clericali, maximè in criminalibus, gaudeant, in maioribus vero ab executione Ordinum ad beneplacitum futuri Prælati, ſint ipſo iure ſuſpenſi: vide *Emman. Sà verbo Ordo nu. 29. Rebuff. in praxi benef. tit. de deuolut. nu. 67. Card. Tolet. in ſum. li. 1. cap. 49. nu. 2. Nauar. conſil. 44. de tempor. ordinat. Sayr. dec. 65. eod. tit. praxis epiſcop. p. 1. verbo Capitulum in princ. pag. 83. Petr. de Ledeſma in ſum. p. 1. de ſacram. Ordinis cap. 8. concl. 3. Henriq. lib. 10. cap. 22. num. 3. Azor. d. p. 2. lib. 3. cap. 49. q. 5. Soar. tom. 5. de cenſuris diſp. 31. ſect. 1. num. 20. prax. nouam epiſcop. p. 1. cap. 1. numero 13. verſic. Capitulum. Fornar. de ſacramen. Ordinis cap. 4. nu. 4. Franciſc. Leon. in theſauro fori eccleſ. p. 3. cap. 8. nu. 47. cum ſequentibus, Rendina in promptuario recept. ſentent. tom. 1. tit. 10. d nu. 1. Campanil. d. cap. 8 nu. 5. Bonacina de Sacram. diſp. 8. queſt. vnic. puncto 4. numero 22. Quaranta in ſumma bullarij verbo Capitulum.*

11 *Sede vacante, verſ. decimo quarto*, vbi ampliat procedere etiamſi Capitulum haberet territorium diſtinctũ & exemptum ob immemorialem poſſeſſionem, & ſint iudices Ordinarij, & quamuis velint ad primam tonſuram dimiſſorias concedere.

12 Vicarius autem à Capitulo deputatus cõcedens prędictas dimiſſorias nõ arctato, & ante elapſum annum, ſi fuerit impetrans promotus ad Ordines vigore dictarum litterarum, vltra pœnas eodem Capitulo ſupra relatas imponendas, expreſsaſque in *d. cap. cum nullus*, ab officio, & beneficio per annum eſt ipſo iure ſuſpenſus, vt habetur in *Concilio Trid. ſeſſ. 23. c. 10.* ſed poſt annum non impeditur, vt demonſtrant aperta verba eiuſdem Conc. *ſeſſ. 7. de reform. c. 10.*

13 Vicarius tamen Papæ ab hac reſolutione excipitur qui non prohibetur etiam ſtatim poſt vacantem Sedem dictas dimiſſorias impartiri, eo quod *Concil.* minimè reſtringit iuriſdictionem Sedis Apoſt. quamuis vacantis. *Mayol. de irregul. lib. 4. c. 6. Henriq. li. 10. c. 21. §. 3. Campani. d. c. 8. nu. 6.*

14 Capitulum Sede vacante ante lapſum anni vacationis Sedis obtinenti facultatem à Sede Apoſt. de ſuſcipiendo Ordines cum licentia ſui Ordinarij, poteſt huiuſmodi facultatem ſubordinatam concedere, *ita Nauar. conſil. 19. de tempor. ordinat.* quem refert *praxis noua epiſcopalis d. cap. 1. nu. 13. verſic. capitulum.*

15 Qui enim à Sede Apoſt. priuilegium obtinuit ad recipiendos Ordines à quolibet Epiſcopo, nou indiget nouis litteris dimiſſorijs, indiget vero teſtimonialibus proprij Ordinarij, de vita, & moribus, alioquin ſi ad Ordines ſine litteris teſtimonialibus proprij Ordinarij promoueatur, remanet ſuſpenſus ab executione ſuſceptorum Ordinum, & ordinans incurrit ſuſpenſionem à collatione Ordinum per annum, vt patet ex *Concil. Trident. ſeſſ. 23. de reformat. cap. 8. ad finem*, tenent *Henriq. lib. 13. cap. 28. num. 2. Tolet. lib. 1. c. 49. num. 4. Fornar. de Ordine cap. 4. num. 3. Quaranta verbo Ordo verſic. ſuſpenſionis panam.* Rectiſſimè agunt ſupremi Pontifices cum in Breuibus appellatis, *extra tempora*, aliiſque, *in temporibus*, nominatis, mandant clauſulam apponi, & de licentia ſui Ordinarij, quæ multos retinet à ſuſceptione Ordinum, auferetque abuſus complures: etenim imperiti, infames, aliaue ex cauſa inhabiles, non valentes à proprijs locorum Ordinarijs Ordines ſuſcipere, externas petunt regiones, Ordinesque fraudulenter extorquent ab alienis Epiſcopis, neſcientibus quanta ſit in hominibus peruerſitas: illi vero, qui facultatem obtinent in Curia recipiendi Ordines à quocunque Antiſtite per Breue addita clauſula, *abſque litteris dimiſſorialibus ſui Ordinarij*, attente videant quibus cauſis in ſuis ſupplicationibus relatis prædictam licentiam impetrant, quia in gratijs & priuilegijs omnis cauſa præſumitur impulſiua ex *Franch. in cap. decet num. 3. de regulis iuris in 6. Tiraq. in tract. ceſſante cauſa limit. 1. nu. 81.* quos refert *Campan. d. rub. 9. cap. 7. num. 6. vbi num. 5.* reſoluit, quod ſi poſtea ceſſet cauſa, qua adductus Papa licentiam elargitus eſt ſuſcipiendi Ordines à quocunque ſine dimiſſorijs proprij Epiſcopi, non propterea cenſenda eſt reuocata prædicta facultas, vt nequeat amplius impetrans ea vti, ſeque promoueri facere à quo maluerit.

16 Obſerua tamen Capitulum poſſe Sede vacante concedere litteras teſtimoniales, licet concedere nequeat dimiſſorias, nam litteræ teſtimoniales non ſunt dimiſſoriæ, ita *Nauar. conſ. 27. de tempor. ordinat.* quem citat *Bonacina de Sacr. diſput. 8. queſt. vnic. puncto 4. num. 24.*

Et

Et potest etiam idoneitatis testimonium facere, *Nau. cons. 17. eod. titul. Galet. in margarita casuum conscientiæ verbo Capitulum 5.*

17 Item & Episcopo extero concedere exercitium Pontificalium, & ordinationem propriorum subditorum, non tamen subditorum vacantis Sedis, *Henriq. libr. 10. de sacram. Ordinis cap. 22. §. 1. Quaranta verbo Capitulum Sede vacante q. 11. Genuens. in praxi Archiep. Neap. cap. 87. nu. 33. praxis nouæ episcopalis d. cap. 1. num. 13. vers. Capitulum.*

18 Dimissorias etiam concedunt Regulares superiores suis monachis prout infra probatur *num. 31.* iuxta modum & formam traditam à *S. D. Clemente VIII.* in hac Ordinatione, quæ sequitur. De mandato S. D. N. Clementis diuina prouidentia Papæ VIII. tenore præsentium mandatur omnibus & singulis quorumcunq; regularium superioribus, vt de cætero obseruent, & obseruari faciant, ea, quæ in Decreto sacræ Congregat. Concilij Trid. continentur, cuius tenor est talis. Congregatio Concilij censuit superiores regulares posse suo subdito item regulari, qui præditus qualitatibus requisitis Ordines suscipere voluerit, litteras dimissorias cõcedere ad Episcopum tamen diœcesanum, nempè illius monasterij, in cuius familia ab ijs ad quos pertinet, is Regularis positus fuerit, & si diœcesanus abfuerit, vel non esset habiturus ordinationes, ad quemcunque alium Episcopum, dum tamen ab eo Episcopo, qui Ordines cõtulerit, examinetur quoad doctrinam, & dum ipsi Regulares non distulerint de industria concessionem dimissoriarum in id tempus quo Episcopus diœcesanus, vel abfuturus, vel nullas habiturus ordinationes esset. Verum cum à superioribus Regularibus Episcopo diœcesano absente, vel ordinationes non habente, litteræ dimissoriæ dabuntur, in eis vtique huiusmodi causam absentiæ diœcesani Episcopi, vel ordinationum ab eo non habendarum, exprimendam esse; quod qui non fecerint officij, & dignitatis, seu administrationis, ac vocis activæ, & passivæ privationis, ac alias arbitrio eiusdem S. D. N. Papæ reseruatas pœnas, incurrent. In quorum &c. *Dat. Romæ die 15. Martij ann. 1596.* referunt *praxis nova episcop. p. 1. c. 1. nu. 14. Campanil. in diuersorio iuris Canonici rub. 12. cap. 13. numer. 37. Vgolin. de potestate Episcopi cap. 26. §. 20. nu. 8. Cappucin. in addit. ad compend. verbo Ordines sacri §. 4. in fine. Miranda in man. Prælat. q. 28. art. 2. tom. 1.*

19 Has autem dimissorias cum Episcopi antiquitus dabant, non eum examinabant, cui concedebant, at illum Ordinario examinandum dimittebant, vt colligitur ex *text. in c. Sanctissimo 73. dist.* postea vero in *Cons. 3. Chartaginensi* sancitum fuit ne Episcopus ordinandum dimittat, nisi examinatum & approbatum, eiusque decretum innouauit, confirmauitque *Concil. Trid. sess. 14. de reform. c. 3. & sess. 23. de reform. c. 3.*

20 Præcipiens Episcopis, vt per semetipsos Ordines cõferant, quod si ægritudine fuerint impediti, subditos suos non aliter quam iam probatos, & examinatos ad alium Episcopum ordinandos dimittant, de quo *praxis episcop. p. 1. verbo dimissorie §. 10. vers. secundum, Petr. Ledesma in sum. p. 1. de sacram. Ordinis 5. 5. concl. 10. Tho. Valasc. allegationum iuris tom. 1. alleg. 5. nu. 1. praxis nova episcop. p. 1. c. 1. nu. 12.* licet vero *Concilij d. sess. 23. c. 3.* videatur dicere Episcopo tãtum ægritudine impedito licere litteras dimissoriales subditis concedere ad Ordines, apud alienos Episcopos recipiendos; tamen hoc ei liceret quando alia legitima causa, quam ægritudinis impeditus fuerit, vt decisum referunt *Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauar. ad lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopis in declarat. numero 42. Vgolin. d. §. 20. numero 11.* Concedendæ sunt igitur dimissoriæ ex iusta causa, & prius illo examinato, qui petit dimitti, non vtique tutus erit in conscientia Antistes ille, qui suum subditum non examinatum, aut nullo præcedente scrutinio dimisisset, si ille postea reperiretur inhabilis, maleque promotus quamuis in litteris adiecisset clausulam, qua Ordinatoris conscientiam oneraret, vt adnotarunt, & iustè quidem *Vinald. p. 3. sui candelabri c. 8. n. 12. Mayol. de irreg. lib. 4. c. 5. nu. 4.*

21 Dubium ex dictis oritur possit ne Præsul ille, cui examinatus & approbatus ordinandus dimittitur, iterum examinare dimissum? Imprimis iure communi attento negatiuè est respondendum cum *glos. vlt. in cap. Episcopo 9. q. 2.* quam ibi sequuntur *Præpos. nu. 3. & Gemin. num. 2.* hodiè vero nouissimo *Concil. Trid.* iure attento *sess. 7. de reformat. cap. 11.* tutius credo ordinantem Episcopum agere, si eũdem denuò examini subijceret, propter expressa verba d. cap. disponentis ne ab extraneo quis ordinetur nisi diligenti præuio examine, cui subsequitur alter canon *sess. 23. cap. 3.* & iubet nemini non examinato cõcedendas esse dimissorias, ex quibus ita iunctim consideratis liquet ab vtroque debere examinari ordinandum, & in proprijs terminis tenent *praxis nova episcop. p. 1. c. 1. nu. 12. pag. 29. Campanil. in diuerso. 10 iuris Canon. rub. 9. cap. 8. nu. 31. ver. sed ne, Benacina d. punct. 33.*

23 Dimissorias autem istas semper valere, tum viuente, tum defuncto dante resoluunt *Zabar.* communiter receptus *in Clem. si. post nu. 9. q. 5. de elect.* vbi *Imola num. 3* & *Bonif. num. 43. Nau. in cap. placuit numer. 34. & 163. de pœnitent. distinct. 9. & consil. 5. de rescriptis in nouis. praxis episcop. 1. verbo dimissoria §. 9. Rebuff. in forma litter. dimissor. num. 43. Perez. l. 2. tit. 2. libr. 2. ordin. & l. 6. tit. 12. lib. 3. praxis nova episcop. d. c. 1. num. 14. in fine, Panin. de potestate Capituli Sede vacante, p. 1. fol. 18. Henriq. in. sum. lib. 10. c. 22. §. fi. Gutier. practic. lib. 3. q. 75. numer. 5. Fr. Emman. q. regular. tom. 1. quæst. 9. articul. 1. Salzedo ad Bernard. in practic. cap. 26. versic. postquam. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glo. 12. num. 36. Vgolin. d. cap. 26. §. 20. numero 9.*

24 Etiamsi à Capitulo Sede vacante datæ fuerint, quia per ingressum moderni Episcopi non expirant, ita *Quaranta in summa Bullarij verbo Capitulum Sede vacante vers. secundo dubitatur, Pet. de Ledesma in sum. p. 1. de sacram. Ordinis cap. 8. concl. 4. P. Molina de iustitia trac. 5. disp. 11. num. 4. Gonzal. d. glos. 12. numer. 37. Gutier Canon. lib. 2. c. 17. nu. 12.* vbi consulit Ordinatoribus, vt si tempore præsentationis dictarum litterarum coram eis, sciuerint nouum Prælatum, atque, successorem possessionem eiusdem episcopatus cæpisse, vel in episcopatu adesse, illas non admittant, nisi reualidatæ, vel nouiter à successore concessæ productæ fuerint, vel ab eius officiali ad id speciale mandatum habente: à nouo enim Antistite reuocari possunt per edictum omnes & quæcunque dimissoriæ à prædecessoribus Præsulibus siuè Capitulo Sede vacante, concessæ, prout resoluit *Rebuff. in praxi rub. de forma litter. dimiss. nu. 44.* & intelligit iusta subsistente causa *Campanil. d. rub. 9. cap. 8.*

26 Pro litteris dimissorijs ad Ordines recipiendos nihil recipi debet ab Episcopo, eiusuè ministris, vt disponit *Concil. Trident. sess. 21. de reformation. cap. 1.* & decisum refert *Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ in lib. 1.*

lib.1.tit.18.l.7.de Epiſcopis in declarat.num.35.in reſp.ad dub. 3.

27 Notarius vero pro ſingulis dimiſſorijs, ſeu teſtimonialibus decimam partem vnius aurei recipere tantum poteſt, niſi ſalarium ſit ei conſtitutum, vel conſuetudo adſit nihil accipiendi, vt habetur in *d.cap.*1.*& copioſius P.Soar.de religione lib.4.de ſimonia cap.*53.*numer.*6.*cum ſequentibus, Nau.in man.cap.*23.*nu.*202.*Vgolin. in tract. de ſimonia tab.*1.*cap.*41.*§.*4.*Valer. Reginald. in praxi fori pœnit.lib.*23.*nu.*200.*praxis epiſcop.p.*1.*verbo dimiſſoria §.*7.*pag.*112.*Leſſi.de iuſtitia lib.*2.*capit.*35.*dub.*10.*praxis noua epiſcop.p.*1.*cap.*1.*nu.*55.*Cened. ad decretal. collect.*177.*num.*1.

28 Vbi etiam addit, licèt dubius, poſt confecta inſtrumenta, & tradita partibus poſſe notarium, quod ab ordinatis ſponte offertur recipere, de quo *Matienſo in dialogo relatoris p.*3.*cap.*25.*nu.*5.*Perez.l.*1.*gloſ.* 1.*poſt med. tit.*9.*lib.*2.*Ordin.*

29 Vnum adderem quotidianum, & praxi vtile, quod Epiſcopus abſens a ſua dioeceſi poteſt dare litteras dimiſſorias, ſi abſentes dioecesani eas petierint, vt ordinari poſſint ab alio, poteſt etiam illorum examen demandare Epiſcopo loci, in quo degunt, ſi propter abſentiã valdè eis incommodam voluerit examini illos ibi ſubijcere, ita deciſum refert *Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib.*1.*tit.*18.*l.*7.*de Epiſcopis nu.*59.

30 Abſoluere à ſuſpenſione eos, qui nullius dioeceſis exiſtentes ſine litteris dimiſſorijs ordinati fuerunt, ſpectat ad Epiſcopum, ad quem ex Concilio pertinebat illis dimiſſorias concedere, refert deciſum *Armendar. d.loco num.*6.

31 Patentes litteræ dimiſſoriæ, ſiuè commendatitiæ, quibus Regulares ordinandi ſunt, eſſe debet ſuorum Prælatorum Ordinariorum, non vero Epiſcopi dioeceſani; Concilium enim *ſeſſ.*23.*c.*8.quatenus dicit, quod nullus etiam cuiuſuis generalis, aut ſpecialis reſcripti, vel priuilegij prætextu, ordinetur etiam ſtatutis temporibus, niſi eius probitas, ac mores Ordinarij ſui teſtimonio commendentur, intelligendum eſt de generalibus, & prouincialibus, ſeu etiam inferioribus Prælatis, quia negari non poteſt, quoad hoc Prælatos eſſe Ordinarios, qui ſuorum ſubditorum probitatem, vitam, & mores plenè cognoſcunt, & de illis atteſtari poſſunt, iuxta diſpoſitionem Concilij dicto loco, non vero Epiſcopi dioeceſani, qui nec reſpectu Regularium Ordinarij dici poſſunt, nec de illorum vita, & moribus teſtimonia ferre queunt: confirmatur deinde ex alio *Concilij loco d.ſeſſ.*23.*c.*10.argumento deducto à contrario ſenſu, vbi Abbates, & alij quicunque Prælati, quantumuis exempti, prohibentur litteras prædictas dimiſſorias concedere aliquibus clericis ſecularibus, vt ab alijs ordinentur, ergo cum proprijs ſubditis regularibus non id ipſum facere prohibentur. Et peculiaris declaratio ſuper hoc edita fuit à Clemente VIII. conceſſa ad inſtantiam Regij monaſterij de Alcobaca Regni Portugaliæ, & incip. Vt ea quæ pro. *Dat. Romæ apud Sanctum Petrum ſub annulo Piſcatoris die* 9.*Martij ann.*1592. *Pontificatus ſui ann.*1. vbi inter alia præcipitur, vt litteræ dimiſſoriæ Abbatis prædicti monaſterij à quibuſcunque locorum ordinarijs recipiantur, & admittantur, refert *Miranda in manuali Prælatorum, tom.*1.*q.*39.*art.*3.vbi *art.*4.aſſerit per *Concil.Trid.ſeſſ.*23.*c.*12. huiuſmodi Regulares licet habeant patentes litteras dimiſſorias à proprijs Prælatis, bene poſſe ab Epiſcopis nihilominus de grammatica, & ſufficientia examinari; additque quòd quamuis poſt d. Concilij decretum aliqua fuerint edita priuilegia Regularibus conceſſa, ordinari vt poſſint nullo præuio Epiſcoporum examine, vt dicitur conceſſiſſe olim *Greg. XIII.* pro Religioſis Societatis Ieſu, huiuſmodi tamen priuilegium, & omnia alia, ſi quæ ſunt, poſtmodum fuerunt reuocata per nouam Conſtit. quam fecit *Sixtus Quintus*, contra clericos male promotos.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus alienum clericum ſine expreſſo conſenſu, ſeu litteris dimiſſorijs ſui proprij Epiſcopi ordinans ſuſpenſus eſt à collatione omnium ordinum.*

2 *Primam tonſuram conferens alieno clerico ſine ſui Epiſcopi conſenſu, à collatione tantum illius ſuſpenſus eſt.*

3 *Epiſcopus ordinans per ignorantiam clericum alterius dioeceſis non eſt ſuſpenſus.*

4 *Epiſcopus ordinans extraneum bonæ fidei, ſub ratihabitione proprij Epiſcopi non eſt ſuſpenſus.*

5 *Epiſcopus Italus ſi aliquem Ordinem conferret clerico Vltramontano non habenti licentiam à ſuo Ordinario, grauiori puniretur pœna, quam ſi Italo illum conferret.*

6 *Vltramontani ſi ab Italis in Italia Ordines ſuſceperint ſine licentia ſui Ordinarij, quas pœnas incurrant.*

7 *Epiſcopus titularis ſi Ordinem aliquem, vel primam tonſuram ſubdito alterius Prælati ſine eius expreſſo conſenſu conferat, per annum ab exercitio pontificalium ſuſpenſus eſt.*

8 *Laicus abſque Summi Pontificis auctoritate, vel litteris dimiſſorijs ſui Prælati primam tonſuram accipiens, ad arbitrium ſui Ordinarij puniri poteſt.*

9 *Laicus proprium habet Epiſcopum, tum reſpectu ſpiritualium, & annexorum, tum proſuſcipiendis Ordinibus.*

10 *Minores Ordines ſuſcipiens abſque ſui Ordinarij litteris dimiſſorijs, eorum executionem non habet antequam ſuus Epiſcopus ei permittat, inhabilisque eſt ad obtinenda beneficia, & penſiones.*

11 *Maiores Ordines ſic ſuſcipiens quam ſuſpenſionem incurrat?*

12 *Epiſcopus virtute Concil.Trident.ſeſſ.*24.*de reformat.c.*6. *poteſt diſpenſare in prædicta ſuſpenſione, ſi delictum ſit occultum.*

13 *Inhabilis ad beneficia obtinenda fit, qui paſſus eſt ſe ordinari ſine licentia proprij ſuperioris.*

14 *Suſpenſus à iure, tam ab officio, quam à beneficio, nequit beneficia adipiſci, ſed illorum eſt incapax, prouiſioque ei facta eſt nulla.*

15 *Suſpenſus huiuſmodi non ſpoliatur beneficijs impetratis ante ſuſpenſionem, niſi ſteterit voluntarie ſaltem per annum in ea ſuſpenſione, vel miniſtrando fieret irregularis.*

16 *Regularis promotus abſque dimiſſorijs ſui Superioris, quam pœnam incurrat?*

17 *Epiſcopus huiuſmodi regularem ordinans quam pœnam incurrat.*

18 *Ordinatus à non ſuo Epiſcopo fori priuilegium non amittit.*

19 *Clericus quamuis ſuſpenſus, interdictus, vel excommunicatus fori priuilegio gaudet.*

20 *Epiſcopi atteſtationi creditur, vbi ordinans clericum alienæ dioeceſis in litteris clericalibus atteſtatur de licentia proprij Epiſcopi.*

EPISCOPVS, QVI ALTERIVS subditis sine licentia, & dimissorijs litteris Ordines confert, quas pœnas incurrat? & de pœnis eorum, qui Ordines sic suscipiunt.

ALLEGATIO VIII.

1 EPiscopus alienum clericum sine expresso consensu, seu litteris dimissorijs sui proprij Episcopi ordinans, suspensus est à collatione Ordinum per annum, tam scienter, quam si affectata ignorantia, vel quocunque alio quæsito figmento præsumpserit ordinare *cap. eos de tempor. ordinat. in 6. Concil. Trid. sess. 23. de reform. c. 8.* nec tantum à collatione illius Ordinis, quem sine dimissorijs alieno clerico contulit, sed reliquorum omnium, vt firmat *Anchar. in d. cap. eos num. 3.* vbi etiam *glos.* vide *Soar. tom. 3. disp. 31. sect. 1. nu. 15. Reginald. in praxi fori pœnit. li. 32. tract. 2. nu. 69. Campan. in diuersorio iuris Canonici rub. 9. c. 1. nu. 16. Vgolin. de potestate Episcopi c. 26. §. 22. num. 2.*

2 Si tamen tonsuram solum conferret, tunc à collatione solius tonsuræ suspensus esset *c. fi. de tempor. ord. in 6. Campan. vbi proximè. Vgolin. d. §. 22. num. 1. Bonacina de Sacram. disp. 8. q. vnic. puncto 4. nu. 29.*

3 Prædictam vero suspensionem non incurrere Episcopum probabiliter ignorantem clericum esse alterius diœcesis, vtpote quia parentes eius de sua diœcesi eum esse dixerunt, vel communiter pro tali habebatur, tenent ita sacram Cong. decidisse attestantes *Nau. consil. 40. de tempor. ordinat. Vgolin. d. §. 22. num. 2. vers. excipitur, Aloys. Ric. in praxi rerum fori eccles. decis. 297. in 1. edit. & resol. 256. nu. 4. in 2. edit.*

4 Sic etiam Episcopum à prædicta suspensione excusant, si ordinet extraneum bona fide, sub ratihabitione proprij Episcopi, vt patet ex facto Epiphanij, qui subditum alterius in aliena diœcesi ordinauit in *cap. fin. 9. quæst. 2. Mayol. de irregul. lib. 4. capit. 2. numero 3. Reginald. d. numer. 69. versic. sunt autem,* & alij apud *Soar. de censuris disput. 31. sect. 1. numer. 17.* Verum ante factum debent Episcopi hoc maximè effugere, tum quia in ijs, quæ sunt contra ius, & iurisdictionem alterius non facilè præsumenda est ratihabitio; tum quia datur ansa Episcopis promouendi extraneos ad Ordines, hoc quæsito colore, ita *Mandos. Rebuff.* & alij apud *Quarantam in summa Bullarij verbo Ordo versic. amplia hanc extrau. Bonacina d. puncto 4. nu. 28. versic. secundo,* respondentes Epiphanium posse excusari in foro conscientiæ ratione bonæ fidei, & inaduertentiæ.

5 Episcopus Italus si aliquem Ordinem conferret clerico Vltramontano non habenti licentiam à suo Ordinario grauius punitur, quia sicut à tali promotus Vltramontanus grauiori puniretur pœna de iure, quam si Italus ab Italo, vt statim dicam; ita & promouens, vt tenent *Ioan. Monach. in cap. 1. numero quarto de temporibus ordinat. in 6. & Ioan. And. ante num. 1. versic. condigna,* quos refert *Campanil. d. rubr. 9. capit. 1. numero 16.* imò arbitraria pœna puniendum, à collatione neque Ordinum suspendam esset tenet *Vgolin. dicti. §. 22. numero 3.*

6 Vltramontani enim si ab Italis in Italia Ordines susceperint à non suo sine dimissorijs proprij superioris ex decreto *Clem. IV. in d. c. 1.* declarantur suspensi ipso iure, eorumque dispensatio est reseruata Papæ, qua inuocati celebrantes fierent irregulares, vt per *glos. verbo suspensus in dicti. cap. 1. Nau. consil. 36. num. 1. de tempor. ordin. Campan. d. cap. 1. numero 8.* vbi *numer. 9.* asserit illius canonis suspensionem non ligare eos, qui non proprie Vltramontani, aut Citramontani appellantur, sed medij, veluti, qui in montibus ipsis degunt, & *num. 10.* cum *Ioan. Monach. numer. 3. versic. sed quæro. & Franch. num. 11. in fine in d. cap. 1.* contra alios tenet Vltramontanum, qui domicilium acquisiuit in Italia, posse Ordinibus donari ab eo, qui ratione domicilij eius est superior, aut ab altero de eius licentia, & *num. 13.* asserit prædictam pœnam amplecti Vltramontanos, etiam immores Ordines, & primam tonsuram assumentes, in quo iam non relinquitur locus dubitationi extante Constitutione *Sixti V.* contra male promotos, comprehendente laicos, ibi *quemcumque secularem*, quamuis contrarium teneant *Nau. consil. 31. de tempor. ordinat. & consil. 25. & 26. eod. tit. in antiq. Vgolin. d. §. 22. nu. 3. in fine.*

7 Episcopus titularis, idest earum Ecclesiarum, quæ in partibus infidelium existunt, clero carens, & populo Christiano, si Ordinem, vel primam tonsuram subdito alterius Prælati sine expresso eius consensu, aut litteris dimissorijs conferat, etiamsi in loco exempto, vel nullius diœcesis, vel in aliquo monasterio resideat cuiuscunque ordinis, per annum ab exercitio pontificalium suspensus est, vt habetur in *Concil. Trid. sess. 14. de reformat. c. 2.* & alibi late diximus.

8 Laicus absque summi Pontificis auctoritate, vel litteris dimissorijs sui Ordinarij primam tonsuram accipiens, ad arbitrium sui Ordinarij puniri potest, non enim alia pœna est præscripta in iure *c. fin. de tẽp. ordinat. lib. 6. Vgolin. de potestate Episcopi c. 26. §. 23. n. 1.* Et ideo ne cuiquam laico alienus Prælatus audeat primam cõferre tonsuram monuit *glos. in c. cum nullus verbo clericum de temporibus ordinat. lib. 6.* vbi *Ioan. And. Gemin. & Franc. glo. in c. 1. verbo clericum, & in c. fin. verbo hominis eod. tit. & lib. Rebuff. consil. 1. incip. ordinatus nu. 2. ver. & sic male, Nau. consil. 30. num. 1. sub tit. de tempor. ordinat. in antiq.*

9 Laicus enim proprium habet Episcopum, tum respectu spiritualium, & annexorum, tum maximè pro suscipiendis Ordinibus; nam sicut laicum non nisi proprius Episcopus excommunicare valet (eo quod non nisi in subditos fertur excommunicatio *cap. à nobis lib. 1. de sent. excom.* cum citatis ab *Vgolin. de censuris tab. 1. c. 2. §. 11.*) ita & ordinare, cum constet laicum, suum habere Prælatum; non defuerunt tamen quitenerent contrarium, ex quorum numero est *Nau.* sibi contrarius *consil. 25. incip. Hispan. de tempor. ordin. in antiq.* sed prima sententia verior; quam vendicare sibi locum ante factum, postea vero alteram scripsit *Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 3. capit. 430. numer. octauo,* quem refert *Campanil. dicti. rubr. 9. capit. 1. numer. 3.*

10 Minores vero Ordines dicto modo recipiens, eorum executionem non habet antequam suus Episcopus ei permittat, vt sentit *glos. verbo statuunt in cap. eos de tempor. ordin. lib. 6.* & vt sic ordinatus executionem habeat, huiusmodi ordinationem suus Episcopus ratam debet habere, ita *glos. fin. in cap. 171. dist. glos. penul. in cap. Solumitanæ 63. dist. Nau. cons. 11. vers. id quarium & consil. 19. numero 5. & consil. 39. sub titul. de tempor. ordin.*

ordin. Vgolin. d. §. 23. *num.* 1. quamuis contrariam opinionem poſt *Pariſ.* teneant *Rebuff. d. rub. de form. dimiſſ. num.* 12. *cum ſeq. P. Azor. inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 48. & quia ordinatus ad minores Ordines ſine litteris dimiſſorijs ſui Prælati eſt ipſo iure ſuſpenſus ab executione Ordinum ſic ſuſceptorum, quando proprio Ordinario videbitur expedire, per *Concil. Trid. ſeſſ.* 14. *de reform. c.* 2. & *ſeſſ.* 23. *cap.* 8. ſi talis exercuerit actum Ordini minori ſuſcepto deputatum, proprium & peculiarem ſolemniter, incurret irregularitatem, prout reſoluit *Nau. in man. c.* 27. *num.* 163. quem refert *Bellet. diſquiſit. clerical. p.* 1. *tit. de diſcipl. clerical.* §. 5. *num.* 62. Sic etiam huiuſmodi ordinatus prima tonſura, ſeu minoribus inhabilis eſt ad obtinenda beneficia, ac penſiones, prouiſioneſque ei factæ non ſubſiſtunt, prout ait *add. ad Nauar. conſ.* 39. & *conſ.* 27. quam refert *Vgolin. d. loco*, & tamen ad hoc, vt fiat capax, & poſſit beneficium retinere, ſufficit ratihabitio proprij Epiſcopi, vt docent *Mayol. de irreg. lib.* 1. *c.* 10. *nu.* 1. *Nau. conſ.* 24. & 25. *de tempor. ordin.* quos refert *Bonacina de Sacr. diſp.* 8. *q. vnic. puncto* 4. *num.* 25.

21 Maiores denique Ordines ſic ſuſcipiens per Conſtitutionem *Pij II. incip.* Cum ex ſacrorum, quæ eſt 6. in ordine, ipſo iure ſuſpenſionem incurrit, atque etiam attento hodierno iure *Concil. Trid. ſeſſ.* 23. *de reformat. cap.* 8. ibi, ſit ſuſpenſus, quæ verba inducunt profecto ſuſpenſionem ipſo iure, *Felin. in cap. Rodulphus num.* 33. *de reſcriptis*, cum citatis per me *diſt.* 333. & dicit *Rota decis.* 361. *in fine p.* 2. *diuer.* & apertiſſimis verbis hunc ipſo iure fieri ſuſpenſum declarauit *Sixt. V. Conſt.* 91. contra clericos male promotos. Et ſi ante abſolutionem Ordinum functiones exerceat irregularis efficitur, vt *in d. Pij II. Bulla* habetur, & refert *Vgolin. d.* §. 23. *verſ. qui denique*. Qua attenta ſolum modo ſuſpenſus ſit ille, qui ſacris tantum eſt initiatus Ordinibus ab alieno Antiſtite, ſine licentia proprij Ordinarij, non tamen ille, qui in minoribus, vt admonet *Nau. conſ.* 9. *num.* 2. & *conſ.* 19. *in fine ſub tit. de tempor. ordin. Mandoſ. ſuper reg.* 34. *de male promotis q.* 1. *num.* 6. ſed poſterior in hac re Conſtitutio ſcilicet *Sixti V.* ſupradicta, tum ad ſacros, tum ad minores ab alieno Antiſtite promotum abſque facultate ſui Epiſcopi ſuſpenſum ipſo iure pronuntiat, vt adnotauit *Vuald. in expoſitione prædictæ Bullæ notab.* 7. quam expoſitionem ipſe poſuit in fine ſui candelabri. Poſtremis vero hiſce temporibus præfatam Sixti Conſtitutionem quoad pœnas non admittimus; redacta enim eſt ad terminos iuris communis per alteram *Clem. VIII. incip.* Romanum decet Pontificem, quæ eſt in ordine 40. vt bene docent *Quaranta verbo Ordo verſ. ſecundo limita, & verſ. tertium caſus, Sayr. de cenſuris li.* 7. *cap.* 10. *num.* 36. & *lib.* 4. *cap.* 14. vbi vtramque Conſtitutionem refert, quam etiam refert *Quaranta d. verbo Ordo verſ. an vero*, & ideo licet prædicta *Sixti V.* Conſtitutione abſolutio dictæ ſuſpenſionis ſummo Pont. reſeruata ſit, moderato tamen illius rigore per alteram *Clem. VIII.* de qua ſupra, eaque ad diſpoſitionem Concilij Trid. reuocata, poterit Epiſcopus ob priuilegium ſibi conceſſum *in Trid. ſeſſ.* 25. *de reform. cap.* 6. diſpenſare in prædicta ſuſpenſione, ſi delictum ſit occultum, *Bonacina de Sacram. diſp.* 8. *q. vnic. puncto* 4. *num.* 25. *verſic. ſuſpenſio.*

23 Qui paſſus eſt ſine licentia proprij ſuperioris ab alieno ordinari ſit inhabilis ad beneficia conſequenda, prout reſoluunt *Gabr. conſ.* 81. *nu.* 5. & 6. *lib.* 4. *q.* 2. *nu.* 58. *Rebuf. conſ.* 1. *incip. ordinatus. & in praxi tit. de litteris dimiſſor. alibus nu.* 22. & *de pacific. poſſeſſ. nume.* 127. *Pet. Greg. de benefic. c.* 36. *nu.* 12. *Campanil. d. rub.* 9. *c.* 2. *nu.* 1. *Carol. de Graſſis de effect. clericor. effectu* 1. *nu.* 636. & *effect.* 15. *nu.* 28.

14 Ex ea ratione ſcilicet, quia omnis à iure ſuſpenſus, tam ab officio, quàm beneficio, nequit beneficia adipiſci, ſed illorum eſt incapax, prouilioque ei facta eſt nulla, *cap. cum dilectus verſ. quia nobis, de conſuetud. vbi gl. verbo ceſſauimus, glo. verbo ſuſpenſi in cap. cum bonæ de ætate, & qualit. gloſ. verbo beneficijs in fi. in cap. cupientes* §. *cæterum de elect. lib.* 6. *Nau. in man. c.* 25. *nu.* 133. & *conſil.* 25. *num.* 5. *alias conſ.* 10. *de tempor. ordinat. Mayol. de irregularit. lib.* 3. *cap.* 19. *num.* 10. *Candelabrum aureum tit. de ſuſpenſione num.* 139. *Vgolin. de cenſur. tab.* 4. *de ſuſpenſione capit.* 6. §. 7. *num.* 4. & *cap.* 8. §. 6. *numer.* 1. *Flamin. de reſignat. lib.* 5. *q.* 6. *numer.* 84. *Azor. inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 6. *cap.* 7. *quæſt.* 2. *Leſſi. de inſtit. lib.* 2. *cap.* 34. *nu.* 116. ſed huiuſmodi promotus eſt ſuſpenſus, vt ſupra dictum eſt, ergo ſequitur quod beneficia conſequi non poſſunt.

15 Non ſpoliatur tamen beneficijs impetratis ante ſuſpenſionem, niſi voluntariè ſteterit ſaltem per annum in ea ſuſpenſione, *cap. cum bonæ de ætate & qualitat.* vbi *Anan. num.* 5. quia perſeuerans in excommunicatione vltra annum eſt ſuſpectus de hæreſi, vt probant text. *in cap. ad abolendam* §. *qui vero conuenti de hæret. & in cap. cum contumacia, eod. tit. in* 6. & habetur *in Concil. Triden. ſeſſ.* 25. *de reform. c.* 3. *in fine*, tenent *Baiard. ad Clar.* §. *fin. q.* 74. *nu.* 48. *Carol. de Graſſis d. effectu* 1. *num.* 644. *praxis epiſcop. p.* 1. *verbo clericus pag.* 78. *Fr. Emman. regul. tom.* 2. *q.* 103. *art.* 3. *in fine*, ſed ſi tali durante ſuſpenſione miniſtrauerit, quia factus eſt irregularis, etiam non expectato anno, poſſet illico beneficijs priuari, per Conſtitutionem *Pij II.*

16 Pœna autem à iure communi inflicta aduerſus regularem promotum abſque dimiſſorijs ſui ſuperioris regularis, eſt ne valeat perſeuerare in Ordine *cap. fin.* 58. *diſt.* ſed per Conſtitutionem *Sixti V.* eadem, qua clerici ſeculares pœna, puniuntur, tam in hoc, quam in cæteris caſibus, in quibus eſt male promotus; vt apertè conſtat ex prædicta Conſtitut. in §. *vt igitur* ibi, vel cuiuſuis Ordinis, ſeu militiæ regularem; eius tamen rigor hodie ceſſat, ob alteram *Clementis VIII.* ſanctionem, vt ſupra dixi, quare ſtatur iuris communis diſpoſitioni *in dict. cap. fin.*

17 Contra vero Epiſcopum illius Ordinatorem eſt de iure conſtituta pœna, vt à reliquorum communione ſeiunctus ſuæ tantummodo plebis communione ſit contentus, *in c. fi.* 58. *diſt.* cuius tex. verba illa, *vt priuatus ſit à communione cæterorum*, interpretarer, id eſt Epiſcoporum, prout etiam interpretantur *Syl. verbo ſuſpenſio poſt nu.* 6. *Henriq. in ſum. lib.* 13. *c.* 38. §. 1.

18 Licet ordinatus à non ſuo Epiſcopo ſine dimiſſorialibus litteris non poſſit impetrare beneficia, quia ſuſpenſus eſt, non habens Ordinis executionem, vt ſupradictum eſt, quoad conſequutionem tamen fori ſecus dicendum eſt: nam is cui Ordines à non ſuo Epiſcopo conferuntur efficitur clericus, & ei imprimitur character, *d. c. eos de tempor. ordin. li.* 6. *Bayard. ad Clar. in* §. *fin. q.* 36. *nu.* 15. *Carol. de Graſſis d. effectu* 1. *n.* 634. *cum ſeqq.* quamuis contrarium tenuerint *Maſcar. d. de prob. concl.* 1140. *nu.* 2. *Flam. lib.* 4. *q.* 2. *nu.* 85. Clericus enim quamuis interdictus, ſuſpenſus, vel excommunicatus, non amittit fori priuilegium, vt conueniri poſſit coram iudice ſeculari, vt poſt alios reſoluit *Carol. de Graſſis d. effectu* 1. *num.* 641.

19 Vbi Episcopus ordinans clericum alienæ diœcesis in litteris clericatus attestatur de licentia proprij Episcopi, eius attestationi est standum, *Peregr. dec. 124. lib. 2. Put. dec. 363. lib. 1. & dec. 406. lib. 2. Accoram. dec. 21. lib. 1. Gabr. d. conf. 181. nu. 17. lib. 2.* quos omnes refert, & sequitur *Carol. de Grassis d. effectu 1. nu. 638.*

SVMMARIVM.

1 *Habitus clericorum proprius quis sit, nullibi determinatur.*
2 *Honestas vestium clericalium ponderabitur ex consuetudine, & vsu vniuscuiusque regionis.*
3 *Clerici coniugati debent vti illis vestibus, quibus clerici coniugati eiusdem regionis vtuntur.*
4 *Vestes clericales maioribus Ordinibus congruentes apud nostros Lusitanos censentur talares.*
5 *Concilium Bracharense describit modum, & formam vestium clericorum.*
6 *Pilei quadrati sanctæ Crucis signum denotant; rotundi vero virtutum omnium perfectionem indicant.*
7 *Clerici in minoribus de consuetudine totius Hispaniæ debent habere vestes, quæ cooperiant tota genua.*
8 *Clerici debent semper deferre vestes proprio Ordini congruentes.*
9 *Honestas in vestium colore maximè requiritur.*
10 *Corona vsus antiquissimus est in Ecclesia.*
11 *Clericus in maioribus, aut beneficium habens, si Coronam, vel habitum ad longum tempus absque iusta causa non deferat, peccabit mortaliter.*
12 *Contra non deferentes habitum clericalem, quæ pœna imponatur, ostenditur.*
13 *Clerici non recipientes pensionem, & fructus ecclesiasticos valorem annuum 60. ducatorum aurei de Camera non excedentes, non tenentur deferre habitum clericalem.*
14 *Paraphernarij, & similes in inferioribus ministerijs Palatio Apostolico inservientes & pensiones obtinentes, non tenentur deferre habitum clericalem.*
15 *Pœnam Constitutionis Sixti V. euadunt deferentes pallium talare, quamuis toga non sit talis, nec genua tangat.*
16 *Clerici, qui ratione paupertatis habitum proprio Ordini congruentem gestare non valuerint, nullam pœnam incurrunt.*
17 *Clerici propter infirmitatem tonsuram non deferentes, à pœnis excusantur latis contra habitum non deferentes.*
18 *Transformari coactus propter aliquod verosimile periculum, ab habitu decenti excusatur.*
19 *Domi suæ, & occulte clericales vestes non deferens, nullam pœnam incurrit.*
20 *Habitum semel dimittens, non est priuandus beneficio, vel fori priuilegio.*
21 *Ex necessitate itineris, vel peregrinationis licitum est clericis habere vestes breuiores.*

EPISCOPVS QVAM honestatem in vestibus à clericis seruandam constituere debet.

ALLEGATIO IX.

1 QVis proprius sit clericorum habitus nullibi determinatur, vt testatur *gl. pen. in Clemen. 1. de elect.* nisi quod nimia breuitas, & longitudo reprobatur in *c. clerici. de vita, & honest. cleric.*

2 Quare honestas vestium clericalium ponderabitur ex consuetudine, & vsu vniuscuiusque regionis, vt notauit *glos. in cap. si quis virorum, 20. distinct. glos. insignus verbo deauratis in cap. penultim. de vita, & honest. cleric. glos. verbo secularis in d. Clement. 1. de elect.* quas commendant, & communiter receptas post antiquiores testantur *Couar. pract. cap. 31. nume. 7. versic. 4. Salzid. ad Bernard. cap. 71. Farin. in praxi criminali quæst. 8. nu. 69. Sanch. de matrimon. lib. 7. disput. 46. nu. 5.* & alij de quibus *Thom. Valasc. alleg. iuris tom. 1. allegat. 11. per totam, Camill. Borell. in addit. ad Bellug. in speculo Princip. rub. 11. §. videamus lit. B. Roland. cons. 4. numer. 27. lib. 1.* quibus addo *Vinald. in candelabro aureo par. 3. ad finem in explicatione Bullæ Sixti V. de habitu, & tonsura num. 9. vers. 3. assertio. Rendin in promptuario iuris tom. 1. tit. 17. nu. 15. praxis episcopalis par. 1. verbo clericus §. 14. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 3. num. 14. & 15. praxis noua episcopalis p. 2. cap. 3. nu. 14. pag. 129. Scacc. in tract. de ind. p. 1. c. 11. nu. 84. & 87. Fr. Paulin. in praxi crim. regular. tit. 4. c. 33. nu. 10. cum sequentib. Cened. practic. & canonic. q. li. 2. q. 4. nu. 30. Bellet. disquisit. clerical. p. 1. tit. de disciplina clericali §. 16. à nu. 12. & 16. Vinia. in praxi iurispatronatus p. 3. lib. 15. c. 4. à nu. 9. Decia. tract. crim. tom. 1. lib. 4. c. 9. nu. 96. Carol. de Grassis de effect. lib. cleric. nu. 271. in præmd.*

3 Vnde in clericis coniugatis est obseruandum, quòd vtantur illis vestibus, quibus clerici coniugati eiusdem regionis vtuntur, & suo statui conueniunt, neque etiam oportere; quòd illis vtantur, quibus vtuntur clerici in sacris, vel beneficiarij, vel alias soluti, vt bene aduertunt *Cou. Farin. Sanch.* & alij quos referunt proximè citatis locis.

4 Certum est vestes clericales maioribus Ordinibus congruentes censeri talares, dimissas scilicet vsque ad talos, vt etiam expressit Constitutio *Sixti V.* & notarunt *Fului. Pacian. in tract. cui incumbat onus probandi negat. li. 2. cap. 34. num. 38. & 39. Carol. de Grassis vbi sup. nu. 271. Iacob. de Graff. in aureis decis. p. 1. lib. 3. c. 3. Guid. Pancirol. vari. lect. li. 1. cap. 21. per totum, Bellet. disquisit. clerical. p. 1. tit. de disciplina clerical. §. 16. num. 13. Decian. tract. crim. tom. 1. lib. 4. c. 9. nu. 96. & 97. Moscon. in tract. de maiest. milit. Eccles. li. 1. p. 2. c. 2. vers. de habitu autem. Camill. Borrel. in sum. omnium decis. tit. 21. de vita & honestate clericorum nu. 39. cum seq.*

5 Egregie etiam modum, & formam istarum vestium pro constitutis in minoribus describit *Concil. Bracharense. p. 2. actione 4. c. 8.* his verbis. Hortatur sancta Synodus eos, qui sunt in minoribus Ordinibus constituti, præsertim in via ad maiores Ordines, talarem vestem portent, rotundo pileo, cæterisque & interioribus, & exterioribus indumentis modestius vtantur, & ad ecclesiasticum cultum accommodatis, &c.

9 Nec miteris quod in regione illa iubeatur clericis pileos rotundos portare, quia licet multi per quadrati pilei figuram Sanctæ Crucis signum voluerint denotari, secundum *Pancirol. citato loco*; rotundi tamen non ignotum habent mysterium, sed statui, quem profitetur, maximè conuenientes: indicant enim virtutum omnium perfectionem, secundum eundem *Pancirol.* quibus clerici Lusitaniæ, & vniuersitatis *Conimbricensis* scholares semper vtuntur.

7 Hi autem clerici in minoribus Ordinibus constituti, debent deferre vestes, de consuetudine, & statutis totius Hispaniæ, quæ saltem tegant tota genua, *vt ex Pio II.* Constit. refert, Coronæ etiam magnitudinem depingens *Extrauagans Regni Lusitaniæ 5. tit. 4. par. 2.*

his

his verbis, e que o veſtido clerical, que eram obrigados à trazer hauia de ſer que lhes cobrisse de todos os giolhos, e que à Coroa auia de ſer, &c. Apud *Hiſpanos* vero *in l.1.tit.4.lib.nouæ recopil.* ita cautum eſt, Y anſi meſmo ſean las veſtiduras y bonete como las que coſtumbran traher los clerigos de miſa. y que de otra manera nogozen de priuilegio del fuero. Et Epiſcopus, ac quilibet Prælatus poteſt prohibere laicis ne deferant habitum, & tonſuram clericalem *Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiep. c.53. nu.* 4. quem refert, & ſequitur *Carol. de Graſſis d. effectu* 1. *nu.* 1290.

8 Ad honeſtatem vitæ clericorum ſpectat, vt ipſi con decenti habitu vtantur, & ſit qui dignitati, profeſſioni, atque ætari conueniat: non enim veſtibus, aut calceamentis decorem quærere debent: ſed eorum profeſſionem habitu, & inceſſu probare, *cap. clericus* 3. *diſtinct.* Nam quamuis habitus non faciat monachum, attamen clericos oportet ſemper deferre veſtes proprio Ordini congruentes, vt per decentiam habitus extrinſeci, morum intrinſecam honeſtatem præferant, *Concil. Trid. ſeſſ.* 14. *de refor. c.* 6. & faciunt tradita per *Henriq. in ſum. lib.* 10. *c.* 11. §. 1. quamuis autem *Concilium dicto loco*, præcipiat, vt clerici veſtes congruentes proprio Ordini ſemper deferrent; ſano tamen modo hoc debet intelligi, non de continua ſine intermiſſione habitus, & tonſuræ delatione, ſed pro tempore, & loco, quemadmodum de omnibus affirmatiuis præceptis dicendum eſt, & niſi iuſta ſubſit cauſa, vt explicat *Vmal. d. loco num.* 10.

9 Requiritur præterea honeſtas in veſtium colore, viridem enim, aut rubrum expreſſe improbat tex. *in d. c. pennis. verſic. per annos de vita & honeſtat. cler. & in Clement.* 2. *in fine, eod. titul.* vbi per totum text. *Clemens V.* multa de hac veſtium honeſtate tradit, & ne clerici virgata, & partita veſte vtantur, explicat *Bernard.* & alij de quibus *Salced. d. loco, & Vmald. verſic. quinta aſſertio*, ac *Thom. Valaſc. diſt. alleg.* 11. *num.* 7. *citatis locis*, rubeus enim color permittitur ſolum Cardinalibus, & viridis Epiſcopis tantum, *Menoch. de arbitr. caſu* 392. *num.* 12. *Paſtan. in tract. cui incumbat onus probandi negat. lib.* 2. *cap.* 34. *num.* 39. *Scacc. de iudic. par.* 1. *cap.* 11. *numer.* 85. & 86. quos refert *Carol. de Graſſis de effectibus cleric. in præiud. num.* 272.

10 Coronę vſus antiquiſſimus eſt in Eccleſia, vt multorum Auctorum referendo verba, & loca probat *Gregorius de Valent. tom.* 4. *diſput.* 9. *quæſt.* 5. *puncto.* 3. & optimè *Carol. de Graſſis de effectibus clericalibus in præiud. numer.* 281. *Durand. in ration. diuin. lib.* 2. *capit.* 1. *nu.* 31. quin *Beda in lib.* 5. *de hiſtoria Anglorum cap.* 22. aſſerit Diuum Petrum in memoriam ſpineæ Coronæ Chriſti, coronam capillorum geſtaſſe, toto reliquo capite deronſo, & id alios clericos fuiſſe imitatos: *Iſidorus* inſuper Apoſtolorum inſtitutum eſſe inquit *lib.* 2. *de officijs cap.* 4. ſequuntur *Bonacina de Sacramentis diſput.* 8. *quæſt. vnic. puncto vltimo numero* 4. *Bellet. diſquiſit. clerical. par.* 1. *titul. de diſciplina clericali* §. 17. *numero* 19. Nihilominus in Eccleſia tonſura fuit ordinata ab *Aniceto Summo Pontifice*, vt habetur *in cap. prohibita* 23. *diſtinct. & in capit. clericus* 5. *de vita & honeſt. cleric.* referunt *Platina in vitis Pontif. in eiuſd. Aniceti vita Illeſc. in hiſtoria Pontif. part. prima lib. primo capit.* 7. *& capit.* 14. *Menoch. de arbitr. caſu* 392. *num.* 26. & latius de hac conſuetudine tondendi clericis barbam, & coronam, agunt, *Ioann. Bernart ad Statium lib.* 4. *Thеb. pag.* 106. *Cardin. Baron. annal. eccleſ. tom. quinto, ann. Chriſti* 398. *pagin.* 48. *Ioan.*

Pineda in Iob. c. 1. *verſ.* 2. *pag.* 86. *Fr. Bernard. de Britto in monarchia Luſit. p.* 2. *lib.* 5. *c.* 2. *fol.* 39. *verſo.*

11 Illamque, vel habitum ad longum tempus abſque iuſta cauſa, ſi clericus in maioribus: aut beneficium habens, non deferat peccabit mortaliter, prout reſoluunt *Abb. in cap. ſi quis nu.* 1. *de vita, & honeſt. cleric. Nau. commento* 4. *de regularib. nu.* 27. *Henriq. lib.* 13. *c.* 39. *num.* 3. *Vaſq.* 3. *p. tom.* 3. *diſp.* 259. *c.* 3. *Reginald. lib.* 30. *nu.* 10. *Bonacina d. punct. vlt. nu.* 3.

12 Contra non deferentes habitum clericalem diſponit *Concil. Trid. d. c.* 6. quod ſi poſtquam ab Epiſcopo ſuo etiam per edictum publicum moniti fuerint honeſtum habitum clericalem illorũ Ordini, & dignitati congruentem, & iuxta ipſius Epiſcopi ordinationem, & mandatum non detulerint, per ſuſpenſionem ab Ordinibus, ac officio, & beneficio, ac fructibus, redditibus, & prouentibus ipſorum beneficiorum, necnon, ſi ſemel correcti denuo in hoc deliquerint, etiam per priuationem officiorum, & beneficiorum huiuſmodi coerceri poſſint, & debeant; poſtea vero contra nõ deferentes habitum clericalem emanauit Conſtitutio *Sixti V.* incip. Cum ſacroſanctam die 5. Ian. anno 1586. vbi clericis & Militibus, qui in hac Vrbe præſentes, in habitu clericali & tonſura, ac Militibus in militari non incederent, mandatiſque ſuper id editis ſub certo termino non obedierint, præter alias pœnas contra eos inflictas, ſine vlla alia monitione, ipſo facto priuatos declarat, quibuſcumque dignitatibus, adminiſtrationib. officijs, Canonicatibus & Præbendis, ac beneficijs etiam ſimplicibus, & præſtimonijs per eorum quemlibet in titulum, Commendam vel alias, pro tempore obtentis, necnon penſionibus, & fructibus, ac prædijs, bonisque eccleſiaſticis huiuſmodi, quocumque modo ex reſeruatis, vel reſeruandis, omnique iure ſibi in eis, vel ad ea quomodolibet competenti, vide *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 15. *n.* 56. *Steph. Gratian. Marchia deciſ.* 15. 8. *num.* 5.

13 Poſtea vero idem *Sixtus V.* per aliam ſuam Conſtitutionem eiuſdem anni pridie Kalend. Februar. incip. Paſtoralis, & infra declarauit habitum clericalem non teneri deferre clericos non recipientes penſionem, fructus, aut prædia, vel bona eccleſiaſtica ſibi in vna, vel pluribus vicibus reſeruata, & conceſſa, ſummam, ſeu valorem annuum 60. duc. auri de Camera infimul non excedentes, ſeu excedentia.

14 Et inſuper declarat non teneri in habitu, & tonſura clericali incedere inſeruientes Palatio Apoſtolico, inferioribus miniſterijs, vt ſunt paraphemarij, credentiarij, & ſimiles, qui penſiones, aut fructus bonauè eccleſiaſtica loco penſionum vſque ad quãcumque ſummã, & valorem percipiunt. Declarat etiam eos clericos, aut milites, quibus penſiones, aut fructus, bonauè, aut prædia eccleſiaſtica ad quãcumq; ſummam reſeruata, aut reſeruari conceſſa ſunt non aliter ad gerendum militarem habitum teneri poſtquam penſiones, fructus, aut alia præfata cum effectu exigere, aut percipere cœperint, vel per eos ſteterit quominus exigant, vel percipiant; quarum Cõſtitutionum tenorem referunt *Praxis noua epiſcopalis p.* 2. *c.* 3. *nu.* 13. *pag.* 129. & 130. *Quaranta in ſumma Bullarij verbo habitus clericalis in princip.* & de ea teſtantur *Vuan. in praxi iuriſpatronat. p.* 3. *lib.* 15. *c.* 4. *nu.* 4. *Galet. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo habitus, Bellet. d.* §. 16. *nu.* 13.

15 Vtrum autem ad euadendam pœnam priuationis ipſo iure beneficiorũ, contra non deferẽtes veſtes talares

statutam in d. Constit. *Sixti V.* requiratur, quod plures, & omnes vestes tales sint, pallium scilicet, & toga? in quo partem affirmatiuam suadere videtur d. Constit. vtens verbis pluralis numeri, ibi, vestes talares, iuncta regula *cap. pluralis loquutio, de reg. iur. lib. 6.* sed contrarium nempè sufficere quod pallium perueniat ad talos, toga vero tegat genua, tenent *Iacob. de Graff. in decis. aureis p. 1. lib. 3. c. 3. nu. 3. Viuald. vbi sup. vers. 4. assertio, Petr. de Ledes. in sum. p. 2. tract. 7. c. 2. prope 14. concluf. circa finem*: Non est enim necessarium portare duas vestes longas, vt ex *Viuald.* receptum dicit *Nicol. Garcia de benefic. p. 7. cap. 1. nu. 23.* imò sufficit, quod vestis superior clericalis sit, & cooperiat interiorem quamuis laicalem, vt ex *Franch. & Sigism. Scaccia* resoluit *Carol. de Grassis d. effectu 1. nu. 1186.*

16 Primo limita prædictam *Sixti V.* Constitutionem, & dispositionem tex. *in d. Clement. 2.* non procedere in clericis, qui ratione paupertatis habitum proprio Ordini congruentem gestare non voluerint, vt decisum refert *Aloys. Ric. in decis. curiæ Archiepisc. Neapolitan. dec. 129. Vgolin. de potestate Episcopi cap. 12. nu. 3. vers. 5. Carol. de Grassis d. effectu 1. nu. 1175. Decian. tract. crim. tom. 1. li. 4. c. 9.* vbi exemplificat quando cleric. esset ita pauper, vt non posset propter paupertatem alias vestes inuenire, nisi laicales sibi donatas.

17 Secundo limita si non posset propter infirmitatem tonsuram deferre, quod etiam refert decisum *Capella Tholos. decis. 104.* quam citant & sequuntur *Vgolin. dict. capit. 12. numer. 3. vers. quoad tonsuram, Vinian. in praxi iurispatronat. part. 3. libr. 15. cap. 4. numer. 8. Bellet. disquisit. clerical. part. 1. tit. de disciplina clerical. §. 17. num. 9. Thom. Acti. in tract. de infirm. p. 2. in verbo clerici nu. 12. Carol. de Grassis d. effectu 1. nu. 1171.*

18 Tertio limita, & declara excusari clericum ab habitu decenti, si propter aliquod verosimile periculum trãsformari cogeretur, ita *praxis noua episcopalis d. capit. 3. num. 14. versic. excusaretur, Vinian. d. praxi iurispatronat. par. 2. lib. 6. cap. 10. num. 6. & 7. & p. 3. lib. 15. capit. 4. num. 5. & 6.*

19 Quarto limita si domi suæ, & per consequens in occulto dimitteret, quia *d. Clement. 2.* de deferente publicè alienas vestes loquitur, ergo secus si occultè; tum quia iste talis non dimittit habitum ne deferat; sed vt paulo post assumat, quo casu non dicitur dimisisse, sicut etiam abesse non dicitur, qui statim est reuersurus *l. postliminium §. captiuis, & l. nihil ff. de captiuis, & postlim. reuersis*, cum traditis *à Gonzalez ad reg. 8. Cancel. gl. 43. num. 5.* & ita in proposito hanc opinionem tenet *Vgolin. d. c. 12. nu. 3. versic. 4.*

20 Quinto limita in illo, qui semel habitum dimisit, qui non est priuandus beneficio, vel fori priuilegio, prout ordinat d. Constitut. *Sixti V.* propter vnam habitus dimissionem, qua etiam attenta requiritur, vt tantum perseueret, quòd publice pro laico existimetur, ita *praxis noua d. c. 3. num. 14. vers. excusaretur, Farinac. in praxi crim. q. 8. nu. 68. Prosper. de Augustino in addit. ad Quarantam in sum. Bullarij verb. habitus clericalis, Vgolin. d. c. 12. nu. 3. §. 6. Vinian. d. c. 4. nu. 7.*

21 Sexto limita ex necessitate itineris vel peregrinationis, propter quam licitum est clericis habere vestes breuiores. *cap. Episcopi 21. q. 4. addit. ad Capell. Tholosan. q. 256. Bellet. disquisit. clerical. p. 1. tit. de disciplina clericali. §. 16. nu. 14. & nu. 15.* etiam tenet licitum esse habitum mutare, ac etiam deponere, si ex delatione habitus clericalis iusta esset causa timoris per *Clem. 2. versic.* *nisi causa rationabilis, de vita, & honest. cler. Hieron. de Laurent. Auen. decis. 125. nu. 9. Iacob. Masiul. in addit. ad Capic. decis. 181. in vltimis verbis, Carol. de Grassis d. effectu 1. num. 1174.*

SVMMARIVM.

1 *Episcoporum munus est ordinationi faciendæ diligens scrutinium ordinandorum proponere.*
2 *Ordinandi quo tempore debent conuenire.*
3 *Episcopi, aut ab ipsis deputati prudentes viri, ordinandi genus, natalitia, personam, institutionem, patriam, vitam, mores, doctrinam & fidem scrutari debent.*
4 *Genus ordinandorum scrutari debet an scilicet ex Catholicis parentibus, vel proditione damnatis, aut de matre serua nati sint.*
5 *Verbum, genus, de quo in Concil. Triden. sess. 23. d. reform. c. 7. idem significat quod legitimus, vel liber, & non refertur ad descendentes ex genere hebræorum.*
6 *Descendentes è Iudæis an sint ab ordinatione excludendi?*
7 *Neophitus, qui recenter suscipit habitum ecclesiasticum, ad Ordines admittendus non est.*
8 *Neophitos intendens ordinare, qua perquirere debet.*
9 *Natalitia perscrutari debent, ideſt, an legitimi, vel illegitimi sint.*
10 *Personam, ideſt, an sint corpore vitiati, quia truncum, aut vitiatum corpus habens ad Ordines non est admittendus.*
11 *In lege veteri maculam aliquam corporalem habentibus hostias offerre Dominus prohibuit.*
12 *Apud Ethnicos, & Gentiles præceptum erat, vt Sacerdos integer esset.*
13 *Institutio accipitur pro titulo.*
14 *Vita in materia de qua agitur accipitur pro actu viuendi irreprehensibiliter iusto, & recto.*
15 *Parochi eorum simplici assertioni testificanti de fama bona standum.*
16 *Dignum quemlibet præsumimus, quem nescimus indignum.*
17 *Doctrina cum sit quid extrinsecum homini inesse alicui non præsumitur.*
18 *Doctrina non per testes, & famam, sed ex actuali examine probari debet.*
19 *Episcopus inquirere debet intentionem ordinandi, an illi adsit, vel desit intentio ascendendi ad altiores Ordines.*
20 *Suscipiens minores Ordines sine intentione ascendendi ad superiores non peccat.*
21 *Examinis alter modus an seruetur.*
22 *Ordinatus nullo præmisso examine quam pœnam incurrat.*
23 *Ordinatus contra prohibitionem Episcopi habentem ne quis ad Ordinationem accedat sub pœna excommunicationis non examinatus, vel approbatus, contraheret suspensionem, non nisi à Papa dispensandam.*

EPISCOPI QVARVM rerum examini subijcient ordinandos.

ALLEGATIO X.

1 VT in Ecclesia Dei ministri adsint vitæ integritate, moribus, & doctrina insignes, nullioque impedimento adstricti, munus est Episcoporum ordinationi faciendæ diligens scrutinium ordinandorum proponere; cum igitur Episcopus disponit ordi-

ordinationes facere, omnes volentes accedere ad ſacrum miniſterium debent cõuenire feria quarta præcedenti ad examinationem coram eo, qui viros prudentes diuinæque legis gnaros, & exercitatos in eccleſiaſticis ſanctionibus eliget, vt illa inueſtigent, quæ inferius dicam. *Concilium vero Trid.* requirit, vt per mensẽ antea adeant Epiſcopum, qui parocho, aut alteri, cui magis expedire videbitur, committat, vt de nominibus ac deſiderio eorum, qui velint promoueri publicè in Eccleſia propoſitis requiſitis diligenter inquirat, & litteras teſtimoniales ipſam inquiſitionem factam cõtinentes ad ipſum epiſcopum quamprimum tranſmittat iuxta *c. 5. ſeſſ. 13. de reform.* cuius diſpoſitio in Bracharenſi Archiepiſcop. maximè obſeruatur, vt conſtat ex *eius Concil. vlt. actione* 4.

3 Debent igitur Epiſcopi, aut ab ipſis deputati prudẽtes viri, ordinandi genus, natalitia, perſonam, inſtitutionem, patriam, vitam, mores, doctrinam, & fidem ſcrutari, vt conſtat ex *Concil. Trid. ſeſſ. 23. de refor. cap. 5. & 7. & ex cap. quando 24. diſtinct.* & rigoroſè hoc examen inſtitui debet. *cap. conſtitutus, de purgat. canon. cap. cum in cunctis de elect.* Epiſcopi enim intereſt ne indigni ordinentur, & ille tenetur ex culpa examinatorum, *cap. ad hæc, iuncta gloſ. verbo examinentur de officio Archid.* & probat latè *Carol. de Graſſis de effectibus clerical. in prælud. à num. 343. cum multis ſequentibus, & præcipuè nu. 358.*

4 Genus namque primo loco relatum requiſitũm declaratur, an ex Catholicis parentibus, vel proditione damnatis, aut de matre ſerua nati ſint, iuxta expoſitionem *Mayoli de irregularit. lib. 4. c. 2. Henriq. in ſumm. lib. 10. c. 17. in commento litt. G.*

5 Verbũ enim, genus, de quo *in d. c. 7. Concil. Trid.* propriè idem ſignificat, quod legitimus, vel liber, nõ autẽ refertur ad deſcendentes ex genere Hebræorum, prout tenet *Cened. ad decretales collect. 77. nu. 20.*

6 Licèt contrarium dicat, *Sabagun. in cap. eam te nu. 23. de reſcriptis*, ideò non ſunt illi ab ordinatione excludẽdi (niſi aliud Canonicum obeſſet impedimentum) qui à Iudæis originem trahunt, vel quorum maiores, etſi hæretici fuerint, emendatos tamen eſſe conſtat, & reincorporatos Eccleſiæ vnitati, & pro culpa huiuſmodi ad mandatum Eccleſię pœnitentiam recepiſſe, quã vel perfecerunt, vel perfectioni eius inſiſtunt, aut paratos fuiſſe ad recipiendum eandem, iuxta *Conſtit. Bonifac. VIII. in c. ſtatutum 15. de hæreticis lib. 6.* ita poſt alios deciſum refert *Armend. in additionibus ad recopil. leg. Nauarræ lib. 1. tit. 21. l. vnica n. 6.* vbi id intelligendum dicit niſi aliquo priuilegio Apoſtolico, aut confirmatione aliud caueretur.

7 Neophitus tamen, qui recenter ſuſcipit habitum Eccleſiaſticum, ad Ordines admittendus non eſt *c. ſicut 48. diſt.* ea ſcilicet ratione, ne in ſuperbiam elatus in iudicium incidat diaboli, prout traditur ab *Apoſt. 1. ad Timot. 3.* fortaſsè credẽs fidem Chriſtianam eorum auxilio indigere, ac ſine eo regi minimè poſſe, vt ſuper eadem Epiſtola gloſſauit *Lirenſis, & gloſ. in ſum. 48. diſtinct.* quod nõ procedit in eo qui diu antea, aut etiam ex ipſa natiuitate iam baptizatus eſt, quamuis genus ex Iudæorum gente deduxerit, vt per *Cou. in Clement. ſi furioſus p. 1. §. 2. nu. 7. verſ. 1. concluſ. Nauar. in man. cap. 37. n. 205. verſ. 3. dico, Gregor. de Valent. 4. diſp. 7. punct. 3. §. 3. Sayr. de cenſur. lib. 6. c. 13. ſub nu. 2.* ideò promotos legimus Diuos Seuerum, Nicolaum, & Ambroſiũ, *in c. ſtatumus, §. fi. 61. diſtinct.* ipſeque Ambroſius cõprobat inquiens ordinationem ſuam occidentales iudicio Epiſcopos, orientales vero exemplo probaſſe *in c. neophitus 61. diſt.* vbi gloſſa, tum in figuratione caſus, tum in fine addit exemplo probaſſe, qui multos tales elegerunt; & nos legimus de Iudæis conuerſis Eccleſiam fundatam eſſe, iuxta *gloſ. final. in cap. eam te, de reſcrip.* exemplo Beati Petri, & aliorum *in capit. 9. 71. diſtinct.*

8 Igitur qui eos intendunt ordinare debent perquirere, & diligenter inueſtigare, quamplura circa illorum vitam, & vſum, atque ea præſertim, quæ illi ad primæuam ſectam mente & ſecrete conuerſi nõnunquam obſeruant, & ex quibus dignoſcit Eccleſia eos iterum reuerſos ad illa, ſigna autem huiuſmodi nonnulla recenſet *Eymeric.* quo ad neophitos ex iudaica gente prognatos *in 3. p. directorij nu. 114.* vbi ſubſcripſit *Pegna* quam plura, & notabilia adducens *in comment. n. 25.*

9 Natalia, hoc eſt, an legitimi, vel illegitimi ſint gloſ. *in cap. quando 24. diſtinct.* filij enim presbyterorum, & cæteri ex fornicatione nati, ad ordines promoueri prohibentur *in capit. primo, de filijs presbyterorum* ſanxerunt etiam *Gregor. IX. in cap. fin. eodem titu. & Alexander III. in c. cum in cunctis de elect.* nec non *Pius Quintus* abundè in ſua *Conſtitut. 120. incip. Quæ ordini, ac Sixtus etiam V. in Conſtit.* contra clericos male promotos, *incip. ſanctum, & ſalutare*, & antea recenſuerat *Catecheſis Rom. ſub tit. de ſacramento Ordinis §. ſequitur*, his verbis ſpurij quoque & ij omnes, qui ex legitimis nuptijs non ſunt procreati excipiuntur à ſuſceptione ordinũ.

10 Perſonam, ideſt, an ſint corpore vitiati, *ex gloſ. in d. c. quando:* Canonicis enim ſanctionibus conſtitutũ eſt, ne truncum, aut vitiatum corpus habentes, auderẽt ordines ſuſcipere eccleſiaſticos, *c. præcipimus 34. diſt. c. 1. 55. diſt. c. 2. vbi gloſ. verbo, deformitatem*, & notant Doctores *in c. 1. & 2. de corpore vitiat. & Albert. Trot. de vero & perfecto cler. lib. 2. c. 16.*

11 Sic etiam in lege veteri Dominus alloquẽs Moyſem *Leuit. c. 21.* maculam aliquam corporalem habentibus hoſtias offerre Domino in hæc verba prohibetur, omnis, qui habuerit maculam à ſemine Aaron Sacerdotis, non accedat hoſtias offerre Domino, cuius ſeriem morali interpretatione proſequitur *D. Gregor.* relatus *in c. hinc etenim 49. diſtinct.*

12 Apud Ethnicos, & Gentiles præceptum etiam erat, vt Sacerdos integer eſſet, tanquam mali hominis res vitanda, ſi non integri corporis erat, vt refert *Plinius lib. 7. naturalis hiſtoriæ c. 28.* ſic etiam Romani, qui de Veſtali virgine capienda ſcripſerunt, negarunt fas capi eſſe, quæ lingua debili, ſenſuuè aurium diminuta, aliauè quauis corporis labe intincta eſſet, cuius hiſtorię relator eſt *Aulus Gel. libr. prim. noctium Atticarum capit. 12.* illiuſque auctoritate adductus D. ille *Hieronymus ad Demetriadem virginem* ſcribens, grauiſſimè inuehitur contra parentes, deformes filias virginitati dicantes: ſolent etenim (inquit ille) miſeri parentes, & non plenæ fidei Chriſtiani deformes filias, & aliquo membro debiles, quia dignos generos non inueniunt, virginitati tradere.

13 Inſtitutionem, ideſt titulum, iuxta *gloſ. in d. c. quando* prout reſoluit *Campanil. in diuerſ. iuris Canonici rub. 8. c. 1. nu. 3.* vbi etiam refert, munus Epiſcoporum eſſe inſcrutinio faciendo circa perſonam promouendam præ cæteris in titulum ordinandi inquirere, de quo latè dicemus, alleg. 19. cum ſequenti.

14 Vitã, moreſque, vita propriè hic accipitur pro actu vitiẽ-

viuendi irreprehenſibiliter iuſto, & recto, ex interpretatione *Luc. de Pen. in l. neque furioſi C. de dignitatibus li.* 12. quamuis aliquando ad interiorem animi virtutem pertinere videatur, ſi honeſtas ei iungatur, quæ magis ad exteriorem conuerſationem ſpectat, ex ſententia D. *Tho. 2. 2. q. 145. art. 1. in 3. argum.*

15 Simpliciter tamen aſſertioni parochianorum teſtificãtium de fama bona ſtatur, quia nimirum cum iſtis concurrit iuris præſumptio, illum enim præſumere debemus dignum, quem neſcimus indignum, *c. cum deputati de iudic. c. dudum de præſumpt. l. cum pater §. rogo, ff. de legat. 2.* ex ea ratione ſecundum *Hoſt. in ſumm. tit. de ſcrutinio in Ordine faciendo in fine*, quia virtutes naturaliter homini debent ineſſe, maximè poſt Baptiſmum *cap. 2. de conſecrat. diſt. 4.*

16 Et ita teſtimonia morum, quæ ſolent exhiberi tempore ſcrutinij requiruntur ad licitè ſuſcipiendos Ordines, quod ex *Conc. Trid. ſeſſ. 23. c. 3.* communi praxi dicit receptum *Bonac. de Sacram. d. 8. q. vnica p. 5. n. 17.*

17 Doctrinam, cuius materiam interpretor agens de ſingulis Ordinibus in particulari, quæ cum ſit quid extrinſecum, & accidentale homini ineſſe alicui non præſumitur, nemini enim doctrina inde creditur, niſi labore quæratur.

18 Vnde nó per teſtes & famam, ſed ex actuali examine probari debet, ita quod nec Regulares excuſantur quominus de doctrina poſſint examinari, vt habetur in *Concil. Tridentin. ſeſſ. 23. de reformat. c. 12.*

19 De ætate verò, & patria ſuis locis aliquid dicemus, interim aduerte Epiſcopos, ſeu ab ipſis deputatos, inquirere debere intentionem ordinandi, hoc eſt an illi adſit, vel deſit intentio aſcendendi ad altiores ordines, cum aptus fuerit; ſi enim ea careret intentione, nõ deberet ordinari, vt tenet *Henriq. in ſum. lib. 10. c. 18. §. 2.* quia aliter faciendo peccaret, *Bannes 2. 2. q. 12. art. 1. in 2. diffic. concluſ. fin.*

20 Suſcipientem tamen non carentem prædicta intentione poſſe à peccato excuſari tenent *Sanch. de matr. lib. 7. diſput. 31. nu. 16. & 17. Galet. verbo ordo pag. 194. Corinth. de Sacram. to. 2. diſput. 20. à num. 104. Bonacina de Sacram. diſput. 8. q. vnic. p. vlt. in fine*, ſed prima opinio tutior vt dico infra *Alleg. ſeq. nu. 11.*

21 Alter vero examinis modus ſumitur ipſo die ordinationis, dum prior Diaconorum, ſeu maior Diaconus, aut Archidiaconus, ordinandos repræſentat Epiſcopo, & examinat, iuxta *cap. noſtrum de officio Archid.* quod tunc ſanè euenit cum prædictus clara, & intelligibili voce monet aſtantem populum, vt ſi quis contra ordinandorum aliquem ſciens impedimentum, quod illum ab Ordinibus impediret, proponat, & ibidem Epiſcopus interrogat Archidiaconum num ſciat ordinandos eſſe dignos? ipſi vero reſpondet, & ſcio, & teſtificor quãtum humana fragilitas noſſe ſinit ipſos eſſe dignos, *c. vnico de ſcrutinio in ordine faciendo*, in qua reſponſione non peccat, licèt ipſe non examinauerit, dũmodo ab alijs examinatoribus deputatis ſciat fuiſſe approbatos, & dummodo contra conſcientiam non loquatur. Si vero ſciret aliquod impedimentum, illud deberet Epiſcopo ſecreto nuntiare, dũmodo malitiosè nihil faciat, *Hoſtien. d. loco nu. 1.* Eſt tamen verißimum hoc minimè ſeruari ab omnibus epiſcopis, tantummodo deſtinantib. perſonas ſibi benevolas, & non ipſos Archidiaconos, & qua adducti ratione id faciant me latet, eo quod eorum vſus contradicit iuri communi, & potius abuſus, ſeu corruptela dici poſſit.

22 Si quis nullo præmiſſo examine nullaque præhabita inquiſitione, fuerit ordinatus, ſi ignotus eſt, quamuis dignus, deponendus eſt, ex *Syluest. verbo ordo 2. n. ſecundo*, vel ſi cognitus, ſed inhabilis, etiamſi impedimentum nouerit ordinans, nec diſpenſauerit expreſsè, *c. ſi quis ſine examinatione 81. diſt. Henriq. diſt. lib. 10. c. 18. §. 1.* iuncto commẽto *littera B.* Attamen ſi eſſet cognitus, & dignus, nec peccaret. nec deponeretur ſi abſque præcedenti ſcrutinio fuerit Ordinibus inſignitus, vt probat text. iuncta gloſ. in *cap. nullus 24. diſtinct. Syluest. in dict. numer. 2. Mayol. de irregularit. libr. 4. caput. 9. numer. 9.*

23 Et quidem ſi ab Epiſcopo ante incæptã ordinationem inhibitum fuerit vt ſolet, ne quis ad ordinationẽ accedat non examinatus, nec approbatus ſub excõmunicationis pœna, ordinatus contra huiuſmodi prohibitionem contraheret ſuſpenſionem, non niſi à Papa diſpenſandam, iuxta *c. 1. & 3. de eo qui furtiuè Ordines ſuſcip.* monet tamen *Hoſtienſ. d. titul. de ſcrutinio in ordine faciendo in fine*, vt Epiſcopi ab huiuſmodi excommunicationibus abſtineant, ne laqueos parent: ſed alias pœnas inhibendo, comminari poſſint.

SVMMARIVM.

1 *Prima tonſura non confertur niſi habenti ætatem ſeptem annorum.*

2 *Oſtiarius, Lector, & exorciſta debent habere ætatem annorum duodecim, Acolytus vero quatuordecim attingere.*

3 *Primam tonſuram recipiens ante ſeptennium non peccat mort. ſi nondum pertigit ad vſum rationis, Epiſc. tamẽ ſic; nullam vero ſuſpenſionem incurrit ſuſcipiens ordines minores ante prædictam ætatem.*

4 *Sciens non præſumitur quis niſi probetur.*

5 *Prima tonſura non danda niſi oſtendenti ſe legere, & ſcribere ſcire, in lingua ſaltem vulgari.*

6 *Minores ordines conferuntur his, qui ſaltem linguam latinam intelligunt.*

7 *Materia remota ſacramenti ordinis eſt res illa, qua traditur illum ſuſcipienti.*

8 *Oſtiario traditur cymbalum, & claues, Lectori liber lectionum diuinarum, Exorciſta liber exorciſmorum, Acolyto candelabrum cum cereo, & vrceolis vacuis.*

9 *Contactus materia an ſit de eſſentia.*

10 *Minores Ordines poſſunt abſque Miſſa conferri.*

11 *Maiores Ordines de neceſſitate præcepti, non vero ſacramenti ſunt in Miſſa conferendi.*

12 *Ordinandorum intentio quomodo inquirenda, & ſi initiãdus primam tonſuram recipiat, eo tantum fine, vt gaudeat exemptione fori, non peccat mortaliter.*

13 *Minores ordines vno die omnes poſſunt conferri, laudabilius tamen erit ſi fiat cum neceſſitate, vel alia vrgenti cauſa bene viſa Epiſcopo.*

14 *Interſtitia temporum inter vnum, & alterum ordinem minorem, qua debeant concurrere.*

15 *Minores ordines, & prima tonſura vna die conferri poſſunt, vbi adeſt conſuetudo.*

16 *Minores ordines, & primam tonſuram vna die recipiens, vbi non adeſt conſuetudo, nullam incurreret irregularitatem.*

17 *Tempus idoneum ad conferendum minores Ordines quod ſit?*

18 *Dies Dominici, & feſtiui in quibus epiſcopi minores ordines conferre poſſunt, ſunt omnes dies feſtiui de præcepto.*

19 Pri-

19 *Prima tonſura in omni tempore poteſt conferri.*

20 *Minores ordines poſſunt conferri in qualibet Eccleſia tametſi non Cathedrali, & in domo epiſcopali, vel alia non epiſcopali de conſuetudine.*

21 *Ordinis ſacramentum in loco interdicto, vel perſonis interdictis conferri non poteſt.*

23 *Populo generaliter interdicto clerici etiam prime tonſure ſicut & laici alterius populi in eodem, vel alio loco ordines ſuſcipere non prohibentur.*

24 *An in ſabbato ſancto vbi eſt locus interdictus ordines conferri poſſint? Si immineat neceſſitas ordinandi miniſtros, nec exiſtat locus in quo poſſint ordines conferri, an in interdicto licite conferantur?*

EPISCOPVS PRIMAM tonſuram, & minores ordines quando, & quibus conferre poſſit?

ALLEGATIO XI.

1 PRima tonſura, quæ ex quinque minoribus prima eſt, non confertur niſi habenti ætatem ſeptem annorum completorum, quæ etiam in alijs trib. primis minoribus videtur ſufficiens, vt habetur in *c. in ſingulis 77. diſtinct.* quem ibi ſic intelligũt gloſſa, & Doctores, & in hoc nihil reperijſſe immutatum dicit *Moneta de diſtrib. quotid. p. 2. q. 19. nu. 11.* vbi tenet ad Acolytatum 12. pariter annum expletum requiri. *Bonacina de ſacramen. diſput. 8. q. unica punct. 5. nu. 12. ita gloſ. verbo infantia in cap. cum nullus de temporib. ordinat. libr. 6. gloſ. fin. in Clemen. fi. de ætate, & qualit. Syneſi. verbo ætas, num. 2. verſ. 3. quantum ad Ordines, Bertachin. in tract. de epiſcopo lib. 2. p. 1. c. 31. nu. 56. Gambar. in tract. de poteſt. leg. lib. 7. nu. 432. Vmald. in candelab. aur. tit. de ſacram. ord. nu. 27. Cardin. Tolet. in ſum. lib. 1. c. 25. num. 15. Henriq. in ſum. lib. 10. c. 19. §. 1. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi ca. 26. §. 7. num. 2. Rebuff. conſil. 2. num. 3. cum citatis à Flam. de reſignat. lib. 4. q. 9. num. 9. Carol. de Graſſis de effectibus clericalib. in prælud. nu. 284. Campanil. in diuerſ. iuris canon. rub. 7. c. 1.* per totum *& c. 2.*

2 Vbi in fine dicit promouendos ad oſtiariatum, & exorciſtatum ætatem annorum 12. habere debere, ad acolytatum vero quartum decimum attingere, quæ ætas cum non ſit præſtituta à Sacro Concilio Tridẽtino, attendenda eſt, quæ à Canon. præſcribitur, prout deciſum referunt *Armendar. in addit. ad recopil. legum Navarralib. 1. tit. 20. l. 1. num. 3. praxis noua epiſcop. par. 1. cap. 1. num. 22. in fine.*

3 Primam tonſuram recipiens ante ſeptennium nõ peccat mort. ſi nondum peruenit ad vſum rationis, Epiſcopus vero conferens tonſuram ante ſeptennũ mort. peccat, cum videatur facere contra prohibitionem eccleſiæ in re graui, vt tenet *Bonac. de cenſuris diſp. 3. q. 6. punct. 5. n. 6. verſ. neque.* Nec etiam fit ſuſpenſus, aut aliquam irregularitatem incurrit, qui alios minores ordines ante legitimam ætatem ſuſcipit, *Soar. to. 5. diſpu. 31. nu. 23. ſect. 4. vbi nu. 29.* idem ſubdit in Epiſcopis. Nec Bulla *Sixti V.* incip. ſanctum, & ſalutare, obſtat, quia in hac parte reuocata eſt per *Clemen. VIII.* vt aſſerit *Bonac. d. punct. 5. num. 6.*

4 Prima clericali tonſura (verba ſunt Concilij) non initientur, qui Fidei rudimenta edocti non fuerint, quique legere, & ſcribere neſciant *cap. 4. ſeſſ. 23. de reform.* ideo cum non præſumatur quis ſciens, niſi probetur, *cap. ſi forte* iuncta gloſ. verbo ſcientiæ *de elect. in 6. Menoch. de præſumpt. libr. 6. queſt. 91. numer. 18. praxis noua epiſcopalis p. 1. cap. 1. nu. 40. in fine, Flamin. de reſignat. libr. 10. queſt. 3. num. 64. Gonzalez ad regulam 8. Cancel. gloſ. 4. num. 105.*

5 Ad primam igitur tonſuram non debet admitti, qui non oſtenderit ſe legere, & ſcribere ſcire, prout tenẽt *Franciſc. Leo in theſaur. fori Eccleſiaſtici part. 3. cap. 8. n. 6. Bonacina de Sacrament. diſput. 8. queſt. vnica punct. 5. numer. 16. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſtici deciſion. 390. in 1. edit. & reſolut. 329. numer. 6. in 2. edit.* vbi etiam aſſerit ad beneficium ſimplex requiri, quod ſciat legere, & conſtruere, de quo etiam *Nauarr. in c. ſi quãdo except. 13. num. 15. de reſcript. & praxis noua epiſcopalis dict. num. 40.* Sed cum dicta verba Concil. Trident. non exprimant in qua lingua, videntur intellexiſſe linguam vulgarem, ſeu maternam, ita quod valeat tonſura inſigniri quiſquis ſi in ſua lingua patria, & natiua legere, & ſcribere ſciat, vt tenet *Azor. inſtitut. moralium par. 2. lib. 6. c. 6. q. 2.* quem refert, & ſequitur *Campanil. in diuerſ. iuris Canonici rub. 5. c. 2. nu. 2.*

6 Minores verò ordines ijs, qui ſaltem linguam latinam intelligant, conferantur, vt habetur in *Concil. Trid. d. ſeſſ. 23. c. 11.* & ſigillatim ſcientiam vnicuique ordini de iure requiſitam explicant *Sot. in 4. diſtinct. 25. queſt. 1. artic. 4. verſ. tertia concluſio. Azor. inſtit. moral. part. 2. lib. 6. capit. 6.* Aduertit tamen *Menoch. de Arbitr. caſu 425. num. 58.* arbitrari Epiſcopum poſſe magis expedire eccleſiæ ſi ordines conferat ei, qui etſi adhuc latinam linguam non intelligat, eſt tamen bonæ indolis, & pro ætate docilis, nam illiteratus puer dici nõ debet, qui pro ætate didicit, quique oſtendit proficere ſe poſſe.

7 Materia remota Sacramenti ordinis eſt res illa, quę traditur illum ſuſcipiẽti, traditio vero eſt materia proxima, vt per *Henriq. in ſum. lib. 10. c. 8. n. 2. Cardin. Bellarmin. to. 3. de ordine c. 9. Reginald. in praxi fori pœnit. li. 30. tract. 5. nu. 5. Vaſq. 3. p. to. 3. diſp. 239. c. 3. Coninch. to. 2. diſput. 20. dub. 7. concluſ. 3.*

8 Et quidem vt ab inferiori gradu incipiamus, oſtiario traditur cymbalum, & claues, vt ordinatus conuocet populum ad ſacrificium, cuſtodiatque Eccleſiam, *cap. oſtiarius 23. diſtinct.* Lectori liber lectionum diuinarũ, *cap. lector. 25. diſtinct.* cuius officium eſt legere prophetias, & Scripturas in Eccleſia. Exorciſtæ liber exorciſmorum *cap. exorciſta 23. diſtinct.* cuius officium eſt imponere manus ſuper energumenos, illiſq; exorciſmos legere ad fugandos Dæmones. Acolyto traditur candelabrum cum cereo, & vrceolis vacuis, *cap. Acolytus 23. diſtinct.* cuius officium eſt porrigere Subdiacono vrceolos cum vino, & aqua, præparare lumina ad ſacrificium, & portare cereum accenſum ad altare, de quibus *Rodulph. Cupreſ. in repet. c. oportebat 79. diſt. Jacob. de Graffiis in aur. deciſ. p. 2. lib. 1. c. 9. num. 6. Anaſt. Germ. de Sacer. immun. lib. 3. cap. 3. nu. 56. 58. & 64. Carol. de Graſſis de effectib. cleric. in prælud. nu. 282. & ſeqq.* Contactus hic materiæ eſt de eſſentia, itaut non cenſeatur ordinatus, qui illam realiter, & phyſicè non contigit, ex *D. Thom. 3. par. queſt. 38. art. 4. Emman. Sa. verbo ordo 2. queſt. 5. Coninch. dup. 20. dub. 7. nu. 7. Martin. Fornar. de ordine c. 2. n. 4. Valentia to. 4. diſput. 9. q. 1. pũcto 4. ad 1. argum.* vbi etiam, quod licèt de huiuſmodi materijs nihil habeatur in Scriptura, ſufficit traditio Apoſtolorum, quæ colligitur ex perpetua Eccleſiæ cõſuetudine, & vſu, quamuis hunc materiæ contactum

non

non esse de essentia teneant *Henriq. lib. 10. c. 9. n. 1. lit. D. Vasquez disp. 246. nu. 19. praxis nouæ episcop. p. 1. c. 1. nu. 51. pag. 59.* Non opus est tamen contingere materiam, quando verba proferuntur, itaut sint simul contactus, & verba seu forma, sed sufficit, vt sint simul moraliter, idest sine mora interposita: ita *Sà n. 5. Henriq. c. 10. §. 1. dictis locis, Reginald. d. tract. 5. nu. 9. Didac. Nugnus p. 3. q. 34. art. 5. dific. 2.* Et in minoribus Ordinibus sufficit si prædicta instrumenta tradantur per Archidiaconum Episcopo traditionis verba proferente, *d. cap. Acolytus, Sylvest. verbo ordo 2. quæst. 5. Vinald. in candel. tit. de sacramento Ordinis num. 14. Nau. conf. 3. de Sacram. non iter.*

10 Minores Ordines possunt absque Missa conferri, etiam à non ieiuno, *Armila verbo ordo numer. 9. Angel. verbo ordo 4. nu. 5.*

11 Maiores verò non nisi in Missa conferuntur, *e. quod sicut de elect.* de necessitate videlicet præcepti; non de necessitate Sacramenti, *glos. verbo diuidatur in dict. cap. quod sicut. Campanil. in diuersorio iuris Canon. rub. 2. nu. 36. & rub. 6. c. 2. nu. 19.*

12 Quamuis Episcopi seu ab ipsis deputati debeãt inquirere intentionem ordinandi, hoc est an illi adsit, vel desit intentio ascendendi ad alios ordines, vt supra dictum est, si tamen initiandus suam non aperiens mentem, primam tonsuram recipiat, eo tãtum fine, vt fruatur priuilegio clericali, vel vt gaudeat exemptione fori, non peccabit mortaliter, prout resoluunt *Sanch. de matrim. lib. 7. disput. 31. vers. 16. & 17. Galet. in margarita casuum conscientia verbo ordo pag. 194. col. 2. Conuinch. de sacram. to. 2. disp. 20. n. 104. & 105. Bonacina cod. tract. disp. 8. q. vnic. punct. vlt. in fine, sed cum Bannes 2. 2. q. 12. art. 1. in 2. diffic. concl. fin.* ego contrarium tutius iudicarem, præcipuè ex fraude, & subtractione solutionis tributorum & vectigalium.

13 Minores ordines licet vno die omnes possint cõferri, secundum *glos. verbo minores in cap. 2. de eo qui furtiue ordines suscepit, Mandos. super reg. Cancel. 24. de male promotis q. 1. n. 9. Rebuff. super reg. 23. Cancel. vers. item cupiens. Gutier. Canon. lib. 1. c. 26. nu. 31. & 32. Henriq. libr. 10. c. 11. num. 4. Bonacina de sacram. disput. 8. quæst. vnic. punct. 5. num. 36.*

14 Nihilominus propter verba *Concilij Tridenti. sess. 23. de reformat. cap. 11.* videlicet, atque ita de gradu in gradum ascendant, vt in eis cum ætate vitæ meritum, & doctrina maior accrescat; laudabilius erit abstinere, nisi immineret necessitas, vel alia vrgens causa benè visa Episcopo, & in specie post *Pat. Azorium* firmant *Miranda in man. prat. q. 38. art. 5. concl. 2. Mart. Antonin. variarum resolut. li. 1. resolut. fi. casu 26. & in Concil. Bracb. vlt. art. 2. c. 1.* relinquitur prudentiæ Episcoporum an simul vel interstitia temporum debeant conferre Ordines minores. Inter vnum igitur, & alterum minorem Ordinem poterit esse interuallum, quod daretur de vno die festo, ad alium proximum, cum singulis diebus festis conferri possint, vt dicimus, ita *Sorbus in comp. mendic. verbo ordo vers. & sic bene, Campanil. rub. 6. cap. 3. numer. 13.* quod verum iudico: vel tutius interueniente interuallo, de vno ex temporibus generalium ordinationum, ad aliud, vt tenent *Vgolin. de potestate Episcopi c. 26. §. 27. nu. 4. & Mayol. de irregul. libr. 3. cap. 24. numer. 13.*

15 Tamen si consuetudo adesset, quæ permitteret minores Ordines, & primam tonsuram vnica die conferri, seruãda est, vt asserunt *Sylvest. verbo ordo 2. n. 7. vers. tertium, Rebuff. vbi proxime, & Henriqu. d. §. 4. Campan. diuers. iuris Canonici, rub. 6. c. 2. n. 20. &* decisum refert *Armendar. ad recop. legum Nauarr. lib. 1. titul. 18. l. 1. nu. 57.* Et etiam illa non stante si quis vno eodemque die omnes Ordines minores, vel primam tonsuram cum minoribus receperit, nullam incurret irregularitatem, ita *Auila de censuris part. 7. disput. 9. sect. 1. dub. 4. Sayr. cod. tract. libr. 7. cap. 10. numer. 22. Valentia tom. 4. disput. 7. quæst. 19. punct. 3. Bonac. de censur. disput. 7. q. 3. punct. 4. num. 3.*

17 Tempus idoneum ad conferendum minores Ordines illud idem esse, quod ad maiores constat, ac præterea quamlibet Dominicam, aut festiuam diem, vt asserit *Alex. 3. in cap. de eo, de temp. ordin. Sylvest. verbo ordo 2. num. 6. Rebuff. in praxi benefic. part. 2. tit. de clericis ad sacros ordines male promotis num. 2. & 3. Vinald. in candelabro aureo titul. de sacramen. ordinis nu. 36. vers. tertia conclusio. Fr. Enman. in summ. tom. 2. ca. 6. cap. 16. num. 3. P. Henriq. libr. 10. cap. 12. §. 2. Iacob. de Graffis in decis. aureis libr. 3. part. 2. cap. 12. Tho. Valasc. allegatio iuris to. 1. allegat. 4. num. 4.* Concedit etiam consuetudo recepta vt feria sexta vespere præcedente sabbatum, in quo de iure Ordines sacri conferuntur, Episcopis fas esse Ordines minores dare, quasi in hoc officio censeatur incipere dies sabbati pridie vesperi *Henriq. d. lib. 10. c. 12. §. 2.* vbi reddit rationem huius consuetudinis permittentis Episcopis in die veneris vesperi conferre minores Ordines, vt scilicet, ipsi, ea cura vacarent, possintque in sabbato maiori cum solemnitate sacros Ordines dare, & idem *Henriq. in d. §. 2.* ex communi praxi & consuetudine attestatur Episcopos habere potestatem promouendi ad minores Ordines feria quarta quatuor temporum.

18 Dubitari potest quinam sint isti dies Dominici, & festiui, in quibus Episcopi minores Ordines conferre possunt? etenim *glos. verbo ad sacros in cap. sane de tempor. ordinat.* dicit diebus solemnibus; *Siluester vero verbo ordo 2. nu. 6. vers. secundum* dicit, præcipuis diebus, prout etiam vtitur text. in *c. 2. de feriis*, ibi, diebus autẽ Dominicis, & alijs præcipuis festiuitatibus: alij tandem intelligunt de omnibus festiuitatibus expressis in *c. fin. de feriis.* Ego tamen semper intellexi hos dies festiuos debere esse de præcepto, prout reperi tenuisse *Vinald. in candelabro aureo p. 1. tit. de sacram. ordinis nu. 35. vers. tertia conclusio*, quamuis contradicat *Azor. instit. moral. p. 2. lib. 1. c. 27. vers. vlt.* Et sufficit si in dioecesi sua sit solemnitas diei festi, licèt vbique non celebretur, ex traditis per *Henriq. lib. 9. c. 28. §. 1.*

19 Pro prima tonsura non designatur certum tempus, sed in omni potest conferri, prout resoluunt *Armila verbo ordo nu. 7. Henriq. d. lib. 10. c. 12. §. 1. Tho. Valasc. dict. allig. 4. num. 3.*

20 Ad ritum pertinet locus vbi ordinatio fieri debet, & est quælibet Ecclesia, tametsi non Cathedralis, *Tabiena verbo ordo 5. §. 1. Siluest. eod. verbo 2. n. 8.* Licebit tamẽ Episcopo eos dare vbi libuerit, dummodo sit in sua diœcesi, vel in aliena de Episcopi consensu iuxta *gl. fi. in c. ordinationes ii 2. 75. dist. per tex. in c. quando eod. dist.* imo etiam in domo, dummodo episcopalis sit, *Henriq. dict. lib. 10. c. 11. §. 8.* imò, & in domo non episcopali de cõsuetudine licere, & se non semel seruari vidisse refert *Campan. d. rub. 6. c. 2. num. 17.*

21 In loco vero interdicto, & personis interdictis Ordinis Sacramẽtum conferri non potest: tum quia interdictum prohibet vsum omnium Sacramentorum, ex-

ceptis

ceptis ſpecialiter à iure conceſſis, in quo nullibi reperitur conceſſum, vt in loco interdicto ordines conferantur: tum quia hoc Sacramentum non eſt de neceſſarijs ad ſalutem, ita merito reſoluunt noſtri per text. ibi in c. *non eſt, de ſponſalib.* Theologi in 4. *diſt.* 18. *poſt Palud. ibi q.* 8. *art.* 2. *concl.* 6. *D. Antonin.* 3. *p. tit.* 26. *cap.* 4. *ad medium, Navar. in man. c.* 27. *nu.* 179. *in fine, Con. in c. alma mater p.* 2. §. 3. *num.* 6. *Henriq. in ſumm. lib.* 13. *c.* 45. §. 4. *Vgolin. de cenſur. tab.* 5. *c.* 7. §. 2. *Anil. eod. tract. p.* 5. *diſput.* 4. *ſect.* 1. *dub.* 8. *Soar. eod. tract. diſput.* 33. *ſect.* 2. *in.* 44. *Sayr. eod. tract. lib.* 5. *c.* 7. *à nu.* 34. *Bonacin. eod. tract. diſput.* 5. *punct.* 2. §. 3. *num.* 3. Quamuis autem neceſſaria non ſit in hoc propoſito diſtinctio inter generale, vel ſpeciale interdictum, vt oſtendit. *Suar. vbi proximè*, quia quocunque modo ponamus perſonas, vel loca interdicta, itaut interdicto ligentur, nunquam ab eis, vel in eis ordines ſuſcipi aut conferri poſſunt. Contemnẽdus tamen non eſt ad maiorem explicationem diſcurſus, quem latè proſequitur *Sayr. d. c.* 7. *à nu.* 36. & ante eum *Abb. in d. c. non eſt num.* 8. *verſ. dubitatur*, & latius *Alex. de Nano. ibi à num.* 13.

22 Nam ſi generaliter interdicatur populus, clerici etiã primæ tonſuræ, ſicut, & laici alterius populi, in eodem vel alio loco Ordines ſuſcipere non prohibentur, ſicut etiam, interdicto generaliter loco, & laici, & clerici eius loci alibi ordines ſuſcipere non prohibentur, quia omnes iſti eo interdicto non ligantur, iuxta receptiſſimas traditiones, deſumptas ex text. *in c. ſi ſententia, de ſtatent. excom. lib.* 6. quando autem perſonæ perſonaliter interdictæ ſunt, & ſpecialiter, certum eſt & indubitatum, eis & abeis ordines cõferri non poſſe, ſicut nec in loco interdicto ſpecialiter.

23 An in Sabbato Sancto, vbi eſt locus interdictus Ordines conferri poſſint? dubitant nõnulli, quia videtur feſtum Paſchatis à Miſſa eius Sabbati inchoari, & conſequenter iuxta conceſſionem *c. alma mater*, §. *in feſtiuitatibus, de ſent. excom. lib.* 6. diuina omnia in eo prohibita non eſſe; Sed quicquid ſit in ea quæſtione, vnde feſtum Paſchale incipiat, in propoſito negatiuè eſt reſolnendum, quia *in d. c. alma in princ.* regula negatiua conſtituitur, circa ſacramenta, & diuina officia, deindè in *d.* §. *in feſtiuitatibus*, ſolum concedit Miſſæ ſacrificium, & diuina officia, atque ita vſum ſacramentorum, denegare videtur, iuxta reg. *c. nonne de præſumpt. cum vulg.* quo fundamẽto ita poſt *Palud.* communiter receptum reſoluit *Con.* §. 3. *nu.* 4. *verſ. tertium d. loco.*

24 Vtrum autem ſi immineat neceſſitas ordinandi miniſtros, veluti ſi tempore peſtis non adſit copia miniſtrorum, qui Sacramenta adminiſtrent, quæ interdicto tempore permittuntur, nec exiſtat locus, præter illum interdictum, in quo poſſint ordines conferri, controuertunt Doctores an in eo licitè conferantur; negatiuã partem tenent *Syl. verbo interdictum quæſtione* 7. quin dubitans magis ſequi videtur *Con. d.* §. 3. *nu.* 4. *verſic. tertium, & Vgolin. d. c.* 7. §. 2. *in fine*, fundatus in nimia clericorum abundantia. Affirmatiuam tamen partem ſecurè tuetur *Abb. in d. c. non eſt n.* 8. *in fine*, & alij quos refert *Henriq. d. c.* 45. §. 4. & data vera neceſſitate miniſtrorum fatetur *Sayr. d. c.* 7. *num.* 38. *Anil. diſt. dub.* 8. *concl.* 2. *Fr. Emman. quæſt. regular. tom.* 2. *quæſt.* 109. *art.* 1. & ad hæc reducendus eſt *Filiad. de irregul. capit.* 5. *num.* 3. licèt generalius loquatur.

SVMMARIVM.

1 *Clerici in minoribus, ſi coniugati non ſint iure communi attento fori priuilegio gaudebant, tam in ciuilibus, quam in criminalibus, ſicut & clerici in maioribus.*

2 *Clerici in minoribus hoduerno iure Concilij Triden. quando gaudeant fori priuilegio.*

3 *Clerici prima tonſura, ſeu minorum Ordinum beneficium habentes gaudent priuilegio fori in ciuilibus & criminalibus.*

4 *Beneficiatus ad effectum, vt effugiat forum ſeculare nõ ſufficit probare titulum beneficij, niſi etiam probet illius poſſeſſionem.*

5 *Beneficiatus, qui propter intruſum non fuit adeptus poſſeſſionẽ ſi collatio beneficij ſit valida fori priuilegio gaudet.*

6 *Beneficiatus gaudet priuilegio fori in ciuilibus, & criminalibus, etiamſi habitum clericalem, & tonſuram non deferat.*

7 *Beneficiatus gaudet fori priuilegio etiamſi beneficium ſit modici valoris.*

8 *Penſionem habens ſolitam concedi clerico, fori priuilegio gaudet.*

9 *Coadiutor poſitus per Papam, qui eſt primæ tonſuræ, vel minorum ordinum gaudet eodem fori priuilegio.*

10 *Capellanus, cui capella in perpetuum, vel in titulum fuerit aſſignata per Papam aut Epiſcopum gaudet fori priuilegio.*

11 *Præſtimonium, vel ſtatutiam habens gaudet eodem fori priuilegio.*

12 *Clericus non beneficiatus, ſed in prima, vel in minoribus tantum ordinibus conſtitutus, qua habere debet, vt hodie fori priuilegio gaudeat.*

13 *Licentia danda per Epiſcopum clerico, vt in certa Eccleſia infirmat ad effectum gaudendi fori priuilegio, debet eſſe expreſſa, ſufficit tamen, quod fuerit ore tenus conceſſa.*

14 *Eccleſia non ſufficit inſeruire ad hoc effectum bis vel ter, ſed requiritur perſeuerãtia ſaltem pro maiori parte temporis.*

15 *Clericus in minoribus ad hoc, vt priuilegio fori gaudeat debet portare habitum, & tonſuram tempore captura.*

16 *Index eccleſiaſticus cognoſcit an ſcilicet habitus in quo fuit repertus ſit conueniens.*

16 *Inuentus dicitur, qui fuit inuentus & captus.*

17 *Clericus qui tempore delicti commiſſi habitum, & tonſuram non deferebat, ſi poſtea reaſumpſit tempore captura, vel purgationis fori priuilegio gaudet.*

18 *Clericus in minoribus ad hoc, vt fori priuilegio gaudeat debet habitum clericalem, & tonſuram deferre, vtrumque ſimul.*

19 *Monitio trina non requiritur, vt clericus non incedens in habitu, & tonſura amittat clericale priuilegium.*

20 *Clericus portans veſtes laicales aliqua rationabili cauſa, vel captus cum illis, ſolitus tonſuram, & clericalem habitum deferre, gaudet fori priuilegio.*

21 *Clerici in minoribus attento iure communi fori priuilegio gaudebant, etiamſi neque habitum, neque tonſuram deferrent.*

22 *Ordinatio Regni Luſitaniæ quid ſuper hoc diſponat, oſtenditur.*

23 *Clericus enormia committens ſine habitu, & tonſura incedens non præcedente trina monitione poterat iure communi à iudice ſeculari puniri.*

24 *Iuri communi requirenti prædictam trinam monitionem,*

vt

gitized by Google

vt fori priuilegium amittatur, derogatum est per Concilium Tridentinum.

35 *Clerici in minoribus coniugati solum in criminalibus, non autem in ciuilibus fori priuilegio gaudent.*

36 *Clerici in minoribus coniugati, vt fori priuilegio gaudeant necesse est quod cum vnica virgine contraxerint, vestes deferant, & tonsuram.*

38 *Attento iure ordin. Reg. Lusitanorum, vt huiusmodi clerici in minoribus coniugati gaudeant fori priuilegio requiritur quod tempore delicti, & captura habitum, & tonsuram deferant.*

39 *Clericus coniugatus incedens sine habitu, & tonsura si pro crimine capiatur, deindè è carcere fugiens habitum, & tonsuram reassumat, an fori priuilegio gaudeat?*

30 *Clerici coniugati negotijs secularibus se immiscentes, an fori priuilegio gaudeant?*

31 *Clericus in casibus in quibus priuilegio clericali priuantur, an possint puniri à Iudice seculari nulla praecedente degradatione.*

32 *Clerici, qui decreto Concilij Tridentin. fori priuilegio priuãtur, priuilegio etiam Canonis an censeantur priuati? disputatur.*

33 *Cognitio, & decisio dubij circa clericatum ad quem iudicem pertineant Ecclesiasticum ne an secularem? discutitur.*

34 *Remissio clerici facienda est sine eius dedecore, ob reuerentiam clericalis dignitatis.*

35 *In flagranti deprehendere dicitur, quando incarcerandus, nec fugere, neque inficiari potuerit.*

36 *Iudex ecclesiasticus non tenetur stare processui, & sententiæ Iudicis secularis in clerico remisso.*

37 *Nouitij sunt Ecclesiastica persona, & priuilegio fori gaudent.*

38 *Conuersi veri religiosi sunt, & priuilegio fori, ac Canonis gaudent.*

39 *Oblati, qui se, & sua in totum Religioni tradiderunt gaudent priuilegio fori.*

40 *Deputati auctoritate Prælati ad aliquod Hospitale erectum auctoritate ordinarij, gaudent fori priuilegio.*

41 *Fratres tertij ordinis Sancti Francisci, quando gaudeant fori priuilegio.*

42 *Eremitæ, qui nullam profitentur Religionem, exempti non sunt à potestate seculari, nec priuilegio Canonis gaudent.*

43 *Eremitæ professionem emittentes priuilegio fori, & Canonis gaudent.*

44 *Pœnitentes seculari iudicio sunt subiecti, neque aliquo fori priuilegio gaudent.*

45 *Militares Religiosi fori priuilegio gaudent, etiamsi professo non sint,*

46 *Militares ex ordinibus Christi Domini, Diui Iacobi, & similibus, an veri Religiosi sint.*

CLERICI IN MINORIBVS quando fori priuilegio gaudeant.

ALLEGATIO XII.

1 CLerici in minoribus si coniugati non sint attento iure communi fori priuilegio gaudebant, sicut & clerici in maioribus, etiam quoad cætera exemptionis priuilegia à potestate seculari. Appellatione enim clericorum ex verbi proprietate continentur etiam clerici in minoribus: patet, quia clerus idem est, quod sors, *cap. cleros 21. distinct.* & ideo cum omnes clerici etiam in minoribus in sortem Domini diuinaque magisteria exercenda, vocentur, *dict. cap. cleros cap. perlectis 21. distinct. ca. cum secundum de prabendis* ibi, etiam in minoribus proprie clericos nuncupari, sequitur eisdem priuilegijs, & exemptionibus frui debere, quibus, & alij fruuntur in maioribus. & probat text. in c. 2. *de foro comp.* ibi, *aut clericum vllum*, si intelligas ampliatiuè, ad clericos in sacris, de quibus immediatè egerat, & insuper consideres vniuersalem affirmatiuam, quæ in prædictis verbis inuoluitur, & quæ resultat ex vniuersali negatiua, quæ in textu formaliter exprimitur, ex hac enim: nullus iudicum secularium, neque presbyterum, Diaconum, aut clericum vllum destringere, aut condemnare præsumat, sequitur vniuersalis affirmatiua, omnis clericus, tam in maioribus, quam in minoribus potitur priuilegio fori, ne à seculari iudice, destringi valeat aut condemnari, quamuis aliter prædicta verba intelligat *Gutier. de iur. cõfir. p. 1. c. 17. n. 13.* & ita clarum est de iure clericos prima tonsura, vel in minoribus cõstitutos, tam in ciuilibus, quam in criminalibus, gaudere fori priuilegio, & à seculari potestate exemptos esse, vt probant text. *in c. clerici, & in cap. cum non ab homine, de iud. & in d. c. 2. de foro comp.* cum similibus.

2 Hodie tamen ex *decreto Concilij Trident. sess. 23. de reformat. cap. 6.* huiusmodi clerici in minoribus nõ gaudent fori priuilegio, nec in ciuilibus, nec in criminalibus, nisi beneficium ecclesiasticum habeant: aut clericalem habitum, & tonsuram deferentes, alicui Ecclesiæ de mandato Episcopi inseruiant, vel in seminario clericorum, aut aliqua Schola, vel vniuersitate de licẽtia Episcopi, quasi in via ad maiores Ordines suscipiẽdos versentur, consonat apud nostros Lusitanos *Ordinatio Regia lib. 2. tit. 1. §. 27.* & apud Hispanos *l. 1. titul. 4. lib. 1. noua recopil.* tradunt *Salzed. ad Bernard. cap. 62. numer. 9. Garcia de nobilitate glos. 9. num. 50. Henriq. in sum. lib. 10. cap. 15. §. 2. & lib. 14. ca. 49. §. 1. in fine, Soar. de Paz, in praxi tom. 1. praludio 2. nu. 6. & 7. Mol. in emporio iuris p. 1. tit. 2. in praludijs num. 138. Ceual. comm. contra comm. quæst. 896. nn. 579. tom. 4. Garcia Mastrillo Sicilia decis. 113. D. Barb. in l. Titia num. 36. ff. soluto matrim. Valasc. consul. 131. num. 32. Fr. Emman. quæst. regularium to. 2. q. 139. art. 2. Carol. de Grassis de effect. clericor. effectu 1. à num. 1167. Nicol. Garcia de benefic. p. 2. c. 2. num. 2. Tho. Valasc. alleg. iuris tom. 1. alleg. 10. n. 2. & alleg. 44. num. 2. Genuens. in praxi ca. 7. Leo in thesauro fori eccles. p. 1. c. nn. 2. & 3. Farin. in praxi crimin. quæst. 8. num. 5. & à num. 60. Vgolin. de potestat. episcop. cap. 12. num. 3.*

3 Clerici primæ tonsuræ, seu minorum Ordinum beneficium habentes, gaudent priuilegio fori in ciuilibus, & criminalibus, vt probatur ex *dict. cap. 6. Concil. Trident.* & tradunt *Mascard. de probat. conclus. 302. nume. 14. Gutier. practic. lib. 1. quæst. 7. Garcia d. cap. 2. num. 3.* vbi ampliat, & decisum refert, etiamsi clericatui renuntiauerint.

4 Et beneficiatus ad effectum vt effugiat forum seculare nõ sufficit probare titulum beneficij, nisi etiam probet illius possessionem, disponit *Ordin. Reg. Lusitan. lib. 2. tit. 1. §. 25.* & ita resoluunt *Clar. in §. final. qu. 56. num. 21. vers. hæc autem, in fine, & vers. regulariter autem*, vbi *Baiard. num. 14. Menoch. consil. 150. numer. 6. cum sequentibus. Sigismund. Scaccia de iudic. causar. ciuil. lib. 1. cap. 11. num. 82. Mascard. de probat. conclusio. 302. num. 16. & 17. Farinac. dict. quæst. 8. numer. 45. & 70.*

Carol.

Carol. de Graſſis d. effectu 1. n. 1187. Card. Tuſch. practic. concl. lit. E. concl. 78. nu. 8. Aloyſ. Ricci in praxi fori eccleſ. deciſ. 388. in 1. edit. & reſolut. 327. nu. 1. in 2. edit.

5 Et limitat vbi collatio beneficij eſſet valida, & propterea beneficiatus non fuit adeptus poſſeſſionem, quia mouit litem contra intruſum, & ita deciſum fuiſſe referunt *Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archi. Neapol. cap. 7. numer. 6. Flamin. de reſignat. lib. 7. queſt. 1. nu. 47. Franciſc. Leo. in theſauro fori eccleſiaſtici p. 1. c. 11. n. 2. Nicol. Garcia d. cap. 2. nu. 14.* Quamuis contrarium, imò collationem beneficij obtinentem, etiamſi poſſeſſionem non habeat, priuilegio fori gaudere, reſoluant *Mil. in ſuo repertorio verbo obtinere dicitur quis beneficiũ, Flamin. dict. queſt. 1. numer. 47. Gig. de penſionibus queſt. 94. numer. 12. (ened. practic. & canon. queſtionum libro primo, queſt. 4. numer. 22. Vilar. del Patronado de Calataiud. 4. par. in princip. num. 10.* Quæ quidem opinio poteſt procedere in incedente in habitu, in quo ſufficit collatio beneficij, vt gaudeat priuilegio fori, nec opus erit, conſtare de validitate illius, ſed ſatis erit eſſe coloratam, & apparenter validam, cum non agatur de ea principaliter.

6 Amplia primo huiuſmodi clericum primæ tonſuræ ſeu minorum Ordinum beneficium habentem gaudere priuilegio fori in ciuilibus, & criminalibus, etiamſi habitum clericalem, & tonſuram non deferat, nam in habente beneficium id non requirit Concilium: ſed ſolum in inſeruiente alicui Eccleſiæ, vel in Seminario, aut Schola, vel in vniuerſitate verſante, vt conſtat ex ipſo contextu Concilij, & illa diſiunctiua, aut, quæ diſiungit, ita in terminis reſoluunt *ſlar. §. final. queſt. 36. num. 16. & 19. Lelius Zechius de Repub. eccleſiaſtica, tit. de clericis verſ. ad hoc, de Ponte conſ. 24. volum. 1. Fr. Emmen. in ſumm. p. 1. cap. 155. concluſ. 2. Salzed. ad Bernard. cap. 61. num. 6. verſ. ſi tamen Curia Philipp. part. 3. §. 1. numer. 3. ad finem, Azened. l. 1. num. 9. verſ. ſed ſi beneficium tit. 4. lib. 1. noue recopil. Carol. de Graſſis dict. effectu 1. nu. 1195. cum ſeqq. Forin. d. queſt. 8. num. 7. Gonzal. ad regul. 8. Cancellariæ gloſſ. 5. §. 5. num. 6. Ceuall. queſt. 563. num. 3. Bobadill. in ſua politica lib. 2. cap. 18. nu. 102. lit. E. Cened. dict. queſt. 4. num. 29. Bellet. diſquiſit. cleri. p. 1. tit. de fauore clericor. perſon. §. 8. num. 7. verſ. diſtinguẽdo, Garcia dict. cap. 2. num. 4. vbi num. 5.* dicit procedere etiam ſtante hodie *Conſtit. 30. Sixti V.* de habitu, & tonſura. Inueni tamen deciſum fuiſſe clericos in minoribus beneficium habentes, eo ipſo priuari priuilegio fori, ſi ſe immiſceant enormitatibus, & ſeditioſi ſint, refert *Bellet. diſquiſit. cleri. tit. u. de fauore cleri. perſonali, §. 8. num. 7. in fine p. 1.* Et nota quod ſi tempore commiſſi delicti erat beneficiatus de foro eccleſiaſtico, quia tunc habebat beneficium, etiãſi poſtea ducat vxorem, cauſa eſt tractanda in foro eccleſiaſtico, *Steph. Gratian. diſcept. for. c. 224.*

7 Secundo, amplia procedere, etiamſi beneficiũ ſit modici valoris, quia ad effectum gaudendi fori priuilegio ſufficit ſolus titulus, abſque redditibus, ita *Marc. Anto. Genuenſ. d. cap. 7. in fine, Aloyſi. Riccius in deciſ. Curiæ Archiep. Neap. deciſ. 7. in praxi fori eccleſiaſtici reſolut. 327. verſ. ſufficeret 3. Campanil. in diuerſ. iuris Canonici rubr. 8. c. 5. num. 19. Nicol. Garcia de beneficijs p. 1. cap. 6. num. 37. & p. 2. cap. 2. nu. 3. Carol. de Graſſis dict. effectu 1. nu. 1224.* vbi idem reſoluit de clerico habente beneficium ſine redditibus.

8 Tertio, amplia in habente penſionem ſolitam concedi clerico, prout reſoluunt *Salzed. ad Bernard. capit. 67. num. 10. alias cap. 64. incipit coram ſecularibus nu. etiam 10. Lazarte de Alcauala capit. 19. num. 24. Creſcent. deciſ. 14. de ſent. & re iudicata, Vilar. del Patronado de Calataiud. part. 4. §. 3. numer. 12. Portul. in tract. de las competencias de las iuriſdiciones quæſt. 3. nu. 20. Fr. Emman. in ſumm. tom. 1. capit. 155. numer. 11. praxis epiſcopalis part. 1. verbo clericus §. 2. dub. 2.* Et pro hac opinione ſic Sacram Congreg. decidiſſe obtinentem pẽſionem haberi pro clerico beneficiato ad effectum priuilegij fori, vt refert *Armendar. in addit. ad recop. legum Nauarræ lib. 2. tit. 19. de foro comp. nu. 5. & 7.* Sed non obſtante veriori hac opinione, quã ſequuntur alij, contrariam tenent & receptiorem affirmant atteſtantes etiam pro hac parte fuiſſe deciſum, ex quorum numero ſunt *Azeuedo l. 1. nu. 5. verſ. ſed an penſio tit. 4. lib. 1. noua recopil. Flamin. de reſignationib. lib. 1. queſt. 11. nu. 70. & lib. 2. q. 15. num. 15.* late & eleganter *Carol. de Graſſis d. effectu 1. num. 1198. cum multis ſ. qq.* vbi plura adducit contrarijſque reſpondet, *Gonzalez ad reg. 8. Cancell. gl. 5. §. 5. nu. 6. Aloyſ. Ric. in deciſ. Curiæ Archiepiſc. Neap. par. 2. deciſ. 71. num. 11. & deciſ. 192. num. 10. ad fin. Nicol. Garcia de Beneficijs part. 1. cap. 5. numer. 70. Cened. dict. queſtion. 4. numer. 32. cum ſeqq.* quam intelligerem de penſionarijs non excedentibus penſionem ſexaginta ducatorum auri de Camera in Bulla Sixti V. quæ incip. Paſtoralis de ann. 1580. cum *Bellet. in loco infra citato §. 8. num. 11.*

9 Quarto, amplia in coadiutore poſito per Papam, qui eſt primæ tonſuræ, ſeu minorum ordinum, ita *Nicol. Garcia de beneficijs part. 2. cap. 5. num. 98. Armend. vbi proximè num. 26.*

10 Quinto, amplia in Capellano, cui capella in perpetuum, vel in titulum fuerit aſſignata per Papam, aut Epiſcopum: ita *Salzed. ad Bernard. c. 64. incip. coram ſecularibus num. 11. & 12. Armend. vbi proximè num. 26. Cened. dict. queſt. 4. num. 37.*

11 Sexto, amplia in clerico habente præſtimonium, vel fratauriam, & ita reſoluit *Aloyſ. Ricc. dict. reſolut. 327. verſic. ſufficeret tertio.* Præſtimonia enim, quæ in titulum perpetuum dantur, & habent annexum aliquod obſequium ſpirituale, beneficia nominantur. *Flamin. de reſignat. libr. 1. queſt. 1. num. 123. cum ſeqq. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 5. §. 2. num. 11. Azor. inſtit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 7. queſt. 1. Nicol. Garcia de Benefic. p. 1. cap. 2. num. 117.*

12 Clericus verò non beneficiatus, ſed in prima tonſura, vel minoribus ordinibus tantum conſtitutus, vt fori priuilegio gaudere debeat neceſſe eſt vt clericalem habitum, & tonſuram deferens, per Epiſcopum ſeruicio alicuius eccleſiæ deputetur, vel in ſeminario clericorũ, vel aliqua ſchola, aut vniuerſitate de licentia Epiſcopi, quaſi in via ad maiores ordines verſetur, vt habetur in *Concil. Tridentin. dict. cap. 6.*

13 Hæc licentia danda per Epiſcopum clerico, vt ad hoc effectum in certa eccleſia inſeruiat, ſufficit quod fuerit ore tenus conceſſa, ita docuit refert *Aloyſ. Ric. in praxi fori eccleſ. deciſ. 601. in 1. edit. & reſolut. 528. in 2. edit.* Debet tamen eſſe expreſſa, vt reſoluunt *Menoch. de præſumpt. lib. 6. queſt. 76. nu. 41. Cened. Canon. lib. 1. qu. 24. num. 24. & 26.*

14 Non ſufficit verò quod tonſuratus virtute prædictæ licentiæ bis, vel ter inſeruiat Eccleſiæ, quia verba *Concilij dict. capit. 6. ibi, alicui Eccleſiæ inſeruiat*, ſunt ſignificantia actum perſeueratiuũ, quæ requiritur frequẽtia, & perſeuerantia in ſeruitij præſtatione, *Cened. dict. queſt.*

*quæſt. quarta num.*25. *Carol. de Graſſis diſt. effectu* 1. *nu.* 1183. Non vero omni tempore, ſed pro maiori parte ipſius, quare ſi aliquo impedimento neceſſario interpellatum fuerit huiuſmodi ſeruitium, non propterea diceretur priuilegio fori carere, prout deciſum refert *Galett. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo clericus pag.*42. *col.* 2. Et huiuſmodi ſeruitium debet præſtari de præſenti cum *Concil. d. c.* 6. loquatur per verba temporis præſentis ibi, *inſeruit*, & ibi, *verſetur Menoc. conſil.*912. *nu.*27. *Carol. de Graſſis d. effectu* 1. *nu.*1179. vbi *num.* 1177. reſoluit, quod huiuſmodi ſeruitium debet omninò conſiſtere in ſpiritualibus, & non ſufficere in temporalibus, & *nu.*1170. tenet non ſufficere ſi ſeruitiũ præſtetur alteri Eccleſiæ, quam illi, in qua mandauit Epiſcopus.

15 Requiritur igitur, quod clericus in minoribus habitũ, & tonſuram tempore capturæ portet, vt diſponit *Ordinatio Regia Luſitanorum lib.*2. *tit.*1. §.27. ibi, *E for. achado em habito, e tonſura*, notant *Gomez. to.*3. *variarũ c.*10. *nu.*5. *Doct. Barboſa in l. Titia nu.*33. *verſic. ſecunda principalis concluſio, & verſ. ex quo infertur. ff. ſoluto matrim. Sanchez de matrim. lib.*7. *diſput.*46. *num.*10. *Steph. Gratian. diſcept. forenſ. c.*190. *nu.* 10.

16 Si controuerſia fuerit orta ſuper probatione habitus clericalis, an ſcilicet ille, in quo fuit repertus, ſit cõueniens, tunc iudex Eccleſiaſticus debet cognoſcere, vt firmant *Steph. Gratian. d. c.*190. *num.*13. *Farin. in praxi criminali. quæſt.*8. *nu.*34. *Canale. deciſ.*10. *nu.*12. *cum ſeqq. & deciſ.*21. *num.*18. *&* 21. *p.*5. *Cened. d. qu.*40. *num.*32. latè & eleganter *Marius Anton. variar. reſolut. lib.*3. *reſolut.*48. *num.*1. *&* 2.

17 Hæc ſupra relata procedunt dato caſu, quod huiuſmodi clericus captus ſit, quia tunc ad hoc, vt fori priuilegio gaudeat, debet eſſe inuentus, & captus in habitu, & tonſura, & licèt *ordinatio noſtra d.* §.27. loquatur ſolum per verbum, inuentus, ibi, *for achado*, intelligitur de inuento, & capto, quia ille dicitur inuentus, qui fuit inuentus, & captus, vt probat text. *in l. ſi Barſatorem, C. de fideiuſſor. & mandator.* cum latè reſolutis per *Vinnium tom.*1. *com. opin. lib.*1. *titul.*17. *num.*218. *p.*229. *Mex. in tract. taſſa panis concl.*1. *nu.*31. *cum ſeqq. Gutier. Canon. lib.*1. *c.*12. *nu.*9. *cum ſeq. Thom. Valaſc. alleg. iuris tom.*1. *alleg.*14. *nu.*10. *&* 11.

18 Quando tamen clericus non fuerit captus, ſed tempore delicti commiſſi habitum, & tonſuram non deferebat, quam poſteà reaſſumpſit, tunc fori priuilegio gaudet, vt reſoluunt *Clarus diſt. q.*36. *verſ. ſed hic quæro Farin. diſt. quæſt.*8. *num.*66. *verſ. item quid, Mari. Anto. diſt. reſolut.*38. *num.*8.

19 Adeo verum eſt clericum in minoribus, ad hoc vt priuilegio fori gaudeat, teneri habitum clericalem, & tonſuram deferre, itaut non ſufficiat geſtatio habitus, vel Coronæ, ſed vtrumque neceſſarium ſit, *ex regul. leg. hac verbo* 124. *ff. de verbor. ſignific.* docent *Bellet. diſquiſit. cler. p.*1. *tit. de fauore cleri. perſon.* §.8. *num.*7. *D. Barboſa in diſt. l. Titia nu.*34. *verſ. vltim. conci.* Sed ſi huiuſmodi clerici vel habitum clericalem, vel tonſuram dimittant, priuilegium amittunt, etiam ſi prius eos Epiſcopus non admoneat, vt habitum, tonſuramue ſumant, trina enim monitio ad effectum, vt clericus non incedens in habitu, & tonſura amittat clericale priuilegium, attenta diſpoſitione *Concil. diſt. cap.*6. neceſſaria non eſt prout tenent *Cuc. in inſt. maior. lib.*3. *tit.*9. *de priuileg. cleric. num.*66. *Lelius Zechus de republica eccleſiaſtica, tit. de clericis num.*6. *verſ. amittitur autem, Nauarr. conſil. final. nu.*6. *de priuileg.* & ita pluries fuiſſe deciſum teſtantur *Marius Antonin. diſt. reſolut.*48. *nu.*7. *Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ.*606. *in* 1. *edit. & reſolut.*530. *num.*4. *in* 2. *edit. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap.*12. *num.*3. *verſ.*3.

20 Vbi limitat in Eccleſiaſtico portante veſtes laicales aliqua rationabili cauſa: ſicut etiam limitarem in clerico etiam capto ſine habitu, & tonſura, ſolito illam deferre, quia tunc fori priuilegio gaudere deciſum refert *Mar. Anſon. diſt. loco nu.*7. Nam ſola continuatio incedendi in habitu clericali, & perſeuerantia, vt publicè exiſtimetur laicus, priuilegium clericale amittere facit, ex reſolutis per *Farin. d. q.*8. *nu.*66. *Proſp. de Auguſtino in additionib. ad Quarantam in ſum. Bullar. verbo habitus clericor. limit.*3.

21 Attento iure communi bene verum eſt clericos ſolutos in minoribus fori priuilegio gaudere, etiamſi neque habitum deferant, neque tonſuram, confirmant *D. Barboſa in diſt. l. Titia num.*35. *verſ. & ideo*, At vero attento *Concil. Trident. diſt. cap.*6. conſtitutum eſt, vt in minoribus conſtitutis fori priuilegio non gaudeant, niſi beneficium habeant Eccleſiaſticum, aut clericalem habitum, & tonſuram deferentes, alicui Eccleſiæ de mandato Epiſcopi inſeruiant, &cet. Vnde plus diſponit Trident. quam concedebat *Pius II.* Conſtitutio Regibus Portugaliæ, à temporibus *Alphonſi V.* quod ſcilicet clerici in minoribus non beneficiati, ſi non geſtarent habitum, & tonſuram à ſeculari Iudice capi & puniri poſſent, ſimileſque conceſſiones *Hiſpaniæ*, & *Galliæ* Regibus factas refert ab *Alexandro VI.* & *Leone X. Barboſ. d. nu.*35. *ad finem*, quibus iam hodie non ſuffragantibus ſecundum Concilij deciſionem iudicandum eſt, cum in vltimis verbis *d. c.*6. abrogentur omnes cõſuetudines, & priuilegia in contrarium, vt aduertit *Th. Valaſ. allegat.*11. *nu.*5. *&* 11. faciuntque *Robedill. in ſua politica lib.*2. *cap.*18. *d num.*15. *Soar. aduerſus Anglicanæ ſectæ errores lib.*4. *c.*27. *nu.*13.

22 Sic etiam licet attento iure communi clericus incedens ſine habitu, & tonſura non eſſet clericali priuilegio priuandus, niſi ter monitus fuiſſet *c. fin. de vita, & honeſt. cler. c. in audientia, & cap. contingit* 2. *de ſentent. excommun.* attamen poſt *Concilium Trid. ſeſſ.*23. *de reformat. c.*6. propter dict. niſi, quæ excipit, iuxta *l. actione Cod. de action.* deciſum fuit ſi non incedat clericus in habitu, & tonſura, non requiri aliam monitionem, refert *Bellet. diſquiſ. cleric. part.*1. *tit. de fauore cleric. perſ.* §.8. *num. & ſupra dixi nu.*19.

23 Clericus vero enormia crimina committens ſine habitu, & tonſura incedens iure communi poterat à iudice ſeculari non præcedente trina monitione puniri ex *text. in capit. ex parte* 2. *in ordin.* 27. *de priuileg.* poſt *Abb. Rol. Foler. & Clarum* communem dicit *Farinac. in diſt. quæſt.*8. *numer.*56. ac de ea teſtantur *Decian. tractat. crimin. tom.*1. *lib.*4. *capit.*9. *numer.*90. *Conar. practi. capit.*31. *num.*2. *verſic.*3. *Clar. d. quæſtio.*26. *verſi. quinto modo, Marius Antonin. diſt. reſolut.*48. *num.*6. *verſic. limitatur* 2. adducentes etiam tex. in *cap.*1. *de apoſtat. ibi* (*relicto ordine clericali, & habitu*) immo ſine ibi (*per cenſuram eccleſiaſticam non præcipimus liberari*) ideſt, non iuuari beneficio Canonis excommunicationem ſtatuentis contra eos, qui violentas manus in clericos inijciunt, ſed potius eo non obſtante capi poſſe à iudice laico, omnique priuilegio clericali priuari, vt interpretantur ibi omnes, atque *Bernar. in practi. c.*111. & melius ad noſtrum propoſitum, ex eodẽ textu cõmunem

nem eſſe, ac conſuetudine receptam, poſt alios, quos refert, fatetur *Salzed. in addit. ad eundem Bernard. cap. 139. litera B.* qui omnes, & præcipuè *Farin.* hanc differentiam inter iſtum caſum, & alium de clerico deprehenſo in crimine non enormi ſine habitu & tonſura notant intereſſe, nam quando crimen enorme non eſt, trina requiritur monitio, vt clericus, qui monitus habitum, & tonſuram nō reaſſumit, amittat priuilegium clericale: At vero quando crimen enorme eſt, abſque vlla monitione amittit priuilegium, ex text. quem ſic intelligunt *in dict. cap. perpendimus de ſent. excommunic.* Intelligunt præterea hanc ſententiam procedere, vbi clericus non vllum, ſed plura commiſit crimina, ita vt quaſi inueteratus in illis perſeueret, expendentes omnia iura in hac materia loqui in numero plurali. Ex quibus ita eſſe intelligendam iuxta mentem Doctorū, quos latè referunt, comprobant *Farin. d. q. 8. nu. 55. Caball. reſol. crimin. caſu 60. num. 17. Alex. de Neuo conſil. 59. nu. 21. & 22. Bellet. dict. tit. de fauore clericorum perſonali §. 7. num. 3. verſ. ſecundum.*

24 Sed ſupradicta communis ſententia nimis dura videtur, & contra eam tenent *Cou. dict. verſ. 2. Salzed. d. litera B. Capit. deciſ. 161. num. 2. Boer. deciſ. 69. num. 17. Bellet. d. ſquæſt. cler. part. 1. tit. de fauore clericorum perſonali §. 7. num. 3.* ex eo quia nullibi expreſſum reperitur, quod non præcedente trina monitione, & non data incorrigibilitate, priuetur clericus priuilegio fori, vt à iudice ſecūlari valeat carcerari: imò videtur expreſſus in contrarium ordo ſcriptus à Pontifice *in cap. cum non ab homine de iudicijs, & Cou. & Salzed. d. locis* auctoritatibus, quibus communis nititur, benè reſpondent: ad praxim tamen, quam ſolum intendimus demonſtrare, ſatis ſit pro comperto haberi iuri communi, (ſaltem, vt non requiratur trina monitio,) per *Conc. Triden.* fuiſſe derogatum, vt ſupra dixi, & ita pluries fuiſſe deciſum refert *Marius Ant. d. reſolut. 48. nu. 17.*

25 Quoad clericos vero in minoribus coniugatos *Concil. Triden. d. ſeſſ. 23. capit. 6.* iubet obſeruari Conſtitutionem *Bonifacij VIII. in cap. 1. de clericis coniugatis li. 6.* illo ſuperaddito, quod huiuſmodi clerici alicuius eccleſiæ ſeruitio, vel miniſterio ab Epiſcopo deputati, eidem Eccleſiæ ſeruiant, vel miniſtrent, & clericali habitu, & tonſura vtantur. Quæ quidem Conſtitutio *Bonifacij VIII. in d. c. vnico.* priuilegium hoc multis modis reſtrinxit. Primo, vt eo gaudeant clerici coniugati ſolum in criminalibus, non ita in ciuilibus, vt conſtat ex eodem text. ibi, *pro commiſſis ab eo exceſſibus, vel delictis,* iuncto fine, ibi *in cæteris autem eos gaudere nolumus priuilegio. &c.* Ratio autem iuſtiſſima fuit propter multitudinem clericorum prima tonſura. & minoribus ordinibus initiatorum, qui ſi priuilegio fori gauderēt, maxima ex parte minueretur Principum ſecularium iuriſdictio, explicat latiſſimè confirmans *Cou. d. capit. 31. num. 6. &* alij de quibus *Farina. dict. quæſt. 8. num. 7.* Neque obſtat argumen. quo contrariam ſententiam, quod ſcilicet in ciuilibus eo gaudeant priuilegio, tenuit *Lapus* & alij de quibus proximè citati, ex verbis text. *in d. cap. vnico,* ibi *criminaliter*, nam debet intelligi ſecundum coſdem de criminibus intentatis criminaliter, aut ciuiliter, iuxta præcedentia verba ibi, *pro commiſſis ab eis exceſſibus, &c.*

26 Secundo reſtringitur priuilegium *dict. cap. vnici*, ad clericos, qui cum vnica virgine contraxerint, quod etiam diſponit *Ordinatio Regia Luſitanorum lib. 2. tit. 1. §. 27.* & apud *Hiſpen. l. 35. titul. 5. part. 1.* & notant *Antonius Gomez. to. 3. variarum cap. 10. nu. 4. Alphonſus Abarez in ſpeculo iuris Pontificij c. 35. verſ. ſi vero clericus, Curia Philipp. p. 3. §. 1. nu. 8. Sanch. de matrim. lib. 7. diſp. 46. num. 1. Carol. de Graſſis d. effectu 1. nu. 8. Camill. Borell. in ſumm. omnium deciſionum titul. 8. de clericis coniug. nu. 24.* vbi ampliat etiam ſi poſteà ipſa adulterium committat.

27 Tertio, reſtringitur ibidem priuilegium, vt tunc demum eo fruantur coniugati, ſi veſtes deferant, & tonſuram, explicant *Couar. Soar. Bobadill. Barboſ. à num. 33. Carol. de Graſſis dict. effectu 1. numer. 84.* Iuxtà *Farinac. à num. 64. dict. locis Scacc. in tract. de indic. p. 1. cap. 11. num. 20. & 82. Thom. Valaſc. allegat. 44. à principio.* Dubitari tamen poteſt, an huiuſmodi clerici coniugati, ſi ſine habitu, & tonſura incedentes delictū committant, & habitum, ac tonſuram poſteà reaſſumant, priuilegium retineant clericale? in qua quæſtione cōmunis ſententia eſt huiuſmodi clericum priuilegium retinere clericale, vt notatur ex textu iuncta glo. *verbo quamdiu in Clem. 1. de vita, & honeſt. clericorum*, recepta ex multis de quibus *Cou. dict. cap. 31. numer. 7. Barboſa numer. 33. verſ. quinimò, Farin. num. 66. dict. locis. Modernus de iuriſdictione par. 2. capit. 32. numer. 41. Thom. Valaſc. alleg. 44. à num. 4.* & alios ex antiquioribus refert *Carol. de Graſſis de effectibus cleric. effectu 1. numer. 84.* ſicut etiam priuilegio gaudere dicendum eſt, quamuis per aliquod tempus ante, vel poſt delictum, habitum, & tonſuram dimiſerint. ſi tamē vtroque illo tempore, & delicti, & capturæ in eo reperiantur: ita ex mente text. *in dict. cap. vnico, & ex Alexand. Hypp. & Claro in dict. §. final. quæſt. 36. num. 15.* magis receptum concludit *Barboſa d. l. Titia num. 33. verſic. & per contrarium*, & poſt eum *Thom. Valaſc. dict. allegat. 44. num. 6.* Ratioque euidens eſt, nam iure communi, ac etiam Regio Luſitanorum, quod Pontificum auctoritate firmatum innuimus *ſup. num. 22.* habitus & tonſura illis duobus tantum temporibus requiritur, nec in aliqua iuris parte cautum reperitur, vt propter dimiſſum habitum, & tonſuram ſtatum priuilegium amittat, vt conſtat ex ſupradictis.

29 Quæſtio non leuiter controuerſa reſtat in hac materia, vtrum ſcilicet ſi clericus coniugatus pro crimine capiatur incedens ſine habitu, & tonſura, & deindè è carcere fugiens, habitum, & tonſuram reaſſumat, & in ea iterum capiatur gaudere poſſit priuilegio clericali, itaut prima captura, an vero poſterior ſit attendenda. In qua quæſtione, quod priuilegio non gaudeat non rarò recipi teſtatur *Cabed. parte prima deciſione quinquageſima octaua, num. octauo*, aſſerens pro hac parte eſſe expreſſum tex. *in dict. cap. ex par. de priuil.* dum probat clericos deprehenſos in crimine ſine habitu, & tonſura, à ſeculari poteſtate puniri poſſe licet poſteà eam reaſſumant, quem etiam ad hoc propoſitum adducit *Modernus de iuriſd. p. 2. cap. 32. num. 41.* aliaque tradit *Bellet. d. §. 8. à num. 12.* Sed parum facit, ſi aduertas non agere textum de clericis coniugatis, & deindè attento tempore, & iure Decretalium, tam ligatos, quam ſolutos, nō amittere priuilegium ante trinā monitionem: ſicut etiam attento iure communi non concludit ratio, quam ex Imol. adducit idem Cabed. & ex plurium auctoritate probat *Farin. d. q. 8. n. 66. verſ. dummodo tamen*, quod ſcilicet per capturam præuenta videtur iuriſdictio, & per præuentionem ſecularis factus eſt competens, vnde reaſſumptio tonſuræ cenſetur facta in fraudem iuriſdictionis ſecularis. Nam ſi-

do de iure communi dimiſſio habitus ſatis non erat, vt iudex ſecularis contra clericum fiat competens, non præmiſſa prædicta trina monitione, & cõſequenter cũ omnino ſit incõpetens, non poteſt eccleſiaſticum præuenire ex his, quæ notantur in *capit. propoſuiſti de foro comp.* maximè quia abfugiens dedit ſe in naturalem libertatem, adeò, vt per primam capturam nõ poſſit dici facta præuentio.

30 Addunt multi, ad hoc vt clerici cõiugati gaudeant priuilegio clericali, requiri quod nullatenus negotijs ſecularibus ſe immiſceant, quia his ſe immiſcentes eo redduntur indigni, iuxta text. in cap. *Ioan. in fine de clericis coniug.* ita *Ioannes And.* & infiniti, quos refert *Sanchez. d. diſput. 46. num. 25.* ſequuntur *Thom. Valaſc. allegat. 44. num. 13. Camill. de Curte in diuerſorio, ſeu comprehenſorio iuris feud. part. 2. cap. 2. num. 83. circa finem, Camill. Borrell. ad Belug. in ſpeculo Principum rub. 11. §. videamus num. 1. litera A. verſic. & tunc demum, Scacc. in tract. de iudic. part. 1. c. 11. num. 20. verſ. tertio:* Sed melius contrarium probant *Con. pract. cap. 31. n. 8. verſ. 6.* pluresque alij quos refert, & ſequitur *Sanch. d. diſp. 46. n. 16.* optima quidem ratione, quia huiuſmodi clericis coniugatis licita eſt negotiatio honeſta victus cauſa, vt bene probat textus *in d. c. Ioannes in fine*, & conſequenter priuilegio à iure conceſſo priuari non debent, ex eo quod licitam, honeſtam, & neceſſariam, ſecundum ſuæ perſonæ qualitatem, exercent negotiationem, *Carol. de Graſſis d. effectu 1. num. 87.*

31 Vtrum in prædictis caſibus, in quibus clerici in minoribus priuantur priuilegio clericali, puniri poſſint à iudice ſeculari nulla præcedente degradatione, de qua *in cap. 2. de pœnis in 6.* vide *Con. pract. cap. 32. n. 6. Farin. d. q. 8. num. 57. Thom. Valaſ. alleg. 51. per totam*, affirmatiue reſpondentes, quod ſine degradatione, ex recepta conſuetudine, à ſeculari iudice puniri poſſunt, præuia tamen declaratione ſui Ordinarij amiſſionis priuilegiorum, vt infra clarius dicam.

32 An autem clerici, qui in prædicti Concil. Tridentin. decreto, fori priuilegio priuantur, priuilegio etiam Canonis intelligantur priuati? in qua quæſtione negatiuam partem tenent, & ſecundum illam deciſum fuiſſe teſtantur *Bellet. d. ſquiſit. clerical. par. 1. tit. de fauore cleric. perſ. §. 8. num. 19. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 5. §. 5. num. 7. Nicol. Garcia de beneficijs part. 2. c. 2. num. 20. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 607. in 1. edit. & reſolut. 531. nu. 7. in 2. edit.* contra *Felicianum de cenſibus lib. 2. cap. vltimo num. 14.* Sic etiam clericus primæ tonſuræ, etiamſi non gaudeat fori priuilegio, gaudere tamen poteſt priuilegio cap. *Odoardus, de ſolutionibus*, vt reſoluit *Galettus in margarita caſuum conſcientia verbo clericus pag. 40. col. 2.* & refert deciſum *Armendar. in addit. ad recopil. legum Navar. lib. 2. tit. 19. de foro compet. num. 2. pag. 93.*

33 Quæſtio denique in hac materia controuerſa, difficilis, & quotidiana eſt, ad quem ſcilicet iudicem eccleſiaſticum ne, an ſecularem pertineat cognitio, & deciſio dubij circa clericatum, quando ſcilicet deprehenſus in crimine à ſeculari iudice clericum ſe eſſe dicit, & ad iudicem eccleſiaſticum remitti petit? vel ſi dubium ſit an habitum, & tonſuram deferat, cæteraſque habeat qualitates neceſſarias, vt priuilegio clericali gaudere debeat? In quo dubio eam defendi ſemper ſententiam, publiceq; contra aliqua ſtatuta, & praxim non iuſtam tenui, ad eccleſiaſticum iudicem pertinere cognitionẽ, per expreſſum text. *in c. ſi iudex laicus, de ſentent. excommunic. lib. 6.* vbi reddit rationem ſummus Pontifex, quia de re ſpirituali, & eccleſiaſtica agitur: de ſpiritualibus autem nulla ratione laicos cognoſcere poſſe generalis eſt iuris regula conſtituta in *cap. 2. de iudicijs, cũ vulgaribus*, atque ita noſtram hanc ſent. firmant, ac latè probant poſt antiquiores *Con. pract. cap. 33. nu. 1. & poſt Ripam Salzed. ad Bernard. cap. 61. nu. 14. Joſeph. Seſſe de inhibitionibus c. 5. §. 6. nu. 78. Bellet. d. tit. de fauore cleric. perſon. §. 14. à princ. D. Barboſ. in d. l. Titia nu. 28. & 27.* late & elegantèr *Anaſ. de ſacrorum immun. lib. 3. c. 15. à num. 55. Steph. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 190. à nu. 13. Marius Antonin. variar. reſolut. lib. 3. Farin. d. quæſtione 8. num. 33. vbi num. 34.* ampliat procedere non ſolum quando quæſtio eſt ſuper clericatu, ſed etiam quando eſt ſuper veſtibus, an ſcilicet in habitu inceſſerit, & tonſura.

34 Verior tamen in hac quæſt. reſolutio haberi poteſt, quod coram iudice eccleſiaſtico de clericatu, & alijs neceſſarijs cognitio eſt habenda, citatis tamen iudice, & fiſco ſecularis Curię, & verificatis verificandis iudex eccleſiaſticus poterit declarare N. eſſe clericum, & gaudere priuilegio fori, & deinde eſt petenda remiſſio, cũ intimatione dict. decreti, iuxta *d. cap. ſi iudex.* ita refert ex *Farin.* & alijs *Mari. Anton. diſt. reſolut. 48. num. 24.* quæ remiſſio facienda eſt ſine clerici dedecore, ob reuerentiam clericalis dignitatis, vt ex *Claro diſt. quæſtio. 36. verſ. quæro quomodo*, dicit *Mari. Anton. diſt. loco nu. 25.* & intra certum terminum nempè 20. horarum, alias iudex clericum retinens vltra prædictum tempus incurreret excommunicationem Papalem *d. cap. ſi index, cap. nuper de ſent. excomm.* ſicut etiam clericus notorius in ſacris, vel beneficiarius repertus in flagranti delicto à iudice ſeculari debet ſtatim, & incontinenti, aut cognitionem de clericatu, eccleſiaſticæ Curiæ reddi *diſt. caput. ſi index.* In flagranti verò deprehendere, dicitur quando nec fugere, nec inficiari potuerit, *Menoch. conſ. 82. num. 179. Anton. Monach. Lucenſi deciſio. 38. num. 2.*

35 Iudex eccleſiaſticus non tenetur ſtare proceſſui, & ſententiæ iudicis ſecularis in clerico remiſſo, *Curt. Philip. part. 3. §. 1. num. 11. Decian. tract. crim. tom. 1. lib. 4. c. 19. num. 21. Soa. de Paz in praxi tom. 2. prælud. 2. nu. 11. & 12. Valaſc. conſ. 48. num. 9.*

36 Vltra prædictos clericos in minoribus de quibuſcunque egimus, qui iuxta formam Concil. Triden. fori priuilegio gaudere poſſunt, ſunt & alij, qui huiuſmodi priuileg. capaces ſunt, ac proinde à tributis, & ſecularis poteſtate exempti, quamuis clericali tonſura, vel in minoribus Ordinibus conſtituti non ſint.

37 Nouitij, quamuis dici nequeant religioſi, vt reſoluit *Angel. verbo relig. nu. 24.* rectè tamen, & validè nominantur eccleſiaſticæ perſonæ, per *glo. in c. relig. §. quamuis non poſſit, de ſent. excomm. in 6.* & priuilegio etiam fori gaudent, vt non poſſint conueniri coram iudice ſeculari, ita *Caſan in auth. ſi qua mulier num. 59. C. de ſacroſ. eccl. Brun. à Sole in locis com. verbo nouitius. Galat. in margarita caſuum conſcientiæ verbo nouitius 2. Moder. de uriſd. part. 4. caſu 121. num. 24. Curia Philip. part. 3. §. 1. n. 12. Sayr. in florib. deciſ. lib. 2. tit. 2. deciſ. 3. Cenal. commun. contra com. tom. 4. quæſt. 897. num. 1026. Azor. inſtitut. moral. par. 1. lib. 12. cap. 2. quæſt. 2. Gut. de gabell. q. 93. num. 22. cum ſeqq. Fr. Emman. quæſt. regularium tom. 3. q. 51. artic. 12. Campanil. in diuerſ. iur. Canonici rub. 12. c. 3. num. 27.*

38 Cõuerſi, qui veri religioſi ſunt, eo quod tria illa vota pau-

paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ emittunt. priuilegio fori, & exemptionis à poteſtate ſeculari, & à tributis gaudent, prout reſoluit *Flores de Mena variar. lib. 2. quæſt. 21. num. 194.* Hi vulgò dicuntur, *Fratres laici*, non quod eccleſiaſticæ perſonæ, & religioſi non ſint, ſed quia Ordinibus carent, & clerici non ſiunt, ſicut alij monachi, & religioſi: ita *Peregr. variar. lib. 6. nume. 70. Belluga in ſpeculo Princip. rub. 11. §. videndum nu. 6. verſic. item comprehendi, Decian. tract. crim. tom. 1. lib. 4. cap. 9. num. 28. Eugen. conſ. 26. nu. 10. Camill. de Curte in diuerſorio, ſeu comprehenſ. iuris feud. p. 2. cap. 2. num. 91. Carol. de Graſſ. d. effectu 1. n. 96. Nicol. Garcia de benef. p. 1. c. 4. nu. 11. Miranda in man. Prælat. tom. 1. q. 29. art. 1. concl. 1.* Sic etiam huiuſmodi conuerſos gaudere priuilegio Ca non. *Si quis ſuadente 17. q. 4.* per c. *Parochian. 9 de ſenten. excom.* reſoluunt *Nau. in man. c. 77. n. 79. Soar. de cenſur. diſp. 22. ſect. 1. à nu. 19. Paulin. Berti Lucenſ. in praxi crim. regular. tit. 1. c. 3. n. 2. Bonacina de cenſuris diſp. 2. q. 4. punct. 1. num. 6. Miranda d. q. 29. art. 3.*

39 Oblati, qui ſe, & ſua in totum religioni tradiderũt, gaudent priuilegio fori, *Moder. de iuriſd. p. 4. caſ. 113. n. 37. Card. Tuſc. practi. concl. litt. O. concl. 16. Peregr. variar. lib. 6. num. 71. Fr. Paulin. d. c. 3. nu. 3.*

40 Deputati auctoritate Prælati ad aliquod Hoſpitale erectum auctoritate Ordinarij, etiam fori priuilegio gaudent, vt reſoluunt *Valaſc. conſul. 105. nu. 32. Carol. de Graſſis d. effectu 1. nu. 117.*

41 Fratres tertij Ordinis S. Franciſci in communitatibus viuentes, ſunt perſonæ eccleſiaſticæ, gaudentque fori priuilegio, vt diſponit *Ordinatio Regia Luſitan. lib. 2. tit. 2. §. 1.* ibi (*Poremſe algũs da terceira Ordem viuerem em communidade, &c.* reſoluunt *Graſſis in deciſ. aureis lib. 2. cap. 49. num. 27. Curia Philip. part. 3. §. 1. num. 15. Soar. d. ſect. 1. num. 20. Miran. in manu. Prel. tom. 1. q. 36. concl. 2. Molin. de iuſtit. tom. 4. tract. 3. diſput. 50. n. 4. in princip. Fr. Paulin. d. tit. 4. capit. 30. num. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 663. in 1. edit.* Controuerſum autẽ eſt an prædicti Fratres ſi in communitatibus non viuant, ſed ſuæ quiſq; domi, fori priuilegio potiantur? affirmatiuam opinionẽ, quod ſcilicet verè ſint religioſi, & priuilegio exemptionis gaudeant, tenent Fr. *Emman. quæſt. regul. tom. 2. quæſt. 65. art. 4. Marc. Ant. Eugen. conſil. 26. numer. : . Petr. de Vbald. de portion. Canon. quæſt. 17. num. 13. & alij* quos refert ad vtramq; partẽ *Card. Tuſc. tom. 4. litt. F. concl. 470. Moder. de iuriſd. part. 4. cent. 2. cap. 113. nu. 36.* & latius quam omnes, ex profeſſo, 20. conferens argumenta pro hac parte, *Beat. Ioann. Capiſtr. in tractat. quem ſcripſit defenſorium tertij Ordinis Diui Franciſci.* Negatiua vero pars, imò prædictos Fratres nõ eſſe exemptos à poteſtate ſeculari, nec priuilegio exemptionis à tributis gaudere, ex eo ſuadetur, quia regulam non habent proprie, quoad tria vota ſubſtantialia, ſecundum modum viuendi approbatum per Sedem Apoſtolicã, vt ait *gloſ. verbo obedientiã in Clement. 1. de religioſis domib. glo.* ſimilis *verb. tertio in Clement. 3. de excom.* quas communiter receptas pluribus adductis teſtantur *Duen. regul. 100. limit. 18. Azened. ad l. 1. num. 4. tit. 14. lib. 6. noua recopil.* Et facit optimè text. *in d. Clement. 3.* quatenus decidit huiuſmodi Fratres tertij ordinis, tanquam cæteros laicos admitti non poſſe à Fratribus minoribus ad diuina tempore interdicti, quibus & alijs fundamẽtis hanc negatiuam ſententiam tuentur *Duen. reg. 100. lim. vlt. Calderin. conſil. 4. de regularib. Abb. in capit. 2. num. 11. & Felin. num. 10. de foro compe. Marianus cap. 1. num. 12. eodem titul.*

42 Eremitæ, qui nullam profitentur religionem, nulloque Ordine clericali ſunt inſigniti, nec habent certum viuendi modum ab Eccleſia approbatum exempti nõ ſunt à poteſtate ſeculari, nec priuilegio fori gaudere poſſunt, ita *Duenb. reg. 10. limit. fin. Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 4. tit. 29. l. 1. §. 1. Con. practic. cap. 34. num. 4. verſic. 2. intellige, Curia Philip. par. 3. §. 1. num. 15. Boer. in tract. de ſtatu, & vita Eremit. num. 13. & 14. Carol. de Graſſis d. effectu 1. à nu. 102. Fr. Emman. d. tom. 2. quæſt. 62. art. 2. Flores d. q. 21. à num. 194. Mor. in emporio iuris part. 1. tit. 2. in præmiſſ. nu. 141. Mol. de iuſt. tract. 2. diſput. 141. verſ. eremita, & d. tract. 3. diſput. 50. num. 4. in fine, Cenal. commun. contra comm. tom. 4. q. 896. num. 585. cum ſeq. Camill. de Curte d. part. 2. capit. 2. nu. 93. praxis epiſcop. verbo Eremita, Sanch. in præcepta Decalogi lib. 4. cap. 16. num. 10. Fr. Paulin. d. tit. 1. cap. 3. num. 4. Bellet. diſquiſit. cleric. part. 1. tit. de diſciplina clericali, §. 2. n. 25.* Sic etiam priuilegio *canon. ſi quis ſuadente*, minimè gaudere reſoluunt *Graſſis in aureis deciſ. lib. 2. c. 18. n. 27. par. 1. Soar. d. ſect. 1. n. 11. Molin. diſp. 50. n. 4. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. tom. 1. lib. 1. n. 214.* Et à collectis, & gabellis immunes non eſſe tenent *Auendan. d. c. 14. num. 24. Gutier. de gabell. q. 95. num. 7. Flores dict. quæſt. 21. à numer. 195. & numero 204. Fr. Emman. quæſtion. regul. tom. 3. quæſtion. 74. artic. 11.*

43 Si tamen huiuſmodi Eremitę profeſſionẽ emittant, prout in aliquibus Prouincijs extant multa illorũ monaſteria, tunc priuilegio fori, & exemptionis à tributis eos gaudere non eſt dubium, & diſponit *Ordinatio Regia Luſitanorum lib. 2. tit. 11. in princip.* & fatentur omnes ſupra relati, in quo caſu credo accipiendas eſſe reſolutiones præſtitas à *Moderno de iuriſdictione d. caſu 113. num. 11.*

44 Pœnitentes ſeculari iudicio ſunt ſubiecti, nec aliquo fori priuilegio gaudent, vt reſoluunt *Cou. d. cap. 34. nu. 4. Decian. tract. criminal. lib. 4. cap. 9. n. 35. Mor. in emporio iuris part. prima tit. 2. in præludijs num. 143. Carol. de Graſſis d. effectu 1. nu. 127.* poſt *Simanch. Roiam, & Azened. Cened. ad decretum collectan. 34.* Et in eo genere mulierum, quas Luſitani vocant, *Beatæ*, & Itali *Pinzocheræ* idem reſoluunt *Parlad. libro 3. rerum quotidian. diſſ. 9. §. 1. num. 5. Farin. in praxi criminal. quæſtione 8. numero 46. Bobadil. in ſua politica lib. 2. capitul. 18. numero 199.*

45 Militares religioſi ex Ordinibus militaribus Chriſti Dommi, Diui Iacobi, & Diui Benedicti, Sancti Stephani, & S. Lazari, ac alijs ſimilibus fori priuilegio gaudent, prout late reſoluunt *Nauar. conſil. 12. & 13. de regu-*

regularibus. Carol. de Grassis dict. effectu 1. à numer. 109. Mend. à Castro in praxi Lusitanis lib. 2. cap. 1. numer. 12. Curia Philip. part. 1. §. 1. nu. 13. Fr. Emman. quæst. regul. tom. 2. quæst. 62. artic. 13. cum seqq. etiamsi professi non sint per text. *in cap. religioso §. 1.* vbi *Archid. de sent. excomm. lib. 6.* & faciunt quæ *Jas. in l. cum quadam num. 13. ff. de iurisd. omnium iud. Tiraquell. de retract. lig. §. 1. gl. 8. num. 21. Curia Philip. part. 3. §. 1. num. 13.* & quæ supra notauimus, agentes de nouitio, quo fundamẽto in Senatu Regio Portugaliæ sic iudicari vidi, quamuis contrarium resoluant *Bobadilla in sua politica lib. 2. cap. 18. num. 86. & cap. 19. num. 17. in fine, Fr. Emman. d. quæst. 62. art. 14* In nostro Regno Portugaliæ Milites Ordinis D. Nostri Iesu Christi potiuntur priuilegio exemptionis, si habuerint præceptoriam militarem vulgo, Comenda, aut aliquam tenentiam seu panem ciuilem, cum habitu illius Ordinis, vulgo tensa, ita attestantur *Valasc. consult. 131. numer. 5. Melch. Phab. decis. 83. num. 6. cum seq.*

46 De his Militibus controuertũt Doctores an veri dicantur Religiosi? & in ea semper fui opinione illos vere dici Religiosos, quam etiam tuentur *Con. Navar. Auend. Mench. Fortun. Garc. Bellug.* & alij quos refert, & sequitur *P. Sanch. in præcepto Decalogi lib. 4. capit. 16. num. 11.* alios citat *Cened. ad Decretal. collect. 29. numer. 4. Iul. Cæsar. Imbrian. in tract. de iudic. Regni in præf. num. 42. Motta in tract. de confirmat. Ordinis Dini Iacobi lib. 2. per totum, & præcipue cap. 2. §. 29. Bambaccar. in repet. cap. 1. §. qui clericus quæst. 2. num. 31. cum seqq. Si de feudo def. contron. fuer Gutier. practic. lib. 2. quæst. 111. num. 2. Bobadil. in sua Politica lib. 2. capit. 19. nu. 11.* late *Carol. de Grassis d. effectus 1. numer. 110. cum seqq. Fr. Emman. quæst. regularium tom. 1. quæst. 1. art. 6. & quæst. 13. art. 2. P. Rebel de obligat. iustit. part. 2. libr. 3. quæst. 4. num. 13.* nouissimè *Mendez. à Castro in praxi Lusitaniæ lib. 2. cap. 1. num. 10.* Quamuis huiusmodi Milites non esse vere Religiosos, sed secundum quid, tenẽat *Sarm. de reddit. ecclesiasticis part. 4. cap. 1. nu. 13. Lazarte de decim. vend. cap. 19. num. 92. Girond. de gabell. part. 7. in princ. nu. 47. Burg. de Paz. cons. 17. num. 2. Arag. 2. 2. quæst. 88. art. 1. pag. 738. ad vltim. argum. Valent. tom. 3. in 2. 2. disputat. 10. qu. fi. 4. puncto 2. P. Molin. de iust. tract. 2. dispt. 141. vers. est vero rigida, & dispt. 623. num. 5. & tom. 4. tractat. 3. dispt. 39. num. 5. P. Azor. institut. moralium par. 2. lib. 13. cap. 4. quæst. 4. Azeued. l. 14. num. 3. tit. 5. libro 3. nouæ recopil. Modernus de iurisdict. par. 2. c. 32. n. 15. & part. 4. casu 113. num. 33. Nicol. Garcia de benefic. part. 1. c. 4. num. 15. cum seqq. Iacob. de Grassis tom. 1. cons. lib. 3. tit. de Regularib. cons. 11. num. 8. & 15.* Sed ex cuiusque Ordinis Regulis, & Apostol. confirmationibus, dignoscere facile est, qui sint veri Religiosi.

SVMMARIVM.

1 *Clerici etiam primæ tonsuræ non coniugati sunt immunes, & exempti à gabellis, & exactionibus, tributis, ac alijs similibus oneribus.*

2 *Apud Hispanos clerici non in minoribus non sunt immunes à tributis, nisi actualiter habuerint beneficium ecclesiasticum.*

3 *Idem in Regno Portugaliæ.*

4 *Leges prædictæ Hispaniæ, & Lusitaniæ nullitati subijci videntur.*

5 *Lusitaniæ Ordinationes supra hominum memoriam sciente & patiente summo Pontifice fuerunt semper obseruatæ, confirmataque in concordatis factis inter Clerum, & Regem.*

6 *Clerici huiusmodi dicto priuilegio immunitatis gaudentes, sunt etiam exempti quoad exactiones pro necessitatibus publicis.*

7 *Ad reparationem murorum, & pontium non sunt tributa imponenda clericis absque summi Pontif. auctoritate.*

8 *Clerici negotiatores non sunt immunes à solutione gabellæ.*

9 *Clerici per viam negotiationis quando dicantur mercatores fieri.*

10 *Negotiator non dicitur, qui vendit granum, aut vinum ex redditibus sui beneficij.*

11 *Negotiari non dicitur qui vendit fructus suorum fundorum.*

12 *Negotiari dicitur clericus vendens fructus ex suo semine, suaque industria collecti ex alieno agro conducto.*

13 *Domum emens clericus ad suum vsum non solvit gabellam, secus si ad locandum.*

14 *Milites Religiosi ex Ordinibus militaribus Christi Domini, Diui Iacobi etiam, eximuntur à gabellis, & tributis.*

15 *An huiusmodi exemptio à tributis concedatur vxoribus viduis prædictorum militum.*

16 *In Regnis Hispaniæ, & alijs Provincijs tenetur clericus denuntiare gabellarijs res, quas portat.*

17 *Clerico non manifestante tenebitur nullio eius res portans denuntiare, vel damnum refarcire.*

18 *Clerici tenentur iurare in manifestatione rerum eas portare ad suum vsum, & illius iuramento fiatur, itaut contrarium non possit probari, nec de eo querelari, quamuis falsum iuraverint.*

CLERICI IN MINORIBVS quando gaudeant exemptione à gabellis, & tributis?

ALLEGATIO XIII.

1 CLerici, etiam primæ tonsuræ, seu minorum Ordinum non coniugati, sunt immunes, & exempti à gabellis, exactionibus, & tributis, ac alijs similib. oneribus, vt probant *text. in cap. non minus,* & in *ca. aduersus de immunit. eccles.* & in *cap. quamquam de censib. libr. 6.* resoluunt *Con. pract. cap. 31. num. 9. Bertach. de gabellis part. 6. num. 12. Guid. Pape decis. 385. Remig. de charitativo subsidio q. 64. & 65. Joseph. Ludouic. tom. 3. commun. opin. titul. de gabellis conclus. vnica, versic. infertur. pagin. 479. Auend. de exequend. mand. part. 2. capit. 14. numer. 30. Girond. de gabellis, part. 7. num. 4. Matienz. l. 11. gl. 1. num. 4. tit. 4. libr. 5. nouæ recopil. Alex. Trentacin. variar. resolut. lib. 1. tit. de iure fisc. resolut. 5. nu. 7. cum seq. Molin. de iustit. tom. 3. dispt. 671. num. 5.*

2 Verum apud Hispanos attenta *l. 2. titul. 4. lib. 5. nouæ recopil.* huiusmodi clerici nõ sunt exempti à prædictis, sed contribuere debent, sicut laici, nisi actualiter habuerint beneficium ecclesiasticum, & ita per illam leg. tradunt *Olanus in antinomia iuris, verbo clerici num. 23. Humada ad Greg. l. 49. glo. 3. num. 4. & l. 54. glos. 2. num. 10. tit. 6. part. 1. Gutier. pract. lib. 1. quæst. 8. Parlad. quotid. par. 1. cap. 3. num. 16. Flores de Mena variar. lib. 2. q. 21. num. 199. Don Christoph. de Paz in scholijs ad leg. stylí l. 212. n. 2. & 3. Felician. Solis de censibus lib. 2. c. fi. nu. 13. Gutier. de gabellis q. 91. Sanch. de matr. lib. 7. dispt. 46. n. 16. Azor. institut. moral. part. 1. lib. 3. c. vnic. q. fi. (ardes. in praxi iudicum verbo clericus num. 74.*

3 Idem

3 Idem ſtatutum eſt in Regno Portugaliæ per *Ordinationem Reg. lib. 2. tit. 11. in princip.* vt referunt *Mol. d. diſp. 671. nu. 5. & Valaſc. conſult. 131.*

4 Quæ leges, tam Hiſpaniæ, quam Luſitaniæ Apoſtolicam diſpenſationem, vel tacitam, aut expreſſam præſupponunt, alioquin nullitati ſubijcerentur quatenus prædictos clericos non habentes beneficium attringunt ad ſolutionem gabellæ, & tributorum, maximè eos, qui gaudent priuilegio fori, iuxta formam *Concilij Trident. ſeſſ. 23. de reformat. cap. 6.* nam videntur clarè aduerſari deciſionibus Summorum Pontificum, de quibus ſupra.

5 Quoad Ordinationem tamen Luſitanam poſſum attеſtari, ex antiquorum relationibus, ita ſupra hominum memoriam ſemper fuiſſe obſeruatam ſciente, & petente Summo Pontifice, ex *Valaſc. conſult. 141. à nu. 11.* & etiam ante illam per antiquiores leges, & Extrauagantes hoc idem diſpoſitum, & obſeruatum erat, prout conſtat ex *Articulis gabellarum c. 11.* & ex *l. 12. tit. 3. par. 5. Extrauagantium*, quæ quidem leges confirmatæ fuerunt in cõcordatis factis Romana Curia, ipſo Summo Pontifice approbante, inter Clerum, & Regẽ Dionyſium, prout referunt *D. Barboſ. in priuatis ſcholijs ad l. filius familias ff. de legatis 1.* quẽ citat *Bened. Egid. in repet. l. 1. C. de ſacroſ. eccleſ. part. 5. §. 2. n. 12. Cald. Pereira de empt. cap. 8. num. 36.*

6 Clerici igitur gaudentes d. priuilegio immunitatis, & exemptionis, ſunt etiã exempti quoad exactiones pro neceſſitatibus, & vtilitatib. publicis, & communibus, non obſtantibus legibus ciuilibus, & Regijs contrariũ diſponẽtibus, nam iure Canon. cui in hoc ſtandũ eſt, ita clare diſponitur, vt in dict. *cap. non minus*, & *in cap. aduerſus de immunitatibus eccleſiaſticis*, itaut etiam ob reparationem murorum, pontium, viarum, &c. licitum non ſit tributa illis imponere, etiam cum laicis cõmunia, ſine conſenſu Summi Pontificis, quamuis laicorũ bona ad illorum reparationem non ſufficiant, niſi tanta ſit neceſſitas, & pietas, quod ſine periculo, aut ſcandalo ad illum recurri nõ poſſit, tunc enim ſufficit Epiſcopicum clericis conſenſus: ita *Bartol. & Paul. in l. ad inſtructionẽ C. de ſacroſ. Eccl. Angel. in ſumm. verbo immunitas §. 37. Sylueſt. eodem verbo 1. num. 20. Greg. l. 54. verbo en las calcadas titul. 6. part. 1. Petr. de Ledeſm. in ſumm. tom. 2. tract. 7. cap. 2. concluſ. 27. Gutier. pract. lib. 1. queſt. 3. D. Sabag. in cap. 2. de indic. à num. 25. Fr. Eman. in addit. ad explicat. Bullæ cruci. §. 9. num. 72. Card. Tolet. in ſum. lib. 1. cap. 29. P. Molin. de inſtit. tract. 2. diſp. 672. Guid. Pancir. in theſauro vari. lect. lib. 3. cap. 31. Cenall. commun. contra commun. q. 415. & tom. 4. queſt. 896. num. 617. cum ſeqq. Pradill. in ſumma leg. pœnalium part. 2. caſ. 48. num. 12. P. Azor. inſtit. moral. part. 2. lib. 10. cap. 7. col. 1080. Flores de Mena vari. libr. 2. q. 21. à num. 213. Morl. in emporio iuris part. 1. tit. 1. q. 16. num. 22.* & conceſſum fuiſſe à *Clemente VIII. anno Domini* 1600. quod eccleſiaſtici de mandato Eccleſiæ ſoluant tributum, quando laicorum bona non ſufficiunt, refert *Modernus de iuriſd. part. 4. cent. 1. caſu 1. numer. 52.* & latius *caſu 9. Bernar. Graua. ad pract. Cam. Imperial. lib. 2. concluſ. 52. num. 15.* latè *Fr. Anton. de Souſa in tract. de cenſur. Bullæ Cœnæ cap. 19. diſp. 92.* plures Doctores refert *Cened. ad decretal. collect. 153. num. 4.*

7 Limita tamen in clericis negotiatoribus, qui non ſunt immunes à ſolutione gabellæ, vt probat expreſſe *text. in capit. quamquam de cenſ. lib. 6.* ibi, *quas non cauſa negotiandi deferant*, & ſoluunt *Duen. reg. 100. verſ. ſalua.* 11. *Joſeph. Ludo. tom. 3. commun. opinion. tit. de Gabell. cõcluſ. vnic. verſic. infertur 10.* ibi *fallit quando Lazar. de decima vendit. cap. 19. num. 65. & 66. Giroud. de Gabell. part. 7. num. 8. Foleri. ad Marant. de Ordine iudic. part. 4. num. 86. pag. 184. Matiens. l. 11. glo. 1. num. 3. tit. 10. lib. 5. recop. Bobadil. in ſua politica lib. ſecundo, cap. 18. numero 123. litera F. & num. 124. Garcia de nobilit. glo. 9. num. 53. Nauar. conſil. 1. de immunit. Eccleſ. Mex. in tract. taſſæ panis concl. 5. num. 23. Cened. ad decretum collect. 37. nu. 2. Modernus de iuriſd. part. 4. caſu 3. à num. 2. Cabed. part. prima deciſ. 189. & part. 2. Areſto 45. Alex. Trentacinq. vari. lib. 1. tit. de iure fiſci reſol. 5. numer. 8.* latè *Gutier. de Gabell. q. 39.*

9 Quando dicantur clerici per viam negotiationis mercatores fieri inuenies apud *Giroud. d. part. 7. nu. 31. Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiepiſc. cap. 62. Cur. Philip. tom. 2. libr. 1. cap. 1. nu. 20. Cened. d. num. 2. Molin. de iuſt. tract. 2. diſput. 342. verſic. 2. cum ſeq.* latè *Carol. de Graſſis de effectib. cleric. effectu 6. Paul. Comitol. reſp. moral. lib. 1. quæſt. 53. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap. 13. §. 15. cum ſeq. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſtici deciſio. 375. in 1. edit. Camill. Borel. in ſumma omnium deciſ. tit. 7. de clericis num. 68. cum ſeqq.*

10 Non dicitur tamen clericus negotiator, qui vendit vinum, granum aut oleum, ex redditibus ſui beneficij, prout reſoluunt *Bonacoſ. commun. criminal. parte ſecunda verbo gabella fol. 32. verſa, Gregor. l. 49. verbo las franquezas tit. 6. par. 1. Joſeph. Ludo. tom. 3. commun. opinion. tit. de gabell. concluſ. vnic. verſ. infertur 10. Nexi. in tract. taſſa panis, concluſ. 5. num. 29. Modern. de iuriſd. part. 4. caſu 3. num. 9. Cabed. par. 2. Areſto 45. Gutier. de Gabell. q. 93. num. 25.*

11 Ita etiam clericus negotiari non dicitur, qui emeret animalia, vt illa paſcat in proprijs prædijs, & cum pinguia facta fuerint, vel cum partus ediderint, illa, & eorum partus vendat, *Molin. de iuſt. tract. 2. diſput. 342. nu. 14. Carol. de Graſſis d. effectu 6. num. 18.* Nec etiam qui ſemel tantum emeret, aut venderet *Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 55. verſ. & huius capit. Cened. part. 1. collect. 37. num. 2. in fine, Carol. de Graſſis d. effectu 6. numer. 19.* vbi *numer. 28.* dicit quod clerici poſſunt exercere agriculturam. Sic etiam non dicitur negotiari ille, qui vendit fructus ſuorum fundorum, vt reſoluunt *P. Molin. d. diſp. 342. num. 11. Claud. Tuti. alleg. 14. num. 2. Joſeph. Ludou. concl. 15. verſ. fallit quando Cened. ad decretũ collect. 37. num. 2. in fine, Valaſc. conſult. 131. à nu. 6. Aloyſ. Ricc. d. reſol. 317. num. 8. vbi nu. 10.* reſoluit non dici clericũ negotiatorem, vel mercatorem, licet id quod ſupereſt, de eo quod vilius ad ſui, vel ſuorum ſuſtentationem emit, multo pretio tunc currente carius vendat, quam emit.

12 Fructus tamen ex ſuo ſemine, ſuaque induſtria collecti ex alieno agro conducto venditi, gabellã ſoluunt, quia tunc dicitur negotiari, vt per *Gutier. de Gabellis q. 63. num. 68. & 72.*

13 Sic etiam non teneretur clericus ſoluere gabellam ex emptione ædium, quas emit ad ſuum vſum, ſecus ſi emat ad locandum, quia ita in ſupremo Portugaliæ Senatu iudicatũ refert *Cabed. deciſ. 189. p. 1.* de cuius deciſ. veritate vide *Valaſc. conſult. 131. num. 10.*

14 Militares Religioſi ex Ordinibus militarib. Chriſti Domini, D. Iacobi, & D. Benedicti, & alijs ſimilib. eximuntur à tributis, & gabellis, diſponit apud *Luſitanos Ordin. Regialib. 2. tit. 11. à vlt.* & apud *Hiſpanos l. 9. tit. 18. lib. 9. nouæ recop.* reſoluunt *Mench. illuſtri. capit. 105. num.*

num.45. Parlad.lib.1.rerum quotid.cap.3.§.1.num.19. Bobadillan ſua politica lib.2.c.18.n.264. Gutier.de gabellis q.95.à nu.12. Nau.conſ.23.de Regular. vbi de militibus Sancti Stephani. *Valaſc.conſult.131.nu.3.*

15 Dubium tamen eſt an huiuſmodi exemptio à tributis concedatur vxoribus viduis horum Militum? praxis Regni Luſitaniæ obſeruat illas hoc priuilegio non gaudere; ſed contrarium verius eſt, per ea quæ tradunt *Perez l.1.tit.3.lib.1.Ordin.pag.57.& tit.2.lib.4.pagin.795. Azeuedo l.9.n.4.tit.11.lib.2. nouæ recopil. D. Barboſa in l.qua tale nu.23.ff ſoluto matrim. Cabedo p.1.deciſ.98.& p.2. Areſto 71.*

16 In Regnis Hiſpaniæ, quando clericus aliquid portat ex quo gabella deberetur, ſi non fuiſſet exemptus, tenetur id ipſum denuntiare gabellarijs, quod & alijs Prouincijs obſeruari teſtantur *Ioſeph.Ludou.to.3. communi.opinion.tit.de Gabellis concluſ.vnica,§.infertur.10. verſicul. iſti etiam Bronor.à Sole in locis com.n.unib. verbo gabella 4. Stepb.Gratian.diſcept.forenſium cap.17.nu.8. cum ſeqq.*

17 Illo vero non manifeſtante muliones manifeſtabunt, & ſi hoc non fecerint tenebuntur refarcire damnum ex traditis per *Vezin.tom.1.communi.opinion.lib.4. tit.41.num.12.pag.651. Farin.in praxi crim.p.6.q.172. num.19.*

18 Et ipſi clerici in manifeſtatione rerum vel merciũ, quas ſecũ portauerint, tenebuntur iurare ſe illa ad ſuũ vſũ, ac neceſſitatẽ emere, & illius iuramento ſtandũ eſt niſi per partem aduerſam contrarium probaretur, vel militaret aliqua præſumptio in contrarium, vide *Maſcard.de probat.concl.953.num.11. Seraphin. de priuileg. iuram.priuileg.14.num.2. Farin.in praxi crimin.q.172.n. 30. Modern.de iuriſdict.p.4.caſu 83.nu.7.* Et ſi falſum iurauerit non poteſt de eo querelari *Valaſc.conſult. 131. num.11.*

S V M M A R I V M.

1 *Subdiaconatus in primitiua Eccleſia Ordo Sacer non reputabatur.*
2 *Subdiaconatus inter Ordines ſacros numeratus fuit à conſtitutione Gregorij atque Urbani.*
3 *Materia Subdiaconatus eſt propriè Calix vacuus etiam non conſecratus cum patena.*
4 *Subdiaconatus Ordo, & alij minores vna eademque die ſine Papæ licentia conferri non poſſunt.*
5 *Ante annum à ſuſcepto poſtremo gradu minorum Ordinum ad ſacros quis promoueri non poteſt, niſi neceſſitas, aut Eccleſiæ vtilitas poſtulauerit, aut conſuetudo permitteret.*
6 *Diaconi materia eſt liber Euangeliorum.*
7 *Sacerdotalis Ordinis materia remota eſt Calix cum vino, & Patena cum Hoſtia, materia vero proxima eſt illorum traditio.*
8 *Sacerdos manet initiatus ſi Epiſcopus moriatur antequam proferat verba illa, Accipe ſpiritum ſanctum &c. per alt s alijs.*
9 *Ordo Sacerdotalis non eſt iterandus, ſi ex oblitione tradatur illum aſſumenti vas cum vna tantum ſpecie.*
10 *Duo Sacri Ordines eodem die etiam Regularibus dari non debent.*
11 *Duos ſacros Ordines ſuſcipiens non ſolum peccat, ſed à poſſeſſori ſuſpenſus eſt, in quo ſolus Papa diſpenſat, niſi conſuetudo permitteret.*
12 *Locus congruus ad conferendos ſacros Ordines eſt Eccleſia Cathedralis, vel loci dignior.*
13 *An locus vbi Epiſcopus Ordines confert in litteris ordinandorum ſit exprimendus? remiſſiue.*
14 *Hora pro ſacrorum collatione qua ſit oſtenditur.*
15 *Tempus matutinum non eſt de ſubſtantia collationum Ordinum.*
16 *Miſſa cum ſacri Ordines conferuntur non eſt de ſubſtantia.*
17 *Ordines maiores quare ſacri appellentur, oſtenditur.*

EPISCOPVS SACROS Ordines quando, & qualiter conferat?

ALLEGATIO XIV.

1 SVbdiaconatus, qui inter Ordines ſacros primo loco numeratus eſt, in primitiua Eccleſia Ordo Sacer non reputabatur, vt inquit *Vrbanus Papa in cap.malus 4.60.diſtinct.* ideo legimus tẽpore Syricij antiquiſſimi Pontificis Cathedram Petri tenentis anno Chriſti 386. & 40. poſt Petrum, Subdiaconatum minimè eſſe Sacrum Ordinem in *cap.quicunque* vbi gl. *verbo ad Diaconi 77.diſt.* cõfirmatur etiam ea ratione quod in *Concilio Laudicen.c.21.* non permittitur Subdiaconis ingreſſus in Sacrarium, nec contactus vaſorum Dominicorũ, & tamen conſtat vaſa ſacra ab alijs tangi non debere, quam à ſacratis hominibus, vt dicit *Stephan.1. in Epiſtola ad Hilarium.*

2 Inter ſacros autem Ordines numeratus fuit à Conſtitutione *Gregorij* atque *Vrbani*, vt dixit *Innoc. in cap. miramur de ſeruis non ordin.* vbi gl. refert prædictas Conſtitutiones & latius *Marc. Anton. Capet. in tract. de perpetua caſtit. Sacerd. c.7.*

3 Materia Subdiaconatus eſt propriè Calix vacuus cũ Patena, cuius traditione perficitur ordinatio, quia deſeruit præcipuè ſacrificio per Calicem & Patenam, in quibus ſacrificium celebrandum eſt, *Iacob.de Graſſis in deciſ.aureis par.2.lib.1.cap.9.n.6. Rodolph.Cuperſ. in recpt. c.oportebat 79. diſt. in §. Subdiaconatus Ordo art.1. Carol.de Graſſis de effectib.clerical. in pral.n.288. & ſeq.* vbi addit onus eſſe pertinens ad hunc Ordinem ad ſacrificium deferre vinum & aquam in vrceolis, Diaconis adminiſtrare, & mantile & manutergium tenere, & pro lauãdis ante altare manibus Sacerdotib. aquam præbere: & hoc etiam officio functus fuit Ieſus Chriſtus Dominus noſter quando linteo ſe præcinxit ad lauandos pedes diſcipulorum; & quando de aqua in nuptijs fecit vinum. Non eſt neceſſe Calicem eſſe conſecratum, vt ait *Sot. Ledeſm. & Emman. Sa*, quos refert, & ſequitur *Henriq. in ſumm. lib.10.c.5. in commento litteræ F. & c.8.num.3.* contra *Silueſtr. verbo ordinatio 2.§.4. verſ.3.* & alios quibus adhæret *Fornarius de Ordine cap.20. ad finem*, ex eo, quia nullo iure conſtat neceſſariam eſſe Calicis conſecrationem ad eſſentiam ſacramenti, tum quia ſicut valide confici poteſt Sacramentum in Calice non conſecrato, ita validè conferri poteſt character Ordinis per traditionem Calicis non conſecrati; attente tamen inuigilandum ab Epiſcopo ne Calice non conſecrato vtatur, cum non ſine maxima cauſa conſtitutum ſit, vt Calices conſecrentur, & non niſi à perſonis ſacris tractentur *can. inſancta de conſecrat. diſtinct.1.*

Sub-

4 Subdiaconatus ordo, & alij minores, vna, eademq; die ſine Papæ licentia conferri non poſſunt *cap. 2. de eo qui ordin. furt. ſuſcepit.*

5 Quinimo hodie ne dũ ſimul dari non poſſunt, ſed nec infra annum, cum non niſi poſt annum à ſuſcepto poſtremo gradu minorum Ordinũ ad ſacros quis promoueri poſſit, niſi neceſſitas, aut Eccleſiæ vtilitas aliud expoſcat, vt habetur in *Concil. Triden. ſeſſ. 23. de reform. cap. 11.* cuius *Concily* decretum arbitrio Epiſcopi remittit facultatem abbreuiandi interſtitia, nõ autem promouendi, vel diſpenſandi, vt promoueantur vna die, ad duos ſacros, vel vltimum minorum cum primo ſacrorum: ita *Menoch. de arbitr. caſu 364. num. 6. Mayol. de irregularit. lib. 4. c. 11. poſt num. 1. & lib. 3. c. 24. poſt nu. 13. Salzed. ad Bernard. cap. 25. verſ. vna eadem die.* Non tamen Concilium dicto loco, aufert conſuetudinẽ, quę permitteret, vt poſſint ſimul minores dari cum Subdiaconatu, nam vbi ea extaret, licite his quoque temporibus eos ſimul conferret Epiſcopus, vt tenent *Nauar. in man. c. 25. num. 71. verſ. 8. Rebuff. in praxi benef. tit. de clericis male promotis glo. 1. num. 18. Sorb. in comp. priuileg. mendicantium verbo Ordines ſacri verſic. & licet, Gutier. Canonic. lib. 1. c. 26. num. 31. & 32. Vinald. in Candel. aureo tit. de Sacramento ordinis num. 36. Henriq. in ſum. lib. 10. c. 11. §. 4. Soar. tom. 5. diſput. 31. ſect. 1. nu. 41. Fr. Emman. quæſt. regularium tom. 3. quæſt. 23. art. 4.* Quamuis ab ipſo *Concil.* ſublatam eſſe omnem contrariam conſuetudinem exiſtiment *Maiol. d. lib. 4. c. 11. num. 1. Menoch. d. caſu. 564. num. 8. Salzed. d. cap. 25. verſic. vna eadem die.*

6 Diaconi materia eſt liber Euangeliorum, & illius traditione perficitur ſua ordinatio, *ca. Diaconus 23. diſtinct.* cuius officium eſt publice legere Euangelium in Eccleſia, & miniſtrare in ſacrificijs, verbum gentibus prædicare, & Sacerdotibus in ſacris Eccleſiæ actib. deſeruire, ad quos actus omnes alij, qui attribuũtur huic officio, redduntur, quod officium etiam Dominus noſter exercuit quando poſt Cœnam Sacramentum ſanguinis, & carnis miniſtrabat diſcipulis, ac quando prædicabat Euangelium, ideo eis aſſignatur liber Euangelij & Stola in modum iugi, alteri tantummodo eius humero iniecta, *Rudulph. Cuperſ. in d. c. oportebat rub. diaconatus inſtitutum art. 1. n. 38. Graſſis d. cap. 9. nu. 7. Carol. de Graſſis d. præiud. nu. 290.*

7 Sacerdotalis vero Ordinis materia remota eſt Calix cum vino, & Patena cum Hoſtia: materia vero proxima eſt traditio Calicis cum vino, & Patenæ cum Hoſtia *cap. præterea iuncta glo. 23. diſtinct. cap. generaliter, §. vtriuſque 16. q. 1.* Manus etiam ſuper ipſum imponit ordinator, & presbyteri ſtantes *c. presbyter 23. diſt. c. vlt. de Sacram. non iterandis*, vbi *Hoſt. num. 10.*

8 Aſſerit ſufficere etiamſi non omnes ſtantes, ſed duo tantum manus imponant, & ſic Sacerdos remanet initiatus Ordine Sacerdotali ſi his peractis moriatur Epiſcopus, antequam illa verba proferat, *Accipe Spiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, &c.* licet his verbis prætermiſſis imperfecta ſit Sacerdotalis poteſtas, cum Sacerdos à peccatis nequeat abſolutionem impendere prætermiſſis ab Epiſcopo præcitatis verbis: ita *Valent. tom. 4. diſp. 9. q. 1. puncto 5. Cardin. Bellarm. c. 9 de Ordine Soar. tom. 5. diſp. 42. ſect. 4. & 13. Martin. Fornar. de Ordine c. 2. num. 1. ad finem, Henriq. in ſum. lib. 10. c. 6. §. 1.*

9 Cum quo reſolue contra nonnullos recentiores Ordinem Sacerdotalem non eſſe iterandum neceſſariè, ſi ex obliuione tradatur illum aſſumenti vas cum vna tantum ſpecie, poteſtas enim conſecrandi vtramq; ſpeciẽ non traditur diuiſim, ſed qui poteſt vnam ſpeciẽ conſecrare, poteſt & aliam, cum Chriſti corpus coniunctũ ſit cum ſanguine, & ſanguis cum corpore, poſt hęc ſcripta reperi contrarium tenuiſſe poſt *Petr. Ledeſma Campanus in diuerſorio iuris Canon. rub. 2. num. 17.* Sed neſcio quo fundamento, cum ipſe num. anteced. reſoluat ad hoc vt dicatur collatus Ordo presbyteralis, ſufficere Calicem, vel Hoſtiam pertingere.

10 Duo ſacri Ordines eodem die etiam Regularib. cõferri non debent, vt de iure probat *cap. litteras, & cap. dilectus ae tempor. ordinat.* & habetur in *Concil. Trident. ſeſſ. 23. de reform. c. 13.* & latè firmant *Henriq. in ſum. lib. 6. c. 10. §. 3. lit. Q. & lib. 13. cap. 38. in fine, Fr. Emman. in explic. Bullæ Cruciatæ fol. 238. & quæſt. regul. to. 3. qu. 23. art. 4. & q. 24. art. 3. & 5. And. Gambar. de officio, & poteſtate legati lib. 2. num. 264. Rebuff. in praxi benefic. p. 2. tit. de clericis ad ſacros ordines male promotis, glo. 1. n. 18. Franciſ. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici p. 1. c. 4. nu. 29. & p. 3. c. 8. n. 50. praxis noua Epiſcopalis p. 1. c. 1. nu. 50. verſ. hoc ſpectat, Galet. in margar. caſuum conſcientiæ, verbo Ordo 3. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 2. num. 189.*

11 Itaut non ſolum peccet, ſed etiam à poſteriori ſit ſuſpenſus, cum quo ſolus Papa diſpenſat, vt melius ex ſua practicatis probat *Fr. Emman. d. quæſt. 23. art. 4. & quæſtio. 24. art. 5.* Quam quidem ſuſpenſionẽ incurrit etiã ille, qui continuato eiuſdem diei ieiunio Dominica die ſequenti quatuor temporum recipit duos Ordines ſacros, vt aſſerunt *Henriq. d. lib. 13. c. 38. §. 3. in fin. & Salzed. ad Bernard. c. 25. prope finem, pag. 104.* vbi dicit etiam tunc ſuſpenſum eſſe Epiſcopum à collatione Ordinum, & ordinatum ab executione, donec Apoſtolica Sedes diſpenſationem ei indulgeat. Si tamen conſuetudo adſit contraria, his etiam caſibus, & poſt Conc. foret valida, vt ſupra cum *Nauar.* & alijs ſufficienter probauimus.

12 Locus congruus ad conferendos ſacros Ordines eſt de iure Eccleſiæ Cathedralis, vt aſſerit *Sylueſt. verbo Ordo 2. num. 8.* conſuetudine tamen obtentum eſt licere in ea Eccleſia eos dare, quã Epiſcopus eligere mauult. *D. Antonin. 3. p. ſum. tit. 14. c. 16. §. 17. Tabiena verbo Ordo 5. §. 1. Rebuff. in regul. 23. Cancellariæ verſic. & minores, Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap. 26. §. 24. nu. 2. Henriq. in ſum. lib. 10. c. 11. §. 3. praxis noua Epiſcopalis p. 1. c. 1, num. 46. pag. 55.* Sed hodie hac in re clare diſponit *Concil. Trid. d. ſeſſ. 23. de reform. c. 8.* vbi in hæc verba: *ordinationes ſacrorum Ordinum Cathedrali Eccleſia, vocatis præſentibuſque ad id Eccleſiæ Canonicis, publicè celebrentur: ſi autem in alio diœceſis loco præſente clero, loci dignior, quantum fieri poterit, Eccleſia ſemper adeatur*, referunt *Garcia de benef. p. 8. cap. 1. numer. 77. in fine, Armend. in addit. ad recop. legum Navarræ lib. 1. tit. 18. libr. 1. de Epiſcopis verſic. ad 10.* Dibium deinde reſtat an locus vbi Epiſcopus Ordines confert ſit in litteris ordinandorũ exprimendus? de quo vide *Cald. Pereira de empt. c. 10. num. 5.*

14 Hora vero pro ſacrorum collatione eſt circa nonam per *glo. 1. in cap. quod à patribus*, vbi *Archid. 75. diſt.* Sed vſus ſeruat, vt conferantur mane quacunque hora; Nõ eſt tamen tempus hoc de ſubſtantia collationis Ordinum, ſecundum doctrinam *Hoſtienſ. in cap. cõſultationi nu. 1. de temp. ordinat.*

15 Vbi habetur, quod tempus, ætas, & Epiſcopi qualitas,

tas, non est de substantia Ordinum, ideoque character imprimitur, si quocunque tempore, à quocunque Episcopo, dummodo in forma Ecclesiæ, & homini baptizato conferantur; conferentes vero, & recipientes ideo puniuntur, quia transgressores sunt Canonum, de quibus suo loco tractabimus.

16 Sic etiam Missa, cum sacri Ordines conferuntur, non est de eorum substantia, vt notant Doctores in *c. quod sicut de elect. Armilla verb. Ordo, num. 9.* licet tamen requiratur de honestate, & vsu, vt firmat *Imol. d. c. quod sicut num. 16.*

17 Prædicti maiores Ordines ideo sacri appellantur à sanctimonia, idest, castitate, & continentia, quam inducunt *gl. fin. in sum. 22. dist. Bellarm. lib. 1. de sacramen. Ordin. cap. 8. vers. respondeo lib. 1.* quia illis annexum est castitatis votum, ob idque recta ratione sacer Ordo peculiariter in ecclesia is dicitur, cui est annexum sacrum votum continentiæ, propter quod homo dicatur & sacratur Deo, vt inquiunt, *Valentia tom. 4. disp. 9. q. 1. puncto 4. vers. Innocentius vero, Fornar. de sacram. Ordinis, cap. 1. nu. 3. Bonacina de sacr. disp. 8. q. vnic. puncto 2. n. 2. ad fi. Flam. de resign. lib. 5. q. 6.* ideo de continentiæ voto maioribus Ordinibus annexo aliquid dicere allegatione sequenti operæ pretium duxi: quamuis prædictos Maiores Ordines dici sacros, quia ordinati in eis sunt, quorum actus, aut habent sacra tangere, aut sacramentum Altaris perspicere, dicant *Alphons. Aluarez in speculo iuris Pontificij c. 81. vers. circa istum articulum, Carol. de Grassis de effectibus clericalibus in prælud. nu. 296.*

SVMMARIVM.

1 *Continentia sacro Ordini quando cœpit esse annexa, ostenditur.*
2 *Promouendi antiquitus continentiam expresè cogebantur polliceri.*
3 *Continentia sacris Ordinibus ecclesiastico præcepto fuit annexa.*
4 *Insignitus sacris Ordinibus ante pubertatem an arctetur ad continentiam? ostenditur.*
5 *Ordinatus vi metuæ, qui in constantem virum caderet, esto suscipiat Ordinem, an voto continentiæ teneatur? disputatur.*
6 *Insignitus sacris Ordinibus tenetur in confessione circumstantiam Ordinis sacri detegere, non solum cum actuale peccatum carnis patrauit, sed etiam cum consensum præstitit.*
7 *Clericus fornicans ratione voti committit incestum.*
8 *Refutatur opinio asserentium concubitum clerici sacris insigniti esse simplicem fornicationem.*
9 *Intelligitur cap. qua circa, de bigamis.*
10 *Intelligitur cap. presbyter 28. dist.*
11 *Fornicatio clerici cum soluta non est adulterium.*
12 *Mulier fornicans cum clerico in maioribus non committit ex parte sua incestum, & nu. 13.*
13 *Filius clerici in sacris constituti sua matri potest succedere.*
14 *Contrarium ostenditur, ad id citatis pluribus Doctoribus.*
15 *Coitus damnatus dicitur ille, cui aliqua pœna temporalis per legem, aut constitutionem iuris imponitur.*
16 *Filius vt non succedat matri sufficit esse susceptus ex coitu damnato, vel punibili.*
17 *Componuntur contraria opiniones supra relata.*
18 *Clericus castitatem & continentiam sacro Ordini annexam seruare debet.*
19 *Qui sancti non sunt, sancta tractare non possunt.*
20 *Continentia in clericis est de iure positiuo.*
21 *Non est de substantia & essentia Ordinis Subdiaconatus, sed tantum accidens ex statuto Ecclesiæ.*
22 *Papa dispensare potest, vt promoti ad sacros Ordines matrimonia contrahant.*
23 *Sic etiam potest dispensare cum religioso vel moniali super voto castitatis & continentiæ vt matrimonia contrahant.*
24 *Cap. cum ad monasterium, de statu monach. intelligitur.*

DE CASTITATIS VOTO Sacris Ordinibus annexo.

ALLEGATIO XV.

1 COntinentia sacro Ordini cœpit esse annexa ex institutione *Siricij* summi Pontificis, circa *annum* 388 *in cap. plurimos* 82. *dist.* vt dixit *glos. in c. cum in præterito verbo qui sacramentis* 84. *dist.* eamque postea confirmauit *Innoc. primus anno* 408. vt videtur deduci ex *c. proposuisti* 82. *dist.* relicta in hoc temporum varietate, quam referunt *Sot. de iust. lib. 7. q. 6. artic. 2. vers. probatur, & Valentia tom. 4. disp. 9. q. 5. puncto 5. §. 2. versic. caterum,* multis testimonijs sacrarum scripturarum, antiquorum Conciliorum, veterum Pontificum, sanctorumque Patrum Græcorum, & Latinorum, huiusmodi continentiæ votum sacris Ordinibus æquissimo iure annexum fuisse, illisque magnopere continentiam expedire referunt *Sot. d. q. 6. art. 1. vers. & quoniam Valentia d. puncto 5. §. 3. Card. Bellarmin. lib. 1. de clericis cap. 19. Fr. Enman. quæst. regul. tom. 3. q. 1. art. 1. c. Azori. instit. moral. p. lib. 13. c. 12.*

2 Hanc continentiam cogebantur promouendi antiquitus expresse polliceri *ea. nullam cap. præterea, & cap. quando 28. distinc.* Postea vero ex Constitutione *Martini Papæ* nemo ordinandorum tenetur hanc continentiam expressis promittere verbis, sed tacitè vt silentium ordinati pro consensu reputetur, subdens ne promoueretur attenetaus se non velle continentiæ pollicitatione detineri *c. diaconus 27. dist. cap. diaconi 28. distinct.* Et ita cum clerici ad sacros Ordines promouentur, tacitè castitatem promittere censentur *cap. quando cap. dens, & cap. præterea 28. dist. Dec. in c. ai sederentinum. 227. dem dic. Alphons. Cupers in repet. c. oportebat 79. dist. vers. explicatur de Cardinalibus art. 1. cap. 10. Monald. consil. 69. num. 6. lib. 2.* quos refert *Carol. de Grassis de effect. lib. clerical. in prælud. num. 41.*

3 Ponderato sic huius voti principio videbis quam falsè procedat sententia illorum attestantium cælibatũ sacro Ordini iure diuino adiunctum fuisse, ideoq; nulla potestate humana etiam Papali dispẽsari posse, quia ex dictis contrarium verius esse constat, & solo præcepto Ecclesiastico sacris Ordinibus fuisse annexam continentiam tenent *D. Tho. 2. 2. q. 88. art. 7. & 11. Ant. Capet. de perpetua castitate sacerd. c. 25. Claud Spensaus lib. 1. de contin. sacerd. c. 3. Sot. in 4. sentent. dist. 38. q. 1. art. 1 vers. dubium. Valentia d. puncto 5. §. 1. vers. sed his argumentis. Card. Bellarm. lib. 1. de Clericis cap. 18. Henriq. in sum. lib. 10. c. 14. §. 6. Azor. d. c. 12. q. 1.*

4 Ex quibus consequens fit illum, qui ante pubertatem Episcopi incuria, vel contemptu sacris est insignitus ad continentiam non arctari, postquam peruenit ad illam, nisi cum pubertatem attinxit promotionem ratam habuerit, tum expresse, tum tacite non contradi-

tradicendo, quia ſi tunc proteſtetur, poſſet ad ſeculum retrogredi, & vxorem ducere, *Abb. in cap. nuc. nu. 3. de clerico per ſaltum promoto* vbi *Ioan. And. nu. 5. & Hoſt. nu. 2. Sot. 4. diſt. 25. q. 1. art. 2. concl. 3. verſ. quod ſi roges, Rebuff. in praxi benef. tit. de clericis male promotis gloſ. 2. num. 10. Nau. conſ. 2. nu. 4. de his quæ vi. Henriq. in ſumm. lib. 1. c. 22. §. 3. Sanch. de matrim. lib. 7. d. 30. num. 8.* Sed improbabile non eſt hunc teneri voto caſtitatis, & onere recitandi diuinum officium, vt tenent *Sot. lib. 7. de iuſtit. q. 2. art. 5. Caietan. 2. 2. q. 88. art. 9. Sayr. in clau regia lib. 6. c. 5. nu. 9. Coninch. de Sacram. Ordinis d. 20. dub. 14. nu. 136. Bonacina de matrim. q. 3. puncto 9. nu. 16.*

5 Quæſtio in hac materia controuerſa eſt, an ſcilicet ordinatus vi metuue, qui in conſtantem virum caderet, etto ſuſcipiat Ordinem, continentię voto teneatur? in qua q. affirmatiuam partem tuentur, *D. Antonin. 3. p. ſum. tit. 14. c. 16. §. 18. verſ. de ſic coacto ordinato. Sot. de iuſtit. lib. 7. q. 2. art. 5. verſ. quapropter Armil. verbo Ordo 8. nu. 4. Tabiena eodem verbo 2. nu. 17. Archid. in c. de Iudæis in fine, verſ. in gloſ. 1. 45. diſt. Sylueſt. verbo Ordo 4. nu. 1. vel 2. Henric. Bouch. in c. maiores nu. 5. de baptiſmo vbi Butr. §. ſi. nu. 7. & Abb. in §. Item quæritur etiam num. 7. Alberic. in ſuo dictionar. verbo ordinatus verſ. vtrum coacte ordinatus, Rebello de obligat. iuſtit. p. 2. lib. 3. q. 12. Numer. 9. Petr. Ledeſma de matrim. q. 55. art. 4. Paul. Comitol. reſponſ. moralium lib. 1. q. 55. a. num. 3.* Negatiua vero pars, quod ſcilicet talis continentiæ voto non obligetur, ex eo ſuadetur, quia votum metu tali iniecto factum nullum eſt, argumento, *cap. 1. & 2. vbi gloſ. verbo coactus* verſ. *item & in voto, de his quæ vi*, quam ſequitur *Abb. ibi num. 11. verſ. & 9. caſus*, & ita hanc partem negatiuam tenent *gloſ. verbo conditionaliter in d. c. maiores §. item quæritur*, dum vltimo loco refert opinionem *Ioannis*, ob quod videtur in ea reſidere, *Hieron. Paul. in praxi Cancellaria fol. 55. Henriq. in ſumm. lib. 10. cap. 14. num. 3. & lib. 12. c. 5. num. 9. in com. lit. Q. Nauar. conſ. 1. num. 8. & conſil. 2. num. 2. & conſil. 3. numer. 8. de his quæ vi, in nouis, Petr. de Ledeſm. in ſum. p. 1. tractat. de ſacram. Ordin. c. 6. diffic. 3. dicto 2. Sayr. in Clau regia lib. 6. cap. 4. ſub nu. 20. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi c. 13. num. 3. Ceſar de Graſſis deciſ. 19. de his quæ vi, & deciſ. 20. Rot. Roman. deciſ. 561. p. 1. diuerſ. Sanch. de matr. lib. 7. diſp. 29. num. 5. Bonac. de matr. q. 3. puncto 9. nu. 14. Coninch. tom. 2. diſp. 20. dub. 14. a nu. 143.*

6 Ex dictis deinde conſequens eſt conſtitutum in ſacris, quia habet prædictum caſtitatis votum annexum, non ſolum circunſtantiam Ordinis ſacri debere Sacerdoti detegere, cum actuale peccatum carnis patrauit, ſed cum mente tantum libidinoſa actui cõſenſum præſtitit, argumen. *text. in c. qui viderit 32. q. 5.* & iuxta tradita per *Sot. in 4. diſt. 18. q. 2. art. 4. verſ. enimuero, Iacob. de Graſſis in deciſ. aureis lib. 1. c. 20. num. 32.*

7 Ratione enim voti clericus fornicans committit inceſtum, vt per *Vincent. de Franch. deciſ. 27. num. 2. Luſit. Soar. tom. 1. commun. opinionum lib. 1. art. 7. de clericis cõiugatis nu. 20. pag. 175. Caid. Pereira de nominat. emphyt. q. 19. num. 51. cum ſequent. Azor. inſtitut. moral. part. 1. lib. 13. c. 12. col. 1332. & p. 3. lib. 3. cap. 17. q. 7. Fr. Eman. quæſt. reg. tom. 2. q. 29. art. 2. Sanch. de matrim. lib. 7. diſp. 27. num. 9.* plures ex antiquioribus refert *Cened. ad decretales collectan. 102. num. 2.*

8 Hinc fit non eſſe veram ſententiam *Cardin. in Clem. ad noſtrum verſ. 7. nu. 2. de hæreticis* & ibi *Imola nu. vltimo idem Imola in c. vt clericorum nu. 8. verſ. aduertat tamen, de vita & honeſt. cleric. Iaſ. in §. fornicatio num. 4. & 18. & in §. inceſtus num. 1. verſ. ſed nunquid*, latè *Gutier.* poſt alios *Canon. lib. 2. c. 7. num. 44.* & aliorum, quos refert *Sanch. d. diſp. 27. num. 21.* aſſerentium concubitum clerici ſacris inſigniti, eſſe ſimplicem fornicationem per *text. in c. quia circa de bigamis*, ibi, *cum eis tanquam ſimplici fornicatione notatis, &c. & per text. in cap. presbyter 28. diſt.* ibi presbyter ſi fornicatus fuerit, vel adulterium commiſerit. Quæ tamen opinio falſa eſt, & contrariã, nempe talem coitum eſſe ſacrilegum, & ita tam ex parte clerici, quam ex parte mulieris ſacrilegium committi tenent *Menoch. de arbitr. cent. 5. caſu 418. num. 7. Thom. Doct. conſ. 197. nu. 4. Carol. de Graſſis de effectib. clericatus in prælud. num. 40. Azor. inſtit. moral. p. 1. lib. 13. c. 12. q. 6 ad finem*, citati *à Gutier. d. c. 7. à num. 7. cum ſeqq. Sayr. in Clau regia lib. 8. c. 2. nume. ult. ad fin. Soar. de relig. lib. 2. c. 6. num. 12.* multi quos refert, & ſequitur *Sanch. diſp. 27. nu. 19.* aſſerentes teneri clericum illam circunſtantiam voti annexi Ordini ſacro tanquam mutantem ſpeciem, in confeſſione exprimere, & ita dicere ſe eſſe clericum in ſacris, & illam ſimiliter declarare ſe peccaſſe cum clerico; cuius rei ratio eſt, quia vltra fornicationem virtuti temperantiæ contrariam, peccauit contra virtutem religionis violans caſtitatis votum, ac per conſequens ſacrilegium commiſit, quod eſt rei ſacræ violatio, iuuat text. *in cap. de his*, ibi, vt ſacrilegi, 28. *diſtinct.*

9 Neque obſtat *text. in d. cap. quia circa*, reſpondetur enim, quod ideo ibi dicitur fornicatio ſimplex, non quia non ſit etiam ſacrilegium, ſed vt diſtinguatur ab aliis luxuriæ peccatis ſpeciali ori qualitate & ſubſtantia effectis, in quæ incidit aliquando presbyter. verbi gratia, ab adulterio, ſtupro, vel inceſtu. ita *Azor. inſtit. moral. p. 3. lib. 3. c. 17. q. 7. verſ. in hac.* Sed melius accedendo menti & diſpoſitioni textus dic, in eo vocari ſimplicem fornicationem, in ordinem ad bigamiam excludẽdam, quam non incurrit clericus concubinarius, ſuppoſito quod non habuit animum contrahendi matrimonium de facto, & ita vocatur ſimplex fornicatio ex parte effectus, & vt diſtinguitur à copula, quæ fit cum effectu maritali, iuxta *cap. nuper de bigamis*, non tamen vocatur ſimplex ad excludendam malitiam contra religionem, & ideo ille text. non vocat clericum ſimplicem fornicarium, ſed tanquam ſimplici fornicatione notatum.

10 Ad *text.* vero *in d. cap. presbyter*, reſpondetur nihil aliud ſignificare, niſi quod fornicatio clerici cum ſoluta non eſt dicenda adulterium, prout nonnulli affirmabant, de quibus *Menoch. d. caſu 418.*

11 Quia videbatur dari quoddam coniugium ſpirituale inter clericum & eccleſiam, imo dicebant dari illuprum cum inceſtu, vt *per Menoch. d. loco Gutier. d. cap. 7. nu. 37. cum ſequentibus.*

12 Quamuis ſupra reſolutum ſit coitum clerici dici ſacrilegum, tam ex parte ipſius clerici quam mulieris: tamen ex parte mulieris non videtur committi inceſtum, & in hanc opinionem potius inclinarem, cui adſtipulantur, *Menoch. in addit. ad tract. de Arbitr. caſu 209 nu. 6. verſ. tertia primo Surd. de alim. tit. 5. q. 7. nu. 44. & Steph. Gratian. d. cap. 35. num. 24.*

13 Hinc Doctoribus communiter reſoluitur, & vt æquius recipitur, filium clerici in ſacris conſtituti ſuæ poſſe matri ſuccedere, ex eo quia reſpectu illius, talis coitus non eſt damnatus, neque punibilis, & ita hanc opinionem tenent *Perez tit. 2. lib. 1. Ordin. pag. 69.* & latius *tit. 8. verſ. verum autem, lib. 8. pag. 297. Auend. d. l. 9*

Tauri

Tauri glos.5.nu.5.cum seq. Cum enim huiusmodi fornicatio ex parte ipsius mulieris non sit coitus damnatus, & punibilis, potest filius matri succedere, iuxta tradita per *Negreiros, in introduct. ultim. volunt. lib.2.c.11.nu.5.*

14 Contrariam tamen opinionem, imo filium clerici in Sacris constituti non succedere matri, tenent *Anton. Gomez l.9.Tauri num.15.in fine, & Fernandez num.34. Matiens.l.9.glos.4.numer.6.7.8.tit.8.lib.5.nouæ recopil. Mench.de succes.creat.§.10.nu.497. Peregr. de iure fisci lib.3.tit.8.numer.37.in medio Gam.decis.136.vbi Flores Pat.Molin.de iustit.tract.2.disp.167.vers.dicit, alias, nu.8. Spin.in speculo testam.glos.16.princip.nu.18.& 19.89. & 90. Gutier. practic.libr.2.q.102. per totam. Bernard. Graue.ad pract.Camera Imp.lib.2.concl.115.consid.1. nu.2. P.Azor.moral.instit.p.2.lib.2.c.6.q.5. Pat.Leff.de iustit.lib.2.cap.19.dub.6.nu.56.*

15 Et ex eo confirmatur, quia non potest negari huiusmodi coitum etiam ex parte matris punibilem esse & damnatum, cum in iure multæ sint contentæ pœnæ, contra clericorum concubinas: dicitur enim coitus damnatus ille, cui aliqua pœna temporalis per legem, aut constitutionem iuris imponitur, vt per *Berm.de publicis concubinar.propè finem, in verbo, qui etiam filios, num.73. Bos.de coitu damnat.num.38. Ciar. in §. fornicatio, nu.5. Cal. Pereira de nouinat.emphyt.q.21.nu.16. Steph. Gratian.d.c.35.nu.20. Molin.de iust.tract.2.disp.167. vers. licet in conclusione.*

16 Et vt filius non succedat matri sufficit esse susceptus ex coitu damnato, vel punibili: itaut non requiratur vterque simul, ex *Valasc.consult.29.nu.13.*

17 Quare has contrarias opiniones distinctionis fœdere componendas duxi, cum *doctiss. Domino Petro Barbosa in priuatis schol. ad l. ex facto §. si quis rog. lib.1. ver. ad Ord. ff. ad Treb.* quod scilicet prima opinio procedat in clerico, qui suscepit filium ex muliere soluta, quam pro concubina non habebat, nam in his terminis verum est mulierem non puniri, nec respectu illius potest dici talis coitus damnabilis, aut punibilis: Secunda vero opinio habet locum in clerico, qui suscepit filium ex concubina sua, cum in nostris Hispaniæ Regnis concubina clerici acriter puniatur: quæ quidem resolutio semper intelligenda est de clericis in sacris constitutis, nam filius clerici in minoribus, etiam beneficium ecclesiasticum habentis, succedit matri, vt resolunt *Azor. d.c.6.q.5. vers. accedit Steph. Gratia. d.c.35.nu.48.*

18 Castitatem & continentiam Ordini per se accepto annexam clericus obseruare debet, cum enim templum & vas Domini, ac sacrarium Spiritus sancti esse debeat, indignum est dici cum cubilibus, & immundicijs deseruire *D.Paul.ad Roman.13.cap.decernimus, & tota tit. 28.dist.cap.proposuisti cum seqq.82.dist.cap.1. & per totam 15.quæst.8.cap.à multis de ætate & qualit. capit. vt clericorum, de vita & honest.cleric.* Demost. etiam in oratione contra *Timocratem* sic ait. Ego enim arbitror, qui sacras ædes ingrediatur, qui curæ diuinarum rerum præsit, cum non modo ad certum aliquod dierum tempus castum esse debere, sed per omne ipsum ætatis ab illiusmodi studijs fuisse purum oportere, & *Cicer.2. de legibus*, ad Diuos, inquit, adeunto caste, qui secus faxit, Deus ipse vindex erit. Ethnici enim immolare victimas eos prohibebant, qui minime puri, & integri ad immolandum accederent, vnde *Tibull. libr.2.*

Vos quoque abesse procul iubeo, discedite ab aris,
Queis deus hesterna gaudia nocte Venus.

Casta placent Superis, &c.

19 Mundamini qui fertis vasa Domini *Esai.52.* necesse est, vt munda studeat esse manus, quæ alios mundare debet, *cap. necesse 1. quæst.1. D. Augus. serm.36. ad Presbyt. D. Chrysost. lib.6. de sacerd.* & qui sancti non sunt, sancta tractare non possunt, atque alieni effici debent à ministerio, quod viuendo illicitè polluunt *cap. Maximianus 81. dist.* circa quam clericorum castitatem multa scribunt *Tho. Lod. cons.147.nu.4. Carol. de Grassis d. prælud.à num.25.*

20 Continentia in clericis, quia non est de iure diuino, sed dumtaxat de iure positiuo, vt præter citatos *supra nu.3.* resoluunt *Abb. in cap. vt clericorum nu.5. de vita & honest. cler. & in cap. cum olim numer.5. de clericis coniug. Bellet. disquisit. clerical. p.1. tit. de disciplina clericali §. 15. nu.61.* nec est de substantia & essentia Ordinis Subdiaconatus, sed tantum accidens ex statuto ecclesiæ, *D. Tho. 2.2.q.88. art.11. Rota diuers. p.1. decis.560. nu.10. & decis.361. nu.11. Bellet. d. tit. de disciplina clericali §.8. nu.9.* ideo Papa dispensare potest, vt promoti ad sacros Ordines matrimonium contrahant, ita *Sot. lib.7. de iustit. q.4. art.2. vers. hoc patet. & in 4. sentenc. d.38. q.1. artic.1. vers. dubium, Abb. in cap. cum olim nu.5. de clericis coniug. Henriq. in sum. lib.10. cap.14. §.5. & §.8. Bellet. dict. §.8. num.11.*

24 Sic etiam summus Pontifex potest dispensare cum religioso professo, vel moniali super voto castitatis & continentiæ, vt matrimonium contrahant. *D. Thom. in 4. dist.38. q.1. art.4. circa med.* vbi *Rich. artic.9. q.1. & Scot. q. vnic. Duran. q.2. Pal. q.4. artic.4. concl.11. & 12. D. Antonin. p.2. tit.11. c.2. §.2. Borges. in tract. de fide reg. p.6. rub. de sponsal. & matrim. nu.7. & 11. Nau. cons. m.2. de regular. nu.57. & de reddit. eccles. q.1. monim 55. n.9. & cons.5. de statu monach. nume.7. & cons.10. de sponsal. Gama decis.379. num.1. Grossis in decis. aureis lib.2. c.31. nu.22. & 23. Ioan. Ramirez de confirm. Ordinis D. Iacobi cap.5. nu.25. Motta eod. tract. lib.2. c.1. §.12. a num.7. & cap.2. §.7. à nu.7. Cald. Pereira de nouiat. q.20. nu.29. & 32. Sayr. in claui Regia lib.6. cap.11. nu.16. cum seqq. Fr. Enman. quæst. regul. tom.1. q.25. art.1. & 2. & q.26. art.1. & tom.3. q.1. art.5. & 8. & q.29. artic.9. Henriq. lib.10. cap.14. §.5. in glos. ut. A, & lib.11. cap.8. §.11. & lib.12. cap.5. §.7. P. Ribaden. in lib. pro defens. fouietatis Iesu, c.15.17. & 18. Rebel. de obligat. iust. p.2. lib.3. q.4. nu.8. Gutier. de matrim. cap.123. nu.1. Sanch. de matrim. lib.8. disp.8. nu.6. Bellet. d. §.8. nu.12.* licet *D. Thom.* ante locum supracitatum *in 2.2. q.[illegible]3. art.10. & q.88. art.11.*

24 Contrarium resoluat per text. *in cap. cum ad monasterium de statu regular.* intelliguntur enim illius verba finalia, ibi, *quia abdicatio proprietatis, sicut & custodia castitatis, adeo est annexa regulæ monachali, vt contra eam nec summus Pontifex possit licentiam indulgere*, in sensu composito, idest cum monacho manente monacho; nam in sensu diuiso, idest faciendo de monacho non monachum, & extrahendo eum à religione, bene potest Papa dispensare, *Valent. tom.3. disp.10. q.4. puncto 2. Vasq. disp.165. num.104. Azor. instit. moral. p.1. lib.12. cap.7. Less. de iustitia lib.2. cap.41. à numer.4. Motta lib.2, capit. 2. §.7. numer.10. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 18. num.397. vers. neque vero* & dispensatum fuisse cum Ramiro Rege Aragonum, vt relicta religione, & Episcopatu, regnum susciperet, & vxorem: ac etiam cum Constantia filia Rogerij Regis, vt religione deserta nuberet Henrico VI. Federici Imp. filio dispensasse *Cœlestinum III.* referunt *Cened. ad decretal. collect.*

collect.124.n.5. Pineda in vita D.Io.Bapt. lib.1.art. 1.c. 6.pag.84. Franc.Molin.de ritu nupt.lib.1.comp.19.num. 124. Et dispẽsatum etiam fuisse cum Nicolao Iustiniano Sacerdote refert idem *Pineda in monarch.eccles.p.4. li.25.c.7.§.1.pag.34.* Et denique *Alexandrum VI.* dispensasse cum Cæsare Diacono Cardinali, vt vxorem duceret filiam Ducis Valentiniani refert *Cened.d.nu.5.*

SVMMARIVM.

1 *Subdiaconus ante 22.annum, Diaconus ante 23.inchoatos, Presbyter ante 25. per diem incœptum promoueri non debent.*
2 *Anni bissexti dies computandus non est pro legitima ordinis ætate.*
3 *Anni an sint computandi iuxta ritum, & vsum Ecclesiæ?*
4 *Ætates pro suscipiendis sacris ordinibus positiuo iure sunt constitutæ.*
5 *Ordinis sacramentum si pueris, furiosis, & his qui vsu rationis carent, administretur, characterem imprimit in eorum anima.*
6 *Cap. vnicum de clericis per saltum promotis intelligitur.*
7 *Infanti tonsuram conferens, quam pœnam incurrat.*
8 *Suspensio quam contrahit promouens carentem ætate non incurritur ipso iure.*
9 *Episcopus suspensione durante si celebret, vel ordines conferat, an fiat irregularis ostenditur.*
10 *Promotus ante legitimam ætatem est ipso iure suspensus.*
11 *Promotus ante legitimam ætatem, & in susceptis Ordinib. ministrans fit irregularis.*
12 *Suspensus impeditur ea exercere, quæ ab ordine, iurisdictione, vel administratione ecclesiastica pendent.*
13 *Promotus ante legitimam ætatem ascendendo ad altiores ordines incurrit irregularitatem.*
14 *Intelliguntur resolutiones supra positæ de promotis in maioribus.*
15 *Ab ista suspensione nullus præter Papam dispensat.*
16 *Irregularitatem contrahit, qui inexpleto anno 24. suscepit ordinem presbyterij, aut in tempore interdicto, vel sine titulo, vel ab alieno Episcopo, aut sine dimissorijs.*
17 *Ordinatus ante legitimam ætatem inculpabiliter suspensionem non incurrit.*
18 *Verba, temerè præsumpserit, dolum, ac temeritatem significant.*
19 *Non comprehendunt illum, qui bona fide, ignoranter, aut imprudenter aliquid facit.*
20 *Ordinatus ante legitimam ætatem bona fide testimonio suorum parentum non remanet suspensus.*
21 *Celebrans ante legitimam ætatem bona fide credens id sibi licere irregularitatem non incurrit.*
22 *Peccat tamen mortaliter celebrando sciens se non habere legitimam ætatem.*
23 *Ordinatus ante legitimam ætatem bona fide, illa intercedente, rectè poterit ordines exequi sine dispensatione.*
24 *Regulares sicut, & clerici ante legitimam ætatem Ordines suscipientes sunt suspensi ipso iure.*

EPISCOPVS IN QVA ætate constitutis ordines maiores conferre possit.

ALLEGATIO XVI.

1 DE iure communi nouiori in *Clement.fin. de ætate, & qualit.* constitutt *Clemens V.* vt alio non obstã-

te impedimento Canonico posset quis libetè in decimo octauo anno ad Subdiaconatus ordinem promoueri, in vigesimo ad Diaconatum, & vigesimoquinto ad Presbyteratum. Nouissimo tamen iure *Concil.Trid. sess.23.de reformat.c.12.* præcipitur vt nullus ad Subdiaconatus ordinem ante 22. annum, ad Diaconatus ante 23. & ad Presbyteratũ ante 25. ætatis suæ promoueatur, regularis quoque nec in minori ætate ordinetur priuil.quoad hoc penitus exclusis, qui quidem anni sufficiunt inchoati, & ad Presbyteratum satis est 25. incepisse per diem, comprobant, *Nauar.in man.c.25.n. 69.cum seqq.& n.103. praxis episcopalis verbo ordo §.1. Gutier.canonic.li.1.c.26.nu.8. Franc.Leo in thesauro fori ecclesiastici p.1.c.4.nu.31. Henriq.in sum.lib.20.c.19.§. 2.& lib.13.c.38.§.2. Petr.de Ledesm.in sum.p.1.trac.de sacram.ord.c.7.à princ. praxis nova episcopalis p.1.ca.1. rub.de requisitis ætatis nu.23. pag.34. Moneta de distrib. quotid.p.2.q.19.n.12. Fr.Eminan.quæst.regular.to.3.q. 23.artic.6. Armend.in addit.ad recopil. legum Nauar. li. 1.tit.2.l.1.de ætate in declarat. nu.4. Bonacina de Sacramen.disp.8.q. vnic.punct.5.num.12. Nicol. Garcia de beneficijs p.7.c.4.num.21. Valer. Reginald.in praxi fori pœnitent.lib.30.tract.3.num.166. Conuarr.de Sacram.tom. 2.dispu.20.num.102. Miranda in manuali Prælat.tom.1. quæst.39.art.2. Carol.de Grassis de effectib.cleric. in prælud.num.289.291. & 295.*

2 Pro legitima ordinis ætate non est computandus dies bissexti, nec de illo curandum est, cum annus à iure determinatus intelligatur ex 365. diebus continuis: ita *Henriq.in sum.lib.10.cap.19.§.2. Aloy. Rice.in praxi fori ecclesiastici post resolu.276.in notabili. de materia sacramen. ordinis vers. quoad interstitia in 2.edit.* licet contrarium tueantur *Fornar. de ordine cap.3.num.5. Bonac. d. punctο 5.num.15.*

3 Ex ea ratione quia anni computãdi sunt iuxta ritum, & vsum Ecclesiæ, vt in simili dicimus de interstitijs, sed certè fallunter, quia prædicti anni requisiti ad ætatem ordinandorum in maioribus debent esse integri, & ideo integer pronuntiatur ille annus 1582. ex quo Gregor XIII. abstulit 10. dies iuxta Kalẽdarium nouum, & firmant idem *Bonacina vbi supra num.14. & Henriq.d.§.2.*

4 Huiusmodi ætates pro suscipiendis ordinibus requisitæ non alio quam positiuo, & Canonum iure constitutæ sunt, nec quidem de iure diuino aliqua fuit determinata ætas ad necessitatem sacramenti ordinis, vt benè firmat *Sot. in 4.sentent.dispu.25. quæst.1.articul.2. conclus.3.*

5 Vnde si huiusmodi Sacramentum pueris, furiosis, vel amentibus, qui vsu rationis carent, administretur, characterem in eorum animam imprimi certo credendum est, *S.Bonauent.in 4.sentent.dist.25.q.2.art.2.vbi Sot.q. 1.art.2.conclus.3. Ioann.e Andr.in cap.1.num.5.de clerico per saltum promoto, Catechesis Rom.sub tit.de sacram. ordinis §.sequitur, Gregor. de Valentia tom.4.disp.9.q.4. punct.1. Nauar.consil.2.nu.4. de his quæ in metu fuè con-sa fiunt, & consil.7.num.3. de temporibus ordin. Conarr. dict.disput.20.dub.10.nu.94.& 97. Vasq.3.par. tom.3. disp.246.cap.1. Bonacina d.dispu.8.quæst.vnic.punct.5. numero 1.*

6 Ex ea ratione, quia *in capit. vnico de clericis per saltum promotis*, habetur illos non esse reordinandos, qui intra, idest ante discretionis annos acceperunt minores Ordines, tùm quia vsus rationis videtur solummodo requiri in suscipientibus Sacramenta, quæ constituunt

Digitized by Google

in aliquo actu ipsius suscipientis, sicut est matrimoniū, quod consistit in mutuo consensu; & pœnitentia, ad quam necessarius est dolor, & confessio, qui sunt actus pœnitentis: in suscipientibus vero Sacramenta per quæ datur aliqua potestas, quæ est prior actu, non videtur necessarius vsus rationis, sed sufficit capacitas potētiæ, seu potestatis, quæ confertur, & ita colligitur ex resolutis per Doctores supra allegatos.

7 Restat iam, vt videamus, quę pœna iure sit constituta aduersus Episcopos ordinantes aliquem non habētem ætatem requisitam, & contra sic promotos. Et agendo prius de ordinante, adduco decisionem tex. *in cap. vel non est compos, de temporibus ordinat. & ibi Abb. nu. 4.* vbi probatur infantem in Diaconum ordinantem, à collatione cæterorum ordinum suspēsione dignum esse; in conferente vero infanti clericalem tonsuram *Bonifac.* VIII. sanciuit, ne per annum tonsuram alteri date posset, *in c. finali de temporibus ordination. lib. 6.* Sed difficultas est quare conferens infanti clericalem tonsuram, ab illius collatione tantum suspendatur, & cōferens eidem Diaconatus Ordinem, non tantum à collatione illius, sed etiam cæterorum suspensione dignus sit? rationem reddere vult *Campan. in diuersorio iuris Canon. rub. 7. c. 4. num. 2. quem vide.*

8 Suspensio hæc, quam de iure contrahit promouens ætate carentem, nō incurritur ipso iure, prout resoluūt *Tabiena verbo ordo, 3. Mayol. de irregular. libr. 1. capit. 30. num. 9.* quare non incurrebat irregularitatem si in illo ita suscepto ministrabat, vel celebrabat, vt inquit *Rebuff. in praxi benefic. titul. de clericis male promotis gl. 2. num. 7.*

9 Si tamen, prædicta suspensione durante, auderet aliū Ordinibus initiare, fieret quidem irregularis, suspensus enim à collatione Ordinum, illos conferendo irregularitatem contrahit, ex *Sylvest. verbo suspensio nu. 5. vers. si vero ab Ordine.* Cum *Concil. Triden.* nullam in hoc casu apponat pœnam, nec Constitutio Pij II. & cum *Sixti V.* Constitutio, quæ in illo loquebatur corruat hodiè per Constitut. Clemen. VIII. vt alibi dixi, viget tantum suspensio *dict. cap. vel non est compos*, à quo, & ab ordinarijs ibi desume in hac materia resolutiones.

10 Pœna vero promoti ante legitimam ætatem est suspensio de iure communi ab illorum exequutione, vsque ad ætatem legitimam, *d. cap. vel non est compos.* Per Constitut. vero Pij II. incip. Cum ex sacrorum, fit ipso iure suspensus, de quo vide. *Cou. in Clem. si furiosus, p. 1. §. 1. nu. 4. Nau. in man. cap. 27. nu. 155. vers. tertia, Bernard. & Salzedo in pract. cap. 26. Nauar. cons. 23. n. 5. & cons. 25, ac cons. 36. nu. 3. & cons. 47. sub de temporib. ordinat. Rebuff. in praxi benefic. p. 2. tit. de cler. ad sacros Ord. malè promotis glos. 2. nu. 8. Viui. tom. 1. communium opinio. lib. 1. tit. 2. nu. 112. pag. 160. in fine Miranda in manu. Prælat. tom. 1. q. 39. art. 6. Henriqu. in summ. lib. 13. de excommu. cap. 38. §. 2. Gutier. canon. lib. 1. cap. 20. n. 19. cum seq. Fr. Emman. in sum. p. 2. cap. 16. num. 1. & to. 3. quæst. regular. q. 23. art. 5. & 8. & 11. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 7. cap. 17. versic. 18. Ludou. Beia in respons. casuum consc. p. 1. casu 53. Paul. Comitol. respons. moral. lib. 6. q. 43. & seq. & q. 37. Gonzal. ad reg 8. Cancel. glos. 15. nu. 127. D. Barbosa in l. 1. ff. de iudicijs art. 3. n. 220. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30. num. 61. & lib. 32. tract. 2. num. 70. Quarāta in summa Bullarij verbo ordo in princip. Bonacina de censuris disp. 3. q. 6. p. 5. n. 5. cum seqq. & de sacram. disp. 8. q. vnica, p. 5. n. 13.* Aduertendum tamen est incurrere suspensionis censuram fulminatam in d. *Constit. Pij II.* eos tantum, qui ante ætatem promouentur ad ordines maiores, non autem eos, qui sunt initiati ad primam tonsuram, & ordines minores, *Sayr. de censur. lib. 6. cap. 12. num. 9. Bellet. d. §. 5. num. 16.*

11 Si hac durante suspensione promotus ante legitimā ætatem in susceptis ordinibus ministrare auderet fieret irregularis, *ex dict. Pij II.* 12. Constitutione, nam suspensus impeditur ea exercere, quæ ab ordine iurisdictione, vel administratione ecclesiastica pendent, ac proficiscuntur, ex traditis per *Vgolin. de censuris tab. 4. cap. 6. in princip. & §. 1. Mari. Alte. eod. tract. tom. 2. disp. 4. cap. 2. vers. & statuendum est, Soar. tom. 5. disp. 26. sect. 1. num. 3. Bellet. disquisit. clerical. p. 1. titul. de clericali discipl. §. 5. num. 53. Moneta de distribut. quotid. p. 2. quæst. 15. num. 8.* cumque præterea tanquam impeditū exercere Ordines, si interdum se ingesserit diuinis irregularem fieri sanciuit Pontifex in *cap. 1. de sentent. & re iudic. lib. 6.* Vnde excommunicatus solummodo pœnā irregularitatis incurrit exercendo illos actus, qui sunt specialiter deputati alicuius ordinis ministerio. *Miranda d. q. 39. art. 9.*

13 Quinimo ascendendo ad altiores ordines eamdem incurret irregularitatē, cum dicatur ministrare in promotis, *Mayol. de irregul. lib. 1. cap. 2. num. 11. & libr. 4. cap. 33. num. 2.*

14 Intellige de promoto ad sacros Ordines, ante ætatem, vt patet *ex d. Bulla Pij II.* ibi, *se faciunt ad sacros ordines promoueri*, Ideo non idem dicendum si ad minores, prout intelligit *Nau. cons. 24. num. 5. & cons. 25. n. 4. de tempor. ordinat.*

15 Et ab ista suspensione nullus præter Papam absoluit vt firmant *Rebuff. in praxi benef. tit. de clericis malè promotis glos. quarta nu. 3. Gutier. canon. lib. 1. c. 26. sub num. 21.* & alibi latius dicimus. Vnde ordinatus ante legitimam ætatem cum remaneat ipso iure suspensus (si temerè ordines recepit) necessarium est, vt priusquā Ordinem exerceat à suspensione absoluatur, neque ante, etiam si attingat ætatem per sacros Canones, & S. Concil. Triden. requisitam, absque absolutione prædicta alium potest ordinem suscipere, aut in suscepto *ministrare; Miranda d. q. 39. art. 10.* Aduerte non fieri irregularem ante legitimam ætatem promotum si exerceat actus solum in sacerdotio constitutis conuenientes, quamuis præfati actus sint deputati ordini Sacerdotali, modo non celebret, vt de regulari dicit *Nauar. cons. 9. de clerico excomm. minist. Fr. Emman. in sum. p. 1. c. 166. concl. 1. & q. regul. to. 3. q. 23. art. 12. Bellet. disquisit. cler. p. 1. tit. de discipl. cleric. §. 5. nu. 58.*

16 Quæstio in hac materia difficilis est, an irregularitatem contrahat, qui non expleto 24. ann. suscepit ordin. Presbyterij, aut in tēpore interdicto, vel sine titulo, siue ab alieno Episc. aut sine dimissorijs, vel extra tempus statutum? in qua q. verior opinio est affirmatiua, quam tenent *Cou. in c. Alma mater p. 2. §. 3. num. 5. vers. 9. Salzed. ad Bernard. c. 26. vers. 5.* qui ibi attestatur se alios, & prudentissimos viros maximē è Societate Iesu alloquutum esse de hac re, & illam omninò firmasse resolutionem, quamque tuentur *Hieron. à Sorbo in compendio priuileg. Mendicantium, verbo ordines sacri, vers. sed hic aduertendo, & vers. idem notādum secundo. Nauar. consil. 8. de clerico excommun. ministr. Bonac. de Sacram. disput. 8. q. vnica punct. 5. num. 13.* tum quia huiusmodi Sacerdos concelebrat hoc casu Episcopo ordi-

ordinanti, ex resolutis per *D. Thom. 3. p. quæst. 82. art. 2. & in 4. sentent. dist. 13. q. 1. art. 2. vbi Palud. q. 4. art. 2.* Atque ideo simul cum ipso Antistite eandem Hostiam verè consecrat, vt explicat *Cæt. super d. artic. 2. quæst. 82.* Quare contraria opinio non est recipienda, neque eam satis confirmant rationes ab aduersa parte adductæ, qui enim illam, scilicet negatiuam, tuentur, in ea se fundant ratione, quia Ecclesia non eam reputat primam Missam, quam tunc vna cum Episcopo ordinante celebrauit, quę potius videtur vnica actio ordinationis: sed hæc ratio non sufficit: imo contrarium apparet ex supradictis, ex quibus venit reijcienda, & per consequens Doctores, qui illa ducti negatiuam, scilicet opinionem in hoc euentu tenuerunt, prout sūt *Medina in summ. libro 1. cap. 11. §. 8. Quaranta in summa Bullarij, verbo ordo, versic. ampliatio illa, Fr. Emman. in summ. part. 1. cap. 68. conclu. 2. Henriq. lib. 14. capit. 3. paragraph. 6. in fine, Soar. tom. 5. disput. 31. sectio. 1. numer. 71. Sayr. de censur. lib. 4. c. 16 nu. 23. & lib. 6. c. 12. nu. 11. Aula eodem tract. p. 3. disp. 5. dub. 7. versic. dico. 2. Bellet. disquisit. clericalium p. 1. tit. de discip. clericali §. 5. nu. 57. pag. 60.*

17 Verum si quis probabiliter credens se habere legitimam ætatem, & ignoranter ante illam ordinaretur, in dictam non incideret suspensionem, etiam hodie post relatas *Pij & Sixti* Constitutiones: ex eo quia ordinatus ante legitimam ætatem inculpabiliter à suspensione excusatur. ita *Nauar. in man. cap. 27. num. 156. & in cap. accepta oppositi. 8. num. 34. de restit. spoliat. & consil. 9. num. 3. de temp. ordin. & conf. 3. nu. 1. de ætate, & qualit. Card. Tolet. in summ. lib. 1. cap. 15. num. 4. Henriq. in summ. lib. 13. cap. 38. §. 1. in fi. Salz. ad Bernard. cap. 26. versic. 1. quod dispositio, Graffis in decis. aureis lib. 4. c. 27. n. 22. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 32. tractat. 2. numer. 70. Miranda in manuali Prælat. tom. 1. quæst. 39. art. 6. in fine, Ludou. Besa in respons. casuum conscientiæ in casu incip. Petronius presbyter, Sanch. de matrim. libro 7. disp. 30 propè finem.*

18 Ex ea ratione, quia verba illa, temerè præsumpserit, quibus vtuntur prædictę *Pij & Sixti* Cōstitutiones, dolum, ac temeritatem significant, iuxta *glos. penult. in cap. solet, de sent. excomm. in 6. (ard. Zabarel. in Clem. 1. q. 38. de priuil. Hippolit. in l. de minore, in princ. numer. 39. ff. de quæst. Sanch. de matr. lib. 9. disp. 32. nu. 38.*

19 Et idcò non comprehēdi eum, qui bona fide ignoranter, aut imprudenter, siue inaduertenter aliquid facit, dicit *Cened. ad decretales collect. 45. nu. 3.* quem ego ipse refero *dict. 224.* Et ideo ad hanc suspensionem incurrendam requiritur præsumptio: itaut non sufficiat ignorantia vincibilis, modo non sit affectata, *Nauar. d. c. 37. n. 254. Emman. Sà verbo suspensio nu. 2. Aula d. disp. 5. dub. 7.* & alij citati à *Bonacina de censur. disp. 3. q. 6. puncto 5. nu. 5. versic. aduertendum.* quamuis ipse teneat ad hanc suspensionem incurrendam non requiri præsumptionem, vel ignorantiam affectatam, sed sufficere ignorantiam mortaliter culpabilem.

20 Sic etiam, qui testimonio suorum parentum bona fide ordinatus est ante legitimam ætatem, nō remanet suspensus, cum non peccet recipiendo ordines bona fide: ita *Quaranta in sum. Bullarij, verbo ordo, versic. quibus sic specialiter, & ex Nauar. Conar. & Tolet.* obseruat *Bonacina de censur. disp. 8. q. vnica punct. 5. nu. 13. versic. verum. Bellet. disquisit. cleric. p. 1. tit. de discip. cleric. §. 5. numero 60.*

21 Nec etiam bona fide celebrans, credens id sibi licere irregularitatem incurret, vt resoluunt *Conar. in Clement. si furiosus p. 1. §. 2. nn. 4. Naua. Salzed. & Graffis d. locis, Bellet. disquisit. clerical p. 1. tit. de discipli. clericali §. 5. nn. 59. Miranda d. q. 39. art. 10. in fine.* Sed quia *Fusc. tract. de visitatio. lib. 2. c. 28. num. 37.* tutior hunc esse irregularem tanquam ipsum dedeceat ignorare, quæ communiter omnes sui ordinis sciunt: ideo cōsulerem tutius esse dispensationem petere, si Papa relatis circūstantijs illam duxerit concedendam.

22 Quamuis, qui bona fide ante legitimam ætatem ordinatus est non fiat irregularis celebrando, cum non dicatur violare censuram, peccat tamen mortaliter celebrando sciens se non habere legitimam ætatem: tenent *Fr. Emman. in summ. par. 2. cap. 10. conclus. 2. Nugn. part. 3. quæst. 39. art. 20. Soar. de censur. disput. 51. sect. 2. num. 4. Bonacina dict. puncto 5. num. 13. versicul. verum.*

23 Iusta tamen interueniente ætate rectè poterit ordines exequi, sine aliqua absolutione, aut dispensatione, non obstantibus dictis Constitutionibus, vt acriter defendit *Conar. in dict. Clementina si furiosus, part. 1. §. 1. num. 4.*

24 Quæstio est non contemnenda, an Regulares sicut & clerici, ante legitimam ætatem sacros Ordines recipientes ipso iure sint suspensi? In qua quæst. videtur dicendum illos non esse ipso iure suspensos, cum pœna hæc suspensionis inflicta reperiatur solum contra clericos in d. *Bulla Pij II. de qua alleg. seq. num. 11.* ibi, nonnulli clerici, &c. monachi enim, & clerici sunt diuersa, vt constat ex rub. & tit. ne clerici, vel monachi, sicut Constitutio loquens de Regularibus solummodo non comprehendit clericos seculares, vt habetur expressè in *Clement. 1. iuncta glos. verbo religiosus de rebus eccles. non alien. Bellet. disquisit. clerical. p. 1. tit. de discipl. clerical. §. 2. num. 5.* ita etiam Religiosi in Constitutione agente de clericis non veniunt, præcipue in materia non fauorabili, *Abb. in cap. 1. num. 7. ne clerici, vel monachi, & in cap. 1. num. 9. de iuramen. calum. Bellet. d. §. 2. nu. 9.* Sed his non obstantibus verius est huiusmodi Regulares ante legitimam ætatem promotos suspensos ipso iure fieri, sicut & clericos; nam licet quantum ad alia quam maxima sit differentia inter clericos, & monachos, siue Regulares, maximè quando agitur de materia, quæ vel tantum concernit clericos, vel tātum monachos: at quando materia est, quæ æqualiter respicit vnū, & alterum, qualis est materia ordinum recipiendorum, & vt non recipiantur extra tempora, ante legitimam ætatem, vel sine litteris dimissorijs, nulla prorsus inter ipsos est differentia, quod si prædictus *Pius II.* vsus fuit nomine clerici, nō verò expressè monachos, siue Regulares nominauit, ex eo fuit, quia clerici nomen in hoc sensu vniuocum est, & nomine, definitione conuenit, ac comprehendit clericos, tam seculares, quam Regulares, quo fundamento hanc sententiam tenuit *Miranda d. q. 39. art. 6.*

SVMMARIVM.

1 *Sex anni sabbatis sacri ordines conferuntur, & qua ratione in quatuor anni temporib. conferantur n. 21*

3 *Diebus sabbati Ecclesia potius constituit sacros ordines esse conferendos, quia sabbatum significat requiem.*

4 *Sacri ordines extra prædicta tempora, nec consuetudine conferri possunt.*

5 *Summus Pontifex potest licentiam, & dispensationem concedere, vt extra tempora statuta quis possit ab aliquo antistite ad sacros Ordines promoueri.*

6 *Fratres Minores, & omnes qui illorum priuilegijs fruuntur, possunt extra statuta tempora Dominicis, vel alijs festiuis diebus sacros ordines suscipere.*

7 *Patres Societatis Iesu eodem priuilegio fruuntur, ex indulto Gregor. XIII.*

8 *Tempus præstitutum ad conferendos ordines non est de substantia collationis illorum.*

9 *Promotus extra tempora, an sit suspensus ipso iure, resoluitur, & de promouente.*

10 *Suspensus ob promotionem extra tempora statuta, si celebret irregularis fit.*

11 *Bulla Pij II. refertur.*

12 *Suspenso ob casus in d. Bulla comprehensos, non possunt beneficia conferri.*

13 *Bulla Pij II. semper fuit obseruata à Clem. VIII. & S. D. Paulo V. confirmata.*

14 *Suspensus per dictam Constitutionem an ab alio quam à Papa absolui possit? resoluitur negatiuè, nisi suspensio, vel irregularitas fuerit occulta nu. 17.*

15 *Conditor Canonis, quoties non reseruat absolutionem censuræ potestatem Episcopis videtur concessisse.*

16 *Lex absque temporis præfinitione pœnam imponens censetur illam perpetuo infligere.*

EPISCOPVS QVIBVS TEMporibus ordines sacros dare possit?

ALLEGATIO XVII.

1 SAcros Ordines non nisi in sex sabbatis anni conferri licere statuere *Cano. in c. quod die & in c. fin. 75. dist.* nempe in sabbatis quatuor temporum, & in sabbato præcedente Dominicam de Passione, & in Sabbato Sancto, quorum Canonum statuta *Concil Trident.* seruari iubet *sess. 23. de reform. c. 8.* & comprobant *Henriq. in summ. lib. 10. c. 12. in princip. Francisc. Leoin thesauro fori ecclesiastici p. 1. c. 4. nu. 20. Vgolin. de potestate Episcopi c. 26. §. 25. numer. 1. vers. 3. Bonacina de Sacram. disp. 8. q. vnic. punct. 6. nu. 1. vers. 1.*

2 Summa ratione prædicti sacri ordines his temporibus conferuntur, vt scilicet Christi fideles sacrarum rerum ministri, qui ad tanti mysterij potestatem assumuntur, pijs, & sanctis precationibus intenti, rectè, & cum ecclesiæ vtilitate, ad eam gerendam aptiores sint, prout dicit *Catechesis Rom. sub titul. de sacr. Ordine §. sequitur nunc*, & hæc sanè vtilior apparet ratio, & verior his, quas tradunt *Præp. in ca. quoniam §. cæterorum 75. dist. & Rebuff. in praxi beneficiali tit. de clericis male promotis glos. 1. num. 8. & 9.*

3 Diebus sabbati Ecclesia potius constituit sacros Ordines esse conferendos, quia sabbatum significat requiem; legitur enim *Genes. 2.* quod requieuit Deus die septimo ab omni opere, quod patrarat, & tangit *glossa verbo pertinere in c. litteras de temp. ordinat.* Requies n. consideratur dupliciter, vno modo pro cessatione ab operibus alio modo pro implemento desiderij ex *D. Th. p. 1. sum. q. 37. ar. 2. in medio.* Sacris initiatus primo modo quietis vtitur cum de labore sæculorum negotiorũ transit ad ecclesiasticam requietem, cum illi non amplius negotiari permittatur, *c. fornicari, 88. dist.* qua nõ potiuntur constituti in minoribus, cum possint retrogredi ad sæculum, *c. Joannes de clericis coniugatis, cap. si qui 32. dist.* Et ideò quicunque etiam die festo possunt prædicti minores ordines conferri vt suo loco diximus. Alterum verò requietis modum, nec sacris initiati assequuntur, quousque ipsi alijque triumphantem ingrediantur Ecclesiam, ex D. Thom. vbi proximè, cuius desiderij complementum Apostolus consequi animo concupiscens concupiscens, in ea prorupit verba, cupio dissolui, & esse cum Christo.

4 His igitur temporibus sacri ordines conferendi sunt, ita vt nec consuetudine cõtrarium induci possit, vt probat *text. in c. 2. de temporibus ordin. Rebuff. in praxi beneficiali p. 2. tit. de clericis ad sacros ordines male promotis glos. 1. nu. 14. & 15. Quaranta in summa Bullarij, verbo ordo vers. deuenio ad secundum, Vgolin. d. §. 15. nu. 1. in fi. Henriq. lib. 10. cap. 11. §. 2.*

5 Excipitur tamen vbi speciatim summus Pontifex licentiam concederet, quia tunc extra quatuor tempora conferri poterunt, prout resoluunt *Mayol. de irregul. lib. 3. c. 14. nu. 9. Rebuf. d. glos. 1. n. 12. Quaranta, & Vgolin. dictis locis.* Papa enim quolibet tempore, ordines conferre potest, *Rebuff. d. glos. 1. nu. 1. Salzed. ad Bernard. c. 26. vers. Et licet, pag. 110.* & dispensare, vt extra tempora statuta, quis possit ab aliquo Antistite ad Sacr. ordines promoueri. *capit. 1. de tempor. ordinat. Rebuff. super reg. 23. Cancellar. versic. item hoc concedere potest*, quam dispensationem in hac Curia appellant *Curiales, extra tempora.*

6 Vnde Fratres Minores, & omnes, qui illorum priuilegijs concessis, & concedendis fruuntur ex confirmatione Clem. VIII. felicis mem. possunt extra tempora à iure statuta Dominicis, vel alijs festiuis diebus sacros ordines suscipere, refert *Fr. Emman. qu. regul. to. 3. q. 13. artic. 5.* Virtute tamen aliorum priuilegiorum à summis Pontificibus ante Concil. Trident. concessorũ non posse Regulares nunc ab Episcopis ordinari ordinibus sacris extra tempora, resoluit *Miranda in manu. Prælat. to. 1. q. 38. art. 4.*

7 Item Patres Societatis Iesu ordinari possunt ad quosuis ordines, etiam maiores, extra prædicta tempora, ex indulto Greg. XIII. ipsis concesso, dato *Tusculi 21. Septembris* 1582. refert *praxis nova Episcopalis p. 1. c. 1. nu. 88. pag. 56. & seq.*

8 Tempus huiusmodi constitutum à iure ad conferendos ordines non est de substantia collationis illorũ, ex *glos. in c. ordinationis lib. 1. 73. dist.* ideò si illis non seruatis conferantur, vtique imprimeretur character, vt tenent *glo. verbo ætatem in c. vel non est compos de temporibus ordinat. Vgolin. d. §. 25. nu. 1. in princ.*

9 Maior igitur dubitatio est an promotus extra prædicta tempora sit suspensus ipso iure? quicquid tamen sit de iure communi, vt infra dicemus, non est dubium quin Constitutione *Pij II. incip. Cum ex sacrorum, dat. Rom. quinto decimo Kalendas Decembris anno* 1401. sit suspensus ipso iure, idque ex ea deducit *Nauar. in manual. cap. 27. num. 241. vers. 5. dico, & consil. 40. num. 7. versicul. 11. de temporib. ordinat. in antiq. & consil. 7. sub tit. de clerico excommun. mmssl.* Postea vero *Sixtus Quintus* in Constitut. sua contra ecclesiasticos male promotos, non solum suspendit ipso iure promotos extra tempora, verum etiam illos ita promouentes ad sacros, vt *in paragraph. vt igitur*, cum duobus sequentibus prædictæ suæ constitutionis continetur; Verum quia successit Clementis VIII,

Sanctio

Sanctio d. *Sixti Quinti* Conſtitutionem reſtringens, ac modificans, & ad terminos tantum ſacrorum Canonum, Sanctionisque *Pij II. & Concil. Tridentin.* redigens, ideo videndum eſt quæ pœnæ ſtatutæ ſint in prædictis iuribus aduerſus promouentem, & promotum ad ſacros Ordines extra tempora à iure ſtatuta. De iure igitur communi tam promouens, quàm promotus extra tempora ſuſpendendi ſunt ex ſententia *gloſ. penult. in Clement. final. de ætate, & qualit.* aut melius, promouens ſuſpendatur, promotus vero ſit ſuſpenſus ipſo iure, vt affirmant *Hoſtienſ. Io. And. & But. in cap. cum quidam de temp. ordinat.* vbi licèt videantur primo aſpectu tenere contrarium, nihilominus quia poſtmodum eorum ſententiam in hac parte remittunt ad notata *in cap. litteras illo tit. vbi Ioan. And. num. 7. But. nu.* 25. *& Hoſtienſ. in final. verbis*, vbi affirmant promotum ipſo iure ſuſpenſum, hoc itidem eos tenere *in dict. cap. cum quidam*, affirmandum eſt, ſequitur *Vgolin. d.* §. 25. *numer. ſecundo* Sed *Pij II.* lex præterea ordinatorem, aduerſus ordinatum pœnam indixit ſuſpenſionis ipſo iure. *Concil.* vero *Tridentin.* nullam aduerſus eos infligit pœnam, & text. in *c.* 8. *ſeſſ.* 23. *de reformat.* qui primo aſpectu aduerſari videtur, non probat, quod ex eo deducit *Salzed. ad Bernard. cap.* 26. *litter. A. verſ. Ius vero, qui extra tempora*, dum ait hunc ſuſpenſum eſſe per annum, ea enim pœna refertur ad eũ, qui ſine teſtimonio ſui ordinarij Ordines ſuſcipit, & declarat *Vgolin. vbi proximè.* Sequitur *Bonac. de cenſur. diſp.* 3. *q.* 6. *punct.* 5. *num.* 5. vbi etiam reſoluit ad hanc ſuſpenſionem incurrendam non requiri præſumptionem vel ignorantiam affectatam, ſed ſufficere ignorantiam mortaliter culpabilem.

10 Hic extra tempora conſtituta ad ſacros Ordines ſe promoueri faciens & prædictam ſuſpenſionem incurrens, Ordinis executionem non habet, & ſi celebret irregularis ſit: imò & eccleſiaſticis priuatur beneficijs per *dict. Bullam Pij II.* cuius tenorem ad plura deſeruientem in præſenti reſcribere operæ pretium duxi. Pius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei ad futuram rei memoriam. Cum ex ſacrorum Ordinum collatione character inuiſibilis Animæ imprimatur, ſacra myſteria diſpenſentur, & ipſorum cura tribuatur animis in eorum ſuſceptione, excellus graues tanto magis plectendi ſunt, quanto ex illis maiora in mentibus fidelium ſcandala generantur, cum itaque (ſicut fide dignorum relatione non niſi moleſtè accepimus) nõnulli clerici extra tempora à iure conſtituta, quidam ante ætatem legitimam, aliqui vero ſine dimiſſorijs, contra ſanctiones Canonicas ſe faciunt ad ſacros Ordines promouere; nos eorumdem temeritatem, tali caſtigatione reprimentes, vt alijs in poſterum committendi ſimilia aditus præcludatur; auctoritate Apoſtolica hac Conſtitutione perpetuò valitura ſtatuimus, & ordinamus, quod omnes, & ſinguli, qui abſque diſpenſatione Canonica, aut legitima licentia, ſiue extra tempora à iure ſtatuta, ſiue ante ætatem legitimam, vel abſque dimiſſorijs litteris, etiam Citramõtani, à Citramontanis (præterquam ſi in hoc vltimo caſu, per Cameram Apoſtolicam iuxta illius ſtylum ordinati fuerint) ad aliquem ex ſacris Ordinibus ſe fecerint promoueri à ſacrorum Ordinum executione ipſo iure ſuſpenſi ſint, & ſi huiuſmodi ſuſpenſione durante in eiſdem Ordinibus miniſtrare præſumpſerint, eo ipſo irregularitatem incurrant. Præterea vltra alias pœnas in tales generaliter à iure inflictas, beneficijs Eccleſiaſticis poſſint iure priuari. Volumus autem, quod præſens noſtra Conſtitutio in Romana Curia exiſtentes poſt quindecim dies; abſentes vero Italos poſt duos menſes, alios vero vltramontanos poſt ſex menſes, ab ipſius in audientia contradictarũ, & Cancellaria Apoſtolica publicatione, & affixione ligare incipiat. Nulli ergo liceat eam infringere, vel ei auſu temerario contraire, ſi quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorũ Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerint incurſurum. Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, anno ab Incarnatione Dominica Milleſimo quadringẽteſimo primo, quintodecimo Kalendas Decembris, Pontificatus Noſtri Anno Quarto.

11 Attentis prædictæ Bullæ verbis, dicendum puto durante illius ſuſpenſione clerico non poſſe conferri beneficia, cum ille careat Ordinum exequutione ſecundum reſoluta per *Couar. in cap. Alma mater, p.* 1. §. 7. *n.* 1. contra *Nauar. in man. c.* 27. *nu.* 160. Intellige de clericis in maioribus, de quibus loquitur prædicta Bulla, nam ſi in minoribus conſtitutis conferantur, collatio valida erit, vt reſoluit *Miranda in manual. Prælat. tom.* 1. *q.* 39. *art.* 7. *concl.* 1. *in fine.*

13 Hæc Bulla *Pij* II. obſeruatur ſemper in hac materia, eamque confirmarunt poſteà *Iulius Papa III. in ſua regula Cancel.* 25. & alij ſucceſſores, necnon *Clemẽs VIII. & S. D. Paulus V. ſalucis memoriæ, reg.* 13. per hęc verba. Item de clericis extra tempora à iure ſtatuta, ſiue ante ætatem legitimam, aut abſque dimiſſorijs litteris ad ſacros ordines ſe promouere facientibus pro tempore etiam voluit Cõſtitutionem piæ memoriæ *Pij* II. ſimiliter Prædeceſſoris ſui de ſuper editam, & in dicto Cancellariæ Apoſtol. libro deſcriptam, quæ incip. Cum ex ſacrorum, &c. pari modo obſeruari.

14 Dubitari poteſt an ſuſpenſus vigore dictæ Conſtitutionis ab alio quam à Papa abſolui poſſit? Et videtur dicendum quod ſic, ex ea ratione quod *Pius II.* ſibi nõ retinuit abſolutionem in ea Conſtitutione, iuxta doctrinam *Armil. verbo ſuſpenſio nu.* 22. *Silueſt. eod. verbo nu.* 8. *verſ. tertium, gloſ. Clem.* 1. §. *pen. verbo excommunicationis, de hæret.* ſicuti in excommunicatione conceſſum reperitur quoties conditor canonis ſibi ſpecialiter non reſeruauit, quia eo ipſo conceſſiſſe videtur facultatem alijs abſoluendi, *cap. nuper de ſentent. excommun. cum citatis à Gutier. Canon. lib.* 1. *cap.* 5. *à princip. Soar. de Cenſur. diſp.* 7. *ſect.* 4.

15 Conceſſum enim dicitur quicquid expreſsè prohibitum non reperitur, *l. necnon*, §. *quod eius, ff. ex quibus cauſis.* Sed his non obſtantibus in contrarium ſe habet communis Doctorum reſolutio, aſſerentiũ ab irregularitate contracta in ordinibus malè ſuſceptis, & inſuper à ſuſpenſione per dictam Conſtit. incurſa, non niſi ſummum Pontificẽ diſpenſare poſſe, vt videre eſt apud *Silueſt. verbo irregularitas, numer.* 12. *verſicul. hodie autem, Nauar. in manua. capit.* 25. *numer.* 70. *Mayol. de irregular. libr. primo, capit.* 30. *numer.* 9. *in fine, Iacob. de Graſſis in deciſio. aureis libr. primo, capit.* 8. *numer.* 15. & nuncupatim de ſuſpenſione agentes firmant *Rebuff. in praxi benefic. tit. de clericis male promotis gloſ.* 4. *num.* 3. *Gutier. Canonicarum. lib.* 1. *cap.* 26. Ratio eſt, quia in illa Conſtitutione non ad aliquod tempus ſuſpenſionis cenſuram Papa infringit, irregularitatemque incurri decernit, ex quo euenit, vt perpetuò contineatur inflicta, & Rota Romana generice loquens firmauit contrauenientes decretis dictæ Conſtitutionis perpe-

tuò esse per eã suspensos in vna *Melit. Abbatie die Mercury 24. Ianuary 1590. coram Reuerend. P. Cipsio.*

16 Lex enim absque temporis prefinitione pœnam imponens censetur illam perpetuo infligere, *l. seruus, C. de pœnit. glo. verbo perpetuo in cap. cupientes. §. cæterum, de elect. in 6. glos. verbum perpetuum in c. ex litteris de constitut. vbi Abb. num. 10. Felin. in cap. tam litteris, nu. 1. in fine de testibus.*

17 Ex quo sequitur neminem posse illius Bullæ dispositionem infringere, Pontificisque supremi factum revocare, si tamen huiusmodi suspensio vel irregularitas occulta fuerit, in ea poterit Episcopus dispensare, virtute *Concil. Tridentin. sess. 24. de reformat. cap. 6.* vt firmat *Bonacina de censuris disput. 3. q. 6. punct. 5. num. 5. vers. tertio.*

18 Aduertetem prædictam Pij II. Bullam solummodo loqui de suscipientibus Ordines sacros extra tempora vel ante legitimam ætatem, aut sine litteris dimissorijs, vel saltis, quod est idem, non tamen loquitur de prima tonsura, vel de minoribus Ordinibus, stando etiam in iure communi in dictis casibus non incurrebatur suspensio à suscipientibus minores Ordines, vt latè probat *Nauar. in man. c. 25. nu. 70. & c. 27. num. 241.* vbi etiam asserit solummodo *Pium II.* suspendisse ordinatos Ordinibus sacris in dictis casibus, & declarasse eos esse ipso facto suspensos, atque irregulares si celebrent, non tamen ibi mentionem fecisse de prima tonsura, aut minoribus Ordinibus, ita *Miranda d. artic. 7. conclus. 1.* & quamuis *concl. 2.* dicat per Constit. Sixti V. ordinatos prima tonsura minoribusque ordinibus, tam seculares, quam regulares, Episcoposque eos ordinantes in dictis casibus ipso facto esse suspensos, hodie prædicta Constitutio Sixti Quinti, restricta est ad terminos iuris communis, & Bullæ Pij Secundi, prout supra dictum est.

EPISCOPVS IN INTERSTITIJS, quando dispensare potest.

ALLEGATIO XVIII.

1 SEruatis temporum interstitijs conferẽdi sunt ordines, videlicet vno anno elapso post susceptionem vltimi minoris ad Subdiaconatum, iterum ad Diaconatum post annum, & post alium ad Presbyteratum, vt habetur in *Concil. Trid. sess. 23. de reform. c. 11. 13. & 14.* nam interim ordinandi commodius edoceri poterunt, quantum sit ordinis, quem suscipiunt, pondus, & dignitas, & cum ætate meritum vitæ, ac doctrinam aor accrescere poterit, vt habetur in *Conc. Trid.* quem ad hoc citat *Vgolin. de potestate Episcopi. c. 26. §. 27. n. 2.* & alia adducit *Carol. de Grassis de effectib. cleric. in pralud. n. 326. cum seqq.* Nullus autem Episcopus absque speciali, & particulari priuilegio, & indulto de nouo concesso conferre potest alicui etiam Regulari, duos Sacros ordines in vna, & eadem die, etiamsi ad id faciẽdum, prætendat habere se quantumcunque legitimã, nimis vrgentem, & rationabilem causam, *Miranda in manu. Prælat. to. 1. quæst. 38. art. 5.*

2 Anni cursus, qui inter vnum, & alterum ordinẽ debet interuenire non oportet vt habeat trecentos sexaginta quinque dies, quo tempore annus conficitur, sed sufficit aduenisse eandem solemnitatem, & diẽ subsequentis anni, in qua, anno transacto alium suscepit ordinẽ, & ita interstitia non sunt mathematice cõputanda, ita vt ordinandus nequeat ad ordines promoueri, nisi inter vnum & alterum ordinem moram traxerit duodecim mensium completorum; sed moraliter, & iuxta ritum Ecclesiæ, videlicet ab vna quadragesima ad aliam, à Pentecoste ad Pentecostem, &c. quamuis inter primam, & secundam Pentecostis solemnitatem nondum sint elapsi duodecim menses. Ita tenent ac decisum referunt *Hieron. Sorbo in compendio Mendicant. verbo ordines sacri vers. circa id. Prosp. de Augustino in addit. ad Quarantam in summa bullarij, verbo ordo in fine, praxis Episc. p. 1. verbo ordo, vers. ad quartum, circa med. Vgol. d. §. 27. n. 6. Fornar. de sacram. ordinis, c. 3. n. 4. Campanil. in diuersorio iuris Canonici, rub. 6. c. 3. nu. 12.* me citato *Bonacina de Sacramentis disp. 8. q. vnica, punct. 5. n. 33. Aloys. Ricc. in praxi fori eccles. post resolus. 276. in notab. de materia sacram. ordinis, vers. quoad.*

3 In minoribus tamen ordinibus temporis interstitium aliter computatur, prout cum multis, quos citaui dixi dum agerem de prima tonsura, alijsque minoribus ordinibus, & ibi dictis addo quod in casibus, in quibus Abbates suis subditis primam tonsuram, ordinesque minores possunt conferre per *Concil. Triden. sess. 23. de reformat. cap. 10.* poterunt cum eisdem dispensare in interstitijs, vt resoluit *Campanil. rub. 12. capit. 13. num. 42.*

4 Episcopus cum ordinandis in huiusmodi interstitijs dispensare potest, non tamen ad eius libitum, atque arbitrium non regulatum aliqua legitima causa, vt habetur in *Concil. Trid. sess. 23. de reformat. cap. 14.* ibi, nisi ob ecclesiæ vtilitatẽ aliud Episcopo videretur, ita *Nauar. conf. 12. de tempor. ordinat. & additio ad eum consil. 19. de voto, Miranda, d. artic. 8. concl. 3. & 4. Vgolin. d. §. 27. num. 3. Aloys. Ricc. in praxi fori eccles. decis. 561. in 1. edit. & resolut. 483. nu. 1. in 2. edit. Bonacina de Sacra-*

menius

SVMMARIVM.

1 *Interstitijs temporum seruatis Ordines sunt conferendi, & quare.*
2 *Anni cursus, qui inter vnum, & alterum ordinem debet interuenire, quomodo computandus, ostenditur.*
3 *Abbates, qui subditis suis primam tonsuram, & minores ordines possunt conferre, poterunt cum eisdem in interstitijs dispensare.*
4 *Episcopus cum ordinandis data aliqua legitima causa potest in huiusmodi interstitijs dispensare.*
5 *Causa grauior requiritur in dispensatione interstitiorum inter Diaconatum, & Sacerdotium, quam inter cæteros Ordines.*
6 *Capitulum Sede vacante, & eius Vicarius possunt dispensare in interstitijs.*
7 *Episcopus super interstitijs temporum cum ordinando dispensare censetur si illum ad ordines assumat, sciens non elapsum anni curriculum.*
8 *Impedimentum omne censetur sublatum si episcopus illud sciens ordinauerit.*
9 *Ordinator super temporum interstitijs non potest dispensare cum non diocesano, nisi illum dimissorijs dispensandi facultas concedatur.*
10 *Episcopus cum religiosis dispensare potest.*
11 *Episcopus ordinans subditum non seruatis interstitijs nullam pœnam incurrit.*
12 *Ordines recipiens non seruatis interstitijs peccat si faciat absque licentia Episcopi.*

mentis diſput.8.quæſt.vnica punct.6.numer.1.verſic.grauiorem.

5 Vbi dicit grauiorem cauſam requiri in diſpenſatione interſtitiorum inter Diaconatum, & Sacerdotium, quàm inter cæteros Ordines, nam Tridentinum Concilium in diſpenſationibus interſtitiorum inter minores Ordines requirit ſolum arbitrium Epiſcopi, in diſpenſationibus interſtitiorum inter minores, & maiores Ordines exigit neceſſitatem, aut eccleſiæ vtilitatem, in diſpenſatione vero interſtitiorum inter Diaconatum, & presbyteratum, poſtulat eccleſiæ vtilitatem, & neceſſitatem, itaut non ſufficiat eccleſiæ vtilitas, verum etiã requiratur neceſſitas, quæ tamen neceſſitatis, vel vtilitatis cauſa extraordinaria, aut publica non requiritur, quia Concil. Trid. remittere videtur hoc negotium arbitrio, & prudentiæ Epiſcoporum, polita vtilitate eccleſiæ, & neceſſitate, quam Epiſcopus ſecundum circunſtantiam loci, & temporis, aut iuxta conditionem perſonæ ſufficientem iudicauerit, vtrumque approbant *Sorb.in compendio priuil.§.Ordines ſacri, ad finem, Fr.Emman.q.regul.tom.3.quæſt.24.art.6.& 7.Menoch.de Arbitrar.caſu 427.num.30.Miranda, d.q.38.art.8.concl.1.* eleganter *Carol.de Graſſis d.præiud.à nu.334.*

6 Facultas prædicta remittendi interſtitia Epiſcopo conceſſa modo ſupra relato tranſit ad Capitulum Sede vacante, ſeu eius vicarium, ita *praxis noua epiſcop.par.1.cap.1.num.50.verſ.eadem, Quaranta in ſumma Bullarij, verbo Capitulum, verſ.quaro 10.Aloyſ.Ricc.in praxi fori eccleſ.deciſ.715.in 1.edit.& reſolut.606.in 2.edit.& deciſ.561.in 1.edit.quæ eſt reſolut.483.num.6.in 2.edit.* vbi allegat *Thoming.conſil.60.num.4.Artam.conſ.13.nu.5.* & in Vicario Capituli Sede vacante, deciſum refert *Armendariz in addit.ad recopil.legum Nauarræ lib.1.tit.18.l.7.de Epiſcopis in declarat.numer.57. Modern. de iuriſd. par.2.cap.9.num.13.Carol.de Graſſis dict.præiud.numr.339.in fine.*

7 Super interſtitijs temporum neceſſe eſt vt Epiſcopus clare diſpenſet, vel vt aſſumat ad Ordines infra anni curriculum ordinandum, ſciens nondum eſſe lapſum tempus ab antea ſuſcepto Ordine ad ſequentem, quia ſi ignorauit, tacite diſpenſare non videtur, tum quia omne canonicum impedimentum, cuius diſpenſatio ad Epiſcopum pertinet, cenſetur ſublatum, ſi illud ſciens Epiſcopus, ordinauerit, iuxta reſoluta per *Abb. in cap.veniens, numero ſecundo, & 3. de filijs presbyt. Fel. in cap.præterea, numer.7. cum ſequen. de teſtibus cogend. Bart.in l.Barbarius.numer.12. ff.de offic. Prætor.vbi Iaſ. nu.10.Puteo deciſ.448.lib.1.Menoch.de præſumpt.libr.2. q.20.num.7.*

8 Et ita in proprijs terminis, de quibus agimus reſoluunt *Maiol.de irregularit.lib.3.cap.24.num.14.Salzed. ad Bernard.in practic.cap.25.verſ.opportune.Menoch.de arbitr.caſu 563.num.10.Carol.de Graſſis dict.præiud.numero 342.*

9 Ordinator ſuper temporum interſtitijs cum non diœceſano ad ſuſcipiendos Ordines diſpenſare non poteſt, niſi hoc in dimiſſorijs expreſſè concedatur, ita fuiſſe reſponſum à ſacra Congregat. Epiſcoporum Epiſcopo de Alefe *die 9. Auguſti 1593.* refert *prax.noua Epiſcop.p.1.c.1.num.11.pag.29.* vbi dicit ita communiter ſeruari in praxi, & reſoluunt *Miranda in man.Prælatorum, tom.1.q.38.art.7.concluſ.2.* vbi latiſſime probat, *Modern.de iuriſdict.par.2.c.9.num.14. Carol. de Graſſis d.præl.num.339.*

10 Diſpenſatio hæc interſtitiorum pertinet ad Epiſcopum, etiam reſpectu religioſorum, cum quibus diſpenſare poteſt ex cauſa ſibi per atteſtationem ſuorum Superiorum manifeſta, itaquod ne tas ſit Præpotitis regularibus in hoc caſu diſpenſare, ita *Hieron.à Sorbo d.verbo Ordines ſacri, verſ.quoad ſecundum. Fr. Emman. in explicat. Bullæ cruciatæ ad finem, Petr. de Ledeſm. in ſumm. par.1.de ſacram.Ordinis, cap.8. verſ.la difficultad.* referunt deciſum *praxis noua Epiſcop.par.1.cap.1.num.50. pag.58. Aloyſ.Ricci.in deciſ. Curiæ Archiepiſcop. Neapol.deciſ.81.num.1.& in praxi fori eccleſ. deciſ.561.in 1. edit.& reſolut.483.num.5.in 2.edit. Henriq.in ſumm.lib. 10.cap.23.§.4.in comment.lit.L. Vgolin.de poteſtat. Epiſcopi, par.2.cap.26.§.27.num.3. Proſper. de Auguſtino in addit.ad Quarant.in ſumm. Bullarij, verbo Ordo, prope finem, pag.395. Ioan. Baptiſta Conſeſtius in collect. priuilegiorum ſacri Ordinis, fol.135.* & me citato, *Bonacin. de ſacrament.diſputat.8.q.vnic.punct.5.nu.34. Miranda, d. artic.7.concluſ.1.*

11 Epiſcopus ordinans ſubditum non ſeruatis interſtitijs nullam pœnam incurrit, prout reſoluunt *Nau. conſil.4.nu.1.in non.de temporib.ordinat. Aloyſ.Ricci.in praxi fori eccleſ.reſolut.483.nu.7.in 2.edit.* nec ordinatus aliquam contrahit cenſuram, vel irregularitatem, ita *praxis Epiſcop.p.1.verbo Ordo, §.8.pag.79.& par.2.eod. verbo, verſ.ad quintum, Sayr.deciſ.56.ſub tit. de tempor. ordinat.* quem refert *Aloyſ.Ricci.in collect.deciſ.p.3.collect.576. Soar.de cenſur.diſput.31.ſect.1.num.43. praxis noua Epiſcop.d.cap.1.nu.50.verſ.nullam, Bonacin. de ſacram.diſt.punct.5.nu.35.& de cenſur.diſp.3.q.6.punct. 5.num.35.& de cenſur.diſput.3.q.6.punct.5.num.7.* vbi tamen reſoluit recipientem Ordines non ſeruatis interſtitijs peccare, ſi faciat abſque licentia Epiſcopi, quamuis contrarium teneat *Henriq.in ſumm.libr.6.c.10.§.3.* Ratio differentiæ colligitur ex ſupra dictis, *nu.7.*

Quæſtio eſt an Prælati Abbates Regulares, qui per ſe ipſos Ordinibus minoribus ſubditos ſuos poſſunt ordinare, ipſoſque ordinauerit, ad eoſdem ſpectet, non vero ad alium cum eiſdem in interſtitijs diſpenſare? Affirmatiue decidit *Miranda in man.Prælat.tom.1.q.38 artic.7.concluſ.3.* vbi etiam eleuat dubium, ſed non reſoluit, vtrum ſcilicet, quando huiuſmodi Abbas, quia infirmus, ſiue occupatus, ad alium miſerit ſubditos ſuos ordinandos, poſſit cum eis in interſtitijs diſpenſare, an hoc comperat Epiſcopo ordinaturo?

S V M M A R I V M.

1 *Referuntur Doctores, qui de materia huius allegationis tractant.*

2 *Ordinatio ſine titulo facta, quoad executionem irrita appellatur.*

3 *Titulus non requiritur ad minores Ordines.*

4 *Titulus huiuſmodi requiritur, quotieſcunque clericus ſecularis Ordines ſacros procurat ſuſcipere, ſecus verò ſi regularis profeſſus.*

5 *Regularis, tam non profeſſus, quam nullater profeſſus ſine titulo ad ſacros Ordines promoueri non poteſt.*

6 *Regularis non profeſſus ſine titulo promotus in ſuſcepto Ordine miniſtrans efficitur irregularis.*

7 *Patres Societatis Ieſus ante ſolemnem profeſſionem ſine titulo ad ſacros Ordines poſſunt promoueri.*

8 *Beneficium ad cuius titulum, quis eſt ordinandus debet eſſe tantum, vt ſufficiat ad honeſtè viuendum, nec opus eſt attendere ad qualitatem ordinandi.*

9 *Titulus ad Ordines requiritur non ſolum ſufficiens pro vita,*

victu, sed etiam ad honeste viuendum.

10 Viuere commodè, vel viuere cum penuria, vel viuere simpliciter sunt diuersa.

11 Episcopus debet arbitrari patrimonij quantitatem, cum iure præscripta non sit.

12 Episcopus, vt rectè arbitretur congruam summam pro huiusmodi titulo condecenti, quæ debeat attente rimari.

13 Beneficij valor, vt eius titulo quis ordinari possit, debet pertingere summam, quæ Clerico sustentando sibi, & suis, quin & pauperibus, ac peregrinis, iuribusque Episcopalibus persoluendis sufficiat.

14 Beneficium insufficiens Patrimonio adiunctum potest constituere sufficientem titulum.

15 Beneficium ad cuius titulum quis est ordinandus, debet pacificè possideri.

16 Possessor pacificus ille dicitur, qui nullam patitur iuris, vel facti controuersiam in iudicio, vel extra.

17 Beneficium litigiosum, & non pacifice possessum, fit citatione.

18 Citatio circunducta nulla, vel cum falso procuratore, non efficit liti pendentiam.

19 Litigiosa dicitur res quoties de eius dominio controuertitur in iudicio.

20 Lis super possessione non facit ipsam rem litigiosam, sed ius possessionis.

21 Possessor pacificus dicitur ille, cui lis mota fuerit super aliquo prædio, domo, censu, aut reddito sui beneficij.

22 Ad promotionem infra annum arctatur, qui curatæ Ecclesiæ plenum detinet exercitium, tametsi nondum liberam possessionem, ac pacificam maioris partis fructuum adeptus sit.

23 Ad titulum Coadiutoriæ, cum futura successione potest quis promoueri, si ratione illius habeat congruam sustentationem.

24 Ad titulum beneficij consistentis in distributionibus quotidianis potest quis promoueri.

25 Ad titulum Vicariæ temporalis, & aliorum similium beneficiorum, seu Capellaniarum amouibilium nemo potest ordinari.

26 Ad titulum seruitij in aliqua Ecclesia præstandi non potest quis ordinari nisi tale seruitium sit perpetuum.

27 Episcopus quibus concurrentibus poterit ad titulum seruitij in Ecclesia aliquem ordinare.

28 Ad titulum de futuro, & sub spe etiam certa non potest quis ordinari.

29 Ad sacros Subdiaconatus, & Diaconatus Ordines potest quis promoueri ad titulum beneficij, non obstante, quod non lucretur illius fructus, nisi post susceptum presbyteratus Ordinem.

30 Capellaniam obtinens in Capella Papæ licet sit ad nutum amouibilis potest ad illius titulum ordinari.

31 Cooptatus in Collegium Seminarij, non potest ad illius tit. ordinari, nisi ob causam inseruiendi beneficio, quod forsan esset Seminario iniunctum.

32 Beneficium ad cuius titulum, quis promotus fuit resignari non potest, nisi facta mentione, quod fuerit ad illius titulum promotus, alias resignatio erit nulla.

33 Resignanti Beneficium non facta mentione, quod ad illius titulum fuit promotus, competit actio spolij.

34 Refertur decisio sacræ Rotæ Romanæ.

35 Concilio Trid. c. 2. de reformat. sess. 21. non est satisfactum mediante clausula conflito quod resignans habeat aliunde, &c. si non fuerit expressum, quod ad titulum beneficij resignati fuit promotus.

36 Concilium Trid. d. loco non potest adimpleri per equipolles.

37 Concilium dicto loco comprehendit etiam resignationes factas in manibus Papæ.

38 Affectio per appositionem manus non intrat, quando resignatio est nulla.

39 Constitutus in minoribus Ordinibus potest beneficium resignare, etiamsi non habeat aliunde, quo viuere possit.

40 Constitutus in sacris non potest beneficium resignare etiamsi ad illius titulum non fuerit promotus, nisi aliunde habeat, vnde commodè viuere possit.

41 In Curia non admittitur resignatio alicuius in sacro constituti nisi cum clausula, quod resignans aliunde habeat vnde commodè viuere possit.

42 Renuntiatio beneficij, ad cuius titulum, quis sacris fuit ordinatus facta cum pensione sufficienti ad congruam sustentationem non est valida, nisi facta mentione, quod ad illius titulum fuit promotus.

43 Permutatio Beneficij ad cuius titulum fuit quis promotus non facta de hac mentione nulla est.

44 Permutans tacendo ordinationem, ac titulum, tutus est in foro conscientiæ, si illud, quod habuit ex causa permutationis erit æquiualens.

45 Concilium d. cap. secundo comprehendit tantum resignationes voluntarias, & non procedit in priuationibus, & renuntiationibus inductis à Iure.

46 Iurans resignare Beneficium, vel procuratorem constituere ad resignandum illud, ad cuius titulum fuit promotus, non potest compelli resignare cum effectu, imò procuratorem reuocare valebit.

47 Superiores caucre debent, ne renuntiationes admittant, nisi antea sibi constiterit resignantem habere, vnde commodè possit sustentari, quo non perquisito si acceptauerint non dubitatur validam esse, sed ipsi tenebuntur eidem ministrare alimenta.

48 Fructus Beneficij, ad cuius titulum fuit quis promotus non possunt hypothecari, nec obligari.

49 Amplia, vt nec etiam in subsidium aliorum bonorum in causam iudicati capi, & in illis executio fieri possit, si Clericus egeat.

50 Miles condemnatus eatenus, quatenus facere potest, soluere cogitur.

51 Iurans se Titio soluturum mille cum peruenerit ad pinguiorem fortunam, & postmodum Episcopalem sit adeptus dignitatem non tenetur iam dictam persoluere summam de fructibus Episcopalibus.

52 Patrimonij vocabulo intelligitur non solum quidquid ex patris bonis filio obuenit, verum etiam omne id, quod aliunde, & quauis ex causa illi delatum est.

53 Beneficium Ecclesiasticum sufficiens non habens ad cuius titulum ordinari possit, cum titulo saltem Patrimonij permittente Episcopo ordinari potest.

54 Patrimonij quantitas arbitrio prudentis debet taxari.

55 Patrimonium super re immobili constitui debet.

56 Ad titulum donationis veræ potest quis ordinari, si ita Episcopus iudicauerit assumendum pro necessitate, vel vtilitate Ecclesiæ.

57 Ordinatus cum Patrimonio ex donatione ficta tanquam ordinatus sine titulo incurrit pœnam suspensionis positam contra ordinatum sine illo.

58 Peccatum graue est cum ficto patrimonio, vel beneficio ordinari.

59 Suspensio nulla incurritur cum adest pactum, & conditio in patrimonio de illo reddendo vbi ordinatus habuerit beneficium sufficiens, vel alias vnde viuere possit.

60 Filius ordinandus non est sine patrimonio, quamuis habe-

ret

ret patrem diuitem nihil aſſignantem pro victu, & portione.

61 *Pater poteſt filio donare ad patrimonium.*

62 *Melioratio facta filio pro ſuſcipiendis Ordinibus etiam non interueniente traditione irreuocabilis eſt.*

63 *Pater nolens filio volenti promoueri iuſtum patrimonium conſtituere poteſt conſtringi iuris remedijs, vt illud aſſignet.*

64 *Donatio pro ſuſcipiendis Ordinibus filio ſimpliciter facta conferri non debet, ſeu imputari in legitimam.*

65 *Fructus filio dati loco alimentorum, & ad ſupportanda onera matrimonij non ſunt conferenda.*

66 *Expenſæ factæ pro doctorando filio non ſunt conferendæ.*

67 *Data pro ingredienda militia non ſunt conferenda.*

68 *Data ad conſequendam dignitatem etiam non ſunt conferenda.*

69 *Expenſæ factæ à patre, vt filius nanciſceretur aliquod beneficium Eccleſiaſticum non ſunt conferenda.*

70 *Referuntur Doctores, qui contrarium tenent, & illorum fundamento reſpondetur.*

71 *Patrimonium ſuper rem certam conſtituendum eſt, & non ſufficit, quod quis ſit Muſicus, Magiſter Grammaticæ, Pictor, aut alterius liceitæ profeſſionis, ex qua tantum querit, quod ſit ſufficiens ad vitæ ſuſtentationem.*

72 *Ad titulum litteraturæ etiam inſignis non poteſt quis ordinari.*

73 *Beneficium, Patrimonium, aut donationem non habens, poteſt cum penuria Sacerdotum exiſtit, ad ſacros Ordines promoueri, dummodo adſit, qui illi ſpondeat neceſſaria ſubminiſtraturum.*

74 *Ad titulum penſionis poteſt quis ordinari dummodo ad honeſtè ipſum ſuſtentandum ſufficiens ſit, ſi Epiſcopus iudicauerit aſſumendum.*

75 *Bona, ad quorum titulum fuit quis ordinatus, alienari non poſſunt.*

76 *Dictio, nullatenus, inducit nullitatem actus ipſo iure.*

77 *Alienatio patrimonij, aut extinctio penſionis ad cuius titulum fuit quis promotus eſt inualida.*

78 *Patrimonium, vt alienari, ſic vendi non poteſt.*

79 *Promiſſio de vendendo venit appellatione alienationis.*

80 *Tranſactio venit appellatione alienationis ex parte rem admittentis.*

81 *Diuiſio venit appellatione venditionis.*

82 *Vendere prohibitus cenſetur prohibitus diuidere.*

83 *Alienare prohibitus non poteſt permutare.*

84 *Datio in ſolutum venit appellatione alienationis.*

85 *Patrimonium non poteſt hypothecari.*

86 *Alienare qui non poteſt, non poteſt hypothecare.*

87 *Patrimonium præſcribi non poteſt tempore ordinario.*

88 *Alienatio ſeu renuntiatio patrimonij, an valeat facta ſine Epiſcopi licentia, ſi tunc habet beneficium, ſeu alias, vnde commodè viuere poſſit.*

89 *Dictio, donec, eſt reſtrictiua temporis.*

90 *Verba Concil. dicti. cap. 2. ibi, atque alia deinceps ſine licentia Epiſcopi alienare, declarantur.*

91 *Patrimonij bona, ad cuius titulum fuit quis ordinatus, habent priuilegia, quæ concedunntur a iure bonis eccleſiaſticis.*

EPISCOPVS SVB QVO beneficij, vel patrimonij titulo ordinare poſſit?

ALLEGATIO XIX.

1 HVius allegationis materiam, quæ ampliſſima eſt neceſſaria, & quotidiana, tractant *Henriq. in ſumm. lib. 10. caput. 17. §. 3. Fr. Emman. in ſumm. tom. 2. capit. 15. Flamin. de reſignat. lib. ſecundo, quæſt. 6. Petr. de Ledeſm. in ſum. part. 1. de ſacramento Ordinis, cap. 7. concluſ. 9. cum ſeqq. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. par. 3. collect. 566. & in praxi fori eccleſiaſtic. deciſ. 312. cum ſequentibus in 1. edit. & reſolut. 270. cum ſequentibus in 2. edit. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi, capit. vigeſimo ſext. §. 8. cum ſequentibus Azor. inſtitut. moralium, part. ſecunda, libr. tertio capit. 4. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. libr. 32. tract. 2. num. 72. cum ſequentibus Armend. in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib. 2. titul. 8. l. 1. de patrim. clericorum, num. 1. cum ſequentibus* latiſſimè *Nicolaus Garcia de beneficijs, part. 2. caput. 5.* elegantèr *Campanil. in diuerſ. iuris Canonici, rub. 8. cap. 1. cum ſequentibus* nouiſſimè *Bonacina de ſacramentis diſp. 8. quæſt. vnica punct. 5. num. 18. cum ſeqq.*

2 Nec cum Ordinis dedecore mendicet infelix in plateis clericus, & ſeruili operi mancipatus publicè a quolibet poſcat eleemoſynam, vt ſcriptum eſt *in capit. Iniacon, ſunt, 99. diſtinct.* debet quam maximè pomibile fuerit Epiſcopus laborare, ne quis titulo ſufficienti ad victum carens, promoueatur ad Ordines, & quiſquis contraire audeat, talis ordinatio vacuam habeat manus impoſitionem, vt conſtitutum eſt *in capit. neminem 70. diſtinct.* Ordinatio enim ſine titulo facta irrita habetur *in cap. ſanctorum, eod. diſtinct.* vbi gloſſ. vacuam, & irritam quoad executionem illam appellat, & confirmat *Major. de irregularit. lib. 4. cap. 15. in princip.*

3 Sed incipiendo ab ordinando, apud antiquos controuerſum reperio, qualis debeat illo titulo peti: nam illo carere non poſſe tonſuram, aut quatuor minores Ordines ſuſcipere ambientem reſoluit *gloſ. 1. in dict. cap. neminem*: Sed verior eſt opinio, quæ tenet ad minores Ordines titulum non requiri, quia in illis exiſtens poteſt retrocedere ab Ordine clericali, iuxta *cap. 1. de cler. coning.* & tenet *gloſ. 1. in capit. pſalmiſta, 23. diſtinct.* vbi *Præpoſ. num. 3. gloſ. in caput. 2. de præbend.* & ibi *Dec. numer. 29.* & ita ſeruatur de conſuetudine, prout teſtantur *Salzed. ad Bernard. capit. 18. num. 5. Vgolin. de irregularit. capit. 61. num. 2. Fr. Emman. in ſumm. tom. 2. capit. 15. num. 16. Quintan. Eccleſiaſticon. lib. tertio, num. 17. Petr. Ledeſm. in ſumm. part. 1. de ſacramento Ordin. capit. 7. ad finem, Nauarr. conſil. 14. incip. quæſitum eſt, numer. 1. de tempor. ordinat. Franciſc. Marc. Delphinali deciſ. 1080. incip. quæritur an Abbates, par. prima, num. 4. gloſſ. 1. Flam. de reſignat. lib. 2. quæſt. 6. num. quarto. Nicolaus Garcia d. cap. 5. num. 4. cum ſeq. Aloyſ. Ricc. in d. praxi ſolut. 271. num. 3. Campanil. d. rub. 8. cap. 1. nu. 5.*

4 Hic igitur titulus requiritur ex iuris diſpoſitione, quotieſcumque clericus ſecularis Ordines ſacros procurat ſuſcipere, ſecus verò ſi regularis perſona, quæ vouere debet caſtitatem, paupertatem, & obedientiam, in quo profeſſio tenet vicem tituli beneficialis, vt per *Henriq. in ſumm. lib. 10. cap. 17. §. 3.* vbi addit quod voluntaria paupertas pro opibus computatur, illarumque ſub-

Digitized by Google

ſubingreditur locum, ac propterea Trident. Synodus *ſeſſ.21.de reform.cap.2.* expreſsè conſtituit, ne quis deinceps clericus ſecularis ſine ſufficienti titulo auderet Ordines aſſumere: Idemque *Sixti V.* Conſtitutio tradidit, in illis verbis: aut quoad ſeculares ſine titulo ſufficientis beneficij, vel patrimonij: *Eſt tamen indubitati iuris,* quod ſi ante profeſſionem vellet Regularis perſona inſigniri Ordinibus, non vtique poſſit ad illos promoueri, abſque titulo ſufficienti, per Bullam *Pij V.* incip. Rom. Pontifex, de *anno* 1568. *pridie idus Octobris*, quæ in ordine eſt 75. vbi prædictum decretum Concil. loquens de titulo requiſito in clericis ſecularibus, extendit ad omnes & ſingulos etiam cuiuſcumque ordinis clericos religioſos, ſiue ſeculares more religioſorum viuentes in communi, & non profeſſos, quam Conſtitutionem refert *praxis noua epiſcop. part. prima, cap.1. de conferendis Ordinibus num.* 43. & per eam reſolut *Vgolin. d. §.8. nu.1. verſ. hæc autem regula.*

3 Quæ quidem Conſtitutio habet locum, tam in non profeſſis, quam in nulliter profeſſis, ſecundum *Rot. in vna Vrgellen. Canonicatus 3. Martij 1595. coram Illuſtriſſimo Blancheto*, quam refert *Nicolaus Garcia d.cap.5. num.11. & 12.* tenet *Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. part.2. deciſ.* 283. *& in praxi fori eccleſiaſtici reſolut.270. num.2.* vbi *num.* 3. cum *Mayol. de irregularit. libr.4. cap.15. num.1.* reſoluit ſic ordinatos regulares non profeſſos ſine titulo illo Ordine miniſtrantes effici irregulares.

7 Ab iſtius tamen Conſtitutionis decreto *Greg. XIII.* excepit Patres Societatis Ieſu per ſuam Bullam, quæ incip. Aſcendente, *ann.* 1584. *octauo Kalend. Iunij, & Gregor. XIV.* Conſtitut. incip. Eccleſiæ Catholicæ, ann. 1591. quos antea exemerat Paulus IV. felicis recordationis à tali obligatione, fortaſſe quia cognoſcebant decreto illius Concil. prædictos Patres ligari: quia etſi veri dicerentur religioſi, tantum ſimplicia vota emittebant: ita *Henriq. lib.10. cap.17. §.3. Flamin. libr.2. quæſt. 6. numer.19. praxis noua epiſcop. dict. capit.1. numer.* 44. *Fr. Emman. in ſumm. tom.2. capit.* 15. *numero* 1. *& quæſtionum regularium tom.3. quæſt.23. artic.3. Garcia dict. cap.5. num.13.*

8 Beneficium ad cuius titulum, quis eſt ordinandus, debet eſſe tantum, vt ſufficiat ad honeſtè viuendum, vt edocet *Concil. Trident. ſeſſ.21. de reform. cap.2.* quod ſcilicet ſufficiens ſit ad honeſtam, & commodam ſuſtentationem cuiuſlibet clerici, nec opus eſt attendere ad qualitatem ordinandi, vt nobilitatem, &c. Nam Concil. & ius antiquum ſolum requirit ſufficientiam ad honeſtè viuendum, ita ut non cogatur mendicare: ita tenet *Petr. Ledeſm. dict. concluſ.* 7. quem refert & ſequitur *Nicolaus Garcia dict. cap.5. num.* 114. & ita *Concil. dict. cap.2.* loquitur de beneficio ſufficienti ad victum, non autem ad honeſtè viuendum, explicat *Flam. de reſignat. libr.5. quæſt. vltim. num.* 156. & iuxta hanc opinionem patrimonia fiunt in Bracharenſi Archiepiſcopatu, cuius ſum diœceſanus, quo conſtitutum eſt ne ad ſacros Ordines promouendus ſit aliquis, niſi beneficium habeat eccleſiaſticum, vel patrimonium, quorum vtrumque valoris ſit ducatorum 25. & ſaltem realiter, & cum effectu poſſideant.

9 Sed ſcrupulum maximum mouent verba illa prædicti *cap.2.* ibi, quod ſibi ad victum honeſtè ſufficiant, & alia ſimilia relata in *cap.17. ſeſſ.24. de reform.* ibi. quod quidem ſi ad vitam eius, cui confertur honeſtè ſuſtentandam, non ſufficiat, aduerbium illud, *honeſtè*, idem ſignificat, quod decorè, & laudatè, & ſynonima cenſentur viuere decenter, commodè, congruè, competenter, vel honeſtè, per doctrinam *Decij in cap. de monachis num.8. de præbend.* ideo *Concil. Trident.* non ſatis iit ſi ordinandus habeat titulum pro victu non tamen talem, qui ſufficiat ad honeſtè viuendum, quia tunc diceretur tantum habere titulum ad viuendum ſimpliciter abſque eo quod honeſtè, vel decenter viueret, quia inter vnum, & alterum viuendi modum maxima conſideratur differentia.

10 Vel enim dicimus viuere commodè, vel viuere cum penuria, vel viuere ſimpliciter, vt ait *gloſ. in cap.1. verbo abſque penuria, de ſtatu regul. in 6.* quare attendendam eſſe qualitatem clerici decentem, & honeſtam, non ſuã in particulari videtur probabile, quaſi hodierna ſuſtentatio honeſta debeat eſſe reſpectu clericalis Ordinis, non vero qualitatis in particulari.

11 Et quoniam præſcripta certa quantitas non eſt, Epiſcopus ipſe arbitrabitur, argum. *l.1. & quæ ibi notantur, de iure deliber. Menoch. de arbitr. caſu 216. numer.12. Flamin. de reſignat. lib.5. quæſt. fin. numero 132. & 181. Ludou. Beja reſponſ. caſuum conſcientiæ part.4. caſu 26. fol. mihi 442. Henriq. in ſumm. lib.10. cap.17. §.3. in commento lit. N. Nicolaus Garcia d.cap.5. numer.111. cum ſequen. Thom. Valaſc. allegat. iuris tom.1. alleg.35. Vgolin. d. §.8. num.2.*

12 Epiſcopus vero, vt rectè arbitretur congruam ſummam pro huiuſmodi titulo condecenti, & neceſſario, complura debet ante attente rimari, nempe loci conſuetudinem, vt tenent *Archidiac. in cap. ſi Epiſcopus numer.3. de præbendis in 6. Gemin. in capit. ſicut numer.7. de ſuppl. negligentia Prælat. Anchar. in capit.2. verſic. tertio poteſt quæri. ſub numer.2. de præbendis in 6. Menoch. dict. caſu 216. nume.14.* item qualitatem cuiuſque ordinandi, per *gloſ. in capit. Epiſcopus verbo victu 10. quæſt.2. Caputaq. deciſ.6. incip. beneficium num.2. part.1. Rebuff. in praxi benef. ſub. de reſcript. in form. pauper. num.2.* quin ne tantum ſibi, ſed ſuis etiam ſatis ſit, vt per *Oyed. de incompatib. benefic. part.1. cap.19. à numer.22.* poſt *Sot. Nau.* & alios *Menoch. dict. caſu 216. ſub numer.13. Azori. inſtitut. moral. part.2. lib.6. cap.10. quæſt.8.* vbi exprimit decentem beneficij valorem eam pertingere debere ſummam, quæ clerico ſuſtentando, ſibi, & ſuis, quin & pauperibus, ac peregrinis, & aduenis hoſpitio ſuſcipiendis, iuribuſque epiſcopalibus perſoluendis ſufficiat. O vtinam in noſtro regno ſeruaretur, multi enim ibi ad clericatum non aſpirarent, niſi in bonis haberent, quæ ſufficiant ad clericalem Ordinem honeſtè tractandum, & ſe commodè ſuſtentandum, ſed adeo tenues ibi conſtituuntur redditus pro faciendo patrimonio, vt nulli quamuis pauperi deficiat, cui forſan ſi deficeret, aliam ſequeretur viam, & victum, ad inſtar parentis, manibus quæreret.

34 Si vero ſufficienti titulo beneficiali quis careret, haberet tamen tantidem patrimonij, quod beneficio adiunctum ſufficientem conſtitueret titulum, permittendum eſt ad ſacros Ordines promoueri: ita *Proſp. de Auguſtino & Quaranta in ſumma Bullary verbo Ordo, verſ. circa 2. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi capit.* 36. §. 3. *in fine, & §.8. numer.2. praxis epiſcop. part.1. verb. dimiſſoria verſ.2.*

15 Circa titulum ordinandi edocet *Concil. dict. capit.2.* vt pacifice poſſideatur, quam obrem litigioſus titulus repelleret ordinandum, *Nauarr. in tract. de orat. notab. 23. num.69.*

16 Ille

18 Ille vero dicitur pacificus poſſeſſor, qui nullam patitur iuris, vel facti controuerſiam in iudicio, vel extra, *Felin. in cap. cum Ioannes nu. 33. de fide inſtrum. Zabarel. in Clemen. gratia quæſt. 13. num. 8. de reſcript. Dec. in c. 19. & 20. de confirmat. vtili*, atque ideo, vt vnico verbo complectar, is erit qui ſine lite poſſidet, nam text. vtentem hoc verbo, pacificè, *Rebuff.* exponit & dicit, hoc eſt, ſine lite, *in tract. de pacificis poſſeſſ. numer. mihi 1065. verſ. quandoque, Guido Papa deciſ. 85. incip. Curia gloſ. in Clement. vnica, verbo antea de ſequeſtrat. poſſeſſ. & fruct.*

17 Litigioſum ergo beneficium fit, & non pacificè poſſeſſum citatione, ſi ipſe iudex, & reus facti ſint certi de re ipſa, pro qua conuenitur: ita *Myſinger. cent. 4. obſerv. 26. Math. Color. de proceſſibus execut. part. 3. c. 11. nu. 19. Gail. lib. 1. obſeruatione 74. Cardinalis Pute. deciſ. 329. lib. 3. Vin. deciſ. 459. num. 5. cum ſequentibus Lancell. de attentatis part. 2. capit. 4. in præfat. nu. 3. & Steph. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 2. num. 34. & 35. Cabed. Luſitan. deciſ. 15. num. 11. cum ſequentibus p. 2. Cald. Pereira de empt. cap. 9. num. 18.*

18 Si tamen circunducta ſit, non efficit litis pendentiam teſte *Afflict. dec. 366. incip. in pleno conſilio num. 14. & in conſtitutionibus Regni, ſi quem noſtrorum num. 4. Caravita 121. poſt nu. 1.* nec ſi lis cum falſo procuratore contrahatur *Ozaſc. Pedam. deciſ. 144.* Lis autem nulla dicitur cum non adeſt iuriſdictio, *Verall. dec. 47. par. 3.*

19 Litigioſa etiam dicitur res, quoties de eius dominio controuertitur in iudicio: non tamen conſtituit ipſam proprietatem litigioſam in poſſeſſione, quia lis ſuper poſſeſſione non facit ipſam rem litigioſam, ſed ius poſſeſſionis, *gloſ. 1. in cap. 1. de confirmat. vtili*, vbi *Dec. nu. 3. & 4. Butr. nu. 4. & Abb. num. 5. Rot. Bonon. deciſ. 48. nu. 5. cum ſeq. Ozaſc. deciſ. 144. Cacheran. dec. 143. nu. 10. Joſeph. Ludou. Peruſina deciſ. 68. num. 9. Rebuff. in tract. de pacificis poſſeſſoribus nu. 166. Menoch. de arbitr. caſu 202. num. 18. Flamin. de reſignat. lib. 2. quæſt. 3. numer. 52. cum ſequentibus.*

20 Sed ego ipſe non propterea inclinarem poſſe aliquê ſacris Ordinibus donari ad titulum alicuius rei ſuper cuius poſſeſſione mota fuit quæſtio iudicialis, cum certum ſit primum poſſeſſorium, deinde petitorium eſſe decidendum, iuxta *cap. ſignificauerunt, de teſtibus.*

21 Ille vero, cuilis mota fuerit ſuper aliquo prædio, domo, cenſu, aut reddito ſui beneficij, vtique pacificus dicitur poſſeſſor ex *Rebuff. in tract. de pacificis poſſeſſor. num. 168.* ad inſtar illius qui beneficium detinens eiuſque liberum habens curæ exercitium, aliquam tamen fructuum portionem non percipit, dummodo maioris partis poſſeſſionem habeat iuxta *gloſ. verbo pacificè in Clement. gratia de reſcript. & glo. in cap. commiſſa de electi. lib. 6. Dec. in cap. 1. num. 21. de confirmat. vtili, Zabar. in Clement. ut ij, qui, §. illi vero, numer. 9. de ætate, & qualit.* quamobrem licere huic ſuſcipere Ordines ad titulum dicti beneficij conſtat ex *glo. verbo pacificam in dict. cap. commiſſa, & ex gloſ. fin. in capit. ſi tibi conceſſo, de prabend. in 6.*

22 Dum firmant arctari ad promotionem infra annum, qui curatæ Eccleſiæ plenum detinet exercitium, tum etſi nondum liberam poſſeſſionem, ac pacificam maioris partis fructuum adeptus ſit, quod etiam tradunt *Franc. in dict. capit. ſi tibi conceſſo, verſic. & nota, ſub numero quinto, vbi Gemin. verſ. nota iſtam gloſ. ſub numero ſeptimo.*

Beneficij ſub vocabulo quid comprehendatur in materia de qua agitur.

23 CVm ſupra dixerim oportere ordinandum habere titulum conſiſtentem, vel in beneficio, vel in patrimonio, ac talem eſſe, qui ſufficiat honeſto victui, ipſumque pacificè ille poſſideat, reſtat modo oſtendere, quæ beneficij nomine contineantur. Et ideo incipiendo dico ad titulum coadiutoriæ cum futura ſucceſſione poſſe quem promoueri, vt per *Nauar. in trac. de orat. cap. 20. nu. 8. Salzed. ad Bernard. cap. 18. nu. 7. Moneta de optione cap. 4. q. 8. num. 169. Acoſta de Andrada ad Bullam cruciatæ q. 75. Gonzal. ad reg. 8. Cancellariæ gl. 5. §. 9. num. 6.* vbi intelligit ſi ratione illius habeat congruam ſuſtentationem, quem ſic interpretatur *Garcia de beneficijs part. 2. cap. 5. num. 132.* & requiritur quod ſit perpetua, vt per *Petr. Ledeſm. in ſum. p. 1. de ſacram. Ordinis cap. 7. concluſ. 1. dub. 2.*

24 Sic etiam praxis admittit quem promoueri poſſe ad titulum beneficij conſiſtentis in diſtributionibus quotidianis, quæ licet non computentur in valorem beneficiorum, nec fructuum appellatione veniant iuxta Romæ *deciſ. 134. ſine 8. de prabend. in nouis, & deciſ. 766. 4. bus 39. in antiq.* in hoc tamen caſu prædictæ diſtributiones vtique in valorem computantur, cum ſatis ſit beneficiatum illarum cauſa non laborare inopia, ita *Campan. dict. rub. 8. cap. 5. nu. 29.*

25 Ad titulum vero Vicariæ temporalis, & aliorum ſimilium beneficiorum, ſeu capellaniarum amouibiliũ, nemo poteſt ordinari, quia Vicarius temporalis titulum habere non cenſetur, ex *text. in cap. conſtitutus, vbi Abb. num. 5. de filijs presbyter.* & ita tenet *Matol. de irregular. lib. 4. cap. 15. num. 4.* quem refert & ſequitur *Campanil. in diuerſ. iuris Canonici, rubr. 8. cap. 4 num. 8. in fine*, quod etiam tenent *Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiepiſcopalis deciſ. 190. part. 2. & Henriq. dict. capit. 17. §. 3. litera Q.* contrarium tamen imo huiuſmodi Vicarium temporalem poſſe ad titulum huius vicariæ ordinari ſacris Ordinibus, tenent *Salzed. ad Bernardum capit. 18. numer. 8. ver. & ea ratione vicariæ temporalis, Flamin. de reſignat. lib. 2. quæſt. 6. num. 2. Gonzal. dict. gloſ. 5. §. 3. numer. 42.* quorum reſolutionem intelligerem, ea ſcilicet conditione ne ab ipſa vicaria temporali amoueatur, niſi habita alia prouiſione, ſicut etiam deputati ad capellanias, Hoſpitalia, commendas, ſeu quæuis beneficia manualia, poſſunt promoueri; ſed ab ipſis ſeruitijs amoueri non poterunt, niſi habita alia prouiſione, ex *Flam. dict. quæſt. 4. num. 86. ac praxi noua epiſcopali par. 1. cap. 1. nu. 45. in fine.* Sed prima ſententia verior, nec aduerſa aliquo validiori nititur fundamento, nam verius eſt quod etiamſi Epiſcopus ordinauerit aliquem ad titulum vicariæ temporalis, vel officij, quod non erat perpetuum, ſed temporale, & amouibile, poterit nihilominus auferri, quia non poteſt prædeceſſor Epiſcopus aſſignare officium, quod alias eſt temporale, & removibile in perpetuum Presbytero ordinato, & eo modo prædictum officium facere perpetuum, iuxta reſoluta per *Molin. de primogen. lib. 1. cap. 25. à num. 17. Gonzal. Mendez. Vaſconcel. diuerſ. iuris argumentor. lib. 4. cap. 8. num. 8. & 9.* optimè *Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 396. in 1. edit. & reſolut. 334. numer. 3. in 2. edit.* vbi aſſerit, quod ſi quis de facto ordinetur ſacris Ordinibus ad titulum Capellaniæ ad nutum amouibilis,

non

non ex hoc mutatur eius natura, ſeu qualitas, maximè ſi id fiat ſine expreſſo patroni conſenſu, & citat *Nicolaum Garciam de beneficijs parte prima capit. ſecundo numero* 91. *&* 112.

26 Sic etiam non poterit quis ordinari ad titulum ſeruitij in aliqua Eccleſia, cui adſcribatur, niſi tale ſeruitium ſit perpetuum, dependens à voluntate Epiſcoporum, & ita intelligendi ſunt Doctores, qui de hoc agunt, prout ſunt *Praxis Epiſcopalis, part.* 1. *verb. dimiſſoria, §.* 3. *dub.* 1. *Marc. Anton. Genuen. in Praxi Archiepiſcopali, cap.* 81. *ſub num.* 2. *Flamin. dict. quæſt.* 6. *nume.* 33. *Vilar del Patronado de Calataiud. part.* 4. *§.* 3. *numer.* 22. *Campanil. dict. cap.* 4. *numer.* 14. Neque Breue Sixti V. Patriarchę Venetiarum conceſſum quod adducit *Campan. vbi proximè*, aliud comprobat, quia eſt gratia ſpecialis: quare ita reſoluit *Vgolin. de poteſtat. Epiſcopi, cap.* 26. §. 8. *num.* 6. vbi refert Epiſcopum tantum poſſe ad titulum ſeruitij in eccleſia aliquem ordinare concurrentibus quatuor.

27 Primum, vt interueniat conſenſus Rectoris eius eccleſiæ. Secundum licentia, ac conſenſus Romani Pontificis, & hoc ad ſucceſſorem. Tertium, vt ex ſeruitio Miſſarum & diuinorum officiorum, & Eleemoſynis à fidelibus elargiendis, habeat vnde ſe ſuſtentet. Quartum, vt ne inde amoueatur, vel diſcedat, niſi de beneficio competenter, aut penſione prouiſum fuerit, vel ob delicta remotus.

28 Sic etiam non poteſt quis promoueri ad titulum de futuro, & in ſpe etiam certa, puta ad beneficium, quod quis ſpectat, ſeu ad quod eſt præſentatus, nominatus, vel poſtulatus, cum Concil. clare requirat titulum de præſenti habitum, & poſſeſſionem: *Salzed. ad Bernard. cap.* 18. *num.* 9. *Fr. Emman. in ſumm. tom.* 2. *cap.* 15. *num.* 10. *Vgolin. dict. §.* 8. *num.* 3. *in fine*, *Petrus de Ledeſma in ſumm. part.* 1. *de ſacrament. Ordinis, cap.* 6. *poſt* 8. *conclu.* *Nicolaus Garcia dict. cap.* 5. *num.* 130. Quamuis contrarium nempe poſſe quem promoueri non ſolum ad titulum beneficij iam quæſiti, ſed etiam quærendi ex *gloſ. magna circa medium in capit. Oſius* 61. *diſtinct.* teneant *Majol. de irregularit. libr.* 4. *capit.* 15. *numero* 3. *Sayr. de cenſur. libr.* 4. *capit.* 14. *numer.* 19. *Campanil. dict. cap.* 4. *num.* 10.

29 Poterit etiam quis promoueri ad ſacros Subdiaconatus, & Diaconatus Ordines ad titulum beneficij, non obſtante, quod non lucretur illius fructus, niſi poſt ſuſceptum Presbyteratus Ordinem, vt deciſum referunt *Garcia, dict. par. ſecunda, cap.* 5. *num.* 110. *Franc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici. cap.* 39. *nu.* 22. *Armend. in addition. ad recopil. legum Nauarræ lib.* 2. *tit.* 8. *leg.* 1. *de patrimonio clericorum, nu.* 11.

30 Obtinens capellaniam in capella Papæ, licet ſit ad nutum amouibilis, poteſt ad illius titulum ordinari, prout reſoluunt *Nauar. conſ.* 20. *de tempor. ordinat. Sayr. deciſ.* 59. *eodem tit.* quos refert, & ſequitur *Aloyſ. Ricci in praxi fori eccleſiaſtici reſolut.* 339. *in fine.*

31 Cooptatus in Collegium Seminarij, non poteſt ordinari ad titulum Seminarij, niſi ob cauſam inſeruiendi beneficio, quod forſan eſſet Seminario iniunctum: poterit enim ordinari ſub certa aſſignatione fructuum in Seminario facta cauſa inſeruiendi beneficio iuncto Seminario, vt inſeruiat, donec ſibi prouiſum fuerit de congrua ſuſtentatione, ita referunt deciſum *Praxis Epiſcop. par.* 1. *verbo Seminarium, §.* 6. *Lel. Zech. de repub. eccleſiaſtica, rub. de clericis, ſub num.* 7. *verſ.* 84. *Salzed. ad Bernard. cap.* 10. *num.* 9. *Flamin. de reſignat. libro ſecundo, quæſt.* 6. *num.* 32. *Galet. in margarita ceſſum conſcientiæ verbo Ordo, penult. Armend. vbi ſupra numer.* 9. *&* 10. *Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiepiſcopali, cap.* 81. *ſub num.* 2. *Garcia dict. part. ſecunda, caput.* 5. *numer.* 104. vbi in additionibus refert declaraſſe Gregorium XIII. clericos Seminarii nō poſſe promoueri ad aliquem Ordinem ſacrum, ad titulum ipſius Seminarij, niſi pro ſeruitio beneficij Seminario vniti, & tunc cum aſſignatione certi annui reditus, vnde ſic promotus viuere poſſit, quæ tamen aſſignatio ceſſat poſtquam illi alunde ſe æque ſuſtentare poterunt.

32 Iuſte profecto *Trident. Synod. dict. cap.* 2. ſanciuit ne beneficium, ad cuius titulum quiſquam promotus fuerit, ipſe reſignare valeat, niſi facta mentione, quod fuerit ad illius titulum promotus, quo quidem caſu nunime tunc erit admittenda iſta reſignatio, niſi conſtito, quod alunde viuere commode poſſit ipſe renuntians, & aliter facta nulla ſit, iuxta verba *Concil. in dicti. cap.* 2. vbi ob clauſulam illam annullatiuam, ſi aliter fiat renuntiatio irrita erit, & ita deciſum fuiſſe teſtantur *Flamin. de reſignat. libr.* 2. *quæſt.* 6. *numer.* 39. ſubiungens ita fuiſſe reſolutum per *Rot. Roman. in vna Salamantina coram D. Orano de menſe Maij ann.* 1588. *Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ.* 314. *in* 1. *edit. & reſolut.* 272. *num.* 1. *in fi. & num.* 2. *in* 2. *edit. Nicolaus Garcia d. cap.* 5. *num.* 217. *vbi numer.* 214. quod eſt nulla etiam in foro conſcientiæ *Campanil. dict. rub.* 8. *cap.* 6. *numer. ſecundo. Petr. de Ledeſma in ſumm. parte prima de ſacrament. Ordinis, cap.* 7. *concluſ.* 10. *Armend. vbi ſupra numer.* 21. vbi *numero vigeſimo ſecundo*, cum *Garcia numer.* 193. atque alijs deciſum refert pro forma traditum eſſe, vt reſignans teneatur facere mentionem ſe ad titulum illius fuiſſe promotum, adeo quod per æquipollens adimpleri non poſſit.

33 Nam facta reſignatio de tali beneficio non facta mentione, quod ad illud fuit promotus, vltra quā quod ſit nulla, vt ſupra oſtenſum eſt, reſignanti competit actio ſpolij; & fuiſſe declaratum à ſacra Congregatione, & deciſum in *Rot. Roman. coram Illuſtriſſimo Domino meo Cardinale Milino decima nona Nouembris* 1602. *in vna Aretina Plebis*, referunt *praxis noua epiſcop. libr.* 1. *capit.* 1. *num.* 44. *verſ. ampliari poſſet, pag.* 53. *Gonzalez ad reg.* 8. *Cancellariæ gl.* 5. §. 10. *num.* 35. quia cum reſignatio non teneat, ius non abdicatur à reſignante, vt dicit *Garcia dict. cap.* 5. *num.* 225. & in hac materia eſt bona ſacræ Rotæ Rom. deciſio in vna Leodien. Canonicatus S. Ioannis die Lunæ 28. Iunij 1621. coram R. P. D. Remboldo, quæ ſequitur.

34 Domini dixerunt Canonicatum eſſe adiudicandum Theodoro, quia ipſe fuit de eo prouiſus per obitum Balduini à Sereniſſimo Electore Colonien. vigore laudi amplißimi, quod habet à Sede Apoſtolica.

Nec obſtat quod dicitur dict. Canonicatum vacaſſe per reſignationem dicti Balduini ad fauorem Ægidij, & non per ipſius obitum, quia dicta reſignatio fuit nulla, ideoque nec ius quod prius habebat, fuit ab eo mediante dicta reſignatione abdicatum, ſed vacauit per mortem, *Caputaq. deciſ.* 215. *part.* 1. *Card. Seraph. deciſ.* 1498. *num.* 8.

Quod autem reſignatio fuerit nulla patet, quia fuit facta contra formam *Concilij Tridentini, cap.* 2. *de reformat. ſeſſ.* 21. ex quo non fuit in ea expreſſum quod Balduinus eſſet promotus ad titulum dicti Canonicatus, prout in dicto capitulo expreſsè diſponitur, & quod hoc caſu reſignatio ſit nulla *tradit Pariſ. de reſignat. libro ſe-*

hic secundo quæstione fact. num. 36. & 39. Garz. de benef. cap. 5. num. 192. & seq. Gonz. ad reg. 8. glos. 5. §. 10. num. 35. & tenuit Rota in Aretina Plebis coram Illustrissimo Cardinale Millino, relata per eundem Garz. d. cap. 1. par. 1. num. 438.

35 Nec obstat quod dictum factum Concilium decreuit quod dicta mentio fieret in resignatione ad effectũ tantum ne clericus in opprobrium Ordinis clericalis mendicare cogatur, & cum hoc inconuenienti sæpe fuerit prouisum mediante clausula, Constito quod resignans habeat aliunde, &c. in dicta resignatione apposita videatur dictam resignationem ob defectum dictæ expressionis non posse dici nullam eo quod forma potest adimpleri per æquipollens quando habetur effectus à lege desideratus; quia fuit respondsum quod dictum Concilium, vt pinguius prouideret, ne clerici vllo tempore in mendicitatem inciderent, non solum disposuit, quod resignationes non admitterentur, nisi constito, quod resignans haberet aliunde vnde commodè viuere posset, sed vlterius decreuit, quod in resignationibus mentio fieret, quod resignans fuerit promotus ad titulum beneficij, quod resignat, ad hoc vt vinculatetur ab eo à quo resignatio erat admittenda, sic ita videretur patrimonium resignantis, quod alias potuisset distrahere perinde atque fuisset vinculatum, si ad titulum illius fuisset ordinatus, vnde non potest dici quod mediante dicta clausula Constito, &c. fuerit intentioni dicti Concilij satisfactum, quia ex duobus requisitis non sufficit alterum adimpleuisse, *leg. cum hi, §. si Prætor, & ibi glos. ff. de transact. l. si heredi plures, ff. de condit. instit. Dec. consil. 433. numer. 6. Sarnen. in reg. de public. resignat. quæst. 8. numer. 2. Put. decis. 193. libr. 1.*

36 Et imò cum dictum Concilium vlterius etiam procedendo annullet resignationes aliter factas, sicque cõtineat decretum irritans non potuisset forma ab eo tradita per æquipollens adimpleri, sed debebat seruari ad vnguem, *Aldobr. consil. 92. num. 27. libr. primo*, cum alijs per *Marescot. var. resolut. libr. 2. capit. 38. num. 10.* & in terminis dicti capituli, quod non possit adimpleri per æquipollens firmat ex sententia Sacræ Congregationis Illustrissimorum Sacri Concilij Interpretum, quam refert ad extensum *Garz.* loco proxime citato, *num. 193. Gonzal.* vbi supra, *nu. 35.* & fuit dictum *in diffa Aretina Plebis coram Illustrissimo Cardinale Millino.*

37 Non obstat quod Concilium non comprehendit resignationes factas in manibus Papæ, quia hoc esset nimis restringere dispositionem dicti Concilij, quod loquitur generaliter de omnibus resignationibus, & propterea generaliter intelligi debet, maxime cum eadem ratio militet in omnibus, nec subsit causa dictæ restrictiuæ, & quod locum habeat etiam in resignationib. factis coram Papa, firmat *Garz.* vbi supra *nu. 193.*

Non obstat quod Constitutio Pij V. solum mandat apponi clausulam, Constito, &c. quia non est correctoria decreti dicti Sacri Concilij, nec loquitur de beneficijs, ad quorum titulum resignans est promotus.

Non obstat quod Papa in genere cogitare potuerit, quod resignans esset, promotus ad titulum beneficij, quod resignat, quia Concilium ? vt dictum est requirit pro forma quod fiat expressio dictæ qualitatis, vnde illa seruari debet ex allegatis, vltrà quod Papa potuit etiam cogitare, quod resignans non esset promotus ad titulum illius beneficij eo ipso, quod sibi hoc non fuit expressum.

38 Non obstat quod saltem Canonicatus remansit Sedi Apostolicæ affectus per appositionem manus Pontificis, quia dicta affectio per appositionem manus non intrat quando resignatio est nulla, & per consequens beneficium vacat per obitum, & non per resignationẽ, *Achil. decis. 14. de restit. spol. Rot. decis. 24. sub nu. 1. vt lit. pend. in nou.* & *419. par. 1. diuers.* & *decis. 570. nu. 8. vers. vel diuersa eueniat, par. 1. in recent.*

Non obstat quod etiam quod resignatio sit nulla, tamen locus est affectioni, quando talis nullitas prouenit culpa resignantis, *Garz. dict. tract. de benefic. part. 5. cap. 1. §. 2. numer. 170.* quia hoc procedit quando resignans est in culpa, quominus resignatio sortiatur effectum ob non implementum conditionis; nam tunc dicta conditio habetur pro impleta in præiudicium resignantis, & per consequens abdicatur Ius à resignante, & beneficium vacat in Curia, remanetque affectum, & reseruatum, secus est quando resignatio fuit nulla de per se, & ex alia causa quam ob non implementum, tũc enim per huiusmodi resignationem non abdicatur ius à resignante, vt bene per eumdem *Garz. part. vndecima cap. tertio num. 217.* vbi exemplum adducit in resignatione simoniaca, per quam non abdicatur ius à resignãte, etiam quod sit pura, & per consequens nec beneficium vacat, nec illud remanet affectum, quia Papa non voluit prouidere, nisi in eventum in quem vacaret per resignationem, & affectio non porrigitur ad vacationem diuersam, *vt in dict. decis. 570. num. 8. part. prima in recent.*

Vnde cum in casu de quo agitur resignatio non fuerit nulla ob non adimplementum, sed quia non fuit in ea seruata forma Concilij, merito non fuit ius abdicatum a resignante, & per consequens Canonicatus vacauit per obitum, & non per resignationem, neque, vt dictum est, remansit affectus ex allegatis. Hæc in dict. decis. ad alia transeamus.

39 In minoribus Ordin. constitutus non ligatur dispositione *text. in dict. c. 2.* imò potest beneficium resignare, etiamsi non habeat aliunde, quo viuere possit, ita *Flamin. dict. quæst. 6. numero 178. Azor. institut. moral. part. secunda libr. 7. capit. 20. quæst. 7. Fr. Emman. tom. 2. cap. 15. num. vltim. Stephan. Gratian. dict. cap. 159. à numero 9. Cenall. quæst. 561. numer. 26. Garcia dict. capit. 5. numer. 203. Paul. Comitol. respons. moral. lib. 6. quæst. 34. numero 4.*

40 In sacris verò constitutus non potest vllo modo beneficium resignare, etiamsi ad illius titulum non fuerit promotus, nisi aliunde habeat, vnde cõmodè viuere possit, sancit *Pius V.* in Constitut. quæ incip. Quanta Ecclesiæ Dei, ibi, sed nec horum vllus sacro Ordine mancipatus, nisi religionem ingressurus valeat vllo modo beneficium, vel officium ecclesiasticum resignare, nisi aliunde ei sit, quo in vita possit commodè sustentari, quæ Constitutio, licet loquatur de resignationibus factis coram Ordinario, habet tamen locum etiam in Curia, quia militat eadem ratio in proposito, prout de stylo Curiæ seruari testantur *Flamin. de resignationib. lib. 3. quæst. 14. numero 3.* & *lib. 5. quæst. vltim. numero 176. Nicol. Garcia, dict. capit. quinto numer. 198.* quos refert, & sequitur *Aloys. Rican. dict. resolution. 272. in fine.*

41 In qua quidem Curia non admittitur resignatio alicuius in sacro constituti, nisi cum clausula, quod resignans aliunde habeat, vnde cõmode viuere possit, quæ clausula intelligitur de illa necessaria sustẽtatione, quæ

ſine penuria ſufficit, inſpecta qualitate perſonæ, & loci, vt fuiſſe *in Rota* reſolutum dicit *Nicol. Garcia d. cap. 5. num. 207. & 208.* & in hoc plurimum tribuitur iudicis arbitrio, qui conſiderata qualitate perſonarum, locorũ, & temporis, iudicabit, vt per *Ceuall. communium contra commun. quæſt. 561. d numer. 27. Menoch. de arbitr. caſu 216. numer. 12. & 13. Stephan. Gratian. diſc. caput. 159. numer. 15.*

42 Ex quibus colligo renuntiationem beneficij, ad cuius titulum, quis ſacris fuit ordinatus, factam cum penſione ſufficienti ad congruam ſuſtentationem non valere, niſi facta mentione, quod ad illius titulum fuit promotus: quia id traditum eſt pro forma, & indiſtincte annullatur reſignatio aliter facta, ita deciſum eſſe tenet *Garcia diſc. part. 2. cap. 5. num. 215.* & refert etiam additio ad *Nauarr. conſil. 4. de renunt.* ſequitur *Vgolin. de poteſtate Epiſcopi, cap. 26. §. 8. num. 4.* & tenuit Rota in dict. Leodien. Quamuis contrarium teneant imo talem valere renuntiationem *Nauarr. dicto conſil. 4. de renunt. in nouis.* ſequuntur *Flamin. diſc. libr. 2. quæſt. 6. nume. 41. Fr. Emman. tom. 2. ſumm. cap. 15. num. 12. Campanil. diſc. cap. 6. num. 6.* ex ea ſcilicet ratione, quia tunc ceſſat finalis ratio, videlicet dedecoris clericalis, propter quam conſtat ex eo in textu Concilium vetuiſſe reſignationem beneficij aſſignati in titulum cum ſuſcepit Ordines; ceſſante enim cauſa finali, debet ceſſare & effectus, ſicuti aliorum ductus auctoritatibus firmauit *Tiraquel. in tract. ceſſante cauſa, limit. 1. num. 1.* & alij plures relati *in libello de principijs iuris litera C. num. vndecimo.* Sed huic obiectioni ſatis reſponſum eſt ſupra *in diſc. deciſ. numer. 35.*

43 Secundo colligo procedere in permutatione, quæ nulla eſt, non facta mentione, quod ad titulum beneficij permutati fuit ſacris Ordinatus, ex verbis *Concil. diſc. cap. 2.* ibi, id vero beneficium reſignare non poſſit; reſignationis enim nomen ſimpliciter prolatum, complectitur illam quoque ex cauſa permutationis factam, *Rebuff. ſuper reg. de infirmis reſign. gloſ. 4. num. 1. & 5.* ac propterea regulam præcitatam de infirmis reſignantibus, & decedentibus infra viginti dies numerandos à præſtito conſenſu vt inualidus ſit actus, habere etiam locum ſi ex cauſa permutationis fecerit, vt demonſtrãt verba dictæ regulæ: & ſuccurrit ratio, quia, qui permutat reſignat, nam duo actus conſiderantur in permutatione, videlicet renuntiatio, & permutatio, vt inquit *Boer. deciſ. 2. numer. 16.* Ita tenent ac deciſum referunt *Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 5. §. 10. d numer. 43. Steph. Gratian. diſcept forenſ. cap. 159. numer. 3. Rota Romana apud Farin. deciſ. 614. in nouiſſ. Nicolaus Garcia, d. cap. 5. numer. 218.* & quod diſpoſitio Concilij habeat locum in permutatione, prout *Sacra Congreg. declarauit 18. Iulij 1601.* ait *Steph. Gratian. diſc. cap. 159. num. 3. & in addit. ad deciſ. 189.*

44 Per quam etiam dictum fuiſſe ait *diſc. numer. 3.* quod permutans tacendo ordinationem, ac titulum tutus eſt in foro conſcientiæ, ſi illud, quod habuit ex cauſa permutationis, erat æquiualens, de quo etiam teſtatur *Armendar. vbi ſupra num. 31.*

45 Tertio colligo non procedere in priuationibus, & renuntiationibus inductis à iure, *cum ſub dict. capit. 2.* comprehendantur tantum reſignationes voluntariæ, prout deciſum refert *Nicol. Garcia diſc. 5. numero 219. & ſequent.* Si tamen veniat priuandus per ſententiam beneficio, ad cuius titulum fuit ordinatus, eſt illi aliquid relinquendum vnde ſe alat, prout bene reſoluit *Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curia Archiep. Neapol. deciſ. 185. part. 1.*

46 Quarto colligo, quod iurans reſignare beneficium, ad cuius titulum fuit promotus, vel procuratorem conſtituit ad reſignandum, & iurauit non reuocare, nedum compelli minime poterit, vt cum effectu renuntiet, verum etiam procuratorem reuocare valebit, præmiſſa tamen abſolutione à iuramento, cuius quippe abſolutionis impetratio accedere debet, vt peccatum vitetur, non autem ad validandum actum reuocationis, cum citra abſolutionem ſit etiam valida reuocatio. Ita deciſum referunt *Flam. d. q. 6. num. 43. Nicol. Garcia d. cap. 5. nu. 232. in 2. declar. Armendar. d. loco num. 29. Azor. inſtit. moral. part. 1. lib. 7. caput. 25. q. 6. Vgolin. d. c. 26. §. 8. ſub nu. 4. Campanil. d. c. 6. nu. 4. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſ. reſol. 272. nu. 2.*

47 Beneficium igitur ad cuius titulum eſt facta promotio ſi reſignare velit ordinatus exprimendum eſt ad illius titulum aſſumpſiſſe Ordines, vt oſtenſum eſt, qua declaratione facta caueat ſuperior ne ipſam admittat, niſi antea ſibi conſtiterit illum habere vnde poſſit cõmode ſuſtentari, quo non perquiſito, ſi acceptauit illã, non dubitatur validam eſſe, ſed ipſe tenebitur eidem miniſtrare alimenta, eo quod non caret culpa, & ita ſæpe deciſum fuiſſe ipſas declarationes afferentes refert *Flamin. de reſignation. libr. ſecundo, quæſtione ſext. poſt numer. 41. Aloyſ. Ricc. diſc. reſolution. 272. numer. ſecundo. Campanil. d. cap. 6. nu. 3.*

48 Quinto colligo fructus beneficij, ad cuius titulum fuit quis promotus, non poſſe hypothecari, nec obligari, quia ille, qui non poteſt bona alienare, nec etiam poteſt ea hypothecare, ſeu obligare, *argum. l. vlt. C. de rebus alienis non alien.* & quæ tradunt *Pinel. in l. 1. C. de bonis mat. part. 3. nu. 19. D. Barboſa in l. 1. par. 3. nu. 39. ff. ſol. mat. Rebello de obligat. iuſt. part. 2. lib. 6. quæſt. tertia num. decimo quinto.*

49 Tanta eſt enim decoris clericalis vis, & auctoritas, vt fructus beneficij obligare ex conuentione nõ liceat, nec etiam in ſubſidium aliorum bonorum in cauſam iudicati capere, & in illis, executionem fieri, ſi clericus egeat, ac petitam ſummam, qua ſe alit, excuſare non poſſit, *Abb. in cap. cum olim, il ſecondo, numer. 5. de reſtitut. ſpoliat. Franch. in cap. reprehenſibilis poſt num. 21. de appellat. Iaſ. in l. commodatis poſt numer. 2. ff. de re iudic. Gail. libr. 1. obſeruat. 117. numer. 9.* Si enim miles, qui ſub armata militia ſtipendia meruit, condemnatus, eatenus quatenus facere poteſt, ſoluere cogitur, ex *l. miles, ff. de re iudicat.* Sic & clerici iuxta *gloſ. 2. in fine in diſc. l. miles*, cum militibus aſſimilentur in *capit. 2. de pœnis, lib. 6.*

51 Et ideo clericus, qui iurauit ſe Titio ſoluturum mille cum peruenerit ad pinguiorem fortunam, & poſtmodum Epiſcopalem adeptus ſit dignitatem, non tenetur iam dictam perſoluere ſummam de fructibus Epiſcopatus, conſuluit *Bald. conſil. 208. incip. ſuper prædicto, volum. 2.*

Patrimonij ſub vocabulo quid veniat in præſenti materia.

52 PAtrimonij vocabulo in hac re intelligitur, non ſolum quicquid ex patris bonis filio obuenit, verum etiam

etiam omne id, quod aliunde & quauis ex cauſa, illi delatum eſt; ex ea ratione, quia facilè interdum Canonum, & Concilij vndecunque habeat victum, ne mendicet: ita *Campanil. in diuo ſorio iuris Canonici rub. 8. capit. 4. numer. 1. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi capit. 26. §. 9. numer. 3.*

53 Qui enim beneficium eccleſiaſticum ſufficiens non habet, patrimonium ſaltem idoneum habere debet, ad cuius titulum non omnis ordinandus eſt, niſi diſpenſatio epiſcopalis præcedat, per verba *Concil. Trid. ſeſſ. 21. de reform. cap. 2.* hi, patrimonium vero, vel penſionem obtinentes ordinari poſthac non poſſint; nec ſemper conuenit hanc diſpenſationem elargiri, ſed ex cauſa, prout eiuſdem Concilij verba clare demonſtrant, ibi niſi illi quos Epiſcopus iudicauerit aſſumendos pro neceſſitate, vel commoditate Ecclesiarum ſuarum; quare cum Concilium illic permittat Epiſcopus facultatem diſpenſandi cum aliqua prædictarum cauſarum, ſi illa deeſt, ſublata debet eſſe prædicta poteſtas per reg. *cum ceſſante de appellat.* & firmat in proprijs terminis *Nau. conſ. 14. nu. 2. de temp. ordinat. in non.* vbi refert ſe Pontifex vidiſſe negatam cuidam facultatem alicui dandi ad Subdiaconatum, ob defectum tituli beneficialis, tametſi habuiſſet patrimonium trium millium ſcutorum.

54 Quantitas patrimonij ad cuius titulum Ordinem ſacrum, quis ſuſceperus eſt, debet eſſe tanta, vt fructibus inde perceptis ſuſtentari honeſtè ipſe poſſit, vt inſinuat *Concil. Trid. cap. 2.* vt ſupra à *nu. 8.* circa beneficij valorem ad cuius titulum quis ordinari debeat, dictum eſt & ſemper arbitrio prudentis hoc relinquetur, de quo conſule *Menoch. de arbitr. caſu 380. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap. 26. §. 12. in princ. Iacob. de Graſſis conſil. 4. de temporibus ordinat. volum. 1. & de arbit. Conſeſſ. lib. 2. cap. 49. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſt. diſc. reſolut. 271.*

55 Patrimonium ſuper re immobili conſtitui debet, nã ſi ſuper rebus mobilibus conſtituatur non eſſet ſatisfactum menti *Concil. Tridentin.* cum res mobiles facile vel extinguantur, vel conſumantur: ita *Nauar. conſil. 34. de temporib. ordinat. Azor. inſtitut. moral. par. 2. lib. 3. cap. 4. quæſt. 7. Graſſis conſil. 4. de tempor. ordinat. tom. 1. Vgolin. dict. cap. 26. §. 10. nu. 1. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 315. in 1. edit. & reſolut. 273. in 2. edit.* vbi etiam refert deciſum non eſſe admittendum ad Ordinem ſacrum, qui non habet patrimonium ſufficiens ſi promiſſionem habuit de aliquo, quod ſuppleret, id quod deerat.

56 Ad titulum donationis alicuius poteſt quis ordinari, ſi ita Epiſcopus iudicauerit aſſumendum pro neceſſitate, vel vtilitate Eccleſiæ, ſi donatio ſit realiter vera, & non ficta, quæ deinceps abſque Epiſcopi licentia alienari non poſſit, donec beneficium ſufficiens adeptus ſit, vel aliunde habeat vnde viuere poſſit: ita deciſum referunt: *Zecb. de repub. eccleſiaſtica c. de clericis ſub nu. 3. verſ. 84. Campanil. diſt. 8. cap. nu. 3. Nicol. Garcia de benef. part. 2. cap. 5. nu. 79.*

57 Ordinatus cum patrimonio procedente ex donatione ficta, quando ſcilicet inter ipſos donatorem, & donatarium dictum eſt illam fieri pro forma, & ad apparentiam, non manet ſecurus in conſcientia, imo reuera tanquam ordinatus ſine titulo, incurreret pœnam ſuſpenſionis poſitam contra ordinatum ſine illo, per Conſtit. *Sixti V.* contra clericos male promotos, & docent *Duaid. in Candel. aureo in explicatione d. Conſtit. notab. 14. Spin. in ſpeculo teſtamen. gloſ. 18. num. 85. Petr. de Ledeſm. in ſumm. tom. 1. de ſacram. Ordinis, c. 7. concl. 6. difficult. 5. Carrill. in itinerario ordinandorum ſect. 2. cap. 2. nu. 17. Vaſquez part. 3. tom. 3. diſp. 243. in fi.*

58 Vbi aut grauе peccatum eſſe ſi ficto patrimonio vel beneficio ordinetur.

59 Si tamen pactum, & conditio in patrimonio adſit de illo reddendo, cum ordinatus habuerit beneficium ſufficiens, vel alias, vnde viuere poſſit, nulla meuretur ſuſpenſio, cum non ſit contra mentem, & diſpoſitionem *Concil. Tridin d. cap. 2.* prout reſoluit *Nicolaus Garcia d. cap. 5. num. 169.*

60 Vtrum autem habere dicatur patrimonium filius, qui amplum expectat ex bonis paternis materneſue? & videtur dicendum quod ſic; cum enim viuente patre quodammodo dominus videatur, §. *hæc autem; & neceſſarij, vbi glo. inſtitut. de hæredum qualitate:* & aſſimuletur patris, ultimum filij exiſtimetur *gloſ. in l. 2. C. qui ætate lib. 10. & lex in leg. ſuis, ff. de liberis, & poſth. vbi Alciat. num. 10.* dicit quod validum eſt argumentum patet eſt dives, ergo & filius, de quo etiam *Flamin. de reſign. lib. 2 quæſt. 6. num. 33. cum ſequent.* quibus fundamentis poſſe quem ordinari abſque patrimonio, ſi habeat patrem ditem, reſoluit *Surdus de alimentis tit. 7. q. 37. num. 2.* Sed contrariam opinionem veriorem duco: imò ordinandum non eſſe, quamuis haberet patrem ditem, nihil aſſignantem pro victu, & portione, quia *Concil. d. loco*, vult patrimonium vere obtineri & non ficte, & ita melius hanc partem tenent *Flam. d. q. 6. numer. 28. Vgolin. dict. cap. 26. §. 9. num. 3. Campanil. dict. rubric. 8. cap. 5. num. 3.*

61 Quamuis donatio inter patrem, & filium inualida ſit, iuxta vulgaria iura, poteſt pater donare filio quod ad patrimonium ſat ſit, & donatio valebit, prout reſoluunt *Flamin. dict. quæſt. 6. numer. 9. Vgolin. dict. §. 9. numero 4.*

62 Melioratio enim facta filio pro ſuſcipiendis ordinibus, etiam non interueniente traditione, erit irreuocabilis, iuxta *l. 11. Tauri*, quæ nunc eſt *l. 1. tit. 6. lib. 5. noue recopil.* in ea etenim verſatur cauſa onoroſa cum Epiſcopo, qui alias non ordinaret, nec de ſuo aleret, & ſic poſt ſacros Ordines ſuſceptos, à parentibus reuocari non poteſt: ita *Cou. in cap. Raynald. de teſtamentis, §. 2. nu. 7. Cifuentes, dict. l. 17. Tauri nu. 1.* vbi *Teies numer. 81. & 82. Auendan. reſponſ. 17. in fi. Fr. Emman. in ſum. tom. 2. c. 15 nu. 8. Gutier. practic. lib. 2. q. 65. nu. 7. Matienſ. d. l. 1. glo. 9. num. 8. Azeued. in l. 10. nu. 31. tit. 6. lib. 5. recopil. Stepb. Gratian. cap. 159. numer. 29. Campan. d. rub. 9. cap. 6. numer. 10. in fine.*

63 Si filius velit promoueri, parenſque nolit iuſtum ei patrimonium conſtituere: poteſt filius genitorem conſtringere iuris remedijs, vt illud ſibi aſſignet. Confirmatur ex eo quia argumentare licet à matrimonio carnali, ad ſpirituale per *c. inter corporalia de tranſlat. Prælat. l. ſancimus, C. de ſacroſ. Eccleſ. cum citatis in libello de principijs iuris, lit. A, numer. 188.* Sed cum vxorem ducere intendit, illum poteſt cogere, vt ſibi conſtituat donationem propter nuptias in dotis recompenſam, *l. fin. C. de dotis promiſſ. Guilelm. Benedict. in cap. Raymutus, verbo dotem, quam ei dederat*, ergo ſimiliter poterit cogi, vt donationem faciat filio ſuo pro Ordinib. ſuſcipiendis, & ſuo matrimonio ſpirituali: ita hanc opinionẽ tenent *Auendan. reſponſ. 17. num. 4. Sanch. de matrimon. libr. 4. diſp. 26. ſub num. 7. Campanil. dict. rub. 8. capit. 5. nu. 14.* latè *Marc. Anton. Genuenſ. in practicab. Eccleſiaſticis, queſt. 624.*

Digitized by Google

sine penuria sufficit, inspecta qualitate personæ, & loci, vt fuisse *in Rota* resolutum dicit *Nicol. Garcia d. cap. 5. num. 207. & 208.* & in hoc plurimum tribuitur iudicis arbitrio, qui considerata qualitate personarum, locorũ, & temporis, iudicabit, vt per *Cenall. communium contra commun. quæst. 561. d numer. 27. Menoch. de arbitr. casu 216. numer. 12. & 13. Stephan. Gratian. dict. caput. 159. numer. 15.*

42 Ex quibus colligo renuntiationem beneficij, ad cuius titulum, quis sacris fuit ordinatus, factam cum pensione sufficienti ad congruam sustentationem non valere, nisi facta mentione, quod ad illius titulum fuit promotus: quia id traditum est pro forma, & inditincte annullatur resignatio aliter facta, ita decisum esse tenet *Garcia dict. part. 2. cap. 5. num. 215.* & refert etiam additio ad *Navarr. consil. 4. de renunt.* sequitur *Vgolin. de potestate Episcopi, cap. 26. §. 8. num. 4.* & tenuit Rota in dict. Leodien. Quamuis contrarium teneant imo talem valere renuntiationem *Navarr. dicto consil. 4. de renunt. in novis.* sequuntur *Flamin. dict. libr. 2. quæst. 6. nume. 41. Fr. Emman. tom. 2. summ. cap. 15. num. 12. Campanil. dict. cap. 6. num. 6.* ex ea scilicet ratione, quia tunc cessat finalis ratio, videlicet dedecoris clericalis, propter quam constat ex eo in textu Concilium vetuisse resignationem beneficij assignati in titulum cum suscepit Ordines; cessante enim causa finali, debet cessare & effectus, sicuti aliorum ductus auctoritatibus firmauit *Tiraquel. in tract. cessante causa, limit. 1. num. 1.* & alij plures relati *in libello de principijs iuris litera C. num. vndecimo.* Sed huic obiectioni satis responsum est supra *in dict. decis. numer. 35.*

43 Secundo colligo procedere in permutatione, quæ nulla est, non facta mentione, quod ad titulum beneficij permutati fuit sacris Ordinatus, ex verbis *Concil. dict. cap. 2.* ibi, id vero beneficium resignare non possit; resignationis enim nomen simpliciter prolatum, complectitur illam quoque ex causa permutationis factam, *Rebuff. super reg. de infirmis resign. glos. 4. num. 1. & 5.* ac propterea regulam præcitatam de infirmis resignantibus, & decedentibus infra viginti dies numerandos à præstito consensu vt inualidus sit actus, habere etiam locum si ex causa permutationis fecerit, vt demonstrãt verba dictæ regulæ: & succurrit ratio, quia, qui permutat resignat, nam duo actus considerantur in permutatione, videlicet renuntiatio, & permutatio, vt inquit *Boer. decis. 2. numer. 16.* Ita tenent ac decisum referunt *Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glos. 5. §. 10. d numer. 43. Steph. Gratian. discept forens. cap. 159. numer. 3. Rota Romana apud Farin. decis. 614. in nouiss. Nicolaus Garcia, d. cap. 5. numer. 218.* & quod dispositio Concilij habeat locum in permutatione, prout *Sacra Congreg. declarauit 18. Iulij 1602.* ait *Steph. Gratian. dict. cap. 159. num. 3. & in addit. ad decis. 189.*

44 Per quam etiam dictum fuisse ait *dict. numer. 3.* quod permutans tacendo ordinationem, ac titulum tutus est in foro conscientiæ, si illud, quod habuit ex causa permutationis, erat æquiualens, de quo etiam testatur *Armendar. vbi supra num. 31.*

45 Tertio colligo non procedere in priuationibus, & renuntiationibus inductis à iure, *cum sub dict. capit. 2.* comprehendantur tantum resignationes voluntariæ, prout decisum refert *Nicol. Garcia dict. 5. numero 219. & sequent.* Si tamen veniat priuandus per sententiam beneficio, ad cuius titulum fuit ordinatus, est illi aliquid reliquendum vnde se alat, prout bene resoluit *Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiep. Neapol. 185. part. 1.*

46 Quarto colligo, quod iurans resignare beneficium, ad cuius titulum fuit promotus, vel procuratorem constituit ad resignandum, & iurauit non reuocare, nedum compelli minime poterit, vt cum effectu renuntiet, verum etiam procuratorem reuocare valebit, præmissa tamen absolutione à iuramento, cuius quippe absolutionis impetratio accedere debet, vt peccatum vitetur, non autem ad validandum actum reuocationis, cum citra absolutionem sit etiam valida reuocatio. Ita decisum referunt *Flam. d. q. 6. num. 43. Nicol. Garcia d. cap. 5. nu. 232. in 2. declar. Armendar. d. loco num. 29. Azor. instit. moral. part. 2. lib. 7. caput. 25. q. 6. Vgolin. d. c. 26. §. 8. sub nu. 4. Campanil. d. c. 6. nu. 4. Aloys. Ricc. in praxi fori eccles. resol. 272. nu. 2.*

47 Beneficium igitur ad cuius titulum est facta promotio si resignare velit ordinatus exprimendum est ad illius titulum assumpsisse Ordines, vt ostensum est, qua declaratione facta caueat superior ne ipsam admittat, nisi antea sibi constiterit illum habere vnde possit cõmode sustentari, quo non perquisito, si acceptauit illã, non dubitatur validam esse, sed ipse tenebitur eidem ministrare alimenta, eo quod non caret culpa, & ita sæpe decisum fuisse ipsas declarationes afferentes refert *Flamin. de resignation. libr. secundo, quæstione sext. post numer. 41. Aloys. Ricc. dict. resolution. 272. numer. secundo. Campanil. d. cap. 6. nu. 3.*

48 Quinto colligo fructus beneficij, ad cuius titulum fuit quis promotus, non posse hypothecari, nec obligari, quia ille, qui non potest bona alienare, nec etiam potest ea hypothecare, seu obligare, *argum. l. vlt. C. de rebus alienis non alien.* & quæ tradunt *Pinel. in l. 1. C. de bonis mat. part. 3. nu. 19. D. Barbosa in l. 1. par. 3. nu. 39. ff. sol. mat. Rebello de obligat. iust. part. 2. lib. 6. quæst. tertia num. decimo quinto.*

49 Tanta est enim decoris clericalis vis, & auctoritas, vt fructus beneficij obligare ex conuentione nõ liceat, nec etiam in subsidium aliorum bonorum in causam iudicati capere, & in illis, executionem fieri, si clericus egeat, ac petitam summam, qua se alit, excusare non possit, *Abb. in cap. cum olim, il secondo, numer. 5. de restitut. spoliat. Franch. in cap. reprehensibilis post num. 21. de appellat. Iaf. in l. commodatis post numer. 2. ff. de re iudic. Gail. libr. 1. obseruat. 117. numer. 9.* Si enim miles, qui sub armata militia stipendia meruit, condemnatus, eatenusquatenus facere potest, soluere cogitur, ex *l. milites. ff. de re iudicat.* Sic & clerici iuxta *glos. 2. in fine in dict. l. milites*, cum militibus assimilentur in *caput. 2. de pœnis, lib. 6.*

51 Et ideo clericus, qui iurauit se Titio soluturum mille cum peruenerit ad pinguiorem fortunam, & postmodum Episcopalem adeptus sit dignitatem, non tenetur iam dictam persoluere summam de fructibus Episcopatus, consuluit *Bald. consil. 208. incip. super prædicto, volum. 2.*

Patrimonij sub vocabulo quid veniat in præsenti materia.

52 PAtrimonij vocabulo in hac re intelligitur, non solum quicquid ex patris bonis filio obuenit, verum etiam

etiam omne id, quod aliunde & quauis ex cauſa, illi delatum eſt; ex ea ratione, quia ſatisnt intentioni Canonum, & Concilij vndecunque habeat victum, ne mendicet: ita *Campanil. in diuerſor. iuris Canonici rub. 8. capit. 4. numer. 1. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi capit. 26. §. 9. numer. 3.*

53 Qui enim beneficium eccleſiaſticum ſufficiens non habet, patrimonium ſaltem idoneum habere debet, ad cuius titulum non omnis ordinandus eſt, niſi diſpenſatio epiſcopalis præcedat, per verba *Concil. Trid. ſeſſ. 21. de reform. cap. 2.* ibi, patrimonium vero, vel pensionem obtinentes ordinari poſthac non poſſint; nec ſemper conuenit hanc diſpenſationem elargiri, ſed ex cauſa, prout eiuſdem Concilij verba clare demonſtrant, ibi niſi illi quos Epiſcopus iudicauerit alumnos pro neceſſitate, vel commoditate Ecclesiarum ſuarum; quare cum Concilium illic permittat Epiſcopis facultatem diſpenſandi cum aliqua prædictarum cauſarum, ſi illa deeſt, ſublata debet eſſe prædicta poteſtas per reg. *cum ceſſante de appellat.* & firmat in proprijs terminis *Nau. conſ. 14. nu. 2. de tempor. ordinat. non.* vbi refert ſe Pontifice vidiſſe negatam cuidam facultatem alicui ad Subdiaconatum, ob defectum tituli beneficialis, tametſi habuiſſet patrimonium trium millium ſcutorum.

54 Quantitas patrimonij ad cuius titulum Ordinem ſacrum, quis ſuſceperus eſt, debet eſſe tanta, vt fructibus inde perceptis ſuſtentari honeſtè ipſe poſſit, vt inſinuat *Concil. Trid. cap. 2.* vt ſupra à *nu. 8.* circa beneficij valorem ad cuius titulum quis ordinari debeat, dictum eſt & ſemper arbitrio prudentis hoc relinquerens, de quo conſule *Menoch. de arbitr. caſu 380. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap. 26. §. 12. in princ. Jacob. de Graſſis conſil. 4. de temporibus ordinat. volum. 1. & de arbit. Conſeſſ. lib. 2. cap. 49. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſt. diſc. reſolut. 271.*

55 Patrimonium ſuper re immobili conſtitui debet, nã ſi ſuper rebus mobilibus conſtituatur non eſſet ſatisfactum menti *Concil. Tridentin.* cum res mobiles facile vel extinguantur, vel conſumantur: ita *Nauar. conſil. 34. de temporib. ordinat. Azor. inſtitut. moral. par. 2. lib. 3. cap. 4. quæſt. 7. Graſſis conſil. 4. de tempor. ordinat. tom. 1. Vgolin. diſt. cap. 26. §. 10. nu. 1. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 315. in 1. edit. & reſolut. 273. in 2. edit.* vbi etiam refert deciſum non eſſe admittendum ad Ordinem ſacrum, qui non habet patrimonium ſufficiens ſi promiſſionem habuit de aliquo, quod ſuppleret, id quod deerat.

56 Ad titulum donationis alicuius poteſt quis ordinari, ſi ita Epiſcopus iudicauerit aſſumendum pro neceſſitate, vel vtilitate Eccleſiæ, ſi donatio ſit realiter vera, & non ficta, quæ deinceps abſque Epiſcopi licentia alienari non poſſit, donec beneficium ſufficiens adeptus ſit, vel aliunde habeat vnde viuere poſſit: ita deciſum referunt: *Zech. de repub. eccleſiaſtica c. de clericis ſub nu. 3. verſ. 84. Campanil. diſt. 8. cap. nu. 3. Nicol. Garcia de benef. part. 2. cap. 5. nu. 79.*

57 Ordinatus cum patrimonio procedente ex donatione ficta, quando ſcilicet inter ipſos donatorem, & donatarium dictum eſt illam fieri pro forma, & ad apparentiam, non manet ſecurus in conſcientia, imo reuera tanquam ordinatus ſine titulo, incurreret pœnam ſuſpenſionis poſitam contra ordinatum ſine illo, per Conſtit. *Sixti V.* contra clericos male promotos, & docent *Vmaid. in Candel. aureo in explicatione d. Conſtit. notab. 14. Spin. in ſpeculo teſtamen. gloſ. 18. num. 85. Petr. de Ledeſm. in ſumm. tom. 1. de ſacram. Ordinis, c. 7. concl. 6. difficult. 5. Carrill. in itinerario ordinandorum ſect. 2. cap. 2. nu. 17. Vaſquez part. 3. tom. 3. diſp. 243. in fi.*

58 Vbi ait graue peccatum eſſe ſi ficto patrimonio vel beneficio ordinetur.

59 Si tamen pactum, & conditio in patrimonio adiit de illo reddendo, cum ordinatus habuerit beneficium ſufficiens, vel alias, vnde viuere poſſit, nulla meritur ſuſpenſio, cum non ſit contra mentem, & diſpoſitionem *Concil. Tridin d. cap. 2.* prout reſoluit *Nicolaus Garcia d. cap. 5. num. 169.*

60 Vtrum autem habere dicatur patrimonium filius, qui amplum expectat ex bonis paternis materniſue? & videtur dicendum quod ſic; cum enim viuente patre quodammodo dominus videatur, *§. hæc autem; & neceſſarij, vbi glo. inſtitut. de hæredum qualitate:* & æſtimum patris, æſtimum filij exiſtimetur *gloſ. in l. 2. C. qui ætate lib. 10. Alex. in leg. ſuis, ff. de liberis, & poſth. vbi Alciat. num. 10.* dicit quod validum eſt argumentum patet eſt diues, ergo & filius, de quo etiam *Flamin. de reſign. lib. 2 quæſt. 6. num. 33. cum ſequenti*, quibus fundamentis poſſe quem ordinari abſque patrimonio, ſi habeat patrem diuitem, reſoluit *Surdus de alimentis tit. 7. q. 37. num. 2.* Sed contrariam opinionem veriorem duco: imò ordinandum non eſſe, quamuis haberet patrem diuitem, nihil aſſignantem pro victu, & portione, quia *Concil. d. loco*, vult patrimonium vere obtineri & non ficte, & ita melius hanc partem tenent *Flam. d. q. 6. numer. 28. Vgolin. diſt. cap. 26. §. 9. num. 3. Campanil. diſt. rubric. 8. cap. 5. num. 3.*

61 Quamuis donatio inter patrem, & filium inualida ſit, iuxta vulgaria iura, poteſt pater donare filio quod ad patrimonium ſatisfit, & donatio valebit, prout reſoluunt *Flamin. diſt. quæſt. 6. numer. 9. Vgolin. diſt. §. 9. numero 4.*

62 Melioratio enim facta filio pro ſuſcipiendis ordinibus, etiam non interueniente traditione, erit irreuocabilis, iuxta *l. 11. Tauri*, quæ nunc eſt *l. 1. tit. 6. lib. 5. nouæ recopil.* in ea etenim verſatur cauſa onerosa cum Epiſcopo, qui alias non ordinaret, nec de ſuo aleret, & ſic poſt ſacros Ordines ſuſceptos, à parentibus reuocari non poteſt: ita *Con. in cap. Raynald. de teſtamentis, §. 2. nu. 7. Cifuentes, diſt. l. 17. Tauri nu. 1.* vbi *Teles numer. 81. & 82. Auendan. reſponſ. 17. in fi. Fr. Emman. in ſum. tom. 2. c. 15 nu. 8. Gutier. practic. lib. 2. q. 65. nu. 7. Matienſ. d. l. 1. glo. 9. num. 8. Azeued. in l. 10. nu. 31. tit. 6. lib. 5. recopil. Steph. Gratian. cap. 159. numer. 29. Campan. d. rub. 9. cap. 6. numer. 10. in fine.*

63 Si filius velit promoueri, parenſque nolit iuſtum ei patrimonium conſtituere: poteſt filius genitorem conſtringere iuris remedijs, vt illud ſibi aſſignet. Confirmatur ex eo quia argumentare licet à matrimonio carnali, ad ſpirituale per *c. inter corporalia de tranſlat. Prælat. ſancimus, C. de ſacroſ. Eccleſ. cum citatis in libello de principijs iuris, lit. A, numer. 188.* Sed cum vxorem ducere intendit, illum poteſt cogere, vt ſibi conſtituat donationem propter nuptias in dotis recompenſam, *l. fin. C. de dotis promiſſ. Guliel. Benedicti. in cap. Raynutius, verbo dotem, quam ei dederat*, ergo ſimiliter poterit cogi, vt donationem faciat filio ſuo pro Ordinib. ſuſcipiendis, & ſuo matrimonio ſpirituali: ita hanc opinionem tenent *Auendan. reſponſ. 17. num. 4. Sanch. de matrimon. libr. 4. diſp. 26. ſub num. 7. Campanil. diſt. rub. 8. capit. 5. nu. 14.* latè *Marc. Anton. Genuenſ. in practicab. Eccleſiaſticis quæſt. 624.*

64 Quæſtio eſt in hac materia ſatis controuerſa, vtrum donatio pro ſuſcipiendis Ordinibus filio ſimpliciter facta conferri debeat, ſeu imputari in legitimam? partem negatiuam in hac quæſtione ſemper libenter amplexus ſui, ex eo quia huiuſmodi bona non erant liberè aſſignata, vt de illis poſſet ad libitum diſponere, quod requiritur in legitima, *Cran. conſ. 136. incip. de anno.*

65 Tum quia huiuſmodi bona ſunt data loco alimentorum, & ad ſupportanda onera matrimonij ſpiritualis, cum certum ſit fructus filio datos loco alimentorũ, & ad ſupportanda onera matrimonij, quia pauper, & non habet aliunde, vnde ſe alat, non eſſe conferendos, vt per *Gama. Luſit. deciſ. 140. num. 3. & deciſ. 164. & deciſ. 310. num. 13. Surd. de alim. tit. 8. quæſtione 57. num. 2. & tit. 9. quæſtione 34. in princip. Molin. de iuſtit. tractat. 2. diſput. 308. verſ. Gama, Thom. Valaſc. allegat. iuris tom. 1. alleg. 59. nu. 10.*

66 Sic etiam cum huiuſmodi bona donata prò ſuſcipiendis Ordinibus non poſſint vendi, nec alienari, ſequitur, quod non debent conferri, prout in expenſis factis pro doctorando filio reſoluunt *Perez l. 8. titul. 2. lib. 1. pag. 48. & titul. 7. lib. 5. Ordinam. pag. 206. Rebuff. de priuileg. ſcholarium priuil. 55. nu. 3. Valaſc. de partit. c. 13. num. 175. Bonacina de contractibus, diſput. 3. q. 6. puncto 6. §. vnico, num. 17.*

67 Et in datis pro ingredienda militia reſoluunt idem *Valaſc. d. cap. 13. nu. 60. & 61.* & plures relati à *Flores de Mena ad Gam. deciſ. 140. in princip.*

68 Et in datis ad conſequendam dignitatem firmant *Rebuff. priuil. 55. num. 1.* & in expenſis factis à patre, vt filius nanciſceretur aliquod beneficium eccleſiaſticum tenent *Gutier. practic. lib. 2. q. 65. num. 10. Marc. Anton. Genuenſ. in practic. eccleſiaſt. q. 657.*

69 Quare fortiori ratione idem tenendum eſt in donatis pro ſuſcipiendis Ordinibus, quæ nullo modo in legitimam eſſe imputanda tenent *Anton. Gomez. l. 29. Tauri num. 21. vbi Telo num. 16. & Valaſc. de Auendan. gloſ. 3. num. 8. Duen. regul. 222. num. 3. Garcia regul. 95. numer. 6. Polidor. Ripa obſeru. 234. Roj. de ſucceſſionibus capit. 7. à num. 46. Azeued. l. 10. num. 29. & 30. titul. 6. libr. 5. nouæ recopil. Matienſ. l. 3. gloſ. 2. num. 14. titul. 8. eodem lib. Spin. in ſpeculo teſtament. gloſ. 18. à nu. 66. Quintanaduen. eccleſiaſticon, par. 2. lib. 3. ad finem Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſtici, deciſ. 594. in 1. edit. & reſolut. 522. in 2. edit. Ceuall. communium contra communes, quæſt. 682. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 159. à num. 31. Mendez de Caſtro, in l. cum oportet, num. 165. C. de bonis, quæ liberis, Cald. Pereira in l. ſi curatorem, verbo Leſis, numer. 103. & 132. & quæſtionum forenſ. in commentar. ad §. Sed hæc, part. 2. numer. 48. verſ. ex quo inſtit. de inoffic. teſtam. Campanil. in diuerſ. iuris Canonici, rub. 8. capit. 6. numer. 11.*

70 Quamuis contrarium, imo donationem pro ſuſcipiendis Ordinibus filio ſimpliciter factam conferri debere, ſeu imputari in legitimam teneant infra citandi, ex eo tantum fundamento, quod ſcilicet donatum filio non conſumitur in adeptione Ordinum: ſed datur, vt illud poſt ſuſceptos Ordines habeat ob ipſius alimenta, & congruam in eo ſtatu ſuſtentationem, & quamuis non ſit alienabile, eſt tamen tranſmiſſibile ad hæredes; qui fundamento facile reſpondendum eſt, quod huiuſmodi bona ſic donata ſuccedunt loco alimentorum, ne ſcilicet ordinandus egeat, prout inſinuat *Concil. Trid. in d. c. 2.* & ita non ſunt conferenda, prout fatentur Doctores, nemine diſcrepante, & nihil intereſt, quod ſint tranſmiſſibilia ad hæredes, cum hoc in præſenti caſu nõ requiratur, ſed ſolum ſufficiat, quod non poſſint alienari, quia iura, quæ id requirunt habent locum, quando res non poteſt alienari ex prohibitione inſerta in ipſa re, at vero in noſtro caſu huiuſmodi bona non poſſunt alienari ex prohibitione ipſius rei, ſed perſonæ, quæ quidem incapax eſt tranſmittendi, & alienandi, cũ in ipſis conſiſtant alimenta ſua, & ideo non eſt tuta, nec iuri conſona, aut æquitati reſpondens opinio hæc contraria, quam ſequuntur *Con. in cap. Raynaldus de teſtam. §. 2. num. 7. Ayora de partitionibus part. ſecunda, quæſtione 13. Auendan. reſponſ. 17. Perez l. 4. tit. 12. lib. 3. Ordinam. Fr. Emman. in ſumm. tom. 2. cap. 15. numer. 8. Salzed. ad Bernard. cap. 18. num. 16. Petr. de Ledeſma in ſumm. part. prima de ſacrament. Ordinis, cap. 7. concluſ. 6. ad finem, Menoch. de ſucceſſionum creat. lib. 3. §. 22. limit. 17. num. 44. Gutier. practic. lib. 2. quæſt. 65. Molin. de iuſtit. tract. 2. diſp. 238. & diſp. 241. ad finem, Nicolaus Garcia, d. c. 5. nu. 159. Valaſc. de partit. c. 13. nu. 77. cum ſequentib. Marc. Anton. Genuenſ. in practic. eccleſiaſticis, q. 625. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi, c. 26. §. 9. in fi.*

71 Patrimonium hoc ſuper rem certam conſtituendum eſt, itaut ſciri debeat, an ad ſuſtentandum clericum ſufficiens ſit, vt tenet *Concil. Trid. dict. c. 2.* Sed ſi res incerta ſit, id ſciri minime poteſt, vt per ſe patens eſt: vnde nullus poteſt promoueri ex induſtria ſua, vel honeſto labore, quod ſit Muſicus, Magiſter Grammaticæ, Pictor, aut alterius licitæ profeſſionis, ex qua tantum quærit, quod ſit ſufficiens ad ſuſtentationem vitæ, ita deciſum referunt *Armend. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 2. tit. 8. l. 1. de patrimon. clericorum, num. 18. Nicol.* Garcia, *dict. cap. 5. num. 126.*

72 Sic etiam non poterit quis ordinari ad titulum literaturæ, quantumcumque ſit literis gradu, & collegio inſignis, prout tenent *Salzed. d. cap. 18. nu. 7. Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiep. Neapol. c. 81. num. 2. Petr. de Ledeſma d. c. 7. ante vltimam concluſ. Fr. Emman. dict. cap. 5. nu. 128.* vbi refert ita cenſuiſſe Sacram Congreg. In Concil. Vlisbonen. decretum fuit promouendos ad titulum litteraturæ, iuſſit Sanctiſſimus deleri, & dicit ſe daturum Breue Card. Portugaliæ, vt ſolos Doctores in iure Canonico, vel Theologia poſſit ipſe Cardinalis prævio examine à ſe facto promouere ad ſacros Ordines ad hunc titulum litteraturæ in qua re ſuam grauat conſcientiam. Sed his non obſtantibus veriorem opinionem eſſe putarunt fas eſſe ad ſacros Ordines aſſumere virum literis inſignẽ, & collegio illuſtri cooptatum, vel gradu licentiaturæ ornatum, honeſtiſque moribus probatum, quamuis titulo carentem, quis habet vnde ſe poſſit ſuſtentari, ac loco patrimonij, ſiue beneficij, illi eſt titulus, quo ſine dedecore decenter viuat, & facile valeat beneficium, ac dignitates obtinere, & ita hanc opinionem tenet, & ſecundum illam iuriſperitos, ac Theologos doctos conſultos reſpondiſſe refert *Henriq. in ſumm. libr. 10. capit. 17. §. quarto, in comm. littera* G. *Vega in ſumm. part. prima, capit. 57. caſu 1. Fr. Emman. dict. capit. decimo quinto, numero 15. Gonzalez ad regul. 8. Cancellaria, gloſ. quarta, numero 36.* vbi dicit ita conſuetuiſſe, *Campanil. dict. rub. 8. capit. quarto, numero ſexto.* Attamen primum verius ipſa Concilij conſtitutio aperte inſinuat *ſeſſ. 21. de reformation. capit. ſecundo*, dicens, ne quis deinceps clericus ſecularis quamuis alias ſit idoneus moribus, ſcientia, & ætate ad ſacros Ordines promoueatur, niſi prius legitime conſtet cum

ber-

beneficium eccleſiaſticum, quod ſibi ad victum honeſte ſufficiat pacifice poſſidere, quibus verbis tota tollitur dubitatio, & ego agnoui familiariter virum inſignẽ in hac Curia etiam in Hiſpania habentem annuam penſionem triginta ducatorum auri de Camera, quem Illuſtriſſ. Vrbis Vicarius ad titulum literaturæ Ordinare non iuſſit propter dicta Concilij expreſſa verba, quę vt reſpondit, id non permittunt.

73 Ille autem qui beneficium non retinet, nec patrimonium, aut donationem, poteſt cum penuria Sacerdotum exiſtit, ad ſacros Ordines promoueri, dummodo adſit, qui ei ſpondeat neceſſaria ſubminiſtraturum: ita per ſacram Congreg. deciſum eſſe referunt *Flamin. de reſign. lib. 2. quæſt. 6. num. 11. Armend. dict. loco num. 2. & 30. Campanil. d. cap. 4. num. 6.*

74 Ad titulum penſionis Ordine ſacro initiari quis poteſt, vt tenet *Concil. Trid. d. cap. 2.* dummodo ad honeſte ipſum ſuſtentandum ſufficiens ſit, prout de beneficio, & de patrimonio ſupra dixi, & reſoluit *Vgolin. d. caput decimo ſext. §. 14.* ad huiuſmodi tamen penſionis eccleſiaſticæ titulum ordinari non poſſunt, niſi illi, quos Epiſcopus iudicauerit aſſumendos pro neceſſitate, vel vtilitate Eccleſiarum ſuarum, iuxta *dict. capit. 2.* prout deciſum teſtatur *Armend. dict. loco num. 3.* vbi *nume. 4.* refert non expedire, vt ad titulum patrimonij quis ad ſacros Ordines promoueatur, niſi certi fructus ad honeſtam promouendi ſuſtentationem ſufficienter ſuper certis redditibus fuerint in forma legitima, & valida aſſignati.

75 Bona hæc, ad quorum titulum fuit, quis ordinatus, alienari non poſſunt ſine licentia Epiſcopi, vt habetur in *dict. cap. 2.* ibi, atque deinceps ſine licentia epiſcopali alienari, aut extingui, vel remitti nullatenus poſſit; quæ verba inducunt nullitatem actus ipſo iure, propter aduerbium illud, nullatenus, quod tollit omnem potentiam alienandi, *ex gloſ. in Clem. 1. verbo nullatenus, de ſequeſt. poſſeſſ.*

76 Et reſoluunt *Grat. diſcept. forenſ. c. 159. nu. 18. Ceuall. communium contra communes q. 527. num. 10. & q. 900. num. 5. Gonz. ad reg. 8. Cancel. gl. vlt. nu. 65. Sanch. de matrim. lib. 6. diſput. 32. nu. 7.*

77 Et ego ipſe refero alios quamplures in dictione 192 *numer. 4.* quo fundamento liquido conſtare alienationem patrimonij, aut extinctionem penſionis ſubſequẽtem promotionem, eſſe inualidam ipſo iure concludũt *Nau. conſ. 17. nu. 2. & 4. & conſ. 21. num. 2. de temporibus ordinat. in nonis, Flam. dict. q. 6. num. 1. & 35. Campanil. dict. rub. 8. cap. 6. nu. 8.*

78 Et quoniam alienatio nomen generale eſt & complectitur alienationem quacumque ratione factam, *c. nulli licet, de rebus Eccleſiæ non alien. l. vltim. Cod. de rebus alienis non alien.* igitur amplia primo, vt procedat etiam in venditione. Quamuis autem non defuerint, qui contrarium aſſerere auſi fuiſſent *ob gloſſ.* quæ illum vendere poſſe abſolute reſpondet *in capit. tuis quæſtionibus verbo congruè, in fin. de prabend.* prout ſunt multi relati à *Ceuall. quæſt. 527. num. 1.* tanquam rem habere ipſam videatur, dum pretium habet, ex ſententia *Cuj. in l. quia pretio ff. de vſufructu*, tamen verior eſt prima reſolutio, cum huiuſmodi patrimonium expreſſe fuerit aſſignatum in titulum, nulla habenda eſt conſideratio illius rationis, quod pretium ſuccedat loco rei, eo quod facilius conſumitur pretium, quam res immobilis, cum pecunia ſit inter res, quæ ſeruando nequeunt conſeruari, *l. 1. §. ſui quæſitum ff. ad Trebell.* & noſtram ſententiam hoc fundamento poſt alios, quos citat, tenet *Campanil. dict. rub. 8. cap. 6. num. 7.*

79 Secundo amplia in promiſſione de vendendo, quæ appellatione alienationis continetur, vide *Tiraq. de retractatu tit. 2. ad finem num. 30. Bellacom. tom. 2. communium opinion. lib. 9. tit. 34. nu. 339. pag. 583. Menoch. conſil. 1. nu. 230. Valaſc. conſult. 77. nu. 7. D. Barboſa in l. 1. ff. ſoluto matrim. p. 3. nu. 57. Cald. Pereira de extinctione emphyt. c. 1. nu. 36. & c. 16. nu. 84. & de emptione, c. 8. nu. 5. & cap. 13. num. 11. Steph. Gratian. diſcept. forenſium, cap. 115. num. 15.*

80 Tertio amplia in tranſactione, ſi patrimonium dimittat, ex reſolutis per *Cald. Pereira de reſolutione Emphyteuſis, cap. 9. nu. 36.*

81 Quarto amplia in diuiſione ipſius patrimonij ex citatis à *Gama Luſitania deciſ. 300. nu. 4. Valaſc. conſultat. 53. num. 4.*

82 Quia prohibitus vendere cenſetur prohibitus diuidere ex *Tiraq. ad leges connub. gl. 5. nu. 216.*

83 Quinto amplia in permutatione, quia prohibitus alienare non poteſt permutare, *Tiraq. de retract. lig. §. 1. gl. 14. num. 30. Cal. Pereira de emptione, caput 8. nu. 26. & 27.* & in noſtris terminis *Steph. Gratian. d. c. 159. num. 3 Gonzalez ad regul. 8. Cancellariæ, gloſ. 5. §. 10. numero 53. cum ſequenti Farinac. in Rot. Roman. deciſ. 614. in nouiſſimis.*

84 Sexto amplia in datione in ſolutum, ex citatis per *Tiraq. de retract. lign. §. 1. gloſ. 14. num. 2. Menoch. de arbitr. cap. 171. nu. 51. Vin. tom. 2. communium opin. libr. 8. tit. 27. nu. 29. verſ. & quia, & lib. 4. tit. 26. nu. 155. verſ. 2 Maſcard. de probat. concl. 1142. num. 14. Gutier. practic. lib. 2. q. 157. Cald. de reſolutione emphiteuſis c. 5. num. 47. & de empt. cap. 8. nu. 26.*

85 Septimo amplia in hypotheca, prout reſoluit *Aloyſ. Ricci. in deciſionibus Curiæ Archiepiſcop. Neapolit. deciſ. 212. part. 2.*

86 Qui enim non poteſt alienare, nec etiam poterit hypothecare, ſeu obligare, prout *ex l. vltim. C. de rebus alienis non alienandis*, reſoluunt *Pinel. in l. 1. C. de bonis materuis, part. 3. num. 19. D. Barboſa in l. 1. ff. ſoluto matrim. part. 3. numer. 39. Rebell. de obligat. iuſtitiæ, part. 2. lib. 6. quæſt. 3. num. 15.*

87 Octauo amplia, vt non tantum huiuſmodi patrimonium alienari prohibeatur, ſed nec præſcribi tempore ordinario, prout ſupremo Luſitaniæ Senatu iudicatum fuiſſe refert *Melch. Pleboſ eiuſdem Senatus deciſ. 19. numer. 12. tom. 1.*

88 Quæſtio eſt in hac materia, an valeat alienatio, ſeu renuntiatio patrimonij, ad cuius titulum, quis ſacris fuit ordinatus, facta ſine licentia Epiſcopi, ſi tunc habet beneficium, ſeu alias vnde commode viuere poſſit? in qua quæſtione videtur reſpondendum prædictam Epiſcopi licentiam, in euentu de quo agimus neceſſariam non eſſe, nam *Concil. dict. c. 2.* ſolum ſtatuit, quod deinceps ſine licentia Epiſcopi patrimonium alienari non poſſit, donec aliunde habeat, vnde viueret; atque adeo cum aliunde habeat, non videtur prohibita talis alienatio, cum dictio illa, *donec*, ſit reſtrictiua temporis, habeatque naturam ſuſpenſiuam, ex notatis per *Caſſanæ. in conſuetud. Burgundiæ rub. 6. §. 6. nume. 8. pag. 219. Menoch. conſil. 151. numer. 40. & conſil. 166. numero 1. Surd. conſil. 186. numer. 15. & conſil. 319. num. 16. Ceuall. quæſt. 806. num. 35. Bertaz. de clauſul. inſtrum. clauſul. 15. gloſ. 4. num. 1.*

89 Deinde prædicta dictio, *donec*, habet in ſe temporis

revolutionem, & intercapedinẽ, itaut dato beneficio, vel alio, ex quo promotus ad Ordines ſacros viuere commode poſſit, alienare non prohibeatur patrimonium ad cuius titulum fuit ordinatus, nec ad hoc requiri licentiam Epiſcopi, tenent *Flam. dict. queſt. 6. nu. 16. Cenall. quæſt. 527. num. 8. & quæſt. 561. à num. 22. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 159. nn. 14. Azor. inſtit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 4. quæſt. 3. Nicol. Garcia d. cap. 5. num. 186.*

90 Licet hæc opinio recepta ſit, contraria tamen validioribus nititur fundamentis, nec illis deſtituta apud me eſt, ex eo quia ſi huiuſmodi ordinatus, dum habet victum aliunde, poſſet ſine licentia Epiſcopi patrimonium alienare, & victu carens, nec cum licentia illud poſſet diſtrahere, nullius eſſent effectus verba illa *dict. cap. ſecundi*, ſine licentia Epiſcopi, imo fruſtatorie addita diceremus, contra vulgare axioma, quod in legibus nullum verbum iudicatur ſuperfluum, & merito hanc opinionem tenent *Quintan. eccleſiaſt. lib. tertio, numer. 72. Cened. pract. & canon. quæſt. lib. 1. quæſt. vndecima, num. 9. Vgolin. dict. capit. vrgeſimo ſext. §. 13. num. 4.* dicens patrimonium alienari non poſſe nec valere alienationem, ſine Epiſcopi licentia, etiamſi tunc haberet vnde ſe ſuſtentare poſſet, niſi vbi notorium eſſet ſufficiens eſſe, tunc enim ſine Epiſcopi licentia alienationẽ fieri poſſe cenſet, licet tutius erit, vt is in quem alienatio facta eſt cum licentia Epiſcopi id habeat, ſi enim contingeret profundere, quod deinceps acquiſiuit clericus admitteretur ad patrimonium prius habitum, indiſtincte tamen ſequitur *Campan. dict. rubr. 8. cap. vltim. nu. 9. verſ. & obuiam*, prope finem, vbi pro declaratione verborum Concilij dicit duo eſſe concurrenda in patrimonij alienatione, alterum quod alia res ſubrogetur pro decenti victu, alterum quod Epiſcopus cognoſcat, & comperto ita eſſe aſſentiat: explicationem igitur illorum verborum (atque illa deinceps ſine licentia Epiſcopi alienari) ita eſſe faciendam dicit, atque illa deinceps etiam cum licentia Epiſcopi alienari, &c. vel non poſſint ſine licentia donec, &c. cum duæ negationes affirment voluerit dicere Concilium, vt poſſint cum licentia, quando beneficium eccleſiaſticum, &c. nam dictio illa, donec, reſtringit vſque ad illud tempus, ergo eo elapſo permittit ex tex. ſingulari in *l. generaliter, ff. de decurion.*

91 Bona patrimonij, ad cuius titulum fuit quis Ordinatus, habent priuilegia, quæ conceduntur à iure bonis eccleſiaſticis, ita poſt *Bal. & Dec. Steph. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 159. num. 27. Menoch. remed. 15. recup. nu. 21.* & ſaltem interim, quod non extinguitur per adeptionẽ beneficij eccleſiaſtici *Cenal. quæſt. 527. num. 4. Azpeudo l. 1. num. 9. titul. 4. lib. 1. noue recop. Spin. dict. glaſ. 18. nn. 72.* quos refert, & ſequitur *Cened. pract. queſtion. libr. 1. q. 11. num. 9.* teneri tamen clericum de eis ſoluere decimam reſoluit *Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſt. dec. 605 in 1. edit. & reſolut. 529. in 2. edit.* non tamen pro collectis eſſe obligata late probat *Mar. Antonin. variar. reſolution. libr. 1. reſolut. 88.*

S V M M A R I V M.

1 *Sixtus V. quas pœnas imponat contra promouentes aliquem ad ſacros Ordines ſine titulo oſtenditur.*

2 *Clemens VIII. Sixti V. Conſtit. reſtrinxit, & reduxit ad terminos iuris communis, ac Conſtitut. Pij II. & Concil. Trid.*

3 *Ordinantes ſine titulo de iure tenentur prouidere ordinato de ſufficienti beneficio, illique interea ſubminiſtrare vita neceſſaria.*

4 *Etiamſi Ordinatus haberet patrem ditem, qui nihil illi aſſignauit pro victu, aut ſua portione.*

5 *Pater viuens filium alere conſtringitur.*

6 *Filius poteſt patrem compellere ad ſibi præſtandos ſumptus & expenſas in ſtudio.*

7 *Pater tenetur filio omnes expenſas vſque ad gradus adeptionem ſubminiſtrare, qui de eius licentia incœpit politioribus diuſis operam nauare.*

8 *Expenſæ cauſa ſtudij factæ veniunt appellatione alimentorum.*

9 *L. de bonis, ff. de Carbon. edicto, & l. legatis, ff. de alim. & cibar. legatis componuntur.*

10 *Epiſcopus tenetur ordinato à ſe ſine titulo conferre beneficium, atque interdum alimenta elargiri, etiamſi talis ordinatus haberet patrem ditem, qui poſſet iuſte alimenta denegare.*

11 *Epiſcopus tenetur prouidere illi, cuius titulus ad quem promotus fuit, ei baſmatr, vel alluuione periit.*

12 *Pater qui patrimonium filio aſſignauit tenetur de altero prouidere ſi primum conſumpſit filius.*

13 *Pater qui dotem filiæ conſtituit, ſi illa amittatur, tenetur aliam iterum ei conſtituere.*

14 *Epiſcopus beneficium pro patrimonio alicui concedens, & ad illius titulum ordinans, ſi poſtea euincatur an de altero teneatur prouidere? diſcutitur.*

15 *Donatarius adueſſus donatorem de euictione agere non poteſt.*

16 *Donator tenetur de euictione, ſi expreſſe promittat ſe velle de illa teneri.*

17 *Donata bona, vt quis ad ſacros Ordines promoueatur dicuntur quaſi quadam ſpiritualis merces, & præmium pro ſeruitijs exhibendis.*

18 *Donatio ob cauſam inſinuari non debet.*

19 *Donatio cauſa dotis, vel contemplatione matrimonij non inſinuatur, nec ex cauſa ingratitudinis reuocatur.*

20 *Epiſcopus tenetur ſuppliere titulum ordinato habenti illum, ſed non ſufficientem.*

21 *Capitulum Sede vacante, vel eius vicarius literas dimiſſorias concedens ad Ordines ſacros non habenti vnde viueret, tenetur illi prouidere prout Epiſcopus.*

22 *Epiſcopus tenetur prouidere Ordinato à ſe ſine titulo, quãuis illum ſolum promouiſſet ad Ordinem Diaconatus, vel Presbyteratus, ſi antea ſine illo promotus fuerat.*

23 *Epiſcopo promouente mortuo tenetur eius ſucceſſor, aut Sede vacante Capitulum, ſi tali promotioni non reſtitit.*

24 *Pœna quæ incurratur ab ordinato ſine titulo.*

25 *Concil. Trid. ſeſſ. 21. de reform. cap. ſecundo ſecundum primam opinionem innouat pœnas cap. neminem, & capit. ſanctorum 70. diſtinct. & cap. cum ſecundum, de prab. cum diſtinctione.*

26 *Innouat, iuxta ſecundam opinionem, pœnam ſuſpenſionis, de qua in dict. capit. neminem, & in dict. capit. ſanctorum.*

27 *Innouat tandem, ſecundum tertiam & receptam opinionem, panam dict. cap. cum ſecundum.*

28 *Suſpenſus fieret ordinatus ab Ordine ſuſcepto, & ordinator à collatione per triennium ſi conuenani ſuper non petendis poſtea alimentis, vel rebus donatis pro titulo ſuorum Ordinum.*

29 *Cap. penul. de ſimonia, & cap. per tuas eod. titul. intelliguntur.*

30 *Ordinatus cum pacto, & conditione de reddendo patrimonio*

nio ſibi donato non incurrit vllam pœnam, ſeu ſuſpenſionem.

31 *Donans patrimonium alicui rectè poteſt opponere conditionem de eo reddendo cum ordinatus habuerit beneficium ſufficiens, vel alias vnde viuere poſſit.*

32 *Patrimonium poſt ordinationem dans, vel alienans, quamuis peccet mortaliter, & caſtigari poſſit per Epiſcopum, nullam incurrit ſuſpenſionem.*

33 *Religioſi, ſiue clerici Regulares, more Regularium in communi viuentes, qui nunquam, ſeu nonniſi ad certum tempus profeſſionem emittunt, ſi ante profeſſionem ſe faciũt promoueri ad ordines ſacros abſque titulo beneficij Eccleſiaſtici, ſeu patrimonij, fiunt ſuſpenſi ipſo iure ab executione ordinum, & ſi in illis miniſtrent, irregularitatem incurrunt.*

34 *Excipiuntur Patres Societatis Ieſu.*

EPISCOPVS ALIQVEM ne titulo promouens, & ſic promotus, quas pœnas incurrat.

ALLEGATIO XX.

1 S. *D. Sixtus V.* felicis memoriæ in ſua conſtitutione, quam edidit contra clericos malè promotos, de qua alibi dixi, ordinatorem ſine patrimonio à collatione quorumcunque ordinum, atque etiam ipſius tõſuræ, & ab executione omninm munerum Pontificalium eo ipſo ſuſpenſum, atque ab ingreſſũ Eccleſiæ interdictum declarat, & promotũ ab executione, miniſterio, & exercitio ordinum ſuſceptorum, & ab omniſpe, & facultate aſcendendi ad alios ſuperiores, perpetuò ſuſpenſum pronuntiat.

2 Poſteà vero *Clem. VIII. anno Incarnationis Dominicæ 1595. pridie Kalend. Martij* Põtificatus ſui anno quinto, qui à natiuitate Domini eſt 1596. Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtol. poteſtatis plenitudine, ſua perpetuo valitura Conſtitutione, ſupradictam Conſtitutionem *Sixti V.* ad terminos ſacrorum Canonum, ac Conſtitut. *Pij Papæ* II. quæ incip. Cum ex ſacrorum, & ad diſpoſitionem decretorum *S. Concil. Trid.* reſtrinxit, & reduxit: necnon cenſuras, & pœnas in eadem Sixti Conſtitutione contra quoſcunque (præterquam contra ſimoniacè ordinantes, & ordinatos, inflictas, quas voluit in ſuo robore permanere) moderauit, & aboleuit, quam Cõſtitutionem Clem. adducit *Sayr. de cenſuris, lib. 4. c. 17. ad finem*, & de ea meminerũt *Fr. Emman. quæſt. regul. to. 1. q. 20. art. 13. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 15. nu. 128. & poſt P. Soar. Nicol. Garcia de benefi. p. 2. c. 5. num. 70.* Quare tam contra ordinatores, quam ordinatos vigent hodie pœnæ à iure ſtatutæ, de quibus infra.

3 Aduerſus ordinatores ſine præfato titulo de iure ſtat pœna conſtituta *in cap. cum ſecundum de præbend.* vt teneantur prouidere ordinato de ſufficienti beneficio, illique interea ſubminiſtrare vitæ neceſſaria, nempè ſecundum qualitatem perſonæ, loci conſuetudinem, eccleſiæque redditum, ita *gloſ. inſignis, verbo neceſſaria in cap. Epiſcopus de præbendis, vbi Abb. num. 1. Anchar. in d. cap. cum ſecundum, notab. 5. Ripa lib. 1. reſp. capit. 14. num. 7. Menoch. de arbitr. caſu 169. num. 14. & caſu 520. poſt num. 10. Vgolin. de poteſt. Epiſcop. capit. 26. §. 15. num. 5.*

4 Primo amplia, vt Epiſcopus teneatur prouidere Ordinato ſine titulo, etiamſi ordinatus patrem haberet diuitem, nihil tamen illi aſſignantem pro victu, aut ſua portione, *Concilij* enim diſpoſitio *ſeſſ. 21. de reform. c. 2.* requirit, vt patrimoniũ ab ordinato verè obtineatur, & ita hanc ampliationem probat *Flamin. de reſignatio. lib. 2. quæſt. 6. nu. 28.* Sed quamuis hæc opinio in iuris rigore verior ſit, contraria tamen æquior videtur, & probari poteſt ex verbis diui Hieronymi relatis *in cap. clericos, 1. q. 2. & in cap. vltima in fine 10. q. 1.* vbi clericos illos conuenit ſtipendijs Eccleſiæ ſuſtentari, quibus parentum, & propinquorum nulla ſuffragantur bona, qui autem bonis parentum, & opibus ſuis ſuſtentari poſſunt, ſi quod pauperum eſt, accipiunt, ſacrilegium profecto committunt, & per abuſionem tales iudicium ſibi manducant, & bibunt, ſed iſte parentis opibus cõmodè alimentari valet, ergo non debet ex ſtipendijs Eccleſiæ vitæ ſubſidium conſequi. Sic etiam à ceſſante ratione dedecoris, qua moti Summi Pontifices ſanxerunt, Epiſcopum compellendum eſſe prouidere ordinato, & titulo indigenti, poteſt ergo pro iſta contraria opinione argui in hunc modum.

5 Si ordinatus patrem opibus affluentem habeat, neque egere poteſt, neque cum ordinis clericalis dedecore, tum viuo tum extincto, mendicare; nam viuens pater filium alere conſtringitur, *l. cum oportet, §. cum autem, Cod. de bonis, quæ liberis. l. ſi quis à liberibus. ff. de liberis agnoſ. Molin. de iuſtit. tract. 2. diſput. 229. verſic. pater autem.*

6 Quin etiam poteſt filius patrem compellere ad ſibi præſtandos ſumptus, & expenſas in ſtudio, *l. de bonis, §. non ſolum, ff. de Carbon. edicto*, qui quidem text. quãuis non meminit patris, nihilominus ad ipſum ampliãt *gloſ. & Doctores ibi*, & reſoluunt *Bologn. in repet. auth. habita, Cod. ne filius, pro patre num. 167. Rebuff. de priuilegijs ſcholar. priuil. 53.* etiamſi filius familias inuito parente litteris operam daret, cum hoc poſſit facere, vt firmat *P. Rebell. de obligationibus iuſtitiæ. p. 2. lib. 1. q. 8. ſect. 3. num. 33.*

7 Præcipuè ſi incepit politioribus Muſis operam nauare de eius licentia, quia tunc ſine dubio teneretur filio omnes expenſas vſque ad gradus adeptionem ſubminiſtrare, vt optimè reſoluunt *Corduba in l. ſi quis à liberis, §. non tantum, num. 32. cum ſequentiq. Cal. Pereira quæſtionum forenſ. conſil. 14. num. 32. cum ſeqqu. Menoch. de præſump. lib. 3. q. 29. num. 86. & lib. 4. q. 191. num. 18. vbi num. 20.*

8 Idem dicit in filio naturali. Nam huiuſmodi expenſę cauſa ſtudij factæ, veniunt appellatione alimentorum, iuxta *d. l. de bonis*, ibi, non ſolum alimenta præſtari debent pupillo, ſed & in ſtudia, & cæteras neceſſarias impenſas debent impendi pro modo facultatum, cui conſonant text. *in l. qui filium, & in l. officio. ff. vbi pupillus educari valeat.*

9 Nec contrarium firmat *text. in l. legatis, ff. de alim. & cibar. legatis*, ibi, legatis alimentis cibaria, veſtitus, & habitatio debentur, quia ſine his ali corpus nõ poteſt, cætera, quæ ad diſciplinam pertinent, legato non continentur: quia reſpondetur text. hunc procedere in alimentis debitis ex diſpoſitione hominis, veluti ex legato, vel contractu, & tunc ſi nihil expreſſum de ipſis expenſis cauſa ſtudij dictum ſit, minimè ſub legato alimentorum comprehenduntur: at vero diſpoſitio tex. *in d. l. de bonis*, cum ſimilibus procedit, vel quando alimenta debentur iure naturæ, vel legis diſpoſitione, vt in caſu de quo agimus, quia tũc omnia cõprehendũtur.

10 Qua-

10 Quare Epiſcopus ſumma diligentia ordinati patrẽtem debet inducere, vt filio patrimonium conſtituat, vel illo renuente filium inducere, vt ad hoc patrem iuris remedio conſtringat, ſi tamen ſuæ iuſtæ petitioni aſſentire renueret, nec hoc iuris remedijs procurare poſſit, quia pater omnia bona conſumpſiſſet, vel ob filij in patrem commiſſum delictum, eidem iuſtè eſſent alimenta denegata, non prætermittat ordinator in continenti conferre illi beneficium, atque interim alimenta elargiri.

11 Secundo amplia, vt Epiſcopus teneatur prouidere illi, cuius titulus ad quem promotus fuit chaſmate, vel alluuione perijt, ita affirmat *gl. notabilis in ca. tuis quæſtionib. verb. de patrimonialib. de præben. vbi Henr. Boich. num. 1. Imol. num. 7.*

12 Ad inſtar patris, qui patrimonium filio aſſignauit, & illud conſumpſit *Guluelm. Benedict. in capit. Raynutus verbo in eodem teſtamento, ii primo, numer. 222. de teſtamen.*

13 Ad inſtar etiam dotis filiæ conſtitutæ, quam amiſit, quia teneretur pater dotem illi iterum conſtituere, vt firmant *Gullielm. Benedict. in dict. cap. Raynut. verbo dotem, quam ei dederat, num. 9. Rebell. de obligationibus iuſtitiæ p. 2. lib. 5. quæſt. 4. num. 21. & 22.* Prædictam tamen ampliationem intelligerem ſi parens ſoluendo nõ ſit, quia tunc ſupplere debet Præſul, ſi vero pater poſſit, tunc immunis erit Epiſcopus, ab onere beneficium illi conferendi, alimentaque interim ſubminiſtrandi.

14 Tertio amplia, vt compellatur Præſul denuo prouidere de beneficio, atque interim de alimentis, cui beneficium contulerat, atque ad illius titulum ordinauerat, ſi tale beneficium fuerit poſtmodum illi euictum, maximè ſi prima vice fraudulenter illud contulerat, quod dare nequibat, iuxta *glo. final. in c. præſentium, 7. q. 1. & in c. cum ſecundum de præbend.*

15 Sed aduerſus hanc ampliationem maximè obſtat text. *in l. ad res donatas, ff. de ædilitio edict.* vbi in re donata, licèt appareat vitioſa, non habet locum actio redhibitoria, & reddit textus rationem, ne liberalitas donatoris ei ſit nociua; Quod quidem nocumentum ipſi inferretur, ſi de euictione aduerſus illũ agi poſſet, iuxta *regul. tex. in l. venditor, 8. l. euicta 70. ff. de euiction. l. non dubitatur, l. ſuper, Cod. eodem.* Igitur nulla aduerſus donatorem poteſt competere actio, & probant etiã text. *in l. Ariſt. 18. §. fin. ff. de donationib. l. 2. Cod. de euictionib.* probant *glo. in §. 1. vbi Riminald. à num. 69. inſtit. de donationib. Vin. communium, tit. de donationib. num. 221. Couar. lib. 2. variarum, cap. 15. num. 1. Gomez tom. 2. variarum, cap. 2. num. 35. & cap. 4. num. 2. Pinel. in l. 1. par. 3. numer. 61. illat. 12. Cod. de bonis matern. Mol. de iuſtit. tract. 2. diſput. 252. verſic. 2. ſumitur. D. Barboſa in leg. ſi æſtimatis 51. num. 17. ff. ſoluto matrim. Valaſc. de partitionibus, cap. 37. num. 3.* Vbi extendunt, etiamſi donator, ſcienter rem alienam donauerit, quia adhuc illa euicta, nec de euictione, nec ad illius æſtimationem tenebitur. Quare noſtram ampliationem non extenderem ad bona donata. Et ideo conſulerem, vt in omnibus donationibus, quæ ad patrimonia fiunt donator expreſsè promittat ſe teneri velle de euictione, quo caſu modo donatio incipiat à traditione, modo à promiſſione indiſtinctè de illa tenebitur, vt prob. text. *in l. 2. Cod. de euictionibus, & gloſſ. Alberic. Bald. & Salicet. ibi annotarunt.* reſoluunt *Iaſ. in §. fuerat num. 35. inſtitu. de action. Gozadin. conſil. 60. col. 2. Boer. deciſ. 67. in princip. Gomez d. num. 35. ad finem. Molin. d. diſp. 252. verſ. 2. ſimitur ad finem, Campanil. in diuerſ. iuris Canonici, rubr. 8. cap. 4. nu. 4. verſ. verum.*

17 Non me latet bonam cauſam fouere, qui etiam in donatione cõtrariam ſequeretur opinionem, quia bona donata, vt quis ad ſacros Ordines promoueatur dicuntur quaſi quædam ſpiritualis merces, & præmium, pro ſeruitijs Eccleſiæ exhibendis, *glo. in cap. Epiſcopus de præbend. Felin. in cap. Eccleſiæ ſanctæ Mariæ, num. 13. ibi Anton. Burg. num. 131. cum ſeq. de conſtitut. Nauar. conſil. 12. num. 1. de cenſibus, Flamin. de reſignat. lib. 2. q. 6. n. 20.* quos refert, & ſequitur *Marius Antonin. variarum reſolutionum l. 1. reſolut. 88. num. 1.* Ideo hæc bona non dicuntur donata liberaliter, ſed ob cauſam, & cõditionaliter, in qua non habet locum, *d. l. ad res donatas,* vt in ſimili reſoluitur quoad donationes inſinuandas, quæ licet inſinuari debeant *per text. in l. ſancimus, C. de donationib.*

18 Tamen hoc in donationib. ob cauſam limitant Doctores, vt per *Vinium tom. 2. commun. opinionum, libr. 8. tit. 32. nu. 20. verſ. 5. ubi Soar. n. 171. Surd. de alimen. tit. 8. priuileg. 72. nu. 5. & deciſ. 290. num. 19. Mol. de iuſtit. tract. 2. diſp. 279. nu. 6. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. c. 82. à nu. 25. Cald. Pereira q. forenſ. conſ. 19. nu. 10.* Item talis donatio videtur ſimilis donationi propter nuptias, quia ſicut fit ob cauſam matrimonij carnalis, ita hæc ob cauſam matrimonij ſpiritualis, cum de vno ad alterum valeat argumentum, vt probat *text. in ca. inter corporalia, de tranſlat. Prælati,* & arguit *Marius Anton. d. reſolutione 88. nu. 4.*

19 Et ſicut eſt priuilegiata donatio facta propter nuptias, & cauſa dotis carnalis, ita hæc facta cauſa dotis ſpiritualis, & ideo non inſinuatur donatio facta cauſa dotis, vt tenent *Gama Luſitaniæ deciſ. 120. Surd. de alim. titul. 8. priuileg. 72. num. 9. & conſil. 361. Cardoſ. in praxi iudicum, verbo donatio, num. 10. & 11. Rebel. de obligat. iuſtitiæ, par. 2. lib. 18. quæſt. 6. num. 6. Cabed. Luſitaniæ deciſ. 135. num. 6. part. 1.* Sic etiam donatio cauſa dotis, vel contemplatione matrimonij, ex cauſa ingratitudinis non poteſt reuocari, *Gregor. ad l. 10. verbo Aliquam tit. 4. part. 5. Gama deciſ. 163. num. 2. & 3. Pinel. d. par. 3. num. 62. verſic. 32. Aloyſ. Rice. in collectan. deciſ. par. 1. collect. 197. verſic. 2. limita, Molin. de inſtit. tract. 2. diſp. 281. verſ. ac etiam.*

20 Quarto amplia, vt Epiſcopus teneatur etiam ſupplere titulum ordinato habenti illum, ſed non ſufficiẽtem, per *glo. finalem in dict. cap. tuis quæſtionibus, vbi Imola num. 8. verſicul. in glo. finali, Vmald. ſuper Bullam Sixti V. editam contra clericos malè promotos, numer. 11. verſ. quare, Iacob. de Graff. in deciſ. aureis libr. 3. capit. 2. num. 19. Henriq. in ſumm. lib. 10. cap. 17. §. 3. lit. Q. & R.* vbi refert, quod quamnis tenue beneficium ſatis ſit ad acquirendum domicilium, non tamen eſt idoneum pro titulo.

21 Quinto amplia in Capitulo Sede vacante, eiusve Vicario, vbi litteras dimiſſorias dederunt ad Ordines ſecros non habenti vnde viueret; nam eadem ratio eſt in ipſo ordinante ſuum ſubditum, quæ in dante huiuſmodi dimiſſorias, vt poſt *Proſp. de Auguſt. in addit. ad Quarantam,* reſoluit *Vgolin. de poteſtate Epiſcopi, ca. 26. §. 15. num. 1.* vbi etiam in verſicul. Verum reſoluit, quod ſi Epiſcopus alteri Epiſcopo committat generatim, nullis perſonis expreſſis, vt ſuo nomine ordines in ſua diœceſi celebret, & is, cui id commiſſum eſt, titulum non habenti ordinem ſacrum contulerit, tenebitur ad neceſſaria vitæ præſtanda, non autem, qui commiſit,

miſit, quia in culpa fuit, non inueſtigando an haberet titulum, per *cap. ſi Epiſcopus de præbend. lib.6.* cũ quo, & eius gloſſa poterit hunc caſum intelligere, & limitare.

22 Sexto amplia, vel Ordinem contulerit ei, qui iam in ſacro Ordine conſtitutus erat, nam ſi fuit ſine vllo titulo ordinatus, alij Ordines ſacri illi conferendi non ſunt, quia iura ſimpliciter prohibent promotionem ad ſacros ordines ſine vero titulo, ita deciſum referunt *Fornar. de ſacramento Ordinis, cap.8.numer.10. Bonacina de ſacramentis diſputat.8. quæſt. vnica, punct. 5. num. 30.* poſt *Henriq.* reſoluit *Quaranta, verbo ordo, verſ. an vero,* & tenet *Vgolin. d. §. 15. verſ. tertio locum.*

23 Septimo amplia, vt non tantum epiſcopum promouentem deuinciant Canones ad prædicta, verum ipſo mortuo, etiam eius ſucceſſorem, ita vt Sede vacante, debeat alimẽta iſta præſtare Capitulum, ſi tali promotioni non reſtitit. *Henriq. in ſumm. libr. 10. cap. 17. §. 4. in comm. littera F. Bonacina d. punctо 5. nu. 17. verſic. reſpond. 2.* optimè *Campanil. d. rub. 8. cap. 5. num. 21.* vbi dicit quod ſi Epiſcopus loco renunciaſſet, quia translatus ad alterius eccleſiæ regimen, vel ſi loco, & dignitati ceſſit, non ad illa conſtringeretur, qui in ordinantis locum ſubſortitus fuerit: ſed ipſemet ordinator, quãnis & tali egreſſus loco, & Eccleſiæ, per *Innoc. in capit. cum ſecundum, nu. 1. de prabend. & Anchar. in cap. ſi epiſcopus, num. 3. verſ. ſed nũquid, de præben. in 6. ac Henriq. d. §. 4.* & poſt hæc, ita reperi tenuiſſe *Vgolin. dict. §. 15. verſ. 6. excipitur.*

24 Contra perſonam ordinatam ab Epiſcopo ſine titulo, quæ pœna ſit in iure ſtatuta controuerſum eſt apud Doctores: Nam ſummi Pontifices in *cap. neminem, & in cap. ſanctorum, 70. diſtinct.* voluerunt irritas, & inanes decernentes (ſcilicet quoad executionem) ordinationes eorum, qui ſine certo titulo promouentur; ſucceſſores tamen benignius agere cupientes, tandiu per ordinatores, & ſucceſſores eorum prouideri ordinatis cõſtituerunt, donec ipſi eccleſiaſtica ſint aſſequuti beneficia, vt aſſerit *Innocen. III. in d. c. cum ſecundum,* cui ſucceſſit poſtea Conciliaris in hac re diſpoſitio *Triden. Synodus ſeſſ. 21. de reform. c. 2.* certam non exprimentis pœnam, ſed antiquorum Canonum ſimpliciter innouãtis: ex cuius verbis non inepte dubitatur à Doctoribus, an Concilium innouet pœnas dicti *c. neminem, & c. ſanctorum,* an vero, *d. c. cum ſecũdum?* an demum omnium prædictorum Canonum?

25 Prima opinio tenet omnium relatorum Canonũ pœnas innouare *Concil. in d. cap. 2.* tum quia vtitur plurali numero, inquiens pœnas innouando, quod in vna, quã vnuſquiſque ex illis textibus infligit, verificari nequit *per l. vbi numerus, ff. de teſtibus, & l. libertas §. vlt. ff. de manum teſtam. & cap. pluralis loquutio 40. de regul. iuris in 6.* cum citatis ab *Eſcou. de ratiocin. cap. 18. num. 43.* & à me ipſo *diſtione 225. nu. 6.* tum etiam quia pœna *d. c. cum ſecundum,* tantum promouentem afficit, promotique reſpicit fauorem, ideo iuſte credendum eſt illam quoque pœnam innouaſſe, quæ taliter ordinatum caſtigat, quamque conſtituerunt dicti textus in *c. neminẽ, & in cap. ſanctorum,* quo fundamento, ita hanc opinionem tenent, quando ordinator, & ordinatus in culpa fuerunt, *Navar. conſ. 14. incip. quæſitum eſt, nu. 4. & conſil. 46. incip. an promotus, nu. 1. & 3. de temp. ordinat. P. Soar. de cenſur. diſp. 31. ſect. 1. poſt num. 35.* optimè *Cãpan. d. rub. 8. cap. 5. num. 1.* qui præhabita diſtinctione hanc opinionem tenet, vt ſcilicet Concilium dicto loco innouet pœnam, *cap. neminem, & cap. Sanctorum,* quotieſcunque ordinatus tantum in culpa fuit, decipiendo ordinatorem, & illi mentiendo ſe habere titulum ſufficientem, cui ordinator iuſtè credens, aut credere debens, ipſum promouit, ne tũc ordinator citra culpam mulctetur, compellẽduſque ſit prouidere illi de victu: pœnam vero ſtatutam in *d. c. cum ſecũdum* innouare dicit cum ipſe ordinator fuit in culpa, eo quod ſciens illũ non habere titulum, ordinauit, nec malitioſè ordinatus paſſus eſt promoueri, ſequitur *Vgolin. de poteſtate Epiſcopi. c. 26. §. 8. nu. 5.*

26 Secunda opinio tenet *Concil. d. loco,* innouare pœnam ſuſpenſionis de qua in *d. cap. neminem, & in c. ſanctorum,* & eam tenent *Maiol. de irregular. c. 15. in princ. Fr. Emman. in ſum. tom. 2. c. 15. nu. 1. praxis epiſcop. p. 1. verbo dimiſſoria, §. 4. & p. 2. eodem verbo, §. 6. & verbo irregularitas, §. 2. Sanch. de matrim. lib. 6. diſp. 32. in fine, Spin. in ſpeculo teſtam. gloſ. 18. n. 75. Paul. Comitol. reſpõſ. moral. lib. 6. q. 38. Bonacina d. punct. 5. nu. 24.*

27 Tertia opinio tenet per *Concil. d. loco,* ſolum eſſe innouatam pœnam, *d. c. cum ſecundum,* & ſic Ordinatum ſine titulo non eſſe ſuſpenſum, neque aliquam pœnam incurrere: ſed Epiſcopum cogendum eſſe illi prouidere, quam tenent *Henriq. in ſumm. lib. 13. cap. 37. §. 2. Gutier. practic. lib. 2. q. 65. num. 11. verſ. nec opinio Medinæ, Cened. ad decretales collect. 33. nu. 2. & 6. ad finem, Vual. in candelabro, p. 2. tit. de ſuſpenſ. nu. 28. & in nouis nu. 35. Aula de cenſuris p. 3. diſp. 5. dub. 4. & 5.* & ſecundum hanc opinionem deciſum fuiſſe in Sacra Congreg. teſtantur, *praxis noua Epiſcopalis p. 1. ca. 1. nu. 42. Flam. de reſignation. lib. 2. q. 6. nu. 18. Armend. in additionibus ad recopil. legum Navarræ lib. 2. tit. 8. l. 1. de patrim. clericorum, nu. 19. Gonzalez ad regul. 8. Cancellariæ, gloſ. 5. §. 10. nu. 22. Tolet. lib. 1. c. 49. num. 5. Fornar. de ordine, capit. 8. num. 8. Emman. Sà verbo ſuſpenſio num. 10. Nicol. Garcia de beneficijs, p. 2. cap. 5. num. 27. Bonacina dict. punctо 5. num. 24. verſic. 1.* Igitur propter auctoritatem tãtorum Patrum, ita deciſum eſſe atteſtantium, hanc vltimam opinionem ſequor, quamuis in iure veriorem primam reputem.

28 Si tamen ordinatus cum ordinante conueniat, ipſum poſt ſuſceptos ordines non moleſtare ſuper beneficio, quod iuris attenta diſpoſitione conferre ipſi Ordinato propterea teneretur, neque ſuper alimentis, quę eidem ſubminiſtrare compelleretur, ſuſpẽſus ſanè fieret ab ordine ſic ſuſcepto, & ordinator à collatione per triennium, iuxta tex. *in c. penult. de Simonia.*

29 Item ſi cum præſentante ad Eccleſiam *iuxta cap. per tuas, 3. eodem titulo, Bonacina de Cenſur. diſput. 3. quæſt. 6. punctо 5. nu. 4. Campanil. d. rubr. 8. c. 3. nu. 31. vbi nu. 32.* dicit in caſibus prædictorum textuum ſimoniæ labem conſiderandam cum aliqua tamen reſtrictione, ne illa ſit ſimonia, quę ſub ſtricto, ſed largo ſumpto vocabulo comprehenditur; quorum textuum deciſionem procedere non ſolum ſi ordinatus cum ordinante, vel præſẽtante prædictam pactionem fecerit: ſed etiã alijs promiſerit donata ſibi ab eis, & pollicita non petiturum, aut tradita reſtituturum poſt ſuſceptos Ordines, à paritate rationis arguentes reſoluunt *Navarr. in man. cap. 27. num. 158. & conſ. 1. num. 45. de conſtitutionibus, Vnald. in candelabro par. 2. tit. de ſuſpenſione num. 28. Sayr. de cenſur. lib. 4. cap. 15. num. 23.* Sed verius eſt prædictos textus minimè complecti paciſcentem cum donatore, patre, & alijs, ſed caſum dumtaxat inibi expreſſum, de paciſcente cũ ordinatore vel præſentatore, atque ideò

affirmandum eum non fieri ſuſpenſum, qui cum alijs pactus eſt, maximè, quod à ſimonia prodire illorum Canonum pœnam dicendum eſt, quam non niſi ordinatori, aut præſentatori remittentes committunt, meritoque nullus præter eos ſit vigore illorum Canonum ſuſpenſus, prout quam plures Theologos, & vtriuſque iuris peritos cõſultos approbaſſe refert *Henriq. in ſum. lib. 10. cap. 17. §. 3. in commento, lit. O.* & tenent *Tolet. lib. 1. cap. 15. poſt num. 5. Soar. de cenſur. diſp. 31. ſect. 1. poſt num. 35. Nauar.* ſibi ipſi contrarius, *conſil. 17. nume. 2. verſ. non inquam de temp. ordinat. in nouis, & conſ. 42. in antiquis, Nico. Garcia de beneficijs, p. 2. cap. 5. num. 168.* & ideo malè docet *Soar. de relig. tract. 3. lib. 4. c. 36. nu. 4. & 5.* dum ait *d. cap. pen. & cap. per tuas*, procedere etiam quoties aliquis ex ſuis bonis alteri conſtituit titulum, ad quem ordinatur, ab illo recipiens promiſſionem, quod nihil poſtulabit, alleritque tunc non totum committi peccatum indebitæ ordinationis per ſalſum titulum, ſed etiam ſimoniã, quod etiam malè probat *Azor. inſt. moral. p. 3. lib. 12. c. 15. q. 1.*

30 Ordinatus igitur cum patrimonio ſibi donato, cum pacto, ſeu conditione de illo reddendo, & reſtituendo poſt ordinationem, non poteſt dici ordinatus ſine titulo, nec incurrere vllam pœnam, ſeu ſuſpẽſionem, etiam ſtante d. Conſtit. *Sixti V.* nam iſte reuera eſt ordinatus cum patrimonio vero, & non ficto: Ilia enim eſt vera donatio ex qua transfertur dominium in donatarium, licet cum illo pacto, ſeu modo, *tanta tit. de donationibus quæ ſub modo*, vt *Fr. Emman. addit. cap. 15. num. 3. Caiet. Tolet. dict. lib. 1. cap. 48. verſ. 5. Petr. de Ledeſm. in ſumm. part. 1. de ſacramento ordinis, cap. 7. concluſ. 6. difficult. 3. Nicol. Garcia dict. cap. 5. à num. 161.* Quamuis contrarium teneant *Sayr. dict. cap. 15. n. 3. Ceuall. q. 527. n. 13. Nauar. d. c. 2. nu. 158. & conſ. 14. nu. 13. & conſil. 22. & vlt. nu. 2. de temporib. ordinat.* atque alij quos refert *Nicol. Garcia d. c. 5. nu. 169. vbi nu. 169.*

31 Reſoluit donantem patrimonium alicui ad ordines rectè poſſe apponere pactum, & conditionẽ de eo reddendo cum ordinatus habuerit beneficium ſufficiens, vel alias vnde viuere poſſit, quia tunc non eſt contra Concilium.

32 Sic etiam ordinatus ad titulum patrimonij, qui poſt ordinationem illud retrodonat, ſeu renuntiat, vel alienat, quamuis peccet mortaliter, quia facit contra prohibitionem Concilij, & ſic caſtigari poſſit per Epiſcopum, non incurrit tamen vllam ſuſpenſionem: ita *Nauar. in man. c. 27. num. 158. verſ. 2. Salzed. ad Bernardum cap. 18. num. 13. Graſſis in deciſ. aureis p. 2. lib. 2. cap. 97. num. 67. Fr. Emman. dict. c. 25. nu. 4. Guttier. dict. q. 65. numer. 10. Sayr. de cenſuris lib. 4. cap. 15. nume. 13. ad finem, Ceuall. quæſt. 527. num. 9. & poſt Quintanad. Tolet. Petrum Ledeſma, Soar.* & alios, *Nicol. Garci. d. capit. 5. nume. 165. Stephan. Gratia. diſcept. forenſ. cap. 159. num. 16. & 17. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 32. nu. 72. verſ. porro.*

33 Religioſi tamen, ſeu Canonici, ſiue clerici Regulares, ſeu intra clauſtra Monaſteriorum, ſiue domorum more Regularium in communi viuentes, qui nunquã, ſeu non niſi ad certum tempus profeſſionem emittũt, & ex clauſtro exire, vel dimitti ad ſeculum liberè, & licitè poſſunt, ſi prætextu religionis, ante profeſſionem ſe faciant promoueri ad ordines ſacros, abſque titulo beneficij eccleſiaſtici, ſeu patrimonij, iuxta decretum *Concilii Trid. ſeſſ. 21. de reform. c. 2.* ſunt ſuſpenſi ipſo iure ab executione Ordinum, & ſi in illis miniſtrauerint, eo ipſo irregularitatem incurrunt, vt ſtatuit *Pius V. in ſua Conſtit. 74. incip. Romanus Pontifex, publicata die 12. Nouembris 1568.* de qua teſtatur *Beliet. diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de diſciplina clericali, §. 5. nu. 65.*

34 Excipiuntur religioſi Societatis Ieſu, etiam Scholares, & primam ſolummodo profeſſionem emittentes, qui ordinari poſſunt, & debent ſine titulo patrimonij, & beneficij, prout ſua conſtitutione declarauit *Gregor. XIII.* & referunt *compendium Societatis Ieſu verbo ordo, §. 2. Miranda in manu. Prælatorum, q. 29. art. 5. concin. 1. tom. 1.* & diximus ſupra hac Allegat.

SVMMARIVM.

1 *Clericus peregrinus ſine commendatitijs ſui Ordinarij litteris ab vllo Epiſcopo ad diuina celebranda, & Sacramenta adminiſtranda non eſt admittendus.*

2 *Fidem iuſtam faciens de ſua ordinatione poteſt admitti ad celebrandum.*

3 *Peregrinus non habens commendatitias litteras, nec fidem faciens de ſua ordinat. nullo modo eſt ſuſpenſus, ſed poteſt ſecluſo ſcandalo celebrare.*

4 *Commendatitiæ litteræ ſunt obtinendæ ab eo, qui petentis clerici ordinarius fuerit.*

5 *Commendatitiæ litteræ ab Epiſcopo denegãdæ non ſunt clericis, qui non habent beneficia in titulum reſidentiam requirentia.*

6 *Beneficium ſimplex habens, non poteſt cogi reſidere in dioceſi, vbi illud habet.*

7 *Epiſcopi poſſunt admittere ſacerdotes exteros habẽtes litteras commendatitias ad Miſſæ ſacrificium, & ad Sacramenta adminiſtranda.*

8 *Epiſcopus poteſt prohibere ne celebrent exteri Sacerdotes in Eccleſijs Regularium, niſi prius ab ipſo Epiſcopo, viſis literis commendatitijs, admiſſi fuerint.*

EPISCOPVS SINE COMMENDATITIJS proprij Ordinarij litteris an poſſit aliquem Sacerdotem ad celebrandum admittere?

ALLEGATIO XXI.

1 IN Concil. Calcedonen. relato in *c. extraneo, 9. diſt. 71.* ſancitum erat, ne extraneo clerico ſine commendatitijs litteris proprij Epiſcopi nuſquam penitus liceret miniſtrare, & in *Concil. Agathen. relato in c. Monachum, 20. quæſt. 4.* actum fuit ne clericis ſine commendatitijs litteris proprij Epiſcopi licentia pateat euagãdi: Nouiſſimè *Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reformat. cap. 16. verſ. nullus*, iubet nullum clericum peregrinum ſine cõmendatitijs ſui ordinarij litteris, ab vllo Epiſcopo ad diuina celebranda, & Sacramenta adminiſtranda, eſſe admittendum: huiuſmodi enim commendatitiæ literæ dantur presbytero peregrinationem ſuſcipienti, vt ei liceat in aliena diœceſi Miſſarum ſacrificia facere. *Azor. inſt. moral. p. 2. libr. 3. cap. 49. quæſt. 1.* Epiſcopi igitur in ſuis diœceſibus interdicant ne cui vago, & ignoto Sacerdoti Miſſas celebrare liceat *Concil. Trident. ſeſſ. 22. in decreto de obſeruan. & vit. in celebr. Miſſæ, Azor. inſtit. moral. p. 1. lib. 12. cap. 18. quæſt. 9.* non eis licèt alieno presbytero concedere facultatem celebrãdi

in

in ſua dięceſi, niſi de promotione conſtet, vel commẽdatitias literas à proprio ordinario portet *d. c. extranco cum duobus ſeqq. c. tua fraternitatis, de clericis peregrinis, Concil. Brachar. vltim. act. 1. cap. 12. Fr. Emman. q. regul. tom. 2. q. 121. art. 1. Marc. Ant. Genuenſ. in praxi Archiepiſc. c. 40. n. 1. Henriq. in ſum. lib. 10. cap. 34. §. 6. in fine, Soar. de religione tract. de voto lib. 3. c. 4. nu. 9.* Igitur huiuſmodi commendatitias literas eſſe de forma inſinuat *Mandoſ. reg. 14. Cancel. q. 5.*

2 At vero ſi faciat fidem de ſua ordinatione poteſt admitti ad celebrandum *Nauar. conſil. 1. num. 1. in fine de celeb. Miſſar. Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neap. p. 1. dec. 150.*

3 Si tamen commendatitias litteras peregrinus non habuerit, nec fidem fecerit, nullo iure eſt ſuſpenſus, ſed poteſt ſecluſo ſcandalo celebrare, pront reſoluũt *Nau. conſ. 5. ſub tit. de celebrat. Miſſarum, & conſil. 4. de foro compet. in antiq.* quod eſt in nouis *conſ. vnic. de clericis pereg. & in man. cap. 27. nn. 153. Henriq. d. §. 6. in comm. litt. 1. Reginal. in praxi fori pœnit. lib. 29. nu. 42. verſ. tantopere. Sayr. deciſ. vnic. de celeb. miſſar.* poteſt dubitari an Epiſcopus ſine cauſa poſſit expellere alienum clericum commorantem in eius dięceſi ſine litteris ſui Epiſcopi, qui non vult exercere ordines, ſed tãquam aduena ibi commorari, vel poſſit ei ingreſſum prohibere in eius dięceſi? In qua quæſt. negatiuè nõ data iuſta cauſa reſpondet *Marc. Anto. d. c. 40. à nu. 2.*

4 Hæ commendatitiæ litteræ ſunt obtinendæ, ab eo, qui petentis clerici ordinarius fuerit, prout deciſum refert *Armend. in addit. ad recop. legum Nauarræ libr. 1. tit. 18. l. 7. de Epiſcop. nu. 56.*

5 Nec ſunt denegandæ ab Epiſcopo ſacerdotibus, & clericis, qui non habent beneficia in titulum reſidentiã requirẽtia, prout etiam deciſum refert idem *Armend. nu. 63.* & iterum in ſacra Congreg. Cardinalium ſuper Epiſcopo decretum fuit illos non poſſe reuocare ſubditos eccleſiaſticos alibi degentes, nec eos cogere, ſed teneri literas eis dare extra valentibus morari, ſi ratione beneficij non adſtringerentur in ſua dięceſi reſidere, dicit ita in cauſa propria obtinuiſſe *Campanil. in diuerſ. iuris canon. rub. 9. c. 6. nu. 4.* ſic etiam in facti contingentia reſpondiſſe aſſerit *Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 598. in 1. edit. & reſolut. 524.*

6 Vbi ampliæ ad clericum obtinentem ſimplex beneficium, qui etiam non poterit cogi reſidere in dięceſi, vbi illud habet, ſed poterit ire qun vellet, & ita dicit in Rota deciſum in vna *nullius beneficij 28. Maij 1604. coram Illuſtriſſ. Domino Ludouiſio nunc S. D. N. Greg. XV.*

7 Epiſcopus ſicut poteſt admittere Sacerdotes exteros habentes litteras teſtimoniales ſuorũ ordinum ad Miſſæ ſacrificium, ita ad Sacramenta adminiſtranda, dummodo illi verè idonei ſint, prout refert deciſum idem *Armend. d. l. 7. de Epiſcop. nu. 83.*

8 Miſsã ne celebrẽt exteri Sacerdotes in Eccleſijs regularium poteſt Epiſcopus prohibere, niſi prius ab ipſo Epiſcopo viſis litteris commendatitijs ipſi Sacerdotes admiſſi fuerint, ita deciſum referunt *Galet. in ſua margarita caſuum conſcientiæ verbo Miſſa, Aloyſi. Ricci. in praxi fori eccleſiaſtici deciſio. 750. in 1. edit. & reſolutio. 635. in 2. edit. Armend. in addit. ad recop. legum Nauarræ, libro ſecundo, titul. 18. leg. 7. de religion. nu. 55.*

SVMMARIVM.

1 *Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum ex antique eccleſiæ conſuetudine in Sacrario aſſeruatur.*
2 *Tabernaculum vbi eſt aſſeruandum quale debeat eſſe.*
3 *In Sacrario ſacra alia præter ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum non debent teneri, ſed in alio ſeparato decenti loco.*
4 *Deferendum ad infirmos per Chriſtianorum ſtratus, præeuntibus luminarijs, ſonante campana, Parocho ſuper pelliceo induto deferente, & Pſalmos, ſeu orationes interendo recitante.*
5 *Parochus cum vadit ad communicandum infirmum debet portare duas Hoſtias conſecratas, vt cum vna communicet infirmum, & aliam reportet honorificè, vt populus adoret.*
6 *In Conimbricen. Epiſcopatu eſt conſuetudo, quæ præcipit haberi lumen accenſum die noctuque ante ſanctiſſ. Euchar. Sacramentum.*
7 *Solemnitas venerabilis Sacramenti potius celebrari debet in Eccleſia Cathedrali, quam in alia, totius rei agendæ auctoritate penes Capitulum manente.*
8 *Epiſcopus non habet poteſtatem concedendi licentiam, vt ſanctiſſimum Sacramentum in capellis, & alijs Eccleſijs non parochialibus pro adoratione aſſeruetur.*
9 *De cultu, & veneratione ſanctiſſimo Sacramento exhibenda.*
10 *Miracula plura de hoc ſanctiſſ. Sacramento facta.*
11 *Miraculum refertur Neapoli factum.*
12 *Miraculum refertur dioceſi Bracharen. factum.*
13 *De inſtitutione, excellentia, tranſubſtantiatione, & præparatione ſanctiſſ. Sacramenti agunt Doctores citati.*

EPISCOPVS AN POSSIT concedere licentiam obſeruandi Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum in Eccleſia non parochiali?

ALLEGATIO XXII.

1 SAnctiſſime ex antiqua conſuetudine ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum in Sacrario aſſeruari ſãcta Eccleſia morem retinuit, iuxta Conſtitut. Innocen. III. *in Conc. Gen. de cuſtod. Euchar. c. 1. Sacr. Concil. Trident. ſeſſ. 23. cap. 6. & canon. 7.* tractant *Durand. in rationali diuinorum, lib. 4. c. 41. nu. 53. Fuſc. de Viſitat. libr. 1. c. 5. nu. 9.* aliaque in hoc propoſitum adducunt *Henriq. in ſumm. lib. 8. c. 39. lit. A.* vbi in textu refert multas vtilitates, quas affert Chriſti corpus dum in Sacrario aſſeruatur, *Egid. de Coninch. de Sacr. & cenſur. q. 76. n. 85. cum ſeqq. Balduin. Iun. ſuper opera controu. Bellarm. p. 2. lib. 3. cap. 5.*

2 Tabernaculum, vbi ſanctiſſimum Euchariſtiæ ſacramentum conſeruatur in altari maiori, vel ſi commodè ibi non poterit, ſaltim in aliquo eccleſiaſtico conſpicuo, & nobiliori loco collocari debet decenter, pro facultatibus loci exornatum, benè clauſum, & clauis ipſius non relinquatur in altari, ſeu alio communi loco, ſed penes capellanum, vel parochum cuſtodiatur: Intus etiam decenter ornari debet; & tenẽdæ ſunt ibi duæ pixides, in quarum vna conſeruetur ſanctiſſimum Sacramen-

affirmandum eum non fieri ſuſpenſum, qui cum alijs pactus eſt, maximè, quod à ſimonia prodire illorum Canonum pœnam dicendum eſt, quam non niſi ordinatori, aut præſentatori remittentes committunt, meritoque nullus præter eos ſit vigore illorum Canonum ſuſpenſus, prout quam plures Theologos, & vtriuſque iuris peritos cõſultos approbaſſe refert *Henriq. in ſum. lib.* 10. *cap.* 17. §. 3. *in commento, lit.* O. & tenent *Tolet. lib.* 1. *cap.* 15. *poſt num.* 5. *Soar. de cenſur. diſp.* 31. *ſect.* 1. *poſt num.* 35. *Nauar.* ſibi ipſi contrarius, *conſil.* 17. *nume.* 2. *verſ. non inquam de temp. ordinat. in nouis, & conſ.* 42. *in antiquis, Nicol. Garcia de beneficijs, p.* 2. *cap.* 5. *num.* 168. & ideo malè docet *Soar. de relig. tract.* 3. *lib.* 4. *c.* 38. *nu.* 4. & 5. dum ait *d. cap. pen. & cap. per tuas*, procedere etiam quoties aliquis ex ſuis bonis alteri conſtituit titulum, ad quem ordinatur, ab illo recipiens promiſſionem, quod nihil poſtulabit, atteritque tunc non ſolum committi peccatum indebitæ ordinationis per falſum titulum, ſed etiam ſimoniã, quod etiam male probat *Azor. inſt. moral. p.* 3. *lib.* 12. *c.* 15. *q.* 1.

30 Ordinatus igitur cum patrimonio ſibi donato, cum pacto, ſeu conditione de illo reddendo, & reſtituendo poſt ordinationem, non poteſt dici ordinatus ſine titulo, nec incurrere vllam pœnam, ſeu ſuſpẽtionem, etiam ſtante d. Conſtit. *Sixti V.* nam iſte reuera eſt ordinatus cum patrimonio vero, & non fictio: Ita enim eſt vera donatio ex qua transfertur dominium in donatarium, licet cum illo pacto, ſeu modo, *iuxta tit. de donationibus quæ ſub modo*, ita *Fr. Emman. dict. cap.* 15. *num.* 3. *Card. Tolet. dict. lib.* 1. *cap.* 48. *verſ.* 5. *Pet. de Ledeſm. in ſumm. part.* 1. *de ſacramento ordinis, cap.* 7. *concluſ.* 6. *difficult.* 3. *Nicol. Garcia dict. cap.* 5. *à num.* 161. Quamuis contrarium teneant *Sayr. dict. cap.* 15. *n.* 3. *Ceuall. q.* 527. *n.* 13. *Nauar. d. c.* 2. *nu.* 158. *& conſ.* 14. *nu.* 13. *& conſil.* 22. *& vlt. nu.* 2. *de temporib. ordinat.* atque alij quos refert *Nicol. Garcia d. c.* 5. *nu.* 169. *vbi nu.* 169.

31 Reſoluit donantem patrimonium alicui ad ordines rectè poſſe apponere pactum, & conditionẽ de eo reddendo cum ordinatus habuerit beneficium ſufficiens, vel alias vnde viuere poſſit, quia tunc non eſt contra Concilium.

32 Sic etiam ordinatus ad titulum patrimonij, qui poſt ordinationem illud retrodonat, ſeu renuntiat, vel alienat, quamuis peccet mortaliter, quia facit contra prohibitionem Concilij, & ſic caſtigari poſſit per Epiſcopum, non incurrit tamen vllam ſuſpenſionem: ita *Nauar. in man. c.* 27. *num.* 158. *verſ.* 2. *Salzed. ad Bernardum cap.* 18. *num.* 13. *Graſſis in deciſ. aureis p.* 2. *lib.* 2. *cap.* 97. *num.* 67. *Fr. Emman. dict. c.* 25. *nu.* 4. *Guttier. dict. q.* 65. *numer.* 10. *Sayr. de cenſuris lib.* 4. *cap.* 15. *nume.* 13. *ad finem, Ceuall. quæſt.* 527. *num.* 9. *& poſt Quintanad. Tolet. Petrum Ledeſma, Soar.* & alios, *Nicol. Garci. d. capit.* 5. *nume.* 165. *Stephan. Gratia. diſcept. forenſ. cap.* 159. *num.* 16. *& 17. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib.* 32. *nu.* 72. *verſ. porro.*

33 Religioſi tamen, ſeu Canonici, ſiue clerici Regulares, ſeu intra clauſtra Monaſteriorum, ſiue domorum more Regularium in communi viuentes, qui nunquã, ſeu non niſi ad certum tempus profeſſionem emittũt, & ex clauſtro exire, vel dimitti ad ſeculum liberè, & licitè poſſunt, ſi prætextu religionis, ante profeſſionem ſe faciant promoueri ad ordines ſacros, abſque titulo beneficij eccleſiaſtici, ſeu patrimonij, iuxta decretum *Concilii Trid. ſeſſ.* 21. *de reform. c.* 2. ſunt ſuſpenſi ipſo iure ab executione Ordinum, & ſi in illis miniſtrauerint, eo ipſo irregularitatem incurrunt, vt ſtatuit *Pius V. in ſua Conſtit.* 74. *incip. Romanus Pontifex, publicata die* 12. *Nouembris* 1568. de qua teſtatur *Bellet. diſquiſit. clerical. p.* 1. *tit. de diſciplina clericali,* §. 5. *nu.* 65.

34 Excipiuntur religioſi Societatis Ieſu, etiam Scholares, & primam ſolummodo profeſſionem emittentes, qui ordinari poſſunt, & debent ſine titulo patrimonij, & beneficij, prout ſua conſtitutione declarauit *Gregor. XIII.* & referunt *compendium Societatis Ieſu verbo ordo,* §. 2. *Miranda in manu. Prælatorum, q.* 29. *art.* 5. *concln.* 1. *tom.* 1. & diximus ſupra hac Allegat.

SVMMARIVM.

1 *Clericus peregrinus ſine commendatitijs ſui Ordinarij litteris ab vllo Epiſcopo ad diuina celebranda, & Sacramenta adminiſtranda non eſt admittendus.*

2 *Fidem inſtam faciens de ſua ordinatione poteſt admitti ad celebrandum.*

3 *Peregrinus non habens commendatitias litteras, nec fidem faciens de ſua ordinat. nullo modo eſt ſuſpenſus, ſed poteſt ſecluſo ſcandalo celebrare.*

4 *Commendatitiæ litteræ ſunt obtinendæ ab eo, qui petentis clerici ordinarius fuerit.*

5 *Commendatitiæ litteræ ab Epiſcopo denegãdæ non ſunt clericis, qui non habent beneficia in titulum reſidentiam requirentia.*

6 *Beneficium ſimplex habens, non poteſt cogi reſidere in diœceſi, vbi illud habet.*

7 *Epiſcopi poſſunt admittere ſacerdotes exteros habẽtes litteras commendatitias ad Miſſæ ſacrificium, & ad Sacramenta adminiſtranda.*

8 *Epiſcopus poteſt prohibere ne celebrent exteri Sacerdotes in Eccleſijs Regularium, niſi prius ab ipſo Epiſcopo, viſis literis commendatitijs, admiſſi fuerint.*

EPISCOPVS SINE COMMENDATITIJS proprij Ordinarij litteris an poſſit aliquem Sacerdotem ad celebrandum admittere?

ALLEGATIO XXI.

1 IN Concil. Calcedonen. relato in *c. extraneo, 9. diſt.* 71. ſancitum erat, ne extraneo clerico ſine commendatitijs litteris proprij Epiſcopi nuſquam penitus liceret miniſtrare, & in *Concil. Agathen. relato in c. Monachum,* 20. *quæſt.* 4. actum fuit ne clericis ſine commendatitijs litteris proprij Epiſcopi licentia pateat euagãdi: Nouiſſimè *Concil. Trid. ſeſſ.* 23. *de reformat. cap.* 16. *verſ. nullus,* iubet nullum clericum peregrinum ſine cõmendatitijs ſui ordinarij litteris, ab vllo Epiſcopo ad diuina celebranda, & Sacramenta adminiſtranda, eſſe admittendum: huiuſmodi enim commendatitiæ literæ dantur presbytero peregrinationem ſuſcipienti, vt ei liceat in aliena diœceſi Miſſarum ſacrificia facere. *Azor. inſt. moral. p.* 2. *libr.* 3. *cap.* 49. *quæſt.* 1. Epiſcopi igitur in ſuis diœceſibus interdicant ne cui vago, & ignoto Sacerdoti Miſſas celebrare liceat *Concil. Trident. ſeſſ.* 22. *in decreto de obſeruan. & vit. in celebr. Miſſæ. Azor. inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 18. *quæſt.* 9. non eis licèt alieno presbytero concedere facultatem celebrãdi

in

in ſua dięceſi, niſi de promotione conſtet, vel commẽdatitias literas à proprio ordinario portet *d. c. extranco cum duobus ſeqq. c. tua fraternitatis, de clericis peregrini, Concil. Brachar. vltim. act. 1. cap. 12. Fr. Emman. q. regul. tom. 2. q. 121. art. 1. Marc. Ant. Genuenſ. in praxi Archiepiſc. c. 40. n. 1. Henriq. in ſum. lib. 10. cap. 34. §. 6. in fine, Soar. de religione tract. de voto lib. 3. c. 4. nu. 9.* Igitur huiuſmodi commendatitias literas eſſe de forma inſinuat *Mandoſ. reg. 24. Cancel. q. 5.*

2 At vero ſi faciat fidem de ſua ordinatione poteſt admitti ad celebrandum *Nauar. conſil. 1. num. 1. in fine de celeb. Miſſar. Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neap. p. 1. dec. 150.*

3 Si tamen commendatitias litteras peregrinus non habuerit, nec fidem fecerit, nullo iure eſt ſuſpenſus, ſed poteſt ſecluſo ſcandalo celebrare, pront reſoluũt *Nau. conſ. 5. ſub tit. de celebrat. Miſſarum, & conſil. 4. de foro compet. in antiq.* quod eſt in nouis *conſ. vnic. de clericis pereg. & in man. cap. 27. nu. 153. Henriq. d. §. 6. in comm. litt. 1. Reginal. in praxi fori pœnit. lib. 29. nu. 42. verſ. tantopere. Sayr. deciſ. vnic. de celeb. miſſar.* poteſt dubitari an Epiſcopus ſine cauſa poſſit expellere alienum clericum commorantem in eius dięceſi ſine litteris ſui Epiſcopi, qui non vult exercere ordines, ſed tãquam aduena ibi commorari, vel poſſit ei ingreſſum prohibere in eius dięceſi? In qua quæſt. negatiuè nõ data iuſta cauſa reſpondet *Marc. Anto. d. c. 40. à nu. 2.*

4 Hæ commendatitiæ litteræ ſunt obtinendæ, ab eo, qui petentis clerici ordinarius fuerit, prout deciſum refert *Armend. in addit. ad recop. legum Nauarræ lib. 1. tit. 18. l. 7. de Epiſcop. nu. 56.*

5 Nec ſunt denegandæ ab Epiſcopo ſacerdotibus, & clericis, qui non habent beneficia in titulum reſidentiã requirẽtia, prout etiam deciſum refert idem *Armend. nu. 63.* & iterum in ſacra Congreg. Cardinalium ſuper Epiſcopo decretum fuit illos non poſſe reuocare ſubditos eccleſiaſticos alibi degentes, nec eos cogere, ſed teneri literas eis dare extra valentibus morari, ſi ratione beneficij non adſtringerentur in ſua dięceſi reſidere, dicit ita in cauſa propria obtinuiſſe *Campanil. in diuerſ. iuris canon. rub. 9. c. 6. nu. 4.* ſic etiam in facti contingentia reſpondiſſe aſſerit *Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 598. in 1. edit. & reſolut. 524.*

6 Vbi ampliat ad clericum obtinentem ſimplex beneficium, qui etiam non poterit cogi reſidere in dięceſi, vbi illud habet, ſed poterit ire quo vellet, & ita dicit in Rota deciſum in vna *nullius beneficij 28. May 1604. coram Illuſtriſſ. Domino Ludouiſio nunc S. D. N. Greg. XV.*

7 Epiſcopus ſicut poteſt admittere Sacerdotes exteros habentes litteras teſtimoniales ſuorũ ordinum ad Miſſæ ſacrificium, ita ad Sacramenta adminiſtranda, dummodo illi verè idonei ſint, prout refert deciſum idem *Armend. d. l. 7. de Epiſcopis, nu. 83.*

8 Miſsã ne celebrẽt exteri Sacerdotes in Eccleſijs regularium poteſt Epiſcopus prohibere, niſi prius ab ipſo Epiſcopo viſis litteris commendatitijs ipſi Sacerdotes admiſſi fuerint, ita deciſum referunt *Galet. in ſua margarita caſuum conſcientiæ verbo Miſſa, Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſtici deciſio. 750. in 1. edit. & reſolutio. 635. in 2. edit. Armend. in addit. ad recop. legum Nauarræ, libro ſecundo, titul. 18. leg. 7. de religion. nu. 55.*

SVMMARIVM.

1 *Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum ex antiqua eccleſiæ conſuetudine in Sacrario aſſeruatur.*
2 *Tabernaculum vbi eſt aſſeruandum quale debeat eſſe.*
3 *In Sacrario ſacra alia præter ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum non debent teneri, ſed in alio ſeparato decenti loco.*
4 *Deferendum ad infirmos per Chriſtianorum ſtratus, præeuntibus luminarijs, ſonante campana, Parocho ſuper pelliceo induto deferente, & Pſalmos, ſeu orationes intereundo recitante.*
5 *Parochus cum vadit ad communicandum infirmum debet portare duas Hoſtias conſecratas, vt cum vna communicet infirmum, & aliam reportet honorificè, vt populus adoret.*
6 *In Conimbricen. Epiſcopatu eſt conſtitutio, quæ præcipit haberi lumen accenſum die noctuque ante ſanctiſſ. Euchar. Sacramentum.*
7 *Solemnitas venerabilis Sacramenti potius celebrari debet in Eccleſia Cathedrali, quam in alia, totius rei agendæ auctoritate penes Capitulum manente.*
8 *Epiſcopus non habet poteſtatem concedendi licentiam, vt ſanctiſſimum Sacramentum in capellis, & alijs Eccleſijs non parochialibus pro adoratione aſſeruetur.*
9 *De cultu, & veneratione ſanctiſſimo Sacramento exhibenda.*
10 *Miracula plura de hoc ſanctiſſ. Sacramento facta.*
11 *Miraculum refertur Neapoli factum.*
12 *Miraculum refertur dioeceſi Bracharen. factum.*
13 *De inſtitutione, excellentia, tranſubſtantiatione, & præparatione ſanctiſſ. Sacramenti agunt Doctores citati.*

EPISCOPVS AN POSSIT concedere licentiam obſeruandi Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum in Eccleſia non parochiali?

ALLEGATIO XXII.

1 SAnctiſſime ex antiqua conſuetudine ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum in Sacrario aſſeruari ſãcta Eccleſia morem retinuit, iuxta Conſtitut. Innocen. III. *in Conc. Gen. de cuſtod. Euchar. c. 1. Sacr. Concil. Trident. ſeſſ. 23. cap. 6. & canon. 7.* tractant *Durand. in rationali diuinorum, lib. 4. c. 41. nu. 53. Fuſc. de Viſitat. libr. 1. c. 5. nu. 9.* aliaque in hoc propoſitum adducunt *Henriq. in ſumm. lib. 8. c. 39. lit. A.* vbi in textu refert multas vtilitates, quas affert Chriſti corpus dum in Sacrario aſſeruatur, *Egid. de Coninch. de Sacr. & cenſur. q. 76. n. 85. cum ſeqq. Balduin. Iun. ſuper opera contron. Bellarm. p. 2. lib. 3. cap. 5.*

2 Tabernaculum, vbi ſanctiſſimum Euchariſtiæ ſacramentum conſeruatur in altari maiori, vel ſi commodè ibi non poterit, ſaltim in aliquo eccleſiaſtico conſpicuo, & nobiliori loco collocari debet decenter, pro facultatibus loci exornatum, benè clauſum, & clauis ipſius non relinquatur in altari, ſeu alio communi loco, ſed penes capellanum, vel parochum cuſtodiantur: Intus etiam decenter ornari debet; & tenẽdæ ſunt ibi duæ pixides, in quarum vna conſeruetur ſanctiſſimum Sacramen-

cramentum, in altera deferatur ad infirmos: & Pixides istæ non nisi super altari viatico, vel super Corporali collocentur ita *Fusch. dicto libr. 1. capit. 3. à num. 3. Praxis nona Episcopalis part. 2. capit. 3. num. 24. versic. vnde 1.*

3 Vbi admonet ne ibidem alia sacra teneantur, sed in alio separato decẽti loco, dicitque respondisse *Sacram Congreg. Rituum Episcopo Anchonit. 23. Feb. 1593.*

4 Per plateam in qua habitant Iudæi sanctissimum eucharistiæ Sacramentum non esse deferendum, sed per Christianorum stratas, præeuntibus luminarijs, sonãte campana, parocho seu capellano superpelliceo indu-to deferente, & Psalmos, seu Orationes intereundum recitante.

5 Tenetur parochus habere in publico Sacrario asseruatas formulas Eucharistiæ, vt ad infirmos opportunè deferat etiam tẽpore pestis cum proprio periculo *Henriq. in sum. lib. 8. c. 55. §. 2.* & cum parochus vadit ad cõmunicandum infirmum, debet portare duas Hostias consecratas, vt cum vna communicet infirmum, & aliã reportet honorificè, vt populus adoret, *Cened. ad Decretal. collect. 51. nu. 2.*

6 Et semper cum luminibus debet deferri, siue extrahatur à Sacratio, siue à custodia: *praxis Episcop. part. 1. verbo Eucharistia, §. 2.* & refert *Nauarr. de Orat. capit. 18. num. 67.* in Conimbricen. Episcopatu Constitutionem esse, quæ præcipit haberi lumen accensum diu noctuque ante sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, & hoc perpetuo obseruandum dicit *Fusc. dict. c. 5. num. 6.*

7 Semper laborandum est, quantum fieri poterit, vt sicut in conspicuo, & nobiliori Ecclesiæ loco sanctissimum Eucharist. Sacramentum collocari debet, ita etiam in maiori Ecclesia potius quam in alia, obseruetur, quia magis decet, vt solemnitas venerabilis Sacramenti celebretur in Ecclesia Cathedrali, quam in alia, ex eaque sumatur, & in processione per vias publicas circumferatur, & ad eandem Ecclesiam referatur, totiusque rei agendæ auctoritate penes Capitulum manente prout decisum refert *Armẽdariz in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 4. tit. 29. l. 1. §. 1. in declarat. num. 8.*

8 Quare cum hæc decentia in asseruando sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum in Ecclesia non parochiali vix inueniri possit, igitur summa cum ratione Episcopo non datur potestas concedendi licentiam, vt huiusmodi S. Sacramentum in capellis, & alijs Ecclesijs, nõ parochialibus pro adoratione fidelium asseruetur, nisi ex auctoritate, & concessione Papæ, & ita responsum fuisse à *Sacra Congreg. in anno 1609.* referunt *praxis nona episcop. part. 2. cap. 3. num. 33. versic. huc pertinet pag. 161. Marc. Anton. Gennens. in praxi Archiep. Neapol. cap. 92. in 1. edit. & cap. 110. in 2. edit. Aloys. Ricc. in collect. decis. p. 4. collect. 1216. & in praxi fori eccles. post resolu. 495. in notabilibus de materia episcoporum in fine in 2. edit.*

9 De cultu, & veneratione huic sanctissimo Sacramento exhibenda agit *Sacr. Concil. Trident. sess. 12. de sanctiss. Euchar. cap. 5.* comprobant *Soar. tom. 3. disput. 35. Coninch. de Sacram. to. 1. q. 73. n. 15. & q. 76. n. 85. Valerii. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 29. num. 39. in fine, Fr. Raphael de la torre in 2. 2. Diui Thomæ to. 2. quæst. 99. art. 3. disp. 4. in princip.*

10 Innumera penè miracula de hoc sãctissimo Eucharistiæ Sacramento refert Lusitanus noster *Petrus Mariz in libro miracul. Sanctaranensis*, referunt & alij *Bella in responsis casuum conscientiæ part. 3. casu 39. Author enchirid. temporum in anno 1510. fol. 266. verso, Illescas in chronica Pontificali, p. 2. libr. 30. c. 30. §. 3. fol. 448. & c. 14. fol. 85. verso, & fol. 190. verso, Ludou. de Paramo in 3. par. eiusdẽ chronicæ Pontificalis in vita Papæ Greg. XIII. c. 13. pag. 519. Marc. Anton. Gennens. in praxi Archiep. cap. 49. num. 1.*

11 Vbi refert quod anno 1601. in Ecclesia sanctæ Crucis ciuit. Neapol. dum Sacerdos Missam celebraret, & sumpsisset sanctissimam Hostiã antequam sumeret Sãguinem, cecidit de cælo fulmen, capellam, & altare diruens, cõburensque partem corporalis sub Calice prostrati, nec tetigit Sanguinem, nec Sacerdotem offendit.

12 Ego etiam silentio præterire non possum maximum huius sanctissimi Sacramenti miraculum, quod Bracharensi in Archiepiscopatu, cuius sum diœcesanus, accidit anno 1606. in oppido de Mondim, nam cũ quinta feria maioris hebdomadæ in ecclesia illius oppidi manifestum esset sacrosanctum Sacram. pro adoratione fidelium, super altiori mensa pro sepulcro, ibique circumessent accensa luminaria, interim dum omnes prandebant, relictis Ecclesiæ portis clausis, in eadem mensa ex luminarijs ignis accensus est, ac deinde combustis totius Ecclesiæ paramentis, atque ipsa mensa, vbi erat collocatum sanctiss. Eucharistiæ Sacramẽtum, illo tantum illæso, ac Calice, & Corporalibus super quibus erat impositum, cæteris sic omnibus in dicta Ecclesia admissis penitus exustis, extructa remansit mensa, cuius materies, licet combusta, integrè sustinebat nostræ salutis pondus, ac futuræ nostræ gloriæ, & perpetuæ felicitatis pignus. O magnum pietatis opus, & mirabile diuini sui erga homines amoris signum, & monumentum. Accedamus igitur fideles magna reuerentia, & sanctitate ad hoc sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, est enim, vt inquit *Bernardus* ægris medicina, peregrinantibus via, debiles confortat, valentes delectat, languorem sanat, per hoc homo mansuetior fit ad correctionem, patientior ad laborem, ardentior ad amorem, sagacior ad cautelam, ad obedientiam promptior, ad gratiarum actionem deuotior, referunt *Camil. in libro de Eucharistia, §. 9. Campanil. in diuersorio iuris Canonici rub. 12. c. 7. nu. 18.*

13 Alia de venerabili Eucharistiæ Sacramento, de eius institutione, excellentia, transsubstantiatione, præparatione, & vsu, vide in *Concil. Trid. sess. 13. ca. 1. cũ seqq.* & apud *Cardin. Bellarm. in controuers. Cathol. tit. de Eucharistia. Galest. in margarita casuum conscientiæ, verbo Eucharistia, Emman. Sá in aphorismis verbo Eucharistia Viguer. eod. verbo, Bartholam. ab Angelo de Sacram. dialog. 4. de Eucharistia, Angles in floribus theologicis tit. de Euchar. Valentia to. 4. disp. 6. Villor. in sum. de Eucharistia. Vivald. in candelabro aureo tit. de Eucharistia, Alphons. Aluarez in speculo suis Pontificum tit. de sacramento sanctissimo Eucharistiæ à pag. 180. Fr. Emman. in sum. p. 2. cap. 67. de Communione. Chamerota de Sacramen. vbi de Eucharistia. Henriq. in sum. lib. 8. de sanctiss. Euchar. Possenin. de Communione. Gabr. Vasquez in 3. P. D. Thomæ q. 73. disp. 177. cum seqq. Petr. de Ledesma in sum. p. 1. del excellentissimo Sacramento del Altar, que se llama Eucharistia. Ægidi. de Coninch. de Sacramentis, & censuris q. 73. Bonacina de Sacramentis disp. 4. Bartbol. Gori de Augustissimo sacrosancto Eucharistiæ Sacramento.*

S V M M A R I V M.

1 *Miſſa ſacrificium prohibitum eſt celebrari extra Eccleſiã, & locum ſacrum ad id ſpecialiter deputatum.*
2 *Celebrare in loco non ſacro extra caſum neceſſitatis, etiam non dato ſcandalo, mortale eſt peccatum.*
3 *Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, ac etiam patribus Societatis Ieſu, conceditur, vt vbicunque fuerint ſine Parochialis iuris præiudicio, cum Altari valeãt viatico celebrare.*
4 *An poſt Concilium Trid. ſublatæ ſint huiuſmodi conceſſiones? diſputatur.*
5 *Epiſcoporum priuilegium, de quo in cap. vltim. de priuileg. lib. 6. an ſit per Concilium Trid. ſublatum? oſtenditur.*
6 *Epiſcopus de Iure communi poterat concedere, vt in ſua diœceſi extra locum ſacrum in Altari portatili celebraretur.*
7 *Facultas hæc, an ſit reuocata per Concilium Trid. diſputatur, & pro affirmatiua parte allegatur.*
8 *Pro negatiua tenent plures Doctores.*
9 *Conciliantur hæ contrariæ opiniones ita vt prior procedat deficiente neceſſitate, vel alia cauſa, poſterior vero illa ſtante.*

EPISCOPVS QVANDO poſſit facultatem concedere celebrandi in capella domus priuatæ.

ALLEGATIO XXIII.

1 EXtra Eccleſiam, & locum ſacrum ad id ſpecialiter deputatum, prohibitum eſt ne ſacrificium ſacroſanctæ Euchariſtiæ celebretur, *text. optimus in c. ſicut & in cap. Miſſarum cum ſequentibus de conſecr. diſt. 1. Cõcil. Trid. ſeſſ. 22. de obſeruandis in celebratione Miſſæ, D. Thom. 3. p. q. 83. art. 3. ad 1. Durand. in ration. diuin. lib. 4. c. 1. nu. 41. Pet. de Ledeſma in ſum. p. 1. de ſacr. Euchar. c. 2. Henriq. in ſum. lib. 9. c. 27. §. 1. Soar. to. 3. diſp. 81. ſect. 3. & 5. Io. de la Cruz, de ſtatu relig. lib. 2. c. 5. dub. 7. Azor. inſtit. moral. p. 1. lib. 10. c. 26. q. 1. Cened. can. quæſt. lib. 1. q. 44. à n. 5. Chamerota de Sacram. tract. 4. de Euchariſtia tit. de ſacrificio Miſſæ dub. 15.*
2 Vnde mortale eſſe extra caſum neceſſitatis in loco non ſacro celebrare, licèt non detur ſcandalum, tenent *Nauar. in man. cap. 25. num. 80. & 81. D. Antonin. 3. p. titul. 13. cap. 6. num. 4. Sylueſt. verbo Miſſa 1. num. quinto, Soar. dict. ſect. 3. in princip. Henriq. d. cap. 27. §. 1. Vaſqu. 3. p. diſput. 233. cap. 3. num. 4. & 6. Fr. Emman. in ſumm. p. 1. cap. 249. num. 1. & quæſt. Regularium tom. 1. qu. 43. art. 4. verſic. ex quo infertur, Hieron. Llamas in ſum. p. 3. Methodi capit. 5. §. 15. Iacob. Graff. in deciſ. aureis p. 1. lib. 2. cap. 42. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 29. nu. 176. Chamerota vbi ſupra, Bartholom. ab Angelo de miſſa dialogo 5. §. 617. & 619. Coninch. de Sacram. quæſtio. 83. art. 3. dub. 1. num. 224. Sabred. ad Bernard. capit. 37. Nugn. quæſt. 83. art. 3. Azor. dict. c. 26. q. 8.* contra *Sotũ. in 4. diſtin. 13. quæſt. 2. art. 3. aſſerentem* vix poſſe cõtingere mortale ex celebratione Miſſæ extra Eccleſiam, ſi ceſſet ſcandalum, quem ſequitur *Sàin aphoriſm. verbo Miſſa num. 20.*

3 Extra caſum igitur neceſſitatis ſolitum eſt impetrari, & concedi pleriſque à lege Canonica, vel à ſummo Pontifice priuilegium, vt vbique vel ab epiſcopis, vt in ſuis diœceſibus, cum altari portatili liceat celebrari; de lege conſtat in priuilegio Epiſcoporum, de quo in *cap. vltim. de priuileg. lib. 6.* De Summo autem Pontifice probat optimè text. in *cap. in his 30. de priuileg.* ibi, cum Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus duximus indulgendum, vt vbicunque fuerint, ſine parochialis iuris præiudicio, cum altari valeant viatico celebrare, de quo priuilegio meminerunt omnes in hac materia, illudque à *Sixto IV. Alexandro VI. Gregor. XIII.* renouatum, & ampliatum comprobat, & explicat *Fr. Emman. d. quæſt. 43. art. 4.* alia ſimilia adducens conceſſa Patribus Societatis Ieſu, quæ etiam refert *Henriq. d. c. 27. §. 3. iuncto commento lit. T. Soar. d. ſect. 3. verſicu. quarta exceptio.* De forma etiam concedendi Breue in Romana Curia per ſignaturam ſupplicationis, vel Pœnitentiariæ officium, nobilibus, aut litteratis perſonis, multa ſcribunt *Staphil. de lit. gratiæ titu. de reſcriptis Apoſtolicis in forma Breuis, nu. 8. Ludou. Gomez. in tract. Breuium num. 26. Mandoſ. in ſignatura tit. de altari portatili, Stephan. Durante, de ritibus Eccleſiæ cap. 25. num. 7.* & alij recentiores.

4 Poſt *Concil. Trid. in dict. decreto de obſeruandis in ſacrificio Miſſæ ſeſſ. 22.* non ita licitus, & liber eſt vſus horũ priuilegiorum: ſed potius maximè controuerſum, vtrum ſublatæ ſint huiuſmodi licentiæ iure communi, vel priuilegio Pontificio conceſſæ Minoribus Mendicantibus, & Prædicatoribus in *dict. cap. in his?* Et imprimis quod ſint derogatæ tenent *Nana. dict. num. 82. in fine, Durant. de ritibus Eccleſiæ lib. 2. cap. 6. num. 3. verſicul. quo etiam decreto, & num. 8. Henriqu. dict. §. 3. in commento litt. T. Soar. dict. ſect. 3. verſi. quarta exceptio, Azor. d. cap. 26. q. 7. Chamerota d. dub. 15. Beia in reſpon. caſuum conſcientiæ p. 4. caſu 33. verſi. & quamuis, Coninc. dict. quæſt. 83. num. 226.* Comprobantes ex verbis Cõcil. verſicu. neminem, dum præcipit Epiſcopis, ne patiantur extra Eccleſiã, & ad diuinum cultum dedicata oratoria, ſacrificium fieri à ſæcularibus quibuſcunque adiecta in fine clauſula generali derogatoria, quorumcunque priuilegiorum: quare ipſo iure aduertunt *Azor.* & alij proximè citati, iam hodie religioſos prædictos his priuilegijs vti non poſſe, niſi poſt *Tridentin.* à Sede Apoſtolica fuerint confirmata, quemadmodum priuilegia Societatis Ieſu confirmaſſe *Paulum III.* & Gregor. XIII. cum derogatione Concil. teſtatur *Henriq. d. §. 3. in com. litt. T.* Contrarium tamen quod Concilium hæc priuilegia non reuocet contendit *Fr. Emman. d. quæſt. 43. art. 5.* ſed friuolo fundamento, inquit enim Concil. ſolum præcipere Ordinarijs, vt non obſtantibus priuilegijs compellant regulares ne illis vtãtur. Sed retorquetur ex verbis Concil. non enim præcipit Ordinarijs ne permittãt vti priuilegijs, ſed ne permittant extra eccleſiã ſeculares, vel regulares celebrare, adiecta clauſula, non obſtantibus priuilegijs. Deinde quia ſi dicamus hæc priuilegia reuocata non eſſe, conſequenter dicendũ eſt non poſſe ab Ordinarijs eorum vſum impediri, iuxta *text. in c. decet de regul. iuris lib. 6.* cum vulgaribus.

5 Quoad priuilegium epiſcoporum in *d. cap. vltim. de priuileg. lib. 6.* dubitat *Nauar. conſil. 5. ſub illo titul. in nouis,* Sed quod per *Tridentinum Concilium* ſublatum non ſit vt certiſſimum reſoluit, deciſumque refert *Azor. dict. capit. 26. quæſt. 4.* & multiplici ratione confirmat

Beia dict. casu 33. sit pro totum, & ita declaratum in sacra Congregat. attestatur *Armend. in additionibus ad recopil. legum Navarræ lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopis nu.* 73. vbi etiam ampliat illo priuilegio posse Episcopos vti ob valetudinem, *& num.* 74. asserit decisum fuisse *die 19. Iunij* 1586. posse Episcopum non valentem cõmodè accedere ad Ecclesiam domi celebrare, vel celebrari sibi facere; certè ante Concil. Trident. id Episcopis licebat præsertim ex *cap. concedimus, & capit. Missarum de consecratio. dist. 1. Azor. dist. cap. 26. q. 5.* Sic etiam potest Episcopus dum iter agit missam ante auroram, vel post meridiem dicere, seu alteri concedere, vt eam sibi dicat, docent *Fr. Emman. dict. to. 1. quæst.* 45. *articul. 3. Azor. dict. lib. 10. cap. 25. quæst. 5. versic. si quæras, per glos. in dict. cap. vltim. verbo indulgemus, de priuileg. lib. 6.*

6 Poterat etiam Episcopus concedere, vt in sua diœcesi extra locum sacrum in altari portatili, quis celebraret, prout deducitur ex dict. cap. *Missarum*, ibi, in locis ab Episcopo consecratis, vel vbi ipse permiserit, c. *bis ergo*, ibi. nisi in quibus Episcopus iuserit, *de consecr. distinct.* 1. Expressiusque probatur *ex dict. cap. in bis*, ibi. *id Prælatis annuentibus licere eisdem*, vbi notat *Anton. num.* 7. & communem testatur *Abb. num.* 2. ac post *Lap. Card. Tusch. practic. conclus. tom.* 1. *lit. A. conclusio.* 31. & ante Concil. Tridentin. hanc fuisse receptam omnium traditionem fatentur *Guttier. Canonic. lib.* 1. *capit.* 30. *num.* 25. *Navar. dict. caput.* 25. *num.* 81. *Henriq. dict. capit.* 25. *num.* 81. *Navar. dict. cap.* 27. §. 2. *Azor. quæstio.* 2. *Beia, dict. casu* 33. *versicul. tertio dico, Suar. versicul. secundo observandum*, dictis locis, qui rectè notant malè *Silvest. in summ. verbo missa, num. quinto, versic. tertio*, deducere ex littera *dict. cap. in bis*, posse Episcopum dare hanc licentiam extra suam diœcesim, nam text. qua parte agit de licentia celebrandi vbique, loquitur de interpretatione priuilegij Sedis Apostolicæ: Dum vero inferius, ait sine ea permissu Episcopi celebrare potuisse, solum concludit id posse intra propriam diœcesim concedentis, iuxta *regul. cap.* 2. *de constit. in* 6.

7 Verum magna est controuersia an facultas celebrandi extra Ecclesiam, quam diximus concedere posse Episcopum intra suam diœcesim, sit reuocata per *Concil. d. loco?* Reuocatam esse absolutè tradit *Navar. dict. num.* 81. sequitur *Fusc. de visitat. lib.* 1. *cap.* 21. *nume.* 8. *Guttier. dict. capit.* 30. *num.* 25. *Azor. dict. cap.* 26. *quæst.* 3. asserentes verba Concil. supra citata, quæ absolutè præcipiunt Episcopis, ne permittant extra Ecclesiam, & Oratoria ad diuinum tantum cultum dedicata, & ab eisdem deputata Ordinarijs, & vilitanda, hoc sanctum Sacrificium fieri, & ita sæpius responderunt Illustrissimi Cardinales super eo decreto. Et nouissimè emanasse decretum Congregat. Concilij Tridentini, quo declaratur de oraculo Sanctissimi spectare solum ad Summum Pontificem, & non ad Episcopos concedere licentiam, celebrandi in priuatis Oratorijs refert *Aloys. Ricc. in praxi fori ecclesiast. decis.* 538. *num. vltim. in* 1. *edit. & resolutio.* 460. *in fine in* 2. *edit.* & ita nec iusta de causa posse Episcopum dare facultatem celebrandi in capella domus priuatæ, & subdio etiam adhibito vtroque altari, firmo scilicet, & portatili tenent *Azor. d. c.* 26. *q.* 3. *Reginald. d. lib.* 29. *num.* 176. *Coninch. d. q.* 83. *num.* 225. *Miranda in manu. Prælat. to.* 1. *q.* 40. *art.* 9. *concl.* 3. *in fine.*

8 Sed per decretum Concil. Tridentini dicto loco præ-dictæ potestati concedendi has licentias Episcopis iure communi competenti derogatum non esse tuentur *Henriq. dict. c.* 27. §. 1. *Sà verbo missa, num.* 20. *in fine, Beia dict. casu* 33. *versicul. tertio dico, Nau. consil. quinto, num.* 2. *sub titul. de priuileg. in nouis*, post multos *Cened. dict. quæst.* 44. *à num.* 4. cum quibus consentire videtur *Soar. dict. sectio.* 3. *versicul. addit vero*, quem sequitur *Fr. Emman. dict. q.* 43. *articul.* 6. & non dissentit *Aloys. Ricc. dict. resolut.* 460. *num.* 2. *ac praxis nova Episcop. p.* 1. *cap.* 5. *num.* 8. *pag.* 77. *& p.* 2. *cap.* 3. *num.* 21. *in fine*, vbi refert magna circunspectione vti debere episcopum in ipsis concedendis licentijs, & non nisi ex causa grauis necessitatis concedere; vtpotè grassante pestè, prout resoluit *praxis episcop. p.* 1. *verb. missa pag.* 226. & faciunt quæ *Fr. Emman. quæst. regul. tom.* 3. *q.* 32. *art.* 12. *in fine*; Ordinarij enim arbitrio permisit Papa personarum, & infirmitatis qualitate pensata, & pro infirmorum commoditate, vt in priuato Oratorio, vel altari ad cultum diuinum deputato facultatè celebrãdi concedere possit, vt refert decisum *Armend. in additionib. ad recopil. leg. Nau. lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 7. *de episcopis nu.* 72. præcipuè autem in huiusmodi concessionibus apponi debet, vt Oratorium decenter structum, & ornatum, ac omnibus domesticis liberum existat: tum vt concessio intelligatur sine parochialis alterius præiudicio, excipiẽs dies natalis Domini Nostri, Resurrectionis, Pentecostes, quibus ibidem celebrari nõ liceat, sed parochialis frequentetur, quodque alij, præter quam seruitio personæ cuius intuitu Oratorium conceditur necessarij, ibidem audientes missam ab obligatione audiendi eam in ecclesia per hoc non liberentur, quę ex stylo Rom. Curiæ in facultatibus construendi Oratoria huiusmodi apponere consueuerunt.

9 Mouentur præcitati Doct. quia Concil. loquitur de communi modo celebrandi, non vero abstulit episcopis potestatem rationabiliter dispensandi, stante iusta causa, maximè cum moraliter fuerint necessarię, & quia Concil. intendit solum tollere abusus in celebratione missarum, non autem casus licitos, & ita distincte possunt conciliari hæ contrariæ opiniones, vt scilicet posterior, quæ hanc potestatem facit Ordinarijs procedat stante necessitate, vel iusta causa, prior vero, quæ eandem negat, habeat locum *illa* deficiente.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos est minister sacrificij missæ.*
2 *Eleemosyna, seu stipendium potest accipi pro celebratione missę, pactoque exigi, sine labe simonię.*
3 *Pitantia taxatio pro sacrificio missę est iusta, quę in qualibet regione communi consuetudine recepta, & approbata est.*
4 *Sacerdotem recipientem à pluribus plura stipendia pro missę celebratione posse vnica Missa omnibus satisfacere tenent aliqui citati.*
5 *Contrarium verius etiamsi accedat Superioris consensus, secus si peculiare interuenerit summi Pontificis priuilegium.*
6 *Sacerdos vnica missa satisfaciens multis, à quibus diuersa accepit stipendia tenetur ad restitutionem.*
7 *Missa pro multis dicta, non tantundem singulis prodest, ac si pro vno solo diceretur.*
8 *Episcopus potest legem condere, vt certum stipendium pro*

Missa

Miſſa ſacrificio exigatur, ita vt laici non dent minus, nec Sacerdotes magis exigant.

9 *Epiſcopus non poteſt ſtatuere, vt Sacerdotes non accipiant minorem pitantiam.*

10 *Sacerdotes exigentes importune ab inuitis eleemoſynam ſupra taxam ab Epiſcopo præſcriptam, peccant mortaliter.*

11 *Sacerdos accipiens certam quantitatem pecuniæ pro dicendis Miſſis, an poſſit eas facere celebrari per alios minori pitantia retenta ſibi parte eleemoſynarum inſcio dante, & inſcijs ſacerdotibus celebrantibus.*

12 *Miſſas an liceat celebrare anticipatè? refertur ad hoc Bulla Clementis VIII.*

13 *Conſuetudo celebrandi anticipate non eſt approbanda, nec toleranda.*

14 *Sacerdos, qui ex obligatione alicuius Capellæ, vel impoſterum pro certa intentione tenetur Miſſas celebrare, poteſt eas anticipate dicere.*

15 *Miſſa ſine peccato dici poteſt non recitatis Matutinis.*

16 *Parochus obligatur populum monere, vt miſſas frequẽtet, non tamen cogere poteſt, vt audiat in Parochia.*

17 *Verbum, moneo, inducit conſilium, & non præceptum.*

18 *Miſſæ audiendæ præceptum adimpletur quocunque in loco illa audiatur.*

19 *Nolens miſſam audire in propria Parochia ex contemptu, aut quando Parochus declarat ea, quæ Parochiani ſcire tenentur, peccat mortaliter.*

20 *Refertur Conſtitutio Leonis X. qua, declaratur ſatisfieri huic præcepto, ſi audiatur miſſa in Eccleſijs Regularium.*

21 *Epiſcopus poteſt cogere Regulares, vt in offertorio miſſarum conuentualium declarent fidelibus, quæ feſtiuitates, & ieiunia in illa hebdomada occurrant.*

22 *Sacerdotes curam animarum habentes tenentur per ſe, vel per alios celebrare ſingulis ſaltem diebus, quibus opus eſt, vt ſatisfaciant muneri ſuo.*

23 *Parochi non obligantur ad applicationem ſacrificij pro populo ſingulis prædictis diebus, niſi iuxta viri prudentis arbitrium.*

24 *Parochi ab Eccleſijs arcere debent muſicas eas, vbi ſine Organo, ſine cantu laſciuum aliquid miſcetur.*

25 *Repræſentationes in Eccleſijs fieri prohibentur.*

26 *Saltationes in Eccleſia permitti non debent.*

27 *Conuinia in Eccleſia cum irreuerentia loci ſacri celebrare, peccatum eſt mortale.*

28 *Capellanus tenetur ſub mortali niſi iuſta de cauſa miſſas celebrare iuxta inſtitutionem Capellaniæ, & intentionem fundatoris.*

29 *Epiſcopus non poteſt compellere obtinentem Capellaniam, vt ipſemet celebret, licet in eius fundatione diſponatur, quod Capellani celebrent.*

30 *Quando verba erectionis expreſſe ſignificarent intentionẽ eſſe, vt per ipſum Capellanum Miſſarum celebratio fieret, tunc per ſubſtitutum ſatisfieri non poterit.*

31 *Capellanus, qui tenetur quotidie celebrare quando poſſit per ſubſtitutum ſatisfacere?*

32 *Capellanus, qui ex permiſſione, vel fundatione tenetur celebrare certas, & peculiares miſſas, male agit ſi aliàs celebret.*

33 *Capellanus, qui ex titulo, vel commentione tenetur in aliqua Eccleſia, vel Altari celebrare, non poteſt abſque peccato mortali alibi celebrare.*

34 *Referuntur cauſa legitimæ non celebrandi in Altari deſignato.*

35 *Capellanus etiam de conſenſu hæredum celebrans alibi, quam in Altari deſignato, male agit.*

36 *Celebrans abſque iuſta cauſa alibi, quam loco deſignato peccat mortaliter, non tamen tenetur ad aliquam reſtitutionem.*

37 *Capellania ſacerdotalis indicanda eſt ſi illius verba eſſent, vt nea præſentaretur, aut nominaretur Presbyter, ſine Sacerdos.*

38 *Statutum habens, quod prouiſus de capellania ſit ſacerdos, vel Capellanus, oportet, vt ſit actu Sacerdos.*

39 *Idem ſi dixerit, quod ſit Capellanus, vel ſacerdos.*

40 *Verba ſi reſpiciant actum præſentationis, veluti, præſentetur Presbyter, tunc præſentandus debet eſſe actu ſacerdos, ſecus vero, ſi Presbyterum ſignificantia proſecutionem præſentationis reſpiciunt.*

41 *Contrarium tenent aliqui reſoluentes, quod ſi iubeatur præſentari in patronatu, vel Capella Presbyter Capellanus ſufficiet ſi præſentetur non ſacerdos.*

42 *Sed prima ſententia verior, contrariſque reſpondetur fundamentis.*

43 *Capellania fundata, quod Capellanus celebret, ſeu debeat celebrare tot miſſas, an debeat eſſe actu ſacerdos.*

44 *Capellania non requirit reſidentiam perſonalem, cui eſt annexum onus celebrandi certas miſſas ſingulis hebdomadibus.*

45 *Referuntur Doctores, qui de ſacrificio miſſæ agunt.*

DE MINISTRO SACRIFICII
Miſſæ aliqua practicabilia.

ALLEGATIO XXIV.

1 SAcerdos eſt miniſter conſecrationis, quam conſtat vnam eſſe ex præcipuis partibus Sacrificij, *cap. 1. §. vna, verſ. & hoc, de ſumm. Trinit. Concil. Triden. ſeſſ. 23. cap. 1. & can. 1. D. Thom. 3. part. quæſt. 82. artic. 1. Chamerot. de Sacramen. tract. 4. de Euchariſtia, cap. 9. de miniſtro dub. 1. diſput. 3. Bartholom. ab Angelo exam. confeſſ. dialogo 5. de miſſa, & de miniſtro ſacrificij ipſius miſſæ, §. 125. Henriq. in ſumm. lib. 9. de vera miſſæ ſacrificio, cap. 18. §. 2. in princ. Azor. inſtitut. moralium p. 1. lib. 10. cap. 23. in princ.*

2 Poteſt pro celebratione Miſſarum accipere Eleemoſynam, ſeu ſtipendium in ſui ſuſtentationem, mercedemq. exigere ex pacto, abſque labe ſimoniæ, ita tenent multi, quos refert *Cened. ad decretal. collect. 44. num. 3.* quibus adde *Michael. Timoth. de ſacrificio miſſæ, tractat. 3. quæſt. 48. Iacob. de Graſſis in aureis deciſionibus, lib. 2. cap. 96. num. 32. Gutier. canon. lib. 1. cap. 29. à num. 3. Vgolin. de ſimonia, tab. 1. cap. 9. Henriq. dict. lib. 9. cap. 21. §. 4. cap. 22. §. 1. Morl. in empor. iuris, p. 1. tit. 1. quæſt. 13. in princip. Pet. de Ledeſma in ſumm. p. 1. de ſacr. Euchariſtiæ, cap. 18. verſicul. quarta concluſio, Soar. tom. 1. de religione, lib. 4. capit. 14. & p. 3. quæſt. 83. artic. 6. & diſput. 86. ſect. 1. verſicul. circa alium modum, & ſectio. 3. Vaſq. tom. 3 diſput. 234. Ioan. Bapt. Bernard. Paſſeuin. de officio Curati, cap. 2. num. 20. Bartholom. ab Angelo, exam. Confeſſ. dialog. 5. §. 528. Paul. Fraxinell. de obligationibus, ſacerd. ſect. 3. præn. 1. num. 2. & 5. Coninch. de ſacramen. tom. 1. quæſt. 83. num. 193. cum ſequentib. Azor. inſtitut. moralium, p. 3. lib. 12. cap. 3. quæſt. 5. Leſſ. de inſtit. lib. 2. c. 35. dub. 8.* Dicitur iuſta pitantiæ taxatio pro ſacrificio miſſæ, quæ in qualibet regione communi conſuetudine recepta, & approbata eſt à viris prudentibus,

tibus,& Deum timentibus, vel quæ taxata fuerit à Superiori habente poteſtatem,itaut maior non poſſit iuſtè exigi: ita *Petr.de Ledeſma dict. cap.*18.*concl.*7. *&* 8. *Aragon.*2.2. *quæſt.*85. *de ſacrificijs artic.*3. *verſicul. ſed dubitabit aliquis, praxis Epiſcop.p.*1.*verbo Miſſa,*§.3.*cõcl.*2.*&* 3.*Vaſq.d.diſp.*234.*cap.*4. *Fr. Emman. in ſumm. p.*1.*cap.*251.*concl.*4.*Nugn. de Sacram.tom.*1. *ad qu.*83. *art.*1.*p.*2.*tract.de ſacrific.dub.*9. *concl.*1. *Fraxinel. dict. ſect.*3.*prænot.*5.§.2.*Fr. Ludou. Miranda in man.Prælat. tom.*1.*q.*41.*art.*23.*concl.*1.

4 Sacerdotem recipientem à pluribus plura ſtipendia pro Miſſæ celebratione poſſe vnica Miſſa omnibus ſatisfacere tenent aliqui, ſaltem ſi ſtipendia ſimul ſumpta non excedant quãtitatem neceſſariam,ad ſtrictam ipſius ſacerdotis ſuſtentationem pro vnico die, ex eo quia neminem defraudat,cum ſacrificium Miſſę ſit valoris infiniti extenſiuè, tum quia videretur demenda conſuetudo Eccleſiæ,quæ plures conuocat ad eandem Miſſam audiendam: tum quia, qui altari ſeruit de altari viuere debet, ſecundum Apoſtolum relatum in c. *cum ſecundum,de præbendis*, quibus fundamentis hanc ſententiam tenent *Sot.de iuſtitia lib.*9.*queſt.*3.*articul.*1. *dub.*7.*reſp.*1.*&* 2.*Angel.verbo miſſa,n.*52.*poſt Sylueſt. & alios, Ludou.Beia in reſpon.caſuum conſcientiæ p.*1.*caſ.* 12.*Can.de locis Theologicis.lib.*1.*cap.*13.*Fr. Emman.in ſumm.tom.*1.*cap.*252.*num.*4.*concl.*4.*ad finem*, *Io. Dominic. Montagn. cap.*26. *Nug.in* 3.*p.qu.*89.*art.*1.*dub.*9. *concluſi.*4.*&* 5.

5 Contrarium tamen verius, & receptius puto: prima enim opinio non modicam animis hominum ingerit ſordidæ cupiditatis, & auaritiæ ſuſpicionem, ſcandalumque inter populares excitat, quia non ſtatur promiſſis: tum quia pro eadem Miſſa plures recipiẽs eleemoſynas, neſcientibus offerentibus, facit contra ipſorum voluntatem, & his atque aliis rationibus contrarijs benè reſpondentes, hanc ſententiam tuentur *Nauar.in manu. capit.*25. *numer.*92.*&* *conſil.* 8. *de celebr. Miſſar. in nou. Emman. Saa verbo miſſa, numer.* 44. *D. Antonin.part.*1.*titul.*10.*cap.* 2. *numer.* 4. *Nald. verbo Capellania, numer.*11. *Tolet.lib.*2.*capit.*8.*num.*3. *Henriqu.dict. lib.*9. *capit.*21. *numer. quarto, & cap.* 22. *numer.*5.*Graff. in dec. aureis,par.*1. *lib.*2.*cap.*45. *Bellarm. in contron. Catholicis, tom.*2.*lib.*2. *de Miſſa, cap.* 4. *propoſit.*4. *Chamerot.de Sacram.tractat.*4.*de Euchariſt. tit. de Miſſæ ſacrificio dub.*11. *pag.*276. *Soar.tom.*3.*diſputa.* 86.*ſect.*2.*&* 3.*Vincent. Fernand. in mixt. diſputat. de ſacrificio Miſſæ ad rep. text. in can.cum frangitur de conſecr. diſtinct.*2.*p.*4.*dub.vnic.ad* 6. *in fin.Vaſqu.*3.*p.tom.* 3.*diſput.*234.*capit.*4. *Mirand.in manuali Prælatorum to.* 1.*quæſtio.*41.*articul.* 23. *concluſio.*5.*Bartholom.ab Angelo dialog.*5.*paragraph.*509.*&* §.749.*Reginald.in praxi fori panitent.lib.*23.*numer.*234.*&* *lib.*29.*numer.*157. *Paul.Fraxinel. de obligationibus ſacerd.ſect.*4.*concluſi.*1. §. 1.*Coninch. dict. queſt.*83. *numer.* 192. Etiamſi ſciente, & concedente ſuperiore cum non poſſit emittere obligationem iure naturali, & diuino debitam, vt per *Nauarr. dict.conſil.*8. *& Fraxinell. dict.ſectio.*4. *concluſio.*2. *paragraph.* 2. ſecus tamen ex peculiari Summi Pontificis priuilegio, tum quia ſicut poteſt ſtipendia, quæ pro Miſſis dantur generaliter taxare, & etiam augere, ſi expedire iudicauerit, ita poteſt in illis diſpenſare propter alicuius Eccleſiæ, vel Monaſterij beneficium, quando iuſta cauſa, vel neceſſitas intercedit, tum quia Papa in reſtitutione incertorum bonorum, in obligationibus vltimarum voluntatum, & in pijs cauſis propter commune Eccleſiæ bonum diſpenſare poteſt, & tenent *Sylueſt.verbo Miſſa* 1. *num.*20.*Henriq.dict.cap.*22.*num.* 7. *Reginald. libr.* 23.*num.*239.*Fraxinell.de obligationibus.ſacerd. ſect.* 7. §.11.*&* 12.

6 Adeo verum eſt Sacerdotem accipientem à pluribus plura ſtipendia pro Miſſæ celebratione non poſſe vnica Miſſa omnibus ſatisfacere, vt ſi hoc faciat teneretur ad reſtitutionem, ex violatione enim iuſtitiæ cum dãno alterius conſurgit obligatio reſtituendi: ita *Petr. Nauar. de reſtitut. libro ſecundo, cap.*2. *numer.* 329. *&* 382.*Graſſius dict. caput.*45.*num.*17. *Fr. Emman.part.*1. *caput.*251. *de Miſſa concluſio.*1. *&* 4.*Vaſq. tom.*3. *diſpu.* 231.*cap.quarto, Fraxinel. dict. ſect.*4. *concluſi.*5.§.1. & alijs locis ſupra citatis, qui *Fraxin.*§.4. *cum Petr. Nauar.* quem citat, & ſequitur, reſoluit prædictum Sacerdotem, vt faciat reſtitutionem teneri Miſſas prætermiſſas celebrare, vt per alios celebrentur, vel reſtituere eleemoſynas acceptas, admonitis his, qui eas dederunt, Miſſas non fuiſſe celebratas.

7 Quamuis Miſſæ valor extenſiuè, ſeu indeterminate, vel, vt aiunt, ſyncategorematice acceptus, infinitus ſit, hoc eſt, non tantum prodeſt, quinmagis poſſit prodeſſe, ſiue non tantum fructum exhibet, quin poſſit maiorem, itaut non pro tot, quin etiam pro pluribus, & in maiori gradu applicari & prodeſſe poſſit, tum dum ſacerdos, vt cauſa proxima ſpecialiter vnam Miſſam offert pro ſe ipſo, aut pro alio reſpondentem oblationi Sacerdotis, etiam nihil offerente, habet non ſolum effectum finitum, ſed virtutem, efficaciamque, & valorem ſimpliciter infinitum, qui effectus in plures diuiſus, minus vtilis eſt ſingulis, & ita qui Miſſam pro multis offert, non tantundem ſingulis prodeſt, ac ſi pro vno ſolo diceretur.

Vide *Nauar. in manu.capit.*25. *numer.*91. *& numer.* 111. *verſic.*35.*&* *conſil.*8. *numer.*2.*&* *conſil.*9. *num.*2. *de celebrat. miſſarum in nouis. Petr. Nauarr. lib.* 2. *de reſtitut.capit.*2.*à num.* 262. *Marc. Anton.Cuch. libr.*5. *inſtitut.maiorum,titul.*6.*num.*77. *Ioan.Medin.in Cod.de oratione cap. de valore orationis pro multis fuſa, Spin. in ſpeculo teſtamentor.gloſſ.*13.*princip.à numer.*55. *Ludou. Lopez,part.* 2.*cap.*78.*de Euchariſtia, verſic.nam.Hieronym.Llamas in* 3. *par. Methodi, cap.* 13. *paragraph.* 17. *Dimas in tract. de Purgat. cap.*37. *per totum, Fr.Emmu. dict.capit.*252. *numer.*2.*Graff. dict.lib.*2.*cap.*45.*à num.* 16. *Humad.l.*42.*gloſſ.*2. *à num.*3.*titul.*4.*part.*1.*Nugn. in* 3. *partem Diui Thomæ,quæſt.*83.*art.*1.*dub.*8.§.*in* 3. *parte, concluſi.*3. *Dominic. Montagn. in tract. de Miſſa, capit.*30. *Henriq.dict. lib.*9.*capit.*19.§.5. *Soar. tom.*3. *quæſt.* 79. *ſectio,*12. *&* *tom.*4. *diſput.*48.*ſect.*6. *Greg. de Valentia, tom.quarto, diſputat.*6. *quæſt.* 21. *punct.* 1. §. 25. *Fraxinell. ſect.*3.*præn.* 4.*paragraph.*7. *Azor.inſtitu. moral. part.*1.*lib.decimo,cap.*21.*quæſt.*1. *Chamerot.dict. titul.de Miſſæ ſacrificio dub.*10.*pag.*272.*cum ſeqq. Vaſq.* 3.*part.tom.*3.*diſputat.*230.*capit.*3. *praxis Epiſcop. dict. verbo Miſſa,* §.4. *Petr. de Ledeſm.in ſumm.part.*1.*de euchariſtia,cap.*17.*concl.*23. *Galet. in margarita,caſ. conſcientiæ,verbo miſſa, pag.*142.*colum.*2.*Peſant.*3.*p.quæſt.* 83.*articul.*6.*diſ.*4.*Coninch. dict. quæſt.*83. *num.* 186. *in fine,Fr. Ludou.Miranda in manu.Prælat.tom.*1. *q.*41.*art.* 19.*&* 20.

8 Ad euitanda ſcandala,quæ facilè poſſent ſuboriri in exigendis pro Miſſæ ſacrificio ſtipẽdijs, poteſt epiſcopus legem condere qua certum ſtipendium arbitretur, itaut

itaut laici non dent minus, nec Sacerdotes magis exigant: ita *Cordubalib.1.quæſt.4.dub.4.Soar.diſp.86 ſect. 2.concluſ.1.Reginald.lib.23.num.241.Miranda dict. qu. 41.artic.23.* quamuis contrarium teneant *Nauarr.Sot.* atque alij.

9 Non poteſt tamen Epiſcopus ſtatuere, vt Sacerdotes non accipiant minorem pecuniam, quia eſſet occludere viam liberalitati, charitati & pietati, cũ Sacerdotes liberalitatem exercere poſſint in remittendis eleemoſynis ſibi debitis, ita vltra *Soar.& Reginald.* citatis locis, reſoluunt *Fr.Emman.d.c.252.num.4. Bartholom.ab Angelo d.dialog.5.§.527.*

10 Vnde ſi Sacerdos exigat importunè ab inuitis eleemoſynam ſupra taxam ab Epiſcopo præſcriptam, peccabit mortaliter, ad reſtitutionemque tenebitur, ſecus ſi ex liberalitate offerentis recipiat eleemoſynã pinguiorem, ſupra taxam, quia ſicut liberum eſt Sacerdoti minus ſtipendium accipere, ita etiam liberum eſt maius accipere à ſponte dantibus: leges enim Prælatorum pietatem non præcludunt, & conſuetudines nõ conſiſtunt in indiuiſibili, & aliud eſt ex iuſtitia exigere, aliud gratis donare, vel remittere: ideo lex iuſtitiæ non impedit opera liberalitatis, & Chriſtianæ miſericordiæ, *Reginald.lib.23.num.232. Ludouic. Miranda in man. Prælatorum tom.1.quæſt.41.artic.41.conclus.1. & 2.Soar.diſput.86.ſect.2.concluſ.1.Poſſeuin.cap.2.nu. 25.Fraxinell. de obligationibus Sacerdot.ſect.3.prænot.5. §.3. Leſſ.de iuſtitia lib.2.cap.4.dubit.6.numer.37.Mich. Zanar.par.1.direct. Theolog.de Euchar.cap.13. de Miſſa verſic.decimò dico.* Sacerdotem tamen pro obligatione celebrandi ſummo mane, vel in loco à ciuitate diſtanti pro labore præuio in itinere, vel etiam certis diebus, & indeterminatis locis poſſe pinguius recipere ſtipendiũ quam lege ſit, aut conſuetudine receptum tenent *Fraxinell.dict.ſect.3.prænot.1.§.2.Graſſis dict.lib.2.cap.96. num.34.*

11 Sacerdos, qui aliquam pecuniæ quantitatem accepit per ſe, vel per alium, pro dicendis Miſſis, vel vt eas faciat celebrare per alios, poteſt per alios Sacerdotes ſatisfacere minori pitantia, retenta ſibi parte eleemoſynarum, inſcio dante, & inſcijs Sacerdotibus celebrantibus, modo illis tantam tradat eleemoſynam quantam fert communis taxa, & modo ſit Parochus, vel alicuius populi curam habens, & pecuniam illam accipiat à lege, vel conſuetudine, aſſignante ſibi certam quantitatem ex quaque Miſſæ pitantia, ſecus vero ſi Sacriſta, vel alius ſit, qui ſtipendia colligat, vt per alios curet Miſſas celebrare, quia tunc non poteſt ſibi partem retinere, iuxta quæ reducenda ſunt dicta per *Sot. de iuſtitia lib.9. quæſt.3.articul.1. verſicu.ſed hoc propterea, Nauar. in manu.cap.25.num.91.ver.24.Ludou. Lopez in inſtruct. conſcientiæ par.2.titul. de Euchariſtia cap.78.verſic.inſuper, Fr. Emman.p.1.ſumm. capit. 252.concl.4.Sà verbo Miſſa num.45. Beia in reſponſ.caſuum conſcientiæ p.1.caſu 12.in fine, Aragon.2.2.qu.85. de ſacrificijs articul.3.p.683. Nald. verbo Miſſa numero 20. Henriqu.libr.9.capit.22. numero octauo, Soar.par.3. diſput.88.ſect.33. Guttier. canonic.lib.1.capit.29.num. 32. Reginald.libr.23.numer.240. Vega in ſumm.tom.2. cap.41.caſu 3. Fraxinell.ſect.3.prænot.5.paragraph. 4. Vaſq.p.3.diſput.234.capit.4.num.30. Poſſeuin.de officio Curati capit.2.numer.19. Bartbol. ab Angelo dial.5. §.513.*

12 Quæſtio eſt in hac materia controuerſa, vtrum ſcilicet liceat Sacerdoti Miſſas celebrare anticipate? ſuper qua quæſtione emanauit à Sacra Congregat. Concilij Tridentin. deciſio ex mandato *S.D. Clementis VIII.* cuius tenor talis eſt. Superioribus diebus ſignificatum fuit S.D.N. paucis ab hinc annis in Hiſpania nouam conſuetudinem recentiorum aliquot Theologorum opinione nixam ſenſim receptam, in dies magis inualuiſſe, vt Sacerdotes Miſſam celebrantes, eius valorem generalem applicent his, qui poſtea Miſſæ celebrationem poſtulaturi, ac pro eo eleemoſynam præbituri ſunt, tametſi antequam Miſſæ ſacrificium perageretur, neque à Sacerdote illud rogaſſent, neque ei hac de cauſa præſtitiſſent eleemoſynam. Quam rem cum Sanctitas ſua ad Sacram Congrega. Cardinalium Concil. Trid. Interpretum pro materiæ grauitate examinandam reiecciſſet, in ipſa Congregatione primum de ea actum fuit diligentiſſime, ac deinde relatum ad Sanctitatem ſuam, qui ex eiuſdem Congreg. ſententia huiuſmodi conſuetudinem tanquam pluribus nominibus periculoſam, fidelium ſcandalis, & offenſionibus obnoxiam, atque à veteſto Eccleſiæ more nimium abhorrentem exploſit, ac improbauit, atque Amplitudini tuæ litteras dari, quod facimus, mandauit, vt omnibus illius Regni Archiepiſcopis, atque Epiſcopis, in quorum diœceſibus huiuſmodi applicatio in vſum inducta fuerit, per litteras aut alias ſcripto iniungat, vt talem vſum aboleant, ac prohibeant excommunicationis, atque alijs, quas opportunas, & neceſſarias exiſtimauerint, pœnis. Idemque præcipiat Generalibus, & Capitibus Ordinum, quos in iſtis Regnis nunc nouerit commorari, vt ſcilicet, & ipſi regularibus ſibi ſubditis talibus applicationibus, eiſdem pœnis propoſitis, interdicãt. Quæ omnia pro ſua pietate, & Sanctiſſimi Domini Noſtri iuſſu obſequendi ſtudio Amplitudinem tuam ſedulo effecturum ſperãtes Omnipotentem Deum rogamus, vt eam quotidie cœleſtis ſuæ gratiæ donis velit auctiorem. *Romæ die 15. Nouemb.1605.*

13 Ex quibus iam colliges in praxi conſuetudinem celebrandi anticipate, non eſſe approbandam, nec tolerandam, tum quia redolet nimiam lucri cupiditatem: tum quia par eſt, vt qui tradet eleemoſynam, ſciat Miſſam pro ſe celebrandam, vt melius ſe diſponat ad recipiendum ſacrificij fructum, qui poteſt eſſe maior, vel minor iuxta maiorem, vel minorem illius diſpoſitionem, ex citatis per *Nugn.3.part.quæſtio.83.articul. 1.§.in 3.dub.5.verſicul. reſpondetur, Coninch.dict.tom. 1.quæſtio.83.numer.172.concluſi.15.* tum quia homines retrahi poſſent ab eleemoſynis in futurum tradendis pro celebratione Miſsarum, ſi Sacerdos offerẽti eleemoſynam reſponderet, applico tibi Sacrificium, quod aliàs celebraui: Quamobrem homines facilè ſibi perſuaderent Sacerdotem accipere ſtipendium, & non perſoluere onus, pro quo ſtipendium accepit: ita *Henriqu.dict.lib.9. de miſſa, capit.21.numer.2.Soar.diſput.79.ſect.9.Reginald.lib.23. numer.237.Aragon.de iuſtit.quæſt.85.art.3.dub. de illis, qui dicunt Miſſas anticipatas.*

14 Exciperem tamen vnum caſum in quo Sacerdoti licèt Miſſas celebrare anticipate, videlicet quando ex obligatione alicuius Capellæ qui tenetur Miſſas certas ſingulis Hebdomadis celebrare, vel in poſterum pro certa intentione, quia tũc, ſi aliud non exprimatur in fundatione Capellaniæ, ex quo voluntas defuncti aliquo modo eludi videri poſſit, fatisfacere poteſt illas in Hebdomada antecedente celebrando: ita

Petr. de Ledesm. in sum. p. 1. de sacram. Eucharistia, c. 18. concl. 17. versic. La duda es de un Sacerdote, Fr. Emma. in sum. to. 1. c. 252. concl. 8. Reginald. d. lib. 23. num. 237. & expresè in capellano, quod possit præuenire tempus celebrationis resoluit *Aloys. Ric. in praxi decis. 400. in 1. edit. & resolut. 338. in 2. edit.*

15 Quæstio etiam est in hac materia magis difficilis, an scilicet peccet mortaliter, qui celebrat Missam ante Matutini Officij recitationem? de qua particularem tractatum edidit *Laurent. Perez Seco*, qui inscribitur, an liceat Missam celebrare nõ recitatis matutinis. Partem negatiuam videlicet non esse peccatum mortale facere Sacrum non recitatis Matutinis, veriorem semper censui; quia non videtur tanta connexio inter Missam, & horas Canonicas, vt conuertens hunc ordinem reus læthalis culpæ sit, tum quia nulla lege sancitum est sub mortali, celebrantem Missam ante matutinas horas grauiter peccare, quamuis fieri posset, vt peccet venialiter defectu debitæ deuotionis, vt si recitet Matutinum tardius, quam par sit: Vnde merito hanc sententiam tenent *Sot. lib. 10. de iustit. quæst. 5. art. 4. conclu. 2. & in 4. dist. 13. quæst. 2. art. 2. Llamas in par. 3. Methodi, c. 5. §. 15. il primo, pag. 501. Medina, p. 1. instruct. Confessorum, cap. 16. §. 2. in fine, Vega in speculo Curatorum, c. 10. §. 28. num. 254. vers. tambien, Ioan. Bapt. Conrad. in respons. casuum conscientiæ, casu 242. Cuc. lib. 5. institut. Canon. lib. 5. tit. 6. num. 36. Ludou. Lopez in instruct. conscientiæ, par. 2. cap. 79. de Eucharistia, vers. denique neque hic, & cap. 105. de horis canon. versic. nunc tamen, Emman. Sà in aphor. verbo Missa, num. 22. Petr. Aragon. 2. 2. q. 63. art. 12. versic. de Ordine, pag. 832. Alphons. Vega in summ. part. 2. cap. 41. cas. 16. Galet. in margarita casuum conscientiæ, verbo Missa, pag. 171. col. 2. Fr. Emman. in summ. par. 1. cap. 249. num. 12. Nugn. in 3. par. q. 83. art. 2. Soar. part. 3. quæst. 83. art. 3. disp. 82. sect. 1. Petr. Ledesma in summ. par. 1. de sacramen. Eucharistiæ, cap. 23. vers. Octauo, Nald. verb. Missa, nu. 8. Miranda in man. Prælator. par. 1. quæst. 40. art. 12. conclus. vnic. Chamerota dict. tit. de Sacrificio Missæ dubio 14. Less. de iustit. libr. 2. c. 37. dub. 12. numer. 81. Coninch. de Sacram. tom. 1. quæst. 83. num. 220.*

Licet affirmatiuam opinionem, imo mortale peccatum esse ante Matutinarum recitationem Sacrum facere, teneant *D. Anton. par. 3. tit. 13. cap. 6. §. 4. in fine, D. Raymund. in sua summ. lib. 3. tit. de sacram. iterand. in glos. verb. pro defunctis, pag. 326. Armil. in summ. verbo Missa, num. 3. Tabien. eodem verbo, num. 7. & Angel. nu. 42. Nauarr. in man. cap. 25. num. 83. vers. 18. & de horis canon. cap. 3. num. 70. & cap. 21. numer. 30. Maiol. de irregularit. libr. 3. capit. 24. numer. 1. Anton. Bernard. in sum. cap. 27. num. 16. Petr. Boll. in Oeconomica canon. clas. 1. cap. 3. §. 6. pag. 82. vers. Primum est, Melchior. de Huelam in epithome cæremon. & mysteriorum Missæ, §. 2. vers. Las quales maytines, pag. 355. Ludouic. Beia respõs. casuum conscientiæ, par. 1. cas. 54. vers. qua celebrare ante Matutinas, Michael. Timoth. de Sacrificio Missæ tractat. 1. quæst. 2. Lel. Zecch. de sacram. tract. de Missa, cap. 16. in princip. Stephan. Durant. de ritibus Ecclesiæ, lib. 3. ca. 24. numer. 13. Barthol. ab Angel. dialogo, 5. §. 240. Iacob. de Graff. in decis. aureis, lib. 2. c. 40. nu. 6. Henriq. in sum. libr. 9. de Missa, cap. 24. num. 7. Pitigian. dist. 13. quæst. 2. art. 10. Azor. in stit. moralium, par. 1. lib. 10. c. 28. q. 17.*

De obligatione Parochi.

16 POpulum monere obligatur Parochus, vt Missas frequentet, & instruere de præcepto Ecclesiæ sub peccato mortali diebus festis Missam audiendi, cogere tamen non potest, vt Missam audiat in parochia sua, quia *Concil. Trident. sess. 22. in decreto de observandis*.

17 Vbi hæc habentur, vtitur verbo, *moneant*, quod inducit consilium, & non præceptum, prout tenet *Cened. ad decretales collect. 104. num. 2.* quem ego ipse refero *in tract. de dictionib. & clauf. dictione 172.* & ita merito hanc resolutionem tenent *Lusit. Ferdinan. Tapz in repet. cap. Missas de consecr. dist. 1. num. 133. Cened. dicti. collect. 204. Gutier. Canonic. cap. 30. à nu. 7. libr. 1. Fr. Emman. in summ. to. 1. c. 249. num. 25. & quæst. regul. tom. 1. quæst. 4. art. 7. Soar. tom. 3. disp. 87. sect. 2. in dub. circa secundã Missæ diuisionem, Azor. instit. moral. part. 1. lib. 7. cap. 6. quæst. 4. Henriq. lib. 9. de Missa cap. 25. §. 9. Diatib. Soar. in practic. & ordine visitandi cap. 3. numer. 4. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 18. quæst. 3. numer. 22. Coninch. de sacrament. tom. 1. quæst. 85. numer. 312. Aloys. Ricci. in decis. curiæ Neapol. part. 1. decis. 152. praxis episc. par. 2. verbo Parochia, & part. 1. verbo Missa §. 6.* vbi asserit decisum, non posse Episcopum cogere populum multis pœnis, etiam in casu notabilis negligentiæ, aut contumaciæ, ire ad audiendam Missam in Parochia sua.

18 Missæ igitur audiendæ præceptum adimpletur quocunque in loco Missæ Sacrum audiatur, siue in propria Parochia, siue in qualibet alia Ecclesia, aut loco vbi celebretur.

19 Potest tamen fieri aliundè, vt quis peccet non audiendo Missam in propria Parochia, vt si quis nolit eã audire ex contemptu, aut quando Parochus declarat ea, quæ Parochiani scire tenentur, ita *Fr. Emman. dict. tom. 2. summ. cap. 123. numer. 6. Nauar. cap. 21. numer. 5. Graff. dict. cap. 35. num. 5. Nug. 3. p. qu. 83. art. 6. dub. 2. conclus. 4. Soar. disputat. 88. sect. 2. Bartholom. ab Angel. dial. 5. de Missa §. 789.*

20 Extat tamen *Leon. X.* Constitut. qua declarat satisfieri huic præcepto si audiatur Missa in Ecclesijs Regularium, cius declarationis tenor relatus est apud *Conf. ll. in collect. prin. Mendic. fol. 149.* & apud *praxim nouam episcopalem part. 2. capit. 3. numer. 22.* est huiusmodi. Intelleximus quosdam in dubium reuocare, & perindè conscientijs timoritatis scrupulum injicere, si Christi fideles, qui Dominicis, & festis dieb. extra Ecclesias suas parochiales Missas audiunt in Ecclesijs Fratrum Ordinum Mendicantium, Ecclesiæ præcepto de Missa audienda satisfaciant. Nos ambiguitatem huiusmodi penitus tollere volentes, vt cum sinceriori conscientia fideles quique Deo Creatori suo seruiant auctoritate Apostolica tenore præsentium notum facimus omnes Christi fideles vtriusque sexus (qui non contempto proprio Sacerdote parochiali) in Ecclesijs Fratrum Ordinum Mendicantium Dominicis, & festis diebus Missas audiunt, satisfacere præcepto Ecclesiæ de Missa audienda, nec in aliquam labem mortalis peccati pœnamvè propterea incurrere, in contrarium facientibus non obstantibus quibuscunq; &c. *Dat. Romæ sub Annulo Piscat. die 13. Nouẽb. 1517.* Et hoc idem declaratum fuisse à *Clemen. VIII.* Breui quodã directo ad Nuntiũ Sedis Apostolicæ inferioris

Germa-

Germaniæ *de anno* 1592. *die* 2. *Septemb.* refertur in *collect. primi Fr. Emman. pag.* 520. *ſub nu.* 4.

21 Poteſt tamen Epiſcopus Regulares cogere, vt in offertorio Miſſarum cõuentualium, quæ Dominicis diebus in Monaſterijs celebrantur, declarent fidelibus, quæ feſtiuitates, & ieiunia in illa hebdomada occurrant, ne ignorantia horum feſtorum, & ieiuniorum præcepta eccleſiaſtica à fidelibus tranſgrediantur, prout reſoluit *Fr. Emman. quæſt. regul. tom.* 1. *quæſt.* 43. *art.* 7 vbi refert ita vidiſſe obſeruari à quibuſdam Fratribus Ordinis Mendicantium Regni Portugaliæ in diœceſi Elboren.

22 Sacerdotes curam animarum habentes tenentur per ſe, vel per alios celebrare ſingulis ſaltem diebus, quibus opus eſt, vt ſatisfaciant muneri ſuo, vt habetur in *Concil. Trident. ſeſſ.* 23. *de reformat. cap.* 14. ibi, curet Epiſcopus, vt ij ſaltem diebus Dominicis, & feſtis ſolemnibus, ſi autem curam habuerint animarum, tam frequenter, vt ſuo muneri ſatisfaciant, Miſſas celebrẽt; non viderentur autem muneri ſuo ſatisfacere, niſi celebrent per ſe, vel per alios in ſingulis diebus feſtis, alij autem non tenentur celebrare niſi ſpecialem habeant obligationem, ita *Nau. in man. cap.* 25. *numer.* 135. *Fr. Emman. in ſumm. part.* 1. *cap.* 252. *numer.* 1. *Spin. in ſpec. teſtam. gloſ.* 3. *principali numero* 63. *Azor. inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 10. *cap.* 24. *quæſt.* 2. *&* 3. *Iacob. de Graffis dict. libr.* 2. *capit.* 39. *numer.* 7. *Vaſquez* 3. *p. diſput.* 232. *cap.* 1. *numer.* 12.

23 Non tamen videntur obligandi ad applicationem ſacrificij pro populo ſingulis prædictis diebus: nam obligatio ad celebrandum, & obligatio ad applicandũ, videntur diuerſæ, cum aliquis obligari poſſit ad celebrationem, quamuis non obligetur ad applicationem: nam nullo iure poſitiuo, neque beneficij inſtitutione præcipitur, inſtituitur enim beneficium curatum ad animas doctrina, & Sacramentorum adminiſtratione paſcendas, niſi aliud conſuetudo præſcribat, cui ſtandũ eſt, ita *Nau. cap.* 25. *num.* 92. *Naid. verb. Parochus numer.* 18. *Soar. diſp.* 86. *ſect.* 1. *verſ. de beneficijs igitur*, *Regin. lib.* 23. *num.* 238. *Vaſq.* 3. *p. diſput.* 234. *art.* 6. *cap.* 6. *verſ. vera tamen ſententia*, *Fraxinel. ſect.* 3. *pranot.* 2. §. 2. *Poſſeuin. de officio Curati cap.* 2. *num.* 4. Ego tamen ex *Trid. Concil. ſeſſ.* 23. *de reform. cap.* 1. exiſtimo Parochum teneri Miſſæ ſacrum ſuis ouibus applicare, iuxta viri prudentis arbitrium.

24 Curent deinde Parochi ab Eccleſijs arcere muſicas eas, vbi ſiue organo, ſiue cantu, laſciuum aut impurum aliquid miſcetur, vt admonet *Concil. Trident. ſeſſ.* 22. *in decreto de obſeruandis*, comprobant *Nau. in man. c.* 12. *num.* 87. *Caietan.* 2. 2. *quæſt.* 91. *art.* 1. *verſ. inter hæc*, *Valent.* 2. 2. *diſp.* 6. *quæſt.* 9. *punct. vnic. Soar. tom.* 2. *de relig. lib.* 4. *de Orat. c.* 13. *nu.* 16. *&* 17. latè, & eleganter *Sanch. in præcepta Decalogi lib.* 2. *c.* 37. *num.* 7.

25 Et repræſentationes in Eccleſijs, nec debent permittere, in eis enim fieri prohibentur, ex traditis per *Petr. Gregor. Syntagm. iuris p.* 3. *lib.* 39. *cap.* 11. *Nauar. in tract. de Orat. cap.* 5. *num.* 25. *prax. epiſcop. par.* 1. *verbo repræſentationes pag.* 302.

26 Ita etiam ſaltationes in Eccleſijs non debent permitti, ſaltatoribus enim recordandum eſt quod in Saxonia accidit ſaltantibus in Eccleſia Sancti Magni, qui in pœnam, vt creditur per totum annum ſine cibo, & ſomno ſaltarunt, vt referunt *Pineda in Monarchia eccleſiaſt. par.* 3. *lib.* 19. *cap.* 17. §. 1. *fol.* 180. *Fr. Alph. Venero en el enchiridion de los tiempos fol.* 139. *Inſtrucion. de la mugher Chriſtiana libr.* 1. *c.* 16. *Compendio de las hiſtorias prodigioſas pag.* 2. *cap.* 13.

27 Sic etiam conuiuia in Eccleſia cum irreuerẽtia loci ſacri celebrare peccatum eſt mortale, ſecus tamen ſi aliquod frugale, & parcum in angulo Eccleſiæ ſine tumultu, ſine luxu, & perturbatione aſſtantium fiat ex cauſa rationabili, verbi gratia, quia non eſt alius locus ſufficienter accommodatus ita *Fr. Raphael della Torre in* 2. 2. *Diui Thom. tom.* 2. *quæſt.* 99. *art.* 3. *diſ.* 7. *pag.* 631. *cum ſequenti* quamuis olim pernoctationes, & vigiliæ in Eccleſijs fieri ſolitum eſſet, vt referunt *Pined. in Monarch. eccleſ. lib.* 12. *cap.* 12. §. 3. *Fr. Hieron. Roman. de Republ. Chriſt. lib.* 5. *cap.* 13. *Illeſc. in Chronica Pontif. lib.* 4. *cap.* 11. *fol.* 143. *Cened. ad ſextum collect.* 11. *numer.* 4. *Caiet. Caſar. Baron. in addit. ad Martyrol. Roman. die* 15. *Ianu. pag.* 13. tamen hodie remouendus eſt abuſus, in quibuſdam Eccleſiis, in quibus propter Sanctorum feſta vigiliæ nocte tota hominum, & mulierum permittebantur, & debet poni pœna excommunicationis *Fuſc. de viſitat. lib.* 1. *cap.* 28. *num.* 8.

De obligationibus Capellani ad Miſſas pro alijs ex iuſtitia celebrandas.

28 CApellanus tenetur ſub mortali, niſi iuſta de cauſa, Miſſas celebrare ſecundum inſtitutionem Capellaniæ, & intentionem fundatoris: ita *Fr. Emman. in ſumm. part.* 1. *cap.* 249. *num.* 3. *Henriq. lib.* 9. *cap.* 23. *nu.* 5. *& cap.* 24. *numer.* 4. *Azor. inſtit. moralium part.* 1. *lib.* 10. *cap.* 24. *quæſt.* 7. *Soar. diſput.* 80. *ſect.* 2. *Reginald. libr.* 29. *numer.* 164. Et qui alicui Eccleſiæ, vel Altari inſeruit, & onus Miſſę quotidianę ſuſcepit, ſub mortali debet quotidie celebrare, niſi legitime ſit impeditus, & nulla alia ſtipendia pro Miſſis dicendis accipere poteſt, *Vaſq. in* 3. *p. tom.* 3. *diſput.* 231. *capit.* 4. *Graſ. in deciſ. aur. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 45. *num.* 20. Obligatio quotidianæ Miſſæ, vel refertur ad locum, vel ad perſonam Sacerdotis: ſi referatur ad locum, veluti quando dicitur. *celebretur quotidie Miſſa in tali Eccleſia*, in tali altari, vel in tali Capella, tunc Sacerdos, qui huiuſmodi onus habet Miſſæ celebrandæ, ſine vacantia quotidie celebrare tenetur, vel per ſe, vel per alium *Nau. conſil.* 25. *de prabend. in nouis*, *Beja p.* 1. *reſponſ. caſu* 23. quos, & alios refert, & ſequitur *Fraxinel. dict. ſect.* 4. *concluſ.* 4. §. 1. ſi vero Miſſæ quotidianæ inſtitutio ad perſonam Sacerdotis referatur, duobus modis contingere poteſt: primo modo his verbis, *vel per ſe, vel per alium*, & tunc fundatio Miſſæ vacantiam non agnoſcit. Secundo modo abſolutè, & ſimpliciter inſtituitur his, vel ſimilibus verbis, *eligatur Capellanus, qui quotidie celebret*, & tunc Sacerdos non tenetur quotidie celebrare, ſed quanto frequentius poteſt, ſalua ſua honeſtate, & debita Sacramenti veneratione; per ea, quæ *D. Auguſt. de eccleſiaſt. dogmat. cap.* 53 *relatus in cap. quotidie* 13. *de conſecr. dict.* 2. *& tex. in cap. ſignificatum, de preb.* tenent *Nau. conſil.* 6. *num.* 2. *de prabend. in nouis*, *Iacob. de Graffis in deciſ. aureis par.* 1. *lib.* 2. *cap.* 39. *num.* 8. *Azori. inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 10. *cap.* 24. *quæſt.* 7. *Vgolin. de poteſtat. Epiſcopi c.* 14. *nu.* 3. *Fraxinel. d. concl.* 4. §. 2. *nu.* 2. *Henri p. d. lib.* 9. *c.* 24. §. 4. *& conſ.* 22. *numer.* 4. *Aloyſ. Ricc. in praxi rerum fori eccleſ. deciſ.* 403. *numero* 1. *in* 1. *edit. & reſ.* 340. *in* 2. *edit.* Et poſſunt, in ò debent Prælati præcipere ſubditis Sacerdotibus, vt ſecundum obligationes certa intentione celebrent, & ipſi obedire tenentur, vt reſoluunt, *Fr. Emman. in expoſit.*

But.

Bul. cœnæ ſ. §. vnico numer. 50. Fran. ſect. 7. §. 6. Quoad Regulares vero Sacerdotes ſtrictius procedit, poſſunt enim Prælati eorum intentionem in Miſſarum celebratione irritare, vt ſacrificij applicatio ei valeat, cui à Regulari Prælato applicatur, non cui à Sacerdote Regulari; nam Prælati huiuſmodi ſunt domini operationum ſubditorum, quæ poſſunt officere obedientiæ, quę illis promittitur in ſolemni voto, ita *(ordub. lib. 1. q. 3. notab. 5. Conſett. in ſumm. priuileg. Ordin. Mendicant. titul. 19. de diuinis offic. & celeb. Miſſ. capit. 3. ad finem, Fr. Emman. in ſumm. part. 1. cap. 251. concl. 10.* vbi declarat hos Prælatos debere Sacerdotum ſubditorum intentionem irritare, ſi cum ſua intentione non reguletur, antequam ab eis Miſſa dicatur. Contrarium tamen videtur tenere *Soar. in 3. p. tom. 3. diſput. 79. ſect. 9.* niſi eum intelligamus de ſubditis Sacerdotibus non regularibus, qui eorum Prælato non tenentur obedire ex voto ſolemni, ſicut regulares, ſed ex illius iuriſdictione. Non obſtat quod Sacerdos etiam regularis eſt tam proprius miniſter Chriſti in ſacrificio Miſſæ, vt quamuis nolit Prælatus, conſecratio ab eo legitimè, & realiter fiat: ergo Miſſæ ſacrificium erit validum, & vtile illi, cui à Sacerdote applicatur, etſi Prælatus eius irritet intentionem. Reſpondetur enim non eſſe ſimile de cõſecratione per intentionem Sacerdotis, & de applicatione valoris Miſſæ ſecundum intentionem eiuſdem: nam intentio Sacerdotis in conſecratione eſt de eſſentia ipſius ſacrificij, ideo non poteſt à Prælato irritari, alias non eſſet ſacrificium: at quod valor ſacrificij huic, vel illi applicetur, non eſt de eſſentia ſacrificij: ideo ſi à Prælato alteri, quam ei, in quem Sacerdotis dirigitur intentio, applicetur, eſt ſacrificium, quare intentio hæc applicandi valorem Miſſæ poteſt à Prælato irritari, non autem intentio conſecrandi.

29 Epiſcopus non poteſt compellere obtinentem capellaniam, vt ipſemet celebret; licet in eius fundatione diſponatur, quod Capellani celebrent, nam iſtis oneribus Miſſarum rectè per ſubſtitutum ſatisfit: ita deciſum referunt in ſacra Congr. Concilij *praxis noua epiſcopalis part. 2. cap. 3. num. 33. Gonzalez ad regul. 8. Cancel. glo. 5 num. 84. Galet. in margarita caſuum conſcientiæ verbo Capellania 2. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi capit. 50. §. 8. n. 5. Garcia de benefic. part. 7. capit. 1. num. 87. Azeuedo conſil. 20. numer. 4. in fine* eleganter *Campanil. in diuerſ. iuris Canonici rubric. 7. capit. 6. numer. 13.* me citato *Bonacina de Sacrament. diſput. 4. quæſt. vltim. punct. 7. §. 1. numer. 1.* diffiniuitque *Rota in vna Romana Capellaniæ 23. Ianua. 1599. coram Pamphil.* & in altera *Lucana Capellaniæ 12. Decembris 1593. coram R. P. D. Gipſio*, atque *in vna Tiraſſonen. Sapell. 9. Iunij 1603. coram Illuſtriſſim. Sacrato*, reſoluunt *Franciſc. Marc. deciſ. 799. par. 2. Anna conſil. 22. nu. 10. Monald. conſ. 129. volum. 2. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 73. nu. 10. & cap. 133. nu. 1.*

30 Limitarem tamen quando verba erectionis expreſſe ſignificarent intentionem illius eſſe, vt per ipſum Capellanum Miſſarum celebratio fieret, & in hoc euentu poſſunt procedere reſoluta per *Gutier. conſ. 1. ſub nu. 11. & conſil. 2. ſub num. 18.*

31 Et ita ſi ipſe Capellanus, qui tenetur quotidie celebrare, frequentem Miſſæ celebrationem, vel ſemel in hebdomada, titulo honeſtatis, aut alia iuſta de cauſa, intermitteret, teneretur per alium eo die ſupplere, ſi in fundatione capellaniæ non fuit electa perſona, ſed ſolum habita fuit ratio loci, aut Miſſæ celebrandæ, vt accidit quando in fundatione dicitur, *volo Miſſam quotidie celebrari in tali altari*, vel ſi dicatur, *obligo hæredem, aut Sacerdotem ad prouidendum de Miſſæ ſacrificio*, vel ſi dicatur, *Capellanus quotidie celebret per ſe, vel prouideat per alium*, tunc tenetur Capellanus quotidie ad Miſſam celebrandam per ſe, vel per alium, quia in loco non accidit indiſpoſitio ad Miſſæ celebrationem, ſicut in perſona Sacerdotis, ergo ſi ad Miſſam dicendam in tali loco vnus Sacerdos eſt impeditus, poteſt per alium obligationi ſatisfieri, ergo Miſſa quotidiana in loco particulari celebranda vacantiam non patitur. Si vero electa ſit perſona, vt ſi dicatur, *eligatur Sacerdos, qui quotidie celebret*, aut, *volo vt Sacerdos electus ad hanc capellaniam quotidie celebret*; cum Capellanus non poſſit facere per alium, ſi ſemel in hebdomada iuſta de cauſa Miſſæ ſacrum intermittat, non tenebitur illud per alium ſupplere: colliges hæc ex reſolutis per *Soar. diſputat. 86. ſect. 1. column. 3. verſic. de beneficijs, Azor. diſt. capit. 24. quæſt. 7. Beja part. 1. caſu 23. verſ. quare obligatio, Graſ. in deciſ. aur. par. 1. lib. 2. cap. 39. numer. 8. Paul. Fraxinel. de obligationibus Sacerdot. ſect. 4. concluſ. 4. §. 1. Ugolin. de poteſtat. Epiſcopi cap. 14. numero 3.* Capellaniam habens cum onere celebrandi Miſſas, an teneantur illas per alios celebrare tempore infirmitatis? vide *Marc. Antonã Genuenſ. in praxi Archiepiſcop. Neapol. c. 47. Petr. Nau. de reſtitut. libr. 2. cap. 2. numer. 210. Galet. in marg. caſuum conſcientiæ verbo Miſſas, Aloyſ. Ricc. diſt. reſolut. 340. Fraxinel. diſt. ſection. 4. concluſ. 4. §. 13.* ex quorum mente reſolue Capellanum infirmitate præpeditum poſſe octo, vel decem dies, per alios celebrare teneri, nam quod eſt datum ob cauſam repetitur, ſi ex infirmitate recipientis non potuit adimpleri, *l. ſi pecuniam in princ. ff. de condict. cauſa data*. Vnde *in vna Pampilonenſ. celebrationis Miſſæ Lunæ 7. Febr. 1594. coram Illuſtriſſim. Mantica*, vt videre eſt in eius *deciſ. 262.* tentum fuit beneficiatos, qui tenentur celebrare Miſſam in qualibet quinta feria ad honorem ſanctiſſimi Sacramenti pro ſuffragio animæ teſtatoris, teneri celebrare Miſſas, quas lite pendente prætermiſerunt.

32 Capellanus, qui ex promiſſione vel fundatione tenetur celebrare certas, & peculiares Miſſas, veluti de Spiritu ſancto, de Beatiſſima Virgine, vel de requie, male agit; ſi alias celebret, abſque iuſta cauſa, qualis erit ſi in eum diem incidat ſolemnitas alicuius Sancti, etiamſi de eo celebretur officium ſimplex, tunc etiam videtur poſſe Miſſam illius diei celebrare: colliges hæc ex *Nauar. in manu. cap. 25. numero 134. Sa verbo Miſſa numero 48. Fr. Emman. in ſumm. tom. 2. capit. 248. numero 9. Henriq. libr. 9. de Miſſa capit. 23. numer. 6. Soar. tom. 4. diſputat. 83. ſect. 3. verſic. in quo eſt magna, Azor. part. prima lib. 10. capit. 32. quæſt. 5. Ludouic. Miranda in man. Prælat. tom. 1. quæſt. 41. articul. 21. concluſ. 2. Reginald. libr. 29. numero 208. Poſſeuin. capit. 2. numer. 44. ad finem. Barth. ab Angel. dial. 5. de Miſſa §. 740. & §. 806. Fraxinel. de obligatione Sacerd. ſect. 4. concluſ. 4. §. 4. Beja part. 1. caſu 23. verſ. primum oſtendo, Vgolin. diſt. cap. 14. numer. 4.*

33 Verum, qui ex titulo, vel conuentione tenetur in aliqua Eccleſia, vel altari celebrare, non poteſt abſque peccato mortali alibi celebrare, niſi hoc faciat ex iuſta, & rationabili cauſa, quia aliter non adimplet voluntatem, & intentionem teſtatoris, nec præſtat, id ad quod fuit electus, & aſſumptus, ita *Syl. verbo Miſſa 1. quæſt. 10. ad finem, Nauar. in man. capit. vigeſimoquinto numero 134. & de Orat. capit. 5. numer. 2. & 12. Henriq. libr. 9. capit. 23. numer. 5. Graſſia deciſ. aureis part. prima lib. 2. capit.*

capit.53.numero 9.& tom.2. conſil. ſub titul. de prębendis conſil.4.numer.1.Poſſeuin.dict.capit.2.numero 25.verſ. quaritur 2.Vgolin.dict.capit.14.numero quarto,verſi.verum. Azor.dict.libr.10.cap.24.quæſt.8. & part.ſecunda lib.6,capit.24.quæſt.7. Fraxinel. de obligation. Sacerdot. ſect.4.concluſ.4.§.9.Aloyſ.Ricci.in praxi fori eccleſiaſtici deciſ.405.in prima edit.& reſolut.342.in ſecunda edit. vbi numero quarto,& quinto, refert legitimas cauſas non celebrandi in altari deſignato connumerari poſſe, ſi altare ipſum eſſet deſtructum, vel adeſſet inundatio aquarum.

34 In eadem tamen Eccleſia,altari impedito,ſi fieri poteſt propter teſtat.deuotionem celebrandum eſt donec altare conſtruatur,vel reparetur *Marc.Anton. Gennen. in man.Paſtorum cap.72.num.4.*quem citat *Fraxinel. d. ſect.4.concluſ.4.§.12.*

35 Si vero in ea celebrari non poſſit,veluti quia violata eſt,vel aliud iuſtum adeſt impedimentum, capellanus alibi debet celebrare, quando intentio teſtatoris circa hoc eſt dubia: nam credibile eſt omnino, fundatorem principalius voluiſſe Miſſarum fructum ſibi,& ſuis defunctis applicari, quam loci particularis veneratione, *Azor.dict.capit.vigeſimo quarto.queſtione quarta. Fraxinel.dict.concluſ.4.§.11.*Sed ſi principalius intenditur honor loci,vel temporis,vel Sancti, aut miniſterium aliquod tali loco, aut tempore celebrandum, tunc extra locum,& tempus,ſignatum non currit obligatio, *Galet.dict. verbo Miſſa 2.* Quæ quidem principalis reſolutio vera eſt,etiamſi Sacerdos velit celebrare alibi, quã in altari deſignato de conſenſu hæredum, nam adimplenda eſt voluntas teſtatoris, cui nequeunt hæredes derogare: ita poſt *Marc.Anton.Gennenſ.dict.c.72.num. duodecimo,*tenent *Fraxinel.d.concl.4.§.10.Aloyſ. Ricci. d.reſol.347.num.5.in fine.*

36 Si vero abſq; iuſta cauſa alibi celebret peccabit mortaliter, ſi ſæpius faciet, veluti contra obligationem in re graui, non tamen tenebitur iterum in eodem altari, vel Eccleſia celebrare,aut ad aliquam reſtitutionem, vt compenſet ſacrificia alibi facta,quia non priuauit fundatorem fructu ſacrificij. Ita *Poſſeu. capit. ſecundo numero vigeſimo quinto,verſic.quaritur 2.Fraxinel.d.ſect.4. concluſ.5.§.3.* contra *Azor.part.ſecunda libr.ſext.capit. vigeſimo quarto,quæſtione ſeptima,*atque alios aſſerentes teneri ad aliquam reſtitutionem, eo quod non adimpleuerit fundatoris voluntatem. Aduertas tamen poſſe in his Epiſcopum diſpenſare, puta, vt qui in Academia ratione ſtudij abeſt,ſatisfaciat oneri celebrando in alio loco,tempore,& hora,ita *Henriq.dict.lib.9.cap.24. §.4.in fine.*

37 Capellania ſacerdotalis iudicanda eſt, ſi illius verba eſſent,*vt in ea preſentaretur,aut nominaretur Presbyter, ſine Sacerdos* quamuis alia abeſſent, quæ apponi plerumque ſolent,nempe,qui celebret Miſſas, aut his ſimilia,quia his adiunctis certior apparet reſolutio,tunc enim capellanus debet eſſe actu Sacerdos tẽpore prouiſionis,& impetrationis, ita *Mandoſ.in tract. annalium caſuum numero 8. Dec. in capit. cum in cunctis §. inferiora numero vigeſimo ſecundo de iudic.& conſil.129.incip. pro tenui numero quinto. Rebuff. in repet. capit. extirpanda §. qui vero notab.2.de prębendis. Spina de teſtament. gloſ. 4.numero 67.Perez l.1.verſic.notabile eſt etiam dubium titul.6.lib.1.ordin.Gutier. conſil.1.numero vndecimo, & conſil.2.per totum Nicol.Garcia de benefic.part.7.cap.1.à numero 58.Campan.in diuerſorio iuris Can.rub.7.capit.6. numer.10.*

28 Sic etiam ſi teſtator leget, aut ſtatutum, vel conſuetudo habeat,quod *promiſſus de capellania ſit Sacerdos, vel Capellanus,*oportet,vt ſit actu Sacerdos,non autem clericus tantum,vt per *Zechium de Repub.eccleſ.titul.de beneficiarijs numero quarto, notab. vltim. verſic. quo vero ad Ordinem Cardin. Tuſc. practic. concluſ. lit. B. concluſ.57.*

29 Sic etiam quando fundator, vel ſtatutum diceret, *quod promiſſus de capellania ſit Capellanus, ſacerdos,* requiritur quod ſit actu Sacerdos,cum dictio,vel, ſit declaratiuè,ita *praxis epiſcop.part. prima verbo beneficium §.7.concluſ.5.principal.8.Perez de Lara de Capellanijs libro ſecundo capit.5.à num.11.* & ita ſæpius in Rota deciſum eſt, quando verba reſpiciunt actum præſentationis, ſcilicet, *præſentetur Presbyter*; tunc præſentandus debet eſſe actu Sacerdos, ſi vero verba Presbyterum ſignificantia proſecutionem præſentationis reſpiciunt, vt ſcilicet,*præſentetur,qui celebrare teneatur*, tunc ſatis eſt quod ſit habitu Presbyter, quamuis non ſit actu, ita tentum fuit in *dict. Lucana capellania 4.Decembris 1595 coram D.Gipſio,& in cauſa Foroluien.capellania 10. Maij 1589.coram D.Seraphino, & in dict. Romana capellania 19.Martij,& 14.Nouembris 1586.coram D. Pamphilo, & in vna Parmenſi iurispatr.8.Iunij 1573. coram Blanchetto*, quam refert, hanc ſententiam ſequens *Aloyſ. Ricc.in praxi fori eccleſiaſt.reſolut.339.*

41 Contrarium tamen ſuſtinent multi Doctores ſummæ ſapientię,& auctoritatis reſoluentes,quod ſi iubeatur præſentari in patronatu,vel Capella Presbyter Capellanus ſufficiat ſi præſentetur non Sacerdos,dummodo ſit clericus primæ tonſuræ, & legitimæ ætatis, adeo vt infra annum poſſit Ordinem ſacerdotalem cõſequi, dummodo etiam verba non ſint concepta negatiuè, ita *Lambert.de iure patronatus part.prima libr.ſecundi fol.79 quæſt.7.princip.artic.27.à numero primo.Roland. à Valle conſil.47.numero ſext.volumin.primo. Spin. in ſpeculo teſtament.gloſ.4.principali numero 68. Flamin. de reſignat. libr.tertio quæſtione 9.numer.3. Ceuall. commun. contra communes quæſt.693.numero 9.cum ſequentibus, Gironda de priuilegiorum, ſeu exemptionum explicatione nu. 1172. Gonzalez ad regul.8.Cancellarię gloſ.5. in princip. numero ſeptuageſimo quarto, & à numero 104. Stephan.Gratian. diſceptat.forenſ.capit.133.numero primo cum ſeqq. Quaranta in ſumm.Bullarij part.ſecunda verb.ſeruitium capellaniæ, Perez de Lara dict.capit.quinto, numero 16.* qui ait quod ſi fundator requirit presbyteratum per verba affirmatiua,ſeu mixta, incipiendo ab affirmatiuis, & ſufficit præſentare idoneum ad presbyteratum, ſi vero vetatur, ſeu incipiat verbis negatiuis, ſeu alias quando verba ſunt clara,debet præſentari actu Sacerdos, multis ad id impulſus rationibus, ea præſertim, quod vna quælibet perſona in ſua diſpoſitione videtur velle adhærere diſpoſitioni iuris communis,ex *Bart.in leg.hęredes mei §.cum ita numero quarto.ff.ad Trebell.Affict.deciſ.44.numero vigeſimo,Decian.conſil.18.numero 20.libr. primo*, ſed beneficium habens annexum ſacerdotale miniſterium impetrare à iure non vetatur, qui eo caret,licet teneatur intra annum à die poſſeſſionis requiſito Ordine inſigniri,per *capit.cum in cunctis de election. & Clement. generalem de ętate & qualitate*, ac *Concilium Tridentin.ſeſſ.22.de reformat.capit.4.& ſeſſ.24. ſimiliter de reform.c.12.* ergo ſequitur quod iſte patronatus inſtitutor voluerit, vt huiuſmodi Capellanus eueheretur ad presbyterium infra annum.

42 Sed à prima ſententia non eſt recedendum, quæ

multis

multis ſacræ Rotæ Roman. deciſionibus innixa eſt, quas ſupra retulimus: ad fundamentum vero contrariæ opinionis ſupra relatum reſpondetur, nequaquam illum, qui non eſt actu, ſed aptitudine Sacerdos, dici verè, abſolutè, & ſimpliciter Sacerdotem, vt patet, & ſic in eo non verificantur verba requirentia ſacerdotium, & ideo allegata per *Flamin. diſt. quæſtione 9. numero 36. Concil. Tridentin.* ac iura ſupracitata, loquuntur de beneficio ſacerdotium requirente, non tamen actu, nec etiam obſtat deciſio Rotæ relata à *Gonzalez, vbi proxime numero 85.* qua in *vna Pampilonen. ſacrificij 11. Februar. 1591. coram D. Mantica*, tentum eſt, vt non obſtante fundatione quod ad capellaniam præſentarentur, & inſtituerentur Presbyteri, illa nihilominus capellania non ſit ſacerdotalis: non ſolum ea ratione freti idem *Mantica* & reliqui Domini Auditores in eam deflexerunt ſententiam, quod per illa verba non dicatur neceſſarius Ordo ſacerdotalis, ſed inſuper, quia obſeruantia ſubſequens opitulata eſt, quandoquidem licet ſæpe fuiſſent in ea præſentati Presbyteri, aliquando tamen clerici inferiores.

43 Si tamen capellania fundata ſit, *quod Capellanus celebret, ſeu debeat celebrare tot Miſſas*, tenet vna ſententia Capellaniam debere eſſe ſacerdotalē actu, ex eo, quod fundator volens quod Capellanus Miſſas debeat celebrare, videtur voluiſſe præſentandum eſſe Sacerdotem, vt illa poſſit celebrare; ita *Perez diſt. l. 1. gloſ. 2. ad finem, verſ. notabile etiam eſt dubium, Quintanaduen. eccleſiaſticon libr. quarto numer. 67. Gutier. conſil. 1. numer. vndecimo, & conſil. 2. numer. 15. Fr. Emman. quæſtionum regularium tom. 2. quæſt. 122. articul. 2. ad finem.* Alij dicunt per onus celebrandi iniunctum, capellaniam eſſe ſacerdotalem, non tamen actu, ſed aptitudine, tenent *Spina diſt. gloſ. 4. numero 68.* ſequitur *(euall. diſt. quæſt. 693. à numer. 6. & Parlad. differ. 120. numero 14.* & faciunt quæ *Azor parte ſecunda lib. 6. capit. 24. quæſt. 3. & 4.* quatenus refert procedere in fundatione perſonæ eccleſiaſticæ; & primam aſſerit locum habere in fundatione laici: Sed verior ſententia eſt capellaniam non eſſe ſacerdotalem, neque actu, neque aptitudine, ex eo quod in fundatione dicatur Capellanum debere celebrare Miſſas, ſeu diuina officia, ſed poſſe prouideri ſimplici clerico 14. annorum: ita *Sa verbo beneficium numero 28. & verbo Reſidentia numero 10. Azor. part. 2. lib. 3 cap. 8. quæſt. 5. ad finem*, dicens nunc conſuetudine receptum eſſe, vt Capellani, ſimplex tātum beneficium habentes, liberi ſint ab obligatione reſidendi, aſſerenſque hoc tamen locum habere in his Capellanijs, quibus nullum præceptum reſidendi eſt impoſitum ex peculiari ipſarum inſtitutione, vel ſtatuto, vel conſuetudine ſpeciali, *Azeued. conſil. 20. à numero quarto, Perez de Lara diſt. libr. 2. capit. 7. numero 7. & capit. 8. numero 42.* & quia elegans ſtat pro hac parte *Rotæ Roman. deciſio in vna Roman. capellania die Lunæ 23. Ianuarij 1589. coram D. Pamphilio*, aliqua illius verba ſunt ſcribenda, & ſequuntur. Domini attenta reſolutione Illuſtriſſimorum Dominorum ſacri Concil. interpretum in cauſa Piſtorien. quod præſentandus neceſſario non debet eſſe Presbyter, ex eo quod in fundatione dicatur, *Capellanum debere celebrare diuina officia*, quia iuxta *allegat. Lap. 35.* niſi expreſsè caueatur, quod per ſe ipſum hoc agat, ſatis cenſetur promiſum voluntati teſtatoris, ſi per alium diuina celebrare faciat, ad reg. qui per alium facit, &c. & tradit *Card. in capit. de multa in fine verſic. quinto quæro, de præbend.* Receſſerunt à reſolutis in hac cauſa, & dixerunt capellaniam non eſſe ſacerdotalem, quia ex verbis fundationis non adſtringitur Capellanus ad deſeruiendum Capellę in diuinis, & Miſſas celebrandas per ſe ipſum, & cum ſimus in beneficio ſimplici, in quo ex generali quadam totius Orbis conſuetudine, non requiritur reſidentia, vt poſt *Card.* tradit *Imol. in capit. fin. numer. 9. de cler. non reſid.* ſufficiet, quod deſeruiat per ſubſtitutum, ad notata *in capit. ſuper eo de prabend. in 6. Lap. diſt. alleg. 35. num. quarto & 117. ſub num. 1. Card. diſt. cap. de multa in fi. Dec. in c. cum omne in 2. lect. num. quinquageſimoquinto de conſtit.* cum alijs allegatis, &c. quam deciſ. refert *Marius Antonin. reſolut. vari. lib. 1. reſolut. 4. in fi.*

44 Ex qua collige capellaniam non requirere reſidentiam perſonalem, cui eſt annexum onus celebrandi certas Miſſas ſingulis hebdomadibus cū poſſit per ſubſtitutum deſeruire, ita *praxis Epiſcopalis parte 1. verb. beneficia §. 8. pag. 51. Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 399. in prima edit. & reſolut. 337. in ſecunda edit. Azori. diſt. capit. 8. quæſtione quinta Gonzalez diſt. gloſ. quinta, numero 89.* vbi *numero 100.* limitat niſi expreſsè contrarium eſſet diſpoſitum in fundatione, limitat etiam *numero 108.* in Capellanijs exiſtentibus in Eccleſijs Cathedralibus, quarum redditus, conſiſterent in diſtributionibus quotidianis, nam tunc non poſſet deſeruiri per ſubſtitutum in celebrando, neque reſidendo, ita *Grat. diſt. capit. 133. à numero decimo tertio.* Et licet *idem Gonz. vbi ſupra numero 107.* aſſerat conſuetudine legitimè introducta poſſe capellaniam fieri reſidentialem, melius tamen contrarium ſequerer cum *Aloyſ. Ricci. diſt. reſolut. 337. in fin.* vbi dicit, quod Capellanus ex eo quod geſſerit actum gratuitum in eius libertate conſiſtentem, nulla poteſt dici acquiſita ſeruitus reſidendi iuxta reſoluta per *Cyn. in l. 2. quæſt. tertia, C. quæ ſit longa conſuetudo, Bal. in l. 1. C. de ſeruitutibus, & aqua, Abb. in capit. quod tranſlationem colum. 2. de officio legati.*

45 Plura de ſacrificio Miſſæ, de eius effectibus, valore, & partibus, tempore, loco, & quibus veſtibus, ac vaſis ſit celebrandum, & quando fideles eius præcepto ſatisfaciant vide *Anton. Honcal. & Martin. de Friaz. in ſuis tractat. de ſacrificio Miſſæ, Jodocum Coccium tomo 2. theſauri Catholici libr. ſext. articul. 4.* vbi plures auctoritates ex ſacris Scripturis Græcis, & Latinis Patribus diligenter refert, *Repert. Inquiſit. verbo Miſſa, Caietan. in opuſc. de ſacrificio Miſſæ, Michael. Timoth. eodem tractat. Barthol. ab Angelo exam. confeſſ. dialog. 5. de Miſſa, Bellarmin. in controu. Catholicis libr. primo de Miſſa, Sot. lib. 9. de iuſtit. quæſtione ſecunda articul. 1. Fr. Emman. in ſumm. tom. primo capit. 242. de Miſſa Henriq. in ſumm. libr. 9. de vero Miſſæ ſacrificio, Gab. Vaſq. in 3. par. D. Thom. tom. 3. quæſt. 85. diſput. 220. cum ſequentibus Coninch. diſt. quæſt. 83. & ibi Nugnus, Azor. inſtitut. moral. parte prima libro decimo capit. 18. cum ſequentibus Luc. Pinel. tractat. de Miſſa, Mich. Zonar. parte prima directi. Theolog. de Euchariſtia cap. decimo tertio, de Miſſa Joan. Domin. Montagnol. in diſput. de valore Miſſæ, Binsfeld. Enchirid. Theolog. paſt. de ſacrament. Euchar. capit. ſext. Miranda in manual. Prælat. part. prima, quæſtione quadrageſima cum ſequentibus, Soar. tom. 3. diſputat. 82. Sa in apho. verbo Miſſa, Galet. in margar. caſuum conſcientiæ eodem verbo, Lel. Zech. de Sacrament. tractat. de Miſſa, Cardinal. Tolet. in inſtruct. conſcientiæ libr. ſecundo. Franciſc. de Pitigianis de Sacrament. diſtinct. 13. Petr. de Ledeſm. in ſumm. part. prima de Sacrament. Euchariſt. capit. 17. cum ſequentibus, Balduin. Ius-*

ſuper

ſuper opera controuerſiarum Bellarmini part. ſecunda libr. quarto. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitentialis libr. 29. numero 143. cum ſequentibus, Bonacina de Sacramen. diſputat. quarta, quæſtione vltima Ioann. Baptiſta Bertis, de Miſſa. Ioan. Baptiſta Scortia de Sacrificio Miſſæ. Paul. Fraxinell. de Sacerdotum obligationibus ad Miſſas pro alijs ex iuſtitia celebrandas. Vincent. Ferdin. in mixt. diſput. de ſacrificio Miſſæ ad capit. cum frangitur de conſec. diſt. 2. par. quarta. Anton. Nald. in practic. quæſt. verbo Miſſa, Ioann. Baptiſt. Poſtemin. de Officio Curati capit. ſecundo, Iacob. de Graffis in aureis deciſ. part. prima libr. ſecundo, capit. 39. cum ſeqq. Domit. Chamerota in tractat. de ſeptem Sacrament. nona legis tractat. 4. de Euchariſtia titul. de ſacrificio Miſſæ.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos non approbatus ab Epiſcopo inualide Confeſſiones audit.*

2 *Verbum, poſſum, precedente negatiua dictione indicat carentiam, & actum contra geſtum omninò reddit nullum.*

3 *Sacerdos, vt validè adminiſtret Pœnitentiæ ſacramentum, debet eſſe per examen, aut alia ratione approbatus ab Epiſcopo iam confirmato, & habente ſubditos.*

4 *Vel à Vicario Generali, aut à Capitulo Sede vacante.*

5 *Vel ab Abbatibus, aliiſque exercentibus epiſcopalem iuriſdictionem ab Epiſcopis exemptis.*

6 *Approbatus ad Confeſſiones cenſetur, cui Epiſcopus curam animarum ad tempus tradidit, etiamſi illum non ſubieceris examini.*

7 *Doctores etiam inſignes, ſi approbari velint ad Confeſſiones audiendas, debent ſe examini ſubijcere, itaut ſi iniuſtè licentia denegetur non cenſeantur approbati.*

8 *Promiſſus de parochiali Eccleſia per concurſum cenſetur dumtaxat approbatus in ea Ciuitate, vel Oppido, vbi ſita eſt Parochia.*

9 *Epiſcopus non poteſt ſibi eligere in Confeſſarium Sacerdotem ſibi non ſubditum, qui à proprio Ordinario non fuerit approbatus.*

10 *Approbatio ſufficit, quod in voce habeatur.*

11 *Sacerdos inualidè Pœnitentiæ ſacramentum miniſtrat, credens Superiorem ratam habentem abſolutionem de futuro.*

12 *Nullus præter Epiſcopum ſe interponere debet in his, quæ ſpectant ad approbandos Sacerdotes ſacræ Confeſſionis miniſtros.*

13 *Parochus non poteſt alicui Sacerdoti, alias non approbato, dare facultatem audiendi Confeſſiones ſuorum ſubditorum.*

14 *Sacerdos approbandus eſt ab Antiſtite loci, vbi fit Confeſſio.*

15 *Pœnitens, qui virtute Iubilæi, vel alterius priuilegij facultatem habet eligendi Confeſſarium approbatum ab Ordinario, non poteſt eligere Confeſſarium approbatum ab Ordinario alterius diœceſis.*

16 *Contrarium tamen non reijciendum.*

17 *Fœmina, quæ virtute Iubilæi facultatem habet eligendi Confeſſarium ab Ordinario approbatum, poteſt eligere Confeſſarium propriæ diœceſis ad certum numerum perſonarum approbatum.*

18 *Parochus poteſt confeſſiones audire ſuorum ſubditorum in aliena Parochia, vel diœceſi.*

19 *Approbatus ab Epiſcopo abſque iudicio, vel contra iudicium, non cenſetur approbatus.*

20 *Epiſcopus debet Confeſſarium non ſolum interius iudicare idoneum, verum etiam exterius approbare.*

21 *Licentia delegata audiendi Confeſſiones, non expirat mortuo, vel amoto delegante.*

22 *Religioſus, qui ſemel fuerit generaliter approbatus ſi recedat à diœceſi, & poſtea iterum redeat, non tenetur nouam quærere approbationem.*

23 *Parochus habet approbationem à iure, quam non poteſt Epiſcopus reuocare, quamuis poſſit ſuſpendere.*

24 *Regulares, cum ſecularium etiam Sacerdotum Confeſſiones audire cupiunt, indigent Epiſcopi approbatione.*

25 *Refertur Conſtitutio Pij V. ſuper hac re edita.*

26 *Confeſſores regulares etiam Lectores, & in ſacra Theologia graduati, poſſunt ab Epiſcopis ſi voluerint, examinari.*

27 *Forma data circa approbationem Confeſſariorum regularium non fuit derogata per Concilium Tridentinum.*

28 *Ordinatio prædicta Pij Quinti non fuit reuocata per reductionem priuilegiorum regularium ad terminos Concilij Trid. factam.*

29 *Succeſſor in Epiſcopatu poteſt auocare etiam generatim ad examen approbatos omnes, & quos idoneos non inuenerit, reijcere.*

30 *Refertur decretum ſacræ Congregation. Illuſtriſſimorum Cardinal. negotijs Epiſcoporum, & regularium Præpoſitorum.*

31 *Refertur alterum Decretum ſacræ Congreg. Concilij Tridentin. circa approbationes generaliter, & indiſtinctè, vel determinatè ad locum, ſeu tempus certum dandas.*

32 *Epiſcopus iuſta, & legitima exiſtente cauſa, poteſt Confeſſariorum regularium approbationem reſtringere, & limitare ad certum locum, tempus, ſiue perſonas.*

33 *Licentia data ſub conditione non impleta, ceſſat facultas.*

34 *Approbatus ab Epiſcopo ad certum tempus illo finito poteſt eum iterum examini ſubijcere.*

35 *Regulares ſemel ab aliquo Antiſtite approbati extra diœceſim ipſiuſmet Epiſcopi non poſſunt confeſſiones audire.*

36 *Facultas ab Epiſcopo conceſſa pro audiendis Confeſſionibus ad ſui arbitrium, & beneplacitum, reuocari poteſt.*

37 *Gratia ad beneplacitum Papæ, vel Regis, morte Pontificis, vel Regis expirat.*

38 *Sacerdos, qui ex commiſſione, & delegatione ſpeciali Epiſcopi poteſt audire Confeſſiones, verum dum eſt excommunicatus communiter occultus validè abſolutionem præſtet illi, qui huius excommunicationis ignarus non eſt.*

39 *Geſta per Iudicem delegatum putatiuum an ſuſtineantur ex errore communi.*

40 *Geſta ab inhabili, an ſuſtineantur ex communi errore.*

41 *Pœnitens confeſſus cum Sacerdote excommunicato communiter occulto, ſibi tamen non ignaro, ex parte materiæ, inualidè facit Sacramentum.*

42 *Extrauagans ad euitanda, non permittit fidelibus omnem & quamlibet communicationem cum excommunicato non denuntiato, ſed illam ſolum, quæ principaliter redundauerit in eorum fauorem.*

43 *Abſolutio ſacramentalis præſtita ab eo, qui non erat approbatus à legitimo Superiore eſt inualida, quamuis communi errore approbatus cenſeretur.*

44 *Solus*

44 *Solus communis error non ſufficit ad validitatem geſtorum, ſed vlterius oportet vt illum præceſſerit titulus officij exerciti, etiamſi innalidus fuiſſet.*

45 *Regulares Epiſcopi approbatione non indigent cum eorumdem regularium confeſſiones audiunt.*

46 *Religioſi Confeſſores non approbati ab Epiſcopo, ſecularium, qui ſunt de familia ſuorum monaſteriorum, Confeſſiones audire non poſſunt.*

47 *Confeſſores in Monaſterijs Monialium, quæ ſub cura Regularium ſunt, non examinantur ab Epiſcopo.*

48 *Epiſcopus an poſſit dare Confeſſorem Monialibus ſubiectis Regularibus, quem ſcilicet voluerit, etiam alterius Ordinis, & à ſuo Superiore tantum examinatum?*

49 *Quilibet Sacerdos abſque ſui Epiſcopi licentia poteſt in probabili mortis periculo à quibuſuis peccatis abſoluere.*

50 *Ampliatur licet ſit degradatus, excommunicatus, irregularis, vel hæreticus.*

51 *Ampliatur etiamſi adſit Superior, vel de facili poſſit haberi.*

52 *Mortis articulus dicitur non ſolum periculum mortis proueniens ex infirmitate, ſed quodlibet probabile mortis periculum inſtans.*

53 *Citantur Doctores de Confeſſione agentes.*

EPISCOPI SINE APPRObatione, an vllus Sacerdos Confeſſiones audire poſsit?

ALLEGATIO XXV.

1 NOn omnis Sacerdos, de ſe loquendo, eſt ſufficiens miniſter ſacramenti Pœnitentiæ, requiritur enim iuriſdictio, vt valide adminiſtret. cum nullus ſine illa iudiciales actus valeat exercere. Iuriſdictio autem non conceditur antequam Sacerdos approbetur idoneus ab Epiſcopo per examen, aut etiam alia ratione: ita habetur in *Concil. Trident. ſeſſ. 14. cap. 7.* vbi dicit nullius momenti abſolutionem eſſe quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut ſubdelegatam non habet iuriſdictionem, idem colligitur ex eodem *Concil. ſeſſ. 23 cap. 15.* vbi habetur nullum poſſe Confeſſiones ſecularium audire, niſi ſit approbatus, comprobant *Sanch. de matrimon. lib. 3. diſput. 29. numero 13. Chamerota de Sacram. tractat. 7. de confeſſ. dub. 12. pag. 477. Vaſq. tom. 3. diſput. 219. num. 55. & ſequent. Soar. tom. 4. diſputat. 28. ſect. 5. & 6. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 1. nu. 169. cum ſeqq.*

2 Ex eo confirmatur, quia *Concil. dict. cap. 15.* vtitur particula illa, non poſſe, quæ cum ſit negatio potentiæ indicat carentiam iuriſdictionis, & actum contra geſtum omninò reddit nullum, vt cum multis, quos citaui *ego ipſe* probo *in lib. de dictionibus & clauſul. dict. 226. num. 2.* & ita non approbatum inualidè Confeſſiones audire reſoluunt *Sanch. lib. 6. diſput. 38. nu. 20. Coninch. de Sacrament. tom. 2. diſput. 8. num. 49.* & deciſum fuiſſe in anno 1580. ad petitionem examinatorum diœceſis Leodien. teſtantur *Capeanil. de caſibus reſeruatis capit. 3. quæſt. 1. praxis noua epiſcop. part. 2. cap. 1. numer. 9. p. 92. Paul. Santor. de caſibus Papalibus & Epiſcopalibus cap. 1. numer. 28.*

3 Quapropter Sacerdos, vt valide adminiſtret Pœnitentiæ ſacramentum laicis, aut clericis, debet eſſe per examen, aut alia ratione approbatus ab Epiſcopo habente ſubditos, iuxta *Concil. Trident. dict. capit. 15.* ſufficit enim quod Epiſcopus electus licet non confirmatus committat alicui iuriſdictionem ad abſoluendum ſuos ſubditos, quia huiuſmodi commiſſio pertinet ad poteſtatem iuriſdictionis, quam Epiſcopus electus iam habet, ita cum *Sot. in 4. diſtinct. 18. quæſt. 4. artic. 3.* reſoluit *Chamerot. vbi ſup. dub. 13.* aut à Vicario generali, qui perſonam Epiſcopi ſuſtinet, & ipſius vices gerit, aut à Capitulo Sede vacante, quod ſuccedit in iuriſdictionem Epiſcopi, iuxta *cap. cum olim, de maiorit. & obed.* aut ab alio, qui ſummi Pontificis priuilegio exercet iuriſdictionem Epiſcopalem in populum, ab omni Epiſcopi iuriſdictione exemptum: ita *Henriq. in ſumm. lib. 6. c. 6. §. 1. Soar. tom. 4. diſput. 28. ſect. 5. in princip. Sanch. de matrimon. lib. 3. diſput. 29. num. 14. Reginald. dict. lib. 1. nu. mer. 180. Narbona de appellatione à Vicario ad Epiſcopum, par. 1. numer. 203.* optimè *Campan. in diuerſorio inris Canon. rub. 12. cap. 13. numer. 73. cum ſequentibus, & num. 76.*

5 Idem dicit de Abbatibus exercentibus epiſcopalem iuriſdictionem, & in ea exemptis ab Epiſcopis, & citat *Soar. dict. ſect. 5. num. 3.*

6 Primo obſerua Epiſcopum cenſeri ſufficienter aliquem approbare, eo ipſo quo ſciens, & volens mandat alicui curam animarum ad tempus, vt ſi inſtituat aliquē parochi vicarium ad tempus, vel mandet, vt Confeſſiones audiat, etiamſi illum non ſubiecerit examini, modo ipſum credat idoneum; & ſufficientem ad hoc munus ſuſtinendum, ita *Reginald. d. lib. 1. numer. 197. Coninc. dict. diſput. 8. num. 49.* vſu tamen receptum eſt, vt etiam ipſi Doctores examini ſubijciantur, & nullus ad Confeſſiones audiendas admittatur, abſque præuio examine: ita *Soar. diſput. 28. ſect. 4. num. 3. Reginald. dict. lib. 1. num. 177.*

7 Hinc etiam fit, quod ſi aliquis Doctor, vel in ſacra Theologia inſignis profeſſor licentiam petierit, & iniuſtè ei negetur, non cenſetur approbatus, per ea quæ tradunt *Soar. dict. diſput. 28. ſect. 5. à numero 5. Reginald. dict. lib. primo, numero 192. Coninch. dict. diſputat. 8. numero 58.*

8 Ex quo non videtur recipienda opinio aſſerentium Epiſcopo nolente ſine iuſta cauſa admittere præſentatos, eos poſſe omnia perinde exercere, ac ſi admiſſi, & auctorizati eſſent, de qua *Nauar. in manual. capit. 27. numer. 264. verſ. tertium, & Moder. de iuriſd. Ordin. in exemptos par. 4. queſt. 77.* Dubitari tamen poteſt an prouiſus de parochiali Eccleſia per cōcurſum cenſendus ſit approbatus idoneus miniſter ad audiendas Confeſſiones in illa diœceſi, in qua ſuam parochiam obtinet? Congregationem reſpondiſſe cenſeri dumtaxat in ea ciuitate, vel oppido vbi ſita eſt parochia, non autem paſſim per totam diœceſim refert *praxis noua Epiſcopalis, part. 2. cap. 1. num. 10. pag. 92.*

9 Secundo obſerua Epiſcopos vigore priuilegij, de quo in *cap. final. de pœnitentijs*, non poſſe ſibi eligere Sacerdotem ſibi non ſubditum, qui à proprio Ordinario non fuerit ad hoc iuxta formam *Concil. Tridentini dict. cap. 15.* admiſſus, ſeu approbatus ad audiendas Confeſſiones, vt deciſum referunt *Aloyſ. Ricci. in praxi for. eccleſiaſt. deciſ. 549. in 1. edition. & reſolution. 470. in 2. edit. Armendar. in additionibus ad recopil. legum Navarræ lib. 1. titul. 18. l. 7. de Epiſcopis in declarationibus, numero 54. Gaiet. in margar. caſuum conſcient. verbo Epiſcopus, 6. Soar.*

6. Soar. dict. diſput. 28. ſect. 6. num. 13. Proſper. de Auguſtino in addit. ad Quarant. in ſumm. Bullarij, verbo Archiepiſcopi auctoritas, verſiculo nonum, in fine, Azor. inſtitution. moral. par. ſecunda libr. quarto capit. tertio, quæſt. 16. verſ. quares.

10 Tertio obſerua non eſſe de eſſentia approbationis, vt fiat in ſcriptis, ſufficit enim quod in voce habeatur, prout reſoluunt *Graſſis in deciſ. aureis, p. 1. lib. 1. cap. 13. nu. 51. Reginald. d. lib. 1. nu. 198.* ex eo, quia ſcriptura per ſe loquendo non eſt de neceſſitate gratiæ, nec Concil. ad approbationem eam requirit.

11 Quarto obſerua Sacerdotem inualidè Pœnitentiæ ſacramentum miniſtrare, credentem Superiorem ratam habentem abſolutionem de futuro, niſi ratam habeat de præſenti ſigno aliquo externo: ita *Nauar. in manual. capit. 9. num. 5. & in capit. placuit, num. 105. Nug. in addition. ad tertiam partem, quæſt. 8. articul. 5. dub. 1. Peſantius etiam in additionibus ad tertiam partem, queſt. 10. diſputat. 5. Henriq. in ſumma lib. 6. cap. 13. num. 13. Sanch. de matrimon. libr. 3. diſput. 35. num. 20. Reginald. dict. lib. primo, num. 89. & 90. Paul. Santor. de caſibus Papalibus, & Epiſcopalibus, part. 1. à numero 39. Chamerota dicto loco, dub. 29. pagin. 488. & dub. 30.* tenet, quod delegatus ad audiendas Confeſſiones non poteſt ſubdelegare.

18 Quinto obſerua nullum præter Epiſcopum ſe interponere debere in his, quæ ſpectant ad approbandos Sacerdotes ſacræ Confeſſionis miniſtros: ita deciſum refert *Armend. in additionib. ad recopil. legum Nauarræ lib. 4. tit. 29. l. 1. §. 1. de confitendo ſemel in anno nu. 15.*

13 Hinc fit parochum non ſolum iure communi, verum etiam iure particulari non poſſe alicui Sacerdoti, alias non approbato, dare facultatem audiendi Confeſſiones ſuorum ſubditorum: ita *Nug. in addition. ad tertiam partem, queſt. 8. art. 5. dub. 6. Gambarupta de caſibus reſeruatis, cap. 2. num. 29.* nec diſſentire videntur *Coninch. dict. diſp. 8. num. 28. Reginald. dict. lib. 1. numer. 67. & 68.* Sed in contrarium videtur poſſe allegari *Nauarrus in cap. placuit num. 140. de pœnit. diſtinc. 6.* dum docet parochum, etiamſi nondum ſit initiatus Ordine Sacerdotali, poſſe iure communi dare alteri Sacerdoti facultatem abſoluendi ſuos ſubditos, in hoc tamen nihil contradicit reſolutioni ſuprapoſitæ, nam intelligendus eſt ſuppoſitis terminis habilibus, habita ſcilicet approbatione Epiſcopi, quamuis *Petrus de Ledeſma in ſumma part. 1. de ſacram. Pœnit. cap. 12. verſ. Accerca deſta concluſion,* affirmet etiam perſpecto iure nouiſſimo Concilij Tridentini licere parocho concedere ſimplici Sacerdoti non approbato, vt ſuorum parochianorum Confeſſiones audiat.

14 Septimo obſerua valde dubium eſſe cuius Epiſcopi approbatio ſit neceſſaria, aliqui enim arbitrantur requiri vt ea fiat ab Epiſcopo Confeſſoris, quia approbatio eſt actus iuriſdictionis, qui exercetur in ſubditũ, ergo approbatio facienda eſt ab Epiſcopo, cui ſubditus eſt Confeſſarius, qui approbatur: tum quia ſicut Epiſcopus non poteſt hodie eligere ſubditum alterius Epiſcopi in ſui confeſſarium, vt ſupra dixi *num. 9.* ſic etiam non poteſt ſubditum alterius Epiſcopi approbare in Confeſſorem ſuorum ſubditorum, ita ex duplici Cardin. declarat. reſoluunt *Coninch. diſput. 8. dub. 7. nu. 50. & 51. Bonacina, dict. diſput. 5. de Sacram. queſt. 7. puncto 4. §. 1. num. 15.* quibus adhæret *Valer. Reginald. d. lib. 1. num. 185.* Alij vero contendunt requiri, vt ea fiat ab Epiſcopo Pœnitentis, & in hanc ſententiam propendet *Soar. diſput. 28. ſect. 6. tom. 4.* Sed vetiorẽm ipſe credo ſententiam, quæ illius Epiſcopi approbationem exigit, qui Antiſtes eſt loci, vbi fit Confeſſio, quamque tuentur *Nau. in man. cap. 27. nu. 266. verſ. ſextum, Gambarupt. dict. cap. 20. num. 30. Gutier. can. lib. 1. cap. 27. numer. 6. Campan. dict. cap. 13. nu. 77.* comprobat *Vgolin. de poteſtate Epiſcopi, cap. 7. §. ſecundo, num. 8.* ex eo quia pœnitentes ſua valent confiteri peccata Sacerdoti exiſtenti in eo territorio, in quo reperiuntur, cum confiteri volunt, etiamſi vagabundi, peregrini, viatores, aut incolæ ſint, vt tenet *Bonacina dict. quæſt. 7. puncto 2. numer. 4. & 5.* Ille enim dicitur proprius parochus, quoad Sacramentalem Confeſſionem, in cuius parochia pœnitentes habitant de præſenti, nec poſſunt commode adire proprium Sacerdotem *Menoch. conſil. 398. nu. 25. Sanch. de matrimon. lib. 3. diſp. 23. nu. 12.* Hinc etiam ſcholaris dimiſſo Sacerdote in patria poſſunt in loco ſtudij confiteri *Rebuff. de priuil. ſchol. priuil. 139.* Denique pro hac parte facit Illuſtriſſim. Cardin. deciſio, de qua infra *num. ſequentibus* qua attenta ſi pœnitens confiteri non poteſt Sacerdoti approbato ab Ordinario Portuenſi in diœceſi Bracharenſi, perſpicue apparet eſſe confitendum Sacerdoti approbato ab Epiſcopo loci vbi fit Confeſſio.

15 Septimo obſerua pœnitentem, qui virtute iubilæi, vel alterius priuilegij, facultatem habet eligendi Confeſſarium approbatum ab Ordinario, non poſſe eligere confeſſarium approbatum ab Ordinario alterius diœceſis, quia vſu receptum videtur, vt qui fuit in vna diœceſi approbatus, ſi ad aliam ſe transferat, iterum approbetur ab Ordinario loci, in cuius diœcesim transfertur: tum quia Religioſi Societatis Ieſu Priuilegium obtinuerunt à *Gregor. XIII.* vt ſemel approbati, & à Superioribus expoſiti poſſint audire Confeſſiones fidelium, dum per alias diœceſes tranſeunt, ergo ſignum eſt ipſos non potuiſſe Confeſſiones in alia diœceſi audire ſine tali priuilegio: & conſequenter Confeſſarium approbatum in vna diœceſi non cenſeri approbatum pro alia etiam tempore iubilæi, quod ſemper ſolet concedi cum facultate eligendi Confeſſarium approbatum ab Ordinario, qui neceſſario debet eſſe approbatus ab Ordinario loci in quo confeſſiones audit, nam approbatum ab alio quam à Valentino Archiepiſcopo diœceſi Valentina non cenſeri approbatum ab Ordinario referunt deciſum *Quaranta in ſumm. bullarij verbo Confeſſor, verſic. præter, Fr. Enman. in explic. Bullæ Cruc. §. 9. nu. 5. ÆGid. de Coninch. tom. 2. diſput. 8. nu. 52. Vgol. d. §. 2. nu. 8. Armendar. in addit. ad recop. legum Nauarræ lib. 4. tit. 29. l. 1. §. 1. num. 12. Campan. in diuerſ. iuris Canonic. rub. 12. cap. 13. nu. 77. in fi.* Ita his, & aliis fundamentis hanc opinionem tenent *Beja dict. caſu 20. Quaranta, vbi proximè Beneu. in praxi de Sacramen. Pœnitent. capit. 16. quæſt. 8.*

16 Contrarium tamen, imo Confeſſarium approbatum ab Ordinario, cuiuſcumque loci ſit, poſſe confeſſiones audire illorum, qui virtute iubilæi, vel alterius priuilegij facultatem habent eligendi Confeſſarium approbatum ab Ordinario tenent *Sordubia in ſua ſumm. quæſt. 10. ad 2. dub. Henriq. dict. libr. 6. capit. 6. numer. 7. Fr. Enman. in expoſitione Bullæ Cruciatæ, §. 9. dub. 2. Soar. tom. quarto, diſputat. 28. ſect. 4. numero 18. & ſect. 7. numero ſext. & 10. Nug. in additionibus ad tertiam partem, queſt. 8. artic. quinto dub. 9. Reginald. dict. lib. primo, numero 186. & 188. Coninch. dict. diſputat. 8. dub. 7. nu. 53.* Ex ea ſcilicet ratione, quia Bulla non requirit Sacer-

dotem approbatum ab Ordinario illius loci, ſed ſimpliciter, & in communi requirit Sacerdotem approbatum, quæ verba, cum ſint generaliter prolata, generaliter videntur eſſe intelligenda; igitur hæ opiniones ſunt probabiles, prima tutior, & ſecunda non reijcienda.

17 Octauo obſerua fœminam quæ virtute iubilæi vel alterius priuilegij facultatem habet eligendi confeſſarium ab Ordinario approbatum, poſſe eligere confeſſarium ab Ordinario proprię diœceſis approbatum ad certum numerum perſonarum, quia verum eſt dicere hunc eſſe approbatum ab Ordinario, tum quia verſamur in materia fauorabili, tum quia non eſt idem omnino approbatio, vel iuriſdictio, quia iuriſdictio ſupponit approbationem; ad Confeſſionem autem alicui faciendam tempore iubilæi non requiritur, vt eligatur Confeſſarius, alias habens iuriſdictionem in ipſum pœnitentem, ſed ſufficit vt eligatur Confeſſarius ab Ordinario approbatus, cui Summus Pontifex confert iuriſdictionem: ita *Henriq. in ſumma lib. 6. de Pœnitent. c. 6. nu. 8. & lib. 7. cap. 12. nu. 4. Nug. in addit. ad tertiam partem, quæſt. 8. art. 5. dub. 9. verſ. ad 10. argum. Petr. de Ledeſm. in ſumm. par. 1. de ſacram. Pœnitent. cap. 13. dub. 8. Sanch. de matrim. lib. 8. diſp. 34. nu. 16. Coninch. d. diſp. 8. num. 57.*

18 Nono obſerua proprium Sacerdotem, & parochum exiſtentem extra territorium poſſe abſoluere parochianum ſuum confiteri volentem, ita *Victor. de Sacrament. numer. 136. Fr. Emman. in explicat. Bullæ Cruc. §. 9. dub. 4. fol. 78. praxis epiſcop. par. 1. verbo parochus, pagin. 274. Sanch. de matrim. lib. 3. diſput. 34. nu. 1. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 62. numer. 9.* In foro enim conſcientiæ non requiritur remiſſio, nec forenſis ſortitur forum delicti, *Clar. libr. quinto. §. fin. quæſtione 38. num. 5. Bonacoſ. commun. crimin. par. ſecunda verbo forum fol. 30. & 32. Mich. Graff. tom. 1. commun. opin. lib. tertio titul. 13. num. 7. pag.* 400. & forum pœnitentiale in loco delicti non ſortitur, *Abb. in cap. cum contingat nu. 29. & in repet. cap. ſi quis contra, num. 50. verſ. aut quæritur, de foro competen. Roch. de conſuet. num. 709.* quos refert *Modern. de iuriſdict. Ordinarij in exemptos, par. quarta, & quæſtione 35. num. ſecundo.* Sic etiam parochum poſſe Confeſſiones audire ſuorum ſubditorum in aliena diœceſi tenent *Capic. dec. 203. numer. 15. Henriq. lib. 6. capit. 7. §. 1. Tolet. in inſtruct. Sacerd. lib. tertio capit. decimo tertio in fine, Benen. de Pœnit. cap. 16. quæſtione tertia verſ. duo quarto. Campan. dict. rub. 12. cap. 13. ſub num. 71. Cbamerota dict. loco dub. 14. Victor. de Confeſſione, num. 152. praxis nona Epiſcopalis, par. ſecunda, cap. 1. nu. 10. verſ. ſum.* vbi etiam aſſerit, quod ſi dimiſerit aliqua cauſa ipſum beneficium curatum, deſinit ipſius poteſtas, nec poteſt accipere Confeſſiones abſque alia licentia, nec etiam tunc cenſetur ſufficienter idoneus, & approbatus ad audiendas tempore iubilæi, aut alia occaſione Confeſſiones, excepto mortis articulo, nam *Concil. Trid. ſeſſ. 23. cap. 15.* illum reputat idoneum, qui beneficium habet parochiale, ſed hic non illud retinet, aut ſaltem ipſius vſum, nec ipſius approbatio durat, *Henriq. libr. ſeptimo capit. duodecimo, numero tertio & quarto, Reginald. dict. lib. primo num. 190. Soar. diſput. 28. ſect. 4. numer. vigeſimo, & ſect. 6. numero 13.* An autem Prælatus, qui ſe de facto intruſit in beneficio ſine auctoritate Superioris habeat iuriſdictionem ſufficientem, itaut Confeſſio illi facta à ſuis ſubditis non ſit itetanda? eſſe inualidam tenent *Angel. verbo Confeſſio, §. duodecimo. Nau. capit. 9. nu. 11. & in cap. placuit de pœnit. diſt. 6. num. 176.* quos refert; & ſequitur *Chamerot. dict. loco dub. 12.*

19 Decimo, Obſerua approbatum ab Epiſcopo abſque iudicio, vel etiam contra iudicium, ſciente non eſſe idoneum, non cenſeri approbatum iuxta probabiliorem ſententiam; nam *Concil. dict. cap. 15.* exigit vt confeſſarius, qui non habet parocniale beneficium iudicetur idoneus, hic autem verę non iudicatur idoneus, ſed fictè, cum Epiſcopus interius ſentiat & iudicet non idoneum, *Soar. tom. 4. diſput. 28. ſect. 5. numer. 7. verſ. & fortaſſe, Reginald. dict. lib. 1. num. 197.* qui etiam reſoluunt validam eſſe approbationem, quando Epiſcopus aliquem iudicat, & approbat tanquam idoneum, ſed reipſa non eſt idoneus.

20 Aduerte tamen Epiſcopum debere Confeſſarium nõ ſolum interius iudicare idoneum, verum etiam exterius approbare, & iuriſdictionem concedere, vt patet ex *Concil. Trid. d. cap. 15.* in illis verbis ibi, aut iudicetur idoneus, & approbationem obtineat. Ita *Soarez, & Reginald. vbi proxime, Coninch. de Sacramen. & cenſur. tom. ſecundo diſputat. 8. nu. 49.*

21 Vndecimo obſerua licentiam delegatam audiendi confeſſiones non expirare mortuo vel amoto delegante, quia eſt quædam gratia: ita *Graſſis in deciſ. aureis lib. primo, capit. 13. numero 49. Chamerot. dict. loco, dub. 17. pag. 488. Fr. Ioann. de la Cruz. de ſtatu relig. lib. 2. cap. 3. dub. 1. concluſ. 3. verſ. ex dictis Sanch. de matrimonio lib. 8. diſput. 28. num. 74. & 80. Campan. dict. rub. 12. capit. 13. num. 69. Henriq. dict. lib. 6. cap. 6. §. 7. in fine,* vbi etiam limitat niſi Epiſcopus ad tempus tantum, vnius anni approbaſſet, aut ad tempus vitæ ſuæ, vel ad ſuum beneplacitum.

22 Hinc fit religioſum, qui ſemel fuit generaliter approbatus, ſi recedat à diœceſi, in qua fuit ſimpliciter approbatus, & poſtea iterum redeat, non teneri nouam quærere approbationem, & licentiam, etiamſi interim mutati fuerint Epiſcopi in illa diœceſi: ita *Nugn. in addition. ad 3. p. quæſt. 8. art. 3. dub. 1. concluſ. 2. Benuen. in praxi de Sacram. Pœnit. quæſito 2. verſ. quinto ſi vero Henriq. d. cap. 6. §. 7.*

23 Hoc tamen limitandum eſt modo Epiſcopus facultatem non reuocet: ille enim poteſt, aut eius ſucceſſor iuſta de cauſa reuocare approbationem, ſeu facultatẽ, modo approbatus non habeat beneficium parochiale, hic enim habet approbationem à iure, & facultatem annexam beneficio, quamuis aliquando poteſt ſuſpendi; ita *Soar. diſput. 18. ſect. 2. & 8. Beneuent. dict. loco, Reginald. d. lib. 1. nu. 201.*

24 Duodecimo obſerua Regulares indigere approbatione Epiſcopi cum ſecularium tantum, quamuis Sacerdotum peccata audire cupiunt, iuxta deciſ. *Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reform. c. 15.* & ſtatutum fuit in *Concil. Lateran. à Leone X.* vt in ſua Bulla incip. Dum intra mentis arcana, quod & *Pius V.* innouauit ordinatione ſua de anno 1571. octauo idib. Auguſti, cuius verba ſequuntur. Romani Pontificis prouidentia, & infra.

25 Hac noſtra Conſtitut. perpetua ſancimus, decernimus, & declaramus decretum *Concil. Trident.* de approbatione Regularium audiendis Confeſſionibus ſecularium præpoſitorum ab Epiſcopis facienda, obſeruari debere etiam in omnibus Regularibus, quorumuis ordinum etiam Mendicantium, etiam ſub regulari diſciplina viuentibus, etiamſi ſint Lectores, aut in Theologia, etiam de Superiorum ſuorum licentia graduati, vel promoti, vel à ſuis Magiſtris Generalibus, vel

Pro-

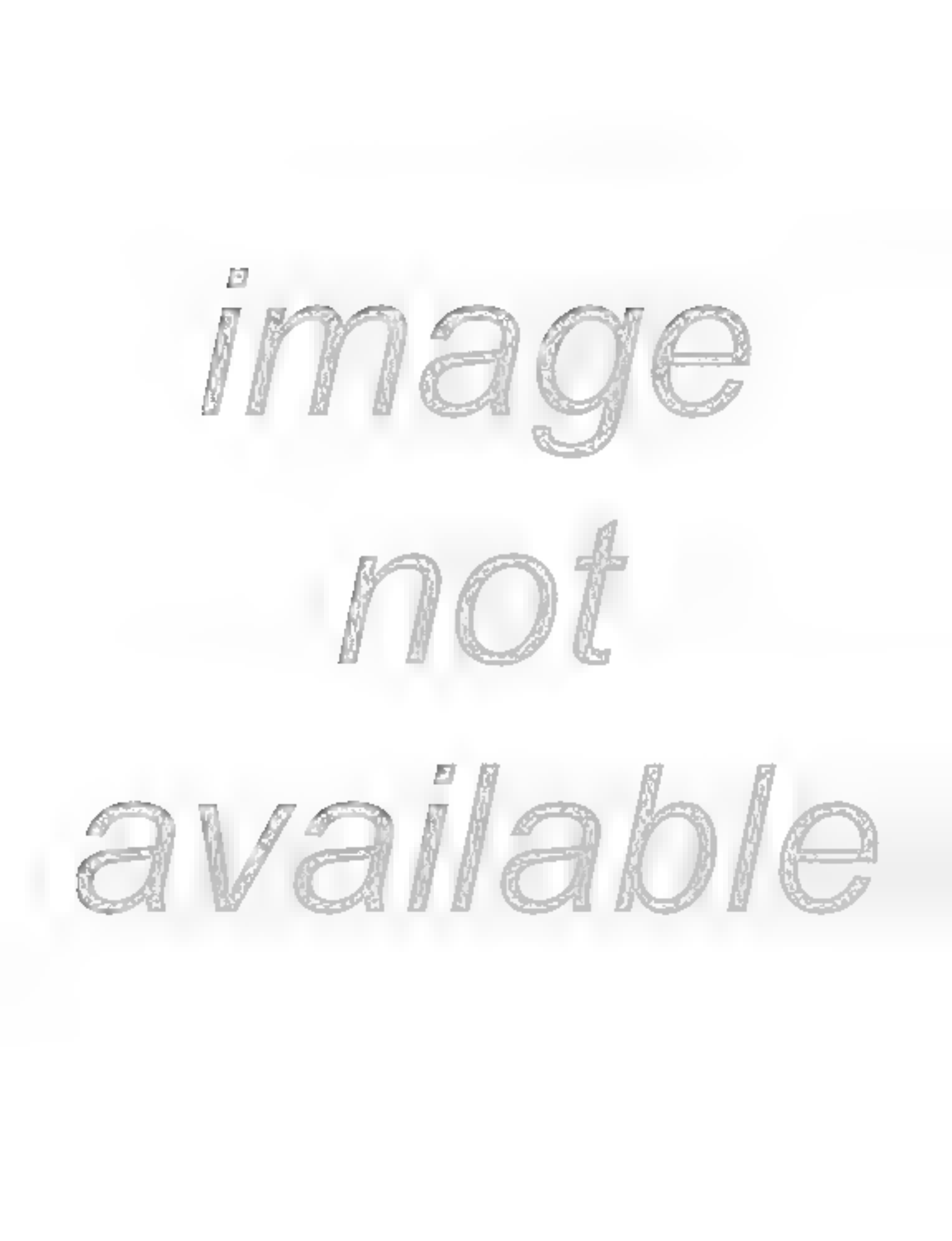
image
not
available

esse ab eodem postea examinandum, licet autem eorum opinio possit procedere in approbato indistincte, minime tamen admittenda, quando fuerit cum aliqua limitatione, quia si ad aliquod expressum tempus admissus fuerit, lapso eo tempore, dicitur facultas ipsa denegata ex reg. quam tradit *Cauale. Fusi. decis. 1. post num. 34. par. 5.* & ita cum semel sit extincta, vt iterum concedatur potest Episcopus talem examini subijcere. Intelligeram tamen supradicta quatenus habent admissos sine vlla restrictione temporis minime posse impediri ne in posterum Confessiones audiant, vt procedant nisi iusta reuocandi superueniret causa, nam tunc huiusmodi facultas etiam simpliciter concessa poterit sine dubio ab eodem concedente suspendi, aut retractari, vt inquiunt *Sylvest. Confess. 2. num. 11. Henr. d. c. 6. §. 6. Soar. tom. 4. disput. 28. sect. 8. nu. 3.* Hodie iuxta declar. *sub nu. 30.* intelligendum est iusta existente causa ad Confessiones ipsas pertinente.

35 Adderem etiam regulares semel ab aliquo Antistite approbatos, extra diœcesim ipsiusmet Episcopi non posse dare operam auditioni Confessionum, prout tradunt *Syl. verbo Confessor, 1. §. 14. & eod. verbo, 2. Nauar. in man. cap. 27. post. numer. 266. vers. 6. Benevent. de panit. caput. 16, quæsito 3. dict. 2, Vinald. in Candel. aureo, par. 1. sub tit. de absolutione, num. 50.* & comprobatur apertissimè ex priuilegio venet. Presbyteris Congregationis Oratorij concesso à *Sixto V.* quo indulgetur illis, vt cum fuerint Romæ approbati ad Confessiones audiendas, non debeant amplius extra vrbem examinari à locorum Ordinarijs, sed illis sufficiat præsentare eorum licentias Romæ habitas, refert *Quar. in sum. bullar. verb. confessor.* Si enim iure id eis liceret nequaquam speciali gratia illis concederetur, & ita resoluit *Miranda d. q. 45. artic. 8. concl. vnic.*

36 Decimotertio obserua facultatem ab Episcopo pro audiendis Confessionibus ad sui arbitrium, & beneplacitum, reuocari posse iuxta tradita per *Corn. cons. 92 sub num. 31. vol. 2.* non solum expresse, sed etiam tacite, scilicet morte ipsius Episcopi concedentis, morte enim extinguitur beneplacitum, *cap. si gratiose de rescript. li. 6.* & gratia ad beneplacitum Papæ, vel Regis morte Pontificis, vel Regis expirat *Gonzal. ad regu. 8. Cancel. §. 1. prooem. nu. 9. cum seqq. & glos. 12. à princ.* alios Doctores refero *ego ipse in meis Remiss. de clausulis claus. 2. nu. 4.* & ita firmat in hac quæst. *Campan. d. rub. 12. c. 13. nu. 64.*

38 Cum alijs tenet superueniente excommunicatione, tam delegantis, quam expositi, licentiam pro audiendis Confessionibus non esse reuocatam, licet enim expositus excommunicatus prohibitus tunc audire dicatur, quin etiam in certis casibus suspensus; in tantum, quod si audeat pœnitentes absoluere, sit inualida absolutio ab eo impensa, nihilominus reuocatam propterea facultatem audiendi non est dicendum, cum imperrata deinde absolutione à censura validè, & iustè prædicta facultate vti valeat.

38 Dubium non parum controuersum est vtrum scilicet Sacerdos, qui ex commissione, & delegatione speciali Episcopi potest audire confessiones, dum est excommunicatus communiter occultus, valide absolutionem præstet illi, qui huius excommunicationis ignarus non est? In hoc euentu dicendum puto huiusmodi sacramentum validum esse ex parte iurisdictionis per Ecclesiæ tolerantiam in his terminis conseruatæ in ipso excommunicato occulto ministrante, si aliunde non ponatur obex, scilicet, vel ex parte materiæ, vel formæ, aut intentionis in ministro requisitæ, quæ resolutio ex eo probatur, quia Extrauagan. ad euitanda scandala, dum decreuit solos excommunicatos denunciatos, ac notorios clerici percussores vitandos esse, id non restrinxit ad solos parochos, sed vniuersaliter loquuta est in omnibus excommunicatis, itaut cum omnibus non denuntiatis, aut non notorijs clericorum percussoribus communicationem fidelibus indulgeat, ita ex mente *Caietan. Nauar. & Medin.* quos refert, & sequitur: tenet *Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 22. nu. 39.* tenent etiam *Soar. de Censuris disput. 11. sect. 4. Chamerot. dict. loco dub. 15. Henriq. in summ. libr. 13. de excommunic. cap. 6. sub §. 4.* contra *Angel.* & alios relatos ab eod. *Sanch. d. disp. 22. sub num. 26.*

39 Pro quibus non facit, quod gesta per iudicem delegatum putatiuum non sustineantur ex errore communi, vt voluerunt *Innocent. in c. cum dilecta, nu. 1. de rescriptis, Ang.* & alij, vt per *Gabr. tom. 3. commun. tit. de probationib. num. 31.* & per *Mascard. concl. 649. num. 57.* quia respondetur oppositum verius esse, vt docent *Anton. in d. c. dilecta, nu. 15.* & alij vt per *Sanch. vbi proxime, nu. 16.* communis, vt per *Abb. in dict. cap. cum dilecta num. 10.* & per *Gabr. dict. num. 31.* ac *Mascard. numer. 58.* dictis locis.

40 Deinde pro Angelo, & sequacibus non facit, quod in his, quæ geruntur ab inhabili tanquam priuato non prodest hominis error, vt existimarunt *Innocen. in cap. cum dilectus, num. 4. & 5. consuet. Cardin. in clem. 1. ad finem, de regularibus,* & alij, vt per *Sanch. dict. disputat. 22. num. vigesimo sext.* & per *Mascard.* qui in hanc sententiam magis inclinat, *dict. conclus. 649. num. 35. & 46. & conclus. 705. nu. 22.* quia vltra quam quod opposita sententia verior sit, vt satis constat *ex l. 1. Codic. de testam.* & sequitur *Sanch. d. loco, num. 39.* respondetur officium Confessoris delegati non esse priuatum, sed potius publicum, dum scilicet vtitur iurisdictione, quæ necessario publica dicenda est, ex eo quia procedit à iure publico, cuius virtute sibi commissio facta fuit, vt optimè considerat *Bart. in l. Barbarus, num. 5. ff. de officio Præsidis, Abb. in dict. cap. cum dicta, num. 10. per text. in l. 3. in fine, ff. de iurisdict. omnium iudic.* sequitur *Sanch. dict. num. 39.*

41 Verum licet supradicta vera sint ex parte iurisdictionis per Ecclesiæ tolerantiam in his terminis conseruatæ in ipso excommunicato occulte ministrante, attamen contrarium videtur resoluendum, ex parte materiæ, idest ex parte contritionis requisitæ in ipso pœnitente, videlicet tunc inualidum esse Pœnitentiæ sacramentum, nisi cum aliqua necessitate petatur ab huiusmodi clerico excommunicato; Probatur ex eo, quia, vbi non adest hæc necessitas, vt quia fidelis habet copiam alterius Sacerdotis non excommunicati, male facit petens Sacramentum ab huiusmodi excommunicato, cum eũ inducat ad ipsius administrationem, ad quam supponimus non teneri ex debito, proindeque non posse ab eo licite exerceri, vtpote sibi cum censura prohibitam, vnde cum taliter petens in eo peccato perseueret in huiusmodi Confessione, non potest censeri sufficienter contritus, ac subinde ex hoc capite nullum erit Sacramentum, quamuis ex alio capite iurisdictionis (cuius vsus ex communi errore in tali clerico sustinetur) validum esse posset, si pœnitens illi prædictum obicem non poneret: ita resoluit *Nauar. in man. capit. nono numero decimo. Soar. dict. sect. quarta numero duodecimo,* & saltem in casu, in quo taliter excommunicatus paratus

ratus nō ſit miniſtrare huiuſmodi Sacramētum agnoſcunt *Gutier.canon.libr.primo,capit.1. nume.quadrageſimo ſeptimo,& Henriq.dict.c.6.§.4.* licet illorum reſolutio quatenus habet licere à Sacerdote, etiam non ſuo, poſtulare huiuſmodi Sacramentum, ſi ipſe paratus fuerit illud miniſtrare, mihi videatur in hoc euentu falſa, iuxta vulgares reſolutiones in hac materia de mercatore vſuras exacturo aut malefico parato malefícia patrare, quia neque ab his licet illa petere, quando licito modo poteſt aliter effici, vbi enim poſtulatur actus, qui ſine peccato fieri non poteſt, tunc promptitudo rogati, rogātem non excuſat à culpa, & ab eodem genere peccati, ex ea ratione, quia talem actū petens conſequutiuè petit eius malitiā, vt pote ab ipſo actu inſeparabilem, proindeque fit actor, & cauſa moralis eiuſdem actus, & malitiæ, prout ad varios caſus reſoluunt, *P. Soar.de religione tom.1.tract.3. lib.ſecundo cap.18. num. ſecundo cum ſequentibus, & tom.2.tractat.5.libr. tertio capit.12.num.2.Martin.del Rio diſquiſit.magicarum libr. ſext.capit.ſecundo, ſect.1.quæſtione ſecunda verſ.duco igitur 3.Sanch.de matrimon.libro ſeptimo diſputat.95.numero ſeptimo.*

42 Neque obſtat, quod ex vi prædictæ *Extrauag. Ad euitanda*, licitum eſt cuiuſlibet fideli communicare cum excommunicato nondum denuntiato, & occulto, qui alias non fuerit notorius clerici percuſſor, proindeque fidelem, etiamſi abſque neceſſitate petat ab alio Sacerdote non ſuo pœnitentiæ ſacramentum, vt pote in hoc vtentem iure ſuo, non peccare, nec poſſe cenſeri inductorem peccati: reſpondetur enim ex mente *Soar. de cēſur.diſput.12.ſect.4.num.12.* per dictam Extrauag. non eſſe permiſſam fidelibus omnem, & quamlibet communicationem cum excommunicato non denuntiato, ſed illam ſolum, quæ principaliter redundauerit in eorum fauorem, non vero in fauorem excommunicati; planè vbi nulla adeſt neceſſitas, nec ſufficiens ratio, aut cauſa petendi huiuſmodi Sacramentum à prædicto Sacerdote excommunicato, adminiſtratio eiuſdem Sacramenti iam non cedit principaliter in fauorem petentis, ſed dantis, quia in his terminis, nihil intereſt petenti ab eo potius quam ab alio non excommunicato accipere; ergo ſibi permiſſa cenſeri non debet hæc ad ſic petendum communicatio per dictam Extrauag. vt ita per huiuſmodi excommunicatum ſuſtineatur onus, & grauamen, quod ſibi per illam relictum eſt abſtinendi ſcilicet, quantum moraliter poſſet ab huiuſmodi miniſterio, ac proinde illud ab eo taliter petens non poteſt dici vtens iure ſuo, quia ad hanc petitionem nullum ius habet: ſed potius cenſebitur inductor, & particeps eiuſdem peccati, quod excommunicatus in hac Sacramenti adminiſtratione committet. Quod tamē ſecus erit in Parocho excommunicato, ab hoc enim dum occultus in excommunicatione iacet quamuis abſque neceſſitate Sacramentum petatur, tamen petens dicetur adhuc vti iure ſuo videlicet illo, quod ſibi quæſitum eſt, ex eo quod huiuſmodi excommunicatus toleratus, ſibi in ſuū Sacramentorum adminiſtratorem datus eſt à lege.

43 XIV. obſerua inualidā eſſe abſolutionē ſacramētalē præſtitam ab eo, qui huic miniſterio propria auctoritate, vel abſolutè, vel reſpectu huius, vel alterius loci, ſe iniecit abſque approbatione legitimi Superioris, quamuis communi errore approbatus cenſeretur, vt reſoluit *Sanch. de matrimon. libro 3. diſput.22. numero 54.* contra *Abb.in Clem.dudum numero 35. de ſepulturis*, oppoſitum exiſtimantem reſpectu Dei, vbi ex parte confitentis interuenit bona fides, prout eum refert *Sanch.vbi proximè ſub numero 48.* Verum *Abb.* in prædictis verbis fortaſſe non diſſentit à ſententia eiuſdem *Sanch.* licet nimium tribuat prædicti confitentis bonæ fidei, dum tamen conſtet ex ea non reſultare prędictam abſolutionem quoad Deum, ideſt quoad gratiam ſanctificantem à Deo obtinendam, niſi ea bona fides peruenerit ad perfectam contritionem.

44 Ratio huius obſeruationis ea eſt, quia non ſufficit ſolus communis error ad validitatem geſtorum, ſed vlterius oportet vt illum prędeſſerit titulus officij exerciti, etiamſi huiuſmodi titulus inualidus ſit, propter inhabilitatem recipientis, iuxta reſoluta per *Henriqu. in ſum.libr.6.de Pœnitent. capit.6.§.2.in comment. litera E. & capitulo 7.ſub §.2.Gregor.d.21.gloſ.verbo faſer,in fine titul.4.partita 1.Gabr.commun.libr.3.titul. de probationibus concluſ.8.num.20.Maſcard.concluſ.649.nume.91.& 101.Sanch.diſt.diſput.22.nume.49.* & contra *Mol.* & alios ſequitur multos citans *Nicolaus Garc. de beneficiis par.quinta capit.4.num.281.cum ſequentib.* quibus adde *Vgolin.de poteſt.Epiſcopi capit.quarto §.1.num.3.Leſſi.de iuſtit.lib.2.cap.29.num.65.* hinc inferentes ad varios iuris articulos, in quibus reſoluunt errorem communem per ſe ſolum, abſque prædicto titulo, non operari validitatem geſtorū, vt videre eſt in indulgentijs conceſſis ab eo, qui abſque vllo titulo communiter reputatur Prælatus, alioquin ad eas concedendas legitimus, vt ex *Anchar.in cap.quod autem à nu.9. de Pœnitent. & remiſ.* minus verè in contrariam ſententiam citato & ex *Card.* ac alijs reſoluit *Sanch.dict. diſput.22.ſub num.34.* contra *Felin.* & alios ab ipſo relatos ſub *num.48.* abſque bono fundamento oppoſitum tenentē: itaut immeritò *Maſcard.dict.concluſ.649. nu.4.* in fine dubius in hac quęſtione manſerit, nec auſus fuerit priori ſententiæ adhærere.

45 Decimoquinto obſerua Regulares prędicta Epiſcopi approbatione indigere cum ſecularium tantum quāuis Sacerdotum peccata audire cupiunt, vt ſupra *obſeruat.12.* dictum eſt, non autem ſi eorumdem Regularium, quia tunc diſpoſitio *Concil.dict.cap.15.* ceſſat, cum ſatis ſit proprij Superioris Regularis approbatio, vt ſcripſit *Soares tom.4.diſput.28.ſect.nume.4.* & ſentit *Fr. Ludou.Mirandain manu Prælat.tom.1.quæſtione 45.articul.11.concluſ.2.* qui etiam *articul.12.concluſ.1.* agit de quæſt. illa an ſcilicet confeſſiones factæ Regularibus ab Epiſcopis præſentatis, atque ab eiſdem approbatis ſine ſuorum Superiorum Prælatorum licentia, & conſenſu irritæ ſint. Comprobatur præſens obſerv. ex decreto prolato à *Clem.VIII.* relato per *Quar. in ſum.m. Bullarij verbo Confeſſor.*

46 Hinc fit Prælatos, ſeu alios Religioſos Confeſſores non poſſe audire Confeſſionem ſecularium, qui ſunt de familia, & deſeruiūt ipſorū monaſteriis abſque approbatione, vel licentia Epiſcopi: ita deciſum refert *Armend.in additionibus ad recop. legum Nauarræ libro quarto tit.vigeſimo octauo libro primo §.primo de confitendo ſemel in anno numero decimo.*

47 Hinc etiam conſequens fit Confeſſores in monaſterijs monialium, quæ ſub cura Regularium ſunt, non eſſe examinandos ab Epiſcopo, vt quoque deciſum refert *Armend.dict.loco num.17.*

48 Ex facultate tamen *Concil. Tridentin. ſeſſ.25. de Regul.cap.10.* poteſt Epiſcopus dare Confeſſorem monialibus ſubiectis Regularibus, quem ſcilicet voluerit, etiam alterius Ordinis, vide *Armend.dict.num.17.& 18.*

Galet.in margarita caſuum conſcientiæ, verbo Confeſſio, & verbo Monialis, Aloyſ. Ricci.in praxi fori eccleſiaſtici reſolut. 638. in 2.edit. & ſufficere ſi examinatus fuerit à ſuo Superiore ad audiendas Confeſſiones monialium reſoluit *Azor.inſtitution. moralium, part.prima libr.decimo tertio, capit.9.queſtione ſecunda verſ. quæres an Confeſſarij, Sob. in ſuis annotation. ad compendium Mendicantium, verbo moniales, verſ.quod præter*, vbi ſubiungit Cõfeſſores ordinarios deputandos ad Confeſſiones monialiũ non ſubiectarum Epiſcopis, ſed alijs, non ab ipſis Epiſcopis approbandos eſſe, ſed à Superiore ordinis, cuius dictum reſtringit *Campanil. in diuerſor. iuris Canon. rub. 12.cap.16.num.35.* in caſu de quo ipſe teſtatur viditſe declarationem à Sacra Congregatione, quæ cenſuit ex facultate decreti *Concil. Trident.dict.cap.10.* poſſe Antiſtitem dare Confeſſorem monialibus ſubiectis regularibus, quæ nulla ratione induci poſſunt, vt ſuis regularibus peccata confiteantur. Nullam tamen auctoritatem, vel iuriſdictionem poſſunt ſibi Ordinarij vendicare ex decretis Concilij Tridentini in Confeſſarios monialium, quę ſubiectæ ſint regularibus, ita refert deciſum *Armendar.in addit. ad recop.legum Nauarr. libr. 2.titul.18. l.7.de relig.numer.98.*

49 In probabili vero periculo aut mortis articulo quilibet Sacerdos, ſiue ſecularis, ſiue regularis abſque Epiſcopi, vel Superioris licentia poteſt à quibuſcumque peccatis, etiamſi enormibus, & reſeruatis, abſoluere, quamuis Sacerdos ſit excommunicatus, ſuſpenſus, degradatus, aut hæreticus, probat *Concil.Tridentin.ſeſſ.14. de Sacrament.Pœnitent.cap.7.*

50 Vbi dicit omnes Sacerdotes quoſlibet pœnitentes à quibuſuis peccatis, & cenſuris abſoluere poſſe in articulo mortis, ita *Nauarr.in manual. cap.27.num.271.& conſil.23.incip. An poſſit de pœnit. & remiſſ.in nouis. Medin.tract.2.de Pœnitent.quæſtione 18.ad finem, Paul.Santor.de caſibus Papalibus, & Epiſcopalibus, à numer.135. Gambarupt.de caſibus reſeruatis caput ſecundo, à num.54. Valent.tom.4.diſput.7.quæſt.10.punct.3.verſ.excipimus, Iacob. de Graff.in deciſ.aurcis, par.1.lib.1.cap.13.nume. 81.verſ.tertius, Henriq.in ſumm.lib.6.cap.11.Coninch.de Sacrament.diſput.8.dub.2.num.15. Vaſq.quæſt.93.art.1. dub.3.num.4.& dub.4.nu.8. Mirand.in man.Prælat.tom.1. quæſt.45.art.11.concluſ.1. Chamerot.dict. tract. de Confeſſ. dub.16.17.18.& 20. Reginald.in praxi fori pœnitent.lib.1.à nu.58. Beneu.in praxi de Pœnit. cap.15. quæſito 12. Bonacin. de Sacram.diſput.5.quæſt.7.punct.1.nu. 9.& de cenſur.diſp.1.quæſt.3.punct.3.n.3. Sanch.in præcepta Decalogi lib.2. cap.13.* plures ex antiquioribus refert *Cened. ad Decretum collect.24.nume.5. Vinald.in ſuo candelabro aureo tit.de Confeſſ.n.64. Campan.in diuerſor. iuris Canon. rub.1.num.101. Azor.inſtitut.moral.part. 1.lib.8.cap.19.queſt.5.* Opinio vero *D.Thomæ in ſupplemen. quæſt.19.art.6.& in 3.par. quæſt.82.ad 2.* dum dicit quod ſolus Baptiſmus permittitur eſſe ratus hæreticis, & ſchiſmaticis, in nullo autem caſu licite poſſunt Euchariſtiam cõſecrare, vel alia Sacramenta conferre, procedit de iure communi, at vero poſt Concilium dicto loco ſupradicta indiſtincte amplectenda eſſe communiter reſoluunt Doctores citati dictis locis.

51 Amplia etiamſi adſit Superior, vel de facili poſſit haberi, cum *Concil. Trident.in dicto loco*, abſolute dicat omnes Sacerdotes poſſe in articulo mortis abſoluere, ita *Emman.Saa verb.abſolutio, n.3. Fr.Emman.in ſumm. parte 1.cap.59. concl.3. Beneu.in prax.de Pœnit.cap.15. quæſito 4.& 5. Nauarr.d.conſ.23.per totum præcipue, numero 3.* quamuis contrarium teneant *Vgolin. de cenſuris tab.1.cap.4.§.5. Sot.in 4.diſt.18.queſt.4.art.4. Vinald.in candel.aureo tit.de abſolut.nume.61. Nugn.in addition.ad tertiam partem quæſt.8.art.6. dub.2. Valent. tom.4.diſp. 7.quæſt.10.punct.2. Henriqu.lib.1.cap.23. num.3. Paul. Santor vbi proxime nu.146. Coninch.d.diſp.8.dub.12.numero 90. Chamerota d.loco dub.20.verſ.intellige, Nolm.de inſtit.tom.4.diſp.63.n.7. Sanch.dict.cap.13.nu.7. Bonac. de ſacram.diſp.5.q.7.punct.1.num.10.in fine, & de cenſur. diſp.1.q.2. punct.3.nu.3.* quorum opinionem reciperem quoad bene eſſe, quia conſulte facit, qui præſente ſuo parocho, vel ſuperiore, ab eo potius, quam ab alio ſe abſolui curat.

52 Articulus mortis quis in præſenti materia dicatur inuenies apud *Sylueſt. verbo abſolutio 1.num.12. Con. in cap.alma, par.1.§.11.num.8. Vinald.in candelabro aureo, tit.de abſolut.nu.60. Reginald.d.lib.1.nu.59. Soar.de Pœnit.diſ.26.ſect.4.nu.3. Graff.d. cap.13.nu.82. late Gambarupta de caſibus reſeruatis, cap.2. à num.56. Sanch. d. cap.13.num.1. Vaſq.de pœnit. quæſt.93.art.1.dub.5.nu. 2. Nugn.in addit.quæſt.8.art.6.dub.6. Paul.Santori de caſibus Papalibus ac Epiſcop. numer.138. Beneu.in praxi de Pœnit.cap.15.quæſito 7. Bonac.d.q.7.punct.1.num.10.& d.q.3.punct.3.nu.4. Fr.Emman.in explicat. Bullæ cruciatæ, §.9. dub.3.* qui reſoluunt mortis articulum dici in præſenti, non ſolum periculum mortis proueniens ex infirmitate, ſed quodlibet probabile periculum mortis, quod contingit, quando adeſt probabile dubium de morte, quæ, vt plurimum, ſoleat in eo euentu contingere: non igitur poterit ſimplex Sacerdos abſoluere omnem transfretare volentem, ſed credentem, aut dubitantem probabiliter ſe naufragaturum, aut alias de vita periclitaturum; ſimiliter non quemlibet obſeſſum ab hoſtibus, ſed telis impugnatum, non quamuis mulierem pregnantem, ſed ea, quæ periclitatur de vita arbitrio prudentis viri. In alijs vero euentibus, ſtrictius intelligendo, dicũtur illiin mortis articulo conſtituti, quietſi viuant, & viuere poſſint, propter mortem tamen, quam ſecundum verisimilem Medicorum peritiam, aut periculum, quod ſperant, inſtantem vident, iam ſe morientes arbitrantur, ita *Franciſc. Molin.de ritu nupt.lib.1.compar.18.nu.18.*

53 De Confeſſione, & eius partibus, ac materia tractant *Theologi* cum *Magiſt.in 4.diſt.17. cum ſeq.* vbi *Sot.& D. Thom. Silueſt. Angel. Tab. Armil.* & alij Summiſtæ *verbo Confeſſio. Luc. Pinell.de Sacram. Pœnitentia, tract.2.de Confeſſione, Nugn.in addit.ad 3.p.quæſt.7. cum ſeq. Henriq.in ſum.lib.5. Angel. Sayr.de Pœnit. Soar.de pœnitent. diſp.21. cum ſeq. Valentia tom.4.diſp.7.quæſt.9. cum ſeq. Vaſquez quæſt.91. Beneuentan. in praxi de pœnit. cap.10. cum ſeqq. Franc.Litigian. de Sacram.p.2.tra. de pœnitent. diſt.17.quæſt.vnica. Petr.Ledeſ.in ſumm.parte 1.tract. de Sacram.pœnit.ca.8. Chamerot. de ſeptem Eccleſiæ Sacram. tract.7.de Confeſſione, Ægidi.de Coninch. de Sacram. & cenſuris tom.2.diſp.4.à nu.27. Valer.Reginald.in praxi fori pœnit.lib.6. a numer.28. Bonacina de Sacram. diſp.5.de pœnit.ſect.2.de Confeſſ. Vincen.Mazzol.in ſua brem regula ad Confeſſarij, & confitentis munus rite obeundum. Alexand.Peſant.in tertia par.de Sacram.quæſtio.10. Iacob.de Graffis in aureis deciſionib.par.1. lib.primo, capit.19. cum ſequent.*

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia sine Episcopi consensu ædificari non potest.*
2 *Episcopus locum ædificationis assignat, Crucem figit, lapidemque ponit primarium, & hoc potest alteri delegare.*
3 *Religiosi exempti si in loco non exempto voluerint ædificare Ecclesiam, tenentur Episcopi Diœcesani consensum requirere.*
4 *In erigendis Regularium Monasteriis non sufficit præfatus Episcopi consensus, nisi etiam Summi Pontificis auctoritas accedat.*
5 *Episcopus, quæ perpendere debeat in huiusmodi licentia regularibus concedenda.*
6 *Ordo Minorum de observantia quod priuilegium habent, ne alia Monasteria propè sua ædificentur.*
7 *Episcopi, quem modum tenere debent in concedenda licentia, pro monasteriis nouis ædificandis ordinauit Clemens VIII. in constitutione relata.*
8 *Ecclesia, siue Monasterium mutari non potest de vno in aliũ locum sine licentia Papæ, & Diœcesani.*
9 *Abbates generalis congregationis Sancti Benedicti Regni Portugalia, quod Priuilegium super hoc habeant, refertur.*
10 *Priuilegium concessum alicui religioni ad ædificanda Monasteria sine licentia Ordinarij, an ex non vsu amittatur.*
11 *Priuilegium amittitur per modum, & viam præscriptionis, vel per viam tacitæ renunciationis, & non vsum; inter vnum & alterum modum constituuntur differentia.*
12 *Concordantur textus in cap. si de terra, & in cap. accedẽtibus, de priuilegijs, & num. 18.*
13 *Priuilegium non amittitur per non vsum, si occasio, & opportunitas non se obtulit vtendi illo.*
14 *Priuilegiarius, si occasione oblata suo priuilegio non vtatur quando illud amittat.*
15 *Vnicus actus contrauentionis priuilegio contrarius, quando videatur sufficiens ad priuilegium amittendum.*
16 *Intelligitur tex. in cap. cum accessisset de constitutionibus.*
17 *Intelligitur tex. in l. 1. & l. 2. Cod. de ijs, qui sponte munera subeunt, lib. 10.*
18 *Priuilegatus per non vsum, aut contrarium vsum quonam tempore priuilegio suo renuntiare videatur.*
19 *Priuilegia mere voluntaria per vllum tempus non amittuntur.*
20 *Actus mera voluntatis non præscribuntur.*

EPISCOPI CONSENSVS an sit requirendus in Ecclesiarum ædificatione.

ALLEGATIO XXVI.

1 CErta, & vulgaris est in hac materia regula, quod Ecclesia sine Episcopi consensu ædificari non potest probant tex. *in c. nemo, & in c. placuit de consecr. distin. 1. & in cap. ad hæc de religiosis domibus, & in capit. cum olim, 14. versic. insuper de priuileg. Auth. de eccles. titul. §. si quis autem, collat. 9. & auth. de monachis, versic. illud igitur coll. 1.* notant *Roch. de iure patron. verbo construxit, num. 8. Lambert. eod. tractat. artic. 3. 2. quæst. princip. 1. p. lib. 1. num. 3. cum sequentibus, Petr. Gregor. in suis partit. lib. 1. titul. 4. cap. 5. Selu. de benefic. p. 1. q. 6. à numer. 9. Paul. Fusc. de visitat. lib. 2. cap. 10. num. 2. praxis episcop. p. 1. verbo Ecclesia in princip. idem Petr. Gregor. syntag. iuris lib. 2. cap. 1. à num. 10. praxis nona episcop. p. 1. c. 5. à num. 1. Durant. de ritibus Ecclesiæ lib. 1. c. 2. num. 7. & cap. 24. num. 5. & cap. 25. Aloys. Ric. in praxi aurea resolut. 11.*

2 Et ipse Episcopus locum ædificationis assignat, crucem figit, lapidemque ponit primarium *glos. verbo veniat in d. cap. nemo Azor. instit. moral. p. 2. lib. 9. capit. 3. qu. 4.* vbi etiam resoluit posse Episcopum per se vel per alium primarium lapidem ponere, & Crucem figere *& q. 8.* tenet posse Episcopũ absque rationabili causa nolentem primarium lapidem ponere, & suum consensum præstare, compelli auctoritate superioris Antistitis videlicet Archiepiscopi, vel Primatis. Vnde religiosissimus Iustinianus Imperator ad sacrorum Canonum exequutionem iussit Ecclesias non nisi Episcopi accedente beneplacito ædificari posse in *auth. vt nullus fabricet Oratorij domos præter voluntatem episcopi, Cuiac.* aduertit, *& Iuianus Patritius in Constitut. 61.* quod postmodum apertius in nigro nempè *in cap.* asseritur his verbis, Sancimus igitur præ omnibus quidem illud fieri, & nulli licentiam esse neque monasterium, neque ecclesiam, neque orationis domum incipere ædificare, antequam Ciuitatis episcopus orationem in loco faciat, & Crucem figat, publicum processum ibi faciens, & causam manifestam omnibus statuens, adstipulaturque *Concil. Agathense can. 27.* registratum *in cap. de monachis, 18. q. 2. & Concil. Calcedonẽse act. 11. can. 4.* registratum *in cap. vere 16. q. 1. & in c. quidam 18. q. 2.* & alia iura in hoc propositum, & ad alias quæstiones conducentia refert *Azor. d. c. 3. à q. 2.* Huiusmodi Episcopi consensus sufficit si tacitus sit. s. si episcopus sciuerit ecclesiam construi, & non impedierit, nec contra dixerit, cum tamen facilè potuisset, *Selu. dict. quæst. 6. num. 21. Azor. d. capit. 3. quæst. 6.* qui etiam ille *num. 8.* hic vero *quæst. 5.* asserunt consensum Episcopi sufficere si accedat post constructam ecclesiam. Vnum adderem in hac materia vtile, quod Episcopus sine rationabili causa non potest impedire quominus fundator, & patronus possit ecclesiam sufficiẽter dotatam ad augumentum diuini cultus dilatare, & sumptuosioribus ædificijs exornare *arg. capit. vltim. de testam.* cessant enim rationes, ex quibus consensus Episcopi in noua ecclesia ædificanda, vel funditus destructa reficienda est necessarius, ne scilicet ecclesia sine dote condecenti constituatur vel reficiatur, vel vt alijs ecclesijs aliquod præiudiciũ non fiat, ita decisum fuit in *Sacra Rot. Rom. in vna Toletana Capel. Lunæ 18. Febr. 1591. coram Illustrissimo Mantica, quæ est in impress. decis. 131.*

3 Amplia procedere etiam in religiosis exemptis, si in loco non exempto voluerint ædificare ecclesiam, id enim facere non posse sine Episcopi diœcesani consensu probat *text. in cap. auctoritate de priuileg. libr. 6.* notant omnes *in d. cap. cum olim post glos. verbo reuocari*, si expendas ibi Pontificem *Innocentium III.* in fine pronũciasse monasterium exemptum esse, & liberum à iurisdictione, & obedientia episcoporum ex priuilegijs cõcessis à Romanis Pontificibus prædecessoribus suis, & tamen ecclesias in Leirijẽsi Castro, & alijs locis fundatas sine Episcopi Colimbriensis assensu in eiusdem Episcopi, & suæ ecclesiæ ius esse reuocandas explicant ibi *Hostien. & Cardin. numer. 3. & Anton. num. 56. Abb. num. 9.*

num. 9. & Socin. numer. 19. & nouiſſime decidit *Concil. Trident. ſeſſ. 25. de Regular. cap. 3. in fine*, ibi, nec de cætero ſimilia loca tam mulierum, quam virorum ſine Epiſcopi in cuius diœceſi erigenda ſunt licentia prius obtenta, de quo *Fr. Emman. quæſt. regular. tom. 1. quæſt. 23. art. 7. & tom. 2. quæſt. 49. art. 3. praxis epiſcop. par. 1. verbo monachi, §. 1. & 2. Fr. Ioan. de la Cruz de ſtatu religionis lib. 2. cap. 8. praxis noua Epiſcop. par. 2. cap. 3. num. 47. Abyſ. Rxc. in deciſ. Curiæ Archiepiſcop. Neapol. par. 1 deciſ. 182. num. 4. & part. 2. deciſ. 75. Campanil. in diuerſor. iuris Canon. rub. 12. cap. 13. num. 80. & 81. Fr. Ludou. Miranda in man. Prælat. tom. 1. quæſt. 33. art. 1. concluſ. 3. Mod. tract. de iuriſdict. ordin. in exemptos, p. 1. quæſt. 36.* Si tamen exemptus ædificet in loco exempto ſine licentia totum acquiritur Epiſcopo cum fructibus *Franc. in capit. auctoritate, num. 2. de priuileg. lib. 6. Fum. verbo exemptio, numer.* 10. *Anton. de Pratis de iuriſd. Epiſcopi, capit. 1. numero* 3. & 4. quos refert, & ſequitur *Modern. de iuriſdict. Ordin. in exemptos, part. 2. quæſtion.* 45. *numero* 36.

4 Verum prædictus Epiſcopi conſenſus non ſufficit in erigendis Regularium monaſterijs, niſi etiam Summi Pontificis auctoritas accedat, nam in *cap. 1. de exceſſibus prælatorum, lib. 6. & in cap. vnic. de religioſ. dom. eod. lib.* ſtatutum eſt ne prælati religionum recipere valeant conuentum aliquem ſeu locum abſque Sedis Apoſtolicæ ſpeciali indulgentia, non obſtantibus quibuſcunq; priuilegijs, ſi de huiuſmodi prohibitione non fecerint ſpecialem mentionem. Nec *Concil. Trid. dict. cap. 3. in fi.* abrogauit diſpoſitionem iuris communis, ſed præterea indixit, vt altera quoque adhiberetur Epiſcopi loci, & ita declaraſſe Sacram Cardinalium Congregationem referunt *prax. epiſcop. d. c. 2. & Campanil. dict. num.* 80. *in fine*; Fratres igitur Ordinis Carmelitarum diſcalceatorum obtinuerunt vt vbique de ſola licentia Ordinarij poſſent noua conſtruere Monaſteria ex conceſſione *S. D. Pauli V.* felicis record. *conſt.* 10. *incip. Ad Eccleſia de ann.* 1605. & Monachi Congreg. B. Mariæ Fulienſis ex conceſſione eiuſdem *Pauli V. conſtit.* 51. *incip. Miniſterio* 1608. Ac etiam Superiores Congregat. cleric. Regularium S. Pauli decollati ex conceſſione eiuſdem *Paul. V. conſtitut. 64. incip. Eccleſiæ de ann.* 1610. Vnde reijcienda videntur, quæ reſoluunt *Sorb. ad compendium Mendicantium verbo ædificare in ſuis annotat. verſ. circa, §.* 20. *& Fr. Emman. d. quæſt. 49. artic.* 3. *cum ſeqq.* aſſerentes Epiſcopi tantum licentiam eſſe neceſſariam.

5 In concedenda huiuſmodi licentia debet Epiſcopus maxime attendere ſi monaſterium aut alterius cuiuſcunque erectio præiudicet quoquo modo Eccleſiæ parochiali, eo namque caſu aſſentiri minime debet, & curato licet contradicere, audiendusque eſt in ſua prætenſione, ex *Guid. Pap. deciſ.* 370.

6 Deinde intueri debet ſi locus erigendus, & conſtruẽdus vicinus ſit, & propinquus alteri ob *Clementis IV.* ſanctionem ſecundam, mandantem ne cuiquam Mendicanti erigere liceat locum, & ædificare monaſterium intra cannas tercentum ab alio Ordinis Minorum de obſeruantia: ſucceſſiuo autem tempore ipſiuſmet Papæ *Clementis in conſtit.* 3. reſtrictum fuit ſupradictum ſpatium ad cannas centum quadraginta per aerem menſurandas, cuius reſtrictionem poſtmodum *Iulius II. in ſua conſtitut.* 2. declarauit non debere nocere eiſdem Fratribus Minoribus, ſed in odium aliorum introductam fuiſſe, ac propterea reſpectu eorundem Minorum de Obſeruantia vigeat prior *Clementis* ſanctio, vt ab eorum locis tercentum cannarum ſpatio diſtare etiam hodie debeat alter locus à Regularibus alterius Ordinis Mendicantis erigendus, quamuis, & prædicti Minores de obſeruantia poſſint, dummodo centum tantum quadraginta diſtent ab altero Mendicantis Ordinis monaſterio, de quo vide *Sorbum in compendio priuilegiorum Mendicant. in annota. ſuper verb. ædificare, verſ. quoad diſpoſitionem, §.* 1. *Confectium in libro priuilegiorum Mendicant. titul.* 3. *capit.* 3. *Fr. Emman. quæſt. regul. tom.* 1. *quæſt.* 8. *articul.* 3. *& tom.* 2. *quæſt.* 49. *articul. quinto, Fr. Miranda dict. quæſt.* 33. *articul. quarto.* Quem autem modum tenere debent Epiſcopi in concedenda licentia pro monaſterijs nouis ædificandis ordinauit *Clemens VIII.* in Conſtitutione ſua, quæ ſequitur.

7 Quoniam ad inſtitutam Regularium locorum, & perſonarum reformationem promouendam, & conſeruandam maxime pertinet, vt in quibuſque domibus, & monaſterijs is tantum numerus religioſorum, qui commode ibidem ali poſſint, contineatur, ac eo pariter ſpectat, vt in quibuſque ciuitatibus, & locis nouæ domus, & monaſteria præſertim Mendicantium nõ erigantur, niſi in eiſdem ciuitatibus, & locis aliorum domorum, & monaſteriorum in eis exiſtentium habita ratione commode ſuſtentari poſſe dignoſcatur. Hac igitur nos conſideratione ducti, & in præmiſſis pro noſtro paſtorali munere opportune prouidere volentes; motu proprio, & ex certa noſtra ſcientia, ac matura deliberatione, deque Apoſt. poteſtatis plenitudine, ex voto etiam S. R. E. Cardinalium ſuper conſultationibus, negotijs Epiſcoporum, & regularium præpoſitorum, harum ſerie declaramus locorum Ordinarios nõ poſſe licentiam ad nouos Conuentus cuiuſque etiam Mendicantium Ordinis in ciuitatibus, & locis eorum ordinariæ iuriſdictioni ſubiectis erigendos impartiri, niſi vocatis, & auditis aliorum in eiſdem ciuitatibus, & locis exiſtentium Conuentuum Prioribus ſeu procuratoribus, & alijs intereſſe habentibus, & cauſa ſeruatis ſeruandis cognita conſtiterit in eiſdem ciuitatibus, & locis nouos huiuſmodi erigendos Conuentus ſine aliorum detrimento commodè ſuſtentari poſſe. Si vero ab eis in huiuſmodi cauſis, & ſententijs ad nos, & Apoſt. Sedem prouocari, & appellari contigerit, ipſos Ordinarios, tam diu erectionem nouorum Conuentuum ſuſpendere debere, quouſque à nobis, & Apoſt. Sede in eadem cauſa pronunciatum extiterit, irritum nihilominus, & inane decernentes quicquid ſecus ſuper his à quoquam quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Quo circa vniuerſis venerabilibus Fratribus noſtris Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & alijs locorum Ordinarijs per præſentes in virtute Sanctæ obedientiæ diſtricte præcipiendo mandamus, vt præſentes noſtras litteras obſeruent, & obſeruari curent, & faciant, non obſtantibus, &c. *Dat. Romæ apud Sanct. Marcum ſub annulo Piſcatoris die* 23. *Julij* 1603. *Pontif. ſui ann.* 12.

8 Eccleſia ſiue monaſterium mutari non poteſt de vno in alium locum ſine licentia Papæ, & diœceſani, vt probat *text. in dict. capit. vnic. de exceſſ. Prał. in 6.* vbi *Bonif. VIII.* æqualiter, & pariformiter loquitur de monaſteriorum mutatione, & de erectione, conſtructione, ſiue noua ædificatione ibi, ſeu hactenus recepta mutare. Neque *Concil. Tridentin.* prædicti text. conſtitutio-

ſtitutionem reuocat, ſolummodo enim ait quod de cætero ſimilia loca non erigantur ſine Epiſcopi, in cuius dioceſi erigenda ſunt, licentia prius obtenta, & ſic nullam mentionem faciens de locorum mutatione, videtur voluiſſe, vt id remaneret in diſpoſitione iuris communis, *argument. text. in l. commodiſſime, ff. de liberis, & poſthum. & l. cum prator, ff. de iudic. & l. ſi cum dotem, ff. ſoluto matrimon.* cum ſimilibus citatis *in libello de principijs vtriuſque iuris litt. C. numer. quarto*, De iure autem communi id ipſum clarè deciditur, in *capit. ſi quis vult, 16. quæſt. vltim.* ibi, ſi quis vult Monaſterium ſuum ad meliorādum in alium locum ponere, fiat cum conſilio Epiſcopi, Fratrum ſuorum, & dimittat Presbyterum in priori loco ad miniſteria Eccleſiæ.

9 Speciali igitur priuilegio *Sixtus V. Pontifex Max. an. Domini 1587. 7. Kalend. Decembris, Pontif. ſui ann. 3.* conceſſit Abbati Generali Congregat. *Sancti Benedicti Noſtri Regni Portugalia*, cum conſilio, & aſſenſu Capituli generalis, vt Monaſteria dictæ Congregationis quæ in locis incommodis, & minus populoſis reperiuntur, ad commodiora loca, vbi Monachorum doctrina, & vitæ exempla populo Chriſtiano, magis vtilia futura ſint, & fructuoſa, propria auctoritate (Ordinariorum locorum, vel cuiuſuis alterius licentia minimè requiſita) cum eorum Monachis, & ſupellectilibus, paramentis, & ornamentis, alijſque rebus neceſſarijs, transferre, & mutare poſſit, ac fructus, redditus & prouentus eorundem Monaſteriorum, ſeu cuiuslibet eorum, vel illorum partem, Generalis, & Capituli prædictorum arbitrio, alij, ſeu alijs eiuſdem Congregationis Monaſterijs, magis indigentibus perpetuo, vel ad tempus (etiam renitentibus Abbatibus Monaſteriorum eorundem, & quibuſuis alijs perſonis) applicare, & aſſignare. Prouiſo tamen, quod animarum cura perſonarum ſecularium incumbēs Abbatibus, & Conuentibus Monaſteriorum transferendorum huiuſmodi, nullatenus obliuiſcantur, ſed per Monachos dictæ Congreg. regulares, vel Presbyteros ſeculares idoneos, & ab Ordinarijs probatos, laudabiliter exerceatur, & licitè valeant, plenam, & liberam Apoſtolica auctoritate, eorumdem tenore præſentium, licentiam conceſſit, & facultatem, non obſtantibus, &c. refert *Fr. Miranda diſſ. quæſtion. 33. articul. 2. concluſio. 2.*

10 Vtrum vero priuilegium conceſſum alicui religioni ad ædificanda monaſteria ſine licentia Ordinarij, ex non vſu amittatur? hanc quæſt. ponit *Fr. Miranda diſſ. quæſt. 33. artic. 3.* & eam reſoluit ſequenti concluſ. Quando arbitrium ſeu libera facultas aliquid faciendi priuilegiato conceſſa refertur ad priuilegium, vt ſi dicatur. Concedimus tibi priuilegium ædificandi, ſi volueris, vel, ad libitum voluntatis tuæ, tunc priuilegium ex non vſu per decennium amittitur, quia facultas refertur ad priuilegium: at ſi facultas ædificandi non refertur ad priuilegium, ſed ad perſonam, ſeu ad priuilegiatum, & ad tempus, vt ſi dicatur. Concedimus tibi priuilegium ædificandi monaſteria cum volueris, aut quandocunque volueris, tunc priuilegium intelligitur eſſe perpetuum, & non amittitur ex non vſu per decennium, neque per vllum tempus, præſertim ſi per illud decennium nulla ſe ſe obtulerit ædificandi occaſio. Hæc *Miranda d. loco.* Sed quia ad plures quæſtiones deſeruit huius dubij reſolutio ſeparatim plenius reſoluendum puto, quicquid in materia inueni,

11 Priuilegium poteſt amitti per modum, & viā præſcriptionis, vel per viam tacitæ renunciationis, & non vſum, inter vnum, & alterum caſum plures reperiūtur, & notabiles differentiæ. Prima eſt quod quando priuilegium amittitur per modum præſcriptionis, propriè non amittitur ex voluntate eius, ad quem pertinebat, ſed ex poteſtate, & diſpoſitione legis, iuxta verum intellectum *text. in l. alienationis 28. ff. de verbor. ſignific.* ibi, vix enim eſt, &c. et. de quo agit *Balb. de præſcriptionibus 5. parte quint. numer. 33. Pinell. in authentic. niſi, numer. 29. Cod. de bonis mater.* & alij de quibus *Aſſan. collect. 814.* At vero modus renunciationis neceſſario ſupponit expreſſum, vel tacitum renunciantis conſenſum, ex ijs, quæ *Flamin. de reſignat. lib. 1. quæſt. 1.* & hanc differentiam poſt *Gloſ. 1. in verſicul. vel dic, in cap. vltim. 16. quæſt. 4.* notauit latè explicans *Soar. de leg. lib. octauo, capit. 34. à num. 6.* Deinde ſecunda differentia eſt, quod ſcilicet præſcriptio ſemper ſupponit, & requirit factum, & poſſeſſionem ex parte eius, qui contra priuilegiarium præſcribit per tempus à lege definitum, iuxta definitionem præſcriptionis, ſeu vſucapionis, de qua *in leg. 3. ff. de vſucap. text.* optimus *in l. nec vtilem*, ibi cum ſit iniquiſſimum, auferre domino, quod vſus non abſtulit, *ff. ex quibus cauſis maiores*: At vero renuntiatio non requirit huiuſmodi factum, nec poſſeſſionem ex parte aduerſarij, ſed ſufficit, quod ex parte ipſius priuilegiarij, interueniat factum, vel cauſa aliqua, ex qua ſufficienter colligatur voluiſſe priuilegium ſuum amittere, vel renunciare, vt probat text. *in leg. 1. in princip.* ibi, certo tempore non vtendo pereūt, *ff. de ſeruitut. vrbanorum*, cum ſimilibus, de quibus *Gibert. de præſcript. 2. par. membr. 2. c. 3. à num. 27.* ex quibus clarè colligitur aliud eſſe acquiri rem, vſu & facto poſſeſſoris, vel amitti ex non vſu domini, abſque facto poſſeſſoris.

12 Quibus ſic præhabitis intelliges, & concordabis *text. in cap. ſi de terra, & text. in cap. accedentibus, is. de prin.* quia ille agit de ſola amiſſione priuilegij per modū tacitę renunciationis, quæ deducitur ex non vſu ſeu magis contrario vſu eiuſdem priuilegiarij, & ideo merito non exigit tempus in præſcriptionibus neceſſariū, vt clarè Pontifex ſignificat, priuilegio tamen indulto tanto tempore vobis detrahere voluiſtis, atque ita interpretantur ibi *Ioann. & Andr. & Card.* At vero *text.* hic, ſcilicet *in dict. c. accedentibus*, de vera, & propria agit præſcriptione, ideoque vt per eam Monaſterium amittat ſuum priuilegium quadraginta annos requirit, iuxta generalem regulam *text. in capit. de quarta*, cum ſimilibus, *de præſcriptio.* Pro vtriuſque deciſionis differentia conſiderari poteſt, quod Ciſtercienſes *in dict. capit. ſi de terra*, per triginta annos cōtra formam ſui priuilegij decimas perſoluerunt Canonicis, ad quos de iure communi pertinebant, & ideo ex parte Canonicorum, vt ſibi ius earum decimarum acquirerent, nulla erat præſcriptio neceſſaria, ſed ſufficiebat, quod priuilegium ceſſet per renuntiationem, vel amiſſionem, vel alium quemcunque modum, vt eo ceſſante ſecundum ius commune decimæ remanearent penes eccleſiam Parochialem, iuxta regulam *text. in cap. vltim. de Parochijs*. Sed *in dict. caput. accedentibus*, Templarij per quadraginta annos perſoluerunt decimas contra ſuum priuilegium Monachis quibuſdam, ad quos de iure communi non pertinebant, & ideo vt eas Monachi acquirere, & exigere poſſint, non ſufficiebat renuntiatio Templariorum, ſeu amiſſio ex parte ipſorū,

ſed

ſed neceſſaria fuit præſcriptio legitima, & completa per quam contra ius commune eas acquirant, planum vero eſt completam non eſſe præſcriptionem cõtra Eccleſias minori ſpatio, quam quadraginta annorum iuxta *dict. capit. de quarta* cum ſimilibus. Neque contra hunc intellectum obſtat ratio, quam reddit. *text. in cod. capit. accedentibus*, ibi, cum enim tanto tempore contra indulta priuilegia decimas ſoluerint, eis renunciaſſe tacitè præſumuntur, quæ verba apertè videntur ſignificare deciſionem Pontificis non fundari in præſcriptione, ſeu poſſeſſione Monachorum, ſed ſolum in renunciatione priuilegij reſultante ex nõ vſu ipſorum Templariorum, quibus competebat: quia *facilè* reſpondetur, ſi diligentius vtriuſque text. verba videantur, nam *in dict. capit. ſi de terra*, ſolummodo Pontifex expendit contrarium vſum priuilegiariorum, patet ibi, per triginta annos eis decimas perſoluiſtis, & deindè in ratione ſolum expendit tacitam renunciationem eorumdem, ibi, vobis detrahere voluiſtis; At vero *in dict. cap. accedentibus*, principaliter expendit vſum, & poſſeſſionem Monaſterij contra priuilegiarios, recipiendo ab eis decimas, patet ibi, diu quietè poſſederint, & ibi, per quadraginta annos, & amplius pacificè poſſediſſent, & in deciſione, ibi, decimas de terris prædictis per quadraginta annos continuè perceperit: quæ omnia apertè ſignificant reſpexiſſe Pontificem, principaliter vſum, & poſſeſſionem Monachorum percipientium decimas à Templarijs, contra formam ſui priuilegij, ac ita veram ac propriã præſcriptionem ex parte Monaſterij poſſidentis: quãuis etiam in ratione expendat tacitam renũciationem priuilegiatorum, qui tanto tempore decimas pacificè perſoluentes, priuilegio, quo ab illis ſoluendis exempti erant, videntur renunciaſſe, in conſequentiam ſcilicet pacificæ poſſeſſionis, & iuris per eam Monachis præſcribentibus acquiſiti, vt regulare eſt in quacũque præſcriptione iuxta regul. *l. alienationis* 28. cum ſimilibus, *ff. de verb. ſign.*

13 Deueniendum igitur, & propius accedẽdo ad quæſtionem noſtram de amiſſione priuilegij per nõ vſum, vel de eo amittendo per contrarium vſum, dico, quod in priori caſu de non vſu ſciendum eſt an ſi occaſio, & opportunitas, ſe non obtulerit, pro qua priuilegium datum eſt, hac enim non data ſi priuilegiatus eo minimè vtatur, certum eſt nullo vnquam tempore amitti, vt probatur ex regula *tex. in l. & Attilicinus, ff. de ſeruitutibus ruſticorum*, cum ſimilibus, de quibus *Molina de primogenijs lib. 1. cap. 6. à num. 22.* & probat *Soar. d. cap. 34. num. 4.*

14 Si autem vtendi occaſione oblata non vtatur priuilegiarius ſuo priuilegio, illud amittit duplici ex capite, vel præſcriptionis, vel tacitæ renunciationis, concernentibus ſcilicet qualitatibus omnibus, quæ in renunciatione expreſſa requiruntur, & ſufficere potuerunt, ideſt, quod ſcienter voluntariè non vtatur, & poteſtatem habeat renuntiandi, iuxta *text. in cap. cum ſuper de offic. delegat.* In alio vero caſu de amiſſione priuilegij per contrarium vſum regula certa eſt, & indubitata, quod per illum cæteris circumſtantijs neceſſarijs concurrentibus amittitur *gloſſ. per text.* ibi, *in cap. gratum verbo receſſum de offic. delegat.* recepta vt per *Menoch. de præſumpt. lib. 6. præſumption. 41. numer. 3.* Dicitur autem in propoſito contrarius vſus proprie in priuilegijs circa actus negatiuos, vt in exemplo text. *in dict. capit. ſi de terra*, de non ſoluendis decimis, aut tributis, ſi enim priuilegiatus actionem exerceat directè contrariam vbique exemptioni per priuilegium conceſſæ, veluti ſoluendo decimas, vel munera ſubeundo, à quibus priuilegio exemptus eſt, ei renunciari videtur ac ſubindè rectè dicitur per contrarium vſum illud admittere, iuxta *l. 2. Cod. de iure dominij*. Dixi per actũ directè contrarium exemptioni per priuilegium conceſſæ, quia non ſufficit pura omiſſio, ſed requiritur, quod priuilegiatus actum gerat, tanquam ex neceſſitate, vel obligatione, patet in quotidiano exemplo, vt ſi quis Bulla, vel priuilegio à ieiunij præcepto libet ſit, ſi enim in diebus, qui præcepti non ſunt ieiunauerit, minimè dici poteſt actum facere priuilegio contrario, vel ſi in diebus quadrageſimæ cauſa deuotionis ieiunet, cum priuilegium habeat, quod ex præcepto non teneatur, eo enim modo ieiunantes actum ex neceſſitate non faciunt, & ideo ex illo nunquam cenſetur amiſſum priuilegium.

15 Vnicus actus contrauentionis priuilegio contrarius factus à priuilegiarijs ſciẽtibus videtur ſufficere ad priuilegium amittendum, iuxta text. *in cap. cum acceſſiſſet de conſtitutionibus*, & *in capit. ex oreante fin. de ijs, quæ fiunt à maiori parte Capituli*, ibi, per hoc quod d. H. reuerentiam exhibuit, quæ debetur præpoſito, iuri ſuo renuntiaſſe videtur, text. optimus vbi notauit *Bartol. in ſumm. in l. 2. Cod. de iure dominij impetrando*, & *in l. 3. Cod. qui ſpontè publica munera ſubeunt, lib. 10.* ex quibus iuribus, & alijs, de quibus *Rebuff. de decimis quæſt. 13. numer. 113.* & *Cardinal. Tuſch. tom. 6. lit. P. concluſ. 656. num. 10.* conſtituunt Doctores differentiam inter perſonas priuatas, quæ priuilegio ſuo liberè poſſunt renuntiare, & inter alias, quæ huiuſmodi libertatem non habent, itaut in illis ſufficiat vnicus actus contrauentionis, in his verò minimè: ita *Abbas in dict. cap. cum acceſſiſſet num. 6.* & 8. *Felin. num. 28. regul. 3.* & *numer. 29. limit. 3.* Sed melius *Soar. dict. lib. 8. capit. 35. num. 12. cum ſequentibus*, contendit etiam contrarium vſum priuatorum non inducere amiſſionẽ priuilegij quoad futurum tempus, quamuis inducere fateatur denuntiationem, quoad illum actum particularem, vel cauſam, in qua facit contra priuilegium, & ita vnicum actum nunquam ſufficere, ex eo, quia quotics in aliquo actu alia, quam renunciationis capi poteſt coniectura, ea potius ſumenda eſt, quam renũtiationis, iuxta regulam *cap. ſuper eo, de renuntiationibus*, cum ſimilibus, de quibus *Gutier. de iuramento confirmatorio p. 3. cap. 19. nu. 21.* & ex ea ratione, quod ſemper renunciatio præſumitur, vt minus præiudicet, planè in noſtro propoſito rectè capi poteſt ea coniectura, quod priuilegio renuntiare voluerit quoad actum præſentem tantum, non ſimpliciter, & in totum in futurum, vt in ſimili notat *gloſſ. verbo partibus in Clement. 2. de iudicijs*, & ita, ſi actus fiat priuilegio directè contrarius à perſona non habente ſufficientem poteſtatem ad renuntiandum, minimè ſufficit, neque, vt in futurum indicatur renunciatio, neque pro actu præſenti, ſi tamen fiat ab habente ſufficientem poteſtatem ad renũtiandum tacitè quoad illum actum, ei videtur renuntiare, ſiue priuatus ſit, ſiue monaſterium, neutet autem in futurum, & ſimpliciter, quantumcumque perſona ſit, quæ liberè priuilegio poſſit renuntiare, ita poſt *Bartol. in leg. voluntaria, Codic. de excuſat. tutorum Alexand. Gregor. Lopez.* & alios contra *Felin.* & exemplum de Doctore habente priuilegium non diſputandi, ſeu legendi, quod ſi ſemel diſputet, ſeu legat illud amittat

amittat optimè explicat *Soar. capit. 35. numer. 14.* Ac etiam in alio exemplo vsu frequentissimo de habente priuilegium non soluendi vectigalia, si enim patiatur se scribi in libro gabellarum, vel similium grauaminum, quod non impediatur in futurum suo vti priuilegio.

16 Nec obstant iura supra allegata, quibus videbatur probari per vnicum actum contrarium priuilegio illud amitti, nã primo ad tex. *in d.c. cum accessissent*, dum ex vnico actu electionis deducit Pontifex Canonicos amisisse, seu renuntiare voluisse priuilegio, quod habebant, vt non esset in ecclesia dignitas Primiceriatus, respondetur cum *Soar. num. 17. d. loco priuil.* de quo in eo text. non habuisse tractum successiuum, sed vnico effectu constitisse, & ideo per vnicum actum contrauentionis tolli potuisse.

17 Ad text. vero *in l. vltim. ff. de priuil. veteranorum*, respondetur non probare veteranos, qui priuilegio à muneribus excusantur, per vnam contrauentionem patiendo se in ordinem redigi, in perpetuum amittere priuilegium, & quoad alia munera cogendos esse, sed solum amitti irreuocabiliter quoad illud, quod sponte susceperunt, & ita procedit etiam *text. in dict. l. voluntarie, & in l. 1. Cod. de iis qui sponte munera subeunt libr. 10.* vt optime colligitur ex *text. in l. 2. Cod. eod. titu. & lib.* ibi, paulisper ius publicum relaxauerit, iuncto ibi, priuilegium non amittet; quibus verbis clarè probat publica munera subeuntem contra formam priuilegij, quo ab illis excusatur paulisper, idest pro ea vice priuilegio suo non vti, neque eo iuuari, non tamen in perpetuum illud amittere, vt docuit post *Bart.* ibi, benè distinguens *Alex. conf. 33. n. 4. vol. 5.* quem refert, & post multos alios sequitur *Card. Tusch. d. lit. F. concluf. 756. nu. 34.* vbi etiam respondet ad text. *in d. l. 4. Co. de iure dominij impetrando* in illis verbis, ibi, à beneficio impetrato recessisse videtur, vt procedat quoad illum actum priuilegio contrarium, non ita quoad sequentes in futurum, & in perpetuum.

18 Restat nunc videre, quod nam tempus sufficiat, aut necessarium sit vt priuilegiatus per non vsum, aut cõtrarium vsum priuilegio suo renuntiare videatur? inprimis text. *in dict. capit. si de terra, & in dict. cap. accedentibus*, nihil certum in hoc disponunt: ille, enim, quatenus habet tempus triginta annorum sufficere, vt præscribatur priuilegium quod religiosi seu monasteria habent de decimis non soluendis, agit de renuntiatione tacita collecta ex temporis diuturnitate: hic vero, quatenus in eisdem terminis requirit tempus quadraginta annorum, agit de vera præscriptione, & nec illos triginta annos, nec hos quadraginta in his terminis contra Ecclesiam necessarios esse de iure certum est, neque Pontifices illos requirunt, vt necessarios, & sine quibus renuntiatio illa tacita non præsumeretur, sed solum decidunt quod si Canonici, ad quorum Parochias decimæ pertinebant, probauerint per triginta annos eas ab ipsis religiosis recepisse, non prodest religiosis priuilegium in contrarium, neque illo se possunt tueri, quia eidem videntur tacitè renuntiasse; neque indè efficax deduci potest argumentum, quod si tempus decem, vel viginti annorum proponeretur, contrarium Pontifex responderet, imo ex solo priuilegij non vsu per longum tempus eandem præsumptionem procedere, tam in priuatis, quam etiam in Ecclesijs deducitur ex communi sententia Doctorum qui tradunt præsumptionem, quæ ex longi temporis decem annorum præstationibus deducitur, (secundum quam ex eodem spatio omnia præsumuntur solemniter acta, iuxta reg. text. *in l. cum de in rem verso, in princip. ff. de vsuris, & in l. si filiusfamil. Codic. petit. hæred. cum similibus*, de quibus *Gabr. commun. titul. de præsumpt. conclusi. 1.*) pariter procedere contra Ecclesiam, vt communem comprobat infinitis adductis idem *Gabriel. à concl. 1. num. 3.* & suadetur ex ea ratione, quam adducit *Soar. d. cap. 34. num. 18. & num. 24.* quod priuilegia hæc à principio conceduntur sub tacita conditione, vt per non vsum amittantur, quæ ratio pariter procedit in Ecclesijs.

19 Priuilegia uero merè uoluntaria, per quæ scilicet aliquid faciendum ponitur in libera voluntate priuilegiarij quando in priuilegio exprimitur, ut eo utatur priuilegiarius si uoluerit, non amitti per decennium, neque per ullum tempus tradit *glos. verbo semel in anno in fine*, ibi, sed si per centum annos, &c. *in cap. vt priuilegia, de priuil. 6.* quam sequuntur ibi omnes, peregrinam, auream, & ualdè notabilem dicit *Balb. de præscript. 4. p. 5. princip. q. 4. nu. 4.* & alijs quos refert communem tellatus *Padil. in l. falso n. 5. Cod. de diuersis rescrip. Gail. lib. 2. obseruat. 60. nu. 9. Tusch. d. concul. 755. num. 1. Soar. d. cap. 34. nu. 28.*

20 Et confirmatur ex generali regula, quæ docet actibus meræ facultatis nunquam præscribi, ut per text. *in l. 3. ff. de via publica*, & multis alijs comprobat *Gabr. libr. 5. commun. tit. de præscript. concluf. 10. Menoch. de arbitr. casu 44. à num. 7. Card. Tusc. d. lit. P. concluf. 337.* ad plura similia inferentes. Sed in contrarium melius arguit *Abb. in dict. cap. vt priuilegia, num. 4.* sequitur *Dec. in dict. cap. cum accessissent, nume. 17. versicul. tertio prædicta, alias num. 76. cum seq. ex l. 1. ff. de nundinis*, ubi etiã priuilegium faciendi nundinas erat in potestate priuilegiati, & tamen decem annis amittitur, facit deindè quia omnia priuilegia consistunt in uoluntate priuilegiati, nemo enim cogitur uti priuilegio suo, ut probat *text. in dict. cap. si de terra, & in l. si iudex, 42. de minoribus, & in l. si quis in conscribendo C. de Episcop. & Cleric.* cum similib. Ad tex. uero *in dict. l. 2.* respondetur parũ urgere, si aduertas procedere in ijs, quæ sunt publicę facultatis, nos autem loquimur in facultate priuata, ex quibus hæc resolutio cõtra communem probabilis est, & ea prædictis omnibus, poteris colligere ueram resolutionem ad concluf. *Fr. Ludouic. Miranda, de qua si pra*, cuius occasione paululum digressus fui in hac materia, cum sit utilis, & quotidiana, & ad plura iura intelligẽda, accommodata.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus proprius, vel alius de ipsius licentia Ecclesias cõsecrare debet.*
2 *Consecratio Ecclesiarum tam festis diebus, quam ferialibus fieri potest.*
3 *Ædificans Ecclesiam ei dotem competentem constituere debet.*
4 *Ecclesia interdicti tempore consecrari non potest.*
5 *Ecclesia consecrata non præsumitur nisi probetur.*
6 *Consecratio probatur per scripturam, si reperiatur, & per Cruces, vel vnico teste.*
7 *Testis vnus probat in omnibus casibus, vbi de præiudicio tertij non tractatur.*
8 *Baptizatus quis probatur vnico teste.*

9 Eccle-

9 *Ecclesia si dubitetur an sit consecrata, est in dubio consecranda.*
10 *Consecratio fieri non debet sine Missa, si tamen aliter fiat, factum tenet.*
11 *Episcopus si pro Ecclesiis consecrandis à Fratribus requisitus ipsorum ecclesias noluerit cõsecrare, priuilegium habent, vt quilibet alius Episcopus id ipsum facere possit.*
12 *Ecclesia semel consecrata, amplius consecrari non debet.*
13 *Si Ecclesia corruat in totum quoad tectum, & parietes aut in maiori parte, ita vt oporteat eos nouiter reficere, consecrationem amittit.*
14 *Domus, quæ in totum destruitur, si de nouo reficiatur, non censetur eadem, nec durat obligatio respectu illius.*
15 *Ecclesia si insimul, & in totum destruatur, vt ex eadē materia postea reædificetur, iterum est consecranda.*
16 *Explicatur tex. in l. inter stipulantem, §. sacram, ff. de verborum significatione, & text. in l. qui res, §. aliam, ff. de solutionibus.*
17 *Ecclesia tectum si corruat illesis remanentibus parietibus vel in totum, vel pro maiori parte, non est ipsa consecranda.*
18 *Ecclesiæ consecratio ad quæ respiciat.*
19 *Ecclesia, si non simul, & in totum, sed paulatim, seu per partes destruitur, pars habita per modum accessorij, consecrata habebitur.*
20 *Altare dicitur quasi alta res, seu, Alta ara.*
21 *Altare duplex, aliud stabile, seu fixum, aliud vero portatile.*
22 *Altare saltem maius debet Orientem mundi partem respicere.*
23 *Altaria ab Episcopis consecrantur.*
24 *Altare lapideum debet esse, non autem ligneum.*
25 *Altare portatile, quando exsacretur, & desinat esse sacrū.*
26 *Altare fixum, & stabile, quando desinat esse sacrum.*
27 *Sepulchra hominum supra Altaria non sunt erigenda.*
28 *Ecclesia, seu Altare an polluatur si per episcopum excommunicatum consecrata, seu benedicta ipsa ecclesia sit?*
29 *Cæmiterium quid sit, & qualis eius institutio.*
30 *Cæmiterium contiguum ipsi ecclesiæ pollutæ, pollutum censetur, non tamen è contra.*
31 *Dignius, & potentius trahit ad se naturam minus digni, & minus potentis.*
32 *Delictum commissum in Cæmiterio, vel in ecclesiæ vestibulo, non dicitur commissum in ipsa ecclesia.*
33 *Cæmiteria duo si sint contigua, quando polluto vno censeatur alterum pollutum?*
34 *Cæmiterium quomodo reconciliandum.*
35 *Episcopus Calices, ac Patenas consecrare debet.*
36 *Abbates aliqui priuilegium habent benedicendi quæcũque vestimenta, & ornamenta ecclesiastica, ac Calices consecrandi.*
37 *Calix, & Patena consecrationem amittunt, si notabiliter frangantur, ita vt non possint inseruire ad vsum constitutum.*
38 *Vasa hæc, si deaurata sint, & vsu aurum amittant, si postea deaurentur quoad illam superficiem, quæ tangit corpus, & sanguinem Christi noua Consecratione indigent.*
39 *Consecratio Calicis non amittitur per aliquos ictus à fabro infictos.*
40 *Calix amittit consecrationem si cuppa separatio fiat cum fractione, secus vero si tornatili ingenio.*
41 *Vasculum, seu Pixis, in qua seruatur sanctissima Eucharistia Sacramentum debet esse consecrata.*
42 *Vestes sacræ debent benedici ab episcopo, qui huiusmodi benedictionem simplici Sacerdoti delegare non potest.*
43 *Vestium sacrarum significationes, quæ sint, remissiuè.*
44 *Regulares, quando huiusmodi sacras vestes benedicere possint.*
45 *Vestes sacræ benedictionem amittunt, & nouæ indigent, quando ita franguntur, vt non sint aptæ ad vsum, cui fuerunt destinatæ.*
46 *Campanas benedicit, & chrismate vngit Episcopus.*
47 *Campanæ quare benedicantur, num. 49.*
48 *Campanarum benedictionis effectus quales sint, ostenditur.*
50 *Campanæ tempore interdicti non pulsantur.*
51 *Episcopus benedicit Abbates, Abbatissas, & moniales.*
52 *Ex benedictione Episcopi consequitur Abbas, vt possit conferre ordines minores.*
53 *Benedictio hæc Abbatibus dari debet illis diebus, quibus Ordines minores conferri possunt, & sine aliquo examine.*
54 *Episcopus tertio monitus renuens Abbatem benedicere, tunc poterit ipse Abbas non expectata benedictione ordines conferre, & officium suum administrare.*
55 *Benedictio hæc, & consecratio Virginum sunt Ordinis episcopalis, & non possunt delegari non habenti illum ordinem.*
56 *Episcopus pro consecratione sororum & earum confirmatione non potest claustra monialium intrare.*
57 *Moniales virgines ante 25. ætatis annum completum consecrari non debent, ex Sacra Congreg.*
58 *Consuetudinem benedicendi virgines non amplius esse in vsu censuit sacra Congreg.*
59 *Minores annis quadraginta, & quæ per octo ante professæ non fuerunt, eligi, & benedici in Abbatissas prohibentur.*
60 *Abbatissa temporalis non est iure benedicenda.*
61 *Episcopus non contritus consecrans Ecclesias, Calices, virgines, & conficiens Chrisma, vel benedicens vestes, non peccat mortaliter, si cesset scandalum.*
62 *Episcopus excommunicatus, suspensus, vel interdictus cõsecrans Ecclesias, & benedicens vestes, est irregularis.*
63 *Episcopus benedictionem solennem dare potest in sua diœcesi in fine diuinorum officiorum, & simplicem suis populis in itineribus.*
64 *Episcopus extra suam diœcesim priuatim celebrans benedictionem dare potest.*
65 *Episcopus, qui transiens per alienam diœcesim rogatus à personis deuotis illas benedicit sine solemnitate, absque animo exercendi iurisdictionem nullam panam meretur.*
66 *Presbyter, præsente Episcopo sine eius assensu nec quidem simplicem benedictionem dare potest.*
67 *Abbas iurisdictionem habens quasi Episcopalem quando possit benedictionem populo impertiri.*

EPISCOPVS ECCLESIAS, & altaria, cæteraque ipsarum ornamenta an consecrare, & benedicere debeat?

ALLEGATIO XXVII.

1 ECclesiæ consecrari non possunt nisi ab Episcopo c. *nemo de consecrat. dist. 1.* proprio scilicet, & non ab alieno,

alieno, niſi de licentia proprij, *c. tua fraternitas de conſecrat. Eccleſiæ, vel Altaris*, ibi, licet tibi, & ibi, in tua dioeceſi: nec hoc Epiſcopus poteſt alteri delegare niſi Epiſcopo, eſt enim actus Ordini ipſius deputatus *cap. aqua eod. tit.* vbi hoc expreſſe cauetur, & prohibetur id committi ſimplicibus Sacerdotibus, non obſtante conſuetudine prouinciæ Bracharen. quam dicit *Greg. IX.* ibidem potius eſſe dicendam corruptelam, quam conſuetudinem, quia, inquit, licet Epiſcopus committere valeat, quæ ſuæ iuriſdictionis ſunt, quæ tamen ſunt Ordinis Epiſcopalis non poteſt inferioris gradus clericis demandare, ita *praxis noua epiſcop. p. 1. cap. 5. numer. 2. verſ. ædificata. Azor. inſtitut. moral. par. 1. lib. 10. cap. 26 quæſt. 10. & par. 2. lib. 9. cap. 4. quæſt. 1. Bonacina de Sacrament. diſput. 4. quæſt. vltim. punct. 9. numer. 8. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi, cap. 28. à numer. 1.* latè *Fr. Ludouic. de Miranda in manu. Prælat. quæſt. 39. articul. primo, concl. 3. tom. 2.*

2 Conſecratio hæc tam feſtis diebus quam ferialibus fieri poteſt, *cap. tua de conſecrat. Eccleſiæ, praxis noua Epiſcop. d. loco. Salzed. ad Bernard. c. 26. lit. A. verſ. Virginum conſecratio. Miranda d. concl. 3. in fi. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 9. c. 4. q. 3. Vgol. d. c. 28. nu. 2.*

3 Non tamen conſecrari debet ſi dotem non habeat; ædificãs enim Eccleſiam dotem ſufficientem pro alendis miniſtris, ornamentis neceſſarijs, & iuribus Epiſcopalibus ſubeundis aſſignare ipſi tenetur, alioquin Epiſcopus permittens ædificari, vel illam conſecrans ſine dote, ad dotandum de proprio obligaretur *c. cum ſicut* iuncta *gl. de conſecr. Eccl. Duen. reg. 225. Roch. de iure patron. verbo conſtruxit, q. 4. nu. 4. cum ſeqq. & verbo dotauit q. 5. nu. 7.* & in noſtris terminis *praxis noua epiſcop. d. nu. 2. Vgolin. d. cap. 38. nu. 3.*

4 Vbi etiam reſoluit, quod interdicti tempore conſecrari non poteſt. Et cum Eccleſia conſecrata non præſumatur niſi probetur *Maſcard. concl. 582. à nu. 1. Cened. ad Decret. coll. 135. nu. 6.*

5 Probari igitur debet conſecratio per ſcripturam, ſi reperiatur, & per Cruces, quæ dum conſecratur in parietibus fiunt, vel vnico teſte, vt tenent *Maſcard. de probat. concl. 415. nu. 4. Azor. d. p. 1. lib. 10. c. 26. col. 1025. & d. c. 4. q. 4. Vgolin. d. nu. 3. Mar. Alter. de cenſuris, tom. 2. diſp. 3. c. 4. prope fi.*

6 Nam in omnibus caſibus vbi de præiudicio tertij nõ tractatur vnus teſtis ſat eſt, vt reſoluunt *Nell. de teſtibus num. 8. caſ. 9. & numer. 87. in fine, Maſcard. de probat. in proœm. q. 11. numer. 14. Farin. in praxi crimin. quæſt. 63. num. 26.*

7 Vt etiam in probando clericatu, quando tractatur de nemini præiudicium inferendo vnicum teſtem ſufficere tenent *Rebuff. in tract. nominat. q. 22. num. 14. Maſcard. concl. 303. nu. 4. Camill. Borrell. in ſumma omnium deciſ. tit. 7. de clericis, & Sacerdot. à nu. 22.*

8 Et in probando aliquem fuiſſe Baptizatum, *Baiard. ad Clar. §. Aſſaſſinum, nu. 17. Farin. d. q. 63. nu. 24.* optime *Paul. Comitol. reſponſ. moral. lib. 1. q. 1. nu. 5.*

9 Si dubitetur an ſit Eccleſia conſecrata cum nullum appareat conſecrationis indicium ſiue argumentum, eſt in dubio conſecranda *gl. in c. propoſuiſti de conſecrat. Eccleſ. Azor. d. p. 1. lib. 10. cap. 26. quæſt. 12. & p. 1. lib. 9. cap. 4. q. 5.*

10 Et huiuſmodi conſecratio fieri non debet ſine Miſſa, vt probat *tex. in capit. omnes Baſilicæ de conſecrat. diſtinct. 1.* Si tamen aliter fiat, licet non careat culpa, factum tenet, vt reſoluit *Miranda d. concl. 3. in fine. Azor. d. par. 2. lib. 9. cap. 4. q. 2.* Circa modum quo Eccleſiæ debent conſecrari nihil in particulari libet in præſentiarum dicere, cum latiſſime habeatur in Epiſcoporum Paſtoralibus, à quibus non eſt recedendum.

11 Si Epiſcopus pro Eccleſijs conſecrandis à Fratribus requiſitus ipſorum Eccleſias noluerit conſecrare, priuilegium habetur, vt quilibet alius Epiſcopus id ipſum facere poſſit, prout ſpecialiter conceſſum fuit ab *Honorio IV.* Fratribus Minoribus, vt ſi dioeceſani requiſiti ab eiſdem cum debita humilitate, noluerint in Eccleſijs eorum primarium lapidem ponere, ac Eccleſias, vel Oratoria, & Altaria ſua conſecrare, vel id facere vltra quatuor menſes diſtulerint, poſſint prædicti Fratres per quoſcunque voluerint Epiſcopos gratiam, & communionem Apoſtolicæ Sedis habentes, præmiſſa recipere, & refertur in *compendio verbo Altare*, §. 2. Quod ipſum Ioann. XXI. conceſſit Fratribus Carmelitanis aliquantulum latius, & refertur in eodem *compendio verbo benedicere Eccleſiaſtica*, §. 3. Quæ quidem priuilegia aſſerit *Miranda d. concl. 3.* non eſſe reuocata per *Concilium Trident. ſeſſ. 6. de reformat. cap. 5.* dum habet quod nullus Epiſcopus in alterius dioeceſi Pontificalia poſſit exercere ſine ipſius expreſſa licentia, cuiuſuis priuilegij prætextu, &c. Nam quantum ad hoc priuilegia prædicta non cenſentur eſſe priuilegia, ſed ius commune continere, dummodo licentia fuerit petita, iuxta *cap. 1. de ſupplenda negligentia Prælatorum, & cap. nihil eſt, §. vltim. de elect.*

12 Eccleſia ſemel conſecrata amplius conſecrari non poteſt, vt probat *text. in capit. Eccleſ. de conſecration. diſtinct. 1.* vbi Concilium Nicænum arguit de Sacramento Baptiſmi ſemel ſuſcepto ad conſecrationem Eccleſiæ factam, vt in neutro caſu conſecrationis reiteratio fieri debeat, idem colligitur ex *text. in cap. propoſuiſti, iuncta gloſ. & in cap. ligneis de conſecrat. Eccleſiæ, vel Altaris*, & vltra ordinarios dictis iuribus, vide *Paludan. in 4. diſt. 13. q. 2. artic. 4. & Sot. art. 3. Henriq. in ſumm. lib. 9. cap. 27. Durand. in rationali diuinorum lib. 1. cap. 6. numer. 31. & 36. Soar. tom. 3. quæſt. 83. & tom. quinto diſputat. 81. ſect. 5.*

13 Si quando totum ædificium ſiue caſu fortuito, ſiue conſulto in totum deſtruitur, & corruit, quoad tectum, & parietes, aut in maiori parte, ita vt oporteat eos nouiter ſimul reficere, minime retinent antiquam conſecrationem, quæ ideo de nouo illis eſt adhibenda, de quo eſt *gl. verbo innouata in c. de fabrica per tex. ibi, de conſecrat. diſt. 1.*

14 Quatenus diſtinguit inter eum caſum, quando infimul, & in totum deſtructa eſt Eccleſia, & quando per partes reficitur à primis fundamentis, ſimilis *gloſ. in cap. ligneis, & in capit. propoſuiſti de Conſecrat. Eccleſiæ*: & in domo priuata quoties prædicto modo deſtruitur ſcilicet infimul, & in totum, quod non cenſetur eadem domus, nec duret obligatio reſpectu illius, quamuis de nouo reficiatur eſt *tex. in l. inter ſtipulantem, §. ſacram, ff. de verborum obligat. & in leg. qui res, §. aliam. ff. de ſol.* optimus tex. *in c. Iudæi, & in cap. ſicut Iudæi*, iuncta vtrobique glo. & Doctoribus, *de iudæ.* quatenus concedunt prædictis veteres ſinagogas reficere, non vero nouas reædificare, quibus fundamentis hanc reſolutionem tenent *praxis noua Epiſcopalis, dict. cap. 5. numer. 4. Henriq. dict. lib. 9. capit. 27. numer. 5. in fin. Vgolin. d. capit. 28. num. 4. verſic. 2. Fr. Ludouic. Miranda dict. quæſt. 39. art. 4. concluſ. 2.* latè *Mari. Alter. de cenſur. tom. 2. d. 3. cap. 1. verſ. Sexta cauſa.*

15 Amplia, vt procedat etiã, quando Ecclesia insimul, & in totum destruitur eo animo, vt iterum reædificetur ex eadem materia, adhuc enim si parietes corruant in totum, vel pro maiori parte, erit Ecclesia exsacrata censenda, & nouiter consecranda, pro quo est optimus *text. in d. §. sacram. in final. verbis*, vbi quando domus funditus, & simul destruitur licet eo animo, vt iterum reficiatur, non censetur postea eadem reædificata, sed diuersa domus, & ideo expirat obligatio respectu eiusdem, prout ibi notarunt scribentes omnes, & *in dict. l. qui res, §. aliam, ff. de solut.*

16 Nec obstat, quod si nauis destruatur eo animo, vt ex ijsdem tabulis, & ex eadem materia iterum reficiatur non censetur esse eadem nauis, & durat obligatio respectu eiusdem, prout habetur *in d. §. sacram, & in d. §. aliam*, vnde videbatur similiter dicendum in domo eodem animo destructa, & per consequens in Ecclesia materiali, maxime cum naui æquiparetur *in cap. ante omnia, 40. dist. & in cap. non turbatur, 24. q. 1.* satisfit enim si ex mente *Bart. Paul, Alexandri, & Jason.* ibidem respondeas peculiariter, & vtilitatis causa introductum fuisse in naui, vt cum sit res mobilis, eius natura, vt hinc inde amoueri soleat, ita participat ex animo, vt minime extinguatur obligatio respectu eiusdem si nouæ refectionis animo destruatur, & ex eadem materia reficiatur, quasi potens sit animus hoc operari, quæ ratio cessat respectu domus, cum sit res immobilis. argum. *tex. in l. ius singulare ff. de legib.*

17 Limitatur vero, seu potius declaratur supradicta ampliatio, vt procedat, quãdo Ecclesia in totũ corruit, nõ vero quãdo tectũ solũmodo integris, & illæsis remanẽtib. parietib. vel in totum, vel pro maiori parte, in qua specie minime execrata censebitur Ecclesia, de quo est tex. *in d. cap. ligneis*, vbi glos. & Doctores & *in d. ca. proposuisti, Gambarupta de casibus reseruatis c. 15, cas. 6. n. 16. fol. 204. verso, Azori. instit. moral. p. 2. lib. 10. cap. 26. q. 12.* vbi etiam *in vers. vt in dubium*; resoluit quod si parietes Ecclesiæ paulatim per partes decidant, & paulatim reparentur, non est iterum consecranda, & dicit idem *in secunda parte, lib. nono, capitulo quarto, quæstione sexta.*

18 Ratio huius limitationis illa potest esse, quod Ecclesiæ consecratio tantum habet respectum ad Ecclesiã ipsam, quatenus ex lapidibus cõpaginatur, & construitur, & ita potius respicit parietum formam, quam vniuersi ædificij: per consecrationem namque constituitur in statu diuinæ domus, quam non aliter repræsentat nisi iuxta lapidum dispositionem, secundum illud quod in illius dedicatione decantat Ecclesia, *qua confirmatur in Cælis vius ex lapidibus*, & ibi, *exposiis lapides suis coaptantur locis*: & inde est, quod solemnitas Consecrationis tantum parietibus, & lapidibus adhibetur, fit etiam, vt si parietes ipsi igne decrustentur intus, & exterius similiter Ecclesia ex eo exsacrata censeatur, vt notarunt glos. verbo exustæ, in *cap. Ecclesijs*, per tex. ibi *de Consecrat. distinct. 1.* notant *praxis noua episcopalis d. cap. 5. num. 4. vers. 2. Miranda d. art. 4. conclusione prima.*

19 Verum quando Ecclesia non simul, & in totum, sed paulatim, seu per partes destruitur, & sicà primis fundamentis successiue reficitur, tunc pars habita per modum accessionis etiam cõsecrata habebitur, vnde etiãsi cursus temporis vniuersa materia, quæ ante erat modo non extet, sed noua in totum superueniat, adhuc non erit Ecclesia iterum consecranda, sed ad summum aquæ tantum benedictæ aspersione exorcizanda, de quo est tex. *in c. de fabrica vers. & ideo iuncta glos. verbo innouata de Consecratione distinct. 1. glos. verbo reconciliari in d. ca. proposuisti, glos. verbo parietibus in d. c. ligneis*, & ideo hanc sententiam tenent *Siluest. verbo Consecratio 2. q. 5. vers. ceruus est, Azori. d. p. 2. libro 9. cap. 4. q. 6. Mari. & Alter. d. cãp. 1. vers. quando autem.* Ratio huius resolutionis duplex assignari potest, prior est, quia dũ Ecclesia paulatim, & successiue reficitur, magis dignũ attrahit ad se minus dignum, argum. *tex. in cap. quod in dubijs, de Consecrat. Eccles. & in cap. vnico, eod. tit. lib. 6.* secus igitur dicendum videtur si modicæ parti parietis Ecclesiæ consecratæ addatur magna pars, quia pars maior non trahitur ad formam partis minoris, sed è contrario, *Azori. vbi proxime*, secunda ratio est, quia licet ex noua materia paulatim à primis fundamentis reficiatur, non ideo desinit esse eadẽ Ecclesia, argum. *tex. in l. quod in rerum natura ff. delegat. 1. & in l. proponebatur. ff. de iudicijs, & in l. grege. ff. de legat. 1.* quibus iuribus constat à simili quod populus, seu cõmunitas licet cursu tẽporis amittat personas illas, quas habebat tempore, quo actus nomine eiusdem communitatis fuit celebratus, & nouæ personæ superueniant, nõ ideo minus desinit esse eadem communitas, & ideo actus & obligatio semel contracta nomine populi, & communitatis dicitur perdurare.

20 Altare dicitur quasi alta res, seu alta ara, de cuius etymologia, institutione, & vsu latè *Durand. in rationali diuin. lib. 1. cap. 2. & 7. Paul. Fusc. de visitat. lib. 1. capit. 21. num. 4. & 6. Iacob. de Graffijs in aureis decis. p. 1. lib. 2. cap. 47. nu. 6. Stephan. Durantes de ritibus Ecclesiæ lib. 1. cap. 15. & 25. Henriq. in sum. libro 9. capitulo 21. Soar. tom. tertio, disputatione octuagesima prima, sectione tertia, & quinta.*

21 Est autem altare duplex, aliud stabile, seu fixum, aliud portatile. Primum dicitur tota mensa, in qua integrum sacrificium fit, de hoc est intelligẽdus tex. *in ca. si motum de consecr. dist. 1. & in cap. 1. de consecrat. Ecclesiæ*, dum probant quod si motum fuerit altare, debet iterum cõsecrari, probat *Soar. d. sect. 5. vers. sed quæri potest vtrum absque fractione, &c.* Secundũ vero portatile dicitur paruus ille lapis, quem *ara* dicimus, continens in se foramen cum consecratione, & *signo* superposito, & facile de loco ad locum moueri potest, tantæque debet esse latitudinis secundum *Paud.* quod in eo poni possit pes Calicis, & Hostia consecrata, explicant *Durantes d. capit. 25, numero 7. Iacob. Graffius in decis. aureis p. 1. lib. 2. cap. 42. numer. 4. Petr. Greg. syntagm. libro 2. capitulo 2. à numero 15. Soar. Henriq.* & reliqui citatis locis.

22 Altare saltem maius debet orientem mundi plagam respicere, cum etiam antiqua consuetudine seruatum sit vt versus Orientem Ecclesiæ ædificarentur, *praxis noua episcop. d. cap. 5. nu. 2. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 9. cap. 3. quæst. 12. Bonacina de Sacram. disput. 4. quæst. vlt. puncto nono. numero 13. vers. præterea* contra *Vasqu. in tertia parte, disp. 233. capitulo secundo, numero decimo nono.*

23 Altaria ab Episcopis cõsecrantur, siue sola, siue vna cum Ecclesia, plura, seu vnum solum, *capitulo cum sis de consecratione Ecclesiæ*, vnguntur Chrismate *cap. altaria de consecrat. distinct. 1. Fus. d. libr. 1. capit. 22. numero 9. Vgolin. de potest. Episcopi cap. 30. nu. 1.* & ritus in Pontificali præscripti omnes necessarij sunt adhibendi, quos si aliquis scire cupiat consulere potest eumdem

Pontificalium

Pontificalium librum, & *Azorium inſtit. moral. p. 1. lib. 10. c. 27. q. 8. Soar. tom. 3. diſp. 80. ſect. 5. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 29. nu. 190.*

24 Hoc autem altare lapideum debet eſſe non autem ligneum *Fuſc. de viſit. lib. 1. c. 21. nu. 9. Vgolin. de poteſt. Epiſcopi c. 30. nu. 1.*

25 Altaria conſecrata definunt eſſe ſacra, ſeu execrantur, itaut de nouo indigeant conſecratione, videlicet quando altare portatile notabiliter fractum in reſiduo non poteſt commodè contineri pes Calicis, & Hoſtia cum patena, ſine periculo labendi: aut quando omnia cornua, quæ inunguntur ſunt fracta, itaut moueatur ſigillum ſepulcri exiſtentis in lapide, ſiue lapis ſit in ligno, ſiue non, aut quando frangitur, vel amouetur loco ſepulchrum, in quo ſunt reliquiæ, ita *Henriqu. in ſumm. lib. 9. cap. 28. numer. 1. Bartholom. ab Angelo de Miſſa dialogo 5. §. 384. 388. 390. & 392. Soar. diſput. 80. ſect. 5. Couinch. de conſ. quæſt. 83. artic. 3. dub. 2. Reginald. d. lib. 29. num. 192. Azor. inſtitut. moral. p. 1. libro 10. cap. 26. quæſt. 10. & cap. 27. quæſt. 12. Veſqu. in 3. p. diſp. 233. cap. 3. num. 13. Nugnus quæſt. 83. art. 3. dub. 3. Vgolin. d. cap. 30. num. 4. Fr. Ludou. Miranda d. q. 39. art. 3. concluſ. 2. Fuſc. de viſit. lib. 1. cap. 22. num. 3.* Altare hoc portatile ſtantibus prædictis omnibus nulla mutatione facta, de vno loco ad alium deferri poteſt ſine execratione illius, nam idcircò portatile dicitur quoniam de vno loco ad alium portari poteſt, & in Eccleſia, vbi Altare aliquod hoc non habeat, de altero Altari ſumi ſolet, & eo deferri, & communiter appellatur hoc Altare portatile conſecratum, petra ſacra, *Vgolin. dict. cap. 30. num. 4. Fuſc. d. cap. 21. num. 6. & capit. 22. num. 2.*

26 Si altare ſit fixum & ſtabile, vbi tota tabula Altaris conſecratur, execratur, ſeu violatur ſi fuerit enormiter læſum, vel ſigillum ſub quo reliquiæ conduntur frangatur, ſeu lapis ſub quo ſunt reliquiæ amoueatur, quod relinquitur Epiſcopi iudicio, qui ex re oculis ſubiecta facilius dignoſcere poterit, an ſit ſecuta execratio, ita *praxis noua epiſcop. dict. capit. 5. num. 8. verſi. violatur, Fr. Ludou. Miranda d. articul. 3. concluſ. 1. Vgolin. d. capit. 30. numer. 4. verſ. 2.* Deindè violatur, & execratur hoc Altare fixum ſi mota fuit iunctura, qua méſa ſtipiti adhæret, & hoc ſiue ſepulchrum ſit in latere Altaris, ſiue etiam, & multomagis ſi ſit ſub ipſa menſa, vel ſi quid de lapidibus ſtipitis tangens ipſam menſam moueatur, vt tenet *Miranda d. concluſi. prim.* & denique alijs eiſdem modis execratur, quibus Altare portatile, vt dicit *Vgolin. d. numero quarto, verſ. execratur.* Et cum reliquiæ in Altaris conſecratione ſint ponendæ, vt probat *Fuſc. d. cap. 21. num. 2.* ſequitur ſublatis illis eſſe Altare execratum, vt dicit idem *Fuſc. d. lib. 1. cap. 22. num. 5. & num. 5.* tenet noua reconciliatione opus non eſſe, ſi degradatus, aut interdictus, ſine etiam excommunicatus in Altari celebrauerit, per text. expreſſum in *cap. 2. in fin. de Sacramentis non iterandis.* Eccleſia execrata, cenſetur etiam Altare execratum; non autem è contra, nam Altare habet ſe, vt acceſſorium reſpectu Eccleſiæ, Eccleſia vero habet ſe, vt principale, argumento *text. in cap. 1. in 2. reſponſ. de conſecrat. Eccleſi.* vbi habetur, quod propter execrationem Altaris motu, aut fractione contingentem nõ debet Eccleſia de nouo conſecrari faciunt, quæ *Fuſc. dic. cap. 22. num. 7.* Intellige de Altari portatili, nam in ſtabili dicendum eſt, quod execrata eccleſia non proindè execratur altare, nec reconciliatione indiget, *Silueſtr. verbo Altare, quæſt. 11. Miranda dict. quæſt. 29. articul. 7.* vbi reddit rationem, quia conſecratio eccleſiæ conſiſtit in parietibus, & ſeparata eſt de conſecratione Altaris, vnde illa violari poteſt combuſtis, vel collapſis parietibus, conſecratione Altaris intacta remanẽte, & è contra poteſt deſtrui Altare, eccleſiæ parietibus illæſis exiſtentibus. In altari in quo epiſcopus celebrauit non poteſt eo die celebrare Sacerdos, niſi de licentia Epiſcopi, vt habetur *in cap. fin. de conſecra. diſt. 2. Henriq. d. c. 28. §. 1. in fin.* Verum *d. cap. fin.* procedere, quãdo Epiſcopus in proprijs eccleſijs, & in ſua dioceſi, & ſolemni cærimonia, & Religione tem diuinam celebrabat, aſſerit *Azor. inſtitution. moral. p. 1. lib. 10. capit. 27. q. 10.*

27 Permittendum non eſt ſepulchra hominũ ſupra Altaria eſſe erigenda, vt admonet *Archid.* per tex. ibi; *in c. non oportet, de conſecrat. diſt. 1.* quem refert, & ſequitur *Fuſcus d. c. 21. nu. 15.* & hinc reſpondit *Sacra Cõgregatio* Archiepiſcopo Iranen. 8. *Nouembris* 1599. non eſſe conſecrãda Altaria ſub quibus ſepulta ſunt corpora mortuorum, niſi eis remotis, prout refert *praxis noua Epiſcopalis d. c. 1. nu. 7. in fin.*

28 Dubitari poteſt an Eccleſia, ſeu Altare pollutum cenſeatur, quando per Epiſcopum publicum excommunicatum conſecrata, ſeu benedicta ipſa eccleſia ponitur? affirmatiuè eodem modo dicendum eſt ſicut quando excommunicatus, ſeu infidelis in ea ſepelitur, quo fundamento ita tenent *Henriq. in ſumm. lib. 9. cap. 27. nume. 6. in fine, Tolet. lib. 5. inſtruct. Sacerd. cap. 8. propè fin. verſ. quinta. Vgolin. de poteſt. Epiſc. cap. 29. §. 6. n. 1. Gambarup. de caſibus reſeru. c. 15. caſu 6. num. 15. pag. 204. Silueſtr. verbo conſecratio 2. verſ. 5. caſus eſt, Nau. c. 27. nu. 259.* dicit etiam receptum *Soar. diſput. 81. ſect. 4. verſ. 4. violatur Eccleſia,* cuius rei ea tantum ſolet aſſignari ratio, quæ à ſimili deducitur, inquiunt enim, quod ſicut ſepultura corporis excõmunicati ſufficiens eſt ad polluendam Eccleſiam, vt in *cap. conſuluiſti, de conſecratione eccleſia,* ſic à fortiori conſecratio eiuſdem Eccleſiæ, ſeu benedictio emanans per os excommunicati debet eſſe ad hoc ſufficiens. Verũ huiuſmodi ſententia contradictione non caret, eam enim impugnat *Soar. d. loco,* quem refert, & ſequitur *Fr. Emmanuel in ſumm. tom. 1. cap. 153. num. 2. concluſ. 1.* & de rigore iuris ſibi magis placere aſſerit *Vgolin. vbi proximè,* ex eo ſcilicet fundamento, quia pollutio Eccleſiæ habet ſe ad inſtar irregularitatis, & irregularitas non habet locum niſi in caſibus iure expreſſis, iuxta *tex. in cap. 11, qui de ſententia excommunicat.* Sed à priori opinione nõ eſſe recedendum aſſerit *Mari. Alter. de cenſur. tom. 2. diſp. 3. cap. 1. verſ. & quamuis,* vbi latè contrarijs reſpondet fundamentis.

29 Cæmiterium eſt locus conſecratus Eccleſiæ contiguus, vel ab illa ſeparatus, de cuius inſtitutione, & materia vide *Durand. in ration. diuin. lib. 1. cap. quarto, numer. 11. Azor. inſtitut. moral. part. 2. lib. 9. cap. 6. Bertach. in repertorio verbo Cæmiterium, Steph. Durant. de ritibus Eccleſiæ libro primo, capit. 23. Fr. Hieronym. Romanum, de Republica Chriſtian. libro quarto, capit. quarto, Spir. in ſpecula teſtament. gloſſ. ſecunda, principali numer. 33. Decian. tract. criminal. lib. 6. cap. 24. nu. 28. Cardinal. Tuſch. littr. C. verbo Cæmiterium, concluſion. 328. Sanch. de matrimon. libro nono, diſp. 15. numer. 40. Cened. ad ſext. collect. 11. numer. 7. Vgolin. d. cap. 29. paragraph. 6. numer. 2. Fr. Ludouic. Miranda d. q. 39. articul. 20.* De illius vero conſecratione, pollutione, & polluti reconcilia-

ciliatione idem omnino tenendum esse quod de Ecclesia diximus testantur *Hostiens. in summ. de consecrat. Ecclesiæ nu. 9. praxis Episcopalis, dict. cap. 5. num. 6. Durand. d. lib. 1. cap. 6. nume. 45. Mari. Alter. dict. disput. 3. cap. 2. vers. Secundo*, nisi quod Ecclesia polluta censetur pollutum quoque Cæmiterum, non vero è contra, *cap. vnicum de consecrat. Eccles. lib. 6. Mari. Alter. de censur. tom. 2. disp. 3. cap. 1. versic. quarto dubitatur.*

30 Latius inuestigãdo sciẽdũ est Cæmiteriũ etiam cõtiguum ipsi Ecclesiæ pollutæ pollutum esse, modo Cæmiterium ita propinquum sit, & contiguum, vt extrema Ecclesiæ tangant extrema Cæmiterij, & ita polluta Ecclesia, & Cæmiterium pollutum est, non tamen polluto Cæmiterio contiguo Ecclesiæ, ipsa Ecclesia polluta censetur, *dict. cap. vnicum, Henriqu. in summ. libr. 9. cap. 27. §. 5. Gambarupt. de casibus reseru. cap. 15. casu 6. nume. 10. Azor. institution. moral. p. 1. lib. 10. cap. 26. q. 13. vers. 5. col. 1026. & d. c. 6. qu. 2. Cened. ad sextum coll. 11. nu. 7. Sair. de censur. lib. 5. cap. 16. num. 28. Vgolin. d. §. 6. num. 2. Fr. Ludou. Miranda, dict. art. 2.* ex ea scilicet ratione, quod accessorium sequitur naturam sui principalis *ex reg. accessorium 42. de regul. iuris lib. 6.* cum citatis in *libello de principijs vtriusque iuris litt. A. num. 7.*

31 Deinde quia dignius, & potentius trahit ad se naturam minus digni, siue minus potentis *Gomez. variat. tom. 3. cap. 10. num. 6. Sanch. de matrimon. lib. 3. disp. 29. num. 8. Benedict. Aegid. in repet. l. vnica Cod. de sacrosanctis Ecclesijs par. 3. §. 1. num. 14. Moneta de decimis cap. 9. q. 5. num. 158.*

32 Et ideo delictum cõmissum in Cæmiterio, aut Ecclesiæ vestibulo non est commissum in Ecclesia, vt resoluit *Cald. Pereira qq. forens. lib. 1. q. 3. nu. 8.*

33 Quando vero Cæmiterium Ecclesiæ pollutæ contiguum non est, tunc illud non est pollutum, quia accessorium Ecclesiæ tunc nõ est nec censetur esse, vt habetur in *d. cap. vnic.* & tenent Doctores ibi, & cæteri supra citati. Si autem duo Cæmiteria sint contigua interueniente tamen pariete, cum censeantur duo, vno violato, aut polluto non perinde aliud est pollutum, etiãsi porta esset in pariete, per quam ab vno ad aliud fiat transitus, ita *Siluester verbo Cæmiterium 2. q. 2. numer. 3. Azor. d. cap. 6. q. 3. Mar. Alter. d. disp. 3. cap. 2. ver. postulabit. Fr. Ludou. Miranda d. ar. secun. in fine Vgolin. d. §. 6. vers. excipitur tamen il 2.* vbi, in vers. seq. resoluit, si in porta per quã ab vno ad aliud fit transitus facta fuerit humani sanguinis, vel seminis effusio vtrumque pollutum esse si porta in pariete extructa gratia vtriusque facta videretur. Sed vltra distinctionem quam afferunt *Genua. in d. cap. vni. num. 6.* & ibi *Anchar. vers. quinto nota, & Franc. in fine*, respondet *Mari. Alter. d. capit. 2. vers. hac difficultas*, quod si paries communis in quo est porta æqualiter extructus est in solo vtriusque Cæmiterij, ita vt dimidia pars pertineat ad vnum Cæmiterium dimidia ad aliud, tunc si pollutio in vna parte contingat, illud tantum Cæmiterium erit violatum: si autem in vtraque parte fiat, vtrumque polluitur, si vero paries, & porta pertinent ad vnum Cæmiterium solum, non ad aliud, tunc illud solum Cæmiterium polluitur.

34 Cæmiterium quoque reconciliatur ea ratione, qua Ecclesia, nam si per Episcopum solemniter consecratum sit, eo polluto, per Episcopum reconciliari debet aqua solemniter cum vino, & cinere per eum benedicta. *cap. consuluisti, de consecr. Eccl.* Si vero at Episcopo non est solemniter benedictum, sed tantũ ad sepeliendum destinatum per Parochum Sacerdotem poterit aqua exorcizata reconciliari, vbi vero pollutum est Cæmiterium non per se, sed ob Ecclesiam pollutam ei contiguam, reconciliata Ecclesia, erit reconciliatum & ipsum Cæmiterium, & ita tenent Doctores omnes in *d. cap. vni.* & resoluunt *Azor. d. capi. 6. quæst. 4. Vgolin. d. cap. 29. paragraph. 8. numero 4. & 5.* vbi *numer. 6.* resoluit quod sumptibus eius, qui Ecclesiam polluit illa recõcilianda est, & in eius defectum Episcopus soluet, & si nõ adsit, populus, & Parochus submittrabunt sũptus seruata in hoc consuetudine, vel statuto, si quod adsit.

35 Episcopus deinde Calices, ac patenas, quorũ altero Christi Domini sanguis continetur, altero corpus cõtrectatur, consecrare debet, id, quod fit sacro Chrismate in exteriori superficie adhibito, vt de Calice, habetur in *cap. vni. paragraph. vngitur præterea, de sacra vnctione*, vide *Barthol. ab Angelo dialog. 5. de Missa*, §. 271. & 335. *Llama. in summ. method. p. 3. cap. 5. §. 16. Vgolin. de potest. Episcopi cap. 21. numer. 1. Henriq. dict. lib. 9. ca. 28. §. 2. Azor. d. p. 2. lib. 9. cap. 7. q. 1. Iacob. de Graffijs, dict. lib. 2. cap. 43. nu. 4. Durand. in rationali diuinorum li. 1. cap. 8. nume. 13. cum seq.* Abbates etiam qui Pontificijs insignibus vtuntur ex priuilegio possunt Calices consecrare *Azor. instit. moral. parte prima libr. 10. capit. 28. quæstione 2.*

36 Benedictio hæc Calicis, & patenæ cum sit Ordinis Episcopalis, vt dicit *Sbroz. de Vicario Episcopi lib. 2. qu. 9. num. 8.* non potest fieri per simplicem Sacerdotem, *Fr. Emman. q. Reg. tom. 1. q. 19. ar. 1. & qu. 36. art. 6.* dicit quod Abbates habentes iurisdictionem quasi Episcopalem possunt benedicere omnia ornamenta. *Innocen. VIII.* priuilegio suo edito anno Dominicæ Incarnationis 1489. ad petitionem *Ioan. Abbatis Cisterciensis* concessit illi, & quatuor primis Coabbatibus eius, tunc, & pro tempore existentibus, vt de cætero perpetuis futuris temporibus quæcunque vestimenta, ac ornamenta Ecclesiastica Corporalia, vasculaque ad reponẽdam sacram Eucharistiam in locis, & domibus d. Ordinis benedicere, & Calices consecrare tam de dicto Ordine, quam si ad eos aliunde nõnunquam deferantur, valeant, & possint, refert *Fr. Ludou. Mirand. in manuali Prælatorum tom. 2. q. 41. ar. 4.* vbi etiam aduertit prædicto priuilegio perfrui non posse alias religiones priuilegium etiam habentes communicationis.

37 Calix, & patena non solum consecrationem amittunt si notabiliter frangantur, ita vt non possint inseruire ad vsum præfixum, & constitutum, vt bene docet *Vasq. 3. p. disp. 233. c. 4. num. 34.*

38 Verum etiam, quando hęc vasa deaurata sunt & vsu aurum amittunt, & iterum postea deaurantur quoad illam superficiem, quæ tangit corpus, & sanguinem Christi, consequenter opus est noua consecratione ex eo quia consecratio Calicis, & patenæ fit præcipue propter contactum corporis, & sanguinis, posita autẽ noua deauratione contactus non potest fieri in parte consecrata, cum aurum additum consecratum non sit, ita *Siluestr. Angelo Armil. & Tabien. verbo Calix*, quos refert, & sequitur *Bartholomeo ab Angelo dialogo 5. de Missa §. 324. Azor. instit. moral. parte 1. lib. 10. capitulo 28. quæstione quarta, & parte secunda libro 9. capitulo 7. quæstione tertia. Durand. dicto libro primo, capitulo 6. nume. 35. Fr. Emanuel. in summ. tom. prim. cap. 249. n. 21. Soar. to. 3. disp. 81. sect. 3. vers. solet vero, Reginald. in pra-*

xi fori pœnitentialis lib. 29. nu. 199. Vgolin. de poteſt. Epiſcop. cap. 31. n. 3. verſ. 2. quidquid contrarium teneant *Emanuel Sa verb. Calix. Selu. de benefic. p. 1. q. 5. n. 99. & Coninch. de Sacram. q. 83. ar. 3. dub. 3. nu. 246.* nec pro illis facit, quod Calix conſecratus non amittit conſecrationem amiſſione deaurationis, ex quo videbatur non indigere noua conſecratione interueniente noua deauratione cũ principalis pars videatur trahere ad ſe acceſſorium; quia reſpondetur aurum Calicis non ſolum eſſe conſecratum ſecundum ſe, verum etiam totus Calix per modum vnius, & ita adueniente noua deauratione conſtat aurum, quod de nouo additum fuit non eſſe conſecratum, & conſequenter indigere noua conſecratione. Neque dici poteſt conſecrationẽ Calicis conſecrati redundare in aurum de nouo additum tanquam inacceſſorium, & minus principale: reſpondetur enim principale in hac materia non eſſe expectandum ex quantitate materiæ, ſed potius ex vſu rei conſecratæ, ita vt illud cenſeatur principale, quod proxime fuit inſtitutum ad continendum & tangendũ corpus, & ſanguinem Chriſti, quod præcipue fit à parte deaurata, vt tenent *Soar. Vaſq. Reginal. Coninch.* & alij apud *Bartholom. ab Angelo citatis locis*. Nec etiam obſtat ſi aliquis dicat eodem modo formam conſecrationis perire Eccleſiæ conſecratæ eo ipſo, quo parietes dealbantur, aut picturis ornantur, quia reſpondetur magnam eſſe differentiam, nam Calix Vnctione Chriſmatis in exteriori ſuperficie adhibita conſecratur, Eccleſiæ vero conſecratio ineſt in cruſta parietis, quæ non perditur ſi paries dealbetur.

39 Conſecratio Calicis non amittitur per aliquos ictus à fabro inflictos, vt tenent *Armill. in verbo Calix nu. 4. Barthol. ab Angelo Dialog. 5. de Miſſa*, §. 323. *Azor. part. 1. lib. 10. cap. 28. q. 5.*

40 Nec etiam amittitur quoties ſeparatio fit abſque fractione, vt accidit in Calice tornatili, cuius partes ſeparantur abſque fractione, quicquid aliqui contrariũ teneant: ſecus tamen dicendum ſi cuppæ ſeparatio fiat cum fractione, quia Calix in tali euentu amittit ſuam figuram, & non eſt aptus ad vſum, ad quem fuerat factus: tum quia ſicut Altare, ſi remoueatur à tabula cõſecrata amittit conſecrationem, ita eandem amittit Calix ſi à pede cuppa ſepararetur, ita *Henriq. lib. nono, cap. vigeſimo octauo, numero ſecundo, litter. H. Barth. ab Angelo d. dial. 5. de Miſſa* §. 326. *Reginald. d. libro 29. num. 200. Soar. diſp. 81. ſect. 7. verſ. rurſus inquiri poteſt. Nug. q. 83. ar. 3. dub. 4. & Coninc. ibi. dub. 3. n. 248. Azo. d. par. 2. lib. 9. cap. 7. quæſt. 7.* vbi ſe remittit ad dicta *p. 1. lib. 10. cap. 28. quæſt. 7.*

41 Vaſculum, ſeu Pixis, in qua ſeruatur ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum debet eſſe conſecrata, præcipuè ſi poſtulet loci conſuetudo, vt tenent *Soar. diſp. 87. ſect. 3. ad fin. Reginald. d. lib. 29. nume. 201.* quamuis contrarium aſſerant *Vaſq. d. c. 4. nume. 36. Nugn. q. 83. art. 3. dub. 4. & Coninch. ibid. numer. 245.*

42 Veſtes ſacræ, vt amictus, alba, cingulum, manipulum, ſtola, & caſula ab Epiſcopo benedici debent, vt Doctores communiter concludunt, ita vt ſimplices Sacerdotes illam benedicere non poſſint, ita *Vgolin. cap. 32. num. 4.* nec ex ipſius Epiſcopi delegatione, vt ibi probat *num. 6.* & ita ſibi reſponſum fuiſſe in Sacra Rituum Congreg. teſtatur *Poſſeuin. de Officio Curati cap. ſecundo numero 37.*

43 Et qualiter benedicantur inuenies in lib. Pontificalium, quarum ſignificationem, qui ſcire cupit, perpendat Orationes, quæ recitantur in ſingularum veſtium indumento, de qua re vid. *Pinell. de Miſſæ ſacrificio, cap. 14. Iacob. de Graffis in deciſ. aureis lib. 2. cap. 41. part. 1. Valent. tom. 4. diſ. 6. q. 11. puncto 3. Fr. Emmanuel. in ſumm. tom. 1. cap. 249. num. 12. Soar. tom. 3. diſp. 82. ſection. 2. & 3. Nugn. quæſt. 83. art. 3. dub. vlt. & Coninch. ibid. n. 250. Barthol. ab Angelo d. dialog. quinto*, §. 268. *cum ſeqq. Chamerot. de Euchariſt. cap. octauo, dub. 20. Bonacin. de Sacrament. diſp. octaua, quæſtione vnica, puncto quinto, numer. 43. cum ſeqq. Azor. dict. par. 1. lib. 10. cap. 38. quæſt. 8. cum ſeqq.*

44 Prælati Regulares, Generales, & Prouinciales, quin vero Cuſtodes, & Guardiani, ſiue Priores, & quicunque alijs Religionib. illis correſpõdẽtes, bene poſſunt benedicere omnia Eccleſiaſtica paramenta, ſiue ornamenta ex conceſſione *Leonis X.* relata *in compendio Mendic. verbo benedicere Eccleſiaſtica, paragraph. 14.* vbi dicitur, quod ſupradictus *Leo X.* cõceſſit Generalibus & Prouincialibus, ac Cuſtodibus, necnon, & Guardianis Fratrum Minorum Obſeruantiæ pro tempore exiſtentibus, vt omnia & ſingula eiuſdem Ordinis, & Obſeruantiæ Eccleſias, Cæmiteria, Capitula, & Oratoria, vbicunque exiſtentia, tam recepta, quam recipienda, ac paramenta, & ornamenta, & alia quæcunque ad diuinum cultum, & vſum Fratrum neceſſaria, in quibus Chriſma non interuenit pro eorumdem Fratrum vſu tantum ſolemni benedictione valeant benedicere, quo priuilegio perfruuntur omnes alij Ordines, qui priuilegium habent cõmunicationis, & refert *Fr. Ludou. Miranda in manuali Prælatorum tom. 2. quæſt. 40. art. 1. concl. 1.* vbi *concluſione 2.* reſoluit ſimplices Sacerdotes præcipuè Ordinis Minorum, & qui non fuerint Prælati non poſſe Eccleſiaſtica ornamenta, & paramenta benedicere, *& art. 2. concluſ. 1.* aſſerit certiſſimum eſſe quod Prælati Generales, & Prouinciales, & ſimiles Prælati, qui in alijs Religionibus eiſdem correſpõdent, & etiã Guardiani, & Priores Conuentuales, alijque Prælati locales benedicere poſſunt Corporalia ex priuilegijs à ſummis Pontificibus illis conceſſis. Specialiter tamen per *Greg. IX.* prout refertur in compendio verbo benedicere Eccleſiaſtica §. 1. conceſſum eſt, quod minores Fratres presbyteri in terris infidelium exiſtẽtes poſſunt benedicere non ſolum veſtes Sacerdotales, verum etiam, & altaris pallia, & Corporalia, cum neceſſe eis fuerit, vbi Catholicorum Epiſcoporũ copia non habetur. Aduertendũ tamen quod huiuſmodi Prælati Regulares Eccleſiaſtica paramenta, & prædicta ornamenta pro ſuorum Fratrum vſu tantum ſolẽni benedictione valẽt benedicere, vt conſtat ex conceſſione *Leonis X.* illis facta, de qua ſupra, ex qua colligitur minime hoc ſibi concedi pro alijs, quicquid dicant *Collector priuilegiorum Ordinis D. Hieronymi, & Alphonſus à vera Cruce*, quos refert, & ſequitur *Fr. Emmanuel. quæſtionum Regularium, tomo primo, quæſtione decima nona, art. 2.*

45 Verum huiuſmodi veſtes amittunt, vt ſic loquar, benedictionem, & noua indigent, quando ita tranguntur, vt non ſint aptæ ad vſum, ad quem fuerant deſtinatæ, aut non amplius priorem retineant figuram ex quo verius eſt Albã non indigere noua benedictione ſi ad eam reficiendam aliqua adiungantur, quorum additione remanet adhuc prior figura, etiãſi quę addũtur nõ ſint benedicta, acceſſoriũ enim ſequitur principale, è cõtra tamẽ deſinit eſſe benedicta, ſi ex ipſa abſcindatur manica, q̃uis illi poſtea eadẽ manica aſſuatur,

aſſuatur, nam per acciſionem manicæ, ita perfringitur, vt non ſit apta ad vſum, ad quem fuerat deſtinata, nec amplius retinet priorem figuram, ita *Armill. verbo benedicere num. 3. Angel. verbo benedictio nume. 3. Bart. ab Angelo d. dial. 5. §. 265.* & ob hanc rationem ſtola facta de planeta benedicta, debet iterũ benedici, quia ad ipſam eſt data particularis benedictio, & eſt mutata forma, quæ dabat eſſe rei, ita *Fuſc. de viſit. lib. 1. cap. 23. num. 15. Vgolin. dict. cap. 32. §. 1. nume. 6.* vbi etiam reſoluit, quod ſi huiuſmodi veſtes breuiores factę ſint, modo formam non mutent, benedicendas iterum non eſſe, & in fine dicit, quod ſi vti illis ad diuina non poſſumus, igne comburendæ erunt, ne ad profanos vſus transferantur.

46 Campanas quoque benedicit, & Chriſmate vngit Epiſcopus, vt ſcribunt *Durand. in rationali diuinorum libr. 1. cap. 4. Durant. de ritibus Eccleſiæ lib. 1. capitulo 22. Vgolin. de poteſt. Epiſcopi cap. 31. §. 1. num. 2.* latè *Cæſar. Baron. annal. Eccleſiæ tom. 10. pag. 810.* latiſſimè *Angel. Rocca in ſpeciali tract. de campanis cap. 5. de campanarum conſecrat.* vbi etiam tradit formam, & verba conſecrationis.

47 Benedicuntur huiuſmodi campanæ, ait *Concil. Colonienſe tit. de conſtit. & conſuetudinibus cap. 14.* vt vocetur populus ad conueniendum in templis, & Clericus ad enuntiandas Dei laudes, & vt fideles omnes inuitẽtur ad preces, & deuotionem, cuius inſtitutionis meminit liber Romani ordinis relatus *in cap. 1. de officio Cuſtodis*, vbi campanæ appellantur ſigna, quia in eum finem pulſantur, vt ſint ſigna temporis, quo Clerici ad diuinas horas recitãdas, & fideles ad intereſſendum Sacris debent conuenire, conſonat text. *in cap. ſolent, de conſec. diſtinct. 1. & in cap. 2. de officio cuſt.* cum alijs adductis per *Stephan. Coſta in cap. alma §. adijcimus nu. 10. de ſentent. excommunic. lib. 6.*

48 Ait inde *Colonienſe Concilium* inſtitutas eſſe, vt timeãt Dæmones, eoque ſonitu territi accedãt, & vt repellãtur procul hoſtiles exercitus, & vt fragor grãdiũ, procella turbinũ, impetus tẽpeſtatum & fulgurum, infeſta tonitrua, & ventorum flamina ſuſpendantur, ſpiritus procellarũ, & aeriæ tempeſtates proſternantur, vt aſſerit *Fuſch. de viſitatione lib. 1. cap. 14. num. 6.* & latiſſimè poſt alios nouiores *Martin. Delrius diſquiſitio. Magic. lib. 6. cap. 3. quæſt. 33. ad fin. lit. FF.*

49 Hinc colligitur campanas non baptizari Baptiſmo, quo peccata remittũtur, vt nobis obijciũt Caluiniſtæ, ſed benedici optimis quidem rationibus, quas latè proſequuntur, *Martin. Delrius vbi proximè, & Durant. dict. cap. 22. nu. 6.* Deinde non deſunt, qui effectus prædictos campanarum tribuant naturali virtuti ſonitus illarum, quaſi eo attenuetur aer, & diſſipentur turbinum, & tempeſtatum impetus, ac procellarum ſpiritus, vt voluit *Petr. Miſſ. in ſua ſylua lib. 2. ca. 10.* Hoc vero eſt gratis dictum, nam prædicti effectus tribuuntur benedictioni, ſeu cõſecrationi, ſic diuino iuſſu, ſeu beneficio operante, vt de aqua benedicta alibi diximus, ſi tamen hæc irrident hæretici, irrideant, ait *Durant. dict. cap. 22. numer. 4.* & Deum ipſum, qui *Numerorum 10.* ait, plangetis, vlulantibus tubis, & erit recordatio veſtri coram Domino Deo veſtro, vt eruamini de manibus inimicorum veſtrorum.

50 Cum prædictæ campanæ ex principali ipſarum inſtitutione inſtitutæ dicantur, vt vocetur populus ad conueniendum in templis, & Clerus ad annuntiandas Dei laudes, ex ceſſante ratione meritò conſtitutum eſt ne tempore interdicti illæ pulſentur, vt probat text. *in cap. alma §. adijcimus de ſententia excommunicationis*: & bene tradidit *Stephan. Coſta ibi num. 12. & Cou. par. 2. §. 4. nu. 5. verſ. 13.* & poſt eum & *Nauar. Vgolin. & Henriq.* proſequitur latiſſimè *Sair. de cenſuris libr. 5. capit. 9. à princ.* quibus adde, quæ breuiter reſoluit *Anila cod. tract. par. 5. diſp. 4. ſect. 2. dub. 8.* & latius *Soar. cod. tract. diſput. 34. ſect. 1. num. 15. cum ſeqq. Fuſc. dict. cap. 14. nu. 12. Angel. Rocca d. tract. de campan. c. 25.* cum quibus proſequere ad omnia, quæ in hac materia occurri poſſunt, & vltra omnes latiſſimè *Mar. Alteri. de cenſur. tomo 2. diſput. 5. cap. 2. verſ. tertia conditio.*

51 Epiſcopus benedicit Abbates, Abbatiſſas. & moniales. & dat illis velum conſecrationis, vt probat *cap. 1. de ſuppl. neglig. Prælat. Sbroz. de Vicario Epiſcopi libr. 2. quæſt. 8. num. 1. Azori. inſtitution. moral. par. prima li. 12. cap. 20. quæſt. 6. Vgolin. de poteſt. Epiſcopi capit. 31. §. 1. numer. 1.* vbi etiam cum *Nauar. conſ. 2. de Sacram. non iteran.* concludit hanc benedictionem iterari non poſſe, quod etiam tenet *Azor. dict. par. 1. lib. 13. cap. 10. q. 4. & Ludou. Miranda loco infra citando, quæſt. 7. art. 7. concl. 1. in fine*, nihilque pro hac benedictione recipere debet, alioquin ſimoniam committeret, *capitulo ſicut certa de ſimonia.*

52 Ex benedictione Epiſcopi conſequitur Abbas, vt poſſit conferre minores Ordines *capit. quoniam 69. diſtinct. capit. cum contingat de ætate, qualit. Clemen. attendentes* iuncta *gloſ. verbo benedici, de ſtatu monach. Angel. verbo Abbas nu. 4.*

53 Debet autem benedictio huiuſmodi dari illis diebus, quibus minores Ordines confertri poſſunt, *gloſ. in dict. Clem. attendẽtes* verbo *benedici*, & ſine aliquo examine, *Innoc. in dict. cap. 1. de ſuppl. negl. Prælat.* niſi quod Fidei profeſſionem emittere benedicendus obligatur, cæremoniæ videndæ Pontificali.

54 Si Epiſcopus tamẽ tertio requiſitus benedicere ſine cauſa renuerit, poſſet ipſe Abbas non expectata benedictione officium adminiſtrare, & Ordines conferre, ſed hoc in odium temeritatis Epiſcopi ſine cauſa denegantis benedictionem Papa concedit Abbatibus, non quod benedictio prædictum effectum non operetur, *dict. cap. 1. de ſuppl. neglig. Prælat.* Virginum conſecratio ſolis feſtis facienda eſt *cap. 1. de tempor. ord. vbi gloſ. & Doct. Salzed. ad Bernard. cap. 26. verſ. Virginum.*

55 Et eſt Ordinis epiſcopalis, & nõ poteſt delegari nõ habenti illum Ordinem, firmat *Sbroz. dict. quæſt. 8. nu. 2.* aſſerens etiam Vicarium, qui non eſt Epiſcopus, huiuſmodi benedictionem elargiri non poſſe.

56 Non tamen poterit Epiſcopus intrare clauſtra monialium pro conſecratione, ſeu benedictione ſororum, nec pro ipſarum confirmatione, iuxta *Concil. Tridentin. decretum ſeſſ. 25. de Regularib. cap. 5. verſ. ingredi autem*, vbi ſtrictè præcipitur, vt nullus Monialium Monaſteria ingrediatur, niſi in caſibus neceſſitatis, & hic de quo agitur neceſſarius non eſt, cum poſſit Epiſcopus conſecrare, benedicere, aut etiam confirmare moniales ſeruata, & non violata ipſarum clauſura, conſecrando, benedicẽdo, vel confirmando ipſas per feneſtram deputatam ad imponendum eiſdem velum: ita *Fr. Ludou. Miranda in manu. Prælat. poſt tom. 2. in tract. de ſacris Monialib. quæſt. 2. art. 14.*

57 Et licet ſecundum Canones non poſſint conſecrari Virgines moniales, niſi attigerint vigeſimum quintũ annum, vt in *cap. placuit, & in cap. Virgines 20. quæſt. 1.* nihilominus de vniuerſali conſuetudine poſſunt conſecrari

ſecrari ante vigeſimum quintum annum: ita *Mari. Antonin. variar. reſolut. libro primo reſolut. vltim. caſu* 14. cenſuit tamen ſacra Congreg. Moniales Virgines, quas ſolas conſecrari fas eſt, ante vigeſimum quintum annũ completum, non eſſe conſecrandas, vt refert *Armend. in addit. ad recopil. legum, Nauarræ lib.* 1 *titul.* 20. *l.* 1. *de ætatibus numer.* 2.

58 Conſuetudo vero benedicẽdi Virgines nõ amplius eſt in vſu, & eam leuandam eſſe, ſi alicubi adhuc vigeret reſpondit *Sacra Congregat. Regularium Patriarcha Venet.* 5. *Decembris* 1597. teſte *praxi noua Epiſcop. p.* 1. *c.* 2. *nu.* 3. *verſ. Virgines.*

59 Similiter, & Abbatiſſæ benedicuntur *dict. Clem. attendentes.* Minores annis quadraginta, & quæ per octo ante profeſſæ non fuerint, eligi, & benedici in Abbatiſſas prohibentur *Concil. Trident. ſeſſ.* 25. *de Regularib. cap.* 7. de cuius materia *Fr. Emman. quæſt. regul. tom.* 1. *q.* 15. *art.* 3. *praxis epiſc. p.* 1. *ver. Abbatiſſa* §. 1. *pag.* 26. *Azori. d. p.* 1. *lib.* 13. *c.* 10. *q.* 1. *Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib.* 30. *tract.* 3. *nu.* 166. *Franc. Leo in theſauro fori eccleſ. p.* 2. *c.* 1. *à nu.* 45. *Armendar. in addit. ad recopil. legum, Nauarræ lib.* 1. *tit.* 20. *l.* 1. *de ætatib. nu.* 19. circa quã ætatem non poſſe Epiſcopum diſpenſare refert deciſũ *Armendar. ad d. lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 7. *de epiſcop. nu.* 102. & in terminis reſoluit *Nicolaus Garc. de benefic. p.* 7. *c.* 4. *nu.* 71. vbi etiam aſſerit prædictos quadraginta annos debere eſſe completos.

60 Abbatiſſa temporalis (illa ſcilicet, quæ non niſi ad triennium eligitur, ex *Ordin. Grego. XIII. de an.* 1583. *die* 1. *Ian.*) non eſt iure benedicenda, niſi Sancta Sedes Apoſtolica aliud ſtatuat expreſsè, vel ſeruet contrariũ. *Nau. conſil.* 4. *de Regul. in antiq. & conſ.* 2. *de ſtatu monach. in nouis. Quaranta in ſumma Bullarij verbo Abbatiſſa in fine, praxis noua Epiſcop. d. c.* 2. *nu.* 3. *Fr. Ludou. Miranda in man. Prælat. in fine to.* 2. *tract. de Sacris Monialibus q.* 7. *art.* 7. *concluſ. vni.*

61 Quæri opportunè poteſt an Epiſcopus non cõtritus conſectans Eccleſias, Calices, Virgines, conficiens Chriſma, benedicens veſtes, & ſimilia, peccet mortaliter? in qua quæſtione *Medina in C. de pœnit. tra.* 1. *quæſt.* 6. dicit peccare mortaliter Epiſcopum, qui conficit Chriſma, benedicit oleum, aut conſecrat Eccleſiam in peccato mortali, quia iſtæ actiones videntur graues, & duo priores videntur quodammodo ſacramentales, quatenus per eas ſacratur materia Sacramenti. Verum ceſſante ſcandalo contrariam opinionem, vt veriorem, & æquiorem teneo cum *Soar. in* 3. *par. D. Thomæ qu.* 64. *art.* 10. *diſput.* 16. *ſect.* 3. quem refert *Marc. Anton. Genuenſ. in man. Paſtorum c.* 63. *nu.* 2.

62 Vbi *num.* 3. reſoluit Epiſcopum excommunicatum, ſuſpenſum, vel interdictum conſecrantem Eccleſias, altaria, & benedicentem mappas, ac veſtes eſſe irregularem.

63 Epiſcopus etiam benedictionem ſolemnem dare poteſt, vt ſenſit gloſ. verbo ſolemne *in cap. Abbates de priuileg. lib.* 6. *Durand. in ration. diuin. libr.* 4. *cap.* 59. *nu.* 7. *Vgolin. dict. cap.* 31. §. 2. *numer.* 1. dummodo faciat in ſua diœceſi, in aliena enim pontificalia exercere non poteſt, vt ſupra latè diximus. Hæc benedictio ab Epiſcopo dari poteſt in fine diuinorum officiorũ his verbis, ſit nomen Domini benedictum, vt habetur in Põtificali, & etiam ſimplex benedictio ab eo dari poteſt ſuis populis in itineribus, eundo per ſuam diœcẽſim, *Vgolin. dict. loco num.* 2.

64 Poterit etiam Epiſcopus celebrãs priuatè in diœceſi aliena vti benedictione Epiſcopali, cum verbis, ſit nomen Domini benedictum, cum illa ſit potius Ordinis, quam iuriſdictionis, tum quia ſi conceditur Epiſcopo celebrare in Eccleſia aliena à iure, abſque licentia Ordinarij, ita concedi etiam debet benedictio Epiſcopalis, tanquam acceſſorium, & conſequens ad illam celebrationem, per *cap. cum licet, & ibi gl. de regul. iuris in* 6. ita reſoluit *praxis noua Epiſcop. p.* 1. *c.* 2. *nu.* 3. *verſ. benedicit*, & fuiſſe concluſum Neapoli in quodam Collegio habito circa hoc coram aliquibus RR. Prælatis aſſerit, *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol.* 203. *nu.* 5.

65 Vnde nullam pœnam cenſeo incurrere Epiſcopum, qui tranſiens per alienam diœceſim rogatus à perſonis deuotis illas benedicit ſine ſolemnitate, abſque animo exercendi iuriſdictionem, vt poſt *Ancharan.* & *Soar.* atteſtantur *Marc. Anton. Genuenſ. in manuali Paſtorum cap.* 63. *num.* 4.

66 Presbyter autem, nec quidem ſimplicẽ benedictionem Epiſcopo præſente ſine ipſius conſenſu dare poteſt, *cap. cum ad celebrandis*, iuncta *gloſ. de conſecration. diſtinct.* 1. *g. of. verbo ſolemnitatem, in addit. cap. Abbates, de priuileg. lib.* 6.

67 Abbas habens iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem poteſt ſolemnem benedictionem populo impertiri in Eccleſijs ad ipſum pleno iure pertinentibus poſt Miſſarum Sacrificia perfecta, & abſoluta, poſt Veſpertinas preces, aut Matutinas decantatas, non autem alibi, publice, aut per vias, aut Ciuitates, aut Villas, niſi ex priuilegio ſpeciale hanc poteſtatem ſit conſequutus, ita in *cap. Abbates, de priu. in* 6. *Fr. Emman. quæſt. reg. tom.* 1. *q.* 18. *art.* 1. *Azor. d. lib.* 12. *c.* 20. *q.* 7. *prax. nou. epiſcop. dict. cap.* 2. *in fin.*

SVMMARIVM.

1 *Referuntur Doctores, qui agunt de caſibus in quibus Eccleſia polluitur.*

2 *Homicidium voluntarium, & iniuriоſum intra Eccleſiam patratum eam pollui.*

3 *Involuntarium homicidium contingens præter opinionem, & caſu fortuito non polluit Eccleſiam.*

4 *Furore captus non conſentit ex defectu voluntatis, nec pœnam meretur.*

5 *Ebrius ſi homicidium patrauerit intra Eccleſiam, quia non multum diſtat à furioſo, illam non polluit.*

6 *Si quis ſciens, ſe ebrietatis tempore, & vini furore captum ſolitum eſſe hominem occidere, ſi occidat, non erit immunis à pœna.*

7 *Ebrius occidendo tunc Eccleſiam non polluit, quando vere ebrius eſt, & ebrietatis furore extra ſe poſitus.*

8 *Ebrietas nunquam præſumitur, niſi probetur per indicia, & coniecturas apparentes.*

9 *De ebrietate, & quibus pœnis ebrij ſint plectendi, vide apud Doctores citatos.*

10 *Ebrietas damnabile, & graue vitium.*

11 *Solitus inebriari ſacris Ordinibus inſigniri non poteſt.*

12 *Clericis ne ad potus aquales bibant prohibetur.*

13 *Dormiens interſomniando ſi intra Eccleſiam aliquem occidat, qua furioſo æquiparatur, Eccleſiam non polluit, & à pœna homicidij excuſatur.*

14 *Intelligitur text. in l. ſi ſeruus, §. ſi fornarius, ff. ad leg. Aquiliam.*

15 *Eccleſia an polluta cenſeri debeat per homicidium caſuale voluntum in ſua cauſa, quia aliquis dabat operam rei illicitæ? diſputatur.*

16 *Ex homicidio ſecuto ex defenſione proximi ſeruato moderamine inculpatæ tutelæ Eccleſia non polluitur.*
17 *Homicidium ad defenſionem commiſſum ſeruato in eo moderamine inculpatæ tutelæ, inculpabile eſt.*
18 *Moderamen inculpatæ tutelæ verſatur circa modum, innupus, & cauſam.*
19 *Occidens non ſeruato moderamine inculpatæ tutelæ extraordinaria pœna propter exceſſum, iudicis arbitrio punitur.*
20 *Eccleſia in rei veritate non fadatur, nec polluitur.*
21 *Eccleſia quare polluta dicatur.*
22 *Eccleſiæ nomine in hoc propoſito intelligitur illa, quæ conſecrata eſt, vel ſpecialiter benedicta.*
23 *Eccleſia non polluitur ex vulnere letbali extra illam accepto, quamuis intra illam mors contingat; ſecus è contrario.*
24 *Eccleſia non polluitur ex eo, quod intra illam vulnus infligatur, ſi ſanguis extra effundatur propter receſſum repentinum.*
25 *Iudex rerum ſuſpendens intra Eccleſiam, eam polluit.*
26 *Occidens ab Eccleſia hominem extra illam exiſtentem, eam non polluit, ſecus è conuerſo.*
27 *Immunitate Eccleſiaſtica non gaudet, qui exiſtens in loco ſacro alium extra illum exiſtentem percuſſerit.*
28 *Ratio differentiæ aſſignatur.*
29 *Ex martyrio alicuius Sancti in Eccleſia commiſſo, illa polluitur quatenus iniuſtum conſideretur, & iniurioſum ipſum homicidium ex parte occidentis.*
30 *Eccleſia polluitur propter voluntariam, & iniurioſam ſanguinis effuſionem intra eamdem contingentem.*
31 *Sanguis huiuſmodi debet eſſe hominis vini.*
32 *Sanguis ſi effundatur è cadauere coram occiſore, contra quem alia adſunt indicia, præſumptio eſt vehemens.*
33 *Mirabile quoddam narratur cuiuſdam cadaueris occiſorem oſtendentis.*
34 *Sanguinis effuſio, propter quam Eccleſia polluitur, non debet eſſe modica, ſed copioſa.*
35 *Statutum loquens de vulnere cum ſanguinis effuſione, non habet locum in vulnere, ex quo modicum ſanguinis effunditur.*
36 *Ex percuſſione leui, licet ſanguis copioſè effundatur, Eccleſia non polluitur.*
37 *Sanguinis effuſio propter quam Eccleſia polluitur debet eſſe publica.*
38 *Occultum, publicum multis modis dicitur.*
39 *Occultum in præſenti materia, quod dicatur.*
40 *Publicitas pollutionis, Eccleſiam non polluit, ſed potius polluta oſtendit.*
41 *Sacerdos ſciens ex Sacramentali Confeſſione Eccleſiam polluta, in ea celebrari poteſt.*
42 *Eccleſia polluitur propter voluntariam humani ſeminis effuſionem intra illam contingentem, ſiue ſit hominis, ſiue mulieris, hæretici, aut infidelis, ſiue etiam per mollitiem, aut ſodomiam.*
43 *Effuſio ſeminis in ſomnis non ſufficit, vt Eccleſia polluatur.*
44 *Effuſio ſeminis Eccleſiam polluit, ſi intra eamdem contingat, licet non cadat in ipſa Eccleſia materiali.*
45 *Eccleſia non polluitur, ſi ſanguinis, aut ſeminis effuſio accedat ſupra tectum, vel infra Eccleſias in aliqua caverna, vel in aliqua camera, aut cella, vel in ſcbaro, Sacriſtia, aut turri cymbalorum.*
46 *Coitus coniugalis Eccleſiam polluit, controuertitur.*
47 *Contraria opinio receptior.*
48 *Vtraque diſtinctionis fœdere componitur.*
49 *Seminis effuſio requiritur, vt contingat in ſufficienti quantitate.*
50 *Per occultam, & peccaminoſam ſeminis effuſionem, an eccleſia à parte rei polluatur.*
51 *Eccleſia non polluitur, quando actus luxurioſus ſit, ſi tamen actualis effuſio extra illam contingat.*
52 *Eccleſia polluitur, ſi intra illam ſepultus fuerit fidelis excõmunicatus nominatim denuntiatus, aut notorius Clerici percuſſor.*
53 *Procedit etiam, quando infidelis, vel hæreticus ſepelitur, vel eorum infantes.*
54 *Celebrans in Eccleſia violata niſi vrgẽte neceſſitate id faciat de licentia Epiſcopi mortaliter peccat, irregularis tamen, aut ſuſpenſus non ſit.*
55 *Eccleſia conſecrata reconciliari non poteſt niſi per propriũ Epiſcopum, ſeu alium de ipſius licentia.*
56 *Licentia reconciliandi Eccleſias conſecratas non poteſt ab Epiſcopo delegari ſimplici ſacerdoti, etiamſi in contrarium ſit conſuetudo.*
57 *Eccleſia non conſecrata, ſed tantum benedicta reconciliari poteſt, per quemcunque ſimplicem Sacerdotem per ſolã aquã benedictã aſperſionem.*
58 *Aqua benedicta quam vim, & effectum habeat.*
59 *Quam antiqua ſit eius inſtitutio in Eccleſia contra mala ſpiritualia, Dæmoneſque oſtenditur.*
60 *Aqua benedicta remittit peccata venialia, liberat à morbis, & confert ſanitatem corporalem.*
61 *Vbi reconciliatio haberi non poteſt per Epiſcopum, quia lõge abeſt, & venire non poteſt an idem Epiſcopus ex iuſta cauſa concedere poſſit, vt in Eccleſia polluta ante reconciliationem celebretur.*
62 *Quid tamen in hoc ſecurius ſit ſeruandum oſtenditur.*
63 *Sacerdos ſi cõtingat poſt inceptam Miſſam Eccleſiam violari, debet Miſſam proſequi ſi captam habeat conſecrationem, alias ſecus.*
64 *Prælati Regulares bene poſſunt conciliare Eccleſias quacunque ex cauſa violatas, & pollutas aqua per ipſos benedicta, ſi Epiſcopus, qui illam benedicat diſtet vltra duas dietas.*
65 *Dieta qualibet continet viginti milliaria.*

EPISCOPVS POLLVTAS EC-cleſias, quando reconciliare debeat?

ALLEGATIO XXVIII.

1 REconciliatio, quæ eſt diuerſa à conſecratione, de qua Allegat. antecedenti actum fuit, adhibetur per Epiſcopum in caſibus pollutionis Eccleſiæ, de quibus vltra *gloſ. & Doctores in cap. propoſuiſti, de conſecration. Eccleſiæ, & in cap. vni. eodem titul. lib. ſext.* tractant *D. Thom. 3. par. quæſtione 83. articul. 3.* vbi cõmuniter Theologi, præſertim *Soar. diſputation. 81. ſection. 4.* diſputant ijdem Theologi *in 4. diſtinct. 13.* vbi *Sot. quæſtione ſecunda articul. 3.* & cæteri ſequaces, *Syneſtr. verbo conſecratio, quæſtione quinta. Armilla eodem verbo, numero 4. cum ſequentib. Nauarr. in manual. cap. 27. numer. 231. Iacob. de Graff. in aureis deciſionib. par. 1. lib. 2. cap. 48. num. 1. cum ſequentib. Fr. Emmanuel in ſumm. tom. 1. cap. 123. Henriq. in ſumm. lib. 9. de Miſſa, cap. 27. §. 6. Toiet. in ſumm. lib. quinto cap. 8. Azor. inſtitutio. moral. par. ſecunda lib. 9. cap. 5. Sanc. de cenſur. lib. 5. cap. 16. Auila eodem tract. par. 5. diſputat. 7. Cened. part. tertia, Collect. 11. Miranda in manuali Prælatorum tom. 2. q. 39. art. 5.*

ert.5.Vgolin. de poteſtat. Epiſcopi cap.29. Gambarupta de caſibus reſeruatis,c.15.caſu 6.fol.201.cum ſequentib. Mari.Alter.de cenſuris,tom.2.diſputat.3.de interdicto c.1.cum ſequentibus.

2 Prima cauſa propter quam Eccleſia polluitur, & reconciliatione indiget, eſt, quoties homicidium voluntarium,& iniurioſum intra ipſam Eccleſiam ab aliquo patratur, prout habetur in *dict.ca. propoſuiſti,& in cap. ſi motum de conſecratione diſtinction.* 1. Vel quoties ſanguinis effuſione fœdatur, vt probant *tex. in cap.eccleſius de conſecration.diſtinct.1.& in cap.tuarum de priuileg.& in ca.1.de conſecration.Eccleſia*, tenent *Henriq. dict.cap.27.§.5. Tolet.cap.8.à nu.12.Sair.in claui regia libr.tertio cap.8.numer.8.Vgolin.dict.cap.29.§.1.Mari. Alter.dict.cap.1.ver.ſex autem modis, Miranda dict.ar. 5.concluſ.1.verſ.1.& cæteri ſupracitati.*

3 Dixi voluntarium, quia alias ſi inuoluntarium ſit homicidium, vel inuoluntaria effuſio, nempè caſu cõtingens, veluti ſi cadente lapide, vel alio caſu fortuito alicui exiſtenti intra Eccleſiam mors contiogat, vel ab aliquo, qui non ſit compos mentis quis exiſtens intra Eccleſiam interficiatur, minime per hoc Eccleſia polluta dicenda erit, cum illi nulla iniuria inferatur,& ita reſoluunt *Nauarr. & Henr.* dictis locis *Gambarupta d. caſu 6.nume.9.Mari. Alter.* vbi proxime *Vgolin. dict. cap.29.§.1.verſ.locum non habet, Sair.de cenſur.libro 5. cap.16.num.4. Farinac. in praxi criminal.titul. de homicidio,queſt.125.num.22.*

4 Nam qui furore captus,& tempore eiuſdem malum gerit palam eſt non conſentire ex defectu voluntatis, inde eſt,quod nullam pœnam meretur, *l.illud, ff. de iniurijs cap.illum,15.queſt.1.l.ſed etſi.§.2.ff. ad l. Aquiliam,l.paulus.§.item. ff.ad legem Pomp.de parricidijs*, cum alijs citatis per *Menoch.de arbitrar. caſ.325. Petr. Caball.in tractat.de omni genere homicidij num.179.cum ſequentib.Molin.de iuſt.tom.4.tract.3.diſp.38.*

5 Ex eadem ratione id ipſum dicendum videtur in homicidio patrato intra Eccleſiam ab illo, qui tũc tẽporis ebrius erat, nam ebrius non multum diſtat à furioſo, vbi enim ebrietas, ibi & furor eſt, *cap. venter,35. diſtinction.* cui reſolutioni non obſtant varia iura pœnã irrogantia patrantibus delictum ebrietatis tempore, vt habetur *in l.reſpiciendum, §.delinquunt verſ. impetum ff.de pœnis,& in cap.inebriauerunt,11.queſt.1.& in cap. à crapula de vita, & honeſtate Clericorum*, procedunt enim prædicta iura non quia tẽpore ebrietatis cõmiſſum delictum voluntarium dici poſſit, nec ob culpam ex ipſo delicto prouenientem, ſed potius ob delictum ebrietatis,ex quo malũ fuit ſecutum, præſertim ſi quis inebriari contingat ſciens ſe ebrietatis tempore,& vini furore captum ſolitum eſſe hominem occidere, quo caſu non erit immunis à culpa, & pœna homicidij, vel alterius mali tempore ebrietatis patrati, ſaltem extraordinariè, vt per *Couar. in Clement.ſi furioſus par.tertia in initio nu.31.Gomez.tom.3.de delictis cap.1. num.73. Tiraquel. de pœnis temperandis caſu 6.numero 9. cum ſequentibus.*

7 Procedit inſuper, & declaranda eſt huiuſmodi reſolutio, vt habeat locum in illo tantũ, qui verè ebrius eſt, & ebrietatis furore extra ſe poſitus, ſecus verò in alio, qui, vel non ita ſit ebrius, vel talem ſe fingat ad homicidium,vel aliud malum patrandum, tunc enim homicidium erit proprié voluntarium dicendum, ex conſequenti per illud intra Eccleſiam commiſſum eadem Eccleſia polluta dicenda erit,ex traditis per *Bald. in repet.prima col.penult.verſ.extra quæritur C.vnde vi & l.data opera, Cod.qui accuſare non poſſunt,& Rip. in l. vltim.n.79. Cod. de renocandis donationibus, & Menoch. de arbitr.caſu 326.nu.7.*

8 Qui omnes concludunt modicam ebrietatem non excuſare, nec minuere delictum, & ideo prudentis iudicis arbitrio hoc erit examinandum, eo conſiderato, quod ebrietas, cum ſit delictum, & magnum arguat defectum, numquam præſumitur niſi probetur per indicia, & coniecturas apparentes, argumento *text.in l. merito,ff.pro ſocio,& in regul.eſtote de regulis Iuris,in antiquis*, iunctis traditis per *Maſcard. de probat. concluſion.578.*

9 De ebrietate, & quibus pœnis ebrij ſint plectẽdi,& omnia in materia deſiderata vide apud Doctores per tex. ibi *in l.omne delictum,§.per vinum, ff.de re militari, Greg.Lopez.l.5.verbo embriagarſe, tit.8.par.7. Gomez. dict.cap.1.num.73.Menoch.dict. caſ.326.& caſ.377.à num.3.Perez.titul.8.in rubr.lib.8.ordinament.pag.203. cum ſequentib.& l.1.in fine, in addition.illo titul. & libro pag.208.Azeued.l.1.num.32.titul.13.libro quarto nouæ recopil. Bellombo. tom.2. commun.opinion. libro 9.titulo 13.numer.79.pag.495.& Chirchon.titul.30.num.100. pag.547.Salzed.ad Bernard.in practic.capitul.77.verbo ebrij,Paulus Comitol.reſponſor.moral.libr.quinto,quæſtione quinta,& ſext.Pined.in vita D.Ioan.Baptiſtæ l.3.artic.2.cap.1.pag.142. Molin.dict. tractat.3. diſputat.38. à num.quinto.Petr.de Caball.dict.tractat.num.187.*

10 Ebrietas damnabile,& graue vitium,ex quo multa mala gignuntur,aufert enim memoriam, diſſipat ſenſum, cõfundit intellectum,balbutit linguam,corrumpit ſanguinem, mẽbra debilitat, exhaurit ſubſtantiam, eneruat corpus,ſecreta pandit, libidinem prouocat,& rixas excitat, prout referunt *Menoch. de arbitrar.caſ. 404.à num.1. Fr.Emman.quæſt.regular.tom.2.quæſtion. 36.articul.1. Farinac.fragmentor.criminal.par.ſeptima, litera C.num.253.Leſſ.de iuſtitia libr. quarto cap.3. dub. 3.num.13. cum ſequentib. Aldret. de religioſa diſciplina tuenda lib.2.cap.15.à num.39.*

11 Hinc ſolitus inebriari ſacris Ordinibus inſigniri non poteſt, vt reſoluit *Farinac. dict.litera C.nu.252.* vbi allegat *Rebuff.in praxi beneficiali par.ſecunda,titul.de Clericis ad ſacros Ordines malè promotis.gloſ.4.nu.8.Salzed. dict.cap.77.litera A.verſ.vnde conſuetus, Cened.ad decretum collect.33.num.4.*

12 Imò ipſis Clericis prohibetur, ne ad potus æquales bibant, quod Galli vocant brindar, vt probat *tex.* ſic intelligendus,*in dict.cap.à crapula*, & tenent *Rebuff.ad l.43.de verbor.ſignification.pag.234. Leſſ.dict.ca.3.dub. 4.num.31.cum ſeqq.Camill.Borell.in ſumm. omnium dec. tit.11.num.31.*

13 Similiter ex eadẽ ratione prædicta reſolutio quatenus habet ex homicidio voluntario intra Eccleſiã patrato ipſam pollui, limitatur, vt non procedat in homicidio patrato intra Eccleſiam ab aliquo dormiente interſomniando, quia ſimiliter inuoluntarium dicendum eſt, & tãquam à furioſo commiſſum, cui æquiparatur dormiens *l.1.§.adipiſcimur,ff.de acquirend.poſſeſſione, clement.ſi furioſus de homicidio,cap.merito,& cap. ſanè 15.queſt.prima,cap.maiores, §.ſed adhuc, & §.item quæritur, de Baptiſmo.* & ideo excuſatur à pœna homicidij, vt per *Romanum, Alexandrum, Aretin.& Iaſon.in dict.§.adipiſcimur*, obſeruant *Couarruu.in dict. clement. ſi furioſus, par.tertia in initio, num.6.Gomez.dict.cap.1. numer.74.Tiraq.de pœnis temperandis cauſ.5.Menoch.de arbitrar.*

arbitrar. caſ. 327. Molin. dicto tractatu 3. diſputat. 28. à num. 10.

14 Nec obſtat huic reſolutioni *text. in l. ſi ſeruus, §. ſi fornarius, ff. ad l. Aquiliam*, vbi ſi ſeruus coloni propè fornacem, vel locum, vbi erat ignis, obdormiſſet, & domus, vel res combuſta ſit, tenetur ad damnum, quia videbitur eſſe in culpa: ibi enim non punitur delictũ incendij, quaſi commiſſum fuerit à dormiente, quo tẽpore erat dormiens, ſed potius à vigilante, & ita ratione culpæ præcedentis, & negligentiæ, quam commiſit antequam dormiret: dum ignem reliquit accenſum, quo domus combuſta fuit, & damnum ſequutum, argumento regulæ, qui cauſam damni dat, de qua in *ca. vltim. de iniurijs*.

15 Ex quibus inferri poteſt reſolutio cuiuſdam dubij, an ſcilicet per homicidium caſuale attamen volitum in ſua cauſa, quia aliquis dabat operam rei illicitę, ex quo ideo irregularitas incurritur cenſeatur Eccleſia polluta? veluti ſi Clericus, aut Monachus intra Eccleſiam pietatis cauſa tumotẽ ferro aperuit, ex quo fuit mors ſequuta, prout in terminis *ca. tua nos de homicid. in princip.* vel ſi Magiſter correctionis cauſa intra Eccleſiam diſcipulum percuſſerit, & in eo modum excedat, ex quo mors ſequatur, vt in termin. *cap. presbyterum eodẽ titul. de homicid.* iuncta *l. præceptoris. ff. eodem tit.* Et ſanè videtur dicendum, quod per tale homicidium polluta Eccleſia ſit cenſenda, & per conſequens reconcilianda, cũ non ſit merè caſuale, nec inculpabile, ſed potius volitum, ſi non in ſe, ſaltem in cauſa, vt per *D. Thom. 2. 2. quæſtione 64. articul. 8.* Conſtat hoc etiam à ſimilitudine rationis, nam quod per tale homicidium quis efficiatur irregularis, vt habetur in prædictis, & alijs iuribus, hoc importat, vt talis Clericus, ex tali homicidio pollutus cenſeatur, & per conſequens minime aptus ad Miſſæ Sacrificium, & cætera diuina miniſteria peragenda: ſicut ergo, idem Clericus, qui ſpirituale templum dicitur, homicidium committẽs in prædicta ſpecie pollutus dicitur, ſic etiam templum materiale, in quo idem patratur homicidium, pollutum dici debet, ne ſimiliter in ipſo ante reconciliationem Miſſa celebretur, & cætera diuina peragantur, nam homo tẽplum ſpirituale, & per conſequens quandoque pollui dicitur, ad quod eſt tex. optimus *in cap. in ea, 32. quæſt. 4. cap. non ſolum 32. quæſt. 7.* ex quibus omnibus bene cõſtat prędicta reſolutio, nempe per homicidium caſuale patratum intra Eccleſiã, attamen ex illicito opere ſecutum, & pollutam eamdem Eccleſiam eſſe cenſendam, id quod videtur eſſe de mente *Nauarr. dict. capit. vigeſimo ſeptimo, num. 251.* quatenus idem affirmat dicendum in homicidio ſecuto ex ludo illicito habito intra Eccleſiam.

16 Ex dictis etiam bene infertur minime pollutam eſſe cenſendam Eccleſiam ex homicidio intra eandem contingente, ſecuto tamen ex defenſione proximi, dum, ſcilicet, quis ſe defendendo ſeruato, vt aiunt, moderamine inculpatæ tutelæ alium occidit, de quo eſt *gloſ.* communiter recepta *in caput. vnico, de conſecratione Eccleſia lib. ſexto.* quod triplici ratione confirmatur. Prima, quia tale homicidium non dicitur voluntarium, qui enim ſe defendit cum prædicto moderamine non intendit primo, & principaliter occaſionem proximi inuaſoris, ſed potius ſuam naturalẽ defenſionem, vnde homicidium per accidens contingit, & tanquam medium neceſſarium, & ordinatum ad ipſam defenſionem; Secunda, quia tale homicidium iurioſum dici nequit, qui enim ſe defendendo ſeruato prædicto moderamine alium occidit, vtitur iure ſuo, argumento *tex. in l. vt vim vi, ff. de iuſtitia, & iure*, vbi *Bar. Paul.* & cæteri ſcribentes *Diuus Thomas ſecunda ſecundæ, quæſtione 64. articul. 7. Sot. libr. quinto de iuſtitia, quæſtione prima, articul. octauo*, habetur etiam *in cap. ſignificaſti ii. ſecundo, de homicid. & in capit. dilecti, de ſentent. excommun. & in l. 1. §. cum arietes, ff. ſi quadrup. pauperem fec. dic.* & ideò dicendus eſt taliter ſe defendens, quod nemini facit iniuriam, *argum. tex. in l. Proculus, ff. de damno infecto, & in cap. Cum Eccleſia 31. de elect.* & in alijs citatis à *Maſcard. de probation. concluſ. 1051. n. 31. Surd. conſil. 374. nu. decimo ſeptimo. Flamin. de reſignation. to. 2. lib. decimo tertio. quæſtione prima, nu. 164.* Tertia, & vltima ratio eſt, quę deducitur ex ſimilitudine proxime adducta; nam ſicut Sacerdos, qui tẽplum ſpirituale dicitur minime polluitur ex tali homicidio, quia non efficitur irregularis, prout habetur in *d. Clem. ſi furioſus*, ſic ſimiliter Eccleſia, & ita materiale templum non debet ex eodem homicidio polluta cenſeri, ſicut enim irregularitas ex homicidio contracta (excepta illa, quæ ratione indecentiæ incurritur de qua *in cap. ſententiam ſanguinis, ne Clerici, vel Monachi* cum ſimilibus) neceſſario peccaminoſum homicidiũ ſupponit, per quod homo, & ita ſpirituale templum polluitur, ſic etiam, & à fortiori hoc ipſum quoad pollutionem templi materialis requiritur, nam reconciliatio eiuſdem neceſſario peccatum ſupponit, iuxta illud *Prophetæ* polluerunt templum ſanctũ tuum: cuius peccati reliquias, & inimici fantaſias. Eccleſiaſticus miniſter per aquæ benedictæ aſperſionem exorciſmos, & deprecationes conatur exterminare, de quo habetur *in dict. cap. propoſuiſti, & in cap. penultim. & vltim. de cõſecration. Eccleſiæ, & in dict. cap. ſi motum, & in cap. eccleſias de conſecrat. diſtinct. 1.*

17 Diximus ſeruato moderamine, & quia tunc demũ homicidium ad defenſionem commiſſum impunibile eſt, quando ſcilicet fuerit in eo ſeruatum moderamen inculpatæ tutelæ, alias ſecus, *(Clar. in §. homicidium num. vigeſimo ſeptimo, verſ. ſcias tamen, Maſcard. de probat. concluſ. 1126. nu. 29. Jacob. Airer. de homicidio neceſſario par. 1. num. 382. cum ſeqq.*

18 Circa modum, tempus, & cauſam cõſiſtit inculpatę tutelæ moderamen, *Chorbon. tom. 2. commun. opinion. libr. 9. titul. 10. nu. decimo tertio verſ. ſed primo Sanr. de cenſur. libr. ſext. capit. decimo ſeptimo à num. ſeptimo. Farina. in praxi crimin. par. quinta quæſtione 125. nume. 349. cum ſequentib. Chriſtoph. de Paz. in ſcholijs ad il Stili, l. 58. nu. quinto. Rebell. de obligation. iuſtitiæ, par. prima libr. tertio, quæſtione duodecima n. 7. Azor. inſtitution. moral. par. 3. libro ſecundo capitulo primo, quæſtione ſecunda. Bernard. Graueus ad pract. Cameræ Imperialis libro ſecundo concluſ. 110. conſid. 1. à num. 9. Petr. de Galba de omni genere homicidij num. 94.*

19 Et igitur ſi is, qui ſe defendit modum defenſionis excedat, iam tunc voluntarium, & iniurioſum erit homicidium dicendum, & per conſequens propter illud neceſſario Eccleſia reconcilianda, vt tenent, & declarant communiter Doctores, quamuis taliter homicida non ſit etiam tunc pœna ordinaria puniendus, ſed extraordinaria propter exceſſum Iudicis arbitrio imponenda, vt per *Duen. regul. 192. ampliat. 5. Hipp. conſilio 137. numero 21. cum ſequentib. & ſingulari 110. incip. occidens aggreſſorem, Baiard. ad Clarum, §. homicid. numer. 90. Menoch. de arbitrarijs caſu 277. Maſcard. concluſ.*

concluſ.1126.numer.49. Farinac.dict.queſt.125.numero 393. Vnus tamen mihi reſtat ſcrupulus, quod etiam ſi verum ſit, quod homicidium ſequutum in defenſione propriam ſeruato moderamine inculpatæ tutelæ, nec ſit culpabile, nec voluntarium, & per conſequens propter illud Eccleſia vbi fit reconciliãda non ſit, tamen hoc procedit ex parte aggreſſi, ſi tamẽ aggreſſor mortuus percuteret prius aggreſſum, libenter tenerem ex huiuſmodi percuſſione, ſi ſufficiens ſit, Eccleſiam polluí, cum re vera voluntaria, & iniurioſa ſit.

20 Requiritur ex modo dictis, quod homicidiũ intra Eccleſiam contingat, quia alias ſi extra eandem euenerit per hoc polluta dicenda: Sed an dicatur polluta Eccleſia ex homicidio, vel ſanguinis iniurioſa effuſione facta in gradibus Eccleſiæ, vel ante ianuam, vel in ianua ipſa, controuerſum eſt: non cenſeri polluta dicit *Graff.dict.libro ſecundo cap.48.num.vndecimo.* Sed *Gambarupta dict.caſu 6.num.5.* cum *Genuen.in cap. vni. de conſecrat.Eccleſ.libr.6.* ſic diſtinguit, aut illa ſanguinis effuſio facta fuit extra clauſuram portæ, & non eſt polluta; aut facta eſt intra clauſuram oſtij verſus Eccleſiam, & hoc caſu eſt polluta. Illa autem in rei veritate non fœdatur, aut polluitur, cum enim ſancta ſit coinquinari non poteſt *cap.veſtra de cohabitatio.Clericorum*, cum ſimilibus citatis à *Gambarupta dict. caſu 6. num.primo*, ſed tanquam polluta reconciliatur propter ſcandalum, & ad fidelium exemplum, & terrorem, vt ſcilicet videntes Eccleſiam, quæ in nullo peccauit propter alterius culpã lauari, & purificari, reminiſcantur, quantum de proprijs peccatis, eorumque expiatione ſit laborandum, ita *Durandus in ration.diuinorum li.primo cap.24.nu.10.*

21 Sed *Pater Soar. dicta ſectione quarta, verſiculo tertiò violatur*, exiſtimat rationem quare Eccleſia polluitur, non conſiſtere in eo, quod prohibeatur in illa fieri percuſſionem illicitam, & ſacrilegam, ſed potius ex eo, quia actio turpis eſt, & ſacrilega, velut in pœnam, & facti deteſtationem ab Eccleſia ſtatutum eſſe, vt polluta cenſeatur Eccleſia, & diuina ibi non celebrentur donec reconcilietur. Verum, quod deformitas, & ſpecialis ratio malitiæ hoc caſu non prouenìat, ex eo quod rationes illæ turpes ſint, & illicitæ, ſed ex eo, quia lex canonica ſpecialiter conſtituit, vt certis caſibus Eccleſia polluatur voluerunt *Selu. de benef.par.1.queſt.5.num.102. Azor.dict.cap.5.quæſtione 3.verſ.ſi roges, Valent. & Vaſq.* quos refert & ſequitur *Sanch.de matrimon.lib.9.diſput.15.à nu.4.* ex eo probãtes, quia etiam furtum illicitũ eſt, & *lege* diuina naturali prohibitum, & tamen etiamſi in Eccleſia fiat, Eccleſiam non polluit: ſicut nec hæreſis, quæ longe deteſtabilior eſt. Cui fundamento poſtea ſatisfacere intendens *Soar.tom.1.de religione tract.de reuerentia debita locis ſacris lib.3.ca.2.à num.6.cum ſeqq.* aduertit ſe nõ negaſſe hoc quod eſt Eccleſiam pollui per ſanguinis effuſionem ex legis humanæ cõſtit. prouenire, ſed docere actionem non eſſe ſacrilegam, ex eo quod Eccleſiã polluit, ſed potius ideo ſtatutum eſſe, vt Eccleſia polluatur, quia actiones illæ illicitæ ſunt, & ſacrilegæ, & per eas iniuria infertur loco ſacro. Sed quicquid ſit opinioni *Sanch.* magis adhæreo.

22 Eccleſiæ autem nomine in hoc propoſito intelligitur illa, quæ conſecrata eſt, vel ſpecialiter benedicta, vt ibi diuina fiant officia, & fuerint celebrata, veluti in priuatis Oratorijs, atque ita deducitur ex tex. *in capitulo vlt.de conſecrat.eccleſ.* vbi notauit *gloſ. verbo non conſecrata*, & poſt *Nauar.* & alios *Henr.libr.9.cap.27.§.5. in princip.* poſt *Graff.Fr. Emman.* & alios *Sanch.dict.diſput.15. Sair. dict.cap.16.nume.9. Anil.dict.diſp.7.dub. 2.concl.1. Decian.tract.crimin.lib.6.cap.24.* Nec obſtat *tex.in cap.penult.de immunitate Eccleſiarum*, iuncta *gloſ. verbo admittur*, dum probat ſufficere, vt Eccleſia gaudeat immunitate, quod ibi diuina celebrata ſint licet conſecrata, aut benedicta non fuerit, cuius ſenſum non percepit *Henriq. dict.§.5. litera H.* dum contrarium ex eodem colligit, nam melius *Sanch.* & *Anil.* diuerſam eſſe rationem aduertunt quoad immunitatem, eius enim reſpectu latior eſt loci ſacri interpretatio, quoad violationem vero ſtrictius accipitur, vt idem optime probant.

23 Ex quo fit, quod ſi extra Eccleſiam quis lethale vulnus recipiat, & poſtea ex eadem cauſa moriatur intra eandem minime per hoc ſit polluta cenſenda, quia tunc non homicidium, ſed ſola mors in Eccleſia contingit, cum tamen è conuerſo ſi quis intra vulnus lethale recipiat, & poſtea extra moriatur, polluta haberi debeat ex ſententia gl. cõmuniter receptæ *in dict. ca.vn.* quam ſequuntur ibi omnes, & poſt illos *Nauar. Iac.de Graff.Fr. Emman. & Henr.dict.locis*, atque etiã *Vgol.dict. §.1. verſ.3. non polluitur*, *Azor.dict.cap.5. quæſt.1.verſ.ſi quæras*, *Gambar.dict.caſ.6.n.8.* quidquid *Pater Soar. dict. ſect. 4. ſtatim in princip.* in hoc vltimo caſu contrarium cenſeat, dum enim ibi tenet, & merito non eſſe pollutam ex lethali percuſſione intra eandem citra ſanguinis effuſionem cõtingente, donec homicidium ſequatur, & conſumetur per mortem percuſſi: inſimul dicit, & eſſe quoque neceſſarium, quod intra eamdem Eccleſiam mors ſequatur, quia tunc, & non aliter dicitur verè, & propriè fieri homicidium in Eccleſia, cuius tamen contrarium tenet *gl.* communiter recepta in *d.cap.vn.* & eſt de mẽte Doctorum omnium citatis locis: dicitur enim verè homicidium commiſsũ in Eccleſia, vbi intra eamdem vulnus lethale, ſeu lethalis percuſſio contingit, a qua ipſum homicidium denominatur, non verò à morte poſtea ſubſecuta, licet per eandem, & non aliter conſtet fuiſſe homicidium patratum intra Eccleſiam: ſicut ex eadem ratione idem quoque dicendum videtur, vbi vulnus intra Eccleſiam infligitur, ex quo datur ſanguinis effuſio, licet ſanguis ipſe nõ cadat intra Eccleſiam, quia vulneratus, vel ſtatim ab ipſa receſſit ante effuſionem, vel in vaſe aliquo ſanguinem collegit: licet è conuerſo contrarium dicẽdũ ſit nempe vbi quis extra Eccleſiam vulnus recipit, & poſtea, quia ad eam fugit intra eandem ſanguis effunditur, per hoc minime remanet polluta prout tenet ſæpè citata *gloſ.in dict.cap.vnico*.

24 Huiuſmodi tamẽ vltima reſolutio iudicio meo maiori indiget cenſura ſi aduertamus, quod iura omnia de hoc loquentia ad ſanguinis effuſionem intra Eccleſiam contingentem potius quam ad vulnus intra eandem inflictum ſe referunt, vt patet ex *dict.ca.vnic.* ibi, ſi Eccleſiam pollui ſanguinis, aut ſeminis effuſione cõtingat, & in *cap. vltim.eod tit.* ibi, ſi Eccleſia non conſecrata cuiuſque ſemine fuerit, aut ſanguinis effuſione polluta, & in *dict.cap. tuarum*, de priuileg. ibi, Eccleſiã ſanguinis effuſione fœdaſſet, & in *dicto capitulo Eccleſius, de conſecr. diſtinct.1.* ibi, aut ſanguinis effuſione, aut cuiuſque ſemine pollutæ fuerint: vnde ſi ſermo ſit de pollutione Eccleſiæ non ratione homicidij, ſed potius effuſionis ſanguinis dicendum videtur, quod licet per vulnus intra Eccleſiam inflictum Eccleſia

ipſa

ipſa polluatur, quoties ſanguis intra ipſam funditur quamuis non cadat in templo ipſo materiali, dum in vaſe aliquo recipitur, idque ex eo, quia verum eſt dicere intra Eccleſiam dari ſanguinis effuſionem, cõtrariũ tamen dicendum ſit ex eo, quod licet vulnus intra infligatur, ſanguis tamen extra Eccleſiam effunditur propter receſſum repentinum ab eadem, cum hoc caſu non verificentur verba prædictorum iurium. Quemadmodum etiam non erit polluta cẽſenda propter ſanguinis effuſionem in ipſa factam ex vulnere extra cõtingente, requiritur enim, quod ipſa ſanguinis effuſio contingens intra Eccleſiam ſit eidẽ iniurioſa, id quod minime verificatur in hoc caſu in quo non data opera, ſed potius caſu, & per accidens contingit. Vnde ſi quis intra Eccleſiam ſe ipſum occidat polluetur Eccleſia per tale homicidium, quia licet reſpectu occiſi propriè iniurioſum non ſit, eſt tamen valde peccaminoſum, cũ nemo ſit vitæ, & membrorum dominus, vt habetur *Liber homo, ff. ad l. Aquiliam, & in cap. non eſt noſtrum*, 23. q. 5. & ex cõſequenti iniurioſum propter iniuriam, quæ fit loco ſacro.

35 Hinc etiam ſi iudex reũ ſuſpẽderet intra Eccleſiam per hoc ſimiliter ipſa Eccleſia violata cenſeretur, quia licet huiuſmodi homicidium fieri licite poſſit, & taliter ſuſpenſus ſupplicia dignus fuerit, ſit tamen illi injuria, quia licet ſupplicio dignus ſit, ius tamen habet, ne in tali loco talem vim patiatur, & deinde ſit etiam iniuria loco ſacro, & ipſi Deo, in cuius honorem Eccleſia ſpecialiter dicata, & conſecrata eſt, ſecus tamen dicendum, ſi idem iudex, aut quiuis alius ſuper Eccleſiæ tectum, vel ex parietibus eiuſdem hominem ſuſpẽdat, cum in tali caſu non intra, ſed extra homicidium contingat, vt optimè tenent poſt *Sylueſt.* & *Nauarr. Mari. Alter. dict. capitulo* 1. *verſ. Sed quid. Soar. dict. ſect.* 4. *in princip.*

36 Idem dicendũ videtur, vbi quis cum eſſet intra Eccleſiam, hominem exiſtentem extra, iaculo occiderit, cum tunc verum ſit dicere, quod homicidium nõ fuerit intra Eccleſiam patratũ, licet intra eandẽ initium ſumpſerit, & per conſequens non erit per hoc violata cenſenda; ſecus è conuerſo, vbi quis exiſtens extra Eccleſiam aliũ exiſtentẽ intra iaculo percuſſerit, aut vulneraverit, ita vt ſanguis intra eandẽ effundatur; quia iã tunc verificatur homicidium patratum, ſicut, & ſanguis effuſio contingens, vtrumque vero voluntarium, & iniurioſum intra Eccleſiam, prout tenent *Nauarr. dict. loco, & Vgolin. dict.* §. 1. *verſ.* 4. *non polluitur*.

37 Non obſtat doctrina *Abb. in cap. vltim. de immunitate Eccleſiarum*, quem ſequuntur *Angelus in ſumm. verbo immunitas, quæſt.* 23. *Sylueſtr. eod. verbo* 3. *numero* 6. *in fin. Remig. de immunitat. Eccleſ. fallent.* 4. *Azened. l.* 3. *num.* 28. *ad fin. tit.* 2. *lib.* 1. *noua recopil. Gutier. pract. lib.* 3. *q.* 1. *à num.* 18. *Decian. tract. crimin. to.* 1. *lib.* 6. *cap.* 28. *num.* 6. ſecundum quam non gaudet immunitate Eccleſiæ ille, qui exiſtens in loco ſacro alium extra illum exiſtentem percuſſerit, vnde ſimiliter videbatur dicendum per tale homicidium Eccleſiam pollutam eſſe cẽſendam, ſumpta ratione deformitatis ab initio, & proxima delicti cauſa.

38 Ratio enim differentiæ inter vtrumque caſum in eo eſt, quod in priori, vt polluta dicatur Eccleſia ſolum attenditur homicidiũ, vel ſanguinis effuſio, ſi vtrumque voluntarium ſit, & iniurioſum intra Eccleſiam patratum, id quod propriè verificatur in homine occiſo, vel vulnerato exiſtente intra Eccleſiam, non vero quando exiſtit extra, licet occidens ſit intra: in poſteriori vero caſu, nempe quoad priuilegium immunitatis, attenditur ſpes, animus, & fiducia, qua quis delinquit, vt ab Eccleſia defendatur, & ſic euadat pœnam crimini condignam, id quod verificatur propriè in illo, qui cum ſit intra Eccleſiam occidit alium exiſtentẽ extra eandem, non vero è conuerſo, licet enim in hoc poſteriori caſu ſi quis exiſtens extra Eccleſiam occidat exiſtentem intra eandem, & ſtatim ad ipſam confugiat, præſumatur etiã ſpe veniæ feciſſe, & ideo iuxta verioré ſentẽtiã immunitate careat, vt per *Couarr. variar. lib.* 2. *cap.* 20. *num.* 15. *verſ.* 27. *Gutier. dict. quæſt.* 1. *nume.* 29. *Soar. de Paz. in pract. tom.* 1. *par.* 5. *cap.* [illegible] §. 3. *nu.* 99. *Bobadil. in ſua politica, libr.* 2. *cap.* 14. *nu.* 29.

29 Non leuis eſt difficultas an ſi quis pro defenſione Fidei homicidium, & ita martyrium intra Eccleſiam patiatur, per hoc eadem Eccleſia debeat polluta cenſeri; In qua *Abb. in dict. cap. propoſuiſti nume.* 2. *in fine*, in eo conuenit, vt nõ ſit cenſenda Eccleſia polluta per rationem ad ſanguinem in ea diffuſam, quo potius lauatur, & magis ſanctificatur Eccleſia, quam polluitur, & ad hoc *text. in cap. fundamenta verſ. oſtiſunt*, ibi, ipſam glorioſo cruore martyrij Chriſto Domino conſecrarunt, *de elect. libr. ſext.* & *in cap. glorioſus*, ibi, qui viuentes in carne prædictam Eccleſiam ſuo pretioſo ſanguine plantauerunt, *de relig. & venerat. Sanct.* & *in cap. quamuis* 22. *diſtinct.* Sed pro ratione ad iniquam, & iniurioſam effuſionem (ſicut etiam in homicidio eiuſdem Martyris citra ſanguinis effuſionem patrato intra Eccleſiam) idem dicendum erit, nempe Eccleſiam pollutam eſſe, quia licet per mortem illius, qui ſanctus eſt, intra Eccleſiam contingentem, quatenus habet rationem martyrij, non polluatur Eccleſia, polluitur tamen quatenus iniuſtum conſideratur ipſum homicidiũ, & iniurioſum ex parte occidentis: vnde citari ſolet verſus, *Aëlio diſplicuit, paſſio grata fuit*, & in hoc ſenſu intelligenda eſt *gloſ. verbo ſanguinis in dict. cap. vnic.* & quæ reſoluunt *Sayr. dict. cap.* 16. *num.* 14. *verſ. Item Graffis dict. cap.* 48. *num.* 24. & cæteri ſupra citati, & *Vgolin. dict.* §. 11 *ſtatim in princip. verſ. id quod locum habet. Azor. dict. cap.* 5. *quæſt.* 1. *verſ. Rurſus*, poſt *S. Antonin.* & *Nauarr. Mari. Alter. dict. cap.* 1. *verſ. verum*.

30 Secũda cauſa ob quam polluitur Eccleſia, & reconciliatione indiget eſt propter voluntariã, & iniuriosã ſanguinis effuſionem intra Eccleſiam contingentem, vt habetur in *dict. cap. Eccleſias de conſecrat. diſtinct.* 1. *& in cap. propoſuiſti, & in cap. vltim. de conſecratione Eccleſ. & in cap. vnico eodem titul. lib.* 6. & vltra ordinarios præcitatis iuribus proſequuntur, *Nauarr. dict. cap.* 27. *à num.* 256. *Jacob. de Graff. dict. cap.* 48. *nume.* 22. *Tolet. in ſumm. libr.* 5. *cap.* 8. *à num.* 12. *Henriq. dict. capit.* 27. §. 5. *Cened. dict. part. tertia, collect. vndecima, Vgolin. dict. cap.* 29. §. *ſecundo, Mar. Alter. dict. cap. primo, verſ. Secundo*, & cæteri ſupra citati, quod tamen vltra ſupra aſſignatas declarationes circa primam homicidij cauſam, quæ legitimè etiam ad hanc ſecundant adaptantur, videlicet, quod non ſit intelligenda de caſuali, naturali, aut medicinali effuſione per ſupradicta, ſubſequentibus tamen debet præſens cauſa intelligi declarationibus.

31 Prima declaratio eſt vt intelligatur quoties humanus ſanguis effunditur, nam ſi fuerit cuiuſuis alterius animalis irrationalis, non eſſet per hoc Eccleſia polluta cenſenda, quia licet horrorem pariat, non tamen eſt effuſio iniurioſa, cum animal actiue, nec paſſiuè

iniuriæ

iniuriæ capax ſit, licèt aliquando etiam iubeatur comburi, ne refricetur nefandi facti memoria, vt habetur, & notari ſolet *in cap. mulier ſi acceſſerit* 15. *quæſt.* 1. & ita tenet ac declarat *gloſ. verbo ſanguinis in dict. cap.* 1. & poſt *Nau. Ledeſm. & Vuald.* notat *Sayr. dict. capit.* 16. *num.* 6. *Cened. dict. collect.* 11. *in princip. Vgolin. d.* 2. *verſi. excipitur ergo*. Neque refert an alienus, vel proprius effundatur ſanguis, ſi enim quis ſuæ mentis compos ex ira, vel deſperatione ſe ipſum occidat, vel iniuriosè per cutiat cenſebitur Eccleſia violata, & reconciliatione indigebit, vt notant *gloſ. verbo ſanguinis in fin. in d. cap.* 1. *& Mari. Alter. d. cap. primo, verſ. quæritur tertio, d. c.* 16. *numer.* 4. *in fin.* & confirmatur ex ijs, quę notant Doctores per text. ibi *in cap. contingit* 36. *de ſententia excommunicationis.*

32 Sicut nec etiam ſi mortuum corpus in eccleſiam delatum ſanguinem effundat, quia iam verè non dicitur ſanguis humanus, non enim hominis eſt, ſed cadaueris. Multoties accidit, vt cadauer ſanguinem effundat ſi coram eo occiſor ſit, & ita in illum occiſi cruor impetuoſam eiaculationem irruens illum ſic prodit, & poteſt eſſe hæc præſumptio vehemens, quod illum occiderit, ſi adſint alia indicia, de quo vide *Lemn. Lenn. de naturæ miraculis, lib.* 2. *cap.* 7. *Boer. deciſ.* 166. *Fran. Marcum part. prima deciſ.* 183. *& part.* 2. *deciſi.* 190. *Aloyſ. Ricci. in collect. deciſion. part. quarta collect.* 855. *poſt medium Hipp. in pract. §. diligenter numero* 181. *Gomez, to.* 3. *var. cap.* 13. *numer.* 15. *Valeriol. medicum libro ſecundo, obſervat.* 9. *Petr. Gregor. ſyntagm. iuris lib.* 36. *capit.* 20. *numer.* 8. *Maſcard. de probat. concluſ.* 867. *numer.* 24. *Cened. ad decretum collect.* 65. *numer.* 3. *Farinac. in praxi crimin. lib.* 1. *titul.* 5. *quæſtione* 52. *numero* 154. *cum ſeqq. Fr. Hieron. de Lepes in hiſtoria infant. à iudæis occiſ. part.* 3. *capit.* 4. *§. Otroſi, fol.* 58. *verſo Martin. Delr. diſquiſit. magic. lib.* 1. *cap.* 3. *quæſt.* 4. *pag.* 12. *& lib.* 5. *ſect.* 4. *num.* 20. *pag.* 680. *Hortenſ. Cauale. de brachio regio p.* 3. *nn.* 104. *Emmanuel de Valle de incantationibus, & enſalmis opuſc.* 1. *ſect.* 1. *c.* 1. *numer.* 31. *Fran. de Pueyo inter deciſ. Ioſeph. Teſſe deciſ.* 111. *à num.* 1.

33 Vbi num. 15. mirandum refert accidiſſe anno 1607. in platea Valſis de Broto, vbi cadauer exhumatũ omnibus patebat, & poſitus ante eum Ioann. Franciſcus de Verga vnus ex delinquentibus illico exiuit ſanguis ex vulneribus d. cadaueris, quouſque d. reus fuit à diſt. occiſi conſpectu eductus. Et ſtatim adductus fuit ad conſpectum d. occiſi Monſerat. de Verga alter accuſatus, qui cum ſe culpatum videret tanto ſcelere cępit obſecrare Deum, & Cęlum, vt in teſtimonium ſuæ veritatis permitteret miraculum ibi fieri, quo dicto illico cadauer eleuauit brachium dexterum, & digito ſignauit vulnera, ex quibus ſanguis illico exiuit, & continuo eleuando idem brachium eodem digito ſignauit in dictum accuſatum.

34 Secunda declaratio eſt, vt intelligatur prędicta reſolutio non quidem de modica effuſione, veluti ſi gutta ſanguinis etiam iniuriosè intra Eccleſiam ceciderit, ſed potius de notabili, ſeu conſiderabili, hoc enim importat verbum, effuſio, nempè ſanguinis abundantiã, & copioſum fluxum argumento text. *in cap. ſæpè* 41. *diſtin. & in cap. reuertimini* 16. *quæſt.* 1. notat *gloſſ. verbo effuſionem ſanguinis, in cap. cum illorum* 32. *de ſententia excommunicationis, gloſ. in caſus poſitione in dict. capit.* 1. *verſi. nota.* 1. *Tiraq. in tract. de iudicio in reb. exiguis verſ.* 11. *pag.* 55.

35 Et ideò ſtatutum loquens de vulnere cum ſanguinis effuſione non habet locum in vulnere ex quo modicum ſanguinis effunditur, vt per *Hipp. conſil.* 80. *numero* 26. *Marc. Anton. Gennenſ. in pract. Archiepiſco. Neapolit. cap.* 80. *numero ſecundo*, quo fundamento in noſtris terminis reſoluunt *Fr. Ludouic. inſtructorio conſciẽtiæ part. prima cap.* 33. *verſ. ſed circa ſecundum, Stephan. Coſta in cap. is qui* 18. *numero ſecundo de ſententia excommunicationis lib.* 6. *Sylueſt. verbo interdictum* 4. *quæſtio.* 1. *Nauarr. dict. cap.* 27. *numero* 256. *verſ. dixi effunditur, Gambar. dict. caſu* 6. *num.* 8. *Mari. Alter. dict. cap. prim. verſ. quæritur quinto, Graff. dict. cap.* 48. *nu.* 25. *Soar. dict. ſect.* 4. *verſ.* 2. *Vgolin. dict. §.* 2. *verſicu.* 2. *excipitur, Sair. dict. cap.* 16. *numer.* 5. Hinc optimè notantes non indigere Eccleſiam reconciliatione, quãdo quis in ea percutitur, vel alia iniuria affligitur citra ſanguinis effuſionem, etiamſi carnes conterantur, & oſſa confringantur, quia omnia iura ſupra relata ſanguinis effuſionem requirunt, & ſine lege pœnam hanc, ad alios caſus extendere non licèt, iuxta regulam text. *in cap. pœna de pœnitentia diſtinct.* 1. & tenet *Gambar. d. caſu* 7. *numer.* 8. niſi fortè tumorem cauſauerit, aut liuorem ex verberibus, & opus ſit, vt tumor ſeu liuor ferro aperiatur, dicetur enim Eccleſia polluta, quia percuſſio iniurioſa fuit, & efficax cauſa effuſionis ſanguinis, quæ deindè ſecuta eſt, vt aduertit poſt *praxim epiſcopalem part. prima verbo* pollutio Eccleſiæ, *Sair. dict. cap.* 16. *numer.* 8. Neque exiſtimes quamcumque copioſam ſanguinis effuſionem ſufficere, vt Eccleſia polluatur, & reconciliatione egeat: nam ſi percuſſio leuis fuerit, licèt ſanguis copioſè effundatur, non ideo polluta cenſebitur Eccleſia, exemplum frequens eſt quando in rixa puerorum alter alterum percutit, & ex naribus multus effluit ſanguis *Nau. in manu. cap.* 27. *num.* 92. *Vuald. in candel. par.* 2. *de interd. titul. de caſibus quibus Eccleſia, &c. num.* 59. *Graff. libro* 2. *cap.* 48. *numero* 25. ſi enim percuſſio lethalis non eſt, quæ ad mortalem culpam ſufficiat, neque ad pollutionem Eccleſiæ ſufficiens cẽſeri debet, & ita reſoluit *Soar. dict. ſect.* 4. *§.* 2. *violatur in fine*, Si tamen ſanguis exiret de naſo ex percuſſione violenta inter maiores quatuordecim annorum pollui Eccleſiam reſoluit iudicatumque refert *Mari. Anton. var. lib.* 1. *reſolut.* 112. *caſu* 6. quem citat *Gambar. d. caſu* 6. *num.* 9.

37 Tertia declaratio eſt, vt procedat prędicta reſolutio in ſanguinis effuſione publica, & quæ publicè innoteſcat non vero in occulta, per quam non debet Eccleſia polluta cenſeri, ſicut nec per occultam ſeminis effuſionem, de qua erit infra ſtatim agendum: ita *gloſſ. verbo pollui in dict. cap.* 1. *Nauarr. Sot. Henriq. Graff. Tolet.* & alij, quos refert, & ſequitur *Sair. dict. cap.* 16. *numer.* 10. *Stephan. Coſta in dict. cap. is qui, numer.* 5. *Soar. dict. ſect.* 4. *ver.* 2. *dubitari ſolet, Sanchez dict. diſputat.* 15. *numero* 10. probantes imprimis ex auctoritate text. *in c. ſignificaſti de adulteriis*, quatenus expendit mulierem publicè fuiſſe confeſſam adulterium, quod in Eccleſia commiſit. *Soar.* vero vbi *proximè*, ex mente communi cum iudicio aduertit hoc generaliter intelligendum in quocumque crimine occulto ex ijs, quibus Eccleſia poluitur, per quod in quantum tale eſt, minimè debet eccleſia polluta cenſeri, quidquid frequentius Doctores aſſumant exemplũ effuſionis ſeminis, quia illa frequẽtius occultè fieri ſolet, idem tenet *Nauarr. d. cap.* 27. *nu.* 251. *in fin.* vbi peculiariter aduertit ſe publicè Salmãticæ perlegentem in ea fuiſſe ſententia fieri poſſe, vt effuſio ſanguinis, vel ſeminis, modo occulta, ab hinc

octo dieb⁹ publicè fieri, possit, quia scilicet testes coram quibus facta fuit per idem tempus tacuerunt, per quod deuenit in populi notitiam, & illum sequuntur *Soar. Aula, & Sair. num.* 11. citatis locis, indeque receptam esse sententiam contra *Alphon. de Castro & praxim Episcop.* quos non citatos sequitur *Sà verbo Ecclesia num.* 19. qui putant Ecclesiam non indigere reconciliatione, si dum effusio erat occulta in eadem Ecclesia semel fuit celebratum, quasi vna celebratione Ecclesia dicatur reconciliata, loquuntur enim contra iura omnia, quæ formam reconciliationis præscribunt in cinere, & aqua benedicta, vt in *d. c. proposuisti, & in cap. vltim. de consecrat. eccles.*

38 Occultum, & publicũ multis modis dicitur, de quibus per Doctores in *cap. vestra, & in c. vlt. de cohabitatione Clericorum, & c. cum olim* 24. *de verborum significatione, Menoch. de arbitr. cas.* 166. *Mascard. de prob. concluſ.* 1107. *à nu.* 13. *Gabr. commun. tit. de restit. spoliatorũ conclus.* 1. *num.* 117. *Mench. illustrium c.* 2. *num.* 11. *& c.* 20. *numer. vigesimo tertio. Aldret. de religiosa disciplina tuenda libro primo c.* 5. *§.* 2. *à num.* 6. *Farinac. in praxi criminum. q.* 21. *num.* 1.

39 Ad nostrum propositum occultum dicitur non solum per accidens, quod propriè verificatur, vbi nulli testes adsunt, verum etiam in occulto, quod tale dicitur prout distinguitur à publico, hoc est, quod licèt posset probari legitimè per testes, ideò nulla publica fama notatum, cuius exemplum refertur in *capit.* 2. *de apostatis, & in cap. Christiana,* ibi, latentia peccata 32. *quæstione quinta,* vnde ipsum dicendũ erit, si talis actus in præsentia paucorum priuatorum hominum contingat, quia taliter gestus interim dum non publicatur propter ipsorum taciturnitatem occultus dicitur ex *gl.* recepta *verbo secreta in cap. quis aliquando §. hinc ergo secreta de pœnit. distinct.* 1. *& in cap. de manifesta* 2. *qu.* 1. Licèt vero fauorem Concilij Constantien. seu Extrauagantem ad euitanda *Martin. V.* his terminis applicari posse contendat *Fr. Joann. de Penna,* quem refert, & probabile dicit *Soar. vbi proximè,* merito tamen cõtrariam sententiam concludit, & tutiorem attestatur, quia hæc pollutio à censuris, de quibus agit Extrauagans illa, longè differt, & ideo ad illam extendi non debet sine lege, iuxta vulgatem regulam, *quæ à iure de regulis iuris in* 6. cum similibus igitur consulte faciet Parochus, si cum primum hoc inceperit fieri publicũ, ad Episcopum negotium deferat, qui præhabita inquisitione, & commissione, determinabit an Ecclesia polluta sit habenda, & reconciliatione indigeat, sitque interim in ipsa à diuinis officijs abstinendum.

40 Nec sibi suadeat publicitatem pollutionis efficere tantum Ecclesiam pollutam, nam notitia illa, & fama superueniens de nouo, illam non polluit, sed potius pollutam ostendit, & talem iudicat ad diuina officia suspendenda, sicut vere dicitur excommunicatus, qui talis est à parte rei, quamuis dum est occultus non sit vitandus, quia denuntiatio excommunicationis minimè eum excommunicat, sed potius excommunicatum declarat *c. pastoralis §. verum de appellationibus,* & quod declarat non facit, sed actum denuntiat, sicut in *l. sed si quæratur* ibi, quia per sententiam non debet seruitus constitui, sed quæ est declarari, *ff. si seruitus vind. l. hæredes palam §.* 1. ibi, nihil enim nunc dat, sed datum significat *de testamentis.*

41 Vnde merito notant Doctores communiter secundum *Sair. dict. capit.* 16. *numer.* 10. quod etsi Sacerdos ex sacramentali Confessione sciat in Ecclesia effusionem sanguinis contigisse potuisse in eadem celebrare, neque aliqua reconciliatione opus est, quamuis *Hostiens.* & alij quos refert *Stephan. de Caeta in capit. ad limina* 20. *quæstione prima. §.* 5. *numer.* 512. dicant tutius esse, quod Sacerdos in genere reuelet Episcopo talem Ecclesiam indigere reconciliatione: nulla enim probabili nituntur ratione, nam text. qui adduci solet *in dict. cap. significasti, de adulter.* considerat publicam mulieris confessionem ex qua infamia publica orta est, & ideo indè ad sacramentalem Confessionem ineptum est argumentum.

42 Tertia causa ob quam polluitur Ecclesia est propter voluntariam humani seminis effusionem intra illum contingentem, siue sit hominis, siue mulieris, siue hæretici, aut infidelis, siue etiam per mollitiem, sodomiam, aut bestialitatem contingentem, de quo est text. *in dict. cap. vnico de consecratione Ecclesiæ lib. sext. & in dict. cap. Ecclesijs de consecratione distinct.* 1. *resolunt Navarr. Sylvest. Graff. Fr. Emmanuel, Henriquez & Soar. dict. locis Fr. Ludouic. Miranda dict. quæstione* 39. *articul.* 5. *conclus.* 1. *versic.* 2. *casus, Vgolin. dict. cap.* 29. *§.* 3. *Azori. dict. par. secundæ libr.* 9. *capit.* 5. *quæstione* 3. *Gambarupta dict. casu* 6. *numer.* 11. *Mar. Alter. d. cap.* 1. *vers. tertio.*

43 Dicimus, Ecclesiam pollui propter voluntariam humani seminis effusionem, qui nõ sufficit, si fiat in somnijs, vt per *Fr. Emman. dict. loco,* & ex *glos. in cap. ecclesijs de consecrat. distinct.* 1. *verbo semine,* quam communiter receptam dicunt *Navarr. d. cap.* 27. *num.* 252. *Azori. vbi proximè, Gambarupta dict. numero vndecimo. Mar. Alter. vbi proximè, Graff. dict. capit.* 47. *numer.* 24. *Fr. Ludouic. Miranda dict. vers. secundus casus est. Vgolin. d. §.* 3. *vers. excipitur tamen,* vbi hoc verum dicit etiam vbi occasionem aliquam seminandi dedisset, vel facta oblectaretur, aut ob ægritudinem semen, aut menstruum mulieris caderet. Dicimus etiam humanum, ad excludendam effusionem cuiusuis alterius animalis irrationalis, iuxta sup. resoluta circa sanguinis effusionẽ, & *glos. verbo seminis d. cap.* 1. *& Fr. Ludou. Miranda dict. vers. secundus casus est, & Vgol. d. §.* 3. *in fin.* Semen hoc humanum, cuius effusione Ecclesia polluitur, sufficit si in ecclesia effundatur, etiam intra vas naturale contingẽs, sicut diximus de effusione sanguinis, per quam similiter polluitur Ecclesia dummodo intra eandem contingat, licèt non cadat in ipsa Ecclesia materiali, optimè *Gamb. d. casu 6. nu.* 2.

45 Quam tamẽ minimè pollui dicendum est, si huiusmodi seminis, aut sanguinis effusio accidat supra tectũ, vel infra Ecclesiam in aliqua cauerna, aut spelũca, vel in aliqua camera, aut cella, vel in Choro, Sacristia, turri cymbalorum, tribuna, aut confessionarijs extra ecclesiæ corpus, quia illis omnibus, & similibus casibus dicitur extra Ecclesiam contigisse, vt post *Sot. & Cordub.* tenet *Mart. Alter. d. c.* 1. *vers. requiritur,* sequũtur *Graf. d. c.* 48. *à n.* 23. *Soar. d. sect.* 4. *col.* 2. *vers. quod autem sanguinis, Sair. d. c.* 16. *n.* 8. *Aula d. disput.* 7. *dub.* 1. *Sanch. d. disp.* 15. *à num.* 21. *cum seqq.* vbi sigillatim de singulis prædictis quæst. seu particulis latissimè differit.

46 Quæstio non leuis est an idem dicendum sit, quando intra Ecclesiam datur coitus coniugalis: in qua quæstione videbatur dicendum non esse per hoc Ecclesiam pollutam, quia licèt talis effusio, & talis coitus sit voluntarius, non tamen est peccaminosus, text. enim in *cap. si motum de consecrat. distinct.* 1. *& in dict.*

cap.

cap. ſignificaſti, de adulterijs, ſolum faciunt mentionem de fornicatione illicita, & adulterina, in quem ſenſum videntur etiam intelligendi text. *in dict. capit. vnico de conſecrat. eccleſiæ lib. 6. & in cap. vltim. eiuſdem tit. in antiquis, & in dict. cap. eccleſijs, de conſecratione diſtinct. 1.* dum de ſeminis effuſione ſimpliciter loquuntur, ita ut ſemper intelligamus, dummodo de ſe, & natura ſua ſit peccaminoſa, quæ dici nequit contingens intra Eccleſiam ex copula coniugali, ſi ſemoueamus contemptum, vel ſcandalum, nec enim circunſtantia loci ſacri, & irreuerentia ratione ipſius talis eſt, vt per ſe ſolam mortale peccatum conſtituat: cum ſpeciali aliquo iure poſitiuo talis copula prohibita non reperiatur, & ideo cum ſimus in materia pœnali, videtur dicendum minimè fore extendenda prædicta iura loquentia de copula illicita, & peccaminoſa ad copulam cõiugalem de ſe licitam, & honeſtam.

47 Contrariam tamen ſententiam tenuerunt *gloſſ. in d. capit. vnico, & in cap. quoniam verbo opportuno 31. diſtinct. & in cap. eccleſijs verbo ſemine 68. diſtinct.* ſequũtur *Nauarr. conſil. cap. 27. num. 252. Graff. dict. capit. 48. num. 26. Con. de ſponſalibus, part. 2. cap. 7. §. 2. numer. 3. Perez tit. 1. lib. 5. ordinamenti pag. 12. Fuſc. de viſit. lib. 1. cap. 28. num. 9. & lib. 2. cap. 15. numer. 6. Sair. dict. cap. 16. à numer. 19. Soar. dict. ſect. 4. verſic. 3. violatur, Sanchez de matrimon. lib. 9. diſput. 15. à numer. 7. Tolet. dict. cap. 8. numer. 14. Cened. ad ſex. collect. 11. numer. 2. Auila dict. diſput. 7. verſic. ſecundus, Azor. dict. cap. 5. quæſt. 2. verſ. dubiæ Gambarupta dict. caſu 6. numer. 11. in fine, Vgol. dict. cap. 29. §. 3. verſ. 3. locum habet, Fr. Ludou. Miranda dict. quæſt. 39. articul. 5. concluſ. 1. verſi. ſecundus eſt*, quæ opinio ex eo ſuadetur quod coitus coniugalis licèt de ſe licitus ſit, eſt tamen illicitus propter loci ſacri circunſtantiam, cui fit iniuria, argum. text. *in capit. accuſatio 2. quæſt. 7. & cap. 1. de immun. eccleſ. & cap. 2. eod. tit. lib. 6.* Vnde cum ſit voluntarius, & peccaminoſus contingens intra Eccleſiam, videtur ex conſequenti per illum Eccleſiam pollutam cenſendã: facit, quod dicimus de iudice ſuſpendente, & ſuffocante reum intra Eccleſiam, in qua ſpecie licèt pœna mortis ſit criminis condigna, & ideò de ſe licita, attamen propter loci ſacri circunſtantiam redditur illicita, & iniurioſa, & ideo polluta cenſetur Eccleſia. Cui non obſtat, quod coniugi petenti debitum alter cõiux tenetur reddere ex vi matrimonialis obligationis, & coniugalis vinculi, & ita ſub pœna peccati mort. maximè ſi detur periculum incontinentiæ, ceſſat enim huiuſmodi obligatio reſpectu coniugis intempeſtiuè debitum petentis, & vbi redditio citra peccatum fieri nequit, per ea quæ notantur *in cap. inquiſitioni de ſentent. excommun. & in c. literas, verſ. porrò de reſtitut. ſpoliator.* facit tex. cum materia *in l. quod diximus, ff. de ſolut.* per quem dici ſolet, quod non ſemper debitor tenetur ſtatim creditori petẽti debitum ſoluere, cum poſſit dari legitima differendæ ſolutionis cauſa.

48 Cum magis communi, & vera ſententia hanc quæſtionem ſub fœdere diſtinctionis reſoluendum puto, videlicet faciendo diſtinctionem inter coitum coniugalem intra Eccleſiam contingentem illicitum, & peccaminoſum, & coitum, qui talis non ſit, imo potius licitus, & iuſtus: prioris membri ſit exemplum quoties coniuges intra Eccleſiam mutuo cohabitant abſque vlla neceſſitatis cauſa, vel licèt detur cauſa cohabitandi intra Eccleſiam, non tamen datur neceſſitas petendi, & reddendi debitum, quia nullum ſubeſt periculum incontinentiæ: poſterioris membri ſit exemplum quoties coitus cõiugalis intra Eccleſiam ex neceſſitate contingit, veluti quia coguntur coniuges diu intra illam commorari, & cohabitare, propter quod prædictum incurrit periculum incontinentiæ, ad quod tollendum fuit coitus cõiugalis iuſtus, & neceſſarius, quãtumuis intra Eccleſiam contingens. In primo igitur caſu non eſt dubium, quod Eccleſia maneat polluta, cum detur intra eandem illicitus, & peccaminoſus coitus; ſecus vero in poſteriori à ceſſante ratione; atque ita reſoluunt diſtinguendo *Richard. in 4. diſtin. 32. artic. 3. quæſt. 1.* & ibi *Maior* etiam *quæſt. 1. Sylueſt. verbo conſecratio 2. q. 5. Con. de ſponſa. p. 2. cap. 7. §. 2. num. 3. Vict. in ſumm. num. 276. Soar. d. ſect. 4. verſ. tertia opinio, Sair. in claui Regia lib. 9. cap. 8. num. 21. Leſſi. de iuſtit. lib. 4. c. 3. dub. 12. num. 25. Mari. Alter. d. cap. 1. verſicul. ſed eſt aliqua controuerſia.*

49 Huiuſmodi tertia effuſionis ſeminis cauſa omnes ferè recipit declarationes ſupra adductas circa præcedẽtem effuſionis ſanguinis cauſam: requiritur namque vt effuſio contingat in ſufficienti quantitate, alias enim in minima non erit ſufficiens, vt Eccleſia polluta cenſeatur, id quod prouenit tam ex vi verbi, effuſionis, vt ſupra expendimus, quam etiam ex eo, quia licèt modica effuſio ex parte interioris voluntatis ſit peccatum mortale intemperantiæ, attamen in ratione exterioris iniuriæ loci ſacri non adeo res grauis eſt cenſenda, vt polluta per hoc fiat eccleſia, prout optime declarant *Soar. d. ſect. 4. verſ. tertio violatur eccleſia, Fr. Emman. in ſum. to. c. 153. nu. 11.* quicquid contrarium velit *Mari. Alter. d. c. verſ. ſed hac opinio.*

50 Dicendum eſt inſuper, & declarandum, quod licèt per occultam, & peccaminoſam ſeminis effuſionem Eccleſia polluatur à parte rei, non eſt tamen talis reputanda, quandiu ipſa effuſio occulta perſiſtit, iuxta ſupra reſoluta circa ſuperiorem cauſam effuſionis ſanguinis, quicquid Doctores communiter contrarium cenſeant, nempè per occultam effuſionem eccleſiam minimè pollui, quorum ſententiam iam ſupra refutauimus, & apertè confunditur ex dict. capit. *ſignificaſti de adulter.* ibi enim adulterium cum Sacerdote intra Eccleſiam à principio occultè contigit, & tamen, quia ex poſt facto per confeſſionem mulieris adulteræ publicè factam de crimine conſtitit, præcepit *Alexand. III.* vt Eccleſia reconcilietur: id quod fieri non debetet, niſi à principio, & ita quoniam adulterium fuit patratum intra Eccleſiam, polluta eadem eccleſia fieret, ſi quidem confeſſio criminis, & populi notitia de eo ſuperueniens minime Eccleſiam violauit, ſed potius violatam oſtendit, iuxta ſupra reſoluta, quæ ex deciſ. dict. *cap. ſignificaſti*, ſic ponderati firmiora reddũtur.

51 Deindè procedit quoque prædicta reſolutio, vbi peccaminoſa ſeminis effuſio contingit intra, non vero extra Eccleſiam, iuxta ſupradicta, quæ ad hunc caſum ex eadem ratione legitimè adaptantur; indè fit vt quẽadmodum ad eccleſiæ pollutionem ex cauſa voluntariæ, & iniurioſæ effuſionis ſanguinis contingentis intra eccleſiam reſoluimus cõtra communem fere omnium Doctorum ſententiam, non aliter eccleſiam fore pollutam cenſendam, quam ſi vtrumque copulatiuè ſcilicet, & vulnus, & ſanguinis effuſio notabilis intra eccleſiam contingat, nec ſufficere quod vulnus tantum, ſi effuſio extra eueniat, idque ex eo quia iura de hoc loquentia principaliter ad effuſionem ipſam, non

vero ad vulnus ferè feruntur: sic similiter idem nobis dicendum videtur in præsenti specie, ita vt quamuis actus hic intra Ecclesiam effusioni ita proximus sit peccaminosus, si tamen actualis effusio non intra, sed extra Ecclesiam contingat, minimè per hoc est Ecclesia polluta cẽsenda, cum verum sit dicere effusionem seminis minimè intra eandem contigisse, quicquid communis sententia sit in contrarium.

52 Quarta causa ob quam polluitur Ecclesia est quoties intra eádem sepultus fuerit fidelis excommunicatus, de quo est tex. *in cap. consuluisti de consecration. Eccles.* qui tex. licèt loquatur in Cæmiterio, procedit tamen, & habet locum maiori ratione, quando prædictus excommunicatus intra Ecclesiam sepelitur, ad effectum, vt per hoc eadem Ecclesia polluta censeatur; tenent *Navarr. dict. caput. 27. numero 252. Victor. verbo Eucharistia, numero 99. Henriq. in summ. lib. 9. de Missa, cap. 27. §. 5. & lib. 13. cap. 51. §. 3. Gambarupta dict. casu 6. numer. 13. Mari. Alter. dict. cap. 1. vers. quarto violatur. Azor. institution. moral. par. prima lib. 10. cap. 26. quæstione 13. versic. tertio, & par. secunda lib. 9. cap. 5. quæstione prima vers. quarto, Sayr. lib. 2. de censur. cap. 4. numer. 11. & lib. 5. cap. 17. numer. 22. Aula dict. disputat. 7. dub. 1. versi. tertius casus, Soar. to. 3. disput. 71. sect. 4. vers. quarta causa, & de relig. tom. 1. tractat. 2. libr. 3. cap. 2. à numer. 3. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 31. numer. 17. Vgolin. de potestat. Episcopi, cap. 29. §. 4. Fr. Ludonic. Miranda dict. quæst. 39. artic. 5. conclusio. 1. vers. tertius casus*, qui ferè omnes intelligunt prædictam conclusionem procedere tantum in excommunicato, vel notorio clerici percussore, vel nominatim denunciato, iuxta *Martini V.* & Basilien sis Concilij Constitut. incip. *Ad euitanda scandala*, per quam solum in prædictis casibus tenemur excommunicatos vitare, vnde etiam in eisdem tenemur non sepelire per reg. cui non communicamus viuo, nec mortuo debemus communicare, de qua *in capit. ex parte in fine, 11. de sepult. & in cap. à nobis de sentent. excommun.* ex cuius decisione vltra Doctores in prædictis iuribus limitanda venit supradicta resolutio deducta ex *dict. cap. consuluisti*, vt non procedat casu quo Ecclesia propter signa contritionis, quæ excommunicatus in vita, & mortis articulo ostendit ipsum absoluerit, etiam post mortem, vt ibidem cauetur, tunc enim cum pro eo sit orandum, poterit similiter intra Ecclesiam sepeliri, quæ per hoc minimè polluta censebitur, cum talis verè sit absolutus ab excommunicatione, in qua decessit, & ex consequenti cessat respectu illius prædicta reg. cui non cõmunicamus viuo, &c. prout habetur *in dict. cap. à nobis* iunctis traditis per *Covar. in cap. alma, part. prima, §. 11. num. 4.*

53 Vbi agit quo pacto talis post mortem valeat per ecclesiam absolui. Procedit autem prædicta resolutio non solum in fideli excommunicato, sed etiam quando infidelis, vel hæreticus sepelitur, per quod erit similiter polluta censenda, & ex consequenti reconciliauda, atque etiam Cæmiterium, si in ipso talis sepeliatur, prout habetur in *cap. Ecclesia il 1. & il 2. de consecrat. distinct. 1.* tenent *Fr. Ludou. Miranda dict. conclusi. 2. vers. quartus casus est*, vbi addit in hoc casu non solũ esse reconciliandam Ecclesiam, verum etiam, & illius parietes abradendos, *Azor. dict. cap. 5. quæstione prima, versic. quinto, & sequent. Sayr. de cens. lib. 5. cap. 6. numer. 15. cum seq.* vbi asserit locum habere, etiamsi infantes infidelium sint, qui sepeliantur *Vgolin. dict. cap. 29. §. 5.* vbi excipit, quãdo Cathecumenus in Ecclesiã sepelitur cum vi charitatis coniuncti nobis sint, & separati à nobis non debeant in sepultura, de quo etiam *Mari. Alter. d. c. 1. vers. sed posset obiici.* Denique quod Ecclesia polluatur, vbi ab excommunicato denuntiato, notoriovè episcopo consecrata est, dixi allegatione antecedenti, *num. 28.*

54 Qui in ecclesia publicè violata Missam celebrat, aut alia peragit diuina officia, seu defunctum sepelit (nisi vrgente necessitate id fiat de licentia Episcopi) peccat mortaliter, irregularis tamen, aut suspensus non efficitur: ex ea ratione quia nulla pœna iure communi constituta est contra eos, qui celebrant in Ecclesia polluta antequam reconcilietur, tum quia pollutio Ecclesiæ i. ẽ est propria censura, nec interdictum, quo fit, vt in Ecclesia polluta celebrans, irregularis non efficiatur, ita *Henriquez. libr. 9. de Missa cap. 27. §. 7. & lib. 13. de excommunicat. cap. 51. §. 5. Sylvest. verbo consecratio 2. quæst. 9. Vgolin. de irregularit. lib. 1. c. 1. n. 2. & in tract. de officio, & potestate episcopi, c. 29. §. 7.* multi quos refert *Cened. d. collect. 135. nu. 5. Fr. Ludou. Miranda d. q. 39. art. 6. Azor. d. c. 5. q. 6. Mari. Alter. d. disp. 3. c. 3.* quãuis celebrãtem fieri suspensum, & si iterum celebret post suspẽsionem contrahere irregularitatẽ asserat *praxis nona Episcopalis p. 1. c. 5. n. 5. vers. ante.* Nam *tex. in d. c. is qui, de sentent. excommunicationis lib. 6.* solummodo loquitur de eo, qui celebrat, aut celebrare facit in loco interdicto, non autem de celebrante in Ecclesia polluta.

55 Ecclesia consecrata reconciliari non potest nisi per proprium Episcopum, seu alium de ipsius licentia, & hoc cum aqua ab Episcopo benedicta vino admixta, & cineri, & cum verbis, quæ habentur in Pont. vel manuali Romano ita traditur expressè *in c. aqua, & in cap. proposuisti de consecrat. Ecclesia*, & tenent *Azor. d. p. 2. lib. 9. c. 5. q. 5. Cened. d. collect. 135. nu. 1. Vgolin. d. c. 29. §. 8. nu. 1. Gambarupta d. casu 6. num. 4. Miranda dict. q. 39. art. 8. conclus. 2.*

56 Vbi etiã asserit Episcopos huiusmodi facultatem reconciliandi ecclesiam consecratam pollutam non posse simplici sacerdoti delegare, etiamsi in contrarium sit consuetudo, per *d. c. aqua*, vbi huiusmodi consuetudo dicitur, quod potius dicenda sit corruptela, quia licèt Episcopus committere valeat, quæ iurisdictionis existunt, quæ tamen sunt ordinis Episcopalis non potest inferioris gradus Clericis demandare, de quo etiam *Vgol. d. §. 8. num. 2.* vbi addit Summum Pontificem, id posse, ex quo de iure positiuo est, & omnium, quę iuris positiui sunt plenam habet potestatem, quod totum etiam tenet *Mar. Alter. d. disput. 3. c. 4.*

57 Si tamen Ecclesia non fuerit consecrata, sed tantummodo benedicta reconciliari potest per quemcunque simplicem Sacerdotem per solam aquæ lustralis aspersionem, *cap. si ecclesia cum glos. verbo lauetur, de consecr. Ecclesiæ, Mari. Alter. d. c. 4. versic. quod si, Henriq. dict. cap. 27. §. 6. Sayr. dict. cap. 16. numer. 31. Tolet. dict. cap. 8. numer. 15. Fr. Ludonic. Miranda dict. art. 8. conclus. 1. Vgolin. dict. §. 8. numer. 3. Aula dict. disputat. 7. dub. 4.* cum quo aduerte non esse necessarium, quod aqua sit per Episcopum benedicta, vt Ecclesia non consecrata reconcilietur, licèt hoc requirat *Tolet.* vbi proximè, cõuincitur enim ex verbis, *cap. vltim. de consecrat. eccles.* ibi, aqua protinus exorcizata lauetur, quod nõ liceret, si Episcopi licentia, benedictio, aut auctoritas esset expectanda, & exorcismus aquæ per Episcopum esset faciendus.

De

58 De quatuor autem aquæ benedictæ generibus, & de eius vi, & effectibus, vide *Durand. in rationali diuinorum, lib. 4. c. 4. num. 10. Stephan. Durant. de ritibus Eccleſiæ, lib. 1. c. 21. num. 2. Hieron. Rom. lib. 4. de Repub. Chriſtiana cap. 22. Henriq. in ſum. lib. 4. c. 15. §. 8. litera E, Azor. inſtit. moral. par. ſecunda libro 9. cap. 15.* Et de illius vſu apud Gentiles, & Hebræos ad ablutionem, & expiationem agit *Ioan. de Pineda ſuper Iob part. 1. capit. 9. pag. 360.*

59 Et de antiqua eius inſtitutione in Eccleſia contra mala ſpiritualia, Dæmoneſque vide *Card. Cæſar. Baron. tom. 2. annal. Eccleſiæ, anno Chriſti 132. pag. 62. Martin. Delrium diſquiſit. Magicar. lib. 2. c. 2. ſect. 3. q. 3. pag. 523. Emmanuel. de Valle de Moura de incãtationibus, en ſalmis ſect. 2. c. 11. num. 27.*

60 Remittit peccata venialia *Azor. dict. lib. 9. cap. 15. quæſt. 5.* latius *p. 1. lib. 4. cap. 10. q. 4.* Liberat à morbis *Emman. de Valle d. c. 11. num. 6.* Confert ſanitatem corporalem, idem *Emman. de Valle d. ſect. 2. c. 13. num. 8.* & de miraculis per aquæ benedictæ virtutẽ factis tractant *Henriqu. dict. lib. 4. c. 15. nu. 8. litera E. Card. Baron. tom. 3. anno Chriſti 327. pag. 284. & to. 7. anno Chriſti 537. pag. 271.*

61 Vbi tamen reconciliatio Eccleſiæ conſecratæ haberi non poſſet per Epiſcopum, quia longe abeſt, & venire non poteſt, poſſe eundem Epiſcopum ex iuſta cauſa concedere, vt in Eccleſia polluta ante reconciliationem celebretur poſt *D. Thom. & Sot.* notarunt *Auila dict. diſput. 7. dub. 3. concluſi. 2. Sà verbo Eccleſia, num. 23. verſic. Epiſcopus, Mari. Alter. dict. diſputat. 3. cap. 2. verſi. Sed non caret, praxis Epiſcopalis, vbi proximè.* Sed hoc non probari benè obſeruat *Henriq. lib. 13. cap. 51. §. 5. litera F.*

62 Quare facilius erit attento iure communi, quod cõcedat Epiſcopus, vt in loco non ſacro in Altari portatili celebretur, vel poſt *Concil. Triden.* in priuatis Oratorijs, aut Eremitorijs inſtitutis ad diuina celebranda, ſecundum à nobis dicta alio in loco.

63 Quomodo autem ſe gerere, & quid agere oporteat Sacerdos, ſi cõtingat poſt inceptam Miſſam Eccleſiam violari, veluti ſi orta rixa alteri vulnus inferat, vel occidat? in quo dubio communiter diſtinguitur vtrũ poſt cęptam conſecrationem, aut ante illam caſus cõtingat, ita vt in primo Miſſam teneatur proſequi, in ſecundo vero minimè, ita *Vgolin. de cenſ. tab. 2. c. 8. §. 4. & de poteſt. Epiſcopi c. 29. §. 7. nu. 3. Soar. d. ſect. 4. in fi. Mar. Alter. d. diſput. 3. c. 3. in fine.*

64 Prælati Regulares benè poſſunt reconciliare eccleſias quacumque ex cauſa violatas atque pollutas aqua per ipſos benedicta, ſi Epiſcopus, qui illam benedicat diſtet vltra duas dietas, alias debẽt habere aquam benedictam ab Epiſcopo, prout conſtat ex conceſſione *Leonis X.* facta Generalibus, & Prouincialibus, ac Cuſtodibus, necnõ, & Guardianis Fratrum Minorum obſeruantiæ pro tempore exiſtentibus, quæ habetur inter *priuilegia mendicantium, verbo benedicere Eccleſiaſt. §. 14.* & refert *Sair. d. cap. 16. numer. 31.* & de ea teſtãtur *Vgolin. d. §. 8. num. 2. Mar. Alter. d. cap. 4. verſic. quamuis, & Fr. Ludou. Miranda dict. art. 8. conclu. 3. & Henriq. dict. §. 6. lit. D.*

65 Quælibet autem dieta continet viginti milliaria, ſeu circiter ſeptem leucas, *gloſ. verbo duas diatas in c. nõnulli de reſcript. Henriq. in ſumm. lib. 9. c. 27. §. 6. in comm. lit. E. & lib. 15. c. 51. §. 5. Parlad. lib. 2. rerum quotid. c. 19. nu. 9. Gregor. l. 3. verbo, que es vna legua tit. 16. par. 2. Ordin. Regia Luſitan. lib. 1. tit. 90. §. 13. ibi à ſeis legoas por dia,* commenſurando per viam vſitatam *Parlad. d. n. 9. Maſſard. de probation. concluſ. 1056. num. 6. Cabed. Luſitani deciſ. 13. num. 4. par. 1.*

SVMMARIVM.

1 *Miſſas reducere, & ad minorem numerum reuocare pertinet ad Epiſcopos in Synodo Diœceſana, & ad Generales Ordinum in ſuis capitulis generalibus.*

2 *Iuſta cauſa eſt neceſſaria ad huiuſmodi reductionem faciendam.*

3 *Defunctorum voluntates inuiolabiliter obſeruari publicè intereſt.*

4 *Anniuerſaria, & officia pro defunctis ſub huiuſmodi reductione cadunt.*

5 *Reductio hæc an debeat intelligi de Miſſis, & legatis, tam inte Concil. quam poſt illud relictis?*

6 *Eleemoſyna pro ipſis Miſſis celebrandis, ſi adeo tenuis ſit, ſub hac reductione comprehenditur.*

7 *Si nullum creſcat Eleemoſyna pro Miſſis, vt conſtituta tenuiſſima ſit, quid agendum oſtenditur.*

8 *Epiſcopus poteſt aliquando ex iuſta cauſa concedere, vt Miſſa in alia Eccleſia, vel in alio Altari celebretur, ſi nequeat celebrari in loco conſtituto.*

9 *Epiſcopus non poteſt reducere ad minorem numerum Miſſas in fundatione Eccleſiæ impoſitas.*

10 *Epiſcopus nõ poteſt etiam reducere ad minorem numerum Miſſas beneficiorum requirentium in ſua fundatione certum illarum numerum.*

11 *Nec Miſſas particulares votiuas, aut pro defunctis, quæ iuſtis ſtipendijs ſigillatim à particularibus perſonis petuntur.*

12 *Epiſcopus etiam ſine ſynodo congregata poteſt Miſſarum numerum diminuere, Abbates vero, & Generales non ita extra Capitula generalia.*

EPISCOPVS IN CAPELLARIIS, quando poſſit reducere numerum Miſſarum.

ALLEGATIO XXIX.

1 AD Epiſcopos in Synodo Diœceſana, & ad Generales Ordinum in ſuis Capitulis generalibus pertinet Miſſas reducere, & ad minorem numerum reuocare: ita habetur in *Concil. Trid. ſeſſ. 25. de refor. ca. 4. & in Concil. Bracharen. IV. act. 4. c. 26. in fine,* comprobant poſt *Nauar.* & alios *Henriq. lib. 9. c. 22. n. 6. Seraph. Rot. Rom. deciſ. 611. Azor. inſtit. moral. p. 1. lib. 12. c. 18. q. 61. Fr. Emman. in ſum. p. 1. c. 252. num. 13. Reginald. in praxi fori pœniten. lib. 23. n. 239. Quaranta in ſum. Bullarij, verbo Miſſa, verſ. poſſe, Mirand. in man. Prælat. to. 1. q. 41. art. 12. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſt. dec. 404. in 1. edit. & reſol. 341. in 2. edit. Bonacina de ſacram. diſp. 4. q. vlt. punct. 7. §. 2. nu. 9. praxis epiſc. p. 1. verbo miſſa, §. 3. pag. 228. Fr. Emm. q. regul. tom. 1. q. 43. art. 13.*

2 Primo amplia ad huiuſmodi reductionem faciendam neceſſariam eſſe iuſtam cauſam, cum voluntas teſtatoris nõ poſſit abſque illa violari, ita *Fr. Emman. d. c. 252. ad fin. alias c. 251. concl. 13. Nau. conſ. 9. n. 9. de celebrat. miſſar. in nou. Fraxinell. de oblig. ſacerd. ſect. 7. §. 5. nu. 3. Molin. de inſtit. tract. 2. diſp. 249. Bonacina d. §. 2. nu. 12.*

3 Defunctorum enim voluntates inuiolabiliter obſeruari publicè intereſt *Petr. Magdalen. de numero teſtium in teſtam. req. p. 1. c. 8. à nu. 6. Card. Mant. de conſil. vlt. vol. lib. 3. tit. 3. Pradil. in ſum. legũ pœnal. p. 2. caſu 25. Martin. Carrill. en la explication de la bulla de los defuntos, p. 2. cap. 14.* Quapropter Prælati, qui eam habent auctoritatem in diminuẽdis obligationibus iam inductis prudenter, cautè, & cum timore lædendi conſcientias ſuas procedere debent. Iuſta cauſa ad huiuſmodi reductionem faciendam illa poteſt eſſe, videlicet, ſi curſu temporis Clericorũ, aut Religioſorum numerus eſt diminutus, aut Eccleſiæ, vel Monaſterij redditus extenuantur, vel impenſæ maiores fiunt, & cætera huiuſmodi *Azor. inſtit. moral. p. 3. lib. 12. c. 6. q. 5.* quem refert *Fraxinel. d. loco.*

4 Secundo amplia habere locum in anniuerſarijs, & officijs pro defunctis, & ita declaraſſe ſacram Congreg. ad inſtantiam *Archiep. Neapol. die 26. Nouembr. 1583.* referunt *prax. noua epiſc. p. 2. c. 3. n. 15. in fin. Steph. Quarant. in ſum. bullar. verb. Miſſa, pag. 291. alias 402. Gabr. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo Miſſa 4. Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 341. nu. 2.*

5 Tertio amplia procedere huiuſmodi reductionem in Miſſis, & legatis, tam ante Trident. Concil. quam poſt illud relictis, quia diſpoſitio Concil. generaliter, & abſolutè loquitur, ita *Poſſeuin. c. 2. num. 25. quæſtio 9.* Sed ex declaratione Illuſtriſſ. Cardinalium reductionem fieri non poſſe de Miſſis poſt Tridẽtinum relictis, tenent *Miranda d. loco, concl. vni. in medio. Hieron. à Sorb. in annot. ad compend. priuil. regul. verbo Miſſa 3. Azor. tũ prox. Fr. Emman. d. art. 13. Fraxinel. d. ſect. 7. §. 5. n. 2. Conſect. in ſummar. priu. ordinum Mendican. tit. 19. de diuinis officijs, & Miſſarum celeb. c. 3. Fr. Emman. qq. regular. to. 1. q. 43. art. 13.* ex *Gaſp. Paſſar. cap. 60. de remedio Miſſar.* qui aſſerit hoc ſibi conſulenti à dictis Illuſtriſſ. reſponſum eſſe *Romæ die 7. Febr. 1573.*

6 Quarto amplia in eleemoſyna pro ipſis Miſſis celebrandis, quæ ſi adeo tenuis ſit, vt nõ facilè inueniatur, qui velit ſe huic muneri ſubijcere, vt dicitur in *Trid. c. 4.* tunc numerus Miſſarum moderandus eſt, iuxta vires legati, refert à Sacra Congreg. declaratum *Aloyſi. Ricc. d. reſolut. 341. à num. 2.* Vbi etiam dicit per eãdem deciſum in huiuſmodi reductione debere Epiſcopum Capituli conſilium requirere, quamuis ſequi illud non teneatur.

7 Aduerte tamen quod quando teſtator relinquit 100. aureos pro 100. Miſſis celebrandis in tali Eccleſia pro anima ſua, ſi augeatur eleemoſyna præſtanda ſacerdotibus, tenetur hæres data capacitate hæreditatis ſupplere mercedem, quia teſtator non reliquit pecuniã ſimpliciter pro eleemoſyna ſoluẽda ſine onere Miſſarum, ſed pro Miſſis celebrandis pro anima ſua, eo tempore quo præſtabatur minor merces, nam præuidiſſet augumentum, non vtique diminueret numerum miſſarum, cum hæreditas totum reddere poſſet: ita *Marc. Anton. Gennen. in practicabilibus eccleſiaſticis q. 179.*

8 Quinco amplia Epiſcopum poſſe aliquando ex iuſta cauſa concedere, vt miſſa in alia Eccleſia, vel in alio altari celebretur, ſi nequeat celebrari in loco conſtituto, ſicut poteſt ex iuſta cauſa in caſu aliquo particulari cõmutare legata in alios æquales vſus pios, ſaltem quãdo non eſt acquiſitum ius tertio, *Henriq. in ſum. lib. 7. c. 15. nu. 2. & lib. 9. c. 22. n. 6. Graffius in deciſ. aureis p. 1. lib. 2. c. 53. num. 11.* quos refert, & ſequitur *Bonacina d. q. vltim. punct. 7. §. 4. nu. 4.*

9 Limita primo ſupra poſitam reſolutionem, habẽtem Prælatos poſſe Miſſas reducere, & ad minorem numerum reuocare, non procedere in Miſſis in fundatione Eccleſiæ impoſitis, cum in his Epiſcopus, ac prædicti alij diſpenſare nequeant, & ita deciſum referunt *praxis noua epiſcopalis part. 2. cap. 3. num. 31. Aloyſ. Ricc. diſt. reſolut. 341. à nu. 4. Miranda diſt. art. 12. concl. vni. propè finem.*

10 Limita ſecundo in beneficijs requirentibus in ſui fundatione certum numerum Miſſarum, quia in eo nõ poteſt Epiſcopus ex vi Concil. Miſſas reducere ad minorem numerum, prædictum enim Concil. videtur tãtum agere de Miſſis ex defuncti diſpoſitione relictis, ita ſacram Congreg. decidiſſe referunt *Galet. in margarita caſuum conſcientiæ verbo beneficium p. 24. column. 2. & verbo Miſſa, vltim. Nald. verbo miſſa num. 18. Poſſeuinus, c. 2. num. 25. quæſito 9. Bonacina d. §. 2. num. 10.* contra *Henriq. lib. 9. c. 22. n. 6. in commento lit. P. & Miranda d. art. 12.*

11 Limita tertio in Miſſis particularibus votiuis, vel pro defunctis, &c. quæ iuſtis ſtipẽdijs ſigillatim à particularibus perſonis petuntur, niſi conſenſus eorũ, quibus illæ debentur, habeatur, quod raro vel nunquam accidere ſolet, nam iuſtæ cauſæ Prælatis ad id concedẽdum, non adſunt, quia hoc eſt contra illud ius naturale, id quod noſtrum eſt ſine facto noſtro ad alium trãſferre non poteſt *l. id quod, ff. de reg. iuris, Nau. conſ. 9. nu. 9. & conſ. 11. num. 1. de celebrat. miſſar. in mutis, Fraxinel. diſt. §. 5. num. 3.*

12 Vtrum autem, & quando poſſit Epiſcopus etiam ſine Synodo congregata Miſſarum numerum diminuere? Vide *Nau. in man. cap. 25. num. 138. Fr. Emman. in ſumm. p. 1. c. 352. concl. 13. in fine, num. 17. Henriq. diſt. cap. 22. ſub §. 6. Bonacinam d. §. 2. num. 9.* vbi cõtra multos aſſerit Epiſcopum non poſſe abſque Synodi conſenſu commutare, & moderare Miſſarum numerum; Ego tamen cum *Nau. & Henriq.* citatis locis, quos refert, & ſequitur *Miranda d. quæſt. 41. artic. 12. concl. vnic.* dicendum puto poſſe Epiſcopos abſque conſenſu Congregationis Synodalis temperare onera dicendi plures Miſſas in beneficijs, ſiue capellanijs ſibi ſubiectis, prout ſtatutum erat iure communi, quoad Abbates, & Generales nouiter diſponit *Concil. d. loco*, exigendo vt in Capitulis generalibus fiat talis reductio Miſſarum.

SVMMARIVM.

1 *Miniſter Ordinarius Confirmationis eſt ſolus epiſcopus Ordinatus.*
2 *Etiamſi excommunicatus, hæreticus, vel degradatus.*
3 *Et non confirmatus.*
4 *Confirmationis Sacramentum non poteſt adminiſtrari ab Abbate, nec à ſimplici Sacerdote de Epiſcopi licentia, niſi ex delegatione Summi Pont.*
5 *Abbates ex priuilegio Sedis Apoſt. de conſenſu Ordinarij Sacramentum Confirmationis conferre poſſunt.*
6 *Papa an poſſit committere Sacerdoti conſecrationem materiæ huius Sacramenti?*
7 *Sacramentum Confirmationis vtiliſſimum.*
8 *Baptizati per Confirmationem plene fiunt Chriſtiani.*
9 *Peccat Epiſcopus graniter, ſi multo tempore negligenter omitteret Confirmare.*
10 *Epiſcopus tenetur Chriſmatis tãtum conferendi gratia ad loca ſuæ diœceſis accedere, ad cuius expenſas tunc non*

obligantur Ecclesiarum Rectores.

11 Cum pluuiali, mitra, stola, & baculo Pastorali est confirmandum.

12 Episcopus in die feriali, etiam non ieiunus, & non ieiunis, potest hoc Sacramentum administrare.

13 In Ecclesia, vel in loco honesto, aut palatio Episcopali potest Episcopus hoc Sacramentum conferre.

14 Episcopus confirmans in sua diœcesi subditos alterius, à suspensione, & culpa excusatur.

15 In alterius diœcesi non potest Episcopus confirmare suos subditos.

16 Episcopus potest in alterius diœcesi sine proprij Episcopi licentia dare subditis suis tonsuram, benedictionem solemnem, & celebrare Missam de Pontificali.

17 Episcopus ad Confirmationem admittere debet omnem hominem baptizatum, siue sit infans, siue adultus.

18 Adultus tenetur habere intentionem, & accedere ad Confirmationem contritus, vel saltem se putare contritum.

19 Episcopus dum administrat debet esse sine conscientia peccati mort. & habere intentionem, saltem virtualem.

20 Muti, & surdi possunt Confirmari.

21 Amentes licite possunt Confirmari.

22 Forma Confirmationis quæ?

23 Confirmandi quare in fronte Chrismate consecrato vngantur.

24 Chrismate frons aliquo panno albo circumcingitur, ne recens vnctio defluat, aut deleatur.

25 Pannus Chrismalis potest iterum super alterum baptizatum, aut Confirmatum imponi.

26 Maxilla confirmati quare percutiatur.

27 Omissio colaphi non videtur peccatum mortale.

28 Confirmationis Sacramentum bis conferens, vel suscipiens an incurrat irregularitatem?

29 Rebaptizans, & rebaptizatus accedente culpa irregulares fiunt.

30 Ex iteratione Confirmationis tam conferentem, quam accipientem non incurrere irregularitatem verius iudicatur.

31 Citantur Doctores, qui de Sacramento Confirmationis tractant.

32 Baptizandus sicut susceptores habet vt eum erudiant in Fide, ita Confirmatus, cum in Crismate conscribatur in pugna, magistro militia eget.

33 Susceptores non sunt de essentia Sacramenti, si tamen quis omitteret, peccabit graviter.

34 Susceptores in baptismo non nisi baptizati, & in Confirmatione nisi Chrismate etiam vncti esse debent.

35 Fidelis baptizans, vel Confirmans filium infidelis non contrahit cognationem cum patre, vel matre infideli.

36 Abbates, & Monachi non possunt esse patrini, si tamen suscipiant peccabunt mortaliter, at spiritualem contrahent cognationem.

37 Pœnitentes publici donec peracta pœnitentia reconcilientur non possunt esse susceptores.

38 Pueri ma, & infantes ipsi si doli capaces sunt, & iudicium sufficiens ad peccandum mort. habeant contrahunt huiusmodi cognationem si quem in Baptismo, vel Confirm. teneant.

39 Patrinus potest esse minor baptizato.

40 Susceptor vnus in baptismo adhiberi debet, vel ad summum duo, vnus scilicet vir, vnaque fœmina.

41 Episcopus non potest dispensare, vt duo viri, vel duæ fœminæ simul suscipiant.

42 Viri duo, quorum vnus sit procurator viri, & alter mulieris possunt baptizatum de Sacro fonte suscipere.

43 Confirmandus an possit tenere duos patrinos, sicut in baptismo?

44 Patrinos plures adhibens vltra permissos peccat mort.

45 Patrini plures duobus baptizatum de Baptismo suscipientes, contrahunt omnes cognationem.

46 Parentes tenentur patrinos designare, & illis non designantibus poterunt tunc parochi.

47 Consultus requiritur, ita vt eo deficiente compaternitas nõ contrahatur.

48 Patrini si nulli designentur, & multi simul tenendo tangerent baptizatum, omnes fierent cognati.

49 Cognatio spiritualis an possit contrahi per procuratorem?

50 Cognatio contrahitur à mittente, non vero à procuratore.

51 Patrinus in Confirmatione debet esse alius ab eo, qui tenuit in Baptismo.

52 Vnus quando possit tenere vltra duos eadem die Confirmationis.

53 Cognatio spiritualis in Baptismo inter quos contrahatur.

54 Cognatio spiritualis in Confirmatione inter quos contrahatur.

55 Cognatio spiritualis non contrahitur inter ipsosmet patrinos.

56 Cognatio spiritualis à viro contracta non transfunditur in vxorem.

57 Vir, & vxor minime peccant suscipientes alienum puerum in baptismo.

58 Patrinus potest matrimonium contrahere cum ea, cum qua simul alienum filium suscipit.

EPISCOPVS SACRAMENTI Confirmationis minister an proprius sit?

ALLEGATIO XXX.

1 FRontis Chrismationem, seu Confirmationem (per quam Spiritus sanctus datur ad augmentum, & robur, vt habetur *in cap. vnico §. per frontis, de sacra Vnctione,*) ad solum pertinere Episcopum probant text. *in cap. Presbyteros, de consecrat. dist. 4. & in cap. quanto, de consuet.* quia *Actor. caput* 8. & 19. soli Apostoli confirmabant baptizatos ab alijs, quorum Episcopi sunt simpliciter successores, *c. in nouo 21. dist.* ideo in *Trid. Synodo sess. 7. de Sacramento Confirmationis, can.* 3. anathemate feriuntur, qui dixerint Sanctæ Confirmationis ordinarium ministrum nõ solum esse Episcopum, sed quemuis simplicem Sacerdotem. Vnde ministrum ordinarium Confirmationis esse solum Episcopum ordinatũ, multis comprobant *Couar. var. lib. 1. cap. 10. nu. 4. & 6. Nau. in man. cap. 22. nu. 8. vers. dixi Episcopus, Durand. in rationali diuin. lib. 5. c. 84. nu. 1. Alphons. Aluarez in speculo iuris Pontificij, tit. de Confirmat. pag. mihi* 179. *Henriq. in sum. lib. 3. de Confirm. c. 6. §. 1. praxis noua episcop. p. 1. c. 3. de Confirm. n. 1. Chamer. de Sacramentis tract. de Confirm. c. 5. de ministro Confirm. Vgolin. de potestate Episcopi cap. 15. nu. 2. Miranda in man. Prælat. tom. 1. q. 44. art. 1. concl. vnic. in fi. Bonacina, de Sacram. disp. 3. q. vnic. puncto 2. num. 3.*

2 Qui quidem valide administrat quamuis excommunicatus, hæreticus, vel degradatus, quia per hæresim, vel excommunicationem, vel degradationem non amittit characterem, in quo fundatur potestas confirmandi:

mandi:tum quia ſicut poteſt Ordines valide conferre, vt ſuo loco dicimus, ita & poterit Sacramentum Confirmationis, *Emman. Sa verbo Confirmatio*, circa finem, *Henriq. d. c. 6. num. 2. Soar. tom. 3. diſput. 36. ſect. 3. verſic. dicendum eſt ergo, Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 28. num. 19. Bonac. d. puncto 2. num. 7. Mar. Alter. de cenſur. tom. 1. lib. 1. capit. 3. diſput. 8.* vbi contrarijs bene reſpondet.

3 Sic etiam valide confirmat quamuis non ſit confirmatus, nam cum habeat characterem Ordinis epiſcopalis, in quo fundatur poteſtas confirmandi, valide cõfert huiuſmodi Sacramentum, *Bonacina d. puncto 2. nu. 10.* Et cognationem contrahit, quia verum Sacramentũ confert, ſuſcipiens vero, non confirmatus illam nõ contrahit, cum non ſit verus ſuſceptor. *P. Sanch. de matrim. lib. 7. diſp. 70. nu. 21.* & faciunt quæ infra *nu. 32.*

4 Confirmationis Sacramentum ita eſt actus Ordinis epiſcopalis, vt non poſſit adminiſtrari ab Abbate etiã conſecrato qui non ſit Epiſcopus, nec à ſimplici Sacerdote de Epiſcopi licentia, niſi tantum ex delegatione Summi Pontificis, de qua intelligendum eſt *cap. pernenit. 95. diſt.* ita *D. Thom. in 3. p. q. 72. art. 11. vbi Nug. dub. 2. Coninch. num. 97. & 105. Cou. d. cap. 10. num. 6. & 14. Victor. de Sacram. num. 49. Angles in florib. Theolog. tit. de confirmat. art. 8. conci. 3. Card. Bellarm. de Confirma. cap. 12. Nau. d. nu. 8. & conſil. 14. numer. 2. de priuileg. in nouis, Henriquez d. cap. 6. §. 4. & lib. 1. cap. 26. §. 5. lit. G. lib. 10. cap. 23. §. 1. Iodoc. Cocci. in theſauro Catholico tom. 2. lib. 5. art. vlt. Alphonſ. Aluarez d. loco, Iacob. de Graffiis in deciſ. aureis p. 2. lib. 1. cap. 5. nume. 29. & 30. & tom. 1. conſil. tit. de ſacra Vnctione conſ. 1. nu. 5. cum ſeqq. Petr. de Ledeſma in ſum. p. 1. de ſacram. confirmat. cap. 9. Franciſc. de Pitigianis diſt. 7. q. 1. art. 5. 10. & 13. Tolet. in ſum. lib. 2. c. 24. num. 5. Valent. tom. 4. diſp. 5. q. 2. puncto 1. Vaſquez p. 3. q. 72. art. 3. diſp. 219. cap. 1. num. 3. Vgolin. d. cap. 15. num. 3. Vinald. in candelabro aureo tit. de Confirm. cap. 4. num. 5. praxis noua epiſcop. d. num. 1. in fine. Baldun. Iuni. ſuper opera controuerſiar. Bellarmin. p. 2. lib. 2. cap. 6. propè finem, verſ. Catholici omnes, Soar. tom. 3. diſp. 36. ſect. 4. Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 1. q. 18. art. 3. Azori. inſtit. moral. p. 2. lib. 3. c. 30. q. 4. verſ. imprimis, Chamer. d. cap. 5. in fi. Miranda d. q. 24. art. 4. Ceſar. Baron. annalium Eccleſiæ tom. 8. anno Chriſti 594. pag. 54. Regnal. in praxi fori pœnit. lib. 28. nu. 17. cum ſeqq. Bonac. d. puncto 2. nu. 3 verſ. dixi.*

5 Vnde Abbates ex priuilegio Sedis Apoſt. de conſenſu Ordinarij ſacramentum Confirmationis conferre poſſe decium refert *Armendariz in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 1. tit. 18. l. 7. de Epiſcopis nu. 77.*

6 Sed dubium eſt an poſſit Papa committere Sacerdoti conſecrationem materiæ huius Sacramenti? multi contendunt poſſe Summum Pontif. huiuſmodi conſecrationem materiæ committere Sacerdoti, quia forma conſecrandi Chriſma, & alia ſacramentalia commiſſa fuit diſpoſitioni Eccleſiæ, & decreta prohibent hunc actum Sacerdoti, ſed non irritant. Verum conſuetudo Eccleſiæ probat id benedicere eſſe proprium Ordinis epiſcopalis, vide *Henriq. lib. 3. cap. 2. §. 2. & c. 7 §. 4. Chamerota d. tract. 3. de confirm. c. 5. in fin. & cap. 2. dub. 5. Barthol. ab Angelo dial. 3. §. 12. & 13.* ac alios apud *Bonacinam d. q. vnica puncto 2. nu. 4.*

7 Cum ſacramentum Confirmationis ſit adeo vtiliſſimum, vt ſancti Doctores dicant certo modo non eſſe perfectè Chriſtianum, qui non eſt confirmatus, & quia in eo deſcendit ſeptiformis gratia Spiritus Sancti, cum omni plenitudine ſanctitatis, ſcientiæ, & virtutis, & animæ maiorem perfectionem, & gratiam recipit. *D. Th. in 3. par. quæſt. 72. artic. 11.*

8 Licet regulariter loquendo neceſſitatis non ſit, eſt tamen complementum baptiſmi, per illud enim baptizatos plene fieri Chriſtianos dicit *Vrban. Pontifex in princip. de conſecrat. diſt. 5.* & alij *Sancti Patres* quos refert *Henriq. d. lib. c. 1. §. 2. iuncta lit. H.* & iuxta ſanum ſenſum contra Hęreticos bene explicat *Soar. tom. 3. diſp. 34. ſect. 2.* non quod prima gratia per Confirmationis ſacramentum conferatur, & ante Confirmationem baptiſmus culpam originalem non remittat, qui eſt peruerſus Raimundi Lupi error, ſed quia per Confirmationem baptiſmatis gratia roboratur, & confirmatur ad bene operandum, conſtanterque credendum, & Fidem Chriſtianam firmiter confitendum.

9 Peccat igitur Epiſcopus grauiter ſi multo tempore negligenter omitteret confirmare, *Tolet. in inſtruct. Sacerd. lib. 5. c. 4. Soar. ſuper 3. p. D. Thom. q. 72. art. 2. diſp. 38. ſect. 2.* quos refert, & ſequitur *Marc. Anton. Genuenſ. in man. Paſtorum c. 54. nu. 2.*

10 Et tenetur, Chriſmatis tantum conferendi gratia, ad loca ſuæ diœceſis accedere, & tunc laici, vel Eccleſiarum Rectores ad illius expenſas non obligantur, vt refert deciſum *Armendariz. d. l. 7. de Epiſcopis, in declar. num. 77.*

11 Et cum pluuiali, mitra, ſtola, & baculo Paſtorali eſſe cõfirmandum reſpondit *Sacra Congreg. Epiſcopo ſuffraganeo Brixonien. 19. Februarij 1585.*

12 In die feriali, etiam poſt meridiem poteſt Epiſcopus quamuis non ieiunus huiuſmodi Sacramentum adminiſtrare, nec etiam neceſſe eſt ſuſcipiẽtem eſſe ieiunum, cum hoc nulla lege præſcriptum reperiatur, nam ſolum conſulitur in *cap. vt ieiuni de conſec. diſt. 5. Silueſt. verbo Confirmatio q. vnic. Chamer. d. c. 7. dub. 3. in fi. Henr. d. c. 6 §. 7. & c. 5. §. 6. Bonacina d. puncto 2. nu. 14. verſ. ſecundo,* & tempore interdicti non prohibetur confirmare, vt dicam *alleg. ſeq. num. 19.*

13 In Eccleſia Confirmationis ſacramentum eſſe conferendum aſſerit *Nugn. in 3. p. D. Thoma q. 72. artic. 12. circa finem, verſ. ſecundus ritus,* & peccatum mortale eſſe extra illam confirmare, ſicut & ſolemniter baptizare, cum fiat contra vniuerſalem Eccleſiæ conſuetudinẽ in re graui. Attamen Epiſcopum non teneri in Eccleſia confirmare, imo, & extra illam, in loco ſcilicet honeſto, vel palatio Epiſcopali, Confirmationem poſſe conferre tenent *Henriq. dict. cap. 6. §. 7. in fine, Chamerota dict. dub. 3. Bonacina d. puncto 2. numer. 15.* vbi aſſerit tutius eſſe conſuetudinem obſeruare, quam quidem exiſtimat receptam non eſſe cum tanto onere, vt reum lethalis culpę conſtituat Epiſcopum alio in loco confirmantem.

14 Subditos alterius Epiſcopi nullus poteſt in ſua diœceſi confirmare, & ſi aliter faciat ſuſpenſionem incurrere teſtantur *Vinald. ſub dict. de Confirmat. cap. 4. nu. 8. Petr. de Ledeſma in ſum. p. 1. de ſacram. Confirmat. cap. 9. verſic. ſeptima concluſ. Barthol. ab Angelo d. dial. 3. §. 62.* quos refert, & ſequitur *Bonacina dict. punct. 2. num. 11.* Verum confirmando non ſuos ſubditos minime, fieri irregularem dicit *Chamerota d. dub. 3.* Ego tamen verius exiſtimo Epiſcopum confirmantem in ſua diœceſi ſubditum alterius a ſuſpenſione, & culpa excuſari, cum præſumendum ſit hoc ratum, & gratum fore proprio Epiſcopo, præcipue quando eſt abſens, vel non miniſtrat hoc Sacramentum *Sa verbo Confirmatio numer. 2.*

Henriq.

Henriq.d.cap.6.§.6.Marc. Anton.Genuenſ.d.capit.54. numer.7.

15 In alterius vero diœceſi non poteſt Epiſcopus confirmare ſuos ſubditos, vel Pontificales actus exercere abſque licentia Epiſcopi, in cuius diœceſi reperitur, ſub pœna ſuſpenſionis ab exercitio Pontificalium, ita ex *Concil.Trid.ſeſſ.6.de reform.c.5.* tenent *Sa vbi ſupra nu.3 Reginald.d.lib.28.nu.21.Bonacina.d.punct.2.num.13.* dicit deciſum *Armend.in addit.ad recop.legum Nau.li.1. tit.18.l.7.nu.68.* & affirmat *Henriq.d.§.6.*

16 Poſſe Epiſcopum in alterius diœceſi ſine proprij Epiſcopi licentia dare ſubditis ſuis tonſuram, benedictionem ſolemnem, & celebrare Miſſam de Pontificali, quia hi actus non pertinent ad iuriſdictionem contentioſam cum ſtrepitu iudicij, quoad clericalem tonſuram tantum eius reſolutionem non admitto ſupra *alleg.6.num.15.*

17 Epiſcopus debet ad Cõfirmationem admittere omnem hominem baptizatum, ſiue ſit infans, ſiue adultus, *cap.omnes fideles, de conſecration. diſtinct.5. D.Thom.d. quæſt.72.art.8.* vbi *Nugn.& Piſant. Nauarr. in manual. cap.22.num.8. Valent.tom.4.diſput.5.quæſt.2.punct.2. Chamerota dict.tract.de Confirmation.cap.6.dub.2. Henriq.d.lib.3.cap.5.§.1.& 2. Bonacin.dict.diſputat.3.quæſt. vnic.punct.4.nu.4.* Olim confirmabantur infantes ante vſum rationis, quia nihil prohibebat dum eſſent infantes ſumere arma, vt cum adoleuiſſent poſſent pugnare, quia ſuſceptor pro eo profitetur ſicut in Baptiſmo. Magis tamen his noſtris temporibus expedit, vt puer confirmetur illuceſcente rationis vſu, ſcilicet poſt ſeptennium, quando gratia Sacramenti vti poteſt, & confiteri Fidem, & meminiſſe admonitionis, & alapæ, & ne per incuriam iterum confirmetur *Victor. de Sacramen.nu.48. Henriq.d.lib.3.cap.5.§.2. Petr. de Ledeſma dict.cap.7.verſic.quinta concluſio, Chamerota d.c.6. dub.3. Bonacina, vbi proxime, numero quinto, Marc. Anton.Genuenſ. dict.cap.54.num.3.* vbi arbitratur, cum hodie malitia multum creuerit, & omnes confirmati deſcribantur, poſſe puerum trium annorum confirmati.

18 In infante rationis vſum non habente, cui Sacramẽtum Confirmationis confertur loco diſpoſitionis, ſufficit voluntas Chriſti, & Eccleſiæ, adultus vero tenetur habere intentionẽ, vt in Baptiſmo, & accedere contritus, vel ſaltem ſe putare contritum, licet autem non ſit præceptum de Confeſſione præmittenda, quia *in cap. ieiunij, de conſecration.diſtinction.5.* dicitur, vt admoneamur non autem præcipit: debet tamen eſſe in gratia, vel putare ſe eſſe in gratia, de quo Epiſcopus adultos prẽmonere debet antequam miniſtret, ita *Chamerot. dict. capit.6. dub.primo*, plures, quos refert, & ſequitur *Bonacina dict.punct.4.num.7. Nauarr. de pœnitent. diſtinct. 5.in princip.part.3 in gloſ.numer.26. Henriq. dict. cap.5. §.quinto.*

19 Vbi etiam aſſerit, quod ſi adultus recipiat cum peccato Confirmationem, reuiuiſcit ſemper effectus, quantum ad Sacramentalem gratiam auxilij, & augmentum gratiæ, quod fuit impeditum, redditur remoto obice: & §.7. reſoluit Epiſcopum dum adminiſtrat debere eſſe ſine conſcientia peccati mortalis, & habere intentionem ſaltem virtualem.

20 Muti, & Surdi poſſunt Confirmari, quamuis enim ore non poſſint, vita tamen & opere valent, Fidem profiteri, *Chamerot.d.c.6. dub.3.*

21 Amentes etiam, ſi habent dilucida intervalla, vel ante amentiam petierunt, poſſunt licite Confirmari, etiamſi in mortis articulo exiſtant, imo etiamſi ſint perpetuo amentes, quia de illis eſt idem iudicium, quod de infantibus, *Chamerot.d.c.6.dub.3. Marc. Anton. Genuenſ.dict.cap.54.nu.4. Henriq.d.cap.5.§.3. Bonacina d. punct.4.nu.6.*

22 Forma Confirmationis ſunt verba: *Conſigno te ſigno Crucis, & confirmo te Chriſmate ſalutis, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti*: Quæ quidem expreſſio Sanctiſſimæ Trinitatis eſt facienda de neceſſitate Sacramenti, nam ſi verba prædicta quoad ſenſum ſubſtantialem varientur, non valide conficietur Confirmationis Sacramentum, ita *D.Thom.d.q.72.artic.4.* vbi *Peſant.Emman.Sa verbo Confirmatio, nu.10. Petr.de Ledeſma in ſumm.p.1.de Sacram.Confirm.c.3.verſ.tercera concluſion, Bartbol.ab Angelo d.dialogo 3.§.17. Henriq. dict. lib.3.c.2.§.4. Chamerot.d.tract.de Confirmat.c.7.dub.1. Bonacina d.q.vnic.punct.3.d nu.7.*

23 Vnguntur in fronte confirmandi Chriſmate conſecrato, ad indicandum huius Sacramenti effectum, qui eſt gratia collata ad audacter confitendum Chriſti nomen, cum enim frons ſit ſedes verecundiæ, par eſt vt Confirmandus in fronte inungatur, vt ſine rubor., & verecundia Chriſti nomen confiteatur. & ideo de neceſſitate huius Sacramenti eſt in forma Crucis fieri vnctionem in fronte, *Henriq.d.lib.3.cap.2.§.3. Marc. Ant. Genuenſ.d.cap.54.num.8. Bonacin. dict.quæſt.vnic.punct.3.num.8.*

24 Chriſmato frons aliquo panno albo circumcingitur, ne recens vnctio defluat, aut deleatur, & ſeptima die deponitur, & *in Concil.Beluacen.* relato *in capit.ſi quis voluerit 121.de conſecrat.diſtinct.4.*

25 Dicitur, quod pannus Chriſmalis, quo caput pueri in fronte per Epiſcopum, vel in vertice per Presbyterum circumcingitur, poteſt iterum ſuper alium Chriſmatum aut baptizatum imponi, refert *Durand. in rationali diuinor.lib.6.c.84.num.8.*

26 Percutitur maxilla confirmati in ſignum, confirmatum forti, & inuicto animo debere ferre pericula imminentia propter Fidem, & vt ſe recordetur hoc Sacramento ſemel initiatum eſſe, ne iterum ad illud audeat accedere. *Durand.d.c.84.nu.6. Barthol. ab Angelo dict. dialogo 3.§.34. Chamerota d.trac.de Confirm. c.7. dub.4.* plures alios refert *Bonacin. dict. quæſt. vnica punct.4. numero 9.*

27 Vbi etiam reſoluit omiſſionem colaphi non videri peccatum mortale.

28 Quæſtio eſt vtrum is qui bis Sacramentum Confirmationis contulerit, vel ſuſceperit, irregularitatem incurrat? in qua quæſt. *gloſ.in capit.dictum, de conſecration. diſtinct.5.* cenſet irregularitatem contrahere, ſequuntur *Nauarr. in manual. capit.27. numer.247. D. Antonin. par.3.tit.28.cap.6. Albert.Trot.de vero, & perfecto Clerico, lib.2.cap.14.reg.9.in princ. Maiol.de irregular.lib.3. capit.15.*

29 Qui omnes id probari cenſent *in dict. capit. dictum*, quo loci apertiſſima eſt deciſio Sacramentum Baptiſmi, & Confirmationis iterari prohibens, pœnam debitam transgreſſoribus imponens, vnde cum ibi æqualiter prohibeatur Baptiſmi, & Confirmationis Sacramentum iterari, & iteratio baptiſmi accedente culpa faciat irregularem rebaptizantem, & rebaptizatum, *cap. confirmandum, 50.diſtinct.cap.qui in qualibet 1.q.7. cap.ex litterarum de apoſt. Nauar.dict.cap.27.num.246. Couarr.in Clementin.ſi furioſus part.in princip.numer.8.*

Maiol.

Maiol. d. lib. 3. cap. 14. Vitt. de Baptismo num. 31. & 36. Vivald. in candel. aureo tit. de Baptismo à nu. 45. Bernard. & Salzed. in pract. capit. 15. praxis Episcop. part. 1. verbo irregularitas, §. 11. Cened. ad Decretum collect. 63. num. 4. praxis Episcop. par. 1. verbo irregularitas, §. 11. Bonacina de censuris disp. 7. quæst. 3. punct. 3. nu. 1. Chamerot. trac. 2 de Baptismo dub. 8. pag. 71. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30. num. 173. & seq. optime *Ægid. de Coninch. de Sacramen. & censur. tom. 2. disp. 18. dub. 5. à num. 34.* igitur mirum non est si quoad irregularitatem eadem fiat æquiparatio.

30 Verum contrariam sententiam, videlicet ex iteratione Confirmationis, tam conferentem, quam accipientem non contrahere irregularitatem, tenuerunt *Couarr. d. num. 8. Valent. tom. 4. disput. 5. quæst. 1. puncto 4. versus fin. & disput. 7. quæst. 19. puncto 3. ad fi. Henriq. in summ. lib. 4. cap. 4. §. 5. in med. Soar. de censur. disput. 42. sect. 4. num. 6. Anila eod. trac. par. 7. disput. 7. dub. 5. Bonacin. dict. puncto 3. numer. octauo Salzed. ad Bernard. dict. cap. 15. lit. B.* Nec obstat inductio *tex. in d. cap. dictum*, quia licet ibi Sacramentum Baptismi, & Confirmationis iterari prohibeatur, non tamen inde sequitur, quod eadem pœna irregularitatis, quæ Baptismum repetenti infligitur, imponatur Confirmationem iteranti, cum argumentum à simili non valeat in pœnis, præsertim in irregularitate, quæ non contrahitur, nisi in casibus à iure expressis, *capit. is qui, de sentent. excomm. lib. 6.*

31 Cætera de Sacramento Confirmationis, & omnia quæ in materia desiderari possunt tractarunt *Theologi* cum *Magist. in 4. distinct. 7. D. Thom. part. 3. quæst. 72. Silvest. Angel. Tabien.* & alij Summistæ *verbo Confirmatio. Petr. Sot. de institut. Sacerd. verbo Confirmatio, in duplici lect. Couar. lib. 1. variar. cap. 10. Navarr. in man. c. 22. à num. 8. Angl. in florib. Theologicis par. 1. tit. de Confirm. Marc. Anton. Cuch. lib. 5. instit. maior. tit. 3. de Confirmat. Petr. Gregor. syntagm. iuris lib. 2. capit. 15. Durand. in rationali diuin. lib. 6. cap. 84. Alphons. Aluarez in speculo iuris Pontificij capit. 50. tit. de confirmation. pag. 179. Vivald. in candel. aureo tit. de Confirmat. Maiol. lib. quarto, de irregular. cap. 12. Cardin. Bellarm. lib. vnic. de Sacrament. Confirmat. Henriq. in summ. lib. 3. de Confirm. Soar. de Sacramen. disputat. 32. cum sequentibus Barthol. ab Angelo in examine Confess. dialogo 3. Petr. de Ledesma in summ. par. prima de Sacram. Confirmat. Marc. Anton. Genuens. in manual. Pastorum, cap. 54. Chamerota de septem Ecclesiæ Sacramen. tractat. 3. de Confirmation. Ægid. de Coninch. de Sacrament. quæst. 72. praxis noua Episcopal. par. prima cap. 3. de Confirmat. Bonacin. de Sacrament. disp. 3. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 28. Vgolin. de potestat. Episcopi cap. 25.*

32 Sicut qui baptizatur susceptores habet ad eum erudiendum in Fide, *capit. vos ante omnia, de consecration. distinct. 4.* ex *D. Augustino serm. 215. de temp.* ita confirmandus cum in Chrismate conscribatur in pugna, magistro militiæ eget, nam si qui gladiatoriam dimicationem subeant, alicuius indigent, cuius ope, & consilio ducantur, qui ictibus ac petitionibus saluis ipsis conficere aduersarium possint: quanto magis fideles cum Sacramento Confirmationis, quasi firmissimis armis tecti, ac muniti in spirituale certamen, cui æterna salus proposita est, descendunt, ducis ac monitoris indigebunt. Hæc in *Catechismo Concilij Trident. ad Parochos.*

33 Huiusmodi tamen susceptores non sunt de essentia Sacramenti. *Sot. in 4. distinct. 7. quæst. vnic. articul. decimo & vltim. Silvest. verbo Confirmatio, quæst. vnic.* peccaret tamen si quis omitteret, *Chamerot. d. tract. 3. de Confirm. c. 7. dub. 2. in princ.*

34 Diligenter semper fuit obseruatum ne puerum de fonte susciperet, nisi qui baptizatus esset, neque in Sacramento Confirmationis, nisi Chrismate etiam vnctus, quod adeo verum est, vt si non baptizatus, vel non confirmatus teneat, inualide fiat, hoc est nulla inde cõtrahatur cognatio, quia sicut ad carnalem cognationem inter aliquos desideratur processio vtriusque ab eodem stipite, secundum carnalem propagationem; ita ad spiritualem exigitur processio vtriusque ab eodem stipite, nempe Christo, secundum spiritualem regenerationem, mediante visibili Sacramento Baptismi, tum quia cum cognatio hæc sit ex mero Ecclesiæ instituto, nequit ab infidelibus cõtrahi, vtpote, qui Ecclesiæ legibus minime subduntur, ita probat tex. *in cap. in baptismate, de consecrat. distinc. 4.* & resoluunt *Navar. in manual. cap. 22. num. 36. & consil. 3. num. 1. sub tit. de Baptismo in 1. edit. & consil. 1. numer. 1. de cognation. spirit. in 2. edit.* plures refert Doctores *Sanch. de matrimon. lib. 7. disput. 70. per totam.* præcipue *à nu. 7.* quibus adde *Rebel. de obligat. iustit. par. 2. lib. 3. quæst. 6. num. 6. & 7. Henriq. in summ. lib. 12. cap. 3. §. 4. Valer. Regin. in praxi fori pœnitent. lib. 31. num. 157. Coninch. de Sacrament. & censur. tom. 2. disput. 32. num. 25. Fr. Basil. Pont. de impedimentis matrim. cap. 24. §. 1. vers. illud tamen, Bonacina de magno Matrimonij Sacramento, quæst. 3. punct. 5. §. 2. num. 19.*

35 Hinc resoluentes fidelem baptizantem, vel confirmantem filium infidelis non contrahere cognationem cum patre, vel matre infideli, nam infidelis illam non contrahit, ergo nec illam contrahit fidelis; cognatio enim est veluti quædam relatio quæ non ponitur in vno subiecto, nisi adsit terminus illius, infidelis autem non est terminus huius relationis: hæreticus tamen cum baptizatus, & subiectus sit Ecclesiæ, suscipiendo vel baptizando cognationem contrahit, *Sanch. dict. disputat. 70. numero secundo, Bonac. dict. §. 2. numero 22. Reginald. dict. lib. 31. numero 157. Possevin. de offic. Cur. c. 6. num. 27.*

36 Excluſi etiam ab eo munere sunt Abbates, & Monachi, quia præcipitur ne commatres spirituales habeant in *Concil. Antisiodorensi cap. 15.* relato *in cap. non liceat, de consecration. distinct. 4.* dummodo qui confirmantur non sint etiam religiosi: quia tamen in illo text. nullum est verbum irritans factum, veri susceptores erunt, & subinde contrahent spiritualem cognationem quamuis peccent mortaliter suscipiendo contra prohibitionem sibi impositam, ita *Galleg. de cognat. spirit. capit. 9. in fine*, multi quos refert, & sequitur *Sanch. dict. disputa. 70. num. 21.* quibus adde *Possevin. dict. capit. 6. numero 27. versic. secundo, Galet. in margarita casuum conscient. verbo Religiosus, pag. 225. in fine, Rebell. dict. quæst. 6. numero 10. Reginald. dict. lib. 31. numero 157. versic. quarto, Bonaci. dict. §. 2. num. 23. Fr. Basil. Pont. vbi proximè, vers. excluſi.*

37 Vbi etiam refert pœnitentes publicos, donec peracta pœnitentia reconcilientur, repulsos esse à susceptione in *Concil. Paris. lib. 1. cap. 54.* quamuis ipse ibi male existimet prædictos omnes si forte susciperent, nullam contrahere cognationem.

38 Pueri cuiuscunque ætatis possunt esse susceptores legitimi, & contrahunt cognationem suscipiendo, mo-

do

do habeant vsum rationis, imo, & ipsi infantes, qui doli capaces sunt intra primum septennium, & iudicium sufficiens ad peccandum mortaliter habentes, si quos in Baptismo, vel Confirmatione teneant, cum eisdem spiritualem cognationem contrahunt. ita *Henriq. dict. lib.* 12. *capit.* 11. §. 2. *ad finem. Petr. de Ledesma in summa. par.* 1. *tractat. de sacrament. matrimon. cap.* 17. *conclus.* 7. *dub.* 3. *Sayr. in floribus decision. sub titul. de cognation. spirituali. decis.* 1. *Possenn. dict. capit.* 6. *numer.* 25. *Sanchez dict. lib.* 7. *disputat.* 61. *numero* 4. *Bonacin. dict.* §. *secundo num.* 17.

39 Nec refert an patrinus sit minor baptizato, quia non requiritur, vt sit maior, *Petr. de Ledesma dict. conclus.* 7. *dub.* 2. *Sayr. sub dict. titul. de cognation. spiritual. decis.* 3. contra *Aloys. Riccium in collect. decis. part.* 4. *collect.* 1224. *in fine.*

40 At de susceptorum numero institutum fuit, vt vnus tantum esset. *Leo I. in cap. non plures de consecration. distinct.* 4. *& in cap. vltim. de cognat. spirit. in* 6. *& in Concil. Moguntino sub Paulo III.* statutum fuit, vt non plures quam vnus patrinus adhiberetur, quia ex impedimentis cognationum spiritualium pericula, & difficultates non raro solent euenire. & *Concil. Trid. sess.* 24. *de reformat. cap.* 2. vnum tantum iuxta prisca Canonum statuta adhiberi patrinum voluit, vel ad summum duos, scilicet, vnum virum, vnamque fœminam, *Possenn. d. cap.* 6. *num.* 33.

41 Nec Episcopus, potest dispensare, vt duo viri, vel duæ fœminæ simul suscipiant, cum super Conciliari constitut. dispensandi potestatem nō habeat, ita decisum referunt *praxis Episcopal. par.* 1. *verbo Baptismus*, §. 4. *Sanchez dict. lib.* 7. *disputation.* 57. *num.* 7. *Rebell. de obligation. iustit. par.* 2. *in appendice ad lib.* 4. *num.* 89. *Reginald. dict. lib.* 31. *numer.* 154. *Bonacina dict.* §. 2. *num.* 33. *Armendar. in addition. ad recopil. legum Navarræ libr.* 4. *titul.* 15. *l.* 1. *de matrimon. in declarat. numer.* 75. vbi *num-mer.* 80.

42 Decisum etiam refert, quod vnus procurator qui sit viri, & alter qui sit procurator mulieris baptizatum de Sacro fonte suscipere possunt, sed non duo viri, nec duæ mulieres, vnusquisque tamen proprio nomine, vir loco mulieris, vel mulier loco viri.

43 Sed dubitari potest vtrum *Concil. Trid. d. loco* disponens ad summum duos patrinos in Baptismo esse adhibendos, vnum scilicet virum, vnamque fœminam, procedat in Confirmatione? pro parte negatiua facit, quia in *dict. cap. vltim. de cognation. spirit. in* 6. dicitur, vt vnus tantum patrinus in Baptismo possit adhiberi, & in fine dicit, quod de Confirmatione, quantum ad hoc, idem iudicium est habendum: at Concil. de solo Baptismi patrino loquitur, & ideo cum sit correctorium iuris antiqui *in d. cap. vltim.* debet restringi, nec ampliari potest vltra terminos, in quibus loquitur. Quamuis idem omnino voluisse *Trid.* quoad omnia statuere, in patrino Confirmationis, & totum *dictum cap. vltim.* per illud restringi teneant *Tolet. in instruction. Sacerdot. lib.* 2 *cap.* 24. *numer.* 11. *Sanchez dict. lib.* 7. *disputation.* 57. *numer.* 9.

44 Transgressio huius præcepti adhibendo plures patrinos, est peccatum mortale, quia præceptum Ecclesiæ in re magni momenti violatur, ex cuius transgressione multiplicantur cognationes sufficientes ad dirimendum matrimonium, ita *Fr. Emman. in summ. par.* 1. *cap.* 226. *numero* 1. *Veg. par.* 1. *cap.* 33. *casu* 39. *Bonacina dict.* §. 2 *num.* 32. & dicit decisum *Armendar. d. loco nu.* 84. quamuis *Sanchez dict. lib.* 7. *disputation.* 57. *num.* 6. contrarium teneat.

45 Si tamen plures duobus suscipiant baptizatum de Baptismo, cum omnibus cognatio contrahitur, etli enim actus contra legem factus regulariter non valeat, *l. non dubium, ff. de legibus*, excipitur tamen, vbi lex actū non tollit, & pœnam extrinsecam addit, quæ potest cū actus valore consistere, & valor actus nō respicit fauorem eius, cui pœna imponitur, vt dicit *Bart.* communiter receptus in *l. Prætor ait num.* 3. *ff. de noui operis nunt.* & ita est in nostro casu, non tollit enim actum, sed ponit pœnam parocho admittenti plures duobus, & valor actus nō pertinet ad fauorem parochi, sed suscepti, quo fundamento hanc sententiam tenet *Vgolin. de potestate Episcopi cap.* 25. §. 1. *numer.* 5. sequitur *Sayr. decis.* 4. *de cogn. spirit.* dicit decisum *Armend. vbi proxime numero* 82.

46 Ad parentes pertinet patrinos designare, vel illis non designantibus ad parochos, *Possenn. d. c.* 6. *nu.* 33. *Bonacina dict.* §. 2. *numer.* 27. & patet ex *Concil. Trident. citato loco.*

47 Et requiritur contactus, itaut eo deficiente compaternitas non contrahatur, qui enim tantum modo assistit baptizato, vel Confirmato, ipsumque non tangit, vel tangit tantum extremitate digiti, non contrahit cognationem, eo quod vere non dicatur tenere, vel suscipere, ita *Henriq. lib.* 12. *cap.* 11. §. 3. *Verall. decis.* 164. *p.* 1. *Reginal. d. lib.* 31. *nu.* 151. *Sanchez d. lib.* 7. *disput.* 56. *nu.* 5. *Bonacina dict.* §. 2. *num.* 14. *Mart. e Antonin. variar. lib.* 1. *resolut. fi. casu* 33. dicit decisum *Armendariz dict. loco num.* 83.

48 Si vero nullus specialiter designatus est patrinus ex negligentia aut obliuione parentum, seu parochi; & multi simul tenendo tangerent baptizatum, aut de fonte hi æque susciperent, omnes fiunt cognati, quia attento iure *cap. vltim. de cognation. spiritual. in* 6. omnes contrahebant cognationem tangendo simul, cui standum est, quando aliud non decernitur iure nouo *Concilij Trident.* ex tex. *in l. præcipimus C. de appellat.* ita *Nau. in man. cap.* 22. *num.* 39. *Iacob. de Graffis in decis. aureis part. prima lib.* 2. *cap.* 85. *num.* 4. *Petr. de Ledesma de matrimon. quæst.* 56. *articul.* 3. *vers. est aliud dubium annexum, & in sum. par.* 1. *de sacramen. matrim. cap.* 17. *conclus.* 6. *dub.* 2. *Vinald. in candelabro aureo, tit. de impedimentis matrimonij nu.* 5. *vers. cognatio spiritualis. Henriq. d.* §. 3. *Conindb. tom.* 2. *quæst.* 32. *numer.* 37. & pro hac opinione decisum referunt *Rebel. de oblig. iustit. p.* 2. *lib.* 3. *quæst.* 6. *nume.* 5. *& in append. ad lib.* 4. *numer.* 95. *Reginald. dict. lib.* 31. *numer.* 152. *versic. secundum, Bonacina dict.* §. *secundo num.* 24. quamuis contrarium teneant *Gallec. Vega, Fr. Emman. & Sayr.* quos referunt, & sequuntur *Sanchez dict. lib.* 7. *disput.* 57. *numer.* 12. *Gutier. de matrimon. cap.* 100. *num.* 7.

49 Quæstio est controuersa an cognatio spiritualis possit contrahi per procuratorem? in qua tenet vna sententia non posse hanc cognationem spiritualem contrahi per actionem procuratoris, quia requirunt actionem personalem, & præsentiam actualem patrini iura de hoc loquentia, vt demonstrant tex. in *cap. de his* 30. *q.* 1. in hæc verba. De his, qui filiastros suos ad Confirmationem coram Episcopo tenent, ideſt qui filios vxoris suæ, dum Chrismantur super se sustinent, & in *cap. ad limina, eadem causa, & quæst.* ibi, eumque ipse proprijs manibus retinendo suscepit, quare ita resoluunt *Franc. Marc. decis.* 830. *num.* 8. *par.* 2. *Galleg. de cognat.*

by Google

*gnat.ſpirit.cap.*13.*num.*14.*Henriq.d.lib.*12.*cap.*11.*numer.vltim.Cou.de ſponſalibus p.*2.*cap.*6.§.*quarto num.*6.*Veg.tom.*1.*ſum.cap.*33.*caſu* 44.*Fr.Emman.tom.*1.*ſumm.cap.*226.*num.*9.*P.Azori.inſtit.moral.p.*1.*lib.*2.*cap.*12.*paulo poſt princ.Candelab.aur.p.*1.*vbi de matrimon.num.*160.*Poſſemun.d.cap.*6.*numer.*27.*verſ.quarto. Reginald.d.lib.*31.*numer.*156.*Rebello d.lib.*3.*q.*6.*num.*12.*Sanch.d.lib.*7.*diſput.*59.*num.*4. vbi in hanc ſententiam refert multos Doctores.

50 Verùm de conſuetudine vniuerſali verum eſt dicere cognationem contrahi à mittente, non vero à procuratore, quia quæ agit procurator, non agit proprio nomine, ſed nomine mittentis: tum quia mittens fuit deſignatus, non vero procurator, & de hac conſuetudine ſecundum quam decidiſſe *Sacram Cardin.Congregat.* teſtantur *Sa verbo matrimonium, tit.de impedimentis matrimonij numer.quinto, Rebel.dict.lib.*3.*quæſt.*6.*numer.* 12. *Mar.Antonin.var.reſolut.lib.*1.*reſol.fi.caſu* 25.*Coninch.diſput.*42.*num.*40.*Franc. Leo in theſauro fori eccleſ.p.*2.*cap.*9.*num.*63.*cum ſeqq.Bonacina d.*§.2.*num.*34.*verſic. ſed mihi, Armendariz d.loco numer.*75. & ita etiam cenſuiſſe *Sacram Rotam Romanam* referunt *Veral.deciſ.*147 *par.*3.*Galet.in margarita caſuum conſcientiæ verbo cognatio, Aloyſ.Ricc. in praxi fori eccleſiaſt. reſolut.*630.*in ſecunda edit.*

51 Aduertendum eſt maxime quod patrinus in Confirmatione debet eſſe alius ab eo, qui tenuit in Catechiſmo, vel Baptiſmo, ſecundum conſuetudinem Eccleſiæ Romanæ, *c.in Catechiſmo. de conſec. diſt.*4.*Chamerota d.trac.de confirm.c.*7.*dub.*2.*verſ.debet.*

52 Et quamuis vnus non poſſit tenere vltra duos eadem die Confirmationis, vt in Pontificali; tamen quando vere conſtat volentem tenere eſſe aliquem virum probum, maxime curatum, aut ſenem, in quo, iudicio Epiſcopi, ceſſat præſumpta malitia, & voluntas contrahendi cum filia ſpirituali, vel eius matre propter imparem conditionem, non peccabit Epiſcopus ſi permittat tenere vltra duos, ita reſoluit *Marc. Anton. Genuenſ. in manu.Paſtorum cap.*54.*num.*6.

53 Cum ergo ſuſceptores patrum vicem gererent, & ſuſceptos pro filijs haberent, nec minori charitatis vinculo inter ſe coniungerentur, vt dixit *Nicol.*1.*in capit.ita diligere* 30.*q.*1. meritò conſtituit Eccleſia vinculum cognationis interuenire, atque adeò ad matrimonium impedimentum eſſe decreuit nouius in *Concil.Trid.c.*2 vbi conſtitutum eſt in Baptiſmo cognationem contrahi inter patrinos, & baptizatum ipſum, & illius patrem, ac matrem, nec non inter baptizantem, baptizatique patrem, ac matrem.

54 Et in Confirmatione, confirmantem, & confirmatum, illiuſque patrem, & matrem, ac tenentem non egredi ſimiliter ſtatutum eſt, *Chamer.vbi proxime, verſic. tertio dico.* Et huiuſmodi parentes debere eſſe carnales, quamuis illegitimi reſoluunt *Gallec.de cognat.ſpirit.d.c.*7.*nu.*12.*Sanch.d.lib.*7.*diſp.*54.*nu.*16.*Reginald.d.lib.*31.*num.*150.*verſ.caterum.*

55 Ex quibus conſequens eſt cognationem ſpiritualem non contrahi inter ipſoſmet patrinos, veluti ſi vir, & femina ſint ſimul patrini, quia non impediuntur inter ſe iungi, ita *Ludou.Lop.in inſtruct.conſci.part.*2.*cap. ſi de matrim.colum.*2.*Gallec.cap.*9.*num.*8.*Veg.tom.*1.*ſum.c.*33.*caſu* 40.*Galet.in margarita caſuum conſcientiæ verbo matrimonium, p.*165.*colum.*1.*Nugn.p.*3.*q.*67.*articul.*8.*verſus finem.Sanch.d.lib.*7.*diſput.*54.*num.*12.*Reginald. dict.lib.*31.*numer.*150.*Bonacina dict.*§.2.*numero quarto Armendariz, vbi proxime numero* 84.

56 Hinc etiam huiuſmodi cognationem ſpiritualem à viro contractam, eo quod aliquem tenuerit in Baptiſmo, vel Confirmatione, non transfundi ad vxorem, vel è contra reſoluunt *Tolet.in inſtruct.Sacerd.lib.*7.*capit.*4.*num.*5.*Matienſo in rub.tit.*1.*gloſ.*1.*num.* 168.*lib.*5.*nouæ Recop.Henriq.dict.lib.*12.*cap.*11.§.2.*poſt Petr.Ledeſm. Soar.Fr.Emm.*& alios *Sanch.d.lib.*7.*diſp.*54.*num.*11.*Reginald.d.lib.*31.*num.*149.*Coninch.tom.*2.*diſp.*32.*nu.*24.*verſ.inter ſeminam, Armendariz d.num.* 84. vbi refert deciſum hanc cognationem non contrahi inter baptizatum, & coniuges, & concubinos, vel concubinas leuantis.

57 Vnde fit virum, & vxorem minime peccare ſuſcipientes alienum puerum in Baptiſmo, vt optime tenēt *Nau.in man.c.*22.*nu.*39.*Armend.d.nu.*84.*Sanch.d.lib.*7 *diſp.*57.*nu.*5.*Bonac.d.*§.2.*nu.*5.

58 Et poteſt patrinus matrimonium contrahere cum ea, cum qua ſimul alienum filium ſuſcepit, vt declarauit *Pius V.in ſua Bulla.*incip.*Cum illius vicem, edita* 4.*kal. Decembris, ann.* 1566. & poſt *Fr. Emman.* ac *Nugn.* ita reſoluunt *Sanch.d.lib.*7.*diſp.*54.*num.*12. *Bonacina d.* §. 2.*num.*6.

S V M M A R I V M.

1 *Oleum ſanctum trina diuerſitate conſecratur.*
2 *Confirmationis Chriſma conficitur ex oleo oliuarum, admixto balſamo cuiuſcunque loci ſit, benedicto ab Epiſcopo conſecrato.*
3 *Oleum oliuarum eſt eſſentiale huic ſacramento Confirmationis, balſamum vero accidentarium.*
4 *Chriſma quod eſt confirmationis materia neceſſario benedicendum eſt ab Epiſcopo, non à ſimplici Sacerdote.*
5 *Chriſma de neceſſitate præcepti debet fieri illo anno in die Cœna Domini, quia peccabit Epiſcopus ſi ex veteri confirmet.*
6 *Oleum catheeumenorum quale.*
7 *Reges ab Epiſcopis in ſuis Regnis hoc ſancto oleo Vnctionem accipiunt.*
8 *Oleum, quo vnguntur Reges quid ſignificet.*
9 *Gothorum Reges vngebantur.*
10 *Hiſpania, Nauarra, Aragonia, & Sicilia Reges vngebantur.*
11 *Reges Franciæ peculiari priuilegio oleo è cælo dimiſſo vnguntur.*
12 *Pontificis caput Chriſmate conſecratur, brachium vero Principis oleo delinitur.*
13 *Oleum infirmorum ab Epiſcopo benedictum, eſt materia remota ſacramenti Vnctionis.*
14 *Oleum, & Chriſma de conſenſu Summi Pontificis an poſſit à ſimplici Sacerdote conſecrari?*
15 *Oleum oliuarum eſt materia ſufficiens ſacramenti Vnctionis, etiamſi benedictum ſit ab Epiſcopo alia benedictione.*
16 *Extrema Vnctionis ſacramentum validè non confertur, ſi aliud oleum per errorem adhibeatur præter oleum infirmorum.*
17 *Chriſma, & olea ſingulis annis confici debent, & peccabit Parochus ſi oleum alterius anni adhibeat, non data neceſſitate.*
18 *Magis dignum attrahit ad ſe minus dignum.*
19 *Epiſcopus ſi abſens ſit, vel epiſcopalis Sedes eo tempore vacet, quo hæc olea benedici debent, vicinior eſt petendus, vt ea conſecret.*

20 Exem-

20 *Exempti ſubijciuntur Epiſcopo in illis omnibus, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis, nempe in petitione Chriſmatis, &c.*
21 *Olei ratione nihil pro Chriſmate recipi poteſt.*
22 *Baptiſmi ſacramentum, tam paruulis, quam adultis tempore interdicti adminiſtratur, benedicta fonte, & patrinis adhibitis.*
23 *Confirmationis ſacramentum licitè ſolemniter, & publicè tempore interdicti celebratur.*
24 *Chriſma tamen clauſis ianuis conſecranda.*
25 *Contrarium verius.*
26 *Epiſcopus peccator ſi conſecret Chriſma, aut oleum infirmorum peccat mortaliter.*

EPISCOPVS SANCTA olea qualiter conſecrare debeat?

ALLEGATIO XXXI.

1 OLeum ſanctum ſub trina diuerſitate conſecratur, aliud quod vocatur Chriſma ex oleo oliuarum, & balſamo, cuius mixturæ myſterium explicatur in *cap. vnic. de ſacra Vnctione.* Hoc vnguntur baptizati in vertice, & fronte, Eccleſiæ, altaria, calix, patena, Fons baptiſmalis, Epiſcopus, dum conſecratur in capite, & in manibus, & confirmandi. Aliud dicitur oleum Catechumenorum ex oleo oliuarum, ſolo hoc vnguntur baptizati inter ſcapulas, & in pectore; Eccleſia, altare ante chriſmationem, Sacerdotis manus, Reges, & Principes in brachio, & humero. Tertium, eſt oleum infirmorum, quo vnguntur infirmi, ex primæua inſtitutione Eccleſiæ, de qua in *Epiſto. can. Iacobi Apoſt.* infirmatur quis ex vobis inducat Presbyteros Eccleſiæ & orent ſuper eum, vngentes eum oleo, &c. de hac triplici olei cõſecratione, & de eius proprietate, late agit *Durand. in rationali diuinorum lib. 6. cap. 74.*

2 Confirmationis Chriſma, quod attinet ad primum oleum ſanctum de quo ſupra, conficitur ex oleo oliuarum admixto balſamo, cuiuſcunque loci ſit, benedicto ab Epiſcopo conſecrato: vt colligitur ex *Concil. Triden. ſeſſ. 7. can. 2. de Confirmatione*, comprobant *Tolet. in ſum. lib. 2. c. 24. num. 2. Nauar. in man. cap. 22. num. 8. Sylueſt. verbo Confirmatio n. 2. Sot. in 4. d. 7. q. 1. artic. 2. Victor. de Sacram. concl. 40. Vinald. in candelabro aureo ſub titul. de Confirmat. cap. 2. nu. 1. Graff. in deciſ. aureis p. 2. lib. 1. c. 5 nu. 16. Sair. de ſacram. in genere lib. 1. capit. 3. quæſt. vnic. artic. 3. verſ. de Confirm. Bellarm. in controuerſ. Catholicis lib. de Confirmat. c. 8. Nugn. 3. p. q. 72. art. 3. vbi Coninch. nu. 29. & 30. Soar. tom. 3. diſp. 33. ſect. 1. & 2. Bartholom. ab Angelo de Sacr. dialog. 3. §. 4. Azor. inſtit. moral. par. 1. lib. 2. cap. 9. col. 106. & 108. & p. 2. lib. 5. c. 1. q. 4. colum. 520. Chamerota de Sacram. tract. 3. de Confirm. capit. 2. de materia Confirm. pag. 112.*

3 Oleum oliuarum eſt eſſentiale huic Sacramento, balſamum vero eſt accidentarium, vt probatur ex *c. paſtoralis de Sacram. non iter.* vbi interrogatus *Inno. III.* quid eſſet agendum de quodam Confirmato oleo tantum, reſpondit non eſſe iterandum, ſed caute ſupplendum, ſi quid deeſſet: ergo ſi illud fuit Sacramentum ſine balſamo, certũ eſt balſamũ non eſſe de neceſſitate Sacramenti, ita *Angl. de Confirmat. artic. 22. concl. 2. Valent. tom. 4. diſput. 5. q. 1. punct. 2. verſ. queſtio eſt autem. Nau. cap. 22. nu. 8. & conſ. vnic. de ſacra Vnct. numero 4. & 8. Sayr. deciſ. vnic. eod. titul. Sa verbo Confirm. numero ſeptimo Chamer. vbi ſupra dub. ſecundo.*

4 Chriſma hoc, quod eſt materia Confirmationis, neceſſario benedicendum eſt ab Epiſcopo non à ſimplici Sacerdote, *Thom. 3. p. q. 72. art. 4. Vinald. d. cap. 2. nu. 4. & 5. Valent. tom. 4. diſp. 5. q. 2. punct. 2. ad finem, Fraciſ. de Pitigianis diſt. 7. q. 1. art. 4. concl. 2. Nugn. in 3. partem D. Thomæ q. 72. art. 3. difficult. 4. vbi Coninch. nu. 43. Chamerot. d. c. 2. dub. 3. & 5. Soar. d. diſp. 33. ſect. 2. Bartholom. ab Angel. d. dialog. 3. §. 12.*

5 An Papa poſſit committere ſimplici Sacerdoti conſecrationem Chriſmatis, quod eſt materia Confirmationis, vide *alleg. præced. num. 6.* De neceſſitate præcepti eſt, vt Chriſma confectum ſit illo anno in die Cenę Domini *c. ſi quis de conſecr. diſt. 4. c. omni tempore eadem diſt. D. Anton. 3. p. art. 14. c. 14. §. 2.* Et ſi Epiſcopus habeat duos epiſcopatus vnitos, & propinquos debet vno anno celebrare in vna Eccleſia in die Cenæ Domini, & ibi Chriſma conficere, & altero anno in alia, & ſic alternatis annis hoc officium exercere, & Chriſma de vna Eccleſia in aliam tranſmittere, vt frequenter ſolet fieri, iuxta *c. te referente 12.* vbi *Hoſt. ante finem, Butri. & Abb. in fi. de celebrat. Miſſarum* ita illis citatis refert *Steph. Grat. diſcept. forenſ. tom. 4. diſp. 655. num. 74.* qui poſt hæc ſcripta ad manus meas peruenit. Peccabit enim Epiſcopus ſi confirmet ex veteri Chriſmate, & nõ ex nouo illius anni, ita poſt *Soar.* tenet *Marc. Anton. Genuenſ. in manu. Paſtorum c. 54. nu. 9.*

6 Oleum Catechumenorum (quod pertinet ad ſecundum oleum ſanctum de quo ſupra) eſt illud quo pueri baptizandi vnguntur in pectore, ſcapulis, manuſque Presbyterorum, cum ad ſacerdotium promouentur, quod etiam ſeruit ante conſecrationem Eccleſiæ, vel Altaris. In pectore enim cum inuocatione Sanctiſſimæ Trinitatis, vt nihil mali latẽtis inimici in eo remaneat, ſed mens eius confortetur in Fide Sanctæ Trinitatis: & in ſcapulis, vt vndique muniatur, per Dei gloriam ad bona opera facienda. *Durand. in ration. diuin. lib. 6. c. 74. nu. 21. Fuſc. de viſit. lib. 1. c. 6. nu. 4.*

7 Adhibetur etiam ad vnctionem Regum, & Principum, hi enim vnctionem accipiunt ab Epiſcopis in ſuis Regnis, vt decidit *Innoc. III. in c. 1. §. vnde, de ſacra Vnctione, Selua de beneficijs prima p. q. 5. nume. 164. & 165. Greg. l. 13. gloſ. 1. tit. 4. par. 1. Petr. Alphonſ. de Vaſconcel. in harmonia rubricar. ſub rubric. de ſacra Vnctione num. 9. Fuſc. d. cap. 5. num. 5. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 10. cap. 5 quæſt. 2. & 3.*

8 Significationes autem Vnctionis retulit *Auguſtinus de Ancona de poteſtate Papæ quæſt. 38. artic. ſecundo, Caſtald. de Imperatore quæſt. 27.* nam oleum, quo vnguntur, ſignificat lætitiam, & promptitudinem ad debellandum inimicos Eccleſiæ, & pugnandum pro Fide, ac ad conſequendum victoriam. Vnde intelligi poteſt illud *Pſalm. 44. Dilexiſti iuſtitiam, & odiſti iniquitatem propterea vnxit te Deus tuus oleo lætitiæ præ conſortibus tuis*; oleum enim dicitur lætitia, quia hoc ſignificat oleo inungi, vt oſtendatur lætitia, qua ingreditur in campum certaminis ad victoriam. Item, & quia per oleum nitor conſcientiæ deſignatur, iuxta *Matth. 25.* prudentes virgines acceperunt oleum in vaſis ſuis, & refertur *in capit. primo §. primo, de ſacr. Vnctione, Durand. dict. caput. ſeptuageſimoquarto, numero decimo*, & refert *D. Thom. 3. part. ſumm. quæſtion. 108. artic. 3. in addit.* quod ſicut *capit. decimo, Actuum Apoſtol.* dicitur de Chriſto, quod prædicauit: Ioannes Ieſum a Nazareth quomodo vnxit eum Deus Spiritu Sancto,

Sancto, & virtute, & sicut Christus, ideſt Vnctus appellatur Dominus Noſter Ieſus, ita Reges inunguntur, conſecrantur, & coronantur, vt intelligant a Chriſto Vncto poteſtatem habere, & in eo regnare, quod declarat, & Innocentius antiquus *in capit. venerab. de elect.*

9 Ius vngendi, omnibus Regibus Chriſtianis generale eſt, nec quod de aliquibus peculariter ſcribitur, ius alijs adimit: ſed tantum de illis fit mentio, qui vnguntur à Papa, quia ſunt vaſſalli Eccleſiæ, iuxta ea, quę notant Doctores per tex. ibi *in capit. intelleximus, de iur. iur.* & citata à *Mart. Lauden. quæſt. 23. de Prin. & a Reſtauro Caſtaldo de Imperatore quæſt. 19. num. 6. & q. 36. num. 10.* Hiſpaniarum antiquiſſimi Reges Gothi vngebantur, prout de Rege Vuamba, & Eruigio dicitur in *Conc. Tolet. 12. c. 1.* & de Flauio Egica narrat *Ambr. de Morales in chronicis Hiſpaniæ lib. 12. cap. 53. & 57.* ſolitoſque fuiſſe Gothorum Reges eam ſacram Vnctionę recipere aſſerit *Garcia Loayſa in Synodo Toletana ſub Gundemaro fol. 277. & in notis ad Concilium Toletanum nonum c. 10. fol. 495.*

10 De Regum Hiſpaniæ Vnctione eorumque vſitato ritu, & præcipuè de *Alphonſo IIII.* memorat *Garibay in compendio hiſtoriali, lib. 8. c. 1. ann. 1135.* In Regibus Nauarræ idem vſum fuiſſe, quod omnes vngerentur nemmit *Garib. lib. 26. c. 1. & lib. 27. c. 1. & 4.* vbi peculiariter retulit de *Ferdinando Phœbo, Philippo, & Carolo III.* De Vnctione Regum Aragoniæ agit *Hieron. Curita in annal. eiuſd. Regni, lib. 10. c. 68. & lib. 7. cap. 1. & c. 28. & 29.* mentionem faciens de Vnctione Regis *Petri IV. & Regis Ludouici filij Petri, & Nepotis Federici, & de Rege Martino, & Ferdinando.* De Vnctione Regum Siciliæ agunt *Caſtald. de Imperat. q. 18. nu. 6. Curit. annal. Aragon p. 1. lib. 5. cap. 17.*

11 Reges tamen Franciæ, Hieroſolymitani, & Siciliæ prætendunt ſibi tantum hãc vnctionem ſingulari quodam priuilegio priuatim conceſſam. Oleum enimquo inungitur Rex Franciæ è cælo dimiſſum narratur, de quo remitto lectorem ad *Renatum Chopinum lib. 2. de dominio Franciæ titul. 2. num. 7. D. Antonin. par. 2. hiſtoriali titul. 11. cap. 2. §. 7. Forcatul. de Imperio Gallorum libr. 6. fol. 370. Caſtan. in catalogo par. 5. conſid. 30. & 31. Carolum Graſſal. de iuribus Regum Franciæ libr. 2. iure 2. Guidop. quæſt. 114. Guillelm. de Benedict. in cap. Rayuntius verbo duas habens filias numer. 77. Caſtaldus de Imperatore, quæſt. 18. num. 6. Martin. Laudenſ. quæſt. 76. de Principe, Ioan. Ferrault. priuilegio 7. Franciſc. Marc. deciſ. 456. numer. 31. & deciſ. 1024. numero quinto & ſeptimo. Fuſc. de viſitatione libr. primo cap. 6. num. quinto, Petr. Gregor. in praludijs optimi iuris conſulti probique magiſtratus libr. 1. capit. 11. Card. Baron. annalium Eccleſiæ tom. 6. ann. 499. Thom. Corme. lib. 1. rerum geſt. Henric. 2. Regis Galliæ fol. 18.*

12 Solus Pontifex Chriſmate in capite vngitur ex balſamo, & oleo confecto myſtica ratione, ſed Imperatores tantum oleo in brachio exorcizato in modum Crucis inunguntur, non Chriſmate, ex *Cæremoniali ſacro lib. 1. ſection. 1. cap. 3.* & ita ex tex. *in capit. 1. §. vnde de ſacra Vnctione* non poteſt Rex Chriſmate inungi, ſed ſolo oleo, vt verba ſunt.

13 Differt autem inter Pontificis, & Principis Vnctionem, quia caput Põtificis Chriſmate conſecratur, brachium vero Principis oleo delinitur, vt oſtendatur quãta ſit differentia inter auctoritatem Pontificis, & Principis poteſtatem, notat *Reſtaur. Caſtald. de Imperatore quæſt. 19. num. 3.* Oleum vero infirmorum (quod pertinet ad tertium oleum ſanctum de quo ſupra) benedictum ab Epiſcopo, eſt materia remota Sacramenti vnctionis, vt habetur in *Concil. Trident. ſeſſ. 14. de extrema Vnct. cap. 1. Sayro de ſacramentis in genere lib. 1. capit. 3. quæſt. vnic. art. 3. verſ. de ſacram. praxis Epiſcopalis par. 1 verbo Extrema Vnctio, verſ. 1. Petr. de Ledeſm. part. 1. de Sacram. Extremæ Vnctionis. capit. 2. Azor. inſtitut. moralium par. 1. lib. 2. cap. 9. verſ. quotieſcunque in fi. pag. 107. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 28. nu. 50. cum ſequentibus Conineb. de Sacram. tom. 2. diſput. 19. d num. 5* & de oleo infirmorum in quo ſunt facta multa miracula, vide *Martin. del Rio diſquiſitionum magic. lib. 6. cap. 2. ſect. 3. pag. 512.*

14 Quamuis ab Epiſcopo ſit oleum infirmorum benedicendum, tamen probabile videtur Sacerdotem ſimplicem poſſe de conſenſu Summi Pontificis Oleum, & Chriſma conſecrare, vt ait *Caietanus 3. part. quæſt. 72. art. 3.* tetigi allegat. præceden. *num. 6.* & tenent aliqui apud *Henriq. in ſumm. lib. 3. c. 8. nu. 2. Bartholom. ab Angelo dialogo 3. §. 98. Fuſc. d. c. 6. num. 7. Chamerota d. loco, dub. 5. Bonacina de Sacramentis diſp. 7. q. vnic. punct. 2. num. 3.* vbi *num. 4.*

15 Reſoluit oleum oliuarum eſſe materiam ſufficientem huius Sacramenti, etiamſi benedictum ſit ab Epiſcopo alia benedictione, quam benedictione conſueta Eccleſiæ, & *num. 5.*

16 Aſſerit non eſſe validum Sacramentum extremę Vnctionis, ſi aliud oleum per errorem adhibeatur prætet oleum infirmorum, ex ea ratione quia materia huius Sacramenti eſt oleum benedictum ab Epiſcopo per ordinem ad hoc Sacramentum, & cum careat benedictione ordinata ad illud, videtur deficere materia requiſita, & in hanc opinionem allegat, affirmans idem cenſuiſſe, *Nugn. 3. par. quæſtion. 29. articul. 6. Reginald. diſt. libr. 28. numero 50. Franciſc. Petigian. diſtinction. 23. quæſtion. vnic. artic. 3. verſ. debet*, licet *Chamerota diſt. loco dub. quarto*, aſſerat Confirmatum oleo infirmorum Sacramentum accipere, quamuis peccaret, qui ſic vteretur.

17 Ex conſuetudine, & præcepto Eccleſiæ debet prædictum oleum eſſe benedictum eo anno per *text. in capit. litteris de conſecrat. diſtinct. 3. Bonacina diſt. quæſt. vnic. punct. 2. num. 6.* vbi etiam aſſerit non videri à peccato excuſandũ parochum ſi oleum alterius anni adhibeat, niſi aliud ſuadeat neceſſitas, idem aſſerit *Vgolin. d. cap. 7. §. 2. numer. 1. Poſſeuin. de Officio Curati, cap. 9. numer. 1.* Addo Parochum poſſe licite oleum non conſecratum miſcere conſecrato quando timet fore, vt oleum conſecratum non ſufficiat: vtrumque enim cenſetur conſecratum per admixtionem, modo quod additur ſit minoris quantitatis conſecrato: ita *Pitigianus d. articul. 3. Barthol. ab Angelo d. dialogo 3. §. 92. & 101. Poſſeminus, de officio Curati, capit. 9. numer. 2. Fuſc. dict. capit. 6. numer. 10.*

18 Magis enim dignum attrahit ad ſe minus dignum, *cap. quod in dubijs de conſecration. Eccleſiæ, Dec. in cap. ex litteris, nu. 4. de conſtit. Tiraquell. de retractu lignag. §. 1. gl. 7. nu. 82. Hieron. Giach. in conſ. Syndicatus, num. 329. Menoch. conſil. 2. num. 227. Ferrer. in conſtitut. Cathaloniæ gloſ. 2. nu. 56.*

19 At ſi abſens ſit Epiſcopus, vel Epiſcopalis Sedes eo tempore vacet, quo hæc olea benedici debent, & illorum neceſſitas adſit, proximus Epiſcopus aditi poterit, & curare, vt conſecrentur eadem olea, *gloſſ. verbo*

ſpuri-

ſpiritualibus in c.ſi Epiſcopus, de ſuppien. neglig. Prælat. & notat *Vgolin.d.c.27.§.2.num.2.* vbi etiam aduertit, quod ſi hoc non fiat, & neceſſitas vrgeat, poteſt interim veteri vti.

20 Exempti ſubijciuntur Epiſcopo in eis omnibus, quę ſunt Ordinis Epiſcopalis, nempe in petitione Chriſmatis, conſecrationis Eccleſiarum, ſuſceptionis Ordinum, & ſimilium, vt probat *c.veniens 19.verſ.Chriſma, de præſcrip.* vbi *Abb.not.2.Balb.de præſcript.1.p.5.partis, q.12 nu.ſi. Rebuff.in praxi benefic.p.1.tit.de cleric.& à quibus, & quomodo creentur, num.22. Modern.de iuriſd. Ordin.in exemptos par.2.q.45.nu.16.*

21 Nihil pro Chriſmate recipi valet ratione olei, *cap. ea quæ, de ſimon.* Nihilque pro eodem Chriſmate, & alijs oleis ſacris recipi etiam poteſt à Parochis, quamuis libere oblatum; quare eorum, qui præpoſiti ſunt ad diſtributionem, conſuetudo tollenda eſt, qui nolunt ea dare, niſi oua, aut aliquid aliud ipſis tribuatur, vt dixit *Fuſc.de Viſitat.lib.1.c.6.nu.13.* quem refert *Vgolin. de poteſtat.Epiſcopi c.4.§.3.nu.2.* & optimè diſponit *Concil.Prouinc.Bracharen.IIII.act.4.c.28.*

22 Reſtat ſciendum an Chriſma tempore interdicti publice confici poſſit? In qua quæſtione communis Doctorum opinio tenet, quod licet Baptiſmi Sacramentũ tam paruulis, quam adultis tempore interdicti poſſe adminiſtrari decidat *text.in c.quoniam de ſentent.excommun.lib.6.* & late proſequantur *Henriq. in ſumm. lib.2.c.16.§.3. Soar.tom.3.diſputat.26.ſection.1. Vgolin.tabul.5 cap.7.§.4.num.2. Sayr.de cenſur.lib.5.cap.7.nu.3.* etiam reſoluentes fontem benedici, & ſuſceptores, ſeu patrinos poſſe adhiberi, ex vulgari *reg. conceſſo vno, conceduntur omnia neceſſaria ad illud vnum,* de qua in *l.ad rem mobilem, ff.de procur.& in c.præterea de officio delegat.*

23 Et quia, cui vnum conceditur, concedantur omnia cum quibus fieri ſolet *l.ſi quando, C.de inoff.teſtam.* cum vulgaribus, & etiam licet Confirmationis Sacramentũ licite, ſolemniter, & publicè, & apertis ianuis eodem tempore interdicti generalis loci, & in Eccleſia ſpecialiter interdicta conferri poſſit *ex d.cap.quoniam,* vt per *Nauarr.in manual.cap.27.num.178. Conarr.in cap. alma 2.par.§.2.numer.7.verſic.idem de Confirmationis Sacramento, Vgolin.d.cap.7.§.5. Sayr.dict.cap.7.num.6. Mari. Alter. de cenſur.tom.2.diſputation.quart.cap.2. Tolet.in ſumm.lib.primo cap.53. Aula de cenſur. diſputation.4. ſection.1.dub.4.concluſ.3. Henriq.lib.3.caput.6.§.ſeptimo, & lib.13.cap.45.§.1.iuncta litt.f. Soar.d.ſection.prima à num.7.*

24 Chriſma tamen non ita, ſed clauſis ianuis, intra moderationem *c.Alma mater verſ.adijcimus de ſentent.excommun.lib.6.* ita poſt *Archid.* & *Anch.* ac alios communiter ibi, reſoluunt *Conarr. Vgolin. Henriq.d.§.1.litt. M.& Soar.num.8.dd.locis,* & poſt eos *Bonacina de cenſuris diſputat.5.puncto 2.§.1.num.2. Mari. Alter. d.c.2. verſ.communis.*

25 Verum licet huius ſententiæ nullum inuenerim contradictorem, ei acquieſcere non poſſum, nam text.*in d. verſ.Adijcimus,* & à principio per totum, non emanauit ad ampliandam interdicti prohibitionem, & tollendos caſus, in quibus antiquiori iure illa prohibitio fuerat modificata, ſed potius ad rigorem interdicti tẽperandum in caſibus, in quibus alias vſum diuinorum impediebat, quare lex inducta in fauorem, & rigorem minuendum, contrarium effectum operari non poteſt iuxta *reg.quæ ob gratiam lib.6.& l.legata inutiliter,* iuncto ſummario *ff.de adim.leg.* Vnde quemadmodum iure antiquo vſus Baptiſmi, & Confirmationis, quia ſimpliciter conceſſus reperitur, tempore interdicti à prædictis Doctoribus conceditur publice, & apertis ianuis, ita etiam in conficiendo Chriſmate ex eadem ratione id ipſum concedere debuerunt. Accedit quia forma præſcripta in *d.verſ. Adijcimus,* manifeſte oſtendit applicari non poſſe Chriſmati conficiendo, agit enim ibi Pontifex de diuinis officijs, & Miſſa celebranda ſingulis diebus, quod Chriſmati minime conuenit, ſiquidem quotidie fieri non poteſt, ſed ſemel in anno in cœna Domini. Inſuper dici non poteſt contineri Chriſma in priori parte, qua agitur de Miſſæ ſacrificio faciendo, neque etiam in poſteriori de diuinis officijs dicendis, quia Chriſma non dicitur, ſed fit, ſeu conficitur, vnde hic loquendi modus, dicantur officia ſingulis diebus, propriè & in toto rigore conuenit recitationi horarum, quas diurnas, & nocturnas appellamus, vt etiam deducitur *ex verſic. & canonici,* ibi qui horis interſunt.

26 Epiſcopus peccator ſi conſecret Chriſma, aut oleum infirmorum, peccat mort. quia id iure diuino pertinet ad materiam neceſſariam Sacramenti Confirmationis, aut Extremæ Vnctionis, & videtur res grauis annexa Ordini Epiſcopali; non ita peccat dum Altaria, Calices, & Virgines conſecrat, quod non tam pertinet ad ſolemne officium Ordinis Epiſcopalis, ita *Henriq.in ſum. lib. 10.cap.23.§.5.*

SVMMARIVM.

1 *Denunciationes non ſunt de ſubſtantia Sacramenti Matrimonij.*

2 *Peccatum mortale committitur quando huiuſmodi denunciationes omittuntur ſine facultate, aut legitima cauſa.*

3 *Sponſi etiam prædictas denunciationes omittentes peccant toties quoties habuerint copulam.*

4 *Parochus peccat mortaliter aſſiſtendo matrimonio abſque præmiſſis denunciationibus.*

5 *Parochus omittens vnam denunciationem, ſi certus ſit nullum ſubeſſe impedimentum, videtur à mortali excuſandus.*

6 *Parochus timore mortis omiſſis denunciationibus matrimonio aſſiſtens non peccat.*

7 *Parochus auctoritate propria, & ſine iuſta cauſa denunciationes omittens, ſuſpendendus eſt ab officio per trienium.*

8 *Matrimonium dicitur clandeſtinum quoad pœnas, ſi illicitè denunciationes omittantur.*

9 *Denunciationes ſunt faciendæ à Parocho, vel ab alio de ipſius Parochi licentia.*

10 *Denunciationes ſunt faciendæ in vtraque ſponſi, & ſponſæ Parochia, quando ſunt diuerſarum Parochiarum.*

11 *Contrahentes, quando plura habuerint domicilia faciendæ ſunt denunciationes in eo, in quo veriſimilius eſt fieri impedimenta.*

12 *Denunciationes ſunt faciendæ tribus diebus feſtiuis continuis, quæ ſibi non ſuccedant immediatè.*

13 *Parochus non peccat mortal. ſi vno, vel altero die feſto omittat denunciationes, dummodo inter vnam, & alteram nullos dies feſtos, non interponat.*

14 *Diebus ferialibus huiuſmodi denunciationes fieri non poſſunt, etiam cum diſpenſatione Epiſcopi.*

15 *Denunciationes poſſunt aliquando fieri alio die, quam feſto, ſi ingens hominum multitudo ad Eccleſiam accedat.*

16 Denunciationes validè fieri possunt extra Ecclesiam, & Missarum solemnia, si magnus adsit populi concursus, & locus aptus sit, vt ad multorum notitiam perueniant.
17 Matrimonium extra Ecclesiam licitè celebrari potest.
18 Ordinarius non potest præcipere, ne matrimonia domi celebrentur seruata Concilij forma.
19 Quoties timetur impediendum malitiosè matrimonium coram Parocho, & testibus celebrari potest omissis denunciationibus, dummodo postea ante consummationem fiant.
20 Parochus, quoties timetur malitiosè matrimonium impediendum, non potest denunciationes omittere, vt fiant antequam consumetur, nisi dispensatio difficillimè obtineri possit.
21 Malitiosè facere dicitur, qui non iuste impedire potest.
22 Animus malitiosè impedientium coniecturis detegitur, & iureiurando præstito cognoscitur.
23 Animus non nisi iuramento probari potest.
24 Falsa impedimenta denuncians, vt matrimonium impediat, arbitraria pœna punitur.
25 Cognoscens aliquod impedimentum inter volentes contrahere, etiamsi occultum sit, vel acceptum sub secreto, aut auditum ab alijs, vi denunciationum tenetur manifestare.
26 Cognoscens aliquod impedimentum occultum, ita vt solus ipse nouerit, præcipuè si nascitur ex infamia, aut peccato, vel cum graui suo incommodo, aut aliorum scandalo non tenetur detegere.
27 Ordinarius tantum habet facultatem remittendi denunciationes ex causa.
28 Ordinarij appellatione venit Episcopi Vicarius.
29 Vicarius Episcopi potest remittere denunciationes.
30 Iurisdictionem quasi Episcopalem habentes, nullique Diœcesano subditi, possunt remittere denunciationes.
31 Abbates, qui Ordinarij sunt, & habent iurisdictionem quasi Episcopalem possunt omnia regulariter, quæ Episcopi in sua Diœcesi, circa ea, qua sunt iurisdictionis.
32 Abbates huiusmodi titulares, & Commendatarij possunt remittere denunciationes.
33 Magister, scholæ Salmaticen. respectu Scholasticorum, qui in matricula sunt descripti, potest denunciationes remittere.
34 Archiepiscopus in alterius Episcopatu denunciationes remittere non potest.
35 Episcopus vnius contrahentis potest cum vtroque quamuis sint diuersæ Diœcesis in denunciationibus dispensare.
36 Episcopus alteri delegare potest facultatem dispensandi in denunciationibus.
37 Vicarius Generalis potest facultatem dispensandi in denunciationibus delegare, non tamen generaliter.
38 Ordinarij absque iusta causa denunciationes remittere non possunt.
39 Dispensandi causa sufficit, quod extraiudicialiter cognoscatur.
40 Iusta ad dispensandum causa qua.
41 Causa iusta ad dispensandum est, quando creditur matrimonium iniuste impediendum.
42 Vel quando Virgo sub tutela iniqui tutoris est, qui eam viro ignobili, & dispari tradere vult.
43 Vel quando virgo erat à viro deflorata.
44 Vel si filij essent sub potestate nouercali.
45 Vel quando magnates contractum sunt matrimonium.
46 Vel quoties inter contrahere volentes adest disparitas conditionis, ætatis, diuitiarum, & qualitatis.
47 Vel quando matrimonium esset contrahendum in mortis articulo.
48 Vel quando tempus, quo nuptiæ prohibentur, instat, ita vt nequeant omnes denuntiationes præmitti.
49 Vel vbi contrahere volentes diu habiti fuerint pro coniugibus.
50 Episcopo incumbit cura indagandi, an vera subsit causa dispensandi in renunciationibus, quia remittendo eas sine iusta, & rationabili, peccat mortaliter.
51 Ordinarius existente iusta causa dispensandi tenetur ad petitionem partis sub peccato mortali dispensare.
52 Appellari potest de denegatione dispensationis, saltem quoad effectum deuolutiuum.
53 An detur tam vrgens necessitas, vt solum coram Parocho, & testibus matrimonium contrahatur absque denunciationibus, & Episcopi dispensatione?
54 Quando de licentia Ordinarij, vna tantum denunciatio præmittitur non statim ea facta matrimonium est contrahendum, sed per aliquod tempus differendum.
55 Qui intra quatuor menses post denunciationes factas matrimonium non contraxit, non potest illud inire, nisi aliæ denunciationes præmittantur arbitrio Episcopi.
56 Proprius contrahentium Parochus, quis dicitur.
57 Parochiam acquirit quinis ratione habitationis.
58 Scholares dimisso Sacerdote in patria, possunt in loco studij confiteri.
59 Parochianus, vt vere aliquis dicatur, debet habere animum constituendi in Parochia domicilium.
60 Intelligitur tex. in cap. quæsti, 16. quæst. 1.
61 Intelligitur tex. in cap. vlt. de Parochijs.
62 Intelligitur tex. in cap. in nostra, de sepult.
63 Relegatus ad certum locum pro tempore iudicis arbitrio mensurando tenetur contrahere coram Parocho loci, in quo est relegatus.
64 Parochiani vere efficiuntur statim ac animum habitandi maiori parte anni, habuerint.
65 Parochus proprius ad matrimonium dicitur Parochus vxoris, si in eius parochia contrahatur, & Parochus viri, si in viri parochia fiat.
66 Parochus ruralis non est proprius Parochus, quando rus, vel recreationis gratia, vel ad paucos tantum dies colitur.
67 Famina quæ coram Parocho suæ parochiæ contraxit matrimonium inualidum postquam se transtulerit in domum mariti commorantis in alia Parochia cum intentione ibi perpetuo manendi, non potest postea matrimonium de nouo coram eodem Parocho valide celebrare.
68 Amasia, quæ se transtulit ad domicilium concubinarij intentione ibi commorandi maiori parte anni, potest coram Parocho loci celebrare matrimonium non cum amasio, sed cum alio extraneo.
69 Parochi duo, quoad matrimonium contrahendum possunt haberi, vbi quis dimidia anni parte in vna Parochia, altera dimidia in altera habitat.
70 Habitationis inæqualitas si detur, illius Parochiæ erit parochianus, in qua maiori temporis parte habitauerit.
71 Habitans in confinio duarum Parochiarum est parochianus illius, in qua domus aditum habet principalem, & magis frequentatum, si duos habeat.
72 Vagabundi illum Parochum vocant, in cuius parochia sunt vel commorantur.
73 Vagorum matrimonio potest quicunque Parochus interesse diligenti inquisitione præmissa, & obtenta Ordinarij licentia.

74 Pa-

74 *Parochus, qui in vxorum Matrimonijs prædictam non adhibet diligentiam, peccat mortaliter, sed matrimonium est validum.*

75 *Vagabundus is proprie dicitur, qui nullum certum domicilium habet.*

76 *Parochus quilibet potest interesse Matrimonio vagi, etiamsi coniux vnus non sit alienigena.*

77 *Alienigenarum iure gaudent, qui se cedunt aliò non habitaturi, nec mansuri, sed solum ne coram proprio Parocho contrahant.*

78 *Parochi præsentia in Matrimonijs necessaria, non tantum corporea, sed etiam moralis requiritur, cum intelligentia, & aduertentia actus.*

79 *Non intelligens dici non potest præsens.*

80 *Parochi præsentia quare hodie de essentia requiratur.*

81 *Præsentia Parochi pro forma actus exigitur, itaut Matrimonium contractum in præsentia mille testium eo absente nullum sit.*

82 *Parochi, vel testium præsentia sufficit, quamuis vi intersint, dummodo tamen intelligant consensum contrahentium.*

83 *Matrimonium non valet si Parochus assistens non intellexit ea, quæ agebantur, nisi affectatum esset non intelligere.*

84 *Contrahens coram Parocho inuito graviter peccat.*

85 *Parochi præsentia adducti dolosè, & renuentis, sufficit, dummodo intelligat, vel audiat, quamuis claudat aures, & nulla verba proferat.*

86 *Parochi præsentia requiritur, vt nedum intelligere oporteat cum quid agitur, sed vt videat.*

87 *Cæcus quamuis retineat dignitatem, & testificare possit de ijs, quæ ante cæcitatem vidit, si tamen Parochus sit, vel testis ad Matrimonium contrahendum, eius præsentia non sufficit.*

88 *Parochi præsentia sufficit etiamsi ad alium finem vocatus, vel casu præsens sit.*

89 *Referuntur plures Doctores contrarium tenentes, quorum opinio non videtur improbabilis.*

90 *Parochi præsentia, etiam irregularis, suspensi, vel excommunicati, quamuis non tolerati, sufficit.*

91 *Matrimonium celebratum coram Parocho notorio fornicatore, non tamen adhuc in iudicio condemnato, & confesso, validum est.*

92 *Matrimonium contractum coram schismatico Parocho saltem coloratum titulum habente, si non fuit, vt talis declaratus, & Parochia priuatus, validum est.*

93 *Parochus interdictus, seu prohibitus ab Episcopo, aut eius Vicario, ne aliquos coniungat, valide matrimonio assistit.*

94 *Matrimonia celebrata à Parocho putativo ex communi errore sunt valida.*

95 *Parochus, vel Sacerdos de illius licentia extra Parochiam, vel Episcopatum sine licentia Parochi, & Episcopi loci valide assistit matrimonio suorum Parochianorum.*

96 *Parochus, & testes in celebrandis coniugijs non sustinent publicam alicuius officij auctoritatem.*

97 *Parochus in aliena Parochia sine licentia Parochi, vel Episcopi loci assistens Matrimonio suorum Parochianorum, cessante scandalo, non peccat, nec puniendus venit.*

98 *Parochi vnius præsentia sufficit, quando contrahentes sunt diuersarum Parochiarum.*

99 *Parochus delegatus, vel vicecuratus potest Matrimonio assistere.*

100 *Parochus delegatus ad vniuersam Parochiæ curam, potest delegare facultatem assistendi Matrimonio, & numero 115.*

101 *Vicecuratus institutus ad vniuersitatem causarum, vbi est consuetudo, vt possit substituere ad vniuersam Parochiæ curam, potest delegare licentiam assistendi Matrimonio, aut ministrandi aliud Sacramentum.*

102 *Parochus quando præsens assumit Vicarium locantem operas, vt illum adiuuet, hic Vicarius non potest delegare.*

103 *Parochus habens iniustum beneficij titulum, quandiu possessione non spoliatur, potest Matrimonio assistere.*

104 *Laicus communi errore habitus pro Sacerdote de Parochi licentia valide Matrimonio assistit.*

105 *Parochus non Sacerdos valide Matrimonio assistit.*

106 *Parochus assistens in peccato mort. valide Matrimonio assistit.*

107 *Parochus proprius Matrimonio interesse non valens, alium sui vice, & loco Sacerdotem substituere poterit.*

108 *Regularis potest de licentia Parochi Matrimonio assistere.*

109 *Parochus ficte concedens facultatem assistens Matrimonio, illud non efficit inualidum.*

110 *Parochus irregularis, etiam excommunicatus non tolleratus, potest valide dare alteri licentiam assistendi.*

111 *Sacerdos degradatus valide assistit Matrimonio, de licentia Parochi.*

112 *Parochus licentiam assistendi Matrimonio non potest concedere Clerico non Sacerdoti.*

113 *Matrimonium de licentia Parochi contractum coram Acolyto tempore pestis, vel alterius necessitatis, est inualidum.*

114 *Parochus potest concedere facultatem alteri Sacerdoti coniungendi sponsos, non solum in propria Parochia, sed etiam extra illam.*

115 *Parochus proprius cogi potest ad assistendum Matrimonio, si illi alioquin licito interuenire nolit, vel licentiam alio Sacerdoti interueniendi concedere.*

116 *Ordinarius facultatem concedere potest alicui Sacerdoti Matrimonio assistendi suorum diœcesanorum.*

117 *Vicarius generalis Episcopi ex proprio officio potest Matrimonijs interesse, & alij Sacerdoti licentiam assistendi concedere.*

118 *Ordinarij appellatione venit Episcopi Vicarius.*

119 *Episcopi iurisdictione suspensa per excommunicationem, aut suspensionem, potest eius Vicarius valide interesse Matrimonijs, absque committere.*

120 *Vicarius Episcopi, qui Sacerdos non est, non potest præsentiam Matrimonio contrahendo præstare, sed tantum Sacerdotem delegare.*

121 *Iurisdictionem habens quasi Episcopalem potest facultatem concedere assistendi Matrimonijs suorũ diœcesanorũ.*

122 *Abbas Ecclesiæ nulli Episcopo subiectæ potest huiusmodi facultatem concedere.*

123 *Capitulum Sede Vac. potest etiam huiusmodi licentiam concedere.*

124 *Legatus respectu prouincia suæ legationis eandem habet potestatem.*

125 *Archiepiscopus non potest coniungere in Matrimonium subditos suorum suffraganeorum, vel facultatem concedere, eos coniungendi, nisi actu visitet.*

126 *Licentia ad assistendum Matrimonio debet esse expressa.*

127 *Licentia generalis ad administranda Sacramenta, vel exercenda omnia intra suam Parochiam ad curam animarum spectantia sufficit.*

128 *Licentia hæc verbalis sufficit, non autem requiritur inscriptis concessa.*

129 *Licentia debet actum præcedere.*

130 *Matrimonium nullum est, cui Sacerdos aliquis Parochi nomine præsens fuit nulla ab eo petita licentia, etiamsi postea factum ratificaret.*

131 *Licentia hæc non debet esse revocata, quæ tunc talis censeretur, quando illis, quibus concessa fuit per certum nuntium, aut literas significata sit.*

132 *Licentia data à proprio Parocho alicui Sacerdoti, si interim Parochus moriatur, non expirat.*

133 *Licentia obtenta metu, vel dolo sufficit, nisi per dolum, & mendacia versantia circa substantiam, vel causam finalem extorqueatur.*

134 *Licentia data contra prohibitionem Episcopi valida est.*

135 *Sacerdos non debet credere dicentibus se habere licentiam à Parocho.*

136 *Probandi onus incumbit asserenti licentiam proprij Parochi in contrahendo Matrimonio requisitam, non interuenisse, quando contra eam opponitur à tertio.*

137 *Testium duorum vel trium præsentia vltra Parochi assistentiam necessaria est, ad valide Matrimonium contrahendum.*

138 *Testes in matrimonijs necessarij possunt esse quicunque rationis compotes, quamuis impuberes, consanguinei, domestici fœminæ, aut infames.*

139 *Testes huiusmodi non requiruntur rogati, & sufficiunt repugnantes, ac per violentiam præsentes.*

140 *Matrimonium contrahens sine Parocho, & testibus peccat mortaliter, quia inualide contrahit.*

141 *Parochi, & testium præsentia defectus non est impedimentum dirimens sponsalia.*

142 *Sponsalia clandestinè contrahentes non peccant.*

143 *Matrimonium absque præsentia Parochi, & testium contractum, in vim sponsaliorum non resolvitur.*

144 *Obligatio nulla nec ciuilis, nec naturalis oritur ex consensu præstito in matrimonio clandestino.*

145 *Actus à principio nullus nullum producit effectum.*

146 *Referuntur Doctores asserentes matrimonium clandestinum habere vim sponsaliorum, & illorum fundamentum respondetur.*

147 *Matrimonium in articulo mortis vel tempore pestis, aut belli, sine Parocho, & testibus inualidum est.*

148 *Sponsalia non transeunt in matrimonium subsequuta copula coram Parocho, & testibus.*

149 *Cohabitatio non efficit hodie matrimonium.*

150 *Traductio sponsæ ad domum mariti cum solemni apparatu, non efficit hodie matrimonium, nisi in traductione ipsa nouus consensus coram Parocho, & testibus exprimatur.*

151 *Contrahentes sine Parocho, & testibus, licet inhabiles dicantur ad sic contrahendum, non manent inhabiles ad rursus inter se contrahendum.*

152 *Contrahere coram Parocho, & testibus non obligantur ignorantes Concilium, & habitatores locorum vbi adhuc promulgatum non fuit.*

153 *Incolæ vnius loci, in quo promulgatum, & acceptatum fuit Concil. si alio migrent, vbi non est acceptatum, possunt valide contrahere clandestinè.*

154 *Commorantes inter infideles, captiui, vel mercium congerendarum causa, etiamsi ex his locis sint oriundi, in quibus receptum est Concil. non tenentur contrahere iuxta illius formam.*

155 *Incola illius loci in quo non est promulgatum Concilium tenetur contrahere coram Parocho, & testibus si diuertat ad locum in quo receptum est.*

156 *Matrimonium celebratum sub honesta conditione de futuro, vt valide fiat necessarium est conditionem adimplere coram Parocho, & testibus; quid si conditio sit de præsenti, vel de præterito? ibid.*

157 *Matrimonium qui iam contraxere, inualidè tamen propter defectum consensus, aut metum, non tenentur iterum coram Parocho, & testibus contrahere.*

158 *Infidelium matrimonium, vt fiat Sacramentum non est necessario facienda expressio, vel ratificatio consensus coram Parocho, & testibus.*

159 *Parochi, & testium præsentia requiritur, vt matrimonium celebratum per procuratorem sit validum.*

160 *Parochus, vel quicumque alius Sacerdos Regularis, qui matrimonio clandestino interfuerit incurrit pœnam triennalis suspensionis ab officio.*

161 *Verbum, suspendatur, cum sit futuri optatiui importat sententiam ferendam.*

162 *Pœna suspensionis triennalis, quam de iure communi incurrit, qui matrimonio clandestino interest, non est sublata per Concilium.*

163 *Parochus ob licentiam concessam alij Sacerdoti assistendi matrimonio clandestino, non incurrit prædictam suspensionis censuram.*

164 *Parochus triennio suspensus si eodem durante triennio, assistat alteri clandestino coniugio, suspendaturque Iterum triennio, an posterius triennium confundatur cum primo, vel incipiat completo priori?*

165 *Suspensus ab officio, quia interfuit matrimonio clandestino, non est suspensus à beneficio.*

166 *Episcopus non valet dispensare à suspensione triennali.*

167 *Episcopus non potest absoluere à suspensione temporaria intra tempus, nec virtute Decreti Concil. Triden. sess. 24 de reform. cap. 6.*

168 *Parochus tenetur interrogare contrahentes de mutuo consensu, alias si omittat graviter peccabit.*

169 *Ad validitatem matrimonij non pertinet, vt Parochus assistens aliquibus verbis in eius celebratione vtatur.*

170 *Omissio verborum, ego vos in matrimonium coniungo, &c. est pec. mor.*

171 *Parochus curare debet, ne contrahentes in peccato mort. ad sacramentum matrimonij accedant.*

172 *Contrahentes matrimonium cum peccato mort. nondum deleto per contritionem, vel Confessionem, indigne accipiunt Sacramentum, & peccant mort. quatenus tantum recipiunt, non vero quatenus administrant, nec quatenus Concilij præceptum infringunt, cum consilium solummodo contineat.*

173 *Matrimonium an possit impediri donec contrahentes Orationem saltem Angelicam, & Dominicam didicerint Symbolum Fidei, & præcepta Decalogi, ac Ecclesiæ septemque peccata capitalia?*

174 *Parochus sub peccato mort. tenetur habere librum, in quo coniuges, testes, diem, mortem, & annum scribat.*

175 *Liber huc mortuus testibus, & Parocho, plene probat matrimonium contractum.*

176 *Liber Baptismi à Parocho confectus plene probat quem baptizatum, & illius ætatem, & quomodo sit faciendus, ostenditur.*

177 *Liber eorundem Curatorum probat mortem, excommunicationem, & sepulturam.*

178 *Parochi quomodo fidem de his libris facere debeant, advertitur.*

179 *Contrahentes ante Eccl. benedictionem ne cohabitent hortatur Concil.*

180 *Consilium quamuis excitet ad deliberandum, non obligat ad sequendum.*

181 Ma-

181 *Matrimonium consummare ante Ecclesiæ benedictionem sublato scandalo, & contemptu legis ecclesiasticæ, nõ est peccatum mort.*

182 *Excipe si adsit contemptus, vel scandalum, vel lata sit in diœcesi excommunicatio contra oppositum facientes, & tunc peccabitur tantum prima vice.*

183 *Benedictiones non tenetur in secundo matrimonio recipere, qui semel contraxit, & mortua prima coniuge aliud iniit, etiamsi fortè primum matrimonium fuerit invalidum.*

184 *Benedictio solemniter fit ex consuetudine recepta, si fœmina solum nondum fuisset benedicta.*

185 *Benedictiones matrimoniales possunt fieri à Parocho vtriusvis contrahentis.*

186 *Benedictionem secundis nuptijs impertiens in casu non permisso, ab officio, & beneficio suspenditur.*

187 *Sacerdos hanc suspensionem incurrit si benedicat secundum matrimonium, non dissoluto primo.*

188 *Suspensionis pœna ab officio & beneficio lata non infligitur ipso iure.*

189 *Sacerdos coniungens in matrimonium, vel benedicẽs subditos alterius Parochiæ, absque Parochi, vel Ordinarij licentia, ipso iure tandiu suspensus manet quandiu ab Ordinario eius Parochi qui matrimonio interesse debebat, seu à quo benedictio suscipienda erat, absoluatur.*

190 *Incurrit etiam suspensionem à beneficio.*

191 *Episcopus, vel eius Vicarius ab hac suspensione absoluere potest.*

192 *Regulares matrimonium administrantes, seu solemnitates, non habita super his parochialis Presbyteri licentia speciali, vltra prædictam suspensionem, ipso facto sunt excommunicati, excommunicatione Sedi Apostol. reservata.*

193 *A prima die Adventus Domini, vsque ad diem Epiphaniæ, & à quarta feria Cinerum, vsque ad octauam Paschæ inclusiuè matrimonia non possunt celebrari.*

194 *Ordinarius potest concedere facultatem celebrandi sponsalia, & matrimonia dictis temporibus sine solemnitate.*

195 *Matrimonium antea contractum, prædictis temporibus consummari non prohibetur.*

196 *Matrimonium contractum de facto dictis temporibus, nullum est, contrahentes vero peccabunt mortaliter.*

197 *Interdicti tempore, & à personis interdictis Matrimonia absque peccato mortali contrahi non potest.*

198 *Matrimonium quoad sui substantiam validè contrahitur tempore interdicti.*

199 *Matrimonium vnum ex septem Ecclesiæ Sacramentis tẽ fert gratiam.*

200 *Matrimonium simul tamen, & vbi primum perfectus est contractus, Sacramentum efficitur.*

201 *Parochus licet non sit proprius matrimonij minister, concurrit tamen ad illius validitatem, & aliquo modo illud administrat.*

202 *Intelligitur c. capellanus, de feriis.*

203 *Matrimonium si ab excommunicato contrahatur validũ est, quamuis illicitè contrahatur.*

204 *Sponsalia tempore interdicti contrahi possunt.*

205 *Benedictiones matrimoniales tempore interdicti fieri prohibentur.*

206 *Benedictiones, & matrimonium an tunc fieri possint seruata moderatione c. alma mater. §. adijcimus, de sentent. excommunicat. in 6.*

207 *Referuntur Doctores, qui de sacram. matrim. tractatum edidere.*

EPISCOPVS IN DISPENsandis denunciationibus, matrimonijsque contrahendis, quam habeat auctoritatem.

ALLEGATIO XXXII.

1 DEnunciationes fieri debent eorum, qui matrimonio iungi volũt, vt si quis sciat inter eos, qui matrimonio iungendi sunt, aliquod impedimentum esse, illud in medium proferat, iuxta *Trident. Concil. sess. 24. de reformat. matrimon. cap. 1.* quæ quidem denunciationes de iure antiquo non erant de substantia matrimonij, nec hodie vllum ius nouum extat in contrariũ: ideo irritum matrimonium ipsarum omissione ex iuris reg. & ipsius Concil. decreto manifestè apparet. Nam in eodem Concilio irritans clausula illic inserta in verbo *quia aliter quam præsente Parocho, &c.* non denunciationum solemnitatem respicit, sed Parochi, & testium præsentiam, quos ad sic contrahendum inhabiles reddit, non obscurè innuens alterum defectum matrimonium non vitiare, nec etiam contrahẽtes inhabiles reddere: & exceptio in hoc casu, in cæteris regulam firmare censetur argum. *l. xam quod, ad fin. ff. de penu legatu, l. quæsitum §. denique, ff. de fundo instruct.*

2 Et hoc multis rationibus comprobatur: prima, ipsaque verior omnibus sit, quod vbi denunciationes de substantia forent post matrimonium interuenire non possent, sed in ipso actu adhiberi deberent, *cap. auditis, cap. quia propter de elect. glos.* & omnes *in l. vniuersa C. de precibus Imperatori offerendis Panorm. & Anton. & Imola in cap. cum nos, debis quæ fiũt à Præl. Paul. à Castro Rom. Alexand. & Iason. in l. si quis mihi bona §. insum ff. de acquir. hæred.* indiuiduum enim est quidquid ad solemnitatem actus pertinet, vt nec diuidi, aut separari ab actu possit, *l. cum auctoritas C. de testam. l. hæredes palam, in fine, ff. eodem titul.* atque ideo vno, & eodem tẽpore adiungi, & præstari debent, *l. cum hi §. si Prætor, de transact.* cum alijs citatis per *Tiraq. de retract. titul. 1. §. 1. glos. 21. numer. 12.* ita fit vt denunciationes non sint de substantia, aut forma, cum possint Ordinarij arbitrio ex causa permitti, & ideo hanc sententiam tuentur, & sequuntur *Nauar. in capit. 22. num. 70. & consil. 17. numer. 4. sub titul. de sponsalibus in 2. impress. Salzed. ad Bernard. cap. 75.* alias *76. in nouiss. addit. 2. verb. suspenditur ab officio, versic. ante omnia, Perez l. 1. titul. 15. lib. 5. ordinam. Henriqu. in summa lib. 11. cap. 5. §. 1. Vega in summ. lib. 3. casu 166. Vuald. in candelabro aureo titul. de matrimon. numero 84. & 85. Sarmient. select. lib. 1. cap. 6. num. septimo, Petrus de Ledesma de matrimon. quæstione 45. articul. 5. punct. 2. dub. 1. conclus. 2. & in summ. part. prima de sacram. matrimo. cap. 6. conclusio. 6. in fine, Fr. Emman. in summ. tom. 1. cap. 217. numer. secundo, Fusc. de visitat. lib. 2. cap. 3. numer. 21. Immed. Segura in direct. iudicum ecclesiastic. part. secunda cap. decimo quinto. numer. 36. & capit. 16. numero primo. Matiensis. in rub. titul. 1. glos. 1. numer. 34. lib. 5. nouæ recopil. Spin. in speculo test. glos. 15. princip. à numero vigesimo quarto, Guttier. de iuram. confirm. part. prima, cap. 51. numero 2. & canonic. lib. 1. cap. 19. numero duodecimo, & practic. lib. 2. quæst. 4. numer. 13. & in tractat. de matrim.*

matrim. cap. 56. numero ſecundo, & cap. 73. num. 1. Chamerota de Sacrament. tract. 12. de matrima. dub. 17. pag. 724. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 83. numer. 7. praxis nuua epiſcop. part. ſecunda cap. 4. num. 29. Franc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici part. ſecunda cap. 9. num. 45. Aloyſi. Ricci in praxi fori eccleſiaſt. deciſi. 257. in 1. edit. & reſolut. 124. numer. 6. in 2. edit. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi capit. 15. §. 11. numer. 6. Armend. in addit. ad recopil. legum Nauarre libro quarto, titul. 15. l. 1. de matrimon. numer. 2. & 3. Franc. Moli. de ritu nuptiar. lib. ſecundo, differ. 11. numer. 45. Modernus de iurisdict. par. 4. caſu 71. num. vndecimo, cum ſequent. Campanil. in diuerſ. iuris Canon. rub. 11. cap. 13. numer. 143. Sanchez de matrim. lib. 3. diſp. 5. Rebel. de obligat. iuſtit. parte 2. lib. 2. q. 7. ſect. 2. nu. 8. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitẽtial. lib. 31. n. 222. Cominch. de ſacram. to. 1. diſp. 27. n. 49. Bonac. de matrimonio q. 2. punct. 6. nu. 6. Ex quibus rectè infertur duos clariſſimos Iuriſconſultos non benè ſenſiſſe, qui palam reſponderunt matrimonium omiſſis denunciationibus celebratum, irritum eſſe, etiam hodie iuxta Concilij diſpoſitionem, prout conſuluere *Cephal. conſil. 421. à numer. 1. lib. 3. & Menoch. conſil. 79. numer. 70. lib. 1.* atque alius inter eiuſdem conſilia *libr. 4. conſil. 398.*

3 Peccatum tamen mortale eſſe quando huiuſmodi denunciationes omittuntur ſine facultate, aut legitima cauſa, quia violatur præceptum in re grauiſſima, tenent *Salzed. cap. 76. addit. 2. verſic. peccaret*, vbi dicit peccare grauiter Parochum, qui matrimonium prætermiſſis denunciationibus celebraret, ac contrahentes ipſos, & ſcienter intereſſentes, *Chamerot. diſt. dub. 17. notab. 1. Petrus de Ledeſma in tract. de matrimon. quæſt. 45. artic. 5. verſ. ſed aliud eſt dubium & in ſumm. par. 1. de ſacrament. matrimonij cap. 6. concluſ. 6. Spin. diſt. gloſ. 15. num. 26. Cenall. commun. contra commun. quæſt. 604. numer. 85. Guttier. de iuram. confirm. p. prima cap. 51. num. 29. & diſt. tract. de matrimon. cap. 56. numer. 4. & capit. 57. numer. primo, Aloyſ. Ricci. diſt. reſolut. 224. num. 2. Cominch. diſt. diſputat. 27. num. 51. Reginald. diſt. lib. 31. num. 223. Sanch. lib. 3. diſput. 5. numer. 6. & Bonacina d. punct. 6. num. 8. & 9. cum P. Sanch. & Cominch.* cõtra *Henriq.* reſoluit ſponſos mortaliter peccare, non tantum prima vice conſummando matrimonium abſque præmiſſis denunciationibus, ſed etiam toties quoties habuerint copulam.

4 Quod adeo verum eſt etiam ſi ipſe Parochus mortaliter ſciat nullum ſubeſſe impedimentum cum ex earũ omiſſione poſſent ſequi multa mala, *Sanch. d. diſput. 5. num. 6. Rebel. d. quæſt. 7. num. 10. Guttier. d. cap. 57. num. 1. Cominch. dict. num. 51. verſ. aliqui, Reg. num. 223. diſt. loco, Bonac. d. quæſt. 2. punct. 6. num. 7.* contra *Sotum in 4. diſtin. 28. quæſt. 1. artic. 2. ad 1.* & alios aſſerentes non eſſe peccatum mortale, quãdo Parochus adhibuit ſufficientem diligentiam ad inquirendum an aliquod eſſet impedimentum.

5 Quando vero Parochus omittit vnam tantum denũciationem, & moraliter certus eſt nullum ſubeſſe impedimentum, tunc videtur à mortali excuſandus, ratione paruitatis materiæ, quãuis reprehendẽdus, ſi hoc faciat, ita *Sylueſt. verbo matrimonium 6. quæſt. 7. Sanch. diſt. loco numer. 7. Ledeſma dict. quæſt. 45. articul. 5.* & alij quos refert, & ſequitur *Guttier. diſt. cap. 57. numer. 1.* contra *Cominch. diſt. num. 51.* exiſtimantem mortaliter peccare.

6 Si vero Parochus timore mortis aſſiſtat matrimonio omiſſis denunciationibus debitis, non peccat, niſi id faciat in contemptum Clauium, ita poſt *Sanch. Galet. caſuum conſc. verb. Parocb. §. 4.*

7 Parochus, qui propria auctoritate indebitè, & abſq; legitima, ac iuſta cauſa denunciationes omiſit, ſuſpendendus eſt ab officio per triennium, ex *cap. cum inhibitio, de clandeſt. deſponſat. ita Henriqu. lib. 11. cap. 5. nu. 6.* quem refert, & ſequitur *Bonac. d. punct. 6. nu. 3. Sabag. ad tit. de ſponſalib. num. 46.*

8 Nam quando propria auctoritate, & ſic illicitè, denũciationes prædictæ omittuntur, dicitur matrimonium clandeſtinum ad incurrendas pœnas clandeſtinis matrimonijs appoſitas, etiamſi fiat coram Parocho, & teſtibus, ita *Pet. de Ledeſma dict. cap. 6. dub. 3. prope finem, Henriq. in ſumm. lib. 11. cap. 6. nu. 2. lit. M. Gutier. pract. lib. 2. q. 4. & de matr. cap. 55. num. 5. Sanch. lib. 3. diſput. 3. nu. 7. Cominch. d. tom. 2. diſput. 18. num. 203. & diſput. 27. nu. 83. Franciſc. Mol. d. differ. 11. à num. 40.* contra *Sot. in 4. diſtin. 28. qu. vni. art. 1. Alph. de Caſtro de iuſta hæret. punit. lib. 2. c. 18.*

9 Quæ denunciationes faciendæ ſunt, vt validè fieri debeant, à Parocho, vel ab alio, de licentia ipſius Parochi, vt reſoluunt *Fr. Emman. in ſum. p. 1. cap. 217. num. 6. Sanch. lib. 3. diſput. 6. à num. 4. Cominch. diſput. 27. dub. 5. num. 50. Reginald. lib. 31. num. 225. Bonacina d. queſt. 2. puncto 6. nu. 12.*

10 In vtraque ſponſi, & ſponſæ parochia, quando ſunt diuerſarum parochiarũ, quia illi, qui ſunt de parochia mulieris fortaſſe neſciunt impedimentum vini, & è cõtra ita *Pet. de Ledeſma q. 45. art. 5. punto 3. & in ſum. p. 1. de ſacram. matrim. c. 6. concluſ. 7. verſ. haſe de aduertir. Fuſc. de viſit. lib. 2. cap. 3. num. 21. Vgol. de poteſt. Epiſcopi cap. 15. §. 11. nu. 2. praxis epiſcop. par. 1. verbo matrim. §. 5. Poſſeuin. d. cap. 10. num. 8. Henriq. lib. 11. capit. 7. §. 1. Sanch. lib. 3. diſput. 6. num. 4. Rebello dict. part. 2. lib. 2. q. 7. num. 10. verſ. quo loco, Reginald. lib. 31. num. 125. Chamerot. dict. dub. 17. verſ. quinto, Cominch. diſput. 27. num. 40. Baſil. Ponc. de impedim. matrim. cap. 26. §. 4. in princ. Gutier. de matrim. cap. 56. num. 5. Bonacina dict. quæſt. 2. puncto 6. num. 6.*

11 Si vero contrahentes plura habuerunt domicilia, ſeu parochias, faciendæ ſunt huiuſmodi denunciationes, in ea in qua diutius habitant, & principaliorem habẽt larem, vel potius in ea, in qua verò ſimilius eſt ſciri impedimenta, vt in parochia in qua fuit antiqua parẽtum habitatio, non vero in loco, quem modo, quaſi ignotus, cæpit inhabitare, quia tunc antiquius domicilium eſt petendum. Ita *Ledeſma d. art. 5. Fr. Emman. c. 217. num. 6. Sanchez lib. 3. diſputat. 6. à nu. 4. Reginald. lib. 31. nu. 225. Cominch. diſputat. 27. num. 50. Gutier. cap. 56. nu. 6. Bonacina dict. puncto 6. nu. 11. Sanchez dict. diſput. 6. num. 6.*

12 Fieri autem debent hæ denunciationes tribus diebus feſtiuis continuis, *Bonacina d. puncto 6. numer. 14. Chamerota d. dub. 17. verſic. ſecundo, Sanchez lib. 3. diſp. 6. nu. 8. Reginald. lib. 31. nu. 225.* etiamſi ſibi ſuccedant, vt intellexit *Baſil. Ponci. d. cap. 26. §. 4. in princip.* Sed melius intelligendum eſt de feſtis, quæ ſibi non ſuccedunt immediate, cum *Reginald. vbi proximè, Segura in directorio iudicum, p. 2. cap. 16. nu. 20. Aloyſ. Ricci in praxi rerum fori eccleſ. reſolut. 224. nu. 4. in 2. impreſſ. Cominc. d. to. 2. diſp. 28. nu. 47.*

13 Vnde ratione paruitatis materiæ credo Parochum non peccare mortal. ſi vno, vel altero die feſto omittat denunciationes, dummodo inter vnam, & alteram

multos

multos dies feſtos non interponat, quia tunc faciendo contra prohibitionem Eccleſiæ in re graui peccabit mortaliter, nam ob magnum temporis interuallum, ſeu moram fieri poteſt, vt parochiani tardiores eundãt ad deferenda impedimenta, & interim obliuiſcantur præcedentium denunciationum. Ita *Sanchez d. diſputat. 6. num. 8. Gutier. cap. 56. num. 4. ad finem, Poſſeun. d. c. 10. num. 4. & 5. Coninch. d. diſput. 27. dub. 5. num. 47. Reginald. lib. 31. num. 226. Bonacin. d. punct. 6. nu. 15.* contra *Henriq. c. 7. nu. 11. d. loco.*

14 Ex quo fit huiuſmodi denunciationes diebus feſtialibus fieri non poſſe, etiam cum diſpenſatione Epiſcopi, cum ſuper hac Conciliari diſpoſitione diſpenſandi poteſtatem non habeat: ita *praxis epiſcop. part. 1. verbo Matrimonium, §. 4. Chamerota diſt. dub. 17. verſi. quarto, Vgolin. diſt. cap. 15. §. 11. numer. 3. Stephan. Gratian. diſceptation. forenſ. cap. 81. numer. 28. Sanch. lib. 3. diſput. 6. num. 9.* & ita Sacram Congregationem deciſiſſe refert *praxis Neapol. capit. 26. numer. 10.* quam citat *Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſt. reſolut. 224. nu. 3. in noua impreſſ.*

15 Addo tamen eas fieri poſſe alio die, quam feſto, eo ſcilicet, quo ingens hominum multitudo ad eccleſiam accedit, vt accidit quando inſignis concionator concionem habiturus eſt, vel eſt dies feſtus vocationis illius Eccleſiæ, etiamſi non ſeruetur, niſi vſque ad meridiem, cum Concilij fini hoc modo ſatisfactum ſit: ita *Sanch. diſt. diſputat. 6. nume. 9. Reginald. diſt. lib. 31. numer. 227. Guttier. de matrimon. cap. 56. num. 8. Bonacina diſt. queſt. 2. punct. 6. num. 18. & num. 19. Poſſeun. d. c. 10. num. 12.*

16 Hinc etiam fit denunciationes validè poſſe fieri extra Eccleſiam, & Miſſarum ſolemnia, ſi magnus adſit populi cõcurſus, & locus aptus ſit, vt ad multorum notitiam perueniat: ita *Sanch. d. nu. 9. Baſil. Ponc. d. c. 26. §. 4. in princ. Reginald. lib. 31. nu. 227. Gutier. c. 56. n. Bonacina d. q. 2. punct. 6. nu. 17.*

17 Sic etiam extra Eccleſiam matrimonium licitè celebrari poteſt, quia ad hoc, vt dicatur celebrari in facie Eccleſiæ, non eſt opus, vt in ipſa materiali Eccleſia, vel in eiuſdem limine celebretur, ſed ſufficit vt coram aliqua fidelium multitudine fiat, quæ tanquam quædam Catholicorum cõgregatio cenſeri poteſt Eccleſia, iuxta tex. in *c. Eccleſiæ. de conſecr. diſtin. 1.*

18 Vnde Ordinarius non poteſt prohibere, quin matrimonia domi celebrentur ſeruata Cõcilij forma, ſed cum maximè deceat, vt in Eccleſia celebrentur, id hortari debet, non præcipere: ita deciſum referunt *Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici, part. 2. cap. 9. num. 48. Baſil. Ponc. diſt. c. 26. §. 2. verſi. 3. Rebel. d. par. 2. lib. 2. q. 7. nu. 11. Sanch. lib. 3. diſput. 15. num. 20. Reginald. li. 31. num. 242.*

19 Si probabiliter timetur impediẽdum malitiosè matrimonium, ſi trina monitio, vel vna tantum præcedat, Parocho, & teſtibus præſentibus celebrari poteſt matrimonium, dummodo poſtea ante conſummationem denunciationes fiant; niſi Ordinarius, cuius id prudẽtiæ committit Concilium, aliter iudicet debere fieri, vide *Perez. l. 1. tit. 15. lib. 8. Ordinam. pag. 184. Menoch. conſ. 69. Armendariz. d. loco, num. 21. & 35. Gutier. canonic. lib. 1. c. 19. & tract. de matrim. cap. 37. n. 3. Franc. Molin. diff. 21. num. 52. cum ſeqq. Sanch. lib. 3. diſputat. 9. Coninch. d. diſp. 27. nu. 52.*

20 Nullo modo tamen Parochus, quoties timetur malitiosè matrimonium impediendum, poteſt huiuſmodi denunciationes omittere, vt fiant antequam conſúmetur, niſi diſpenſatio difficillimè obtineri poſſit, *Hẽriq. lib. 11. c. 5. §. 5. Sanch. lib. 3. diſput. 7. nu. 17. Coninch. d. diſput. 27. nu. 53. Mar. Antonin. variar. reſolut. libr. 1. reſolut. final. caſu 4. Menoch. conſil. 69. num. 61. Nau. conſ. 1 ſub tit. de clandeſt. deſponſ. in vtraque edit. Gutier. canon. lib. 1. c. 19. num. 2.*

21 Qui non juſtè impedire poteſt, is malitiosè facere dicitur, *arg. text. in l. 1. §. huius, ff. de officio eius, & l. qui teſtam. §. mulier, ff. de teſtam.* cum latè traditis per *Cephal. conſil. 321. num. 21. cum ſeqq. lib. 3. Guttier. Canoni. lib. 1. c. 20. nu. 12.*

22 Et cum *Sacrum Concil. in eo cap. 1.* non declaret, quibus verè, an malitiosè animus impedientium detegatur, coniecturis rectè facturos Ordinarios exiſtimo, ſi iuſiurandum præſtent impedicutibus, quo iurare eos cogant, non malitioſo animo, ſe impedimenta afferre, & propalare.

23 Animus enim non niſi iuramento probari poteſt, ex *Bar. in l. admonendi num. 9. vbi Alexand. num. 19. ff. de iureiur. Menoch. de arbitrar. caſu 241. num. 4. & caſu 186. num. 3. & 4.*

24 Qui tamen, vt matrimonium impediat, falſa impedimenta denũciat, arbitraria pœna punitur, vt habetur *in c. cum inhibitio, & 3. fin. in glo. ibi, & Anch. n. 13. de clandeſt. deſponſ. Menoch. caſu 453. nu. 2. Vgolin. de poteſtat. epiſcopi, c. 15. §. 11. num. 6.*

25 Vi harum denunciationum, qui nouit aliquod impedimentum inter volentes contrahere, etiamſi occultum ſit, & illud probare non poſſit, ſub peccato mortali tenetur denunciare: ita *Gutier. canon. lib. 1. cap. 11. n. 21. & 27. & de matrimon. cap. 59. Sanch. lib. 3. diſput. 13. numer. 2. Coninch. diſput. 27. dub. 7. num. 61. Reginal. lib. 31. numer. 228. Chamerot. diſt. dub. 17. verſ. ſeptimo, & verſ. nono, Bonacina diſt. queſt. 2. punct. 6. numer. 20.* vbi etiam reſoluit cum alijs procedere, quando agitur de damno alterius vitando, & quamuis impedimẽtum acceptum ſit ſub ſecreto, vel auditum ab alijs, dũmodo ſint perſonæ fide dignæ; ſecus vero ſi audierit à perſona nihil certum ſciente, vel ſi non meminerit à qua perſona audiuit.

26 Cognoſcens aliquod impedimentum, vel ſub ſecreto, vel occultum, itaut ſolus ipſe nouerit, præcipuè ſi naſcitur ex infamia, aut peccato, non tenetur detegere, ſicut nec tenetur impedimenta denunciare cũ graui ſuo incommodo, vel aliorum ſcandalo, vide *Fr. Emman. in ſumm. part. 1. cap. 217. numer. 9. Chamerota vbi proximè, Bonacina dicto punct. 6. num. 20.* optimè *Baſil. Ponci. diſt. cap. 26. §. 4. verſic. denique,* vbi ex *Paul. Comitol. reſponſor. moralium, lib. 1. queſt. 112.* duo matrimonia vix opinabilia refert, quæ etiam ego referrem niſi breuitati ſtuduiſſem; Obſtrictis tamen impedimento tenetur deſiſtere à matrimonio contrahẽdo, & illud manifeſtare iudici interroganti. *Sanchez libr. 3. diſput. 14. Coninch. diſput. 26. num. 64. Gutier. capit. 69. num. 13. Reginald. lib. 31. num. 328. ad finem, Bonacina d. punct. 6. num. 21.* & de hac re alibi latius in quæſtione, denunciare qui teneantur vi monitorij. In denunciationibus Matrimonij aſſertioni Parochi ſtandum eſt, concurrente veriſimilitudine proueniente ex taciturnitate, & non reclamatione partium *Rot. diuerſor. p. 2. deciſ. 91. nu. 1.* quam refert *Bellet. diſquiſit. cleric. part. 1. tit. de clerico teſte, §. 1. nu. 10.*

27 Attento iure antiquo non poterat Epiſcopus diſpẽſare, ne denunciationes præmitterentur matrimonio, quia

quia erant præceptæ in generali Concilio Lateranenſi, de quo *in cap. cum inhibitio, de clandeſt. deſponſ.* in cuius lege nequit Epiſcopus diſpenſare, vt ſuo loco dicemus: ita *Salzedo dict. capit. 76. verbo diſpenſat. ht. D. Hēriq. lib. 11. cap. 3. §. 5. in comm. litt. S. Sanch. lib. 3. diſputation. 7. num. 1.* qui limitant in caſu vrgentis neceſſitatis, vel ex conſuetudine ſcita, & tolerata à Pontifice. Sed hodie poteſt Ordinarius ex cauſa ſibi benè viſa diſpēſare, vt omittantur omnes denunciationes, vel aliqua illarum, ante, & poſt matrimonij conſummationem, vt expreſsè definitur *in Concil. Tridentin. dict. cap. 1. Menoch. conſil. 453. numer. 5. Henriqu. dict. cap. 5. §. 5. Salzed. vbi proximè, Petrus de Ledeſma in ſumm. par. 1. de ſacramento matrimonij capit. 6. concluſ. 7. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſt. par. 2. cap. 9. numer. 51. Vgolin. de poteſtate epiſcop. cap. 60. à num. 3. Baſil. Pont. dict. cap. 26. §. 4. verſic. debent, Sanch. lib. 3. diſputat. 7. numer. 4. cum ſequentib. Franc. Molin. dict. differ. 11. num. 58. Reginal. dict. lib. 31. à numer. 332. Campanil. in diuerſor. iuris Canon. rubr. 6. cap. 3. num. 43. Poſſeuin. de officio Curati cap. 19. de matrimon. num. 2.*

38 Ex his ſequitur, quod cum Ordinarij appellatione veniat etiam Epiſcopi Vicarius, poterit is in vim dicti verbi denunciationes remittere, ſi ſibi videbitur expedire: Quod autem Ordinarius dicatur probant *gloſs. verbo generaliter in cap. Romana de appellation. in 6. gloſ. verbo Vicarij in cap. tua de officio Vicarij, Conar. practic. cap. 4. numer. 7. & lib. 3. variar. cap. 20. numer. 4. Sbroz. de Vicario Epiſcopi libro ſecundo quæſtione 55. Flamin. de reſignat. libr. 3. quæſt. 11. num. 19.* Sic etiam quoties aliquid Epiſcopo conceditur perſona Vicarij non excluditur, ſed potius ſub eadem diſpoſitione comprehenſa videtur, ex *Sanch. dict. lib. 3. diſputatio. 7. num. 10. & diſputat. 29. nu. 16. Modern. de iuriſdict. ordin. in exemptos p. 1. quæſt. 1. nu. 10.*

39 Vnde poſſe Vicarium Epiſcopi denunciationes remittere, prædictis rationibus cenſuerunt *Fr. Emman. in ſumm. tom. 1. capit. 217. numer. 4. in 2. edit. Segur. capit. 16. numer. 2. & 3. Salzed. dict. cap. 76. litt. D. verſ. ſed dubium, Petrus de Ledeſma in ſumm. part. 1. de Sacrament. matrimon. cap. 6. concluſio. 7. dub. 1. Iacob. Sbroz. de Vicario Epiſcopi libr. 2. qu. fl. 201. num. 1. & ſequ. & quæſtione 43. numer. 28. & 29. Flores de Mena variar. libr. 3. q. 14. num. 26. Gutier. canon. lib. 1. cap. 19. numero 13. & de matrimon. cap. 56. numero 11. Modern. dict. tractat. de iuriſd. Ordin. vbi proximè, Lazar. de montoris ſection. 1. queſt. 6. numero 4. Baſil. Pont. dict. cap. 26. §. 4. verſ. debent, Canalcan. deciſi. 29. numero 17. part. 1. Sanch. lib. 3. diſputat. 7. numero 10. Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 259. in 1. edit. alias reſolut. 226. in 2. edit. Bonacina dict. quæſtione ſecunda, punct. 6. num. 7. verſic. dixit, Sanch. lib. 3. diſputat. 7. numero 9. vbi num. 21.* quod etiam poteſt delegare, *Reginald. libr. 31. numero 333. Sabagun ad tit. de ſponſalib. numero 53. Ceuall. commun. contra commun. quæſtione 604. numer. 92. ad finem, Coninch. dict. diſput. 27. numero 55. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 83. nu. 10. cum ſeqq. citati à Nicol. Garcia de Benefic. par. tertia cap. 8. num. 54.* & hanc opinionem veram, & receptiorem eſſe teſtatur *Narbona de appellatione à Vicario ad Epiſcopum par. 1. num. 216.* Quānis contrarium, imo Vicarium generalem Epiſcopi iure proprio, & auctoritate ſibi à Concil. conceſſa non poſſe denunciationes remittere, cum generali conceſſione diſpenſandi poteſtas non includatur, teneant *Cephal. conſil. 421. numero 72. cum ſequent. volu. 3. Menoch. de arbitr. caſu 453. numer. 5. & conſil. 69. num. 55. cum ſeq. Fran. Molin. dict. diff. 11. numer. 64. cum multis ſeqq. Soar. de Paz in pract. tom. 2. pralud. 3. in fine, Spin. d. gloſ. 15. principali, num. 29. Henriq. lib. 11. c. 3. num. 5. Anton. Gomez in explic. Bull. Cruciatæ c. 4. num. 19. & 21. Poſſeuin. d. c. 10. num. 2.*

30 Hinc etiam fit habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalē, nullique diœceſano ſubditos, poſſe huiuſmodi denunciationes remittere, cum Ordinarij appellatione veniant. Ita *Nauar. conſil. 5. ſub titul. de ſponſal. in 1. edit. & conſil. 3. ſub titul. de clandeſtina deſponſat. in 2. edit. Fr. Emman. in ſumm. p. 1. c. 217. num. 4. in 2. edit. Henriq. lib. 11. c. 5. §. 5. Sanch. lib. 3. diſput. 7. nu. 4. Sabagun. ad tit. de ſponſal. num. 53.*

31 Sic etiam Abbates, qui Ordinarij ſunt, & habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, poſſuntque omnia regulariter, quæ Epiſcopi in ſua diœceſi, circa ea, quæ ſunt iuriſdictionis iuxta gloſ. quam inibi commendāt *Bonifac.* & reliqui in *Clem. 1. verbo propriæ de rebus eccl. non alienand.* & dicit ſolemnem *Nauarr. dict. conſil. 5. de ſponſalibus numer. 4.* poterunt denunciationes remittere.

32 Ita *Sanch. dict. diſput. 7. numer. 4. Flores de Mena variar. reſolut. lib. 3. quæſt. 24. num. 26. Sayr. deciſi. 9. de ſponſalibus Franciſc. Molin. d. differ. 11. nu. 60. Stephan. Gratian. d. caput. 53. num. 15.* qui non tantum Sacri Concilij decretum extendunt ad Abbates titulares, ſed ad Commendatarios, vt hi etiā poſſint denunciationes ex cauſa remittere: duplici mouentur ratione, prima, quidquid poteſt titularis ratione dignitatis, poteſt illius Commendatarius *Panormit. in cap. querelam, de elect.* quem refert & ſequitur *Decian. in cap. edoceri de reſcript.* tum, & ſecundo, quia cum decretum Concilij de ordinarijs loquatur indiſſinitè, regula vero indiſſinita vniuerſali æquipolleat, *gloſ. communiter recepta in cap. vt circa de elect.* Abbas autem Commendatarius ordinarius dicatur *gloſ. & tex. in cap. Ordinarij de officio Ordinarij in 6.* iuncto *text. in cap. cum Eccleſiarum prælatis eodem tit. in antiq.* id etiam poterit concedere, & in eo nuncupatim tenent *Petrus de Ledeſma in ſumm. p. 1. de ſacramen. Matrimon. c. 6. concluſ. 7. dub. 1. verſ. ſegneſe ſe ſegundo, Gonzal. ad regul. 8. Cancellar. gloſ. 5. §. 8. nu. 28.* Quamuis Abbates, & Commēdatarios in eorum Abbatijs in quibus habent etiam iura Epiſcopalia dictas denunciationes ſine ſpeciali conceſſione Apoſtol. remittere non poſſe, dicant deciſum *Franc. Leo in theſauro fori eccleſiaſt. p. 2. c. 9. nu. 55. Armendariz in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 4. tit. 15. l. 1. de Matrimon. in declarat. num. 22.*

33 Item ex eadem ratione Magiſter ſchola Salmanticen. reſpectu Scholaſticorum, qui in matricula deſcripti ſunt, poterit huiuſmodi denunciationes remittere, vt per *Fr. Emman. dict. cap. 217. numer. 4. Sanch. dict. diſputat. 7. numer. 4. Guttier. de Matrimon. cap. 56. numer. 9.* Et de Vicario S. Ioannis Hieroſol. *Baſil. Pont. d. c. 26. §. 4. verſ. Debent.*

34 Archiepiſcopus tamen in alterius Epiſcopatu denunciationes remittere non poterit, quoniam niſi in cauſis appellationum, & alijs paucis à iure expreſſis, iuriſdictionem in ſuffraganeos non habet, ex *capit. poſtoralis de officio ordin.* reſoluit *Franciſc. Molin. d. differ. 11. num. 86.*

35 Epiſcopus vnius contrahentis poteſt cum vtroque, etiamſi ſint diuerſæ diœceſis, in denunciationibus diſpēſare, quia ſicut alteruter Epiſcopus poteſt vtrumq; coniun-

coniungere in matrimonium, vt ſuo loco dicetur, ita etiam poterit cum vtroque diſpenſare in denunciationibus. Ita *Sanch. dict. diſput. 7. numero ſeptimo. Regnal. dict. lib. 31, numero 232. verſic, ſecunda, Coninch. diſputat. 27. dub. 6. num. 54. verſ. nota quando Gutier. de matrimon. cap. 46. num. 10. ad finem, Bonacina dict. quæſtione ſecunda puncto 6. numero ſeptimo, ver. ſed modo*, vbi contra prædictos Doctores putat reſtringendam hanc reſolutionem ad Epiſcopum, in cuius diœceſi celebrandum eſt matrimonium, qui ſolum cum vtroque contrahente poterit diſpenſare, ille vero in cuius diœceſi non eſt celebrandum matrimonium, ſibi ſubdito tantum diſpenſationem cõcedere poterit, cum nullam habeat iuriſdictionem directam, vel indirectã erga ſubditum alterius Epiſcopi, in cuius diœceſi celebrãdum eſt Matrimonium.

36 Facultatem diſpenſandi in denunciationibus, poterit Epiſcopus alteri delegare, cum hoc poſſit facere habens ordinariam iuriſdictionem: tum quia quando fuit Ordinarijs conceſſa poteſtas diſpenſandi in denunciationibus, non fuit electa induſtria perſonæ, cum non cenſeatur eligi induſtria perſonæ quando delegatio fit perſonæ incognitæ, & indeterminatæ, vt quando fit Prælatis præſentibus, & futuris, ſicut accidit in facultate conceſſa Ordinarijs ad diſpenſandum in denunciationibus; Ita *Sanch. libro tertio, diſputat. 7. numero vigeſimo. Soar. de Paz* & *Ledeſma* quos refert, & ſequitur *Ceuall. communium contra commu. quæſtione 604. numero 93. & 99. Spina dict. gloſ. 15. princip. numero 29. Rebuff. in praxi benefic. in forma Vicariatus, numer. 155. Reginald. lib. 31. numer. 235. in principio, Coninch. diſputat. 27. numer. 55. concluſ. 3. Guttier. de matrimon. cap. 56. num. 13. Bonacina dict. quæſt. 2. puncto 6. num. 7. verſ. ſecundo*.

37 Hinc fit Vicarium generalem poſſe facultatem diſpenſandi in denunciationibus delegare, non tamẽ generaliter, nam quamuis non poſſit conſtituere alium Vicarium generalem, *capit. Clericos, de officio Vicarij*, nihilominus poteſt vnam, vel alteram cauſam delegare, vt ex *Sanch, Guttier, Reginald.* reſoluit *Bonacina dict. loco.*

38 Illa vero facultas diſpenſandi in denunciationibus, quæ Ordinario conceditur, debet accipi intervenientibus cauſis, quæ ſibi iuſtæ videbuntur, nam Trident. hoc negotium prudentiæ Epiſcoporum remiſit, *Henriqu. d. cap. quinto, §. 5. Gutier. de matrimon. capit. 57. in princip. Bonacina dict. puncto 6. num. ſeptimo verſ. Dixi, 11*, Ordinarij non prudenter agunt remittendo denunciationes abſque iuſta cauſa, & ideo ad diſpenſandum in illis iuſtam requiri cauſam tenent *Menoch. conſil. 69. numer. 62. & 63. & de arbitrar. caſu 453. num. 5. Segura in direct. iudicum Eccleſ. p. ſecunda capit. 16. nu. 17. Salzedo in pract. cap. 73. verſi. diſpenſet, Fr. Gutman. d. cap. 217. num. 3. Soarez de Paz in pract. tom. 2. pract. 3. nu. undecimo. Henriqu. lib. undecimo, cap. 5. §. 5. Spin. d. gloſ. 15. princip. nu. 18. Anton. Gomez ſuper Bulla Cruciat. c. 4. quæſtione 4. num. vigeſimo ſext. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſt. deciſion. 258. in 1. edit. & reſolut. 225. nu. 1. in 2. edition. Sanchez lib. 3. diſput. 8. num. 1. Ceuall. d. qu. 604. nu. 103. Coninch. diſputation. 27. dub. 6. num. 55. Gutier. Canon. lib. 1. cap. 29. num. 6. cum ſeqq. & de matrim. cap. 57. nu. 1. & 2. Bonacina dict. quæſt. 2. puncto 6. nu. 7. verſ. tertio dubium eſt.*

39 Non tamen neceſſe eſt, vt iudex cognoſcat iudicialiter cauſam diſpẽſandi ſubeſſe, ſed ſufficit, etiamſi noluerit extra iudicium, nam Concilium remiſit hoc negotium conſcientiæ, & prudentiæ Epiſcoporum, vt cum *Sanchez numer. 4. Gutier. cap. 57. num. 2. dictis locis* reſoluunt *Bonacina vbi proximè, & Aloyſi. Ricc. d. reſol. 225. num. 1.*

40 Iuſtæ vero ad diſpenſandum cauſæ multæ à Doctoribus afferuntur, eaſque recenſent *Sot. in 4. diſtinct. 28. quæſtione 2. articul. 3. Sylueſt. verbo matrimonium, 5. q. 7. Botte. tractat. de Synodo Epiſcop. par. 3. artic. 1. Fr. Ludou. in inſtruct. conſcientiæ part. prima cap. 87. praxis nona Epiſcop. par. ſecunda, cap. 4. num. 30. Petrus de Ledeſma in ſum. p. prima de ſacramento matrimon. cap. 6. concluſio. 6. verſ. 10 ſegundo, par. prima verbo matrimonium, §. 9. Henriqu. lib. vndecimo capit. decimo ſext. Aloyſ. Ricc. dict. reſolut. 225. Franciſc. Molin. de ritu nupt. lib. 2. differ. 11. nu. 50. Vgolin. de poteſtate epiſcopi cap. 60. num. 4. Stephan. Gratian. diſceptatio. forenſ. cap. 83. num. vigeſimo quinto, cum multis ſequentib. Sanchez libr. 3. diſputat. 9. Coninch. diſputat. 27. à num. 56. Reginald. lib. 31. num. 224. Gutier. de matrimon. cap. 57. à num. tertio. Bonacina dict. quæſt. 2. puncto 6. num. 7. dub. 3. Baſil. Ponc. de impedimen. matrim. c. 26. §. 4. verſ. ſunt tamen.*

41 Inter iuſtas cauſas connumerari poſſunt ſequentes, quas vti frequentiores ſcribere operæ pretium duxi. Prima eſt, quando creditur matrimonium iniuſte impediendum, vt per maleficia, aut parentum, vel aliorum fraudes, ita *Franciſc. Molin. dict. differ. 11. numero 51. Bonacina dict. puncto 6. numer. 7. verſic. rogabis. Vgolin. dict. cap. 60. numer. 4. Baſil. Ponc. vbi proximè verſ. tertius.*

42 Secunda eſt quando virgo ſub tutela iniqui tutoris eſt, qui eam viro ignobili, & diſpari tradere vult. Ita *Segura dict. cap. 16, numero decimo quinto, Mozz. de contract. titul. de matrimon. col. 3. numero decimo ſext. Spin. dict. gloſ. 15. num. 31.* quos referunt, & ſequuntur *Sanch. dicto libr. 3. diſputat. 9. numero 13. Aloyſ. Ricci. dict. reſolut. 225. nu. 3.*

43 Vbi idem reſoluit, quando virgo erat à viro deflorata, de quo etiam *Sanch. d. diſput. 9. nu. 15.*

44 Vel ſi filij eſſent ſub poteſtate nouercali, *Segura d. c. 16. num. 13. Gutier. canon. lib. 1. cap. 20. num. 29. & 30. Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 225. verſ. ſecunda.*

45 Tertia eſt, quando magnates contracturi ſunt matrimonium, quia cum magna deliberatione ſolet tractari, eorumque impedimenta valdè nota ſunt, ſi quæ adſint. Ita *Sanchez d. lib. 3. diſput. 9. nu. 6. Iacob. de Graſſis in deciſ. aureis p. prima lib. 2. cap. 86. & de arbitr. confeſſar. lib. 1, cap. 41. Bonacina d. nu. 7. verſ. quinta. Aloyſ. Ricc. dict. reſolut. 225. verſic. Tertia Baſil. Ponci. dict. loco, verſic. Primus.*

46 Quarta eſt, quoties inter contrahere volentes adeſt diſparitas condicionis, ætatis, diuitiarum, & qualitatis, quando ſcilicet nobilis cum ignobili, pauper cum diuite, honeſtæ vitæ vir cum turpi, & infami, matrimonium contraheret: ita *Nauarr. in manuel. caput. 22. numer. 70. verſ. aduertendum, Vega in ſumm. lib. 3. caſ. 211. Salzed. dict. cap. 73. ad finem, verſ. diſpenſet. Spin. d. gloſ. 15. princip. num. 28. cum ſeq. praxis epiſcopalis parte prima verbo matrimonium, §. 9. in fine. Sanchez d. diſpute. 9. num. 3. Stephan. Gratian. dict. cap. 83. num. 25. Franciſc. Molin. dicti. differ. 11. numer. 50. Henoch. conſil. 69. à nu. 7. Segura d. cap. 16. numer. 6. Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 225. verſ. quinta.*

47 Quinta eſt, quando matrimonium eſſet contrahendum in mortis articulo. *Sarm. lib. 1. ſelect. cap. 6. nu. 7.*

Couar. de sponsalib. par. 2. cap. 6. in initio numer. 12. in fine, Spin. dict. glos. 15. num. 25. Azeued. l. 1. num. 38. titu. 1. lib. 5. nouæ recopil. Pr. Emman. d. c. 217. num. 2. conclu. 1. Petrus de Ledesma d. conclus. 6. vers. el tercero. Henriqu. lib. 11. c. 5. §. 5. Aloys. Ricc. d. resolut. 225. num. 3. versic. septima, Stephan. Gratian. d. cap. 82. n. 26. Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiepisc. sub num. 2. Sanchez d. lib. 3. disput. 9. num. 19.

48 Sexta est, quando tempus, quo nuptiæ prohibentur, instat, itaut nequeant omnes denunciationes præmitti. *Praxis episcopal. p. prima verbo Matrimonium, §. 9. in med. praxis Archiep. cap. vigesimo sext. sub num. 3. Reginald. lib. 31. num. 235. vers. quarta. Ceuall. d. quæst. 604. num. 106. Coninch. d. disputation. 27. num. 56. vers. quinto. Aloys. Ricci. dict. resolut. 225. versic. sexta. Bonacina d. quæstione secunda puncto 6. num. 7. vers. tertia, Vgolin. d. c. 60. num. 4.*

49 Septima est, vbi contrahere volentes diu habiti fuerint pro coniugibus, & in tali forma etant, & propter verecundiam non audent contrahere, *Nauar. in manu. cap. 16. numer. 37. Gutier. de iuramen. confirmat. p. prima cap. 51. numer. 22. versic. & tenendo, Sanchez. dict. lib. 3. disput. 9. num. 5. Aloys. Ricc. dict. resolut. 225. vers. quarta, Reginald. d. lib. 31. num. 235. versic. prima. Coninch. d. disput. 27. num. 56. versic. secundo sine infamia.* Cæteras vero causas videbis apud Doctores supra in discursu citatos, quæ semper Ordinarij relinquuntur arbitrio, *Gutier. canon. lib. 1. cap. 19. num. 2. & cap. 20. numer. 24. Menoch. de arb. casu 453. num. 5. Franc. Molin. dict. differ. 11. numer. 50.*

50 Episcopo igitur incumbit cura indagandi, an verè subsit causa dispensandi in denunciationibus, quia remittendo eas sine iusta, & rationabili causa peccat mortaliter, *Spin. dict. glos. 15. numer. 28. Sanchez libr. 3. disputat. 8. numero secundo, Soar. de Paz dict. prælud. 3. numer. 11. post Ledesm. Guttier. & alios. Aloys. Ricci. dict. resolut. 225. numero secundo.* Deinde probabiliter credere debet nullum subesse impedimentum, ad hoc autem credendum adduci potest præmissa inquisitione, quam expedire iudicauerit, in omnibus enim casibus in quibus dispensatur, ne denunciationes præmittantur matrimonio, debet Ordinarius informari an aliqua impedimenta subsint inter contrahentes, ne periculo exponatur impeditos coniungendi *Sanch. dict. lib. tertio disputat. 9. in fine.* Item curare debet, vt denũciationes celebrato, sed non consummato matrimonio fiant, si causa solum postulet, vt denunciationes omittantur ante celebrationem matrimonij, vt quando nuptiæ benedici non possunt ob vicinitatem temporis, in quo benedictiones nuptiales prohibentur, & ex alia parte omninò constat nullum subesse impedimẽtum: ita *Coninch. d. disp. 27. nu. 58. Reginald. lib. 31. nu. 227. Bonacina d. punct. 6. nu. 7. in fi. Sanch. lib. 3. disp. 11.*

51 Existente iusta dispensandi causa tenetur Ordinarius ad petitionem partis sub pœna peccati mortalis dispensare, præcipuè si scandalum sequeretur, vel esset suspitio malitiosi impedimenti. Ita *Sanchez lib. 3. disputat. 10. numer. 6. Guttier. canon. lib. 1. cap. 20. numer. 23. versic. præterea Ordinarij, & de matrim. cap. 57. num. 4. vbi numer. 5.*

52 Resolui quod in prædictis casibus potest ab eo appellari de denegatione dispensationis, saltem quoad effectum deuolutiuum, de quo latè *Sanchez d. lib. 3. disput. 10. d num. 10.*

53 Aliquando tale periculum, & adeo vrgens necessitas esse potest, vt etiam sine Ordinarij licentia coniugium contrahi in præsentia Parochi, & testium, omissis denunciationibus sine peccato possit; cum enim ea lex humana sit, & quæ non præscribit formam contractui iusta causa ab eius obseruantia excusare potest. Vt accidit quando periculum est in mora, itaut non possit Episcopus adiri, & alioquin teneretur dispensare, veluti si Confessarius, & testes curarent, vt quidam gladio grauiter ictus, & iam iam moriturus duceret in vxorẽ concubinam, tum vt ad salutem æternam pararetur via facilior, tum vt legitima fieret proles suscepta, & peccato, & censura omnino essent immunes. Ita *Henriqu. lib. 11. cap. 5. nu. 5. ad fin.* optimè *Sanchez lib. 3. disput. 10. d nu. 25. Gutier. cap. 56. num. 3. & cap. 57. nu. 6. Basil. Ponci. d. §. 4. vers. sunt tamen. Reginald. lib. 31. n. 214. & 236. Bonacina d. puncto 6. num. 7. versic. dixi il 2. Posseuin. d. c. 10. nu. 11.*

54 Aduertendum est, quando de licentia Ordinarij vna tantum denunciatio præmittitur, statim ea facta contrahendum esse matrimonium, sed per aliquod tempus arbitrio prudentis viri differendum esse, vt deferri possent impedimenta, si quæ extant inter contrahentes: ita *Segura in direct. iudicum, p. 2. c. 16. nu. 21. Aloysi. Ricc. d. resolut. 224. nu. 4. post Sanch. Guttier.* & alios *Bonacina d. q. 2. punct. 6. nu. 16.*

55 Et cum, qui intra quatuor menses post peractas denunciationes non contraxit matrimonium, non posse matrimonium inire nisi nouas denunciationes præmittat arbitrio Episcopi, decisum referunt *Rebello par. secunda, lib. 4. in declarat. Illustrissim. Cardin. sect. 2. numer. 8. & Bonacina de matrimon. quæstion. 4. puncto 6. nu. 1. versic. quarto, Posseum. dict. cap. 10. numer. 13.* Et quãdo omittuntur denunciationes statuit *Congreg.* vt post contractum octo dies ante consummationẽ semel fiant & alibi iubet, vt nisi necessaria causa obstet, bis aut ter fiant ante consummationem. teste *Chamerot. dict. dub. 17. vers. sexto nota.*

Proprius contrahentium Parochus qualis?

56 VAldè controuersum est apud Doctores, quisnam dicatur proprius Parochus ad finem contrahendi matrimonium? in quo dubio tenent aliqui eum dici proprium Parochum ad coniungẽdum aliquos matrimonio, alijque licentiam coniungendi concedendũ, qui in *cap. omnis vtriusque sexus, de Pœnit. & remiss.* appellatur proprius Sacerdos ad audiendas Cõfessiones, & dandam alteri Sacerdoti audiendi licentiam: sicut enim *Concilio Tridentin. dict. cap. primo*, requirit, vt assistat proprius Parochus, vel alius Sacerdos ex eius commissione, ita *dict. cap. omnis*, vt proprius Sacerdos excipiat Confessiones, vel alius de eius licentia, ergo idem est proprius Parochus de quo *Tridentin.* loquitur, & proprius Sacerdos, de quo meminit dict. *c. omnis*, ita docent *Petrus de Ledesma de matrimon. quæstione quadragesima quinta, articul. 5. puncto 3. dub. 3. cõclus. 1. & 3. Spin. in speculo testam. glos. 15. princip. nu. 38.* & ideo proprium Parochum, qui ad matrimoniũ hodie requiritur, esse Parochum, seu Sacerdotẽ, cui principaliter incumbit cura animarum loco domicilij, refert decisum *praxis noua episcop. part. 2. cap. 4. num. 32.* Sed prædicta illatio, vt infra probabimus, vera nõ est, quare pro veriori præsentis quæstionis declaratione ad

quæ-

quatuor enunciationes illius reſolutio reuocanda eſt. Prima cum aliquis aliò ſuum tranſtulit totum domicilium, tunc in locum in quem tranſtulit ſuam nanciſcitur Parochiam, *cap. vltimo, de paroch.* Secunda cum retento domicilio primo, quærit ſecundum, & in vtroque ſe pariter collocat, in vtroque domicilio parochiã habet *cap. 2. de ſepult. lib. 6.* Tertio cum retento primo domicilio migrat alio tanquã peregrinus, nouam parochiam nequaquam adipiſcitur, *cap. Romana, §. contrahentes de foro comp. lib. 6.* Quarta ſi priori domicilio retento migrat alio, ſed non animo illic perpetuo domicilium conſtituendi, anceps relinquitur quæſtio, in qua duplex eſt ſententia.

57 Prima tenet acquiri Parochiam ratione habitationis, quando ea breuis temporis non eſt, ſed in id oppidũ ſe aliquis recipit cauſa alicuius negotij expediendi, vt eo expedito ad proprium domicilium redeat. Imprimis probatur ex illatione quam ſupra fecimus de Parocho, quem requirit *tex. in dict. cap. omnis*, pro Confeſſionibus audiẽdis, ad Parochum quẽ poſtulat *Concil. dict. capi. primo*, cum vtroque loco eadem phraſi denominetur. Sed *in dict. capit. omnis*, appellatur talis habens curam parochiæ, in qua aliquis per maiorem anni partem habitat, vt ibi tenent *Ioan. Andr. numero decimo tertio. Anton. numer. 38. Cardin. num. 6. & Anchar. num. 9. Menoch. conſil. 398. num. 25.* prout in Scholaribus, qui dimiſſo Sacerdote in patria poſſunt in loco ſtudij confiteri, reſoluit *Rebuff. de priuil. ſcholar. prin. 139.*

58 Nam ille dicitur proprius parochus Scholarium, & mercenariorũ, vbi ipſi habitant, quamquam habeant animum redeundi tempore debito in patriam reſoluit poſt alios *Bellet. diſquiſit. cleric. par. 1. tit. de exemp. cler. d ſtatutis ſecul. §. 5. num. 17.* Ergo ſimiliter erit proprius Parochus pro matrimonio, nec ad id requiretur animus perpetuo habitandi. Deinde probatur *in ca. queſti ſunt 16. queſtion. prima*, vbi dicitur decimas perſoluendas ijs, à quibus per anni circulum Miſſas audiũt, vbi ſola habitatio ponderatur. Et in *cap. fin. de paroch.* ibi, cum ad inhabitandũ in ea ſe quãplurimi contuliſſent, vbi ij, qui ob bellum ad alienam parochiam confugerunt, dicuntur Parochiani. Et in *capi. in noſtra de ſepult.* ibi, ſoluta quarta parochiali Eccleſiæ, de cuius Parochia mortuorum corpora aſſumuntur, vbi ſola habitatio, & non animus manendi ponderatur, quare hanc ſententiam defendit *Sanch. li. 3. diſput. 13. à num. 12.* poſt *Vg. Segur. & Cenall.* quos citat, refert in quadam cauſa dictum fuiſſe illum dici proprium parochum, in cuius Parochia habitant cõtrahentem tempore matrimonij, *Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 244. in 1. edit. & reſolut. 214. numer. 1. in 2. edit.* ſequuntur *Bonacina de Matrimon. queſtion. 2. puncto 8. num. primo. Gutier. cod. tract. cap. 63. num. 19.*

59 Secunda ſententia ait, vt vere aliquis dicatur parochianus exigi animum conſtituendi ibi domicilium, quare ſi illud habeat in vno loco, & transferat ſe in alium non animo permanendi, ſed ex cauſa limitata ad tempus, qua finita rediturus eſt ad proprium, non cenſeri illius loci, in quo ad tempus adeſt, parochianũ, ſed loci domicilij permanentis. Probatur in *caput. is qui de ſepult. in 6.* vbi expreſſe habetur transferentem ſe ad villam cauſa recreationis, vel ad ruralia exercenda, non effici villæ parochianum, ſed proprij domicilij, quare hanc ſententiam tenent *Panormit. in capit. noſtra 11. de ſepult. Fr. Emman. in ſumm. tom. 1. cap. 219. num. 6. Spin. dict. gloſ. 15. num. 41.* optimè *Henriq. lib. 11. capit. 3. §. 3. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 76. numer. 18. Cened. pract. & canon. quæſt. l. 1. quæſt. 30. à nu. 45. Franc. Molin. de rit. nupt. lib. 2. differ. 11. num. 88.* & hæc ſententia in puncto iuris verior mihi videtur, qua retẽta nõ obſtant quæ pro contraria adduxi: imprimis ad illationem, quod ſcilicet is eſt proprius parochus ad contingendos aliquos matrimonio, qui in *cap. omnis*, vtriuſque appellatur proprius Sacerdos ad audiendas Confeſſiones, reſpondemus illã negãdo, quia in caſu neceſſitatis poſſunt percipi Sacramenta in loco habitationis, prout cõſtat ex declaratione *Eugenij IIII.* qui declarauit eos, qui tempore Paſchatis nequeunt commode ad ſuas Parochias accedere, iure poſſe in Parochia, in qua degunt Sanctiſſimum Chriſti corpus accipere, vt docet cum alijs *Azor. inſtit. moral. par. 1. libr. 7. cap. 30. alias vltim. quæſt. 8.* ergo illa in qua degebant non erat propria parochia, nam ſi fuiſſet priuilegio opus non eſſet, aut indulgentia.

60 Ad *tex.* vero in *dict. cap. quæſti*, reſpondetur eſſe ſpecialem, & expreſſam diſpoſitionem iuris decimas prædiales deberi vbi prædia ſunt, perſonales vero vbi Sacramenta miniſtrantur *cap. vlt. de paroch. cap. vlt. de ſepult. in 6.*

61 Deinde ad *tex. in dict. cap. vlt. de paroch.* reſpondetur ibi eſſe ſermonem de his, qui recuperata Aconenſi ciuitate, alijs occupatis ibi domiciliũ elegerant, alio relicto, quod in hoſtium poteſtate erat, itaque potius ibi cenſetur parochiam nanciſci ratione domicilij: idque conſtat quia exiſtentibus aliarum Vrbium Epiſcopis, poſtea ad eas nõ ſunt reuerſi, quamuis in eis prædia haberent, non autem idem eſt in aliquo loco prædia habere, & domicilium.

62 Denique ad *tex. dict. cap. in noſtra*; Reſpondetur in citatis verbis iunctis præcedentibus, non probari eſſe ſoluendam quartã parochiali Eccleſiæ, de cuius Parochia extrahuntur corpora mortuorum, expreſſe enim agitur de Parochianis alterius Eccleſiæ, ſunt etiam verba illa in narratione facti, in reſponſione vero dicit pontifex ſoluendam eſſe quartam parochiali Eccleſiæ, vnde examinandum quæ ſit, & cuius Eccleſiæ aliquis dicatur parochianus.

63 Verum nouiſſimè in *Sacra Congreg. Illuſtriſſimorum Cardinalium Sacri Concil. Tridentin. interpretum die vigeſima ſexta Iunij huius præſentis anni* 1621. dum dubitaretur an relegatus ad certum locum pro tempore arbitrio iudicis menſurando, deberet matrimonium contrahere coram parocho loci, in quo erat relegatus; an illius, vbi domicilium habebat, deciſum fuit corã parocho loci in quo erat relegatus Matrimonium eſſe cõtrahendum, ex ea tantum ratione, quia ſufficit præſentia parochi habitationis, iuxta primam ſententiam, quam ſupra retulimus, propter quã deciſionem hanc ſententiam in praxi ſequerer, ſed in iuris rigore aliam *Panorm.* libentius defenderem.

64 Ex quibus ad praxim primo infertur non opus eſſe expectare vt maiori anni parte hi in parochia, vel dioceſi habitent, ſed ſtatim ac animum habitandi maiori anni parte habentes, incipiunt habitare, effici Parochianos, & poſſe omnia dicta erga illos exerceri: ſicut enim ad domicilium nulla temporis habitatio requiritur, ſed ſtatim ac quis incipit habitare cum animo perpetuo manendi, illud acquirit, vt multis citatis dixi *allegat. 4. numero vigeſimo tertio*, ſic ſtatim, ac quis incipit habitare, animum habens habitandi toto

tempore requisito, efficitur Parochianus: ita *Sanchez dict. lib. 3. disput. 13. num. 14.*

65 Secundo infertur ad institutum Sacri Concilij proprium Parochum esse ad matrimonium, Parochum vxoris, si Matrimonium in domo vxoris contrahatur, quando scilicet vir accedit ad domum vxoris pro contrahendo vel consummando matrimonio, ita ex alijs decisum refert *Armendar. in addit. ad recopil. legum Navarræ lib. 4. titul. 15. l. 1. de Matrimon. in declarat. nu. 15.* Quando vero Matrimonium est contrahendum inter virum, qui sit de vna Parochia, & mulierem, quæ sit de alia, sufficit, quod interfit Parochus habitationis fœminæ, quando contrahitur in Parochia habitationis vxoris; & sufficit Parochus viri, quando contrahitur in Parochia habitationis viri, quia cum proprio Parocho committatur suum Parochianum Matrimonio cõiungere, censetur etiam commissum alienum cum suo cõiungere, cum hæc necessario connexa sint, *arg. l. 2. ff. de iurisd. omnium iud. & cap. præterea, de offic. deleg.* cum alijs citatis in *libello de principijs vtriusque iuris litera N. num. 5.* ita ex mente Concilij declarasse Sacram Illustrissimorum Cardinal. Congreg. referunt *Salzed. dict. cap. 76. vers. decimo quarto. Navar. in manual. cap. 25. num. 144. & consil. 3. subtitul. de clandest. desponsat. numero primo in nouis, Spin. dict. glos. 15. nume. 47. Segur. Daulos in direct. iudicum eccles. par. secunda cap. 15. num. 47. Armendar. dict. loco num. 17. Tiruisan. decis. 23. num. 1. lib. 1. Vgolin. dict. cap. 15. §. 10. num. 3. Francisc. Molin. dict. differ. 11. nu. 89.* post *Henriq. Fr. Emman. Veg. Petr. de Ledesm. Vinald.* & alios *Sanch. dict. libr. 3. disputat. 19.* per totam, & præcipue *num. 4.*

66 Tertio infertur Parochum ruralem non esse proprium Parochum, quando rus vel recreationis gratia habitatur, aut ad paucos dies tantũ incolitur, eo quod probatum est contrahentes non solere esse ruri maiori parte anni, nec etiam pro dimidia, sed tantum per tres, aut quatuor menses, quare ita censuit *Rota Roman. in nouiss. decis. 656. parte prima*, & tenent *Menoch. consilio 398. numer. 5. 16. 21. & 37. Belet. disquisit. cleric. par. 1. titul. de exempt. cleric. à stat. secul. §. 5. numer. 8. cum seqq. Seraph. decis. 615. Aloys. Ricci. dict. resolut. 214. nume. 2. Franc. Molin. dict. differ. 11. nume. 90. Sanch. dict. libro 3. disputat. 23. num. 12. Gutier. de matrimon. cap. 63. nume. 7. Bonacina dict. quæst. 2. puncto 8. nume. 3. vers. tertio, & vers. quarto. Navarr. consil. 7. nu. 2. sub titul. de clandest. desponsat. in nouis.*

67 Quarto infertur fœminam, quæ coram Parocho suæ parochiæ contraxit matrimonium inualidũ, seque inde transtulit ad domum sponsi commorantis in alia Parochia, cum intentione ibi perpetuo manendi, non posse postea coram eodem Parocho matrimonium de nouo valide celebrare, nam ille non dicitur amplius proprius Parochus, & Sacerdos, cum fœmina mutarit, & amiserit primum domicilium statim, ac incepit habitare in Parochia sponsi, cum intentione ibi perpetuo manendi: ita *Sanchez dict. disput. 23. nu. 15. Bonacin. dict. puncto 8. num. 3. vers. secundo.*

68 Quinto infertur validum fuisse matrimonium cuiusdam amasiæ, quæ transtulit se ad domicilium cõcubinarij, intentione ibi commorandi maiori anni parte, ibiquẽ coram Parocho illius domicilij celebrauit Matrimonium, non cum amasio, sed cum alio extraneo, quia ipsa habens animum commorandi maiori parte anni statim effecta est parochiana, & domicilium parochiale in eo loco contraxit, ita consultus respondisse asserit *Bonacina dict. puncto 8. numero 3. vers. sexto.* Si vero huiusmodi amasia se ad amasij parochiam transferet animo reuertendi ad suam non expectata maiori anni parte, tunc non posset contrahere nisi coram suo parocho, nõ autem amasij, vt resoluit post alios, *Aloys. Ricc. dict. resolut. 214. num. 3.* hinc asserens falsam esse omnino sententiam *Trusf. dict. dec. 23.* volentis non posse contrahi Matrimonium absque præsentia Parochi mulieris, si in parochia viri per annum habitauerit, vt amasia, in domo eiusdem amasij.

69 Sexto infertur duos simul proprios Parochos quoad dictum effectum posse reperiri, vbi scilicet quis dimidia anni parte in vna parochia, altera dimidio in altera habitat, tunc equaliter sic inhabitans duas proprias potest habere parochias. & coram parocho vtriusque matrimonium inire, quia vtraque est æque parochia, *cap. cum quis, de sponsal. libr. 6. arg. l. assumptio, §. fin. ff. ad municip.* Ita *Coninch. disput. 27. dub. 1. nume. 19. Segur. in direct. iud. par. 2. cap. 15. nu. 47. Franc. Molin. dict. differ. 11. num. 91. Nau. cons. 7. nu. 3. sub tit. de clandest. desponsat. in nou. Sanch. dict. lib. 3. disput. 24. Gutier. cap. 62. nu. 4. & cap. 64. num. 2. Bonacina dict. puncto 8. nu. 5.*

70 Vbi vero inæqualitas habitationis datur, maioris temporis pars eum facit proprium parochum, in quo habitatio fit, *arg. tex. in l. 1. §. æstate. ff. de aqua quotid. & æstiua. Menoch. consil. 398. num. 16. & 17.* & ibi *Cephal. nu. 22. & 24.* quos refert *Francis. Molin.* vbi proximè.

71 Septimo infertur habitantem in confinio duarum Ecclesiarum parochialium cẽseri parochianum illius, in qua domus aditum habet, ex notabili *doct. Bart. in l. 6. num. 6. in fin. ff. de damno infecto*, huius illationis ratio est, quia ex aditu iudicatur de domo, cui cedat *Lex, cui ædes, ff. de legat. 3. Bald. cons. 60. num. 5. volum. 1.* & secundum *Bart. in l. prædij, §. qui domum. ff. de legatis 3.* domus, quæ habet duas portas in diuersis parochijs iudicatur de ea parochia in qua residet porta principalis, & aditus magis frequentatus refert *Aloys. Ricci in praxi fori eccles. decis. 333. in 1. edit. & resol. 510. in secunda edit.*

72 Alienigenæ vero, seu vagabundi illum parochum vocant in cuius parochia sunt, vel commorãtur, ex declaratione Illustrissimorum Cardinal. prout refert *Basil. Pont. de impedimentis Matrim. cap. 26. §. 5. vers. Alienigenæ.*

73 Nam quicumque parochus potest matrimonio vagorum interesse, vt probat *Sanch. libr. 3. disputat. 25. numero 11.* diligenti scilicet inquisitione præmissa, & obtenta Ordinarij licentia, vt habetur expressa in *Concil. Trident. sess. 24. de reformation. Matrimon. cap. 7.* ne forte sint alibi coniugati, aut habeant occultum impedimẽtum contrahendi: ita *Perez. l. 1. in princip. tit. 14. libr. 8. Ordin. Henriqu. lib. 11. cap. 3. §. 3. Petr. de Ledesma de matrimon. quæst. 45. art. 5. dub. 4. vers. dico secundo, & in summ. par. 1. de Sacramen. Matrim. capitul. 7. conclus. 4. dub. 3. Fr. Emman. in summ. tom. 2. capit. 219. numer. 3. praxis Episcop. par. 1. verbo Matrimonium, §. 6. & par. 2. verbo Parochus pagi. 81. Sanchez disput. 25. à numero 8. Cened. canonic. & pract. quæst. lib. 1. q. 30. numero 66. cum seqq. Coninch. dict. disput. 27. numer. 20. Rebell. de obligat. iustit. par. secunda libro secundo quæstione 8. numero 3. Reginald. dict. libro 31. num. 239. Gutier. de Matrimon. capit. 65. Bonacina dict. puncto 8. num. 6.*

74 Si tamen parochus eam non adhibeat diligentiam peccabit mortal. sed valebit Matrimonium: ita *Veracr. in append. ad quæst. quomodo qui vagantur admittendi*

uendi sint ad Matrimonium, vers. quamuis sic fiat. Henriq. d. cap. 3. §. 3. Sanch. dict. disput. 25. n. 16. & 17. Cened. d. quæst. 3. nume. 68. in princip. Basil. Pont. d. §. 5. in fine, Gutier. dict. cap. 65. num. 15. & cap. 67. num. 3.

75 Vagabundus is proprie dicitur qui nullum certum domicilium habet, vel qui priſtinum domicilium omnino deferens, amiſit, & iter agit, aut nauigat animo acquirendi nouum, ita colliges ex reſolutis per *Henriq. dict. §. 3. Conmcb. de Sacramen. tom. 1. quæſtione 8. numero 62. & tom. 2. quæſt. 27. nu. vigeſimo. Cened. dict. quæſtione 30. nume. 69. & 70. Sanchez dict. diſput. 25. à nume. 1. vbi num. 8. vers. intellige*, dicit *Trident.* loqui de his, qui vagantur, & incertas habent Sedes, *D. Barboſa in l. hæres abſens, §. proinde in art. de for. delicti num. decimo quarto, & ſeq. ff. de iud. Vgol. de poteſt. Epiſcopi, cap. 39. §. 3. num. 1. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 1. num. 64. Gutier. dict. cap. 65. num. 9.*

76 Hinc inferes ſi alter tantum alienigena, vel vagus ſit, ſatis eſſe ſi quinis Parochus interſit cum valeat matrimonium præſente Parocho cuiuſuis ex cõtrahentibus, *Baſil. Pont. dict. loco, Cened. d. q. 20. nu. 68. vers. circa hanc Gutier. dict. cap. 65. num. 8.*

77 Quod ſi qui, ne coram proprio Parocho cõtrahant, alio ſecedant non habitaturi, nec manſuri, nonnulli cenſuerunt non gaudere alienigenarum iure, quia dolus nemini patrocinatur, ex quorum numero ſunt, *Fr. Enman. dict. cap. 219. num. 2. Rebell. dict. lib. 2. q. 8. num. 6.* & alij ab illis citati; Alijs tamen ſecus videtur, quod magis placet, prout reſoluunt *Sanch. dict. diſput. 23. nu. 13. & 14. & diſput. 25. n. 11. in fine Gutier. cap. 65. num. 11. Bonacina dict. puncto 8. num. 4.*

Parochi præſentia qualis?

78 PRæſentiam Parochi in matrimonijs neceſſariam non tantum corpoream, ſed etiã moralem requiri, cum intelligentia, & aduertentia actus reſoluunt *Petrus Ledeſma de matrimon. quæſt. 45. art. 5. vers. eſt ſecundum dubium, P. Henriq. in ſumm. lib. 11. cap. 3. §. 1. Cened. practic. & canonic. q. lib. 1. q. 30. nu. 33. cum ſeq. Conmcb. in 2. 2. D. Thom. diſput. 27. nu. 44. Franc. Mol. de ritu nup. libr. 2. differ. 11. numer. 113. Gutier. in tract. de matrim. capitulo 69.*

79 Et ratio eſt, quia, non intelligens præſens dici non poteſt ex *l. fin. vbi Alciat. ff. de verb. ſignific.* & præſentia intellectum, & ſcientiam includit *l. teſtes C. de teſtibus Alciat. in l. 2. §. voluntatem num. 10. ff. ſoluto matrim. Sanch. de matrim. lib. 3. diſput. 40.*

80 Nec ob aliam cauſam Parochi præſentia hodie requiritur, quã vt auctor quidam inſignis ſuarum paſtor ouium ne quidquã male fieret, intereſſet matrimonijs, eandemque auctoritatem præſtaret, ideo illius præſentia, quouis modo ſufficit ex *l. coram Titio de verb. ſignific.* & reſolutis per *Tiraq. in l. connub. gloſ. 7. num. 31.*

81 Eius porro præſentia pro forma actus exigitur, itaut matrimonium contractum in præſentia mille teſtium, eo abſente, nullum ſit, cum eius præſentia, vt quæuis forma, per æquipollens ſuppleri nequeat, *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 48. nu. 29. & 30.*

82 Vnde infertur primo huiuſmodi Parochi præſentiã ſufficere, quamuis ipſe, vel teſtes, vi detenti interſint, dummodo tamen intelligant conſenſum contrahentium, ita reſoluunt *Salzed. in pract. cap. 73. alias 76. vers. tertio, Poſſevin. dict. cap. 10. nume. 20. Petr. de Ledeſma de matr. q. 45. art. 5. pũct. 3. dub. 2. ver. quoſuppoſito, Fr. Enman. in ſumma tom. 1. capit. 219. numer. 11. in 2. impreſſ. Baſil. Pont. de impedim. matrim. cap. 30. §. 5. in fine, Spina in ſpeculo teſtam. gloſ. 15. nume. 48. & 49. Paul. Comitol. reſponſ. moral. libr. 1. q. 114. Cenal. commun. contra commun. q. 604. nu. 70. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſ. reſolut. 213. n. 4. in 2. editione. Sanchez lib. 3. de matrimon. diſput. 39. num. 9. Rebel. de obligat. iuſtitiæ par. 2. libr. 2. quæſt. 8. num. 4. Gutier. dict. cap. 69. num. 10. Conmcb. dict. diſput. 27. nam. 44. Franciſc. Molin. dict. diff. 11. nu. 115.*

83 Vnde nõ valere matrimonium ſi Parochus aſſiſtens nõ intellexit ea, quæ agebantur, niſi tamen affectatum eſſet non intelligere, tenet *Salzed. vbi ſupra in 4. dubio*, deciſum refert *Arimendariz in addition. ad recopilation. legum Navarræ ad lib. 4. titul. 15. l. 1. de matrimon. in declarat. num. 24.*

84 Peccat tamen grauiter coram Parocho inuito contrahens, vt per *Conmcb. dict. diſput. 37. n. 25. Gutier. dict. cap. 69. num. 13.*

85 Secundo infertur ſufficere ſolam Parochi præſentiã adducti doloſè, & renuentis, dummodo probe intelligat, & audiat contrahentium verba niſi claudens aures affectatus eſſet non intelligere, & ipſe nulla verba proferat: ita *Segura in direct. iudic. eccleſiaſtic. par. 2. cap. 15. n. 15. Maſcard. de prob. concl. 9. nu. 9. Vega in ſuma caſuum l. 6. caſu 114. & 115.* & deciſum referunt *Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 243. in 1. impreſſ. & reſolut. 213. num. 3. in 2. impreſſ. Salzed. ad Bernard. dict. cap. 76. in 4. dub. pag. mihi 296.*

86 Tertio infertur præſentiã Parochi in matrimonio, ita requiri, vt nedum intelligere oporteat, cum quid agitur, ſed vt videat: nam inſufficiens erit ſi cõtrahentes matrimonium à tergo eſſent alicuius parietis, vel vbi Parochus infirmitate, vel alio caſu cæcus effectus eſſet, & nõ videret; quia ideo Parochi præſentia requiritur, vt ea tot mala, & ſcandala, quæ in dies oriebantur ex clandeſtino matrimonio ceſſarent.

87 Atque ideo licet cæcus retineat dignitatem *l. qui furore ff. de ſtatu homin. l. cæcus, ff. de iudicijs*, licet etiam poſſit teſtificari de his, quæ ante cæcitatem vidit, vbi notas contrahentum voces audiuit, in his autẽ in quibus facilè decipi poſſet, non integer teſtis eſt, quo in caſu multum iudicis arbitrio tribuẽdum eſt, quemadmodum ſcribit *Alberic. de Merle de teſtib. cap. 5. nu. 35. & 36.* & in noſtris terminis reſolut *Franc. Mol. dict. differ. 11. num. 20.* vbi *num. 124.* idem exiſtimat vbi Parochus furioſus eſſet, niſi dilucida haberet interualla, & matrimonio aſſiſteret tempore ſanæ mentis.

88 Quarto infertur quoad matrimon. Parochi præſentiam ſufficere etiamſi ad alium finem vocatus, vel caſu præſens ſit: ita reſoluũt *Navarr. conſil. 20. nu. 1. ſub titul. de ſponſal. in antiq. & conſil. 11. ſub tit. de clandeſt. deſponſal. in nouis, Salzedo dict. cap. 73. alias 76. vers. tertio licet, & dub. 5. Sayr. deciſ. 24. ſub titul. de ſponſalibus Azeuedo l. 1. num. 39. tit. 1. lib. 5. nouæ recopil. praxis noua epiſcopal. parte ſecunda capitulo 4. numero 32. in fine, Cenall. dicta quæſtione 604. numero 66. Spina in ſpec. teſtam. gloſ. 15. numero 48. & 49. P. Henriq. in ſumm. libr. 11. capitulo 3. §. 5. in fine, Sanchez libr. 3. diſput. 39. numero 10. Reginald. in praxi fori pœnitent. libro 31. numero 182. Franc. Molin. dict. differ. 11. numero 119. Gutier. dicto caput. 69. numero 3. cum ſeqq.* Nam Parochus & teſtes tranſeuntes, & caſu matrimonio intereſſentes dicuntur vere præſentes eſſe, cum ſufficienter aduertant ad id quod agitur, poſſintque de hoc ferre teſtimonium *P. Sanch. dict. diſputation. 39. numero 11. Gut. d. cap. 69. nu. 12.*

89 Cõtrarium tamen, imo Parochum necessario ad validitatem matrimonij formaliter adhibitum esse, nec sufficere, si forsan conuiuij, vel confabulationis, vel aliud tractãdi causa præsens audiat huiusmodi contractum matrimonij geri, dicunt decisum *Armendariz d. loco numer. primo & 55. Gonzalez ad regul. 8. Cancellariæ glos. 48. num. 33. Basilius Pont. dict. capit. vigesimo sext. §. 5. in fine, Bonacina dicta quæstione secunda punct. 8. n. 20.* & inualidum esse matrimonium contractum coram Parocho, & testibus transeuntibus, posit *Petr. Ledesin.* asserit idem *Bonac. dict. quæst. 2. puncto 8. num. 46.* ex eo quia transeuntes non videntur præsentes humano modo, nec formaliter. Sed primam opinionem veriorem existimo, & hanc secundam nec improbabilẽ iudico.

90 Quinto infertur quoad matrimonium parochi præsentiam sufficere, quamuis sit excõmunicatus, suspensus, vel irregularis, etiam non toleratus, tum quia hæc assistentia auctoritatiua, non est propriè actus iurisdictionis, ita vt non possit valide ab excommunicato vitando exerceri, sicut ab eo non possunt exerceri actus iurisdictionis, tum quia *Concil. Trident.* solummodo requirit præsentiam parochi, quia etiamsi sit excommunicatus, vel suspensus, non desinit esse parochus, propter censuras; quibus fundamentis hanc illationem tenent *Petrus de Ledesma de matrim. q. 45. articul. 5. punct. 3. dub. 3. Nau. consil. 4. de clandest. desp. Cenall. dict. quæst. 604. num. 65. Sayr. decis. 13. de sponsalib. Henriq. lib. 11. cap. 3. §. 4. & 5. Galetus in margarita casuum conscientia verbo matrimonium pag. 163. colum. 1. Sanch. li. 3. disput. 21. Counch. disput. 27. num. 24. Rebell. dict. lib. 2. quæst. 9. num. 9. Reginald. lib. 31. num. 177. Aloys. Ricc. in praxi fori ecclesiastic. decis. 243. in 1. impress. & resolut. 213. nu. 1. in 2. impress. Gutier. de matrim. cap. 61. nu. 23. & capit. 66. num. 19. Bonacina dict. quæst. 2. puncto 8. nu. 21. Mari. Alter. de censuris tom. 1. lib. 1. disputat. 8. cap. 6. per totum* contra *Stephan. de Anila de censuris part. 1. disputat. 6. dub. 1. conclus. 5.*

91 Vnde valere matrimonium celebratum coram parocho notorie fornicatorio, non tamen adhuc in iudicio condemnato, & confesso refert decisum posit alios *Armendar. in additon. ad recopil. legum Nauarra ad lib. 4. tit. 15. l. 1. de matrim. in declarat. nu. 19.*

92 Sic etiam Matrimonium contractum coram schismatico parocho saltem coloratum titulum habente, si non fuit, vt talis declaratus, & Parochia priuatus, validum esse resoluit *Nau. consil. 8. num. 2. sub tit. de clandest. desp.* in nouis. *Sayr. decis. 13. sub tit. de sponsalib.*

93 Sexto infertur valide matrimonio assistere posse parochum interdictum, seu prohibitum ab Episcopo, aut eius vicario, ne aliquos matrimonio coniungat: tum quia posito eo interdicto, seu prohibitione parochus adhuc retinet iurisdictionẽ: tum quia multa ibi prohibentur, quæ tamen facta tenent: ita decisum referunt *Salzedo ad Bernard. caput. 73. alias 76. in nouiss. pag. mihi 293. in 1. dub. Ledesma dict. quæst. 45. art. 5. Possenn. dict. cap. 10. nu. 14. vers. curatus, Fr. Emman. in summ. par. 1. cap. 219. num. 10. Henriq. lib. 11. cap. 3. num. 4. Cenal. dict. quæst. 604. n. 71. idem Ledesma in summ. par. 1. de sacram. Matrimony cap. 6. conclus. 4. dub. 11. Sanch. libr. 3. disput. 32. num. 1. & 2. Rebell. part. 2. lib. 2. quæst. 9. n. 9. Aloys. Ricc. in prax. for. ecclesiast. decis. 243. in 1. impress. & resolut. 213. num. 2. in 2. impress. Reginald. libr. 31. num. 179. Counch. disput. 27. dub. 2. nu. 28. Gutier. tract. de matrim. cap. 63. num. 25. Bonacina dict. quæst. 2. puncto 8. num. 18.* Vbi etiam idem dicendum asserit, quando huiusmodi prohibitio fuit facta coadiutori, vel vicario parochi *Armend. dict. loco num. 23.* Vbi ampliat siue parochus interueniat contra talem prohibitionem volens, siue inuitus, vel licet intersit inuitus & compulsus per vim, siue præcedat dicta prohibitio, vel non.

94 Vtrum autem matrimonia celebrata à parocho putatiuo ex communi errore sint valida, tractat *Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiep. cap. 50. num. 3. vbi affirm.* respondet, sat enim est pro matrimonio præsentia illius qui communi errore reputatur proprius Parochus, & toleratus est ex titulo colorato per Superiorẽ dato, cuius virtute accepit, & retinet possessionem beneficij, vel officij, si notorie non constat minime habere titulum, & iurisdictionem. Ita *Henriq. lib. 11. cap. 3. §. 4. Fr. Emman. dict. cap. 219. n. 8. Sanchez l. 3. disputat. 21. à num. 60.*

95 Septimo infertur posse parochum valide assistere matrimonio suorum parochianorum extra suã parochiam, sine licentia parochi illius loci, in quo assistit, quia proprius parochus administrare potest Sacramẽta suis ouibus vbicumque existant, vt suo loco dicemus: tum quia ex decreto Trident. constat formam ab eo præscriptam, & seruandam in matrimoniis in eo intrusece, & essentialiter sitam esse, vt adsit parochus, vel alius Sacerdos de licentia parochi, siue Ordinarij, & duo præterea testes; igitur reliqua omnia, tempus, & locus, & alia accidentalia sunt, ita hanc illationem tenent *Salzed. dict. cap. 76. vers. undecimo, Possenn. dict. c. 10. numer. 17.* vbi extendit etiam extra Episcopatum, *Spin. dict. glos. 15. num. 42. Sanch. lib. 3. disput. 19. nu. 8. & 14. Counch. disputat. 27. nu. 22. Basil. Pont. de impedimentis matrimon. cap. 26. §. 6. vers. addendum, Reginald. lib. 31. num. 177. Bonacina dict. quæstion. 2. puncto 8. nu. 44. Gutier. cap. 62. nu. 5.*

96 Amplia vt non solum proprius Parochus, sed etiam Sacerdos de illius licentia valide assistat matrimonio extra parochiam. ita *Sanchez. dict. lib. 3. disput. 34. nu. 3.* Nõ obstat id quo potissimum inductus videtur *Nauar. cons. 52. de sponsal. in 1. edit. & consil. 14. num. 2. sub tit. de clandest. desponsat. in 2. edit.* scilicet parochũ, vel Episcopum extra suam diœcesim esse personam priuatam, & non posse ea auctoritate publica, quam in celebrãdis coniugijs exigere videtur Cõcilij. Respondetur enim, quod Concil. in eo personarum genere, quarum est in matrimonio præsentia necessaria, non requirit alicuius publici officij auctoritatem, alias neque simplex Sacerdos de licentia parochi, aut testes ex priuatorum numero essent idoneæ personæ, quod stultum est; Sed tantum exigit, vt eiusmodi sint personæ, quæ plenã Ecclesiæ fidẽ faciant: tollit. n. matrimonia præsũpta.

97 Cum igitur huiusmodi assistentia non pertineat ad iurisdictionem cõtentiosam, nec alienus parochus iure offendi possit, si absque illius licentia, vel Ordinarij in eius parochia, alter parochus celebret matrimonium suorum parochianorum, credo eum non peccare cessante scandalo, nec puniendum esse, vt resoluit *Sanchez vbi supra, num. 18.*

98 Octauo infertur parochi vnius præsentiam sufficere, quando contrahentes sunt diuersarum parochiarũ: quia Triden. declarauit matrimonium contrahendum esse coram parocho, & non magis expressit, parochum viri, quam fœminæ: ita tenent *Salzed. vbi supra dub. 14. Canalc. decis. 12. numero 21. parte secunda, Spin. dict. glos. 15. numero 41. Cenall. quæst. 604. num. 6. Henriq. lib. 11. ca. 3. §. 2. Franc. Leon in thesauro fori ecclesiast. p. 2. c. 9.*

num.

num.39. in fine, Armend. vbi ſupra, nu.7.13.14. & 28. praxis minor Epiſcopalis, p.2. verbo Parochus, §. 1. Sanch. lib.3. diſputat.19. à numero 1. Rebell. part.2. lib.2. q. 8. Bonacina dict. quæſtione ſecunda, puncto 8. num.7. Paul. Comitol. reſponſ. moral. libro 1. quæſt.131. num.2. Coninc. diſput.27. num.19. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſtici, deciſ.244. in 1. impreſſ. & reſolut.214. nu. 1. in 2. impreſſ. Gutier. d.c.62. num. 4.

99. Nono infertur validè matrimonio aſſiſtere parochum delegatum, quem Epiſcopus conſtituit, & ad nutum ipſius amoueri poteſt, & vicecuratum à parocho proprietario inſtitutum, ita *Rebell. lib.2. q.9. nu.8. Poſſeuin. d.c.10. nu.14. in fi.*

100 Huiuſmodi Parochi, quoad matrimonium poterunt alicui facultatem aſſiſtendi concedere, quia etſi delegatus ad vniuerſam parochię curam, non poſſit alteri omnem curam, etiam ad modicum tempus, dum abeſt, delegare, poterit tamen aliquas cauſas, quia delegatus ad vniuerſitatem cauſarum etiam poteſt vnā, vel alteram cauſam delegare *glo. verbo delegatus, in c. cum cauſam, de appellat. vbi Anton. num.11. Alexand. de Neuo, num.16.* hinc igitur optimè *Sanc. dict. lib.3. diſp.31. num.16.*

101 Reſoluit inſtitutum à Vicecurato ad vniuerſitatem cauſarum, vbi eſt conſuetudo, vt abſens talis Vicecuratus ſubſtituat aliquem ad vniuerſam Parochiæ curā, poſſe delegare licentiam aſſiſtendi matrimonio, aut miniſtrandi aliud Sacramentum, & *num.17.* reſoluit huiuſmodi Parochum delegatum ad vniuerſitatē cauſarum, licèt poſſit delegare licentiam aſſiſtendi matrimonio, aut aliud Sacramentum adminiſtrandi, non poſſe dare illi ſubdelegato facultatem iterum delegādi, & *numer.19.*

102 Aſſerit, quod quando Parochus præſens aſſumit Vicarium locantem operas, vt illum adiuuet, hic Vicarius non poteſt delegare, & conſuluit *Nauar. conſil.13. numer.4. de clandeſt. deſponſat. in nouis* vicarium Parochi contrahēdis Matrimonijs aſſiſtere poſſe, etiāſi ſit delatus ab eo, qui ad modicum tempus ſine licentia Epiſcopi receſſit.

103 Decimo infertur validè matrimonio intereſſe poſſe parochum habentem iniuſtum beneficij titulum, vt accidit, quando commiſit aliquod delictum ratione cuius eſt ipſo iure beneficio priuatus, vel quādo intra annum non eſt ad Sacerdotium promotus, vel quando habet beneficium incompatibile, vel quando acceptauit beneficium in excommunicatione, quia adhuc eſt parochus cum titulo colorato, & errore communi vulgi, arg. *tex. in l. Barbarius, ff. de officio prætoris,* & quamuis ipſo facto priuatus beneficio ſit, nondum tamen poſſeſſione ſpoliatus eſt, & quandiu illa non ſpoliatur præſumitur habere iuſtam retinendi cauſam, *c. licet Epiſcopus in fine, de præben. in 6. ita Coninc. diſput.27. dub. 2. nu.26. Sanchez lib.3. diſput.22. nu.62. Bonacina d.q.2. punct.8. nu.24. vbi nu.30.*

104 Reſoluit validum eſſe matrimonium contractum coram laico, cui parochus conceſſit facultatem aſſiſtēdi matrimonio, ſi communi errore habebatur ſacerdos pro tali publice ſe gerens, quod etiam tenet *Sanch. dict. diſput.22. nu.61. verſ. valet.*

105 Vndecimo infertur Parochum non Sacerdotem (puta cui collata fuit parochia, non tamen eſt ordinatus Sacerdos) validè aſſiſtere matrimonio: nam aſſiſtentia parochi pro forma huius contractus pendet ex Tridentini diſpoſitione tantum, ex eo autem ſolum colligitur debere eſſe parochum, neque vero eſt argumentum aliquod efficax, quo probetur, debere eſſe Sacerdotem, quod enim coniungat contrahentes non eſt functio Sacerdotalis Ordinis, neque ſe exponet periculo efficiendi nullum Sacramentum: quamuis enim in Concil. Trident. dicatur, vel alio Sacerdote, & illa dictio, alio, qualitatem Sacerdotij referre quidem videatur, id tamen ob frequentiam accidit, quod vt parochi intra primum annum tenentur ad Sacerdotium promoueri, plerique ſint Sacerdotes, atque ita vſu loquendi, non neceſſitati qualitati id tribuendum eſt, propter quem vſum nonnunquam à propria ſignificatione receditur *l. labeo, ff. de ſupellect. leg. cap. ex litteris de ſponſal.* ita hanc illationem tenet recentiorum ſchola, vt videre eſt apud *Nauarr. conſ.30. ſub tit. de ſponſalib. in 1. impreſſ. & conſ.9. ſub titul. de clandeſt. deſponſatione in 2. impreſſ. Vega in Sylua lib.6. caſu 119. in fine. Henriq. lib.11. cap. 3. §.5. & lib.14. cap.6. num.3. in fin. Ioan. Leo in theſauro fori eccleſiaſt. par.2. cap.9. num.39. praxis noua Epiſcopalis, par.2. cap.4. num.22. Armend. vbi ſupra numer.8. Fr. Emman. vbi ſupra par.1. cap.218. nu. 9. Petr. de Ledeſm. in tract. de matrim. quæſt.45. articul. 5. puncto 3. dub. 3. concluſ. 3. Sabagun. ad tit. de ſponſalib. numer.88. Ceuall. d. quæſt.604. à num.56. Baſil. Ponc. dict. capit.2. §.5. verſic. parochus autem, praxis minor epiſcopalis par.2. verbo parochus verſic.3. Gutier. de iuramento confirm. par.1. capit. 14. num.13. in fine, & in tract. de matrimon. capit. 62. ex numer.16. Sanchez lib.3. diſputat.20. numero ſecundo, late Cened. practic. & canon. quæſtionum libr.1. quæſt.30. numero 54. cum ſequentibus Franciſc. Diolin. dict. differ.11. ex numero 128. Coninch. diſputat.27. dub.2. numero 21. Reginald. lib.31. num.177. Bonacina dict. quæſt. ſecunda, punct.8. num.16.* Sed Sacram Congreg. inclinatie in ſententiam, vt parochus non Sacerdos non poſſit matrimonio contrahendo intereſſe referunt *addition. ad dict. conſil.9. Nauarri, & Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap.15. §.10. numer.5.* Sed dum mihi de hac declaratione S. Congr. non conſtat illationē noſtram ſemper ſequerer.

106 Duodecimo infertur parochum etiam in peccato mortali exiſtentem valide matrimonio aſſiſtere poſſe, quia parochus non eſt eſſentialis miniſter Sacramenti matrimonij, nec ipſe formam profert, ſed tantum ſolemnem ad actum auctoritatem lege eius præſentiam requirente: ita *Poſſeuin. de Officio Curati. c.5. nu. 40. Bonacina in tract. de Sacramen. diſp.1. q.3. punct.2. §.1. nu.10.* contra *Henriq. lib.1. c.29. nu.24.*

Licentia ad aſſiſtendum Matrimonio, cui, & à quo concedi debeat.

107 SI proprius parochus matrimonio intereſſe non poſſit alium ſui vice, & loco Sacerdotem ſubſtituere poterit, ex *Concil. Triden. ſeſſ.24. de reform. matrimon. c.1.* cuius auctoritate matrimonium celebratum coram Sacerdote à proprio parocho deputato, & coram teſtibus valere deciſum refert *Armendar. in additionibus ad recopil. legum Nauarræ lib.4. tit. 15. l.1. de matrim. in declarationib. num.12.*

108 Quamuis de illius licentia etiam celebretur à Regulari, vt probatur ex *Clem.1. de priuileg.* vbi ſtrictè præcipitur Religioſis ne audeant Sacramentum extremæ Vnctionis, vel Euchariſtiæ miniſtrare, matrimoniaue ſolemnizare non habita ſuper his parochialis Presbyteri licentia; à contrario ſenſu ſatis colligitur, quod

habita licentia ſpeciali, id ipſum facere erit ſibi licitũ, licet autem ibidem dicatur; matrimoniaue ſolemnizare, intelliguntur hæc verba de benedictione nuptiali, vt ibidem tradit *gloſſ.* & reſoluit *Miranda in man. Prælat. tom.* 1. *q.* 48. *art.* 1.

109 Declara primo parochum etiam ficte concedendo facultatem aſſiſtendi, non efficere inualidum matrimonium contractum, coram eo Sacerdote, cui huiuſmodi facultatem conceſſit; quia aſſiſtentia illa non eſt actus iuriſdictionis, cum valeat etiam inuiti parochi, & reluctantis, ac contrariam habentis intentionem, vt ſupra oſtenſum eſt, ita contra *Ledeſm.* tenent *P. Sanch. lib.* 3. *diſput.* 21. *num.* 64. *Bonacina de matrim. quæſt.* 2. *puncto* 8. *num.* 34.

110 Secundo declara parochum excommunicatum, vel irregularem, etiam non toleratum, poſſe valide dare alteri aſſiſtendi licentiam: quia huiuſmodi licentia non eſt propriè actus iuriſdictionis, & ſicut parochus excommunicatus non eſt priuatus auctoritate aſſiſtendi: ita nec poteſtate dandi prædictam licentiam, ob eamque rationem conſtat parochum poſſe valide dare huiuſmodi licentiam Sacerdoti excommunicato, vel irregulari, aut ſuſpenſo ad aſſiſtendum matrimonio; ita *Sanchez lib.* 3. *diſputat.* 21. *num.* 6. *Henriq. lib.* 11. *capit.* 3. *num.* 5. *& lib.* 13. *cap.* 7. §. 7. *Gutier. de matrimon. capit.* 62. *num.* 24. *Bonacina dict. quæſt. puncto octauo, num.* 22. contra *Coninch. diſputat.* 27. *num.* 21. *Aula de cenſur. p.* 2. *cap.* 6. *diſputat.* 3. *dub.* 1. *concluſ.* 5. *Petr. de Ledeſm. de matrimon. quæſt.* 45. *artic.* 5. *punct.* 3. *dub.* 4. *& in ſumma par.* 1. *de Sacramen. matrim. cap.* 6. *concluſ.* 4. *Mari. Alter. de cenſur. tom.* 1. *lib.* 1. *diſputation.* 8. *cap.* 6. *verſ. Sed dubitatur.*

111 Tertio declara validum eſſe matrimonium, cui de licentia parochi aſſiſtit Sacerdos degradatus: quia Sacerdos degradatus, eſt adhuc Sacerdos, ita *Sayr. de cenſur. lib.* 5. *capit.* 22. *num.* 26. *Bonacina d. quæſt.* 2. *puncto* 8. *num.* 13.

112 Quarto declara parochum, ſiue Ordinarium, huiuſmodi licentiam aſſiſtendi matrimonio non poſſe concedere clerico non Sacerdoti: Quamuis enim illa coniunctio de qua ſupra *num.* 43, non ſit functio ſacerdotalis Ordinis, & etiam non Sacerdos parochus eſſe poſſit: attamen cum decretum Tridentin. quo tantum ea forma eſt inducta, dicat, vel alius Sacerdos de licentia parochi, eſt ſtandum eius diſpoſitioni, non tamen neceſſarium eſt, vt ſit Sacerdos approbatus, is cui datur: ita *Petr. de Ledeſm. in ſumma p.* 1. *de Sacramen. Matrimon. cap.* 6. *conci.* 4. *verſ. ſeguese lo ſegundo, Sanchez lib.* 3. *diſput.* 20. *nume.* 9. *cum ſeq. Cenall. communium contra commun. quæſt.* 604. *nu.* 58. *Franc. Molin. de rith nupt. lib.* 2. *diff.* 11. *nu.* 133. *Gutier. tract. de matrim. c.* 62. *num.* 22. *Sayr. deciſ.* 51. *ſub titul. de ſponſalib. Baſil. Pont. de impedimen. matrim. cap.* 26. §. 6. *verſ. is autem, Sahagun. in capit. quamuis num.* 13. *de officio deleg. & ad tit. de ſponſal. num.* 89. *Nauar. conſil.* 6. *nume.* 2. *ſub tit. de clandeſt. deſponſ. in nouis.*

113 Vbi etiam à princip. reſoluit matrimonium de licentia parochi tempore peſtis coram acolyto contractum eſſe nullum, quia verba Concilij videntur adeo clara pro hac parte, quod in nullo caſu videtur ab illius forma recedi poſſe.

114 Quinto declara parochum, vel Ordinarium poſſe concedere facultatem alteri Sacerdoti coniungendi ſponſos in matrimonium, non ſolum in propria parochia, verum etiam extra illam; quia Trident. dicit alium Sacerdotem ſufficere ad aſſiſtendum matrimonio de licentia parochi, vel Ordinarij, & nõ loquitur de propria parochia; tum quia huiuſmodi licentia non eſt actus iuriſdictionis contentioſæ, ſed gratioſæ, ac voluntariæ, quæ exerceri poteſt extra locum propriæ iuriſdictionis: ita ex his fundamentis noſtram illationẽ amplectuntur *Fr. Emman. in ſum. tom.* 1. *cap.* 218. *concluſio.* 6. *Coninch. diſputat.* 27. *dub.* 2. *num.* 23. *& dub.* 3. *nu.* 38. *Gutier. cap.* 62. *nu.* 10. *Reginald. lib.* 31. *num.* 180. *Bonac. dict. quæſt.* 2. *punct.* 8. *nu.* 13. contra *Nauar. & Seguram*, quos refert, & ſequitur *Franciſc. Molin. d. diſſer.* 11. *nu.* 236. *cum ſeqq.*

115 Sexto declara cogi poſſe proprium parochum nolentem matrimonio alioquin licito interuenire, vel licentiam alij Sacerdoti interueniendi concedere: quoniam Sacramenta parochianis inuitus miniſtrare cogitur, ex debito officij, prout reſoluit *Franc. Molin. dict. differ.* 11. *num.* 95. *cum ſeqq.* An autem parochi delegati, quos Epiſcopi cõſtituunt, & ad nutum ipſius amoueri poſſunt, & Vicecurati à Parochis proprietarijs inſtituti, poſſint alteri Sacerdoti licentiam aſſiſtẽdi matrimonio concedere, agit latè per concluſiones *P. Sanchez lib.* 3. *diſputation.* 31. ad quem ſe remittit *Gutier. de matrimon. cap.* 66. *num.* 18. & aliqua dixi ſupra *d. numer.* 100. & quod Vicarius perpetuus, vel amouibilis curati, poſſit huiuſmodi facultatem concedere reſoluũt *Rebell. part.* 2. *lib.* 2. *quæſt.* 8. *num.* 8. *& in addit. lib.* 4. *nu.* 67. *Poſſeuin. dict. capit.* 10. *num.* 14. *in fin.* Quando Epiſcopus eſt immediatus parochus, vt in Regno Granatenſi, poteſt tunc parochus non proprietarius matrimonio aſſiſtere, & alijs licentiam concedere, quia licèt delegatus ſit, cum ſit delegatus ad vniuerſitatem cauſarum, poteſt delegare Epiſcopalem aliquam cauſam; ſubdelegare autem minimè; Et de curis, qui ſubdunt alicui parocho proprietario an poſſint dare licẽtiam alij Sacerdoti vt aſſiſtat matrimonio contrahendo, latè agit nouiſſimè *Zambran. Hiſpal. in ſuis aureis deciſ. c.* 7. *de matrim. dubio* 1.

116 Septimo declara ex facultate Concil. Trident. ſibi conceſſa poſſe Ordinarium licentiam concedere alicui Sacerdoti matrimonio aſſiſtendi parochi loco ſibi ſubiecto ex *c.* 1. *ſeſſ.* 24. *de reform. matrim.*

117 Poteſt etiam Vicarius Generalis Epiſcopi ex proprio officio, & abſque ſpeciali commiſſione intereſſe matrimonijs, & alij Sacerdoti aſſiſtendi licentiam cõcedere. *Salzed. ad Bernard. in practic. capit.* 76. *verſicul. decimo quarto, Petrus de Ledeſma in ſumma parte prima de Sacrament. matrimon. capit. quarto, concluſion.* 4. *dub.* 17. *Henriqu. libr.* 11. *capit.* 3. *num.* 4. *Sanchez libr.* 3. *diſputaion.* 29. *num.* 18. *Armendar. dicto loco, num.* 31. *Baſil. Pont. dict. capit.* 26. §. 6. *verſicul. idem etiam, P. Azor. inſtitut. moral. par.* 1. *lib.* 3. *cap.* 45. *quæſt.* 2. *Sbroz. de officio Vicarij, lib.* 2. *quæſt.* 44. *numer.* 8. *in fine, Gutier. canon. libr. primo, cap.* 19. *numer.* 13. *cum ſequentib. & in tractat. de matrimon. cap.* 66. *ex numer.* 12. *& capit.* 69. *ex numer.* 9. *Narbona de appell. à Vicario ad Epiſcopum, par.* 1. *num.* 201.

118 Ordinarij enim appellatione venit Epiſcopi Vicarius, *gloſſ. verbo generaliter, in cap. Romana, de appellation. in* 6. *Couarru. practicar. capit.* 4. *numer.* 7. *& lib.* 3. *variar. cap.* 20. *nume.* 4. *Sbroz. de Vicario Epiſcopi, libr.* 2. *quæſt.* 43. *& quæſt.* 51. *numer.* 1. *Flam. de reſignation. lib.* 3. *quæſt.* 11. *num.* 19. *cum ſeqq. Franc. Molin. dict. differen.* 11. *numer.* 64. *Bonacina d. quæſt.* 2. *puncto* 8. *num.* 10.

Quæ-

119 Quæri non abs re poteſt an ſuſpenſa iuriſdictione Epiſcopi per excommunicationem, aut ſuſpenſionem poſſit eius Vicarius valide intereſſe matrimonio, aliſque committere? Dicendum eſt vtrumque poſſe, quia neutrum eſt actus iuriſdictionis. Si tamen Epiſcopus ſuſpenſus, aut excommunicatus nō toleratus inſtitueret Vicarium, aut parochus ſic excommunicatus Vicecuratū, illeque aſſiſteret matrimonio, vel alteri committeret, nihil valeret, quia illa inſtitutio eſt manifeſtus actus iuriſdictionis, & proinde facta à ſic excommunicato nihil valet, quare ille aſſiſtens matrimonio nō eſſet verus Vicarius, aut Vicecuratus, *Mar. Alter. de cenſuris tom. 1 lib. 1. diſputat. 8. cap. 6. verſ. ex dictis, Sanchez. lib. 3. diſputation. 30. nu. 10.*

120 Sed dubitari poteſt an Vicarius Epiſcopi, qui Sacerdos non eſt, poſſit præſententiam matrimonio contrahendo præſtare? & matrimonio intereſſe nō poſſe, ſed Sacerdotem delegare debere tenent *Nauarr. conſil. 1. ſub titul. de officio Ordin. in antiqu. & conſil. 10. ſub tit. de deſponſat. impub. in nouis, Salzedo dict. cap. 76. verſic. decimoquarto, Sayr. deciſ. 1. ſub tit. de offic. Ordin.* ex eo tantum fundamento, quod non ſufficit in contrahendo matrimonio præſentia parochi, qui non ſit Sacerdos, ſed hoc non eſt certum, vt ſupra oſtendi hac *allegat. n. 43.* & ideo dum mihi non conſtiterit de contraria deciſione, de qua ipſi teſtantur, libenter amplector tam parochum, quam Vicarium non Sacerdotem valide matrimonio aſſiſtere.

121 Idē dicendū eſſe de habentibus iuriſdictionē quaſi Epiſcopalem, in materia de qua agimus, affirmant *Petr. de Ledeſm. dict. dub. 17. verſ. digo 10. Henriqu. lib. 11. cap. 3. num. 4. Sanchez. lib. 3. diſputat. 28. nu. 6. Coninch. diſputat. 27. num. 17. Gutier. de matrimon. cap. 66. num. 7. Bonacina dict. queſt. 2. punct. 8. num. 10. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap. 15. §. 19. num. 3. in fine.*

122 Idem etiam dicendum de Abbate Eccleſiæ nulli Epiſcopo ſubiectæ, firmant *Pet. de Ledeſm. de matrim. quæſt. 45. art. 5. punct. 3. pario ante dubium 4. concluſ. 3. Henriqu. lib. 11. cap. 3. num. 4. Gutier. dict. cap. 66. nu. 6. Baſil. Pont. dict. §. 6. verſic. idem quod.*

123 Idem quoque de Capitulo Sede Vacante eſſe reſoluendum tenent *Coninch. dict. diſput. 27. nume. 17. Gutier. dict. cap. 66. num. 5.*

124 Et de Legato reſpectu prouinciæ ſuæ legationis idē aſſerunt *Sanchez. dict. diſput. 28. nu. 8. Coninch. dict. diſputat. 27. num. 16. verſic. 7. Gutier. canon. lib. 1. capi. 11. num. 6. & dicto capit. 66. num. 10.*

125 Archiepiſcopus tamen nō poteſt coniūgere in matrimonium ſubditos ſuorum ſuffraganeorum, vel dare licentiam illos coniungendi: Nam ipſe non eſt Ordinarius in territorijs ſuffraganeorum, eſt tamen iudex in cauſa appellationis, quando per appellationem deuoluitur ad ipſum, *cap. paſtoralis de officio Ordinar.* Vnde in caſu, quo nolet Epiſcopus, per appellationem ad ipſum deuoluta cauſa poteſt licentiam concedere, de quo *Vide Sanchez. libr. 3. diſputat. 28. Petr. de Ledeſm. in ſumm. pa. 1. de Sacramen. matrimon. concl. 4. dub. 17. verſ. digo 3. Spino dict. gloſ. 15. numer. 28. & 29. Molin. dict. differ. 11. nu. 86. Bonacina d. q. 2. punct. 8. numic. 15. Baſil. Pont. d. §. 6. verſ. Archipresbyter, Gutier. d. cap. 66. n. 3.* dum tamen actu viſitat in dioeceſibus ſuorum ſuffraganeorū poteſt huiuſmodi licentiam concedere, prout reſoluunt *Henriq. lib. 10. cap. 3. nu. 3. Suares tom. 4. diſp. 25. ſect. 1. num. 14. Coninch. d. diſp. 27. nu. 17. Sanch. lib. 3. diſput. 28. n. 7. Gutier. d. c. 66. nu. 7.*

Licentia prædicta qualis?

126 Licentia, quā Sacerdos ad celebranda matrimonia eſt obtinendus à proprio Parocho, vel eius Vicario permanenti, aut amouibili, aut ab Epiſcopo, vel eius Vicario generali, aliſque Prælatis quaſi epiſcopalem iuriſdictionem habentibus, de quibus ſupra, expreſſa debet eſſe, nam tacita non ſufficeret, qualis eſt illa, quæ oritur ex tolerantia, vel ex ratihabitione, ita tenent *Menoch. de arbitrar. caſu 453. num. 13. & 14. & conſ. 398. nu. 15. lib. 4. Salzed. ad Bernard. cap. 76. verſ. duodecimo, Petr. de Ledeſma in ſumm. p. 1. de ſacram. matrimono cap. 9. concl. 4. dub. 14. Henriq. lib. 11. c. 3. §. 5. lit. V. Cenall. communium contra commun. q. 604. num. 114. Petr. Cened. præll. & Canon. quæſtion. libro 1. q. 30. num. 79. in fine, Gonz. l. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 47. nu. 52. Armendariz in addit. ad recopil. legum Nauarræ ad libr. 4. tit. 15. l. 1. de matrimon. in declarat. numer. 31. Coninch. tom. 2. diſp. 30. dub. 2. num. 31. Reginald. lib. 31. nu. 181. Sanch. li. 3. diſp. 35. num. 15. Franciſc. Molin. de ſtatu nupt. li. 2. differ. 11. num. 98. Baſil. Ponci. de impedimentis matrimon. cap. 26. §. 6. verſ. licentia, Bonacina de magno matrimonij ſacramento q. 2. puncto 8. num. 11.*

127 Sufficiet tamen ſi committer generalis adminiſtrandi Sacramenta licentia cōcedatur, prout deciſum fuiſſe ex alijs referunt *Armendariz d. loco, Bonacina d. nu. 11. Rebello de obligation. iuſtit. poſt lib. 4. in declar. ſect. 3.* Vel ſi Parochus concedat licentiam, vt poſſit intra ſuam Parochiam omnia ad curam animarum ſpectantia exercere, *Nauar. conſ. 27. ſub tit. de ſponſalibus* quem refert *Salzed. d. ca. 76. verſ. duodecimo, in fine, Sayr. in floribus deciſ. ſub tit. de ſponſal. deciſ. 31. Sanch. lib. 3. diſput. 35. num. 7.* vbi *num. 8.* reſoluit non ſufficere ſi Parochus quando eſt præſens concedat alicui licentiam adminiſtrandi omnia Sacramenta, ſecus ſi abſens relinquat ſubſtitutum.

128 Verbalis ſufficit huiuſmodi licentia, non autem in ſcriptis requiritur data, quia ſic eam non exigit Trid. tum quia ſcriptura non eſt de eſſentia gratiæ, & priuilegij, quæ regulariter non requiritur niſi tantum ad faciliorem probationem, non ad actus ſubſtantiam *l. contrahitur ff. de pignoribus*, tum quia omnis actus verbo confici poteſt, niſi lex expreſſe ſcripturam requirat, iuxta *gloſ.* ab omnibus receptā verbo *in ſcriptis in ca. 1. de conſibus lib. 6.* quibus fundamentis hanc ſententiam tenent *Nauar. conſ. 41. num. 1. ſub tit. de ſponſal. in antiq.* alias 12. *de clandeſt. deſp. in nouis, Henriq. d. paragraph. 5. in comment. lit. Z. Fr. Fuman. in ſumm. p. 1. cap. 219. nume. 13. Vgolin. de irregul. caput. 6. paragraph. 7. num. 3. Sanch. lib. 3. diſp. 35. nu. 10. Regin. libr. 31. nu. 180. Franciſc. Molin. d. differ. 11. nu. 100. Cened. d. queſt. 30. nu. 30. Salzed. vbi proxime, Sayr. ſub d. tit. de ſponſal. deciſ. 48. Bonac. d. qu. 2. puncto 8. nu. 11. verſ. addit.* contra *P. Rebello lib. 2. queſt. 3.*

129 Actum præcedere debet, nā quæ de ſubſtantia ſunt in ipſo actu adhiberi debent, *cap. auditis, iuncto ca. quia propter de elect. gloſ.* & omnes *in l. vniuerſa C. de precibus Imper. offer. Imol. Paul. de Caſtro, Roman. Alex. Aret. & Iaſ. in l. ſi quis mihi bona §. iuſſum ff. de acquir. hared. Panorm. Ant. & Imola in capitulo cum nos, de his quæ fiunt à Prælatis*, tum quia, vbi licētia requiritur ſemper præcedere debet ex reſolutis per *Caſſan. in conſuet. Burgun. rub. 13. §. 9. verbo ſans licence verſ. ſed quæro, Gonz. l. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 47. nu. 46.* quibus fundamentis hanc

tenent

tenent resolutionem *Salzed. d.c.76. vers.decimo tertio Coninch.tom.2.q.27.num.31.Sanch.d.disp.35.num.18. Franc.Molin.d.differ.11.numer.99. Cened.d.quæst.30. numero 78.*

130 Vnde fit nullum esse matrimonium, cui Sacerdos aliquis Parochi nomine præsens fuit, nulla ab eo petita licentia, si post factum ratificaret, nam etsi regulariter ratihabitio retrotrahatur, & mandato comparetur *reg.ratihabitionem* cum vulgaribus *de reg. iuris in 6.* tamen vbi lex vel statutum præsentiam requirit corpoream, ratihabitio sequens non sufficit ad actum validandum quemadmodum ex *Angel. Felin. & Cota* scribit *Tiraq.de legib.connub.glos.6.num.31.Soar.de Paz in pract.to.1.p.1.temp.2.num.27.& 28.*

131 Reuocata non debet esse huiusmodi facultas, quæ tunc talis censeretur quando ijs, quibus concessa fuit, per certum nuntium aut literas significata sit, & ante hanc intimationem acta tenent, etiamsi Sacerdos ille aliunde sciret reuocationem suæ facultatis, ita *P.Sanc. lib.3.disp.36.num.9.Coninch.d.disp.27.numer.32. vers. sexto, Galet.in margarita casuum conscientiæ verbo matrimonium pag.164.col.2.*

132 Hinc tenerem datam licentiam à proprio Parocho alicui Sacerdoti si interim Parochus moriatur, illam non expirare: quia licet mandatum morte mandantis regulariter expiret *l.mandatum C.mandati, cap. gratum ea.relatum de officio deleg.* gratia tamen facta alicui minimè *capit.si cui de prabendis in 6. cap.si super gratia, de officio deleg.eodem libro*, tum quia *glos.in Clem.dudum §. statuimus de sepul.* docet expressim licentiam cõcessam aliquibus Fratribus non expirare morte concedentis, tum quia facultas ab Episcopo concessa Ordines accipiendi à quocunque Episcopo Catholico non expirat morte Episcopi concedentis *Cardin.in Clem. fin.q.5.de elect.* & multis alijs casibus quos poteris videre per citatos à *Francisc. Molin. d. differ. 11.num. 111.* vbi hanc sententiam in proprijs nostris terminis tuetur.

133 Metu, vel dolo obtenta licentia sufficit, nisi per dolum, & mendacia versantia circa substantiã, vel causam finalem, extorqueatur, quia dispositio facta per dolum versãtem circa causam finalem est inualida; tũ quia nihil est magis contrariũ consensui, quam error, *l.si per errorem ff.de iurisd.omnium iud.* ita tenent *Sanch. lib.3.disput.39.à num.13.& disp.21.nu.7.Coninch.disp. 27.num.37.Gutier.c.69.nn.14.& 15.Reginald.lib.31. num.182.Bonacina d.q.2.puncto 8.num.17.*

134 Licentia valide datur contra prohibitionem Episcopi, ad effectum, vt matrimonium contractum corã Sacerdote, cui concessa fuit, validum sit, matrimonia enim tantum contra interdictum Ecclesiæ valent, licet cum peccato fiant, ita *Basil.Ponci. de impedimentis matrim.ca.26.§.6.vers.valet.* vbi dicit ita esse *ab Illustriss. Cardin.* decisum.

135 Sacerdos non debet credere dicẽtibus, se habere licentiam à Parocho, vt possint coram ipso contrahere, nisi certa signa afferant, vel sint personæ spectatæ fidei, de cuius veritate dubitari nullo modo posset, nam in ijs, quæ pertinent ad externam Ecclesiæ gubernationem, non creditur testantibus in propria causa, præsertim, si hoc vergere possit in præiudicium alterius, ita *Sanchez lib.3.disp.37.nn.2. Coninch.disp.27.numer.39. Reginald.d.lib.31.num.181. Basil.Ponc.d.§.6.vers.concessa, Bonacina d.q.2.puncto 8.num.38.*

136 Et asserenti licentiam proprij Parochi in contrahendo matrimonio requisitam non interuenisse, quãdo contra eam opponitur à tertio, incumbit onus probandi, ex *Mascar.de probat.concl.982.*

Testes ad Matrimonium adhibendi quales?

137 VLtra proprij Parochi assistentiam, vel alterius Sacerdotis de eius licentia, de quibus supra, vt matrimonium validè contrahatur necessaria est duorum, vel trium testiũ præsentia, vt probat *Concil.Trid. sess.24.de reformat.matrim.c.1.* ibi *& duobus, vel tribus, &c.* quæ simultanea debet esse, nec sufficit successiua, quia Trid. copulatiue exigit præsentiam Parochi, & testium per dict. *&*, quæ copulat, vt cum multis quos citaui ego ipse teneo in meis *Remiss.de dilationib.& clauſ. dict.94.* quare ita resoluũt *Spec.in appendice dub.6. concl.4.pag.14.Sanch.de matrim.lib.3.disp.41.nu.3.Bonacina eod.tract.q.2.puncto 8.num.41.Petr.de Ledesmain summ.p.1.de sacram.matrim.capit.4.conclus.5.Postrem. de officio Curati cap.10.num.22.Rebell. de obligat. iustit. p.2.lib.2.q.8.sect.8.à nu.8. Coninch. de Sacrament. tom. 2.disp.27.num.41.concl.1.*

138 Quod vero attinet ad testium qualitatem, cum lex illa odiosa sit, restringẽs. s. naturalem ad contrahendũ libertatẽ, nõ sunt ad seueram rationis normam testes exigendi, sed satis erunt, quicunque rationis compotes, quamuis impuberes, consanguinei, domestici, fœminæ aut infames, quia possunt esse præsentes moraliter: tum quia Triden. nullos testes excipit, ita *Spin. in speculo test.in glos.15.princ.num.46.Petr.de Ledesma in tract.de matrimon.q.45.art.5.puncto 3.post 4.dub.ver. conclusio sit, Henriq.lib.11.cap.3.§.9. Emman.in summa tom.1.c.219.nn.18.in 2. edit.* plures refert, & sequitur *Sanch.d.disp.41.nume.4.cum seqq.* quibus adde *prax.im. iun.episcop.p.1. verbo matrimonium §. 14. Cenall. commun.contra commun.q.604.num.34.Galet. in margarita casuum conscientiæ verbo matrimonium pag.164. Basil. Ponci.de impedimentis matrim.cap.26.§.6.in fine, Bonacina d.q.2.puncto 8.num.43.* Quamuis testes legitimos, idoneos, & omni exceptione maiores requiri dicat *Francisc. Mol. de ritu nupt. libro 1. comparat.8. numero 64.cum seqq.*

139 Nec etiam necessarium est, vt huiusmodi testes sint rogati, cum nullo iure ista solemnitas in matrimonio requiratur, *Greg.Lop.l.1. ver.sin testigos sit.3.p.4.Henriq.d.paragraph.9.Sanch.d.lib.3.disp.41.nn.7.* vbi plures refert, quib. adde *Cald.Pereira de empt.capit.6.nu. 22.Gutier.de matrim.cap.55.in fine, Possevin.d.cap.10. nu.22.vers.quares, Bonacina dict.quæst.2.puncto 8.nn. 44.Vgolin. de potestate Episcop.cap.15.§.10.* Et sufficit vi detenti interesse, dummodo intelligant consensus contrahentium, & aduertant quod agitur, *Cenall.dict. quæst.604.num.81.Sanchez.dict.disputat.39.nu.9. Coninch.dict.quæst.27.nu.44.Gutier.de matrimon.cap.69. nu.13.Cened.pract.& canon.quæst.lib.1.quæst.30.num. 108.ad finem.Bonacina dict. puncto 8.num.45.* Vel dolo ad aliud vocati sint, vt resoluit *Sanc.d.disput.39.nu.10.*

De Matrimonijs absque Parocho, & testibus irritis.

140 EX supradictis omnibus primo infertur contrahentem matrimonium sine parocho, & testibus peccare mortaliter, quia inualide cõtrahit, & facit irritũ Sacramẽtũ, contra prohibitionem Ecclesiæ in re graui,

grauì, ita P. Sanchez *de matrim. libro tertio diſputat. 5. Gutier. eodem tract. cap. 56. numer. 4. Coninch. in 2. 2. Diui Thom. tom. 2. diſp. 30. dub. 2. n. 18. Bonacin. de magno Matrimonij Sacrament. queſtion. 2. puncto 6. nu. 3.*

141 Secundo infertur defectum præſentiæ parochi, aut teſtium non eſſe impedimentum dirimens ſponſalia, ſicut eſt impedimentum dirimens matrimoniũ, quia *Concil. Tridentin.* irritat tantũmodo matrimoniũ clandeſtinum, non vero ſponſalia. Ita *Nauar. in manual. ca. 25. nu. 134. Salzed. ad Bernard. cap. 73. verſ. Nono illud, Perez. l. 1. verſ. Secundo circa prædicta dubitatur, tit. 1. lib. 5. Ordin. Vega in ſumm. par. 2. c. 34. caſu 20. verſ. nota que ſi ſolamente, Spino in ſpeculo teſtamen. gloſſ. 15. num. 84. Segura in director. iudicum Eccleſ. par. 2. cap. 15. n. 1. & 4. Pet. de Ledeſma de matr. queſt. 45. art. 5. verſ. ſecundum puntiũ, dub. 4. Emman. Saa in aphoriſmis, ver. Sponſalia nu. 1. Valentia tom. 4. diſputation. 10. puncto 5. cauſa 5. Gutier. canon. lib. 1. cap. 18. nu. 10. & in tractat. de matrimon. cap. 4. Ceuall. commun. queſt. 604. num. 124. Henriq. in ſumm. lib. 11. cap. 5. num. 8. Rota Romana apud Farinac. deciſ. 273. num. 21. Armendariz in addition. ad recopilat. legum Nauarræ ad l. 4. titul. 15. l. 1. in declaration. num. 44. & 45. Henriqu. in ſumm. li. 11. cap. 5. num. 8. P. Sanch. l. 1. diſputat. 12. Cardinal. Tuſch. practicar. concluſion. tom. 7. concluſ. 406. Cened. pract. & canon. queſtion. lib. 1. quæſt. 21. num. 9. & quæſt. 30. num. 20. cum ſequentibus Franciſ. Molin. de ritu nupt. lib. 2. differ. 11. nu. 159. Bonacina in tractat. de magno matrimon. Sacramento, qua. 1. puncto 7. num. 11.*

142 Vnde contrahentes ſponſalia clandeſtine, non peccare reſoluunt P. Sanchez *lib. 1. diſputation. 12. numer. 2. Coninch. tom. 2. diſputat. 21. dub. 2. num. 20. Gutier. dict. cap. 4. num. 2.* contra *Silueſt. verb. matrimonium 6. quæſt. 7. Chamerota de matrim. cap. 2. dub. 9.*

143 Tertio infertur matrimoniũ cõtractum abſque præſentia parochi, ſeu alterius Sacerdotis de ipſius parochi, ſeu Ordinarij licentia, & duobus, vel tribus teſtibus in vim ſponſaliorum non reſolui, itaut contrahentes iudicialiter cogi poſſint ad denuo contrahendũ ſeruata forma *Concil. Tridentin.* Ita *Nauarr. conſil. 1. nu. 3. ſub tit. de ſponſ. in 1. edit. & conſil. 3. nu. 3. ſub tit. de clandeſtin. deſponſat. in 2. edit. Azeuedo l. 1. nu. 23. 33. & 36. tit. 1. libro 5. noux recopil. Petr. de Ledeſma, de matrimon. quæſt. 45. artic. 5. puncto 2. poſt dubium 4. concluſ. 1. & in ſumma par. 1. de Sacrament. matrimon. capit. 7. concluſ. 6. dub. 2. Spino in ſpeculo teſtament. gloſſ. 15. principali, n. 78. Armendar. vbi ſupra nume. 26. Salzed. ad Bernard. in practic. cap. 76. additione 2. verſic. vnde pariter, Emman. Saa in Aphoriſm. verbo matrimon. n. 42. Fr. Emman. in ſumm. par. 1. cap. 200. num. 1. Galetus in margarita caſuum conſcientiæ, verbo matrimon. pag. 163. colum. 1. Ceuall. communium contra commun. queſt. 604. nu. 79. Trinſ. deciſ. 9. Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 250. in prima impreſſ. & reſolut. 219. per totam in ſecunda impreſſion. Sanchez libr. 1. diſputat. 2. Gutier. de iuramento confirmator. par. 1. cap. 51. à nu. 28. & in tractat. de matrimon. cap. 11. Bonacina in tract. de matr. q. 2. punct. 8. numer. 48. Sayr. deciſ. 1. ſub titul. de ſponſalib.*

144 Mouentur prefati Doctores primo, quia nulla obligatio, nec ciuilis, nec naturalis, oritur ex conſenſu præſtito in matrimonio clandeſtino, ex reſolutis per *Franciſc. Molin. de ritu nupt. lib. primo, comparat. 19. num. 128.*

145 Quia actus à principio nullus nullum producit effectum, *l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudicata, cap. ad præ-*

ſentiam de appellation. cum citatis à *Card. Tuſch. tomo 1. lit. A. conc. 139.* & in *libello de principijs vtriuſque iuris, litt. A. nu. 51.* tum quia actus geſtus contra legem prohibentem, ſubſtantiam actus eſt nullus, & nullam producit obligationem *l. non dubium, C. de legib. l. hac conſultiſſima §. ex imperfecto, C. de teſt.* & hęc opinio his nixa fundamentis verior eſt in puncto iuris, quam libenter amplectimur.

146 Quamuis cõtrariam opinionem, imò matrimonium clandeſtinum habere vim ſpõſaliorum, & obligare ad iterum publicè contrahendum teneant *Barthol. de Ledeſma de matrimon. dub. 18. Ortis in ſumma, capit. 16. de matrimon. in fine, Veracrus in appendice ad ſpeculũ, dub. 9. verſic. 2. præpoſitio, fol. 42. Ioan. Petr. Bimus conſil. 62. num. 34. lib. 1. Theſaurus fori eccleſiaſt. par. 2. cap. 9. num. 37. Vega in ſumma libr. 4. caſu 264. & lib. 6. caſu 120. P. Henriqu. li. 11. cap. 5. §. 4. Petr. Rebell. de obligat. iuſtitiæ lib. 2. quæſt. 9. num. 3. Coninch. diſputa. 21. num. 40. cum ſequentib.* & præcipuè *numer. 47. tom. 2. Caldas Pereira de emp. c. 3. nu. 10. in fine.* Quorum fundamenta facili deſtruuntur reſponſione, & imprimis ad illud deductum ex *l. tam anguſti, ff. de ſeruit.* quod quando actus non valet, vt agitur, valet eo modo quo valere poteſt. Reſpondetur procedere quando defectus prouenit ex parte cauſæ efficientis, non vero quando prouenit ex parte cauſæ efficientis, & ex parte formæ: in præſenti autem caſu defectus non ſolum prouenit ex parte cauſę efficientis (cauſa enim efficiens ſunt ipſi contrahentes, qui ex decreto *Trident.* redduntur inhabiles ad clãdeſtine contrahendum) ſed etiam ex parte formę, quę eſt ſolemnitas à *Trident.* requiſita, quam ſolemnitatem conſtat deeſſe, quando matrimonium clandeſtinum contrahitur. Deinde nõ obſtat aliud obſtaculum, quod ſicut matrimonium clandeſtine contractum inter impuberes, ſeu inter puberem & impuberẽ, valet vt ſponſalia, ita etiam matrimonium clandeſtinum debet inducere obligationem ſponſaliorum. Nam reſpondetur illud eſſe peculiare in matrimonio clandeſtino impuberum ex *cap. final. de deſponſatione impuberum*, quia ius præſumit impuberes ſe voluiſſe obligare eo modo, quo poſſunt, & *Conc. Trident.* irritat ſolummodo matrimonium clandeſtinum, quod alias erat validum, illique formam, & ſolemnitatem aſſignat, non vero irritat matrimonium clandeſtinum, quod alias erat inualidum, ſicut erat antiquo iure ex defectu ætatis matrimonium impuberum, & reſoluebatur in ſponſalia, vt conſtat ex *cap. vni de deſponſ. impub. lib. 6.*

147 Quarto infertur irritum eſſe matrimonium etiam in articulo mortis vel tempore peſtis, aut belli & quacunque alia neceſſitate contractum ſine parocho, & teſtibus, quia vbi in diſpoſitione dicitur aliter fieri nõ poſſe, inducitur forma prout in *Conc. Tridentin. dict. cap. 1.* ibi, *qualiter*, &c. quæ clauſula cum ſit decreti irritantis operatur nullitatem actus ipſo iure, ſi forma prædicta non obſeruetur. *Matienſ. ad titul. 1. gloſ. 1. rubric. nu. 34. lib. 5. noux recopilat. Flamin. de reſignat. lib. 5. q. final. à n. 226. Cened. practic. queſtion. 30. à numero 2. Gutier. de matrim. capitulo 21. numero quinto.* Igitur in nullo euentu, abſque ea ſolemnitate matrimonium initum erit validum, res enim ſine ſua forma nunquam ſubſiſtere poteſt: ita tenent *Fr. Ludouic. in inſtructor. conſcientiæ, par. 1. capitulo 86. Nauarr. conſil. 44 ſub titul. de ſponſalibus in prima impreſſ. & conſil. ſexto, ſub titul. de clandeſtina deſponſatione in ſecunda impreſſ. Analos de Segura in ſuo director. iudicum eccleſiaſticorum, parte ſecunda*

cap.

cap.15.num.44. Perez in l.1.paulo poſt princip.fol.29. titul.1.lib.5.Ordin.Sarm.lib.1.ſelect.cap.6.nu.7.Baribol. & Ledeſm. de matrimon.d.21. Petr.de Ledeſm. in tractat. de matrimon. quaſtion.45.art.5.circa 3. punctum dub.3. verſ. ex prædictis ſequitur, & in ſumma p.1. de Sacramen. Matrim.cap.6. dub.15. in fine, Spino in ſpeculo teſtament. gloſ.15.num.44.& 45.& 86. Fr.Emman.in ſumma tom. 1.cap.219.num.17.in 2.impreſ. Azeuedo, l.1.nume.38. tit.1.lib.5.noua recopil. & ibi Matienſ.gloſ.6.verbo clandeſtin.nu.3.in fin.& gloſ.6.n.2.Ceual.dict.quæſt.604.nu. 63.& 73.Sanchez lib.3. diſput.17.num.4. Gutier.de matrimonio,cap.61.nume.4. cum ſequentib. Quamuis contrarium teneant *Vega in ſumm.lib.3.caſu 361. Iacob.de Graff.in deciſ.aureis lib.2.cap.86.nu.4.verſ.Secunda.*

148 Quinto infertur, hodie ſtante diſpoſitione Sacri Concilij Tridentini ſponſalia nō tranſire in matrimonium ſubſequuta copula coram parocho, & teſtibus: nam *Concilium* abſtulit matrimonia præſumpta,& ſolū ea valere voluit, quæ in iudicio probari poſſent; ſponſalia autem illa ſubſequuta copula coram parocho & teſtibus adhuc ſunt præſumpta matrimonia, illi enim de copula quidem teſtificari poſſunt, ſed de conſenſu minime,cū poſſent accedere ſine effectu maritali: quare niſi adſint verba, quæ hoc explicent, copula tantum inſufficiens eſt, poſt *Concil.Trid.* ita *Petr.de Ledeſma de matrimonio,quæſt.46.artic.2.dub.2.Sanchez lib.3.diſputat.40.num.7.& lib.5. diſputat.8. nu.26. Gutier.de matrimon.cap.40.num.13. & cap.81.nu.11. Baſilius Pont. de impedimentis matrimonij,cap.26.§.3.verſ.antepenult. Coninch.diſput.22.dub.9.nu.57.ad finem,Bonacin. quæſt. 2.punct. 1.num.4.*

149 Sexto infertur, quod licet de iure ciuili ex cohabitatione inter pares,& eiuſdem conditionis præſumeretur matrimonium,ex *l.in libere*, vbi *glo.ff.de ritu nuptiarum, & glo.in l.de concubinatu, ff. de concubinis*, & etiam de iure Canonico,alijs concurrentibus coniecturis, iuxta communem omnium ſententiam in *cap. lator, qui filij ſint leg.* cum citatis per *Paleoth.de nothis,& ſpuriis,cap. 19.num.9.Menoch.de præſumpt.lib.3.quæſt.1.num.71.& concil.199. à nu.48. Maſcard. de probat.concluſ.1021.n. 7.* Hodierno iure cohabitatio efficere nequit matrimonium: nouus etiam conſenſus requiritur & forma *Concilij, Spin.dict.gloſ.15.numer.61.* poſt princip. *Matienſ.in rubr.tit.1.gloſ.1.n.53.cum ſeqq.lib.5.noua recopil. Franciſc.Molin.de ritu nuptiar. libro primo, comparat.12. numero 26.*

150 Septimo infertur, quod licet traductio ſponſę ad domum mariti cum ſolemni apparatu, quo ſolent contrahentes publice celebrare, matrimonium faciebat de iure veteri Canonico, *arg.tex.in c.Vidua, de regularibus,&* iuxta tradita per *Panormitan.in cap. ex parte, nume.26. de reſtitution.ſpoliator. Brunel.in tractat. de ſponſal.cōcluſ. 12.num.4. Menoch.dict.quæſt.1.nu.56.* hodie tamen niſi in traductionem ipſa nouus cōſenſus coram parocho, & teſtibus exprimatur, nihil traductio efficeret, *Matienſ.dict.glo.1.nu.55.cum ſeqq.Spin.dict. gloſ.15. numero 65.verſ.etiam dicendum, Franc. Molin.d.libro 1.compar.13.numero 7.*

151 Octauo infertur contrahentes ſine Parocho,& teſtibus,licet inhabiles dicantur ad ſic contrahendum,non manere inhabiles ad rurſus inter ſe contrahendum, vel cum alijs ſeruata *Concilij* forma: ita deciſum referunt *Menoch.de præſumpt. libr.3. q.1. numero 102. Matienſ. d.gloſ.1.dict.tit.1.ex nu.39. Franciſ.Molin.dict.different. 11.num.138. Petr. Ledeſma quæſt.45.art.5. P. Rebel.de obligat.iuſtitiæ,par.2.lib.2.quæſt.8.ſect.8.num.9. Gutier. de matrimon.cap.61.num.2.& cap.75.num.4. Bonacina dict.quæſtion.2.punctо 8.nu.47.*

152 Nono infertur ad matrimonium contrahendum coram parocho, & teſtibus deobligari omnes apud quos promulgatum eſt *Trident.* & receptū,cum ipſum ſtatuiſſet hoc tantum habiturū vim poſt triginta dies numerandos à prima die publicationis in eadem parochia, qua publicatione nondum facta,nulla deobligatio coarctat habitatores nec ligat ignorantes, prout in quibuſdam aſſerunt Galliæ partibus, & Poloniæ, ita *Petr.de Ledeſma in ſumma p.1.de Sacramen. Matrimon. cap.6.concluſ.4.dub.5.Ceual.dict.604.nu.143. Nauarr. conſil.8.num.1.ſub tit.de clandeſt.deſponſat.in nouis.Henriqu.lib.11.cap.33.numer.8.Galet.in margarita caſuum conſcientiæ,verbo Matrimon.pag.163. colum.2.Sanchez l. 3.diſputat.18.numero.1. Rebel.dict.lib.2.quæſt.7.ſect. 3. Gutier.de matrimon. cap.61.nu.12. Fr.Baſil.Pont.dict. cap.26.paragraph.2. verſ. 4.* Vbi aſſerit huiuſmodi reſolutionem non naſci ex eo,quod lex ad ſui obligationem exigat, vt acceptetur à Populo, ſed ex ſpeciali diſpoſitione Eccleſiæ in hoc caſu, quæ hanc legem obligare noluit, niſi poſt promulgationem in ſingulis parochijs factam, triginta aque à publicatione diebus elapſis.

153 Hinc fit eos, qui ſunt incolæ vnius loci, in quo promulgatum,& acceptatum fuit Cōciliū,ſi aliò migrent, vbi non eſt acceptatum, poſſe valide contrahere clandeſtine, ſeruata quoad fieri poſſit antiqua lege eccleſiaſtica,ſiue illas tranſeāt, ſiue domicilium ibidem collocauerint: ita *Petrus Ledeſma,quæſt.45.artic.4.punctо 3. Baſil.Pont.dict.cap.26.paragraph.2.verſ. hinc etiam ſit eos,Henriq.lib.11.cap.8.num.8. Rebell.dict.par.2.lib.2. quæſt.7.num.15. Reginald. in praxi fori pœnitential. libro 31.num.176. Coninch.diſputation.27.dub.1.nu.14. Sanchez dict.lib.3.diſputation. 18.nu.28. Gutier.cap.61.nu. 12. Bonacin.dict.quæſt.2.punctо 8.nu.2.* Hoc tamen limitant *Ledeſma.Henriq. Reb.* & alijs niſi eò proficiſcātur, vt nubant non ſeruata lege *Concily Tridentini*,& in eius legis fraudem, cum ius non faueat fraudem committenti in legem,quam limitationem ſibi diſplicere aſſerit *Sanchez dicta diſputation. 18. numero 29.verſic. cæterum.*

154 Hinc etiam mihi fit valde veroſimile eos, qui inter infideles commorantur,vel mercium congerendarum cauſa,vel alia ratione, aut inter Turcas captiui detinētur,etiamſi ex his locis ſint oriundi,in quibus promulgatum,& receptum eſt *Tridentini* decretum,non teneri contrahere iuxta formam *Concil.* præſcriptam: *ita* contra *Ledeſm.* & alios reſoluunt *Baſil. Pont.* vbi proximè,& *Bonacina dict. puncto 7.nu.3.* & *Sanchez dict. diſputat.18.num.35.*

155 Hinc denique colligitur incolam illius loci in quo non eſt acceptatum *Concilium Tridentinum* teneri contrahere matrimoniū coram parocho,& teſtibus, ſi diuertat ad locum in quo eſt receptum: licet enim ſit regula generalis extraneum non teneri legibus loci ad quem diuertit, abſque intentione ibi manendi maiore anni parte, nihilominus ab ea regula excipitur lex generalis, qualis eſt iſta; & deinde contractus qui celebrari debet,iuxta conditiones præſcriptas in eo loco, in quo ipſe celebratur *l. ſi fundus, ff. de euictionib.* ita *Petrus de Ledeſma,q.45.puncto 3.ad finem, Sanchez lib.3.diſputat.18.n.26. Reginald.lib.31.n.176. Coninch. diſput.17.dub.1.ad ſi. Bonacina d.punct.7.nu.5.*

Decimo

156 Decimo infertur matrimonium celebratum ſub honeſta conditione de futuro, vt valide fiat, neceſſarium eſſe conditionem adimplendam coram parocho, & teſtibus, ſi tamen celebratum fuerit ſub conditione de præſenti, vel de præterito, requiri conditionem adimplendam coram parocho,& teſtibus, vel vt parochus, & teſtes cognoſcant conditionem de præſenti, vel de futuro eſſe adimpletã. *Petrus de Ledeſma, queſtion.* 47. *artic.* 5. *dub.* 7. *concluſ.* 3. *Coninch. diſputatione.* 29. *dub.* 1. *n.* 15. *& dub.* 2. *nn.* 33. *Gutier. caput.* 31. *nu.* 7. *Bonacina, diſt. queſt.* 2. *puncto* 10. *nu.* 22. contra *Sanchez lib.* 5. *diſputat.* 8. *num.* 28. Dicit tamen *Galet. verbo matrimon. pe.* deciſum eſſe, matrimonium de præſenti coram parocho,& teſtibus ſub conditione contractũ, & nõ ſpectato conditionis euẽtu conſummatũ dici verum matrimonium.

157 Vndecimo infertur non teneri iterum coram parocho,ac teſtibus contrahere, qui iam ſemel coram eiſdẽ contraxere, inualide tamen, propter defectum conſenſus vtriuſque contrahentis, vel propter metum vtrique incuſſum, quia parochus, & teſtes fuerunt præſentes externo contractui, & eorum præſentia requiritur, quando matrimonium contrahitur ſecundum omnes partes, non vero quando ſuppletur aliquis defectus occultus: ita *Fr. Emman. in ſum. part. prima, caput.* 208. *num.* 7. *Henriqu. lib.* 11. *cap.* 3. *num.* 2. *Nau. in man. c.* 22. *nume.* 70. *Aloy. Ricci. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ.* 98. *& in praxi fori eccleſ. deciſ.* 246. *in 1. impreſ. Sanch. lib.* 2. *diſp.* 32. *nume.* 13. *Reginald. lib.* 31. *num.* 183. *ad finem, Gutier. cap.* 46. *num.* 15. *Bonacina d. quæſt.* 2. *puncto* 9. *num.* 4. *Rebello de obligat. iuſt. p.* 2. *lib.* 2. *quæſt.* 9. *num.* 5. *cum ſeq. Poſſeuin. d. cap.* 10. *nn.* 25. Exiſtimat tamen non ſine ratione *Baſil. Ponti. d. paragraph.* 3. *verſ. ego tamen*, nequaquam poſſe ſubſiſtere huiuſmodi matrimonium niſi iterum ſeruata forma *Conc. Trident.* celebretur, vel ſuper eo accedat Pontificis diſpenſatio, cum renouatione vtriuſque conſenſus, oportere tamen, vt vel conditionaliter explicetur, vel ſequuta copula poſt eam cognitionem, eſt enim ſignũ conſenſus, ita reſpondiſſe graues Theologos affirmat idem *Baſilius d. loco* vbi cũ *Paulo Comitolo reſp. moral. lib.* 1. *cap.* 120. *num.* 3. aſſerit *Clementem VIII.* felicis memoriæ per Pœnitentiariũ reſpondiſſe eſſe neceſſarium nouum cõſenſũ vtriuſque coram teſtibus, & Parocho, admonito prius marito de matrimonij nullitate, ſed ad euitandum ſcandalum eſſe diſpenſandum, vt ſecreto inter ſe contrahant, renouato cõſenſu cum legitimatione prolis. Hinc paululum laxius dicit *theſaur. fori eccleſiaſt. p.* 2. *c.* 9. *num.* 41. matrimonium impuberum coram Parocho,& teſtib. contractum, eſſe poſtquã puberes facti fuerint, iuxta formam Concilij contrahendum. Qui autem ſubſiſtente aliquo impedimento occulto publice iuxta formam facti *Concilij Trid.* celebrarunt, etſi nullum fuerit matrimonium, eo ſublato non cogantur denuo eandem formam dict. *Conc.* obſeruare, ita deciſum referunt *Pet. Ledeſma q.* 45. *art.* 5. *concl.* 2. ante *vltim. dub. Sanch. lib.* 2. *diſp.* 37. *Reginald. lib.* 31. *nume.* 183. ad finem *Ioan. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſ. p.* 2. *cap.* 9. *numer.* 83. *cum ſeqq. Coninch. diſp.* 24. *n.* 83. *Franciſc. Molin. d. differ.* 11. *numer.* 160. *Bonacina d. quæſt. ſecunda puncto* 9. *numero* 10. Receptiſſimum enim eſt matrimonium nullum ex aliquo defectum, celebratum tamen iuxta formam *Concilij*, ſi poſt ratificetur, non egere noua ſolemnitate, vt tradunt *Nauar. conſ.* 32. *ſub tit. de ſponſal. Henrib. lib.* 11. *cap.* 3. *paragraph.* 6. *Sanch. d. diſp.* 37. *numero* 3. *Franc. Molin. de ritu nupt. libro ſecundo differ.* 17. *num.* 39. & dicit *Nau. conſ.* 14. *in fine de ſponſ. in nouis*, referente Illuſtriſſimo Cardin. Alciato Propœnit. in ſignatura placuiſſe Sanctiſſimo, vt in huiuſmodi impedimentis occultis, quando matrimonium eſt renouandum, poſſit hoc fieri inter ipſos coniuges ſecrete, & quod non ſit neceſſaria præſentia Parochi, vel teſtium.

158 Duodecimo infertur expreſſionem, vel ratificationem conſenſus non eſſe neceſſario faciendam coram Parocho, & teſtibus, vt matrimonium infidelium fiat Sacramentum, quia *Concilium Trident.* requirit præſentiam Parochi, & teſtium, vt contractus valide celebretur, contractum vero infidelium valide celebratum fuiſſe ante baptiſmum ſupponendum eſt, neq; videtur neceſſaria præſentia Parochi, & teſtium, vt matrimonium infidelium poſt ſuſceptum baptiſmum fiat Sacramentum, ſed videtur ſufficere expreſſio noui conſenſus vel ratificatio præcedentis, qua poſita ſit ſacramentum matrimonij, & recipitur ſacramentalis gratia ad rite obeunda munia coniugalia, niſi aliquod impedimentum Canonicum ſit, quo matrimonium prius contractum ſuſtineri minime poſſit, vide *Fr. Emman. in ſum. p. prima capitulo* 230. *numero primo*, *Nauarr. conſil. quarto in fine, ſub tit. de pactis in prima edit. & conſ. ſecundo in fine, de conuerſ. infidel. in ſecunda edit. Sanch. libro ſecundo diſp.* 9. *numero primo, Rebell. libro ſecundo, quæſtione* 6. *numero* 5. *Gutier. capitulo* 42. *numero* 6. *Bonacina dicta quæſtione ſecunda puncto* 2. *num.* 6.

159 Decimo tertio infertur præſentiam Parochi, & teſtium requiri, vt matrimonium celebratum per Procuratorem ſit validum, nam inualidè abſq; Parocho, & teſtibus celebrat Procurator; ſicut etiam inualidum eſt matrimonium contractum per litteras, quando illud non innoteſcit Parocho, & teſtibus, quando vero per litteras traditio, & acceptatio vtriuſque contrahentis innoteſcit, validum ſit matrimonium, ita *Henriq. libro* 11. *capitulo ſecundo numero* 6. *Sanch. libro ſecundo diſp.* 12. *numero* 3. *& libro* 3. *diſp.* 8. *numero* 14. *Coninch. diſp.* 24. *dub.* 9. *numero* 78. *Gutier. de matrim. cap.* 45. *Bonacina q.* 2. *puncto* 5. *num.* 5. *Vgolin. de poteſtate Epiſcopi c.* 15. §. 10. *num.* 4. *verſ. quæ.*

De pœna Parochi, qui Matrimonio clandeſtino interfuerit.

160 CONtra Parochum, vel quemcunque alium Sacerdotem Regularem, aut ſecularem, qui matrimonio clandeſtino interfuerit, impoſita eſt pœna triennalis ſuſpenſionis ab officio, qua etiam mulctatur Parochus quamuis nõ interſit, ſi ſciens talia matrimonia non prohibuerit, ita definitum eſt in *cap. vlt.* §. *fin. de clandeſt. deſponſat.* in hæc verba. Sane ſi parochialis Sacerdos tales coniunctiones prohibere contempſerit, aut quilibet etiam Regularis, qui eis præſumpſerit intereſſe, per triennium ab officio ſuſpendatur, grauius puniendus, ſi culpæ qualitas poſtulauerit. Hæc triennalis ſuſpenſio non eſt ipſo iure lata ſed ferenda à iure. vt indicat verbum illud, ſuſpendatur, quod cum ſit futuri optatiui modi reſpicit hominis actum, & iudicis miniſterium, reſoluunt *Moneta de diſtribut. quotid. p.* 3. *quæſt.* 7. *num.* 21.

161 Et in noſtris terminis *Sanch. lib.* 3. *diſp.* 48. *numer.* 2. quos ego ipſe refero in meis *Remiſſ. de dictionibus*, & *clauſ. dict.* 343.

Difficultas

162 Difficultas autem non modica est an hodie *Concil. Trident. d.c.1.* in illis verbis ibi. *Insuper Parochum, &c.* voluerit corrigere, & derogare constitutioni *d.cap.vlt.* quoad pœnam triēnalis suspensionis, impositam parocho assistēti matrimonio clandestino? quia *Trid. Synodus* decernit parochum, vel alium Sacerdotē, qui cum minore testium numero, quam duorum matrimonio clādestino interfuerit esse grauiter arbitrio Ordinarij puniendum: Verior sententia tenet pœnā suspensionis triennalis non esse sublatam, sed præterea liceret Ordinario in illum alia pœna arbitraria animaduertere, ad eius temeritatem, & præsumptionem coercendam, quia *Concil. Trid. d.cap.1.* paulo post princ. expresse fatetur se velle inhærere vestigijs *Concil. Lateran.* vnde desumptum est illud *cap.vlt.* tum quia quando diuersæ pœnæ infliguntur diuersis legibus contra idem delictum, nec apparet vtra earum alteram corrigat, vtraque seruāda est, ex *Bart. in l.1. num.1. ff. de vi bonor. rap.* recepto per *Clar. in pract. crimin. §. fin. q.85. nu.5. Anton. Gom. tom. 3. var. cap.1. num.38. vers. quarta conclusio*, tum quia lex noua in vno casu extenditur ad alium casum per legem antiquam, ex doctrina *Bart. in l. Marcellus numer.6. ad trebel.* quem refert *Armendariz in prooem. ad addit. in recopil. legum Nauarr. num.36.* quibus, & alijs fundamentis ita tenent *Verac. in append. ad Specul. dub.11. in fine, Mayol. de irregul. lib.3. cap.23. numer.17. Salzed. ad Bernard. in pract. capit.73. vers. octauo non est obliuiani. Fr. Emman. in summ. p.1. cap.221. nume.4. in 2. edit. Petr. de Ledesma in sum. p.1. de sacram. matrimonij cap.6. conclus. 4. dub.16. Coninch. disp.27. num.84. Sanch. lib.3. disp.48. à num.3. Franc. Molin. de ritu nupt. lib.2. differ.11. nume. 147. cum seq. Mari. Alter. de censuris tom. 2. disp.11. de suspens. c.5. in princ.*

163 Parochus ob licentiam concessam alij Sacerdoti assistendi matrimonio clandestino, non incurrit prædictam suspensionis censurā, quia *Concil.* solum suspendit parochum, vel alium Sacerdotem coniungentem, vel benedicentē alienos parochianos, nec exprimit dantē licentiam, mandantem, vel consulentem: censura enim lata in committentem aliquod delictum nō obstringit mandantes, consulentes, vel aliter consensum præstantes, nisi in Canone id exprimatur, quare ita tenent *Sanch. d.li.3. disp.49. Mar. Alter. d.cap.5. vers. secunda principalis quæstio.*

164 Quæret aliquis an parochus triennio suspensus, qui interfuit clandestino matrimonio, si eodem triennio durante assistat alteri simili coniugio, suspendaturque iterum triennio, hoc posterius triennium confundatur cum priori, vel incipiat completo priori triennio? Cui sic interroganti poterit responderi tempus posterioris suspensionis incipere statim à die sententiæ iudicis inponentis posteriorem suspensionem triennalem, nisi iudex declarauerit in sententia, vt incipiat finito priori tempore: ita *Mari. Alter. d. cap.5. vers. tertio dubitari Sanch. d. lib.3. disp.50.*

165 Deinde dubitari potest an parochus suspensus ab officio, quod interfuerit clandestino matrimonio, sit consequenter suspensus à beneficio, quicquid vero sit de illa quæst. an suspensus ab officio, sit suspensus à beneficio, ad nostrum propositum solum attēdens, verius duco suspensum ab officio, qui interfuit matrimonio clandestino, non esse suspensum à beneficio, quia *tex. in d.cap.vlt.* solum mandat suspendēdum esse ab officio, & ita resolunt *Mari. Alter. d.cap.5. vers. quarto dubitatur, Sanch. d. lib.3. disp.51.*

166 Ab hac suspensione triennali non valet Episcopus dispensare, vt resoluunt *Cou. de spons. p.2. cap.6. in princ. num.14. Bernard. in pract. cap.73. nu.3. in vltim. impress. Henriq. lib.13. cap.39. §.3. Sanc. d. lib.3. disp.52.* per totam *Mari. Alter. d.ca.5. vers. quinto.* Non obstat suspensum à iure, quod sibi absolutionem nō reseruauit, posse ab Episcopo absolui, quia id est intelligendum, vbi suspensus est à iure indefinito, nullo designato termino; secus vbi terminus suspensioni adijcitur, vt in casu præsenti; nam Episcopus non potest absoluere à suspensione temporaria intra tempus, *Gutier. canonic. libr. primo, capitulo quinto, numero sexto.* Nec etiam obstat *cap. nuper. de sentent. excommun.* quia loquitur in specie de excōmunicatione, cuius absolutio, si non sit reseruata permittitur Episcopo, & Parocho, vt infra dicemus, quod non habet locum in suspensione de qua agimus.

167 Adeo verum est non posse Episcopum à triennali suspensione absoluere, vt nec etiā virtute Decreti *Concilij Trid. sess.24. de reform. cap.6.* id sibi permissum sit, quia hæc suspensio nō incurritur ipso iure, sed per sententiam iudicis cognitione præmissa de delicto, vnde supponitur delictum ad forum contentiosum *Sanchez disputation.52. numero 4. Mari. Alter. dict. capitulo 5. propè fin.*

De obligatione Parochi Matrimonio assistentis.

168 PRoprius contrahentiū parochus, vel alius Sacerdos, de ipsius parochi, seu Ordinarij licentia, præsentib. duobus, vel tribus testibus, factisque denunciationibus, vel illis omissis de forma præscripta *à Concil.* vt supra, tenetur interrogare contrahentes de mutuo consensu, vtrum scilicet fœmina velit ducere virum, & vir fœminam: ita *Reginald. lib.31. numer.175. Coninch. disputation.27. dub.5. nu.74. Gutier. cap.69. ad fin. Bonacina dict. quæst.1. puncto 8. num.40.* Alias si omittat, graniter peccabit, vt resolut *Basil. Pont. de impedimen. matrimon. cap.26. §.2. vers. ex quibus, condit.6.* Attamen quando parochus certus est de mutuo illorum consensu, omissionem istius interrogationis esse tantummodo peccatum veniale resolut *Bonacina dict. numer.40.* & ita contrahentes tenentur declarare mutuum consensum, vt si opus sit parochus de eo, & testes ferre testimonium possint, ex eodem *Basil. dict. loco, condit.3.*

169 Neque ad validitatē matrimonij requiritur vt parochus, vel alius Sacerdos assistens, vtatur aliquibus verbis, in eius celebratione, quia *Trident.* in clausula irritante non facit vllam mentionem verborum: ita *Perez. l.1. vers. præterea necessarium est, titul.1. libr.5. Ordinam. pag.36. Petrus de Ledesm. de matrimon. quæst.43. artic.1. dub.4. conclus. final. & quæst.45. art.5. puncto 3. ante primum dub. conclus.2. & in summ. p.1. de Sacramen. matrimon. cap.1. concl.15. in fin. Henriqu. libr.11. cap.2. num.7. Sanchez lib.3. disputation.38. nu.4. Segur. in directorio iudicum ecclesiastic. par.2. cap.15. nume.52. Franc. Leo in thesauro fori eccl. siastici par.2. cap.9. num.36. Cenali. dict. quæstion.604. nu.53. Francis. Molin. de ritu nupt. lib.2. differ.11. num.125. Basil. Pont. vbi proxime condit.7. Coninch. disputat.27. dub.4. nume.45. Reginal. lib.31. numer.175. Sayr. decis.61. sub titul. de sponsalib. Cened. practic. & canonic. quæstionum lib.1. q.30. nu.38. Gutier. de matrimon. capit.69. numer.3. Campanil. in diuers. iuris*

Canonici

Canonici rub. 1. *nu.* 50. *Bonac. d. q.* 2. *puncto* 8. *nu.* 39. vbi etiam quod parochus tenetur ex præcepto eiuſdem *Trid. ſeſſ.* 24. *de reform. matrim. c.* 1. vti his verbis, ego vos coniungo in nomine Patris, &c. vel ſaltem vti alijs iuxta ritum & conſuetudinem patriæ.

170 Vnde omiſſionem horum verborum, ego vos in matrimonium coniungo, &c. eſſe tantummodo peccatum veniale ob paruitatem materiæ, reſoluunt *Sanchez lib.* 8. *diſputation.* 38. *num.* 7. *Coninch. numero* 45. *Guttier. num.* 16. *Bonacina num.* 39. *verſic. rogabis dictis locis.* Verum omiſſionem prædictorum verborum eſſe peccatum mortale, cum violetur Concilij præceptum, melius tenent *Henriq. lib.* 11. *cap.* 2. §. 1. *Rebello libr.* 2. *q.* 7. *ſect.* 1. *num.* 4. *Salzed. ad Bernard. dict. cap.* 76. *lit. B. verſic. ſecundo.*

171 Curare maximè debet parochus, ne contrahentes in peccato mortali ad huiuſmodi Sacramentum accedant, & vt triduo antequam contrahant peccata confiteantur, & communicent: cum contrahentes matrimonium cum peccato mortali, nondum deleto per cõtritionem, vel per Confeſſionem, indignè recipiant ſacramentum, ac per conſequens peccatum mortale incurrant, prout reſoluunt *Fr. Emman. Sanchez*, & alij citati à *Guttier. c.* 83. *num.* 13. *& à Bonacina de matrimon. q.* 4. *puncto* 6. *nu.* 1. *verſ.* 6.

172 Huiuſmodi tamen contrahentes in peccato mortali non committunt duo peccata mortalia, vnum quatenus recipiunt ſacramentum, alterum quatenus adminiſtrant: quia ſolum committunt quatenus recipiunt: ita *P. Sanchez lib.* 2. *diſputat.* 6. *nn.* 4. *Sayr. de Sacram. in genere lib.* 2. *cap.* 7. *q.* 1. *artic.* 5. *Bonacina de Sacram. diſputat.* 1. *quæſt.* 3. *punct.* 2. §. 1. *nu.* 10. Nec aliud incurrunt peccatum quatenus videntur præceptum Concilij violare Confeſſionem præcipientis, quia conſilium tantum, non præceptum decretum illud quoad hoc cõtinet, vt reſoluunt *Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici p.* 2. *cap.* 9. *num.* 49. *Baſil. Pont. dict.* §. 2. *verſ. ex quibus, condit.* 1.

173 Matrimonium ne contrahatur impediri poteſt donec contrahentes Orationem ſaltem Angelicam, & Dominicam didiſcerint, ſymbolumque fidei, præcepta Decalogi, & Eccleſiæ, ac ſeptem peccata capitalia, niſi qui præ ſenio, aut ingenij rudis tarditate incapax prorſus ſit: ita *Barthol. à Ledeſm. de matrimon. dub.* 11. quem ſequitur *Vega lib.* 3. *ſum. caſu* 211. Verum nõ licere abſolutè, & per longum tempus, aut vbi ſponſi inſtarent detinere ob dictam cauſam ne matrimonium ineant, expedire tamen ſuauiter, & abſque violentia, ad breue tempus impedire, vt ſic doctrinæ addiſcendæ curam habeant, tenent *Sanchez lib.* 3. *diſputatio.* 15. *ſub num.* 19. *Campanil. in diuerſor. iuris Cano. rubr.* 11. *c.* 14. *nu.* 7. & pluries per Sacram Congregat. ſuper negotijs Epiſcoporum fuiſſe deciſum refert *Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſtici, deciſ.* 638. *in prima impreſſion. & reſolut.* 576. *in* 2. *edit.*

174 Parochus etiam debet habere librum in quo coniuges, teſtes, diem, menſem, & annum ſcribat, prout præcipit *Concil. Tridentin. dict. cap.* 1. *propè fin.* & tenent *Fuſch. de Viſitation. libr.* 2. *capit.* 3. *num.* 26. *Navar. in manual. capit.* 62. *numer.* 79. *verſicul.* 5. *Poſſemin. de officio Curati cap.* 6. *nn.* 44. *& c.* 12. *nn.* 42. *Azored. l.* 8. *num.* 2. *titul.* 1. *lib.* 3. *nouæ recopilat. Cruell. d. quæſt.* 604. *num.* 58. *Baſil. Pont. d.* §. 2. *verſic. ex quibus, condit. nu.* 9. *Henriq. lib.* 11. *c.* 7. §. 4. *Rebellop.* 2. *lib.* 1. *quæſt.* 7. *nu.* 6. *Coninch. d. diſputat.* 27. *num.* 74. *Thom. Valaſc. alleg. iuris*

toth. 1. *allegat.* 72. *num.* 106. Et cum hæc ad ſolemnitatem Sacramenti pertineant propter finem neceſſarium vitandi lites, obligant ſub mortali, *Sanchez lib.* 3. *diſput.* 15. *num.* 22. *Reginald. lib.* 31. *num.* 242. *verſic. vltim. Gutier. de matrimon. c.* 60. *nu.* 9. *Baſilius vbi proximè, Poſſeuin. d. c.* 12. *nu.* 44.

175 Vnde iure nouiſſimo mortuis teſtibus, & parocho, ſolo huiuſmodi libro abſque alijs probationibus matrimonium contractum plenè probari dicendum eſt: quia in hoc Curati fides, & induſtria fuit electa à Sacro Concil. ita *Bellet. diſquiſit. clerical. part.* 1. *titul. de clerico teſte*, §. 1. *num.* 9. *Maſcard. de probationibus concluſ.* 672. *numer.* 18. *cum ſequentib. Mari. Antonin. variar. reſolution. lib.* 1. *reſolut. ſin. caſu* 33. *verſicu. nihilominus, Casalcan. deciſion.* 12. *ſub num.* 22. *verſi. & liber parochi, par.* 2. *Franc. Molin. de ritu nupt. lib.* 1. *comparat.* 9. *à num.* 35. & tenuit *Rot. Roman. deciſion.* 750. *num.* 10. *p.* 1. *& in vna Colonien. ſtatus* 20. *Februar.* 1581. *coram Robuſterio*, quæ eſt impreſſa *deciſ.* 340. *p.* 2. *in nouiſſimis* quam refert *Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ.* 249. *in* 1. *impreſſ. &* 76. *reſolut.* 218. *in* 2. *edit.* Probatur etiam origo *Rebuff. in tract. de pacificis poſſeſſ. num.* 217. *Gonzal. gloſ.* 9. §. 1. *à num.* 105. *praxis nouæ epiſcopal. p.* 1. *cap.* 1. *numer.* 9. Sic etiam ex libro baptiſmi à parocho confecto, quis Baptizatus, & illius ætas probatur, vt per *Caputaquen. deciſ.* 714. *num.* 1. *p.* 1. *Bellet. dict.* §. 1. *nu.* 10. *Mandoſ. ad regul.* 18. *Cancellaria, quæſt.* 10. *à numer.* 1. *Menoch. de præſumption. libr.* 2. *quæſt.* 51. *num.* 53. *Vini. deciſ.* 184. *numer.* 15. *lib.* 1. *Franciſc. Molin. dicta compar.* 9. *nume.* 41. *Verall. deciſi.* 114. *lib.* 1. *Aloyſ. Ricc. dict. reſolut.* 218. *num.* 5. *Farinac. fragment. crim. verbo ætas, num.* 141. Huiuſmodi enim liber de baptizatis tenendus, & faciendus eſt à parocho, in quo nomina, & cognomina ipſorum ſint deſcripta, parentumque ſi de legitimo matrimonio nati ſint, cum nominibus patrini, vel patrinorum, die, menſe, & anno, ita *Fuſch. de Viſitat. lib.* 2. *c.* 3. *nn.* 24.

177 Sic etiam ex libris eorundem Curatorum mortem probari, excommunicationem, ac ſepulturam tenent *Menoch. d. q.* 51. *nu.* 53. *cum ſeq. Caldas Pereira in l. ſi curatorem verbo minoribus, nu.* 33. *cum ſeq. Joſeph Ludouic. Peruſ. deciſ.* 55. *nu.* 7. *Fuſch. d. c.* 31. *nu.* 28. *Franc. Molin. d. compar.* 9. *nu.* 39.

178 Videant parochi quomodo fidem de his libris facere debeant, nam in Curia Archiepiſcopali Neapolitana quendam parochum, qui fidem fecerat de ſolẽnizatione matrimonij inter quaſdam perſonas, referendo ſe ad librum matrimonij, cũ poſteà perquiſito hoc libro non reperiretur ſolemnizatio iudicatum fuit crimen falſi incurriſſe; quia vero cum torqueretur, nihil confeſſus fuit, ſed grauiora contra ipſum indicia extarent, ſuſpenſus à cura per quinquennium diffinitiuæ ſententia condemnatus fuit, vt refert *Aloyſ. Ric. in praxi fori eccleſiaſtici, deciſi.* 729. *in* 1. *edit. & reſolut.* 507. *in* 2. *edit.*

De Benedictionibus Matrimonialibus.

179 COntrahentes ante Eccleſiæ benedictionem ne cohabitent hortatur *Concil. Tridentin. ſeſſion.* 24. *de reformation. matrimon. cap. primo*, his verbis. Præterea eadem S. Synodus hortatur, vt coniuges ante benedictionem Sacerdotalem in templo ſuſcipiendam, in eadem domo non cohabitent; quod cum non præcipiat, ſed hortetur, liberam voluntatem excitat,

& non obligat, *c.final.in fine 4. diſt. gloſ. verbo ſtatuta in c. vbi Abb.nu.9.& Felin.nu.20.de conſtitut.*

180 Quia conſilij natura eſt, vt quamuis excitet ad deliberandum, non tamen obligat ad ſequẽdum, vt multis citatis probatur in *libello de principijs vtriuſque iuris, lit.C.num.50.*

181 Quare peccatum mortale non eſſe ante Eccleſiæ benedictionem matrimonium conſummare, ſublato ſcandalo, & contemptu legis eccleſiaſticæ, maximè ſi probabile adſit incontinentiæ periculum, reſoluunt *Nauarr. in manual. cap. 22.num.83. Conarru.de ſponſalib.par.2. cap.7.§. 2.numer.2. Viuald.in candelab.aurea part.1. de matrimon. numer.254. Victor. in ſum. de matrimon. numer.267. Ludou.Lopez in inſtruct. conſci. par. 2.de Matrimon. cap.39. verſi. deinde diſceptari ſolet, Perez l.1.verſic.quæri poteſt, tit.1.lib.5. Ordin. Fuſc.de Viſit. lib.2.cap.3. numer. 21. Matienſ. in rubr. titul. 1. gloſ. 1.numer.98. lib.5. noua recopilat. Petrus de Ledeſma de matrimon. quæſt.45. articul.5. punct. 3.dub.1. & in ſum. part.1.de Sacrament.Matrimon.cap.6.concl.7.propè fin. Spino in ſpeculo teſtamen.gloſ.15. princip. numer.18. Cened. ad Decretal.collect.49.numer.3.& practic.ac canon. queſtion.lib.1. quæſt.30. propè fin. Henriqu. lib. 11. cap. 5.§.7. in fine, & cap.7. §.3. & capit.16.§.3.Rebell. de obligation. iuſtit.part.2.lib.2.quæſt.7.num.2. Conmcb. de Sacrament.& cenſ.tom.2. diſput.27. numer. 72. cum ſequentib. Baſil. Pont. de impedimentis matrimon. c.26.§. 2.verſic. ex quibus, condit.4. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſt.par.2.capit.9.numer.48.verſic.nam licet, Sanchez de matrimon.lib.3.diſputation.12.Gutier.eodem tractat.cap.48.num.3. & cap.106.nu.13. Bonacina quæſt. 4.punct.6.numer.1.in fine, & numer.quarto, verſ.rogabis quarto.*

182 Excipe niſi adſit contemptus, vel ſcandalum, iuxta principia in materia de ſcandalo, vel lata ſit in eadiœceſi excommunicatio contra oppoſitum facientes, ita *Baſil. Pont.* vbi proximè, & intendit *Henriq. diſt.c.* 16. §.2. & cum in his caſibus peccatum eſt, tantum peccabitur prima vice, quia ea prohibitio non eſt niſi vt debitus ordo conſummandi ſeruetur, & reuerentia benedictionibus debita, præmittendo eas priori copulæ, qua matrimonium legitimè conſumatur, qua habita ſeruari amplius non poteſt, ſecus autem eſt quando conſumatur Matrimonium ante denunciationes, quia ea prohibitio eſt propter impedimenti timorem, quod per denunciationes detegi poteſt, quæ ratio militat etiam in ſequentibus copulis, ita *Sanchez d.diſput.* 12.*num.*11.

183 Qui ſemel cõtraxit matrimonium, & mortuo primo coniuge aliud iniit, non tenetur in ſecundo matrimonio recipere benedictiones; etiamſi fortè primum matrimonium fuerit inualidum, quia benedictiones non reſpiciunt nuptias, ſed perſonas, ita *Nauar.in manual.capit. 22.numer.83. Perez l.1. verſicul.eſt alia ppna, titul.1.libr.5.Ordin. Mozz. de contract. titul. de matrimon. cap. de naturalibus Matrimon. numer.10. Menoch. de arbitrar.caſu 417. num.2. Cened. ad Decretal. collect.49.nu.1.Coninch.diſput.27.dub. 8.nu.72.Gutier. c. 106.num.14. cum ſequentib.Sanchez lib. 7.diſput. 82.nu. 15.Rebello lib.3. q.20.num.3. Bonacina d.q. 4. punct.6. num.4.* Semper tamen ſeruanda eſt legitima dioeceſis conſuetudo, *Poßeuin.de officio Curati cap.10.nu.48.* ita vt quamuis prohibeantur ſponſi benedici, ſi vnus eorum, qui contrahit ſecundas nuptias, receperit benedictiones, quamuis alter nunquam recepiſſet, ex conſuetudine licèt vtrumque benedicere, nec cenſetur ea benedictio iterari, quia ipſa per ſe datur ratione coniugis nunquam benedicti, *Henr.l.11.c.16.§.2.lit.M.* Verum conſuetudo generaliter recepta obtinuit quod ſi fœmina ſolum nondum fuiſſet benedicta, poſſet tunc benedictio ſolemniter fieri, ita *Conar. de ſponſalib. p.2. c.8.§.11.num.2.Gregor.l.2.verbo, no douen ſer velados, tit.11.p.4.Salzed. ad Bernard.cap.74.litt.B.Mar. Anto. Genuenſ. in pract. Archiepiſcop.Neapolitan.c.59. Mari. Alter. de cenſur. tom.2. diſputation.11.de ſuſpenſione, c. 4.verſicul. tertio dubitatur, Aloyſ. Ricc.loco infra citando reſolut.313.in fine.*

185 Sed quæret aliquis à quo huiuſmodi benedictiones fieri debeant? quibuſdam placet non integrum eſſe vtriuſuis contrahentis parocho benedictiones has impertiri, ſed id eſſe parochi mulieris, ita *Fuſch.de Viſitation. lib.2.cap.3.numer.21.Canalcan.p.2. deciſ. 12.d num.21.ſeuall.communium contra commun. quæſt.604. nu.148.* Sed ego exiſtimo ſufficere parochum vtriuſuis cõtrahentis, quia eodem tenore, & eadem clauſula petitur à *Concil.d.c.1.* vt proprius parochus interſit matrimonio, & vt benedictiones cõferat; ſed ad illud ſufficit parochus vtriuſuis contrahentis, vt ſupra dictum eſt hac *alleg.nu.39.* ergo, & ad hoc, quare ita reſoluũt *Cened.ad Decretal.collect.81.nu.8.Sanchez lib.6. diſput. 82.nu.4.Armendariz in addition. ad recopil. legum Nauarræ lib.4.tit.15.l.1.de matrimon.in declarat. num.32. Gutier. de matrimon.c.106.num.8.& 9.Bonacina d. qu. 4.punct.6.num.3.*

Sacerdos ſecundis nuptijs benedictionem impertiens, vel coniungens in Matrimonium abſque Parochi licentia, quam pœnam incurrat.

186 QVæret opportunè aliquis quam pœnam incurrat Sacerdos benedictionem ſecundis nuptijs impertiens in caſu non permiſſo? Reſpondebitur ab officio, & beneficio ſuſpenſum ad Apoſtolicam ſedem mittendum eſſe, cum litteris Epiſcopi, prout diſponitur in *cap.1.de ſecundis nuptijs*, quæ tamen miſſio ad Romanam Curiam ſublata fuit per *Extranagan. conſtitutionis Ioann.XXII.* de qua meminerunt *Conarrus. dict.§.11.num.2. verſicul.eſt tamen, Salzed.ad Bernard. cap.77. litt.C. Henriq. dict. cap.16.§.2.lit.Q. Sanchez dict. diſputation.82.nu.28. Mar. Alter.dict.cap.4.verſ. quinto.*

187 Et quamuis aliqui teneant prædictam ſuſpenſionis pœnam locum habere tantum vbi conſtante priori Matrimonio Presbyter ſecundas nuptias benedicit, ex quorum numero ſunt *Conar. d. §.11. num.2.* & ab eo citati, ac etiam *Aloyſ.Ricci. in praxi fori eccleſiaſtici, deciſio.369.num.2. in 1.edit. & reſolution.313. in 2.edit.* Verius tamen eſt Sacerdotem huiuſmodi ſuſpẽſionem incurrere, ſi benedicat ſecũdum matrimonium, etiam diſſoluto primo, vt oſtendit text. *in cap. vir autem, de ſecundis nupt.* ibi, *cum alia vice benedicti ſint*, ſequuntur *Mari. Alter.d. cap.4.verſic. ſed primo, Salzed.d.cap.77. litt.D.Mar. Anton. Genuenſ. dict. cap.59. in addit. Sanchez d.diſputat.82. in fine, Vgolin. de poteſtate Epiſcopi c.15.§.12.num.6.*

Qui

188 Quæ quidem pœna ſuſpenſionis ab officio & beneficio lata in *dict. capit. primo de ſecundis nuptijs*, non infligitur ipſo iure, quia præcipitur ibi vt ipſum ſuſpẽſum remittat abſoluendum ad Pontificem: quaſi dicat, ipſum ſuſpende, & vbi ſuſpenderis, à ſolo Pontifice poteſt abſolui, & reſoluunt *Bernard. dict. capit. 77. numero 2. Couarruu. dict. §. vndecimo, numero 2. Clar. §. final. quæſt. 75. verſicul. Sacerdos. Henriqu. libro 13. capit. 39. numero 3. & dict. capit. 16. §. 2. Nauarr. cap. 25. numero 137. Mari. Alter. dict. cap. quarto, verſicul. ſecundo, Marc. Anton. Genuenſ. dict. capit. 59. in addit. Perez l. 5. column. 5. verſic. intelligas. titul. 1. lib. 5. Ordin. Fr. Emman. in ſumm. tom. 1. cap. 241. in fine, Sanchez d. diſputation. 82. num. 27. Gutier. capit. 106. à numer. 16.* Quamuis arbitraria tantum pœna eſſe puniendum clericum in caſibus ſibi non permiſſis nuptiales benedictiones indulgentem aſſerant *Iacob. de Graffis in deciſ. aureis par. 1. lib. 2. cap. 82. num. 2. in fine, Menoch. de arbitrar. caſu 417. numer. 8. Perez dict. verſic. intelligas, Cenall. d. quæſt. 604. num. 135. Salzedo d. cap. 77. lit. F. verſ. in hoc delinquens, Aloyſ. Ricc. d. reſol. 315. nu. 1. Vgolin. d. §. 12. nu. 6. in fin.*

189 Circa pœnam vero, quam Sacerdos incurrit coniungens in matrimonium, vel benedicens ſubditos alterius parochiæ, abſque Parochi, vel Ordinarij licẽtia, diſponit *Concil. Trident. d. c. 1.* his verbis. Quod ſi quis Parochus, vel alius Sacerdos, ſiue Regularis, ſiue ſecularis ſit, etiam ſi id ſibi ex priuilegio, vel immemorabili conſuetudine licere contendat alterius parochiæ ſponſos, ſine illorum Parochi licentia, matrimonio cõiungere, aut benedicere auſus fuerit, ipſo iure tandiu ſuſpenſus maneat, quandiu ab Ordinario eius Parochi, qui Matrimonio intereſſe debebat, ſeu à quo benedictio ſuſcipienda erat, abſoluatur.

190 Hanc ſuſpenſionis pœnam ne dum ad officium, ſed etiam ad beneficiũ extendi poſſe reſoluit *Franciſc. Molin. de ritu nupc. lib. 2. differ. 11. nu. 149.* quoniam in gradibus id regulare eſt, ex *gloſ. in Clem. cupientes, de pœnis, & in c. latores, de clerico excommunic. miniſt. & gloſ. final. in cap. paſtoralis, de appell. Couarr. de ſponſ. p. 2. cap. 6. in princ. nu. 13. Perez in l. prima, verſ. eſt etiam alia pœna, tit. 1. lib. 5. Ordin.*

191 Ab hac ſuſpenſione non ſolum Epiſcopus, ſed etiã eius Vicarius poteſt abſoluere, vt reſoluunt *Sanch. libr. 3. diſput. 52. nu. 4. Mar. Alter. d. c. 5. in fin.*

192 Sacerdotes Regulares matrimonia miniſtrantes, ſiue ſolemnizantes, non habita ſuper his Parochialis presbyteri licentia ſpeciali, vltra prædictam ſuſpenſionem, quam ipſo iure incurrũt per *Concil.* vbi proximè, ipſo facto ſunt excommunicati excommunicatione Sedi Apoſtol. reſeruata in *Clem. 1. de priuileg.* cum ſuſpenſionis pœna à *Concil. Trid.* nouiter prolata in caſu de quo agimus, non videatur ſuſtuliſſe veterem aliis legibus impoſitam, vbi vtraque ſuſtineri poteſt, vt ſupra probauimus, quare hanc ſententiam tenent *Nauar. cõſil. 1. ſub titulo de pœnis, numer. 7. in 1. edit. & conſil. 10. ſub titulo de conſtitut. in 2. edition. Maiol. de irregularitat. lib. 3. cap. 25. num. 11. verſ. clandeſt. Vgolin. dict. §. 12. n. 8. Sanchez lib. 3. d. 48. nu. 3. & 9. Mari. Alter. d. diſp. 11. cap. 4. verſic. ſed quæret, Fr. Ludouic. Miranda in manual. Prælat. tom. 1. quæſt. 48. art. 1.* quicquid contrarium teneant *Henriqu. lib. 13. cap. 38. §. 2. in comm. litt. E. Soar. de cenſur. diſput. 12. ſect. 4. num. 13. Sayr. eodem tractat. libr. 4. cap. 19. num. 2. Bonacina de matrim. quæſt. 4. punct. 6. num. 3. & de cenſuris diſputat. 3. quæſt. 6. punct. 5. num. 19. in fine, Fr. Baſil. Ponc. d. cap. 16. §. 2. verſicul. ex quibus, condit. 10. & §. 6. in princip.* Nec obſtat quod leuior pœna legis nouæ, corrigat duriorẽ antiquæ conſtitutionis, quia hoc intelligendum eſt, vt inquiunt *Io. Anan. in cap. vlt. ad finem, de colluſ. detect. & Nauar. d. conſil. 10.* in pœnis, quæ ab ipſo iudice inferuntur, non in ijs, quæ ipſo iure incurruntur, vt eſt excommunicatio illa d. Clem. 1.

De temporibus quibus Matrimonium celebrare vetitum eſt, benedictionesque nuptiales non ſunt faciendæ.

193 A Prima die aduentus Domini vſque ad diem Epiphaniæ, à quarta feria Cinerum, vſque ad octauam Paſchæ incluſiuè matrimonia celebrare vetitũ eſt, quod tempus incipit à media nocte dominicæ Aduentus, & à media nocte feriæ quartæ Cinerum, cum tunc incipiat Aduẽtus, & quadrageſima more Romano, decidit *Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reformat. matrimo. cap. 10.* & plures Doctores ad hoc refert *Cened. ad Decretal. collect. 22.* quibus adde *Matienſo in rubr. tit. 1. gloſ. 2. num. 147. lib. 5. nouæ recopilat. Henriquez in ſumm. lib. 11. cap. 16. §. 2. Petrus de Ledeſma in ſumm. par. 1. de Sacramen. Matrimonij c. 10. concl. 8. dub. 1. verſic. et tercero, Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 31. nu. 188. Bonacina de magno matrimonij Sacramento q. 3. punct. 14. n. 4.* late *Sanchez de matrimon. lib. 7. diſput. 7. Poſſeuin. d. ca. 10. nu. 25. verſic. quæritur.*

194 Verum tamen eſt de licentia Ordinarij poſſe dictis temporibus celebrari ſponſalia, & matrimonia ſine ſolemnitate, vt ait *gloſſa* communiter recepta in *cap. Capellanus de feriis*, nam matrimonium prohibetur per Eccleſiam in Aduentu, & quadrageſima, quoad ſolẽnitates, traductionem ſcilicet ad domum, conuiuium, & benedictionem, prout deciſum referũt *Galet. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo matrimonium. pag. 163. col. 1. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſt. p. 2. c. 9. num. 57.* reſoluunt *Sanchez num. 12. Reginald. nu. 188. Bonacina nu. 4.* dictis locis, *Couarruu. de Sacram. diſput. 30. de matrimo. dub. 3. nu. 36.*

195 Conſummare matrimonium antea contractũ his temporibus non eſt prohibitum, cum iura non loquãtur de conſummatione. Ita *Nau. in manu. c. 22. num. 71. Sanchez d. diſput. 7. n. 21. Cardin. Bellarmin. lib. 1. de matrim. c. 31. Couarruu. diſput. 30. dub. 3. ad finem, Reginal. d. lib. 31. num. 189.*

196 Quamuis prædictis temporibus vetitum ſit matrimonium contrahi, ſi tamen de facto contrahatur validum erit, contrahentes vero peccabunt mortaliter pro vt deciſum refert *Armend. in addit. ad recopilat. legum Nauar. lib. 4. tit. 15. l. 1. de matrim. in declarat. nu. 10.* reſoluunt *P. Sanch. d. diſp. 7. à nu. 3. Matienſ. d. glo. 1. num. 147. Cened. d. collect. 22. nu. 2. Bonac. d. nu. 4.*

197 Vltra prohibitionem de qua ſupra, etiam matrimonium licitũ non eſt neque abſque peccato contrahi poteſt tempore interdicti, vel à perſonis interdictis, & extenditur ex principali, & certiſſima reſolutione in hac materia, quod ea ſolũ Sacramenta tẽpore interdicti licita cenſeri debent, quæ ſpecialiter à iure concedũtur, ſed matrimoniũ vuũ eſt ex ſeptem Eccleſiæ Sacramẽtis, deindeq; nullibi permiſsũ reperitur: ergo à prima

regula generali excipiendum non eſt, accedit quia ratio neceſſitatis, quæ in alijs permiſſis cõſideratur, matrimonio non conuenit, quia nulla neceſſitas poteſt occurrere, vt matrimonium nunc, & ſtatim ab interdictis, vel in loco interdicto celebretur, nec etiam ſi differatur, Eccleſijs debitus honor ſubtrahitur, neque hæreſes pullulant, nec creſcit indeuotio populi, quæ ſunt rationes conceſſionis factę in *c. alma mater, de ſentent. excomm. lib. 6.* vt in principio exprimit: ita *Vgoli. de cenſur. tab. 5. c. 8. §. 3. nu. 1.* eumque ſequitur, & laudat *Sayr. eodem tract. lib. 5. c. 7. nu. 43.* ac etiam *P. Suarez tom. 5. diſputat. 33. ſect. 1. à num. 91.* latè diſputans *à num. 46.* ſequitur etiam *Bonacina de cenſur. diſp. 5. puncto 2. §. 3. num. 8.*

198 Verum communis ſententia eſt in contrarium reſoluens quod licitè, & indiſtinctè Sacramentum Matrimonij quoad ſui ſubſtantiam contrahi poteſt tẽpore interdicti, atque ita tam in Eccleſia, quam à perſonis ſpecialiter interdictis, ſolet hæc doctrina deduci ex *gl. verbo Sacramentis in d. cap. alma* ſequitur *Abb. in c. non eſt, num. 8. de ſponſal. vbi Alexand. de Nau. num. 21.* & poſt alios antiquiores *Nau. in manual. cap. 27. nu. 179. Couarr. in dict. cap. alma, par. 2. §. 2. num. 7. verſic. matrimony autem*, plures refert *Henriqu. in ſumm. libr. 13. cap. 45. §. 3. Tolet. lib. 1. cap. 53. num. 3. Sà in aphoriſm. verbo interdictum numer. 17. Fr. Emmanu. quæſt. regul. tom. 2. quæſt. 109. art. 3.* latè tuetur poſt multos, quos refert *Sanchez de matrimon. lib. 7. diſput. 8. à nu. 2.* latiſſimè *Mari. Alter. de cenſur. to. 2. diſp. 4. cap. 7. Anil. de cẽſur. p. 5. diſputat. 4. ſect. 1. dub. 6. praxis Epiſcopalis part. 1. verbo interdictum, §. 4.*

199 Plures afferentes rationes. Prima eſt ex *gloſſ. d. verbo Sacramentis*, quod reliqua Sacramenta prohibita tempore interdicti gratiam confetunt, non ita matrimonium, ſed falſa eſt, & hæretica hæc doctrina, cum enim matrimonium vnum ſit ex ſeptem Eccleſiæ Sacramentis, neceſſario confertc gratiam dicendum eſt ex *Trident. ſeſſion. 7. de Sacramen. in genere can. 1. & 6.* & de ipſo matrimonio definit idem *Trident. ſeſſ. 24. can. 1.* & ex *Florent. & Colonien.* ac receptiſſima Theologorum ſchola comprobat *Couarru. de ſponſal. part. 2. cap. 1. §. 1. num. 3.* & ex ſanctis Patribus latè probat *Iodoc. Cocci. in ſuo theſauro Chriſtiano tom. 2. libro 9. art. 2. Spin. in ſpeculo teſtam. gloſſ. 15. princip. numer. 15. Sayr. de Sacramen. in genere lib. 1. cap. 2. quæſt. 2. artic. 4. verſicul. quod vero ad matrimonium. Petr. de Ledeſm. in ſumm. p. 1. de Sacram. matr. c. 1. concl. 1. & 19. Card. Bell. tom. 2. de matr. Sacram. lib. 1. c. 5. arg. 12. Valent. tom. 4. diſput. 10. quæſt. 1. punct. 5. Guttier. de matrimon. cap. 42. Bonacina eodem tractat. queſtion. 2. puncto 1. nu. 2. Franciſc. Molin. de ritu nupt. lib. 2. different. 18. num. 5. Henriq. in ſum. lib. 11. c. 8. in princ. Sanchez de matrimon. lib. 2. diſputat. 10. à nu. 2. Rebell. de obligat. iuſtit. p. 2. lib. 2. quæſt. 3. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 31. cap. 1. à num. 2. Conneb. de Sacramen. tom. ſecundo diſputat. 24. dub. 2. à num. 5.*

200 Quare reiecta illa ratione, alijſque à prędictis Doctoribus adductis, primam ſententiam veriorem duco, non obſtantibus in contrarium adductis, quibus pro faciliori explicatione ſigillatim reſpondendum eſt. Primo prædictæ communis ſententiæ Auctores dicunt ſpeciale habere matrimonium præ cæteris Sacramentis, quod licèt à Chriſto Domino excellentia Sacramenti fuerit illuſtratum, prius tamen ei conuenit ratio contractus ciuilis, quam Sacramenti perfectio, ſemperque veri contractus naturam retinet, & verus contractus ſua ſpecialia fortitur impedimenta, nec ad inſtar aliorum Sacramentorum prohiberi ſolet, vt poſt alios aduertit *Sanchez dict. diſputation. 8. num. 5.* Cui obiectioni reſpondeo, quod licèt contractus ſit, ſimul tamen, & vbi primum perfectus eſt, Sacramentum efficitur, ita vt in nullo inſtanti perfecti cõtractus ratio poſſit conſiderari, in quo Sacramentum non ſit, vt notabiliter reſoluit *Sanchez dict. libr. ſecundo diſputation. 10. numer. 6.* quare licèt dum fit, ex eiſdem cauſis componatur, quibus conſtat in genere cõtractus, quia tamen eodem inſtanti, quo perficitur, ſtatim fit Sacramentum, repugnat principijs in materia interdicti, quod ab interdictis, vel in loco interdicto celebretur ſine ſpeciali legis conceſſione contra generalem regulam, quæ omnia prohibent Sacramenta, exceptis permiſſis.

201 Secundo pro ſua ſententia conſiderat *Anil.* contra primam quam ſequimur, ſacramenta prohibita actum Ordinis requirere, non ita matrimonium, in quo contrahentes ſunt proprij ipſius miniſtri, vt ex *D. Tho. Bellarmin. Henriqu.* & alijs reſoluit *Sanch. d. lib. 2. diſputat. 6. numero 2.* Cui conſiderationi reſpondeo, quod licèt ante *Tridentin. ſeſſ. 24. de reformation. matrimo. cap. 1.* aliquam habere videretur probabilitatem, poſt illud non ita, cum iam matrimonium ſine præſentia parochi, vel alterius Sacerdotis de eius licentia non valeat, & licèt fateamur etiam hodie non eſſe proprium matrimonij miniſtrum parochum, ſed ipſos contrahẽtes, ex reſolutis per *Sanchez d. lib. 2. diſputat. 6.* negari tamen non poteſt concurrere parochum ad matrimonij validitatem, & aliquo modo illud adminiſtrare, & conſequenter legem Canonicam, quæ eam formam præſcribit, addens, vt parochus contrahentes coniungat, dicendo, ego vos coniungo, &c. voluiſſe ne fiat interdicti tempore benè conſiderant *Henriq. Vgolin. n. 1. in fin. Sayr. nu. 45.* dictis locis.

202 Tertio pro ſua opinione etiam adducunt auctoritatem tex. *in cap. capellanus de feriis*, dum inquit matrimonium quocumque tempore contrahi poſſe, ergo & tempore interdicti, adducunt etiam receptam ſententiam quæ docet matrimonium ab excommunicato validè contrahi poſſe, iuxta *cap. ſignificaſti de eo qui duxit in matrimonium quam pollut per adulterĩũ* cum alijs ex quibus eſt receptiſſima omnium cõcluſio ex adductis *à Sanch. lib. 7. diſput. 9. nu. 2.* Sed prædicto text. *in c. capellanus* reſpondent *Vgolin. & Sayr.* procedere ſecũdum conſuetudinem Romanæ Eccleſiæ cuius meminit; Sed facilius reſpondebis quæſtionem de qua in eo text. non fuiſſe de tempore interdicti prout cenſura eſt Eccleſiaſtica, ſed de prohibitione nuptiarum tempore feriarum vnde iſtæ inciperent, & iuxta hunc ſenſum ait Romanam conſuetudinem eſſe, vt matrimonium quocumque tempore contrahatur, ideſt, non obſeruatis vllis ferijs, vnde generalitas hæc terminos habiles ſupponit circa ea quæ ſpecialiter non decidit, itaut ſenſus ſit poſſe matrimonium fieri quocumque tempore habili, & non prohibito iuxta reg. *l. qui teſtamento 20. in princ.* ibi, *ſi aliud nihil impediat ff. de teſtam.* & generalem doctrinam *gloſſ. in c. 1. de conſtitut. & in l. 1. C. de ſacroſanct. Eccleſ.*

203 Et ad illud de excommunicato reſpondendo dico potius contra communem retorqueri, nam verius eſt matrimonium ab eo contractum validum quidem eſſe, idque ſolum probat text. *in dict. cap. ſignificaſti*, non tamen

tamen licitè contrahi, ſed potius in peccato, vtex *D. Antonin. Palud. Ngu. Henriq.* & innumeris alijs cõprobat *Sanch. d. lib. 8. diſput. 8. num. 3.* quare eodem modo concludendum eſt prædictis non obſtantibus matrimonium in loco interdicto, & ab interdictis valide, nõ tamen licitè contrahi poſſe.

204 De ſponſalibus autem nemo dubitauit tempore interdicti, licitè contrahi poſſe, ratio enim Sacraméti, ob quam ſecundum noſtram reſolutionem matrimonium eo tẽpore prohibitum eſt, aperte deficit in ſponſalibus, ſunt enim pure contractus humanus, atque ita aduertit *Vgolin. d. c. 7. §. 3. num. 2. Sayr. d. cap. 7. nu. 40. Mari. Alter. de cenſur. tom. 2. diſputat. 4. cap. 7. in princip.* Neque his terminis applicari poteſt reg. *text. in l. Oratio ff. de ſponſal.* quod prohibito matrimonio, prohibentur ſponſalia, nõ procedit enim data diuerſa ratione, quæ in propoſito reperitur, vt benè explicant *Canon. comment. iuris ciuilis lib. 8. c. 2. num. 3. Monoch. de præſumpt. lib. 6. queſt. 93. nu. 7. Guttier. de iuram. confirm. p. 1. cap. 51. num. 9.*

205 De benedictionibus tamen matrimonij aliqui Doctores conſtanter tenent illas licite fieri poſſe tempore interdicti, vt eſt *Angel. verbo interdictum 6. num. 30.* & alij relati à *Sanch. d. diſputat. 8. num. 9.* rationem ſumentes ab illa communi ſententia, quam impugnauimus aſſerente matrimonium licitum eſſe, vnde colligunt benedictiones tanquam ipſius acceſſorias licere debere ex reg. *cap. acceſſorium de reg. iur. in 6.* Contrarium tamen reſoluunt communiter reliqui omnes, vt conſtat ex *Palud. D. Anton. Nau. Con. Henriqu. Vgolin.* & infinitis alijs relatis *à Sanch. dict. diſput. 8. numer. 10. Sayr. dict. cap. 7. num. 41. Bonacina dict. §. 3. num. 9.* ex ea ratione, quia ſecundum veriorem ſententiam, quam ſequimur, ſi matrimonium eſt prohibitum, à fortiori concluditur prohiberi benedictiones, & etiam data, & non conceſſa aduerſariorum communi ſententia, *Angeli* ratio nihil concludit, quia benedictiones fiunt precibus, & orationibus adhibitis tempore Miſſæ, vt in *Miſſal. Rom.* ſcribitur, & conſequenter continent officium eccleſiaſticum, quod tempore interdicti prohibitum eſſe conſtat.

206 Dubium tamen reſtat in hac materia decidendũ, an ſcilicet licitè fiant benedictiones, & matrimonium ſeruata moderatione *cap. alma mater §. adijcimus de ſent. excommunic. lib. 6.* negatiuè reſpondent *Vgol. d. c. 7. §. 3. in fine, Sayr. dict. cap. 7. num. 41.* in fine, ea ſcilicet ratione, quia licèt Diuina, ſeu Eccleſiaſtica officia tẽpore interdicti permittantur cum illa moderatione, debent tamen Laici excludi, vt eſt receptiſſima omnium ſcribentium ſententia, poſt *gloſ. verbo interdictis in dict. cap. adijcimus*, quam ibi ſequitur *Dominic. Anchar. Franc. Calder.* & alij omnes, qui de hac materia ſcripſerunt, vt aſſerit *Coupan. 2. §. 4. num. 174. Vgol. §. 4. num. 1. Henriq. §. 3. Sayr. numer. 24. Suar. diſputat. 34. ſect. 1. à numer. 21. Aul. diſput. 4. ſect. 2. dub. 4. concluſ. 1.* dictis locis, ampliantes non ſolum ab integris officijs diuinis, ſed etiam à qualibet eorũ parte laicos eſſe excludendos, itaut neque ad faciendam oblationem in medio Miſſæ, neque extra Eccleſiam ad pacẽ ſint admittendi, tempore quo in Miſſa dari ſolet, & ideo cum huiuſmodi matrimonium ſine præſentia laicorũ, quales ſunt contrahentes, contrahi non poſſit, neque dari benedictiones, rectè ſequitur moderationi *d. §. adijcimus* in hoc loco propoſito locum non eſſe, quãuis contrarium teneant poſt *Syl. Con. d. part. 2. §. 2. nn. 7. verſi. Barboſa de poteſt. Epiſc. Part II.* matrimonij, *Aul. d. diſput. 4. ſect. 1. dub. 6. concluſ. 4. Henriq. cap. 44. §. 1. litt. D.* & alij quos ſequitur *Sanch. dict. lib. 7. diſput. 8. num. 11.* qui non effugit vim prædictæ rationis, ſed magis ei ſuccumbit, dum ex *Henriqu.* reſpondet intelligendam eſſe *Vgol. & Say.* reſolutionem ſi contrahentes habeant priuilegium, hoc enim nihil aliud eſt, quam concedere ſecũdum iuris rigorem dari nõ poſſe benedictiones cum ea moderatione, vt reſoluit *Vgol.* & alij, qui eum ſequuntur. In Eccleſia autem ſpecialiter interdicta apud vtriuſque opinionis Auctores eſt indubitatum dari non poſſe benedictiones, nec contrahi matrimonium, vt ex communi multis comprobat *Sanch. d. diſput. 8. num. 12.* quia moderatio illa ſolum obtinet in interdicto locali generali, non in Eccleſia ſpecialiter interdicta, vt notauit *gloſ. verbo eccleſiis in d. §. adijcimus*, quam omnes ibi ſequuntur. Per cõtrarium autem poſſe eas dari in feſtiuitatibus exceptis, ſi alio ex capite prohibitæ non ſint, vt prohiberi conſtat in feſto Paſchatis, & Natalis Domini, ex *Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reform. matrimonij c. 10.* receptiſſimum eſt, vt comprobant *Vgolin. c. 8. §. 10. Con. Henriq. Vuald.* & alij, quos refert *Sanch. d. diſput. 8. n. 15. Sayr. d. c. 7. nu. 47. Aul. d. dub. 6.* ad finem, *Mari. Alter. d. c. 7. verſi. ſecundo dubitatur.*

207 Hæc pauca, quæ quotidiana ſunt in materia matrimonij, in compendium reduxi, quia Epiſcoporum conueniunt iuriſdictioni, cætera autem, quæ de matrimonij Sacramento deſiderari poſſunt, ſunt latiſſimè in multis libris de hac re editis tractata, qui ea diſcere cupit, conſulat *Verac. in ſpeculo coniug. Vmald. in candelabro aureo tit. de matrimon. Matienſo tit. 1. lib. 5. nouæ recop. Cardinal. Bellarmin. in ſuis controu. tit. de matrimon. Iuli. Sanzar. de matrimon. diſſolut. Franciſc. Anton. Oliueri de nullitate matrimon. Petrus de Ledeſma in ſpeciali tract. de matrimon. & in ſua ſumm. p. 1. de ſacramen. matrimon. Henriq. in ſumm. lib. 11. de matrimon. praxis Epiſcop. p. 1. verbo matrimonium, Stephan. Quaranta in ſumma Bullarij verbo matrimonij impedimenta, & verbo matrimoniales diſpenſationes, Aegid. de Conuch. de Sacram. to. 2. diſput. 21. cum ſeqq. Io. Franciſc. Leo in ib. ſauro fori eccleſiaſt. p. 2. ca. 19. de ſponſalibus, & matrim. Rebello de obligat. iuſtitiæ p. 2. lib. 3. de contractu matrimonij, Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. libr. 31. de matrimonij ſacramento, Ioã. Petr. Fontanella in tract. de pactis nuptialibus, ſine capitulis matrimonialibus, Franciſc. Molin. de ritu nuptiarum, & pactis in matrimonio conuentis, Fr. Baſil. Põt. in tract. de impedimentis matrimonij, Ioan. Cutier. in ſpeculi tract. de matrimonio, Bonacina in tract. de magno matrimonij Sacramento*, latiſſimè tribus tomis totam hanc materiam eleganter tractauit doctiſſ. *Tho. Sanchez.* illius quidem Sacri Ordinis, qui nominis, quod ſuper omne nomen eſt, titulo præſignitur.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſatio in genere ſumpta eſt iuſta dubitatio rei communis in ſingulos, iuxta cuiuſque neceſſitatem.*
2 *Diſpenſare in iure noſtro idem eſt, quod legibus ſoluere.*
3 *Diſpenſatio definitur, quod ſit iuris communis relaxatio ciũ cauſa cognitione abeo, qui habet poteſtatem diſpenſandi.*
4 *Diſpenſatio emanans ab inferiori requirit neceſſario cauſæ cognitionem, & expreſſionem.*
5 *Diſpenſatio ſine cauſa dicitur potius diſſipatio.*
6 *Diſpenſatio ceſſat ceſſante cauſa.*

7 *Diſpenſatio eſt quid odioſum, & ſtrictiuris, ſtrictéque intelligenda.*

8 *Diſpenſatus ad vnum cenſetur diſpenſatus ad omnia conſequutiua ad illud vnum.*

9 *Diſpenſatio facta ad vnum effectum vel in vno defectu, ad alios non extenditur.*

10 *Argumentum de maiori ad minus non habet locum in diſpenſationibus.*

11 *Regula cuilibet 53. de regul. iur. libr. 6. non procedit in diſpenſationibus, ſed tantum in his, quæ propriè, & abſolutè à iure communi conceduntur.*

12 *Declaratur tex. in c. ex parte 27. de decimis.*

13 *Argumentum de maiori ad minus in priuilegijs particularibus, ſeu diſpoſitionibus odioſis affirmatiuè prolatum, non valet.*

14 *Monachus, cui conceditur diſpenſatio ad beneficium curatum non poterit ſimplex poſſidere.*

15 *Declaratur tex. in c. per venerabilem, verſic. quod autem, qui filij ſint legitimi.*

16 *Epiſcopus in his, quæ ſunt de genere permiſſorum poteſt ex rei natura intra propriam diœceſim ea omnia, quæ Summus Pontifex poteſt in Eccleſia vniuerſali, niſi per ſacros Canones, aut per Summum Pontificem prohibeantur.*

17 *Epiſcopis videtur abſoluendi poteſtas eſſe conceſſa, quoties conditor Canonis cenſuræ abſolutionem non reſeruauit.*

18 *Refertur ſententia aſſerentium Epiſcopos in lege Canonica poſſe diſpenſare, quando eis expreſsè, vel tacitè conceditur diſpenſandi facultas.*

19 *Intelligitur tex. in c. dilecti de tempore ordinat.*

20 *Intelligitur text. in cap. nuper verſic. in ſecundo, de ſententia excommunicat.*

21 *Epiſcopis ſit diſpenſandi facultas à lege, vel tacitè, vel expreſſe.*

22 *Diſpenſatio Epiſcopis quando tacitè concedatur.*

23 *Epiſcopus quando diſpenſat ex tacita legis permiſſione, ſi faciat ſine iuſta cauſa, non tenet diſpenſatio in vtroque foro.*

24 *Concilij decreta expreſſa egent Pontificis derogatione.*

25 *Epiſcopus non poteſt diſpenſare in lege Concilij generalis, quamuis abſolutè permittat diſpenſationem.*

26 *Epiſcopus ſuper Concilio an data cauſa neceſſitatis poſſit diſpenſare?*

27 *Conciliaris Conſtitutio quando dicatur.*

EPISCOPVS PONTIFICIA, vel Concilij lege, quando poſſit diſpenſare?

ALLEGATIO XXXIII.

1 DIſpenſatio in genere ſumpta nihil aliud eſt, quam iuſta diſtributio rei communis in ſingulos, iuxta cuiuſque neceſſitatem: vnde diſpenſatores dicuntur illi, quibus ſpiritualia aut temporalia inter ſingulos diuidenda mandantur, vt probatur *Luc.* 12. ibi, quis putas eſt fidelis diſpenſator, *Paul.* 1. *ad Corinth.* 4. ſic nos exiſtimet homo, &c. & *cap.* 9. diſpenſatio mihi credita eſt, faciunt *text. in l. diſpenſatori* 51. & *in l. diſpenſatorē* 61. *ff. de ſolution. l. verbena* 166. & *ibi Abb. ff. de verbor. ſignification.* docent *D. Thom.* 1. 2. *quæſt.* 97. *articul.* 4. & 2. 2. *quæſt.* 88. *artic.* 10. *D. Antonin.* 2. *part. tit.* 11. *cap.* 3. §. 6. *Sylueſtr. verbo diſpenſatio quæſt.* 1. *Ger. de inſtit. lib.* 1. *q.* 1. *art.* 4. *Conarr. de ſponſalib. p.* 2. *c.* 6. §. 9. *n.* 1.

2 At vero attento noſtro iure prout *in c. de multa, ad finem, de præben. & in c. propoſui, de conceſſ. prabenda, et in c. at ſi clerici.* §. *de admi. de iudic.* & paſſim alibi, diſpẽſare idem eſt, quod à legibus ſoluere, & à vinculo legis eximere, *l. Princeps ff. de legib.*

3 Diffinitur autem diſpenſatio, quod ſit iuris cõmunis relaxatio, cum cauſæ cognitione, ab eo, qui poteſtatem habet diſpenſandi: ita *gloſ. penultim. in princ. in cap. requiritis,* §. *niſi rigor.* 1. *qu.* 7. recepta communiter ibi, vt per *Nauar. in c. quem pœnitet, num.* 7. *de pœnitent. diſtin.* 1. & *in manual. prælud.* 9. *nu.* 13. *Conar. d. nu.* 1. *Rebuff. in praxi tit. de diſpenſat. nu.* 1. *pag.* 179. *Monet. de diſtributionibus quotidianis, p.* 2. *quæſt.* 14. *nu.* 2. *Fr. Emman. quæſt. regul. to.* 2. *quæſt.* 46. *artic.* 1. *Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ.* 260. *in* 1. *edit.* & *reſolut.* 227. *num.* 2. *in* 2. *edit. Iacob. de Graffis in aureis deciſ. p.* 1. *lib.* 2. *cap.* 31. *num.* 1. *Sanchez de matrimon. lib.* 8. *diſputat.* 1. *num.* 2. *Sayr. in claui Regia lib.* 6. *c.* 11. *à princ. Alphonſ. Aluarez in ſpeculo iuris Pontificij, c.* 17. *de diſpenſation. Sanctiſſim. Epiſcop. Cardin. Tuſch. practic. concluſ. lit. D. concluſ.* 457. *Soar. de legib. lib.* 6. *cap.* 10. *nu.* 7. *Cardoſ. in praxi maleficum, & aduocat. verbo diſpenſatio, nu.* 1. *Fr. Ludouic. Miranda in manual. Prælat. tom.* 1. *q.* 30. *artic.* 1. *Vgolin. de poteſtate Epiſcopi c.* 7. *à num.* 1. Verum hæc diffinitio quamuis ſit communiter recepta, non tamen videtur admittenda, quia per illam ſolum ius commune, non vero particulare, velut municipale, aut ſynodale relaxatur, ſi quidẽ hoc iuris communis appellatione minimè continetur, *c.* 1. *de conſtit. lib.* 6. Deindè comprehendit etiam ſolum diſpenſationes emanantes ab inferioribus, in quibus neceſſario cauſæ cognitio, & expreſſio prærequiritur, vt in *Concil. Triden. ſeſſ.* 25. *de reform. cap.* 18. ibi, cauſa cognita, & *ſeſſ.* 14. *de reformat. capit.* 7. ibi, cauſa cognita, itaut non valeant ex *gloſ. vlt. in fine, ibi, vel dic, &c. in cap. literas ne conceſſ. prabenda, gloſ. vlt. in princ. in cap.* 1. *de ætate, & qualit. lib.* 6. *gloſ.* 1. per textum, ibi, in *c.* 2. *de ſchiſmaticis, Menoch.* vbi multos refert *conſil.* 15. *num.* 15. *Nauar. in conſil. vltim. num.* 4. *de ſimonia*, poſt alios, *Gutier. canon. lib.* 1. *c.* 19. *nu.* 5.

5 Si enim ſit ſine cauſa dicitur potius diſſipatio, quam diſpenſatio, vt *B. Bernardum* referendo dicit *Curt. Senio. conſ.* 19. *Aggredior nu.* 6. *Socin. nu. conſ.* 120. *nu.* 28. *vol.* 2. & ideo requiritur cauſa, quia per diſpenſationẽ vulneratur ius publicum, vt dicit *Pute. Rota Rom. deciſ.* 3. *lib.* 2. refert *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol.* 410. *n.* 3.

6 Et ceſſante cauſa ceſſat diſpenſatio. ita *Archidiac. in c.* 1. per illum text. *poſt princip.* 55. *diſtin. cap. vlt. in fine,* 77. *diſtinct. gloſ. in cap. poſt translationem, verbo ceſſante, de renunt.* cum alijs citatis à *Ricc. d. reſolut.* 410. *num.* 8. quæ tamen cognitio, & expreſſio in diſpenſationibus à ſupremo Principe emanantibus neceſſario non requiritur ex *Rebuff. vbi ſupra nu.* 9. & aduertit *P. Soar. de relig. to.* 2. *tract.* 6. *lib.* 6. *cap.* 9. *num.* 1. Dic ergo, quod diſpenſatio ſit legis, ſeu iuris alicuius per legitimum Superiorem relaxatio: quæ diffinitio videtur magis congruere materiæ, de qua agimus, & effugere difficultates, de quibus ſupra.

7 Diſpenſatio eſt quid odioſum, & ſtrictiuris, ſtrictèque intelligenda, *cap.* 1. & 2. *de filijs presbyterorum lib.* 6. *cap. non poteſt, de prabend. eodem lib. cap. quod dilectus, de conſang. & affin. l. ex facto in princip. ff. de vulgari, & pupillari, Iaſ. in l. re communi, num.* 178. *ff. de legatis* 3. *Matienſ. l.* 10. *gloſ.* 1. *numer.* 7. *tit. vl.* 8. *lib.* 3. *nouæ recopil. Monet. diſt. quæſt.* 14. *num.* 5. *Mari. Antoni. variar. lib.* 1. *reſolut.*

resolut. 19. *numero* 14. *& lib.* 3. *resolut.* 2. *numero* 18. *Cardoso. in praxi iudicum, verbo dispensatio, nume.* 9. *&* 19. *Campan. in diuers. iuris Canon. rub.* 11. *cap.* 13. *nume.* 90. *Fr. Ludou. Miranda dict. quæst.* 30. *artic.* 12. *conclusio.* 2. *Brunor. in locis communibus verbo dispensatio. num.* 7. *Aloys. Ricc. dict. resolut.* 227. *num.* 3. *& d. resolut.* 410. *numero* 4. *Sanchez disput.* 1. *numer.* 3. *Gironda de priuilegiorum explicatione, num.* 1111. *cum sequentibus*; nam dispensatio vocatur vulnus, quia per eam ins ipsum vulneratur, *c. ipsa pietas*, 23. *q.* 4.

8 Et licèt dispensatus ad vnum, dispensatus cẽseatur ad omnia consequutiua ad illud vnum, vt per *glos. verbo plures in c. quia in tantum, de prabendis, Sayr. de censuris lib.* 7. *cap.* 14. *numer.* 21. plene *Sanchez. dict. lib.* 8. *disput.* 1. *num.* 19.

9 Tamen dispensatione facta ad vnum effectum, vel in vno defectu, ad alios non extenditur, *Afflict. decis.* 310. *numer.* 12. *Rota diuers. decisio.* 233. *part. prima.* quam refert *Ricc. dict. resolut.* 227. *numer.* 6. *Burg. de Paz l.* 3. *Tauri numer.* 21. *cum sequentibus, Gironda dict. loco numer.* 1115. vbi limitat, quãdo dispensatio fit motu proprio, vel ratione connexitatis, & accessorij, vel in his, quæ recipiunt interpretationem à iure communi: vel quando proprietas verborum extensionem requirit, aut quando dispensatio est fauorabilis ex causa necessaria, vel est necessaria ex fauorabili causa, & quando alicui data est potestas dispensandi contra ius, tunc enim, vt fauorabilis extenditur, nec quidem fit extensio ad casum minorem, licèt maiorem habeat rationem, vt per *Panormit. in c. ad aures nu.* 7. *de rescriptis, Nat. consil.* 163. *n.* 5. *Aloys. Ricc. d. resolut.* 227. *nu.* 3.

10 Argumentum enim de maiori ad minus non habet locum in dispensationibus, *Couarr. de sponsal. par.* 2. *cap.* 8. *numero* 11. *Moli. de primog. libro* 2. *capit.* 4. *numer.* 48. *& sequ. Brunor. à Sole in locis commun. verbo dispensationes sunt odiosæ, Surd. decisio.* 268. *numero* 20. *&* 21. *Cald. Pereira de nomi. emphyt. quæst.* 21. *numero* 65. *Gutier. cano. libro* 2. *capit.* 15. *numer.* 12. *Rendina in prompt. recept. sent. tom.* 1. *tit.* 29. *num.* 12. *Molina de iustit. tractat.* 2. *disput.* 591. *num.* 2. *Sanchez d. disput.* 1. *num.* 32. *& disput.* 24. *nu.* 17. *lib.* 8.

11 Sic etiam *reg. cuilibet* 53. *de regulis iuris libr.* 6. non procedit in dispensationibus, sed tantum in his, quæ propriè, & absolutè à iure communi conceduntur *Ias. in leg.* 3. *numero* 43. *ff. de constitut. Principum, Felin. in cap. postulasti, numero* 9. *de rescriptis, Paul. Æmil. decisio.* 8. *numero* 6. *parte prima. Campan. dict. cap.* 13. *numer.* 92. *Rebuff. in praxi tit. de dispensation. ad plura, numero* 64.

12 Sic intelligitur text. difficilis in *cap. ex parte* 27. *de decimis*, omissis namque varijs intellectibus de quibus *Couarr. libr.* 1. *variar. cap.* 17. *numero* 13. *Gutier. Canon. libr.* 2. *cap.* 11. *à numero* 116. *Fortunian. &* 9. *& quod si tãtum numero* 164. *Rebuff. de decimis, quæst.* 14. *à princ. Soar. de Relig. tom.* 1. *de decimis, libr.* 1. *cap.* 23. *à numer.* 4. *Menoch. consil.* 33. *à numer.* 2. Dicendum est text. illum nõ agere de priuilegio, aut concessione speciali, circa decimas recipiendas; sed magis de concessione iuris communis, per quam eodem attento poterat Abbas, vel parochus ille percipere decimas de laboribus terræ parochiarum suarum, & ita sensus est, *cum tibi concessum sit*, similiter à iure communi de quo in *c. cum contingat, versi. unde, de decimis, quod minus est*, nempè vt percipias decimas de laboribus, & *minus concessum esse videtur*, nempè vt eas percipias de noualibus, & ita fit argumentum de maiori ad minus affirmatiuè in his, quæ competunt iure speciali.

13 Nam in priuilegijs particularibus, seu dispositionibus odiosis argumentum de maiori ad minus affirmatiue non valet, *cap. fin. de transl. Prælatis, cap. cui de non Sacerdotali, de prabend. in* 6. cum similibus, *Sanchez dict. disputation.* 1. *numer.* 32. *Ioan. Andr. in cap. ea quæ de reg. iuris in* 6.

14 Vbi dicit, quod ex dispensatione Monacho concessa, vt posset beneficium curatum obtinere, minime poterit simplex possidere, & *Nat. cons.* 504. *non sum nescius nu.* 4. *&* 5. asserit, quod dispensatio Monacho facta ad beneficium curatum, non porrigitur ad simplex, refert *Aloys. Ricc. in d. praxi aurea resol.* 410. *nu.* 5.

15 Obstat maximè *text. in capit. per venerabilem, versic. quod autem.* ibi, quod in maiori conceditur, licitum esse videtur & in minori, *qui filij sunt legitimi*, vbi Summus Pontifex in materia legitimationis, seu dispensationis arguit de maiori ad minus: cui varijs modis respondẽt scribentes, alij distinguũt inter dispensationes odiosas, & fauorabiles, vt in his posterioribus procedat *d. cap. per venerabilem*, qui de legitimatione agit, quam inquiunt ea ratione fauorabilem, quia per eam fit regressus ad ius naturale, secundum quod omnes homines legitimi nascebantur. *Anib. quibus modis naturales efficiantur sui, §. illud*, notat *glos. verb. alpha in cap. ab exordio* 35. *distinct.* recepta vt per *Mantuam dialogo* 82. At verò in prioribus, scilicet odiosis, procedat communis sententia negatiua, & iura pro eo adducta: ita *Abb. in cap. ad aures numer.* 8. *de rescriptis, Dec. in cap. ac si clerici, §. de adulteris à numero* 91. *de iudicijs, Sanch. dict. disput.* 1. *num.* 31. quorum sententiam videtur sequi *P. Soar. de legibus lib.* 8. *cap.* 17. *à numer. secundo*. Sed contra hanc distinctionem multis insurgit *Felin. dict. numer.* 9. *vers. limita secundo*, tum quia omnis dispensatio eo ipso, quod à iure communi recedit, odiosa censeri debet, & exorbitans, ac restringenda *l. singulare, ff. de regul. iuris, regul. quæ à iure communi, de regul. iuris lib.* 6. Alij igitur distinguunt inter legitimationem, quam fatentur odiosam, & restringendam, sicut dispensationem: & inter potestatem legitimandi, seu dispensandi, de qua intelligunt *dict. cap. per venerabilem*, quam inquiunt esse fauorabilem, & extendendam, iuxta *cap. vltim. de simonia*, ita *Couarr. de sponsalibus* 2. *par. cap.* 8. *§.* 8. *num.* 6. & alij de quibus *Sanchez dict. lib.* 8. *disputation.* 2. *numero primo*. Sed non satisfaciunt, quia *text. in dict. capit. per venerabilem*, non solum de potestate agit legitimandi, sed etiam de ipsa legitimatione facta, vt patet, ibi, cum in spiritualibus dispensetur, consequenter intelligitur in temporalibus dispensatum, & deinde, quia vt bene *Alciat. lib.* 1. *Parad. cap.* 16. frustra distinguitur inter potestatem legitimandi, & ipsam legitimationem, vtrũ enim potestas illa fauorabilis sit, vel odiosa, non aliunde expendi potest, quam ex fine, seu effectu propter quem conceditur, vel in quem dirigitur. Quare reiectis his, & alijs, facilis & verus sensus est, argumentum illud de maiori ad minus, de quo *in dict. caput. per venerabilem*, non esse Pontificis, sed partis petentis etiam temporalem legitimationem, quam Pontifex denegauit.

16 Deueniendo ad quæstionem nostram dicendum est Episcopum in his, quæ sunt de genere permissorum, posse ex rei natura, & ex ipso iure diuino intra propriã diœcesim ea omnia, quæ Summus Pontifex potest in Ecclesia vniuersali, super omnem orbem Christianum nisi

niſi per Sacros Canones, aut per Summum Pontificem prohibeatur, vt videtur probare *text. in capit. nuper. 29. iuncta glos. verbo non retinuit, de ſententia excommunicationis.*

17 Ex quo regulam tradunt ſcribentes omnes, quod quoties conditor Canonis cenſuræ abſolutionem non reſeruauit poteſtatem abſoluendi Epiſcopis videtur conceſſiſſe, ſecundum *Nauar. in manual. cap. 27. nu. 39.* plene *Gutier. can. lib. 1. cap. 5. à princip. Soar. tom. 5. diſputat. 6. ſect. 4. Sayr. de cenſ. lib. 2. cap. 19. à num. 2.* Hinc *glo. in cap. in quibuſdam, de pœni. verbo diſpenſarum*, explicans verba textus in fine, ibi, *niſi cum eis fuerit miſericorditer diſpenſatum*, inquit, quod poteſtas diſpenſandi intelligitur conceſſa Epiſcopo, ſi illam Papa ſibi expreſſe non reſeruauit, idem confirmat *glos. verb. diſpenſatum in cap. poſtulaſtis, de cler. excomm. & in cap. clerici. verb. monuit, eod. titul. & in cap. excommunicamus, §. credentes, verb. Apoſtolicæ, de hæret.* facit *glos. verbo interdicta, in cap. cum illorum 32. de ſent. excomm. gloſ. penult. verſ. de diſpenſatione, in cap. requiritis. 1. quæſt. 7.* intendit tex. *in capit. ad honorem, de auctoritate, & vſu palij*, ibi *in plenitudinem*, & ibi *in partem*, iuncto *cap. 1. de officio Ordinarij* ibi, in ſuis diœceſibus liberam, & ibi, ſecundum quod Canones cenſent, & ex doctrina *Archid. in cap. licet (anon. de electi. in 6.* quam probant *Abb.* & alij *in cap. at ſi clerici. §. de adulter. de iudic.* cum multis relatis per *Cott. in memorab. verb. Epiſcopatus*, & tanquam indubitatum tradunt *Victoria de matrimon. par. 1. num. 7. Pelag. de planct. Eccleſ. lib. 1. cap. 50. verſ. in his*, vbi teſtatur communem, poſt *Sot. Abulenſ.* & alios ſequitur *Henriq. in ſumm. libr. 10. de Sacram. Ord. cap. 35. numer. ſecundo littera D. & de matrimon. lib. 12. capit. 3. numer. ſecundo in comment. littera M.* & poſt multos *Sanch. de matrimon. lib. 1. diſputat. 61. numero 3. Soar. tom. 4. de panit. part. 2. diſputat. 25. ſect. 1. numer. 13. & de legibus lib. 6. cap. 14. ſub numer. 3. Fr. Ludouic. Miranda in manual. Prælat. tom. 2. q. 30. art. 10 concluſ. 2.*

18 Verum alij, aliter tenent, & longe veriorem atteſtantur eſſe ſententiam, quæ docet Epiſcopos in lege Canonica poſſe diſpenſare, quando eis expreſſe, vel tacitè conceditur diſpenſandi facultas: ita reſoluit *gloſſ. verbo ſuſpenſus in cap. cupientes de electi. in 6. Card. in c. dilecti in princ. de temp. ordin. Abb. in d. §. de adulter. nu. 6. vbi Deci. nu. 6. D. Antonin. p. 1. tit. 17. c. vnic. §. 20. Soar. comm. verbo Epiſcopus, num. 134. Selu. de benef. p. 4. q. 7. Rebuff. in praxi tit. de diſpenſ. ad ſtiura nu. 27. Mandoſ. reg. 13. Cancell. quæſt. 6. num. 6. Borgaſ. de irreg. 3. par. tit. de diſpenſatione Epiſcoporum num. 10. Vgol. de poteſtat. Epiſcop. c. 57. §. 1. Mart. Alter. de cenſur. tom. 2. diſput. 8. c. 3. verſ. ſed controuerſia.*

19 Ex quibus conſtat hanc eſſe hodie magis communem, & receptam ſententiam, licet olim contraria magis communis fuerit, pro qua ſententia vltra regulam *cap. cum inferior de maiorit. & obed. & ſtem. ne Romani, de electi.* cum ſimilibus, quibus habetur inferiores non poſſe tollere ius Superioris; maximè pro hac parte facit *tex. in dict. cap. dilecti*, ibi, diſpenſatio à Canone minime ſit permiſſa, quæ verba ſatis euincunt Epiſcopũ, vel Archiepiſcopum tantummodo diſpenſare poſſe in caſibus in quibus diſpenſatio à Canone permittitur eiſdem, & ita conceditur expreſſe, vel tacite: aliter enim ſi ſecundum contrariam ſententiam Epiſcopi, & ſimiles poſſint diſpenſare in caſibus in quibus prohibiti non [illegible]iuntur, textus ille non bene argueret, quia quamuis Epiſcopo non permittatur, aut non conceda-

tur à canon. diſpenſatio in eo caſu, adhuc ille poſſet diſpenſare, niſi ſpeciatim prohiberetur, & conſequenter ad conuincendum Epiſcopum, & improbandam diſpenſationem, de qua textus ille agit, debuit Pontifex dicere, quod diſpenſatio in eo caſu à Canone non eſt prohibita, quod tamen non dicit, ſed à conuerſo, nempe, quod diſpenſatio à Canone non eſt permiſſa.

20 Non obſtat *tex. in dict. cap. nuper, verſ. in ſecundo*, ibi, ex quo conditor Canonis, &c. quod eſt præcipuum contrariæ ſententiæ fundamentum; quia vltra alia, quę ad illius intellectum tradunt poſt alios *Con. in cap. Alma mater par. 1. §. 12. num. 5. & 6. Duen. reg. 252.* Reſpondetur text. illum procedere in abſolutione ab excommunicatione, quæ à diſpenſatione, de qua agimus, differt, & facilius concedi ſolet, ne excommunicatus in excommunicatione decedat, & ita detur periculum animæ, *arg. c. cum illorum 32. verſ. 1. ſi fuerint*, vbi *gl. verb. ignorat, de ſentent. excommunic.* quod in diſpenſationibus non contingit, tradit *gloſſ. d. verb. ſuſpenſos*, & poſt *Borgaſ.* notat *Gutier. canon. lib. 1. c. 3. num. 4. & 5.* intendit *concil. Trident. ſeſſ. 24. de reform. c. 6.* ibi diſpenſare, & ibi, abſoluere.

21 Aduerte tamen legem diſpenſandi facultatem facere Epiſcopis aliquando expreſſe, prout in ſpecie *c. ſane, de clericis coniugat. & c. penult. in fin. de electi. & c. cum eo 34. de electi. in 6. & c. 1. in princ. de filijs presbyterorum eodem libr. & c. 1. de ætate & qualitat. eod. lib.* cum alijs, de quibus per *gloſ. 1. & 3. in c. at ſi clerici, §. de adulteriis, de iudicijs.*

22 Aliquando vero eandem poteſtatem concedit tacite, ſeu virtualiter, veluti quando lex imperſonaliter diſpenſandi facultatem facit, ſcilicet poſſit diſpenſare, non adijciendo per Sedem Apoſtolicam, vel Romanũ Pontificem, prout in ſpecie, *cap. ſecundi de eo qui cognouit, & capituli poſtulaſtis 7.* vbi *gloſ. 3.* & Doctores *de clerico excommunicato, & cap. penultim.* iuncta *gloſ. vltim. de pœnis*, cum alijs, tunc enim, quia frultra diſpenſatio cõceditur Summo Pontifici, qui de iure poteſtatem diſpenſandi habet *cap. propoſuit de conceſſ. præb.* cenſetur illa facultas data Prælatis inferioribus, & in hoc caſu poteſt etiam intelligi dictum *cap. nuper. verſ. in ſecundo*, ibi, non retinuit, & ibi eo ipſo, ita docet *gloſ. vltim. in d. cap. penultim. de pœnis*, vbi cum tex. dicat certos hæredes non poſſe aſſequi prælationis honorem, & ſubdat hæc verba; *niſi cum eis fuerit miſericorditer diſpenſatum*, ait ex quo tex. non determinat à quo, poſſe Epiſcopum, ſequuntur *Abb.* ibi *numer. 5. Card. & Henric. in fine*, docet etiam *gloſ. verb. diſpenſatum in cap. poſtulaſtis, de cler. excomm. miniſt.* vbi text. decidit excommunicatos non poſſe retinere beneficia, ſubdens, niſi cum eis fuerit miſericorditer diſpenſatum, ait cum non dicat à quo, poſſe Epiſcopum, ſequitur ibi *Abb. n. 8.* reſoluunt *Henriq. lib. 14. de excommun. capit. 19. num. ſecundo*, & multi citati à *Sanch. dict. libr. 8. diſputat. 5. numer. primo.* Quæ quidem diſpenſatio ſi ab Epiſcopo, vel alio inferiori à principe poteſtatem diſpenſandi habente, concedatur ſine cauſa iuſta, non tenet in vtroque foro, vt reſoluunt *Couar. de ſponſ. par. 2. cap. 6. §. 9. numero 11. Gutier. Canon. lib. 1. cap. 19. numer. 5. Sanch. de matrimon. lib. 8. diſput. 17. num. 4.*

23 Limitatur ſeu potius declaratur ſupradicta reſolutio, vt tãtum procedat, & intelligatur de Canone Pontificio, nam ſi Concilij Generalis ſit, quamuis abſolutè permittat diſpenſationem, non poterit Epiſcopus diſpenſare, tunc enim negata hac facultate Epiſcopo, adhuc

hucea verba aliquid operantur, duos habebunt effectus. Prior est, vt ad ei Concilij decreto derogandum non desideretur specialis eius mentio. Posterior est Pontificem reddi faciliorem ad dispensandum in eo, vt cum alijs aduertit *Sanch.dict.lib.8. disputation. 6. numero quinto.*

24 Decreta enim Concilij expressa egent derogatione, vt resoluunt *Cotta in memorabil. verbo clausula non obstante, Rebuff. in auth.habita, verbo examinatione, pagin. 550.cum seq. C.ne filius pro patre. & in praxi benefic. tit. de dispensat.super defectum natalium, numer. 24. Gutier. pract.lib.3.q.17.nu.231. Aloys.Ricc.in collect.dec.par.4. collect.849.& collect.137.prope finem, & in praxi fori eccles.dec.556.in 1.edit. & resolut.478.numer.4. in 2.edit. Henriq.lib.13.c.57.§.1.prax.Episcop.p.2. verbo absolutio, vers. dico quinto, pag.5. Flores de Mena var. lib.1.q. 10.nu.50. Gratian.discept.forens.c.397.à nu.35. Verall. dec.176.p.1. Fr. Emman.quæst.reg.tom.1.q.8.art.10.& tom.3.q.36.artic.2.& q.39.artic.4. Azor. instit.moral. p.2.lib.5.c.14.col.574. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit.lib.5.nu.2. Bonacina de censur.disput.1.q.3.puncto 2. nu.4.in fi. Mart. Anton. variar. resolut. lib.1. resolut.58. nu.6. Nicol.Garc.de benefic.p.4.c.5.nu. 30. Campanil.in diuersorio iuris Canonici rubr.11.c.tit.nu.27.& rubr.12 c.13.nu.154. vers.in causa. Hieron. Fernandez de Otero in repet.c.1.de iudic. à nu.10.*

25 Et ideo Episcopum Conciliarem constitutionem tollere, aut in ea dispensare minime posse resoluunt *Rebuff.in tract.nomin.quæstione quinta, numer.30. Gutier.de iuramen.confirmat.par.prima capu. 51. numer. vigesimo quarto, & canon.lib.1.capit.5.num.10. Franc. Leo in Thesauro fori ecclesiast.par.secunda, cap.8.numer.44. Henriq. dict.lib.13.capit.57.§.1. litera C. Francisc. Molin. de ritu nupt.lib.2.differ.11.nu.145. Stephi Gratian.d.c.397.numer.33. Valer. Reginald.in praxi fori pœnitent.lib.31. cap. 27.nu.202.in princip.*

26 Ex magna tamen causa necessitatis poterit Episcopus dispensare, præcipue quando Concilium, vel permittit dispensare, vel loquitur impersonaliter, nec vetando, nec permittendo, nec imponendo aliquam pœnam, vide *Tiraq.de pœnis temperan.in præfat.nu. 31. Lambertin.de iure patronat.par.1.lib.2.art.19.q.7.in princip. nu.2. Cott.in memorab.verbo Episcopus, Brunor. à Sole in locis commun.verbo dispensatio 1. Rebuff. in praxitit. de dispensat.ad plura beneficia, à nu.30. Spin. in speculo testa. glos.15.princip.à nu.8. Humada in l.5.gl.12.in fin.vers.limitatur, tit.5.par.1.* optime *Mich.Graff.commun.opinion. tom.1.lib.1.tit.2.num.67. Sanchez de matrimon.libr.2. disput.40.à nu.2. Cened.pract.& canon.quæst.lib.1.q.30. à num.30.*

27 Quæres non abs re, quando dicitur constitutio Conciliaris, quando autem Pontificia, vbi ab vtroque dimanat? de qua relate *Sanch.dict.lib.8.disputat.5.nu.6. cum seqq.* ex quo pro faciliori, & breuiori explicatione sequentes regulas collegi. Prima est, si materia trahat originem à Concilio, dicetur constitutio Concilij, vt si Concilium rem illam deinciendam proponat, si vero originem trahat à Pontifice dicitur Pontificia; cum enim constitutio ab vtroque dimanet, ad discernendum vtri potius attribuatur iure optimo origo spectanda est. Secunda Regula, quando decreti in subscriptione dicitur, ex tali Concilio, vel in tali Concilio signum est id à Concilio traxisse originem; ac proinde censeri Concilij. Tertia regula, quando Pontifex attribuit constitutionem ipsi Concilio, vt *in cap.fin.2.q.1.* ibi decernente nobiscum sancta synodo, *& in capit. nimis 9. de iureiur.* ibi, Sacri auctoritate Concilij prohibemus: ita *Dec.in c.1.in noua edit.in 1.lect.à nu.1. de iudic.* vbi *Abbas.nu.1.* & alij quos refert, & sequitur *Sanchez d. disput.5.nu.6.7.8.& 9.* & ibi *numer.11.* resoluit censeri Conciliarem constitutionem, vbi Summus Pontifex sic diceret. definimus hoc cum consensu Concilij. Constitutiones, quæ ex Concilijs desumuntur, quare quandoque sub nomine Romani Pontificis, quandoque sub nomine ipsius Concilij edantur, vide *Anastas.Germon. animadvers.lib.2.cap.1.*

SVMMARIVM.

1 *Inferiores in lege Superioris dispensantes absque iusta causa nulliter faciunt.*
2 *Dispensatio Episcoporum, vel aliorum inferiorum in propriis constitutionibus facta sine causa valida est.*
3 *Episcopus, vel Archiepiscopus in suæ diœcesanæ Synodi constitutionibus valide dispensat.*
4 *Episcopi quamuis valide dispensent in prædictis constitutionibus sine causa peccabunt mortaliter, si vero non detur scandalum, aut notabile aliorum damnum peccabunt venialiter.*
5 *Episcopus non potest dispensare in suis constitutionibus à se iuramento firmatis.*
6 *Nec etiam si constitutio transierit in contractum ad commodum alterius.*
7 *Nec etiam si prædictæ constitutiones sint auctoritate Pontificia confirmatæ.*
8 *Archiepiscopus inualide dispensat sine causa in decretis Synodi Prouincialis.*
9 *Concilium Prouinciale maior est Archiepiscopo.*

EPISCOPVS AN VALIDE in suis Constitutionibus absque causa dispensare possit?

ALLEGATIO XXXIV.

1 CErtum & indubitatum est apud vtriusque iuris Doctores, dispensationem quamcumque inferiorum, in lege superiorum fore irritam si causa legitima deest, quia quoties inferiori committitur potestas dispensandi in lege superioris, intelligitur causa iusta existente, mandatum enim Pontificis ad ius referri debet; *cap.multa de prabend.* quare ita tenent *Cou.de sponsalib. par.2.cap.6.§.9.numer.11. Gutier.canon.lib.1.cap.9.numer.5.* plures apud *Sanch.de matrimon. lib.8.disput.17. numero quarto. Nauarr.in manual.prælat.9.num.15. Ludou. Miranda in man. Prælat.tom.2.quæstione 30.articul.4. conclus.4.*

2 Cæterum dispensatio Episcoporum, vel aliorum inferiorum in proprijs Constitutionibus facta, sine causa, valida est. Primo quia Episcopus in sua diœcesi potest ea omnia, quæ potest Pontifex in toto orbe, exceptis specialiter reseruatis, vt dixi *alleg.1.numer. sext.* sed Pontifex in lege ecclesiastica, & princeps secularis in ciuili sine causa valide dispensat, mutando rem propriam, & propriam voluntatem, à qua sola vim habebat lex, vt probat *Sanch.dict.lib.8.disputat.7.numer.24.* ita etiam Episcopus poterit dispensare sine causa in suis constitutionibus, cum ab eius voluntate pendeat

illas

illas vim habere, atque adeo possit illas omnino cassare, sua potestate ordinaria vtens, nec in aliquo ius cõmune offendens: ita *Doct. in cap. at si clerici §. de adulteriis, de iudic.* vbi *Anton. num. 17. Abbas num. 10. Felin. 6. Aretin. 24. & Alex. de Neuo nu. 16. Botta. in tract. de Synodo Episcopi, par. 2. art. 4. num. 8. Gambarupta de auctoritate legati lib. 10. numero 42. & seq. Nauarr. in manual. cap. 25. numer. 74. in fine, & in cap. fin. num. 4. de simonia. Sayr. de censur. libr. 6. capit. 11. numer. 11.* plures quos refert, & sequitur *Sanchez dict. disputation. 17. numero 27.*

1 Ex eadem ratione probabilius validam censeo dispensationem Episcopi, aut Archiepiscopi in suæ diœcesanæ synodi Constitutionibus, absque causa factam, quia etiam hoc casu, ficut in supradicto, dicitur dispensare in re propria, mutando proprium volũtatem, cum solus ille in synodo diœcesana suffragium habeat decisiuum, cæteri autem, qui communiter sunt Parochi, & clerici, qui nulla statuendi facultate gaudent, assident illi, vt consilium præbeant. Ita nuncupatim de constitutionibus synodalibus resoluunt *Nauarr. dict. c. 25. numer. 74. Rott. dict. articul. 4. numer. Sanchez dict. disput. 17. num. 33.* Et denique potest Episcopus contra constitutiones suas, ac synodalia, & alia ipsius decreta dispensare, quia potestas dispensandi commensuratur à potestate statuendi, & pœnam imponendi, & in omnibus casibus, in quibus quis potest statuere, & punire, potest dispensare, *Franc. Leo in thesauro fori eccles. par. 2. cap. 8. num. 52.*

4 Peccabit tamen sic absque iusta causa dispensando, cum faciat contra ius commune, imo & diuinum naturale dictans neminem à lege generali esse absque iusta causa eximendum, *cap. cum omnes de constit.* & tenent *Nauarr. dict. prælud. 9. nu. 15. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 5. c. 15. q. 3. in fi. Sanch. d. nu. 27.* At non dato scandalo, nec notabili aliorum damno, aut legis grauitate credo culpam esse venialem, prout explicant *Nau. d. prælud. 9. numer. 14. & cap. 25. numero 5. Fr. Enman. in summ. tom. primo, cap. 237. numer. 1. Valentia 1. 2. disput. 7. quæst. 5. puncto 9. ad finem,* & idem *Sanchez dict. lib. 8. disput. 18. num. 7.*

5 Primo limitatur hæc nostra principalis resolutio, nisi Episcopus eas Constitutiones iureiurando firmauerit, cum enim nequeat secum in iuramento dispensare, nequibit in eis constitutionibus dispensare: *Sayr. de censur. lib. 6. c. 11. nu. 11. Botta. de synode Episcopi part. 2. art. 4. nu. 13. Azori. d. lib. 5. cap. 15. q. 7. vers. in præsenti,* plures refert, licet non sequatur *Sanchez dict. disput. 17. num. 31.*

6 Secundo limitatur, nisi illa Episcopi constitutio transierit in contractum in commodum alterius: *Gambar. dict. lib. 10. nu. 444. Sylvest. verbo dispensatio, quæst. 13. num. 19.* multi quos refert, & sequitur *Sanchez d. disput. 17. nu. 29.* vbi etiam addit, licet hæc limitatio sit vera, posse Episcopum ex legitima causa superuenienti contrauenire.

7 Tertio limitatur nisi eæ Constitutiones sint auctoritate Pontificia confirmatæ, quia ex ea confirmatione gaudent auctoritate Papæ, & reputantur ac illius leges, ac proinde se habet ad illas Episcopus, ac ad ius commune, quia nequit eam confirmationem ex parte tollere, ita docent *Botta dict. art. 4. nu. 12. Sayr. d. num. 11. Azor.* vbi proxime, *Sanchez d. disp. 8. nu. 31.* & alij plures ab eis citati.

8 Quæret aliquis opportune an dispensatio Archiepiscopi in decretis Synodi Prouincialis facta sine causa legitima valeat? in qua quæstione negatiua pars verior est, quæ quidem ex multis suadetur, quæ adducit *Nauarr. cons. 7. de offic. Ordin. in antiq. & cons. 6. sub tit. de maiorit. & obed. in nouis.*

9 Imprimis quia Concilium (loquimur de Prouinciali, nam in generali respectu Summi Pontificis longe aliter resoluendum, quia ita ille est supra ipsum generale Concilium, vt ab eo Concil. ad ipsum Summum Põtificem possit appellari *Iacobat. tract. de Concil. lib. 10. art. 2. nu. 2. in fi. Scace. de appell. q. 8. nu. 100.*) est superius singulis omnibus, qui constituunt illud, quorum vnus est ipse Archiepiscopus, qui poterit ab ipso mulctari, & excommunicari, vt probat *Nau. d. loco num. 3.* tum quia Concilium adeo maior est Archiepiscopo, quod ab eo appelletur ad illud, tanquam ab inferiori ad superiorem, vt tradunt *glos. fin. in cap. à collat. de appellat. lib. 6. Card. in Clem. 1. §. quod etiam in interdictis numer. 1. notab. 1. de sentent. excommun.* vbi *Anchar. nu. 5. notab. 5. Nauar. dict. loco num. 4.* vbi *num. 5.* respondens ad obiectionem, quam in principio adduxerat, dicit, quod Archiepiscopus est caput Concilij ad hũc effectum, quod ad eum pertinet vocatio, & congregatio eius, & vt debeat habere primam Sedem, vt habet Decanus, & Canonicus senior in Capitulo Ecclesiæ Cathedralis, sed non quoad hoc, vt sit Superior eius, vel maior eo iam congregato, neque quod habeat eamdem iurisdictionem, quam habet illud, imo est coniudex, & collega aliorum Episcoporum, quare irritam esse illam dispensationem sine causa factam ab Archiepiscopo in decretis Synodi prouincialis tenet *Sanchez dict. disputat. 17. num. 36.*

SUMMARIVM.

1 *Summus Pontifex solus potest dispensare in impedimentis iure Pontificio dirimentibus matrimonium.*

2 *Episcopus potest dispensare in impedimentis, quæ impediunt matrimonium contrahendum, sed non dirimunt contractum.*

3 *Episcopus potest dispensare in impedimento dirimenti, quãdo illud fuerit occultum, & matrimonium publicum, neque coniuges possunt separari absque magno scandalo, nec ad Summum Pontificem, aut eius nuncium patet recursus.*

4 *Intellige, quando matrimonium contractum fuerit bona fide.*

5 *Episcopus in prædictis dirimentibus impedimentis potest dispensare, dum postulauerit urgentissima necessitas.*

6 *Datur consilium Confessarius, quibus detegitur aliquod impedimentum in Confessione à contrahentibus statum matrimonium.*

7 *Episcopus data huiusmodi urgentissima necessitate, poterit dispensare in impedimentis cognationis orta ex Baptismo tempore necessitatis non solemniter collato.*

8 *Episcopus potest ad petendum debitum dispensare cum coniuge, cui debiti petitio est interdicta propter cognationem spiritualem, vel affinitatem superuenientem post matrimonium.*

9 *Episcopus potest dispensare ad petendum debitum in cognatione spirituali orta inter omnes ipsosmet coniuges.*

10 *Episcopus in prædictis casibus non potest dispensare, quando facile recurri potest ad Nuntium Apostolicum.*

11 *Episcopus conceditur potestas dispensandi in dictis impedimentis occultis pro solo conscientia foro.*

12 *Priuilegium habentes diſpenſandi in caſibus Epiſcopalibus, etiam matrimonialibus, non poſſunt diſpenſare in prædictis.*

13 *Vicarius generalis Epiſcopi non poteſt diſpenſare in prædictis caſibus niſi ad hoc haberet ab Epiſcopo particularem commiſſionem.*

14 *Epiſcopo poteſt delegare facultatem diſpenſandi in impedimentis matrimonium dirimentibus, caſu quo poteſt ipſe diſpenſare.*

15 *Iuriſdictio ex Principis priuilegio competens non perſonæ, ſed perpetuo dignitati, vel officio, non eſt delegata, ſed Ordinaria.*

16 *Ordinarius iudex ille dicitur, qui iure officij, vel dignitatis, iuriſdictioni, ſeu iuridicundo præeſt.*

17 *Intelliguntur text. in cap. vlt. de officio Ordinarij, & in capit. vltimo, §. cæterum, de officio delegati.*

18 *Epiſcopus ſi dubitetur an res egeat diſpenſatione, poteſt declarare illam non deſiderari, vel ad cautelam diſpenſare.*

19 *Opinio probabilis poteſt ſequi in foro conſcientiæ relicta probabiliori.*

20 *Epiſcopus cum minoribus non habentibus requiſitam ætatem ad matrimonium, poteſt diſpenſare, vt illud ineant; quando ſunt prope ætatem, & dubium eſt, an malitia eam ſuppleat.*

EPISCOPVS IN IMPEdimentis Matrimonij, quando poſsit diſpenſare?

ALLEGATIO XXXV.

1 IN impedimentis ſolo iure Pontificio dirimentibus Matrimonium ſolius eſt Pontificis diſpenſare, nam illa omnia ſunt iure communi inducta, in quo tãquam in lege Superioris nequit Epiſcopus, qui inferior eſt diſpenſare, *cap. cum inferior de maioritat. & obedient.* ita *Cou. de ſponſalib. par. 2. cap. 6. in princip. num. 15. & §. 10. numer. 11. Angel. verbo matrimonium, 3. impedimen. 18. num. 3. Sylueſtr. verbo Matrimonium 6. quæſt. 5. in fi. Gutier. Canon. lib. 1. cap. 5. num. 10. Nauarr. in manual. c. 22. num. 85. verſic. tertio dicendum. Henriq. in ſumm. lib. 12. cap. 3. §. 1.* refert plures, *Sanchez de matrimon. lib. 2. diſputat. 40. num. 1. & lib. 8. diſputat. 6. à nu. 14.* & referunt deciſum *Nicol. Garcia de benefic. par. 11. cap. 5. nu. 344. Armendar. in addit. ad recopilat. legum Nauarræ, libr. 1. titul. 18. l. 7. numero 28. & lib. 4. titul. 15. l. 1. numero 98. & 99.*

2 In alijs vero impedimentis, quæ impediunt, quidem Matrimonium contrahendum, ſed non dirimunt contractum poteſt Epiſcopus diſpenſare, quia licet inferior non poſſit diſpenſare in lege Superioris, conſuetudine tamen receptum eſt, vt diſpenſatio iſtorum impedimentorum non obtineatur à Papa, excepto voto religionis, & caſtitatis, ita poſt alios antiquiores, *Vgolin. de poteſtate Epiſcopi c. 60. §. 3. Bonacina de magno Matrimonij Sacramento q. 3. punct. 15. num. 3. Henriq. d. lib. 12. c. 2. §. 2. verſ. 2. Sanchez lib. 7. diſp. 17. nu. 15.*

3 Aliquibus tamen caſibus poterit Epiſcopus diſpenſare in impedimentis dirimentibus. Primus eſt quando ſcilicet impedimentum eſt occultum, & Matrimonium publicum, nec coniuges poſſunt ſeparari abſque magno ſcandalo, nec ad Summum Pontificem, nec ad eius Nuntium patet recurſus propter paupertatem, aut propter locorum diſtantiam, aut ob alia legitima impedimenta, quia non eſt credibile Summum Pontificem velle reſeruare ſibi diſpenſationem in caſu tantæ neceſſitatis, & cum tanto periculo animarum: tum quia licet regulariter nequeat Epiſcopus in lege Pontificia, vel Concilij diſpenſare, poterit tamen in caſu magnæ neceſſitatis, vt ſupra *alleg. 33. nu.* ....oſtendimus ex multorum ſententia, ex quibus ita reſoluunt *Nauar. d. verſ. tertio dicendum, Valent. tom. 4. diſputation. 10. q. 5. punct. 5. Fr. Emman. in ſumm. tom. 1. cap. 236. concl. 2. Iacob. de Graffis conſil. 26. num. 19. de ſentent. excommun. Coſt. de remedijs ſubſidiarijs remed. 35. numer. 3. & ſeq. Aloyſ. Riccius in praxi rerum fori eccleſ. dec. 261. in 1. edition. & reſolut. 228. in 2. edit. Sanchez de matrim. libr. 2. diſput. 11. nu. 3. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſ. p. 2. c. 8. num. 43. Henriq. lib. 6. de pœnit. c. 10. §. 1. & libr. 11. de matrimon. cap. 3. §. 2. Spin. in ſpeculo teſtamen. gl. 15. nu. 86. Vgolin. d. cap. 60. §. 1. Gutier. de matrimon. cap. 49. nu. 6. cum ſequentibus & c. 123. nu. 7. Bonacina d. punct. 15. nu. 4.*

4 Intellige in eventu de quo agimus tacitam facultatem diſpenſandi in foro conſcientiæ Epiſcopo eſſe conceſſam, modo matrimonium contractum fuerit bona fide; ſi vero mala fide contractum ſit, præſumitur Summum Pontificem in eo caſu reſeruaſſe ſibi facultatem diſpenſandi, & nolle fauere iniquitati contrahentium, iuxta *Trid. ſeſſ. 24. c. 5.* afferens ſeparandos eſſe ſine ſpe diſpenſationis obtinendæ, ita ex aliorum ſententia reſoluit *Sanchez d. diſputat. 11. nu. 4. & lib. 8. diſp. 6. nu. 19.* contra *Henriq. d. c. 3. §. 2. in commun. litt. K. & litt. O.* aſſerentem bonam fidem in contrahentibus non deſiderari, vt Epiſcopus poſſit diſpenſare.

5 Secundus caſus eſt, quando ſcilicet poſtulauerit vrgentiſſima neceſſitas, quia tunc poterit Epiſcopus per ſe, vel per alium delegatum, non ſolum poſt contractũ matrimonium, verum etiam ante in impedimentis dirimentibus diſpenſare, præſumitur enim habere tacitam facultatem Summi Pontificis in vtroque caſu: ita *Henriquez d. lib. 12. cap. 3. §. 2. Sanchez d. libr. 2. diſput. 40 num. 7.* vbi etiam aſſerit poſſe Epiſcopum in foro conſcientiæ diſpenſare cum illa, quæ mane accedit ad confitendum, & inuenitur habere impedimentum dirimens, cuius manifeſtatio eſſet illi cauſa grauis infamiæ, ſed iam parata ſunt omnia ad nuptias eo mane, aut veſpere celebrandas, nec adeſt alia via euadendi infamiã; vel ſuſpitionem grauis delicti in Confeſſione manifeſtati, ſi tunc non celebrentur nuptiæ, quamuis hoc non approbetur à *Gutier. de matrimon. cap. quadrageſimo nono, numer. vndecimo.*

6 Sed ex *Sanchez & Gutier.* dictis locis ſecurius poteſt Confeſſarius, cui in Confeſſione detegitur aliquod impedimentum dirimens, ſi iam non poſſit abſtineri à nuptijs ad vitandam ſuſpicionem alicuius criminis, vel infamiæ inter ſponſos, conſulere, vt fœmina, vel ſponſus vouear caſtitatem ad menſem, deinde dicat conſanguineis, aut etiam alijs ſe voto caſtitatis obſtrictum eſſe, ſibique à Confeſſario mandatum eſſe, vt abſtineat à matrimonio, donec obtineatur diſpenſatio à Sede Apoſtolica: caueat tamen ne dicat votum eſſe ad tempus, ne audientes aſſerant ſufficere diſpenſationem Epiſcopi, ſicque remedium eludatur.

7 Sic etiam data vrgentiſſima neceſſitate poterit Epiſcopus diſpenſare in impedimento cognationis ortæ ex baptiſmo tempore neceſſitatis non ſolemniter collato, vt reſoluit *Sanchez dict. lib. 8. diſputat. 6. numer. decimo ſeptimo*, reprobata opinione *Sot. in 4. diſtinct. 42. quæſtione*

ne *prima numero* 1. *immediate ante ſolut. ad 1. princ.* quem ſequuntur *Ludouic. Lop. in inſtrument. caſuum conſcient. par. 2. vbi de matrimon. cap. 51. in fi. Emman. Sa verb. matrimon. vbi de impedim. dirim. num. 6. in fi.* aſſerentis poſſe Epiſcopum diſpenſare hoc caſu, dum facillimus non pateret ad Papam aditus; nam impedimentum hoc æque eſt iure Pontificio inductum, ac alia, & æque dirimit matrimonium, igitur ſi in alijs impedimentis nequit Epiſcopus diſpenſare, ſiue ante contractum matrimonium, ſiue poſt, niſi poſtulauerit vrgentiſſima neceſſitas, ſic etiã in hoc, cum in omnibus vrgeat eadem prohibitio, debet & eſſe eadem diſpoſitio.

8 Tertius caſus eſt, quando impedimenta ſuperueniũt matrimonio, & impediunt debiti petitionem, veluti in cognatione ſpirituali, vel affinitate, ratione cuius coniux, qui eſt effectus affinis priuatur iure petendi, nam tunc Epiſcopus poterit ad petendum debitum diſpenſare cum coniuge, cui debiti petitio eſt interdicta: ita *Emman. Sa verbo debitum numer.* 13. *Petrus de Ledeſma de matrimon. quæſt. 58. articul. 4. dub. 2. verſ. in huius rei explicationem. Valent. par. 4. diſputat. 10. q. 5. punct. 5. in fin. Fr. Emman. in ſumm. tom. 1. cap. 243. numer. 12. & in Bullam Cruciat. §. 13. nu. 7. Vega in ſumm. tom. 2. capit. 5. caſu 1. in fine. Henriq. lib. 11. cap. 15. num. 11. in fine, Bonacin. diſt. punct. 15. num. 5.* Quamuis contrarium, imo Epiſcopum non poſſe diſpenſare in hoc caſu teneant *Couar. de ſponſ. lib. par. 2. cap. 7. §. 2. num. 6. ad finem, Mutienſ. ad rubr. titul. 2. gio. 1. numer. 103. libr. 5. nouæ recop. Jacob. de Graff. in deciſ. aureis par. prima lib. 2. cap. 83. numer. 12.* Quicquid etiam in noſtro caſu Epiſcopi diſpenſationem data neceſſitate, eo quod non pateat facilis aditus ad Pontificem, ſitque incontinentiæ periculum, admittant *Gutier. canon. libr. 1. caput. 23. numero decimoſeptimo. Vgolin. d. cap. 60. §. 2. num. 2.* & alij ab eis citati.

9 Hinc etiam poterit Epiſcopus diſpenſare ad petendum debitum in cognatione ſpirituali orta inter ipſoſmet coniuges: vtpote quia filium proprium baptizarũt extra caſum neceſſitatis. vel malitioſe facti ſunt patrini proprij filij, cum baptizaretur, vel confirmaretur, & ratio eſt quia cognatio hæc poſt matrimonium interueniens non tollit matrimonium, ſed impedit ne debitum exigatur, vt dixit *gl. in c. noſſe deſideras, 30. quæſtione prima*, ſed ſic eſt, quod impedimentis quæ impediunt poteſt Epiſcopus diſpenſare, vt ſupra dixi, ergo & in hoc cognationis ſpiritualis, cum tale ſit: ita *Nau. in manual. cap. 16. num. 34. verſ. interrogatus autem. Fr. Emman. ad Bullam Cruciat. §. 13. num. 17. Iacob. de Graff. d. cap. 83. nu. 13. Gabr. de cognation. ſpirit. c. 19. nu. 13. Mutienſ. diſt. gloſ. 1. nu. 143. Vgolin. d. §. 2. num. 1.* poſt *D. Anton. Veſac. Valent. Sylueſtr. Sa*, & alios *Sanchez diſt. lib. 8. diſput. 12. num. 15.*

10 Quæret aliquis an prædictis caſibus poſſit Epiſcopus diſpenſare, quando facile recurri poteſt ad Nuntiũ Apoſt. ſi poteſtatem Pontificis habeat ad diſpenſandũ in ſimili caſu, vel ad quemcunque alium ſimili facultate præditum? In qua quæſt. pars affirmatiua ſuadetur ex eo quia ius ſoli Pontifici reſeruat diſpenſationem, cũ ergo is conſuli nequeat, poterit Epiſcopus tanquam Paſtor ordinarius diſpenſare: ita *Henriq. libr. 7. de Pœn. cap. 10. num. 1. in commento lit. D. & lib. 11. de matrimon. cap. 3. numer. 1. in comment. lit. H.* Verum licet hæc opinio probabilis ſit, contraria tamen eſt ſecurior, nam Epiſcopus ſolum poteſt in hoc caſu diſpenſare ratione neceſſitatis vrgentis, ſed quando adeſt potens diſpenſare, ad quem confugi poteſt, neceſſitas ceſſat, ergo nõ poterit Epiſcopus, igitur hanc partem ſuſtinent *Nau. in manual. cap. 22. nu. 85. Vega lib. 6. ſumm. caſu 143. in fin.* & alij, quos refert, & ſequitur *Sanchez d. li. 2. diſp. 40. n. 8*

11 Pro pleniori prædictorum declaratione obſerua primo hanc poteſtatem Epiſcopi diſpẽſandi in dictis impedimentis occultis eſſe pro ſolo conſcientiæ foro, vt bene docet *Henriq. lib. 11. cap. 3. §. 2. prope finem*, quem refert, & ſequitur *Sanch. dict. diſput. 40. num. 10.* vbi *num. 11.* reſoluit dici impedimentum occultum quando nõ publicè conſtat, nec facile conſtare poteſt, periculumque non eſt vt in foro externo delegatur.

12 Secundo obſerua habente priuilegium diſpenſandi in caſibus Epiſcopalibus etiam matrimonialibus, minime poſſe diſpenſare in caſibus, qui non iure Ordinario, ſed ratione vrgentis neceſſitatis competunt Epiſcopo, & hi non dicuntur caſus epiſcopales, ſed vere ad Pontificem pertinentes, qui ex quadam iuris interpretatione Epiſcopo cenſentur permiſſi: ita *Fr. Emman. in Bullam Cruc. §. 9. nu. 118. Henriq. lib. 6. de pœnit. capit. 14. §. 7. in com. lit. T.* quos refert, & ſequitur *Sanch. d. diſput. 40. num. 9.*

13 Tertio obſerua non poſſe Generalem Epiſcopi Vicarium diſpenſare in prædictis caſibus, in quibus Epiſcopo conceditur diſpenſandi facultas, niſi ad illud haberet ab Epiſcopo particularem commiſſionem: ita *Fr. Emman. d. c. 236. nu. 5. Henriq. d. lib. 11. c. 3. §. 2. prope fin. Sanchez d. diſput. 40. nu. 12. Aloyſ. Ricc. d. reſol. 228. nu. 3.* vbi etiam cum *Nauar.* quod nec inferiores Prælati Epiſcopo poterunt diſpenſare.

14 Quarto obſerua poſſe Epiſcopum delegare facultatem diſpenſandi in impedimentis matrimonium dirimentibus, caſu, quo ipſe poteſt diſpenſare. ita *gloſſ.* licet generaliter loquatur, *verbo caſibus, in cap. vltim. de officio Ordin.* vbi *Bald. num. vnic. Ioan. Andr. num. 3. Anton. nu. 4. Abb. nu. 3.* & in propijs terminis reſoluit *Sanch. d. diſput. 40. à num. 14.*

15 Ex ea ratione, quia iuriſdictio ex Principis priuilegio competens non perſonæ, ſed perpetuo dignitati, vel officio, non eſt delegata, ſed ordinaria, & poteſtatis ordinariæ iura habet, & ſequitur, *Bar. in l. ambitioſa, n. 34. ff. de decretis ab ordine fac. Couarr. lib. 3. c. 20. nu. 6. in princ. & num. 9. in fi.*

16 Dicitur enim iudex ordinarius ille, qui iure ſui Officij, vel dignitatis, iuriſdictioni, ſeu iuridicundo præeſt, prout tradunt *Maria in emporio iuris p. 1. tit. 2. in prælud. nu. 88. Molina de iuſtitia tom. 6. diſp. 8. nu. 2. & 3. D. Barboſa in l. cum Prætor, §. 1. à nu. 15. ff. de iudic.* ergo cum hæc ſit poteſtas ordinaria poterit delegari, *dict. c. vlt. de offic. Ordin.*

17 Quod procedit in eo, qui habet poteſtatem, ex officio ſuo, & non ex delegatione, & ideo poteſt eam delegare, *tex.* vero *in c. vlt. §. cæterum de offic. deleg.* habet locum in eo, qui ex delegatione, & commiſſione habet poteſtatem, quapropter illam nequit alteri delegare, ita vtrumque textum conciliant *praxis Epiſcop. p. 1. verbo delegatus, §. 9. Nau. conſ. 15. in fi. ſub tit. de ſentent. excomm. in 1. edit. & conſ. 11. in fi. ſub tit. de priuileg. in 2. edit. D. Barboſa in d. l. cum Prætor. §. 1. nu. 530.*

18 Quinto obſerua, in dubio an res egeat diſpenſatione, poſſe Epiſcopum declarare illam non deſiderari, vel ad cautelam diſpenſare: ita *Emman. Sa verbo diſpenſatio, numero primo.* Pro cuius dicti maiori explicatione ſciendum, quod dubium hoc dupliciter poteſt euenire, vel in iure, vel in facto; in iure quando hinc inde

eſſent

eſſent opiniones quorumdam aſſerentium adeſſe impedimentum, aliorum vero negantium, tunc ſi opinio negans eſſet vere probabilis, quamuis affirmans eſſet probabilior, poſſet ille ſequens opinionem probabilem inire id matrimonium abſque aliqua diſpenſatione: doctiſſimus enim *parens meus*, quem nonagenarium ſenem in patria relictum, venerandum Iureconſultum oculis cernere nil amplius deſidero, qui filios ſuos ex ſe feliciter abdicans, vnum Eccleſiæ, me ſcilicet indignum Presbyterum, duos alios inſignes Theologos ſacris Sanctiſſimæ Trinitatis, & Beatiſſimæ Virginis Carmelitan. Religionibus obtulit, aliumque vtriuſque iuris ſtudioſum, & in Conimbricenſi Academia Artium Magiſtrum mihi in hanc Curiam proficiſcenti ſocium dedit, ille, inquam, quem non minus naturæ, quam doctrinæ meæ reuereor auctorem *in comment. ad Ordinationem Regiam Luſitan. lib. 3. tit. 64. §. 1. numer. 10.* poſt *Arag. Ban. Sal. Valent. Soar. Sanch.* & alios, reſoluit in foro conſcientiæ ſequi poſſe opinionem probabilem relicta probabiliori.

19 Quando vero dubium conſiſtit in facto dupliciter poteſt euenire, vel res omnino eſt dubia, vel pro vna parte præſumptio præponderat: in primo caſu non eſt opus diſpenſatione, quia in illo præſumptio eſt pro libertate ad cõtrahendum, in ſecundo vero caſu ad cautelam requirenda eſt Epiſcopi diſpenſatio.

20 Sexto obſerua poſſe Epiſcopum cum minoribus non habentibus requiſitam ætatem ad Matrimonium diſpenſare, vt illud ineat, quando ſunt prope ætatem, & dubium eſt an malitia eam ſuppleat: ita *Henriq. d. libr. 11. cap. 13. §. 12.* vbi etiam refert diſpenſationem valere pro vtroque foro, ſequitur *Sanchez lib. 7. diſput. 104. num. 12.* & videtur ſentire *Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 31. num. 171. verſ. notandum eſt ſecundo*, & id probant ex *text. in capit. ſecundo de deſponſat. impub.* quatenus prohibet ne aliqui ante ætatem Canonibus præſcriptam coniungãtur, niſi forte aliqua vrgentiſſima neceſſitate interueniẽte, vtpote pro bono pacis, talis coniunctio toleretur, & in illo text. cum Summus Pontifex diſpenſationem ſibi non reſeruaſſet, viſum eſt tacite illam Epiſcopis concedere, iuxta reſoluta *allegation. 33. num. 17.*

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus habet poteſtatem ſuorum ſubditorum iuramenta præſtita intuitu diuini obſequij, & vota diſpenſandi.*
2 *Iuſta, & rationabilis cauſa requiritur ad diſpenſandum in his votis, & ne fiant in tertij præiudicium.*
3 *Si quis iuret, vel voueat dare Calicem huic Monaſterio, poteſt excommunicatione Epiſcopi dare alteri Monaſterio, vel pio loco.*
4 *Intelligitur tex. in cap. primo de voto.*
5 *Intelliguntur text. in cap. ſi vero, verſ. verum, & in cap. verum 15. de iureiuran.*
6 *Epiſcopi electi, & confirmati quamuis nondum conſecrati poſſunt in prædictis iuramentis diſpenſare.*
7 *Epiſcopus non conſecratus dicitur vere Epiſcopus quoad omnia, quæ pertinent ad poteſtatem iuriſdictionis.*
8 *Capitulum Sede Vacante habet huiuſmodi poteſtatem diſpenſandi in votis, & iuramentis.*
9 *Capitulum Sede Vacante poteſt ea omnia exercere, quæ pertinent iure communi ad Ordinariam Epiſcopi iuriſdictionem, exceptis nonnullis ſpeciatim iure prohibitis.*
10 *Poteſt etiam diſpenſare in his, in quibus Epiſcopus ratione Epiſcopalis iuriſdictionis valet diſpenſare, in delegata vero Epiſcopo iuriſdictione non ſuccedit.*
11 *Prælati inferiores habentes iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi, poſſunt in iuramentis, & votis diſpenſare, & in illis caſibus in quibus Epiſcopi diſpenſare valent.*
12 *Prælati Regulares tam Generales, quam Prouinciales, & locales, ab Ordinario exempti, poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis in votis, & iuramentis.*
13 *Prælati Religionum ex priuilegio, & ſpeciali iure poſſunt diſpenſare in votis volentium intrare ſuum Ordinem.*
14 *Abbatiſſæ in votis ſuarum Monialium diſpenſare non poſſunt.*
15 *Confeſſarij Regulares Ordinum Mendicantium ex priuilegio ſpeciali poſſunt diſpenſare in votis, & iuramentis illorum omnium, quorum Confeſſiones audierunt, non tamen in reſeruatis Epiſcopo iure ſpeciali.*
16 *Confeſſores etiam Parochi, ſeu quicumque alij Curam animarum habentes in ſuorum ſubditorum votis ſeu iuramentis in vtroque foro nequeunt diſpenſare.*
17 *Diſpenſandi poteſtas in votis, & iuramentis conceditur ſupradictis reſpectu illorum, qui ſunt vere, & proprie ſubditi ratione domicilij, non habitationis.*
18 *Scholaris non poteſt in voto diſpenſari ab Epiſcopo loci ſtudij, ſi in eo domicilium non habet.*
19 *Habitatio maioris partis anni in loco ſufficit ad hoc, vt ibi poſſint recipi neceſſaria Sacramenta: domicilium vero requiritur, vt recipi valeant voluntaria.*
20 *Archiepiſcopus non poteſt diſpenſare in votis, & iuramentis ſubditorum ſuj ſuffraganei.*

EPISCOPVS IN IVRAmentis, & votis, quando diſpenſare poſſit?

ALLEGATIO XXXVI.

1 EPiſcopos habere poteſtatem ſuorum ſubditorum iuramenta præſtita intuitu diuini obſequij, & vota diſpenſandi tenent *Inn. in c. ad aures de his, quæ vi, & in c. debitores nu. 2. de iureiurand. Felin. in c. 1. nu. 9. illo titul. D. Thom. 2. 2. q. 88. artic. 12. D. Antonin. 2. part. tunc. cap. 6. in princip. Sot. de iuſtit. lib. 8. quæſtione prima art. 9. Caietan. 2. 2. q. 89. articul. 9. Angel. verbo iuramen. 6. in princip. Sylueſt. verbo 5. q. 3. Sein. de iureiurando par. quarta quæſtione ſecunda. Nauar. in manual. cap. duodecimo numer. 64. verſ. 2. Couarr. in capit. quamuis part. prima, §. 3. num. 5. verſ. nono, & nu. duodecimo. Soar. de religione tract. de iurament. lib. 2. cap. 40. num. tertio, & tractat. de voto lib. 6. cap. 10. num. tertio. Leſſ. de iuſtit. lib. ſecundo cap. 40. dub. 12. nu. 99. cum ſeq. & dubit. 13. à princip. & cap. 42. dub. 12. nu. 62. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi capit. 58. §. 1. Fr. Ludou. Miranda in manual. Prælatorum tom. 2. quæſt. 32. artic. 1. concluſ. 1. & 3. & concluſ. 4.* cum *D. Thom.* & *Nauarr.*

2 Reſoluit ad diſpenſandum in huiuſmodi iuramentis, & votis requiri iuſtam, & rationabilem cauſam, & peccare diſpenſantem ſine illa, & diſpenſatum non manere ſecurum in conſcientia, & *articul. 2. concluſ. 1.* aſſerit, quod quælibet cauſa reddens complementum alicuius voti malum, aut inutile, vel maioris boni impeditiuum, eſt iuſta cauſa, & rationabilis ad diſpenſandum in ipſo. Intellige dummodo non fiat in præiudicium tertij, nam ſi quis iuret, aut voueat dare calicem

calicem huic monaſterio, poteſt ex cõmutatione Epiſcopi dare alteri monaſterio, aut pio operi, quia hinc nõ eſt quæſitum ius monaſterio, ſed Deo, & poteſt Dei Vicarius moderari reſtitutionem Deo debitam, non ita debitam homini: ita *Henriquez in ſumm. lib. 7. c. 28. §. 4. in commen. lit. G.* quem refert *Fr. Ludouic. Miranda in manual. Prælat. tom. 1. q. 47. artic. 4. concl. 1.*

3 Probatur hæc principalis reſolutio, quia licet Epiſcopi non poſſint diſpenſare in illis caſibus, in quibus ſpecialiter ipſis denegatur diſpenſandi facultas, veluti quando ius prohibet, ne illi diſpenſent; vel quando diſpenſandi facultas Summo Pontifici, ſeu Sedi Apoſtolicæ reſeruatur; prout in *c. vltim. de filijs presbyterorum, & in cap. quod tranſlationem* vbi *gloſſ. 1. magiſtra, de offic. legati, & in cap penultim. de ſimonia, & in c. de multa, in fine, de præbend. & in cap. penultim. in princip. de elect. & in cap. 1. verſ. ad ordines, de filijs presbyterorum, in 6. & in cap. 1. verſ. ſetturus, de re iudicata in 6. & in cap. 1. in fine, de ſent. excommun. eodem lib.* & in multis aliis per *Bertachin. de Epiſcopo lib. 4. par. ſecunda a numer. 144. Pelag. de planctu Eccleſiæ libr. 1. cap. 50. verſ. probibetur*, Nihilominus tamen è conuerſo poſſunt diſpenſare in illis caſibus, in quibus ſpecialem à iure habent facultatem diſpenſandi, prout in ſpecie *cap. ſanè, de clericis coniug. d. cap. penultim. in fine, de elect. cap. cum ex eo 34. eodem tit. in 6. capit. 1. in princip. de filijs presbyterorum, eodem libr. capit. 1. de ætate, & qualitat. eodem libro, Trident. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 6.* cum aliis, de quibus *per gloſ. 1. & 3. in cap. at ſi clerici, §. de adulterijs, de iudic.* citatis à *Bertachin. d. p. 2. à num. 107. cum ſeq.*

4 Conſtat autem poteſtatem diſpenſandi in votis, ac per conſequens in iuramentis intuitu diuini obſequij factis (quia habent eamdem rationem, & idem fundamentum, vt per *Soar. d. lib. ſecundo, de iuramen. capit. 40. numer. tertio, & dict. tract. 6. de voto, libr. 5. capit. decimo quarto. Sanchez de matrimon. lib. 8. diſput. 13. numer. 1.*) fuiſſe auctoritate Eccleſiæ Epiſcopis communicatam, iuxt. *text. in cap. 1. in fine, de voto*, cuius textus argumentum non euitabit, qui dixerit illum agere de Summo Pontifice tantum, vt colligi videtur ex illis verbis, *ab illius qui præſidet, pendet arbitrio*, tum quia ille ſolus toti Eccleſiæ præeſt, iuxta *cap. ad honorem in fine, de auctor. & vſu pallij*; tum etiam quia ſcribẽs ibi *Alexander III.* ad quemdam Epiſcopum non dicit, tuo arbitrio, ſed *eius qui præſidet*; non inquam euitabit argumentum, qui hoc dixerit, quia ſi Pontifex de ſe ipſo loqueretur, potius diceret a noſtro pendet arbitrio: tum etiam quia in omni proprietate verborum Epiſcopus præeſſe dicitur in ſua diœceſi, *dict. cap. ad honorem*, ibi, in partem ſollicitudinis: præſertim, quia quando in iure ſermo eſt de propria Pontificis iuriſdictione; vel ponuntur verba quæ maiorem ſignificant poteſtatem, *dict. cap. ad honorem*, ibi, in plenitudinem, vel additur, qui toti Eccleſiæ præeſt, & ſic dicendum eſt, in eo textu agi de Epiſcopis; quia vero generaliter erat intelligendus, & reſpectiue ſcilicet de vnoquoq; Epiſcopo in ſua diœceſi, ideo textus vſus eſt illo modo loquendi, quem intellectum præſtant *gloſſa*, & omnes ibi. Nec etiam vrgent aſſerentes illum textum non agere de diſpenſatione, ſed de commutatione voti, prout exiſtimant nonnulli citati à *Soar. dict. lib. 6. cap. 10. num. 5.* quia reſpondebitur verum quidem eſſe interrogationem factam fuiſſe Pontifici de commutatione, ſeu redemptione voti, & ideo de commutatione etiam reſpondet: Nihilominus tamen in fine ita concludit, ſignificans iuxta qualitatem negotij poſſe Epiſcopum diſpenſatione vti, vel purè, vel miſcendo commutationem prout iudicauerit expedire.

5 Neque obſtat *tex. in cap. ſi vero §. verum, & in capit. verum 15. de iureiur.* vbi videtur diſpenſationem, ſeu abſolutionem à iuramento eſſe ſoli Papæ reſeruatam, vt exiſtimat *Specul. titul. de legato §. nunc oſtendendum numero 15.* quia reſpondetur ſolum in illis iuribus narrari ſtylum Curiæ circa præſtandam abſolutionem à iuramento, de quo ibi, ad effectum informandi inferiores Prælatos, & ſic non negat, imò ſupponit, illos abſoluere poſſe.

6 Primo amplia in Epiſcopis non ſolum conſecratis, ſed etiam electis & confirmatis, nam illi habent omnem adminiſtrationem epiſcopatus, & omnia poſſunt, quæ pertinent ad poteſtatem iuriſdictionis, de quibus *gloſ. penultim. in capit. aqua de conſecrat. Eccleſia*, probat *text. in cap. noſtis 9. & in cap. tranſmiſſam 15. vbi gloſ. de elect. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut. 136. numero primo*, & cum huiuſmodi poteſtas diſpenſandi in iuramẽtis, & votis, non ſit Ordinis, ſed iuriſdictionis, recte in illis prædicti electi, & confirmati diſpenſare poſſunt, vt reſoluit *Leſſi. de inſtit. lib. 2. cap. 40. dubitat. 12. num. 100 verſ. ſecundo.*

7 Verum Epiſcopum conſecratum verè, & propriè nõ dici Epiſcopum probant *text. in cap. eam te*, ibi, ante promotionem tuam, & ibi, neque eſſes adhuc in Epiſcopum conſecratus, *de reſcrip. cap. tua*, ibi, Epiſcopo, vel electo, *de his, quæ fiunt à Prælatis, cap. tam literis, 33. de teſtibus* ex quibus ita obſeruant *Abb. num. 2. Felin. Deci.* & omnes *in dict. cap. eam te, gloſ. 1.* & communis *in cap. 1. de religioſis domibus gloſ. verbo Pontificum in Clement. 2. de celebrat. Miſſar. gloſ. 2. in Clement. 1. de pœnis faſ. in l. 2. num. 4. ff. de inofficioſo teſtamento, Gomez in reg. de triennali quæſt. 36. Fr. Emman. quæſt. Regularium tom. 1. quæſt. 18. art. 2.*

8 Sed his non obſtantibus potius dicendum eſt etiam Epiſcopum non conſecratum dici verum Epiſcopum, quoad omnia, quę pertinent ad poteſtatem iuriſdictionis, cum nomen, Epiſcopus, videatur ex ſui etymologia competere electis, & confirmatis, quibus à tempore confirmationis poſſeſſione legitima apprehenſa totius diœceſis adminiſtratio, & cura incumbit, *capit. cum in cunctis, §. cum vero*, iuncta *gloſ. verbo adminiſtrationem, de elect.*

9 Secundo amplia huiuſmodi poteſtatem diſpenſandi in votis, & iuramentis tranſire in Capitulum Sede vacante, vt tenet *Sayr. in claui Regia lib. 6. cap. 11. num. 84.* quia poteſt ea omnia exercere, quę pertinent iure communi ad ordinariam Epiſcopi iuriſdictionem, exceptis nonnullis ſpeciatim iure prohibitis, *capit. cum olim 14.* vbi *gl. 2. de maiorit. & c. ad abolendam, ubi gloſ. verbo Sede vacante, de hæreticis, cap. penultim. ubi gloſ. verbo ſed capitulum, & c. vlt. de ſupplenda negligen. Prælat. lib. 6. cap. 1. de inſtit. eodem lib. c. cum nullus*, in fine principij, *de temporibus ordin. eodem lib.* (qui tamen text. eſt reſtrictus per *Concil. Trident. ſeſſion. 7. de reform. cap. 10.*) *cap. unic. de maiorit. & obed. in 6. Clem. 1. §. 1. ubi gloſ. verbo Sede vacante, de hæreticis, Felin. in cap. cum omnes num. 10. de conſtit. Panor. de poteſtate Capitulij. 11. Selu. de beneficio p. 2. q. 11. nu. 4. Sylueſt. verbo Capitulum §. 2. Rebuff. in praxi titul. de deuolut. à num. 57. Nau. conſil. 7. de filijs Presbyterorum, & conſil. 44. de tempor. ordin. in nouis, Gutier. Canon. lib. 1. capit. 11. numero 10. Vgolin. de cenſuris tab. 1. capit. 10. numero 2. §. 2. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut.*

reſolut. 118. *in princip. Flem. de reſignat. lib.* 7. *q.* 23. *nu.* 11. *cum ſeq. Soar. de cenſuris diſput.* 7. *ſect.* 2. *nu.* 4. *Sayr. in claui Regia lib.* 6. *cap.* 11. *num.* 10. *Molin. de iuſtit. tract.* 5. *diſput.* 11. *nu.* 1. 3. *&* 10. *Quarant. in ſumma Bullarij verbo Capitulum Sede vacante, in princip. Cardoſo in praxi iudicum verbo Capitulum num.* 2.

10 Poteſt etiam diſpenſare in ijs, in quibus Epiſcopus ratione epiſcopalis iuriſdictionis valet diſpenſare, *Henriq. in ſumm. lib.* 14. *de irregul. cap.* 10. §. 1. *in fine, Gutier. dict. lib.* 1. *cap.* 3. *nu.* 10. *Sayr. dict. cap.* 11. *numer.* 84. *Molina dict. diſput.* 11. *numer.* 5. *Cardoſo dict. numer.* 2. *Cened. par.* 3. *collect.* 4. *nu.* 3. Dixi ordinariam, quia in delegata Epiſcopo iuriſdictione non ſuccedit Capitulum *Abb. in capit. cum olim q.* 5. *de maiorit. & obed. Azened. ad curiam Piſanam lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 12. *Sbroz. de Vicario Epiſcopi lib.* 1. *quæſt.* 16. *nu.* 1. *& libr. ſecundo quæſt.* 135. *numer.* 4. cum alijs citatis per *Aloyſ. Ricc. dict. reſolut.* 118. *numer.* 2.

11 Tertio amplia in Prælatis inferioribus habentibus iuriſdictionem epiſcopalem, vel quaſi, qui poterunt in iuramentis, & votis diſpenſare, cum prædicta poteſtas diſpenſandi ad iuriſdictionem ſpectet, illique habeant epiſcopalem, vel quaſi, poteſtatemque ordinariam in ſua veluti diœceſi, in eaque tribunal conſtituunt, & ſic ſuccedunt loco Epiſcoporum, vnde in illis caſibus poſſunt diſpenſare, in quibus Epiſcopus poteſt, prout in ſpecie *cap. at ſi clerici* §. *de adulterijs, de iudicijs, & cap.* 1. *de ætate, & qualit. lib.* 9. *& cap. cum ex eo, de elect. eodem lib.* cum ſimilibus, reſoluunt *Abb. numer.* 13. *& Dec. numero* 16. *in dict.* §. *de adulterijs, idem Abb. in cap. ſignificaſti num.* 5. *cum ſequentibus de foro comp. & in Clemente in agro* §. *ad hæc, de ſtatu monachorum, Innoc. in capit. ſtatuimus de tranſact. Bald. in auth. hoc ius, colum.* 3. *C. de ſacroſ. Eccleſijs, Caſſan. in conſuetudinibus Burgundiæ rub.* 9. §. 6. *num.* 29. iuuat doctrina *gloſ. verbo proprij, in Clemen.* 1. *de rebus Eccleſiæ*, recepta communiter, vt per ſupracitatos, *Con. in cap. Ioannes num.* 1. *de teſtam. & lib.* 1. *Variarum cap.* 3. *num.* 9. *Nauar. in man. cap.* 27. *num.* 39. *verſ. quarto*, probant in ſpecie *Abb. in cap.* 1. *num.* 7. *de voto*, vbi exponit verba illius textus ibi, *ab illius qui præſidet, &c.* ſcilicet, habentis iuriſdictionem epiſcopalem, quia talis Prælatus poteſt exercere iura epiſcopalia, *Nau. in man. cap.* 12. *nu.* 75. *verſ.* 2. *in fine, Sour. dict. lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 13. *Sayr. in claui Regia lib.* 5. *cap.* 8. *nu.* 9. *& lib.* 6. *cap.* 11. *nu.* 82. *cum ſeq. Leſſ. lib.* 2. *de iuſtitia cap.* 40. *dubit.* 12. *num.* 101.

12 Quarto amplia in Prælatis Regularibus exemptis ab Ordinario (quales hodie ſunt fere omnes ex Summi Pontificis priuilegio) qui poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis in votis, & iuramentis, quia, ſuppoſito quod ſunt exempti, & immediatè Sedi Apoſtolicæ ſubiecti, habent iuriſdictionem quaſi epiſcopalem, & ideo ſicut Epiſcopi, ita illi poſſunt circa ſuos ſubditos diſpenſare, nec hæc poteſtas illis competit vt delegata, ſed vt ordinaria, quando enim aliqua Religio eximitur per Pontificem à iuriſdictione Epiſcopi, conceduntur Prælato ea, quæ ſunt iuriſdictionis Epiſcopalis, & ita ſuppoſita illa exemptione, & approbatione Religionis competit poteſtas illis, ex vi muneris, & officij, reſoluunt *Sylueſt. verbo votum*, 4. *quæſtione* 3. *Nauarr. dict. caput. duodecimo numer.* 75. *Sot. de inſtit. libr.* 7. *queſtione quarta, articul.* 3. *Caietan.* & alij quos refert, & ſequitur *Soar. dict. libr.* 6. *capit.* 10. *num.* 14. *Fr. Emman. quæſt. regularium, tom. primo, quæſtione* 25. *artic.* 4. *cum* 4. *ſequentibus*, plures refert *Sayr. in claui Regia lib.* 5. *cap.* 8. *num.* 10. *& lib.* 6. *cap.* 11. *numer.* 87. *cum multis ſequentibus*, late *Fr. Ludouic. Miranda dict. quæſtione* 32. *artic.* 4. *Azor. inſtitution. moral. par. prima lib. vndecimo capit.* 18. *dubit.* 4. *Leſſ. dict. lib.* 2. *cap.* 40. *dubit.* 13. *à num.* 107. Quod etiam intelligo non ſolum in Prælatis Generalibus, ſeu Prouincialibus, ſed etiam in localibus, ſeu Conuentualibus, adhuc enim illi poſſunt in ſubditorum iuramentis, ſeu votis diſpenſare, ex ſupradicta ratione, vt per *Sot. dict. q.* 4. *articul.* 7. *Soar. dict. cap.* 10. *numero* 14. *Sayr. dict. cap.* 11. *num.* 89.

13 Qui quidem Religionum Prælati ex ſpeciali iure, & priuilegio, etiam poſſunt diſpenſare in votis volentium intrare ſuum Ordinem, ex conceſſione *Eugenij IV.* de qua *Fr. Ludouic. Miranda dict. quæſtione* 32. *artic.* 5. *& artic.* 6. reſoluit omnia nouitiorum vota, realia, & perſonalia, & mixta, includi & commutari in ſolemne Religionis votum, ita quod profeſſione emiſſa in aliqua Religione per Sedem Apoſtolicam approbata, ſupradicta vota ceſſent, quia ſolemniter profitens totaliter mundo moritur, viuit autem Deo, ad quam vitam ſolemnis illa profeſſio dirigitur, quo fit, vt ceſſante prætetita vita, ceſſent etiam omnia vota in ipſa facta.

14 Abbatiſſæ vero in votis ſuarum monialium non poſſunt diſpenſare, quia iure ordinario non ſunt capaces iuriſdictionis eccleſiaſticæ, *cap. dilecta, de maioritate, Fr. Emman. dict. quæſt.* 25. *artic.* 7. *Soar. dict. cap.* 10. *num.* 15. *Leſſ. dict. num.* 17.

15 Quinto amplia procedere in Confeſſarijs Regularibus Ordinum Mendicantium, qui ex priuilegio ſpeciali ipſis à Summis Pontificibus conceſſo poſſunt diſpenſare in ſupradictis votis, & iuramentis illorum omniũ, quorum Confeſſiones audierint, vt per *Nauarr. in manual. cap.* 12. *num.* 79. *verſic. vndecimo, Ludouic. Lopez in inſtruct. conſcientiæ part.* 1. *capit.* 50. *Miranda in manual. Prælat. tom.* 1. *quæſt.* 47. *artic.* 4. *& ſequen. Fr. Emman. in ſum. par.* 1. *c.* 102. *concluſ.* 10. *& Regular. quæſtion. tom.* 1. *q.* 63. *artic.* 2. *cum ſequentibus Sayr. lib.* 5. *c.* 6. *num.* 10. *& lib.* 6. *c.* 11. *nu.* 95. *cum ſequentib. Leſſ. dict. lib.* 2. *capit.* 40. *dubit.* 13. *nu.* 108. Quamuis huiuſmodi Confeſſarij Regulares poſſint commutare, & diſpenſare in omnibus votis, Epiſcopis iure communi, & Ordinario reſeruatis, non tamen in reſeruatis ipſis iure ſpeciali, vt firmat *Fr. Ludouic. Miranda d. artic.* 4. *concluſ.* 2.

16 Alij autem Confeſſores, quamuis parochi, ſeu quicunque alij curam animarum habentes in ſuorum ſubditorum iuramentis, ſeu votis, nequeunt in neutro foro diſpenſare, reſoluunt *Innoc. Hoſtien. Abb.* & communiter Doctores, *in cap.* 1. *de voto*, & alij quos refert, & ſequitur *Sayr. d. lib.* 5. *cap.* 8. *nu.* 9. *& lib.* 6. *cap.* 11. *num.* 85. *cum ſequenti, Soar. lib.* 6. *tract. de voto, c.* 10. *nu.* 10. *cum ſequenti, Leſſ. d. lib.* 2. *c.* 40. *dub.* 13. *nu.* 109. Quamuis *Gab. in* 4. *diſtinct.* 38. *q.* 1. *artic.* 5. *& Fr. Emman. q. regularium tom.* 2. *q.* 49. *artic.* 9. abſque fundamento contrarium teneant.

17 Intellige ſupradictam poteſtatem diſpenſandi in votis, & iuramentis conceſſam Epiſcopis, Capitulo Sede Vacante, & Prælatis inferioribus, procedere ſolum reſpectu illorum, qui ſunt verè, & propriè ſubditi, & habent domicilium, non autem habitationem, etiam cum animo ibidem permanendi maiora parte anni, & ita quamuis Epiſcopus poſſit diſpenſare in voto, & iuramento ſui ſubditi in ſua diœceſi domicilium habentis, non poterit tamen diſpenſare in voto Scholaris, qui in ſtudio commoratur, & in loco ſtudij habitat, non tamen domicilium habet: ratio eſt, quia ſcholaris

ſimpliciter non eſt ſubditus Epiſcopo Academiæ, & ideo non poteſt ab eo ordinari ſine licentia ſui proprij Epiſcopi. *c. cum nullus, de temporibus ordin. in 6.*

18 Ergo non poterit in illius votis, ſeu iuramentis diſpenſare, quam ſententiam tenet *Abb. in cap. nullus, nu. 4. de parochijs.* quem ſequuntur *Angel. Tabiena, & Sylueſt. verbo domicilium, Soar. diſt. lib. 6. de voto cap. 11. num. 11.* & hęc eſt verior opinio in puncto iuris, vt alibi dixi. Quamuis contrarium teneant *Henriq. lib. 3. de Panitentia cap. 14. §. 1. Sanchez de matrimon. lib. 3. diſput. 23. numer. 11. cum duobus ſequentibus Leſſ. d. lib. 2. cap. 40. dub. 13. num. 103.*

19 Aſſerentes non requiri domicilium, ſed ſufficere habitationem maiore parte anni, vt Epiſcopus loci poſſit diſpenſare in votis, quia, vt inter omnes ſupra citatos conuenit, Scholares, & ſimiles maiore parte anni habitantes in aliquo loco, ſunt ſubditi Epiſcopo, & Parocho illius loci, reſpectu Confeſſionis, & Communionis: cui tamen argumento reſpondetur faciendam eſſe diſtinctionem inter Sacramenta neceſſaria, prout eſt Confeſſio, & Communio; & inter voluntaria, prout eſt Sacramentum Ordinis, & alia ſimilia; vt ſcilicet priora per Epiſcopum loci ſtudij, ſcholaribus conferantur, nõ ita poſteriora, vt per *Silueſt. vbi ſupra, & verbo confeſſor. 1. §. 10.* Vnde cum regulariter nulla poſſit dari tam vrgens neceſſitas, quę compellat tolli vinculum voti, ideo ad Epiſcopum loci ſtudij non pertinet diſpenſatio, ſi vero aliquando detur, poterit Epiſcopus ſuſpendere executionem voti, ex voluntate tacita proprij Epiſcopi, vt explicat *Soar. d. num. 11.*

20 Ex quibus colliges Archiepiſcopum non poſſe diſpenſare in votis, & iuramentis ſubditorum ſui ſuffraganei, cum nec ex viuneris, nec ex iure ſpeciali, nec ex conſuetudine, in eos habeat poteſtatem: licet in foro contentioſo ſit Ordinarius iudex appellationum, quas ijdem ſubditi à proprijs Epiſcopis ad ipſum interponunt, *cap. paſtoralis, de officio Ordinar. c. 1. in princip. de foro compet. lib. 6.* ita reſoluunt *Silueſt. verbo votum 4. q. 3. Sot. lib. 7. de inſtit. q. 4. art. 3. Sayr. lib. 6. cap. 11. numer. 79. Soar. lib. 6. c. 10. num. 8.*

SVMMARIVM.

1 *Summus Pontifex ſolus poteſt diſpenſare in quinque iuramentis, ſeu votis ſolemnibus.*

2 *Vota, ſeu iuramenta ſolemnia ſunt Pontifici reſeruata ex antiquiſſimo Curiæ ſtylo, excepto voto terræ ſanctæ, quod in iure reſeruatur.*

3 *Peregrinatio in templum B. Virginis Lauretanæ an ſit etiam ex reſeruatis Summo Pontifici?*

4 *Votum terræ ſanctæ non diſpenſatur ab Epiſcopo, licet deuotionis, & viſitationis gratia tantum factum fuerit, ex hodierna praxi, & conſuetudine.*

5 *Epiſcopus non poteſt diſpenſare in iuramentis, ſeu votis conditionalibus de materia alias reſeruata, etiam pendente conditione.*

6 *Diſpoſitio omnis conditionalis in ſua eſſentia à principio eſt perfecta.*

7 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus in prædictis quinque votis, ſi in panam fiant.*

8 *Et in voto continentia ſi detur vrgens cauſa, ſeu grauis neceſſitas, vel grauis impedimentum adeundi Pontificem.*

9 *Et data legitima cauſa etiam poterit diſpenſare cum eo, qui poſt votum ſimplex caſtitatis matrimonium ratum contraxerit, ad effectum, vt poſſit petere debitum.*

10 *Et poteſt diſpenſare, vt poſſit petere debitum ille coniux, qui poſt matrimonium conſummatum fecit votum caſtitatis.*

11 *Et poteſt diſpenſare, quando poſt matrimonium coninges mutuo conſenſu faciunt ſimplex votum caſtitatis, ſi detur periculum incontinentiæ, & non poſſit de facili patere aditus ad Summum Pontificem.*

12 *Et poteris diſpenſare, vt inceſtuoſus petat debitum ab vxore ſua iam eidem effecta affine per prædictum inceſtum.*

13 *Et poteſt diſpenſare in omnibus quatuor votis dato graui, & vrgenti neceſſitate, & interueniente ſimul difficultate adeundi Pontificem.*

14 *Confeſſarij Mendicantes, & illorum priuilegio gaudentes non poſſunt diſpenſare in ſupradictis caſibus, quibus Epiſcopo diſpenſandi poteſtas conceditur.*

15 *Epiſcopus poteſt diſpenſare in voto caſtitatis ad tempus.*

16 *Et poterit prorogare votum peregrinationis faciendæ tali tempore ſi iuſta adſit cauſa.*

17 *Et poterit diſpenſare in voto de non contrahendo matrimonio.*

18 *Et poteris diſpenſare in voto Virginitatis.*

19 *Et poteris diſpenſare in voto ſuſcipiendi Ordines.*

20 *Verum quis poſſit ita ſe ſuo voto obligare, vt intendat efficaciter, quod à nemine tolli poſſit, niſi à Papa? negatiue reſpondetur.*

21 *Diſpenſandi poteſtatem habens in votis, & iuramentis, poteſt illa commutare.*

22 *Regula cui licet 53. de regulis iuris lib. 6. procedit in his, quæ à iure communi conceduntur.*

23 *Delegata poteſtate diſpenſandi in iuramentis, ſeu votis, cenſetur conceſſa poteſtas commutandi.*

24 *Diſpenſandi poteſtas alicui conceſſa non interpretatiuè, ſed ſtrictè ſumenda eſt.*

25 *Data poteſtate commutandi iuramenta, ſeu vota, non cenſetur eo ipſo poteſtas diſpenſandi conceſſa.*

EPISCOPVS IN VOTIS ſolemnibus quando diſpenſare poſſit?

ALLEGATIO XXXVII.

1 NVllus Prælatus, quantacunque præfulgeat poteſtate, præter Romanum Pontificem, poteſt diſpenſare in quinque iuramentis, ſeu votis, nempe: de intranda Religione, de perpetua caſtitate ſeruanda: de Peregrinatione in terram Sanctam, quod vocatur Hieroſolymitanum: de viſitando limina Apoſtolorum Petri, & Pauli; & de peregrinatione in Diuum Iacobum Compoſtellæ: ita *Angel. verbo votum 4. §. 6. Sylueſt. eod. ver. 4. q. 3. Sot. lib. 7. de inſt. q. 4. art. 3. Nau. in man. c. 12. nu. 75. & tom. 4. de Regular. nu. 22. verſ. 6. Fr. Emm. Sa. ſum. tom. 2. cap. 97. numer. 1. & in explic. Bullæ Cruc. §. 9. num. 104. Lud. Lopez inſtructor. conſcientiæ p. 1. cap. 49. Con. in c. quamuis pactum par. 1. §. 3. numer. 12. Henriq. in ſum. lib. 7. cap. 30. §. 6. lit. A. Iacob de Graff. in dec. aur. par. 1. lib. 2. cap. 31. num. 21. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap. 58. §. 4. Azor. inſtitut. moralium p. 1. lib. 11. cap. 18. quæſt. 4. verſ. mihi videtur, & cap. 19. quæſt. 3. Sayr. lib. 5. ſuæ clauis Regiæ cap. 8. nu. 9. & lib. 6. cap. 11. num. 33. cum ſequentibus Soar. de Religione tom. 2. tract. de votis lib. 2. cap. 40. num. 4. cum ſeqq. & tract. de voto lib. 6. cap. 21. num. 2. cum ſequent. Franc. Leo in theſauro fori eccleſ. p. 2. cap. 8. numer. 51. Leſſ. de inſtit. libr. 2. capit. 46. dubit. 13. numer. 104.*

2 Qui

3 Qui aſſerunt prædicta quinque iuramenta, ſeu vota eſſe Summo Pontifici reſeruata ex antiquiſſimo Curiæ ſtylo, potius quam iure ſcripto, nec huiuſmodi reſeruatio eſt hodie expreſſa *in Extranag. vltima, ante finem, verſ. & generaliter, de Pœniten. inter communes*, quia vt optimè aduertit *Leſſ. dict. num. 104.* ſolum ibi fit mentio prædictorum votorum, ad effectũ ea ſubtrahendi Confeſſarijs, qui prætextu facultatum à Sede Apoſtolica conceſſarum ab illorum vinculis abſoluebant, quos etiam ibidem excommunicat, & ſic totum tribuendum eſt ſtylo, vel conſuetudini Summorum Pontificum, qui in euulgandis iubilæis abſolutionem prædictorum votorum ſibi reſeruãt, excepto voto terræ Sanctæ, de quo fit mentio *in c. licet*, cum alijs, *de voto*.

3 De voto peregrinationis in templum Beatæ Virginis Lauretanæ, quod ſit etiam ex reſeruatis ſummo Põtifici tenet *Nau. comm. 1. de Regular. nume. 21.* quem ſequuntur *Henriquez d. §. 6. litt. A. in fine, Fr. Emman. d. num. 104.* & quod fuerit reſeruatum in Bulla Papæ *Leonis X.* aſſerit *P. Ioan. de Rotas libr. 2. Hiſtoria Lauretana cap. 16. pag. mihi 85.* de quo tamen dubitat *Soar. dict. capit. 21. num. 14.*

4 Primo amplia in voto terræ Sanctæ Epiſcopum minime poſſe diſpenſare, non ſolum quando emittitur in ſubſidium, ſeu in redemptionem illius, & ita ad eam à faucibus hoſtium liberandam, vt olim faciebant Cruce ſignati, de quibus in *cap. quod ſuper his, de fide inſtru. & in c. licet, & in cap. ex multa, de voto*. Verum etiam ſi cauſa deuotionis ad viſitandum Sanctum Domini Sepulchrum, & loca illa pia iuramentum, ſeu votum fiat: Idque attento ſtylo, ſeu praxi hodierna, iuxta quam quodcumque votum terræ Sanctæ ex cauſa ſolius deuotionis, & viſitationis, factum, (quale eſt hodie omne fere, quod emittitur) indiſtincte cenſetur reſeruatum, ita *Syneſt. verbo votum. 4. quæſt. 3. verſ. 5. Conar. in cap. quamuis par. 1. §. 3. num. 12. Greg. in l. 5. tit. 5. & l. 5. tit. 8. part. 1. Fr. Emman. in expoſitione Bullæ Cruciatæ, §. 9 num. 129. Azor. inſtitut. moralium par. 1. lib. 2. capit. 19. dub. 4.* alij quos refert, & ſequitur *Soar. dict. lib. 6. cap. 21. nu. 5. Sayr. d. cap. 11. num. 36. Leſſ. dict. nu. 104.* Quamuis *gloſ. in dict. cap. ex multa*, vbi *Anton. Abb.* & alij atque etiam *in d. c. quod ſuper his de fide inſtrum.* vbi *Felin. num. 1. Angel. verbo votum 4. §. 6. Nau. in manual. c. 12. num. 73.* & alij citati *à Soar. d. c. 21. nn. 2.* & *à Sayro dict. num. 36.* exiſtiment prædictum votum ſolum eſſe reſeruatum, quando fit in ſubſidium terræ Sanctæ, quorum ſententia de rigore iuris vera videtur, quia iura ſupradicta hoc ſolum caſu huiuſmodi votum reſeruant, non tamen ſecundum hodiernam praxim, & conſuetudinem.

5 Secundo amplia in iuramentis, ſeu votis conditionalibus de materia alias reſeruata, prout ſunt ſupradicta, in quibus nec pendente conditione poteſt Epiſcopus diſpenſare: ita *Sot. lib. 7. de iuſtit. q. 2. art. 1. ad 4. & q. 4. art. 3. Nau. in manual. c. 12. nu. 43. Fr. Emman. d. §. 9. num. 125. Gutier. canon. lib. 2. c. 22. nu. vlt. Azor. inſtitut. moralium p. 1. lib. 11. c. 19. q. 13.*

6 Cuius rei ratio eſt, quia votum, ſeu iuramentum cõditionale, ſtatim ac ſit, eſt perfectum quoad vinculum voti, ſeu iuramenti, omnis namque diſpoſitio conditionalis in ſua eſſentia à principio eſt perfecta, ex *leg. vſusfructus 26. ad finem.* ibi, ex præſenti vires accipit, *ff. de ſtipulat. ſeruorum, Aſſlict. deciſ. 280. num. 3. volum. 6. Tiraquell. de retract. lignag. §. 14. gloſ. 2. num. 17. Conan. lib. 4. capit. 8. à numer. 6. Valaſc. de iure emphyt. quæſt. 49.* *Barboſa de poteſt. Epiſc. Part II.*

num. 6. Et ita hæc opinio in puncto iuris verior eſt, quamuis contrariam ſequantur omnes fere Theologi, ex quorum numero ſunt *Card. Tolet. in ſumm. lib. 4. c. 19. in fi. Soar. d. lib. 6. cap. 22. nu. 3. Sayr. d. cap. 11. nume. 77. Leſſ. vbi ſupra, dubit. 13. nn. 6. verſ. ſextus, Sanch. de matrim. lib. 8. diſp. 10. nu. 12. cum ſequenti*, vbi alios refert, quorum potiſſimum fundamentum eſt, quod votum conditionale non impleta conditione, nondum eſt perfectum, & conſummatum: igitur ad illud non poteſt extendi reſeruatio, quę cum ſit odioſa, tanquam detrahens iuri Epiſcoporum, debet reſtringi, *capit. ſtatutum* ibi, cum ſit pœnale, *de elect. in 6*. Cui tamen argumento reſpondemus negando antecedens, quia quamuis executio voti, ſeu iuramenti, ſicut cuiuſcunque alterius contractus, ſub conditione celebrati, ſit interim ſuſpenſa, pendente conditione, eſt tamen ſtatim, ac celebratus eſt perfectus contractus in ſua ſubſtantia, iuxta ſupradicta.

7 Sed primo limita principalem reſolutionem quatenus habet nullum Prælatum præter Romanum Pontificem poſſe diſpenſare in prædictis quinque iuramentis ſeu votis, non procedere, ſi fiant in pœnam, verbi gratia, *iuro, ſeu voueo me non luſurum tali ludo*, vel, *me non peccaturum tali, aut tali peccato, quod ſi ſecus fecero ingrediar religionem, aut ibo in terram Sanctam, &c.* ſuper quibus Epiſcopus ex cauſa poteſt diſpenſare, ex ea ratione, quia illa ſolum vota, ſeu iuramenta propriè Summo Pontifici reſeruantur, quæ ſimpliciter, & abſolutè ſunt religionis, & caſtitatis voliæ, & peregrinationis deſideratæ, qualia non ſunt pœnalia: ita tenent *Aragon. 2. 2. quæſt. 88. artic. 12.* vbi ait eſſe communem ſententiam, *Lopez in inſtructor. conſcientiæ part. 1. cap. 44. column. ſecunda*, vbi aſſerit eſſe ſententiam Doctorum ſui temporis, *Tolet. in ſumm. lib. 4. caput. 18. in fine, Henriquez lib. 7. de indulgentijs cap. 30. §. 6.* vbi dicit eſſe communem praxim poſt multos, quos citat, *Fr. Emman. in ſumm. p. 2 cap. 97. & quæſt. regularium, tom. 1. quæſt. 63. artic. 7.* vbi refert viros grauiſſimos eandem tenentes, *Leſſ. libr. 2. cap. 40. dub. 13. num. 106. verſ. 7.* vbi probabilem dicit, & addit multos theologos Salmanticen. ita reſpondiſſe, plures alios referunt, & ſequuntur *Anton. Gomez in Bullam Cruciatæ clauſ. 10. nu. 99. Soarez d. lib. 6. c. 23. nn. 6 cum ſequenti, & cap. 26. nu. 17. Sayr. d. c. 11. numer. 78. Fr. Ludouic. Miranda in manual. Prælat. tom. 1. quæſt. 47. art. 6. Sanchez d. lib. 8. diſput. 10. nn. 8. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi c. 58. §. 2.* Quamuis contrarium, imo etiam hoc votum, ſeu iuramentum eſſe reſeruatum, exiſtiment *Sot. lib. 7. de iuſtit. q. 2. art. 1. ad 4. Nau. in manual. cap. 12. num. 43. Conar. in c. quamuis, par. 1. §. 3. nu. 12. Alcocer in ſumm. c. 16. Graſſius in deciſ. aureis p. 1. lib. 2. c. 28. num. 9. Gutier. canon. lib. 2. c. 22. à nu. 50. Azor. inſtitut. moralium par. 1. lib. 11. cap. 19. quæſt. 13. Fr. Emman. in Bullam Cruciatæ, §. 9. numero 124. dub. ſecundo*, qui tamen poſtea citato loco ſe retractant, veriorem dicit *Leſſ. dict. verſ. 7.*

8 Limita ſecundo eandem principalem reſolutionem, vt non procedat in voto continentiæ, ſi detur vrgens cauſa, ſeu grauis neceſſitas, quæ ſuadeat neceſſarium eſſe diſpenſationem in tali voto, prout eſt probabile periculum incontinentiæ, vel ſimile, & interueniat ſimul impotentia moralis, vel graue impedimentum adeundi Pontificem, & ſic detur probabile periculum in mora, in quo caſu poteſt Epiſcopus diſpenſare, ita per *text. in caput. veniens, qui clerici, vel vouentes*, reſoluunt *Syneſt. verbo votum. 4. quæſt. 4. & verbo diſpenſatio, §. 6.*

Nauarr. in manual. capit. 12. numero 76. Fr. Emman. queſtion. regul. tom. primo, queſt. 63. articul. 6. plures refert *Sanchez de matrimon. libr. 8. diſputation. 9. numero 22. cum ſeq.* latè *Soar. dict. libr. 6. capit. 26. a numero 8. cum ſeqq. Leſſ. dict. lib. 2. cap. 40. dub. 13. numero 106. verſic. quarto.*

9 Aduerte autem Epiſcopum data legitima cauſa etiam diſpenſare poſſe cum eo, qui poſt votum ſimplex caſtitatis, matrimonium ratum contraxerit, ad effectũ, vt poſſit petere debitum, quamuis enim peccauerit cõtrahendo, iuxta ea quæ notant Doctores *in cap. meminimus, & in cap. rurſus. qui clerici, vel vouentes*, & adhuc votum poſſet implere, ſi velit, ingrediendo Religionẽ, etiam in vita vxoris, iuxta *capit. 2. cap. ex publico, cap. ex parte 14. de conuerſ. coniug.* Nihilominus tamen ad id non tenetur, quia formalem Religionis ingreſſum non vouit, iuxta text. optimus *in cap. penultim. de Regularibus in 6.* tenent *Sot. in 4. diſtinct. 38. queſtion. 2. artic. 1.* latè *Sayr. dict. lib. 6. cap. 7. num. 6. Leſſius dicta dubit. 13. num. 106.* Quamuis *Nauarr. dict. cap. 12. verſ. 14. Azor. libr. 11. cap. 19. dub. 5.* & multi alij citati *à Sayr. vbi proxime*, contradicant. Ac ſubinde poteſt Epiſcopus diſpenſare dando facultatem debitum petendi: ita *Sylueſt.* poſt *D. Thomam*, quem refert, *verb. matrimonium 7. num. 5. verſ. 11. Gutier. Canon. lib. 1. cap. 23. num. 17. Sayr. lib. 6. cap. 11. nu. 13. verſ. idem etiam*, vbi item addit eandem diſpenſationem poſſe fieri ab Epiſcopo, cum eo, qui poſt contractum matrimonium ratum, votum caſtitatis emiſit.

10 Sic ſimiliter ex eadem ratione poteſt Epiſcopus diſpenſare, vt poſſit petere debitum ille coniux, qui poſt matrimonium conſummatum, fecit votum caſtitatis: ita *D. Antonin. 3. par. tit. 1. cap. 22. §. 2. & 3. Sylueſt. dict. verſic. 11. Sot.* & alij quos refert *Sayr. d. cap. 11. num. 52.* rectè aduertens, quod mortua vxore iſte, qui in his caſibus fecit votum caſtitatis, non poteſt matrimonium licitè contrahere; quia Epiſcopus non diſpenſauit in caſtitate perpetua, ſed tantum, vt poſſit petere debitum.

11 Item quando poſt matrimonium coniuges mutuo conſenſu faciunt ſimplex votum caſtitatis controuerſum eſt an ſolus Pontifex poſſit diſpenſare in tali voto? tu dic quod ſi detur periculum incontinentiæ, & non poſſit de facili patere aditus ad Summum Pontificem, poterit Epiſcopus diſpenſare. *Angel. verb. votum 4. queſtion. 6. ſpecul. coniugatorum p. 1. artic. 15. in fine Nauar. d. c. 12. num. 59. verſ. 32. & nu. 76. verſ. 5. Henriq. in ſumm. lib. 11. c. 15. num. 8. Fr. Emman. in ſumm. tom. 1. cap. 243. num. 14. Sanch. d. lib. 8. diſput. 11. num. 10. Azor. d. c. 19. queſt. 8.*

12 Vtrum vero poſſit Epiſcopus diſpenſare vt inceſtuoſus petat debitum ab vxore ſua iam eidem effecta affine, per prædictum inceſtum dubitant DD. in quaque *Gut. d. cap. 23. num. 10. cum ſeq.* poſt alios reſoluit non poſſe Epiſcopum diſpenſare, niſi caſu neceſſitatis, eo quod non pateat facilis aditus ad Pontificem, & ſit incontinentiæ periculum, quod admittit in eo qui inceſtum committeret ſceleſtiſſimum, videlicet cum ſocru, vel ſorore vxoris *Iacob. de Graffis d. lib. 2. c. 81. n. 3.* Verum communiter tenent Doctores poſſe ſemper Epiſcopum in hoc diſpenſare, ita *Galet. de cognat. ſpirit. c. 19 nu. 14. Talet. lib. 5. c. 12. nu. 6. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap. 60. §. 2. Henriq. lib. 11. c. 15. num. 11. in fine, Fr. Emman. in Bullam Cruciatæ §. 13. num. 7. & in ſumm. tom. 1. cap. 243. nu. 12.* plures alios Doctores refert, & ſequitur *Sanch. d. lib. 8. diſp. 12. num. 13.* vbi *à numer. 15.* an poſſit Epiſcopus diſpenſare cum coniuge ad petendum debitum, qui cum ſuo coniuge contraxit cognationem ſpiritualem.

13 Aduerte etiam Epiſcopum non ſolum in prædicto voto caſtitatis, ſed etiam in omnibus alijs quatuor poſſe diſpenſare certo modo, data graui, & vrgente neceſſitate, & interueniente ſimul difficultate adeundi Pontificem: quia vero regulariter in his quatuor votis, cum illa ſint affirmatiua, non poteſt dari neceſſitas, quæ ſuadeat illorum diſpẽſationem, ſed dilationem, in illis poterit Epiſcopus diſpenſare data etiam prædicta cauſa, & difficultate adeundi Sum. Pontificem, verbi gratia, ſi aliquis intra annum voueat fieri religioſus, vel facere peregrinationem reſeruatam potent Epiſcopus cum illo diſpenſare, vt per alium annum differat, de quo vide omnino *Vgolin. de poteſtate Epiſcopi capit. 58. §. quarto, num. 2. Soar. dict. lib. 6. capit. 26. a numer. 9. vſque ad numero 12.*

14 Intellige deinde in caſibus contentis in hac limitatione non poſſe Confeſſarios Mendicantes, nec illorum priuilegio gaudentes diſpenſare: Licet enim poſſint diſpenſare in votis Epiſcopo reſeruatis, vt alibi notauimus: nihilominus tamen id intelligitur de votis reſeruatis Epiſcopo iure communi, & ordinario, non tamen de votis ipſi reſeruatis iure ſpeciali, in quibus videtur electa induſtria perſonæ, vt reſoluunt *Fr. Emm. tom. 1. q. 63. art. 6. Soar. d. cap. 26. num. 16. cum ſeq.* vbi *num. 15.* tenet quòd Epiſcopi in prædictis votis diſpenſare poſſint, licet Nuntius, ſeu Legatus Apoſtolicus ſit in eadem Prouincia, cum quodam tamen temperamento, de quo ibi.

15 Limita tertio, vt procedat ſolum in voto perpetuæ caſtitatis, non autem ad tempus, puta ad annum, vel decennium, in quo poteſt Epiſcopus diſpenſare, ſicut & in voto certæ caſtitatis, veluti in non committendo adulterium, aut alium certum libidinis genus, quia huiuſmodi votum non eſt perpetuæ caſtitatis, quod Papæ tantum reſeruatur, ita *Sot. in 4. diſtinct. 38. q. 1. art. 2. concluſ. 1. in fine, & lib. 7. de iuſtit. q. 4. art. 3. col. 5. Nau. in man. cap. 12. num. 76. verſ. 5. Aragon. 2. 2. q. 88. artic. 12. paulo ante ſolut. ad 1. Iacob. de Graffis in aurea deciſ. p. 1. lib. 2. capit. 31. numer. 29. Ant. Gomez in expoſit. Cruciatæ clauſ. 20. num. 109. Henriq. lib. 7. cap. 30. §. 6. Valent. 2. 2. diſp. 6. q. 6. puncto 7. col. 1. verſ. ex quo ſequitur. Fr. Emman. in ſumm. tom. 2. c. 96. nu. 5. & in expoſit. Cruciatæ §. 9. nu. 1.* poſt *Angel. Emman. Sa Palat. Angl. Fr. Lud. Lopez*, & plures alios *Sanch. de matrim. lib. 8. diſp. 9. num. 6. Azor. d. lib. 11. cap. 19. dub. 6. Vgolin. d. cap. 58. §. 3. numer. 2.* & alij quos refert, & ſequitur *Sayr. dict. capit. 11. num. 48.*

16 Et poſſe Epiſcopum votum peregrinationis faciendæ tali tempore prorogare, ſi iuſta adſit cauſa, veluti quia vouens morbo impeditur, vel viaticum nõ habet, aut carcere detinetur, reſoluit *Vgolin. d. c. 58. §. 4. nu. 2.*

17 Ex prædicta etiam ratione poterit diſpenſare in voto de non contrahendo matrimonium, quia non eſt votum ſimpliciter caſtitatis, neque illud violatur, ſi vouens cum alia fornicetur, *Nau. Valent. et Henriq. Fr. Emmanuel. Iacob. de Graffis* vbi ſupra. *Fr. Ludouic. in inſtruct. conſcientiæ par. 1. c. 49. col. 2. verſic. licet. Epiſcopus Gutier. Canon. lib. 2. cap. 22. num. 49. Sanch. d. diſp. 9. nu. 11. Vgolin. d. c. 58. §. 3. num. 3. Azor. d. c. 19. q. 5. Sayr. d. cap. 11. num. 46. cum ſeq.*

18 Sicut etiam votum virginitatis erit ab Epiſcopo diſpenſabile,

ſpenſabile, ſi vouens intendat ſolum ſeruare corporis integritatem, fugiendo primum actum venereum, Si enim illam ſemel amittat, iam voti obligatio euaneſcit ac ſubindè cum non ſit perpetuæ caſtitatis manet ab Epiſcopo diſpenſabile, ſecus erit ſi habeat intẽtionem caſtitatem ſimpliciter ſeruandi, quia tunc erit reſeruatum, iuxta ea, quæ notant *Sayr. d. c. 11. nu. 55. cum 4. ſeq. d. Graff. d. c. 31. nu. 31.*

29 Circa votum etiam ſuſcipiendi ſacros Ordines reſolue non eſſe Papæ reſeruatum, ſed poſſe per Epiſcopum diſpenſari, cum non ſit caſtitatis, ſed aſſumendi ſtatum, cui caſtitas annexa eſt. *Nauar. conſil. 32. in antiquis alias 18. in nouis de voto, Azor. d. lib. 2 1. c. 19. q. 9. Sanch. de matrim. lib. 8. diſp. 9. num. 13. Vgolin. d. c. 58. §. 3. verſ. quinto, Soar. d. c. 21. num. 6. cum ſequenti Sayro d. c. 11. nu. 60.* quia, vt ſupra dicebam, tale votum nõ eſt votum caſtitatis, eo quod non promittit caſtitatẽ præſentem, ſed futuram, ſcilicet poſtquam fuerit ordinatus, vnde ſi iſte talis antequam ordinetur peccet cum aliqua, non proindè facit contra votum, *Nau. vbi ſupra & in man. cap. 11. num. 47. Azor. d. loco, Soar. d. capit. 21. num. 7.*

30 Vtrum autem poſſit quis ita ſe ſuo voto obligare, vt intendat efficaciter quod à nemine tolli poſſit, niſi à Papa, & ita ſuum votum efficere reſeruatum, licèt aliàs non ſit? reſponde, quod non, cum *Soar. dict. capit. 21. num. 15.* apud quem à *num. 11.* cum duobus ſequẽtibus videbis nonnullas declarationes circa votum tertiæ Sanctæ.

31 Quæſtio reſtat in hac materia non contemnenda, vtrum ſcilicet, qui habet poteſtatem diſpẽſandi in votis, & iuramentis, poſſit eadem commutare? in qua quæſt. affirmatiuè reſpondendum eſt cum *Sayr. in claui Regia lib. 5. cap. 8. num. 14. Leſſi. d. libr. 2. cap. 41. nu. 58. Soar. lib. 6. de voto cap. 9. num. vltim. & cap. 10. nu. 1. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap. 59. num. 5.* propter regulam, quæ habet, quod cui conceditur maius, & minus conceſſum eſſe videtur, vt in *cap. cui licet 53. de regul. iuris in 6.*

32 Qui propriè & abſolutè procedit in his, quæ à iure communi conceduntur, tradunt *Ias. in l. 3. nu. 41. ff. de conſtit. princip. Felin. in c. poſtulaſti, nu. 9. de reſcriptis, Rebuff. in praxi tit. de diſpenſatione ad plura nu. 64.* & ſic intelligitur text. difficilis *in c. ex parte 27. de decimis,* vltra varios intellectus, quos adducunt *Cou. lib. 1. vari. c. 17. n. 13. Fortun. in §. & quid ſi tantum num. 164. Rebuff. de decim. q. 14. à princ. Menoch. conſi. 36. à num. 2.* & de eo ſupra tractaui *Alleg. 33. num. 1.*

33 Difficilior tamen quæſtio eſt, an delegata poteſtate diſpenſandi in iuramentis ſeu votis cenſeatur conceſſa poteſtas commutandi? affirmatiuè reſpondendum eſt cum *Fr. Enman. in ſumm. p. 1. c. 192. concluſ. 1. Henriqu. lib. 7. de indulgen. c. 30. num. 5. Sayr. d. num. 14.* latè *Soar.* quæſtionem diſputante in vtramque partem, *lib. 6. c. 12. numer. 7. cum ſequent.* Licèt contrarium teneant *Nau. in man. cap. 12. nu. 79. verſ. illud,* & alij, quos refert *Soar. d. loco,* contra quos efficaciter vrget, & retorquetur argumentum, quo illi vtuntur, quia licet diſpẽſatio ſit odioſa reſpectu illorum cum quibus diſpenſatur, & vti talis reſtringenda *cap. 1. de filijs Preſby. in 6. c. non poteſt c. cum in illis de prabend. eod. li. Brunor. à Sole, verbo diſpenſatio nu. 7. Cardoſ. eod. verbo num. 9. & 19. Monet. de diſtribut. quotid. q. 14. n. 5. Girond. de priuilegiorum explicat. nu. 111.*

34 Nihilominus poteſtas diſpenſandi alicui conceſſa non inter odioſa, ſed inter fauorabilia cenſenda eſt, ita, vt quemadmodum beneficium Principis largiſſimè eſt interpretandum, reſpectu ipſius, *l. 3. ff. conſtitut. Principum, c. cum dilecti, de donat. c. olim, de verborum ſignific. Monet. d. q. 14. num. 39. Cardoſ. verbo beneficium nu. 67. Valaſc. conſil. 58. num. 11.* ita prædicta diſpenſandi poteſtas quoad eũ, cui conceditur, latiſſimè eſt ampliãda, text. optimus, vbi notarunt *gloſ. 2. & Abb. in c. vlt. de ſimon.* in propoſito *Soar. d. cap. 12. num. 9. Leſſi. d. cap. 42. num. 60.*

35 E conuerſo autem data poteſtate commutandi iuramenta, ſeu vota, non cenſetur eo ipſo poteſtas diſpenſandi conceſſa, vt poſt alios, quos refert, & ſequitur, reſoluit *Soar.* quæſtionem diſputans in vtrãque partem, *d. c. 12. d num. 1. vſque ad nu. 6.*

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus poteſt pro certa feſtiuitate, vel occaſione interdictum ad tempus ſuſpendere, ſecundum aliquos.*
2 *Contrarium defendunt alij.*
3 *Diſtinctionis fœdere has contrarias opiniones ad cõcordiam reducunt alteri.*
4 *Verior opinio eſt, quæ indiſtinctè tenet Epiſcopum nullũ interdictum poſſe ſuſpendere, etiamſi illud protulerit.*
5 *Abſoluere qui valet à cenſura, non poteſt eandem ad tempus ſuſpendere.*
6 *Cenſura quomodo dicatur pendere ab intentione proferentis.*
7 *Declaratur, text. in cap. dilectis, verſic. quæ vero, de appellat.*

EPISCOPVS AN POSSIT ad tempus, vel ad certum effectum interdictum ſuſpendere?

ALLEGATIO XXXVIII.

1 PRo certa feſtiuitate, vel occaſione, veluti pro Miſſa noua, profeſſione facienda, aut pro ſepultura alicuius nobilis perſonæ, poſſe Epiſcopum interdictum ſuſpendere ad tempus, vel ad certum effectũ videtur probare *gloſ. 1. in fine in c. præſenti, de ſent. excom. libr. 6.* & docet *Nau. in man. c. 27. n. 183.* ſequitur *Sayr. de cenſur. lib. 5. c. 23. n. 18.* & pro eis videtur expreſſa deciſio *tex. in c. dilectis 55. verſic. quæ vero, de appel.* ibi, cuius effectum ad tempus duxerat ſuſpendendum, & ibi notat gloſſa.

2 Cõtrarium tamen, imò Epiſcopum huiuſmodi interdictum in prædictis caſibus ſuſpendere non poſſe expreſsè reſoluit *gloſ. in c. ad hæc 37. de appellat.* & eam ſequuntur communiter Doctores, vt conſtat ex relatis ab *Henriq. in ſum. lib. 13. c. 31. §. 4. ver. quarto,* & conſtanter *Anilla de cenſur. diſp. 6. dub. 6. concl. 4.* qui plures affert rationes. Prima, quia Epiſcopi ſunt inferiores lege põtificia, ac ſubindè eam ſeruare, non autem priuilegio, aut diſpenſatione tollere poſſunt, iuxta regulam *c. cum inferior, de maiorit. & obed.* cum vulgaribus. Deindè quia cenſura ſecum trahit executionem, & ideo nec per appellationem eius effectus ſuſpendi poſſunt, *c. paſtoralis, §. verum, de appellat.* iuncto *d. c. ad hæc 37. eodem tit.* ergo à fortiori neque Epiſcopus inferior poterit eam ſuſpendere.

3 Alij tamen diſtinctionis fœdere has contrarias opi-

nionem

niones ad concordiam reducere nituntur, hoc modo. Aut interdictum eſt latum à iure, vel ab homine; quãdo à iure prolatum eſt, ab Epiſcopo ſuſpendi poſſe cõcedunt, vt ex Soto (qui hoc non dicit) *in 4. diſt. 22. q. 3. art. 1. concl. 3.* tradit *Fr. Emman. q. Reg. to. 2. q. 111. art. 1. & poſt Silueſt. Soar. to. 5. diſp. 38. ſect. 3. nu. 6.* quod ea ratione probatur, quia quoties conditor Canonis cenſuræ abſolutionem non reſeruauit, poteſtatem abſoluẽdi Epiſcopis videtur conceſſiſſe, iuxta regulam *text. in ca. nuper, verſ. in ſecundo, de ſent. excommu.* cum traditis *per Sayr. de cenſur. lib. 2. c. 19. num. 2.*

4 Cum ergo interdicti abſolutio nemini ſoleat reſeruari, conſequẽs ſit, quod proprius Epiſcopus illud in totum tollere poteſt, à fortiori ad tempus ſuſpẽdere, iuxta regulam *l. qua de tota ff. de rei vendic.* cum ſimilibus. Aut interdictum ab homine prolatũ eſt, & ſubdiſtinguitur, vel enim agimus de Epiſcopo, qui illud protulit, vel de alijs: in priori caſu aiunt procedere primam ſententiam affirmatiuam, quod Epiſcopus, qui interdictum protulit, illud pro certo tempore, aut cauſa ſuſpendere valent: & ita eſſe intelligendum textum in *d. c. dilectis*, & praxim Salmanticæ de qua teſtatur *Nauar. d. c. 27. n. 183.* in poſterioribus verò procedere contrariam negatiuam, quod inferiores Romano Pontifice interdictum ab ipſo Pontifice, vel ab alijs Prælatis prolatum, relaxare non poſſunt, nec in totum, neque etiam ad tempus ſuſpendere, atque ita hanc diſtinctionem expreſsè tradunt *Cou. in c. alma mater p. 1. §. 11. nu. 6. in verſ. ſecundo. Henriq. d. §. 4. verſ. 4. Soar. d. diſp. 38. ſect. 3. à nu. 5.* ex ea ratione quia effectus cenſuræ ex intentione, & nutu pendent proferentis *cap. veniens 2. de teſtib.* & eatenus ligant, quatenus intendit, qui ligat, ex reg. *l. non omnis, ff. ſi certum petatur, & c. cum ſuper, de officio delegati*, cum vulg.

5 Verum licèt ſupradicta hæc diſtinctio ſit in praxi ſecuta, & à Doctorib. recepta, in rigore iuris indiſtinctè tenerem nullum interdictum locale, vel etiam perſonale à iure vel ab homine prolatum, poſſe ab inferioribus Romano Pontifice, etiam ſi illud protulerint, ad tempus ſuſpendi, ita *Abb. & Dec. in d. cap. ad hæc Sylueſt. verbo interdictum 3. q. 8. Aula d. concluſ. 4.* iunctis præcedentibus. Neque obſtant fundamenta adducta per Doctores ſuprapoſitam diſtinctionem facientes: ad illud enim, quo probant ſuſpendi poſſe ab Epiſcopo interdictum latum à iure, quia poteſt abſoluere ab omni cenſura iuris nemini reſeruata, reſpondetur cum *Abb. & Aula* negando conſequentiam: nam ex eo, quod in totum abſoluere poſſit, & cenſuram abſolutione relaxare, minimè ſequitur poſſe eandem ad tempus ſuſpẽdere; patet differentię ratio, quia abſoluendo in totum agit ſecundum naturam actus, & iuris diſpoſitionem; quando vero ſuſpendit effectum cenſuræ, quæ adhuc manet, contra naturam ipſius cenſuræ agit; medium enim ordinatum à iure ad tollendas cenſuras eſt abſolutio; proferuntur enim cenſuræ, vt non perpetuò durẽt, ſed vt ceſſante contumacia ceſſent, & ideò quando lex, quę cenſuram imponit nemini reſeruat abſolutionem, Epiſcopis, vt ordinarijs miniſtris, abſoluendi poteſtatem videtur relinquere: At vero ſuſpendere effectum cenſuræ, quæ manet, eſt ſpecies diſpenſationis, vt ſcilicet contra iuris prohibitionem exerceantur actus ipſi cenſuræ prohibiti, nullibi autem expreſſum reperitur, quod Epiſcopi interdictum, vel aliam cenſuram dum manet, eiuſue effectus poſſint ſuſpendere, imò in excõmunicatione contrarium decidit text. *in c. cum deſide-res, de ſent. excommunic.* & licèt in ea contrarium voluerit *Nauar.* meritò tamen in hoc reprehenditur à reliquis omnibus, & ſatis comprobat *Soar. tom. 5. diſput. 5. ſect. 4. à numer. 6.* Neque ſatisfacit idem *Soar.* dum *diſputat. 38. ſect. 3. numer. 9.* ait ſpeciale eſſe in excommunicatione, iuxta *dict. cap. cum deſideres*, nullã enim ſpecialitatis rationem aſſignat, neque aſſignari poteſt, & verba illius text. ſatis oſtendunt ex natura cuiuſcunque cenſuræ intrinſeca id prouenire, cum conſtet excommunicatum fuiſſe, & verum ſit abſolutum non eſſe, nec Epiſcopi, nec alij debent communicare eidem, quæ ſanè ratio ſimiliter interdicto poteſt applicari, & licèt forſan admitti poſſit differentia inter excommunicationem, & interdictum, quoad modum abſolutionis, quia in illa requiritur abſolutio in forma Eccleſiæ, in hoc non ita: Semper tamen in toto rigore verum eſt dicere, quod ſi conſtat aliquem excommunicatum, vel interdictum eſſe, & abſolutum non fuiſſe, non poteſt per Epiſcopum, vel alios inferiores Rom. Pontifice ei concedi, vt faciat actus cenſuræ prohibitos.

6 Nec etiam vrget fundamentum aliud, quo probare nitebãtur Epiſcopum poſſe interdictum à ſe ipſo prolatum ſuſpendere ad tempus, quia pendet ſicut reliquæ cenſuræ ab intentione proferentis; reſpondetur enim quod licèt tempore, quo proferuntur pendeant in ipſo actu prolationis, & vt ſunt in fieri, ex intentione eius, qui profert, & eatenus ligent quatenus intendit, tam quoad perſonas in quas proferuntur, quam quoad actus prohibitos, quia non negamus poſſe ferri interdictum quoad certos actus, veluti Eccleſiæ ingreſſum, vt benè notant *Couarr. in cap. alma part. 2. §. 1. num. 3. verſis. hinc apparet, & Vgolin. de cenſur. tabul. 5. cap. 16. in princip.* poſtquam tamen prolatæ ſunt ſuam ſecum trahunt executionem, omneſque ſuos effectus non hominis, ſed ipſius legis miniſterio ſtatim operantur; & ideo iam dici non poteſt, quod in actuali executione pendent ex voluntate proferentis, neque effectus ipſe conſiſtens in prohibitione diuinorum, vel actuum prohibitorum, ſeparabilis eſt ab ipſa ſententia, vt dum manet cenſuræ ſubſtantia, ab ea effectus ſeparentur. Neque quoad hoc quod eſt trahere ſecum executionem aliqua conſiderari poteſt differentiæ ratio inter excommunicationem, & interdictum: imò in hoc expreſsè vtrumque æquiparat text. *in d. cap. adhæc*, iuncto *d. §. verum.*

7 Denique ad text. quo præcipuè mouentur, in *d. capit. dilectus, verſ. quia vero* reſpondet *Aula* (licèt inaduerenter alleget *d. c. adhæc*) quod procedit ea conſuetudine, quæ tribuit hanc facultatem Epiſcopis ex tacito conſenſu Papæ: ſed minimè textus conſuetudine nititur, nec eam approbat. Quare melius reſpondet *Dec. d. c. adhæc, num. 8.* videlicet text. illum non continere, quoad hoc Pontificis deciſionem, ſed partis allegationem, quod enim decidit eſt de nullitate interdicti prolati poſt appellationem, quod factum negabat Decanus, contendens ante appellationem illud promulgaſſe, ſed poſtea ad tempus ſuſpendiſſe: quam allegationem reijcit Pontifex, minimèque decidit interdictum ſuſpendi potuiſſe; Quamuis *Abb.* contrariam ſententiam magis approbans ſecundum rigorem concludat hunc textum adeo vrgere vt non audeat eam defendere.

SVMMARIVM.

1 Episcopis in quibus irregularitatibus, & suspensionibus de iure Concilij Tridentini concedatur dispensandi facultas.
2 Episcopus electus, & confirmatus, quamuis nõ consecratus, potest in casibus sibi permissis dispensare.
3 Episcopi illarum Regionum, in quibus adhuc Concil. Tridet. publicatum non fuit, concessa ab eo Conc. dispensandi facultate non gaudent.
4 Subditi, quos potest Episcopus virtute Concilij absoluere ab occultis delictis sufficit, quod illi subdantur, quoad solum conscientiæ forum.
5 Vagabundi, Scholastici, & mercatores, quoad Sacramenta Confessionis, & Eucharistiæ subditi sunt Episcopo loci, in quo reperiuntur.
6 Episcopus, ad hoc vt absoluat aliquem ab irregularitatibus, & suspensionibus in casibus sibi permissis, debet habere in eum iurisdictionem Ordinariam.
7 Dispensandi potestas Episcopo concessa in terminis, de quibus agitur, potest extra diœcesim exerceri, & circa absentem.
8 Verba, in foro conscientiæ, sunt intelligenda, idest, in foro Sacramenti Pœnitentiæ, & in Confessione Sacramẽtali.
9 Episcopus si sciat aliquem ordinandum esse irregularem, vel suspensum, & tandem eum admittat ad Ordines, censetur cum eo dispensare, si sibi permittatur.
10 Dispensandi, & absoluendi potestatem in delictis occultis Episcopo concessam sine eius speciali mandato Vicarius generalis exercere non potest.
11 Episcopus an possit committere alijs hanc dispensandi, & absoluendi potestatem? refertur vna sententia.
12 Refertur secunda sententia.
13 Refertur tertia sententia.
14 Refertur quarta sententia.
15 Episcopus potestatem, quam habet dispensandi cũ sibi subditis, potest alteri demandare, vt secum dispenset.
16 Capitulum Sede Vacante eandem habet potestatem dispẽsandi, & absoluendi, quam habet Episcopus virtute Concilij.
17 Abbates, & alij inferiores Prælati habentes iurisdictionẽ Ordinariam & quasi Episcopalem, prædicta dispensandi, & absoluendi facultate non gaudent.
18 Nec Superiores, seu Conuentuales Religionum exemptarum.
19 Archiepiscopus dum actu visitat gaudet prædicta dispensandi, & absoluẽdi potestate circa subditos suffraganeorum, & cum ipsis suffraganeis.
20 Occultum secundum vsum opinionem quo ad præsens instar tutum dicitur, quod probari non potest.
21 Occultum melius dicitur, quod non est publicum, etiamsi ab aliquibus sciatur.
22 Notorium est plena rei notitia inducẽs indubitatam, & finitam probationem, discussione non egentem.
23 Delictum notorium dicitur commissum, vel confessum in iudicio.
24 Notorium dicitur omne illud, quod ex actis iudicij constat.
25 Episcopus poterit dispensare quando delictum non fuerit publicum vel notorium, quamuis sit verum tribus, vel quatuor.
26 Episcopus dispensare poterit etiamsi actus sit materialiter publicus, non vero formaliter in quantum delictum.
27 Irregularis, quia celebrauit in excommunicatione, poterit ab Episcopo dispensari, quando excommunicatio est occulta, licet celebratio sit manifesta.
28 Delictum deductum ad forum contentiosum dicitur statim ac denunciatio, seu accusatio de illo coram legitimo superiore facta est.
29 Delictum deductum ad forum contentiosum verius dicitur post litis contestationem.
30 Litis contestatio neganda, vel confitendo etiam in criminalibus inducitur.
31 Iudicium proprie post litem contestatam dicitur.
32 Episcopus poterit dispensare in delicto deducto ad forum contentiosum, si de eo fuerit habita sententia absolutoria.
33 Etiamsi medijs depravatis obtinuerit absolutionem ab initio crimine.
34 Vel iudicium non fuerit sententia finitum, eo quod accusator per annum tacuerit.
35 Episcopus non potest dispensare in delicto deducto ad forum contentiosum, & punito iam iudicio finito.
36 Irregularis occultus ob reiterationem Baptismi potest ab Episcopo dispensari.
37 Irregularis occultus ob duos Sacros Ordines, vel Acolytum & Subdiaconatum, eodem die susceptos, potest ab Episcopo dispensari.
38 Suspensus, eo quod nesciente Episcopo, neque examinante Ordines susceperit si occultus sit, potest ab Episcopo dispensari.
39 Suspensus ob receptionem Ordinum sine litteris dimissorijs si sit occultus potest ab Episcopo dispensari.
40 Episcopus potest dispensare cum eo, qui per saltum promotus ad Ordines, celebrauit, vbi delictum fuerit occultum.
41 Irregularis ob administrationem in Ordinibus malè susceptis, si sit occultus, potest ab Episcopo dispensari.
42 Episcopus potest dispensare cum eo qui Ordines minores suscepit ab Episcopo, qui renunciauit dignitati, vel Episcopatui, aut à censura irretito, dummodo delictum sit occultum.
43 Irregularis ob exercitationem ordinum, quos nõ habebat, potest dispensari ab Episcopo, vt exerceat susceptos, ac alios suscipiat modo delictum sit occultum.
44 Simoniacus occultus potest dispensari ab Episcopo, non autem rehabilitari ad beneficia in posterum obtinenda, nec ad ea retinenda, quæ per simoniam occultam obtinuit.
45 Episcopus non potest absoluere à censuris incursis propter ingressum ad monasteria monialium, etiamsi delictum sit occultum.
46 Homicidium voluntarium, quod attinet ad præsens institutum, illud dicitur, quod est illicitum, intentum & volitum in se.
47 Episcopus potest dispensare in irregularitate proueniẽte ex homicidio licito, vel facto auctoritate legitima, & iusta de causa.
48 Episcopus dispensare valet in irregularitate ex homicidio casuali proueniente, modo delictum sit occultum.
49 Dispensare potest Episcopus in mutilatione membri etiam voluntaria, si est occulta.
50 Dispensare potest Episcopus cum illo, qui aliquem hominem occidit, non intendens occidere.
51 Dispensare potest Episcopus cum eo, qui mandauit seruo vt alterum percuteret; sed caueret, ne occideret.
52 Homicidium mandans in persona vnius si committatur in personam alterius, non incurrit irregularitatem.
53 Dispensare potest Episcopus in homicidio occulto patrato causa defensionis, nõ seruato moderamine inculpatæ tutelæ.
54 Conciliaris constitutio habens committendam Ordinario loci facultatem dispensandi in irregularitate contracta ob

ob homicidium commissum vim vi repellendo, quomodo intelligenda.

55 *Irregularis efficitur quis homicidium committens trâsgrediendo moderamen inculpatæ tutelæ.*

56 *Iniuriosorem occidens, etiam ex odio, & cum intentione sumendæ vindictæ, quando non potest aliter se defendere, non fit irregularis.*

57 *Moderamen inculpatæ tutelæ versatur circa modum, tempus, & causam.*

58 *Moderamen inculpatæ tutelæ excedere, quando quis dicatur.*

59 *Dispensare hodie non potest Episcopus in irregularitatibus prouenientibus ex homicidio voluntario occulto, aut manifesto, neque ad Ordines minores, nec ad simplex beneficium obtinendum.*

60 *Homicida est irregularis, neque ad Ordines promoueri potest, nec in susceptis ministrare.*

61 *Episcopus iam non potest dispensare cum homicida voluntario ad retinendum Curatum.*

62 *Episcopus in foro exteriori etiam post Cõcilium poterit dispensare pro minoribus ordinibus, & simplicibus beneficijs in homicidio iusto, vel casuali exequuto sine diligẽtia.*

63 *Summus Pontifex dispensare potest in qualibet irregularitate proueniente ex homicidio iusto, vel iniusto, voluntario, vel casuali.*

EPISCOPVS IN QVIBVS irregularitatibus, & suspensionibus hodie dispensare possit?

ALLEGATIO XXXIX.

1 HOdie virtute *S. Concil. Trid. sess. 24. de reform. cap. 6.* licet Episcopis in irregularitatibus omnibus, & suspensionibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis alijs deductis ad forum contentiosum, dispensare; & in quibuscunque casibus occultis, etiam Sedi Apost. reseruatis, delinquentes quoscunque sibi subditos, in diœcesi sua, per se ipsos, aut Vicarium ad id specialiter deputatum in foro conscientiæ gratis absoluere, imposita pœnitentia salutari; de cuius materia tractant *Vgolin. de irreg. c. 33. §. 1. cum seqq. & ca. 26. & de off. & pot. Episc. c. 57. §. 2. cum seqq. Henr. in sum. lib. 7. c. 23. §. 2. lit. V. & lib. 14. c. 18. cum seq. Soar. to. 5. de cẽsur. disput. 7. Sayr. eodem tract. libr. 7. c. 7. Mar. Alter. eodem tract. to. 2. disp. 8. de suspen. c. 3. Bonac. eodem tract. disput. 7. q. 5. Nauar. consil. 15. sub tit. de sent. excommun. in antiqu. & consil. 11. sub tit. de priuil. in nouis, Sanch. de matrimon. lib. 2. disput. 37. nu. 11. cum seqq. & disput. 40. n. 17. & lib. 3. disput. 23. nu. 13. & lib. 8. disput. 2. à n. 10. & latius in præcepta Decalog. lib. 2. c. 11. Iac. de Graff. to. 2. cõs. tit. de homicid. consil. 2. n. 14. cum seqq. Valer. Reginal. in praxi fori pœnitent. lib. 5. à nu. 1. & lib. 30. tract. 2. tit. 3. à nu. 91. Conuinch. de Sacram. & censur. to. 2. disput. 18. dub. 14. Nicol. Garc. de benef. p. 7. c. 11. à nu. 12. & p. 11. c. 10. nu. 112. cum seqq. Armend. in add. ad recopill. legum Nauar. lib. 1. tit. 18. d. 7. de irreg. in declar. nu. 6. cum seqq.* & cæteri omnes in discursu citandi.

Verum pro faciliori præsentis quæstionis explicatione, quæ quotidiana, & in praxi vtilissima est, sub triplici distinctionis membro præsens huius Allegationis materia diuiditur. In primo tractabitur, Episcoporũ, & subditorum nomine, qui contineantur. In secundo quod dicatur occultum, & qui sint casus occulti in quibus Episcopus dispẽsare valet. In tertio, irregularitates quæ dicantur ex homicidio voluntario prouenientes, in quibus Episcopo dispensandi facultas non conceditur.

Episcoporum, & subditorum nomine qui contineantur?

2 EPiscopi quibus *à Concil. Trid. d. c. 6.* conceditur dispensandi facultas in casibus ibi permissis, sunt quicunque subditos habentes, etiam electi, & confirmati, quamuis non consecrati, quia illis competunt ea, quæ sunt iurisdictionis, qualis est hæc dispensandi facultas, nec indigent consecratione, vt probaui *alleg. 36. nu. 6.* quare ita tenent citati à *Cened. ad sextum collect. 4. n. 3.* quibus adde *Soar. to. 5. disp. 41. sect. 1. nu. 7. Sanchez de matrimon. lib. 8. disp. 2. nu. 11. Gutier. eodem trac. c. 49. à nu. 16. Mari. Alter. d. to. 2. disput. 8. de suspen. c. 3. vers. 3. notandum, Aloys. Ricc. in praxi aurea, & quotidiana resolut. 136.*

3 Sed Episcopi illarum regionum in quibus *Conc. Trid.* adhuc receptum non est, non possunt vti illa facultate concessa *d. c. 6.* quia vbi non est acceptatum quoad leges onerosas, neque videtur acceptatum quoad fauorabiles, ita tenent, & decisum referunt *Armend. d. loco nu. 11. Nicol. Garc. d. p. 7. c. 11. nu. 23. Aloys. Ric. in praxi fori Eccles. decis. 532. in 1. edit. & resolut. 445. nu. 3. in 2. edit. Sanch. in præcepta Decalogi lib. 2. c. 11. nu. 2. Mari. Alter. d. c. 3. concl. 4. versic. primo animadvertendum est, Bonac. d. disp. 7. q. 5. puncto 1. nu. 2.*

4 Non conuenit hæc potestas Episcopo in ordine ad omnes indifferenter, sed conceditur proprio Episcopo habenti iurisdictionem in suos subditos, vt Concil. declarat, sub quorum nomine comprehenduntur in præsenti materia omnes illi, qui sibi quomodocunque subduntur, vel qui sunt ordinarij subditi, vtpote, qui ibi domicilium habent, vel quia subduntur quoad solum Pœnitentiæ forum, eo quod in sua diœcesi inueniuntur, tanquam aduenæ, & peregrini, etiamsi sint vagabũdi, scholastici, ac mercatores: nam quoad Sacramenta Confessionis, & Eucharistiæ sunt subditi Episcopo loci, in quo reperiuntur, ex consuetudine generali ecclesiæ, vel ex interpretatiua voluntate Summorum Pontificum, ita *Soar. de Pœnit. to. 4. disp. 30. sect. 2. nu. 3. Sanch. de matrimon. lib. 3. disput. 23. nu. 12. & in præcepta Decalogi lib. 2. c. 11. nu. 8. 9. & 17. Nicol. Garcia d. p. 11. c. 10. n. 139. praxis Episcop. p. 1. verbo Vicarius, §. 18. dub. 4. Bonacina de censuris disp. 1. q. 3. puncto 2. nu. 5. Henriqu. in sum. lib. 14. c. 20. §. 5.*

5 In absolutione enim casuum reseruatorum, & censurarum impedientium receptionem Sacramenti videtur requiri ea saltem subiectio, quæ sufficit, vt Episcopus Sacramentalem absolutionem impendat, *Bonacina d. disput. 7. q. 5. puncto 1. nu. 4.* & ideo ille, qui non est subditus Episcopi, puta medicus, Prætor, & similes exteri, qui tamen habitant in ciuitate, sub decreto *d. c. 6.* cõprehenduntur, vt in Sacramento Pœnitentiæ à suis criminibus absolui valeãt, etsi illa alijs in ciuitatibus cõmiserint, ita decisum referunt *Nicol. Garcia d. c. 10. nu. 139. in 3. declarat. Armend. d. loco nu. 18.*

6 Verum licèt prædicta vera sint in absolutione casuum reseruatorum, & censurarum in Sacramentali Confessione pro foro conscientiæ, in obtinenda tamen dispẽsatione irregularitatis, ac suspensionis requiritur, vt

Episco-

Epiſcopus habeat iuriſdictionem ordinariam in eum, cui concedit relaxationem irregularitatis, iuxta ea quę reſoluo alleg. 36. n. 17. & deciſum referunt in proprijs terminis *Nicol. Garcia, & Armend. locis proximè citatis*, quamuis contrarium teneat *Henriq. d. §. 5.*

7 Quæ quidem diſpenſandi poteſtas etiam extra diœceſim poteſt ab Epiſcopo erga ſubditos ſuos exerceri, nã verba *Concilij in d. c. 6.* ibi, in dięceſi ſua, referũtur ad poſteriorem illius capituli partem, in qua conceditur Epiſcopis facultas abſoluendi à reſeruatis, ex ea ratione, quia, Epiſcopus dum in ſua dięceſi exiſtit poteſt cũ ſuo ſubdito in aliena dięceſi exiſtente extra iudicialiter diſpenſare, cum iuriſdictio diſpenſandi exerceri poſſit circa abſentem, ita docent *Soar. de cenſur. to. 5. d. 41. ſec. 1. n. 10. & 12. in fine, Sanchez in præcepta Decalogi lib. 2. c. 11. n. 12. Bonacina d. diſp. 7. q. 5. p. 1. nu. 4.* quicquid dicant *Fr. Emma. in ſum. to. 2. c. 69. n. 1. in fine, Henriq. d. §. 5. in prin. Aula de cenſur. p. 7. diſp. 10. dub. 6.* Cum ergo Epiſcopus in irregularitatibus omnibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, valeat diſpenſare cũ ſibi ſubditis, hac poteſtate vti poterit intra, vel extra dięceſim iuxta principia diſpenſationum; at vero in abſolutione à quibuſcunque caſibus occultis, etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, de quibus agit ſecũda pars d. c. 6. cum debeat eſſe Sacramentalis, vt ibi oſtenditur in illis verbis, in foro conſcientię gratis abſoluere, impoſita pœnitentia ſalutari, & non poſſit fieri per nuntiũ, vel per litteras, requiritur quod fiat ab Epiſcopo præſente pœnitente intra dięceſim commorantibus.

8 Et quod verba illa, in foro conſcientiæ, ſint intelligẽda, ideſt in foro Sacramenti Pœnitentiæ, & in Confeſſione Sacramentali, refert pluries Sacram Cardinalium Congregationem cenſuiſſe *Nicol. Garcia de benef. part. 11. c. 10. nu. 139.* reſoluit *Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſi. reſol. 445. nu. 8.* & accepi à quodam docto viro, ita tenere praxim S. Pœnitentiariæ, quicquid prædicta verba ſignificare, quod abſolutio data, vel facta, nihil profit quoad forum exterius, & per conſequens poſſe epiſcopum extra Cõfeſſionem abſoluere in caſibus particularibus occurrentibus, dicant *Nauar. d. conſil. 11. nu. 2. Henriq. lib. 7. cap. 13. §. 2. verſ. & Epiſcopus, Fr. Emman. q. regul. tom. 1. q. 20. art. 7. & quæſt. 61. art. 10. Soar. de relig. to. 2. tract. 6. cap. 16. nn. 4. Sanch. lib. 8. diſp. 34. nu. 29. Graff. lib. 1. cap. 13. nu. 32.*

9 Ex quibus infertur Epiſcopum eo ipſo, quod aliquẽ irregularem admittit ad Ordines, aut concedit litteras dimiſſorias, cenſeri cum eo diſpenſare in irregularitate, aut concedere facultatem, vt diſpenſetur ab Epiſcopo, ad quem mittitur pro recipiendis Ordinibus, modo ſciat Ordinandum eſſe irregularem, & intentionem habeat diſpenſandi, tum quia Epiſcopus nõ præſumitur velle delinquere ordinando irregularem, aut concedendo facultatem, vt promoueatur, *Manol. de irregul. cap. 51. num. 8. Henriq. d. lib. 14. cap. 17. §. 4. dict. P. Soar. de cenſur. diſp. 41. ſect. 3. nu. 4. Sayr. eod. tract. lib. 7. cap. 14. numer. 19. Aula par. 7. diſputation. 6. ſection. 5. dub. 6.*

10 Hanc diſpenſandi, & abſoluendi poteſtatem Epiſcopo conceſſam ſine eius ſpeciali cõceſſione Vicarius generalis exercere nõ poteſt, quia id Concil. requirit, ibi, aut Vicarium ad id ſpecialiter deputatum, tũ quia in generali conceſſione hæc non veniunt, *cap. penult. de panit. in 6.* quare ita tenent *Rebuff. in praxi beneficiali, tit. de forma vicariatus, num. 179. cum ſeqq. Sbrozius de Vicario Epiſcopi lib. 2. quæſt. 19. nu. 2. & q. 179. num. 1. & q. 180. num. 2. & quæſt. 184. nu. 1. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi, c. 4. §. 7. nu. 2. verſicu. poſtremo, Soar. de cenſuris diſp. 42. ſect. 2. n. 8. Narbona de appel. à Vicario ad Epiſcopum, p. 1. nu. 229.* faciunt quæ eleganter tradit *Campanil. in diuerſorio iuris Canonici rubr. 11. c. 23. nu. 148.*

11 An autem Epiſcopi poſſint committere hanc poteſtatem diſpenſandi, & abſoluendi alijs? quæſtio eſt dubia, in qua pro affirmatiua parte, quod ſcilicet poſſit committere, & delegare illis faciunt multa, & validiora fundamenta; imprimis nulla occurrit ratio ſufficiens cur credere debeamus voluiſſe Concilium illam facultatem reſeruare Epiſcopo per ſe ipſum tantum exercendam, præſertim cum non declaret hãc poteſtatem Epiſcopis conuenire tanquam delegatis Sedis Apoſtolicæ, ſicut aliquando facit, ſed ſimpliciter eã Epiſcopis concedit, ergo videtur virtute huius decreti hæc poteſtas annexa iure ordinario iuriſdictioni Epiſcopali, atque ita delegabilis eſt ab Epiſcopo. Deindè quia non eligitur induſtria perſonæ, ſi enim eligeretur, nec generaliter, nec ſpecialiter poſſet Epiſcopus delegare, tum quia quoties aliquid conceditur Prælatis præſentibus, & futuris in perpetuum, non poteſt dici electam eſſe induſtriam perſonæ, cum perſonæ incognitę delegetur, vt tradunt *Iaſ. in l. more maiorum, num. 65. ff. de iuriſdictione omnium iudicum, Gregor. Lopez l. 47. in fine tit. 18. p. 3. Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 64. n. 17.* quare hãc partem tenent *Nauar. d. conſi. 11. de priuilegijs nu. 4. Sanchez de matrimon. lib. 2. diſput. 40. nu. 17. verſi. Sed dicendum*, vbi dicunt *Concilium d. c. 6.* intelligendum eſſe, vt velit vicarium Epiſcopi non habere ex generali commiſſione vicariatus hos caſus, niſi ſibi ſpecialiter committantur: non autem vt velit negare Epiſcopo poteſtatem ſpecialiter delegandi.

12 Verum *Henriq. lib. 14. de irregul. c. 19. in fine, & libr. 6. de pœnitent. cap. 14. §. 7. iuncto comment. litt. O.* ait non poſſe Epiſcopum generaliter Vicario, vel alij delegare hos caſus, vt habeant facultatem generalem abſoluendi, vel diſpenſandi pro ſuo arbitrio, ſed tantum poſſe delegare, quando caſus occurrerit, & dare facultatem, vt de mandato, & nomine ipſius faciat; quod quidem ex eo comprobat, quia *Concilium dict. cap. 6.* expreſſe concedit Epiſcopis poſſe diſpenſare per ſe, vel per vicarium ſpecialiter deputatum, tum quia dum hi caſus Epiſcopo conceduntur, eligitur induſtria perſonæ.

13 Alij vero putant Concilium dicto loco diſtinguere voluiſſe inter facultatem diſpenſandi ſuper irregularitate, & ſuſpenſione; ac abſoluendi à caſibus reſeruatis: vt in prima exerceri per quemcunque, cui generaliter ab Epiſcopo ſit delegata iuriſdictio: ſecunda vero conueniat tantum Vicario, qui ſpecialiter deputatus ſit per Epiſcopum cum facultate abſoluendi à caſibus reſeruatis, differentiæ rationem in eo conſtituunt, quia *Concil. dict. capit. 6.* Epiſcopis facultatem diſpenſandi ſuper irregularitate, & ſuſpenſione generaliter concedit, quando vero in eodem capite eis tribuit poteſtatem abſoluendi in quibuſcunque caſibus occultis, etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis ſuos ſubditos, dicitur, in dioeceſi ſua per ſeipſos, aut Vicarium ad id ſpecialiter deputatum, potius volens coarctare, quam ampliare hanc iuriſdictionem; nam ſi non addidiſſet verba illa, liberum fuiſſet Epiſcopo hanc facultatem committere cuicumque Sacerdoti. Concilium autem volens illam concedere tantum Epiſcopo, & Vicario

ad

ad id ſpecialiter deputato, ita peculiariter expreſſit.

14 Sed nonnulli diuerſum prædictorum verborum eſſe ſenſum arbitrantur, ſentientes Concilium voluiſſe hanc poteſtatem diſpenſandi ſuper irregularitate, & ſuſpenſione ſolis Epiſcopis indulgere, vt per ſe ipſos illam exercerent, neque poſſent alijs delegare, ex eo probant quia *Concil. in eodem capit.* agit de diſpenſatione, deindè de abſolutione, & facultatem diſpenſandi ſimpliciter concedit Epiſcopis ſine vlla extenſione, poteſtatem autem abſoluendi extendit etiam ad Vicarium ſpecialiter deputatum, ergo clariſſimè apparet mentem Concilij fuiſſe priorem iuriſdictionem communicare tantum Epiſcopis, quia extenſio, quæ in ſecundo caſu ponitur, & tacetur in primo, apertè ab illo excluditur, conſtitutio enim in vna parte declaratur ab alia, vel ſuppletur, aut limitatur, & reſtringitur *l. vnic. in princip. Cod. de moſſ. dotibus.* Cum igitur Concil. nihil dicat de Vicario in prima parte, non debemus intelligere illam facultatem commiſſam eſſe Vicario, ſi enim illam voluiſſet concedere Vicario, vtique id expreſſiſſet, ſicut fecit in ſecunda parte, in qua agit de abſolutione, *arg. text. in leg. vnic. §. ſin autem ad deficientis, Codic. de caduc. tollend.* cum alijs citatis *in libello de principijs vtriuſque iuris list. L. num. 32.* Ratio autem diuerſitatis propter quam Concil. voluerit potius extendere ad Vicarium facultatem abſoluendi in caſibus reſeruatis, quam poteſtatem diſpenſandi ab irregularitate, & ſuſpenſione, eam aſſignant, quia abſolutio eſt magis neceſſaria ad ſalutem animarum, quam diſpenſatio, ita *Mar. Alter. dict. cap. 3. concluſi. 4. verſ. tertio notandum*, vbi ex alijs hunc ſequitur intellectum. Ego tamen in hoc opinionum conflictu meam interponere ſententiam non audeo, dum ſuper hoc peculiarem non habuero deciſionem, interim ſtudioſus iudicet lector.

15 Quæret aliquis quis poſſit cum Epiſcopo diſpenſare, ſi occurrat caſus, vt ipſemet incidat in aliquod delictorum, de quibus in *Concil. dict. cap. 6.* putat *Mar. Alter. dict. concluſi. 4. verſicul. tertio quari poteſt*, non poſſe Epiſcopum, cum ſit delegatus, huiuſmodi poteſtatem, quam habet diſpenſandi, alteri committere, vt ſecum diſpenſet. Verum alij communiter, & melius reſpondẽt poſſe ipſummet Epiſcopum alteri committere vices ſuas, vt ſecum diſpenſet, & ad ſe abſoluendũ proprium ſuum Confeſſarium deputare, cum eadem auctoritate, quam ipſe habet, *ex d. cap. 6. Concilij Trid.* in ſibi ſubditos, ita *Maiol. de irreg. lib. 2. cap. 2. numer. 12. verſic. eſt autem, & lib. 5. cap. 51. numer. 7. Soar. tomo 5. diſput. 41. ſect. 2. numer. 9. Henriquez in ſumm. lib. 14. de irreg. cap. 18. §. 3. prax. noua Epiſcop. 2. cap. 1. numer. 17. pag. 107. Sayr. d. libr. 7. caput. 9. numer. 5. Armend. vbi proximè numer. 12. Aloyſ. Ricc. in praxi verũ fori eccleſiaſtici deciſ. 518. in prima editione, & reſolutio. 445. numero ſecundo, in 2. edit. Bellet. diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de diſciplina clericali §. 1. num. 54. Sanch. de matrim. lib. 8. diſp. 3. nn. 3. & in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 11. num. 11.*

16 Capitulum Sede vacante eandem habet facultatem diſpenſandi, & abſoluendi conceſſam Epiſcopis per *Concil. dict. cap. 6.* nam licèt illa facultas competat Epiſcopo iure ſpeciali, tamen competit ei iure communi & iuriſdictione ordinaria illi tributa, ita in terminis reſoluunt *Beta in reſponſis caſuum conſcientiæ par. 4. caſu 37. verſic. tandem nullus, Sayr. in claui Regia libro 6. cap. 11. numer. 84. Henriq. lib. 6. cap. 16. §. 1. & lib. 14. cap. 20. §. 1. Fr. Emmun. quæſt. Regular. tom. 1. q. 61. art. 9. Cened. ad ſextum collect. 4. num. 3. Soar. tom. 4. de pœnit. diſput. 30. ſect. 2. nume. 4. Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. p. 3. collect. 721. verſic. tertio dubitatur, & in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ. 533. in 1. edit. & reſolut. 466. in 2. edit. & in praxi aurea reſolut. 118. num. 5. Sayr. deciſ. 31. de tempor. ordinat. praxis noua epiſcopalis part. 2. cap. 1. num. 16. pag. 106. Sanch. de matrim. lib. 8. diſp. 2. nu. 10. Nicol. Garc. de beneficijs p. 5. cap. 7. num. 41. & p. 7. cap. 11. num. 21.* quamuis contrarium teneant *Mari. Alter. d. cap. 3. verſic. ex eodem & Bonacina de cenſuris diſp. 7. q. 5. punct. 1.*

17 Abbates vero, & alij Prælati inferiores habentes iuriſdictionem ordinariam, & quaſi epiſcopalem, etiam nullius diœceſis, non gaudent prædicta facultate diſpenſandi, & abſoluendi conceſſa Epiſcopis in *Concil. dict. cap. 6.* ex eo, quia Conciliaris illa conſtitutio hac in parte derogat iuri communi, & ideircò potius eſt limitanda, vt nomine Epiſcopi intelligamus ſecundum propriam ſignificationem huius nominis illos tantum, qui in epiſcopali dignitate conſtituti ſunt, non inferiores: ita *Aragon. 2. 2. quæſt. 88. art. 12. concluſi. 4. Fr. Emman. in ſumm. tom. 2. cap. 10. num. 6. Cened. d. collect. 4. num. 5. Tolet. in ſumm. lib. 1. cap. 83. num. 5. ad finem, Soar. tom. 4. de pœnit. diſp. 30. ſect. 2. num. 6. & tom. 5. de cenſuris diſp. 41. ſect. 2. num. 7. Petr. de Ledeſm. in ſumm. tom. 2. tractat. 1. cap. 6. poſt concluſ. 2. diffic. 1. Aloyſ. Ric. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 532. nu. 1. in 1. edit. & reſolu. 555. in 2. edit. Mar. Alter. d. c. 3. verſic. ſed hic, Bonacina dict. diſp. 7. q. 5. punct. 1. num. 6.* & cenſuiſſe Sacram Cõgregationem referunt *Nicolaus Garci. dict. p. 7. cap. 11. num. 13. & 17. Armendariz dict. loco n. 9. et 10.* Quamuis huiuſmodi Abbatibus prædictam diſpenſandi, & abſoluendi poteſtatem eodem modo eſſe conceſſam, quo Epiſcopo aſſerant *Henriq. lib. 6. cap. 6. §. 1. Fr. Emman. quæſtion. Regular. tom. 1. q. 24. art. 13. et 17. & q. 61. art. 9. Flores de Mena variar. lib. 3. q. 24. nn. 18. Sayr. in claui Regia lib. 6. cap. 11. num. 83. in fine, Auila de cenſuris p. 7. diſp. 10. dub. 6. Sanch. in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 11. num. 5.*

18 Ex eadem ratione videtur dicendum Superiores, ſeu Conuentuales Religionum exemptarum huiuſmodi facultate à Concilio Epiſcopis conceſſa erga Religioſos ſibi ſubditos, vti non poſſe, & ita à Sacra Illuſtriſſimorum Cardinalium Congregatione deciſum fuiſſe referunt *Garcia d. cap. 11. nu. 13. & 20. Armendariz d. loco n. 10.* Contrarium tamen, imò prædictos Superiores erga Religioſos ſibi ſubditos hanc poteſtatem habere, facultate ipſis ad hoc data à *Pio V.* Conſtitutione ſua incipiente *Romanus* de anno 1571. *die 21. Iulij* tenẽt *praxis noua epiſcopalis p. 2. c. 3. nu. 52. in princip. Henriqu. in ſumm. lib. 6. cap. 16. §. 8. & lib. 7. c. 25. §. 2. & lib. 14. c. vlt. §. 5. ad finem, Fr. Emma. quæſt. Regul. tom. 1. q. 61. art. 9. Fr. Ludou. Beia in reſponſis caſuum conſcientiæ p. 4. caſu 37. in princ. Fr. Ioannes de la Cruz de ſtatu Religionis libr. 2. cap. 6. dub. 16. Sayr. de cenſuris lib. 7. cap. 7. nn. 23. Molin. de iuſtit. tra. 3. diſp. 61. n. 4. & 5. & diſp. 70. in fine, Iacob. de Graffis tom. 2. conſil. ſub tit. de homicidio conſil. 2. num. 23. cum ſeqq. Sanch. de matrim. lib. 8. diſput. 2. num. 13. & in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 11. num. 7.* & hæc ſecunda opinio attenta dicta *Pij V.* Conſtitut. in praxi ſequenda eſt, illa vero non extante, in puncto iuris primam veriorem iudico.

19 Archiepiſcopus dum actu viſitat habet facultatem abſoluendi ab irregularitate occulta virtute *Cõc. Trid.*

circa

circa ſubditos ſuorum ſuffraganeorum, tunc enim ratione officij ordinarram habet facultatem ad abſoluẽdum, ita *Henriq. lib.* 14. *c.* 18. *nu.* 3. *Soar. tom.* 4. *diſp.* 30. *ſect.* 2. *n.* 8. *Sayr. in claui Regia lib.* 6. *c.* 11. *nu.* 79. *Auil. de cenſur. p.* 2. *c.* 7. *diſp.* 1. *dub.* 10. *concl.* 3. *& p.* 7. *diſput.* 10. *dub.* 6. *notab.* 2. *circa primam concluſionem*, *Sanc. in præcepta Decalogi lib.* 2. *c.* 11. *nu.* 6. *& lib.* 4. *c.* 38. *n.* 13. *&* 14. *Bonacina de cenſuris diſp.* 1. *q.* 3. *punct.* 2. *nu.* 7. *verſ.* 3. vbi in *verſ.* 2. dicit etiam poſſe Archiepiſcopum à cenſuris latis à ſuffraganeis, vel à Sede Apoſtolica abſoluere ſubditos ſuffraganeorum, quando malitioſè, aut negligẽter differunt abſolutionem, vel quando ad illum fuit appellatum, & vocatæ fuerũt partes. Sic etiam in actu viſitationes non ſolum poteſt diſpenſare cum ſubditis Epiſcoporum ſuffraganeorum, ſed etiam cum ipſiſmet Epiſcopis ſuffraganeis, vt contra *Soar.* tenent *Henriq. d. c.* 18. *nu.* 4. *Aula p.* 7. *diſp.* 6. *ſect.* 5. *dub.* 5. *Bonacina de cenſuris diſp.* 7. *q.* 5. *puncto* 1. *nu.* 2. *in fine.*

Occultum, quod dicatur, & qui ſint caſus occulti, in quibus Epiſcopus diſpenſare valet?

20 CVm Epiſcopi virtute *Concilij Trident. ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 6. poſſint omnimò diſpenſare in omnibus irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus, opportunè inquirendum eſt, quando dicatur delictum occultum, vt Epiſcopus poſſit diſpenſare in irregularitate, vel ſuſpenſione per illud incurſa? ſunt qui teneant occultum in præſenti materia ſecundum terminos iuris eſſe reguladum, & propriè dici, quod non poteſt probari, ita *Iacob. de Graff. tom.* 2. *conſ. ſub tit. de homicid. conſil.* 2. *nume.* 20. *Nicol. Garcia de benef. par.* 7. *cap.* 11. *num.* 46. *Armenda. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 7. *de irregularit. in declarat. nu.* 25.

21 Verum communis Doctorum reſolutio tenet occultum in præſenti dici, quod non eſt publicum, etiamſi ab aliquibus ſciatur, & poteſt tergiuerſatione celari, quia *Concil. d. cap.* 6. à regula diſpenſandi excipit deducta ad forum contentioſum, ergo non excipit occulta, quæ probari poſſunt ſi tamen ad forum contentioſum non ſunt deducta, tum quia occultum plerumque accipitur non prout eſt improbabile, ſed prout contradiſtinguitur à notorio, publico, vel ſaltem famoſo, ſecundum *Panorm. in c. fin. de tempor. ordin.* vbi occultũ crimẽ ad hoc, vt quis poſſit promoueri, appellat illud, quod opponitur notorio, licèt probari poſſit, idem *Panorm. in c. quæſitum, de pœnit. & remiſſ.*

22 Et notorium eſt plena rei notitia inducens indubitatam, & finitam probationem, diſcuſſione non egentem, vt per text. *in c. veſtra, de eobabit. cleric. & in c. cum olim*, 24. *de verbor. ſignific.* tenent *Clar. lib.* 5. *§. fin. q.* 9. *Maſcard. de probat. concl.* 1101. *Paul. Comitol. reſponſ. moral. lib.* 1. *q.* 57. *Menoch. illuſt. cap.* 2. *nu.* 11. *& cap.* 20. *num.* 23. *Farinac. in praxi crimin. q.* 21. *num.* 8. *Menoch. de arbitr. caſu* 166. *num.* 4. *Iacob. de Graffis in aureis deciſ. p.* 1. *lib.* 1. *c.* 13. *nu.* 43. *& ſeq. Aldrete de religioſa diſciplina tuenda lib.* 1. *c.* 5. *§.* 2. *num.* 6.

23 Hinc notorium dicitur delictum commiſſum, vel confeſſum in iudicio, *Maſcard. concl.* 1326. *nu.* 4. poſt *Afflict. Menoch.* & alios, *Farinac. d. quæſt.* 21. *n.* 31. *Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap.* 142. *nu.* 9. *&* 10. *Aldrete d. §.* 2. *num.* 11.

24 Item, & omne illud, quod ex actis iudicij conſtat, ex citatis per *Menoch. remed.* 1. *recup. num.* 232. *& de arbitr. caſu* 166. *numer.* 6. *& conſil.* 100. *numer.* 6. *Tiraquell de retract. lignag. §.* 36. *gloſſ.* 2. *num.* 44. *Maſcard. concluſi.* 1101. *num.* 13. *cum ſeqq. Farinac. d. quæſtio.* 21. *num.* 14. *& quæſt.* 9. *numer.* 20. *Mendez à Caſtro in praxi Luſitana lib.* 3. *cap.* 15. *num.* 4. *Aldrete dict. §.* 2. *num.* 10. Vel deducitur ex ſententia in iudicio prolata *Maſcard. concluſ.* 1295. *num.* 15. *Farinac. dict. quæſt.* 28. *numer.* 31. Quare textum illum intelligendum eſſe de illo occulto, quod probari poteſt, ſed à paucis ſcitur, & aliqua valet tergiuerſatione celati tenent *Nauar. in manual. cap.* 27. *num.* 241. *in fine, verſ. vndecimo*, *Sorb. in compend. Mendicant. in reſolut. materia abſolut. pag.* 48. *Anton. Rob. de Viſitatio. verbo occultus*, *Vega in ſumm. part.* 1. *cap.* 49. *caſu* 16. *Tolet. in ſumm. lib.* 1. *cap.* 89. *numer.* 5. *Lelu. Zecch. de caſibus Epiſcopo reſeruatis caſu vlt. num.* 1. *& caſu* 1. *de irregular. circa finem*, *Vinald. in candelabro aureo, tit. de irregul. num.* 315. *praxis Epiſcopal. p. ſecunda, verbo irregularitas, §.* 1. *Azor. inſtitutio. moral. part.* 1. *lib.* 8. *capit.* 10. *quæſt. nona*, *Aula de cenſur. part.* 2. *cap.* 7. *diſputat.* 1. *dub.* 12. *concluſi.* 2. *& parte* 7. *diſputat.* 10. *dub.* 6. *Mari. Altericod. tractat. tom.* 2. *diſput.* 8. *de ſuſpenſ. cap.* 3. *verſic. Secundo notandum*, *Soar. tom.* 4. *diſputat.* 30. *ſect.* 2. *num.* 2. *& tom.* 5. *diſputat.* 41. *ſect.* 2. *num.* 6. *Molina de iuſtitia tractat.* 2. *diſputat.* 79. *nu.* 8. *verſicul. ſecundo*, *Fr. Emman. quæſt. Regular. tom.* 1. *quæſt.* 24. *articul.* 11. *Paul. Comitol. reſp. moral. libr.* 6. *quæſt.* 44. *num.* 2. *Vgolin. de poteſtate Epiſcopi capit.* 57. *num.* 5. *praxis noua Epiſcopalis p.* 1. *capit.* 1. *num.* 56. *pag.* 62. *Aloyſ. Ric. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ.* 522. *in* 1. *edit. & reſolut.* 450. *in* 2. *edit. Sayr. de cenſur. lib.* 4. *cap.* 17. *nu.* 21. *& lib.* 7. *cap.* 13. *num.* 12. *Sanchez de matrimon. lib.* 2. *diſputat.* 37. *numer.* 11. *& lib.* 8. *diſputat.* 34. *num.* 55. *& in præcepta Decalogi lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 19. *cum ſeqq. Reginald. in praxi fori pœnit. lib.* 3. *tract.* 2. *num.* 30. me citato *Bonacin. de cenſur. diſput.* 1. *queſt.* 3. *punct.* 2. *num.* 1. *verſic. quarto.*

25 Ex quibus rectè infertur poſſe Epiſcopum virtute *Concil. in d. c.* 6. diſpenſare, quando delictum non eſt publicum, vel notorium, quamuis ſit notum tribus, vel quatuor, nec de illo ſit fama in maiori parte vicinię, vel collegij.

26 Vnde etiam optimè aliqui Doctores exigũt, vt delictum non ſit occultum, ſed publicum, quod non tãtum actus, qui eſt delictum, ſit publicus, ſed etiam vt ſit publicum eum fuiſſe delictum, hinc reſoluentes poſſe Epiſcopum diſpenſare etiamſi actus ſit materialiter publicus, non vero formaliter in quantum delictum, adhuc enim occultum dicitur delictum, ita *Emman. Sa verbo Epiſcopus num.* 35. *Fr. Emman. in ſumm. p.* 1. *capit.* 276. *num.* 3. *Henriq. lib.* 14. *cap.* 20. *num.* 4. *Sayr. de cenſuris lib.* 7. *c.* 3. *num.* 12. *Bonacina eodem tract. diſp.* 7. *qu.* 5. *puncto* 1. *nu.* 4. *verſi. dixi in prouenientibus*, *Sanch. d. lib.* 8. *diſput.* 34. *num.* 56. *praxis noua epiſcop. p.* 1. *cap.* 1. *rub. de diſpenſat. ſub num.* 56. *fol.* 61. *Aloyſ. Ricci in praxi fori eccleſi. reſolut.* 450. *numer.* 5. *in* 2. *edit. Vgolin. de cenſuris tab.* 1. *c.* 13. *§.* 7. *ſub num.* 4. *Galet. in margarita caſuum cõſcientiæ verbo delictum*, *vlt. num. Campan. in diuerſorio iuris Canonici rub.* 7. *c.* 5. *num.* 3.

27 Hinc etiam colliges poſſe Epiſcopum diſpenſare in irregularitate proueniente ab excommunicato celebrante, quãdo excommunicatio eſt occulta, licèt celebratio ſit manifeſta, nam ad hunc effectũ cenſura dicitur occulta, quæ incurritur coram multis ignorantibus illam

illam tamen reo casu incurri, ita *Fr. Lud. Mir. in manu. Pral. tom. 2. q. 8. art. 14. concl. 2. praxis noua Episcop. p. 1. cap. 1. num. 56. pag. 62. Nauar. consil. 2. sub tit. de clerico non ordinato ministr. in vtraque edit. Galet. d. verbo delictum pen. Lal. Zechi. d. casu vlt. num. 1. versicu. & quod pag. 248.* quicquid dubitet additionator ad dictum cons. *Nauarri*.

28 Delictum ad forum cõtentiosum ad hoc vt Episcopus in irregularitatibus, & suspensionibus ab eo prouenientibus, dispensandi facultatem non habeat, dicitur statim ac denuntiatio, aut accusatio de illo coram legitimo iudice facta est, ita *Mari. Alteri d. cap. 3. vers. postulabit*, vbi multis nititur suam comprobare sententiam. Vel vbi primum citatio est facta, quia regulariter à citatione incipit iudicium, §. *fin. instit. de pœna temere litig. glos. in rub. C. de in ius vocando*, vt tenet *Aloys. Ricc. in praxi fori ecclesiast. decis. 522. in 1. edit. & resolut. 449. in 2. edit.*

29 Verum ego tenerem delictum dici deductum ad forum contentiosum post litis contestationẽ, ex sequentibus, primò quia forus contentiosus verè dici non potest, nisi inter partes super delicto commisso contẽdatur, negando, vel confitendo, quo actu litis contestatio etiam in criminalibus inducitur, vt tenẽt *Vu. Neapol. decis. 310. num. 13. Farin. in praxi crimin. qu. 10. sub num. 31. ad finem.*

30 Deindè forus contentiosus, idem sonat quod iudicium, At iudicium propriè post litem contestatam dicitur, ex resolutis per *Azini. in praxi Florentina* §. 1. *ca. 1. n. 14. & seq. Lancellot. de attent. in prafat. nu. 7. Pereg. vari. lib. 2. sub rubr. de indic. nu. 54.*

31 Vlterius forus contentiosus nihil differt à lite mota, quia idem est, si non plus, in foro contendere, & in eo litem mouere: at lis mota dicitur postquam litis cõtestatio facta fuerit, vt probat text. *in c. ex par. 30. de ver. signifi.* & resoluunt *Maranta de ordine iud. p. 5. tit. & omnia fiant durante instantia n. 64. Surd. de alim. tit. 5. q. 8. n. 4. Cabed. Lusitan. decis. 15. nu. 10. p. 2.* ergo etiam tenẽdum delictum deductum ad forum contentiosum, dici post litem contestatam,

32 Deducto igitur delicto ad forum contentiosum, modo supra explicato in irregularitate, vel suspensione ex illo proueniente impeditur Episcopus dispensare, quod quidem impedimentum non est dicendum semper durare, ex eo quod semel deductum fuerit ad forum contentiosum, sed tantum quousque durauerit iudicium, quo finito, habita sententia absolutoria, licebit eidem Præsuli dispensare, quia adhuc manet occultum, & non potest dici deductum cum effectu, ex quo probatum non fuit: ita *Vinald. in candel. aureo tit. de excommun. numer. 42. Emmanu. Sà verbo Episcopus. num. 34. Fr. Emman. in summ. part. 1. cap. 167. numer. 4. Vega in summ. part. 2. cap. 15. casu 2. Iacob. de Graffis in aureis decis. p. 1. lib. 1. cap. 13. num. 42. & tom. 2. consil. sub tit. de homicid. consi. 20. num. 20. Soar. de censur. disp. 41. sect. 2. num. 6. Sayr. eodem tract. lib. 7. cap. 7. nu. 12. Anila eodem tract. p. 7. disputat. 1. dub. 11. concl. 3. Henriquez lib. 14. cap. 17. §. 2. in commento litt. H. Campanil. in diuers. iuris Canonici, rubr. 11. cap. 23. num. 144. Mar. Antonin. variar. resolution. lib. 3. resolut. 16. sub num. 21. versic. nec obstat. Mari. Alteri. d. cap. 3. vers. postulabit, Molina de iustitia tract. 3. disputat. 79. num. 8. versic. 2. & 3. Sanch. de matrimon. lib. 2. disputat. 37. num. 12. & lib. 8. disputat. 34. num. 57. & in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 11. num. 21.* & me citato, *Bonacina de censuris disput. 1. quæst. 3. puncto 2. num. 2. & disputat. 7. quæst. 5. puncto 1. num. 4. vers. dixi excepto.*

33 Quin etiamsi medijs deprauatis obtinuerit absolutionem ab iniecto crimine dispensabit Episcopus. *Henriq. d. lib. 14. cap. 20. §. 4. Soar. d. sect. 2. à nume. 6. Sayr. d. cap. 7. num. 12. Sanchez d. lib. 2. de matrimon. disput. 37. num. 12. in fine, & lib. 8. disput. 34. nu. 57. Campan. in diuersor. iuris Canon. rubr. 7. cap. 5. num. 8. & rub. 11. cap. 23. num. 144.*

34 Vbi etiam tenet, quod si iudicium non fuerit sentẽtia finitum, eo quod accusator per annum tacuerit, potest ab Episcopo elapso anno dispensari, vel ordinari, & allegat *glos. verb. obrepsit, in c. tantis, 81. dist. & c. omnipotens Deus, de accusat. ac Maiol. de irregular. lib. 3. cap. 17. sub nu. 9. & Sayr. d. c. 7. nu. 11.*

35 Dubitari tamen potest vtrum Episcopus possit dispensare si delictum deductum sit ad forum contẽtiosum, & iam finito iudicio punitum? in qua quæstione tenet vna sententia etiam hoc casu posse Episcopum dispensare, subscribunt, *Henriquez d. lib. 14. cap. 7. nu. 5. Anila de censuris par. 2. disputat. 2. dub. 7. & part. 7. disput. 10. dub. 7. Sanchez in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 11. num. 21. vers. Sed quid, Reginald. d. lib. 30. tract. 2. n. 29. vers. Sexto,* Sed contrariam sentẽtiam veriorem duco, quia delictum hoc non potest negari ad forum cõtentiosum esse deductum, nec deindè occultum, imò publicum: nam quæ probantur in iudicio appellantur publica, ita *Gutier. canon. lib. 1. cap. 3. ad finem, Fr. Emman. in summ. p. 1. c. 168. in fine, Soar. d. sect. 2. nu. 5. ad finem, Bonacina d. puncto 2. num. 2. & disputat. 7. quæst. 5. puncto 1. num. 5.*

36 Ex quibus omnibus primo collige posse Episcopũ virtute Concilij d. c. 6. dispensare in irregularitate, quæ contrahitur ex reiteratione Baptismi occulta, ita *Tolet. in sum. lib. 1. c. 70. Anila de censur. p. 7. disput. 7. q. 3. puncto 3. nu. 9.* etiamsi incurratur ab aliquo publicè baptizante, dummodo nesciatur an qui baptizatur, fuerit antea baptizatus, *Sayr. dict. lib. 7. cap. 10. num. 16. Anila dict. dub. 6. Sanchez de matrim. lib. 2. disputation. 37. num. 11.*

37 Secundo collige Episcopum etiam posse dispensare in irregularitate contracta ab eo, qui duos ordines Sacros, vel Acolytatum cum Subdiaconatu eodem die suscepit, quando delictum est occultum: *Henriquez lib. 14. c. 6. num. 5. Anila p. 7. disput. 9. sect. 1. dub. 4. ad finẽ. Sayr. d. lib. 7. cap. 10. num. 36. Bonacina d. disputat. 7. qu. 3. puncto 4. num. 4. Vgolin. de censuris tract. de irregular. cap. 39. §. 1. n. 31. & de potest. Episcopi c. 57. §. 2. num. 4. vers. quarto.*

38 Tertio collige posse etiam Episcopum dispensare in suspensione contracta ab eo, qui furtiue, ideſt, nesciẽte Episcopo, neque probante, neque examinante ordines suscepit, si occulta sit, *Henriquez lib. 14. c. 6. §. 5. Soar. d. disput. 42. sect. 3. nu. 5. Coninch. disp. 18. dub. 5. num. 43. Bonacina d. puncto 4. nu. 5. Vgolin. d. tract. de off. & pot. Episc. c. 57. §. 2. nu. 4. vers. quarto.*

39 Quarto collige Episcopum etiam posse dispensare in suspensione, quam quis contraxit recipiendo Ordines sine litteris dimissorijs, si sit occulta, *Bonaci. de Sacram. disp. 8. q. vn. puncto 4. nu. 25.*

40 Quinto collige posse Episcopum dispensare cũ eo, qui per saltum promotus ad Ordines, celebrauit, vbi delictum fuerit occultum, *Vgol. d. §. 2. nu. 4. vers. tertio.*

41 Sexto collige eodem modo posse Episcopum dispẽsare in irregularitate occulta proueniente ab administratione

ſtratione in Ordinibus male ſuſceptis, ita *Auſt. Catbechęſis Neapol. lib. quart. cap. 12. verſic. tertio, Maiol. de irregularit. lib. 1. cap. 30. nu. 9. in fine, Campan. in diuerſ. iuris Canon. rubr. 7. cap. 5. num. 2.* qui hoc verum eſſe dicunt ſi Epiſcopus non fuerit etiam ſcienter particeps eiuſdem culpæ.

42 Septimo collige poſſe etiam Epiſcopum diſpenſare cum eo, qui Ordines minores ſuſcepit ab Epiſcopo, qui renuntiauit Epiſcopatui, vel dignitati, aut à cenſura irretito, ſchiſmatico, hæretico, depoſito, vel degradato, dummodo delictum ſit occultum, *Vgol. d. §. 2. nu. 4. verſ. quinto.*

43 Octauo collige poſſe etiam Epiſcopum diſpenſare in irregularitate, quam quis contraxit exercendo Ordines, quos non habebat, vt exerceat ſuſceptos, ac alios ſuſcipiat, modo delictum ſit occultum, *Vgol. d. c. 57. §. 3. num. 1. verſ. ſi etiam, Bonaci. de cenſ. diſp. 7. quæſt. 3. punct. 6. num. 10.*

44 Nono collige Epiſcopum, etiam poſſe diſpenſare cum ſimoniaco occulto, non tamen illum rehabilitare ad beneficia in poſterum obtinenda, nec ad ea retinẽda, quæ per ſimoniam occultam obtinuit, ita per Sacram Congregat. deciſum fuiſſe teſtantur *Soar. de relig. to. 1. tract. 3 lib. 4. c. 61. num. 11. Leſ. de iuſt. lib. 2. c. 35. nu. 240. Nicol. Garc. de benef. p. 8. c. 1. num. 74. Armend. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 1. tit. 18 l. 7. de irregul. in declarat. num. 15. & 16.* Quamuis contrarium aſſerere videatur *Campan. in diuerſ. iur. Canon. rub. 11. c. 17. num. 66.*

45 Aduertendum maximè eſt, quod à cenſuris incurſis propter ingreſſum ad monaſterium monialium nõ poteſt Epiſcopus abſoluere, etiamſi delictum ſit occultum, quia ita declarauit *Sacra Congreg. teſte Aloyſ. Ric. in praxi fori eccleſ. deciſ. 648. in 1. edit. & reſolutio. 544. num. 5. in 2. edit.*

Homicidium voluntarium quod dicatur, ad hoc, vt irregularitatibus ex eo prouenientibus Epiſcopus diſpenſandi facultatem non habeat?

46 IN propoſito, & hoc reſpectu illud tantum dicitur homicidium voluntarium, quod eſt illicitum, intentum, & volitum in ſe: ita *Nau. in manual. cap. 27. Fr. Emman. quæſt. Regular. to. 1. quæſt. 24. artic. 9. Cou. in Clem. ſi furioſus part. 2. in initio, & §. 1. num. 2. Veg. ene ſpeio de Curas cap. 12. num. 325. Ludou. Lopez in inſtruct. conſcient. tom. 2. par. 2. capit. 28. in princip. Anil. de cenſur. p. 7. diſputat. 3. dub. 7. & diſput. 6. ſect. 1. dub. 1. Vgolin. eod. tract. tit. de irregular. cap. 33. Soar. eod. tract. tom. 5. diſput. 44. ſect. 1. & diſput. 45. ſect. 2. Sayr. eod. tractat. lib. 7. cap. 7. num. 5. cum ſeqq. Fr. Emman. in ſumm. tom. 2. cap. 179. cum ſequent. Vaſq. 1. diſputat. 10. nu. 39. Anton. Roch. de viſitat. verbo homicidio voluntario, Molin. de iuſtit. tract. 3. diſputat. 33. & 39. Martin. Bonacina in tr. de contractibus diſput. 2. q. vltim. punct. 2. num. 1. e Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſ. deciſ. 519. in 1. edit. & reſolutio. 446. in 2. edit. Campanili in diuerſor. iuris Canon. rubr. 11. c. 23. nu. 137. Miranda in manuali Prælat. tom. 2. quæſt. 8. artic. 9. concluſ. vni.*

47 Primo ex dictis infertur Epiſcopum vigore facultatis *Concilij dict. cap. 6.* poſſe diſpenſare in irregularitate proueniente ex homicidio licito, vel facto auctoritate legitima, & iuſta de cauſa, nempè illo, quod procedit ex defectu lenitatis, quale iudices, cæterique miniſtri iuſtitiæ proprium officium iuſtè exequentes, cõmittunt, quod neque culpabile, neque iniuſtum apparet, quare ita tenent *Cou. in Clem. ſi furioſus, part. 1. §. 3. num. 7. in fine, Nauar. dict. cap. 27. numer. 40. verſicul. quarto, & in rub. de iudic. numer. 109. verſ. tertio, cum ſeqq.* ſequitur *Campan. in diuerſor. iuris Canonici, rubr. 11. cap. 23. num. 138.* & ita etiam concludit *Fr. Emman. dict. q. 24. art. 8.* reiecta negatiua opinione, quam antea firmauerat in *ſumm. par. 1. cap. 174.* ob illam rationem quod *Concil. dict. cap. 6.* facultatem tribuerit Epiſcopis diſpenſandi in irregularitatibus prouenientibus ex delictis occultis, ergo non conceſſerit in proueniente ex homicidio iuſto, in quo nullum adeſt delictum, idem tenent *Viuald. in candelabro aureo par. 2. tit. de irregul. §. de diſpenſat. quoad fratres num. 326. & 327.* dicens ita practicari, *Medin. in ſumm. par. 1. cap. 12. §. 12.* dicens eſſe multorum Doctorum opinionem, & *Maiol. de irregul. lib. 5. cap. 48. §. 6.* dicens quod homicidium voluntarium, cuius irregularitas ſoli Papæ reſeruatur, & quod non comprehenditur in iubilæis, ac in aliis priuilegijs concedentibus facultatem ad diſpenſandum in irregularitatibus, ſolummodo comprehendit illud homicidium, quod eſt prohibitum, atque illicitum, quia inquit, homicidium ſignificat factum iniuſtum, quod prohibetur per quintum præceptum Decalogi. Idem etiam tenent *Baunes 2. 2. quæſt. 40. articul. 2. dub. 4.* vbi agendo de Prælatis regularibus dicit poſſe illos diſpenſare cum ſibi ſubditis, qui in bello iuſto occiderunt aliquem, cum hoc homicidium non ſit illud homicidium voluntarium, ratione cuius contrahitur irregularitas ſolummodo per Summum Pontificem diſpenſabilis. Quamuis contrarium, imo Epiſcopum nõ poſſe in homicidio voluntario iuſto diſpenſare, reſoluunt *Iacob. de Graffis in deciſ. aureis par. 1. cap. 13. num. 38. lib. 1. Molina tract. 3. diſput. 79. numer. 8. verſ. 4. praxis epiſcop. par. 1. verbo irregularitas §. 8. Vega in ſumm. par. 1. cap. 56. caſu 6. & cap. 127. caſu 27. & par. 2. cap. 15. caſu 40. & en eſpeio de Curas capit. 11. num. 287. & cap. 12. num. 323. & Vgolin. de irregularit. cap. 33. §. 1. nu. 1. & cap. 44. §. 2. num. 4. & cap. 62. §. 2. num. 5. Anil. de cenſur. part. 7. diſput. 6. ſect. 5. dub. 1. Guttier. Canon. libr. 2. cap. 6. numer. 170. Nicolaus Garcia de benefic. p. 7. cap. 11. numer. 40. Henriq. in ſumm. lib. 14. cap. 9. §. 3. & cap. 19. §. 4. in comment. lit. K. Nauar.* mihi viſus ſibi cõtrarius *conſ. 34. ſub tit. de homicid. in antiq. & conſil. 39. in nouis,* vbi tenaciter defendit, aſſerens pro hac parte facere conſuetudinem totius Orbis petendi illam à Papa, refert *Sayr. in floribus deciſio. ſub titul. de homicidio deciſi. 31.* Sic etiam dicerem poſſe Epiſcopum diſpenſare cum Clerico in ſacris conſtituto pugnante, & occidente in bello iuſto, vt tenent *Henriqu. dict. cap. 19. §. 4. Anil. par. 7. diſput. 6. ſect. 5. dub. 5.* contra *Bonacinam de cenſur. diſputat. 7. quæſt. 4. punct. 4. num. 13. & puncto vltim. num. 10.* Item etiam cum eo, qui vertit infirmum intentione accelerandæ mortis, ne tandiu patiatur, vt tenet e *Anil. dict. dub. 5. ad finem,* contra *Henriqu. dict. cap. 19. §. 3.* Nam homicidium voluntarium, de quo ſimiliter agit *Concil. ſeſſ. 14. cap. 7.* illud eſt quod illicitè, per inſidias, & ex propoſito fit, Concil. enim *dict. loco* iterum, ac multoties repetit huiuſmodi particulas, per induſtriam, per inſidias, ex propoſito, propria voluntate, &c. ad inſinuandum quod huiuſmodi homicidiũ, de quo loquitur, & cuius irregularitas dici-

tur ibidem quòd ſit Summo Pontifici reſeruata, debet eſſe illicitum, intentum, ac volitum, ſiue voluntarium in ſe, aut ſaltem æquipollenter in ſua cauſa, prout aſſerunt *Nicol. Garci. dict. cap.* 11. *num.* 44. *Aloyſ. Ricci. in dict. praxi decis.* 519. *in* 1. *edit. & reſolut.* 446. *num.* 2. *in* 2. *edit.*

48 Secundo infertur Epiſcopum diſpenſare poſſe in irregularitate ex homicidio caſuali proueniente, modo delictum ſit occultum, ex eo quia *Concil. Trident. dict. capit.* 6. Epiſcopis poteſtatem diſpenſandi concedit in irregular. ex delicto occulto, excepto homicidio voluntario, ſed homicidium caſuale non eſt propriè voluntarium, ergo Epiſcopus poteſt diſpenſare in irregularitate proueniente ex homicidio caſuali, modo ſit occultum, prout reſoluit *Miranda dict. queſt.* 8. *art.* 13. *concluſ.* 2. *&* 3.

49 Tertio infertur poſſe Epiſcopum diſpenſare in mutilatione membri etiam voluntaria, ſi eſt occulta, in qua nihil innouauit *Concil. dict. cap.* 6. quod ſolum excepit homicidium voluntarium, ſub qua exceptione non intelligitur mutilatio voluntaria, cum vere non ſit homicidium: ita *Nau. in manu. cap.* 27. *numer.* 194. *Sà verbo irregularitas in fine*, *Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Arcinep. c.* 66. *numer.* 9. *in* 2. *edit. Cardin. Tolet. in ſumm. lib.* 1. *cap.* 88. *verſ.* 6. *& cap.* 89. *num.* 3. *Fr. Emman. queſt. Regul. tom.* 1. *queſt.* 24. *artic.* 10. *& in addit. ad Bullam Cruciatæ §.* 13. *num.* 6. *praxis noua epiſcop. p.* 1. *cap.* 1. *num.* 57. *Soar. tom.* 5. *diſput.* 44. *ſect.* 2. *num.* 4. *& ſect.* 4. *num.* 35. *Molina de iuſtitia tom.* 4. *diſputat.* 79. *ſub nu.* 8. *Valeri. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib.* 30. *tractat.* 2. *numer.* 91. *Fr. Ludouic. Miranda dict. queſt.* 8. *articul.* 11. *Coninch. de Sacramentis, & cenſur. tom.* 2. *diſputa.* 18. *dub.* 8. *Aula de cenſuris par.* 7. *diſputat.* 6. *ſect.* 5. *dub.* 4. *Bonacina de cenſuris diſput.* 7. *queſt.* 4. *puncto vltim. num.* 11. & ſuper hoc latam eſſe à Sacra Congreg. declarationẽ referunt *Armendariz in addit. ad recopil. legum Nauarræ ad lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 7. *de irregul. in declarat. num.* 14. *Nicol. Garcia de benefic. p.* 7. *cap.* 11. *num.* 30. *cum ſeqq. Campanil. dict. cap.* 23. *num.* 143. *Aloyſ. Ricc. d. reſolut.* 447. *num.* 4. *Miranda d. queſt.* 8. *artic.* 11. Licèt contrarium tueantur *Medina in ſumm. libr.* 1. *cap.* 11. §. 12. & alij quos refert, & ſequitur *Sanch. in præcepta Decalogi lib.* 1. *c.* 10. *num.* 40.

50 Quarto infertur poſſe Epiſcopum cum illo diſpenſare, qui aliquem hominem occidit, non intendens occidere, cum huiuſmodi homicidium caſuale dicatur, nam qui facit aliquid vnde ſequuta ſit mors, non tamẽ fecit animo inferendi mortem, incurrit irregularitatẽ ex homicidio caſuali prouenientem: ita *Nau. in manu. c.* 27. *num.* 240. *& conſ.* 27. *de homicid. Henriqu. in ſumm. lib.* 14. *cap.* 19. §. 3. *in commento lit. E.* quos refert, & ſequuntur *Aloyſ. Ricc. in praxi eccleſ. decis.* 521. *in* 1. *edit. & reſolut.* 448. *num.* 2. *&* 3. *in* 2. *edit. Bonacina d. puncto vltim. num.* 7.

51 Quinto infertur Epiſcopum poſſe diſpenſare cũ eo, qui mandauit ſeruo, vt alterum percuteret, ſed caueret ne occideret, nam homicidium indè ſequens non eſt propriè voluntarium reſpectu mandantis, ſed eſt caſuale culpabile *P. Molina to.* 4. *tract.* 3. *diſput.* 3. *num.* 7. *Henriq. d. lib.* 14. *c.* 19. §. 3. *in comment. lit. E. & c.* 14. §. 2. *Bonacina d. puncto vlt. nu.* 8.

52 Mandans enim homicidium in perſona vnius ſi cõmittatur in perſona alterius, non incurrit irregularitatem, quæ contrahitur ex homicidio voluntario, prout referunt deciſum *Campanil. dict. cap.* 23. *num.* 84. *Aloyſ. Ricci. in praxi aurea reſolutio.* 412. Et ſuper hoc fertur fuiſſe in ſacra Congregatione propoſitum dubium his verbis. An is, qui mandauit aliquem baculo vulnerari eo expreſſo ne occideretur, ſi mandatarius armis percuſſerit, & occiderit, intelligatur incidiſſe in decretum *Concilij ſeſſ.* 24. *de reform. c.* 6. vt in omni ordinatione à beneficio, & officio abſque ſpe diſpẽſationis perpetuo carere debeat; Congregatio cenſuit negatiuè, cũ Concil. requirat homicidium per induſtriam, per inſidias, & ex propoſito, referunt *Garcia d. c.* 11. *num.* 44. *Aloyſ. Ricc. in d. praxi decis.* 519. *in* 1. *edit. & reſolut.* 446. *in* 2. *edit. & in praxi aurea reſol.* 407.

53 Sexto infertur Epiſcopum poſſe diſpenſare in homicidio occulto patrato cauſa defenſionis non ſeruato moderamine inculpatæ tutelæ, quia huiuſmodi homicidium volitum cauſa defenſionis, non comprehenditur ſub homicidio voluntario, imo potius, licèt non ſit mere neceſſarium, neceſſarij vim habet, quatenus vitandæ mortis cauſa ſit, licèt tamen *Fr. Emman. dict. queſt.* 24. *art.* 13. & poſt eum *Fr. Ludou. Miranda dict. queſt.* 8. *art.* 13. *in princip.* crediderint neceſſarium homicidium comprehendi ſub caſuali, illam rationem quod factum non ex propoſito, ſit ſemper caſuale, per *Ariſt.* 2. *Phyſic.* & propterea conentur reſpondere textui *Concilij Trident. ſeſſ.* 14. *de reformat. cap.* 7. inſinuanti duas prædictas ſpecies homicidij in illis verbis, ſed caſu, vel vim vi repellendo, & aſſerit ipſe *Fr. Emman.* prædictam diſiunctiuam non fuiſſe appoſitam cauſa diſtinctionis formalis ſignificandæ inter illa duo homicidia, ſed cauſa maioris declarationis, præſertim quod in exemplis non eſt ſemper vigor loquutionis ſeruandus. Nihilominus prædictis non obſtantibus, & ſalua pace tanti viri verior amplectenda eſt Doctorum diſtinctio plures conſtituentium homicidij ſpecies, vt aliud ſit voluntarium, aliud caſuale, & aliud neceſſarium: ita *Petrus Gregor. lib.* 4. *part. iuris Canon. tit.* 13. *cap.* 2. *Campanili dict. cap.* 23. *num.* 81. quare hanc illationem tenent *Nauar. in manual. c.* 27. *num.* 30. *Henriq. lib.* 14. *cap.* 10. *num.* 2. *Valentia tom.* 4. *diſput.* 7. *queſt.* 19. *puncto* 3. §. 5. *Sayr. de cenſur. lib.* 7. *cap.* 7. *num.* 22. *Molina dict. diſputat.* 79. *num.* 8. *&* 11. *Aula par.* 7. *diſputat.* 6. *ſect.* 5. *dub.* 5. *Bannes in* 2. 2. *D. Thomæ queſt.* 64. *art.* 8. *verſic. ad ſecundum*, *Fr. Emman. in ſumm. tom.* 1. *cap.* 173. *numer.* 1. *Vega p. ſecunda caput.* 15. *caſu* 23. *verſic. nota.*

54 Nec videtur obſtare Conciliaris Conſtitutio quatenus habet committẽdam Ordinario loci facultatem diſpenſandi in irregularitate cõtracta ob homicidium commiſſum vim vi repellendo. Primo *Bonacina dict. q.* 4. *puncto vltim. num. nono.* dicit illam non agere de homicidio occulto, ſed publico, vt patet ex illis verbis ibi, qui non niſi cauſa cognita, & probatis precibus, &c. item aliter reſpondet Concil. ſcilicet loqui de diſpenſatione in foro externo, at vero noſtram ſexti corollarij reſolutionem de diſpenſatione in foro conſciẽtiæ, iuxta *cap.* 6. *ſeſſ.* 24. *de reformat.* Secundo *Mayol. de irregul. lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 10. *verſic.* 20. *& lib.* 5. *capit.* 48. *numer.* 10. *&* 11. dicit diſpenſationem *Concilij ſeſſ.* 14. *cap.* 7. procedere in quocunque homicidio etiã vim vi repellendo commiſſo contra *Clemen. ſi furioſus de homicid.* Tertio denique, & melius dicendum eſt eam nõ loqui de illo homicida, qui occidit ob ineuitabilem neceſſitatem defendendi vitam, quia talis nullatenus eſt irregularis ex *dict. Clemen. ſi furioſus*, iũctis reſolutis per *Aloyſ. Ricc. in collect. decis. p.* 1. *collect.* 930. *Frãc. Leo*

in theſauro fori eccleſ. par. 3. cap. 9. numer. 29. Campan. in diuerſ. iuris Canon. rubr. 11. cap. 23. num. 51. Bonacina dict. diſputat. 7. queſt. 4. puncto 6. num. 3. cum ſequ. Sed agere de eo qui eget diſpenſatione, & per conſequens de eo, qui in ſe defendendo exceſſit moderamen inculpatæ tutelæ, talis enim fit irregularis, quamuis non ea irregularitate, quæ eſt indiſpenſabilis niſi à Papa, ſed illa quæ ab Epiſcopo diſpenſari poteſt; *Sayro dict. cap. 7. numer. 22. & deciſ. 9. de homicid. Paul. Comitol. reſpõſ. moralium lib. 6. queſt. 54. numer. 3. Iacob. de Graffis in aureis deciſ. part. 1. lib. 2. cap. 65. numer. 13.* vbi reſoluit, quod excedens modum in ſe defendendo fit irregularis ea irregularitate, quæ poteſt ab Epiſcopo cauſa cognita diſpenſari, & circa intellectum *dict. cap. 7.* latius tractant *Valerius Reginald. in praxi fori pœniten. lib. 30. tractat. 2. numer. 112. Cominch. de Sacrament. & cenſur. tom. 2. diſputat. 18. à numer. 73.* latiſſimè *Cened. practic. quæſtionum lib. 1. queſt. 24. numer. 13. cum ſequenti*, optimè *Petrus de Ledeſma in ſumm. par. 2. tractat. 8. de iuſtit. commutat. cap. 18. concluſ. 14. difficultate 1. Bellet. diſquiſit. cler. p. 1. titul. de diſciplina clericali §. 5. nu. 109. cum ſequentibus.*

55 Vnde ſciendum eſt quod quando propter incuitabilem neceſſitatem tutandi propriam perſonam commiſit quis homicidium, moderamen inculpatæ tutelæ tranſgrediendo, irregularis eſt per *cap. ſignificaſti il 2.* ibique notant gloſ. & Doct. *de homicidio, ſou. in Clem. ſi furioſus par. tertia, §. 1. numero ſecundo in fine, Iacob. de Graffis dict. numer. decimo tertio*, præcipuè ſi dolo, & ex propoſito excedat *Farin. dict. quæſtione 125. num. 418.* Hinc regularis eſt, qui percuſſorem ab eo fugiente occiderit propter exceſſum *gloſ. ner. ſecularibus in cap. 3. de homic. Paul. Comit. reſponſ. mor. lib. 4. q. 18. nu. 12. Farina. d. q. 125. num. 385.* quin, & pro homicidio punitur, ſed extraordinaria pœna iudicis arbitrio imponenda ex reſolutis per *Dec. in l. vt vim nu. 18. ff. de iuſt. & iur. Cla. §. homicidium nu. 27.* vbi *Baiar. nu. 90. Menoch. de arbitr. caſu 268.* idque tametſi modum præfatum inculpatæ tutelæ exceſſiſſet, tam ob culpam, quam ſi propter dolum, vt firmant *Bertrand. conſil. 274. nu. 2. volum. 1. p. 1. Clar. d. num. 27.*

56 Nam qui occidit inuaſorem, quando non poteſt aliter ſe defendere, non fit irregularis, quamuis inuaſorem occidat ex odio, & cum intentione ſumendæ vindictæ, vt per *Molin. de iuſtit. to. 4. tract. 3. diſput. 72. num. 8. Petr. Nauar. lib. 2. de reſtitut. c. 3. numer. 327. Bonacina d. diſput. 7. queſt. 4. puncto 6. verſic. dixi etiam ſi occidat. Farin. d. q. 125. nu. 382.* Tunc vero dicitur quis tali moderamine vti, qui ſe non poterat defendi, aut tueri, niſi eo modo, quo ſe defendit, vt ait *Bertran. d. conſ. 224. n. 4. per tex. in l. ſcientia, §. qui cum aliter, ff. ad legem Aqu. Bar. & alij in l. 1. C. vnde vi.*

57 Moderamen inculpatæ tutelæ conſiſtit circa modũ, tempus, & cauſam, vt aduertunt *Abb. in cap. olim, il 1. numer. 15. de reſtitut. ſpol. Chirchon. tom. 2. comm. opin. lib. 9. titul. 10. numer. 13. verſic. ſed primo, Sayr. de cenſur. lib. 6. cap. 17. à num. 7. Farinac. in praxi crim. quaſt. 125. num. 350. cum ſeqq. Chriſtoph. de Paz in ſcholijs ad leges, ſtyli. l. 58. num. 5. Petr. Cabal. in tractat. de omni genere homicidij num. 94. Rebell. de oblig. iuſtit. par. 1. lib. 3. quaſt. 12. num. 7. Azor. inſtit. mor. p. 3. lib. 2. cap. 1. q. 2. Bernar. Grauens ad practicam Camera imper. lib. 2. concl. 100. conſider. 1. à num. 9.*

58 Dicitur moderamen inculpatæ tutelæ excedi ſi aliquibus feriat armis inuaſorem ſine armis, quando inuaſor prouocato robuſtior, & ferocior eſſet, vt tenent *Bernar. Grauens d. conſid. 1. nu. 12. & 13. vbi nu. 18.* reſoluit, quod inuaſus à fœmina, non tenetur adhibere duriora arma, niſi moderatius egerit, vel maſculus ſit minutus, & trepidi animi, fœmina verò ferox. In dubio. n. robuſtior præſumitur aggreſſor ex *Tiraq. de iure primoge. q. 17. opin. 8. nu. 7. & 8. Gomez variar. tom. 3. c. 3. nu. 25.* Probatio exceſſus accuſatori iniuncta eſt, vt tenent *Honded. deciſ. conſiltua 99. num. 14. & 15. Viu. Neapol. deciſ. 458. n. 8. Bernard. Grauens d. conſid. 11. à num. 44.* Defenſionem ſatis eſt probare, vt eius neceſſitas probata cenſeatur, quamuis de neceſſitate nõ articuletur, *Bonacoſa to. 1. communium opin. lib. 9. tit. 10. num. 19. & Mich. Craſſ. nu. 45. Farinac. in praxi criminali, q. 125. nu. 428. verſ. limita 2.*

59 Circa vero diſpenſationem reſpectu fori exterioris non prohibebatur Antiſtes à iure communi illam cõcedere homicidæ voluntario ad minores Ordines conſequendos, ſimpliciaque obtinenda beneficia, ſecundum *Anan. in cap. 2. num. 5.* vbi *Hoſt. Ioann. Andr. & Butr. ac Abb. num. 5. de clericis pugnantibus in duello.* Hodie tamen Epiſcopus diſpenſare non poteſt irregularitatibus prouenientibus ex homicidio voluntario occulto, aut manifeſto, neque ad Ordines minores, nec ad ſimplex beneficium obtinendum: ita *Nauar. in manual. cap. 27. numer. 194. verſic. 7. & num. 240. verſi. 4. & conſil. 17. de homicidio numer. 2. Gregor. de Valentia. tom. 4. diſputat. 7. queſt. 19. punct. 3. §. 5. Petr. Aragon. in 2. 2. queſt. 64. art. 8. in fine, Tolet. in ſumm. lib. 1. cap. 31. Sayr. de cenſur. lib. 6. c. 7. nu. 14. & 15. Henriquez in ſum. lib. 14. c. 19. §. 1. litt. D. Farinac. in praxi criminali p. 5. q. 119. num. 61.*

60 Homicida enim eſt irregularis, nec ad ordines promoueri poteſt *cap. final. de temp. ordinat. cap. 4. cæterò de homicid. Concil. Trident. ſeſſ. 14. de reformation. capit. 7.* ibi, ſed omni ordine: etiam de minori intelligunt *Conar. in Clemen. ſi furioſus par. 2. §. 3. num. 5, in fine*, plures refert *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut. 404. nu. 2. Henriq. dict. §. 1. lit. D.* Neque deindè in ſuſceptis miniſtrare poteſt *dict. capit. 2. de clericis pugnantibus, cap. ſuſcepimus, de homicidio, Nicolaus Garcia de benef. par. 7. c. 11. num. 6.*

61 An autem hodie poſſint Epiſcopi diſpenſare cum homicida voluntario ad retinendum curatum? quæſtio eſt non contemnenda, in qua affirmatiuè reſpondent *Sayr. in floribus deciſ. ſub tit. de offic. ordin. deciſi. 13. praxis epiſcopalis p. 2. verbo diſpenſatio, §. 3. Nauar. conſ. 13. de offic. ordin. in antiq. alias conſ. 45. ſub tit. de homic. in nouis.* Sed hæc opinio nullo modo recipienda eſt ex eiuſdem Concil. verbis ſimpliciter prohibentibus Epiſcopis facultatem diſpenſandi cum homicida volũtario, nec diſtinguentibus ad beneficia, vel ad ordines, quinimo expreſsè loquentibus de vtriſque in illis verbis ibi, nec illi aliqua eccleſiaſtica beneficia etiãſi curam non habeant animarum conferre liceat, ſed omni Ordine, ac beneficio, & officio eccleſiaſtico perpetuo careat: ideo ſi quis omne dicit, nihil excipit ex iuris regula, certè dum in eodem capite ſancitur, vt omni ordine perpetuo careant, non eſſe eius diſpoſitionem ad Sacros tantum, aut curata beneficia reſtringenda, ſed ad minores etiam aut ſimplicia extendendam, tenent *Nauarr. conſ. 18. Incipit Quidam clericus, nu. 3. de homic. in antiq. & conſil. 13. in nouis. Sayr. in ſuis deciſ. ſub d. titul. de homicid. deciſ. 19. Auila de cenſur. p. 7. diſputat. 6. ſectio. 5. dub. 3. verſicul. ſecunda concluſio*, & firmat *Couarr. in*

cap. Alma mater, part. 2. §. 7. numer. 1. Quamuis circa susceptos, & suscipiendos Ordines distinctionem faciat *praxis episcopalis*, vbi proximè, & videatur firmare *Henriq. dict. cap. 19. num. 1.* & circa beneficia obtenta ante, & post irregularitatem *Fr. Lud. Miranda d. quæst. 8. art. 12.*

62 Quod si occultum homicidium non sit in se voluntarium, sed iustum, vel casuale exequutum sine diligentia poterit etiam post Concilium dispensare adhuc in foro exteriori, quilibet Antistes pro minoribus ordinibus, & simplicibus beneficijs: tum quia *Concil. d. cap. 6.* prohibet tantum ne Episcopi dispensent cũ homicida voluntario, idcirco eius non est extendenda dispositio ad alios homicidas: ita *Henriquez dict. lib. 14. cap. 9. §. 3. & cap. 19. §. 2. lit. X. Nicolaus Garcia dict. par. 7. cap. 11. numer. 34. Campan. in diuers. iuris Canonici rubr. 11. c. 23. num. 132. & 142. Fr. Ludouic. Miranda dict. q. 8. art. 13.*

63 Summus vero Pontifex dispensare potest in qualibet irregularitate proueniente ex homicidio iusto, vel iniusto, voluntario, vel casuali, ex eo quia omnis irregularitas à iure ipso ecclesiastico introducta est, prout resoluunt *Bonacina de censur. disputa. 7. q. 1. punct. 1. nu. 1. Couarr. in Clementina si furiosus part. 2. §. 3. numer. 3. Nauarr. in manual. cap. 27. numer. 191. & ad capit. 1. §. Quibus numer. 10. de pœnitent. distinct. 7. Henriq. lib. 14. cap. 1. §. 3. Campanil. dict. cap. 23. num. 3. & 4.* tum quia ita colligitur ex *Trident. sess. 24. c. 6.* quare ita resoluunt *Molin. de iustit. to. disput. 79. Volgn. de irregularitate ca. 32. Soar. de censur. disput. 44. sect. 4. num. 35. Auila eodẽ tract. p. 7. disputat. 6. sect. 3. Bonacina d. disput. 7. qu. 4. puncto vltimo, num. 1.* Reiecta illa periniqua, & temeraria opinione, quæ credit minimè licere Papæ dispẽsare in irregularitate proueniente ex homicidio voluntario, quem tenuit *Borgas in tract. de irregularit. parte prima in princip. quæst. 3.* Est tamen in hac re distinguẽdum, an sit concedenda dispensatio in illa irregularitate procedente ex homicidio, quandoquidem vbi illud patratum est præcedente mera & directa voluntate occidendi præter peccatum, est indispensabile, quia negat in ea dispensationem *Concil. Tridentin. sess. 14. de reformat. capit. 7.* in illis verbis ibi, perpetuo careat, & per argumentum à cõtrario sensu, quatenus in eius calce permittit concedi dispensationem, si illud commissum fuerit absque voluntate directa occidendi: Cuius namque capit. verba non operantur omnimodam impossibilitatem dispensandi: sed difficultatem præmaximam, cum qua esset illa quandoque concedenda in mentionato casu, iuxta notata per *Henriq. lib. 14. c. 14. §. 2.* In cæteris tamen homicidij speciebus æquior est Papæ voluntas, qui in illis facilius consueuit dispensationes elargiri, si in illis contrahatur irregularitas, & probatur ex *text. in d. c. 7. vers. Si vero homicidium d. sess. 14.* dum namque in eius calce præcipit committi loci Ordinario, qui non nisi causa cognita, & probatis precibus, ac narratis, nec aliter, dispensare possit, apertè insinuat requiri supremi Præsulis auctoritatem, sine qua non liceret ordinario elargiri dispẽsationem, *Matol. de irregular. lib. 5. cap. 48. §. 3. sub numer. 18. Henriq. in summ. lib. 14. cap. 19. §. 1.* & ita intelligendus est *Sayr. de censuris lib. 7. c. 17. sub nu. 3.* indefinitè loquens non addendo, vel occulto. Nec contradicunt quæ *Mar. Antonin. Vanar. lib. 3. resolut. 16. sub nu. 20. vers. Octauus*, quia vendicant sibi locum in homicidio occulto, & irregularitate ab illo causam habente, quo quidem casu militat dispositio *c. 6. sess. 24. de reform. mat.* ad cuius adimplementum satis est, si illa nõ oriatur ex homicidio voluntario, ac delictum non sit deductum ad forum contentiosum, vt possit dispensare Præsul.

SVMMARIVM.

1 *Occultum per se, siue absolutè dicitur, quod nihil habet vnde possit ab hominibus cognosci.*
2 *Occultum per accidens est, quod extrinsecus progreditur, sed à nemine auditur.*
3 *Occultum, siue secretum dicitur, quod plenè probari non potest.*
4 *Hæretici occulti qualiter dicantur.*
5 *Hæretici pure occulti possunt absolui non solum ab Episcopis quibus subsunt, sed etiam à quolibet Confessario per suum Superiorem approbato.*
6 *Hæretici omninò occulti, & pure mentales non sunt ipso iure excommunicati, neque incidunt in pœnas contra hæreticos statutas.*
7 *Canonistæ contrarium tuentur, sed illorum fundamentis respondetur.*
8 *Declaratur tex. in Clemen. 1. §. verum quia, de hæret.*
9 *Concil. Trident. sess. 24. de reformat. c. 6. in fine non intelligitur de hæreticis occultis simpliciter, & per se.*
10 *Hæretici occulti per accidens, & à fortiori, qui tales probari possunt, in excommunicationem, & alias pœnas per Ecclesiam aduersus hæreticos latas, incidunt.*
11 *Hæretici occulti per accidens, & qui tales probari possunt comprehenduntur in cap. 1. processus Bullæ Cœnæ Domini.*
12 *Confessarij non possunt absoluere hæreticos occultos per accidens, & manifestos, seu notorios.*
13 *Confessarij de quibus interrogare debent pœnitentes, qui tepidi sunt in Fide.*
14 *Apostatæ in absolutione obtinenda sequuntur hæreticorum conditionem.*
15 *Apostatæ sunt hæretici.*
16 *Dubius in Fide quando dicatur hæreticus?*
17 *Hæretici occulti ad hoc vt in excommunicationem incurrant quales actus, seu signa, vel opera exteriora facere debeant?*
18 *Hæreticus mentalis si coram Inquisitoribus occultissimam hæresim confiteatur, vel eam reuelet amico, petens ab eo consilium, non incidit in excommun. propter illum actum.*
19 *Hæresim occultam confessus non dolens de facto in excommunicationem incurrit.*
20 *Hæreticus pure mentalis non est excommunicatus, quãuis per iocum dixerit se aliquando hanc, vel illam hæresim credidisse, melius sub distinctione resolutur.*
21 *Episcopum posse post Concil. Tridentin. per se ipsum, & nõ per suum Vicarium in foro conscientiæ absoluere in sua diœcesi hæreticos sibi subditos, occultos tamen, tenent multi Doctores.*
22 *Doctores prædicti reprehenduntur.*
23 *Refertur c. 1. processus Bullæ in Cœna Domini.*
24 *Verior sententia tenet Episcopis esse sublatam facultatem absoluendi occultos hæreticos.*
25 *Episcopi à S. D. N. Papa facultatem petunt absoluendi prædictos hæreticos occultos.*
26 *Inquisitores Apostolici, aut eorum Vicarij, siue commissarij in foro conscientiæ absoluere non possunt occultos hæreticos, virtute Extrau. Clem. VII.*

27 In-

27 *Inquiſitorib. Apoſt. ſolum in prædicta Extrauag. tribuitur poteſtas, vt poſſint in ſuo auditorio hæreticos accipere ad ſecretam abiurationem, & ſecretas quoque pœnitentias.*

28 *Inquiſitores Apoſt. an hodie extante reuocatione facta per proceſſum Bullæ in Cœna Domini poſſint abſoluere ab hæreſi in foro conſcientiæ?*

29 *Abſolutus in foro conſcientiæ à crimine hæreſis poteſt accuſari in foro iudiciali, nec tueri ſe poteſt exceptione recepti pœnitentiæ in foro exteriori.*

30 *Clauſula in iubilæis appoſita, vt Pœnitentes à Confeſſarijs approbatis, quos elegerint abſolui poſſint ab omnibus, & quibuſuis peccatis, & cenſuris, etiam Sedi Apoſt. reſeruatis, etiam ab illis, quæ in Bulla Cœnæ Domini continentur, tenent aliqui poſſe tunc hæreticos emendatos abſolui in foro conſcientiæ, reſeruata poteſtate Inquiſitoribus procedendi in foro exteriori.*

31 *Sententia contraria verior eſt, & in praxi tenenda.*

32 *Hæreticorum pœnas in foro interiori non incurrunt, licet graviter peccent, qui metu mortis, aut cruciatuum, ſeu tormentorum, vel diuitiarum cupidi, ſe hæreticos fingũt, integram tamen Fidem in corde retinentes.*

33 *Hæretici dicto modo proxime explicato, cum in excommunicationem non incurrant à quolibet idoneo Confeſſario abſolui poterunt.*

34 *Epiſcopis ab Illuſtriſſim. DD. Cardinalibus Vrbis, & Orbis generalibus Inquiſitoribus quomodo concedatur licentia abſoluendi occultos hæreticos.*

35 *Epiſcopi in recipiendis hæreticis, ſeu ſchiſmaticis in eis locis, ſeu diœceſibus, in quibus ob multitudinem talium delinquentium ordo iudiciarius plene ſeruari non poteſt, quam practicam, & modum retinere debeant, oſtenditur.*

36 *Inquiſitores contra hæreticam prauitatem in foro exteriori abſoluere poſſunt quoſcumque hæreticos, credentes, fautores, &c. non obſtante cuiuſlibet Canonis, Concilij, aut proceſſus Bullæ in Cœna Domini decreto.*

37 *Inquiſitores huiuſmodi ſunt viri grauiſſimi, & æquiſſimi, ac prudentiſſimi.*

38 *Laudatur Illuſtriſſim. DD. Ferdinandus Martins Maſcarenhas Regni Portugaliæ generalis Inquiſitor.*

39 *Hæreſis delictum pertinet hodie ad Inquiſitores priuatiue ad omnes alios iudices, nam excluſo tamen iudicio Ordinarij coaſſiſtentis Inquiſitoribus in cauſis propriæ eſt.*

40 *Caſus directe, & reductiue ad tribunal Sanctiſſimæ Inquiſitionis ſpectantes quales? remiſſiue.*

41 *Confeſſores, qui in Sacris Confeſſionibus conſitentem ad libidinem prouocauerint, vti de hæreſi ſuſpecti puniuntur ab Inquiſitore.*

42 *Laudatur Reuerendiſſimus D. Rodericus à Cunha Epiſcopus Portugalenſis, vtriuſque iuris prudentiſſimus.*

43 *Clericus matrimonium ſine clam, ſiue publice contrahens, ſi in ſacris ſit conſtitutus Ordinibus, eſt ſuſpectus de hæreſi, & poteſt puniri per Inquiſit.*

44 *Monachus nuptias contrahens an puniatur per Inquiſitores? remiſſiue.*

45 *Matrimonium contrahens ſimul cum duabus vxoribus, videtur male ſentire de Sacramento, & contra eum, tanquam contra ſuſpectum de hæreſi procedunt Inquiſitores.*

46 *Miſſarum celebrationes vſurpantes, & Sacramentum Pœnitentiæ Chriſti fidelibus miniſtrare præſumentes, ad Sacrum Presbyteratus Ordinem minime promoti, puniuntur per Inquiſit.*

47 *Sodomiæ criminis punitio ex conceſſione Greg. XIII. pertinet ad Inquiſit. in Regno Portugaliæ priuatiue ad omnes iudices, & Superiores eccleſiaſticos, cumulatiue tamen ad ſeculares poteſtates.*

48 *Excommunicatione per annum perſeuerantes tanquam ſuſpecti de hæreſi leuiter puniuntur ab Inquiſitoribus.*

49 *Iudices ſeculares tenentur Inquiſitorum literas, & illorum mandata celeriter exequi.*

50 *Iudex ſecularis in cauſa hæreſis eſt merus executor, nec de proceſſu, nec de ſententia, aut mandato Inquiſitorum, nec de crimine illo cognoſcere poteſt.*

51 *Inquiſitores pœnis, & cenſuris contra inobedientes procedere poſſunt.*

EPISCOPVS, VIRTVTE Concilij Tridentini, an poſsit abſoluere occultos hæreticos?

ALLEGATIO XL.

PRo vera præſentis quæſtionis explicatione, duo à nobis erunt examinanda. Primum, quot modis dicantur hæretici occulti, & quos occultos hæreticos poſſint Epiſcopi, & quilibet Confeſſarij à ſuis Ordinarijs abſoluere; Secundum, an facultas abſoluendi conceſſa Epiſcopis per *Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 6.* ſit eiſdem adempta per proceſſum Bullæ in Cœna Domini? Et an caſu quo ſit adempta, quomodo ſe gerere debeant in abſoluendis occultis hæreticis.

Quot modis dicantur occulti hæretici, & quos occultos hæreticos poterunt Epiſcopi, & quilibet Confeſſarij approbati abſoluere.

1 QVantum ad præſens inſtitutum ſpectat trifariam dicitur aliquid occultum fieri. Primo dicitur quoddam occultum per ſe, ſiue abſolute, & ſimpliciter, quod nihil habet vnde poſſit ab hominibus cognoſci, & hoc dicitur occultum cordis ſiue mentis, quia ſolo corde, & mente intus retinetur, nec voce, ſcripto, opere, aut alio quolibet actu, ſiue ſigno exteriori foras, ſiue extra procedit. *Caietan. 2. 2. quæſt. 11. artic. 3.* & ibidem *Petr. de Arag. & Ban. art. 4. Sylueſt. in ſumm. verbo communicatio 7. in princ. verſ. ſecunda eſt, Alphonſ. de Caſtro de iuſta hæreticorum punit. lib. 2. c. 18. Simanch. de catholic. inſtitution. tit. 42.*

2 Eſt aliud occultum per accidens, quod extrinſecus progreditur, & natura ſua manifeſtum, & cognitum fieri poteſt, ſed quia deſunt, qui audiant, vel indicant, occultum & ſecretum remanet, id tamen contingit quando quis in vaſta ſolitudine ſolus profert hæreſim aliquam, talis hæreſis occulta per accidens dicetur, quia nemo aderat, qui eam audiret, & natura ſua intelligi potuit, & probari, cum ad actus exteriores proceſſiſſet, quamuis & defectu teſtium ſit occulta per accidens, & probari non poſſit, *Caiet. Alphonſ. de Caſtr. & Simanch. dictis locis.*

3 Tertio, & poſtremo dicitur, quid occultum, ſiue ſecretum, quo plene probari non poteſt, quale eſt illud, quod vnus tantum ſcit, aut licet ab aliquibus ſciatur, ſunt tamen ſingulares, etenim occultum in hac ſignificatione,

catione dici potest, quod non est manifestum *cap. vestra de cohabit. cleric.* vbi communiter Doctores, & *Turrecrem. in c. si peccauerit* 2. q. 1. *Simanch. dict. titul.* 42. *de occultis, num.* 1.

4 Similiter trifariam potest dici quis occultus, siue secretus hæreticus, aut per se, & simpliciter, aut per accidens, aut quia plene probari nequit, & hæc occulti differentia, vt prudenter *Simanchas dict. tit.* 42. *num.* 7. obseruat, recepta est à viris doctissimis, & retinenda in praxi, sicut mox explicabitur.

5 Si hæretici sunt omnino occulti, idest, simpliciter, & per se occulti, quos aliqui pure mentales, siue intellectuales appellant, non modo ab Episcopis, quibus subsunt, sed etiam à quolibet confessario per suum Superiorem approbato, si pœniteant, & confiteantur, perinde absolui poterunt à peccato hæresis mentalis, sicut à quolibet alio mortali crimine: nam crimen hæresis nõ est reseruatum nisi ratione excommunicationis, quam non habet annexam hæresis omnino occulta, vt mox dicetur. Et hæc sententia verissima est, quam magni viri absque controuersia recipiunt, neque hæresis pure mentalis, quæ nunquam prodijt in actum exteriorem, vt vere *Simanch.* affirmat, eget absolutione Inquisitorum, neque abiuratione, aut reconciliatione, sed sufficit eam proprio Sacerdoti confiteri, & ille beneficium absolutionis impertiri potest: ita *Caiet. in summa verbo hæresis in fine, Vmbertus, Locatus in opere iudiciali, siue in praxi hæreseos, verbo hæreticus nu.* 24. *Simanch. d. tit.* 42. *num.* 11. *Petr. de Aragon. d. quæst.* 11. *artic.* 3. §. *Sed dubium est, quisnam possit, vers. quinto dico, Lelius Zechius de casibus Episcopo reseruatis, circa casum vltimum numer.* 1. *vers. hinc est.*

6 Veritissima, & certissima huius positionis ratio illa est, quam præstantes viri sequuntur, quoniam hæretici omnino occulti, & pure mentales, quales paulo antea descripsimus, nec sunt ipso iure excommunicati, neque in alias pœnas incidunt, quæ contra hæreticos statutæ sunt: idque propterea, quia, vt concorditer, & vere Theologi docent, Ecclesia militans non ligat, neque iudicat actus solum interiores, & pure mentales, neque illos in sua iurisdictione prohibet, aut punit, quod ipsum frequenter iura profitentur, è quibus natum est prouerbium communiter receptum. Ecclesia non iudicat de occultis, & illud, non habent latentia peccata vindictam, & *D. Thom.* constanter, & vere affirmauit dicens, de his potest homo legem facere, de quibus potest iudicare, iudicium autem hominis esse non potest de interioribus, qui latent, sed solummodo de exterioribus actibus, qui apparent, & ideo lex humana non potuit cohibere, & ordinare sufficienter interiores actus, ex quibus hæreticos omnino occultos non esse excommunicatos quoad Ecclesiam, quamuis sint vere hæretici, quoad Deum, tenent *D. Antonin. in summ. p.* 3. *titul.* 24. *cap.* 4. *Pet. Palud. in* 4. *sentent. dist.* 13. *quæst.* 3. *artic.* 1. *conclus.* 8. *Angel. Clauasi in summ. verbo hæreticus, num.* 2. *Syluestr. verbo excommunicatio* 7. *numer.* 3. & 4. *Armil. verbo hæresis, numero* 9. & 19. *Caiet. in summ. verbo hæresis in fine, & dict. quæst.* 11. *artic.* 3. vbi *Aragon.* & *Bann. artic.* 4. *Alphons. de Castro dict. capit.* 18. & *de lege pœnali, lib.* 2. *cap. fin. Iacob. Almayn. in* 4. *sentent. distinct.* 17. *quæst.* 1. *Sot. in* 4. *distinct.* 22. *quæst.* 2. *artic.* 3. *conclus.* 9. *Simanch. dict. tit.* 42. *num.* 3. *cum seqq. Couarr. in reg. peccatum* 2. *par. in initio, numer.* 7. *Nauarr. in man. capit.* 11. *numer.* 17. & *cap.* 27. *numer.* 56. & *in cap. cognationis de pœnit. distinct.* 1. & *in princip. de pœnit. distinct.* 5. *num.* 19. & 20. & *in rubr. de iudicijs numer.* 67. *Rebuff. super Bull. in Cœna Domini in verbo publice, vel occulte, Burs. consil.* 289. *incip. in subbastatione, numer.* 13. *lib.* 3. *Valent. tom.* 2 *disputat.* 7. *quæst.* 5. *punct.* 7. *Henriquez in summ. lib.* 14. *cap.* 4. §. 1. *in glos. lit. D. Iacob. de Graffis in aureis decisionib.* 2. *cap.* 9. *numero* 3. *Vgol. de censuris tab.* 1. *cap.* 9. §. 12. & *de irregular. capit.* 34. *in princip. numer.* 6. & *in Bulla Cœnæ par.* 2. *cap. primo* §. 1. *num.* 16. & *sequen.* & §. *quarto num.* 12. *Ludouic. Carbo de legibus lib.* 8. *disput.* 14. *Azor. instit. moral. par.* 1. *lib.* 5. *cap.* 10. *lib.* 8. *cap.* 10. *quæst.* 3. & *capit.* 19. *quæst.* 4. *Auila de censuris part.* 1. *dub.* 10. & *par.* 7. *disput.* 2. *dub.* 1. *Sayr. eod. tractat. lib.* 1. *capit.* 9. *numer.* 14. & 15. & *lib.* 3. *cap.* 4. *à num.* 20. *Soar. eod. tractat. disput.* 4. *sect.* 2. *num.* 3. & *disputat.* 21. *sect.* 2. & *de legibus lib.* 3. *cap.* 13. & *lib.* 4. *cap.* 12. *Salas etiam de legibus disput.* 9. *sect.* 1. *Sanch. in præcepta Decalogi libr. secundo capit.* 8. *num.* 1. *Nicolaus Garc. de beneficijs par.* 11. *cap.* 10. *num.* 91. & alij multi à prædictis citati: frequenter iura profitentur *in cap. sicut tuis, in fine, & in capit. tua nos*, §. *licet autem, de simon. & in cap. erubescant, vbi glos.* 32. *distinct. & in cap. humani nates*, 2. 2. *quæst.* 5. *c. & in c. Christiana* 32. *quæst.* 5.

7 Verum Canonistæ nostri contrariam tuentur sententiam; asserentes hæreticum occultum in excommunicationem incurrere per tex. in *Clem.* 1. §. *verum quia*, vbi *glos. verbo eo ipso, de hæreticis, Panormitan. Ioan. Andr. Anan. & Felin. in cap. vltim. de hæreticis, Archidiac. & Geminian. in cap. hinc etenim* 49. *distinct. Roias de hæreticis par.* 1. *numero* 246. *Ioannes Vellæ de panis delictorum cap.* 14. *vers. iure vero Canonico, Cantera quæstion. criminal. par. secunda, cap. primo, Azened. l.* 1. *numer.* 152. *titul.* 3. *lib.* 8. *nouæ recopil. Menoch. de arbitrar. cas.* 360. *numer.* 6. *Spin. in speculo testamen. glos.* 7. *numero* 13. *cum sequen. Canal. communium contra communes quæstion.* 698. *Ioannes Medina de oratione, quæst.* 15. *Albert. Pighius lib.* 6. *de Ecclesiastica Hierarchia cap.* 16. *Albertin. tract. de agnoscendi assertionibus quæst.* 33. *Canod. ad Decretal. coll.* 103. *num.* 2.

8 Putant Canonistæ efficaciter probari suam sententiam ex *dict. Clem.* 1. §. *verum quia, de hæreticis*, vbi hæreticæ prauitatis Inquisitores, qui odio, aut amore aliquid fecerint contra reos non faciendo, aut aliquid omittendo, quod facere tenentur, aiunt enim odium, & amorem actus esse interiores, & nihilominus ob illos excommunicari iudices Fidei. Sed *Theologi* vere respondent Inquisitores non incedere in excommunicationem ob solum odium, aut amorem, quæ interius omnino latent, sed eam incurrunt ob actus exteriores, qui ab illis interioribus procedunt, & hic est verus intellectus illius *Clement.* vt *Caiet. Bann. Castr.* & alij docuerunt, & eodem quoque modo respondendum est ad cætera iura adducta per *glos. verbo eo ipso in dict. Clem.* 1. illa enim iura, & Canones, pœnas siue censuras imponunt actibus interioribus, quatenus per aliqua signa exteriora in publicum prodeunt, aut manifestantur, nec vllum reperitur decretum, quod actibus solum interioribus occultis penitus, ac pure mentalibus pœnam, ac censuram inroget.

9 Cum ergo hæretici primo modo occulti, idest, simpliciter, & per se occulti, seu mentales, non incidant in excommunicationem, inde fit, vt non modo ab Episcopis locorum, sed etiam à confessarijs quibuslibet approbatis, & idoneis absolui possint, vt paulò antea dictum est, & decretum *Concil. Tridentin.* non est de absolutione horum occultorum accipiendum, frustra enim, & inuti-

& inutiliter conceſſiſſet in priuilegio, quod iure ordinario competebat, ſolum enim de alijs occultis intelligitur, ſicut mox dicetur.

10 Si vero hæretici fuerint occulti per accidens, quales ſunt, qui verbo, ſcripto, aut aliquo opere, ſeu facto exteriori, hæreſim protulerunt, in excommunicationem, & alias cenſuras, ſeu pœnas per Eccleſiam aduerſus hæreticos latas incidunt, quoniam eorum hæreſis iam deuenit ad eos actus, ad quos Eccleſiæ iuriſdictio pertingit, & ex natura ſua iudicio hominum obijcitur quamuis ex defectu teſtium ſit per accidens occulta per ſigna, & actus exteriores, quę illam comitanter nota fieri poterant, ita *Caet.* dicit *quæſtione vndecima art. 3. Syl. & Alphonſus à Caſtro, Pet. Paludan. D. Antonin. Sot. Reb. dictis locis, Bann. in D. Thom. 2. 2. quæſtione vndecima articul. quarto quæſtione ſecunda concluſ. 2.* & ibidem *Aragon. à num. 3. in princip. verſ. hoc ſuppoſito*. Eadem prorſus ratione, aut multo maiori comprobatur hæreticos occultos in tertia ſignificatione paulo antea relata omnino incurrere excommunicationem, & alias cenſuras, & pœnas contra hæreticos à iure latas.

11 Iuxta has duas poſtremas occulti ſignificationes intelligenda eſt excommunicatio lata in *primo cap. proceſſus Bullæ in Cœna Domini*, in verbo, *occultè*, hoc enim, quod, vt rectè *Rebuff.* aduertit, ad omnes ibi nominatos refertur, ideſt, hæreticos, credentes, fautores, receptatores, defenſores, & cæteros ibidem contentos, non comprehendit hæreticos mentales, vt *Nau.* obſeruat, aut alios omninò occultos, de quibus non iudicat Eccleſia, ſicut idem *Rebuff. ſuper Bullam Cœnæ Domini verbo publice, vel occulte*, prudenter affirmat, iſti enim non incurrunt in excommunicationem, ſeu cenſuram ibi contentam, nec in aliam quamlibet à iure humano latam, ſed eos tantum occultos ligat, qui hæreſim protulerunt verbo, ſcripto, vel nutu, aut ſigno verbis æquipollenti, licet nemine id audiente, vel vidente, quia ſufficit ſua natura eſſe probabile, quamuis contingat probari non poſſe ad hoc, vt includatur ſub poteſtate & iuriſdictione humana, & pœnis illius.

12 Ex prædictis infertur Confeſſarios non poſſe abſolnere hæreticos occultos in ſecunda, & tertia ſignificatione, hoc eſt occultos per accidens, & hæreticos manifeſtos, ſeu notorios, iſti enim re vera in excommunicationem incurrerunt, cuius abſolutionem Summus Pontifex reſeruauit, id negando, vel adimendo alijs iuriſdictionem ſuper tali caſu, vt recte *Caet. d. quæſt. 11. art. 3.* obſeruauit, neque de hoc articulo eſt aliqua dubitatio, cum notiſſimum ſit hæreticos iure excommunicatos, eorum abſolutionem ad Romanum Pontificem pertinere quam ſibi reſeruauit proceſſum *Bullæ in Cœna Domini*.

13 Cum igitur Confeſſarius non poſſit abſoluere niſi ſolos hæreticos mentales, diligenter eos, vt rectè *Caet. dict. quæſt. vndecima artic. 3. & Nau. in dict. capit. cogitationis de pœnit. diſtinct. 1. num. 21. verſ. tertio inferitur* admonent, explorare oportet omnes circunſtantias, & interrogare prudenter illos præſertim pœnitentes, qui tepidi ſunt in Fide, & victi ſæpe tentationibus conſentiũt contra Fidem, aut circa eandem, vel aliquem eius articulum voluntariè dubij ſunt, & ancipites, vtrum etiam cum ſoli eſſent ore, vel ſcripto, aut alio modo ſignificatiuo protulerint hæreſim, ſeu infidelitatem ſuam, quando in ea erant, aut voluntarie dubitauerint de illis, quæ firmiter credere tenebantur, quoniam ſi aliquo modo ſignificatiuo, & probabili hæreſim mentis detexerint, abſolui non poterunt, cum iam in excommunicationem inciderint.

14 Quæ hactenus dicta ſunt, aut in poſterum dicentur de triplici genere occultorum hæreticorum, de eorum abſolutione intelligenda etiam ſunt, vt locum habeant in apoſtatis, & illis, qui, vel ad iudaiſmum, vel ad paganiſmum, ſeu gentilitatem, aut quamlibet aliam ſectam tranſeundo, vel redeundo Fidem Catholicam omninò deſeruerunt, & in totum ab ea receſſerunt, nã neque apoſtatæ mentales incurrunt in excommunicationem, nec in alias pœnas, & cenſuras contra male credentes latas, & propterea à quolibet Confeſſario approbato abſolui poterunt: ſed illi apoſtatæ in eas cenſuras inciderunt, qui per accidens occulti forent, aut iuxta tertiam ſignificationem initio huius Allegationis allatam, eſſent occulti.

15 Ratio in promptu eſt, quoniam apoſtatæ à Fide Catholica, quantum ad pœnas, & cenſuras attinet, pari iure cum hæreticis cenſendi ſunt, & eodem modo ad Eccleſiæ gremium vel recipiuntur, vel ab ea pelluntur, nã apoſtatæ ſunt hæretici, & vti tales tractandi, *Repertor. Inquiſitorum verbo apoſtaſia, Syl. in ſumm. verbo apoſtata ſecundo, Gondiſalnus de hæreticis, quæſtione vigeſima. Alphonſus de Caſtro de iuſta hæreticorum punitione lib. 1. c. 23. Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſ. dec. 671. nu. 1. in 1. edit. & reſol. 423. nu. 1. in 2. edit.*

16 Idem penitus iudicium eſt de dubijs in Fide, quos hæreticos eſſe ius affirmat, qui enim ſciens, & volens, & animo deliberato dubitationi non reſiliens non magis applicat mentem ad veritatem Catholicam, quam ad errorem contrarium, ſed medius inter vtramque partem nutat, & incertus fertur, nec curat quid potiſſimũ ſequatur, paratus nunc hanc, nunc illam eligere partem, parum ſui intereſſe dicens, aut affirmans an hoc, vel illud teneat, verbi gratia, an in venerabili Euchariſtię ſacramento ſit vere, & realiter corpus Domini Noſtri Ieſu Chriſti, nec ne? an Virgo, aut non fuerit? an Romanus Pontifex ſit vere Chriſti Vicarius, & Petri ſucceſſor, & caput Eccleſiæ militantis, aut non ſit? aut his ſimilia, hæreticus eſt, quoniam ad Catholicam Fidem magna firmitas requiritur, & dubitatio omnis voluntaria ab ea procul eſſe debet: ſi quis ergo fuerit dubius mentalis abſolui poterit à quolibet Confeſſario ab Ordinario approbato, ſed ſi dubitationem exterius protulerit, non poterit abſolui, quia in excommunicationem, & alias cenſuras, & pœnas iam incidit: dubios enim in fide, prout ſupra deſcripti ſunt, hæreticos eſſe ius affirmat *in cap. 1. de hæreticis*, vbi communiter Doctores, *D. Antonin. 3. par. titul. 22. capit. quinto, §. decimo Albertin. tractat. de agnoſcendis aſſertion. quæſtione 3. numer. 9. & in rubr. de hæreticis lib. ſexto quæſtione decima tertia, numero vigeſimo ſext. & ſequentib. Melchior. Cano de locis Theologicis libro duodecimo capit. nono. Auguſtin. de Ancona in ſumm. de poteſtate eccleſiaſt. quæſtione vigeſima ſecunda articul. 1. Nauarr. in manual capit. vndecimo, numer. decimo ſeptimo, & in cap. ſi quis autem numer. decimooctauo, 19. & 49. de pœnit. diſtinct. 7. & in capit. inter verba concluſ. 6. concluſ. 19. numer. quinquageſimo quinto. Perez l. 1. verbo ſanta fe, titul. 1. libr. primo, Ordinam. pagin. 16. & l. 3. verſ. ex quo requiſito titul. quarto lib. 8. pagin. 83. Menoch. conſil. 149. numer. quadrageſimo octauo, & à numer. 52. Clarus libr. quinto, §. hæreſis numer. ſecundo. Valent. in 2. 2. diſputat. 1. quæſtione vndecima punct. 1. diffic. 2. Azeu. l. 1. numer. 74. cum ſeqq. tit. 3. libr. 8. nouæ recopil.*

recopil. Doct. Barb. in rub. §. ſoluto matrim. par. 2. num. 23 Pegn. in direct. Inquiſitorum p. 2. comment. 1. Azor. inſtit. moral. p. 1. lib. 8. c. 9. q. 5. Farin. in praxi crim. par. 5. q. 124. num. 114. & ſeq. eleganter *Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 17. nu. 49.* optime *Sanch. in præcepta Decalogi libr. 2. c. 7. num. 11. praxis epiſcopalis part. 1. verbo caſus verſic. dubij.*

17 Ad meliorem prædictorum intelligentiam ſciendum eſt quanta ſit neceſſaria expreſſio, aut quales actus, ſeu ſigna, vel opera exteriora exigantur, ad hoc, vt hæretici occulti in excommunicationem incidant. *Bannes* ait *d. quæſtione vndecima artic. 4. q. 2. concluſ. 3. §. tertio arguitur, verſ. quid ſi aliquis.* Primo, quod vbi primum quocunque ſigno, vel motu, vel facto aliquis intelligitur ab aliquo alio quod ſit hæreticus incurrit in excommunicationem, quoniam iam tunc eſt hæreticus manifeſtus. Secundo dicit quod ſi ex aſſenſu interiori, quem habebat, protulit aliqua verba, quæ non ſunt ſufficientia ſecundum ſe, neque ex circumſtantijs, vt explicetur hæreſis, vt ſi intus conſentiens homo huic errori, filius eſt inæqualis patri ſecundum Diuinitatem, exterius proferat, ita eſt, non erit excommunicatus, niſi forte ex aliqua circumſtantia illa verba ſint ſufficientia ad explicandum errorem. Hæc *Bann. dict. loco.*

18 Prædictus mentalis hæreticus ſi coram Inquiſitoribus occultiſſimam hæreſim confiteatur, vel eam reuelet amico, petens ab eo conſilium, vel ob aliam honeſtam cauſam, non incidit in excommunicationem propter illum actum exteriorem, tum quia exterior ille actus bonus eſt, & cum antequam proferret illa verba non eſſet excommunicatus, propter illum actum bonũ non potuit excommunicari: tum quia tunc non protulit hæreſim aſſerendo, & proteſtando illam, quod videtur neceſſarium, vt incurrat in excommunicationẽ, ſed potius diſtando: ita *Aragon. dict. quæſt. 11. art. 3.* & ibi *Bann. arttcul. 4. quæſito ſecundo ad quartum argumentum, ſou. ad dict. reg. peccatum 2. par. in initio numer. 7. Simanch. dict. titul. 42. de occultis numer. 9.* Quod quidem multò magis procedit cum hæreticus in foro ſacro Pœnitentiæ intellectualem hæreſim confeſſus eſt, quia nõ ſolum actus ille bonus eſt, ſed pius, & extra iudicium humanum iuxta ſupra citatos.

9 Verum ſi quis aliquando hæreſim ſuam occultam confiteatur, nec doleat de peccato, vt ait *Aragon. quæſt. vndecima artic. 3. verſ. ſed dubium*, aut ſciens, & prudens dubitet de auctoritate Eccleſiæ Romanæ, vt ſentit *Bannes d. quæſt. 11. artic. 4. quæſito 2. concluſ. 2. ad quintum argumentum, verſ. reſpondetur quod ſi ille homo*, etiamſi interroget Doctorem Catholicum ad ſequendum, quod ille dixerit, in excommunicationem incurrit, cum explicet ſuam hæreſim, quoniam non eſt paratus corrigi ab Eccleſia, cum vnius hominis iudicium illius auctoritate præferat.

Hæreticum pure mentalem excommunicatum non eſſe, tametſi per iocum dixerit ſe aliquando hanc, aut illam hæreſim credidiſſe refert *Franciſcum Victoriam* ſenſiſſe *Simanchas dict. titul. 42. de occultis numer. decimo ſext.* quia non aſſerit illam hæreſim, ſed tantum narrat, aut refert, eiuſdem ſententia videtur eſſe *Bannes*, loco vbi proxime citato, cum ait neceſſarium eſſe hæreſim proteſtari, hoc eſt affirmare, vel aſſerere, ad hoc vt cum illam profert hæreticus mentalis in excommunicationem incurrat. Quamuis primum de hoc dubitet *Simanc.* deinde concludit eam fortaſſe benignitatis gratia defendi poſſe. Sed quæſtio hæc ſub diſtinctionis fœdere reſoluenda in hunc modum venit. Vel is, qui per iocum dicit ſe aliquando hanc, vel illam hæreſim tenuiſſe, quo tempore eam per iocum protulit, iam eius pœnituit, & omnino dimiſit, vel non dum errorem dimiſit: primo caſu non incidit in excommunicationẽ, nam excommunicatio eos ligat, qui vere hæretici ſunt, de quorum numero amplius non eſt is, qui iam dimiſit errorem, & qui declarat, narrat, aut refert, nihil noui facit *l. hæredes palam §. ſi quid, ff. de teſtam.* in ſecũdo vero caſu licet non aſſerendo dicat ſe aliquando ita credidiſſe, aut credere, in excommunicationem incurrere videtur, quoniam, qui aiunt, ſufficere actum exteriorem ſignificatiuum, & de ſua natura probabilem, vt hæreticus incurrat in excommunicationem regulariter, non addunt neceſſariam eſſe aſſertionem in illo actu. Neque actus iocandi poteſt appellari ſimpliciter bonus ad hoc, vt proferentem defendat, ſicut tuetur actus petendi conſilium ad reſpiciendum, & actus confitendi ad pœnitendum, vt proximè dictum eſt, & qui iocatur non pœnitet, & hæc ſententia tutior eſt, vt ſaluti animæ conſulatur.

An facultas conceſſa Epiſcopis abſoluendi per Concil. Triden. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 6. ſit eiſdem adempta per proceſſum Bullæ Cœnæ Domini?

21 DVbium hoc controuerſum eſt apud Doctores, quorum aliqui negant, alij vero affirmant. Vna ſententia tenet poſſe Epiſcopos poſt *Concil. Tridentin.* per ſe ipſos, & non per ſuos Vicarios in foro conſcientiæ abſoluere in ſua diœceſi hæreticos ſibi ſubditos, occultos tamen, hoc eſt, illos, quorum hæreſes non fuerũt ad forum contentioſum deductæ quamuis exterius prolatæ, cuius auctores inſuper addunt, & præcipuè *Bannes* loco infra citando, non obſtare proceſſum Bullæ in Cœna Domini, aſſerentes per illum non reuocari facultatem Epiſcopis conceſſam in *Concil. Tridentin.* vt poſſint abſoluere in foro conſcientiæ, ſed reuocari illis priuilegium conceſſum ipſis perſonis, qui admittunt hæreſim, vt patet ex forma Bullæ, vbi dicitur, quod nõ vadant pro abſolutione, niſi ad Summum Pontificem, niſi in articulo mortis, vel intuitu priuilegiorum. Cæterum qui vadit ad Epiſcopum, vt abſoluatur, non ex priuilegio ſibi conceſſo abſoluitur, ſed Epiſcopus habet auctoritatem abſoluendi iure diuino, non ex aliquo priuilegio Pontificis, vnde quotieſcunque non coarctauerit Epiſcopi auctoritatem, vt ſummus Prælatus Eccleſiæ, poterit Epiſcopus abſoluere ex auctoritate ſui officij ab omnibus peccatis ſuos ſubditos, à quibus Summus Pontifex poteſt abſoluere vniuerſos fideles, huius ſententiæ ſunt ſectatores *Bann. 2. 2. quæſtione vndecima artic. 4. dub. poſt ſecundam concluſionem, arg. 3. verſ. etſi quis obijciat*, & ibi *Aragon. artic. 3. verſ. ſed dubium eſt, quis nam poſſit, Vella de pœnis delictorum capit. decimo quarto, verſ. iure vero Canonico, Angles in floribus Theologicis par. prima titul. de confeſſione, quæſtione quarta, articul. 1. diffic. 6. Llam. in methodo Curatorum par. tertia capit. primo, §. vltim. in fine, Viuald. in candelabro aureo part. prima tract. de abſolutione numer. decimo tertio, & part. ſecunda in expoſitione Bullæ Cœnæ numero 51. Sa verbo Epiſcopus, numer. 37. Fr. Emman. in ſumm. tom. 1.*

cap.

cap.131.num.3.& in explicat. Bullæ Cruciatæ,§.9.numer. 70.& queſtion. Regular.tom.1.queſtione 20.artic.10.Vega in ſumm.tom.2.capit.125.caſu 11.Nugn.in addit.ad 3. par.queſt.8.artic.5.dub. 10. ad finem, praxis Epiſcopal.s par.ſecunda verbo abſolutio §.8.& 18.& verbo hæreticus §.4.Anton.Gomez in Bullam Cruciatæ clauſula 10. num. 44.in fin.Henriq.in ſumm.lib.6.capit.14. §.7.litt. M. & capit.16. §. primo,& lib.13.cap.27.§.5. litt. Q. Petrus de Ledeſma in ſumm.par.2.tract.1.cap.6.poſt concluſ.20. diffic.7.

22 In re tam graui fortaſſis non licebat hos Doctores tam audacter ſuam ſententiam interponere, concludẽtes ſecure poſſe Epiſcopos virtute *Concil.Tridentin.* in foro conſcientiæ hæreticos occultos abſoluere, nam ratio illa, quam addit *Bann.* citato loco, & ſequuntur alij poſt eum, quod ſcilicet proceſſus Bullæ in Cœna Domini non tollit Epiſcopis priuilegium abſoluendi, ſed perſonis, nihil euincit, quia ſi ablatum eſt priuilegium committentibus hæreſim, vt non poſſint abſolui niſi à Romano Pontifice, iam Dominus Papa, tãquam Summus Eccleſiæ Prælatus, Epiſcoporum auctoritatem in hac parte coarctauit, & quamuis Epiſcopi iure diuino hanc iuriſdictionem habeant, de quo articulo nunc non tractatur, Romanus Pontifex illam impediuiſſe, & ſuſpendiſſe videtur per reſeruationem criminis hæreſis, cuius abſolutionem ad ſe ſolum voluit pertinere, quãuis ergo Epiſcopi non amiſerint poteſtatem, ſeu iuriſdictionem abſoluendi, quam iure diuino ipſis competere *Bannes* aſſerit, exercere tamen illam non poſſunt, ex quo Dominus Papa in dicto proceſſu Bullæ conſtituit, vt nullus talis, niſi à Romano Pontifice abſolui poſſit ibi: cæterum à prædictis ſententijs nullus per alium, quam per Romanum Pontificem, &c.

23 Verum omiſſis Metaphyſicis ſolemnitatibus non videtur poſſe in dubium reuocari, quin Epiſcopis ſit ſublata facultas abſoluendi prędictos hęreticos per dictum proceſſum Bullæ, cum ſpeciatim ibidem, & de Epiſcopis mentio fiat, & decretis cuiuſuis Cõcilij in Bulla S.D.N. *Gregor. XV.* anni præteriti 1621 cuius hæc ſunt verba. Cæterum à prædictis ſententijs nullus per alium quam per Romanum Pontificem, niſi in mortis articulo conſtitutus, nec etiam tunc, niſi deſtando Eccleſiæ mandatis, & ſatisfaciendo cautione præſtita abſolui poſſit, etiam prætextu quarumuis facultatum, & indultorum quibuſcunque perſonis eccleſiaſticis ſecularibus, & quorumuis Ordinum etiam Mendicantium, ac Militiarum Regularibus, etiam Epiſcopali, vel alia maiori dignitate præditis, ipſiſque Ordinibus, & eorum Monaſterijs, Conuentibus, & domibus, ac Capitulis, Collegijs, Confraternitatibus, Congregationibus, Hoſpitalibus, & locis pijs, nec non laicis etiam Imperiali, Regali, & alia mundana excellentia fulgentibus, per Nos & dictam Sedem, ac cuiuſuis Concilij decreta, verbo, literis, aut alia quacunque ſcriptura in genere, & in ſpecie conceſſorum, & innouatorum, ac concedendorum, & innouandorum.

24 Cum in hoc decreto dicatur, quod nullus per alium, quam per Romanum Pontificem abſolui poſſit, priuilegium, ſi quod habebat, aufertur à perſonis abſoluendis, quod & ſequentia indicant; ac cuiuſuis Concilij decreta, & cætera, quæ mox ſubduntur, priuilegium auferunt non modo abſolutionis recipiendæ, ſed etiam impendendæ, quib.ſuis quomodolibet habentibus huiuſmodi facultatem. Quare hanc ſententiam tenent *Maiol.de irregularit.lib.5.capit.46.numer.6.verſic. teneant, Tolet.in inſtructor. Sacerdotum in explicat. Bullæ Cœnę excommunicat.14.in fine, Vinald.* palinodiam recãtans, *in addit.nouiori anni 1602.in ſuo candelab.aureo p.1 titul.11.de abſolut.num. 13. Vgolin. de caſibus reſeruatis Summo Pontifici par.ſecunda, cap.2.§. 4. verſ. etiam prętextu quarumcumque facultatum, Sayr. deciſ. 16. de ſentent.excommunicat. Param.de origine Inquiſitionis lib. 3. queſt.9.numer.191. Felician. de excommunicat. capit.18. Nauarr.in manual.cap.27.numer.72. Philiarc.par.ſecunda, lib.2.cap.25.& lib.4.cap.22.& in Bulla Cœnę capit.2. verſ.etiam prætextu quarumuis facultatum, num.3. Franciſc. Leo in Theſauro fori eccleſiaſt.par.prima, cap. 37. numer.46. praxis noua Epiſcopalis par. 2. cap.1. numero 14. pag.100. Aloyſ. Ricci.in collect. deciſ.part.4. collect. 821. verſic. tertio, & in deciſion. Curiæ Archiepiſcop. Neapol. deciſ.13.numer.8.& 9.part.2. Molin. de iuſtit.tractat.3. diſputat.64.num.8.& tractat.5. diſputat. 18. numer. ſecundo. Nicolaus Garcia de benefic.par.vndecima, cap.10. numer.115. Sanch.in præcepta Decalogi lib.2.cap.11. numer.26.& 27.* & ſecundum hanc opinionem in Supremo generalis Inquiſitionis prætorio Romano pronunciatum fuiſſe teſtatur *Pegna in director. Inquiſitorum p. tertia.quæſt.92.comment.141.verſic.penultim.* ſic declaraſſe Gregorium XIII. & Clementem VIII. referunt *Fuſch.de Viſitat.lib.2.cap.31.num.5.& cap.23.num.4. Marc.Anton.Genuenſ.in praxi Archiepiſcop.Neapol.cap. 67.num.10.in 1.edit.praxis noua Epiſcop.d.cap.1.nu. 13.* & audiuiſſe à Religioſo docto, & hde digno ſic declaraſſe prædictum Clementem VIII. dicit *Azor. inſtitut. moral.par.1.li.8. cap.19. quæſt.3.& cap.10.quæſt.10.* & ita cenſuiſſe Sacram Cardinalium Congregationem aſſerunt *praxis noua Epiſcop. dict. numer. 13. Nicolaus Garc.dict.cap.10.nume.122. Soar.tom.4.diſputation.30. ſect.2.num.11. Armendar.in addit. ad recopil. legum Navarræ lib.2.tit.21.leg. vnica de familiaribus Inquiſitorum nu.3.& 4. Bonacin.de cenſur.diſputat.1.q.3.punct.2.numer.1.verſ.1.*

25 Et propterea iam obtinuit, quod & inuiolabiliter obſeruatur, vt Epiſcopi à S.D.N.Papa facultatem petant abſoluendi prædictos hæreticos, quam Pontificis nomine cauſa cognita Domini Cardinales Inquiſitores Generales Vrbis, & orbis concedere ſolent confectis ſuper ea re patentibus literis, quibus omnes prędicti Cardinales ſuo ordine ſubſcribunt.

26 Quemadmodum non eſt integrum Epiſcopis poſt decretum *Concil.Trident.* abſoluere in foro conſcientiæ prædictos hæreticos, ita non videtur licere Inquiſitoribus Apoſtolicis, nec eorum vicarijs, ſiue commiſſarijs eoſdem in prædicto foro abſoluere virtute *Extrauag. Clement.Papę VII.incip.Cum ſicut §. vobis etiam.* refertur in fine *Director. Inquiſitor.* inter literas Apoſt. pro officio S.Inquiſit. in qua ſic ſcriptum extat. Vobis etiam ac Vicarijs præfatis extraiudicialiter Lutheranos occultos, & non inquiſitos per Ordinarium, ſiue alios iudices, aut alios quoſcunque hęreticos, fautores, defenſores, & recepeatores, necnon à ſancta fide apoſtatas, eoſque qui contra inhibitionem Sedis Apoſtolicæ tenuerunt, vel legerunt libros Martini Lutheri, vel aliorum, aut eidem, ſiue eiſdem quomodolibet adhæſerunt (ſi ad cor reuerſi pęnitentes id humiliter petierint) poſtquam hæreſim, qua polluti, & infecti erant abiurauerint, medio iuramento promiſerint de cætero ab huiuſmodi hæreſi penitus abſtinere, abſoluendi, illiſq;

pro

pro præmiſſis pœnitentiam iniungendi ſalutarem, eoſq; ad gremium ſanctæ matris Eccleſiæ reſtituendi, & reducendi auctoritate Apoſtolica tenore præſentium licentiam, & facultatem concedimus Hæc ibi.

27 Quoniam in ſupremo ſacroſanctæ Romanæ, & Generalis Inquiſitionis Tribunali ſæpe pronunciatum, & declaratum eſt, verbum illud, extra iudicialiter, non includere formam iudicij, hoc eſt notarium, & teſtes abiurationis, ſed tantum iudicij ſolemnitatem, per quam alij ſpectatores admittuntur, & delictum, ac pœnitentia pro eo iniuncta pluribus innoteſcit: per hanc ergo *Extrauag.* non conceditur Inquiſitoribus Apoſtolicis, & eorum Vicarijs, ſeu Commiſſarijs facultas abſoluẽdi hæreticos occultos in foro conſcientię, ſed ſolum tribuitur poteſtas, vt poſſint in ſuo auditorio eos accipere ad ſecretam abiurationem, & ſecretas quoque pœnitentias; quod ſatis indicant illa verba, poſtquam hæreſim abiurauerint, item illa, medio iuramento promiſerint: hę enim propriæ ſolemnitates ſunt fori exterioris, non interioris.

28 Inquiſitores Apoſtolicos ex priuilegio abſoluere, poſſe ab huiuſmodi criminibus in foro conſcientiæ nõ obſtante reuocatione facta per proceſſum Bullæ in Cœna Domini libenter admittit *Bann. dict. quæſt. 11. art. 4. verſ. præterea aduertendum eſt*, quanquam nolint, inquit ille, audire niſi cum teſtimonio tabelionis, idque vel quia Inquiſitores poſtea petierunt eandem facultatem, vel quia antiqua facultas non erat priuilegium conceſſum hæreticis etiam pœnitentibus, ſed miniſtris Sancti Officij in fauorem fidei, quare ſine dubio non fuiſſe illis reuocata hæc, ſentit *Bann. dict. loco*. Licet hęc ſententia ſuſtineri poſſit, nulla tamen cauſa ſuadet Inquiſitores Apoſtolicos in foro conſcientiæ hæreticos credentes, & cæteros huiuſmodi abſoluere debere, cum Inquiſitores, vt ſupra dicitur, in hac cauſa potiſſimum ſint iudices in foro iudiciali, & exteriori, non in foro pœnitentiali, & interiori. Tutius eſt ergo, vt tali facultate, licet illam habeant (de quo non eſt mediocris cõtrouerſia) non vtantur, ſed pœnitentes audiant coram notario, & teſtibus, vt eos Eccleſiæ reconcilient, & deinde à Confeſſarijs approbatis in foro conſcientiæ abſolui poſſint.

29 Sed obſeruandum eſt reum quemcumque ſiue ab Epiſcopo, ſiue ab Inquiſitoribus Apoſtol. ſiue ab alijs quibuſuis poteſtatem abſoluendi habentibus, abſolutum in foro conſcientiæ, ſiue Sacramentali, & accuſari in foro exteriori, & in eum inquiri poſſe, ſi crimen eius in iudicium deducatur, nec iuuare eũ, aut tueri ſe poſſe exceptione receptæ pœnitentiæ in foro interiori, vt tradunt *Zanchin. de hæret. capit. 34. Director. Inquiſitor. verbo abſolutio, §. ſed an abſolutio, & verbo Confeſſio, §. vtrum ſi in foro, Locat. in opere iudic. verbo abſoluere nu. 1. & verbo hæreticus numero vigeſimo quarto*. Ratio huius aſſertionis illa eſt, quam Canoniſtæ communiter tradunt, & ſequuntur, quoniam pœna impoſita per cõfeſſarium in foro pœnitentiali quantumcumque ſit magna non tollit aliquo modo pœnam imponendam in foro iudiciali Canonico, vel Ciuili, nam pœna pœnitentialis in foro interiori impoſita tendit ad vnum finem, videlicet, vt per eam pœnitens ſatisfaciat Deo, & animæ ſuæ, alia vero pœna, nempè temporalis, ſpectat ad punitionem corporis, & ad publicam vindictam, vt Reip. ſatisfaciat is, qui malo exemplo delinquendo eam offendit *gloſ. verbo poterit in c. gaudemus, de diuort. gloſ. 1. in fine in cap. 2. de ſchiſmat. & ibi Panorm. Zabarel. & alij, gl. in c. vlt. 25. diſtinct. gl. vlt. in c. 2. de empt. & vendit.* & ita declarauit *Gregor. XIII.* in quadam Bulla Iubilæi *ann. 1572. tertio idus Septembris*, de qua per *Pẽn. in directorium Inquiſitorum par. 2. commento 25. §. quod autem abſoluti*. Multum igitur intereſt ipſorum delinquentiũ, & pœnitentium, vt quamuis abſoluti ſint in foro conſcientiæ accedant quoque ad ſuos Epiſcopos, vel ad Inquiſitores Apoſtolicos, vt ab ipſis in foro exteriori abſoluantur, & per ipſos gremio Sanctæ Matris Eccleſiæ reconcilientur, ita enim plenam ſecuritatem conſequentur, nec poterunt vlterius in foro exteriori moleſtari, vel inquietari. Confeſſariorum quoque partes erunt in hac cauſa huiuſmodi pœnitentes admonere, vt ad iudices Fidei propterea ſe ſe confeſtim conferant.

30 Sæpe Romani Pontifices per Iubilæorum, & Cruciatorum diplomata liberales indulgentias omnibus fidelibus largiuntur, addita clauſula generali, vt Pœnitentes à Confeſſarijs approbatis, quos elegerint, abſolui poſſint ab omnibus, & quibuſuis peccatis, & cẽſuris, etiam à Sede Apoſtolica reſeruatis, etiam ab illis, quæ in Bulla in Cœna Domini continentur, quo caſu putant aliqui poſſe tunc hæreticos emendatos, & pœnitentes à crimine hæreſis abſolui in foro conſcientiæ, reſeruata tamen poteſtate Inquiſitoribus procedendi in foro exteriori: ita *Sot. in 4. ſentent. diſtinct. 22. q. 2. artic. 3. verſ. primus eius caſus, Frechu. de excomm. artic. 1. p. 4. num. 7. dub. 1. praxis epiſcop. p. 1. verbo abſolutio §. 5. & part. 2. eodem verbo §. 4.*

31 Verum contraria ſententia verior eſt, & in praxi omnino obſeruanda, aſſerens quod nec virtute Iubilæorum, nec Bullarum Cruciatarum, in quibus non datur ſpecialis facultas abſoluendi ab hæreſi, poteſt quis abſolui ab ea, licet expreſſe detur facultas in genere abſoluendi à caſibus Bullæ, neque enim verisimile eſt id generaliter eſſe conceſſum, quod ſpecialiter denegaretur, neque eſt probabile Pontificem Maxim. tot legibus in Fidei fauorem latis, tam facilè derogare voluiſſe: ita (*ou. in cap. alma mater par. 1. §. 11. numer. 15. Nauar. in manual. c. 27. num. 275. verſic. decimo quarto, Rojas de hæret. par. ſecunda aſſert. 39. numer. 321. & de priuileg. Inquiſit. numero 416.* vbi ait id hodie plenius declaratum eſſe per Motum proprium *Pij V. de ann. 1572. Simanch. de Cathol. inſtitut. titul. 3. de abſolut. numero ſecundo. & in enchir. cap. 15. numer. 4. Viuald. in candelabro aureo titul. de abſolut. numer. 16. & in explicat. Bullæ Cœnæ numer. 134. Angles in floribus theolog. quæſt. de Confeſſ. artic. de caſibus reſeru. diffic. 6. Aragon. 2. 2. quæſtione vndecima, artic. 3. §. ſed dubium eſt quinam poſſit, verſic. dico quarto*, vbi addit ita declaratum fuiſſe à *Gregor. XIII.* ad petitionem Inquiſitorum Hiſpaniæ, qui dederunt operam, vt per Concionatores hæc declaratio euulgata ad omnium notitiam perueniret, quod etiam teſtatur *Fr. Emman. in explicatione Bullæ Cruciatæ in addit. ad §. 9. numer. 66. Iacob. de Graffis in aureis deciſ. lib. primo cap. 13. num. 33. & lib. quarto, cap. 15. numer. 25. Vgolin. de cenſuris tab. 1. capit. 10. §. 4. numer. 12. Henriq. lib. 3. cap. 16. §. ſecundo & lib. 7. cap. 13. §. 1. & lib. 13. cap. 27. §. 5. Vega in ſumm. par. prima cap. 125. caſu 12. Petrus de Ledeſma in ſumm. par. ſecunda tractat. 1, cap. 6. concl. 19. & 20. diffic. vltim. Azori. inſtitut. moral. part. prima lib. 8. cap. 10. quæſtione duodecima, & cap. 19. quæſt. 2.* dicens ita habere ſtylum, & vſum Curiæ Romanæ, *Acoſta de Andrada ad Bullam Cruciatæ quæſt. 59. & ſeq. Soar. de cenſur. diſputat. 7. ſect. 5. numer. 12. Auila eod. tract. part. 2. diſputat. 1. dub. 7. Nicolaus Garcia dict. par. 11. cap. 10. nu-*

mer.

mer. 109. Sanchez in præcepta Decalogi libro ſecundo, capitulo vndecimo, numero ſeptimo, & cap. 12. numero decimo.

32 Dubium ex dictis oritur non contemnendum; an illi qui, vel metu mortis, aut cruciatuum, ſeu tormentorum territi, vel amore capti, vel diuitiarum cupidi, vel ne à poſſeſſionibus pellantur, aut ob aliam cauſam aliquid dicunt, vel faciunt ad fidelitatem pertinens, quod hæreticum, vel apoſtaticum meritò iudicatur, vt ſi Mahometum adorent, aut verum prophetam, & Dei amicum eſſe dicant, idola colant, hæreticos ſe eſſe fingant, eorum vſus exterius obſeruent, mores illorum ſumant, Eccleſias eorum frequentent, concionibus interſint, iuramentum & fidelitatem eis ſpondeant, & iurent, ac ſimilia perpetrent, quæ Catholica Religio penitus abhorret, ſed retinent nihilominus integram Fidem in corde, neque ita interius ſentiunt, ſicut exterius faciunt vel dicunt, vtrum in excõmunicationẽ, & alias cẽſuras cõtra hæreticos, apoſtatas, vel idololatras ab Eccleſia latas incurrat? in quo *Caiet. in 2.2. qu. 12. artic. 1. circa finem verſic. in reſponſ. ad 2. & quæſt. 1. artic. 1.* tenet nõ modo in foro exteriori excommunicatos eſſe, ex cuius ſententia aperte cõſequitur eos nõ poſſe ab approbatis Confeſſarijs abſolui, cum reſeruatio caſus Confeſſariorum iuriſdictionem, & poteſtatem vel auferat, vel impediat, aut ſuſpendat. Verum oppoſita ſententia verior eſt, ex eo, quia excõmunicatio iuris lata eſt in eos qui vere ſunt hæretici, apoſtatæ, vel idololatræ, at illi de quibus dictum eſt, non ſunt huiuſmodi, cum Fidẽ Catholicam interius integre retineant, ergo nõ incurrunt in excommunicationem, ita *Archid. in cap. 1. de ſumm. Trin. lib. 6. in fine, D. Antonin. par. ſecunda, titul. 12. capi. 5. §. 1. Sylueſt. in ſumm. verbo apoſtaſia quæſt. prima, num. 4. & verbo hæreſis 1. q. 6. numer. 9. Roſel. verbo hæreticus num. 4. ver. quid de illo, Repert. Inquiſit. verbo hæreticus §. ſi vero hoc facit. Naua. in man. cap. 11. num. 27. verſ. tertio peccat mort. Bann. in 2.2. quæſt. 11. art. 4. quæſt. 2. verſ. tertia concluſio*, vbi ait hanc eſſe communem ſententiã Iuriſperitorum, & ibi *Aragon. artic. 3. §. ſed dubium eſt quiſnam poſſit, verſ. dico ſexto*, vbi ſatisfacit rationibus *Caietani* contrarium aſſerentis, eam tandem ſequitur *Penn. in direct. Inquiſit. par. 2. ſuper quæſt. 41. §. autem qui metu.* Qui omnes tanquã verißimũ cõformiter docent eos, qui talia hæretica lia, vel apoſtatica dicunt aut faciunt, quamuis fidem interius retineant, grauiſſime, & mortaliter peccare; *gloſ. & canon. in cap. non ſolum lo 2. 11. q. 3.* nulla enim cauſa, vel caſus excuſari quemquam poteſt in materia, & Confeſſione Fidei, quin cum opus eſt confiteri eam teneatur, nec metus mortis in cauſa, eſt metus cadens in cõſantẽ virum, nec licet ore negare Chriſtum, aut Fidem, & corde tantum retinere, hæc putauerunt Helchæſetæ, & propterea merito, velut hæretici, damnati ſunt à Fabiano Papa, vt in eius vita refert *Breuiarium Roman. die 20. Ianuar.* quod citat *Penn. in Director. Inquiſit. parte prima, comm. 24. ſuper quæſt. nona.*

33 Cum igitur ſupradicta hæreticalia, vel apoſtatica dicta, vel facta exterius dicentes, aut facientes, Fidem interius retinentes, in excommunicationem non incurrerint, à quolibet idoneo Cõfeſſario abſolui poterunt, non enim habet eorum crimen aliam reſeruationẽ, per quam pœnitentes abſolui, & Confeſſarij abſoluere prohibeantur, ita ſentire videntur omnes præcitati, ex eo quod aſſerunt non eſſe excommunicatos, & nominatim id profitetur *Aragon. dict. quæſt. 11. articul. 3. §. ſed dubium eſt quiſnam poſſit, verſ. dico ſexto*, vbi ſatisfacit rationibus *Caietani* contrarium aſſerentis, eam tandem ſequitur *Penn. in direct. Inquiſit. par. 2. ſuper quæſt. 41. §. autem qui metu.* Qui omnes tanquã verißimũ cõformiter docent eos, qui talia hæretica lia, vel apoſtatica dicunt aut faciunt, quamuis fidem interius retineant, grauiſſime, & mortaliter peccare; *gloſ. & canon. in cap. non ſolum lo 2. 11. q. 3.* nulla enim cauſa, vel caſus excuſari quemquam poteſt in materia, & Confeſſione Fidei, quin cum opus eſt confiteri eam teneatur, nec metus mortis in cauſa, eſt metus cadens in cõſantẽ virum, nec licet ore negare Chriſtum, aut Fidem, & corde tantum retinere, hæc putauerunt Helchæſetæ, & propterea merito, velut hæretici, damnati ſunt à Fabiano Papa, vt in eius vita refert *Breuiarium Roman. die 20. Ianuar.* quod citat *Penn. in Director. Inquiſit. parte prima, comm. 24. ſuper quæſt. nona.*

34 Ex prædictis omnibus quod attinet ad noſtram principalem quæſtionem, conſtat Epiſcopos virtute *Concilij Tridentin. dict. cap. 6.* non abſoluere occultos hæreticos, quoniam per proceſſum *Bullæ in Cœna Domini*, & Romanorum Pontificum declarationibus, fuit Concilio derogatum, & quamus derogatum non fuiſſet, adhuc non deberent Epiſcopi facile vti tali facultate, propter aliqua inconuenientia, quæ ex nimia illius decreti obſeruantia oriri poſſent, quod iam olfecerat Ioa. *Roias in ſingularibus Fidei ſing. 5. incip. accuſatum, verſ. tertio fallit, num. 38.* Hinc Domini Cardinales, Inquiſitores Generales Vrbis, & Orbis Apoſtol. auctoritate in mature conſiderata, vbi expedire vident, Epiſcopis potentibus, concedunt facultatem abſoluendi occultos hæreticos in foro conſcientiæ tantum, eam facultatem petentibus literis teſtatam faciunt, & parciſſime largiuntur, quia longo rerum vſu & quotidiana experientia didicerunt, ita expedire. Regulariter igitur cauſa cognita id obſeruare ſolent, quod à *Clemente VII.* conſtitutum eſt, nã Epiſcopis locorum indulget, vt hæreticos, credentes, fautores, receptatores, vel defenſores hæreticorum, pœnitentes, & humiliter cõuerti volentes poſtquam errores ſuos abiurauerint à cenſuris, in quas incurrerunt, abſoluant, ad gremium ſanctæ matris Eccleſiæ reſtituant, & reducant, & pœnitentias ſalutares iniungant. Addunt præterea, vt Epiſcopi poſſint ad idem peragendum eligere ſibi tres, vel quatuor viros in Theologia Magiſtros, aut in iure Canonico Licentiatos, qui eodem modo præfatos deliquentes abſoluere poſſint. Hos viros plures, vel pauciores concedunt pro latitudine diœceſis Epiſcopi talem facultatem petentis, ac etiam pro multitudine hæreticorum, ſeu ſchiſmaticorum in diœceſi habitantium, & quoniam interdum in quibuſdam prouincijs, aut ob defectum Academiarum, aut ob alias cauſas difficulter Magiſtri in Theologia, aut Doctores, ſeu Licentiati in iure Canonico haberi poſſunt, ideo hunc rigorem temperantes permittunt, vt ſi prædicti Magiſtri, vel Licentiati haberi non poſſunt, alij viri idonei arbitrio Epiſcoporum eligantur, qui nunus, ad quod aſſumuntur, obire ſciant, & valeant. Hæc omnia literis patentibus comprehenduntur, quibus omnes Domini Cardinales, Inquiſitores, Generales ſuo ordine, ſubſcribunt, quam quidem facultatem non ſolent ad indeterminatum tempus concedere, ſed annos præfiniunt tres, vel quatuor ſicut occaſio, & circũſtantia ſuadet.

35 Epiſcopi, ſeu Epiſcoporum vicarij aut officiales, & alij viri per Epiſcpos deputati in recipiendis hæreticis, ſeu ſchiſmaticis in eis locis, ſeu diœceſibus, in quibus ob multitudinem talium deliquentium ordo

iudiciarius plene seruari, aut non potest, aut nõ expedit vt seruetur, sequentem practicam, & modum retinere debent. Qui ab hæresi, vel schismate, vel alijs delictis contra Fidẽ, & Catholicam Ecclesiam cõmissis, pœnitentiam acturus ad Episcopũ, seu alios per eum deputatos accesserit, verbo, vel scripto culpas suas coram Episcopo, vel prædictis deputatis narrabit notario, seu tabellione presente coram duobus, vel tribus testibus eas excipiet, iurabit reus de veritate dicenda, interrogabitur de multis circumstantijs, de credulitate, de tẽpore, quo in errore permansit, & de plerisque alijs, quæ ad securitatem eius conscientiæ spectant, dicetur illi, si opus fuerit, vt integre, & confidenter explicet omnes suos errores, nec timeat aperire vulnus, vt copiosam, & salutarem recipiat medicinam: admonebitur quam grauiter errauit, Catholicã Romanam Ecclesiam deserendo, eius dogmata spernendo, & à vera illius, & recta via declinando; quæ vehementer eius salutẽ exoptat. Postquã cõfessio fuerit sic in iudicio recepta in priuato auditorio Episcopi, seu vicarij illius, aut alibi, prout duxerint eligendum, tunc Episcopus, seu deputati iubebunt pœnitentem flexis genibus coram libro Euangeliorum abiurare hæreses, & errores, quos confessus est. Peracta abiuratione, & promissione, quod nunquam deseret Catholicam Romanam Ecclesiam, Episcopus, seu deputati ab eo in forma Ecclesiæ absoluent pœnitentem, iniungentque illi pœnitentias salutares: notarius totius actus conficiet patẽtes literas, seu publicum instrumentum, cui præter notarium subscribet Episcopus, aut deputatus ab eo, qui pœnitentiam imposuit reuertenti, & confitenti, idque instrumentum dabitur reo absoluto, vt cõstet ipsum, & reconciliatum fuisse Ecclesiæ gremio, & pœnitentiam recepisse. Postquam reus in foro exteriori prædicto modo satisfecerit, & fuerit à censuris absolutus, deinde per approbatos Confessarios absoluetur in foro pœnitentiali.

36 Iudices vero Fidei, videlicet Inquisitores contra hæreticam prauitatem, non obstante cuiuslibet Canonis, Concilij, aut processus Bullæ in Cœna Domini decreto, in foro exteriori absoluere possunt hæreticos, credentes, fautores, receptatores, & defensores eorum, & alios quoslibet contra Fidem delinquentes, ab excommunicatione, & alijs cẽsuris contra eos latis illosq. gremio Ecclesiæ reconciliare, iuxta sacram Ecclesiæ sanctionem, in qua ita scriptum extat.

37 De præeminentia horum Inquisitorum, & obedientia eisdem ab omnibus præstanda extat *Bulla Pij Quinti*, quam refert *Stephanus Quarantain sum. Bullarij verbo hereticus*. Sunt enim grauissimi, & æquissimi, ac prudẽtissimi, sanctitate, & doctrina pollent, quippe quod ad illud munus tam sanctum, & venerandum non vulgares homines, sed doctrina, prudẽtia, probitate, alijsque magnis virtutib. insigniti eliguntur, prout ita quotidie fieri nos experientia docet, & exemplis confirmant *Simanch. de Catholicis institut. titul. 34. a numer. 9. Sigismund. Scacc. de iudicijs causarum lib. 1. capit. 87. a numero primo, Eymeric. in Director. Inquisitorum part. 3. quæst. prim. Roias de priuilegijs Inquisitorum nu. 410. Ludouic. a Paramo de origine Officij Sanctæ Inquisitionis libro 3. quæst. 9. a numero 23. Fr. Didacus Murillo dellas excellencias de Caragoca tractatu secundo, cap. vigesimo secundo*.

38 Cuius rei non vulgare testimonium nobis Lusitanis præstat Illustrissimus Dominus meus *Ferdinandus Martinus Mascarenhas*, cui primos meorum laborũ fructus, & me ipsum iure optimo debeoui, & vir gentilitia nobilitate, & literis insignis, qui postquam *Conimbricensis Academiæ* integerrimus extitit gubernator, & rector, & postquam *Algarbiensem Ecclesiam* dignissimus Præsul multis annis feliciter gubernauit, nunc *Portugalliæ Regni Inquisitor generalis* viros integerrimos eruditos, & omni laude dignissimos sacris Tribunalibus præficit, qui maturo semper consilio causas ad Fidem spectantes æqua lance iudicant.

39 Iam hodie omne delictum hæresis spectat ad Inquisitores, priuatiue ad omnes alios iudices, non exclusõ tamen iudicio Ordinarij coassistentis Inquisitoribus in causa propriæ ouis, vt decreuit *S. D. Paulus V.* adhibitis seueriss. pœnis contra Superiores Religiosorum intromittentes se vlterius hac de re in suis subditis, eosque nõ deferentes illico ad sanctum Tribunal, prout refert Lusitanus noster *Emmanuel do Valle de Moura de encantationibus, & enfalmis sect. 3. cap. primo, numero decimo*.

40 Et quot sint casus directe, & reductiue ad tribunal Sanctissimæ inquisitionis spectantes numerat *Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiast. decis. 671. in 1. edit. & resolut. 423. in 2. edit.* & vltra casus ab eo numeratos aliquos adducam peculiaribus Summorum Pontificum cõstitutionibus ad ipsos Inquisitores pertinentes, vt horum notitia ad omnes peruenire possit, ne de eisdem cognoscere & iudicare se intromittant.

41 Contra Confessores, qui in sacris Confessionibus cõfitentem ad libidinem prouocauerint, cum male de Sanctissimo pœnitentiæ Sacramento sentire cẽseantur, eo abutẽtes, vti de hæresi suspectos iure optimo hodie procedunt hæreticæ prauitatis Inquisitores, vt per *Decian. tract. crimin. lib. sext. capit. vigesimo primo, num. 42. & cap. 23. num. primo cum sequentib. Nauarr. consil. 1. sub tit. de hæreticis, Sa in summ. verbo Confessio num. vigesimo quinto. Pegna in comment. super Director. Inquisit. parte secunda, quæstione 56. comment. 81. §. ille quoque, Iacob. de Graffis consil. 1. sub titul. de cognatione spirituali, Petrus de Ledesma in summa par. prima de Sacramen. Pœnitentiæ. 19. vers. sexta conclusio: Farinac. in praxi crimin. quæst. 187. num. 28. Marcus Anton. Genuens. in praxi Archiepiscop. Neapol. cap. 66. num. secundo. Henriquez in summ. lib. 6. capit. 18. §. 4. & libr. 13. de excommunicat. cap. 24. num. secundo, lit. P. Ludouic. à Paramo ad constitutionem Pij III. libro 3. quæstione 10. numer. 159. Emman. do Valle dict. tractat. de encantat. & enfalm. sect. 3. capit. secundo numer. 6. & latius capitulo 3. à numero 10. Salzed. ad Bernard. capitulo 85. lit. A. in nouissima edit. Aloys. Ricc. in praxi aurea resolution. 440. Quarant. in summa Bullarij verbo Confessor*, quod & iustissime ordinauit, ac decreuit *Pius IIII.* quadam sua constitutione, cuius tenorem fideliter desumptum ex archiuo sanctę Inquisitionis Generalis *Vlyssiponis* copiam libri in qua continebatur sibi faciente *Reuerendiss. D. Antonio de Noronha Episcopo Eluensi, & Generali Inquisitore Sanctæ Inquisitionis Regni Portugaliæ* refert *Fr. Emman. quæst. Regular. tom. primo quæst. 59. art. 4. & tom. secundo qu. 26. artic. 1.*

42 Et doctissimum super prædicta *Pij IIII.* Bulla librum edidit *Reuerendissimus D. Rodericus à Cunha* nunc meritissimus *Portugalẽsis Episcopus*, & inde maiora esse adepturos speramus, qui maxima integritate, & doctrina insignitus, Legalis, & Põtificij iuris scientia conspicuus, multis magnificisque virtutum titulis cohonestatur, cuius conspicuum iuris Canonici opus

multis

multis vigilijs vſque ad ſeniles annos elaboratum, in lucem editum citius expectamus, quam quidem Bullam nunc ex Apoſtolica cõmittione *S. D. Pauli V.* ad id nuper ſpecialiter emiſſam habemus, de qua Luſitanus noſter *Benedictus Ægidius in tract. de iure, & priuilegio honeſtatis art. 11. à num. 18.* vbi etiam agit an Confeſſarius crimen inceſtus committat cum ea, quam in Confeſſione audit?

43 Clericus matrimonium, ſiue clam, ſiue publice contrahens ſi in ſacris ſit conſtitutus Ordinibus, non ſolũ committit ſacrilegium, ſed etiam de hæreſi ſuſpectus eſt, ita vt contra eum procedi poſſit per Inquiſitores Sancti Officij, ita *Bernard. in pract. cap. 80. alias 84. nu. 3. verſ. redditur præterea ſuſpectus*, & ibi *Salzed. lit. D. Decian. tract. crimin. lib. 6. cap. 22. de clericis contrahentibus matrimonium nume. 11. Director. Inquiſitorum par. 2. queſt. 49. p. 365.* vbi *Pegna comment. 74. §. iam apoſtata, Paramus de origine Sanctæ Inquiſitionis lib. 3. q. 10. nume. 75. Farinac. in praxi crim. par. 5. queſt. 138. numer. 94. Azor. inſtit. moral. par. 1. lib. 13. cap. 13. queſt. vlt. Carol. de Graſſis de effectibus clericalibus effectu 1. num. 1056. & effectu 5. num. 50. Emman. de Vall. dict. ſect. 3. cap. 3. nu. 9. Fr. Emman. queſt. Regular. tom. 3. queſt. 1. art. 1.* vbi an Inquiſitores procedere poſſint contra monachum nuptias contrahentem.

44 Matrimonium contrahens ſimul cum duabus vxoribus videtur male ſentire de Sacramento, & contra eum tanquam contra ſuſpectum de hæreſi procedunt Inquiſitores contra hæreticam prauitatem, vt per *Perez ad leges Ordinamenti, tit. 1. libr. 5. pag. 44. in fine. Menoch. de arbitr. caſu 420. nu. 114. & li. 5. de præſumpt. q. 6. num. 37. Nauarr. conſ. 1. de hæreticis nu. 8. Azeued. l. 5. nu. 3. tit. 1. lib. 5. noua recopil. Gutier. pract. lib. 2. q. 8. num. 1. Henriq. in ſumm. lib. 11. caper. 2. num. 3. & lib. 12. cap. 6. nume. 4. Farinac. dict. part. 5. queſt. 140. num. 24. Emman. de Valle d. ſect. 3. cap. 1. num. 14. in princip. & c. 3. numer. quinto.*

45 Contra eos, qui cum ad Sacrum Presbyteratus Ordinem minimè promoti ſunt, Sacerdotis tamen auctoritatem temerè ſibi aſſumentes, Miſſarum celebrationes vſurpant, & Sacramentũ Pœnitentiæ Chriſti fidelibus miniſtrare præſumunt, procedunt etiam Inquiſitores contra hæreticam prauitatem *Fr. Emman. q. Regular. tom. 2. queſt. 27. art. 2. Bobadil. in ſua Politica lib. 2. c. 17. nu. 89. Emman. de Valle dict. ſect. 3. cap. 3. nu. 9.*

47 Ex conceſſione Gregorij *XIII.* qui ad inſtantiam *Sebaſtiani* Regis Portugaliæ, exiſtente *Cardinale Henrico* eius patruo, ſucceſſoreque in Regno Inquiſitore Generali, habent Luſitani Inquiſitores cognitionem, & punitionem nefandi criminis cum plenitima poteſtate, & priuatiue ad omnes iudices, & Superiores eccleſiaſticos: cumulatiue tamè ad ſeculares poteſtates, vt refert *Emman. de Valle d. ſect. 3. cap. 1. num. 16.*

48 Cõtra perſeuerantes in excommunicatione per annum proceditur tanquam contra ſuſpectos de hæreſi leuiter, vt per *gloſ. in cap. contingit de dolo, & comm. Conarr. in capit. alma part. 1. §. 7. numer. 10. verſ. quarto, Marc. Anton. Genuen. in praxi Archiepiſcop. Neapol. cap. 7. numero 5.*

49 Circa hæreſis crimen tanta fides, & obedientia Inquiſitoribus deberur, vt ſeculares iudices teneãtur litteras, & illorum mandata celeriter exequi, & ſuum officium nullatenus impedire, alias contrarium facientes excommunicationem incurrere decidunt tex. *in cap. vt officium, §. ſtatuimus, & in cap. vt inquiſitionis in fine, de hæretic. lib. 6.* reſoluunt *Simanch. de Catholicis inſtitution. tit. 23. nu. 9. Carrer. in praxi tit. de hæreticis §. circa ſecundum, nu. 56. Lucerna Inquiſitorum, verbo impedientes nu. 1. Azeu. ſeq. 5. nu. 7. tit. 1. lib. 4. noue recopil.*

50 Nam iudex ſecularis in cauſa hæreſis merus executor eſt, nec de proceſſu, nec de ſententia, aut mandato Inquiſitoris, nec de crimine illo cognoſcere poteſt, etiã ſi mortis pœna imponenda ſit hæretico, quia totũ hoc Inquiſitoris prudentiæ relinquitur, itaut locus non detur reuiſioni, ita *Aloyſ. Riec. in praxi fori eccleſ. deciſ. 330. in 1. edit. & reſo. ut. 287. in 2. edit. Soar. de Paz in pract. tom. 2. prælud. 2. num. 30. Curia Philippica par. 3. §. 3. nume. 19. Fr. Ludouicus Miranda de ordine iudiciario, quæſt. 1. art. 5. concl. 5. Mendez à Caſtro in praxi Luſitana lib. 2. cap. 1. nu. 16.* & tenetur abſque alia cognitione officium ſuum impertiri ſtatim, & omni caſu, oculis, vt aiunt, clauſis *Azeu. d. leg. 15. nume. 9. Pegna in director. Inquiſitorum par. 3. comment. 85.*

51 Si tamen inobediens fuerit, Inquiſitores cenſuris, & pœnis eum compellere poterunt *Decian. tract. crimin. lib. 5. cap. 22. num. 21. Bobadil. in ſua Politica lib. 2. capit. 17. num. 81. Farinac. in praxi crimin. q. 97. nu. 105. cum ſeqq. & de hæreſi queſt. 186. nu. 162. Mendez à Caſtro d. cap. 1. nu. 16.* Ex quibus iam ſublata eſt theorica *Bartoli in l. Duus la 2. col. 2. num. 3. & in l. non dubium. ff. de cuſtodia reorum*, aſſerentis iudicem ſecularem non teneri præciſe credere ſententiæ, vel proceſſui hoc caſu, ſed poſſe facere alia acta de nouo, & ex illis hæreticum cõdemnare, quia Magiſtratus, qui huiuſmodi mandatis non obtemperat, & præſtare auxilij reculat, eſt ſuſpectus de hæreſi, & vt hæreticus apprehẽdi, & iuriſdictione ſua priuari poteſt *Rebuf. tom. 2. ad leg. Gallia tit. de litteris requiſitorijs in princ. nu. 20. Menoch. de præſumpt. lib. 5. quæſt. 6. num. 31.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatos pro violenta manuum iniectione in clericos ſolus Papa abſoluit.*
2 *Epiſcopi huiuſmodi excõmunicatos abſoluunt, quando percuſſio eſt leuis.*
3 *Percuſſio leuis qua dicatur.*
4 *Iniuria leuis iudicanda eſt arbitrio boni viri.*
5 *Percuſſio leuis non dicitur, quæ in foro, platea, vel alio publico loco cum ſcandalo fit.*
6 *Impedimentum legitimum habens propter quod excõmunicatus non poteſt Summum Pontificem adire ſine periculo vitæ, poteſt ab Epiſcopo abſolui.*
7 *Impedimentũ iuſtum habet is, qui ire non poteſt, licet mittere valeat pro abſolutione.*
8 *Impedimentum iuſtum quoad hoc cenſetur habere, qui curã animarum, vel filios, aut vxorem habet, timetque ob ſuam abſentiam damnum notabile accipere.*
9 *Inimicitias capitales etiam ſua culpa contrahens, propter quas non valet Romam adire, poteſt ab huiuſmodi excõmunicatione per Epiſcopum abſolui.*
10 *Inimicitiæ capitales, quæ dicantur.*
11 *Inimicitiæ capitales oritur ex lite ſuper omnibus bonis, vel meiori illorum parte.*
12 *Accuſatio criminalis inducit capitalem inimicitiam.*
13 *Status quæſtio inducit capitalem inimicitiam.*
14 *Mortis, aut grauis infirmitatis periculum poteſt efficere, vt a quolibet Sacerdote huiuſmodi excommunicatus abſolui poſſit.*
15 *Abſolutionem ab excommunicationis ratione articuli mortis,*

vel cuiusuis impedimenti imponenda est obligatio sub iuramento, vt cessante morbo, vel eo impedimento se præsentet Superiori, nisi illud impedimentum sit perpetuum.

16 *Clerici collegialiter, seu communiter viuentes, qui se se mediocri, & non enormi percussione affecerunt, possunt ab Episcopo absolui.*

17 *Monachi, siue alij Regulares se ad inuicem percutientes per eorum Prælatos absolui possunt, cum certis declaration. Episcopus tamen de equitate eos etiam exemptos absoluit; num. 19.*

18 *Religiosus, qui percusserit clericum secularem debet ab Episcopo absolui, quando percussio est leuis.*

20 *Filij impuberes possunt ab huiusmodi excommunicatione per Episcopum absolui.*

21 *Status ob fragilitatem mitius quis punitur.*

22 *Ianitor, seu officialis turbam arcendo non ex deliberatione, ab huiusmodi excommunicatione potest per Episcopum absolui.*

23 *Inops ab huiusmodi excommunicatione quando possit per Episcopum absolui?*

24 *Pauper quis dicatur?*

25 *Æger, aut quacunque corporis impotentia impeditus quando ab huiusmodi excommunicatione possit per Episcopum absolui.*

26 *Æger qui dicatur?*

27 *Senex à prædicta excãmunicatione, quando possit per Episcopum absolui.*

28 *Senes qui dicantur?*

29 *Existens in potestate alterius, qualis est seruus, vel filiusfam. potest ab huiusmodi excommunicatione per Episcopum absolui.*

30 *Mulieres cuiuscunque sint ætatis, & conditionis ab excommunicatione possunt per Episcopum absolui.*

31 *Pontificem Summum non valens adire pro absolutione huius excommunicationis, an teneatur adire Legatum?*

32 *Inferior ab Episcopo, quando possit ab hac excommunicatione absoluere.*

EPISCOPVS QVIBVS in casibus excommunicatos pro violenta manuum iniectione in clericos absoluere possit?

ALLEGATIO XLI.

1 INcidentes in excommunicationem pro violenta manuum iniectione in clericum à solo Papa absolutionem consequi possunt, vt probãt *tex. in cap. si quis suadente 17. quæst. 4. & in cap. cum illorum, de sentent. excommunicat.* de quorum materia late agunt *Nauarr. in man. c. 27. nu. 76. cum seqq. Toler. in instruct. Sacerd. lib. 1. c. 31. Perez l. 1. tit. 3. di. 1. Ordin. pag. 61. Bena responsa casuum consc. p. 1. casu 46. & casu 60. Cened. ad Decretum collect. 24. Leli. Zechi. de priuileg. eccles. priuil. 155. Carol. de Grassis de effectib. cler. effectu 9. à num. 148. Iacob. de Graf. in aureis decis. p. 1. lib. 2. c. 49. Soar. tom. 5. de censur. disp. 22. Sayr. cod. tract. lib. 3. cap. 26. & seq. Molin. de iustit. tom. 4. disp. 52. Bonac. de censuris disp. 4. Bellet. disquisit. clerical. p. 1. tit. de fauore clericorum Canonis.*

2 Aliquando tamen possunt Episcopi à prædicta excommunicatione reseruata absoluere, quando scilicet percussio est leuis, iuxta *tex. in capit. peruenit, de sentent. excommunicat.* & quæ resoluunt *Vini. tom. 1. commun. opinion. lib. 1. tit. 12. num. 10. vers. sed ante dicta conclusio. pag. 196. Gutier. canon. libr. 1. capit. 3. num. 11. cum seqq. Ioann. Garcia de nobilit. glos. 9. n. 40. cum seqq.* late *Sayr. de censuris lib. 3. cap. 28. cum seqq. Iacob. de Graffis dict. cap. 49. nu. 51. cum seqq. Bonacina d. q. 4. puncto 5. Bellet. d. tit. de fauore clericorum canonis §. 3. à nu. 33. Carol. de Graff. d. effect. 9. à num. 173.*

3 Percussio leuis regulariter illa dicitur, quæ fit pugno, palma, manu, pede, digito, baculo, vel lapide, quæ nullam maculam, vel fugillationem carnium relinquit, vel quæ fit absque abscissione membri, sine effractione dentis, sine exclusione multorum capillorum, sine effusione multi sanguinis, vt patet ex Extrau. *Io. XXII.* quam referunt *Nauar. in man. cap. 27. num. 92. ac praxis noua episcop. par. 2. ca. 1. num. 13.* & resoluunt *Philiarch. de officio Sacerd. par. 1. lib. 3. cap. 33. fol. 172. Molin. d. to. 4. disp. 57. nume. 1. Sayr. dict. libr. 3. cap. 28. num. 8. Iacob. de Graffis dict. cap. 49. num. 51.*

4 Et denique leuis iniuria iudicanda est arbitrio boni viri, seu iudicis, ideſt, Episcopi, ex circunstantijs personarum, locorum, temporum, modi percussionis, & læsionis, vt tenent citati a *Belleto dict. §. 3. numer. 34. & à Sayr. dict. cap. 28. num. 5.*

5 Ex quibus decidenda venit quæstio illa an dicatur leuis percussio, quæ in foro, platea, vel alio publico loco, cum scandalo fit? in quo *gloss. verbo mutilationem in dict. cap. cum illorum*, tenet percussum in platea, vel in Ecclesia, etiã leuiter, dici atrociter iniuriatum, propter quod sic percutiens non potest per Episcopum absolui, quia huiusmodi non potest dici leuis, ex quo est notoria, sequitur ibi *Abb. num. 9. Siluest. verbo absolutio 4. in princip. Iacob. de Graffis dict. caput. 49. numer. 56. Bellet. dict. §. 3. a num. 36. Bonacina dict. q. 4. puncto 5. numero 2. vers. mediocris.* Atrox enim iniuria dicitur, si percutiatur aliquis in platea, vel in theatro §. *atrox, instit. de iniur. l. Prætor §. atrocem ff. eodem. Hippol. sing. 546.* quãuis contrarium, imò huiusmodi percussionem dici leuem, quę fit in publico, & ab ea posse Episcopum absoluere, nisi in se fuerit percussio notabilis, & magnum aliquod generaret scandalum, tenent *Card. cons. 42. Lap. alleg. 76. Nauar. dict. cap. 27. num. 92. Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiep. Neapol. cap. 80. per totum.*

Dantur etiam aliqui casus in quibus potest Episcopus absoluere, etiãsi percussio sit mediocris, vel enormis, quos quatuor versiculis recensent *Abb. in d. capi. cũ illorum, num. 1. & etiam.* adducunt *Sayr. dicto capit. 28. Nauar. d. capit. 27. numer. 61. Bellet. d. §. 3. Bonacina q. 4. puncto 5. num. 3.*

6 Primus casus est de habente legitimum impedimẽtum, propter quod excõmunicatus nõ possit Summum Pont. adire sine graui periculo vitæ, vt probat *caput. de cætero, de sentent. excom. Henriq. in sum. libr. 9. de Pœnit. cap. 11. nu. 5. Soar. tom. 4. disp. 63. nu. 2. Bellet. §. 3. nu. 12. Bonacina dict. puncto 5. num. 3. vers. tertius, Sayr. dict. c. 28. num. 39. Hieron. Monte qu. 15. num. 26. & 30. Carol. de Grassis d. effectu 9. a num. 181. & numer. 158. Sanch. in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 13. nu. 9. Zambran. de casibus in articulo mortis c. 4. dub. 4. num. 14.*

7 Iustum impedimentum habet is, qui ire non potest, licet mittere valeat pro absolutione *Henriq. d. li. 6. cap. nono, numer. 7. & libr. 13. de excommun. cap. 29. num. 3. Vgolin. de censuris Pontifici reseruatis par. 3. cap. 2. verbo, nisi in mortis articulo §. 4. num. 1. vers. item habet locum, & de censur. tab. 1. c. 4. n. 13. in fine, Sanchez d. c. 13. n. 41.*

8 Deinde iustum impedimentum, quoad hoc cẽsetur habere, qui curam animarum habet, si timet eas ob suã

absentiam

abſentiam damnũ notabile accepturas, niſi tamen idoneum Vicarium conſtituere poſſit, Vel, qui ad Papam pro abſolutione proficiſci tenetur, habeat vxorem, & filios, quos in extrema neceſſitate relictos eſſe agnoſcat, *Sayr.d.cap.28.num.38.*

6 Vnde ſi quis propter capitales inimicitias nõ poſſit Romam adire, etiamſi eas contraxerit ex ſua culpa, poteſt ab Epiſcopo abſolui, *Silueſt. verbo abſolutio 4.nu.3. verſ.quartus, Tolet.in ſumm.libr.5.cap.8.numer.2. verſ. quarto iſta, Sayr.d.cap.28.nume.16.Carol.de Graß.dict. effectu 9.num.158.Bellet.dict.§.3.num.12.& nume.18. Bonacina dict.nume.3. verſ. tertius.* Inimicitiæ capitales quæ dicantur tractant *Bar.in l.3. §.vlt.ff. de adimendis leg.& in l.licet*, vbi *gloſ.verbo capitales, ff.de arbit. Abb.* vbi *gloſ.magiſtra verbo inimicitias in cap. per tuas 32. de ſimonia, Menoch.de arbitrar.caſu 239.nu.8.& 11. Card. Mantica de coniectur.vltimar.voluntat.lib.12.titul.5.nu. 14.Fr.Emman.quæſt.regul.to.2.quæſt.15.art.3. Hamm. de reſignation.li.5.quæſt.3.nu.258. Cardoſo in praxi iudicum, & aduocat.verbo inimicitia à num.1.& verbo teſtis num.15.Menoch.de præſumption.libr.3.q.37.nu.16.cum ſeqq.Farinac.in praxi crimm.quæſt.49.nume.1.cum ſeqq. Ordin.Regia Luſitan.lib.3.tit.56.paragraph.6. verſ.e declaramos ſer inimigo capital, &c.*

11 Ex lite ſuper omnibus bonis, vel maiori illorũ parte oritur inimicitia capitali, *Vini.tom.1. communium opin. lib.4.tit.10.nume.137.verſ.& ſic ſecundum omnes, pag. 528.Menoch.dict.caſu 239.num.11.& de præſumpt. lib. 5.quæſt.42.nu.5.Maſcard.concl.898.n.7.Tiber.Decian. tractat.crim.lib.3.cap.25.num.56.& 57.tom.1.Farinac. dict.queſtion. 49.à num.1.*

12 Item ex criminali accuſatione *Hippol.conſ.8. num.7. & in l.1.num.56.verſ. item dicuntur capitales inimici, & numer.57. ff. de quæſt. Lanfranc. in repet. cap. quoniam contra, de probat.verbo teſtium depoſitiones num.50. Menoch.de præſumpt.lib.1.quæſt.43.nu.4. Maſcard.concluſ. 897.num.1.& 16.& concl.899. Decian.d.cap.25. num. 43.cum ſeqq.Farinac.dict.quæſt.49.à num.24. Stephan. Gratian.Marchia deciſ.133.nu.21.*

13 Item contrahitur inimicitia capitalis ſi moueatur quæſtio ſtatus *Hippol.conſ.3.num.11.Burg.conſ.22.nu. 11.Maſcard.concl.898.n.6. Menoch.de præſumption.lib. 5.quæſt.42.num.2.Farinac.dict.quæſt.49.numer.23. Fr. Emman.dict.q.15.art.3. verſ.7.* Et ex verbis iniuriosis, *Vini.dict.num.137.verſ.imo inimicitia pag.528. Hippol. in l.1.§.præterea n.57.verſ.ſtẽ oritur etiã capitalis inimicitia ex verbis iniuriosis, ff.de quæſt. Maſcard.concl.898. nu.24.& 41. Menoch. dict.quæſt.42.nu.17.Decian.d.ca. 25.num.52.Farin.d.quæſt.49.à nu.38.*

14 Hinc etiam quando imminet periculum mortis, vt quando excommunicatus graui laborat infirmitate, poteſt à quolibet Sacerdote abſolui non ſolum ab excommunicatione ob violentam manuum iniectionem in clericos contracta, ſed etiam ab alia quacunque, iuxta ea quæ *alleg.25.à num.49.*

15 Notandũ tamen eſt quod abſoluto ratione articuli mortis, aut cuiuſuis impedimẽti à quacunque excõmunicatione ſiue iuris, ſiue hominis reſeruata, ſiue Põtificis, ſiue cuicũque inferiori tenetur Cõfeſſarius iniungere, vt ceſſante morbo, vel eo impedimento ſe præſentet Superiori, qui extra eum caſum de iure poterat illum abſoluere, & hoc ſe præſentandi onus, eſt ſub iuramento imponendũ, nõ vt iterum is ab excommunicatione abſoluatur quia plene ab illa abſolutus eſt, ſed vt Superior conuenientem medicinam adhibeat, ſatisfactionẽ que imponat, ſi imponendam iudicauerit, vide *Henri. d.cap.11.paragraph.5. Soar.to.4.diſputat.30.ſect.3.nu. 6.& tom.5.diſput.22.ſect.1.num.62. Sanch.dict.cap.13. num.24.cum ſeqq.* Verum tamen eſt clericis collegialiter viuentibus, filijs impuberibus religioſis, & officialibus Principum arcentibus turbã, item, & perpetuum impedimentum habentibus, propter quod nõ poſſunt adire Summum Pontificem, de quibus omnibus infra, non eſſe iniungendum præceptum præſentandi ſe Sedi Apoſtol. in illis caſibus in quibus poſſunt ab Epiſcopo abſolui, gaudent enim peculiari priuilegio, vt aduertit *Bonacina d.q.4. punct. 5. numer.3. verſ. aduertendum eſt ſecundo.*

16 Secundus caſus eſt de clericis collegialiter, ſeu communiter viuentibus, qui ſe ſe mediocri, & non enormi percuſſione affecerunt, hi enim ab Epiſcopo abſolui poſſunt, vt probat *tex.in c. quoniam de vita, & honeſtat. cleric. Bonacina dict.num.3.in princ. Bellet.d.§.3. num.5. Nauar.dict.cap.27.num.91.in princip.*

17 Monachi tamen, ſiue alij Regulares ſe ad inuicem percutientes per eorum Prælatos ſunt abſoluendi *cap. Monachi 2.capit. cum illorum, §.qui ſi clauſtrales, de ſent. excom. Nauar. Bonac. & Bellet.* dictis locis, *Fr. Emman. quæſt. Regul.tom.1.quæſt.20.art.12.* vbi addit quod verba *d.cap.monachi.* ibi, in clauſtro, non ponuntur quaſi innuant, quod ſi extra clauſtra ſe percuſſerint ab Epiſcopo, & non à ſuo Prælato debeant abſolui, ſed quia hoc crebrius in clauſtro contingit, deinde aduertit, quod ſi ſuperior aliquis percuſſerit ſuum ſubditum, poteſt ipſe ſecundum priuilegia abſolui ab alio Sacerdote ſubdito ſuo, electo ab ipſo in Confeſſorem, & ſi ſubditus, & Prælatus ſe ad inuicem percuſſerint, & in Conuentu non ſit aliquis, qui eos poſſit abſoluere, poſſunt ad inuicem ſe abſoluere, & idem *Fr.Emman. dict. quæſt.20.ar.19.* reſoluit quod ſi Prælatus Regularis non ſit Sacerdos, & nullus alius ſit Sacerdos Regularis in Conuentu, vel ſi ſit excommunicatus, aut alter impeditus poteſt eius ſubditus abſolui ab Epiſcopo à minori clerici læſione. Si vero monachũ alterius monaſterij alius monachus percuſſerit per Abbatem vtriuſque monaſterij debet abſolui *d.capit. cum illorum, §. ſi vero clauſtralis, &* ibi *Abb.num.13.& Hoſt.num.14.* Aduertas tamen quod Abbas non abſoluit nouitium incidẽtem in excommunicationem *canon. ſi quis ſuadente*, ante religionis ingreſſum *Tiraq.de retractu lig.§.1.gloſ.8. numero 31.*

18 Si vero religioſus percuſſerit clericum ſecularem debet ab Epiſcopo abſolui, quando percuſſio eſt leuis, *ca. religioſi, de ſent.excommun. in 6. Fr.Emman.quæſt.regul. tom.1.q.20.art.12.* Quamuis Prælatus Regularis monachos ſibi ſubditos ſe ad inuicem percutientes abſoluendi ius habeat iuxta ſupradicta, Epiſcopus tamen de æquitate eos etiam exemptos ab excommunicatione *d.cap.ſi quis ſuadente* abſoluere poteſt *Silueſtr.verbo abſolutio 5.nu.2.& 3. Bellet. d.§.3.num.7.*

19 Item ſi monialis monialem, vel conuerſam, aut clericum percuſſerit per Epiſcopum in cuius diœceſi monaſteria fuerint abſolui poteſt, *caput. de monialibus*, vbi *gloſ.fin.& Doct.de ſentent.excommun. Silueſt.verbo abſolutio 4. numero 3. Bellet. d.§. 3. numero 4.* qui hoc procedere aſſerunt, tam in exemptis, quam non exemptis.

20 Tertius caſus eſt de filijs impuberibus, iſti enim poſſunt ab Epiſcopo abſolui nõ ſolum ab excommunicatione leuis, ſed etiã mediocris, & enormis percuſſio-

nis factæ tempore impubertatis, *cap. vlt. de sentent. excomm. Bellet. d. §. 3. nume. 20. Carol. de Graff. d. effectu 9. num. 172. Bonacina d. num. 3. vers. quintus casus*, mitius enim quis punitur ob fragilitatem ætatis *Duen. reg. 259 Tiraquell. de pœnis temper. causa 7. Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo vel aduersarij dolo à nu. 50. Molina d. tom. 4. disput. 36. num. 6. Aloys. Ric. in collectan. decis. par. 5. collectan. 1845.*

22 Quartus casus est de ianitore, seu officiali turbam arcendo non ex deliberatione, sed fortuito casu clericum lædente, qui potest ab Episcopo absolui, nisi forte grauiter vulnerauerit, *capit. si vero, §. officialis, de sentent. excomm. Sayr. dict. lib. 3. cap. 28. numer. 17. Couarr. de Sacram. & censur. tom. 2. disputation. 14. numer. 193. Bonacina dict. numer. 3. versic. secundus, Bellet. dict. §. 3. num. 22.*

23 Quintus casus est de inope, ideſt tanta paupertate grauato, quod Romam pro absolutione accedere non possit, is enim si clericum percusserit potest ab Episcopo absolui, *capit. quod de his, capit. quamuis, de sentent. excommun. Tolet. d. cap. 8. nu. 2. vers. quarto ista, Hieron. de Monte dict. quæst. 15. à nu. 6. Carol. de Graff. d. effectu 9. num. 164. Bellet. d. §. 3. numer. 24.* vbi cum *Host. in dict. cap. quod de his num. 1. & Abb. in cap. ea noscitur num. 5. de sentent. excommun.* resoluit hoc habere locum in eo paupere non mendicante, sed viuente ex suo artificio, de quo etiam *Azened. l. 2. num. 46. titul. 18. libr. 4. nouæ recop.*

24 Pauperes enim dicuntur non solum mendicantes, sed etiam habentes congruam sustentationem, qui tamen attento statu personæ, & dignitate videntur indigere *Bart. in l. 1. num. 35. C. de sacrof. Eccles. Lara in leg. si quis à liberis, §. sed si filius num. 44. ff. de liberis agnosc. Tiraq. de pia causa in præfat. pag. 10. D. Barbosa in l. maritum, num. 6. ff. soluto matrim. Surd. de alimentis tit. 1. quæst. 93. num. 30. & tit. 7. q. 9. à nu. 27. & decis. 61. nu. 3. Mascard. de probat. concl. 1154. num. 14. Spin. in speculo testam. gl. 6. nu. 10. Mexi. in tract. tastæ panis concl. 1. num. 46.* vbi etiam resoluit data paupertate potius nobili, quã ignobili succurrendum, *Bernard. Graua. ad practicam Cameræ Imper. lib. 1. concl. 42. consid. 1. num. 2. & Surd. d. quæst. 93. num. 33.* asserit pauperem dici, qui habet multas filias nobiles. Denique an quis pauper dicatur, iudicis discretioni committitur, qui attenta personarum, & circunstantiarum qualitate arbitrabitur *Menoch. de arbitr. casu 65. & de præsumpt. lib. 6. quæst. 25. Surd. d. tit. 7. quæst. 9. num. 10. Mascard. conclus. 1154. Perez l. 1. vers. ex qualitate tit. 1. lib. 3. Ordin. pag. 461. Serapbin. de priuilegijs iuramen. priuil. 4. nume. 98. Molin. de primog. lib. secundo cap. 16. num. 46. Barbosa in d. l. maritum num. 6. Farinac. in praxi crimin. quæst. 57. numer. 93. & sequen. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 2. numer. 43. Scacc. de appellat. quæst. 17. limit. 40. nu. 8.* plures per *Flores de Mena vari. lib. secundo quæst. 21. num. 130.* Et paupertatis plura priuilegia referunt *Rebuff. priuileg. 9. Paul. Montan. de tutelis cap. 36. glos. 2. à num. 4. Cened. part. 1. collect. 27. à num. 2.*

25 Sextus casus est de ægro, siue valetudinario, aut quacunque corporis impotentia impedito, & à fortiori membrorum destituto qui ab Episcopo suo absolui possunt ab excommunicatione ob violentam manuum iniectionem in Cleticos incursam etiamsi infirmitas temporalis sit, vel non immineat periculum mortis, putà in febre tertiana, quartana, vel podagra, ita *Abb. & Inno.* per tex. ibi *in d. c. quod de his, Carol. de Graff. d. effectu 9. nu. 162. Siluest. d. verbo absolutio 4. nu. 3. vers. nonus, Sayr. d. c. 28. nu. 24. Bellet. d. §. 3. nu. 25.*

26 Infirmi, & valetudinarij dicuntur ex consilio medicorum *Roland. consil. 22. n. 20. ad fin. lib. 3. Menoc. de arbitr. casu 60. Farin. in praxi crim. p. 2. q. 76. nu. 90.*

27 Septimus casus est de sene, qui à prædicta excommunicatione per Episcopum absolui poterit, quamuis fortis sit ad ambulandum *cap. ea noscitur, 12. de sentent. excommunicat. Siluest. verbo absolutio 4. num. 3. versic. decimus, Carol. de Graff. d. effectu 9. à nu. 160. Sayr. d. c. 28. nu. 25. Bellet. d. §. 3. nu. 26.*

28 Senes qui dicantur arbitrio iudicis relinquitur *Menoch. de arbitrar. casu 59. & de præsumpt. lib. 6. quæst. 46. nu. 25. Flamin. de resignat. lib. 5. quæst. 6. à nu. 4.* vbi q. 3. num. 47. asserit quod senectus, & morbus à pari procedunt, imo senes dicuntur perpetuo infirmi *Monteleon. in tract. de priuileg. senect. cap. 5. Thom. Alli. de infirmis cap. 19. & Farinac. in praxi crimin. par. 3. quæst. 92. nu. 22* refert senem dici ab anno 50. perfecto, vsque ad annos 70. Senum multa priuilegia enumerant vltra aliquos ex citatis, *Paleotb. in speciali tract. de senect. Stephan. Gratian. discept. forens. capit. 328. à num. 1. Pineda in vita D. Ioannis Baptistæ lib. 2. artic. 1. c. 9. §. 139. pag. mihi 98.*

29 Octauus casus est de existente in potestate alterius, qualis est seruus, & filius famil. modo dominus graue damnum inde patiatur absque sua culpa ex serui absentia, *c. mulieres 6. de sentent. excomm. Carol. de Graff. d. effectu 9. nu. 167. Bonacina d. q. 4. puncto 5. nu. 3. vers. septimus, Bellet. d. §. 3. nu. 29.*

30 Nonus casus est de mulieribus cuiuscunque sint ætatis, & conditionis, possunt enim à locorum Ordinarijs absolui, cum illis periculosum sit peregre proficisci, & se virorum cœtibus immiscere *d. c. ea noscitur. Nauar. d. cap. 27. nu. 88. Tiraquel. l. 10. comunb. glos. 1. p. 10. nu. 33. Sayr. d. lib. 3. cap. 28. nu. 18. vers. tertius casus, Hieron. de Monte q. 15. num. 6. Carol. de Graff. d. effectu 9. numer. 159. Bellet. d. §. 3. num. 17. Bonacina d. num. 3. versic. sextus.*

31 Aduertendum est eum, qui non potuit Summum Pontificem adire ob legitimum impedimentum, non posse ab Episcopo absolui, quando potest saltem adire legatum, aut alium habentem facultatem absoluendi ab huiusmodi excommunicatione reseruata Summo Pontifici. *Nau. d. c. 27. nu. 88. vers. ad quartam, Sayr. dict. lib. 3. c. 28. nu. 39. Bonacin. d. nu. 3. in fine.*

32 Deinde aduertendum inferiorem ab Episcopo non posse absoluere excommunicatum pro leui iniuria illata in personam Clerici, vel existente aliquo ex prædictis impedimentis, vt resoluunt *Hieron. de monte d. q. 15 nu. 29. & 30. Carol. de Graff. d. effectu 9. nu. 181.* Nisi in articulo mortis, vt per eundem *Car. de Graff. d. loco num. 153. Bellet. d. §. 3. nu. 9.* Vel quando Episcopus in specie mandauerit suo Vicario, vt possit absoluere ita excommunicatos *Sbroz. de Vicario Episcopi lib. 2. q. 180. num. 2. & seq.* Vel alicui Vicario ad id specialiter deputato *Bonacina d. puncto 5. nu. 4. vers. addo.*

SVMMARIVM.

1 *Clericus non debet esse corpore vitiatus, aut diminutus.*
2 *Romani quos olim Sacerdotes eligebant?*
3 *Perse sacrorum ministros corpore integros admittebant.*
4 *Facies sæpe indicat quale sit corpus.*
5 *Corporis species simulacrum est mentis, figuraq; probitatis.*
6 *Anima pulchra sæpe residet pulchro in corpore.*

7 Phy-

7 *Phyſiognomonia apprime vtilis eſt ad capiendam de aliquo præſumptionem.*
8 *Exteriora indicant interiora.*
9 *Deformis non facile fieri poteſt, vt bonus ſit.*
10 *Mutilatio inducit irregularitatem, quæ in aliquo membro, dummodo principali, euenit, & ob culpam contingit.*
11 *Membrum ſumitur proea parte, quæ habet certum officium deputatum, & in corpore noſtro diſtinctam habet operationem.*
12 *Mutilatio partis alicuius membri non producit irregularitatem, niſi pars illa abſciſſa celebrandi adimeret poteſtatem, vel notoria culpa in illius abſciſſione accedat.*
13 *Caſtrari ſe permittentes fiunt irregulares, nec poſſunt eſſe clerici, etiam quando hoc fecerint, vt caſte viuant.*
14 *Caſtratus, vel ſectus non ſponte, ſed caſu, poteſt fieri clericus, & ſi iam ſit, in ſuſceptis valet Ordinibus miniſtrare, niſi id ſua culpa acciderit.*
15 *Caſtratus ab adultera marito, quia ipſum inuenit cum ſua vxore coire, non poteſt fieri clericus, cum id ſua culpa acciderit.*
16 *Membrum genitale amittens ex eo quod ſciens cognouerit mulierem morbum Italicum habentem non poteſt fieri clericus.*
17 *Manum habens mutilatam, articulatam, vel aridam, aut perpetuo tremulam, non poteſt ad Ordines promoueri.*
18 *Digito careus, quando ſiat irregularis.*
19 *Digitus non eſt propriè membrum noſtri corporis.*
20 *Pollicis pars ſi deſit, & notabilem defectum non producat, neque Haſtiam frangere impediat, minime inducit irregularitatem, dummodo eiuſdem nulla præceſſerit culpa.*
21 *Digito illo careus, qui medius eſt, non eſt irregularis.*
22 *Digitos ſenos habens in manibus non eſt irregularis.*
23 *Digitos ſuperfluos habens, poteſt eos ſibi amputare, vel amputari permittere, dummodo nullum inde periculum ſibi immineat.*
24 *Capillorum defectus ob morbum Italicum, aut ſimilem procedens, irregularitatem poteſt operari arbitrio Epiſcopi.*
25 *Facies deformis quando inducat irregularitatem.*
26 *Color in facie non eſt quid eſſentiale, ſed accidentale.*
27 *Cæcus non poteſt fieri clericus; at in ſuſceptis Ordinibus, in quibus viſu non eſt opus, miniſtrare poteſt.*
28 *Cæcorum aliqua miranda referuntur.*
29 *Monoculus non poteſt eſſe clericus etiam prima tonſura.*
30 *Lippus non poteſt fieri clericus, modo longa, & diuturna, ac continua ſit lippitudo.*
31 *Oculi ſiniſtri, ſine Canonis viſiua virtute ſi quis careat, & tanta polleat virtute in dextro, vt ſine deformi facici conuerſione poſſit legere Canonem, non eſt irregularis.*
32 *Naſum preſſum, grandem, aut tortum detinens, præcipue ſi pariat deformitatem, prohibetur ordinari.*
33 *Naſi abſciſſio inducit irregularitatem.*
34 *Os habens deforme, & imperfectum non eſt admittendus ad Ordines, quando fœditatem ac horrorem generat.*
35 *Balbus, ac bleſus, qui detinetur loqui & verba explicare; non eſt ad Ordines aſſumendus.*
36 *Dentes non numerantur inter membra.*
37 *Dentes ſibi euellens ex indignatione, vel impatientia, quando ad Ordines ſit admittendus?*
38 *Auris an ſit membrum?*
39 *Auribus careus propria culpa, aut notorij peccati cauſa eſt irregularis.*
40 *Claudus poteſt ad Ordines promoueri, niſi talis ſit, quem oporteat cum baculo accedere ad Altare.*
41 *Barbam habens corroſam, aliaue deformitate maculatam, non eſt Ordinandus.*
42 *Gibboſi, vel curui dicuntur corpore vitiati præcipue ſi nimia in eis ſit deformitas.*
43 *Morboſi quando poſſint ordinari?*
44 *Podagra, & ſcabie laborantes nimiam inducentibus deformitatem, irregulares ſiunt.*
45 *Paralyſi, vel appoplexia laborantes irregulares ſunt.*
46 *Italico morbo laborantes ſi foris appareat, horroremque & ſcandalum gignat, irregulares ſiunt.*
47 *Febris quartana neminem retrahit ab Ordinibus ſuſcipiendis.*
48 *Comitiali morbo correptus Ordines aſſumere non valet, nec in ſuſceptis miniſtrare.*
49 *Leproſus promoueri non debet.*
50 *Furioſi, mente capti, & ij, qui in furorem aliquando verſi inſaniuerunt, non poſſunt fieri clerici.*
51 *Dæmoniaci non poſſunt fieri clerici.*
52 *Dæmoniaci tandiu erunt ab officijs ſuis, Ordine, & loco ſuſpenſi, quouſque vnius anni ſpatio per diſcretionem Epiſcopi inueniantur ab huiuſmodi calamitate liberati.*
53 *Gigantes, & Pygmæi, quando irregulares ſint?*
54 *Abſtemij, quando poſſint ordinari?*
55 *Corporis vitium aliquod, ſeu defectus abſque culpa alicui ordinando prouenies, impedimentum præſtat ſolum executioni illius actus, ſeu officij, ad quod ſit inhabilis propter impotentiam, aut defectum.*
56 *Digitos duos, & dimidium palmæ ſine ſua culpa amittens, poteſt habere beneficium non requirens celebrationem.*
57 *Summo Pontifici ſolum competit poteſtas diſpenſandi, cum corpore vitiatis.*
58 *Declaratur gloſ. verbo, noſtram, in cap. ſignificauit de corpore vit.*
59 *Epiſcopus poteſt diſpenſare cum habentibus membrum occultum, ſine manifeſtum non ſua culpa abſciſſum, & quando ceſſat homicidij præſumptio atque huiuſmodi membrum non reddit ipſum impotentem ad celebrandū.*
60 *Vitium modicum quod dicatur, & quæ notabilis deformitas relinquitur iudicis arbitrio.*
61 *Epiſcopi eſt determinare, quando dubitatur ſit ne talis corporalis morbus, vel defectus, qui Ordinis executionem impediat, etiam reſpectu Regularium.*

EPISCOPVS AN POSSIT cum ſibi ſubditis diſpenſare in irregularitatibus prouenientibus ex vitio, ſiue defectu corporis?

ALLEGATIO XLII.

1 COrpore vitiatus ad effectum ne debeat Ordinibus inſigniri ille dicitur, qui membro principali caret, vel quia natus ita eſt, vel quia illud mutilatum, aut debilitatum ſibi fuit, aut ipſum nimia illius deformitas angit; qui vult enim fieri clericus non debet eſſe corpore vitiatus, aut diminutus, *cap. illiteratos 36. diſt. cap. 1. 49. diſtinct. cap. non confidat 50. diſt. cap. 1. capit. pœnitentes, & cap. præcepta 55. diſt. capit. infames 6. quæſt. 1. cap. 1.* & per totum, *de corpore vit. Cou. in Clem. ſi furioſus par. 1. in princip. num. 5. Albert. Troti. de vero, & perfecto clerico, lib. 2. cap. 16. Lambertin. de iurepatron. 1. part. 2. lib. quæſt. 7. artic. 12. numer. 1. Thom. Alti. de ludo ſcachorum, quæſtion. quinta princip. numer. 23. Campanil. in diuerſorio iuris Canon. rub. 11. cap. 17. numer. 1. Azorius.*

ſtitut. moral. par. 2. lib. 6. cap. 4. quæſt. 13. Bel. et. diſquiſit. clericalium, par. 1. rub. de diſciplina clericali, §. 7. num. 1. pag. 86. Nicol. Garcia de beneficijs, par. 7. cap. 12. num. 4. Nam ſecundum *Galen. lib. de definit. medi.* ſanitati accidunt pulchritudo, boni habitus integritas, teſteque *Seneca epiſt. 40.* minus eſt accepta ſcientia vel virtus ex deformi corpore veniens, hinc *Ennius* gratior eſt virtus veniens de corpore pulchro.

2 Romanos olim ab ætate Romuli mos erat eos ſolos Sacerdotes eligendi, qui & genere excellẽtes, & virtute præſtantes, nec tamen inopes, aut corpore vlla ex parte truncati fuiſſent, vt refert *Dyoniſ. lib. 2. Roman. antiq.*

3 Apud Perſas vſu pariter receptum fuit ſacrorũ miniſtros corpore integros admittendi, nullam maculam habentes, neque aliqua corporis fœditate notati, *Alexand. ab Alex. lib. 6. dierum genial. cap. 14.* quia corporalis fœditas, animi morumque deformitatem indicat argum. *c. cum diuerſitatem de conceſſis præbend.* tenent ibi *Abb. notab. 1. Tiraq. l. 2. connub. gloſ. 1. par. 2. nu. 55. Eſcob. de ratiocin. cap. 32. num. 1.*

4 Facies namque ſæpe indicat quale eſt cor, *obſervandum, ff. de officio præſid. l. 3. ff. de teſtibus.*

5 Et ſpecies corporis ſimulacrũ eſt mentis, figuraque probitatis. *Luc. de Penn. in l. 1. verſ. 2. quæritur, C. qui at. vel profeſſ. ſe excuſ. libr. 10. & l. 1. C. de profeſſ. qui in vrbe Conſtantinop. lib. 12. Matheſ. de Fano in tract. de modo ſtudendi, cap. 3. Thom. Actl. d. q. 5. num. 26. D. Ambroſ. lib. 2. de Virgin.* quem citat *Cenall. commun. contr. comm. qu. 248. num. 15.* vbi *à num.* [illegible].

6 Multa de pulchritudine adducit: & ſæpe in pulchro corpore pulchra reſidet anima ex ſententia *Cyni* relata ab *Alexand. conſ. 109. incip. ponderatis, numer. 10. verſ. aiſtus vero iuuenis. lib. 6.* Proinde loquebatur Dominus ad Moyſem dicens, loquere ad Aaron: homo de ſemine tuo per familias ſuas, qui habuerit maculam nõ offeret Deo ſuo, nec accedet ad miniſteriũ eius, ſi cæcus fuerit, ſi claudus, ſi vel paruo, vel grãdi, vel torto naſo, ſi fracto pede, ſi manu, ſi gibbus, ſi lippus, ſi albuginẽ habens in oculo, ſi iugem, ſcabiem, ſi impetiginem in corpore, vel herniоſus. omnis enim, qui habuerit maculam de ſemine Aaron Sacerdotis, non accedat offerre hoſtias Domino, nec panes Deo ſuo, *Leuit. capit. 21.* refertur *in c. hinc etenim, 49. diſt.*

7 Per ſigna corporis nobis nota, inquiunt logici, ſyllogizamus diſpoſitiones animæ, nobis ignotas, *Ariſt. 2. Perierm.* Apprime enim vtilis eſt phyſiognomonia ad præſumptionem de aliquo capiendam, *Bald. in l. 2. in 2. col. C. quom. appell. non recip. Hippol. in §. expedita num. 55.* quos refert *Thom. Actl. de ludo Scachorum queſtion. 5. princ. num. 67. Gualcan. de brachio Regio par. 3. à num. 81. Gambar. de caſib. referu. pag. 186. numero 14.* vnde Propert.

Ex operum ſpecie clareſcunt intima cordis.

8 Exteriora enim indicant interiora, §. *pauorum inſtit. de rerum diuiſ.* Vnde non verificatur in iure dictum illud. Fronti nulla Fides. Et dicit *Bald. in l. obſeruare, C. quorum appellat. non recip.* quod ſicut turpis habitudo corporis declarat quẽ procliuẽ ad ſcelera, ita pulchra ad virtutes. Nõ enim facile fieri poteſt, vt qui omnino deformis eſt, bonus ſit, *Lobadul. in ſua politica, lib. 1. c. 8. num. 8.* Vnde *Mart. lib. 12. epigram.* in zoilum ex corporis deformitate illum opinabatur improbum, remque mirandam eſſe ſubiungit ſi fortaſſe bonus eſſet.

Crine ruber, niger ore, brevis pede, lumine læſus,
Rem magnam præſtas, Zoile, ſi bonus es.

10 Mutilatio (quę proprie, & ſtricte ſumpta, eſt amputatio membri, vt pluribus relatis Doctoribus probat *Aloyſ. Ric. in prax. aurea reſol. 66.*) tantũ inducit irregularitatẽ, quæ in aliquo membro, dummodo principali, euenit, & ob culpam contingit, *Nauar. in manual. cap. 27. num. 198.* nam præter mutilationem membrorum ad exequutionem Ordinum neceſſariorum in quibus nil refert vtrum caſu, vel culpa ſit ſequuta mutilatio, ſemper diſtinguitur, an illa caſu, vel culpa euenerit, quia ſi caſu, & ſine culpa illa accideret in paruo membro nullam, aut minimam inducente deformitatem, irregularitatem non operatur, *glo. ſi in cap. vlt. de corpore vit.* dummodo rei licitæ operam daret, *Borgas de irregular. rub. de corpore vit. num. 5. verſ. ſi autem par. 5.*

9 Sed ſi ex propria culpa in mutilationẽ incidit, etiamſi culpa ipſa minima fuerit, irregularitatem incurrit, in qua tamen diſpenſat Epiſcopus, vt miniſtret in ſuſceptis, per *cap. 1. de corpore vit.*

11 Membrum autem ſumitur pro ea parte quæ habet certum officium deputatum, & omne id quod in corpore noſtro diſtinctam habet operationem illud proprie dicitur membrum, ſecundum *Ariſtot. 3. Meteor. Clar. §. fin. quæſt. 69. nu. 16. Caball. reſolut. crim. caſu 136. nume. 16. Farinac. in praxi crim. q. 19. num. 22. cum ſeqq. Plac. de delictis lib. 1. cap. 25. nu. 4. Covar. in Clem. ſi furioſus, par. 3. in mu. nume. 8. Iacob. de Graff. in deciſ. aur. lib. 2. cap. 26. numer. 4. Henriq. libr. 14. cap. 8. §. 1. Nauar. in manual. cap. 27. num. 206. verſ. ſecundo dico, Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol. 67.*

12 Sed mutilatio partis alicuius membri non producit irregularitatem, *Sineſt. verbo corpore vitiatus, numer. 3. verſ. aut eſt mutilatus*, niſi pars illa abſciſſa celebrandi adimeret poteſtatem, nempe ſi pollex præciſus eſſet, aut quinis aliorum digitorum requiſitorum ad conſecrationem, *cap. fin. & ibi gloſ. vlt. de corpore vit.* Vel deformitatem operaretur ſcandaloſam *cap. 1. d. tit. de corpore vit.* & in hoc euentu procedere poteſt opinio Doctorum aſſerentium abſcindentem ſibi partem membri fieri irregularẽ, quãuis non ſit notoria eius culpa, quam tenent *Tolet. in ſumm. lib. 1. cap. 63. in vltima regula, Molin. de iuſtit. tract. 3. diſp. 67. num. 8. & diſput. 70. numer. 16. Soar. tom. 5. de cenſuris diſp. 51. ſect. 2. nume. 6. & 8. Sayr. eodem tract. lib. 7. cap. 7. nu. 12. Nicol. Garcia de benefic. par. 7. c. 12. à num. 5.* In alijs vero euentibus ad incurrẽdã irregularitatẽ ex abſciſſione partis membri requiritur notorie culpa, & in his terminis procedere poteſt ſententia aliorum, qui tenent requiri notoriam culpam quando totum membrum non eſt abſciſſum, de qua *Placa de delictis c. 24. nume. 13. Iacob. de Graff. in deciſ. aurei libr. 4. cap. 27. nu. 42. Vgolin. de irregular. cap. 51. num. 7. & cap. 52. num. 5. Henriq. in ſumm. lib. 14. c. 8. §. 4. lit. X. & c. 19. §. 4.* & in notoriam culpam incidere, qui voluntarie ſibi mutilat non eſt qui dubitet, qui enim abſciderit ſemetipſum non fiat clericus, vt habetur in *Can. Apoſt. 22.* relato *in ca. qui partem 55. diſt.* tametſi abſciſſio ſit illius membri, quo minime egeat ad miniſterium Ordinis, nec deformitatem operetur, ſcilicet, ſi obtruncaſſet pudẽda, prout infra *n. 13. cum ſeq.* dicitur, *Covar. in clem. ſi furioſus par. 1. in princip. num. 7. verſ. ſecundo, Bonacina de cenſuris diſp. 7. quæſt. 2. puncto ſecundo à numero 29.* & in iſto caſu non diſpenſat Epiſcopus, niſi dum defectus, & ipſa culpa eſt notoria, cum quadam infamia, *Henriq. diſt. cap. 19. §. 4.*

13 Qui ſe caſtrauerunt, ſeu permiſerunt ſponte ſe caſtrari,

ſtrari, ſiunt irregulares, nec poſſunt eſſe clerici, *capit. ſi quis abſcidit, & cap. ſi quis pro egritud. 55. diſt. c. exp. 1. de corp. vit.* Etiam quod hoc fecerint, vt caſte viuant *d. c. ſi quis pro agritudine c. ſignificamus 4. de corp. vit. Rebuf. in comm. ad l. ſpadonum 128. verſ. ſi tamen aliquis, ff. de verborum ſignificatione. pag. 487. & in praxi benefic. tit. de diſpenſat. cum corpore vit. nume. 15. & 16. Bellet. d. tit. de diſciplina clericali, §. 7. num. 12.* Non enim per abſciſſionem corporis à Deo plaſmati exiſtimare debent poſſe à ſe carnales concupiſcentias amputare, ſed per diſciplinam religionis, vel abſtinētiæ; Vnde illud *Matt. 19.* quatenus Dominus noſter dicit eſſe Eunuchos, qui ſe caſtrauerunt propter Regnum Dei, eſt intelligendum de eunuchis ſpiritualiter, ideſt de his, qui ſe abſtinent perpetuo à cōcubitu fœminarum, prout interpretantur *D. Auguſt.* & alij quos congerunt *Conar. in clem. ſi furioſus par. 1. in princip. num. 6. verſic. quinto, Bellet. dict. tit. de deſciplina clericali, §. 7. num. 13. Campan. d. cap. 17. num. 12.* vbi etiam ſecundum *Chryſoſt.* quem refert *Soto lib. 5. de iuſtitia quæſt. 2. art. 1. in fine*, dicit, intelligi poſſe de illis, qui non per membrorum abſciſſionem, ſed malarum cogitationum interemptionem ſe caſtrauerunt.

14 Si autem non ſponte, ſed caſu quis fuerit ſectus vel caſtratus, nempe propter infirmitatem, aut languorē, aut in cunabulis, ſeu à barbaris, aut per inſidias hominum, ſiue dominorum eunuchus factus. vel ſi ita natus eſt, poteſt fieri clericus, & ſi iam ſit poteſt in ſuſceptis Ordinibus miniſtrare *cap. ſi quis a medicis, c. eunuchus, capit. ſi quis pro egritudine, cap. ſi quis in infirmitate, cap. lator. cap. præterea 55. diſt. capit. ex parte 1. & 2. & capit. vlt. de corpore vit. Nicol. Garcia d. cap. 12. nn. 6. Bellet. d. tit. de diſciplina clericali §. 7. nn. 16.* niſi id ſua culpa acciderit *Con. in d. Clem. ſi furioſus par. 1. in princip. numero 6. Mayol. de irregular. lib. 1. cap. 15. Plac. de delictis capit. 24. num. 10. & 14. Rebuff. in praxi benefic. tit. de diſpenſat. cum corpore vit. numer. 16. Vinald. in candelabro aureo tit. de irregularit. ex vitio corporis à nume. 174. Henriq. in ſumm. par. 2. lib. 14. cap. 8. paragraph. 1. in fine, Nicol. Garcia d. cap. 12. num. 8.* plures refert *Doctores Cened. ad Decretal. collect. 69. num. 1.* vbi *num. 3.* pulchre quærit cur carens teſticulis non ſit piloſus.

15 Veluti ſi fuerint abſciſſa virilia, ab adulteræ marito, vlciſcente iniuriam quia ipſum inuenit cum ſua vxore coire, *Con. vbi proxime Villad. in tract. de regularit. de corpore vit. colum. 2. Vgolin. de irregul. cap. ſi nu. 3. Soar. tom. 5. diſp. 51. ſect. 2. num. 8. Sayr. de cenſur. lib. 7. cap. 7. num. 12. & 13. Molina de iuſtit. tractat. 3. diſp. 70. nume. 18. Campan. d. cap. 17. nu. 11.*

16 Aut ſi cognouit carnaliter mulierem habentē morbum Italicum, ex cuius contagio amiſit membrum genitale, attento quod ex hoc id ſolet ſuccedere, niſi ignoranter eam cognouiſſet, quam ſanam putabat. *Fr. Emman. in ſumm. tom. 1. cap. 158. num. 7.* Caſtratus vero ob ægritudinem de cōſilio Medicorū ſine vlla diſpenſatione ad omnes Ordines ſacros ab Epiſcopo ſuo promoueri poteſt, *Nauar. conſ. 2. ſub tit. de corpore vit. in nouis, Sayr. ſub eod. tit. deciſ. 3.*

17 Manum habens mutilatam non poteſt ad Ordines promoueri, *cap. expoſuiſti 6. de corpore vit. Flamin. de reſignat. lib. 5. quæſt. 6. num. 48. Bellet. d. tit. de diſciplina clericali num. 20. Campan. d. capit. 17. à num. 104.* Nec illas habens articulatas, & aridas, ad miniſterium executionis Ordinum ineſficaces *Henriquez. lib. 14. capitulo 8. paragraph. 4. in fine, Flamin. de reſignat. lib. 5. q. 6. num. 49. Campan. d. cap. 17. num. 107.* Nec etiam eas tremulas perpetuo habens, præcipue ſi immineret periculum ſubuerſionis ſanguinis, *Maiol. de irregul. lib. 2. cap. 24. in fine, Tolet. lib. 1. inſtruct. Sacerd. cap. 25. num. 13.*

18 Digito ſiniſtræ manus carens licet promoueri, ex *c. lator 55. diſt.* tum etiam dexteræ, vt inibi *gloſſa* dicit, dummodo illius carentia in alteutra nec magnā operetur deformitatem, neque aliquis ipſorū ſit, qui perneceſſarius eſt ad conſecrationem, ſicut pollex, aut index, quorum altero ſi quis careat ſit irregularis, *Borgaſ. de irregul. tit. de corpore vit. nu. 4. Selu. de benefic. par. 3. quæſt. 5. poſt num. 44. verſ. attendendum, Plac. de delictis lib. 1. cap. 25. nume. 9. Salon. in 2. 2. D. Thomæ q. 65. art. 1. controu. 4. conc. 2. Sayr. de cenſuris lib. 6. c. 15. poſt nu. 12. Bellet. d. tit. de diſciplina clericali §. 7. nu. 18.*

19 Digitus enim nō eſt membrum proprie noſtri corporis *Bart. in l. 2. num. 13. ff. de publ. iudic. & in l. non ſunt liberi ff. de ſtatu hom. & conſ. 201. incip. quæritur an digitus par. 1. Felin. in cap. ego N. poſt num. 1. de iureiur. & in cap. cum illorum nu. 4. de ſentent. excommunic. Caſſan. in conſuetud. Burgund. rub. 1. §. 5. verſic. per hæc quidem, Farin. in praxi crimin. q. 19. num. 24. Aloyſ. Ricci. d. reſolut. 67. nu. 3. Henriq. d. lib. 14. cap. 8. paragraph. 1. in med. Nauar. conſ. 1. nu. 1. ſub tit. de corpore vit. in nouis. Sayr. in floribus deciſ. ſub eodem tit. deciſ. 2.*

20 Vnde ſi pars pollicis deſit, & notabilem defectum non producat, neque Hoſtiam frangere impediat, minime inducit irregularitatem, dummodo nulla eiuſdē præceſſerit culpa, *Salon. d. controu. 4. concl. 2. Tolet. libr. 1. inſtruct. Sacerdot. cap. 25. num. 13. Sayr. d. deciſ. 2. Nauar. d. conſ. 1. Bellet. d. tit. de diſciplina clericali paragraph. 7. numero 19. Campanil. d. capitulo 17. numero 112. verſ. quinimo.*

21 Digito illo carens, qui medius appellatur, eſt irregularis. prout reſoluit *Sayro de cenſur. lib. 6. cap. 15. numer. 16.* Verum contrarium exiſtimat *Campan. d. num. 112. verſ. verum*, ex eo, quia digitus ille non deſeruit Euchariſtiæ.

22 Qui ſenos digitos habet in manibus non eſt irregularis, ex *Henriq. in ſumm. lib. 14. cap. 8. §. 3.* præcipue ſi exercitij vſum non detinent, neque propterea operatio manus incommodatur, iuxta *gloſ. in c. qui partem*, & ibi *Archa. 55. diſt.*

23 Et poteſt ſuperfluos digitos ſibi amputari permittere, dummodo nullum inde ſibi vitę periculum immineat, aut maior deformitas ſuboriatur, prout auctoritate *gloſ. in d. c. qui partem* reſoluit *Silueſt. verbo corpore vitiatus nu. 4.* ſequuntur *Maiol. de irregul. lib. 1. c. 14. nn. 15. Henriq. d. cap. 8. §. 3. in fine, Sayr. d. lib. 6. cap. 8. nu. 2. Bonacina d. puncto 2. nu. 11.*

24 Capillorum defectus ob morbum Italicū, aut ſimilem procedens, irregularitatem poteſt operari, Epiſcoporum arbitrio, non ſolum ob fœditatem, ſed etiam quia aſpectus huiuſmodi affectus memorię omniū, aut repetit, aut mandat illius cauſam incōtinentiam ſcilicet, aut aliam nequiorem ſcandalum producentem, ita *Campanil. d. cap. 17. nu. 36. in fine.* Illud autem an capilli ſint membra non eſt meum inquirere, altiorem petit indaginem, cū nemo audeat id affirmare teſte *Vgolin. de irregul. cap. 4. §. 5. ſub num. 1.*

25 Facies, quę eſt pars anterior capitis humani, conſtans ex fronte, oculis, naſo, malis, ore, & mento, ſi notabiliter deformis ſit, inducit irregularitatē, vt inquit *Nau. in man. c. 25. n. 72.* aut ſi illa adeo maculata foret, vt propter ſcandalū inhabilis eſſet ad Ordines. *Silueſt. verbo*

verbo homicidium 3. *num.* 4. *vers. limita secundo*, vel si esset aliquib. coloribus vel vulneribus deturpata, ex his quæ scribit *Maiol. de irregul. lib.* 1. *cap.* 21. *num.* 1. *vers. propterea*.

26 Color tamen in facie non est quid essentiale sed accidentale, vnde Mauri, & Ethiopes faciem nigram habētes, nullo iure reperiuntur prohibiti suscipere Ordines, *Maiol. libro primo cap.* 21. *numero secundo Bonacina d. puncto* 2. *num.* 11.

27 Cæcus non potest fieri clericus, *capit. hinc est* 49. *dist. cap. fin.* 55. *dist. Bellet. d. tit. de disciplina clericali* §. 7. *nu.* 22. *Campan. d. cap.* 17. *n.* 51. *Henriq. d. lib.* 14. *cap.* 8. §. 2. *lit. L.* In susceptis tamē ordinib. ministrare potest, eaq. ad vsum illorum spectantia exequi, in quibus visu non est opus, veluti prædicare, & Confessiones audire; ac pariter beneficia retinere, illa tamen dato coadiutore, si personale seruitium requirat, *Maiol. de irregul. libr.* 1. *cap.* 20. *num.* 2. *vers. cæcum vero. Flam. de resignat. libr.* 5. *quæst.* 6. *num.* 37.

28 Cæcorum aliqua miranda referunt *Guillelm. in cap. Rainuntius verbo in extremis nu.* 31. & 32. *Tiraq. de iure primog. q.* 21. *num.* 15. *Flamin. d. q.* 6. *num.* 39. *cum seqq.* de *Lippo Aurelio Florentino cæco* vide multa per *Bergomensem in supplemento chronicorum fol.* 437. *verso*. Et de fratre *Carolo Fernando* Belga Burgensi à parua ætate oculis capto, & ob id elementorum quoque penitus ignaro, qui tantum sui miraculum præbuit, vt velut alter Homerus vir in omni scientiarum genere doctissimus euaserit, & in celebertimo Parisiensi gymnasio publice docuerit, & fuit Monachus S. Benedicti, & Diaconus, scripsit, ac dictauit, de quo *Arnol. libr.* 2. *de ligno vitæ c.* 64. *pag.* 509. & *ca.* 72. agit de *Fr. Paulo Genuensi* ab infantia cæco, & Monacho Cassinensi, anno Domini 1050. & *Nicassius Vordeus Machliniæ* natus apud Flandros, cæcus fuit I. V. D. & publicè idem ius docuit, vt asserit *Georgius Braus ciuit. l.* 3. *in Indice verbo Machlinia cart.* 26. *verbo mensis in supplemento chronicorum fol.* 437. *verso* & de *Robert Scoto* à puerili ætate cæco Theologo eximio, & Episcopo Amathan. ciuit. in Hibernia scribit *Campanil. d. cap.* 17. *n.* 68.

29 Monoculus, idest cocles, carens, scilicet vnico tantū oculo, non potest fieri clericus, etiam primæ tonsuræ, *cap. si euangelica* 55. *distinct.* neque carens pupilla oculi, vt de vtroque fuit decisum per Rotam, teste *Seraph. decis.* 625. *nume.* 1. 2. & 3. *p.* 1. resoluunt *Nauar. in man. capit.* 27. *num.* 199. *Campanil. d. cap.* 17. *num.* 70. vbi *nu.* 73. cum *Henriq. d. lib.* 14. *cap.* 8. *paragraph.* 1. & 2. idem asserit de habente oculos, sed alterum ipsorum inhabilem, quia visu ille caret, quamuis sanus, & integer alijs videatur, & *nu.* 74. extendit ad habentem in oculo albuginem, & *nu.* 74.

30 Idem asserit in lippis, modo tamen longa, & diuturna, atq; continua sit lippitudo, & horrorem inspicientibus afferat absque subtili inspectione, *Henriq. d. lib.* 14. *cap.* 8. §. 2. *in princip.* Habens verò maculam in oculo, quæ non inducit magnam deformitatē, nec scandalum pariat in populo, non excluditur à clericatu, neque etiā ab Episcopatu, *c. cum tua, de corpore vitiatis, Seraphin. d. decis.* 625. *num.* 3. vbi etiam tenet in hoc casu requiri Episcopi dispensationem.

31 Si quis carens visiua virtute in oculo sinistro, sine Canonis, & tanta polleat virtute in dextro, vt sine deformi faciei conuersione possit legere Canonem, non est irregularis, *Nauar. d. capitulo* 27. *numer.* 199. *Sayr. d. l.* 5. *c.* 8. *n.* 8. *Bellet. d.* §. 7. *n.* 29. *Bonacina d. puncto* 2. *n.* 2.

32 Nasum pressum, aut grandem, vel tortum detinens prohibetur ordinari *cap. hinc, & in hinc* 46. *distinct.* videlicet si illius paruitas, magnitudo, vel tortuositas deformitatem pariat, explicat *Selua in tract. de benefic. p.* 3. *q.* 5. *vers. item ille in prim. post num.* 44. idque arbitrio Episcopi diriméndum censent *Viual. in suo candelabro aureo par.* 2. *tit. de irregularit. numer.* 491. & *Campanil. d. cap.* 17. *à num.* 82. *cum sequentibus*.

33 Sic etiam abscissio nasi inducit irregularitatem propter deformitatem, *Molina de iustit. tract.* 3. *disp.* 70. *nu.* 2. *Bonacina d. disp.* 7. *q.* 2. *puncto* 2. *num.* 5. *Henriq. lib.* 14. *cap.* 8. §. 3. *lit. E.*

34 Os habens deforme, & imperfectum, non est admittendus ad Ordines, videlicet quando fœditatē, ac horrorem generaret, putà, si corrosum, aut contortum esset, *Mayol. de irregularit. libr.* 1. *cap.* 21. *vers. præterea. Bonacina dict. puncto* 2. *num.* 7. *Campanil. dict. cap.* 17. *nume.* 86. & 87. vbi *numer.* 91. cum *Butr. in cap. exposuisti post num.* 9. *de corpore vitiatis*.

35 Resoluit non censeri irregularem tardè, & impeditè loquentem, vt balbum, sicut erat Demosthenes, & blesum, sicut erat Moyses, nisi vitium hoc, atque defectus tam grandis esset, vt illum detineret perfectè loqui, aut verba explicare, quia tunc ad Ordines non esset assumendus, de quo etiam *Viuald. par.* 2. *tit. de irregularitate num.* 192. *Henriq. d. lib.* 14. *cap.* 8. §. 2 *in fine*.

36 Dentes inter membra non numerantur, vt resoluit *Farin. frag. crim. lit. C. num.* 375.

37 Et ideo qui, etiam ex indignatione, aut impatientia sibimetipsi dentē euulsit, excussitque ab Ordinib. non repellitur, ex *Abb. in capit. ex parte post num.* 5. *de corpore vitiatis, Sayro d. lib.* 6. *cap.* 8. *nu.* 16. *Bonacina d. punct.* 2. *num.* 6. *Viuald. par.* 2. *tit. de irregularit. num.* 155. *in fin.* Verum si notorium sit hanc euulsionē ex indignatione processisse non de facili Ordines sunt concedendi, ex resolutis per *Siluest. verbo corpore vitiatus, nu.* 5. *Mayol. lib.* 1. *capit.* 24. *vers. quod ita, Henriq. d. lib.* 14. *cap.* 8. §. 2. *propè finem*. Si vero non voluntaria, sed ex iusta causa, videlicet propter immensos, & cōtinuos dolores dentium euulsio fiat, nullum dubium est posse Ordines cōferri, vt asserit *Borgas. in tract. de irregularit. titul. de corpore vitiatis par.* 5. *n.* 4.

38 Aurem membrum esse per *gloss. in capit. singula vers. oculus* 89. *dist.* tenent *Sot. de iustitia libr.* 9. *quæst.* 2. *art.* 1. *Mayol. d. l.* 1. *c.* 25. *num.* 5. *Farin. d. lit. C. nu.* 375.

39 Sed verius est dicere non esse membrū cum necessaria non sit auditui, sed est potius tutela, & ornamentum auris, vt tenent *Nauar. d. capit.* 27. *numer.* 223. *vers. septimo infertur. Couarr. in clem. si furiosus par.* 3. *in initio nu.* 8. *versic. primum. Henriqu. lib.* 14. *cap.* 8. §. 3. *in princ. Aloys. Ric. in praxi aurea resolut.* 67. *num.* 2. & ideò auris cartilagine in tā modica carens quantitate, quæ potest ita tegi, vt possit sine scandalo ministrare, non eget aliqua dispensatione, *Nauar. sub tit. de corpore vit. conf.* 5. *in nou.*

39 Aurium tamē carentiam propria culpa, aut notorij peccati causa accidentem, quia tunc infamia incurritur, irregularitatem inducere tenent *Mayol. d. capit.* 25. *nu.* 5. & 6. *Henriq. d. cap.* 8. §. 3. *Aula p.* 7. *disp.* 3. *dub.* 1. *Coninch. disp.* 18. *nume.* 108. *Bonacina d. puncto* 2. *num.* 8. *Viuald. d. par.* 2. *tit. de irregularit. nu.* 158. *vers. prima sit, Campanil. d. cap.* 17. *nume.* 41. & de surdastro vide *Paul. Comitol. respons. moral. lib.* 6. *q.* 55. *Reginald. lib.* 30. *capit.* 5. *numero* 50. *Sayro d. lib.* 6. *capitulo* 8. *numer.* 17. *Bonacina d. puncto* 2. *num.* 7. *Aloys. Ric. vbi proxime*. Vnde cōstat

fiat non eſſe irregularem, cui per vim præciſæ fuerunt aures ab hoſtibus *Henriq.d.§.3.* Surdaſtri, etſi Presbyterio poſſint inſigniri cum nullibi prohiberi videātur, id tamen de omninò ſurdo vix poteſt defendi, ideò illis, qui presbyteralem ſuſceperint Ordinem, etſi non neceſſaria, vtilis ſaltē eſt diſpenſatio Papæ, qua ei permittatur, vt in occulto ſine ſocio aliquando celebret, conſuluit *Nau.ſub tit.de corpore vit. conſ.6. & conſ.7.n. 3.& 4.in nouis.*

40 Claudus poteſt ad Ordines promoueri, *cap.ſi quis in infirmitate, 55.diſt.* niſi ſit talis, quem oporteat cum baculo accedere ad Altare, *cap.nullus Epiſcopus.* vbi *gloſſ. verbo cum baculo, de conſecr.diſtinct.1.* Vel ſi ligneo pede incedat *Abb.in c.2.nu.3.de clerico ægrot. Flam.de reſig. lib.5.quæſt.6. num.46. Molin.d.diſp.70. num.9. Sayr.d. lib.6.c.2.nu.22. Bonacina d.puncto 2.nu.15. Henriq.lib. 14.capit.8.§.1. litt. F. Bellet.d. tit. de diſciplina clericali §.7.numero 23. Campanil.dict.capitulo 17. numero 127.* vbi *num.98.*

41 Aſſerit ordinandum non eſſe, qui barbam corroſam, aliaue deformitate maculatam habet, & *numer. 79.* aſſerit non eſſe admittendam *Mayol.* ſententiā *li.1.c. 20. ver. vlt.* aſſerentis barbam tingentes non niſi poſt pœnitentiam admittendos eſſe, & quandoque deponendos.

42 Gibboſos, vel curuos eſſe corpore vitiatos reſoluunt *Flamin.d.q.6.num.55. Sayr.de cenſur.lib.6. cap.8. nu.4. Bellet.d.tit.de diſciplina clericali §.7.numer.25.* præcipue ſi nimia in eis ſit deformitas, in quo arbitrabitur Epiſcopus *Nauarr.in man.cap.27.nu.199.verſ.qualis Gibbus, Campanil.d.cap.17.num.103. Vgolin.de irreg.c.50. nu.6. Molina d.diſp.70.nu.8. Bonacina d. puncto 2.nume. 9. Henriq.d.lib.14.cap.8.§.2.lit.O.*

43 Morboſus, cui aliquod membrum lacerum, læſumque eſt quominus homo aptus ſit, non poteſt ordinari prout de chiragra ſi eſſet cōtinua, & incurabilis, argument. *capit.penult. de cleric.ægrot.* aſſerunt *Vgolin.de irregul. capitulo 53. paragraph. primo numer.1. Campanil. d.capitulo 17.numer.135.* vbi *numer. 137.* idem tenet de podagra.

44 Et ſcabie laborantes nimiam iuducente deformitatem irregulares fieri dicit idem *Campanil. dict. capitulo 17.nu.163. Molin.d.diſp.70.nu.11. Bonacina dicto puncto ſecundo, numer. 19.* & faciunt reſoluta per *Mayol. libro primo capit.18.verſ.ad lepram, Sayr.de cenſ.libr.6. cap.9.num.9.*

45 Et de paralyſi laborantib. quod irregulares ſint, tenent *Sayr.d.c.9.nu.10. Mayol.lib.2.c.24. poſt num.1. Henriq.d.lib.14.cap.8.§.8.verſ.eadem ratio, Campanil. d.capit.17.num.164.* vbi *num.165.* aſſerit apoplexiæ morbum idem operari.

46 Item Italico morbo laborans irregularis ſit, ſi foris appareat, horroremque & ſcandalum gigneret, vt per *Sayr.d.capit.9. numero 5. Campanil.d.c.17.numer.167. Molm.dicto diſp.70. nu.16. Bonacina d.puncto 2. nu.18.*

47 Quartana febris neminem retrahit ab Ordinibus ſuſcipiendis, *Sayr.d.cap.9.num.4. Vgolin.de irregul. ca. 53.§.2.numer.1. verſ.excipitur ettam, Campanil.d.cap. 17. nu.169.* Febricitantes non poſſunt promoueri, nec antea ſuſceptos Ordines exercere, interim dum febris eos vſque adeo inuaſerit, vt ipſos cōſtitueret extra ſenſus, aut alias acutiſſima eſſet *Mayo.lib.2.cap.22.num.1. Sayr.dict. capit.9. numero 4. Campanil. dicto capitulo 17. numero 170.*

48 Morbum comitiali correptus Ordines aſſumere nō valet, nec in ſuſceptis miniſtrare, etiāſi diu cōualuerit. *gloſ.verbo de his in cap. communiter 33.diſt. Franc.Leo in theſauro fori eccleſiaſtici part.2.cap.8. nume.32. Aluar. Pelag.de planctu Eccleſiæ libr.1.capit.48.lit.F. Nauar.in manuali cap.27.num.203. Mayol.lib.2.cap.16.numer.4.* & declarat huius infirmitatis ſpecies *Henriq.dict. capit. 8.§.8.*

49 Leproſus promoueri non debet, & ſi iam eſt promotus propter ſcandalum ad celebrandum nō permittatur, præcipue ſi eſſet magna deformitas, ſeu abominatio, *capit.3.de corpore vitiatis. cap.de Rectoribus & c.tua de clerico ægrotante, Bellet. d.tit. de diſciplina clericali §. 7.num.32. Campanil.d.cap.17.à num.160. Henriq.d.lib. 14.cap.8.§.8.in princip.* vbi etiam quod Parochus, aut Epiſcopus ſi leproſus fiat debet habere coadiutorem cum congrua portione.

50 Furioſi, mente capti, & ij, qui in furorem aliquando verſi inſaniuerunt, non poſſunt fieri clerici, *cap. communiter, cap.vſque adeo 33.diſtinct. cap.infames ante fin. 6.quæſt.1.cap.ſi quis in fine 15.quæſt.1. Bellet.d.tit. de diſciplina clericali §.7.num.36. Campanil.d.cap.17.à num. 177. Henriq.cap.8.§.9.*

51 Dæmoniaci, ideſt obſeſſi à dæmonibus, non poſſunt fieri clerici, *cap.maritum, cap.communiter* & ibi *gloſ.1. c. clerici 33.diſtinct. Aluar. Pelag.de planctu Eccleſiæ lib.1. cap.48.lit.F. Bellet.d. tit.de diſciplina clericali numer.39. Franc. Leo d.cap.8.num.33. Campanil.d.cap.17. numero 188. Henriq.libr.14.cap.8.nu.8.litt.A. Molin.d.diſp.70. numer.12. Sayr.dict.libro 6.cap.9.numer.14. Bonac.dict. puncto 2.num.24.*

52 Qui vero poſt promotionem ſunt à dæmonibus obſeſſi, tandiu erunt ab officijs ſuis, ordine, & loco ſuſpēſi quouſque vnius anni ſpatio per diſcretionem Epiſcopi inueniantur ab huiuſmodi calamitate liberati, & alieni, *d.capit.communiter & ibi gloſſ.1. Nauarr. conſ.5. num.3.ſub tit.de ætate, & qualitate, Mayol.lib.2. cap.15. num.3.verſed ſi 15. Tolet.in ſum.lib.1. cap.59. nu.3. & 5.* poſt *Turrecrem. & Sylueſt. Bellet. d.§.7.n.40.* quamuis exiſtimauerint eis nunquam fas eſſe in illis miniſtrare, etiam poſtquam à dæmonum obſeſſione ſunt liberati *Borgas tract.de irregul.tit.de corpore vitiatis nu. 17. Nauarr.* ſibi contrarius *in man.cap.27.nu.103.* poſt *Antonin. & Villedieg. Campanil.d.capi.17. numero 189.* Eſt tamen verū quod Epiſcopi arbitrio totum hoc eſt remittendum, vt penſatis conditionibus morbi, & perſonæ ſciat quid faciendum, *Sayr.d.lib.6.cap.9.num.12. Henriq.lib.14.cap.8.§.8.in comment.lit.F. Bellet.d.num. 40.* vbi *num.41.* aſſerit in minoribus Ordinibus conſtitutos à dæmone vexatos nunquam aſcendere debere ad maiores, & citat *gloſ.in c. clerici 43. diſt. & Tolet. in dict.cap.59.num.2.verſ.3.*

53 Gigantes, qui prætenſa corpora, aut puſilli, qui breuia, & humilia haberent (niſi ſint pygmæi) ob hanc ſolam cauſam irregulares non ſunt cenſendi; ſi tamen hæc proceritas, aut nimia breuitas circa vſum Ordinū impedimento ſint, aut ſcandalum gignerent, aut deriſum pariant, itaut à cæteris deludantur, ab Ordinibus ſuſcipiendis ſunt repellendi, *Mayol.de irregular.li.1. c.p. 13.nu.9. Vgolin.eodem tract.c.48.§.nu.11. Vual.in candelabro aureo tit.de irregular.num.133. Henriquez d.lib. 14.c.8.§.3.prope finem. Sayr.d.l.3.c.8.nu.3. Bellet.d.§. 7.nu.25. Campan.d.cap.17.nu.143. cum ſeqq.*

54 Abſtemij, ideſt, vinum non bibentes, minime poſſunt ordinari, quia celebrantes oportet cōmunicare, & datur periculum euomendi: ita *gloſ.in c.ipſi Apoſtoli, 2. quæſt.*

quæst.7. Abb.in cap.ex parte nu.1.de celebrat.Missarum, Bonacos.commun.crimin.part.2. verbo Abstemius fol.2. Gutier.canonic.lib.2.cap.4.nu.81. Bellet.d.§.7.num.35. Campanil.d.rub.11.cap.11.num.15. vbi etiam cum *Navarro in manual.c.27.num.304. vers.18.* asserit istum posse assumere minores Ordines, quia non se ipsum communicat sub specie vini *Henriq.d.lib.14.cap.8.§.7.prope finem.* Ita etiam, cui vini potio est medicorum consilio interdicta, prohibetur ordinari, nisi de eorumdem consilio non posset ei obesse parua quantitas *Maiol.dict.lib.2.cap.25.* per totum, vbi *nu.2.* resoluit quod si aliquis vouit nõ bibere vinum, aut illi Confessor inhibuit, non impediretur ad Sacerdotium ascendere, aut post promotionem ministrare, de quo etiam *Vgol. de irregularit.cap.53.§.2.num.5.* Ita etiam si aliquis ob stomachi languorẽ, debilitatem, ac frigiditatem soleret sæpissime euomere, minime deberet Ordinibus insigniri, & illis si insignitus esset à sola Missæ celebratione priuatus diceretur, *Maiol.d.lib.2.c.26. Henr.d.lib.14. c.8.§.7.in fin.*

55 Si alicui ordinato vitium aliquod seu defectus corporis absque culpa proueniret, impedimentum præstans executionis alicuius actus, seu officij Ordinis, tunc solum interdicendus est ille actus, seu officiũ, ad quod sit inhabilis propter impotentiam, aut defectũ, *cap.presbyterum de clerico ægrotante, Vgolin.dict.cap.51. §.1.num.2. Navar.dict.cap.26.num.200. Sayr. dict. lib. 6.cap.7.num.7. Soar.tom.5.disput.51.sect.2.numer.13. Aul.de censur.par.7.disp.2.dub.6.& disputat.3.dub.1.* plures refert *Nicol.Garcia de benefic.par.7.cap.12.num. 18. Bellet.dict.§.7.nu.27.& 28.*

56 Vnde illi qui in specie *cap.2.de corp.vitiatis*, duos digitos, & dimidium palmæ amisit sine sua culpa, potest conferri beneficium simplex, & non requirens celebrationem, ita *Vgolin.capit.95.§.1.num.4. Henriq.libr. 13.cap.14.§.1.in commento litt.F.& c.56.§.1. in commento lit.E.& lib.14.cap.2.§.5.in commento litt.L. Sayr. d.lib.6.cap.2.nu.23. Azor.institution.moral.par.2.libr. 6.cap.4.quæst.14.* vbi resoluit eum, qui postquam legitime primam tonsuram suscepit sinistri oculi infirmitate, aut capitis morbo ita laborat, vt ad sacros Ordines promoueri non possit, posse beneficium simplex obtinere, dummodo deformitatem non afferat talis morbus, & *Soar.d.sect.2.num.18.* asserit, quod ægrotus morbo impediente vsum Ordinis est irregularis ad beneficium curatum de nouo suscipiendum, ad simplex non ita, si iam sit clericus, vt inde sustentetur, & *Lessius de iustit.lib.2.c.34.num.130.* resoluit, quod clerico incidenti in cæcitatem non potest conferri beneficium etiam simplex, cum incapax illius sit quia preces Canonicas recitare nequit.

57 Dispensandi potestas cũ huiusmodi corpore vitiatis non nisi Summo Pontifici competit, præcipuè si vitiũ atque defectus adeo est grauis, & enormis, vt notabilem deformitatem faciat: ita *Mandos.in tract.signatur. gratiæ tit.dispensatio pro corpore vitia. vers.alius à Papa, Selua de beneficijs par.3.quæst.5.in 3.qualitat.nume.31. Couarr.in Clem. si furiosus, par.1.in initio, nu.7.vers.super hoc. Navarr. in manuali cap.27. num.98. & nume.200. vers.8. Molin.dict.disput.70.nu.19. Vgolin.capit.52.§.3. Sayr.dict.lib.6.cap.8.num.1. Bonac. dict.punct.2. nume. 36. Campanil. dict.rub.11.cap.17.num.202. Miranda in manual. Prælatorum tom. 2.q.8. art.3. concl.2. Aloys. Ricc. in praxi aurea resolut.16. per totam.*

58 Non obstat gl. verbo *nostra, & tua, in cap. significa-*

sit, de corpore vit. quatenus habet Episcopum posse ob corpore vitiatis propria auctoritate dispensare in alijs, quam Missa, intelligitur n. de dispensatione Episcopi, auctoritate tamen Apostolica prædita, & sic sibi delegata, ita *Couarr.* & *Aloys. Ricc. dictis locis* exponentes, verba illa, auctoritate nostra, idest, tibi commissa, quæ etiam ideo dicitur tua, cum ipsam non valeat cõmissarius alteri delegare *cap.vltim.in fine, de offic.deleg.*

59 Episcopus tamen poterit dispensare cum habentibus membrum occultũ, siue manifestum non sua culpa abscissum, & quando cessat homicidij præsumptio atque huiusmodi membrum nõ reddit ipsum impotentem ad celebrandum, vt resoluit *Miranda d. art.num.3.* quod esset intelligendum procedere in leuibus vitijs, & debilitationibus, ex sententia Rotæ à *Seraphino decis. 625.num.5.par.1.* asserit *Campanil. d.ca.17.num.204.* vbi etiam ex eadem decisione asserit huiusmodi dispẽsationem Papalem, aut Episcopalem nõ solum requiri pro suscipiendis sacris, sed etiam minoribus, ac prima tonsura.

60 Quod autem dicatur modicum vitium, quæ notabilis deformitas remittitur consideranda arbitrio Episcopi *c.2.* & ibi *glos.penult.& vltim.de corpore vitiatis* vbi *Abb.nu.1. Menoch.cons.96.num.30.& 31.& de arbitr.casu 226.num.7.8.15.& 16. Seraphin.d. decis.625. nume.4. Henriqu.dict.lib.14.capi.8.§.1. Bellet. dict.§.7. num.26.* Sic etiam quando dubitatur sitne talis corporalis morbus, vel defectus, qui Ordinis executionem impediat, vel scandalum gignat, Episcopi est determinare, ita quod non sufficit arbitrium Confessarij, vel alterius Prælati inferioris, vt per *Couarru. in clement. si furiosus part. 1. in initio, num.5. Atuila part. 7. dispuation.3.dub.3. Bonacina dict.punct.2.nu.36. in fine, Navarr.dict.consil.1.nu.3. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent.lib.30.n.45.* Respectu vero Regularium ad eumdem Episcopum id declarare competit, non autem ad superiores Regulares, nisi eisdem expresse à Sede Apostolica delegaretur, dicunt *Henriquez.d.lib.14.§.primo vers.secundo, & Fr.Enman.q.Regul. tom.1.q.24.art.4.* quem refert, & sequitur *Campanil.dict.c.17.v.204.* vbi *num.207.* asserit corpore vitiatos absque dispensatione promotos si in Ordinibus susceptis ministrauerint non incurrere alteram irregularitatem, cum irregularis ex defectu nunquam in alteram incidat irregularitatem, si promoueatur, & celebret.

SVMMARIVM.

1 *Infamia iuris dicitur, quando ipso iure Canonico, vel Ciuili imponitur infamia pœna.*
2 *Infames de iure Ciuili regulariter sunt etiã infames de iure Canon. nisi expresse ius Canonicũ illam infamiã aboleat.*
3 *Vsurarij sunt infames.*
4 *Vsurarij beneficia ecclesiastica assequi non possunt, nec ad illa eligi, aut præsentari valent.*
5 *Condemnatus actione furti efficitur infamis, & inhabilis ad Ordines suscipiendos.*
6 *Pœnitentes solemniter infamiæ nota laborant.*
7 *Pœnitentiam solemnem faciens, etiam illa peracta, prohibetur ordinari, non sic pœnitentiam publicam faciens.*
8 *Episcopus cũ solemniter pœnitẽtibus propter necessitatẽ, vel vtilitatẽ ad suscipiendos Ordines min. dispensare potest.*
9 *Apostata etiãsi postea ab Inquisitoribus imposita pœnitentia reconcilientur, sunt infames.*
10 *Histriones, buffones, ac ludentes in scenis sunt infames.*

Aleatores,

11 *Aleatores ſunt infames.*
12 *Aleatoribus facta beneficij collatio, ſi publici ſunt, eſt nulla, ſi occulti venit irritanda.*
13 *Infames iuris, vt patiantur eoſdem effectus, quos ipſamet infamia parere ſolet, oportet quod ſint de crimine in iudicio confeſſi, vel conuicti.*
14 *Sententia requiritur declaratoria de crimine famoſo, quod infames, vt quis dicatur infamis infamia iuris.*
15 *Virgis, qui caſus fuit precedente iudicis ſententia, aut ad triremes damnatus, in eis ſteteris, ad Ordines promoueri non valet.*
16 *Infamia ſi pretendatur incurſa per ſententiam de illa debet conſtare, nec ſufficeret ſi teſtibus probaretur latam fuiſſe.*
17 *Infamia facti dicitur cum quis eſt notatus de aliquo crimine apud bonos, & graues.*
18 *Infamia iuris de iure poteſt eſſe occulta, non ſic infamia facti.*
19 *Infamia iuris non ſolum impedit præfici, ſed etiam remoueri facit à dignitatibus habitis; infamia vero facti repellit tantum ab obtentis.*
20 *Infamia iuris per Principem aboleri poteſt, non ſic infamia facti.*
21 *Infamia facti contrario facto tollitur.*
22 *Emendatus præſumitur, qui crimen commiſit occulte, & confeſſus eſt Sacerdoti cum ſatisfactione.*
23 *Criminoſus quando præſumatur purgatus, & emendatus.*
24 *Periurus quamuis emendatus non poteſt à ſe aboiere infamiam.*
25 *Infames iuris, & facti qui ſint in vniuerſum connumerantur, & nu. 26. 27. & 28.*
29 *Infames tam iuris quam facti irregulares ſunt, & Ordines ſuſcipere eccleſiaſticos prohibentur.*
30 *Summus Pontifex ſolus diſpenſat in infamia iuris, ac in irregularitate, quæ ex ipſa procedit.*
31 *Epiſcopus diſpenſat in infamia facti, & in ea, quæ procedit ex delicto, in quo poteſtatem habet diſpenſandi.*

EPISCOPVS CVM INFAMIBVS an poſſit diſpenſare?

ALLEGATIO XLIII.

1 EX proprio delicto contrahitur infamia iuris, aut facti. Iuris dicitur, quando ipſo iure Canonico, aut Ciuili imponitur pœna infamiæ, illi enim, qui ſunt infames de iure Ciuili, regulariter ſunt etiam infames de iure Canonico, niſi expreſſe ius Canonicum illam infamiam tollat, facit *c. infames, 6. quæſtio. 1. Bernard. in pract. c. 93. num. 2. in nouiſſ. edit. Carol. de Graſſis de effectibus cleric. effectu 2. nume. 255. Anſa de cenſuris par. 7. cap. 11. dub. 5. concluſ. 1. Azor. inſtitution. moral. p. 2. lib. 6. capit. 7. quæſt. 3. Nicol. Garcia de benefic. par. 7. cap. 8. numero 11. Henriq. in ſum. lib. 14. cap. 5. §. 4. in commento lit. T.*

2 Tales ſunt vſurarij, vt probant tex. *in l. improbum fœnus, C. ex quibus cauſis infamia, ca. 2. §. porro, 3. quæſt. 7. Affluit. deciſ. 128. Mateſil. ſingul. 49. Gemin. de Vſuris commento 4. in præfat. numer. 3. Cotta in memorab. verſo Vſurarij pagin. 934. Cald. Pereira in comment. ad §. foror, numer. 44. verſ. Vſurarius inſtitut. de officioſo teſtamen. Nicol. Garcia de benefic. par. 7. ca. 8. à num. 20. Campanil. in diuerſorio iuris Canon. tabr. 11. capit. 20. à princip. Bellet. diſquiſit. clerical. 117. de diſciplina clericali, §. 10. nume. 35. Salzed. ad Bernard. in practic. cap. 91. litt. A.*

3 Vbi etiam reſoluit poſſe hanc infamiæ notam aboleri ab eo, qui iam pœnitentiam egit ad effectum obtinendi beneficia eccleſiaſtica, *gloſ.* celebris *in c. præterea de Vſuris*, quam eſſe communem dicit *Couarruu. lib. 3. variar. cap. 3. num. 3. verſ. qua ratione.*

4 Eamque intelligit procedere quoad beneficia obtẽta, nõ vero quoad obtinenda, quæ infames & per conſequens huiuſmodi vſurarij aſſequi nõ poſſunt, neque ad illa eligi, aut præſentari, *Gemin. dict. commento 4. in præfat. num. 6. cum ſequentibus, Farinac. fragmentor. criminal. par. 1. lit. C. verbo clericus à n. 120. Nicol. Garcia d. cap. 8. à num. 28.*

5 Sic etiam condemnatus actione furti efficitur infamis, & indignus, ac inhabilis ad ſuſcipiendũ Ordines, ſi vero occultus ſit poſt reſtitutionem, & pœnitentiã Sacris valet initiari, vt probat tex. *in ca. vltim. de furtis, Bernard. in pract. cap. 93. nu. 2. in nouiſſ. edit. Campanil. d. rubr. 11. capitulo 25. numero 14. cum ſeqq. Bellet. d. §. 10. num. 11.*

6 Pœnitentes ſolemniter infamiæ nota laborare reſoluunt *Bernard. in pract. ca. 19. nu. 1.* alias *cap. 23. in nouiſſim. Henriquez. lib. 13. capit. 38. §. 3. verſ. tertio. Mari. Alteri. de cenſuris tom. 2. diſputation. 16. de ſuſpen. cap. 1. verſ. quartus caſus, Campanil. d. tabr. 11. cap. 21. nume. 1.* & ſine dubio ordinari non poſſe probant tex. *in cap. ex pœnitentibus, 50. diſtinct. & in capitulo ſi ille, eadem diſtinctione.*

7 Solemnem enim pœnitentiam faciens, etiam illa peracta prohibetur ordinari *Maiol. de irregularitat. libr. 3. capit. 2. ſub num. 4. verſ. quæ omnia*, non autem ſi publicã fecerit, quia poſt illam promoueri poteſt, idem *Maiol. dict. lib. 3. ca. 3. poſt num. 2. verſ. & licet, Mari. Alter. vbi proxime.*

8 Cum his ſolemniter pœnitentibus licet Epiſcopis propter neceſſitatem, vel vtilitatem ad ſuſcipiendos minores Ordines diſpenſare *Silueſt. verbo pœnitentia n. 3. Bernard. dict. ca. 23. num. 3. Maiol. dict. c. 3. ſub num. 6. verſ. hæc quæ, Campan. d. capi. 21. numero 7. Mari. Alter. vbi proxime.*

9 Apoſtatæ deciſcentes à Religione Chriſtiana ad Iudaiſmum, etiamſi poſtea impoſita pœnitentia ab Inquiſitoribus Eccleſiæ recõcilientur, infames fiunt, nec poſſunt aliquo Ordine inſigniri, nec in ſuſceptis miniſtrare, optime *Cald. Pereira quæſtionum forenſ. conſil. 13. num. 6.*

10 Cynedi, lenones, hiſtriones, ioculatores, ludentes in ſcenis, & buffones ſunt infames *cap. 1. 2. 4. quæſt. 1. cap. pro dilectione, de conſecrat. diſtinct. 2. l. 2. §. ait prætor, ff. de his qui notantur infamia, Menoch. conſ. 149. numero 20. 25. & 28. Cald. Pereira ad d. §. foror. nu. 44. & 45. Borell. in addition. ad Bellugam in ſpeculo Principum rub. 11. §. Videndum num. 18. litt. H. Carol. de Graſſis de effectibus clerical. effectu 1. num. 1235.* & ideo non poſſunt promoueri ad clericatum, *c. maritum. 33. diſt. capit. 151. diſt. Bellet. d. tit. de diſciplina clericali, §. 10. num. 17. & 18.* vbi *num. 20.* intelligit de his, qui publice coram populo faciunt geſticulationes ſui corporis, & ſe in illis aſſuefaciunt, bis ſaltem, cauſa quæſtus.

11 Aleatoribus, quia ſunt infames, vt reſoluunt *Viu. to. 1. communium opinion. l. 3. titul. 29. de religioſis, & ſumpt. funer. verſ. vbi Andr. pag. 431. Maſcard. de probationib. concluſion. 995. Rebuff. de reprobation. teſtium. nu. 331. Molina de iuſtit. tract. 2. diſputation. 159. in fine, verſ. nihilominus, Cald. Pereira. ad d. §. foror, nu. 44. verſ. Cinædi.*

Non

12 Non poſſunt beneficia conferri, ſi enim ſunt publici ipſo iure nulla eſt collatio illis facta, ſi occulti venit irricanda, nec ſunt ratione conſuetudinis excuſandi, vt tenuit *Rot. in vna Pamp. Parochialis 21. Maij 1574. coram Illuſtriſſimo Aldobrandino*, poſtea S. *D. Clemente VIII.* & habetur *deciſ. 426. part. 1. diuerſor.* reſoluunt *Salzed. ad Bernard. cap. 73. lit. D. in nouiſſim. edit. Valeri. Reginald. in praxi fori panit. libr. 30. num. 199. Flamin. de reſignat. lib. 4. queſt. 3. ad fin. Nicol. Garcia d. cap. 8. n. 40.*

13 Quamuis infamia notentur, quos lex infamat, eo ipſo quod aliquid commiſerunt, vt tenent *Iaſ. in l. cunctos populos lect. 2. nu. 44. C. de ſumma Trinit. Aretin. in §. ex quibuſdam poſt. numer. 9. inſtitut. de patris temere litig.* vt autem huiuſmodi iuris infames patiantur eoſdem illos effectus, quos ipſamet infamia parere ſolet, oportet quod ſint crimen in iudicio confeſſi, aut conuicti, *cap. teſtimonium de teſtibus*, vel ſaltē accuſati, durāte tamen accuſatione, & antequam ſe probauerint innocentes *c. final. eodem titulo, Nicol. Garcia dict. cap. 8. n. 6. vbi n. 7.*

14 Intelligit, quādo perſona eſt infamata apud bonos, & graues homines, alias accuſatio non impedit promotionem, requiritur enim ſententia declaratoria de crimine famoſo, quod infamet, vt quis dicatur infamis infamia iuris per *l. furti, ff. de his qui not. infam.* reſolutū fuit *in vna Bononien. teſtamenti, die 1. Iunij 1551.* coram *Auguſtino* relata per *Caputaquen. deciſ. 90. infamia, p. 2.*

15 Et ideo qui virgis cæſus fuit præcedente iudicis ſententia, aut ad triremes damnatus in eis ſteterit, ad Ordines promoueri non valet, vt conſuluit *Nauar. conſ. 43 incip. queritur l. n. 2. ſub tit. de tempor. ordinand. in nouis.*

16 Omittendum tamen non eſt, quod dum pretenditur incurſa illi hæc infamia prætextu alicuius ſententiæ, conſtare de illa oportet, nec ſufficeret ſi teſtibus probaretur latam fuiſſe, *Lanfranc. in c. quoniam num. 72. de probation.* Vnde etiam ex eo quod quis ductus ad furcas, vt ſuſpenderetur, appareret, non dicetur probata infamia ſi ſententia non producatur, iuxta dictā *Rotæ* deciſionem relatam per *Caputaq. adducta deciſ. 90. p. 2.*

17 Infamia facti eſt cū quis notatur de aliquo crimine apud bonos, & graues, ſeu cum opinio alicuius grauata eſt apud bonos, & graues ſuper aliquo crimine, ſeu peccato, *Felin. in dict. cap. teſtimonium, num. 14. Henriquez dict. §. 3. Vigil. in appendice ad candelab. aureum, cap. 10. num. 4. Vgolin. de irregularitat. ca. 60. num. 4. Nicol. Garcia dict. capit. 8. nu. 12. Campanil. dict. rub. 11. cap. 18. nu. 5.*

18 Inter hanc facti, & illam iuris dantur aliquæ differentiæ, quia illa ſcilicet, infamia iuris, de iure bene poteſt eſſe occulta, ſecundum *Felin. in dict. cap. teſtimonii, num. 15.* & incurritur, quamuis delictum ex quo illa oritur, ſeu propter quod ipſo facto irrogatur, ſit occultum, *Paul. de Caſtro in dict. l. improbum ſanus, numero 1.* quicquid dicant *Couarru. lib. 3. Variar. cap. 3. num. 2. & Henriquez dict. §. 3.* quatenus ad infamiam etiam iuris requirunt, quod adſit fama publica, & quod delictum ſit publicum, quia contra eos eſt verior opinio, quam ſequitur *Nicol. Garcia dict. cap. 8. nu. 19.* Hæc vero ſcilicet facti, cum conſiſtat in vitæ ſordibus, & vilitate diuulgata, nō poteſt eſſe occulta, vt poſſit *Felin. & Anian.* reſoluit idem *Nicol. Garcia dict. capit. 8. num. 4.*

19 Deinde alia eſt differentia, quia infamia iuris nō ſolum impedit præfici, ſed etiam temoueri facit à dignitatibus habitis, *l. infamia, C. de decurion. lib. 10. l. iudices, ff. de dignitatibus, lib. 12. Couarr. pract. cap. 19. numer. 5. conclu. 5. Nicol. Garc. dict. cap. 8. num. 33.* Infamia vero facti licet repellat quem à dignitatibus habendis, non tamen repellit ab obtentis, vt tenent *Henriquez dict. §. 3. in med. Campanil. dict. ca. 18. nu. 5. in fine, Nicol. Garcia dict. cap. 8. num. 35. & 36. vbi num. 37.* aſſerit id procedere in dignitatibus, & honoribus citra titulos beneficiales, ſecus vero in beneficialibus, quia non eſt tex. hoc dicens.

20 Vlterius infamia iuris per Principem aboleri poteſt, vt tenent *Henriquez dict. §. 3. prope finem*, elegantet *Sfort. Odd. de in integ. reſtit. par. ſecunda quæſt. 92. vbi ar. 4. tractat de Papa, vel collegio Cardinalium, & art. 5.* de Epiſcopo, & *art. 6.* de Inquiſitore contra hæreticam prauitatem, & *art. 8.* de Senatu Romano, & *art. 9.* de Marchione, Duce, & cæteris Dominis. Infamia vero facti ab eo remoueri nō poteſt, quia opinio hominū de bonitate, vel de malitia alicuius, non poteſt ab aliquo etiā Maximo, vel ſupremo Principe tolli, Princepsque non poteſt facere, vt homines credant illum eſſe bonū, quem credunt & credere nolunt eſſe malum, imo non niſi à Deo infamia facti aboleri poteſt, vt firmat *Roman. ſingul. 460. incipit, dubitatio eſt magna:* quamuis *Sfort.* quem refert, & ſequi videtur *Farinac. in praxi criminal. par. 1. quæſt. 6 nu. 49. verſ. in propoſito* dicat quod Princeps reſtituit etiam ab infamia facti, ſi hoc ei placeat, & exprimat.

21 Eſt tamen veriſſimum illam auferri contrario facto, hoc eſt, quod ſicut hominum oblocutione proceſſit, ita contrario eorum dicto tollatur, ex *Abb. in cap. cum te, num. 9. de ſentent. & re iud. Campan. dict. cap. 18. num. 5. prope fin.*

22 Emendatus autem præſumitur qui crimen cōmiſit occulte, & confeſſus eſt Sacerdoti, *Maſcard. de probat. concluſ. 465. num. 7.* imo vt ipſe ait *concluſ. 600. num. 10.* ad probandum, quem eſſe emendatum non ſatis eſt, illum eſſe contritum, & confeſſum, ſed exterior requiritur ſatisfactio, & *num. 12.* reſoluit quod emendatio per abſolutionem à crimine probari poteſt.

23 Criminoſus præſumitur purgatus, & emendatus, ſi trium annorum interuallo ab improbe factis abſtiterit, & in rectis actionibus, & honeſtis ſeſe exercuerit *Maſcard. dict. concluſ. 465. num. 10.* Sic etiam emendatus præſumitur, qui poſt peccatum operatur bonum, *Maſcard. dict. concluſ. 600. num. 15.*

24 Præterquam in reatu periurij, cuius emendatio non detrahit infamiam ab eo prouenientem, vt probat *text. in d. cap. teſtimonium. Vigil. tom. 1. commun. opin. libr. 4. titul. 10. nume. 133. verſ. imo dic. Maſcard. concl. 1168. à num. 16. Rebuff. de reprob. teſtium nu. 399.*

25 Quæres quænam ſint in vniuerſum crimina ex quibus infamia iuris vel facti contrahatur; reſpondeo cū *Azor. dict. par. 2. libr. 6. cap. 7. q. 3. verſic. infamia, in cap. conſtituimus 3. quæſt. 5.* ita dici. Ab accuſatione, & teſtimonio repelli, qui infames ſunt, homicidæ, malefici, fures, ſacrilegi, raptores, adulteri, inceſti, venefici, periuri, & qui raptum fecerunt, vel qui falſum teſtimonium dixerunt, ſeu qui ad ſortilegos, diuinoſque concurrunt. Item in *dict. cap. infames.* ſic dicitur Infames vocantur omnes, qui Chriſtianæ legis normam, & ſtatuta contemnunt, Sepulchrorum quoque violatores, & omnes, qui aduerſus patres armantur, & de bellis publicis fugientes, & qui indigna ſibi petunt loca tenere, aut facultates Eccleſiæ auferunt iniuſte, & qui fratres calumniantur, aut accuſant, & non probant, & qui cōtra innocentes Principum animum ad iracundiā prouocant, hoc eſt, delatores, & omnes anathematizati, vel pro ſuis ſceleribus ab Eccleſia repulſi.

Item

26 Item infames ſunt Malefici, venefici, Militiæ deſertores, hæretici fautores, defenſoreſque hæreticorum, & eis credentes, & eis fauentes, ſchiſmatici, blaſphemi ſiue maledici, qui ſimoniam in beneficijs, vel Ordinibus conferendis, vel recipiendis admittunt. Duellum offerentes, vel oblatum ab alijs admittentes: qui calumniantur, aut accuſant, cum tamen crimen factum eſſe non probent, quos omnes ſic ſummatim perſtringit *Azor. dict. quæſt. 3. verſ. denique*.

27 Item infamis eſt, qui duxit vxorem vilem, & abiectam, vel meretricem, vel reiectam, & repudiatam, vel ioculatricem, ſaltatricem, & ſcenicam, ancillam, concubinam, *cap. ſi quis viduam 6. q. 1*.

28 Denique habetur infamis, qui artem aliquam vilẽ, abiectã, vel ignominioſam profitetur, & publice exerceet, vel qui officio vili fungitur, quales ſunt mimi, lenones, ſcenici, carnifices, lictores, macellarij, tabernarij, cauponarij, aurigæ, & alij his ſimiles. Item tutor, vel curator, qui pupillam ſibi, vel filio matrimonio iunxit. Clerici item, qui publice, cũ ſcorto rem habent prout omnes commemorat *Azor. loco proxime citato*.

29 Infames prædictos, tam iuris, quam facti infamia notatos irregulares eſſe tenent plures Doctores, quos refert, & ſequitur *Nicol. Garcia dict. cap. 8. numero 44.* ac Ordines ſuſcipere eccleſiaſticos veritos eſſe probant *Sex. in cap. infames, cap. final. 5 1. diſtinct. cap. accuſatum, de Simon. Vinald. dict. cap. 10. nu. 3. Nicol. Garc. dict. ca. 8. num. 5. Bellet. dict. tit. de diſcipl. cleric. §. 10. à nu. 1. Campan. dict. rub. 11. cap. 18. à num. 1*.

30 Circa tamen eorum diſpenſationes, quod eſt noſtræ alleg. principale quæſitum, aduertendum quod in infamia iuris, & in irregularitate, quæ ex ipſa procedit, ſolus Papa diſpenſat; in illa vero, quæ naſcitur ex infamia facti, qualis eſt, quæ naſcitur ex crimine aliquo notorio Epiſcopus diſpenſare valet, vt poſt *Nau. in man. cap. 27. numer. 204.* reſoluit *Fr. Ludou. Miranda in man. Prælat. tom. 2. q. 8. art. 5. concluſ. 1*.

31 Item infamia poteſt auferri per Epiſcopum diſpenſantem ſuper delicto, ad quod ſua facultas extenditur (vt quod non eſt grauius adulterio) directe enim diſpenſando in delicto, indirecte etiam, & acceſſorie debet infamiã inde conſurgentem abolere: ita *Vgolin. dict. cap. 60. 8. 5. nu. 3. Anila de cenſur. part. 7. diſputat. 4. dub. 6. Bonacina eod. tract. diſputat. 7. q. 5. punct. 1. nu. 6. verſ. tertio, Henriquez dict. cap. 5. §. 3. in fine*, vbi etiam tenet quod ſuperueniente hac iuris infamia diſpenſat Epiſcopus, vt retineat vſum Ordinũ, & beneficia, nõ autẽ, vt de nouo obtineat.

S V M M A R I V M.

1 *Sodomia crimen quare dicatur vitium nefandum.*
2 *Sodomitæ omnes mortui fuerunt in illa nocte, qua Chriſtus Redemptor Noſter ex Virgine Maria natus eſt, & cum illis Virgilius Poeta celebratiſſimus.*
3 *Calmus hereticus, Ariſtoteles, & alij Philoſophi, excepto Platone, ſodomitæ fuerunt.*
4 *Vitium hoc quare contra naturam dicatur.*
5 *Peccatum eſt graniſſimum, turpiſſimum, abominabile, & perexoſum.*
6 *Sodomitæ igne comburuntur.*
7 *Bona eorum confiſcantur.*
8 *Infames fiunt.*
9 *Teſtandi facultatem amittunt, etiamſi non eſſent cõdemnati, vel poſt mortem opponatur.*
10 *Sodomita puniuntur etiamſi non conſtet de corpore delicti.*
11 *Quilibet ad eum accuſandum admittitur.*
12 *Ætas tenera delinquentis non excuſat a pœna criminis ſodomiæ.*
13 *Minor ſodomita arbitrio iudicis puniendus.*
14 *Credendum non eſt aſſerenti aliquem ſecum voluiſſe committere hoc crimen.*
15 *Minoris dictum atteſtantis ſe de hoc crimine attentatum, non facit indicium contra attentatorem, niſi concurrentibus alijs adminiculis.*
16 *Puero affirmanti ſe eſſe ſodomitatum in nullo creditur.*
17 *Meretrici affirmanti ſe eſſe ſodomitatam, vel de hoc crimine attentatam, non creditur.*
18 *Vxori atteſtanti ſe a viro ſodomitatam non creditur.*
19 *Teſtis abſque citatione partis in hoc crimine recipi poteſt.*
20 *Teſtibus ſingularibus deponentibus ex actibus ſingularibus cũ alijs adminiculis proceditur in Hiſpania contra ſodomitas ad pœnam ordinariam.*
21 *Clerici hoc nefandum crimen committentes, quas pœnas incurrant.*
22 *Pœna contra clericos hoc crimen committentes a Pio V. inflicta non cõprehendunt exercentes vitiũ beſtialitatis.*
23 *Comprehendunt non ſolum clericos maſculorum concubitores, ſed etiam illos, qui muliere retro abutuntur.*
24 *Comprehendunt tantum peccatum hoc in ſua ſpecie conſumentes, non vero pollutionem extraordinariam, ſeu extra vas exercentes.*
25 *Comprehẽdunt etiam illud ex vſu continuato cõmittentes.*
26 *Comprehendunt notorium tantum, nõ vero occultum exercentem.*
27 *Clericus propter huius criminis atrocitatem quamdiu illud eſt occultum, nullam incurrit ſuſpenſionem, aut irregularitatem.*
28 *Ordinari poteſt ſodomita, & beneficium acquirere ſi occultum ſit crimen, & nondum fuerit deductum in iudicium.*
29 *Beneficio licet ipſo iure priuentur vtinam hoc cõmittentes per dict. Bullã Pij V. tamen ea retinere poſſunt quouſque ſententia declaratoria intercedat.*
30 *Epiſcopi cum conuictis de crimine nefando, & iudicio condemnatis, nullo modo poſſunt diſpenſare.*
31 *Confeſſarij quomodo procurare debeant, vt tam abominabile vitium omnino extirpetur.*

EPISCOPVS AN POSSIT ad Ordines diſpenſare cum ſodomitis de nefario crimine conuictis?

ALLEGATIO XLIV.

1 SOdomię crimẽ vitij nefandi nomen ſortitũ eſt, eo q nec fari quidem de eo liceat, in tantum quod diabolus fugit quando huiuſmodi crimen committitur, vt aſſerit *Affict. in Conſtit. Neapol. l. 3. rub. 42. nu. 11.* & memorabile eſt illud quod ſcribit *D. Hieronym. ſuper Iſayam, & Iob*.

2 Quod in illa nocte, in qua Chriſtus Redẽptor noſter ex Virgine Maria natus eſt, omnes ſodomitæ mortui fuerunt, & cũ illis Virgilius celebratiſſimus Poeta, qui, vt fertur, illo morbo laborabat, traduntex *Bern. Bonacos*, & alijs *Ceuall. commun. contra communes quæſt. 248. num. 10. Salzed. ad Bernard. in præct. capit. 89. in princ. in nouiſſ. edit. Mari. Alter. de cenſur. tit. 2. diſput. 15. capit. 3. verſ. tertio*, & nouiſſime *Emman. do Valle de Moura de encantat. & enſalmis ſect. 3. cap. 4. numer. 13*.

Vbi

3 Vbi *num.76.* dicit quod Caluinus, Ariſtotcles, & alij Philoſophi totius naturalis,& moralis præcipui in gentilitate magiſtri ſodomitæ fuerunt,excepto Platone,qui amore veritatis cõtemplãdæ,abſtinuit ab omni delectatione venerea.

4 Et per antonomaſiam dicitur hoc crimen contra naturam,quia non ſolum eſt contra naturam hominũ, ſed etiam contra genericam,vt dicit *Otero in interpret. ca.fin.de conſuet.num.*18.

5 Turpiſſimum, & grauiſſimũ eſt peccatum hoc, abominabile, & perexoſum, vt patet tum ex *D. Paulo ad Roman.* 1. tum ex grauiſſimis pœnis à iure ciuili inductis *in l.cum vir. C. de adulter.* vbi horribiliter, verbis tamen elegantibus, Imperator loquutus eſt,& *in Aut. vt non luxurientur homines, collat.*6. licet enim ille text. *in dict.l.cum vir* videatur imponere pœnã gladij, ideſt, amputationis capitis, tamen de cõſuetudine eſt quod ſodomitæ igne comburantur, prout tenent *Gomez l.* 80.*Tauri.nu.*32. *ad fin.Clar.§.ſodomia num.* 2. *Menoch. de arbitrar.caſu* 286.*num.*2.*Farin.in praxi crimin. qu.* 148.*num.*1.*&* 4.*Azori.inſtitut.moral.par.*3.*lib.*3. *cap.* 19.*in princip.Modernus de Iuriſd. par.*2.*c.*2.*à numer.*15. *Aloyſ.Ricc.in praxi fori eccleſ.reſolut.*302.*nu.*1.*Emman. do Valle dict. ſectione tertia, capitulo primo, numero* 18. *Salzed.d.c.*80.*addit.*1.*verſ.fuit ſemper,* & diſponit *Ord. Regia Luſit.lib.*5.*titul.*13.*in princip.* ibi ſeia queimado,& apud Hiſpanos *l.*1.*tit.*21.*lib.*8.*noue recop.*

7 Eorumque omnia bona confiſcantur, *Gom. dict. l.* 80.*Tauri numero* 32. *in fine, Menoch. dicto caſu* 286. *numero nono, Peregrin. de iure fiſci lib.*5.*tit.primo,nu.*169. *Farin.dict.q.*148.*nume.*12.*Armendar. in addit.ad recopil.legum Nauarra libr.*2. *titul.*21.*l. vnica numer.*31. vbi cum *Salzedo* intelligit de bonis, quæ tempore cõmiſſi criminis habebat,& non de poſt acquiſitis.

8 Fiunt etiam infames *Donell. comment. iuris Ciuilis li.* 18.*cap.*7.*col.*1.*Farinac.dict.quæſt.*148. *nu.* 11. *Cardoſo in praxi indicum verbo ſodomia nu.*8.

9 Et amittunt teſtandi facultatem, *Deci.in l.*1.*num.*8. *C.de ſecundis nupt.(on.in Clem.ſi furioſus pa.*1.*§.*1.*nume.* 6.*colum.*4.*Guilhelm.in cap.Raimutius verbo mortuo num.* 139.*Menoch.de arbit.caſu* 286.*nu.*10.*& caſu* 360.*nume.* 59. *&* 60. *Auen. ad leg. quarta Tauri, gloſſa ſeptima', numero* 16.*Farin.dict.quæſt.*148. *nu.*16. *Armendar.vbi proxime num.* 32. Et procedere etiamſi non eſſet condemnatus dicit *Franciſc.Marc.Delphin.deciſ.*892.quem refert *Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ.part.*1.*collect.* 184.*in fine,*& licet mortuus ex *Farin.in praxi crimin.par.*1. *qu.* 10.*num.*44. reſoluit *Campan. in diuerſ. iuris Canon. rub.* 11.*capit.*22.*num.*4.

10 Sodomita punitur etiamſi non conſtet de corpore delicti *Plot.conſil.*132.*nu.*22.*volum.*1.*inter conſ. criminalia Baiard.ad Clar.§.ſodomia num.*12.quos refert & ſequitur *Armendar.vbi ſupra nu.*26.

11 Et quilibet admittitur ad accuſandum *l.*2.*tit.*21.*p.* 7. vbi *Greg. Lop.*

12 Nec tenera ætas delinquentis excuſat à pœna criminis ſodomiæ *Baiard.ad Clar.§.ſodomia nu.*13.

13 Nam Senatus Pedam.ſolet tam agentes, quam patientes,quando excedunt 20.annos, ad mortem damnare teſte *Theſau.filio in addit.ad deciſ.*161.quem refert *Aloyſ. Ricc.p.*5. *collect.* 1877. iudicis tamen arbitrio minor eſt puniendus, *Menoch.de arbitr.caſu* 286.*nume.* 19.*Farin.in praxi crim.quæſt.*92.*numer.*83.*cum ſeqq. & quæſt.*138.*numer.*76.*& conſ.*33.*nume.*15. *Hortenſ. Cauaic.de brach. Regio p.*4.*n.* 79.*lit.E.Canaledi.*7.*deciſ.*13.

14 Bene verum eſt non eſſe credendum ei, qui affirmet aliquem ſecundum voluiſſe committere hoc crimen. *Aym.conſ.*41.*Baiard.vbi ſupra n.* 15.*Arm.vbi ſupr. n.* 28.vbi etiam dicit non eſſe dandam fidem famæ concordati cum depoſitione talis, quia potuit habere originem ab eo affirmante.

15 Nec dictum minoris atteſtantis ſe de hoc crimine attentatum fuiſſe facit indicium contra attentatorem, niſi concurrentibus alijs indicijs,& coniecturis, *Triuiſ. Venetia deciſ.*14.*pa.*2. *Marta Piſana deciſ.* 138. *Gaſpar. Theſaur.Taurin.deciſ.*35.*Viui.deciſ.*157.*Marc. Anton. Genuenſ.practi.Archiepiſcop.cap.*67.*nu.*2.

16 Nec etiam creditur in aliquo puero affirmanti ſe eſſe ſodomitatum,*Gramant.deciſ.*14.*Baiard. vbi ſupra n.* 3.*Canaican.conſ.*109.

17 Nec ipſi meretrici tale dicenti *Decian. conſ.* 83. *per totum,* quem refert *Armendar. vbi ſupra nu.*28.*in fine.*

18 Nec denique vxori dicentis ſe à viro ſodomitatam, *Hortenſ.Canaican.de brachio Regio par.*1.*num.*282.*verſ. in ſumma.*

19 In probatione huius criminis teſtis recipi poteſt abſque citatione partis, *Soar.de Paz.in praxi to.*1. *temp.* 8.*num.*55.*fol.mihi* 64. *Salzedo ad Bernard. cap.* 88.*alias* 89.*incip. nefandi criminis, verſ. & in ſodomia.* Per auditum non probatur *Caſſan.in conſuetud.Burgund.rubr.*1. *tit.des inſtices nu.*56. *fol.*66.*Hippol.conſil.*28. *n.*4.*&* 5.

20 Ex pragmatica anni 1598. edita Matritij teſtibus ſingularibus deponentibus ex actibus ſingularibus cũ alijs probationibus, vel adminiculis proceditur in Hiſpania contra ſodomitas ad condemnationem pœnæ ordinariæ,refert *Ignat.de Vil.in ſyl.reponſ.reſp.*9. *n.*40.

21 Clerici de iure communi tam dirum nefas exercentes à Clero ſunt eijciendi, vel ad agendam pœnitentiã in Monaſterijs detrudendi, *cap.Clerici de exceſſ.Prælat. Bernard.& Salzedo in pract.cap.*88.*Clar.§.ſodomia num.* 5.*Armendar.vbi ſupra num.*29. Rigidius tamen contra eos procedendum iuſſit *Pius V.in Conſtit.*20.*incip. horrendum,* ſub his verbis. Omnes,& quoſcunque preſbyteros, & alios cler. ſec. & Regulares cuiuſcunque gradus,& dignitatis tam dirum nefas exercentes omni priuilegio clericali, omniq. officio,dignitate,& beneficio eccleſiaſtico præſentis Canonis auctoritate priuamus.

22 DIRVM NEFAS, Non comprehendit exercẽtes vitium beſtialitatis, ſaltem quoad pœnas ipſo iure impoſitas,nam licet ſit crimen grauiſſimum,& contra naturam,& grauius ſodomia,non eſt ſodomia, ſed ſpecies diſtincta à ſodomia,ita *Nicol.Garc.de benefic. par.* 11.*cap.*10.*num.*204.contra *Fr.Emman.in ſum.tom.*1.*c.* 208.*nu.*2.*Proſp.de Augu.in addit. ad ſummam Bullarij, verbo ſodomia ampli.*2.*Farin.dict.quæſt.*148.*nu.*47.

23 Comprehendit tamen non ſolum clericos maſculorum concubitores, ſed etiam illos, qui muliere retro abutuntur *Aloyſ.Ric.in praxi fori eccleſ.deciſ.*352.*in* 1. *edit.& reſolut.*302.*num.*2.*in* 2.*edit. & in collect.deciſ.p.* 5.*collect.*1877.*dub.*1.*Farin.dict. quæſt.* 148. *ſub nu.* 36. *Campan.in diuerſ.iuris Canon.rub.*11.*cap.*22.*numer.*17. *Proſper de Auguſtino d.verbo ſodomia in princip. Nicol. Garcia dict.cap.*10.*num.*207.*Menoch.caſu* 286. *nume.*5.

24 Aduerte ſemper ad inquirendas pœnas in dict. Bulla conſtitutas neceſſarium eſſe, vt peccatum ſit in ſua ſpecie conſummatũ, non enim ſufficit quælibet pollutio, vel immunditia cum aliquo niſi intercedat coitus intra vas ordinarium illius delicti; in quo delictum conſumatur: ita *Vgolin.de irregulica.*43. *Soar.tom.*5.*diſputat.* 31.*ſect.*4.*numero* 21. & alij quos refert, & ſequitur

Bonacina

Bonacina de magno ſacramento Matrimonij queſt. 4. punct. 11. numer. 2. verſ. aduertendum eſt ſecundo, quibus adde *Mart. Alter. dict. cap. 3. verſ. ex quo notandum*, & *Aloyſ. Ricc. d. reſol. 302. limit. 1. Nicol. Garciam dict. cap. 10. num. 193.* vbi reſoluit dict. Conditionem non cõprehendere exercẽtes pollutionem extraordinariam, ſeu extra vas, ſed ſolum exercentes copulam ſodomiticam, quæ tunc locum duntaxat ſibi vendicat quoties ſemen emittitur intra vas, de quo etiam *Lalu. Zechi. in reſp. caſuum conſci. caſu 1. tit. de irregul. §. de irregularitate prouen. ex delicti qualitate, Fr. Emma. to. 1. regul. q. 30. art. 18. Campan. d. c. 22. nu. 14.*

25 EXERCENTES. Verbum hoc iteratas requirit vices, ac frequentiam factumque ex vſu quaſi continuato, prout etiã in terminis de quibus agimus probat Impet. in §. *item lex Iulia de adult. inſtit. de pub. iudic.* ibi item lex Iulia de adulterijs, quæ non ſolum temeratores alienarum nuptiarum gladio punit, ſed & eos quicum maſculis nefandam libidinem exercere audent, vbi omnes verbum illud, exercere, intelligũt frequenti vſu, & quaſi ex conſuetudine. Clerici igitur prædictas pœnas non incurrent ſi ſolum bis, vel ter hoc deteſtabile crimen commiſerint, niſi illud ex vſu continuato exerceant: ita *Nauar. in manu. cap. 27. numer. 249. verſic. tertio dico, Mayol. lib. 5. cap. 43. numer. 3. Fr. Emman. in ſumm. p. 1. cap. 209. & queſtio. regular. tom. 2. queſt. 30. artic. 19. Sayr. de cenſuris lib. 7. cap. 12. numer. 23. Aula eodem tractat. par. 3. diſputat. 4. dub. 7. Henriq. in ſumma lib. 13. cap. 36. in commentar. lit. N. & lib. 14. cap. 5. in commento lit. F. Marc. Anto. Gennenſ. in praxi Archiepiſcop. cap. 67. Mart. Alter. d. cap. 3. verſic. ſed dubitari, Aloyſ. Ricc. dict. reſolut. 302. limit. 2. Franc. Leo in theſauro foricecleſ. p. 3. cap. 4. num. 30. Petr. de Ledeſm. in ſumm. par. 2. tract. 27. capit. 15. concluſ. 4. Modern. de iuriſdict. par. 2. cap. 16. Nicol. Garcia dict. cap. 10. numer. 198. Campan. dict. cap. 21. num. 11. Bonacina de magno Matrimonij ſacramento queſtio. 4. punct. 11. num. 2. verſ. aduertendum eſt primo, Suar. to. 5. diſput. 31. ſect. 4. num. 22. Emman. de Valle de incantat. & conſilio ſect. 3. c. 1. num. 21. Aldrete de religioſa diſciplina tuenda lib. 2. cap. 15. §. 5. num. 26.* quamuis cõtrarium teneant *Saizedo. & Ioan. de Vella*, quos ſequitur *Cenalis q. 226. nu. 4.* & nouiſſimè *Cherubin ſuper dictam Bullam Pij V. ſchol. 2.*

26. Non omnem exercentem obligat, & devincit, ſed notorium tantum, non ita occultum, *Valen. de irreg. c. 43. §. 2. nu. 4. Graſſis in deciſ. aureis lib. 2. c. 90. ſub num. 13. Henriq. lib. 13. c. 36. in fine, Campan. d. c. 22. num. 12.* notorium ſcilicet in foro exteriori, non autem interiori, vt reſoluunt *Graſſis d. c. 90. num. 14. Stephan. de Aula por. 7. diſputa. 4. in vltimis verbis, Campanil. d. cap. 22. num. 13.*

27. Clericus igitur propter huius criminis atrocitatem nullam incurrit ſuſpenſionem, vel irregularitatem, quandiu delictum eſt occultum, *Nauar. in man. cap. 27. num. 249. Fr. Emman. in ſumm. p. 2. cap. 210. num. 1. Lazar. de ſodomia num. 3. Aldrete d. cap. 15. nu. 34. Henriq. lib. 14. ca. 5. §. 1. Bonacina dict. punct. 11. nu. 3. Campan. dict. cap. 22. num. 9.* quamuis clericos nefandum hoc ſcelus perpetrantes ſuſpenſionem de iure contrahere ab ordinum executione, & ſi in eis miniſtrare, vel celebrare auderent irregulares fieri à ſolo Papa diſpenſandos, etiamſi occultum fuerit commiſſum, aſſerant *Covar. in clem. ſi furioſus p. 1. §. 1. nu. 6. Flor. in praxi criminal. cap. p. 6. cap. 37. num. 11, Canalcan. Fuiz. deciſ. 13.*

Barboſæ de poteſt. Epiſc. Pars III.

Mart. ibi p. 2. dict. queſtio num. 15. p. 5. Clar. §. ſodomia nu. 5. Franc. Marc. de cenſuris d. c. 6. n. 3. incip. quæritur nu. 16. p. 2. Mart. Alter. dict. c. 3. aſſerit. contrarium eſt verior opinio, quam etiam poſt *Vgolin. Valent. Tolet. Petr. Ledeſma, Aud.* & alios, quos refert, ſequitur *Nicol. Garc. d. c. 10. nu. 195.*

28 Hinc fit non videri ſodomitam prohibitum Ordinibus inſigniri, aut beneficia acquirere, ſi occultum ſit crimen, & nondum fuerit res deducta in iudicium *Achil. de Graſſis dec. ſing. nu. 3. ſub tit. de crimen. Campan. dict. c. 22. nu. 19.* Si vero notorium ſit, & per conſequẽs infamis infamia iuris, ad Ordines non poteſt promoueri, & inualida eſt collatio beneficij illi facta, iuxta reſoluta per *Bonacinam de cenſ. diſput. 7. p. 3. puncto 1. n. nu. 19.* & quæ dixi ſupra allegat. præced.

29 ET BENEFICIO, &c. Verba hæc important priuationem beneficiorum ipſo iure, itaut ante ſententiam illa poſſint impetrari, retineri poſſunt tamen quouſque ſententia declaratoria intercedat, prout reſoluunt *Lap. alleg. 16. incip. an valeat*, & ibi *Mandoſ. in addit. 1. & Bonac. de magno matrimonij Sacramento, q. 4. puncto 11. num. 2. in fine, Rota deciſ. 728. p. 3. lib. 3. diuerſ. Quarantã in ſumm. Bullarij verbo Sodomia, ad finem, Lucã. Cherubin. ad d. Conſtitut. Pij V. ſibollo 1.* optimè *Campanil. dict. c. 22. num. 10.* vbi etiam aſſerit, quod tunc non eſt neceſſaria poſſeſſoris citatio, niſi cum peteretur immilio in poſſeſſionem. Interim tamen non tenetur in foro conſcientiæ cedere beneficio, officio & dignitati, aut reſtituere fructus ante iudicis ſententiam: ita *Bonacina dicto puncto 11. num. 2. verſ. Aduertendum eſt tertio.* Qui enim commiſit crimen, ſeu delictum, propter quod incurrit pœnam priuationis beneficij ipſo iure, non amittit ſtatim titulum, ita vt teneatur in conſcientia illud dimittere ante declaratoriã iudicis ſententiam: ita *Sabagun in c. fin. de ſequeſtr. poſſeſſionis nu. 79. cum ſeqq. Morla in emporio iuris p. 1. tit. 1. q. 9. nu. 41. poſt Guttier. Henriq. Fr. Emman. Molin. Azor. Soar. Petr. de Ledeſm. Gabr. Vaſ. Leſſ.* & alios *Nicol. Garcia d. c. 10. nu. 8.*

30 Epiſcopi cum conuictis de crimine nefando, & iuridice condemnatis nullo modo poſſunt diſpenſare, neque eos promouere ad ordines, aut poſt promotionem, vt in illis poſſint miniſtrare, cum infamati iuridice de crimine enormi ipſo iure ſint irregulares, vt benè probat *Nauar. in ſuo man. c. 24. nu. 248.* in qua irregularitate ſolus Summus Pontifex poteſt diſpẽſare, non autem alius Prælatus, vt reſoluit *Ludouic. Miranda in man. Prælatorum to. 2. q. 8. concluſ. 1.* vbi etiam aſſerit neque Religionum Prælatos facultatem diſpenſandi habere cum huiuſmodi conuicto de crimine nefando, nam propter enormitatem delicti, ac propter illius infamiam etiam propter ſcandalum, quod exindè alijs oriri, & generari poterat videdo ipſum celebrare, ei huſmodi irregularitas cenſetur Papæ reſeruata.

31 Cum itaque ſui natura peccatum hoc ſit grauiſſimum, cumque frequentia creſcat, attentius procurare debent Confeſſarij vt tam abominabile facinus omninò extirpetur, ac prorſus à fidelium etiam mentibus eradicetur, & radicitus euellatur idque tum præſertim aſſequentur, ſi tũ illud, tũ aliud quodpiam peccatum carnis cõmittentibus infligant ieiunia, diſciplinas, frequentesq; Confeſſiones, quin eius enormitatem exaggerẽt, vtẽtes verbis illis, quibus, & *D. Auguſtinus* vtitur in ſermone de vitio ſodomitico, quod ſ. à tãta immũditia Angeli fugiunt, ac dæmones etiã oculos claudũt.

Superiores etiam maximè cauere, & inuigilare debẽt hoc impium scelus puniendo, ne malum hoc tãquam pestis latenter serpat, & vires acquirat; opportunè igitur occurrendum huic morbo est, ne latè disseminatus multos funesta contagione turpiter inficiat, & Dei iustitiam ita prouocet.

S V M M A R I V M.

1 *Dispensationes sunt stricti iuris, & odiosæ.*
2 *Argumentum de maiori ad minus in dispensationibus non valet.*
3 *Dispensatio concessa aduersus vnum impedimentum, vel defectum, non porrigit suum effectum ad alium.*
4 *Dispensatus ad Ordines intelligitur dumtaxat dispensatus ad minores.*
5 *Dispensatus, vt promoueri possit ad ordines Sacros, multò magis censetur dispensatus, vt possit promoueri ad ordines minores.*
6 *Dispensatio facta ad Ordines non extenditur ad beneficia, etiam simplicia.*
7 *Dispensatus simpliciter ad beneficium, ad aliud quam ad simplex non dicetur habilitatus.*
8 *Dispensationem obtinens ad aliquod beneficium simplex, si ad illud præsentetur dicetur habilitatus ad cætera simplicia.*
9 *Dispensatus ad Sacerdotium non manet habilis ad beneficium curatum.*
10 *Dispensatus ad curata, multo magis censetur dispensatus ad Canonicatus Cathedralium.*
11 *Dispensatus ad beneficium curatum non censetur dispensatus ad obtinendam dignitatem, etiamsi exuberans esset dispensatio.*
12 *Dignitates non comprehenduntur nisi apertis verbis illarum mentionem fecerit rescriptum.*
13 *Beneficiorum appellatione non veniunt dignitates.*
14 *Dispensatus ad dignitates non dicetur dispensatus ad maiorem dignitatem post Pontificalem.*
15 *Verba, & principales dignitates in Collegiatis, non comprehendunt plures dignitates, quam vnam in qualibet Collegiata.*
16 *Regula 3. Cancellariæ reseruat tantum vnam principalem in qualibet Collegiata.*
17 *Reprehenduntur contrarium tenentes, veluti alienæ felicitatis, ac honoris impatientes.*
18 *Honorare melius est, quam honorari, sicut amare, quam amari.*
19 *Episcopus dispensare potest cum illegitimis ad minores ordines, & ad beneficium simplex.*
20 *Causa requiritur in dispensatione facienda per Episcopum.*
21 *Episcopus an possit cum illegitimo dispensare ad beneficiũ, quod non iure communi, sed statuto, vel consuetudine sacrum Ordinem requirit?*
22 *Episcopus cum illegitimis potest dispensare ad Canonicatus Ecclesiarum Collegiatarum.*
23 *Dispensare potest Episcopus cum illegitimis ad dimidias portiones, seu inferiora beneficia Ecclesiæ Catredralis.*
24 *Dispensare potest Episcopus cum illegitimo ad beneficium simplex habens accessoriè annexam Parochialem.*
25 *Capitulum Sede vacante potest, sicut Episcopus, huiusmodi dispensationes impertiri.*
26 *Capitulum Sede Vacante dispensare in ijs potest, in quibus potest Episcopus ratione iurisdictionis Episcopalis.*
27 *Capitulum Sede vacante succedit Antistiti defuncto in omnibus ijs, quæ iure communi pertinebant ad Ordinariam Episcopi iurisdictionem.*
28 *Episcopus non potest dispensare cum illegitimo super pluralitate beneficiorum simplicium.*
29 *Pontifex Summus solus ad dignitates, vel personatus etiã sine cura dispensat.*
30 *Episcopus cum illegitimis ad beneficia requirentia sacrum Ordinem dispensare non potest.*
31 *Episcopus cum illegitimis ad Canonicatus Ecclesiæ Cathedralis dispensare non valet.*
32 *Contrarium sentiunt aliqui.*
33 *Sub distinctionis fœdere componuntur.*
34 *Dispensatio an præsumatur si illegitimus in habitu, & tonsura incedens, Ordines fuscepisse tali dispensatione præcedente alleget, & numer. 34.*
35 *Dispensatus à summo Pontifice ad beneficium simplex obtinendum ante ætatem 14. annor. an ex dispensatione Episcopi possit aliud simplex impetrare?*

EPISCOPVS CVM ILLEGITIMIS ad Ordines, & beneficia, quando possit dispensare?

ALLEGATIO XLV.

1 DIspensationes sunt stricti iuris, & odiosæ, strictæque recipiunt interpretationem, *cap. 1. in fin. de filijs presbyterorum libr. sexto. Oied. de incompatibilitate beneficiorum p. secunda, cap. 21. nu. 67. cum sequent. Sayr. de censur. lib. 6. c. 11. num. 16. Azor. institution. moral. p. 2. lib. 7. cap. 33. q. 6. Matien. l. 10. glos. 1. num. 7. tit. 8. lib. 5. nouæ recopil. Nicol. Garc. de beneficijs p. 1. cap. 6. nu. 58. Garcia Gironda de priuilegiorum, seu exemptionum explicatione num. 1111. Mar. Anton. variar. resolut. lib. 1. resolution. 19. num. 14. & lib. 3. resolut. 2. numer. 18. & 21. Carol. Tapia ad Rubr. ff. de constitution. principum c. 5. num. primo. cum sequentib. Moneta de distributionibus quotidianis, p. 2. quæst. 14. a num. 5. Soar. de legibus lib. 11. c. 11. num. 10. & cap. 17. a num. 2. Campanil. in diuersorio iuris Canon. rubr. 11. c. 13. nu. 90.*

2 Itaut in eis non valeat argumentum de maiori ad minus, nec extendatur ad casum habentem in se maiorem rationem, prout resoluunt *Cou. de sponsalibus p. 2. cap. 8. §. 8. num. 11. Nauarr. de redditibus Ecclesiasticis q. 3. monitu 10. num. 2. Molina de primogen. lib. secundo, cap. 4. numer. 48. & seq. Brunor. a Sole in locis commun. verbo dispensationes sunt odiosæ, Salas de leg. disputat. 20. & 21. Cald. Pereira de nominatione emphyteusis, quæstione vigesima prima, num. 65. Guttier. Canon. lib. secundo, c. 15. nu. 114. Rendin. in promptuario receptarum sententiarum to. 1. tit. 29. num. duodecimo. Molin. de iustitia tom. 3. tract. 2. disputat. 591. num. 2. Sanchez de matrimon. lib. 8. disput. 1. num. 32. & disputat. 14. num. 17. Nicolaus Garc. dict. cap. 6. num. 59. Campanil. dict. cap. 13. num. 91.* vbi restringit, quando illud minus comprehensiue, & necessario includeretur sub maiori, aut esset necessarium consecutiuum, ac dependens ab eo, super quo fuit dispensatum, quia dispensatus ad vnum, censetur dispensatus ad omnia consequutiua, plenè *Sanch. de matrimo. lib. 8. disput. 1. nu. 19.*

3 Dispensatio igitur concessa aduersus vnum impedimentum & defectum, non porrigit suum effectum quoad alium, *l. si quando C. de inofficioso testamento*, & vide ibi *glos. Bald. Salicet.* & alios, *Simõ de Pratis cõs. 51. num.*

Google

num.6.Surd.conſil.245. numer.4. Joſeph.Gonzal.variar. quæſt.capit.decimoquarto,numer.vndecimo.Ioan.Baptiſta à Coſta de retrotractione cap.9.caſu 10.num.2. Sic etiam diſpenſatus ad vnum effectum non cenſetur diſpenſatus ad alium *Bero conſ.163.num.30.& 41.lib.2. Rimipald.Iun.conſ.341.num. 36. Simon de Pratis conſil.100. numer.29. Carol.de Graſſ.de effectibus clerical.effectu 4. num.57.& 58.*

4 Quare diſpenſatus ſimpliciter ad Ordines intelligitur dumtaxat diſpenſatus ad minores, ex *gloſ. verbo ordinari in cap.litteras de filijs Presbyterorum,& gl.verbo ad omnes in c.vlt.eod.titul.in 6.Rebuff.in praxi beneficiali tit.de diſpenſatione ſuper defectu natalium num.47. Campanil.d.cap.decimotertio,num.95.Soar. de cenſur. tom. 5. diſputat.41.ſect.3.à num.tertio.Sanch. de matrim. libr.8. diſputat.1.num.26.Azori.inſtitut.moral.par.2.lib.6.c.3. quæſt.6.*

5 Diſpenſatus vero, vt promoueri poſſit ad Ordines ſacros multo magis cenſetur diſpenſatus, vt poſſit promoueri ad minores Ordines, ex multis quos refert, & ſequitur *Carol.de Graſſ.d.effect.4.nu.205.*

6 Diſpenſatio etiam facta ad Ordines, non extenditur ad beneficia, cum ſint ſeparabilia, & executio vnius poſſit ſtare ſine altero *cap.ſecundo,* & ibi *gl. de filijs Presbyt.Gemin.in dict.capit.primo,* vbi *Monach. Arch.Ioan. And.& Ancharan.illo tit.lib.6.Sayr.de cenſur.lib.6.c.11 num.21.Garcia dict.cap.6.num.70.Sanch. de matrimon. lib.8.diſput.1.num.vigeſimo ſeptimo. Mar. Antonin. variar.reſolut.lib.primo,reſolut.19.num. 10.* quicquid dicant *Henriq.lib.13.cap.57.§. 5. Bellet. diſquiſit. clerical. par.1.titul.de diſciplina clericali §.3.num.36.* extenditur tamen ad beneficia ſimplicia conferri ſolita clericis Ordinibus initiatis *gloſ. verbo Sedis Apoſtolicæ in cap. vlt.* & ibi *Abb.num.2.de filijs Presbyterorum, Mayol. de irregularit.lib.primo capit.8.num.8.Oldrad.conſil.215.numer. 6. Michael. Martin. de Villar. de patronado de Galayataud.par.9.coſtumbre 5.num.4.Bellet.dict. §.3. nu.39.* Sed alij exiſtimant non extendi ad aliquod beneficiũ obtinendum, cuius quidem opinionis præ alijs fuere *Rebuff.in praxi rubr. de diſpenſatione ſuper defectum natalium numer.48.Borg.in tractat.de irregularit.rubr.de filijs Presbyterorum num. 9.* quos refert, & ſequitur *Campanil.dict.capit. decimo tertio numer. 96.* & tenent *Mari. Antonin.dict.reſolut.19.num. vndecimo. Azori. inſtitut. moralium par. ſecunda libr.6.cap.3.quæſtione quinta,* vbi ampliat etiamſi diſpenſatus ſit, vt ad omnes ſacros Ordines aſcendere queat. Qui enim ſimpliciter diſpenſatus fuit ad beneficium, vtique ad aliud beneficium, quam ad ſimplex non diceretur habilitatus, vt ait *Borgaſ.de irregularit.par.ſecunda,rubr.de interpretatione diſpenſat.numer. tertio,* ſequitur *Campanil, dict. capit. 13. num.97.*

8 Si vero aliquis obtinens diſpenſationem ad aliquod beneficium ſimplex conſequendum ad illud præſentetur, dicetur habilitatus ad cætera ſimplicia, vt reſoluunt *Cauſic.deciſ.29.ſub num.35. part.1. Campanil.dict. cap.13.num.98.*

9 Ex quibus facile colliges male pronuntiaſſe *Henriq. lib.14.c.8.§.10.* dum ait, quod illegitimus diſpenſatus ad Sacerdotium, non manet inhabilis ad beneficium curatum, & Epiſcopatum, ac dignitates: quæ omnia ſunt falſa, & ſine fundamento, prout tenent *Sair d.lib.6. c.11.nu.27.28. Nicolaus Garc.d.c.6.à nu. 67. Campanil. d.cap.13.num.101.*

10 Vnde quamuis diſpenſatum ad curata multo magis cenſeri diſpenſatum ad Canonicatus Cathedralis Eccleſiæ dixerit *Ioan.de Selua de benefic.par. ſecunda quæſt. 61.num.6.* tamen contrarium verius eſſe ex *Rota dec.54 alias 1.de ſuys Presbyt.in antiq.* aſſerit *Campan. d.c.13. num.99.*

11 Et à fortiori diſpenſatum ad beneficium curatũ non cenſeri diſpenſatum ad obtinendam dignitatem reſoluunt *Petr.Greg.Syntagm.lib.17.c.6.num.36. Azor.d. c.3.q.7. Bellet.d.§.3.nu.38.*

12 Etiamſi exuberans eſſet diſpenſatio, nempe ad quæcunque beneficia, quia etiam tunc dignitates non comprehenderet, niſi apertis verbis illarum meminiſſet reſcriptum, vt poſt *Rebuff* reſoluit *Campan.d.c.13.nu.101* appellatione enim beneficiorum non veniunt dignitates, *Clement.1.de ſequeſt.p.f.* cum ſimilib. citatis *a Bellet. p.1.tit.de diſcipl.clerical.§.2 nu.38.*

13 Sic etiam diſpenſatus ad beneficia, vel etiam ad dignitates non poteſt promoueri ad dignitates, quibus cura animarum ineſt *Azori.d.c.3.q.9.& 10.* Sic etiam diſpenſatum ad obtinendum Canonicatum, vel dignitatem in Eccleſia Cathedrali non cenſeri diſpenſatum ad hoc, vt poſſit eſſe delegatus Papæ ante vigeſimum annum probant *Nau.conſ.22.a nu.1.ſub titul.de celebratione Miſſ. Carol.de Graſſis d.effectu 4.nn.60.*

14 Hinc etiam diſpenſatus ad dignitates non dicitur diſpenſatus ad maiorem dignitatem poſt Pontificalem, *Bellam.deciſ.698.poſt med. Rebuff.in concordata in form. mand.Apoſt.in gloſſ.verbo,aut dignitate,& in praxi tit.de diſpenſatione ſuper defectum natal. num. 86.* quos refert, & ſequitur *Bellet.d.tit.de diſciplina clericali §.2.num.39. Azor.d.c.3.quæſt.8.*

15 Sed ad maiorem cautelam hodie in diſpenſationibus, quæ conceduntur additur clauſula exceptis dignitatibus in Cathedralibus,& principalibus dignitatibus in Collegiatis, & cauſa ſimilium verborum, dubitatur apud aliquos legalis ſcientiæ tyrones, vel potius alieni honoris inuidos,& detractores, an ſcilicet ſub illis verbis & principalibus dignitatibus in Collegiatis, comprehenderentur plures dignitates, quam vna in qualibet Collegiata; nam cum quædam inſignis perſona promoueretur ad dignitatem, quæ erat tertia in quadam collegiata, virtute illius clauſulæ contra illum à concanonicis ſuis,& cooppidanis, magnum inuidię argumentum oppoſitum fuit, poſſeſſioque ſibi tam iniuſte denegata, ego in hoc dubio (ſi dubium appellari poteſt, quod omni caret difficultate) reſpondi verba illa;& principalibus dignitatibus in Collegiatis, intelligi ſolum de vnaquaque dignitate principali in qualibet collegiata, quia pluralitas illa reſolutur in ſingularitates, & reſpicit ſolum pluralitatem Eccleſiarum.

16 Probatur à ſimili ex *regul.3.Cancellariæ,* vbi circa reſeruationem beneficiorum habentur hæc verba, *principales in collegiatis Eccleſiis* ex quibus reſoluunt Doctores reſeruari tantum vnam principalem in qualibet Collegiata, prout tenent *Mandoſ.in dict.regul.3.q.3.per totam, Menoch.conſ.190.nu.5. cum ſequentibus,* Gonzal. *ad regul.8.Cancel.gloſ.21.nu.7. Nicol. Garcia de benefic. par.5.cap.1.num.262.* Non obſtat quod adducit *Mandoſ.dict.quæſt.tertia in fine,* nam decisiones,& iura, quibus innititur, loquuntur tantum de duabus dignitatibus æque principaliter, quia tunc totidem duæ ſub eadem regula comprehenderentur, vt per *Nicol. Garc.d. cap.1.num.264. Aloyſ.Ricc. in collect. deciſ. part.5.collect.1670.*

17 Sed his non obſtantibus contrariam opinionem tue-

bantur aliqui prædicta iura non ignorantes, sed alienæ felicitatis,& honoris impatientes, & parum aduertentes honorem, qui videbatur alijs impedi reflecti in se ipsos,quoniam vt ait *Ioan. de Lignano de amicit.* cum agit de amante, & amato *num.* 2. honorare meliu. est quam honorari,sicut amare quam amari:nam qui honorat,& amat ostendit signum virtutis,deinde amando, & honorando quis adimplet præceptum Christi, qui iussit nos, vt diligeremus proximum nostrum, & *Apost. ad Roman.* 12. vt nos inuicem honore afficeremus.

18 Quare non temere vulgo dici solet honorem esse facientis,non recipientis,facit *l.6.ff. de officio proconſ.* vbi dicit *Vlpian.* si in aliquam celebrem ciuitatem, vel prouinciæ caput Proconsul aduenerit:pati debet commendari sibi Ciuitatem, laudesque suas non grauate audire,cum honori suo Prouinciales id vendicent, ex quo text. clarum sit aliquem præstando honorem, cum in dict.lege honor Proconsuli præstaretur,& tamen id honori suo Prouinciales vindicabant, vt eleganter exponit *Thom. Acti.de Ludoscacchorum q.7.nu.71.*

19 Deueniendo igitur ad responsionem principalis quæsiti dico Episcopum dispensare posse cum illegitimis, ex quocunque etiam damnato coitu ad minores Ordines,& ad beneficium simplex,*cap.1. de filijs presbyt. in 6.*& ibi *gloss.& Doctores, Vgolin.de irregul.cap.44.§.numer.tertio.Sayr.de censur.lib.6.cap.11.nu.8. Gig. de pension.quæst.17.in princip.Rebuff. in praxi de form. lit. tonsur.num. secundo, & titul. de dispensat. super defectu nat. numer.8.Azori.institut.moral.par.secunda lib.3.cap.50. quæst.8.Henriq.in summ.par.2.lib.15.cap.8.num.10. lit. B.Nicolaus Garcia de benefic.par.septima cap.2.num.48. Carol.de Grassis de effectibus cleric.effectu 1.numer.330. Ioan.Mar.Bellet.disquisit.clerical. par. prima titul. de disciplina cleric.§.3.num.vigesimoquinto.Campan.in diuersorio iuris Canon.rubr.11.cap.decimotertio numer.81.* In huiusmodi dispensatione facienda per Episcopum, cū sit inferior Papa, requiritur causa,& quod eorum suffragantibus meritis fiat *gl.in cap. requisistis §. nisi rigor, 1.quæst.7.Nan.consil.45.num.secundo de homic. Fr. Emman.quæst.Regular.tom.1. quæst. 13. articul. 14. & 15.* quem refert,& sequitur *Nicol.Garc.dict.cap.secundo nu. 46.Pet.Anton.à Petr.in tract.de potestat.Princip.c.32. dub.2.num.vigesimo.Carol.de Grassis de effectibus cleri.in prælud. num.* 332. At in beneficio quod non iure communi,sed statuto,consuetudine, vel priuilegio Sacrum Ordinem requirit non posse Episcopum cum illegitimo dispensare resoluunt *gloss.verbo tale in dict. cap.1.de filijs Presbyt. in 6.* & ibi *Ioann. Monach. Archid. & Gemin.* quorum resolutionem dicit *Azori. dict. capit.3. quæst.15.* intelligendam de beneficio quod Sacrum Ordinem requirit priuilegio, consuetudine, vel statuto, in quibus Episcopus nihil iuris, & potestatis habet.

22 Primo amplia supradictam resolutionem, quæ habet Episcopum cum illegitimis posse dispẽsare ad beneficium simplex procedere in canonicatibus Collegiatarum Ecclesiarum,vt post *Staphil.*dicit *Rota* iuncta addit.*Papaz.decis.nu.15.de filijs Presbyt. in nouis* quam refert,& sequitur *Bellet.dict.§.3.num.27.Nicol.Garc.d. capit. secundo numero 69.* cum non habent annexum Ordinem aliquod sacrum, etiamsi sint alicuius insignis Collegiatæ, quia etiam ad huiusmodi canonicatus obtinendos sufficit prima tonsura, & quod quis attingat decimum quartum annum, vt post multos quos refert dicit *Nicol.Garc.dict.par.septima capit.quarto numer.37.* & latius infra dicemus.

23 Secundo amplia in dimidijs portionibus, seu inferioribus beneficijs Ecclesiæ Cathedralis, prout resoluunt *Gomez de expectatiuis num. 98. Flamin. de resignat. lib.secundo,quæstione prima num.117.Gonzal.ad regul.8. Cancel.gloss.5.num.98.& seq. Nicolaus Garci. dict. capit. secundo num.69.Bellet.dict.§.3.num.26.* Dimidiæ enim portiones non habent sibi annexum Ordinem sacrum, nec illius ætatem requirunt *Nicol.Garc.dict.cap. quarto num.* 38.

24 Tertio amplia etiam si beneficio simplici, aut canonicatui Ecclesiæ Collegiatæ,vel dimidijs portionibus, aut inferioribus beneficijs Ecclesiæ Cathedralis parochialis Ecclesia vnita sit accessorie, ex multis rationibus,& iuribus id ipsum suadentibus,quæ refero alio in loco,quarum illa principalis est,quia quod accedit alteri sequitur conditionem,& naturam principalis, & ita hanc ampliationem,tenent *Gemin.in cap.1.num.12. de filijs Presbyt.lib.6.Rebuff.in tract. nominat. quæst.16. num.27.Bellet.dict.§.3.num.34.Campan.dict.cap.13.numer.83.Stephan.Gratian,discept.forens.cap.273.num.47 Azori.dict.cap.3.quæst.14.Gonzal.ad reg.8.Cancel. gloss. 5.§.7.numero* 18.& de hac veritate hucusque nemo dubitauit.

25 Quarto amplia Capitulum Sede vacante posse,sicut Episcopum,huiusmodi dispensationes impertiri, prout resoluunt *Nauar.consil.31. incip. An Capitulum Sede vacante sub tit.de temporib.Ordin.in antiq.& 7.de filijs presbyt.in nouis,Campanil.dict.cap.13.num.81. Quarant.in summ.Bullarij verbo Capitulum Sede vacante,vers. secundo quæro,praxis Episcop.par.2.verbo Capitulum vers.tertio pag.28.*licet contradicat *Paris.consil.136.incipit stante defectu,nu.2.vol.4.*

26 Etenim Capitulum sede vacante dispensare in ijs potest Episcopus ratione iurisdictionis Episcopalis, vt tenent *Henriquez in summ.lib.14.de irregular.c.20.§.1. Gutier.Canon.lib.1.cap.3.nu.10.Sayr.in Clauiregia lib.6 c.11.nu.84.Cened.ad sext.collect.4.nu.3.Molin.de iustitia tract.5.disput.11.num.5.Cardos.in praxi iudic.& aduocat. verbo Capitulum,num.2.*

27 Quin etiam generalior suppetit ratio,quod Capitulum Sede vacante succedit Antistiti defuncto in omnibus ijs, quæ iure communi pertinebant ad ordinariam Episcopi iurisdictionem,exceptis nonnullis speciatim iure prohibitis *Sylvest.verbo Cap.§.2.Pamin.de potestate Cap,Sede vacante par.1.capit.3.numer.3.Rebuff.in praxi beneficiali tit.de deuolut.à numer.57.Nauar.consi.44.numer.1.de temporibus ordinationum, & consil. 7. de filijs presbyterorum.Flamin.de resignation.lib.7.q.23.nu.11. cum sequentibus.Soar.de cens.disputat.7.sect.2. numero 4. Molin.dict.disput.11.num.13.& 10.Gutier.Sayr.& Cardos. dd. locis. Aloys. Ricci.in praxi fori Eccles.decis.357. num.quarto in prima edit.& resolution.305.numer.4. in 2.edit.* vbi dicit quod Capitulum succedit in omnibus, quæ sunt iurisdictionis, tam contentiosæ, quam voluntariæ.

28 Primo limita non procedere supraposita resolutionem,nisi ad vnicum obtinendum beneficium: cum illegitimis enim non poterit Episcopus dispensare super pluralitate beneficiorum simplicium, vt probat *dict.cap.1.§.ille vero de filijs presbyterorum lib.6.* tenent *praxis Episcopalis par.1.verbo Ordo circa finem, Azor.institution.moral.par.2.lib.6.cap.2. quæstion.12. Aula de cens.par.7.disputat.3.dub.6.conclus.secunda, Nicol.Garc.*

dict.

dict. cap. 2. num. 50. & part. 8. capit. 3. num. 4. Quamuis contrarium videantur ſentire *gloſ. 2. in cap. final. de filijs presbyterorum lib. 6. Selua de benefic. part. 3. quæſt. 12. nu. 19. Menoch. de arbitrar. caſu 201. num. 156.* Nam verius eſt quod ſupra reſoluimus, quia illegitimus, cum quo diſpenſatur ad beneficium, non poteſt niſi vnicum obtinere, vt reſoluit *Sanchez de matrimon. lib. 8. diſputat. 51 num. 6. & 11.*

29 Secundo limita in dignitatibus, vel perſonatibus, etiam ſine cura: ad quos ſolus Papa poteſt cum illegitimis diſpenſare: ita *gloſ. verbo beneficium in d. c. 1. Henriquez dict. lib. 14. cap. 8. num. 10. Auila d. dub. 6. concl. 6. Azor. d. cap. 3. q. 3.* & poſt *Pet. Greg. Molin. Ledeſmam, Tolet. Sayr. Leſſium*, & alios reſoluit *Nicolaus Garc. d. c. 2 num. 53. Lambert. in tract. de iure patronat. lib. 1. p. 2. q. 9. art. 3. verſ. adduco duodecimo num. 50. Campan. d. cap. 13. num. 86.*

30 Tertio limita in beneficijs requirentibus ſacrum Ordinem, ad quæ Epiſcopus nequaquam illegitimos diſpenſare valet: ita *gloſ. verbo tale in dict. cap. 1.* quam ſequuntur ibidem *Ioan. Monach. nu. 8. verſ. & idem Franc. num. etiam 8. Anchar. num. 2. Campanil. dict. capit. 3. numer. 85.*

31 Quarto limita in Canonicatibus Eccleſię Cathedralis ad quos obtinendos cum illegitimis non poterit Epiſcopus diſpenſare, vt tenent *Ioan. Monac. in dict. capit. num. 7. Rebuff. in praxi titul. de diſpenſatione ſuper defectu natalium num. 10. & ſequent.* & hanc ſententiam (vt inquit *Felin. in cap. poſtulaſti verſ. 2. concluſ. ſub num. 4. de reſcript.*) videtur tenere *Rot. Roman. deciſ. 136. vel ſecunda incip. noluerunt Domini de filijs presbyterorum in nouis, alias 54. ſeu prima eod. tit. in antiq. praxis Epiſcop. par. 1. verbo Canonia, §. 3.*

32 Contrarium tamen imo Epiſcopum poſſe cum illegitimo diſpenſare ad obtinendum Canonicatum in Cathedrali tenent *gloſſ. in d. c. 1. verbo beneficium*, quam ibi ſequuntur *Ioan. And. verſ. in gl. intellige ſub nu. 3. Geminian. nu. 6. Anchar. num. 1. Domin. nu. 7. Franch. nu. 6. Cald. conſ. 1. de filijs presbyterorum, Selua de beneficijs p. 3. q. 61. in final. verbis, Azor. d. c. 3. q. 11. Nauar.* qui addit hanc opinionem eſſe communiter receptam, *conſ. 3. incip. multarum quæſt. num. 4. de ætate, & qualitate in antiquis, & conſ. 4. de filijs presbyterorum in nouis, Campanil. d. c. 13. nu. 81.* vbi aſſerit deciſiones Rotæ ſupra allegatas non negare licere Epiſcopis diſpenſare cum illegitimis ad Canonicatum Cathedralis Eccleſię, ſed decidere diſpenſationes ab Epiſcopis conceſſas iuxta formam *d. cap. 1.* minime extendi ad Canonicatus prædictos, prout *Franch.* bene aduertit *d. cap. 1. num. 6. in fin.* quaſi docerent illegitimum habilitatum ad beneficium ſimplex non intelligi diſpenſatum ad Canonicatum, niſi fuerit expreſſe additum de Canonicatu, & inſinuat *Nauarr. vbi proximè num. 4. & conſ. 2. nu. 5. de filijs presbyterorum.*

33 Sed hæ contrariæ opiniones fœdere diſtinctionis componuntur, prima enim quatenus habet ad Canonicatum in Cathedrali non poſſe Epiſcopum cum illegitimis diſpenſare procedit de iure nouiori (*Concilij Trident. ſeſſ. 24. de reformat. c. 12.* quo attento omnes Canonicatus Eccleſiæ Cathedralis requirunt aliquem ex ſacris Ordinibus, ad quos cum non poſſit Epiſcopus cum illegitimis diſpenſare, ſequitur quod etiam non poterit ad beneficia, quæ ſibi illos habent annexos. At vero ſecunda opinio procedit de iure antiquo: & ita diſtinguunt *Maiol. de irregular. lib. 1. c. 8. num. 11. praxis Epiſcopalis par. 1. verbo Canonici* §. 3. *Sayr. de cenſ. lib. 6. c. 11. nu. decimotertio. Auila eod. trac. p. 7. diſput. 3. dub. 6. notab. 3. Henriquez lib. 14. c. 8. §. 10. ad fin. Leſſ. de iuſtitia lib. 2. cap. 34. num. 86. Nicol. Garcia d. cap. 2. num. 65.* & aſſentire videtur *Campanil. dict. capit. decimo tertio numero 85.*

33 Quæri opportune poteſt an diſpenſatio præſumatur ſi illegitimus in habitu, & tonſura incedens Ordines ſuſcepiſſe tali diſpenſatione præcedente alleget? In qua quæſtione negatiuam partem amplexa eſt *Rota Rom. in vna Hiſpalen. Canonicatus dec. 780. lib. 3. par. 3. diuerſ.* vbi deciſum fuit teneri ſe clericum per literas probare, & diſpenſationem remouentem defectum natalium anteceſſiſſe. Facit etiam quod diſpenſationem allegans illam probare tenetur, cum non præſumatur, prout tenent *Bellamer. conſil. 10. num. 43. Maſcard. de probat. concluſ. 523. ſub num. 6. Menoch. de præſumpt. lib. 3. quæſtione 132. ſub nu. 72. Surd. conſil. 245. num. 32.* Sed ſtat pro cõtraria parte deciſio eiuſdem *Rot. Roman.* in proprijs terminis, quam memorat additio ad alteram *Rotæ deciſ. ſecundam, incip. voluerunt Domini ſiue 136. num. 8. de filijs presbyterorum in nouis*, in qua deciſum fuit nõ probandam, & verificandam elapſo triennio diſpenſationem allegatam pro illegitimo: contradicit etiam generica reſolutio *Anchoran. conſil. 117. prope finem*, vbi præſumptionem exoriri ex longa poſſeſſione beneficij, ac diſpenſationem interceſſiſſe defendit, quod etiam tenet *Flores de Mena variar. quæſtion. lib. 3. quæſt. 23. num. 52.* item hanc partem ſequitur *Gomez ſuper regulam Cancell. de triennali quæſt. 10. verſ. nec obſtat*, vbi deciſione Rotali reſolutum atteſtatur regulam ipſam de triennali iuuare etiam execrabilem, ita quod liceat execrabili allegare diſpenſationem, ſi triennio poſſedit.

34 Verum in hac contrarietate (*Campanil. dict. capit. decimotertio, num. 107.* aſſerit præfatam Rotæ deciſionem in illa Hiſpalen. canonicatus ſubſiſtere tantum reſpectu proprietatis, hoc eſt validitatis, ſeu inualiditatis clericatus, aut collationis beneficij; nõ autem reſpectu poſſeſſionis clericatus, ſeu beneficij, regula enim de triennali non operatur effectum niſi quoad poſſeſſionem, & fructus dumtaxat, vt à ſimili ex pluribus deciſionibus comprobat idem *Campanil. dict. capit. 13. num. 111.* Tamen ne litibus via aperiatur, aut diſſentionibus detur locus, ſi decennio ſaltem aliquis illegitimus in beneficio ſteterit, vel beneficia incompatibilia poſſederit in præſentia ſui ſuperioris credendum eſt iuſtum titulum, & diſpenſationem obtinuiſſe; cum credendum non vnum, vel plures Antiſtites ſæpius viſitantes poſſeſſori annuiſſe, niſi viderint diſpenſationem, alioquin prohibuiſſent inhabilem miniſtrare, ſiue incapacem obtinere beneficia, aut ſine titulo, vt optimè infert *Rota deciſ. 4. incip. fuit concluſum num. 8. par. 2. diuerſ.* & faciunt quæ tradunt *Flamin. de reſignat. lib. 3. q. 6. num. 74. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſtic. deciſ. 701. in 1. edit. & reſolut. 593. in 2. edit.*

Deinde poſtulabit aliquis, an diſpenſatus à Summo Pontifice ad beneficium ſimplex obtinendum ante ætatem quatuordecim annorum, qui ad illud requiruntur per *Concil. Tridentin. ſeſſ. 23. de reformat. capit. ſexto*, poſſet illud beneficium ſimplex obtinere ab Epiſcopo abſque noua diſpenſatione? in qua quæſtione dicendum eſt, quod cum obtinens diſpenſationem ad beneficium ſimplex, dicatur habilitatus ad cætera ſimplicia, vt reſoluit *Campanil. in diuerſorio iuris Canon. rub. 11. capit. decimo tertio,*

num.98. poterit in euentu de quo agimus, huiuſmodi capax, & habilis per diſpenſationem factus ad alia ſimilia ſimplicia ab Epiſcopo impetranda, dummodo ius non reſiſtat, vt ſunt duo ſimplicia beneficia, ita in terminis *Moyſ. Riec. in praxi aurea reſolut. 64.*

S V M M A R I V M.

1 *Litteratis viris indiget Eccleſia Dei, per quos totus mundus illuminatur.*
2 *Eccleſia ſemper amat ſapientes.*
3 *Scientes præſumuntur à vitijs abſtinere.*
4 *Ignorantia eſt mater omnium errorum.*
6 *Illiteratus comparatur cæco.*
7 *Illiteratus eſt nullus in Eccleſia Dei, nec in ea placere poteſt.*
8 *Illiteratus aſinus nuncupari ſolet, & non venit appellatione hominum.*
9 *Illiteratus eſt magis odioſus quam homicida.*
Illiteratus dicitur, qui prima grammaticæ rudimenta non didicit.
10 *Irregularis eſt illiteratus.*
11 *Illiteraturæ defectus eſt omnino indiſpenſabilis.*
12 *Litteratura iure diuino requiritur.*
13 *Epiſcopus poteſt diſpenſare ad Ordines cum illiterato aliquod principium grammaticæ habente, & ſpem addiſcendi in futurum oſtendente.*
14 *Rei gioſi bene legentes, & cantantes, etſi in lingua latina aliquatenus deficiant, tuta conſcientia poſſunt ab Epiſcopis ordinari.*

EPISCOPVS AN POSSIT cum illiteratis ad Ordines diſpenſare?

ALLEGATIO XLVI.

1 ECcleſia Dei indiget literatis viris, quibus regitur, & ſuſtinetur *cap. ſuper ſpecula de prabendis, capit. cum ex eo, & ibi Ioan. Monach. num. 1. de elect. in 6. Abb. in cap. de multa num. 5. & 7. de prabendis Carol. de Graſſis in tract. de effect. cleric. in pralud. à num. 63. Felin. in cap. ſi quando num. 7. vbi Nau. excep. 16. numer. 5. de reſcript. Hieron. Giach. in conſ. ſyndicatus num. 67. & 81. Perett. ad extrauag. ambitioſæ, verbo ex quibus Eccleſia num. 21. de rebus Eccleſiæ non alienan.* Per quos totus mundus illuminatur *cap. ſi. de Magiſt. d. c. cum ex eo de elect. in 6. gl. verbo viris literatis in extrauag. execrabilis, de prabend. Flamin. de reſign. lib. 4. capit. 11. nu. 17. Carol. de Graſſis d. pralud. num. 88.*

2 Illa enim ſemper amat ſapientes *cap. Epiſcopus 41. diſtinct. d. cap. de multa*, late & eleganter *Mart. Anton. Genuenſ. in practicabilibus Eccl. quæſt. 621.* & fauet literatis *Flam. de reſignat. lib. 5. q. 3. num. 78.* multaque priuilegia eis concedit *Carol. de Graſſis d. pral. num. 89.* Literati igitur in Eccleſia dicuntur radij Solis, & ſtellæ, *Auth. habita, & ibi Bal. num. 12. C. ne filius pro patre, capit. ſuper ſpecula, de magiſtris. Mandoſ. in regul. Cancel. regul. 16. q. 15. num. 3.*

3 Et ratione ſcientiæ, qua ſunt decorati, præſumuntur abſtinere à vitijs, *c. cum à nouentute, §. quis præterea, de præſumpt.* & quemadmodum ſcientia eſt mater virtutum, *c. præſentium 1. q. 5. Menoch. de præſumpt. lib. 6. q. 9. num. 20.*

4 Ita ignorantia eſt mater omnium errorum, *cap. ignorantia, c. ſi in laicis 38. diſtinct. c. niſi cum pridem §. pro defectu, de renunt.*

5 Penitus igitur illiterati non poſſunt fieri clerici *cap. præcipimus 34. diſtinct. cap. illiteratos*, & ibi *gloſ. 1. 38. diſtinct. cap. ſi quis 77. diſtinct. cap. fi. de ætate, & qualit. cap. fin. de tempor. ordin. in 6. Bern. in pract. criminal. cap. 18. Nauar. in cap. ſi quando except. 11. nu. 45. & 50. de reſcriptis, Menoch. de arbitr. caſu 425. Lambertin. de iure patron. p. 1. libr. ſecundo, artic. 24. quæſtione 9. numer. 2. Fului. Pacian. de probationibus lib. ſecundo, cap. 34. num. 79. Gutier. Canonic. lib. primo, caput. vigeſimo ſext. num. 27. Henriq. in ſumm. par. ſecunda, lib. 14. caput. 8. num. 11. Flamin. de reſignat. lib. 4. quæſt. 4. num. ſecundo, & quæſt. 11. num. 17. cum ſequentibus, & lib. 5. quæſt. 3. num. 70. cum ſequentibus, Azor. inſtitut. moralium par. 2. lib. 3. ca. 18. quæſt. 9. Gonz. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 4. nu. 41. cum ſequentibus.*

6 Illiteratus autem comparatur cæco *cap. poſt tranſlationem §. item ſi quis. de renunt.*

7 Et eſt nullus in Eccleſia Dei, *cap. congregato*, & ibi *Bald. num. 4. de elect.* Nec in ea placere poteſt, *cap. illiteratus 36. diſtinct. cap. ignorantia, 28. diſtinct. cap. quia frater 7. quæſtione prima. Franciſ. Leo in theſauro for. eccleſ. par. ſecunda, cap. 2. nu. 72.* & aſinus nuncupari ſolet *Ioa. Monach. in cap. ex eo de elect. in 6. & in c. ſicut num. 10. de verb. ſignif. eod. lib. Perett. vbi ſupra nu. 23.* quinimo non venit appellatione hominum, ſed iumentorum, *Gomez in reg. de annali q. 47. in fi.*

8 Et ſunt magis odioſi, quam homicidæ *Thom. Alli. de ludo ſcacchorum quæſt. 8. num. 29. & Flam. diſt. quæſt. 3. numer. 90.*

9 Illiteratus autem dicitur, qui prima grammaticæ rudimenta non didicit *Præpoſ. in capit. 1. num. ſecundo poſt med. 39. diſtinct. Rota Rom. diuerſ. par. ſecunda deciſ. 16. num. 3. Carol. de Graſſis in dict. pralud. numer. 237. & ſeq. Flamin. dict. quæſt. 4. numer. 2. cum ſequentibus, & dict. quæſt. 3. num. 70. cum ſeqq. Mayol. de irregul. lib. 1. capit. 32. Campan. in diuerſor. iuris Canon. rubr. 5. capit. 5. numer. 10.*

10 Et eſt irregularis, ac inter irregularitates connumeratur hæc ex defectu literaturæ. *Aula de cenſur. part. 7. diſputat. 4. dub. 1. Nicol. Garci. de benefic. p. 7. c. 7. nu. 19. Vuald. in candelabro aureo par. 2. tit. de irregul. §. 1. Tolet. in ſumm. c. 58. verſ. irregulares ex defectu animæ, Rebuff. in tract. de pacificis poſſ. nn. 226. Gonzal. d. glo. 4. nu. 41. Flamin. d. quæſt. 89.*

11 Et hic defectus eſt omnino indiſpenſabilis, prout tenent *Rebuff. de pacificis poſſeſſ. num. 264. Flamin. d. q. 4. num. 2.*

12 Literatura enim iure diuino requiri videtur ex illo *Oſeæ Prophetæ c. 34.* ibi conticuit populus eo quod non habuerit ſcientiam, quia ſcientiam repuliſti, repellam te, ne ſacerdotio fungaris mihi, *Bernard. in præt. c. 21. nu. 6. Vuald. d. tit. de irregul. nu. 97. Azor. d. p. 2. lib. 6. c. 6. q. 4. col. 685. Flam. lib. 4. q. 4. num. 7. Carol. de Graſſis d. pralud. num. 64.*

13 Si tamen ordinandus aliquod principium grammaticæ habuerit, aut modicum quid ſciat, & oſtendat ſpem addiſcendi in futurum, poteſt Epiſcopus cum eo diſpenſare, quia minor ſcientia ſufficit quando adeſt ſpes addiſcendi in futurum *Rebuff. de pacificis poſſeſſ. num. 215. Henriq. dict. cap. 8. §. 11. prope finem, Salzed. ad Bernard. dict. capit. 21. litt. D. in nouiſſ. edit.* remittitur *Mari. Alter de cenſ. tom. ſecundo diſputat. 16. de ſuſpenſ. capit. 1. verſic. ſecundo, in fine, Gonzal. dict. gloſ. quarta,*

num.

numero 80. cum ſequentibus, Vnde *Alciat. de præſumpt. reg. 2. præſ. 3. & lib. 1. de verborum ſignific. pag. 16.* quem refert *Thom. Actius de ludo ſcaccborum quæſt. 8. princip. num. 82.* ex *Innoc. & Iaſ.* ſententia affirmat propter futuræ doctrinæ ſpem multa contra iuris regulas diſponi.

14 Religioſi bene legentes, & cantantes, etſi in lingua latina aliqualiter deficiant, tuta, & ſecura conſcientia poſſunt ab Epiſcopis ordinari, & à Prælatis Regularibus præſentari, vt ordinentur, hi enim regulariter loquendo non ordinantur ad curam animarum habendam, ſed ſolummodo ad aſſiſtendum Choro, diuiniſq; officijs, & adminiſtrandum Altari, faciendamque rem ſacram, remaneteque in illis ſpes de comparanda tali ſcientia & cognitione neceſſaria ad ſuum munus, & officium peragendum propter continuam inſtructionem, quæ hiſce de rebus habetur in cunctis religionibus, hanc ſententiam ex doctrina *gloſſ. verbo inſtructio, in cap. legi 16. quæſt. 1.* tenent *Syneſt. verbo clericus 2. numer. 1. Iacob. de Graſſis in aureis deciſ. par. 1. lib. 3. capit. 2. nume. 24. Mayol. de irregul. lib. 1. cap. 31. num. 5. Henriq. in ſumma lib. 10. de ſacram. Ordinis cap. 16. in fine* optime *Miranda in manuali Prælatorum tom. 2. quæſt. 8. artic. 7. concl. 1.* quamuis *dict. gloſſ. verbo inſtr.* teneat quod in Monacho bonitas & non ſcientia ſit neceſſaria, nihilominus hodie, & Monachi, & clerici debent eſſe ſcientia ornati, cum diſtinctione ſuprapoſita *Iacob. de Graſſis in d. p. 1. lib. 3. cap. 5. num. 10. Carol. de Graſſis in tract. de effectibus cleric. in prælud. numer. 64.* Nam quot rudiores ſunt, tanto magis laborare debent, vt quod expetunt ad finem perducant, pulchra, & præclara ſunt difficilia, vt dicebat *Plato*, & illud plus diligitur, quod laborioſius quæritur, ex *Ioan. de Lignano de amicit. §. 4. numero 3.* refert *Thom. Act. de ludo ſcaccborum quæſt. quarta num. 31.*

SVMMARIVM.

1 *Promotus per ſaltum incurrit ſuſpenſionem ab exequutione ſuſceptorum Ordinum, & miniſtrando fit irregularis.*

2 *Referuntur Doctores, qui aſſerunt promotum per ſaltum incurrere irregularitatem.*

3 *Promotus per ſaltum recipit Ordinem, & ipſius characterem.*

4 *Beneficium obtinere non poteſt per ſaltum promotus.*

5 *Epiſcopus vigore priuilegij ſibi conceſſi à Trid. ſeſſ. 24. de reform. c. 6. poteſt diſpenſare cum promotis per ſaltum etiam poſtquam miniſtrauerint.*

6 *Ordines per ſaltum ignoranter ſuſcipiens, vel ſcienter, antequam miniſtrauerit poteſt per Epiſcopum diſpenſari.*

7 *Procedit non ſolum in promotis aliquo ſacrorum Ordinum omiſſo, ſed etiam in promotis ad maiores Ordines omiſſis minoribus, ſiue omnibus, ſiue vno tantum.*

8 *Promotus per ſaltum miniſtrans, ſiue ſcienter, ſiue ignoranter indiget Apoſtolica diſpenſatione, quamuis in minoribus miniſtret.*

9 *Sixti V. Conſtitutio declaratur.*

10 *Suſpenſio, qua incurritur ab eo, qui per ſaltum promouetur ad Ordines an impediat ſolum ita ordinatum, ne poſſit miniſtrare in Ordine, quem per ſaltum ſuſcepit, vel potius afferat impedimentum ſimpliciter, ne actum vllum Ordinis exercere valeat, etiam illorum, quos rite ſuſcepit.*

11 *Promotus per ſaltum quando prætermiſſum Ordinem recepit, an in eo caſu poſſit cum illo Epiſcopus diſpenſare, vt miniſtret in ſuſceptis, & ad ſuperiores aſcendat.*

12 *Diſpenſatio promotis per ſaltum à Concil. conceſſa non operatur, vt ordinatus aſcendat ad ſuperiorem Ordinem, nec in ſuſcepto miniſtrare poſſit, antequam inferiorem omiſſum recipiat.*

EPISCOPVS AN POSSIT diſpenſare cum promoto per ſaltum?

ALLEGATIO XLVII.

1 QVi per ſaltum, & præpoſtero Ordine ſe promoueri fecit incurrit ſuſpenſionem ab exequutione ſuſceptorum, & miniſtrando fit irregularis: ita *Abb. in cap. vnic. num. 4. & 5. de clerico per ſaltum promoto*, vbi *Hoſt. num. 4. Syneſt. verbo irregularitas num. 13. Greg. Lopez l. 28. uerbo no deue tu. 6. par. 1. Salzedo ad Bernard. in pract. cap. 24. lit. C. Henriq. in ſumma par. 2. lib. 13. de excommunicat. cap. 35. prope fin. lit. P. Nau. in man. cap. 27. num. 242. Tolet. in ſumma lib. 1. capit. 71. Soar. tom. 5. de cenſuris diſp. 31. ſect. 1. à nu. 44. Anila eod. tract. p. 7. diſp. 9. dub. 2. Fr. Enman. in ſum. tom. 2. c. 17. nu. 7. cum ſequentib. Campan. in diuerſ. iuris canon. rub. 10. c. unico num. 4. Bonacina de cenſuris diſp. 7. q. 3. puncto 4. nu. 5. Mari. Alter. de cenſuris tom. 2. diſp. 10. c. 5. uer.* verum tota difficultas, *& uerſ. reſpondeo.*

2 Quamuis per ſaltum promotum fieri ſtatim irregularem, aſſerant minus bene *Mayol. de irreg. lib. 4. c. 12. Vgolin. eodem tract. c. 38. §. 1. nu. 1. Petr. Ledeſma in ſum. de ſacramento Ordinis c. 60. concl. 8. difficul. 2. praxis epiſcopalis p. 2. uerbo irregularitas, §. 3. pag. 55. Valentia to. 4 diſp. 3. q. 19. puncto 3. Sayro de cenſ. lib. 7. c. 10. nu. 39. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccl. dec. 318. in 1. edit. & reſol. 276 in 1. edit. Valer. Regin. in praxi fori pœnit. lib. 20. nu. 191.*

3 Is tamen per ſaltum, etiam ſacerdotio ordinatus, recipit verum Ordinem, & characterem Sacerdotis, quia per ſe non pendet ex charactere inferiori, *Abb. d. c. nu. nu. 4. Henriq. lib. 14. c. 6. §. 3. in princ. Mari. Alter. d. cap. 5 uerſ. de eo qui ordinatur.*

4 Sed beneficia ei, cum ſit ſuſpenſus, conferri non poſſunt, ac per conſequens præſentatio, & prouiſio ad eius fauorem facta non ſubſiſtit, & fuit reſolutum per *Rot. in una Meluten. Abb. 24. Ian. 1590. coram D. Gip.* refert *Garc. de benef. p. 7. c. 14. nu. 3. &* in terminis *Rebuff. tract. de pacif. poſſ. nu. 230. Flam. lib. 4. q. 2. nu. 100. Carol. de Graſſis de effect. cleric. effectu 15. nu. 34.*

5 Sed à quo valeat diſpenſationem obtinere, qui per ſaltum fuit promotus dubium eſt præſentis quæſiti: In primis ſecure tenendum illum poſſe per Epiſcopum diſpenſari etiam poſtquam miniſtrauerit ſi delictum ſit occultum, vigore priuilegij ſibi conceſſi in *Trident. ſeſſ. 24. cap. 6.* ita *Henriq. lib. 14. c. 6. nu. 5. in fi. Vgolin. de cenſur. c. 39. nu. 3. Soar. tom. 5. diſp. 42. ſect. 3. num. 5. Cominch. diſp. 18. dub. 5. nu. 43. Sayro d. c. 10. num. 37.* quos refert *Bonacina dict. puncto 4. nu. 5. in fi. Campan. dict. cap. unic. num. 6.* ſecluſo tamen dict. priuilegio, generaliter etiam ſtatuit *Concil. Trident. ſeſſ. 23. de reformat. cap. 14. in fine.*

6 Epiſcopum ex legitima cauſa poſſe diſpenſare, cum promotis per ſaltum ſi non miniſtrauerint in Ordine ſuſcepto, quod intelligit *Mari. Alter. dict. capit. 5 uerſic. hoc in loco* ſiue ſcienter ſiue ignoranter fuerint ita promoti, quia Concilium non diſtinguit de ordinato

ſcienter, & ex ſuperbia, vel ignoranter, ſed ſimpliciter loquitur.

7 Quod etiam verum eſt non ſolum in promotis aliquo ſacrorum Ordinum omiſſo, ſed etiam in promotis ad maiores Ordines, omiſſis minoribus, ſiue omnibus, ſiue vno tantum, vt refert deciſum *Armendariz in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 1. tit. 18. l. 7. de Epiſcopis num. quinquageſimotertio verſ. item.*

8 Vnde à contrario ſenſu aperte conſtat prohiberi id facere cum eo, qui miniſtrauit nulla præhabita diſtinctione ſcientiæ, vel ignorantiæ, eo quod ſimpliciter loquitur textus ille in *dict. cap.* 14. & ita vigore Concilij cõcludendum eſt ſemper indigere Apoſtolica diſpenſatione, qui ſaltuatim Ordinibus inſignitus miniſtrauerit, & tenent *Mayol. de irregul. lib. 4. cap. 12. nu. 2. Salzed. ad Bernard. dict. cap. 24. in addit. lit. D. Mari. Alter. dict. cap. 5. ver. hoc in loco, & in verſ. reſpondeo*, admitti cenſet contra *Nauarr. cap. 27. num. 242.* Epiſcopum cum ordinato per ſaltum ſi antea miniſtrauit in Ordine ſuſcepto non poſſe diſpenſare, neque vt exerceat actus Ordinum, nec vt aſcendat ad ſuperiores, vnde nequibit Epiſcopus diſpenſare tam ſi miniſtrauit in Ordine male ſuſcepto, quam ſi miniſtrauit in Ordine prætermiſſo, & id contingere poteſt duobus modis, vel quod exerceat actus illius Ord. antequam illum aſſumat, quod pertinet ad genus irregularitatis, vel poſtquam illum aſſumplit, ſed ante legitimam diſpenſationem, nam cum eſſet ſuſpenſus ab illius receptione, poſtquam illum ſuſcepit ſine diſpenſatione manet ſuſpenſus ab illius executione: quare ſi in illo miniſtret, non poteſt amplius Epiſcopus cum eo diſpenſare, nam irregularitatem contractam per talem vſum Epiſcopus non poteſt tollere, cum nullibi ei concedatur, neque etiam auferre poteſt ſuſpenſionem, quæ imponitur ante talem vſum, quia hæc facultas conceſſa ei erat ſub illa conditione, niſi ordinatus miniſtrauerit, vt conſtat ex *Concilio Tridentino. dict. loco*, cuius decretum non tantum ſubſiſtit cum ad Sacros aſcendit per ſaltum, & in eis miniſtrauit, ſed etiam ſi ad minores, prout deciſum refert *Campan. in dict. capit. vnico num. 6.*

9 Quamuis per Conſt. *Sixti V.* editam contra clericos male promotos fiat ipſo iure ſuſpenſus, ſiue ſcienter, ſiue ignoranter fecerit, niſi debita diligentia adhibita juſtus error, & probabilis facti ignorantia eum excuſet, vt in §. *vt igitur* & in §. *Nihilominus*, cuius vigore neque à ſola ſuſpenſione, neque poſtea ab irregularitate abſoluit, aut diſpenſat Epiſcopus, ſed Papa tantum, vt conſtat ex §. *vt autem*, neque etiam in foro conſcientiæ, vt in §. *in occultis*. Tamen quia prædicta *Sixti V.* Conſtitutio non in omnibus hodie viget propter alteram *Clemen. VIII.* vt pluries dictum eſt reſolutioni ſuprapoſitæ à Concil. Trid. deprompta inhærendum eſt.

10 Quæres opportune an hæc ſuſpenſio, quæ incurritur ab eo, qui per ſaltum promouetur ad Ordines, impediat ſolum ita ordinatum, ne poſſit miniſtrare in Ordine, quem per ſaltum ſuſcepit, vel potius afferat impedimẽtum ſimpliciter ne actum alicuius Ordinis exercere valeat, etiam illorũ, quos rite ſuſcepit? in qua quæſtione ſecure tenendum ordinatum per ſaltum eſſe ſuſpenſum tantum ab eo Ordine, quem per ſaltum ſuſcepit, & ita miniſtrando effici irregularem, non autem ab vſu Ordinum inferiorum quos legitime ſuſceperat, poſt *Sylueſt. Sot. & Bernard.* ita reſoluit *Mari. Alter. d. cap. 5. verſic. hac ſuppoſita*, tenent *Henriq. lib. 14. caput. 6. num. 3. Aloyſ. Ricc. dict. reſolut. 216. num. ſecundo.*

16 Deinde quæret aliquis quando per ſaltum promotus abſque diſpenſatione prætermiſſum Ordinem recepit, an in eo caſu poſſit cum illo Epiſcopus diſpenſare, vt miniſtret in ſuſceptis, & ad ſuperiores aſcendat? in qua quæſt. *Mari. Alter. d. cap. 5. verſ. ſed quæret*, reſpondet Epiſcopum poſſe diſpenſare in hoc impedimento, quia *Concil. Trid.* ſolum excepit, quando ſic ordinatus miniſtrauit, ergo ceſſante hac conditione ſemper poterit Epiſcopus diſpenſare, cum ſuſcipere Ordinem prætermiſſum non ſit miniſtrare. Sed licet in eo non obſtet decretum *Concilij*, quia ceſſat conditio ab eo requiſita, tamen cum per illam ordinationem incurratur nouum genus ſuſpenſionis, quia ſuſcipitur Ordo cum cenſura, ideo in hac ſuſpenſione non poterit Epiſcopus diſpenſare; nam cum excommunicato vel alia cenſura innodato ſcienter Ordines recipiente nullus præter Papam diſpenſat, etiamſi excommunicatio eiuſmodi ſit quod ab ea Epiſcopus abſoluere valeat, *d. c. 1. de ordinatis ab Epiſcopo, Mar. Alter. dict. diſ. 10. cap. 6. verſ. ſed dubitari poteſt.*

12 Facultas ergo à Concilio Tridentino conceſſa diſpenſandi cum promotis per ſaltum non operatur, vt ordinatus aſcendat ad ſuperiorem Ordinem, antequã inferiorem omiſſum recipiat, quia repugnaret inſtitutioni de Ordinibus gradatim recipiendis, neque vt ordinatus miniſtrare poſſit in Ordine ſic ſuſcepto antequam prætermiſſum receperit, operatur tamen vt diſpenſare poſſit cum illo ad recipiendum Ordinem omiſſum, & deinde in ſuſcepto per ſaltum miniſtrandũ, atque ad ſuperiorem aſcendendum: ita *Mari. Alter. d. c. 5. verſ. probatur ſecundo, Campan. d. c. vnic. nu. 6. & num. 7.* reſolut in Ordinibus prætermiſſis caute ſupplẽdum eſſe quod incaute fuerit omiſſum, aſſeritque in euentu quo ordinatus ignoret vtrumne fuerit Ordo omiſſus, etiam tunc debere ad Ordinem aſſumi, & cautius agere ordinatorem ſi ratione dubietatis præmitteret illa verba, ſi non eſt ordinatus, &c.

SVMMARIVM,

1 *Maiores Ordines recipiens ſciens, vel ex craſſa ignorantia ab Epiſcopo, qui loco ſimul, & dignitati renuntiauit, ſuſpenſus eſt ipſo iure illorum vſu, nec poteſt niſi per Romanum Pontificem à tali ſuſpenſione ſolui, ſecus ſi probabiliter ignorauit abdicationem.*

2 *Ordinatus ab Epiſcopo hæretico ignoranter, cum primum id ſcierit debet ſe ab vſu Ordinum abſtinere, poteſt tamen per Epiſcopum à tali ſuſpenſione ſolui.*

3 *Ordinatus ab Epiſcopo hæretico, vel ſchiſmatico ſcienter, beneficium obtinere non poteſt.*

4 *Promotus ad Ordines ab Epiſcopo hæretico, vel ſchiſmatico verum ſuſcipit Sacramentum, dummodo huiuſmodi Epiſcopus in forma Eccleſiæ gerat, quod agit.*

5 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum ordinatis ab Epiſcopo hæretico, vel ſchiſmatico ignoranter.*

6 *Ignorantiam qui allegat eam debet probare.*

7 *Promotus ſcienter ab Epiſcopo hæretico, vel ſchiſmatico à ſolo Romano Pont. diſpenſatur.*

8 *Ordinatus ab hæretico, vel ſchiſmatico per metum cadentem in conſtantem virum an incurrat ſuſpenſionem?*

9 *Ordinatus ſiue ſcienter, ſiue ex ignorantia probabili ab Epiſcopo excommunicato, ſuſpenſo, vel interdicto, executionem Ordinis non recipit, & indiget diſpenſatione.*

10 *Pontifex Summus ſolus diſpenſat in ſuſpenſione, quam contrahit*

trahit ordinatus ſcienter, ſiue ex ignorantia craſſa, vel probabili, ab Epiſcopo excommunicato, hæretico, vel ſchiſmatico: data vero probabili ignorantia diſpenſat Epiſcopus.

11 *Epiſcopus conſecratus ab Epiſcopis excommunicatis, vel ſuſpenſis an recipiat conſecrationem.*

EPISCOPVS PROPRIVS quando diſpenſare poſſit cum ordinatis ab Epiſcopo, qui renuntiauit dignitati?

ALLEGATIO XLVIII.

1 MAiores Ordines recipiens ſciens, vel ex craſſa ignorantia ab Epiſcopo, qui loco ſimul, & dignitati renuntiauit, ſuſpenſus eſt ipſo iure illorum vſu, nec poteſt niſi per Romanum Pontificem tali ſuſpenſione ſolui, ſi tamen probabiliter ignorauit abdicationem, poterit à proprio Epiſcopo diſpenſari: ita probat *text. in cap. 1. de ordinatis ab Epiſcopo, qui renuntiauit Epiſcopatui* (quem ab Alexan. III. Ioanni Archiep. Toletano ſcriptam fuiſſe circa annos 1150. refert *Fræciſc. de Piſa en la deſcripcion de la imperial ciudad de Toledo lib. 5. cap. 7. in fine*) reſoluunt *Bernard. & Salzedo in pract. cap. 31. in nouiſſ. Nauar. in manual. cap. 27. numer. 241. verſ. tertio. Flamin. de reſignation. lib. 1. quæſtio. 17. num. 5. cum ſeqq. Fr. Enman. in ſumm. p. 2. capit. 14. ad finem, Rebuff. ad l. Barbarius num. 10. ff. de officio prætoris, Azor. inſtitution. moral. par. 2. lib. 3. cap. 48. quæſt. 23. P. Soar. tom. 3. diſputat. 31. ſect. 1. in princip. Vgolin. de cenſuris cap. 40. Sayr. eod. tract. libr. 7. cap. 10. nu. 27. Bonacina eodem tractat. diſputat. 7. quæſt. 3. puncto 4. nu. 8. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30. nu. 27. verſ. quartus, & num. 190. & lib. 32. tract. 2. num. 69. Mari. Alter. de cenſuris tom. 2. diſputa. 9. cap. 1. verſic. ſecundo dubitari:* aſſerit hunc probabiliter ignorantem abdicationem abſque culpa contrahere ſuſpenſionem ab Epiſcopo diſpenſandam, quia non eſt priuatio vſus iam aliquando habiti, ſed impedimentum ne recipiatur: addit ideo neceſſariam fuiſſe diſpenſationem, quia ordinator cum non haberet executionem ſui officij, eam non poterat alteri conferre.

2 Sic etiam Ordinatus ab Epiſcopo hæretico ignoranter, cum primum id ſciuerit, debet ſe ab vſu Ordinum abſtinere, poteſt tamen per Epiſcopum à tali ſuſpenſione ſolui *Maſcard. de probat. concluſ. 648. nu. 46. Paul. Comitol. reſponſ. moral. lib. 6. quæſt. 58. num. 11. Azori inſtitut. moral. p. 2. lib. 3. cap. 28. q. 10. Henriquez in ſum. lib. 14. c. 6. §. 6. Valer. Reginald. diſt. lib. 30. numer. 190. verſ. quarta.*

3 Secus vero ſi hoc ſciebat ordinatus, qui tunc nec beneficium obtinere poterit *Maiol. de irregular. lib. 4. cap. 22. Flamin. de reſignat. lib. 4. quæſt. 2. num. 96. Carol. de Graſſis de effect. clerical. effectu 15. num. 29. vbi numer. 30.* idē reſoluit de clerico ordinato ab Epiſcopo ſchiſmatico.

4 Nam promotus ad Ordines ab Epiſcopo hæretico, vel ſchiſmatico verum ſuſcipit Sacramentum, dummodo huiuſmodi Epiſcopus in forma Eccleſiæ gerat, quod agit; non tamen recipit vſum & executionem ordinis, vt dicit text. ſic intelligendus, in *cap. Ordinationes 9. quæſt. 1. & in cap. 1. de ſchiſmat.* ibi, Ordinationes ab Octauiano, & Guidone hæreſiarchis factas, & ab ordinatis ab eis irritas cenſemus, ideſt, quantum ad vſum, & executionem Ordinis, conſonant text. *in cap. fraternitati eodem titul. & in cap. Daibertum 1. quæſt. 7. & in c. conuenientibus, in fin. verſ. Conſtantinus Epiſc. eadem cauſa, & quæſt.*

5 Vnde cum huiuſmodi Ordinatis diſpenſari poteſt quoad executionem tantum cum non indigeant alia ordinatione, & hæc diſpenſatio conceditur illis, qui ex ignorantia probabili à dictis Epiſcopis Ordines receperunt, & obtineri poteſt poſt dignam pœnitētiam ab Epiſcopo; debet autem probare ignorantiam ille, qui eam opponit, *ex dict. c. ordinationes*, ibi, niſi probare voluerint, ſe cum ordinarentur eos neſciſſe damnatos, ſcilicet Epiſcopos, vbi *gloſ. verbo, niſi probare*, notat indè ſumi argumentum pertinere ad cū, qui allegat ignorantiam illam probare, ſequuntur *Menoch. de præſumpt. lib. 3. q. 23. Farin. in praxi crimin. p. 3. q. 90. num. 105. vbi num. 106. & ſeq.* reſoluit quod probatur per iuramentum, & ſignis, ac coniecturis.

7 Qui vero ſcienter hoc modo ordines receperunt à ſolo Romano Pontifice diſpenſari poterunt, ſed ſi ordinatio fieret ab hæretico, vel ſchiſmatico non ſeruata forma Eccleſiæ, tunc ordinatus nedum executionem Ordinis minimè recipit, ſed neque ipſum characterē, vt probatur *in c. qui perfectionem* iuncta *gloſſ. verbo plenitudinem 1. q. 1. Bernard. in pract. c. 29. in fine in nouiſſ. edit. Sot. in 4. diſtinct. 25. quæſt. prima, articul. 1. Maiol. de irregularitat. lib. 4. c. 22.*

8 Quæret aliquis, an ordinatus ab hæretico, vel ſchiſmatico per metum cadētem in conſtantem virum excuſetur à prædicta ſuſpenſione, itaut diſpenſatione non egeat? in qua quæſtione *Nauar. in manual. cap. 27. numer. 241. verſic. quarto*, videtur tenere talem, ſuſpenſionem non incurrere. Ego vero in contrariam ſententiam potius inclinarem, ex eo quia hęc ſuſpenſionis pœna non eſt impoſita in odium ordinati, ſed ordinātis, cum etiam ordinatus illam incurrat ignorans, & abſque culpa, igitur cum ipſe ordinans metu in maiorem incidat culpam, & executionem, quam etiam in his terminis caret, alteri dare non poſſit, ſequitur taliter ordinatum à ſuſpenſione non excuſari, maiori ipſius ordinantis culpa. Idem *Nauar. d. verſic. quarto*, tenet huiuſmodi ſuſpenſionem incurri ordinatum ab hęretico, vel ſchiſmatico denunciato per *Extrauag. ad euitanda:* Nam ſuſpenſio hæc, & irregularitas non incurritur ſi ordo recipiatur ab hæretico, ſeu ſchiſmatico etiam notoriè, & manifeſtè, niſi per ſententiam nominatim ſit denunciatus, vt probatur in *d. cap. ordinationes*, ibi, ordinationes, quæ ab hæreſiarchis nominatim excommunicatis factæ ſunt: confirmatur quia fideles nō tenentur vitare hęreticos, & ſchiſmaticos notorios, qui per conſequentiam notorij iuris intelliguntur excommunicati, tenet idem *Nauar. d. c. 27. num. 35. verſi. nota tertio, & conſil. 10. nu. 2. de hæret.*

9 Vnde ordinatus ſiue ſcienter, ſiue ex ignorantia probabili ab Epiſcopo excommunicato, ſuſpenſo, interdicto, aut quauis alia cenſura innodato, executionem Ordinis non recipit, ſed indiget diſpenſatione, *gloſſ. verbo quondam in cap. ab excommunicatis, 9. quæſt. 1. glo. in cap. ſi qui à Symoniacis, 1. q. 1. gloſ. verbo ignorantia in c. 1. de ordinatis ab Epiſc. qui renunt. epiſcop. gloſ. verbo diſpenſare in c. cum illarum de ſentent. excommun. Bernard. in practic. c. 28. num. 3. Conarr. in cap. alma mater p. 1. §. 6. num. 6. verſ. nihilominus, Maiol. lib. 4. de irregular. cap. 16.*

num.

num.3.& c.25. quia cum ſuſpenſus, vel excommunicatus non habeat vſum Ordinum, ideò illum alteri cõferre non poteſt *argum.text.in c.Daibertum 1.q.7.& in c.qui perfectionem 1.q.1.*

10 In hac ſuſpenſione, quam contrahit ordinatus ſciẽter, ſiue ex ignorantia craſſa, vel probabili ab Epiſcopo excommunicato, &c. ſolus Romanus Pontifex diſpenſat, vt in ſimili probat *d.cap.1.* & ſicut ipſe excommunicatus miniſtrans à ſolo Papa eſt diſpenſandus *glo. verbo penes ipſos, in cap.presbyteros 50. diſtinct.* ita qui ſciens, vel ſcire debens (quod par eſt *l.quod te in fine, vbi gloſ. ff.ſi certum pet.l.qui fundum, §.ſernus, ff.pro emptore* cum citatis *à Stephano Gratiano diſceptat.forenſ.c.194.num.1.& in libello de principijs vtriuſque iuris lit.S. num.2.*) ab eo ordinatur, fit particeps eiuſdem delicti, & conſequenter eiuſdem ſuſpenſionis, vel irregularitatis, prout notatur in *cap.vltim. de apoſt.* tenent *Silueſt. verbo irregularitatis, §.9. verſ.ſeptimo quæritur. Maiol. d.cap.25.num.1.Bernard.d.cap.28.num.3.Conar.d.§.6. nu.6.* Ampliatiam ſi ordinetur ab Epiſcopo excõmunicato, aut ſuſpenſo, per vim, aut metum cadentem in conſtantem virum, per text. *in c.conſtat multos 1.quæſt. 1.* vbi agitur de ordinatis ab hæreticis per vim, qui in odium ordinantium ſuſpenduntur, ob nullum enim metum lex eſt violanda *cap.ſacris, de his, quæ vi, &* debet taliter ordinatus omnia aduerſa potius ferre, quã Epiſcopo excommunicato communicare in ordinibus ſuſcipiendis, *cap.inquiſitione, de ſentent. excomm.* quare ampliat. tenet *Maiol.de irregularitat.lib.4.cap.15.nu.2.* contra *Nauar.diſt.cap.27.num.244.verſ.quarto.* Si autem recipiens probabiliter ignorauit Epiſcopum eſſe excommunicatum, aut ſuſpenſum Ordines ſuſcipiat, illos exequendo non eſt reus alicuius culpæ, ſuppoſita hac probabili ignorantia, nec incurrit adminiſtrando irregularitatem, ſed poſtquam ſufficientem habuerit notitiam, quod Epiſcopus, à quo fuit ordinatus, erat excommunicatus, aut ſuſpenſus abſtinere debet ab vſu Ordinum, quouſque diſpenſationem obtineat, quam poſt dignam pœnitentiam ab Epiſcopo præuia cauſæ cognitione impetrare poterit, *argum.c.1.& 2.de ordin. ab Epiſcopo, qui renunt. Epiſcop.gloſ. verbo diſpenſatione, in c.fin. de apoſt.* Hi vero, qui poſt Ordinem ſic ſuſceptum Religionem profitentur, ac etiam ſcienter ordinationi, & Ordinum ſuſceptioni operam dantes, diſpenſationem à propriis Prælatis impetrare poſſunt, & eadem eſt ratio ſi id contingat poſt religionis ingreſſum, *Salzed.ad Bernard.c.28.lit.C. in nouiſſ.*

11 Dubitari denique poteſt an Epiſcopus conſecratus ab Epiſcopis excommunicatis, vel ſuſpenſis recipiat conſecrationem Epiſcopalem? in qua quæſtione reſpondendum videtur Epiſcopum taliter conſecratum ab ipſo Summo Pontifice tantum diſpenſari poſſe, ita per *cap.quia diligentia de electi.* tenent *D.Anton.p.3.tit. 27.c.4.col.4.verſ.circa quam diſpenſationem, Alber.in d. verbo ſchiſma verſi.quis poſſit diſpenſare, in fine, Maiol. de irregularit.lib.4.c.22.nu.2.* ex eo quod Epiſcopus ſemper indiget Papæ diſpenſatione, ſiue ſciẽter, ſiue ignoranter conſecrationem ab Epiſcopis excommunicatis, aut ſuſpenſis receperit, nam Epiſcopus immediatè ſubijcitur Papæ, non Patriarchæ, aut Archiepiſcopo, propterea à ſolo Papa diſpenſari poteſt. Nec refert quod poſſit Epiſcopus abſoluere ab excommunicatione iuris non reſeruata, vt alibi probauimus, quia argumentum ab abſolutione ad diſpenſationem non valet *Couar. in c.alma mater, p.1, §.6.nu.6.verſ. nec quicquam in contrarium*, abſoluit enim Sacerdos ab homicidio, *c. Deus qui, de pœnit.* & tamen irregularitatem ex homicidio contractam ſolus Papa tollit, *c.1.de ſent.& re iud.lib.6.*

S V M M A R I V M.

1 *Bigamiæ ſpecies triplex.*
2 *Bigamus dicitur, qui ante baptiſmum, alteram, aut vtramque habuit vxorem.*
3 *Bigamia nõ cadit ſuper infidelem pro tempore infidelitatis.*
4 *Bigamia interpretatiua cur ita dicatur?*
5 *Bigamiam interpretatiuam incurrit viduam à priori viro cognitam etiam inualidè ducens.*
6 *Bigamia interpretatiua incurritur quando quis aliam quocunque modo corruptam ducit.*
7 *Bigamus non efficitur ducẽs feminam à ſe ſolo defloratam.*
8 *Bigamiam interpretatiuam incurrit ducens virginem, quã poſtquam adulterata fuerit, etiam ignorantes carnaliter cognouerit.*
9 *Bigamus ſit ducens corruptam, quam credebat eſſe virginem.*
10 *Bigamus ſit maritus cognoſcens vxorem carnaliter, quæ etiam coactè commiſit adulterium, etiamſi ei debitum reddiderit à Superiore compulſa.*
11 *Bigamus interpretatiuus etiam efficitur, qui duo init matrimonia irrita, vel ſaltem alterum irritum, & alterum validum.*
12 *Bigamus non efficitur, qui cum pluribus aut cum vna & corrupta fornicatus fuerit.*
13 *Bigamum non inducit multiplicitas matrimonij rati, non dum conſummati.*
14 *Bigamia incurritur per matrimonium cum corrupta, aut cum pluribus mulieribus, non autem ſi vir cum pluribus copularetur meretricibus.*
15 *Bigamia ſimilitudinaria contingit quando quis poſt votum ſolemne caſtitatis emiſſum in profeſſione religionis, vel in ſuſceptione ſacrorum Ordinum, matrimonium celebrat cum aliqua virgine, vel corrupta, eamque carnaliter cognoſcit.*
16 *Bigamus excluditur à clericatu.*
17 *Bigamus non poteſt beneficia conſequi.*
18 *Bigamus ſi ordinetur characterem recipit.*
19 *Epiſcopus bigamum ordinans quam pœnam incurrat.*
20 *Bigamia vera irregularitas ſolo iure Pontificio inducta.*
21 *Pontifex Summus in omnibus bigamiæ ſpeciebus poteſt diſpenſare.*
22 *Epiſcopus in bigamia vera vel interpretatiua ad Ordines etiam minores, & ſimplex beneficiũ diſpẽſare nõ poteſt.*
23 *Refertur ſecunda ſuper hoc ſententia.*
24 *Refertur tertia ſuper hoc ſententia.*
25 *Prima verior, qua in certis caſibus limitatur.*
26 *Epiſcopus valet diſpenſare in bigamia ſimilitudinaria, ſi clericus cum vnica & virgine matrimonium contraxerit.*
27 *Epiſcopus in bigamia ſimilitudinaria contracta etiam ex matrimonio cum vidua vel corrupta poterit diſpenſare, ſi ex delicto oriatur.*

EPISCOPVS CVM BIGAMIS an poſſit diſpenſare?

ALLEGATIO XLIX.

1 TRiplex à Doctoribus ſolet communiter bigamiæ ſpecies aſſignari, vera, ſcilicet, interpretatiua, & ſimi-

ſimilitudinaria, quamuis *glo. verbo in bigamis in cap. 2. de bigamis*, duas ſolas priores bigamiæ ſpecies conferat. Vera bigamia contrahitur quando quis verè duas vxores legitimè duxit, eaſque carnali copula cognouit *cap. deinde, cap. Acutius 26. diſt. Cou. in Clem. ſi furioſus par. 1. §. 2. num. 5. Milis in ſuo repertor. verbo bigamus verus, Tolet. in inſtruct. Sacerdotum lib. 1. cap. 70. Vinal. in candelabro aureo part. 2. vbi de irregularitate bigamiæ, Maiol. de irregularit. lib. 1. cap. 33. num. 2. Villadic. cod. tract. capit. 13. Vgolin. cod. tract. cap. 56. §. 1. ad finem, praxis epiſcopalis part. 1. verbo bigami, Brunor. à Sole in locis commun. verbo bigamus 2. Farin. fragment. crimin. par. 7. litt. B. num. 113. Sayr. de cenſur. lib. 6. cap. 3. nu. 23. Valent. tom. 4. diſp. 7. & 19. punct. 5. Molin. de iuſtit. tom. 4. diſp. 67. num. 4. Rebell. de obligat. iuſtit. p. 2. lib. 3. de matrim. quæſt. 20. num. 4. Sanch. de matrim. lib. 7. diſp. 85. num. 8. Coninch. de ſacram. & cenſur. diſp. 18. dub. 11. n. 102. Campanil. in diuerſor. iuris Canonici rub. 11. c. 6. n. 3. Nicol. Garci. de benefic. p. 7. c. 6. nu. 15. Bonacin. de cenſur. diſp. 7. q. 2. punct. 5. nu. 2. Fr. Ludou. Miranda in man. Prælato. 2. q. 8. art. 2. in princ. verſ. 3.*

2 Aliqui tamen acriter contendunt non dici bigamũ, qui ante baptiſmum alteram, aut vtramque habuit vxorem, eo quod in baptiſmo quidquid in veteri homine geſtum eſt, ſolutum apparet, vt in *d. c. deinde, & Abb. in c. gaudemus n. 16. de diuortijs*, & non ſolum confert gratiam, qua deletur peccatum originale, & actuale, verum etiam delet omnem pœnam peccatis debitam *D. Tho. q. 69. art. 2. Pezanti. Conmch. & Nugn.* ibidem, *Bonacin. de Sacram. diſp. 2. q. 2. punct. 7. nu. 5.* Sed verius eſt bigamum dici etiam, qui ante baptiſmum, alterã, aut vtramque habuit vxorem, ſecundum citatos, *n. 1.* qui prædictæ obiectioni permultas tradunt rationes, & reſponſiones, quarum aliquas congeſſit *glo. verbo inter peccata in d. c. deinde*, eaque omnium optima mihi videtur, quam refert *D. Ambroſ. lib. 1. officiorum, & lib. 10. epiſt. 82. ad Vercellen.* quod culpa, non lex lauacro tollitur, atqui non iterare coniugium legis eſt præceptum quoad ſuſcipiendos ordines, ergo Baptiſmus nequit coniugium legemue auferre, ſed tantum peccata diluere, & ſequelas illorum, ſequuntur *Fuſc. de viſitat. lib. 2. c. 28. nu. 7. Card. Bellarmin. in controuerſ. Cath. tra. 2. de clericis cap. 24. verſ. contra vero, Campanil. d. cap. 6. nu. 4. Bonacin. de cenſur. diſp. 7. q. 2. punct. 5. nu. 13.*

3 Nec obſtat quod infidelis non ſit ſubditus Eccleſiæ, & per conſequens non obligatur legibus ab illa impoſitis ſuper irregularitate bigamiæ incurrenda. Reſpondetur enim cum *Soar. tom. 5. diſp. 49. ſect. 4. nu. 14.* bigamiam non cadere ſuper infidelem pro tempore infidelitatis, ſed ſuper ipſum iam baptizatum, nam Eccleſia hunc facit irregularem ob indicium incontinentiæ, ex eo quod contraxerit bis matrimonium, vel ob indecẽ etiam ex eo quod contraxit cum corrupta. Nec etiam obſtat quod infidelis occidens alium iuſtè, vel iniuſtè tempore infidelitatis, non eſt irregularis; nam reſpondetur hoc ita fuiſſe à iure conſtitutum, quod irregularitatem homicidij non impoſuit niſi ob patratũ poſt baptiſmum *cap. ſi quis viduam 30. diſt. c. ſi quis poſt baptiſmum. 51. diſt.* Ratio manifeſta eſt quia Eccleſia nõ induxit impedimentum hoc ad Ordines ſuſcipiendos in alicuius delicti pœnam, vt ea per baptiſmum vna cum delicto remittatur; ſed quia id matrimonium non eſt aptum ad ſignificandam coniunctionem Chriſti cum Eccleſia: qui defectus æquè inuenitur in matrimonio ante baptiſmum, ac poſt illum inito, ita

Sanch. dict. lib. 7. diſput. 83. num. 9.

4 Interpretatiua bigamia ob id dicta quod à vera bigamia partim deficiat, partim vero illi aſſimiletur, & ſecũdum alios interpretatiuus bigamus ita dictus quaſi ex interpretatione factus vna caro cum vxore diuiſerit carnem in plures, quatuor modis incurritur, & efficitur. Primus eſt quando quis ducit viduã à priori viro cognitam, vel per fornicationem corruptam, & cum ea conſummat matrimonium. Secundus quando virginem à ſe ductam, ac poſtmodum adulterij ream carnaliter cognoſcit. Tertius quãdo quiſpiam duo init & conſumit matrimonia, alterum de iure, ideſt, validum, alterum de facto, ideſt, irritum, ſiue priori coniuge viuente, ſiue defuncta. Quartus quando duo init matrimonia de facto, ideſt, ambo irrita.

5 Primus ergo bigamiæ interpretatiuæ modus eſt quãdo quis vnicam, ſed corruptam duxit, nempè viduam à priori viro cognitam, *c. ſi quis viduam, cap. præcipimus 34. diſt. c. quiſquis 84. diſt. Nau. conſil. 1. num. 2. de bigamis, Gregor. l. 4. verſo que ſea tit. 1. part. 3. Henriq. lib. 12. c. 6. §. 10. Flamin. de reſign. libr. 5. q. 3. nu. 191. Sanch. d. lib. 7. diſp. 84. num. 7. Nicol. Garc. dict. cap. 6. num. 15. Cãpanili dict. c. 6. nu. 5. Bonacin. dict. punct. 5. nu. 5. verſ. interpretatiua, Valer. Reginal. in praxi fori pœniten. lib. 30. num. 85. in fine, Bellet. diſquiſit. clerical. part. 1. tit. de diſciplina clericali §. 6. num. 26.* Etiamſi huiuſmodi viduã inualidè duxerit (loquimur de eo, qui nec profeſſus nec in ſacris conſtitutus eſt) ita *Nauar. in manu. cap. 27. num. 195. & dict. conſil. 1. in vltraque edit. Henriq. dict. cap. 6. num. 9. in fine, & in comment. litt. T. Frat. Emman. tom. 1. ſumm. cap. 158. concl. 4.* & alij, quos refert, & ſequitur *Sanch. dict. diſp. 84. num. 11. & num. 12.* reſoluit non incurri irregularitatem ſi illud vnicum matrimonium cum vidua, vel corrupta ſit validum, iuxta Eccleſiæ præſumptionem, quamuis in foro conſcientiæ non ſit tale.

6 Hoc etiam primo modo incurritur interpretatiua bigamia, quando quis aliam quocunque modo corruptam duxit, meretricem ſcilicet, aut concubinam *cap. maritum 33. diſt. cap. qui in aliquo 31. diſt. Nauar. in man. c. 27. num. 195. verſ. interpretatiua eſt, Rebuff. de pacificis poſſeſſ. nu. 193. verſ. quintus, Flamin. d. q. 3. num. 192. Campanili d. cap. 6. nu. 6. Sanch. d. diſp. 84. nu. 7.* vbi *nu. 8.* reſoluit ab hac irregularitate excuſari contrahentem cum virgine, quam tamen credebat corruptam, quia cenſuræ nunquam incurruntur ob ſolam intentionem deficiente facto.

7 At vero ſi ipſemet vir ducat fœminam à ſe ſolo defloratam, bigamus non efficeretur, nec promoueri detineretur, nam irregularitas ducentis corruptam idcò contrahitur, quia cum fœmina, cum qua vir efficitur vna caro, diuiſerit carnem ſuam in plures, cenſetur etiam virum diuiſiſſe ex iuris interpretatione, quod hic nullatenus reperitur, vxor enim non diuiſit carnem ſuam in plures, cum ab vno ſolo cognita fuerit. ita *gloſ. fin. in d. c. debitum, de bigamis, gloſ. verbo deſponſata in c. qualis 30. quæſt. 5. & verbo contraxerunt in cap. vnic. de clericis coniugatis, in ſexto*, & vltra ordinarios citatis iuribus *Cou. in clement. ſi furioſus p. 1. §. 2. num. 2. in fine, Nau. d. nu. 195. Henriq. d. c. 6. §. 10. Frat. Emman. d. to. 1. ſum. cap. 158. nu. 3. concl. 2. in fine, Vinald. in candelabro aureo p. 2. vbi de irregularitate bigamiæ nu. 4. Campanil. d. nu. 6. Sayr. de cenſur. lib. 6. c. 4. nu. 17. Bellet. dict. §. 6. num. 28.* plures quos refert & ſequitur *Sanch. d. diſp. 84. num. 14.*

Secun-

8 Secundus bigamiæ interpretatiuæ modus eſt, quando quis ducens virginem, poſtquam adulterata fuerit, illam etiam ignoranter carnaliter cognoſcit, ita probant *text. in cap. ſi cuius, & in cap. ſi laici* 34. *diſt. Nau. diſt. num.* 195. *Mayol. de irregularit. lib.* 1. *cap.* 33. *num.* 6. *Vinald. vbi proximè num.* 5. *Matienſ. ad tit.* 1. *in vsb. gl.* 1. *num.* 102. *lib.* 5. *nouæ recopil. Veg. in ſumm. par.* 1. *cap.* 38. *caſu* 2. *& in eſpeio de curas cap.* 12. *num.* 299. *& cap.* 14. *num.* 37. *Tolet. in ſumm. lib.* 1. *cap.* 66. *Henriq. lib.* 12. *cap.* 5. *num.* 10. *Frat. Emman. in ſum. tom.* 1. *capit.* 158. *concl.* 3. *num.* 4. *Rebuff. de pacificis poſſeſſoribus num.* 194. *verſ. ſex* 10, *Flamin. diſt. quæſt.* 3. *num.* 189. *Soar. tom.* 5. *diſput.* 49. *ſect.* 3. *num.* 15. *Sanch. dict. lib.* 7. *diſp.* 84. *nu.* 15. *Nicol. Garc. dict. cap.* 6. *num.* 16. *Bellet. dict. §.* 6. *num.* 39. *Paul. Comitol. reſponſ. moral. lib.* 1. *quæſt.* 106. *nu.* 3. *Bonacin. d. diſp.* 7. *quæſt.* 2. *punct.* 5. *num.* 12. *verſi.* 3. *Campanili d. c.* 6. *num.* 7.

9 Sic etiam ducens corruptam, quam credebat eſſe virginem fit bigamus, nam in præſentiarum non agitur de vitio promouendi ad ordines, ad quod deſideratur ſcientia, ſed de ſignificationis defectu, quem poteſt pati ignorans, & lex promotionis factum requirit, non voluntatem, *c. vlt.* 15. *q.* 1. quare ita tenent multi ex ſupra citatis, & vltra eos *Cou. d. p.* 1. §. 2. *nu.* 2. *verſ.* 3. *Humad. leg.* 5. *ſuper gloſ.* 33. *nu.* 2. *tit.* 5. *par.* 2.

10 Idem quoque dicẽdum eſt, quamuis illa coactè cognita commiſiſſet adulterium, nam etiam tunc maritus rem cum illa habens fit bigamus, quia vis illa præciſa excuſat fœminam à culpa, ſed non efficit matrimonium illud eſſe aptum ad ſignificandam coniũctionem Chriſti cum Eccleſia, ita docent *gloß. verbo virgo in cap. nemo* 32. *diſt. vbi Turrecr. art.* 1. *num.* 1. *Mayol. dict. cap.* 33. *num.* 6. *Vinald. dict. p.* 2. *vbi de irregularitate bigamiæ num.* 7. *Henriq. lib.* 12. *de matrim. cap.* 6. *nu.* 7. *Sanch. dict. num.* 15. *in fine.* Tandem idem dicendum eſt, etiamſi debitum reddiderit vxori adulterę à Superiore compulſus, vt tenent *Nauar. in man. cap.* 16. *num.* 27. *Vinald. dict. part.* 2. *vbi de irregularitate bigamiæ nu.* 6. *Cou. dict. §.* 2. *num.* 2. *verſ. quarto, Flamin. dict. quæſt.* 3. *num.* 189. *Gutier. Canon. lib.* 1. *c.* 25. *nu.* 15. *Mayol. dict. cap.* 33. *nu.* 7. *Sanch. dict. diſp.* 84. *n.* 17. *Bunacin. dict. n.* 12. *Campanili dict. c.* 6. *nu.* 8. vbi etiam dicit bigamum fieri, qui exteras prouincias peragrauit, longiſſimoq; tempore à patria abfuit, itaut probabiliter ferè omnes ſuſpicati ſint ipſum mortem cum vita commutaſſe, quare præcedente iudicio Eccleſiæ, licuit mulieri alteri nubere, conſummato vero matrimonio redierit qui abſens erat, ac muliere inſtante ipſe fuerit à iudice compulſus iterum illi iungi, nam profecto bigamus erit, de quo etiam *Sayr. lib.* 6. *c.* 4. *nu.* 19. *Bonacin. d. diſput.* 7. *qu.* 2. *punct.* 5. *num.* 11.

11 Tertius & quartus interpretatiuæ bigamiæ modus eſt quando quis duo init matrimonia irrita, vel ſaltem alterum irritum, & alterum validum, qui colligũtur ex ratione tex. *in c. ſuper, in fine de bigamis*, nã iſte talis affectus eſt ad duo matrimonia ineunda, & ex parte ſua vtrumque contraxit, licèt ex aliquo defectu vtrumque vel illorum aliquod ſit inualidũ, ita *Nau. c.* 27. *nu.* 193. *Maiol. d. c.* 33. *n.* 3. *Henriq. d. c.* 6. *n.* 6. *Campan. d. c.* 6. *n.* 9. plures quos refert & ſequitur *Sanch. d. diſp.* 84. *nu.* 3. vbi *nu.* 4. reſoluit irregularem eſſe, qui vera vxore nõdum cognita, eaque ſuperſtite ad aliud de facto matrimonium tranſit, illudque conſummans, ſi poſtea coactus ab Eccleſia redire ad legitimam vxorem, eam carnaliter cognoſcat.

12 Qui vero cum pluribus fornicatus eſt, aut cum vnâ & corrupta, nequaquam credendus eſt bigamus *capit. pen. de bigamis*, neque vero qui ante, aut poſt matrimonium cum meretrice rem habuit *cap. fraternitatis* 34. *diſtinct.* Duo namque coniunctim permixtaria ſunt, vt bigamia contrahatur, matrimonium ſcilicet præcedens, & vſus venereus ſubſequens *Sanch. dict. lib.* 3. *diſputat.* 83. *numer.* 3. *&* 6. vbi addit non oriri bigamiam nec irregularitatem in foro conſcientiæ ex copula abſque ſeminis virilis emiſſione intra vas fœmineũ, ſed in ſolo foro externo ob præſumptionem perfectæ copulæ.

13 Vnde conſequens eſt multiplicitatem matrimonij rati nondum conſummati non inducere bigamiam, ſicut nec eſt bigamus, qui ducit eam in vxorem, quæ cõtraxerat matrimonium cum altero morte præuento ante illius conſummationem *c. vlt.* 34. *diſt. Sanch. d. lib.* 7. *diſp.* 83. *n.* 3. *Bonacin. d. punct.* 5. *nu.* 5. vbi *num.* 6. dicit multiplicata ſponſalia non inducere bigamiam, etiamſi ſubſequuta ſit copula.

14 Sciendum nobis eſt cur bigamia incurratur per cõtractum matrimonium cum corrupta, aut cum duabus mulieribus, quamuis ſucceſſiuè, & ſubſequenti copula conſummatum non autem ſi vir cum pluribus copularetur meretricibus, quamuis poſtmodum ipſe fornicator aliam & virginem ſibi matrimonialiter colligaret? Cui quidem propoſitæ dubitationi reſponſionem tradidit plures afferendo rationes diuerſitatis *gloſ. verbo cognitam in d. cap. debitum*, quam ibi plures commendant. Quibus relictis verior illa communiter à Doctoribus adducitur ratio, quod ſcilicet conſenſus matrimonium ineuntis non cadit ſupra ſe ipſum, ſed fertur in alterum coniugem, atque ita ipſamet contrahens eſt quaſi terminus à quo, is autem cum quo contrahit eſt quaſi terminus ad quem fertur alterius coniugis conſenſus: ſed nullus actus ſortitur ſpeciem à termino à quo, ſed à termino ad quem, vitium ergo corruptionis ipſius viri, qui eſt terminus à quo reſpectu ſui matrimonij non debet ipſi nocere, vt bigamus efficiatur, ſed vitium corruptionis in termino ad quem ita *Mayol. dict. cap.* 33. *num.* 3. *verſic. altera in fine, Conar. dict. §.* 2. *num.* 3. *Vgolin. de irregularitat. cap.* 56. *§.* 3. *Tiraq. in l.* 1. *connub. num.* 35. plures alios refert *Cened. ad decretal. collect.* 166. *num.* 4. *verſ. item*, quibus adde *Sayr. dict. cap.* 4. *num.* 13. *Soar. dict. diſput.* 49. *ſect.* 3. *nu.* 9. *Valer. Reginald. in praxi fori pœniten. lib.* 30. *num.* 86. *Bonacin. dict. punct.* 5. *num.* 7. *verſic. rogabis*, *Sanch. de matrimo. lib.* 7. *diſput.* 84. *num.* 6. *Guttier. eod. tract. cap.* 107. *num.* 11. *verſ. ratio, Campanili dict. cap.* 6. *num.* 11. Sed aduerſus hanc rationem inſurgit *Cardin. Bellarmin. in controuerſ. Catholic. tractat.* 2. *lib.* 1. *de clericis cap.* 24. *verſ. at hæc*, vbi aſſerit quod ſi ipſa ratio ſubſiſteret, certè qui duxerit ſecundam vxorem, & virginem, bigamus non eſſet, nam vitium nullum eſt in hoc matrimonio reſpectu mulieris, ſed reſpectu viri, ergo terminatur ad mulierem bigamiæ incapacem, non autem à muliere ad ipſum virum. Quare ipſemet *Bellarmin.* aliam ſubdit rationem affirmans prohibitum eſſe ordines ſuſcipere, qui duxit fornicariam, nõ quia bigamia oriatur ex illo matrimonio, ſed quia ſic placuit Eccleſiæ ob dignitatem Sacerdotij.

15 Similitudinaria bigamia contingit quãdo quis poſt votum ſolemne caſtitatis emiſſum in profeſſione religionis, vel in ſuſceptione ſacrorum Ordinum matrimonium celebrat cum aliqua, eamque carnaliter cognoſcit

gnoſcit *cap. quotquot* 124. 27. *quæſtion.* 1. ex ea ratione quia adſtrictus voto ſolemni cenſetur ſpirituali quodã matrimonio coniunctus cum Chriſto, & Eccleſia, & deindè volens carnaliter cum alia coniungi per matrimonium, cenſetur celebrare duo matrimonia, quamuis autem ſecundum ſcilicet carnale inualidum ſit per impedimentum procedens à voto ſolemni, vel Sacro Ordine, quia tamen adeſt effectus intentionis cum opere ſubſequuto, iudicatur bigamus ſimilitudinariè propter ſimilitudinem ad verè bigamum, ita *Nauar. in man. cap.* 27. *num.* 195. *verſi. ſimilitudinaria, & conſi.* 1. *num.* 7. *verſ. ex quibus, de bigamis*, in vtraque edit. *Conar. dict.* §. 2. *num.* 2. *verſic. tertio, Flamin. dict. quæſt.* 3. *num.* 190. *Vgolin. dict. cap.* 56. §. 3. *num.* 4. *Sanch. dict. lib.* 7. *diſputat.* 85. *num.* 11. *Bonacin. dict. punct.* 5. *nume.* 2. *verſ. bigamia Nicolaus Garci. d. c.* 6. *nu.* 15. *Campanil. d. c.* 6. *num.* 12. *Bellet. dict.* §. 6. *nu.* 40. Quod idem procedit, quamuis in ſacris conſtitutus cum virgine & vnica contrahat ex *cap.* 1. & 2. *qui clerici vel vouentes*, vt docent *gloſ. fin. in cap. ſane Sacerdotes. de clericis coniugatis*, & plures quos refert & ſequitur, *Sanch. d. diſputat.* 85. *num.* 5. vbi *num.* 10. aſſerit hãc irregularitatem clerici in ſactis conſtituti, aut profeſſi matrimonium ineuntis non oriri ex ſignificationis defectu, ſed ex delicto, de quo etiam *Frat. Emman. in ſum. tom.* 1. *cap.* 158. *num. pen. Henriq. d. c.* 6. *nu.* 11.

16 Bigamus quis effectus ex aliqua prædictarum triũ ſpecierum excluditur à clericatu, *cap.* 1. & *per totam* 26. *diſt. c. maritum* 33. *diſt. c. præcipimus*, & *cap. cognoſcamus* 34. *diſt. c. quicunque* & *cap. non confidat* 50. *diſt. c.* 1. & 2. 55. *diſt. c. à multis de ætate*, & *qualitate*, *c.* 1. *de bigamis*, *Bernard. in pract. c.* 16. cum citatis à *Bellet. diſquiſitio. clerical. p.* 1. §. 6. *num.* 1.

17 Sicut prohibetur ordinari, ita pariter eccleſiaſtica conſequi beneficia, *Rebuff. in tract. de pacificis poſſeſſoribus. nu.* 193. *Corraſ. de beneficijs p.* 3. *c.* 4. *nn.* 2. *Sayr. d. lib.* 6. *c.* 5. *nn.* 9. *Amil. de cenſuris p.* 7. *diſput.* 8. *dub.* 1. *Nicolaus Garc. d. c.* 6. *nu.* 1. & 2. & propterea collationem beneficij factam bigamo inualidam eſſe fatentur *Nau. conſ.* 3. *nu.* 1. *de bigamis. Flamin. d. q.* 3. *nu.* 192. Etiamſi accedat Epiſcopi conſenſus, *Azor inſtitut. moral. p.* 2. *lib.* 6. *c.* 4. *quæſt. vndecima.*

18 Ordinatus vero contra huiuſmodi prohibitionem characterem recipit, non tamen Ordinum executionẽ habet, ſic intellecto text. in *cap. ſi quis viduam* 50. *diſt.* reiecta reſtrictione *gloſ. verbo diſpenſare in fine in cap.* 2. *de bigamis*, vbi tantum in ſuſcipiente minores Ordines characterem conferri aſſerit. Nec obſtat text. in *c. quicunque* 50. *diſt.* quatenus videtur probare bigamum Ordinis executione non carere, quia procedit habita diſpenſatione, vt inſinuant verba eiuſdem text. ibi hac ſibi conditione veniam à nobis intelligat relaxatam, &c. Incurrit etiam ſic ordinatus pœnam priuationis tonſuræ clericalis, delationis habitus, & priuilegij cuiuſcunque eccleſiaſtici, niſi ſit initiatus Ordine Sacro, cum iam non poſſit viuere vt laicus, ita *Vgolin. d. c.* 56. §. 5. *num.* 3. *Sayr. d. lib.* 6. *c.* 5. *num.* 2. & 4. *Bonac. d. punct.* 5. *in fine.*

19 Epiſcopus ſi ſcienter bigamum ordinauerit, incurrit ſuſpenſionem annalem ipſo iure à collatione eiuſdem Ordinis, quem contulit bigamo, nec non à celebratione, vt per *Nauar. conſil.* 3. *num.* 2. *ſub tit. de bigamis*, quin deponi inſuper poteſt à poteſtate, & officio ordinandi iuxta *cap.* 2. *de bigamis. gloſſ. verbo ſucceſſores in c. nullus pœnitentem*, 55. *diſt.* additio vero ad dictum *conſ.* 3. *Nauar.* atteſtatur à *Sacra Congreg. Concil.* deciſum Epiſcopum non poſſe Ordines bigamis conferre, ſi autem conferat, aliquam non incurrere pœnam ipſo iure: & quidem de dicta pœna ſuſpenſionis à collatione Ordinis, quem contulit bigamo, nullus eſt Canon, nam *cap. eos, & capit. vlt. de tempor. ordinat. lib. ſexto*, non loquuntur de ordinatione bigami, & pœnæ non ſunt extendendæ ad alium caſum, iuxta vulgaria iura: nec dict. *cap. nullum pœnitentem*, ponit talem pœnam ſuſpenſionis à miſſando, vnde poteſt intelligi quod non ſit lata ipſo iure, ſed ferenda per ſentẽtiam, vt colligitur ex illis verbis, ab ea die, qua ei potuerit hoc approbari, quæ videntur denotare eam pœnam eſſe imponendam cum delictum in iudicio probabitur, ita *Nicol. Garci. dict. cap.* 6. *à num.* 8. vbi *num.* 11. admonet quod quamuis ex noua *Conſt. Sixti V.* contra cleric. malè promotos à collatione ordinum, & executione pontificalium eo ipſo ſuſpenſus, & ab ingreſſu Eccl. interdictus exiſteret, illa eſt iam redacta ad terminos iuris communis, & *Conc. Trid.* per aliam *Clem. VIII.* prout ipſe *Garc.* aſſerit *p.* 2. *c.* 5. *nu.* 70.

20 Hæc bigamiæ irregularitas ſolo iure Pontificio inducta eſt, cuius contrarium non inducit *text. in c.* 2. *de bigamis*, dum habet non licere cum bigamis diſpenſare, quia verbum, licet, ibi importat difficultatem, non autem impoſſibilitatem, quare abſque dubio tenendum, ex eo quia ſolo iure Pontificio inducta eſt, poſſe Summum Pont. in ipſa diſpenſare, vt aſſerunt *D. Thom. in* 4. *diſt.* 27. *quæſt.* 3. *in corpore*, & ibi *Rich. Palud.* & *alij gloſſ. verbo fiat, in cap. lector* 34. *diſt. Con. in Clem. ſi furioſus par.* 1. §. 2. *num.* 4. *Nauar. in man. c.* 27. *nn.* 197. *Azor. inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 6. *c.* 4. *q.* 7. *Franc. Leo in theſauro fori eccleſ. p.* 2. *c.* 8. *n.* 34. *Salzed. ad Bernard. cap.* 16. *verſ. diſpenſare, Fr. Ludou. Miranda d. q.* 8. *art.* 2. *concl.* 1. *Henriq. lib.* 12. *c.* 6. §. 11.

21 Principalis huius Alleg. quæſtio hinc opportune petit an Epiſcop. in bigamia vera, vel interpretatiua poſſit diſpenſare? in qua tres potiſſimas inuenio ſententias; prima ſententia ipſaque verior tenet Epiſcop. non poſſe diſpenſare cum huiuſmodi bigamis etiam ad ordines minores, aut primam tonſuram, aut beneficium etiam ſimplex, quia *c. vnic. de bigamis lib.* 6. deſumptum ex Concil. generali *Lugdunen.* interdicit bigamis in minoribus Ordinibus conſtitutis deferre tõſuram clericalem, nec committit diſpenſationem Epiſcopo: tum quia hoc idem indicat generalitas *Conci. Trident. ſeſſ.* 23. *de reform. cap.* 17. & Epiſcopus nequit in Decreto generalis Concil. diſpenſare, vt dixi *Alleg.* 33. *nn.* 25. quare hanc ſententiam tenent *Gre. l.* 5. *verbo dos mugeres, tit.* 5. *p.* 1. *Conar. in Clem. ſi furioſus par.* 1. §. 2. *num.* 4. *Flamin. d. q.* 3. *nnm.* 196. *Tolet. in ſumm. lib.* 1. *c.* 26. *num.* 8. *Humada l.* 5. *gloß.* 33. *num.* 3. *titul.* 5. *part.* 1. *Salzedo ad Bernard. capit.* 16. *verbo diſpenſare*, *Bellet. dict.* §. 6. *nu.* 41.

22 Et ſecundnm hanc ſententiam fuiſſe deciſum in ſacra *Cardin. Congreg.* teſtantur *Armendariz, in addit. ad recop. legum Nauar. lib.* 2. *tit.* 19. *de foro comp. nn.* 16. *Nicol. Garc. de benefic. part.* 7. *cap.* 6. *num.* 5. *praxis noua epiſcop. part.* 1. *cap.* 1. *num.* 60. *Franciſc. Leo dict. cap.* 8. *num.* 36.

23 Secunda ſententia ait non poſſe Epiſcopum diſpenſare, vt bigamus promoueatur ad Ordines minores, & beneficia ſimplicia poſſe tamen concedere, vt inſeruiat in Ordinibus minoribus ante ſuſceptis, & vt beneficium ſimplex, quod ante poſſidebat, retineat, ita

Angel.

Angel. verbo bigamus nu.8. Abb.in c.super eo n.5.de bigamis, Nauar. in man.c.37.nu.197. Philiarch. de officio Sacerd.tom.1.lib.4.c.7.in fine, Valent.p.4. disp.7.q.19. puncto 2.in 1.specie irregularitatis, Fr.Enman.in sum. to. 1.c.158.concl.5.nu.6. Vina.in suo candelabro p.2. vbi de irregul.bigamia num.34.

34 Tertia sententia prædictis receptior ait posse Episcopum dispensare, vt accipiat ordines minores, susceptisque vtatur, ita *D.Thom.in 4.dist.27.qu.3.art.3.* vbi *Palud.q.4.art.5.concl.4.& Durand.q.4.gloß. verbo dispensare in fine, in c.2.de bigamis, Angel. in floribus Theolog.p.1.vbi de matrim.q.1.art.vlt.difficul.1.concl.2. Petr.de Ledesma de matrim.q.66.art.5.conclus.2. Iacob.de Graffis in aureis decis.lib.4.c.27.n.38. Borgas. de irregul. p.5.tit.de bigamis nu.8. Henriq.lib.12.c.6.§.11. Bonacin. de censuris disp.7.q.2.puncto 5.num.15. Azor.instit.moral.p.2.lib.5.c.20.q.2.& lib.6.cap.4. q.8.& 11. Sayr.de censur.lib.6.c.6.n.11. Anila eod.tract.p.7.disp.7.dub.4. Fr.Ludou.Miranda in man.Pralat.tom.2.q.8.art.2.conclus.2. Sanch.d.lib.7.disp.86.n.11. Paul.Comitol.respons. moral.lib.1.q.106.nu.5.& 6.*

35 Verum priori sententiæ tanquam probabiliori adhæreo, eamque limitarem nisi necessitas vrgeat ob ministrorum penuriam, nec esset aditus ad Pontificem ob loci distantiam, quia ob similem necessitatem potest Episcopus in lege Concilij generalis, vel Pontificia dispensare, vt dixi *alleg.33. nu.26.* quare sic limitant *Henriq.d.c.6.§.11. Sanch.d.disp.86. n.14.* Item limitarem in bigamia interpretatiua ex delicto consurgente, qualis est illa, quæ oritur ex duplici matrimonio, neutro existente valido, aut altero valido, & altero irrito, potest Episcopus, si delictum sit occultũ, dispensare virtute *Conc.Trid.sess.24.de refor.c.6.* ita *Henriq.d.c.6.in fine, Sanch.d.disput.86.nu.13.*

36 Circa dispensationem in similitudinaria volũt quidam in ea Episcopo non concedi facultatem dispensandi, quamuis clericus vnicam, & Virginem duxerit, sic *Mayol.de irregularit.lib.1.c.33. n.7.* Alij è contrario tenent posse Episcopum dispensare, quamuis corruptam duxerit, sic *Palat.in 4.d.27.disp.4. colum.15.* & supponere videtur *Henriq.d.c.6. n.1.* vbi ait difficilius dispensare Episcopum quando clericus cum vidua, aliàs corrupta contraxit. Verum Doctores communiter sic distinguendum censent. Si clericus ille. cum vnica, & virgine contraxerit, potest Episcopus dispensare, secus si cum vidua, vel corrupta, vel duplex iniit matrimonium, primam partem huius distinctionis probant sic necessario intelligẽdi ne alijs aduersentur tex. *in c.Sacerdotes, de clericis coniug.& in c.1.qui clerici, vel vouentes*, secundam uero tex. *in c.nuper, & in ca.fin. de bigamis*, ita docent *gloss. verbo dispensatiue in c.1.& verbo in subdiaconatus in c.2.qui cler. vel vouentes, & verbo dispensari, in c.nuper de bigam. Gomez. tract. breuium nu. 20.& 21. Cou.d.p.1.§.2.n.2. uers. secundo, Nau.c.27.nu. 97.in fine, Selu.de benefic.par.4.q.7.n.8. uers.13.& 14. Borgas.de irregul.p.5.tit.de bigamis n.9. Philiarch. de officio Sacerd.to.1.p.1.l.4.c.7.in fine. Ant.Such.lib.4.inst. maior.tit.12.n.188. Valent.p.4.disp.7.q.19.pũct.3.in 1. specie irreg.in fine, Sanch.d.lib.7.disp.86.nu.20. Aloys. Ricc. in praxi aurea resolut.220. Fr. Ludouic.Miranda d. tom.2.q.8.art.2. concl.2.*

37 At uero si ex delicto occulto oriatur irregularitas hæc similitudinariæ bigamiæ poterit Episcopus dispẽsare, quamuis clericus in sacris constitutus, aut professus uiduam duxerit post sacrum Ordinem, uel professionem, *Aloys. Ricc. dict. resolutio.220. Sanch. dict. disputat.86.num.23. & num.22.* resoluit posse Episcopum dispensare in irregularitate bigamiæ similitudinariæ professi transeuntis ad matrimonium, quando professus est exemptus, si ex licentia sui Superioris subijciatur Episcopo. Nam Prælatus religionis circa suos religiosos eisdem casibus dispensat, quibus Episcopus, *Fr. Ludou. Miranda dict.quæst.8.artic. 2.Henriq. d. cap. 6.numer.11. prope finem*, ubi etiam asserit quod Abbas secularis non dispensat nisi ex consuetudine sibi concedatur.

FINIS PARTIS SECVNDÆ.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

AVGVSTINI BARBOSÆ

I. V. D. LVSITANI,

Et insignis Ecclesiæ Vimaranensis Thesaurarij Maioris,

DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI

PARS TERTIA.

In qua quicquid quoad casuum reseruationem, residentiam Episcopalem, beneficiorum collationem, Ecclesiarum visitationem, Vicarij constitutionem, monitoriorum concessionem, denique ad totius Iurisdictionis exercitium, etiam in Regulares, & exemptos, eorumque Conseruatores pertinet, methodo noua, & expedita complectitur.

SVMMARIVM.

1 SVMMVS Pontifex Petri successor ex ordinatione diuina Principatum, & iurisdictionem solus habet, illamque immediatè in vniuersa Ecclesia.

2 Summus Pontifex plures potuit sibi reseruare casus.

3 Pallium Archiepiscopis concedere ipsius est Summi Pont.

4 Pallium à B. Petri corpore accipi quomodo dicatur.

5 Ecclesiam in Cathedralem solus Papa erigit, ac alia ratione mutat.

6 Cathedrali Ecclesiæ sine speciali Summi Pontificis mandato nullus potest Pastorem dare, &c.

7 Cathedralis Ecclesiæ administrationem nemo potest dare nisi Papa.

8 Episcopo coadiutorem nemo dat nisi Papa.

9 Ordinibus minoribus initiatus, vel Monachus laicus, vt Episcopus creetur solus Papa dispensat.

10 Episcoporum maiores causas solus dirimit, & cognoscit.

11 Episcopus è gradu dignitatis deijcit, et deponit, ac restituit.

12 Episcoporum admittit renuntiationes.

13 Exemptionem à iure, & potestate Episcoporum solus ipse concedit.

14 Eximere à se, & à Romana Curia an possit Summus Pont.

15 Ordines sacros dare illis, qui nondum ad legitimam etatem venerunt solius est Summi Pont.

16 Ordines Ecclesiasticos extra tempora à iure constituta dare ipsius est Summi Pont.

17 Ordines duos sacros alicui vno, eodemque die, vel duobus continenter diebus dare est Summi Pont. & nu. 18.

19 Ordines, vt quis accipiat ab Episcopo alieno solus Papa concedit.

20 Ordines vt Episcopus conferre possit in die sua consecrationis, solius est Summi Pont. concedere.

21 Excommunicationis maioris vinculo obstrictus sacros Ordines suscipiens indulgentia solum Summi Pont. munere, & officio suo fungi potest.

22 Ordinatum à Papa nullus ad superiores Ordines promouere sine ipsius licentia potest.

23 Renuntiationem beneficij gratia alterius factam solius est Summi Pont. admittere.

24 Pensiones annuas in beneficijs constituere, & constitutas transferre, vel in eas redimendi concedere solius est Summi Pont.

25 Beneficium ad certum tempus conferre solus Papa valet.

26 Beneficiarius perpetuò absens ab ecclesia iusta de causa potest Summi Pont. concessione fructus beneficij percipere.

27 Beneficio in Curia Rom. vacantia Papa solus confert.

28 Beneficia, quæ incompatibilia iure dicuntur vni eidemque clerico conferre solus Papa potest.

29 Dignitates duas in eadem Ecclesia, vel vnam simul cum Canonicatu nullus absque Indulgentia Rom. Pont. habere potest.

30 Beneficium primum incompatibile, ita vacat adepta prioris possessione, vt illud statim possessor dimittere teneatur in manibus Ordinarij, alias vtrumque vacat per Romanum Pont. conferendum.

31 Causa omnes maiores ad Sedem Apost. referuntur.

32 Canones generales condere solius est Papæ.

33 Legem condendi potestas soli Principi competit.

34 Concilium generale confirmare, & eius constitutiones probare, vel improbare, ac interpretari ipsius est Summi Pont.

35 Dubia, vel obscura in rescrip. ipse solus Pap. interpr.

36 Contractibus quod defuit solus Summus Pont. supplet.

37 *Iuſiurandum in rebus, & perſonis, alicuius momenti ſolus relaxat, commutat, & interpretatur.*

38 *Reſtituit ſolus eos, qui ſolemni ritu ſunt è clericorum gradu deiecti.*

39 *Remittit penas ob ſimoniam in ordine, vel beneficio contractam.*

40 *Natalibus legitimis aliquos reſtituit, quod attinet ad ea, quæ ſpiritualia ſunt.*

41 *Teſtamentorum pias voluntates ſolus ipſe commutat.*

42 *Interdici non poteſt Ciuitas à ſacris ob debitum pecuniarium domini, vel officialium, vel priuatarum perſonarum ſine ſpeciali Papæ conſenſu.*

43 *Canonizare ſanctos ſolus ipſe poteſt.*

44 *Priuilegium ſolus poteſt concedere, vt quis ſoluatur à lege, qua quiſque decimam partem fructuum ſoluere cogitur.*

45 *Priuilegium Regi, & Principi ſolus concedit, vt beneficia in Eccleſiis ſua ditionis ſita obitu beneficiarij deſtituta conferre queant.*

46 *Pleniſſimas peccatorum cõdonationes ſolus Papa cõcedit.*

47 *Religioſorum nouos Ordines ſolus approbat.*

48 *Profeſſionem religionis poteſt irritam facere certa formula minimè ſeruata.*

49 *Solus concedit, vt Religioſi profeſſi cœnobium egreſſi ad audiẽdas leges, vel medicinã ad ordines promoueri queãt.*

50 *Mendicantes Religioſi non poſſunt acquirere noua loca ad habitandum, vel antiqua alienare, vel mutare, ſine ſpeciali Papæ licentia.*

51 *Monaſteriis, & Eccleſiis Religionum ſolus Papa concedit priuilegium, vt liberentur ab obligatione ſoluendi procurationes Legatis Apoſtol. & iura Epiſcopalia.*

52 *Religioſus non poteſt eligi in Abbatem, vel Prælatum, alterius Religionis, vel habitus, ſine licentia Papæ.*

53 *Nullus poteſt agere in iudicio nomine Eccleſiæ Romanæ ſuper bonis quæ Fratribus Franciſcanis relinquuntur, ſine ſpeciali Romani Pontificis mandato.*

54 *Campanas plures non poſſunt habere Mendicantes ſine ſpeciali Sedis Apoſt. conſenſu.*

55 *Bulla in Cœna Domini cur ita dicta.*

56 *Auctores referuntur, qui ſuper Bullam in Cœna Domini commentarios ediderunt.*

57 *Bulla in Cœna Domini refertur.*

58 *Hæretici cuiuſcunque ſectæ excommunicantur, eorundem fautores, libros legentes, tenentes, aut imprimentes, & Schiſmatici.*

59 *Appellantes à Pontifice ad futurum Concilium, eorumque fautores excommunicantur.*

60 *Pirata, atque eorum receptatores, & fautores excommunicantur.*

61 *Naufragorum Chriſtianorum cuiuſcunque generis bona, etiam in littoribus inuenta, ſurripientes, excommunicantur.*

62 *Pedagia noua, & gabellas imponentes, vel eas augentes excommunicantur.*

63 *Falſificantes literas Apoſt. aut ſupplicationes à quocunque auctoritatem habente ſignatas, item & falsò fabricantes literas Apoſt. excommunicantur.*

64 *Arma, & alia vſui bellico idonea deferentes ad Turcas, vel alios Chriſtiani nominis inimicos, excõmunicantur.*

65 *Impedientes eos, qui victualia, & alia neceſſaria Romam conuehunt, excommunicantur.*

66 *Sedem Apoſt. petentes, vel ab ea recedentes, & ſine iuriſdictione vexantes in Curia commorantes, excommunicantur.*

67 *Rompetas, ac peregrinos etiam in vrbe morantes, vel habentes ladentes, excommunicantur.*

68 *Cardinales S. R. E. & alios Prælatos offendentes, excommunicantur.*

69 *Romanam Curiam pro negotijs ſuis petentes per ſe, vel per alios ladentes excommunicantur.*

70 *Appellantes à grauamine, vel futura executione litterarum Apoſt. ad laicam poteſtatem, excommunicantur.*

71 *Litterarum Apoſt. aut aliarum expeditionum exequtionem impedientes, & prohibentes excommunicantur.*

72 *Iudices ſeculares, qui eccleſiaſticas perſonas trahunt ad ſua Tribunalia, quique Eccleſiaſticam libertatem tollunt, aut in aliquo perturbant, excommunicantur.*

73 *Prælatos ne ſua iuriſdictione vtantur impedientes, quique illorum, & delegatorum iudicia eludentes ad Curiam ſecularem recurrunt, aut contra illos decernunt, præſtateſque auxilium, excommunicantur. §. 16.*

74 *Sedis Apoſt. & quorumcunque eccleſiaſticorum iuriſdictiones vſurpantes, vel eorum finibus ſe ingeſtrantes excommunicantur §. 17.*

75 *Decimas, & alia opera perſonis Eccleſiaſticis, Eccleſijs, Monaſterijs, aut eorum fructibus imponentes excommunicantur §. 18.*

76 *Iudices ſeculares, qui ſe interponunt in cauſis capitalibus, ſeu criminalibus contra Eccleſiaſticas perſonas excommunicantur §. 19.*

77 *Romanæ Eccleſiæ bona, aut terras occupantes, & illius iuriſdictionem vſurpantes excommunicantur §. 20.*

78 *Abſolucre præſumentes à caſib. Bullæ in Cœna Domini, excommunicantur.*

79 *Abſolutio Papæ ab aliquo caſu Bullæ in Cœna Domini non comprehendit eos, qui non deſiterint.*

80 *Abſolui non poſſunt incurrentes in excommunicationem Bullæ in Cœna Domini ab alio, quam à Romano Pontifice non obſtantibus priuilegijs, &c.*

81 *Epiſcopi, & locorum ordinarij litteras proceſſus Bullæ in Cœna Domini, ſemel in anno ſolẽniter publicare tenẽtur.*

82 *Confeſſiones quicunque audiunt apud ſe litteras proceſſus Bullæ in Cœna Domini habere debent.*

83 *Clericos percutientes incidunt in excommunicationem Papæ reſeruatam.*

84 *Falſarij, vel habentes penes ſe litteras falſas Papæ, vel aliorum officialium Curiæ expreſſorum incidunt in excõmunicationem Papæ reſeruatam.*

85 *Falſificatis litteris vtentes non incidunt in excommunicationem Papæ reſeruatam.*

86 *Subrepticias, vel obrepticias litteras impetrantes non incidunt in excommunicationem Papæ reſeruatam.*

87 *Excommunicatus à delegato Papæ ſi per annum manet in excommunicatione, poſt annum abſoluitur à ſolo Papa.*

88 *Excommunicatos à Papa clericus ad diuina ſcienter admittens incidit in excommunicationem Papalem.*

89 *Incendiarij excommunicati, & publicati, non niſi à Papa abſolui poſſunt.*

90 *Excommunicatos ob Eccleſiæ fractionem cum ſpoliatione poſt denunciationem ſolus Papa abſoluit.*

91 *Eligentes in Senatorem, aut Gubernatorem Vrbis Romæ Imperatorem, Regem, Principem, Ducem, Marchionẽ, aut fratrem, vel eorũ filium, aut alium potentia, & dignitate inſignem in Papalem incidunt excommunic.*

92 *Taleas clericis imponentes, & clerici illas ſoluentes incidũt in excommunicationem Papalem.*

93 *Eccleſiaſticis perſonis ne quidpiam vendatur, prohibẽtes, incidunt in excommunicationem Papalem.*

94 *Vexandi, capiendi, ſeu interficiendi facultatem tribuens eorum perſonas, vel res, eo quod inierint excommunicationis, interdicti, vel ſuſpenſionis ſentẽtiam*

inci-

Digitized by Google

incidunt in excommunicationem Papalem.

95 Inquisitores si alicui crimen hæresis falsò imponant, & innocentes infament, in excommunicationem Papalem incidunt.

96 Religiosi, qui clericis, aut laicis Sacramentum Vnctionis extremæ, vel Eucharistiæ ministrant, vel matrimonia eorum solemnizant, non habita prius à parocho speciali licentia, &c. in excommunicationem Papalem incidit.

97 Fratres Minores habent privilegium à Sixto IV. vt possint administrare Sacramenta Eucharistiæ, & extremæ Vnctionis illis, quorum Confessiones audierint, quando Rectores, seu Curati eorum malitiosè, aut sine rationabili causa denegaverint.

98 Eucharistia Sacramentum prohibetur administrari secularibus, & Religiosis, & quid in hoc Minoribus concessum sit, ostenditur.

99 Regulares matrimonia ministrantes, sine solemnizantes non habita super his parochialis presbyteri licentia speciali, ipso facto in excommunicationem Papalem incidunt.

100 Clerici, sive Religiosi, qui violant Constitutionem illis prohibentem aliquem inducere ad vouendum, iurandum, aut promittendum, vt sepulturam apud eorũ Ecclesiam eligat, vel electam non mutet, in excommunicationem Papalem incidunt.

101 Interdicto loco, qui celebrare cogunt, in excommunicationem Papalem incidunt.

102 Minores Religiosi, interdicti qui admittunt in suis Ecclesiis Fratres Tertij Ordinis ad audienda divina officia, in excommunicationem Papalem incidunt.

103 Cadavera hominum exhumans, in frusta incidens, vel carnes ab ossibus separans, incidit in excommunicationem Papalem.

104 Simoniam committentes in Ordine, beneficio, vel Religionis ingressu, in excommunicationem Papalem incidunt.

105 Fratres cuiuscunque ordinis Mendicantium transeuntes ad Religionem non Mendicantium, excepta Carthusiana, sine licentia Sedis Apostolicæ, necnon & tales recipientes incidunt in excommunicationem Papalem.

106 Ecclesiasticam libertatem, aut mordelum Sedis Apostolicæ violantes incidit in excommunic. Papalem.

107 Dantes, vel recipientes, aut promittentes aliquid in Curia Romana ad obtinendam iustitiam, vel gratiam in ea, incidunt in excommunicationem Papalem.

108 Cardinalium bona rapientes dum in Conclavi sunt, incidunt in excommunicationem Papalem.

109 Conceptionis Beatissimæ Virginis festum, qui affirmant non esse venerandum, aut defendunt illam conceptam cum peccato originali, vel e contra, in excommunicationem Papalem incidunt.

110 Decretum Sacræ Congregationis S. Romanæ Ecclesiæ, & vniversalis inquisitionis refertur.

111 Virginem Beatissimam sine vlla macula esse conceptam verissima tenet opinio.

112 Virgo Sanctissima vixit 63. annos, & ideò eius Corona totidem continet Aue.

113 Promissus de Ecclesia, vel Monasterio vacanti à Sede Apostolica provisionis nuntiatoribus aliquid dans, promittens, promissumve solvens, in excommunicationem Papalem incidit.

114 Laicus, qui Ecclesiasticum relegaverit, aut proscripserit, & qui proscriptionem scripserit, incidit in excomm. Papalem.

115 Ecclesiasticus, qui alium Ecclesiasticum ad forum laicale trahit, incidit in excommunicationem Papalem.

116 Pape ministri, & omnes officiales etiam episcopali dignitate praditi in terris ecclesiæ officium quodcunque exercentes, qui munera accipiunt præter esculenta, & poculenta, quæ biduo consumi possunt, in excommunicationem Papalem incidunt.

117 Lapides, & alia ornamenta de Ecclesia, vel alijs locis sacris asserentes, & auferenti, servanti, & retinenti auxilium, vel favorem dantes, in excommunicationem Papalem incidunt.

118 Cardinalis, vel assistentis, qui se finxerit nepotem, aut familiarem, seu commensalem, vt literas Apostolicas gratis expediat, in excommunicationem Papalem incidit.

119 Prædicantes miracula falsa, vel incerta, aut prophetias, quæ non continentur in sacra Scriptura, incidunt in excom. Papalem.

120 Duellum facientes, campum dantes, & auxilium præstantes, incidunt in excommunicationem Papalem.

121 Inquisitionis officium impedientes, vel perturbantes incidunt in excom. Papalem.

122 Camera Apostolicæ libros, vel scripturas occultantes, aut retinentes incidunt in excommunicationem Papalem.

123 Camera Apostolicæ ministri, & alij rationes integrè, & fideliter non reddentes incidunt in excommunicationem Papalem.

124 Examinis se supponentes pro alio beneficium Ecclesiasticũ impetrante in excommunicationem Papalem incidunt.

125 Beneficiorum Ecclesiasticorum provisione, vel collatione, vel in eorum possessionem admissione aliquid exigentes, in excom. Papalem incidunt.

126 Papa vivente, qui tractant de alio eligendo, in excomm. Papalem incidunt.

127 Cardinales qui Sede vacante contravenerint ijs quæ ordinata sunt à Iulio II. incidunt in excommunicationem Papalem.

128 Cardinales revelantes aliquid de actis secretò in Consistorio existentes præcepto Papæ, vt non revelentur, incidunt in excommunicationem Papalem.

129 Litteras, aut scripturas cuiusvis generis mittentes ad eos, qui sunt in conclavi, & sic recipientes, in excommu. Papalem incidunt.

130 Ecclesiastica bona per vim, vel suppositas personas in proprios vsus convertentes incidit in excommunicationem Papalem.

131 Commissarij seu delegati ad cognoscendum an alienatio bonorum Ecclesiæ sit in evidentem eius vtilitatem, amore, vel timore alienationem consentientes, in excom. Papalem incidunt.

132 Clerici de parochiali Ecclesia prævisi juramentum de residendo intra tempus præscriptum non servantes, in excomm. Papalem incidunt.

133 Concilio Tridentino commentarios, glossas, & scholia inferentes in excommunicationem Papalem incidunt.

134 Nuntius Apostolicus, qui à Principibus ad quos mittitur, dignitatis, aut gradus obtinendi causa literas commendatitias quouis modo emerit, in excom. Papalem incidit.

135 Mulier, quæ monasteria Regularium etiam Mendicantium ingredi ausa fuerit in excommunicationem Papalem incidit.

136 Monialis à clausura exiens, & exeundi licentiam dantes, comitantes, & receptantes in excommunicationem Papalem incidunt.

137 *Pœnitentiaria Romana officiales pro expeditione aliquid etiam ſponte oblatum acceptantes incidunt in excommunicationem Papalem.*

138 *Beneficia Eccleſiaſtica palam, aut occultè retinentes, aut recipientes in confidentiam, incidunt in excommunicationem Papalem.*

139 *Vacantibus Eccleſiarum dignitatibus, canonicatibus, aut prębendis per ſtatutum, aut conſuetudinem diſtributiones, & fructus menſæ Epiſcopali applicat, aut in communem uſum cedit, incidit in excommunicationem Papalem.*

140 *Gubernator locorum ſtatus Eccleſiæ, qui licentiam ferędi arma tribus palmis breviora etiam ad breviſſimum tempus conceſſerit, incidit in excommunicationem Papalem.*

141 *Chriſtianus, qui alium Chriſtianum in Terris Turcarum habitantem tanquam mancipium ceperit, aut eius bona diripuerit, in excommunicationem Papalem, incidit.*

142 *Publicani, qui pedagium, gabellam vel vectigal à Regularibus ordinum Mendicantium exegerint, in excōmunicationem Papalem incidunt.*

143 *Gubernator Eccleſiaſtici ſtatus, & officialis, qui aliquem homicidam, aut exulem ab exilio revocaverit, vel ſaluũ conductum ei fecerit, in excommunicationem Papalem incidit.*

144 *Confeſſores, qui ex privilegio Sixti IV. commutant aliquod Votorum ſolemnium, in excommunicationem Papalem incidunt.*

145 *Baro, vel Princeps in Regno Neapol. qui homicidam, aut exulem Romanæ Eccleſiæ receptaverit, protexerit, &c. in excommunicationem Papalem incidit.*

146 *Baro, vel Dominus Sedi Apoſtolicæ ſubiectus, frumentum, fruges vltra ſibi uſum, familiaque ſuæ neceſſarium emens, in excommunicationem Papalem incidit.*

147 *Epiſcopus, aut patronus, tam Eccleſiaſticus, quam laicus, qui à collatione, aut ſuſpenſione ſuſpenſus beneficiũ contulerint, aut ad id præſentaverint, in excommunicationem Papalem incidunt.*

148 *Fratres S. Franciſci de obſervantia, qui in electione Miniſtri Generalis, Prouincialium, & Cuſtodum, proſe, aut pro alio ſubornaverint, in excommunicationem Papalem incidunt.*

149 *Locus ad Romanam Eccleſiam cum vacaverit, qui de eo in feudum dando aliquo modo egerit, in excommunicationem Papalem incidit.*

150 *Agnos Dei à Summo Pont. conſecratos qui depinxerit, et aliquo colore inficerit, in excommunicationem Papalem incidit.*

151 *Monialium Monaſteria ingredientes prætextu facultatũ abrogatarum, & Superiores Regulares, qui earundem licentiarum prætextu eo aliquem ingredi permiſerint, et qui prætextu licentiarum Epiſcopalium eo ingrediuntur neceſſitatibus non vrgentibus, in excommunicationem Papalem incidunt.*

152 *Sal externum in Vrbes, & oppida, eaque loca Sedi Apoſt. ſubiecta aſportantes, in excommunicationem Papalem incidunt.*

153 *Frumenta, fruges, legumina, & animalia cuiuſvis generis extra ſtatum S. Roman. Eccleſiæ, quouis modo exportantes, in excommunicationem Papalem incidunt.*

154 *Religioſus S. Franciſci de Obſervantia, qui contemptis Superioribus ſuis ad Tribunalia appellaverit, & ad ea confugerit, in excommunicationem Papalem incidit.*

155 *Religioſus Heremit. S. Auguſtini Congregat. Lombardiæ, qui obedire conſtitutioni neglexerit de exemptione monialium eiuſdem Ordinis incidit in excommunicationem Papalem.*

156 *Religioſus Ordinis Ciſtercienſis, qui aliquid commiſerit contra conſtitutionem editam de exemptione monialium ab eodem Ordine, in excomm. Papalem incidit.*

157 *Subiectus ditioni Eccleſiaſtica, qui homicidas, graſſatores, & damnatos crimine capitali exules receperit, aut recipi permiſerit, in excommunicat. Papalem incidit.*

158 *Reliquias ſacras, qui ſine cōceſſione Summi Pont. in prouinciam Mediolanen. aſportaverit in excomm. Papalem incidit.*

159 *Iurare facientes illicita, vel de obſervandis ordinationibus, & ſtatutis contrarijs decretis Conc. Trident. in excomm. Papalem incidunt.*

160 *Societatis Ieſu inſtitutum, aut Conſtitutiones, qui directè, vel indirectè impugnare, aut contradicere audent incidunt in excomm. Papalem.*

161 *Libros monentes, & monumenta quæcunque ex bibliothecis ordinum Fratrum Carmelitarum in excommun. Papalem incidunt.*

162 *Fratres Prædicatores Ordinis S. Dominici, qui ad effectũ conſequendi officium Magiſtri generalis proſe, vel alijs, ad fauores extra religionem recurrunt, incidunt in excomm. Papalem.*

163 *Confeſſionem & abſolutionem ſacramentalem inter abſentes per litteras poſſe fieri aſſerentes incidunt in excomm. Papalem.*

164 *Armaturam collectas, & cavalcatas facientes incidunt in excomm. Pap.*

165 *Regulares, qui ex inſulis Philippinis, & alijs Indiarum partibus ad Iapponicas comeant, incidunt in excomm. Papalem.*

166 *Fratres Ordinis B. Mariæ de Monte Carmelo, qui ad Tribunalia ſecularia quouis prætextu appellare vel confugere præſument, in excommunicationem Papalem incidunt.*

167 *Delinquentes à Sacris locis extrahentes, præterquam in caſibus conceſſis per Greg. XIV. in excomm. Papalem incidunt.*

168 *Religionum Superiores, qui Bulla Pauli Quinti edita anno 1606. non parverint, incidunt in excomm. Papalem.*

169 *Præſidentes, & Officiales omnes Montium pietatis ſtatus Eccleſiaſtici, qui pecunias ad dictos Montes quomodolibet ſpectantes in alios, quàm pauperum uſus, diſponere præſumunt, in excommunicationem Papalem incidunt.*

170 *Excommunicationes nulli reſervatæ, quæ in Decreto, & decretalibus reperiuntur.*

171 *Excomm. nulli reſervatæ, quæ in ſexto Decretalium reperiuntur.*

172 *Excommunicationes nulli reſervatæ quæ in Clement. reperiuntur.*

173 *Excommunicationes nulli reſervatæ quæ in Extravagantibus reperiuntur.*

174 *Excommunicationes nulli reſervatæ, quæ in Conc. Trid. reperiuntur.*

175 *Epiſcopi, & quicunque in Eccleſia Primates à caſibus, & excommunicationibus, quas ſummus Pōtifex ſibi reſervans abſoluere non poſſunt.*

176 *Epi-*

Digi Google

176 *Episcopi post Deum Sedi Apost. Episcopatum acceptum referunt.*
177 *Episcopatus an sit de iure diuino.*
178 *Absoluendi facultas ab omnibus casibus Episcopo reseruatis non extenditur ad casus contentos in Bulla Cœnæ.*
179 *Absoluendi, cui conceditur facultas à casibus Summo Pontif. reseruatis, poterit absoluere à censuris illi reseruatis.*
180 *Absoluendi ab omnibus censuris, qui obtinuerit potestatem à Summo Pont. poterit absoluere à censuris illi reseruatis.*
181 *Prælatus quicunque sibi subditũ absoluere poterit ab omni excommunicatione iuris nulli reseruata.*
182 *Absolui potest subditus ab Episcopo loci, vbi moratur, à sententia iuris, quam incurrit in alia diœcesi.*
183 *Parochus, & alius quicunque Sacerdos potestatem habẽs absoluendi à mortalibus, potest absoluere à censuris iuris nemini reseruatis.*
184 *Ordinarius non potest sibi reseruare absolutionem excommunicationum iuris nulli reseruatarum.*
185 *Episcopi omnes quorum casuum absolutionem sibi reseruare possunt.*
186 *Decretum, & declaratio super absolutione à censuris, seu à casibus reseruatis, refertur.*
187 *Decretum aliud refertur, quo confirmantur, & innouantur contenta in præcedenti.*
188 *Litteræ Sacræ Congregat. referuntur, in quibus circa casuum reseruationem regulæ dantur vtilissimæ.*

EPISCOPVS CIRCA CASVVM RESERVATIONES QVAM HABEAT AVCTORITATEM.

ALLEGATIO L.

APOSTOLI licèt à Domino patrem cum Petro acceperint potestatem *c. in nouo 21. dist.* in quorum locum successerũt Episcopi *ca. quorum vices 68. dist.* Petrus tamen, in cuius locum successit Summus Hierarchia ter Maximus Põtifex, obtinuit Principatum ex Ordinatione diuina, nam illi soli dictum est *Ioã. 21.* Pasce oues meas, *cap. puto 2. quæst. 7.* Inter Beatos Apostolos quædam fuit discretio, & licèt omnes essent Apostoli, Petro tamen à Domino concessum est (& ipsi inter se idipsum voluerunt) vt reliquis omnibus præesset Apostolis, & cephas, idest, caput, & principium teneret Apostolatus, *Anaclet. epist. 3. cap. 3.* relatus in *cap. Sacrosancta. 2. dist. 22. Ant. August. in epitome iuris Pontificij lib. 1. de Pont. Maximo c. 19.* Principatum igitur & iurisdictionem solus Summus Põtifex habet, eamque immediatè in vniuersam Ecclesiam, *Extranagans vnam sanctam, de maiorit. & obed. inter communes,* quam quidem illo ipso temporis momento, quo canonicè est electus, accipit à Deo Opt. Max. super totum corpus Christi mysticum, itaut quicunque alij ipsi necessario subijciantur, *c. licet*, cum ibi notatis. *de elect.* ex quo veluti quodam fonte peremni cæterorum aliorum ecclesiæ Patrum potestas manat *d. cap. in nouo, c. omnes 22. dist.* Quid enim ei abnegabimus, de quo insigne illud *D. Bernardi libr. 2. de consid. ad Eugenium:* Age indagemus adhuc diligentius quis sis? quam geras personam in ecclesia Dei? quis est Sacerdos magnus, Princeps Episcoporum. Tu hæres Apostolorum. Tu primatu Abel. Gubernatu Noe. Patriarchatu Abraham. Ordine Melchisedech. Dignitate Aaron. Authoritate Moyses. Iudicatu Samuel. Potestate Petrus. Vnctione Christus.

2 Summus igitur ecclesiæ Princeps, & Christi Vicarius plures potuit sibi reseruare casus, qui digni aut maturo consilio, aut seuera animaduersione sibi visi fuere, itaut nefas sit cuiusuis ordinis viro ipso inuito de illis cognoscere, aut eos attingere, vndecim recensent quatuor versibus *glos. verbo pertineant in cap. 1. de translat. Episcopi. & glos. verbo pertinere in cap. sicut uni-*

ue, de excess. prælat. Host. vero viginti & septem versibus, sexaginta refert, quos breuiter percurrere mihi nõ inutile visum est, vt illis exceptis Episcopus in omnibus alijs potestatem sibi tributam esse sciat.

In Episcopis, quæ sibi Summus Pontifex reseruauit.

3 IPsius est Summi Pont. Archiepiscopis pallũ concedere *c. nisi de aucto. & vsu pallij*, quia datur in signũ plenitudinis potestatis *cap. antiqua 23. de priuileg.* quæ quidem potestatis plenitudo ab alio dari non potest, nisi ab Apostolica Sede, eiusque Præsidẽ Romano Põt. Petri Successore, à quo tanquam à capite in alios Prælatos, tanquam membra, omnis profluit Ecclesiastica iurisdictio *d. cap. in nouo*: & ideo dicit *text. in cap. significasti 4. ad finem de elect. 4.* Quod pallium à B. Petri corpore tantum suscipitur, quia scilicet à solo Romano Pontifice Petri successore est accipiendum, vt post Host. notat *Abb.* ibi *num. 2. Lel. Zeccbi. de Republ. Eccles. tit. de statu Reuerendiss. Patr. nu. 5. vers. traditur, & ex Innoc. Lusitanus noster Vasconcel. in harmonia rubric. sub rub. de auctoritate, & vsu pallij nu. 7.* Verum *glos. pen. in d. c. significasti*, scribit quod de corpore B. Petri pallium assumi dicatur, quia pallia consecrata deferuntur ad Altare sacrum, in memoriam corporis B. Petri, vt inde tradantur Archiepiscopis præsentibus, vel procuratoribus eorum, si absint, iuxta *cap. quoniam 100. dist.* quam *glossam* sequuntur omnes ibi, & latè explicant, *Guid. Pancirola in thesauro vari. lectionum libr. 1. cap. 20. Steph. Durantes de ritibus Eccles. libr. 2. c. 9. num. 43. Fr. Hieron. Roman. lib. 3. de Republ. Christ. c. 6.*

5 Solus ipse Ecclesiam erigit, & constituit in Cathedralem, *cap. felix 50. cap. præcipimus 54. 16. quæstio. 1.* Eteam diuellit, coniungit, aut alia ratione mutat *c. 1. & c. inter corporalia, de translat. Episcopi, cap. mutatione 7. q. 1. glos. verbo Cathedralem in c. cum inferior, de maior. & obed.*

6 Sine speciali ipsius mandato, & licentia nullus potest Pastorem dare Ecclesiæ Cathedrali sibi qualitercunq; exemptæ, quæ Clero careat, & Pastore Christiano, *Clem. in plerisque de elect.*

7 Ecclesiæ Cathedralis administrationem nemo potest dare nisi Papa, *capit. is cui, 42. de elect. in 6. Ecclesiæ*

Cathedrali, de supplenda neglig. Prælat. eod. lib. Rebuf. in tract. nomin. q. 8. nu. 29. Et solus Papa Curatorem dare potest Ecclesiæ Cathedrali, & eius bonis quoad effectum agendi, *Gig. de pensionibus q. 65. nu. 5. & 6.*

8 Episcopo adiutorem nemo dat nisi Papa, *capit. 1. de elect. in 6.*

9 Ipse solus potest concedere, vt Monachus laicus, vel clericus secularis minoribus solum Ordinibus initiatus Episcopus creetur, *c. miramur 61. distinct.*

10 Episcoporum, & Superiorum Antistitum maiores causas solus dirimit & cognoscit, *Concil. Trid. sess. 24. de reform. cap. 5.*

11 Episcopos è gradu dignitatis deijcit ex causa *cap. quamuis, & cap. dudum 3. quæst. 5.* Deponit, & restituit *cap. ideo 2. quæst. 6. gloss. verbo reseruata in c. translationem, de officio Legati.*

12 Episcoporum admittit renuntiationes, *gloss. verbo manib. in Clem. 1. de renunt. Flam. de ref. lib. 7. quæst. 11. num. 17.*

13 Solus ipse eximit, & excipit aliquos à iure, & potestate Episcopotum, *gloss. in cap. frater 16. quæst. 1. gloss. verbo exemptum in cap. cum inferior, de maiorit. & obedien. gloss. verbo reseruata, part princip. in capit. quod translationem, de officio Legati, gloss. in cap. 1. in princip. de priuileg. in 6. Mandos. de signatura gratiæ tit. exemptionem versic. eximere propriè est Apostolica Sedis, Anchar. consil. 132. nu. 5.*

14 Quod à se, vel Romana Curia eximere non potest *Abb. in cap. si quis num. 2. de maior. & obed. Selu. de benefic. p. 2. quæst. num. 16. & tract. de iureiur. p. 4. num. 39. Bartbol. Bellenin. de char. it. subsid. q. 58. nu. 4. Reslaur. de Imper. quæst. 50. nu. 32.* quia vt dicunt *Abb. & Ioann. Andr.* non est credendum quod Papa posset aliquem priuilegiare ne teneatur venire ad eum, vel vt per eum non possit excommunicari, quia cum ipse teneat locum Dei in terris *cap. 2. de translat. Prælat.* non debet aliquem eximere sua potestate, cum per hoc eximeretur à potestate Dei, vnde contra summam Papæ potestatem non valet præscriptio. *Innoc. in cap. bona 2. de postulat. Prælat. Felin. in c. cum non liceat num. 14. in fine, de præscript.* tum ne dentur acephali, sine Rege, sine capite vt occultæ, *Abb. in cap. per venerabilem num. 9. & 37. qui filij sint leg.* tum ne sit in manu Pontificis abijciendi à se claues, ac sibi manus ligandi, *cap. innotuit de elect. cap. fin. vbi glos. de rescriptis in 6. gloss. in c. fin. de sent. excomm. eod. lib.*

In Ordinibus conferendis, quæ sibi Summus Pontifex reseruauit.

15 SOlius est Summi Pontif. ad tres ordines sacros promouere eos qui nondum ad legitimam ætatē peruenerunt, *c. cum in cunctis, de elect.*

16 Et extra tempora à iure constituta aliquem ad Ecclesiasticos ordines promouere, *c. consultationi 16. de tempor. ordinat. Salzed. ad Bernard. in pract. c. 16. litt. A. vers. & licet*, dixi supra *Alleg. 17. num. 5.*

17 Item vna eademque die aliquem ad sacros duos ordines prouehere, *c. dilectis, de temporibus ordination.* & faciunt, quæ supra *Alleg. 14. nu. 10.*

18 Item ipsius est solum alicui duobus continēter diebus duos sacros Ordin. dare, puta Diaconatum Sabbato, & die Dominica Presbyteratum, *cap. literas, eod. tit. de temp. ordinat.*

19 Et concedere, vt quis ordines accipiat ab Episcopo alieno, *c. consultationi, de temporibus ordinat.*

20 Item concedere, vt Episcopus in die suæ consecrationis Ordines conferre possit, *cap. quod sicut 28. §. super eo, de elect.*

21 Item indulgere, vt qui excommunicationis maioris vinculo obstrictus Ordines sacros suscepit, vel sacris est optatus, suo munere, & officio fungi possit, *c. cum illorum, de sentent. excommun. cat.*

22 Nemo denique potest ordinatum à Papa ad Superiores Ordines promouere sine ipsius licentia, *Doct. in c. cum in distribuendis, de temporibus ordinat. Cocchi. de iurisd. ordin. in exemptos p. 1. q. 21.*

In beneficijs, quæ Summo Pontifici in iure reseruata reperiantur.

23 REnuntiationem beneficij, gratia alterius factam solius est Summi Pontif. admittere, *cap. deliberatione, §. prohibemus, de officio Leg. lib. 6. Flam. de resigna. lib. 2. q. 1. nu. 62.*

24 Item in beneficijs annuas pensiones constituere, & constitutas transferre, vel ius eas redimendi concedere, *cap. primo, vt Eccles. benefic. sine diminut. confer.* & faciunt quæ *Rebuff. de pacificis possessor. num. 117. & in praxi benefic. titul. requisita ad collationem bonam à num. 6.*

25 Item beneficium ad certum tempus non in perpetuum conferre, *c. pastoralis 7. q. 1. gloss. verbo perpetuum, in c. vni. de capellis monach. in 6.*

26 Et solus concedit, vt beneficiarius quamuis perpetuò absit ab Ecclesia ex aliqua iusta causa fructus beneficij percipiat, *c. vlt. de rescript. lib. 6.*

27 Et beneficia in Curia Romana vacantia ipse solus confert, *cap. secundo, de prabendis lib. 6.* & dicam infra dum agitur de beneficijs Summo Pont. reseruatis.

28 Item beneficia, quæ incompatibilia iure dicuntur vni, eidemque clerico conferre ipse solus potest, cuiusmodi sunt beneficia similia sub eodē tecto: duas itidem Cathedrales, duas parochiales, vel duo beneficia curam animarum habentia, vel dignitatem, vt infra suo loco dicetur. Ea etiam, in quibus iure, priuilegio, vel cōsuetudine quis residere, vel commorari debet *Concil. Trid. sess. 7. de reform. c. 17.* cum restrictione, quam alibi adduximus.

29 Item in eadem Ecclesia absque Indulgentia Rom. Pontif. nemo potest duos personatus, vel dignitates Præposituras, vel administrationes, vel officia, vel eorum alterum simul cum canonicatu habere, *c. 1. de consuetud.*

30 Item quando aliquis recipit secundum beneficium, quod incompatibile cum alio iura vocant, & illius possessionem adeptus est, vel per se ipsum stat, quominus illam assequatur, ita vacat primum incompatibile, vt illud statim dimittere in Ordinarij manibus cogatur, quod si non dimiserit vtrumque vacat, & Romani Pontif. solius est illud tunc conferre, *Extravag. execrabilis §. qui vero deinceps, de præben. Ioan. XXII.*

Circa

Circa iuris interpretationes, & graues cauſas diſcernendas, quæ Summo Pont. reſeruata reperiantur.

31 CAuſæ omnes maiores ad Sedem Apoſt. referuntur, *c. 1. de iuram. calumniæ, c. maiores, de Baptiſmo*, Porro cauſæ maiores cenſentur quæſtiones, quæ ſpectant ad articulos Fidei intelligendos; ad Canonicos libros diſcernendos; ad ſenſum ſacrarum litterarum declarandum, approbandumque, ad interpretanda quæ dubia ſunt, vel obſcura in controuerſijs Fidei; in iure Canonico, vel diuino: item ad declarandum quæ ad Sacramenta pertinent, videlicet ad materiam, formam, & miniſtrum, & alia huiuſmodi, adnotata in *cap. quoties 24. q. 1.*

32 Solius Papæ eſt generales Canones condere, *c. ideò permittent §. ſi ergo primum 25. q. 1.*

33 Quia poteſtas condendi legem ſoli Principi competit, *l. vlt. Cod. de legibus, Riminald. in l. imperium nu. 403. ff. de iuriſd. omnium iud.* vbi *Gaſp. Valaſ. num. 96. & numer. 199. Rebuff. ad leges Galliæ in proœm. gloſ. 1. num. 4. Anſiles ad capita Prator. in proœm. verbo. ordenanças nu. 1 Menoch. 686. nu. 23. Mench. illuſtri. cap. 1 num. 6. Morl. in emporio iuris p. 1. tit. 1 in prælud. nume. 20. & 23. Cardoſo in praxi iudicum verbo lex num. 5. Modern. de iuriſdictione par. 1. capit. 37. Soares de legibus lib. 1. cap. 8. numer. 9. & lib. 3. cap. 9.*

34 Ipſius eſt Concil. gener. Confirmare, & eius Conſtitut. probare, vel improbare, & interpretari, vt patet *ex diſtinctione 17. & ex cap. ſtatutum, de elect.* Et aliorum ſcripta damnare, *c. damnamus, de ſumma Trinit. cap. fraternitatis, de hæret.*

35 Quæ ſunt dubia, vel obſcura in reſcriptis ipſe ſolus interpretatur, *cap. paſtoralis, de fide inſtrum. c. cum veniſſent, de iudic.*

36 Solus ipſe ſupplet, quod in contractibus deficit, quando ſcilicet aliquid quod ius Canonicum requirit, omiſſum eſt, *c. illa quotidiana, de elect. c. 1. de tranſact.*

37 Relaxat, commutat, & interpretatur iuſiurandum in rebus, & perſonis alicuius momenti, *cap. Venerabilem, §. eos, de elect.*

38 Ipſe ſolus reſtituit eos, qui ſolemni ritu ſunt è clericorum gradu deiecti, *glo. in c. ideò 2. q. 6. & in c. ex tua §. vlt. de cleric. non reſid.*

39 Et remittit pœnas ob ſimoniam in Ordine, vel beneficio contractam, *c. qui ſimoniacis 1. q. 1.*

40 Item aliquos legitimis natalibus reſtituit, quod attinet ad ea, quæ ſpiritualia ſunt, *cap. per venerabilem, qui filij ſint legit.*

41 Legata ad pias cauſas facta nemo alius niſi Romanus Pontifex poteſt ad alios vſus conuertere, vel transferre. *Clem. quia contingit, de relig. domibus.* Nam illi ſoli licet commutare pias teſtamentorum voluntates, *Tiraq. de priuilegijs piæ cauſæ priu. 135. Pinel. in rub. C. de reſcind. vend. p. 1. c. 2. nu. 19. Nau. conſ. 2. nu. 6. de rebus Eccleſiæ non alien. Perez tit. 2. lib. 5. Ordin. pag. 72. Fr. Emm. q. Regular. tom. 2. q. 125. art. 9. Beia reſponſ. caſuum conſc. p. 4. caſu 22. Henriq. in ſumm. lib. 7. c. 37. §. 2. lit. F. & lib. 9. c. 22. §. 6. lit. M. Mench. illuſtr. cap. 25. nu. 26. cum ſeqq. Iacob. de Graffiis de arbitr. (onfeſſ. lib. 2. c. 69. nu. 1. Cened. pract. quæſt. lib. 1. q. 35. nu. 12. Melch. Phxbus Luſit. deciſ. 47. nu. 12. cum ſequentibus tom. 1.*

42 Sine ſpeciali ipſius conſenſu non poteſt interdici ciuitas à ſacris ob debitum pecuniarium domini, vel officialium, vel priuatarum perſonarum, *Extrauag. prouide attendentes, Bonifac. VIII. de ſentent. excommun. inter communes, Cou. in cap. alma p. 2. §. 1. nu. 5.*

43 In Sanctorum cœlitum numerum ſolus ipſe ſummus Pontifex aliquem referre poteſt, hoc enim Sedi Apoſt. reſeruauit, *Alex. III. in c. de relatis, & venerat. Sanctor.* Quidà olim cenſuerunt id iuris eſſe penes Epiſcopum in ſua ditione, propterea quod *in c. 1. de conſecrat. diſt. 3.* ita dicitur. Et illæ feſtiuitates, quas ſinguli Epiſcopi in ſuis Epiſcopatibus cum populo collaudauerint: *glo.* tamen eo in loco id ad Romanum Pontificem ſolum pertinere aſſerit, & approbant *Maſcard. de prob. concl. 262. nu. 50. Azori inſtit. moral. p. 2. lib. 5. c. 6. q. 1. Cened. ad decret. al. collect. 52. num. 4. Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiepiſc. Neapol. c. 51. in fin.*

44 Priuilegium ſolus ipſe Summus Pontifex poteſt concedere, vt quis ſoluatur à lege, qua quiſque decimam partem fructuum ſoluere cogitur, *c. ex parte, & c. ſuggeſtum de decimis.* Et poteſt quædam bona, & iura eccleſiaſtica laicis conferre, putà poteſt decimas partes fructuum ex beneficijs eccleſiaſticis iuſtis de cauſis Regibus, & Principibus addicere.

45 Item poteſt Regi, & Principi, priuilegium concedere, vt beneficia in Eccleſijs ſuæ ditionis ita obitu beneficiarij deſtituta conferre queant: poteſt etiam laico auctoritatem, & poteſtatem dare, vt aliquos excommunicationis vinculo obſtringere poſſit *Borgaſ. de irregul. p. 1. num. 40.*

46 Solus Papa poteſt pleniſſimas peccatorum condonationes, hoc eſt, indulgentias concedere, *Doct. in cap. cum ex eo, de priuil.*

Quoad Religioſos, quæ Summo Pont. in iure reſeruata reperiantur?

47 ITem Summi Pont. eſt nouos Religioſorum Ordines approbare, hoc enim *Innoc. III.* in Concil. Lateranen. Sedi Apoſt. reſeruauit, vt habetur in *c. vlt. de relig. domibus Azori. inſtit. moral. p. 1. lib. 11. c. 23. q. 5. & c. 24. quæſt. 4. in fi. & p. 2. lib. 5. cap. 7. q. 1. Fr. Emman. q. Regular. tom. 3. q. 48. art. 3. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 18. num. 364. verſ. accedit.*

48 Solus ipſe poteſt profeſſionem religionis irritam facere, hoc eſt, ſtatuere ne rata, & firma ſit, ſi fiat ante certos ætatis annos, aut certa formula minime ſeruata, communis ſent. ex *c. ad noſtram, & cap. ſignificauit, & c. quia in inſulis, de Regularibus*, Etiam Abbate, & Monachorum Conuentu inuitis poteſt Monachum è cœnobio euocatum, & aſſumptum, certæ Eccleſiæ præficere, vel Epiſcopo, vel Principi adiutorem, & ſocium dare, vel apud ſe ſocium retinere, *c. per principalem 9. q. 3.*

49 Item poteſt ſolus concedere, vt Religioſi profeſſi cœnobium egreſſi ad audiendas leges, vel Medicinam, ad Ordines promoueri queant, *cap. non magnopere, ne clerici, vel monachi*, idem iuris eſt de clericis ſecularibus dignitatem, vel perſonarum, vel parochiale beneficium habentibus, *cap. ſuper ſpecula, ne clerici, vel monachi.*

50 Mendicantes Religioſi non poſſunt acquirere noua loca ad habitandum, vel antiqua alienare, vel mutare ſine ſpeciali licentia Papæ, *c. 1. de exceſſib. Prælat. in 6.*

51 Papa ſolus concedit priuilegium monaſterijs, & Eccleſijs

clesijs religiosorum, vt liberentur ab obligatione soluendi procurationes Legatis Apost. & iura Episcopalia, *Clem. 1. de censibus.*

52 Nullus nisi Papa concedere potest, vt Religiosus aliquis eligatur in Abbatem, vel Prælatum alterius religionis, vel habitus, *Clem. 1. de elect.*

53 De bonis, quæ Fratribus Franciscanis relinquuntur, nullus potest agere in iudicio nomine Ecclesiæ Romanę sine speciali Romani Pont. mandato *Extrauag. si conditorem, de verbor. signif. Ioann. XXII.*

Solus Papa concedere potest facultatẽ, vt quis assumere queat habitum fraticellorum, & bisaccorum, *Extrauag. Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, de relig. domib. Pauli II.*

54 Fratres Mendicantes sine speciali Sedis Apost. consensu non possunt plures habere campanas, *Extrau. quia cunctos, de offic. Custodis, Ioan. XXII.*

55 Plures quoque sibi reseruauit casus & excommunicationes Sum. Pontifex, in quibus Episcopi etiam quoad eorum subditos se se intromittere non possunt. Et primo reseruati sunt Papæ casus contenti in Bulla Cœnæ Domini, ita nuncupata, eo quod feria V. magnæ hebdomadæ, qua Christus Dominus Cœnam Paschalem cum Discipulis fecit, legatur, & excommunicentur delinquentium multa genera; vsus legendi hunc processum & reseruandi Sedi Apostol. has excommunicationes cœpit sub *Martino* huius nominis *V.* publicari ter in anno circa annum redemptionis nostræ 1420. quo tempore fuit habitum *Concil. Constantiense* contra errores *Boemorum*, in eodem Concilio: ordinatus hic processus, deinde fuit auctus à *Paulo II.* & *Sixto* huius nominis *IV.* in suis Extrauag. Et si Dominici Gregis hos sequutus est *Leo X.* & eum auxit aduersus Lutherũ: hos sunt sequuti postea *Paulus III. Paulus IV. Pius IV. Pius V.* qui eum maiori auctoritate fulcitũ, & auctum Reipub. Christianæ vtiliorem reddidit, & successiuè omnes Summi Pontif. legebatur, & publicabatur, vt supra dicebam ter in anno secundum *gl. in Clem. 1. de iud.* scilicet d. fer. V. & die Ascensionis Domini, & Dedicationis Sancti Petri, & Pauli, sed hodie legitur semel in dicta fer. V. magnæ hebdomadæ: ad illius explicationem sunt in lucem edita varia scholia, & annotationes à multis summæ eruditionis viris, qui post suos tractatus de hac re egerunt, ex quorum numero sunt *Cardin. Tolet. in sua Summa, Vinald. in candelabro aureo, Ugolin. de censuris Papæ reseruatis, Ioan. Bapt. Poss. de officio Curati, Horat. Gambarupta de casibus reseruatis S. Sedi Apost. & locorum Ordinarijs, Fran. Leo in thesauro fori ecclesiast. p. 3. c. 7. a nu. 30. Iacob. de Graffis in decis. aureis p. 1. lib. 4. c. 18. Azor. inst. morali par. 1. lib. 8. cap. 15. cum seqq. Sanch. in præcepta decalog. lib. 2, c. 10. Sayr. de censuris lib. 3. à c. 5. Fr. Anton. à Sousa in relect. Bullæ Cœnæ. Mar. Alter. de censur. tom. 1. lib. 5.*

56 In qua Bulla cum tot ferè sint sententiæ quot verba, nec sine periculo omissionis necessariorum summari potsit, & vt ex ipso fonte potius casus huiusmodi reseruati cognoscantur tenorem ipsius, quem coram S. D. N. *Gregorio XV.* præterito anno 1621. & hoc præsenti 1622. publicari vidi, vtilitati, & commoditati omnium hic ponere operæ prætium duxi.

Litteræ processus lectæ in die Cœnę Domini 24. Martij 1622.

57 GREGORIVS Episcopus, seruus seruorum Dei ad futuram rei memoriam. Pastoralis Romani Pontificis vigilantia, & solicitudo, cum in omni Christianæ Reipublicæ pace, & tranquillitate procuranda pro sui muneris officio assiduè versatur, tùm potissimũ in Catholicæ fidei, sine qua impossibile est placere Deo, vnitate, atque integritate retinenda, & conseruãda maximè elucet. Nimirum, vt fideles Christi non sint paruuli fluctuantes, neque circumferantur omni vento doctrinæ in nequitia hominum, ad circumuentionem erroris: sed omnes occurrant in vnitate fidei, & agnitionis filij Dei in virum perfectum, neque se in huius vitæ societate, & communione lædant, aut inter se alter alteri offensionem præbeat: sed potius in vinculo charitatis coniuncti, tanquam vnius corporis membra sub Christo capite, eiusque in terris Vicario Romano Pontifice Beatissimi Petri Successore, à quo totius Ecclesiæ vnitas dimanat, augeantur in ædificationem, atque ita diuina gratia adiutrice, sic præsentis vitæ quiete gaudeant, vt futura quoque beatitudine perfruantur. Ob quas sanè causas Romani Pontifices prædecessores nostri, hodierna die, quæ anniuersaria Dominicæ Cœnæ commemoratione solemnis est spiritualem Ecclesiasticæ disciplinæ gladium, & salutaria iustitiæ arma per ministerium summi Apostolatus ad Dei gloriam, & animarum salutem solemniter exercere consueuerunt. Nos igitur, quibus nihil optabilius est, quàm fidei inuiolatam integritatem, publicam pacem, & iustitiam, Deo auctore, tueri, vetustum, & solemnem hunc morem sequentes.

58 Excommunicamus, & anathematizamus ex parte Dei Omnipotentis, Patris, & Filij, & Spiritus sancti, auctoritate quoque Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, ac Nostra, quoscunque Hussitas, Vvichlepistas, Lutheranos, Zuinglianos, Caluinistas, Vgonottos, Anabaptistas, Trinitarios, & à Christiana fide Apostatas, ac omnes, & singulos alios Hæreticos quocunque nomine censeantur, & cuiuscunque sectæ existant, ac eis credentes, eorumque receptatores, fautores, & generaliter quoslibet illorum defensores, ac eorundem libros hæresim continentes, vel de Religione tractantes, sine auctoritate nostra, & sedis Apostolicæ scienter legentes, aut retinentes, imprimentes, seu quomodolibet defendentes ex quauis causa publicè, vel occultè, quouis ingenio, vel colore, necnon Schismaticos, & eos, qui se à nostra & Romani Pontificis pro tempore existentis, obedientia pertinaciter subtrahunt, vel recedunt. §. 1.

59 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, & singulos cuiuscunque status, gradus, seu conditionis fuerint: Vniuersitates verò, Collegia, & Capitula quocunque nomine nuncupentur, interdicimus ab ordinationibus, seu mandatis nostris, ac Romanorum Pontificum pro tempore existentium ad vniuersale futurum Concilium appellantes: nec non eos, quorum auxilio, consilio, vel fauore, appellatum fuerit §. 2.

60 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes Piratas, Cursarios, ac Latrunculos maritimos, discurrentes mare nostrum, præcipuè à monte Argentario vsque ad Terracinam, ac omnes eorum fautores, receptatores, & defensores. §. 3.

61 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, & singulos, qui Christianorum quorumcumque nauibus, tempestate, seu in transuersum (vt dici solet) iactatis, vel quoquomodo naufragium passis, siue in ipsis nauibus, siue ex eisdẽ ejecta in mari, vel in littore inuenta,

inuenta, cuiuscumque generis bona, tam in nostris Tyrrheni, & Adriatici, quàm in cæteris cuiuscunque maris Regionibus, & littoribus, surripuerint; ita vt nec ob quodcunque priuilegium, consuetudinem, aut longissimi etiam immemorabilis temporis possessionem, seu alium quemcumque prætextum excusari possint. §.4.

62 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, qui in Terris suis noua Pedagia, seu Gabellas, præterquàm in casibus sibi à iure, seu ex speciali Sedis Apostolicæ licentia permissis, imponunt, vel augent, seu imponi, vel augeri prohibita exigunt. §.5.

63 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes falsarios litterarum Apostolicarum, etiam in forma Breuis, ac Supplicationum gratiam vel iustitiam concernentium, per Romanum Pontificem, vel S.R.E. Vicecancellarios, seu gerentes vices eorum, aut de mandato eiusdem Rom. Pont. signatarum. necnon falsò fabricantes litteras Apostolicas, etiam in forma Breuis, & etiam falsò signantes Supplicationes huiusmodi sub nomine Romani Pontificis, seu Vicecancellarij, aut gerentium vices prædictorum. §.6.

64 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui ad Saracenos, Turcas, & alios Christiani nominis hostes, & inimicos, vel Hæreticos per nostras, siue huius sanctæ Sedis sententias expressè, vel nominatim declaratos, deferunt, seu transmittunt equos, arma, ferrum, filum ferri, stamnum, chalybem, omniaque alia metallorum genera, atque bellica instrumenta, lignamina, canapem, funes, tàm ex ipso canape, quã alia quacunque materia, & ipsam materiam aliaque huiusmodi, quibus Christianos, & Catholicos impugnãt, necnon illos, qui per se, vel alios de rebus statum Christianæ Reipublicæ concernentibus, in Christianorum perniciem, & damnum ipsos Turcas, & Christianæ Religionis inimicos, nec non hæreticos, in damnum Catholicæ Religionis, certiores faciunt, illisque ad id auxilium, consilium, vel fauorem quomodolibet præstant. Non obstantibus, quibuscunque priuilegijs quibusuis personis, Principibus, Rebuspublicis, per Nos, & Sedem prædictam hactenus concessis, de huiusmodi prohibitione expressam mentionem non facientibus. §.7.

65 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes impedientes, seu inuadentes eos, qui victualia, seu alia ad vsum Romanæ Curiæ necessaria adducunt, ac etiam eos, qui ne ad Roman. Curiam adducantur, vel afferantur, prohibent, impediunt, seu perturbant, seu hæc facientes defendunt per se, vel alios cuiuscunque fuerint ordinis, præeminentiæ, conditionis, & status, etiam si Pont. seu Regali, aut alia quauis Ecclesiastica, vel mundana præfulgeant dignitate. §.8.

66 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui ad Sedem Apostolicam venientes, & recedentes ab eadem, sua, vel aliorum opera interficiunt, mutilant, spoliant, capiunt, detinent, nec non illos omnes, qui iurisdictionem ordinariam, vel delegatam, à Nobis, vel Nostris Iudicibus non habentes, illam sibi temerè vendicantes, similia, contra morantes in eadem Curia, audent perpetrare. §.9.

67 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes interficientes, mutilantes, vulnerantes, detinentes, capientes, seu deprædantes Romipetas, seu Peregrinos ad Vrbem causa deuotionis, seu peregrinationis accedentes, & in ea morantes, vel ab ipsa recedentes, & in his dantes auxilium, consilium, vel fauorem. §.10.

68 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes interficientes, mutilantes, vulnerantes, percutientes, capientes, carcerantes, detinentes, vel hostiliter insequentes S.R.E. Cardinales, ac Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, Sedisque Apostolicæ Legatos, vel Nuncios, aut eos à suis Diœcesibus, territorijs, terris, seu dominijs eijcientes: Nec non ea mandantes, vel rata habentes, seu præstantes in eis auxilium, consilium, vel fauorem. §.11.

69 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui per se, vel per alios, personas ecclesiasticas quascunque vel seculares ad Romanam Curiam, super eorum causis & negotijs recurrentes, ac illa in eadem Curia prosequẽtes, aut procurantes, negotiorumque gestores, Aduocatos, Procuratores & Agentes, seu etiam Auditores, vel Iudices super dictis causis, vel negotijs deputatos, occasione causarum, vel negotiorum huiusmodi, occidunt, seu quoquomodo percutiunt, bonis spoliant, seu qui per se, vel per alios directè, vel indirectè, delicta huiusmodi committere, exequi, vel procurare, aut in eisdem auxilium, consilium, vel fauorem præstare non verentur, cuiuscunque præeminentiæ, & dignitatis fuerint. §.12.

70 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes tam ecclesiasticos, quàm seculares cuiuscunque dignitatis, qui prætexentes friuolam quandam appellationem à grauamine, vel futura executione litterarum Apostolic. etiam in forma Breuis, tam gratiam, quam iustitiam concernentium: Nec non citationum, inhibitionum, sequestrorum, monitoriorum, processuum executorialium & aliorum decretorum, à Nobis, & à Sede prædicta, seu Legatis, Nuncijs, Præsidentibus Palatij nostri, & Camerę Apostolicę Auditoribus, Commissarijs, alijsque Iudicibus & delegatis Apostolicis emanatorum, & quæ pro tempore emanauerint, aut aliàs ad Curias seculares, & laicam potestatem recurrunt, & ab ea instante etiam Fisci Procuratore, vel Aduocato, appellationes huiusmodi admitti, ac litteras, citationes, inhibitiones, sequestra, monitoria, & alia prædicta capi, & retineri faciunt, quiuè illa simpliciter, vel sine eorum beneplacito, & consensu, vel examine executioni demandari, aut ne Tabelliones, & Notarij, super huiusmodi litterarum, & processuum executione instrumenta, vel acta conficere, aut confecta, parti, cuius interest, tradere debeant, impediunt, vel prohibent, ac etiam partes, seu eorum agentes, consanguineos, affines, familiares, Notarios, executores, & subexecutores, litterarum, citationum, monitoriorum, & aliorum prædictorum capiunt, percutiunt, vulnerant, carcerant, detinent, ex Ciuitatibus, Locis, & Regnis eijciunt, bonis spoliant, perterrefaciunt, concutiunt, & comminantur per se, vel alium, seu alios, publicè, vel occultè, quiuè aliàs quibuscunque personis, in genere, vel in specie, ne pro quibusuis eorum negotijs prosequendis, seu gratijs, vel litteris impetrandis ad Romanam Curiam accedant, aut recursum habeant, seu gratias ipsas, vel litteras à dicta Sede impetrent, seu impetratis vtantur, directè, vel indirectè prohibere, statuere, seu mandare, vel eas apud se, aut Notarios, seu Tabelliones, vel aliàs quomodolibet retinere præsumunt. §.13.

71 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, & singulos, qui per se vel alios, auctoritate propria,

ac de

ac de facto, quarumcunque exemptionum, vel aliarum gratiarum & litterarum Apostolicarum prætextu, beneficiales, & decimarum, ac alias causas spirituales, & spiritualibus annexas, ab Auditoribus, & Commissarijs nostris, alijsque Iudicibus Ecclesiasticis auocant, illorumuè cursum, & audientiam, ac personas, capitula, conuentus, collegia, causas ipsas prosequi volentes impediunt, ac se de illarum cognitione tanquam Iudices interponunt; Quivè partes actrices, quæ illas committi fecerunt, & faciunt, ad reuocandum, & reuocari faciendum citationes, vel inhibitiones, aut alias litteras in eis decretas, & ad faciendum, vel consentiendum eos, contra quos tales inhibitiones emanarunt, à censuris, & pœnis in illis contentis absolui, per statutum, vel aliàs compellunt, vel executionem litterarum Apostolicarum, seu executorialium, processuum, ac decretorum prædictorum, quomodolibet impediunt, vel suum ad id fauorem, consilium, aut assensum præstant, etiam prætextu violentiæ prohibendæ, vel aliarum prætensionum, seu etiam donec ipsi ad Nos informandos, vt dicunt, supplicauerint, aut supplicari fecerint, nisi supplicationes huiusmodi coram Nobis, & Sede Apostolica legitimè prosequantur, etiamsi talia committentes fuerint Præsidentes Cancellariarum, Consiliorum, Parlamentorum, Cancellarij, Vicecancellarij, Consiliarij, ordinarij, vel extraordinarij quorumcunque Principum secularium, etiam si Imperiali, Regali, Ducali, vel alia quacunque præfulgeant dignitate, aut Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, Commendatarij, seu Vicarij fuerint. §. 14.

72 Quivè ex eorum prætenso officio, vel ad instantiam partis, aut aliorum quorumcunque personas Ecclesiasticas, capitula, conuentus, collegia Ecclesiarum quarumcunque coram se ad suum tribunal, Audientiam, Cancellariam, Consilium, vel Parlamentum, præter iuris Canonici dispositionem, trahunt, vel trahi faciunt, vel procurant, directè, vel indirectè, quouis quæsito colore: necnon qui statuta, ordinationes, constitutiones, pragmaticas, seu quæuis alia decreta in genere, vel in specie, ex quauis causa, & quouis quæsito colore, ac etiam prætextu cuiusuis consuetudinis, aut priuilegij, vel aliàs quomodolibet fecerint, ordinauerint, & publicauerint, vel factis, vel ordinatis vsi fuerint, vnde libertas ecclesiastica tollitur, seu in aliquo læditur, vel deprimitur, aut aliàs quo vis modo restringitur, seu nostris & dictæ Sedis, ac quarumcunque Ecclesiarum iuribus quomodolibet directè, vel indirectè, tacitè, vel expressè præiudicatur. §. 15.

73 Necnon qui Archiepiscopos, Episcopos, alioſque superiores, & inferiores Prælatos, & omnes alios quoscunque Iudices Ecclesiasticos ordinarios quomodolibet hac de causa directè, vel indirectè, carcerando, vel molestando eorum agentes, procuratores, familiares, necnon consanguineos, & affines, aut aliàs impediunt, quominus sua iurisdictione ecclesiastica contra quoscunque vtantur, secundum quòd Canones, & sactæ Constitutiones ecclesiasticæ, & decreta Conciliorum generalium, & præsertim Tridentini, statuunt; ac etiam eos, qui post ipsorum Ordinariorum, vel etiam ab eis delegatorum, quorumcunque sententias, & decreta, aut alius fori ecclesiastici iudicium eludentes, ad Cancellarias, & alias Curias seculares recurrunt, & ab illis prohibitiones & mandata, etiam pœnalia Ordinarijs, aut delegatis prædictis decerni, & contra illos exequi procurant, eos quoque qui hæc decernunt, & exequuntur, seu dant auxilium, consilium, patrocinium, & fauorem in eisdem. §. 16.

74 Quivè iurisdictiones, seu fructus, redditus, & prouentus ad Nos, & Sedem Apostolicam, & quascunque ecclesiasticas personas ratione Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum beneficiorum ecclesiasticorum pertinentes, vsurpant, vel etiam quauis occasione, vel causa, sine Romani Pontificis, vel aliorum ad id legitimam facultatem habentium expressa licentia sequestrant. §. 17.

75 Quive collectas, decimas, talleas, præstantias, & alia onera clericis, Prælatis, & alijs personis ecclesiasticis, ac eorum, & ecclesiarum, monasteriorum, & aliorum beneficiorum ecclesiasticorum bonis, illorumque fructibus, redditibus, & prouentibus huiusmodi absque simili Romani Pontificis speciali, & expressa licentia, imponunt, & diuersis etiam exquisitis modis exigunt, aut sic imposita, etiam à sponte dantibus, & concedentibus, recipiunt. Necnon qui per se, vel alios directè, vel indirectè prædicta facere, exequi, vel procurare, aut in eisdem auxilium, consilium, vel fauorem præstare non verentur, cuiuscunque sint præeminentiæ, dignitatis, ordinis, conditionis, aut status, etiam si Imperiali, aut Regali præfulgeant dignitate, seu Principes, Duces, Comites, Barones, & alij potentatus quicunque etiam Regnis, Prouincijs, Ciuitatibus, & Terris quoquomodo Præsidentes, Consiliarij, & Senatores, aut quauis etiam Pontificali dignitate insignes. Innouantes decreta super his per sacros Canones, tam in Lateranensi nouissimè celebrato, quàm alijs Concilijs generalibus edita, etiam cum censuris, & pœnis in eis contentis. §. 18.

76 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, & quoscunque Magistratus, & Iudices, Notarios, scribas, executores, subexecutores quomodolibet se interponentes in causis capitalibus, seu criminalibus contra personas ecclesiasticas, illas processando, bannicndo, capiendo, seu sententias contra illas proferendo, vel exequendo, sine speciali, specifica, & expressa huius sanctæ Sedis Apostolicæ licentia, quique eiusmodi licentiam ad personas, & casus non expressos extendunt, vel aliàs illa perperam abutuntur, etiam si talia committentes fuerint Consiliarij, Senatores, Præsidentes, Cancellarij, Vicecancellarij, aut quouis alio nomine nuncupati.

77 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui per se, seu alios, directè, vel indirectè, sub quocunque titulo, vel colore inuadere, destruere, occupare, & detinere præsumpserint, in totum vel in partem, Almam Vrbem, Regnum Siciliæ, Insulas Sardiniæ, & Corsicæ, terras citra Pharum, Patrimonium beati Petri in Thuscia, Ducatum Spoletan, Comitatum Venaysinum, Sabinen, Marchiæ Anconitanæ, Massiæ Trebariæ, Romandiolæ, Campaniæ, & Maritimas Prouincias, illarumque terras, & loca, ac terras specialis commissionis Arnulphorum ciuitatesq; nostras Bononiam, Cæsenam, Ariminum, Beneuentum, Perusium, Auinionem, Ciuitatem Castelli, Tudertum, Ferrariam, Comacium, & alias Ciuitates, Terras, & loca, vel iura ad ipsam Romanam Ecclesiam pertinentia, dictæque Romanæ Ecclesiæ mediatè, vel immediatè subiecta, necnon supremam iurisdictionem in illis Nobis, & eidem Romanæ Ecclesiæ competentem de facto vsurpare, perturbare, retinere, & vexare varijs modis præsumunt, necnon adhærentes, fautores, & defensores eorum,

eorum, seu illis auxilium, consilium, vel fauorem quomodolibet præstantes. §. 20.

Volentes præsentes nostros processus, ac omnia, & quæcunque his litteris contenta, quousque alij huiusmodi processus, à Nobis, aut Romano Pontifice pro tempore existente fiant, aut publicétur, durare, suosq; effectus omnino sortiri.

Cæterum à prædictis sententijs nullus per alium, quam per Romanum Pontificem, nisi in mortis articulo constitutus, nec etiam tunc, nisi de stando Ecclesiæ mandatis, & satisfaciendo cautione præstita, absolui possit, etiam prętextu quarumuis facultatum, & indultorum quibuscunque personis ecclesiasticis, secularibus, & quorumuis Ordinum, etiam Mendicantium, ac Militiarum regularibus, etiam Episcopali, vel alia maiori dignitate præditis, ipsisque Ordinibus, & eorum Monasterijs, Conuentibus, & Domibus, ac Capitulis, Collegijs, Confraternitatibus, Congregationibus, Hospitalibus, & locis pijs, necnon laicis, etiam Imperiali, & alia mundana excellentia fulgentibus, per Nos, & dictam Sedem, ac cuiuslibet Concilij decreta, verbo, litteris, aut alia quacunque scriptura in genere, & in specie concessorum, & innouatorum, ac concedendorum, & innouandorum.

78 Quòd si fortè aliqui contra tenorem præsentium talibus excommunicatione, & anathemate laqueatis, vel eorum alicui absolutionis beneficium impendere de facto præsumpserint, eos excommunicationis sententia innodamus, grauius contra eos, spiritualiter & temporaliter, prout expedire nouerimus processuri.

79 Declarantes, ac protestantes quamcumque absolutionem, etiam solemniter per Nos faciendam, prædictos excommunicatos sub præsentibus comprehensos, nisi prius à præmissis, cum vero proposito vlterius similia non committendi, desiderint: Ac quoad eos, qui contra ecclesiasticam libertatem, vt præmittitur, statuta fecerint, nisi prius statuta, ordinationes, constitutiones, pragmaticas, & decreta huiusmodi publicè reuocauerint, & ex Archiuijs, seu capitularibus locis, aut libris, in quibus annotata reperiuntur, deleri & cassari, ac Nos de reuocatione huiusmodi certiores fecerint, eos non comprehendere, nec eis aliter suffragari, quin etiam per huiusmodi absolutionē, aut quoscunque alios actus contrarios, tacitos, vel expressos, ac etiam per patientiam, & tolerantiam nostram, vel successorum nostrorum quantocunque tempore continuatam, in præmissis omnibus & singulis, ac quibuscunque iuribus Sedis Apostolicæ, ac Sanctæ Romanæ Ecclesię vndecunque, & quandocunque quæsitis, vel quærendis, nullatenus præiudicari posse, aut debere.

80 Non obstantibus priuilegijs, indulgentijs, indultis, & litteris Apostolicis generalibus, vel specialibus supradictis, vel eorum alicui, seù aliquibus alijs cuiuscunque ordinis, status, vel conditionis, dignitatis, & præeminentiæ fuerint, etiamsi, vt prędmittitur, Pontificali, Imperiali, Regali, seu quauis ecclesiastica, & mundana præfulgeant dignitate, vel eorum Regnis, Prouincijs, Ciuitatibus, seu locis à prædicta Sede, ex quauis causa, etiam per viam contractus, aut remunerationis, & sub quauis alia forma, & tenore, ac cum quibuscunque clausulis, etiam derogatoriarum derogatorijs concedi, etiam continentibus, quòd excommunicari, anathematizari, vel interdici non possint, per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de priuilegijs, indulgentijs, & indultis huiusmodi, ac de ordinibus, locis, nominibus proprijs, cognominibus, & dignitatibus eorum, mentionem, necnon consuetudinibus, etiam immemorabilibus, ac præscriptionibus quantumcunque longissimis, & alijs quibuslibet obseruantijs, scriptis, vel non scripeis, per quæ contra hos nostros processus, ac sententias, quominus includantur in eis, se iuuare valeant, vel tueri.

Quę omnia quo ad hoc, eorum omnium tenores, ac si ad verbum, nihil penitus omisso, inserrentur, præsentibus pro expressis habentes, penitus tollimus, & omnino reuocamus, cęterisque contrarijs quibuscunque.

81 Vt verò præsentes nostri processus ad publicam omnium notitiam facilius deducantur, chartas, seu membranas processus ipsos continentes, valuis Ecclesię S. Ioan. Lateranensis & Basilicæ Principis Apostolorum de Vrbe appendi faciemus, vt ijs, quos processus huiusmodi concernunt, quòd ad ipsos non peruenerint, aut quòd ipsos ignorauerint, nullam possint excusationem prętendere aut ignorantiam allegare, cum non sit verisimile id remanere incognitum, quod tam patenter omnibus publicatur. Insuper, vt processus ipsi, & præsentes litterę, ac omnia & singula in eis contenta eo fiant notiora, quo in plerisque Ciuitatibus, & locis fuerint publicata, vniuersis, & singulis Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, & locorum Ordinarijs, & Prælatis vbilibet constitutis, per hęc scripta committimus, & in virtute sanctæ obedientię districtè præcipiendo mandamus, vt per se, vel alium, seu alios, præsentes litteras, postquam eas receperint, seu earum habuerint notitiam, semel in anno, ac si expedire viderint, etiam pluries in Ecclesijs suis, dum in eis maior populi multitudo ad diuina conuenerit, solemniter publicent, & ad Christi fidelium mentes reducant, nuncient, & declarent.

82 Cęterùm Patriarchę, Archiepiscopi, Episcopi, alijque locorum Ordinarij, & Ecclesiarum Prælati, necnon rectores, cęterique curam animarum exercentes, ac Presbyteri seculares, & quorumuis Ordinum regulares, ad audiendas peccatorum confessiones, quauis auctoritate deputati, transumptum præsentium litterarum penes se habeant, easque diligenter legere, & percipere studeant. Volentes earumdem prętentium transumptis, etiam impressis, notarij publici manu subscriptis, & sigillo iudicis ordinarij Romanę Curię, vel alterius personę in dignitate ecclesiastica constitutę munitis, eandem prorsus fidem in iudicio, & extra illud vbique locorum adhibendam fore, quę ipsis præsentibus adhiberetur, si essent exhibitę, vel ostensę. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrę excommunicationis, anathematizationis, interdicti, innouationis, innodationis, declarationis, protestationis, sublationis, reuocationis, commissionis, mandati, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romę apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicę millesimo sexcentesimo

nio

no vigeſimo ſecundo, ix. Kal. Aprił. Pontificatus Noſtri Anno Secundo.

83 Vltrà Bullam præmiſſam ſunt in corpore iuris, & in diuerſorum Extrauagantibus multæ aliæ excommunicationes ipſi Summo Pont. reſeruatæ, quas diſperſas in vnum colligere ſtuduerunt *D. Antonin. 3. par. titul. 24. Roſel. Angel. Silueſt. Tab. Caiet. Armil.* & alij Summiſtæ verbo excommunicatio, *Nauar. in man. capit. 27. à numer. 35. Tolet. in inſtruct. Sacerd. lib. primo capit. 19. vſque ad cap. 24. Soar. tom. 5. diſput. 21. vſque ad diſp. 24. Sayr. eodem tract. lib. 2. & 3. Iacob. Graſſius in aureis deciſ. part. 1. lib. 4. c. 19. cum ſeqq.*

Prima harum excommunicationum Papæ reſeruatarum fertur contra inferentes violentas manus in clericos, refertur in *capit. ſi quis ſuadente, 17. quæſt. 4. & in c. mulieres, de ſenten. excommunication.* de qua plena manu agunt *Nauar. in man. cap. 27. numer. 76. Perez L. 1. tit. 3. lib. 1. Ordin. pagin. 61. Tolet. in inſtruct. Sacerd. lib. 1. cap. 31. Sà in Aphoriſm. verbo, Excommunicatio pag. 134 Beia in reſponſ. caſuum conſcient. par. 1. caſu 46. & caſu 60. Tonacina de cenſuris diſput. 2. q. 4. puncto 5. a princip. Iacob. de Graſſius in aureis deciſ. par. 1. lib. 2. cap. 49. Memoriale clericorum cap. 9. num. 1.*

84 Secunda contra falſarios, vel habentes penes ſe litteras falſas Papæ, vel aliorum Officialium Curiæ expreſſorum, *capit. ad falſariorum, capit. dura, de crimine falſi* de quibus vide *praxim. Epiſc. part. 1. verbo falſarij, Salzed. & Bernard. in praſt. capit. 119. in nouiſſ. edit. Farinac. in praxi crimin. par. 6. de falſit. quæſt. 151. à num. 7. Aldrete de religioſa diſciplina tuenda lib. 2. capit. 17. a num. 21. Vinald. poſt candelab. aureum in expoſ. Bullæ Cœnæ à numer. quadrageſimo ſexto. Sayr. de cenſur. libro tertio capit. decimo à numero quarto. Frater Antonius de Souſa in relect. de cenſuris Bullæ Cœnæ capit. ſeptimo diſput. 41. Aloyſ. Ricci. in deciſ. Curiæ Archiepiſcop. Neapol. par. prima deciſ. 36.* Procedit in fautoribus, & defenſoribus falſariorum litterarum Apoſtol. *Farinac. dict. quæſt. 151. numer. 9. Fr. Anton. de Souſa dict. capit. 7. diſput. 45. numer. ſecundo.*

85 Huius criminis Rei excommunicantur etiam hodie in Cœna Domini in ſexto caſu, qua excommunicatione non ligantur vtentes litteris falſificatis *Nauar. dict. cap. 27. num. 62. Iacob. de Graſſius dict. cap. 18. numer. 99. Vinald. in explicat. Bullæ Cœnæ nu. 50. Soar. de cenſuris diſput. 21. ſect. 2. num. 48.*

86 Sicut etiam non excommunicantur impetrantes litteras ſubreptitias, vel obreptitias, *Iacob. de Graſſius dict. cap. decimo octauo num. 99. Salzed. ad Bernard. de capit. 119. verſ. incurrit. Vinald. in explicat. Bullæ Cœnæ num. 51. Soarez dict. diſput. 21. ſect. 2. num. 50. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloſ. 57. num. 45.* Item non procedit in mandantibus falſificari, nec ad fautores præſtantes auctoritatem huiuſmodi falſificationibus, cum nulla mentio de eis fiat, bene tamen incurritur in illam *dict. capit. ad falſariorum, Iacob. de Graſſius dict. cap. 18. num. 65. Soar. dict. diſput. 21. ſect. 2. num. 48. Fr. Anton. de Souſa d. diſp. 45. num. 1.*

87 Tertia contra eum, qui excommunicatus à delegato Papæ per annum manet in excommunicatione, nam poſt annum abſoluitur à ſolo Papa, *caput. quærenti de offic. deleg. cap. ſtuduiſti de offic. leg. Memor. cleric. capit. 9. excom. 2.*

88 Quarta contra clericos ſcienter, & ſponte admittentes excommunicatos à Papa ad diuina (officia ſcilicet, vel Sacramenta) in his cum illis communicando, *capit. ſignificauit, de ſent. excommunic. Nauar. cap. 27. num. 93. Sayr. lib. 3. cap. 29. num. 5. Soar. diſput. 22. ſect. 2. numer. 22. tom. 5. Tolet. lib. 1. cap. 35. num. 2.* quæ vt ſubeatur quinque requiruntur: Primò quod qui communicat ſit clericus. Secundò quod communicet cum excommunicato à Papa per ſententiam nominatim denuntiato, iuxta *Extrauag. Martini V. Ad euitanda.* Tertiò quod communicatio ſit in diuinis, admittendo eum ad diuina officia. Quartò quod id fiat ſcienter. Quintò quod nullus ſubſit timor ſic faciendi, ita *Couarr. in cap. alma par. 1. §. 3. num. 4. Clar. lib. 5. §. fin. quæſt. 77. numer. 18. Paul. Comitol. reſponſ. mor. lib. 9. quæſt. 29. num. quinto, Coninch. de cenſur. tom. 2. diſput. 18. num. 33. & nu. 136. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 32. nu. 94.* quamuis Papa non exprimat extendi ad participantes, *Henriq. in ſumm. lib. 13. de excom. cap. 8. §. 2.*

89 Quinta contra incendiarios, excommunicatos, & publicatos, *capit. tua nos 19. de ſentent. excommunicat. Clar. libro quinto §. fin. quæſt. 77. num. 19. Nauar. cap. 27. num. 94. Tolet. lib. 1. caput. 35. num. 5. Soarez diſp. 22. ſect. ſecunda num. 15. Memor. clericorum cap. 9. excommunicat. 3. Farin. in praxi crimin. par. 3. q. 110. num. 15.* latè *Sayr. de cenſuris libro tertio capit. vigeſimo nono numero ſeptimo cum ſequentibus*, vbi *num. 8.* reſoluit quòd mulier incendiaria ſemel denuntiata excommunicata, à ſolo Papa abſolui poteſt, & *num. 10.* quòd incendiarij Eccleſiarum denuntiati à Legato à latere regulariter abſolui nequeunt, & *nu. 12.* quòd incendiarij, vt à ſolo Papa abſoluantur, in ſpeciali nomine expreſſo denuntiari debent, nec ſufficit denuntiatio generalis.

90 Sexta contra excommunicatos ob Eccleſiæ fractionem cum ſpoliatione poſt denuntiationem, quia eos ſolus Papa abſoluit, *cap. conqueſti vigeſimo ſecundo de ſentent. excommunicat. Clar. dict. quæſt. 77. nume. 20. D. Antonin. par. 3. tit. 24. cap. 12. Nauarr. cap. 27. num. 94. §. 8. Tolet. lib. 1. cap. 35. num. 6. Soar. diſput. 22. ſect. 2. num. 4. Memor. clericorum cap. 9. excommunic. 4.* optime *Sayr. lib. 3. cap. 29. num. 13. cum ſequentibus & num. 14.* reſoluit Eccleſiam frangentes, & ſpoliantes ipſo iure excõmunicationem incurrere, & *num. 15.* aſſerit quod Eccleſiam frangentes, & ſpoliantes ante denuntiationem Epiſcopus abſoluere valet, dummodo ſatisfacere velint iniuriam paſſis, & *num. 16.* dicit quod Eccleſiam aperiens, vel frangens, vt ſpoliet, ſed non ſpolians, in excommunicationem non incidit, & *num. 18.* quod Eccleſiarum nomine in præſenti veniunt etiam Monaſteria, Hoſpitalia, & alia loca pia, ita etiam hęc omnia tradunt, *Fr. Enman. quæſt. Regular. tom. 2. quæſt. 38. artic. 2 & quæſt. 50. artic. ſecundo Azori. inſtit. moral. par. prima lib. 9. capit. 27. quæſt. 12. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 19. numer. 60.* vbi etiam cum *Soar. de cenſur. diſput. 22. ſect. ſecunda numer. 11.* reſoluit effringentem, ſeu ſpoliantem Sacriſtiam, ſi ipſa ſit connecta Eccleſiæ, excommunicationem huius text. incurrere.

91 Septima prohibet ne eligatur in Senatorem, vel in officium aliud Gubernationis Vrbis Romæ, vllus Imperator, Rex, Princeps, Dux, Marchio, Comes, &c. aut alius potentia, vel dignitate inſignis, aut vllus frater, aut filius eius, &c. contrafacientes ſunt excommunicati excommun. reſeruata Summo Pontif. *cap. fundamenta, de elect. lib. 6. Memor. cleric. cap. 9. excommunic. 6.*

92 Octaua contra imponentes talleas clericis, & in clericos illas ſoluentes, *cap. clericis, de immunit. eccleſ. lib. 6.*

quoad

quoad clericos ſoluentes hæc excommunicatio eſt ſublata in *Clem. quoniam, eod. tit.* quo verò ad imponentes talia onera clericis, & ipſorum bonis, non ſolùm non eſt ſublata, ſed relata in *Bulla Cœnæ caſu* 18.

93 Item contra omnes habentes dominium temporale, qui prohibent ſubditis ne quidpiam vendant perſonis eccleſiaſticis, neque eorum frumenta molant, aut panem coquant, &c. *in cap. fin. de immun. eccleſ. in 6. Nauar. capit. 27. num. 130. Soar. tom. 5. diſput. 23. ſect. 4. num. 24. Sayr. lib. 3. cap. 34. num. 16. Memor. clericor. capit. 7. excommun. 3.*

94 Nona contra tribuentes facultatem vexandi, capiẽdi, interficiendi perſonas, ſeu eorum, ſuorumque res, eò quod tulerint excommunicationis, ſuſpenſionis, ſeu interdicti ſententiam, *c. quicumque 11. de ſent. excommu. Henriq. in ſumm. lib. 13. c. 43. §. 3. lit. F.* Et contra inſecutores hoſtiliter Cardinalium, vel alicuius clerici, aut religioſi de familia Domini Papæ, vel Cardinalium percutientes, capientes eoſdem, & dantes conſilium, auxilium, & fauorem, receptatores, & defenſores talium, *cap. felicis de pœnis in 6.*

95 Decima. Inquiſitores ſi alicui crimen hæreſis falsò imponant (quod nunquam contigiſſe credendum eſt) & innocentes infament, præter alias pœnas, quibus pro menſura criminis puniendi ſunt, in ſententiam etiam excommunicationis maioris incurrunt, neque abſolui poſſunt ab alio, quàm ab ipſo Papa, præterquam in mortis articulo, quo caſu ſatisfactionem prius offerre debent, *Clement. 1. §. verum, de hæret. Con. practic. cap. 36. num. 21. Nauar. cap. 27. num. 100. Soar. tom. 5. diſput. 22. ſect. 3. Sayr. lib. 3. cap. 29. num. 25. Tolet. lib. 1. cap. 36. num. 1. Memor. cleric. cap. 7. excomm. 1.* Ad hoc verò, vt contrahant hanc excommunicationem Inquiſitores, & ſubſtituti ab Epiſcopis (Epiſcopi enim contrahunt tãtum ſuſpenſionem ab officio per triennium, vt in eodem text.) debent tria concurrere. Primò, vt faciant contra iuſtitiam, ſecundò, vt faciant ſcienter, vel contra propriam conſcientiam, tertiò quod faciant amore, odio, &c. prout in tex. vno horum deficiente non incurritur in hanc cenſuram, *gloſ. verbo obtentu in d. verſ. verum.*

96 Vndecima contra religioſos, qui clericis, aut laicis Sacramentum Vnctionis extremæ, vel Euchariſtiæ miniſtrant, aut Matrimonia eorum ſolemnizant, non habita prius à Parocho ſpeciali licentia: aut abſoluunt excommunicatos à Canone, præterquam in caſibus à iure expreſſis, vel priuilegio Apoſt. conceſſis, aut etiam à ſententijs latis in Concilijs Prouincialibus, aut Synodalibus: aut abſoluunt à peccatis, à pœna, à culpa, cuius excommunicationis abſolutio Sedi Apoſt. eſt ſpecialiter reſeruata, ita habetur in *Clement. 1. de priuileg.* Et quoad Sacramentum extremæ Vnctionis, tenent *Henriq. in ſumm. lib. 13. cap. 40. §. 4. lit. N. praxis epiſcop. par. 1. verbo extrema Vnctio §. 2. pagin. 158. Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 2. quæſt. 60. artic. 2. verſ. decima, Azori. inſtit. moral. pag. 1. lib. 12. cap. 13. quæſt. 5. verſ. primum, Paul. Comitol. reſponſ. moralium lib. 1. quæſt. 44. Fr. Ludouic. Miranda in man. Prælat. tom. 1. quæſt. 49. artic. 1.* vbi cum *Silueſt.* & *Soto*, excipit religioſos, qui in caſu neceſſitatis abſente Parocho, ſine ipſius licentia ſpeciali, de licentia interpretatiua, & præſumpta prædictum Sacramentum miniſtrauerint. In *compendio priuilegiorum Mendicantium, verbo, communicatio*, §. 6. dicitur quod *Sixtus IV.* conceſſit Fratribus Minoribus, vt poſſint adminiſtrare Sacramenta Euchariſtiæ, & extremæ Vnctionis, illis, quorum Confeſſiones audierint, quando Rectores, ſeu Curati eorum malitiosè, aut ſine rationabili cauſa denegauerint, ſeu diſtulerint illa ipſis adminiſtrare, & voluit quòd ſuper hoc ſtetur aſſertioni eorundem Confeſſorum, vel pœnitentium, quod quidem modificatum fuit per *Leonem X. in Concilio Lateranenſ.* vt aſſerit *Collect.* ibid. *in* §. 10. vt videlicet denegatio ſine legitima cauſa facta per Rectores vicinorum teſtimonio probibeatur, aut requiſitio coram Notario publico facta declaretur. Et *Eugen. IV.* conceſſit Fratribus Minoribus Prouinciarum Regni Caſtellæ: vt omnia eccleſiaſtica Sacramenta, Tertiarijs, conuerſis, donatis, atque oblatis, familiaribus, ſeruitoribus, & officialibus, & continuis commenſalibus ſuorum Conuentuum poſſint adminiſtrare, quæ quidem conceſſio, vt aduertit *Collect. priuil. Mendicantium verbo, abſolutio, ordinaria quoad Fratres*, §. 10. per *Pium II.* extenſa fuit ad totam familiam Ciſmontanam. Item in ſupradicto *compendio, verbo Extrema Vnctio*, refertur quòd *Nicolaus Francus* Apoſt. Sedis Nuntius, & Orator cum poteſtate Legati de Latere à præfata Sede deputatus in Regnis Caſtellæ, & Legionis, & Aragoniæ, conceſſit Monachis S. Benedicti obſeruantiæ Hiſpaniæ, quod ſi qui infra ſepta Monaſteriorum infirmati fuerint Extremam Vnctionem dare Apoſt. auctoritate liberè, & licitè poſſint, Parochialis Presbyteri, vel alterius cuiuſcunque Epiſcopi, vel Superioris licentia, aut aſſenſu nullatenus requiſitis.

98 Quoad Sacramentum Euchariſtiæ de iure communi *in d. Clement. 1.* cunctis prohibitum Religioſis, & Regularibus eſt illud adminiſtrare ſecularibus, abſque Parochialis Presbyteri ſpeciali licentia, & contrarium facientes ſunt excommunicati ipſo facto, & abſolutio Sedi Apoſt. reſeruatur, non obſtantibus, &c. firmant *Henriq. Paul. Comit. Azor. & Frat. Emman. dictis locis, idem Frat. Emman. tom. 1. quæſt. 56. articul. 1. & tom. 3. q. 57. art. 1.* vbi limitat, *Sanch. de matrim. lib. 3. diſp. 23. num. 17.* vbi limitat, ſi miniſtrent alieno religioſo ſine licentia prælati, *Frat. Ludouic. Miranda d. tom. 1. quæſt. 42 artic. 1.* vbi *artic. 3.* limitat etiam in caſu vrgentis neceſſitatis, ſeu infirmitatis, & exiſtente mortis articulo, deficiente parocho. In *compendio priuileg. Mendicantium, verbo communicare*, §. 4. ex conceſſione, *Clementis Quinti, Nicolai etiam Quinti, Sixti Quarti, & Leonis Decimi*, refertur conceſſum Generalibus, & Prouincialibus Miniſtris, & omnibus Confeſſoribus Ordinum Minorum deputatis ad audiendas Confeſſiones ſecularium, vt poſſint omnibus quarumcunque diœceſum, quorum Confeſſiones audierint, Sacratiſſimi Corporis Dominici Communionem dare omni tempore, præterquam in die Reſurrectionis Domini.

99 Item Sacerdotes Regulares matrimonia miniſtrantes, ſiue ſolemnizantes, non habita ſuper his parochialis Presbyteri licentia ſpeciali, ipſo facto ſunt excommunicati excommunicatione Sedi Apoſt. reſeruata, *d. Clementin. 1. Azor. dict. loco, Fr. Emman. dict. tom. 3. q. 2. articul. 1. Frat. Ludouic. Miranda dict. tom. 1. quæſt. 48. artic. 2.* vbi contra *gloſ. in dicta Clement. 1.* quæ verba illa, matrimonia ſolemnizare interpretatur, pro ſolemniter benedicere, aſſerit tam miniſtrantes dictas ſolemnes benedictiones, quam aſſiſtentes, & intereſſentes tanquam miniſtros huiuſmodi matrimonij, abſque Presbyteri parochialis ſpeciali licentia prædictam excommunicationem incurrere:

aduertere, huiusmodi licentiam debere esse expressam, *Sanch. de matrimon. lib. 3. disp. 35. nu. 4.* & Vicarium generalem illam posse concedere asserit idem *Sanch. d. lib. 3. disp. 29. nu. 15.*

100 Duodecima contra clericos, & religiosos, qui violant constitutionem illis prohibentem aliquem inducere ad vouendum, iurandum, aut promittendum, vt sepulturam apud eorum Ecclesiam eligant, vel electam non mutent, *Clement. cupientes, de pœnis, Sayr. lib. 3. c. 29. nu. 39. Tolet. lib. 1. cap. 36. numer. 3. Memoriale clericorum caput. 3. excommunic. 2.* hanc censuram non incurrit religiosus vnius Ecclesiæ inducens ad iurandum, &c. eligere sepulturam alterius Ecclesiæ, *Nauar. dict. cap. 27. num. 103.*

101 Decima tertia contra dominos temporales, & quoscunque, qui quomodolibet cogunt aliquem in loco interdicto celebrare diuina, & qui per præcones faciunt conuocare populum ad illa audienda, & qui nunc hos, nunc illos ad eadem audienda conducunt, & qui prohibent ne publici excommunicati, vel interdicti hac de re per illos, qui Missas celebrant, moniti exeant ab Ecclesia, similiter ipsi nominatim moniti cum sint excommunicati, non exeuntes, contrahunt excommunicationem Papæ reseruatam, *Clement. grauis, de sentent. excommunication. Tolet. libro primo capit. 36. numero 4. Soar. disputat. 22. sect. 4. numero 27. tom. 5. Memoriale clericorum cap. 7. excommunicat. prima. Nauarr. dict. capit. vigesimo septimo, numero 104. Henriq. libr. 13. capit. 43. §. 3. littera E. Sanch. de matrimon. lib. quarto disputat. 4. numero 8.*

102 Item contra Minores, qui tempore interdicti admittunt in suis Ecclesijs fratres tertij Ordinis ad audienda diuina officia: hæc excommunicatio vt habetur in *Clem. cum ex eo, de sentent. excommun.* satisfactione præmissa tollitur ab Episcopo, alias reseruatur Papæ, *Memoriale clericorum c. 3. excommun. 10.*

103 Decima quarta fertur in eos, qui cadauera hominum exenterant, incidunt in frustra, elixant, carnes ab ossibus separant, vt ossa transferant in sepulturam diffantem, nisi hoc fieret in terris infidelium, vt ossa in terras fidelium portentur, *Extrauag. detestandæ, de sepultur.* quam quidem excommunicationem non incurrit, qui hoc facit cadaueri ne fœtet, aut anathomiam faciens, *Nauar. dict. capitul. 27. numero 105.* sicut etiam illam non incurrunt mandantes, consulentes, consentientes, &c. idem *Nauar. consil. 54. de sentent. excommunicat.*

104 Decima quinta contra committentes simoniam in Ordine, vel beneficio, vel religionis ingressu, similiter accipientes pro collatione, siue traditione possessionis beneficij, seu de dando aliquid iurare facientes prouisum, de beneficio, *Extrauag. 1. & 2. de simonia, inter comm. Soarez disput. 22. sect. 5. numero 11. Sayr. lib. tertio cap. 36. numero 7. Memoriale clericorum cap. 3. excommunicat. 4.* Voluit incurrere similem censuram *Pius V. Constit. sua* incip. *Durum nimis, ann. 1570. Kal. Iunij.* Non comprehendit simoniacos mentales tantum, vel conuentionales, sed reales, *Nau. cap. 23. nu. 106. & cap. 25. Azor. instit. moral. par. 2. lib. 7. cap. 17. quæst. 9. vers. si quæras.*

105 Decima sexta contra omnes Fratres cuiuscunque Ordinis Mendicantium transeuntes ad religionem non Mendicantium, excepta religione Chartusiana, sine licentia Sedis Apost. nec non & tales recipientes, *Extrauagans Viam ambitiosæ, de regularibus. Azor. instit. moral. par. 1. lib. 12. capitul. 14. quæst. 12. versic. inter Extrauagan. & quæst. 16. Memoriale clericorum capitul. 3. excommunicat. 5. Soarez tom. quinto de censur. disput. 22. sect. quinta, numero 16. Sayr. eodem tractat. libro tertio capitul. 30. numero octauo. Ioseph. Aldrete de relig. disciplinenda libro secundo capitul. decimo octauo, ann. 11.* Ex priuilegijs Summorum Pontif. Ordinibus Mendicantium concessis reperiuntur aliquæ excommunicationes, quarum absolutiones ipse Summus Pontifex sibi reseruauit, scilicet Magistri excludentes Fratres Prædicatores à studio Parisiensi *Alexand. IV.* Qui libellos famosos conficiunt, aut habent, aut in vulgus emittunt versus, aut cantilenas in infamiam, & detractionem status Ordinis Prædicatorum, vel Minorum, *Alexand. IV. Bonifac. IX. & Eugen. IV.* Dicentes, vel defendentes, quod Fratres Prædicatores & Minores non sint in statu perfectionis, & quod non licet eis eleemosynas quærere, aut prædicare, aut Confessiones audire, de facultate Summi Pontif. sine consensu aliorum Prælatorum inferiorum, Rectorum Ecclesiarum *Alexand. IV.* Quicunque judex querelas Fratrum, aut Monialium Ordinis Prædicatorum susceperit, vel de eis cognouerit. Et illi, qui in Ecclesijs, monasterijsue suis Apostatas detinent eiusdem Ordinis, nisi illos ejecerint, vbi illis denunciatum erit. Quicunque prohibentes ne Fratribus Mendicantibus eleemosinæ fiant, Quicunque Princeps laicus reformationem Fratrum Conuentualium impedierit, ne fiat, aut factam mutari procurauerit. Quicunq; Fratres Ordinis S. Augustini, qui prætextu arctioris regulæ ad alium Ordinem transiuerint sine licentia Prioris Generalis, item recedentes ab eo, & intra octo dierum spatium ad obedientiam non redierint. *Memoriale clericorum c. 9. excom. 37. vers. similis.*

106 Decima septima fertur contra Ecclesiasticam libertatem, aut interdictum Sedis Apost. violantes, & contra conspirantes in personam, vel statum Papæ, aut offendentem Episcopum, vel alium Ecclesiæ Prælatum, *Extrauag. Exsi. Dominici, de Pœnitent. & remiss. inter communic.*

107 Decima octaua fertur contra eos, qui largiuntur, vel accipiunt aliquid, vel promittunt in Curia Romana ad obtinendam iustitiam, vel gratiam in eadem Curia, *Bonif. VIII. in Extrauag. 1. de sent. excommunic. quæ est in Bull. 1. in ord. pagin. 139. tom. 1.* quam renouauit etiam maioribus pœnis *Gregor. XIII. in sua Constit. 28. incip. Ab ipso Pontificatus nostri*, & exornauit suis comment. *Nauar. in tractat. de datis, & promissis, &* vide eundem *Man. cap. 27. num. 106. vers. vigesima tertia. Sayr. in Clav. Regia lib. 3. cap. 11. num. 13. vers. alij vero. Paul. Comit. tom. 1. resp. moral. lib. 6. quæst. 7. Farin. in praxi criminal. par. 3. quæst. 111. nu. 291. cum seqq. Memor. cler. caput. 9. excommun. 25.*

108 Decima nona contra rapientes bona Cardinalium, dum in Conclaui sunt, seu electi in Papam, *Concil. Constantien. sess. 41. in cap. incip. omnis alias*, refert *Memor. clericorum cap. 9. excom. 33.*

109 Vigesima contra dicentes mortaliter peccare, vel esse hæreticos eos, qui defendunt Beatissimam, & gloriosissimam Virginem Dei matrem esse conceptam cum peccato originali; vel è contra: & affirmantes peccare eos, qui colunt festum Conceptionis, & qui concionibus intersunt, *Sixtus Quartus in Extrauag. grauenimis, de reliqu. & venerat. Sanctorum, Pius Quintus Constit. 114. Nau. cap. 27. num. 107. Soar. tom. 5. disputat. 22. sectio 5.*

ſectio 5. num. 30. Sayr. lib. 3. cap. 30. num. 10. Memor. clericorum cap. 5. excommun. 4. & cap. 9. excomm. 11. innouatur per *Concil. Trident. ſeſſ. 5. de peccato origin. in fine*, & à Sacra Congregatione ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, & vniuerſalis Inquiſitionis coram *Sanctiſſ. Domino Paulo V.* felicis recordationis *die* 31. *Auguſti* 1617. relata per *Campan. in diuerſor. iuris Canon. rubric.* 12. *capit. decimo tertio, num.* 140.

110 Vbi de nouo habetur, quod in poſterum, donec articulus huiuſmodi à Sancta Sede Apoſt. fuerit definitus, vel per Sanctitatem ſuam, & Sedem Apoſtolicam fuerit aliter ordinatum, nulli audeant in publicis concionibus, lectionibus, concluſionibus, & alijs quibuſcunque actibus publicis aſſerere, quod eadem Beatiſſima Virgo fuerit concepta cum peccato originali, & quod etiam negatiuam opinionem, videlicet, quod non fuerit concepta cum peccato originali in publicis actibus aſſerentes, aliam opinionem non impugnent, nec de ea aliquo modo agant, ſeu tractent, ſub cenſuris, & pœnis prædictarum Conſtitut. tribuens inſuper tam Epiſcopis, & Prælatis Superioribus, alijſque Ordinarijs locorum, quam hæreticæ prauitatis vbique locorum deputatis Inquiſitoribus poteſtatem ſeuerè animaduertendi contra tranſgreſſores, etiam Regulares cuiuſuis Ordinis, & inſtituti, etiam quomodolibet exemptos, & alias quaſcunque Eccleſiaſticas, & ſeculares perſonas, cuiuſcunque ſtatus, conditionis, gradus, aut dignitatis, tam eccleſiaſticæ, quã ſecularis.

111 Verùm quia inopinato caſu incidit præſens ſcriptura in die Feſti Conceptionis Beatiſſimæ Virginis non ſine admiratione, quod & iterum fortunatè mihi acciderat *Vlyſſipone* in anno 1617. vbi in eodem die peruenit ad manus meas prædictum Sacræ Congregationis decretum, eo tempore, quo typis mandabam Remiſſiones illas in Concilium Tridentinum, quibus illud magna iucunditate inſerui, primuſque in Portugalliæ Regno, ne dicam in tota Hiſpania, prælo tradidi, hæc in peculiarem Beatiſſimæ Virginis fauorem accepi, eò quod ſemper veriſſimam illam ſum amplexus opinionem, quòd ſcilicet ſine vlla macula ſit concepta, quam multis comprobant, & tuentur, *Henriquez in ſumm. lib. 3. capit. 11. §. 4. in fine. Azor. inſtitut. moralium par. 1. lib. 4. cap. 34. queſt. 3. & par. 2. lib. 1. capit. 21. quæſt. 1.* vbi de inſtitut. Feſtiuitatis Conceptionis Beatiſſimæ Virginis, *Nauarr. in man. prælud. 8. Fr. Enman. queſtion. Regular. tom. 1. quæſtione 57. Spin. in ſpeculo teſtamen. gloſſ. 3. princip. num. 17. Cenall. communium contra communes. queſtion. 346. Martin. Delri. diſquiſitionum magicarum libro quarto capit. 1. quæſtion. 3. ſect. 9. pag. mihi 266. cum ſeqq. Paul. Comitol. reſponſ. moralium libro ſexto queſtione 40. Suarez de religione tom. 1. libr. 2. capit. 8. numer. ſecundo, Gabriel Vaſquez in tertiam par. Diui Thomæ tom. 2. diſputat. 116. Aldrete de religioſa diſciplina tuenda lib. 2. capit. 20. numer. 14.* & volumen integrum edidit de immaculata Virginis Conceptione Luſitanus noſter *Frat. Aegidius de Præſentatione* præceptor colendiſſimus, in Conimbricenſi Academia olim Sacræ Theologiæ Veſperarius Profeſſor emeritus. Deinde ad Immaculatæ Deiparæ Virginis Conceptionis defenſionem edidit librum alium, P. *Ferdinandus Quirinus de Salazar Conchenſis.*

112 Virgo Sanctiſſima ætatis ſuæ anno decimo quinto peperit Saluatorem, deinde vixit vnà cum Filio triginta tribus annis: & ex hac vita migrauit anno decimoquinto poſt mortem Filij: & proinde anno ætatis ſuæ ſexageſimo tertio, & ex eo quod tot annos vixit, eius Corona continet ſexaginta tria Aue, ita *Henriq. in ſumm. lib. 7. cap. 19. §. 3. prope fin. Nauar. in miſcel. de Pſalterio, & Roſar. Virginis Mariæ miſcel. 3. numer. 3.* latè *Azor. 2. p. 2. cap. 20. quæſt. 5. Hier. Roman. de republ. Chriſt. lib. 5. c. 13. ad fin. Pineda in Monar. Eccleſ. part. 2. lib. 12. capit. 22. Cæſar Baron. tom. 1. Annalium Eccleſiæ anno Chriſti* 48. *pagina* 417. P. *Ioann. Rebello in dialogis miraculorum Roſarij Beatæ Virginis fol. quadageſimo quinto verſo. Campan. in diuerſ. iuris Canon. rubr. 7. cap. 6. nu.* 159. Quamuis Beatiſſimam Virginem anno ætatis ſuæ ſeptuageſimo ſecundo, vel ſeptuageſimo tertio mortuam fuiſſe aſſerat *Epiphanius Presbyter Conſtantinopolitan. in libello de vita, & obitu Deiparæ, quem ſequuntur Chronica Beati Franciſci part. tertia fol.* 265. *verſo. Frat. Emmanuel quæſt. regular. tom. 2. quæſt.* 87. *articul.* 3. *Soar. de relig. tract. de orat. libro tertio capit. 9. num.* 10.

113 Vigeſima prima contra eum, qui prouiſus de Eccleſia, vel Monaſterio vacante à Sede Apoſtolica, earum prouiſionum nuntiatoribus aliquid dederit, promiſerit, promiſſumue ſoluerit ex *conſtit.* 3. *vel* 4. *Gregor. XI.* incip. *Sollicite*, de qua *Iacob. de Graff. lib. 4. cap. 3. num.* 3 *Memor. clericorum c.* 1. *excomm.* 8.

114 Vigeſima ſecunda contra laicum, qui Eccleſiaſticum relegauerit, aut proſcripſerit, & qui proſcriptionem ſcripſerit, *Vrban. VI. conſt.* 6.

115 Vigeſima tertia fertur contra quemcunque Ordinis Eccleſiaſtici, qui alium Eccleſiaſticum ad forum laicale traxerit, & contra quemcunque laicum auxilium, conſilium, fauorem, ea in re dantem, *conſtit.* 4. aliàs 5. *Martin. V.* incip. *Ad reprimendas*, *Nau. c.* 27. *num.* 71. *Memor. clericorum c.* 5. *excommun.* 6. vbi dicunt hanc excommunicationem eſſe in Bulla Cœnæ, ſi fiat auctoritate iudiciali laica.

116 Vigeſima quarta contra miniſtros Papæ, & omnes officiales, etiam Epiſcopali dignitate prædictos in terris Eccl. officium quodcunque exercentes, qui munera accipiunt, præter eſculenta, & poculenta, quæ biduo conſumi poſſunt. *Paul. II.*

117 Vigeſima quinta contra quoſcunque de Eccleſia, vel locis ſacris lapides, & alia ornamenta auferentes, & contra eos, qui auferenti, ſeruanti, & retinenti auxilium, vel fauorem dederint. *Sixt. IV. conſtit.* 3. *Memoriale clericorum c.* 9. *excommun.* 14.

118 Vigeſima ſexta contra illos, qui ſe finxerunt nepotem, aut familiarem, ſeu commenſalem Cardinalis, vel aſſiſtentis, vt litteras Apoſtolicas gratis expediant *Innoc. VIII. conſti.* 7. aliàs 11. incip. *Cum ſicut, die* 18. *menſis Auguſti ann.* 1487. *in Bullar. tom.* 1. *fol.* 382. *Leo Decimus conſtitut.* 27. incip. *inhærendo die* 20. *Februarij ann.* 1517. *in Bullar. tom.* 1. *pag.* 520. *Memor. clericorum c.* 9. *excommunic.* 13.

119 Vigeſima ſeptima fertur contra quoſcunque in ſermonibus, & prædicationibus miracula falſa, incertaue populo renunciantes, vel prophetias ex ſacra Scriptura non deſumptas prædicare audentes, Eccleſiæ ve Prælatis ſcandalosè detrahentes, *Leo Decimus in Concilio Lateranen. ſeſſ.* 9. *&* 11. incip. *Supernæ maieſtatis, Memoriale clericorum c.* 5. *excommunic.* 3.

120 Vigeſima octaua contra eos, qui in duello pugnauerint, campum, dederint, auxilium præſtiterint, *Pius Quartus in ſua Bulla* incip. *Ea quæ, de ann.* 1560. *idib. Nouembris*, *Gregor. XIII. in altera* incip. *Ad tollendum*, *de ann.* 1582. *nono Decembris*, vbi excommunicationem, & pœnas à præfato *Pio Quarto*, &

Concil. Trid. ſeſſ. 25. de reform. cap. 19. extendit aduerſus omnes illos, qui non publicè quidem, priuatim tamen ex condicto, ſtatuto tempore, & in loco conuento monomachiam commiſerunt, etiamſi nulli patrini, ſocijue ad id vocati fuerint, nec loci ſecuritas habita, nullæ prouocatiuæ litteræ, aut denunciationis chartulæ præceſſerint: extenditque contra locorum dominos, ſi certamen ex condicto permiſerint, aut quantum in ſe fuerit, non prohibuerint: necnon contra eos omnes, qui duellum huiuſmodi fieri mandauerint, inſtigauerint, auxilium, conſilium, vel fauorem dederint, aut equos, arma, pecuniam, comeatum, & alia ſubſidia ſcienter ſubminiſtrauerint, aut ex compoſito expectatores, vel ſocios, ſi ſe quouis modo præbuerint, etiam ſi illi, qui ad locum deſtinatum pugnaturi acceſſerunt impediti pugnam non commiſerint, per ſe ipſos non ſteterit, quo minus illa committeretur. Vltimo *Clemens VIII. Conſtit. ſua* 11. incip. *Illius vices de ann.* 1592. confirmauit Prædeceſſorum ſuorum pœnas, & excommunicationes, eamque extendit ad Reges, Imperatores, & alios quoſcunque qui non ſolum publicè, ſed etiam priuatim, ſine chartulis litteris prouocatorijs, vel patrinis duellum commiſerint, vel ſi conuenerint, vt non ſingulj cum ſingulis, ſed bini, terni, aut plures hinc inde pugnent, refert *Quaranta in ſumm. Bullarij verbo duellum*. Et de hac re plures citat Doctores *Cened. ad decretal. collect.* 117. *numer. quarto*, quibus adde. *Peregrinum*, & *Floron. in ſuis tract. de duello, prax. epiſcop. verbo duellum*, *Galet. in margarita caſuum conſcient. eod. verbo Fr. Emman. queſt. Regular. tom. 3. quæſt. 6. 1. art. 1. verſic. 12. Sayr. in Clau. Regia lib. ſeptimo capit. 13. num. 11. cum ſequentibus*, & *de cenſur. lib. 3. cap. 31. a num. 29. Petr. Caball. in tract. de omni genere homicidij num. 76. cum multis ſequentibus*, *Farin. conſil. 9. Paul. Comit. reſponſ. moral. lib. 6. quæſt. 13. cum ſeqq. Mol. de iuſt. tractat. 3. diſput. 17. Mart. Delri. diſq. mag. lib. quarto capit. quarto queſtion. 4. ſect. 2. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 21. capit. 7. à numero 75. Sanch. in præcepta Decalogi libr. ſecundo, capit. 39. numer. 19. cum ſequentibus. Bonacina de cenſur. diſput. ſecunda quæſt. 6. puncto ſecundo a numero primo*, vbi *numero* 15. aſſerit ab excommunicatione contracta ob aliquod delictum in cauſa duelli poſſe Epiſcopum abſoluere, quando delictum eſt occultum per *Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reformat. capit. ſexto*, quod non videtur abrogatum per dictam Bullam *Clement. VIII.* vbi abſolutionem prædictæ excommunicationis ſibi reſeruauit, cum in ea nulla fiat ſufficiens reuocationis mentio illius decreti, quę mentio neceſſaria videtur, vt illud decretum cenſeatur reuocatum dixi *Alleg. 33. numer. 34.*

121 Vigeſima nona contra quoſcunque in officio Sanctæ Inquiſitionis impedientes, vel perturbantes Epiſcopos & Inquiſitores hæreticæ prauitatis *Inn. III. conſt. 16. & Pius V. Conſt. 85.* vbi eam profert contra illum, qui aliquem Inquiſitorem, aduocatum, promotorem, notarium, aliumuè miniſtrum officij Sanctæ Inquiſitionis, aut denuntiatorem, accuſatorem, aut teſtem in cauſa Fidei perterrefecerit, occiderit, verberauerit, deiecerit, aut eiuſdem Sacræ Inquiſitionis, aut miniſtrorum ædes, aliaſuè res expugnauerit, inuaſerit, incenderit, aut eiuſdem libros, exemplaria, litteras, & alia quæcumque ſcripta combuſſerit, diripuerit, interuerterit, aut quocumque modo aſportauerit, & qui in his conſilium, auxilium, vel fauorem præſtiterit, aut qui contra Sacræ Inquiſitionis officium delinquentibus veniam petere, aut pro illis intercedere tentauerit.

122 Trigeſima contra quoſcunque Cameræ Apoſtolicæ libros, vel ſcripturas occultantes, aut retinentes, *Iulius II. conſtit. 14.* incip. *Cum ſicut* 15. *Kalend. Septemb. Anno* 1507. *in Bul. tom. 1. pag. 42. & Conſtit. 56. Sixti V.* incip. *Non ſine maxima*, *die* 27. *Aprilis* 1587. *in Bullario pag. 573. tom. 2. Memor. clericorum cap. 9. excom.* 15. Et contra detinentes iocalia, & alia quæcunque bona ad Sedem Apoſt. ſpectantia, ac ſcientes, & non reuelantes *in conſtitut. 4. Pij IV.* incip. *Paſtoralis officij*, 3. *April.* 1563.

123 *In Bullar. pag. 5. to. 2.* Et contra alios, qui cum Miniſtri Reuer. Cam. Apoſt. ſint, rationes integre, & fideliter non reddunt, in *Conſt. 40. Paul. III.* incip. *Cum ſicut accepimus*, *die* 21. *Aprilis* 1544. *in Bul. tom. 1. pag. 679.*

124 Trigeſima prima contra illos, qui vt beneficium eccleſiaſticum impetrent, ſe pro alio in examine ſupoſuerint, vel annuas penſiones offerunt, aut beneficia impetrant pro alijs, vt ab eis aliquid conſequantur, vel pro ſe ipſis, vt alijs poſtea cum penſione reſignêt *Paul. IV. Conſt.* 12. incip. *Inter cæteras*, *die* 25. *Nou.* 1577.

125 *In Bullario tom. 1. pag. 731.* Et contra exigentes, vel petentes aliquid in collatione, aliaue prouiſione beneficiorum eccleſiaſticorum, vel ad illorum poſſeſſionem admiſſione, extat *Conſtit. 104. Pij V.* incip. *Durum nimis*, *Kal. Iunij* 1570. *in Bullar. tom. 2. pag. 310.*

126 Trigeſima ſecunda contra tractantes de nouo Papa eligendo, viuente alio, ac eorum complices, & fautores, *Paul. IV. Conſtit. 16.* incip. *Cum ſecundum*, 17. *kalend. Ian.* 1558. *in Bullario pag. 735.*

Item contra omnes cuiuſcunque gradus, etiam ſi Imperatores, aut Cardinales ſint, qui promiſſiones, ſtipulationes, conuentiones, aut pacta, aut contractum aliquem faciunt ſuper vita, aut morte, aut ſuper futura creatione Summi Pont. vel vacante Sede Apoſt. aut etiam ſuper futura creatione Cardinalium, quam etiam ſententiam incurrunt permittentes huiuſmodi tacite, vel expreſſe fieri in terris, ciuitatibus locis, & dominijs ſuis: vel conſilium, auxilium, aut fauorem in prędictis dantes. *Gregor. XIV. in extraueg. edita* 21. *Martij* 1591.

127 Item contra Cardinales, qui Sede vacante contrauenerunt ijs, quæ ordinata ſunt a *Iulio II.* vt ſine ſimonia eligatur Papa, *in conſtit. eiuſdem Iulij II.* incip. *Cum tàm diuino*, quæ eſt 2. *Nau. d. cap. 27. num. 111. verſ. trigeſima prima*, *Soar. tom. 5. diſp. 22. ſect. 6. n. 2. Sayr. lib. 3. cap. 31. nu. 3. in fine.*

128 Item contra Cardinales reuelantes aliquid de actis ſecretè in Conſiſtorio, exiſtente præcepto Papę, vt non reuelentur, habetur in *Concil. Lateranenſ. ſub Leone X. ſeſſ. 9. Nau. d. c. 27. num. 110. & ſeq.*

129 Trigeſima tertia, contra quoſcunque litteras, aut ſcripturas cuiuſuis generis, aut nuntium, aut ſignum ad eos, qui ſunt in conclaui, mittentes, & contra eos qui receperint, & qui è contra è Conclaui ad eos, qui foris ſunt, ſcripſerint, vel miſerint, etiamſi Cardinalatus honore fulgeant, *Pius IV. conſtit. 81. alias 62.* incip. *in eligendis*, *id. Octobris* 1562. *in Bullar. tom. 2. pag. 93. Memor. clericorum cap. 9. excom. 19.*

130 Trigeſima quarta contra omnes, qui in proprios vſus conuertunt per vim, vel ſuppoſitas perſonas bona Eccleſiæ *Concil. Trident. ſeſſ. 22. capit. 11.* refert *Memor. clericorum capit. 5. excommunic. 34.* Item contra omnes, qui per vim, metum, fraudem, aliamve artem, bona,

bona, fructus, aut iura Eccleſiarum, locorumvè piorum occupant. Clericos item, qui nefandæ huius fraudis, & vſurpationis fabricatores, eidemve conſentientes fuerint, *Memor. clericorum cap. 9. excommunic. 35.*

131 Item contra Commiſſarios, & delegatos ad cognoſcendum an alienatio bonorum Eccleſiæ ſit in euidentem eius vtilitatem, vel non: qui amore, vel timore alienationi conſentiunt, aut auctoritatem præbent tali alienationi, habetur in *Extrauag. Cum omnibus. Pauli II. Nauar. capit. 27. numer. 27. numer. 108. Memor. cleri. excommunic. 3.*

132 Trigeſima quinta contra quoſcunque clericos inferiores Epiſcopis de parochiali Eccleſia prouiſos iuramentum de reſidendo intra tempus præſcriptum nõ ſeruantes. Et hæc excommunicatio eſt etiam contra illos, in quorum fauorem beneficia dicta reſignantur, ſeu dimittuntur, & qui ad id præſtant auxilium, &c. *Pius IV. Conſtit. 92.* aliàs 87. incip. *Inter multiplices curas, Sayr. lib. 3. cap. 31. num. 5. Memor. cleric. cap. ſecundo excom. 3.*

133 Trigeſima ſexta, contra quoſcunque ad interpretationem Concil. Trident. commentarios, gloſſas, annotationes, & ſcholia edentes, *Pius IV. Conſtit. 97.* vide *Franc. Leon in theſauro fori eccleſ. par. 3. cap. 9. nu. 33. Henriq. in ſumm. lib. 7. de indulgentijs, cap. 29. §. 4. Fr. Emma. q. regular. tom. 1. q. 11. art. 3. Valer. Reginald. in praxi fori panit. lib. 20. nu. 53. in fine*, vbi etiam dicit in hac Bulla non eſſe ſermonem de interpretationibus, quę in ſcholis, fiunt docendo.

134 Trigeſima ſeptima contra quemcunque Nuncium Apoſt. qui à Principibus, ad quos mittitur, dignitatis, aut gradus obtinendi cauſa litteras commendatitias quouis modo ambierit, ſiue eorum ſtudio, & fauore pro ſe, aut conſanguineis ſuis vti audet, *Pius IV. Conſtitut. 133.* alias 124. incip. Et ſi Romanum, quam tamen nemini reſeruari aſſerit *Memor. clericorum capit. 1. excomm. 11.*

135 Trigeſima octaua contra quamcunque mulierem, quæ Monaſteria Regularium etiam Mendicantium ingredi auſa fuerit, *Pius V. Conſtit. 27.* de cuius materia agemus infra in Alleg. Epiſcopus circa Sanctimonialium clauſuram quam habeat poteſtatem.

136 Trigeſima nona contra quamcunque monialem à clauſura exeuntem, & contra exeundi licentiam dantes, comitantes, & receptantes, *Pius V. Conſti. 20.* incip. *Regularium, die 24. Octobr. Ann. 1566. in Bullar. tom. 2. pag. 198.* de cuius materia, in *dicta alleg.* proximè citata dictum eſt.

137 Quadrageſima contra quoſcunque officij Pœnitentiariæ Romanæ procuratores, ſcriptores, correctores, alioſuè officiales aliquid etiam ſponte oblatum, aut alias, ſiue pro expeditionis celeritate, ſiue pro alio extraordinario labore accipientes. *Pius V. Conſtit. 84.* incip. *In earum 14. Kal. Iunij 1569. in Bullar. tom. 2. pagin. 282.* de qua *Sayr. lib. 3. cap. 31. nu. 8. Memor. clericorum cap. 8. excom. 1.*

138 Quadrageſima prima, contra quoſcunque, Eccleſias, quæuis beneficia eccleſiaſtica palam, aut occultè retinentes, aut recipientes in confidentiam, *ex Conſt. 85 Pij IV.* incip. *Roman. Pont. die 16. Nouemb. 1564. in Bullar. tom. 2. pagin. 121.* & latius pœnis maioribus *Pius V. Conſtit. 85.* incip. *Intolerabilis, Kal. Iunij 1569. in Bullar. tom. 2. pag. 283. Nauar. cap. 23. num. 110. Soar. tom. 5. diſput. 22. ſect. 6. num. 15. & lib. 4. de ſimon. cap. 43. Leſſi. de iuſtit. lib. 2. c. 35. dub. 26. Sayr. lib. 3. c. 31. nu. 6.* qui non recte excipit Cardinales, nam etiam hi expreſſe comprehenduntur, vt notat *Flam. de conſident. q. 27. nu. 27.*

139 Quadrageſima ſecunda contra illum, qui vacantibus Eccleſiarum dignitatibus, Canonicatibus, & præbendis huiuſmodi, vult, diſponit, aut ſtatuta conſuetudine ſeruat de fructibus, & diſtributionibus, etiam primo ab ipſa vacatione anno peruenturis, menſæ epiſcopali, capitulariuè applicandis, aut in communem vſum cedendis, qui item de his iuramentum præſtari ordinat, aut qui prouiſum de his ſeruandis inducit, aut poſſeſſionem impedit ei, qui talia præſtare noluerit. *Pius V. conſtit. 104.* aliàs 106. incip. *Durum nimis, Nauar. capit. 27. numer. 150. §. 64. Sayr. lib. tertio cap. 3. numer. 14. Philiarch. de officio Sacerd. lib. 3. cap. 30. caſu trigeſimo quinto.*

140 Quadrageſima tertia contra Gubernatorem locorum ſtatus Eccleſiæ, qui licentiam ferèndi arma tribus palmis breuiora, etiam ad breuiſſimum tempus conceſſerit, *Pius V. Conſtit. 145.* incip. *Cum vices, die 13. menſis Februar. ann. 1572. in Bullar. tom. 2. pag. 358.*

141 Quadrageſima quarta contra quemcunque Chriſtianum, qui alium Chriſtianum in terris Turcarum habitantem tanquam mancipium ceperit, aut eius bona diripuerit, *Pius V. conſtit. 149.* incip. *Lucet omnibus die 1. Maij 1572. in Bullario tom. ſecundo pagin. 361.* Et contra omnes, qui ex partibus infidelium ad partes fidelium alumina deferunt. *Pius IV. ad Conſtit. ex Apoſt. ſeruitutis, Memor. clericorum, capit. 9. excommun. 18.* Et contra omnes, qui non permittunt Chriſtianos captiuos apud Turcas poſtquam illos ceperint liberè abire cum ſuis liberis, coniugibus, & bonis, *Pius V. dict. conſtit. 149.* refert *Memor. clericorum cap. 9. excommunic. 36.*

142 Quadrageſima quinta contra publicanos, qui pedagium, gabellam, vectigal à Regularibus Ordinum Mendicantium exegerint, & qui ab eiſdem pro reficiẽdis pontibus, vijs, aquæ ductibus, & fluminibus aliquid impenſæ, aut contributionis exegerint, & qui eoſdem Mendicantes, eorum bona, colonos exemptos, & immunes ab omnibus exactionibus non dimiſerint. *Pius V. Conſtit. 16.*

143 Quadrageſima ſexta contra Gubernatorem eccleſiaſtici ſtatus, & officialem, qui aliquem homicidam, aut exulem ab exilio reuocauerit, vel ſaluum conductũ ei fecerit, etiam ad diem vnum, noctem vè vnam: & cõtra ſubditos ciues Romanos, qui huiuſmodi exules ſubditos Sedis Apoſt. receptauerit, idem, qui iniuriæ vlciſcendæ cauſa domum communierit, armatos receptauerit, aut aluerit, aut turbam eo nomine excitauerit, *Pius V. Conſtit. 19.*

144 Quadrageſima ſeptima contra Confeſſarios, qui ex priuilegio *Sixti IV.* commutant aliquod iſtorum quinque votorum, Peregrinationis ad Vrbem, vel Cõpoſtellam, vel Hieruſalem, Religionis, & Caſtitatis, *Extrauag. etſi Dominici 2. de pœnit. Nau. c. 27. nu. 105. Memor. clericorum c. 5. excommun. 2.*

145 Quadrageſima octaua contra Baronem, vel Principem in Regno Neapolit. qui homicidam, aut exulem Romanæ Eccleſiæ receptauerit, protexerit, atque auxilium, conſilium, vel fauorem quouis quæſito colore dederit, *Pius V.* Item contra omnes Eccleſiaſticos, tàm ſeculares, quàm Regulares, qui in Regno Neapolitano bannitos viarum graſſatores receperint, in *Conſtit. Sixti V. de qua Quaranta in ſumm. Bullarij verbo Bannitorum fautores.*

146 Quadragesima nona contra quemcunque B. tonem, & Dominum Sedi Apost. subiectum, qui frumentum, fruges, vltra vsum sibi, familiæq; suæ necessarium, emerit, *Pius V. Constit.* 26.

147 Quinquagesima contra quemcunque Episcopum, aut patronum, tam ecclesiasticum, quam laicum, qui à collatione, aut præsentatione suspensus beneficium cõtulerit, ad id præsentauerit, vel instituerit, *Pius V. Constit.* 58. incip. *Quanta Ecclesia Dei, Soar. tom.* 5. *disput.* 22. *sect.* 6. *nu.* 21. *Memor. clericorum c.* 1. *excommun.* 5.

148 Quinquagesima prima contra quemcunque Fratrem Sancti Francisci de obseruantia, qui in electione Ministri generalis, Prouincialium, Custodum, pro se, aut pro alio subornauerit, qui item subornatus est, qui subornanti non detulerit, qui pro hac re quemuis fauorem extra religionem procurauerit, *Pius V. Constitut.* 170.

149 Quinquagesima secunda contra quemcunque qui, cum aliquod oppidum, locuue ad Romanam Ecclesiam pertinens vacauerit, de eo in feudum dando aliquo modo egerit, *Pius V. Constitut.* 35. incip. *Admonet, 4. Kal. Aprilis* 1567. *in Bullar. tom.* 2. *pagin.* 221. *Memor. clericorum cap.* 9. *excommun.* 24. & Greg. *XIII. Consti.* 3. incip. *Inter catera, 6. Kalend. Junij* 1572. *in Bullar. tom.* 2. *pag.* 363.

150 Quinquagesima tertia contra eum, qui Agnos Dei à Sum. Pont. consecratos, depinxerit, aliquo colore infecerit, minio notarit, qui item venales proposuerit, Greg. *XIII. Constit.* incip. *Omni certe studio, 8. kalend. Junij* 1572. *in Bullar. tom.* 2. *pag.* 363. Nemini tamen reseruari asserunt *Sayr. lib.* 3. *cap.* 35. *num.* 23. *Memor. clericorum pag.* 9. *excom.* 62.

151 Quinquagesima quarta contra eum qui prætextu facultatum Apost. quæ à *Pio V.* & Greg. *XIII.* Pontificibus abrogatæ sunt, Monialium Monasteria ingreditur, nec non contra Regularium Superiorem, qui eazundem licentiarum prætextu eò aliquem ingredi permiserit, & qui prætextu licentiarum Episcopalium eò ingreditur necessitatibus non vrgentibus Greg. *XIII. Constitut.* 28. incip. *Quæ Sanctimonialium, de anno* 1584. *Sixtus V. in alia* incip. *Sanctimonialium, de ann.* 1589. de quibus late egimus in Alleg. Episcopus circa Sanctimonialium clausuram, quam habeat potestatem.

152 Quinquagesima quinta contra quemcunque qui sal extrum in Vrbes, & oppida, eaque loca Sedi Apost. subiecta asportauerit, Gregor. XIII. *Constit.* 49. incip. *Ex incumbenti, die* 17. *Decemb.* 1577. *in Bullar. tom.* 2. *pagin.* 419. ab hac censura in foro conscientiæ crederem excludi viatores, qui aut munditiei gratia, aut gustus causa ad vsum itineris modicum sal, & in parua quantitate asportant, quamuis in foro exteriori aliter iudicaretur per doctrinam *Baldi in leg.* 1. *Constit. qua res exportari non debent*, vbi prohibitus extrahere vinum de aliquo loco, non potest portare metretam gustus causa, de qua vide *Strac. de mercat. par. quarta num.* 26. *Vin. tom. primo commun. opinion. lib. primo, titul.* 17. *num.* 220. *vers. amplia secundo*, *Tiraquel. de iudicium rebus exig. versic.* 32. *Mexia in tractat. tassa panis, conclus. prima, numero* 29. *Bobadil. in sua politica lib.* 4. *capit. quinto, numero* 1. & 39. *Pradil. in summa legum penalium. par.* 2. *casu.* 17. *num.* 8.

153 Quinquagesima sexta contra quemcunque qui frumenta, fruges, legumina, & animalia cuiusuis generis extra statum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ quouis modo exportauerit Gregor. XIII. *Constit.* 98. incip. *Non sine graui, die* 10. *Decemb. ann.* 1584. *in Bullar. pag.* 485. *Memor. clericorum, cap.* 9. *excommunic.* 32. & nouissimè innouauit, & extendit cum reuocatione indultorum omnium, & licentiarum quomodolibet similia extrahendi concessarum, *Paul. V. Const.* 12. incip. *inter gravissimas, de ann.* 1606. Limitarem quando huiusmodi frumenta extracta sunt è loco extra Ecclesiæ statum, & per transennam per illum deferuntur, extrahens enim res vetitas per transitum, non ex loco prohibito, sed aliunde, non incidit in pœnam statuti prohibentis aliquid deferri extra territorium, *Ignat. del Villar. in sylua responsorum, lib.* 1. *resp.* 5. *pag.* 1. *numero* 31. quem refert doctissimus parens meus in *annot. ad Ordin. Regium Lusitan. lib.* 5. *tit.* 112. *in princip. numero* 2. Tamen contrarium tutius duco propter dictionem, quouis modo, quæ est adeo generalis, vt comprehendat ea, quæ alias non venirent, ex *Cened. practic. & canon. quæst. sing.* 96. *num.* 2. & citatis per me in *Remiss. de dictionibus & claus. dict.* 291.

154 Quinquagesima septima contra quemcunque Religiosum Sancti Francisci de Obseruantia, qui contemptis Superioribus suis ad tribunalia appellauerit, & ad ea confugerit, *Greg. XIII. consti.* 27. incip. *Quoniam nostro, die* 8. *Aprilis ann.* 1575. *in Bullar. tom.* 2. *pag.* 393.

155 Quinquagesima octaua contra quemcunque Fratrem Heremitam Sancti Augustini Congregationis Lombardiæ, qui obedire constitutioni neglexerit de exemptione Monialium eiusdem Ordinis, *Greg. XIII. constitutio.* 17. incip. *Pro nostri, die vigesimo sexto Maij* 1574. *in Bullar. tom.* 2. *pag.* 381.

156 Quinquagesima nona contra quemcunque Monachum Ordinis Cistercienſis, qui aliquid commiserit contra Constitutionem editam de exemptione Monialium ab eodem Ordine, *Gregor. XIII. constit.* incip. *Vniuersi.*

157 Sexagesima contra quemcunque, qui subiectus ditioni Ecclesiasticæ, homicidas, grassatores, & damnatos crimine capitali exules receperit, recipi permiserit, qui item impedierit ne capiantur, qui etiam fecerit vt capti euadant, qui præterea impedierit iustitiæ ministros, aut eos aliquo modo perterrefecerit, *Greg. XIII. constit.* 65. incip. *Tanta, 5. idus Julij ann.* 1580. *in Bullar. tom.* 2. *pag.* 447.

158 Sexagesima prima contra quemcunque, qui sine concessione Summi Pontif. in prouinciam Mediolan. sacras reliquias asportarit, qui item ab vna Ecclesia ad aliam transtulerit, qui aliquam earum particulam concesserit, donarit, qui item acceperit, Greg. *XIII. in constit.* incip. *Pontificia sollicitudinis.*

159 Sexagesima secunda contra facientes iurare illicita, vel de obseruandis ordinationibus & statuis contrarijs decretis *Concilij Trid.* Greg. *XIII. in constit.* 103. incip. *inter Apostolicas, de ann.* 1584. *nonis Septembris*, *Memoriale clericorum c.* 9. *excommunic.* 26.

160 Sexagesima tertia contra omnes cuiuscunque status, & præeminentiæ existant, qui Societatis IESV institutum, constitutiones, &c. quouis disputandi, vel etiam veritatis indagandæ quæsito colore, directè, vel indirectè, impugnare, vel eis contradicere audent, Gregor. *XIII. in constit.* 100. quæ incip. *Ascendente Domino.* Item contra Religiosos omnes, exceptis Carthusianis, qui recipiunt aliquem Religiosum Societatis IESV sine licentia sui Superioris: & hæc excommunicatio est etiam contra ipsos Iesuitas ingredientes Religionem aliam à Carthusiana, & contra dantes auxilium, &c. ex

constit.

Pij V. incip. *Ad quam reparandam*, quæ eſt in priuilegijs dictæ Societatis.

161 Sexageſima quarta contra mouentes libros, & monumenta quæcunque ex bibliothecis ordinis Fratrum Carmelitarum. *Clemens Octauus conſtit.* 24. *incip. Quæ ad tuendam* 29. *Maij* 1593 *in Bullar. to.* 3. *pag.* 31.

162 Sexageſima quinta contra Fratres Prædicatores ordinis S. Dominici, qui ad effectum conſequendi officium Magiſtri Generalis proſe, vel alijs ad fauores extra religionem recurrũt, vel alijs minus legitimis vijs, & modis illud obtinere quærunt, *Pauli Quint. conſtit.* 39. incip. *Admonemur, die* 7. *Ianuarij* 1608. *in Bullar. tom.* 3. *pag.* 228.

163 Sexageſima ſexta contra aſſerentes Confeſſionem, & abſolutionem Sacramentalem inter abſentes per literas poſſe fieri ex *Conſtitut. Clementis octaui public. Romæ* 19. *Iulij* 1602. relata per *praxim nouam Epiſcopal. p.* 2. *cap.* 1. *num.* 6. *in fine.*

164 Sexageſima ſeptima contra eos, qui armatorum collectas, & caualcatas faciunt ex cõſtit. 1. *Alex. VI.* incip. *Inter multiplices*, Kalend. *Aprilis* 1493. *& ex conſtit.* 75. *Sixti Quinti* incip. *Dum pro communi*, 11. *menſis Martij ann.* 1588. *in Bull. to.* 2. *pag.* 617.

165 Sexageſima octaua fertur contra Regulares, qui ex inſulis Philippinis, & alijs Indiarum partibus ad Iapponicas commeant. ex *conſtitu.* 94. *Clementis Octaui* incip. *Onerosa, die* 12. *Decemb. anno* 1600. *in Bullar. pagin.* 106. *to.* 3. *& in conſtitut.* 90. *alias* 2. *append. Pauli Quinti* incip. *Sedis Apoſt. die* 11. *Iunij* 1608. *in Bullar. to.* 3. *pag.* 48. *append.*

166 Sexageſima nona contra Fratres Ordinis B. Mariæ de Monte Carmelo, qui ad Tribunalia ſecularia, quouis prætextu, aut quæſito colore appellare, vel ad illa confugere, aut ea propterea quoquo modo adire audent, & præſumunt, in *conſtitut.* 110. *Clement. VIII.* incip. *Quoniam, die vigeſimo Septembris* 1604. *in Bullar. tom.* 3. *pagina* 159.

167 Septuageſima contra omnes extrahentes delinquẽtes à ſacris locis, præterquam in caſibus conceſſis per *Greg. XIV. in ſua conſtitut.* quæ incip. *Cum alias*, atque etiam in illis, abſque licentia Epiſcopi, vel Ordinarij loci, habetur in *d. conſtit. Cum alias, Gregor. XIV.*

168 Septuageſima prima contra Religionum Superiores, qui non paruerunt *Bullæ Pauli Quinti* editæ, *anno* 1606. quæ incip. *Romanus Pontifex*, & præcipit vt Religioſi de hæreſi ſuſpecti (cuiuſmodi ſunt ſollicitantes mulieres in Confeſſione) ipſis Inquiſitoribus denuncientur, ita vt pro ipſorum ſuſpectorum Superioribus non ſit amplius præuentioni locus, *Memoriale clericorum c.* 3. *excommunicat.* 11.

169 Septuageſima ſecunda contra Præſidentes, & Officiales omnes Montium Pietatis Status Eccleſiaſtici, qui pecunias ad dictos montes quomodolibet ſpectantes in alios, quam pauperum vſus, deponere præſumunt in *Conſtitut. Pauli Quinti*, quæ incip. *Onerosæ paſtoralis*, edita *anno milleſimo ſexcẽteſimo decimo quinto*, refert *Memoriale clericorum capitulo octauo, excommunicat.* 3.

170 Vltra prædictos caſus, in quibus ſpecialiter Sedi Apoſtolicæ excommunicatio eſt reſeruata, alij reperiuntur in iure cum excommunicatione, cuius abſolutio nulli reſeruatur. Prima Decreti, & Decretalium eſt in *cap. nulli fas, diſtinct.* 19. contra contumaciter aſſerentes Romanam Eccleſiam non eſſe caput omnium Eccleſiarum, ſi tamen firmiter, & veraciter ita credet, eſſet hæreticus, & abſolutio Papæ reſeruata in *Bulla Cœnæ caſu* 1. *Et in capit. hanc* 10. *quæſt.* 2. contra Laicos oblationes Sacerdotibus factas accipientes *Iac. de Graff. libro quarto, cap.* 24. *num.* 10. *Memor. clericorum cap.* 8. *excommunicat.* 14. Secunda in *cap. Adminiſtratores* 23. *quæſt.* 5. contra omnes Principes, & Officiales, qui tertio admoniti ab Epiſcopis, vel Eccleſiaſticis perſonis recuſant facere iuſtitiam ſuper eorũ cauſis, *Tolet. libro primo cap.* 37. *numer.* 1. *Soar. diſput.* 29. *ſect.* 2. *numer. primo*, Tertia in *cap. Quoniam, de offic. Ordinarij*, contra Epiſcopum, qui in ciuitate diuerſarum linguarum ſuſcipit eorum regimẽ, qui ſunt linguæ ſuæ, priuſquam ſuſcipiatur à proprio Epiſcopo in coadiutorem ſuum, *Nauarr. cap.* 27. *numero* 114. *Sayr. libro* 3. *cap.* 32. *numer.* 1. *Memor. clericorum cap.* 1. *excommunicat.* 10. Quarta in *cap.* 1. *de locato*, contra Doctores, & Scholares Vniuerſitatis Bononien. qui conducunt domos alterius Doctoris, ſeu Scholaris ante finitam locationem, ſine eius conſenſu, *Nauarr. cap.* 27. *numero* 114. *verſicul.* 4. *Memor. clericorũ capit.* 8. *excommunicat. vltim.* Quinta in *cap. non minus*, iuncto *cap. aduerſus*, *de immun. Eccleſi.* contra laicos collectas imponentes clericis, vel Eccleſijs, ſeu iuriſdictionem eorum vſurpantes ſi moniti non deſiſtunt. Sexta in *cap. clericus, ne clerici, vel monachi*, contra clericos habentes officium Vicecomitis, vel Præpoſiti ſecularis, ſi admoniti non deſiſtant, *Nauarr. cap.* 27. *numero* 117. *verſicul. ſeptima*, *Iacob. de Graffis libro* 4. *cap.* 22. *numer.* 32. *Tolet. libr.* 1. *cap.* 37. *numer.* 7. *Soarez tom.* 5. *diſputat.* 23. *ſect.* 3. *numer.* 21. Septima contra omnes grauantes per ſe, vel per alios in beneficijs, vel alijs ſuis rebus clericos, vel eorum conſanguineos, quia noluerunt eligere illos. Octaua in *cap. excommunicationi, de raptor.* contra eos, qui capiunt bona Chriſtianorum naufragio perdita, & non reſtituunt, quæ hodie eſt de reſeruatis per Bullam in Cœna Domini §. 4. Nona in *cap. fin. ne clerici, vel monachi*, contra Monachos, & Canonicos, Regulares, Archidiaconos, Decanos, Præpoſitos, Plebanos, Cantores, & alios clericos perſonatus habentes, vel quoſcunque preſbyteros, qui leges, vel phyſicam audiunt extra claſtrum, niſi intra duos menſes redierint, *Nauarr. cap.* 27. *numer.* 116. *Soarez tom.* 5. *diſputat.* 23. *ſect.* 3. *num.* 9. *Tolet. lib.* 1. *capit.* 37. *numer.* 4. Decima in *cap.* 1. *de ſchiſmat.* contra ementes rem Eccleſiæ, vel aliter acquirentes à ſchiſmatico, necnon contra tenentem beneficium à ſchiſmatico, & inuitentem Ordinationi factæ per ſchiſmaticum.

171 IN SEXTO Decretalium plures nulli reſeruatæ reperiuntur excommunicationes, quarum prima eſt in *cap. vbi periculum, de election.* contra mittentes ſcripturas, vel nuntios alicui Cardinali in Conclaui exiſtenti ad electionem Romani Pontif. vel cum eo ſecretè loquentes. Item contra officiales, qui non ſeruant contenta in *dict. cap. vbi periculum*, vel circa ipſum fraudem committunt, *Silueſt. verbo, excommunic.* 9. *numer.* 35. *caſu* 12. *Nauarr. cap.* 27. *numer.* 121. *Memoriale clericorum capit. ſeptimo excommunic.* 5. Secunda in *capitulo ſciant cuncti, de elect.* contra omnes, qui ſiue per ſe, ſiue alios, iniuſtè proſequuntur, aut ſpoliant beneficijs, vel bonis ſuis, clericos, aut eccleſiaſticas perſonas, aut eorum conſanguineos, aut Eccleſias, monaſteria, vel alia pia loca, eo quod noluerint, aut nolunt eligere eum, pro quo ipſi rogarunt, ſeu inducebant eligere, *Silueſt. verbo excommunicat.* 9. *num.* 38. ca-

38. *caſu* 13. *Tolet. libro primo cap.* 38. *numero* 4. *Soarez diſputat.* 25. *ſectione* 4. *numero* 3. *Nauarr. cap.* 27. *num.* 123. *Sayr. libr.* 3. *cap.* 34. *numero* 7. Tertia in *generali, de electione.* contra vſurpantes de nouo regalia, cuſtodiam, ſiue guardiam, titulo aduocationis, ſiue defenſionis, in Eccleſijs, ſiue quibuslibet alijs pijs locis præſumunt occupare, vel capere aliqua illorum bona dum vacant, *Memoriale clericorum capit.* 9. *excommunicat.* 42. Quarta in *cap. indemnitatibus*, §. *poſtremo, de elect.* contra eum, qui vocatus, ſeu deputatus ad dirigendas moniales in electionibus, non temperat ea, ex quibus diſcordiæ naſci, vel foueri poſſunt, *Memoriale clericorum capit. nono, excommunicat.* 44. Quinta in *capit. hac conſtitutione, de offic. iudic. deleg.* contra partes incitantes conſeruatorem ſibi datum, vt intromittat ſe in his, quæ non continent apertam violentiam, vel iniuriam, & exigunt altiorem indaginem, ſiue iudicialem diſcuſſionem, *Memoriale clericorum cap.* 19. *excommunicat.* 64. Sexta in *cap. vnic. de his, quæ vi*, contra eos, qui vi, aut metu extorquent abſolutionem, aut reuocationem excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti, *Memoriale clericorum capit.* 9. *excommunicat.* 46. Septima fertur in *capit. mulieres, de iudicijs*, contra eum, qui fingit caſum, vel fraudem aliquam facit, quo iudex ipſe vadat ad accipiendum teſtimoniũ alicuius fœminæ, *Memoriale clericorum cap. nono, excommunicat.* 47. Octaua in *cap. hoc conſultiſſimo, de rebus Eccleſiæ non alien.* contra compellentes Prælatos, vel alias perſonas eccleſiaſticas, vt ſubmittant eccleſias, vel earum bona immobilia, perpetuo, vel ad longum tempus laicis, vel ſupponant eis, ipſorum iura recognoſcendo: ſeu profitendo ſe tenere ea ab illis, tanquam Superioribus, patronis, vel defenſoribus; & laicos, qui aliquid horum habentes, aliquo modo illicito plus vſurpant, quam illis ſit permiſſum, & moniti ab eo non deſiſtunt. Nona in *capit.* 2. *de hæretic.* contra quoſcunque, qui ſcienter præſumunt ſepelire, in loco ſacro hæreticos, credentes, eorum receptatores, defenſores, aut fautores, nec debent abſolui, niſi prius proprijs manibus ſuis publicè extrahant, & projjciant huiuſmodi cadauera, & locus ille perpetuò careat iure ſepulturæ, *Memoriale clericorum capit. nono, excommunic.* 49. Decima *in capit.* 21. *inquiſitionis, de hæret.* contra octo genera delinquentium, de quibus ibi, & præcipuè contra omnes habentes iuriſdictionem tẽporalem, qui non obediunt Epiſcopis, & Inquiſitoribus in requirendis hæreticis, & alijs præſtandis, de quibus ibi: vbi etiam extenditur contra dantes auxilium, conſilium, & fauorem, *Silueſt. verbo excommunicat.* 9. *numer.* 58. *caſu* 28. *Nauarr. cap.* 27. *num.* 135. *Tolet. lib.* 1. *capit.* 38. *numero* 19. *Memoriale clericorum cap.* 7. *de excommunicat.* Vndecima *in cap. pro humani, de homicid.* contra eos, qui per aſſaſſinos interficiunt aliquem Chriſtianum, aut vident interfici, quamuis non ſequatur mors, aut aſſaſſinos receperint, defenderint, vel celauerint. Duodecima in *capit.* 1. *de vſuris, lib.* 6. contra clericos qui permittunt verſari in terris ſuis fœneratores publicos, alienigenas, vel ſi non expellunt eos intra tres menſes, qui locant illis, vel alio prætextu concedunt domos ad fœnus exercendũ, *Nauarr. capit.* 27. *numero* 126. §. 13. *Sayr. libr.* 3. *capit.* 30. *numero* 12. *Soar. tom.* 5. *diſputat.* 22. *ſection. quarta, numer.* 42. *Tolet. libr.* 1. *capit.* 38. *numer.* 22. Decima tertia in *capit. primo de immun.* contra eos, qui concedunt repræſalias contra perſonas Eccleſiaſticas, vel eorum bona, & qui conceſſas extendunt ad prędictas, & bona, niſi intra menſem à conceſſione, vel extenſione abſtinuerint, & reuocauerint, ſi autem eſt Vniuerſitas ſupponitur interdicto, *Silueſter. verbo excommunicat. nono, numer.* 61. *caſu* 32. *Nauarr. capit.* 27. *numero* 136. Decima quarta *in capit. falcis, de panis*, cõtra omnes Principes, & alios Dominos, ac Iudices non obſeruantes contenta in eo contra percutientes, vel hoſtiliter inſequentes aliquem ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalem, hodie eſt de Bulla Cœna Domini. Decima quinta in *cap. vnic. de relig. dom.* contra Religioſos Mendicantes approbatos poſt Concil. *Lugdunenſe*, qui de nouo domos ad habitandum recipiunt, vel receptas mutant ſine licentia Sedis Apoſtolicæ, *Nauarr. capit.* 27. *num.* 127. *verſicul.* 20. *Sayr. lib.* 3. *cap.* 34. *num.* 5. *Soarez diſputat.* 23. *ſect.* 4. *numer.* 19. *Tolet. libr.* 1. *capit.* 38. *num.* 12. Decima ſexta in *cap. vt periculoſa, ne clerici, vel Monachi*, cõtra Religioſos omnes, qui habitum ſuæ Religionis temerè dimittunt: & contra Religioſos omnes, qui ad aliqua ſtudia accedunt ſine licentia ſui Prælati, & conſilio maioris partis conuentus, *Nauarr. cap.* 27. *num.* 131. *Soar. diſput.* 23. *ſect.* 4. *num.* 26.

171 IN CLEMENTIN. aliæ reperiuntur nulli reſeruatæ excommunicationes. Prima illarum fertur *in Clemen.* 1. *de ſequeſt. poſſeſſ.* contra præſumentes impedire ſequeſtrationem factam per loci Ordinarium de beneficio Eccleſiaſtico per triennium pacificè non poſſeſſo, oblatam in curia Romana vnam ſententiam diffinitiuam in poſſeſſorio, vel proprietate: nunc ſequeſtra non ponuntur ab Ordinarijs, ſed ab ipſis Rotæ Romanæ Auditoribus, auctoritate Papæ. Secunda in *Clemen. prim. de ſepultur.* contra ſepelientes aliquem in cœmeterio tempore interdicti extra caſus à iure conceſſos, vel ibidem ſepeliunt publicè excommunicatos, vel nominatim interdictos, vel vſurarios manifeſtos, etiamſi ſepelientes ſint exempti, non obſtantibus eorum priuilegijs, *Memoriale clericor. capit. 9. excommunicat.* 15. Tertia in *Clemen. religioſi, de decimis*, contra religioſos, qui ſibi appropriant, exquiſitis fraudibus ſiue coloribus vſurpare præſumunt noualia, aut decimas Eccleſijs debitas non ſpectantes ad eos aliqua legitima de cauſa, vel prohibuerint, aut non permiſerint ſolui decimas Eccleſijs de animalibus familiarium, & paſtorum ſuorum, vel aliorum immiſcentium animalia ipſa ipſorum gregibus, vel prohibuerint, aut non permiſerint ſolui decimas Eccleſijs de animalibus, quæ in pluribus locis emunt in fraudem Eccleſiarum, emptaque tradunt venditoribus, vel alijs ab ipſis tenenda, vel de terris, quas alijs tradunt excolendas, decimas Eccleſijs ſolui non permiſerint, aut prohibuerint, ſi requiſiti ab eis, quorum intereſt, à præmiſſis intra menſem non deſiterint, aut ſi intra duos menſes non ſatisfecerint Eccleſijs læſis, ſi quid contra prædicta vſurpauerint, *Silueſt. verbo excommunicat.* 9. *num.* 72. *caſu* 36. *Nauarr. cap.* 27. *num.* 188. *Tolet. lib.* 1. *capit.* 39. *numer.* 3. Quarta in *Clemen. ne in agro.* §. *quia vero, de ſtat. monac.* contra Monachos, aut Canonicos Regulares adminiſtrationem non habentes, qui petunt Curias Principum animo nocendi ſuis Prælatis, & monaſterijs, & cõtra Monachos, qui ſine licentia Abbatum ſuorum tenent arma intra ſepta monaſterij; *Silueſter. verbo excommunicat.* 9. *num.* 73. *caſu* 37. *Nauarr. cap.* 27. *nu.* 139. *Soar. tom.* 5. *diſputat.* 23. *ſection.* 5. *nu.* 4. *F. Emmanuel tomo* 2. *quæſt.*

quæst. Regul. 60. articul. 2. versicul. quarta. Quinta in *Clementina attendentes, §. fin. eodem titul. de statu regular.* contra eos, qui præsumunt impedire Visitatores monialium, & etiam Canonicorum Regularium, in his, quæ pertinent ad officium Visitationis earūdem, si à Visitatoribus admoniti non desistant, *Memoriale clericorum cap. 9. excommun. 52.* Sexta in *Clemen. 1. de relig. dom.* contra Beguinos, siue qui sequuntur statum Beguinorum, vel sectantur assumptum, vel de nouo instituunt, & Religiosos, qui dictos Beguinos, & vt supra, fouent, vel dant eisdem auxilium, consilium, vel fauorem. Septima in *Clemen. 1. de consanguin. & affinitate,* contra contrahentes scienter matrimonium in gradu prohibito à sacris Canonibus, consanguinitatis, vel affinitatis. Et contra illos, qui contrahunt cum monialibus professis, & etiam moniales ipsas professas. Et contra Religiosos professos, qui contrahunt cum quauis muliere. Ac denique contra clericos omnes in sacris constitutos, matrimonium contrahentes, *Soarez tomo quinto disputation. vigesima tertia section. quinta, numero vigesimo tertio. Memoriale clericorum capit. secundo, excommunication. 12.* Octaua in *Clement. nolentes, de hæretic.* contra Inquisitores, & ipsorum, vel Episcoporum, aut Capitulorum Sede vacante Commissarios deputatos in causis fidei, qui prætextu sui officij Inquisitionis illicitè sumunt pecuniam aliquam, & qui scienter confiscant bona ecclesiastica, etiam applicanda Fisco Ecclesiæ, *Siluester. verbo excommunicatio. nona, numer. 81. casu 42. Nauar. capit. vigesimo septimo nu. 142. Toletan. libr. 1. cap. 39. numer. 11.* Nona *in Clement. vnic. de vsuris,* contra omnes officiales locorum, quocunque nomine censeantur, qui faciunt, scribunt, vel dictant statuta de vsuris soluendis, vel quod solutæ non repetantur, & eos qui iudicant vsuras esse soluendas, aut solutas non esse repetendas, & qui habent super hoc potestatem, nisi intra tres menses deleuerint statuta talia de libris communitatum, vel si talia statuta, aut consuetudines illorum effectum habentes obseruare præsumant. Decima fertur in *Clement. cupientes, de pœnis,* contra omnes Religiosos Mendicantes, qui sine licentia Papæ loca de nouo accipiunt ad habitandum, vel hactenus recepta mutant, vel quouis titulo alienationis transferunt, *Siluest. verbo excommunicatio. nona, casu 44. numer. 85. Nauarr. cap. 27. num. 144. Memoriale clericorum capit. 3. excommunicatio. 22.* qui rectè notant hanc excommun. quoad multos Mēdic. per eorum priuilegia sublatam esse. Item in eadem *Clement. cupientes,* fertur alia contra religiosos, qui in concionibus, vel alijs locis dicunt aliquid, vt retrahant auditores à solutionibus decimarum Ecclesijs debitarum, *Siluest. verbo excommunicatio, 9. numer. 88. casu 45. Nauarr. capit. 27. numer. 145. Memoriale Clericorum capit. tertio, excommunicatio. 19.* Item etiam in eadem *Clement.* fertur alia contra religiosos, qui de industria postponunt facere conscientiam pœnitentibus, seu confitentibus de hujusmodi decimis soluendis, & postea præsumunt predicare, non purgata negligentia, cum commodè possunt eos admonendo. Vndecimam in *Clement. 1. de sentent. excommunicat.* contra omnes religiosos cuiuscumque Ordinis, qui interdictum impositum auctoritate Apostolica, vel Ordinaria non seruant, cum sciūt matricem Ecclesiam, vel parochialem loci illud seruare. *D. Antonin. part. 3. titulo 24. capit. 56. Nauar. capit. 27. numer. 146. Sayr. libr. 3. cap. 33. numer. 44. Toletan. lib. 1. capit. 50. num. 15. Siluester. verbo excommunicatio 9. num. 90. casu 47.* Duodecima in *Clemen. Exiui de Paradiso, de verb. significat.* contra eos qui illam cōmentantur *Sayr. lib. 3. c. 35. nu. 21. Memor. clericorum c. 9. excommu. 54.*

173 IN EXTRAVAG. inueniuntur aliæ excommunicationes latæ sententiæ, quarum absolutio nulli reseruatur, & illarum prima fertur in *Extrauag. super gentes, de consuetudin.* contra impedientes Nuncios, vel Legatos Romani Pontificis, ne ingrediantur Regna, Prouincias, & terras, ad quæ ipsos destinare contigerit. Hodie est reseruata per Bullam Cœnæ Domini. Secunda in *Extrauagant. ambitiosa de rebus Ecclesi. non alien.* contra eos, qui extra casus à iure permissos alienant, vel locant in plures, quam in tres annos, bona immobilia, vel mobilia pretiosa Ecclesiarum. Hāc Extrauag. receptam esse quoad nullitatem contractus non vero quoad excommunicationem, & alias pœnas extrinsecas resoluunt *Molin. de iustit. tractat. 2. disputatio. 466. numer. decimo Sayr. in claui Regia libro tertio capit. quinto numer. 15. ex Nauarr. Rebello de obligat. iustit. part. 2. libr. decimo quarto quæst. 5. numer. 8. Quarāta in summ. Bullarij, verbo alienatio rerum Ecclesiæ, numer. 48. pag. 37. Cened. ad sextum collect. 32. numero 1. Sayr. lib. 3. capit. 32. numer. 22. in fine, Memoriale clericorum cap. 2. excommun.* Tertia in *Extrauag. quia nonnulli, de sentent. excommunicatio.* contra impugnantes litteras Papæ electi antequam coronetur, cum eodem momento, quo quis in Papam canonicè eligitur, confirmatur immediatè à Deo, & potest ante coronationem exercere officium suum *Memoriale clericorum capit. nono excommunicatio. 55.* Quarta est contra Episcopos, & quoscunque Prælatos permittentes ritum habitumue Fraticellorum, Bizzocorum, siue Beguinorum, in *Extrauag. sancta Romana de religios. domibus Joann. XXII. Caietan. verbo excommunicatio cap. 5. Tolet. libro primo cap. 38. numer. 12. Sayr. libr. 3. capit. 32. numer. 24.* Hæc excommunicatio est etiam contra dictos Fraticellos, & Beguinos, & omnes de nouo assumentes talem sectam, quæ hodie non extat, vt inquit *Tolet. vbi supra.* Quinta contra Prælatos quoscunque etiam Patriarchas, ad Romanam Curiam venientes, & indè discedentes absque Papæ notitia, & cōtra omnes, qui Prælatos apud Sedem Apostol. recipiunt, nisi ante receptionem, aduentum illorum Papæ significauerint *Extrauag. etsi deceat, de maior. & obedien. inter comm. Sayr. libr. 3. cap. 32. num. 23.* Sexta in *extrauag. 2. de treuga, & pace* contra ipsos Rectores Ecclesiarū, & Religiosos Mēdicantes in Germania existentes, qui pacem inter ipsos factam violant. *Sayr. libr. 3. capit. 33. numero 49. Memoriale clericorum capit. 8. excommunic. 13.*

174 IN CONCIL. TRID. aliquæ etiam sunt excommunicationes nulli reseruatæ, quarum prima fertur *sess. 4.* contra imprimentes, & mandantes imprimi, vendentes, & apud se retinentes libros de rebus sacris tractantes, sine nomine Auctoris, sine approbatione Ordinarij, & si Auctores Regulares fuerint vltra Ordinarij approbationem, requiritur etiam proprij Superioris recognitio, & licentia, *Soarez tomo quinto, disputat. 23. sect. 7. in princip. Memoriale clericorum cap. 9. excommunic. 56.* Secunda in *sess. 5. in decreto de peccato originali,* quæ est Summo Pontifici reseruata, vt supra dixi in vigesima excommunicatio. illi reseruata. Tertia *sess. 13. canone 11.* contra eos, qui docent, prædicant,

dicant, vel pertinaciter aſſerunt, ſeu etiam publicè diſputando defendere præſumunt eos, quos conſcientia peccati mortalis grauat, quantumcumque etiam ſe cõtritos exiſtiment, habita copia Confeſſarij neceſſariò, præmittendam non eſſe Confeſſionem Sacramentalem, *Soarez tom.3.diſputat.66.ſectione 3.Memoriale clericorum capit.9.excommunicatio.57.* Quarta in *cap.6.ſeſſ.24.de reformat.matrimon.* contra raptores mulierum, ac omnes dantes eis auxilium, conſilium, & fauorem, *Memoriale clericorum cap.9.excommunicat.58. Farinac.in prax.criminal.quæſtio.145.numero 21. Sanchez libr.7.de matrimon.diſputatio.13. Valer.Reginald.in praxi fori panitent.lib.22.num.31. verſicul.ſic de excommunicat. Bonacina de matrimon.quæſt.4.punctо 18.num.9.in fine.* Quinta in eadem *ſeſſ.24.cap.9.* cõtra dominos temporales, ac Magiſtratus cuiuſcunque gradus, dignitatis, ac conditionis exiſtant, qui quouis modo directè, vel indirectè ſubditos ſuos, vel quoſcunque alios cogunt, quominus liberè matrimonium contrahant. Comprehenduntur tantum temporales quidam domini, & publicam forenſem iuriſdictionem habentes, vt iudices, & Epiſcopi. *Henriquez lib.vndecimo cap.6.§.6. in comm.inter.G.Sanch.lib.4.de matrimon.diſputat.22.in fine, Ponti. de impedimentis matrim. diſputat.29.§.12. verſicul. ex dictis, Guttier.de matrim. cap.79. numero 11. Bonacina eodem tractat. quæſtion. 3. punctо 8. numero 34. verſic. aduertendum.* Non extenditur ad prohibentes matrimonium, *Henriq.dict.capit.6.§.5. Bonacina dict.numero 34.verſicul.ſecundo, & quæſt.4.punctо 17.numero 26.verſicul. nec obſtat, Baſil. Pont.dict.§.12.verſicul. ſecundo.* Sexta in *capit.5 ſeſſ.25.* contra magiſtratus ſeculares, qui ab Epiſcopis requiſiti non præbent eorum auxilium, ad reſtituendam vel conſeruandam clauſuram monialium, & ad compeſcendum pœnis inobedientes, & contradictores talis clauſuræ, *Memoriale clericorum capit.7.excommunicatio.10.* Item etiam contra ingredientes ſepta monialium, cuiuſcunque generis, ſexus, conditionis, vel ætatis fuerint, ſine Epiſcopi, vel Superioris licentia in ſcriptis, & dixi latiſſimè alibi. Nona in *c.18.ſeſſ.25.de regul.* contra omnes quicunque ſint, qui quomodocunque coegerint aliquam Virginem, vel viduam, aut aliam quamcunque mulierem inuitam, præterquam in caſibus à iure permiſſis, & expreſſis, ad ingrediendum monaſterium, vel ad ſuſcipiendum habitum cuiuſcũque religionis, vel ad emittendam profeſſionem in eis, & qui in aliquo ex prædictis conſilium, auxilium, vel fauorem dederint, aut qui ſcientes eam non ſponte ingredi monaſterium, aut habitum ſuſcipere, aut profeſſionem emittere quoquo modo eidem actui vel præſentiam, vel conſenſum, vel auctoritatem interpoſuerint, vel qui ſanctam Virginum, & aliarum mulierum voluntatem veli accipiendi, vel voti emittendi quoquo modo ſine iuſta cauſa impedierint: intelligendum de vi coactiua, non inductiua, cum loquatur per verbum, coegerit. *Azor. inſtitutio. moral. part.1.lib.13. capitul.9. quæſt.2.verſicul.præterea, Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ libr. ſecundo titulo 18. l.7.numero 62.* Procedit etiam in cogente fœminam ad monaſterij ingreſſum, non vt profiteatur, nec vt habitum ſumat, ſed vt ibi ſeculari retento educetur, donec ætatis aptæ matrimonio ſit, *Nauar. conſilio 56. ſub titul. de ſentent. excommunicat. in 1. edit. & conſil.6.ſub titul. de regular. in nouis, Soar. tom.5. diſputat.23. ſect.5.numero 9. Sanchez in præcepta decalogili-bro quarto capit.4. numero 12. praxis Epiſcop.ſ. 1. verbo moniales,* §. 13. Non comprehendit tamen cogentes ingreſſu non ſequuto, *Nauar.conſ.55.de ſent.excomm. Sayr.deciſ.51.ſub eodem titul.* Decima in *cap.16.ſeſſ.25.de regular.* contra religioſos, & religioſas, qui recipiunt aliquid à nouitijs, dum ſunt in probatione, vel à parentibus, propinquis, & curatoribus ſuis, excepto victu, atque veſtitu, *Miranda in manu. Prælatorum tom.2.quæſt.35.articul.18.concluſ.2.* In aliquibus Summorum Pontificum conſtitutionibus ſunt nonnullę excõmunicationes nemini reſeruatæ, quarum prima refertur in *Concil.Lateranen. ſub Leone Decimo* contra eos, qui prædicando, vel diſputando audent impugnare Montes Pietatis. Secunda in *conſtitut.93. Pij Quinti* contra omnes, qui vindictæ ſtudio aliquem offenderint in Vrbe, & ibi armaad hoc, aut armatos congregauerint, *Iacob.de Graffi.lib.4.cap.22.num.21.* Tertia in *Conſtitut.83. Pij Quinti, incip. Si de protegendis,* contra eos, qui occidunt, verberant, deijciunt, perterrefaciunt Inquiſitores, aduocatos, procuratores, notarios, aliumuè miniſtrum Sancti Officij, ſeu accuſatorem, denunciatorem, aut teſtem in cauſa Fidei, quomodocunque productum.

175 Ab omnibus prædictis caſibus, & excommunicationibus, quos Summus Pontifex ſibi reſeruauit, Epiſcopi, & quicunque in Eccleſia Primates, abſoluere non poſſunt, cum inferior nihil contra Superioris voluntatem debeat attentare, *cap. cum inferior, de maiori. & obedien.* Epiſcopi enim, qui iuriſdictionem ſuam non à Deo immediatè obtinent, niſi in ijs, quæ à conſecratione, & ordinatione dependent, quamcunque extraneam poteſtatem ab ipſo Summo Pontifice aſſequuntur *Nauarr. dict. capit.27. numero 163.* qui illis ſic vices ſuas, & poteſtatem communicauit, vt in partem ſollicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis eos receperit, vel vocarit, *capit. quiſe ſcit, capit. decreto 2. quæſt.6.*

176 Ideòque debent Epiſcopi ſinguli, cum nomen ſuũ alicui actui, cuius ipſi ſunt Auctores, inſcribunt, poſt Deum, Sedi Apoſtolicæ Epiſcopatum acceptum referre, his verbis: *N. Dei, & Apoſt. Sedis gratia Archiepiſc. Bracharen.*

177 Nec obſtat, quod Epiſcopatus ſint de iure diuino, iuxta *Pſalm.108.* & Epiſcopatum eius accipiet alter, & in *Actibus Apoſt.cap.1.poſt medium, gloſ. in cap.porro 66.diſtinct.capit.1. & ſeqq. diſtinct.80.* cum citatis Doctoribus ſupra *Alleg.1.num.23.* quia reſponderur ex eorum mente Epiſcopos eſſe in Eccleſia de iure diuino, ſed hic, vel ibi, hoc, vel eo modo, de iure poſitiuo canonico eſt. Quare, qui in aliquem ex ſupradictis caſibus Summo Pontif. reſeruatis inciderit, non ab Epiſcopo, ſed à Summo Sacerdote, qui ad Chriſtiani populi diſciplinam eos ſibi reſeruauit abſolutio, vel abſoluendi facultas eſt obtinenda.

178 Si vero quis obtinuerit facultatem abſoluendi ab omnibus caſibus Summo Pontif. reſeruatis, non poterit abſoluere à caſibus contentis in Bulla Cœnæ, quando non eſt facta mentio illius Bullæ, quia caſus Bullæ Cœnæ ſpecialiter reſeruantur, & conſequenter indigent ſpeciali expreſſione in conceſſione facultatis abſoluendi; tum quia vſu ita receptum eſt, *Iacob. de Graff.conſ. vnico de immun.eccleſ. verſ.1. Aloyſ. Ricc.in praxi aurea reſol.333. Vgolin. de cenſur.tab.1.capit.10. §.4. numero 8. poſt Nauarr. & Couar.* tenent *Soarez to.5.diſputat.21.ſection.3.numero 3. & diſput.7.ſection.5.*

num.

num. 11. & etiam data facultate abſoluendi à caſibus reſeruatis etiam contentis in Bulla Cœnæ, non poteſt quis virtute illius abſolui ab excommunicatione ob hæreſim contracta, *Henriq. libr.* 8. *cap.* 16. §. 3. *Auila de cenſuris p.* 2. *cap.* 2. *diſput.* 1. *dub.* 7. *concl.* 12. *Vaſq. tract. de excommunicat. dub.* 19. *numero* 5. *Azor. p.* 1. *lib.* 8. *capit.* 10. *quæſt.* 12. *Graſſus libro quarto c.* 15. *num.* 25. *Mar. Alteri. de cenſur. tom.* 1. *libro* 4. *diſputat.* 4. *caput.* 2. *verſic. & ſimiliter.*

179 At vero obtinens facultatem abſoluendi à caſibus Summo Pontif. reſeruatis poteſt abſoluere à cenſuris illis reſeruatis, nam peccata ſummo Pontifici reſeruata cenſentur illi reſeruata ſolum ratione cenſuræ, vnde ſublata cenſura quilibet ſacerdos approbatus poteſt ab illis abſoluere, quamuis facultatem non habeat abſoluendi à cenſuris, & caſibus reſeruatis, *Bonacina de cenſur. diſp.* 1. *q.* 3. *puncto* 1. *in fine.*

180 Sic etiam obtinens à Summo Pontifice facultatem abſoluendi ab omnibus cenſuris, poteſt abſoluere à cenſuris reſeruatis, quia huiuſmodi priuilegium redderetur inutile, ſi non poſſet abſoluere à cenſuris ſummo Pontif. reſeruatis: quilibet enim Sacerdos approbatus iure communi poteſt abſoluere a cenſuris non reſeruatis: tum quia verba generalia generaliter ſunt intelligenda, *Azor. dict. quæſt.* 12. *Bonacina d. puncto* 1. *num.* 11.

181 Ab alijs vero caſibus ex *Decreto, Decretalibus, ſexto, Clement. & Extrauag. ac Concilio Tridentino* depromptis, & ſupra enumeratis, ac alijs, ſi qui ſunt, in quibus excommunicatio maior lata eſt ab ipſo iure, & nulli reſeruata, poteſt abſoluere proprius Prælatus ſibi ſubditum, cuiuſcunque generis illa ſit, ſiue ſit lata & appoſita per Concilium, aut ſpecialiter per quemcunque Summum Pontif. Per proprium Prælatum intelligimus, non ſolum Epiſcopum, & Capitulum Sede vacãte, verum etiam quemlibet alium Prælatum exemptũ Eccleſiæ cuiuſcunque ſiue ſecularis, ſiue regularis, ex his, qui habere dicuntur iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem. Ita per *text. in capit. nuper, de ſenten. excommunicat.* reſoluunt *Nauarr. in Manu. cap.* 27. *num.* 39. *Soarez de cenſuris diſputat.* 7. *ſect.* 3. *& ſect.* 4. *num.* 9. *Mari. Alteri. d. tract. tom.* 1. *lib.* 4. *diſput.* 3. *cap.* 1. *& 2. Sayr. eodem tract. lib.* 5. *c.* 15. *num.* 22. *Auila p.* 2. *cap.* 5. *diſput.* 1. *dub.* 4. *Bonacina dicto puncto* 1. *nu.* 9. *Miranda in manuali Prælator. to.* 2. *q.* 35. *artic.* 19. *concluſ.* 3. communiter aſſerentes hanc regulam non ſolum valere in abſolutione ab excommunicatione, ſed etiam in abſolutione aliarum cenſurarum, niſi fiat in ipſis ſpecialis aliqua exceptio.

182 Et abſolui quis poteſt ab Epiſcopo loci, vbi moratur, à ſententia iuris, quam incurrit in alia diœceſi, ſiue ſit ius ſynodale, ſiue commune, ſecus à ſententia hominis, *Leli. Zechi. de caſibus Epiſcopo reſerv. caſu* 1. *verſicul. Abſolui quis poteſt, pagina* 38. *Mari. Alteri. d. capitul.* 1. *verſicul. Epiſcopus, & in verſicul. tamen* reſoluit ſufficere habitationem in loco, vt Epiſcopus loci poſſit incolam validè abſoluere ab excommunicatione iuris, etiamſi maneat ad tempus cum animo redeundi ad ſuum domicilium, dummodo habitatio nõ ſit ad modicum, & breue admodum tempus, ſed mora ſit diuturna, vt ſaltem exceſſerit maiorem partem anni.

183 Imo etiam Parochus, & alius quicunque Sacerdos poteſtatem habens abſoluendi à mortalibus, poteſt abſoluere à cẽſuris iuris nemini reſeruatis, ſi ita ſit cõſuetudo in Epiſcopatu, *Nauar. d. num.* 39. *Soarez d. ſect.* 3. *num.* 23. *&* 31. *Sayr. dicto libro* 2. *capit.* 19. *num.* 20. *Bonacina d. puncto* 1. *num.* 9. *poſt Angel. Silueſt. Armil. &* alios, *Mar. Alter. d. diſput.* 3. *capit.* 3. *Poſſeuin. de offic. Curati cap.* 7. *num.* 50.

184 Ex declaratione *Clement. VIII.* Ordinarium non poſſe ſibi reſeruare abſolutionem excommunicationũ iuris nulli reſeruatarum dicit *Paul. Comitol. reſponſ moral. libr.* 6. *cap.* 12. At dictum Decretum videri loqui de excommunicatione Cœnæ Domini, dicit *Poſſeuin. vbi proximè.*

185 Sic etiam Epiſcopi omnes, cum in ſuis diœceſibus omnia poſſint, quæ Summus Pontifex in vniuerſo Orbe, exceptis ſpecialiter reſeruatis, vt firmant citati per me *Alleg.* 1. *numero* 6. poterunt in eis ſibi alios caſus reſeruare iure proprio, ſed à Romano Pontifice depẽdenti, plus minuſve, iuxta maiorem, vel minorem Confeſſariorum, quos in ſua diœceſi habent, idoneitatem, capacitatem, & eruditionem. Fit autem reſeruatio caſuum ſecundum *Concil. Tridentin. ſeſſ.* 14. *cap.* 7. tum vt grauiora peccata grauiori iudicio ſubdantur: tum vt melius corrigi poſſint; tum vt ſi ſint in Republic. peſtifera cõmodius adhibeatur remedium; ſũ præſertim vt acriori metu corrupti homines ab huiuſmodi ſceleribus arceantur, *Sot. in* 4. *ſenten. diſtinct.* 18. *quæſt.* 2. *articul.* 5. *Iacob. de Graſſis in aureis deciſ. par.* 1. *libr.* 1. *capit.* 13. *numero* 71. Si quis autem dixerit Epiſcopos non habere ius reſeruandi ſibi caſus, niſi quoad externam politiam, atque ideo caſuum reſeruationem non prohibere quominus Sacerdos à reſeruatis verè abſoluat, anathematis pœnam incurrit *Concil. Trident. de ſacra Pœnitent. ſeſſ.* 14. *can.* 11. In illis certa regula dari non poteſt, cum poſſint reſeruari quæcunque crimina pro arbitrio ipſius Epiſcopi, quæ iudicauerit neceſſario reſeruanda ad animarum ſalutem, & ad retinendam diſciplinam in ædificationem, non in deſtructionem, cõſideratis diligenter cuiuſque prouinciæ, & populorum moribus, natura, propenſione pro cuiuſque diœceſis ſtatu, & qualitate atrociorum tantum, & grauiorum criminum, quam pauciſſimos, eosque maximè neceſſarios reſeruando, dummodo tamen non reſeruet caſus contentos in Bulla Cœnæ Domini. Nec ſpecialiter reſeruatos Sedi Apoſtolicæ. Nec promiſcuè eos, quibus annexa eſt excommunicatio maior à iure impoſita, cuius abſolutio nemini eſt reſeruata, niſi iudicauerit aliquos nominatim reſeruandos propter frequentiam, ſcandalum, aut aliam neceſſariam cauſam: Nec eos, in quibus non datur abſolutio, niſi facta reſtitutione, vel executione: Nec illos, in quibus licèt adſit peccatum mortale, tamen verſantur circa res parui momenti, & quæ frequenter euenire ſolent inter idiotas. Nec peccata carnis, vbi adeſt periculum ſcandalorum, vel vbi cadere poteſt aliquid ſuſpicionis, propter frequentem reditum ad Ordinarios. Et hodie prohibetur quibuſcunque Confeſſarijs ſecularibus, & regularibus ne vigore ipſorum priuilegiorum abſoluant à caſibus contentis in Bulla Cœnæ Domini clarè, vel dubiè: violationis immunitatis Eccleſiæ in terminis Conſtitut. *Gregor. XIV.* Violationis clauſuræ monialiũ ad malum finem: prouocantium, & pugnantium in duello in terminis *Concil. & Conſtitut. Gregor. XIII.* injicientium manus violentas in clericos iuxta *caput, ſi quis ſuadente*, ac iuris diſpoſitionem; ſimoniæ realis ſcienter contractæ, confidentiæ beneficialis, & in omnibus

nibus caſibus, quos locorum Ordinarij ſibi hactenus reſeruarunt, aut reſeruabunt, etiam in caſu neceſſitatis, & impedimenti: niſi in mortis articulo, vel niſi habeant licentiam nouam ſpecialem à Sede Apoſtolica, vel ab Ordinarijs in ſcriptis, vel viua voce, ſub pœna excommunicationis, & priuationis officiorum, dignitatum, & beneficiorum, ac inhabilitatis ad ea in poſterum obtinenda, ipſo facto abſque vlla declaratione incurrenda, à qua non poterunt diſpenſari, habilitari, vel abſolui, niſi à Sede Apoſtolic. præterquã in mortis articulo, quoad confitentes verò adeſt pœna nullitatis abſolutionis. Quæ omnia, aliaque in hac materia deciſa continentur in Edictis ſacræ Congregat. Cardinalium ſuper negotijs, & conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium propoſitis, quæ ſequuntur.

Decretum, & declaratio ſuper abſolutione à cenſuris, ſeu à caſibus reſeruatis.

186 SAcra Congregatio Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium negotijs, & conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium præpoſita, inſtis, & grauibus cauſis id exigentibus, ac de Sanctiſſimi Domini Noſtri *Clementis Octaui*, ſpeciali mandato, viuæ vocis oraculo deſuper habito, ſacerdotibus omnibus, tam ſecularibus, quam regularibus per vniuerſam Italiam extra Vrbem degentibus ad Confeſſiones audiendas probatis, quorumuis Ordinum, etiam Mendicantium, Militiarum, aut Congregationum, etiam Societatis Ieſu, & generaliter quarumcunque aliarum quouis nomine nuncupentur, iubet, & præcipit, ne quis eorum ſub prætextu priuilegiorum, indultorum, aut facultatum generaliter, vel ſpecificè ſcripto, aut viuæ vocis oraculo, vel per communicationem à Sede Apoſtolica, vel eius auctoritate eorum Ordinibus, Congregationibus, Collegijs, vel Societatibus, aut Archiconfraternitatibus ſecularium, aut ſingulis perſonis, ſeu aliàs quomodocunque ſub quibuſuis tenoribus, formis, & clauſulis, etiam derogatoriarum derogatorijs, ad cuiuſuis etiam Imperatoris, Regum, aut aliorum Principum inſtantiam conceſſarum, ſeu confirmatarum alicui cuiuſuis ſtatus, gradus, & conditionis, aut dignitatis, tam Eccleſiaſt. quam ſecularis, etiam Regiæ, vel Imperialis, ab vllo ex caſibus ciarè, vel dubiè in Bulla die Cœnæ Domini legi ſolita contentis; vel aliàs quomodocunque Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, aut in futurum, & per Sanctitatem Suam, eiuſue Succeſſores pro tempore, in eadem Bulla, vel aliter reſeruandis, nec etiam à caſibus, quos Ordinarij locorum hactenus reſeruarunt, vel in poſterum ſibi reſeruabunt, nullo caſu, etiam neceſſitatis, vel impedimenti, niſi in mortis articulo, ſeu cum noua, vel ſpeciali Sanctitatis Suæ, aut ſucceſſorum ſuorum, vel Ordinariorum, quoad caſus ab ipſis tantum reſeruatos reſpectiuè, impetrata in ſcriptis licentia, Ordinarij locorum exhibenda abſolutionis beneficium de cætero impendere audeat, vel præſumat. Sed cum opus fuerit pœnitentes ad Superiores, legitimoſque iudices ſuos accedere conſulant, ſub pœna contrafacientibus tam Regularibus, quam ſecularibus, excommunicationis, priuationis officiorum, & dignitatum, aut beneficiorum, inhabilitatis item audiendi Confeſſiones, & ad quæcunque officia, prælaturas, beneficia in poſterum obtinenda ipſo facto, abſque vlla alia declaratione incurrenda, ſuper quibus à nemine, niſi à Romano Pontif. habilitatio, diſpenſatione, aut abſolutio, præterquam in mortis articulo poſſit impartiri: Sanctitas enim ſua (quatenus opus ſit) facultates, & conceſſiones ipſas in hac parte vti caſſas, & irritas haberi de cætero voluit, & vult, non obſtantibus quibuſcunque.

Præterea nouerint pœnitentes abſolutionem, ſi quam obtinebunt, contra huiuſmodi prohibitionem eſſe nullam, nullioſque roboris, & momenti.

Et ne locorum Ordinarij, quibus ius hoc reſeruandorum caſuum competit, plurium, quam opus ſit, reſeruatione, ſubditis, aut Confeſſarijs in animarum ſalute procuranda cooperatoribus ſint oneroſi, moneantur omnes, vt paucos, eoſque tantum, quos ad Chriſtianam diſciplinam retinendam, animarumque ſibi creditarum ſalutem pro cuiuſuis diœceſis ſtatu, & qualitate neceſſario reſeruandos eſſe iudicauerint, reſeruent. In quorum fidem, &cet. Datum Romæ die 9. menſis Ianuarij anno 1601.

Cum autem dubia quædam, ac difficultates circa eiuſdem Decreti interpretationem, atque obſeruationem emerſiſſent, eadem Congregat. ne vllus deinceps obſcuritati, ſcrupulo, ambiguitatiue locus relinquatur, & vt clarius appareat in quibus caſibus, vigore eiuſdem Decreti reſeruatis, intelligatur prohibita abſolutio, ſpeciali mandato eiuſdem Sanctiſſimi Domini Noſtri Clementis Papæ Octaui, ſimiliter viuæ vocis oraculo ſuper ea re habito ipſum decretum ita moderatur, ac declarat, videlicet ſub eiuſdem prohibitione illos tantum in poſterum comprehendi caſus, qui in Bulla die Cœnæ Domini legi conſueta continentur. Ac præterea violationis immunitatis Eccleſiaſticæ in terminis Conſtitutionis felicis recordationis, Gregorij Decimi Quarti, quæ incip. Cum alias nonnulli. Violationis clauſuræ Monialium ad malum finem prouocantium, & pugnantium in duello, iuxta decretum Sacri Conc. Tridentini, & Conſtitutio. felicis recordationis Gregorij Papæ XIII. incip. Ad tollendum. Injicientium violentas manus in clericos, iuxta canon. *Si quis ſuadente*, 17. *quæſtione quarta*, ac iuris diſpoſitionem. Simoniæ realis ſcienter contractæ, atque etiam confidentiæ beneficialis. Item omnes caſus, quos Ordinarij locorum ſibi reſeruarunt, vel in poſterum reſeruabunt. In quibus omnibus iam enumeratis caſibus dumtaxat, & ſublata etiam pœna inhabilitatis audiendi Confeſſiones eadem Sacra Congregation. vult, & mandat dictum Decretum in ſua firmitate, & priſtino robore permanere: ac præterea declarat eos quidem Sacerdotes, tam ſeculares, quam Regulares, qui aliquo ex priuilegijs, indultis, & facultatibus in ſupradicto Decreto expreſſis ſuffulti fuerint, poſſe iuxta eorum priuilegia, indulta, & facultates vſu ante idem Decretum receptas, & quæ ſub alijs reuocationibus non comprehenduntur, tantum, & non aliàs abſoluere à caſibus in præſenti declaratione non comprehenſis, alijs verò Sacerdotibus huiuſmodi priuilegia non habentibus nihil de nouo concedit. Sed ne locorum Ordinarij, ad quos caſuum reſeruatio ſpectat ea in re modum excedant, eadem ſacra Congregat. illos rurſus magnopere admonendos cenſet, vt nõ paſſim, ſed cum id videbitur communi bono expedire,

atq;

atrociorum tantum, & grauiorum criminum abſolutionem ſibi reſeruent, quorum reſeruatio ad Chriſtianam diſciplinam retinendam conferat in ædificationē, non autem in deſtructionem cedat, ne alioquin Sacramenti Pœnitentiæ miniſtrorum coarctata poteſtate Sanctæ Matris Eccleſiæ piæ menti contrarius effectus ſubſequatur. Prohibet etiam ne ſibi ſuperflue reſeruent caſus in Bulla die Cœnæ Domini legi conſueta contentos, neque alios Sedi Apoſtolicę ſpecialiter reſeruatos, facultatem vero, & licentiam abſoluendi à caſibus reſeruatis, quam in ſcriptis tantum concedi permittebatur, etiam ſola viua voce concedi poſſe declarat. Cæterum ne quis ſacerdotum ſecularium, aut Regularium ſub prætextu, quod per primum dictum Decretum non fuerit ſufficiēter eorum ſpecialibus priuilegijs derogatum eidem Decreto, ſicut præfertur, declarato contrauenire audeat, Sanctitas ſua conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis omnibus in fauorem quorumcunque Ordinum, ſeu inſtitutorum, Regularium, aut Sacerdotum, tam ſecularium, quam Regularium editis; nec non eorundem Ordinum, ſeu inſtitutorum, atque etiam Eccleſiarum, & Monaſteriorum, & aliorum ſecularium, ſeu regularium locorum quorumcunq; etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, priuilegijs quoque indultis, & litteris Apoſtolicis, etiam Mari magno, ſeu Bulla aurea, aut alias nuncupatis, eiſdem Ordinibus, ſeu inſtitutis, atque etiam Eccleſijs, & monaſterijs, & ſecularibus, ſeu regularibus locis, aut perſonis, ſub quibuſcunque tenoribus, & formis, ac cum quibuſuis etiam derogatoriarum derogatorijs, aliiſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, nec non irritantibus, & aliis decretis, etiam motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, aut alias quomodolibet, etiam per viam communicationis, ſeu extenſionis cōceſſis, atque etiam iteratis vicibus approbatis, & innouatis, etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione, de illis, eorumque totis tenoribus, & formis, ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & indiuidua, ac de verbo ad verbū, non autem per clauſulas generales idem importantes mentio, ſeu quæuis alia expreſſio habenda, aut alia exquiſita forma ſeruanda eſſet, tenores huiuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum, nihil penitus omiſſo, & forma in illis tradita obſeruata inſerti forent, præſentibus pro expreſſis habens, quoad ea, quæ præſentibus obſeruantur, illis alias in ſuo robore permanſuris, hac vice dumtaxat ſpecialiter, & expreſſe derogat, contrariis quibuſcunque non obſtantibus. Romæ die 26. Nouembri. 1602.

Alexand. Card. Florentius Epiſc. Præneſtin. Hieron. Agucch. Secret.

Decretum eiuſdem Sanctæ Congreg. de S. D. Pauli V. felicis recordationis, mandato editum, quo confirmantur, & innouantur contenta in ſupradicto Decreto.

187 QVoniam Sacra Congreg. Cardinalium negotiis Epiſcoporum, ac Regularium præpoſitorum nuper accepit quamplures Regulares tantum facultatis, ſeu priuilegii ab Apoſt. Sede ſibi conceſſum, profiteri, vt etiam à caſibus locorum Ordinariis in eorum diœceſibus reſeruatis, abſque alia ipſorum Ordinariorum licentia, pœnitentes abſoluere minimè dubitent, nonnulloſque alios in decreto prohibitionis, abſolutionis à caſibus Sedi Apoſt. vel locorum Ordinarius reſeruatis die 9. Ianuarii 1601. felicis record. Clement. Papæ VIII. iuſſu edito, nec non in declaratione illius eodem Clement. Pontif. iubente, die 26. Nouembris 1602. promulgata, excommunicationes Sedi, vel Ordinariis prædictis reſeruatas minimè comprehenſas aſſerere: vnde fit vt metus quo homines à peccando coercentur, abſolutionis facilitate exoleſcat. Ideo Sacra eadem Congreg. de S. D. N. Pauli V. ſpeciali mandato, viuę vocis oraculo deſuper habito, decretum huiuſmodi, illiuſque declarationem, nec non cenſuras, & pœnas in eis contentas, omnia confirmanda, atque innouanda operæ pretium duxit, prout per præſentes cōfirmat, atque innouat, ab omnibuſque Sacerdotibus, tam ſecularibus, quam Regularibus, quorumuis Ordinum, etiam Mendicantium, Militiarum, Congregationum, ac cuiuſuis alterius inſtituti etiam neceſſario exprimendi, quouis nomine nuncupetur, inuiolabiliter obſeruari, ac inſuper, vt nulli ex Sacerdotibus prædictis, quibuſcunque priuilegiis, indultis, & facultatibus ſuffulti, ab excommunicationib. vel à caſibus eiſdē Ordinariis, vel Sedi Apoſt. reſeruatis, tā ad forum cōtentioſū eorūdē Ordinariorū deductis, q̄ nō deductis præterquam in mortis articulo, abſoluere audeant, vel præſumāt, vel eorum aliquis audeat, vel præſumat, ſub eiſdem cenſuris, & pœnis eo ipſo, & abſq. alia declaratione incurrendis, mandat, & præcipit. Non obſtantibus omnibus, quæ idem Clement. VIII. in decreto, & declaratione huiuſmodi voluit nō obſtare. Dat. Romæ 7. Ianu. 1617. *Ant. Card. Saulius V. Theat. Secret.*

Sequuntur litteræ eiuſdem Sacræ Congregationis ad Archiepiſcopum Neapolitanum, in quibus circa caſuum reſeruationem regulæ dantur vtiliſſimæ.

188 ILluſtriſſime, & Reuerendiſſime Domine accipiet Illuſtriſſ. Amplitudo Veſtra vnà cum hiſce litteris exemplum declarationis, quam Sacra Congreg. S. R. E. Cardinalium negotiis, & conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium præpoſita, de expreſſo Sanctiſſimi D. N. mandato nuper edidit ſuper decreto de prohibita abſolutione à caſibus reſeruatis die 9. Ianuarii 1601. promulgato, quod in ſuis Diœceſibus Oſtienſi, & Neapolitana publicandū, ac ſtudioſè obſeruandum diligenter curabit. Cum autem locorum Ordinarii magna ex parte indicē, ſeu notam ſingulorum caſuum à ſe reſeruatorum huc miſerint, compertum eſt in hoc genere varie quid à variis admiſsū fuiſſe, quod aliqua emēdatione indigeret, quoſdam nimirum quædam reſeruaſſe, quæ iam Apoſt. Sedes ſibi reſeruaret; alios alia, quæ minimè expediebant, nonnullos verò in ea re modum exceſſiſſe, vt nullum fere ſupereſſet peccatum, quod non ſibi vendicaret indifferens illa ſeruandi ratio, quæ (vt neceſſe erat) res pleraſque leuis momenti, & alioquin Concilii Tridentini, aliorumque Sacrorum Canonum ſententiæ parum congruentes complectebatur: Verum, quia nondum

ſatis hic explorata erat cuiuſque loci conditio, ac neceſſitas non potuit vnicuique reſeruationem huiuſmodi ſigillatim modus, ac temperamentum, quod res poſcebat adhiberi. Nec ſanè debuit vna eademque regula omnibus Eccleſijs præſcribi, quandoquidem alia alibi magis conuenire certum eſt, & fieri vix poteſt, vt omnia omnibus in locis æque probentur, & profint. Quæ cum ita ſint viſum eſt eidem S. Congreg. præter illam declarationem priuatas quoque litteras ad ſingulos Ordinarios mittere, quib. moneant, vt ſimul, ac eas acceperint, omnes caſus ſibi iam olim reſeruatos, adhibitis aliquibus pietate, & doctrina præſtantibus viris, de integro diſcutiant, diligenterque examinent, & ad ipſius decreti iam declarati normam accommodent, eorum multitudinem ſic reſecantes, vt ad quam pauciſſimos, eoſque maximè neceſſarios redigantur ijdem caſus, vnde ſalutaris ille ſequatur effectus, cuius cauſa hæc reſeruandi atrociores quoſdam caſus, Epiſcopis in ſua cuique diœceſi tributa eſt auctoritas.

Præcipuè verò hæc monenda cenſet Sacra Congregat. vt videant ipſi Ordinarii, nè illos caſus promiſcuè reſeruent, quibus annexa eſt excommunicatio maior à iure impoſita, cuius abſolutio nemini reſeruata ſit, niſi forte propter frequentiam, ſcandalum, aut aliam neceſſariam cauſam, aliqui huiuſmodi caſus nominatim reſeruandi viderentur. Neque caſus, in quibus abſolutio niſi cum reſtitutione, vel executione eorum, ad quæ pœnitentes tenentur, non confertur: neque illos qui etiamſi mortale peccatũ inducant, circa res tamen parui momenti verſantur, & frequenter inter idiotas euenire ſolent, vti damni dati, & ſimilium. In peccatis etiam carnalibus reſeruandis multa vtantur circumſpectione, propter periculum ſcandalorum, in his maximè perſonis, in quas ob acceſſum ad Confeſſarios extraordinarios, vel frequentem reditum ad ordinarios, ſuſpicionis aliquid cadere poteſt. Poſtremò eam poſſimum ineant, ac ſequantur rationem, quæ conſideratis diligenter cuiuſque Prouinciæ, ac populorum moribus, natura, ac propenſione magis in domino expedire videbitur. Poſtquam autem ab his peracta deſcriptaque fuerit hæc moderatio, vnuſquiſque eam primo quoque tempore ad me perferendam curet, addita inſuper cauſa, quæ cuiuſque caſus reſeruationem potiſſimum ſuaſerit. Hoc enim S. D. N. deliberatum eſt, vt poſtmodum ſingulæ huiuſmodi reſeruationes diſtinctius examinentur, quo perfectè tandem adiutrice Dei gratia opportunũ ijs incommodis remedium adhibeatur. Interim de ipſius Sanctitatis ſuæ mandato ijdem Ordinarij monentur, vt per totam ſuam diœceſim, ac præſertim ijs locis, qui à Ciuitate, & Cathedrali Sede longius remoti ſunt Pœnitentiarios, alioſque Sacerdotes conſtituant, ac delegent, quibus facultatem abſoluendi à caſibus ſibi reſeruatis concedant, ita vt his quoque liceat eandem aliis Confeſſariis, ſi opus ſit, etiam viua voce impartiri: idque maximè in ſolemnioribus, & præcipuis anni feſtiuitatib. vt peccatores, quibus obuia, & facilis fuerit huiuſmodi Sacerdotum copia, ad peragendam Confeſſionem alliciantur, qui alioquin plærique, vel ob id ipſum ommittere poſſent, ſi neceſſe haberent Pœnitentiæ Miniſtros, quibus indigent, longius quærere. In eam igitur curam, quantum in ſe erit ſedulò incumbet Illuſtriſſ. Amplitudo veſtra, vt hæc omnia ex ſanctitatis ſuæ, & Sacræ Congregat. mente debitæ executioni mandentur, ea diligentia, eoque zelo vbique adhibito, quem optimos quiſque paſtor erga animarum ſibi creditarum ſalutem præ ſe ferre debet: vt autem apud ſe, ſucceſſoreſque ſuos perpetuum extet monumentum, quid hic circa totam hanc reſeruandi rationem deliberatum ſit, dabuit operam vt hæ litteræ vna cum ipſo Decreto, ac declaratione in publicis ſuarum Curiarum Epiſcopalium actis integre deſcribantur. Eas verò cum primum acceperit, dignabitur facere nos ea de re certiores, miſſura poſtea, quãto citius fieri poterit, expetitum nouæ reſeruationis indicem ex præſcripto huiuſce mandati confectum. Quæ omnia mandante ipſa Sacra Congregat. ego Illuſtriſſimæ D. V. ſcripſi, Deum precatus, vt eandem quãdiutiſſime incolumen tueatur. Romæ die 26. Nouembris 1602. Dignabitur etiam Amplitudo V. Illuſtriſſ. operã dare, vt Prælatis inferioris Ordinis exemptis, ſeu nullius diœceſis, ſeu qui ſint in ſua Prouincia, innoteſcat Decretum hiſce litteris incluſum, tum etiã hæc reliqua, quæ ei ſcribuntur ſuper caſuum reſeruatione. Alexander Card. Florent.

SVMMARIVM.

1 *Caſus in quibus tantum cadat Epiſcoporum reſeruatio, nulli certi dari poſſunt.*
2 *Caſus numerantur quos Epiſcopi ſibi reſeruare conſueuerunt.*
3 *Homicidium voluntarium quod dicatur?*
4 *Homicida ſui aggreſſoris ad defenſionem vitæ propriæ cum moderatione inculpatæ tutelæ, non peccat, nec tenetur ad reſtitutionem, nec eſt irregularis.*
5 *Moderamen inculpatæ tutelæ non dicitur ſeruare, qui occidit ſi fugiendo euadere poſſit, niſi fuga ſit illi valde dedecoroſa.*
6 *Innaſorem licet occidere pro defendendis proprijs bonis, quando ſunt ordinata, vt media ad conſeruationem vitæ.*
7 *Innaſorem licet occidere pro defenſione ſui honoris, vel integritate ſui corporis.*
8 *Defendere vitam, ſeu bona proximi licet vſque ad occiſionem iniuſti aggreſſoris, quando aliter illa defenſio expediri non potuerit.*
9 *Declaratur locus* Matth. 26.
10 *Irregularis non fit defendens proximum vſque ad occiſionem, vel mutilationem aggreſſoris.*
11 *Declaratur L. vt vim vi, ff. de iuſt. & iur.*
12 *Mandans, & mandatarius cenſentur vnum idemque delictum committere, ſalsem ratione finis.*
13 *Mandans punitur eadem pœna, qua puniri debet mandatarius.*
14 *Conſulens delictum punitur eadem pœna, qua ipſe delinquens.*
15 *Auxiliũ præſtans in delicto punitur prout ipſe delinquens.*
16 *Homicidium affert nocumentum irreparabile, quia tollit vitam humanam, quæ ex bonis temporalibus ſummum eſt.*
17 *Iuramentum veliciturn & honeſtum ſit, tres comites habere debet.*
18 *Periurium eſt mendacium iuramento firmatum.*
19 *Periurium in iuramento aſſertorio ſemper, & indiſtinctè eſt peccatum mortale.*
20 *Iurans falſum putans eſſe verum quando peccet.*
21 *Iuramentum promiſſorium, cui deeſt veritas, an ſemper inducas peccatum mortale?*

Iuramenti

22 *Iuramenti promiſſorij violatio in re leui, & parua ſolum inducit peccatum veniale.*
23 *Teſtis falſus vt aliquis dicatur, falſique panam incurrat, quæ neceſſaria ſint.*
24 *Teſtis à iudice legitimè interrogatus de veritate dicenda non ſolum falſus eſt ſi falſum dicit, ſed etiam ſi veritatem celat ſcienter in damnum proximi.*
25 *Falſum deponens in iudicio includitur ſub reſeruatione huius ſecundi caſus.*
26 *Teſtimonium ferens non iuratus ſi falſum dicat, ordinaria plectendus eſt pœna.*
27 *Falſum deponens ſine dolo, non eſt ordinaria pœna falſi plectendus.*
28 *Interpretatio in dubio ſemper fieri debet, vt quis excuſetur à periurio.*
29 *Ad euitandam teſtium falſitatem eorum dicta ſunt impropriè intelligenda.*
30 *Falſitas nemini nocua pœna ordinaria non punitur.*
31 *Falſum teſtimonium dolosè dicens, quod tamen non valuit, ordinaria pœna non eſt puniendus.*
32 *Falſitas tria eſſentialia requirit, dolum ſcilicet, mutationem veritatis, & quod alteri noceat.*
33 *Teſtis, qui interrogatur de aliqua re ſibi commiſſa ſub ſigillo ſecreti, quando teneatur reuelare factum occultum?*
34 *Falſum deponens circa extrinſeca, & extra factum principale, non dicitur falſus.*
35 *Periurium quam graue ſit peccatum oſtenditur.*
36 *Periurus non ſatis facit ſi dicat ſe falſum depoſuiſſe, quia tunc ei fides non adhibetur, quamuis ſit in articulo mortis.*
37 *Periurium eſt grauius adulterio.*
38 *Declaratur text. in cap. quod in omnibus 32. q. 7.*
39 *Declaratur tex. in cap. at ſi clerici, §. de adulteris, de iudicijs.*
40 *Periurium homicidio grauius eſt, & num. 41.*
42 *Periuria apud varias nationes quibus pœnis puniebantur.*
43 *Periuri puniuntur pœna depoſitionis ab Ordine.*
44 *Periuri beneficijs eccleſiaſticis obtentis priuantur.*
45 *Periurio facta collatio eſt nulla.*
46 *Pondus illud dicitur falſum, quod vnquam tranſiit per manus affinatorum.*
47 *Ponderibus, & menſuris falſis vtens, falſum dicitur committere.*
48 *Ponderibus, & menſuris falſis vtens, quomodo ad reſtitutionem obligetur.*
49 *De adulterantibus, & vtentibus falſis ponderibus, & menſuris, referuntur plures Doctores.*
50 *Vinum lympbatum vendens quas pœnas incurrat, remiſſiue.*
51 *Vinum vetus cum muſto admiſcens quam pœnam incurrat, remiſſiue.*
52 *Pharmacopolæ vendentes medicinas adulteratas quas pœnas incurrant.*
53 *Pecunia qui prius vſi fuiſſent, oſtenditur.*
54 *Denarij, quibus fuit venditus Dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui fuerint.*
55 *Monetam cudere ad Principem ſolum, & Reſpublicam ſpectat.*
56 *Moneta vt probata, & legitima ſit, qua continere debeat, oſtenditur.*
57 *Moneta adulterari, falſificari, ſeu corrumpi quibus modis dicatur.*
58 *Monetam exudens alia effigie, quam effigie Principis illius Regni, vbi habitat, vel falſificans monetam alterius Principis, à pœnis excuſatur.*

59 *Monetam Principis tondentes, vel radentes eiſdem ſubijciuntur pœnis, quibus eam adulterantes.*
60 *Monetam iuſtum pondus excedentem tondens, & minuens, atque eam iuſtum pondus reducens, an in pœnam incidat? oſtenditur.*
61 *Monetam reprobatam vitiantes non puniuntur.*
62 *Monetam falſam falſificantes non incidunt in pœnas.*
63 *Monetam minoris valoris fabricans, vel tondens modicam quantitatem excuſatur à pœnis ordinarijs.*
64 *Monetam falſam expendentes, eadem pœna puniuntur, qua afficiuntur illam adulterantes, vel radentes.*
65 *Intelligo ſi ſcienter falſam expendant.*
66 *Ignorantia quomodo in hoc caſu probetur, oſtenditur.*
67 *Monetam falſam expendens, ſi doceat à quo illam habuit, nulla lege puniri debet, & referuntur alij caſus in quibus poteſt excuſari.*
68 *Monetam corrumpens, fabricans, tondens, vel ſcienter expendens, igne comburitur, & eius bona fiſco vendicantur.*
69 *Domus in qua fabricatur moneta falſa ſciente domino, cedit fiſco.*
70 *Vidua excuſatur à ſcientia fabricationis falſæ monetæ caſu in eius domo.*
71 *Referuntur Doctores de hac materia plenè agentes.*
72 *Violatores Eccleſiarũ immunitatis, & libertatis eccleſiaſticæ bodie abſolui nõ poſſunt à Confeſſarijs ſecularibus, vel regularibus, etiam vigore ſuorum priuilegiorum.*
73 *Incendiarius dicitur ille, qui malo animo auctoritate propria incendit aliena.*
74 *Incendium connumeratur inter caſus fortuitos.*
75 *Conductor propter incendium ad damni æſtimationem non tenetur, nec ad reſtitutionem in foro conſcientiæ, niſi conſtet de culpa, vel negligentia ipſius.*
76 *Incendiarius ad damna, & intereſſe tenetur ſi fuerit lata culpa.*
77 *Incendiarius ad damna, & intereſſe tenetur, ſi incendium ex ſua nimia negligentia fiat.*
78 *Incendium à quibus in dubio emiſſum præſumatur, remiſſiuè.*
79 *Dominus de incendio per familiam admiſſo vtrum ne, & quando teneatur? remiſſiuè.*
80 *Incendiarijs quæcunque pertinentia, remiſſiuè.*
81 *Arborum, & vitium inciſores tenentur ad omne damnũ, quod earum dominus ex ipſa inciſione patitur, & quomodo ſit facienda reſtitutio, oſtenditur.*
82 *Arborum inciſor, quę in ſuo ſolo plantata fuerunt ab alio, vel in eo radices egerunt an peccet, teneaturque ad reſtitutionem? oſtenditur.*
83 *Vitis dicitur arbor frugifera.*
84 *Vites, aliaſque arbores incidens non damni cauſa, vel iniuria, ſed voracitatis, & rapacitatis naturalis, non incidit ſub reſeruatione quinti caſus.*
85 *Blaſphemia eſt de reſeruatis Epiſcopo.*
86 *Blaſphemare eſt dicere tacite, vel expreſſe, verbo, vel ſcripto contra Deum, aut eius Sanctos quidpiam contumelioſum.*
87 *Blaſphemia alia hæreticalis, alia ſimplex.*
88 *Blaſphemia hæreticalis eſt illa, quæ cum hæreſi connexionem habet.*
89 *Inquiſitores contra hæreticam prauitatem priuatiuè cognoſcunt de blaſphemijs hæreticalibus, & contra conſuetum blaſphemare, & monitum blaſphemare non ceſſantem.*
90 *Pœna quæ imponi ſolet ab Inquiſitoribus pro hæreticalibus blaſphemijs, oſtenditur.*

Digitized by Google

91 *Blasphemia simplex est illa, quæ non repugnat iis, quæ tenemur credere.*
92 *Blasphemiæ simplicis quæ iurationes sint, ostenditur.*
93 *Episcopi de blasphemijs, quæ hæreticales non sunt, cognoscunt, & puniunt.*
94 *Blasphemia simplicis crimen est mixti fori.*
95 *Ecclesiasticus iudex si prius de crimine mixti fori cognoscens penam leuem imposuerit, iure optimo poterit secularis de eadem causa iudicare, supplerique vsque ad condignam condemnationem.*
96 *Blasphemiæ peccatum quam detestabile sit in Sacra Scriptura, ostenditur.*
97 *Blasphemi quibus penis iure Pontificio puniuntur.*
98 *Blasphemi in Synodo Lateranens. quibus penis afficiantur.*
99 *Iulius III. quas penas aduersus eos instituerit, ostenditur.*
100 *Pius V. in blasphemos quomodo inquirendum, & animadvertendum, sua Constit. sancinit.*
101 *Blasphemi iure Ciuili mortis pœna puniebantur.*
102 *Blasphemi quibus penis apud Lusitanos, & Hispanos puniuntur.*
103 *Blasphematores apud Gallos quomodo mulctantur.*
104 *Blasphemantibus, quæ pœnæ imponantur apud Neapolitanos.*
105 *Blasphemantes à penis ordinarijs, quando possint excusari, remissiuè.*
106 *Parentes percutientes quam graue peccatum faciant, ostenditur multis Sacræ Scripturæ locis.*
107 *Parentes percutiens potest hæreditate priuari.*
108 *Filius verberans patrem, nec ille pater, nec ille filius est censendus,*
109 *Pater, vel mater non præsumitur qui filium non diligit.*
110 *Salomonis Regis iudicium pro cognoscenda matre ex duabus infantem postulantibus refertur.*
111 *Caroli magni simile iudicium, refertur.*
112 *Alphonso Aragoniæ Regi simile factum accidisse ostenditur.*
113 *Filius etiã leuiter patrem percutiens, peccat mortaliter.*
114 *Parentum appellatione in præsenti materia veniunt solum pater, auus, ama, & alij ascendentes.*
115 *Filius percutiens, vel occidens patrem venientem contra fidem Christi non punitur.*
116 *Patrem ad sui defensionem percutiens, vel occidens, non dicitur parricida.*
117 *Furiosus percutiens patrẽ non incidit in pœnas parricidij.*
118 *Patrem sine dolo percutiens, vel occidens, non punitur vt parricida.*
119 *Filius occidens patrem suum, ignorans sibi patrem esse non punitur vt parricida.*
120 *Magica ars qua sit remissiuè.*
121 *Diuinatio quotuplex sit.*
122 *Superstitio qua dicatur.*
123 *Diuinatio qua fit per dæmonũ inuocationem sapit hæresim, & sic diuinantes possunt per Inquisitores coerceri.*
124 *Inquisitores cõtra hæreticam prauitatem habent auctoritatem, & ius inquirendi contra diuinantes, & sortilegos, quotiescunque aliqua admiscent, qua hæresim sapiant.*
125 *Inuocatio facta ad id, quod est dæmonis natura non sapit hæresim.*
126 *Poesia, vel carmina amatoria, an vim aliquam habeant naturalem homines inuitos alliciendi ad amandum? remissiuè.*
127 *Augures, qui dicantur? remissiuè.*
128 *Sortilegi, qui sint? remissiuè.*
129 *Necromantici qui dicantur, & eorum materia? remissiuè.*
130 *Chiromantici superstitiosè faciunt per manuum lineas bonam, vel malam fortunam indicantes, secus si complexiones, humores, & aptitudinem.*
131 *Ægyptianam de bona, vel mala fortuna interrogare, quando sit peccatum?*
132 *Somniantes putantes omnia per somnia sibi visa esse vera, & diuinitus sibi immissa, peccant mortaliter.*
133 *Astrologi qui dicantur? remissiuè.*
134 *Astrologiam iudiciariam exercentes quas penas bodie incurrant, ostenditur.*
135 *Eucharistia sanctissima abutentes sunt suspecti de hæresi, & curiæ seculari tradantur.*
136 *Abortum procurantes, consultantes, & quocunque modo consentientes, quibus penis per Constitut. Sixti Quinti, & Gregorij Decimiquarti puniantur.*
137 *Animari fœtus in homine dicitur per infusionem animæ rationalis, quæ in masculo fit post quadraginta dies, in fœmina vero post 80.*
138 *Masculus, vel fœmina an sit si dubitetur, præsumendum est esse animatum post quadraginta dies.*
139 *Abortum consulens rei, qua dubitat esse prægnantem, non est irregularis, si non apparet de aborto.*
140 *Fœtus postquam est vinificatus si occidatur, verum homicidium committi dicitur.*
141 *Abortui causam præbens sit irregularis, etiamsi dubium sit an fœtus esset vinificatus.*
142 *Abortioni causam dans, vel recipiens poculum, quando vt homicida puniatur? remissiuè.*
143 *Exponentes proprios partus, feris peiores.*
144 *Pater exponens filium legitimum, & naturalem, vel naturalem tantum, arbitrio iudicis est puniendus.*
145 *Pater exponens filium, siue alius eo consentiente, vel ratũ habente, amittit ius filiationis.*
146 *Pater exponens filiam, licet perdat patriam potestatem, non per hoc eximitur ab onere dotandi.*
147 *Parentes grauiter peccant, qui filios exponunt si eos nutrire, & alere commodè possunt.*
148 *Infantes expositos spurios esse censendos, tenet vna sent.*
149 *Naturales tamen esse iudicandos, existimat altera opinio.*
150 *Legitimos tamen, ac successionum, ordinum, & dignitatũ capaces esse, tenet verior sententia.*
151 *Expositi non sunt capaces censendi vbi habentur statuta requirentia qualitatem nobilitatis, & alia huiusmodi.*
152 *Expositus est ciuis illius loci, & ciuitatis cui exponitur.*
153 *Consanguitas dicitur quasi sanguinis vnitas, & consanguinei quasi eodem sanguine imbui.*
154 *Consanguinitas est vinculum personarum ab eodem stipite descendentium, carnali propagatione contractum.*
155 *Consanguinitas per gradus, & lineas distinguitur.*
156 *Linea quotuplex dicatur?*
157 *Qualibet ex his lineis per gradus distinguitur.*
158 *In linea recta ascendentium, & descendentium, vtroque iure inspecto, tot sunt gradus, quot sunt personæ, dempta semper ea, à qua incipit computatio.*
159 *In linea transuersa æquali quo gradu vnaquæque persona à communi differt stipite, eo etiam gradu ab altero distat consanguineo.*
160 *In linea transuersa æquali attẽto iure Canonico, quo gradu distat remotior à communi stipite, eo etiam differt ab alio consanguineo.*
161 *Graduum computatio in matrimonijs cõtrahendis secundum ius Canonicum semper facienda est.*
162 *Graduum computatio ad susceptionis, & reliqua ciuilia effectu Cæsareo iure facienda est, nisi aliter de consuetudine receptum sit, vel ipsa lex ciuilis secus statuerit.*

Ma-

163 *Noti inditum bodiè interdicitur cum conſanguineis intra quartum gradum.*

164 *Affinitas ex copula licita dirimit matrimonium vſque ad quartum gradum.*

165 *Affinitas ex copula illicita dirimit matrimonium vſque ad ſecundum gradum.*

166 *Gradus affinitatis quomodo computentur? oſtenditur.*

167 *Affinitas vt contrahatur requiritur ea copula, quæ ſit ſufficiens ad generationem.*

168 *Seminatio fœmina ad generationem non eſt neceſſaria.*

169 *Affinitas oritur ex copula cum fœmina inuita, ignorante, dormiente, ebria, vel inſana.*

170 *Semen alicuius viri ope demonis in uterum fœmineum delatum non inducit affinitatem.*

171 *Affinitas non contrahitur ſi caſu ad ſe traheret uterus fœmineus ſemen viri cum ea ludentis.*

172 *Affinitas oritur ex copula cũ effuſione veri ſeminis, qualis non eſt eunuchorum.*

173 *Affinitas non oritur ex copula ſodomitica.*

174 *Impedimentum publicæ honeſtatis vſque ad quartum gradum extenditur.*

175 *Affinitas non oritur ex matrimonio per verba de præſenti, copula non ſequuta, ſed impedimẽtũ ulterioris gradus.*

176 *Impedimentum publicæ honeſtatis, quando ſimul concurrit cum impedimento affinitatis, vtrumque explicite, vel ſaltem implicite in petitione explicandum eſt.*

177 *Publica honeſtas oritur ex matrimonio nondum conſummato, ſi non ſit inualidum defectu conſenſus.*

178 *Impedimentum publicæ honeſtatis non oritur ex matrimonio rato tantum, vel puerorum.*

179 *Declaratur tex. in cap. inuenis, de ſponſal.*

180 *Impedimentum publicæ honeſtatis non oritur ex matrimonio celebrato ſub conditione de futuro antequã adimpleatur conditio.*

181 *Contractus non obligat ante conditionis euentum.*

182 *Impedimentum publicæ honeſtatis ex ſponſalibus validis, & certis oritur in primo gradu.*

183 *Impedimentum publicæ honeſtatis non inducitur quando aliquis ficte conſentit.*

184 *Impedimẽtum ex ſponſalibus, aut matrimonijs metu, aut errore perſonæ, nullum naſcitur.*

185 *Impedimentum publicæ honeſtatis non oritur ex ſponſalibus conditionatis ante euentum conditionis.*

186 *Impedimentum publicæ honeſtatis non oritur ex ſponſalibus contractis a parentibus nomine filiorum ſine eorum conſenſu.*

187 *Impedimentum publicæ honeſtatis oritur ex ſponſalibus quacunque ratione irritis, quando ipſa publica ſunt, & nullitas occulta.*

188 *Impedimentum publicæ honeſtatis contractũ ex ſponſalibus validis, & certis, nõ ceſſat quando ſponſalia diſſoluuntur mutuo contrahentium conſenſu.*

189 *Cognatio legalis quando impediat, & dirimat matrimonium? oſtenditur.*

EPISCOPI QVORVM caſuum abſolutionem ſibi reſeruare conſueuerunt?

ALLEGATIO LI.

1 NVlli poſſunt dari, aut tradi certi caſus, in quibus tantum cadat Epiſcoporum reſeruatio, vt tradit *Nauarr. in man. cap. 27. num. 262. in fine*: ipſi enim *Barboſa de poteſt. Epiſc. Pars III.* coſideratis diligenter ſuarum prouinciarum, ac populorũ moribus huiſmodi reſeruationem ad animarum ſalutem facere poterunt, dummodo non ſit de exceptis Alleg. præcedenti.

2 Caſus igitur quos ipſimet Epiſcopi ſibi, vel de iure, vel de conſuetudine reſeruant, ſunt plures, quorum quatuor nobis refert *Benedict. XI. in Extrauag. inter cunctas, de priuileg.* alijque propter frequentiam ſcandali, aliamque neceſſariam cauſam ſolent communiter reſeruari, vt in ſequentibus. Primus. Epiſcopis reſeruari ſolet illorum abſolutio, qui homicidium voluntarium commiſerunt. Secundus. Qui falſum in iudicio teſtimonium, ſiue in gratiam, ſiue in alicuius damnũ depoſuerint. Tertius. qui ſtateras, mẽſuras, monetasue adulterauerint, corruperintue. Quartus. Qui libertatẽ, ſiue immunitatẽ Eccleſiæ violauerint. Quintus. Incẽdiarij, & qui damni, iniuriæue cauſa vites, vel arbores alienas inciderint. Sextus. Qui blaſphemiam publicam, & notoriam protulerint. Septimus. Qui parentes percuſſerint. Octauus. Qui ad magicas artes venificia ſuperſtitiones, & alia huius generis, ſacrificue rebus abutuntur. Nonus. Qui abortum procurauerint. Decimus. Qui pijs locis infantes expoſuerint, cum habeant vnde ipſos alant, neque eorum locorum damna reſarcierint. Vndecimus. Qui matrimonium contraxerint in gradibus prohibitis. Hi ſunt principaliores caſus, qui, veluti atrociora, & grauiora crimina, ab Epiſcopis reſeruari ſolent, in quorum tamen arbitrio erit iuxta ſuarum diœceſum, ac populorum mores plures, alios, paucioresue reſeruare, in Confeſſariorum verò commoditatem breuis in quolibet prædictorum faciẽda erit à nobis explicatio.

PRIMVS CASVS.

QVI HOMICIDIVM voluntarium commiſerint.

3 HOmicidium voluntarium dicitur id, quod dolo malo, animo occidendi cõmittitur, *l. 1. ff. de Sicar. Carter. §. homicidium, nu. 2.* Vel ſecundum alios, ad homicidium voluntarium requiritur, vt ſit illicitum intentum in ſe, ſaltem æquipollenter, alias quã vitandæ mortis cauſa commiſſum, quaſi requiratur, quod ſit intentum in ſe, aut ſaltem in cauſa, quę ſit proxima, vel ex ſe ordinata ad mortem. *Nauar. in man. cap. 27. num. 238. & 240. Couarr. in Clement. ſi furioſus, pa. 1. in initio, num. 1. & 2.* Verbi gr. dedit quis alteri venenum ſcienter mortiferum licet non intenderit mortem illius, eſt voluntarium homicidiũ, ſi ex veneno moritur. Similiter de eo, qui laceſſitus leui iniuria ab amico, illum quæſiuit animo eum leuiter percutiendi, & inuentum in capite eſſe, abſque intentione occidendi percuſſit, ex qua percuſſione ille mortuus eſt, in quo caſu percutiens, quamuis non haberet animum occidendi, quia tamen fecit actum ſua natura directiuum ad mortem, dicetur voluntarie occidiſſe, & ita viſus eſt ſentire *Nauarr. conſi. 28. de homicid.* Similiter etiam de percutiente voluntarie prægnantẽ, vel inferente vulnus nõ intendens occidere, nam ſi mors ſequatur, dicetur voluntum in ſua cauſa, cũ percutiens potuerit hunc caſum præcogitare, & dicitur voluntariũ, vt diſtinguatur à caſuali, vel effecto à furioſo, dormiẽte, & ſimilibus, vt tamen inclu dat, cũ qui occurrens inimico ſuo, illi occidit, vtroque

enim casu dicitur homicida voluntarius, cum voluntas casu, vel vsu rationis absorpta non fuerit, ita *Leli. Zechi. de casibus reseruatis casu 13. vers. secundo.* Voluntas enim in homicidium ferri potest, vel directe & per se: vel indirecte & per accidens. Directe, quando quis habet animum occidendi, & occidit, & ista est perfecta, propriaque homicidij malitia, & proprium homicidiũ voluntarium, *l. 1. C. de Siccar. l. 1. §. dimus, ff. eodem.* Indirecte autem fertur voluntas in homicidium quoties fertur in id, ex quo immediate, & per se sequitur homicidium, sicuti ex percussionibus, & vulneribus, ex quibus per se, & vt plurimum, sequitur mors. Itaut non solum dicatur voluntarium homicidium, quod est intentum ex causa propria, vel immediate, vel per se ordinata ad homicidium, vt dixerunt *Couarr. & Nauarr. dictis locis*, sed sufficit, vt sit talis, vt ex illa, vel semper, vel frequenter, vel in pluribus solitum sit sequi homicidium, *Caietan. 2. 2. quæst. 64. artic. 8. Azor. instit. moral. par. 3. l. 2. c. 14. versic. tertio notandum.* Quamuis hæc ad forum exterius, vbi coniecturis, & indicijs cognoscitur animus, sint vera; quoad forum tamen interius, de quo loquimur, non iudicabitur homicida voluntarius, qui præter scientiam, & intentionem occidit, voluntas enim non solum distinguit peccatum à non peccato, sed etiam diuersificat peccati speciem, vt clare patet ex *Philosopho in ethic.* ita *Gambar. de casibus reserua. in casu homicida voluntarij, nu. 5. fol. 207. versa, & nu. 9. cum Ioan. Andr. in cap. de infantibus, de his, qui filias occider.* resoluit homicidam voluntarium dici, qui præ ira subdita, & intrinxa committit homicidium.

4 Primo limita in homicida sui aggressoris ad defensionem vitæ propriæ, cum moderamine inculpatæ tutelæ, is enim non dicitur homicida voluntarius, sed necessarius, nec peccat, nec tenetur ad restitutionem, nec est irregularis, *l. vt vim vi, ff. de iust. & iure, clem. si furiosus, de homi. Clar. in §. homicidium, num. 24. Couarr. in d. Clement. si furiosus. par. 3. §. vnic. numer. 1. Gomez tom. 3. variar. capit. 3. numer. 20. Mascard. de probat. conclus. 1126.* plures refert Doctores *Cened. ad Decretũ collect. 29. numer. 2.* quibus adde *Farinac. in praxi crim. quæst. 125. num. 3. & 10. Christ. de Paz in scholys ad leges stylí l. 58. à num. 2. Bernard. Graua. ad pract. Camera imper. libr. 2. conclus. 110. Aloys. Ricc. in collect. decis. part. 4. collect. 792. Petr. Caball. in tract. de omni genere homicidij, nume. 93. Cardoso in praxi iudicum, & aduocat. verbo homicidium. nu. 5. P. Molina, de iustit. tom. 4. tract. 3. disput. 11. à princip. Lessi. eodem tract. lib. 2. cap. 9. à num. 41. Rebello de obligat. iustit. part. 1. libro 3. q. 12. à princip. Azor. instit. moral. part. 3. lib. 2. caput. 1. à princip. & in nostris terminis Lel. Zech. de casibus reseruatis. casu 13. de homicid. vers. quarto fallit, Gambarus eadem tr. verbo homicida voluntarij, num. 7.* Vbi tamen quis fuga accepta saluti suæ consulere potest, se subsistere non debet, sed fugam capessere, nisi illi sit valde dedecorosa, vt contingere potest in viro illustri, vel nobili. Vnde si inuasus sit religiosus, vel clericus, vel homo inferioris notæ, & sortis, tunc, cũ his fuga non sit ignominiosa, si fugiendo euadere possint, tenentur fugere, & non occidere, alioquin non esset moderamen inculpatæ tutelæ, sed homicidium voluntarium, si occidant, & non fugiant, *Hippol. l. 1. num. 46. & 47. ff. de Siccar. Clar. §. homicidium. num. 32. Menoch. de arbitr. casu 177. nu. 14. Farinac. dict. quæstion. 125. à nume. 121. Paul. Comitol. respons. moral. libr. 4. quæstion. 10. numero 16. Azor. d. capitulo primo quæstione 15. Bernard. Graua. dicta con-*

clus. 110. consider. prima à nume. 24. Leli. Zechi. casu 13. vers. si vero fuga.

6 Secundo limita in homicida pro necessaria defensione rerum suarũ, illi enim licitũ est occidere inuasorem pro defendendis proprijs bonis, quando sunt ordinata vt media ad conseruationem vitæ, *Doctor. in d. leg. vt vim, posit gloss. ibi, verbo iure, & in leg. finem. ff. ad legem Cornel. de Siccarijs. & in leg. 4. ff. ad leg. falcid. & in capit. olim, in 1. de restitut. spoliat. Clar. in d. §. homicidium, nume. 25. Nauarr. in manu. cap. 25. nu. 2. Couarr. d. §. vnic. num. 6. Sot. de iustit. libr. 5. quæst. 1. articul. 8. Menoch. illustri. 1. cap. 18. nume. 5.* plures per *Cened. ad Decretal. collect. 96. numer. 3.* quibus adde *Mich. Graff. tom. 1. commun. opinion. lib. 9. titul. 10. numer. 13. pagin. 964. Farinac. d. quæstion. 125. nu. 21. & 180. Cardoso in praxi iudicum, verbo homicidium, num. 8. Gregor. de Valentia tom. 3. disputat. 5. quæst. 8. puncto 4. num. 3. Tolet. in summ. libr. 5. ca. 6. vers. tertius est casus, Bonacina de casuum conscient. part. 2. casu 23. Sayr. in claui Regia lib. 7. cap. 10. num. 30. Molina d. tract. 3. disputat. 16. num. 1. versic. contrariam, Lessi. d. cap. 9. nu. 66. Rebello d. quæst. 12. numer. 2. Azor. d. capi. 1. quæst. 19. Leli. Zech. d. casu 13. versic. rursus dubitatur,* & est communis opinio saltem in laicis, quamuis in clericis, & de iure Canonico contrarium teneret *Panorm. in capitul. suscepimus, de homicid.* per text. ibi, & plures alij relati per *Cla. & Couarr.* vbi proxime, posti *gloss. in verbo fugiens, in sum. 23. quæstion. 3.* à quibus merito ipsi discedunt, hanc limitationem tenentes etiam de iure Canonico, prout etiam discedit *Molina*, & *Lessi.* vbi proxime, respondentes ad text. quo nititur *Panorm.* dicto loco, videlicet *in cap. 2. de homic. & in d. capitul. suscepimus*, communiter etiam resoluentes posse quẽlibet pro necessaria defensione vitæ, aut rerum suarum occidere aggressorem, etiam clericum sine metu excommunicationis, sic intelligentes *text. in c. si vero, in. vers. si vero, de sent. excomm.* prout intelligit post alios dicens communem, *Gomez d. c. 3. sub n. 20. & Molina d. disput. 16. numero 3. Soar. de censur. disp. 22. sect. 1. sub numero 33.*

7 Tertio limita in homicida ad defensionem sui honoris, verbi gratia, si inuasor illum nobilem alapa, vel fuste, vel verbere percutiat, quando illi valde dedecorosum sit, vel si aliqua puella defendendo integritatem sui corporis, repellendo violentiam stupri, adulterij, sodomiæ, & huiusmodi, inuadentem occidat, quando inuasoris manus votiferando, vel fugiendo non potest euadere, *Leli. Zech. dict. casu 13. versic. vlterius dubitatur. Farinac. d. quæstion. 125. a nume. 41. Lessi. dicto capit. 9. a num. 76. Azor. dicto capitulo primo quæst. 16. cum seqq.*

8 Quarto limita in homicida ad defensionẽ vitæ, seu bonorum proximi, in foro enim conscientiæ quilibet regulariter potest ex iure positiuo, & naturali, cum moderamine inculpatæ tutelæ defendere vitam, seu alia bona proximi, etiam vsque ad occisionem iniusti aggressoris, quando aliter illa defensio expediti non potuerit, *Claud. in repet. lege vi vim nu. 115. vbi Curt. num. 49. Bologn. nume. 75. Hippol. Ruminal. ibidem numero 379. cum sequentibus, Gom. dict. capit. 3. numero 21. Clar. §. homicidium, nu. 27. & 28. Couarr. dict. §. vnico num. 5. Farin. dict. quæst. 125. an. 267. Couar. dict. sect. 1. num. 39. Vinn. tom. 2. commun. opinion. lib. 9. titul. 10. nu. 27. Molina dict. tract. 3. disput. 18. num. 1. Lessi. d. cap. 9. a numero 87.*

Non

9 Non obſtat locus *Matth.* 26. dum Dominus damnauit defenſionem, quam Petrus pro ipſo ſuſceperat, & vſus eſt verbis ad omnes generalibus, ibi, omnes qui acceperint gladium gladio peribunt. Reſpondetur enim Dominum ibidem non damnaſſe defenſionem proximi iuſtam & commendatam vt talem Eccleſiaſt. c. 17. *Proverb. cap.* 24. Sed ſolum damnaſſe defenſionē non iuſtam, qualis erat ex pluribus cauſis illa à Petro ſuſcepta; nam primo habebat ſpeciem vindictę potius, quam defenſionis, vt pote quia huic defenſioni locus non erat probabiliter in tanta turba, quantam repellā vnius hominis, & gladij defenſione probabile nō erat. Secundo quia Dominus non habebat opus tali defenſore, nec is defendendi modus decebat eum, qui poterat, ſi vellet, mille Angelorum legiones, ad eandem defenſionem à patre cœleſti obtinere. Tertio quia erat contra ordinationē ipſius Patris volentis vt Filius vim illam iniquam humiliter ſuſtineret, prout has, & alias prædictæ condemnationis cauſas proſequitur *Diuus Auguſtinus tract.* 112. *in Ioan.* quem ſequitur *Leſſ. d. cap.* 9. *num.* 50. Nec etiam obſtat quod huiuſmodi defenſor habet æqualiter vt proximos non ſolum aggreſſum, ſed etiam aggreſſorem, & conſequenter videtur non debere magis vni, quam alij, imò vtrique eſſe pariter obligatum, ac proinde non poſſe pro defenſione vnius alium occidere, quia, vt inquit *Cuer. lib.* 2. *offic.* animaduertamus, cum alios iuuare volumus, neminem offendamus. Reſpondetur enim ex mente *Gomez dict. capitul.* 3. *ſub num.* 21. quod in his terminis, etiamſi res haec inter æqualiter extraneos conſideretur, ſane proximior nobis eſt aggreſſus, quam aggreſſor iniuſtus, & illi potius, quam huic aſſiſtere in ea defenſione poſſumus, & tenemur, quia ſcilicet aggreſſus habet de iure communi facultatem ſe defendendi ab iniuſto aggreſſore, vt ſupra diximus, & eo iure vti poteſt per ſe, vel per alium, *ex reg. poteſt quis per alium, de reg. iuris in* 6. at verò aggreſſor iniuſtus nō habet ius aggrediendi, iuxta text. *in cap.* 1. *in med.* 22. *quæſt.* 2. cum ſimilibus.

10 Nec item obſtat, quod defendens proximum etiam aſcendendo vſque ad occiſionem, vel mutilationem aggreſſoris, ſit irregularis, iuxta ſententiam *gloſſ. pen. in dict. clem. ſi furioſus*, ſequitur *Card. ibidem quæſtione* 28. plures *in cap. ſi verò in* 1. *de ſentent. excommunic. vbi Ab. num.* 11. *in fine*, *Navarr. in man. cap.* 27. *num.* 213. & alij quorum ſententiam dicit communem *Conarr. dict.* §. *tuic. nu.* 5. *Curt. in dict. lege vt vim, nu.* 53. *Farin.* plures referens *dict. quæſtion.* 125. *nu.* 280. vnde conſequi videtur in hoc defendente nō eſſe ius, ſed culpam in defendendo proximum vſque ad occiſionem, vel mutilationem aggreſſoris, cum aliter non incurreret prædictam irregularitatem, quippe quod non ſolet homicidium priuato danti operam rei licitæ imputari ad irregularitatem, quando cōtingit abſque culpa occiſoris debitam diligentiā adhibentis, iuxta reg. *tex. in c. lator, & in c. dilectus* cum alijs ibidem *de homicid.* iunctis reſolutis per *Conarr. in d. Clement. ſi furioſus, part.* 2. §. 4. *a nu.* 5. Reſpondetur enim verius eſſe ex prædicta proximi defenſione, & occiſione aggreſſoris non incurri irregularitatem, prout reſoluunt *Fortun. in repet. dict. lege vt vim, ſub num.* 32. & 33. *Conarr. dict.* §. *tuic. nu.* 5. *Iacob. Ayr. in tract. de homicidio neceſſario parte prima a num.* 226. *Molina tract. ſecundo diſput.* 109. *numero ſecundo* junctо *numero* 10. & licet fateremur ex defenſione proximi ſequuto homicidio aggreſſoris inſurgere irregularitatem contra defendentem, tamen non inde concludi eum non poſſe licitè proximum ſic defendere, quippe quod ex pluribus actibus in ſe licitis incurritur irregularitas, vt videre eſt in bigamo iuxta tex. *in capitulo primo cum alijs* ibidem *de bigamis*, & in iudice proferente ſententiam ſanguinis, iuxta text. *in capitul. primo* 51. *diſtinct. Doct. in capitulo ſententiam ſanguinis, ne clerici, vel Monachi, Sot. in* 4. *diſtinct.* 25. *quæſtion. prima artic.* 3. *Navarr. in man. capitulo* 27. *à numero* 206. *& ſeq. Sylueſt. verbo homicidium in* 3. *numero* 3. *Henriq. in ſumm. libro* 14. *impedi. irregul. capitulo primo numero primo & ſeq.* 12. *à princ. Molina tract.* 3. *diſp.* 74. *a numero* 1.

11 Nec denique obſtat *dict. l. vt vim*, ibi ob tutelam corporis ſui, &c. quibus verbis videtur ſignificare ius defendendi, & propulſandi vim, & iniuriam non competere pro corpore alieno, ſed tantum pro ſuo. Reſponderur enim dicta verba accommodari etiam ei, qui proximum defendit, dum ſcilicet tanquam eius inſtrumentum repræſentat eius corpus, & illius vicem gerit, ex *reg. poteſt quis, de reg. iuris in* 6. Vel rurſus reſponderi poteſt in illo text. non agi de excludendo, vel includendo iure, quod nobis competit ad proximū defendendum, ſed agi ſolum de defenſione proprij corporis, vt ex illis, quæ à iure naturali nobis promanant, exemplum poneretur in ea, vt frequentiori, nō vero vt excluſiua alterius defenſionis.

12 Quinto limita in mandante, conſulente, vel auxiliante homicidam, ex eo quia eſt fictione iuris mandans & mandatarius cenſeantur vna eademque perſona *cap. qui per alium de regul. iuris in* 6. *lege* 1. §. *deceſſiſſe ff. de vi, & vi arm.* tamen in ſtatutis non habet locum fictio, & ſic homicida propriè tantum dicitur is, qui proprijs manibus occidit, aut eſt eius cauſa immediata.

13 Contrarium tamen verius eſt, quia re vera mandantis, & mandatarij vnum, idemque eſt delictum, ſaltem ratione finis, ex doctrina *Baldi in l. non ideò minus ff. de accuſat.* tùm quia mandans punitur eadem pœna, qua puniri debet mandatarius, *Gom. tom.* 3. *capit.* 3. *numero* 30. *Menoch. de arbitr. caſu* 353. *nu.* 2. *Ayrer. de homicid. part.* 2. *a nu.* 41. *Moſcard. concluſ.* 1012. *Decian. tract. crimin. lib.* 9. *capitul.* 31. *cum ſequentibus, Graell. commun. contra commun. quæſtione* 166. *Petr. Caball. in tractat. de omni genere homicidij numer.* 464. *cum ſequentibus. Cardoſo in praxi iudicum verbo factum num.* 6. *Farin. part.* 5. *quæſtione* 135. *num.* 1. Sic etiam conſulens delictum punitur eadem pœna, qua ipſe delinquens, vt per *Bernard. regul.* 174. *in princip. Menoch. regul.* 149. *Ayrer. dict. part.* 2. *num.* 35. *Farin. in praxi crimin. d. part.* 5. *quæſt.* 129. *num.* 23. cum multis ſequentibus & à *num.* 26. aſſerit procedere in perſuadentibus, inflammantibus, inſtigantibus, hortantibus, incitantibus, & inſtruentibus, & *num.* 81. reſoluit quod conſulens non punitur niſi ſequuto delicto.

15 Sic denique præſtans auxilium in delicto punitur eadem pœna, qua punitur ipſe delinquens, *Clar.* §. *fin. quæſt.* 90. *num.* 1. *Ayrer. dict. part.* 2. *nu.* 34. *Menoch. de arbitr. caſu* 249. *num.* 7. *Surd. conſil.* 40. *numer.* 45. *Maſcard. concl.* 159. *num.* 18. *Farin. part.* 3. *quæſt.* 131. *a num.* 1. *Molina tract.* 3. *diſput.* 6. nili poſt delictum auxilium præſtiterit, quia tunc non dicitur delicto opem præſtitiſſe, *Farin. dict. part.* 3. *quæſt.* 132. *aperte.* Nam *Titus Auguſtinus ad Hilarium*, relatus in *capitul. periculoſe de pœnitent. diſtinct.* 1. periculoſe, inquit, decipiuntur, qui exiſtimant eos tantum homicidas eſſe, qui manibus homines occiderunt, & non potius eos,

per

per quorum consilium, & fraudem, & exhortationem homines extinguuntur. Iudæi.n. nequaquam propriis manibus Christum occiderunt, sicut scriptum est, nobis non licet interficere quemquam; sed tamen illis mors Domini imputatur, quia ipti lingua eum interfecerunt, & *Diuus August. in Psal.* 63. *ad* 3. *vers.* Et vos ò Iudæi occidistis, vnde occidistis? gladio linguæ, acuistis enim linguas vestras; & quando percussistis, nisi quando clamastis, crucifige, crucifige? Quia sicut homicida peccat mortaliter, & tenetur refarcire heredibus occisi omne damnum, quod ex tali morte perpetti sunt, ita etiam mandans aliquem occidere, & consulens homicidium, alias non facturo, & opem ferens in actu proximo homicidæ, vt probat *Leli. Zoc. de casibus reseru. casu* 13. *verb. ampliatur*, cum seqq.

16 Notificandum est pœnitenti quam graue sit hoc peccatum, est enim grauissimum inter omnia mala, quæ homines ad inuicem erga seipsos facere possunt, eius nocumentum est immediatè personale, & irreparabile, quia tollit vitam humanam, quæ cum ex bonis temporalibus summum sit, iuxta resoluta per *Sot. de ratione tegendi membr.* 1. *quæst.* 3. & multis probat, & controuertit *Nauarr. in capitulo inter verba, conclus.* 4. *num.* 20. *cum sequentibus*, 11. *quæst.* 3. respondens ad text. prima facie repugnantem in *l. ifti quidem* 8. *vers. quod si ff. quod metus causa, & in l. codicillis, alias Lucius* 88. *§. mater, ff. de legatis* 2. & notabiliter limitans commune illud dictum, moriendũ esse pro homore, tamen semel ablata huiusmodi vita, restitui nõ potest de lege ordinaria, iuxta illud *Psalm.* 77. spiritus vadens, & non rediens, consonat text. *in l.* 1. *C. de sacros. Eccles.* ibi, quod iterum non redit arbitrium, cum his quæ in comment. ad eund. text. congerit alios referens Lusitanus *Benedict. Ægid. part.* 6. *paragr.* 3. ad plures quæstiones controuerti solitas à Doctoribus circa restitutionem bonorum spiritualium, & temporalium eius, qui dum semel mortuus esset, tamen non obstante prædicta lege ordinaria redijt ad vitam corporalem, resuscitatus ex speciali indulgentia, & miraculo diuino. Rursus homicidium maius est cæteris peccatis contra iustitiam commutatiuam inferiora bona asserentibus denotat, vt plurimum, pertinaciorem infesti animi deliberationem, quia scilicet difficilius committitur, vt obseruant *Less. de iustitia libr.* 2. *capit.* 42. *sub num.* 75. *Soar. de relig. tom.* 2. *tract.* 4. *lib.* 3. *cap.* 3. *sub num.* 11. deinde gignit magnum scandalum, propter quæ vocatur immane flagitium, in *cap. miror.* 50. *dist.* Hinc Deus maiora de illo supplicia, quam de alio scelere suscipit, ab eius enim altari eum euelli iubet, vt morte moriatur, *Exod.* 22. Sanguinẽ etiã ipsius effundi statuit, sicut & ipse proximi effudit, *Exod.* 20. Et gladio ferientem gladio feriendum esse asserit *Matth.* 26. quia viri sanguinum, & dolosi non dimidiabunt dies suos, *Psal.* 54. & sanguis ille effusus clamat ad Deum de terra, habet enim sanguis vocem suam, *Genes. cap.* 4.

SECVNDVS CASVS.

QVI FALSVM IN IVDICIO testimonium, siue in gratiam, siue in alicuius damnum deposuerint.

17 CVm solus Deus sit testis, & cognitor mentis nostræ, iuxta illud *Psalm.* Scrutans corda, & renes Deus, *cap. erubescant in fine.* 32. *dist.* qui nec falli potest, nec fallere *cap. a nobis* 28. *vers. nos igitur, de sent. excommun.* & in quo nullum omnino mendacij vestigium considerari potest *ca. Deus quando* 24. *quæst.* 3. necessario igitur fit ad eius reuerentiam, vt id quod iuratur primo sit verum, deinde iustum: & tandem necessarium, vt non passim, nec leuiter, sed maturo iudicio, & præuia deliberatione iuretur: iure enim diuino, & naturali tres circunstantiæ, seu comites requiruntur, vt iuramẽtum licitum, & honestũ sit, videlicet veritas, iustitia, & iudicium, vt deducitur ex illo *Hieremiæ* 3. Et iurabunt viuit Dominus in veritate, iustitia, & iudicio, refertur *in cap. & iurabunt* 22. *qu.* 1. *cap. animaduertendum* 22. *quæst.* 2. *caput. etsi Christus vers. Iacobus, de non iur.* resoluunt *D. Thom.* 2. 2. *quæst.* 89. *art.* 3. *vbi Caietan. Angel. verbo iuramentum* 3. *paraq.* 8. *Siluest. verbo iuramentum* 8. *quæstione* 5. *Sot. lib.* 8. *de iustit. quæst.* 1. *art.* 3. *Nauarr. in man. cap.* 12. *num.* 3. *Couarr. in cap. quamuis, part.* 1. *§.* 6. *num.* 4. *Leli. Zoch. de casibus Episcopo reseruatis, casu* 12. *vers. secundo notandum, & alij quos refert, & sequitur Sayr. in Claui Regia lib.* 5. *c.* 4. *nu.* 1. *cum seqq.*

18 Periurium est mendacium iuramento firmatum, vt per *Magist. in* 3. *dist.* 39. *Siluest. verbo periurium in prima D. Thom.* 2. 2. *quæst.* 98. *art.* 1. vbi ait falsitatem esse de intrinseca ratione periurij. *Sot. lib.* 8. *de iustit. quæstione* 2. *art.* 1. *Couarr. in cap. quamuis, p.* 1. *§.* 6. *num.* 5. *Soar. de relig. lib.* 3. *de iuramen. c.* 2. *n.* 3. *Sayr. dict. c.* 4. *nu.* 7. Hinc fit propriè, & vere intercenire periurium, quando in iuramento defecit veritas, siue præsens, prout in iuramento assertorio, siue præsens & futura, prout in promissorio.

19 Periurium autem quod cõtingit in iuramento assertorio, semper, & indistinctè, & in quacunque materia, siue magna, siue mediocri, siue leui, seu leuissima est peccatum mort. etiam quidem grauissimũ, cùm directè aduersetur præceptis Decalogi primæ tabulæ, nempè secundo, de non assumendo nomen Dei in vanum, & per quod grauissima iniuria quantum est ex parte iurãtis Deo fit, dũ in testem falsitatis adducitur; quinimò etiam periurium iocosum est peccatum mort. dummodò ad iurãdum interuenerit actio deliberata, resoluunt *D. Thom. q.* 98. *ar.* 3. *ad* 2. *Nau. d. c.* 12. *n.* 6. *cum seq. Sayr. d. c.* 4. *n.* 14. *Soar. d. l.* 3. *c.* 3. & 4. Sic etiã, qui iurat vel putans esse falsum, semper peccat mort. ratione periurij, quia talis formaliter iurat falsum, & mentitur, quia formaliter loquitur contra mentẽ, & inde sumi actus malitiam, probat *cap. homines* 22. *quæst.* 2. resolunt *D. Thom. Sot. Siluest. Nauarr.* & alij quos refert *Soar. dicto libro tertio cap.* 5. *num.* 2.

20 Si vero quis iuret falsum putans esse verum non erit indistinctè mort. quinimo aliquãdo nullũ erit peccatũ. Si enim quis præuia adhibita deliberatione, & exigente necessitate aliquid iuramẽto firmauit, credens probabiliter verum esse, quod tamẽ à parte rei erat falsum, nullum peccatum contrahitur, quia veritas, vel falsitas iuramenti, non tamen ex re iurata, quam ex conscientia, & mente iurantis attenditur: Si tamen per cõtrarium nullam adhibuit diligentiam ad hoc, vt sciret esset ne falsum, an verum id, quod iuramento firmauit quamuis putaret esse verum, si tamen erat falsum, peccauit mort. Si tandem aliquam adhibuit diligentiam, non tamen sufficiẽtem, neque eam, quam debuit adhibere, tunc veniale culpam cõmittit, resolunt *Ab. n.* 4. & ibi *gloss. pen. in c. tua* 11. *de iureur. Nau. d. c.* 12. *n.* 7. *vers. sexto, Angel. verbo periurium §.* 1. & alij quos refert,

fert, & ſequitur *Sayr. d. capit. 4. num. 28. Soar. diſt. lib. 3. cap. 5. nu. 3. cum ſequenti*, quem vide *in capit. 6. 7. & 8.* vbi agit quãdo conſuetudo iurandi incaute conſtituat hominem in ſtatu peccati.

21 Circa iuramentum vero promiſſoriũ, cui deeſt veritas reſoluendum eſt quod deficiente veritate de præſenti (verbi gratia) ſi promittens iuramento ſe aliquid facturum, vel daturum, non habeat animum adimplẽdi promiſſum, peccat mortaliter, in quacunque materia, ſiue magna, ſiue parua, ſiue licita, ſiue illicita: ratio eſt, quia iurans falſum ſcienter peccat mort. at qui iurans aliquid facturum non habens tamen animum faciendi, iam iurat falſum ſcienter, vt patet, igitur peccat. mort. quæ eſt concluſio communis Theologorum teſte *Soar. diſt. lib. 3. cap. 17. num. 2.* vbi multos refert, ſequuntur & multi citati *à Sayr. diſt. cap. 4. nume. 27. & capit. 6. nu. 6.* Si vero veritas de futuro deficiat, quia ſcilicet promiſſum ſub iuramento, cum eſſet licitum, & honeſtum non eſt poſtea adimpletũ, reſolue committi in hoc caſu peccatum ex genere ſuo mort. quia ius diuinum, & naturale dictat reddendum eſſe Domino iuramenta, iuxta *capit. debitores de reuer.* ergo non eſt dubium quin hoc præceptum ex genere ſuo obliget ſub peccato mort. & ita hanc ſententiã tenent omnes, quos citat *Sayr. diſt. c. 4. nu. 28. Nauar. diſt. cap. 12. num. 10. Soar. diſt. libr. 3. cap. 15. num. 7.*

22 At vero ſi violatio iuramenti promiſſorij ſit in re leui, & parua, ſiue materia ſit partialis, ſiue totalis, peccatum ſolummodo committitur veniale, ita *D. Anton. par. 2. tit. 10. cap. 4. §. 2. verſ. de tribus, Silueſt. verbo iuramentum 4. quæſt. 1. Sot. lib. 8. de inſt. quæſt. 1. a. 7. & quæſt. 8. art. 3. concluſ. 5. Medina in ſum. lib. 1. cap. 14. §. 4. Fra. Emman. in ſum. par. 1. capit. 192. concluſ. 5. & par. 2. ca. 94. concluſ. 3. Nauarr. diſt. cap. 12. num. 10. & capit. 18. num. 7. Azor. inſtitut. moral. part. 1. libr. 1. cap. 5. quæſt. 3.* & alij quos refert, & ſequitur *Soar. d. lib. 3. capit. 16. nu. 4.* ex eo quia in omnibus his præceptis leuitas materiæ in cauſa eſt, vt tranſgreſſio fiat venialis, quamuis illa ex genere ſuo ſint mortalia, vt patet in præcepto de non furando, de nõ recitando diuino officio, vel alio ſimili opere faciendo, vt obſeruant Doctores ſupra citati, quamuis contrarium teneant *Cuſtan. in ſumm. verbo periurium, §. 2. & 2. 2. quæſt. 89. art. 7. dub. 1. Gabr. in 3. diſtinct. 39. quæſt. 2. art. 2. concl. 4. & 7. Con. libr. 1. Var. cap. 1. num. 2. & in capit. quamuis, par. 1. §. 1. nu. 4. Tolet. in ſum. lib. 4. cap. 12. in princ.* alij, quos refert, & ſequitur *Sayr. in d. cap. 4. num. 28. verſ. ſecunda.*

23 His ita prænotatis ſciendum quod ad hoc vt caſus hic ſit reſeruatus, requiritur quod falſum dictum ſit in iudicio ab aliquo, vt teſtis, in gratiam, ſiue in alicuius damnum, vt indicant ipſa reſeruationis verba, & probat *Leli. Zecbi. diſt. caſu 12. verſ. his ita*, vt falſus teſtis iure aliquis ſit, falſique pœnam incurrat, neceſſe eſt, vt ſit iuridice interrogatus, ac de veritate dicenda præſtiterit iuramẽtum, & aut occultauerit, aut negauerit veritatem his, quibus dictum eſt, *Aloyſ. Ric. in praxi aurea reſolut. 216. nu. 1. verſ. ſed tu.*

24 Teſtis enim à iudice legitimè interrogatus de veritate dicenda, non ſolum falſus eſt ſi falſum dicit, ſed etiam ſi veritatem celat ſcienter in damnum proximi, *capit. 1. de crimine falſi. Tiraq. de pœnis temper. cauſa 44. num. 15. cum ſequentibus, Zanchin. de hæret. cap. 14. num. 2. Pœna in direct. Inquiſit. pag. 3. quæſt. 73. con. 122. verſ. falſum autem teſtem, Aloyſ. Ric. d. reſolut. 216. in princip. Diaſcard. de probat. in præfat. quæſtion. 5. à numero 70. & concl. 743. nu. 12. Deci in. tract. crimin. tom. 2. lib. 6. capit. 10. nu. 30. Leli. Zecb. diſt. caſu 12. verſ. tertio conſiderandum, Farin. in praxi crimin. par. 2. quæſt. 67. à num. 220.* vbi *num. 225.* ampliat etiam in teſte, qui deponit obſcure, verſute, vel per malitiã, ad hoc vt eius depoſitio producenti non proſit.

25 Amplia in deponente falſum in iudicio nullo, *Felin. in capit. nobis num. 2. de ſimonia, & Afflict. deciſ. 21. nume. 11. & 12. Decian. diſt. lib. 6. capit. 11. nu. 60. Gonz. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 47. num. 51.*

26 Etiamſi non iuratus teſtimonium ferat, quia pœna falſi ordinaria plectendum eſſe reſoluunt, *Felin. in cap. 1. num. 5. de teſtibus cog. Laſ. in repet. l. admonendi numero 213. Socin. reg. 153. ad fin. Clar. §. falſum num. 11. Cened. ad Decretal. collect. 139. nu. 3. Hoſtenſ. Canalea. in pract. de teſtibus par. 3. nu. 56. Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 96. verſ. 5 in nouiſſ. edit.*

27 Limita in deponente falſum ſine dolo, per ea quæ reſoluunt *Menoch. de arbitr. caſu 194. numer. 58. & caſu 309. Cott. in memorab. verbo periurium pag. mihi 683. Clar. in §. falſum nu. 33. & verbo periurium, nu. 9. Salzed. ad Bernard. c. 95. verſ. excuſabitur, & cap. 96. verſ. tertio, Maſcar. de probat. concl. 739. nu. 12. Rebuff. de reprobat. teſtium num. 206. Perez. ad lib. 8. Ordin. pag. 190. Decian. diſt. lib. 6. ca. 11. num. 14. Cened. diſt. collect. 139. numero ſexto.*

28 In dubio enim ſemper fieri debet interpretatio, vt quis excuſetur à periurio, ex *Decian. diſt. libr. 6. cap. 11. nu. 58. & cap. 12. num. 20.*

29 Et ad euitandam teſtium falſitatem eorũ dicta ſunt impropriè intelligenda, *Rebuff. diſt. tract. de reprobat. teſtium num. 100. Surd. deciſ. 263. nu. 9. & deciſ. 282. nu. 11. cum ſequentibus*, dummodo non ſequatur abſonus intellectus *Hoſtenſ. Canal. in pract. de teſtib. par. 3. nume. 67. & 68.* Cum tamen ſimus in materia quæ tangit cõſcientiæ forum, pœnitens ipſe ſibi iudicet, & ſecundum conſcientiam ſuam, & intentionem, qua teſtimonium profert, nam qui ignoranter falſum dixit, vel verum celauit, dummodò ignorantia non fuerit ſupina, & indebita, non tenetur, vt reſoluit *Leli. Zecbi. d. caſu 12. verſ. fallit in teſte.*

30 Secundo limita, quando falſitas nemini eſt nociua, quia tunc nec in gratiam, aut alicuius damnum teſtimonium profert, nec pœna ordinaria punitur, *Felin. in tract. quando reus puniatur, verſ. fallit ſecundo, Conar. in capitulo quamuis part. prima, §. 7. num. 6. in fine, Clar. libro 5. §. falſum, numero 35. & §. periurium, numero 116. Bonacoſ. commun. crimin. parte ſecunda verbo falſitas, fol. 27. Menoch. de arbitr. caſu 306. numero 10. 23. & 30. cum ſeqq. Surd. deciſ. 282. numero 18. Flores de Mena. Var. libro ſecundo quæſt. 20. numer. 81. Farinac. de falſitate, & ſimulat. quæſt. 150. num. 291. Salzed. ad Bernard. cap. 96. verſ. excuſabitur, in nouiſſ.*

31 Tertio limita in dicente falſum teſtimonium dolose, quod tamen non valuit, quia hunc, nec in gratiam, aut alicuius damnum depoſuiſſe dicendum eſt, nec etiam pœna ordinaria puniendum ex reſolutis per *Hippol. conſilio 27. numer. 17. & conſilio 70. numero 11. & conſilio 105. numero 21. Syluan. conſilio 7. numero 11. Grammat. deciſion. ſecunda numer. 28. Cald. Pereira de empt. capitulo primo, numero 19.* & dicit *Hoſtenſ. Canale. in practica de teſtib. pag. 3. nu. 68. poſt princip.*:

32 Quod falſitas tria eſſentialia requirit, dolum, mutationem veritatis, & quod alteri noceat.

33 Quarto limita in teſte, qui interrogatur de aliqua re

tibi

ſibi commiſſa ſub ſigillo ſecreti, vel de qua quis non eſt infamatus, tunc enim non tenetur reuelare factum occultum, quia ſic proximum infamaret, niſi tendat in damnum Reipub. & quia non debet falſum dicere iudici interroganti, idcirco debet tergiuerſari ne mendacium incurrat, nullo tamen caſu in hoc euentu veritatem celans tenetur ad reſtitutionem, ita ex *D. Thom. Nauarr.* & alijs reſoluit *Lal. Zecch. d. caſu* 12. *verſiculo ſecundo fallit*, faciunt quæ dixi in Alleg. Epiſcopus monitoria pro rebus inueniendis, ſub pœna excommunicationis quando concedere poſſit, in tit. denunciare vi monitorij, qui non teneãtur, verſic. quinto, vbi poteris multa inuenire, quæ ad limitationẽ huius caſus accõmodari poſſunt, ab illo loco pete, ne dicta repetamus.

84 Quinto limita in teſte falſum deponente circa extrinſeca, & extra factũ principale, & qualitates ſubſtãtiales, quia tunc nequaquam dicitur falſus, nec vitiata redditur illius depoſitio, *Alexand. conſil.* 88. *nu.* 195. *Caſar. de Graſſis deciſ.* 75. *num.* 9. *Farinac. d. quæſt.* 67. *nu.* 159. *cum ſeqq. & numero* 179. quos refert, & ſequitur *Aloyſ. Ricc. de reſolut.* 216. *numer.* 2. *in fine*, *Salzed. ad Bernard. d. cap.* 96. *verſ. ſecundo.*

85 Recordandum eſt pœnitenti quem graue ſit hoc peccatum, dicitur enim *Prouerb.* 19. teſtis falſus non erit impunitus, & qui mendacia loquitur non effugiet, ſed peribit: tribus perſonis eſt obnoxius, primo Deo, quem peierando contemnit: ſecundo iudici, quem ſuo teſtimonio fallit: tertio innocenti quem læſit, cui tenetur de damno per illius falſitatem ſequuto, *gloſ. fin. in cap. presbyterum, de homicid. Tolet. de inſtruct. Sacerd. cap.* 59. *nu.* 2. *in fine*, quem refert, & ſequitur *Aloyſ. Ricc. de reſolut.* 216. *numer.* 3. *in fine. Lſli. Zecch. d. caſu* 12. *verſ. ſi vero cauſa.*

86 Non ſatisfacit ſi dicat ſe falſum depoſuiſſe, quia tunc ei fides non adhibetur, ex reſolutis per *Stephan. Gratian. diſceptatio. forenſ. c.* 192. *nu.* 9. *cum ſeqq.* quamuis dicat in articulo mortis ex *Maſcard.* reſoluit *Hortenſ. Cauelcan. d. par.* 3. *nu.* 59.

87 Crimen hoc periurij eſt grauius adulterio, & furto, ex eo, quia directè aduerſatur ſecundo præcepto Decalogi, quod eſt primæ tabulæ, & per conſequens immediate cõtra Deum: adulterium vero, & furtum ſunt contra præceptum ſecundæ tabulæ, ac per conſequens immediate contra proximum, quia tanto grauius eſt peccatum, quanto corrumpit ordinem digniorem, *Ricard. in* 3. *diſtinct.* 39. *quæſt.* 2. *artic.* 4. & ibi *Gabr. artic.* 3. *dub.* 4. *Angel. verbo periurium.* §. 9. *Sayr. lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 9. Nec obſtabit *cap. quod in omnibus* 32. *quæſtione ſeptima.*

88 Vbi adulterium cenſetur grauius omnibus peccatis: quia imprimis reſponderi poteſt cenſeri grauius omnibus peccatis commiſſis contra proximum, non verò commiſſis contra Deum immediate, quale eſt periurium de quo agimus. Deinde reſpondetur falſum eſſe dicere adulterium eſſe grauius omnibus peccatis in proximum commiſſis, conſtat namque homicidiũ eſſe grauius adulterio, vt patet ex ordine præceptorum Decalogi, & probatur *ex tex. in capit. ſi quid verius* 32. *quæſt.* 2. & deducitur ex *l. vlt. in* §. 1. *ff. de publicanis*, & ex his, quæ tradunt *D. Thom.* 1-2. *quæſt.* 70. *articul.* 6. *Sot. lib.* 5. *de iuſtit. quæſt.* 1. *artic.* 3. reſoluit poſt alios *Corraſ. lib.* 2. *miſcel. cap.* 1. communis ex *Nauarr. in cap. inter verba, concluſ.* 4. *numer.* 23. Nec obſtat *d. capit. quod in omnibus*, quia vltra alios intellectus ſatis fit, ſi dicas cum *gloſſ.* ibidem, quam ſequuntur *Arch.* & antiquiores, verba illa interrogatoria referenda eſſe ad exaggerationem, & in deteſtationem criminis adulterij, quod quidem licet non ſit grauius omnibus criminibus, eſt tamen ſecundũ ſe admodum graue, vt latiſſime tradit *Tiraquell. l.* 13. *connub. num.* 26. *cum ſeqq.* & ſatis conſtat ex pœna mortis, quæ pro adulterio imponitur *Deuteronom.* 23. *l. quamuis* 30. *in fine, C. de adulter. Ordin. Regia Luſitan. libr.* 5. *tit.* 38. *in princip.* Nec obſtat *capitul. ac ſi clericus. §. de adulterijs, de iudic.*

89 Vbi videtur adulterium intra minora crimina computari. Reſpondetur enim text. agere de adulterio, quod eſt crimen graue, & de alijs, quæ licet in ſe ſint grauia, nihilominus minora ſunt illo, quod in eo text. Pontifex cõſtituit maximum, ad effectum, vt ad illud, & non vltra, poſſit Epiſcopi diſpenſatio peruenire.

90 Itẽ huiuſmodi periurij crimen homicidio grauius eſt, prout tenent *D. Thom. quodlibeto primo articul.* 18. *Silueſt. verbo periurium, quæſt.* 2. *Sot. de iuſtit. lib.* 8. *quæſt.* 2. *articul.* 3. *concluſ.* 4. *Couarr. in capit. quamuis, par.* 1. §. 7. *nu. primo. Menoch.* nihil decidens, *de arbitr. caſu* 319. *num. ſecundo*, tanquam probabilius ſequuntur *Azor. inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 11. *ca.* 16. *quæſt.* 6. *P. Soar. de relig. tom.* 2. *tract.* 4. *lib.* 3. *cap.* 3. *d. nume.* 7. *Sanchez in præcepta Decalogi libro tertio cap.* 4. *num.* 37. *Sayr. d. lib.* 5. *capit.* 4. *num.* 9. quæ ſententia primo ex eo ſuadetur, quia periurium eſt contra præceptum primæ tabulæ, ac ſubinde contra Deum; homicidium autem contra præceptum ſecundæ tabulæ, & immediate contra proximum, peccata autem, quæ ſunt immediate contra Deum ex ſe grauiora ſunt, quam ea, quæ ſunt contra proximum, vt per ſe patens eſt, igitur periurium eſt peccatũ grauius homicidio. Neque huiuſmodi argumentum infringet, qui dixerit ex illo ſequi grauius fore peccatum in die Dominico facere opus ſeruile, quam committere homicidium, quia obſeruatio Sabbati eſt præceptum primæ tabulæ, & inſtituta ad ordinandum hominem directè & immediate ad Deum: abſurdum autem videtur dicere grauius peccatum committere illum, qui perpetrauit homicidium, ergo non videtur grauitas peccatorum cõſideranda ex ordine præceptorum Decalogi: ſatis enim docte reſpondent *Silueſt.* & *Sot.* dictis locis, aſſerentes obſeruantiam feſtorum, quantum ad tempus determinatum non eſſe de iure diuino naturali, ſed ſolũ de iure humano eccleſiaſtico, & hac ratione violatio feſti non eſt tam graue peccatum, quam homicidium, furtum aut adulterium: quantum vero ad tempus indeterminatum, ſcilicet, vt aliquod tempus expendatur ad honorem Dei, eſt de iure diuino naturali: vnde qui præceptum illud tranſgrederetur, ita vt tota vita nullũ tempus aſſumeret, quod diuino cultui dicaret, grauius quam homicida peccaret, quia tunc ageret directè contra latriam Deo debitam. Facit deinde, quia periurium videtur habere coniunctam blaſphemiam, vt quia peierans dum adducit Deum, vt teſtem falſitatis, videtur ei tribuere, quod ipſi non conuenit, in quo ſane conſiſtit ratio blaſphemiæ, ſicut & in eo, quod Deo negetur, quod ipſi conuenit, vt poſt *D. Thom.* 2. 2. *quæſt.* 13. *articul. prima & Valent.* 2. 2. *diſput. prima quæſt.* 13. *puncto primo in initio*, reſolnit latè proſequutus *Sanchez in præcepta Decalog. lib.* 2. *cap.* 32. *d nu. primo*, atqui blaſphemia opponitur confeſſioni Fidei, & virtuti religionis iuxta explicationem, quam poſt *D. Thom.* & poſt *Ban. Ledeſm.* & *Valent.* tradit in hanc rem *Sanch. dict. capit.* 32. *numero ſeptimo & octauo*, & proinde cenſetur peccatum maius homicidio ad-

uertit

vertit *Soar. d. capit. 3. num. 10.* igitur idem de periurio dicendum eſt.

41 Secundo pro hac ſententia expendi poteſt argumentum à poſteriori deſumptum, ex eo quod iuramentum eſt finis controuerſiarum, id eſt, in cauſis iudicialibus adhibetur, vt metu illius aperiatur veritas, cuius violatio controuerſias dilataret, & per hoc ipſæ finiantur *Paul. ad Hebræ. 6.* habetur *in capit. etſi Chriſtus, verſ. homines, de iure iuran.* & ita adhibetur in cauſa homicidij ad illã terminandam, & veritatem inquirendam, quod quidem fruſtra fieret, ſi homicidium grauius peccatum eſſet, quam periurium: eſſet namque præſumendum, quod qui maiorem culpam homicidij commiſiſſet, non vereretur minorem periurij incurrere, vnde ex hoc ipſo, quod in cauſa cuiuslibet peccati defertur iuramentum manifeſte, oſtenditur periurium pro maximo peccato habendum eſſe. Confirmatur generali quadam ratione efficaciter ſuadente grauitatem periurij, deducta ex adductis per *Cou. dict. §. ſeptimo ſub numero ſecundo, colum. 2. poſt princip.* tum iuxta explicationem doctiſſimi *Soarez dict. capi. 3. ſub numero vndecimo, colum. 2. ante med.* inquit grauitatem, & magnam deordinationem periurij conuinci ex ea maxime ratione, quia cum illud quantum eſt ex ſe, tollat certitudinem diuini teſtimonij in iuramento contenti, conſequenter tollit hoc velut primum principium confirmandi, & ſtabiliendi contractus humanos, ac tandem maxima ex parte euertit humana commercia, itavt ex his omnibus mirum non ſit Periurium vocari grande ſcelus, *in capit. prædicandum 22. quæſt. 2.* Ex quibus non videtur recipienda opinio afferentium homicidium eſſe peccatum grauius periurio, ex quorum numero ſunt *Bellam. in capit. duo mala 13. diſtinct. numer. 3. Angel. in ſumm. verbo periurium, numero 8. Gabr. in 3. diſtinct. 39. quæſt. 2. articu. 3. dub. 4. & ibi Maior quæſt. 5.* alij quos refert, & ſequitur *Leſſi. de iuſtitia lib. 2. capit. 42. ſub numero 75.* qui diſtinctionis federe vtramque opinionem conciliare videtur, dicitque quod ſi ſumatur periurium in ſua malitia eſſentiali, grauius peccatum eſt, quam homicidium, vt late conuincunt rationes ſupra adductæ: ſi tamen conſideretur ex parte accidentium, & circunſtantiarum grauius eſt illo homicidium, prout euincunt rationes, de quibus in fine caſus præced.

42 Non immerito igitur, tam iure Canonico, quam Ciuili graues & variæ pœnæ fuerunt periurijs impoſitæ, quia grauiſſimis delictis grauiſſimæ ſunt pœnæ imponendæ, iuxta *capitul. non afferamus, vbi gloſ. vlt. 24. quæſt. 1.* cum ſimilibus. Omiſſis autem varijs pœnis, quibus apud varias nationes periuria puniebantur, de quibus *Tiraquel. de nobilit. cap. 20. num. 120. cum ſeqq. Azor. par. 1. lib. 11. cap. 12. quæſt. 7. Perez l. 1. titul. 4. lib. 3. Ordin. pag. 545. cum ſeqq. Decian. tract. crimin. l. 6. capit. 13. num. 33. cum multis ſeqq. Frat. Emmanuel. quæſt. regul. tom. 2. quæſt. 14. artic. 2. Leſſi. d. capi. 42. dub. 14. num. 74. Modern. de iuriſdict. par. 2. capi. 9. à numer. 27. Chriſtophor. de Paz in ſcholijs ad leges ſtyli libro 128.*

43 Quod attinet ad ius Canonicum reſolue imprimis conuictũ de periurio ſimplici, quod priuato huiuſmodi præiudicium infert, puniri pœna depoſitionis ab Ordine, iuxta *text.* & ibi Doctores, in *capit. cum non ab homine, de iudic.* notat *Abb. in capitulo tua 11. de iure iuran.*

44 Quinimo & priuatur beneficiis eccleſiaſticis obtentis, vt optime deducitur ex *capit. querela, 10. & ex d. capit. tua, in fine, de iureiuran.* reſoluunt *Abb. Felin. Dec.* & alii in *c. 2.* per tex. ibi, *de reſcript.* poſt multos *Couarr. in capit. quamuis, part. 1. §. ſeptimo, numero tertio. Clar. §. periurium, numero 4. Perez ad d. libr. 1. verbo poſitiones, in fine, Bernard. & Salzed. in pract. c. 92.* aliàs *capit. 95. in vlt. edit. Venetijs excuſſa. Menoch. de arbitr. caſu 319. Soar. d. lib. 3. capit. 20. numer. 22. Sayr. lib. 5. capi. 9. num. 7. cum ſeqq.* & tenet communis opinio non eſſe priuatum ipſo iure, ſed priuandum, *Abb. & Felin. in d. capit. querelam, Decian. & Rapa in d. capit. 2. poſt Selu. Lambertin. Rebuff. Couarr. Gutier.* & alios tradunt *Garci. de benef. par. 11. cap. 10. nume. 167. Azor. inſtitut. moral. part. prima lib. 11. cap. 12. quæſt. 9.*

45 Collatio enim facta periuro eſt nulla, *Azor. d. capit. 12. quæſt. 10. & part. 2. libr. 7. capitul. 18. col. 874. Flamin. de reſignat. lib. 4. quæſt. 3. num. 10. cum ſeqq. Sayr. d. cap. 9. num. 9.*

TERTIVS CASVS.

QVI STATERAS, MENSVRAS, monetaſve adulteraverint, corruperintve.

46 POndus illud dicitur falſum, quod nunquam tranſiuit per manus affinatorum, *Maſcard. de probat. concluſ. 1044. num. 5. Bobadil. in ſua politica lib. 3. cap. 4. num. 105.* Et illo mercaturam exercentes, ſi in dolo ſint, non ſolum crimine falſi, ſed & crimine furti implicantur, falſi quidem cum menſuras, vel pondera adulterant, furti vero cum eis vtuntur in alienum damnum, contra duo diuina præcepta, *Gambarupta de caſibus reſeruatis fol. 214. verſo num. 1. Ludouic. Rodolph. quæſt. var. lib. 2. quæſt. 40. num. decimo tertio,* qui per totam quęſt. probare intendit contra *Strach.* requiri ſcientiam in vtente falſis ponderibus ad hoc vt criminaliter puniri poſſit.

47 Et quamuis vtens ſciẽter falſis ponderibus & menſuris falſum dicatur committere, *l. 1. ff. ad l. Cornel. de falſis, l. maiorem, C. eodem tit. Ordin. Reg. Luſitan. lib. quinto tit. 58.* tamen non videtur cadere in hanc reſeruationem, cum reſeruatio loquatur tantum de falſante, & non extenditur ad vtentes illis iam falſificatis, nam cum caſus ſit pœnalis, non extenditur ad caſus non expreſſos, *argum. capit. in pœnis, de regul. iuris in ſexto*, ita *Lali. Zechi. de caſibus reſeruatis, caſu 18. verſic. bis ita præmiſſis. Gambarupta d. fol. 214. verſo numero 3.* vbi *nu. quarto*, reſoluit non comprehendi ſub hac reſeruatione menſura, ſtaterave iuſta vtentem, ſed minus dantem, quam iuſtum pondus, vel menſura exigat.

48 Obligantur tamen omnes ad reſtitutionem, & proculdubio tenentur reſarcire omne damnum paſſis, ſi eos nouerunt, cum reſtitutio ſit facienda ei, à quo ablatum eſt, vel habenti cauſam ab eo, non enim æqualitas iuſtitiæ ſeruatur per reſtitutionem alteri factam eo inuito, *l. inuito, C. de ſolution. gloſ. ſecunda*, & communis *in reg. peccatum, de reg. iur. in ſexto*: Nec ſat eſt reſtitutionem fieri pauperibus, vt probant text. *in capitulo cum tu, de vſuris, & in capitulo ſicut dignum, §. eos inſuper, de homicidio*, qui ſunt intelligendi, vbi dominus, vel is, cui debe-

tur

tur certus eſt, & citra ſcandalum, vel periculum poteſt eidem reſtitui, aliter enim ſi ſit incognitus poſt adhibitam diligentiam, vel ſi ſcandalum immineat, poteſt fieri reſtitutio pauperibus, quia ſic in effectu reſtituitur domino, cui prodeſt quoad animæ ſalutem, *Nauar. in man. cap. 17. num. 92. & 93. Valent. tom. 3. diſputat. 5. queſt. 6. puncto 4. Leli. Zechi. dicto caſu 18. prope fin. verſicul. videndum inſuper, Gambarupta dicto loco num. 5. Sayr. in claui Regia libro decimo, tract. 5. capit. 2. à principio.* Hi enim ſunt fures communes, & ob id ex diſpoſitione legis Corneliæ condemnãtur in duplum, & in inſulam relegantur, *l. hodie, ff. ad leg. Cornel. de falſis. Leli. Zechi. dicto caſu 18. prope fin. Gambarupta d. loco, numero ſecundo.* Secundum canones vero pœnitentia ieiunii triginta dierum in pane, & aqua eis eſt iniungenda, *capit. 2. de empt.* De his Deus per Moyſem *Leuitico 19.* dicit: Nolite aliquid facere iniquum in iudicio, in regula, in pondere, in menſura, ſtatera iuſta, & æqua ſint pondera, iuſtus modius, æquuſque ſextarius.

49 Alia de adulterantibus, & vtentibus falſis ponderibus, & menſuris vide apud *Gregor. l. 7. & 8. titul. 7. part. 7. Maranta de ordine iudic. par. 4. diſtinct. 11. tit. iudicium ſeculare, & eccleſ. à numero 44. Mexi. tract. taſſa panis, concluſ. 5. numer. 30. cum ſeqq. Matienſ. l. 2. gloſ. 5. & 6. titul. 13. libr. quinto noua recop. & l. 1. gloſſ. 9. tit. 14. eodem lib. Modern. de iuriſdict. part. 4. caſu 3. num. 16. cum ſeqq.* late Hortenſ. *Caualcan. de brachio Regio par. 6. à nu. 354. Ordin. Regia Luſitan. lib. 5. tit. 54.*

50 De vẽdetibus vinum limphatum vide apud *Hiſpanos l. 8. & 9. tit. 17. part. 7. Rebuff. tom. 2. ad leges Gallie. tit. de boſputibus, verſic. duodecima concluſio, pagina 276. Azened. l. 5. tit. 11. li. 5. noue recop. Sebaſt. Naui. in remiſſ. ad l. 15 qui in puteum 11. ff. quod vi, aut clam. Bobadil. in ſua politica libro tertio capit. 4. nu. 90.*

51 De admiſcentibus vinum vetus cum muſto *Auend. de exequendis mand. parte 1. capit. 19. numer. 30. verſic. quinto. Matienſ. d. gloſſ. 9. num. ſexto.* De illis, qui in principio caniſtri ponunt poma meliora *Azenedo l. 3. nu. 4. cum ſeqq. tit. 5. libr. 1. noue recopil. Matienſ. d. l. 1. gloſſ. num. 11.* vbi reſoluit, quod crimen ſtellionatus committitur quoties in faccis portantur merces deſuper bonę, & inferius corruptæ, ſeu vilioris pretii.

52 De pharmacopolis vendentibus medicinas adulteratas vide *Luc. de Pen. in Conſtitut. Neapol. lib. 3. tit. 49. folio 101. Bellacomb. commun. opinion. tom. 2. lib. 9. titul. 17. num. 12. pagina 505. Maſcar. de probation. concluſ. 5. num. 32.* Aduerte tandem Epiſcopum poſſe punire laicum, qui merces mixtas alia cum ſpecie, ignorante emptore, vendiderit. *Abb. in capit. 1. nu. 9. de empt. Conarr. lib. 3. vari. c. 14. nu. 5. verſic. huius tandem, Bellet, diſquiſ. cleric. tit. de fauore clericorum reali, §. 5. nu. 64.*

53 Circa adulterantes, corrumpentesve monetam, ſciẽdum eſt teſte *Plinio naturalis hiſtoriæ libr. 33. cap. 3.* Romanos primum ærea pecunia, deinde multò poſt argentea, ac demum aliquot lapſis annis aurea vſos fuiſſe. Sed ante Romanorum originem multis quidem annis penes alias gentes fuit numiſmatum vſus, vt colligitur ex adductis per *Forcat. in nec yom. turis dial. 48. Cęlu. Rodig. lect. antiq. libro ſexto, cap. 2. Frat. Hieron. Roman. de Republic. Gentilica lib. 8. capit. 5.*

54 Triginta illos denarios, quibus fuit venditus Dominus noſter IESVS CHRISTVS in Inſula Rhodienſi cuſos fuiſſe ex vna parte Solẽ, & ex altera roſam habentes, quia Rhodon Græce roſa interpretatur, referunt *Orozcoen ſus emblemas morales libro primò capit. 12. Frat. Bernard. de Brito in monarchia Luſitana, par. 1. lib. 4. cap. 30. Ambroſ. de Morales in chron. Hiſpaniæ pag. 2. vbi de deſcript. Hiſpan. fol. 85. verſo. Pined. in Monarc. lib. 10. cap. 12. §. 2. & in vita Sancti Ioannis Baptiſtæ libro ſecundo artic. 2. cap. 1. pagina 110.* vbi etiam refert ſinguli denarii pretium duos Iulios, excepto medio groſſo, non attigiſſe. Sed *Anton. Auguſtin. in dial. 2. de medallijs*, aliquanto aliter habet, ibi vide, nam & denarii figuram ipſam apponit. *Goffridus* autem *Viterbienſis in chronic. par. 14.* longè diuerſius, vide ſi lubet & ipſum.

55 Notandum etiam eſt ad Principem ſolum, & Rempubl. ſpectare monetam cudere, vt probat *tex. in cap. 1. verſic. moneta, quæ ſint regalia*, diſponit *Ordin. Regia Luſitan. libro ſecundo tit. 26. §. 3. & lib. 5. tit. 12. in princip.* & apud Hiſpanos *l. pen. titul. 7. part. 7. libr. 1. tit. 20. libr. 5. noue recop. Con. numiſmat. cap. 8. nume. 1. Myſing. centur. 4. obſervat. 24. Menoch. conſil. 302. num. 28. Matienſ. l. 1. gloſſ. 13. tit. 10. libro quinto noua recop. Pereg. de iure Fiſci libro primo tit. 1. num. 25. & titul. 2. numero 97. Farinac. in praxi criminal. parte 5. queſt. 115. num. 22. cum ſequentib. Moria in emporio iuris parte 1. tit. 2. queſt. 24. numer. 4. Cardoſo in praxi iudicum, & aduocat. verbo moneta, nu. 2. Decian. tract. crimin. lib. 7. cap. 26. numero 1. Cabed. Luſitan. deciſ. 45. par. 2. Chriſtoph. de Paz in ſcholijs ad leges ſtyli lib. 78. nu. 72. Vincent. Caroc. in tract. de locato, parte 1. tit. de origine locati, nu. 4. Bened. Ægydi. ad l. ex hoc iure ff. de iuſtitia, & iure cap. 8. de empt. & vendit. numer. 7.* vbi etiam aſſerit quod à principe homini priuato, ſeu familiæ priuatæ cudendæ pecuniæ licentia concedi nequit, & conceſſa non valet: idcircò falſi cenſendi ſunt nummi, qui non fuerint Regia auctoritate percuſſi, vel ex adulterina materia compoſiti *Couar. dicto capitulo 8. numero primo.*

56 Moneta igitur, vt ſit probata, & legitima tria continere debet, ſcilicet materiam, publicam formam, & legitimum pondus, *Decian. tract. crimin. tom. 2. lib. 7. cap. 33. à numero 9. Menoch. conſ. 49. numer. 1. Maſcard. de probat. concl. 1065. numer. 7. Cabed. d. Luſitan. deciſ. 45. nume. 2. Farin. d. queſt. 115. numer. 3. Garcia Gironda de priuileg. ſeu exempt. explicat. nu. 1425.*

57 Moneta igitur adulterari, falſificari, ſeu corrumpi tribus modis dicitur, videlicet circa ſubſtantiam, circa pondus, & circa formam, quoad ſubſtantiam namque falſa moneta dicitur quando ſubſtituitur, aut permiſcetur vnum metallum pro alio, *leg. Paulus ff. de reſolut.* circa pondus autem quando minus pro maiori ponitur *l. 1. ff. de contrab. empt.* circa formam verò, cum quis cudit monetam bonam, hoc eſt veri, & iuſti ponderis, ac valoris, ſine tamen poteſtate id faciendi, aut imprimendo characterem, & formam alienam abſque conſenſu eius, cuius erat, *l. ſine nomine, & l. qui nomine ff. ad leg. Cornel. de falſis*, hic tamen à pœnis excuſabitur excudens monetam alia effigie, quàm effigie principis illius regni, vbi habitat, *Decian. libro ſeptimo, capitulo 27. num. 12.*

58 Vel falſificans monetam alterius Principis, *Aloyſ. Ricc. d. collect. 172. limit. 2. Farinac. d. queſt. 115. nu. 77. Cabed. pa. 1. deciſ. 89.* aut mutando formam externam, ſeu ſuperficiem tingendo argentum, ſeu deaurando illud, hos tamen caſus comprehendit reſeruatio hæc, prout reſoluit *Gambarupt. d. loco à nu. 9.*

59 Huiuſmodi tondentes, vel radentes Principis monetam eiſdem ſubijciuntur pœnis, quibus illam adulterantes, vt diſponit *Ordin. Regia Luſitan. l. 5. t. 12. §. 4.*

& apud

& apud *Hiſpanos l.67.tit.21.lib.5. noua recopil.* & apud Neapolitanos, & Cathalanos obſeruatū dicit *Peguer. deciſ.46.* quem refert *Aloyſ.Ricc.in collect. deciſ.par.1. collect.172.amp.1.* & apud varias nationes receptum atteſtantur *Decian.dict.cap.27.num.9.& cap.28.nu.6. Farin.in praxi crimin.q.115.nu.99.cum ſeqq. Molina de iuſtit.tract.2.diſput.702.num.8.Chriſt.de Paz in ſchol.ad leges ſtyli l.78.num.130.*

60 Dubium videtur de eo, qui auctoritate priuata monetam aliquam excedentem iuſtum pondus totondit, & mutilauit, atque ita eam ad iuſtum pondus reduxit, an hic dicatur monetas adulterare? nam duo viri clariſſimi: *Marſil.* ſcilicet in *dict. leg. qui falſam num.109. ff. de falſis, & Alciat. conſil.461.* affirmant hunc tonſorem, ſeu limatorem monetarum nullis poenis ſubiacere, quia neminem lædit: quibus tamen aptè videtur reſpondere *Menoch. de arbitr. caſu 316. dnumer.36.* inquit enim *num.38.* Principem iuſtum exiſtimare monetæ ſuæ pondus, quod à ſuis monetarum cenſoribus in publicum ex eorum officina mittitur, & quod à ſe factum eſt in deterius mutari non velle, & facit quod ſcribit *Navarr.in manu. cap.17.num.168.* videlicet nulli licere priuata auctoritate reducere monetas ad æqualitatem iuſti ponderis, imo qui id faceret, teneretur reſtituere id quod corraſerat ei, qui cudi iuſſit, aut monetarijs, qui eas cudunt, ſi illud plus perit ipſis monetarijs, & non iubenti cudere: itaque dum hunc tonſorem ad reſtitutionem damnat, certè eum lætalis culpæ reum ſtatuit, & ſic continebitur ſub hac reſeruatione, qui priuata auctoritate monetā mutilauerit, illam ad iuſtum pondus reducendo.

61 Limitatur principalis illa reſolutio primò in vitiante monetam reprobatam, quia poenæ contrà vitiantes monetam, debent intelligi de moneta vſuali, & quæ expendi poteſt, vide, *Alexand. conſil.103. in princip. vol.1. Hippol. in dict.l.qui falſam, numero 64. Tiraqu. de retract.lign.§.1.gloſſ.20.numer.12.Decian.dict.lib.7.cap. 25.num.11.*

62 Secundo limita in falſificante falſam monetam, *Cot. in memor.verbo actus nullus, Menoch. de arbitr.caſu 316. num.19.cum ſequens.Surd.deciſ.281.num.18.Decian.d. lib.7.cap.27.nu.14.*

63 Tertio limita in tondente modicam quantitatem, *Peguer. deciſ.46.Decian.dict. libr.7. cap.27.numero 11.* Fabricans enim minimi valoris monetam excuſabitur *Tiraqu.de indicio in rebus exig.verſic.80.fol.mihi 46.Farinac.dict.quæſt.115.num.90.Menoch.d. caſu 316.num. 32.Mench.lib.1.ſucceſs.§.7.num.37. & ſequenti.Decian. d.lib.7.c.27.num.2.*

64 Eadem etiam pœna puniuntur falſam monetam expendentes, qua puniuntur illam adulterantes, vel tradentes, vt probat *text. in l.lege Cornelia §. eadem pœna. ff. de falſis*, diſponit *Ordin. Regia Luſitan. dict.titu.12. §.3.* reſoluit *Aſſlict.in conſtitut. Regni Sicilia, rub. adulterinam §.1.numero 3. Clar.§.falſum numero 38.Hippol. conſil.47.lib.1.Menoch.dict.caſu 316.dnu.51. Vincent. de Franch.deciſ.401. Aloyſ.Ricci,dict.collect.147.ampl. 4.Decian.dict.lib.7. cap.25.dnu.3. Farin.d.quæſt.115. num.81.& dnum.130.*

65 Intellige ſi eam ſcientes falſam expenderint, *d.l.lege Cornelia §.eadem pœna, dict.Ordin.Reg.Luſitan.d.§.3. ibi* ſabendo que era falſa, *Cou.d.c.8.num.4. Burſatt.conſil. 166.dnum.8.libr.2.Menoch.dict.caſu 316.nu.55.Farin. d.q.115.num.154.Decian.dict.lib. ſeptimo cap.25.dnumero ſexto* vbi *num.7.*

66 Quod ignorantia, affectata, vel craſſa non excuſabit, quæ quidem probabitur iuramento dicentis ſe ignoraſſe falſam eſſe monetam, dummodo concurrat præſumptio ignorantiæ pro allegante illam, ſecus tamen ſi ſint ex aduerſo præſumptiones, vel coniecturæ inferentes ad ſcientiam, *Decian. d. capit.25. numero 8. Farin.d.quæſt.115. num.59. Seraphin. de priuileg. iuram. priu.4.num.136.*

67 Quando verò expendens falſam monetam docuerit à quo illam habuit, nulla lege puniri debet, vt reſoluūt *Anton. Fab. in ſuo Codic. ſub titul. de falſa maneta diffinit.2. Decian.dict.lib.7.cap.27.num.9. Farinac.d.quæſt. 115.num.145.* Vel quando expendens proteſtaretur quod ſi eſſet falſa ſibi reſtitueretur, quia daret bonam, non enim tunc dicitur expendiſſe, cum pendeat è futuro euentu *Decian.dict.cap.27.num.19. vbi numer.20.* idem reſoluit quando expendens nemini nociuiſſet, & *num.17.* quod bona opinio, & fama expendentis monetam, veleius, penes quem reperta eſt, minuit poenam, & *capit.25.num.9.* quod ludens cum falſa moneta punitur, ſecus ſi luderet computando eam pro falſa. Huiuſmodi falſam monetam expendentes (vt ad rem redeamus) uerius credo ſub hac reſeruatione non venire, quæ loquitur tantum de adulterantibus monetas, non autem de eas ſcienter expendentibus. quę diuerſa ſunt crimina, ex *Menoch.dict.caſu 316.nu.51. & 52.* & ita in terminis reſoluit *Gambarup. dict. loco numero 9.*

68 Crimen hoc grauiſſimum eſt, prout demonſtrant poenę pro illo impoſitæ, qui enim illud commiſerit, igne comburendus eſt, vt probat text. in *l.2. ibi, flammarum. Cod.de falſa moneta*, & concordat *Ordin. Regia Luſitan.d. titul.12. in princip.* ibi morte naturał de fogo, & apud *Hiſpanos l.5.& 6.titul.17.lib.8. noua recop.* tradunt *Cou.dict.cap.8.numero 3.Decian.dict. lib.7. cap.8.numero 2.& 3.Chriſtoph. de Paz.dict.l. 78. nume. 88.Farin.d.quæſt.115.numero 13.& quæſtio.92.numero 109.Cardoſo in praxi iudicum verbo moneta, numero 2.* Et eius bona fiſco uindicantur *l.1.ibi, fiſco vindicetur, C. de falſa moneta, Ordin. Reg.Luſit.d.tit.12. in prin.* ibi, è todos ſeus bens ſejam confiſcados, *Menoch.caſu 316.n. 6.Farinac.d.quæſt.115.num.14.Chriſt.de Paz d.l.78. nu. 96, Decian.d.lib.7.cap.28.num.11.*

69 Domus etiam in qua fabricatur moneta falſa ſciente domino cadit fiſco *d.l.1. ibi, domus, &c. Ordin. Reg. Luſitan.d.tit.12.§.1. Cou.d.capit.8. num.3. verſ. pœna autem, Decian.d.lib.7.c.27.num.8.& cap.28.numer.12. Maſcard.concl.1065.num.2.Molina de iuſt.tract.2.diſpu. 702.num.3.Farin.d.q.115.num.16.* Si autem dominus quamprimum id ſciuerit, indicauerit Magiſtratui, excuſabitur *Decian.d.cap.27.num.8.Farin.dict.q.115. nu. 17.* ubi reſoluit quod domus, in qua fabricatur falſa moneta, habet præſumptionem contra ſe ſcientiæ, & participationis.

70 Sic etiam uidua excuſatur à ſcientia fabricationis falſæ monetæ cuſſæ in eius domo, ut probat text. in *l.1. §. vidua ff. de falſis. Farin.in praxi crimin.par.3.tit.de pœnis temper.quæſt.98.numero 2. Ordin. Regia Luſit.d.§.1.* ibi de alguan Viuua.

71 Cætera ad hanc materiam pertinentia tractāt *Soar. Viui. Kirchou. & alij tom.2.commun.opinion. lib.9.titul. 19.pag.514. Couar.in tract.variſin.capit.8. Gom.d.83. Tauri dnum.3.& tom.3.Vari.cap.3.num.4. Hippol.cōſ. 47.& 71. Menoch.dict.caſu 316.dnum.7. Petr. Gregor. Syntag.iuris lib.36.cap.2. Did.Quant.in q.crimin.cap.7.*

à num. 19. Mascard. de probat. concl. 1065. Decian. d. lib. 7. cap. 25. vsque ad cap. 28. de Franch. decis. 351. & 401. Aloys. Ricc. in collect. decis. pagin. 1. collect. 172. Guttier. pract. quæst. lib. 3. q. 4. Cardoso in praxi iudicum, verbo falsum, num. 15. Azened. l. 5. & 6. tit. 17. lib. 8. nouæ recopil. Bernard. Muscatel. in pract. crimin. tit. de falsa moneta. Pradil. in summa legum pœnal. p. 1. c. 23. Farin. d. qu. 115. Christ. de Paz d. l. 78. à nu. 79. Cabed. p. 2. decis. 45. Tho. Valasc. to. 1. alleg. 13. à num. 38.

QVARTVS CASVS.

QVI LIBERTATEM, SIVE immunitatem Ecclesiæ violauerint.

71 SVmmus Pontifex *Benedictus XI. in Extrauag. inter cunctas de priu.* approbat consuetudinem, quæ reseruauit Episcopis immunitatis, & libertatis Ecclesiasticæ violatores, circa quod multas, & quotidie plures nascentes controuersias sopiuit *Greg. XIV. Constit. sua* circa protectionem ad Ecclesias fugientium perpetuò obseruandam, quæ incip. *Cum alias nonnulli, Dat. Romæ anno Incar. Dom. 1591. 9. Kalend. Iunij.* Hodie vero cũ iuxta Decretum Sacræ Congreg. *allegat. præced. num. 185.* relatum, prohibeatur quibuscunque Confessarijs secularibus, & Regularibus, ne vigore suorum priuilegiorum, absoluant à casibus violationis immunitatis Ecclesiæ in terminis *d. Constit. Greg. XIV.* non est necessariũ, vt eius casus reseruatio fiat, idcò de eo nil amplius. Absolutionem tamen excommunicationis ob violatam Ecclesiæ immunitatem ad Ordinarium spectare, tenet *Aloys. Ricc. in praxi aurea, resol. 332. vbi nu. 2.* dicit non obstare Bullam in Cœna Domini, quia ibi solum excõmunicantur statuentes contra libertatem Ecclesiasticam, non illam violantes.

QVINTVS CASVS.

INCENDIARII, ET QVI damni, iniuriævè causa vites, vel arbores alienas inciderint.

72 INcendiarius dicitur is, qui malo animo, & auctoritate propria incendit aliena, vt domum, segetes, & his similia, *cap. cum dilectissimam 12. quæst. 2.* Ad hoc vero, vt quis sit in hoc casu comprehensus quatuor requiruntur. Primo quod incendat. Secundo quod malo animo. Tertio quod auctoritate propria. Quarto quod incendat aliena, ita *Gambarupta de casibus reser. casu 5. nu. 1. fol. 198. verso*, vbi etiam resoluit non sufficere attentasse incendium, nisi fuerit secutus effectus incendij, aut per cum non stetit, quin effectus fuerit secutus, vt puta, quia ignis extinctus est à superuenientibus hominibus, vel etiam aliquo casu pluuiæ, niuis, & huiusmodi.

74 Cum incendium connumeretur inter casus fortuitos *Gre. l. 3. verbo fuego tit. 2. p. 5. Menoc. de arbit. casu 390. 1. 3. cum sequent. & lib. 1. de præsumpt. quæst. 59. num. 3. & cons. 13. nu. 1. Ioseph Ludou. Pers. decis. 10. nu. 15. & decis. 25. Gutier. pract. lib. 1. q. 29. n. 6. Mex. in tract. tassæ panis concl. 6. nu. 115. Surd. decis. 198. nu. 5. Mascard. de probation. concl. 467. nu. 5. & concl. 892. n. 8. Tradil. in summa legum pœnal. p. 1. c. 23. à num. 1.* plures refert Doctores *Cened. ad Decretal. collect. 40. à nu. 1.*

75 Conductor propter incendium ad damni æstimationem non tenetur, nisi constet de culpa ipsius. *Gail. lib. 2. obseruat. 21.*, quem refert *Aloys. Ricc. in collect. decis. p. 2. collect. 797.* nec tenebitur ad restitutionem in foro cõscientiæ, si solum ex negligentia, vel leui culpa committeret incendium, *Gambarup. d. loco nu. 2.*

76 Si vero fuerit lata culpa, cum hæc nunquam sit sine dolo, teneretur incendiarius ad damna, & interesse, c. *si egressus, 5. de iniur. Menoch. dict. casu 390. num. 24. Ioseph. Ludou. d. decis. 25. num. 10. Farin. in praxi criminal. part. 3. quæst. 110. num. 18. & 24.* resoluit quod ex incẽdio commisso culpa leuissima in omittendo non tenetur incendiarius ad damna & interesse, secùs si in committendo. Quamuis autem in foro ciuili exteriori quis teneatur de negligentia, & leui culpa *l. 3. ff. ad l. Aquil.* cum similibus, tamen in foro conscientiæ non imponitur sibi pœnitentia pro illa inaduertentia, puta, quia neglexit cooperire ignem, vnde domus sua cum vicinis est incensa, vel quia posuit ignem in stipula nõ aduertens principium ventorum, ex quibus postea segetes vicini asserunt, quia de hac culpa non grauabit eũ Confessarius ad restitutionem, sunt verba *Felini in cap. sicut dignum numero 16. de homicid.* & sic non solum non peccauit mortaliter, sed nec tenetur ad damna, & ideò non cadit sub reseruatione, cum ea fiat tantum de peccatis mortalibus, *Gambrupta dict. casu quinto, num. 2.*

77 Verum si negligentia illa fuerit nimia, cum apertæ malitiæ comparetur argum. *text. in cap. vlt. de celebrat. miss.* ibi, aperta malitia, vel nimia decipientia, & *l. de ætate, §. qui tacuit, ff. interrogat. action.* non excusabitur incendiarius, cum in culpa sit, ex text. difficili in *l. magna 226. ff. de verborum significat.* dum ait, magna negligentia culpa est, magna culpa dolus est. Culpa enim in genere sumpta, prout dolũ, & culpam simplicem comprehendit, propriè dicitur quæcunque deuiatio à bono, quæ humana diligentia potuit præuideri: in specie vero sumpta à dolo distinguitur, quia hic malitiæ, illa vero imprudentiæ tribuitur, explicat *Coman. comment. iuris Ciuilis lib. 7. cap. 4. num. 7. Loriot. de apicibus iuris, tit. de regulis iuris, axi. 134. cum seqq. Donel. comment. libro decimo sexto capit. 7.* Ex quibus magnam & dissolutam negligentiam latam dici culpam, & dolo proximam, non est qui dubitet, & ideo incendiarius, qui lata culpa (quæ dicitur nõ intelligere, quod omnes intelligunt *l. latæ culpæ, ff. de verborum signific.* vel si quis in rebus alienis, quas custodiendas suscepit eam non adhibeat diligentiam, quam adhibet rebus suis, *l. quod Nerua ff. depositi, capit. 2. eodem tit.*) incendium immittit, tenetur nedum ad damnũ illatum dolo, sed etiã ad id, quod prouenit ex eius culpa, vt si quis incendat domum alicuius, & ignis incendat etiam domum vicini, tenetur ad vtrumque damnum, vel si cõburat stipulam in agro proprio, & ignis vi ventorum impulsus incendat segetem vicini, ita per text. in *dicto cap. si egressus*, tenent *Franc. Marc. delphin. decisio. 411. num. 1. par. 3. Ioseph. Ludou. d. decis. 25. post num. 4. Farinac. dicta quæst. 110. num. 10. Lal. Zecch. de casibus reseruatis casu 16. nu. 1. in fine.*

78 Incendium à quibus in dubio emissum præsumatur, agunt *Menoch. de arbitr. casu 390. Thesau. Pedem. decis. 24. Polyd. Ripa in tractatu de nocturno tempore, ca. 27. Mascard. de probat. conclus. 892. nu. vlt.*

79 Vtrumne & quando teneatur dominus de incendio per

per familiam ſuam admiſſo? *Cephal. conſil. 362. Franc. Marc. deciſ. 112. numero 34.* quos refert *Aloyſ. Ricc. dict. collectan. 797. Menoch. dicto caſu 390. à numer. 20. cum ſeqq. & conſil. 53. Bernard. Græua. ad pract. Cameræ Imper. libro 2. concluſi. 21. in coronide.* Vicinus vicino de damno incendij culpa aborti an teneatur? vide *Alex. Raudenſ. Piſana deciſ. 6. num. 61. par. 1. Maſcar. concluſ. 892. num. 4. & 5.*

80 Cætera pertinentia ad huiuſmodi incendiarios videri poſſunt per ordinarios in *l. 1. & ſeqq. ff. de incendio, & in l. capitalium, §. incendiarij ff. de pœnis, Gregor. in leg. 9. per text. ibi tit. 10. par. 7.* Doctiſſ. parentem meum in *commen. ad Ordin. Regia Luſitan. lib. 5. tit. 86. Affict. deciſ. 57. Menoch. d. caſu 390. Boſſi. in pract. tit. de incendio, Polydor. Ripa de nocturno tempore capit. 27. Franc. Mar. deciſ. 154. & 417. p. 2. Perez leg. 2. verbo, quemen las caſas, tit. 18. lib. 8. Ordin. pag. 350. & l. 36. in princ. titu. 19. eodem libro, Facbin. controuerſ. libr. 1. cap. 85. Ioſeph. Ludouic. Peruſ. deciſ. 25. & 29. Decian. tract. crimin. libro 8. cap. 5. Vincent. Carot. de locato, titul. de incendio, Bernar. Muſcatel. de cognit. delict. titul. de incendio*, Menoch. *frequent. cap. 10. num. 47. Aloyſ. Ricc. d. collect. 797. Farin. in praxi criminal. to. 3. q. 110.*

81 Deueniendo ad vitium, & arborum inciſores, aduertẽdum illos teneri ad omne damnum, quod earum dominus ex ipſarum inciſione patitur, etiam ad refectionem fructuum, quos eorum dominus vero ſimiliter quotannis ex illa arbore percipere potuiſſet, deductis tamen impenſis, & laboribus expoſitis in arbore cuſtodienda & excolenda, & hoc vſque ad illud tempus quo alia arbor denuò plantata, ita excreſcere poſſit, vt tantundem fructus ex ea percipi poſſint, quia ſic damnificans eſt cauſa efficax, & ſine qua damnum non eſſet illatum, & ideò tenetur ad illud per text. in *cap. fin. de iniur. & l. nihil intereſt, ff. de Siccar.* Sed quia quantitas iſta incerta eſſe poteſt, fieri enim poteſt, vt arbores areſcant, vt fructus non ferant, ideò cũ hoc damnum incertum eſſe poſſit, æſtimabitur arbitrio boni viri, ita tamen vt ad æqualitatem reducatur, quantum fieri poterit, ita ex *Nauarr.* tradit *Leli. Zechi. dicto caſu 16. numero 2.* Si vero infructifera fuerit arbor, ipſa ſola erit in conſideratione, ita tamen vt ſemper deducatur aliquid de futuro pluris valore arboris, habita etiam ratione dubij euentus, *Gambarup. d. caſu 5. numero 5.*

82 Dubium hinc oritur non contemnendum an peccet, teneaturque ad reſtitutionem inciſor arborum, quæ in ſuo ſolo plantatæ fuerunt ab alio, vel in eo radices egerunt? in qua quæſt. videbatur negatiuè reſpondendum, quia ſcienter plantans arbores in alieno ſolo, non efficitur earum dominus, ſed eæ omninò ſolo cedunt, ſi modo radices egerint, ſi vero adhuc radices non egerint, remanet earum dominus, qui conſeuit, §. *ſi Titius, inſtit. de rerum diuiſ.* ergo videtur dicendum prædictum inciſorem cum illo modo efficiatur arborum dominus, ſi illas incidat, nec peccare, nec teneri ad reſtitutionem. Verum potius tenerem ſic incidentem peccare, ex eo, quia propria auctoritate ſibi ius miniſtrauerit, ſed non teneri ad reſtitutionem: ſicut enim furripiens quod ſibi debetur peccat, ſi id modo indebito faciat, non tamen tenetur ad reſtitutionem, vt per *Rubar. in 4. diſtinct. 15. Nauarr. in manu. capit. 17. numero 112.* Sic in propoſito, licèt peccet incidens plantam ſatam mala fide ab alio in proprio ſolo, non tamen tenetur ad reſtitutionem, ita in terminis, *Leli. Zechi. dicto caſu 16. numero ſecundo verſic. ſed difficultas, cum ſequentibus*, vbi etiam reſoluit, quod incidens arborem ſitam in alieno ſolo licèt aſpectui ſuo officiat, niſi ſtatutum, vel ſeruitus contraria exiſtat, tanquam incidens arborem, in qua nullum ius habet, tenebitur ad omnem damni æſtimationem: ſi enim fundus vicini nullam debeat ſeruitutem domui vicini, vel præſcriptam, vel aliter acquiſitam, ne luminibus vicini officiat, licebit ſibi in proprio ſolo plantare, licèt luminibus vicini officiat, *leg. cum eo, vbi gloſ. ff. de ſeruit. vrb. prad. l. altius, Cod. eodem titul.* & vtrobique Doctores.

Notandum valde eſt, quod licèt caſus hic loquatur in plurali numero ibi, vites, vel arbores, habebit tamen locum, etiam in vna arbore, vel vite inciſa damni, iniuriæque cauſa, *Bonacoſ. commun. criminal. verbo incidens arbores*, quem refert & ſequitur *Gambarupta dicto caſu 5. in fine.*

83 Vitis dicitur arbor frugifera, *Perez l. 2. verbo cortare arbores, tit. 16. lib. 8. ordin. Auend. de exequendis mand. p. 1. c. 4. nu. 28. Azeued. l. 6. num. 5. tit. 12. lib. 8. nouæ recopil. Sebaſti. Neui. in remiſſ. ad l. 1. §. arboris appellatione, ff. de arbor. cadendis, Cardoſo in praxi iudicum, & aduoc. verbo arbor, num. 1.*

84 Huius caſus reſeruatio non habebit locum in eo, qui non damni cauſa, vel iniuriæ, ſed voracitatis, & rapacitatis naturalis incidit vites, aliaſque arbores, *Gãbarup. d. caſu 5. nu. 4.* Nec etiam in illo, qui euellit arbores per *l. furtum. §. ſi quis radicitus, ff. arborum furtim cæſarum.* Nec ſi eas aſportet, poſtquam ſciſſæ fuerunt, *Auend. d. c. 4. nn. 28. verſ. prædicta regula.*

SEXTVS CASVS.

QVI BLASPHEMIAM publicam, & notoriam protulerint.

85 BLaſphematoribus publicis, & notorijs per Epiſcopum ſuum pœnitentiæ ſunt imponendæ, vt probat *tex. in cap. 2. de maledicis*, blaſphemia enim eſt de reſeruatis Epiſcopis ſecundum *gloſ. verbo reſeruantur in c. 2. de pœnit. & remiſſ. lib. 6.* igitur de ea ſunt à nobis aliqua declaranda, ſic diffinitur.

86 Blaſphemare eſt dicere tacitè, vel expreſsè, verbo vel ſcripto, contra Deum, aut eius ſanctos, quidpiam contumelioſum, quod quidem fit, vel tribuendo Deo, quod illi non conuenit, vel tribuendo creaturæ, quod ſolius Dei proprium eſt: in hanc diffinitionem incidũt omnes, quas referunt *Couar. in c. quamuis pactum, p. 1. §. 7. num. 8. Nauar. in manu. c. 12. num. 81. Iacob. de Graſſis in aureis deciſ. lib. 2. c. 19. num. 7. Gambarup. de caſib. reſerv. poſt caſum 26. num. 1. fol. 250. verſo.* Diuiditur in duas ſpecies, quarum altera dicitur blaſphemia hæreticalis, altera ſimplex.

87 Hæreticalis eſt illa, quæ cum hæreſi connexionẽ habet; veluti quando negatur vel renegatur Deus, aut quando aliquid dicitur contra articulos Fidei.

88 His verbis, non credo in Deum, vel denego, aut maledico Deum, vel abnego Fidem. *Luſitani*: deſcreo de Deos. *Hiſpani*: deſcreo en Dios. ter iego de Dios, o de la fe, o de la Cruz, o de la Chriſma de la frente, o reniego de la puridad de Nuetra Señora. *Itali*: Rinego Iddio: reſolutiue igitur dico blaſphemias eſſe

Benedixit Deo & Regi. *Iob.* 1. Ne forte peccauerint filij mei, & benedixerint Deo in cordibus ſuis, & *cap.* 2. Benedic Deo, & morere. Ob blaſphemiam filius mulieris Iſraelitidis præcepto Domini lapidibus fuit obrutus, eo quod nomen Domini blaſphemaſſet *Leuit.* c. 24. Ob blaſphemiam Antiochus inſanabili, & inuiſibili plaga percuſſus fuit 2. *Mach.* c. 9. Ob blaſphemiam Holofernes fœminæ manu victus fuit *Iudit.* 2. & Goliath Iſraelem blaſphemans à Dauide lapidis ictu, è funda emiſſo occiditur *Reg.* 2. *cap.* 21. & populus ob blaſphemiam Hieremiæ gladio, & fame conſumptus eſt, *Hierem.* c. 44. cum alijs adductis per *Couar.* §. 7. *nu.* 10. *in princ. & Salzed. dicto loco.*

97 Iure Pontificio grauiſſimæ pœnæ in blaſphemos ſunt conſtitutæ, videlicet *in d.* c. 2. *de maledicis*, vbi ſancitum eſt, vt ſi quis contra Deum, vel aliquem ſanctorum ſuorum, & maximè Beatam Virginem, linguam in blaſphemiam publicè relaxare præſumpſerit, per Epiſcopum ſuum pœnis debitis ſubijciatur, videlicet, vt ſeptem diebus Dominicis præ foribus eccleſiæ palam, dum agùntur Miſſarum ſolemnia, exiſtat, & vltimo die Dominico pallium, & calceamenta nõ habeat, ligatus corrigia circa collum, & ſextis quibuſque ferijs intra illud tempus contentis in pane, & aqua ieiunet, arceaturque ab Eccleſiæ ingreſſu, & tres ſi poterit, alioquin duos pauperes, aut vnum reficiat illis diebus. Quod ſi ad hoc ei facultates non ſuppetant, in aliam pœnam commutetur, quam ſi luere recuſauerit, ei interdicatur ingreſſus Eccleſiæ, & Eccleſiaſtica careat ſepultura ſi decellerit. Hæc ibi, quam pœnam laici tantum, non clerici ſubire & perferre debent, vt teſtantur *Innoc. Hoſt. Ioan. Andr. & Abb.* quos referunt *Couar. d.* §. 7. *n.* 10. *verſ. ſed qua, Bernard. in præct. cap.* 113. *prope finem*, vbi *Salzed. in addit. litt. C.* rationem reddit, quia clericus non facit publicè pœnitentiã text. *in cap.* 1. *de bigam. & in cap. de his* 50. *diſt. & in c. presbyter* 82. *diſt.* ne grex fidelium ſcandalum patiatur, neve dignitas Sacerdotalis vileſcat, cui ſumma reuerentia debetur, vt oſtendit *Chriſoſt. lib.* 2. *de ſacerdotio, & Ambroſ. libr. de dignitate ſacerdotali* cum citatis per *Bellet. diſquiſit. cleric. p.* 1. *tit. de diſciplina clericali* §. 1. *d. n.* 1. Quæ quidem iuris pœnæ licèt in deſuetudinem abierint, indicant tamẽ quam execrabili ſcelere ſe polluant ij, qui impuro ore in Deum, aut ſanctos maledicta conferunt.

98 Synodus autem Lateranen. *ſub Iulio II.* cepta, & deinde ſub *Leone X.* continuata *ſeſſ.* 9. aduerſus blaſphemos, ſtatuit, vt quicunque Deo palam ſeu publicè maledixerit, contumelioſiſque atque obſcenis verbis Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, vel gloriоſam Virginem Mariam Dei genitricem expreſsè blaſphemauerit, ſi munus publicum iuriſdictionemue geſſerit, perdat emolumenta trium menſium pro prima, & ſecunda vice dicti officij: ſi tertio deliquerit, illo eo ipſo priuatus exiſtat. Si clericus, vel ſacerdos fuerit, eo ipſo quod de delicto huiuſmodi fuerit conuictus etiã beneficiorum, quæcumque habuerit eo priuetur: ſi plura, quod Ordinarius maluerit, id amittere cogatur: quod ſi tertio eius ſceleris conuincatur, dignitatibus, beneficijs omnibus quæcunque habuerit, eo ipſo priuatus exiſtat, eaque liberè impetrari, & conferri poſſint. Laicus vero blaſphemans ſi nobilis fuerit, pœna vigintiquinque ducatorum mulctetur, & pro ſecunda vice quinquaginta; pro tertia nobilitatem amittat. Si vero ignobilis, & plebeius fuerit in carcerem detrudatur. Quod ſi vltra duas vices publicè blaſphemauerit, muthra infami per integrum diem ante fores Eccleſiæ principalis coronatus ſtare cogatur. Quod ſi ſæpius in hoc peccatum lapſus fuerit, ad perpetuos carceres, vel ad triremes damnetur. Et qui reliquos Sanctos blaſphemauerit arbitrio iudicis rationem perſonarum habituri aliquantulo mitius puniatur. Et iudices ſeculares, qui in tales blaſphemiæ conuictos non animaduerterint, nec eos iuſtis, & debitis pœnis affecerint quantum in eis fuerit, quaſi eodem ſcelere contaminati, eiſdem quoque pœnis ſubijciantur; qui vero in illis puniendis ſolliciti, & ſeueri fuerint, qualibet vice decem annorum indulgentiam conſequantur, & tertiam partem mulctæ pecuniariæ habeant.

99 *Iulius III. in Conſtitut. Pontificali incip. in multis*, inſtituit iudices huius criminis Inquiſitores hæreticæ prauitatis generales, & præcipit, vt ſcienter denuntiẽt apud iudicem de blaſphemis intra triduum, alioquin in eaſdem pœnas incurrunt, & vt denuntiãs poſſit haberi loco vnius teſtis, ſi iureiurando denuntiet. Conuicti habeantur infames, inhabiles ad quæcunque beneficia, gradus, honores, & dignitates obtinendas, ſi bis conuincantur. Si tertio conuicti fuerint, ipſo iure priuati beneficijs Eccleſiaſticis, officijs, dignitatibus, honoribus, magiſtratibus quibuſcunque, & ſint inteſtabiles actiuè, & paſſiuè, ſint inhabiles ad teſtim. ferendum.

100 *Pius Quintus in Conſtitut. ſua incip. Cum primum Apoſtolatus*, decernit in blaſphemos poſſe inquiri, & animaduerti à quoſlibet iudices competentes, & inter alia ſic ait. Ad abolendum nefarium, & execrabile blaſphemiæ ſcelus, quod in antiqua lege Deus morte puniri mandat, & Imperialibus quoque legibus præceptum eſt: nunc autem propter nimiam iudicum in puniendo ſegnitiem, vel potius deſuetudinẽ ſupra modum inualuit, *Leonis X.* Prædeceſſoris noſtri, in nouiſſimo Lateranenſi Concilio ſtatuta reuocantes decernimus, vt quicunque laicus Deum, & Dominum N. Ieſum Chriſtum, & gloriоſam Virginem Mariam eius Genitricem expreſsè blaſphemauerit, pro prima vice pœnam vigintiquinque ducatorum incurrat. pro ſecunda pœna duplicabitur: pro tertia centum ducatos ſoluet, ignominia notatus exilio mulctabitur. Qui plebeus fuerit, nec erit ſoluendo pro prima vice manibus poſt tergum ligatis ante fores Eccleſiæ conſtituetur per diem integrum, pro ſecunda fuſtigabitur per Vrbem, pro tertia ei lingua perforabitur, & mittetur ad triremes. Quicunque clericus blaſphemiæ crimen admiſerit, pro prima vice fructibus vnius anni, omniumetiam quorumlibet beneficiorum ſuorum, pro ſecunda beneficijs ipſis priuetur; pro tertia omnibus etiam dignitatibus exutus deponatur, & in exilium mittatur. Quod ſi clericus nullum beneficium habuerit, pœna pecuniaria, vel corporali pro prima vice puniatur: pro ſecunda carceribus mancipetur: pro tertia verbaliter degradetur. & ad triremes mittatur. Qui reliquos Sanctos blaſphemauerit, pro qualitate blaſphemiæ iudicis arbitrio puniatur. Hæc ibi. Eſt tamen aduertendum verba illa, *pro prima vice*, interpretanda eſſe pro prima vice punitionis, & non blaſphemiæ, etiamſi clericus fuerit pro illa prima vice inquiſitus, quod pluries blaſphemaſſet, ad quod facit text. in *cap. grane, de prabendis*, ibi, poſt primam, & ſecundam correctionem, ita *Proſper. de Auguſt. in addit. ad Quarantam in ſumm. Bullarij verbo blaſphemia,*

Marc. Antoni. Genuens. in praxi Archiep. Neapol. cap. 63. in nouiss. edit.

101 Iure autem Ciuili blasphemi olim pœna mortis puniebantur, *text. in auth. vt non luxurientur contra natur.* §. *præterea*, quæ quidem pœna (vt adnotauit ex alijs *Couar. d. §. 7. num. 10. in fine,*) tunc locum habet cum quis ex consuetudine, vt incorrigibilitate Deum blasphemauerit. Et ad hoc, vt quis dicatur consuetus blasphemare non sufficit, quod per duas, vel tres vices id crimen commiserit, sed ad inducendum prauũ vsum, & vitiosum habitum blasphemandi requiruntur multo plures reiterationes, ita ex *Alexand. & Ias.* resoluit *Prosper. de August. d. loco.*

102 Contra blasphemos variæ inflictæ fuerunt pœnæ iuxta vniuscuiusque Prouinciæ statuta, imprimis apud nostros Lusitanos per *Ord. Regiam lib. 5. tit. 2.* quæ primum à Rege Dionysio Vlyssipone fuerat condita, nobili, qui blasphemauerit pro prima vice imposita est pœna pecuniaria viginti scutorum cum exilio vnius anni in Africam, & si fuerit eques, vel scutifer soluit decem scuta cum prædicto exilio vnius anni in Africã, & si fuerit plebeus mulctatur pœna quinque scutorum, & triginta verberum ad pedem pali cum funiculo, & præconio. His pro secunda vice pœna duplicatur. Pro tertia vltra pœnas pecuniarias nobiles, equites, & scutiferi mulctãtur exilio trium annorum in Africam; plebei verò ad triremes per eosdem tres annos mittũtur, vltra quamquod in arbitrio iudicis sit alijs pœnis prædictos omnes punire iuxta grauitatem blasphemiarum.

Apud Hispanos *per l. 4. tit. 28. p. 7.* blasphemus pro prima vice præsertim si fuerit plebeus verberatur, pro secunda notatur in labijs ferro candenti signo Crucis; pro tertia lingua mutilis sit, eique abscindatur. Deinde per *leg. secunda, titul. 8. libro 8. nouæ recop.* constitutum est quod blasphemus in Curia Principis, aut intra quinque leucas, puniatur pœna verberum, & amputationis linguæ & amissionis dimidiæ partis bonorum. Nonioribus tamen Constitut. aliter praxis recepit, siquidem blasphemus pro prima blasphemia punitur carcere vnius mensis: pro secunda exilio sex mensium à loco habitationis, & mille quadrantum pœna, in tres distribuenda partes, quarum vna accusatori, alia iudici, tertia pauperibus competit: pro tertia vero blasphemia claua lingua perforatur, & huius perforationis loco, hodie ligno premitur lingua, quod nos mordaza appellamus. Nisi blasphemus sit ex his, qui scutiferi apud nos appellantur, vel maioris conditionis homo, quia is pro tertia blasphemia punitur exilio vnius anni, & mulcta duorum millium quadrantum, ita refert *Son. d. §. 7. nu. 11.*

103 Apud Gallos pro prima vice mulctantur blasphematores, pro secũda, tertia, & quarta duplicatur mulcta, pro quinta vice maximo cum vituperio fustigantur, & impunè ab omnibus iniuriantur, & etiam mulctantur, pro sexta vice labrum superius cum ferro cãdenti scindendum venit, ita quod dentes appareant; pro septima vice labrum inferius, & pro octaua, lingua scindenda erit, referunt *Papon. libr. 3. arrest. 20. Boer. decis. 301. nu. 15. Con. d. n. 11.*

104 Apud Neapolitanos imponitur blasphemantibus pœna amputationis linguæ, per Constitut. Regni incip. Blasphematoribus, & postea per pragmaticam Regis Ferdinandi incip. Considerando vltra linguæ abscisionem adest pœna tertiæ partis bonorum, & vltimo loco per pragm. Reg. Philippi incip. Perche molti ribaldi, vltra alias pœnas stabilitas, adest pœna triremium per quadriennium, sed aliquãdo iuxta casus superuenientes aliter atque aliter iudicauit Senatus, & diuersimodè fuerunt blasphemãtes puniti. *Affict. in Constit. Regni, rub. 54. num. 7. Thom. Grammat. decis. 50. Boer. decis. 301. Vinc. de Franch. decis. 504. Vinii. decis. 175. & 388. Bernard. Mascatel. in pract. crimin. tit. de blasphemia.*

105 Insuper ad sciendum an à prædictis pœnis excusetur aliquis, aut saltem an sit talis, vt cum eo mitius sit agendum, poterit studiosus lector videre quid de ebrio dicant in hoc proposito *Auendan. de exequendis mand. part. 2. cap. 5. numero 19. Decian. tract. crimin. lib. 6. capit. 5. numero 8. Farinac. dict. quæst. 20. numero 50.* Et de minore *Decian. dict. capit. quinto numero 6. Farinac. quæst. 92. numero fin.* Et de rustico *Decian. dict. capit. 5. numero 10. Farin. d. quæst. 20. à numero 51. & de hæresi q. 179. §. 2. numero 11. cum sequentibus*, asserit etiam in crimine hæresis aliquantulum rusticitatem excusare, nisi appareat nimia solertia, & sagacitas, vel nisi moniti pertinaciter in suis erroribus adhæserint; & de muliere dicit idem *Farin. quæst. 98. numero 19.* Venetijs vidisse plures flagitiosas fœminas ob blasphemiam in linguæ abscisione punitas. Ad hoc, vt excusset iracundiæ calor, quibus debeat esse vallatus circunstantijs blasphemus, vide *Menoch. de arbitr. casu 319. à nu. 32. & casu 375. num. 32. Tiraq. de pœnis temper. causa 1. nu. 14. Auend. d. c. 5. num. 12. in princ. Decian. d. c. 5. num. 9. Farin. d. q. 20. à nu. 47. & q. 91. num. 9.* Sit si quis calore iracundiæ pluries vno instanti blasphemat, præsumitur quod semel tantum blasphemauerit, *Menoch. de præsumpt. lib. 5. q. 2. nu. 17.* quem citat *Prosper. de August. d. loco in fine.*

Deueniendo iam ad nostrum casum dicendum vsum Episcoporum seruare, quod blasphemia ea sit reseruata, quæ publica, & notoria est, vt ait *Gambarup. dicto loco numer. sexto*, sed qualiter dicatur notorium, quando vero occultum colliges ex dictis *Alleg. 39. nu. 20. cum seqq.*

SEPTIMVS CASVS.

Qui parentes percusserunt.

106 QVam graue sit peccatum hoc ostendunt multi Sacræ Scripturæ loci, vbi à Deo summopere punitur, & detestabile habetur, dicitur enim *Deuteron. 21.* Si genuerit homo filium contumacem, qui nõ audierit patris, ac matris imperium, apprehendent eum, & ducent ad seniores ciuitatis illius, & ad portam iudicij, dicentes, filius iste noster proteruus est, & contumax, &c. & *Deuter. 27*, habetur, maledictus, qui non honorat patrem suum, & matrem, & dicet omnis populus Amen. *Exod. etiam 21. Leuit. 20. Prouerb. 20.* dicitur qui maledixerit patri, vel matri, morte moriatur, etiam *Exod. 21.* dicitur qui percusserit patrem morte moriatur. Sic Absalon patri iniurius vitam miserabiliter finiuit 2. *Regum 18.* Esau parentibus iniuriosus primogenituram miserrimè amisit *Gen. 27.* Cam reuelans patris pudenda maledictus est *Genes. c. 9.* Et *Lampridius in Alexand. Seuero* dicit, quod manus amputabitur filio patrem percutienti, prout refert *Pineda in Iob. tom. 2. c. 31. vers. 22. pag. 529.*

Cum

107 Cum crimen hoc ſit adeò deteſtabile, ideo huiuſmodi parentum percuſſores exhæredari poſſe dicit tex. *in auth. vt cum de appel. cognoſc. §. cauſas collat. 8.* & cenſuit noſtra Reg. *Ord. lib. 4. tit. 88. §. 4.* tenent *Con. in cap. Raimutus in princip. num. 9. de teſt. P. Mol. de inſtit. tract. 2 diſp. 176. verſ. prima eſt*, vbi reſoluit quod ibi, nomine manuum intelligitur ſi lapide, ligno, vel alia re parentes iniurioſe attingat, niſi filius probabili ignorantia ductus, patrem percuteret. Et hoc peccatum eſt quodammodo contra ius naturale, naturali enim quodam inſtinctu animantia omnia parentes iuuant, atque defendunt, Ciconiæ, ſecundum *D. Ambroſ. in Exameron.* parentes ſenes nudatos plumis tegunt, fouent alis, & nutriunt alimentis, idemque, ſecundum eundem, pietatis officium à cornicibus erga ſeniores exhibetur. Apes etiam iuniores non in opere tantum, ſed etiam in fœtu adiuuant matres.

108 *Felin.* igitur *in cap. afferte, num. 2. de præſumpt.* admiratus diſcordiam patris & filij dicit, quod quando filius verberat patrem, nec ille pater, nec ille filius eſt cenſendus, ſequitur *Menoch. de præſumpt. lib. 5. quæſt. 11. num. 5.* & facit illud quod fieri iuſſit Petrus Rex Portugaliæ, & refert *Eduardus Nonius in vita eiuſdem Regis, folio mihi 179.*

109 Sicut enim non præſumimus matrem, vel patrem, qui filium non diligit, vt probat, *Menoch. de præſumpt. libr. ſext. quæſt. 56. numer. ſecundo*, ita nec præſumere debemus filium, qui diabolico inſtinctu patrem vel matrem depoſita debita reuerentia & dilectione percuſſit.

110 Mulieris igitur amor infantem diuidi prohibentis indicium fuit, & argumentum, ex quo optime collegit *Rex Salomon* materna eſſe proculdubio viſcera, quæ malebant filio priuari, ne ille vita priuaretur: adiuuauit præſumptionem altera meretricis poſtulatio, quæ infantem diuidi petebat, nulloque modo genuiſſe indicabat, quem ita crediditer ſub oculis ipſa inſpectante medium ſecari volebat: vnde iuſtiſſimo argumento, & vehementi præſumptione ductus Rex ſapiens, ex his, quæ audierat, & viderat, indicauit, quæ non videretur illam eſſe matrem, quæ diuidi infantem prohibebat, aliam vero id poſtulante nullo modo, & id certius putauit, quam ſi mulierem parientem fuiſſet conſpicatus, 3. *Regum capit. 13.* refertur in *dicto cap. afferte.*

111 Simili iudicio vſus fuit *Carolus magnus*, is cum accepiſſet patrem & filium homicidij accuſari, & re vera adhibitis etiam grauiſſimis cruciatibus conſtare non potuiſſet, quorum alter ex eis delictum perpetraſſet, vtrumque laqueo ſuſpendi iuſſit, hoc cognito patet nullam inde ſibi ſpem vitæ conſiderans rem omnem patefecit, atque ita ſe reum criminis detexit, filiumque liberauit, referunt *Menoch. de arbitr. caſu 270. nu. 15. Sayr. in clam Regia lib. 12. c. 17. num. 28.*

112 *Alphonſo Aragoniæ Regi* ſimile factum accidiſſe narrat liber de mirabilibus illius Regni folio 50. verſo, nam adhuc pene puero, cum in Aragoniam vtriuſque Siciliæ regna ſuſciperet, accidit, vt cuiuſdam ancilla ex domino pareret, & ad libertatem ex Hiſpanienſi lege prouocaret: dominus ne matre cum filio priuaretur, negabat ex ſe natum, deerant in re clam patrari ſolita probationes, quid ageret? belle ſe expediuit, iubet ſub haſta partum vendi, vincitur dominus licitatione: ergo ne, ſecum, filius meus in ſeruitutem me viuo? Quin potius fateor, quod res eſt, & ecce paterni animi erumpunt inuitò lachrymæ, ſubſequitur lingua confeſſionem oculorum, ſic patri filium, matri debitam Rex libertatem aſſeruit.

Tres Cymericorum Regis filij de paterno regno cõtendentes iudicem elegere Ariopharnem, hic iubet patris cadauer ſepulchro erui, arbori alligari, & eos arcu contendere, vt qui patris cor transfixiſſet, is in regnum ſuccederet, primogenitus guttur, ſecundus medium pectus corde illæſo transfixit. Superat minimo ſpes regni, vicit pietas, & ſe regno cedere malle, dum in patris cadauer pietate ſuperior eſſet, profeſſus; iaculari detrectauit. Huic iudex Regnum adiudicauit, quia naturæ propenſione ſe & vere filium, & virtute præſtantiorem oſtendiſſet. refert *Martin. Delri. diſquiſ. magicarum lib. 4. in princ. pag. mihi 252.*

113 Deueniendo ad intellectum præſentis caſus, credo ſub illius reſeruatione comprehendi filium etiam leuiter patrem percutientem, cum propter irreuerentiam peccet filius, qui parentes etiam leuiter percutit, vt tenent *Richard. in 3. ſent. diſtinct. 37. Nauar. in man. cap. 14. num. 12. verſ. quinto*, & in noſtris terminis *Gambar. de caſibus reſerv. fol. 211. nu. 2.* vbi *nu. 3.* reſoluit quod cum caſus iſte loquatur de percutiente, non habet locum in filio manum leuante vt percuteret, qui tamen non percuſſit, quia verba cum effectu ſunt accipienda, ex citatis in *libello de principijs vtriuſque iuris lit. V. numero decimo.*

114 Parentum appellatione in hoc caſu veniunt ſolum pater, mater, auus auia, & alij aſcendentes, à quibus naturaliter deſcendimus, *Nau. in man. cap. 14. num. 3. Ferrer in Conſt. Cathaloniæ gloſſ. 1. num. 430. Leli. Zecb. de caſibus Epiſcopo reſeruatis circa caſum 14. à num. 2. Gambar. rup. dicto loco nu. 3.*

115 Primo limita in filio percutiente, vel occidente patrem venientem contra Fidem Chriſti, quia impune illum poteſt occidere, *Plac. in epith. delict. c. 22. num. 15. Decian. tract. crimi. lib. 9. cap. 15. num. 8. Farin. in praxi crimin. q. 120. nu. 176.*

116 Secundo limita in percutiente, vel occidente patrem ad ſui defenſionem, quia tunc parricida non dicitur, *Decian. d. lib. 9. c. 15. nu. 12. Farin. d. quæſt. 120. num. 186. (aid. Pereira in comment. ad l. vnic. C. ex delictis defunct. par. 2. num. 28.*

117 Tertio limita in filio furioſo percutiente patrem, ex reſolutis per *Iodoc. in pract. crimin. c. 87. de parricid. nu. 6. Farin. d. q. 120. nu. 181.*

118 Quarto limita in percutiente, vel occidente patrem ſine dolo, nam hic non punitur, vt parricida *l. 1.* ibi cuiuſue dolo malo id factum erit, *ff. ad legem Pomp. de parricid. Decian. d. lib. 9. cap. 15. numer. 1. & 35. Farin. d. q. 120. nu. 182.* vbi *num. 183.* reſoluit quod in parricidio dolus non præſumitur.

119 Quinto limita in filio occidente patrem ſuum, ignorante ſibi patrem eſſe, niſi talis ignorantia ſit craſſa, & ſupina, ex reſolutis per *Decian. d. lib. 9. c. 15. nu. 7. Farin. diſt. q. 120. numer. 184. & 185.*

***

OCTA-

OCTAVVS CASVS.

QVI AD MAGICAS ARTES, veneficia, ſuperſtitiones, & alia huius generis, Euchariſtia, Sacriſuè rebus abutuntur.

120 MAgica ars dæmonis, ſiue, vt ait tex. in *c. Epiſcopi 26. quæſt. 1.* Zabulonis inuentum eſt, multipliciter dicitur, cuius materiam ſi quis edifcere cupiat, conſulat *P. Martin. Delr. diſquiſit. magic. & Benedict. Pereira in ſpeciali tract. de magia, P. Ioan. de Torres in Philoſophia morali Principum lib. 6. c. 9. Azor. inſtitut. moral. p. 1. lib. 9. c. 23. Farin. in praxi crimin. q. 20. à num. 2. & de hæreſi q. 181. Leon. Leſſi. de iuſt. lib. 2. c. 43. dub. 5. Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. collect. 1378. Pradil. in ſumma legum panal. par. 1. cap. 14.* optime *Sanch. in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 38. Guid. Pancir. in theſauro vari. lect. lib. 2. cap. 237. Soar. de relig. lib. 2. de ſuperſtit. cap. 14. & 15. Raph. de la Torre in 2. 2. D. Thomæ tom. 2. q. cum multis ſequentibus.*

121 Diuinationis multa ſunt genera vel ſpecies, futura enim, & penitus latentia prænuntiantur aſtrorum ſignis notatis, aut corporis humani membris, aut aliorum animantium partibus, aut elementis, aut ſomnijs, aut auium volatibus, vel cantibus, aut mortuorum oſſibus, vel cadaueribus, aut monſtris, oſtentis, hominibus, ſortibus, & alijs huiuſmodi obſeruatis, & inſpectis, de quibus agunt *Petr. Greg. Syntag. lib. 34. c. 3. de generali diuinationis prohibitione, Petr. Binsfel. de Confeſſ. malef. præl. 15. cauſa 3. verbo diuinatio, & in rub. C. de malefic. & mathem. notab. 9. Iacob. de Graffis in aureis deciſ. p. 1. li. 2. cap. 3. à nu. 6. Azori, dict. lib. 9. cap. 13. cum ſequentibus, Raph. de la Torre d. quæſt. 95. art. 1. cum ſeqq. Tolet. in inſtruct. Sacerd. lib. 4. cap. 15. Gregor. de Valent. 2. 2. quæſt. 95. diſputas. 6. quæſt. 12. Martin. Delri. diſquiſit. magic. lib. 4. cap. 2. quæſt. 1. 4. 5. 6. & 7. Soar. dict. lib. 2. de ſuperſtit. cap. 7. 8. & 10. Leſſi. dict. cap. 43. dub. 3. Sanch. dict. c. 38. à num. 12.*

122 Superſtitio, quæ eſt quędam vana obſeruatio, atq; traditio & proteſtatio infidelitatis, qua circa diuinum cultum erratur, religioni oppoſita, qua exhibetur cultu, vel ſui non debetur, vel modo, quo non debetur, diuiditur per certas ſpecies, de quibus *Tolet. d. lib. 4. c. 16. Valent. d. diſp. 6. q. 13. Iacob. de Graffis d. lib. 2. c. 3. nu. 2. & c. 5. Soar. d. lib. 2. c. 1. & 2. Martin. Delri. l. 3. c. 2. q. 1. cum ſeqq. Leſſi. d. c. 43. dub. 10. Sanc. d. lib. 2. c. 40.*

123 Diuinatio, quæ fit per dæmonum inuocationem, tacite, vel expreſſe, vt ſibi occulta reuelent, aut futura prædicent, graue eſt crimen, quod cum manifeſte fiat ad exercendum opera eius naturaliter impoſſibilia, putà ad ſciendum futura, vel occulta cordis, quod eſt ſolius Dei, ſapit manifeſtè hæreſim, & contra tales poteſt hæreticæ prauitatis Inquiſitor procedere, de quibus videas *Repert. Inquiſit. verbo relapſus, verſ. quid ſi inuocator dæmonum, Clar. §. hæreſis num. 23. Simanch. de Cathol. tit. 30. nu. 16. Azori. d. l. 9. c. 23, Iacob. de Graffis d. l. 2. c. 5. nu. 8. Soar. d. l. 2. c. 19. num. 10. Martin. Delri. diſquiſit. magic. l. 5. ſect. 15. verſ. axioma primum, Farin. de hæreſi q. 181. d num. 73.*

124 Inquiſitores enim contra hæreticam prauitatem habent auctoritatem, & ius inquirendi contra diuinantes, & ſortilegos, quotieſcunque aliqua admiſcent, quæ hæreſim ſapiunt, *Modern. de iuriſdict. p. 2. cap. 12.* per totum, & præcipuè *à nu. 10. Azori. d. lib. 9. cap. 26. quæſt. 4. Soar. d. lib. 2. cap. 19. num. 1. Sanch. d. lib. 2. cap. 38. nu. 92. Farin. in praxi crimin. quæſt. 20. à num. 79. & de hæreſi q. 181. à num. 91.*

125 Illa tamen inuocatio facta ad id, quod eſt dæmonis naturæ, putà ad tentandum mulierem, ad concupiſcēdum cum aliquo, licet ſit malum illam facere, non tamen ſapit hæreſim, quia inuocatur dæmon ad id, quod eſt proprium ipſius, ſcilicet tentare, *Iacob. de Graffis d. cap. 5. nu. 8.* & ob hanc rationem præbens pocula amatoria non eſt hæreticus, vt reſoluit *Farin. de hæreſi q. 181. numero 82.*

126 An autem huiuſmodi pocula, vel carmina amatoria vim aliquam habeant naturalem homines inuitos alliciendi ad amandum? vide *Tiraq. ad leges connub. gloſ. 14. à princ. & num. 5. Azori. d. lib. 9. cap. 26. Eymer. in direct. inquiſit. part. 2. quæſt. 43. num. 8. verſic. & idem*, vbi *Penna in addit. lit. N.* dicit quod iſta prætenſa pocula amatoria ſunt potius apta ad inducendum furorem, quam amorem, & de materia incantationum, ſeu ſortilegiorum ad amorem factorum, vide *Petr. Gregor. Syntag. iuris lib. 34. capit. 12. Fr. Raph. de la Torre d. tom. ſecundo, quæſt. 96. artic. 1. diſput. 2. Farin. in praxi crimin. quæſt. 98. numero 81. cum ſeq.* vbi reſoluit ſortilegia facientem, alicuius mulieris amore correptum, eſſe puniendum.

127 Augures qui ex auium numero, garritu, vocibus, & cantibus, futurorum cognitionem quęrunt, damnantur *Deuter. 18.* non inueniatur in te qui obſeruet augu-ria, & in *cap. igitur, verſ. augures, 26. q. 3.* de quibus vide *Repert. Inquiſit. verbo, an intendens augurys, & verbo augurium, Petr. Greg. ſyntag. d. lib. 34. cap. 3. nu. 7. Decian. tract. crimin. lib. 5. cap. 17. verſ. item obſeruantes augurie, Leſſi. d. c. 43. dub. 7. Iacob. de Graffis d. c. 5. nu. 20. Azori. d. lib. 9. c. 15. Martin. Delri. d. lib. 4. cap. 2. q. 7. ſect. 1. & 2. Sanch. d. l. 2. c. 38. à nu. 38.*

128 Sortilegi dicuntur, qui per ſortes fortuita, futura, aut omnino occulta præſentia ſine præterita prænuntiant, aut patefaciunt, de quibus agitur in *tit. de ſort. in Decretalibus, & in cap. non obſeruatis 26. q. 7.* Summiſtæ *verbo ſortilegium, Paul. Griland. in tract. de Sortileg. Petr. Greg. d. lib. 34. cap. 1. cum ſequentibus, Iacob. de Graffis d. lib. capit. 4. Cardoſo in praxi indicum, verbo ſortilegium, Azori. d. lib. 9. c. 21. Martin. Delri. lib. 3. par. 1. q. 1. cum ſequenti, & lib. 4. c. 4. q. 1. Sanch. d. lib. 2. c. 38. a nu. 56. Leſſi. d. lib. 2. cap. 43. dub. 9. Hortenſ. ſaualcan. de brachio Regio, par. 1. num. 84. Raph. de la Torre d. tom. 2. q. 95. art. 8. pag. 330. Farin. dict. queſt. 20. à numero 72. & de hæreſi queſt. 181.*

129 Necromantici vulgo dicuntur, qui vmbris, vel cadaueribus mortuorum inſpectis, futuros, aut occultos rerum euentus, aduerſos, vel ſecūdos diuinant, de quibus *Repert. Inquiſit. verbo necromantia, Tolet. dict. lib. 4. cap. 15. verſ. aliquando, Bened. Pereira de Magia lib. 1. capit. 11. de necromantia, Martin. Delri. eod. tract. lib. 2. q. 26 ſect. 1. cum multis ſequentibus, & libr. 4. capit. 1. q. 6. ſect. 2. Azori. d. lib. 9. c. 20. Raph. de la Torre d. tom. 2. q. 95. art. 3. diſp. 3. de necromantia.*

130 Chiromantici ſunt, qui manuum certis quibuſdam lineis inſpectis, hominis ſtatum, & vitæ conditionem, ac fortuitos euentus, tum felices, & proſperos, tum infauſtos, & aduerſos præmuntiant, ſuperſticiosè faciunt, qui per manuum lineas; bonam, vel malam fortunam

indicant,

indicant, ſecus ſi complexiones, humores, & aptitudinem, vide *Hortenſ. (aualcan. de brachio Regio p. 3. numer. 84. Farin. in praxi crimin. quæſt. 20. num. 112. & de hæreſi quæſt. 181. numero 56. Sanch. d. cap. 38. numero 47.* vbi *numero* 48.

131 Reſoluit mortale eſſe peccatum interrogare Ægyptianam de bona, vel mala fortuna, ſi fiat animo firmiter credendi illius dictis, vel animo ridendi, dummodo notabile detur ſcandalum.

132 Somniantes dicuntur, qui ſe ſomnijs adeò tribuunt, vt putent omnia per illa ſibi viſa eſſe vera, ac diuinitus ſibi immiſſa, ſic putantes peccant mortaliter, nam ſuperſtitioſum, & impium eſt ſomnijs credere, quia aut ex repletione, aut vacuitate, aut ægritudine, aut illuſione dæmonum, aut ex cauſis naturalibus eorum imagines, & phantaſmata prouenire ſolent, de quibus *Iacob. de Graffiis dict. lib. 2. capit. 3. numero 16. Petr. Binſfel. in comment. ad lege. 3. Cod. de maleficis, & math. quæſt. 2. Greg. de Valent. in 2. 2. quæſt. 95. art. 6. queſt. 12. diſput. 6. punct. 3. verſ. tertio; quoad ſomnia, Bened. Pereira de Magia lib. 2. cap. 1. cum ſequentibus, Soar. d. lib. 2. de ſuperſtit. cap. 13. Martin. del Rio lib. 4. c. 3. q. 6. Azor d. libr. 9. cap. 17. Leſſi. d. lib. 2. c. 43. dubit. 8. Fr. Raphael de la Torre d. tom. 2. q. 95. artic. 6. Sanch. d. lib. 2. cap. 38. à num. 49. cum ſequentibus.*

133 Aſtrologi planetarij dicuntur illi, qui vanam, & falſam ſyderum, & aſtrorum ſcientiam profeſſi, ex motu ſyderum, & aſtrorum prædicant futura fortuita, aut præſentia, & præterita penitus hominibus occulta, aut ex hominum ortu, & natali die, aut quauis alia temporum, & momentorum obſeruatione, & notatione indicant, & prænuntiant de cuiuſque hominis ſtatu, conditione, vita, curſu, honoribus, diuitijs, nuptijs, ſobole, ſalute, moribus, morte, itineribus, certaminibus, inimicitijs, ſimulationibus, odijs, carceribus, exilijs, cædibus, alijſque varijs diſcriminibus, & fortuitis rerum euentibus aduerſis, vel proſperis. In duplici cernitur diuiſione Aſtrologia, alia dicitur naturalis; quæ agriculturæ, medicinæ, & nauigationi plurimum conducit: alia iudiciaria, quæ ſyderibus, & aſtris varios, ac multiplices influxus aſcribit iuxta ſupradictam definitionẽ, de quarum materia agunt latè *Blaſius Aluarez Miranal de la conſeruacion de la ſalud cap. 82. Sayr. in claui Regia lib. 4. cap. 5. numero ſecundo, Bartholom. Valent. en el Repertorio del mundo lib. 2. capit. de Aſtrologia, Fr. Raphael de la Torre d. tom. 2. quæſt. 95. artic. 5. de pag. 231. Fr. Emman. à ſumm. tom. 1. capit. 7. numero 3. Ioannes de Torres de la Philoſophia moral de Principes libr. 6. cap. 6. Salas 1. 2. quæſt. 9. artic. 4. diſput. 2. ſect. 8. numero 79. Benedictus Pereira de Magia lib. 3. capit. primo cum ſequentibus, Azori. dict. lib. 9. capit. 13. Soar. dict. lib. ſecundo, de ſuperſtit. capit. 11. à numero octauo, Farin. in praxi crimin. quæſt. 20. numero 111. & de hæreſi queſtion. 185. nume. 55. Martin. del Rio lib. quarto capit. 3. queſt. 1. Leſſ. dict. lib. 2. capit. 43. dub. 6. à numero 31. Sanch. dict. lib. ſecundo, cap. 38. à num. 27.*

134 Contra exercentes Aſtrologiæ iudiciariæ artem, & alia quęcunque diuinationum genera, libros que de eis legentes, ac tenentes, extat *Sixti V. Conſtit.* incipiens *Cęli, & terræ creator Deus, Romę publicata die nona Ianuarij* 1586. quam adducit *Quaranta in ſumma Bullarij, verbo Aſtrologia iudiciaria,* vbi in fine Epiſcopis commendatur, vt diligenter prouideant ne Aſtrologiæ iudiciariæ libri, tractatus & indices legantur, vel habeantur, qui de futuris contingentibus, ſucceſſibus, fortuitiſque casibus, aut ijs actionibus, quæ ab humana voluntate pẽdent, certò aliquid euenturum affirmare audeant. Permittuntur autem iudicia, & naturales obſeruationes, qua nauigationis, agriculturæ, ſiue medicæ artis iuuandæ gratia conſcripta ſunt.

135 Prædictionnes, & ſimiles, ſi qui ſunt ad veneficia, ſuperſtitioneſque ſuas Euchariſtia, ſacriſicrebus abutentes ſub reſeruatione huius caſus contentur. Huiuſmodi enim abutentes Euchariſtia in ſortilegijs ſunt ſuſpecti de hęreſi, vt clare aſſerit *gloſ. verbo ſeparent in c. accuſatus §. ſanè de hæret. lib. 6. Caſtr. de iuſta hæret. punit. lib. 1. capit. 13. Farin. in praxi crimin. quæſt. 20. num. 83. & de hæreſi queſt. 181. numero 19.* ſubdens in fine, quod ſic abutentes Sacratiſſimo Altaris Sacramento Curiæ ſęculari traduntur, refert *Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccl. deciſ. 671. in 1. edit. & reſolut. 432. verſ. Euchariſtia, & verſ. vtentes.* Videant miſeri, qui ſacra Euchariſtia tàm deteſtabiliter vtũtur, quæ de illis ſcribit *Camil. Gallin. de verborum ſignificat. libr. 1. capit. 15. & 16. & Horatius Gambarupta de caſibus reſeruatis fol. 215.* in hæc verba: O indignum facinus! eò ergo proceſſit hominis furor, vt quod dęmones ipſi verentur, credunt, & contremiſcunt, quod ipſi dæmones aſpicere non audent: homo dæmone ipſo (quantum ad hoc,) peior fiat, vt ſacroſancta eſca & potu vitali, cæleſti alimonia, pane vitæ, eſca vitæ, vita ipſa, poculo æternæ ſalutis, conuiuio Dominico, viatico tuto peregrinationis noſtræ, Paſchate Chriſtianorum, manna abſcondito, pane Cœli, pane Angelorum, Sacramento Sacramentorum, ſpe ſalutis noſtræ, ſalute noſtra ipſa in ſacrilegis abutatur ſuperſtitionibus! O bone Ieſu iterum Iudam? adhuc ſatellites, & carnifices crucifigentes? etiam num membra diaboli in ſanctiſſimam carnem, & pretioſiſſimum ſanguinem tuum ſæuientes ſuſtines? quàm verè ſcriptum eſt: miſerationes tuæ ſuper omnia opera tua.

NONVS CASVS.

QVI ABORTVM PROCVrauerint.

136 COntra procurantes abortum, conſultantes, & quocunque modo conſentientes rigidam edidit Conſtitutionem *S. D. Sixtus V.* incip. *Effrenatam,* Romę publicatam *die* 16. *Nouemb.* 1586. quę poſteà moderata fuit, & reducta ad terminos iuris communis per *Gregor. XIV.* Conſtitutione ſua incipiente, *Sedes Apoſtolica, Kal. Iunij* 1591. per huiuſmodi moderationem *Gregor. XIV.* non tolluntur pœnæ priuationis, inhabilitatis, degradationis, traditionis Curię ſeculari, & prçuẽtionis impoſitæ à *Sixto V.* poſt animatum fętum, ſed ſolum fit moderatio in partem quoad abſolutionem à peccato, & excommunicationem reſeruatam Ordinario in foro conſcientię tantum; quando verò non eſt fœtus animatus in totum tollitur Conſtitutio *Sixti V.* & reducitur ad diſpoſitionem iuris communis, vt in *capit. ſicut il 2. & in capit. ſi aliquis, de homicidio,* vbi Doctores.

137 Animari vero fętus in homine dicitur per infuſionem animę rationalis, quę in maſculo fit poſt quadraginta dies, in fœmina vero poſt octuaginta, *gl. in ſumm. cid. 5. capit. quod vero, capit. Moyſes 32. queſt. 2. Lelius*

Zecbi.

Zecbi.de caſibus reſeruatis ſuper caſum nonum de abortu, num.2.Gambarupta eodem tract.f.191.verſo nu.6. Quaranta in ſumma Bullarij verbo abortus nu.5. latè *Zach. in quæſt.medicolegalib.tit.2.q.9.& 10.*

138 Si vero dubitetur an maſculus, vel fœmina ſit, præſumendum eſt eſſe animatum poſt quadraginta dies, ita *Nauar.in man.capit.15.numero 14.Gambarupta dict. numero 6.Franciſcus Emmanuel tom.1.ſumm.capit.175. nu.4.* quia in dubio tutior pars eſt eligenda, & eſt communis opinio, quam ſequitur ſacra Pœnitentiaria, vt teſtatur *Nauar.in capit. ſi quis necandi, num.ſecundo de pœnit.diſt.1.& conſil.22.ſub tit.de homicidio in antiquis, & conſ.26.in nou.*

139 Non tamen eſt irregularis conſulens abortum ei, quæ dubitat ſe eſſe prægnantem, ſi non apparet de abortu, vt per eundem *Nau.dict.tit.de homicidio conſil.27.* In foro tamen contentioſo quoad pœnam hoc non procedit, quia in dubio iudicis partes debent eſſe in abſoluendo iuxta text.*in capit.cum ſint iura partium obſcura, de regulis iuris in 6.* & citata in *libello de principijs veriuſque iuris lit.A nu.2.* & dubia in meliorem partem ſunt interpretanda *l.cum creditor ff.de furtis, cap.eſtote, de regulis iuris in antiquis,* igitur ſic reſoluit *Nauar. Proſper.de Auguſtino, in addit.ad Quaranta dict.verbo abortus lit.B.* vbi *limit.* 1. prædictas pœnas aſſerit non procedere in eo, qui non fuit in dolo, & ſic in ignorante mulierem eſſe prægnantem, & *limit.* 2. idem aſſerit in eo, qui contrario ſenſu dederit poculum mulieri ad eam ingrauidandam, & illa eo ſumpto mortua fuerit, nam tunc debet tantum puniri pœna relegationis *l.* 3. §. *ex Senatuſconſulto ff.ad legem Corneliam, de ſicarijs,* & ratio eſſe poteſt, vt excuſetur à dictis pœnis, quia finalis intentio tradentis huiuſmodi poculum ad concipiendum tendit in bonum, ſcilicet ad ſuſcipiẽdam prolem, quod eſt fauorabile, licet iſtud factum non debeat ex toto tranſire impunitum propter malum exemplum, conſiſtens in eo, videlicet, in quærendo violentare naturam volendo imponere fœcunditatem in vtero, in quo Deus, & natura impoſuerunt ſterilitatem, quia tunc etiam non euadet irregularitatem, vt reſoluit *Proſper de Auguſtino dict. loco verſic. ſecundo limita, in fine.*

140 Poſtquam fœtus eſt viuificatus per animæ infuſionem, quæ cenſetur infuſa ſiue in mari, ſiue in fœmina, ſi lineamẽta omnium membrorum habuerit, vt per *Borgazium in tract.de irregularit.p.6.tit. de veneficis ſub nu. 14.* licet adhuc vero non ſit in rerum natura, & multa poſſint impedire ne naſcatur *l. prima. §. ſed & ſi quis ventrem ff.de ventre in poſſeſſionem mittendo,* tamen illũ occidens, vere homicidium committere dicitur *d. cap. quod vero, d.c.Moyſes, c.conſuluiſti, in fi.& ibi gl.1.q.5.*

141 Quo ad irregularitatem tamen tenendum præbentem cauſam abortui eſſe irregularem, etiam ſi dubium ſit an fœtus eſſet viuificatus, quia de facto dubitatur, & ita reſoluit *Franciſcus Emmanuel. in Summ.tom.1.capit. 176. numero 4.* nam in dubio facti homicidij cenſetur quis irregularis quo ad priuationem ſuſcipiendi Ordines, atque in illis miniſtrandi, ſecus vero quoad alias pœnas, quæ à iudice imponi ſolent pro irregularitate contracta qualis eſt priuatio beneficiorum, pœna enim ordinaria ſtatuta delicto certo, non eſt imponenda delicto dubio, ſed extraordinaria pro dubij qualitate: ita *Sayr.in clam regia lib.1.capit.13. numero 24. Vaſq.1.2. quæſt.19.artic.6.diſput.66.cap.1.numero 5. Soar. de cenſuris tom.5.diſput.40.ſect.6.numero 6.in principio, & numero 10.ad fin. Salas 1.2.quæſt.21.tract.8.diſput.unica ſect.19.num.176.*

142 Cætera ad hanc materiam pertinentia & principaliter an & quando dans vel recipiens poculum, aut cauſam abortioni vt homicida puniatur? Vide *Cou.variar.lib.2.cap.20.num.10.Clar.§.f.quæſt.68.numero 2. Gom.tom.3.variar.capit.3.numero 32. Menoch.de arbitr. caſu 357. Soar.tom.2.commun.opinion.lib.9.tit.1.numero 71.pagin.436. Sayr. ſub titul. de homicidio deciſ.22.& 23. Franciſcus Emmanuel quæſt.regular.tom.2.quæſt.33. articul.4. Stephan.Gratian.diſceptat.forenſ.capit.72.numero 17. Molin.de inſtit.tom.4.tract.3.diſput.27. Larin. in praxi crimin.queſtion.122.numero 91. cum ſeqq. Aloyſ.Ricci.in collect.deciſ.pag.3.colle&t.590.* plures refert Doctores ex antiquioribus *Cened. ad decretal. collect.32.*

DECIMVS CASVS.

QVI PIIS LOCIS INFANtes expoſuerint, cum habeant vnde ipſos alant, neque eorum locorum damna reſarcierint.

143 FEris peiores partus proprios exponentes ſunt iudicandi, quæ cum vſu rationis careant, prolem ſuam minime negligunt, nec abijciunt, dicuntur enim iure Ciuili huiuſmodi feri parentes partum occidere, dum illum exponunt per *l.necare, ff. de liberis agnoſcendis,* vbi Iuriſconſultus in hæc verba: Necare videtur nõ tantum is, qui partum præfocat, ſed & is, qui abijcit, & qui alimoniam denegat, & is qui publicis locis miſericordiæ cauſa exponit, quam ipſe non habet. Vnde *Azo in ſum.tit.de infantibus expoſitis,* exiſtimat expoſitos nominari filios ſanguinolentos, & ideo taliter dictos, quia pœna ſanguinis iſtud expoſitionis facinus luendum eſt, cum pater exponens necare videatur ex *d.l.necare, & l. ſi.diſt.87. Azonem* ſequitur *Greg.Lopez l.4.gl.1.tit.20. part.4.* & idem tenuit *gloſ.in l.2.Cod. de patribus, qui filios diſtraxerunt.*

144 Verius tamen duco patrem exponentem *filium* legitimum, & naturalem, vel naturalem tantum, iudicis arbitrio eſſe puniendum, per *d.l.2.* reſoluunt *Menoch.de arbitr.caſu 396.num.5. Vulpel. in conſ.crim.94.num.11. Aloyſ. Ricci. in praxi aurea reſol.28.* vbi contra *d. Vulpel.* extendit contra patrem exponentem filium ſpurium.

145 Propter crudelitatem, qua in hac expoſitione in filios vtuntur parentes ius filiationis amittunt, ſiue ipſe pater filium exponat, ſiue alius eo conſenſiente, vel ratum habente, quia idem eſt quo ad perdendum ius patriæ poteſtatis, probat *capit.vnic.de infantibus expoſitis,* ibi, à poteſtate patria fuit liberatus, reſoluunt *Paleotb. de nothis & ſpurijs cap.63. numero 6. Menoch. de arbitr. caſu 396.num.11. Surd.de aliment.tit.4.quæſt.18.numer. 51.& tit.8.priuil.63.num.4.& priuil.64.numer.2. cum ſeqq. Azor.inſtit.moral.pag.2.libro 2.capit.26.quæſt.1. Steph.Gratian.diſcept.forenſ.c.267.à princ.* vbi *d nu.34.*

146 Reſoluit, quod licet pater exponens filiam perdat patriam poteſtatem, non per hoc eximitur ab onere dotandi, quia ſolum perdit patriam poteſtatem quoad ea quæ ſunt ſibi vtilia, non circa ſibi onerosa, & damnum afferentia.

147 Cum

147 Cum igitur grauiter peccent parentes, qui filios exponunt, ſi eos nutrire, & alere commode poſſint, vt inſinuat text. *in d.c. vnic. ibi*, relegato pietatis officio, & probant *Azor. d. cap. 26. quæſt. 2. & Henriq. in ſumm. p. 2 lib. 11. capit. 19. §. 3.* debere requiri tria ad hoc, vt quis dicatur ſubiacere huic reſeruationi, primo quod partum expoſuerit, ſecundo quod exponens habeat vnde partum alere poſſit, tertio quod non reſarciat damna illorum piorum locorum: ex quibus clare apparet ſub hac reſeruatione non comprehendi pauperem, qui exponit, ſi non habeat vnde alat, nec vnde damna reſarciat, nec peccat ſi adhibita cautione vitæ infantis exponat, ſi aliter faciendo, vel non exponendo, infantis vita periclitabatur ob famem, vel aliam neceſſitatem, ſic etiam non comprehenduntur infantes exponentes loco non pio, cum in reſeruatione exprimantur ſolum loca pia; quæ vero talia dicantur colliges ex dicendis alio loco.

148 Quæret aliquis non abs re in præſenti, reſolutionem non minus difficilis, quam neceſſariæ quæſtionis: vtrum ſcilicet filij, de quorum parentibus non conſtat, vt ſunt infantes expoſiti, cenſendi ſint legitimi, vel ſpurij, an naturales? Et imprimis videtur dicendum in dubio ſpurios eſſe cenſendos; nam ſpurij ſunt illi, qui patrem certum demonſtrare non poſſunt, vt probat text. *in leg. vulgo quæſiti, ff. de his qui ſunt ſui, vel alieni iuris*, quales illos eſſe ſupponimus, & illis æquiparari tenent *Puteus part. 1. deciſ. 435. D. Barboſa in rubr. ff. ſoluto matrimon. part. 1. numero 20.* deinde quia legitimi ſunt illi, qui ex iuſtis nuptijs naſcuntur, naturales autem proprie ex concubinatu cum prædictis ſolemnitatibus, vnde cum matrimonium, & concubinatus in facto conſiſtant, præſumi non debent iuxta regul. *l. vi bello, §. ſacta, ff. de captiuis, & poſtliminio reuerſis*, quitext. licet non probet, vt bene aduertit *Alciat.* eſt tamen axioma vulgare, ad quod multa adducit latè *Menoch. lib. 6. præſumpt. 14.* quo argumento ita expreſſe docuerunt *Alciat. de præſumpt. reg. 1. præſumpt. 2. num. 8. & reg. 3. præſumpt. 1. num. 12.* & plures quos referunt *Maſcard. de probat. concluſ. 882. numero 1. Menoch. dicto libr. 6. quæſt. 54. numero 15.* Indeque expoſitos ſpurios cenſendos, & vti tales ad Ordines abſque diſpenſatione promouendos non eſſe, licet dubitet *Anchar. in d.c. vnic.* ſecure docet *Mayol. de irregul. l. 1. c. 11. num. 1.* quem magis ſequitur *Couar. in Clem. ſi furioſus. par. 1. in princip. nu. 9.* reſoluens quod ipſe conſuleret ne promoueantur expoſiti, eaque ratione confirmat, quia non ſolent filij legitimi exponi, ſed potius expoſiti naſci ex furtiuis, & illicitis ingreſſibus, & *Couar.* opinionem ſibi magis placere ait *Salzed. ad Bernard. in præct. cap. 14. littera C. in fine*, & hoc eſſe ſecurius concludunt *Suar. tom. 5. de cenſuris, diſput. 50. ſect. 4. numer. 4. Rebell. de obligat. iuſtit. part. 2. lib. 1. quæſt. 3. ſect. ſecunda numero 15. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. libro 30. numero 77. verſic. ſeptimo.*

149 Sed alij naturales cenſendos eſſe exiſtimarunt, ita *Bald. Iaſ.* & alij quos refert *Menoch. d. quæſt. 54. num. 10.* ſequitur *Couarr. d. cap. 8. §. 3. num. 1.* ea ratione, quia cum ſint legitimi, vel ſpurij oportet præſumere qualitatem, quæ à natura non ineſt, ſcilicet matrimonium, vt ſint legitimi, vel vt ſint ſpurij quod ab illis nati ſunt, qui matrimonium contrahere non potuerunt.

150 Verum Doctores magis communiter reſoluunt hos filios, de quorum parentibus non conſtat, legitimos eſſe cenſendos, ac ſucceſſionum, Ordinum, & dignitatum capaces, ita *Paleoth. de nothis, & ſpurijs capit. 63. num. 3. & 7. Bermond. de publicis concubin. in verbo qui etiam filios ex tali concubinatu procreatos, numero 90. Menoch. de præſumpt. lib. 6. quæſt. 54. numer. 20. Maſcard. de probation. concluſ. 799. Girond. de priuilegiorum explicat. num. 1441. & ſeqq. idem Menoch. de arbitr. caſu 396. numero 15. & 16. Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 1. q. 13. artic. 1. & quæſt. 14. artic. 3. columna 6. Dom. Sebaſtian Orozco en el theſoro de la lengua Caſtellana, verbo, Enecha do, ad finem, Stephanus Gratian. diſceptat. forenſ. cap. 135. num. 31. cum ſeqq. & cap. 867. num. 22.* Quimouentur ea ratione, quia in dubio ſumenda eſt coniectura, quæ delicti præſumptionem excludat, quod ſane neceſſariò ſupponunt, & præſumunt, qui filios naturales vel ſpurios inquiunt in dubio præſumendos, adducunt etiam *text. in cap. lator, & in cap. peruenit, qui filij ſint legit.* vbi aduerſario iniungitur onus probandi illegitimum eſſe filium, & tex. in *cap. accedens, de purgat. canon.* vbi tunc demum, quis aſtringitur ad probandum ſe eſſe legitimum, ſi in contrarium rumor & fama extabat; vnde expoſitos potius legitime natos eſſe præſumendos, & abſque diſpenſatione poſſe ordinari merito reſoluunt ſupra citati Doctores.

151 Vbi tamen habentur ſtatuta requirentia qualitatem nobilitatis, & alia huiuſmodi, prout in officijs ſanctæ Inquiſitionis, & in aliquibus Eccleſijs, Collegijs, & Confraternitatibus, huiuſmodi expoſiti non ſunt capaces cenſendi, nec illos prædictas qualitates habere præſumi poteſt, vt reſoluunt *Perez de Lara, de anniuerſarijs & capellanijs, libro 2. capit. 4. à num. 37. Garc. Loſrond. de tract. de priuilegiorum explicat. nu. 1443. & ſeqq. & numero 150.*

152 Reſoluit expoſitum eſſe ciuem illius loci & ciuitatis, cui exponitur, ita vt ſi aliquod legatum relinquatur, vel priuilegium concedatur, vel puellis naturalibus, aut ciuibus alicuius ciuitatis, aut pro eis maritandis aliquid relinquatur, virgines, & puellæ expoſitæ comprehendantur.

VNDECIMVS CASVS.

QVI MATRIMONIVM contraxerint in gradibus prohibitis.

GRadus, qui in hoc reſeruationis caſu dicuntur prohibiti, reperiuntur vel in conſanguinitate, vel in affinitate, aut in publicæ honeſtatis impedimento, compaternitate, vel in cognatione legali, ſed quia in quolibet illorum diuerſi conſtituuntur, opportune ſigillatim declarandos eſſe operæ pretium duxi.

153 Conſanguinitatis, quæ dicitur quaſi ſanguinis vnitas, & conſanguinei quaſi eodem ſanguine iuncti, vt inquit Iuriſconſultus in *l. 1. §. ſciendum, verſ. conſanguinitas, autem, ff. de ſuis & legitimis hæredibus.*

154 Definitur: vt ſit vinculum perſonarum ab eodem ſtipite deſcendentium, carnali propagatione contractum, ita *Couar. de ſponſal. part. 2. capit. 6. §. 6. numero 1. Nau. in man. capit. 22. numero 42. Sylu. verbo matrimonium, octauo §. 6. Guilhelm. in cap. Raynutius, verbo, in eodem teſtamento, 1. numero 220. Ledeſm. de matrimon. quæſt. 54. artic. 1. Henriq. in ſumm. lib. 12. capit. 9. in princip. Sanch. de Matrimon. lib. 7. diſputat. 50. à princip.*

Cuier.

Guter. eod. tract. cap. 9. §. nu. 1. Bonacin. eodem tract. q. 3. punct. 5. §. 1. nu. 3.

155 Diſtinguitur conſanguinitas per gradus, & lineas: linea deſcribitur vt ſit collectio perſonarum ratione ſanguinis coniunctarum gradus continens, numeroſq; diſtinguens, ita *Ioan. Andr. in expoſitione arboris, col. 2. in 6. Greg. Lopez. l. 1. gloſ. 1. tit. 6. parte 4.* tripliciter diuiditur hæc linea, alia eſt aſcendentium recta dicta, quæ ſcilicet complectitur perſonas à quibus originem duximus, vt eſt pater, auus, proauus, & cæteri aſcendentes.

156 Altera deſcendentium continens eas, quæ a nobis ſunt progenitæ, vt eſt filius, nepos, pronepos, & reliqui deſcendentes. Altera tandem collateralis, vel tranſuerſa dicta eſt, in qua continentur illa, quæ nec à nobis originem trahunt, nec nos ab eiſdem deſcendimus, ſed tantum ex latere, aut ex tranſuerſo nobis copulantur, & coniunguntur, ita probat *tex. in l. 1. & vlt. ff. de gradib. c. ad ſedem, & c. vltim. 35. q. 5.* notant communiter Doct. & vltra ſupracitatos licet ex *Ant. Aug. l. 2. emend. c. Petr. Greg. ſyntagm. iuris l. 9. cap. 9. Gomez. l. 6. Tauri à principio.*

157 Quælibet ex his lineis per gradus diſtinguitur, qui teſte Iuriſconſulto in *l. Juriſc. verſic. gradus, ff. de gradibus*, dicuntur ad ſimilitudinem graduum ſcalæ, etenim ſicut per hos, aut ſurſum gradatim de proximo in proximum aſcendimus, aut deorſum deſcendimus, ita ſimiliter per conſanguinitatis gradus de perſona ad perſonam vſque ad truncum, ſeu communem ſtipite aſcēdimus, vt videre licet ex conſanguitatis arbore, & ita metaphora vſos etiam fuiſſe ipſius linguæ latinæ auctores ex *Ouid. Suet.* ac alijs obſeruat *Pichard. ad princip. inſtit. de gradibus cognationum nu. 3. & 4.*

158 Circa iniendam rationem conſanguinitatis, agnoſcendumque quo gradu cuiuſuis conſanguineus ab alio diſtet, tres à nobis ſunt regulæ conſtituendæ. Prior ſit linea recta aſcendentium, & deſcendentium: in hac linea vtroque iure inſpecto tot ſunt gradus, quot ſunt perſonæ, dempta ſemper ea, à qua incipit computatio, colligitur hæc regula ex ſeric. tex. in *lib. 1. & vlt. ff. de gradibus. & ex princip. & §§. ſequentibus, inſtit. eodem, & ex cap. ad ſedem, & cap. vlt. 35. quæſt. 5.* traduntur à *glo. 1. in expoſitione arboris conſanguinitatis in decreto*, expreſſe *D. Thom. in 4. diſtinct. 40. quæſt. vnic. artic. 2.* quem ſequitur vniuerſa Theologorum, ac Iuriſperitorū Schola, vt teſtantur *Henriq. d. cap. 9. col. 2. Cou. d. §. 6. num. 7. Surd. conſ. 5. à num. 23. Pichard. in dicto princip. num. 8. & 13. Sanch. d. diſput. 50. numer. 4. Bonacina d. punct. 5. §. 1. nu. 6. verſ. prima, Coninch. de ſacram. diſputat. 32. dub. 1. num. 2. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 31. num. 141. & 142.* Propterea cum pater & filius ſint duæ perſonę, ſi ſtipitem demas, ideſt patrem, à quo incipit computatio, pater & filius erunt in primo gradu, eo quod dempto ſtipite remaneat vna perſona, & ſic de ſimilibus.

159 Secunda regula pro linea tranſuerſa æquali. Attento iure Canonico, quo gradu vnaquæque perſona à communi differt ſtipite, eo etiam gradu ab altero diſtat conſanguineo, colligitur hæc regula ex text. in *d. cap. ad ſedem, & in cap. parentele*, cum multis ibidem. *35. q. 5.* explicant *Couar. Sanch. Pichard. Bonacina* & cæteri ſupra citatis locis. Ex qua colliges fratres inter ſe differre in primo gradu, etenim cum à patre communi ſtipite in primo differant, eodem etiam neceſſe eſt inter ſe diſtare. Sic etiam eorundem fratrum filij in ſecundo differunt gradu, quia cum ab auo communi ſtipite eodem diſtent, etiam inter ſe, in ſecundo differre debent iuxta ſupradicta, & ſic de cæteris philoſophandum eſt. Nec obſtat *capit. vltim. verſic. ſecundo gradu 35. quæſt. 5.* quatenus *Iſidorus* in eo aſſerit fratres in ſecundo differre gradu, qui tamen ſecundum noſtram regulam primo continentur. Reſpondetur enim *Iſidorum* ibi loquutum fuiſſe ſecundum computationem iuris ciuilis, qua inſpecta verum eſt fratres ſecundo contineri gradu, ſecus tamen noſtro iure Canonico attento, vt expreſſus eſt text. in *dict. capit. ad ſedem, ad medium*, ibi, fratres, qui ſecundum ſeculares leges dicuntur in ſecundo gradu, iuxta Canones numerantur in primo.

160 Tertia regula eſt pro linea tranſuerſa æquali. In hac linea iure etiam Canonico inſpecto, quo gradu diſtat remotior à communi ſtipite, eo etiam differt ab alio conſanguineo, traditur expreſſe hæc regula *à Gregorio Nono in capit. vltim. de conſanguinit. & affinit.* eandem etiam inculcat *Celeſtinus Tertius in cap. quod dilectio, eodem tit.* Cuius autem regulæ ſit exemplum in cōcurrentia, verbi gratia, patrui, & conſobrini: differunt enim prædicti in linea tranſuerſa inæquali, conſtatque quia à trunco diuerſis in gradibus diſtant: vt igitur cognoſcamus, quonam etiam gradu inter ſe differant, obſeruanda eſt perſona conſobrini, qui eſt remotior à trunco, ideſt, ab auo, & cum is differat ab eo in ſecundo gradu iuxta primam regulam, iam conſequenter ſimiliter reſoluendum eſt etiam à patruo ſecundo diſtare gradu. Sic etiam ſi vnius fratris filij concurrant cum nepotibus alterius fratris, computatio gradus facienda eſt à perſona ipſorum nepotum, quia hi remotiores ſunt à trunco, ideſt, ab eorum proauo, & cum ab eo in tertio diſtent gradu, conſequenter eodem etiam inter ſe differre debent, vt eſt communis per iura ibi *in d. cap. vlt. & in d. ciquod dilectio*, proſequuntur *Henriq. Sanch.* ac alij ſupra citati.

161 Huiuſmodi gradus computatio ſecundum ius Canonicum facienda eſt, & ſemper obſeruanda, argumento *text. in capit. tuam*, cum ſimilibus. *de ordine cognitionum*, & eorum, quæ *Valaſ. tom. 2. conſultat. 159. numero 3.*

161 Quod vero attinet ad ſuſceptiones, & reliqua ciuilia iuris Cæſarei, computatio eſt retinenda, cum illa nec de iure quoad hæc temporalia, nec de facto reprobata ſit ab *Alexandro ſecundo in d. cap. ad Sedem*, vt aduertit *Bellarmin. de controuer. Chriſtianæ fidei to. 3. lib. 1. de matrimonio, cap. 24. col. 2. verſic. neque enim, Couar. vbi ſupra num. 8. Carrer. libro 2. de ſponſal. capit. 3. ad finem, Rebuff. in praxi ſuper regulam Cancellariæ traditam ab Innocentio Octauo circa diſpenſationes in gradibus prohibitis gloſ. 2. Sanch. d. diſputat. 50. nu. 1.*

126 Declara tamen & limita ne procedat quando conſuetudine, aut communi loquendi vſu receptum ſit, vel lex ipſa ciuilis ſecus ſtatuerit in ſuis ciuilibus, tunc enim computatio iuris Canonici vtroque foro amplectenda erit, & ita procedit *Ordinatio Regia Luſitanorum lib. 3. tit. 21. §. 10. & lib. 5. tit. 17. §. 2. & tit. 124. §. 9.* Si tamen ſcire cupias in quibus caſibus ſigillatim computatio ſit facienda de iure Cauonico, in quibuſve de iure ciuili, conſule *Couarr. d. §. 6. numero 8. Tiraquell. de retract. lignag. §. 1. gl. 9. nu. 23. ad medium, Viui. tom. 2. commun. opinion. lib. 6. tit. 8. num. 75. pag. 29. Cotta. in memorab. verbo graduum, Greg. lib. 3. verbo berdar. tit. 6. par. 4. Surd. conſ. 5. nu. 20. Eſcobar. de ratiocin. comput. 23. nu. 2. & 3. Sanch. d. diſp. 50. nu. 8. Steph. Gratian. diſcept. foren. cap. 77. nu. 1. cum ſeqq.*

163 Olim

163 Olim Eccleſia coniugium interdixerat vſque ad ſeptimum conſanguinitatis gradum, vt conſtat ex *capit. ad ſedem 35. quæſt. 5. & ex cap. 1. & capit. nulli 35. q. 3.* cum ſimilibus. Poſtmodum autem ſub *Innocentio Tertio in Concilio Lateranen.* reſtricti ſunt gradus conſanguinitatis vſque ad quartum, & habetur in *capit. non debet, de conſanguinit.* quæ reſtrictio intelligenda eſt, non ſolum in linea collateralium, ſeu tranſuerſa, ſed etiam in recta aſcendentium, & deſcendentium, linea, ita vt quicunque conſanguinei vltra quartum gradum poſſint coniungi, ita *Sanch. d. l. 7. diſput. 51. nu. 22. & diſput. 53. num. 1.*

164 Affinitas ex copula licita orta dirimit matrimonium vſque ad quartum gradum, ſicut erat ſtatutum in *capit. non debet, de conſangum. & affin.* quia per *Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. matrimonij capit. 4.* reſtricta non eſt, cum tantum reſtringat affinitatem ex fornicatione contractam, alia autem, quæ procedit ex copula licita, cum ſit, omiſſa à noua diſpoſitione *Concil. in dict. cap. 4.* intelligitur ſecundum ius antiquum in *dict. cap. non debet*, argum. *leg. ſi vero, §. de viro ff. ſoluto matrimon. & leg. commodiſſimè ff. de liberis, & poſthu.* cum citatis *in libello de princip. vtriuſque iuris lit. C. numero 3.* quare ita tenent *Nauarr. in man. cap. 23. num. 43. Vuald. in candelabro aureo tit. de Sacram. par. 1. vbi de Matrimonio numero 295. Philiarch. de officio Sacerd. tom. 1. par. 2. lib. 2. cap. 12. verſic. conſanguinitatis, Lar. in lib. ſi quis à liberis, in princip. numero 90. ff. de liberis agnoſcen. Emman. Sá in ſumm. verbo matrimonium versi. de impedim. matrim. numero decimo tertio, Perez lib. quinto column. 3. titul. 15. lib. 8. Ordin. Llam. pagin. 3. methodi (meatorum capit. 8. §. 19. Tolet. in ſumm. lib. ſeptimo capit. 11. numero quarto, Azen. lib. ſeptimo, numero 9. titul. 20. libr. 8. nouæ recopil. Valent. part. 4. diſputat. 10. quæſt. 5. puncto 3. vbi de imped. affinitatis, Fr. Emman. tom. 1. ſumm. capit. 228. numero 4. Henriq. lib. 12. capit. 10. numero primo, lit. H. Rebello de obligation. iuſtitiæ pagin. 2. lib. 3. quæſt. 15. nume. 6. Sanch. de matrimon. lib. 7. diſputat. 67. numero 5. Gutier. eodem tract. cap. 99. num. 14. Bonacina eodem tract. q. 3. punct. 12. num. 6.*

165 Ex illicita vero copula attento hodierno iure *Concilij Trid. d. cap. 4.* oritur impedimentum dirimens matrimonium vſque ad ſecundum gradum, *Henriq. dict. cap. 10. §. 1. Sanch. dict. diſput. 67. num. 4. Coninch. de Sacrament. & cenſuris tom. ſecundo diſputat. 32. numero 56. Reginald. in praxi fori panit. libr. 31. numero 147. Baſil. Ponci. de imped. Matrim. cap. 38. §. 1. verſis. deinde, Gutier. dict. capit. 99. numero 12. Bonacina dict. puncto 12. numero 16.* Etiam hodie per *Concil. dicto loco* ſublatum eſt impedimentum tertij gradus affinitatis ex fornicatione contractum, quo non obſtante matrimonium poteſt contrahi ſine diſpenſatione Apoſt. licet huiuſmodi affinitas contracta fuiſſet ante confirmationem *Concilij Trident.* prout deciſum refert *Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 4. tit. 15. lib. 1. de matr. in declarat. numero 92.* In alijs vero gradibus, exceptis duobus, nec impedire iam dudum declarauit *Pius V. in ſuo Motu proprio* incip. *Ad Romanum*, prout referunt *Sanch. dict. diſput. 67. numero 4. Farin. in praxi crimin. pagin. 5. quæſt. 149. numero 116. Gutier. d. capit. 99. numero 13.*

166 Computantur autem gradus affinitatis hac ratione. Qui copulantur non cenſentur eſſe affines, ſed quaſi ſtipes, & truncus vnde ſumitur initium affinitatis. Eius non alij ſunt gradus, quam conſanguinitatis; & ita quo gradu quis diſtat in conſanguinitate à viro, eodem gradu affinitatis diſtat ab eius vxore, ita *baſil. Ponc. d. §. 1. verſ. computantur.*

167 Vt vtraque contrahatur affinitas requiritur ea copula, quæ ſit ſufficiens ad generationem, vel qua efficiatur ſanguinis commixtio, ſeu qua vir, & fœmina vna caro efficiantur, *cap. fraternitatis 35. quæſt. 1.* ita *Emman. Sá de impedim. Matrimonij nu. 13. Henriq. d. cap. 10. §. 1. Sanch. d. lib. 7. diſp. 64. num. 11. Reginald. lib. 31. nu. 146. Coninch. dict. diſput. 32. dub. 4. num. 46. Gutier. de matrim. cap. 87. nu. 15.*

168 Et parum refert ad affinitatem cõtrahendam quod fœmina ſeminet, vel non, cum eius ſemen ad generationem neceſſarium non ſit *Sanch. d. lib. 7. diſp. 64. nu. 1. Gutier. c. 54. nu. 25. Bonacina d. puncto 12. nu. 12.*

169 Etiamſi copula ſit cum fœmina inuita, & coacta *c. ad diſcretionem, de eo qui cognouit*, vel ignorante, dormiente, ebria, inſana, quia ea copula ſatis eſt ad generationem, *Vuald. in candelabro aureo par. 1. tit. de matrimon. numero 200. & 201. Guet. in repet. cap. ad limina 30. quæſt. 1. §. 4. quæſt. 212. numero 502. Azeued. l. 7. nu. 13. tit. 20. lib. 8. nouæ recopil. Matienſ. in rub. tit. 1. glo. 1. num. 173. lib. 5. nouæ recop. Sanch. dict. lib. 7. diſput. 64. num. 17. Valer. Reginald. d. lib. 31. num. 167. Baſil. Ponc. de impedim. matrim. cap. 38. §. 1.*

170 Vnde ſi ſemen alicuius viri ope dæmonis deferatur in vterum fœmineum, non contrahitur affinitas, quia illi non ſunt facti vna caro, nec ſibi adhæſerunt, & aliàs innumeros ſcrupulos injiceret ea opinio dubitantibus hominibus, an ab illis dormientibus effuſum ſemen raptum à dæmone, alioque delatum eſſet, quamuis contrarium teneant plures citati per *Sanch. libr. 2. diſput. 21. nu. 2. Bonacina d. puncto 12. nu. 13.*

171 Nec etiam contrahitur ſi caſu ad ſe traheret vterus fœmineus ſemen viri cum ea ludentis, *Baſil. Ponci. de imped. matrim. c. 38. in princip.*

172 Requiritur præterea, vt in ea copula ſit effuſio veri ſeminis, qua ratione ex copula eunuchorum, vtroque teſticulo carentium non oritur affinitas vlla, nec ex copula non conſummata aliquorum, ſi ante ſeminationẽ ſeparentur, *Sanch. d. diſput. 64. numer. 11. Bonacina dicto puncto 12. num. 14.*

173 Nec denique ex copula ſodomitica oritur aliqua affinitas, vt per *Bonacoſ. commun. crimin. p. 2. verbo affinitas. fol. 3. verſo, Vini. tom. 1. commun. opin. lib. 2. tit. 26. nu. 14. verſ. nec ipſa affinitas, pag. 348. Cened. ad Decretal. collect. 35. nn. 11. in fi. Azen. lib. 7. nu. 20. tit. 20. lib. 8. nouæ recop. Sanch. d. diſp. 64. nu. 13. Farin. d. q. 148. nu. 54. Valer. Reginald. d. l. 31. nu. 146.*

174 Impedimentum publicæ honeſtatis, quod oritur ex matrimonio nondum conſummato, ad eoſdem gradus extenditur, ad quos conſanguinitas, vel affinitas, ſcilicet, vſque ad quartum gradum; nam limitatio per *Concil. Trident. facta ſeſſ. 24. de reformat. Matrimon. capit. 3. de impedimento publicæ honeſtatis*, intelligitur tantum de honeſtate orta ex ſponſalibus, vt declarauit *Pius V. in quodam Breui, de* quo infra, ita *Petr. de Ledeſma de Matrim. q. 55. artic. 1. prope finem, Fr. Emmau. in ſumm. par. 1. cap. 234. Henriq. lib. 12. cap. 10. nu. 2. Valentia tom. 4. diſput. 10. q. 5. puncto 3. §. honeſtas, Sanch. d. lib. 7. diſput. 68. numero 10. cum ſequentibus, Bonacina de Matrim. quæſt. 3. puncto 11. numer. 10. Baſil. de impediment. matrimonij cap. 18. §. 1.*

175 Ex matrimonio enim per verba de præſenti, copula non ſequuta, nõ oritur affinitas, remanet tamen impe-

dimentum hoc vlter ior's gradus,& ita deciſum referũt *Franciſc. Leo in theſauro Ec leſ.par.2.cap.9.nu. 92. praxis noua Epiſcop.pag.2.c.4.num.34. Armendar.in addit. ad recopil.legum Nauarre lib.4.tit.5.libr.1. de Matrim. in declarat.num.89. Rebell.d.par. 2. lib. 4. in appendice nu. 106.Gutier.de Matrim.c.103.nu.24.*

176 Sed quando impedimentum publicę honeſtatis ſimul concurrit cum impedimento affinitatis in diſpenſatione(quam ſolus Summus Pontif. præſtare poteſt) vtrumque impedimentum explicite, vel ſaltem implicite in petitione explicandum eſt,*Cou.de ſponſ.p.2.c.6. §.7.Henriq.d.c.10.nu.3.Bonacina d.punctо 12.nu.22.*

177 Vt autem ea publica honeſtas oriatur ex matrimonio nondum conſummato, ſaltem requiritur ne ſit innalidum defectu conſenſus,veluti ſi metus ſufficiens interueniſſet,vel error perſonæ,&c. nam ex Matrimonio rato, alio capite inualido, conſurgit hoc impedimentum, cum non ſit recedendum à iure antiquo hoc diſponente in *cap.ſponſam,de ſponſal.* dum iure nouo non eſt aliter decretum, vt patet ex *diſt. Breui Pij V.* ita *Sanch.d.l.7.diſp.70.num.5. Valent. d.§.honeſt.Rebel.d. par.2.l.3.q.14.nu.2.& l.4 ſect.5.in declarat.Cardin.nu. 101.Henriq.lib.12.c.10.nu.2.Bonacina d. punctо 11.nu. 11.*vbi *num.12.*

178 Reſoluit ex matrimonio rato amentium,vel puerorum non conſurgere impedimentum hoc publicæ honeſtatis.

179 Nec obſtat tex.in *c.iuuenis,de ſponſalibus*,dum probat ex matrimonio ante ſeptennium oriri hoc impedimentum:quia reſpondetur procedere ex eo quia iam erant proximi ſeptennio, cum tentauit vir eam cognoſcere,licet implere non potuerit,vt tex.ille tenet, vnde præſumit malitiam ſufficientem ad conſenſum.

180 Ex matrimonio autem celebrato ſub conditione de futuro non oritur impedimentum hoc antequam adimpleatur conditio,quia contractus non obligat ante conditionis euentum, ea vero adimpleta ſtatim inducitur impedimentum abſque nouo conſenſu, ita *Henriq.diſt.caput.10.numero 2.Gutier.d.cap.103.numero 26.Sanch.d.diſput.70.numero 21.Bonacina diſt.punctо 11.numero 16.*vbi *num.18.* contra *Sanch. d.diſputat.70. num.13.*

181 Aſſerit huiuſmodi impedimentum oriri ex matrimonio contracto ſine Parocho & teſtibus, cum hoc Matrimonium non videatur innalidum defectu cõſenſus, ſed defectu ſolemnitatis ab Eccleſia præſcriptæ: quod ego non approbo, cum hęc nullitas proueniens ex defectu Parochi,& teſtium ſit irremiſſibilis, nulloque alio modo poſſit ſuppleri,nec contrahentium conſenſu validari, & ita deciſum fuiſſe poſt hæc ſcripta inueni apud *Armendar.d.loco nu.87.*

182 Ex ſponſalibus etiam validis, & certis iure Eccleſiaſtico oritur huiuſmodi impedimentum in primo gradu,vt patet ex *Concil.Trid.d.cap.3.* vbi hoc impedimentum in ſponſalibus reſtrictum eſt ad primum gradum,& ita declarauit *Pius V.in ſuo Motu proprio*, qui incipit *Ad Romanum ſpectat*, *edito anno 1568.* in hæc verba. Auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium declaramus, & definimus Decretum Concil. huiuſmodi omninò intelligendum eſſe,& procedere in ſponſalibus de futuro dumtaxat, non autem in matrimonio ſic, vt profertur, contracto, ſed in eo durare adhuc impedimentum omnibus illis caſibus,& gradibus, quibus de iure veteri ante prædictum Conc.decretum introductũ erat,referunt *Nauarr.in man.cap.22.nume.56.Henriq. d.c.10.§.2.Valent.par.4.diſp.10.q.5.punctо 3. Sanch.d. l.b.7.diſp.7.num.5.Rebel.d.lib.4.in appendice nu.98.Reginald.d.lib.31.nu.128.Conmob.d.diſput.32.dub.5.num. 70.concl.3.*

183 Ex quibus primo infertur impedimentum hoc publicæ honeſtatis non induci quando aliquis fictè conſentit,quia *Concil.Trid.*citato loco decernit ex ſponſalibus quacunque ratione inualidis non oriri impedimẽtum publicæ honeſtatis, ſed in hoc caſu ſponſalia ſunt inualida,cum ad ſui valorem poſtulent interiorem cõſenſum: ergo non inducitur impedimentum publicæ honeſtatis, quando aliquis fictè conſenſit, ita *Petr. de Ledeſ.q.55.art.4.verſ.nihilominus, Nauarrus in manu.c. 22.nu.57.Bonacina d.punct.* 11.*nu.3.*

184 Secundo infertur ex ſponſalibus, aut Matrimonijs metu,aut errore perſonæ,vel deliberatè, aut à deficiuto ſufficienti ratione contractis,ideoque inualidis,nullum naſci impedimentum,ſicut nec naſcitur ex ſponſalibus cum incerta contractis:quia deficit legitimus cõſenſus, qui debet in certam perſonam ferri:ita *Rebell. d.queſt.14.num.3.Coninch.d.diſput. 32. numero 16. Reginald.d.lib.31.num.127.Gutier.diſt.c.103.nu.18.*

185 Tertio infertur ex ſponſalibus conditionatis ante aduentum conditionis non oriri huiuſmodi publicæ honeſtatis impedimentum,ob defectum conſenſus,qui ſuſpenditur vſque ad illius euentum:ita *Sanch.lib.7. diſput.69.numero tertio,& 21.Petr.de Ledeſma d. cap.15. concl.9.dub.ſecundo in fine.Reginald.lib.31. numero 129. Coninch.diſt.diſput.62.numer.61.Gutier. diſt. cap. 103. numero 19.& 20.Bonacina diſt.punctо 11.numero 5.* vbi *numero 6.* reſoluit infidelem, qui tempore infidelitatis contraxit ſponſalia cum Berta, poſſe validè matrimonium inire cum eius matre, vel ſorore non ſolum ante Baptiſmum, ſed etiam poſt illud ſuſceptum, quia huiuſmodi impedimentum non eſt inductum iure naturę, vel diuino:ſed iure Eccleſiaſtico, cui non ſunt ſubiecti infideles.

186 Quarto infertur ex ſponſalibus contractis à parentibus nomine filiorum ſine eorum conſenſu non oriri publicæ honeſtatis impedimentum: ita *Sanch.lib.7. diſput.68.num.18.& 19.Reginald.d.lib.31.nu.129.verſic. aduerte 5.* vbi ſecus reſoluendum putat ſi ijdem filij cõſenſerint ſiue expreſſe ſiue tacitè,veluti ſi parentes fuerint, nec cum iam eſſent doli capaces contradixerint, de quo etiam *Petr. de Ledeſma diſt. capit. 16. concluſ.3. dub. 2.*

187 Quinto infertur ex omnibus ſponſalibus quacunque ratione irritis,quandiu ipſa publica ſunt, & nullitas occulta, oriri publicæ honeſtatis impedimentum, ita *Nau.in manuali c.22.num.57.Conmch.diſp.32.nu.69 Reginald.d.lib.31.num.127.*vbi *num.70.* reſoluit matrimonium clandeſtinum cum habeat rationem ſponſalium inducere eodem modo impedimentum, atque alia ſponſalia.

188 Sexto infertur impedimentum publicæ honeſtatis contractum ex ſponſalibus validis, & certis non ceſſare, quando ſponſalia diſſoluuntur mutuo contrahentium conſenſu, quia impedimenta matrimonij non dependent à voluntate contrahentium, ſed ab Eccleſia, quæ conſtituit, vt impedimentum publicæ honeſtatis conſurgat ex ſponſalibus validis,ſponſalia autem non ob id fuerunt inualida,eo quod poſtea diſſoluantur: ita *Sanch.libr.7.diſput.68.numero 21. Bonacinæ diſt. punctо 11.numeroſeptimo.* Sed contrarium melius tenent *Sa numero 12. & Gutier. numero 11.* citatis locis

Rebell.

Rebuff.p.2.de oblig.inſtit.lib.3.q.14.n.3.& in declarat. Card.ſeſt.5.nn.99. Armendar. d.loco nu.86.& 72. quorum duo vltimi referunt deciſum ſponſalia per verba de futuro contracta poſſe quandoque ante contractum matrimonium per verba de præſenti, mutuo contrahentium conſenſu diſſolui, atque vbi ſic diſſoluta fuerint, nullum hodie inducere impedimentum.

Cognatio ſpiritualis inter quos contrahatur atque impedimentum ſit ad Matrimonium contrahendum dixi ſupra *Alleg.30.nn.53.& 54.& à num.32.* late de hac materia.

189 Cognatio legalis procedens, ſiue ex adoptione perfecta, quæ dicitur arrogatio, ſiue ex imperfecta, quæ communi nomine appellatur adoptio, quamuis in multis differant, ſemper impedit, & dirimit Matrimonium, videlicet, inter adoptãtem, & adoptatum, & deſcendentes adoptati vſque ad quartum gradum, & hæc cognatio inter has perſonas ſemper impedit, etiamſi adoptio diſſoluta fuerit *cap. diligere 30.q.3.* Deinde inter vxorem adoptantis, & adoptatum, & inter vxorem adoptati, & adoptantem, & perpetuò durat ſicut prima, etiamſi adoptio ſublata ſit *l. adoptiuus ff. de ritu nup.* Denique inter filios, ſeu filias adoptantis, & adoptatum, ſeu adoptatam, & durat quandiu filij, vel filiæ adoptantis exiſtunt ſub illius poteſtate *cap. 1. de cognat.legali, cap.per adoptionem 30.quæſt.3.* quæ omnia latiſſimè declarant *Couar.de ſponſal.part.2.capit.6.§.5. Henriq.in ſumm.lib.12.cap.12. Cened. ad Decretum collect.38.num.5. Sanchez de Matrimon.lib.7.diſput.63. Gutier.eodem tract.c.102. Valer.Reginald.in praxi fori pœnit. lib.31.num.158.cum ſequentibus, Baſil. Ponc. de impedimentis Matrim.c.25. Bonacina de magno Matrimonij Sacramento q.3.puncto 5.§.3.* apud quos videbis quicquid in materia deſiderari poteſt, quod recenſere non eſt inſtituti noſtri, cum ex dictis poſſis colligere quinam Matrimonium contrahere dicantur in gradibus prohibitis, vt ſub reſeruatione præſentis caſus contineantur.

SVMMARIVM.

1 *Abſoluere poteſt à caſibus reſeruatis, qui eos reſeruauit.*
2 *Capitulum Sede vacante ſuccedit in omnibus, quæ ſunt iuriſdictionis epiſcopalis, niſi in caſibus iure expreſſo vetitis.*
3 *Capitulum Sede vacante poteſt Confeſſarium inſtituere, qui abſoluat à caſibus reſeruatis.*
4 *Epiſcopus poteſt vices ſuas delegare abſoluendi à caſibus reſeruatis.*
5 *Caſus omnes ſibi reſeruatos concedens, non videtur concedere facultatem abſoluendi à cenſuris.*
6 *Epiſcopus concedens alicui omnem ſuam auctoritatem ad audiendas Confeſſiones, non videtur ideò concedere caſus ſibi reſeruatos.*
7 *Abſoluendi, conceſſa generalis facultas Summo Pont. ab omnibus cenſuris, ſiue ab omnibus excommunicationibus ſibi reſeruatis, an comprehendat caſus, & excommunicationes, quas Epiſcopi in ſpecie ſibi reſeruarunt? oſtenditur.*
8 *Priuilegia omnia, etiam Mare magnum, Confeſſarijs Regularibus olim conceſſa abſoluendi à caſibus Epiſcopo reſeruatis, ſunt reuocata.*
9 *Abſoluendi conceſſa facultas à caſibus reſeruatis ſimpliciter extenditur ad præterita, & futura.*
10 *Licentia conceſſa alicui ab Epiſcopo abſoluendi à caſibus reſeruatis extenditur ad eos, quos ipſe reſeruauit.*
11 *Delegatus ab Epiſcopo ad abſoluendum pœnitentes à caſu particulari reſeruato, prædictum caſum alteri delegare non poterit.*
12 *Abſolutio quomodo ſit impertienda ſuper caſu reſeruato, quando ſit Confeſſio ei, qui facultatem non habet abſoluendi ab illo, oſtenditur.*
13 *Confeſſarij delegati ad abſoluendum à reſeruatis quomodo ſe habere debeant, oſtenditur, & num.14.*
15 *Parochus habens facultatem abſoluendi à caſibus reſeruatis Epiſcopo ſuo, poteſt abſoluere pœnitentem alterius Epiſcopatus habentem peccata reſeruata ſuo Epiſcopo domicilij, vel originis in cuius diœceſi peccauit.*
16 *Vagabundus poteſt abſolui à commiſſis alibi, etiamſi in loco patratorum criminum eſſent reſeruata, ſi hic non ſunt reſeruata.*
17 *Pœnitentiarius electus vigore Concilij non habet auctoritatem abſoluendi à caſibus Epiſcopo reſeruatis.*
18 *Regularium Superiores quorum caſuum abſolutionem ſibi reſeruare poſſunt?*

A CASIBVS EPISCOPO reſeruatis qui poſſint abſoluere?

ALLEGATIO LII.

1 A Caſibus reſeruatis poteſt abſoluere, qui eos ſibi reſeruauit, eius enim eſt ſoluere cuius eſt ligare *l.3.ff.de re iud.c.verbum de pœnit.diſtinct.1.* vbi diffinitum eſt par, & æquale ius eſſe ſoluendi, & ligandi, ille etiam qui potuit excommunicare, poteſt abſoluere, vt tradit *gl.verbo inferior, in cap.inferior 21.diſtinct.* probant *text. in c.prudentiam §.ſexta, de offic.deleg. & in c. ad reprimẽdam, de offic.Ordin.* & non ſolum poteſt abſoluere à cenſuris latis à ſe, ſed etiam à ſuis prædeceſſoribus, *Mari. Alter.de cenſur.tom.1.diſp.2.de abſolut.ab excomm. lib.4.c.2. Bonacina eod.tract.diſp.1.q.3.puncto 2.num.1.* Sic etiam ſucceſſor illius, qui caſus ſibi reſeruauit poteſt ab eis abſoluere *praxis nona epiſcop.p.2.c.1.nu.16.*

2 Capitulum Sede vacante cum ſuccedat in omnibus quæ ſunt iuriſdictionis Epiſcopalis, niſi in caſibus iure expreſſo vetitis, vt probat *text.in c.2.ne Sede vacante*, & reſoluunt *Flam.de reſig.lib.7.q.23.à nu.26. Azori.inſtit. moral.p.2.lib.3.c.27.q.6.*

3 Poterit Confeſſarium inſtituere, qui abſoluat à caſibus reſeruatis ex eodem *Azori.d.c.37.q.16. Vgolin.de poteſta.Epiſcopi c.36.* Sedes vacans non tantum per obitum Epiſcopi, ſed etiam ſi longo tempore abſens eſt à diœceſi, nec patet aditus ad eum, vt ſi detinetur vinctus apud infideles, ex *c. ſi Epiſcopus, de ſuppl.neglig. Prælat. lib.6.* hoc enim caſu non Archiepiſcopus, ſed Capitulũ, ac ſi Sedes per mortem vacaret, in ſpiritualibus, & temporalibus miniſtrare debet, ita *Mari. Alter.d.c.2. verſ. neque.*

4 Poteſt Epiſcopus, vel alius quicunq; faculeatem habens reſeruandi ſibi caſus, vices ſuas expreſſe delegare ad abſoluendum à prædictis caſibus ſibi reſeruatis, vt firmat *Vgolin.d.c.36.§.1.* virtute huius delegationis, & mandati poterit delegatus ab eis abſoluere, dummodo ante abſolutionẽ non moriatur, delegatio.n. morte delegantis extinguitur, *l. & quia ff. de iuriſd.omn.iud.* ſecus vero ſi per modum licentiæ alicui fuerit cõceſſa à prædictis caſib. abſolutio, vt per *text.in c.ſi gratioſe, de reſcript. lib.6.* reſoluunt *Vgol.d.c.36.§.2.* & poſt *Soar. Poſſeuin.*

de offici› Curati capit. 7. numero 11. *verſic. quares forte.* Quapropter videndum eſt an caſus omnes ſibi ſint delegati, an vero aliqui tantum, an per mandatum, vel licentiam, aut qualibet verborum forma, ne fines mandati excedens, actum nullum reddat, ſeſeque æternis ſupplicijs dedat, argum. *l. diligenter ff. mandati*, reſolunt *Lelt. Zechi. de caſibus Epiſcopo reſerv. in princip. obſerv.* 1.

5 Concedens omnes ſuos caſus ſibi reſeruatos non videtur concedere facultatem abſoluendi à cenſuris, cum ſint diuerſa peccata, ſiue caſus, quoniam à diuerſis non fit illatio *l. Papinianus exuli ff. de minoribus.*

6 Nec concedendo quod poſſint abſoluere à caſibus, & cenſuris, concedit abſolutionem, vel diſpenſationem votorum, aut irregularitatem, eadem ratione, quia facultates iſtæ non poſſunt extendi. Nec ſi Epiſcopus concedat alicui omnem ſuam facultatem, & auctoritatem ad audiendas Confeſſiones, videtur ideò concedere caſus ſibi reſeruatos, ea conſideratione, quod reſeruata non veniant ſub generali conceſſione, ita totum referunt *Nau. in man. c. 27. nu. 261. Lal. Zechi. d. tract. de caſib. Epiſcopo reſerv. in princ. obſerv.* 1. *Gambar. de caſib. Papæ reſerv. c. 2. nu. 22.*

7 Quæret aliquis, an conceſſa generali facultate à Summo Pontif. abſoluendi ab omnibus cenſuris, ſiue ab omnibus excommunicationibus ſibi reſeruatis, cõprehendat caſus, & excommunicationes, quas Epiſcopi in ſpecie ſibi reſeruarunt? In qua quæſt. *Nau. in c. ita quorundam nos.* 11. *nu.* 35. *deinde.* tenet Confeſſariũ habentem poteſtatem abſoluendi ab omnibus excommunicationibus iuris, & Bullæ Cœnæ Domini, non poſſe quem abſoluere ab excommunicatione prædicta Epiſcoporum, niſi habeat etiam aliunde legitimam poteſtatem abſoluendi ab eorum excommunicatione: hæc autem ſententia in eo fundari poteſt, quia Papa huiuſmodi conceſſione videtur velle concedere tantum facultatem abſoluendi ab excommunicationibus, quarum abſolutiones pertinent ad Papam, & nullo pacto velle præiuditium aliquod inferre Epiſcopis, ſicut cum Papa promulgat legem generalem non vult derogare conſuetudinibus particularibus, legitimis, & approbatis, nec ſtatutis Epiſcoporum *capit.* 1. *de Conſtit. lib.* 6.

Verum contrarium, imò Confeſſarium habentem generalem facultatem à Papa abſoluendi ab omnibus excommunicationibus, & cenſuris reſeruatis Sedi Apoſt. poſſe abſoluere etiam à caſibus in ſpecie Epiſcopis reſeruatis, non caret probabilitate, nam Papa habet ſu per omnes Chriſtianos iuriſdictionem, *Extrauag. vnam Sanctam, de maiorit. & obed.* immediatam quoad omnia ſpiritualia, quam nemo poteſt ab illo tollere, vel diminuere, *capit. cuncta per mundum, capit. per principalem* 9. *quæſt.* 3. Et quamuis poteſtas reſeruandi aliquos caſus conueniat Epiſcopis, vt patet ex *Concil. Trid. ſeſſ.* 14. *cap.* 7. non tamen inde colligitur conuenire illis iure diuino, vt non poſſit Papa ex iuſta cauſa limitare, & coarctare, & de caſibus ab illis reſeruatis diſponere, quia hæc reſeruandi poteſtas non pertinet ad eſſentiam Ordinis epiſcopalis, neque ad iuriſdictionem neceſſariam ad abſoluendum, ſed ad iuriſdictionem externam gubernationi eccleſiaſt. accommodatam, & ad Chriſtiani populi diſciplinam, Papa enim iure proprio, alij vero Epiſcopi iure proprio, ſed à Romano Pontif. dependenti poſſunt caſus reſeruare, & tenet *Gambarupta d. tract. de caſibus Papæ reſerv. cap.* 1. *num.* 21. quo fundamento redarguens quendam contrariam opinionem tenentem, hanc etiam partem ſequi videtur idem *Nau. in man. cap.* 27. *numer.* 263. Sed primam veriorem iudico.

8 Vnde abſolutio à caſibus ſpecialiter Epiſcopo reſeruatis penes ipſum eiuſque delegatos adeò annexa eſt poſt (*concil. Trid.* vt iam hodie ſint reuocata omnia priuilegia Confeſſarijs Regularibus olim conceſſa abſoluendi ab eis, & quando id ita non eſſet, iam expreſſiſſimè nunc reuocata ſunt per nouum Edictum, Decretum, ac Conſtitutionem, de qua ſupra, vt tenet *Fr. Ludouic. Miranda in man. Prælat. tom.* 1. *quæſt.* 46. *articul.* 4. *concluſ. vnic.* Ita vt Regulares etiam per priuilegium, quod, Mare magnum vocatur, facultatem non habeant abſoluendi Pœnitentes à caſibus Epiſcopis reſeruatis, referunt per Sacram Congregationem deciſum *Frat. Ludouic. Beia reſponſorum caſuum conſcient. par.* 2. *caſu* 21. *in fin. verſic. nunc tamen, & part.* 3. *caſu* 5. *in fine, verſ. hoc tamen, Campan. in diuerſorio iuris Canonici rubr.* 12. *c.* 13. *num.* 63. *Miranda d. quæſt.* 46. *artic.* 2. *in fine, Armendar. in addit. ad recop. legum Nauarræ lib. ſecundo tit.* 18. *lg.* 7. *de religioſis, nu.* 56. *Nicol. Garcia de benefic. par.* 3. *c.* 2. *numero* 269. *Frat. Emman. quæſt. Regular. tom.* 1. *quæſt.* 61. *artic.* 13.

9 Sacerdos, ſeu Confeſſarius, cui facultas fuit data abſoluendi à caſibus reſeruatis ſimpliciter, poteſt abſoluere à præteritis & futuris iuxta *leg. Lucius, ff. de public. in rem act.* Et etiam quando illi fuit conceſſa licentia pro aliqua tantum perſona, poteſt eam abſoluere à reſeruatis, quæ poſt licentiam habitam, etiam commiſit pro prima tantum vice. Secus verò ſi licentiam perijt, vt abſolueret quempiam à caſibus, in quos incidit, quia hoc caſu à commiſſis ſolum abſoluet, non autem ab ijs, quos deinceps commiſit. Si vero licentia fuit petita à pœnitente, vt abſolui poſſet à reſeruatis, tunc à præteritis tantum abſolui poterit, niſi etiam expreſſe concedatur, vt poſſit abſolui, etiamſi deinceps in huiuſmodi peccata incideret, ita *Vgolin. diſt. capit.* 36. §. 5.

10 Licentia conceſſa alicui ab Epiſcopo abſoluendi à caſibus reſeruatis extenditur ad eos, quos ipſe reſeruauit, non vero intelligitur conceſſiſſe licentiam abſoluendi etiam à caſibus iure ipſi reſeruatis, niſi ſpeciatim facultatem conceſſiſſet Epiſcopus abſoluendi etiam à cenſuris, & à caſibus iure ipſi reſeruatis, ita *Vgolin. diſt. capit.* 36. §. 6. Vigore tamen facultatis conceſſæ Societati, cum clauſula, vt ingrediens in talem ſocietatem poſſet abſolui ab omnibus caſibus, etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, poterit tunc abſolui pœnitens à quibuſcunque reſeruatis Epiſcopo, tam à iure, quàm ab homine, reſoluit *Fr. Ludouic. Beia reſponſor. caſuum conſcientia p.* 2. *caſu* 21. *per totum.*

11 Huiuſmodi ab Epiſcopo delegatus ad abſoluendum pœnitentes à caſu particulari reſeruato, prædictum caſum alteri delegare non poterit, iudex enim delegatus delegandi poteſtatem non habet *l. à iudice, C. de iudicijs*, niſi Ordinarius ſpeciatim ſubdelegandi facultatem cõceſſerit, vel quis ad vniuerſitatem delegatus eſſet, qui enim delegatur ad vniuerſitatem, Ordinarius quaſi eſt, vt dicit *gl. verbo delegatus, in c. cum cauſa, de appellat.* ita *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut.* 179. *Nau. conſ.* 22. *de pœnitent. Vgol. d. c.* 36. §. 7. vbi etiam reſoluit, quod vbi quis ſubdelegandi poteſtatem habet, non poteſt ſubdelegare facultatem alteri, qui ipſum ſubdelegantem à reſeruatis abſoluat.

11 Ab-

12 Abſolutio quòmodo ſit impertienda ſuper caſu reſeruato, quando fit confeſſio ei, qui facultatem non habet abſoluendi ab illo, variis modis docent *Iacob. de Graffis in aureis deciſ. par. 1. lib. primo caput. decimo tertio, numero 70. Leli. Zecbi. de caſibus Epiſcopo reſeruatis, in princip. obſeruat. 4. Gambarupta d. cap. 2. num. 38.* & omnibus, quæ ſuper hunc art. diffuſe tradunt, ſemper cõſulerem, vt fiat quod tradit *Nauar. in man. capit. 26. nu. 6.* in hæc formalia verba. Octauo quod pœnitentem habentem peccatum reſeruatum non debet abſoluere ab eo ſine priuilegio, Bulla, vel alia licentia eius, qui illa poteſt dare: ſed debet abſoluere à quibus poteſt, & pro abſolutione reſeruati mittere ad eum cui reſeruatum eſt, cui ſolum reſeruatum confiteatur, vt ab illo abſoluatur, aut abſoluendus ad priorem Confeſſarium remittatur. Quare, vt cuidam doctiſſimo reſpondi, non debet dicere abſolute. Abſoluo te ab omnibus peccatis mihi confeſſis, ſed cum limitatione, exceptis tali, & tali: poſſet item pœnitens per ſe, vel per alium, ante, vel poſt ſuam Confeſſionem impetrare facultatem ſecretam, verbo, aut ſcripto ab eo, cui reſeruatum eſt, abſoluendi à proprio Confeſſario: ſed quia hic modus periculoſus eſt, eo quod peccatum extra Confeſſionem detegitur, tutius eſſet, vt confeſſarius per ſe, vel alium impetraret ſibi facultatem abſoluendi ab illo, vel illo peccato, ei reſeruato. Superior autem, cui eſt reſeruatum peccatum, non poteſt abſoluere ab illo, antequam ipſi, vel alteri omnia fuerit confeſſus. Hæc *Nauar.* dicto loco.

13 Videant huiuſmodi delegati, an caſus ſint ſibi libere conceſſi, vel cum limitationibus appoſitis: quando enim Epiſcopi alicui concedunt facultatem abſoluendi in ſpecie ab aliquo peccato ſibi reſeruato, & committunt nudam abſolutionem, ſiue nudum miniſterium abſoluendi cum hac, vel tali moderatione, modo, vel ſatisfactione, is modus omnino ſeruandus eſt, aliàs abſoluens nihil agit, cum limitata cauſa limitatum producat effectum *l. in agris, ff. de acquir. rerum domin.* & fines mandati ſunt diligenter obſeruandi, *l. diligenter, ff. mandati*, ita *Iac. de Graff. d. libro primo capit. 32. numero tertio. Leli. Zecbi. d. loco obſeruat. 3. Gambarupt. d. cap. 2. numero 48.*

14 Aduertant etiam in qua regione ſibi ſit eiuſmodi poteſtas conceſſa: nam cum iuriſdictio non extendatur vltra terminos demandatos, *l. 1. in princip. ff. de iuriſdict. omn. iud. capit. 1. in princip. de pœnit. diſtinct. 6.* abſoluens extra ſuam iuriſdictionem nihil ageret, tanquam ſententia lata à iudice non ſuo, & extra territorium, *leg. fin. ff. de iuriſd. omn. iudic. l. præſes, ff. de offic. Præf.* quo fundamento ita reſoluit *Leli. Zecbi. dict. loco obſeruat. ſecunda.*

15 Non abs re quæres iam an Parochus habens facultatem abſoluendi à caſibus reſeruatis Epiſcopo ſuo, poſſit abſoluere pœnitentem alterius Epiſcopatus habentem peccata reſeruata ſuo Epiſcopo domicilij, vel originis, in cuius diœceſi peccauit? Reſpondendum quod ſic: nam peregrinus habens caſus reſeruatos in ſuo Epiſcopatu, ſed non reſeruatos, vbi confitetur, debet abſolui ab habente facultatem in caſus reſeruatos, ita *Nauar. dict. cap. 27. numero 161. verſic. decimo, Gambarupt. dicto capit. 2. numero 34. Poſſeuin. de officio Curati, capit. 7. numero 49.* vbi etiam dicit, quod ſi veniat habens caſum reſeruatum, qui, quando eſt factus, non erat reſeruatus, ſed poſtea eſt reſeruatus, non abſoluitur niſi ab habente dictam facultatem, quia in abſolutione reſeruatorum reſpicitur tempus, in quo datur abſolutio. Si veniat habens caſum reſeruatum, ſed cum factum fuit non credebat mortale, ſi ignoratum fuit inuincibiliter abſoluitur ab omni expoſito, quia ſolum mortale poteſt reſeruari, at hoc non eſt tale, *Graff. dict. libro primo capit. 3. num. 71. Henriq. in ſumm. lib. tertio capit. 14. num. 6. Poſſeuin. dicto numero 49. verſic. ſi veniat, in vit.*

16 Vagabundus verò nullam certam ſedem habens, poteſt abſolui à commiſſis alibi, etiamſi in loco patratorum criminum eſſent reſeruata, ſi hic non ſunt reſeruata, quia cum iſte nullum habeat domicilium, adſtringitur tantum legibus Epiſcopi loci, vbi confitetur, ſic tradit *Sot. in 4. ſentent. diſtinct. 19. quæſt. 4. artic. 2. calum. 10* quem refert *Gambarupta vbi proxime numero 36.* Aduertendum tamen, quod ſi Curatus, qui habet caſus reſer. audit ſuum Paroch. in alieno Epiſcopatu caſum habentem ibi reſeruatum, non reſeruatum autem in Epiſcopatu Curati, poteſt eum abſoluere, quia cum hic Curatus abſoluat auctoritate ſui Epiſcopi ſuum ſubditum legitimè confitentem, & caſus à ſuo Epiſcopo non ſit reſeruatus, validè abſoluit *Poſſeuin. d. nume. 49. verſ. quid ſi.*

17 Pœnitentiarius electus vigore *Concilij Tridentini ſeſſ. 24. de reformat. capit. 8.* ſi non habet auctoritatem abſoluendi ab Epiſcopo, non poteſt abſoluere à caſibus Epiſcopalibus, ex ratione & vi ſolius officij, cum de caſuum reſeruatorum abſolutione nouo iure nihil decretum ſit, ita *Nau. conſil. 20. ſub tit. de pœnit. in nouis, Sayr. in ſpeculo deciſ. ſub eodem tit. deciſ. 44. praxis Epiſcop. p. 1. verbo dimiſſoria, §. 1. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſ. 179 in fine. Clemens Octauus.*

18 Anno Domini 1593. expendens, quod quidam Regulares dum Superiori conſcientiam ſuam detegere formidant, adduci poſſunt in æternæ damnationis periculum, & ſpiritualis remedij deſperationem, ſanxit, ne eorum ſuperiores ſibi abſolutiones reſeruent, niſi in caſibus expreſſis, ſeu eorum aliquibus, cum hæc ſcilicet crimina commiſſa erunt. Venefica, incantationes, ſortilegia, apoſtaſia à religione, ſiue habitu dimiſſo, ſiue retento, quando eo proueniret, vt extra ſepta monaſterij, ſeu conuentus fiat egreſſio, etiam non animo apoſtatandi facta. Proprietas contra votum paupertatis, quæ ſit peccatum mortale. Iuramentum falſum in iudicio regulari, ſeu legitimo: Procuratio, auxilium, ſeu conſilium ad abortum faciendum ad animatum fœtum, etiam effectu non ſequuto. Falſificatio manus, aut ſigilli officialium, monaſterij, aut conuentus. Furtum de rebus monaſterij, ſeu conuentus in ea quantitate, quæ ſit peccatum mortale. Lapſus carnis voluntarius opere conſummatus. Occiſio, ſeu vulneratio, aut grauis percuſſio cuiuſque perſonæ. Malitioſum impedimentum, ſeu retardatio, aut apertio litterarum à ſuperiori ad inferiores, aut ab inferioribus ad ſuperiores: & quando aliud reſeruandum videbitur, fiat ex deliberatione Generalis, vel Prouincialis in ea prouincia. Non audiant Superiores Regularium Confeſſiones, niſi aliqui huiuſmodi reſeruatum admiſerint, aut ſponte petierint, ſed habeant duos, aut tres alios deputatos, nec vllatenus vlli ea notitia ad externam gubernationem vtantur: poſſunt tamen in genere graues aliquas pœnitentias, etiam non reſeruatis imponendas decernere. Sed quia noſtri ſtatuti non eſt agere de his caſibus Prælatis Regulari-

gularibus referatis pro illorum declaratione, qui eam ſcire cupit, conſulat P. Soarez tom. 4. diſputat. 28. ſect. 2. Quarant. in ſumm. Bullarij verbo caſus reſervatus, in principio, Frat. Lezman. queſt. Regular. tom. 1. q. 20. art. 1. cum ſeqq. Frat. Ludouic. Miranda. in man. Prælatorum tom. 2. q. 34. artic. 7. cum ſeqq.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur de reſidentia Epiſcoporum agentes.*
2 *Reſidentia in Epiſcopis, & Parochis eſt de iure diuino.*
3 *Reſidentia Epiſcoporum facienda eſt in loco, vbi eſt ipſa Eccleſia Cathedralis.*
4 *Mala ex non reſidentia Epiſcoporum quæ ſequantur.*
5 *Epiſcopi vltra tres menſes ſingulis annis quando poſſint à ſuis Eccleſijs abeſſe.*
6 *Charitas Chriſtiana, quæ excuſat Epiſcopum à reſidentia qualis? oſtenditur.*
7 *Neceſſitas vrgens, quæ excuſat Epiſcopum à reſidẽtia, quomodo intelligenda.*
8 *Abeſſe ab Eccleſia iuſte poteſt Epiſcopus, occurrente temporali perſecutione perſonæ, & non Eccleſiæ, vel aliarum rerum ſuarum.*
9 *Abeſſe à ſua Eccleſia non poteſt Epiſcopus propter perpetuum morbum.*
10 *Obedientia debita, propter quam excuſatur Epiſcopus à reſidentia, qualis dicatur.*
11 *Epiſcopi lege reſidendi Summi Pontif. conſenſu ſolui poſſunt.*
12 *Cardinales ſunt pars corporis Papæ, illique aſſiſtere tenentur, itaut à Curia ſine eius licentia illis diſcedere non liceat.*
13 *Cardinales Romano Pontif. aſſiſtentes iuſtam habent cauſam, vt abſint ab Eccleſijs ſuis.*
14 *Vtilitas Eccleſiæ euidens, quæ excuſat Epiſcopum à reſidentia qualis.*
15 *Vtilitas Reipub. euidens, quæ dicatur.*
16 *Epiſcopus euidenti Reipubl. exigente vtilitate poteſt eſſe legatus, ſine Orator Principis ſecularis.*
17 *Epiſcopi in Curia Regum, & aliorum ſecularium Principum fungentes munere & officio Regij Præſidis, Confeſſarij, vel Conſiliarij, quando à reſidentia excuſentur?*
18 *Reſidentia eſt de iure diuino.*
19 *Auctoritas D. Cypriani refertur.*
20 *Reſidentia Epiſcoporum non ſolum in aſſidua corporis præſentia, ſed potius in mentis ſollicitudine, & charitatis ſtudio conſiſtere debet.*
21 *Epiſcopus abſque iuſta cauſa à ſua Eccleſia abſens, quas pœnas incurrat? oſtenditur.*
22 *Votum ſuſcipere non poſſunt Epiſcopi, quo vinculum, per quod ſunt ſuis Eccleſijs addicti, dirimatur, ſine ſpeciali Summi Pontificis licentia.*
23 *Religionem intrare non poteſt Epiſcopus ſine Papæ licẽtia.*
24 *Reſignandi Epiſcopatum non eſt iuſta cauſa ſi Epiſcopus velit ingredi Religionem approbatam, cauſa mutandi ſtatum, & vitam.*
25 *Religionem vouens an poſſit fieri Epiſcopus non adimpleto voto? oſtenditur.*
26 *Declaratur text. in cap. per tuas, 10. de voto.*
27 *Iuramentum ſanctum de non acceptando Epiſcopatum an ſit validum? oſtenditur.*
28 *Iuramenta illa non ſunt obligatoria, quæ meliorem boni fuerint directè impeditiua.*
29 *Epiſcopalis ſtatus eſt perfectior ſtatu religionis.*
30 *Declaratur text. in cap. vnic. diſtinct. 85. ſecundum eum intellectum.*
31 *Iurans ſe non facturum aliquod opus conſilij, & perfectionis venialiter tantum peccat: iurans tamen ſe nunquam illud facturum mort. peccabit.*
32 *Peccatum mort. non impedit promouendum, nec ſufficit ad repellẽdum electum, niſi irregularitatem inducat, vel talem infamiam præ ſe ferat, vt morum honeſtatem tollat.*
33 *Declaratur d. c. vnic. ſecundum verum intellectum.*
34 *Alternatiua non gaudet Epiſcopus in ſua diœceſi non reſidens, quamuis abeſſet pro exercitio alicuius officij Inquiſitoris Generalis.*
35 *Alternatiua nõ fruitur Epiſcopus abſens, etiam ex cauſa à Concilio approbata.*
36 *Alternatiuam ob abſentiam amittens Epiſcopus, an retineat aliquod tempus ad conferenda beneficia? oſtenditur?*
37 *Proponuntur certa dubia in hac materia reſoluenda.*
38 *Regulæ quatuor ad illa decidenda conſtituuntur.*
39 *Fundamenta prædictarum regularum oſtenduntur, & earum rationes dantur, nu. 41. 42. 43. & 44.*
45 *Refertur Rota Romana deciſio in vna Papien. beneficij. decima Aprilis 1617. coram R. P. D. Martino Andrea.*
46 *Alternatiua non gaudet Epiſcopus in illo menſe, etiam ad illum ſpectante, in cuius principio abſens fuit.*
47 *Rubrica habens rationem perfectam poteſt allegari ad deciſionem cauſarum.*
48 *Regula de octo eſt reſeruatoria menſium.*
49 *Reſeruatio illa octo menſium non tollitur per alternatiuam Epiſcopo conceſſam, & ab eo acceptatam.*
50 *Epiſcopo non reſidente in aliquo ex quatuor menſibus ſibi à Papa reſeruatis, ſi contingat caſus vacationis, Papa non confert iure deuoluto, ſed ex titulo primæuæ reſeruationis.*
51 *Alternatiua non eſt mera & ſimplex remotio obſtaculi, ſed quaſi contractus inter Papam, & Epiſcopum.*
52 *Papa ex octo menſibus ſibi reſeruatis concedit Epiſcopo quatuor, & vicißim Epiſcopus de ſuis quatuor dimittit Papæ duos.*
53 *Menſes quatuor alternati, quos occupat Epiſcopus, ſunt & remanent Papæ quoad proprietatem, non quoad vſum, durante reſidentia Epiſcopi.*
54 *Reſpondetur tractatui ſuper deciſ. Salmanten. & numero 55. & 56.*
57 *Adducuntur reſponſiones aliquibus obiectis.*
58 *Martius, & September, qui erant Epiſcopi, per alternatiuam ſunt Papæ, ſuſpenſa Ordinarij facultate conceſſa in illis conferendi, ſine Epiſcopus reſideat, ſine non numero 62.*
59 *Abſens Epiſcopus an poſſit conferre in menſibus Iunij, & Decembris, quos firmos appellamus.*
60 *Reſidentia in alternatiua deſiderata debet eſſe menſe integraliter facta.*
61 *Menſis à principe captus Apoſtolicus ſemper remanet Apoſtolicus.*
63 *Prouiſio per Epiſcopum facta in principio, vel in medio menſis Ordinarij, erit legitime facta, veluti in tempore habili, etiamſi poſtea in fine receſſerit.*
64 *Epiſcopus in principio menſis recedens, cur ita abſens non gaudeat alternatiua in reliqua parte menſis.*
65 *Parochi cur ita dicti?*
66 *Parochialis Eccleſia, quæ dicatur?*
67 *Parochialis Eccleſia, quomodo dignoſcatur?*
68 *Parochiale, ſeu curatum beneficium quoad reſidentiam non dicitur illud, quod non eſt actu curatum, ſed habitu.*
69 *Beneficium in dubio non cenſetur curatum, ſed ſimplex.*

70 Pa-

70 Parochi in ſuis Eccleſiis debent reſidere, etiamſi beneficium ſit modici valoris.

71 Parochi in Eccleſiarum domibus cogendi ſunt habitare, quæ ſi non ſint, in propinquioribus intra Parochiarum limites.

72 Parochus tenetur in parochia reſidere, etiamſi in illa tres, vel quatuor eſſent incolæ.

73 Reſidentia facienda eſt in Eccleſia digniori, vbi fuerint duæ æquè principaliter vnitæ, quod ſi non conſtat quæ ſit dignior, in frequentiori, quod ſi vna fuerit extra, & altera intra Vrbem, reſidendum eſt in ea, quæ eſt intra.

74 Parochus non habetur pro reſidente ſi in ciuitate habitet ab Eccleſia ſua tribus, vel quatuor milliaribus diſtante, quamuis Dominicis, & feſtiuis diebus ad illam accedat.

75 Magiſter Grammaticæ non poteſt deputari in ciuitate, cũ excuſatione reſidẽtiæ ſuæ Eccleſiæ à dicta ciuitate vltra duo milliaria non diſtante, etiamſi velit ſingulis diebus feſtiuis Parochiali intereſſe.

76 Epiſcopus poteſt compellere Rectores ad reſidendum, non obſtante conſuetudine reſidendi in loco diſtanti à Parochia per ſex milliaria.

77 Parochialem obtinens Eccleſiam poſt Concil. Trident. ſtudendi licentia, atque in abſentia ſtudiorum cauſa fructus percipiendi non datur.

78 Capellani, & coadiutores Rectorum Parochialium inſtituti auctoritate Apoſtolica tenentur ad perſonalem reſidentiam, vt Rectores ipſi.

79 Parochialem habens, in qua Vicarium perpetuum legitimè inſtitui obtinuit, eo viuente, reſidere non tenetur.

80 Baptiſmalem Eccleſiam obtinens, cui incumbit ſola cura baptizandi omnes infantes oppidi, tenetur ad reſidentiam.

81 Vicarium deputare, donec prouideatur de Rectore, ſpectat ad Epiſcopum, in cuius diœceſi Parochialis exiſtit.

82 Parochias duas habens vnitas æquè principaliter, poteſt in qua maluerit reſidere.

83 Canonicatum & Parochialem obtinens in parochiali reſidere tenetur.

84 Reſidens in Parochiali, quæ non longè abeſt à Collegiata, in qua Canonicatum obtinet, diebus feriatis ad Eccleſiam Collegiatam accedere, et in ea diuinis inſeruire poteſt.

85 Epiſcopo non licèt pro Cathedrali Eccleſiæ ſeruitio, & item ſuo, aliquem ex curatis ſuæ diœceſis ex ipſorum Eccleſiis, conſtituto in illis idoneo Vicario, ad certa negotia adhibere.

86 Epiſcopus non poteſt vti opera Parochi in viſitatione, vel in alio ſeruitio ſuæ diœceſis, niſi pro tempore duorum mẽſium, & tunc relicto idoneo Vicario.

87 Inquiſitoris officium à reſidentia Parochialis non excuſat.

88 Subcollectoris Apoſtolici officium exercens à reſidentia Parochialis non excuſatur.

89 Inimicitiæ graues quando legitimæ ſint cauſæ, propter quas quis reſidere non tenetur in Parochiali?

90 Aeris intemperies non excuſat Parochum à reſidentia parochialis.

91 Senectus in parocho non excuſat à reſidentia, ſed debet poni Vicarius idoneus, cum aſſignatione congruæ portionis ex ipſius Parochiæ redditibus.

92 Abeſſe non dicitur, qui ſtatim eſt reuerſurus.

93 Parochus ſine legitima cauſa, & licentia in ſcriptis habita non reſidens, mortifere peccat, & fructus beneficij pro rata temporis, quo abeſt, ſuos non facit.

94 Bona acquiſita ex beneficio Parochi abſentis extra ſuam Parochiam morientis tanquam ſpolia ad Cameram Apoſt. pertinent.

95 Cauſa legitima ab Epiſcopo approbata excuſat à pœnis contra non reſidentes prolatis.

96 Licentia diſcedendi requiritur ab Epiſcopo etiam in duobus menſibus à Concilio Tridentino Parocho conceſſis.

97 Conſtitutio Epiſcopi ne Parochi poſſint abeſſe vltra duos dies ſine eius licentia, valida eſt.

98 Parochus non ſatisfacit petens licentiam iurans ſe grauem habere cauſam, quam non expediat manifeſtare.

99 Parochus habens licentiam per mendacium, in abſentia fructus percipiens, eos reſtituere tenetur.

100 Abſens ex cauſa rationabili, licèt peccet ob inobedientiam non petendo licentiam, non tenetur tamen ad reſtitutionem.

101 Fructus amittuntur dumtaxat pro rata illius temporis, quo quis abeſt ſine licentia, nec poteſt componi reſtitutio debita fructuum male perceptorum obtinẽtibus Bullam Cruciatæ.

102 Parochus vltra duos menſes abſens poteſt cogi per epiſcopum ad reſtitutionem fructuum pro rata temporis abſentiæ.

103 Fructus non reſidentium debet epiſcopus applicare fabricæ eccleſiæ Parochialis.

104 Epiſcopus procedens per ſubtractionem aduerſus Parochos non reſidentes, iuxta Trident. tenetur ſeruare interualla, de quibus ſeſſion. 6. cap. 1.

105 Parochiob non reſidentiam quomodo beneficijs ſunt priuandi?

106 Parochus abſens ex iuſta cauſa, ſiue cum licentia, ſiue abſque ea, tenetur relinquere ſubſtitutum Vicarium idoneum, & approbatum, qui pro ſe populo ſeruiat, niſi abſentia fiat per ſex, vel octo dies.

107 Canonici in Cathedralibus, vel Collegiatis Eccleſiis, ita tenentur ad reſidentiam, vt eis non liceat vigore cuiuslibet ſtatuti, vltra tres menſes etiam continuos, ab eiſdem Eccleſiis quolibet anno abeſſe.

108 Abbates, Priores, & alij Superiores Collegiatarum Eccleſiarum, licet habeant iuriſdictionem in Canonicos, ad reſidentiam cogi poſſunt per Epiſcopos, ſub quorum diœceſi ſunt.

109 Dignitas principalis in Collegiata cum regulariter habeat curam animarum, requirit ætatem 25. annorum incœptorum.

110 Canonicatum, & Monaſterium in commendam obtinens debet in canonicatu reſidere, niſi monaſterium habeat curam animarum.

111 Monaſterium in commendam ſecularis habens, non obtinet curam conuentus, nec monachorum, ſed tota eſt penes Priorem conuentualem.

112 Commendatarij Abbatiæ curam iuriſdictionalem tantum, non autem Sacramentalem habentes, ad reſidentiam non tenentur.

113 Canonicatum, & Parochialem habens in duabus diœceſibus, & non reſidens in Parochiali ex permiſſu Epiſcopi, cogendus eſt ad reſidentiam in Canonicatu.

114 Archidiaconatus duos habens, dignitate pares, tenetur reſidere in quo magis ſibi placuerit.

115 Conſuetudo immemorialis nun excuſat à reſidentia in Cathedralibus, & Collegiatis inſignibus.

116 Con-

116 *Conſuetudo immemorialis, qua licebat Canonicis vltra tres menſes abeſſe, ſublata eſt per Concilium Tridentinum, niſi eſſet confirmata per Sedem Apoſtolicam.*

117 *Conſuetudo vel ſtatutum, quo cauetur ſeruitium quadraginta annorum Eccleſiæ præſtitum liberare beneficiatum à reſidentia, obſeruari poteſt.*

118 *Abſentiæ cauſam legit. non eſt neceſſe aſſignare, nec licentiam à Prælato obtinere pro abſentia trium mẽſium à Concil. Trident. conceſſorum, dummodo omnes Canonici eodem tempore non abſint.*

119 *Menſes tres, quibus Canonici abeſſe poſſunt, prouidere debent Epiſcopi, ne incurrant in Natale, aut Paſcha Domini, vel ſimiles maximas ſolemnitates.*

120 *Menſes tres, quibus Canonici abeſſe poſſunt, debent continere nonaginta dies, & poſſunt accipi non ſolum continui, ſed etiam interpellati.*

121 *Abſentia trium menſium Canonicis conceditur, ſi conſtitutiones Eccleſiæ ſeruitium totius anni requirunt.*

122 *Canonici vltra tres menſes abſentes, licet in ciuitate, vbi ipſa Eccleſia exiſtat, ſint præſentes, incidunt in panas Concilij.*

123 *Epiſcopus ob legitimam cauſam dare poteſt Canonicis ſuis facultatem, vt poſſint abeſſe per quatuor menſes.*

124 *Canonici an pro tribus menſibus ſibi conceſſis in abſentia diſtributiones quotid. conſequantur.*

125 *Coadiutor & coadiutus poſſunt abeſſe tribus menſibus.*

126 *Archidiaconus poteſt abeſſe vltra tres menſes ratione viſitationis.*

127 *Cura animarum incumbens immineti ſuæ dignitati habetur pro præſenti.*

128 *Canonicatum, & Parochialem habens, & reſidens in Parochiali, quomodo quotidianas diſtributiones lucretur?*

129 *Canonici curam animarum habentes, quæ illi Eccleſiæ imminet, habentur tanquam præſentes in choro, dum ſunt in actu adminiſtrandi Sacramenta.*

130 *Canonicatum & Parochialem habenti, in qua poteſt ſine diſcrimine vitæ propter inimicitias reſidere, permittitur vt in canonicatu reſideat.*

131 *Canonici, & dignitates in Eccleſiis cathedralibus & collegiatis, etiam ſeclusa conſuetudine, vel ſtatuto, tenẽtur iuſto ceſſante impedimento pſallere in choro.*

132 *Diſtributiones tenentur reſtituere aſſiſtentes in choro non cantando, vel de ordinario, & frequenter confabulãdo.*

133 *Canonici debent intereſſe omnibus diebus, & horis, præterquam in tribus menſibus ſingulorum annorum.*

134 *Celebrans in eccleſia ex deuotione, vel obligatione, tempore, quo cantatur vna hora, non poteſt dici illi interfuiſſe.*

135 *Diſtributiones quotidianæ non poſſunt percipi à Canonicis abſentibus, & per ſubſtitutum Eccleſiæ ſuæ inſeruientibus, niſi expreſsè id priuilegio innarentur.*

135 *Statuti non eſt habenda ratio, quo cauetur poſſe Canonicos inſeruire per ſubſtitutos, vel alternatim vnum pro alio, quia eſt contra Concil.*

137 *Canonici perſonaliter ad canendum Miſſam ſunt cogendi illis diebus, quibus ex inſtituto, & legitima conſuetudine illius Eccleſiæ debligantur.*

138 *Canonicatus, ac dignitates obtinentes, præſertim in eccleſiis Cathedralibus, Epiſcopo ſolemniter celebranti aſſiſtere tenentur.*

139 *Capitulum, ſeu clerici inferiores ſine Epiſcopo non poſſunt ſtatuere de quotidianis diſtributionibus.*

140 *Diſtributionum amiſſionem ob non reſidentiam non poteſt Epiſcopus, aut Capitulum remittere.*

141 *Canonici aſſociantes Prælatum quandoque volentem audire Miſſam in Eccleſia extra Cathedralem, non ſunt participes diſtributionum quotidianarum.*

142 *Canonici duo intereſſentes Epiſcopo ad mentem ſacrorum Canonum non percipiunt diſtributiones quotidianas, niſi tamen in illis conſiſterent omnes fructus.*

143 *Epiſcopus Canonicis ſibi ſeruientibus indulgere poteſt, vt in abſentia, prabendarum, ſeu portionum ſuarum fructus percipiant.*

144 *Epiſcopus Canonicum, ſeu Capellanum ex cauſa legitima comprehenſa in c. vn. de cleric. non reſid. à reſidentia ſine conſenſu aliorum Canonicorum excuſare poteſt.*

145 *Epiſcopus ob legitimam cauſam poteſt dare Canonicis licentiam abſentiæ quatuor menſium.*

146 *Abſens per annum, à dignitate, canonicatus, ſeu prebendæ diſtributionibus eſt priuatus, &c.*

147 *Pœna contra obtinentes canonicatus, & non reſidentes non procedit in canonico ſimplici carente prebenda.*

148 *Pœnarum gradus præſcripti à Concilio contra non reſidẽtes, neceſſario ſeruandi ſunt, antequam deueniatur ad priuationem, alàs erit nulla.*

149 *Citatio vna contra non reſidentem ante priuationem ſufficit ſi perſonaliter fiat, ſi tamen ſit abſens trina citatione per edictum publicum eſt vocandus, nec ſufficit vna pro tribus, aliter enim facta priuatio eſt nulla.*

150 *Fructus prebendæ, quibus Canonici, qui abfuerunt à ſeruitio Eccleſiæ vltra tres menſes priuandi ſunt, applicandi in vſum Eccleſiæ, aut proportionabiliter ſeruientibus, & reſidentibus, num. 152.*

151 *Panam contra non reſidentes poteſt Epiſcopus ante ſentẽtiam minuere, vel augere, ſed non in totum tollere.*

153 *Abſens à ſeruicio ſuæ Eccleſiæ, vt poſſit fructus, & diſtributiones lucrari, duo copulatiuè requiruntur, iuſta cauſa abſentiæ, & licentia Ordinarij.*

154 *Declaratur Concil. Trid. ſeſſ. 21. de reform. cap. 3. & ſeſſ. 22. de reformat. cap. 3.*

155 *Auditores Rotæ Romanæ conſequuntur fructus, & diſtributiones ſuarum prebendarum in abſentia.*

156 *Inquiſitores contra hereticam pranitatem habentur in ſuis prebendis, & dignitatibus pro præſentibus, & reſidentibus, non tamen in beneficijs curam animarum habentibus.*

157 *Collector generalis Camera Apoſtolicæ, Subcollectores, Aduocati, Procuratores, Fiſcales, & Notarij in cauſis ſpoliorum, eorum officio durante, lucrantur diſtributiones quotidianas in abſentia.*

158 *Concilio generali intereſſentes lucrantur diſtributiones quotid.*

159 *Limina Apoſtolorum viſitans Epiſcopi nomine, vel ipſum comitans ad eadem limina quotidianas lucratur diſtributiones.*

160 *Pœnitentiarius dum confeſſiones audit cenſetur pro præſente in choro.*

161 *Examinatores beneficiorum à Synodo dioceſana electi, ſi cauſa examinis abſunt à choro poſſunt ex ſtat. Capituli quotidianas diſtributiones lucrari.*

162 *Curam animarum exercentes, quæ illi Eccleſiæ, vbi ſunt Canonici, imminet, dum ſunt in actu adminiſtrandi Sacramenta diſtributiones quotidianas lucrantur.*

163 *Viſitans Eccleſiam, iure, vel redditus ſuæ Prebendæ percipit diſtributiones quotid.*

164 *Senex beneficiarius quando non reſidens diuinis officijs habeat quotidianas diſtributiones?*

165 *Obſes datus ab eccleſia, aut etiam repreſſaliarum cauſa*

quoti-

quotidianis diſtributionibus priuandus non eſt.

166 *Infirmus, qui perſonaliter diuinis officijs adeſſe nō poteſt, quotidianas percipit diſtributiones.*

167 *Intellige ſi ſolitus erat reſidere, & intereſſe diuinis, dum bene valebat.*

168 *Intellige, etiamſi quis propria culpa in morbum inciderit.*

169 *Medicinam tuendæ valetudinis cauſa cum Medici conſilio ſumens, quotidianas percipit distribut.*

170 *Peſtis cauſa, qui abfuerit quotidianas diſtributiones non lucratur, niſi conſuetudo ſit vt darentur abſentibus ex legitima cauſa.*

171 *Abſentes pro vtilitate Eccleſiæ diſtributiones quotid. non amittunt, præcipuè ſtante conſuetudine, &c.*

172 *Abſenti à ſeruitio Eccleſiæ ex iuſta cauſa, & pro defenſione iurium ipſius Eccleſiæ, vel ſui beneficij, debentur fructus, & diſtribut.*

173 *Excommunicatus pro cauſa Eccleſiæ, & defenſione ipſius iurium lucratur fructus, & diſtributiones beneficij.*

174 *Excommunicatus iniquè diſtributiones quotidianas exigere poteſt.*

175 *Suſpenſus iniuſtè, ſine ab officio, ſiue à beneficio, recuperat quotid. diſtributiones.*

176 *Interdictus iniuſtè, vel nulliter ab ingreſſu Eccleſiæ recuperat quotid. diſtributiones, conſtito de iniuſtitia, vel nullitate.*

177 *Penſio impoſita ſuper Canonicatu, dum Canonicus fuit ſuſpenſus, debet ſolui per Capitulum.*

178 *Incarceratus iniuſtè, ſemota quacunque conſuetudine in contrarium, debet percipere diſtributiones quotidianas.*

179 *Beneficia ſimplicia obtinentes non poſſunt cogi per Epiſcopum ad aliquod ſeruitium perſonale in eis faciendum.*

EPISCOPVS AD RESIdentiam an ſemper teneatur?

ALLEGATIO LIII.

1 DE reſidentia Prælatorum in ſuis eccleſijs faciendā agit *Concil. Trid. ſeß. 6. de reformat. capit. 1.* & *ſeſſ. 23. etiam de reformat. c. 1.* & latè tractarunt *Barthol. Carranza in ſuo ſpeciali tract. de reſidentia Epiſcoporum*, *Franc. Leo in theſauro fori eccleſ. par. 3. cap. 2. à numero 4. cum ſequentibus Marc. Anton. Genuenſ. in manu. Paſtorum capit. § 1. Azori. inſtit. moral. par. 2. lib. 7. cap. 4. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap. 4. §. 13. Valeri. Reginald. in praxi fori panit. lib. 30. tract. 3. numero 58. Alphonſ. Aluarez in ſpeculo iuris Pontificij c. 9. Armendar. in addi. ad recopil. legum Nauarr. lib. 2. tit. 23. l. 2. §. 2. rub.* vtrum Epiſcopi poſſint ſe abſentare à ſuis Epiſcopatibus, vel debeant in eis reſidere? Item ſuper reſidentia Prælatorum, & aliorum curam animarum habentium, & reſidere debentium emanauit *Conſtit. Pij IV. incip. In ſuprema, Dat. Romæ Kalend. Decembris* 1564. Poſtea ab eodem *Pio IV.* ſuper executione Concilij, & litterarū eiuſdem Sanctiſſimi contra Archiepiſcopos, Prælatos, & alias perſonas eccleſiaſticas non reſidentes in ſuis Eccleſijs emanauit Motus proprius, incip. *Motu proprio, publ. de* 11. *Maij* 1565.

2 Cum præcepto diuino mandatum ſit omnibus, quibus animarum cura commiſſa eſt, oues ſuas cognoſcere, vt ait *Trident. Synodus d. ſeſſ.* 23. *capit.* 1. ideò Epiſcopos, & Parochos ſuis Eccleſijs iure diuino ad reſidentiam compelli reſoluunt *Caietan. 2. 2. quæſt. 185. art.* 5. *Carranza diſt. tract. capit. 2. Sot. de inſtit. libro* 1. *quæſt.* 3. *artic.* 1. *Conarr. libro 3. Variar. capit.* 13. *Alphonſ. Aluar. d. cap. 9. verſ. de reſidentia. Nauarr. in man. capit.* 25. *num.* 121. quos refert & ſequitur *Azor. inſtitut. moral. d. cap. 4. quæſt.* 1. *Poſſeuin. de officio Curati cap.* 1. *numero* 1. *Salzed. ad Bernard. in practi. capit.* 54. *litt. A. in nouiſſ. Vargas de Epiſcop. iuriſd. axiomate* 12. *Bott. de Synodo p.* 3. *art.* 1. *nu.* 150. *Zechi. de munere epiſcopali c.* 5. *nu.* 3. *Nicol. Garc. de benefic. p.* 3. *c.* 2. *nu.* 16.

3 Et huiuſmodi Epiſcoporum reſidentiam debere fieri in Cathedrali, ideſt, in loco, vbi eſt ipſa Eccleſia Cathedralis dicit *gloß. in cap. Epiſcopus* 4. *de conſecr. diſt.* 3. *Marc. Anton. Genuenſ. d. c.* 31. *num.* 6. Nam quis dubitat, quod ianitor ad ianuam, villicus ad villam, gubernator nauis ad gubernaculum, præceptor ad ſcholam, & alij ad ſua munera ſedere debeant? alioquin qui non reſidet (cum aliò eum non abducunt præſcriptæ à ſacro Concilio cauſæ de quibus infra) oſtendit ſe ſponſum non eſſe, ſed peregrinum: nō patrem, ſed extraneum: non paſcentem oues, ſed ſe ipſum: non ædificantem, ſed ferè deſtruentem.

4 Ex non reſidentia item Epiſcoporum nonnulla mala ſequi manifeſtum eſt, clerici efficiuntur irreligioſi, ſeculares irreuerentes, perit doctrinæ puritas, pauperes nimis patiuntur, & alia munera Paſtoralia obiri non poſſunt, *Trid. ſeſſ.* 23. *cap.* 1.

5 Vbi ſub pœnis ſibi contentis prohibet Epiſcopis ſingulis annis vltra tres menſes abeſſe, & dūmodo ex cauſa rationabili, & ſine gregis detrimento, quod an ita ſit conſcientiæ Epiſcopi relinquitur, non tamen in Aduētu, Quadrageſima, Natiuitate Domini, Reſurrectione, Pentecoſtes, & feſtis Corporis Chriſti: vltra vero tres menſes non liceat niſi vrgeat Chriſtiana charitas, vrgens neceſſitas, euidens Reipublicæ vtilitas, euidens Eccleſiæ vtilitas, & debita obedientia: & licentia eſt concedenda in ſcriptis, & approbanda à Papa, aut Metropolitano, vel viciniori Epiſcopo, niſi cauſa ſit notoria, & repentina, ita habetur *in diſt. capit.* 1. *Concilij Tridentini*, Vnde Metropolitanus, vel illo abſente Epiſcopus antiquior, debet prouidere, vt prouinciales Epiſcopi iuxta Concilij Decreta in eorum Eccleſijs reſideant, & ſuper abſentia inquirere, *Armendar. vbi ſupra num.* 5. *&* 6.

6 CHRISTIANA CHARITAS intelligitur proximiorum vtilitas, vt ſi aliqua Eccleſia verſatur in magno periculo hæreſis, & Epiſcopi prædicatione poſſet ſuccurri, vel ob pacem Magnatum componendam. Sed iſta cauſa debet intelligi dummodo in propria Eccleſia non ſequatur notabile detrimentum, quia eſſet contra ordinem Charitatis, *Cardinal. Tolet. in inſtruct. Sacerd. lib.* 5. *c.* 4. quem refert, & ſequitur *Marc. Anton. Genuenſ. d. cap.* 31. *num.* 3.

7 VRGENS NECESSITAS intelligitur, quando ſcilicet aliquo graui morbo affectus eſt, & niſi locū mutet, vitæ periculum imminet, præcipuè ſi Eccleſia ſua ex hoc detrimentum ſpirituale non patiatur, quod ſi ſequi poſſit, quia tyrannus, vel hæreticus ſtudet nocere ouibus in ſpiritualibus, tunc debet potius mori, quam deſerere gregem, *Tolet. d. capit.* 4. *num.* 3. *verſic.* 3. *Marc. Anton. Genuenſ. d. capit.* 31. *num.* 3. *Azori. diſt. cap.* 4. *quæſt.* 4. *Caranza d. tract. de reſid. Epiſcop. cap.* 12. *verſicul. ſecundo.*

8 Vbi doctè aſſerit quod occurrente temporali perſecutione perſonæ, & non Eccleſiæ, vel aliarum ouium ſuarum iuſtè poteſt abeſſe ab Eccleſia durante perſecutione, quia Paulus miſſus eſt in ſporta, vt fugeret Damaſci

maſci perſecutionem Iudæorum, & Athanaſius fugit ab Eccleſia ſua inſtante perſecutione Conſtantini Imperat. Arriani. quo tempore exulati multi Sancti Epiſcopi ab Eccleſijs ſuis.

9 Quoad primum vero credo verius Epiſcopo non licere à ſua eccleſia abeſſe, etiam propter perpetuũ morbum, vt deciſum refert *Armendar. d. loco n. 4. & 5.* nam tempore peſtis ſi Parochi moriantur, vel aufugerint tenetur ipſe Sacramẽta propter neceſſitatem miniſtrare, ex *D. Thom. & Soar.* reſoluit *Marc. Anton. Genuenſ. d. capit. 31. num. 4.*

10 DEBITA OBEDIENTIA, quando ſcilicet aliquis à Summo Pontif. vocatur, *Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 54. verſic. tertius caſus Azori. d. cap. 4. quæſt. 4. verſicul. ad tertium.* Nam Summi Pontif. mandato accerſitus ad tempus aliquod breue pro miniſterio aliquo, & bono Eccleſiæ vniuerſalis, vel Reipub. Chriſtianæ, iuſtè à reſidentia excuſaretur, dummodo expedito miniſterio redeat ad propriam Eccleſiam, quamuis commodè poſſit ſupplere per non Epiſcopum, ita *Carranza d. c. 12. verſic. quinto.*

11 An iuſta poſſit eſſe cauſa, vt quis Epiſcopus à lege reſidendi Summi Pontif. conſenſu ſoluatur, ſi ſit Curiæ Romanæ Camerarius, vel Vicecancellarius. vel Summus Pœnitentarius, vel Cameræ Apoſtol. Theſaurarius, vel Auditor Rotæ, vel à Secretis, aut Confeſſionibus Papæ? Negatiuè videtur reſpondendum ſi adſint alij ſatis idonei ad hæc munera, & officia cum *Caietan. & Sot.* quos refert & ſequitur *Azori. d. c. 4. quæſt. 5.* licèt autem iuris diuini ſit, vt Epiſcopi, & Parochi ſuis Eccleſijs per ſe ipſos inſeruiant, & Papa non poſſit ſuo arbitratu huius legis rigorem gratia alicuius laxare, poterit tamen iuſtis de cauſis, his videlicet, quas recta ratio, & lex charitatis præſcripſerit, hunc vel illum hac lege ſoluere.

12 Cardinales igitur, cum ſint pars corporis Papæ *Monetæ de decimis capit. 9. quæſt. 3. numero 114.* & illi aſſiſtere teneantur *Flamin. de reſignat. libro ſecundo quæſt. 1. numer. 34. & libro ſeptimo quæſt. 12. num. 14.* ita vt à Curia ſine Papæ licentia non eis diſcedere liceat, *Flamin. libro 1. quæſt. 10. num. 27. Camill. Borrell. in ſumma omniũ deciſ. titul. 10. num. 8. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 24. numero 123. & ſequenti,* iuſtam habent cauſam, vt abſint ab Eccleſijs, quarum ſunt Epiſcopi, ita *Martin. Landen. de Cardin. quæſt. 5. & in alio tract. de Cardinal. quæſt. 68. Andr. Barbat. de præſtantia Cardin. quæſtion. 12. Villad. de origine Cardin. qu. 5. num. 11. & 12. & qu. 13. num. 62. Gonzal. d. gloſſ. 24. nu. 128.* licèt contrarium teneant *Azor. d. cap. 4. quæſt. & capit. 6. quæſt. 1. Flam. d. lib. 1. quæſt. 10. num. 8.*

14 EVIDENS ECCLES. VTILITAS, intelligitur quando abeſt ad defendendum iura ſuæ Eccleſiæ, vel ob aliud ſimile vocatus accedit, vel ſi contingat celebrari Concilium aliquod generale, vel prouinciale, quamdiu ſcilicet durat Concilium, *Tolet. d. nu. 3. verſi. quarto, Salzed. dict. capit. 54. verſicul. quarto, Carranza d. capit. 12. verſicul. tertio, Marc. Anton. Genuenſ. d. c. 31. num. 5.*

15 EVIDENS REIPVB. VTILITAS, intelligitur quando poſtulauerit euidens vtilitas ſuæ ciuitatis, aut totius Regni, ita quod per alios id fieri non poteſt, poſt *Tolet.* refert, *Marc. Anton. Genuenſ. d. cap. 71. num. 6.*

16 Epiſcopus enim euidenti Reipubl. exigente vtilitate poteſt eſſe Legatus, ſiue Orator Principis ſecularis, vt habetur in cap. *cum parati de appellat. gloſſ. vni. verbo Legatum in cap. Epiſcopus 14. diſt. Corſet. in tractat. de poteſt. Regia par. vlt. num. 47. Carol. de Graſſis de effectibus effectu 61. num. ſecundo. Zecha. de caſibus reſeruat. caſu 3. num. ſecundo.*

17 In Curia tamen Regum, & aliorum ſæculariũ Principum fungentes munere, & officio Regij Præſidis, vel Confeſſarij, vel Conſiliarij, aut Proregis, non eximuntur à reſidentia ſuorum epiſcopatuum, niſi ea ſit hominum penuria, vt alij ſatis idonei minimè reperiantur, qui hæc præſtent obſequia, nec in hoc Cæſaris facultas, de qua in *auth. de Sanctiſſimis Epiſcopis collat. 9.* aliquam vim habet, cum ſit cauſa ſpiritualis Epiſcoporum reſidentia, ideò dato communi Reipubl. commodo, non Cæſaris indulgentia, ſed Romani Pontif. habita licentia Epiſcopi ab eccleſijs ſuis abeſſe poſſunt, prout reſoluit *Azori. dict. par. 2. libro ſeptimo capit. 4. quæſtion. 6.* aliter enim nullo modo exiſtentes in ſeruitio, aut officijs Regis excuſari poſſunt à reſidentia, *Nicol. Garc. de benefic. pagin. 3. capit. 2. à numero 388.*

18 Nam reſidentia, vt ſupra dixi, eſt de iure diuino, vt *Numer. cap. 18.* ſolis filijs Leui mihi ſeruientibus in Tabernaculo, & portantibus peccata populi dedi omnes decimas filiorum Iſrael in poſſeſſionem, & *Apoſtol. ad Theſſ. 1. cap. 3.* neque gratis panẽ accipimus ab aliquo, ſed in labore, & fatigatione die ac nocte operantes, vt noſmetipſos formam daremus vobis ad imitandum nos. & *Matth. 10. & Luca 10.* dignus eſt operarius mercede ſua: & non reſidere eſt contra debitam Chriſti charitatem, nam amor eius nõ eſt apud eum, qui parui pendet, quæ maxima ſunt Chriſti, ſcilicet ſalutem animarum ſibi commiſſarum, *Alphonſ. Aluarez d. cap. 9. propè finem.*

19 Meminerint Epiſcopi elegantia *Diui Cypriani* verba in *tract. de lapſis*, relata per *Cardin. Cæſar. Baron. annalium Eccleſiæ tom. 2. anno Chriſti 253. pag. 301.* & ſunt quæ ſequuntur: Epiſcopi plurimi (quos & hortamento eſſe oportet cæteris & exemplo) diuina procuratione contempta audent procuratores rerum ſæcularium fieri derelicta cathedra, plebe deſerta, per alienas prouincias oberrantes, negotiationis quæſtuoſæ nundinas aucupari, eſurientibus in eccleſia fratribus non ſubuenire, habere argentum largiter, velle fundos inſidioſis fraudibus rapere, vſuris multiplicantibus fœnus augere, quid non perpeti tales pro peccatis huiuſmodi meremur?

20 Meminerint etiam huiuſmodi reſidentiam, non ſolum præſentiam corporis aſſiduam, ſed etiam mentis ſollicitudinem, & charitatis ſtudium præſeferre debere. Quid ſi habitans in Eccleſia ſua Epiſcopus in eadem, cum concionandi tempus inſtat, obmuteſcat? Quid ſi de ſceleribus profligandis, de virtutibus diſſeminandis, de ſubleuanda inopia, de diſciplina reſtituẽda, de blaſphemis, de aleatoribus, de luxu, & de obſcœnitate obleganda nihil, aut parum laboret? Quid ſi in eius Eccleſia non Synodus dioeceſana quotannis habeatur, non Confirmationis Sacramentum in locis remotioribus miniſtretur? Imo nec dioeceſis ipſa, niſi perraro, & non integrè viſitetur? & quæ alia præcipuè à Tridentino Concilio præcepta fuerunt, lente admodum in vſum inducantur? Siue cum craſſa admodum in pluribus dioeceſibus parochorum imperitia deprehendatur, nulla tamen induſtria adhibeatur, vt lectio Theologalis habeatur, vel vt caſus conſcientiæ examinentur,

nentur, ſiue vt Congregationes aliquot, qui apeiore fieri poteſt ratione, ad eos inſtruendos inſtituantur, ſeu alia huiuſmodi ad illorum fructum ſubſidia excogitentur? Hic certè nudum potius nomen, ac ſimulacrum Epiſcopi in otio, & deſidia, quam veri paſtoris formam, quæ cum zelo, ac ſollicitudine coniuncta eſſe debet, omnibus referet. Nam quamuis ſola corporis præſentia, humano iudicio, Eccleſiaſticiſque ſanctionibus tuti, immuneſque eſſe videantur, ſciunt tamen non eos ſupremum illud, acerrimumque Præpotentis Dei tribunal euaſuros, niſi & alia multa cum hac perſonali reſidentia coniunxerint, quæ eos non ſpecie tantum, ſed verè Epiſcopos, Paſtoreſque eſſe declarant. Hinc *Concil. Trident.* diuino præcepto, hæc inter cætera illis nominatim mandata eſſe recenſuit: oues ſuas agnoſcere: pro his ſacrificium offerre: verbum diuinum prædicare: Sacramenta adminiſtrare: bonorum omnium operum exemplo paſcere, pauperum miſerabiliumque perſonarum curam paternam gerere, & in cæteram munia Paſtoralia diligenter incumbere.

31 Abſque iuſta cauſa à ſua Eccleſia abſens Epiſcopus, qui propriæ ſalutis immemor, terrena cæleſtibus, ac diuinis humana præferens in diuerſis curijs vagatur, aut in negotiorum temporalium ſollicitudine ouili derelicto, atque ouium ſibi commiſſarum cura neglecta ſe detinet occupatus, vltra mortalis peccati reatum, quem incurrit pro rata temporis, quo abeſt, fructus ſuos non facit, nec tuta conſcientia illos retinere poteſt, ſed tenetur eos fabricæ Eccleſiæ, vel pauperibus erogare, *Concil. Tridentin. dict. capit. 1. verſicul. ſi quis autem, ſeſſ. 23.* Si tamen per ſex menſes continuos nullo legitimo impedimento, ſeu iuſtis & rationabilibus cauſis ceſſantibus extra ſuam dioceſim morando abfuerit, ipſo facto quarta parte fructuum illius anni priuatur, quæ pars per Superiorem Eccleſiæ applicanda eſt fabricæ, & pauperibus loci. Quod ſi per alios ſex menſes in abſentia perſeuerauerit, aliam quartam eadem ratione amittit, applicandam per eumdem eiſdem. Poſtremò creſcente contumacia intra tres menſes Metropolitanus de abſentia ſuffraganei Romanum Pontif. per litteras, nunciumuè certiorem facere debet, alioquin elapſis prædictis tribus menſibus ipſo facto ingreſſu Eccleſiæ priuatus eſt ipſe Metropolitanus, ita habetur in *Concil. Tridentin. d. cap. 1. ſeſſ. 6. de reformat.* Bona Patriarcharum, & Epiſcoporum, cuiuſcunque quantitatis, mortuorum extra ſuas Eccleſias contra Concil. Trident. tanquam ſpolia ad Cameram Apoſtolicam pertinent per Bullam Pij Quarti, quæ incip. *In ſuprema militantis Eccleſiæ*, publicat. *die 4. Decembris* 1564. & executorem idem *Pius Quartus* dedit Auditorem Cameræ, iuxta formam, quæ habetur in Bulla eiuſdem incip. *Cum tam per ſacroſanctam*, ita refert *Armend. d. loco num. 7.*

32 Epiſcopi adeo ſunt obſtricti ad reſidentiam ſuarum Eccleſiarum, vt ne votum quidem ſuſcipere poſſint: quo vinculum, per quod ſunt ſuis Eccleſijs addicti & obligati, dirimatur ſine Romani Pontificis licentia, *capit. niſi cum pridem, de renunc. capit. licet, de regular. capit. magna, de voto, Azor. inſtitut. moral. part. 1. libro vndecimo, capit. 16. quæſt. 2. Marc. Anton. Genuen. dict. cap. 31. numero 10. vbi numero 11. verſ. tertio*, cum *Azor. d. cap. 16. quæſt. 2. verſicul. quares*, reſoluit Epiſcopum, qui longinquæ peregrinationis votum fecerit, oportere ſoluere expenſas, quas inter eundum, commorandum, & redeundum feciſſet: laborem vero peregrinationis cum vigilijs, precibus, ieiunijs, & alijs pietatis officijs commutare debere. Ego tamen tenere Epiſcopum ad prædicta non obligari, cum huiuſmodi votum longinquæ peregrinationis non poſſit emittere ſine Papæ licentia, vt tenet *Panorm. in dict. cap. magna*, quem refert & ſequitur *Alphonſ. Aluarez in ſpecula iuris Pontificij c. 9. in princ. pag. mihi* 27.

33 Sic etiam ſine Papæ licentia religionem intrare non poſſunt, *d. capit. licet, verſicul. illa. Menoch. de arbitrar. caſu* 423. *Valer. Reginald. in praxi fori panit. libr.* 18. *nu.* 377. *verſic. poſtremo.*

34 Nec eſt iuſta cauſa reſignandi Epiſcopatum, ſi Epiſcopus velit ingredi religionem approbatam, cauſa mutandi ſtatum, & vitam *capit. ſuggeſtum 7. quæſtio. 1. cap. ſuſcitatus 7. quæſt. 5. Maud. de irregul. libro tertio cap. 3. num. 31. in fine, Plamin. de reſign. libro 5. quæſt. 3. num.* 233. tenebitur tamen, quantum in ſe fuerit, à Papa facultatem petere abdicandi ſe à munere Epiſcopali *Azor. dict. quæſt. 2. ve ſic. quares, Marc. Anton. Genuen. d. cap. 31. num.* 11.

35 An qui vouit religionem poſſit fieri Epiſcop. non adimpleto voto? quæſtio eſt, in qua *text. in capit. per tuas 10. de voto*, dicit, quod prius debet adimplere votum, *Marc. Anton. Genuen. dict. cap. 31. nu.* 12. *Iacob. de Graſſis in aur. decif. pag.* 1. *lib. 2. c. 24. numer.* 12. *Valer. Reginald. d. lib.* 18. *num.* 382. Sed dubio non caret, cur Epiſcopus creatus poſt ſimplex religionis votum, teneatur Epiſcopatu relicto ad religionem tranſire, cum votum non infringat, qui commutat in melius, *c. peruenit, in 2. de iureiuran.* & ſtatus Epiſcopi ſit perfectior ſtatu regulari, *capit. veniens, eodem tit. capit. licet, de regularibus.*

36 Quare ſunt aliqui qui aſſerant Summum Pontif. in *dict. cap. per tuas*, loqui de conſilio, ibi, *conſulimus*, cum nulla ſit culpa acceptare Epiſcopatum, & ob id non implere religionis votum, ita *Frat. Emman. in ſummatom. 2. cap. 6. numero 6. Henriq. in ſumma libro 10. de Sacram. Ordinis, capit. 32. numero vlt. in comment. litterę I. Marc. Anton. Genuenſ. dict. numero* 12. Verum dicendum puto hunc tenere dimiſſo Epiſcopatu ad religionem tranſire, quia acceptans Epiſcopatum admittit impedimentum religionis promiſſæ, & ſic erit voti reus, quamuis enim non repugnet, vt religioſus ſit Epiſcopus, repugnat tamen vt Epiſcopus ſit religioſus, quia oportet illum prius fieri nouitium, & in operibus humilibus verſari, quæ dignitatem Epiſcopi dedecent, ita poſt *Angel. Silueſt. Tabien.* & alios, tenet *Sanch. in præcepta Decalogi libro quarto capit.* 18. *numero quinto. Azori. dict. cap. 16. quæſt. 2. & capit. 22. quæſt. vlt. & parte 2. libro tertio cap. 32. quæſt. vlt.* vbi reſpondens ad obiectionem illã de ſtatu Epiſcopali, quod ſit perfectior ſtatu religioſorum, aſſerit eam nihil euincere, quia votum ſub præcepto cadit, Epiſcopatus vero conſilij non præcepti opus eſt: & ad illud quod licitus eſt tranſitus à religione ad Epiſcopatum, reſpondet huiuſmodi tranſitum fieri auctoritate Summi Pontif. non propria voluntate religioſi.

37 Ex quibus difficilis redditur *text. in cap. vnico diſtin. 85.* ibi, vel ſi tactis, &c. quatenus probat iuramentum factum à quodam Archidiacono de non acceptando Epiſcopatum validum cenſeri, & colligit *gloſ.* ibi, verbo, *Sacroſanctis*: difficultas ex eo prouenit, quia illa iuramenta non ſunt obligatoria.

38 Quæ melioris boni fuerint directè impedit ius *D.*

Thom. 2. 2. quæſt. 89. artic. 7. ad 2. & quodlib. 5. artic. 27. Abb. in cap. ſi vero, num. 3. de iureiuran. Couarr. in capit. quamuis. p. 1. §. 6. num. 7. Sayr. in clau. Regia libro 5. cap. 7. numero 3. Soar. de relig. tom. 2. lib. 2. de iurament. capit. 17. numero 7. cum ſequentib. atqui acceptatio epiſcopatus inter opera meliora cenſeri debet, ex *reg. capit. in ſcripturis, & cap. qui Epiſcopatum 8. quæſt. 1.* igitur iuramentum de illo non acceptando inualidum debet iudicari.

29 Confirmatur deindè difficultas, quia iuramentum de non ingrediendo religionem, non obligat ſecũdum ſupra citatos: ſed ſtatus Epiſcopalis eſt perfectior ſtatu religionis, ille namque ſtatus eſt perfectior, qui magis charitatem attingit, qualis eſt Epiſcoporum, quia cõſiſtit in officio paſtorali, iuxta illud *Ioan.* 10. bonus paſtor, &c. *Tridentin. ſeſſ.* 13. *de reformat. caput.* 1. ob idque præ omnibus alijs ſtatibus charitatem attingere dicendum eſt, iuxta illud *Ioan.* maiorem charitatem, &c. refertur ad hoc propoſitum in *cap. niſi cum pridem, §. quippe de renunc.* & hinc fit, quod facilius indulgetur, vt monachus ad Epiſcopatum aſcendat, quam præſul ad monachatum deſcendat, vt probat opt. *text. in d. c. niſi, verſ. nec putes, text.* item opt. *in cap. licet, verſic. illa, de regular. D. Thom. 2. 2. quæſt. 84. artic.* 1. ergo à fortiori iuramentum de non acceptando Epiſcopatum obligatorium non eſt cenſendum, argum. *auth. multo magis, C. de ſacroſan. Eccleſ.*

30 Quare ad *tex. in d. c. vnico* reſpondentes *Abb. in d. c. ſi vero, num. 4. Selu. de iureiuran. p. 3. q. 1. num. 21. Angel. & Silu. verbo iuramentum, 5. §. 3. Dd. Antonin. p. 2. tit. 10. cap. 6. §. tertius caſus,* & alij citati à *Soar, d. lib. 2. capit. 13. numero 14.*

31 Aſſerunt iuramentum illud attendi in ſpecie illius *text.* non quia fuit validum, aut obligatorium, ſed quia illud emittens mortaliter peccauit in actu iurandi: licèt enim ſimpliciter iurans ſe non facturum aliquod opus conſilij, & perfectionis, venialiter tantum peccet, ex ſententia *Diui Thomæ d. artic. 7. ad 2.* vbi *Caietan. Sot. de iuſtit. lib. 8. quæſt. 2. artic. 3. concluſ. 5. Couarr. d. numero 7. Nauarr. in manual. cap. 12. num. 16.* & aliorum quos refert & ſequitur *Sayr. libro quinto capit. 4. num. 36.* Nihilominus tamen mortaliter peccat, qui iurat nunquam ſe illud opus facturum, quia includit caſum neceſſitatis, in quo iam non ex cõſilio, ſed ex præcepto tenetur, vt per *gloſſ.* verbo, *ſacroſanctis, in princip. in d. cap. vnic. Couarr. d. numero 7. Nauarr. d. numero 16. Sayr. d. num. 36.* Vnde quia Archidiaconus, de quo in *d. caput. vnico* iurauit ſe nunquam Epiſcopatum acceptaturum, vt text. habet, vtique mortaliter deliquit, vt aduertit *Caietan. 2. 2. quæſt. 89. artic. 7. ad 2.* & ideo ad Epiſcopatum non promouetur.

32 Verum hic intellectus nullo modo eſt admittendus, quia peccatum mortale non impedit promouendum, nec ſufficit ad repellendum electum, *capit. ſicut, 27. iuncta gloſſ. 1. de iureiuran. gloſſ. verbo emendato, in capit. diffinitio 22. quæſt. 4.* ſic alias ſolum illud peccatum impedit promouendum, quod vel irregularitatem inducit, vel ſaltem talem præfert infamiam, vt morum honeſtatem tollat ex *Felin. in capit. dilectæ, numero 4. de except. Couarr. in capit. alma, parte 1. §. 8. numero 4.* Deinde verius eſt Archidiaconum iurantem, de quo in *d. capit. vnico*, nullum commiſiſſe peccatum in ipſo actu iurandi, vt infra oſtenderur, ergo non propter peccatum eſt ab Epiſcopatu repulſus. Quare *Sot. lib. octauo, de iuſtit. quæſt. 1, artic. 7, in 2. argument.* aſſerit Archidiaconum illum fuiſſe coactum à Pontifice accipere Epiſcopatum, eo quod iudicatus fuit eccleſiæ neceſſarius, & ideo oportuiſſe infringere iuramentum. Sed hic intellectus nullum habet fundamentum, imò litteræ omninò repugnat, & Epiſtolæ originali *Gregorij*, ex qua *tex.* deſumitur, cuius verba ad hoc propoſitum refert *Soar. d. c. 13. num. 15.*

33 Reiectis igitur his, atque alijs intellectibus tu die in hoc caſu iuramentum duobus modis fieri poſſe: priori modo quando verbi gratia iuramentum generaliter fit de non acceptando Epiſcopatum, animo etiam reſiſtendi Superiori præcipienti, vt accipiat: item animo non acceptandi quantumcunque vrgens neceſſitas, vel vtilitas Eccleſiæ id expoſcat, & tale iuramentum peccatum mortale includit, tam in actu iurandi, quam in ſui obſeruantia, & ideo nullatenus eſt obligatorium: poſteriori vero modo poteſt fieri hoc iuramentum cum debita moderatione, videlicet non acceptandi Epiſcopatum, niſi neceſſitas, vel vtilitas Eccleſiæ, aut præceptum Superioris interueniat, iuxta reg. *capit. venientes, de iureiurand.* In hoc vltimo caſu dubium eſt, an obliget iuramentum extra caſum neceſſitatis, in quo reſolue quod ſic, quia tale iuramentum ſimpliciter eſt de meliori bono, nec in actu iurandi, nec in ſui obſeruantia aliquod datur peccatum, quamuis *gloſſ. dict. verbo ſacroſanctis*, exiſtimet committi ſaltem in hoc iuramento peccatum veniale, ſed immerito, licèt namque Epiſcopatus ſit ſtatus perfectionis, *dict. caput. qui epiſcopatum, dict. caput. niſi cum pridem, verſicul. quippe, dict. capit. licet verſicul. illa*, eius tamen acceptatio ob honorem, & diuitias ei inhærentes, & ob alia pericula adeo à perfectione recedit, vt optimum conſilium ſit illud non acceptare, imo erit opus minus perfectum illud accipere, niſi quando vrgeat vtilitas Eccleſiæ, vel præceptum Superioris, iuxta doctrinam *Gregor. libro decimo tertio, moral. capit. 13.* Hoc ſuppoſito reſolue Archidiaconum, de quo in *dict. capit. vnic.* non iuraſſe iuxta priorem modum, ſed tantum iuxta poſteriorem, in quo nullum commiſit peccatum, vnde cum iuramentum non ſit melioris boni impeditiuum ex ſupradictis, ſuam habet vim obligandi, atque adeo impedit promouendum, iuxta illum text. quem ſic interpretantur *Caietan. dict. artic. 7. ad 2. Sayr. libr. 5. cap. 7. numer. 3. Soar. dict. cap. 13. num. 13. cum ſeqq.*

34 Epiſcopum non reſidentem in ſua diœceſi alternatiua non gaudere declarauit Sacra Concilij Congregat. prout referunt *Galet. in margarita caſuum conſcientia verbo Epiſcopus, Stephan. Gratian. diſceptatio. foren. capit. 156. Aloyſ. Ricci, in praxi fori eccleſ. deciſio. 340. in prima edit. & reſolutio. 462. in ſecunda edit. Gonzalez ad regul. 8. Cancellar. gloſſ. 43. numero 84.* vbi aſſerit, quod cum quidam Epiſcopus Hiſpaniæ abeſſet à propria diœceſi pro exercitio ſui officij Inquiſitoris Generalis in Curia Inuictiſſimi Hiſpaniarum Regis, vbi Generalis Inquiſitor cum ſuo Tribunali reſidere ſolet, & inſtanter ſupplicaſſet *Clement. VIII.* quod concederet indultum ſpeciale, vt poſſit gaudere beneficio alternatiuæ, quamuis non reſideret in proprio Epiſcopatu, illud obtinere non potuit. Nec obſtat quod *Flamin. de reſignat. libro primo, quæſt. 10. numero 58.* dicat declaratum fuiſſe contrarium, quia reſpondet *Gonzal. dict. loco*, id procedere attento tenore regulæ *Gregor. XIII.* in qua tunc non erat appoſita dictio illa, *vere*, prout ad præſens adeſt in moderna regula, quæ veram

reſi-

reſidentiam præcisè requirit, refert *Nicol. Garc. de benef. p. 5. c. 1. nu. 467.* & tenet *Moneta de optione, c. 3. nu. 79. in vltima editione*, vbi *nu. 97. cum Gonzal. d. gloſ. 23. à nu. 196.* reſoluit, vt menſis dicatur ordinarius, vigore alternatiuæ acceptatæ non requiri integram reſidentiam illius menſis, in quo vacat beneficium: ſed ſufficere maiorem partem eiuſdem.

35 Quæritio eſt non contemnenda an Epiſcopus abſens ex cauſa à Concilio approbata fruatur alternatiua, quam Sanctiſſimus conceſſit perſonaliter dumtaxat reſidentibus? in quo dubio variè deciſum fuit, illud tamen obtentum cum referretur ad Sanctiſſimũ, quod non fruatur Epiſcopus alternatiua, quando abeſt etiam ex cauſa à Concilio approbata, idque ad tollendas lites, quæ oriri poſſunt ſuper hoc articulo, quæ cauſa ſit approbata, vel non? ita *Sanctiſſimum* reſpondiſſe refert idem *Garcia in addit. ad dict. cap. 1. numero 463.*

36 Deindè non abs re dubitari poteſt an Epiſcopus, qui ob eius abſentiam amiſit alternatiuam, retineat aliquod tempus ad conferenda beneficia? in quo dubio olim Rota tenuit in *vna Sulmonen. Canonicatus coram D. Cantuccio, quarta Maij 1583.* Epiſcopum abſentem à dioceſi poſſe conferre beneficium vacans quouis quatuor menſium, licèt acceptauerit alternatiuam, ſequuntur *Anaſtaſ. Germon. de indultis Cardinalium, §. volumus, 18. Franc. Leo in theſauro fori eccleſiaſt. part. 1. capit. 18. numero 4. Moneta dict. quæſt. 3. num. 95. propè finem.* Verum ab illa deciſione Sulmonen. Canonicatus, receſſit *Rota in alia Sulmonen. alternatiuæ decimo quarto Maij 1610. coram Illuſtriſſimo Lancellotto*, vbi dubitatum fuit an collatio beneficiorum vacantium in menſibus *Martij & Septembris*, Epiſcopo à ſua dioceſi abſente ad Epiſcopum, vel potius Summum Pontif. ſpectet? ſuper quo dubio Rota conſultè reſpondit collationem pertinere ad Summum Pontificem cum illi duo menſes, qui aliàs ſunt Ordinarij, vigore acceptationis alternatiuæ efficiantur Apoſtolici, eam refert, aliamque in propoſito adducit, contrarijs benè reſpõdens, *Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſ. deciſ. 684. in prima edit. & reſolut. 582. in ſecunda edit.* & antea fuiſſe deciſum in vna *Mauricen. Canonicatus 15. Nouembris 1593.* ac etiam ſæpè dicit *Gonzal. gloſſ. 43. numer. 34.* quamuis illis reſpondere fruſtra elaboret *Garci. in addit. ad d. caput 1. nu. 691.*

37 Verum, vt occaſione præcedentis quæſtionis omnia, quæ in materia occurri poſſunt, breuiſſimè diſcutiantur, & quid in ea tenendum, oſtendatur, ſub duplici quæſito, reſoluenda putaui videlicet Vtrum mẽſes alternatiuè debeãt eſſe integri, vt Epiſcopus ea frui poſſit? exempli gratia, ſi Epiſcopus habens alternatiuam acceptatam ſit abſens à ſua dioceſi principio mẽſis *Februarij, Aprilis*, aut alterius alternati, & reuertatur in eodem menſe, an gaudeat alternatiua in beneficijs vacantibus in tali menſe poſt reditum ad Epiſcopatum? Deindè ſi Epiſcopus ſecunda Februarij, vel alterius menſis alternati acceptet Romæ alternatiuã an ea gaudeat in beneficijs poſt acceptationem vacãtibus in tali menſe? In quibus dubijs decidendis quatuor infraſcriptæ regulæ ſunt conſtituendę, ex optim. cuiuſdam moderni in hac re iudicio.

38 Prima regula. Alternatiuæ acceptatione recepta in Dataria in aliquo menſe Apoſt. non incipit vſus illius, niſi toto menſe peracto, ſecus ſi in menſe ordinarij. Secunda regula. Menſes *Aprilis, & Octobris*, ſemel facti Apoſtolici propter abſẽtiam Ordinarij ſemper remanent Apoſtolici, quamuis ipſe reuertatur de nouo. Tertia regula. Menſes *Februarij, & Auguſti*, licèt ſemel per abſentiam ordinarij facti ſint Apoſtolici, deſinũt eſſe Apoſtolici reuertente ordinario ad ſuum Epiſcopatũ. Quarta regula, Menſes *Iunij, & Decembris*, nunquam ſunt Apoſtolici, quamuis Ordin. nunquam reſideat.

39 Fundamentum autem prædictarum regularum apertius patebit, ſi primo conſideremus, quod in alternatiuæ acceptatione dicitur Ordinarius quaſi contrahere cum Papa, ſub ſpecie cuiuſdã permutationis menſium, ex allegatis per *Gonzalez ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 43. num. 106. & gloſ. 58. num. 14.* Vnde ratio poſtulat, quod æqualitas inter Papam, & Epiſcopos ſeruetur, ſicut inter omnes contrahentes de iure ſeruari mãdatur *in l. ſi id quod, §. fin. ff. de reſc. vend.*

40 Quod autem ſeruata ſit æqualitas in ſupradictis regulis apparet, ex eo quod Papa iuxta *primam regul. 8. aliàs 9. Cancellaria* partem, habet octo menſes, nempè *Ianuarium, Februarium, Aprilem, Maium, Iulium, Auguſtum, Octobrem, & Nouembrem*; Ordinarius vero quatuor *Martium, Iunium, Septembrem, & Decembrem.* Vnde in alternatiua lucratur ordinarius menſes *Aprilis, & Octobris*, mutuatque *Martium pro Februario, & Septemb.* pro *Auguſto*: menſes autem *Iunij, & Decembris* nec lucratur, nec mutuat, ſed illos retinet, vt prius, quos ideò menſes fixos appellamus.

41 Quapropter primæ regulæ ratio in eo cõſiſtit quod acceptatio, vel non acceptatio alternatiuæ eſt in ſola facultate ordinarij, qui ſi acceptauerit in principio alicuius ſui menſis, ſibi imputet, cum potuiſſet expectare finem talis menſis, ſi verò acceptauit in aliquo mẽſe Papę, non eſt rationi conſonum, vt hoc Papæ præiudicet, cum ipſe etiam poſuerit in facultate Ordinarij quando velit acceptare alternatiuam.

42 Secundæ regulæ ratio ea eſt, quia Ordinarius lucratur illos duos menſes Papæ, *Aprilem*, ſcilicet, & *Octobrem* abſque aliqua menſium ipſius permutatione, & nullo alio niſi reſidentiæ onere adiecto. Vnde cum eos gratis accipiat, æquiſſimum erit, vt quantocunque paruo tempore à ſua diœceſi abfuerit, illos amittat, itavt ſemel facti Apoſtolici ſemper remaneant Apoſtolici, vſque ad vltimum diem illius menſis, quo abfuerit.

43 Tertiæ regulę ratio in eo fundatur quia Ordinarius non ita ſimpliciter accipit à Papa menſes *Februarij*, & *Auguſti*, ſed in cambium *Martij*, & *Septembris*. Vnde cum nullo caſu poſſit Ordinarius ex parte Papæ iterũ habere *Martium*, & *Septembrem*, iuſtiſſimum etiam erit quod Papa non ita abſolutè, & rigore ſtricto recuperet *Februarium*, & *Auguſtum*, ſed ſit ſatis quod per illud ſolum tempus, quo fuerit abſens Ordinarius, Papa prouideat beneficia vacantia in ſua diœceſi, reuertente vero ad eam Ordinario deſinant eſſe Menſes Apoſtolici.

44 Quartę regulæ ratio in eo conſtituitur, quia cũ Papa retineat ſibi medietatem ſuorum octo menſiũ, *Ianuarium*, ſcilicet, *Maium, Iulium*, & *Nouembrẽ*, in quibus nullo caſu voluit poſſe competere ordinario ius aliquod, etiam in perpetuo reſidenti, æquiſſimum etiã erit quod Ordinarius ſibi etiam retineat medietatem ſuorum quatuor menſium, *Iunium*, ſcilicet, & *Decembrẽ*, in quibus nullum vnquam ius poſſet cõpetere Papę, ordinario nunquã in ſua diœceſi reſidẽte. Colliges hæc omnia ex eleganti, & elaboratiſſima Sacræ Rotæ deci-

decisione, quam huic nostro tractatui adiũgere operæ pretium duxi, cum omnia, quæ in materia desiderari possunt plenissimè adducat, & elegantèr discutiat.

R. P. D. MARTINO ANdræa Papien. Beneficij, Lunæ 10. Aprilis 1617.

45 PRæsuppositio quod Episcop. Papien. esset in possessione conferendi beneficia suæ Diœcesis vigore Alternativæ acceptatæ.

Et quod fuerit absens à sua Diœcesi per aliquot mẽses, & in principio mensis Aprilis, quodque ad eam redierit die 10. *vel* 11. *d. mens.* 1615.

Et quod 14. eiusdem Aprilis extra Rom. Cur. vacauerit beneficium simplex Canonicatus nũcupat. Plebes Cairi Papien. Diœcesis Episcopo iam residente.

Et præsuppositia prouisione Apostolica dicti beneficij vigore regulæ viij. facta in personam Ioannis Baptistæ Naldini.

Et præsuppositia prouisione Ordinarij eiusdem beneficij facta vigore dictę Alternatiuę in personam Ludouici Somascí.

Fuit, me proponente, dubitatum, *An collatio huiusmodi beneficij spectauerit ad Papam, vel ad Episcopum?* Quo dubio sæpius proposito, & mature discusso, tandem *sub die* 10. *Aprilis*, 1617. Rota censuit collationem spectasse ad Papam.

46 Ratio decisionis fuit, quia licet beneficium vacauerit in mense Aprilis, Episcopo tunc residente, qui mẽsis vigore Alternatiuæ spectat ad Ordinarium: Attamen cum Episcopus in principio mensis fuerit absẽs, cessauit commodum alternatiuæ ad eius fauorem, & fuit acquisitum ius Papæ, itavt totus mensis fuerit ei reseruatus, vt per bonas rationes fuit firmatum in *decisione Fauentina Canonicatus*, 16. *Decembris* 1585. *coram bo. mem. Cardinal. Blanchetto* quam *Rota* sequuta fuit inconcusse in pluribus causis, & signanter in *Elven. beneficij*, 22. *Maij* 1599. *coram Illustrissimo Milino*, & in eadem 30. *Octobris* 1602. *coram Illustrissimo Ludouisio, & Segobien. beneficij* 26. *Martij* 1604. *coram bo. me. Iusto*, prout latius, ac plenius examinato articulo eandem decisionem approbauit *in Salamantina beneficiorum de Almena* 20. *Iunij* 1605. *coram R. P. D. meo Manzanedo*, & ab ea non recessit, immò expressè confirmauit *in Sulmonen. Alternativa* 14. *Maij* 1610. *coram Illustrissimo Lãcellotto*, quicquid in hac vltima tota vis tormentorum ad euertendam illam primam tot propugnaculis septam, ac munitam per informantes pro Somasco fuerit constituta.

Quod autem mẽsis Aprilis fuerit reseruatus ab initio visum fuit non posse dubitari, Quia regula 8. habet duas partes. In prima Papa reseruat sibi octo menses, quorum vnus est Aprilis ad effectum conferẽdi beneficia in eis vacantia, vt patet ex rubrica, quę sic cantat, *Reseruatio mensium Apostolicorum*.

47 Et cum habeat orationem perfectam, etiãsi non incipiat per VT, vel per NE, dicitur continere ius commune, & potest allegari ad decisionem causarum, *Felin. in princip. rubr. vt lit. non contest. Everard. in loco d rubr. num. 3. versicul. immò quod plus est*, adeò quod Papa licet in nigro reseruet suę dispositioni omnia beneficia in singulis dd. octo mensium vacatura, atque ita reseruet beneficia, & non menses, attamen, ex quo rubrum est generalius nigro, debet illud ampliare, vt sic nõ solum beneficia, sed etiam menses Papa reseruare voluerit, *glos. in l.* 1. & ibi *Bart. C. de cap. cin. exi. lib.* 11. cum alijs *per Everar.* vbi supra *num.* 11. *vers. quod autem è cõtra*, & in nostris terminis quod regula de octo sit reseruatoria mensium, tradit *Put. decis.* 53. *lib.* 2. *idem decis.* 492. *num.* 3. & *decis.* 507. *per tot. eodem lib. Arbil. decis.* 1. *super reg. reser.* 8. *mens.*

48 Et pro indubitato tenuit *Rot. in illa Fauentina*, & alijs vbi supra.

49 In secunda vero parte in *vers. insuper*, Papa concedit Episcopis facultatem conferendi in sex mensibus alternatis, quandiù apud suas Ecclesias, aut diœceses resederint, non obstante reseruatione, quæ reseruatio non tollitur per concessionem alternatiuæ, sed alternatiua operatur, vt Ordinarius possit conferre in mẽse reseruato, remanente natura ipsius reseruationis, quæ propterea non cessat, iuxta *decis. (assad.* 8. *numero* 10. *de præben.* quam in istis terminis secuta fuit *Rota in Tuden. Canonicatus* 21. *Aprilis* 1570. *coram bo. me. Cardin. Lancellotto Seniore, & in causa Oneten. beneficij* 30. *Iulij* 1610. *coram Reuerendiss. D. meo Decano*. Et quod reseruatio non tollatur per alternatiuam Episcopo concessam, & ab eo acceptatam, fuit sine difficultate resolutum in *Elnen. beneficij S. Salvatoris* 30. *Octobris* 1602. *coram Illustrissimo Ludouisio*.

50 Hinc Domini inferebant, quod non residente Episcopo in aliquo ex quatuor mẽsibus sibi à Papa mutuatis, si contingat casus vacationis, Papa non confert iure deuoluto, sed ex titulo primæuo reseruationis. Quia cum dicta alternatiua non tollat reseruationem, sed illa remanente aperiat viam prouidendi de reservatis, sub illa tamen conditione, & qualitate residendi, cessante residentia, cessat effectus alternatiuæ, & consequenter non intrat deuolutio, sed reservatio. Quia semel reseruatum semper durat reseruatum, vt in puncto arguit *Cassad.* vbi supra, & Rota *in illa Oneten.* Quod etiam comprobatur *ex stylo* Cancellariæ, quæ in casu illo dat expeditionem tanquam de reseruato vigore reseruationis octo mensium, vt in fide Reuerendissim. DD. Abbreuiatorum, de Parco maiori, qui stylus in hac materia attendendus est, cum declaret mentem Papæ, *Cassad. decis.* 2. *numero* 4. *vers. & iste stylus, & decis.* 3. *numero* 3. *ad fin. vers. pro qua interpretatione, de reserv. Mandos. in probem. regul. quæst.* 2. *numero* 3. & fuit dictum in *Iuuenecen. Archipresbyteratus* 26. *Iunij* 1591. *coram bo. me. Card. Pamphilio*, vbi quod stante communi cursu, & stylo Cancellariæ cessat omnis difficultas, & in propositione etiam fuit consideratum in *Paduana Prioratus* 18. *Maij* 1611. *coram R. P. D. meo Piromano*.

51 Nec placuit responsio ad *decis. Cassad. & Rot. in illa Tuden.* quod loquantur retenta opinione antiqua, nempè, quod alternatiua esset simplex remotio obstaculi, non secundum opinionem modernam, quod excedat simplices terminos remotionis obstaculi, & per eam dicatur initus quidam permutationis contractus inter Papam, & Episcopum, de qua latè in *d. Sulmonen. alternativa coram Illustriss. Lancellotto*, Quia & antiquo tempore vigebat eadem opinio, quod alternatiua non esset mera & simplex remotio obstaculi, sed quasi contractus eo quod tunc, prout hodie, fiebat hæc mensium permutatio inter Papam, & Episcopum, *Mobed. decis.* 3. *nu.* 1. *de rescript. Arbil. decis.* 2.

super

ſuper reg. mod. indul. Put. deciſ. 88. lib. 3. per quas deciſ. debent declarari, & cum eis concordari aliæ, quæ dicunt gratiam alternatiuæ eſſe remotionem obſtaculi cauſati per reſeruationem octo menſium *ad text. in l. non eſt nouum, cum duabus ſeqq. ff. de legib. & c. cum expetiat, de elect. in 6.* & in terminis fuit dictum *in eadem Sulmonen.*

52 Præterea aliqui ex DD. cenſebant multum referre quid veniat in huiuſmodi contractu permutationis, quia licèt Papa ex octo menſibus reſeruatis concedat Epiſcopo quatuor, & viceverſa Epiſcopus de ſuis quatuor dimittat Papæ duos, illa tamen conceſſio de reſeruatis non ſit quo ad proprietatem, ſed ſolum (vt ita dixerim) quo ad vſumfructum, proprietate ſcilicet remanente penes Papam, itaut illi quatuor menſes propriè dicantur ipſius Papæ, *l. rectè dicimus, ff. de verbor. ſignific.* vbi Iuriſconſultus ait, rectè dicimus eum fundum totum noſtrum eſſe, etiam cuius vſusfructus alienus eſt, *l. Mauius*, §. *penult. ff. de leg. 2. gloſſ. in l. 4. ff. de vſufruct. Bartol. & Doct. in l. qui vſumfructum, ff. de verb. oblig. Pinel. in lib. 1. 3. part. numero 4. verſic. atque ita, C. de bon. matern.* Et vt proprius loquamur, Papa non concedit menſes Epiſcopo, ſed facultatem conferendi in mẽſibus, & hæc dicitur alternatiua, quæ quoad proprietatem ſpectat ad Epiſcopum, quoad vſum vero, quandiu reſederit, vt ſunt verba expreſſa regulæ, & diſtinxit *Rot. in illa Sulm.*

53 Quamuis igitur in *d. deciſ. Mobril. 3. de reſcrip.* & in aliquibus tam antiquis, quàm modernis *deciſ.* & in ipſa eadem *Sulmonen.* dicatur fieri hanc menſium permutationem, & vulgò menſes alternati pro Epiſcopo dicantur Ordinarij, hoc tamen non propriè, & reſtrictiuè, ſed largè, & demonſtratiuè accipiẽdum eſt, quod non mirum videri debet, cum ipſæ etiam leges, & antiqui Iuriſconſulti proprietatis amatores impropriè, & abuſiuè, ac vt Græci dicunt *κατάχρησιν*, aliquando fuerint loquuti, *Vlpian. in leg. 2. §. 1. ff. quemadm. teſtam. aper. Teſtamentum* (inquit) *propriè illud dicitur quod iure perfectum eſt, ſed abuſiuè teſtamenta quoque appellamus ea, quæ falſa ſunt, vel inutilia, vel irrita, vel rupta. Iulian. in l. fideiuſſori obligar. §. fideiuſſor, ff. de fideiuſſor.* Nam licèt minus propriè debere dicantur naturales debitores, per abuſionem intelligi poſſunt debitores, &c. *Papin. in l. inter liberas, ff. ad l. Iul. de adult.* vt in Florentino Rectius, quam in Norico. Lex Stuprum, & adulterium promiſcuè, & *κατάχρησιν* appellat, ſed propriè adulterium in nuptam, ſtuprum verò in virginem, viduamuè committitur, *(aius in l. licet 58. ff. de verb. ſignific.* licet inter geſta, & facta videatur eſſe quædam ſubtilis differentia. Attamen *κατάχρησιν*, ideſt abuſiuè nihil inter factum, & geſtum intereſt, vbi rectè declarant *Alciat. & Rebuff.* idem *Alciat. libr. 1. diſpunct. cap. 26. Buda. & Cuiac. in d. l. inter liberas, ff. de adult.* ergo non oportet ſyllabas aucupari, neque deciſionũ verba captare, ſed qua mente quid dicatur, in eis animaduertere, *l. penultim. ff. ad exhib. l. ſcire leges ff. de legib. cap. intelligentia, de verb. ſignific.* Mens itaque & ſenſus illarum deciſ. & vſus loquendi eſt, quod menſes quatuor alternati, quos accipit Epiſcopus, ſunt & remanent Papæ quoad proprietatem, non quoad vſum durante reſidentia Epiſcopi, non tamen vſus menſium eſt Epiſcopi, ſed vſus alternatiuæ, ideſt facultatis conferendi limitatiuè, quamdiù reſederit, proprietate alternatiuæ in abſentia penes ipſum remanente.

54 Hinc facilè videbatur poſſe euitari alia omnia, quæ tanquam deciſa allegabantur in *dict. deciſ. Sulmonen.* nempè quod à reſeruatione octo menſiũ fuit receſsum per acceptationem alternatiuæ, neque ad eam fit redditus ob non reſidentiam, quia non diſſoluitur permutatio facta in acceptatione alternatiuæ, ſed tantum ſuſpenditur illius vſus, abſentia durante, illa enim deciſio non negat, quin ſtante acceptatione alternatiuæ duret reſeruatio octo menſium. *vt in d. deciſ. Caſſad. 8. de præb. & in d. Tuden. & Oueten.* ſed tãtum dicit, quod per abſentiam Epiſcopi non diſſoluitur permutatio; quid autem fuerit permutatum, & quomodo hoc intelligatur patet ex prædictis.

55 Non obſtat *eadem deciſ. Sulmon.* dum in ea dicitur, quod durante abſentia Epiſcopi ſuſpẽditur vſus alternatiuæ, quaſi quod reuertente Epiſcopo, ſtatim vſus recuperetur, ex illa dictione, *quandiu*, & alijs allegatis hic per informantes. Quia principalis articulus in ea deciſus fuit, an Epiſcopus amittet alternatiuam per diſceſſum à ſua diœceſi, ita quod redeat ad ſuos quatuor menſes, & poſſit conferre beneficia vacantia in menſe Martij, & Septembris, & fuit deciſum quod non, in hoc recedendo à *deciſ. bon. mem. Cantuc.* ſed an rediens in aliquo ex dictis menſibus, & alijs alternatis, poſtquam ille menſis inceperat ſpectare ad Papam vigore *reg. de* 8. poſſit conferre beneficia poſt eius reditum vacantia in dicto menſe, hoc ibi non diſcutitur, imò nec tangitur. Et licèt ratio, de qua ſupra inferat, quod redeunte Epiſcopo, & ſic ceſſante cauſa ſuſpenſionis vſus alternatiuæ, ceſſet effectus ſuſpenſionis, *ad reg. ceſſante cauſa*, cum tamen ex deductis *in illa Fauent.* & alijs ſupra allegatis fuerit ab initio acquiſitum ius Papæ in illo menſe integraliter, & non per dies menſis, intrat limitatio, quod ceſſante cauſa, non ceſſat illius effectus vbi ius iam fuit quæſitum alteri ex cauſæ exiſtentia. Nam licèt illa poſtea deficiat, ius tamen illud quæſitum retinetur, *Ioan. Andr. in reg. decet, numero 5. ad fin. verſ. & idem in ſimilibus, de reg. iur. in 6. Tiraq. in tract. ceſſan. cauſæ limit. 1. 1. num. 1. & 2.*

56 Nec obſtat, quod hoc modo Epiſcopus egeret noua acceptatione alternatiuæ, quod eſſet contra *eandem Sulmonen.* Quia cum per abſentiam Epiſcopus nõ amittat proprietatem alternatiuæ, ſed ſolum ſuſpendatur illius vſus, *vt in eadem deciſio.* & Papa habet ius quæſitum in illo menſe, reſultat quod finito menſe, abſque alia noua acceptatione intret vſus alternatiuæ, vt in timidi, qui habet indultum percipiẽdi fructus beneficiorum primi anni vacantium vſque ad quinquennium, ſi aliqui de ſpeciali priuilegio fructus dicti primi anni debeantur, licèt non poſſit gaudere fructibus primi anni in quibus alteri eſt ius quæſitum, non propterea amittit indultum, ſed eo vti poterit in fructibus anni ſequentis *gloſſ. fin. in cap. ſi propter, in 2. intellectu, verſ. aly dicunt*, & ibidem *Butr. num. 4. & 11. verſ. iſta ratio, de reſcript. in 6.*

57 Hinc cellare dicebant aliud obiectum, quod ſi Epiſcopus non gauderet vſu alternatiuæ ſtatim poſt eius reditum, contractus diceretur claudicare, atque ita vel ſtandum eſſe alternatiuæ in totum, vel ab ea recedendum, *l. Iulianus*, §. *ſi quis colludente, ibi, aut ſtetur emptioni, aut diſcedatur, ff. de action. empt.* Quia hoc obiectum fuit ſublatum *in dict. deciſ. Sulmonen.* vbi traditur ratio diuerſitatis inter reſeruationem octo menſium, quæ eſt pura, & inter eius limitationem ad fauo-

rem Ordinariorum, cum qualitate residendi, qua stãte diuersitate, & quod propter absentiam Episcopi fuit acquisitum ius Papæ in illo mense integrali statim à principio, vt dictum fuit, contractus non dicitur claudicare, nec episcopus ab eo potest recedere, vt fuit firmatum *in d. decis.* Vltra quod non est inconueniens, vt contractus possit claudicare, vbi adest ratio diuersitatis, *glos. & Castrens. in d. §. si quis colludente, Cagnol. in l. singularia, n. 160. & seq. ff. si cert. pet. Sur. decis. 187. n. 11. vers. propterea.*

58 Non etiam obstare videbatur, quod secunda reseruatio sex mensium, de qua in regula fit superflua si prima non tollitur per alternatiuam. Quia hæc secũda fuit apposita ad reseruandum expressè duos menses, scilicet *Martij, & Septembris*, quos Papa ex quatuor Ordinarijs capit ad tollendam difficultatem, quę posset oriri, An sine dicta secunda reseruatione illi dici possent reseruati, vt constat ex *decis. Put. 492. & 507. libr. 2. & decis. 4. pagina. 3. libr. 1. diuers. & decis. 31. eadem part. 3. lib. secundo*, ibi enim alternatiua fuerat concessa Episcopo pro solitis sex mensibus, & dubitabatur, An in alijs sex Papa censeretur reseruasse collationem beneficiorum, & fuit dictum, quod sic, eo quod tunc aderat regula reseruatoria octo mensiũ, ex quo apparebat, quod ex illis sex mensibus Episcopo concessis, Papa voluit impedimentum remouere, & licèt Martius, & September non essent de illis octo: Nihilominus, quia in alternatiua dicebatur *(ita tamen, vt facultate Ordinarijs concessa non vtaris)* hinc apparebat mens Pontificis, quod Episcopus in quatuor mensibus Ordinarijs concessis non conferret, atque ita quod Martius, & September essent reseruati; Illa igitur verba regulæ *(quæ etiam dispositioni suæ, vt præfertur, reseruant)* non inducunt nouam reseruationem respectu quatuor mensium, quos Papa sibi retinet in concessione alternatiuæ, & sunt reseruati in prima parte regulæ, vt ostendunt illa verba *(etiam vt præfertur)* secundum vnum intellectum, vt referantur ad primam partem, sed benè eam inducunt respectu duorum mensium quos capit ex quatuor Ordinarijs, & non erant in prima parte comprehensi, & idem secundum alium intellectum, quem tenet *Modern. ibi glos. § 4. numero prim. & 5. versicul. hinc sunt apposita*, nempè quod illa verba *(vt præfertur reseruant)* præsupponant anteriorem reseruationem sex mensium, quæ expressa non fuerat, sed dumtaxat tacita, eo ipso quod alij sex menses fuerunt Ordinarijs concessi. Qui tamen secundus intellectus potest procedere quoad Martium, & Septembrem, qui non fuerant expressi in prima parte regulæ, sed non quoad alios quatuor in dicta prima parte expressè reseruatos, & quorum respectu non fuit sublatum impedimentum, vt sunt expressæ illæ *decisio. Put.* & aliæ quæ se fundant in ista expressa reseruatione; priorem denique sensum tenuit *Rot. in dict. decision. Suimoneu. in fine*, dum dixit, quod Papa in secunda parte concessionis alternatiuæ reseruat sibi alios sex menses, vt præfertur, scilicet modo, quo supra in regula sibi purè reseruauit.

59 Nec etiam mouit Dominos illa ratio, quod si verum esset, quod alternatiua sit remotio obstaculi in hunc sensum, vt aperiat facultatem de reseruatis, firma remanente proprietate reseruationis, vt supra dictum fuit, sequeretur, quod cum ex mensibus alternatis ad fauorem Episcopi aliqui sint de Apostolicis effecti Ordinarij, vt Februarius, Aprilis, Augustus, & October, alij verò duo nempè Iunius, & December sint ipsius Ordinarij vigore regulæ de octo: quos fixos appellamus, alternatiua esset remotio obstaculi præfato modo quantum ad menses ex Apostolicis effectus Ordinarios, quo verò ad menses fixos, non esset remotio, & tamen sub eadem forma, & ijsdem verbis conceditur facultas conferendi Ordinarijs in fixis, atque in Apostolicis Ordinarijs effectis, sicque vna, & eadem forma verborum concepta diuerso iure censeretur, & eadem concessio alternatiuæ, & acceptatio quoad duos menses, quos Papa capit erat contractus, *vt in decis. Suimoneu.* Quoad duos alios autem fixos, non erit. Quia primo fuit responsum, quod cum principalis intentio contrahentium fuerit, remouere obstacula modo, quo supra, & inuicem permutare menses, & si non omnes permutentur, & obstacula ex omnibus non remoueantur, nihilominus alternatiua in omnibus sex mensibus erit remotio obstaculi, & contractus permutationis, vt declarat *Bartol. in leg. Aristo. numero secundo, ff. de donation. Abb. in capit. quæstionis, numero quarto de rer. permutat. Tiraquell. de retract. lignag. § 30. glos. prim. numero secundo, Couarr. libro secundo variar. cap. quarto, numero 9. Pinell. in leg. 2. part. 2. rubric. numero prim. Codic. de rescin. vend.* & in terminis quod alternatiua sit remotio impedimenti quoad illos sex menses Ordinarij tradit *Put. decision. 317. numero primo in fin. libro secundo* aliàs *decis. 495. in princip. versicul. nam præsupponebatur in non.* Secundo fuit dictum, quod licèt Episcopus dimittat Papæ tãtum duos menses, & retineat duos ex suis Ordinarijs, attamen recipit quatuor ex Apostolicis, & sic propter illum maiorem numerum tota alternatiua dicitur remotio obstaculi, & permutatio, *argum. tex. in leg. quæritur, ff. de stat. homin. & in cap. quod in dubijs, de consecrat. Eccles. vel Alt.* sicque tradunt *Butr. Abb.* & cæteri, vbi supra. Tertiò fuit responsum quoad *istos duos* menses fixos nullam posse considerari reseruationem, ex quo neque in prima parte regulæ, neque in secunda Papa eos reseruat. Nec transit sine dubio An Episcopus absens possit conferre in dd. duobus mensibus, & negatiuam latè defendit *Gonzal. in reg. 8. glos. 43. numero 121. versicul. ex aduerso*, & licèt ab ea recedat *Garz. de benef. 5. part. cap. 1. nu. 506. in fin.* vbi subdit ita videri communi sensu, & praxi receptum, quod etiam innuere videtur illa *decis. Suimoneu.* quidquid tamen sit de hoc articulo, non est inconueniens, quod diuersis respectibus vna, & eadem res diuerso iure censeatur *glos. in caput. cum Capella*, vbi alij scriben. & in specie *Butr. numero 7. Anchar. num. 3. in 4. not. Abb. numero 5. in fin. de privil. Tiraquell. de nobilit. caput. 28. num. 12.*

60 Nec obstat, quod in dicta *Fauentina*, ideo *Rota* cẽsuerit dictionem, quamdiu, esse appositam mensi integrali, ne fiat fraus Papę in duobus mensibus permutatis, quod cum hodie cesset propter d. *Suimoneu.* sequitur cessare quoque prædictam resolutionem. Quia, vt apparet ex *dict. decis. Fauentin.* ea non tam fundatur in præsumpta fraude, quam in eo, quod dictio, quamdiu, est appositа mensi integraliter, quod fundamentum latè fuit comprobatum in illa *Salamantina beneficij* coram *R. P. D. meo Manzanedo*, in qua nulla cádebat fraus, neque illius præsumptio, vltra quod hodie etiam potest habere locum fraus, possent enim Episcopi

conti-

continuè extra diœceſim vagari, nempe in menſibus Apoſtolicis, eo quod in eis beneficia conferre non poſſunt, in ſuis verò menſibus redire, duntaxat quãdo imminet vacatio alicuius beneficij, propter inſtantem infirmitatem beneficiati, illa verò ſequuta, & collatione facta ſtatim à diœceſi recedere, & iterum ad eã redire, inſtante aliqua alia ſimili vacatione, & denuò ſe abſentare, & ſic reſidentiam facere momentaneam contra omnem iuris intellectum, & mentem Papæ, qui conceſſit alternatiuam Epiſcopis, vt eos ad reſidẽdum inuitaret, ita vt contrarium operaretur, vt fuit conſideratum in *dicta Fauentina*, & poſt eam in *dicta Sulmonen.* Et quando hæc ratio ceſſaret, quæ tamen non ceſſat, aliæ etiam concurrunt, ſcilicet diſtributio menſium integraliter, & non per dies, neque horas, ac momenta ad euitandam confuſionem, quæ daretur in computatione momentorum, & ne ius Sedis Apoſtolicæ ſit in incerto, vt fuit quoque animaduerſum in cauſa *Vicen. Præceptoria 4. Decembris 1592. coram bon. memor. Card. Blanchetto, & in eadem Sulmonen.* ac propterea non debet ceſſare dicta reſolutio in cauſa *Fauentina* iuxta regulam §. *affinitatis*, vbi not. d. *inſtit. de nupt.* cum alijs per *Tiraquel. in tract. ceſſan. cauſ. limit.* 22.

61 Non obſtat reſponſio ad eandem deciſionem in cauſa *Fauentina*, quod ibi ageretur de vacatione in menſe Septembris, qui erat alternatus ad fauorem Papæ, & eodem modo in *dicta Salmantin. de Almenara*, acceptatio alternatiuæ erat recepta, & recognita in Dataria incœpto menſe Auguſti, qui erat Apoſtolicus, & ſic benè intrabat ratio in vtraque deciſione, quod quia menſis à principio erat cœptus Apoſtolicus vſque ad finem durauit talis, at in noſtro caſu menſis Aprilis eſt alternatus pro Epiſcopo, & ſic non fuit cœptus Apoſtolicus, vnde non poteſt durare talis, hæc enim diuerſitas non tollit fundamentum illarum deciſ. & manifeſtum continet æquiuocum. Illæ enim deciſ. eam rationem habent, quod menſes ſunt integrales, & propterea cum ab initio menſis fuerit acquiſitum ius Papæ, ſemper ille menſis remanet reſeruatus, ſicuti beneficium ſemel affectum, ſemper durat affectum. Quæ ratio æquè militat in menſe *Aprilis*, qui vt ſupra dixi, etiam ſtante alternatiua remanet Apoſtolicus, & reſeruatus, ſed illius tamen vſus impeditus, quãdiu Epiſcopus reſederit. Vnde cum per abſentiam Epiſcopi ab initio Papa acquiſierit ius in illo menſe, & ille ſit integralis, etiamſi in medio redierit Epiſcopus, non propterea deſinit eſſe reſeruatus, & quidem ad iſtum effectum parum intereſt, in quo mẽſe abſentia Epiſcopi contigerit, dummodo in principio menſis illa fiat, quia ſiue ille mẽſis ſit de illis, quos Papa ſibi retinet, ſiue de alijs, quos Ordinario dat, & in principio Ordinarius recedit, ſemper ille menſis intrat Apoſtolicus.

62 Vnde etiam ceſſat, quod ſi vacatio contingeret de menſe Martij, vel Septembris Epiſcopo non reſidente Papa conferret, ſed non vigore regulæ, quia iſti duo menſes non ſunt ex octo reſeruatis, & ſic dici non poteſt, quod menſis effectus Apoſtolicus duret Apoſtolicus. Quia licèt dd. duo menſes non ſint reſeruati per primam partem reg. ſunt tamen reſeruati per ſecundã, vt præfertur, ideſt eodem modo, quo in prima. Et ideò in rubr. non dicitur reſtrictiuè reſeruatio octo mẽſium Apoſtolicorum, ſed abſolutè, & indefinitè, reſeruatio menſium Apoſtolicorum, vt indicet, & deſignet omnes menſes Apoſtolicos in ea reſeruatos, indefinita. n. æquipollet vniuerſali, *c. quia circa, de priuileg.* Vnde ſequitur neceſſariò, quod acceptata alternatiua, ſiue Epiſcopus reſideat, ſiue non reſideat, in iſtis duobus menſibus Papa confert vigore regulę, vt fuit etiam dictum in *eadem Sulmonen.*

Poſtremò non obſtat quod articulum hunc ex profeſſo diſputant, & reſoluunt pro Epiſcopo, *Gonzal. in d. reg. 8. glo. 43. n. 142. & ſeq. Garz. de benef. p. 5. c. 1. §. 12. d. nu. 692. vſque ad 699.* Quia ſi auctoritatem ſpectemus, Rotæ auctoritas ſe ipſam oſtendit, ſi verò rationẽ, ſine qua illa nihil dijudicare ſolet, in *eadem Fauentina, & Salamantina* expreſſæ rationes è media iuris prudentia deriuantur, & adductis in contrarium præponderant, ſolum ſupereſt ad omiſſa, & ex eiſdem auctoribus modo repetita, ſatisfacere.

63 Non igitur obſtat inconueniẽs, quod ſi eſſet neceſſaria integra reſidentia totius menſis, ſequeretur, quod omnes collationes factæ in menſe Ordinario in principio, & in medio per Epiſcopum reſidentem illo poſteà in fine recedente corruerent. Quia cum prouiſio fuerit de tempore habili, & ſic legitimè facta ex eo, quod poſteà Epiſcopus diſceſſerit à diœceſi, non corruit etiam quod ceſſet qualitas reſidentiæ requiſitæ iuxta regulam *factum legitime, de regu. iur. in 6. l. in ambiguis*, §. *non eſt nouum, ff. eod. Tiraquell. in tract. ceſſant. cauſ. limitat. 4. & 12.*

64 Nec obſtat aliud inconueniens, quod ſi principium menſis eſſet attendendum, ita ut talis duret qualis cœpit eſſe, reſultaret, quod poſſet Epiſcopus in principio reſidere, & poſteà recedere, & abſens gaudere alternatiua in reliqua parte menſis ne partim eſſet ordinarius, partim Apoſtolicus. Quia Epiſcopum non ſufficit habere alternatiuam, ſed vlterius requiritur, quod reſideat, vt ea vti poſſit. Et ideo cum tempore vacationis ceſſet qualitas reſidentię, ceſſare quoque debet priuilegium alternatiuæ, *l. athletæ, & l. idem Vlpianus, ff. de excuſat. iut. l. Titia Seio*, §. *vſuras.* vbi *glo. & Doct. ff. de leg. 2.* cum alijs per *Tiraqu.* vbi ſupra *in 1. p. n. 203.*

Ex quibus ita concluſum fuit, collationem ſpectaſſe ad Papam.

De reſidentia Parochorum.

65 PArochi olim apud Ethnicos dicti erant, qui Legatis publicè Romam miſſis ſalem & ligna præparabant, hoc eſt, qui omnium rerum copiam Legatis Regum, Principum, ac populorum hoſpitio receptis ſuppeditabant: inſtar horum dictos eſſe Parochos in Eccleſia quidam arbitrãtur, eo quod ſint Sacerdotes auctoritate Epiſcoporum Eccleſijs præfecti, vt plebibus, ſiue populis ſacrum diuini verbi, & Sacramentorũ pabulum ad paſcendos animos ſubminiſtrent. Alij verò putant Parochum dictum, quaſi parecum; parecus autem Græcis eſt incola, ſiue habitator in loco, vnde *Põponius* Iureconſultus *in l. pupillus, ff. de verb. ſignif.* ait, incola eſt, qui in aliquã regionẽ domicilium ſuum cõtulit, quem Græci, parecon, vocant: quare Parochus ex eo dicitur incola, & habitator loci, quia in eo continuo reſidere debet, de quibus ethymologijs vide, ſi lubeat, *Theſaurum linguæ Latinę, verbo, Parochus, Lambinum ad Horatiũ lib. 1. Satyra 5. pag. 68. & lib. 7. Satyra 8. pagin. 234. Budæũ in prioribus annot. ad Pãdectas pag. 195. Iac. de Graff. in aureis deciſ. p. 1. lib. 2. c. 39. n. 7. Gabr. del Toro*

in thesaur. misericordiæ, cap. 29. & Azor. institut. moral. p. 2. lib. 3. capit. 12. q. 1.

66 Parochia est Ecclesia ad quam cõuenit populus ad recipienda Sacramenta, & ad audienda Sacra diebus festis, vbi sunt sepulturæ, & audire debent Parochiani verbum Dei, ac rudimenta Fidei, ac ei decimas, & oblationes soluere, *praxis Episcopalis part. 1. verbo Parochus, §. 1. pagina 269.*

67 Dignoscitur autem melius Ecclesia parochialis, ex eo quod habeat populum certis limitibus, ac finibus distinctum, quasi non sufficiat si sacri baptismatis fontem habeat, ac sepeliendi actum exerceat, *Rebuff. in praxi, tit. de dispensat. super ætate, versic. etiamsi curam habeat animarum, & in concord. tit. de collat. §. statuimus,* il secondo, *pag. 666. Mascard. de probation. conclus. 888. Azor. d. cap. 12. quæst. 3. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glos. 6. num. 37. & à numer. 48. Stephan. Gratian. disceptat. forens. c. 298. à nu. 42.*

68 Non dicitur tamen parochiale, seu curatum beneficium, nec vti tale regulandum, ad effectum de quo agimus, illud quod non est actu curatum, sed tantum habitu, veluti quia populus sit destructus, & omnes parochiani aliqua ex causa mortui sunt, & esse desierunt, licèt Ecclesia parochialis semper firma maneat, vt per *Rebuff. d. versicul. etiamsi curam habet animarum, & in tract. nominat. q. 16. num. 23. Duenb. regul. 71. nu. 4. Guiuer. allegat. 8. num. 7. Mascard. conclus. 589. num. 5. Gonzal. d. glos. 6. num. 89. & 90. Azor. dicta p. 2. lib. 6. capit. 8. quæst. 9.* vbi resoluit, quod si quis ad hanc ecclesiam promouetur, non tenetur intra annum ad sacerdotiũ ascendere; si tamen Parochiani, quia fortè captiui erant, redierint, parochialis Ecclesia, quasi iure postliminij ad sua iura, & bona reuertitur, ac proindè is, qui ipsi præest, debet intra annum computandum ab eo tempore, quo ecclesia cepit parochianos habere, ad sacerdotium ascendere, de quo etiam *praxis episcopalis p. 1. verbo beneficia, §. dico quarto, vers. secundum dubium.*

69 Aduerte tandem in dubio beneficium non censeri curatum, sed simplex ex *Gonzal. dict. glos. 6. numer. 91. Nicol. Garc. de benefic. part. 1. cap. 6. nu. 8. Cardin. Tusch. lit. B. conclus. 63. nu. 4. Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 5. collect. 1696.*

70 Parochi, qui Ecclesijs præsunt, curamque gerunt animarum, in eis residere debent, vt probant text. *in ca. quia nonnulli, & in c. conquerente, vbi glos. & in c. relatũ, & in c. tuæ fraternitatis, de clericis non residen.* & disponit *Concil. Tridentin. sess. 6. de reformat. c. 1. & sess. 7. de reformat. c. 3. & sess. 23.* etiam *de reformat. c. 1.* etiamsi modici commodi sit beneficium, quia hoc etiam residentiam requirit, prout per text. in *d. cap. conquerente*, resoluunt *Rebuff. in tract. nominat. quæst. 9. num. 27. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 3. num. 294. versic. si obijcias.*

71 Et cogendi sunt in proprijs Ecclesiarum domibus habitare, quæ si non sint, in propinquioribus intra parochiarum limites prout decisum referunt *Nicol. Garc. de beneficijs p. 3. c. 1. nu. 179. in 22. declarat. Armendariz in addit. ad recopil. legum Navarræ l. 2. tit. 23. l. 2. §. 2. de residentia, vel absentia Parochorum, num. 150.* Et licèt Ecclesia Parochialis sit in loco, vbi minor pars parochianorum inhabitat, & maior pars habitat longè in oppidis, nihilominus Parochus tenetur propè ecclesiã habitare, & succurrendum est eis, qui longè habitant, secundum loci antiquam consuetudinem per *c. 4. sess. 21. de reformat.* referunt decisum *Garcia d. nu. 179. in 20. declarat. & Armendariz d. loco num. 148.*

72 Rector, seu Parochus, qui habet Parochiam, intra cuius limites adhuc habitant parochiani, tenetur in ea residere, etiamsi tantum essent in illa parochia tres, vel quatuor incolæ.

73 Et vbi fuerint duæ ecclesiæ æquè principaliter vnitæ residendum est in digniori: quod si non cõstet, quæ sit dignior, in frequentiori; quod si vna fuerit extra, & altera intra vrbem, residendum est in ea, quæ est intra, referunt etiam decisum *Garc. d. num. 179. in 14. decla. Armendariz d. loco n. 142.*

74 Quamuis parochialis tribus, aut quatuor milliaribus tantum distet à ciuitate non habebitur parochus pro residente, si in ciuitate habitet, dominicis, & festiuis tantum diebus ad suam Ecclesiam accedens, decisum referunt *Garcia d. c. 2. num. 179. in 17. declar. Armend. d. loco num. 145.*

75 Et presbyter obtinens parochialem etiam à ciuitate, vltra duo milliaria non distantem, non potest deputari magister grammaticæ, & ob id à residentia excusari, etiamsi velit singulis diebus festiuis parochiali interesse, *Garc. dict. num. 179. in declar. 19. Armend. d. loco nu. 147.*

76 Et etiam deficiente magistro grammaticæ in ciuitate non potest in ea curatus habitare, relicto idoneo vicario, & approbato cũ congrua mercede in parochiali, quamuis solemnibus diebus interfit, refert decisum *Aloys. Ricci. in praxi decis. 502. in 1. edit. & resol. 393. n. 2. in 2. edit.* Et Episcopus potest compellere Rectores ad residendum, non obstante consuetudine residendi in loco distanti à parochia per sex miliaria, *Garc. dicto numer. 179. in 18. declarat. Armendar. d. loco num. 146.* Etiamsi illius collatio ad inferiorem etiam Abbatem regularem spectaret *Garc. d. nu. 179. in 2. & 27. declar. Armendar. d. loco n. 153. & 154.*

77 Obtinentibus parochialem Ecclesiam post *Concil. Triden.* studendi licentia, atque in absentia studiorum causa fructus percipiendi non datur, referunt decisum *Henriq. conf. 23. nu. 4. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glos. 6. num. 251. Nicol. Garci. d. c. 2. num. 81. in 4. declarat. Armendariz. dict. loco numero 122. Aloys. Ricc. in praxi fori eccles. decis. 502. in 1. edit. & resolutio. 393. in fine, & in 2. edit.*

78 Capellani, & coadiutores Rectorum parochialiũ, instituti auctoritate Apostolica tenentur ad personalem residentiam: vt Rectores ipsi, referunt decisum *praxis nona Episcop. part. secunda, capit. tertio, num. 27. Armendariz dict. loco numer. 171. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glos. 5. §. 9. numer. 17. Campanil. in diuersorio iuris Canonici rubric. 7. capit. 6. numero 104. Monetta de option. cap. 4. quæst. 8. numero 157. Galett. in margarita casuum conscientiæ, verbo residentia, 1. Aloys. Ricc. d. resolut. 393. ampl. 5.* Habens parochialem, in qua Vicarium perpetuum legitimè instituio obtinuit, eo viuẽte, residere non tenetur, *Armendar. dicto loco numer. 193. Gonz. d. glos. 6. num. 99.*

79 Sed obtinens Ecclesiam baptismalem, cui incumbit sola cura baptizandi omnes infantes oppidi, & existentes sub cura Archipresbyteri, tenetur ad residẽtiam tanquam coadiutor Ecclesiæ parochialis, præsupposito quod in Ecclesia Archipresbyter præter baptismum cætera Sacramenta administret, *Armendar. dicto loco numero 178.* Deputatio Vicarij donec prouideantur de Rectore spectat ad Episcopum, in cuius Dioecesi parochialis est, refert decisum, *Armendar.*

in

in addit. ad recop. legum Nau. l. 1. tit. 18. l. 7. de Epiſc. n. 86.

82 Duas parochias habens vnitas perpetuò inuicem æque principaliter, & nō vnam alteri acceſſorie, ambaſque pares, itaut vna non ſit dignior, & principalior altera, poteſt in qua maluerit reſidere, deciſum referunt *Garcia d. cap. 2. numero 179. in 16. declar. Armendariz d. loco num. 144.*

83 Obtinens vero Canonicatum, & parochialem quocunque in loco ſit, in parochiali reſidere tenetur, nec ob hoc eſt priuandus canonicatu: ſed ſolum eius quotidianas diſtributiones perdit, & ſi quid abſens iuſta aliqua de cauſa non percepit, *Armend. d. loco nu. 197.*

84 Reſidens in parochiali, quæ non longe abeſt à Collegiata, in qua Canonicatum obtinet, diebus feriatis ad Eccleſiam collegiatam accedere, & in ea diuinis inſeruire poteſt, modo in omnibus diebus, & horis ſuis debitis, & congruis parochiali inſeruiat, & nihil prorſus relinquat ex debito ſeruitio ipſius parochialis, *Armendar. d. loco. nu. 195.*

85 Epiſcopo non licet pro Cathedrali Eccleſiæ ſeruitio, & item ſuo, aliquem ex curatis ſuæ diœceſis ex ipſorum Eccleſijs, conſtituto in illis idoneo Vicario ad certa negotia adhibere, cum hi dum in huiuſmodi ſunt ſeruitio à ſuis Eccleſijs abeſſe cenſeantur; deciſum referunt *praxis noua epiſcop. p. 2. c. 3. nu. 27. Quaranta in ſumma Bullarij, verbo reſidentia pagin. 446. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gl. 6. nu. 258. Garci. d. c. 2. nu. 42. in 2. declar. Armendar. d. loco nu. 167.*

86 Nec etiam Epiſcopus poteſt vti opera Parochi in viſitatione, vel in alio ſeruitio ſuæ Diœceſis, niſi pro tempore duorum menſium, & tunc relicto idoneo Vicario, *Poſſeu. de officio Curati capit. 1. num. 12. Garc. dict. numer. 42. in 1. declar. Armendar. dicto loco numero 166. & numer. 175.* dicit etiam deciſum non excuſari à reſidentia Parochum, quamuis Epiſcopus iudicauerit expedire vti illius opera pro Secretario, vel Vicario foraneo.

87 Inquiſitoris officium à reſidentia parochialis non excuſat, prout referunt deciſum *Gonzal. d. gl. 6. nu. 265. & gl. 43. nu. 164. Aloyſ. Ricc. d. reſol. 393. nu. 4.*

88 Sub collectoris Apoſt. officium exercens à reſidentia non excuſatur *Gonzal. d. gloſ. 6. nu. 266. Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 393. nu. 4.*

89 Inimicitiæ graues ſunt legitimæ cauſæ propter quas quis reſidere non tenetur in parochiali, & illis durantibus, poteſt Epiſcopus (cognito prius an ſint verę, & graues, & abſque Parochi culpa) ei licentiam concedere, vt in alio viciniori, & tutiori loco manere poſſit, ac à ſuo beneficio per annum abeſſe, poſito tamen in illo per Epiſcopum idoneo Vicario, ſeu Oeconomo congruenti mercede ex eius fructibus illi aſſignata, referunt deciſum *Saized. ad Bernard. in pract. capit. 53. in addit. lit. C. Galet. in Margarita caſuum conſcien. verbo reſidentia, Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccl. reſolut. 645. in 2. edit. Armendar. d. loco nu. 182. 183. & 184. praxis epiſc. par. 1. verbo priuatio §. 4. dub. 1.* vbi etiam aduertit quod ſi intra annum inimicitiæ non extinguantur, & curatus, ſeu beneficiatus fuerit in culpa tam cauſandarum inimicitiarū, quàm non extinctionis earumdem, priuari poteſt; ſi vero inimicitiæ creſcant ſine Parochi culpa, alius annus dari poteſt, *Armend. d. loco, nu. 134.*

90 Propter aeris intemperiem non poteſt parochus etiam non oriundus alibi habitare relicto in Eccleſia Vicario approbato, de quo egit late *Melch. Gallec. in ſuo tract. de Parochorum obligat. tempore peſtis;* ſi tamē adeo infirmus ſit, & in loco parochialis curari non poſſit defectu medicorum, medicinarumue, tunc poteſt ab Ordinario ei dari dilatio trium, aut quatuor mentium, vt in locis vicinioribus maneat ſanitatis cauſa; interea ab ipſo Ordinario in parochiali idoneo Vicario cum congrua portione ex redditibus parochialis conſtituto, referunt deciſum *Garc. dict. cap. 2. num. 179. in 4. declar. Armendar. d. loco num. 133. praxis epiſcop. par. 1. verbo reſidentia §. 7. & 9.*

91 Vbi etiam quod ſenectus in parocho non excuſat, ſed debet poni Vicarius idoneus cum aſſignatione cōgruæ portionis ex ipſius parochi redditibus, cum infirmis enim & decrepitis diſpenſandum eſt, vt eorum Eccleſijs, quæ perſonalem reſidentiam requirunt per Vicarios ſeruiatur, prout definitur in *Concil. Triden. ſeſſ. 23. de reform. c. 1. Armendar. d. loco n. 130.* Et parochus debet reſidere in loco, vbi ſita eſt Eccleſia parochialis, etiamſi ei eſſet datus coadiutor ratione infirmitatis referunt deciſum *Garc. dict. c. 2. num. 178. Armendar. dict. loco nu. 129.*

92 Abeſſe non dicitur, qui ſtatim eſt reuerſurus, vt probat tex. in *l. poſtliminium, §. captiuus, & in l. nihil. ff de captiuis, et poſtlimin. reuerſ.* & in his reſidentiæ terminis adducit *Concil. Tridentin. ſeſſion. 23. de reformat. cap. 1. verſic. quoniam,* & probat *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 43. numero 5.* Vnde parochum ruralem, qui ſingulis quibuſque hebdomadib. in Vrbem venit, cauſa inuiſendi parentes, & cum illis vno tantum die moratur, relicto ad occurrentes caſus Capellano, non peccare lethaliter, nec teneri ad reſtitutionem fructuum reſoluit *Ludouic. Beia reſponſ. caſuum conſcient. part. quarta caſu vigeſimo primo.*

93 Parochus ſine legitima cauſa, & licentia in ſcriptis habita non reſidens mortifere peccat, *Concil. Trid. dict. cap. 1. verſ. eadem omnino,* & fructus beneficij pro rata temporis quo abeſt, ſuos non facit, idem *Concil. d. capit. 1. Franc. Leo in theſauro fori eccleſ. part. 3. cap. 2. numero 15. Flamin. de reſignat. libr. 1. queſt. 10. numero 32.* etiam ante ſententiam vt optimè probat *Vgolin. de poteſtate Epiſcopi c. 15. §. 4. num. 2. & §. 5. nu. 2. in fi.* cum *Nauar. conſ. vlt. de clericis non reſid.*

94 Reſoluit bona acquiſita ex beneficio parochi abſentis extra ſuam parochiam morientis tanquam ſpolia ad Cameram Apoſt. pertinere.

95 Ad huiuſmodi pœnas euadendas requiritur legitima cauſa ab Epiſcop. approbata, vt habetur *in Concil. Trident. d. cap. 1. verſ. eadem omnino*, & expreſſa eius licentia *Garci. d. cap. 2. numero 35. Armendar. dicto loco num. 164.* quam licentiam etiam locorum ordinarij Epiſcopo inferiores, vt *Abbates*, & alij ſimiles habentes iuriſdictionem concedere poſſunt, ac etiam Capitulum Sede vacante ex *Azori.* reſoluit *Poſſeuin. d. c. 1. nu. 28. & 29.*

96 Et licet in duobus menſibus à Concilio conceſſis licentiam Epiſcopi non requiri teneant *Nauar. in man. cap. 25. nu. 121. Azori. inſt. moral. p. 2. lib. 7. c. 4. q. 9. & 10. Franc. Leo in theſauro fori eccleſ. p. 3. c. 1. nu. 19. & 21. Sanch. de matrim. lib. 3. diſput. 31. num. 11.* tamen contrarium verius exiſtimo cum *Vgolino d. §. 5. nume. 2. Toler. lib. 5. c. 5. Leſſi. de iuſtit. lib. 2. c. 34. dub. 29. nu. 159. Poſſeuin. dict. cap. 1. numer. 21.* nam diſcedere non debet niſi cauſa cognita, & probata ab Epiſcopo, & licentia in ſcriptis, & gratis concedenda, vt ait *Concil. Trident. dict. cap. 1.* & comprobant *Azor. d. capit. 4. queſt. fin. & cap. 5. queſt. 4. & 5. Sanch. dict. lib. 3. diſput. 7. numero 27.* & deciſum fuiſſe referunt *Garci. d. cap. 2. nu. 23. in prima*

declarat.

declarat. & par. 9. c. 2. nu. 295. in ſecundo dubio, Armendar. d. loco nu. 155.

97 Vbi etiam aſſerunt valere Epiſcopi conſtitutionem ne parochi poſſint abeſſe vltra duos dies ſine licentia. Hinc etiam poteſt Epiſcopus prohibere ſub pœna pecuniaria arbitraria, quæ tamen dimidiam non excedat, ne vltra biduum à ſuis Eccleſijs poſſint abeſſe, non tamen id prohibere poteſt ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, ita referunt deciſum *Garcia dict. cap. 2. numero 23. in 2. declar. Armendar. dict. loco numero 156.* An iuſta cauſa abſentiæ iudicialiter ſit probanda? Vide *Aloyſ. Ricci. in deciſ. Curiæ Archiepiſc. Neapol. deciſ. 152. par. 2.*

98 Et deciſum inueni non ſatisfacere parochum ſi petat licentiam iurans ſe grauem habere cauſam, quam non expediat manifeſtare, vt per *Garc. d. cap. 2. num. 37 Armend. d. loco nu. 165.*

99 Parochus habeat licentiam, ſed per mendacium, & abſentiæ fructus percipiat, eos reſtituere tenebitur, quia Concil. requirit duo ad iuſtitiam abſentiæ, nempe cauſam iuſtam, & eius approbationem, vt acquirantur fructus in abſentia, & cum ſit falſa prima, erit etiam inutilis ſecunda, maxime cum tota ratio acquirendorum fructuum dependeat à cauſa iuſta, *Azori. dicta p. 2. l. 6. c. 10. q. 3. Poſſeuin. d. c. 1. nu. 24.*

100 Vnde abſens ex cauſa rationabili, licet peccet ob inobedientiam non petendo licentiam, non tenetur tamen ad fructuum reſtitutionem, *Zechi. de caſibus reſeruatis caſu 3. nu. 3.*

101 Fructus amittuntur dumtaxat pro rata illius temporis, quo quis abeſt ſine licentia, nec poteſt componi reſtitutio debita fructuum male perceptorum obtinétibus Bullam Cruciatæ, vel vigore aliorum priuilegiorum, & facultatum obtentarum per Concilium, referunt deciſum *Garcia dict. cap. 2. nu. 26. Armenda. dicto loco nu. 158.*

102 Curatum inferiorem, qui vltra duos menſes abfuit à ſua reſidentia, poſſe & debere cogi per Epiſcopum ad reſtitutionem fructuum pro rata temporis abſentiæ iuxta *cap. 1. ſeſſ. 23. de reformat.* nec ad eam rem requiri citationem vel monitionem referunt *Garci. d. c. 2. nu. 27. Armend. d. loco nu. 159.*

103 Epiſcopus ſemper debet applicare fructus non reſidentium, de quibus *in ſeſſione 23. cap. 1. de reformat.* fabricæ eccleſiæ parochialis, etiamſi non indigeat, nec pauperes intra limites reperiantur, quæ poteſt tamen in dies indigere, ſaltem quoad ornamenta, *Garc. d. c. 2. nu. 31. Armendar. d. loco nu. 160.*

104 Epiſcopus procedens, per ſubtractionem aduerſus parochos non reſidentes, iuxta Trid. tenetur obſeruare eadem interualla, eandemque rationem, quæ contra Epiſ. non reſidentes ſtatuit idem *Conc. ſeſſ. 6. cap. 1.* quoties in pœnam omiſſæ reſidentiæ vult ſubtrahere partem fructuum, quos ſuos fecerunt: non vero tenetur obſeruare eadem interualla in executione facienda ſuper illis fructibus, quos parochi pro rata temporis abſentiæ ſuos non fecerunt, deciſum referunt *Nicol. Garcia d. c. 2. nu. 32. Armend. d. loco nu. 161.*

105 Parochos ad reſidentiam importunis remedijs cogendos eſſe ait *Concil. Trid. ſeſſ. 6. de reform. cap. 2.* & ſi ipſi in præſentia citari poſſunt, citabuntur dato termino idoneo ad redeundum, habito reſpectu ad perſonas, & tempora, *capit. inter quatuor, de clericis non reſiden.* Et ſi non redierint impoſita excommunicatione, vel ſuſpenſione ſi non venerint, beneficijs priuari poſſunt *cap. 2. cap. relatum, cap. ex parte, & cap. qualiter, de clericis non reſiden.* priuari enim quis non debet, niſi prius monitus ad reſidentiam, *Card. Tuſch. littera R. concluſ. 254. num. 6.* Et ita priuationem præcedere debet monitio, & deinde pœna cenſurarum, poſtea ſubtractionis fructuum, ita quod poſt quemlibet terminum pœnæ, expectetur ad minus per ſex menſes: aliter enim non ſeruata hac forma à Concilio præſcripta, non teneretur ſententia priuationis, vt fuiſſe deciſum in *Rota in una Salamantina die quinta Decembris anno 1567. coram Illuſtriſſ. Cardin. Seraphino* refert *praxis Epiſcop. par. 2. cap. quarto, num. 96. in fine.* Abſentes tamen, qui ignorantur vbi ſint, per edicta tria in ſua Eccleſia fixa citabuntur *Concil. Trident. ſeſſ. 23. de reformat. capit. 1. verſic. eadem omnino,* ſeparata ſcilicet, vt ait *Abb. in c. ex tua, nu. 4. de clericis non reſident.* qui ſi non venerint vlterius procedetur contra illos, vſque ad priuationem, poſt terminos elapſos, de quibus ſupra.

Ab Eccleſijs ſuis nunquam Parochis abeſſe licebit, niſi ex quatuor cauſis, de quibus ſupra dictum fuit, dum ageremus de Epiſcoporum reſidentia, relatis à *Concilio Tridentino d. capit. 1. ſeſſ. 23. de reformat. Azori. part. ſecunda libro 7. capit. 4. quæſtion. 4. Poſſeuin. de offic. Curat. cap. 1. numero 12.* Et cum abeſt iuſta de cauſa, ſiue cum licentia, ſiue abſque ea, tenetur relinquere ſubſtitutum, qui pro ſe populo ſeruiat, *Poſſeuin. d. capit. 1. numer. 13.* dummodo ſit idoneus, & admiſſus in illo Epiſcopatu pro adminiſtratione Sacramentorum, vt dicit *Concil. dict. capit. 1. ibi,* Vicarium idoneum relinquat ab Ordinario approbandum: ex quo colligitur etiam cõſulto Epiſcopo eſſe relinquendum *Poſſeuinus d. capit. 1. num. 19.* Niſi abſentia per ſex, vel octo dies fiat, quia tunc poterit ſubſtituere ſine Epiſcopo, ita declarante conſuetudine vniuerſali; niſi Epiſcopus per ſuas conſtitutiones inhibeat. Poterit etiam ſine licentia, & ſubſtitutione Vicarij diſcedere per aliquos dies cum cauſa eſt vrgens, & non patitur dilationem, nec habet quem mittat ad Epiſcopum pro licentia, & pro Vicario ſubſtituendo, *Azori. dict. cap. 4. quæſt. vltim. Poſſeuin. d. cap. 1. numer. 15.* Si tamen curatus rationabiliter iudicauerit (veluti quia nullus infirmatur) poſſe abeſſe per duos, aut tres non feſtos, licitè aberit, etiamſi nullum ſubſtituat, quia conſuetudo optima legum interpres ita declarat, etiam apud timoratos. *Etſi contingat* Curato rationabiliter abſente aliquem è parochijs ſuis mori ſine Sacramentis, quæ verè recepiſſet, ſi Curatus adfuiſſet, putà quia infirmi, vel domeſtici ea petebant, non peccabit, quia rationabiliter abfuit, ita *Poſſeuin. d. cap. 1. numero quinto.* At vero ſi illo tempore, quo repentina vrget diſceſſio ob incommodum repentinum, cauſam legitimam, vel periculum inſtans, adſit infirmus, & non habeat parochus quem ſubſtituat ad conferenda Sacramenta neceſſaria, nec infirmus commode poſſit expectare alium Sacerdotem aliunde accerſendum, tenetur Curatus ſubire quoduis periculum potius quam deſerere talem infirmum, ex *D. Thom.* reſoluit *Poſſeuin. in dict. capit. 1. numer. 16.*

***

DE

DE RESIDENTIA CANONICORUM Eccleſiarum Cathedralium, & Collegiatarum in eiſdem Eccleſijs facienda.

107 OBtinentes in Eccleſijs Cathedralibus, aut Collegiatis dignitates, Canonicatus, præbendas, aut portiones, tenentur ad reſidentiam, itaut non liceat eis vigore cuiuſlibet ſtatuti vltra tres menſes, etiam continuos (vt ſacra Congregatio declarauit) ab eiſdem Eccleſijs quolibet anno abeſſe, ſaluis nihilominus earum Eccleſiarum conſtitutionibus, quæ lõgius ſeruitij tempus requirunt: ita deciſum refert *Franc. Leo in theſa. fori eccleſiaſtici par. 3. cap. 2. numer.* 11. & diſponit *Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reformat. capit.* 12. *verſ. præterea*, de quo multa *Nauar. conſil.* 2. *de clericis non reſidentibus*, *Azor. inſtit. moral. par. 3. lib. 7. capit. 3. col.* 916. optimè *Nicolaus Garcia de beneficijs, par. 3. c. 2. nu.* 180. *cum ſequent. Armend. in addit. ad recopil. legum Nauarræ libr. 2. tit. 23. de reſidentia, rub. An Canonici, vel alij habentes dignitatem teneantur reſidere in ſuis Eccleſijs numer. 8. cum multis ſequentibus.*

108 Ad hanc reſidentiam tenentur etiam Abbates, Priores, & alij Superiores Collegiatarum Eccleſiarum, (vt eſt Prior noſtræ Collegiatæ inſignis Vimaranenſis) quamuis habeãt iuriſdictionem in Canonicos; ad hoc enim cogi poſſunt ab Epiſcopis, ſub quorum dioceſi ſunt: ita deciſum referunt *Garcia d. cap. 2. num.* 181. *Armend. dicto loco nu.* 11. *&* 12. & faciunt quæ *Aloyſ. Ricc. in collec. deciſ. par. 7. collect.* 1591.

109 Nam dignitas principalis in Collegiata cum regulariter habeat curam animarum in foro interiori, vel exteriori, requirit ætatem 25. annorum inceptorum. *Nicol. Garcia de benefic. p. 7. cap. 4. num.* 65.

110 Obtinens Canonicatum, & monaſterium in commendam debet in Canonicatu reſidere, niſi monaſterium habeat aliàs curam animarum: ita referunt *Garcia d. c. 2. nu.* 183. *Armend. d. loco nu.* 13.

111 Secularis enim habens monaſterium in commendam non habet curam conuentus, nec monachorum, ſed tota eſt penes Priorem conuentualem, *Rota Roman.* apud *Farin. deciſ.* 112. *nu.* 10. *in nouiſſimis.*

112 Et Commendatarij Abbatiæ curam iuriſdictionalem tantum, non autem Sacramentalem habentes, nullo Concilij decreto ad reſidendum aſtringuntur, neque, ſi non reſideant, pœnis ab eo in non reſidentes conſtitutis, arcentur, ita deciſum refert *Garcia in addit. ad dictum c. 2. nu.* 183.

113 Habens Canonicatum, & parochialem in duabus dioceſibus, & nõ reſidens in parochiali ex permiſſu Epiſcopi, vt tenetur per *Bullam Pij Quinti*, cogendus eſt ad reſidentiam in Canonicatu: ita deciſum referunt *Garcia d. c. 2. nu.* 184. *Armend. d. loco nu.* 14.

114 Item habens Archidiacon. dignitate pares, reſidere poterit, in quo ſibi magis placuerit, ſi alter eſt dignior tenetur in eo reſidere, huius vero in quo non reſidet quotidianas diſtributiones perdit, in quibus diſtributionibus intelligitur etiam comprehenſa tertia pars præbendæ, quæ ex Tridentin. conuerſa fuit in diſtributiones quotid. Ita deciſum referunt *Garcia d. c. 2. n.* 185. *Armend. d. loco nu.* 15. 16. *&* 17.

115 Immemorialis conſuetudo non excuſat à reſidentia in Cathedralibus, & Collegiatis inſignibus: In Collegiatis autem non inſignibus poſſunt excuſati Canonici, ſi Eccleſiæ ſunt rurales prorſus deſtitutæ, aut in quibus nunquam antea ſupra hominum memoriam ſolitum eſſet reſidere, aut in quibus adeo tenues redditus eſſent, vt canonicos aliunde non habentes vnde viuerent, alere non poſſent, & ſufficit ad excludendam immemorialem, quod aliquid Canonici reſederint, ita deciſum referunt *Nicol. Garcia dicto cap. 2. nu.* 197. *Armend. d. loco nu.* 10. *praxis noua Epiſcopalis par. 2. capit. 3. num.* 10. *in fine*, *Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ.* 500. *in prima edit. & reſolut.* 390. *nu.* 4. *in ſecunda edit.* & ita tenuit *Rota in vna Papien. reſidentia* 10. *Martij* 1613. *coram Ortembergo*, vbi fuit reſolutum conſuetudinem immemorialem non excuſare à reſidentia in Collegiatis inſignibus.

116 Immemorialis conſuetudo ita ſublata eſt per *Concil.* itaut ſtatuta iurata nihil valeant, illa vero auctoritate Apoſtolica confirmata non eſſe ſublata referunt deciſum *Nicolaus Garcia d. capit.* 1. *num.* 197. *in tertia declaratione*, *Armend. dicto loco num.* 21. Sic etiam prætextu immemorialis conſuetudinis non licet Canonicis vltra tres menſes quotannis ab Eccleſia abeſſe, referunt deciſum *Garcia in addit. ad d. cap. 2. num.* 197. *Armend. dicto loco numer.* 43. *Aloyſ. Ricc. in d. praxi reſolut.* 392. *num.* 2. Si vero ſtatutum, quo permiſſum eſt quatuor menſes Canonicis quolibet anno ab Eccleſia abeſſe, à Papa confirmatus fuerit, non eſt ſublatum à Concilio, & ideo obſeruari debet, ita referunt deciſum *Garcia d. c. 2. nu.* 216. *Armend. d. loco nu.* 26. *&* 27.

117 Stante ſtatuto, vel conſuetudine, qua cauetur ſeruitium quadraginta annorum Eccleſiæ præſtitum liberare beneficiatum à reſidentia, lucrarique diſtributiones quotidianas in abſentia, quamuis ipſe non interſit diuinis, obſeruari poteſt, vel potius tolerari, prout reſoluunt *Cened. par. 3. collect.* 15. *in fine. Monet. de diſtributionibus quotid par. 2. queſt. 7. num.* 21. *& q.* 12. *num.* 61. *& queſt.* 13. *num.* 41. *praxis noua Epiſcopalis par. 2. capit. 3. num. 9. verſic. de ſenio*, *Steph. Gratian. diſcep. foreuſ. capit.* 208. *nu.* 19.

118 Ad abſentiam trium menſium à Concilio conceſſorum, non eſt neceſſe aſſignare abſentiæ cauſam, nec licentiam ſui Prælati petere, dummodo tamen omnes Canonici eodem tempore non abſint, ne Eccleſia ſuo debito ſeruitio deſtituatur: Sed tantum illa quarta pars Canonicorum, quæ videbitur arbitrio Epiſcopi, vel Capituli, referunt deciſum *praxis Epiſcopalis par. 1. verbo primatio*, §. 2. *dub.* 4. *Galet. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo Canonicus*, *Nicol. Garcia d. cap. 2. nu.* 315. *Franciſcus Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici par.* 3. *c.* 2. *nu.* 21. *&* 22. *Aloyſ. Ricc. in d. praxi reſolut.* 392. *nu.* 4. *&* 5. *Armend. d. loco nu.* 36.

119 Huiuſmodi tres menſes Epiſcopi prouidere debent ne incurrant in Natale, aut Paſcha Domini; aut ſimiles maximas ſolemnitates, prout deciſum referunt *praxis Epiſcopal. d. verbo primatio*, §. 4. *diſſ.* 2. *præſentiali*, *dub.* 3. *Garcia d. c. 2. nu.* 316. *Armend. dicto loco nu.* 38.

120 Qui quidem tres menſes debent continere nonaginta dies, & vnus menſis triginta. Et cum Concilium abſolutè illos concedat, nec exprimat a quo tempore incipere debeant; poſſunt accipi non ſolum continui, ſed etiam interpolati: Ita *Menoch. de arbitrarijs, caſu* 50. *à num.* 12. *Gonzalez ad regul.* 8. *Cancell. gl.* 11. *nu.* 8. *Garcia d. cap. 2. num.* 306.

121 Intellige concedi Canonicis abſentiam trium menſium

ſium ſi Conſtitutiones Eccleſiæ ſeruitium totius anni requirunt, prout deciſum referunt *Garcia d.c.2. n.312. Armend.d.loco nu.35.*

122 Si vltra tres menſes abſint Canonici, licet in ciuitate vbi ipſa Eccleſia exiſtit, ſint præſentes, incidunt in pœnas Concilij *d. cap. 12.* ita deciſum referunt *Garcia d.capit.2.num.322. Aloyſ.Ricc.d.praxi reſolut.392. nu.2. Armend.d.loco numer.43. Franciſc.Leo in theſauro fori eccleſiaſt.par.3.c.2.à num.19. praxis noua epiſcopalis p.2 c.3.nu.10.in fine.*

123 Poteſt tamen Epiſcopus ob legitimam cauſam dare Canonicis ſuis facultatem, vt poſſint abeſſe per quatuor menſes, referunt deciſum *Armend.d.loco nu.124. Comitol.reſp.moral.lib.1.q.59.nu.2.*

124 Non poſſunt Canonici pro illis tribus menſibus diſtributiones quotidianas conſequi, cum ſint diſtinctæ à præbendis: ita deciſum referunt *Flamin. de reſig.libr.1. quæſt.10.nu.65. Gonzal.ad regul.8.Cancel.§.7.proœmiali nu.182. Moneta de diſtributionibus quotidianis par.1.q.6. à princip. Franciſc.Leo d.cap.2. n.22. praxis noua Epiſcopalis par.2.cap.3.nu.8.in medio,pag.124. Armend.dicto loco num.36.in fine, Aloyſ.Ricc.d.praxi reſolut.385.n.10.* quod non procedit quando diſtributiones quotidianę ſuccedunt loco præbendæ, & tanquam fructus habentur, quia tunc abſentes ex quauis legitima cauſa illas lucrantur ex eodem *Aloyſ.Ricc.in d. praxi deciſ.499. in prima editione, & reſolut.390.nu.2.in ſecunda editione.* Vnde licet diſtributiones quotidianæ non percipiantur à Canonicis, qui inſeruiunt Epiſcopo viſitanti, ſi tamen fructus omnes conſiſtunt in illis, debent percipere duas illarum partes, amiſſa tertia, quæ accreſcit intereſſentibus, ita deciſum referunt *Franciſcus Leo d. cap.2. nu.18. Galet.in margarita caſuum conſcientia, verbo diſtributiones, Aloyſ.Ricc.d.reſolut.390.nu.4.*

125 Coadiutus, & coadiutor poſſunt abeſſe his tribus menſibus, *vt per Nau.conſ.1.nu.6.de clericis ægrot. Rota in vna Salamantina integræ portionis*, 18. *Octobris* 1584. *coram Pena, Moneta de optione cap.4.q.8.nu.172.* vbi etiam docent legitime impeditum coadiutorem poſſe percipere diſtributiones.

126 Archidiaconus poteſt abeſſe vltra tres menſes ratione viſitationis ei incumbentis, ratione ſuæ dignitatis, poteſtque pro tempore dictæ abſentiæ lucrari fructus ſui Archidiaconatus, dummodo dari conſueuerint abſentibus ex legitima cauſa, non tamen lucratur diſtributiones mere quotidianas, ita deciſum referunt *Garcia d.cap.2.nu.332. Armendar.in addit.ad recop.legum Nauarræ lib.1.tit.6.lib.6.de viſitat.num.81.* vbi *numero* 82. limitat, niſi extet Eccleſiæ conſuetudo, vt Archidiaconus viſitans nihil fructuum percipiat, & repetit idem *Armendar.d.tit.de reſidentia, vel abſentia clericorum à num.54.*

127 Incumbens curæ animarum imminenti ſuæ dignitati habetur pro præſenti & intereſſenti, *Concil.Trident. ſeſſ.22.de reformat.cap.3. verſic. quod ſi alicui*, dum tamen eſt in actu adminiſtrandi Sacramenta, vel alia exercendi, quæ ſpectant ad ipſam curam, ex declarat. *S.Congregatio.* quam refert *Franciſcus Leo d.cap.2.num.24.* ſub quo non comprehenduntur Canonici habentes Eccleſias parochiales, non tamen canonicatibus annexas, ſeu vnitas: qui ſi in parochialibus reſederint, & fuerint priuilegiati ad perceptionem fructuum, exceptis diſtributionibus quotidianis, iuxta *Bullam Pij V.* vel ex indulto Apoſtolico, non poterunt optare, neque domus canonicales, neque canonicatum presbyteratum, & ſimilia, cum non habeantur pro præſentibus, ſed tantum ſunt priuilegiati ad percipiendos fructus, & id quando ſcilicet extat conſuetudo, vel ſtatutum, quo abſentes non poſſunt optare, ita deciſum referunt *Nicol.Garcia dict.cap.2.numero 337. Armend.dict.loco numero 58.*

128 Canonicatum, & parochialem habens, & reſidens in parochiali ex dicta *Bulla Pij Quinti* diſtributiones quotidianas integras lucratur, ſi canonicatus conſiſtit ſolum in diſtributionibus non habens præbendam, quando ſcilicet vtrique ſeruire nequit: nam ſi ambobus commode ſeruire poſſet, lucraretur ſolum iuxta ſeruitium quod præſtaret, idem *Armendar. d. loco nu. 65. & 66. Garcia d.c.2.nu.114.*

129 Habentur tamen tanquam præſentes in choro, qui curam animarum exercent, quæ illi Eccleſiæ imminet, dum ſunt in actu adminiſtrandi Sacramenta, vel alia exercendi, quæ ſpectant ad ipſam curam, referunt deciſum *Garcia d.cap.2.nu.335. Armendar.d.loco nu.57.* & reſoluit *Theados Rube.inter diſcept.foreni. Steph. Gratia. cap.298. nu.22.*

130 Habens canonicatum, & parochialem in qua non poteſt ſine diſcrimine vitæ propter inimicitias reſidere, cogendus non eſt reſidere in ea, ſed ei eſt permittendum, vt in canonicatu reſideat, referunt deciſum *Salzedo ad Bern.c.54.in nouiſſ.edit.lit.C. in fine, verſ. octauus. Armendar.d.loco nu.101.*

131 Canonici, & qui dignitates obtinent in Eccleſijs Cathedralibus, & Collegiatis, etiam ſecluſa conſuetudine, vel ſtatuto, etiamſi adſint manſionarij, ſeu capellani, tenentur iuſto ceſſante impedimento pſallere in choro, ſeu canere pſalmos & hymnos, ac cætera huiuſmodi, quæ vel alternatim in choro decantantur, vel ad ſacerdotis hebdomadarij pronuntiationem, ſeu recitationem reſpondendo dicuntur: aliàs ad diſtributionum quotidianarum reſtitutionem teneri, reſoluunt *Nauar. in tract.de orat.& Horis canon.cap.10.num.47.& c.11. nu.41.& cap.13.nu.17. Soar.de relig.tom.2. tract.4.d.4. c.12.nu.8.9.& 10. Azo.inſtit.moral.par.1.lib.10.cap.11. q.5.cum ſeq. Beja par.1.reſponſ.conſcientiæ caſu 55. Petr. de Ledeſm.in ſumm.par.2.tract.9.c.4.concl.1.diffic.1. Valeri.Reginald.in praxi fori pœnit.lib.18.à num.175. Paul. Comitol.reſponſ.moral.lib.1.q.62. nu.2. Moneta de diſtribution.quotid.part.2.quæſt.2.num.31.* qui duo poſteriores teſtantur deciſum canonicos muneri ſuo non ſatisfacere, niſi in choro pſallant, quicquid aliud velint *Petr. Nauar.de reſtit.lib.2.cap.2.dub.3.num.217. cum ſequentibus Petr.de Aragona 2.2.quæſt.83.articul.13. Leſſi. de iuſtitia lib.2.capit.34.dub.33.* Canonici autem, & cæteri beneficiarij ad recitationem Horarum canonicarum in choro adſtricti, debent ibi eas recitare, nec à peccato excuſantur, ſcilicet veniali, niſi iuſtam habeant cauſam abſentiæ, mortale tamen committent ſi per contemptum, aut contra prælati particulare præceptum fieret talis abſentia, vt reſoluit *Valer. Reginald. dict.l.18. numero 176.*

132 Domi enim recitantes, & aſſiſtentes in choro non recitando, nec cantando, tenentur reſtituere diſtributiones quaſi totas, vt per *Frat.Emmanu.in ſumm.tom.2. cap.145.nu.5.* Sic etiam teneri, qui de ordinario, & frequenter confabulantur in choro, teſtatur *Ludouicus Lopez in inſtructorio conſcientiæ tom.1.c.246.* quem ſequitur *Vega in ſumma p.1.c.128.caſu 10.*

133 Omnibus diebus & Horis, præterquam in tribus menſibus ſingulorum annorum, debent canonici intereſſe,

eſſe. vt reſoluunt *Garcia d.cap.2.nu.325. Armend.ar. d.loco num.47.* Et non poſſunt iuuari aliqua conſuetudine quin teneantur omnibus ſeptem horis inſeruire, tenet *Theodoſius Rubeus inter diſceptationes forenſes Stephani Gratiani c.298. nu.20.*

134 Quitempore quo cantatur vna hora in choro Miſſam celebrat in eadem Eccleſia ex deuotione, vel obligatione, non dicitur interfuiſſe illi horę, nec illius diſtributiones accipere poteſt, ſi vero iuſſus fuerit à ſuperiori, vt celebret, tunc reciperet: ſuperior verò debet cauere à tali iuſſione, refert deciſum *Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ.494. in prima edutione, & reſolut.385. numero 2. in ſecunda edutione*, reſoluunt *Galett. in ſua margarita caſuum conſcientiæ, verbo diſtributiones, pagina 81. Henriq. conſil.22. Theodoſ. Rube. diſt. cap.298. nume.21. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici par.2. capit.13. num.6. Gonzal. ad regul.8. Cancell. §.7. proem. num.181. praxis nona epiſcopalis parte 2. cap.3. num.8. pagina 124.* me citato *Bonacina de ſacramen. diſput.4.q. vlt. punct.7. §.5. num.7.*

135 Diſtributiones quotidianæ non poſſunt percipi à Canonicis abſentibus, & per ſubſtitutum Eccleſiæ ſuæ inſeruientibus, niſi expreſſo in id priuilegio iuuarentur, in facti contingentia conſuluit *Calderin. conſ.1. ſub titulo de clericis non reſid. dub.2.* quem refert *Galett. diſt. verbo diſtributiones antepen.*

136 Si igitur factum ſit aliquod ſtatutum, quod canonici poſſint inſeruire per ſubſtitutos, vel alternatim vnus pro alio, non habeatur eius ratio quia eſt contra Concilium, referunt deciſum *praxis Epiſcopal. p.2. verbo Canonicus, §.4. Garcia d.c.2.nu.498. Rota Romana apud Farinac. deciſ.659. nu.3. in nouiſſ.*

137 Perſonaliter ad canendum Miſſam cogendi ſunt Canonici illis diebus, quibus ex inſtituto, & legitima conſuetudine illius Eccleſiæ deobligantur, refert deciſum *Garcia d.c.2.nu.495.*

138 Obeinentes dignitates, canonicatus, vel portiones in Eccleſijs præſertim Cathedralibus, cuiuſcunq; qualitatis ſint, Epiſcopo ſolemniter celebranti; aut Pontificalia exercenti aſſiſtere, ac veſtibus ſacris indutos eidem inſeruire, necnon munera eiſdem dignitatibus, canonicatibus, & portionibus in decantatione Miſſæ, Euangelij, Epiſtolæ, & ſimilium functione, præſtatione incumbentia, & annexa per ſe ipſos ſubire & exercere iuxta ſacrorum Canonum, & *Concilij Tridentini* diſpoſitionem, ac cuiuſque eccleſiæ particularem ordinationem certum eſſe reſpondit ſacrorum Rituum Congregatio, quod ſi quando aliquis legitimo impedimento detentus ea per ſe ipſum adimplere non poterit, tunc alios, eiuſdem tamen ordinis, & gradus, non autem inferioris dignitatis, nempe alias dignitates, canonici canonicos, & portionarij reſpectiuè portionarios in ſua quiſque hebdomada ne graduum, & ordinum prærogatiua confundatur, deputare debebit, idque per Epiſcopum opportunis remedijs, etiam huius decreti vigore prouidendum fore cenſuit eadem Congregatio, ſupplicante Capitulo, & alijs Eccleſiæ Abulenſis portionarijs; refert *Garcia diſt. cap. ſecundos, num.496.*

139 Capitulum, ſeu clericos inferiores ſine Epiſcopo nõ poſſe ſtatuere de quotidianis diſtributionibus, quagenus earum diſtributio attingit, aut concernit ſtatum vniuerſalem Eccleſiæ, diuinaque officia, earumve regimen, reſoluit *Moneta de diſtribut. quotid. par.2. quæſt.15. nu.26. in vltima edit.*

140 Non poſſe Epiſcopum, aut Capitulum remittere, aut donare amiſſionem diſtributionum ob non reſidentiam probat *Concil. Tridentin. diſt. cap.12.* ibi, quauis collutione, aut remiſſione excluſa, & reſoluunt *Nauar. de orat. & Horis canon. capit.22. miſcel.14. num.48. & conſil.7. de clericis non reſiden. numero 1. Menoch. de arbitr. caſu 429. numero 6. praxis nona Epiſcopalis part.2. capit.3. numero 8. in fine pagina 124.* & deciſum in ſacra Card. Congregat. referunt *Galett. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo diſtributiones 4. Armendariz d.loco numer.90. & 91.* & ſæpe reſolutum fuit in Rota, prout in vna *Hiſpalen. diſtribut. Veneris ſecunda Maij* 1603. coram Reuerendiſſimo Domino meo *Coccino Rotæ Decano*, quæ eſt prima ex impreſſis poſt tractatum *de diſtribut. quotid. Ioan. Petr. Monetæ numero 3.* Cui reſolutioni non obſtat *gloſſ. verbo ſuas, in cap. primo, de clericis non reſidentibus lib.6.* quæ videtur contrarium dicere, quia non inquit poſſe conueniri, quod diſtributiones in abſentia remittantur, ſed ſolum quod is, cui iam ipſo iure accreuerunt, poſſet eas remittere, ne is, qui illas perdidit, teneatur reſtituere, quod eſt longe diuerſum à pactione, qua quis diſtributiones in abſentia perdat; & hanc gloſſam ita intelligit *Nauar. d.capit.22. miſcel.14. num.49.*

141 Non poſſunt Canonici, videlicet duo, aut plures aſſociantes eorum Prælatum, quandoque volentem audire Miſſam, non in Cathedrali, ſed in alia eccleſia ciuitatis, participes fieri diſtributionum quotidianarum, quæ non niſi præſentibus, & intereſſentibus dantur, refert modo deciſum *praxis nona epiſcopal. par.2. capit.3. numero 8. pagina 124. Aloyſ. Ricci. diſta reſolut.385. numero 3. Gonzalez ad regul.8. Cancell. §.7. proem. nume.183. Moneta de diſtribut. quotidian. part.2. quæſt.8. numero 14. prope finem.*

142 Sic etiam Canonici duo intereſſentes Epiſcopo ad mentem ſacrorum Canonum non percipiunt diſtributiones quotidianas, niſi tamen in illis conſiſterent omnes fructus, quorum tali caſu duas partes ſolum reciperent, reliqua tertia accreſcente intereſſentibus, ita deciſum refert *Galet. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo Canonicus pag.29. in fin. & verbo diſtrib. penultimo, Armend. d.loco nu.97. & l.1. tit.6. l.5. §.2. nu.10.*

143 Diſtributiones enim quotidianæ nõ debentur his, qui Epiſcopis deſeruiunt *cap. de cætero de cleric. non reſid. Nau. conſil.11. eodem tit. Gonzal. d. §.7. proem. nume. 183. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap.166. numer.20.* Poterat tamẽ Epiſcopus Canonicis indulgere ſibi ſeruientibus, non alijs clericis, vt in abſentia præbendarum, ſeu portionum ſuarum fructus percipiant, *Moneta de diſtribut. quotid. par.2. quæſt.8. num.2. Cened. practic. lib.1. quæſt.1. num.35. Gonzal. gloſ.6. num.255. Azorin. ſtitut. moral. par.2. lib.7. capit.4. quæſt.3. verſ. ſexta cauſa, Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib.30. tract.3. num.54. verſ. quarta, Stephan. Quaranta verbo reſidentia pagina 444. Stephan. Gratian. diſt. capit.166. numero 20.* vbi etiam reſoluit quod hodiè non poterit Epiſcopus Canonicos ab Eccleſia extrahere pro ſuo ſeruitio inſpecta vbertate reddituum Epiſcopatuum, & multitudine peritorum.

144 Ordinarius poteſt excuſare à reſidentia in choro aliquem Canonicum, ſeu capellanum ex cauſa legitima comprehenſa in *cap. vnico de clericis non reſidentibus lib.6.* ſine conſenſu aliorum Canonicorum, ſeu capellanorum, quorum intereſſe videtur propter ius accreſcendi, quia id Concil. non derogat, nec requirit Capitulũ con-

consensum, ita decisum referunt *Garcia d.c.2.num.407. Armend.d.loco nu.85.*

145 Et Episcopus potest ob legitimam causam dare licentiam absentiæ quatuor mensium Canonicis, referunt decisum *Garcia dict.cap.2.num.408. Armendariz dicto num.86.*

146 Absens per annum à dignitatis, Canonicatus, seu præbendæ distributionibus est priuatus, & priuari debet dimidia parte fructuum; si vero perseuerauerit in absentia priuandus est non fructibus, sed beneficio, ita refert decisum *Armend.d.loco num.98.* & prius citandi sunt huiusmodi absentes, quare non debeant puniri secundum *Trid.sess.24.de reform. cap. 12.* & bonus iudex arbitrabitur quanto tempore valeat vltra tempus permissum absentes expectare antequam contra eos pœnas exequatur, ita etiam decisum referunt *Garcia dict. c.2.nu.145. Armendar.d.loco nu.108.& 109.* Item & Canonici, qui maiori seruitio Ecclesiæ, quam nouem mensium sunt adstricti ijsdem pœnis, de quibus in *Trident.d.c.12.* subiacent, si non residerint, *Garcia d.cap.2. nu.144. Armend.d.loco nu.107.*

147 Dispositio tex. *Concilij dict. cap. 12.* & pœna contra obtinentes Canonicatus, & non residentes non procedit in Canonico simplici carente præbenda, vt resoluit *Aloys. Ricci in praxi fori eccles iast. decis. 11. in 1. edit. & resolut.624. in 2. edit.*

148 Necessario seruandos esse pœnarum gradus præscriptos à *Concilio dict.cap. 12.* antequam deueniatur ad priuationem, alias esse nullam, fuit decisum *in Rota Romana coram Illustrissimo Seraphino in vna Salamantinen. del Petroso die 15. Decembris 1567.* testantur *praxis Archiepisc. Neapol.c.112. praxis noua Episc.par.2.cap.3.nu.9 vers. necessario.*

149 Vbi etiam asserit, quod citari debet huiusmodi non residens in persona ante priuationem, si sciatur vbi moretur, & si non sciatur citandus est per edictum publicum trina citatione, nec sufficeret vna citatio pro tribus, & aliter facta priuatio esset omninò nulla; intellige quando quis personaliter non potuit citari, vnica autem sufficit si personaliter fuit exequuta, ita *Rot. Rom. in vna Zamoren. capellaniæ lunæ 12. Junij 1589.* coram *Illustriss. Mantica*, quæ est impressa inter suas decisiones *decis. 67. numero quinto, vbi numero sexto*, asserit ex declarat, Illustriss. Cardin. decisum *Conc. dict. capit. 12. versic. præterea*, non afficere Episcopos, qui possunt procedere ad priuationem ob non residentiam, tametsi illa temporum interualla non fuerint obseruata.

150 Fructus præbendæ quibus Canonici, qui abfuerunt à seruitio Ecclesiæ vltra tres menses, priuandi sunt, applicandi in vsum Ecclesiæ, ac illius vtilitatem sunt, vt decisum referunt *Garcia dict.cap.2.nu. 146. Armendariz dicto loco nu.10.*

151 Posse tamen Episcopum hanc pœnam ante sententiam minuere, vel augere, sed non in totum tollere resoluunt *Garcia vbi supra n.150. Armendar.d.loco n.111.*

152 Distributiones tamen non seruientium, & non residentium proportionabiliter applicantur seruientibus, & residentibus vt tentum fuit in vna *Astoricen. residentiæ, lunæ die 6. Junij 1616.* coram *Reuerendiss. D. meo Coccino Rotæ Decano, & in vna Gerunden. distributionum, lunæ 16. Februarij 1604.* coram *Illustriss. Card. Bononiensi, nunc S.D.N. Greg. XV.* resoluunt *gloss. verbo pars dimidia in Clem.2. de ætate, gloss. verbo suspensos in Clem. 2. de vita, & honestate clericorum, Nau. in man, cap.25.nu.123. & de orat. cap.7.nu.34. & miscel.59. nu.9. Azori. instit. moral. part.2. lib.7. cap.7. q.8. & 9. Moneta de distribut. par.3.q.6.nu.16.*

153 Absens à seruitio suæ Ecclesiæ, ad effectum vt lucretur fructus, & distributiones, duo copulatiuè requiruntur videlicet iusta causa absentiæ, & licentia Ordinarij, iuxta tradita per *gloss. verbo Prælatorum in capit. relatum*, vbi *Abb. notab. 4. de clericis non resid.* & tenuit *Rota in vna Lecien. fructuum 21. Aprilis 1603.* coram *Illustriss. Pamphilio, & in Placentina salarij 7. Maij 1606.* coram *Reuerendiss. D. Penna Decano, & in vna Carthaginen. fructuum lunæ 2. Aprilis 1612.* coram *R. P. D. Pironano, & in vna Calaguritana fructuum, & distributionum, lunæ 26. Maij 1614.* coram *R. P. D. Vbaldo.*

154 Decisio *Concilij sess.22. de reformat. capit.* dum decidere videtur portionem distributionum ijs contingentem, qui non interfunt, applicari debere fabricæ Ecclesiæ quatenus indigeat, vel altari pro loco arbitrio Ordinarij repugnare videtur decisioni ipsiusmet *Concilij sess.21.cap.3.* sed *Nauar.d. miscel. 59. de oratione numero 9.* vtramque Concilij decisionem sic ad concordiam reducit: quod scilicet tex. *in dict.cap.3. sess.22.* loquatur tantum de distributionibus extraordinarijs, & improprijs, quæ de reditibus particularibus, dignitatum personatuum, & officiorum constituuntur, lucrifaciendæ ab eis solis, qui huiusmodi beneficia habent, implendo officia, & seruitia diuina eis ab Episcopo præscribenda, ac designanda. Aliud vero Decretum quod habetur *sess.21.cap.3.* intelligitur de distributionibus Ordinarijs, & proprijs, quæ constituuntur de fructibus communibus lucrifaciendæ ab obeuntibus communiter officia diuina, & ideò subdit *Nauar.* illas extraordinarias merito alijs non accrescere, quibus ordinariæ accrescunt, quoniam hæ de communibus fructibus constituuntur pro officijs communiter ab omnibus obeundis, illæ vero de fructibus particularibus præfatarum dignitatum, personatuum, & officiorum, pro officijs, ac seruitijs à solis ea obtinentibus, faciendis, & obeundis: hanc *Nauar.* ad vtrumque decretum conciliationem post *Phuiarch.* sequuntur *Galet. in margarita casuum conscientiæ verbo officium diuinum pagina 190. Fusc. de visitat. lib.1. cap.15. numero 25. Azori. instit. moral. part.2. lib.7. capit.7. quæst.8. Campan. in diuersorum iuris canon. rub.7. capit.6. numero 15. vers. consului, Moneta de distribui. quotid. part.3. quæst.6. num.29.* Sed melius dic *d. capit.3. sess.22.* loqui in dignitatibus à quibus Ordinarius tertiam partem fructuum in distributiones quotidianas conuertendo separare potest, & dato, quod distributiones quotidianæ nun sint tenues, & in odium obtinentium dignitates, & negligentium residere, & quando illa tertia pars ita subtracta per non seruientes amittitur, locis pijs est applicanda. At vero *cap.3 sess.21.* loquitur solum quando distributiones ita sunt tenues, vt negligantur, & hoc casu tertia fructuum pars ita separata, & in distributiones ab Ordinario conuersa, si per non seruientes amittatur, proportionabiliter seruientibus accrescit, refert decisum *Nicol. Garcia de benefic. part. tertia, capit. secundo, numero 465.* declarasse Sacram Congregationem testatur *Rota in vna Astoricen. Residentiæ, lunæ die 6. Junij 1616. coram Reuerendissimo Domino meo Coccino Rotæ Decano.*

155 Auditores Rotæ Romanæ consequuntur fructus, & distributiones suarum præbendarum in absentia, ac si actualiter residerent, ex *Bulla Clement. VII.* incipit,

ineipit. *ſonuenit*, prout tradit *Lel. Zecbi. in Republ. eccleſ. par. 11. num. 2.*

156 Inquiſitores hæreticæ prauitatis habentur in ſuis præbendis, & dignitatibus pro præſentibus, & reſidentibus, & percipiunt integros fructus ſuarum præbendarum, ſimul cum diſtributionibus quotidianis ex priuilegio ſpeciali fauore Fidei à *Paulo III. & Pio V. Pontif. Maximis* conceſſo, referunt *Rojas de priuilegijs Inquiſit. num. 420. & in tractat. de haret. ſingul. 96. Armendariz in addit. ad recopil. legum Nauarræ. lib. 2. tit. 23. lib. 2. §. 2. de reſidentia, vel abſentia Canon. num. 71. Nicol. Garcia d. cap. 2. num. 356. Spino in Speculo teſtament. gloſſ. 3. princip. numer. 78.* vbi etiam reſoluit hoc priuilegium competere etiam habentibus beneficia curata, cuius contrarium verius eſſe reſoluit *Ceuall. communium contra communes quæſt. 585. nume. 12.* & dixi in hac *Alleg. num. 87.*

157 Collector generalis Cameræ Apoſtol. Subcollectores, Aduocati, Procuratores. Fiſcales, & Notarij in cauſis ſpoliorum, & iurium præfatæ Cameræ, eorum officio durante, lucrantur diſtributiones quotidianas in abſentia, ex *Bulla Sixti V. Romæ in monte Quirinali ſub Annulo Piſcatoris die 8. Maij 1590. ſui Pont. anno ſexto, Monet. p. 2. q. 11. nu. 111.*

158 Concilio generali intereſſentes lucrantur diſtributiones quotidianas, vt per *Rebuff. in praxi parte tertia, titulo de diſpenſatione, de non reſiden. num. 34. Salzed. ad Berna. in praſt. cap. 52. lit. C. verſ. quartus caſus.* Sic etiam qui tanquam Theologus, vel Canoniſta Concilio intereſt nomine ſui Capituli ab eo miſſus, eaſdem diſtributiones lucratur, vt tenet *Monet. de diſtribut. quotid. p. 2. q. 11. num. 91.*

159 Canonici miſſi ab eorum Epiſc. ad viſitanda limina Apoſtolorum eorum nomine, vel comitantes ipſos Epiſcopos ad eadem limina ex Conſtit. *Sixti V.* diſtributiones quotidianas lucrantur, prout deciſum refertur *Aloyſ. Ricci. in praxi rerum fori eccleſ. deciſ. 498. in 1. edit. & reſolut. 389. num. 3. in 2. edit. Armendariz d. loco numer. 62. Nicol. Garcia d. cap. 2. num. 349. Monet. d. par. 2. q. 8. num. 23. Franc. Leo in theſauro fori eccleſ. part. 3. c. 2. numer. 23.*

160 Pœnitentiarius interim dum Confeſſiones audit cenſetur pro præſente in choro, nec amittit diſtributiones, *Concil. Trid. ſeſſ. 22. de reform. c. 8. Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 389. nu. 5.* & adde quæ dixi agendo de Pœnitentiario in Cathedrali Eccleſia conſtituendo.

161 Examinatores beneficiorum à Synodo diœceſana el. cti, ſi cauſa examinis abſunt à choro lucrantur diſtributiones quotidianas, prout deciſum refert *Lel. Zech. de Repub. eccleſiaſt. tit. de beneficiatis num. 13.* Sed verius credo huiuſmodi examinatores dum ea de cauſa à choro abſunt cum non Eccleſiæ ſuæ, cui ſunt adſcripti, ſed dumtaxat Eccleſiæ ſuæ Ciuitatis, ac diœceſ. ſeu Epiſcopi ſui deſeruiant, non debent quotidianas diſtributiones percipere, niſi huiuſmodi examinatoribus examinis cauſa abſentibus illæ concedantur, vel ex ſpeciali priuilegio, vel ex conſuetudine legitimè præſcripta, vel denique ex ſtatuto Capituli, & Eccleſiæ proprix, prout tenet *Monet. diſt. part. ſecunda quæſt. 11. num. 61.*

162 Animarum curam exercentes, quæ illi Eccleſiæ, vbi ſunt Canonici, imminet, dum ſunt in actu adminiſtrandi Sacramenta, vel alia exercendi, quæ ſpectant ad ipſam, curam, diſtributiones, quotidianas lucrantur, & tanquam præſentes in choro habentur, *Armendar. d. loco nu. 57. Aloyſ. Ricci. d. reſolut. 389 nu. 4. Nicol. Garc. d. c. 2. nu. 335. Franc. Leo d. c. 2. nu. 24.*

163 Viſitans Eccleſiam, iura vel redditus ſuæ præbendæ, percipit diſtributiones quotidianas, cum viſitando prædicta iura, & loca ſeruiat Eccleſiæ in re vtili, *Monet. diſt. part. 2. q. 11. num. 63.* & vide quæ ſupra hac *Alleg. num. 126.*

164 Senex beneficiarius non aſſiſtens diuinis officijs (ſi aliàs reſidere ſolitus erat) habet diſtributiones, quando ſenio ita confectus eſt, vt non poſſit commodè perſonaliter Eccleſiæ deſeruire, ita referunt deciſum *Hojed. de incompatib. benefic. par. 1. cap. 17. num. 17. Menoch. de arbitr. caſu 60. nu. 10. Monet. d. p. 2. q. 7. Armendar d. loco num. 76. Aloyſ. Ricc. de reſolut. 389. num. 7. Franc. Leo d. cap. 2. num. 27.*

165 Obſes datus ab Eccleſia, aut etiam repræſaliarum cauſa captus, & detentus, quotidianis diſtributionibus priuandus non eſt *Monet. p. 2. q. 5. nu. 56. cum ſeqq.*

166 Infirmus, qui perſonaliter diuinis officijs adeſſe non poteſt, quotidianas percipit diſtributiones in abſentia *c. 1. de clericis non reſid. in 6. Con. lib. 3. var. c. 13. num. 8. Duenb. regul. 206. verſ. limita 7. Oieda diſt. c. 17. nu. 15. Nauar. conſ. 2. nume. 3. de cler. non reſid. Selu. de benefic. par. 4. quæſt. 6. nu. 9. Fuſch. de viſitat. l. 1. cap. 15. nu. 25. verſ. & infirmo, & c. 20. num. 26. Gutier. canon. lib. 1. cap. 1. num. 140. Spino in ſpeculo teſtam. gloſſ. 9. prine. nu. 30. Franc. Leo in theſauro fori eccleſiaſt. p. 3. cap. 2. nu. 27. praxis noua epiſcop. p. 2. c. 3. nu. 9. verſ. infirmus, Armend. d. loco nu. 75. Monet. d. p. 2. q. 6. nu. 7.* & tenuit *Rota in vna Hiſpalen. diſtributionum veneris 2. Maij 1603.* coram *Reuerendiſſimo Domino meo ſoccino Rotæ Decano.*

167 Intellige procedere ſi ſolitus erat reſidere, & intereſſe diuinis officijs dum bene valebat, ſecus vero ſi huiuſmodi ęgrotus dum ſanus erat horis canonicis intereſſe non ſolebat, tunc enim infirmitas illius non iudicatur pro præſentia, & intereſſentia, cum eo caſu ipſa infirmitas non præſtiterit cauſam abſentiæ, ita tenuit *Rota in Hiſpalen. diſtributionum*, & reſoluunt *Corſet. ſing. 152. incip. an quilibet infirmus, Nau. de horis canon. c. 11. à num. 9. Con. d. num. 8. verſ. ſexta, Spino d. gloſ. 9. num. 30. verſ. ſed tenendum, Henriq. in ſum. lib. 13. cap. 13. num. 4. in fine in commento lit. T. Fr. Emman. in ſumm. p. 1. cap 33 numer. 6. Monet. d. part. 2. quæſt. 6. num. 21. Ialdaſ. Pereira de renouat. emphyt. quæſt. 5. numero 23. verſ. vnde ſi Canonicus. Bonacina de cenſuris diſput. 1. quæſt. 2. puncto 4. numero quinto in fine, Gutier. diſt. capit. 1. numero 138.* vbi *numer. 139.* aſſerit tunc demum infirmum conſequi debere diſtributiones quando præſens eſt in loco, vbi eſt Eccleſia, vel ſi extra illam abſens ex legitima cauſa infirmus ſit, de quo latè *Monet. diſt. quæſtion. 6. à num. 19.*

168 Intellige etiam procedere ſupradictam reſolutionem etiamſi quis propria culpa in morbum inciderit, *ſon. diſt. num. 8. verſ. 7. Fuſc. diſt. cap. 20. numer. 26. Gutier. diſt. cap. 1. numero 138. Fr. Emman. diſt. cap. 33. numer. 6. verſ. de aqui ſe infiere, praxis epiſcop. par. 1. verbo diſtributiones §. 3. verſ. ſexto debentur, & Monet. d. q. 6. à num. 12. Azori. inſtit. moral. part. ſecunda, lib. 7. caput. 7. quæſt. 11.*

169 Vbi idem dicit de eo, qui ex culpa vulnus accepit. Intellige quoque procedere non modo in eo, qui vere morbo detinetur, ſed etiam qui tuędę valetudinis cauſa cum phyſici conſilio medicinam ſumit *Iacob. de Graffis in deciſ. aureis part. 2. lib. 3. capit. 15. numero 10. Azori. diſt. caput. 7. quæſtion. 10. Monet. diſt. quæſtion. 6.*

*num.*8. vbi *num.*10. ampliat habere locum ſi oporteat huiuſmodi clericum alio ſe conferre acquirendæ ſanitatis cauſa, puta ad balnea, vel ad celeberrimum aliquẽ medicum, vel etiam, vt cœli ſibi officientis inclementiam effugiat, & ad ſalubrius ſe transferat.

170 Peſtis cauſa, qui abfuerint diſtributiones quotidianas non lucrantur, niſi probetur legitima conſuetudo, quod diſtributiones huiuſmodi darentur abſentibus ex iuxta cauſa, reſoluunt *Couar. dict. nu.*8. *uerſ. nono*, *Ripa de peſte cap.*1. *num.*145. & referunt deciſum *Moneta dict. par.*2. *q.*5. *num.*76. *Armendariz dicto loco num.*74. *Nicol. Garcia dict. cap.*2. *num.*362. Illud autem hic adnotandum eſt antequam diſcedat beneficiarius propter peſtem, facultatem à Superiore petere debere, ſi facilè peti poſſit, non eſſe autem neceſſe eam obtinere, vt ſatis probat *Ripa dict. capit.*1. *numero* 140. *& ſequentes*. Si vero aliquis peſte, lepra, vel alio morbo contagioſo à ciuitate abeſſe iubetur, interim nullum damnum ſentire debet, cum inuitus ſine culpa abſit, ita *Moneta d. par.*2. *q.*6. *num.*11.

171 Abſentes pro vtilitate Eccleſiæ diſtributiones quotidianas non amittunt, præcipuè ſtante conſuetudine quod Canonicus miſsus à Capit. pro aliquo ſeruitio ipſius Eccleſiæ, ſeu Capituli percipiat omnes fructus & quotidianas diſtributiones, vt per *Couarr. d. numero* 8. *verſic.*8. *Duenb. reg.*206. *limitat.*6. *Lal. Zechi. de republ. eccleſ. c.*24. *nu.*6. *uerſic. quando*, *Nau. conſ.*10. *à num.*4. *de clericis non reſiden. Seraph. Rot. Rom. deciſ.*1239. *par.*2. & in Sacra Congreg. deciſum referunt *Armendar. d. loco num.*73. *&* 95. *Nicol. Garcia. d. c.*1. *num.*362. & bis fuiſſe in *Rota* reſolutum aſserit *Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ.*498. *in prima edit. & reſolut.*389. 2. *in ſecunda edit.*

172 Et clerico abſenti à ſeruitio Eccleſiæ ex iuſta cauſa, & pro defenſione iurium ipſius eccleſiæ, vel ſui beneficij, debentur fructus, & diſtributiones per text. *in cap. ex parte, il ſecondo, de clericis non reſid.* reſoluit *Couar. d. num.*8. *verſic. decimo*, & fuit dictum in vna *Salamantina cenſurarum* 28. *Nouemb.*1594. *coram Illuſtriſſimo Cardinali Seraphino*, quæ eſt, *deciſ.*1098. *num.*5. *par.*2. *impreſſis*, & in *Aſten. fructuum* 15. *Martij* 1613. coram *Reuerend. P. D. Manzanedo*, & in *ſalaguritana fructuum, & diſtributionum Lunæ* 26. *Martij* 1614. *coram Domino Ubaldo.*

173 Excommunicatus pro cauſa Eccleſiæ, & defenſione ipſius iurium, lucratur (etſi diuinis non interſit) fructus, & diſtributiones beneficij, *Gutier. Canon. lib.*1. *cap.*1. *nu.*142. *&* 147. inferens *num.*150. eas pari ratione lucrari prouiſores, & officiales generales à Capitulo Sede Epiſcopali vacante deputatos, ſi excommunicentur ob cauſam officij, cuius eſt iuriſdictio, quam exercent.

174 Excommunicatus inique diſtributiones quotidianas exigere poteſt, cùm eo tempore, quo excommunicatio iniuſta in eum lata fuit, præſens erat in loco beneficij ſui, eratque ſolitus diuinis officijs ante impedimentum excommunicationis adeſſe, docent *Couar. d. numero* 8. *verſicul. cæterum*, *Petr. Nauarr. de reſtitution. lib. ſecundo capit.*2. *num.*238. *Fr. Emmanuel d. cap.*33. *nu.*6. *Perez l.*1. *verſicul. aduertendum tamen eſt, titul.*5. *lib.*8. *Ordin. pag.*175. *Suar. de alimentis titul.*1, *quæſt.*82. *numero* 15. *verſic. alias ſecus*, *Gutier. d. cap.*1. *num.*137. *Monaſt. d. par.*2. *quæſt.*15. *d. nume.*32. *Henriq. lib.*13. *numero* 4. *in fine*, *Sayro de cenſuris libro ſecundo capit.*3. *nume.*27. *Bonacina eodem tractatu diſput.*2. *quæſt.*2, *puncto* 4. *§. ſecundo*, *numero* 5. *Aula eodem tractatu par.*2. *diſput.*6. *dub.*1. *concluſ.*1.

175 Suſpenſus iniuſte ſiue ab officio, ſiue à beneficio, recuperat diſtributiones quotidianas *Moneta d. p.*2. *q.*15. *nu.*42. *praxis nova epiſcop. p.*2. *c.*3. *nu.*9.

176 Interdictus iniuſte, vel nulliter ab ingreſſu Eccleſiæ recuperat quotidianas diſtributiones conſtito de iniuſtitia, vel nullitate, *Moneta dict. par.*2. *quæſt.*15. *à nu.*46. *& par.*3. *quæſt.*5. *num.*46. Et interdicta eccleſia, vel polluta beneficiatus, qui conſueuerat in ea reſidere, & non dedit cauſam interdicto cõſequitur diſtributiones quotidianas, *Moneta eadem par.*2. *quæſt.*16. *numer.*29. Penſio impoſita ſuper canonicatu, dum canonicus fuit ſuſpenſus, debet ſolui per Capitulum, vbicunque portio Canonici ſuſpenſi ſpectat ad Capitulum per ius accreſcendi, ſecus vero ſi portio ſpectet ad Capitulum per ius non accreſcendi, tenuit *Rota in vna Colimbrien. penſionis, Veneris* 28. *Ianuarij* 1605. *coram Illuſtriſſimo Domino meo obſeruandiſſimo Cardinale Millino*, vbi etiam quod penſionarius, quando penſio eſt impoſita ſuper diſtributionibus quotidianis, & Canonicus fuit ſuſpenſus, duplicem habet viam, vel dirigendo actiones contra Canonicum ſuſpenſum, vel cõtra Capitulum, quod diſtributiones percipit.

178 Incarceratus iniuſte, & abſque legitima cauſa, ſemota quacunque conſuetudine in contrarium, percipere debet diſtributiones quotidianas, *Con. d. numer.*8. *verſicul. vndecimo*, *Armendariz dicto loco num.*77. *Nau. conſ.*9. *de clericis non reſiden. Lal. Zechi. de Republ. Eccleſ. cap.*24. *numero ſexto, verſicul. ſexto debentur*, *Azori. inſtit. moral. par.*2. *lib. ſeptimo capit.*7. *quæſt.*2. *praxis Epiſc. pag.*1. *verbo diſtributiones*, *§.*8. *Ceuall. communium contra communes, quæſt.*585. *numero decimo quinto. Garcia dict. cap. ſecundo num.*363. *Gonzalez. ad regul.*8. *Cancell. gloſ.*5. *§.*9. *nu.*15. *&* 118. *Moneta dict. parte* 2. *quæſt.*5. *nu.* 80.

179 Epiſcopus non poteſt cogere obtinentes beneficia ſimplicia aliquod perſonale ſeruitium ſuis beneficijs impendere, cum ex antiquiſſima Eccleſiæ conſuetudine, non niſi ad officium recitandum teneantur, ita deciſum referunt *Nicol. Garcia d. c.*2. *nu.*9. *Armendar. dict. loco num.*202. *&* 205. Tenentur vero ad inſeruiendum illis per alios, qui approbati ſint ab Ordinarijs, cum mens non fuerit *Pij Quintri in Bulla de reſidendo edita* 8. *Iulij* 1569. incip. *ſapientes*, cogere habentes beneficia ſimplicia in eis reſidere, ita *Nicol. Garcia d. num.*9. *Armendar. d. loco nu.*204. Nihil tamen innouandum in huiuſmodi beneficijs ſimplicibus, quæ etiam clericatus nuncupantur, in eccleſijs parochialibus, vel alibi conſtitutis, quorum fructibus poſſeſſores gaudent, nullum ſeruitium nec per ſe, nec per ſubſtitutos præſtando, vt poſſint cogi, vel per ſe ipſos, vel per ſubſtitutos inſeruire, ſi tanto tempore poſſeſſores non ſunt coacti ad aliquid iſtorum, nec apparet quod ad certum ſint obligati, ſatis ſi dicant horas canonicas, referũt deciſum *Garcia dict. capit.*2. *num.*9. *in* 6. *declar. Armendar. dict. loco num.*206.

S V M M A R I V M.

1 *Vicarium qualem debeat Epiſcopus aſſumere, oſtenditur.*
2 *Exterus non expedit eligi ad vicariatum.*
3 *Epiſcopus non poteſt creare vicarium ante apprehenſionem poſſeſſionis epiſcopatus.*
4 *Laicus non poteſt eſſe Epiſcopi Vicarius.*
5 *Vicarius Epiſcopi debet habitum clericorum deferre.*

6 Cle-

6 *Clericus coniugatus non poteſt eſſe Epiſcopi Vicarius, etiamſi cum vnica, & virgine contraxiſſet, & habitum, & tonſuram portaſſet.*

7 *Laicus poteſt conſtitui vicarij aſſeſſor, & conſultor, etiam in cauſis criminalibus contra clericos.*

8 *Laicus nec minister iudicis eccleſiaſtici, cum aſſiſtentia alicuius clerici poteſt cognoſcere de cauſis clericorum.*

9 *Laicus poteſt deputari vicarius Epiſcopi, tantum in temporalibus.*

10 *Laicus poteſt eſſe Epiſcopi vicarius ex diſpenſatione Summi Pontificis.*

11 *Bigamus Epiſcopi vicarius eſſe non poteſt, etiamſi effectus ſit clericus, niſi prius ſolutus fuerit ab impedimento bigamiæ.*

12 *Monachus, vel religioſus poteſt ab Epiſcopo cum conſenſu Abbatis, vel Superioris vicarius creari.*

13 *Monachus ſi illegitimus ſit, quamuis profeſſione legitimatus fiat, vicarij officium exercere non poteſt.*

14 *Monachi Ordinum Mendicantium profeſſi, aut in ſtrictiori religione exiſtentes, ab Epiſcopo vicarij inſtitui non poſſunt.*

15 *Vicarij in iure tripliciter accipiuntur.*

16 *Vicarij legitimi, ſeu nati dicuntur, qui à lege ipſa conſtituti ſunt, veluti Archidiaconus, & Archipresbyter.*

17 *Archidiaconi ipſo iure abſque aliquo facto Epiſcopis abſentibus, & eorum officialibus, vicariorum munus exercent, dimiſſorias literas ad ſuſcipiendos Ordines, ac monitoria concedunt.*

18 *Foranei vicarij appellantur illi, qui extra ciuitatem, in qua eſt Epiſcopi ſedes, iuriſdictionem exercent.*

19 *Datiui vicarij, ſeu conſtituti Generalis appellantur hi, quos Epiſcopus creauit, vt eius vices gererent in eodem tribunali, & loco, in quoipſe ius dicere conſueuit.*

20 *Nati vicarij, id eſt, Archidiaconi, vel Archipresbyteri ordinariam habent iuriſdictionem, inferiorem tamen illa, quam habet Epiſcopus, & ideo ab illis ad Epiſcopum appellatio deferunt.*

21 *Appellatio audienda à vicario foraneo ad Epiſcopum dubitatur, pro vtraque parte referuntur Doctores.*

22 *Appellationem à vicario foraneo Epiſcopi ad ipſum Epiſcopum tanquam probabilius amplectitur.*

23 *Foraneus Epiſcopi vicarius delegata ab Epiſcopo iuriſdictione fruitur.*

24 *Vicarius Epiſcopi generalis in ciuitate tantum conſtitutus, vti foraneus regulatur.*

25 *Officialis, verbum ſimpliciter prolatum quando ad foraneū, vel generalem ſit referendum, oſtenditur.*

26 *Vicarij Epiſcopi generales ordinariam habent iuriſdictionē.*

27 *Vicegerentes alterius Magiſtratus ordinarij iudices ſunt.*

28 *Vicarij correctorum, Epiſcoporum, ſeu aliorum magiſtratuum ab ipſo Principe, ſeu lege auctoritatem ad id tribuente conſtituti cenſentur.*

29 *Vicarij iuriſdictionem habent ratione officij, & tituli vicariatus.*

30 *Vicarium Epiſcopi generalem delegatam habere iuriſdictionem, qui teneant.*

31 *Iuriſdictio eadem penes duos inſolidum eſſe non poteſt.*

32 *Iuriſdictio ordinaria ea dicitur, quæ à lege datur, & deſcendit.*

33 *Iuriſdictio ordinaria perpetua eſt.*

34 *Vice alterius fungens nihil proprium habet, ſed delegata vtitur iuriſdictione.*

35 *Iuriſdictio ordinaria mortuo adhuc concedente permanet, delegata vero re integra morte delegantis expirat.*

36 *Ordinarij iudices qui dicantur?*

37 *Argumentum de iuriſdictione ad dominium non recte deducitur.*

38 *Duo inſimul eandem rem, & eodem modo inſolidum poſſidere non poſſunt, non ita ſi diuerſo modo, & diuerſis reſpectibus.*

39 *Dominium eiuſdem rei diuerſis reſpectibus inſolidum penes duos ſtare poteſt.*

40 *Vicarij ab Epiſcopis permiſſione, auctoritate Pontificum nominati, ab ipſis Pontificibus electi cenſentur.*

41 *Omnis res per quaſcunque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſoluitur.*

42 *Vicem alterius gerens in eodem tribunali Ordinarius eſt.*

43 *Datur differentia inter titul. ff. de officio delegati, & titul. ff. de officio eius, cui mand. eſt iuriſd. & inter titul. Cod. eod.*

44 *Vicarius protinus quod ab Epiſcopo conſtituitur, accipit à lege iuriſdictionem.*

45 *Appellationis ſubſtantia exigit, vt de inferiori ad ſuperiorem deferatur, non ad æqualem, vel ad eundem.*

46 *Appellatio de vicario generali Epiſcopi ad ipſum Epiſcopum non datur.*

47 *Pontifex Summus Chriſti Vicarius eſt.*

48 *Appellatio de vicario Epiſcopi ad Epiſcopum, etiam partibus conſentientibus non datur, imo proceſſus inde ſequutus nullus & inefficax eſt.*

49 *Supplicatio non datur de ſententia Vicarij ad Epiſcopum, niſi in reſtitutionis remedio ſuam fundet intentionem.*

50 *Appellatio datur ad Epiſcopum ab interloquutoria vicarij.*

51 *Iudex decretum, quod interloquendo pronunciauit, mutare, ſeu emendare poteſt, non ſolum ſemel, ſed millies.*

52 *Appellatio cauſarum, quæ in generali vicariatus commiſſione non continentur, datur de vicario ad Epiſcopum.*

53 *Vicarius & officialis in quo differant.*

54 *Vicarium generalem debet Epiſcopus creare peritum in iis, quæ ad ſuum munus exercendum pertinent.*

55 *Mandatum in ſcriptis reſtitui munus debet Epiſcopus vicario dare.*

56 *Forma vicariatus qualis.*

57 *Vicarius generalis is tantum dicitur, qui in ſpiritualibus & temporalibus eſt creatus ſecundum vnam opinionem, ſufficit tamen ſecundum alteram verſionem, quod conſtituatur in ſpiritualibus.*

58 *Vicario ſecundo creato primus cenſetur reuocatus.*

59 *Conceſſio generalis vicarij non continet ea, quæ ſpecialem requirunt mandatum.*

60 *Beneficia conferendi poteſtas non conceditur in generali vicariatus commiſſione.*

61 *Vicariam perpetuam non poteſt vicarius ex generali vicariatus commiſſione conferre.*

62 *Beneficia conferendi data vicario ſpecialiter facultate, non intelligitur conceſſa poteſtas conferendi ea beneficia, quæ Epiſcopus iure ſpeciali, aut priuilegio conferre poteſt.*

63 *Beneficia conferendi conceſſa negotio ſpecialis poteſtas eſt late interpretanda.*

64 *Beneficia conferendi ſpeciali vicario data poteſtate, intelligitur data poteſtas commendandi.*

65 *Epiſcopus etiam data facultate vicario conferendi beneficia poteſt præuenire.*

66 *Reſignationem beneficiorum ſine ſpeciali mandato vicarius admittere & approbare non poteſt.*

67 *Reſignationes admittendi data facultate abſolute & ſimpliciter, non intelligitur data facultas reſignata beneficia conferendi.*

68 *Reſignationes factas cauſa permutationis facultatem habens vicarius approbandi, non poteſt reſignata beneficia permutantibus conferre.*

69 *Mandatum ſpeciale requiritur beneficiorum collatione.*

70 *Confirmare electos, & inſtituere præſentatos abſque conceſſione poteſt vicarius.*

71 *Beneficium ſupprimere abſque ſpeciali mandato non poteſt vicarius.*

72 *Beneficia unire, revocare uniones, & Eccleſias dividere ſine ſpeciali conceſſione non poteſt vicarius.*

73 *Coadiutores vicarios imperitis Rectoribus Eccleſiarum ſine ſpeciali conceſſione non licet vicario deputare.*

74 *Jus patronatus ex cauſa donationis, fundationis, vel conſtructionis alicui reſervare ſpeciali conceſſione non poteſt vicarius.*

75 *Juri ſpatronatus donationi decretum, ſeu auctoritatem interponere ſine ſpeciali mandato non poteſt vicarius.*

76 *Parochias nouas ſine ſpeciali Epiſcopi licentia non valet vicarius erigere.*

77 *Penſionem ſuper beneficiis, ubi Epiſcopus poteſt, ſine eius ſpeciali mandato nequit Vicarius imponere.*

78 *Oeconomum Eccleſiæ vicarius conſtituere non poteſt, niſi Epiſcopi ſpeciale accedat permiſſum.*

79 *Deponere à beneficijs, officijs, aut Ordine ſine ſpeciali Epiſcopi licentia non poteſt vicarius.*

80 *Dignitatis creationi à Canonicis factæ non poteſt vicarius generalis Epiſcopi auctoritatem interponere.*

81 *Eccleſias vetuſtate collapſas, quas ob earum, & parochianorum inopiam nequeunt reſtaurari, in matrices, vel alias vicinniores abſque ſpeciali mandato vicarius Epiſcopi transferre non poteſt.*

82 *Præſentare non poteſt vicarius generalis ad beneficium juris patronatus ad Epiſc. præſentationem pertinens, abſq; eius ſpeciali mandato.*

83 *Ordines Epiſcopales ea, quæ fuerint, exercere non poteſt vicarius, etiamſi Epiſcopus ſit ex generali commiſſione.*

84 *Ordines Epiſcopales ea, quæ ſunt, præter ſpeciale ſui Epiſcopi mandatum, committere non poteſt vicarius, etiam Epiſcopus, alteri Epiſcopo.*

85 *Hæreſis crimen ſine peculiari commiſſione vicarius Epiſcopi non punit.*

86 *Abſolvere à crimine hæreſis, etiam de licentia Epiſcopi non poteſt vicarius generalis.*

87 *Pœnitentias publicas imponere, aut pœnitentes reconciliare ſine ſpeciali mandato vicario generali non licet.*

88 *Voluntatem puellæ habitum regularem ſuſcipere, aut profeſſionis votum emittere volentis ex generali commiſſione Vicarius explorare non poteſt.*

89 *Ædificationi monaſterij per teſtatorem relicti, aſſenſum, & auctoritatem vicarius generalis Epiſcopi ſine eius licentia interponere nequit.*

90 *Indulgentias prætextu generalis commiſſionis vicarius generalis concedere nequit.*

91 *Confeſſionis audiendæ facultatem, ſeu licentiam vicarius generalis Epiſcopi ex generali conceſſione aliis concedere non poteſt.*

92 *Confeſſiones fidelium ex vi mandati generalis poteſt Vicarius generalis audire, ſi ſit ſacerdos.*

93 *Monachis licentiam cauſa ſtudiorum proficiſcendi imperiri non poteſt Vicarius generalis prætextu commiſſionis generalis, in locis, in quibus Epiſcopus loco Abbatis eſt.*

94 *Matrimoniales cauſas cognoſcere, aut eas tractare ex vi generalis commiſſionis Vicarius generalis Epiſcopi non poteſt.*

95 *Matrimonij monitionibus etiam juſta cauſa intercedente diſpenſare non poteſt Vicarius generalis abſque ſpeciali Epiſcopi aſſenſu.*

96 *Interdicta relaxare non poteſt Vicarius generalis niſi ſpeciali mandato.*

97 *Dimiſſorias, ſeu commendatitias litteras ad Ordines ſuſcipiendos clericis ſuæ diœceſis non poteſt Vicarius generalis concedere, niſi Epiſcopo in remotis agente.*

98 *Epiſcopus in remotis agere quando dicatur.*

99 *Subſtituere alium Vicarium generalis Vicarius non poteſt, niſi Epiſcopi ſpecialis licentia præcedat.*

100 *Vicarius conſtitutus ab Epiſcopo cum facultate, & clauſula ſubſtituendi, non poteſt facere alium Vicarium, niſi ſubſtitutus ad modicum tempus.*

101 *Vicarius generalis poteſt unam, vel plures cauſas delegare ex vi commiſſionis generalis.*

102 *Viſitare diœceſim abſque ſpeciali licentia non poteſt Vicarius generalis.*

103 *Synodum diœceſanam congregare citra ſpeciale mandatum non poteſt Vicarius generalis Epiſcopi.*

104 *Defunctorum pias voluntates exequi non poteſt Vicarius generalis, niſi ſpecialis facultas ab Epiſcopo fuerit conceſſa.*

105 *Vicarius generalis ex officio poteſt compellere ad exequendas pias defunctorum voluntates fideicommiſſarios, & executores latos.*

106 *Alienationibus, ſeu tranſactionibus rerum Eccleſiarum Vicarius generalis abſque ſpeciali mandato decretum interponere non poteſt.*

107 *Abſolvere ab irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto proenientibus ſine particulari conceſſione Vicarius generalis non poteſt.*

108 *Reſtitutionis in integrum cauſam tractare Vicarius generalis non poteſt.*

109 *Juramentum purgationis Canonicæ non defertur Vicario ſine mandato.*

110 *Appellationis omiſſo articulo conſentire non poteſt Vicarius generalis, ut Metropolitanus cognoſcat in principali negotio.*

111 *Delegata ſpecialiter Epiſcopo Vicarius generalis cognoſcere non poteſt.*

112 *Feudales cauſas, niſi ſpeciale adſit mandatum, Epiſcopi Vicarius cognoſcere non poteſt.*

113 *Exemplum ex originali ſumptum, ut eandem vim, & auctoritatem cum originali habeat, Vicarius generalis auctorare non poteſt.*

114 *Repreſſalias ſine ſpeciali mandato concedere non poteſt Vicarius generalis.*

115 *Excommunicationes ad finem revelationis pro rebus deperditis, ſeu ablatis ſine ſpeciali facultate non poteſt decernere generalis Vicarius.*

116 *Abſolvere à caſibus reſervatis per ipſum Epiſcopum ex generali conceſſione non poteſt Vicarius generalis.*

117 *Cauſas criminales, niſi ſpecialiter commiſſæ fuerint Vicarius generalis expedire non poteſt.*

118 *Abſolvere condemnatum inquiſitum vicarius generalis non poteſt.*

119 *Confiſcare clericorum bona non poteſt vicarius generalis.*

120 *Pœnas corporales in pecuniarias non poteſt convertere vicarius generalis.*

121 *Diſpenſare non poteſt vicarius generalis ex generali vicariatus mandato.*

122 *Charitativum ſubſidium vicarius generalis imponere non poteſt, niſi hoc ſit ſibi ab Epiſcopo ſpecialiter demandatũ.*

123 *Quartam decimarum, mortuariorum, & ſynodaticum vi-*

-carius generalis abſque ſpeciali mandato imponere non poteſt.

124 *Clauſula generalis (& ad omnia alia etiamſi exigant ſpeciale mandatum) comprehendit caſus, quos Vicarius generalis expedire non poteſt abſque Epiſcopi aſſenſu.*

125 *Epiſcopus an teneatur vicarium ſibi conſtituere? oſtenditur.*

126 *Epiſcopus poteſt binos principales vicarios creare, ut cauſarum expeditioni facilius conſulatur.*

127 *Vicarius generalis dicitur ille, qui conſtitutus eſt cum generali poteſtate in loco, ubi Epiſcopus ſedem habet.*

128 *Complutenſis vicarius generalis non eſt, quia nec creatus eſt, nec reſidet ubi Epiſcopus ſedem habet.*

129 *Epiſcopus duarum dioceſum etiam æque principaliter unitarum, non poteſt duos vicarios generales conſtituere in principalibus locis predictarum dioceſum.*

130 *Vicarius conſtitutus in una dioceſi cenſetur etiam in altera ſibi unita conſtitutus.*

131 *Dioceſes duæ, etiam æque principaliter unitæ reſpectu Epiſcopi reputantur una.*

132 *Vicarius Epiſcopi, quia eſt conſtitutus in dignitate, poteſt eſſe Papæ delegatus.*

133 *Dignitas eccleſiaſtica eſt rerum eccleſiaſticarum adminiſtratio cum iuriſdictione.*

134 *Vicarius Epiſcopi habet iuriſdictionem rerum eccleſiaſticarum.*

135 *Prælatus dicitur vicarius Epiſcopi ratione iuriſdictionis, quam habet cum adminiſtratione.*

136 *Vicarius Epiſcopi poteſt eſſe executor gratiarum beneficialium, quæ expediuntur in curia Romana, & conſervator.*

137 *Vicarius Capituli Sede vacante poteſt eſſe delegatus Papæ, ac gratiarum beneficialium executor.*

138 *Vicarius Epiſcopi electi, & confirmati, licet non dum conſecrati, poteſt eſſe Papæ delegatus.*

139 *Vicarius foraneus non poteſt eſſe delegatus Papæ.*

140 *Vicarij foranei dicuntur potius obtinere officium, quam dignitatem.*

141 *Vicarij nominati à Prælatis inferioribus habentibus epiſcopalem, & ordinariam iuriſdictionem non poſſunt eſſe Papæ delegati.*

142 *Commiſſa Epiſcopo, vel eius vicario, non poſſunt expediri per vicarium Capituli Sede vacante.*

143 *Vicarius Epiſcopi ipſius Epiſcopi repræſentat perſonam, & auctoritatem, eiuſque locum tenet.*

144 *Vicarius Epiſcopi præcedit Archidiaconum, etiamſi haberet privilegium obtinendi primam Sedem poſt Epiſcopum præcedit etiam Abbates, Archipresbyteros, Canonicos etiam Epiſcopos, & alios Prælatos Epiſcopo inferiores.*

145 *Vicarij iuriſdictio ab Epiſcopo revocari poteſt.*

146 *Epiſcopus ſi fuerit maiori excommunicatione notatus, & publice denunciatus, eius officialis, ſeu vicarius generalis iuriſdictionem ſuam exercere non poteſt.*

147 *Collatio beneficij non valet, ſi dum Epiſcopus excommunicatus eſt, vicarius conferat.*

148 *Vicario Epiſcopi excommunicato non eſt excommunicatus eius ſubvicarius, aut ſucceſſor.*

149 *Suſpectus recuſari poteſt vicarius ex ſuſpicione Epiſcopi.*

150 *Suſpecto vicario Epiſcopi quando cenſeatur ipſe Epiſcopus ſuſpectus? & coram quo cauſa ſuſpicionis cognoſci debeat? oſtenditur.*

151 *Vicarij iuriſdictio per Epiſcopi mortem expirat etiam quoad negotia iam cepta.*

152 *Geſta à vicario ignorante mortem Epiſcopi longè diſtantis valida ſunt.*

153 *Beneficia conferre poteſt vicarius ante ſcientiam mortis Epiſcopi, ſi conferendi poteſtatem habebat.*

154 *Vicarij iuriſdictio non ſolum expirat morte naturali ipſius Epiſcopi, ſed etiam civili.*

155 *Canonicus Eccleſiæ Cathedralis, vel alius Prælatus, qui tempore commiſſionis conſtitutus erat in dignitate, & inter iudices Synodales deſignatus, poteſt poſt eandem dignitatem renuntiatam eſſe iudex, & de cauſa ſibi commiſſa cognoſcere.*

156 *Vicarius generalis finito officio non poteſt procedere in illa cauſa, quæ ſibi commiſſa fuit non ſub nomine proprio, ſed ſub nomine dignitatis.*

157 *Iuriſdictio Epiſcopi Sede vacante ad Capitulum devolvitur.*

158 *Capitulum Sede vacante intra octo dies poſt mortem Epiſcopi eligere tenetur vicarium, alias illius deputatio devolvitur ad Metropolitanum.*

159 *Forma ponitur, qua vicarius generalis à Capitulo Sede vacante creari ſolet.*

160 *Sedes epiſcopalis vacare dicitur donec litteræ Apoſtolicæ Prælati, cuius Sedes vacabat, fuerint expeditæ, & præſentatæ Capitulo.*

161 *Epiſcopus promiſſus non poteſt epiſcopatum adminiſtrare, niſi litteris expeditis, & oſtenſis.*

162 *Vicarius à Capitulo Sede vacante, ſi aliquibus non vocatis creatus fuerit, eſt revocandus, & Capitulum denuo congregandum ad ipſius vicarij conſtitutionem.*

163 *Archidiaconus non ſuſtinet vicarij vices in illis octo diebus, infra quos Capitulum cogitur vicarium eligere, quia in illis totum Capitulum adminiſtrare debet.*

164 *Terminus octo dierum, infra quem tenetur Capitulum Sede vacante vicarium conſtituere, non currit niſi à die ſcientiæ tranſlationis Epiſcopi ad aliam Eccleſiam.*

165 *Capitulum Sede vacante an poſſit plures vicarios ſibi conſtituere? oſtenditur.*

166 *Vicarius à Capitulo Sede vacante, ſi Canonicus ſit, & abſit à choro, nõ percipit diſtributiones quotidianas, quamvis ſit in actu exercendi officium.*

167 *Vicarius à Sede vacante conſtitutus debet in choro ſedere in loco proprio ſui canonicatus, antiquiores non præcedendo.*

168 *Vicarius Capituli Sede vacante debet eligi Doctor, vel Licentiatus, vel alius quantum fieri poteſt, idoneus, etſi non eſſet Doctor, poteſt Capitulum in ipſo actu deputationis dare ei conſultorem Doctorem.*

169 *Dioceſis quando venias appellationis urbis, oſtenditur.*

170 *Vicarius Epiſcopi ad beneplacitum poteſt revocari.*

171 *Vicarius à Capitulo Sede vacante conſtitutus an poſſit ab eo revocari? oſtenditur.*

172 *Capitulum conſtituens ſecundum vicarium, cenſetur primum revocare.*

173 *Capitulum ſi conſtituat vicarium ſimpliciter abſque temporis præfixione, eius officium durabit durante Sedis vacatione.*

174 *Capitulum Sede vacante in deputatione ſui vicarij poteſt apponere clauſulam, ut in cauſis Canonicorum procederet cum voto certi conſultoris.*

175 *Per Conſtitutionem vicarij generalis in ſpiritualibus, & temporalibus non tranſeunt ea, quæ requirunt ſpeciale mandatum.*

176 *Capitulum in commiſſione vicarij poteſt ſibi aliqua reſervare.*

177 *Vicarius Capituli ſubſtituere non poteſt, niſi ei in mandato ſubſtituendi facultas concedatur.*
178 *Vicarius Epiſcopi Sede vacante debet habere ſalarium.*
179 *Vicarius Epiſcopi iam defuncti non poteſt petere ſalarium non conuentum, à ſuo ſucceſſore pro ſeruitio præſtito eius prædeceſſori.*
180 *Capitulum Sede vacante ſi ſuſpenſionis cenſura ſit irretitum, principalis eius vicarius iuriſdictionem exercere non poteſt.*
181 *Vicarius Capituli Sede vacante finito officio tenetur ſtare ſyndicatui.*
182 *Epiſcopus per ſe rationem adminiſtrationis officij geſti à vicario Capituli Sede vacante exigere ac in aliquo delicto compertum punire poteſt.*
183 *Vicarius Epiſcopi non tenetur adſyndicatum.*

EPISCOPVS VICARIVM generalem qualem conſtituere debeat?

ALLEGATIO LIV.

1 IN aſſumendo Vicario non oſcitanter ſe gerere debet Epiſcopus, ſed perſonam tenetur eligere qualificatam, circunſpectam, bonæ, & approbatæ vitæ, timentem Deum, veridicam, liberalem, temperatam, fortem, magnanimam, manſuetam, doctam, & quæ non declinet ad dexteram, nec ad ſiniſtram, vt poſt multos admonet *Sbroz. de Vicario Epiſcopi libro primo quæſt. 33. & quæſt. 34.*

2 Dicit quod non expedit eligere exterum ad vicariatum, *& q. 46. nu. 15.* poſt *Felin. conſ. 40. nu. 7.*

3 Tenet Epiſcopum non poſſe creare Vicarium ante apprehenſionem poſſeſſionis epiſcop. quamuis fuerit per Papam pronuntiatus Epiſcopus.

4 Debet etiam in Vicarium eligere clericum, ſaltem primæ tonſuræ, non vero laicum, *capit. decernimus*, vbi *Abb. numero 12. Felin. num. 6. Dec. num. 15. Rip. nu. 56.* & cæteri omnes, *de iudic. Hoed. de incompatib. benefic. par. 2. cap. 10. num. 11. Con. in cap. alma mater, §. 11. nu. 3. Millis in repert. verbo laicus, Lancelot. in inſtit. Canon. in titul. de officio Vicarij §. 1. Bertachin. in tract. de Epiſcopo titul. Vicario Epiſcopi num. 14. Ioan. Selua de benefic. par. 2. quæſt. 23. num. 13. Rebuff. in pract. benefic. titul. de Vicario Epiſcopi num. 35. Lal. Zecch. de Republ. eccleſ. capit. 23. de Vicario Epiſcopi §. 2. num. 1. Anton. de Pratis in tract. de iuriſdict. Epiſcopi cap. 6. num. 43. Parlad. differ. 9. §. 1. num. 33. Molcon. de maieſt. milit. Eccleſ. lib. 1. par. 1. c. 16. pag. 270. Monet. de decimis cap. 9. num. 196. Azor. inſtit. moral. par. 2. lib. tertio cap. 43. quæſt. 10. praxis nouæ epiſcop. par. 2. cap. 4. num. 6. Vgolin. de poteſtat. Epiſcopi c. 4. §. 8. numero 1. Nicol. Garcia de benefic. par. 5. cap. 8. nu. 2. Alphonſ. Aluarez. Guerrero in ſpeculo iuris Pontificij c. 27. Bellet. diſquiſit. cleric. titul. de fauore clericorum reali §. 2. num. 60. & §. 3. nume. 19. Soar. tom. 5. de cenſuris diſputat. 2. ſect. 3. à numero 8. Sbroz. de Vicario Epiſcopi lib. primo quæſt. 8. num. 2. & quæſt. 31. Sahag. in capit. 2. de iudic. num. 110. Ioan. Segura Daulos in direct. iudicum eccleſiaſt. par. 1. cap. 12. num. 1. & 2. Frat. Ludou. de Miranda de ordine iudic. quæſt. 2. art. 7. Anaſtaſ. Germon. de ſacrorum immunit. libro tertio cap. 1. nu. 11. & cap. 14. numero 15. Morla in emporio iuris Ciuilis par. 1. titul. 2. q. 22. num. 10.*

5 Qui habitum clericorum deferat argument. *cap. in nouo 16. quæſt. 7.* tenet *Azor. d. capit. 43. q. 10. verſic. l. præterea.*

6 Dummodo non eligat clericum coniugatum, hic enim non poteſt eſſe Vicarius Epiſcopi, *Bertachin. in repert. verbo clericus coniugatus non poteſt, Lambertin. in tract. de iure patron. lib. ſecundo par. 1. quæſt. 7. artic. 4. numero tertio. Lap. in capit. 1. num. 2. de officio Vicarij lib. 6. praxis epiſcop. par. 1. verbo Vicarius dub. 7. Soar. d. ſect. 3. num. decimo. Rebuff. d. tit. de Vicario Epiſcopi numero 36. Sanch. de matrim. lib. 7. diſput. 46. nu. decimo quarto. Garcia. dict. cap. 8. num. tertio. Bellet. dict. §. 3. num. 20. Sbroz. dict. quæſt. 31. numero quinto cum ſequentibus*, vbi aſſerit procedere etiam ſi clericus coniugatus contraxiſſet cum vnica & virgine, & deferret habitum, & tonſuram.

7 Licet autem non poſſit laicus conſtitui Epiſcopi Vicarius, poterit tamen conſtitui eius aſſeſſor, & conſultor etiam in cauſis criminalibus contra clericos, *Abb. in capit. decernimus nu. 28.* vbi *Felin.* & alij *de iudic. Cuceh. in inſtit. maior. in titul. de Vicario Epiſcopi num. 49. Ioan. Segura Daulos in direct. iud. eccleſ. par. 2. capit. 11. num. 2. Decian. tract. crimin. tom. 1. lib. 4. cap. 9. nume. 73. Sbroz. dict. capit. 31. nume. 10. & 12. Vgolin. dict. capit. 4. §. 10. numero 3.*

8 Secularis enim vti miniſter iudicis eccleſiaſtici, & cum aſſiſtentia alicuius clerici poteſt cognoſcere de cauſis clericorum, *cap. Moneta 11. q. 3. Aufrer. in tract. de poteſtat. iudicis laici ſuper perſonas eccleſ. reg. 2. nu. 21. Marſil. in tract. de bannis in verbo iudex, nu. 198. Iacob. de Graffis in deciſ. aureis p. 1. lib. 4. c. 18. nu. 152. verſic. quintus quando, Carol. de Graſſis de effectibus clericat. effectu 1. nu. 868. Bellet. d. §. 3. nu. 18.*

9 Poteſt etiam laicus deputati Vicarius Epiſcopi tantum in temporalibus, ſi ipſe haberet ſolum iuriſdictionem temporalem in aliquibus locis *Aufrer. d. tractat. reg. 4. nu. 36. Bellet. d. §. 3. nu. 10. verſ. ſi autem, Paun. de poteſtat. & officio Capituli Sede vacante in 2. par. princip. q. 10. nu. 15. Anton. de Pratis d. c. 6. nu. 43. Sbroz. d. c. 31. num. 11. vbi num. 13.*

10 Reſolut laicum poſſe eſſe Vicarium Epiſcopi accedente Summi Pontificis diſpenſatione.

11 Bigamus Epiſcopi Vicarius eſſe non poteſt, vt poſt *Sbroz. Zecch. Sayr.* & alios reſoluit *Nicol. Garzia d. cap. 8. num. 4.* cenſetur enim omni clericorum priuilegio exutus, vt per text. *in cap. vnic. de biga. lib 6.* tenet *Azor. d. par. 2. lib. 6. capit. 4. quæſt. 12.* Nec bigamus effectus clericus poterit eſſe Vicarius, niſi prius ſolutus fuerit ab impedimento bigamiæ *Moſcon. de maieſtat. milit. Eccleſ. libro primo par. 1. cap. 16. pag. 270. Conrad. in tempio omnium iud. lib. 2. c. 6. de Vicar. Epiſc. §. 1. nu. 2. & 6. Nicol. Garc. d. cap. 8. num. 5.*

12 Monachus, vel religioſus poteſt ab Epiſcopo, cum conſenſu tamen Abbatis, vel Superioris, Vicarius creari, argument. *gl. in cap. de præſentium 16. q. 1. & in cap. ſi quis 58. diſt.* reſoluunt *Rota 3. de offic. Vicar. in antiq. Fuſc. de viſitat. lib. ſecundo cap. 15. num. 100. Aloyſ. Ricci. d. collect. 143. in fi. Sbroz. lib. primo quæſt. 38. Nau. comm. 2. de Regular. num. 68. Azor. d. cap. 43. quæſt. 10. verſic. quares itidem*, vbi addit debere Monachum ſocium habere ex eodem cœnobio aſcitum, *Campan. in diuerſ. iuris Canon. rubr. 11. capit. 13. numer. 118.* vbi etiam cum *Maiol. de irregular. libro primo capit. 10. ſub nume. 3. verſicul. ideoque.*

13 Tenet huiuſmodi Monachum ſi illegitimus ſit, quã-

uis profeſſione legitimatus fiat, Vicarij officium propter præeminentiam, & iuriſdictionem, quam habet, exercere non poſſe.

14 Si quis fuerit religionem Mendicantium profeſſus, aut in ſtrictiori religione exiſtat, ab Epiſcopo Vicarius inſtitui non poterit, vt tenent *Azor. & Fuſt. aliis locis, Sbroz. lib. 1. q. 40.*

15 Vicarij in iure tripliciter accipiuntur, quidam nati, ſeu legitimi ſunt; foranei conſtituti alij: alij vero dati, ſiue conſtituti generales nuncupantur.

16 Legitimi namque, ſeu nati dicuntur, qui à lege ipſa conſtituti ſunt, Archidiaconus videlicet, & Archipreſbyter *capit. 1. de officio Archidiac.* ibi, vt Archidiaconus potè Epiſcopum ſciat ſe Vicarium eſſe in omnibus, & ibi, ad vicem ſui Epiſcopi Vicarius reperiatur, *cap. vt ſingula, de officio Archipresb.* vltra Ordinarios in præcitatis iuribus, tenent *Mandoſ. regul. 14. Cancell. qu. 6. numero 16. Maranta de ordine iudic. par. 4. diſt. 5. prin. numero 7. Rebuff. in praxi benefic. titul. de forma vicariatus numero 199. pag. 41. praxis epiſcop. par. 1. verbo Archidiaconus. Azori inſtit. moral. part. 2. libro tertio cap. 14. queſt. 2. & queſt. 6. & capit. 15. verſicul. alter vero, Franc. Leo in theſauro fori eccleſ. part. 1. capit. 10. nu. 2. verſicul. ſexta.*

17 Archidiaconi enim ipſo iure abſque aliquo facto, Epiſcopis abſentibus, & eorum officialibus, Vicariorum munus exercent, vti ex *Batri. Hoſt. Mandoſ. Franc. Marc.* & alijs tradit *Sbroz. de Vicario Epiſcopi libro primo queſt. 2. numero 25. & queſt. 36. numero 10.* Dimiſſorias litteras ad ſuſcipiendos Ordines dare poſſunt *Cuch. inſtitut. maior. lib. 2. tit. 9. de officio Archid. num. 7.* & monitoria concedere *Petr. Lezar. de monitoriis ſect. 1. queſt. 6. nu. 11.*

18 Foranei autem illi appellantur, qui extra ciuitatē, in qua eſt Epiſcopi Sedes, iuriſdictionem exercent, vt potè, quos Epiſcopus in certa diœceſis parte, vel in oppidis conſtituit, *gloſſ. in Clement. etſi principalis, verbo foraneus de reſcript. & in cap. 1. eod. verbo, de officio Ord. libro ſexto,* & vtrobique Doctores. Ob idque foranei nuncupantur, quia foris, ideſt extra locum, in quo Epiſcopalis ſedes eſt, Epiſcopi vice funguntur, vel quia forum teneant, aut quia deforis veniant, vt ait *gloſſ. verbo foraneus in d. capit. 1. Silueſt. in ſumm. verbo Vicarius queſt. 4. in princ. Rebuff. in praxi benefic. tit. de forma & declarat. noua prouiſ. verbo officiali Epiſcopi numer. 1. Franc. Marc. Delphin. deciſ. 317. numero 17. par. 1. Cuch. libro ſecundo inſtitut. maior. capit. 8. de Vicar. numero 3. Anaſtaſ. Germon. libro primo animaduerſionum iuris capit. 7. in princ. Sanchez de Matrimon. libro tertio diſputa. 29. numero decimo, & Nicol. Gart. de benefic. par. 5. cap. 8. num. 29.*

19 Datiui tandem Vicarij, ſeu conſtituti generales, appellantur hi, quos Epiſcopus creauit, vel conſtituit, vt eius vices gererent in eodem tribunali, & loco, in quo ipſe ius dicere conſueuit, vt tradunt *Bar. Marant. Franciſc. Marc. Conar.* & alij, quos refert *Sbroz. lib. 1. queſt. 2. num. 4.*

20 Vicarij nati, ideſt Archidiaconi, vel Archipresbyteri, licèt ordinaria à lege, ratione officij, & dignitatis ſibi tributa, fruantur iuriſdictione, vt docent *gloſſ. verbo referant, in capit. vlt. de officio Archipresb. per text. in capit. 3. de officio iudic. ordin. Mara. d. diſtinct. 5. à numero 6. Cuch. dict. libro ſecundo titu. 10. de officio Archidiac. à numero 18. Azor. d. capit. 15. queſt. 6.* quia tamen non eandem, quam Epiſcopus, ſed inferiorem quidem obtinent, vt colligitur ex text. in *capit. Romana, §. ab Archidiaconis, de appellation.* ibi, *aliſque interioribus. (ſub. d. titul. 8. de vicar. a numero 23.* ideo ab illis recte ad Epiſcopum appellatio defertur, vt probat text. in *d. §. ab Archidiaconis.*

21 Maior verò dubitatio eſt anà Vicario foraneo ad Epiſcopum detur appellatio? in qua negatiuam partem tuetur *Anaſtaſ. Germon. dicto capit. 7. & de indultis Cardin. §. tibi quoad vixeris, numero 88. ex text. in cap. non putamus 2. de conſuetud. lib. ſexto,* in quo Roman. Pontifex ſtatuit, de officiali Epiſcopi ad Epiſcopum appellari non poſſe, & conſtat vicarium foraneum ſimpliciter officialem Epiſcopi dici per text. *in capit. vlt. de officio vicarij lib. 6.* ibi, officialis, aut generalis Vicarius, &c. iura enim de Vicario generali loquentia, eum officialem principalem, vel generalem appellant, vt conſtat ex *Clement. 2. de reſcript.* ibi, principalis officialis Epiſcopi, & in *d. cap. vlt.* ibi, aut Vicarius generalis Epiſcopi: deindè mouetur argumento deſumpto ex text. in *d. caput. Romana, §. ab Archidiaconis.*

22 Contrariam tamen opinionem, imò à Vicario foraneo Epiſcopi ad ipſum dari appellationem, tenent *Ioann. Andr. Innoc. Archid. Ancbar. Geminian. & Philipp. Franc. in d. capit. non putamus, Guid. Papa deciſ. 436. num. 42. Rot. deciſ. 3. de officio Vicarij alias 250. in nouis, & deciſ. 297. numero 1. part. 2. dineſ. Couar. prac. capit. 4. num. 8. Mandoſ. reg. 24. Cancell. queſt. 6. num. 6. Maranta diſt. diſtinct. 5. princip. num. 14. & 15. & par. 6. actu 2. num. 369. Franc. Marc. deciſ. 181. num. 6. part. 1. Sbroz. de Vicario Epiſcopi lib. 2. queſt. 55. num. 33. & queſt. 62. num. 6. & 7. lib. 3. queſt. 6. num. 24. & 25. praxis epiſcop. part. 1. verbo Vicarius §. 2. pag. mihi 335. Azori. inſtit. moral. par. 2. lib. 3. cap. 45. queſt. 12. & 15. Roderis. in praxi de modo videndi, ſeu examinandi proceſſum cap. 1. num. 31. Marcheſan. de commiſſionib. par. 1. cap. 6. num. 67. Nicol. Garcia dict. par. 5. cap. 8. num. 29. & 34. Sanchez de matrimon. lib. 3. diſput. 29. num. 10. & 12. Molina de inſtit. tom. 6. diſput. 13. num. 4. Iacob. Laurent. in tract. de indice ſuſpecto capit. 4. num. 14. in fine, Vgolin. de officio, & poteſtate Epiſcopi cap. 4. §. 9. numero 2. Aula de cenſur. par. 2. cap. 6. diſput. 6. dub. 4. Cardin. Tuſch. littera A. concluſ. 350. num. 43. & litt. V. concluſio. 183. num. 9. & concluſ. 186. num. 6. D. Barboſa in l. cum Prætor, §. 1. numero 223. ff. de iudic. Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiepiſc. Neapol. deciſ. 8. par. 1.* Quæ opinio ex eo comprobatur, quia Vicarius foraneus diuerſum ab Epiſcopo iuriſdictionem habet, ſi quidem Epiſcopus Ordinaria, *cap. cum Epiſcopus 7. de officio ordin. in 6. capit. conquerente, capit. cum dilectus, eodem tit. in antiqu. c. cum venerabilis, de exception.* ipſe verò cum non ex titulo officij, ſed ex ſola commiſſione, delegata ab Epiſcopo iuriſdictione fruitur, *gloſſ. in Clem. 2. verbo foraneo,* & ibi *Cardin. de reſcript.*

23 Vt fatentur omnes pro hac opinione ſupra citati, eumque de delegato ad delegantē prouocari non poſſit, *cap. ſuper quæſtionem 27. §. porro, de officio delegat. capit. dilecti. de appellat. libro primo, & tit. ff. quis, & à quo appellat. l. vnic. verſicul. hæc tenent, (. de appellat. Cardinal. Tuſch. lit. A. concluſ. 352. num. 40. Moun. d. to. 6. tract. 5. diſputat. 21. numero 5. & diſputat. 22. num. 1. Sigiſmund. Scacc. de appellation. quæſt. 7. numero 63. & queſt. 8. numero 31. & 34. Barboſa dict. §. 1. numero 218.* ideo de Vicario foraneo tanquam à delegato ad Epiſcopum delegātem, cum idem tribunal, & auditorium

non

non conſtituant, merito appellatio defertur.

24 Et procedit in Vicario generali, in ciuitate tantum conſtituto, quia iſte verè generalis non eſt, imo foraneus propriè dici poteſt, niſi generaliter ad totius diœceſis cauſas deputetur, ita *Nicol. Garcia. dict. capit. octauo, numero 33.* contra *Sbroz. libr. 3. quæſt. 2. numero 5.*

25 Non obſtant igitur fundamenta, quibus contrariũ tenuit *Anaſt. Germon. loco ſupra relato*, nam ad primũ & principale reſpondetur verbum, officialis, ſimpliciter prolatum, nullo iure ſolum ad Vicarium foraneum deferendum eſt, aliqua veroſimili ratione defendi poteſt, Summi enim Pontifices in *dict. cap. vlt. de officio vicarij libro ſexto*, & *in Clement. 2. de reſcript.* ac alijs iuribus vicarium foraneum ſimplici, officialis, verbo nominarunt, non vt propriam verbi, officialis, ſignificationem exprimerent, quaſi illo verbo non alius, quam vicarius foraneus regulariter comprehendatur: & ex diuerſo generalem vicarium, principalem officiali, ſeu vicarium generalem appellant, non vt ſignificent ad denominandum vicarium generalem verbum, officialis, ſufficiens non eſſe abſque adiectione, principalis, aut generalis: ſed potius vt palam, & ſine vlla dubitatione percipiantur an de generali Vicario, an de foraneo, vel de vtroque loquantur: vnde verbum, officialis, ſimpliciter prolatum, tam de vicario generali, quam de foraneo intelligitur, niſi in eiſdemmet iuribus, vbi ita profertur, appareat Pontifices ad foraneos tantum reſpexiſſe: quando vero additur verbum, *generalis*, vel *principalis*, fit ad excluſionem vicarij foranei, cum ſub illo tantum verbo, *officialis*, comprehenderetur, vtrumque probatur in *d. Clement. 2. de reſcript.* vbi Summus Pontifex poſtquam verbo, *officialis*, principalis adiecit ad denominandum vicarium generalem, & paulo poſt de vicario foraneo loquens non tantum officiali, ſimpliciter dixit, ſed foraneo addidit his verbis, in officiali tamẽ foraneo: quaſi ſignificet, officialis, verbo vtrumque comprehendi, & ideo ad conſtituendam differentiam inter ipſos, alterum principalem officialem, alterum foraneum nominari neceſſarium fuit.

26 Generales Epiſcopi vicarij, qui Datiui appellantur, Ordinariam habent iuriſdictionem, vt tenent *gloſſ. verbo, officialem, in capit. 2. de officio vicarij libro ſexto*, & *verbo, generaliter, in capit. Romana, de appellat. eodem lib.* & *verbo, & iurgia in capit. perfectis, diſtinct. 25.* & vltra Ordinarios in præcitatis iurib. reſoluunt, *Purpur. in rubr. de officio eius, numero 10.* & *in l. more, 5. numero 91.* & *92. de iuriſdiction. omnium iud. Gregor. Lopez in l. 2. gloſſ. 1. titul. 4. par. 3. Silueſt. verbo Vicarius, quæſt. 4. in princip. Couarr. pract. capit. 4. numero 8.* & *libro tertio, variarum cap. 20. numero 4. Maranta d. diſt. 5. numero 12.* & *13. Vanti. de nullitat. titul. de nullitat. ex defectu iuriſdict. delig. numero 25. Corraſ. de benefic. p. ſecunda, cap. 8. numero 13. Bertachin. de Epiſcopo, libro 4. part. 7. de vicario Epiſcopi numero 1. Mandoſ. d. regul. 14. quæſt. 6. numero 6. Molin. de primogenijs libro primo cap. 25. numero 13. Gambarupt. de poteſtate Legati lib. 9. numero 33. Federic. Scot. tom. 2. reſp. libro octauo reſp. 3. numero 9. Paun. de poteſt. Capituli Sede vacante part. prima, quæſt. 2. numero 2,* & *3.* & *par. 2. quæſt. 10. numer. 3.* & *4. Lal. Zecbi. de republ. eccleſ. caput. 23. de vicario Epiſcopi, §. 2. numero 101, Alphonſ. Aluarez Guerrero, in ſpeculo iuris Pontific. cap. 27. in princip. Salzed. ad Bernar. caput. 76. in gloſſ. verbo diſpenſet. pagina 305. in nouiſſim. edit. Maſc. de probat. concluſ. 1412. numero 9.* & *22. Azeued. lib. 1. numero 7. titul. 9. lib. 3. noua recopil. Vgolin. de cenſuris, tab. 1. capit. 1. §. 20. numero 6.* & *de officio, & poteſtate Epiſcopi, capit. 4. §. 9. numero 2. Soar. de Paz. in pract. tom. 1. temp. 1. numero 6.* & *7.* & *tom. 2. prol. 3. numero 3. Guttier. canon. libro 2. cap. 17. numero 17. et de matrimon. cap. 69. numero ſeptimo Sayr. de cenſuris lib. primo cap. 6. num. 8. Mor. in emporio iuris par. 1. titul. 2. de iuriſdict. omnium iudicum in præliud. numero 86.* & *qu. 17. numero 35. Iacob. de Laurent. in tract. de iudice ſuſpecto capit. 4. numero 21. poſt mod. Azor. inſtit. moral. par. 2. libro tertio capit. 45. quæſt. 5. Sbroz. d. libro ſecundo qu. 55. Sabag. in rubr. de officio deleg. numero 10.* & *11. Maſcon. de maieſt. milit. Eccleſiæ libro primo part. 1. cap. 10. pagina 269.* & *273. Franc. Leo in theſauro fori eccleſ. p. 1. caput. 10. de vicar. numero vndecimo,* & *cap. 16. numer. 62. Amat. Roderic. in pract. de modo videndi, ſeu examinandi proceſſum cap. 1. numero 30. Fratr. Baſil. Ponc. de impedimen. matrimon. capit. 26. §. 6. verſicu. idem etiam dicendum, pagina 340. Molin. de iuſtit. tract. 3. diſputatio. 59. numero ſecundo & tract. 5. diſputat. 10. numero 1. 3.* & *5.* & *diſputat. 14. num. quarto,* & *diſput. 26. num. 7. in fine, Bobadil. in ſua politica libro 1. cap. 12. nu. 37. D. Barboſa in l. quia tale, num. 92. ff. ſoluto matrimon.* & *in l. cum prætor, §. 1. num. 372. ff. de iudic. Prat. Ludouic. Miranda de ordine iudic. queſt. 2. art. 6. Sanchez, de matrimon. libr. 3. diſputat. 29. numero 3. Nicol. Garcia. de benefic. part. 5. cap. 8. num. 21. Cardoſo in praxi iudicum, verbo vicarius, num. 7. Franciſc. Molin. de ritu nupt. lib. 2. differ. 11. num. 64. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. par. 5. collect. 1600.* & *in praxi aurea reſolut. 99.*

27 Sic etiam Vicarij, ſeu Vicegerentes alicuius Magiſtratus, ordinarij (quales ſunt Correctorum in Hiſpania, quibus permittitur, imò iubetur, vt ſecum habeant locum tenentes, ſeu Vicarios iuriſperitos, l. 10. *titul. 5. libro tertio noua recopilat.* qui vulgo appellantur, tenientes, o alcaldes maiores) ordinarij *iudices* ſunt, ita *gloſſ. in rubr. titul. Cod. de officio eius*, & *verbo reſtorum in l. 2. eodem titul. quas poſt Bart. in l. nec quicquam, §. vbi decretum, numero quinto, ff. de officio Proconſul.* ſequuntur Alciat. *in rubr. de officio Ordinar. numero vigeſimo quinto. Marant. dicta diſtinct. 5. numer. 17.* & *18. Anies ad cap. 4. Prat. verbo iuſtitia, Molin. de primog. lib. primo, cap. 25. numero 12. alius Molina d. tract. 5. diſputat. 13. numero ſecundo. Bobadil. d. libr. 1. cap. 10. numero 44. Azeued. d. lib. 1. num. 5. Nicol. Garcia, d. cap. 8. numero 26.* Hi in locum alterius magiſtratus abſentis, ſcilicet, mortui, vel impediti, ſubſtituuntur ab eis, qui à lege ad id poteſtatem habent, vt deducitur ex *l. 1.* ibi, ſiue proconſulatum, &cet. *ff. tutoribus & curator. dat. ab his*, ideoque appellantur etiam, ſuffecti, *l. 2. §. poſt hunc, in fine*, ibi, quo ſuffectus fieret, &cet. *ff. de origine iuris, cap. quadam*, ibi, ſuffecti conſules, *diſtinct. 2.* Illi verò ab Epiſcopis ſubſtituuntur, quibus facultas eſt conceſſa conſtituendi ſibi Vicarios generales, iuxta totum *titul. de officio Vicarij lib. ſexto*, ne forenſibus negotijs impediti, verbo, & miniſterio Dei circa oues ſibi commiſſas, vacare non poſſint.

28 Huiuſmodi Vicarij, licèt interueniente nominatione Correctorum, Epiſcoporum, ſeu aliorum Magiſtratuum conſtituantur, ab ipſo tamen Principe, ſeu lege auctoritatem ad id tribuente conſtituti cenſentur ex reg. *l. 2. verſicul. omnia enim, C. de veteri iure enucl.* tradit ex alijs *Nicol. Garc. d. cap. 8. num. 25.* & *ſequen. ac*

ſub-

ſubindè iuriſdictionem habere ratione officij, & tituli Vicariatus, quem obtinent, vt benè inſinuant *capit.* 2. ibi, per commiſſionem officij, *de officio Vicarij libro* 6. *cap. cum nullus, in princip.* ibi, cum ad hoc ſe ipſius officium non extendat, *de tempor. ordin. eodem lib.* obſeruant, *Abb. conſil.* 21. *numero* 3. *lib.* 1. *Couarr. practi. cap.* 4. *à numero* 4. *in fine:* ſiue enim dicamus talem iuriſdictionem eiſdem à lege concedi cum officio, vbi primum vicarij conſtituuntur, vt ex *gloſſ. verbo generaliter*, ibi, vel dici poſſet, *in d. capit. Romana, in prin. Abb. in capit.* 2. *ad fin. ne prælati vices ſuas, Sbroz libro ſecundo, queſt.* 55. *num.* 14. *&* 26. *Sanchez d. libro tertio diſput.* 29. *numero* 13. Siue etiam aſſeramus eos iuriſdictionem accipere ab ipſo Epiſcopo, vel Magiſtratu ex cõſenſu, & permiſſu legis, ſicut accipit Legatus à Proconſule, *l. Legati, ff. de officio Proconſ. l. cum Prator, verſicus quoque, ff. de indic.* vt tenet poſt *Couarr. lib.* 3. *var. c. vlt. nu.* 4. *Garc. d. c.* 8. *num.* 24.

29 Vtcumque denique ſit, illam habent ex titulo, & officio vicariatus: ex quo fit illos iudices Ordinarios dici, cum tales illi dicantur, qui iure ſui officij, dignitatis, vel magiſtratus iuriſdictioni, ſeu iuridicundo præſunt. *Maria in emporio iuris par.* 2. *titu.* 2 *in prælud. num.* 88. *Molina de iuſtit. tom.* 6. *diſput.* 8. *numer.* 2. *&* 3. & benè explicat *D. Barboſa in l. cum prætor. §.* 1. *à nu.* 15. *ff. de indic.*

30 Verum Epiſcopi Vicarium generalem, delegatam non ordinariam habere iuriſdictionem tenent multi non contemnendi nominis Auctores, ſcilicet *Alex. in rubr. ff. de officio eius num.* 17. *Goffred. in ſumm. de officio vicarij num.* 2. relatus à *gloſſ. verbo generaliter, in dicto capit. Romana, Alciat. in rub. de officio Ordinarij, numero* 24. *Sot. in* 4. *diſtinct.* 18. *queſt.* 4. *art.* 3. *verſicul. circa conceſſiones, Anaſtaſ. Germon. libro primo, animaduerſio. cap.* 6 *per totum, & de indultis Cardin. §. vbi quoad taxas, numero* 43. *&* 85. *Anton. Gomez. in Bulla Cruciatæ cap.* 4. *circa quartam queſt. num.* 21. *Ioſeph Gonzal. var. queſt. cap.* 27. *per totum poſt gloſſ. verbo, abſque rationabili in capite debitus honor,* 59. *de appellat. & in c.* 2. *verbo ſtatuimus,* ſecundum vnum intellectum, *vt prælati vices ſuas, & in cap. penultim. verbo, & iurgia, in fine, diſt.* 25. qui pro ſua opinione non leuia, aut inſubtilia argumenta afferunt.

31 Primo ſic argumentantur, Epiſcopus Ordinariam habet iuriſdictionem, *cap. Epiſcopus* 7. *de officio Ordinarij libro* 6. *cap. conquerente, c. cum delectus, eodem tit. in antiq. c. cum venerabilis, de excep.* ergo in perſonam ſui Vicarij eadem iuriſdictio conſiſtere non potuit, ſequeretur enim abſurdum, quod vna & eadem iuriſdictio penes duos in ſolidum eſſet, quod naturali rationi repugnat: nam ſicut vna poſſeſſio, vel idem dominium penes duos reſidere non poteſt, *l.* 3. *§. ex contrario, ff. de acquir. poſſeſſ. l. ſi vt certo, §. ſi duobus debitum, ff. cõmodati,* ita nec eadem iuriſdictio, cum validum ſit argumentum de poſſeſſione, & dominio ad iuriſdictionem, *l. qui facere,* 20. *ff. de ſtatu homin.*

32 Secundo ſic. Iuriſdictio Ordinaria ea dicitur, quæ à lege datur, & deſcendit *l. & quia* 6. cum ſimilibus, *ff. de iuriſdict. omnium iudic. Oſtaman. Veſtri. in praxi libro* 3. *cap.* 3. *num.* 2. *Vant. de nullitat. titul. de nullitat. ſentent. ex defectu iuriſdict. num.* 31. *Molin. de primog. libr.* 1. *cap.* 25. *num.* 11. *&* 12. Sed in vniuerſo iuris Pontificij, aut Ciuilis corpore nulla lex, aut conſtitutio extat, quæ Epiſcoporum Vicarijs iuriſdictionem tribuat, ergo eorum iuriſdictio ordinaria non eſt.

33 Tertio. Si iuriſdictio Vicarij ordinaria fuiſſet, omnino perpetua eſſet, nec tempore aliquo reuocaretur *dict. l. & quia*, vbi omnes communiter, at iuriſdictio Vicarij perpetua non eſt, cum ab Epiſcopo reuocari poſſit, vt infra dicetur numero 145. ergo ordinaria non eſt.

34 Quarto. Epiſcopi Vicarius illius vicem gerit, & vtriuſque vnum eſt tribunal. *d. capit. Romana*, ibi, eorum vices ſupplendo, & ibi, vnum ſit conſiſtorium: ſed ille qui vice alterius fungitur, nihil proprium habet, ſed delegata iuriſdictione vti creditur, vt ait *Papinian. vol. l. §. qui mandatam, ff. de officio eius*. Qui mandatam, inquit, iuriſdictionem ſuſcipit, proprium nihil habet, ſed eius, qui mandauit, iuriſdictione vtetur, & *l. etſi prator* 3. *eodem tit. l. ſolet* 16. *de iuriſdictione omnium iudicum*: ergo Vicarium Epiſcopi delegatam iuriſdictionem habere dicendum eſt.

35 Quinto ſic argumentatur. Inter iuriſdictionem ordinariam, & delegatam illa conſtituitur differentia, quod prior mortuo adhuc concedente permanet, *capit. delegatas* 2. *de officio legati, libro ſexto l. more maiorum* 5. *de iuriſdict. omnium iud. Menoch. de arbitr. libro primo, queſt.* 69. *numero* 2. *Petr. Gregor. Syntagm. iuris lib.* 47. *capit.* 32. *numero* 2. *Mori. d. titul.* 2. *num.* 104. *&* 105. *D. Barboſa in d. l. quia tale, numero* 84. *Sanchez de matrimon. lib. octau. diſputat.* 28. *numero* 4. *&* 5. Poſterior vero re integra morte delegantis finitur, *capit. relatum, de officio deleg. ſi delegatus, eodem titul. libro* 6. *l. eum qui* 15. *cum duabus ſequentibus, de iuriſdict. omn. iud.* Sed iuriſdictio Vicarij per Epiſcopi mortem expirat *Clement. fin.* vbi *gloſſ. verbo conteſtata, de procurator.* & dicemus infra numer. 151. igitur Vicarij iuriſdictio magis cohæret delegatæ iuriſdictioni, quam Ordinariæ.

36 Sexto, & vltimo. Vicarium generalem ab Epiſcopo conſtitui nemo dubitat, ſed iuriſdictio ordinaria ab Epiſcopo concedi non poteſt, *gloſſ. verbo ſtatuimus, in cap.* 2. *ne Prælati vices ſuas*, & clarius oſtenditur ex *capi. à iudicibus* 2. *queſt.* 6. ibi, Ordinarij vero ſunt, qui ab Apoſtolico, vt Eccleſiaſtici, vel ab Imperatore, vt potè ſeculares, legitimam poteſtatem accipiunt, vnde reliqui omnes excludi videntur, & per conſequès Epiſcopi, à poteſtate creandi Ordinarios, arguunt. *capit. nonne, de præſumpt.* ergo huiuſmodi Vicarium non ordinariam, ſed delegatam habere iuriſdictionem dicendum eſt. Augetur etiam, quia ſi Vicarius principalem, & ordinariam iuriſdictionem diceretur habere, ſequeretur quod ipſe poſſet omnia illa, quæ poteſt Epiſcopus, aut ſaltem ea, quæ ſunt ſuæ iuriſdictionis, ſed ſic eſt, quod Vicarius non poteſt vacantia beneficia cõferre, niſi beneficiorum collatio ſit ei particulariter conceſſa, *cap. vlt. de officio vicarij, libro* 6. & infra dicetur num.... ſicut nec poteſt alia huius generis ei interdicta, de quibus ſigillatim tractabitur, igitur Epiſcopi Vicarius delegatus dicitur, non autem Ordinarius.

37 His tamen non obſtãtibus verior eſt prima opinio, & argumentis in contrarium adductis facilis patet reſponſio. Nam ad primum reſpondetur non rectè deduci de iuriſdictione ad dominium ob diuerſitatẽ rationis inter vnum, & alterum, *Sbroz. de Vicario Epiſcopi lib.* 2. *queſt.* 55. *num.* 28. *Rot. Rom. apud Farin. deciſio.* 696. *in nouiſſim.*

38 Tamen licèt fateremur procedere argumentum, & verum eſſe duos in ſolidum eandem rem poſſidere nõ poſſe,

poſſe, vt probant text. *in l. ſi vt certo, §. ſi duobus vehiculum, ff. commodati*, ibi, duorum quidem inſolidum dominium, vel poſſeſſionem eſſe non poſſe, *l. duo, 19. ff. precario, capit. licet cauſam, verſicul. ex præmiſſis*, ibi, duo inſimul eandem rem, & eodem modo inſolidum, poſſidere non poſſunt, *de prob.* cum citatis per *Gom. ad l. 45. Tauri num. 99. Mantu. Paralip. dialog. 50. Vacon. declarat. iuris lib. 2. cap. 39. Cuiac. lib. 9. obſeruat. 32. Gilchen. de præſcript. part. 1. cap. 6. numero 205. Cardin. Tuſch. tom. 6. littera P. concluſ. 429.* hoc eſſet intelligẽdum procedere ſolum quando duo poſſident eandem rem inſolidum eodem modo, eodemque reſpectu, vt declarauit Pontifex in *d. cap. licet cauſam, verſicul. ex præmiſſis.*

39 Non ita ſi diuerſo modo, & diuerſis reſpectibus, veluti, quia vnus naturaliter, alter vero ciuiliter poſſidet, vel quando vnus reſpectu dominij, vt debitor, alius reſpectu iuris pignoris, vt creditor: vel quando alius reſpectu vſus fructus, & alius reſpectu vſus rem tenet, notauit *gloſſ. verbo eodem modo, in d. ca. licet cauſam, poſt gloſ. magnam, in fine, in lib. 3. §. ex contrario, ff. de acquiren. poſſeſſ.* quam ibi ſequuntur *Bart. num. 8. & 10. Alex. nnmero 28. & 30. Iaſon. numero 41. & 60. & Gomez. d. l. 45. num. 100. Cardina. Tuſch. dict. concluſ. 429. numero 9.* Sic etiam non inconuenit, quod eiuſdem rei dominium diuerſis reſpectibus inſolidum ſit penes duos, directum ſcilicet penes dominum, vtile penes emphyteutam, vt Doctores communiter *in d. §. ſi duobus vehiculum, Pinell. in l. 2. C. de bonis mat. par. 3. nnmero 12.* quos explicat *Valaſch. de iur. emphyt. quæſt. 13. d princ.* & præcipuè *numero 3. & numero 12. verſicul. non obſtat*, ſimiliter etiam non erit inconueniens, quod iuriſdictio vna ordinaria ſit penes Epiſcopum principaliter, & naturaliter, & penes eius vicarium ſecundario in exercitio ex commiſſione legis.

40 Ad ſecundum reſpondetur, quod licèt nulla lex Canonica, aut Ciuilis in vniuerſo iure reperiatur, quæ expreſsè iuriſdictionem ordinariam huiuſmodi Vicarijs tribuat, tamen cum iure Canonico liceat, & permittatur Epiſcopis Vicarios conſtituere, *cap. cum Epiſcopus, de offic. Ordin. c. vt officium 11. & cap. vlt. de haret. lib. 6.* ideò prædicti Vicarij ab Epiſcopis permiſſione, & auctoritate Pontificum nominati, ab ipſis Pontificibus electi cenſentur, & per conſequens eis ordinariam iuriſdictionem tributam.

41 Ad tertium reſpondetur, quod ſicut Vicarius, mediãte Epiſcopi nõminatione Ordinariam iuriſdictionem à lege conſequitur, ita etiam contraria eiuſdem Epiſcopi voluntate tollitur, & eius iuriſdictio reuocatur, quia omnis res per quaſcunque cauſas naſcitur per eaſdem diſſoluitur, *cap. omnis res, de reg. iuris, libr. cap. omnes 27. q. 2.* cum citatis *in libello de principijs vtriuſq; iuris, lit. R. num. 19.*

42 Ad quartum reſpondetur, non ex eo, quòd quis alterius vicem gerit ab Ordinaria iuriſdictione excludi, namque Legatus Papæ eius gerit, *c. 1. de officio legati*, & tamen habet ordinariam iuriſdictionem *c. 1. de offic. legati, lib. 6.* & quæ ibi communiter tradunt ſcribẽtes, recte *Sabag. in rubr. de officio deleg. num. 11.* Vnde *P. Sãchez d. diſput. 29. num. 13.* aſſerit vicem alterius gerentem in diuerſo tribunali delegatum eſſe: ſi vero ita alterius vicem gerat, vt conſtituat idem tribunal cũ Epiſcopo, vt in *c. 2. de conſuetud. lib. 6. & in d. cap. Roman.* tunc Ordinarius erit, cum & Epiſcopi iuriſdictio ordinaria ſit.

43 Quamuis autem tam iudex delegatus, quam vices gerens, ſeu Vicarius alterius vice fungantur, inter vtrũque tamen, & per conſequens inter titulum *de offic. delegati, & tit. ff. de officio eius*, & inter *tit. C. eodem*, magna datur differentia, delegatus etenim, de quo *in tit. de officio deleg.* & *in d. tit. ff. de officio eius*, vicem delegantis fungitur in iuriſdictione, ſine vllo tamen officio, cui talis iuriſdictio adhæreat, ſed ex ſola commiſſione: per contrarium vero Vicarius, ſeu Viceſgerens, de quo loquitur *d. titulus C. de officio eius*, licèt alterius vice fungatur, eſt tamen ſub ratione officij, & tituli vicariatus, ratione cuius, non vero ſolius commiſſionis, eidem iuriſdictio defertur: vnde benè obſeruat *Bellon. lib. 1. c. 12. num. 2. ad finem*, delegatum, perſonam quidem delegantis cum iuriſdictione, non vero locum, aut officium eius repræſentare: Vicarium vero non tantum perſonã illius, in cuius vicem ſubrogatur, ſed magis locum, ſeu officium tueri, bonus text. ſic intelligendus *in l. 2. C. de officio eius*, ibi, tueri locum Rectorum prouinciarum noſcuntur.

Ad quintum reſpondetur iuriſdictionem Vicarij non ineſſe principaliter, & per ſe in eo, ſed tanquam acceſſoriam alterius, Epiſcopi ſcilicet, iuxta *d. cap. 2. & d. cap. Romana, in princip.* iuriſdictio enim in his terminis, non Titio, aut Seio Vicario, verbi gratia, ſed ei delata eſt, quem Epiſcopus Vicarium conſtituerit, & ideo Epiſcopo moriente, iam non datur, & ceſſat, optimè in ſpecie *Quintan. libr. 2. de iuriſd. titul. de deleg. iuriſd. num. 14.* confirmanò exemplo Legati Proconſulis, qui moriente Proconſule ceſſat, & amittit non ſolũ iuriſdictionem, quæ à Proconſule mandatur, de qua in *l. legati 13. ff. de offic. Proconſul.* ſed etiam datio tutoris, quæ tamen non ex mandato Proconſulis, ſed proprio iure ex legis datione eidem competit, iuxta *leg. prima, verſicul. legatus quoque ff. tutoribus*, & *curatoribus, l. & legati, 15.* iuncta *gloſſ. de officio Proconſul.*

44 Ad ſextum reſpondetur negando Vicarium iuriſdictionem ab Epiſcopo accipere. Nam licèt Epiſcopus Vicarium conſtituat, & ob eius nominationem officiũ exerceat, protinus tamen quod ab Epiſcopo cõſtituitur, lex illi iuriſdictionem tribuit, ideo non rectè dicitur ab ipſo Epiſcopo iuriſdictionem accipere, ſed à iure potius, miniſterio facto, & nominatione Epiſcopi intercedente, *Sbroz. d. capit. 55. numero 6. Sanchez d. diſput. 29. numero 13.* Sicut neque ad hunc effectum aliquid incõuenit, quod ad eum iuriſdictio in totum non tranſeat, ſed nonnulli caſus eidẽ reperiantur prohibiti, de quibus *in d. cap. 2. & vlt. de officio vicarij lib. ſexto, authent. de collator. §. ad hæc, verſic. antequam*, ibi, citra tamen, &c. collat. 9. ſufficit namque, quod generaliter per commiſſionem officij illis factam, ea tranſeat iuriſdictio, quæ iuxta naturam eiuſdem officij ei cohæret *d. cap. 2. in princ.* quemadmodum aliàs ex eadem ratione cæteri Magiſtratus Ordinarij dicuntur, quamuis in multis caſibus, exceptis Principe, ſeu alijs maioribus magiſtratibus reſeruatis, iuriſdictionem non habeant.

45 Ex quibus omnibus colligitur generalem Epiſcopi Vicarium ordinaria ſibi à lege conceſſa non delegata iuriſdictione potiri: vnde prouenit, quod cum æqualis iuriſdictio vtriuſque ſit, imo & eadem, & vnum tribunal, & auditorium conſtituunt, de vno ad alium appellari non poſſit, quia ſubſtantia appellationis exigit, vt de inferiori ad ſuperiorem deferatur appel-

appellatio, non ad æqualem, vel ad eundem, *capit. anteriorum 2. quæſt. 6. lib. 1. §. ab eo, ff. quis & à quo appell. l. præcipimus C. de appellat.*

46 Cum ſimilibus, & ideo non dari appellationem de Vicario generali Epiſcopi ad ipſum Epiſcopum probat text. *in d. capit. 2. de conſuetud. lib. 6. & in d. cap. Romana*, & vltra Ordinarios ibi tenent *Bartol. in l. 1. in fine, ff. quis & à quo appell. Abb. in capit. ſi quis lect. 1. numero 26. & lect. 2. numero 31. de foro competen. Gregor. Lop. lib. 2. gloſſ. 1. poſt med. tit. 4. part. 3. Anton. Cuch. lib. 2. inſtit. maior. titul. 8. de vicarijs, Mobed. deciſ. 5. ſub tit. de appellat. Marant. de ordine iud. part. 6. titul. de appellat. à numero 280. Petr. Gregor. in cap. conquerente, de officio Ordinarij cap. 11. numero 22. Pute. deciſ. 94. in fine libro primo, Rebuff. in praxi benefic. titul. de Vicario Epiſcopi numero 6. & num. 40. Anaſtaſ. Germon. d. cap. 7. Menoch. conſil. 51. numero 12. cum ſeqq. & conſil. 52. numero 17. 108. & 160. Segur. in direct. iudicum par. 2. capit. 16. numero 3. Soar. de Paz. in pract. tom. 2. pral. 3. nu. quarto. Sbroz. libro 1. quæſt. 22. num. 8. & lib. 3. quæſt. 2. Iacob. de Laurent. de iudice ſuſpecto cap. 4. num. 12. Ugolin. d. cap. 4. §. 9. numero 2. Sanch. d. diſputa. 29. num. 12. Azor. d. par. 2. lib. 3. cap. 43. quæſt. 6. Cardinal. Tuſch. lit. V. concluſi. 184. numero 1. & concluſ. 186. num. 1. & 2. Nicol. Garc. d. cap. 8. num. 29. & 30. Barboſa in l. cũ prætor, §. 1. ff. de iudic. num. 215. & 253. cum ſequentib. Molina d. tract. 5. diſput. 10. numero primo. Cardoſo dict. verbo Vicarius, numero 8. Scacc. de appellat. quæſt. 8. à nu. 53. cum multis ſequentibus: Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. p. 4. collect. 1166.*

47 Vnde cum Summus Pontifex Chriſti Domini Noſtri Vicarius ſit *c. inter corporalia, 6. quanto, cap. licet, de translat. Epiſcopi*, & vnum idemque tribunal, & conſiſtorium cum Chriſto habeat, ſecundum *Innoc.* & alios *in d. cap. quanto, Franc. Marc. quæſt. 1311. num. 1. nom. 1. Jacob. Laurent. in tract. de iudice ſuſpecto, cap. 2. numer. 3.* adeo vt defuncto Pontifice Eccleſia vacare non dicatur, vt ex *gloſſ. in Clem. ne Romani, ne elect.* tradit *Franc. Marc. vbi ſupra nu. 2.* ideò hæreſim ſentire videtur, qui à ſententia Papæ ad Chriſtum appellat, quaſi Papam Chriſti non eſſe Vicarium, nec cum eo idem tribunal habere credat, vt inquit *Palat. Rube. de iure obtent. Regni Nauar. p. 2. §. 4. in princ.*

48 Amplia appellationem de Vicario Epiſcopi ad Epiſcopum adeo prohibitam eſſe, vt ſi de facto contigerit appellari, etiam partibus conſentientibus, proceſſus indè ſequutus nullus, & ineffícax ſit, ita *Ioann. Andr. in capit. 2. de conſuetud. libro 6. & ibi Philip. Franc. num. 10. & Dominic. nu. 3. Sbroz. libro tertio, quæſt. 2. numero 11. & 12. Caſtelion. conſil. 34. num. 6. Cardin. Tuſch. littera A. concluſ. 349. numero 5.* Amplia etiam non ſolum quoties iudicialiter appellatur, verum etiam ſi Epiſcopus extra iudicialiter prouocetur, *Rot. deciſi. 7. num. 2. de officio vicarij, aliàs 371. in nouis, Sbroz. d. q. 2. num. 10.*

49 Amplia denique procedere in ſupplicatione, vt ex pluribus receptum tradit *Sbroz. libr. 3. quæſt. 12. per totam*, niſi ſupplicatio in reſtitutionis remedio ſuâ fundet intentionem, nam tunc rectè poterit Epiſcopus ſupplicationi deferens in integrum reſtituere contra ſententiam ſui vicarij, ſicut etiam poterit ipſemet vicarius contra ſententiam à ſe ipſo latam condemnato reſtitutionem concedere, ita *Capel. Tholoſan. deciſ. 479. Marant. par. 6. titul. & quandoque appellatur, num. 382. Caballin. milleloq. 747. Bertachin. de Epiſcop. part. 5. lib. 4. numero 67. & numero 127. & part. 7. numero 37. (nisi inſtitut. maior. lib. 2. tit. 9. de Epiſcop. numero 308. & titul. 8. de vicar. numero 127. praxis Epiſcop. par. 1. verbo vicarius, §. 5. Sfort. de in integ. reſtitut. part. 1. quæſt. 32. artic. 22. num. 156. Iacob. Laurent. tractatu de iudice ſuſpecto, cap. 4. numero 12. Sbroz. lib. 3. quæſt. 12. nu. 11. & quæſt. 13. num. 6.*

50 Limita in appellatione ab interloquutoria Vicarij, quia nihil impedit quominus ab ea ad Epiſcopum appellatio per viam recurſus à grauamine interponatur, *gloſſ. verbo officiali in d. capit. 2. vbi Geminian. numer. 3. & Franc. numero 4. Pute. libro ſecundo deciſ. 502. Iacob. de Laurent. d. capit. 4. numero 12.* Quia licut iudex decretum, quod interloquendo pronunciauit, mutare ſiue emendare rectè poteſt, *l. quod iuſſit, 14. ff. de re iudic. l. qualem, 19. §. dicerem*, aliàs *l. dicere, §. vnde videndum, ff. de arbit. capit. cum ceſſante, 60. de appellat. Ordin. Regia Luſit. libro tertio titul. 65. in princip.* apud *Hiſpan. libro ſecundo titul. 8. & l. 2. titul. 22. par. 3. Azeued. libr. 2. numero 50. titul. 17. libro quarto recopil. Cardoſum praxi iudicium, verbo iudex, num. 66. & 67. Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ part. 5. collect. 1474. verſicul. quarto, limita, latè & eleganter Cald. Pereira quæſt. forenſ. lib. 1. quæſt. 9. à princip.* non ſolum ſemel, ſed etiam millies, *Stephan. Gratian. diſceptat. forenſ. capit. 147. numer. 11. & capit. 155. numero 16. cum ſequentibus*, dummodo executioni non ſit mandata, *Cald. Pereira d. quæſtio. 9. numero 8.* nec finem imponat iudicio, aut proceſſui, ibidem *num. 9.* nec ſit geminata, idem *Cald. de poteſt. nomin. cap. 2. num. 38.* aut tranſeant decem dies, quia efficitur quoad partes irreuocabilis, *Steph. Gratian. d. capit. 155. numero 35.* Similiter etiam Epiſcopus cum eandem iuriſdictionem, & auditorium cum Vicario habeat, ſententiam, quam Vicarius ipſe interloquẽdo pronunciauit, tanquam à ſe ipſo prolatam corrigere, & emendare poterit.

52 Limita deindè in appellatione cauſarum, quę in generali Vicariatus commiſſione non continentur, ſed Vicario ſpecialiter committuntur, de quibus intra agetur, nam in his cum Vicarius delegatam habeat iuriſdictionem, & non ordinariam, ab eo ad Epiſcopum prouocabitur, *gloſſ. verbo officialem, in capit. 2. de officio vicarij, libro ſexto*, vbi *Anchoran. numero 2. Domin. numero 9. Franc. numero 4. in fine, Sbroz. libro ſecundo, qu. 55. numero 35. Sanch. d. diſput. 29. numero 6. Nicol. Garcia. d. cap. 8. numero 40. Iacob. Laurent. d. cap. 4. numero duodecimo. Azori. dicti libro tertio, cap. 43. quæſt. 5.* Sed hoc ita demum locum habebit ſi prædictæ cauſæ Vicario ab Epiſcopo ſeparatim delegentur: non vero ſi ſimul cum generali commiſſione, vt ſæpè fieri ſolet, tribuantur, quia tunc in omnibus ordinariam iuriſdictionem conſequitur, & via appellationibus ad Epiſcopum intercluditur, ita poſt multos, quos referunt, tenent *Sanch. d. libro 3. diſputat. 29. d num. 6. Nicol. Garcia d. cap. 8. nu. 41.* Sicut etiam ordinariam iuriſdictionem nanciſcetur Vicarius, licet ſeparatim ei committantur, ſi in commiſſione Epiſcopus dixerit; Hæc Vicario noſtro committimus, ampliantes & extendentes priorem poteſtatem per nos commiſſam, *Sanch. d. diſputat. 29. num. 8.*

53 Vicarius, & officialis, idem ſignificant & in effectu nulla inter eos, niſi in nomine verſatur differentia, *Hippol. Riminald. in rub. ff. de officio eius, num. 113. Conarr. libro tertio, Variar. capit. 20. numero 46. Mandoſ. in tract. de commiſſio. in commiſ. per breue 28. verbo Vicario,*

&

& in regul. 14. Cancellar. quæſt. 6. numero decimo ſexto, Menoch. conſil. 51. num. 38. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloſſ. 5. §. 3. num. 8. Romanę Curiæ ſtylus obſeruat, vt in expeditionibus, ſeu delegationibus ad Italiam, Vngariam, Dalmatiam, Epirum, & Cretam, & partes Orientales, Siciliam, Sardiniam, & Corſicam concernentibus Cancellaria verbo Vicario ſemper vtatur. Sed vltra montes Alpinos, vt in Hiſpania, Gallia, Germania, Polonia, Anglia, & in Vltramarinis, vt in Africa, officiales nominantur, vt teſtantur *Mandoſ. d. breue 28. verbo Vicario Bononienſi, & d. quæſt. 6. nu. 8. Hieron. Paul. in præct. Cancellar. fol. mihi 7. & 8. Sbroz. lib. 1. quæſt. 2. num. 10.*

54 Epiſcopus ſuum Vicarium generalem debet creare peritum in ijs, quæ ad ſuum munus exercendum pertinent, in iure Canonico, & Ciuili verſatum, ac moralis Theologiæ non ignarum, & forenſium cauſarum peritum, vt dicit *Vgolin. d. capit. 4. §. 8. numero 3.* videlicet, qui ſit Doctor, aut Licentiatus in iure Canonico *ex Sbroz. libro primo quæſt. 36. à numero 9. & Azor. d. part. 2. libro tertio capit. 43. quæſt. 10.* vbi etiam quod ætas idonea cenſetur ad id muneris, & officij, ſi fuerit vigintiquinque annorum, idem dicit idem *Sbroz. libro primo quæſt. 55.* Et mandatum in ſcriptis teſtibus munitum illi dare debet ex *Rebuff. in praxi titul. de Vicario Epiſcopi numero octauo & decimo tertio* tenet *Vgolin. d. §. 8. num. quinto*, ſine conſenſu Capituli: cum Epiſcopus illius conſenſu Vicarium inſtituere nō teneatur *Pauin. de officio, & poteſt. Capit. Sede vacante, part. 2. quæſt. 10. Rebuff. d. titul. de Vicar. Epiſcopi num. 1.* quos refert, & ſequitur *Azor. p. 2. libro 3. cap. 43. q. 2. Sbroz. libro primo, quæſt. 54.* Forma autem, qua vicarius Epiſcopi creari debet, ſi Epiſcopus tantum concedat ei generalem poteſtatem, eſt illa quam habet *Sbroz. lib. 1. q. 70.* videlicet.

56 Vniuerſis præſentes litteras inſpecturis, &cet. N. Dei, ac Sanctæ Sedis Apoſtolicæ gratia Epiſcopus N. ſalutem in Domino. Noueritis, quod nos attendentes multiplices occupationes noſtras, & curam animarum, quæ nobis ſubiectæ ſunt, & quod etiam nobis cura eſt munera noſtra alijs impertiri, qui moribus, ſcientia, & ætate reperti ſint probatiſſimi. Conſiderantes igitur probitatem, legalitatem, ſcientiam, diſcretionem, & induſtriam diſcreti viri N. iuris vtriuſque doctoris, ipſum noſtrum Vicarium generalem in Eccleſia, Ciuitate, & diœceſi noſtra, tam in ſpiritualibus, quam in temporalibus, tenore præſentium facimus, conſtituimus, & creamus, citra tamen reuocationem aliorum vicariorum noſtrorum per nos aliàs inſtitutorum, dantes & concedentes eidem plenam & liberam poteſtatem, & mandatum ſpeciale, Eccleſias, altaria, oratoria, ac cœmeteria ædificata benedicendi, & conſecrandi, cæteraque loca, & vaſa, veſteſque diuino cultui deputata, & eadem polluta reconciliandi, Epiſcopos, ſuffraganeos, Abbates, & Abbatiſſas, ac moniales benedicendi, & conſecrandi, chriſma oleum cathecumenorum, & infirmorum conficiendi die Iouis ſancta, pueros, & puellas baptizatas confirmandi, clericos ordinandi, vſumque pontificalium exercendi, & reliqua conficiendi, quæ ordinis ſunt Epiſcopalis, vel prædicta omnia, & ſingula committendi, vt fiant, & exerceantur per alium Epiſcopum, nec non indulgentias concedendi in caſibus à iure permiſſis, exhibendi Sacramenta diœceſanis, ad eum recurrentibus Confeſſiones audiendi, prædicandi, publicas, & ſolemnes pœnitentias iniungendi, ſynodum diœceſanam celebrandi, Prouinciale concilium conuocandi, dimiſſorias, ſiue commendatitias ad Ordines, & Sacramenta concedendi, clericos iudicandi, cauſas matrimoniales cognoſcendi, & decidendi, decimam oblationum in caſibus à iure expreſſis, nec non ſynodaticum, vel cathedraticum, quartam funeralium, procurationem viſitationis, ſubſidium charitatiuum, & ius cenſus in caſibus à iure permiſſis exigendi, & reliqua faciendi, & exercendi, quæ ſunt dignitatis Epiſcopalis, nec non ſubiectionem ſubditorum noſtrorum, & reuerentiam, ac iuramenta ab ipſis recipiendi, electos ſibi ſubditos confirmandi, nouas parochias erigendi, erectas collapſas conficiendi: in matrices Eccleſias transferendi, eligendi, præſentandi, præſentatos inſtituendi, deſtituendi, beneficia conferendi, penſiones ſuper illis imponendi in caſibus à iure permiſſis, reſignationes illorum recipiendi, eadem reſignata conferendi, inueſtiendi, alienandi, diſpenſandi, vota commutandi in caſibus nobis permiſſis, cauſas omnes ad forum Epiſcopale ſpectantes, & pertinentes, cognoſcendi, & decidendi, etiam feudales, viſitandi, reformandi, præcepta, & edicta faciendi, & conſtitutiones, illaſque exequendi, corrigendi, mulctandi, excommunicandi, anathematizandi, abſoluendi etiam à caſibus quibuſcunque nobis reſeruatis, ſuſpendendi, interdicendi, deponendi, delinquentes incarcerandi, torquēdi, condemnandi, tam ad tempus, quam ad perpetuos carceres, prout ſibi conuenire videbitur, cauſaſque omnes criminales cognoſcendi, & decidendi, clericos degradandi, brachium ſeculare inuocandi, pœnas mitigandi, gratias faciendi delinquentibus, prout ſibi videbitur expedire, purgationes indicendi, pias voluntates exequendi, & eaſdem commutandi, vnum, vel plures vicarios loco eius cum eadem, & ſimili, vel minori auctoritate faciendi, creandi, & ſubſtituendi, & cætera omnia, quæ ſunt Epiſcopalis, & Archiepiſcopalis iuriſdictionis, exercendi, & terminandi: & omnia alia, & ſingula faciendi, & committendi, etiamſi talia eſſent, quæ mandatum exigerent ſpeciale, & maiora, & grauiora expreſſis, prout ad Vicariatus officium noſcitur, quomodolibet pertinere, cuius geſta, ſententias, & mandata, rata, & grata habere promittimus, mandantes quibuſcunque, ad quos ſpectat, ſub pœna excommunicationis, quam ex nūc, prout ex tunc ferimus in his ſcriptis, quatenus ipſum N. tanquam Vicarium, & officialem noſtrum recipiant, ſuſcipiant, & admittant, ac eidem in his, quæ ad Nos, & iuriſdictionem noſtram ordinariam qualitercumque ſpectant, vel ſpectare poterunt, pareant, faueant, & aſſiſtant, ac efficaciter obedire teneantur. In quorum teſtimonium has noſtras litteras fieri iuſſimus per Cancellarium, & Notarium noſtrum, ſubſcriptione noſtra, ac maioris noſtri ſigilli impreſſione roboratas, &c.

57 In hac forma dicitur (Vicarium generalem in ſpiritualibus, & temporalibus) quia non ſufficit ſi in ſpiritualibus tantum, vel in temporalibus crearetur, cum Vicarius generalis is tantum dicatur, qui in ſpiritualibus, & temporalibus eſt creatus, *Pauin. d. quæſt. 10. numero ſexto, Rebuff. d. titul. de Vicarijs Epiſcop. numero 18. & in forma vicariat. numero 16. & Azor. d. capit. 43. quæſt. 7. & capit. 46. quæſt. 1. verſicul. dicitur:* Eccleſia enim ſolet ſpiritualia, & temporalia habere, *caput. ſi quis*

quis 1.quæſt.3. Verius tamen exiſtimat ſufficere ſi conſtituatur Vicarius generalis in ſpiritualibus poſt *Marcheſan.Sbroz.& Sanch.Nicol. Garcia.d.capit.8.nu.122. & 123.* aſſerens in Bullis,& litteris Apoſtol.aliquando Vicarium in ſpiritualibus generalē appellari,& aperte id ipſum dicit *Concil. Trident. ſeſſ.13.de reformat.capit. 2.*ibi,ſeu illius etiam Vicario in ſpiritualibus generali. Ponitur etiam (citra tamen reuocationem aliorū Vicariorum) quia ſicut procuratore ſecundo conſtituto,primus reuocatus cenſetur, niſi fuerit hæc clauſula adiecta,*l.ſi quis,§.1.ff.de procurat.*

58 Sic etiam ſecundo Vicario conſtituto, primus cenſetur reuocatus,*Azor. d.quæſtio.1.verſicul.citra,Aloyſ. Ricc.in praxi fori eccleſiaſt.deciſ.478. in prima editione, & reſolution.502. in ſecunda editione, Sbroz. libro tertio, quæſt.33.*

59 In generali Vicarij conceſſione conceduntur ea,quę in generali mandato continentur, etiamſi clauſula adeſſet, dantes, & concedentes ei plenam & liberam poteſtatem,argum.text.*in l.procurator cui, ff. de procurator.* cum ſimilibus, non tamen poteſt obire, & exequi ea,quæ ſpeciale poſtulant mandatum,*capit.qui generaliter, de procurat.lib.ſexto,* ideo neceſſarium fuit omnia in dicta forma contenta expecificare,& vt melius percipiantur non abs re erit breuiter adſcribere,quibus in caſibus Vicarius ſpeciali indigeat Epiſcopi cōmiſſione,& ſunt qui ſequuntur, vt omnibus innoteſcant.

60 Primo in generali Vicariatus commiſſione beneficia cōferēdi poteſtas nō venit,niſi ei beneficiorum collatio ſpecialiter ſit commiſſa *capitul. vlt.de offic. vicarij libro ſexto* vbi Doctores,*Petr.Gregor.in cap.conquerente,cap. 11.nu.2.de offic.ordinar. Franc.Marc. Delphin. deciſ.86. num.13.volum.4.Marcheſan.de commiſſion. part.1. cap. 6.num.68.Cott.in memorabil.verbo, Vicarius,in princip. Marant.conſil.48.numer.6. Sabag. in rubr.de offic.deleg. num.8. Anaſtaſ.Germon. de indultis Cardin.§.tibi quoad vixeris,num.86.& 87.praxis Epiſcop.par.1.verbo Vicarius,§.9.cum ſequentib.Couarr.libro tertio vari.capit.20. num.ſeptimo.Gonzal.ad regul.8. Cancell.§.4.proœm. numer.34.Flamin.de reſignation.lib.7. quæſt.21.num.9.& quæſt.24.num.4.& 52.& lib.9.quæſt.7.num.32. Sbroz. l.primo queſtion.7.num.vndecimo,& libro ſecundo quæſt. 71.num.primo, Azor.d.par.2.lib. tertio cap.44.queſt.1.* poſt *Selu. Rebuff. Lambertin. Duaren.Cuch.*& alios *Nicol. Garcia. d.cap.8. num.81. Vgolin. d.cap.4.§.7.numer.2.* Et ſicut non poteſt conferre beneficia ſine ſpeciali facultate,ita nec poteſt conferre Vicariam perpetuam, nec illam etigere *Gonzal.gloſſ.5.§.3.nu.25.*

61 Nec collationi conſentire *Stephan. Gratian. diſcept. forenſ.capit.303.num. primo. Azor. d.libro tertio capit. 44.quæſt.3.*

62 Data Vicario ſpecialiter facultate conferendi beneficia, non intelligitur conceſſa poteſtas conferendi ea beneficia, quæ Epiſcopus iure ſpeciali, aut priuilegio conferre poteſt,idem *Azor. d.cap.44.quæſt.2.* vbi etiā cum *Pauin.& Rebuffo,* tenet cenſeri datam facultatem conferendi beneficia, quæ iure deuoluto ad Epiſcopū pertinent ob negligentiam, vel delictum inferiorum, quorum erat ius conferēdi, niſi beneficia ſint deuoluta ad Epiſcopum, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatum, puta ob negligentiam Regularium *Clement.1. de ſupplen.negligen. Prælat. praxis Epiſc.part.prima, verbo beneficia.§.3.*

63 Quando Epiſcopus Vicario ſpecialem poteſtatem concedit cōferendi beneficia,ea poteſtas eſt latè interpretanda,itaut comprehendat quælibet beneficia, etiā ea, quæ in Eccleſia Cathedrali, aut curam habent animarum,*Rebuff.d.tit.de vicar.à num.118. Azor. d.cap. 44.quæſt.8.& qu.7.* idem dicit de dignitatibus, quod eſt intelligendum de beneficiis exiſtentibus, non tamē de illis, quæ poſt commiſſionem erecta & inſtituta fuerunt,vt declarat idem *Azori.d.quæſt.8.*

64 Et etiam eo ipſo, quod Vicario data eſt ſpecialis poteſtas conferendi beneficia, intelligitur data poteſtas commendandi *Rebuff.in praxi tit. forma vicar. numero 119.Sbroz.lib.2.quæſt.83. Azor.d.cap.44.quæſtio. 10.& quæſt.9.* aſſerit poſſe Vicarium,etiam extra diœceſim huiuſmodi beneficia conferre, gloſ. *verbo per ſe ipſos,in cap.ſtatutum,de præben.lib.6. Rebuff.in tract.nominat.quæſt.14.num.95.* de quo plures Doctores refert *Garc.d.cap.8.numer.126.Gonzal.ad reg.8.Cancell.gloſſ. 62.nume.3.*

65 Licet autem Epiſcopus Vicario ſuo prædictam contulerit facultatem, poteſt per ſe ipſum cōferre,antequā Vicarius conferat,ex *Azor. d.c.44. quæſt.12.* vbi etiam quid dicendum ſi beneficium Epiſcopus, & Vicarius vna die contuliſſent,& *quæſt.13.* reſoluit Vicarium ſpecialem facultatem habentem conferendi beneficia, nō eo ipſo intelligi ſibi datum ius priuandi clericum illo.

66 Secundo ſine ſpeciali mandato Vicarius reſignationes beneficiorum admittere, & approbare non poteſt vt per text.*in cap. quæſitum, de rerum permut.* reſoluunt *Rebuff. dict.tit.de Vicar.nume.104.praxis epiſcopal.part. 1.verbo Vicarius §.10.Vgolin.d.capitu.4.§.7.numero 2. Aloyſ.Ricc.in praxi aurea reſolut.471. Azor.inſtitutionum moralium par.2.lib.7.ca.29.quæſt.4. Nicolaus Garcia de beneficijs part.1.cap.4.nu.74. Sbroz.lib.2.q.130. Flamin.libr.7.q.24.nu.3.*

67 Nec etiam data ſpeciali facultate admittendi reſignationes abſolutè,& ſimpliciter facta,intelligitur data facultas reſignata beneficia conferendi,ita *Rebuff.in addit.ad regul.13.Cancel. verbo, aut Vicarios perpetuos, verſic.item Vicarius Epiſcopi, & dict.tit.de forma Vicar. à num.105.*

68 Nec denique Vicarius habens facultatem approbādi reſignationes factas cauſa permutationis, poterit reſignata beneficia permutantibus conferre, *Rebuff. dict. tit.forma Vicar.num.104.& 106.Sbroz.lib.2. quæſt.71. num.9.* eo quod in beneficiorum collatione requiritur ſpeciale mandatum, tenent *Cardoſo in praxi iudicum, verbo procurator num.40.*

69 Quem cito ego ipſe in meis *Remiß.de diction.& clauſulis clauſ.17.num.29.*

70 Tertio abſque ſpeciali conceſſione Epiſcopi præſentatum à Patrono Vicarius inſtituere non poteſt, vt tenaciter defendunt *Rolan. conſ.47.numer.45.vol.1.& Rebuff.in praxi benefic.tit.in forma Vicar. à num.126.& in addit.ad regul.13.Cancel.verbo aut Vicarios perpetuos, verſ.item Vicarius generalis.* Verum in contrarium eſt communis Doctorum opinio, quod ſcilicet Vicarius abſque ſpeciali conceſſione poteſt confirmare electos, & inſtituere præſentatos, ita *gloſſ. verbo non poſſunt in cap.fin.de officio Vicar.l.6. Roch.de Iurepatr. verbo competens quæſt.31.nu.66.& 67. Lambertin. eod.tract.part. 3.libro 2.art.5.quæſt.1. princip.Couar.lib.3. Vari.cap.20. numero 7. Selua de benefic.p.2.queſti.14. Cald. Pereira de renou.emphyt.quæſt.12.num.11. Vinian.in praxi Iuriſpatron.p. ſecunda, lib.2. capitulo ſecundo numero 3. Sbroz. libro 2.queſt.111. Gonzal.ad regul.8.Cancel.gloſ.9.§.1.*

à num. 78. *Soar. de Paz in pract. tom.* 2. *prel.* 3. *num.* 7. & 8. *Quintanad. lib.* 1. *eccleſiaſt. cap.* 5. *nume.* 7. *praxis Epiſcop. part.* 1. *verbo Vicarius* §. 14. *Azori. diſt. capitul.* 44. *quæſt.* 5. & *libro* 6. *capit.* 22. *quæſt.* 3. *Nicol. Garcia diſt. cap.* 8. *numero* 84. *cum ſequentibus*, vbi *num.* 86. refert Sacram Illuſtriſſ. Cardin. Congreg. cenſuiſſe Vicarium mandatum limitatum non habentem inſtituere poſſe, & *par.* 8. *cap.* 4. *num.* 50. refert *Rotam Rom.* ita tenuiſſe, & ideo libenter huic opinioni ſubſcribo.

71 Quarto, abſque ſpeciali mandato Vicarius beneficium ſupprimere non poteſt *Pute. deciſ.* 53. *libr.* 3. *Sbr. l.* 2. *q.* 117. *nu.* 5. *Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. par.* 1. *collect.* 143. *poſt princ.*

72 Quinto, nec beneficia vnire, nec reuocare vniones, & Eccleſia diuidere *Sbroz. lib.* 2. *quæſtion.* 115. & dixi in Alleg. quando Epiſcopus vnire beneficia poſſit.

73 Sexto, coadiutores Vicarios imperitis Rectoribus Eccleſiarum ſecundum formam *Sacri Concilij Tridentini ſeſſ.* 21. *de reformat. cap.* 6. ſine ſpeciali conceſſione non licet deputare, *Pute. deciſ.* 239. *numero* 2. quem ſequitur *Sbroz. lib.* 2. *quæſt.* 112. *à num.* 2.

74 Septimo, nec iuſpatronatus ex cauſa dotationis, fundationis, vel conſtructionis alicui reſeruare poteſt, ita *Hieron. de Monte quæſt.* 22. *nume.* 8. & 25. *praxis epiſcop. d. verbo Vicarius* §. 13. *Vivian. in praxi Iuriſpatron. part.* 1. *lib.* 1. *cap.* 1. *nu.* 24. *Nicol. Garc. p.* 5. *cap.* 9. *numer.* 43. quamuis contrarium conſuluerit *Port. conſ. numer.* 43. in fauorem Vicarij Epiſcopi Vicentini, aduerſus quem late ſcripſit *Ferret. conſ.* 327. *vol.* 2.

75 Octauo nec etiam donationi iuriſpatronatus decretum, ſeu auctoritatem interponere poteſt, ita *Rebuff. d. tit. de forma Vicar. num.* 184. *Ferret. conſ.* 343. *num.* 7. & *conſ.* 344. *num.* 1. *volum.* 2. *praxis epiſcop. diſt. verbo Vicarius* §. 11. & 13. *Sbroz. libr.* 2. *quæſtio.* 197. *Garc. diſt. cap.* 9. *num.* 76. *Vgolin. d. cap.* 4. §. 7. *nume.* 2. *verſ. decimo non poteſt, Azori. diſt. lib.* 3. *cap.* 45. *in princ. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut.* 469.

76 Nono, nec nouas queit erigere Parochias *Sbroz. lib.* 2. *q.* 117. *num.* 3.

77 Decimo nec imponere poteſt penſionem ſuper beneficiis, vbi Epiſcop. ſeu Archiepiſc. poſſet, putà ob iuſtam cauſam, vel pro bono pacis, & concordiæ, *Sbroz. l.* 2. *q.* 71. *num.* 4.

78 Vndecimo, nec Oeconomum Eccleſiæ conſtituere poteſt, niſi Epiſcopi ſpeciale permiſſum accedat, *Sbr. lib.* 2. *quæſt.* 53. *num.* 2. intellige de Oeconomo, qui vicè Epiſcopi gerit in colligendis Eccleſiæ reditibus, & diſtribuendis in clericos, & pauperes: alii vero, qui ad cuſtodiendos fructus Eccleſiæ patronatæ vacantis, nondum prouiſæ, ob patronorum diſcordiam, conſtituuntur, præſentari poſſunt à Vicario ex generali commiſſione, de quo loquitur *Soar. de Paz in pract. tom.* 2. *prel.* 3. *numero* 8.

79 Duodecimo, nec à ſuis beneficijs, officijs, vel adminiſtrationibus, aut ab Ordine aliquos amouere, ſeu deponere poteſt, *cap. licet de officio Vicar. lib.* 6. *Sbroz. li.* 2. *quæſt.* 111. *num.* 7. & *quæſt.* 130. *num.* 4. & *quæſt.* 155. quod non poteſt reuocare clericum ab exilio, niſi ſpeciale haberet mandatum, *Soar. de Paz. dict. prel.* 3. *num.* 9. *Vgolin. diſt. num.* 2. *verſ. ſeptimo inquirere*.

80 Decimotertio, nec valet auctoritatem interponere creationi dignitatis à Canonicis factæ, aut nouum beneficium in Eccleſia creare, *Felin. capit. cum acceſſiſſent num.* 15. vbi *Deci. nu.* 9. *de conſtit. Ferret. conſ.* 327. *num.* 4. & alij citati per *Sbroz. lib.* 2. *quæſt.* 31. *num.* 4. & *num.* 5. quod nec etiam poteſt transferre iuſpatronatus in laicum titulo donationis ſine conſenſu Epiſcopi.

81 Decimo quarto, nec Eccleſias vetuſtate collapſas, quæ ob earum, & Parochianorum inopiam nequeunt inſtaurari, vocatis his, quorũ intereſt, in matrices, vel alias Eccleſias viciniores abſque ſpeciali cõceſſu transferre poteſt, *Sbroz. lib.* 2. *q.* 117. *num.* 3.

82 Decimo quinto, nec præſentare poteſt ad beneficiũ iuriſpatronatus ad Epiſcopi præſentationem pertinens *Paul. de Citadin. de Jurepatron. part.* 6. *qu.* 41. *cum ſequenti, Roch. de Curte eodem tractat. verbo honorificum quæſt.* 5. *Lambertin. eodem tractat. part.* 3. *lib.* 2. *art.* 5. *prima qu. princ. nu.* 2. quos refert *Sbroz. lib.* 2. *q.* 110. *num.* 2. *Nicol. Garc. d. p.* 5. *c.* 8. *nu.* 82.

83 Decimo ſexto, nec poteſt Vicarius, ſi Epiſcopus fuerit, ex generali commiſſione ea, quæ ſunt Ordinis epiſcopalis, exercere, vt Eccleſias Capellas, Oratoria, vel cœmiteria reconciliare, Ordines conferre, Chriſma conficere, oleum infirmorum ſacrare, Sacramentum Confirmationis miniſtrare, & alia ſimilia, ita *Franc. Marc. deciſ.* 548. *num.* 1. *volum.* 2. *ſuch. diſt. tit.* 8. *nume.* 119. & 120. *Rebuff. diſt. tiſul. de Vicar. num.* 33. & *num.* 168. *cum ſeq. Sbroz. lib.* 2. *quæſt.* 5. *num.* 10. & *quæſt.* 6. & *quæſt.* 2. *num.* 2. *cum qu. ſequentibus, Azori. d. par.* 2. *libr.* 3. *cap.* 45. *q.* 9. & *cap.* 46. *verſ. Confirmationes, Vgolin. d. c.* 4. §. 7. *nu.* 2. *verſ. octauo, Franc. Leo in theſauro fori eccleſ. par.* 1. *c.* 10. *num.* 12.

84 Decimo ſeptimo, nec Vicarius inſtitutus, qui epiſcopalem dignitatem non habet, alteri Epiſcopo poteſtatem exercendi ea, quæ Ordinis epiſcopalis ſunt, præter ſpeciale ſui Epiſcopi mandatum, committere poteſt, *Rebuff. vbi ſupra num.* 171. *praxis epiſcop. part.* 2. *verbo Vicarius* §. 6. *Sbroz. l.* 2. *q.* 12. *nu.* 1. & *ſequenti*.

85 Decimo octauo, nec de hæreſis crimine ſine peculari commiſſione cognoſcere poteſt, *Decian. tract. crimin. tom.* 1. *libr.* 5. *capi.* 21. *numer.* 7. *Sbroz. l.* 2. *q.* 161. *numer.* 4. & 5.

86 Nec de licentia Epiſcopi poteſt ſubditos à crimine hæreſis abſoluere, ſicut poteſt Epiſcopus, iuxta *Concil. Triden. ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 6. ibi, eis tantum non eorum Vicarijs ſit permiſſum, *Sbroz. lib.* 2. *q.* 20.

87 Decimo nono, nec ei publicas pœnitentias imponere, aut pulicè pœnitentes reconciliare licet, *Domin. de S. Geminian. in ca.* 2. *num.* 8. *de officio Vicar. lib.* 6. *Sbroz. lib.* 2. *quæſt.* 17. *num.* 2. *cum ſequentibus, & qu.* 18. *numer.* 3. *Marc. Anton. Gennenſ. in praxi Archiepiſc. capitulo* 43. *in nouiſſ.*

88 Vigeſimo, nec voluntatem puellæ habitum regularem ſuſcipere, aut profeſſionis votum emittere volentis, explorare poteſt, vt experiatur an coacta, ſeducta ſit, & an ſciat quid agat, & cætera iuxta diſpoſitionem *ſacri Concilij Trident. ſeſſ.* 25. *de regularibus ca.* 17. *Sbroz. lib.* 2. *q.* 208.

89 Vigeſimo primo, nec ædificationi Monaſterij per teſtatorem relicti aſſenſum, & auctoritatem interponere poteſt, *Calde. conſ.* 3. *de officio Vic.* quem refert *Sbroz. lib.* 2. *q.* 199. *num.* 1.

90 Vigeſimo ſecundo, nec pretextu generalis commiſſionis indulgentias concedere poteſt, *Borgaſ. de regul. part.* 3. *tit. de indulgent. epiſcop. nu.* 2. & *par.* 7. *c. fin. num.* 23. *Rebuff. d. tit. de forma Vicar. num.* 172. *Sbroz. lib.* 2. *quæſt.* 40. *num.* 3. *Azori. diſt. lib.* 3. *c.* 45. *q.* 13. *Franc. Leo in theſauro fori eccleſ. par.* 1. *c.* 10. *nu.* 12. *in fine.*

91 Vigeſimotertio, nec poteſt ex generali conceſſione facultatem, ſeu licentiam Confeſſionis audiendæ

aliis

aliis concedere, *Hoſt. in ſum. tit. de panitent. §. cui conſitendum ad finem 30. And. in cap. 2. de panit. lib. 6. vbi Domin. num. 6. Anch. num. 1. Philip. Franc. num. 7. Sot. in 4. diſt. 18. q. 4. & q. 14. m. 3. Alber. in diction. verbo Vicar. verſ. Vicar. etiam Epiſcopi, Sanch. d. lib. 3 diſput. 29. num. 14.* qui *numero ſequenti* contrariam ſententiam, vt probabiliorem tuetur, illamque vberiori Doctorum numero confirmat.

92 Ipſe tamen Vicarius generalis ex vi mandati generalis poteſt fidelium Confeſſiones audire, vt poſt *Anton. Cuch. Lancel. Gutier.* & alios reſoluit *Aloyſ. Ricci. in praxi aurea reſol. 284.*

93 Vigeſimo quarto, in locis, in quibus Epiſcopus loco Abbatis eſt, non poteſt Vicarius generalis commiſſionis prætextu impertiti licentiam Monacho cauſa ſtudiorum proficiſcendi, *Abb. conſ. 88. num. quinto cum ſequenti, Pavin. de officio, & poteſtate Capituli Sede vacante par. 2. princ. queſt. octava num. 25. Sbroz. lib. 2. queſt. 200. num. 2. & 3.*

94 Vigeſimo quinto, nec matrimoniales cauſas cognoſcere, aut eas tractare valet, vt per *Rebuff. dict. tit. de forma Vicar. num. 155. Ledeſ. de matrim. q. 45. art. 1. punct. 3. dub. 4. Vgolin. d. cap. 4. §. 7. num. 2. verſ. nono.* Contrarium tamen verius eſt, & tenent *Conar. de ſponſalibus p. 2. cap. 8. §. 12. num. 1. Cuch. d. tit. 8. num. 105. Anton. Gomez. ſuper Bullam cruciata, cap. 4. queſt. 4. num. 28. Sbroz. lib. 2. queſt. 44. in fi. Salzed. ad Bernard. in pract. capit. 73. ad fi. Azori. d. lib. 3. c. 45. queſt. ſecunda. Sanch. dict. diſput. 29. num. 18. poſt gloſſ. verbo miſſo, in cap. 1. per tex. ibi, de frigidis, & in capit. fin. de cognat. ſpirit.* Et quod Vicarius generalis poſſit matrimonio aſſiſtere dixi *Allegat. 33. num. 56.*

95 Vigeſimo ſexto, nec matrimonij monitionibus diſpenſare poteſt, etiam iuſta cauſa intercedente, *Cephal. conſil. 421. num. 72. volum. 3. Menoch. de arbitr. caſu 453. num. 5. & conſ. 69. à num. 55. Soar. de Paz in pract. tom. 2. pralud. 3. num. 11. Spin. in ſpecul. teſtam. gloſ. 15. num. 28. cum ſeq. Nicol. Garcia d. cap. 8. à nu. 50.* Sed verius quod ſupra tenui plurimus ad id citatis Doctoribus *Alleg. 32 num. 29.*

96 Vigeſimo ſeptimo, nec poterit, niſi ex ſpeciali mandato, relaxare interdicta *Sbroz. d. 2. q. 185. num. 2. cum ſequentibus.*

97 Vigeſimo octavo, nec poteſt dimiſſorias, ſeu commendatitias litteras ad Ordines ſuſcipiendos clericis ſuæ diœceſis concedere, niſi Epiſcopo in remotis agente, dixi ſupra *Allegat. 7. nu. 9.*

98 Sed dubitari poteſt quando dicatur Epiſcopus in remotis agere? de quo plures refert opiniones *Aloyſ. Ricci. in praxi aurea reſol. 18.* Imprimis *gloſ. verbo remotis in c. 3. de temporib. ordinat. lib. 6.* credit arbitrarium iudici quis locus dicatur remotus, ſequuntur *Zabar. in Clementin. cauſam in verbo ex remotis de elect. Menoch. de arbitr. caſu 222. num. 26.* ſed videtur verius illud quod reſoluit *Aloyſ. Ricci.* vbi proxime, videlicet Epiſcopum dici in remotis agere quando eſt vltra montes, ſufficit enim quod huiuſmodi remotio ſit inconueniens ordinandis.

99 Vigeſimo nono, nec poteſt facere ſeu ſubſtituere alium Vicarium, niſi Epiſcopi ſpecialis licentia præcedat *cap. clericos, de officio Vicarij, gloſſ. verbo ipſius in cap. 1. eodem tit. lib. 6.* vbi *Anchar. num. 2. Domin. numer. 11. Alphonſ. Alvarez. Guerrero dict. cap. 27. Ripa reſponſ. 24. à num. primo Franc. Marc. Delphin. deciſ. 317. num. quarto volumin. primo Cuch. dict. titul. 8. num. 40. Rot. deciſ. 4. de*

officio Vicar. in nouis, Guid. Papa deciſ. 374. num. 6. Philip. Porti. conſil. 87. num. 16. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. part. prima collectan. 143. in med. Redoan. de rebus Eccleſiæ non alien. rub. de auctoritate Prælat. num. 66. Pute. deciſ. 168. lib. 1. Lopez de Vicario Epiſcopi §. 2. num. 4. verſic. 8. Aloyſ. Ricci. in praxi aurea reſolut. 113. Maranta de ordine iudic. par. 4. diſt. 5. nu. 22. Auendan. de exequendis mand. p. 1. cap. 3. nu. 5. Azeuedo l. 1. num. 8. tit. 9. lib. 3. noua recop. praxis epiſcop. p. 1. verbo Vicarius dub. 4. Petr. Lazar. de manit. q. 6. nu. 10. Iacob. Laurent. in tract. de indice ſuſpecto cap. 4. nu. 20. Nicol. Garc. d. c. 8. à nu. 148. Vgol. d. cap. 4. §. 7. nu. 2. verſic. 11.

100 Amplia procedere, ſiue fuerit conſtitutus ab Epiſcopo cum facultate, & clauſula ſubſtituendi, ſiue non, *Pute. deciſum 168. num. 1. Sbroz. lib. 2. queſt. 66. num. 11. & 17.* & tenuit *Rota in vna Oriolen. beneficiorum* coram *D. Seraphino 21. Maij 1593.* teſte *Aloyſ. Ricc. d. reſol. 113. verſ. amplia.* Poteſt tamen ſubſtituere ad modicum tempus, & ex cauſa, etiamſi non habeat poteſtatem ſubſtituendi, *Maran. Mench. Azen. Cuch.* & *Aloyſ. Ricci. dictis locis.*

101 Poteſt etiam vnam vel plures cauſas delegare, *gloſſ. verbo ipſius in cap. 1. de offic. Vicar. lib. 6. Sanch. de matr. lib. 3. diſp. 7. num. 21.*

102 Trigeſimo nec poteſt abſque ſpeciali conceſſu diœceſim viſitare, argum. text. *in capit. Epiſcopum 10. queſt. prima, capit. inter cætera de offic. Ordin. capit. ſi Epiſcopus 6. eodem tit. libr. 6. Rebuff. dict. titul. de forma Vicar. num. 100. & 101. Azori. dict. lib. 3. cap. 45. quæſt. 4. Sbroz. lib. ſecundo quæſt. 120. num. 2. Vgolin. dict. §. 7. verſic. tertio nec viſitare.*

103 Trigeſimo primo, citra ſpeciale mandatum diœceſanam Synodum congregare non poteſt *Henr. Bottus in tract. de Synodo Epiſcop. p. 2. nu. 2. Rebuff. d. tit. de forma Vicar. nu. 151. Cuch. d. tit. 8. nu. 107. Azor. d. lib. 3. c. 45. q. 5. Sbroz. lib. 2. q. 46. nu. 1.*

104 Trigeſimo ſecundo, nec pias defunctorum voluntates, niſi ſpecialis facultas ab Epiſcopo fuerit conceſſa, exequi poteſt, *Sbroz. lib. 2. q. 49. nu. 2. & q. 50.*

105 Quod executores, fideicommiſſarios, etiam laicos compellere poteſt ex officio ad exequendum pias defunctorum voluntates, *& q. 51.* quod poteſt prorogare tempus executoribus piarum voluntatum.

106 Trigeſimo tertio, nec in alienationibus, ſeu tranſactionibus rerum Eccleſiarum decretum interponere poteſt, *Aug. Bero. conſil. 83. num. 19. volum. primo, Capel. Tholoſ. quæſt. 97. Rebuff. dict. tit. de forma Vicar. numero 184. Cuch. dict. titul. 8. numero 105. Redoan. de rebus Eccl. titul. de auctor. Prælat. in alien. interpon. num. 60. praxis epiſcopal. part. prima, verbo Vicarius §. 12. Azori. dict. lib. tertio, capit. 45. quæſt. 3.* Nec res Eccleſiæ alienare in illis caſibus, in quibus poteſt Epiſcopus, *Sbroz. lib. ſecundo, quæſt. 118.*

107 Trigeſimo quarto, nec poteſt ſine particulari conceſſione abſoluere ab irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus, dixi ſupra *Alleg. 39. nu. 10.*

108 Trigeſimo quinto, nec de cauſa reſtitutionis in integrum diſceptare poteſt, ita per text. *in l. illud 25. §. 1. ff. de minorib.* tenent *Sbroz. lib. 2. q. 35. nu. 4. Sanch. de matr. lib. diſput. 40. nu. 12. in fi.*

109 Trigeſimo ſexto, iuramentum purgationis Canonicæ non defertur Vicario ſine mandato *Sbroz. lib. 2. q. 9. 167. num. 2.*

110 Trigeſimo ſeptimo, conſentire nequit, vt Metro-

politanus cognoſcat in principali negocio, omiſſo appellationis articulo, poſt *Ferret. conſ.307. num. 1. tenet Sbroz. lib.2.q.204.*

111 Trigeſimo octauo, nec ſpecialiter commiſſa Epiſcopo, ſeu delegata, Vicarius cognoſcere poteſt, *Abb. in cap. quoniam num.15. de offic. deleg. Soc. conſil.39. nume. 30. vol.4. praxis epiſcop. par.1. verbo Vicarius §.21. dub. 4. Sbroz. lib.2. queſt.36. num.3. & queſt.135. nume.1. & q.177. num.5. Vgolin. d. §.7. verſ. duodecimo, Campan. in diuerſorio iuris Canonici rubr.11. cap.23. num.148.* vbi reſoluit Vicarium Epiſcopi non poſſe ſuo Antiſtiti delegata exequi, niſi fuiſſent in reſcripto addita verba illa, ſine eius generali Vicario, quamuis in litteris vicariatus adeſſet clauſula generalis, ſiquidem, nec tunc intelligerentur commiſſa, quæ ipſi conſtituenti competerent ex delegatione.

112 Trigeſimo nono; nec feudales cauſas, niſi ſpeciale adſit mandatum, cognoſcere poteſt, *Cardin. in Clem. 1. num.19. de offic. Vicar. Sbroz. lib.2.q.125. nu.3.*

113 Quadrageſimo, nec auctorare exemplum ex originali ſumptum, vt eandem vim, & auctoritatem cum originali habeat, *cap. fin.* ibi, coram Ordinario iudice, vel delegato ab eo ſpecialiter præſentẽtur, *de fide inſtr.* per quem text. ita ibi tenuerunt *Goffrid. & Hoſt. Tiber. Decian. reſp.24. num.44. volum.1.*

114 Quadrageſimo primo, nec repræſalias ſine ſpeciali mandato concedere poteſt, *Sbroz. lib.2. queſt.165. num. 1.* De materia repræſaliarum vide *Bart. in ſpeculi tract. de repræſaliis, Greg. libr.15. verbo en otros tit.10. part.7. Victor. in relect. de iure belli num.41. Syluan. conſ.34. ad finem, Bonacoſ. comment. crimin. part.2. verbo repreſalie pag.67. Sebaſtia. Nau. ad author. vt non fiant pignorationes collat.5. num.4. Couarr. in reg. peccatum part.2. §.9. nume.5. verſ. hinc denique, Henriq. in ſumm. libr.13. capit. 43. §.5. in com. lit. G. Perez. lib.6. tit.16. libr.8. Ordin. Azeued. 6. num.1. tit.12. lib.8. nouæ recop. Modern. de iuriſdict. part.4. caſu 41. numero 13. Valdeſ. ad Xuar. par. 2. pag.93.*

115 Quadrageſimo ſecundo, nec poteſt decernere ſine ſpeciali facultate excommunicationes ad finem reuelationis pro rebus deperditis, ſeu ablatis, quæ monitoriales litteræ vulgò nuncupantur, dicam infra vbi de his excommunicat, agendi locus ſe ſe obtulerit.

116 Quadrageſimo tertio, nec abſoluere à caſibus reſeruatis ab ipſo Epiſcop. poteſt, num in generali conceſſione, hæc non veniunt *cap. pen. de pœnit. l.6.* poſt *Rebuf.* ita tenent *Vgolin. dict. cap.4. §.7. nume.2. verſ. poſtremo, Sbroz. lib.2. queſt.19. Galet. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo Vicarius, penul.* vbi etiam addunt, quod quando datur hæc poteſtas, concedi ſolet, vt & alteri delegari poſſit.

117 Quadrageſimo quarto, nec criminales cauſas, niſi ſpecialiter commiſſę fuerint, expedire poterit, itavt nec inquirere, corrigere, aut punire ſubditorum excellus queat, *capit.2. de officio Vicar. libr.6. (uch. dicto tit.8. de Vicar. numer.17. Rebuff. in addit. ad reg.13. Cancel. verbo, aut Vicarius, verſ. notandum eſt, Clar. §. fin. queſt. 40. numero 3. praxis epiſcop. part.1. verbo Vicarius verſ. tertium dubiũ, Nau. in capit. ſerpens de pœnit. diſt.1. n.4. Ferret. conſ.214. vol.1. Vgol. dict. §.7. nu.2. verſ. ſeptimo inquirere, Sanchez. libro diſput.29. numero 16. in princ. Sbroz. li.2. queſt.142.* vbi *q.156.* quod nec poteſt reuocare clericum ab exilio.

118 Quadrageſimo quinto, nec condemnatum inquiſitum abſoluere poteſt, *Rip. in l. qui condemnare numer.9. verſ. ſed certe, ff. de re iudic.* quia qui condemnare non poteſt, nec etiam abſoluere, *Lacmo qui condemnare de reg. iuris*, cum citatis in *libello de princip. vtriuſque iuris litt. A. num.1.* Sed hoc tantum intelligendum duco, ſi Vicarius velit inquiſitos à crimine abſoluere, ſecus veroquãdo ab inquiſitione, ſi eos immunes & innocẽtes inuenerit, abſoluere vult, ita *Menoch. de arbitr. lib.1. qu. 43. numero 28. Soar. de Paz. in præct. tom.2. prælud.3. numero 11. Sbroz. lib.2. q.166.*

119 Quadrageſimo ſexto, nec clericorum bona confiſcare, *Bald. in l. Imperatores, in fine, ff. de officio Præfi. Vigilum, Alexand. in l.1. nu.75. ff. de officio eius, Franc. Marc. deciſ.613. nu.1. par.2. Sbroz. libro 2. q.158. nu.3.*

120 Quadrageſimo ſeptimo, nec pœnas corporales in pecuniarias conuertere poteſt, *Rebuff. d. tit. de for. tec. n.153. cũ ſeq. Cuch. d. tit.8. n.109. Azo. d. l.3. c.45. q.6.*

121 Quadrageſimo octauo, nec poteſt diſpenſare ex generali Vicariatus mandato, *Rebuff. d. tit. de forma vicar. nume.44. cum ſeqq. Soar. de Paz d. prælud.3. num. 11. Guter. canon. lib.1. cap.19. numer.15. Sbroz. libr.2. queſt.35. poſt Felin. (uch. Fr. Emman. Vegam, & Petr. Ledeſm. Nicol. Gare. d. cap.8. num.47. Vgolin. d. capit.4. §.7. num.2. verſic. ſexto, Azor. d. lib.3. cap.45. q.6.*

122 Quadrageſimo nono, nec poteſt imponere, & exigere charitatiuum ſubſidium, niſi hoc ſit ſibi ſpecialiter ab Epiſcopo demandatum, *Barthol. Bellencin. in tra. de charit. ſubſidio queſtion.11. Azor. in ſtit. moral. part.2. lib.9. caput.14. queſt.5. verſ. Vicarius, Sbroz libro 2. q.48*

123 Vbi etiam tenet Vicarium Epiſcopi ſine mandato ſpeciali non poſſe exigere quartam decimarum, mortuariorum, & ſynodaticum.

124 In Vicarii commiſſione prædictos omnes caſus nominatim exprimere neceſſum non eſt, ſufficit enim aliquos exprimi, cum clauſula generali, & ad omnia alia, etiamſi exigat ſpeciale mandatum, opti. text. in *cap. qui ad agendum, §. ſed ſi aliquis, de procurator. libr.6. Couar. lib.1. vari. capit.6. num.2. verſ. quarto, & libro 2. cap.5. num.8. Sbroz. libr.1. quæſt.65. num.5. & queſtion. 67. nu.3. Sanch. diſp.29. nu.8.*

125 De duobus quæri poteſt. Primo, an Epiſcopus teneatur conſtituere Vicarium? Secundo, an poſſit duos Vicarios generales creare? Ad primum videbatur dicendum Epiſcopum teneri ſibi Vicarium conſtituere propter ingentes occupationes, in quibus Epiſcopale regimen, & animarum cura verſatur; per ſe ipſos enim etſi diligentiſſimos ob amplas, & diffuſas dięceſes non valent omnia miniſtrare, & ita reſoluunt *Bald. in leg. aliquando, numer.1. in quarta oppoſit. ff. de offic. Proconſ. Abb. in cap. quoniam, nume.3. de offic. Ordin. Boer. deciſ. 348. numero 6. Gabri. conſil.32. nume.22. libr.2. Coſm. in pragmat. tit. de collation. verbo vicarys, folio 253. Azori. inſtit. moral. part.2. lib.3. cap.29. quæſt.3. verſ. quo loco, Lancellott. inſtit. canon. lib.1. tit. de officio vicar. in gloſ. verbo non poteſt, Rebuff. in tract. nominat. queſt. nume.61.* poſt *Cuch. Houed. Conar.* & alios, quos refert; hanc ſententiam ſequitur *Sbroz. de vicar. Epiſcopi libro primo, quæſtion.46.* Verum contrarium amplexa eſt ſacra Rota Rom. apud *Pute. deciſ.43. libro ſecundo, Mobedan. deciſ.4. de officio vicarij*, & fuit dictum in vna *Calaguritana fructuum* 18. *Martij*, 1583. *coram Bubalo*, quæ eſt inter *deciſ. diuerſ. deciſ.222. nume.5. part.2.* quas refert *Aloyſ. Ricc. in collectan. deciſ. part.5. collect.*1602. & nouiſſime in *una Viterben. & Tuſcanen. Vicarij Veneris 3. Martij* 1617. *coram R. P. D. Cauale.* lit in puncto quod Communitas loci non poſſit petere manutẽtionem

nem contra Epiſcopum, vt retineat in illo loco vicarium generalem, eſt *deciſ. Caput. q. 306. numero 3. part. 1.*

126 Ad ſecundum deueniendo dico Epiſcopum poſſe binos principales Vicarios creare, vt cauſarum expeditioni facilius conſulatur, ex *cap. quoniam in pleriſque 14. de officio Ordin. & Clem. etſi principalis*, iuncta *gloſ. & ibi Card. à numero 3. de reſcript. Felin. in cap. cauſam matrim. numero 8. de offic. delegat. praxis Epiſcop. parte 1. verbo Vicarius, in princip. Vgolin. de officio, & poteſt. Epiſcopi capi. 4. §. 6. numero 4. Sbroz. libro 1. quæſtione 50. numero 4.* dummodo tamen eos conſtituat in loco, vbi ſedem habet; generalis enim Vicarius dicitur ille, qui conſtitutus eſt cum generali poteſtate in loco vbi Epiſcopus ſedem habet, vt docent *Bartol. in l. 1. in fine, ff. qui & quo appelletur, Maranta de ordine iudic. part. 4. diſtinct. 5. princip. numero 8. Anton. Cuch. libr. 2. inſtit. maior. titul. 8. numer. 131. Guillelm. de Monte Laud. in repet. d. Clem. etſi principalis. num. 2. de reſcript. Sbroz. lib. 1. quæſt. 28. nume. 7. & quæſt. 69. nume. 2. Sanch. d. quæſt. 29. num. 11. Campan. in diuerſorio iuris Canon. rubr. 11. c. 23. nume. 150. verſic. inſuper.* Vnde recte tenent *Flores de Mena vari. libr. 1. quæſt. 4. nume. 8. & Nic. Garz. d. c. 8. nu. 36.*

128 Complutenſem Vicarium generalem non eſſe, quia nec creatus eſt, nec reſidet vbi Epiſcopus ſedem habet.

129 Ex quibus infertur Epiſcopum duarum diœceſum, etiam æque principaliter vnitarum, non poſſe duos vicarios generales conſtituere in principalibus locis prædictarum diœceſum ſic vnitarum, quia tunc neceſſariò vnum ex illis conſtitueret in loco vbi ſedem non habet contra iura & Doctores ſupra citatos.

130 Sufficit enim Vicarius conſtitutus in vna, cum cenſeatur etiam in altera conſtitutus, ſecundum *Card. in Clemen. 2. quæſtio. 2. de reſcript.* quem citat *Sbroz. libr. primo quæſtione vigeſima ſeptima num. 10.*

131 Quamuis enim cuiuslibet iura integra remaneant, vt conſuluit *Mandoſ. conſil. 27.* quem refert *Gonzalez ad reg. 8. Cancel. 5. §. 7. num. 118.* reſpectu tamen Epiſcopi reputantur vna diœceſis, & poteſt in vna reſidendo explere factum alterius, vt in terminis dicit *Rebuff. in praxis tit. de vnionibus benefic. num. 16.* per doctrinam *Innocent. in cap. nouit, in fine, de officio Legat. & Iacobi Rebuf. in l. vni. C. de Metropol. Berytolib. 11. & facit text. in capit. & temporis*, iuncta *gloſſ. in verbo vtrarumque 16. quæſt. 1.* ita videtur etiam poſſe in vno tantum Epiſcopatu vicarium conſtituere, ad quem accedere debeant ſubditi vtriuſque diœceſis, vt in puncto *Rebuff. d. tit. de vnionib. numer. 52. verſ. quarto conueniri poterunt.* Sic in ſimili ſi conſtituatur Legatus duarum prouinciarum, quoad ipſum cenſetur vna Prouincia, licèt aliàs ſint diſtinctæ quoad limites, & prærogatiuas, tenet *Innocent. in d. cap. nouit*, quem ſequuntur ibidem *Hoſtien. numer. 13. Ioann. Andr. numero 5. verſ. & nota, Gambarupt. de officio Legati extra prouinc. nnm. 2. & 3.* quod idem ſentit *Bart.* in duabus prouincijs vnitis ſub vno Præſide, *in d. l. vni. C. de Metropol. Beryto num. 11. & Ioſ. in l. vlt. num. 9. ff. de iuriſdict. omnium iud.* & ita cenſuit *Rota in dicta Viterbien. & Tuſcan. Vicarij, Veneris 3. Martij 1617. coram R. P. D. Cauallerio*, quam citat nouiſſime poſt hæc ſcripta viſus *Steph. Gratian. diſceptat. forenſ. tom. 4. c. 655.* vbi per totum nuncupatim diſputat, an pro Epiſcopatibus Viterbien. & Tuſcanen. æque principaliter vnitis vnus tantum, vbi Epiſcopus ſedem habet, ſit conſtituendus Vicarius generalis.

132 Vicarius Epiſcopi, quia eſt conſtitutus in dignitate, poteſt eſſe Papæ delegatus, vt firmauit *gloſ. verbo delegatus, in Clem. 2. de reſcript.* vbi *Zabarel. nu. 22. & Imol. num. 18.* tenent *Rebuff. in pract. benef. titul. forma Vicar. nu. 27. & tit. de Vicario Epiſcopi, nu. 4. & tract. de pacif. poſſeſſ. num. 79. Anton. de Pratis in tract. de iuriſdict. Epiſcopi, cap. 6. num. 51. Sbroz. libr. 2. qu. 22. à nu. 1. Menoch. conſil. 51. nu. 33. Stephan. Gratian. diſceptat. foreniſ. capit. centeſimo ſexto nu. 28.*

133 Dignitas enim eccleſiaſtica nihil aliud eſt, niſi rerum eccleſiaſticarũ adminiſtratio cum iuriſdictione, *Ioann. Andr. Innocent. Archid. Abb. Vant. & Port.* quos refert & ſequitur *Sbroz. libro 2. quæſtione 27. numero 11.*

134 Et cum Epiſcopi Vicarius habeat iuriſdictionem rerum eccleſiaſticarum, *capit. non putamus*, cum *gloſ. in verbo videatur*, vbi *Archid. Franc.* & alij, *de conſuetud. libr. 6. capitul. Romana, in princip. de appellat. eodem lib.* & adminiſtrationem, *cap. petitio, & ibi Doct. de procurat. cap. in noua*, ibi, qui adminiſtrationibus aſſociantur, *16. qu. 7. capit. cauſa*, iuncta *gloſ. verbo, habentibus, de reſtitutione in integr.*

135 Ideo illum in eccleſiaſtica dignitate conſtitutum eſſe dicimus: nam ratione iuriſdictionis, quam habet cũ adminiſtratione, dicitur Prælatus, *Fuſc. de viſit. lib. 1. ca. 15. num. 32. Paun. in tract. de officio, & poteſt. Capit. Sede vacante par. 2. quæſt. 10. num. 16. verſ. an autem Vicarius, Anton. de Pratis d. capit. 6. nu. 50.* vbi inquit Vicarium dici ſpectabilem, & de mediis magiſtratibus.

136 Vnde poſſe eſſe executorem gratiarum beneficialium, quæ expediuntur in Curia Romana reſoluunt *Flores de Mena variar. lib. 1. quæſt. 4. numer. 6. Sbroz. lib. 2. qu. 23. nu. 6.* Et conſeruatorem tenet *Cochier. de iuriſd. Ordin. in exemptos part. 1. queſt. 39. nu. 4.*

137 Ampla in Vicario Capituli Sede vacante, qui poteſt eſſe delegatus Papæ, ac gratiarum beneficialium, quæ expediuntur in Curia, executor, *gloſ. verbo epiſcopi, in d. Clem. etſi principales, Paun. dicta quæſtio. 10. numer. 6. & 8. Sbroz. d. qu. 23. numer. 3. Menoch. conſ. 320. numer. 42. Sanch. de matrimon. libr. 8. diſput. 27. numer. 32. Flores de Mena d. q. 4. num. 11.*

138 Amplia etiam in Vicario Epiſcopi electi, & confirmati, licet nondum conſecrati, *gloſ. verbo Epiſcopi, in dicta Clement. etſi principalis, Paun. d. quæſtion. 10. num. 6. Sbroz. dict. quæſt. 23. numer. 4. Sanch. dict. diſputat. 27. num. 35.*

139 Limita in vicario foraneo, qui nõ poteſt eſſe delegatus Papæ, nec executor gratiarum beneficialiũ, quę expediuntur in Curia Romana, ita *Flores d. quæſt. 4. à numero 6.* niſi illi fieret delegatio ex certa ſcientia Summi Pontificis, *Sbroz. d. quæſt. 23. num. 9.* vel reſpectu alicuius dignitatis, ibi, *nu. 10.* ratione enim officij nullam habet dignitatem *Rebuff. d. tit. de Vicario Epiſcop. nu. 4. Vant. de nullit. tit. ex defectu iuriſdict. deleg. nu. 66. Sbroz. d. lib. 2. qu. 22. nu. 13.*

140 Cum potius dicatur obtinere officium quam dignitatem, *Aloyſ. Ricc. in prax. fori eccleſ. deciſ. 577. n. 1. in 1. edit. & reſol. 552. n. 1. in 2. edit.* vbi ex profeſſo agit, an Vicarij foranei præcedant Præpoſitos Eccleſiarum Collegiatarum; & negatiue reſpondet.

141 Limita etiam in vicarijs nominatis à Prælatis inferioribus habentibus Epiſcopalem, & Ordinariam iuriſdictionem, qui non ſunt capaces delegationis,

nec hatum executionum, *gl. ff. verbo Epiſcopi* ibi, vel inferiores ab Epiſcopo. *in dict. Clementin. etſi principalis Sbroz. d. quæſt. 23. nu. 8.* licet contrarium teneant *Flores de Mena d. quæſt. 4. à nu. 14. Sanch. d. diſputat. 27. nu. 34.*

142 Commiſſa Epiſcopo, vel eius Vicario, non poſſunt expediri per Vicarium Capituli Sede Vacante, cum nõ ſit Vicarius Epiſcopi, ſed iuriſdictionis Epiſcopalis, *Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiepiſc. Neapol. deciſ. 38. numer. 1. part. 1. Galett. in margarita caſuum conſcient. verbo Vicarius, 2. Franciſ. Leo in theſauro fori eccleſiaſt. part. 1. c. 10. num. 8. verſiculo ſecundo ſallit.*

143 Cum generalis Epiſcopi Vicarius ipſius Epiſcopi repræſentet perſonam, & auctoritatem, eiuſque locum teneat, illi deberi eandem prærogatiuam, & exinde honorẽ, qui Epiſcopo debetur, dicendum eſt, & multis comprobant *Menoch. conſil. 51. numer. 16. Afflict. ſuper conſtit. Regni, rubr. de iniur. cur. perſ. irrog. num. 3. Sbroz. lib. 2. quæſt. 24. à num. 1.*

144 Igitur Vicarium Epiſcopi eſſe Archidiacono ſuæ Cathedralis præferendum tenent *Rebuff. dict. tit. de Vicar. Epiſc. num. 7. Abb. conſ. 21. vol. 1. Boer. in tract. de auctoritate magni conſilij num. 77. in fine, Caſan. in Catalogo gloriæ mundi part. 4. conſider. 46. Anton. de Pratis, de iuriſd. Epiſcopi cap. 6. nume. 41.* quos refert *Sbroz. libr. 2. q. 25. à num. 1.* vbi *num. 7.* ampliat etiamſi Archidiaconus haberet priuilegium obtinendi primam ſedem poſt Epiſcopum, *& n. 4.* ampliat vt non ſolum debeat præcedere Archidiaconum, verum etiam Abbates, Archipreſbyteros, Canonicos, & alios prælatos Epiſcopo inferiores, & *num. 11.* cum *Anton. de Pratis dicto cap. 6. num. 55.* quod præcedit Canonicos, etiam Epiſcopos in ſedendo & ambulando; in choro, & in proceſſionibus etiam præſente Epiſcopo, *Menoch. conſil. 257. num. 94. Sbroz. vbi proxime, n. 12.* Niſi eſſet Canonicus, quia tunc ſedebit in loco ſuo, *Sbroz. nu. 17.* Et quod Gubernatorẽ, vulgo Capitaneum, in functionibus Eccleſiaſticis Vicarius Epiſcopi præcedat, tenet *Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ. 580. in prima editione, & reſolut. 555. in ſecunda edit.*

145 Sicut Vicarius mediante Epiſcopi nominatione ordinariã iuriſdictionem à lege conſequitur, ſupra oſtẽdimus, ita etiam contraria eiuſdem Epiſcopi voluntate illa tollitur, & reuocatur, res enim per quaſcunque cauſas naſcitur per eaſdem diſſoluitur, *cap. omnis res, de regul. iuris in ſexto*, cum ciuitas *in libel. de principij vtriuſque iuris, littera R. nu. 19.* & ideo Vicarii iuriſdictionem ab Epiſcopo reuocari poſſe, tenent *Calderin. conſ. 2. de offic. vicarij, Barbat. in c. poſtulaſtis, notab. 1. in fine, de reſcript. & in c. quoniam, numer. 37. de officio deleg. Abb. in capit. 1. nu. 5. ne ſede vacante, Philipp. Franch. in capit. 1. num. 5. de officio Vicarij, lib. 6. Purpur. in l. more 5. nume. 101. & 102. de iuriſdict. omnium iud. Bertachin. de Epiſcop. part. 7. lib. 4. tit. de Vicarijs Epiſcopi num. 14. Ripa in cap. 1. nume. 44. de iudic. Rebuff. d. tit. in forma Vicar. Arch. nu. 190. & 192. Scot. lib. 8. reſp. reſpon. 4. nu. 6. Cuch. inſtitut. maior libro ſecundo titul. 8. numero 135. cum ſeqq. Sbroz. libro 3. quæſt. 6. num. 7. & quæſt. 14. nume. 5. verſ. ſecundo adducitur, Iacob. Laurent. de iudice ſuſpecto capi. 4. numero 7. Sanch. de matrmon. lib. 3. diſput. 30. num. 11. D. Barboſa in l. quia tale, 14. numer. 87. ff. ſoluto matrimon. Azor. d. libr. 3. capitul. 45. quæſt. 14. Vgolin. d. capit. 4. §. 6. numero 4.*

146 Deinde ſi Epiſcopus fuerit maiori excommunicatione nodatus, & publicè denunciatus, eius officialis, ſeu Vicarius generalis iuriſdictionem ſuam exercere non poterit, quia ſicut per huiuſmodi excommunicationem ſuſpenditur Epiſcopi iuriſdictio *cap. ad probandum, 24. de re iudic. cap. audiuimus, 24. quæſt. 1.* & excõmuniter notatur in *capitul. ſi ſi ſeiratus, de reſcrip. Soar. de cenſur. diſput. 13. ſect. 2. numer. 15.* ita ſimiliter eius Vicarii iuriſdictio ſuſpenditur, cum acceſſoria ſit, & idem auditoriũ vtriuſque reputetur, probat tex. in *c. 1. vbi gl. verbo ipſius officialis in fine, & Franch. in vlt. notab. de officio vicarij. libr. 6. Specul. in tit. d. iud. deleg. §. reſtat, nu. 7. Roman. ſing. 632. Maranta dicta diſtinctione 5. princip. num. ſeptuageſimo, Silueſt. verbo vicarius, quæſt. 4. verſic. quarto, Selu. de benef. parte 2. quæſt. 14. numer. 6. titulo de Vicario Epiſcopi, num. tertio Anton. Cuch. d. titul. 8. de Vicar. numer. 134. Rebuff. d. tit. de Vicario Epiſcopi, numer. 217. cum ſequenti, & in concord. titul. de excommunic. non vit. gloſ. verſ. collatio etiam facta, Feder. Scot. dicto reſponſ. 4. num. 5. Surd. conſil. 50. nume. 32. Gutier. canon. libro 1. capit. 1. numer. 83. cum ſequent. prax. Epiſcopalis part. 1. verbo Vicarius, §. 8. Sbroz. lib. 3. quæſt. 17. à nume. 1. Soarez de cenſuris, diſpu. 14. ſect. 1. nu. 1. Azor. d. lib. 3. caput. 45. quæſt. 14. Iacob. Laurent. d. cap. 4. num. 10. Aula de cenſuris. par. 2. cap. 7. diſput. 6. dub. 4. Vgolin. d. cap. 4. §. 2. num. 3. & §. 6. num. 5. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloſ. 5. §. 9 nu. 125. & 127. & Molina tract. 5. diſput. 10. nu. 2.* plures per *Sanch. d. lib. 3. diſp. 30. num. 5. cum ſeq.*

147 Hinc non valere collationem ſi dum Epiſcopus excommunicatus eſt, Vicarius conferat imo effici irregularem, docuit *Aretin. in cap. cum non ab homine, iudic. Franciſc. Marc. deciſ. 1231. nu. 4. & 6. & deciſ. 1632. in princip. part. 1. Pariſ. conſil. 89. nu. 5. volum. 4. Sbroz. dict. quæſt. 17. num. 2.* Niſi Epiſcopus eſſet toleratus, vel occulte excommunicatus; nam tunc fauore publici iuris cũ cõmuni opinione pro non excommunicato habeatur, collatio à Vicario, ſiue ab Epiſcopo facta valebit, vt colligitur ex *Abb. in cap. veritatis, nu. 42. de ſentent. excomm. Felin. in capit. ad probandum, num. 6. de re iudic. Franc. Marc. deciſ. 997. num. 7. & 13. Vgolin. d. nume. 5. Aula d. part. 2. capitul. 6. diſput. 6. dub. 3. verſic. ex dictis primo ſequitur.* Si vero Capitulum Sede vacante ſuſpenſionis cenſura ſit irretitum, an eius Vicarius iuriſdictionem exercere poſſit? dicam infra nu. 180.

148 Et quid ſi tantum fuerit Vicarius Epiſcopi excommunicatus, nunquid etiam ſit excommunicatus eius Subuicarius? Et non eſſe probatur *in cap. 1.* vbi omnes, *de officio Vicarij, lib. 6. Paum. d. quæſt. 10. nume. 2. Sbroz. libr. 3. quæſtio. 18. & 19.* quod excommunicato Vicario non erit excommunicatus illius ſucceſſor, & *quæſt. 23.* quod Epiſcopus poteſt alterum eligere Vicarium, quando electus eſt excommunicatus.

149 Hinc etiam Vicarius ex ſuſpicione Epiſcopi poteſt ſuſpectus recuſari, quamuis contra Vicarium nulla adſit ſuſpicio *capit. inſinuante*, vbi *Abb. numero ſecundo de officio deleg. Ripa in capitulo primo numero 44. de iudic. Bertrand. conſilio 184. numero ſecundo & 3. Anton. Burg. in repet. capitul. caterum, de reſcriptis, numero 128. tomo ſecundo Bertach. dicto libro quarto parte quinta numero 79. & parte 6. titul. de Vicario Epiſcopi, numero 12. Redoan. de rebus Eccleſ. non alien. capit. tertio, numero 29. Rebuff. titulo de forma Vicar. numero 190. Sbroz. libro tertio, queſtione 14. per totam*, vbi *numero 10.* ampliat in Vicario Capituli Sede vacante, & *numer. 11.* in Vicario Epiſcopi electo, ſeu confirmato per Papam, vel alium ſuperiorem, *Perez. l. primo titul. 8. libro 3. Ordin. pagina 569. Gutier. canonic. lib. primo, capitul. primo, numer. 86. Bobadil. in ſua politica, libro*

primo,

primo, cap. 12. nu. 39. Stephan. Quaranta in ſumma Bullarij, verbo Archiepiſcopi auctoritas, nu. 19. verſic. vltimus quæro, vbi etiam dicit, quod ſuſpecto Vicario Epiſcopi, vel delegato ab Epiſcopo, nõ cenſetur ſuſpectus, coram quo cauſa ſuſpicionis cognoſci debet, illo tamẽ exiſtente, in remotis cognoſcunt arbitri, ſicut cognoſcunt de recuſatione Epiſcopi. *Sbroz. lib. 3. qu. 16.* quem refert *Proſper. de Auguſt. in addit. ad Quarant. d. loco littera G.* Intellige quando principaliter, & ex certa cauſa recuſatur, ſecus autẽ ſi cauſa ſuſpicionis cõcernat Epiſcopum pariter & Vicarium, vel delegatum, quia tunc coram arbitris talis cauſa tractabitur, *Franc. in capitul. ſi contra vnum, de offic. deleg. in 6. Quaranta vbi proxime.* Vel ſi ſit cauſa appellationis; & ratio eſt, quia recuſatio concernit perſonam recuſati, ſed appellatio concernit iuriſdictionem, quæ eſt vna & eadem in perſona ſui, & Epiſcopi, ideo de vno ad alium non recurritur *Butr. in cap. ſi contra vnum, numer. 4. de officio deleg. in 6. Galet. d. verbo Vicarius 6.*

151 Hinc denique fit, Vicarij iuriſdictionem per Epiſcopi mortem, (cum vtriuſque vnum tribunal ſit) expirare, *Clement. fin. iuncta gloſ. verbo conteſta,* vbi communiter ſcribentes, *de procurat. Abb. in capit. 1. numer. 5. ne Sede vacante, & in capi. extirpanda, §. quia vero, numero 14. de præbend. Butri. in cap. tua, num. 9. de officio Vicarij, Pariſ. conſil. 89. nu. 6. volum. 4. Paun. d. quæſt. 10. numer. 12. Feder. Scot. d. reſponſ. 4. nume. 6. Molin. de primogenijs lib. 1. cap. 25. nume. 13. Azori. libro 3. cap. 45. quæſt. 14. Vgolin. dict. capit. 4. §. 6. nume. 4. Sbrozz. lib. 3. quæſt. 44. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. capi. 106. num. 27. Sanch. de matrim. lib. 3. diſput. 30. num. 1. cum ſequentib. Gutier. eodem tract. cap. 69. num. 16. D. Barboſa in l. quia tale, nu. 93. ff. ſoluto matrim.* vbi aſſerit per mortem Epiſcopi cẽſeri extinctam iuriſdictionem ordinariam in perſona Vicarii, etiam quoad negotiam cœpta, quod etiam poſt multos quos refert, tenet *Sbroz. d. lib. 3. quæſt. 46. & Henriq. in ſumm. lib. 7. cap. 21. §. 5. in com. littera S.* dicit non expirare de per ſe mortuo Epiſcopo, ſed per Capitulum Sede vacante deponi.

152 Et inde infert valere geſta à Vicario ignorante mortem Epiſcopi longe diſtantis, quod etiam tenent *Stephan. Gratian. diſceptat. forenſ. capitulo 18, numero 50. Gallett. dicto verbo vicarius, 7. Sanch. de matrimon. lib. tertio, diſput. 22. numer. 59. & diſput. 30. nu. 4. Gutier. d. cap. 66. num. 18.*

153 Et ante ſcientiam dictæ mortis poſſe beneficia conferre, ſi conferendi poteſtatem habebat, tenent *Pute. deciſ. 370. lib. 2. Lancellot. de attent. par. 2. c. 10. num. 29. & 30. Flamin. Pariſ. de reſignat. libr. 7. quæſt. 24. à nume. 33.* quos refert, & ſequitur *Gonzal. ad regulam octauam Cancell. §. quinto proœm. num. 103. & gloſ. 15. §. ſecundo num. 91.*

154 Quo fit, vt ſi Epiſcopus ad manus hoſtium peruenerit, & captiuitate detineatur, eius Vicarius nec excommunicare, nec alia huiuſmodi, quæ iuriſdictionis ſunt, exercere poſſit, quia captiuitas ciuilis mors dicitur, *l. pater. 10. in fine principij, l. in omnibus 18. de captiuis.* Et ſicut Epiſcopi naturali morte Vicarii iuriſdictio ceſſat, ita & ciuili, quæ eundem in propoſito fortitur effectum, *Soyr. de cenſur. libr. 1. capit. 5. numer. 39.* & tunc Capitulum adminiſtrat *capit. 2. de ſuppl. neglig. Prælat. in 6. Galet. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo Vicarius, antepenult.* Vnde etiã per ingreſſum religionis, renunciationem, depoſitionem, ceſſionem, tranſlationem, relegationem, permutationem, vel per aliam ſimilem Epiſcopi abdicationem Vicarij iuriſdictionem extingui ex plurib. reſoluit *Sbroz. libr. tertio quæſtion. quadrageſima ſecunda.*

155 Quamuis Canonicus Eccleſiæ Cathedralis, vel alius Prælatus, qui tempore commiſſionis conſtitutus erat in dignitate, & inter iudices ſynodales deſignatus poſſit poſt eandem dignitatẽ renunciatam eſſe iudex, & de cauſa ſibi commiſſa cognoſcere, vt firmat *Sbroz. libro tertio quæſt. 72. numero quarto,* & deciſum fuiſſe in ſacra Congregatione referunt *Flamin. de reſignat. libro primo quæſt. 11. numer. 14. in fine, Ceuall. commun. contra commun. quæſt. 667. num. 10. in fine, Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſtici deciſion. 616. in prima editione, & reſolut. 414. numer. 2. in ſecunda editione. Galett. in margarita caſuum conſcientiæ verbo delegatus, 3. & verbo renunciare, vlt.*

156 Vicarius tamen finito officio non poterit procedere in illa cauſa, quę illi commiſſa fuerit, non ſub nomine proprio, ſed nomine dignitatis, *gloſſ. verbo principalis, in dict. Clem. 2. de reſcript.* vbi *Cardin. numero 7. & Imola nume. 11. & 13.* poſt *Abb. Felin. Barbat. &* alios ita tenet *Sbroz. l. 3. quæſt. 47. & quæſt. 46.* reſoluit, quod Vicarius Epiſcopi, cui fuit cõmiſſa cauſa, ſub expreſſo nomine proprio, poteſt adhuc in ea procedere, quãuis deſinat eſſe Vicarius, ſi cœpiſſet de cauſa cognoſcere.

157 Cum Epiſc. iuriſdictio Sede vacante ad Capitulũ deuoluatur *cap. vn. & ibi gloſ. de maioritat. & obed. libr. 6. Abb. in capit. cum olim. no. ab. vlt. numer. 2. eodem titul. in antiqu. Roman. conſilio 506. numer. in fine, Feder. de Senis conſil. 30. num. 3. Cardoſo in praxi iudicum, verbo Capitulum, num. 2. Molina de iuſtit. tract. 5. diſput. 11. nume. 1. 3. & 10. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 357. in prima editione, & reſolut. 305. in ſecunda editione, Sbroz. libr. 1. quæſt. 16. Quaranta in ſumma bullarij, verbo Capitulum Sede vacante,* Epiſcopi inſtar Vicarium generalem conſtituere poteſt *Abb. in capi. irrefragabili, numero 2. de offic. Ordin. Felin. d. cap. cum olim, num. 9. de maiorit. & obedient. Paun. d. quæſt. 10. num. 1. & 2. Sbroz. d. qu. 16. num. 8.* & diſponit *S. Concil. Tridentin. ſeſſ. 24. de reform. capit. 16.* ibi. Item officialem, ſeu Vicarium infra octo dies poſt mortem Epiſcopi conſtituere, vel exiſtentem confirmare omnino teneatur, qui ſaltem in iure Canonico ſit Doctor vel Licentiatus, vel aliàs, quantum fieri poterit, idoneus, &c.

158 Ex quo Concilii decreto colligẽ teneri Capitulum Sede vacante infra octo dies poſt mortem Epiſcopi eligere, ſeu conſtituere Vicarium, vel cõſtitutum confirmare, alias illius deputatio deuoluitur ad Metropolitanum, & ſi Eccleſia ipſa Metropolitana fuerit, aut exẽpta, tunc antiquior Epiſcop. ex ſuffraganeis in Metropolita, & propinquior in exempta Vicarium idoneum conſtituere poteſt, ita *Sa in Aphoriſm. verbo Vicarius, nume. 3. praxis Epiſcop. part. 1. verbo Capitulum. §. tertio Franc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici part. 1. ca. 10. nume. ſeptimo Molin. dicto tom. 5. diſput. 11. numer. 1. Quaranta d. verbo Capitulum Sede vacante, verſ. duodecimo quæro, nu. 2. Galet. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo Vicarius Sede vacante, num. 5. Aloyſ. Ricci. in praxi rerum fori eccleſiaſtici deciſ. 473. in prima editione, & reſolution. 497. in ſecunda editione.* Vicarius hic Capitulo Sede Epiſcopali vacante deputatus eandem habet iuriſdictionem quam Vicarius Epiſcopi habebat, exceptis aliquibus prout in cognitione cauſarum Vicario Epiſcopi delegatarum, vel in exequutione litterarum

rum Apostolicatum, quas Vicatio generali Episcopi delegatas Vicarius generalis à Capitulo Sede vacante deputatus exequi non potest, *Feder. de Senis consil.* 30. *ante numer.* 1. *versic. in suo iure agitur, Franc. Leo d. capit.* 10. *num.* 8. *vers. secundo, & vers. quarto.* Forma autem, qua Vicarius generalis à Capitulo Sede vacante, creari debet, cui pro voluntate Capituli addi, vel minui potest, est illa quam habet *Quaranta dicto loco*, & sequitur.

159 Nos Canonici & Capitulum Cathedralis N. Sede vacante per obitum bonæ memoriæ N. Episcopi, &c. Reuerendo N. salutem in Domino sempiternam. Cum ex Sacrorum Canonum dispositione Ecclesiarum Cathedralium Capitula in deficientium Episcoporum (præsertim si ex humanis eximi contigerit) locum subrogentur, eisque in spiritualibus & temporalibus succedant, eorum munus erit viduatis Ecclesijs ita consulere, vt in ministrorum solertia, & diligentia viduitatis incommoda minime sentiantur. Ne igitur supradicta Ecclesia nostri culpa aliquid detrimẽti in spiritualibus & temporalibus patiatur, nos dictis sacris Canonibus, & Concilii Tridentini decretis obtemperare volẽtes, vocatis omnibus, & singulis canonicis infra tempus à dicto Concilio statutum, ad Vicarium, qui vices nostras sustinere debeat, deputandum, congregatisque jis, qui debuerũt, voluerunt, & potuerunt interesse, habitisque interessentium votis de consensu, & voto eiusdem Capituli, te Reuerend. N. de cuius probitate, scientia, & sufficientia confisi generalem in spiritualibus, & temporalibus Vicarium nostrum in prædicta Ecclesia Cathedrali, ciuitate, & dioecesi, tenore præsentium deputamus, creamus, & constituimus per menses sex..... vel Episcopali Sede vacante, cum omnibus, & singulis facultatibus, priuilegiis, honoribus, oneribus, præeminẽtijs, & prærogatiuis ad huiusmodi munus exercendum, necessarijs, & opportunis; dantes tibi plenam, & liberam potestatem, omnia & singula exercendi, quæ Capitulo Sede Vacante, in vtroque foro à iure permittuntur, & proinde causas omnes tã ciuiles, quam criminales, & mixtas, etiam hæresis, & matrimonales, audiẽdi, prouidendi, & decidendi, cum facultate excommunicandi, & censuras proferendi, cum voto tamen ordinariorum consultorum nostræ Curiæ in sententiando, & procedendo ad actus, quorum grauamen per appellationem à diffinitiua reparari non potest; necnon ea omnia faciendi, quæ nos facere, & mandare possumus, etiamsi speciale mandatum requirant. Reseruantes nobis collationem beneficiorum, eorumque institutionẽ ad Capitulum spectãtem, deputationem examinatorum, officialium actuariorum, & ministrorum Curiæ, regimen Seminarii, facultatem cognoscendi de causis suspicionum, & denegata iustitia, & conditis (seruatis, de iure, seruandis) alteri delegandi. Volumus autem, vt licentiam ordinandi, etiam ad primam tonsuram (in casibus à sacro Concilio Tridentino Capitulo permissis) & prouidere de prædicatoribus in Aduentu, & Quadragesima, ac dispensare in foro exteriori, etiam quoad tẽporum interstitia, & casus reseruatos de nouo facere non possis, absque expresso nostro consensu capitulariter habito. Nec approbare confessores, ordinandos, & ad beneficia obtinenda, nisi prævio examine ab examinatoribus deputatis, quorum approbationes per secret. annotentur in libro. In casu vero infirmitatis, vel absentiæ substituere non possis, vel causas delegare, sed in his casibus prouisio ad nos spectare debeat. Præcipimus itaque vniuerso Clero huius Ciuitatis, & dioecesis, alijsque huius ecclesiæ iurisdictioni subiectis, quatenus te in Vicarium, officialemque nostrum generalem recipiant, tibique in omnibus præmissis pareant, & obediant. Dantes tibi vices, & voces nostras, &c. contradictores, & inobedientes pœnis & censuris ecclesiasticis compescendi, & itate in Vicarium deputamus, cum solutione salarii, per eum, cui incumbit facienda. In quorum fidem præsentes scribi iussimus per notarium nostræ Curiæ, & manu propria subscripsimus. Dat. in nostro Capitulo Cathedralis ecclesiæ N. die, &c. Anno, &c.

160 Circa quam commissionem aliqua sunt obseruanda pro illius intellectu, & imprimis aduertendum circa verba illa (Sede vacante) Sedem episcopalem dici vacare donec litteræ Apostolicæ Prælati, cuius Sedes vacabat, fuerint expeditæ, & præsentatæ Capitulo, probat text. *in extrauag. inuncta, de elect.* notant *Rebuff. in praxi tit. de Simonia in resign. num.* 11. *Henriq. consil.* 29. *numer.* 4. *Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. decis.* 476. *in prima edit. & resolut.* 500. *in secunda editione.*

161 Episcopus enim prouisus non potest episcopatum administrare, nisi litteris expeditis, & ostensis, *Azor. institut. moral. part.* 2. *libro* 3. *capitul.* 29. *quæstione* 9. *versic. ceterum, Flamin. de resignat. libro* 8. *quæst.* 5. *numero* 33. *D. Barbosa in l. diuortio, in principio, part.* 2. *num.* 50. *ff. soluto matrimonio*, & secundum *Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap.* 27. non sufficeret fuisse promotum ad aliam Ecclesiam si litteræ non essent expeditæ, & secundum *Quarantam, vbi proxime numer.* 13. *versic. decimotertio dubitatur*, potest Vicarius Capitularis exercitium continuare, donec nouus Prælatus adeptus fuerit possessionem, allegat *Panin. dicta quæst.* 10. *numero* 19. Hinc *Gonzal. ad regul.* 8. *Cancell. glos.* 15. §. 2. *numero* 88. refert fuisse conclusum validam esse quandam collationem Canonicatus in mense ordinario vacantis factam à Capitulo Burgen. spreto Episcopo iam promoto, & habente expeditas litteras suæ prouisionis, quitamen nondum illas ostenderat, nec præsentauerat, quamuis alias D. Episcopus simultaneam haberet collationem cum Capitulo, quia cum adhuc duraret vacatio dictæ Ecclesiæ, potuit collatio fieri à solo Capitulo sine vlla citatione, requisitione, aut interuentione Episcopi promoti, *iuxta tex. in c. ne Sede vacante, libro* 6.

162 Ibi (vocatis omnibus & singulis.) Aduertendum, quod si aliqui de Capitulo dicerent de nullitate, & quod non fuerint vocati, nec auditi, nullitas hæc proponi potest coram Superiore Capituli, per quem si hoc prætextu fuerit electio irritata, poterit Capitulum denuo congregari, & ad Vicarij constitutionem deuenire, ita respondisse *Sacram Congregationem* asserit *Quaranta dicto verbo Capitulum sede vacante, in fine.*

163 Ibi (infra tempus à prædicto Concilio statutum.) Aduertendum etiam est, quod stante præfixione termini octo dierum, infra quem Capitulum cogitur Vicarium eligere, interim dum de illius electione agitur Archidiaconus sustinet Vicarij vices in ijs, de quibus de iure communi est Vicarius, *Sbroz. libro* 1. *quæstione* 61. per *text. in capitulo prima, & in capitulo ad hæc, de officio Archidiac.* tamen, quia ex diuersis non fit illatio, & dicta iura loquuntur Sede repleta, non autem Sede vacante, quocasu de iure transit

in

in Capitul. iuriſdictio, & ideò infra illos octo dies totũ Capitulum adminiſtrare debere, polleque prędictum numerum octo dierum pro Vicarij electione reſtringere, breuiorem ſtatuendo, reſoluunt *Quaranta dicto verbo Sede vacante, §. duodecimo quæro, verſiculo primo, & Aloyſ. Ricc. poſt reſolut. 505. in notab. de materia Vicarij Capitulo Sede vacante, verſic. primo*; ex quo ſequitur infra illos octo dies non arctari Capitulum ad conſtituendum Vicarium, & ſucceſſiue poſſe de per ſe adminiſtrare, idem *Quaranta* vbi proxime *verſ. terminum*.

164 Deinde ſciendum huiuſmodi terminum octo dierum currere Capitulo, etiam à die ſcientiæ tranſlationis Epiſcopi ad aliam eccleſiam, quando tamẽ à Summo Pontifice fuerit Epiſcopus abſolutus à vinculo prioris eccleſiæ, refert deciſum idem *Quaranta dicto verſiculo terminum*.

165 Ibi (Te Reuerendum N.) Sicut Epiſcopus plures Vicarios ſibi conſtituere poteſt, vt ſupra oſtendimus, ita etiam Capitulum Sede vacante, *Pauin. d. quæſtion. 10. numero 6. Sbroz. libro primo quæſtion. 50. numero tertio Quaranta vbi ſupra verſ. nono dubitatur*, vbi refert *Sacram Congreg.* cenſuiſſe à Capitulo Sede vacante vnum tãtũ Vicariũ eligendũ, niſi adeſſet legitime immemorabilis conſuetudo duos aut plures eligendi. Si diſcordia fuiſſet inter Canonicos in electione Vicarij, & plures ad hoc officium aſſumerentur, magis idoneus, & habens qualitates Concilij remanere debet cæteris remotis, *Quaranta vbi proxime verſ. ſecundo dubitatur. Aloyſ. Ricc.* poſt *dict. reſolut. 505. verſ. ſecundo*. Quamuis Capitulum non teneatur eligere perſonam in Vicarium de gremio ipſius Capituli, ſi tamen adeſſet idoneus cæteris parib. erit præferendus, & refert deciſum *Quaranta vbi proxime, verſ. ſexto dubitatur*, qui dum à choro abſens eſt, & exercet officium ſuum, illique tempore diuinorum officiorum incumbit, diſtributiones quotidianas non percipit, vt reſoluit *Moneta de diſtribut. quotid. part. 2. quæſtion. 11. num. 83.* quod intellige vbi conſuetudo illum abſentem non excuſat, cum *Rebuff. dict. tit. de Vicar. Epiſcopi numero 5. Rota Rom. deciſ. 222. numer. 6. parte ſecunda diuerſ. Quaranta vbi ſupra verſ. octauo dubitatur, in fine*,

167 Qua ſtante ſi in choro interueniat cũ canonicali apparatu, vt diſtributiones quotidianas lucretur, debet ſedere in loco proprio ſui canonicatus, antiquiores nõ præcedendo, *Quaranta vbi proximè verſic. octauo dubitatur, in princip. Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 475. in prim. edit. & reſolut. 499. in 2. edit.* vbi *num. octauo* dicit deciſum per *Rotam in vna Lucana beneficij 18. Decembr. 1579. coram Seraphino, Sbroz. libro ſecundo quæſt. 25. num. 17.* vbi *nu. 20.* reſoluit quod quando non eligitur Vicar. ex Canonicis illi in proceſſionib. præferendus eſt Archidiac. ſeu alia dignitas maior, & prima poſt Epiſcopum, prout eum refert *Quaranta vbi proximè*.

168 Ibi (de cuius probitate, ſcientia, &c.) Aduertendum quod cum Epiſcopi Vicarius non ſolum moribus & ætate idoneus eſſe debeat, verum etiam ſcientia, vt ſcribit *Rebuff. d. tit. de Vicar. Epiſcopi numer. 28. & 33.* quem refert *Sbroz. lib. 1. quæſt. 36. num. 1.* Vicarius Capitularis Sede vacante debet eligi Doctor, vel Licentiatus, vel alias quantum fieri poterit idoneus, & ita deciſum fuiſſe ſuper Decretum *Conc. d. capitulo 16.* referunt *Sbroz. dict. quæſt. 36. numero 12. Galet. in margarita caſuum conſcientiæ verbo Vicarius 4. Nau. conſ. 2. de officio Vicarij, Sayr. deciſ. 2. eodem titulo, Henriq. conſ. 90. Aloyſ. Ricci. dict. reſolut. 497. numer. 2. & in collect. deciſ. part. 5. collect. 1602.* vbi limitat in Vicario Capituli Eccleſiæ Collegiatæ Sede vacante. In caſu vero in quo Vicarius conſtitutus non eſſet Doctor poteſt Capitulum in ipſo actu deputationis, dare ei conſultorem Doctorem, alioquin poterit ipſe Vicarius eligere conſultorem ſibi bene viſum partibus non ſuſpectum, in caſibus in quibus eo opus erit, *Sbroz. dict. quæſtio. 36. numer. 13.* optimè *Quaranta vbi ſupra numer. 3. in fine, Aloyſ. Ricc. poſt d. reſolut. 505. in notab. de materia Vicarij, &c. num. 4. verſic. Capitulum*.

169 Ibi (Ciuitate, & diœceſi) Notandum eſt diœceſim non venire appellatione Vrbis, vbi aliud non exprimitur, vt videtur probare text. *in c. ſua de officio Vicar.* vbi *Abb. nume. 5. & in l. fin. ff. de officio Prafecti Vrbis.* Sed pro contraria parte pugnant aliqua non leuia fundamenta, nam commiſſa cura Ciuitat. dicitur commiſſa cura diſtrictus *libr. 2. §. cum Vrbem ff. de officio Præf. Vrbis. Abb. & Felin. in cap. Rodulphus num. octauo de reſcript.* & conceſſa alicui ciuitate, intelligitur conceſſa cum omni ſua iuriſdictione *Bart. in l. 2. in princ. ff. de verb. ſignific. & in l. fin.* vbi *Iaſ. n. 8. ff. de Conſtit. Princip.* Quare paucis diſtinguendum ducimus, an diœceſis fiat mentio in materia fauorabili, aut odioſa: ſi in fauorabili, appellatione diœceſis comprehenderetur ciuitas; ſi vero in materia odioſa, minimè, ita *Petr. Aud. Gammarus ad cap. vni. nume. 106. cum ſequentibus ſuper gloſ. verbo diœceſis, de rerum permut. libr. 6. Cachier. de iuriſdict. Ordin. in exemptos parte quarta quæſtion. 74. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 43. à nume. 193.* quapropter tutius eſſe in Conſtitutione Vicarij exprimere ciuitatem, & diœceſim, ſicut communiter exprimi ſolet, vt dicit *Sbroz. d. q. 29. in fine*.

170 Ibi (deputamus, creamus, & conſtituimus) Sicut Vicarius Epiſcopi ad beneplacitum poteſt reuocari, vt inquiunt *gloſ. in Clem. vltim. de procurat. & in Clem. & ſi principalis verbo per electionem*: vbi *Cardin. numer. 10. de reſcript. Rebuff. d. tit. de forma Vicar. nume. 192. Sbroz. libro tertio quæſt. 32. à nume. 1. & num. 5.*

171 Ampliat etiamſi Epiſcopus iuraſſet non reuocare, ita etiam Capitulum facta electione, vel confirmatione illum poſtea poterit reuocare, vt tenent *Pauin. dict. quæſtio. 10. ſub numer. 7. Galet. verbo Vicarius numer. 3. Aloyſ. Ricc. reſolut. 505.* & etiam dato iuramento de illo non reuocando, *Sbroz. dict. quæſt. 32. num. 7.* quod exiſtente iuſta cauſa fatetur *Quaranta d. verbo Capitulum Sede vacante, §. duodecimo quæro, verſ. tertio dubitatur*. Sed facta electione Vicarij non poſſe Capitulum illum ad libitum reuocare, & nouum conſtituere dicit per *Sacram Congreg.* deciſum *Aloyſ. Ricci. in collect. dec. p. 5. collect. 1602. in fine*.

172 Capitulum conſtituens ſecundum Vicarium, cenſetur primum reuocare, vt cẽſuit *Rot. Rom. in vna Oriolen. beneficiorum 21. Maij 1593.* coram Illuſtriſſimo Seraphino, & patet ex eius *deciſ. 1026. & 1033. par. 2.* & tenet *Aloyſ. Ricc. in praxi deciſ. 478. in 1. edition. & reſolu. 502. in 2. edit.* vbi *numero 4.* cum *Pute. deciſ. 168. lib. 3.* declarat quando prima nominatio, ſeu conſtitutio Vicarii eſſet ſpecialis, & ſecunda generalis, & *num. 5.* cum eodem *Puteo deciſ. 168. libr. 1.* limitat quando conſtat, & euidenter apparet de contraria voluntate conſtituentis.

173 Ibi (per menſes ſex) Aduerte quod ſi capitulum conſtitueret Vicarium ſimpliciter, abſq; temporis præfinitione,

finitione, eius officium durabit, durãte Sedis vacatione, ita *Quaranta d. verbo Capitulum Sede vacante, prope finem verſ. circa quam commiſſionem*.

174 Ibi (cum voto tamen Ordinariorum conſultorum) Aduerte quod in ipſa deputatione Vicarij Doctoris iuris Canonici poteſt Capitulum, vt maturius ac conſultius in decidendis cauſis procedatur apponere clauſulam, vt adhibeat etiam votum aliorum conſultorum, præſertim ſi Epiſcopus adhibeat, & vt in cauſis Canonicorum procedetur cum voto certi conſultoris, quia vt plurimum Vicarij capitulares ſolent eſſe exoſi iis, qui ſibi non dederunt vocem ad fauorem, ita *Quar. d. loco prop. fin. ver. idem erit*.

175 Ibi (etiamſi ſpeciale mandatum requirant.) Quia per conſtitutionem Vicarii generalis in ſpiritualibus, & temporalibus non tranſeunt ea, quæ requirunt ſpeciale mandatum, *Pauin. d. qu. 10. num. 17. Quaranta vbi ſupra, verſ. circa quam*.

176 Ibi (Reſeruantes.) Quia in commiſſione Vicarij poteſt Capitulum ſibi aliqua reſeruare, vt ait *Quaranta dicto loco verſiculo quarto dubitatur, & ver. idem erit*.

177 Ibi (in caſu vero infirmitatis, vel abſentiæ ſubſtituere nõ poſſis, quia ex cauſa infirmitatis, aut alterius impedimenti poſſe Vicarium delegare cauſas tunc pendentes, tenuit *Pauin. d. q. 10. ſub nume. 21*. ſed hoc bene intelligit *Quaranta in 10. dub.* de conſenſu ipſius Capituli, cuius nomine iuriſdictionem exerceet, alias ſi Capitulum ſe opponeret, & vellet durante infirmitate vicarium conſtituere, dicit quod poſſit idem *Quaranta vbi proxime*. Vicarius enim Capituli ſubſtituere non poteſt, niſi ei mandato ſubſtituendi facultas concedatur *Rot. deciſ. libro tertio diuerſ. Pute. deciſ. 487. libro ſecundo Seraph. deciſ. 1033. p. 2. Aloyſ. Ricc. in praxi rerum fori eccleſ. deciſ. 477. in prima editione & reſ. 501. in ſecunda editione & reſp. 503*. reſoluit per mortem Vicarii ſubſtituentis non expirare poteſtatem ſubſtituti.

178 Ibi (cum ſolutione ſalarii) quia Vicarius Capituli Sede vacante debet habere ſalarium, ſicut quilibet extraneus Vicarius, & deducere expenſas, quas domi facturus eſſet, tanquam reputatus præſens, & reſidens propter Eccleſiæ ſeruitium, *Pauin. dict. queſt. 10. numer. quinto. Sbroz. libro primo queſt. 55. num. 7. Quaranta dicto loco verſ. ſeptimo dubitatur*; licet vbi fuerit Canonicus fructus percipiat cum cenſeatur inſeruire epiſcopatui, *ca. ad audientiam, de cleric. non reſid. Rota deciſ. 222. num. ſexto parte ſecunda diuerſ. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 6. num. 264. Moneta de diſtribut. quotid. par. 2. queſt. 11. num. 89. Nicol. Garcia de benefic. part. 3. cap. 2. nume. 358*. diſtributiones tamen quotidianas, ſeclusa conſuetudine, ſtatuto, vel priuilegio non lucratur, dum tempore diuinorum officiorum Vicarij munus exercuerit, *Proſper. de Auguſtino ad Quarantam dicto verbo Capitulum Sede vacante num. 8. in fine, Moneta d. queſt. 11. numer. 83*. Idem in Vicario Epiſcopi reſoluendum tenẽt *Sbroz. libro primo queſt. 43. num. 3. Garc. d. capite ſecundo num. 357. Moneta d. queſt. 11. numer. 78*. nam tenetur illi congruum ſalarium ſubminiſtrare, *cap. ſi Epiſcopus, vbi gloſ. de officio Vicar. in ſexto. Sbroz. lib. 1. queſt. 55. à num. primo. Segur. in direct. ind. §. 1. capi. 14. à num. 1*.

179 Vnum adderẽ vtilitimum quod Vicarius Epiſcopi iam defuncti non poteſt petere ſalarium non conuentum à ſucceſſore, pro ſeruitio præſtito eius prædeceſſori, vt reſolutum fuit in *Rota* teſte *Puteo deciſ. 43. libr. 2.* & referunt *Flamin. de reſignat. lib. 1. qu. 16. n. 53. Galet. di verbo Vicarius 9*.

180 Si Capitulum Sede vacante ſuſpenſionis cenſura ſit irretitũ, & iuriſdictionis vſu priuetur, principalis eius Vicarius iuriſdictionem exercere non poterit, vt per *Soar. de cenſur. diſput. 7. ſect. 3. numer. 13*. quamuis contrarium teneat *Vgolin. in tract. de cenſur. tab. 1. cap. 4. §. 2*. quia vis officii, & iuriſdictionis Vicarii ab ipſo Capitulo dependet, & ſuſpenſo Capitulo, erit ſuſpenſus eius Vicarius, vt per *Quarant. vbi prox. verſ. idẽ erit*; nec refert an à Capitulo, vel à Metropolitano ob negligẽtiam Capituli generalis Vicarius conſtituatur ſecundum formam *Concilij d. cap. 16*. quia ob negligentiam Capituli nõ deuoluitur iuriſdictio ad Metropolitanũ: nam alias ipſe auctoritate ordinaria excommunicare, & abſoluere poſſet, ſed deputatio tantum, ſiue ius conſtituendi Vicarium nomine Capituli, qui quidem Vicarius, taliter conſtitutus, iuriſdictionem habet pendentem à iuriſdictione, quæ in ipſo Capitulo reſidet. *Tridentina* enim *Synodus* noluit iuriſdictionem Capituli ob eius negligentiam in Metropolitanũ deuolui, ſed ſolum Capitulum obſtringere, & obligare neceſſitate Vicarium nominandi, vt eleganter explicat *Soar. d. ſect. 3. num. 14*.

181 Vicarius huiuſmodi Capituli Sede vacante finito officio tenetur ſtare ſyndicatui, vt diſponit *Concil. Trid. d. capitul. 16*. rationem exigat, & tenent *Aloyſ. Ricc. in d. praxi dec. 481. in 1. edition. & reſolut. 504. in 2. edit. Quaranta d. loco verſ. dubitatur denique, numer. 14*. vbi etiam aſſerit in Vicario Epiſcopi conſuetudinem ſe habere in contrarium. *Sbroz. lib. 3. queſt. 52*.

182 Epiſcopum per ſe rationem adminiſtrationis officij geſti à Vic. Capituli Sede vacante conſtituto exigere, atque in aliquo delicto compertum punire poſſe refert deciſum *Armendariz in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 1. tit. 18. l. 37. de Epiſcopis num. 99*.

183 Vicarius autem Epiſcopi non tenetur ad ſyndicatũ, vt expreſſe declarauit *Greger. XIII.* in quadam Bulla an. 1578. directa Clerico, & communitati Tarentin. ſi quidem cum communitas, & Clerus prætenderent Vicarios Epiſcopi eſſe obnoxios ſyndicatui *Greger. XIII.* reſpondit his verbis. Statuimus, & mandamus quod Vicarii, & officiales ſiue generales, ſiue particulares, etiam foranei nuncupati, per eundem Archiepiſcopũ, ſiue eius pro tempore ſucceſſores in dicta Eccleſia Tarẽtina, ſiue eius diœceſi deputati, vel deputandi ad aliquem ſyndicatum nullo modo teneantur, aut eidem ſub quouis prætextu ſint obnoxii, refert *Marcus Antonius Genuenſ. in praxi Archiepiſc. Neapol. c. 58. in nouiſſ. edition.* Vnde non venit admittenda Hiſpaniæ conſtitutio in *libro quarto tit. ſeptimo, libro tertio noua recopil.* contrarium diſponens, quam defendit *Azened.* ibi, prætatam *Gregorij* Conſtitutionem forte non videns.

S V M M A R I V M.

1 *Pœnitentiarium cum vnione prebenda proximè vacatura in ſua Cathedrali Eccleſia debet Epiſcopus inſtituere, modo id commode fieri poſſit.*

2 *Pœnitentiarij officium, & electio perſona ad ſolum Epiſcopum abſque conſenſu Capituli ſpectat.*

3 *Pœnitentiaria per Epiſcopum erecta cum vnione prebenda proximè vacatura, talis vnio non comprehendit prebendam vacante in menſe Sedi Apoſtolicæ reſeruato.*

4 *Pœnitentiarius debet eſſe Magiſter, vel Doctor, aut Licentiatus in ſacra Theologia, vel Iure Canonico, ſeu aliàs, qui aptior pro loci qualitate reperiatur.*

Gradus

5 *Gradus Doctoratus, vel licẽtiaturæ requiſitus ad beneficia ſeu dignitates, ſufficit ſi habeatur ſine ſcientia competenti.*

6 *Doctoratus gradus ad beneficia, ſeu dignitates requiſitus non ſufficit ſi habeatur non facta profeſſione Fidei, aut contra Academiæ ſtatuta, vel conſuetudines receptus.*

7 *Pœnitentiarius Canonicus debet eſſe in ætate quadraginta annorum.*

8 *Ætatis quadraginta annorum defectus in Pœnitentiario non obſtat vbi aliàs aptior pro loci qualitate reperiri non poteſt, ciuitate ſcilicet, aut diœceſi.*

9 *Anni quadraginta in Pœnitentiario debent eſſe completi.*

10 *Pœnitentiarius ab Epiſcopo cum vnione prebendæ proximè vacaturę inſtitutus, officium exercere, ac Pœnitentiariæ inſeruire tenetur, & interim quod vacat præbenda non habet locum in Capitulo, nec in choro, nec diſtributiones quotidianas percipere poteſt, & ſedere debet in loco ſui Canonicatus cum illum fuerit aſſecutus.*

11 *Pœnitentiariæ prębendæ collatio ab illis fieri debet, ad quos antea ſpectabat.*

12 *Præſentationem habens in prębenda Pœnitentiarię vnitę poterit in ea poſtea preſentare electum ab Epiſcop.*

13 *Pœnitentialis prębenda vacans in menſe Apoſtolico, vel ſi adſit alia reſeruatio, ſeu affectio, tunc electio, & collatio pertinebit ad Papam ratione reſeruationis.*

14 *Pœnitentiarij in electione non poteſt Capitulum ſe intromittere etiam Epiſcopo abſente.*

15 *Pœnitentiarij electio pertinet ad ſolũ Epiſcopum, vel eo abſente ad Vicarium ſuum, cui Epiſcopus in ſpecie delegauerit hanc facultatem.*

16 *Pœnitentiarij electio non facta per Epiſcopum, vel per eius Vicarium intra ſemeſtre à die notitiæ vacationis deuolvitur ad Capitulum.*

17 *Pœnitentiaria vacans Sede Epiſcopali vacante, non poteſt prouideri à Capitulo, quamuis collatio prębendarum ſit communis Epiſcopi & Capituli, vel etiam ſolius Capituli.*

18 *Pœnitentiariæ vacantis Sede Epiſcopali vacante electio, & collatio pertinet ad Papam, etiam ſecluſa reſeruatione, & non eſt reſeruanda futuro Epiſcopo.*

19 *Pœnitentiarius eo ipſo quod eſt inſtitutus, habet à iure, & Concilio facultatem audiendi Confeſſiones, & iuriſdictionem ad abſoluendum à peccatis abſque alia Ordinarij licentia.*

20 *Pœnitentiario quilibet confeſſus peccata ſatisfacit præcepto capit. omnis vtriuſque ſexus, de pœnit. & remiſſ.*

21 *Pœnitentiarius inſtitutus pro audiẽdis confeſſionibus vnius diœceſis non poteſt eas audire in alia, etiam habentium Bullam, vel licentiam ſui Parochi.*

22 *Pœnitentiarius poteſtatem, quam habet abſoluendi, alijs delegare, ſeu committere non poteſt.*

23 *Pœnitentiarius à caſibus, quos Epiſcopus expreſsè ſibi reſeruauit, abſoluere non poteſt.*

24 *Pœnitentiarius non poteſt caſus Epiſcopo reſeruatos, & ab eo ſibi commiſſos, alijs ſubdelegare.*

25 *Abſolutio Concilij ſeſſ. 24. de reformat. capit. 6. committi poteſt ab Epiſcopo, nõ tamen à Vicario generali, aut Pœnitentiario, vel Vicario ad id ſpecialiter deputato.*

26 *Pœnitentiarius ad audiendas Confeſſiones ſemper paratus debet exiſtere, nec poteſt pœnitentes recuſare, quia ſi hoc faciat poterit ab Epiſcopo puniri, & priuari.*

27 *Confeſſiones integras, & non ſolos caſus reſeruatos, tenetur Pœnitentiarius audire.*

28 *Pœnitentiarius horis opportunis, loco, & ſede Epiſcopi, ad quem hoc pertinet, arbitratu, peccata confiteri volentibus ſui copiam facere tenetur.*

29 *Pœnitentiarius virgam, ſeu bacchettam in manu, ſicut in Vrbe, tenere non debet, præcipuè in locis vbi hoc non eſt in vſu.*

30 *Pœnitentiarius dum audit Confeſſiones in Eccleſia, ſiue in confeſſionario, ſiue extra, habendus eſt pro preſenti in choro, pro illo tempore dumtaxat quo actualiter eas audit.*

31 *Pœnitentiarius dum Confeſſiones actualiter audit, non ſolũ habetur pro præſenti in choro ad lucrandas quotidianas diſtributiones, ſed etiã eleemoſinas ipſas, quę diſtribuuntur inter Canonicos pro aſſociadis, & ſepeliendis defunctorum cadaueribus, &c.*

32 *Pœnitentiarius non habebitur pro preſenti in choro ſi extra Eccleſiam Confeſſiones audiat, etiam infirmorum.*

33 *Pœnitentiarius non tenetur ad maiorem reſidentiam, quã alij Canonici, dummodo non abſit tempore quo frequentius pœnitentes accedunt, & diebus feſtis ſolemnibus.*

34 *Pœnitẽtiaria poteſt reſignari etiam in fauorem, & cum reſeruatione penſionis.*

35 *Pœnitentialis præbenda poſt quam eſt effectum ſortita, nec poteſt optari, nec Pœnitentiarius etiam valet optare, nec retento, nec dimiſſo officio.*

36 *Pœnitentialis præbendæ erectio non habet locum in ea, quæ vigore ſtatuti à ſequenti Canonico optatur, ſed illa præbenda, quam dimiſerit Canonicus, qui nouiſſime optat, huic muneri affecta, & vnita remanet.*

EPISCOPVS IN ECCLESIIS Cathedralibus Pœnitentiarium quomodo inſtituere teneatur?

ALLEGATIO LV.

1 EPiſcopus in ſua Cathedrali Eccleſia modo id commodè fieri poſſit, pœnitentiarium, ideſt, aliquem, qui pœnitentes audiat, & pœnitentiæ Sacramentum adminiſtret, cum vnione præbendæ proximè vacaturæ, inſtituere debet, vt diſponit *Concil. Tridentin. ſeſſ. vigeſimaquarta de reform. capite octauo*, de cuius materia, & de pœnitentiarii inſtitutione, & officio multa cumulat *Salazar de Mẽdoza, Canonicus Pœnitentiarius Sanctæ Eccleſiæ Toletanæ in libello de inſtitutione canonicatus pœnitentiarię in dicta Eccleſia Toletana*, aliaque ad materiam pertinentia tractant *praxis Epiſcop. parte prima verbo Pœnitentiarius, Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 555. in prima editione, & reſolut. 477. in ſecunda edition. Vgolin. de officio, & poteſtate Epiſcopi capite trigeſimo tertio. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. trigeſima quarta à num. 78.* latè *Nicol. Garc. de benefic. parte quinta, capite quarto, num. 130. cum multis ſequentibus.*

2 Hæc pœnitẽtiarii officii inſtitutio, & electio perſonæ, quoties opus fuerit pro exercendo tali officio, ad ſolũ Epiſcopum ſpectat, itaut Capituli conſenſus minimè requiratur, cum hoc ſolius Epiſcopi arbitrio relinquatur, prout deciſum referunt in Sacra Congreg. *Nauar. conſil. vlt. ne Sede vacante in fine, Nicol. Garcia cap. 4. n. 138. Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 477. numer. 1. Vgolin. d. capite 33. num. 2. Flamin. de confident. quæſtione 45. numer. 17. praxis epiſcop. d. verbo Pœnitẽtiarius §. 3.* & tenuit *Rota Rom. in vna Abulen. Canonicatus Pœnitentiarię 17. Aprilis 1589.* coram *Illuſtriſſimo Mantica*, quæ eſt inter eius deciſiones impreſſas *deciſ. 56.* & iterũ *in vna Maioricen.*

Canonicatus

Canonicatus 15. *Nouemb.* 1593. coram *Illuſtriſſ. Domino meo obſeruandiſſimo Card. Millino.*

3 Erecto Pœnitentiario per Epiſcopum cum vnione præbendæ proxime vacaturæ, huiuſmodi vnio non comprehendit præbendam vacantem in menſe Sedi Apoſtolicæ reſeruato, vt reſpondit *Sacra Congreg. Epiſcop. Vincent.* ex eo quod *Concil. d. c.* 8. non exprimit de præbendis etiam reſeruatis Sedi Apoſtol. & quando voluiſſet eas comprehendere, expreſsè hoc dixiſſet, vt patet in Seminario *ſeſſ.* 23. *capite* 18. ac in ſimplici vnione facienda Cathedrali pauperi *ſeſſ.* 24. *capite* 15. referunt *Azeued. conſ.* 7. *nume.* 31. *&* 32. *& conſ.* 14. *numer.* 14. *&* 15. *Nicol. Garc. maddit. ad d. ca.* 4. *nu.* 127. *Salaz. de Mendoza in d. libello* §. 2. vbi etiam refert deciſum 31. *Maij* 1596. præbendam officio pœnitentiarii vniendã integram, atque Canonicalem eſſe debere.

4 Deputare debet Epiſcopus in pœnitentiarium Magiſtrum, vel Doctorem, aut Licentiatum in ſacra Theologia, vel iure Canonico, ſeu alias, qui aptior pro loci qualitate reperiatur, vt habetur in *Concil. Tridentino dicto cap.* 8. & tenet *Nicol. Garcia. de benefic. par.* 7. *capit.* 4. *num.* 32. *& cap.* 7. *num.* 49. vbi *nu.* 50.

5 Reſolut ad beneficia, ſeu dignitatis requirentia gradum, ſufficere eum habere, etiam ſine ſcientia competenti, itaut adeptio, & impetratio talis beneficii, ſeu dignitatis in foro Eccleſiæ iudiciali rata & firma ſit, quod etiam tenet *Azor. inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 6. *quæſt.* Et aduertendum quod idem *Nicol. Garci. dicto capit.* 7. *nu.* 51.

6 Tenet non ſufficere gradum non facta profeſſione Fidei iuxta Conſtitutionem *Pij Quarti*, aut cõtra Academiæ ſtatuta, vel conſuetudines receptũ, vt quia quis falsò probauit curſus neceſſarios, vel deſcriptionem in matricula, aut nõ fuit ſeruata forma præſcripta in examine, ſeu alias.

7 Vltra prædictum gradum Doctoratus, vel Licentiaturæ, requiritur vt huiuſmodi Canonicus pœnitentiarius ſit in ætate quadraginta annorum, ſeu alias, quando aptior pro loci qualitate non reperitur, vt habetur in eodem *Concil. Tridentin. dicto capite octauo* & tenent *Gutier. Canonic. libro primo capite vigeſimo ſexto, numero quadrageſimo: Valerius Reginald. in praxi fori pœnitent. libro trigeſimo tract. tertio, num.* 164. *in fine. Campanil. in diuerſorio iuris canonici rubr.* 7. *ca.* 6. *nu. vigeſimo ſeptimo. Nicol. Garc. dict. par. capit. nu.* 32.

8 Defectus huius ætatis nõ obſtat vbi alias aptior pro loci qualitate reperiri non poteſt, exiſtimoque ſufficere, quod non reperiatur in ciuitate, aut etiam diœceſi perſona apta cum dictis qualitatibus, nec eſſe quærendam extra diœceſim, argum. *capi. nullus*, 61. *diſtinct. & c. ſacrorum* 63. *diſtinct. Salazar de Mendoza in dicto libello* §. 3. *Nicol. Garci. dicto cap. quarto numer. trigeſimo tertio*, vbi *num. trigeſimo quarto* reſoluit, quod ſi in diœceſi nõ reperiatur talis perſona apta, & Epiſcopus velit eum eligere extra diœceſim, non poterit eligere niſi habentem dictas qualitates, ſi talis ibi reperiri poteſt commode.

9 Et huiuſmodi quadraginta annos debere eſſe completos reſoluit *Nicol. Garci. dicto cap.* 4. *nu.* 35. quamuis ſufficere inchoatos teneat *Azor. d. lib.* 6. *cap.* 5. *quæſt.* 6. *in fine.*

10 Pœnitentiarius ab epiſcopo ſic ad præſcriptum Cõcilii inſtitutus, & deputatus, cum vnione præbendæ proxime vacaturæ tenetur officium exercere, & interim quod vacat, non habet locum nec in Capitulo, nec in Choro, nec poteſt diſtributiones quotidianas percipere; & poſtea ſedere debet loco ſui Canonicatus, cũ illum fuerit aſſecutus, ita refert deciſum *Nicol. Garc. in addition. ad dict. par.* 5. *cap.* 4. *nu.* 111.

11 Quamuis electio pœnitentiarii quandocunque facienda ad ſolum Epiſcopum ſpectet abſque Capituli conſenſu, vt ſupra dixi, collatio tamen præbendæ vnitę ab illis fieri debet ad quos antea ſpectabat, ita deciſum referunt *Nicol. Garci. dicta par.* 5. *cap.* 4. *nu.* 138. *Addit. ad Nauarr. d. conſil. vnic. Gonzal. ad regul.* 8. *Cancell. gloſ.* 9. §. 2. *nume.* 84. *Aloyſ. Ricc. d. reſolut.* 477. *nume.* 2. & in *vna Zamoren. declarauit Sacr. Congreg.*

12 Idem in præſentatione, quam in collatione eſſe dicendum, dummodo præſentatio fiat de electo ab Epiſcopo, teſtatur *Nicol. Garcia in addit. ad dict. cap.* 4. *num.* 143. vbi idem dicit in electione, ſi electio ſpectaret ad Capitulum, ſeu alios, nam eadem eſt ratio de electione, ac præſentatione.

13 Id autem quod dictum eſt electionem perſonæ pœnitentiarii quandocunque faciendam ad ſolũ Epiſcopum pertinere, non procedit vbi officium pœnitentiarii, & vnita præbenda vacat in menſe Apoſtolico, vèl adeſt alia reſeruatio, ſeu affectio, nã tunc ad Papã pertinet ratione reſeruationis, ita *Gonzal. d. gloſ.* 9. §. 2. *numer.* 84. *Salaz. de Mendoz. in dict. libello* §. 2. *&* 3. *Ceual. commun. contra commun. q.* 897. *nu.* 488.

14 Et quamuis Epiſcopus ſit abſens, Capitulum non poteſt ſe intromittere in electione pœnitentiarii, licet ad ipſum collatio ſpectet, ſed ipſe Epiſcopus abſens poterit, vbi eſt, eligere pœnitentiarium, non enim ad id eſt neceſſaria præſentia, ſeu exiſtentia in diœceſi, nam etiã extra illam poteſt expediri, cum non ſit contentioſæ, ſed voluntariæ iuriſdictionis, prout deciſum fuiſſe in *vna Burgen.* refert *Nicol. Garci. in addition. ad dict. cap.* 4. *num.* 143.

15 Vbi etiam teſtatur ibi tẽtum fuiſſe, electionem perſonæ pertinere ad ſolum Epiſcopum, vel eo abſente, ad Vicarium ſuum, cui Epiſcopus in ſpecie delegauerit hanc facultatem, expenſis tamen ipſius Epiſcopi.

16 Si tamen intra ſemeſtre à die notitiæ vacationis Epiſcopus per ſe, vel per vicariũ non elegerit pœnitentiariũ deuoluitur electio ad Capitulum, cum ad Epiſcopum pertineat proprio iure, & Ordinario, ex *Concilio*, iuxta *c.* 2. *de conceſſione præbendæ*, & ea quæ infra ſuo loco dicemus.

28 Occurrente vacatione pœnitentiariæ Sede epiſcopali vacante, Capitulum non poterit illam prouidere, & pœnitentiarium eligere. eſto, collatio præbendarum ſit cõmunis Epiſcopi, & Capituli, vel etiam ſolius Capituli, ex quo electio perſonæ & prouiſio officii Pœnitentiarii ad ſolum Epiſcopum ſpectat, vt dictum eſt, & Capitulum Sede vacante non ſuccedit in prouiſione beneficiorum ad Epiſcopum ſpectante, ita deciſum referunt *Nicol. Garc. dict. par.* 5. *cap.* 4. *nu.* 145. *Aloyſ. Ricc. dict. reſolut.* 477. *num.* 4.

18 Sed eius electio, & collatio pertinebit ad Papã, etiã ſecluſa reſeruatione, & non eſt reſeruanda futuro Epiſcopo, prout deciſum refert in vna *Genuen. Nicol. Garc. in addit. ad dict. cap.* 4. *nu.* 150.

19 Pœnitentiarius inſtitutus eo ipſo habet à iure, & Concilio facultatem audiendi Confeſſiones pœnitentium illius diœceſis, & iuriſdictionem ad abſoluendum à peccatis, & eſt veluti parochus totius diœceſis,

nec

nec requiritur noua licentia Ordinarij, ita reſoluunt *Vgolin.d.c.33.nn.2.& 3. Lælius Zechi. de Republ.eccleſiaſ.c.24.de Capitulo,& Canonicis ſub n.16. Aloyſ.Ricc. d.reſolut.477.n.5. Salazar de Mendoza in d.libello §.5.*

20 Et quilibet poteſt ei confiteri ſua peccata, & ſatisfaciet præcepto *cap. omnis vtriuſque ſexus, de pœnit. & remiſſ.* vt deciſum referunt, *Aloyſ. Ricc. vbi proximè,* & *Nicol.Garcia.d.p.5.c.4. num.113.*

21 Non tamen poterit audire Confeſſiones in alia diœceſi, etiam habentium Bullam, vel licentiam ſui Parochi: nam cum dubitaretur an obtinens Parochiale beneficium in vna diœceſi, poſſit in alia abſque Ordinarij loci approbatione eligi in Confeſſarium ab habentibus priuilegium vigore Iubilæi eligendi Confeſſarium idoneum, cum is generaliter & abſolutè ſit approbatus à Concilio, vt cum alijs reſoluit *Vinald.in cãdelab.aureo p.1.de Confeſſione num.28.* nihilominus deciſum fuit minime poſſe, prout refert *Nicol. Garcia. d. par.5.cap.8.dub.4.* quicquid poſt alios dicant *Henriq. in ſumma lib.7.cap.12.num.3. Soar.tom.4.de pœnit. diſp. 28.ſect.4.num.18.*

22 Illud tamen aduertendum duxi, quod licèt huiuſmodi Pœnitentiarius ſit Ordinarius diœceſis Confeſſor, non videtur poſſe delegare, ſeu committere ſuam poteſtatem, non ſolum generaliter, ſed nec particulariter, maximè cum in eo cenſeatur electa induſtria perſonæ, argument. *text.in cap.vlt.§.it autem, de officio delegati,* & quæ reſoluunt *Peregrin.lib.1.variar.ad rub.de officio & poteſtate iudicis delegati, num.7. Surd.conſ.433. num.15.*

23 A caſibus quos Epiſcopus ſibi expreſsè reſeruauit non poteſt Pœnitentiarius abſoluere quemquam, niſi ipſemet Epiſcopus hanc illi ſpeciatim dederit auctoritatem, ita reſoluunt *Nauar.conſil.20.ſub titul. de pœnitent.& remiſſ. Sayr.in floribus deciſ.ſub eodem titul.deciſ. 44. Henriq.conſ.62.numer.7. & ſeqq. Vgolin.d.cap.33. numero 3. Aloyſ.Ricci. in praxi aurea, reſolut.179.in fine,* & deciſum referunt idem *Aloyſ. Ricci.in praxi fori eccleſiaſt.deciſ.571.in prima editione,& reſolut.492.numero 2. in ſecunda editione, Nicol.Garcia.dict.p.5.cap.4. num.115.* quamuis ipſum Pœnitentiarium ſi ſuæ præbendæ fuerit annexum pœnitentiariæ officium, poſſe abſoluere abſque alia facultate ab omnibus caſibus Epiſcopo reſeruatis teneat *praxis noua epiſcopi part.2.c. 1.num.16. cum Capeaul. de caſibus reſeruatis, cap.3.qu. 1.different.2.* & videatur tenere *Salazar de Mendoza in dicto libello §.5.*

24 Vnde ſi ei fuerint commiſſi ab Epiſcopo caſus ſibi reſeruati, non poterit ſubdelegare, quia in eis cenſetur electa induſtria perſonæ: tum quia eſt delegatus inferioris à Principe, ita *Nicol.Garcia.in addition.ad dict. cap.4. num.112.* Hinc etiam abſolutio *Concilij ſeſſ.24. de reform.c.6.*

25 Committi poteſt ab Epiſcopo non tamen à Vicario generali, ſeu etiam Pœnitentiario, aut Vicario ad id ſpecialiter deputato, prout referunt deciſum *Aloyſ.Ricci. d.reſolut.477.num.5.in fine, Nicol.Garcia d.p.5.cap.4.n. 116. Salazar de Mendoza d.§.5.*

26 Debet prædictus Pœnitentiarius ſemper paratus exiſtere ad audiendas Confeſſiones, quare minimè recuſare poteſt pœnitentes, & deciſum referunt *Aloyſ. Ricci.d.reſolutione 477. numero ſexto. Nicol. Garcia.dicta p.5.cap.4.num.118.* Et recuſans audire Confeſſiones poteſt puniri, & priuari ab Epiſcopo, prout etiam deciſum fuiſſe teſtantur *Aloyſ. Ricci. & Nicol. Garcia,*

ciatis locis, Salazar de Mendoza d.libello §.7. Campan.d. cap.6.num.27.

27 Et quamuis habeat facultatem abſoluendi à caſibus reſeruatis, tenetur nihilominus integras Confeſſiones audire, & non ſolos caſus reſeruatos, cum ſit Confeſſor ordinarius.

28 Teneturque horis opportunis, loco, & ſede Epiſcopi, ad quem hoc pertinet arbitratu, peccata confiteri volentibus ſui copiam facere, in manu tamen virgam, ſeu bacchettam, ſicut in Vrbe, non debet tenere.

29 Præcipuè in locis, vbi hoc non eſt in vſu, ita deciſum in vna *Abulen.21. Aprilis* 1587. referunt *Nicol. Garc. dicta p.5.cap.4.num.117. Vgolin.d.c.33.num.6. Salazar de Mendoza d.§.7.*

30 Pro præſente in choro habendus eſt Pœnitentiarius, dum audit Confeſſiones in Eccleſia, vt habetur in *Cõcil. Trident.d.c.8.* ſiue in confeſſionario, ſiue extra, non tamen pro tempore, quo reſidet in Cõfeſſionario, nec audit confeſſiones, alijs in choro diuina celebratibus, nec item ſi dixerit Miſſam, aut ſi priuatim Officium dicat, etiam vt opportunius Confeſſiones audiat, cenſendus eſt præſens in choro: ita deciſum referunt *Moneta de diſtribut.quotid.p.1.q.11.num.4.cum ſequentib. Vgolin.d.cap.33.num.5. Aloyſ.Ricc.dict.reſolutio.477. num.6. Salazar de Mendoza in dicto libello §.6. Campan. d.numero 27. Nicol. Garcia d.par.5. capit.4. num. 124. & ſeqq.*

31 Et Pœnitentarius non ſolum cẽſetur præſens in choro dum actualiter Confeſſiones audit ad lucrãdas diſtributiones quotidianas, ſed etiam eleemoſynas ipſas quæ diſtribuuntur pro aſſociandis, & ſepeliẽdis cadaueribus defunctorum, vel pro ſupplicationibus, & proceſſionibus, quæ per vrbem aguntur, ita deciſum refert *Nicol.Garcia d.p.5.c.4.nu.125.* quamuis contrarium velit *Moneta d.q.11.nu.65.*

32 Cum Pœnitentiarius iſte ad id tantum inſtitutus ſit, vt Confeſſiones in ipſa Eccleſia Catholica audiat, & Concilium illum in Eccleſia Confeſſiones audientem pro præſenti in choro habeat, talis non cenſebitur, ſi Confeſſiones extra Eccleſiam, etiam infirmorum audiat, & reſoluit *Nicol.Garcia in addit.ad d.p.5.c.4.num. 125.in fine.*

33 Ad maiorem reſidentiam quam alij Canonici non tenetur Pœnitentiarius, dummodo non abſit tempore, quo frequentius pœnitentes accedunt, & diebus feſtis ſolemnibus, veluti tempore ieiuniorum, Quadrageſimæ, Aduentus, Quatuor temporum, Reſurrectionis, & Aſcenſionis, Pentecoſtes, Corporis Chriſti, Aſſumptionis Beatæ Mariæ, Natiuitatis Domini, & omnium Sanctorum, ita referunt deciſum *Vgolin.d. capit.33. numero 6. Salazar de Mendoza dicto libello §. 7. Nicol. Garcia dicta par.5. capit.4. numero 122.* & ibi in *addition.* dicit dubitatum fuiſſe, an facultas, quam habet Capitulum Burgen. ex ſtatuto à Sede Apoſtolica confirmato, vt eius Canonici poſſint quinque menſes abeſſe ab Eccleſia, competat etiam Pœnitentiario eiuſdem Eccleſiæ? & inſuper an poſſit fungi officio Viſitatoris? & dicit deciſum fuiſſe negatiuè, cum iſta eſſet multum longa abſentia Pœnitentario, & in magnum detrimentum ſui officij, & miniſterij, ac pœnitentiũ: & ideo in iſta Eccleſia ſatis eſſet abeſſe per tempus trium menſium à Concilio Canonicis permiſſum: ſed hoc intelligendum, quod non poſſit frui iſta quinque menſium vacatione, quoad Confeſſiones, & officium Pœnitentarij, bene tamen poterit ea vti quoad

chorum, & officium diuinum, ſicut cæteri Canonici.

34 Pœnitentiaria poteſt reſignari ſicut alia præbenda, etiam in fauorem alterius, dummodo habeat qualitates requiſitas, vt reſoluunt *Salaz. de Mendoza in d. libello* §. 3. *Cenal. commun. q.* 897. *a nu.* 485. vbi *nu.* 489. tenet poſſe etiam ſuper eam imponi penſionem.

35 Præbenda hæc pœnitentialis non poteſt optari, nec Pœnitentiarius poteſt aliam præbendam optare, quia in ea electâ videtur induſtria perſonæ: tum quia vbi beneficium requirit certas qualitates, aut examen, ſi cui indulgetur, vt poſſit conſequi aliam dignitatẽ, aut beneficium, illud non venit, quod examen, aut qualitates illas requirit, vt eſt opt. text. *in cap. fin. de tranſlat. Epiſcopi*: tum quia cum ſit huiuſmodi officio Pœnitentiarij vnita præbenda, non poteſt mutari, ſed immobilis remanere debet: tum denique cum vnio, aut diuiſio beneficiorum vnitorum requirat auctoritatẽ, & ſolemnitatem, & iuſtam cauſam id faciendi, hanc poteſtatem hominibus priuatis, & Pœnitentiarijs ipſis tot vniones, vel diuiſiones ad libitum faciendi, Concilium dediſſe non eſt verofimile, quare ita reſoluunt *Nauarr. conſil.* 22. *ſub titulo de præbendis, & dignitat. in antiq. & conſ.* 15. *ſub titul. de rebus eccleſ. non alienand. in nouis, Sayr. in floribus deciſ. ſub illo titul. de præbend. deciſ.* 22. *Galett. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo canonicus, pag.* 29. *colum.* 1. *Gonzal. ad regul.* 8. *Cancell. gloſſ.* 34. *num.* 78. *& 79. Moneta de optione canon. cap.* 3. *queſt.* 5. *num.* 129. *Nicol. Garcia dicta p.* 5. *cap.* 4. *à n.* 132. vbi *nu.* 134. refert deciſum Pœnitentiarium, nec retento, nec dimiſſo officio poſſe optare aliam prębendam, cuius officio fuit perpetuò vnitus vnus canonicatus, & certa præbenda. Vnde fuit deciſum 12. *Februarij* 1601. Pœnitentiarij præbendam, etiam poſtquam eſt effectũ ſortita, non ſubiacere optioni; & in vna *Vercellen.* 7. *Junij* 1601. etiam fuit tentum, quod non ſolum nõ poteſt optari præbenda Pœnitentiarij, ſed nec titulus, ac ordo illius, refert *Nicol. Garcia. in addit. ad d. cap.* 4. *nu.* 132. & ibi *num.* 130. dicit declaratum *in vna Lunen.* 6. *Junij* 1592.

36 Erectionem præbendæ Theologi, vel Pœnitentiarij non habere locum in ea, quæ vigore ſtatuti a ſequenti Canonico optatur: ſed illam præbendam, quam dimiſerit canonicus, qui nouiſſimè opeat, huic muneri affectam, & vnitam remanere.

SVMMARIVM.

1 *Lectio Sacræ Scripturæ in is Eccleſiis haberi debet, in quibus præbenda, aut præſtimonium profectoribus deputatum reperitur.*

2 *Præbenda Theologalis, vbi ab Epiſcopo inſtitui debeat, oſtenditur.*

3 *Præbenda primo vacatura, vt ſit Theologalis, & in Theologalem maneat erecta, requiritur actualis deputatio.*

4 *Electio perſonæ ad præbendam Theologalem pertinet ad ſolum Epiſcopum ſi vacet in ſuo menſe ordinario, collatio vero ad illos, ad quos antea pertinebat.*

5 *Præbendæ Theologales in Francia, & in Regnis Coronæ Caſtellæ, & Legionis per Ordinarios in quocumque menſe vacauerint, prouidentur.*

6 *Theologalis Canonicus quo tempore, & hora, & ſuper qua materia lecturus ſit, arbitrio Epiſcopi relinquitur.*

7 *Theologalis Canonicus vacare poteſt à lectione tribus menſibus, Julij, Auguſti, & Septembris.*

8 *Theologales Canonici diebus, quibus legunt, habendi ſunt ſicut præſentes in choro non modo pro illis horis, vt ſi manè legant pro horis matutinis, & miſſa ſolemni, ſed etiam pro tota die.*

9 *Theologalis Canonicus quamuis tota die, quo legit habeatur pro præſente, non tamen tamẽ præſens matutino, quod dicitur pro die ſequenti in veſpere præcedenti.*

10 *Præbenda Theologalis nec poteſt optari ab alio, nec præbendatus Theologalis poterit illam dimittere, & aliam optare.*

11 *Oppoſitum in oppoſito idem operatur, quod propoſitum in propoſito.*

12 *Theologalis Canonicus nec retento nec dimiſſo officio poteſt optare aliam præbendam.*

13 *Theologalis Canonicus poteſt ab Epiſcopo occupari in ſeruitio, & fructus in abſentia percipit.*

14 *Theologalis, ſeu Magiſtralis præbenda vacans, debet dari in commendam vni Canonico idoneo eiuſdem Capituli, donec titularis promideatur.*

15 *Theologalis præbenda collatio ſuſpendenda eſt, donec inueniatur Theologus ſecularis, cui fieri poſſit, & interim fructus omnes tradendi ſunt ſuperiori alicuius Ordinis, qui curet vt aliquis Theologus ex ſuis Regularibus ibi publicè doceat Sacram Scripturam.*

16 *Lectio Sacræ Scripturæ in Monaſteriis Monachorum, vbi id commodè fieri poteſt, haberi debet, ad quod per Epiſcopum ipſi Regulares compelli poſſunt.*

17 *Lectio Sacræ Scripturæ in Conuentibus Regularium poteſt haberi abſque licentia, ſeu examine ordinarij.*

18 *Sacram Scripturam docentes in ſcholis publicis, & diſcipuli, qui in illis ſtudent, priuilegijs omnibus de perceptione fructuum præbendarum, & beneficiorum ſuorum in abſentia fruuntur.*

19 *Abſens cauſa ſtudij diſtributiones quotidianas non percipit.*

20 *Abſens cauſa ſtudij, etiam obtenta licentia à Sede Apoſtolica, non excuſatur ab amiſſione diſtributionum quotidianarum.*

21 *Studẽtes vt percipere poſſint fructus præbendarum & beneficiorum ſuorum in abſentia, litteris operam dare debent in ſtudio generali, ſeu celebri vniuerſitate.*

22 *Studium generale dicitur illud, quod eſt erectum, & inſtitutum per Papam, Regem, ſeu Principem.*

23 *Scholares in Eccleſijs Cathedralibus, non gaudent eiſdem priuilegijs, ſicut ſtudentes in ſtudijs publicis, & Aca-*

demijs.

24 *Scholaſticorum priuilegijs non gaudent, qui non ſtudent, & ſcholas non frequentant, nec abſentes cauſa ſtudij fructus ſuorum beneficiorum percipiunt.*

25 *Abſentes cauſa ſtudij poſſunt percipere fructus ſuarum prębendarum, etiamſi plus quam duo Canonici ſint, dũmodo id ſtatus Eccleſiæ patiatur.*

26 *Studentes in Canonicum eodem priuilegio gaudent, quo Sacræ Scripturæ operam nauantes.*

27 *Docentes Sacram Scripturam, vel in Canonicum, tunc percipiunt fructus prębendarum ſuarum, cum conducti, ſeu ſalariati docent, aut ratione ſtipendij, ſeu cathedræ, quam habent.*

28 *Studiorum cauſa nullus poteſt abeſſe, niſi de licentia ſui Prælati, etiamſi quis obtinuerit indultum à Sede Apoſtolica.*

29 *Ordinarius quibus concurrentibus teneatur dare licentiã Canonicis, aut Beneficiatis curam animarum non habẽtibus, volentibus facere abſentiam cauſa ſtudij.*

30 *Parochiales Eccleſias obtinentibus poſt Concil. Tridentin.*

ſtuden-

studendi licentia, atque in absentia studiorum causa fructus percipiendi non datur.

31 *Licentia vt quis abesse possit causa Studij a seruitio suæ Ecclesiæ, vel sui Canonicatus, non suffragatur vltra quinquennium, a die quo cœpit studere.*

32 *Docentes ius Canonicum, vel Sacram Scripturã quoad primilegium percipiendi fructus, non habent illam temporis determinationem, sed eo gaudent, quamdiu docuerint.*

33 *Docentes non tenentur licentiã obtinere ab Episcopo quoad primilegium percipiendi fructus, sicut studentes.*

EPISCOPVS QVIBVS in Ecclesijs curare debet vt Theologalis Præbenda, & lectio Sacræ Scripturæ habeatur?

ALLEGATIO LVI.

1 SAcræ Scripturæ lectio in ijs Ecclesijs haberi debet, in quibus præbenda, aut præstimonium, seu aliud quocunque nomine nuncupatum stipendium pro Lectoribus Sacræ Scripturæ deputatum reperitur, Episcopis autem incumbit vt prædictum stipendium habentes munus hoc obire faciant, si vero nõ possint, vel nolint, vt pote quia idonei ad id non sint, per alios suis sumptibus id efficere Episcopus curabit.

2 In Ecclesijs autem Metropolitanis, vel Cathedralibus, & in Collegiatis quæ sunt in aliquo insigni oppido, etiam nullius diœcesis, si ibi Clerus numerosus sit, operam Episcopus dabit, vt lectio prædicta habeatur, & pro stipẽdio Theologi, qui Sacram Scripturam doceat, si nihil sit præscriptum, ei præbenda primo libere vacans tribuatur, etsi nulla, vel sufficiens aliud adsit, Episcopus fructus alicuius simplicis beneficij assignabit: vel si neque hac ratione huic Theologo prouideri possit, tunc per eos, qui beneficia habent in ciuitate, & diœcesi, vel alias, vt commodius fieri poterit, Episcopus de Capituli consilio huic prouidebit: non tamen ob hanc alia lectio omitti debet, sed & ea habenda, si haberi consueuerat: ita habetur in *Concil. Trident. sess. 5. de reform. cap. 1.*

3 Huiusmodi præbenda primo vacatura, vt sit Theologalis, & in Theologalem maneat erecta, requiritur actualis deputatio, vt decisum refert *Nicol. Garci. de benef. c. p. 5. cap. 4. numero* 155. Electio personæ ad huiusmodi præbendam Theologalem pertinet ad solum Episcopum, collatio vero ad illos, ad quos antea spectabat, ita resolutum fuisse testantur *Nicol. Garcia d. capit. 4. numero* 162. *Gonzal. ad regul. 8. Cancellar. gloss. 9. §. 2. numero* 83. Intellige procedere quando talis prębenda vacaret in mense ordinario, nam si vacaret in mense Apostolico, vel aliase esset reseruata, seu affecta, electio personæ, & collatio spectaret ad Papam, sicut dictum est de Pœnitentiaria, *Alleg. præced. num.* 11. ita *Nicol. Garcia d. cap. 4. numer.* 164. *Gonzal. vbi proximè*, quamuis *praxis Episcop. p. 1. verbo beneficium, §. 3. dub. 4. & verbo præbenda Theologalis, §. 4.*

4

5 Teneat electionem ad Ordinarium semper spectare, quod quidem in Regnis Coronæ Castellæ, & Legionis seruari audio, vbi in omnibus Ecclesijs Cathedralibus, & in nonnullis Collegiatis, canonicatus, & præbendæ Theologales lectionis Sacræ Scripturę prouidentur ab Episcopis per concursum in quibuscumque mensibus vacent indifferenter, ac si essent præbẽdæ Doctorales, & magistrales, & non conferuntur a Sede Apostolica, sicut cætera beneficia, & referunt *Gonzal. d. §. 2. num. 86. Nicol. Garcia d. cap. 4. num. 165. qui num. 162. versic. tertio* dicit decisum fuisse supradicta procedere, etiam in Ecclesijs Collegiatis, quarum præbendæ sunt de iure patronatus laicorum, quia etiã tunc deputanda est prima præbenda vacatura cõcurrentibus omnibus requisitis, persona tamen non erit nominanda ante vacationem, qua occurrente eius electio ad Episcopũ, si in suo mense ordinario cõtingat, pertinebit, collatio vero ad quem legitimè spectabat ante prędictam deputationem. In regno tamen Fabricæ Canonicatus Theologalis est semper prouidendus per Ordinarium & Capitulum vni Theologo in quocunque mense vacauerit, vt sancitur in *rubric. de collat. §. 1.* & ibi *Rebuff. verbo Theologalem, & verbo teneantur.* refert *Gonzalez gloss. 9. §. 2. nu. 17.*

6 Arbitrio Episcopi relinquitur, quo tempore, & hora, & super qua materia Theologalis Canonicus lecturus sit, qui Concilio satisfaciet si Theologiam Scholasticam legerit.

7 A cuius lectione tribus mensibus Iulij, Augusti, & Septembris vacare potest, ita decisum referunt *Nicol. Garcia d. cap. 4. num. 156. & 157. Galett. in margarita casuum conscientiæ, verbo legere 2.*

8 Dum in Ecclesijs huiusmodi Canonici legerint, quamuis à seruitio chori absentes sint, possint de iure fructus percipere suorum Canonicatuum, exceptis quotidianis distributionibus: ex gratia tamen diebus, quibus legunt, habendi sunt sicut præsentes in choro, & inseruientes, non modo pro illis horis, vt si mane legant, pro horis matutinis, & Missa solemni, sed etiam pro tota die, ita *decisum a Sacra Congregatione* referunt *praxis nova Episcop. p. 2. c. 3. nu. 9. versic. similiter Gõzal. ad regul. 8. Cancellar. §. 7. proœm. nu. 180. Nicol. Garcia de benefic. p. 3. c. 2. nu. 118. Armendar. in addit. ad recopil. legum Navarræ lib. 2. tit. 23. l. 2. §. 2. de residentia, num. 68. Moneta de distribut. quotidia. p. 2. q. 10. nu. 27. Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiast. decis. 495. & 498. in prima editione, & resolut. 386. num. 6. & resolut. 389. numer. 6. in secunda editione.*

9 Et quamuis toto die quo legit, habeatur pro præsente in choro, etiam quoad distributiones, nõ cẽsetur tamen præsens matutino, quod dicitur pro die sequẽti in vespere præcedenti, secundum consuetudinem aliquarum Ecclesiarum, prout resolutum dicunt *Garcia d. c. 2. num. 118. & Armendar. d. loco nu. 70. Galet. in margarita casuum conscientiæ verbo Canonicus pag. 29.*

10 Præbenda, quæ fuit erecta, & deputata in Theologalem pro Theologo à sequenti Canonico optari non potest, vt decisum referunt *Moneta de optione Canon. c. 3. q. 6. num. 129. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloß. 54. nu. 80. vbi num. 81.*

11 Resoluit, quod sicut Theologalis præbenda non potest ab alio optari, ita nec prębendatus Theologalis poterit illam dimittere, & aliã optare, vt decisum fuit in *vna Aſten. 26. Februarij* 1601. prout refert *Nicol. Garcia in addit. ad d. c. 4. num.* 134. quia idem operatur oppositum in oppositio, quod propositum in proposito *l. etsi contra tabulas* 35. *ff. de vulgari & pupillari substitut. l. fin. §. fin. de legat. 3.* cũ citatis in libello de principijs vtriusque iuris *lit. O. nu.* 13. Intellige cum declarationibus supra adductis *Allegatione* præcedenti circa optionem pœnitentialis præbendæ.

12 Illud tamen aduertendum duxi quod Canonicus Theologalis, nec retento, nec dimisso officio potest optare aliam præbendam, quia ita dictum fuit in Rota *in una Lucana optionis domus* 24. *Ianuarij* 1607. *coram D. Manzanedo*, quamuis contrariæ sententiæ libentius adhæreat *Moneta de optione Canon. c.* 4. *qu.* 1. *à num.* 11. dicens melioribus niti rationibus, & seruatam audiri Mediolani in Ecclesia Sancti Nazarij in qua, qui prius Theologalem præbendam obtinebat, aliam optauit, ea simul cum onere, & officio legendi dimissa, quæ deindè alteri collata fuit, & deindè in *d. Lucana option. domus*, etiam resolutum fuit quod facta ereptione præbendæ vacātis in Theologalem cum applicatione domus, quæ simul cum ea vacauit, non potuit postea talis domus optari ab alio virtute consuetudinis, & statuti optandi tam præbendas, quam domus, vigentis in dicta Ecclesia, &c. quæ resolutio fuit postea confirmata in eadem coram eodem 13. Martij 1609.

13 Cū Episcopus queat in suo seruitio occupare duos Canonicos Ecclesiæ Cathedralis, & fructus in absentia percipiant *cap. de cætero, cap. ad audientiam de clericis non residentibus*, poterit etiam occupare Canonicum Doctoralem, & Magistralem, vt fuit resolutum in Rota *in una Placentina fructuum* 14. *Martij* 1550. teste *Put. decis.* 294. *lib.* 3. quem refert *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancellar. glos.* 6. *num.* 257.

14 Vacante Magistrali, seu Theologali præbenda, debet illa dari in commēdam vni Canonico idoneo eiusdem Capituli, donec titularis prouideatur, vt resolvit *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancell. glos.* 5. §. 8. *nu.* 36.

15 Quando vero secularis clericus non reperitur tam pro Theologali præbenda, quam pro eius officio exequendo, collatio illius suspendenda est donec inueniatur Theologus secularis, cui fieri possit, & interim nullus est deputandus cultos, aut curator fructuum ipsius præbendæ, sed illi omnes tradendi sunt Superiori alicuius ordinis, qui curet vt aliquis Theologus ex suis Regularibus publicè in Cathedrali ecclesia doceat Sacram Scripturam, prout mandatur *Decreto Concil. d. c.* 1. atque imprimis necessaria subministret de prędictis fructibus, quod reliquum fuerit in vsum Monasterij conuertat, resolutum refert *praxis episcop. part.* 1. *verbo præbenda Theologalis.* §. 5. *& in* §. 2. dicit etiam decisū, quod vbi viget consuetudo, quod detur à Capitulo stipendium proprio Theologo, ea seruanda est, quod si illud etiam poterit Theologum reddere diligētiorem in sui muneris functione, triennium eius conductionis ordinarius vna cum Capitulo præfinire debet.

16 In Monasterijs Monachorum, vbi id commodè fieri potest, Sacræ Scripturæ lectio haberi debet, vt probat *Concil. Tridentin. d. cap.* 1. *verfic. in Monasterijs, Fusc. de visitat. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 73. quapropter poterit Episcopus Regulares suæ diœcesis, vti à Sede Apostolica delegatus, compellere, vt lectionem Sacræ Scripturę in Monasterijs suis habeant, ita resoluunt *Franc. Leo in thesauro fori ecclesiast. p.* 2. *cap.* 2. *numero* 59. *Campanil. in diuersor. iuris canon. sub.* 12. *cap.* 13. *nu.* 5. *praxis noua Episcop. p.* 2. *cap.* 3. *num.* 41. *verfic. item*, vbi etiam refert *Paulum V.* felicis recordationis ordinasse, vt in omnibus Regularium domibus, seu Monasterijs, lectio linguarum Hebraicæ, Græcæ, Latinę, & Arabicæ habeatur, & à Regularibus diligenter addiscatur, Constitut. sua incip. Apostolicæ seruitutis anno 1610. Kalendis Augusti.

17 Ad illam lectionem Sacræ Scripturæ in conuentib. Regularium habendam non requiritur licentia, seu examen Ordinarij, prout refert decisum *Galet. in margarita casuum conscientia verbo legere, & verbo licentia* 3. Hæc sunt quæ veluti frequentiora de Theologalis præbendæ institutione, & collatione adducere in præsentiarum operæpretium duxi, quorum occasione opportunum iudicaui si aliqua de docentibus, vel studētibus Sacram Scripturam in studio generali, seu celebri vniuersitate hic adducerem, quæ pro complemento huius *Alleg.* & faciliori Decreti *Concil. Trident. c.* 1. explicatione, sequuntur.

18 Docentes Sacram Scripturam in Scholis publicis, & discipuli, qui in illis student, priuilegijs omnibus de perceptione fructuum prębendarum, & beneficiorum suorum in absentia à iure communi concessis plenè gaudent, & fruuntur, ita disponit *Concil. Trident. d. c.* 1. *in fine*, id quod iure communi cautum fuit in *cap. vlt. de magistris*, ibi docentes vero, &c. vbi *Abbat. Rebuff. in praxi titul. de dispensat. de non resid. num.* 25. *& in tract. de priuileg. Scholar. priuil.* 29. *&* 31. *Horat. Luti. eodem tract. priuileg.* 99. *&* 100. *Fr. Emmanu. in summ. to.* 1. *cap.* 33. *num.* 2. *& tom.* 2. *cap.* 36. *num.* 2. *& in addit. ad Bullam Cruciatæ cap.* 7. *ad* 4. *conclus. num. vigesimo sexto primo. Nicol. Garcia dict. cap.* 2. *num.* 54. *Vega par.* 1. *cap.* 36. *casu* 41. *Fusc. de Visitat. libro* 2. *cap.* 9. *num. decimo. Tex. Lesnand. in tract. de priuileg. Doct. p.* 2. §. 22. *Iacob. Benn. in tract. de priuileg. Iurisconsult. par.* 1. *priuileg.* 15. *nu.* 1. *Carol. de Grassis in tract. de effectibus cleric. in prælud. à num.* 106. *Ugolin. de officio, & potestat. Episcopi c.* 19. *in princ. num.* 6. *& cap.* 43. §. 2. *Azori instit. moral. p.* 2. *lib.* 7. *cap.* 4. *q.* 3. *& cap.* 5. *quæst.* 1. *&* 8. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancellar.* §. 7. *præam. num.* 180. *Aloys. Ricci. in collect. decis. collect.* 446. *Alex. Moneta de distribut. quotid. p.* 2. *q.* 10. *a princip.*

19 Distributiones tamen quotidianas non percipit absens causa studij, vt probat *capit. licet de præbendis* ibi, nolumus tamen, vt quotidianas distributiones, quæ tantum residentibus in Ecclesijs, & his qui intersunt horis Canonicis, exhibentur, ei tribui faciatis, vt ibi adnotarunt *glos. Abb.* & alij Doctores, alia *glos. verbo integre in d. cap. vlt.* & hoc procedit etiam post *Concil. Trident.* quod nihil circa hoc innouauit, & ita decisum fuisse referunt *Ioan. Gutier. canon. libro secundo, capit.* 15. *num. duodecimo praxis episcop. p.* 1. *verbo distributiones quotidianæ* §. 3. *Gonzal. d.* §. 7. *præam. a numer.* 78. *Garcia d. cap.* 2. *num.* 112. *Sandou. de officio eccles. p.* 6. *capit.* 17. *Quaranta in summa Bullarij verbo residentia versicul. quod autem. Moneta d. cap.* 10. *numero* 23. *Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap.* 166. *num.* 17. *Vgolin. d. cap.* 19. §. 2. *num.* 6. *Armendar. d. loco num.* 67. *Aloys. Ricci. in praxi fori eccles. decis.* 495. *in* 1. *edit. & resolutio.* 386. *num.* 3. *in* 2. *edit.* Qui enim studiorum causa quacunque facultate absunt, nec distributiones quotidianas, eo ipso absentiæ tempore, nec vero illam præbendæ suæ partem tertiam in eius generis distributiones Trident. Decreti auctoritate iam conuersam capere possunt, referunt decisum *Aloys. Ricci. d. resolut.* 386. *num.* 3. *in fine, Moneta d. numero vigesimo quarto*, itaut absentia causa studiorum etiam obtenta licentia à Sede Apostol. non excusat ab amissione istius tertiæ partis detractæ, sicut neque excusat ab amissione distributionum quotidianarum, ita etiam *Armendar. d. loco n.* 123. *Gonzal. d.* §. 7. *proæm. nu.* 179.

20 Et aduertit *Aloys. Ricc. in praxi aurea resol.* 70. *nu.* 3. quod quando præbenda est tenuis, & ferè omnes fructus

ſtus conſiſtunt in diſtributionibus, abſens cauſa ſtudij lucratur etiam diſtributiones empta tertia parte.

21 Debent huiuſmodi ſtudentes ad percipiendos fructus præbendarum, & beneficiorum ſuorum in abſentia litteris opetam dare in ſtudio generali, ſeu celebri vniuerſitate, *c. tua de clericis non reſid. cap. 2. de priuileg. in 6. Lal. Zecbi. de Republ. eccleſ. tit. de cleric. numero 7. verſic. 28. Horat. Lut. ad fin. tract. de priuileg. ſcbol. tit. de bis qui gaudent priuilegijs Scholarium n. 23. Flores de Mena var. lib. 3. q. 24. num. 19.*

22 Et ſtudium generale illud dicitur, quod eſt erectũ, & inſtitutum per Papam, Regem, ſeu Principem, *Perez l. 1. tit. 10. libro primo Ordin. Caſſan. in catalogo gloria mundi p. 10. conſid. 32. Hertig. in patrocinio pro Caſtrang. gymnaſio p. 1. à num. 13. & par. 3. num. 2.* Vnde nõ ſufficit ſtudium, quod non eſt Vniuerſitas, quamuis in eo optimè legatur, & publicè cuicunque audire volenti, quicquid dicat *Moneta d. quæſt. 10. numero decimo ſeptimo.*

23 Hinc etiam Scholares in Eccleſijs Cathedralibus non gaudent eiſdem priuilegijs, ſicut ſtudentes in ſtudijs publicis & Academijs, prout deciſum referũt *Nic. Garcia d. c. 2. nu. 17. Armendar. d. loco nu. 114.*

24 In ſtudijs autem publicis litteris operam dantes debent ſumma diligentia illis incumbere: otioſi enim, qui non ſtudent, & ſcholas minimè frequentant, non gaudent priuilegijs ſcholaſticorum, nec abſentes cauſa ſtudij fructus ſuorum beneficiorum percipiũt, iuxta reſoluta per *Tiraq. in tract. ceſſante cauſa p. 1. nu. 213. Maſcard. de prob. concluſ. 1290. n. 9. cum ſeqq. Frat. Emman. queſt. regular. tom. 1. queſt. 9. artic. 10. Proſper. de Auguſtino in addit. ad Quarantam in ſumma Bullarij verbo reſidentia verſic. limita pag. 443.*

25 Hoc tamen priuilegio gaudebunt ſtudentes, licèt aliquando diuertant ad Curiam Romanam, neque ſemper ſtudeant, modo id faciãt pro maiori parte anni, *Moneta d. q. 10. n. 19. & nu. 20.* reſoluit numerũ Canonicorum, qui abſentes cauſa ſtudij percipere poſſũt fructus præbendarum non eſſe indiſtinctè reſtringendum ad duos Canonicos, ſed poſſe ad plures extendi, modo id ſtatus Eccleſiæ patiatur.

26 Quamuis *Concil. Trident. d. caput. 1.* prædictum priuilegium Scholaribus Sacræ Scripturę ſtudentibus cõcedere videatur, idem tamen eſt in ſtudente, vel docente ſacros Canones, vel ius Canonicum, vt per *Abb. in capit. tua fraternitatis numero quinto, & ſexto, de cleric. non reſid. Nicol. Garcia. d. capit. 2. numero 65. Moneta d. capit. 10. numero quarto & numero 21.* reſoluit clericum, qui abeſt cauſa ſtudii in iure Ciuili percipere fructus in abſentia, dummodo nõ ſit Sacerdos, Archidiaconus, Decanus, Præpoſitus, Cantor, vel perſonarum habẽs, nam his prohibitum eſt ſub pœna excommunicationis ipſo facto leges, & phyſicam audire, vt habetur in *cap. fin. ne clerici, vel Monachi, Carol. de Graſſis de effect. lib. cleric. effectu 29. à numero 1.* quare ſuper hoc erit ab huiuſmodi clerico impetrãdum ſpeciale priuilegium. Et redeundo ad noſtrum inſtitutum dico, quod ex eo prædictum priuilegium Scholaribus Sacræ Scripturæ ſtudẽtibus conceſſum procedit in ſtudentibus iuri Canonico, quia hodie ad Eccleſiam benè regendam non minus prodeſt ius Canonicum, quã Theologia *Iacob. Benn. in tract. de priuileg. Iuriſconſult. priuileg. 15. nume. 4. p. 1. Carol. de Graſſis de effect. cler. in præmiſ. nu. 95. cum ſeqq.*

27 Quoad docentes vero id videtur intelligendum de ijs, qui docent conducti, ſeu ſalariati, aut ratione ſtipẽdij, ſeu Cathedræ, quam habent, non vero de ijs, qui ſponte, aut voluntariè legunt ſine ſtipendio, & Cathedra, niſi legant cum licentia vniuerſitatis, ſeu clauſtri, ſiue collegij Doctorum; nam in *d. c. vlt. de Magiſtris, & in Concil. d. c. 1.* ſolum requiritur, quod publicè in ſcholis doceant ſeu legant, & ne quilibet hoc titulo, velit ſe à reſidentia excuſare, requiritur licẽtia Vniuerſitatis, ſeu clauſtri, quæ non debet dari niſi ijs, qui apti, & vtiles videantur ad docendum, ita refert deciſum *Nicol. Garcia d. c. 2. nu. 59. & 60.*

28 Nullus ſtudiorum cauſa poteſt abeſſe niſi de licẽtia ſui Prælati, *capit. cum ex eo de elect. in 6. capit. tua fraternitatis de clericis non reſid.* ibi, Canonici, quibus ſtudiorum gratia eſt indultum, vt in abſentia ſua fructus percipiant præbendarum, iuxta primum intellectum quem affert ibi *gloſ. 1.* verbo indultum, hoc eſt indultum ab Epiſcopo, vel etiam in ijs verbis ſequentibus accepta licentia, ſe ad villas transferunt, iuxta ſecundum intellectum eiuſdem, *gloſ.* ibi, iuncta expoſitione *Abb.* ibidem, & aliorum ad verb. accepta licentia, quaſi licentia ſit accipienda etiam à Prælato, cum quis ea dare indultum obtinuit à S. Sede Apoſt. huiuſmodi enim licentia Prælati requiritur ne indociles, & inepti ſe conferrent ad ſtudia contra mentem iurium id permittentium, & ne multitudo nimia in detrimentum, & diminutionem ſeruitij Eccleſiæ abſit, & ita poſt multos quos refert, reſoluit *Nic. Garc. d. cap. 2. num. 88.* & declarauit *Pius IV.* ſua Conſtit. incip. *Sanctiſſimus, die 24. Nouembris 1564.*

29 Diſpenſationes, & indulta de percipiendis fructibus præbendarum, & beneficiorum, in abſentia cauſa ſtudij, quę à ſacra Pœnitentiaria, vel Sede Apoſtol. concedi, & emanare cõtigerint, nequaquam huiuſmodi abſentibus ſuffragari, niſi ſingulorum Ordinariorum locorum, in quibus ſingula beneficia huiuſmodi conſiſtunt, conſenſus gratis præſtandus ad id accedat, refert *Moneta d. q. 10. n. 9.* Vnde in canonicatibus, & alijs beneficijs non curatis reſidentiam requirentibus tenebitur Ordinarius dare licentiam abſentibus ratione ſtudij, dummodo in petentibus concurrant requiſita de quibus ſupra, ac vt in publico, celebrique gymnaſio Theologiæ, vel ſacris Canonibus ſtudeant, & minores ſint 30. annis, prout deciſum referunt *Garcia. d. c. 2. nu. 82. & 86. Armend. in add. ad recopil. legum Navarræ lib. 2. tit. 23. l. 2. §. 2. de abſentia nu. 21.*

30 Obtinentibus tamen parochiales Eccleſias poſt *Concil. Trident.* ſtudendi licentia, atque in abſentia ſtudiorum cauſa fructus percipiendi non datur, deciſum referunt poſt *Gonzal. Proſper. de Auguſtino in addit. ad Quarantam verbo reſidentia, verſ. item limita, Farin. deci. 29. in nouiſſ. Aloyſ. Rocc. in collect. deciſ. p. 3. collect. 563. in med. & in praxi fori eccleſ. deciſ. 502. in fine in 1. edit. & reſolut. 395. in fine in 2. edit. item & deciſ. 364. in 1. editione, & reſolut. 310. nu. 1. in fine in 2. edit.* & conſtitutum eſt *in Concil. Bracbar. 4. act. 3. c. 9.* Ideo parocho cauſa ſtudiorum licentia hodie danda nõ eſt, quia per Concil. non admittuntur, niſi qui per concurſum magis idonei fuerint iudicati, referunt deciſum *Garcia. d. c. 2. nu. 81. Armendar. d. loco nu. 122.*

31 Licentia hæc, vt quis abeſſe poſſit cauſa ſtudij à ſeruitio ſuæ Eccleſiæ, vel ſui Canonicatus, non ſuffragantur vltra quinquennium à die, quo cœpit ſtudere, prout de iure probat text. *in d. capit. vlt. de Magiſtris*, & ex eo tradunt *Garcia. d. capit. 2. numero 105. Moneta*

d.q.10.nu.24. vbi nu.15. nititur reſpondere ad text. in *c.ex eo de elect.in 6.* quo attento videtur extendi ad ſeptennium, referuntur deciſum *Salzed. ad Bernardum in pract.crim.c.53.incip. In nullo beneficio reſident. Arimēdar.d.loco nu.99.& 102.*

31 Sed id referendum non eſt ad docentes, nā ipſi quoad priuilegium percipiendi fructus, non habent vllam temporis determinationem, ſed eo gaudent quamdiu docuerint, vt patet ex *Concil.Trident.d.c.1.& ex d.cap. vlt.de Magiſtris*, vbi *Abb.nu.4.& 5.* quem refert, & ſequitur *Moneta d.q.10.nu.16.*

33 Nec etiam in docentibus requiritur licētia Epiſcopi, ſicut in ſtudentibus prout ſibi deciſum fuiſſe refert *Nicol.Garcia.d.c.2.nu.559. ad quartum.*

S V M M A R I V M.

1 *Beneficiorum omnium in diœceſi exiſtentium collatio, & inſtitutio de iure ſpectat ad Epiſcopos loci Ordinarios, & in iure ea conferendi fundatam habent intentionem.*

2 *Beneficia in quolibet menſe vacantia poterant olim conferre Epiſcopi.*

3 *Epiſcopus vniuerſalis Eccleſiæ eſt Summus Pontifex.*

4 *Orbem totum pro propria diœceſi habet Summus Pontifex.*

5 *Epiſcopus Epiſcoporum dicitur Summus Pontifex.*

6 *Ordinarius Ordinariorum eſt Summus Pontifex, concurritque cum omnibus ordinarijs.*

7 *Summus Pontifex in beneficialibus liberam, ac pleniſſimam habet poteſtatem.*

8 *Beneficia omnia reſpectu Summi Pontificis ſunt manualia, & in eis vti poteſt plenitudine poteſtatis.*

9 *Summus Pontifex quamuis tranſtulerit poteſtatem in Epiſcopos conferendi beneficia ſuarum diœceſum, penes ipſum tamen maior remanſit.*

10 *Summus Pontifex etiam in menſibus, quos ordinarijs conceſſit, ſi præueniat in conferendo, valet eius collatio.*

11 *Præueniendi voluntas colligitur ex clauſula contenta in litteris dummodo tempore datæ nō fuerit alicui ius quæſitum.*

12 *Papa, & ordinarius ſi alicui conferant beneficium cum eadem data, & die, ſi prouiſus ab ordinario ſit in poſſeſſione, eius prouiſio eſt præferenda.*

13 *Collatio facta duobus à diuerſis eodem die, nec apparet, cui prius fuerit facta, potior eſt conditio poſſidentis.*

14 *Beneficij collationem à Papa vnus habens, alius vero ab ordinario, ſi non apparet de prioritate, præfertur, qui à Papa impetrauit propter prærogatiuam concedentis.*

15 *Beneficij collatio facta vna die à Papa, & ordinario, præualet collatio ordinarij, ſi in ea appoſita ſit hora, & in collatione Papæ non.*

16 *Papa etiam quod prouideat in menſibus alternatiuæ, non eſt neceſſaria illius derogatio.*

17 *Papa Ordinariam poteſtatem conferendi beneficia per reſeruationes coarctare poteſt.*

18 *Reſeruationes generales, & ſpeciales quæ dicantur.*

19 *Reſeruata ſunt diſpoſitioni Roman. Pontif. omnia beneficia vacantia apud Sedem Apoſtolicam, vel in Curia.*

20 *Ordinarius ſi prouideat de beneficio quod vacauit in Curia prouiſus non habebit titulum coloratum.*

21 *Vacare apud Sedem Apoſtolicam quando dicatur beneficium, vt ſit reſeruatum?*

22 *Beneficia apud Sedem Apoſtolicam vacare dicuntur nō ſolum per obitum, ſed etiam per reſignationem in illa.*

23 *Reſignātes beneficia in Curia Romana permutationis cauſa ſi moriantur extra Curiā ambo, vel vnus eorum ante completam permutationem, ea beneficia in curia vacare dicuntur.*

24 *Beneficia in curia vacare dicuntur quando ibi priuatio, aut alij vacationis modi inducuntur.*

25 *Beneficia Iuriſpatronatus laicorum non dicuntur vacare in curia, vt diſpoſitioni Summi Pontif. reſeruentur.*

26 *Beneficia Iuriſpatronatus laicorum non comprehenduntur in reſeruationibus, etiamſi ſint generales, & in corpore iuris clauſa, quamuis adſint in reſeruatione verba illa, ad cuiuſcumque collationem, prouiſionem, electionem, præſentationem, &c.*

27 *Beneficia, quæ ſunt mixta Iuriſpatronatus clericorum, & laicorum, cum ad hoc propoſitum laicalia cenſeantur, non comprehenduntur ſub reſeruatione beneficiorum in curia vacantium.*

28 *Beneficia Iuriſpatronatus laicalis competens ex priuilegio, vel præſcriptione, non tamen ex fundatione, conſtructione, vel dotatione, dicuntur vacare in curia.*

29 *Beneficia regularia non veniunt in reſeruatione vacationis in Curia.*

30 *Beneficia curam animarum habentia ſi vacent in curia ante collationem Apoſtolica Sede vacante, collatio ad Ordinarium ob animarum periculum pertinet.*

31 *Beneficia illorum, qui in Vrbe degunt ratione originis, vel domicilij, non comprehenduntur ſub reſeruatione beneficiorum in curia vacantium, niſi etiam curiam ſequantur, & curiales exiſtant.*

32 *Beneficia de Vrbe non comprehenduntur ſub reſeruatione de beneficijs vacantibus apud Sedem Apoſtolicam.*

33 *Beneficia diſpoſitioni Romani Pōtificis reſeruantur per ſolam appoſitionem ſuæ manus, quamuis inutiliter factā.*

34 *Papa ſi manum appoſuit in aliqua commiſſione ſignanda per talem ſignaturam, voluit totum negotium ad ſe aduocare, & inferiorum manus ligare.*

35 *Beneficia vacantia, Sede Epiſcopali vacante cuiuſcunque ſpeciei, & qualitatis ſint, reſeruantur diſpoſitioni Summi Pontificis.*

36 *Beneficiorum collatio, quæ vacant propter crimen hæreſis cum cura, & ſine cura, ſecularia, & Regul. reſeruantur Summi Pontif. diſpoſitioni.*

37 *Prouiſio facta de beneficio incarcerati propter crimen hæreſis an ſit valida ante ſententiam criminis declaratoriam? oſtenditur.*

38 *Beneficia per crimen hæreſis an vacent ipſo iure, vel poſt ſententiam latam? oſtenditur.*

39 *Beneficia vacantia per priuationem ſunt reſeruata diſpoſitioni Summi Pontif.*

40 *Beneficia collata perſonis prohibitis propter ſuum genus ad nouam Romani Pontif. prouiſionem pertinent.*

41 *Beneficia quæcunque recepta in confidentiam vacant ipſo iure, & ſunt Apoſtolicæ Sedi reſeruata.*

42 *Beneficia quæcunque recepta in confidentiam non ſolū vacant ipſo iure, ſed etiam, quæ obtinebat confidentiarius.*

43 *Beneficia parochialia collata non ſeruata forma Conc. Trident. ſeſſ.24. de reform.c.18. ſunt Sedi Apoſtolicæ reſeruata.*

44 *Beneficia, quæ intra ſex menſes à die, qua nouit beneficium vacare, ordinarius conferre noluit, & ſimiliter Archiepiſcopus ſtatim ad Papam deuoluuntur.*

45 *Beneficia omnia, quæ per reſignationem, vel obitum auctoritate Apoſtolica conferuntur, tum Decreto, quod prouiſus beneficium tunc obtentum in manibus Papæ intra duos menſes dimittere teneatur, illis elapſis, non facta huiuſmodi dimiſſione, Sedi Apoſtolicæ reſeruantur.*

46 *Beneficia vacantia ob non publicationem reſignationum reſeruantur Sedi Apoſtolicæ.*

47 *Beneficia vacantia per violationem ſequeſtri lite pendente incuria, reſeruantur diſpoſitioni Summi Pontificis.*

48 *Subrogatum in uribus defuncti ſpectat ad Papam.*

49 *Beneficia litigioſa ad effectum, vt Ordinarius non poſſit prouidere, duci poſſunt diſpoſitioni Summi Pontificis reſeruata.*

50 *Canonic. & prebenda Metropolitanæ Cæſarauguſtæ in mẽſibus Ianuarij, Aprilis, Iulij, & Octobris ſunt reſeruata Sedi Apoſtolicæ.*

51 *Beneficia conſiſtentia in Vrbe ſoli Papæ, veluti Epiſcopo Roman. reſeruantur.*

52 *Beneficia collata à Cardinalibus vigore ſuorum indultorum reſeruantur Summo Pontific. quando intra ſex menſes promiſi, à Sede Apoſtolica nouas prouiſiones non impetrauerint.*

53 *Beneficia vacantia in Abbatia S. Crucis Caſtaldulen. ſunt reſeruata diſpoſitioni Romani Pontif.*

54 *Beneficia Regni Germaniæ vacantia, & vacatura in menſibus Ianuarij, May, Iulij, Septembris, & Nouembris, ſunt reſeruata Summo Pontifici.*

55 *Beneficia vacantia per delictum offendentis litigantes in Romana curia, eorumque iudices, Aduocatos, & Procuratores, teſtes, vel Notarios, reſeruantur diſpoſitioni Summi Pontificis.*

56 *Beneficia illorum, qui ſe ipſos examini pro alijs ſupponunt, reſeruantur diſpoſitioni Sedis Apoſtolicæ.*

57 *Beneficia vacantia ob non delationem habitus clericalis reſeruantur diſpoſitioni Sedis Apoſtol.*

58 *Papa quilibet initio ſui Pontificatus regulas Cancellariæ de nouo conſtituit.*

59 *Cancellariæ regulas aliquas tulit, eaſque in ſcriptis redegit primus omnium Ioannes XXII.*

60 *Cancellariæ regulæ expirant morte cuiuſque Pontificis, reuiuiſcuntque per nouos Papas renouatæ.*

61 *Cancellariæ regulæ quælibet facit legem ſeparatam, diuerſamque reſeruationem.*

62 *Cancellariæ regulæ, vt ligent non eſt neceſſaria illarum publicatio, quia ſtatim ab initio quando ſunt factæ ligant, quamuis publicatæ non ſint.*

63 *Regula prima Cancellariæ refertur.*

64 *Reſeruationes, quæ continentur in prima parte Extranag. ad regimen, de prebendis inter communes.*

65 *Beneficia vacatura per depoſitionem, priuationem, tranſlationem, ac muneris conſecrationis ſuſceptionem auctoritate Apoſtolica factas, reſeruantur diſpoſitioni Summi Pontificis in dict. Extranagant. ad regimen.*

66 *Beneficia vacantia per promotionem ad Patriarchatum, Archiepiſcopatum, Epiſcopatum, vel Monaſteriorum regimina ſunt reſeruata diſpoſitioni Summi Pontificis in dicta Extranag. ad regimen.*

67 *Beneficia obtenta vacant ipſo iure per promotionem ad Epiſcopatum poſt adeptionem poſſeſſionis, & conſecrationem ſequutam.*

68 *Beneficia promiſſi per Romanum Pontificem ad Epiſcopatum ſtatim quod ad eum promotus eſt, poſſunt conferri tanquam vacantia, non expectata conſecratione.*

69 *Beneficia, obtenta prorogatione, vel retentione non vacant per promotionem ad Epiſcopatum.*

70 *Beneficiorum ſub retentione, quæ alias vacabant per promotionem ad Epiſcopatum, non comprehenditur facultas transferendi penſiones.*

71 *Beneficia etiam ſimplicia vacant per promotionem ad Epiſcopatum.*

72 *Præceptoriæ militiæ, & Ordinis ſancti Ioannis Hieroſolymitani vacant per promotionem ad Epiſcopatum.*

73 *Penſiones vacant per promotionem ad Epiſcopatum.*

74 *Beneficia promoti ad Epiſcopatum in terris infidelium exiſtentem, ſeu titularis, cum per eum non ſtet aſſequi illius poſſeſſionem, non vacant.*

75 *Epiſcopo dignitatum, vel beneficiorum facta collatio non valet niſi ex diſpenſatione Papæ.*

76 *Epiſcopo titulari, vel cui renunciauit Epiſcopatui facta collatio præſertim de beneficijs ſimplicibus, valet.*

77 *Beneficia vacantia, & vacatura per aſſecutionem pacificam quorumcumque Prioratuum, dignitatum, &c. auctoritate Apoſtolica prouiſorum diſpoſitioni Sedis Apoſtolicæ reſeruantur.*

78 *Dimiſſio facienda virtute decreti appoſiti per Summum Pontificem, videlicet vt ipſe Orator infra duos menſes à die habitæ poſſeſſionis ſecundi, primum dimittat beneficium, debet eſſe pura, & ſimplex, & non poteſt prædicto decreto ſatisfieri per aquipollens.*

79 *Beneficia vacantia per execrabilitatem diſpoſitioni Summi Pontificis reſeruantur.*

80 *Beneficia de quibus Ordinarij, & alij collatores contra Cõcilij Tridentini decreta diſpoſuerunt, & diſponent in futurum reſeruantur Summi Pontif. diſpoſitioni.*

81 *Regula ſecunda Cancellariæ refertur.*

82 *Ratio cur hæc Regula ſecunda addita fuit de nouo à Sanctiſſimo Domino Noſtro Greg. XV. aſſignatur.*

83 *Declaratio reſeruationis beneficiorum per aſſecutionem pacificam vacaturorum refertur.*

84 *Regula tertia Cancellariæ refertur.*

85 *Patriarchales, Archiepiſcopales, & Epiſcopales Eccleſiæ diſpoſitioni Summi Pontificis reſeruantur.*

86 *Epiſcopales Eccleſiæ, quæ ſunt iuriſpatronatus regij, non cõprehenduntur ſub reſeruatione prædictæ regulæ tertiæ.*

87 *Iuſpatronatus ad aliquem Regem, vel Principem pertinens non cenſetur derogatum, niſi ſpecialis de illo mentio fiat.*

88 *Epiſcoporum nominatio, Luſitaniæ, Hiſpaniæ, & Galliæ Regibus iuriſpatronatus titulo competit.*

89 *Hiſpaniarum Rex quamuis ſit patronus Cathedralium in Hiſpania exiſtentium, & præſentes ad dignitates Epiſcopales, non tamen eſt patronus aliorum beneficiorum in eiſdem Eccleſijs Cathedralibus conſiſtentium.*

90 *Beneficia vacantia tempore vacationis Epiſcopatuum reſeruantur diſpoſitioni Summi Pontificis, etiamſi ad Epiſcopum ſpectaret electio, nominatio, ſeu præſentatio, & collatio, vel inſtitutio ad alium: limitatur hoc in tribus caſibus ibi relatis.*

91 *Abbatiæ monaſteriorum, quæ Sedi Apoſtolicæ reſeruatæ ſint?*

92 *Beneficia vacantia poſt renunciationem Epiſcopatus à Papa admiſſam, vel poſt tranſlationem ad aliud Epiſcopatum, quando Sedi Apoſtolicæ reſeruata cenſeantur.*

93 *Cardinales an comprehendantur ſub reſeruatione Regulæ tertiæ Cancellariæ.*

94 *Regula quarta Cancellariæ refertur.*

95 *Dignitates maiores poſt Pontificalem in Cathedralibus, & principales in Collegiatis iuxta Prouinciarum, & Eccleſiarum conſuetudinem dignoſci poſſunt.*

96 *Decanus in fere tota Hiſpania in Eccleſia Cathedrali poſt Epiſcopum maiorem dignitatem habet.*

97 *Prior in aliquibus Hiſpaniæ partibus Collegiatarum Eccleſiarum principalis dignitas dicitur, in alijs vero vocatur Abbas, alibi Præpoſitus.*

98 *Dignitates, quæ reſeruantur in regula quarta Cancellariæ, debent eſſe maiores, ſeu principales alijs.*

99 Di-

99 *Dignitas erecta in primam conditionaliter pendente conditione, & nondum purificata non cadit ſub reſeruatione Regulæ quartæ.*

100 *Dignitas tantum vna maior in qualibet Cathedrali, & vna principalis in qualibet Collegiata reſeruata eſt per Regulam quartam Cancellariæ.*

101 *Dignitates ſi duæ ſint æque maiores in Cathedralibus, & æque principales in Collegiatis ambæ erunt reſeruatæ.*

102 *Dignitas vna tantum ſi adſit maior in Cathedrali, hæc erit reſeruata.*

103 *Prioratus, Præpoſituræ, ac aliæ dignitates Conuentuales, ac Præceptoriæ generales Ordinum quorumcunque, ſed non Militarium, comprehenduntur ſub reſeruatione regulæ quartæ Cancellariæ.*

104 *Dignitates principales Regularium Conuentualium, ſeu Monaſteria Fratrum, quæ non reguntur per Abbates, reſeruantur Regulæ quartæ Cancellariæ.*

105 *Prioratus, & dignitates Conuentuales, non Clauſtrales, cadunt ſub reſeruatione Regulæ quartæ Cancellariæ.*

106 *Familiares, & continui commenſales Papæ ad effectum reſeruationis Regulæ quartæ Cancellariæ, qui dicantur?*

107 *Familiares familiarium habentes partem, ſeu expenſas ab ipſo Papa, an dicantur eius familiares?*

108 *Familiares Cardinalium, qui dicantur?*

109 *Cohabitare non dicitur, qui ſtat in eadem domo, niſi ad eandem menſam, & conuictum moretur.*

110 *Familiares domeſtici dicuntur, etiamſi aliquando abeſſe pro dominorum negotijs gerendis contingat.*

111 *Familiares Cardinalium non dicuntur, qui in eorum domibus habent expenſas, ſeu partem non vt familiares, & ſeruitores, ſed vt amici, aut conſanguinei.*

112 *Vicarij, ſeu Promſores Cardinalium in eorum Epiſcopatibus, an dicantur eorum familiares?*

113 *Familiaris beneficium dicitur reſeruatum, etiamſi is mortis ſuæ tempore familiaris eſſe deſierit.*

114 *Familiaris habens beneficium reſeruatum ratione familiaritatis in Eccleſia, in qua adeſt conſuetudo optandi, an poſſit eo dimiſſo, quod habet, optare aliud, & optatum, an maneat reſeruatum?*

115 *Regula quinta Cancellariæ refertur.*

116 *Collectoris, vel Subcollectoris officij exercitium, an requiratur, vt eorum beneficia ſint reſeruata? reſoluitur ſub diſtinctione.*

117 *Subcollectorum beneficia impetrans vt reſeruata, ſufficit probare ſubcollectoriam, aduerſario vero incumbit onus probandi pluralitatem, cum ſit præſumptio de vnitate.*

118 *Subcollectorum vnicorum in qualibet ciuitate beneficia reſeruata ſunt, etiamſi ibi ſit Collector generalis.*

119 *Subcollector vnus ſi ſit in ciuitate, et alius in dioceſi, neutrorum beneficia comprehenduntur ſub reſeruatione regulæ quintæ Cancellariæ.*

120 *Subcollector vnicus debet tantum eſſe in tota dioceſi cum ſuis ciuitatibus, vt eius beneficia reſeruata cenſeantur.*

121 *Beneficia omnium Subcollectorum ſunt reſeruata, ſi deputantur in aliqua ciuitate, vel dioceſi ſucceſſiue, ita quod eodem tempore vnicus tantum fuerit.*

122 *Subcollectorem ſecundum deputando quis, primum tacite reuocare videtur.*

123 *Beneficia omnia Collectorum, ſeu Subcollectorum quæ habuerunt tempore officij ſunt reſeruata, etiamſi ante officium illa obtinuiſſent.*

124 *Subcollectoria non requiritur, vt probetur per ſcripturam, ſed ſufficit dictum vnius teſtis cum aliquibus adminiculis, niſi ageretur de probanda facultate, vt ſoluere debentes, cautè ſoluant.*

125 *Subcollectoria ad effectum probandi reſeruationem non probatur per teſtes de communi reputatione, & publica voce, & fama.*

126 *Subcollector debet eſſe Canonicus Eccleſiæ Cathedralis, vel alias in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutus tempore deputationis.*

127 *Regula ſexta Cancellariæ refertur.*

128 *Curia Romana an ſit vbi eſt Papa, vel an potius vbi eſt cauſarum, & litterarum Apoſtolicarum audientia? oſtenditur.*

129 *Regula ſeptima Cancellariæ refertur.*

130 *Cubicularij honoris nuncupati beneficia diſpoſitioni Summi Pontificis ſunt reſeruata, quod de nouo additum eſt à S. D. N. Gregorio Decimo quinto.*

131 *Curſores Papæ, qui dicantur?*

132 *Regula octaua Cancellariæ refertur.*

133 *Beneficia Eccleſiarum ſancti Ioannis Lateranenſis, ac ſancti Petri, & beatæ Mariæ Maioris de Vrbe, cur Papa reſeruauit, cum ſit Vrbis Epiſcopus? oſtenditur.*

134 *Clericatus, ſeu beneficiatus Eccleſiarum ſancti Ioannis Lateranenſis, & ſancti Petri, ac Beatæ Mariæ Maioris de Vrbe, non comprehenduntur ſub reſeruatione Regulæ octauæ.*

135 *Cardinales à curia Romana ſine legitimo Romani Pontificis conſenſu abeſſe non poſſunt.*

136 *Cardinalium officium eſt Papæ aſſiſtere, & ob id pars corporis ipſius dicuntur.*

137 *Cardinales obtinentes Epiſcopatus, vel Archiepiſcopatus, & in eis reſidentes ſolent habere indultum à Papa, vt omnibus gratijs, prærogatiuis, fauoribus, &c. conceſſis Cardinalibus præſentibus in Curia gaudeant.*

138 *Decretum irritans in fine regulæ octauæ Cancellariæ poſitum, non ſolum refertur ad omnia contenta in illa regula, ſed etiam ad omnes regulas præcedentes.*

139 *Decretum reſeruationis impedit reſtitutionem in ſpolio, & manutentionem.*

140 *Regula nona Cancellariæ refertur.*

141 *Beneficium Eccleſiaſticum vt dicatur, quæ conditiones requirantur?*

142 *Capellania, ſeu Oratoria, quæ ſunt fundata abſque Epiſcopi, vel alterius Superioris auctoritate, non ſunt beneficia Eccleſiaſtica.*

143 *Capellaniæ erectæ auctoritate Summi Pontificis, vel Epiſcopi ſunt beneficia Eccleſiaſtica.*

144 *Juſpatronatus mixtum quando cadat ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ, oſtenditur.*

145 *Præbendæ temporales, quæ nihil ſpiritualitatis habent, non comprehenduntur ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ.*

146 *Vicariæ temporales, & non perpetuæ, quæ non dantur in titulum, non veniunt ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ.*

147 *Vicaria temporalis, ſeu ad nutum amouibilis non eſt beneficium.*

148 *Hoſpitalia appellatione beneficij non comprehenduntur, nec veniunt ſub diſpoſitione regulæ nonæ Cancellariæ.*

149 *Præſtimonia qualia veniunt ſub diſpoſitione regulæ nonæ Cancellariæ, oſtenditur.*

150 *Penſio reſeruata ſuper beneficio non comprehenditur ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ, niſi conſtitueretur*

ed particulare alicuius commodum, ſuper fructibus alicuius Eccleſiæ, vt denuceps ſit beneficium eccleſiaſticum.

151 *Penſionem habens, & incedens in habitu, et tonſura gaudet fori priuilegio.*

152 *Beneficia manualia non cadunt ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ.*

153 *Collationem beneficiorum ſibi Papa reſeruans, videtur intelligere proprie de collatione, quæ ſit perpetuo de beneficio.*

154 *Commenda non comprehenditur ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ.*

155 *Beneficia de menſa non cenſentur reſeruata ſub diſpoſitione regulæ nonæ Cancellariæ.*

156 *Coadiutoria non venit in reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ.*

157 *Coadiutor dum vivit coadiutus, non habet ius in re, ſed ad rem.*

158 *Beneficia vnita acceſſorie non cenſentur reſeruata ſub diſpoſitione regulæ nonæ Cancellariæ, ſecus ſi ſint vnita æque principaliter.*

159 *Beneficium curatum, vt dicatur, quæ concurrere debeant?*

160 *Cura animarum non infertur per actum baptizandi.*

161 *Beneficium curatum non dicitur ex iure ſepeliendi.*

162 *Parochialis Eccleſia non bene ex eo colligitur, quod percipiat, vel non percipiat decimas.*

163 *Beneficium curatum poteſt dici, quod habet curam iuriſdictionalem, etiam fori exterioris.*

164 *Collegiata Eccleſia habens curam animarum, talis cura non pertinet ad ſingulos Canonicos illius, ſed ad totum Collegium vnicam perſonam Rectoris repræſentans.*

165 *Beneficium curatum non dicitur, quod habet curam ad certum tempus, non tamen in perpetuum.*

166 *Curatum beneficium non dicitur Prioratus per Vicarium perpetuum deſeruiri ſolitus.*

167 *Beneficia omnia præſumuntur ſecularia, niſi Regularia probentur.*

168 *Beneficia Regularia dicuntur, de quibus in fundatione dictum fuit, vt per Religioſos regerentur, vel illa, quæ per quadraginta annos conſueta ſunt regi per viros Regulares.*

169 *Vltimus rei ſtatus in beneficialibus inſpicitur.*

170 *Beneficia Regularia Regularibus conferri debent.*

171 *Beneficia Regularia non poſſunt conferri nouitijs, ſed expreſſe profeſſis.*

172 *Beneficia Regularia defectu Regularium ſecularibus conferri poſſunt.*

173 *Equites Capellani Religionis ſancti Stephani Papæ ad Eccleſias ſeculares præſentari poſſunt.*

174 *Milites Regulares militiæ ſancti Iacobi de Spatha, aliique huiuſmodi, non emittentes omnia tria vota ſubſtantialia, capaces ſunt beneficiorum ſecularium.*

175 *Prioratus Religionis ſancti Auguſtini, & ſancti Dominici, & alij ſimiles, quia non ſunt perpetui, non comprehenduntur ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ.*

176 *Beneficia omnia cuiuſcunque generis & qualitatis fuerint & vbicunque exiſtentia comprehenduntur ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ.*

177 *Dictio, qualitercunque, eſt vniuerſalis, & comprehendit maiora expreſſis.*

178 *Canonicatus Doctorales, & Magiſtrales, qui præſertim in Hiſpania conferuntur per concurſum, non comprehenduntur ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellar.*

179 *Beneficia conſiſtentia in Eccleſia non numerata, non includuntur ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ.*

180 *Beneficium monoculare comprehenditur ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellar.*

181 *Beneficia creata, & fundata poſt promulgationem Regulæ nonæ Cancellar. comprehenduntur ſub illius reſeruatione.*

182 *Beneficia vbicunque exiſtentia, ſiue in Eccleſijs Patriarchalibus, Metropolitanis, ſeu Cathedralibus, ſiue alias, comprehenduntur ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ.*

183 *Menſium quilibet, de quibus in regula nona Cancellariæ terminatur in media nocte vltimi diei.*

184 *Nox media erit, vbi cœpit ſonare hora duodecima mediæ noctis, etiam ante finitos pulſus illius horæ.*

185 *Nox media, vbi ſunt plures horologij, regulatur ſecundum horologium parochiæ ſeu vicinia.*

186 *Horologio illi ſtandum eſt, duobus ſtantibus, quod fauori magis adhæreat, pluribus vero ſtantibus illis credendum quæ numero vincunt, & certiora eſſe ſolent, quam alia.*

187 *Nox media, vbi non eſt horologium, ex galli cantu regulari poteſt.*

188 *Beneficium ſi vacet circa mediam noctem vltimi diei, ita vt minime conſtare poſſit, an fuerit finitus vnus menſis Apoſtolicus, & cœptus alius Ordinarius, prouiſus à quo debeat prœualere, oſtenditur.*

189 *Beneficium vacans in menſe Ordinarij poteſt ab ipſo Ordinario conferri cœpto iam menſe Apoſtolico.*

190 *Regula nona Cancellariæ non eſt perpetua, ſed expirat, & extinguitur morte Papæ illius conditoris.*

191 *Gratia ad beneplacitum Papæ, vel Regis, morte Pontificis, ſeu Regis expirat.*

192 *Sede Apoſtolica vacante omnes menſes ſunt Ordinarij.*

193 *Beneficia conſiſtentia in Romana Curia, ibique vacantia non cadunt ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ.*

194 *Beneficia renuntiata in manibus Ordinarij non cadunt ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancell.*

195 *Beneficia vacatura de iure & facto, & de iure tantum, aut de facto tantum, includuntur ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancell.*

196 *Beneficium vacans per habentem tantum ius ad rem non comprehenditur in reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ.*

197 *Electus, ſeu præſentatus ad aliquod beneficium acquirit tantum ius ad rem.*

198 *Beneficium dicitur vacare per obitum habentis ius in re ad illud.*

199 *Beneficium vacat per obitum beneficiarij, itaut ſi miraculoſe reſurgeret, non recuperaret illud.*

200 *Beneficij ius, titulus, & poſſeſſio amittitur per renunciationem.*

201 *Beneficium vacat ipſo iure per aſſecutionem alterius incompatibilis, quod quando verum ſit, oſtenditur.*

202 *Beneficium vacat per contractum Matrimonium per verba de præſenti, etiam non ſequuta copula.*

203 *Beneficium ita vacat per matrimonium, vt eo iam contracto reſignari non poſſit in fauorem tertij.*

204 *Beneficium vacat per matrimonium etiamſi vxor non illo conſummato religionem ingrederetur.*

205 *Clericus per matrimonium amittit acceſſus, & regreſſus, ac alia iura ad beneficium competentia.*

206 *Penſio eccleſiaſtica per contractum matrimonium amittitur.*

207 *Be-*

207 *Beneficium amittitur ipſo iure per matrimonium etiam irritum ob conſanguinitatem, vel aliud impedimentum dirimens, quod ibi limitatur aliquibus caſibus.*

208 *Beneficium ipſo iure vacat per ingreſſum religionis, ſequuta profeſſione, non antea.*

206 *Eccleſia Parochialis vacat ipſo iure, ſi is, qui eam aſſequutus eſt, intra annum Sacerdotio non initietur.*

210 *Beneficium curatum obligat ad promotionem Sacerdotij ſpatio vnius anni.*

211 *Eccleſia prima vacat per tranſlationem Prælati ad aliam, litteris tamen expeditis, & oſtenſis Capitulo.*

212 *Electus ſi intra menſem à tempore electionis ei præſentatæ non conſenſerit electioni vacat Prælatura.*

213 *Electus ſi intra tres menſes poſt conſenſum electioni præſtitum, non petierit confirmationem, ipſo facto priuatur iure ſibi per electionem quæſito.*

214 *Electus, vel præſentatus quando ante confirmationem, vel inſtitutionem per ſe, vel per alium adminiſtrauerit, eo ipſo priuatur iure ſibi quæſito, & beneficium vacat, vt prius.*

215 *Beneficium vacat ipſo iure per promotionem ab Epiſcopatum poſt adeptionem poſſeſſionis, & conſecrationem ſequutam.*

216 *Beneficium vacat ipſo iure per malitiam ſequutam.*

217 *Beneficium non ſolum vacat ipſo iure, ſed etiam penſio illius, qui tonſuram, & habitum clericalem non aſſumit.*

218 *Beneficium vacat ipſo iure per electionis caſſationem.*

219 *Beneficium vacat per poſtulationem, vel repulſionem.*

220 *Beneficij ius eo ipſo perdit quis per violentam ingreſſionem in poſſeſſionem illius.*

221 *Beneficium vacat per violationem ſequeſtri impoſiti vigore ſententiæ definitiuæ in Romana Curia prolatæ in cauſa beneficiali, & quomodo hoc procedat, oſtenditur.*

222 *Beneficium vacat ipſo iure per non oſtenſionem tituli, ſeu diſpenſationis coram Ordinario, poſtquam beneficiatus monitus fuerit.*

223 *Titulum probare, & oſtendere tenetur poſſeſſor etiam pacificus.*

224 *Ordinarius poteſt non obſtante regula de triennali poſſeſſorem compellere ad oſtendendam diſpenſationem.*

225 *Tituli beneficiorum eccleſiaſticorum non acquiruntur præſcriptione.*

226 *Beneficium vacat ipſo iure per alienationem rerum Eccleſiæ ſine ſolemnitate facta in Extrauag. Ambitioſæ paragraph. inferiores vero, de rebus Eccleſiæ non alienandis.*

227 *Beneficium vacat ſi habeatur pro derelicto.*

228 *Beneficium an vacet ipſo iure propter crimen hæreſis? oſtenditur.*

229 *Hæreticorum filij, ac nepotes non ſunt priuati, nec priuandi beneficijs antea obtentis.*

230 *Beneficia quæ fuerunt obtenta per preces hæreticorum vacant ipſo iure.*

231 *Beneficium per crimen realis ſimoniæ commiſſæ vacat ipſo iure.*

232 *Simonia conuentionalis reddit quemuis inhabilem ad obtinenda beneficia, non autem inducit vacationem obtentorum ipſo iure.*

233 *Beneficium vacat ipſo iure per crimen læſæ maieſtatis.*

234 *Beneficium propter crimen falſitatis litterarum Apoſtol. vacat ipſo iure.*

235 *Beneficia percutientis Cardinalem vacant ipſo iure.*

236 *Cardinalem offendentium filij, ac nepotes priuantur omnibus beneficijs, & dignitatibus eccleſiaſticis, & ad illas impoſterum obtinendas efficiuntur inhabiles.*

237 *Beneficia occidentis, vel percutientis Epiſcopum vacant ipſo iure.*

238 *Aſſaſſini benefic. vacant ipſo iure.*

239 *Beneficia occidentis Rectorem ſuæ Eccleſiæ vacant ipſo iure.*

240 *Verbum, amittat, an contineat ſententiam ipſo iure latam?*

241 *Beneficium illius, qui carceraverit clericum, donec reſignauerit ſuum beneficium, vacat ipſo iure.*

242 *Beneficia committentis crimen ſodomiæ vacant ipſo iure.*

243 *Reſignans quando non ſuperuixit per viginti dies, iuxta regulam 19. Cancellariæ, vacat beneficium, ponuntur etiam declarationes ad prædictam regulam.*

244 *Beneficium ob non publicationem reſignationis vacat ipſo iure.*

245 *Beneficium curatum ob non ſeruatam formam Conſtitut. Pij V. vacat ipſo iure.*

246 *Examini ſe ſupponentes pro aliis amittunt ipſo iure beneficia.*

247 *Beneficium per depoſitionem, & priuationem vacat ipſo iure.*

248 *Beneficium per apprehenſionem poſſeſſionis de beneficio collato à Papa ante litterarum expeditionem vacat ipſo iure.*

249 *Beneficia retinentis indebitè ſcripturas ſpectantes ad Cameram Apoſtolicam, & illas non reſtituentis vacant ipſo iure.*

250 *Beneficia offendentium litigantes in Romana curia, eorumque Iudices, Aduocatos, &c. vacant ipſo iure.*

251 *Beneficia per confidentiam vacant ipſo iure.*

252 *Priuatio beneficij ipſo iure non inducitur niſi in caſibus à iure expreſſis.*

253 *Beneficium quando vacat ipſo iure vacat in ipſomet puncto, quo actus, vel delictum ſit, per quod talis pœna imponitur.*

254 *Delictum committens per quod priuatur ipſo facto beneficijs, ita illorum amittit titulum, vt ea in conſcientia teneatur dimittere ante ſententiam.*

255 *Beneficium quo quis eſt priuatus ipſo iure ſtatim non expectata ſententia poteſt conferri, ſeu impetrari.*

256 *Beneficijs priuatus ipſo iure non poteſt eam in fauorem alicuius reſignare.*

257 *Beneficia iuriſpatronatus eccleſiaſtici comprehenduntur ſub reſeruatione regulæ nonæ Cancellariæ.*

258 *Beneficia etiam ad vnius tantum collationem pertinentia ſub reſeruationis regula nona Cancellariæ comprehenduntur.*

EPISCOPVS QVÆ BENEficia poſſit conferre?

ALLEGATIO LVII.

1 OMnis iuriſdictio, & poteſtas diſponendi de beneficijs à principio non Apoſtolis, ſed Petro, illorũ Principi, à Chriſto data fuit, *c. ita Dominus, §. hunc enim, diſtinct. 19. c. fi. diſtinct. 11. c. in nouo, diſtinct. 21. Gomeſ. in tract. de expectatiuis, nu. 10.* ideo ſolus Papa initio naſcẽtis Eccleſiæ ordinauit, & inſtituit dignitates, & alia Eccleſiaſtica beneficia, *cap. 1. & 2. diſtinct. 22. Selu. in tractatu de benefic. p. 2. quæſt. 22. nu. tertio,* quia ſunt de iure poſitiuo

poſitiuo inſtituta, *Nicol. Garcia. de benefic. part. 5. cap. 1. num. tertio*, & conſequenter ad ſolum Papam ſpectabat collatio omnium beneficiorum in Vrbe, & in toto Orbe, *Selu. dicto num. tertio. Flamin. de reſignation. libro primo quæſt. 10. num. 47.* Deinde Summus Pontifex conceſſit Archiepiſcopis, & Epiſcopis facultatem, vt quilibet in ſua diœceſi beneficia ibidem exiſtentia conferre poſſet, *caput. decreto*, ibi, quæ vices ſuas, &c. *caput. quiſcit, in principio 2. quæſt. 6. Hieronym. Gabriel. conſil. 197. num. tertio & nono. Simonett. de reſernatione quæſt. 3. Flamin. dict. num. 49.* Et ideo omnium beneficiorum in diœceſi exiſtentium collatio, & inſtitutio de iure ſpectat ad Epiſcopos loci Ordinarios, qui in iure conferendi beneficia in ſua diœceſi exiſtentia fundatam habent iure communi intentionem, *cap. omnes Baſilicæ, capit. nullus omnino 16. quæſt. 7. cap. exigendi 10. quæſt. 1. cap. conquerente, de officio Ordinarij, caput. ex frequentibus, de inſtitution. cap. cum ex mandato, in fine, de bæret. Felin. in cap. cum venerabilis, num. trigeſimo primo de exception. Mill. in repertor. verbo beneficiorum collatio, & verbo Epiſcopus fundation. Staphil. de litteris gratiæ proœm. Anton. de Pratis de iuriſdict. Epiſcopi cap. 1. num. primo & ſecundo. Gomeſ. de expectatiuis numero decimo tertio, decimo octauo & vigeſimo. Zechi. de benefic. cap. 5. num. ſexto verſic. ex quibus Valeri. Reginald. in praxi fori pœnitent. libro 30. tractat. 3. numero 239. praxis Epiſcopal. par. 1. verbo beneficium, §. 2. Flamin. de reſignation. libro primo, quæſt. 10. à num. 49. & libro ſeptimo quæſt. 14. num. 2. Gonzalez ad regul. 8. Cancellar. §. 1. proœm. numero 21. & 22. & gloſſ. 31. num. 38. & 39. & gloſſ. 20. num. primo. Nicol. Garcia de benef. parte 5. capit. 1. num. 52. praxis noua Epiſcopal. par. 2. capit. 5. numero primo. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici part. 2. capit. 3. numero primo. Frechila in repetit. capit. admonet, de renunc. numero duodecimo. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap. 50. §. 2. num. 1. Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 394. in prima edit. & reſolut. 333. num. primo, in ſecunda edit. & in praxi aurea reſolution. 236. numero primo. Cochier. de iuriſdict. Ordinarij in exemptos par. 4. quæſt. 25.*

2 Vnde poterant conferre beneficia in quolibet menſe vacantia, & habebant omnes menſes liberos, *Putean. dec. 492. nu. 3. lib. 2. Caputaquen. deciſ. 214. nu. 5. p. 2. Gonzalez d. §. 1. proœm. nu. 22.*

3 Verum Summus Pontifex cum ſit Epiſcopus vniuerſalis Eccleſiæ, *Flam. lib. 11. de reſig. q. 13. nu. 132. praxis Epiſcop. p. 1. verbo pragmatica, §. 3.*

4 Habeatque pro propria diœceſi totum orbem, *Gonzal. d. §. 1. proœm. num. 8.*

5 Sitque Epiſcopus Epiſcoporum, *Flam. lib. 8. quæſt. 7. num. 100.*

6 Ordinarius Ordinariorum, *cap. cuncta per mundum, 9. q. 3. Gonzalez §. 2. proœm. nu. 44. Camil. Borrell. in ſumma omnium deciſionum tit. 4. num. 10.* concurratque cum omnibus Ordinarijs *Gonzalez d. §. 1. proœm. a num. 32. & §. 2. à princip. Modern. de iuriſdict. part. 3. cap. 21. à numero 15.*

7 Et in beneficialibus liberam, ac pleniſſimam habeat poteſtatem *c. 2. in princ. de prab. in 6. Clem. 1. in fi. vt lite pendente, Nicol. Garcia. d. c. 1. nu. 1.*

8 Quia omnia beneficia reſpectu illius ſunt manualia, & obedientialia, & in eis vti poteſt plenitudine poteſtatis, ac clericum ſuo beneficio ſine cauſa à clerico data, ſed ex cauſa maioris boni Eccleſiæ vniuerſalis, priuare de quo plures refert Doctores, *Cened. ad Sextum colle. 21. num. primo*, & alios citat *Nicol. Garcia d. cap. 1. num. ſecundo*, quibus adde *Pinell. in rubrica de reſcind. vendit. par. 1. cap. 2. numero vigeſimo nono & 30. Nauar. de ſpoliis cleric. §. 3. Cotta in memorabil. verbo beneficia, pagina 73. Vinian. tom. 1. communium opinion. libro primo titul. 9. num. quinto pagina 181. Anton. Gabriel. tom. 3. commun. libro tertio titulo de iure quæſito concluſ. 1. nu. 9. cum ſequentibus, Menoch. remed. 15. recuper. num. 43. & ſeq. & conſil. 83. num. primo & num. decimo quinto & conſil. 181. numero 49. & de præſumpt. libro ſecundo quæſt. 10. num. decimo octauo, Menoch. vſufreq. caput. 2. num. decimo octauo. Peregrin. de iure fiſci lib. 1. titul. de habentibus iura fiſcalia num. 24. Cenall. communium contra communes, q. 528. Farinac. in praxi criminal. p. 7. fragmentorum criminal. littera C. nu. 87. Cabedo Luſitan. deciſ. 18. num. 13. & deciſ. 36. nu. 2. par. 2.*

9 Quamuis prædictam Poteſtatem in Epiſcopos tranſtulerit, vt quilibet in ſua diœceſi beneficia ibidem cõſiſtentia conferre poſſet, dicto *cap. decreto*, ibi, quæ vices ſuas ita alijs impertiuit Eccleſijs, vt in partem ſint vocatæ ſollicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis. *cap. nullum ſtupeo tertio, quæſt. 6.* ibi, vices enim noſtras ita tuæ credimus poteſtati, *Gonzalez dicto §. 1. proœm. numero quarto & quinto*, penes ipſum tamen maior remãſit *cap. dudum, §. nos igitur, de præbend. in ſexto caput. per hoc, 17. de bæret. eodem libro*, ad quod multa cumulat *Gonzalez §. 2. proœm. à principio.* Et poteſtari Epiſcoporum prædictæ derogare, ſibique collationes reſeruare poteſt *c. præſenti, cap. licet, illo tit. & libro gloſſ. ſingularis, verbo reſeruamus, in Extrauag. execrabilis Ioann. XXII.* ac per conſequens de omnibus beneficijs prouidere, & libere diſponere.

10 Vnde etiam in menſibus quos Papa Ordinarijs conceſſit de nouo, non abdicauit totaliter à ſe poteſtatem conferendi, itaut ſi ipſe præueniat, valeat eius collatio, *d. cap. dudum, §. nos igitur, & cap. ſi à Sede Apoſtolica, de præbendis in 6. Gomez de expectat. num. decimoquarto. Anaſtaſ. Germon. de indultis Cardin. §. per quæ ſublatis, num. 80. & 81. Zechi. de benefic. cap. 2. num. 1. Nicol. Garcia. d. cap. 1. à nu. 9.* vbi *num. vndecimo*, refert deciſum in vna *Salamantina Parochialis de Garates 1. Decembris 1578.* coram *D. Braco*, quæ eſt *par. 1. diuerſ. deciſ. 442. num. 4.* quod per præſeruationem factam à Papa iurium Ordinarij in quatuor menſibus Ordinarijs non ligantur eius manus, cum ſit Ordinarius Ordinariorum, & quod in beneficijs vacantibus in menſibus ordinarijs ſit locus præuentioni inter Papam, & Ordinarium, & illius prouiſio præualeat, quę prius facta fuerit, tradit *Gõzal. §. 3 proœm. à nu. 1.* vbi late de præuentione, & materia *d. l. ſi à Sede Apoſtolica*, & in vna, *Calaguritan. de Ollanarijs 15. Decembris 1604.*

11 Coram *D. Penna* fuit reſolutum, quod voluntas præueniendi colligitur ex clauſula contenta in litteris, dũmodo tempore datę non fuerit alicui ius quæſitum, & in vna *Hiſpalen. beneficij de Villanueua, de menſe Ianuarij 1604. & antea 2. Maij 1603.*

12 Coram *D. Iuſto*, tentum fuit, quod cum prouiſiones Papæ, & Ordinarij currunt in eadem data, & die, & prouiſus ab Ordinario eſt in poſſeſſione, eius prouiſio eſt præferenda, ex clara diſpoſitione, *d. cap. ſi à Sede Apoſtolica*: nam cum ſemper ad fauorem poſſeſſoris, & Rei præſumatur, *§. commodum, inſtit. de interdict. caput. 3. de probat. caput. cum ſint partium iura obſcura, de regulis iuris in 6.* cum plene adductis per *Gonzal. §. 1. proœm. à num. 51.*

13 Ideo quando collatio facta eſt duobus à diuerſis eo-

dem

dem die, nec apparet cui prius fuerit facta, potior eſt conditio poſſidentis. *Menoch. de arbitr. lib. ſecundo caſu 48. num. decimo, cum ſequentibus, & remed. 4. adipiſc. nu. 797. Rebuff. de pacificis poſſeſſoribus num. 297. cum ſeqq. Tiraquell. de iure primog. quæſt. 17. opin. 11. num. primo, & opin. 12. num. ſecundo, praxis Epiſcop. par. 2. verbo beneficium, verſic. 2. pagina 20. D. Barboſa in libro primo ff. ſoluto matrimon. par. 2. num. quarto*, & vbi eſt dubium quis debeat præferri in collatione beneficij, præfertur qui prius adeptus eſt poſſeſſionem, & in ea eſt, *gloſ. verbo neuter, in dicto cap. ſi à Sede Apoſtolica*. Vnde ſi vacatio contingat circa mediam noctem vltimi dieimenſis, itaut minime conſtare poſſit an fuerit finitus vnus mẽſis, & cœptus alius, & dubitatur vtrum in menſe Apoſtolico, aut potius Ordinario vacatio contigerit, pro poſſeſſore eſt iudicandum, *Putean. deciſ. 207. libro tertio. Gonzal. ad regul. 8. Cancellar. gloſſ. 11. à nu. 26.* & plenius infra.

14 Si vero nondum adepta poſſeſſione vnus habeat collationem beneficij à Papa, alius ab Ordinario, ſi non appareat de prioritate, præfertur qui à Papa impetrauit propter prærogatiuam concedentis, vt notant per dict. *cap. Si à Sede Apoſtolica, Vezin. tom. 1. commun. opinion. lib. quarto, titul. 11. num. 67. verſic. & hoc idem, pagina 568. col. 2. Cotta in memorab. verbo hora, Maſcard. de prob. concl. 314. Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. pagin. quarta, collect. 1442.*

15 Quando tamen in collatione Ordinarij eſt appoſita hora, & in collatione Papæ non, tunc collatio Ordinarij prævalet, reſoluunt *gloſ. verbo nec appareat in d. capit. ſi à Sede Apoſt. Gomeſ. l. 45. Tauri num. 148. Rebuff. in tractat. de pacifeis poſſeſſ. num. 299. Tiraquell. de iure primogen. quæſt. 17. opin. 11. numer. 3. & de retractu lignag. §. 11. gloſſ. prima, num. 10. D. Barboſa dict. l. prima part. 2. num. 10.*

16 Et aduerte non eſſe neceſſariam derogationem regulæ alternatiuę in prouiſionibus Papæ, etiam quod Papa prouideat in menſibus alternatiuæ, quod pluribus Rotę deciſionibus confirmant *Nicol. Garcia dict. capit. primo, num. 19. Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. part. quinta, collect. 1595.*

17 Ordinariam poteſtatem conferendi, quam Epiſcopis (vt ita dicam) Summus Pontifex precario conceſſerat, coarctare potuit per reſeruationes, de quibus tractatus ediderunt *Gaſpar. Peruſ. Æneas Falcon. & Simoneta, ac Campeg.* & aliqua tractauit *Rebuff. in praxi tit. de reſeruat.*

18 Et huiuſmodi reſeruationes alię dicuntur generales, alię ſpeciales: generales ſunt illę, quę non de certis beneficijs, ſeu pro certis perſonis fiunt, puta de beneficijs Collectorum, ſeu Subcollectorum, officialium Curię, &c. ſpeciales vero ſunt, quę fiunt de certis beneficijs, ſeu pro certis perſonis, ita ex multorum reſolutione colligit *Nicol. Garcia d. cap. 1. à num. 18.* Plures reſeruationes tam in iure, quam in regulis Cancellariæ repetiuntur, quarum notitia Epiſcopis vtilis erit, ne de beneficijs Summo Pontifici reſeruatis prouidere audeãt, cum diſpoſitio omnis inferiorum circa reſeruata ſit nulla, *cap. nomen 2. quæſt. 1. caput. dudum, & cap. multum ſtupeo, 3. q. 6. cap. ſi eo tempore, de elect. in 7.* Ideo *Nicol. V.* per ſuam *conſti. 6.* incip. *Ad ſacram Petri Sedem*, & *Clem. VII. in conſtit. 46.* incip. *Admonet, ann. 1534. & Gregor. XIII. in conſtit. 42.* incip. *Quæ in Eccleſia Dei*, ann. 1576. annullant collationes factas de beneficijs reſeruatis.

19 Imprimis reſeruantur de iure diſpoſitioni Romani Pontificis omnia beneficia vacantia apud Sedem Apoſtolicam, ſeu in Curia, *in cap. 2. & in c. ſtatutum, & in c. præſenti, de præbendis in 6. & in Clem. 1. vt lite non conteſt. Simoneta de reſervat. quæſt. 30. Nicol. Garcia d. c. 1. à numer. 68. Anaſtaſ. Germon. de indultis Cardinal. §. per quæ ſublatis; num. 34. Flamin. de reſign. lib. 2. quæſt. 16. nu. 18. Rebuff. de nominat. quæſt. 15. num. 27. Valaſc. conſil. 163. nu. 8. Aloyſ. Ricci. dicta reſolut. 333. verſic. quarto, Vgolin. d. capit. 50. §. 2. num. 2. verſic. quarto, Rebuff. in praxi tit. de forma mandati Apoſtolici, pagina 732. praxis Epiſcop. part. prima, verbo beneficia, verſic. ad ſecundum, pagina 38.*

20 In tantum, quod ſi Ordinarius prouideat de beneficio, quod vacauit in Curia, prouiſus non habebit titulum coloratum, *Valaſc. conſul. 79. nu. 7. & ſeq.*

21 Et illud beneficium dicitur vacare apud Sedem Apoſtolicam, vt ſit reſeruatum, quod vacauit in locis vicinis ipſius Sedis Apoſtolicæ, & Romanæ Curiæ, vel prope eam intra duas diætas legales, vt diſponit tex. *in dicto capit. præſenti*, & docent *Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gl. 43. num. 45. cum ſequentibus Azori. inſtitut. moral. par. 2. l. 6. cap. 3 496. verſ. porro Gregor. Moneta de option. cap. 3. num. 18.*

22 Beneficia, etiam apud Sedem, ſeu in Curia vacare dicuntur non ſolum per obitum in illa, vt probant *d. cap. 2. dict. cap. præſenti de præbend. in 6. Extr. ex debito Ioan. XXII. de elect. & Extrauag. Regimen cum ſeq. & Extrauag. pia ſolicitudinis, de præbendis*, ſed etiam per reſignationem, *gloſ. verbo mori, in clement. 1. vt lite pendente, Nauarr. conſil. fin. de renunciat. Flamin. lib. primo quæſt. 4. num. 54. Moneta dict. capit. 3. num. 37. Nicol. Garcia dict. capit. primo numero 73. Aloyſ. Ricci. & Vgolin. vbi proxime*. Vnde *Ægid. part. 7. quæſt. 2. Andr. Gambar. de permutat. benef. part. 2. num. 147.* quos refert & ſequitur *Azori. inſtitut. moral. part. ſecunda, lib. 7. cap. 30. quæſt. 9.* reſoluunt quod ſi duo Clerici Bononienſes in Curia Romana, vbi etiam Epiſcopus Bononien. commoratur, ſua beneficia permutent, eo ipſo vacant in Curia per *capit. licet canon de præbendis in 6.* & idem *Gambarupta dict. parte ſecunda numero 67. & Azor. dict. queſtion. 9.*

23 Tenent reſignantes beneficia in Curia Romana permutationis cauſa, ſi moriantur extra Curiam ambo, vel vnus illorum ante permutationem completam, vacare ea beneficia in Curia, quia non habetur ratio temporis, in quo mortui ſunt clerici, ſed eius in quo reſignarunt, quia tunc beneficia vacaſſe intelliguntur.

24 Sic etiam in Curia beneficia vacare dicuntur, quando ibi priuatio, aut alij vacationis modi inducuntur *Moneta d. capit. 3. num. 36. Nicol. Garcia dicto cap. 1. numero 73. & num. 79.* reſoluit, quod vbi priuatio inducitur à iure, ſeu ex decreto propter actum poſitiuum, beneficium dicitur vacare, vbi fit actus, ob quem inducitur priuatio à iure, ſeu decreto. De his tamen beneficijs apud Sedem Apoſtolicam vacantibus Pontifex intra menſem à die vacationis prouidere debet, alioquin dicto tempore elapſo valebunt collationes ab Ordinarijs factæ poteſtate Ordinaria, proindeque ac ſi nulla vnquam reſeruatio extitiſſet, dict. *capit. ſtatutum, Ant. Fab. lib. 1. definit. forenſ. tit. 2. definit. 32.* quod verum eſt in vacationibus apud Sedem; nam in cæteris nullum eſt præfinitum tempus ad conferendum *Æne. Falcon. quæſt. 4. princip. effectu 20. Gaſp. Peruſ. tractat. de reſervationi quæſt. 5.* Menſis autem de quo ſupra incipit cur-

rere

rere à die vacationis, non ſcientiæ, *gloſ. verbo numerandum in d. cap. ſtatutum, Anton. Fab. diſt. tit. 2. definit. 35.* Aduertendum tamen, quod reſtrictio hæc ad menſem non operatur, quod poſt menſem omnimodo excludatur Pontifex, vt conferre non poſſit, ſed hoc tantum vt poſt hunc menſem manus Ordinarij vlterius non cenſeantur ligatæ. Et quod in beneficijs vacantibus in Curia non cadat conſuetudo optandi. *Moneta d. caput. 3. num. 13.*

25 Limita primo in beneficijs iuriſpatronatus laicorũ per *gloſ. in c. licet, de prębend. in 6.* vbi *Gemin. nu. 12. Deci. conſil. 149. num. 6.* dum tamen fundatione, vel dotatione fuerit acquiſitum, ſecus ſi priuilegio *Lancell. deciſ. 304. part. 2. diuerſ. Simonett. quæſt. 9.* Eſt tamen valida hæc cauſa vacationis in Curia ad inducendum Supremum Pontificem ad diſpenſandum, & in totum derogandum iuripatronatus, *Conar. practi. c. 36. ſub num. 4.* poſt *Mandoſ. & Stapiul.* dicit *Flam. de reſignat. lib. 2. q. 4. num. 45.*

26 Generaliter tamen beneficia iuriſpatronat. laicorum non comprehenduntur in reſeruationibus, etiamſi ſint generales, & in corpore iuris clauſæ, nec Legatus à latere illa poteſt conferre *Roch. de iurepatronat. verbo competens, quæſt. 24. num. 54. Lambertin. parte 1. libro ſecundo quæſt. 6. artic. 2. & part. 3. quæſt. 9. artic. 16. Simon. quæſt. 6. Selua part. 3. quæſt. 11. qualit. 12. nu. 12. & 21. Palat. in libello de benef. in Curia vacant. §. 11. & 12. Gambar. de officio Legati, lib. 3. à num. 239. & 242. Couarr. practic. caput. 36. numero ſecundo & quinto. Ioſeph. Ludou. tom. 3. commun. opinion. tit. de iurepatron. concluſ. vnic. ampl. 19. verſ. declaratur, 12. pagina 531. Heuda de incompatib. benefic. cap. fin. num. 109. Azored. lib. quinto numero tertio tit. 6. libro primo nouæ Recopil. Spin. in ſpeculo teſtam. gl. 4. numer. quadrageſimo quarto Cald. Pereira in reſponſ. pro Pennaranda num. 1. Rebuff. de nominat. quæſt. 3. numer. vigeſimo ſecundo & quæſtione 15. num. 2. Cabet. de patronat. Regiæ Coronæ. cap. 35. num. 2. & 4. Perez leg. 2. verſ. dubium etiam, tit. 6. lib. 1. Ordin. pagin. 150. Menoch. conſil. 90. numer. 85. Putt. deciſ. 319. lib. 1. Valaſc. conſil. 163. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. 18. numero ſecundo. Cenall. communium contra commun. quæſt. 897. numer. 452. cum ſequentibus, Cened. ad Decretal. collect. 79. numero 1. & ad Sextum collect. 21. num. ſecundo. Aloyſ. Ricci. in praxi aurea reſolut. 236. verſic. tertio late Moneta de option. cap. 3 quæſt. 3. à numero 113.* Procedit etiamſi in reſeruatione adſint illa verba, ad cuiuſcunque collationem, prouiſionem, electionem, præſentationem, & quamuis aliam diſpoſitionem pertineant, ita *Mandoſ. ad reg. 1. Cancell. quæſt. 10. numero ſecundo* Gig. *de penſion. quæſt. 19. num. 7* aut etiamſi adſit clauſula, Motu proprio, *Polydor.* Ripa *de actis in mortis articulo caput. 54. num. 22. Moneta dicto cap. 3. num. 114.* qui numeris ſequentibus cum *Couar. Mandoſ.*

27 Et alijs citatis locis, id procedere aſſerit, licet beneficia ſint mixta iuriſpatronatus clericorum, & laicorũ, & licet eſſent de iure patronatus competente clericis ratione bonorum patrimonialium, cum tanquam laicale cenſeatur.

28 Limitat tamen in iurepatronatus laicali, quando eis non competit ex fundatione, conſtructione, vel dotatione, ſed ex priuilegio, vel præſcriptione, *Nicol. Garcia par. 5. cap. 1. num. 573.*

29 Limita ſecundo in beneficijs Regularibus, quæ non veniunt in reſeruatione vacationis in Curia, *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 8. nu. 11.*

30 Limita tertio vbi beneficia curam animarum habẽtia vacant, Apoſtolica Sede vacante, tunc enim ad Ordinarium collatio ob animarum periculum pertinet, idem ſi vacent in Curia viuo Pont. ſed ante collationẽ Apoſt. Sedes vacat *cap. ſi Apoſt. 35. de prabend. in ſexto Rebuff. de nominat. q. 15. num. 28. verſ. ſecundo fallit. Vgolin. d. §. 2. verſ. quarto, Gonz. ad reg. Cancel. §. 5. proœm. num. centeſimo vigeſimo quinto cum ſequentibus, & gl. 24. nu. 111. & 117.*

31 Limita quarto in beneficijs illorum, qui in Vrbe degunt ratione originis, vel domicilij, niſi etiam Curiam ſequantur, & Curiales exiſtant *gloſſ. verbo originis in caput. præſenti 34. de præb. lib. 6. Moneta d. c. 3. num. 25. Rot. Roman. apud Farm. deciſ. 616. num. 1. in nouiſſimis nouiſſimarum.*

32 Limita quinto in beneficijs de Vrbe, in quibus locum non habet reſeruatio de beneficijs vacantibus apud Sedem Apoſt. ita *Gonzal. gl. num. 14.*

33 Secundo reſeruantur beneficia diſpoſitioni Romani Pont. per ſolam appoſitionem ſuæ manus, quamuis inutiliter factam, ita quod ſi Papa prouidet alicui, vel prouideri mandat de aliquo beneficio, ſi prouiſio fuerit nulla, vt potè facta inhabili, vel incapaci, aut propter ſubreptionem, vel alium defectum, beneficium remanet Papæ affectum, & in illo Ordinarius non poteſt ſe intromittere, etiamſi alias non fuiſſet reſeruatum, vt probat *caput. vt noſtrum 56. de appellat.* reſoluunt *Rebuf. in praxi tit. de reſeruat. numer. 30. & 34. Simon. quæſt. 58. Zech. de benefic. cap. 5. ſub nu. 6. Henriq. in ſumm. lib. 13. de excom. caput. 14. §. 2. lit. O. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 3. proœm. num. 146. & gloſ. 52. Nicol. Garcia diſt. caput. 1. à num. 138.*

34 Si enim Papa manum appoſuit in aliqua commiſſione ſignanda per talem ſignaturam voluit totum negotium ad ſe aduocare, & inferiorum manus ligare, *Gonzal. d. gloſſ. 52. num. 31. Camill. Borrell. in ſumma omnium deciſ. tit. 4. num. 11. Maranta diſp. 6. num. 21.* Rebuff. *tom. 1. ad leges Gallię tract. de euocat. numer. 110. pagina mihi 271.* faciunt quæ *Cou. practic. cap. 9. num. 5. in prine. Menoch. conſ. 340. nu. 49. D. Barboſa in l. 1. ff. de iudic. tract. 4 num. 42.*

35 Tertio reſeruantur diſpoſitioni Summi Pontif. beneficia vacantia Sede Epiſcopali vacante, cuiuſcunque ſpeciei, & qualitatis ſint per *Bullam Pij Quinti* incip. *Sanctiſſimus in Chriſto Pater*, referunt *Aloyſ. Ricci. diſt. praxi fori eccleſiaſt. reſol. 333. num. 2. verſic. excipiuntur primo, Vgolin. d. §. 2. nu. 2. verſ. excipiuntur tamen primo, Azori. inſtit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 34. q. 12. verſ. eiuſdem, Flam. de reſignat. lib. 2. q. 16. nu. 30.*

36 Quarto collatio beneficiorum, quæ vacant propter crimen hæreſis cum cura, & ſine cura, ſecularia, & quarumuis Ordinum, etiam Sancti Ioannis Hieroſolymitani, & aliarum quarumuis militiarum regularia quæcunque ſint, vt habetur in Bulla 29. eiuſdem *Pij V.* incip. *Cum ex Apoſtolatus*, quæ eſt in *Bull. nouo tom. 2. pagina 213. ſub dat. 6. Kalend. Febr. 1566.* referunt *Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 333. verſic. 2. Vgolin. d. §. 2. verſic. ſecundo Gonzal. d. gloſſ. 51. num. 101. Nicol. Garcia d. c. 1. nu. 81. praxis nouæ epiſcop. d. cap. 5. ante num. 4. Azori. inſt. moral. par. 2. l. 6. cap. 34. q. 12. verſic. Pij quoque, Flamin. d. q. 16. num. 29.*

37 Dubitaui an prouiſio facta de beneficio incarcerati propter crimen hæreſis ſit valida ante ſententiam criminis declaratoriam? in quo dubio ſi rigorem iuris ſpectemus videtur reſoluendum eſſe inualidam, cum

beneficia antequam vacent non conferantur *cap.* 1. & 2. *de conceſſ. præb.* & quod beneficium dicti incarcerati non vacauerit ipſo iure à die commiſſi delicti, niſi poſt ſententiam prolatam videtur deduci ex text. qui pro contraria parte ſolet allegari in *c. ad abolendam* §. 1. *de hæreticis*, vbi ſic habetur.

38 Sancimus, vt quicunque fuerint in hęreſi deprehenſi, ſi clericus eſt, vel cuiuſlibet religionis obumbratione fuſcatus, totius eccleſiaſtici Ordinis prærogatiua nudetur, & ſic omni officio, & beneficio ſpoliatus eccleſiaſtico ſecularis relinquatur: Ex quibus pondero verba illa, nudetur, &, ſpoliatus relinquatur, quæ cum ſint præſentis temporis imperatiui modi ad iudicem directa, important tantum priuationem per ſententiam ferendam, quia requirunt aliam perſonam, nimirum iudicis, vt pęnam inſtigat: nec in alijs iuribus, quibus hęc pœna ſtatuitur, prout *in cap. excommunicamus* §. *credentes, de hæret.* cum ſimilibus, inueniuntur verba ſignificantia priuationem, & ſententiam ipſo iure latam, quā quidem nullum crimen inducit, niſi ſit iure cautum, ex multis quos refert *Nicol. Garcia part.* 11. *cap.* 10. *numero tertio*, & in dubio nunquam præſumitur, nec intelligitur priuatio ipſo iure, ſed per ſententiam *Pute. dec.* 129. *libr.* 3. *Achil. deciſ.* 1. *de panis, Gonzal. ad regul.* 8. *Cancel. gloſ.* 15. *numero* 153. Verum licet hæc opinio in iuris rigore vera ſit, communis tamen ſententia eſt in contrarium, quæ aſſerit hæreticum beneficio eſſe ipſo iure priuatum *Abb. in capit. inter dilectos num.* 11. *de exceſſ. Prælat. Couar. lib. ſecundo vari. capit.* 8. *numero* 4. plures per *Nicol. Garc. de benefic. par.* 11. *cap.* 10. *num.* 60. Et ob id poſſe à quocunque impetrari ante ſententiam reſoluit *Flam. lib.* 3. *quæſt.* 1. *num.* 30. tenuit *Rota in vna Mutinen. Capellæ* 16. *Iunij* 1562. coram *Paleotto*, vbi fuit reſolutum beneficia hęreticorum vacare in partibus vbi fuit commiſſum delictum, & non in Curia, vbi ſententia lata fuit, nam vacant ipſo iure, & poſſunt impetrari, & conferri etiam ante ſententiam, habetur *deciſ.* 707 & 728. *lib.* 3. *part.* 3. *diuerſ.* referunt *Mandoſ. de ſignatura gratiæ titul. de abſolutione ab hæreſi verſic. hæreticorum beneficia*, *Flamin. de reſignation. libr.* 3. *quæſtion. prima, numero* 32. *Nicolaus Garcia part. quinta capit. primo, numero* 80.

39 Quinto beneficia vacantia per priuationem ſunt reſeruata diſpoſitioni Summi Pont. ex *Conſtit. Pauli III.* incip. *Sanctiſſimus*, quæ eſt in ordine 67. *Aloyſ. Ricci. de reſolut.* 333. *verſ.* 10. videlicet beneficia vacantia per ſimoniam, quia eſt crimen, quod æquiparatur crimini hæreſis, & læſæ maieſtatis *capit.* 1. vbi *glo. vlt. de teſtibus in* 6. *Franc. Leo in theſauro fori eccleſ. part. ſecunda capit.* 5 *num.* 36.

40 Sexto beneficia collata perſonis prohibitis propter ſuum genus, aut propter crimen hæreſis, vel apoſtaſiæ à Fide, nullius ſunt momenti, ſed ad nouam Romani Pont. prouiſionem pertinent, vt habetur in *Bulla Greg. XIII.* 66. incip. *in Eccleſiis, eſt in Bull. nouo tom.* 2. *pagina* 448. *ſub data idibus Nouemb.* 1580. referunt *Azor. diſt. quæſt.* 12. *verſ. Gregor. XIII. Flamin. diſt. quæſt.* 16. *numero* 31. *Gonzal. diſt. gloſ.* 51. *numero* 103. *Aloyſ. Ricc. d. reſolut.* 333. *verſ. tertio*, *Vgolin. diſt.* §. *ſecundo verſic. tertio.*

41 Septimo beneficia quæcunque recepta in confidentiam, quæ vacant ipſo iure Apoſtol. Sedi reſeruata ſunt per Conſt. *Pij IV.* incip. *Rom. Pont.* quæ eſt in ord. 85. *in Bullar. nouo tom.* 2. *pagin.* 120. & per Conſt. *Pij V.* incip. *Intolerabilis*, quæ eſt in ord. 78. referunt *Nauarr. in man. cap.* 23 *ſub nu.* 110. *& verſ.* 3. *Azor. l. quæſtion.* 12. *verſ. idem Pius IV. Flamin. de reſignat. libr.* 2. *quæſt.* 16. *num.* 28. *& de confident. benefic. q.* 7. *nu.* 79. *Aloyſ. Ricci. d. reſol.* 333. *verſ.* 7. *Vgolin. d.* §. 2. *verſ.* 7. *praxis noua epiſcop. d. c.* 5. *num.* 4. *in princ. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſ. par.* 2. *cap.* 5. *nu.* 24.

42 Et procedit non ſolum in beneficijs in quibus commiſſa eſt confidentia, ſed etiam in alijs, quæ obtinebat confidentiarius, vt in *dict. Bulla Pij V. verſ. ſed nec quiſquam. Flam. d. q.* 7. *nu.* 81.

43 Octauo beneficia parochialia collata non ſeruata forma *Concil. dict. ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 18. ſunt reſeruata per *Bullam Pij V.* incip. *In conferendis*, *in Bul. nouo tom.* 2. *pag.* 219. quæ eſt in ordine 32. referunt *Azor. dicta quæſt.* 12. *verſic. eiuſdem Pij V. Aloyſ. Ricci. dicta reſolut.* 333. *verſic. octauo*, *Vgolin. dict.* §. 2. *verſic. octauo*, *Franciſc. Leo dict. cap.* 5. *numero* 26. *& 32. Flamin. d. q.* 16 *numero* 32.

44 Nono, vbi intra ſex menſes Ordinarius à die, quia nouit beneficium vacare, & conferre potuit, & noluit ad illud prouidere, tunc collatio ad Capitulum pertinet, quod ſi etiam intra hoc tempus, & ipſe negligens fuerit ad immediatum Superiorem pertinebit, veluti ab Epiſcopo ad Metropolitanum, ab hoc ad Primatem, ab illo ad Patriarcham, & demum ad Summum Pontificem, *cap.* 2. vbi *Abb. num.* 7. *& cap. quia diuerſitatem de conceſſ. præben. Aloyſ. Ricci. dicta reſolut.* 333. *verſ. ſexto, Franciſc. Leo d. cap. nu.* 30. *Vgolin. d.* §. 2. *verſ. ſexto, praxis noua Epiſcopal. d. c.* 5. *nu.* 4. *verſic. reſeruata, altera praxis Epiſcop. par.* 1. *verb. beneficia*, §. 2. *impreſſ. pag.* 38. vbi hoc intelligit quando hodie darentur omnes iſti gradus, ſed pro maiori parte ab Epiſcopo ad Archiepiſcopum, & ſtatim ad Papam fit deuolutio, & idem quod dicit in collatione reſoluit in electione, & præſentatione, *Azor. inſtitut. moral. par.* 2. *lib.* 6. *cap.* 27. late *Nicol. Garcia de benef. par.* 10. *cap.* 3. *per totum*, vbi latiſſime de materia, & *num.* 4. ampliat locum habere in patronis, etiam laicis, & *num.* 9. reſoluit prædictum ſemeſtre non currere Superiori ad quem gradatim fit deuolutio, niſi à die notitiæ. Si autem Cardinalis collator non contulit beneficium, quod vacauit in menſe aliàs Apoſtolico infra ſex menſes, ita quod ſit locus deuolutioni ad Superiorem, iuxta ſupradicta, an tunc poſſit conferre Archiepiſcopus, qui Cardinalis non eſt, ſeu alius ad quem de iure competit deuolutio, an vero ſolus Papa vide *Gonzal. ad regul.* 8. *Cancel. gloſ.* 24. *d num.* 78.

45 Decimo ſunt ſpecialiter reſeruata omnia beneficia, quæ per reſignationem, vel obitum auctoritate Apoſtolica conferuntur cum decreto, quod prouiſus beneficium tunc obtentum in manibus Papæ intra duos mẽſes, aut aliud tempus reſignare teneatur, & quod de eo per Sedem Apoſtolicam dumtaxat prouideri poſſit, & ſimiles reſeruationes ſunt ſpeciales pro beneficijs tunc expreſſis, *Monet. de option. cap.* 3. *num.* 44. *Franc. Leo dicto cap.* 5. *num.* 37.

46 Vndecimo ſunt reſeruata beneficia vacantia ob non publicationem reſignationum, iuxta conſt. *Greg. XIII.* in ordine 85. incip. *Humano vix iudicio, ſub data nonis Ian.* 1584. *in Bullario nouo tom.* 2. *pag.* 469. referunt *Quarranta in ſumma Bullarij, verbo beneficiorum reſignationum publication. Flamin. de reſignat. lib.* 11. *in præfatione nu.* 5. *Nicol. Garcia de benefic. par.* 11. *cap.* 3. *à nu.* 273. *Gonzal. gloſ.* 51. *num.* 106.

47 Duodecimo item beneficia vacantia per violationem

nem

nem ſequeſtri lite pendente in Curia Romana, *Clementin. vnic. §. ſi quis autem, de ſequeſtr. poſſeſſ. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. §. 7. proœm. num. 8.* quia cum ſint in Curia litigioſa Sedi Apoſtolicæ ſunt reſeruata, niſi ſequeſtrũ fuerit violatum lite pendente in Rota per appellationem, quo caſu vt euitetur circuitus, poterit Auditor in odium ſequeſtrum violantis, beneficium in collitigantis perſonam conferre, *Clem. Auditor, de reſcriptis, Gonzal. gloſ. 23. num. 14.* quod eſt ſpeciale in Rotæ Auditoribus, vt per *gloſſ. verbo deputatus à nobis, in dicta Clem. Auditor.* Et alijs caſibus altero decedente non poteſt Ordinarius de beneficio litigioſo in ſuperſtitem diſponere, quia lite pendente nihil eſt innouandum *Clem. 1. & 2. vt lite pendente.*

48 Et ſubrogatio in iuribus defuncti ſpectat ad Papam *c. ſi. eod. tit. in ſexto Flam. de reſig. lib. 2. q. 3. nu. 105. Gonzal. gloſ. 6. nu. 146.*

49 Decimotertio reſeruantur beneficia litigioſa; nam quamuis beneficium litigioſum proprie non dicatur reſeruatum, tamen ad effectum, vt Ordinarius non poſſit prouidere, idem importat litigium, quod reſeruatio *Gonzal. gl. 11. nu. 111. Lancell. de attentatis, par. 1. c. 3. num. 99. & ſeq.* quod ſingulariter limitandum eſt in beneficijs litigioſis per obitum vacantibus; nam in beneficijs impetratis propter crimen, beneficia non ſunt litigioſa, ſed perſona accuſata; vnde beneficium collitigatoris vacans per eius obitum in menſe Ordinarij poterit Ordinarius libere conferre *Simon. de reſeruat. q. 10. num. 5.*

50 Decimo quarto reſeruantur diſpoſitioni Sanctæ Sedis Apoſtolicæ Canonicatus, & præbendę Eccleſię Metropolitanæ, Cæſarauguſtanæ in menſibus Ianuarij, Aprilis, Iulij, & Octobris, *Gonzal. gl. 51. nu. 116.*

51 Decimo quinto beneficia conſiſtentia in Vrbe, in quibus ſoli Papæ eſt reſeruata collatio, veluti Epiſcopo Romano, *cap. ſi quis Epiſcopus*, poſt princ. ibi, dignetur Epiſcopus Romanus, &c. 7. *quæſt. 1. Æne. Falcon. de reſeruat. queſt. ſecund. princip. num. 9. Moneta de optione Canonica capit. 3. quæſt. 3. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gl. 13. à num. 3. & gloſ. 3. num. 19.* vbi tamen ſcribit non cadere reſeruationem in Eccleſijs titularibus Cardinalium, ſed illos habere ius conferendi, & Ordinariam iuriſdictionem, *cap. his quæ*, vbi plene *Felin. Abb. & Anton. de Butr. de maiorit. & obedient.* quod intellige quando ſunt Cardinales in Vrbe; nam in abſentia ſolus Papa confert, vt habetur *infra regula viij.* Nam licet tituli in Vrbe ſint, & eorum beneficia iure Ordinario ad Pontificis Maximi, veluti ad proprij Epiſcopi collationem, & prouiſionem, ſpectent, vt tamen Pontifices oſtenderent Cardinales ſibi vere filios, & fratres eſſe, & vt eos ſuorum titulorum ſtudioſos per reſidentiam magis alicerent, plenioremem eiſdem dederunt conferendi poteſtatem, *Anaſtaſ. Germon. de indultis Cardinalium tam ratione, nu. 14.*

52 Decimo ſexto reſeruantur beneficia collata à Cardinal. vigore ſuorum indultorum, quando prouiſi intra ſex menſes à die ſibi factæ prouiſionis computandę nouas prouiſiones à Sede Apoſt. non impetrauerint, & iura Cameræ Apoſt. & alijs propterea debita non perſoluerint, vnde lapſo dicto tempore vacant ipſo iure, & poſſunt per alios à Sede Apoſtolica dumtaxat libere impetrari, dummodo prouiſi de legitimo impedimento non docuerint *Gonzalez gloſſ. 51. à numero 109.*

53 Decimo ſeptimo reſeruantur beneficia vacantia in Abbatia Sanctæ Crucis Camaldulenſis diœceſis Eugubinæ per conſtitut. *Gregor. XIII.* incip. *Vt Apoſtolicæ, ann. 1578. Pontificatus ſui ſeptimo.* Sed hæc Abbatia fuit vnita Collegio Germanico in Vrbe pro ſuſtentatione nobilium Germanorum, qui in dicta Vrbe litteris, ac Theologiæ aſſidue operam nauant.

54 Decimo octauo beneficia Regni Germaniæ vacantia, & vacatura in menſibus *Ianuarij, Maij, Iulij, Septembris, & Nouembris* iuxta conſtit. *Nicolai Quinti, Gonzal. d. gl. 51. num. 99.*

55 Decimo nono beneficia vacantia per delictum offendentis litigantes in Romana Curia, eorumque Iudices, Aduocatos, & Procuratores, teſtes, vel notarios; nam ratione talis delicti vacant beneficia offendentis, ſeu iniuriantis ipſo iure, & ſunt diſpoſitioni Apoſtolicæ reſeruata, vt diſponit *conſtit. 11. Alexander Sextus*, incip. *In eminentia, in Bullario nouo tom. 1. pagina 400.* de qua *Pute. deciſ. 102. cum duabus ſequentibus libro primo*, Rota *deciſ. 161. parte ſecunda diuerſ. Gonzal. d. gloſ. 51. numero 105.*

56 Vigeſimo beneficia illorum, qui ſe ipſos pro alijs examini ſupponunt, vel annuas penſiones offerunt pro conſequendis beneficijs, aut beneficia impetrant pro alijs, vt ab eis aliquid conſequantur, vel quando pro ſe ipſis impetrant beneficia cum intentione illa reſignandi, vacant enim ipſo iure, & ſoli Sedi Apoſtolicæ eſt illorum diſpoſitio reſeruata ex *conſtitut. 12. Pauli IV.* incip. *Inter cęteras*, ſub dat. 27. *Nouembris* 1557. *in Bullario nouo tom. 1. pagina 731. Gonzal. dicta glo. 51. numero 107.*

57 Vigeſimo primo beneficia vacantia ob non delationem habitus clericalis *Sixtus Quintus conſtitut. 92. §. 2. circa fin. verſic. in futurum, eſt in Bullario nouo tom. 2. pagin. 653.*

BENEFICIA IN RESERuatorijs Regulis Cancellariæ Apoſtolicæ S. D. N. D. Gregorij XV. quæ Sanctæ Sedi Apoſtolicæ reſeruata reperiantur.

58 QVilibet Summus Pontifex initio ſui Pontificatus volens dare normam, & ordinem rebus de nouo gerendis, Regulas Cancellariæ conſtituit addendo aliquid, vel mutando, iuxta negotiorum, & occurrentium cauſarum varietatem, prout dicitur *in regul. 28.*

59 Primus omnium *Ioannes Vigeſimus ſecundus*, qui floruit *ann. 1316.* regulas quaſdam, ſiue leges ad Cancellariam tulit, eaſq; in ſcripta redegit, tulerunt & ſequentes Pontifices ſuorum Prædeceſſorum veſtigijs inhærẽdo, donec *Nicolaus V.* eas omnes ad hunc ſtatum, & ordinem reduxit. Sequentes Summi Pont. immediate poſt ſuam creationem eas ordinare ſolent *praxis noua Epiſcopal. p. 2. c. 5. nu. 3. in principio, Nicol. Garcia de benefic. p. 5. c. 1. nu. 190.* nam cum expirent morte vnius cuiuſque Pont. *Menoc. conſ. 112. nu. 51. & conſ. 182. n. 12. & conſ. 190. à nu. 17. praxis noua Epiſcop. p. 2. c. 5. num. 2. verſ. ſede item. Flam. de reſig. lib. 11. q. 2. nu. 31. & lib. 12. q. 11. num. 2. praxis Epiſcopalis p. 1. verbo regulæ Cancellariæ, §. 7. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. §. 5. proem. nu. 2.*

60 Reuiuiſcunt per nouos Papas renouatæ, ac ſubrogatæ cum eiſdem qualitatibus, & moderationibus,

Gonzal.glos.5.§.3.numero 73.& 74.& glos.9.§.2.numero 10.

61 Habent vim legis *praxis Episcopalis d. verbo Regulæ Cancellariæ*,§.8. Imo Regula quælibet facit legem separatam, diuersamque reseruationem continet *Gonzal. glos.1.num.*8.quæ adeo est stricti iuris, vt nec extendi, nec egredi fines suos potiit, *Flamin.lib.3.quæst.5.num.* 17.*Gonzal.*§.6.*proœm.num.*13.*Nicol. Garcia d. capu.1. num.*67.

62 Aduertendum est, quod vt ligent huiusmodi regulæ non est necessaria earum publicatio, quia statim ab initio quando sunt factæ, ligant, quamuis publicatæ non sint, & beneficia vacantia in isto tempore intermedio in mensibus Apost. cadunt sub reseruatione, *Gonzal.*§. 5.*proœm.num.*54.vbi *num.*56.dicit, quod statim incipiunt ligare quoad effectum nullitatis actus in contrarium, non tamen nisi post publicationem quoad pœnas incurrendas, refert *Ioan.à Cochi.in comment.proœm. Regul.Cancell.num.*20.& sic earum publicatio non fit ad effectum, vt innotescat, sed vt appareat de voluntate approbatoria ipsius noui Pontificis *Rota decis.*256.*nu.* 3.& 4.*par.*2.*diuers.*

REGVLA I.

Reseruationes generales & speciales.

63 IMprimis fecit eadem reseruationes, quæ in Consti. felicis recordationis Benedicti Papæ XII. quę incip. *Ad regimen*.continentur. & illas innouauit, ac locum habere voluit, etiamsi officiales in eadem constit. expressi Apostolicæ Sedis officiales ante obitum eorum esse desierint.quoad beneficia,quæ tempore, quo officiales erant, obtinebant. Declarans nihilominus beneficia,quæ dictæ Sedis officiales, qui ratione officiorum suorum huiusmodi,eiusdem Sedis notarij erant,etiam dimissis ipsis officijs, & quandocunque assequuti fuerint sub huiusmodi reseruationibus comprehendi. Ac reseruauit beneficia, quæ per *constit.* piæ memoriæ *Ioannis Papæ Vigesimi secundi*,quæ incip.*Execrabilis*, vacant,vel vacare contigerit. Quam constitutionem, & reseruationem Sanctitati Suæ tam ad beneficia obtenta,quàm ad alia quæcunque, de quibus Ordinarij collatores contra Concilij Tridentini decreta disposuerunt,& disponent in futurum,extendit,& ampliauit. Et ea etiam beneficia dispositioni suæ reseruauit, de quibus per dictos Ordinarios, aut alios collatores, contra eiusdem Concilij decretorum formam dispositum fuerit.

64 Prima pars huius regulæ innouat reseruationes, quæ continentur in constitut. *Benedicti duodecimi* incip. *Ad regimen*, & habetur inter *Extrauagantes communes, sub titulo de præbendis & dignitat.cap.* 13. qua reseruantur quæcunque beneficia vacatura per obitum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, & Officialium Sedis Apostolicæ, videlicet Camerarij, Vicecancellarij, Notariorum, Auditorum, litterarum contradictarum, & Apostolici Palatij causarum Auditorum, Correctorum, & Scriptorum litterarum Apostolicarum, ac Pœnitentiarij præfatæ Sedis, ac Abbreuiatorum, necnon commensalium, & aliorum quorumcunque Capellanorum Sedis eiusdem,& etiam quorumcunque Legatorum, siue Nunciorum,ac in terris Eccleſię Rom. Rectorum, & Thesaurarorum per Romanos Pontifices specialiter deputatorum, seu missorum, aut deputandorum, aut mittendorum in posterum, vbicunque dictos Legatos, vel Nuncios, seu Rectores, aut Thesaurarios antequã ad Romanam Curiam redierint, seu venerint, rebus eximi contigerit ab humanis.

65 Item *in d. Extranag.Ad regimen*,reseruantur beneficia vacatura per dispositionem, priuationem, translationem,ac muneris consecrationis susceptionem, auctoritate Apostolica factas,& fiendas,*Flam.de resig.l.*2 *q.*16.*nu.*27.*Gonzal.gl.*51.*nu.*32.

66 Item in eadem *Extranag.Ad regimen*, post med. versic,*Rursus monasteria*, reseruantur beneficia vacantia per promotionem ad Patriarchatum, Archiepiscopatum, Episcopatum, vel Monasteriorum regiminа,*Eu. Falcon.de reseruat.q.*2.*princip.sub nu.*11.*Simon.eod.tract. q.*27.*Gonzal.d.glos.*51.*num.*35.*Nicol. Garcia de benef. par.*11.*c.*6.*num.*30.

67 Nam beneficia obtenta vacant ipso iure per promotionem ad Episcopatum post adeptionem possessionis, & consecrationem sequutam, vel postquam præfixum tempus ad consecrationem petendam lapsum fuerit, *cap.cum in cunctis*,§.*cum vero,de elect. Concil. Tridentin. sess.*7.*cap.*9.& *sess.*23.*de reformat.cap.*2.*Flam.lib.*3.*q.*1 *num.*76.*Petr.Greg.de benef.cap.*24.*numer.*10.*Anastas. Germon.de indultis Cardinal.*§.*si vero,à num.*20.*Azori. instit.moral.par.*2.*lib.*7.*cap.*16.*quæst.*12.*Cardin. Tusch. practic. conclus. littera B. conclus.*71.*Ioann.à Cochier.ad reg.*24.*Cancell.num.*26.*Pute.decis.*438.*num.*1.& 3.*lib.* 2.*praxis Episcopal.par.*1.*verbo vacatio.*§. 1.*praxis nona in proem.num.*8.*Vgolin.de officio & potestate Episcopi c.*1 §.2.*num.*3.*Gonzal.ad regul.*8.*Cancel.glos.*15.*nu.*53.*Verall.decis.*400.*num.*1.*lib.*2.*Aloys.Ricc.in collect.dec.p.*4. *collect.*866. *Camill. Borell. in summa omnium decisionum titul.*21.*numero* 84.& 86. *Stephan.Gratian.disceptat.forensium capit.*223.*à numero* 32.& *cap.*296. *Nicol. Garcia de benefic.part.prima capit.*6.*à num.* 1. Vnde collatio beneficij facta electo in Episcopum ante confirmationem seu adeptam possessionem valet *Garcia d.cap.*4. *num.*47.

68 Aduertendum tamen,quod prouisus per Romanum Pontif. (quæ prouisio & electionis, & confirmationis vim habet) statim quod per eum promotus est,beneficia ipsius possunt conferri tanquam vacantia, non expectata consecratione, vt de stylo Curiæ seruatur, itaut iam non possint renunciari, ita *Flamin.dicta quæstion.* 1. *numero* 77.*Azori dict.quæst.*12.*Vgolin. dict.*§.2. *num.*3. *Anastas.Germon.dict.*§. *si vero*, *numero* 11. *Granut. ad Simonet.quæst.*27.*num.*6.quicquid velit *Ioann.à Cochier vbi proxime*.

69 Nisi prorogatio, vel retentio obtenta fuerit, *Conarr. practicæ cap.*36.*nu.*vlt.*Flam.d.q.*1.*num.*84.*Vgolin.d.*§.2 *num.*3.*vers.tertio, Capataquen.decis.*303.& 304.& 400 *per*2.*Gonzal.d.numero* 53.*Camill.Borell.dict.tit.*21.*numer.*85.& dicit *Aloys.Ricci. dicta collect.* 866. sub *ampl.* 1.*vers.amplia etiam*, quod data retentione beneficiorum, non comprehenditur facultas transferendi pensiones.

70 Et data beneficiorum retentione si huiusmodi Episcopi,quibus concessa fuit, Episcopatus permutent postea,non vacant beneficia,*Anastas.Germon.d.* §.*si vero,nu.*36.quem refert *Ioan.d Coch.vbi proxime.*

71 Amplia, vt per promotionem ad Episcopatum modosupra relato, vacent etiam beneficia simplicia *Flamin.dicta quæst.*1.*numero*76. *Nicol. Garc. dict.capit.*6. *num.*3.

72 Et

72 Et præceptoriæ Militiæ, & Ordinis S. Ioannis Hieroſolymitani, vt declarauit *Greg. XIII. conſt.* 82. incip. *Controuerſia, de anno* 1583. *in Bullario nouo to.* 2. *pag.* 406.

73 Et penſiones *Anaſtaſ. Germon. d. §. ſi vero, nu.* 20. & 39. *Flam. d. q.* 1. *nu.* 8. & 78. & *lib.* 9. *q.* 2. *nu.* 121. *Nicol. Garcia p.* 1. *cap.* 5. *num.* 110. & *ſeq. Stephan. Gratian. vbi proxime*, ac etiam facultas amittendi illas transferendi, vt ex *Biſignet. deciſ.* 3. *de præbendis*, colligit, *Alayſ. Ricci. dicta ampliat.* 1.

74 Limita in promoto ad Epiſcopatum in terris infidelium exiſtentem, ſeu titularem, cum per eum non ſtet aſſequi illius poſſeſſionem, *Anaſtaſ. Germon. d. §. ſi vero, num.* 26. *Nau. conſil.* 14. *de elect. num.* 3. *Ioan. à Cochier vbi proxime, Flam. dict. quæſt.* 1. *num.* 9. & 89. *Azor. dict. capit.* 16. *quæſtion. Nicolaus Garcia d. part.* 11. *capit.* 6. *numero* 24.

75 Nam licet collatio dignitatum, vel beneficiorum facta Epiſcopo non valeat, niſi ex dispenſatione Papæ, vel iuſta cauſa, *c. cum noſtris, de conceſs. præb.* vbi *Abb. nu.* 4. 7. & 15. *Leſſi. de iuſtitia, lib.* 2. *c.* 34. *nu.* 134. *Nicol. Garcia d. cap.* 6. *num.* 44.

76 Epiſcopo tamen titulari, vel qui renunciauit Epiſcopatu, facta collatio, præſertim de beneficijs ſimplicibus, valebit, *Nau. conſ.* 14. & 15. *de elect. Nicol. Garcia d. cap.* 6. *num.* 45. Sed quid ſi quis promotus ſit cum retentione beneficiorum, & deinde moriatur in partibus, an beneficia illa cenſeantur reſeruata, vt de ijs ſolus Papa poſſit diſponere? & eſſe reſeruata ſcribit *Simoncl. tract. de reſeruat. benefic. q.* 27. *num.* 5. quia cum ad certum tempus promotionis ſe non reſtringant generaliter debent intelligi quocunque tempore fint vacatura.

77 Item in eadem *Extrauag. Ad regimen. & in Extrauag. ex dubio, §. huiuſmodi, de elect.* reſeruantur beneficia vacantia, & vacatura per aſſecutionem pacificam quorumcunque Prioratuum, dignitatum, perſonatuum, officiorum, canonicatuum, præbendarum, & aliorum beneficiorum auctoritate Apoſtolica prouiſorum, ſeu prouidendorum, *Simon. de reſeruat. quæſt.* 26. *num.* 1. vbi *nu.* 5. bene declarat procedere non ſolum in vacatione, quæ prouenit ex decreto Papæ, ſed etiam ex diſpoſitione iuris, quamuis tale decretum non adſit, & fuit dictum *in vna Segobien. canonicat.* 24. *Nouemb.* 1588. coram *D. Plato*. Hodie vero in gratia facta de aliquo beneficio habéti aliud incompatibile, ſeu ius ad illud, apponitur decretum, quod ipſe orator infra duos menſes à die habitæ poſſeſſionis ſecundi, ſeu qua per eum ſteterit quominus illam aſſequatur, primum dimittere, ſeu iuri cõpetenti cedere in manibus Romani Pontificis tantum libere cum ſpecifica mentione præſentis decreti omnino teneatur, alioquin ambo vacent eo ipſo, itaut de illis per Sedem Apoſt. dumtaxat diſponi poſſit, ac irritum, &c.

78 Per quam clauſulam aperte conſtat huiuſmodi dimiſſionem puram, & ſimplicem debere fieri, & illum, cui illa poſita eſt, ſiue poſt habitam poſſeſſionem ſecũdi, ſiue ante, non poſſe reſignare primum coram D. Papa conditionaliter, ſeu ex cauſa permutationis, non facta mentione dictæ clauſulæ, nec etiam coram Ordinario ſimpliciter, vel cauſa permutationis, alias elapſo termino duorum menſium vacabit vtrunque ad diſpoſitionem ſolius Papæ, ex dicto decreto, cui non paruit. Adde quod dicto decreto de dimittendo in manibus Sanctiſſimi, ſatisfit per æquipollens, vt fuit reſolutum *in vna Compoſitel. Canonicatus*, 10. *Maij ann.* 1600. coram *Illuſtriſſ. Card. Lancellott.* vbi propterea fuit deciſum, quod dimiſſio facta in manibus notarij Cameræ Apoſtolicæ in executionem dicti decreti, ſufficiebat, quia omnis fraus ceſſabat, refert *Gonzal. ad regul.* 8. *Cancell. gloſ.* 15. *nu.* 119.

79 Secunda pars huius Regulæ innouat reſeruationes, quæ continentur in conſtitut. *Ioannis Papæ XXII.* quæ incip. *Execrabilis*, & habetur inter *Extrauagantes pradicti Summi Pontif. ſub tit. de præbend. cap.* 1. & iterum inter *Extrauag. communes ſub eodem titulo cap.* 4. qua reſeruantur beneficia vacantia per execrabilitatem: nempe quando quis aſſequutus fuit ſecundum beneficium incompatibile cum primo, quia non ſolum vocat primũ, & eſt reſeruatum Sedi Apoſtolicæ, ſi ab eadem Sede ſecundum beneficium obtinuit: ſed etiam ſi ſtatim primum non dimittit, ſed de facto illud cum ſecundo habere prætendat, vacat ſimiliter ſecundum, & ſic vtrunque, & eorum prouiſio remanet Sedi Apoſtolicæ reſeruata, *Gonzal. d. gloſ.* 51. *nu.* 38.

80 Tertia pars huius Regulæ reſeruat beneficia, de quibus ordinarij, & alij collatores contra *Concil. Trid.* decreta diſpoſuerint, & diſponent in futurum, *Gonzal. d. gloſ.* 51. *num.* 48. Veluti ſi conferat aliquod beneficium curatum ei, qui vigeſimumquintum ſuæ ætatis annum non attigerit, quod eſt contra decretum *Concilij Tridentini ſeſſ.* 7. *de reform. capit.* 3. Vel ſi conferat dignitates, perſonatus, officia, præbendas, portiones, aut quælibet alia beneficia, quibus onera varia ſunt annexa, videlicet vt alij Miſſas, alij Euangelium, alij Epiſtolas dicant, ſeu cantent, ijs qui ætatem, & cæteras habilitates integre habere dignoſcantur, quod eſt cõtra decretum *Concilij Tridentini cap.* 4. *ſeſſ.* 22. *de reformat.* Vel ſi conferat beneficium aliquod, etiam ſimplex, alicui, qui ſaltem prima tonſura initiatus, & in decimo quarto ſuæ ætatis anno conſtitutus non ſit, quod eſt contra decretum *Concilij ſeſſ.* 23. *de reformat. cap.* 6. Vel ſi conferat officia, vel dignitates, quæ Scholaſtriæ dicuntur ijs, qui non ſint Doctores, vel Magiſtri, aut Licentiati in ſacra pagina, aut in iure Canonico, quod eſt contra decretum *Concilij ſeſſ.* 23. *de reformat. c.* 18. *verſ. de cætero.* Vel ſi conferat aliquam ex dignitatibus, quibus animarum cura ſubeſt, ei qui ſaltem vigeſimumquintum ſuæ ætatis annum non attigerit, & in clericali ordine verſatus, doctrinam ad ſuum munus exequendum neceſſariam non habuerit: aut ſi conferat Archidiaconatum ei, qui Magiſter in Theologia, ſeu Doctor, aut Licentiatus in iure Canonico non ſit, aut conferat dignitatem, Canonicatum, aut portionem ei, qui eo Ordine Sacro non ſit initiatus, quem illa dignitas, prębenda, aut portio requirit, aut in tali ætate conſtitutus, vt infra annum initiari non valeat, quod eſt contra decretum *Concil. Trid. ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 12. Vel ſi præbendam Pœnitentiariæ conferat alicui, qui Magiſter non ſit, vel Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel iure Canonico, & annorum quadraginta, quod eſt contra decretum *Concilij ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 8. Vel ſi conferat beneficia filijs clericorum, qui non ex legitimo nati ſunt matrimonio, conſiſtentia in Eccleſijs, vbi eorum patres beneficium aliquod Eccleſiaſticum habent, aut habuerunt, quod eſt contra Decretum Concilij *ſeſſ.* 25. *de reformat. capit.* 15.

REGVLA II.

Extenſio reſeruationis beneficiorum per aſſecutionem pacificam vacaturorum.

81 ITem ne de beneficijs eccleſiaſticis, præſertim curam animarum habentibus, ſeu aliàs perſonalem reſidẽtiam requirentibus, dum pro tempore vacant, Apoſtolica auctoritate prouiſi, ſeu prouidendi ante illorum aſſequutionẽ alia cum eiſdem incompatibilia beneficia eccleſiaſtica per eos tunc obtenta in fraudem reſeruationis ſuæ reſignent, ſeu dimittant; voluit, decreuit, & declarauit, quod ſi in poſterum quibuſuis perſonis de aliquibus beneficijs eccleſiaſticis tunc vacantibus, ſeu vacaturis per Sanctitatem Suam aut eius auctoritate prouideri; ipſoſque prouiſos, ſeu prouidendos intra vacationis, & prouiſionis, ſeu aſſecutionis eorundem beneficiorum tempora, quæcunque alia cum illis incõpatibilia beneficia eccleſiaſtica ſecularia, vel quorumuis Ordinum, ac etiam hoſpitalium, regularia, per eos tunc obtenta, nulla ſpeciali, & expreſſa de eiſdẽ in prouiſionibus prædictis facta mentione, ſimpliciter, vel cauſa permutationis, aut aliàs quomodolibet, ſiue in Sanctitatis Suæ, vel alterius Roman. Pont. pro tempore exiſtentis, aut Legatorum, vel Nunciorum dictæ Sedis, ſiue Ordinariorum, vel aliorum Collatorum quorumcunque manibus reſignare, ſeu dimittere, aut iuribus ſibi in illis, vel ad illa competentibus cedere contigerit, omnes, & ſingulæ conceſſiones, collationes, prouiſiones, & quæuis aliæ diſpoſitiones de beneficijs, ſeu iuribus ſic reſignandis, dimittendis, & cedendis pro tempore faciendæ, cum inde ſecutis quibuſcunque caſſę, & irritæ, nullíuſq; roboris, vel momenti exiſtant, nec cuiquam ſuffragentur; ſed beneficia, & iura, vt præfertur, reſignata, dimiſſa, & ceſſa, eo ipſo vacent, & vacare, ac ſub reſeruatione prædicta quam Sanctitas Sua, etiam quoad hoc, extendit, & ampliauit, comprehenſa cenſeatur. Ita quod de illis per alium quam eandem Sanctitatem Suam, vel pro tempore exiſtentem Romanũ Pont. nullatenus diſponi poſſit in omnibus, & per omnia, perinde, ac ſi per pacificam aſſecutionem beneficiorum aliorũ huiuſmodi vere, & realiter vacauiſſent. Decernens irritum, &c. attentari, &c.

82 Hæc regula eſt de nouo addita à *S. D. N. Gregor. XV.* non tamen de nouo facta, nam Illuſtriſſimus Dominus meus D. Cardinalis Tontus omnium litterarum ſcientia valde eruditus, & iuris vtriuſque conſultiſſimus, *S. D. Pauli* V. felicis recordat. Datarius extitiſſet, prætextu euitandi hominum malitias, exemplo cuiuſdam, quem noſtri bene norunt, obtinuit ab eodem S. *D. Pauli* V. reſeruationem beneficiorum per aſſecutionem pacificam vacaturorum, extendi etiam ad vacatura ante aſſequutionem reſignata, ſeu dimiſſa, vt in ſequenti Conſtitutione.

Declaratio reſeruationis beneficiorum per aſſecutionem pacificam vacaturorum.

83 SAnctiſſimus in Chriſto Pater, & Dominus noſter Dominus Paulus diuina prouidentia Papa V. qui in exaltium eius aſſumptionis ad ſummi Apoſtolatus apicem veſtigijs felicis recordationis Benedicti XII. & aliorum Romanorum Pontificum prædeceſſorum ſuorum inhærendo, omnia, & ſingula beneficia eccleſiaſtica per pacificam aſſequutionem quorumcunque aliorum, & per ſanctitatem Suam, ſeu eius auctoritate conferendorum beneficiorum eccleſiaſticorum, ex tũc vacatura, ordinationi, & diſpoſitioni ſuæ cum Decreto irritante deſuper appoſito, inter alia duxit reſeruanda, & quia ex fide dignorum relatione innotuit, quod pleriq; de beneficijs eccleſiaſticis, præſertim curam animarũ habentibus, ſeu aliàs perſonalem reſidentiam requirẽtibus, dum pro tempore vacant, Apoſtolica auctoritate prouiſi, ſeu prouidendi, ante illorum aſſecutionem, alia cum eiſdem incompatibilia beneficia eccleſiaſtica per eos tunc obtenta, in fraudem reſeruationis, & decreti prædictorum reſignabant, ſeu dimittebant. Cupiens opportunum ſuper his remedium adhibere, voluit, decreuit, & declaranit, quod ſi in poſterum quibuſuis perſonis de aliquibus beneficijs eccleſiaſticis tunc vacantibus, ſeu vacaturis per Sanctitatem ſuam aut eius auctoritate prouideri, ipſoſque prouiſos, ſeu prouidendos intra vacationis, & prouiſionis, ſeu aſſecutionis eorundem beneficiorum tempora quæcunque alia cum illis incompatibilia beneficia eccleſiaſtica ſecularia, vel quorumuis Ordinum, ac etiam Hoſpitalium regularia, per eos tunc obtenta, nulla ſpeciali, & expreſſa de eiſdem in prouiſionibus prædictis facta mentione ſimpliciter, vel cauſa permutationis, ac aliàs quomodolibet, ſiue in Sanctitatis Suæ, vel alterius Romani Pontificis pro tempore exiſtentis, aut Legatorum, vel Nuntiorum dictæ Sedis, ſiue Ordinariorum, vel aliorum collatorum quorumcunque manibus reſignare, ſeu dimittere, aut iuribus ſibi in illis, vel ad illa competentibus cedere contigerit, omnes, & ſingulæ conceſſiones, collationes, prouiſiones, & quæuis aliæ diſpoſitiones de beneficijs, ſeu iuribus ſic reſignandis, dimittẽdis, & cedendis pro tempore faciendæ, cum inde ſecutis quibuſcunque caſſæ, & irritæ nulliuſque roboris, vel momenti exiſtant, nec cuiquam ſuffragentur, ſed beneficia, & iura, vt præfertur reſignata, dimiſſa, & ceſſa, ipſo iure vacent, & vacare, ac ſub reſeruatione, & priori decreto præfatis, quæ Sanctitas ſua, etiam quoad hoc extendit, & ampliauit, comprehenſa cenſeantur. Ita quod de illis per alium, quam eandem Sanctitatem ſuam, vel pro tempore exiſtentem Romanum Pontificem nullatenus diſponi poſſit in omnibus, & per omnia, perinde, ac ſi per pacificam aſſecutionem aliorum beneficiorum huiuſmodi vere, & realiter vacauiſſent. Decernens ſic per quoſcunque iudices, etiam cauſarum Palatij Apoſtolici Auditores, ac S. R. E. Cardinales, dictæque Sedis Legatos, & Nuntios, Sublata, &c. iudicari, & diffiniri debere: irritumque, &c. attentari. Placet, publicetur, & deſcribatur. C. lecta, & publicata fuit ſupradicta regula Romana in Cancellaria Apoſtolica, anno Incarnationis Dominicæ 1609. die vero Iouis 25. menſis Februarij, Pontificatus prædicti Sanctiſſimi Domini noſtri Papæ anno V.

M. Peretus Cuſtos.

Eſt in Bullario nouo Conſtit. 62. aliàs 40. tom. 3. pagin. 250.

RE-

REGVLA III.

Reſeruatio Cathedralium Eccleſiarum, & Monaſteriorum, ac de tempore vacationis Epiſcopatuum vacaturorum beneficiorum.

84 ITem reſeruauit generaliter omnes Eccleſias Patriarchales, Primatiales, Archiepiſcopales, Epiſcopales, necnon omnia monaſteria virorum, valorem annuum ducentorum florenorum auri communi æſtimatione excedentia, nunc quomodocumque vacantia, & in poſterum vacatura. Et voluit quod exceſſus huiuſmodi in litteris exprimatur. Ac etiam reſeruauit dignitates, & beneficia omnia ad collationem, præſentationem, electionem, & quamcunque aliam diſpoſitionem Patriarcharum, Primatum, Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, Abbatum, & aliorum quorũcunque collatorum, & collatricum, ſecularium, & Regularium, quomodolibet (non tamen ad collationem cum alio, vel alijs, aut etiam ad alterius præſentationem, vel electionem pertinentia) quæ poſt illorum obitum, aut Eccleſiarum, ſeu monaſteriorum, vel aliarum dignatum ſuarum dimiſſionem, ſeu amiſſionem, vel priuationem, ſeu tráſlationem, vel alias quomodocunque vacauerint vſque ad prouiſionem ſucceſſorum, ad eaſdem Eccleſias, aut Monaſteria, vel dignitates, Apoſtolica auctoritate faciendam, & adeptam ab eiſdem ſucceſſoribus pacificam illorum poſſeſſionem, quomodocunque vacauerint, & vacabunt in futurum.

85 Prima pars huius Regulæ reſeruat Eccleſias Patriarchales, quæ etiam Primatiales appellantur, *cap. ad med. 99. diſt.* Item Eccleſias Archiepiſcopales, & Epiſcopales, quarum omnium electio de iure communi ad Capitulum, & Canonicos ſpectabat *cap. cum Eccleſia Sutrina 3. de cauſa poſſeſſ.* ea ſcilicet ratione, vt tollerentur ſic diſcordiæ magnæ, quæ quotidie oriebantur in electionibus à Capitulo, & Canonicis factis, vt aduertit *Lancelot. in ſuis inſt. Canon. tit. qui eligere eligiué poſſunt in princ. verbo bodie*, non derogat iuripatronatus Regio, etiamſi ex priuilegio, vel conſuetudine comperat, *Con. pract. c. 36. nu. 2. & num. 6. verſ. ſecundum, Palat. de benef. in Curia vacan. §. 11.*

86 Plures alios, quos refert, & ſequitur *Nic. Garcia d. c. 1. n. 219.* quibus adde *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 24. du. 153. & gloſ. 51. n. 49. Cabed. tract. de patronat. Regiæ Coronæ c. 10. n. 3. & c. 35. n. 7.* & multos relatos per *Cened. ad Decretal. collect. 79. nu. 2.*

87 Nam iuſpatronatus ad aliquem Regem, vel Principem pertinens non cenſetur derogatum, niſi ſpecialis de illo mentio fiat, *Marta Piſ. dec. 193. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. p. 3. collect. 494.*

88 Recepta ideo eſt totius Luſitaniæ, Hiſpaniæ, & Galliæ conſuetudo, ſecundum quam à Regibus nominatio fit Epiſcoporum, ex iure patronatus ſibi competens, ad quod faciunt text. *in c. cum longe*, ibi, quoſcunque Regalis poteſtas elegerit, *63. diſt. & in c. quod ſicut 38.* ibi, debet Principi præſentari, *de elect.* Et de iurepatronatus noſtræ Luſitaniæ agit *Cabed. de patronat. Regiæ Coronæ c. 37. per totum.* Et de iurepatronatus Hiſpaniæ tractant *l. 18. tit. 5. p. 1. vbi Gregor. Lopez, & Hu-*

mada ad eum, & l. 3. tit. 3. & l. 2. tit. 6. l. 1. Ordin. vbi *Did. Perez, & l. 1. tit. 6. l. 1. noua recop.* vbi *Azeued. Palat. de benef. in Curia vacant. à §. 8. Cou. in poſſeſſ. p. 2. §. 10. a n. 5. Spinan ſpeculo teſtam. gloſ. 4. n. 13. Gut. pract. l. 3. q. 13. n. 72. Bobadil. in ſua politica l. 2. c. 18. n. 215. Camill. Borrel. de Regis Catholici præſtantia c. 50. per totum, Mench. illuſt. c. 22. nu. 14. cum ſequentibus*, plures refert *Cened. ad Decretum collect. 51. n. 3.* ex ea ratione, quia Luſitaniæ & Hiſpaniæ Reges ex priuilegio Romani Pont. ad Cathedrales Eccleſias, Epiſcopos nominant: tum quia conſtat eos Regna & Eccleſias à Maurorum faucibus, & poteſtate ruiſſe, vt meminit *gl. pen. in c. Adrian. in 2. 63. diſt.* tum quia Eccleſias ipſas maxima ex parte erexerunt, & ampliſſimis redditibus exornarunt, vt latiſſimè perſequuntur *Thom. Boſſi. de ſignis Eccleſiæ lib. 20. ſigno 87. c. 6. Valdeſ. de dignitate Regũ Hiſpaniæ c. 21.* de iurepatronatus Regum Franciæ agunt *Carol. de Graſſal. l. 2. Regalium Franciæ iure 3. Guillel. Benedict. in c. Raimutius, verbo, & vxorem nomine Adelaſiam deciſ. 2. à nu. 78. Rebuff. in tract. nominat. q. 1. num. 28.*

89 Aduerte tamen quod quamuis Rex noſter Hiſpaniarum ſit patronus Cathedralium, & præſentet ad dignitates Epiſcopales, non tamen eſt patronus aliorum beneficiorum in eiſdem Eccleſijs Cathedralibus conſiſtentium, nec ad illa ius præſentandi habet *Gonzales gloſ. 10. nu. 13.*

90 Secunda pars huius Regulæ, quæ agit de reſeruatione beneficiorum vacantium de tempore vacationũ epiſcopatuum, procedit ſi ad Epiſcopum ſpectaret electio, nominatio, ſeu præſentatio perſonæ, quamuis collatio, ſeu inſtitutio ad alium pertineat, ſeu ſit communis Epiſcopi, & aliorum, quia attendenda eſt prima diſpoſitio beneficij: ſicut è contrario quando præſentatio, vel electio ad alium pertinet, quamuis collatio ſeu inſtitutio ad Epiſcopum ſpectet non intrat hæc reſeruatio, ita *Nicol. Garcia d. c. 1. nu. 230. & 231.* nam beneficia, quorum collatio non poteſt fieri ab Epiſcopo abſque alterius electione, præſentatione, ſeu interuentu, non comprehenduntur ſub hac reſeruatione, *Gonzal. gloſ. 45. n. 10.* Non procedit tamen vbi ſimultanea ex concordia eſt diuiſa per turnos, itaut vna vice prouideat Epiſcopus & altera Capitulum, non ſolum quando beneficium vacat in turno Capituli, in quo nõ eſt difficultas, ſed etiam quando beneficium vacat in turno Epiſcopi, quia etiam tunc mortuo Epiſcopo, ſeu aliàs vacante Sede, poteſt Capitulum iure proprio conferre Canonicatus, & alia beneficia ſimultanea, in quocunque turno vacent, vt reſoluunt *Nicolaus Garcia. d. cap. primo à num. 137. Gonzales ad regulam octauam Cancell. gloſ. 45. §. 3. num. 39. cum ſequentibus.* Deinde hæc reſeruatio non procedit, vbi collatio beneficiorũ ſpectantium aliàs ad collationem Epiſcopi, Sede Epiſcopali vacante ad aliquem ſpectet, nec reſeruatur futuro ſucceſſori, quia regula non intendit tertio præiudicare, vt deciſum in Rota refert *Nicol. Garcia dicto cap. 1. num. 244.*

91 Tertia pars huius regulæ, quæ eſt reſeruatoria monaſteriorum, ideſt, Abbatiarum virorum, non tamen Monialium, quæ habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem ex *Mandoſ. in reg. 26. q. 3. nu. 9. verſ. aduertant tamen iuniores*, comprehendit monaſteria electiua, propter verba generalia, quia fit mentio de dignitatibus electiuis, & quia Prioratus regulariter ſunt electiui, ita fuiſſe in Rota deciſum refert *Nicol. Garcia d. cap. 1. nu. 118.* vbi *num. 119.* reſolut, quod etiam comprehendit

hendit alias dignitates inferiores electiuas,& beneficia electiua,& *nu.*122.*cum ſeq.* idem dicit etiam non facta mentione de electione.

92 Quarta pars huius Regulæ in illis verbis, dimiſſionem, ſeu amiſſionem, vel priuationem, comprehendit beneficia vacantia poſt renunciationem Epiſcopatus à Papa admiſſam, vel poſt tranſlationem ad alium Epiſcopatum, etiam antequam Epiſcopus habeat, aut habere poſſit notitiam de eis, non obſtante quod ante habitam notitiam admiſſionis, reſignationis, aut tranſlationis, poſſit Epiſcopatum adminiſtrare, & poſſeſſioni eius inſiſtere, vt reſoluit *Nicol. Garcia diſt. capite primo, à numer.*245. *qui in addito.* aſſerit à Summo Pontifice fuiſſe deciſum Epiſcopum Terulen. tranſlatum ad Eccleſiam Cæſarauguſtanam non poſſe amplius poſt tranſlationem ſe immiſcere diſpoſitioni beneficiorum Terulen. quia à die tranſlationis debentur fructus Eccleſiæ ſecundæ, ad quam fit tranſlatio, & inter fructus Epiſcopatus eſt etiam collatio beneficiorum.

93 Hanc regulam non habere locum in Cardinalibus tenuit Rota *in vna Toletana Baroch. de Alcaudete, tertio Iulij* 1595. *coram Illuſtriſſ. Seraph.* quæ eſt *in impreſſ. deciſ.*1148. & refert *Nicol. Garcia d.c.*1.*nu.*252. de cuius reſolutione dubitat *nu.*253.

REGVLA QVARTA.

Reſeruatio dignitatuum, necnon ſuorum: & S. R. E. Cardinalium familiarium beneficiorum.

94 ITem reſeruauit generaliter diſpoſitioni ſuæ omnes dignitates maiores poſt Pontificales in Cathedralibus, etiam Metropolitanis, & Patriarchalibus, necnon valorem decem florenorum auri communi æſtimatione excedentes, principales in Collegiatis Eccleſijs. Reſeruauit etiam Prioratus, Præpoſituras, Præpoſitatus, ac alias dignitates Conuẽtuales,& Præceptorias generales Ordinum quorumcunque (ſed non Militarium.) Ac quæcunque beneficia quæ fuí, etiam dum Cardinalatus fungebatur honore, exiſtentes, ac Sanctæ Romanæ Eccleſiæ viuentium nunc, & qui erunt ſuo tempore Cardinalium, familiares cõthui commenſales obtinent, & in poſterum obtinebunt, eorum familiaritate durante, ac in quibus, ſeu ad quæ, ius eis competit, aut competierit, etiamſi ab ipſa familiaritate per obitum Cardinalium eorundẽ, vel aliàs receſſerint. Declarans dignitates, quæ in Cathedralibus etiam Metropolitanis poſt Pontificales non maiores exiſtunt, quæ ex Apoſtol. Sedis indulgẽtia, vel ordinaria auctoritate, aut cõſuetudine præſcripta, vel aliàs quouis modo in Collegiatis eccleſijs principalem præeminentiam habere noſcuntur, ſub reſeruatione prædicta comprehendi debere.

95 Ad cognoſcendas dignitates maiores poſt Pontificalem in Cathedralibus eccleſijs,& principales in Collegiatis, attendenda eſt conſuetudo prouinciarum, & Eccleſiarum, *gloſ. verbo electionis, propè finem, in c. deliberatione, de officio Legati lib.*6. *Azori. inſtitut. moral. p.*2.*lib.*6.*c.*34.*q.*10.*verſ. per tertiam regulam,* ibi, item dignitates principales, *Fiamin. de reſignationib. lib.*2,*q.*1, *num.* 82. *& 83.*

96 In noſtra Luſitania, & in fere tota Hiſpania Decanus in Eccleſia Cathedrali poſt Epiſcopum maiorem dignitatem habet,& in Eccleſijs Collegiatis principalis dignitas dicitur Prior, qui præeſt tori Canonicorũ collegio: in quibuſdam vero Hiſpaniæ partibus vocatur Abbas, alibi præpoſitus.

97 Et denique principalis ea dicitur dignitas, quæ in Eccleſia Collegiata omnium maxima eſt, vt tenet *Azor. inſtit. moral. p.*2.*lib.*6.*c.*3.*q.* 8.*in fine.*

98 Regula hæc intelligenda eſt de dignitatibus principalibus actu, nec ſufficit, vt intret hæc reſeruatio, quod dignitas ſit erecta in maiorem poſt Pontificalem in poſterum poſt mortem obtinentis nunc primam, vt fuit tentum *in vna Valliſoletana Decanatus* 11. *Decembris* 1600. *coram Illuſtriſſimo Domino meo Cardinale Millino,* referunt *Nicol. Garcia d. cap.*1.*nu.*257. *Gonzal. gloſ.*51.*n.* 58. aſſerentes e conuerſo regulam comprehendere illam dignitatem, quæ tunc eſſet actu prima, licet eſſet iam ordinatum, quod cum primum vacare contigerit, deſineret eſſe talis, & idem *Garcia d.cap.*1.*num.*260. tenet ex verbis huius Regulæ clarè apparere, quod dignitates Eccleſiarum Cathedralium, quæ ibi poſt Pontificalem non maiores exiſtunt, habent tamen ſub ſe Canonicos in collegiatis, ſeu principalem præeminẽtiam, ſunt reſeruatæ.

99 Verum quando erectio in primam dignitatem eſſet conditionaliter facta, pendente conditione, & nõdum purificata, non cadet ſub reſeruatione, vt fuit in Rota deciſum in vna *Mediolanẽ. Præpoſitura* 16. *Martij* 1590. *coram D. Bubalo,* refert *Aloyſ. Ricc. in collect. par.*5. *collect.* 1670. vbi ampliat etiamſi in erectione eſſet adiecta clauſula ex nunc, prout, ex tunc, quoniam licet ſit virtutis, vt retrotrahatur à die datæ, *Creſcent. dec.*260. & plures à me ipſo citati in *Remiſſ. de diſt. & clauſul. clauſ.*26.*nn.*1. non tamen hoc procedit ad effectũ reddendi nullam collationem præcedentem, & in præiudicium iuris alteri medio tempore quæſiti, *Card. Put. deciſ.*190.*l.*2. *Marta de clauſ. p.*1. *clauſ.*54.*nn.*3. *Camill. Borrell. in ſumma omnium deciſ. tit.*20.*nu.*383.

100 Per hanc regulam vna tantũ dignitas maior in qualibet Cathedrali,& vna tantum principalis in qualibet Collegiata reſeruata eſt, non obſtante quod regula loquatur in plurali, quia pluralitas illa reſoluitur in ſingularitates,& reſpicit pluralitatem Eccleſ. ita *Mandoſ. hic q.*3. *Menoch. conſ.*190.*nu.*4. *cum ſeqq. Nicol. Gar. d. c.*1.*nn.*262. & dixi alleg.45.*nu.* 16.

101 Verum ſi in aliqua Cathedrali eſſent duæ dignitates maiores poſt pontificalem, & in Collegiata duæ principales æquales, ambæ erunt reſeruatæ, *Guidobon. deciſ.*34. quem refert & ſequitur *Aloyſ. Ricc. d. collect.* 1670. *ampliat.*1. *Mandoſ. quæſt.* 4. *Azori. vbi proximè, verſ. quæras deinde, Nicol. Garcia diſt. c.*1.*num.*265. *cum ſequentibus.*

102 Procedit regula hæc in Cathedralibus, in quibus adeſt vna tantum dignitas reſoluunt *Mandoſ. hic qu.*5. *Simoneta quæſt.*85. & fuiſſe in Rota reſolutum *in vna Turriana Archipresbyteratus* 7. *Maij* 1574. *coram Montis faſculon.* referunt *Aloyſ. Ricc. d. collect.* 1670. *ampliat.*2. *Nicol. Garcia d.c.*1.*a nu.*267. Et habet etiam locum, etiamſi prima dignitas eſſet vnita Capitulo, vt tenuit Rota *in vna Virdunen. Decanatus* 9. *Martij* 1580. *coram Illuſtriſſimo Lancell.* referunt *Aloyſ. Ricc. diſt. collect.* 1670. *ampl.*3. *Nicol. Garcia d.c.*1.*nu.*269.

103 Circa ſecundam partem huius Regulæ, in qua reſeruantur Prioratus, præpoſituræ, præpoſitatus, & aliæ

aliæ dignitates Conuentuales, ac præceptoriæ generales Ordinum quorumcunque ſed non militarium, ſciendum eſt cum *gloß. verbo militarium, in Clem. quia contingit, de relig. domib.* eſſe quoſdam Ordines, qui militiæ non ſunt; ſed hoſpitalitati ex regula, & inſtituto operam dant, cuiuſmodi ſunt, Ordo Sancti Spiritus in Saxia, in Vrbe Ordo Cruciferorum, Ordo Sancti Antonij Viennenſis in Gallia: Militares ſunt Ordo Militum Sancti Ioannis Hieroſolymitani, Sanctæ Mariæ Teuthonicorum, Chriſti Domini, Sancti Iacobi, & Sancti Benedicti Auiſij in Luſitania; Sancti Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ in Hiſpania; Sancti Stephani à Magno Florētiæ Duce inſtitutus: hi Ordines Militares excipiuntur, illi vero comprehenduntur, cum generalis Præceptor, ſeu Præpoſitus Ordinis per electionem à Religioſis ſimul congregatis non creatur. Et vt teſtatur *Iacob. Boſſi. in hiſtoria Ordinis S. Ioannis parte ſecunda, libro decimo quarto*, ante hanc reſeruationem *Innocentius Octauus* priuilegium Ordini Sancti Ioannis Hieroſolymitani conceſſerat, in quo dicit ſe nunquam daturum Prioratus, Commendas, & beneficia Ordinis, quamuis in Curia Romana vacent, relinquit liberam facultatem Magno Magiſtro Ordinis, qua ea conferat, declarat eoſdem Prioratus, Commendas, & beneficia in reſeruationibus Pontificijs non comprehendi. Idem priuilegium confirmauit *Pius Quartus in conſtitut.* quæ incip. *Circumſpecta Romani Pont.*

104 Reſeruantur igitur per hanc Regulam in ſecunda parte dignitates principales Regularium Conuentualium, ſeu Monaſteria Fratrum, quæ non reguntur per Abbates; non tamen Prioratus, Præpoſituræ, & aliæ dignitates temporales, vt Ordinum Mendicantium, *Mādoſ. hic q.* 10. *& ſequen. Nicol. Garcia d.c.* 1. *num.* 271. *&* 272. *Gonzal. d. gloſ.* 8. *nu.* 50.

105 Reſeruantur etiam omnes Prioratus, & dignitates Conuentuales, non clauſtrales, quia Conuentuales ſunt beneficia perpetua, & electiua: cætera vero beneficia non ſunt electiua, neque dantur in perpetuum, ſed ad nutum Abbatis *Azor. inſtitu. moral. par.* 1. *libro* 11. *cap.* 22. *queſt.* 8. Et *in vna Aſtoricen. Prioratus* 18. *Decembr.* 1598. *coram Illuſtriſſ. Seraphino, vt in eius dec.* 1305. fuit reſolutum, quod iſta Regula reſeruans Prioratus Conuentuales procedit in Prioratibus ſolitis dari in commendam.

106 Circa tertiam partem, in qua reſeruantur beneficia familiarium Papæ, ac Cardinalium commenſalium. Notandum eſt, quod ſunt verè familiares, & continui commenſales Papæ, ad effectum reſeruationis huius Regulæ, & alios effectus, Cubiculatij, & Scutiferi, ex conſtitut. 14. *Leonis Decimi*, Milites S. Petri ex *conſtit.* 36. *Leonis Decimi*, Milites S. Pauli ex *conſtitut.* 23. *Pauli Tertij*, Milites *Pij ex conſt.* 5. *&* 16. *Pij Quarti*, Milites Lauretani ex *conſtitut.* 35. *Sixti Quinti*, Conclauiſtæ *ex conſtitut.* 32. *Sixti Quinti, incip. Circumſpecta, anno primo* Commiſſarius Cameræ per *conſtitut.* 44. *Sixti Quinti*, incip. *Ad excelſum, anno ſecundo*, Theſaurarius Datariæ per *conſtitut.* 45. *Sixti Quinti*, incip. *Vt ingens, anno ſecundo.* Auditor Cameræ confidentiarium per conſtitut. *Sixti Quinti* incip. *Diuina Dei prouidentia, anno ſecundo.* Et denique *Paulus Tertius conſtitut. ſua* incip. *Sanctiſſimus*, declarauit reputari veros Papę familiares, & continuos commenſales Referendarios, & alios Officiales ex Palatio panem habentes, Protonotarios, Subdiaconos, Auditores Rotæ, Acolytos, Secretarios, litterarum Apoſtolicarum Scriptores, Cubicularios, reliquoſque Officiales deſeruientes, & cuſtodiam facientes in Palatio Romani Pontif. pro tempore exiſtētis, licet in eodem non habitauerint, nec in cinello comederint, quamuis enim iſti re vera non ſint commēſales Papæ, nec vllam partem victus illorum aliqui ab eo recipiant, tamen ex quo ipſe Papa vult, quod habeantur pro veris familiaribus, & continuis commenſalibus, perindè eſt, ac ſi realiter eſſent tales, & conſequenter eorum beneficia ſunt reſeruata per hanc Regulam, *Mandoſ. queſt.* 18. *Simoneta de reſeruat. quæſtio.* 35. *numero* 25. *&* 27. *Gonzal. d. gloſ.* 51. *ann.* 16. *Farin. deciſ.* 691. *numero* 3. *in nou.* Beneficia Protonotariorum qui ratione officiorum tales efficiuntur ſunt reſeruata, etiam illa, quæ dimiſſis ipſis officijs poſtea aſſequuti ferunt *Rota in vna Comen. Capellæ* 7. *Februarij* 1620. *coram R. P. D. Remboldo.*

107 Procedit in familiaribus familiarium habentibus partem, ſeu expenſas ab ipſo Papa, quia ſeruiendo familiaribus Papæ dicuntur illi ſeruire, facit *L. quæſitum, §. ſed an inſtrumenti, ff. de fundo inſtructo, & ita Rotam* cenſuiſſe referunt *Mandoſ. hic, queſtion.* 17. *Nicol. Garcia dicto capit. primo numer.* 327. Non procedit tamen in beneficijs Cubiculariorum, ſeu Camerariorum honoris, qui recipiunt de Palatio partem panis, vt fuit per Rotam reſolutum in *vna Siguntina Archidiaconatus, & Canonicatus* 19. *Martij* 1601. *coram Illuſtriſſimo Lancellotto*, quam referunt *Gonzal. dicta gloſ. quinquageſima prima numer.* 93. *Nicol. Garcia dict. capi. primo numero* 332. quod tamen hodie non procedit, cū de hoc ſit ſpecialis reſeruatio infra *reg.* 7. Item *in vna Beneuentana benefic.* 15. *Nouembris* 1597. *coram Illuſtriſſimo Seraphino*, quæ eſt in ſuis impreſſis deciſion. 1251. fuit reſolutum Conclauiſtas eſſe verè familiares Papæ, & illorum beneficia ſpectare ad liberam collationem Papæ ſine conſenſu Cardinalis, cuius ſunt familiares, *ex conſtitut.* 32. *Sixti Quinti de priuilegijs Conclauiſtarum, Flamin. de reſignat. libro ſecundo queſt.* 16. *numero* 37. *Gonzal. dicta gloß.* 51. *numer.* 25. Sed loquitur de Conclauiſtis conclauis, in quo ipſe Sixtus ad Summi Pontificatus apicem aſſumptus fuit, vnde in alijs non habebit locum, niſi adſit alia ſimilis conſtitutio.

108 Quoad familiares Cardinalium aduertendum eſt illos dici, qui eis ſubſunt ratione poteſtatis, & cum eis cohabitant *Flamin. de reſignat. d.* 5. *q.* 6. *nu.* 195. & dicit *Surd. deciſ.* 35. *num.* 3.

109 Quod cohabitare non dicitur, qui ſtat in eadem domo niſi ad eandem menſam, & conuictum moretur, & *numero* 16. quod habitatio non attenditur, ſed ſufficit, vt quis ab aliquo victum recipiat, vt cum eo ſtare dicatur, Et tenent *Gomeſ. in reg. de impetrandis beneficijs vacant. queſt.* 13. *Boer. deciſ.* 213. *numero* 13. *&* 15. familiares dici, qui actu deſeruiunt, & continuam in domo commenſationem habent, in eaque habitant, & non in diuerſis. Et aſſerit *Fr. Emman. qu. Regular. tom.* 2. *q.* 67. *art.* 1. familiares domeſticos intelligi omnes, qui in expenſis alicuius cōmenſales continue exiſtunt, etiāſi aliquando abeſſe pro eius negotijs gerendis cōtingat. Quoad hoc propoſitum familiares dicūtur deputati ad honeſtum ſeruitium domini, qui dicuntur ſeruitores, ſeu famuli, ita poſt *Flamin. & Azor.* refert *Nicol. Garcia d.c.* 1. *num.* 315.

110 Et probari debet familiaritas hæc, ac continua in domo commenſalitas, *Flamin. lib.* 10. *queſt.* 3. *num.* 21.

Aduer-

Aduertendum tamen, quod familiaritas quoad propositum non probabitur, si Sede vacante in familiam Cardinalis fuerit receptus, nã eo casu beneficia istius non sunt reseruata, ex quo regula hæc sicut & reliquæ moriuntur cum persona conditoris, vt dixi *n.60. Mandos. ad reg. 32. q. 12. Anastas. Germon. de indultis Cardi. §. per quod sublatis, nu. 99. Ioan. a Cochi. in proœm. Regul. Cancell. num. 32.*

111 Ex quibus collige illos, qui in domibus Cardinalium haberent expensas, victus seu partem non vt familiares, & seruitores, sed vt amici, aut consanguinei, vel ex eleemosyna, vel alia causa, non esse familiares, nec eorum beneficia esse reseruata, vt resolutum fuit in Rota *in vna Salamantina, & Abulen. beneficiorum 9. Iunij 1599. coram D. Penna*, qua referunt *Nicol. Garcia dicto capit. 1. num. 317. & Salust. Tiber. in praxi libr. 3. sub capit. nono*, idem fuit resolutum in *Hispalen. Archidiaconatus 20. Februarij & 26. Iunij 1606. coram Domino Iusto.* Collige secundo Vicarios, seu Prouisores Cardinalium in eorum Episcopatibus, seu Abbatijs habentes ab eis expensas, seu mensam, aut salarium, seu stipendium, non dici eorum familiares, idest seruitores, seu famulos, sed officiales, & tãquam tales, & non tanquam familiares recipere expensas, ita *Nicol. Garcia dict. cap. 1. num. 318.* quamuis *Sarmi. select. lib. 7. cap. vltim.* dicat, quod Vicarius Episcopi est eius familiaris, & *Segura de Aualos in direct. iudicum ecclesiast. part. prima, cap. 14. num. 38.* dicat iudices ordinarios, seu delegatos Episcoporum venire appellatione famulorum, & ex communi vsu loquendi famulos nuncupari, quem sequitur *Sbroz. de Vicario Episcopi in addit. ad quæst. 147. lib. 2.* Nisi ille qui constitutus fuit Vicarius esset ex familiaribus cõtinuis commensalibus Cardinalis, nam tunc talis etiam Vicarius effectus manet, cum adhuc sit in seruitio Cardinalis, & eius expensis viuat *Gonzal. d. glos. 51. nu. 66. Quintillian. Mandos. regul. 3. Cancell. reseruat. quæst. 19. Sbroz. de Vicario Episcopi lib. 2. q. 109.*

113 Familiaris beneficium dicitur reseruatum, etiamsi is mortis suæ tempore familiaris esse desierit *Menoc. de arbitr. casu 201. numero 113. cum sequentibus*, & sufficit ad hunc effectum quod durante familiaritate beneficia obtinuerint, quantuncunque paruo tempore duret familiaritas, *Nicolaus Garcia p. 5. cap. 1. num. 279.* nec tantum beneficia reseruantur, quæ tempore Cardinalatus dignitatis, vel familiaritatis adepta sunt, sed etiam quæ ante, cum qualitas ipsa beneficij personæ mutatione immutetur *Anton. Fab. l. 1. definit. forens. tit. 2. definit. 16.*

114 Et aduertas quod familiaris habens beneficium reseruatum ratione familiaritatis in Ecclesia, in qua adest consuetudo, seu priuilegium optandi, potest eo dimisso, quod habet, optare aliud, & optatum manet reseruatum, & loco dimissi subrogatur, ita *Paul. Granut. ad Simonet. quæst. 35. numer. 42. Gonzal. gloss. 34. numero 40. Nicol. Garcia dict. cap. 1. à num. 34.* vbi *num. 340.* dicit optatum non subrogari loco dimissi reseruati, & sic ratione subrogationis non esse reseruatum, nisi tempore optionis adhuc duret qualitas inductiua reseruationis.

REGVLA QVINTA.

Reseruatio beneficiorum Collectorum, & Subcollectorum.

115 ITem reseruauit generaliter omnia, & singula beneficia ecclesiastica quorumcũque Collectorum, & vnicorum in quacunque ciuitate, vel diœcesi, qui suo tempore officia exercuerint, Subcollectorum fructuum, & prouentuum Cameræ Apost. debitorum, illa videlicet beneficia dumtaxat, quæ durante eorum officio obtinebant, & in quibus, seu ad quæ ius tũc eis competebat.

116 Circa hanc Regulam primo notandum est valdè controuersum esse, an requiratur exercitium officij Collectoris, vt eius beneficia sint reseruata? pro affirmatiua parte aliquando tenuisse Rotam referunt *Crescent. in decis. 17. de præbend. Cardin. Pute. decis. 31. lib. 1. Triuisan. decis. 114. in manu scriptis, Rota diuers. in decis. 1846. part. 3. & in vna Foroliuien. Capellæ 3. Iunij 1586. coram Granutio.* Sed contrarium receptius est hodie, vt tenent *Caputaquen. decis. 140. par. 1. & decis. 76. part. 3. Mandos. hic quæst. 4. praxis episcop. par. 1. uerbo beneficia §. 2. limitat. 8. & part. 2. verbo exempti §. 6. Flamin. de resignat. lib. 2. qu. 16. num. 26. Nicol. Garcia d. cap. 1. a num. 345. Aloys. Ricci. in collect. decis. par. 5. collect. 1647.* qui dicunt solam deputationem sufficere etiam absque acceptatione, & exercitio, & fuit resolutũ *in vna Vrgellen. Canonicatus 7. Maij 1593. coram Illustrissimo Blanchetto, & in vna Salamantin. portionis 15. Octobris 1584. coram R. Mediolanen. & in vna Astoricen. Archidiaconatus sexto Nouembris 1602. coram Illustriss. Lancellotto*, vbi decisum fuit non requiri exercitium, sed sufficere Subcollectorem paratum esse ad exercendum, quotiescunque se offerat occasio, & in *Placentina, seu Compostellana Thesauraria 25. Maij, & 16. Nouembris 1609. coram Ortẽbergo.* Et verba illa Regulæ, qui suo tempore officia exercuerint, intelligenda videntur ad differentiam eorum, qui non vere, sed fictè, essent subcollectores; & in *d. Astoricen.* dicitur quod decisio *Putei*, & aliæ allegatæ supra in contrarium, intelligendę sunt de exercitio largo modo, scilicet quod per ipsos non stet, & quod sint parati exercere. Ego tamen eas etiam intelligerem data exercendi officium consuetudine, quamuis enim huiusmodi subcollectores actu illud non exerceant, quia occasio non sese obtulit, sufficit quod sint parati, & habeant potestatem, vel soliti sint per se, vel iam fuerint per antecessores suos in prouincia, vel Episcopatu, vbi constituũtur, illud exercere; at vero si deficiat consuetudo exercendi, quia nunquam ibi tale officium fuit exercitatũ, vel defectu fructuum, & prouentuum Cameræ Apostol. debitorum, vel aliquo priuilegio, aut consuetudine, credo eorum beneficia non esse reseruata, & in his terminis intelligenda esse prædicta verba huius Regulæ. Data autem potentia exercendi sola deputatio sufficit etiam antequam suam potestatem videat, vel recipiat Rota *decis. 12. de præbendis in nouis; Mandos. hic. quæst. 4. Falcon. quæst. 3. princ. num. 16.* Nec obstat doctrina Rotæ *decis. 21. de concess. præb. in nouis*, aliàs 459. quod iurisdictio, seu potestas delegata non acquiritur iudici etiam quoad habitum nisi scienti, & consentiẽti, & receptis litteris; quia respondetur cum *Nicol. Gar-*

cia d.c.1.num.349.& Aloyſ. Ricci. dict. collect. 1647. verſic. ampliatertio, quod verius eſt transferri iuriſdictionem quoad habitum in delegatum à tempore datæ, licet quoad exercitium requiratur præſentatio litterarum, ſecundum Rotam *dicta deciſ.12.de præb.in nouis*.

117 Secundo notandum eſt, quod quamuis iſta regula reſeruet beneficia vnicorum in quacunque ciuitate, vel diœceſi Subcollectorum, tamen impetranti beneficium, vt reſeruatum ratione ſubcollectoriæ, ſufficit illam probare quod erat vnicus, ſed aduerſario incumbit onus probandi pluralitatem, cum ſit præſumptio de vnitate, vt tenuit *Rota in vna Calaguritana Scholaſtriæ de Logrono vlt. Maij 1546. coram Antonio Auguſtino*, prout referunt *Nicol. Garcia d.c.1.nu.356. Aloyſ. Ricci d. collect. 1647. verſ. notandum eſt ſecundo*. Intelligetamen niſi vnicitas ſit expreſſa per impetrantem in ſua gratia, quia tunc erit per eum iuſtificãda, & probanda iſta qualitas, & narratiua vnicitatis, vt fuit reſolutum in cauſa *Licen. beneficiorum quatuor Febru. 1608. coram D. Canalerio*.

118 Tertio notandum quod licèt Collectorum beneficia, & ſubcollectorum vnicorum in qualibet Ciuitate ſint reſeruata, tamen adhuc ſtante ſubcollectore generali in vna Prouincia, beneficium Subcollectoris particularis in vna eius ciuitate ſunt reſeruata, propter illã regulam loquentem de vnico, quia eſt vnicus non obſtãte generali ſubcollectore in Prouincia, & ita tenuiſſe Rotam teſtantur *Aloyſ. Ricc. d. collect. 1647. verſ. notandum eſt 3. Nicol. Garcia d.c.1.num.357.* vbi *num. ſequenti* reſoluit hinc à fortiori eſſe reſeruata beneficia Subcollectoris vnici in vna Ciuitate, vel diœceſi, licèt ibi ſit Collector generalis.

119 Verum ſi eſſet vnus ſubcollector in Ciuitate, & alius in diœceſi, neuter comprehenderetur ab illa Regula, quia mẽs illius reſeruantis beneficia vnicorum in quacunque Ciuitate, vel diœceſi ſubcollectorum, videtur eſſe, quod pro tota diœceſi nõ ſit niſi vnus ſubcollector, ita *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 43. à nu. 167. & glo. 52. à nu. 73. Nicol. Garcia d.c.1.nu. 375*.

120 Dicentes quod quamuis vna diœceſis ſit valdè lata, & habeat plures Cathedrales, ac Ciuitates, vt in diœceſi Calaguritana, & alijs pluribus Hiſpaniæ, non poteſt eſſe in tota diœceſi cum ſuis ciuitatibus, niſi vnicus dumtaxat Subcollector, vt fuit reſolutum in vna *Calaguritana beneficiorum 2. Decembris 1602. coram Illuſtriſſ. Lancelotto*, & fuit confirmatum *in alia Burgen. beneficij 23. Maij 1603. coram D. Litta*, quia in caſu prædictarum deciſionum fuit deputatus ſubcollector ciuitatis, & diœceſis Calciaten. à *D. Orphino Collectore generali*, nempè cum præſuppoſito, quod haberet fines diſtinctos, & ſeparatos à diœceſi, & ciuitate Calagur. quo præſuppoſito ceſſante, quia eſt vnica diœceſis, ceſſabit quoq; dicta deputatio ſubcollectoris, & per conſequẽs illius beneficia non fuerunt reſeruata ratione ſubcollectoriæ, vt ibi fuit reſolutum.

121 Quarto notandum eſt, quod ſi Collector ſucceſſiuè plures ſubcollectores deputauit in aliqua ciuitate, vel diœceſi, ita quod eodem tempore vnicus tantũ fuit Subcollector, eorum omnium beneficia ſunt reſeruata per hanc regulam, quia ſatis eſt quod eodem tempore vnus tantum ſubcollector reperiatur, ita *Bellencin. de charit. ſubſid. 118. Simonet. de reſeruat. q.33. num.1. Nic. Garcia d.c.1.nu.365. Aloyſ. Ricci. d. collect. 1647. verſ. notandum eſt tertio, in fine*.

122 Subcollectorem ſecundum deputãdo quis, primum tacitè reuocare videtur *Rot. deciſio. 9. de præben. in nouis, Nicol. Garcia d.cap.1.nu.366. Aloyſ. Ricc. d. collect. 1647. ampl.5*.

123 Quinto notandum eſt beneficia, quæ Collectores habuerunt tempore officij eſſe reſeruata ex hac regula, etiamſi ante officium illa obtinuiſſent, *Rota deciſio. 10. de præbend. in nouis, Bellencin. d.11.q.119. in fine, Simonet. q.32. Aloyſ. Ricc. d. collect. 1647. ampl.4. Nicol. Garcia d. cap.1.num.352. & numer.373*. reſoluit hanc Regulam non habere locum in ſubcollectore particulari deputato ab alio ſubcollectore particulari alicuius ciuitatis, vel diœcetis, quamuis à Papa eſſet data facultas, quod Subcollector ſubcollectorem facere poſſit, vel eſſet cõſuetudo quod ſubcollector Subcollectorem deputare poſſit: nam quamuis in iſtis caſibus talis diceretur verus Subcollector, tamen non comprehenderetur à regula iſta, quæ ſolum reſeruat beneficia vnicorum Subcollectorum.

124 Sexto notandum eſt ſcripturam non requiri ad probandum quod quis ſit Subcollector, ſed ſufficere dictum vnius teſtis cum aliquibus adminiculis, vt fuiſſe reſolutum in Rota refert *Aloyſ. Ric. dict. collect. 1647. ampl.2*. niſi ageretur de probanda facultate ad effectum, vt ſoluere debentes cautè ſoluant, nam tunc requiruntur litteræ ipſius ſubcollectoriæ, *Nicol. Garc. d. c.1.num.377*. & non ſufficit illarum tranſumptum, *Simonet. de reſeruat. q.34. fol.111. Monet. de decimis cap. 9. queſt.5. numer.212*. vbi limitat niſi ſumptum fuerit nulla lite pendente ſeruata forma *capit. fin. de fide inſtrumen.* vel ſumptum fuerit ex regiſtris Bullarum Papæ.

125 Nec ad effectum probandi reſeruationem probatur ſubcollectoria per teſtes de communi reputatione, & publica voce, & fama, vt fuit reſolutum in vna *Ferrentinen. Parochialis 9. Maij 1558. coram D. de Rubeis, Aloyſ. Ricci. dict. collect. 1647. ampliat. ſexta, Nicol. Garcia dict. capit.1. numero 379. Moneta dict. quæſtio. 5. numero 234*.

126 Septimo notandum eſt quod cum Subcollector ſit delegatus Apoſtol. & iuriſdictionem habeat, debet ſaltem eſſe perſona qualificata, nempè Canonicus Eccleſiæ Cathedralis, vel aliàs in dignitate eccleſiaſtica cõſtitutus tempore deputationis, quamuis poſteà deſinat eſſe *ex gloß. in caput. ſtatutum, verbo Canonicus ad finem, de reſcript. in 6*. aliàs deputatio erit nulla, & reſeruatio ceſſabit, *Gonzalez d. gloſſ.51. numer.70. Nicol. Garcia d.cap.1.num.385*.

REGVLA VI.

Reſeruatio beneficiorum Curalium, dum Curia transfertur.

127 ITem reſeruauit omnia, & ſingula beneficia eccleſiaſtica quorumcũque Curialium, quos, dum Curia Romana de loco ad locum transfertur, eam ſequẽdo decedere contigerit in quouis loco, quantumcunq; etiam à dicta Curia remoto.

128 Circa hanc Regulam dubitari ſolet quomodo hic accipiatur Curia Romana: & quamuis non deſint, qui teneant Curiam ibi eſſe, vbi eſt Papa, de quorum numero ſunt *Rebuff. in concord. titul. de forma mandati, verbo*

verbo extra Romanam Curiam, versicul. & aduerte, quod ibi est Curia Romana, Gom. de regul. de verosimili quæst. 7. & in regul. de triennali quæst. 31. numero 14. Mandos. reg. 5. Cancellar. quæst. 2. numero primo, Gonzal. ad reg. 8. Cancellar. gloss. 13. §. 1. a numero secundo, D. Barbosa in l. 1. §. Legatis à numero 37. ff. de iudic. Tamen alij melius sustinent ibi esse Curiam, vbi est caularum, & litterarum Apostol. audientia, licèt ibi non sit Papa, *Clement. ne Romani §. fana de elect.* & ibi *Bonif. numero 18. Perez. l. 39. titul. 19. libro octauo. Ordin. pagina 389. Nicol. Garcia dict. cap. primo, numero 388.* Sic etiam Regia Curia est locus, vbi Rex est cum suis Consiliarijs, & alijs, qui eius lateri assistent, vt ei consulant in regimine totius Regni, *Sonar. practic. capit. 4. numero 10. Gregor. l. 27. verbo corte titul. 9. part. 2. Ioann. Garcia de expensis capit. 12. numero 25. Cabed. Lusitan. decisio. 13. numero 13. pagina 1.* Quare in terminis huius Regulæ tunc dicendum est Curiam transferri, cum Papa vadit cum Cancellaria & tribunalibus suis, seu cum Cancellaria, & alia tribunalia mutantur, ita *Nicol. Garcia dict. capit. 1. numero 391.* Verum declarauit *Clemens VIII. Constitut. 54. in Bullario nouo tom. 3. folio 70.* vnà, & eandem Romanam Curiam existere, & censeri in Vrbe, & vbi est Papa, etiam quoad beneficia, quæ tam in dicta Vrbe, quam in ciuitate, ad quam Papa se contulisset, vacarent, quod etiam tradit *Mart. Alter. de censur. to. 1. lib. 5. disp. 9. c. 3.*

REGVLA VII.

Reseruatio beneficiorum Cubicularium, & Cursorum.

129 ITem reseruauit generaliter idem D.N. Papa dispositioni suæ omnia beneficia Cubiculariorum, etiam honoris nuncupatorum, ac Cursorum suorum. Declarans in prædecessorum suorum Romanorum Pontificum Constitutionibus, & Regulis reseruatorijs beneficiorum Cubiculariorum, etiam Cubicularios honoris nuncupatos, etiam à die earum editionis, & publicationis intelligi, & comprehendi ac comprehensos fuisse, & esse irritum, &cet. attentari decernens.

130 Circa hanc Regulam notandum est verba illa *etiam honoris nuncupatorum*, & à versicul. Declarans vsque ad finem, de nouo à *S. D. N. Gregorio XV.* addita fuisse, & per ea sublatam dubitationem de qua *Gonzal. ad regul. 8. Cancellar. gloss. 51. a num. 91. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 34. q. 10. versicul. per VI. Regulam, Nicol. Garcia d. c. 1. num. 398.*

131 Cursores Papæ sunt illi, qui habent locum ad instar Tribunalis, quod vulgò banchum cursorum nuncupatur, & ferè omnes sunt clerici, & in clericali habitu incedunt *Mandos. hic. quæstio. secunda, numero quinto*, horum officium est Cardinalibus intimare Capellas, & Consistoria Papæ, & alia similia, vocanturque Cursores ad differentiam aliorum, qui mandatarij dicuntur. *Paul. V. Constit. 71. §. 21. in Bullario nouo tom. 3. fol. 282.*

REGVLA VIII.

Reseruatio beneficiorum ecclesiarum sancti Ioannis Lateranensis, & sancti Petri, ac Beatæ Mariæ Maioris de Vrbe, & beneficiorum titulorum Cardinalium à Curia absentium.

132 ITem reseruauit dispositioni suæ generaliter quoscunque canonicatus, & præbendas, ac dignitates, personatus, & officia in S. Ioannis Lateranésis & Principis Apostolorum, ac B. Mariæ Maioris de Vrbe Ecclesijs, nec non ad collationem, prouisionem, & præsentationem, seu quamuis aliam dispositionem S. R. E. Cardinalium à Romana Curia absentiũ, ratione suorum Episcopatuum, Cardinalatus, ac ipsorum Cardinalium titulorum, & Diaconiarum spectantia, quãdiù absentia sua duraverit, canonicatus, & præbendas, dignitates, personatus, administrationes, & officia, cęteraque beneficia cum cura, & sine cura vacantia, & in antea vacatura, tam in eadem Vrbe, quam in Ecclesijs, & ciuitatibus, diœcesibus dictorum Episcopatuum cõsistentia. Ac decreuit irritum, &c.

133 Circa hanc regulam notandum primo speciatim trium prædictarum Ecclesiarum beneficia sibi Papam reseruasse non obstante quod sit Vrbis Episcopus iure ordinario habens potestatem conferendi beneficia, quia fortè olim Archipresbyteri harum Ecclesiarum, cum sint Cardinales, ius beneficia cõferendi sibi supperant: aut fortè ne tanquam Cardinales sibi ius ea conferendi conuenire arbitrentur, ita *Azor. instit. p. 2. libro 6. cap. 34. q. 10. versicul. per VII. regulam, Gonzalez gloss. 13. num. 22.*

134 Secundo notandum est quod ista regula reseruatoria beneficiorum S. Petri, ac S. Ioann. Lateranen. & S. Mariæ Maioris restricta est ad canonicatus, præbẽdas, dignitates, personatus, & officia, & non comprehendit clericatus, seu beneficiatus in ea nõ expressos, quorum collatio est Archipresbyteri, & Capituli ex priuilegijs diuersorum Pontificum, & antiquissima obseruantia, vt fuit dictum in vna *Romana clericatus S. Petri 7. Nouembris 1602. coram D. Pamphilio*, quæ est in nouissimis *Farinac. decis. 616.*

135 Circa secundam partem huius regulę aduertendum eam intelligi, & loqui de beneficijs vacantibus in Ecclesijs titularibus Cardinalium de Vrbe, siue in diœcesibus sex Episcoporum Cardinalium antiquorũ, quorum Episcopatus sunt annexi Cardinalatibus, & optãtur per sex antiquiores Cardinales Presbyteros, qui in Vrbe tempore vacationis reperiuntur, & sunt Episcopatus Hostien. Portuen. Prænestin. Tusculanen. Sabinen. & Albanen. *Gonzalez gloss. 24. nu. 142.* quoniam iure citra ipsius Papæ consensum abesse non possunt, *Flamin. de resignat. lib. 1. q. 10. nu. 27. Gonzalez ad reg. 8. Cancellar. gloss. 24. nu. 124. Camill. Borrell. in summa omnium decis. titul. 10. num. 8.*

136 Cum eorum officium sit assistere Papæ, *Flamin. lib. 2. quæst. 1. num. 34. & lib. 7. quæst. 12. num. 14.* & ob id dicantur pars corporis ipsius Papæ, *Monet. de decimis cap. 9. quæst. 3. num. 114.*

137 Deindè aduertendum quod alij Cardinales obtinentes, accidentaliter, non autem ratione Cardinalatuum,

tuum, Epiſcopatus, vel Archiepiſcopatus, & in eis reſidentes non comprehenduntur ſub reſeruatione huius regulæ, *Gonzal. gloſſ. 24. num. 146.* ſolent habere indultum à Papa, vt omnibus gratijs, prærogatiuis, fauoribus, &c. conceſſis Cardinalibus præſentibus in Curia, gaudeant, ac ſi præſentes, &c. *Gonzalez gloſſ. 24. à numero 121. Nicol. Garcia d. capit. 1. numero 406. & numero 437. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſt. p. 2. cap. 5. numero 21.*

138 Circa tertiam vero partem huius Regulę eſt aduertendum quod decretum irritãs in fine ibi poſitum refertur non ſolum ad omnia contenta in illa Regula, ſed etiam ad omnes Regulas præcedentes, *Cardin. Putean. deciſ. 108. lib. 3.* quem refert *Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. p. 5. collect. 1672. in princ.* vbi etiam dicit dari differentiam quod reſeruatio cum decreto afficit ante ratificationem non vero reſeruatio ſine decreto.

139 Viterius ſciendum quod decretum reſeruationis impedit reſtitutionem in ſpolio, & manutentionem, vt pluribus Rotæ deciſionibus obſeruant *Aloyſ. Ricci. d. collect. 1672. & Nicol. Garcia d. c. 1. dim. 412.*

REGVLA IX.

Reſeruatio menſium Apoſtolicorum, & de alternatiua pro Epiſcopis reſidentibus.

140 ITem cupiens idem D. N. Papa pauperibus clericis, & alijs benemeritis perſonis prouidere, omnia beneficia Eccleſiaſtica cum cura & ſine cura, ſecularia, & quorumuis Ordinum Regularia, qualitercũque quabificata, & vbicunque exiſtentia, in ſingulis Ianuarij, Februarij, Aprilis, Maij, Iulij, Auguſti, Octobris, & Nouembris menſibus vſque ad ſuæ voluntatis beneplacitum extra Romanam Curiã, alias quã per reſignationem quocunque modo vacatura ad collationem, prouiſionem, præſentationem, electionem, vel quamuis aliam diſpoſitionem quorumcunque collatorum, & collatricum, ſecularium, & quorumuis Ordinum Regularium, (non tamen S. R. E. Cardinalium, aut aliorum ſub concordatis inter Sedem Apoſtolicam, & quoſcunque alios initis, & per eos, qui illa acceptare, & obſeruare debuerant, acceptatis, & obſeruatis, quæ ledere non intendit comprehenſorum) quomodolibet pertinentia diſpoſitioni ſuę generaliter reſeruauit. Volens in ſupplicationibus, ſeu conceſſionibus gratiarum, quæ de dictis beneficijs tunc vacantibus, etiam Motu proprio fient de menſe, in quo vacauerint diſpoſitiuè mentionem fieri, alioquin gratias nullas eſſe. Ac conſuetudines etiam immemorabiles optandi maiores, & pinguiores præbendas, necnon priuilegia etiam in limine erectionis conceſſa, & indulta Apoſtolica circa ea, ac etiam diſponendi de huiuſmodi beneficijs, aut quod illa ſub huiuſmodi reſeruationibus nunquam comprehendantur, etiam cum quibuſuis derogatoriarum derogatorijs, & fortioribus, efficacioribus, & inſolitis clauſulis, necnon irritantibus, & alijs decretis, quorum tenores pro expreſſis haberi, & latiſſimè extẽdi voluit quibuſuis perſonis, & Collegijs cuiuſcunque dignitatis, ſtatus, gradus, ordinis, & conditionis exiſtentibus quomodolibet conceſſa aduerſus reſeruationem huiuſmodi minimè ſuffragari. Inſuper Sanctitas Sua ad gratificandum Patriarchis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis intenta, ipſis quamdiu apud Eccleſias, aut diœceſes ſuas verè ac perſonaliter reſederint duntaxat, de omnibus & quibuſcunque beneficijs Eccleſiaſticis, cum cura, & ſine cura ſecularibus & regularibus (ad liberam ipſorum duntaxat, non autem aliorum cum eis diſpoſitionem, ſeu præſentationem, vel electionem, nec etiam cum conſilio, vel conſenſu, ſeu interuentu Capitulorum, vel aliorum, aut aliàs pertinentibus) quæ antea in mẽſibus Februarij, Aprilis, Iunij, Auguſti, Octobris, & Decẽbris extra curiam ipſam vacare contigerit (dummodo aliàs diſpoſitioni Apoſtolicæ reſeruata, vel affecta non fuerint) liberè diſponendi facultatem conceſſit. Ac etiam voluit, vt ſi ipſi in collatione, aut alia diſpoſitione beneficiorum in alijs ſex menſibus, videlicet Ianuarij, Martij, Maij, Iulij, Septembris, & Nouembris, vacaturorum, quæ etiam diſpoſitioni ſuæ, vt præfertur, reſeruauit, ſeu etiam aliorum diſpoſitioni ſuæ, & d. Sedis aliàs quomodolibet reſeruatorum, vel affectorum ſeſe intromiſerint, aut quominus prouiſiones, & gratiæ Sanctitatis ſuæ de illis debitum effectum conſequãtur, impedimentum quoquo modo præſtiterint, vſu, & beneficio prædictæ facultatis, eo ipſo priuati exiſtant, ac collationes, & aliæ diſpoſitiones de beneficijs, illius prætextu deinceps faciendæ, nullius ſint roboris, vel momenti. Illi vero, qui gratiam alternatiuæ prædictæ acceptare voluerint acceptationem huiuſmodi per patentes litteras manu propria ſubſcriptas, ſuoque ſigillo munitas, & in ſua quiſque ciuitate, vel diœceſi, datas, declarare, & litteras ipſas huc ad Datarium Sanctitatis ſuæ tranſmittere teneantur. Quibus ab eo receptis, & recognitis, tunc demũ, & non antea, vti incipiãt gratia ſupradicta. Decernens ſic in prędictis omnibus per quoſcunque, &c. iudicari debere, ac irritũ, &c. attẽtari.

Omnia beneficia eccleſiaſtica.

141 Ad hoc vt beneficium eccleſiaſticum dicatur, ſequẽtes requiruntur qualitates. Primò quod ſit fundatum auctoritate Epiſcopi, *glaſ. verbo ſi beneficiorum, in fine, in ſlemen. II. de decimis*, vbi cõmuniter Doctores, *Cæſar de Graſſis deciſ. 13. nu. 9. de præbendis, Rot. diuerſ. deciſ. 509. nu. 1. p. 2. Gonzal. hic gloſ. 5. num. 7.* Secundo quod habeat quid ſpiritualitatis annexum, *Abb. cõſi. 47. incip. Illud de iure, num. 1. verſic. tertium cõſideratur, Gonzal. gloſſ. 5. num. 8. Nicol. Garcia de benefic. p. 1. cap. 2. à num. 7.* Tertio quod ſit conferendum clerico non laico, *cap. cum adeo. de reſcriptis, cap. 2. de inſtitut. Gonzal. gloſ. 9. num. 9. Nicol. Garcia d. cap. 2. numer. 28. cum ſequentibus.* Quarto quod conferri non poſſit, niſi ab Eccleſiaſtica perſona, puta Epiſcopo, vel Prælato: non vero à laico, *cap. ſi quis deinceps, cap. ſi quis vlulus 16. q. 7. Gonzal. gloſ. 5. num. 10.* Quinto quod ſit perpetuum, hoc eſt, quod non conferatur ad certum tempus, ſed perpetuo, & ad vitam eius, cui confertur, hoc enim proprium beneficiorum eſt, *capit. Sanctorum diſtinct. 7. capit. pen. de cleric. ægrot. Gonzal. gloſſ. 5. numero 12.* Sexto quod conferens, non ſibi, ſed alteri conferat, & quidem purè, & ſine aliqua extrinſeca cõditione *cap. fin. de inſtit. cap. ſi quis dator, & ſeqq. cap. ſi quis obiecerit 1. q. 3. Gonzal. gloſſ. 5. a num. 14.* quas omnes qualitates cumulant *Nicol. Garcia d. cap. 2. num. 61. Ricc. in prax. aurea reſolut. 358.*

142 Ex quibus omnibus primo infertur, quod altaria, oratoria, & capellaniæ, quæ ſunt fundatæ abſq; Epi-

scopi, vel alterius Superioris auctoritate, non sunt beneficia ecclesiastica, nec incidũt in reseruationem huius Regulæ, sed sunt sub pia dispositione fundatoris, & eius hæredum, seu successorum, qui possunt tales capellanias, donare sine Episcopo, quibus voluerint, dũmodo sint idonei, iuxta dispositionem fundatoris, *Moneta de decimis, q. 9. nu. 21. Gonzal. glos. 5. a num. 19.* plures refert *Nicol. Garcia d. c. 2. a nu. 102. Petr. Gregor. in institut. reipub. c. 12. num. 10.*

143 Secus si essent erectæ auctoritate Summi Pontif. vel Episcopi, & in titulos creatæ, tunc enim caderent sub reseruatione huius Regulę, quia essent beneficia ecclesiastica, *glos. verbo beneficiorum in Clement. fin. de decimis, praxis Episcopal. p. 1. verbo beneficia, §. 1. ad finem, & p. 1. eodem verbo, §. 10. & verbo capellania, Fusc. de Visitat. lib. 2. c. 11. nu. 2. Gonzal. glos. 5. nu. 68. Moneta d. c. 9. num. vigesimo. Nicol. Garcia d. cap. 2. num. 95. Aloysi Ricc. in prax. aur. res. 209. num. 3.*

144 Hoc tamen limitatur nisi essent iurispatronatus laicalis, vel mixti: quia huiusmodi beneficia sub hac regula non comprehenduntur, sicut nec sub alijs reseruationibus generalibus, vt supra dixi à *num.* 25. Et licèt nonnulli voluerint patronatus mixtum, hoc est, partim laicale, partim ecclesiasticum, sub reseruatione huius regulæ cadere, quasi ius patronatus ecclesiasticum tanquam dignius, trahat ad se laicale minus dignum, nihilominus contraria receptior est opinio; cum in fauorabilibus potius sit attendenda qualitas laicalis, ne laicus propter clericum perdat suum priuilegium, & ideo tale iuspatronatus mixtum non cadit sub generalibus reseruationibus, & retigi hanc *Alleg. num.* 27. quod tamen intelligit *Gonzal. glos.* 18. *nu.* 15. quando patroni laici habent maiorem, vel saltem æqualem partem vocum in dicto iurepatronatu mixto: secùs tamen esset si pars vocum patronorum ecclesiasticorum esset maior, & potentior, ac præponderaret vocibus laicorum, cum semper à potentiori fiat denominatio, *l. quæritur, de statu hominum.* Sed an iuspatronatus ecclesiasticum certis dumtaxat personis debitũ, seu certo generi personarum, puta consanguineis fundatoris, aut filijs patrimonialibus, sub hac Regula cõprehendatur? negatiuè quoad Hispanos dumtaxat, seu Castellanos resolut *Nicol. Garcia par. 5. cap. 1. nu. 562.* vbi *num.* 563. in affirmatiuam sententiam etiam inclinat, cum ea sit per Rotam recepta in vna *Placentina portionis de anno* 1344. apud *Puteum decis.* 164. *lib.* 2. *& in vna Calagurritana benef. de Arcaya* 26. *Iun.* 1591. *coram Illustriss. Serapino decis.* 962.

145 Secundo infertur præbendas temporales, quæ nihil spiritualitatis habent, cuiusmodi sunt prædia, quæ cõferuntur pro soluendis salarijs, aduocati, procuratoris, musicorum & similium. de quibus *glos. in c. cum M. de constitut.* non comprehendi sub hac reseruatione.

146 Tertio infertur Vicariam temporalem, & non perpetuam, quæ non datur in titulum, quales etiam sunt ex quæ sunt ad nutum amouibiles, quæ dantur à Monachis, seu Regularibus mendicantibus, non venire, nec comprehendi sub reseruatione huius regulæ per ea quæ latè tradit *Gonzal. glos.* 5. §. 3. *num.* 59. *cum sequentibus, Gomes de capellaniis, num.* 94. *versic. ex quo infero, quod nec vicariam temporalem.*

147 Ratio est, quia vicaria huiusmodi temporalis, seu ad nutum amouibilis non est beneficium, nec titulus beneficialis, vt cum alijs resoluit *Nicol. Garcia p. 1. c. 2. nu.* 93. Secus vero in vicarijs perpetuis, quæ dantur in titulum, cum sint vera ecclesiastica, *c. postulastis, de rescriptis, c. ad hæc,* & ibi *Abb. de officio vicarij.*

148 Quarto infertur hospitalia non venire sub dispositione huius regulæ, cum regulariter appellatione beneficij non comprehendantur, etiamsi Ecclesias, vel Capellas habeant annexas, decimasque & alia iura spiritualia, *Clement. per litteras 2. de præbend.* cum laicis committantur *Clement. quia contingit, §. ut autem de religiosis domibus, Nicol. Garcia d. p. 1. c. 3. nu. 1. Gonzal. glos. 5. §. 4. nu. 16.* qui hoc limitant si Ecclesiæ, seu Ecclesiastico beneficio essent vnita, vel in titulum ex ordinatione fundatoris, vel per viam electionis etiam clericis secularibus essent danda.

149 Quinto infertur præstimonia, & præstimoniales portiones non venire sub dispositione huius regulæ: de his dico, quæ in sola temporalitate consistunt, aut quæ non dantur in titulum perpetuum, neque habent aliquod annexum obsequium spirituale, quia nunc nec sunt beneficia Ecclesiastica, nec in illis intrat reseruatio, quod secus esset si in titulum perpetuum data fuissent, & habuissent annexum aliquod obsequium spirituale, vide *Gonzal. glos.* 5. §. 2. *Nicol. Garcia d. p. 1. c. 2. à numero* 118. *Flamin. de resignation. libro secundo quæst. 1. numero* 123.

150 Sexto infertur pensionem reseruatam super beneficio non comprehendi sub hac regula reseruatoria, cum pensio non sit beneficium Ecclesiasticum, nec beneficij nomine intelligatur, sed temporale quid distinctum, & separatum ab ipso beneficio, *Gig. tract. de pension. quæst.* 28. *Mandos. ad reg.* 19. *Cancellar. quæst.* 11. *numero vndecimo, Flamin. libro* 1. *quæst.* 10. *numero* 69. *& libro secundo quæst.* 15. *numero vndecimo & libro* 11. *quæst.* 4. *numero* 31. *Gonzal. glos.* 5. §. 5. *Nicol. Garcia d. par.* 1. *cap.* 5. *à numero tertio. Azor. instit. Moral. p.* 2. *lib.* 9. *cap.* 5. *quæst.* 2. *& lib.* 8. *cap.* 5. *quæst.* 4. Quod tamen limita, nisi pensio constitueretur ad particulare alicuius commodum super fructibus alicuius Ecclesiæ, vt deinceps sit beneficium Ecclesiasticum, *Abb. per text.* ibi *in capit. conquerente, numero primo notab.* 1. *de cleric. non resident.* dicens notandum esse ex illo tex. quod super redditibus vnius Ecclesiæ potest constitui certum beneficium assignando certam pensionem ex redditibus Ecclesię in temporalitate beneficij nouiter creati, talis enim pẽsio esset Ecclesiasticum beneficiũ, *Gig. d. q.* 20. *versic. quarto limita, & quæst.* 67. *numer.* 1. *& qu.* 99. *n.* 22. *in fine* plures per *Nicol. Garc. d. c.* 5. *n.* 5.

151 An obtinens pensionem habeatur pro clerico, forique priuilegio gaudeat, quæstio est admodum controuersa apud Doctores, vt videre est per citatos *Alleg.* 12. *numero tertio.* Verior tamen opinio est affirmatiua: nam cum quæstio hæc nouissimè incidisset inter Reuerendissimum Episcopum Portugalen. D. Rodericum à Cunha, & inter Senatum Regium eiusdem ciuitatis, de mandato prædicti Reuerendissimi eius Agens in hac Curia Paulus de Barros de Besa nobilis Lusitanus, in sacra Congregat. Concilij dubium ita proposuit. An clericum in minoribus habens pensionem, & incedens in habitu, & tonsura, gaudeat priuilegio fori? cui sic responsum fuit. Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini interpretum censuit gaudere, *die* 10. *Aprilis* 1622. Reuerend. Cardinal. Vbaldinus, cuius declarationis proprium originale ego vidi, & legi.

152 Septimo infertur beneficia manualia nõ cadere sub reseruatione huius regulæ, siue sint secularia, siue regula-

gulariz, gloss. verbo reuocari ad finem, versic. & vbi hanc causam, in Clem. vnic. de supplenda negligen. prælatorum, Calder. cons. 16. incip. An in reseruationibus, de præbend.

153 Rationem assignans, quia Papa reseruando tibi collationem beneficiorum vrbium intelligere proprie de collatione, quæ fit perpetuo de beneficio, sequuntur plures, de quibus *Gonzal. d. glos. 5. §. 6. nu. 12.* & quamuis regula hæc exprimat beneficia regularia, quæ regulariter, & natura sua sunt manualia, vt per *Garsia d. p. 1. cap. 2. nu. 67.* tamen aliquando sunt perpetua idem *Garcia per. 1. cap. 1. num. 511. Flamin. de resigna. lib. 1. quæst. 3. num. 8. cum seqq.*

154 Octauo infertur regulam hanc reseruatoriam non habere locum in commenda, siue ea sit temporalis, & ad nutum amouibilis, donec Ecclesia prouisum sit de Rectore, vt in casu *cap. decimo, 15. de elect. lib. 6.* siue sit perpetua ad fauorem personæ, & vitam commendatarij, cum iure percipiendi fructus: quia licet ista sit perpetua ad vitam, tamen ad effectum reseruationis, beneficium proprie non dicitur, sed cessante commendatario per obitum. commendatarij, non dicitur beneficium per obitum illius vacare, sed vacat semper, vt prius, imò non sit attendendus mensis, in quo obierit commendatarius, *Mobedan. decis. 4. & 9. de prabend. Simonet. de reseruat. quæst. 59. num. 6.* latè *Gonzal. glos. 5. §. 8. à num. 34.*

155 Nono infertur beneficia de mensa non censeri reseruata sub dispositione huius regulæ: beneficium enim de mensa dicitur illud, quod est perpetuò incorporatum mensæ Episcopali, aut Capitulari, seu Abbatiali, ita quod nunquam vacat, nec in tali beneficio datur negligentia in prouisione, *glos. verbo de mensa, in Clement. 1. de supplenda negligentia Prælat.* vbi *Imol. nu. 42. & Cardin. num. 5.* ideoque cum non detur vacatio, sequitur quod non comprehendantur sub hac regula loquente de beneficijs vacaturis, vt fuit decisum in vna *Tarraconen. Parochialis 10. Decembris 1603. coram D. Litta*, refert *Gonzal. d. glos. 5. §. 6. in fine.*

156 Decimo infertur huiusmodi regulam locum nõ habere in coadiutoria, siue ea sit simplex, siue cum futura successione ob fauorem, & vtilitatem Ecclesiæ propter ægritudinem corporis, vel animi coadiuti, cum talem coadiutoriam obtinens non dicatur beneficiatus, sed beneficiati coadiutor, ideoque talis coadiutoria non vacat, aut vacare potest in aliquo ex mensibus huius regulæ, sed cessat, & extinguitur cessante vita, & impedimento coadiuti. nam interim dum ille vivit, coadiutor non habet ius in re, sed ad rem, *Navar. in c. si quando, de rescriptis, prælud. num. 10. & in tract. de orat. & horis canon. cap. 20. num. 18.*

157 Porro materiam coadiutoriæ concernentem vide apud *Gonzalez glos. 5. §. 9. Nicol. Garcia p. 4. c. 5.*

158 Vndecimo infertur beneficia vnita accessoriè non censeri reseruata sub dispositione huius regulæ, nam cum per vnionem perdant titulum, nec amplius possint beneficia nominari, sed quædam fine prædia, non intrat reseruatio huius regulæ loquês de beneficijs ecclesiasticis vacantibus, *Staphil. de litteris gratiæ, titu. de formis mandati de prouidendo, §. secunda forma, numer. 2. versicul. dico excludendo, Rebuff. in praxi, titul. de vnion. num. 31. Gonzalez glos. 5. §. 7. per totum*, & præcipuè *num. 25. & 38.* vbi *num. 39.* dicit quod si beneficium vnitum est alteri, in quo cadat reseruatio, tunc quidẽ veniet in reseruatione, non tanquam beneficium de per se, quod non est, sed vti prædium, & patrimonium alterius beneficij ex reg. *accessorium, de regulis iuris in 6.* Limita primo si beneficium vtile vnitum alteri quæ principaliter. & inca vtriusque beneficij salua permanent, licèt ad inuicem communicentur, nec enim cum beneficium sic vnitum non perdat nomẽ, nec titulum, nec effectum beneficij, nulla est ratio, cur hoc beneficium, quod remanet ex duobus beneficijs vnitis compositum, non comprehendatur sub reseruatione huius regulæ. Limita secundo, nisi vnio sit facta solum quoad erectionem, & gubernationem ambarum Ecclesiarum, non etiam vt bona illarum vtriusque communicentur, quia tunc habet locum reseruatio huius regulæ, *Gonzal. d. §. 7. a nu. 112.*

Cum cura, & sine cura.

159 Cum sub dispositione huius regulæ includantur beneficia cum cura videndum est obiter, quæ sint illa, & quæ concurrere debeant, vt sint beneficium curatum. Primo igitur requiritur, vt habeat potestatem ligandi, & soluendi in foro pœnitentiali, quæ non cadit, nisi in Sacerdotem, *cap. in nouo, distinct. 21. cap. omnis, de pœnitent. & remiss.* & non omnis Sacerdos hanc curam habere dicitur, sed is tantum, qui necessitate astringitur ecclesiastica ministrare Sacramenta, & fideles quibus administret, ad eum accedere coguntur *glos. verbo impediant, in Clement. dudum, de sepultur.* quam ibi sequuntur *Imol. num. 32. Abb. num. 24. & Anchar. num. 20.* ac alijs quos refert *Gonzal. glos. 6. num. 32.* Secundo requiritur, quod sit certa parochia, vel locus certis finibus, & limitibus constitutus, ac designatus, in quo populus alicui Ecclesiæ deputatus degit *cap. Ecclesias, in principio 14. quæst. 1. Concil. Trident. sess. 24. de reformat. ca. 13. ante finem* ibi, vbi Parochiales Ecclesiæ certos fines non habent, &c. *Gonzal. d. glos. 6. nu. 37.* Tertio requiritur, vt illius possessor exerceat curam nomine suo, & non alieno, *cap. extirpanda, §. qui vero, de prebendis, Rebuff. in praxi titulo de non promotis infra annum, numero 36. Milis in repertor. verbo Ecclesia parochialis quæ dicatur, Gonzal. dict. glos. 6. nu. 40.* Quarto requiritur, vt solus suo nomine regat, non cum duobus aliis, vel pluribus: quia vt vnum corpus duo capita habere non potest, nisi monstrum sit, ita nec Ecclesia duos, vel plures Curatos *cap. non minores, de prabẽdis, c. in apibus 7. q. 1. c. sicut vna 22. q. 2. Mascar. de probation. conclus. 468.* incip. *curam animarum, num. 5. cum duobus sequentibus*, quicquid aliud velit *Nicol. Garcia p. 1. c. 3. num. 128.*

160 Ex quibus omnibus primo infertur, quod etiamsi deficeret fons Baptismalis, non propterea desineret esse Ecclesia Parochialis, quia per actum baptizandi non infertur cura animarum, *Hosed. de incompatibil. benef. c. 13. nu. 8. Mascard. concl. 468. nu. 8. & 9. Flamin. de resign. lib. 2. q. 1. n. 109. Gonzal. glos. 6. à nu. 48.*

161 Secundo infertur idem dicendum quoad sepulturam, seu actum sepeliendi: nam ex iure sepeliendi non dicitur Ecclesia curata, *Mascard. vbi supra nu. 10. Flam. d. q. 1. nu. 108. Gonzal. d. glos. 6. a nu. 53. Steph. Gratian. discept. for. c. 248. a num. 42.*

162 Tertio infertur idem quoque dicendum, si Ecclesia non percipiat decimas, quia ex hoc non benè colligitur minimè esse parochialem, nec è contra *Mascar. vbi supra num. 6. Gonzal. d. glos. 6. num. 56.*

163 Quarto infertur potestatem fori contentiosi: veluti

quod quis habeat iuriſdictionẽ in ſpiritualibus in foro tantum exteriori, non facere ſtrictè & propriè beneficium curatum, *Gonzal. d. gloſſ. 6. nu. 59.* Sed melius poteſt dici beneficium curatum, quod habet curam iuriſdictionalẽ, etiam fori exterioris, vt in *cap. dudum 2. de elect. Nauarr. conſ. 4. num. 1. ſub titulo de ætate, & qualitate ordinand. & conſil. 15. num. 2. & 3. ſub tit. de prab. Maſcard. vbi ſupra num. 2. Azor. inſtitut. moral. p. 2. libr. 9. cap. 3. q. 14. verſic. curata Eccleſia, Nicol. Garcia de benef. p. 1. cap. 6 num. 7.*

164 Quinto infertur, quod quando Eccleſia Collegiata habet curam animarum, talis cura non pertinet ad ſingulos Canonicos illius, ſed ad totum Collegium vnicam perſonam Rectoris repræſentans, *Oldrad. conſilio 67. num. 1. in fine, Putean. deciſ. 210. libro 1. Gonzal. gloſſ. 6. num. 71.* In Hiſpania autem, & Italia tales ſunt plures Collegiatæ, & parochiales Eccleſiæ, quæ reguntur per omnes de Collegio hebdomadatim: in noſtra tamen inſigni Vimaranenſi apud duos medios Canonicos, quos Capellanos vocamus, extat parochianorum illius Collegiatæ cura, nam principaliter ea reſidet penes Reuerendiſſimum Priorem, qui eſt verè Rector illius Eccleſiæ, ſicut Epiſcopus ſui epiſcopatus.

165 Sexto infertur non dici beneficium curatum, quod non habet curam perpetuam, ſed tantum ad certum tempus, *Hoied. dicto cap. 13. numero 52. part. 1. Gonzal. gloſſ. 6. numero 93.*

165 Septimo infertur curatum beneficiũ non dici Prioratum, per Vicarium perpetuum deſeruiri ſolitũ, quia ſolus Vicarius perpetuus habet curam, nõ vero Prior, ità *Prob. ad Monachum in capit. ſuper eo 6. num. 17. de prabend. libro 6. Gonzal. gloſſ. 6. d. nume. 97.* Et quod in dubio beneficium non cenſeatur curatum, ſed ſimplex dixi *Alleg. 53. nu. 69.*

Secularia, & quorumuis Ordinum Regularia.

167 Secularia præſumuntur omnia beneficia, niſi Regularia probentur, *Rebuff. in praxi titul. quotuplex ſit beneficium num. 4. Hoied. de incompatibilit. benef. in præfat. nu. 6. Petr. Gregor. de beneficiaria cap. 10. n. 12. Maſcard. de probation. concluſ. 172. num. 1. Gonzal. gloſſ. 7. à princ. praxis Epiſcop. par. 2. verbo beneficium, §. 11. & 19. Nicol. Garcia p. 7. cap. 10. num. 1.* Porro non ſolum reſeruat hęc regula beneficia ſecularia, ſed etiam regularia quorumuis Ordinum, quia nimium in generali reſeruatione beneficiorum non cenſentur reſeruata beneficia regularia, niſi ſpecialiter exprimantur. *Gaſpar. de Peruſ. de reſeruat. quæſt. 4. num. 29. Flamin. de reſign. lib. 11. q. 3. num. 82.*

168 Dicuntur autẽ regularia beneficia, de quibus in fundatione dictum fuit, vt per Religioſos regerẽtur *Selua. de benefic. part. 1. quæſt. 4. numer. 24. Petr. Gregor. dict. cap. 10. numero 12. Hoied. dict. cap. 24. num. 92.* vel illa, quæ per quadraginta annos conſueta ſunt regi per viros Regulares, *text. in capit. cum beneficio, de prabend. in ſexto, Rota deciſ. 2. numero 2. de prabendis in nou.* In dubio autem ad hoc, vt beneficium dicatur ſeculare, vel regulare, attenditur vltimus ſtatus illius, hoc eſt, an vacauerit per obitum perſonæ regularis, vel ſecularis, *Gonzal. gloſſ. 7. num. 23.*

169 Nam in beneficialibus vltimus rei ſtatus inſpicitur, & maxime conſideratur, *Mart. Antonin. variarum re-*

ſolution. lib. 1. reſol. 55. num. 6. Gonzal. gloſſ. 5. §. 2. num. 14. & §. 3. num. 18. & gloſſ. 45. §. 2. nu. 14. Mart. Antonin. Cennenſ. in praxi Curiæ Archiepiſcop. Neapol. c. 100. verſic. quod ſi, Anton. Monach. Bonon. deciſ. 36. nu. 13. cum ſequent., etiam ſi ſint beneficia iuriſpatronatus, vt ex *Franet. & Roland.* dicit *Mar. Anton. d. lib. 1. reſolut. 80. num. 7.* & quamuis appareret de variatione *Vincẽt. de Franch. deciſio. 85. num. 2. p. 1.* niſi conſtaret de contrario ſtatu legitimo præcedente, Rota Romana apud *Farinac. deciſ. 188. nn. 1. 10. 1. p. 1.*

170 Et cum indecorum ſit, & rationi non congruat, homines diſparis profeſſionis, vel habitus Eccleſijs præficere; aut in eadem Eccleſia ſociari *Clementin. 1. de elect.* ſecularia beneficia ſecularibus, regularia regularibus conferri debent, *ex cum de beneficio, de prabendis in 6. Clement. 1. §. ſane, de ſtatu monachorum, Concil. Trident. ſeſſ. 14. de reform. c. 10.* quorum iurium materia vide *Rebuff. reſponſor. 103. & de nominat. q. 15. nu. 15. Flamin. de reſignat. lib. 4. q. 5. nu. 2. Nauar. conſil. 3. & 9. de prabendis, praxis Epiſcop. p. 2. verbo beneficia, §. 5. Frat. Emmen. quæſt. Regular. tom. 1. q. 34. artic. 3. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 4. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſt. p. 2. cap. 3. num. 19. Iulian. Vinian. in praxi iurиſpatron. p. 2. lib. 6. cap. 2. & Aloyſ. Ricci. in praxi aur. reſolu. 332. par. 4. collect. 163. Gonzal. gloſſ. 8. per totam, Nicol. Garcia p. 7. c. 10. per totum.*

171 Beneficia regularia non poſſe conferri nouitijs, ſed expreſsè profeſſis reſoluit *Nicol. Garcia dict. capit. 10. num. 4.*

172 Defectu tamen Regularium ſecularibus conferri poſſe tenent *Gonzal. d. gloſſ. 8. n. 43. Garcia d. c. 10. nu. 16.*

173 Equites Capellani Sacræ Religionis Sancti Stephani Papæ & Martyris, etſi habeant proprias Eccleſias dictæ Religioni ſubiectas, præſentantur ad alias Eccleſias ſeculares ex *lib. ſtatutorum, & conſtitutionum dictæ Religionis, folio 26.* prout refert *Vinian. dict. cap. 2. num. 5.* Sic etiam deciſum fuiſſe 10. *Nouembris* 1609. refert *Nicol. Garcia in addit. ad 1. par. ſui tract. de benefic. cap. 4. num. 24.*

174 Milites Regulares Militiæ Sancti Iacobi de Spatha, alioſque huiuſmodi non emittentes omnia tria vota ſubſtantialia, videlicet paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ, non eſſe incapaces beneficiorum ſecularium, ſeu ſimplicium, ſiue curatorum, neque etiam penſionum.

175 Notandum denique eſt, quod etiamſi hæc regula comprehendat regularia beneficia quorumuis Ordinum, non tamen venient, aut comprehenduntur Prioratus Religionis Sancti Auguſtini, & Sancti Dominici, & alij ſimiles, quia perpetui non ſunt, prout requiritur vt dicantur beneficia eccleſiaſtica, nec etiam dicti Fratres Mendicantes poſſunt habere beneficia Eccleſiaſtica, vt tradit *Alphonſus gloſſ. antiquus hic verſic. ex quo ſequitur.* An autem comprehendat beneficia regularia Ordinum Militarium? *Vide Gonzal. gloſſ. 8. n. 52. cum ſequentibus.* Et quod comprehendat beneficia religionis Sancti Ioan. Hieroſol. fuit deciſum in Rota apud *Farin. part. 2. tomo 2. deciſ. 569.*

Qualitercunque qualificata.

176 Ad explicationem horum verborum multa erudite cumulat *Gonzal. gloſſ. 9. per totam*, vbi in principio refert illa addita fuiſſe, vt remoueretur omnis ſcrupulus,

an

an ſub generali reſeruatione beneficiorum venirẽt beneficia qualificata: nam in generali beneficiorum reſeruatione qualificata beneficia ſæpè non includuntur *tex. in c. licet canon.* 14. iuncto *c. ſtatutum, de electio. in 6.* Deindè vt poſtquam iam expreſſerat Regula nonnullas qualitates in ſpecie, videlicet omnia beneficia, cum cura, & ſine cura: item ſecularia, & regularia, demum vniuerſali locutione comprehenderentur omnia genera, omneſque qualitates beneficiorum, & ſic includuntur omnia beneficia, cuiuſcunque generis, & qualitatis fuerint, & vbicunque ſita fuerint, vt in verbo, vbicunque exiſtẽtia: nimirum ſiue fuerint in Eccleſijs Patriarchalibus, Metropolitanis, ſeu Cathedralibus, & Collegiatis, ſiue fuerint beneficia diuerſarum prouinciarum vnita, ſiue etiam fuerint beneficia patrimonialia, quæ nimirum conferri debent natis vel oriundis illius patriæ, vel ciuitatis, in qua conſiſtunt, vel certo generi perſonarum, hoc eſt ipſis filijs naturalibus, & patrimonialibus, *Putean. deciſ. 164. num. 1. & 2. lib. 1. Flamin. de reſignat. lib. 2. q. 2. nu. 16.* niſi tamen de indulto, ſeu priuilegio conceſſo ſuper beneficiorum patrimonialium prouiſione adſint tales clauſulæ, quæ vincãt, & ſuperent reſeruationem huius regulæ, vt in illo Clemẽtis Octaui ſuper beneficijs patrimonialibus diœc. Calaguritanæ, de quo *Gonzal. gloſſ. 9. §. 1. a nu. 72.*

177 Cum dictio illa, qualitercunque ſit vniuerſalis, & generaliſſima, & comprehẽdat, etiam in materia odioſa maiora expreſſis *cap. ſolita, verſic. quodcunque ligauerit,* vbi *Abbas not. vlt. de maiorit. & obedient. Seraphin. Rota Romana deciſ. 317. nu. 3.* & omnia, quæ excogitari poſſunt, *l. etiam, ff. ſoluto matrim. ego ipſe in meis remiſ. de dictionib. & clauſulis d. 352. nu. 1.* ſub hac Regula dicẽdum eſt neceſſario comprehendi omnes dignitates, etiam maiores poſt Pontificalem, & principales in Collegiatis, ſi iam reſeruatę non fuiſſent, ac minoris cuiuſcunque qualitatis, *Gonzal. gloſſ. 9. à nu. 31.*

178 Qui tamen in §. 2. latiſſime probat non comprehẽdi ſub reſeruatione huius Regulæ Canonicatus Doctorales, & Magiſtrales, qui præſertim in Hiſpania ſunt conferendi per concurſum vni Doctori, ſeu Licentiato in iure, vel in Theologia, & in §. 3. tenet beneficia conſiſtentia in Eccleſia non numerata, vbi ſcilicet non adeſt certus numerus Canonicorum, ſeu aliorum beneficiatorum, ſed ſecundum fructuum ſupercreſcentiam, vel decreſcentiam, beneficia creſcunt, ſeu decreſcunt, non includi ſub hac regula reſeruatoria: ex eo, quia nunquam vacant, ſed confeſtim quod titularis decedit, ſupprimuntur, expirant, & ceſſant, ac eſſe definunt, *cap. dilecto 25. verſ. præterea, de prabendis,* & citat in hanc ſententiam, *Gaſp. Peruſin. in tract. de reſernat. benefic. cap. 2. ſub num. 8. verſ. fructus excreſcẽtes, Simon. quæſt. 91. num. 1. Rot. deciſ. 771. lib. 3. p. 3. diuerſ. & in vna Calaguritana beneficij de Geuzeros 13. Octobr. 1587. coram Illuſtriſſ. Pamphilio.*

180 Sed quid ſi in vna Eccleſia vnum tãtum beneficium conſiſtat, vel alicui competat collatio vnius tãtum beneficij, hoc vnicum & monoculare beneficium an cõprehendatur in reſeruatione huius Regulæ? Cui dubio reſpondet *Gonzal. dict. gloſſ. 9. §. 4.* illud ſub hac regula comprehendi, quia generaliter, & pleniſſimè loquitur de omnibus beneficijs qualitercunque qualificatis, nã aliàs ſequeretur, quod ferè omnia beneficia curata, quæ vt plurimum ſunt ſola, & monocularia in Parochialibus non venirent ſub reſeruatione, contra verba regulæ exprimentia beneficia cum cura, & ſic ait quod tentari poſſet, quod quãdo ſine veri præiudicio dignitates maiores poſt Pontificalem in Cathedralibus, & principales in Collegiatis ſi eſſent monoculares non comprehenderentur ſub reſeruatione Regulę 3. tamẽ caderent ſub reſeruatione huius Regulæ.

181 Deindè idem *Gonzal. d. gloſſ. 9. §. 5.* mouet quæſtionem an regula hæc capiat beneficia creata, & fundata poſt illius promulgationem? & pluribus adductis pro parte negatiua, tandem à nu. 45. affirmatiuam ſequitur ſententiam. nempè quod ſub hac Regula cadant beneficia poſtmodum creata, ſiue dotata, quia Regula hæc cum ſit lex generalis ſemper reſeruat, & ſemper loquitur, *l. Arriani, ff. de hæret.* tum quia quando reſeruatio eſt generalis, & fauorabilis, non autem ſpecialis, nec pro certa perſona, vt in hoc caſu, reſeruatio capit beneficia poſtea erecta, *Gaſp. Calderin. c. 2. nu. 8. Petr. Gregor. rei benefic. c. 17. nu. 1. Falcon. q. 3. princ. n. 8.* tum quia amplißima verba huius Regulæ remouent omnẽ difficultatẽ, Et addit idem *Gonzal. d. §. 5. nu. 49. & 50.* talia beneficia venire ſub reſeruatione huius Regulæ etiam in prima vacatione per nouam creationem, & erectionem, cuius contrarium reſoluit *Nicol. Garcia p. 5. c. 1. nu. 520.* tenens hanc Regulam non procedere in ipſa prima vacatione per creationem, & erectionem, ſed in vacationibus ſuccedentibus poſt primam prouiſionẽ.

Et vbicunque exiſtentia.

182 Per hæc verba ampliatur reſeruatio huius Regulæ non ſolum ad omnia beneficia qualitercunque qualificata, ſed etiam vbicunque exiſtentia, id eſt, ſiue in Eccleſijs Patriarchalibus, Metropolitanis, ſeu Cathedralibus, ſiue aliàs, quæ tamen verba maioris declarationis gratia, & omnis dubitationis tollendæ cauſa ſunt adiecta, nam etiam ſine eis illa comprehenderentur in reſeruatione generali, & per viam legis, licèt ſecus in reſeruationibus ſpecialibus pro certis perſonis, *Gonzal. gloſſ. 10. a princip.* vbi *num. 29.* quod ſupradicta verba non extenduntur ad beneficia exiſtentia in Eccleſijs non numeratis.

In ſingulis Ianuarij, Februarij, Aprilis, Maij, Iulij, Auguſti, Nouembris menſibus.

183 Menſium horum quilibet terminatur in media nocte vltimi diei, & ex illa media nocte in poſterum incipit menſis ordinarius, & durat vſque ad dimidiam noctem vltimi diei illius menſis, *l. more Romano, ff. de ferijs, c. conſuluit 24. de officio deleg. Tiraq. de retract. lign. §. 1. gloſ. 11. num. 7. Francolin. in tract. de tempore Horarũ canonicarum, cap. 87. cum ſequenti Polyd. Ripa de nocturno tempore, c. 3. a nu. 17. & cap. 158. Gonzal. gloſ. 11. nu. 10. numero 11.* aduertit quod quando Epiſcopus confert aliquod beneficium vacans ad finem ſui mẽſis, vel in principio illius, in illa vltima nocte, quæ dat finem menſi ordinario, & principium menſi Apoſtolico, vel è conuerſo, conſulte faciet ſi ante collationem faciat examinari teſtes de hora, & pũcto obitus vltimi poſſeſſoris, & in ipſo collationis inſtrumento annotauerit, vt ſic euitetur controuerſia, quantum poſſibile ſit ſuper tempore vacationis, an contigerit in menſe Ordinario, vel potius in Apoſtolico.

184 Media nox erit, vbi cœpit ſonare hora duodecima mediæ noctis, etiam antequam deſinat ſonare horologium, ſeu ante finitos pulſus illius horæ, quia cum primus pulſus horæ ſonat, iam eſt hora expleta, *Nicol. Garcia dict.cap.1.num.524.* faciunt quæ *Sanch. de matrimon.lib.2.diſp.41.nu.40.*

185 Stantibus pluribus horologijs, videtur hãc mediam noctem eſſe regulandam ſecundum horologium parochiæ, ſeu viciniæ, in qua defunctus obijt, aut illud per quod communiter reguntur, ceſſante tamen fraude, aut notabili de ordinatione horologij, idem *Nicol. Gracia d.c.1.nu.525.*

186 In illa vero ſi diuerſa ſint horologia amplectenda eſt doctrina *Bobadil. in ſua politica libro quinto, cap.2.n.25.* dicentis maximum faciendum eſſe diſcrimen, an res de qua agitur fauore digna ſit, an odio: nam in his, quæ fauoris ſunt, ſtãdum erit, inquit, horologio, quod propitium fuerit cauſæ fauore dignæ: in cauſa vero odioſa contrarium ſequendum, & *Parlad.lib.3.q.9.nu.10.* hoc quando duo tantum extant horologia veriſimilem arbitratur, at ſi multa extent in oppido horologia, idem quod de teſtibus pronunciãdum eſſe putat, vt ſequamur fidem illorum quæ numero vincunt, & certiora eſſe ſolent, quam alia.

187 In his vero locis, vbi non eſt horologium, vel ſi ſit, quando probatur non eſſe bene ordinatum, ſeu quod audiri non potuit, aut de facto non fuit auditum, accipienda erit media nox iuxta curſum noctis, arbitriũque ac iudicium hominum, & etiam à communiter accidentibus, & veriſimilibus, vt ex galli cantu, tradunt *Ioſeph. Ludou. Perniſina deciſ.116.numer.7. Polydor. Ripa diſſ.tract.cap.160.num.5.& 6.& cap.161.numero 3. & in Rota Romana in vna Auerſana Parochialis, 12.Martij 1562.coram Oradino* dicit deciſum *Gonzal.gloſ.11.numero 16.* vbi dictum fuit ex eo, quia probatum fuit per teſtes, quod tempore obitus galli cantabant, vacationem euenſſe poſt mediam noctem, & *numeris ſequentib.* aliqua adducit de galli cantu, & tẽpore, quo galli cantare ſolent, & tande concludit, quod ad probandum eſſe iam noctem verſus diem inclinatã, diemque ſequentem iam cœptum, ſit leuis ponderis præſumptio, quæ in ſolo gallicinio fundatur, cum diu, noctuque galli cantare non prætermittant, quamuis verſus auroram cantare frequentius ſoleant, & quantum deferatur huic gallicinio arbitrio iudicantis, penſatis circunſtantijs, & teſtium rationibus, alijſque veroſimilitudinibus relinqui putat *ad l.3.verſicul. tamen magis ſcire potes, ff.de teſtib.& c.in præſentia, de renunc.* Dicit tamen *Nicol.Garcia dict.cap.1.num.526. in fine*, præſumptionem ex galli cantu maximè accipiendam eſſe ad ſuſtinendam prouiſionem Ordinarij, ex quo pro ordinario faciat ius commune, vt in verſi. ſequenti oſtendetur.

188 Si autem vacet beneficium circa mediam noctem vltimi diei menſis, itaut minimè conſtare poſſit an fuerit finitus vnus menſis, & cœptus alius, dicit *Gonzal.gloſ.11.à numero 26.* quod tali caſu actor ſuccumbet, ſiue fuerit prouiſus Apoſtol. ſiue Ordinarius, & poſſeſſor eſt abſoluendus ex *Puteo deciſ.207. & 266. libro tertio*, nam cum ſint partium iura obſcura contra petitorem iudicandum eſt §. *retinendæ, verſ.commodũ, inſtitut. de interdictis, capit.2.de probation. capit. cum ſint partium. de regulis iuris in 6.* & actore non probante reus abſoluitur *l. qui accuſare, Cod. de edendo*, cum ſimilibus citatis in *libello de principijs vtriuſque iuris, litera A. numero 30.* Neutro tamen poſſidente, obtinebit prouiſus ab Ordinario, ſuppoſito quod eius prouiſio ſit anterior prouiſione Papæ: quia Ordinarius, & prouiſus ab eo fundat intentionem ſuam de iure communi, & onus probandi reſeruationem ratione menſis ſpectat ad prouiſum Apoſtol. ſe fundantem in vacatione in menſe Apoſtol. cum hoc ſit ſuæ intentionis fundamentum: hæc *Gonzalez dicto loco à numero 34.* Quę reſolutio in vltimo puncto non recipitur à *Nicolao Garcia d.cap.1.num.530.cum ſeqq.* ex eo quia, vbi conſtare non poteſt, in quo menſe beneficium vacauerit, quamuis prouiſus à Papa beneficium tanquam vacans in mẽſe Apoſtolico poſſideat, ſemper præſumitur pro Ordinario, & ius commune pro eo facit, vt dictum eſt, itaut ab eo prouiſus, habens hanc iuris præſumptionẽ pro ſe, ſuam intentionem fundatam habeat, & transferat onus probandi in aduerſarium, etiam exiſtẽtem in poſſeſſione, *Maſcard.de probat.q.17.à nu.6.& concluſ. 1227. Pacian.eodem tract.lib.1.c.12.* Et eidem *Garcia d.c.1.nu.532.* contra *Gonzal.gloſ.11.nu.34.40.& 43.* tenet reſolutionem à ſe propoſitam procedere non ſolum quando prouiſio ordinarij eſt anterior, ſed etiam quando eſt poſterior prouiſione Apoſt.

189 Quærit ad hoc propoſitum *Gonzal. gloſ.11.à nu.48.* quid erit ſi aliquod beneficium vacat in menſe Ordinario, & Ordinarius non confert illud in ipſo mẽſe, ſed ingreſſo iam menſe Apoſtolico, an ex eo, quod vacatio durauit, ac introuit in menſem reſeruatum, ſit dictum beneficium reſeruatum, necne? in qua negatiuam amplectitur partem, quia Regula hæc duntaxat reſeruat beneficia vacatura in menſibus Apoſtolicis, & dictum beneficium non vacauit in menſe Apoſt. ſed Ordinario: tum quia aliud eſt beneficium eſſe vacans, & aliud eſſe vacaturum: tum quia, ſicut, quando beneficium vacat in menſe Apoſtolico, ſemper remanet reſeruatũ, etiamſi ceſſet cauſa reſeruationis, *Rot. deciſ.12. & 13. de prabend.in nouis, Gom.in reg.de infirmis reſignant. qu.32.poſt princ.nu.3.* ſic etiam pari ratione cum beneficium vacauerit in mẽſe ordinario, & fuerit ſubiectum Ordinarij diſpoſitioni, nunquam amplius incidit in reſeruationem, cum correlatiuorum eadem ſit ratio, *l. fin. ff.de acceptil. l.fin.C.de indict. vidui. toll.* cum citatis in *libello de principijs vtriuſque iuris, litt.C.nu.76.*

Vſque ad ſuæ voluntatis beneplacitum.

190 Atque ita Regula hæc perpetua non eſt, ſed expirat, & extinguitur morte Papæ illius conditoris, vt ſupra dixi hac *Alleg.num.50.* Nam reſeruatio facta diſpoſitioni Papæ expirat morte illius, quia cum iam non ſit in rerum natura, non poteſt habere beneplacitum, nec diſpoſitionem text. in *cap.vlt.§.fin.ne Sede vacante, lib.6. Menoch.de arbitr.caſu 498.nu.3.& lib.4. de præſumpt. quæſt.40.*

191 Vnde gratia ad beneplacitum Papæ, vel Regis, morte Pontificis, vel Regis expirat, vt probat *text. in cap. ſi gratioſe, de reſcriptis, libr.6. Henriqu. in ſumm. lib.7. cap.21. num.5. Valaſch. de iure emphyt. quæſtio.34. numero 7. Guttier. practic. lib.3. quæſtio.11. numero 19. Gonzal.§.1. præam. numer.9. cum ſequentibus, Bernard. Graua. ad practicam Cameræ imper. lib.2. concluſio.60. conſid.3. numero 2.* Si vero ſic eſſet reſeruatio diſpoſitioni Sedis Apoſtolicæ, tunc non extingueretur per mortem Papæ, quia Sedes Apoſtolica nunquam dicitur, d.

cap. ſi gratioſe, Menoch. dicto libro quarto, quæſtione 121. num. tertio, & latiſſime pro declaratione prædictorum verborum agit *Gonzal. gloſ. 2.* vbi multa circa ea de more ſuo cumulat.

192 Vnde cum reſeruatio huius Regulæ perſonalis ſit, & cum conditore expiret Sede Apoſtolica vacante omnes menſes ſunt Ordinarij, & tunc Epiſcopi poſſunt prouidere de beneficijs vacantibus in quolibet menſe *Anaſtaſ. Germon. de indultis Card. §. quod tamen, num. 99 & 100. praxis Epiſc. p. 2. verbo beneficium, §. 2. Flores de Mena vari. lib. 1. q. 4. nu. 51. Gonzal. §. 5. proem. à num. 46* qui *num. 52.* ait, quod non ſolum erunt omnes menſes ordinarij ante aſſumptionem noui Papæ, ſed etiam antequam faciat regulas Cancellariæ.

Extra Romanam Curiam.

193 Nam beneficia in curia conſiſtentia, ibidemque vacantia, non cadunt ſub hac reſeruatione, cum iure communi illorum collatio ſpectet ad Papam, vti Epiſcopum Romanum in quocunque menſe vacent, *Com. ad reg. de annali, q. 3. nu. 18.* & tetigit ſupra hac *Allegat. nu. 133.* Nec etiam beneficia vacantia in Romana Curia, de quibus ſupra *à num. 19.* non includuntur in reſeruatione huius Regulæ, cum per eam ſolum reſeruẽtur beneficia extra Romanam Curiam vacantia, nec beneficia illa in Romana Curia vacantia egent reſeruatione huius Regulæ, quia ſemper & quocumque menſe vacent, ſunt reſeruata principaliori, & potentiori, fortiorique reſeruatione in corpore iuris clauſa *in cap. 2. de prabend. in 6.*

Aliàs quam per reſignationem.

194 Per hæc verba excipiuntur vacationes per reſignationem, & ſic beneficia, quæ vacauerint in quocumq; menſe anni ex cauſa reſignationis in manibus Ordinarij factæ, non erunt reſeruata, nec incluſa in reſeruatione huius regulæ, *Gonzalez. gl. 14. à princ. Nicolaus Garcia d. c. 1. à nu. 542.* & vide quæ infra dico in *Alleg.* cuius titulus eſt, *Epiſcopus quorum beneficiorum reſignationes recipere poſſit?*

Quocunque modo vacatura.

195 Sub reſeruatione huius regulæ includuntur omnes modi vacationis, excepta vacatione in Curia, & per reſignationem, qui etiam non appoſitis his verbis comprehenderentur, *Æn. Falcon. de reſeruat. quæſt. 1. in princ. ſub nu. 2. verſic. vacatura, Gonzal. gloſ. 15. à princip. Nicol. Garcia dict. p. 5. cap. 1. nu. 547.* Procedit Regula hæc non ſolum in vacatione de iure & de facto, ſed etiam in vacatione de iure tantum, aut de facto tantum, *Gonzal. gloſ. 15. §. 1.*

196 Non habet tamen locum quoties beneficium vacat per habentem tantum ius ad rem. *Gonzal. glo. 15. §. 2. Nicol. Garcia d. c. 1. nu. 547.*

197 Veluti per mortem electi, vel præſentati ad aliquod beneficium, ex qua electione, vel præſentatione fuit quæſitum ius ad rem, *Falcon. de reſeruat. quæſt. quarta, princip. effectu 47. numer. 5. & 6. Flamin. de reſignat. lib. 7 quæſt. 1. à numero 78. & libro ſecundo quæſt. 23.* & ideo cum per eam non acquiratur ius perfectum, non dicitur plenum beneficium, nec extincta prima vacatio, ſed adhuc vacat beneficium non vacat per obitum electi, vel præſentati, *gloſ. verbo collatio, in cap. penultim. de prabendis, lib. 6.*

198 Si vero vacet per obitum habentis ius in re ad beneficium (quale acquiritur per collationem acceptatam, etiam ante adeptam poſſeſſionem, *caput. ſi tibi abſenti, de prabendis, libro ſexto. Sonar. libro tertio vari. cap. 16. numero 3. & 5. Flamin. de reſignation. libro ſecundo, quæſt. 15. numero ſecundo, lib. 10. quæſt. 6. numer. ſecundo, & 55. & quæſt. 8. numero 5. Molin. de iuſtitia tractat. 2. diſput. 2. verſ. dixi ſuperius, & diſput. 3. in fine, Aloyſ. Riccio in collect. deciſ. par. 5. collect. 1658. Gonzal. gloſ. 15. §. 2. num. 31.* vbi *numero 32.* ampliat procedere, quamuis litteræ non ſint expeditæ, cum per ſolam ſupplicationem ſignatam à Papa ſit gratia perfecta, dummodo ſit regiſtrata, & parti tradita, nam antea non dicitur aliquod ius conſiderabile, quæſitum, & de facili poteſt talis ſupplicatio ſignata lacerari, *Rot. deciſ. 791. numero quinto, par. prima, diuerſ. Flamin. de reſignat. lib. 8. queſt. 8. numero 186.*) ceſſat reſeruatio, itaut ſi talis decedat extra Curiam in menſe ordinario, dicatur per illum beneficium vacare, vt poſſit Ordinarius de illo diſponere, *Flamin. dict. quæſt. 8. numero 21. Pute. deciſ. 148. libro ſecundo. Gonzal. gloſ. 15. §. 2. numero trigeſimo quarto.* Eſt ergo neceſſaria acceptatio collationis factæ abſenti, cum ante illam, acquirat tantum in beneficio ius ad rem, *Gonzal. gloſſ. 26. numero decimo quarto*, & non dicatur beneficium vacare per eum, cui facta fuit in abſentia collatio ante acceptationem, *Gonzal. gloſſ. 15. §. 2. num. 6.*

Quoniam autem vacationes de iure permultę ſunt, & ſparſim per Canonum, & Doctorum volumina leguntur compendio illas perſtringam, lectorem remittens ad *Gonzal. gloſſ. 15.* & *Nicol. Garciam part. 11. cap. 2. cum ſequentibus*, qui duo inſignes viri de materia beneficiali clarum lumen nobis prębuerunt, eamque doctiſſime & plenitſime tractarunt, itaut nihil amplius deſiderari poſſit.

199 Primus igitur vacationis modus eſt per obitum, & mortem naturalem, *cap. ſuſceptum, de reſcriptis in ſexto, Petr. Greg. rei beneficiariæ cap. 32. à numer. primo, Paum. de officio, & poteſtate Capituli Sede vacante, prælud. 7. numero quarto*, vbi dicit, quod ita vacat per mortem beneficium, quod ſi miraculoſe reſurgeret non recuperaret illud, *Gonzal. gloſſ. decimaquinta à numero tertio. Nicol. Garcia part. vndecima, capit. ſecundo, numero primo cum ſequentibus*, qui hoc limitant vbi beneficium ſuppreſſum eſſet ab habente poteſtatem, vel quando eſt vnitum, vel de menſa, vel Eccleſia non eſt numerata.

200 Secundo vacat beneficium per renunciationem, ſeu reſignationem, vt *toto titulo de renunciat.* per quam amittitur omne ius in beneficio competens, proprietas, titulus & poſſeſſio, *Flamin. de reſignat. lib. primo quæſtione 5. à numero decimo quinto. Gonzal. gloſ. 15. nu. 8. Nicol. Garcia par. 11. cap. 3. à numero primo* vbi *num. 3.* id verum dicit, etiamſi ex cauſa permutationis facta ſit renunciatio.

201 Tertio vacat beneficium ipſo iure per aſſecutionem alterius beneficij incompatibilis, *cap. multa, de prębendis, capit. quia nonnulli, de clericis non reſident. Extrauag. execrabilis, §. qui vero, de prębendis. Concil. Trident. ſeſſ. 7 cap. 4. Gonzalez gloſ. 15. à num. 9. Nicolaus Garcia part.*

vnde-

vndecima, *capit.* 5. *à principio*. In quo notent iuniores, quod licet *dict. cap. multa*, (quo ſtatuitur primum beneficium curatum ipſo iure vacare per aſſecutionem ſecundi, & ſi vtrumque retinere contendat, priuari etiam ſecundo per ſententiam, non autem ipſo iure, tametſi per *d. Extrauag. execrabilis*, §. *quia vero*, etiam ſecundo ipſo iure priuetur) loquatur de beneficijs curatis, & dignitatibus, tamen per *Concil. Trid. ſeſſ.* 24. *cap.* 17. extenditur dicta incompatibilitas (ſi tamen vltra ſex menſes retinuerint) ad duos Canonicatus, vel vnum cum Parochiali, vel portiones in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſijs, vt cenſuit Sacra Congreg. Quædam enim eſt incompatibilitas illorum beneficiorum, quæ ſimul teneri non poſſunt, & quorum primum vacat ipſo iure per aſſecutionem ſecundi, qualia ſunt illa, de quibus in *dict. capit. de multa*, *& in dict. Extrauag. Execrabilis*, *& in cap. litteras*, *de conceſſione prebendæ*, *& in Clem. fin. de prabend.* Alia incompatibilitas eſt quoad retentionem tantum, ſcilicet beneficiorum, quæ ſimul licite retineri non poſſunt, licet non vacet primum ipſo iure per aſſecutionem ſecundi, vt in Parochiali cum Canonicatu, & duobus ſimplicibus reſidentiam requirentibus, *Rebuff. in praxi titul. de diſpenſat. ratione ætatis, verbo incompatibilia, Nicolaus Garcia dict. par.* 11. *c.* 5 *numero* 67. Quoad incompatibilitatem primi generis vacatio inducitur ipſo iure per aſſecutionem pacificam ſecundi incompatibilis, non ſolum de facto, ſed etiam de iure, id eſt, non litigioſa, ſed abſque controuerſia iuris, & facti, *Maſcard. concluſ.* 183. *numero* 40. *Anton. Fab. libro primo definit. forenſ. titul.* 2. *definit.* 31. *Mandoſ. ad regul. de triennali quæſtion.* 53. *& in reg.* 34. *quæſt.* 26. Item pacifica poſſeſſio ſecundi intelligenda eſt non de poſſeſſione ſterili, ſed fructuum, vel maioris partis eorum, vt tradunt *Doctor.* per text. ibi *in capit. ſi tibi conceſſo, de prebend. in ſexto*, *Leſſi. de iuſtit. libro ſecundo, capit.* 34. *dub.* 27. *numero* 141. *Nicolaus Garcia dicta parte vndecima, cap.* 6. *numero* 123. cum omnis poſſeſſionis effectus conſiſtat in perceptione fructuum, *l. bonæ fidei* 48. *ff. de acquirend. poſſeſſ.* & fuit dictum in *Rota* coram *D. Burato anno* 1615. *die decimo tertio Maij* beneficium primum non cenſeri vacare per aſſecutionem ſecundi, niſi dicti ſecundi beneficij poſſeſſio pacifice habita fuerit per duos menſes. Quoad beneficia ſimplicia quando incompatibilia ſint, & non poſſint retineri dicam infra ſuo in loco.

202 Quarto per contractum matrimonij per verba de præſenti vacat beneficium, etiam non ſequuta copula, *capit.* 1. *& 3. de clericis coniugatis, capit. primo eodem tit. libro ſexto, Clar.* §. *fin. quæſtion.* 73. *numero quinto*, *verſic. clericus beneficiatus, Bonacoſ. commun. crimin. par.* 1. *verbo clericus. fol.* 27. *verſo, Petr. Gregor. rei beneficiariæ cap. vigeſimo quinto, numero quarto. Maſcard. de prob. concl.* 1182. *Perez lib.* 1. *verſic. item quia*, *tit. primo*, *libro quinto Ordinam. Matienſ. in rubr. titulo primo, gloſ.* 1. *numer.* 158. *& leg.* 7. *gloſ.* 2. *numero ſecundo, tit.* 8. *lib.* 5. *nouæ recopilat. Flamin. de reſignat. lib.* 1. *quæſtion.* 1. *numer.* 12. *Ceuall. commun. contra commun. quæſtion.* 147. *Sayr. de cenſur. libro ſexto capit. quinto, numero* 10. *& ſequent. Azori. inſtitut. moral. parte ſecunda, libro ſeptimo, capit.* 16. *quæſt.* 4. *cum ſequentibus, Sanch. de matrimon. libro ſeptimo diſput.* 42. *à num.* 4. *Gonzal. gloſſ.* 15. *num.* 43. *Nicol. Garcia part.* 11. *cap.* 8. *à principio, Cald. Pereira de poteſtate eligendi, capit.* 5. *numero* 14. *Farin. fragment. criminal. part.* 1. *littera C. verbo clericus, à num.* 325. *Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ.* 240. *num.* 3. *in prima edit. aliàs reſolut.* 312. *in ſecunda edit. Leſſ. de iuſtit. lib.* 2. *capit.* 34. *dub.* 27. *Valer. Reginald. in praxi for. pœnitent. libr.* 30. *tractat.* 3. *numero* 312. *& ſequent. Gutier. de matrimon. capit.* 97. *num.* 1.

203 Et ita vacat beneficium per matrimonium, vt eo iam contracto reſignari non poſſit in fauorem tertij, *Flam. lib.* 3. *q.* 1. *nu.* 28. *Ceuall. d. q.* 147. *num.* 6. *Gutier. d. cap.* 97. *num.* 7.

204 Amplia primo procedere etiamſi vxor non conſummato matrim. religionem ingrederetur, *Couar. de ſponſal. parte ſecunda capit.* 6. §. 7. *numero ſexto. Sayr. dict. cap.* 5. *nume.* 14. *Sanch. dict. diſput.* 42. *numero* 6. *Farin. dicta littera C. numero* 329. *Nicol. Garcia dict. cap.* 8. *numer. tertio.*

205 Amplia ſecundo, vt per matrimonium amittat clericus, etiam acceſſus, regreſſus, ac alia iura ad beneficium competentia, *Clar. dict. quæſt.* 73. *numero quinto*, *Flamin. dict. quæſt.* 1. *numero* 14. *Ceuall. dicta quæſt.* 147. *numero ſecundo, Farin. dicta littera C. numer.* 330. *Nicol. Garcia dicto capit.* 8. *num. ſecundo, Gutier. dict. caput.* 97. *numero quarto.*

206 Amplia tertio, quod etiam per contractum matrimonium amittitur penſio eccleſiaſtica, *Couar. dicto* §. 3. *num. vltim. Nauar. in tractat. de orat. capit.* 21. *num.* 53. *Salzed. ad Bernard. cap.* 80. *littera E. verſ. emittit, Flamin. d. libro primo, quæſt.* 1. *num.* 15. *& lib.* 6. *quæſt.* 2. *num.* 115. *Ceual. dict. quæſt.* 147. *numer.* 7. *Sanch. dicto libro ſeptimo quæſt.* 44. *Farin. dicta littera C. num.* 331. Amplia quarto in clerico non ſolum in ſacris, ſed etiam minoribus Ordinibus conſtituto, vt per *Bonacoſ. tomo* 1. *commun. opin. lib. primo titul.* 7. *num.* 12. *Farin. d. verbo clericus, numero* 327.

207 Amplia quinto, vt etiam per matrimonium irritum ob conſanguinitatem, vel aliud impedimentum dirimens amittat beneficium ipſo iure is, qui ſolis minoribus Ordinibus eſt initiatus, *Tiraquell. de retract. lignag.* §. 26. *gloſ.* 2. *num.* 9. *Hippolyt. conſil.* 70. *num. decimo ſexto. Greg. lib.* 1. *verbo el beneficio, titulo ſexto part.* 1. *Bonacoſ. dict. tit.* 7. *num.* 12. *&* 13 *& tom.* 2. *libro* 9. *tit.* 7. *num.* 3. *verſic. & iſta communis, Flamin. d. quæſt.* 1. *nu.* 12. *Gonzal. gloſ.* 57. *num.* 44. *Sanch. libro tertio, diſput.* 2. *numero* 3. *& libro ſeptimo, diſput.* 43. *num. quinto. Franciſc. Molin. de ritu nuptiar. libro primo comparat.* 19. *num.* 147. *Nicolaus Garcia d. cap.* 8. *num.* 4. *cum ſequentibus*, vbi *numer.* 8. reſoluit, quod talis beneficiatus contrahens matrimonium in gradu prohibito ignoranter bona fide, & cum debita ſolemnitate, non amittit beneficium ipſo iure, & *num.* 10. aſſerit beneficium non perdi per matrimonium nullum ex defectu conſenſus ipſius clerici, vt quia non erat ſanæ mentis, vel fuit vi, aut metu coactus, & *num.* 13. tenet contrahentem matrimonium ſine Parocho, aut teſtibus non perdere ipſo facto beneficium, & *num.* 17. quod beneficiatus in Sacris conſtitutus matrimonium contrahens de facto, indiſtincte non perdit ipſo facto beneficium, cum ſit omnino inhabilis ad matrimonium, ſed illis eſt priuandus per ſententiam iudicis.

208 Quinto vacat ipſo iure beneficium per ingreſſum Religionis profeſſione ſequuta, & non antea, *cap. beneficium, de Regularib. libro ſexto. Henriq. in ſumm. par.* 2. *lib.* 12. *cap.* 5. §. 4. *in comment. littera X. Flamin. de reſignat. libro quinto quæſt.* 6. *numero* 164. *cum ſeqq. & libro ſeptimo quæſt.* 14. *num.* 28. *Cald. Pereira in l. ſi curatorem, verbo implorare, numero* 27. *Sanch. de matrimon. libro* 9. *diſput.* 33. *numer.* 19. *Gonzal. gloſ.* 15. *numero* 45. *Frater*

Emma-

Enriq. quæst. Regular. tom. 1. quæstion. 37. articulo prim. Sayr. in clam regia lib. 6. capit. 5. N. colaus Garcia parte 11. capit. 9. à principio, & infra alio loco Latius dicemus.

209 Sexto per non promotionem eius intra annum, qui assequutus est Ecclesiam parochialem, elapso enim anno, nisi initietur Sacerdotio, vacat dicta Ecclesia ipso iure, *c. licet canon. de elect. libro 6.* late *Flam. lib. 3. q. 2.* plena manu, *Rebuff. in praxi titul. de non promotis infra annum per totum.*

210 Beneficium enim curatum obligat ad promotionem Sacerdotij spatio vnius anni *praxis Episcopal. parte 1. verbo beneficia, versic. dico quarto principaliter*, *Spin. in speculo testam. glos. princip. numero 65. Cened. ad Sextum collect. 30. numero primo. Azor. institut. moral. part. 2. lib. 6. capit. 8. quæstion. 2.* vbi *quæst. 3.* tenet pœnam dicti *c. licet canon* de iure locum non habere in Decanis, Præpositis, Abbatibus, Prioribus, Archipresbyteris curam animarum quidem, sed non parochialem Ecclesiam habentibus, *& quæst. 4.* quod etiam non afficit eos, qui præficiuntur Ecclesijs collegiatis, quæ alias parochiales quoque sunt, *& quæst. 9.* quod etiam illius text. dispositio non habet locum in illo, qui Ecclesiæ parochiali habitu tantum, & non actu parochianos habenti præficitur, quod etiam repetit eadem *part. secunda libro nono capit. tertio quæstion. 14. versic. quæstionis dubium est.*

211 Septimo per translationem Prælati ad aliam Ecclesiam vacat prima, litteris tamen expeditis, & ostensis Capitulo, *capite in apibus §. translatus, 7. q. 1. cap. 5. de translat. Episcopi, Flamin. libro septimo q. 21. num. decimo quarto, & quæst. 23. num. 47. Gonzal. glos. 15. num. 48. & 49.*

212 Octauo si electus intra mensem à tempore electionis ei præsentatæ, vel à tempore sibi præfixo non consenserit electioni; nam tunc vacat præsentura, *cap. quam sit, §. electus vero, de election. libro 6. Extravag. si religiosos, eodem tit. inter communes* Gonzal. *glos. decima quinta num. 50.*

213 Nono si electus intra tres menses post consensum electioni præfixum non petierit confirmationem, nam ipso facto priuatur iure sibi per electionem quæsito, *c. quam sit, §. cæterum, Petr. Gregor. rei beneficiaria, c. 25. num. 12. Gonzalez glo. 15. nu. 51.*

214 Decimo, quando electus, vel præsentatus ante confirmationem, vel institutionem, per se, vel per alium se immiscuerit, vel administrauerit; nam eo ipso priuatur iure sibi quæsito, & beneficium vacat, vt prius, *tex. in capit. auaritia, 5. de elect. lib. 6. Gonzal. glos. 15. num. 52.* procedit in præsentatione, *Flamm. de resignat. lib. 12. quæst. 3. num. 26.* Et per præstationem obedientiæ dicitur quis administrasse, & incidisse in pœnam illius text. *Put. decis. 45. par. 3.* non procedit tamen in eo, qui ante electionem aliquid fecit. *Card. Tusc. tom. 1. littera C. conclus. 44. nu. 22.* Aduertit *Gonzal. vbi proxime*, quod isti tresmodi vacationis, videlicet octauus, nonus, & decimus, sunt improprij, quia per electum non dicitur vacare beneficium, sed semper durat prima vacatio, ex quo collatio non adest, vt supra dictum est.

215 Vndecimo vacat beneficium ipso iure per promotionem ad Episcopatum post adeptionem possessionis, & consecrationem sequutam, vel postquam præfixum tempus ad consecrationem petendam lapsum fuerit, dixi supra hac *Alleg. nu. 67. cum sequentibus.*

216 Duodecimo vacat ipso iure beneficium per militiam sæcularem, *glos. verbo redierint, in cap. vlt. de clericis non residentibus, Flamin. lib. 1. quæst. 1. numer. 22. Anton. Fab. lib. 1. definit. forens. titul. 3. definit. 25. Gonz. glos. 15. nu. 54. Farin. fragment. criminal. par. 7. littera C. nu. 128.* nam Ecclesia pro derelicta habetur eo ipso, quod beneficiarius fit miles, itaut Ordinarius iure possit illam alteri concedere, vt dicit *Azor. institut. moral. p. 2. lib. 7. capite 15. in princip.*

217 Decimo tertio vacat ipso iure non solum beneficiū, sed etiam pensio illius, qui tonsuram, & habitum clericalem, vellet scholet talares non assumit, vel iugiter non defert per *Constitut. Sixti Quinti*, incip. *Cum Sacrosanctum, sub quinto Idus Ianuarij* 1588. *Gonzal. gl. 15. nu. 56 Azor. institut. moral. p. 2. lib. 7. cap. 17. q. 1. versic. decimum quartum crimen.*

218 Decimo quarto vacat ipso iure beneficium per electionis cessationem, *c. consideranimus 10. c. super eo 12. cum sit habitur, de elect.* Gonzal. *glos. 15. num. 56.*

219 Decimo quinto per postulationem, vel repulsionem *cap. 2. & 3. de postulat. prælati, Extravag. ex debito, §. hujusmodi, de elect.* quamquam hi duo modi proprie dici non possint modi vacationum, vt ostendit *Gonzal. 15. num. 52. in fine.*

220 Decimo sexto per violentam ingressionem in possessionem beneficij perdit quis eo ipso ius, quod ad illud habebat, & vacat ipso iure, *capit. cum qui, 18. de præbendis, lib. 6. Couar. lib. 3. variar. capit. 16. num. 6. Rebuff. de pacifica possessor. num. 231. cum seqq. Menoch. remed. 9 recuper. num. 306. praxis Episcop. par. 2. verbo possessio beneficij, §. 2. Gonzal. glos. 15. numero 58. & glos. 57. numero 46. Leff. de iustit. libro secundo capit. 34. dub. 34. numero 187. Farinacius in praxi crimin. part. 4. decis. 66. numero prim. cum sequentibus, & par. 6. quæstion. 175. à numer. 64.*

221 Decimo septimo per violationem sequestri impositi vigore sententiæ definitiuæ in Romana Curia prolatæ in causa beneficiali, *Clement. 1. de sequestrat. possess. & proprietat. Mobed. decis. 2. de sequestrat. possessionis, & fructuum, Perez lib. 1. versic. quærere oportet, tit. 10. libro tertio Ordinam. pag. 661. Gonzal. §. 7. proem. numero 45. & 46. & glos. 15. num. 59.* Procedit in sententia lata super quocunque beneficio ecclesiastico, siue illud simplex, siue curatum sit, siue dignitas, siue personatus, siue etiam pensio perpetua, quæ conceditur in titulum ecclesiastici beneficij, hæc enim omnia appellatione beneficij continentur *in terminis illius text. Marescot. variar. libro secundo capite 77. num. 20. & 39.* Itaut beneficium quod vacat per violationem sequestri impetrari possit per quemcunque sub generali clausula, vel alio quouis modo *Mobed. d. dec. 2.* quem referunt *Gonzal. d. glos. 15. num. 59. in fine, Aloys. Ricci. in collect. decis. par. 1. collect. 223. in fine.* Limita primo, quando sententia non esset lata super petitorio, vel possessorio, secus tamen si sit prolata in causa attentatorum, *Put. decis. 33. & decis. 45. lib. 2. Lancellott. de attentatis, par. 3. capit. 28. num. 143. Gonzal. glos. 15. num. 60. Aloys. Ricci. d. collec. 223. versic. limita.* Secundo limita, vt ille text. non procedat, quādo sequestrum non est appositum principaliter super beneficio, sed super membro, vel re ipsius, *Caputaquen. decis. 153. part. 3.* quem refert *Aloys. Ricci. dict. collect. 223. versic. limita secundo.* Tertio limita, vt hoc sequestrum cesset, si beneficium fuerit per triennium, & pacifice possessum, vt ille tex. habet *Marescot. dict. capi. 77. à num. 35. Cald. Pereira q. forens. libro primo quæst. 21. numer. 54. Gonzal. §. 7. proem. numer. 72.*

& tunc

ſatum non eſt neceſſe, quod immediate quis triennio poſſederit, ſed ſufficit quod ſemel per triennium continue poſſederit, *Caputaquen. deciſ.* 159. *p.* 3. quem refert *Aloyſ. Ricci. d. collect.* 223. *prope finem.*

222 Decimo octauo vacat ipſo iure beneficium per non oſtenſionem tituli, ſeu diſpenſationis, coram Ordinario poſtquam beneficiatus monitus fuerit, *cap. Ordinarij, §. quod ſi forte, vbi gloſ. verbo eo ipſo, de officio Ordinarij, libro ſexto* qui tex. renouatur *d Concil. Trid. ſeſſ.* 7. *c.* 5. *Gonzal. glo.* 15. *num.* 62.

223 Poſſeſſor enim etiam pacificus tenetur probare, & oſtendere titulum, cum Superior ex officio inquirit *Maſca. de probat. concluſ.* 1372. *à num.* 18. *Couar. in reg. poſſeſſor. par.* 2. *§.* 10. *num.* 9. *col.* 2. *Flam. de reſignat. libro vndecimo quæſt.* 14. *num.* 35. *cum ſeqq. praxis Epiſcop. p.* 1. *verbo Bulla, §.* 5. *Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. part.* 4. *collect.* 889.

224 Et etiam Ordinarius poteſt, non obſtante regula detriennali, poſſeſſorem compellere ad oſtendendam diſpenſationem, *Flor. de Mena variar. lib.* 3. *q.* 23. *nu.* 61. *cum ſequentibus.*

225 Non acquiruntur enim præſcriptione beneficiorum eccleſiaſticorum tituli, *Caldas Pereira de renouat. emphyt. quæſt.* 15. *nu.* 22. An & per quod tempus poſſit Epiſcopus compellere beneficiatos, vt oſtendant ſuorum beneficiorum titulos, vide per citatos *à Cened. ad ſextum collect.* 18. *num.* 2.

226 Decimo nono vacat ipſo iure beneficium per alienationem rerum Eccleſiæ, ſiue ipſius beneficij, ſine ſolemnitate factam in *Extraueg. ambitioſæ, §. inferiores vero, de rebus Eccleſiæ non alienandis, inter communes*, Petr. Greg. *rei beneficiaria, cap.* 25. *num.* 16. *Gonzalez d. glo.* 15. *num.* 63.

227 Vigeſimo vacat beneficium ſi habeatur pro derelicto, *cap. ex parte* 8. *vbi Abb. num.* 2. *de clericis non reſidentibus, Paun. de officio, & poteſtate Capituli Sede vacante, pralud.* 7. *num. duodecimo, verſic. ſeptimo ſi habeatur pro derelicto, Flamin. lib.* 1. *q.* 15. *num.* 21. *Gonzal. gloſ.* 15. *num.* 64.

228 Vigeſimo primo vacat ipſo iure beneficium propter crimen hæreſis, *cap. ad abolendam, §.* 1. ibi, ſic omni beneficio ſpoliatus, vbi *glo. de hæretic. Couar. libro ſecundo variar. cap.* 8. *num.* 4. *& ſeq. Azor. parte ſecunda libro ſeptimo cap.* 17. *in princip. Flam. lib. tertio, quæſt.* 1. *num.* 31. *& ſeq. Gonzal. gloſ.* 15. *num.* 65. *Petrus Ledeſm. in ſumm. par.* 2. *tract.* 1. *cap.* 4. *concluſ.* 14. plures quos refert, & ſequitur *Garcia d. par.* 11. *cap.* 10. *num.* 60. *cum ſequentibus.* Sed contrarium in iuris rigore verius dixi ſupra hac *Allegat. num.* 37. 38. nam in iuribus, quibus hæc pœna ſtatuitur, non inueniuntur verba ſignificantia priuationem, & ſententiam ipſo iure latam, vt in dict. *cap. ad abolendam, & in cap. excommunicamus, §. credentes, eodem titul.* vnde hanc ſententiam contrariam ſuprapoſitæ amplectuntur *Alphonſus à Caſtro libro* 2. *de iuſta hæreticorum punit. capit.* 9. *Symanch. de Catholic. inſtitut. cap.* 46. *num.* 72. *Aragon.* 2. 2. *q.* 11. *articulo tertio, verſic. ſecunda pœna, Candelab. aureum in appendice, cap.* 1. *num. decimo quinto praxis Epiſcop. par.* 1. *verbo priuatio in princip.*

229 Sic etiam filios, aut nepotes hæreticorum non eſſe priuatos, nec priuandos beneficijs antea obtentis tenent *Abb. & Felin. in cap. vrgentis, num.* 3. *de hæreticis, Rebuff. in praxi tit. de modis amittendi beneficia, num.* 25. *Couar. dict. capit.* 8. *numero* 4. *Pœna in comment. ad diretor. Inquiſitorum comment.* 163. *Spar. tom.* 5. *de cenſur. diſput.* 43. *ſect.* 3. *num.* 2. & videtur tenere *Flaminius lib.* 3. *q.* 1. *num.* 34. & 35. quamuis contrarium velint poſt plures à ſe citatos *Gonzalez gl.* 15. *nu.* 67. *Nicol. Garcia dict. par.* 11. *c.* 10. *d nu.* 72.

230 Vigeſimo ſecundo vacant ipſo iure beneficia, quæ fuerunt obtenta per preces hæreticorum *capit. §. ad hæc, de hæreticis, libro* 6. *Gonzal. gloſſ.* 15. *num.* 68. *Azori. inſtitut. moral. par.* 1. *lib.* 8. *capit.* 13. *quæſt.* 8. *verſiculo octaua pœna.*

231 Vigeſimo tertio vacat ipſo iure beneficium per crimen realis ſimoniæ commiſſæ, vt diſponitur in *Extraueg. cum deteſtabile, de ſimonia, inter commun. Menoch. remed.* 1. *recuper. nu.* 135. & *nu.* 336. & *remed.* 5. *nu.* 68. & *conſ.* 67. *nu.* 4. *Couar. in reg. peccatum, p.* 2. *§.* 8. *nu.* 7. *Flam. libro ſeptimo q.* 2. *d num.* 12. *Gonzal. &* plures ab eo citati *dict. gloſſ.* 15. *num.* 69. *Paul. Comitol. reſponſa moral. lib.* 6. *cap.* 41. *Farin. in praxi crimin. par.* 7. *in fragment. littera C. num.* 299.

232 Sola autem conuentionalis inhabilem reddit ad obtinenda, non autem inducit vacationem obtentorum ipſo iure, *Put. deciſ.* 80. *libro ſecundo. Achil. de Graſſis deciſ.* 2. *de ſimonia. Gutier. c. lib.* 9. *à principio. Azori. inſtitut. moral. par.* 2. *libro ſeptimo, cap.* 17. *quæſt.* 1. *verſic. nono. Henriq. in ſumm. lib.* 13. *capit.* 37. *§.* 3. *litt. X. Soar. de religione, tract. de ſimonia, lib.* 4. *cap.* 52. & *capit.* 55. *num.* 4. *Frat. Enman. quæſtionum Regularium, tom.* 1. *quæſt.* 20. *artic.* 13.

233 Vigeſimo quarto vacat beneficium ipſo iure per crimen læſæ maieſtatis; vt tenent *Rebuff. in praxi titulo de modis amittendi beneficia, num.* 32. *Gonzal. gloſſ.* 15. *num.* 72.

234 Vigeſimo quinto vacat ipſo iure beneficium propter crimen falſitatis litterarum Apoſtolicarum, *c. ad falſariorum de crimine falſi. Petr. Gregor. rei beneficiaria, c.* 26. *nu.* 12. *Gonzal gl.* 15. *num.* 73. *Nicol. Garc. p.* 11. *c.* 10. *nu.* 170. *Azori. inſtit. moral. p.* 2. *libr.* 7. *cap.* 17. *q.* 1. *verſ. quintum crimen.*

235 Vigeſimo ſexto vacant ipſo iure beneficia percutientis Cardinalem, *cap. felicis, §. ſi qua vero, de pœnis, libro ſexto, Rebuff. in praxi tit. de modis amittendi beneficia, num.* 39. *Gonzal. gloſſ.* 15. *num.* 74. *Nicol. Garcia par.* 11. *cap.* 10. *num.* 55. *Azori. dicta par.* 2. *lib.* 7. *cap.* 17. *quæſt.* 1. *verſic. tertio.*

236 Et etiam filij, ac nepotes offendentium Cardinalem priuantur omnibus beneficijs, & dignitatibus eccleſiaſticis, & ad illas in poſterum obtinendas efficiuntur inhabiles, *Farin. in praxi criminal. par.* 5. *quæſtion.* 112. *num.* 121. & 122. *Sanch. in præcepta Decalogi libro ſecundo capite* 28. *num.* 20. nam Cardinalem hoſtiliter inſequens tenetur crimine læſæ maieſtatis, etiam quod non cœperit, aut percuſſerit *d. capite felicis, Farin. d. quæſtion.* 112. *num.* 81. vbi *num. ſeqq.* plura de hac materia cumulat quæ deſeruire poſſunt ad declarationem *d. capit. felicis.*

237 Vigeſimo ſeptimo vacant ipſo iure beneficia occidentis, vel percutientis Epiſcopum, illa ſcilicet, quæ obtinet in Eccleſia, cui talis Epiſcopus præeſt, *d. cap. felicis. Clem.* 1. *§. à feudo, de pœnis Gonzal. d. gl.* 15. *nu.* 75. *Petr. Gregor. rei beneficiaria, cap.* 26. *num.* 10. *Azori. dict. capite* 17. *quæſt.* 1. *verſic. quartum eſt, Nicolaus Garcia dict. par.* 11. *capite* 10. *num.* 56. Si vero occidat Epiſcopum electum non dicitur interficere Epiſcopum, *Gonzal. gl.* 9. *§.* 5. *num.* 27.

238 Vigeſimo octauo vacant ipſo iure beneficia aſſaſſini, *Gonzal. d. gloſ.* 15. *num.* 76. *Azori. d. cap.* 17. *quæſt.* 1. *verſic.*

verſic. octauum eſt, Farin. in praxi crimin. part. 5. q. 123. per totam, vbi late de hac materia.

239 Vigeſimo nono vacant ipſo iure beneficia occidentis Rectorem ſuæ Eccleſiæ, *cap. in quibuſdam 12. de pœnis, Rebuff. dict. tit. de modis amittendi beneficia, numer. 45. Turſan. tomo primo commun. opin. lib. 1. tit. 9. nu. 50. pagina 185. Hieronym. Gabr. conſil. 196. num. lib. 1. & conſil. 287. num. 8. lib. 2. Petr. Gregor. de beneficiario cap. 26. & nu. 13. Gonzal. glo. 15. à nu. 77. Nicol. Garcia d. p. 11. c. 10. nu. 57. Farin. in praxi crimin. par. 5. q. 119. num. 68.* vbi aſſerit quod hæc priuatio ipſo iure procedit ex ratione ſpeciali in beneficio illius Eccleſiæ, in qua videtur delinquiſſe, non autem in alijs beneficijs, quæ obtinet in alijs Eccleſijs. Neque obſtat, quod ait *Abb. in d. cum quibuſdam, nu. 7.*

240 Quod ibi non conſtat de priuatione ipſo iure, cum tantum ibi dicatur amittant, quod verbum non continere ſententiam ipſo iure latam, ſed iudicis ſententiam ferendam, aſſerit in his terminis, *Azor. d. lib. 9. cap. 18. q. 1. verſic. deinde quæres*, quia reſponderur dict. verbũ, amittant, de quo in illo text. ſententiam latam ſignificare ex reſolutis per *Sayr. in claui regia lib. 3. cap. 8. num. 21. verſic. fallit.* Deinde reſponderur, quod quamuis verbum illud ſententiam ferendam ſignificaret, non ſic in illo text. cum dictio, priorius, præcedat dictum verbum, quæ importat ipſo iure, vt per *Turoq. in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, nu. 71. Bernard. in Muſcatel. de modo fidei inhœrendi, t. 1. q. 14. nu. 13. Sanch. de matrimonio lib. 3. diſput. 35. num. 8.*

241 Trigeſimo vacat ipſo iure beneficium illius, qui carcerauerit clericum, donec reſignauerit ſuum beneficium, *Clementin. multorum, §. quod ſi inferiores, de pœnis Gonzal. d. glo. 15. nu. 80.*

242 Trigeſimo primo vacant ipſo iure beneficia committentis crimen Sodomiæ ex *Conſtitut. Pij Quinti*, de qua, & de hac materia late egimus ſupra *Allegat. 44. à num. 29.*

243 Trigeſimo ſecundo quando reſignans non ſuperuixit per viginti dies iuxta regulam 19. *in nouis, Gonzal. d. glo. 15. num. 84.* niſi fuerit dictæ regulæ derogatum, *Flam. lib. 12. quæſt. 14. nu. 2.* vbi aſſerit, quod hodie communiter, & de ſtylo derogatur illi regulæ, quando reſignans eſt abſens à Curia. An ſub diſpoſitione illius regulæ comprehendãtur reſignantes coram Ordinarijs? vide *Rebuff. in praxi tit. de infirmis reſignantibus, glo. 12. num. 3. & in tract. nominat. quæſt. 16. numer. 18. Mandoſ. quæſt. 16. Gomez q. 26. Flamin. dict. lib. 12. quæſt. 5. nu. 8.* Et an reſignantes beneficia patrimonialia? Vide *Mandoſ. ad illam regulam q. 15. num. decimo in fine Gom. q. 21. Flamin. dicto lib. 12. quæſt. 3. nu. 10.* Quid in beneficio iuriſpatronatus? vide *Gom. q. 17. Flam. lib. 12. quæſt. 3. numero 28. Azor. par. 2. lib. ſeptimo capite 28. verſiculo ſexto quæritur*, vbi concludunt pro affirmatiua. Quid in beneficijs Regularibus? vide *Anaſtaſ. Germon. in ſuo tract. de indultis Cardinalium, §. Regularia, num. 33. Rebuff. ad illam regulam, glo. 5. in fine*, vbi ſcribunt locum eſſe illi regulæ. Quid in commenda? vide *Flamin. lib. 12. q. 13. & Rebuff. d. tit. glo. 7.* vbi ſcribit commendatarium morientem intra viginti dies ſub hac regula comprehendi, quod caret dubio, cum regulis poſteriorum Pontificum expreſſe nominentur. Quid in renunciatione, ſeu tranſlatione penſionis? vide *Gom. q. 16. Mandoſ. quæſt. 11. Flamin. dicto libro duodecimo quæſt. 3. numero 56. & libro ſexto quæſtion. 4. numero trigeſimo quarto*, qui reſoluunt pro negatiua, ſed hodie attentis dictis nouiſſimis regulis res explorata, vt ſub illis includatur. Quid in vnione? vide eundem *Mandoſ. quæſtion. 10. Gom. quæſt. 5. Flamin. dict. quæſt. 3. numero 47.* vbi reſoluit pro affirmatiua, ſed hoc etiam clarum eſt, cum in nouiſſimis regulis expreſſe contineatur. Quid in reſignatione beneficij reſeruatis fructibus? vide *Mandoſ. quæſtion. 14. & Gom. quæſtion. 20. ac Flamin. libro duodecimo quæſtion. 5.* Quid in beneficijs conſiſtorialibus? *Flamin. dict. libro 12. quæſt. 3.* vbi etiam quid in conceſſione iuris. Poſtremo quid in beneficijs reſeruatis litigioſis, & pijs, quæ electiua dicuntur? vide *Azor. dict. libro ſeptimo, capite 28.* vbi *Rebuff.* ſentit regulam illam in his beneficijs locum obtinere.

244 Trigeſimo tertio vacat ipſo iure beneficium ob non publicationem reſignationis, iuxta formam *Conſtitut. Gregorij Decimitertij, de publicandis reſignationibus*, vt videre eſt apud *Flamin. de reſignat. lib. 11. quæſt. 7. Gonzal. d. gloſ. 15. nu. 85.* vbi *num. 86.* dicit quod ita vacatio eſt ita fortis, & potens, vt quamuis reliquæ omnes vacationes comprehendantur ſub clauſula, vel alio quouis modo, vacatio tamen iſta ob non factam publicationem nullatenus comprehenditur ſub quibuſcumque clauſulis ampliſſimis, niſi ſpecialiter exprimantur.

245 Trigeſimo quarto vacat ipſo iure beneficium curatum ob non ſeruatam formam *Conſtit. Pij Quinti*, quæ incip. *In conferendis, ſub data 15. Kalendis Aprilis 1566. Gonzal. gloſ. 15. nu. 88.*

246 Trigeſimo quinto vacant ipſo iure omnia illorum beneficia, qui pro obtinendis beneficijs ſe ipſos pro aliis examini ſupponunt, vel annuas penſiones offerunt, aut beneficia impetrant pro alijs, vt ab ijs aliquid conſequantur: vel quando pro ſe ipſis impetrant beneficia cum intentione illa reſignandi, reſeruata ſibi penſione, vel non reſeruata ad fauorem aliorum, vt cauetur in *Conſtitut. 33. Pauli Quarti*, quæ incipit: *Inter cæteras, ſub die vigeſimo ſexto Decembris 1557.* quæ irrogat penam excommunicationis in tales, à qua abſolui nequeant, niſi à Pontifice, præterquam in mortis articulo, & priuationem omnium beneficiorum obtentorum. Ideoque inoleuit iam in Curia ſtylus, vt exigatur iuramentum à petente beneficium, quod non accipit animo illud dimittendi, *Flamin. de reſignat. lib. 9. queſt. 10. num. 4. & 5.*

247 Trigeſimo ſexto vacat ipſo iure beneficium per depoſitionem, & priuationem, *cap. exiutteris, capit. grauis, de exceſſibus Prælatorum, Gonzal. gloſ. decima quinta, numer. 97.*

248 Trigeſimo ſeptimo vacat ipſo iure beneficium per apprehenſionem poſſeſſionis de beneficio collato à Papa ante litterarum expeditionem ex *Conſtitut. 33. Julij Tertij ſub 27. Maij 1553. Mandoſ. in reg. 27. de non indicando mixta formam ſupplicationis q. 3. à nu. 3. Gonzal. d. gloſ. 15. num. 98.*

249 Trigeſimo octauo vacant ipſo iure beneficia retinentis indebite ſcripturas ſpectantes ad Cameram Apoſtolicam, & illas non reſtituentis, necnon ſcientis, & nõ reuelantis, ex *Conſt. Julij III. ſub vlt. die April. 1552.*

250 Trigeſimo nono vacant ipſo iure beneficia offendentium litigantes, in Romana Curia, eorumque Iudices, Aduocatos, & procuratores, vel notarios, vt habetur in *Conſtit. 11. Alexandri VI. incip.* In eminenti Sedis, de qua *Mandoſ. conſ. 60. & 61. Put. deciſ. 102. cum duabus ſeqq. lib. 1. Gonzal. gl. 15. nu. 100.*

251 Qua-

251 Quadrageſimo vacant ipſo iure beneficia per confidentiam, vt pote quando quis reſignat alicui beneficium ſub confidentia, quod reſignatarius poſtea reſignet alteri perſonæ reſignanti dilectæ, vel in alijs caſibus contentis in *Conſtitut. Pij IV.* incip. *Romanum Pontificem, ſub Kalendas Iunij* 1569. de quibus *Flamin. de confident. q.* 58. *per totam.*

252 Omnes prædictos caſus enumerare non inutile iudicaui, ex eo, quia nullum crimen, etiam priuatione dignum, inducit priuationem beneficij ipſo iure, niſi ſit iure cautum, nam in dubio præſumitur quis per ſententiam priuandus, *Farin. in praxi crim. p.* 1. *q.* 19. *num.* 46. *Rebuff. de pacificis poſſeſſ. nu.* 318. *Gonzal. glo.* 15. *nu.* 153 *plures per Nicol. Garciam p.* 11. *c.* 10. *nu.* 5. nonnulli etiam effectus ex priuatione ipſo iure facta reſultant.

253 Primus eſt, quod ſi vacat beneficium ipſo iure ratione alicuius capitis ex ſupra relatis, vacat in ipſomet puncto, quo contrahitur matrimonium, aut emittitur profeſſio, vel contrahitur delictum, &c. *Prob. in addit. ad Monach. in c. fin. nu.* 19. *de conſuetud. Gonzalez gloſſ.* 15. *num.* 141.

254 Secundus eſt, quod committens delictum ob quod priuatur ipſo iure, ſeu ipſo facto beneficijs, ſeu officijs publicis, ita illorum amittit titulum, & dominium, vt ea in conſcientia teneatur dimittere nõ ſolum poſt ſententiam, ſed etiam ante illam, *Flam. de reſig. libr.* 3. *q.* 1. *num.* 81. *Lorca* 1. 1. *diſp.* 24. *de legib. mem.* 2. §. *vltim. Felin. in c. in noſtra de reſcr. ip. coroll.* 2. *num.* 12. *&* 13. contra plures defendit *Nic. Garc. d. p.* 11. *capite decimo, num.* 18. *Gonzal. gloſ.* 15. *num.* 150. fructuſque ſuos non facit, ſed ad illorum reſtitutionem tenetur, vt per plures citatos *à Gonzalez gloſſ.* 15. *nu.* 150.

255 Tertius effectus eſt, quod cum quis eſt priuatus beneficio ipſo iure, etiam in pœnam ſtatim, nulla expectata ſententia, nec citato poſſeſſore poteſt conferri, & impetrari, præſentatio, vel electio fieri, vt in cap. *licet Epiſcopus, de prebendis in* 6. *gloſ. verbo te non vocato, in capite primo de homicid. lib.* 6. *Flam. d. q.* 1. *nu.* 81. *Nicol. Garcia d. capite* 10. *nu.* 23. *Gonzal. gl.* 15. *à nu.* 148.

256 Vnde iam non poterit ſic priuatus ipſo iure beneficia in fauorem alicuius reſignare plures per *Flam. d. q.* 1. *num.* 21, *Gonzal. gloſ.* 15. *à nu.* 146.

Ad collationem, prouiſionem,

257 De his verbis agit *Gonzal. gloſ.* 16. *&* 17.

Præſentationem,

Nota, quod beneficia iuriſpatronatus eccleſiaſtici ſub hac reſeruatione comprehenduntur, non ita beneficia iuriſpatronatus æque laici, vel mixti, de quo late cum ampliſſimis declarationibus *Gonzal. glo.* 18. *Nicol. Garcia part.* 5. *capite* 1. *num.* 152. *cum multis ſeqq.* & aliqua dixi ſupra hac *Alleg. nu.* 27.

Electionem, & quamuis aliam diſpoſitionem,

De quibus *Gonzal. gloſſ.* 19. *&* 20. ad quem ſe remittit *Nicol. Garcia d. cap.* 1, *num.* 617.

Quorumcunque collatorum.

258 Beneficia etiam ad vnius tantum collationem pertinentia ſub hac reſeruatione comprehenduntur, quia pluralitas illa reſoluitur in ſuas ſingularitates, *l. falſa* 33 §. *fi. ff. de condit. & demonſtr. l. Lucius ſeptuageſimo octauo* §. *Caio. Seio, ff. ad Trebell.* ad quod plura adducit *Gonzal. gloſſ.* 21. *à princ.* Capiunt hæc verba, non ſolum Ordinarios collatores, quales ſunt Epiſcopi in ſuis diœceſibus, *Extrauag. execrabilis,* §. *cæterum ordinarios, de prebendis, Rebuff. in concord. titulo de collationibus* §. *prefati Ordinarij, in gl. verbo ordinarij, Gonzal. gl.* 21. *à num.* 31. verum etiam extraordinarios, quibus nimirum competit collatio ex priuilegio, vel iure ſpeciali, *gloſſ. verbo ſpectat in capite cum clericus, decimo primo* §. *fi. de prebend. in* 6. *Nicol. Garcia d. capite primo num.* 619. *Gonzal. gloſ.* 21. *numero decimo octauo* vbi *numero decimo nono* cum *Simon. quæſt.* 68. *numero quarto,* limitat non procedere quando ius conferendi non eſſet perpetuum, ſed temporale, putà ex indulto, ſeu priuilegio ad certum tempus, ſeu ad vitam; *& numero* 39. dicit, quod huius Regulæ reſeruatio locum habet, quamuis collator ſit in fundatione nominatus, & in eadem fundatione diſponatur, quod in tali beneficio non intret reſeruatio, dum tamen tale beneficium non ſit iuriſpatronatus laicalis aut mixti.

Cætera, quæ ad explicationem ſingulorum ſequentium verborum huius Regulæ deſiderari poſſunt, ſicut omnia ſupradicta doctiſſime gloſſauit *Hier. Gonzalez Hiſpan.* immoror ideo in illis explicandis nil amplius: illa vero quæ ad Epiſcoporum alternatiuam pertinent iam ſupra dixi *Alleg.* 53. dum agerem de eorum reſidentia in ſuis Eccleſijs facienda.

S V M M A R I V M.

1 *Tempus ſemeſtre ad conferendum beneficium competit Epiſcopo.*

2 *Beneficia omnia vacantia, etiam in quibuslibet Cathedralibus, & alijs Eccleſijs, ab Epiſcopo ad quem collatio ſpectat, ſunt conferenda.*

3 *Parochialium prouiſio intra ſex menſes facienda eſt ab Epiſcopo quando earum collatio ad illum ſpectat, intra quatuor vero menſes, quando ad Papam ſpectat.*

4 *Hoſpitalia, quæ conferuntur in titulum beneficij intra ſex menſes ab Epiſcopo ſunt conferenda, ſi ad eum ſpectat collatio.*

5 *Menſes ſex dati ad conferendum incipiunt currere à tempore ſcientiæ vacationis.*

6 *Vacationis beneficij notitia præſumitur in Prælato conſiderata per iudicem beneficij qualitate.*

7 *Vacationis modo & temporis illius longitudine, ac diſtantia locorum, fama quæ conſtituit Epiſcopum in negligentia de morte beneficiati, debet eſſe clara, & non dubia.*

8 *Menſis quilibet, vbi abſolute de menſe fit mentio, triginta dies continet.*

9 *Menſes ſex dati Ordinarijs ad conferendum, computantur ſecundum Kalendarium, & ſecundum quem occurrunt.*

10 *Epiſcopus, vel is ad quem ſpectat collatio, ſi infra ſex menſes non diſpoſuerit, collatio deuoluitur ad Superiorem.*

11 *Deuolutio debet probari gradatim de inferiori ad proximum Superiorem, & quilibet eorum habet ſex menſes ad conferendum à tempore ſcientiæ.*

12 *Menſes ſex dati Ordinarijs ad prouidendum, vbi primum*

lapſi.

lapſi fuerint, ſtatim poteſt Papa prouidere.

13 *Deuolutio in exemptis immediatè Papæ ſubiectis, fit immediate ad Papam, vel Legatum de Latere.*

14 *Legatus non poteſt conferre beneficia ad Epiſcopum deuoluta ex negligentia Prælati Regularis exempti, quæ Epiſcopus confert auctoritate propria.*

15 *Deuolutio in beneficijs vnitis reſpectu vicariæ non habet locum in vnitis menſæ Prælati, quæ numquam vacare cenſentur.*

16 *Beneficium de menſa Prælati illud dicitur, quod eſt perpetuò incorporatum menſæ Epiſcopali, aut Capitulari, ſeu Abbatiali.*

17 *Beneficia deuoluta lapſo ſemeſtre conceſſo Ordinario ad cõferendum, non dicuntur de nouo vacare.*

18 *Deuolutio vbi ſit gradatim ad quemlibet Superiorem, non currit ſemeſtre, quod ſibi datur ad conferendum, niſi à die notitiæ.*

19 *Negligentia non præſumitur, ſed probanda eſt, & non præſumitur ignorantia, niſi ſcientia probetur.*

EPISCOPVS INTRA QVOD tempus debeat de beneficijs vacantibus prouidere.

ALLEGATIO LVIII.

1 INdubitabilis, & apud omnes recepta eſt illa concluſio ſemeſtre tempus ad conferendum beneficiũ competere Epiſcopo, *cap. nulla ſecunda de conceſſ. præbend. capite licet, de ſuppleud. negligent. Prælat. Clementin. prim. eodem titulo, Rebuff. in praxi titulo de deuolut. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea, reſolution. 184. num. primo*: latè *Nicol. Garcia de benefic. par. 10. cap. 2. à num. 1.* vbi *num. 2.* aſſerit habere locum non ſolum in collatione, ſed etiam in electione.

2 Primo amplia de omnibus beneficiis vacantibus debere Epiſcopos, ad quos collatio ſpectat, intra ſex menſes prouidere, quamuis ſint in quibuslibet Cathedralibus, & aliis Eccleſiis, tam ſecularibus, quam regularibus conſtituta, *Rebuff. in d. titulo de deuolution. numero quarto, & in concord. titulo de Regia ad Prælaturas nomin. §. primo verbo intra ſex menſes, Nicol. Garcia d. ca. ſecundo num. quinto.*

3 Secundo amplia in prouiſione Parochialium, etiam ſtante *Concil. Tridentin. ſeſſ. vigeſima quarta de reformation. cap. decimo octauo*, quando earum collatio ad Epiſcopos ſpectat, licet quando earum collatio ad Papam, aut alios ſpectat, debeant intra quatuor menſes perſonam magis idoneam præuio concurſu eligere, & electã illis ſignificare, vt in *Conſtitut. Pij Quinti*, incip. *In conferendis Kal. April.* 1566. refert *Nicol. Garc. par. 9. cap. 2. nume. 3.*

4 Tertio amplia in hoſpitalibus, quæ conferuntur in titulum beneficii, *Rebuff. dicto verbo intra ſex menſes, verſic. item quando, Nicol. Garc. dicta part. 10. c. 2. nu. 3.*

5 Tempus illud ſex menſium datum ad conferendum, eſt à tempore ſcientiæ vacationis numerandum, *cap. quia diuerſitatem, in fine, de conceß. præben. d. capit. licet & ibi gloſ. verbo notitia, Tiraquell. de retract. lignag. §. trigeſimo quinto gloſ. quarta à num. primo. Azori. inſtitut. moral. parte ſecunda libro 6. capit. 26. queſt. 10. Cald. Pereira de renouat. emphyt. queſt. 6. numer. 24. Flores de Mena variar. lib. primo quæſtione tertia num. ſexto praxis Epiſcop. part. 1. verbo Iuriſpatronatus, §. octauo dub. primo. Gonzalez ad regulam octauam Cancel. gloſ. 6. numero 132. Aloyſ. Ricc. dict. reſolut. 184. n. 1. Nicol. Garcia dicta part. 10. capit. ſecundo, num. 15.* vbi *nu. 43.* reſoluit quod de momento ad momentũ, eſt huiuſmodi computatio facienda. Et *Rota Romana* reſoluit in vna *Ciuitatis Caſtellanæ decimo octauo Iunij* 1557. coram Illuſtriſſim. *Quiroga* in ſex menſibus datis Ordinariis ad conferendum computari diem termini, & in *vna Placentina Parochialis de Malpartida vigeſimo octauo Iunij* 1585. coram *Illuſtriſſim. Seraphino* eſt inter impreſſas deciſ. 702. tenuit tempus ſex menſium datum Ordinariis ad conferendum Parochiales ad eorum collationem ſpectantes per dictam Bullã *Pij V.* quæ dicit à die vacationis, intelligi à die vacationis notæ, quamuis Epiſc. nondũ accepiſſet poſſeſſionem Epiſcopatus cũ per ipſum ſtetiſſet, refert *Nicol. Garcia d. p. decima capit. 2. nu. 22. & 23.* Sic etiam tempus quatuor menſium conceſſum Ordinariis ad collationem faciendam de beneficiis curam animarum habentibus, aliàs Sedi Apoſt. reſeruatis, non currit niſi à die notitiæ vacationis habitæ, vt tentum fuit in Rota in vna *Toletana beneficij* 28. *Nou.* 1578. coram Illuſtr. *Seraphino* in impreſſis *deciſ.* 380.

6 Sed inde grauis dubitatio oritur, nempe quãdo iſta notitia præſumatur in Prælato? in qua videtur reſoluendum illam præſumi, cum etiam præſumatur habere certam notitiam beneficiorum vacantium in ſua diœceſi, quia eam tenetur viſitare ſingulis annis, *capit. Ordinarius, de offic. Ordin. libro ſexto Conc. Trid. ſeſſ. 14. de reform. cap. 8. Aloyſ. Ricc. in d. reſolution. 184. num. 2.* conſiderata per Iudicem beneficii qualitate, vacationis modo, & temporis illius longitudine, ac diſtantia locorum, *Rot. deciſ. ſexta de iurepat. in nouis, & in d. Toletana beneficij* coram Illuſtriſsim. *Seraph. deciſion. 380. numero quarto prax. Epiſc. verbo Iuriſpatronatus, §. octauo dub. 1. & 2. Nicol. Garcia d. p. 10. c. nu. 31.* & ita prædicti ſex menſes incipiunt currere ab eo tempore, quo ſcire potuit, vel debuit Epiſcopus, vt tenuit *Rota in vna Vicen. Paroch. Caſtri Tertioli decimo quarto Ianuar. 1611. coram R. P. D. Manzanedo*, apud *Farin. p. 2. tom. primo deciſ. 323. num. primo*, & ante tenuerat *in vna Burgen. Canonicatus* 27. *Martij* 1583. coram D. *Bubalo*, & in *vna Maceraten. beneficij primi Iunij* 1594. *coram de Litta* refert *Nicol. Garcia d. p. decima capite ſecundo numero* 28. *&* 29. vbi *num.* 33. dicit in eadem Sacra Rota tentum fuiſſe famam, quę conſtituit Epiſcopum in negligentia de morte beneficiati, debere eſſe claram, & non dubiam: & illam dicit dubiam ſi habuerit ortum à duobus, vel tribus, qui dicebant ſe audiuiſſe, vel quia affines, aut coniuncti, dato quod adeſſet fama de morte, tamen non fecerunt luctũ, ad notata per *Bart. in l. 2. §. quod ſi dubitetur, ff. quemadm. teſtam. aperiantur*, vt per *Achil. deciſ. 46. ſeu vnic. de ſuppleu. neglig. Prel.* ſequitur *Maſcard. de probat. concl. 626. nu. 11.*

8 Menſis quilibet, vbi abſolute de menſe fit mentio, triginta dies continet, quia tot diebus Luna in circuitu Solis remoratur, & ad ſuas vices redit, curſumq. conficit. *Greg. l. 5. titulo ſexto p. 6. Menoch. de arbitr. caſu* 50. *num. 8. cum ſeqq. Cald. Pereira* 12. *de reſolut. emphyt. cap.* 14. *numer. ſecundo, & de emptione cap. 4. num. 21. Melch. Phabos Luſitania deciſ. 51. num. 24. tom. 1. Alex. Trentaſinq. variar. reſol. lib. 2. tit. de dilat. reſol. 2. nu. 4.*

9 Et dicti ſex menſes debent computari ſecundum Kalendarium, & ſecundum quod occurrunt, & iacent per totum circulum anni, & quod deficit de primo menſe, accipiendum eſt de vltimo, ita *gloſa*

verbo menſem, in cap. quam ſit, de electio. in ſexto, vbi omnes, plures per *Sanch. de matrim. lib. 2. diſputat. vigeſima quarta num. 15. Nicol. Garciam d. cap. 2. nu. 42. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 11. numero 7. & 8.*

10 Ne Eccleſiæ diu maneant in ſuſpenſo, quod valde diſpendioſum, & damnoſum illis eſt, *d. cap. quam ſit*, & ne iura eccleſiaſtica diu maneant in incerto, *arg. l. primo ff. de vſucapion. Rebuff. in praxi benefic. part. 1. titulo de devolut. nu. 8.* ideo iura ſtatuere, quod ſi Epiſcopus, vel is ad quem ſpectat collatio, infra ſex menſes non diſpoſuerit, collatio devoluitur ad Superiorem, vt ab Epiſcopo ad Metropolianum, ab hoc ad Primatem, ab illo ad Patriarcham, & demum ad Summum Pontif. *capit. licet, de ſupplend. neglig. Prał. capit. ſecundo de conceß. præb. Rebuff. titul. de devolut. num. ſeptimo. Corraſ. de benef. par. 1. cap. ſeptimo, num. octauo. Azor. inſtitut. moral. par. 2. lib. 6. cap. 27. Cald. Pereira reſp. 3. pro Alphonſo de Penharanda nu. 2. Cochier de iuriſdict. Ordin. in exẽptos, p. 4. q. 30. nu. 3. Nicol. Garc. de benefic. par. 10. c. 3. nu. 10. praxis Epiſc. par. 1. verbo beneficia, §. 2. in princ.*

11 Vbi hoc intelligit quando hodie darentur omnes iſti gradus, ſed pro maiori parte ab Epiſcopo ad Archiepiſcopum, & ſtatim ad Papam fieri devolutionem, & in *vna Spoletana beneficiorum trigeſimo primo Ianuar. 1594.* coram *Illuſtriſſim. Mantica* fuit reſolutum devolutionem debere probari gradatim de inferiori ad proximum ſuperiorem, & quemlibet eorum habere ſex menſes ad conferendum à tempore ſcientiæ, refert *Garcia d. par. decima capit. tertio num. 11.* vbi *numer. 42.* poſt multos quos refert, reſoluit devolutionem fieri cũ onere, & qualitatibus requiſitis in prima prouiſione, ſtatim tamen, quod lapſum eſt primum ſemeſtre poteſt Papa prouidere. *Gonzal. ad regul. 8. Cancellar. §. primo proœm. nume. 5. & in dicta Placentina Parochialis* coram *Illuſtriß. Seraphino dicta deciſ. 702.*

12 Tentum fuit prouiſionẽ parochialis intra ſex menſes fieri debere, alias Papam in conferendo præuenire poſſe tam poteſtate Ordinaria, quam vigore Bullæ *Pij Quinti* reſeruantis beneficia, de quibus per Ordinarios collatores intra ſex menſes non fuit facta prouiſio.

13 In exemptis immediatè Papæ ſubiectis devolutio fit immediate ad Papam, vel ad Legatum de latere, per *cap. licet, caput. ſicut, de ſupplen. negligen. Prælat. Roman. conſilio 351. Abb. in cap. grane, numer. 6. & 7. de officio Ordin. & in d. cap. ſecundo de conceſſione præbẽ. Silua de beneficio part. 3. quæſtione quadrageſima nona num. quarto. Rebuff. in concord. §. ſi quid vero, verbo ad alium, de collation. & d. titulo de devolut. num. trigeſimo ſexto, verſic. nono*, quos refert & ſequitur *Cochier dict. quæſt. 30. num. 5.* Ratio eſt, quia iſta devolutio iuxta determinationẽ *Concilij Lateranenſis in dict. cap. 2.* fit ad immediatum Superiorem, proximus autem Superior exemptorum eſt Papa, *cap. nulla, diſtinct. 94. capi. auctoritate*, cum ibi notatis, *de priuileg. in 6. Selu. dict. num. 4.* Non poterit igitur Legatus conferre beneficia ad Epiſcopum devoluta ex negligentia Prælati Regularis exempti, quæ Epiſcopus confert auctoritate Apoſtolica, ita *Nicol. Garcia de benefic. parte quinta, capite 3. num. 32.* quia ab exempto regularibus fit devolutio ad Ordinarium, qui Apoſtolica auctoritate conferet, *ca. cum ſingula, de præbend. in 6. Rebuff. tit. de devolut. nu. 32. Cochier dicta quæſtione trigeſima, n. octauo*, vbi intelligit niſi Prælatus Regularis habeat alium Prælatũ, cui immediate ſubiiciatur, tunc enim ad illum fiet devolutio *Card. in Clement. vnic. quæſtione tertia de ſupplen. negligen. prał.*

15 Collatio, & devolutio in beneficiis vnitis reſpectu Vicarię, nõ habet locum in beneficiis vnitis menſę Prælati, quæ numquam cenſentur vacare. *Flores de Mena variarum lib. 1. quæſt. 10. num. 14.*

16 Illud vero dicitur beneficiũ de menſa Prælati, quod eſt perpetuò incorporatum menſæ Epiſcopali, aut Capitulari, ſeu Abbatiali, & ideo numquã vacat, neque in tali beneficio datur negligentia in prouiſione, *gloſ. verbo de menſa in dicta Clement. vnic. de ſupplenda negligent. prælat. Gonz. d. regul. 8. Cancell. gloſ. 5. §. num. 63. Farin. deciſ. 204. p. 2. tom. 1.*

17 Beneficia devoluta lapſo ſemeſtri conceſſo Ordinario ad conferendum, non dicuntur de nouo vacare, *Gonzal. ad regulam octauam Cancell. gloſ. 15. §. ſecundo, num. vigeſimo & vigeſimo primo & gloſ. 24. 4 numer. 78.* quærit ſi Cardinalis collator non contulit beneficium, quod vacauit in menſe, alias Apoſtolico, infra ſex mẽſes, ita quod ſit locus devolutioni ad Superiorem, an tunc poſſit conferre Archiepiſcopus, qui Cardinalis non eſt, ſeu alius, ad quem de iure competit devolutio, an vero ſolus Papa?

18 Cuilibet autem Superiori ad quem gradatim fit devolutio non currit ſemeſtre, quod ſibi datur ad conferendum, etiamſi devolutio fiat à patrono laico, qui tantum habet quadrimeſtre, niſi à die notitiæ, *Rota deciſ. ſexta de iurepatronatus in nouis, Lamb. parte tertia libri ſecundi quæſt. 2. articul. 8. Card. Seraphin. Rot. Romana deciſ. 380. Aloyſius Ricc. in praxi fori Eccleſiaſtici reſolution. 155. verſiculo tum ſecundo, praxis Epiſcopal. par. 1. verbo benefi. §. tertio* ibi à die devolutionis, vel verosimilis notitiæ, *Nicol. Garcia dicta parte decima capite tertio num. nono*, vbi *num. decimo* dicit in *vna Calciaten.* coram *D. Orano de anno 1584.* fuiſſe reſolutum devolutionem ad Papam non probari, niſi conſtet de lapſu temporis Superioribus etiam præfixi, & *numer. decimo ſexto* quod qui impetrat certo modo tanquam devolutum debet probare devolutionem, negligentia enim non præſumitur, ſed probanda eſt *l. 3. §. ſi ad diem, ff. de re milit. Afflict. deciſ. decima tertia numer. decimo octauo. Grat. conſil. 100. num. 1. libr. ſecund. Cochier dicta quæſt. 30. n. 18.* & præſumitur ignorantia niſi ſcientia probetur, in noſtris terminis, *Rebuff. d. tit. de devolut. num. 12.* poſt *Lambertin. & Maſcard.* dicit *Nicol. Garcia dicta par. 10. capit. 3. num. 23.* vbi *num. 22.* tenet, quod Iudex arbitrabitur an prædictus Superior præſumatur ſcire ex qualitate beneficii, modo vacationis, quantitate temporis, diſtantia locorum, & fama.

S V M M A R I V M.

1 *Commenda alicuius Eccleſia in perpetuum datur, cum committitur alicui, vt eam adminiſtret, & regat dum viuit in ſui vtilitatem, cum facultate diſponendi de fructibus, ſicut verus beneficiarius.*

2 *Commenda perpetua beneficij eſt titulus canonicus.*

3 *Commendam perpetuã habentes non ſe promouentes infra annum incidunt in pœnam cap. licet canon, de elect. lib. ſexto.*

4 *Incompatibilitatem inducit commenda perpetua.*

5 *Commenda perpetua poteſt reſignari, vel permutari.*

6 *Ordinarius nullus inferior Papa poteſt perpetuò commendare.*

7 *Eccleſiam commendans Papa ſimpliciter alicui in perpetuum, hoc eſt, ad vitam eius commendare videtur.*

Eccleſia

8 *Eccleſia ſimpliciter commendata per Papam alicui, commendatarius tunc non habet liberam poteſtatem ſtatuendi de eius fructibus.*

9 *Eccleſiam ad certum tempus commendatam per Papam non poteſt Epiſcopus conferre poſt elapſum tempus.*

10 *Commenda ad tempus dicitur cum Eccleſia Paſtore, vel debito ſibi miniſtro deſtituta, vel viduata alterius fidei, & curæ committitur.*

11 *Commendare nihil aliud eſt, quam deponere.*

12 *Commendatarius ad tempus non facit fructus ſuos, imo tenetur de eis rationem reddere.*

13 *Commendatarius, ad tempus, nec reſignare, nec permutare poteſt beneficium ſibi commendatum.*

14 *Commendare Eccleſiam alicui ad tempus regendam, res eſt antiqua, & in Eccleſia vſitata.*

15 *Commendare poteſt Epiſcopus parochialem Eccleſiam, & alia beneficia, quibus ineſt cura animarum ad ſex menſes.*

16 *Commendare Abbatias, Prioratus, & præpoſituras, beneficia q. Regularia ſolus Papa poteſt.*

17 *Commenda perpetua, qua datur de beneficio, ſeu Prioratu Regulari non requirit profeſſionem.*

18 *Commendatarius poteſt ad libitum reuocari, ad nutumque remoueri per Epiſcopum, etiam ante ſemeſtre finitum.*

19 *Commendatarius coram Ordinario abſolute, & ſimpliciter commendationi cedere poteſt.*

20 *Commendationis etiam ad tempus debet fieri mentio, vbi ipſa impetratur.*

21 *Commendatum beneficium, ſiue in perpetuum, ſiue ad tempus non vacat per obitum commendatarij, ſed vacat ſemper, vt prius.*

22 *Commendare Eccleſiam, ſeu beneficium non poteſt inferior Epiſcopo, niſi habeat iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem.*

23 *Commendari non poteſt Parochialis Eccleſia Epiſcopi auctoritate, niſi Clerico ætatem legitimã habenti, videlicet ad Sacerdotium promoto.*

24 *Declaratur Concil. ſeſs. 24. de reformat. cap. 18. in principio, & num. 25.*

26 *Vicario Parochiali ſimpliciter dato congrua debetur portio, nec Epiſcopus à principio fructus omnes eidem aſſignare poteſt, niſi ad congruam portionem, & ſuſtentationem eſſent neceſſarij.*

27 *Deputatio Vicarij non eſt de forma concurſus, & proviſionis.*

EPISCOPVS QVAS Eccleſias, & ad quod tempus commendare poſsit?

ALLEGATIO LIX.

1 ECcleſiæ Parochiales in perpetuum, vel ad tempus commendari poſſunt; in perpetuum commendatur Eccleſia cum committitur alicui, vt eam adminiſtret, & regat, dum viuit in ſui vtilitatem, cum facultate diſponendi de fructibus, ſicut verus beneficiarius, *Nicol. Garcia de benefic. part. 4. cap. 4. numer. 7. Azori. inſtitut. moral. part. 2. libro 6. capit. 31. q. prima in fine.*

2 Hæc enim commenda perpetua beneficii eſt titulus canonicus, *cap. ſi plures 21. quæſt. 1. cap. dudum, il ſecondo, de election. Mandoſ. in reg. de veriſimili, quæſt. 3. num. 2. & in reg. 32. quæſtion. 7. numero 12. Pute. deciſ. 158. numero 4. lib. 1. Rot. deciſ. 765. nu. 5. parte 3. diuerſ.* quos refert, & ſequitur *Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 5. §. 8. num. 2. Rebuff. de pacif. poſſeſſ. nu. 35. Flamin. de reſignat. lib. 2. quæſt. 17. numer. 11.* itaut pœna, *cap. licet canon, de elect. libr. 6.* contra non promouentes ſe infra annum, habeat locum in his commendatariis perpetuis, *Clem. in agro, paragraph. Cæterum, de ſtatu monach.*

3 Ibi, infra annum computandum à tempore collationis, & commiſſionis, *Gonzal. d. §. 8. nume. 7. & 8.* & incompatibilitas inducta à *cap. de multa, de præbendis, & Extrau. execrabilis, eodem tit.*

4 Habeat locum in his commendis perpetuis *Gonzal. d. §. 8. num. 20. Nicol. Garcia d. cap. 4. à num. 33.*

5 Nam ex quo commendatarius ius, ac titulum in beneficio ſibi in perpetuum commendato conſequitur, vt ſupra dictum eſt, ideo illud reſignare, etiam in fauorem, ac permutare valet *Flamin. dict. quæſtio. 17. num. 9. & 10.*

6 Nullus Ordinarius inferior Papa poteſt perpetuò commendare *Læli. Zechi. de benefic. & penſionibus cap. 7. num. 2. Nicol. Garcia d. cap. 4. num. 13.* per *cap. nemo deinceps, 15. de elect. in 6.*

7 Si vero Papa Eccleſiam commendet ſimpliciter, hoc eſt, nec certum tempus, nec perpetuum exprimendo, in perpetuum, hoc eſt, ad vitam eius, commendare videtur; quia cum non in perpetuum, ſed ad tempus commendat, ſolet certum illud tempus exprimere, *Azor. d. cap. 31. quæſt. 12.* vbi *quæſt. 19.*

8 Reſoluit q̃ quando Papa ſic ſimpliciter, nulla alia adiecta clauſula, alicui beneficium, vel Eccleſiam commendat, Commendatarius tunc non habet liberam poteſtatẽ de fructibus eius ſtatuendi, quia ſolet Papa cum Eccleſiam in perpetuum commendat, clauſulam apponere his verbis. Vt commodius onera ſuſtinere queas, de alicuius ſubuentionis auxilio prouidere cupientes, tale Monaſterium, vel beneficium auctoritate Apoſtolica concedimus, commendamus, & prouidemus, per te quandiu vixeris, tenendum, & poſſidendum, ita quod durante commenda huiuſmodi de fructibus, & reditibus, & prouentibus ipſius diſponere & ordinare valeas, ſicut veri Abbates ipſius beneficii, qui fuerunt pro tempore, ordinare, & diſponere potuerunt, & debuerunt, alienatione tantum bonorum immobilium, & pretioſorum mobilium ipſius beneficii tibi penitus interdicta.

9 Aduertendum maxime eſt, quod vbi Romanus Pontifex Eccleſiam ad certum tempus commendauit, non poteſt Epiſcopus conferre poſt elapſum tempus, quia eo ipſo, quod Papa commendauit cenſetur affecta, vel reſeruata, hoc eſt, ipſius iuri, & poteſtati ita ſubiecta, & obnoxia, vt eam nullus conferre queat, ita *Azori. d. c. 31. q. 7.* & plures quod refert, & ſequitur *Nic. Garcia d. cap. 4. num. 68.*

10 Ad tempus alicui commendatur Eccleſia cum Paſtore, vel debito ſibi miniſtro deſtituta, vel viduata alterius fidei, & curę cõmittitur, donec idoneũ Rectorẽ acceperit, *Azori. d. c. 31. q. 1. Gonzal. d. §. num. 35. Nic. Garc. d. c. 4. num. 7.* ac proinde is, cui Eccleſia commendatur, fit depoſitario, & commodatario ſimilis, cum Eccleſia cauſa cuſtodiæ tantum ei concedatur, *Menoc. remed. 15. recuper. poſſeſſ. numer. 38. cum ſeqq.*

11 Nam commendare nihil aliud eſt, quam deponere, *l. commẽdare ff. de verb. ſignif. l. Lucius, 24. ff. depoſiti. gl. ver. commendare, in d. cap. nemo deinceps, Put. deciſ. 25. num. 2. l. 1. Azori. d. q. 1. Gonzal. d. paragr. 8. num. 38. Nicol. Garc. d. c. 4. nn. 6.* Et ideo non facit fructus ſuos, ſicut

ſicut depoſitarius, *gloſ. d. verbo commendare*, *Gonzal. d. paragraph. 8. numero 39.*

12 Imo tenetur de eis ratione reddere, *c. placuit 10. q. 3*

13 Et ideo nec reſignare, nec permutare huiuſmodi beneficium, ſi ad tempus commendatum ſit, valet *Flamin. d. quæſt. 17. numero 2.* quia nec in re, nec ad rem in illo ius habet, *Gonzalez d. paragraph. 8. nu. 37.*

14 Commendare Eccleſiam alicui ad tempus regendã reſeſt antiqua, & in Eccleſia vſitata, à tempore *Gregorij I. & Leo IV. in cap. qui plures 21. q. 1.* decreuit, vt in vna Eccleſia titulatus, alterã ſibi cõmendatã poſſit habere; nam olim Eccleſię commendari conſueuerunt ad tempus, donec idoneus Rector eligeretur, & crearetur, & quia ſæpe Rectorum electio ob diſſidia & lites differebatur, commendari cœperunt Eccleſiæ ad ſex menſes, vt in caſu *d. c. nemo deinceps*, vbi diſponitur, quod huiuſmodi commendæ temporales, quæ fiunt ad vtilitatem Eccleſiæ, non poſſunt concedi, niſi per vnum ſemeſtre, & ex euidenti neceſſitate, vel vtilitate ipſius Eccleſię ſuadente, licet finito illo ſemeſtri, ſi adhuc durabat eadem neceſſitas, vel vtilitas, poterat per aliud ſemeſtre commendari, vt declarat *gloſ. in verbo durare*, *Rebuff. in praxi tit. de commenda, num. 65. Gonzal. d. §. 8. num. 35.*

15 Poteſt igitur Epiſcopus Parochialem Eccleſiam ad prędictos ſex menſes commendare, & alia beneficia, quibus meſt animarũ cura, ſimplicia vero cõmendari non ſolent. Cæterum Abbatias, Prioratus, & Prępoſituras ſolus Papa commendat, ſolus item ipſe ius habet commendandi beneficia Regularia quoniam exẽpta ſunt, ita *Azor. d. cap. 31. q. 15.* ac ſeculari de regulari prouidet in commendam, & è contra, *Rebuff. d. tit. de commenda, numero 7. Nicol. Garcia d. capitulo 4. num. 26.* vbi *num. 27.*

17 Reſoluit, quod quando beneficium, ſeu Prioratus Regularis datur in commendam perpetuam non requiritur profeſſio, *& num. 28.* quod habens in commendam beneficium Regulare cogi non poteſt profiteri religionem, ſicut habens in titulum cogeretur.

18 Epiſcopus, qui ad ſex menſes Parochialem commendauit, non poteſt ante ſemeſtre tempus nutu ſuo commendationem reuocare, niſi adiecerit clauſulam, donec ipſe voluerit, *gloſ. in d. cap. nemo*, *Rebuff. d. tit. de commendis, numer. 58. Azor. d. cap. 31. qu. 6. verſ. quæres.* Verius tamen credo huiuſmodi commendatarium, cum nec in re, nec ad rem ius habeat, vt ſupra dixi poſſe ad libitum reuocari, ad nutumq. remoueri, *gloſ. in c. ſi conſtiterit, de accuſ. & in c. qui plures, 21. qu. 1. Mandoſ. reg. 39. q. 3. num. 8. Gonzal. d. §. 8. num. 35. & 37. Nicol. Garc. d. ca. 4. à n. 53.* vbi diſtinguit *n. 54. & 55*

19 Ita etiam poterit dictus Commendatarius coram Ordinario abſolui, & ſimpliciter commendationi cedere, non tamen gratia, & fauore alterius, quia ius, & titulum in beneficio non habet, vt ſupra dixi, & intra ſex menſes poteſt Epiſcopus quandocunq; voluerit Eccleſiam commendatam repetere, *Azor. d. c. 31. q. 8.* vbi *q. 13.* reſoluit Epiſcopo commendante Eccleſiam Parochialem Titio ad ſex menſes poſſe ipſum Titium à Papa impetrare temporis prorogationem, antequam prædicti ſex menſes præterean, quia illis elapſis non habebit locum prorogatio, cum totum, quod fecerat Epiſcopus finitum ſit, ac proinde Eccleſia deſinat eſſe commendata.

20 Illud impræſentiarum eſt omnino aduertendum, quod in impetratione Eccleſiæ commendatæ, etiam ad tempus, debet fieri mentio commendationis, aliàs impetratio eſſet ſubreptitia, ac proinde irrita & inanis, *Archid. Domin. & Franch. in d. c. nemo deinceps, Azor. d. c. 31. q. 6.* quia Eccleſia commendata non omnino vacare dicitur, cum eius poſſeſſionem, & adminiſtrationem commendatarius habeat: tum quia Papa iuri alicuius derogare non creditur, *c. ſuper eo, de offic. deleg. c. quamuis, de reſcrip. in 6.*

21 Deinde notabis, quod beneficium commendatum, ſiue in perpetuum, ſiue ad tempus, non vacat per obitum Commendatarii, ſed vacat ſemper, vt prius, itaut non ſit attendendus menſis, nec locus, in quo Commendatarius obierit, *Put. deciſ. 25. num. 6. lib. 1. Nau. in man. c. 25. num. 126. & conſ. 30. de præben. in antiq.* aliàs 28. *in nouis, Sayr. in florib. deciſ. ſub eodem tit. deciſ. 31. Flamin. de reſign. lib. 2. q. 19. num. 13. Gonzal. d. §. num. 48. cum ſeq. Nicol. Garcia d. cap. 4. num. 64.*

22 Inferior Epiſcopo non poteſt Eccleſiam, ſeu beneficium commendare, etiamſi ius habeat cõferendi beneficium priuilegio, præſcriptione, vel conſuetudine, *Domin. in d. c. nemo deinceps, numero 14. &* ibi *Franch. numero 8. Gambar. de officio Legati lib. 4. rub. de poteſtate Legati in commendando beneficia q. 21. à num. 165. Cub. in inſtit. maiorum lib. 3. tit. 6. num. 46. Flamin. de reſignat. lib. 7. quæſt. 10. num. 23. Azori. d. cap. 31. quæſt. 11. Nicol. Garc. d. cap. 4. num. 8.* Niſi habeat iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, quia tunc poterit beneficia commendare ad tempus, ſicut Epiſcopus. *Flores de Mena variar. q. libro 3. q. 24. num. 16. Nicol. Garcia d. cap. 4. num. 12.*

23 Parochialis Eccleſia non poteſt Epiſcopi auctoritate commendari, niſi clerico ętatem legitimam habenti, videlicet annum vigeſimum quintum agenti, & nonniſi ad Sacerdotium promoto, vt poſſit interim Sacerdotis munus, & officium obire, ſic habetur *in d. c. nemo deinceps, Azori. dicto lib. 6. cap. 8. quæſt. 7.*

24 Attento iure nouiſſimo *Concilij Trid. ſeſſ. 24. de refor. c. 18. in princip.* debet Epiſcopus ſtatim habita notitia vacationis Eccleſiæ (ſcilicet Parochialis) antequam vllũ fiat examen, (vt declarauit ſacra Congreg.) ſi opus fuerit, idoneum in ea Vicarium, cum congrua, eius arbitrio, fructuum portionis aſſignatione, conſtituere, qui onera ipſius Eccleſiæ ſuſtineat, donec ei de Rectore prouideatur, de quo *Iacob. de Graff. in aureis deciſ. p. 2. li. 2. c. 26. num. 28. Franc. Leo in theſauro fori eccleſiaſt. p. 2. cap. 18. nu. 52. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſ. deciſ. 575. in prima edit. & reſol. 495. num. 3. in 2. edit. Vivian. in praxi iuriſpatron. par. 2. libr. 8. cap. 8.* etiamſi inſtitutio pertineat ad inferiorem, *Franc. Leo, & Vivian. dictis locis*, vel ad collationem aliorum, vt reſoluit *Nicol. Garcia de benefic. p. 9. cap. 2. num. 10.* Et ita Commendę, quę ad ſex menſes in eccleſiis curatis fieri poterant ab Ordinariis, iuxta *d. c. nemo deinceps*, amplius poſt Conc. locum non habent, cum debeat in eis deputari Vicarius ad formam ſupradictam relatam in *Conc. Trid. d. c. 18.* ita declarauit *Sacra Cong.* teſte *Nicol. Garc. d. par. 4. cap. 4. num. 15.*

25 Eo tendunt verba illa, ſi opus fuerit, quia in eadem Eccleſia poſſent adeſſe alii Miniſtri Sacramentorum, qui interea curam quoque illam, quę ad defunctum ſpectabat, exercerent, vel aliqui vicini Parochi libenter idem præſtarent, aut alii ſimiles caſus euenirent, quibus appareret, nõ opus eſſe conſtituere alium Vicariũ, ita à S. *Cong.* deciſum refert *Nicol. Garc. d. c. 2. n. 13.*

26 Vicario Parochiali ſimpliciter dato, nõ omnes fructus, ſed congrua portio debetur, nec Epiſcopus à prin-

cipio

eipio fructus omnes eidem aſſignare poteſt, niſi ad congruam portionem, & ſuſtentationem eſſent neceſſarij, *Nauarr. conſ. 5. ſub tit. de officio Ordin. in nouis. Sayr. in floribus deciſ. ſub eodem tit. deciſ. 17. Nicol. Garcia d. cap. 2. num. 16. & num. 19.*

27 Dicit in Rota deciſum huiuſmodi Vicarij deputationem non eſſe de forma concurſus, & prouiſionis.

SVMMARIVM.

1 *Vicarium conſtituere quando debeat Epiſcopus occurrente Parochialis Eccleſiæ vacatione, oſtenditur.*

2 *Vicarij deputatio ab Epiſcopo facienda in vacatione Parochialis Eccleſiæ, non poteſt impediri à collitigantibus, etiam interpoſita appellatione ab electione Oeconomi.*

3 *Vicarij deputatio occurrente parochialis Eccleſiæ vacatione ſpectat ſemper ad Epiſcopum, vel illo defuncto, ad Capitulum Sede vacante, in cuius diœceſi Parochialis exiſtit, etiamſi eius inſtitutio pertineat ad inferiorem.*

4 *Caſus proponitur, qui accidit in vacatione Theſaurariæ dignitatis, de qua Auctor prouiſus fuit, circa commendationem Parochialium dictæ Theſaurariæ annexarum inter Illuſtriſs. Archiepiſcopum Bracharenſem & Colleg. Vimar. Priorem.*

5 *Commendare Eccleſiam, ſeu beneficium non poteſt inferior Epiſcopo.*

6 *Natale vt vnuſquiſque diligat naturale eſt.*

7 *Vimaranum oppidum quondam Luſitaniæ caput, vbi primus eius Rex natus fuit.*

8 *Vimaranum oppidum antiquiſſimum eſt.*

9 *Vimaranum multis Sanctorum corporibus exornatur.*

10 *Beati Gualteri corpus, qui fuerat Seraphici P. diſcipulus, in Cœnobio S. Franciſci oppidi Vimaranen. ſitum eſt, ac multis claret miraculis.*

11 *Collegiata Eccleſia Vimaranen. Luſitaniæ inter omnes inſignis, & antiqua eſt.*

12 *Conſtitutio Pij Quinti refertur.*

13 *Concurſus in vacatione Parochialis Eccleſiæ debet fieri iuxta formam Concilij, aliàs collatio erit nulla, & Papa poſtea reſeruatur.*

14 *Concurſu conferunt per viam regulæ beneficia ea, quæ curam habent animarum.*

15 *Concurſus in beneficijs curatis reſeruatis Sedi Apoſtolicæ, quomodo faciendus oſtenditur.*

16 *Concurſus edicta debent proponi ſi beneficium curatum iuriſpatronatus Eccleſiæ in menſibus Apoſtolicæ Sedi reſeruatis vacauerit, & Ordinarius nulla habita ratione patronorum idoneum eligere, ac Romam mittere poteſt.*

17 *Concurſus forma, quam Concilium præſtitit in conferenda parochiali, quæ ſit iuriſpatronatus mere Eccleſiaſtici, ſeruanda eſt, etiamſi Eccleſia ſit iuriſpatronatus partim Eccleſiæ, partim laici, vel pro duabus partibus pertineat ad laicum.*

18 *Examen per concurſum fieri non debet in vacatione Parochialium, quæ ſunt iuriſpatronatus laicorum, ſed ſufficit quod deputatus à patronis examinetur ab examinatoribus in Diœceſana Synodo deputatis, & idoneus iudicetur.*

19 *Examen per concurſum in vacatione Parochialium, quæ ſunt iuriſpatronatus laicorum, quando ſunt plures præſentati, & tunc Epiſcopus eligere poteſt, quem cæteris magis idoneum iudicauerit.*

20 *Iuſpatronatus deuolutum ad Ordinarium confertur per Barboſa de poteſt. Epiſc. Pars III.*

concurſum pro ea vice.

21 *Examen per concurſum fieri non debet in reſignationibus Parochialium factis in manibus Papæ in fauorem.*

22 *Declaratur Concil. Trid. ſeſſ. 24. c. 18. de reform. ibi, per reſignationem etiam in Curia.*

23 *Examen per concurſum quando requiratur in permutationibus Parochialium oſtenditur.*

24 *Abbatiæ dignitas concurſu non confertur, quamuis vnita ſit ei perpetuò, & acceſſorie Parochialis Eccleſiæ.*

25 *Dignitas, quæ Parochialem perpetuo, & acceſſorie vnitam habet, concurſu non confertur.*

26 *Parochialis Eccleſia, quæ eſt vnita Canonicatui, concurſu non confertur.*

27 *Parochialis, cui vnitus eſt Canonicatus, aſſumit naturam, conſuetudines, & priuilegia illius.*

28 *Beneficium curatum, quod vere eſt dignitas, non eſt conferendum per concurſum.*

29 *Dignitas habens curam animarum in Eccleſiis Collegiatis concurſu non confertur, nec in illa examen eſt neceſſarium, quale requiritur in Parochialibus.*

30 *Cura animarum, quæ in Eccleſia Collegiata exercetur per Canonicos, vel hebdomadarios, concurſu non confertur.*

31 *Parochialis Eccleſia, quando eſt ſubiecta Monaſterio, vel annexa, aut de eius menſa, concurſu non confertur.*

32 *Vicariæ perpetuæ Parochialium vnitarum concurſu non conferuntur.*

33 *Beneficia Regularia, quæ Regularibus conferri conſueuerunt, concurſu non ſunt conferenda.*

34 *Prioratus Regulares habentes curam animarum ſoliti commendari ſecularibus, concurſu non conferuntur.*

35 *Parochiali, quam quis acquirit per regreſſum, non eſt neceſſarium examen per concurſum, ſi eam iam poſſedit.*

36 *Beneficia ſimplicia concurſu non conferuntur.*

37 *Parochialis litigioſa concurſu non confertur.*

38 *Parochialis, quando eſſet exigui redditus, aut nullus eſſet, qui velit examinari, vel ob diſſidia, aut grauiores rixas, abſque concurſu conferri poteſt.*

39 *Approbatus, & electus per concurſum, ſi non vult conſentire penſioni, quæ à Papa ſuper beneficio reſeruatur, tunc Papa ſolet beneficium alteri conferre abſque concurſu.*

40 *Inferiores Epiſcopo habentes ius conferendi non poſſunt facere concurſum.*

41 *Vicarius Epiſcopi etiam Epiſcopo non impedito, poteſt mandare, vt coram ſe examen fiat.*

42 *Inferiores exempti habentes proprium diſtrictum, & Epiſcopalem iuriſdictionem, habent facultatem faciendi concurſum.*

43 *Edictum eſt de ſubſtantia, atque de forma in concurſu Parochialium.*

44 *Edictum debet apponi ab Ordinario loci, vbi exiſtit beneficium, & ibidem examen eſt peragendum, etiamſi ab Ordinario alterius diœceſis ſit conferendum.*

45 *Edictum debet remanere affixum ad valuas Eccleſiæ per ſpatium decem dierum, quod per aliud ſimile poterit prorogari, non vltra.*

46 *Termino elapſo per edictum ad examen conſtituto, nullus eſt admittendus, quod limitatur certis in caſibus.*

47 *Termino edicti tranſacto, omnes qui deſcripti fuerint ab examinatoribus in Synodo diœceſana deputatis, examinari debent.*

48 *Examinatores ſemel in Synodo deputati, ſi Synodus*

quotannis non fiat, munus ſuum debent exercere, donec Synodus habeatur.

49 *Examinatorũ Synodalium officium expirat, ſi anno elapſo aliquot ex eis mortui fuerint.*

50 *Examinatores Synodales ſi nõ adſint eo tempore, quo debet fieri promiſio per concurſum, poteſt Epiſcopus, non obſtante Concilij forma, deputare novos examinatores abſque celebratione Synodi.*

51 *Concurſus faciendus eſt, etiamſi unus tantum, ubi alij non adſunt, ſe deſerbi faciat ad illum, cui ſi idoneus inueniatur, beneficium eſt conferendum.*

52 *Examinatores Synodales nihil proſſus occaſione examinis, nec ante, nec poſt accipere poſſunt.*

53 *Examinatoribus deputatis in Synodo pro concurſu Parochialium non poteſt Ordinarius ſtatuere aliquod ſtipendium, etiam minimum, niſi contrarium vſu receptum ſit, vt in aliquibus Hiſpaniæ Eccleſ.*

54 *Simoniæ vitiũ cur tam ipſi examinatores, quam alij dantes incurrant? oſtenditur.*

55 *Simonia committi poteſt ex parte competitorum, ſi duo concurrentes ad beneficium, alter ad impedimentum, tollendum aliq pretium det, vt à concurſu deſiſtat, & ſic ſolus exiſtens ipſe obtineat.*

56 *Simonia committitur ſi fieret pactio, quod alter alteri in concurſu defectus, vel exceptiones non opponat.*

57 *Examinatores ad beneficia ſcientiam examinandorum, iuxta beneficiorum qualitatem debent attentè rimari.*

58 *Dignitates omnes, & ſaltem dimidia pars Canonicatuum in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis inſignibus, vbi id commode fieri poteſt, hortatur Concilium, vt non niſi Doctoribus, vel Licentiatis in Theologia, aut iure Canonico conferantur.*

59 *Dignitatibus ſine Sedis Apoſtolicæ auctoritate, non licet onus imponere, quod quis niſi graduatus non poſſit eas obtinere.*

60 *Archidiaconi, qui vel curam habent animarum, vel iuriſdictionem, in omnibus Eccleſijs, vbi id fieri poteſt, Magiſtri, ſeu Doctores, aut Licentiati in Theologia, vel iure Canonico debent eſſe.*

61 *Decanus nullo Concil. Trid. decreto iubetur, vt neceſſario ſit Magiſter, ſeu Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel iure Canonico.*

62 *Scholaſtria conferenda eſt Doctori, vel Magiſtro, aut Licentiato in Theologia, vel iure Canonico, aliàs prouiſio eſt nulla.*

63 *Dignitas principalis in Eccleſia Collegiata exempta conferri debet Doctori, vel Licentiato, vt principalis dignitas in Cathedrali, non tamen neceſſario.*

64 *Dignitat principalis in Collegiata requirit ætatem viginti-quinque annorum incœptorum, cum habeat curam animarum in foro interiori, & exteriori.*

65 *Dignitates in Cathedralibus poſſunt obtineri ab habentibus ætatem viginti duo annorum, niſi habeant curam animarum principaliter, ſecus ſi acceſſorie.*

66 *Ætas viginti duorum annorum, quæ requiritur ad dignitates in Cathedralibus, debet eſſe completa, & non ſufficit ſi vigeſimus ſecundus annus ſit incœptus.*

67 *Dignitates in Collegiatis poſſunt obtineri ab habentibus decimumſeptimum annum.*

68 *Pœnitentiarius Canonicus Eccleſiæ Cathedralis debet eſſe Magiſter, vel Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel iure Canonico, & annorum 40. ſeu aliàs, qui aptior pro loci qualitate reperiatur.*

69 *Canonicatus in Cathedralibus, quam requirit ſcientiam, oſtenditur.*

70 *Canonicatus in Cathedralibus quam requirit ætatem, ſub diſtinctione demonſtratur.*

71 *Canonicatus ſollegiatarum Eccleſiarum poſſunt obtineri ab habentibus ætatem quatuordecim annorum ex diſpoſitione iuris, etiamſi habeant Parochiales ſibi acceſſorie unitas.*

72 *Beneficium ſimplex conſequi volenti, ſatis eſt ſi Canonicas Horas recitare, ac conſtruere ſciat.*

73 *Beneficium ſimplex nullus ante decimumquartum annum poteſt obtinere.*

74 *Beneficium ſimplex ex diſpenſatione Summi Pontificis infanti poteſt conferri.*

75 *Epiſcopus non poteſt indulgere cuiquã, vt ante decimumquartum annum incœptum, beneficium ſimplex obtineat, quod ſi faciat, peccabit mortaliter, & collatio erit nulla.*

76 *Beneficium ſimplex, vt poſſit obtineri, ſufficit quod decimusquartus annus ſit cœptus, quamuis non ſit expletus.*

77 *Fundationi ſtandum eſt, qua ſtatutum fuit, vt beneficium ſimplex, etiam minor quatuordecim annorum conſequi valeat, cum ei non fuerit derogatum per Concilium Trident.*

78 *Ætas quatuordecim annorum, quæ deſideratur ad beneficium ſimplex, requiritur, etiamſi illud daretur per viã præſentationis, electionis, aut alterius cuiuſcunque prouiſionis.*

79 *Penſio nõ poteſt obtineri, niſi ab habente ætatem quatuordecim annorum.*

80 *Curata beneficia quam peritiam flagitent, oſtenditur.*

81 *Curata beneficia qui vult obtinere, debet eſſe conſtitutus in ætate vigintiquinque annorum incœptorum.*

82 *Curati beneficij collatio poteſt fieri prima tantum tonſura initiato, dummodo in ea ſit ætate, vt intra annum ad Sacerdotium promoueri poſſit.*

83 *Beneficium curatum obligat ad promotionem Sacerdotij ſpacio vnius anni, aliàs vacat Parochia ipſo iure.*

84 *Declaratur tex. in cap. licet canon, de elect. lib. 6.*

85 *Præſentatus, ſeu electus ad beneficium, poteſt abſens inſtitui ab Epiſcopo, ſi ei notum ſit eſſe idoneum notorie.*

86 *Examen in Parochialibus præciſe neceſſarium eſt, nec omitti poteſt, ex eo quod prouiſus notorie dignus ſit, etiãſi eſſet famoſiſſimus Doctor, vel Vicarius Epiſcopi.*

87 *Reprehenditur Nicol. Garc.*

88 *Laudatur Illuſtriſſ. D. Marcus Aurelius Meraldus.*

89 *Examinatus, & approbatus ſemel ad vnum beneficium ſimplex, non amplius examinatur ad aliud ſimile.*

90 *Beneficium ſuperius, qui eſt adeptus examinari denuo debet, vel ſi ad ſimile beneficium promoueatur in Eccleſia tamen, vel loco ampliori, maiorine, aut nobiliori.*

91 *Examinari denuo debet promotus ad ſimile, & æquale beneficium, ſi in priori examine minus idonee, & apte reſpondit, aut ſi creditur eum poſt examen ſe negligenter in ſtudio litterarum geſſiſſe.*

92 *Examinatores peracto examine debent eos ex communi ſententia renunciare Epiſcopo, quos idoneos reperierint, vel data cauſa eos ad Ordinarium remittere.*

93 *Examinatores ab Epiſcopo, vel Vicario, quibus beneficia prouideri incumbit, tenentur ſignificare, & ſubſcribere quis ſit dignus, & quis dignior ſub peccato mortali.*

Examinato-

94 *Examinatorum relatio quominus executionem habeat, non poteſt impediri per vllam deuolutionem, aut appellationem, etiam ad Sedem Apoſtolicam interpoſitam.*

95 *Examinatores teneantur examen facere de ætate, moribus, doctrina, prudentia, & alijs rebus ad vacantem Eccleſiam gubernandam opportunis, itaut non ſufficiat ſolum de ſcientia.*

96 *Examinatorum vota quomodo danda, oſtenditur.*

97 *Examinatoribus non incumbit, ſed ad Epiſcopum ſpectat eligere ex approbatis magis idoneum ſub peccato mortali, licet in foro exteriori non inualidetur actus ſi prætermiſſo digniore eligatur dignus.*

98 *Reſtituendi nulla obligatio contrahitur, ſi digniore prætermiſſo dignus eligatur, cum nullum inſtituto ius per oppoſitionem illi acquiratur.*

99 *Beneficium digno diœceſano omiſſo digniore alterius diœceſis, abſque peccato conferri poteſt.*

100 *Beneficium digno vbi confertur omiſſo digniore cum exiguitate damni, non committitur peccatum mortale.*

101 *Graduatus in aliqua ſcientia, & litteratus, & maiori habilitate præditus præfertur his qualitates non habenti.*

102 *Doctus minus modo idoneus, cuius mores ſunt noti, & approbati, præfertur doctiori, cuius vita ignoratur.*

103 *Dignus de gremio Eccleſiæ poteſt eligi poſthabito digniore extraneo.*

104 *Appellans à iudicio, ſeu electione examinatorum quomodo audiendus ſit, oſtenditur.*

EPISCOPVS IN VACATIONE parochialis Eccleſiæ, & in concurſu, ac examine faciendo, quæ conſtituere debeat?

ALLEGATIO IX.

1 OCcurrente Parochialis Eccleſiæ vacatione, vel intra quadrimeſtre nemine præſentante, aut inter præſentatos à compatronis lite durante, debet epiſcopus in ea vicarium conſtituere, qui res eccleſiæ cuſtodire, & adminiſtrare debeat, eiuſque onera ſuſtinere, quorum rationem reddere tenetur, taxata ſibi competenti mercede, donec de Rectore prouideatur, probat de iure *tex. in cap. cum vos, de officio Ordin.* & habetur *in Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 18.* cum multis adductis per *Borgnin. deciſ. 111. numer. 53. par. 3. Franc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſt. par. 2. cap. 18. numero 52. Lambertin. de iurepatron. lib. 2. part. 2. queſt. 1. num. 29. Iacob. de Graffis in aureis deciſ. lib. 2. cap. 26. num. 28. Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 575. in prima edit. & reſolut. 495. nu. 3. in ſecunda edit.* vbi etiam cum *Borgnin. deciſ. 37. num. 51. & 52. par. 2.*

2 Reſoluit non poſſe impediri à collitigantibus, etiam interpoſita appellatione ab electione œconomi *Vinian. in praxi iurispatronat. par. 2. lib. 8. c. 8.* Procedit etiamſi Parochialis inſtitutio pertineat ad inferiorem, reſoluunt *Franc. Leo dicta p. 2. de collat. benefic. cap. 18. numero 52. Vinian. dicta. capitulo 8. numero 4.* Deputatio enim Vicarii, donec prouideatur de Rectore ſpectat ſemper ad Epiſcopum, in cuius diœceſi Parochialis eſt, vt refertur deciſum *Armendar. in addit. ad recop. legum Nauarræ libr. 1. titul. 18. l. 7. de Epiſcopis, numero 86.* Et illo defuncto ad Capitulum Sede vacante, vt reſoluit *Valer. Regin. in praxi fori pœnit. lib. 30. tr. 3. n. 241.*

4 Et in facto proprio habui, nam cum vacaret anno præterito Theſauraria dignitas inſignis Eccleſiæ Vimaranen. cui vnitæ ſunt accellorie, & in perpetuum duæ parochiales, & in hac Curia à *S. D. Paulo Quinto* felicis recordationis in ea prouiſus fuiſſem, in partibus dubitatum fuit, me abſente, & adhuc poſſeſſionem non habente, ad quem pertineret prædictarum parochialium commendatio: Illuſtriſſimus Dominus meus Archiepiſcopus Bracharen. in cuius diœceſi ſita eſt prædicta Vimaranen. Eccleſia de iure illas commendare, Vicarioſque conſtituere ad ſe pertinere allegabat. At Reuerendiſs. prædictæ Eccleſiæ Prior, ſeu eius Vicarius, ad ſe huiuſmodi Parochialium commendationem ſpectare dicebat, eo quod prædicta inſignis Eccleſia, licet ſub diſtrictu Bracharen. diœceſis ſita fuiſſet, ab Archiepiſcop. tamen iuriſdictione quaſi exempta apparebat; ſed hoc non obſtante Illuſtriſſimo Archiepiſcopo hoc pertinere libenter ſum amplexus: quia omnia beneficia qualitercumque exempta, atque eius parochus, ſiue ſecularis, aut regularis circa curam animarum ſubijciũtur Epiſcopis iuxta diſpoſitionem *Concil. Triden. ſeſſ. 25. de regular. cap. 11.* & Epiſcopo incumbit prouidere de Vicario, qui illius curam teneat, donec prouideatur de Rectore, etiamſi inſtitutio pertineat ad inferiorẽ, vt reſoluunt ſupra citati: tum quia commendare Eccleſiam, ſeu beneficium, non poteſt inferior Epiſcopo, etiamſi ius habeat conferendi beneficium priuilegio, præſcriptione, vel conſuetudine, niſi habeat iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, vt cum *Flamin. Nicol. Garcia, Azori. Flor. de Mena*, ac pluribus alijs reſolui ſupra *Alleg. præced. numero 22.*

5 Tum quia cum hoc à Concilio ſit Epiſcopis conceſſum, non poteſt Prælatus Eccleſ. Collegiatæ quamuis exemptæ, qui non habeat iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, hanc commendationem facere, prout à ſimili in ſuppreſſione præbendarum in terminis *Concilij Tridentini ſeſſ. 24. de reform. ca. 15.* dicit deciſum à *Sacra Congreg. Moneta de diſtribut. quotid. part. 1. capitu l. 5. numero 30.*

6 Et quia impræſentiarum opportuniſſima ſeſe offert inſignis Eccleſiæ Vimaranen. memoria, aliqua de illius antiquitate, à me ſunt dicenda, licet aliquatenus à ſuſcepta materia videar diſcedere, cum ad hoc natiuus patriæ amor, & chariſſima parentis & propinquorum recordatio me impellant, quia naturale eſt, vt vnuſquiſque natale diligat, & nihil dulcius habeat, quam patriam, *l. qui habeat*, & ibi *gloſ. ff. de legatis 3. Caſan. in catalogo gloriæ mundi, parte 12. conſid. 17. Aules ad capitulo 1. prætor. verbo tierra, numero 13. fol. 45. verſo.*

7 VIMARANVM oppidum, vulgo, Guimaraens, noſtræ quondam Luſitaniæ caput, vbi Primus eius Rex fuit natus, octauo à Brachara milliario diſtans, antiquiſſimum eſt.

8 Cuius nomen à Gothis habitatoribus originem duxit, ſcilicet à Vimarano Infante Regis Fruelæ fratre, de quo *Ambroſ. de Morales in chron. Hiſpaniæ part. 3. folio. 30. verſo, & fol. 33.*

9 Refert prædictum Vimaranum à fratre Fruela mortuum anno 768.

10 Multis Sanctorum corporibus exornatur, habet enim in cœnobio Sancti Franciſci Beatum GVALTERVM eius diſcipulum, qui hodie multis claret miraculis,

miraculis, de quo agit *Reuerendiss. Gonzaga in libro monasteriorum* Ordinis, vbi adducit epitaphium eius sepulchro vnico versu impositum. *Gualteri tegit hoc venerabilis ossa sepulchrum*, quod & charissimo parente meo compositum, eius sepulchro ab eo extructo fixum extat. Et in Sancti Dominici monasterio summa veneratione sepulchro ab eodem parente meo extructo conditum est corpus Beati LAVRENTII MENENDI ex Sancti Dominici familia alumni: hoc versiculo. *Hic sita Laurenti Mendez sunt ossa Beati.*

11 Nostra Collegiata Ecclesia Lusitaniæ inter omnes insignis, & antiqua est, in decentiori loco constructa cum nobili priorali palatio, Sancti Benedicti monialium quondam cœnobiũ fuisse constat, conditumque anno à partu Virginis nongentesimo decimo nono. Hæc ædificii forma sub Beatæ Virginis tutela, quæ de Oliua nuncupatur, Ioannis Regis Lusitaniæ huius nominis primi sumptu, & munificentia primum extructa, exterius magnifica, gratissimaque prospectu, intus triplici testudine conformata Beatum DAMASVM Pontificem Maximum, patronum, & conciuem agnoscit, itemque TORCATVM Sancti Iacobi Hispaniarum præsidis, vt creditur, discipulum, est enim ipsius corpus ad duo milliaria sepultum in templo, quod monasterium olim Sancti Augustini fuerat, nunc tamen vnitum mensæ Capitulari huius Collegiatæ ecclesiæ exitit. Sed adsunt in Capitulo dignitates, vltra primam absentem, præbendæ viginti octo. His omnibus Prior dignitas præest, qui Vicarium nominat, ad quem minora crimina in Primatiali Visitatione referuntur, ad Primates vero grauiora. Huius insignis ecclesiæ ad gloriam Omnipotentis Dei Thesaurarius Maior sum, post Priorem secunda dignitas, Præbendam vnam cum duabus parochiis illi accessorie, & in perpetuum vnitis habeo, substituo minorem Thesaurarium, cui omnia excellentiora traduntur, vasa multa argentea deaurata, vaporaria, lebetes, coclatura magnifica. Sed inter omnia excedit maioris pretii argenteum tabernaculũ Natalis, Epiphaniæ, & Passionis Christi Domini, figuris decoratum, ducentas quinquaginta & quatuor habens libras argentei ponderis, singulis libris sexdecim vncias continentibus. Hic Sanctæ cuiusdam caput argento inclusum colitur, cuius nomen temporis obliuione deletũ, sed multis clarum miraculis. Reliquiæ aliæ quamplures, & insignes, sacrosancti ligni fragmentum, Beatæ Virginis tunicæ pars, ac singulæ Apostolorum omnium particulæ.

12 Ad assumptum præsentis quæstionis redeundo, aduertendum, quod post deputatum in vacanti Ecclesia Rectorem intra decẽ dies episcopus eligere debet aliquas personas, vel concursu proposito inuitare, qui se velint subdere examini examinatorum deputatorum synodo diœcesana, demum vero vnum ex approbatis ab examinatoribus, quẽ ipse iudicauerit prouidere de vacante Ecclesia. Et quidem neminem prouidere debet de parochiali sine prævio huiusmodi examine, vel concursu, alioquin prouisio esset omnino nulla, ex *Constit. Pij Papæ V.* quæ sequitur.

In conferendis beneficiis ecclesiasticis, & præsertim parochialibus Ecclesiis, personis dignis, & habilibus, quæ in loco residere, & per se ipsos curam exercere valeant, quantam diligentiam adhiberi oporteat Alexand. III. in Lateran. & Gregor. X. in Lugdunen. generalibus Concil. ab Innoc. similiter II. & aliorum Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum editæ constitutiones testantur, quod vt diligentius, ac rectius perficiatur, statuit etiam Synodus Tridentina, vt occurrente vacatione parochialis Ecclesiæ, etiã generaliter, vel specialiter, etiam vigore indulti in fauorem S. Rom. Ecclesiæ Cardinalium, aut alias quomodolibet reseruatæ, vel affectæ debeat Episcopus habita notitia vacationis ecclesiæ, si opus fuerit, idoneũ in ea Vicarium cum congrua eius arbitrio fructuum portionis assignatione constituere, qui onera ipsius Ecclesiæ sustineat, donec ei de rectore prouideatur. Et deinde Episcopus, & qui iuripatronatus habet intra decem dies, aut aliud tempus ab episcopo præscribẽdum, aliquos clericos ad regendum ecclesiam idoneos examinatoribus iuxta formam eiusdem Synodi deputatis, nominet, & nonnisi eisdem examinatoribus per concursum aliorum examinatorum, etiam tanquam magis idoneo ab episcopo iudicato, & electo de ecclesia prouideatur, alias prouisiones, seu institutiones omnes præter formam prædictam factæ subreptitiæ censeantur. Sed quoniam res humanæ semper in deterius prolabuntur, nisi sit, qui eas retineat, ac debitę executioni demandet, & verendum sit, ne propter Constitutionum huiusmodi transgressionem maximi abusus oriantur. Nos ad quorum notitiam nõ sine graui nostra molestia peruenit, nonnullos ex venerabilibus Fratribus nostris Archiepiscopis, & Episcopis, occurrente vacatione parochialium Ecclesiarum, eas nullo, aut minùs rite seruato examine, præsertim illo, quod per concursum fieri debet ex Concil. Trid. vel etiam examine rite seruato personis minus dignis carnalitatis, aut aliæ humanę passionis affectũ, non rationis iudicium sequentes contuliſſe, & de eis prouidisse: volentes quantum cum Deo possumus, huiusmodi, atque etiam futuris periculis occurrere, eorundem prædecessorum nostrorum Constitutiones præfatas, etiã innouando, auctoritate Apostolica, tenore præsentium, omnes & singulas collationes, prouisiones, institutiones parochialium Ecclesiarum ab eisdem Episcopis & Archiepiscopis, ac quibusuis alijs collatoribus, tam Ordinariis, quàm delegatis, etiam Sanctæ R. E. Cardinalibus, ac Sedis Apostolicę legatis, vel Nuntiis, pręter, & contra formam ab eodem Concil. Trid. præsertim in examine per concursum faciendo, præscriptas, factas, aut in futurum faciendas, nullas, irritas, ac nullius roboris, vel momenti, fore & esse, nullumque prouisis ius, aut titulum etiam coloratum possidẽdi prębere, & Parochiales Ecclesias huiusmodi, quæ vacabant, ex nunc vacare statuimus, decernimus, declaramus, easq. omnes pro tempore sic vacantes nostræ, & Sedis Apost. seu eorum, quibus ius conferendi eas, præterquam Episcopis & Archiepiscopis, qui curam dicti examinis iuxta decretum eiusdem Concilii habere debent, competet, dispositioni reseruamus. Insuper ne Parochiales Ecclesię diu in suspenso maneant in maximum animarum periculum quarumcumque Parochialium Ecclesiarum, quarum dum pro tempore vacant ad Episcopos, Archiepiscopos, Primates, & Patriarchas, & quosuis alios Ordinarios collatores in mẽsibus Ordinarijs collatoribus, etiam per nostras regulas assignatis prouisio & collatio spectat, & pertinet, de quibus iidem Episcopi, & Ordinarii prędicti intra sex mensium spatium à die vacationis earundem, perfecto examine iuxta formam Conc. Trid. præfati non prouiderint, ac illarum etiam,

quarum

quarum collationes nobis, & dictę Sedi generaliter, vel ſpecialiter ex quauis cauſa reſeruatæ, ſeu affectę exiſtunt, aut alius ex indulto Sedis Apoſt. competunt, ad quas occurrente illarum vacatione Epiſcopi, & Archiepiſcopi præfati perſonas pro examine concurſu mutuo habito iuxta dicti Concil. Trid. formam approbatas, & magis idoneas non elegerint, aut electas nobis, vel ſucceſſoribus noſtris, aut iis, ad quos collatio ſpectabit pro collatione obtinenda intra quatuor menſium ſpatium à die illius vacationis non ſignificauerint, necnon parochialium Eccleſiarum ſimilium, quæ iuriſpatronatus Eccleſiaſtici, vel laicorum, ſeu clericorum, & laicorum ſimul fuerint, ſi preſentatus intra tempus eiſdem patronis à iure præfixum, pręuio examine iuxta formam dicti Concilii approbatus petatur inſtitui, inſtitutioq. per 2. menſes à die præſentationis dilata fuerit, collationem, prouiſionem, inſtitutionem, diſpoſitionem nobis, & ipſi Sedi, ac perſonis indulta huiuſmodi conferendi, prouidēdi, ſeu inſtituēdi obtinētibus reſpectiuè reſeruamus, data tamē in Parochialib. iuriſpatronatus optione ipſis patronis, vt ſi inſtitutio ad ordinarios ſpectabit, ipſis Ordinariis illam facere negligentibus, & vltra dictos duos menſes differentibus, poſſint pro huiuſmodi inſtitutione obtinenda habere recurſum ad Metropolitanum, vel vicinorem Ordinarium, aut ad Sedem Apoſt. Prohibentes etiam eiſdem Ordinariis ne tempus decem dierum eiſdem Ordinariis, & patronis ab eodem Concil. Trid. ad nominandum idoneos clericos coram deputatis examinatoribus, præfixum, vltra alios decem dies prorogare audeant, vel præſumant. Diſtrictius inhibentes ne quis præter Rom. Pontificem, aut alios indulta huiuſmodi obtinentes, vt præfertur, quacunque ſit ſuper hoc auctoritate munitus, de huiuſmodi beneficiis ſic reſeruatis, vt præfertur, diſponere, vel circa illa, etiam per viam permutationis, vel alias innouare quoquo modo præſumat. Vt autem non ſolum dignis, ſed magis idoneis repertis iuxta eiuſdem Cōcilii decretum Parochiales Eccleſiæ conferantur, volumus & eadem auctoritate decernimus, quod ſi Epiſcopus minus habilē poſt habitis magis idoneis elegerit, poſſint ii, qui reiecti fuerint à mala electione huiuſmodi ad Metropolitanum, vel ſi ipſe eligens Metropolitanus, aut exemptus fuerit, ad vicinorem ordinarium vti noſtrum, & Sedis huiuſmodi delegatum, aut alias ad ipſam Sedem Apoſt. appellare, ac præfectum ad nouum examen coram ipſo appellationis iudice, & eius examinatoribus prouocare, & conſtito de prioris eligentis irrationabili iudicio, eoque reuocato parochialis magis idoneo per eundem iudicem appellationis, auctoritate noſtra (quatenus collatio ad Epiſcopum à quo appellatum fuit, ſpectaret) conferatur, alias eidem magis idoneo per iudicem appellationis approbato conferenda, remittatur ad eum, ad quem collatio, prouiſio, vel inſtitutio, ſpectabit. Hæc tamen appellatio interpoſita interim non impediat, aut ſuſpendat, quominus electio per Ordinarium primo loco facta interim debitæ demandetur executioni, & prouiſus ab eadem Eccleſia cauſa appellationis huiuſmodi pendente non amoueatur. Et ſi quis à ſententia per iudicem appellationis lata duxerit appellādum, is tunc ad Sedem ipſam Apoſt. appellabit, ſi ſecus in præmiſſis omnibus & ſingulis actum & attentatum fuerit, irritum decernimus, & inane. Volumus autem quod præſentium tranſumptis manu alicuius notarii, &c. Dat. Romæ an. Incarn. Domin. 1566. 15. Kal. Aprilis.

13 Iuxta ſupradictam Conſtit. conſtat in vacatione parochialis Eccleſiæ debere fieri concurſum, iuxta formam *Concil. Trid. dict. cap.* 18. alias collatio erit nulla, & Papæ poſtea reſeruatur, quæ forma per Epiſcopum omitti non poteſt, etiamſi vellet Parochialem conferre perſonæ quantumcunque notorię, doctæ, idoneæ, & benemeritæ, ita *Fuſc. de viſitat. libr.* 2. *cap.* 5. *num.* 10. *Cened. ad decretum collect.* 15. *numero* 5. *Flamin. de reſignat. lib.* 8. *q.* 9. *numero* 83. *Nicol. Garc. de benefic. p.* 9. *cap.* 2. *num.* 102. *praxis Epiſc. verbo parochia, paragrap.* 2. *dub.* 2. vbi dicit deciſum, *Aloyſ. Ricc. d. reſolut.* 351. *numer.* 2. *& in verſiculo amplia ſecundo*: tenet prouiſum de parochiali non ſeruata ſupradicta forma non eſſe tutum in foro conſcientię.

14 Beneficia ea (quod pro regula habebimus) concurſu conferuntur, quæ curam animarum habent, vt habetur in *conc. citato loco*, & diſponit predicta *Pij V. Conſt.* firmat *Ugolin. de poteſtate Epiſcopi cap.* 50. *paragraph.* 3. *num.* 1.

15 In beneficiis curatis reſeruatis Sedi Apoſt. & quibuſuis aliis, etiam ex antiqua conſuetudine Ordinarii proponent edicta concurſus, & à ſede Apoſt. prouiſio fiat, & approbatio ab examinatoribus in Synodo diœceſana deputatis, ſi habet fidem approbationis ab Ordinario refert deciſum *Anaſtaſ. Germ. de indultis Cardin. paragraph. quibuſus numer.* 17. *Flamin. de reſignat. libr.* 10. *q.* 7. *numero* 12. *praxis nova epiſcop. p.* 2. *cap.* 5. *numero* 17. *prope finem*, *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 6. *numero* 112. *Nicol. Garcia d. capit.* 2. *numero* 154. etiam ſi conſtet de reſeruatione, vt quia beneficium vacauit in menſibus Apoſt. reſoluunt *Mareſcot. Var. reſolut. lib.* 1. *cap.* 52. *numero* 2. *Aloyſ. Ricc. reſolut.* 351. *verſ. amplia tertio*, *& in verſ. amplia* 4. tenet procedere etiam in beneficio reſeruato, vel affecto ſpecialiter vigore indulti ſeu priuilegii in favorem S. R. E. Cadinalium, ſeu Abbatum, vel Capitulorum, vel etiamſi eius cura Epiſcopo incumbat, & per vnū, vel plures adminiſtretur, vt in ſpecie Rota *in una Gerunden. Sacriſtia in deciſ.* 48. *numero* 8. *pag. prima. diuerſ.*

16 Si beneficium curatum iuriſpatronatus Eccleſiæ in menſibus Apoſt. Sede reſeruatis vacauerit, Epiſcopus ipſe Ordinarius nulla habita ratione patronorum, debet edicta concurſus proponere, & idoneum eligere, ac Romā mittere cum fide ipſiuſmet Ordinarii à ſummo Pontifice inſtituendum, ſicut fit in alijs Curatis, quæ non ſunt iuriſpatronatus, referunt deciſum *praxis noua epiſcop. d. cap.* 5. *numero* 17. *in fine Gonzal. d. gloſ.* 6. *numero* 116. *Aloyſ Ricc. d. reſol.* 351. *verſ. amplia ſexto*, & addit ad hunc concurſum admitti debere, tam nominatos à patronis, quam alios, & cenſuit *Sacra Cong. in una Florentina Paroch. de anno* 1599. quam declarationem ſequuta fuit *Rota in d. Florentina de eodem anno* 28. *Maij*, coram *Iuſto*.

17 Amplia etiamſi Eccleſia parochialis ſit iuriſpatronatus partim Eccleſiæ, partim laici, quia tunc ſeruanda eſt forma in examinis per concurſum, quam Concil. præſtitit in conferenda parochiali, quæ ſit iuriſpatronatus mere eccleſiaſtici, & idem dicendum eſt quando iuſpatronatus pro duabus partibus pertinet ad laicum, & pro vna tantum ad eccleſiaſticum, referunt deciſum *Gonzal. d. gloſ.* 6. *numero* 135. *Galetan margarita caſuum conſcientiæ verbo iuriſpatronatus pag.* 145.

145. col. 2. *Nicol. Garc. d. cap. 2. numero 278. Aloyſ. Ricc. d. praxi fori eccleſ. deciſ. 420. in 1. edit. & reſol. 357. numero 3. in 2. edit.*

Parochiales Eccleſiæ quæ abſque concurſu poſſunt conferri.

18 PRimo, in vacatione parochialium, quæ ſunt iuriſpatronatus laicorum examen per concurſum fieri non debet, ſed ſufficit, quod deputatus à patronis examinetur ab examinatoribus in diœceſana ſynodo deputatis, & idoneus iudicetur, referunt deciſum *Leli. Zechi. de Republ. eccleſ. cap. 28. de parocho num. 6. pag. 325. praxis Epiſcop. par. 1. verbo parochia, §. 7. pagina 271. Flamin. de reſignat. libr. 8. quæſtio. 9. numer. 111. Franc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici, par. 2. capitul. 3. num. 39. praxis noua Epiſcop. par. 2. capit. 5. numer. 18. in princip. Leſſi. de iuſtit. libr. 2. capit. 34. numer. 58. & 81. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap. 50. §. 3. verſiculo tertio. Gonzalez ad regul. 8. Cancell. gloſ. 6. numer. 134. Nicol. Garc. de benefic. part. 9. cap. 2. num. 255. Aloyſ. Ricc. in dicta praxi fori eccleſiaſt. reſolut. 357. num. 1. Rota in vna Vlixbonen. concurſus, prima Iulij 1611. coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Rotæ Decano* apud *Farinac. part. 2. tomo 2. deciſ. 579. num. 4.* Quando vero plures ſunt præſentati requiritur examen per concurſum inter ipſos præſentatos tantum, ex his, qui facto examine idonei ab examinatoribus renunciati fuerint, Epiſcopus eum eligat, quem cæteris magis idoneum iudicauerit, atque illum, & non alium inſtituat, referunt deciſum *Gonzalez dict. gloſ. 6. num. 138. praxis noua Epiſcopal. dict. cap. 5. num. 18. verſiculo eueniente, Vgolin. dicto loco, Nicol. Garci. dicto cap. 2. num. 256. Mareſcot. variar. libro 1. capit. 52. num. 11. Aloyſ. Ricc. di-*
20 *cta reſolut. 357. num. 2.* Sic etiam iuſpatronatus deuolutum ad Ordinarium confertur per concurſum pro ea vice, refert deciſum *Galet. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo iuſpatronatus, pag. 145. col. 2.*

21 Secundo, in reſignationibus parochialium factis in manibus Papæ in fauorem examen per concurſum fieri non debet, referunt deciſum *Flamin. de reſignation. libr. primo, quæſtion. ſeptima, numer. 7. Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſ. deciſ. 416. in prima edit. & reſol. 353. in 2. edit. Gonzal. d. gloſ. 6. num. 121. cum ſeqq.* vbi etiam reſoluit, quod reſignatarius prouiſus à Papa, vel mandatum de prouidendo in forma digni obtinens, dumtaxat examinari debet abſque concurſu, & approbari ſi idoneus repertus fuerit ad curam animarum, ſiue reſignatarius ſit præſens in Curia, ſiue abſens in partibus, de quo etiam vide *Gutier. canon. libr. 2. capi. 11. nu. 11. praxis epiſcop. part. 1. verbo parochia, paragraph. 2. dub. 5. & 6. Leſſi. de iuſtit. libr. 2. capit. 34. numero 84. Proſper. de Auguſtino in addit. ad Quar. in ſumma bullarij, verbo benef. paroch. collatio q. 3. verſic. tertius.*

22 Vbi etiam verba illa in Concil. poſita (per reſignationem, etiam in Curia) intelligit de reſignatione ſimpliciter facta; & non de ea, quæ fit in fauorem: ſic etiam intelligunt *Gonzal. dicta gloſ. 6. nume. 122. & ſequen. Mareſcot. variarum reſolut. lib. 1. cap. 52. numero 6. Aloyſ. Ricci. dict. praxi fori eccleſiaſt. reſolut. 351. verſiculo amplia quinto, Vgolin. dicto cap. 50. §. 3. verſ. ſecundo.*

23 Tertio in permutationibus Eccleſiarum parochialium non requiritur examen, ſi vero adſit magna inæqualitas numeri parochianorum, vel permutantes non fuiſſent examinati eo tempore, quo parochiales adepti ſunt, tunc ſunt examinandi, ſed abque concurſu. In permutationibus vero, quæ fiût de beneficio ſimplici, & curato, licet non ſit neceſſarius concurſus, examen tamen neceſſarium eſt, refert deciſum *Nicol. Garc. d. par. 9. capitul. 2. numero 165.* reſoluunt *Leli. Zechi. de Republ. eccleſ. cap. 18. de Parocho. numero 6. Flamin. d. queſt. 9. num. 95. Thoming. deciſ. 129. Vgolin. dict. ca. 50. §. 3. verſic. ſeptimo, Leſſi. d. c. 34. dub. 16. Aloyſ. Ricci. in dict. praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 419. in 1. edit. & reſolut. 356. in ſecunda edit.*

24 Quartò. Dignitas Abbatiæ concurſu non confertur quamuis vnita ſit ei Parochialis Eccleſia, dummodo hæc vnio auctoritate Sedis Apoſtolicæ, ac perpetuò, & acceſſorie facta ſit, referunt deciſum *Nicol. Garc. d. cap. 2. num. 193. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. gloſ. 5. paragraph. 7. num. 13. & gloſ. 6. num. 162. Leſſi. d. cap. 34. nume. 82.*

25 Quinto. Dignitas, quæ parochialem perpetuò acceſſorie vnitam habet, concurſu nõ confertur, referunt deciſum *Anaſtaſ. Germon. de indultis Cardin. §. quibuſuis, num. 7. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. capit. 273. nu. 48. Nicol. Garc. dict. cap. 2. num. 193.*

26 Sexto, Parochialis Eccleſia quæ eſt vnita dignitati, vel canonicatui concurſu non confertur, referunt deciſum *Galet. in margarita caſuum conſcien. verbo parochus, Aloyſ. Ricc. dict. praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 417. in prima edit. & reſolut. 354. numero 2. in ſecunda editione*, & latius *reſolut. 381. Gonzal. dict. gloſ. 5. paragraph. 7. numero 2.* tenuit *Rota in vna Vicen. Parochialis Caſtri Tertioli 14. Ianuar. 1611. coram R. P. D. Manzanedo* apud *Farin. parte ſecunda tom. 1. deciſ. 323. num. 8.*

27 Nam Parochialis, cui vnitus eſt canonicatus, aſſumit naturam, conſuetudines, & priuilegia illius, *Petr. de Peruſ. in tractat. de vnionib. eccleſ. cap. ſecundo numer. 10. & 19. Nauar. conſ. 6. num. 2. de verborum ſignif. & conſil. 10. numer. 2. & 3. de maiorit. & obed. Gonzal. dict. gloſ. 5. §. 7. num. 2.* & reſidentia facienda eſt in canonicatu, & non in parochia, *Nicol. Garcia de benefic. part. 12. cap. 2. num. 23. vbi nu. 26.* reſoluit ad canonicatum, cui vnita eſt Parochialis, non requiri ætatem 25. annorum.

28 Septimo Beneficium curatum, quod vere eſt dignitas, non eſt conferendum per concurſum, refert deciſum *Galet. in margarita caſuum conſcien. verbo beneficium, pag. 24. & verbo canonicus, vltim.* refert quoque deciſum in Sacra Gongreg. canonicum habentem annexam cura animarum, etiam in perpetuum non eſſe examinandum.

29 Octauo. Dignitas habens curam animarum in Eccleſiis Collegiatis concurſu non confertur, nec in illa examen eſt neceſſarium, quale requiritur in parochialibus, referunt deciſum *praxis noua Epiſc. dict. cap. 5. num. 18. in fine, Nicol. Gar. dict. cap. 2. nu. 195. Gonzal. dict. gloſ. 6. num. 162.*

30 Nono. Cura animarum, quæ in Eccleſia Collegiata exercetur per Canonicos, vel hebdomadarios, argum. tex. in *capit. ſtatutum, de elect. in 6.* concurſu non confertur, nam in illo caſu cura dicitur eſſe penes collegium, & non penes ſingulos, aut quemcumque canonicum per ſe, itaut Canonicus dicatur curatus, referunt deciſum *Proſper de Auguſtino dict. quæſt. 3. verſ. quorum primus eſt Vgolin. d. c. 50. §. 3. in fi. Flamin. d. q. 9. n. 94. Gonzal. d. gl. 6. n. 158. Aloyſ. Ric. reſolu. 358. ver. 4.*

Decimo.

31 Decimo. Parochialis Ecclesia, quando est subiecta monasterio, aut annexa, vel de eius mensa, concursu non confertur, quia monasterium nominat Rectorem, & Episcopus confirmat, vt fuit resolutum in vna *Tirasonen. iuris præsentandi*, 23. *Maij* 1588. coram *Bubalo*, & in vna *Vlixbonen. iuris conferendi, secundo Decembr.* 1605. *coram D. Litta*, & refertur à *Farin. decis.* 102. *p.* 1. *tom.* 1. Quando autem dicatur beneficium de mensa monasterij decidit *Rot. in vna Vlixbonen. iuris conferendi* 13. *Iunij* 1607. *coram Illustriss. Lancellotto* apud *Farin. tom.* 1. *par.* 2. *decis.* 204.

32 Vndecimo. Vicariæ perpetuæ Parochialiũ vnitarum concursu non conferuntur, sed solum ad nominationẽ, seu præsentationem illorum, quorum dignitati, vel Ecclesiæ parochialis est vnita, & annexa, deputandi, vel instituendi sunt Vicarii, referunt decisum, *Galet. in margarita casuum conscientiæ. verbo Vicarius* 3. *Nicol. Garc. dict. cap.* 2. *num.* 289. *Aloys. Ricc. in dict. praxi fori ecclesiast. resolut.* 358. *nu.* 1. *vers. secundo. Vgolin. dict. cap.* 50. §. 3. *vers. octauo.* In Parochialibus vero vnitis quotiescumque in Vicarium transfertur, non solum exercitium curæ, sed etiam cura habet locum concursus, vt tenuit *Rota in vna Vlixbonen. concursu* 1. *Iulij* 1611. *coram Reuerendiss. D. meo Coccino Rotæ Decano.* apud *Farin. parte secunda, tom.* 2. *decis.* 597. & in altera *Vlixbonen. concursus* 1. *Iunij* 1615. *coram R. P. D. Remboldo* apud *Farin. tom.* 2. *par.* 2. *decis.* 710. vbi etiam resolutum fuit concursum habere locum in vicaria perpetua quotiescumque in Vicarium transfertur totalis cura quoad exercitium, & habitum, & nihil referre ad hunc effectum an Vicarius sit perpetuus, vel ad nutum amouibilis.

33 Duodecimo. Beneficia Regularia, quæ Regularibus conferri consueuerũt, concursu non iunt conferenda, referunt decisum, *praxi nona Episc. dict. cap.* 5. *num.* 18. *vers. hoc decretum, Gonzal. ad regul.* 8. *Cancell. glos.* 6. *num.* 162. *Nicol. Garc. dict. cap.* 2. *num.* 197. *Vgolin. dict.* §. 3. *vers. quarto. Aloys. Ricc. in dict. praxi fori eccl. decis.* 421. *in* 1. *edit. & resolut.* 358. *nu.* 1. *in* 2. *edit. Rota in vna Vicen. Parochialis Castri. Tertioli* 14. *Ian.* 1611. coram *R. P. D. Manzanedo apud Farin. par.* 2. *tom.* 1. *decis.* 323. *numer.* 6.

34 Decimo tertio. Prioratus regulares habentes curam animarum soliti commendari secularibus, concursu non conferuntur, refert decisum *Nicol. Garc. d. capitul.* 2. *num.* 199.

35 Decimo quarto. In Parochialibus, quas quis acquirit per regressum, non est necessarium examen, quod intelligendum est, si eam possederit, secus si eam nunquam possederit, refert decisum *Nicol. Garc. dict. cap.* 2. *num.* 168.

36 Decimo quinto. Beneficia simplicia concursu non conferuntur, vt tenuit *Rota Romana in vna Calagurita-na reductionis Motus proprij*, 29. *Martij* 1595. *coram Illustrissimo Seraphino* refert *Aloys. Ricci. dict. praxi fori ecclesiastici decis.* 415. *in prima editi. & resolut.* 352. *in* 2. *edit.*

37 Decimo sexto. Parochialis litigiosa concursu non confertur, quia tunc si alter collitigantium cedat, vel decedat, siue sit possessor Parochialis, siue nõ, cum ab Ordinario alter subrogari nequeat, ne multiplicentur collitigantes, aut collitiganti superuenienti præiudiciũ irrogetur, concursus cessat, *Flamin. de resignat. li. secundo quæst.* 3. *num.* 97. *Gonzal. dict. glos.* 6. *à nu.* 142. *Aloys. Ricc. dict. resolut.* 358. *vers. tertio.* Quando vero Summus Pontifex noluerit collitigantem subrogare, vel ille demortui in alium transferre, locum habebit decretũ *Conc. in dict. capit.* 18. nisi illi Sanctitas sua voluisset derogari, refert decisum *Nicol. Garc. dicto capitulo* 2. *numero* 170.

38 Decimo septimo. Parochialis quando esset exigui redditus, vt examinis per concursum operam non foret: aut nemo esset, qui se dicto examini velit subiicere, aut ob apertas factiones, seu dissidia, quæ in aliquibus locis reperiuntur, facile grauiores rixæ, aut tumultus possent exercitari, concursu non confertur, vt disponit *Concil. dict. cap.* 18. *vers. sit tamen.* tenet *Aloys. Ricc. dict. resolut.* 358. *in fine. Gonzal. dict. glos.* 6. *nu.* 139. *cum seqq. Seraphin. Rota Rom. decis.* 942. *num.* 10. *par.* 1. *Campan. in diuers. iuris Canon. rub.* 5. *ca.* 3. *num.* 10. Verum in prouisione Parochialis, etiam modici valoris, tres examinatores esse adhibendos resoluit, refertque decisum *Galet. verbo beneficium, pag.* 25. *col.* 2. quia etiam in impetratione debet fieri mentio, de quolibet beneficio, quamuis modico, vt tenuit *Rota in vna Calagurit. Canonicatus* 8. *Februarij* 1580. coram *Illustriss. Seraph. nunc inter eius decisiones; decis.* 445.

39 Decimo octauo. Quando approbatus per concursum, & electus nõ vult consentire pensioni, quę à Papa super beneficio de tempore prouisionis reseruatur, tunc ipso sic recusante Papa solet beneficium alteri conferre absque concursu, præuio solo examine simplici ad curam animarum, cum derogatione expressa, vel tacita dicti Concilij, propter decretum irritãs, Rota *Rom. decis.* 48. *p.* 1. *diuers.* quam citat *Aloys. Ricc. dict. praxi fori eccles. resolut.* 359.

40 Visis igitur in quibus parochialibus Ecclesiis, & beneficiis concursus cesset, generaliter & per viam regulæ in aliis fieri debet, & cum aperte loquatur *Concil. Trident. dict. cap.* 18. *vers. transactio*, ibi, ab Episcopo, siue eo impedito ab eius Vicario, ab inferioribus Episcop. habẽtibus ius cõferendi non potest fieri, & tenent *Zechi. dict. cap.* 28. *de Parocho nu.* 6. *Flamin. de resignat. lib.* 8. *quæst.* 9. *num.* 96. *Nicol. Garc. dict. cap.* 2. *num.* 121. *Germon. de indultis Cardinal.* §. *quibusnis, ad finem*, & sæpius decisum fuisse in Rota dicit *Aloys. Ricc. in d. praxi fori ecclesiastici resolut.* 361.

41 Et citata verba *Concil. Tridentini* non tollunt quin coram Vicario possit fieri examen, etiam Episcopo non impedito, sed posita esse ad deuotandum conuenire, quod ab ipso Episcopo, cessante impedimẽto fiat examen, resoluit *Nicol. Garcia. dict. cap.* 2. *num.* 117.

42 Inferiores tamen exempti habentes proprium districtum, & Episcopalem iurisdictionem, habent facultatem faciendi concursum, referunt decisum *Nicol. Garc. dict. cap.* 2. *num.* 136. *Aloys. Ricc. vbi proxime*, *Flores de Mena variarum lib.* 3. *q.* 24. *num.* 21.

43 Edictum esse de substantia, atque de forma in concursu parochialium probat *Concil. dict. cap.* 18. ibi per edictum etiam publicum vocentur, qui volent examinari. *Aloys. Ricc. dicta praxi resolut.* 364.

44 Et debet apponi ab Ordinario loci vbi exstitit beneficium, & ibidem examen est peragendum, etiamsi ab Ordinario alterius diœcesis sit conferendum, vt decisum referunt *Flamin. de resignat. lib.* 8. *cap.* 9. *nu.* 102. *Gonzal. glos.* 10. *num.* 31.

45 Quòd edictum debet remanere affixum ad valuas Ecclesiæ per spatium decem dierum, *praxis Episcopalis part.* 1. *verbo parochus* & vltra alios decem dies poterit prorogari, sed non vltra, vt disponit citata *Pij Quinti Bulla*,

Bulla, prout tenent *praxis Epiſcop. diſt. verbo parochia*, §. 2. *dub.* 3. *Aloyſ. Ricc. diſt. reſolut.* 364. *numero* 2.

46 Vbi intelligit ex cauſa probabili, & legitima, eo enim elapſo ad examen nullus eſt admittendus ex *Seraph. deciſ.* 1148. *num.* 4. *par.* 2. quem citat *Aloyſ. Ricc. vbi proxime*. In praxi tamen obſeruatur, vt poſſit Ordinarius aliquem ad concurſum admittere, non obſtante quod terminus ab eo præfixus ſit elapſus, & aduerſarius, qui comparuerat, durante termino, contradicit, ita reſolutum fuit in *Rota in vna Calaguritana dimidij beneficij* 22. *Aprilis* 1602. coram *Ortembergo*, *teſte Aloyſ. Ricc. reſol.* 360. quemadmodum etiam examen factũ ante lapſum termini in edicto expreſſi nullo poſtea comparente ſubſiſtit, *Nicol. Garc. diſt. cap.* 2. *num.* 326. & tenuit Rota *in vna Carthagmen. Parochialis* 9. *Decembris* 1588. coram *D. Orano*, teſte *Aloyſ. Ricc. diſt. reſol.* 360. *in fi.* Quando vero termino elapſo, & re adhuc integra alius venit admittendus eſt, prout deciſum referunt *Gonzalez ad regul.* 8. *Cancel. gloſ.* 9. §. 1. *numer.* 115. *Nicolaus Garcia diſt. cap.* 2. *num.* 206.

47 Tranſacto conſtituto tempore omnes, qui deſcripti fuerint ab examinatorib. examinẽtur, vt diſponit *Cõc. d. c.* 18. *verſ. tranſacto*, intellige ab examinatoribus in Synodo deputatis, prouiſio enim parochialis facta ei, qui non fuit examinatus, & approbatus ab examinatoribus in ſynodo deputatis, ſed ab aliis, quos Epiſcopus elegit, eſt nulla, & beneficium poteſt impetrari vti reſeruatum per ſupradictam *Pij Quinti Conſtit.*

48 Si vero quotannis Synodus non hat, examinatores ſemel deputati munus ſuum debẽt exercere, donec Synodus habeatur, & refert deciſum *Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici parte ſecunda, cap.* 3. *nu.* 25.

49 Quia examinatores Synodales durant, donec alii in Synodo deputati fuerint. Verum ſi anno elapſo aliqui ex eis mortui fuerint officium omnium expirat, ita deciſum referunt *Galet. in margarita caſuum conſcien. verbo Examinatores*, 1. *Aloyſ. Ricc. diſt. praxi fori eccleſiaſt. reſolut.* 361. *in ſecunda edit.*

50 Verumtamen ſi eo tempore, quo debet fieri prouiſio per cõcurſum non adſint examinatores Synodales, poteſt Epiſcopus nõ obſtante forma Concilii, deputare nouos examinatores abſque celebratione Synodi, tenuit Rota *in vna Placentina Parochialis de Malpartida* 29. *Nouembris* 1593. coram *Litta*, teſte *Aloyſ. Ric. diſt. praxi deciſ.* 418. *in prima editione*, *& reſol.* 356. *in ſecunda editione*.

51 Quamuis *Concil. Trid. diſt. cap.* 18. dicat, qui deſcripti ſunt examinandos eſſe, non repugnat tamen, quin vnus ſi alii non adſint, ſe deſcribi faciat ad concurſum, ſi idoneus inueniatur beneficium ei ſit conferendum, ita cenſuit Sacra Congreg. teſte *Vgolin. diſt. capi.* 50. §. 10. *numer.* 4.

52 Caueant examinatores huiuſmodi ne quicquam prorſus occaſione huius examinis, nec ante, nec poſt accipiant, vt admonet *Concil. diſt. cap.* 18. *verſ. caueant*, quacunque etiam immemoriali conſuetudine non obſtante, vt cenſuit *Sacra Cong.* alioquin vitium ſimoniæ tam ipſi, quã alii dantes incurrent, citant, & explicant *praxis Epiſcopal. dicto verbo Parochia, paragraph.* 2. *dub.* 11. *Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici, parte ſecunda, capitulo* 3. *numer.* 25. *Petr. de Ledeſma in ſumm. par.* 2, *tract.* 7. *cap. primo, concluſ.* 7. *prope finem*, *Vgolin. de ſimon. tab.* 4. *capit.* 48. §. 3. *& de poteſtate Epiſcopi capitulo* 50. §. 5. *numero ſecundo*. *Farin. conſil.* 15. *numero tertio & 47. Soar. de relig. libro quarto de ſimonia*, *c.* 49. *nu. ſecundo. Nicolaus Garcia diſt. cap.* 2. *à nu.* 368.

53 Itaut nec etiam poſſit Ordinarius ſtatuere aliquod ſtipendium, etiam minimum, examinatoribus deputatis in Synodo pro concurſu Parochialium, & ſi Synodus dioeceſana ſecus ſtatuerit, decretum eſſet irritum & nullum, refert deciſum *Nicol. Garc. dict. cap.* 2. *numero* 374. Sed in Eccleſiis Hiſpaniæ contrarium communi vſu receptum eſſe teſtatur *Petr. de Ledeſma dict. concluſ.* 7. *prope fin. verſ. la dificultad*, quem citat *Garci. dict. cap. ſecundo*, *nu.* 372.

54 Ratio autem quare vitium ſimoniæ, tam ipſi examinatores, quam alii dantes incurrant, à qua abſolui nequeunt, niſi dimiſſis beneficiis, &c. ea eſt, quia per approbationem factam in concurſu acquiritur approbato ius ad beneficium, & ſic pro illo iure ſpirituali datum videretur temporale examinatoribus, *Nauar. conſilio* 58. *verſic. ad quartum*, *in antiqua*, aliàs 67.

55 *in nouis, de ſimonia*. Et ex parte competitorum committi poteſt ſimonia ſi duo concurrentes ad beneficium, alter ad impedimentum tollendum alij pretium det, vt à concurſu deſiſtat, & ſic ſolus exiſtens ipſe obtineat, *Mayol. libro quinto de irregul. cap.* 45. *numero tertio*. *Proſper de Auguſtino in addit. ad Quarant. verbo ſimonia*, *addit.* 3. *pag. mihi* 573. *Vgolin. dicto capit.* 50. §. 9. *num. ſecundo*.

56 Committitur etiam ſimonia ſi fieret pactio, quod alter alteri in concurſu defectus, vel exceptiones non apponat, cum realiter poſſint obiicere, ſed ſe examini ſubmitterent, & qui per Superiorem dignior iudicaretur beneficium haberet, & ſolueret alteri penſionem annuam cum beneplacito Sedis Apoſt. *Nauar. conſil.* 3. *numero primo de Simon. in antiq. aliàs* 39. 41. *& 42. in nouis*, *Proſp. de Auguſtino vbi proxime*, *Flamin. de conſident. benef. queſtion.* 47. *nume. nono*. *Vgolin. dict. cap.* 50. §. 8. *in fin.* Committitur denique ſimonia ſi quis per virum potentem, cui pecuniam traderet, ſeu promitteret, metum aliis inferret, vt à concurſu ceſſarent, *Vgolin. de ſimon. tab.* 1. *capit.* 48. §. 3. *ſub numero quinto, & dict. cap.* 50. §. 9. *in fin*.

57 Examinatores ad beneficium ſcientiam examinandorum iuxta beneficiorum qualitatem debent attente rimari, quæ vt pateat, aduertendum Dignitates om-

58 nes, Et ſaltem dimidiam partem Canonicatuum in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis inſignibus, vbi id commode fieri poteſt, non niſi Doctoribus, ſeu Licentiatis in Theologia, vel iure Canonico conferendas, vt habetur in *Concil. Trident. ſeſſ.* 24. *de ref. capi.* 12. *Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ.* 483. *in prima edit. & reſolut.* 497. *in fine in ſecunda editione*.

59 Quod quidem Concil. decretum id hortatur, non autem præcipit; vnde in Synodo Prouinciali non licere imponere onus dignitatibus, quod quis niſi graduatus non poſſit eas obtinere ſine Sedis Apoſtolicæ auctoritate, referunt deciſum *Nicol. Garcia de benefic. parte ſeptima, cap.* 7. *num.* 45. *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut.* 238. *num.* 3.

60 Archidiaconi, qui oculi dicuntur Epiſcopi, *capitul. ad hæc, de officio Archidiac.* debent eſſe in omnibus Eccleſiis, vbi fieri poteſt, Magiſtri, ſeu Doctores aut Licentiati in Theologia, vel iure Canonico, vt habetur in *Concil. Trident. ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 12. *verſ. Archidiaconi etiam*, referunt *Nicol. Garc. dict. cap.* 7. *nume.* 36. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancell. gloſ.* 4. *num.* 68. *Caupan. in diuerſ. iuris canon. rubr.* 7. *cap. ſexto*, *num.* 41. Eum tamẽ locum *Ampliſſimi DD. Cardinalium Congr. Concilij*

interpretata

interpretata eſt procedere in ijs tantum Archidiaconis, qui vel curam habent animarum, vel iuriſdictionē, prout habetur in *tit. de officio Archid.* non autem de ijs, qui nomine dumtaxat ſunt Archidiaconi, cuius declarationis idonei ſunt nobis teſtes *Anaſt. Germon. in trac. de indultis Cardin. §. quibuſnis, num. 4. Campan. dict. num. 41. praxis nunc epiſcop. par. 2. c. 5. nu. 20. Aloyſ. Ricc. dicta praxi deciſ. 473. in 1. edit. & reſolut. 497. nu. 3. in 2. editione, Nicolaus Garcia d. c. 7. num. 41. & num. 40.* dicit Sacram Congregat. reſpondiſſe huiuſmodi Archidiaconos habentes iuriſdictionem contentioſam debere eſſe Doctores, & promotos in publico gymnaſio, aliàs gradus ei non ſuffragari, ex *Bulla 63. Pij Quinti.*

61 Decanus nullo Concil. Trident. decreto iubetur, vt neceſſariò ſit Magiſter, ſiue Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel iure Canonico, vt reſpondit *Sacra Congreg.* teſte *Nicol. Garcia dict. capit. 7. num. 43. & Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut. 238. in fine.* ideo loci conſuetudinem in hoc eſſe ſeruandam neceſſario dicendum.

62 Scholaſtria conferenda eſt Doctori, vel Magiſtro, aut Licentiato in Theologia, aut in iure Canonico, aliàs prouiſio eſt nulla, ex decreto *Concil. Trident. ſeſſ. 23 de reformat. cap. 18.* ibi. De cætero vero officia, vel dignitates illæ, quæ ſcholaſtria dicuntur, non niſi Doctoribus, vel Magiſtris, aut Licentiatis in ſacra Pagina, aut in iure Canonico, & alijs perſonis idoneis, & qui per ſe ipſos id munus explere poſſint, conferantur, & aliter facta prouiſio nulla ſit & inualida, non obſtantibus quibuſuis priuilegijs, conſuetudinibus etiam immemorabilibus. Circa quod *Sacra Congreg.* declarauit conferendam eſſe Scholaſtriam Doctoribus, vel Magiſtris, aut Licentiatis in Sacra Pagina, aut in iure Canonico, in qualibet Vniuerſitate approbata, nec obſtare, quod non eſſet ex illis, quæ eſſent in illa regione, in qua eſſet ſcolaſtria, refert *Nicol. Garc. dict. capit. 7. num. 35.*

63 Principalis dignitas in Collegiata Eccleſia exempta, cui Ordinaria iuriſdictio cum aliquibus iuribus quaſi Epiſcopalibus competit, (prout eſt prior inſignis noſtræ Collegiatæ Vimaranen.) conferri debet Doctori, vel Licentiato, vt principalis dignitas in Cathedrali, non tamen neceſſariò, quia Concil. quando loquitur de dignitatibus *ſeſſ. 24. de reformat. c. 12.* hortatur, vt conferantur Doctoribus, & non præcipit, ita refert deciſum *Nicolaus Garcia d. c. 7. nu. 33.*

64 Et ad quamcumq; principalem dignitatem in Collegiata requiri ætatem vigintiquinque annorum inceptorum, cum regulariter habeat curam animarum in foro interiori, vel exteriori reſoluit *Nicolaus Garcia d. p. 7. cap. 4. num. 45.*

65 Ad memoratas dignitates in Cathedralibus Epiſcopatu inferiores, quibus nulla ineſt animarum cura, aut ex conſuetudine, ſtatuto, vel priuilegio, adſciſci ſine dubio poſſunt minores vigintiquinque annis, dummodo non minores vigintiduobus, iuxta decretum *Concil. Trident. ſeſſion. 24. de reformat. capit. 12.* ibi & viginti duobus annis non minores adſciſcantur. Si vero curam animarum habeant vigeſimus quintus iam cœptus requiritur annus, *capit. cum in cunctis, §. inferiora, de elect.* confirmauitque *Concil. dict. capit. 12.* ibi, nemo igitur deinceps ad dignitates quaſcumque, quibus animarum cura ſubeſt, promoueatur, niſi qui ſaltem vigintiquinque ætatis ſuæ annos attigerit; Id tamen ſi principaliter cura ſubeſt, ſi vero acceſſorie vnita ſit dignitati, eam obtinens non debet neceſſario attingere vigeſimum quintum annum, ita deciſum referunt *Galet. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo Parochus, 6. Campan. d. c. 6. num. 22.*

66 Prædictos viginti duos annos, qui ſecundum *Concil. dict. cap. 12.* requiruntur ad dignitates in Cathedralibus, debere eſſe completos referunt deciſum *Nicolaus Garcia dict. capit. 4. num. 70. Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ libro primo, titul. 18. l. 7. num. 2.* & reſoluunt poſt alios *Mendoſ. in tract. de ætate min. capit. 5. num. 10. Leſſi. de inſtit. lib. 2. capit. 34. numer. 108.* dicens illam formulam, vt non ſit minor viginti duobus annis inſinuare annos 22. debere eſſe completos, quamuis prædictum vigeſimum ſecundum annum requiri inceptum, non autem completum aſſerant *Emman. Sa, verbo beneficium, num. 31. praxis Epiſcopal. par. 1. verbo beneficia, §. 1. verſic. ad dignitates, Azor. inſtit. moral. par. 2. lib. 6. capit. 5. quæſt. 3. in fine.* quorum opinio in Rota recepta eſt, vt in vna *Virdunen. Canonicatus 13. Februar. 1581. coram Illuſtriſſ. Seraphino,* & eſt *deciſ. 500.* vbi fuit dictum ad obtinendum Canonicatum ſufficere, quod prouiſus ſit in vigeſimo primo ætatis anno vigore *Concil. Trid.*

67 An prædicti viginti duo anni, qui requiruntur ad dignitates in Cathedralibus, requirantur etiam in Collegiatis? quæſtio eſt dubia: & eam requiri referunt deciſum *Nicolaus Garcia dicta par. 7. capit. 4. num. 59. & 62. cum ſequentibus. Armendar. dict. num. 2.* Sed melius dicendum puto Collegiatas Eccleſias non comprehendi ſub decreto *Concil. in dict. capit. 12.* cum tantum loquatur in Cathedralibus, & ideo requiſita ætatis ad illa remanere in diſpoſitione iuris communis dicunt *praxis Epiſcopal. part. prima verbo beneficia, §. primo verſic. ad dignitates, & verbo Canonica, §. 9. altera praxis nunc part. ſecunda capit. quinto, num. 21. pagina 330. Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 735. in prima editione, & reſolut. 512. num. tertio, in fine, in ſecunda editione, Fr. Emman. quæſtion. regular. tom. 1. quæſt. 11. articul. 2. & in addit. ad Bullam Compoſitionis, num. quarto,* vbi ait Chriſtophorum Vellam Archiepiſcopum Burgenſem contuliſſe dignitatem Scholaſtriæ Collegiatæ Eccleſiæ de Aguilar de Campo cuidam ſcholari, qui non habebat maiorem ætatem 17. annorum, & cum litigaretur ſuper hoc, fuiſſe iudicatum collationem eſſe canonicam, & iuridicam.

68 Pœnitentiarius Canonicus Eccleſiæ Cathedralis debet eſſe Magiſter, vel Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel iure Canonico, & annorum quadraginta, ſeu alias, qui aptior pro loci qualitate reperiatur, vt habetur in *Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. capit. 4.* de quo late diximus Alleg. 55.

69 Canonicatum aliquem Cathedralis Eccleſiæ impetrans maiori præditus debet eſſe ſcientia, quamis, qui ſimplex, & reſidentia carens vellet conſequi beneficium, eumque ſolertius examinatores debent interrogare, ſtrictiorique examine cum eo vti, quia beneficium ſimplex, perpetuam tamen requirens reſidentiam, comparatur curato ex *Lapi* reſolutione *allegat. 116. incipit Hiſpanus ſub numero ſecundo,* per doctrinam *Innoc. & Ioan. Calderin. in caput clericos, de clericis non reſid.*

70 Dubium maximum eſt, quænam ætas requiratur ad canonicatus in Cathedralibus? pro cuius deciſione ſic diſtinguendum eſt, vel enim loquimur facta Ordinum diſtributione per canonicatus; vel vbi nulla eſt: primo caſu certum eſt nullum eſſe recipiendum, qui eo

Ordine facto non ſit initiatus, quem requirit, aut in tali ætate, vt infra tempus de iure, vel eadem *Sancta Synodo* (hoc eſt annum) ſtatutum initiari valeat, *capit. 12. ſeſſ. 24. de reformat.* ergo dum ad Subdiaconatum promoueriquis poteſt in vigeſimo ſecundo, ad Diaconatum in 23. ad Presbyteratum *in* 25. ex *eod. Concil. c. 12. ſeſſ. 23. de reformat.* inde fit quod canonicatum Subdiaconalem in 21. Diaconalem in 22. & Sacerdotalem in 24. anno obtinere valebit. Vnde cenſuit *Sacra Congreg.* ad obtinendum in cathedrali Canonicatum, cui eſt annexus Ordo Subdiaconatus ſufficere quem eſſe conſtitutum in tali ætate, vt intra annum poſſit promoueri ad ſubdiaconatum, refert deciſum *Armendar. in addit. ad recop. legum Nauarræ lib. primo, titul. 20. l. prima, de ætat, numero ſeptimo*. Secundo vero caſu, vbi ſcilicet nulla adeſt facta Ordinum diſtributio, & canonicatus nullum habent ſibi annexum Sacrum ordinem, de iure communi minores 14. annorum illos habere poſſunt *gloſſ. penultim. in capit. ſi eo tempore, de reſcript. lib. ſexto. Abb. in cap. indecorum numero tertio, de ætate, & qualit. Rot. antiq. deciſ. 1. de ætate*, & in hoc non reperio quod aliquid innouaſſet *Concil. Triden.* Attamen vigeſimum ſecundum annum requiri ad Canonicatus in Cathedralibus videntur inſinuare plures *Sacræ Congregat.* declarationes. Prima cenſuit obtinentem canonicatum in Cathedrali Eccleſia etiam ante factam Ordinum diſtributionem in ea ſaltem ætate oportere eſſe conſtitutum, vt intra annum ad Subdiaconatum poſſit promoueri, refert *Armendar. dict. l. 1. de ætate, numero ſexto*. Secunda, ſi neque ante Concilium, neque poſt Concilium Tridentinum nullus Ordo ſiue Diaconalis, ſiue Preſbyteralis canonicatui annexus fuerit, & Parochialis Eccleſia legitime, & perpetuò eidem canonicatui vnita, tanquam Parochiale acceſſorium, attendenda eſt natura canonicatus, non autem Parochialis, & ita ſufficit, vt is, cui collatio facta eſt, ſit in ætate viginti duorum annorum, quæ in Canonicatus collatione requiritur, referunt *Anaſtaſ. Germon. de indultis Cardin. §. quibuſuis, numero ſexto. Campan. rub. 7. capit. ſexto, numero 26.* Tertia, ſi aliqua Parochialis Eccleſia eſſet vnita alicui Canonicatui Eccleſiæ Cathedralis acceſſorie ſufficiunt viginti duo anni, de qua *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 9. numero quarto*, & fuiſſe in Rota deciſum refert *Seraphin. deciſ. 1138.* Quæ quidem declarationes præſupponunt ætatem ſaltem 22. annorum neceſſariam eſſe in Canonicatu carente Ordine Sacro annexo, niſi eas intelligamus, vbi canonicatus ſolent eſſe Sacris Ordinibus annexi ante factam illorum diſtributionem.

71 Ad Canonicatus Collegiatarum Eccleſiarum ætas annorum 14. ſufficiebat ex diſpoſitione iuris *in cap. ſuper inordinato, iuncta gloſſ. verbo pueri, de prabend. Reuff. de diſpenſatione ætatis numero 2. Monetade diſtribut. quotid. par. 2. quæſt. 19. num. 14.* & in ea nihil innouaſſe Concilium Tridentinum cenſuit *Sacra Congreg.* prout nobis ſunt idonei teſtes *Galet. in margarit. caſuum conſcien. verbo Canonicus 3. pagina 29. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloſſ. 5. numero 29. praxis noua Epiſcopal. dict. capit. 5. num. 21. pagin. 330. Aloyſ. Ricci. in dicta praxi fori eccleſiaſtici, deciſ. 735. in prima edit. & reſolut. 512. num. 3. in fine, in 2. edit. Armendar. dict. l. 1. de ætate numero 8.* Et non requirunt vltra 14. annos, etiamſi aliquæ parochiales Eccleſiæ eſſent vnitæ aliquibus eorum, quia cẽſuit *Sacra Congregat.* attendendam eſſe naturam Canonicatus, & non parochialis, & ſufficere, quod prouiſus ſit in ea ætate, quam exigit Canonicatus, ſi Parochialis vnita ſit perpetuò, & acceſſorie canonicatui, ſecus ſi æque principaliter; quia tunc nõ aſſumit naturam Canonicatus, ita deciſum referunt *Henriq. conſ. 32. num. 4. & ſeq. praxis noua epiſcop. dict. cap. 5. num. 21. pagin. 330. Gaiet. verbo canonicus 5. & verbo Parochus. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 735. in prima edit. & reſolut. 512. in 2. edit. & in praxi aurea reſolut. 239.* Si veroaliquis ex canonicis exerceat animarum curam annexam eius canonicatui, debet eſſe viginti quinque annorum, nam actu curam exercet, tametſi habitu penes totum collegium illa reſideat, ita reſoluit *Campan. d. cap. 6. numero trigeſimo.*

72 Simplex beneficium conſequi volenti ſatis eſt ſi Canonicas horas recitare ſciat *Flamin. de reſignat. libro 4. quæſtion. 11. num. 30. Campan. in diuerſorio iuris Canon. rub. 5. cap. 3. num. ſecundo*, & habeat ſcientiam per Concilium Tridentinum neceſſariam ad primam tonſurã, de qua *Allegat. 11. num. quarto & 5.* vlterius quod ſciat conſtruere *per gloſ. verbo reputamus in Clem. 1. de conceſſ. prabend. Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſtici, deciſ. 390. in 1. edit. & reſolut. 329. num. 6. in 2. editione, praxis noua Epiſcop. part. ſecunda, cap. 1. num. 40. Gonzalez ad reg. 8. Cancell. glo. 4. ſub num. 73. Campan. dict. num. ſecundo.* Et licet de iure communi ad beneficia ſimplicia obtinenda iuſta ætas illa cenſeretur, quæ ſeptennium exceſſit *gloß penult. in capit. ſi eo tempore, de reſcript. in 6.* hodie attenta diſpoſitione *Concilij Trid. ſeſſion. 23. de reformat. capit. 6.*

73 Nullus ante decimum quartum annum beneficium poteſt obtinere, referunt *Petrus Pechi. in reg. beneficium, num. 27. verſic. caterum quod in iſtis, libr. 6. Gutier. canon. libro primo, cap. 26. num. 33. Henriq. in ſumm. lib. 10. cap. 19. §. 1. Azori. inſtitut. moral. part. ſecunda, lib. 6. cap. 5. quæſt. 7. Valeri. Reginald. in praxi fori eccleſiaſtici, lib. 30. tractat. 3. num. 166. in fin. Gregor. Lop. l. 3. verbo quatorze annos tit. 16. part. 1. Petrus Ledeſma in ſumm. part. prima de Sacram. Ordinis, capit. ſeptimo verſic. de la prima, & par. 2. tractat. 7. cap. 1. concluſione 7. prope finem Cenall. communi. contra commun. quæſtion. 523. num. tertio. Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. part. 4. collect. 860. & in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 392. & deciſ. 385. in prima editione, aliàs reſolutio. 331. & reſolut. 325. num. tertio in ſecunda editione. Viuian. in praxi iuriſpatron. par. ſecunda, libro 6. capit. 7. num. 2. Leſſi. de iuſtit. libro ſecundo, capit. 34. dub. 20. num. 109. Nicolaus Garci. de benefic. part. 7. capit. quarto, num. 8. Campan. dict. rub. 7. capit. 6. num. ſecundo Flamin. de reſignat. lib. 3. quæſtion. 7. numero 65. & libro quarto, quæſt. 1. nu. 7. & quæſt. 11. nu. 13.*

74 Ex diſpenſatione tamen Summi Pontificis beneficiũ ſimplex infanti poteſt conferri, *Flam. d. q. 7. nu. 66. Azor. d. c. 5. q. 8. verſic. ſed quærat aliquis, Thom. Valaſc. alleg. iuris tom. 1. alleg. 7. nu. 10.*

75 Epiſcopus vero non poteſt indulgere cuiquam, vt ante decimum quartum annum incœptum beneficium ſimplex obtineat, *Azori. d. c. 5. q. 9. verſ. ſi quæras, Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 331. nu. 2.* vbi in fine reſoluit Epiſcopum conferentem beneficium minori quatuordecim annorum peccare mortaliter, & collationem eſſe nullam, & *nu. 3. verſic. habetur*, dicit *Sacram Congreg.* cenſuiſſe 14. *Auguſti* 1586. quod prouiſo in decimo tertio ætatis anno de Canonicatu in Eccleſia Collegiata, vbi vigore ſtatuti Eccleſiæ prouiſi ante realem poſſeſſionem, & fructuum perceptionem tenentur ſpectare per biennium, obſtat decretum *Concilij d. c. 6.*

76 Ad-

76 Aduertendum maxime eſt non oportere eſſe expletum quartum decimum annum ad obtinendum ſimplex beneficium poſt *Concil.* ſed cœptum, ita deciſum referunt *Henriquez dict. capit. 19. §. 2. Galet. verbo beneficium, 4. Armendar. dict. l. 1. de ætatibus, num. quinto, Ceuall. quæſt. 523. num. quarto, & quæſt. 593. numer. 18. Aloyſ. Ricci. dict. collect. 860. verſ. limita ſecundo, & reſolut. 325. num. 3. verſic. nihilominus, Azor. d. cap. 5. q. 7. in fine, Cardinalis Tuſch. tom. 3. littera E. concl. 338. nu. 12. Gonz. ad regul. 8. Cancell. glo. 5. in princ. nu. 90. Thom. Valeſ. tom. 1. alleg. 8. Campan. d. capit. 6. numero ſecundo in fine.*

77 Si vero in fundatione ſit ſtatutum, vt illud etiam minor quatuordecim annorum adipiſci valeat, ſtandum eſt fundationi, cui non fuit derogatum per iam dictum Concilij decretum, ita referunt deciſum *Gonzal. d. gl. 5 num. 91. Aloyſ. Ricci. d. collect. 860. verſic. nunc limita & primo,* & tenuit *Rota* in vna *Granaten. capellaniæ* 12. *Ianuarij* 1607. coram *Reuerendiſſ. D. Lugdunen.* apud *Farinac. tom. 1. parte 2. deciſione* 194. *Campan. dict. cap. ſexto numer. ſecundo in fine,* vbi *nu.* 3. dicit ſe ſciuiſſe declaratum eſſe non cenſeri inualidam præſentationem factam de perſona nondum attigente quartum decimum annum (licet in eo beneficio minor ætas non concedatur ex fundatione) ſufficit enim, quod ante inſtitutionem pertingat eam ætatem, non ſecus ac laicus, ſi præſentaretur, nam hanc præſentationem ſanctam de indigno licet credat communis Doctorum ſententia, probatque *Lambertin. de iure patron. par. vltim. libro ſecundo quæſt. 2. articul.* 3. eam tamē reſtrinxit Rota coram *Domino Oradio* 19. *Nouembris* 1584. non ſubſiſtere ſi fuit præſentandus proxime clericandus, nam penitus indignus tunc non erit, & ſufficiet ſi ante inſtitutionem fuerit tonſuratus.

78 Annotandum pro intelligentia *Concil. d. capit. 6.* vt prohibitio de obtinendo beneficio ante illam ætatem 14. annorum ſubſiſtat, nedum ſi per viam collationis daretur, verum etiam præſentationis, electionis aut alterius cuiuſcumque prouiſionis, ſtante generica Concilij prohibitione, & ob verbum in eo poſitum obtinere, quod generale eſt, *Mandoſ. in tract. de minori ætate, c. 4. num.* 17. quem citat *Campan. d. c. ip. 6. num. 6.* vbi *num.* 5 aſſerit ad penſionem extendi placuiſſe *Sacræ Congregat.* & repetit *rubric.* 11. *capit. decimo quarto num.* 16. *verſ. de legitima.*

79 Quamuis ætatem ſeptem annorum ad illam ſufficere aſſerant *Aloyſ. Ricc. in d. praxi deciſ. 430. in 1. edit. & reſolut. 367. in 2. edit. & Stepha. Gratian. diſceptat. forenſi tom. 3. cap. 397. nu. 17.*

80 Ad Curata vero maiorem quandam flagitant ſua peritiam, quandoquidem animarum cura ars artium eſt, *cap. cum ſit, de ætate & qualitat. Gonzal. ad regul. 8. Cancell glo. 4. d num. 71.* atque ideo onus vix Angelicis humeris ſuſtinendum, vt eam depoſcant ſcientiam, quæ ad Fidem, mores que pertineat, & ſalutarem doctrinam tradendam ſatis ſit: vel ſufficit tanta, qua plebem ſibi commiſſam paſcere valeant ſalutaribus verbis, atque exemplis, quod omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem, & eos admonendo breuibus quidem; & dilucidis verbis de vitijs, quæ declinare, vitareque, ac virtutibus quas ſectari eos oportet, vt æternam euadant pœnam, atque cæleſtem gloriam adipiſcantur, quæ clarius explicat *Sot. in 4. ſentent. diſtinct. 25. articul. 4. concluſ. 3. verſic. & per hoc,* vbi explicat ſequentibus verbis. Qui vero parochiæ in paſtorem præficitur, vt idoneus habeatur, ea ſcire debet, quæ plebi ſunt cognitu neceſſaria, nempe illa quæ ſunt de neceſſitate ſalutis, vt videlicet docere ſuos ſubditos ſciat Fidei articulos, & Decalogum, atque ordinaria peccata, quæ ei per Confeſſionem detegantur, vtque pœnitentibus ſalutaria conſilia præſtare valeat, præſertim vero cum *D. Thom. in quarta ſentent. diſtinct. decima ſeptima in 2. ſcripto,* credo tantam debere eſſe in eo ſcientiam, qua diſtinguere noſcat peccatum, & non peccatum, atque inter mortale, & veniale, quinimo & ſacris litteris præditus eſſe debet, cum eius ſit peculiare munus prædicare, iuxta *Concil. Tridentinum, ſeſſ. vigeſima quarta, de reformation. capit. 4.*

81 Curata beneficia, qui vult obtinere debet eſſe conſtitutus in ætate 25. annorum incœptorum, probat *tex. in capit. cum in cunctis, §. inferiora, de election. Menoch. remed. 15. recuper. num. 442. Rebuff. in tractat. de pacificis poſſeſſ. numero 182. Henriq. libro decimo capit. decimo nono, §. 3. Flamin. de reſignat. libro quarto, quæſtion. 9. num. decimo quarto, cum ſequentibus, & quæſtion. 11. numero decimo quarto. Cened. par. 3. collect. 30. num. primo, Vgol. dict. capit. 50. §. 8. num. tertio. Campan. dict. rubr. 7. capit. 6. numero 29. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnitent. libr. 30. tractat. 3. numero 164. verſic. aduerte,* plures alios refert *Nicolaus Garcia dict. capit. quarto, numer. 41. praxis Epiſcopal. parte prima verbo beneficia, verſ. ad dignitates, pagin. 36.*

82 Et ſufficit ad validitatem collationis cuiuſcunque beneficij curati, quod prouiſus ſit prima tonſura initiatus, & ætatem habeat, vt intra annum ad Sacerdotium promoueatur, vt per *cap. licet canon. & cap. commiſſa, de elect. lib. 6.* cum ſimilibus reſoluunt *Rebuff. in praxi titul. requiſita ad collat. nu. 24. Roch. de iure patron. verbo honorificum. num. 24. Gutier. canon. lib. 2. c. 15. num. 33. Petr. Greg. rei benefic. c. 25. num. 8. Nicolaus Garcia de benefic. p. 3. cap. 4. à num. 2.*

83 Et ideo beneficium curatum obligat ad promotionem Sacerdotij ſpatio vnius anni, *praxis epiſcop. d. verbo beneficia, verſic. dico quarto principaliter. pag. 44. Spin. in ſpeculo teſtam. gl. 4. princip. nu. 65. Azor inſtit. morabum p. 2. lib. 6. c. 8. q. 2. Cened. d. collect. 30. num. 1. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ p. 5. collect. 1988.* in tantum quod ſi quis obtinens parochialem non promoueretur intra annum ad Sacerdotium, parochia vacat ipſo iure, vt probat *d. c. licet canon,* & reſoluit *Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glo. 15. nu. 47.*

84 Qui tex. procedit, & intelligitur quando ſcilicet canonice parochus poſſedit beneficium vltra annum, & non ſe promouerit in futurum, ſecus verò ſi non canonice, quia tunc non vacat *Maſtard. de prob. concl. 885. num. 16.* Sic etiam illius pœna non habet locum in Rectore, qui intra annum à die adeptæ poſſeſſionis pacificæ, vel intra tempus legitimè ei prorogatum, comparuit, & ſe promoueri petijt, offerens, quantum in ſe erat, ſe paratum ſuſcipere Sacerdotium, vel Ordines, & noluit eum Ordinarius propter illiteraturam, vel aliam cauſam promouere, refert in *Sacra Congregat.* deciſum *Nicol. Garc. d. cap. 4. nu. 7.*

85 Præſentatus, ſeu electus ad beneficium poteſt abſens inſtitui ab Epiſcopo, ſi ei notum ſit eſſe idoneum notorie, veluti quia Doctor eſt in aliqua Vniuerſitate ſtudij generalis graduatus, hic enim examine non indiget, ex doctrina *gloſ. verbo ignota, capit. de Petro, diſtinct. 47.* iuncto *Concil. Trident. ſeſſ. 7. de reformat. capit. decimo tertio, in fi.* reſoluunt *Cened. ad decretum. collect. 15*

num. 3. *Henriquez in summ. lib.* 10. *cap.* 18. *in princip. Sa. in aphorism. verbo examen.* Quare sic notum Episcopo posse ab eo absentem instituι,& præsentationem, ac institutionem validam esse,licet institutus absens sit, notant *Innoc.per tex.ibi in cap.in Lateranen.*in vltimis verbis,*de prabendis*, *Abb.consil.*76.*num.*2.*p.*2.*Nicol.*Gare. *p.*4.*c.* 1. *à num.*16. vbi *à num.* 23. refert declarationem *Illustriss.Cardin.*

86 Secundum quos intelliges supradicta de persona notorie digna,& Episcopo nota: & limitabis, quod non procedat in præsentato ad parochialem, in hac enim examen præcise necessarium est, necomitti potest ex eo,quod prouisus notorie dignus sit: Doctor enim, aut Licentiatus in Theologia, vel iure Canonico, & in publica Vniuersitate graduatus non excusatur ab examine, quando petit prouideri de aliqua Ecclesia parochiali,ita decisum per *Sacram Congregat.* referunt *Gonzalez ad regul.*8.*Cancell.glos.*4.*num.* 90. *Nicolaus Garci. par.*9.*cap.*2.*num.*103.*praxis nova episcopal.par.*2.*cap.*5 *num.*17.*versic.Doctor*, *Aloys.Ricc.d.resolut.*351.*num.*2. *Prosper.de Augusti.in addit. ad Quarantam*, *verbo benefic.paroch.collatio,quæst.*1.*praxis Episcopal. part. secunda verbo Doctor*,§. 1. resoluunt *Lambertin. de iurepatronatus,par.*2.*lib.*2.*q.*11.*artic.* 3. *num.*5. *Rebuff.de privileg. scholarium,privil.*86.*num.*4.*Flamin.de resignat.lib.*8.*q.*9 *num.*83.*cum sequentibus*, *Vgolin.d.cap.*50. §.6. *nu.*6. & §.10.*num.*6.*Lessi.de iustitia lib.*2.*cap.*34. *nu.*82. *Aloys. Ricc.in decis.Curiæ Archiepisc.Neapol.decis.*139.*p.*1.*Caned.ad Decretum collect.*15. *num.*5. etiamsi esset famosissimus Doctor,qui cum maximo applausu per plures annos legerit,iuxta tradita *per Fusc.de visitat.lib.*2.*c.*5. *num.*10.& etiamsi esset Vicarius ipsius Episcopi,*Flam. d.q.*9.*num.*87.

87 Cauebis tamen à *Garci.part.*9. *cap.*3. *num.*5. & 14. dum scribit hanc resolutionem procedere in quocunq; beneficio ecclesiastico, nam quamuis ex *Concil. Trid. sess.cap.*13.examen necessarium esse in omnibus beneficijs agnoscamus, pro forma tamen in solis parochialibus requiri receptissima est scribentium resolutio; in alijs vero simplicibus cum residentia, vel sine illa, non requiritur de necessitate,nec fit,si prouisus est persona insignis, & notorie idonea, & ita vidi seruari in hac Curia.

88 Nam cum anno transacto prouisus fuissem de dignitate Thesaurariæ Maioris insignis Ecclesiæ Vimaranensis, Illustrissimus Dominus *Marcus Aurelius Meraldus* integerrimus Sanctiss. Domini Pauli Quinti felicis recordat. Datarius, & meritissimus vtriusque Signaturæ Referendarius, Bullas Apost. de hac dignitate mihi expediri absque examine iussit, qui singulari eruditione,& acerrimo iudicio ornatissimus, litterarum, ac rerum gerendarum notitia illustris vtriusque iuris peritissimus, adeo incorruptè atque integre Datariiofficio functus fuit, vt ab eo nihil iniustum,indecorum, indebitum, iuri, ac bonis moribus repugnans vnquam factum fuisse vere credendum sit, propter maximam illius in distribuendis gratijs, & beneficijs erga litteratas, benemeritas, ac pauperes personas, rectitudinem, curam,iustitiam,& prouidentiam.

89 Semel examinatum, & approbatus ad vnum beneficium simplex,non amplius examinatur ad aliud simile. idem est si semel sit approbatus ad Canonicatum, vel dignitatem in Collegiata, non amplius examinatur ad similem canonicatum, vel dignitatem in alia Collegiata: sic semel approbatus ad curatum, vel canonicatum,vel dignitatem in Cathedrali,non vltra examinatur ad simile vel similem, ita seruari in *Curia* referunt *Gonzal.ad regul.*8.*Cancellar.glos.*4. *num.* 84. & *Aloys. Ricci.in dict.praxi fori ecclesiast.decis.*419.*in* 1.*edit.* & *resolut.*356.*in secunda edit.*Sed *Campan. in diuers. iuris Canon.rubr.*5.*caput.*3.*numero octauo prope fin.* concludendum asserit, quod licet attento iure communi non sit iterum examinandus per text.*in cap. accepimus*, *de ætate,& qualit. ac decis. Paleot.* 83. & *Caputaq. decis.*367. *libro secundo*, inspecta tamen Concilij sanctione examini semper esse subijciendum,edocetque *Seraphin.Rotæ. decis.* 1323. vbi propterea concluſit Rota, quod cum in ascensione ad alterum quæratur nouus titulus iuxta *consil.* 18. *Oldradi*, ideo sit etiam tunc examinandus, refert etiam declarationem Illustrissimorum D. D. *Cardinalium*, quod cœptus beneficiari in quolibet assensu,denuo examinetur, atque ita præterea resolutum fuisse memorat in vna *Cæsaraugustana* coram *Domino Pamphilio de anno* 1587. Ego tamen scio de stylo Curiæ primum verum, secundum vero *Campan. & Seraphini* assumptum in partibus sibi locum habere dicendum est, vel vbi per concursum examen fit.

90 Si vero ad beneficium superius sit promouendus examinari eius scientia nihilominus denuo debet, quoniam litteratura pro dignitatis maioris, vel minoris conditione,maior, minorue requiritur. Item si ad simile beneficium promoueatur,in Ecclesia tamen, vel loco ampliori,maioriue,aut nobiliori,vel celebratiori, est etiam examinandus, dicit seruari stylo Curiæ Romanæ *Azori instit.mor.part.* 2. *libro sexto capit.* 6. *quæst.*9.

91 Vbi etiam aduertit examinari debere promotum etiam ad simile, & æquale beneficium similis loci, & Ecclesiæ,si in priori examine minus idoneè, & apte respondit: aut si creditur eum post examen se negligenter in studio litterarum gessisse, & oblitum esse eius, quod ante didicerat, aut si alij sint candidati, qui vna cum eo beneficium petunt.

91 Peracto examine occurrentium ad concursum, examinatores debent eos ex communi sententia renunciare Episcopo, quos idoneos reperirent, refert decisum *Nicol.Garcia par.*9.*caput.*2.*num.*104.vel data causa eos remittere ad Ordinarium,quia cumulatiuè,& non priuatiuè illis est tributa iurisdictio, vt censuit *Rot. decis.* 647.*numero* 1. apud *Farin.in nouiss.* Et in dubio spectat ad examinatores renunciare quis sit magis idoneus, *praxis Episcopal.part.prima,verbo parochia*, §. *secundo in principio.*

93 Et examinatores ab Episcopo, vel Vicario, quibus Beneficia prouideri incumbit, accersitos teneri significare, & subscribere, quis sit dignus, & quis dignior sub peccato mortali, tenent *Frat. Ludouic. in instruct. conscient. tom. primo capit.* 127. *Petr. de Ledesma in summ. part. secunda tractat. septimo capit. primo concluſ.*7.*difficultat.*13. *Rota Roman.* apud *Farinac. decis.*672.

94 Nec prædictorum examinatorum relationem quominus executionem habeat, vlla deuolutio, aut appellatio etiam ad Sedem Apostol. siue eius Sedis Legatos, aut Vicelegatos,aut Nuncios, seu Episcopos, aut Metropolitanos, Primates, vel Patriarchas interposita impedit, aut suspendit, vt habetur *Concil. dict. capit.* 18. *prope fin. Azored. libro primo numero quarto, titul.* 16. *lib.*3.*nouæ recopil. Gonzal.glos.*9.§.*primo in annotat.*

contra

contra nullit. num. 186. & 209. & gl. 6. à num. 163. Ceual. tom. 4. q. 897. num. 833. cum ſeqq.

95 Examinatores tenentur examen facere de ætate, moribus, doctrina, prudentia, & alijs rebus ad vacantem Eccleſiam gubernandam opportunis, vt habetur in *Concilio Tridentino d. capit. 18. verſic. peracto, Gonzalez d. gloſſ. 4. à num. 110.* itaut non ſufficiat ſi relationem fecerint ſolum de litteratura, examen vero circa mores, ætatem & reliqua Epiſcopo relinquantur, ita deciſum refert *Nicol. Garcia de benefic. p. 5. c. 7. num. 11. verſic. ad tertium, & par. 6. cap. 2. nu. 238.* quia approbantes examinatum quoad ſcientiam tantum, non etiam quoad vitam & mores, non ſatisfaciunt decreto Concilij, expreſſe iubentis, quod peracto examine renuncientur, referunt deciſum *Gales. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo examinatores 2. Aloyſ. Ricci. in d. praxi fori eccleſiaſtici reſol. 631. in ſecunda editione.*

96 Magis expedit, vt examinatores inter ſe ſua vota palam conferant, deinde notario iubeant, vt in actis ſuis ſimpliciter ſcribat Titium approbatum idoneum, Seium vero reprobatum, ita referunt deciſum *Nicol. Garcia d. cap. 2. num. 107. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici par. 2. cap. 3. num. 35.*

97 Et non ſpectat ad examinatores, ſed ad Epiſcopum eligere ex approbatis magis idoneum, ita etiam referunt deciſum *Franciſc. Leo d. cap. 3. num. trigeſimo quarto. Nicol. Garcia d. cap. 2. num. 108. & 109. Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ libro primo titul. 18. l. 7. de Epiſcopis, num. quinquageſimo octauo*, qui tenetur eum eligere, quem cæteris magis idoneum iudicauerit, vt habetur in *Concilio Tridentino d. capit. 18. verſic. peracto*, cum certum ſit peccare mortaliter minus dignos ſeruitio Dei applicando, *capit. licet, verſic. qui præſtantior, 8. quæſt. 1. capit. Metropolitano, diſtinct. 63.* & ita in foro conſcientiæ obligatur quis ſimpliciter eligere meliores, vel in comparatione ad bonum commune, licet ſi dignum tantum nominauerit prætermiſſo digniore in foro exteriori minime inualidetur actus, ita *D. Thom. 2. 2. quæſt. 63. artic. 2. & ibi Caiet. in fine, gloſ. verbo qui præſtantior in dicto capit. licet ergo, vbi Archidiac. num. 3. Bellamer. num. quinto. Cardin. de Turrecrem. num. primo, cum ſeqq. & Alexand. de Neuo notab. 4. num. decimo tertio, & ſub num. trigeſimo & trigeſimo primo, in cap. conſtitutus, il ſecondo de appellat.* vbi *Ioan. Andr. gloſſ. 3. num. trigeſimo primo. Zabarel. gloſſ. 3. ſub numer. ſecundo. Butri. num. quarto Abb. notab. 3. num. tertio, & nos. 4. num. 7. Franch. nu. 4. & ſequent., Sot. lib. 3. de iuſtit. q. 6. artic. 2. & lib. 10. q. 2. artic. 3. Ledeſma 4. par. 2. quæſt. 18. dub. 9. D. Antonin. par. 2. titul. 1. cap. 20. §. 1. Angel. Roſel. Silueſt. Tabien.* & cæteri *Summiſtæ verbo electio, Couar. in reg. peccatum, par. 2. §. 7. num. quarto. Lambertin. de iurepatron. lib. 2. par. 1. quæſt. 10 artic. 3. per totum*, & præcipue *num. 26. verſic. in circa, Rotb. de Curte eodem tract. verbo honorificum, nu. 42. Nau. in man. cap. 17. nu. 72. & in tract. de orat. miſcel. 43. poſt nu. ſeptuageſimum ſextum. Petr. Nau. de reſtit. lib. 2. cap. 2. num. 120. Greg. de Valent. 2. 2. diſputat. 5. quæſt. 7. punct. 2. §. ſecundo quæritur, verſicul. ſecunda aſſertio, Iacob. de Graſſis in aureis deciſ. p. 1. lib. ſecundo cap. 99. nu. 2. Flamin. de reſignat. lib. 10. q. 11. numero 16. Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. par. 4. collect. 931. Vgolin. dict. capit. 50. §. 13. num. ſecundo. Azor. inſtitut. moral. par. 2. lib. 6. capit. 15. quæſt. prima, Rebello de obligation. inſtit. p. 1. libro tertio quæſt. 4. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit. dict. tractat. 3. numero 195. Campan. in diuerſ. iuris canon. rubr. 6. capit. 3. numero 321. &*

rub. 7. capit. 6. numero ſeptuageſimo, omnium lautiſſime multis ſacræ Scripturæ, & vtriuſque iuris auctoritatibus *Alexand. Raudenſ. deciſ. 34. à numero 78.*

98 Nulla tamen contrahitur reſtituendi obligatio digniori prætermiſſo, ſi nullum iuſtitiæ ius per oppoſitionem, aut aliquem legitimum titulum, acquiſierit quoad beneficium, cathedram, officiumque publicum, ita *Rebello d. lib. 3. quæſt. 3.* quem refert *Campan. dict. nu. 70. verſicul. Cæterum*, vel ſi beneficium non debetur digniori ex aliquo ſtatuto vel lege, *Stephan. Gratian. deciſ. 97.*

99 Obligatio hæc conferendi beneficia ſub mortali dignioribus, intelligitur de poſſibilibus haberi in diœceſi: hi enim de quibus conſtat, quod inibi haberi non poſſunt extra latitudinem eligibilium computãdi ſunt ex *Caietan ad D. Thom. d. quæſt. 63. artic. 2. verſic. ſi.* non enim tenetur perquirere totum mundum, vt meliores habeat, cui conferat, quia excuſaretur conferendo bonis in diœceſi exiſtentibus, quique facile & in promptu haberi poſſunt, vt poſt *Caiet.* tradit *Much. Salon. in tractat. de inſtit. quæſt. 63. articul. 2. controu. 3. verſ. tertio certum eſt.*

100 Sic etiam vbi confertur beneficium digno omiſſo digniori cum exiguitate damni, ideſt, ſi dignioris maior idoneitas, parum excedat idoneitatem minus digni, non committitur peccatum mortiferum, ita *Nauarr. d. miſcel. 43. verſicul. fallit tertio, Gregor. de Valentia d. diſputat. 5. quæſt. 7. punct. 2. §. ſecundo quæritur, verſus fin.* Etiamſi exceſſus eſſet alterius conſiderationis ſi electio non eſſet ad munus magni momenti, *Salon. dict. articul. 2. controu. 3. verſic. bis poſitis*, & ibi *Bannes verſ. ſit prima.*

101 Quare Epiſcopus attente debet rimari qualitates oppoſitorum, vt dignioribus beneficia poſſit conferre, quod vt percipiat ſciendum præferri graduatum in aliqua ſcientia, *Caputaquen. deciſ. 277. part. 1. Putean. deciſ. 200. libro tertio.* Deinde magis litteratum *Rot. Romana* apud *Farin. deciſ. 677. in nouiſſ.* & maiori habilitate præditum, veluti prudentia, integritate, & maturioritate, *Rot. Roman.* apud *Farin. deciſ. 628.* quando vero in aliquo concurrunt pietatis, miſericordiæ, vel vtilitatis publicæ argumenta promouendus, etiam minus dignus præfertur *Valer. Reginald. dict. lib. 30. tract. 3. num. 200.*

102 Sic etiam minus doctus, modo idoneus, cuius mores ſunt noti, & approbati, præfertur doctiori, cuius vita ignoratur, referunt deciſum *Gonzal. ad regul. 8. Cancellar. gloſ. 4. numero 112. praxis noua Epiſcop. dict. cap. 5 numero 19. Nicol. Garcia part. 9. capit. 2. numero 11. Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 425. in prima edit. & reſolut. 362. num. 1. in ſecunda edit.* Denique poteſt eligi dignus de ciuitate, vel gremio Eccleſiæ, poſt habito digniore extraneo, iuxta *capit. nullus, diſtinct. 61. Vivian. in praxi iuriſpatron. par. 2. libro ſexto capit. 6. Zechi. de benefic. capit. 12. numero 36. praxis noua Epiſcop. dict. cap. 5. num. 19. Vgolin. d. c. 50. §. 8. num. 4.*

103 Item qui nullum obtinet beneficium præferri debet in concurſu obtinenti, vt tenuit Rota *in vna Calagurritana beneficij 20. Februarij 1587.* coram *Illuſtriſſ. Seraphino*, & eſt inter eius deciſiones impreſſas *deciſ. 768.* vbi etiam, quod ille dicitur magis idoneus in pari concurſu qui diſpenſatione non indiget. Et dignior iudicari debet, qui eſt magis vtilis, & aptus ad beneficium, cui præficitur *Couar. in reg. peccatum. par. 2. §. 7. num. 4. ad med. verſic. dignior vero, Aloyſ. Ricci. in praxi aurea,*

reſolut. 348. *Rota in vna Beneuentan. Parochialis* 13. *Iunij* 1590. coram *R. P. D. Orano*, vbi fuit dictum, quod ex duobus approbatis ab examinatoribus pro æque idoneis, electio vnius facta per Epiſcopum fuit iudicata legitima, quamuis non eſſet Doctor, vel Sacerdos, nec pauper ſicut alter, quia huiuſmodi qualitates, quamuis ſint conſiderabiles, tamen non faciunt digniorem pro gubernanda Parochia, cum vltra doctrinam, ſint maioris conſiderationis mores, & aptitudo ad munus iniunctum.

104 Penſatis his omnibus, aliiſque per Doctores ſupra citatos adductis, Epiſcopus eum eligat, quem cæteris magis idoneum iudicauerit, vt verbis vtar Concilij, ab eius tamen iudicio, ſeu electione, ſi dignior reiectus fuerit, admittitur appellatio *Vgol. d. cap.* 50. §. 13. *num. primo. Campan. in diuerſorio iuris Canon. rub.* 7. *cap.* 6. *numero* 75. vbi etiam dicit, quod hoc caſu ſuperior ſi per examen digniorem inuenerit appellantem, prouiſionē ratifabit, & poteſt appellans prælectum prouocare ad nouum examen, etſi ipſe in eo magis idoneus repertus fuerit, reuocata prima electione ipſe Parochialem obtinebit, vt fuit per *Rotam* reſolutum in vna *Detruſen. Parochialis* 18. *Decembris* 1581. coram *D. Gipſio*, cuius teſtis mihi eſt *Aloyſ. Ricci. in dicta praxi deciſ.* 426. *in prima edit. & reſolution.* 373. *in ſecunda edit.* qui *numero ſecundo*, intelligit, & declarat, vt procedat quando electio, ſeu iudicium Epiſcopi eſſet irrationabile, quod ita per *Conſtitut. Pij V.* relatam ſupra in princip. huius *Allegat.* tenuit *Rota in vna* Rauennaten. *Parochialis* 2. *Decembris* 1592. coram *Illuſtriſſ. Aragonio*, de qua irrationabilitate & dolo Epiſcopi, liquido, & euidenter conſtare debet, cum d. Conſtit. conditionaliter loquatur, ibi, conſtito de prioris eligentis irrationabili iudicio, *Gonzal.* 2. *gloſſ.* 4. *num.* 139. & tenuit *Rota in vna Pampilonen. beneficij* 17. *Maij* 1577. coram *Illuſtriſſimo Blanchetto*, & iterum *in vna nullius Parochialis concurſus* 4. *Octobris* 1600. coram *Illuſtriſſ. Ludouiſio*, nunc *Sanctiſſ. D. N. Gregorio XV.* facta enim electione per Epiſcopum eſt interpretatio facienda ad fauorem Epiſcopi, quod omnia conſiderauerit, & magis idoneum arbitrio ſuo elegerit, ex citatis per *Gonzal. dict. gloſſ. quarta à numero* 132.

SVMMARIVM.

1 *Profeſſio Fidei facienda eſt à prouiſis de beneficijs quibuſcunque curam animarum habentibus, in manibus Epiſcopi, vel eo impedito coram generali eius Vicario, vltra quam quod prouiſio de dignitatibus, & Canonicatibus in Eccleſiis Cathedralibus, tenentur etiam eam emittere in Capitulo.*

2 *Profeſſionis Fidei forma vbi referatur, oſtenditur.*

3 *Profeſſionem Fidei qui teneantur emittere.*

4 *Profeſſio Fidei facienda eſt à promouendis ad Epiſcopatum.*

5 *Canonici exempti coram Epiſcopo, & Capitulo Fidei profeſſionem intra duos menſes emittere tenentur.*

6 *Canonici Regulares Eccleſiarum Cathedralium intra duos menſes à die electionis deobligantur Fidei profeſſionem emittere.*

7 *Prælati Regulares intra duos menſes ab adepta poſſeſſione ſuæ præfecturæ, tenentur Fidei profeſſionem facere.*

8 *Profeſſionem Fidei denuo deobligantur emittere, qui in adeptione alterius beneficij ſimili eam iam emiſerunt.*

9 *Profeſſionem Fidei emittere tenetur, qui denuo conſequitur Parochialem dignitatem, vel præbendam, quam ante habuerat, & dimiſit.*

10 *Approbatus, & idoneus iudicatus ad Parochiam, eſt denuo examinandus ſi ad aliam admitti procuret.*

11 *Approbatus ſemel non eſt amplius examinandus in beneficijs ſimplicibus.*

12 *Commendatarij, quando ſunt veri beneficiati, tenentur emittere Fidei profeſſionem.*

13 *Coadiutores, etiam perpetui, & cum futura ſucceſſione, non tenentur niſi cum factus fuerit ſucceſſioni locus, Fidei profeſſionem emittere.*

14 *Coadiutor poſt mortem coadiuti fit verus Canonicus, & tunc ei eſt aſſignanda vltima ſedes.*

15 *Profeſſionem Fidei non tenentur emittere Canonici, & dignitates Collegiatarum Eccleſiarum.*

16 *Profeſſio Fidei coram Vicario generali, etiam Epiſcopo non impedito, fieri poteſt.*

17 *Profeſſionem Fidei poſſunt facere prouiſi de dignitatibus, vel Canonicatibus Cathedralium in Capitulo præſente Epiſcopo, ſeu eius Vicario, qui forte eſt Canonicus, ita vt eam iterum non cogantur foris coram eodem emittere.*

18 *Profeſſio Fidei Sede Epiſcopali vacante non ſufficit fieri coram Capitulo, ſed coram eius Vicario.*

19 *Profeſſionem Fidei per procuratorem fieri non poſſe declarauit Sacra Congregatio & num.* 21. *quid attento iure ſit reſoluendum.*

20 *Profeſſio Fidei emiſſa creditur, quando collatio beneficij eſt decennalis.*

22 *Profeſſionem Fidei omittentes facere intra duos menſes à die adeptæ poſſeſſionis fructus ſuos non faciunt, nec illis ſuffragatur poſſeſſio.*

23 *Profeſſio Fidei poſt dictos duos menſes facta, ad fructus temporis præteriti poſt lapſum duorum menſium quærendos prouiſis non ſuffragatur.*

24 *Capitulum non poteſt habere pro præſentibus dignitates, vel Canonicos, qui nunquam in Eccleſia reſiderunt, & Fidei profeſſionem nondum emiſerunt.*

25 *Terminus duorum menſium datus ad faciendam Fidei profeſſionem, non currit prouiſo, qui non accepit poſſeſſionem quamuis per eum ſtet quominus illam accipiat.*

26 *Declaratur Concil. Trident. ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 12. *ibi, nec illis poſſeſſio ſuffragatur.*

27 *Regula de annali tueri non poteſt ad fructus retinendos Fidei profeſſionem non emittentes, nec longiſſima poſſeſſio illis prodeſt quoad dictos fructus percipiendos.*

28 *Profeſſionem Fidei non emittentes intra duos menſes, ita fructus ſuos non faciunt, vt in conſcientia teneantur illos reſtituere, etiam non interueniente aliqua ſententia.*

29 *Profeſſionem Fidei per ignorantiam, ſeu inaduertentiam intra duos menſes non facientes quamuis in foro exteriori non excuſentur, in foro tamen conſcientiæ non obligantur ad reſtitutionem.*

30 *Diſtributiones quotidianas ſuas faciunt prouiſi quamuis Fidei profeſſionem non emiſerint.*

31 *Fructus amiſſi ob non factam Fidei profeſsionem ſunt impendendi, vel in vſus pauperum, vel in fabricam Eccleſiæ.*

32 *Fructus amiſsi ob non factam Fidei profeſsionem Ordinarius condonare non poteſt.*

EPIS-

EPISCOPVS QVOS BENEFIciarios ad Fidei profeſſionem in ſuis manibus faciendam cogere poſſit.

ALLEGATIO LXI.

1 PRouiſi de beneficijs quibuſcunque curam animarum habentibus in manibus Epiſcopi, vel eo impedito, coram generali eius Vicario, ſeu Officiali, tenentur à die adeptæ poſſeſſionis ad minus intra duos menſes Orthodoxæ ſuæ Fidei publicam facere poſſeſſionem, & in Romanæ Eccleſiæ obedientia ſe permãſuros ſpondere, ac iurare. Prouiſi autem de Canonicatibus, & dignitatibus in Eccleſijs Cathedralibus, non ſolum coram Epiſcopo, ſeu eius officiali, ſed etiam in Capitulo idem facere tenentur, alioquin prędicti omnes fructus non faciunt ſuos, nec illis poſſeſſio ſuffragatur *ex decreto Concilij Tridentini ſeſſione 24. de reformat. capit. 12. verſicul. Prouiſi etiam* de cuius intellectu & materia vide *Frat. Emman. in ſumm. tomo primo, capit. 19. numero ſeptimo, Petr. de Ledeſma in ſumm. parte 2. tract. 1. capit. 4. concluſ. 10. Flamin. de reſignation. lib. 8. quæſt. 9. a numero 121. & lib. 10. quæſt. 9. praxis Epiſcopal. par. 2. verbo Fidei profeſſio, altera praxis noua p. 2. cap. 5. num. 26. Sayr. in floribus deciſ. ſub titul. de Summa Trinitate deciſ. 1. cum ſeqq. Aloyſ. Ricci in collect. deciſi. par. 3. collect. 579. & in deciſionibus Curiæ Archiepiſcop. Neapolit. par. 1. deciſ. 220. num. 2. Azori inſtitut. moral. par. 2. libro 7. cap. 2. Nicol. Garcia de benefic. p. 3. capit. 3. Vgolin. de officio, & poteſt. Epiſcopi cap. 50. §. 16. Sanchez in præcepta decalogi lib. 2. c. 5. Quaranta in ſumm. bullarij verbo Fidei profeſſio.*

2 Formam autem dictæ profeſſionis faciendæ ordinauit *Pius Quartus*, quam referunt *praxis noua Epiſcop. dict. cap. 5. num. 25. pagina 341. & Quaranta dicto verbo Fidei profeſſio, Franc. Leo in theſauro fori eccleſiaſt. p.* 3 *2. capit. 10. numero 23.* Et illam tenentur emittere quicunque de monaſterijs, conuentibus, domibus, & alijs quibuſcunque locis Regularium quorumcunque Ordinum, etiam Militarium, quocunque nomine, vel titulo prouiſi fuerint: item & promouendi ad Doctoratum, vel alium gradum, & profeſſores, vel lectores alicuius ſcientiæ, vel Artis liberalis in quibuſuis ſtudiorum generalium Vniuerſitatibus, aut gymnaſijs publicis, iuxta *conſtitut. 112. eiuſdem Pij Quarti incip. Iniunctum, dat. Idibus Nouembris milleſimo quingenteſimo ſexageſimo quarto*, quam refert *Quaranta vbi proximè*, & dicunt *Galett. verbo profiteri 1. Nicol. Garcia d. c. 3. numero 4.*

4 Promouendi etiam ad Epiſcopatum profeſſionem de Fide facere tenentur, vt iubetur à *Gregorio Decimoquarto in Bulla incip. Onus Apoſtolicæ ſeruitutis*, & refert *Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap. primo, §. 3.* forma autẽ huius iuramenti traditur in Pontificali Romano *Clement. VIII.* iuſſu edito *fol. 79. & a Franciſco Leo. d. cap. 10. num. 15.*

5 Primo amplia, vt obligentur pariter Canonici exẽpti coram Epiſcopo, & Capitulo hanc Fidei profeſſionem facere intra duos menſes, ita *Nauar. conſ. 9. de iure iuran. in nouis, Petr. de Ledeſma d. cap. 4. poſt conclu. 10. difficult. 5. Sayr. ſub dicto tit. de Summa Trinit. deciſio. 1. Aloyſ. Ricci d. collect. 579. ampl. 1. Vgolin. dict. §. 16. numero 2. Sanchez d. capit. 5. numero 2.* & cenſuiſſe Sacram Congregat. refert *Nicol. Garcia d. c. 3. num. 21.*

6 Secundo amplia, vt etiam obligentur Canonici Regulares Eccleſiarum Cathedralium, & computandi ſunt duo menſes à die electionis, vel à quo admittũtur ad participationem maſſæ capitularis, refert deciſum *Nicol. Garcia d. c. 3. num. 16.*

7 Tertio amplia in Prælatis Regularibus, qui eãdem Fidei profeſſionem intra duos menſes ab adepta poſſeſſione ſuæ præfecturæ facere tenentur per extenſionem *Pij Quarti in ſua Bulla* ſupra relata *Emman. Sà, verbo Fides, in fine, Frat. Emman. in ſumm. tom. 1. cap. 110. numero ſeptimo, & quæſt. regular. tom. 2. quæſt. 72. arti. 1. Nauarr. conſ. 2. de Summa Trinitate*, aliàs *conſ. 10. de iureiuran. in nouis, Sayr. ſub eodem titul. de Summa Trinita. deciſ. 2. Vgolin. d. §. 16. numer. 17. Sanch. d. cap. 5. num. 3. Flamin. d. q. 9. num. 2.*

8 Quarto amplia, vt etiam obligentur denuo emittere profeſſionem Fidei illi, cui in adeptione alterius beneficij ſimilis eam iam emiſerunt, tenent *Vgolin. d. §. 16. in princip. Azori dict. part. 2. libro ſeptimo, capit. 2. quæſt. 8. Campan. in diuerſorio iuris Canon. rubr. 8. capit. 3. numero vigeſimo*, & ita declaraſſe Sacram Congregat. teſtatur *Nicol. Garcia d. cap. 3. numero 17. & 38.* quamuis *Azori d. quæſt. 8.* quem videtur ſequi *Sãchez dict. cap. 5. num. 6.* nihil reſoluens dicat quoſdam exiſtimare id locum habere in his, qui dimiſſa priori Eccleſia, poſteriorem obtinent in diuerſis diœceſibus, oppidis, vel locis: non tamen in his, qui ſecundum beneficium in eadem Eccleſia, in qua erat primum, accipiunt, quia, vt inquit *Vgolin. vbi proximè*, Concilium Tridẽtinum ſimpliciter iubet, vt profeſſionem faciat, & non diſtinguit an antea fecerit, ergo nec nos diſtinguere debemus iuxta reg. *l. de pretio, ff. de public. in rem actione*, cum citatis *in libello de principijs vtriuſque iuris, litt. L. num. 28.*

9 Sic etiam tenebitur iterum prædictam Fidei profeſſionem emittere, qui denuo adipiſcitur parochialem, dignitatem, vel præbendam, quam antea habuerat, & dimiſit: quia ſicut profeſſio antea facta in alia actione, ſeu prouiſione non iuuat ad ſequentem, vt dictum eſt, ita etiam profeſſio ſubſequuta in alia actione, ſeu prouiſione, non ſupplet defectum profeſſionis, aliàs commiſſum, quicquid velit *Sanch. dict. numero ſexto*, dicens, quod ſi dictam Fidei profeſſionem iam emiſerunt alio titulo, vt Doctoratus, quamuis immemores obligationis illius facultatis ratione beneficij antea adepti, ſatis erit, nec tenebuntur eam iterare, quia menti Tridentini ſatis factum eſt, quod quidem non eſt verum: nam profeſſus in vna religione, ſi ad alteram migret inibi rurſus profiteri compellitur, *Nauarr. conſil. 60. incip. An monachus, ſed titulo de regularibus, Sorb. in compendio Mendicant. verbo Nouitus, verſic. ſed aduertendum*, & apertè probat *conſtitut. Pij Quinti, incip. Poſtquam diuina bonitas, verſ. quodque omnes.*

10 Sic demum approbatus, & idoneus dijudicatus ad Parochiam, eſt denuo examinandus, ſi ad aliam admitti procuret *Campan. in diuerſ. iuris Canonici rub. 5. c. 3. num. 8.*

11 Regula enim quod ſemel approbatus non ſit amplius examinandus, de qua *in capit. accepimus, de ætate & qualit.* vendicat ſibi locum in beneficijs ſimplicibus, *Caputaqu. deciſ. 367. ſeu 5. præſentatus, p. 2. Aloyſ. Ricci in praxi fori eccleſ. deciſ. 419. in 1. edit. & reſolutio. 356. in 2. edit.*

Quinto

12 Quinto amplia in Commendatarijs aliquarum Eccleſiarum factis non ad earum, ſed ipſorum vtilitatē, cum facultate diſponēdi de fructibus, ſicut veri beneficiati, cum enim ſic eorum commendæ cenſeātur habere vim & effectum tituli, vt declarat *Nicol. Garcia de benefi. p. 4. à num. 20.* ideò tenentur huiuſmodi profeſſionem emittere, & ita eſt accipiendus *Fuſc. de viſitat. lib. 2. c. 9. num. 14.*

13 Limita primo in coadiutoribus Canonicorum, ſeu dignitatum, hi enim etiam perpetui, & cum futura ſuc ceſſione, non tenentur, niſi cum factus fuerit ſucceſſioni locus, hanc Fidei profeſſionem emittere, quia coadiutor durante coadiutoria non eſt in poſſeſſione canonicatus, ſed coadiutoriæ, vt ex *Cota, & Verall.* dicit *Nicol. Garcia de benefic. p. 4. c. 5. nu. 76.*

14 Et ideo poſt mortem coadiutitit verus canonicus, & tunc ei eſt aſſignanda vltima ſedes, ita vt eum præcedant Canonici ingreſſi etiam durante eius coadiutoria, & poſt eius receptionem, *Gonzal. ad regul. 8. Cancellar. gloſſ. 5. §. 9. n. 110. Nicol. Garcia diſt. cap. 5. n. 74.*

15 Limita etiam in Canonicis & Dignitatibus Eccleſiarum collegiatarum, quia *Concil. d. loco*, ſolum agit de prouiſis de canonicatibus, & dignitatibus in Eccleſijs Cathedralibus, & de beneficijs Curatis, ita decisum per *S. Congregat.* refert *Nicol. Garcia d. capit. 3. numero 13.* contra *praxim Epiſcop. p. 1. verbo beneficium §. 5. dicto quarto, & Ugol. d. §. 16. num. 3.* dum tenet hic vltimo loco citatus, quod prouiſi de beneficijs ſimplicibus eandem profeſſionem facere debent, eſto animarum curam non habeant: nam & qui canonicatum adepti ſunt eam facere tenentur, qui nec animarum curam gerunt, ergo idem & hi ob eandem rationem argument. *cap. cum dilecta, de confirmat. vtil. & ex Concilij Tridentini ſeſſ. 25. de reform. c. 2. verſicul. ceteri vero*, quod generaliter de omnibus beneficijs loquitur: ſed locus ille *Concilij Tridentini*, id minimè probat, quia non loquitur de huiuſmodi profeſſione, ſed de facienda in prima ſynodo, vt ipſe *Vgolin.* ait *num. 6.* Nec verum eſt eſſe eandem rationem in Canonicis Eccleſiæ Cathedralis, & alijs beneficiatis, imo eſt longè diuerſa ratio, propter excellentiam & præeminentiam dictorum canonicorum. Similiter etiam in alio errorem lapſus eſt idem *Vgolin. d. §. 16. numero 2.* dum ait quod etſi Canonici Eccleſiæ Collegiatæ non teneātur profeſſionem facere Fidei in Capitulo, eam tamen facere debēt coram Epiſcopo, vel eius officiali, quod re vera eſt ſine fundamento, & nullibi reperitur diſpoſitum.

16 In manibus ipſius Epiſcopi, vel eo impedito, coram generali eius Vicario, ſeu officiali, Fidei profeſſionem eſſe faciendam decreuit *S. Concilium Tridentinum d. cap. 12.* Cui decreto ſatisfieri poteſt faciendo profeſſionem coram Vicario, etiam Epiſcopo nō impedito, nam illa verba ſolum ponuntur ad admonitionem, & denotandum conuenientius eſſe eam facere coram ipſo Epiſcopo ceſſante impedimento, ita *Nicol. Garcia d. p. 3. cap. 3. num. 23.* vbi refert ita eſſe accipienda verba alia eiuſdem *S. Concil. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 18. verſic. tranſacto*, ibi, ab Epiſcopo, ſiue eo impedito, ab eius Vicario generali.

17 Item prædicto decreto ſatisfaciunt prouiſi de dignitatibus, vel Canonicatibus Eccleſiæ Cathedralis, qui Fidei profeſſionem fecerint in Capitulo præſente Epiſcopo, ſeu eius Vicario, qui fortè eſt Canonicus, ita vt eam iterum non cogantur foris coram Epiſcopo, vel eius Vicario emittere, quia verum eſt dicere iſtos feciſſe profeſſionem coram Epiſcopo, vel eius Vicario & in Capitulo, vt Concilium requirit, ita per *Sacram. Congregat.* deciſum fuiſſe *in una Seguntina* refert *Nicol. Garcia d. c. 3. nu. 24.*

18 Sede Epiſcopali vacante huiuſmodi profeſſio non ſufficit fieri coram Capitulo, ſed coram eius Vicario, nam licèt Capitulum ſuccedat in iuriſdictione Epiſcopi, & fungatur vice illius, vt ſæpè dixi, tamen cum iuriſdictio Epiſcopalis adminiſtretur per Vicarium, magis per eum repræſentatur Epiſcopus, quam per Capitulum, præcipuè cum Concilium omnino velit iuriſdictionem adminiſtrari per Vicarium, & non per ipſum Capitulum, ita *Nicol. Garcia diſt. cap. 3. numero vigeſimo ſeptimo*, vbi *numero 28.* tenet prouiſum de beneficio curato debere facere profeſſionem coram Vicario Capituli Sede vacante, & non coram Capitulo.

19 Dubium in hac materia eſt non contemnendum an Beneficiarius, qui dictam profeſſionem emittere tenetur, eam per procuratorem facere queat, quando per ſe ipſum non poteſt? In quo negatiuam partem tuetur *Stephan. Gratian. diſceptat. forenſ. capit. 166. numer. 22.* & pro ea Sacram Congregat. cenſuiſſe referunt *addita Nauarri conſ. 11. ſub titul. de iureiuran. Vgolin. d. §. 16. n. 1.* & tenuiſſe Rotam atteſtatur *Nicol. Garcia diſt. part. 3. c. 3. numero 75.*

20 Verum ſi rigorem iuris ſpectemus contraria opinio recipienda eſt, videlicet, quod per procuratorem præfata profeſſio præſtari poſſit, cum regulariter quicunque poteſt aliquid facere per ſemetipſum, poteſt illud facere per procuratorem, niſi lex vel canon aliter conſtituat *l. 1. ff. de procurator. cap qui per alium, & cap. poteſt quis. de regulis iuris in 6.* quare ita tenent *Nauar. conſil. 11. num. 2.* quod erat in antiq. *conſ. 4. numero 2. ſub titul. de Summ. Trinitat. Petr. de Ledeſma d. capit. 4. poſt. 10. concluſ. difficul. 6. Azorii. d. cap. 2. quæſt. 6. praxis Epiſcop. p. 2. verbo Fidei profeſſio. Sanch. d. cap. 5. num. 7. Campan. d. c. 3. num. 19.*

21 An hæc Fidei profeſſio credatur emiſſa, ſi pars dicat illam feciſſe quæſtio eſt præſentis inſtituti: in qua affirmatiuè eſt reſpondendum, dummodo collatio beneficij ſit decennalis per ea quæ reſoluunt *Flamin. de reſignat. lib. 3. q. 6. nu. 74.* & in proprijs terminis *Campan. d. c. 3. à nu. 24. Aloyſ. Riuc. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 681. in 1. edit. & reſident. 580. in 2. edit.*

22 Prædicti omnes prouiſi, qui à die adeptæ poſſeſſionis ad minus intra duos mēſes dictam Fidei profeſſionem non emiſerint, fructus non faciunt ſuos, nec illis poſſeſſio ſuffragatur, hæc *Conci. Trident. diſt. capit. 12.* Circa quæ aduertendum eſt, quod Fidei profeſſionem, qui intra dictos menſes, vt tenetur, non fecit, poſt illos quamprimum poteſt facere obligatur, quia iſte terminus duorum menſium non ponitur ad finiēdam obligationem ſed ad differēdam exequutionem *ex regul. capit. cum dilectus*, vbi *Abb. numero 12. de dolo & contum. & l. Celſus, ff. de receptis arbitr.* quare ita tenent, *Nauarr. conſ. 11. numero 1. ſub d. titul. de iureiuran. Flamin. d. quæſt. 9. a numero 12. Sayr. ſub d. titul. de ſumma Trinit. deciſ. 4. Nicol. Garcia d. p. 3. capit. 3. num. 29. & 30.*

23 Qui etiam reſoluunt quod profeſſio poſt prædictos duos menſes facta ad fructus temporis præteriti quærendos huiuſmodi prouiſis non prodeſt, quamuis ſic ad quærendos temporis futuri, quia regulariter ſemel

ipſo

ipſo iure, perdita ipſo iure non quæruntur, *capit. quam periculoſum 7. quæſt. 1. l. qui res §. aream, ff. de ſolution.* quod quidem eſt intelligendum de decurſis poſt lapſum duorum menſium, non vero de decurſis in ipſis duobus menſibus, nam ſiue faciant profeſſionem poſtea, ſiue nunquam eam faciant, Concilium non priuat fructibus decurſis illis duobus menſibus, ſed in poſterum decurrendis, vt aduertit *Nicol. Garcia diſſ. c. 3. num. 31.* dummodo faceret primam reſidentiam, & emitteret Fidei profeſſionem, nam ſi abſens ſemper fuiſſet antequam primam faceret reſidentiam, etiam ex iuſta cauſa, cum nõ emiſerit profeſſionem, non poteſt haberi pro præſente, nec fructus & diſtributiones lucratur, etiã pro illis duobus menſibus, vt tenuit Rota *in vna Outen. mercedis, Lunæ 12. Decemb. 1605. coram Reuerendiſſ. D. meo Coccino Rotæ Decano*, quę eſt impreſſa *poſt tract. de diſtribut. quotid. Alexandri Monetæ.*

24 Non poteſt enim Capitulum habere pro præſentibus dignitates, vel Canonicos, qui nunquam in Eccleſia reſiderunt, & Fidei profeſſionem nondum emiſerunt, vt cenſuit *Sacra Congregat.* teſte *Garcia d. cap. 3. num. 51. in fin.*

25 Et terminus ille duorum menſium datus ad faciendam profeſſionem, non currit prouiſo, qui non accepit poſſeſſionem, quamuis per eum ſtet quominus illã accipiat. *Nicol. Garcia d. c. 3. nu. 32.*

26 Verba illa *Concil. Trident. in diſt. cap. 12.* ibi, nec illis poſſeſſio ſuffragetur, excludunt prouiſos quoad fructuum perceptionem, non autem quoad titulum, & proprietatem, ita *Nau. conſ. 7. & 8. ſub d. titul. de in reitur. Flamin. lib. 8. quæſt. 9. num. 122. Nicol. Garcia d. cap. 3. n. 33. Azori. d. cap. 2. q. 3. Sanch. d. c. 5. num. 8. 9. & 12. Vgolin. d. §. 16. n. 4. Sayr. deciſ. 6. ſub tit. de verb. ſignif. Cãpan. d. rub. 8. cap. 3. nu. 17.* reſoluentes prædictos regu-

27 la de annali ſe tueri non poſſe ad fructus retinendos, nec lõgiſſimam poſſeſſionem illis prodeſſe, quoad dictos fructus percipiendos, quamdiu profeſſionem non emiſerint, vt cenſuit *Sacra Congreg.* in deciſione relata *per Flamin. d. num. 122. & Nicol. Garcia d. cap. 3. nu. 34.* & reſoluunt *Frat. Emman. in ſumm. tom. 1. cap. 119. numero ſeptimo. Aloyſ. Ricci. in deciſionibus Curiæ Archiep. Neapolit. deciſ. 320. numero vndecimo part. 1.* & refert *Proſper. de Auguſtino in addit. ad Quarantam in ſumm. Bullarij, verbo beneficiorum poſſeſſio, littera B, in fine, Sacram Congregat. Concilij* cenſuiſſe ſcribendum eſſe ad Nuncium Hiſpaniarum, ei qui profeſſionem Fidei non emiſit, poſſeſſionem non ſuffragari quoad faciendos fructus ſuos tantum: quoad cæteros autem effectus commodo poſſeſſionis, & cæteris iuribus, ſi quæ habet, non priuari, ac aliàs declaraſſe omiſſionem profeſſionis Fidei non priuare Canonicum aliis poſſeſſionis effectibus, ſed ipſum, & vocem in Capitulo, & ius procedendi habere à die adeptæ poſſeſſionis, niſi aliud obſtet.

28 Intra dictos duos menſes Fidei profeſſionem non emittentes ita fructus ſuos non faciunt, vt in conſcientia teneantur illos reſtituere, etiam non interueniente aliqua ſententia, quia Concil. ait, qui eam omittunt fructus non facere ſuos, ergo fructuum ius, & dominium acquirere iure non poſſunt, ita *Azori d. capit. 2. quæſt. 1. in fine, Nicol. Garcia d. capit. 3. numero 35. Vgolin. d. §. 16. num. 4.* quamuis probabiliùs eſſe non teneri reſtituere, donec condemnentur, ſeu ſequatur ſentẽtia declaratoria, tueantur *Nauarr. conſ. 9. numer. 1. ſub titul. de Summ. Trinit. in prima edit. & conſ. 12. numero 1. ſub titul. de in reitur. in ſecunda edit. Frat. Emman. quæſt. Regul. tom. 2. quæſt. 72. artic. 3. Sanch. d. cap. 5. nu. 10.* dicentes decretum illud *Concilij* eſſe pœnale, ac proindè etiamſi pœnam ipſo iure irroget, nõ obligare in foro conſcientiæ.

29 Verum ſi per ignorantiam, incogitantiam, vel inaduertentiam non fecerunt Fidei profeſſionem intra prædictos duos menſes, quamuis in foro exteriori non excuſentur, quia eſt ignorantia iuris clari, in foro tamẽ interiori, & quoad Deum excuſantur, itaut ad reſtitutionem fructuum in foro conſcientiæ non obligentur, quia huiuſmodi lex iuſtè ignorari, vel ſaltem memoria excidere poteſt, & vbi quis contra legem præcipientẽ, vel prohibentem aliquid fieri, ſine culpa facit, pœnam non meretur, quare ita reſoluunt *Frat. Emmanu. dicto cap. 119. numero ſeptimo in ſecunda editione, & conſil. 4. numero tertio, & conſil. 7. numero ſecundo, & tertio, & conſil. 11. numero tertio, & conſil. 12. numero ſecundo, ſub titulo de in reitur. in ſecunda edit. Azor. d. cap. 2. quæſt. 2. Flamin. diſt. libro decimo, quæſt. 9. numero octauo cum ſequentibus, Lali. Zecbi. de Republ. Eccleſiaſt. titul. de benefic. & penſion. capit. 9. numero tertio, verſic. requiritur etiam, Sanchez d. cap. 5. numero decimo tertio, Nicol. Garcia d. cap. 3. a numero 66. Aloyſ. Ricc. d. deciſio. 220. numero 8. p. 1. Vgolin. dicto §. 16. num. 5. Proſper. de Auguſtin. vbi proximè, verſi. inter alia, Sorb. in compend. Mẽdicant. verbo profeſſio Fidei, nu. 2. Molina de iuſtit. tract. 4. diſput. 71. num. 8.*

30 Diſtributiones tamen huiuſmodi prouiſi, quamuis profeſſionem non emiſerint, acquirunt, & faciũt ſuas, quoniam dantur ratione miniſterij, & operæ perſonalis, ita reſoluunt *Azor. d. cap. 2. quæſt. 3. Stephan. Gratia, diſceptat. forenſ. cap. 166. numero 22. Alexand. Monetæ de diſtribution. quotid. p. 1. q. 6. & 7. & Sacram Congreg.* ſic cenſuiſſe referunt *Vgolin. d. §. 16. numero 5. verſicu. ſecundo, Proſper. de Auguſtino vbi proximè Gonzalez ad regu. 8. Cancellar. §. 6. præam. num. 170. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. collectan. 1451. verſic. infertur 6. Galett. in margarita caſuum conſcientiæ verbo profiteri 2. Nicol. Garcia dicto cap. 3. num. 60. Campan. dicto capit. 3. numero 18.*

31 Ex dictis opportunè quæri poterit, cui ſint aſſignãdi, & applicandi fructus amiſſi ob non factam profeſſionem Fidei, cum id Concilium non determinet? Reſpondebitur eos eſſe impendendos, vel in vſus pauperum, vel in fabricam Eccleſiæ, ſicut fructus eorum, qui non reſident, per *Concil. ſeſſ. 23. de reform. capit. 1. verſic. ſi quis autem, ita Azor. d. cap. 2. quæſt. 3. Vgolin. d. §. 16. numero quarto in fine, Sanchez d. cap. 5. numer. 10. ad finem*, & loquendo de Parochis firmant *Fuſc. de viſitat. libro ſecunda, cap. 13. numero quarto, Zecbi. de beneficijs, & penſionibus, capit. 13. numero quarto, verſic. quod ſi Parochiales, Flamin. d. libro decimo quæſt. 9. num. 123. & 124. Nicol. Garcia d. p. 5. cap. 3. numero 36.* In dignitatibus vero habentibus fructus diſtinctos, & ſeparatos à menſa capitulari videtur, quod amiſſi ob non factam profeſſionem ſunt reſtituendi, & applicãdi fabricæ Eccleſiæ, quatenus indigeat, aliàs alteri pio loco arbitrio Ordinarij per *Concil. Trident. ſeſſ. 22. de reformat. c. 3.* reſoluit idem *Nicol. Garcia d. c. 3. nu. 30.* At in Canonicis, & dignitatibus habentibus fructus in menſa Capitulari, videtur amiſſos ob non factam Fidei profeſſionem ad Capitulum ſpectare, ſicut fructus non reſidentium, aut excommunicatorum, idem *Garcia d. c. 3. nu. 40. vbi a nu. 42.*

Dicit,

32 Dicit, quod debens fructus non poteſt ſe componere cum Capitulo, ſoluta aliqua parte, & *a nu.* 53. refert *Sacram Cardinalium Congregationem* cenſuiſſe Ordinarium non poſſe condonare fructus amiſſos ob non factam Fidei profeſſionem.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia ſimplicia plura obtineri non poſſunt, ſed vnum tantum ſingulis conferendum, vel ad ſummum duo, quando primum ad honeſtam non ſufficit ſuſtentationem.*

2 *Beneficia ſimplicia obtinens vnum, quod ſufficiat ad honeſtam ſuſtentationem, peccat mortaliter.*

3 *Beneficij ſecundi ſufficientis habita poſſeſſione vocat primũ ſufficiens per ſententiã, niſi ſit magna beneficiorum coacervatio, quia tunc vacabit ipſo iure.*

4 *Beneficium ſimplex inſufficiens habenti, quod reſidentiam non requirat, licet aliud curatum conferre.*

5 *Epiſcopus poteſt ſecundum beneficium conferre illi, cui primum ad eum honeſte ſuſtentandum non ſufficit.*

6 *Beneficia duo ſimplicia, quando vnum ſufficit ad vitam clerici commodè ſuſtentandam, ex indulgentia, & auctoritate Epiſcopi nullus poteſt habere.*

7 *Beneficium poteſt Epiſcopus conferre habenti iam in pẽſionibus eccleſiaſticis ſufficientem ſuſtentationem.*

8 *Conſuetudo vt poſſint retineri duo, vel plura beneficia ſimplicia, quorum ad victum ſit vnum ſufficiens, non eſt ſeruanda.*

9 *Conſuetudo Hiſpaniæ non tuta iudicatur in conſcientia, ſecundum quam Ordinarij conferunt vni plura ſimplicia, quamuis vnum ſit ſufficiens ad congruam ſuſtentationem.*

10 *Beneficia duo, tria, aut plura ſimplicia quando non ſufficiunt ad honeſtam ſuſtentationem, poteſt de ſtylo Curiæ aliud ſimplex illa obtinenti cõferri, donec commode Clericum alant.*

11 *Beneficium ad congruam ſuſtentationem ſufficiens, quod dicatur, oſtenditur.*

12 *Diſpenſare non poteſt Epiſcopus, vt quis duo ſimplicia beneficia vniformia, ſiue ſimilia, ſub eodem tecto poſſit obtinere.*

13 *Beneficium vniforme ſub eodem tecto quando dicatur ad inducendam incompatibilitatem, remiſſiuè.*

14 *Beneficium ſitum in Capella, clauſtro, cæmeterio, ſeu ambitu contiguis Eccleſiæ cenſetur eſſe in eadem Eccleſia.*

15 *Diſpenſatus ad duo beneficia nequaquam cenſetur diſpenſatus, vt illa habeat etiam ſimplicia in eadem Eccleſia, niſi expreſsè fuerit dictum.*

16 *Beneficium primum ſimplex vacat ipſo iure, vbi ſecũdum ſimile adipiſcitur in eadem Eccleſia.*

17 *Beneficia duo ſimplicia ſub eodem tecto, ſi ſint difformia, poſſunt ex diſpenſatione Epiſcopi obtineri, dummodo vnum non ſufficiat ad vitam clerici.*

18 *Papa ſolus diſpenſat ſuper pluralitate dignitatum, perſonatuum, canonicatuum, & curatorum beneficiorum.*

19 *Canonicus obtinens dignitatem ſine Apoſt. diſpenſatione perdit Canonicatum.*

20 *Dignitas etiam ſine prebenda eſt incompatibilis ſub eodem tecto cum Canonicatu.*

21 *Dignitas, & Canonicatus ex priuilegio, vel conſuetudine poſſunt obtineri, cum vtriuſque quotidianis diſtributionibus, & duplici voce in Capitulo.*

22 *Refertur Sacræ Rotæ Roman. deciſio in vna Orielen. Canonicatus* 11. *Ianuarij* 1619. *coram R. P. D. Remboldo.*

23 *Dignitatem, & canonicatum obtinens, vel duo beneficia, aliàs inæqualia ex diſpenſatione, vel conſuetudine reſidere debet in digniore.*

24 *Statutum in quo diſponitur, quod quilibet ſedeat in propria ſede, aliàs perdat Horam, intelligi debet de obtinentibus vnum beneficium, & ſic vnam ſedem.*

25 *Vota duo debentur in Capitulo, quando dignitas, & Canonicatus ex priuilegio, vel conſuetudine obtinetur.*

26 *Iura duo quando concurrunt in eadem perſona, quorum quodlibet producit ius dandæ vocis, debet talis perſona habere duas voces.*

27 *Conſuetudo eſt ſtricti iuris, & non extenditur de loco ad locum, nec de perſona ad perſonam.*

28 *Beneficij primi requirentis reſidentiam inducitur vacatio ipſo iure per adeptionem ſecundi pacificè poſſeſſi.*

29 *Canonicatus duos ſimul abſque diſpenſatione Apoſtolica per triennium, & vltra detinens vtroque ipſo iure eſt priuatus, ita ex regula de triennali ſe defendere non poſſit.*

30 *Diſpenſatio ad plura beneficia ex curſu decem, vel viginti annorum in dubio præſumitur.*

31 *Doctores referuntur, qui tractant materiam de incompatibilitate beneficiorum.*

EPISCOPVS AN POSSIT DIſpenſare, vt quis plura beneficia ſimplicia habere poſſit?

ALLEGATIO LXII.

1 PLura ſimplicia beneficia obtineri non poſſunt, ſed vnum tantum ſingulis conferẽdum eſt, quod quidem ſi ad vitam eius, cui confertur, honeſtè ſuſtentandam non ſufficiat, licitum eſt nihilominus aliud ſimplex ſufficiens, dummodo vtrumque perſonalem reſidentiam non requirat eidem conferri, vt habetur in *Concil. Triden. ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 17. per quod ita reſoluunt *Nauar. in manu. cap.* 23. *num.* 122. *& de Horis Canon. c.* 22. *nu.* 52. *& conſ.* 14. *in antiq. aliàs conſ.* 11. *in nouis, ſub tit. de prabendis, Salzed. ad Bernard. in pract. c.* 48. *aliàs* 49. *litt. C. vero quamuis ſimplicia, Fr. Emmanu. in ſumm. tom.* 1. *c.* 31. *nu.* 2. *& 6. Veg. in ſumm. p.* 1. *c.* 36. *caſu* 25. *cum duobus ſequentibus, Flamin. de reſignat. lib.* 5. *queſt.* 6. *num.* 115. *cum ſeq. Azor. inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 2. *c.* 12. *poſt princ. & libr.* 3. *c.* 19. *verſ. conſuetudo qua quis in eadem Eccleſia, & p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 7. *queſt.* 4. *& c.* 8. *q.* 6. *& cap.* 9. *q.* 3. *& cap.* 10. *quæſt.* 4. *& cap.* 11. *qu.* 23. *Petr. Ledeſma in ſumm. p.* 2. *tract.* 7. *cap.* 1. *concluſ.* 12. *diffic.* 5. *praxis Epiſcop. p.* 2. *verbo incompatibilis, §.* 2. *Ludou. Beia reſponſ. caſuum conſcien. p.* 4. *caſu* 26. *Cardin. Tuſch. tom.* 1. *litt. B. concl.* 61. *Val. de Regin. in praxi fori pœniten. tract.* 3. *num.* 283. *Fuſc. de Viſitat. lib.* 7. *cap.* 7. *num.* 8. *Nicol. Garc. de benefic. p.* 11. *cap.* 5. *n.* 268. *cum ſequentib. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap.* 14. *§.* 2. *Armẽdar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib.* 4. *tit.* 7. *de benef. incompatib. a num.* 30. Et loquitur *Concil.* etiam de Cardinalibus, *Flamin. d. lib.* 5. *qu.* 6. *num.* 116. *Vgolin. d. §.* 2. *num.* 1. *in fine.* Cui ſi quis contrafacere intenderit mortiferè peccabit, & viuet in ſtatu damnationis. *glo. ſ. verbo retinere, in fine, in cap. dudum, ſi ſecundo, de electio.* poſt *Nauar. Hoſted. Bertach. &* alios tenet *Flamin. d. lib.* 5. *q.* 6. *nn.* 118.

2 §. 2. *num.* 1. *in fine.*

Tunc

3 Tunc enim habita poſſeſſione ſecundi beneficij ſufficientis vacat primum ſufficiens, ita referunt deciſum *Nicol.Garcia dict.cap.5.num.283. in 2.declar.Armend. dict. loco num.30.* non tamen ipſo iure *Flamin. de reſignat. lib.3.quæſt.1.num.138. in fine*. Sed cogendus eſt per ſententiam alterum eorum relinquere *Nauar.conſ. 27. in antiqu.* aliàs 13. *in nouis, ſub titulo de præb.* data illi electione *cap. referente, cap. præterea, de præbend. Rot.deciſ.474.par.1.Aloyſ. Ricci. in praxi aure. reſolu. 100. in fine*, niſi ſit magna beneficiorum coaceruatio, quia tunc fit vacatio ipſo iure, *Flamin.lib.3. quæſt.1.n. 139.* vbi à *num.142.*

4 Quæ dicatur magna beneficiorum multitudo, & quamuis *Couc.* dicat aliud ſimplex ſufficiens, quod reſidentiam non requirat, liceat conferre aliud curatum, & c. ſolum enim eſt vis in eo, quod vtrumque perſonalem reſidentiam non requirat. *Hoied.p.2.cap.2.n.1.in fin. Nicol.Garcia d.p.11.c.5.nn.304.*

5 Dum igitur *Sac.Concil. Trid.* vbi vnum beneficium ad honeſtè ſuſtentandum eum, qui illud habet, permittit ei aliud ſimplex conferri, ad Epiſcopum id ſpectare clarè demonſtrat, quia quando canon permittit aliquid fieri, & perſonam non præſcribit, ad Epiſcopũ id pertinere oſtendit iuxta reſoluta ſupra *Allegat. 33. numer.31.* Quare Epiſcopum habenti vnum ſimplex beneficium, quod non ſufficiat ad eius ſuſtentationem poſſe aliud conferre declarauit *Sacra Congregat.* prout referunt *Vgolin.d.§.2.numero 3. Lalu Zecch. de Republic. Eccleſiaſt.titul.de beneficiatis ad finem, Nicol.Garcia dict. cap.5.numer.310. in prima declar.Armend. dicto loc.nu. 32. & ſeq.*

6 Vnde indulgẽtia, & auctoritate Epiſcopi neminem poſſe habere duo beneficia ſimplicia, ſi vnum illorum ſufficiat ad vitam clerici commodè ſuſtentandam, nec plura vltra duo, etiamſi ambo eidem ad victum non ſufficiant, reſoluunt ſupra citati, & præcipuè *Azor. d. c.9.q.3.* & plures *per Nicol.Garcia d.c.5.a nu.371.*

7 Poterit tamen conferre beneficium alicui habenti iam in penſionibus Eccleſiaſt. ſufficientem ſuſtentationem, vt tenent *Azor.d.p.2.lib.8.c.10.q.8. & c.12. q.6.Gonzal.ad reg.8.Cancell.glo.5.§.a nu.14.* referunt deciſum *Nicol.Garcia d.c.5.num.310. verſ.quarto, Armend.d.loco nu.37.in fine.*

8 Procedit ſupradicta reſolutio, quamuis communiter contrarium ſeruetur, vt retineantur duo, vel plura beneficia ſimplicia, etiam quod ad victum ſit vnum ſufficiens, vt reſoluunt *Hoied. de incompatib. benefic.p. 1.cap.19.numer.1. in fine, Flamin.d.lib.5.quæſt.6. nume. 119.* cum huiuſmodi communis obſeruantia non excuſet retinentem plura ſimplicia beneficia, quorum vnum eſt ſufficiens, à peccato mortali *Hoied. dict. cap. 19. num.8. Bertach. verbo beneficiorum ſufficientia, Flamin. vbi proximè*, tum quia conſuetudo hæc eſt contraria iuri naturali rationi, & iuribus; tum quia conſuetudo non excuſat à pœnis æternis, & diuinis, licèt excuſare poſſit à temporalibus *D.Anton. 2.p.3.tit.c.1.Tiraqu.de pœnis temp.c.42.nn.4.cum ſeq.*

9 Vnde non tutam iudico Hiſpaniæ conſuetudinem, vbi refert *Nicol.Garcia d.c.5.num.323.* vſu receptum, poſſe Ordinarios conferre vni plura beneficia etiam vltra duo, quamuis vnum ſit ſufficiens ad congruam ſuſtentationem, & n.331. teſtatur ſuo tempore in hac Curia per aliquos Hiſpanos fuiſſe factas aliquas impetrationes de huiuſmodi beneficijs ſimplicibus per Ordinarios prouiſis, quæ licèt fuiſſent ſignatæ, tamen ad inſtantiam Regis *Philippi II.* & eius Ambaſciatoris non fuerunt ad effectum productæ.

10 De ſtylo tamen Curiæ, vbi duo, aut quatuor beneficia ſimplicia non ſufficiunt, poteſt aliud ſimplex cõferri, donec omnia ſimul commodè clericum alant, ac ſuſtentent, eo quod idem iuris eſſe videtur eum tria, quatuorve beneficia ſufficiunt, ac quando vnum non ſufficit, tum quia *Pius Quartus, Pius Quintus, Gregorius Decimus tertius*, & ſequentes Summi Pontif. conceſſerunt ſæpius vni beneficiato plura beneficia ſimplicia reſidentiam non requirentia, & hodie etiam per *S.D.N.Gregorium Decimumquintum* conceduntur *Hoied.p. 2.cap.1.a numero tertio, Azened.conſil.2.num.1. Cened. ad Decretal.collect.150. numero 2. Flamin.d.libro 3.qu. 1.num.141. Azori.d.p.2.lib.6.cap.11.quæſt.8. Perez de Lara de capellan.lib.2.cap.7.num.12. praxis epiſcop. p.1. verbo beneficium, §.7.cõ.l.2.* & refert *Moſcon de maieſt. milit. Eccleſ.lib.1.parte 3.cap.3.pag.452. in fine*, quod hodie de conſuetudine non datur diſpenſatio ad plura beneficia ſimplicia, ſed Prælati inferiores videntur quod conferre poſſunt, & de facto conferunt nulla habita ratione, an ſint pinguia, vel tenuia, quæ ſecundũ ea, quæ habentur in *Concil. dicto cap. 17.* non ſatis laudabilia ſunt.

11 Nunc autem ad intelligentiam dicti decreti *Concilij Trident.ſeſſ.24.de reformat.cap.17.* videndum, quod dicatur beneficium Eccleſiaſticum ſufficiens ad congruam ſuſtentationem, & quia hoc non eſt à iure definitum, & ſub certa regula comprehendi non poteſt, cum illud quod reſpectu vnius dicitur magnum, reſpectu alterius dicatur paruum, vera & recepta ſententia eſt hoc relinqui arbitrio iudicis paulo plus, vel minus æſtimandum per *reg.l.1.ff.de iure deliber. & cap.de cauſis, §. illis etiam, de officio deleg.* conſideratis conſideràdis, qualitate ſcilicet, perſonarum, locorum, & temporum, *Flamin.libro 5.q.6. num.131. & ſequen. praxis Epiſcopal.p.1.verbo beneficium, §.7.concluſ.8.princip.Nauar.de orat.miſce.62.Gonzal.ad regul.8.Cancell.gloſ.25. num.39. Reginald.d.tractatu 3.num.285.* remittiùè *Nicol.Garcia d. cap. numero 320. Proſper de Auguſtino in addit. ad Quarantam in ſumm. bullarij verbo beneficiorũ reſignationes, cauſa octaua*, vbi etiam reſoluit, quod in iudicanda beneficij ſufficiẽtia non debet haberi ratio bonorum patrimonialium ipſius beneficiarij, & vide quæ ego ipſe dico *Alleg.19.à num.8.*

12 Aduertendum etiam eſt Epiſcopum non poſſe diſpenſare, vt quis duo ſimplicia beneficia vniformia, ſiue ſimilia ſub eodem tecto, ideſt, in eadem Eccleſia, poſſit obtinere *gloſ.vlt. in clem. fin. de præbendis, Abb. in cap.litteras num.3. & 6.de conceſſione præbenda, Flamin.lib.3.q.1.num.123. Azor.d.p.2.lib.3.cap.50.qu.6. & lib.6.c.11.q.4. & c.12.q.6.* plures quos refert, & ſequitur *Nicol. Garcia dict.part.11. capit.5. numero 185.* quamuis *praxis Epiſcopal.p.1.verbo beneficia, §.7.concluſ.6.*

13 Quem videtur ſequi *Perez de Lara de anniuerſar. & capellan.lib.2.cap.7.num.13.* aſſerat, quod hodie per decretum *Concil.in d.cap. 17.* poteſt quis habere duo beneficia conformia ſub eodem tecto, modo ſint ſimplicia, & non requirentia perſonalem reſidentiam, & non ſufficientia.

14 Quando autem dicatur beneficium vniforme ſub eodem tecto ad inducendam incompatibilitatem tradunt *Nauar.conſ.16.de præbendis in nouis, Gonzalez ad reg.8.Cancell.gloſ.10.à n.32. Nicol.Garcia dict.5.n.259.*

vbi

vbi reſoluit, quod beneficium ſitum in capella, clauſtro, cœmeterio, ſeu ambitu contiguis Eccleſiæ cenſetur eſſe in eadem Eccleſia. Iura enim abhorrent, vt in eadem Eccleſia, & ſic ſub eodem tecto quis obtineat duo beneficia, *Flamin. dicta quæſtion. prima numer.* 122. vbi *num.* 125. reſoluit, quod diſpenſatus ad duo beneficia, nequaquam cenſetur diſpenſatus, vt illa habeat etiam ſimplicia in eadem Eccleſia, niſi expreſsè fuerit dictum, quamuis in diſpenſatione adſit clauſula mo-
16 tu proprio. Et vbi primum clericus in eadem Eccleſia ſecundum beneficium ſimile adipiſcitur, vacat primũ ipſo iure *c. litteras, de conceſs. præbend. Nauar. conſ.* 27. *in antiq. aliàs* 13. *in nouis, ſub titul. de præbend. Staphil. de gratijs expec. §. tertia forma, numero* 7. *Azori d. p.* 2. *lib.* 7. *c.* 16. *quæſt.* 10.

17 Verum ſi huiuſmodi duo beneficia ſimplicia ſint diſformia, etiam quod ſint ſub eodem tecto, poſſunt ex diſpenſatione Ordinarij retineri, dummodo vnum non ſufficiat ad vitam clerici, *gloſ. in capi.* 1. *de conſuet. in* 6. *Nauarr. conſ.* 18. *numero* 1. *de præbend. Azori. diſt. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 50. *quæſt.* 6. *& lib.* 6. *cap.* 11. *quæſt.* 2. *&* 4. *& cap.* 12. *quæſt.* 6. *& cap.* 13. *quæſtion.* 6. & dicit deciſum *Franc. Leo in theſauro fori eccleſiaſt. par.* 2. *cap.* 8. *numer.* 55. quæ diſpenſandi facultas iure communi Epiſcopis competens per *Concilium* ſublata non fuit: Nec obeſt *cap.* 4. *ſeſſ.* 7. *de reformat.* quia ibi Concilium ſolum inducit vacationem beneficiorum quomodolibet incompatibilium, quæ contra formam Sacrorum Canonum, quis recipere, ac ſimul retinere præſumpſerit: vndè non prohibet retentionem beneficiorum, aliàs incompatibilium à caſu iure permiſſo, & ſic vbi Epiſcopus poſſet de iure diſpenſare, &c. Quare cenſuit S. *Congreg.* Epiſcopum ex cauſa poſſe diſpenſare, vt quis obtinere poſſit duo beneficia diſformia ſub eodem tecto, dummodo quodlibet per ſe non ſit ſufficiès ad ſuſtentationem prouiſi referunt *Nicol. Garcia d. c.* 5. *num.* 377. *Armendar. d. loco nu.* 8.

18 Super pluralitate dignitatum, perſonatuum, canonicatuum, ac Curatorum beneficiorum nunquam diſpenſat Epiſcopus, ſed ſolus Papa, *gloſ. verbo per ſedem, in capit. de multa, de præbend. & verbo abſque diſpenſatione, in capit.* 1. *de conſuet. libro* 6. *& verbo ſui beneficij, in capit. Ordinarij, de officio Ordin. eodem libro & verbo, Apoſtolicæ Sedis, in capit. non poteſt, de præbend. eodem li.* plures refert Doctores *Nicol. Garcia dicto cap. quinta, numero* 337.

19 Vnde Canonicus obtinens dignitatem ſine Apoſtolica diſpenſatione perdit Canonicatum, vt cenſuit *Sacra Congreg.* apud *Nicol. Garcia d. cap. quinta numero* 244. *Armendar. d. loco num.* 24. & tenuit *Rota Roman.* apud *Seraph. deciſ.* 1298. Et dignitas etiam ſine præ-
20 benda eſt incompatibilis ſub eodem tecto cum Canonicatu, vt tenuit *Rota in vna Lucana beneficij*, 4. *Nouembris* 1579. *coram Illuſtriſſ. Cardinale Seraphino*, quæ eſt inter eius deciſiones impreſſas *deciſ.* 420. vbi etiam quod diſpenſatio de retinendo Archipresbyteratu cũ Canonicatu, non facta mentione de præbenda illius, dicitur ſubrepetitia, ſi præbendæ ſint incompatibiles.

21 Ex priuilegio tamen, vel conſuetudine in vna Eccleſia quis duplici officio fungi poteſt, vt ſit Theſaurarius, & Canonicus, & propterea duplices lucrari diſtributiones, quia obtinet eas diuerſo iure, cum inter dignitates ſuppleat numerum dignitatum, & inter Canonicos ſuppleat numerum Canonicorum, nec egeat ſubſtituto, ita declarauit *Sacra Congregatio*, prout referũt *Nicol. Garcia dicto capit. quinto numer.* 245. *Armendariz dicto loco numero vigeſimo quinto*. Nec huiuſmodi conſuetudini derogatum fuiſſe per *Concil. Trident. ſeſſ. vigeſima quarta de reformat. cap. decimo ſeptimo* decidit *ead. Sacra Congreg.* apud *Nicol. Garcia d. capit. quinta numero* 246. *cum ſeq. Armendariz dicto loco numero vigeſimo ſexto*. Vnde *Sacra Rota Romana in dicta Lucana benef. coram Illuſtriſſimo Cardinale Seraphino* tenuit poſſe Archipresbyterum habere vocem, non ſolum ratione præbendæ, ſed etiam ratione dignitatis, quando ſimul retineri poſſunt, vel ab erectione, vel de conſuetudine, vel ratione præſcriptionis, aut Apoſtolica auctoritate; nouiſſimè hoc tenuit eadem Rota Romana in ſequenti deciſione.

R. P. D. REMBOLDO DECIſio in cauſa Oriolen. Canonicatus.

Veneris 11. Ianuarij 1619.

22 PRoposito dubio, quæ ſedes, & quot vota debeãtur D. Thomę obtinenti auctoritate Apoſtolica dignitatem Archidiaconatus, & Canonicatum in eadem eccleſia, Domini altera parte ſæpius citata non comparente, in omnibus ad eiuſdem D. Thomæ fauorem reſponderunt, videlicet, *ipſi deberi ſedem Archidiaconi, & duo vota.*

23 Nam quoad ſedem, certi iuris videbatur, quod obtinens dignitatem, & Canonicatum, vel duo beneficia aliàs inæqualia, ex diſpenſatione, vel conſuetudine, reſidere debet in digniori, *iuxta not. per Abb. in capit. extirpanda, §. qui vero. num. quint. de præbend. in cap. non poteſt, §. illud, num.* 11. & ibi *Franch. num.* 5. *eodem tit. in* 6. & fuit dictum *in Segunina præcedentia* 17. *Martij* 1613. *coram R. P. D. meo Ubaldo.*

24 Neque huic iuris diſpoſitioni refragari viſum eſt ſtatutum, in quo diſponi dicitur, quod quilibet ſedeat in propria ſede, aliàs perdat horam. Quia præterquam quod D. Thomas ſatisfacit ſtatuto reſidendo in ſede Archidiaconi, cum illa ſit propria ipſius ſedes, vt ex ſupradictis apparet, dictum etiam ſtatutum intelligi debet de obtinentibus vnum beneficium, & ſic vnam ſedem tantummodo, non verò de obtinentibus ex diſpenſatione, ſeu conſuetudine duo beneficia, & per conſequens duas ſedes, quia cum iſti naturaliter, in vtraque ſede reſidere non poſſit virtualiter, & ciuiliter reſidendo in alterutra, ſatisfaciunt vtrique, ad tradita per *Felin. in c. at ſi clerici, §. de adulterijs, num.* 16. *verſic. fallit ſecundo, de iudic.*

25 Quo verò ad vota, pariter dubitatum non fuit, quin vnum dicto D. Thomæ, vti Canonico debeatur, alterũ verò vti Archidiacono, iuxta receptiſſimam Doctorũ ſententiam in *c. cum olim. de re iudic.* vbi omnes & præcipuè *Abb. nu.* 2. *Felin. nu.* 1.

26 Tradunt, quod ſi duo iura concurrũt in eadem perſona, quorum quodlibet producit ius dandæ vocis, debet talis perſona habere duas voces, quia cenſetur iure diuerſorum, & quod hæc ſit communis, & veriſſima opinio teſtatur poſt alios *Couar. variar. reſolut. c.* 13. *n.* 6. *poſt med. lib.* 3. & dixit *Rota in Senen. Archipresbyteratus* 23. *Iunij* 1606. *coram Illuſtriſſimo Cardinale Lancellotto*. Hæc illa deciſione.

27 Poſtea in alia deciſione ſuper hac cauſa, & coram eodem

eodem *Luna vndecima Martij 1619.* Domini fleterunt in decisis non obstante articulata consuetudine cõtraria in alijs Ecclesijs partium Hispaniarũ, quia consuetudo cũ sit stricti iuris, *Bal. in authent. si quas ruinas in 1. col. C. de sacrosan. Eccles. Castren. cons. 340. ad fi versicul. superest Nat. cons. 554. nu. 26.* Non extenditur de loco ad locum, quemadmodum nec de persona ad personã, *lib. 3. §. sequitur hoc interdicto*, & ibi *Bart. ff. de itin. actuq. priuatio. Dec. consil. 483. num. 22. Natt. cons. 555. sub nu. 5. Menoch. cons. 163. num. 10. & remed. 5. retin. nu. 563. Mascard. de probat. conclus. 423. num. 12. & 13. Seraph. decis. 1159. num. 6.* Nam vbi ius est certum illud attenditur, & in defectum dicti iuris, particularis consuetudo, & hac demum etiam deficiente, consuetudo aliorum locorum, vt post alios tradit *Innocen. in capit. fin. sub num. octau. vers. item, & num. 9. de officio Archidiac. Mobed. decis. 3. num. 2. de decim.* Aduertendum in hac re duxi *sacram Congregat.* censuisse obtinentem canonicatum, cui post Concilium munus sit iniũctum Pœnitentiarij, non posse in eadem Ecclesia vna cum dicto Canonicatu obtinere dignitatem in vim consuetudinis Ecclesiæ permittentis Canonicum posse retinere Canonicatum cum dignitate, referunt *Salaz. de Mendoza Pœnitentiarius Ecclesiæ Toletanæ §. 3. cap. fin. Nicol. Gare. in addit. ad suum tract. de benefic. p. 11. cap. 5. nu. 249.*

18 Per decretum *Concilij Tridentini dicta sess. 7. capit. 4.* iuxta dispositionem *cap. de multa*, in beneficijs requirentibus residentiam, aut aliàs quocunque modo incompatibilibus, etiamsi Canonicatus sint, inducitur vacatio primi ipso iure per adeptionem secundi pacificè possessi, referunt decisum *Nicol. Garcia dict. capit. quinta numer. 84. in 6. Armendar. dicto loco num. decimo septimo. Aloys. Ricc. in praxi fori ecclesiastici decis. 393. in prima editione, & resolut. 332. nu. 12. in 2. editione.*

19 Et Canonicatus duos simul absque dispensatione Apostolica per triennium, & vltra detinens, vtroque ipso iure est priuatus, *Garci. d. cap. 5. num. 381. in tertia declarat. Armendar. dicto loco num. quadragesimo tertio*, in tantum quod possessor vtriusque Canonicatus *ex reg. de triennali* possessionem tueri, & defendere non possit ex eodem *Nicol. Garcia dicto num. 381. in 4. declarat. & Armendar. dicto loco num. 44.* quia præsumpta dispensatio, in qua fundatur *dicta regula de triennali* nõ habet locum contra decreta *Concilij sess. 7. cap. 4. & d. sess. 24. cap. 17. & sess. 25. de reformat. cap. 15. Nicol. Garcia dicto cap. 5. num. 379. Armendar. dicto loco numer. 40. Campan. in diuersorio iuris Canonici lib. 11. cap. 13. nu. 111. & 112.*

30 Ex cursu tamen decem, vel viginti annorum præsumi in dubio dispensationem ad plura beneficia, tenent *Flamin. libr. tertio quæst. 6. numero 74. Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiast. decis. 701. in prima editione, & resolut. 593. in secunda edit.* vbi refert ita in sacra Rota decisum fuisse.

31 Cætera circa materiam incompatibilitatis beneficiorum tractant *Dionys. Chartus. & Hoieda in suis peculiaribus tract. de incompatibil. benef. Rebuff. in praxi benef. par. 1. tit. de dispens. ad plura beneficia, Franc. Leo in thesauro fori ecclesiastici p. 2. c. 3. num. 10. cum seqq. Flamin. de resign. lib. 3. quæst. 1. num. 121. cum seqq. Azori. institution. moral. p. 2. lib. 6. cap. 13. cum seqq. Prosper de Augustin. in addit. ad Quarant. in summ. Bullarij, verbo beneficiorum resignatio, causa 9. Aloys. Ricc. in collect. decis. p. 3. collect. 474. Nicol. Garcia de benefic. p. 11. cap. 5. Paul. Comitol. respons. moral. lib. 1. quæst. 73. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. cap. 19. à num. 275. Armendariz in addit. ad recopilationem legum Nauarræ lib. 4. titulo septimo lib. 2. de beneficijs incompatib.* plures ex antiquioribus refert *Cened. ad Decretal. collect. 150.*

SVMMARIVM.

1 *Illiterato penitus facta beneficij collatio est inualida & irrita.*
2 *Illiterati sunt incapaces beneficiorum.*
3 *Illiterato, sed non penitus facta beneficij collatio non est ipso iure irrita, tenetur enim sub peccato mortali ediscere, vel illud remittere, aut renuntiare.*
4 *Conciliatur Concil. Trident. sess. 7. de reform. c. 3. & sessio. 22. de reform. c. 4. in fine.*
5 *Illiterati, qui aliàs honesta vita sunt quoad obtenta beneficia ob causam tolerari possunt.*
6 *Illiteratis possunt Episcopi tanquam Sedis Apostolicæ delegati coadiutores dare, & assignare eis partem fructuum prosufficienti victu.*
7 *Coadiutores illiteratis dare non potest vicarius ex generali commissione.*
8 *Parochus, cui datus est coadiutor propter sufficientiam, non potest abesse à residentia.*
9 *Coadiutor datus illiteratis sicut Rector tenetur ad residentiam.*
10 *Coadiutoris deputatio facta ab Ordinario vigore Concilij sess. 21. de reform. cap. 6. non est attentatio, etiamsi sit executa post appellationem interpositam à sententia eius qui iudicialiter processit.*
11 *Coadiutoria temporalis dari potest ab Episcopo cum beneficij Rector senio, vel morbo officium suum exercere non potest.*
12 *Declaratur tex. in c. tua nos, de clerico agrotante.*
13 *Reddituum beneficij generalis administratio quando competat coadiutori, ostenditur.*
14 *Coadiutori auctoritate Episcopali certa reddituum portio assignanda est.*
15 *Redditus Ecclesiæ quando coadiutori, & agrotanti beneficiario non sufficiunt, quid faciendum sit, ostenditur.*

EPISCOPVS QVANDO ILLIteratis coadiutores deputare possit?

ALLEGATIO LXIII.

1 COllatio beneficij facta penitus illiterato, est inualida & irrita per *tex. & glos. in cap. 1. dist. 36. & in cap. præcipimus distinct. 34.* resolunt *Rebuff. in tract. de pacificis possess. numer. 215. aliàs 260. Flamin. de resignatio. lib. 4. cap. 11. numer. 19. & lib. 5. quæst. 3. nume. 76. Carol. de Graß. de effect. cleric. in pralud. nume. 71. Azori. institut. moral. part. 2. libr. 6. cap. 6. quæst. 3. cum sequentibus, & cap. 26. quæst. 11. Lessi. lib. 2. de iustit. cap. 34. num. 129. Nau. de orat. miscel. 40. nu. 8. & miscel. 33. nu. 7.* multos refert, & sequitur *Nic. Garc. de benefic. p. 7. c. 7. n. 12. &* illi subscribit *Campan. in diuers. iuris Canon. rub. 11. c. 14. nu. 5.*

2 Illiterati enim sunt incapaces beneficiorum *c. illiteratus dist. 36. cap. pœnitentes, dist. 55. Hoieda de incompatib. benefic. p. 1. cap. 24. nu. 28. Flamin. d. q. 3. n. 25. Carol. de Grassis d. pralud. nu. 72.*

3 Id tamen non debet intelligi in illis, qui non sunt penitus illiterati, sed beneficium acquirunt, requisita ad illud scientia carentes, quia tunc prouisio illis facta non est ipso iure irrita, sed venit irritanda ex *Conc. Triden. sess. 7. de reform. c. 3.* ibi, omninò irritetur, poterāt enim inter ea addiscere, & necessariam acquirere scientiam, quod si non facerent quamprimum commodè potuerint, peccarent, teste *Navar. in c. si quando, excep. 18. sub nu. 4. de rescriptis*, illudque dimittere tenerentur, & fructus interea perceptos restituere, prout ex *Quintanad. Azor. & Arag.* resoluit *Campan. d. s. 14. n. 5.* Et hoc casu cogi poterunt illud renunciare, & relaxare, *Flamin. lib. 3. q. 18. num. 20. & 21. Graß. d. prælud. num. septuagesimo.*

4 Sed obstat *text. in c. 4. sess. 22. de reformat. in fine.* qui irritam pronunciat omnem prouisionem illi factam, qui ætatem, & cæteras habilitates integrè non habuerit, ex quo ponderato verbo illo, integrè, colligitur prouisionem esse nullam factam, tam penitus illiterato, quam carenti integra ad collatum beneficium scientia, quod ex diametro videtur contrariari dispositioni eiusdem *Concilij in d. c. 3.* quatenus præcipit, vt beneficia personis dignis, & habilibus conferantur, & in fine in hæc verba prorumpit. Aliter autem facta collatio, & prouisio omnino irritetur; quibus iuribus nullam meliorem dari possumus responsionem, nisi conciliando dicamus, in his quæ certam habent dispositionem iuris nullius cognitioni remissam procedere *text. in dicto cap. 4.* asserentem collationem planè illiterato factam irritam esse, quasi in eo, qui est penitus ignarus, nullū cadat arbitrium: in alijs vero, quæ certam habent superioris relaxatam cognitionem subsistere alterum in *d. c. 3.* quasi tunc arbitrio superioris relaxata facultas cognoscendi, & determinandi necessariam scientiam in prouiso, interim dum hoc non fit, irrita prouisio non debet censeri,

5 Illiterati, qui aliàs honestæ vitæ sunt, ob causam quoad obtenta tolerari possunt, scilicet, si ex lōgo vsu, & rerum experientia sciant rectè exercere omnia ad suum officium spectantia, vel si charitatis perfectio scientię defectum suppleat, vt probat *Campan. in diuersorio iuris Canon. rubr. 5. c. 5. nu. 3.*

6 His etenim dare debent Episcopi, etiam tanquam Sedis Apostolicæ delegati coadiutores, vel Vicarios pro tempore, & assignare eis partem fructuum pro sufficienti victu, vel aliter prouidere, vt disponit *Sacr. Concil. Trid. sess. 21. de reform. cap. 6.* & tenent *Francisc. Leo in praxi fori ecclesiastici p. 2. c. 2. nu. 71. Valeri. Reginal. in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. nu. 172. Gonzalez, ad reg. 8. Cancell. glos. 5. §. 9. nu. 29. Nicol. Garcia de benefic. p. 4. c. 5. a num. 7. Aloys. Ricci. in praxi fori pœnitent. decis. 574. in prima editione, & resolut. 494. in secunda editione, praxis episcopalis par. 1. verbo parochus, §. 7.* vbi propter identitatis rationem asserit procedere in parochijs exemptis.

7 Coadiutorem hunc dari nō posse nisi ab Episcopo, nec illius dationem censeri comprehensam in generali commissione Vicariatus tenent *Sbroz. de officio Vicarij lib. 2. quæst. 112. a numer. 2. Aloys. Ric. dict. resolut. 494. num. 10. Narbona de appellatione a Vicario ad Episcopum part. 1. num. 210.*

8 Parochus, cui datus est coadiutor propter insufficientiam non potest abesse à residētia, prout decisum referunt *Gonz. d. §. 9. num. 30. Garci, d. c. p. 5. num. 8. Quaranta in summ. bullary verbo residentia, versic. præter Summistas, praxis nou. Episcop. p. 2. c. 3. nu. 27. Vgolin. de potest. Episcopi capite decimo quinto, §. 3. ad finem, & c. 5. 1. num. 3.*

9 Nec etiam præfatus coadiutor, qui, quemadmodū eius Rector, tenentur ad residentiam, prout decisum referunt *Galet. in margarita casuum conscientiæ, verbo residentia 1. Aloys. Ricc. d. resolut. 494. nu. 14.*

10 Et ex dicto decreto *Rota in vna Dertusen. Archipresbyteratus 16. Nouembr. 1594. coram Penna* tenuit deputationem coadiutoris factam ab Ordinario vigore illius decreti in *d. c. 6.* non esse attentatam, etiamsi sit executa post appellationem interpositam à sententia eius, qui iudicialiter processit, & c. tollitur enim appellatio ad effectum suspensiuum, sed non deuolutiuum, vt *Sacra Congregatio* declarauit, eaque appellatio poterit interponi ad Metropolitanum, non obstante quod procedat tanquam Apostolicæ Sedis delegatus, nisi quando procederet contra exemptum vt delegatus, quia tunc esset ad Sedem Apostolicam interponenda, ita *Nicol. Garcia d. c. 5. a nu. 9.*

11 Potest etiam ab Episcopo dari coadiutoria temporalis, & reuocabilis, cum Ecclesiæ, seu beneficii Rector qui senio, vel morbo non perpetuo, nec incurabili factus est inutilis, & impeditus ministrare, suum officiū exercere non potest, tunc enim adhibetur coadiutor, qui pro eo ministret, & officium exerceat, *c. de Rectoribus, c. ex parte, & c. fin. de clerico ægrot. c. 1. eodem tit. in 6. c. 1. de suppleud. negług. prælat. eodem lib. Concil. Tridēt. sess. 25. de reform. c. 7. vers. quod si docent, Gonzalez, d. §. 9. nu. 31. Nicol. Garc. d. c. 5. nu. 5.*

12 Nec obstat *text. in cap. tua nos, de clerico ægrot.* ibi, ab administrationis officio debet remoueri, quia intelligendus quoad exercitium solum, vt tenet ex alijs *Nicol. Garci. d. c. 5. nu. 6.* agit enim text. ille de leproso, qui ratione scandali, & horroris ab administratione quoad exercitium remoueri potest, *Flamin. de resignat. lib. 5. q. 6. num. 17.*

13 Et aduerte, quod quando beneficiarii morbus talis est, vt ipse nec temporalia, nec spiritualia administrare possit, tunc ad coadiutorem pertinet generalis administratio, qui portione commoda beneficiario data, & sibi etiam reseruata alia congruenti, reliquos beneficij fructus in pios vsus impendet, & de hoc casu loquitur text. *in d. c. tua nos.* Quando vero morbus talis est, vt solum impediat spiritualium administrationem, tunc ad beneficiarium pertinet generalis reddituum administratio, qui sibi necessaria redditui portione retenta, iustam ac debitam dabit adiutori, & in hoc sensu procedit dictum *c. de Rectoribus*, & desumitur hæc concordia *ex P. Azor. institut. moral. p. 2. lib. 3. cap. 2. q. 10.*

14 Auctoritate Episcopali certa redditnum portio coadiutori assignanda est, vt probat *Azor. d. p. 2. lib. 8. c. 6. qu. 1.* & ex ipsius Ecclesiæ facultatibus detrahenda ex eodem *Azor dict. p. 2. lib. 3. c. 2. q. 9. Aloys. Ricci. d. resolut. 494. nu. 11.*

15 Quando autem redditus Ecclesiæ coadiutori, & ægrotanti beneficiario non sufficiant, alimenta potius danda sunt coadiutori quam beneficiario infirmo, pro vt tenet *Azor. dicta q. 9.* Sed melius dicendum puto parocho infirmo imprimis esse prouidendum, deindè in subsidium teneri parochianos ad alimenta coadiutoris, cum *Aloys. Ricc. d. nu. 11.*

SVMMARIVM.

1 *Reparationi Eccleſiarum exiſtentibus fructibus quarta pars eſt aſſignanda.*

2 *Ædificans eccleſiam dotem ſufficientem ei aſſignare tenetur, alioquin Epiſcopus permittens ædificari ſine dote ad notandum de proprio obligaretur.*

3 *Dos in Eccleſiæ ædificatione quanta requiratur.*

4 *Reparatio Eccleſiæ vbi quarta pars, portio, aut ſumptus deputatus non eſt, facienda eſt à Rectore & alijs, quia ea beneficia habent, & contribuere debent pro rata redituum.*

5 *Reparatio Eccleſiæ Cathedralis pertinent ad Epiſcopum, niſi egeat magna reparatione, & fructus ſint tenues, quia tunc ſupplet Capitulum, detractis prius ſibi neceſſarijs.*

6 *Parochiani ad fabricam Eccleſiæ reparãdam compelli poſſunt, ſi ad hoc non ſuperſint ipſius redditus, deducto neceſſario beneficiatorum alimento.*

7 *Nobiles, & alij exempti ad Eccleſiam reparandam tenentur, vbi beneficiatorum redditus non ſuperſunt.*

8 *Epiſcopi Parochianos ad Eccleſiam reparandam, in caſib. quibus tenentur, cogere poſſunt.*

9 *Vicarius generalis cum ſpeciali mandato poteſt parochianos cogere ad Eccleſiam reparandam.*

10 *Forenſis alio in loco domicilium habens poteſt collectari ratione bonorum immobilium, quæ habet in loco, in quo eccleſia conſtruitur.*

11 *Parochianus non tenetur contribuere ad fabricam Eccleſiæ nouiter conſtructæ in loco opportuniori, ex quo vetus Eccleſia ſufficiebat.*

12 *Parochianus non tenetur ad refectionem Eccleſiæ, ſi per eam forma antiqua mutaretur.*

13 *Eccleſiam, quæ minatur ruinam, ſi populus reſtaurare nolit, ea debet penitus dirui.*

14 *Lapides altarium, vel Eccleſiarum deſtructarum poteſt Epiſcopus vendere, non tamen in ſordidos vſus conuertere.*

15 *Cathedralem Eccleſiam non poteſt Epiſcopus ſine Apoſtolica auctoritate in alium locum transferre.*

16 *Patronus ſi non dedit ſufficientem dotem pro Eccleſia ſui iuris patronatus, ipſe ad hoc tenetur, quamuis ſine dote Epiſcopi auctoritate fuerit ædificata.*

17 *Epiſcopus ſine licentia Papæ non poteſt de ſuperfluis fabricæ vnius Eccleſiæ fabricæ alterius aſſignare.*

18 *Penſionem habens ſuper beneficio Eccleſiaſtico & fructibus eius impoſitam pro rata ad eius Eccleſiæ reparationem tenetur.*

19 *Eccleſiæ vetuſtate collapſæ quando reparari nequeunt ſunt in totum deſtruendæ.*

EPISCOPI AD REPARAtionem Eccleſiarum an teneantur, & quas perſonas cogere poſſint?

ALLEGATIO LXIV.

1 AD reparationem Eccleſiarum exiſtentibus fructibus quarta pars eſt aſſignanda *cap. vobis* 11. *q.* 2. *not. in cap. decernimus* 10. *q.* 1. *Fuſc. de viſitat. lib.* 1. *ca.* 10. *num.* 16.

2 Ædificans enim Eccleſiam dotem ſufficientem aſſignare ipſi tenetur, alioquin Epiſcopus permittens ædificari ſine dote, ad dotandum de proprio obligaretur, *c. cum ſicut*, iunctâ *gloſ. de conſecratione Eccleſiæ authent. de eccleſ. tit.* §. *Si quis autem*, *collat.* 9. *praxis nouæ Epiſcop. p.* 1. *c.* 5. *nu.* 2.

3 Et debet eſſe tanta quanta requiritur, vt ex ea viuere commodè poſſit vnus presbyter cum clerico miniſtro, habita ratione obuentionum ſpiritualium in *authent. vt nullus fabricet Oratorij domos*, §. *ſanctimus*, vbi habetur requiri dotem, quæ ſufficiat ad luminaria, & ad domus cuſtodum alimenta, & ad ſacrum miniſterium, refert, aliaque adducit *Azor. inſtitut. moral. p.* 2. *lib.* 9. *cap.* 3. *q.* 7.

4 Quando vero Eccleſia ad eius reparationem prædictam quartam partem, aut aliam portionem deputatam ad ſumptus non habet, Rector, & alij, qui in ea beneficia habent, conferre, & contribuere debent pro rata reddituum, vt probat *tex. in capit.* 1. *de Eccleſiis ædifican. capit. fin. de his, quæ fiunt a maiori parte Capituli*, & reſoluunt *Surdus conſil.* 62. *a num.* 1. *Flamin. de reſignat. lib.* 3. *qu.* 15. *num.* 1. *Rip. reſp.* 22. *numer.* 3. *Aloyſ. Ricci. in aurea praxi, reſolutio.* 476. *num.* 4. *Azori. inſtitut. moralium par.* 2. *lib.* 9. *capit.* 3. *queſt.* 10. *Valaſc. tomo ſecundo, conſult.* 179. *numer.* 12. plures ex antiquioribus refert *Cened. ad Decretal. collectan.* 153. *num.* 1. *Paul. Comitol. reſponſ. moral. lib.* 1. *queſt.* 82. *concluſ.* 3. vbi reſoluit teneri Rectorem ad reparationem ſi beneficij bona ſuſtentandæ vitæ ſuperſint, quamuis ad tuendã conditionem, ſeu ſtatum non ſufficiant, cum beneficiorum fructus non ad creſcendos, aut augendos, ſeu ſouendos mundanos titulos, ſed ad pauperes alendos, & diuinum cultum inſtituendum ſint conceſſi, & *concl.* 5. tenet, quod vbi eſt conſuetudine impetratum, vt plebs, & populus, quem curat Sacerdos, ſuis opibus Eccleſiæ prouideat, ea conſuetudo retinenda eſt, *Fuſc. d. c.* 10. *num.* 5.

5 Vbi dicit, quod ſpectat ad Epiſcopum Eccleſiæ Cathedralis reparatio: & ſi magna egeat reparatione, & fructus ſint tenues, quod vix ſufficiant ad parcum victum, tenetur ſupplere Capitulum ipſius Eccleſiæ de fructibus, qui ſuperſunt detractis neceſſarijs. Si redditus tamen Epiſcopi, & Canonicorum non ſufficiant, poterit Epiſcopus accedẽtibus Canonicis redditus beneficiorum vacantium applicare fabricæ Eccleſiæ Cathedralis, *Abb. in cap.* 1. *de Eccleſ. ædificand. Felin. in c. cum acceſſiſſent, de conſtitution.*

6 Si deducto neceſſario ad alimenta beneficiatorum non ſuperſint redditus Eccleſiæ ad fabricam reparandam, compelluntur parochiani Eccleſiæ, nam ex quo ibidem audiunt diuina, & percipiunt Eccleſiaſtica Sacramenta tenentur ad refectionem Eccleſiæ, prout reſoluunt *Rip. d. reſp.* 22. *col.* 2. *verſicul. & ibi redditus*, *Aloyſ. Ricc. d. reſolut.* 476. *numer.* 7. *Aules ad caput nigeſimumtertium Prætorum verbo den orden. numer.* 11. *Azor. d. cap.* 3. *queſt.* 10. *Cobed. Luſit. deciſ. p.* 1. *deciſ.* 91. *num.* 8. *Valaſc. de conſult.* 179. *num.* 16. *Gregor. Lopez*, *lib.* 11. *tit.* 10. *par.* 1. vbi addit quod nec poſſet Parochianus volendo vitare hoc onus cedere vſui Eccleſiæ, quia hoc non pendet à facultate ſua *cap. omnis*, *de pœnit. & remiſſ.*

7 Et cum hoc ſit opus publicum & commune, & concernens omnium vtilitatem, & neceſſitatem teneri contribuere nobiles, & alios exemptos docent *Auendan. de exequendis mand. libr. ſecund. capit. decimo quarto, num. decimo nono, Cened. d. collectan.* 153.

num.1.Cabed.d.decis.91.num.1. cum sequentibus.

8 Episcopus à *Sac. Concil. Tridentin. sess.* 21. *de reformat. capit. septimo*, maximè commendatur, vt collapsas Ecclesias refici, & instaurari procurent ex fructibus, & prouentibus quibuscunque ad eadem Ecclesias quomodolibet pertinentibus, qui si non fuerint sufficientes omnes patronos & alios, qui fructus aliquos ex dictis Ecclesijs prouenientes percipiunt, aut in illorum defectum parochianos, omnibus remedijs opportunis ad prædicta cogant, quacunque appellatione, exemptione, & contradictione remota, hæc *Concil. Trident.* ex quo constat per Episcop. & ad illius instantiam & coactionem contributionem faciẽdam, & tenet *Valasc.d. consult.* 91. *num.* 21. quamuis quoad parochianos per iudices seculares deberi fieri teneant *Rebuff respon.* 135. *Mexi. in tract. tassæ pans conclu.* 5. *d numer.* 68. *Cened. dict. collect.* 153. *nunc.* 1. *ad fin. & Mader. quidam in tractat. de cognit. per viam violentiæ p.* 2. *q.* 99. & disponit *Ordin. Regia Lusitan. lib. prim. tit.* 64. §. 76.

9 Nisi verè intelligamus pro meliori prædictorum executione, non impedito Episcopo, immo ad eius requisitionem eos etiam cogere, prout sibi commodius videbitur, vel poterat procedere ante Concilium, quod postea omnem auctoritatem Episcopo dedisse appareat: quæ potestas Vicario concessa censetur si habeat speciale mandatum *Franc. Leo in thesauro for eccles. p.* 1. *c.* 16. *nn.* 16.

10 Forensis alio in loco domicilium habens potest collectari ratione bonorum immobilium, quæ habet in loco, in quo Ecclesia constructur. *Cabed. d. decis.* 91. *nu.* 9. nouissimè *Melch. Phabos Lusitan. decis.* 34. *to.* 1.

11 Non tenetur tamen vilus contribuere ad fabricam Ecclesiæ nouiter constructæ in loco opportuniori, ex quo vetus Ecclesia sufficiebat.

12 Imo nec ad refectionem illius Ecclesiæ si per eam forma antiqua immutaretur, nisi collecta fuerit imposita pro impensa vtili, & necessaria, cum illa non dicatur talis, sed potius sit voluntaria, quasi nemo teneatur rem communem meliorem facere per *l. paruetem, ff. de seruitutibus vrban. prad.* resoluit *Stephan. Gratian. discept. forens. c.* 84. *nu.* 21.

13 Si populus noluit Ecclesiam, quæ minatur ruinam, restaurare, ea debet penitus dirui, prout decisum referunt *Sarmen. de visitat. lib.* 1. *c.* 10. *n.* 16. *praxis Episcopalis p.* 2. *verbo parochia*, §. 6. *Aloys. Ric. in dicta praxi aurea resolut.* 201. *in fine.* Et Episcopus potest vendere lapides Altarium, vel Ecclesiarum destructarum, *Nauarr. de spoliis cleric.* §. 18. *numer.* 11. *versicul.* 2. *praxis Episcopal. dict. verbo visitatio*, §. *Aloys. Ricci. in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol. decis.* 255. *par.* 2. Sed debet animaduertere ne faciat illos conuertere in sordidos vsus *Aloys. Ric. in praxi aurea resolut.* 201. vbi refert in *Sacra Congregat.* sic decisum fuisse. Ordinarius non debet propinare capellas, etsi, aliquâ causam prophanandi habuerit, earum cœmenta potius sunt tribuẽda Ecclesiæ, quæ est caput dictarum capellarum, quam
15 alteri. Episcopus tamen sine Apostolica auctoritate non potest transferre matricem, id est Cathedralem Ecclesiam in alium locum diœcesis, prout decisum refert *Menoch. cons.* 75. *nn.* 46.

16 Quando Ecclesia, vel Capella est de iurepatronatus, si patronus non dedit dotem sufficiẽtem pro victu Sacerdotis, pro luminarijs, fabrica, & alijs necessarijs, ipse tenetur ad ista, quia fundans Ecclesiam tenetur prædicta præstare, *cap. nemo, de consecrat. dist.* 1. etiãsi Ecclesia fundata fuerit auctoritate Episcopi sine assignatione dotis, & necessariorum, quia hoc casu adhuc patronus compelli per Episcopum poterit, & in eius defectum tenebitur Episcopus, *glos. in dict. capit. nemo*, & sic poterit in Visitatione fieri præceptum patrono, vt infra competentem terminum prouideat de necessarijs, sub pœna priuationis iurispatronatus, & capellæ.

17 Sed an Episcopus possit de fructibus vnius Ecclesiæ superfluis, assignate fabricæ alterius Ecclesiæ pauperis? quæstio est ad præsens institutum non contemnẽda, in qua affirmatiue per *glos. in c. constitutus, de relig. domib. & in c.* 1. *de rebus eccles. non alienan.* respondet *Burg. in c. quæ in Ecclesiarum, de constitut. numer.* 272. quem refert, & sequitur *Marc. Anton. Genuens. in man. Pastorum c.* 36. *num.* 8. Verius tamen duco, quod de superfluis fabricæ vnius Ecclesiæ, aliquid fabricæ alterius Ecclesiæ pauperis carentis fabrica sufficiẽti ad parietes eius reficiendos, & ad ornamenta emenda sine auctoritate, & licentia Papæ assignate nequit, cum hoc nullo iure ei concessum esse constat: præsertim cum semel donata, data, & relicta à fidelibus in suarum Ecclesiarum vtilitatem, & vnum casum pium ad alium etiam pium, tam iure antiquo in *c.* 1. 12. *q.* 1. *& in item, quia contingit, de relig. domib.* quam noua *Concil. Tridẽtini* confirmatione *sess.* 7. *cap.* vlt. *de reformat. & sess.* 25. *cap.* 8. *de reformat.* applicari non possint sine Papæ auctoritate, qui non facilè eam cuilibet Episcopo impertiri solet, etiam in casu licito faciendam, cum etiam alienationem rerum Ecclesiæ suæ in casu licito Episcopo non concedit, nisi se prius consulto *Pius Secundus in Extravag.* 1. *de rebus Eccles. non alienandis*, quare hanc sequitur sententiam *Navar. cons.* 2. *in antiq. edit.* 15. *in nouis, de rebus Eccles. non alien.*

18 Quæres deindè non absque quando pensionem habens super beneficio ad Ecclesiæ reparationem teneatur? In quo dubio consulit *Navar. consil. vnic. de Ecclesijs ædificandis*, quod clericus pensionem habens super beneficio Ecclesiastico, & fructibus eius impositam, pro rata ad eius Ecclesiæ reparationem tenetur, nisi pensio ita imposita fuerit, vt ab omni onere libera foueretur.

19 Quando Ecclesiæ vetustate collapsæ reparari nequeunt, sunt in totum destruendæ, & vbi erant, erigatur Crux, *Aloys. Ricci. dict. resolutio.* 201. vel ad alias Ecclesias transferantur, per quam translationem non censetur facta vnio; idem *Aloys. Ric. in dicta praxi aurea, resolut.* 208.

SVMMARIVM.

1 *Refertur Concil. sess.* 25. *de reform. cap.* 11. *& referuntur Doctores de eius materia agentes.*
2 *Conciliaris Constitutio sess.* 25. *de reformat. c.* 15. *in quibus differat à iure communi.*
3 *Clerici filius an prohibeatur obtinere beneficium, vel seruire tanquam capellanus amouibilis in Ecclesia, in qua eius pater, tanquam capellanus amouibilis, seu vicarius temporalis seruiuit?*
4 *Ratio vbi eadem viget, ibi debet esse eadem iuris dispositio.*
5 *Verba proœmialia inducunt causam finalem.*
6 *Naturales filij procreati tempore, quo parentes eorum nondum erant effecti clerici, non possunt parentum beneficia obtinere.*

7 Be-

7 *Beneficium quando dicatur pater obtinere, vt in eo filius ſuccedere non poſſit oſtenditur.*
8 *Filius Presbyteri illegitimus non poteſt obtinere beneficiũ, quod olim eius pater abſque legitimo titulo, & minus pacificè aliquando poſſedit.*
9 *Diſpenſatio præſumpta, in qua fundatur regula de triennali, non tuetur obtinentem beneficium in Eccleſia parentis ſui.*
10 *Filij Presbyterorum beneficia legitimè obtenta retinere non prohibentur, in quibus fuerant beneficiati eorum parentes; qui ante Concilij publicationem è vita migrarunt.*
11 *Filij non prohibentur obtinere parentis Eccleſiam, qua acceſſoriè alteri eſt vnita.*
12 *Filius illegitimus non prohibetur obtinere canonicatũ, qui erat portio tempore, quo pater illum obtinebat.*
13 *Filius illegitimus non prohibetur ſuccedere in capellania, quæ abſque Epiſcopi auctoritate fundari ſolet.*
14 *Beneficium non poteſt obtinere filius illegitimus in Eccleſia, in qua eius pater habuit ſolam ſedem in choro ratione dignitatis.*
15 *Canonicatum non poteſt obtinere filius illegitimus in Eccleſia, vbi pater fuit canonicus.*
16 *Filij legitimi clericorum poſſunt adipiſci beneficia quæcunque in eadem Eccleſia, vbi genitores habuerunt, vel etiam habent.*
17 *Parentes immediatè conſequi poſſunt eadem beneficia, quæ eorum legitimi filij habuerunt.*
18 *Nepotes legitimi presbyterorum ex filio illegitimo poſſunt conſequi auorum beneficia.*
19 *Filius illegitimus beneficium patris poteſt obtinere ſi in eo mediatè poſt triginta annos ſucceſſerit.*
20 *Miniſtrare, aut Epiſtolam canere, vel Sacrificio officio fungi in Eccleſijs parentum filij illegitimi nullo modo poſſunt.*
21 *Antiphonam ratione oneris beneficij alteri Eccleſiæ annexi filius illegitimus in eadem Eccleſia, vbi parens habet beneficium, canere non poteſt.*
22 *Proceſſionaliter poſſunt in ſimul incedere pater & filius, vnus tanquam beneficiatus, alter tanquam capellanus diuerſarum Eccleſiarum.*
23 *Miſſam filius & pater poſſunt celebrare in eadem Eccleſia dummodo ambo non obtineant beneficium in ea.*
24 *Filij illegitimi clericorum non prohibentur à Concilio Trid. cum patribus habitare.*
25 *Penſionem ſuper beneficio reſignato in fauorem tertij non poteſt pater imponere ſoluendam filio illegitimo.*
26 *Penſionem, quam parens obtinuit, vel aliam ſuper parentis beneficio non prohibetur filius illegitimus habere.*
27 *Penſio poteſt transferri in filium illegitimum à parente facultatem habente illam transferendi.*
28 *Reſignationibus reciprocis debet Epiſcopus obuiare.*
29 *Reſignationes reciprocæ poſt Cõcilium in fauorem filiorum faciendæ prohibentur.*
30 *Diſpenſare non valet Epiſcopus cum illegitimis, vt habeant eadem beneficia, quæ pater habuit, nec ad habendum ea, quæ in eadem exiſtunt Eccleſia, in qua genitor habuit.*
31 *Diſpenſatio vt illegitimus valeat in Eccleſia miniſtrare, vbi pater habuit beneficium, debet eſſe in ſpecie derogatoria Bullæ Clem. VII. & Concilij Trident.*
32 *Diſpenſatio vna non tollit omnes defectus.*
33 *Derogationes generales non operantur quando talia ſunt impedimenta, quæ difficiliorem reddere ſolent concedentem ad diſpenſandum.*

EPISCOPVS AN POSSIT DIſpenſare, vt filii beneficia ſuorum parentum aliquo modo obtinere poſſint.

ALLEGATIO LXV.

1 VT paternæ incontinentiæ memoria à locis Deo conſecratis (quos maximè puritas, ſanctitaſque decet) longiſſimè arceatur: non liceat filijs clericorũ, (qui non ex legitimo nati ſunt matrimonio) in Eccleſijs, vbi eorum parentes beneficium aliquod Eccleſiaſticum habent, aut habuerunt quodcunque (etiam diſſimile) beneficiũ obtinere, nec in dictis Eccleſijs quoquo modo miniſtrare, nec penſiones ſuper fructibus beneficiorum, quæ parentes eorum obtinent, vel aliàs obtinuerunt, habere, ita *Concil. Trid. ſeſſ. 25. de reforma. c. 15.* de cuius materia latè *Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. c. 397. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 5. Nic. Gare. de benef. p. 7. c. 3. Armend. in addit. ad recopil. legum Nauar. lib. 2. tit. 19. l. 1. de filijs presbyterorum nu. 19. cum ſeqq. Campan. in diuerſorio iuris Canon. rub. 11. c. 13. a nu. 67.* optimè *Seraphin. deciſ. 1442.*

2 In quinque differt prædicta Conciliaris conſtitutio à iure communi. Primò, quia non ſolum ratione ſucceſſionis, prout de iure communi, ſed etiam ob incontinentiæ paternæ memoriam inualuit prohibitio *d. c. 15.* Secundo quod talis memoria longiſſimè arceatur non ſolum immediatè, ſed etiam mediate contra *Abb. in c. dilectus notab. 2. de filijs presbyt.* Tertio quod non ſolum prohibetur ſucceſſio in eodem beneficio, ſed in alio quocunque etiam in diſſimili, dummodo ſint in eadem Eccleſia, contra ius commune, de quo *Abb. in cap. ad abolendam poſt princ. de filijs presbyt.* Quarto nedum prohibetur filius obtinere beneficium in Eccleſia, in qua pater obtinet, ſed & miniſtrare contra ius commune, quo tantum patri miniſtrare prohibetur, *Abb. in cap. cum decorem, de filijs presbyt.* Quinto quod nec penſiones ſuper fructibus beneficiorum, quæ parentes eorum obtinuerunt, vel obtinent, habere poterunt filij, contra ius commune, nam illo attento licebat parentibus renuntiare beneficia ad fauorem tertij impoſita penſione ſoluenda propriis filijs, vt multis impulſus rationibus reſoluit Gig. *in tract. de penſionibus, quæſt. 86. num. 5. verſ. prædictis tamen non obſtantibus*; ita referunt *Nicol. Garcia d. cap. 3. num. 14. Armendar. d. loco nu. 6.*

3 Circa primum ſcilicet, quod non ſolum ratione ſucceſſionis, ſed etiam ob incontinentiæ paternę memoriam inualuit ſupradicta prohibitio, dubitari poteſt, an ſcilicet filius clerici prohibeatur obtinere beneficium, vel ſeruire tanquam capellanus amouibilis in Eccleſia, in qua eius pater, tanquam capellanus amouibilis, ſeu vicarius temporalis ſeruiuit, in
4 quæſt. affirmatiuè reſpondendum videbatur, nam memoria incontinentiæ paternæ pariter viget, tam in illo, qui titulum beneficij habet, quam in eo, qui eam exercet abſque titulo, quia in vtroque datur eadem ratio, ergo debet eſſe eadem iuris diſpoſitio, *leg. illud, ff. ad legem Aquil. Rebuff. in l. in lege cenſoria 203. §. item quæ, de verbor. ſignif. Gutier. practi. lib. 3. qu. 17.*

num.84. cum ſequentibus, Gonzal. ad regul.8. Cancell.§. 7.præam.nu.105.

5 Facit deindè, quia illa verba Concilij ſunt proœmialia, & inducunt cauſam finalem, ex *text. in l. fin. & ibi Doct. ff. de hæred.inſtit. Bart. in leg.1. ff. de origine iuris*; hinc dicimus, quod ſicut corpus ab anima, ita diſpoſitio à proœmiali ratione regulatur ex *Iaſ. in l. qui quadrigenta, col.2. ff. ad Trebell.* quod eo magis patet cum apponatur dictio, vt, quæ propriè cauſam finalem inducit, *Clem. vt bi qui, & ibi Cardin. notab.1. de ætate*, & *qualit. Clem.1. de re iudic. cũ alijs* citatis à *me ipſo in meis Remiſſ. de dictionibus d.ã.381.numer.1.* faciunt quæ in ſimili caſu reſoluit *Flamin. de reſignat.libr.3. quæſtio.5. num.9.cum ſequentibus*. Sed his non obſtantibus, quæ in puncto iuris veriora iudico, cpntrarium deciſum eſſe à ſacra Congreg. teſtantur *Armendar.d. loco nu.31. Nicol.Garc.d.c.3. num.72. Stephan.Gratian. diſcept. forenſ.c.397.4 num.24.*

6 Prædicta prohibitio locum habet in filijs naturalibus procreatis tempore, quo parentes eorum nondum erant effecti clerici, vt deciſum referunt *Garcia d.ca.3. nu.15. Armend.d.loco n.7. Balb.deciſ.29.*

7 Qui per procuratorem apprehendit poſſeſſionem beneficij, aut canonicatus, etiamſi nunquam in Eccleſia miniſtrauerit, aut fructus perceperit, dicitur beneficium, vel canonicatum obtinere, ad hoc, vt filius in eadem Eccleſia alterum canonicatum, aut beneficium obtinere non poſſit, referunt deciſum *Armẽdar.d. loco numero 20. & 44. Nicol. Garc.d.cap.3.nu.56. Campanil.dict.cap.15.num.67.* Si tamen de canonicatu, aut beneficio prouiſus Apoſtolicas litteras non expediuit, nec poſſeſſione habita alteri ceſſit vigore Apoſt. prouiſionis, aut illud reliquit, non dicatur habuiſſe ad prædictum effectum *Armendar. & Campanil. d.locis proximè citatis, Nicol.Garc.d.cap.3. nu.56. in 2. & 3.declar.*

8 Filius presbyteri illegitimus nõ poteſt obtinere beneficiũ, quod olim eius pater abſque legitimo titulo, & minus pacificè aliquando poſſedit *Nicol. Garcia d. c.3.nu.59. Armendar.d.loco nu.23.*

9 Præſumpta diſpenſatio, in qua fundatur regula de triennali non habet locum in hac materia, cum huiuſmodi præſumpta diſpenſatione beneficium poſſidentes contra diſpoſitionem *Concilij in dicti. caput.* 15. poſſeſſionem ſuam tueri non valeant, vt referunt deciſum *Garcia d.capit.3.numer.88. Armendar.d. loco num.* 42. Epiſcopus enim ſi filiũ presbyteri in Eccleſia paterna intruſum reperierit aſſignato ei competenti termino ad docendum de diſpenſatione Apoſtol. ſi fortè ea ſuffultus exiſtat, poteſt eum amouere, non obſtante quacunque poſſeſſione, quia nulla data diſpẽſatione Apoſtol. eſt ipſo iure priuatus *Gratian. dict. capit.* 397. *numer.*31. & 32. *vbi numer.*35. reſoluit quod non ſufficit quælibet diſpenſatio, niſi in ſpecie diſpenſetur ad obtinenda beneficia, *in* Eccleſia in qua pater, &c. Collatio enim huic facta eſt ipſo iure nulla, *Sayr. deciſ.* 1. *de conſtit.*

10 Non prohibentur presbyterorum filij beneficia retinere legitimè obtenta in eiſdem Eccleſijs, in quibus fuerunt beneficiati eorum parentes, qui ante Concilij publicationem è vita migrarunt, vt referunt deciſum *Nicol. Garcia dict.cap.3. numer.*43. *Armendar. dict. loco numero* 10. vel obtinere dimiſerant *Farinac. deciſ.* 81. *in nouiſſ.*

11 Nec etiam prohibẽtur obtinere Eccleſiam filialem dependentem, ſeu aliàs vnitam Eccleſiæ matrici, cuius pater fuit Rector, modo vno ſit facta acceſſorie, & per viam ſubiectionis Eccleſiæ matricis, & pater in ea non miniſtrauerit; prohibetur tamẽ obtinere vnicam eque principaliter, aut ſi in vtraque pater miniſtrauit, referunt deciſum *Garcia d.cap.3.nu.62. Armendar.d.loco a nu.24. Campan.d.c.13.nu.67. verſ. cum vero.*

12 Filius illegitimus non prohibetur obtinere canonicatum, qui erat portio tempore, quo pater illum obtinebat, *Archid. de Graſſis deciſ.1. de filijs presbyt.*

13 Nec prohibetur ſuccedere in capellania, quæ fundari ſolet, maximè in Hiſpania, abſque aliqua Epiſcopi vel alterius ſuperioris auctoritate, vt in illis ſuccedãt clerici de parentela, *Gonzal.d.glo. 5.nu.33. & ſeq.*

14 Excluditur vero ne poſſit obtinere beneficium in Eccleſia, in qua eius pater habuit ſolam ſedem in choro ratione dignitatis, quam in alia Eccleſia obtinebat *Garcia d.c.3.nu.66. Armendar.d.loco nu.27.*

15 Item etiam non poteſt obtinere canonicatum in aliqua Eccleſia, vbi pater fuerit canonicus, *Rebuff. in praxi benefic. titul. de diſpenſat. ſuper defectu natalium num.37. & 38. Azori. inſtitut. moral. part.2. lib. ſexto, cap.4.q.16.*

16 Attento iure communi iuxta veriorem opinionem filij legitimi clericorum poſſunt adipiſci beneficia quęcunque in eadem Eccleſia, in qua genitores habuerũt, vel etiam habent, vt probat *text. in capi. ad hæc, de filijs presbyt.* & tenet *Hoſt. in ſumm. tit. de filijs presbyt. num.* 3. *Calder. conſ. 100. ed. intul. Felin. in cap. in noſtra, ſub num.*13. *verſ. tertium Carol. de reſcriptis, Rebuff. d. tit. de diſpenſat. ex defectu natal. num.*37. non illa quidem, quæ patres obtinuerant, ſed diuerſa in eiſdem Eccleſijs, quibus inſeruierant. *Azor. inſtitut. moral. p.2. lib. 6. cap.14. quæſtion. decima ſexta*, & cum hac opinione videtur manere diſpoſitio *Concilij Trident. d. cap. decimo quinto*, dum ſub illis verbis, qui non ex legitimo nati ſunt matrimonio, continet expreſſam licentiam reſpectu legitimorum adipiſcendi dicta beneficia in ipſa Eccleſia vbi parentes alia poſſident, effectus enim argumenti à contrario ſenſu, validiſſimus eſt, præcipuè cum contrarium non ſit in iure expreſſum, iuxta citata iura, & doctores *in libello de principijs, & locis cõmunibus veriuſque iuris verbo argumentum, numer.* 131. Sed melius de iure communi dicerem huiuſmodi legitimos clericorum filios paterna beneficia immediatè obtinere non poſſe iuxta *cap. ex tranſmiſſa, & caput. ad extirpandas de filijs presbyt.* & illa ſuffragatur ratio, quod Apoſtolicum eſt decretum inhibens filios ſuccedere in paternis beneficijs, ne ſucceſſio in Eccleſia Dei ſit hæreditaria, *c. Apoſtolica, 8.q.1.* Quod quidem admitterem, etiam de iure nouiſſimo *Concilij d.cap. decimo quinto*, quod cum loquatur de filijs ex fornicatione natis, & nõ ex legitimo matrimonio, quoad legitimos remanet ius antiquum incorrectum, *l. præcipimus, Cod. de appellat.* & ita docent *Nauar. in cap. ſi quando, excepț.21.num.2. de reſcript. Salzed. ad Bernar. cap. quadrageſimo octauo, nu.3. Put. deciſ.225. lib.3. Fr. Romanus q. regul. tom.1. quæſtione 13. articul.7. Gonzal. ad regul.8. Cancell. glo. 5. num.35. Nicol. Garcia d.cap.3. nu.18.* referunt deciſum *Armendar. d. loco num. 4. addit. eiuſdem Garcia d.c.3. num.19. in fine.* Verum poſt hæc ſcripta inueni deciſum fuiſſe apud *Seraphin. deciſ.1442. nu.6.* filios legitimos non prohiberi obtinere diuerſum beneficium in eadem Eccleſia, ſed idem quod pater obtinuit, idque immediatè.

Ex

17 Ex eadem ratione ſunt, qui teneant parentes immediate conſequi non poſſe eadem beneficia, quæ eorum legitimi filij habuerunt, eo quod ipſamet ratio prohibitionis militat ne eccleſiaſtica beneficia hæreditario jure poſſideantur; nam vbi eſt eadem ratio ibi debet eſſe eadem iuris diſpoſitio, *l. illud, ff. ad legem Aquil. l. illud Cod. de ſacroſan. eccleſ.* cum citatis per *Farin. in fragmen. crimin. littera E. num. quinquageſimo primo cum ſequentibus, Narbona de appellat. à Vicario ad Epiſcop. p. 2. num. 6.* cum infinitis propemodum alijs citatis *in libello de principijs, & locis communibus utriuſque iuris, littera R. numero ſexto*. Sed contrarium communi Doctorum calculo recipitur, vt per *Campan. diſt. caput 13. num. 78. Fr. Emman. in ſumm. tom. primo, caput. 25. nu. 4. in fine*, & tenuit Rota coram *Seraphin. diſt. deciſio. 1442. Nicol. Garcia d. cap. 3. num. 28.* & deciſum referunt *addit. eiuſdem Garc. d. cap. 3. num. 29. in fin. Armend. d. loco nu. 4.* vbi etiam aſſerit, tertium patrem nulla diſpenſatione indigere ad obtinendum immediate beneficium filij legitimi.

18 Quoad nepotes tamen dictam prohibitionem extendi docet *glo. 1. in d. cap. ad extirpandas, & in d. capit. Apoſtolicam 8. quæſt. 1. vbi Archid. numer. 1. Guilielmus Benedic. in repetit. cap. Raynutius, de teſtamentis, verbo et uxorem, nu. 693. Satzed. ad Bernard. in pract. cap. 48. littera A. Rebuff. de pacifieis poſſeſſ. num. 266. & ſequenti, Lyſius de iuſtitia libro ſecundo capite trigeſimo quarto numero 91.* Sed verius eſt attenta iuris communis, & Concilij diſpoſitione non comprehendi nepotes legitimos presbyterorum ex filio illegitimo reſpectu beneficij sui, prout reſoluunt *Cenall. quæſtion. 796. à num. 9. Kolin. de poteſtat. Epiſcop. cap. 50. §. 7. num. 2. & §. 8. num. 2. Manar. conſ. 9. num. 9. ſub tit. de filijs presbyt. Spec. in ſpeculo teſtamentorum glo. 3. à numer. trigeſimo tertio. Garcia Giurada de præmiog. explicat. num. 1049. Sayr. de cenſuris lib. 6. cap. 10. num. 46. Azor. inſtitutionum moralium, p. 2. lib. 6. cap. 4. quæſt. 17. Seraphin. d. deciſ. 1442. numer. 11. Stephan. Gratian. d. cap. 397. num. 6.* & cenſuiſſe *Rotam Rom.* aſſerit *Nicol. Garci. d. cap. 3. num. trigeſimo ſecundo*, & deciſum fuiſſe in *Sacra Congreg.* atteſtantur *idem Garcia in addit. d. num. trigeſimo ſecundo. Galettus in margarita caſ. conſcient. verbo beneficium primo. Armend. diſt. loco num. primo. Campanil. diſt. capit. 13. num. 76.* In nepote vero illegitimo ex filio illegitimo, idem dicendum videtur, quod ſcilicet minimè prohibeatur obtinere beneficium, quod auus habuit, prout deciſum referunt *Garcia diſt. capit. 3. numero trigeſimo ſeptimo. Armend. diſt. loco numero tertio*. Sed hæc reſolutio non caret dubitatione ex eo, quia in *dict. capit. 15. Concil. Trident.* adeſt verbum, *longiſſime*, quod excludit omnem perſonam, etiam mediatam propter quod idipſum fuiſſe deciſum refert *Campanil. diſt. numero 76.* Sed primæ declarationi ſtandum eſt, prout tenet *Garcia diſt. num. 27.*

19 Circa ſecundam differentiam inter conſtitutionem Conciliarem, & ius commune, ſupra relatam notãdum eſt, memoriam paternæ incontinentiæ arceri debere, itaut neque mediate, neque immediate liceat filio in patris beneficio ſuccedere, prout denotant procemialia Concilij verba ſupra relata: Ego tamen moderarer huiuſmodi prohibitionem ad illum ſolum caſum ſi alius per triginta annos mediate ſucceſſerit, quia tunc cum lapſu huius temporis memoria paternæ incontinentiæ ex medio tolli videatur, tunc filium poſſe in patris beneficio ſuccedere conſequens videtur, prout docet *Gonzalez ad regulam 8. Cancell. gloſſ. quinta num. trigeſimo tertio.*

20 Circa quartam differentiam notarem filios illegitimos in Eccleſijs parentum quoquomodo miniſtrare non poſſe, vt diſponit *Concil. d. cap. 15.* procedere, vt nec Epiſtolam canere, aut Sacriſtæ officio fungi poſſint: aut vt ſimplex cantor muſicæ in eadem Eccleſia canere, prout deciſum referunt *Nau. conſ. 1. q. 17. ſub tit. de conſtit. Sayr. deciſ. 1. ſub eodem tit.* quem refert *Aloyſ. Ricci. in collect. deciſionum collect. 1367. verſa ampla, part. 4. Garc. d. c. 3. nu. 68. Armend. d. loco nu. 29. Steph. Gratian. d. c. 397. nu. 26. cum ſeq.* vbi *nu. 28.*

21 Teſtatur, quod nec etiam antiphonam in eadem Eccleſia canere poteſt ratione oneris beneficij alteri Eccleſiæ annexi. An vero filius illegitimus laicus, qui in Eccleſia, in qua pater nec beneficium habet, nec penſionem: ſed vt cantor muſicæ tantum in ea Eccleſia cantat, comprehendatur huiuſmodi prohibitione: affirmatiuè deciſum fuiſſe referunt *Garcia d. nu. 68. Armendar. d. loco nu. 28.*

22 Non impeditur, quin pater, & filius poſſint inſimul proceſſionaliter incedere, vnus tanquam beneficiatus, alter tanquam capellanus diuerſarum Eccleſiarum. Verum ſi proceſſionaliter accederet ad Eccleſiam in qua pater obtinet beneficium, filius nõ poterit aliquo modo miniſtrare, referunt deciſum *Nicol. Garcia d. c. 3. num. 3. declaratione. Armend. d. loco num. 30.* Vbi autem ſunt Collegiatæ Eccleſiæ, quarum decani & Canonici vigore ſtatuti ad Cathedralem accedunt ad certas proceſſiones, in certis diebus feſtis anni, & inibi canunt vnum verſiculum, non poteſt filius illegitimus canonici Cathedralis ad Decanatum, vel Canonicatum illarum Collegiatarum eligi: quia quoquo modo inſeruire dictæ Cathedrali videtur: ita referunt deciſum *Campanil. d. cap. 13. nu. 67. verſic. & quia, Garcia d. cap. 3. num. 69. Armend. d. loco nu. 31.*

23 Non prohibetur tamen, quin pater & filius poſſint Miſſam celebrare in eadem Eccleſia, dummodo ambo non obtineant beneficium in ea, ſed id fiat ab altero devotionis gratia, ab altero cauſa legati, quod relictum ſit Miſſam celebrantibus, deciſum referunt *Campanil. vbi proxime, Garcia d. cap. 3. num. 73. Armend. d. loco numero trigeſimo tertio.*

24 Filios illegitimos clericorum non pethiberi à *Concilio Trid.* cum patribus habitare tenent *Garcia d. cap. 3. num. 74. Armend. d. loco num. 35.* vbi refert in Epiſcopatu Pampilonenſi prohiberi *lib. 6. tit. de filijs presbyt. fol. 27. de ſus conſtituciones ſynodales*; & ita credo non eſſe moleſtiam exhibendam illegitimo presbytero celebrãti Miſſam ob quoddam legatum in eadem Eccleſia, in qua pater celebrat ob devotionem, cum neuter habeat beneficium, & hic caſus non ſit prohibitus à Concilio, ita *Garcia diſt. capit. 3. numero 73. Armend. diſt. loco num. 34.*

25 Circa quintam differentiam, iam ſupra notauimus de iure antiquo licere patribus renunciare beneficia, quæ obtinebant, ad fauorem tertij, impoſita penſione ſoluenda propriis filijs illegitimis, quod quidem de iure nouiſſimo *Concilij Trident.* non eſt licitum, vt conſtat ex *dicto cap. 15.* in quo prohibetur filium illegitimum poſſe habere penſionem ſuper beneficio, aliàs à patre obtento, quod non habet locum in eis, qui penſionem huiuſmodi ante confirmationem ipſius Concilij legitimè impetrarunt, vt referunt deciſum *Nicolaus Garcia diſt. capit. 3. num. 46. Armend. d. loco numer. 14. & 15.*

& 15. vbi num. 15. reſoluit illegitimum beneficiatum in Eccleſia, in qua pater ſimile vel diſſimile beneficiũ habuit, eo mortuo ante Concilij publicationem non poſſe ex vigore cuiuſcunque eius diſpenſationis ante Concilij publicationem obtentæ, obtinere aliud beneficium, dimiſſo eo, quod obtinebat in eadem Eccleſia, in qua pater reperitur beneficiatus, nec optare ex vi ſtatuti illius Eccleſiæ aliud beneficium, quod ſibi competerat, veluti antiquiori: acquiritur enim de nouo, & diſpenſationibus per Concil. ſublatis remanet indiſpenſatus, de quo etiam *Nicol. Garcia d. cap. 3. num. quinquageſimo tertio.*

26 Penſionem tamen, quam parens obtinuit, vel in beneficio in quo habuit illam penſionem, non vetari illegitimam prolem habere defendit *Stephan. Gratian. diſc. capu. 397.* quam refert *Campanil. diſc. capu. 13. num. 70.* & poſt *Nauar.* reſoluit *Seraph. deciſ. 1442. num. decimo quinto.*

27 Si vero pater habeat facultatem transferendi penſionem poſſe illam transferre in filium illegitimum reſoluunt *Gig. de penſion. q. 86. num. 5. Flamin. de reſignat. lib. 6. q. 4. num. 21. & 22. Gonzal. ad regul. 8. Cancellariæ glo. 5. §. 5. nu. 22. & 23. P. Azor. Inſtit. moral. p. 2. lib. 8. cap. 8. q. 7. Nic. Garc. d. cap. 3. nu. 34. Steph. Grat. d. c. 397. nu. 1. & 7. Aloyſ. Ricc. d. p. 4. collect. 1367. in fin.* Poteſt aliquando euenire, vt ſcilicet Antonius legitimus obtinens canonicatum illud reſignet in fauorem Nicolai reſeruata penſione ſuper parochiali, quam obtinet pater ipſius Nicolai, hæc reſeruatio comprehenditur decreto *d. cap. 15.* & ſic pater in fraudem conſentit penſioni, ita deciſum fuiſſe atteſtantur *Garc. d. c. 3. num. 8. Armend. d. loco nu. 41.*

28 Epiſcopus debet maximè obuiare reciprocis reſignationibus, quas prohibet & abominatur *Conc. Trid. d. c. 15. verſ. ad hæc reciproca*, de quibus agunt *Nauar. conſ. 5. de renunciat. Emman. Roder. in ſum. p. 1. c. 56. nu. 9* & faciunt quæ *Flam. de reſig. lib. 14. q. 9.*

29 Prædicta tamen prohibitio loquitur tantum circa reciprocas reſignationes poſt ipſum Concilium in fauorem filiorum faciendas, vt referunt reſolutum *Garc. d. c. 3. nu. 82. in 3. reſponſ. Armendariz d. loco nu. 5.*

30 Cum huiuſmodi illegitimis diſpenſare non valent Epiſcopi, vt habeant eadem beneficia, quæ pater habuit, teſte *Staphile. de litteris gratia, tit. de qualit. & ſtatu benefic. verſ. 1. quod ſit illegitim. Gemman. in cap. 1. num. 8 verſ. in gl. ibi. de filijs præsbyt. in 6. glo. ſi. in d. c. ad abolendam*, neque ad habendum ea, quæ in eadem exiſtunt Eccleſia in qua genitor habuit, aut in præſenti retinet beneficium, quia ad fauorem illegitimorum, etiam ante clericatum paternum natorum, ſolus Papa non ipſi Epiſcopi elargiri queunt huiuſmodi facultatem, vt ait *gl. verbo patiaris, in c. 3. de filijs præsbyt. gl. vlt. in cap. conquerente, eod. tit. Mandoſ. tract. ſignatura gratiæ ſub tit. de diſpenſatione ad beneficia in eccleſia, in qua pater*, refert & ſequitur *Campanil. d. dib. 11. c. 13. nu. 87.*

31 Et diſpenſatio debet eſſe in ſpecie derogatoria *Bullæ Clementis VII. & Concilij Trid.* vt illegitimus valeat in Eccleſia miniſtrare, vbi pater habuit beneficium *Rebuff. in praxi tit. de diſpenſat. ſuper defectu natalium nu. 24. & 55.* vna enim diſpenſatio non tollit omnes defectus, ſed tot debent eſſe diſpenſationes, quot obſtacula, *Gemin. conſ. 33. num. 8. Caſtad. deciſ. 9. num. 4. de præbend. Rot. deciſ. 233. par. 1.* Neque generales derogationes, & clauſulæ operantur quando talia ſunt impedimenta, quæ difficiliorem reddere ſolent concedentem ad diſpenſandum *Felin. in cap. nonnulli, num. 21. verſic. quinta concluſio, de reſcript. Alex. conſ. 195. numer. 10. lib. 2. Menoch. de arbitrar. caſu 203. num. 12.* quo fundamento ita in terminis reſoluit *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol. 369.*

S V M M A R I V M.

1 *Vnio eſt beneficiorum, ſeu Eccleſiarum ab Epiſcopo, vel alio Superiore ob vtilitatem, ſeu neceſsitatem facta annexio.*

2 *Vnio quibus modis fiat, oſtenditur.*

3 *Vnire beneficia ſua dioceſis non exempta, poteſt ex legitimis cauſis Epiſcopus.*

4 *Legatus à Latere poteſt beneficia ſuæ prouinciæ, quæ conferre valet ex cauſa rationabili, & legitima vnire.*

5 *Capitulum Sede vacante poteſt vnire ſicut Epiſcopus, dummodo ſibi non veniat, & inde pereat de iure epiſcopali.*

6 *Epiſcopis inferiores poſſunt vnire exiſtente priuilegio, vel conſuetudine præſcripta, aut præſcriptione immemorabili, vel quadragenaria cum titulo.*

7 *Vicarius generalis Epiſcopi non poteſt beneficia vnire ſine ſpeciali mandato.*

8 *Vnendi in perpetuum facultas conceditur Epiſcopis, non autem ad tempus, ſeu ad vitam.*

9 *Beneficia vnius dioceſis beneficijs, vel pio loco alterius dioceſis non vniuntur.*

10 *Beneficia curata non vniuntur monaſterijs, dignitatibus, præbendis, ſeu alijs beneficijs ſimplicibus.*

11 *Vnio ad monaſterij monachorum facienda eſt cum ſubeſt aliqua cauſa legitima, accedente ad id auctoritate Papæ.*

12 *Vnio Parochialis ita eſt prohibita, vt etiam aliqua pars eius fructuum vnire non poſſit.*

13 *Parochiæ, quæ certos fines non habent, ſed certum tantum populum, vniri poſſunt.*

14 *Beneficia ſimplicia quomodo vnienda.*

15 *Vnire poteſt Epiſcopus beneficia etiam reſeruata, ſeu deuolata Sedi Apoſtolicæ, niſi reſeruatio eſſet perpetua.*

16 *Vnio non poteſt fieri de beneficio deuoluto ad Papam ob Ordinarij negligentiam non conferentis illud.*

17 *Vniones perpetuas quarumcunque Eccleſiarum parochialium, & aliorum beneficiorum iuriſpatronatus non poteſt facere Epiſcopus.*

18 *Vnio de beneficijs iuriſpatronatus facta abſque patronorum conſenſu non valet.*

19 *Patroni conſenſus in vnione non præſumitur, nec de eo ſtatur aſſertioni Epiſcopi.*

20 *Vniendi facultas Eccleſias, vel beneficia propter eorum paupertatem, quando Epiſcopus concedatur, oſtenditur.*

21 *Vnio facienda ab Epiſcopo debet eſſe cum euidenti neceſſitate, vel Eccleſiæ vtilitate.*

22 *Vnionis cauſa legitima eſt tenuitas fructuum, ac Eccleſiæ paupertas.*

23 *Vnio facta ſine cauſa, vel ex falſa cauſa, nulla eſt ipſo iure.*

24 *Vnionis veræ cauſæ non præſumuntur, ſed eam allegans tenetur probare.*

25 *Capituli conſenſus in vnione facienda requiritur.*

26 *Capituli conſenſus poteſt interuenire etiam poſt vnionem.*

27 *Vnionis nullitas ob defectum conſenſus Capituli à nullo poteſt opponi, cum hæc exceptio illi ſoli concedatur.*

28 *Vnio per Epiſcopum abſque Capitulo fieri poteſt, vbi extaret conſuetudo.*

29 *Capituli conſenſus etiam eſt neceſſarius quando Epiſcopus facit vnionem tanquam Apoſtolicæ Sedis delegatus.*

30 *Vnio*

30 *Vnio facta ab Episcopo ipsi Capitulo requirit Papæ auctoritatem.*

31 *Vnio facta alicui dignitati, vel prebendæ Capituli, aut omnibus prebendis distinctis, potest fieri ab Episcopo cum consensu ipsius Capituli, sine Papæ auctoritate.*

32 *Vniendi tenuibus prebendis singularum Capitularium, non tamen mensæ Capitulari, Concilium Episcopis facultatem concedit.*

33 *Vnionem potest facere Episcopus omnibus prebendis, seu distributionibus, simul ex declaratione Illustriss. D.D. Cardinalium.*

34 *Vnio debet fieri vocatis ijs, quorum interest, aliàs non valet.*

35 *Vnio beneficiorum facta absque consensu possessorum est invalida.*

36 *Rector beneficij in vnione facienda non est vocandus, maxime quando vnio debet sortiri effectum post eius obitum.*

37 *Plebs vocari non debet in vnione facienda nisi allegaret causam rationabilem, ne fieret vnio.*

38 *Vnio vnius beneficij facta alteri accessorie operatur extinctionem, & suppressionem nominis, & usus beneficij vniti.*

39 *Curam animarum non censetur habere, qui beneficium curatum habet accessorie annexum alterni beneficio simplici.*

40 *Beneficij principalis natura, & qualitas attenditur, non autem annexi.*

41 *Vnitum beneficium assumit naturam, consuetudines, & priuilegia principalis.*

42 *Vnita Ecclesia per vnionem supprimitur, & omnia transferuntur in eam, cui fit vnio.*

43 *Vnita Ecclesia parochialis possessa vni membrorum alterius non inducit incompatibilitatem.*

44 *Beneficium curatum annexum simplici assumit naturam simplicis.*

45 *Ætas viginti quinque annorum non requiritur ad parochialem vnitam accessorie, & perpetuò, sed sufficit illa, quæ ad principalem requiritur.*

46 *Concursus non est faciendus in prouisione dignitatum habentium vnitam Parochialem perpetuo, & accessorie.*

47 *Beneficium principale in impetratione sufficit tantum exprimi, nec opus est exprimere accessorie vnitum.*

48 *Dispensare potest Episcopus cum illegitimo ad beneficium simplex, cui vnita est Parochialis.*

49 *Promotus ad Ecclesiam parochialem, quæ est vnita accessorie alicui non parochiali, minime tenetur lege positiua, licet canon, de elect. lib. 6.*

50 *Vnio æque principaliter, qua fit, ostenditur.*

51 *Canonicatum obtinens, cui est vnita parochialis ad vitam, debet in Parochiali residere, & non in Canonicatu, ac facere mentionem in impetratione de vtroque beneficio sic annexo.*

52 *Vnio quomodo accessorie, vel æquè principaliter facta cognoscatur? remissiuè.*

53 *Vnio non præsumitur, sed probari debet ab eo, qui factam asserit.*

54 *Vnio probanda est per instrumentum, seu litteras ipsius vnionis, vel ex diuturnitate temporis immemorialis.*

55 *Vnio ex verbis enunciatiuis quando probetur, ostenditur.*

56 *Vnio probari potest per confessionem partis aduersæ concurrentibus adminiculis, & coniecturis.*

EPISCOPVS QVÆ beneficia vnire possit.

ALLEGATIO LXVI.

1 VNio est beneficiorum, seu Ecclesiarum ab Episcopo, vel alio superiore facta annexio, *Bap. Caccialup. in tract. de vnionib. art. 1. Rebuff. in praxi tit. de vnionibus benefic. à nu. 1. Nic. Garc. de benefic. p. 12. cap. 2. nu. 3.* illo amplius addito, ob vtilitatem seu necessitatẽ Ecclesiæ, vt colligitur ex *Concil. Trid. sess. 24. de reform. cap. 13.* & tradit *Vgolin. de officio, & potestat. Episcopi, c. 52. in princip. num. 1.*

2 Tribus potissimum modis fit vnio, de quibus agunt *gl. verbo vnire, in c. & temporis 16. q. 1. gl. etiam verbo vnendo, in c. 1. ne Sede vacante,* & post alios *Petr. Greg. de benefic. c. 20. nu. 2. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 6. c. 28. q. 2. Nicol. Garcia d. c. 2. num. 7.* Primo modo fit vnio, vt ex duobus beneficijs, seu Ecclesijs vnum fiat, *cap. decimas, §. sicut enim 16. q. 1.* qui modus videtur parum frequẽs. Secundo modo fit vnio, vt vna Ecclesia alteri subijciatur, seu vnum beneficium alteri accessorie. Tertio fit vnio duorum beneficiorum, seu Ecclesiarum inuicem æque principaliter.

3 Episcopus ex legitimis causis potest vnire beneficia suæ diœcesis non exempta, *cap. sicut vnire, de excess. prælat. cap. exposuisti, de prebendis, cap. consultationibus, cap. pastoralis, de donat. clem. si vna de rebus ecclesiæ, clement. 1. §. ad hæc, de statu monach. Rebuff. d. tit. de vnionib. nu. 12. & in repet. c. extirpanda, §. qui vero, de prebendis, proœm. 4. & notab. 3. versic. de iure autem. Pusc. de visitat. lib. 2. cap. 2. num. 19. Azor. d. p. 2. lib. 6. cap. 28. quæst. 6. Rota diuers. decis. 133. nu. 5. p. 2. Nicol. Garcia d. cap. 2. num. 62.* Etiamsi eorum collatio vigore concordiæ spectaret ad Capitulum, vt tenuit *Rot. in vna Oscen. Canonicatus 1. Februarij 1593.* coram *Illustriss. Seraphino*, & est intereius impressas decisiones *decis. 1011. nu. 2.*

4 Sic etiam Legatus à Latere, qui est maior Episcopo, & omnia potest in sua prouincia, quæ Episcopus in sua Diœcesi, potest beneficia suæ prouinciæ, quæ conferre valet, ex causa rationabili, & legitima, vnire: ita *Rebuff. d. tit. de vnionib. num. 24. & in regul. de vnionib. gl. 11. nu. 13. Azor. d. p. 2. lib. 3. cap. 29. q. 14.* multi alij quos refert & sequitur *Nicol. Garcia d. capit. 2. num. 65.* quibus adde *Aloys. Ricc. in praxi fori ecclesiast. decis. 492. in 1. edit. & resolut. 383. num. 2. in 2. edit. Vgolin. d. caput. 52. §. 1. num. 1.*

5 Amplia in Capitulo Sede vacante, quod succedere potest in hac vniendi potestate, dummodo sibi non vniat, & nihil pereat de iure episcopali: ita *Rebuff. d. tit. de vnionib. nu. 56. praxis Episcopalis p. 1. verbo vnio, §. 11. & par. 2. verbo Capitulum, §. 4. & verbo vnio, §. 7. praxis Archiepisc. Neapolitani, cap. 85. num. 25. Azor. d. par. 2. lib. 6. cap. 28. q. 9. Quaranta in summa bullarij verbo capitulum Sede vacante, quæst. 9. nè sic. qua conclusio, Garcia d. cap. 2. nu. 67. & 68.* quicquid contrarium velint *Pamin. Hoed. & Cuc.* relati à *Garcia*, vbi *proxime*, & *Azorius* sibi contrarius *p. 2. lib. 3. c. 38. q. 9.*

6 Amplia etiam in inferioribus Episcop. qui facere possunt huiusmodi vniones existente priuilegio, vel consuetudine præscripta, aut præscriptione immemoriali, vel quadragenaria cum titulo: ita in *d. caput. sicut*

vnire,

vnire, & dict. Clem. 1. §. ad hæc, vbi gloſ. verb. Ordinarios, Rebuff. d. tit. de vnionib. nu. 32. & 33. Sbroz. de vicario Epiſcopi lib. 2. q. 115. nu. 12. Azor. d. lib. 6. capit. 28. q. 10. Nicol. Garcia d. cap. 2. nu. 71. cum ſequentib. Aloyſ. Ricci. d. reſolut. 383. num. 3.

7 Vicarius tamen Generalis Epiſcopi non poteſt beneficia vnire, ſine ſpeciali mandato, etiamſi ſibi ſit data facultas cõferendi cum clauſula generali, & ad omnia alia etiam requirentia ſpeciale mãdatum, ita *Sbroz. d. q. 115. & q. 116. num. 1. Rebuff. in praxi beneficiali titul. forma vicariatus. num. 102. & d. tit. de vnionib. num. 37. Azor. d. lib. 6. cap. 28. q. 10. Nicol. Garcia d. c. 2. nu. 69. Narb. de appellat. à vicario ad Epiſcopum par. 1. num. 223. Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 383. ante nu. 1. Steph. Gratia. diſcept. forenſ. cap. 278. num. 35.*

8 Facultas vniendi in perpetuum conceditur Epiſcopis, nõ autem ad tempus, ſeu ad vitam. *praxis Epiſcopalis par. 1. verbo unio, §. 7. Azor. d. lib. 6. c. 28. q. 7. Nicol. Garcia d. cap. 2. num. 84.*

9 Et reſtringitur aliquibus in caſibus per *Sacrum Concil. Trid.* videlicet in terminis *cap. 9. ſeſſ. 14. de reform.* vbi habetur, quod beneficia vnius dioeceſis beneficijs vel pio loco alterius dioeceſis non vniantur, de quo vide *Fuſcum de viſitat. lib. 2. cap. 26. nu. 24. praxim Epiſcopalem p. 1. verbo unio, §. 8. Nicol. Garciam d. c. 2. nu. 85. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 3. nu. 302. Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſt. dec. 492. in 1. edit. & reſolut. 383. nu. 5. limitat. 5. in 2. edit.*

10 Et etiam in terminis *cap. 13. ſeſſ. 24. de reform.* vbi deciditur, quod beneficia curata non vniantur monaſteriis, dignitatibus, præbendis, ſeu alijs beneficiis ſimplicibus. *praxis Epiſcopalis d. verbo unio, §. 2. Azor. d. libr. 6. c. 28. q. 17. Nicol. Garcia d. c. 2. num. 86.*

11 Et vnio monaſteriorum Monialium facienda eſt cũ ſubeſt aliqua cauſa legitima, accedente ad id auctoritate Papæ, refert deciſum *praxis epiſcop. part. 2. verbo unio, §. 4.*

12 Parochialis vnio ita eſt prohibita, vt non ſolum illius vnio, ſed etiam aliqua pars eius fructuum vniri nõ poſſit, referunt deciſum *Nicol. Garcia d. c. 2. n. 87. Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſt. dec. 492. in 1. edit. & reſolut. 382. num. 5. in 2. edit.*

13 Parochiæ vero, quæ certos fines non habent, ſed certum tantum populum, & per certas familias diſtinguuntur, vniri poſſunt. Nam decretum, quod prohibet Eccleſias parochiales vniri, locum habet quando verè ſit Eccleſia parochialis, & habeat certos fines, aliàs non, ita deciſum referunt *Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gl. 6. nu. 96. & Nicol. Garcia d. c. 2. nu. 88.* Saluari & excipi poſſunt vniones, quæ fiunt pro fundatione, augmento vel conſeruatione Collegiorum, & aliorum piorum locorum ad Fidei Catholicæ defenſionem, & propagationem, bonarumque artium cultum, prout reſoluit *Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 5. §. 7. nu. 46.*

14 Reſtringitur etiam poteſtas vniendi conceſſa Epiſcopis ad beneficia ſimplicia in terminis *cap. 15. ſeſſ. 24. de reformat.* ibi, vel aliquot ſimplicia beneficia: quod non comprehendit dignitates, prout deciſum referunt *Nicol. Garcia d. cap. 2. num. 89. Aloyſ. Ricci. d. reſol. 383. num. 5. limitat. 4. in 2. edit.* huiuſmodi autem beneficia ſimplicia vnienda ſunt curatis, prout probat *Concil. Trident. ſeſſ. 21. de reform. c. 5.* ibi, vel non curatorum cum curatis, plura enim beneficia ſimplicia non poſſunt per Epiſcopum vniri, *Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 720. in 1. edit. & reſolut. 610. in 2. edit.*

15 Epiſcopus poteſt beneficia, etiam reſeruata, ſeu deuoluta Sedi Apoſtolicæ vnire, niſi reſeruatio beneficij eſſet perpetua: ita *Nau. conſ. 12. de rebus eccleſiæ non alien. & conſ. 10. de officio delez. in nouis, praxis Epiſcopalis par. 1. verbo unio, §. 7. dub. 1. uel 2. & par. 2. eod. verbo, §. 4. Azor. p. 2. lib. 5. cap. 29. q. 17. & lib. 6. cap. 29. q. 16. Gonzal. d. gl. 5. §. 7. nu. 136. Nicol. Garcia d. c. 2. d nu. 91. Seraphin. deciſ. 1078. num. 5.*

16 Vbi addit verba concilij *ſeſſ. 21. c. 5.* ſeruata forma iuris, intelligi de conſenſu Capituli. Vnio tamen non poteſt fieri de beneficio deuoluto ad Papam ob Ordinarij negligentiam non conferentis illud: in pœnam enim negligentiæ ſuæ poteſtas vniendi illi adimitur: ſecus vero quando inueniret illa iam deuoluta propter prædeceſſoris negligentiam, ignorantiam, vel abſentiam, vt per *Rebuff. de deuolutionib. nu. 31. praxim Epiſcopalem p. 2. verbo unio, §. 8.*

17 Non poteſt tamen Epiſcopus facere vniones perpetuas quarumcumque Eccleſiarum parochialium, & aliorum beneficiorum iuriſpatronatus, prout deciſum refert *Nicol. Garcia d. c. 2. num. 210.*

18 Vnio enim de beneficijs iuriſpatronatus facta abſq; patronorum conſenſu non valet, prout diſponit *Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. c. 15. &* reſoluunt *Roch. de iure patronatus, uerbo honorificum, q. 3. Lambertin. eod. tractatu lib. 3. q. 6. artic. 2. Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 486. in 1. edit. & reſol. 377. num. 1. in 2. editione, & num. quinto.*

19 Reſoluit conſenſum patroni non præſumi, nec de eo ſtari aſſertioni Epiſcopi. Vnire igitur beneficia de iurepatronatus nullus ſuperior poteſt citra patroni conſenſum, ne illi perpetuò generetur præiudicium amittendo ius præſentationis, quod ſine dubio perdit patronus ſtatim, ac beneficium iuriſpatronatus vnitur alteri libero, iuxta notata per *Stephan. Beltrand. conſil. 73. incip. in vnione beneficij patronati, uolum. 4.* qui propterea vnionem ſpreto patrono factam decernit irritam, & præſentationem de perſona inſtituenda admittendam eſſe excluſa vnione, illiuſque nulla habita ratione concludit, prout eum refert *Campan. in diuerſ. iuris Canonici, rubr. 11. cap. 13. nu. 477.*

20 Facultatem hanc faciendi vniones perpetuas quarũcunque Eccleſiarum parochialium, & baptiſmalium, & aliorum beneficiorum curatorum, vel non curatorũ, cum curatis propter eorum pauperratem iuxta formã iuris, Epiſcopis etiam tanquam Apoſtolicæ Sedis delegatis concedit *Concil. Trid. ſeſſ. 21. de reform. cap. 5. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 15.* modum præſcribit Epiſcopis in huiuſmodi vnionibus faciendis, ita vt eis tantum liceat cum conſenſu Capituli aliquot ſimplicia beneficia, non tamen regularia, vnire Eccleſijs Cathedralibus, & Collegiatis inſignibus, vbi frequentes adeoque tenues ſunt præbendæ ſimul cum diſtributionibus quotidianis, vt ſuſtinendo decenti canonicorum gradui pro loci, & perſonarum qualitate non ſufficiant.

21 Debet igitur ab Epiſcopis hæc vnio fieri data euidenti neceſſitate, vel Eccleſiæ vtilitate *d. c. expoſuiſti, de prabendis, Rebuff. d. tit. de vnionib. nu. 38. Azor. par. 2. lib. 6. c. 28. q. 4. & 13. Nicol. Garcia d. c. 2. nu. 108.*

22 Et tenuitatem fructum, ac paupertatem Eccleſiæ eſſe legitimam cauſam vnionis tenuit Rota teſte *Seraphino dec. 1078. nu. 4.* Si vero fine cauſa, vel ex falſa cauſa, etiam ſeruata iuris forma, vnio facta ſit per Ordinariũ, nulla eſt ipſo iure *Burſat. conſ. 185. num. 13. libr. 2. Nicol. Garcia d. c. 2. nu. 113.* vbi *nu. 117.*

23 Re-

23 Reſoluit ſubreptionem vitiare ipſo iure vnionem Apoſtolicam. Cauſæ vnionis veræ non præſumuntur, etiamſi Ordinarius, vel Legatus eas inſerat in vnione, & aſſerat eſſe veras: ſed iuuans ſe vnione tenetur illas probare, *Nicol. Garcia d.c.2.nu.120.* vbi *nu.121.*

24 Reſoluit, quod ſi Ordinarius, vel Legatus in ipſa vnione enuntiet adhibuiſſe cauſæ cognitionem, & ſolemnitates requiſitas, & reperiſſe cauſas eſſe veras, videtur ſtandum eius aſſertioni, & præſumendum eſſe pro vnione, donec contrarium probetur, etiam ſi proceſſerit parte non vocata, quia forte tunc nullus aderat, qui deberet vocari.

25 Vltra cauſæ cognitionem in vnione facienda per Epiſcopum, requiritur conſenſus Capituli, *d.cap, paſtoralis, de donationibus, d.Clem. ſi vna, de rebus Eccleſiæ*, *Rebuff. d.regul. de vnionibus, gl.11.nu.2. Seraph. dec. 1078. nu.1. Fuſc. de viſitat. lib.2.c.26.nu.5. Azor. inſtitut. moralium par.1.lib.6.c.28.q.12.* alios plures refert *Nicol. Garcia d.c.2.nu.145.*

26 Et hic conſenſus Capituli poteſt interuenire, etiam poſt vnionem, *Rebuff. d.gl.11.num.20. Azori. d.q.12. in fine, Garcia d.cap.2.nu.147. cum ſequentib. Stephb. Gratia. diſceptat. forenſ.c.278.num.30.*

27 Vbi etiam reſoluit nullitatem vnionis ob defectum conſenſus Capituli à nullo poſſe opponi, cum hæc exceptio illi ſoli concedatur.

28 Vbi tamen extaret conſuetudo in contrarium, videtur vnio poſſe fieri per Epiſcopum, abſque Capitulo, tradunt *Fuſc. d. libro ſecundo capit. 26. num. quinto. Petr. Greg. de benefic. cap. 20. num. 6. Nicol. Garcia d. cap. 2. nu. 152.* vbi *num. 153.* intelligit de conſuetudine generali, quæ eſſet conſuetudo propria, & non præſcriptio, quia tunc ſufficeret ſolum tempus quadraginta annorum: quamuis huiuſmodi conſuetudinem in contrarium non valere teneant *gloſſ. verbo conſentiente in d. Clement. ſi vna*, vbi *Imola, & Bonfac. d num. decimo ſexto. Abb. num. ſecundo Felin. in cap. cum cauſam, num. 10. & 20. de re iudic.*

29 Qui quidem Epiſcopi conſenſus requiritur in vnione etiamſi *ex Concil. Trid. ſeſſ. 21. de reform. cap. 5.* fiat ab Epiſcopis tanquam Apoſtolicæ Sedis delegatis ex illis verbis ibi, iuxta formam iuris, & ita deciſum fuiſſe refert *Nicol. Garcia d.c. 2. nu. 158.* Quamuis contrarium immo Capituli conſenſum non eſſe neceſſarium, cum Epiſcopi vniones faciunt tanquam Sedi Apoſt. delegati tenant *Nau. conſil. 10. de offic. delegati in non. praxis Epiſcopalis par. 1. verbo vnio, §. 9.*

30 In vnione vero facta ab Epiſcopo ipſi Capitulo requiritur auctoritas Papæ, cum non poſſit auctorizare in facto proprio, *gloſſ. verbo menſa, ad finem, in d. Clemen. ſi vna*, quam ſequuntur ibi *Card. nu. 3. & Abb. nu. 6.* & alij quos refert, & ſequitur *Nicol. Garcia d.c. 2. num. 168.* & cenſuit *Rota Roman. in vna Peruſ. beneficij 4. Iulij 1608.* coram *D. Pena*, vbi quod in vnione, quæ fit ad fauorem Capituli, quam ipſum non poterit auctorizare, requiritur auctoritas Papæ, etiamſi fiat vigore Concilij *ſeſſ. 21. de reform. cap. 5.*

31 Secus vero vbi vnio fieret alicui dignitati, vel præbendæ Capituli, *Rot. Rom. par. 1. diuerſ. deciſ. 788. num. quarto*, immo etiam omnibus præbendis diſtinctis, non ſimul, ſed ſeparatim, & diſtincte vnicuique, ita reſoluit poſt multos, quos refert *Nicol. Garcia d. cap. 2. num. 170 Stephan. Gratian. diſceptat. forenſ. c. 274. num. 34. in fine, Gonzalez ad regul. 8. Cancellar. gl. 37. nu. 25. Concil.* enim *d. cap. 15.*

32 Videtur facultatem concedere vniendi tenuibus prębendis ſingulorum Capitularium, non tamen menſæ capitulari, ex *Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. part. 4. collectan. 1067. in fi. & in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 438. in 1. edit. & reſolut. 379. num. 4. in 2. edit.* & ita de iure probat *dict. Clementin. ſi vna*, ad quam reſpicit *Concil. Tridentin. dict. capit. 15.* in illis verbis, ibi, iuxta formam iuris,

33 Sed re maturius perpenſa, verius exiſtimo in terminis, de quibus agimus, poſſe Epiſcopum facere vnionẽ omnibus præbendis, ſeu diſtributionibus ſimul, ex declaratione Illuſtriſſimorum Dominorum Cardinalium his verbis. Hæ vniones fieri poſſunt in diſtributionibus quotidianis, vbi illæ tenues ſunt, & etiam Præbendę tenues, ſecus ſi præbendæ non eſſent tenues, quia hoc caſu tenuitati diſtributionum ſuccurri poteſt per remedium *cap. 3. ſeſſ. 21. de reformat.* idem licere Congregat. cenſuit quando nullæ ſunt diſtributiones, & præbendæ tenues, vel è contra, refert *Nicol. Garcia d. cap. 2. num. 171.*

34 Deinde vnio debet fieri vocatis his, quorum intereſt, alias non valet, *Clement, vnica, §. ad hæc de ſtatu monachorum, Concil. Trid. ſeſſ. 7. de reform. cap. 6. Rebuff. dict. titul. de vnionibus num. 43. Azori. dict. libr. 6. cap. 28. quæſt. 14. Rot. Roman. quæſt. 2. diuerſ. deciſ. 133. numer. 4. Nicol. Garcia d. cap. 2. num. 203. Henriq. conſ. 99. num. 6. Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 486. in prima edit. & reſolut. 377. num. 3. in ſecunda edit. & deciſ. 491. in prima editione, ac reſolut. 382. num. primo in ſecunda editione.*

35 Ac proinde vnionem beneficiorum eſſe inualidam, ſi fiat abſque conſenſu poſſeſſorum, reſoluit *Card. Seraph. deciſ. 1459. nu. 13.*

36 Rector tamen beneficij in vnione facienda non eſt vocandus, maxime quando vnio debet ſortiri effectum poſt eius obitum *Clem. ſi. verſic. quod ſi Rector*, vbi *gloſſ. verbo vocatus, de rebus Eccleſiæ non alien.* & ibi *Cardin. q. 1. num. 7. Anchar. num. quinto. Rota Roman. diuerſ. deciſ. 133. num. 14. p. 2. Seraph. deciſ. 1078. num. 3. Aloyſ. Ricci. reſolut. 382. Nicol. Garcia d. cap. 2. num. 24. & num. 203.* vbi *num. 219.*

37 Ampliat, vt neque etiam plebs debeat vocari, niſi allegaret cauſam rationabilem, ne fieret vnio, *& n. 220.* aſſerit reſolutum *in vna Gerunden. vnionis 20. Martij 1600.* coram Illuſtriſſ. Cardinale *Sacrato*, Parochianos eſſe legitimas perſonas in cauſa hoc reſpiciente, cum illorum interſit bonum habere Paſtorem.

38 Vnio vnius beneficij facta alteri acceſſorie operatur extinctionem, & ſuppreſſionem nominis, & tituli beneficij vniti, itaut amplius beneficium dici non poſſit, ſed indicatur, vt prędium eius, cui fit vnio, ita *Rota Roman. diuerſ. deciſ. 758. num. ſexto par. 1. & deciſ. 113. num. decimo ſexto part. 2. Putean. deciſ. 6. de vnionib.* pluresque alij quos refert, & ſequitur *Nicol. Garcia d. cap. 2. nu. 12* quibus adde *Flamin. de reſignat. libro ſecundo quæſt. 9. num. tertio & lib. 3. quæſt. 1. num. 120. & libro duodecimo quæſt. 3. numer. 47. Gonzal. ad regul. 8. Cancellar. gloſſ. 1. §. 7. Valaſc. conſult. 14. num. primo. Flor. ad Gammam. deciſ. vltima.*

39 Et ſic non intitulatur quis in parochiali annexa, ſed in beneficio principali *Franch. in cap. 1. numer. 7. de filiis præſbyterorum, lib. 6. Nicol. Garcia p. 11. cap. 5. num. 193.* & non cenſetur habere curam animarum *Felin. in cap. in noſtra, de reſcriptis, corollar. 10. Dec. in capit. ad audit. cod. tit. num. 13. Menoch. de arbitr. lib. 2. caſu 201. nu. 97.*

Nau.

Nau. conſil. 14. nu. 4. de rebus eccleſiæ in nouis „Quitanadenas Eccleſiaſticon lib. 4. nu. 70. Nicol. Garcia d. part. 11. cap. 5. num. 194.

40 Et ita attenditur tantum qualitas, & natura beneficij principalis, non autem annexi, *gl. verbo eccleſias, in Clement. per litteras, de prabendis*, vbi *Cardin. q. 17. Imola à num. 15. Abb. nu. 5. Bonifac. à num. 20.*

41 Nam vnitum aſſumit naturam, conſuetudines, & priuilegia principalis, cui eſt annexum. *gloſſ. verbo vnire, in cap. & temporis 16. q. 1. gloſ.* etiam *verbo vniendo in cap. 1. ne ſede vacante, Gonzalez ad regul. 8. Cancellar. d. §. 7. à num. 2. D. Barboſa in l. quia tale, num. 95. in fin. ff. ſoluto matrimon.*

42 Et per vnionem ſupprimitur Eccleſia vnita, & omnia transferuntur in eam, cui fit vnio, tenuit *Rota in vna Illerden. diſmembrationis*, 27. *Ianuarij* 1593. coram *Illuſtriſſ. Seraphino*, nunc *deciſ.* 1009. *num.* 4.

43 Primo ex dictis infertur Eccleſiam parochialem poſſeſſam vti vnitam, & membrum alterius, non inducere incompatibilitatem, *Rot. diuerſ. deciſ. 76. num. 3. par. 1. Nicol. Garcia d. par. 11. cap. 5. num. 195.*

44 Vbi etiam reſoluit, quod vnum beneficium curatum annexum ſimplici, aſſumit naturam ſimplicis, & citat *Rebuff. in praxi tit. de non promotis, nn. 31. Palaſc. conſult. 14. nu. 1. Leſſium de iuſtit. lib. 2. c. 34. nu. 148. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 28 q. 20. in fi.*

45 Secundo infertur ad Canonicatum, ſeu dignitatem, cui eſt vnita parochialis acceſſorie, & perpetuo, non requiri ætatem vigintiquinque annorum, ſed ſufficere ætatem ad Canonicatum, ſeu dignitatem requiſitam: ita deciſum referunt *Henriquez conſil. 32. num. 4. & ſeq. praxis noua Epiſcopalis par. 2. cap. 5. num. 21. pagin. 330. Nicol. Garcia d. part. 12. cap. 2. num. 26. Galett. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo Canonicus, quinto, & verbo parochus*, Gonzal. *ad regul. 8. Cancellar. gloſſ. 9. num. 4. Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 735. in 1. edit. & reſolut. 512. in 2. edit.*

46 Tertio infertur in prouiſione dignitatum habentium vnitam parochialem perpetuò, & acceſſorie non eſſe faciendum concurſum: ita deciſum referunt *Galett. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo beneficium, pag. 24. Nicol. Garcia p. 9. c. 2. nu. 193. Gonzalez ad reg. 8. Cancellar. gl. 5. §. 7. num. 13. & gloſ. 6. num. 162. Leſſi. de iuſt. lib. 2. cap. 34. num. 82.*

47 Quarto infertur in impetratione principale beneficium tantum exprimendum, nec opus eſſe exprimere vnitum acceſſorie, *Menoch. diſt. caſu 205. num. 67. Rota Romana diuerſ. deciſ. 786. ſub num. 3. par. 1. Selu. in tract. de benefic. par. 3. q. 12. nu. 64. verſ. 14. qualitas, Flamin. de reſignat. lib. 10. q. 1. num. 36. Azor. d. cap. 18. q. 20. Campan. in diuerſ. iuris Canon. rub. 11. c. 13. num. 83. Garcia d. c. 2. nu. 20.* vbi *num.* 28. refert in *Rota* deciſum quod in beneficio vnito non habet locum regula de triennali.

48 Quinto infertur Epiſcopum poſſe diſpẽſare cum illegitimo ad beneficium ſimplex, cui eſt vnita parochialis, *Geminian. in cap. 1. nu. 12. de filijs presbyterorum lib. 6. Rebuff. in tract. nominat. quæſt. 16. nu. vigeſimoſeptimo. Ioannes Maria Bellet. diſquiſit. clericalium par. 1. titul. de diſciplina clericali, §. 3, num. 34. Camp. in d. capit. 13. num. 83. Stephan. Gratian. diſceptation. forenſ. caput. 273. num. 47.*

49 Sexto infertur promotum ad Eccleſiam parochialẽ, quæ eſt vnita acceſſorie alicui non parochiali, minime teneri lege poſita in *c. licet canon, de elect. in 6.* vt reſoluit *Azori. d. p. 2. lib. 6. cap. 8. q. 8.*

50 Vnio vero facta æque principaliter nihil aliud operatur, niſi vt rector vnius ſit rector alterius, & vtrumq; beneficium manet beneficium, ſicut antea erat, & quælibet Eccleſia in ſuo ſtatu, & honore remanet, & proprios reditus agnoſcit, & gaudet ſuis priuilegijs, *gloſſ. in d. cap. & temp. & in d. cap. 1. & in d. Clement. per litteras, Rebuff. dict. tit. de vnionibus, numero decimo quinto*, & poſt alios quos refert optime reſoluit *Nicol. Garcia d. capit. 2. numero trigeſimo ſexto primo*, vbi *numero* 38. aſſerit idem quando vnio facta eſt ad tempus, ſeu ad vitam, & *num.* 39.

51 Cum ſequentibus aſſerit obtinentem Canonicatum, cui ſit vnita parochialis ad vitam debere in parochiali reſidere, & non in Canonicatu, ac facere mentionem in impetratione de vtroque beneficio ſic annexo.

52 Quomodo autem vnio acceſſorie, vel æquè principaliter facta cognoſcatur, tradunt *Maſcard. de prob. concluſ. 1418. Menoch. de præſumpt. lib. 6. q. 80. num. 6. Rota Rom. diuerſ. dec. 114. par. 2. Gonzalez ad regul. 8. Cancell. gloſſ. 5. §. 7. à num. 120.*

53 Vnio cum ſit quid facti, & odioſum, non præſumitur, ſed probari debet ab eo, qui factam aſſerit, *Rebuff. conſil. 8. verſic. 5. reſpondetur, Maſcard. d. concluſ. 1418. num. 1. & 2. Menoch. d. q. 80. num. 1. Rota Romana diuerſ. deciſ. 557. num. 5. lib. 3. par. 3.* Probanda eſt igitur vnio per inſtrumentum, ſeu litteras ipſius vnionis, *Maſcard. concluſ. 587. num. primo, praxis Epiſcopalis part. 1. verbo vnio, §. 8.*

54 Vel ex diuturnitate temporis, immemorialis ſcilicet, *Menoch. d. q. 80. num. 5. Flor. variar. lib. 1. queſt. 10. num. 19 Sacheran. Pedam. deciſ. 116. num. 11. Put. deciſ. 238. libr. 1. & deciſ. 209. lib. 2.*

55 Vel etiam probatur vnio ex verbis enunciatiuis plurium inſtrumentorum antiquorum, in quibus talia beneficia tanquam vnita enunciantur, *Maſcard. d. concluſ. 1418. numero duodecimo, Putean. dec. 209. libro ſecundo. Caputaq. dec. 344. num. 2. & dec. 347. à num. 2. par. 3.* videlicet ſi ſint ad minus duo inſtrumenta, prout ex pluribus Rotæ deciſionibus refert *Nicol. Garcia dict. captt. num. 259.* vbi *num.* 258. intelligit ſi emanauerint à perſonis non ſuſpectis, & à *num.* 260. cum ſequentibus tenet inſtrumenta antiqua illa dici, quæ ſunt centum annorum.

56 Vltimo etiam probari poteſt vnio per confeſſionem partis aduerſæ, concurrentibus adminiculis, & coniecturis, *Maſcard. d. concl. 1418. num. 15. Nicol. Garcia d. c. 2. à num. 273.* cum quo proſequere ad omnia alia, quæ deſiderare poteris in hac materia.

SVMMARIVM.

1 *Supprimere prabendas in Cathedralibus & Collegiatis inſignibus quando poſſit Epiſcopus, oſtenditur.*

2 *Prabendas extinguendi Collegiatarum non inſignium nullam habet Epiſcopus poteſtatem.*

3 *Capitulo Sede vacante non licet ſupprimere portiones vigore Concily ſeſſ. 24. de reform. cap. 15.*

4 *Suppreſſionem prabendarum tenuium facere non poteſt Collegiata Eccleſia Prælatus, licet ſit exemptus, & Eccleſiæ inſignis.*

5 *Suppreſſio tituli nunquam fieri debet, niſi redditus Eccleſiæ diminuti probetur.*

6 *Reditus Eccleſiæ auctiſi potius, quam diminuti in dubio præſumuntur.*

7 *Beneficia de ſui natura præſumuntur congrua.*

8 Ius

8 *Interpretatio illa fieri debet, quæ ſit fauorabilis augmento cultus diuini.*

9 *Suppreſſio & extinctio alicuius dignitatis, vel prebenda nō poteſt fieri ab Epiſcopo ex cauſa cum conſenſu Capituli, quando bona Epiſcopi, & Capituli ſunt communia, nec etiam ſi id caderet in vtilitatem Capituli.*

10 *Supprimere poteſt Epiſcopus cum conſenſu Capituli prebendam, & applicare ſingulis Canonicis, vel ſingulis de Capitulo.*

11 *Diſmembratio, ſeu diminutio beneficij eandem cauſam, & ſolemnitatem requirit, quam vnio poſtulat.*

12 *Rectoris defenſoris vocatio in diſmembratione beneficij requiritur, & aliæ ſolemnitates in alienatione rei Eccleſiæ requiſitæ.*

13 *Diſmembratio beneficij cauſa cognita, & de conſenſu Rectoris valet.*

14 *Diſmembrationis cauſa ſufficiens eſt pinguedo parochialis.*

15 *Diſmembrare non poteſt Epiſcopus fructus vnius beneficij, & illos alteri applicare ſine ſolemnitate in alienatione bonorū Eccleſiæ requiſita, & de conſēſu Rectoris.*

16 *Diſmembrare non poteſt Ordinarius beneficia curata, ac vnire beneficijs ſimplicibus.*

EPISCOPVS PRÆBENDAS ad pauciorem numerum quando reducere poſſit?

ALLEGATIO LXVII.

1 CVm beneficiati non debeant eſſe in Eccleſia plures, quam quot poſſint ex reditibus illius ſuſtentari *cap.1.* vbi *Abb. de inſtitut.* ideo in Cathedralib. & Collegiatis inſignibus vbi frequentes, adeoque tenues ſunt Præbendæ ſimul cum diſtributionibus quotidianis, nec illis vnire aliquot ſimplicia beneficia poſſunt, licitum eſt Epiſcopis aliquibus ex iis ſuppreſſis cum patronorum conſenſu, ſi de iure patronatus laicorum ſint, quorum fructus & prouentus reliquarum præbendarum diſtributionibus quotidianis applicantur, eas ad pauciorem numerum reducere, ita tamen vt tot ſuperſint, quæ diuino cultui celebrando, ac dignitati Eccleſiaſticæ commode valeant reſpondere, ita *Concil. Trident. ſeſſ.24. de reformat. cap. 15. praxis epiſcopalis p. 1. verbo beneficia §. 1. verſicul. 11. Moneta de diſtribut. quotid. quæſt. 1. capit. 5. à num. 27. Gonzalez ad regul. 8. Cancellar. gloſſ. 5. §. 7. à num. 147.*

2 Quod quidem ſolum in Eccleſijs Cathedralibus, aut Collegiatis inſignibus locum habet, in alijs vero nulla datur Epiſcopis poteſtas extinguendi prębendas vt augeantur diſtributiones, etiam ad augmētum cultus diuini, ita deciſum refert *Monet. d. quæſtio. 5. numero 28.* vbi *num. 29.*

3 Etiam aſſerit deciſum nō licere Capitulo etiam Sede vacante ſupprimere portiones vigore *Concil. d. capi. 15. & num. 30.*

4 Reſoluit Collegiatæ Eccleſiæ Prælatum hanc ſuppreſſionem prębendarum tenuium facere non poſſe, licet ſit exemptus, & Eccleſia ſit inſignis, cum hoc ſolum Epiſcopis *Concilium* conceſſerit cum ſuorum cōſenſu Capitulorum.

5 Aduertendum maxime eſt ſuppreſſionē tituli nunquam fieri debere niſi reditus Eccleſię diminuti probentur *cap. ex parte, de conſtitut. Felin. in c. conſtitutus, nu. 1. de reſcriptis.*

6 Et in dubio reditus Eccleſię auctipotius, quam diminuti præſumuntur *Angel. conſ. 274. numero 4. in fin.*

7 Et beneficia de ſui natura pręſumuntur congrua, *capit. nemo de conſecrat. diſt. 1. Caputaq. deciſ. 62. nume. primo par. 1.* tenuit Rota *in vna Calaguritana beneficij de Iocano 9. Aprilis* 1601. coram *Illuſtriſſ. Seraphino*, & eſt inter eius deciſiones impreſſas *deciſ. 1385.*

8 Et interpretatio illa fieri debēt, quæ ſit fauorabilis augmento cultus diuini vt tenuit eadem *Rota in vna Calaguritana portionis de Narbaia 2. Iulij* 1589. coram *R. P. D. Penna, & in vna Burgen. reductionis beneficiorū 15. Nouembris* 1610. *coram Illuſtriſſ. Card. Bonon.* nunc *S. D. Gregorio XV. relata à Farin. par. 2. tom. 1. deciſ. 316. numero 4.*

9 Hæc ſuppreſſio, & extinctio alicuius dignitatis, vel prębendę (quam ex cauſa poteſt facere Epiſcopus cū conſenſu Capituli, vt reſoluit *Nicol. Garcia de benefic. p. 12. capit. 1. à num. 2.* vbi *numero 11.* intelligit ſi Epiſcopus ſit auctor ipſius diſmembrationis) non habet locum quando bona Epiſcopi, & Capituli ſunt communia, prout reſoluit *gloſ. verb. menſa ſua, verſic. item facit, in Clement. ſi vna, de rebus Eccleſiæ non alien.* quam ibi ſequuntur *Cardin. nume. 1. Gamb. de officio legati, libr. 5. rubr. de diſmembr. nume. 22. Abb. in cap. cum acceſſiſſet, num. quinto de conſtit.* & neque etiam hoc poſſe Epiſcopum, quāuis bona illius, & Capituli ſint diuiſa, ſi id caderet in vtilitatem Capituli, quia fructus applicantur ipſi Capitulo, ſeu menſæ Capituli, tenent *Butr. & Imola in d. c. cum acceſſiſſent, &* ibi *Felin. n. 22.* ac *Dec. n. 57.*

10 Sed verius eſt quod licet menſæ Capituli applicare non poſſint Epiſcopi fructus prębendarum ſuppreſſarum, cum agatur de intereſſe ipſius Capituli, & ipſum auctorizare non poſſit in facto proprio: tamen ſi vellent applicare vni prębendę, vel etiā ſingulis poſſent, quia tunc non auctorizarent in facto proprio cū aliud ſit applicare Capitulo, aliud ſingulis canonicis, ſeu ſingulis de Capitulo, prout tenet *Imol. quem* ſequitur *Decius d. cap. cum acceſſiſſent, à nume. 54. & Hieron. Gabri. conſil. 186. lib. 2.* dicens, quod poteſt item Epiſcopus cum cōſenſu Capituli ſupprimere prębendam, dignitatem, aut officium, cius fructus applicando non Capitulo, ſed diſtribuendo inter ſingulos Canonicos, aſſignando ſcilicet cuique Canonico, vel prębendæ certam portionem, quo caſu dicit procedere *d. capitulum cum acceſſiſſent.*

11 In diſmembratione autem, ſeu diminutione beneficii eædem cauſæ, & ſolemnitates requiruntur, quæ in vnione, & ſic conſenſus Capituli *Paun. de poteſtate Capituli ſede vacante, 3. quæſt. 2. par. nu. 19. Mandoſ. regul. 22. quęſtio. 13. numero 8. & 9. Nicol. Garcia de benef. par. 12. cap. 3.*

12 Requiruntur etiam vocatio Rectoris, vel defenſoris, & aliæ ſolemnitates in alienatione rei Eccleſiæ requiſitæ, *cap. 1. de rebus Eccleſ. non alien. in 6. cap. 1. ne ſede vac. gloſſ. verb. defenſor, in cap. 1. de rebus Eccleſ. Mandoſ. d. q. 13. num. 12. Gamb. de offic. legati, lib. 5. rub. de diſmembrat. num. 14. & 15. Marc. Ant. Genuenſ. in praxi Archiep. Neapol. cap. 75. num. 17. &* 18. Rota *Roman. in vna Toletana beneficij* 12. *Octobris* 1579. coram *Illuſtriſſ. Seraphino*, eſt inter impreſſas deciſ. 414.

13 Vbi fuit tentum diſmen brationem beneficii cauſa cognita, & de conſenſu Rectoris valere. Et in *altera Toletana beneficij* 2. *Decembris eiuſdem anni* 1579. coram *eodem Illuſtriſſ. Seraph.* & eſt inter deciſiones impreſſas *deciſ. 428.*

14 Fuit reſolutum pinguedinem parochialis dici eſſe cauſam ſufficientem diſmembrationis. Et in *alta Mediolan. diſmembrationis* 28. *Ianu.* 1595. coram ipſomet *Illuſtriſſ. Seraphino decis.* 1062.

15 Dictum fuit non poſſe Epiſcopum diſmembrare fructus vnius beneficii, & illos alteri applicare ſine ſolemnitatibus in alienatione locorũ Eccleſiæ, & de conſenſu Rectoris, quod iterum tenuit eadem *Rota in vna Salertina Parochiorum* 1. *Iun.* 1611. *coram Illuſtriſſ. Cardin. Bevon.* nunc *Sanctiſſimo D. noſtro* Gregorio XV. & eſt apud *Farinac. par.* 2. *tom.* 1. *deciſ.* 348. *num.* 2.

16 Diſmembrare non poteſt Ordinarius beneficia curata, ac vnire beneficiis ſimplicibus. Item nec poteſt ſeparare ab Eccleſiis parochialibus beneficia ſimplicia, ſiue oratoria, ſi illis vnita eſſent, quamuis illis ſeparatis Parochiales nõ egeant, referunt deciſum *Aloyſ. Ric. in praxi fori Eccleſi. deciſ.* 492. *in* 1. *edit. & reſol.* 383. *n.* 6. *&* 7. *in* 2. *edit. Nicol. Garcia de benef. par.* 12. *capit.* 2. *num.* 87.

SVMMARIVM.

1 *Parochias nouas conſtituendi, etiam inuitis Rectoribus, facultas Epiſcopis conceditur, vbi ob locorum diſtantiam ad diuina officia audienda parochiani accedere non poſſunt.*

2 *Epiſcopi arbitrio relinquitur quantum vna Eccleſia ab altera diſtare poſſit, vt commode Sacramenta ſumere inde poſſint parochiani.*

3 *Appellare an liceat à decreto erectionis parochialis facta per Epiſcopum? oſtenditur.*

4 *Parochialem diuidere poteſt Epiſcopus ſine maioris partis parochianorum conſenſu.*

5 *Capellanus Eccleſiæ nouiter erectæ, quibus concurrentibus recipere debeat obuentiones Villæ, & parochianorum ad quorum commodum fuit inſtituta, oſtenditur.*

6 *Parochiam diuidere tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus poteſt Epiſcopus, etiam ſi ſubiecta ſit Regularibus, vbi ob locorum diſtantiam ad diuina officia audienda parochiani accedere non poſſunt.*

7 *Parochialis ſeparatio non eſt facienda ob locorum diſtantiam, quando in loco minime difficili oratorium adeſſet, vel Eccleſiam cum fonte baptiſmali.*

8 *Summus Pontifex ſolus poteſt erigere Collegiatam Eccleſiã in Cathedralem, & Epiſcopalem in Metropolitanam.*

9 *Eccleſiam ſimplicem in Curatam, & parochialem an ex cauſa poſſit erigere Epiſcopus? oſtenditur.*

10 *Beneficium Curatum quando dicatur, vt in ſimplex conuerti non poſſit per Epiſcopum? remiſſiue.*

EPISCOPVS IN PAROCHIIS multiplicandis quam habeat auctoritatem?

ALLEGATIO LXVIII.

1 VBi ob locorum diſtantiam ſine magno incommodo ad percipienda Sacramenta, & diuina officia audienda, parochiani accedere non poſſunt, Epiſcopis cõceditur auctoritas, etiam inuitis Rectoribus nouas parochias conſtituendi, etiam tanquam Sedis Apoſtol. delegatis, aſſignata Preſbyteris præficiendis Eccleſiæ nouiter erectæ congrua portione ex fructibus Eccleſiæ matricis, & ſi neceſſe fuerit compellendi populum eam ſubminiſtrare, quacumque reſeruatione generali, vel ſpeciali, vel affectione ſuper dictis Eccleſiis non obſtantibus: ita diſponit S. *Concil. Tridentin. ſeſſ.* 21. *de reformat. capit.* 4. *verſic. In iis,* & iam diſpoſuerat *text. in cap. ad audientiam,* 3. *de eccleſ. ædific.* concordat *Concil. vlt. Bracbar. act.* 4. *capitu.* 26. late tractant *Mandoſ. in praxi ſignatura titul. erectiones, praxis Epiſcop. par.* 1. *verbo parochia.* §. 6. *pag.* 273. *Azor. inſtitut. moral. p.* 2. *libro tertio capit.* 12. *quæſt.* 7. *Maiha. Soarez in pract. & ordine viſitandi cap.* 4. *num. primo. Rebuff. in tract. de decimis, quæſt.* 6. *nume.* 21. *Franc. Leo in theſauro fori eccleſ. par.* 2. *capit.* 2. *num.* 68. *Rota Romana* apud *Farinac. deciſione* 484. *tom.* 1. *par.* 1. *Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſ. deciſ.* 554. *in* 1. *edit. & reſolut.* 476. *in* 2. *edit. Henriq. conſil.* 80. *Baptiſt. Coſta de remed.* 75. *praxis nouæ epiſcop. par.* 1. *cap.* 5. *nu.* 1.

2 Epiſcopi arbitrio relinquit *S. Concil. d. loco* quantum vna Eccleſia ab altera diſtare poſſit, vt commode Sacramenta ſumere inde poſſint parochiani, prout reſoluunt *Rebuff. in praxi benefic. par.* 1. *titu. de erect. in curat. & paroch. nume.* 9. optime *Menoch. de arbitr. caſu* 497. *per totum. Aloyſ. Ricci. d. reſolut.* 476. *nu.* 5.

3 Vbi etiã aduertit à decreto erectionis vti facto per Epiſcopum, etiam tanquam Sedis Apoſt. delegatum, licere quidem appellare, ſed ſolum ad Sanctiſſimum Pontificem, niſi ea ordinatio facta fuerit in viſitatione, præcipue ſine figura iudicii, quoniam ab ordinationibus factis in viſitatione per Ordinarium non appellatur, ſaltem quoad effectum ſuſpenſiuum, tanquã ab executione conſtitutionis Conciliaris, vt alibi dixi.

4 Vnde cum nouiſſimo iure tota cauſæ iuſtitia in Epiſcopi arbitrio reſideat, poterit ipſe ſine maioris partis parochianorum conſenſu circa ſeparationem agere, vt aduertit *Aloyſ. Ricc. d. reſolut.* 476. *num. ſexto*, explosa illorum reſolutione, qui tenent requiri conſenſum maioris partis parochianorũ, & ſi ſunt plures plebes, & terræ ſub vno Rectore. aut Curato maioris Eccleſiæ, quæ tamen ſint tanquam corpora ſeparata debere cõſentire ſaltem duas partes ex tribus ſingulorũ corporum, de qua *Bimi. conſil.* 174. *à nume.* 23. *Henriq. conſil.* 80. *num.* 15. *&* 16. Nec ideo admitterem *Abb.* doctrinam *in d. ca. ad audientiam, col.* 3. reſoluentis debere interuenire ad ſecundæ Eccleſiæ ædificationem conſenſum parochi, ſeu curati primæ, cum *Concil. d. loco*, illo inuito Epiſcopis auctoritatem concedat nouas parochias conſtituendi dummodo tamen ſine præiudicio, nimirum poſſidentis, fiat, vt declarauit *Congregat. Cõcil. Epiſcop. Andrien. in anno* 1594. teſte *praxi noua Epiſcop. d. cap.* 5. *num.* 1.

5 Capellanus Eccleſiæ nouiter erectæ tribus concurrẽtibus recipere debet obuentiones villæ. & parochianorum, ad quorum commodum fuit conſtituta, videlicet, ſi antiqua baptiſmalis reditibus abundet, ſi ędicula ſit neceſſaria, ſi non habeat ſufficientes reditus ad ſuſtentationem preſbyteri, alioquin ſi fundator vel parochiani concederent reditus ſufficientes, tunc non teneretur Eccleſia baptiſmalis quicquam concedere, ita *Rebuff. de decim. quæſtione ſexta numero* 22.

6 Amplia ſupradicta procedere, etiam ſi Eccleſiæ ſubiectæ eſſent Regularibus, prout *ſacram Congregationem* cenſuiſſe refert *Franc. Leo dicto capitulo ſecundo numero* 69.

8 Limita niſi in loco minime difficili, nec incommodo oratorium adeſſet, vel in Eccleſia cum fonte baptiſmali, & cæteris ad parochiam neceſſariis, ibique proponeret

proponeret in suiadiutorium sacerdotem, quæ ibidem resideret, & Sacramenta posset administrare, quia tunc non posset fieri separatio, ex *Menoch. cons. 477. nume. nono, & Baptist. Costa de remedijs subsid. remed. 76.* resoluit *Aloys. Ricci d. resolut. 476. num. sexto.*

8 Licet solus Papa Ecclesiam Collegiatã erigere possit in Cathedralem: & Episcopalem in Metropolitanã *cap. 1. ne sede vacante, Azori. institut. moralium part. 2. lib. quinto capit. 29. quæst. 25. & libro sexto capit. 30. qu. 2. & 4. Nicol. Garcia de benefic. par. 12. cap. 5. numero 1.*

9 Ecclesiam tamen simplicem in curatã, & parochialem erigere ex causa potest Episcopus *Rebuff. in praxi tit. de erectione in curatam & parochialem, Azori. d. cap. 29. quæst. 25. & d. cap. 30. quæst. 3. & 4. Nicol. Garcia d. cap. 5. num. 2.*

10 Verum Sacra Congreg. censuit beneficia simplicia in curata ab Ordinario conuerti non posse, vt referunt *Aloys. Ricci in praxi fori Eccles. decis. 492. in 1. edit. & resolut. 383. num. 6. & 7. in 2. edit. Nicol. Garcia d. cap. 5. num. 3.* vbi hanc declarationem intelligit cessante causa & necessitate. Sic etiam Ecclesia Curata in simplicẽ ab Episcopo reduci non potest *Mari. Anton. var. lib. 1. resol. vlt. casu 69.* Curatum verbo beneficium quando dicatur, vt in simplex conuertinon possit per Episcopum, tradit *Aloys. Ricc. in praxi decis. 2. in prima edit. & resolut. 618. in secunda edit.*

S V M M A R I V M.

1 *Resignatio beneficiorum libera & simplex coram Episcopo vel alio Superiore Ordinario fieri potest.*
2 *Superior Ordinarius, coram quo fieri potest libera resignatio, debet esse Superior Ecclesiasticus habens spiritualia.*
3 *Ordinarij consensus in liberis resignationibus faciendis debet ab eo præstari vnico contextu cum fit resignatio.*
4 *Prælatus omnis ius habens conferendi, instituendi, & à beneficio quoque clericos amouendi, potestatem habet liberas beneficiorum resignationes admittendi.*
5 *Abbas, quem Ecclesia in temporalibus recognoscit, non potest liberas beneficiorum resignationes admittere.*
6 *Coadiutor datus Episcopo demenți potest renunciationem liberam beneficij accipere.*
7 *Vicarius Episcopi an possit beneficiorum resignationes accipere? remissiue.*
8 *Capitulum Sede vacante potest liberas beneficiorum resignationes recipere tribus concurrentibus.*
9 *Permutatio beneficiorum simpliciter fieri potest coram Episcopo, vel alio superiore Ordinario.*
10 *Beneficium in vna diœcesi situm si permutetur cum alio alterius diœcesis, requiritur in ea permutatione vtriusque Episcopi, ad quos illa beneficia spectant, auctoritas & consensus.*
11 *Permutari possunt beneficia coram Episcopo in quolibet anni mense.*
12 *Permutatio coram Ordinario facienda non requirit mentionem de obtentis.*
13 *Permutatio coram Ordinario simplex, non vero triangularis fieri debet.*
14 *Episcopus quando beneficia permutata sunt inæqualia, potest ex officio mandare, cessante pacto, quod recipiens beneficium pinguius soluat aliquam pensionem suo tempore duraturam.*
15 *Pensionem ex iusta causa potest Episcopus reseruare, & imponere.*
16 *Resignare, vel cum alio permutare potest quis coram Ordinario, vel cum alio beneficium permutare, quamuis nondum adeptus sit possessionem.*
17 *Ius in re acquiritur in beneficio per collationem acceptatam ante adeptam possessionem.*
18 *Resignari coram Ordinario potest beneficium, etiam ad fauorem, litteris expeditis, nõ adepta tamen possessione.*
19 *Beneficium litigiosum, super quo pendet lis, non potest resignari, vel permutari, nisi lis esset super priuatione beneficiati.*
20 *Resignari, vel permutari coram Episcopo beneficia iurispatronatus possunt, accedente patronorum consensu.*
21 *Patronorum interest, vti videant ne habeant Rectorem eis odiosum, & non acceptum.*
22 *Resignationes beneficiorum existentium in diœcesi, potest Episcopus etiam in Curia recipere, non tamen conferre.*
23 *Resignari coram Episcopis poterunt beneficia reseruata, non tamen conferri.*
24 *Resignationes, in mensibus, in quibus collatio spectat ad Cardinalem ratione indulti, potest recipere Episcopus, non tamen conferre.*
25 *Permutari coram Ordinarijs possunt reseruata beneficia, non tamen conferri.*
26 *Renunciatio beneficij facta in manibus potestatem nõ habentis, est nulla.*
27 *Resignatio beneficiorum coram Ordinarijs facienda requirit causam, quæ præsumitur in Episcopo, si eam admittat.*
28 *Cõstitutio Pij Quinti super resignationib. coram Ordinarijs faciendis, refertur & numero 29. & 30.*
31 *Senex volens resignare debet Ordinarius suorum beneficiorum resignationes admittere, cum hæc sit causa iusta admittendi resignationem.*
32 *Senes qui dicantur, remittitur iudicis arbitrio.*
33 *Infirmitas est causa iusta resignandi beneficium coram Ordinario.*
34 *Valetudinarius quis dicatur iudicis arbitrio relinquitur.*
35 *Beneficiatus corpore impeditus habet iustam causam resignandi beneficium coram Ordinario.*
36 *Beneficiatus corpore vitiatus habet iustam causam resignandi beneficium coram Ordinario.*
37 *Crimini obnoxius beneficiatus habet iustam causam resignandi coram Ordinario.*
38 *Criminosi inquisitione pendente quando beneficia possint resignare, ostenditur.*
39 *Censuris Ecclesiasticis irretitus habet iustam causam resignandi beneficium coram Ordinario.*
40 *Beneficiatus, qui nequit, aut non debet Ecclesiæ, vel beneficio inseruire, habet iustam causam resignandi coram Ordinario.*
41 *Resignandi coram Ordinario causa iusta est, si beneficiatus vnum aliud, aut plura obtinuerit beneficia.*
42 *Resignandi coram Ordinario causa iusta est, si contingeret beneficiatum ad aliud beneficium promoueri.*
43 *Religionem ingredientes, aut matrimonium contrahentes habent iustam causam resignandi corã Ordinarijs, dummodo re ipsa id exequantur.*
44 *Resignandi ius coram Ordinario iusta causa est, si beneficiatus nequeat, aut non audeat propter capitales inimicitias in loco beneficij securus residere.*
45 *Resignatio, vel permutatio an ex iusta causa facta præsumatur? Ostenditur.*
46 *Renunciationes factæ absque iustis causis sunt nullæ, Ordinarij vero illas admittentes nullam pœnam incurrunt.*
47 *Episcopi, coram quibus resignantur beneficia, debent obseruare, vt resignantes, si sint in sacris cõstituti, habeant*

beant aliunde vnde viuere, & vitam commode sustentare possint.

48 Episcopi admittentes liberas beneficiorum resignationes, non debent illa suis conferre, quod an in Hispania seruetur, dubitat Gare.

49 Episcopi beneficia coram ipsis resignata, si consanguineis resignantium, aut suis conferant, quam penam incurrant, ostenditur.

50 Renuncians coram Ordinario ea intentione, vel spe concepta, quod Ordinarius conferat beneficium, cui ipse velit, quando nihil est in conuentione deductum, non peccat mortaliter, nec aliqua simoniæ labe maculatur.

51 Permutationis forma coram Ordinario faciēde cōstituitur.

52 Resignantes duo sua beneficia ex causa permutationis, & facta collatione vni, si alter decedat ante factam sibi collationem, superstes non habet regressum ad beneficiū à se dimissum.

53 Beneficium à compermutante resignatum, & alteri collatum potest compermutante decedente ab altero retineri, etiamsi suum postea non resignet.

54 Permutatio beneficiorum an ob. asionem rescindi possit? remissiue.

EPISCOPVS QVORVM beneficiorum resignationes recipere possit?

ALLEGATIO LXIX.

1 COram Episcopo, vel alio Superioris Ordinario, libera, & simplex beneficiorum resignatio fieri potest, vt probant *tex. in cap. admonet, de renunc.* ibi, absque assensu tuo intrare audeant, detinere, dimittere, aut te inconsulto, &c. *& in capit. 1. de rerum permut. lib. 6.* ibi, libere sine fraude in manibus tuis ipsa resignet. & in *Clem. multorum, de penis, Rebuff. de pacificis possess. num. 104. Fusc. de visitat. lib. 2. cap. 10. nu. 19. & cap. 28. num. 11. Azor. instit. moral. par. 2. libro 7. capitul. 29. quæst. 4. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glos. 14. à num. 21. Franc. Leon in thesauro fori Ecclesiast. par. 2. cap. 3. nu. 66. Vgolin. de potestat. Episcopi capit. 50. §. 18. in princip. Flaminius de resignatione libro 7. q. 14. num. primo.*

2 Intellige de Superiore ecclesiastico habente spiritalia *Fusc. dict. cap. 28. num. 12. Ruffin. ad tract. de benefic. cap. 14. num. 41. Flamin. dict. quæst. 15. numer. 18. Cochi. de iurisd. Ordin. in exemptos par. 4. q. 68. in princ.*

3 Aduerte huiusmodi contensum esse præstandum ab Ordinario vnico contextu, cum fit resignatio, itaut à tergo litterarum præstari non possit, *Flamin. libro 8. quæst. 9. à num. 127.*

4 Habet item auctoritatem admittendi beneficiorum resignationes omnis Prælatus, qui ius habet conferendi, instituendi, & à beneficio quoque clericos amouendi, cuiusmodi sunt Abbates, & alii Prælati Episcopis inferiores, qui Episcopalem iurisdictionem consuetudine, vel priuilegio habent, & nulli sunt Episcopo proxime subiecti, *Panorm. in capi. quæsitum, nu. 4. de rer. permut. Flamin. dict. quæst. 14. a num. 19. & quæstion. 15. Azor. dicta quæstione quarta, Cochi. de iurisdictione Ordinarij in exemptos parte quarta quæstione 67. & quæstione 68. cum Flaminio dicta quæst. decima quinta nu. 18.*

5 Resoluit, quod si Ecclesia in tēporalibus recognoscat Abbatem, in spiritualibus vero Episcopum, coram Episcopo erit resignatio expedienda.

6 Sic etiam coadiutor datus Episcopo dementi cum in spiritualibus & temporalibus generalem, & liberam potestatem habeat, poterit renunciationem beneficij accipere, *Flamin. d. libro 7. quæst. 20. a nu. 25. vbi a num. 23. resoluit*, quod quādo coadiutor datur infirmo, vel senitune, cum consensu ipsius Episcopi resignationes valet recipere.

7 De Vicario vero Episcopi an possit beneficiorum resignationes recipere dixi supra *Allegat. 54. a nu. 66.*

8 Item Capitulum Sede vacante potest beneficiorum resignationes recipere, tribus videlicet cōcurrentibus, primo quando fieret ex causa necessaria, non autem libere, & simpliciter. Secundo quando collatio ad Episcopum, & Capitulum simul pertinet; tertio quādo talis resignatio, & collatio fiant ante prouisionem factā de Prælato in Consistorio, etiam antequam possessionem capiat: ita *Quaranta in summa Bullarij, verbo Capitulū sede vacante quæst. 9. prope finem, vers. quarto limitat, Flamin. dict. lib. 7. quæst. 13. Nicol. Garcia de benefic. par. 11. cap. 3. num. 256. & capi. 4. a num. 75. Aloys. Ricci. in praxi aurea resolut. 243. Bellacomb. tom. 1. comman. opin. lib. 1. titul. 1. num. 11.*

9 Primo amplia, vt non solum coram Episcopo, & aliis, de quibus supra, possit beneficiorum resignatio fieri, sed etiam permutatio, simpliciter tamē, & absque pactis, ac conditionibus, ita *Fusc. de visitat. lib. 2. ca. 28. num. 22. Quaranta in summ. bullarij verbo beneficiorum permutationes, Gonzal. d. glos. 14. numer. 57. Lal. Zech. de republ. eccles. cap. de beneficiatis, num. 8. prax. Episc. p. 1. verbo permutatio §. 3. dub. 1. Azor. d. cap. 29. quæstione 16. Flores de Mena variar. q. 24. num. 21. Garc. d. c. 4. a num. 62.* quamuis minus bene contrarium teneat *Flamin. lib. 5. q. 6. num. 231.*

10 Si vero beneficium in vna diœcesi situm permutetur cum alio alterius diœcesis, requiritur in ea permutatione vtriusque Episcopi, ad quos illa beneficia spectant, auctoritas & consensus; quia in permutatione duorum beneficiorum vtrumque dimittitur, & vtrūque confertur, ac proinde necesse est, vt vtriusque Episcopi intercedat auctoritas, ita *Azor. dict. cap. 29. q. 8*

11 Et quamuis per permutationem beneficia vacare dicantur, *cap. vnic. de rerum permut. in 6. Gomes. in regul. de pulicandis, quæst. 3. num. 3.* tamen in quolibet mense anni possunt permutari beneficia coram Episcopis, & Episcopi possunt admittere resignationes in fauorem ex causa permutationis, quas faciunt permutantes, & eorum cuilibet collationem de beneficio resignato facere *Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glos. 14. numer. 32. Nicol. Garc. de benef. p. 5. cap. 1. num. 543.*

12 Et in hac permutatione coram Ordinario facienda non est opus facere mentionem de obtentis, sicut nec in alia prouisione ab eo facta *Clem. 2. de offic. Ordinar. Menoch. de arbitr. casu 201. nume. 150.* post *Rot. Cerras. & alios Nicolaus Garcia dict. cap. 4. num. 99.*

13 Aduertēdū maxime est, quod permutatio hæc simplex fieri debet, non vero triangularis, vel quadrangularis, veluti si ego resigno vnum beneficium in fauorē Ioannis, vt ipse Ioannes resignet suum beneficium, nō in fauorem mei, sed in fauorē alterius, quia esset simoniaca talis permutatio triangularis *Navar. consil. 43. subtit. de simoniâ, num. 3. in fine, in noua edit.* post *Capyeq. Imol.* & alios ita tenet *Gonzal. d. glos. 14. num. 58.*

14 Poterit tamen Episcopus quando beneficia permutata sunt inæqualia ex officio mandare (cessante pacto) quod

quod recipiens beneficium pinguius, ſoluat aliquam penſionem ſuo tempore duraturam ad coæquandos fructus vtriuſque beneficii permutati, *Ancharan. conſil. 279. incip. quæſtio proponitur, Nauar. conſil. 43. numero quarto*, Gonzal. *dicta glo. 14. num. 38.*

15 Nam licet regularitet, & ſine cauſa nequeat Epiſcopus penſionem reſeruare, & imponere; ex iuſta tamen cauſa, vt pote pro bono pacis, vel ſtudio alicuius ſcholaris pauperis, vel in vtilitatem Eccleſiæ, vel ex alia rationabili cauſa, poteſt illam reſeruare, & imponere, *Rebuff. de priuilegijs ſcholar. priuil. 42. Nauar. conſilio 15. num. tertio de rebus Eccleſiæ, & conſilium quart. num. ſecundo de ſimonia, in nouis*, Gambar. *de Legato lib. ſexto à num. 392.* & fuit reſolutum in *vna Nuleten. Canonicatus ſexta Martij 1596. coram Illuſtriſſimo Domino meo D. Card. Millino*, & in altera *Algarb. Canonic. nona Junij 1579.* coram *Domino Lancellotto*, quæ eſt in impreſſis 519. *ſub num. tertio, parte prima. diuerſ.*

16 Secundo amplia etiamſi nondum adepta ſit poſſeſſio, nam habens ius in re, non tamen adeptam poſſeſſionem (quia per collationem acceptatam ante ante adeptam poſſeſſionem ius in re beneficio acquiritur, *cap. ſi tibi abſenti, de prabend. libro ſexto. Flamin. de reſignat. libro ſecundo, quæſtio. 16. num. 2. & in libro decimo, quæſt. 6. num. 2. & quæſt. 8. nu. 5. Molina de iuſtit. tractat. 2. diſputat. 1. verſic. dixi ſuperius*, Gonzalez *ad regul. 8. Cancell. gloſ. 15. §. 1. numer. 15. & 33. Rota in vna Vercellen. Canonicatus 11. Decembris 1603. coram Reuerendiſſ. D. meo (coccino* apud *Farinac. parte ſecunda tom. 1. deciſ. 498.*)

17 Potelt beneficium coram Ordinario reſignare, vel cum alio permutare *Franch. cap. 1. num. 16. & ibi Gambar. numer. 86. de rerum permut. in 6. Prob. ab Monach. in capit. licet* Epiſcopus, *nume. 6. de prabendis in 6. Corraſ. de benefic. cap. 9. numer. primo. Nauar. conſ. 4. num. ſecundo ſub titul. de ſimonia, in nouis, Cardin. Mantica de tacitis, & ambiguis conuentionibus libro 25. titul. 9. numer. 2. & 9. Nicol. Garc. dict. cap. 4. num. 15.*

18 Et etiam ad fauorem litteris expeditis ante tamen apprehenſam poſſeſſionem reſignare *Anton. de Burg. in cap. cæterum num. 151. de reſcriptis*, Germin. *conſ. 127. in fine. Petr. Gregor. ſyntagm. iuris lib. 17. cap. 17. numer. 16. Flamin. lib. 2. quæſt. 26.*

19 Et licet beneficium litigioſum, ſuper quo pendet lis, non poſſit reſignari, vel permutari, *Lancellot. de attent. libro ſecundo, cap. 4. num. 254. Put. deciſ. 354. libro tertio Flamin. libro ſecundo, quæſt. 3. à numer. primo. Azori. dicto cap. 29. quæſtione quinta.* Nec ab Epiſcopo conferri Seraphin. *Rota Romana deciſ. 945.* hoc non procedit quoties lis eſſet ſuper priuatione beneficiati, nam hoc caſu huiuſmodi lis non facit beneficium litigioſum, vt fuit reſolutum in vna *Hiſpalen. attentatorum* coram *Domino Aquen. 16. Nouembris 1552.* vt referunt *Pute. deciſ. 66. libro ſecundo. Flaminius dicta quæſt. 3. num. 56.* vbi *numero 57.* declarat niſi lis eſſet ſuper priuatione, & vt adiudicetur alicui beneficiũ, quia hoc caſu dicitur litigioſum, & per conſequens reſignari non poterit.

20 Tertio amplia, vt etiam beneficia iuriſpatronatus poſſint reſignati coram Epiſcopo, accedente patronorum conſenſu *Pute. deciſ. 412. num. ſecundo, libro primo. Flaminius libro ſeptimo, quæſt. 14. num. 8.* Sic etiam eodẽ patronorum conſenſu accedente poſſunt permutari, *Couar. pract. capit. 26. numero 9. Flaminius libro ſecundo, quæſt. 4. num. 10. Steph. Quaranta in ſumm. bullarij, verbo beneficiorum permutationes, in addit. Vgolin. dict. capitul.* 50. §. 19. *numero 4. Azori. dict. ca. 29. queſt. 6.* Requiritur enim in permutatione conſenſus illorum, ad quos collatio, electio, ſeu præſentatio pertinet, quia ipſorum intereſt, quamuis Epiſcopus totum debeat expedire, *gloſ. verbo collationem, in dict. caput. 1. gloſ. etiam in dicta Clementin. 1.* & multi quos refert, & ſequitur *Nicolaus Garcia dict. cap. 4. num. 72.*

21 Nam patronorum intereſt, vt videant ne habeant Rectorem eis odioſum, & non acceptum, vnde cum de eorum præiudicio tractetur, ſequitur illos neceſſariò eſſe vocandos, eorumque conſenſum requiri per regul. *quod omnes tangit, de regulis iuris in ſexto*, niſi ipſi patroni fuerint peremptorie vocati, dato eis termino ad compatendum cum expreſſione cauſæ, & ipſi infra terminum præfixum non comparuerint ad contradicendum permutationi, quia tunc ſequuta Ordinarii inſtitutione amplius non audientur, nec poterint ſe opponere etiam infra reſiduum temporis dati ad præſentãdum: Si vero comparuerint declarando ſe permutationi nolle cõſentire, & velle alium præſentare, tunc licet non præſentauerint infra tempus præfixum in edicto per Epiſcopum appoſito, poterunt nihilominus vti beneficio temporis legalis vſque ad finem quadrimeſtris, ita *Proſper. de Auguſtino in addit. ad Quarantã dict. verbo beneficiorum permutatio, in princ.*

22 Quartò amplia, vt Epiſcopus poſſit recipere reſignationes beneficiorum exiſtentium in ſua diœceſi, etiam in Curia, non tamen conferre, quia tunc beneficia dicuntur vacare in Curia per reſignationem, & eo caſu collatio palã ad Summũ Pontificẽ ſpectat *c. 2. de prabend. in 6.* & hanc ampliat: tenent *Couar. libro tertio variar. cap. 20. ſub num. 8. Flamin. libro ſeptimo quæſt. 14. num. 23. Proſper. de Auguſtino dict. verbo beneficiorum reſignationes, prope fin. verſic. An autem Ordinarij*, qui tamen adhibent hanc cautelam in conferendo, vt exeant ab Vrbe ad hoc vt dicantur eſſe in aliena diœceſi, & fuit reſolutum in *Rota* vt per *Puteum deciſ. 167. libro 1.*

23 Quinto amplia, vt beneficia reſeruata poſſint reſignari coram Epiſcopis, qui poterunt reſignationes dictorũ beneficiorum recipere, non autem illa conferre *Flamin. dict. quæſt. 14. nume. 6.* non admiſſa diſtinctione *Azor. dict. capit. 29. quæſt. 10.*

24 Sic etiam quamuis Epiſcopus in manibus ſuis poſſit recipere reſignationes in menſibus, in quibus collatio ſpectat ad Cardinalem ratione indulti, non poterit tamen conferre, ſed Cardinalis habebit collationem. *Gabriel. conſil. 187. libro primo. Flamin. dict. quæſt. 14. numer. 13.* vbi *nu. 30.* cum *Abb. in cap. ad ſupplicationem, num. 5. de renunc.* reſoluit poſſe Epiſcopum recipere reſignationem beneficiorum obtentorum per alium Epiſcopum.

25 Sic etiam coram Ordinariis poſſunt reſeruata beneficia permutari, dummodo non ea conferant. cum hoc ad Summum Pontif. ſolum ſpectet, & ita poſt multos reſoluit *Flaminius libro ſecundo, qu. decimaſexta, in princip.*

26 Aduertendum maxime eſt, quod renunciatio beneficii facta in manibus poteſtatem non habentis eſt nulla, vt cenſuit *Rota in vna Camerinen. Parochialis 27. Nouembris 1587.* coram *Illuſtriſſ. Seraphino*, vt videre eſt inter eius deciſiones impreſſas *deciſ. 803.*

27 Simplex beneficiorum reſignatio ad hoc, vt poſſit fieri corã Ordinario requiritur cauſa, quę præſumitur in Epiſcopo, ſi admittat reſignationẽ, *Serap. dec. 1320.*

cauſa autem exprimitur in *conſtit. Pij Quinti* 58. incip. *Quanta Eccleſiæ, Dat. Romæ anno Incarnationis Dominicæ* 1568. *Kalend. Aprilis*, quam referunt *Quaranta in ſumm. Bullarii, verbo beneficiorum reſignationes, Vgolin, dict. cap.* 50. §. 18. *num. tertio. Flaminius de reſignatione libro quinto, queſtione ſexta, num. ſecundo*, cuius pars eſſentialis ſic habet.

28 Poſthac Epiſcopi, & alii facultatem habentes eorum dumtaxat reſignationes recipere, & admittere poſſint, qui aut ſenio confecti, aut valetudinarii, aut corpore impediti, vel vitiati, aut crimini obnoxii, cenſuriſque Eccleſiaſticis irretiti, aut nequeunt, aut non debent Eccleſiæ, vel beneficio inſeruire, ſeu qui vnum aliud, vel plura beneficia obtinuerint, vel quos ad aliud contigerit promoueri. Religionem quoque ingreſſuri, vel matrimonium contracturi, ſi ſtatim poſtea id re ipſa exequantur. Denique cum quis ex aliis caſibus acciderit, qui Conſtitutione fel. recor. Innocentij Papæ III. de dimittēdis Cathedralibus Eccleſiis edita continentur. Qui etiam ob capitales inimicitias nequeunt, vel non audent in loco beneficij reſidere ſecuri, ſed nec horum vllus ſacro Ordini mancipatus, niſi religionem ingreſſurus valeat vllo modo beneficium, vel officium Eccleſiaſticum reſignare, niſi aliunde ei ſit, quo in vita poſſit commode ſuſtentari. Ad hæc beneficiorum & officiorum permutationes admittere quæ Canonicis ſanctionibus, & Apoſtolicis cōſtitutionib. permittuntur. Caueant autem Epiſcopi, & alii prædicti, itemque omnes electores, præſentatores, & patroni tam Eccleſiaſtici, quam laici, quicumque ſint, ne verbo quidem, aut nutu, vel ſigno futuri in huiuſmodi beneficiis, & officiis ſucceſſores ab ipſis reſignantibus, aut aliis eorum ſignificatione, vel hortatu deſignentur, aut de his aſſumendis promiſſio inter eos, vel etiam intentio quæſcumque intercedat.

29 Cæterum præcipimus, atque interdicimus ne ipſi Epiſcopi, aut alii collatores de beneficiis, & officiis reſignandis prædictis, aut ſuis, aut admittentium conſanguineis, affinibus, vel familiaribus, etiam per fallacem circuitum multiplicatarum in extraneos collationum audeant prouidere, quod ſi ſecus, ac etiam quicquid præter, vel contra formam prædictorum, fuerit à quocumque temere attentatum, id totum ex nunc vires, & effectum decernimus non habere.

30 Qui vero contrafecerint, vt in eo, quo deliquerint puniantur, à beneficiorum, & officiorum collatione, necnon electione, præſentatione, confirmatione, & inſtitutione, prout cuique competierit, tamdiu ſuſpēſi remaneant, donec remiſſionem à Rom. Pont. meruerint obtinere, & qui talia beneficia, ſeu officia receperint, eos prædictis pœnis obnoxios ſubiacere. Et nihilominus in eos, qui ſic ſuſpenſi conferre, eligere, præſentare, confirmare, vel inſtituere auſi fuerunt, excomm. quoad perſonas, quo vero ad Capitula, & Conuentus, a diuinis ſuſpenſionis ſententias, ipſo facto promulgamus, quibus etiam nullus alius, quā ipſe Roman. Pontif. ſiue abſolutionis, ſiue relaxationis gratiam (excepto mortis articulo) valeat impertire, prohibitione, & litteris noſtris prædictis, nihilominus in cæteris omnibus perpetuò valituris. Non obſtantib. &c.

31 Recolligendo huiuſmodi cauſas, ex quibus Ordinarii poſſunt beneficiorum reſignationes admittere, dico, quod prima eſt quando beneficiatus volens reſignare eſt ſenex, prout habetur *in dict. Conſtitutione Pij Quinti*, ibi, ſenio confecti, & de iure communi probat *tex. in cap. niſi cum pridem, de renunt.* vbi *Abb. numer.* 8.

32 Et ſenes qui dicantur, remittitur iudicis arbitrio, conſiderata perſonarum qualitate, propter complexionū diuerſitatem *Menoch. de arbitr. caſu* 59. *num. tertio. Flaminius de reſignat. libro quinto, quæſtione ſexta, num.* 8. *Proſper. de Auguſt. in addit. ad ſummam Bullarij verbo beneficiorum reſignationes, in princip. Marcus Anto. Genuenſ. in praxi Archiepiſc. Neapol. capit.* 53. *num. primo in nouiſſ. editione.*

33 Secunda cauſa eſt infirmitas volentis reſignare beneficium, vt habetur in *dict. conſtitut. Pij Quinti*, ibi, aut valetudinarii, *Flamin. dict. queſtion.* 6. *num.* 9. *Proſpe. de Auguſt. dict. loco, verſ. ſecunda.*

34 Et valetudinarius quis dicatur etiā iudicis arbitrio relinquitur *Menoch. de arbitr. caſu* 60. *Marc. Anton. Genuenſ. dict. cap.* 53. *verſ. aut valetudinarij.*

35 Tertia cauſa eſt quādo beneficiatus eſt corpore impeditus, vt patet ex *d. conſtitut. Pij Quinti*, ibi, aut corpore impediti, ſi impedimentum ſit tale, vt nō poſſit præſtare id, ad quod tenetur; vel aliàs ipſi Ordinario videretur eſſe ſufficiens. *Proſp. dict. loco verſ. tertia, Marcus Anton. dict. capit.* 53. *Flaminius dict. quæſtione ſexta, num.* 31. *& 32.* vbi *à num.* 16. exemplificat in octo morborum generibus, videlicet, in leproſo, in ſcabroſo herculeo, in paralytico, in apoplectico, in habente morbū comitialem, in lunatico, in laborante morbo Italico, producente vlcera per corpus, in habente manus tremulas, vel chiragrā continuam, de quibus morborum generibus tractaui Allegat. 62. *à num.* 40.

36 Quarta cauſa eſt, quando beneficiatus eſt corpore vitiatus, vt habetur *in dicta conſtitutione Pij Quinti*, ibi, vel vitiati, *Flaminius dict. quæſtione ſexta n.* 32. *Proſper. de Auguſt. dicto loco, verſ. quarto*, vbi exemplificant in ſex corporis deformitatibus, ſcilicet in cæco, in claudo, in habente manum mutilam, vel articulatas manus ad vtendum ineficaces, in habente crus penitus abciſſum, aut adeo contractum, vt ligneo pede ſit opus, in gibboſo, & tandem in diminuto qualibet parte corporis notabili, de quibus defectibus dixi *dict.* Allegat. 62. *à num.* 26.

37 Quinta cauſa eſt ſi beneficiatus eſt crimini obnoxius, vt patet *in dicta conſtitut. Pij Quinti*, ibi, crimini obnoxii, quia qui crimina commiſerunt facilius ad renunciandā beneficia admittuntur, cum ad eorum priuationem iura conueniant, *Fuſc. de viſitat. lib. ſecundo cap.* 28. *num.* 25. *Flamin. dict. quæſt.* 6. *à nu.* 57. *Proſper. de Auguſt. dict. loco verſ. quinta*, qui exemplificant in caſibus, in quibus ob crimē commiſſum venerit beneficio priuandus, videlicet, in homicida, in ſimoniaco, in adultero, in concubinario, qui poſt admonitionem non reſipiſcit: in ſuſtinente excommunicationem per annum, in periuro, & in blaſphemo.

38 Huiuſmodi criminoſi inquiſitione pendente, etiam poſt receptas probationes, & concluſū in cauſa, imo & pendente appellatione à ſententia priuationis ſimpliciter poſſunt beneficiis coram Ordinario renuntiare, modo fiat mentio criminis, & proceſſus incæpti, niſi crimen illud renunciantem indignum redderet, *Flam. lib.* 3. *quæſt.* 16. *num.* 23. *Proſper. de Auguſt. vbi proxime. Marc. Ant. Genuenſ. dict. cap.* 53. *in annot.*

39 Sexta cauſa eſt quoties beneficiatus eſſet cenſuris Eccleſiaſticis irretitus, vt habetur *in dict. conſtit. Pij V.* ibi, cenſuris Eccleſiaſticis irretiti, *Fuſc. dict. capit.* 28. *num.* 14. *Flamin. dict. quæſt.* 6. *nu.* 67. *Proſper. de Auguſt. dict.*

dict. loco verſ. ſexta. Marcus Anton. Gennenſ. dict. capitul. 53. & hæc cenſura diuiditur in excommunicationem, ſuſpenſionem, interdictum, *capitul. quærenti, de verbor. ſignif.*

40 Septima cauſa eſt, quando beneficiatus nequit, aut nõ debet Eccleſiæ, ſiue beneficio inſeruire, vt dicitur *in dicta conſtitutione Pij Quinti*, ibi, aut nequeunt, aut non debent Eccleſiæ, vel beneficio inſeruire, *Flamin. dict. quæſtione ſexta, numer. 91. Proſper. de Auguſt. dicto loco verſic. ſeptima*, qui exemplificant quoad primam partem in clerico bannito, in dæmoniaco, & in muto effecto; quoad ſecundam partem, de illis ſcilicet, qui etſi poſſint; non tamen debent Eccleſiæ, vel beneficio deſeruire, exemplificant in clerico turpiter, & ſcandalosè viuente, in lunatico, in patiente ſtomachi languorem, & ſic vomitum: in illiterato, & in habente morbum caducum.

41 Octaua cauſa ex qua Ordinarii poſſunt recipere beneficiorum reſignationes, eſt quando beneficiatus vnum aliud, aut plura obtinuerit beneficia, vt habetur in dicta *conſtitutione Pij Quinti*, ibi, ſeu qui vnum aliud, aut plura obtinuerit beneficia: *Flaminius dict. quæſtione ſexta à num.* 108. *Proſp. de Auguſtin. dicto loco verſ. octaua*, namque vnus vno debet eſſe contentus beneficio, quod quidem ſi ad vitam eius honeſte ſuſtentandam non ſufficiat, licet aliud ſimplex ſufficiens, dummodo vtrumque perſonalem reſidentiam nõ requirat, eidem conferri, vt diſpõnit *Concil. Tridentin. ſeſſ.* 24. *de reformat. capitul.* 17. ad cuius intellectum deſeruiunt per me dicta Alleg. 62.

42 Nona cauſa eſt quando contingeret beneficiatum ad aliud beneficium promoueri, vt patet in dicta *conſtitutione Pij Quinti*, ibi, vel quos ad aliud contigerit promoueri, *Flaminius dicta quæſtione ſexta à num.* 157. *Proſp. de Auguſtino dict. loco verſic. nona*, quia talis reſignatio non tam dicitur fieri propria voluntate, quam ex neceſſitate per text. *in cap. de multa, de prabend. & in Extravag. execrabilis, verſ. qui vero deinceps, eodem titul. inter communes*.

43 Decima cauſa eſt, quando clericus beneficiatus vellet religionem ingredi, aut matrimonium contrahere, dummodo ſtatim re ipſa id exequatur, vt habetur in *dicta conſtitutione Pij Quinti*, ibi, religionem quoque ingreſſuri, vel matrimonium contracturi, ſi ſtatim re ipſa id exequantur, *Fuſc. dict. libr. ſecundo, cap.* 28. *num.* 18. *Flamin. dict. quæſt.* 6. *à nu.* 163. *Proſper de Auguſtino dict. loco, verſic. decima*, qui vnam differentiam conſtituunt inter religionem ingredientes, & matrimonium cõtrahentes, quia ſi Ordinarius admiſit renunciationem illius, qui vult matrimonium contrahere, illo contracto de præſenti poteſt conferre illud beneficium; ſi vero admittat renunciationem illius qui vult ingredi religionem, eo ingreſſo religionem, ſtatim non poteſt cõferre illud beneficium, ſed debet expectare per annũ, intra quem poteſt exire.

44 Vndecima cauſa eſt, quando beneficiatus nequit, aut non audet propter capitales inimicitias in loco beneficij ſecurus reſidere, vt dicitur in dicta *cõſtitutione Pij V.* ibi, qui etiam ob capitales inimicitias, vel nõ audent in loco beneficii reſidere ſecuri, &c. *Fuſc. dict. cap.* 28. *num.* 8. *Flamin. dict. quæſt.* 6. *nume.* 169. *Proſper. de Auguſtino dicto loco, verſic. vndecima, Marc. Anton. Gennenſ. dict. cap.* 53. *num. quarto*. Quæ autem dicantur capitales inimicitiæ dixi ſupra Allegat. 41. *numero* 10.

45 Ex relatis cauſis poſſunt Ordinarij beneficiorum reſignationes admittere, & in dubio non præſumitur reſignatio aut permutatio facta ex iuſta cauſa, nec creditur Ordinario dicenti ſe facere illam iuſta de cauſa, niſi illa probetur, vt contra aliquos tenent *Nicol. Garcia de benefic. parte* 11. *cap.* 4. *numer.* 52. *Aloyſ. Riccius in praxi aurea reſolut.* 460. Sed verius, quod Rota tenuit ſupra *numero* 2.

46 Si tamen renunciationes factæ ſint abſque prædictis cauſis ſunt nullę, Ordinarij vero illas admittentes nullam pœnam incurrunt *Fuſc. dict. cap.* 28. *nu.* 26. *Flamin. dict. quæſtione* 6. *numero* 225. *Vgolin. dicto* §. 18. *numero* 6.

47 Illud tamen maxime obſeruare debent, vt coram eis renunciantes, ſi ſint in Sacris cõſtituti, habeant aliunde vnde viuere, & vitam commode ſuſtentare poſſint; aliàs renunciationes admittere non valent, prout exprimitur in dicta *Conſtitut. Pij Quinti*, ibi, ſed ne horum vllus Sacro Ordine mancipatus, niſi religionem ingreſſurus, valeat vllo modo beneficium, vel officium Eccleſiaſticum reſignare, niſi aliunde ei ſit, quo in vita poſſit commode ſuſtentari, &c. & faciunt quæ dixi ſupra Alleg. 19. *à num.* 33.

48 Deinde Ordinarii obſeruare debent, vt admittentes beneficiorum reſignationes ex his cauſis non debeant illa beneficia conferre ſuis, aut admittentium conſanguineis, & affinibus, vel familiaribus, etiam per circuitum, vt dicitur in dicta *conſtitutione Pij Quinti*, ibi. Cæterum præcipimus, atque interdicimus, ne ipſi Epiſcopi, aut alij collatores de beneficiis, & officijs reſignandis prædictis, aut filijs, aut admittentium conſanguineis, affinibus, vel familiaribus, etiam per fallacem circuitum multiplicatorum in extraneos collationum audeant prouidere: quia ſi hoc facerent, hęc renunciatio præſumeretur tacite, & indirecte facta ad fauorem, quæ coram eis non poteſt, ita *Flamin. dict. quæſtio. 6. numero* 180. *Franciſc. Leo d. par.* 2. *cap.* 3. *num.* 69. *Proſper. de Auguſtin. d. loco, poſt vndecimam cauſam verſic. & quare*. Et in parte non videri huiuſmodi conſtitutionẽ in Hiſpania ſeruari, ſed eſſe ab ea ſupplicatum aſſerit *Nicol. Garcia dict. par.* 11. *cap.* 3. *nu.* 270.

49 Si vero huiuſmodi Ordinarij beneficia coram ipſis reſignata conſanguineis reſignantium, aut ſuis, vel familiaribus conferant, ſuſpenduntur à collatione, electione, & inſtitutione beneficiorum, donec à Summo Pontifice abſolutionem obtinuerint, in dicta *conſtitutione Pij Quinti, verſic. qui vero contrafecerint*; & ſi hac ſuſpenſione non obſtante, iſtorum aliquid fecerint, excommunicantur, habetur in verſic. *Eſt nihilominus*, vbi etiam reſpectu Capituli, & Conuentus imponitur pœna ſuſpenſionis à diuinis, ipſo iure, quæ eſt ſpecies interdicti, vt ſcribit *Maiol. de irregul. libro tertio, cap.* 20. *colum.* 3. Ordinarij autem ſunt ſuſpenſi dumtaxat ſuſpenſione, quę pertinet circa collationem, & ſpeciem eius, vt reſoluit *Flaminius dict. quæſtione* 6. *numer.* 216. quamuis ignorauerint hanc pœnam per dict. *conſtitut.* ſibi eſſe impoſitam, quod aduertunt ita in praxi receptum *Flamin. dict. quæſt.* 6. *numer.* 221. *Vgolin. dict.* §. 18. *num.* 5. *in fine*, *Proſper. de Auguſtino dict. loco poſt vndecimam cauſam, verſic. & quid Ordinarij*, *Nicolaus Garcia dict. par.* 11. *cap.* 3. *nu.* 271. quia etiam data hac ignorantia renunciationes factæ abſque prędictis cauſis ſunt nullæ, cum decretum irritans, de quo in dict. conſtitut. ibi, *Quod ſi ſecus, &c.* ligat ignorantes reſpectu nullitatis actu, *Flamin. dict. quæſt.* 6. *nu.* 230.

Pro

50 Pro complemento visum fuit *Prosper. de Angustino loco proxime citato* insinuare non obstante prædicta *Pij Quinti constitut.* prohibente, vt in huiusmodi renunciatione coram Ordinario facienda, nec etiam nutu designari possit successor in beneficio, aliàs collatio sit inualida, posse resignantem nutu non præcedente demissione facta in foro conscientiæ rogare collatorem absque labe simoniæ, vt conferat beneficium à se nominato, neque enim peccare renunciantes ea intentione, vel spe concepta, quod Ordinarii conferrent illud beneficium, cui ipsi vellent, quando nihil horum esset in conuentione deductum, cum alias esset injcere laqueum contra tex. *in cap. de viduis 27. quæstion. 1.* quia vix aliquis ad hoc spontaneè inducitur.

51 Formam permutationis coram Ordinario faciendę ponit *Vgolin. dict. cap. 50. num. tertio*, quod primo examinabũtur permutaturi ab Episcopo, seu eius Vicario, iuxta *Trident. in. sess. 24. de reformat. cap. 18.* Secundo collatio fiet idoneis reperti. Tertio litteræ permutationis simul expedientur. Quartò antequam pollicitio accipiatur, publicatio fiet de hac permutatione in Ecclesiis permutatis, vel in eorum cœmeterijs iuxta formã *Gregorij Decimi tertij in Bulla* incip. *Humano vix iudicio*. Postremo in pollicitionem mittentur, ac Fidei professionem faciant. Dum expeditur permutatio, administrare possunt in suis Ecclesijs, quas renunciauerunt, cum retineant adhuc pollicitionem, *Flaminius libro primo, quæstione septima, num. nono.* Si aliquando accidat, quod permutatione collatum beneficium euincatur, poterit is permutatione etiam facta ad resignatum beneficium Superioris auctoritate redire, *Rot. decis. 3. de rerum permut. in nouis*.

52 Aduertendum denique est, quod si duo resignent sua beneficia ex causa permutationis, & facta collatione vni, alter decedat ante factam sibi collationem, superstes non habet regressum ad beneficium à se dimissum, quia quoad eum permutatio habuit effectum *Gonzalez ad regul. 8. Cancell. glos. 15. §. 2. à nu. quadragesimo*, quamuis superstes, cui fuit collatum beneficium à cõpermutante resignatum, possit vtrumque retinere illo decedente antequã ipse suum resignaret, cum per eum non stet, quin permutatio adimpleatur *Less. de iustitia, libro secundo, capit. 34. num. 197. Azor. dict. capitul. 29. quæst. 29.*

53 Nisi ambo essent incompatibilia, quia tunc mortuo compermutante vacaret beneficium superstitis, tanquam prius ab eo obtentũ, aut certè ei dabitur optio, vt dimittat quod voluerit argum. illorum, quæ tradit *Hoied. de incompatibil. benefic. par. 1. capit. 13. numer. 56. & 57.*

54 Permutatio beneficiorum an ob læsionem rescindi possit? quæstio est controuersa, de qua late *Pinell. in l. 2. C. de rescind. vendit. parte prima, cap. 3. num. 16. Couar. libro primo variar. cap. 5. nume. 8. Tiraquell. in l. si vnquã, verbo donatione largitus, numer. 122. in fine, Mastard. de probatio. conclusione 1170. num. 20. Gutier. practic. libro secundo. quæst. 139. Flamin. de resignat. libro tertio, quæst. 7. numer. 41. Morla in empono iuris, parte prima, titul. 9. quæst. 19. num. quarto, Aloys. Ricc. in praxi aurea resolutione 463. & resolut. 465.* in quibus præsumatur fraus in permutatione beneficiorum, *& resolutione 480.* an beneficiorum inæqualitas sit per se sufficiens ad rescindendam permutationem.

SVMMARIVM.

1 *Iuspatronatus Ecclesiasticum tam per laicos, quam per clericos tribus potissimum modis acquiritur, scilicet fundatione, constructione, & dotatione.*
2 *Fundare quis dicitur Ecclesiam & quando assignat fundum vbi construi debet.*
3 *Iuspatronatus ex constructione quando acquiratur.*
4 *Ædificans Ecclesiam si illam à principio non dotauit, potest compelli ad illam dotandam, aliàs nõ dotando amittit iuspatronatus.*
5 *Construere dicitur is, qui facit expensas in construendo Ecclesiam, non autem faber, qui in eam construit, nisi operam suam ponat gratis, vt sit patronus.*
6 *Iuspatronatus non acquiritur ex sola reparatione, seu perfectione Ecclesiæ, nisi de nouo construatur.*
7 *Iuspatronatus, vt ex reparatione acquiratur, totalis Ecclesia funditus dirutæ restauratio requiritur.*
8 *Fundare, & construere Ecclesiam non sufficit, vt iuspatronatus acquiratur, sed requiritur illius perfectio.*
9 *Dotare dicitur ad effectum consequendi iuspatronatus, qui Ecclesiam dotat, quando sine illa est fundata, & constructa.*
10 *Dotare dicitur, vt acquirat iuspatronatus dotem assignãs, quæ sufficiat ad necessaria ministrorum, & ad luminaria.*
11 *Dotans sufficienter, quod arbitrabitur Ordinarius, non acquirit iuspatronatus.*
12 *Dotans vt acquirat iuspatronatus debet protestari coram Episcopo se dotis nomine dare.*
13 *Dotans insufficienter, quamuis Episcopus consentiat, non fit patronus.*
14 *Iuspatronatus, vt acquiratur ex dotatione de nouo facta, debet constare dotem primam fuisse reductam de esse ad non esse.*
15 *Iuspatronatus ex dotis argumento non requiritur.*
16 *Episcopus non potest erigere iuspatronatus ex argumento dotis.*
17 *Iuspatronatus præscriptione, vel consuetudine possunt laici acquirere.*
18 *Laici quare consuetudine non possint in electionibus Episcoporum vocem habere, & possint iuspatronatus acquirere, dubitatur.*
19 *Differentiæ ratio inter vtrumque constituitur.*
20 *Iuspatronatus ex fundatione, constructione, & dotatione acquiritur, interueniente auctoritate, & consensu Ordinarij, non aliàs.*
21 *Consensus in acquisitione iurispatronatus ex post facto interuenire potest.*
22 *Consensus in acquisitione iurispatronatus præsumitur interuenisse ex diuturnitate temporis.*
23 *Consensus in iurispatronatus acquisitione præstandus est ab Ordinario loci, in quo fundatur Ecclesia.*
24 *Consensus Episcopi requiritur, siue sit laicus, siue clericus, qui Ecclesiam fundat.*
25 *Episcopi consensus non potest facere patronum vnius capellæ, vel Ecclesiæ ex priuilegio aliquem, qui non fundauerit, construxerit, vel dotauerit.*
26 *Consensum si diœcesanus in iurispatronatus acquisitione præstare noluerit, potest ad eum præstandum compelli auctoritate Archiepiscopi, vel Primatis.*
27 *Vxor nolens consentire alienationi rerum immobilium à marito facta, poterit iudex illam cogere, si contradictionem iniustam iudicauerit.*

Declaratur

28 *Declaratur tex. in cap. nullus 17. de iurepatron.*

29 *Epiſcopus antequam præſtet conſenſum ſuper Eccleſiæ ædificatione, quæ de neceſſitate debeat requirere, oſtenditur.*

30 *Prælatus quilibet etiam inferior, dummodo habeat Epiſcopalem poteſtatem, poteſt iuriſpatronatus acquiſitioni conſenſum præſtare.*

31 *Abbas habens poteſtatem dandi licentiam ædificandi Eccleſias intra ſuam parochiam, habet etiam facultatem præſtandi auctoritatem & conſenſum creationi & acquiſitioni iuriſpatronatus.*

32 *Capitulum Sede vacante poteſt dare licentiam ædificandi Eccleſias, vt acquiratur iuſpatronatus.*

33 *Vicarius generalis Epiſcopi ſine ſpeciali mandato non habet auctoritatem ad reſeruationem iuriſpatronatus.*

EPISCOPI SINE CONSENSV an iuſpatronatus acquiri poſſit?

ALLEGATIO LXX.

1 IVſpatronatus Eccleſiaſticum, tam per laicos, quàm per clericos tribus potiſſimum modis acquiritur, fundatione ſcilicet, conſtructione, & dotatione, *gloſ. in cap. pia mentis 16. q. 7. Lambertin. de iurepatron. p. 1. lib. quæſt. 2. cum ſeqq. Paul. de Citadinis eod. tract. p. 3. Rocb. verbo Eccleſiam fundauit, & verbo conſtruxit, & verbo dotauit, Fuſc. de viſitat. lib. 2. c. 10. Spin. in ſpeculo teſtam. gloſ. 4. princip. Flamin. de reſignatio. lib. 4. queſt. 4. num. 40. cum ſequentibus, Perez l. 1. gloſ. 1. tit. 6. lib. 1. Ordin. praxis Epiſcop. p. 1. verbo Iuſpatronatus. Nicol. Garcia de benefic. p. 5. capi. 9. à num. 36. Iulian. Vinian. in praxi Iuriſpatron. p. 1. lib. 2. Cardoſo in praxi iudicum, verbo Iuſpatronatus num. 2. cũ ſeqq. Camill. Borell. in ſum. omnium deciſ. tit. 32. à num. 1. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 18. num. 33. cum ſequentibus, Vgolin. de poteſtate Epiſcop. capit. 51. in princ. nu. 6. Franc. Leo in theſauro fori Eccleſ. pag. 2. ca. 6. nu. 25.*

2 Fundare quis dicitur Eccleſiam quando aſſignat fundum, vbi conſtruidebet, *cap. nobis*, & ibi Doct. *de iurepatron. Iulian. Vinian. in d. praxi Iuriſpatron. p. 1. lib. 1. cap. 1. à num. 32. vbi num. 37. cum Cardin. in d. cap. nobis num. 3. oppoſit. 4.*

3 Tenet, quod ſi Eccleſia ſit cõſtructa in fundo meo me inſcio, ſi poſtea ſim contentus dominium fundi in Eccleſiam transferre efficior patronus, *& num. 38.* quod acquiritur iuſpatronatus etiam quando quis ſimpliciter aſſignauit fundũ pro Eccleſia cõſtruenda, ipſamq. conſtruxit, & dotauit, nec dixit ſe velle eſſe patronum; ſi quis dat fundum pro Eccleſia conſtruenda, & alter eam conſtruit, alter autem eam dotet, omnes erunt patroni, *Abb. in rub. de iurepatron. nu. 6. Vinian. vbi proxime num. 33.* & ideo qui habuerit aliquod ius ſuper fundo, in quo conſtruitur Eccleſia, veluti ſi ille vtile, alter vero directum dominiũ habeat, ſi conſentiat conſtructioni, efficitur compatronus, *Rocb. dict. verbo Eccleſiam fundauit, numero 19. Vinian. vbi proxime numero 40.*

4 Si vero Eccleſiam ædificatus eam non dotauit à principio, poteſt compelli ad illam dotandam, vel eius hæredes, aliàs non dotando amittit iuſpatronatus *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol. 11. num. 6.*

5 Cõſtruere dicitur is, qui facit expenſas in cõſtruendo Eccleſiam, non autem faber, qui eam conſtruit, niſi operam ſuam donat gratis, vt ſit patronus, *Cardin. in dict. caput. nobis, numero 6. 8. & 9. quæſt. 9. in princip. Vinian. vbi proxime a nu. 41.*

6 Ex ſola reparatione, ſeu refectione Eccleſiæ iuſpatronatus non acquiritur, niſi de nouo conſtruatur, *gloſ. 1. in capit. 3. de iurepatronat. Staphil. de litteris gratiæ, tit. de modo, & forma impetrandi, §. ſequitur videre, nume. 6. Lambertin. libro 1. part. 1. quæſt. 6. principal. art. 5. Rota Roman. diuerſ. deciſ. 598. nu. 1. & 2. par. 1. & deciſ. 269. par. 2. Menoch. conſil. 90. num. 27. & conſil. 336. num. 5. cum ſequentibus, Aloyſ. Ric. in praxi rerum fori Eccleſiaſt. reſolut. 123. verſ. declaratur ſexto, Azor. inſtit. moral. par. 2. libro 6. cap. 11. quæſtion. 10. praxis Epiſcop. d. verbo iuriſpatronatus, pag. 179. Spin. in ſpeculo teſtam. gloſ. 4. Principal. nu. 28. Nicol. Garc. d. cap. 9. à num. 51. Vinian. vbi proxime, num. 44. Seraphin. Rotæ deciſ. 97. Stephan. Gratian. diſceptat. forenſium cap. 177. num. 26.*

7 Vbi reſoluit ad acquirendum iuſpatronatus ex reparatione requiri totalem reſtaurationem Eccleſiæ funditus dirutæ.

8 Nec ſufficit fundare, & conſtruere Eccleſiam, ſed requiritur illius perfectio, & ideo ſi quis cœpit tantum ædificare Eccleſiam, & alius perficiat, perficienti acquiritur iuſpatronatus, *Lambertin. d. par. 1. quæſt. 4. artic. 1. Vinian. d. par. 1. lib. 2. c. 3. num. 1.*

9 Dotare dicitur ad effectũ conſequendi iuſpatronatus, qui Eccleſiam dotat, quando ſine illa eſt fundata, & conſtructa, tam ſi dotet ante conſecrationem ipſius Eccleſiæ, *gloſ. in c. pia mentis*, 16. q. 7. quam poſt cõſecrationem *Rocb. verbo*, & *dotauit*, *nume. 4. Vinian. d. par. 1. lib. 1. cap. 1. à num. 51.*

10 Et ea debet aſſignari dos, quæ ſufficiat ad neceſſaria miniſtrorum, & ad luminaria, tradit *Abb. in capitulo cum ſicut, num. 5. de conſecrat. & gloſ. verbo clericum, in cap. vt quiſque, de vita, & honeſt. cleric. Vinian. vbi proxime, num. 56.*

11 Dotans enim inſufficienter, quod arbitratur Ordinarius, non acquirit iuſpatronatus, ſed dicitur benefactor, *Lambertin. libr. 1. part. 1. quæſt. 5. nume. 11. Nicol. Garcia d. c. 9. nume. 52. Vinian. d. lib. 2. capit. 4. nume. 27.* & cenſuit ſacra Congregatio teſte *Aloyſ. Ricc. in d. praxi reſolut. 123. num. 3. verſic. declaratur, & reſolut. 163.*

12 Diſcutit quanta dos conſtitui debeat à patronis, vt acquiratur iuſpatronatus. Vnde dotans proteſtari coram Epiſcopo debet, ſe dotis nomine dare, & ad ipſum tunc Epiſcopum pertinebit arbitrari an interſit hoc Eccleſiæ necne, & an ſit ſufficiens dos, *Vgolin. d. c. 51. in princip. nu. 6. verſ. ſecundo.*

13 Et ſi in rei veritate dos Eccleſiæ aſſignata congrua non ſit, & Epiſcopus conſentiat, tunc dotans non fit patronus, *gloſ. 1. in cap. quicunque, il ſecundo, 16. qu. 6. Vinian. vbi proxime nũ. 56. in fine.*

14 Ad acquirendum iuſpatronatus ex dotatione de nouo facta, debet conſtare dotem primam fuiſſe reductam de eſſe ad non eſſe, *Gonzal. d. gloſ. 18. numero 53.*

15 Hinc etiam ex augmento dotis nõ acquiritur iuſpatronatus, cum neceſſe ſit Eccleſiam ſuã dotem amiſiſſe, & eidem nouam dotem dari *Stephan. Gratian. diſceptat. forenſ. cap. 177. n. 24. & 25. Aloyſ. Ricc. dicta praxi reſolut. 150. per totam, & reſolut. 172.*

16 Reſoluit, quod non poteſt Epiſcopus erigere iuſpatronatus ex augumẽto dotis, ad quod vide bonã Rotæ

deciſionem in vna *Firmana iurispatronatus* 21. *Febr.* 1614. *coram Reuerendiſs. Domino meo Coccino* Rotæ Decano apud *Farin. par. 2. tom. 1. deciſ.* 521.

17 Vnum tamen adderem vtiliſſimum in hac materia, quod ſcilicet laici iuſpatronatus præſcriptione, vel cõſuetudine poſſunt acquirere, vt notant omnes per tex. ibi in *cap. querelam, de electi. & in capit. generali* 13. ibi, fundatione, vel antiqua conſuetudine, *eodem tit. lib. 6.* cum ſimilibus, reſoluunt *Roch. de iurepatronatus, verbo ipſe, vel is, à quo, à nunc.* 18. *Lambertin. eodem tract. libr. 1. par. 1. quæſt. 10. princip. artic. 1. Balb. de præſcrip. par. 1. quinta, num. 71. Couar. in regul. poſſeſſor. 2. par. §. 10. à nu.* 2. pleniſſime *Gilchen. de præſcription. par. 3. cap. 9. à num. 3. & per totum.*

18 Verum maxima eſt difficultas, quia laici nulla ratione fieri poteſt, vt quacunque conſuetudine in electionibus Epiſcoporum vocem habeant, vt probant tex. *in cap. cum terra*, 14. *& in capit. quiſquis*, 44. *& in cap. Maſſana*, 50. *de electi.* & vltra Ordinarios explicant *Firman. de Epiſcopo, libro 1. par. 3. quæſt. 60. & lib. 2. par. 1. q. 31. Balb. d. 1. p. quinta, q. 7. num. 17. & q. 10. num. 4. Selu. de benefic. part. 3. queſtion. 23. num. 12. & 21.* Non video enim quare magis conſuetudo illa eligendi Epiſcopos, ſit interdicta ſacris Canonibus, hęc vero conſuetudo acquirendi iuſpatronatus ſit permiſſa; cum cõſtet iuſpatronatus, ſeu ius præſentãdi ad Eccleſias ſimiliter ſpiritualib. eſſe annexũ, iuxta *tex. in c. quãto, de iudicijs, & in c. de iure, de iurepatron.* ac ſubinde, vel circa vtrumque admitti debuit cõſuetudo, & præſcriptio; vel circa vtrumque prohibita debuit cenſeri, propter ſimilitudinis rationem, ex *regul. cap. cum dilecta, de confirmatione vtili*, cum ſimilibus.

19 Cui difficultati occurri poteſt aſſignando differentię rationem, quam inter omnes veriorem duco, quod ſcilicet electio non competit niſi illis, qui de collegio ſunt, aut Capitulo, quia eis ſolis lege Canonica tale ius reſeruatum eſt, iuxta *tex. in dicto cap. 1. & capitul. quia propter, de electi.* Sicut etiam ius decimandi annexum eſt officio adminiſtrationis Sacramentorum, *cap. 1. de decimis*: quare cum laici incapaces ſint vtriuſque adminiſtrationis, ſcilicet Sacramentorum, & Collegii, ſeu Capituli eccleſiaſtici, merito etiam incapaces cenſentur iuris decimandi, & iuris eligendi; non ita iuriſpatronatus, quod neque Ordini, neque Officio ſpirituali annexum eſt, ſed potius ab Eccleſia conceſſum, quibuſcunque etiam laicis fundantibus, conſtruẽtibus, vel dotantibus Eccleſias, vel eorum heredibus, iuxta *cap. decernimus cap. filijs, vel neporibus, 16. quæſt. 7. capit. 1. & per totum, de iurepatron.* & conſequenter neque poſſeſſio deficit, neque aliquid aliud ex quo præſcripcio impediatur ſecundum iuris rigorem; quãuis attento nouo iure *Concilij Tridentin. ſeſſ. 25. de reformat. capit. 9.* probanda neceſſariò ſit ſententia *Archidiaconi*, quia aperte Concilium videtur excludere omnem titulum iuriſpatronatus, qui nõ fuerit ex fundatione, vel dotatione, vel per multiplicatas præſentationes, quæ omnium hominum memoriam excedant, atque ita quamcunque aliam præſcriptionem, vel conſuetudinem excludit, de quo videbis multa, quæ late tradunt *Menoch. conſil. 241. per totum, vol. 2, & de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 90. per totam*, præcipue *à num. 16. Cenall. communium contra communes q. 614.* & latiſſime *Garcia de benefic. part. 5. cap. 9. à numero 37. & num. 81. cum ſequentibus*, & adde multa, quæ de probatione iuriſpatronatus tradit *Maſcard. de probat. concl. 959.* & infra Allegatione ſequent. latius tractabimus.

20 Ex prædictis tribus cauſis iuſpatronatus acquiritur interueniente auctoritate, & conſenſu Ordinarii, non alias, *cap. nobis, & ibi Doctor. de iurepatron. Roch. verbo pro eo, quod de diœceſani conſenſu, Lambertin. diſt. part. 1. quæſt. 5. artic. 3. cum ſequ. Rot. diuerſ. deciſ. 222. & 223. num. 3. par. 1. & deciſ. 85. par. 2. Perez. diſt. l. 1. qu. 3. Fuſch. dict. cap. 10. num. 5. praxis Epiſcop. d. §. 2. Aloyſ. Ricc. in dicta praxi reſol. 123. num. 2. in 2. edit. Nicol. Garcia dict. cap. 9. num. 71. Vinian. d. par. 1. libro 1. cap. 1. n.* 24. *Cardin. Tuſch. lit. I. concluſ. 600.*

21 Qui quidem conſenſus ſufficit, quod interueniat ex poſtfacto, vt cẽſuit *Rota in Aquen. iuriſpat. 7. Nouemb.* 1601. coram *Illuſtriſſ. Lancellotto* referunt *Garci. part. 12. capitul. 2. numer. 209. & Aloyſ. Ricci. d. reſol. 123. numero 3.*

22 Et præſumitur interueniſſe ex diuturnitate temporis, ædificatione capellæ cum inſignibus, & armis, & viſitatione ſuperioris capellæ, vt fuit reſolutũ per *Rot. in vna Romana iuriſpat. 10. Martij* 1595. coram *Illuſtriſſimo Domino meo Cardinale Millino*, refert *Garcia dict. ca. 9. num. 7. Caputaquen. deciſio. 185. par. 2.* & fuit pariter deciſum in *vna Lucana Capella 20. Junij* 1567. coram *Seraphino*, nunc eſt inter impreſſ. *deciſ. 871. nu. 3. & in vna Mediolanen. iuriſpatron. 3. Aprilis* 1615. *coram R. P. D. Pirouano* apud *Farin. deciſ. 674. part. 2. tom. 2.* maxime cum diu Eccleſia pro Eccleſia ſit habita, & in ea Miſſæ ſint celebratæ, & ſunt campanæ *Lambertin. d. qu. 2. artic. 6. & 7. num. 2.*

23 Et conſenſus hic præſtandus eſt ab Ordinario illius loci, in quo fundatur Eccleſia, *Cardin. in d. cap. nobis, nu. 1. praxis Epiſcop. d. verbo iuſpatronatus, §. 5. Lambertin. d. quæſt. 2. artic. 8. Roch. d. verbo pro eo quod, num. 21. Vinian. d. part. 1. lib. 1. cap. 1. num. 30. & lib. 2. cap. 1. num. 31. vbi num. 18.*

24 Quod non eſt neceſſarius cõſenſus Capituli. Requiritur ſemper Epiſcopi cõſenſus, ſiue ſit laicus, ſiue clericus, qui eccleſiam fundat *Lambertin. dicta quæſtion. 2. artic. 10. Vinian. d. lib. 2. cap. 1. num. 13.* etiam in Capella fundata iuſſu teſtatoris, & tunc cum dictus conſenſus interuenerit poſt eius mortem, iuſpatronatus ortum duxiſſe dicitur à die præſtiti conſenſus, & ideo dictum iuſpatronatus non dicitur eſſe in hæreditate teſtatoris, *Lambertin. diſt. q. 2. art. 11. num. 2. Vinian. d. lib. 2. capit. 1. num. 14.*

25 Huiuſmodi Epiſcopi conſenſus non poteſt facere patronum vnius Capellæ, vel Eccleſiæ ex priuilegio aliquem, qui non fundauerit, conſtruxerit, vel dotauerit eccleſiam ipſam, vel Capellam *Abb. conſ. 106. num. 4. vol. 2.* quia non poteſt Epiſcopus rei ſacræ ſine legitima cauſa hãc ſeruitutẽ iuriſpatronat. imponere: quod non procedit quando vetus patronus cum conſenſu Epiſcopi, vult in alium iuſpatronatus transferre.

26 Si Diœceſanus ſuum conſenſum præſtare noluerit, poteſt ad eum præſtandum compelli auctoritate Superioris Antiſtitis, videlicet, Archiepiſcopi, vel Primatis, ita *Card. in d. ca. nobis, quæſt. 6. Abb. conſ. 59. col. 3. verſ. tertio principaliter conſidero, p. 2. Lambertin. d. qu. 2. art. 16. & 17. Vinian. d. l. 2. c. 1. nu. 19. & 20. Azor. inſtit. moral. p. 2. l. 9. c. 3. q. 10.* Vbi reſoluit quod quãdo requiritur cõſẽſus vnius in fauorẽ, & gratiã alterius, ſi renuerit cõſẽtire abſque legitima cauſa, poſſumus Superiorem adire, vt cogat eum ad conſentiendum.

Sic

27 Sic etiam maritus, qui bona immobilia ſine vxoris conſenſu alienare non poteſt de iure Regni Luſitaniæ, & Caſtellæ. & vxor contradicat alienationi, poterit iudicem adire, qui cauſam cõtradictionis diligenter examinet, quam ſi iniuſtam iudicauerit, ſuo arbitrio contrahendi poteſtatem concedet, *Tiraq. de iure mariti gloſ. 8. numero 127. cum ſequentibus, Menoch. de arbitr. caſu 211. num. 6. cum ſequentibus. Azeued. l. 4. à num. 1. titul. 3. lib. 5. noua recopil. Gonzal. ad reg. 8. cancel. gloſ. 47. num. 37. Cald. Pereira de extinct. emphit. cap. 12. num. 11.*

28 Non obſtat tex. *in cap. nullus, 17. de iurepaton.* dum ibi Epiſcopi Adonen. negligentia non Superiori Antiſtiti, videlicet Archiepiſcopo, ſed Papæ nuntiatur; quia reſpondetur prædictum Epiſcopum, quia erat exemptus, alium ſuperiorem non recognoſcere niſi Papã, & ideo ad illum pro ſupplenda eius negligentia fuit recurſum *Lambertin. lib. 1. p. 2. art. 20. numer. 9. Stephan. Quarant. in ſum. bullarij verbo Archiepiſcopi auctoritas, verſ. decima noua, nu. 21. in fine.*

29 Epiſcopus antequam præſtet conſenſum ſuper Eccleſiæ ædificatione, de neceſſitate debet requirere quod fundans aſſignet dotem pro ipſa Eccleſia per publicũ inſtrumentum, & ſi Epiſcopus Eccleſiam conſecret nõ accepta dote, de ſuo eam dotare teneretur, *capitul. cum ſicut, de conſecration. Eccleſ. vel Altaris, Lambertin. lib. 1. p. 1. q. 5. art. 10.* In cuius dotis datione requiritur diœceſani conſenſus, ſicut in fundatione, & cõſtructione, qui diœceſanus qualitates dotantis exquirat, & quo modo dos fit conſtituenda, & an ſit congrua, vel ſufficiens; aliàs dotans non acquireret iuſpatronatus, ſed dos libere Eccleſiæ remaneret *Ioan. & And. in d. capitulo nobis, col. 1. Lambertin. art. 11. vbi ſupra, & art. 13.* Reſoluit quod ſi in datione dictæ dotis inſufficientis conſenſerit Diœceſanus, acquiritur dotanti iuſpatronatus, ſed ab eo poterit peti ſupplementum, *& art. 14.* tenet, quod qui dat pretium pro emenda dote de conſenſu diœceſani fit patronus.

30 Ordinarij nomine in hac materia venit quilibet Prælatus etiam inferior, dummodo habeat Epiſcopalem poteſtatem *Vinian. p. 1. lib. 2. cap. 1. num. 17.* vnde in vna *Imolen. iuriſpatron. 18. Nouembris 1578.* coram *D. Cantuccio*, quæ eſt in *2. p. diuerſ. deciſ. 85.*

31 Fuit reſolutum Abbatem habentem poteſtatem dandi licentiam ædificandi Eccleſias intra ſuam Parochiam, in quam conſequentiam habere etiam facultatem præſtandi auctoritatem, & conſenſum creationi, & acquiſitioni iuriſpatronatus, & ſic poteſtas dandi licentiam conſtruendi Eccleſiam trahi ſecum, tanquam quid conſequutiuum, poteſtatem conſentiendi acquiſitioni iuriſpatron. & dicta poteſtas dandi licẽtiam ædificandi Eccleſiam, videtur concedi ad finem, vt ædificans acquirat iuſpatron. &c. fuit firmatum 23. *Martij 1579. vt in deciſ. 93. eod. p. 2.*

32 Capitulum Sede vacante poteſt etiam dare licentiã Eccleſiam ædificandi, vt acquiratur iuſpatronatus *Lãbertin. vbi ſupra artic. 9. Paun. de poteſtate Capituli Sede vacant. parte quinta quæſtione ſecunda, numero 5. Nicol. Garcia d. cap. 9. num. 79. Vinian. d. p. 1. libr. 2. cap. 1. num. 12.*

33 Vicarius Generalis Epiſcopi ſpeciali mandato, non habet auctoritatem ad reſeruationem iuriſpatronatus, dixi *Alleg. 54. num. 74.*

SVMMARIVM.

1 *Iuſpatronatus de vno in alium quatuor principaliter modis transferri poteſt.*
2 *Iuſpatronatus ſucceſſione transfertur, quando cum vera vniuerſitate venit, ideſt, cum hæreditate in qua quis ſuccedit.*
3 *Iuſpatronatus cum vera vniuerſitate ad hæredes tranſmittitur ſiue ſint ſui, ſiue extranei, ſiue ſuccedant ex teſtamento, ſiue ab inteſtato.*
4 *Hæreditati paternæ non poteſt filius renuntiare, & retinere iuſpatronatus.*
5 *Poſſeſſor bonorum ſuccedit in iurepatronatus, cum ſit vt hæres.*
6 *Curator hæreditatis iacentis poteſt præſentare ad beneficiũ iuriſpatronatus dictæ hæreditatis.*
7 *Iuſpatronatus hæreditate vendita alicui villæ, vel caſtro annexum in emptorem tranſit.*
8 *Contrarium verum eſt, quando iuſpatronatus eſſet de per ſe principale, & diſtinctum.*
9 *Iuſpatronatus in fidei commiſſarium, cui reſtituta eſt hæreditas, non tranſit, ſed remanet penes hæredem.*
10 *Iuſpatronatus vbi cum vniuerſitate, ſiue cum hæreditate tranſfertur, non requirit Epiſcopi conſenſum, ſecus vero ſi de per ſe tranſferatur.*
11 *Iuriſpatronatus translatio in Eccleſiam, ſeu locum religioſum valet ſine Epiſcopi conſenſu.*
12 *Iuriſpatronatus translatio in laicum ſine Epiſcopi conſenſu fieri non poteſt.*
13 *Conſenſus Epiſcopi in translatione iuriſpatronatus requiritur, vt aduertat an interueniat labes ſimoniaca.*
14 *Capituli conſenſus in translatione iuriſpatronatus non requiritur copulatiue cum conſenſu Epiſcopi.*
15 *Conſenſus Epiſcopi in translatione iuriſpatronatus debet eſſe expreſſus, niſi ſcienter admiſſa ab Ordinario fuiſſet.*
16 *Donatio iuriſpatronatus ſine Epiſcopi conſenſu legitimæ præſcriptione præſumitur.*
17 *Conſenſus in translatione iuriſpatronatus debet eſſe Epiſcopi illius diœceſis, in qua ſita eſt Eccleſia.*
18 *Conſenſus Epiſcopi in translatione iuriſpatronatus ex poſt facto poteſt adhiberi.*
19 *Conſenſus vbi requiritur in aliquo actu quandocunque præſtetur, actus ſemper eſt validus.*
20 *Iuſpatronatus per donationem de vno in alium tranſit.*
21 *Iuſpatronatus in donatione omnium bonorum, iurium, & actionum venit.*
22 *Iuſpatronatus in donatione generali facta à Rege non venit, niſi de eo ſpecifica fiat mentio.*
23 *Iuriſpatronatus donatio ſi fiat de laico in laicum, neceſſario interuenire debet Epiſcopi conſenſus.*
24 *Capitulum Sede vacante non poteſt confirmare donationẽ iuriſpatronatus.*
25 *Vicarius Epiſcopi, quamuis iuriſpatronatus donationi auctoritatẽ interponere nõ poſſit, hæc tamen auctoritas præſtat titulum ad præſcribendum.*
26 *Epiſcopi conſenſus non requiritur in donatione iuriſpatronatus facta religioſis per patronum etiam laicum.*
27 *Conſenſus Epiſcopi requiritur, ſi donatio fiat ab Eccleſia alteri Eccleſiæ.*
28 *Conſenſus Epiſcopi neceſſarius non eſt in donatione, qua vnus patronus alteri patrono ſocio ius ſuum remittit, vel renuntiat.*
29 *Donatio licet ſine conſenſu Epiſcopi poſſit fieri compatrono, non tamen filio compatroni ſine illius conſenſu.*

Compatronus

Digitized by

30 *Compatronus non reputatur filius in vita patris, qui eſt patronus.*

31 *Iuſpatronatus per permutationem de vno in alium transferri poteſt, quod ſi fiat in laicum, Epiſcopi conſenſus requiritur, ſecus vero ſi in Eccleſiam, aut clericum nomine Eccleſiæ.*

32 *Cõſẽſus Epiſcopi in permutatione, vel donatione iuriſpatronatus poſt interitum permutantis, vel donantis concedi poteſt.*

33 *Iuſpatronatus de vno in alium per venditionem verè vniuerſitatis, cui inſeparabiliter adhæret, transferri poteſt. Iuſpatronatus ſub bonorum generalitate vendi, ſeu alienari poteſt.*

34 *Iuſpatronatus de per ſe vendi non poteſt, tunc enim patronus vendens ſuo iure priuatur, & Eccleſia remanet libera.*

35 *Simonia committitur quando venditur de per ſe iuſpatronatus.*

36 *Venditio villæ, & iuriſpatronatus licet non valeat, quoad iuſpatronatus, valebit tamen quoad villam.*

37 *Iuſpatronatus ſicut principaliter vendi non poteſt, ita nec actio ad ipſum.*

38 *Iuſpatronatus annexum villæ, vel Caſtro tranſit cum ipſa villa, vel Caſtro dato in dotem.*

39 *Sequeſtrata villa, vel Caſtro, cui eſt annexum iuſpatronatus, ſi durante ſequeſtro vacauerit beneficium, ſequeſter ad illud eligere, vel præſentare poteſt.*

40 *Vſufructuarius omnium bonorum hæreditariorum poteſt præſentare in iurepatronatu ipſis bonis annexo.*

41 *Iuſpatronatus transfertur cum vniuerſitate, vel villa, cui eſt annexum, data in feudum, vel emphyteuſim.*

42 *Præſcripta vniuerſitate præſcribitur & iuſpatronatus illi adhærens.*

43 *Iuriſpatronatus vno fructu præſcripto, putà præſtationis, vtilitatis, aut alterius honoris, nõ intelliguntur præſcripti alij fructus, quorum vſus non eſt præſcriptibilis.*

44 *Iuſpatronatus vt præſcribatur, quod tempus requiratur, oſtenditur.*

45 *Bonis omnibus confiſcatis an iuſpatronatus illis annexum publicatum cenſeatur? remiſſiue.*

EPISCOPI SINE CONSENSV an iuſpatronatus in aliquem poſſit transferri?

ALLEGATIO LXXI.

1 TRansfertur iuſpatronatus de vno in alium principaliter quatuor modis. Primo ſucceſſione *capit. conſiderandum*, 16. *quæſt.* 7. Secundo donatione, *cap. ex inſinuatione de iure patronatus*. Tertio permutatione *c. nemini*, 16. *q.* 7. Quarto venditione cum vniuerſitate bonorum, in qua ſit iuſpatronatus *cap. cum ſeculum*, & ibi *gloſ. verbo emptorum, de iurepatronatus*.

2 Primo modo transfertur inſpatronatus ſucceſſione, quando ſcilicet cum vera vniuerſitate venit, ideſt, hæreditate in qua quis ſuccedit, tunc enim transfertur acceſſoriè *Cardin. Mantic.* Rotæ *deciſ.* 140. *numero ſecundo Cardin. Tuſch. practicar. concluſ. lit. J. concluſ.* 612. *in fi.*

3 Et ſic tranſmittitur ad hæredes ſiue ſint ſui, ſiue extranei, ſiue ſuccedant ex teſtamento, ſiue ab inteſtato, *Clem. plures, de iurepatron. Bonacoſ. tom.* 1. *commun. opinion. libr.* 1. *tit.* 5. *num.* 36. *p.* 170. *Spin. in ſpeculo teſtam. gloſ.* 4. *princip. num.* 46. *Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. par.* 4. *coll. cl.* 1025. *Cald. Pereira de empt. capit.* 12. *num.* 16. *Vgolin. de poteſt. Epiſcopi cap.* 51. *in princip. num.* 6. *verſ. tertio, Franc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſt. part.* 2. *cap.* 6. *num.* 25. *verſ. ſecundo, Marant. in repetit. l. is poteſt, nume.* 33. *ff. de acquirenda hæredit.*

4 Vbi etiam reſoluit, quod non poteſt filius renunciare hæreditati paternę, & retinere iuſpatronatus Eccleſiæ, imo renunciãdo hæreditati, perdit illud, quia trãſit cum vniuerſitate bonorum.

5 Sic etiam bonorum poſſeſſor ſuccedit in iurepatronatus, cum ſit vt hæres, §. *quos autem, inſtit. de bonorum poſſeſſione, Lambertin. de iurepatronatus, libr.* 1. *p.* 2. *q.* 2. *ar.* 24.

6 Hinc etiam curator hęreditatis iacentis poteſt præſentare ad beneficium iuriſpatronatus dictæ hæreditatis. *Aloyſ. Ricci. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. par.* 1. *deciſ.* 11.

7 An autem iuſpatronatus hęreditate vendita in emptorem tranſeat? quæſtio eſt dubia, in qua communis ſententia tenet tranſire ex *dict. ca. ex litteris, & cap. cum ſeculum*, quia hæreditas eſt quid vniuerſum, *l. bonorum*, 2. *ff. de verborum ſignificat. l. hæreditas, ff. de petitione hæreditatis*, ita *Molin. de primogen. lib.* 1. *c.* 24. *num.* 25. *Conar. lib.* 2. *variar. cap.* 18. *nume.* 8. *Aloyſ.* Ricci. *in praxi rerum fori eccleſ. reſol.* 162. *nume.* 2. vbi dicit ita tenuiſſe Rotam, *Gratia. Craß. Marc. Anton. Genuenſ. Mozzi. Paul. de Citadinis, Lambertin. &* alii, quos refert *Nicol. Garc. de benefic. par.* 5. *cap.* 9. *nu.* 11.

8 Verum contraria ſententia verior eſt ex eo, quod licet iuſpatronatus tranſeat cũ vniuerſitate bonorum, cui adhæret, etiam ſine ſpeciali expreſſione, non tamẽ tranſit cum vniuerſitate, in qua rerum particularium, ſeu ſingularium eſt neceſſaria ſpecifica traditio ſicut eſt quando venditur hæreditas, *l. qui tibi, C. de hæredit. vel actio vendit.* quare hanc ſententiam ſequuntur *Emman. Coſt. in cap. ſi pater, verbo Trebellianica nu.* 7. *de teſtamen. lib.* 6. *Spin. dict. gloſ.* 4. *num.* 116. *Cald. Pereira de nominat. emphyteuſ. quæſtio.* 21. *nume.* 53. *Soar. de relig. lib.* 4. *de ſimonia, cap.* 28. *num.* 12. *&* 17. plures per *Cened. ad Decretal. collect.* 5. *nu.* 2. ſequitur *Garc. dict. cap.* 9. *à num.* 13. vbi *num.* 16. intelligit cum aliis ſupra citatis quando iuſpatronatus eſſet de per ſe principale, & diſtinctum, ſeu perſonale: nam ſi in hæreditate, ſeu bonis hæreditatis eſſet villa, ſeu caſtrum, cui iuſpatronatus adhæreret, & annexũ eſſet, tunc ratione villæ, vel caſtri in conſequentiam tranſiret in emptorẽ hęreditatis ex *dict. capitul. ex litteris, & capit. cum ſeculum*.

9 In fideicommiſſarium, cui reſtituta eſt hæreditas, non tranſit iuſpatronatus, ſed remanet penes hęredem, per *l. quia perinde, & l. quamuis, ff. ad Trebell.* ita tenent *Roch. de iurepatron. verbo ipſe, vel is, à quo, quæſt.* 9. *Molin. dict. lib.* 1. *cap.* 24. *à nu.* 5. alter *Molin. de inſtit. tract.* 2. *diſput.* 188. *ad finem, Camil. Borrel. in ſumma omnium deciſionum tit.* 32. *nume.* 63. *Luſitanus noſter Benedict. Aegid. ad l.* 1. *Cod. de ſacroſanctis Eccleſiis p.* 5. §. 2. *num.* 18. *Peregrin. de fideicommiſſis, art.* 6. *numer.* 37. *Cened. d. collect.* 5. *num. Nicol. Garcia dict. c.* 9. *num.* 17. vbi *num.* 18. intelligit ſi iuſpatronatus ſit perſonale, & non annexum bonis.

10 Quę ſupradicta ad propoſitum noſtrum accommodans ſic intellige, vbi iuſpatronatus cum vniuerſitate, ſiue hęreditate transfertur in hæredem, vel quia ſuccedit, vel quia emit hæreditatem, in qua erat

villa

villa, ſeu caſtrum, cui iuſpatronatus annexum exiſtebat, tunc conſenſus Epiſcopi non requiritur *d. c. ex literis, c. cum ſeculum*, & ibi *Abb. de iurepatronatus, Viua. in praxi iuriſpatronatus p. 1. lib. 4. c. 1. num. 2.*

11 In alijs vero caſibus, in quibus iuſpatronatus transfertur de per ſe, vel inter viuos ex contractu, aut donatione, diſtinguendum eſt inter tranſlationem, quæ fit in Eccleſiam, vel locum religioſum; & illam, quæ fit in laicum, itaut ex contractu in Eccleſiam, vel locum religioſum valeat iuriſpatronatus tranſlatio ſine Epiſcopi conſenſu *capit. illud, de iurepatronatus, capit. vnic. eodem tit. lib. ſexto, Viu. tom. 1. commun. opinion. lib. 1. titul. 4. numer. 9. pagin. 167. Stepha. Gratian. diſceptat. forenſ. capit. 177. numero 3. Soar. dict. lib. quarto, de ſimonia capit. 28. num. 15.*

12 Si autem fiat tranſlatio in laicum, non valet ſine Epiſcopi conſenſu, *dict. cap. vnic. in princip.* à contrario ſenſu, *Mantic. deciſ. 86. num. 5. Farinac. part. 1. tom. 2. deciſ. 686. num. 3. Vinian. dict. part. 1. lib. 1. cap. 1. nu. 24.* Idem eſt ſi ex vltima voluntate iuſpatronatus transferatur ex titulo particulari, putà ex legato, quia ſi legetur Eccleſiæ, non requiritur conſenſus, qui tamen accedere debet ſi fiat laico, vel clerico recipienti nomine proprio, *Abb. in dict. capit. cum ſeculum, numer. 6. & in dict. capit. illud, num. 4. de iurepatronat. Viuian. dict. part. 1. lib. 4. capit. 1. num. 5.*

13 Ratio autem quare conſenſus prædictus requiratur in tali translatione eſt, vt aduertat Ordinarius an interuenerit labes ſimoniaca, *Abb. in dict. cap. illud, num. 6.* Vel quia ſicut in fundatione reſeruatur iuſpatronatus cum dicto conſenſu ex gratia, & ſic fit capax laicus iuriſpatronatus, ita in tranſlatione per dictum conſenſum inducitur dicta capacitas in eum, in quem fit translatio, *Viuian. dict. par. 1. lib. 4. cap. num. 6. & numero 7.*

14 Reſoluit non requiri conſenſum Capituli copulatiue cum conſenſu Epiſcopi, & *num. 10.*

15 Quod talis conſenſus ſemper debet eſſe expreſſus, niſi ſcienter admiſſus ab Ordinario fuiſſet, & *nu. 12.*

16 Quod talis donatio ſi ſit facta ſine Epiſcopi conſenſu, legitima præſcriptione præſumitur per *cap. cura, de iurepatronatus, & num. 15.*

17 Quod huiuſmodi conſenſus debet eſſe Epiſcopi illius diœceſis, in qua ſita eſt Eccleſia, & *nu. 18. per tex. in d. cap. cura, de iurepatron.*

18 Quod conſenſus Epiſcopi ex poſt facto poteſt adhiberi, quod etiam tenent *Campan. in diuerſ. iuris Canon. rubr. 11. c. 13. num. 361. Flamin. de reſignat. lib. 8. q. 10. num. 7. & 8. Menoch. de præſumpt. lib. 6. queſt. 34. num. 14 cum ſequentibus.*

19 Nam vbi conſenſus requiritur in aliquo actu ſufficit, quod quandocunque præſtetur cum ſine præcedat, ſiue ſequatur, actus ſemper fit validus, *Anton. Gomeſ. l. 53. Tauri num. 6. Tiraq. de iure mar. gl. 6. à num. 11. Flam. d. lib. 8. queſt. 8. num. 105. Cald. Pereira de extinct. emphyt. cap. 11. num. 7.*

20 Secundo modo tranſit iuſpatronatus de vno in alium per donationem, *gl. in cap. pie mentis, 16. queſt. 7. & eſt tex. in cap. ex inſinuatione*, vbi *gloſ. verbo liberaliter, & in c. nullus, de iurepatronatus, Tiraquel. in l. ſi vnquam, verbo donatione largitus, num. 353. Vgolin. d. capit. 51. in princip. num. 6. verſ. quarto, Franc. Leo d. cap. 6. num. 25. verſ. tertio, Lambertin. lib. 1. part. 2. q. 4. artic. 1. Cardin. Serapinu. deciſ. 725.*

21 Vbi reſoluit, quod in donatione omnium bonorum, iurium, & actionum venit iuſpatronatus, quod etiam tenet *Aloyſ. Ricc.* contra *Lambertin.* & alios *in dicta praxi rerum fori Eccleſiaſtici reſolut. 147. per totam, & reſolut. 162. num. tertio.*

22 In donatione generali facta à Rege non venit iuſpatronatus, niſi de eo ſpecifica fiat mentio, *Cabed. Luſit. deciſ. 27. nu. 10. par. 2. & de patronatib. Regiæ Coronæ c. 3. num. 3. Bened. ex Ægid. in repet. l. i. C. de ſacroſ. Eccleſ. par. 5 §. 2. num. 18. verſ. 3.*

23 In hac iuriſpatronatus donatione ſi fiat de laico in laicum, neceſſariò interuenire debet Epiſcopi conſenſus *Mantic. deciſ. 86. num. 5.* aliàs ſine dicto conſenſu non valet, *Seraphin. deciſ. 884. num. 1. Borrell. dict. tit. 32. numer. 3.*

24 Quam quidem Capitulum Sede vacante confirmare non poteſt ex reſolutis per *Steph. Gratian. diſceptat. forenſ. cap. 303. num. 10. cum ſeqq.*

25 Vicarius Epiſcopi quamuis iuriſpatronatus donationi auctoritatem interponere non poſſit, vt dixi *Alleg. 54. num. 75.* ſi tamen de facto interpoſuerit, præſtabit titulum ad præſcribendum, *Seraphin. deciſ. 884. num. 2.*

26 Si vero donatio fiat Religioſis per patronum etiam laicum, huiuſmodi conſenſus non requiritur *d. capit. illud, & de iure patronatus, d. cap. vnic. eod. tit. in 6. Viu. tomo 1. commun. opinio. lib. 1. tit. 4. nu. 9. pag. 167. Azor. inſtitut. moral. par. 2. lib. 6. cap. 20. q. 5. Stephan. Gratian. d. cap. 177. num. 3.*

27 Si autem fiat ab Eccleſia alteri Eccleſiæ requiritur dictus conſenſus, quia ſine illo Eccleſia alienare non poteſt, *c. ſine exceptione, 12. q. 2.* Quod ſolum procedere ſi donatio fiat laico dicunt deciſum *Seraph. deciſ. 1312. Vinian. d. par. 1. lib. 4. cap. 1. nu. 14.*

28 In donatione tamen, qua vnus patronus alteri patrono ſocio ius ſuum remittit, vel renuntiat, non eſt neceſſarius Epiſcopi conſenſus, *Cald. Pereira de reſol. emphyt. cap. 8. num. 3. Capuaquen. deciſ. 284. par. 1. & deciſ. 131. num. 4. par. 2. Campan. in diuerſorio iuris Canon. rubr. 11. capit. 13. num. 368. praxis nouæ Epiſcop. par. 2. cap. 5. num. 9. verſ. deſcendentes, Verall. deciſ. 311. num. 1. par. 2. Farinac. par. 1. tom. 2. deciſ. 707. num. 4. Vinian. dict. part. 1. lib. quarto cap. 1. num. 13.* Vbi dicit tutius eſſe in hoc caſu conſenſum adhibere, *Azor. dicta par. 2. cap. 20. q. 6 praxis epiſcop. part. 1. verbo iuſpatronatus, §. 2. verſic. ſecundum dubium.*

29 Vbi dicit, quod licet poſſit fieri donatio compatrono ſine conſenſu Epiſcopi, non tamen filio compatroni ſine illius conſenſu, optime *Cald. Pereira d. c. 8. num. 3. & de poteſtate eligendi cap. 1. nu. 24.*

30 Quia filius in vita parentis, qui eſt patronus non reputatur compatronus. Quinimo & poſſe compatronos inter ſe conuentiones, permutationes, donationes, & ceſſiones facere abſque Epiſcopi conſenſu probat tex. *in Clem. 2. de iurepatron. & ibi gl. verbo libere, Peregr. conſ. 87. num. 6. vol. 3. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 45. §. 1. num. 58.* Cuius gloſſæ auctoritate poſſe hæredes ſua auctoritate, abſque Superioris conſenſu facere concordiam de alternis vicibus præſentando Rectorem reſoluunt *Tiraq. de iure prim. queſt. 17. opin. 6. num. 9. Azned. l. 9. num. 2. tit. 6. lib. 1. nouæ recop. Cenced. ad Sextum collect. 7. num. 2.*

31 Tertio modo iuſpatronatus de vno in alium per permutationem tranſit, quod ſi in laicum transferatur Epiſcopi conſenſus requiritur: ſecus vero ſi in Eccleſiam, aut clericum nomine Eccleſiæ, *Azor. dicto cap. 20*

quæst. 7. Roch. de iurepatronat. in verbo ipse, vel is à quo, quæst. 6. nu. 28. Viuian. d. p. 1. lib. 4. cap. 3. Ita etiam in cessione idem resoluit *Brunor. à Sole in locis commun. verbo ius, num. 15.*

32 Qui quidem consensus in hac permutatione, vel donatione ab Episcopo præstandus, potest post interitum permutantis, vel donantis concedi, & eo tempore impertitus, est adeo validus, quod præsentatus postea à donatario præferatur præsentato à donantis hærede, *Gail. in repet. c. fi. col. 39. de elect. in 6. Put. decis. 16. nu. 2. lib. 2. Campan. d. cap. 13. nu. 372.*

33 Quarto modo transfertur iuspatronatus de vno in alium per venditionem verę vniuersitatis, in qua sit iuspatronatus, vel cui inseparabiliter adhæreat, *cap. ex literis, de iurepatronatus, Spin. dicta glos. 4. num. 111. Soar. dict. lib. 4. de simonia, cap. 28. num. 12. cum sequentibus, & à num. 18. Surd. de alimen. tit. 9. quæst. 2. nu. 27. & 28. Viuian. dict. par. 1. lib. 4. capit. 5. Menoch. de præsumption. lib. 3. quæst. 90. numer. 25. Cou. lib. 1. variar. capit. 13. numer. 3. & 4. Greg. l. 68. verbo tal villa, tit. 18. part. 3. Cened. ad decretal. collect. 5. Menoch. consil. 90. numero 118. & 125. Molin. de iustit. tractat. 2. disputat. 620. numero 6. Rota in vna Tolet. iuris præsentandi secunda Iunij 1612. coram Reuer. P. D. Manzauedo apud Farinac. par. secunda tom. primo, decis. 399. Nicol. Garci. dict. capit. 19. numero 19.*

34 Nam iuspatronatus vendi, seu alienari potest sub bonorum generalitate. *Cald. Pereira de renouat. emphyteusis, quæst. 21. num. 53. Soar. dict. capit. 28. num. 12. & 17. Ceuall. communium contra communes tom. 4. quæst. 897. à num. 559.* De per se tamen vendi non potest: nam tunc suo iure priuatur, & Ecclesia remanet libera, *cap. quia clerici,* & ibi *glos. & Abb. numer. 6. de iurepat.* Et excommunicari debent si personæ singulares vendiderint, si vero Vniuersitates sint interdicto subijci *Concil. Trid. sess. 25. de reformat. capit. 9. vers. hoc edictum, Vgolin. dict. cap. 15. §. 1. num. 3.* Et vlterius in tali venditione, simonia committitur, *cap. de iure, de iurepatronatus, Azori. dict. capit. 20. quæstion. 8. Soar. dict. lib. 4. de simonia capit. 28. num. 17. cum sequentibus, Viuian. dicto capit. 5. numero 5. Rebuf. in commentar. ad l. coniunctionem, 29. ff. de verborum significat. versic. item si vendatur, pagina 169. in princip.*

36 Vbi etiam resoluit, quod si vendatur villa & iuspatronatus, licet non valeat venditio quoad iuspatronatus, valebit tamen quoad villam, cum vtrumque æque principaliter vendatur, & vno deficiente alterum non extinguatur, de quo etiam *Roch. verbo ipse, vel is à quo, nu. 52. Viuian. d. p. 1. lib. 4. cap. 5. nu. 12.*

37 Et iuspatronatus sicut principaliter vendi non potest, ita nec actio ad ipsum, *Aloys. Ricc. dict. praxi resolut. 193.*

38 Primo amplia, resolutionem prædicti quarti modi procedere in translatione villę, vel castri dati in dotem, cum quo transit iuspatronatus illi annexum, vt *per Palat. in repet. c. §. 43. in princip. Bacc. de decima tutorum. cap. 23. nu. 19. & tract. de non meliorandis filiabus, c. 26. num. 1. Tiraquel. post leges connubiales, glo. 9. num. 7. Molin. d. lib. 1. c. 24. nu. 3. Menoch. conf. 66. nume. 27. D. Barb. in l. diuortio, §. si vir, nu. 55. cum sequentib. ff. solut. matrimon. Perez l. 1. tit. 6. lib. 1. Ordinam. pag. 144. Nicol. Garc. de benefic. p. 5. cap. 9. à num. 149.* remissiuè *Azeued. l. 9. num. 4. tit. 6. lib. 1. nouæ recopilat. & l. 7. num. 2. tit. 3. lib. 6 Manticæ Rotæ decis. 140. num. 13. Viuian. d. par. 1. libro 4. cap. 7. num. 6.*

39 Secundo amplia in sequestratione villæ, vel castri, cui est annexum iuspatronatus, quia cum illo transit iuspatronatus, & si durante sequestro vacauerit beneficium, cuius electio, vel præsentatio ad sequestratam villam pertinebat, sequester ad illud beneficium vacans eligere, vel præsentare potest, ita *Doct. in cap. examinata,* vbi *Innocen. num. 1. & Felin. num. 10. de iudic.* idem *Felin. in cap. cum Bertoldus, num. 30. de re iudic. Gigas de pension. quæst. 72. num. 3. Roch. dict. verbo ipse, vel is, num. 71. Corras. lib. 3. miscelan. cap. 2. num. 16. & in paraphrasi Sacerdotum par. 2. cap. 6. à num. 2. Rebuff. in tract. nominat. quæst. 14. num. 76. Gutier. de tutelis par. 3. cap. 7. num. 18. Doctor Sahagun in cap. fin. de sequestrat. possessionis à num. 56. Azor. dict. par. 2. lib. 6. cap. 25. quæst. 17. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 4. num. 245.* citati per *Ceuall.* quamuis ipse contrariam opinionem veram, & receptam dicat, *communium contra commun. quæst. 740. à numer. 3. cum sequentibus, Cened. dict. collect. 5. num. 10. & practicar. ac canonic. quæst. lib. 1. quæst. 10. per totam,* vbi *nu. vlt.* Resoluit tunc demum sequestrem habere ius præsentandi, quando est sequestratum, vel apprehensum ius, aut dominium alicuius, cui est annexum iuspatronatus, tunc enim cum nullus reperiatur dominus directus rei apprehensæ, sed litigantes ab illius possessione expellantur, sic vt consulatur Ecclesiæ vacanti, merito sequester præsentare potest. Secus vero quando nec dominium, nec proprietas rei, sed fructus illius, vt pignori obligati, sequestrantur, eo enim casu cum remaneat verus dominus, non præsentabit sequester, nec pignorator, quo casu procedit *tex. in capit. cum Bertoldus, de senten. & re iudic.*

40 Tertio amplia in vsufructuario omnium bonorum hæreditariorum, quia cum in hæreditate sit iuspatronatus, debet ipse præsentare, *Menoch. conf. 66. nu. 26. Cened. d. collect. 5. num. 5. Lambertin. lib. 1. par. 2. quæst. 9. artic. 3. Viuian. par. 1. lib. 4. capit. 7. num. 6. Aloys. Ricci. in decis. Curię Archiep. Neapol. p. 1. decis. 23. Borrell. d. titul. 33. num. 239.*

41 Quarto amplia in conductione, feudo, vel emphyteusi alicuius Vniuersitatis, vel villæ, cui est annexum iuspatronatus, quia accessorie cum vniuersitate data in feudum vel emphyteusim transfertur iuspatronatus, *Ioseph. Ludouic. tom. 3. communium opin. tit. de iurepatron. concl. vnic. vers. acquiritur etiam, pag. mihi 534. col. 2. Cened. d. collect. 5. num. 10. Viuian. d. par. 1. lib. 4. cap. 6.* vbi tamen *num. 4.* cum *Abb. in cap. querelam, nu. 19. de elect.* Resoluit, quod si Parochiani debent præsentare Parochum, eum non debent præsentare conductores domorum in Parochia existentium, sed domini locatores, qui habent iuspatronatus ex præsumpta fundatione, constructione, seu dotatione, nisi consuetudo sit in contrarium.

42 Quinto amplia in præscriptione vniuersitatis bonorum, cui annexum est iuspatronatus, quia præscripta vniuersitate, præscribitur & iuspatronatus illi adhærens, *Felin. in capit. causam, numero octauo, de præscription. Roch. dicto verbo ipse, vel is, à quo, quæstion. 36. num. 81. cum sequentibus.*

43 Præscripto tamen vno fructu iurispatronatus, puta præsentationis, vel alterius honoris, vtilitatis, vel oneris, non intelliguntur præscripti alij fructus, quibus vsus non est præscribens, *Lambertin. libro primo, part. secunda, quæstion. vndecima, articul. quarto Viuian. dict. par. 1. lib. quarto cap. octauo, numero tertio,* vbi *numero 4.*

44 Quod

44 Quod ad hoc, vt præſcribatur iuſpatron. requiritur tempus quadraginta annorum ex actu continuato, & quod præſcribens ſit in bona fide, cum ſcientia, & patientia domini, contra quem præſcribitur. In iure patronatus regio non procedit, quia hoc præſcribi nõ poteſt, *Cabed. Luſit. deciſ. 65. num. 3. par. 2. & de patron. Regia Corona, cap. 7. nu. 5.* Hodie autem ſeruari debet decretum *Concil. Trident. ſeſſ. 25. de reformat. c. 9.* Vbi iuſpatronatus debet oſtendi ex fundatione, ſeu dotatione, ſiue ex multiplicatis præſentationibus per antiquiſſimum temporis curſum, qui hominum memoriam excedat, aliasue ſecundum iuris diſpoſitionem, vt Alleg. ſeq. oſtendam.

45 Sexto amplia in publicatione omnium bonorum, ſeu vniuerſę hęreditatis patroni delinquentis facta, etiam per iudicem ſecularem, nam publicando bona, quibus iuſpatronatus eſt annexum, dicitur quoque indirecte, & acceſſorie iuſpatronatus publicari, & in Fiſcum tranſire, qui Fiſcus adueniente vacatione vice patroni banniti, cuius fuerunt in Fiſcum incorporata omnia bona, præſentat Rectorem ad vacantia beneficia: ſed quia reſolutio hæc aliquas patitur declarationes, quas in præſenti tractare non eſt meum, poterit lector pro pleniori illius explicatione conſulere *Clar. §. fin. q. 78. numero 8. Rocb. d. verbo ipſe, vel is, queſt. 29. numero 69. Emman. Soar. recept. ſent. verbo Patronatus ius Molina dict. cap. 24. à numero 26. Vin. tom. 2. commun. opinion. lib. 9. tit. 31. numero 2. Perez d. l. 1. gloſ. ſi el que fuere, q. 8. Coſta d. verbo trebellianica. numero 7. Spino. d. gloſ. 4. numero 115. Decian. tractat. crimin. lib. 5. cap. 44. num. 24. Surd. de alimentis, tit. 9. queſtion. 22. numero 28. D. Sabag. in capit. quanto, de iudic. à numero 27. Azor. inſtitut. moral. par. prima lib. 8. capit. 12. queſt. 9. Farin. in praxi crimin. part. prima, queſtion. 25. numero 151. & de hæreſi, queſt. 190. §. primo, numero 24. Nicol. Garcia dict. cap. 9. à numero 25. Vinian. in praxi iuriſpatron. part. 3. libr. 15. caput. 2. Sanch. in præcepta Decalogi lib. 2. capit. 19. per totum, Franciſc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici part. 2. c. 6. num. 36.*

46 In caſibus ſupradictis vbi iuſpatronatus cum vniuerſitate, villa, vel caſtro ad alium transfertur, non requiritur Epiſcopi conſenſus per text. *in c. ex litteris, & in c. cum ſeculum*, vbi *Abb. de iurepatronat.*

SVMMARIVM.

1 *Inſtitutio proprie, per quam præſentatus à patrono inſtituitur, dicitur translatio iuris non libera à ſuperiore facta, ex qua plenum ius datur inſtituto.*
2 *Requiſita ad inſtitutionem obtinendam ſunt beneficij vacatio, exiſtentia iuriſpatronatus, habilitas præſentati & præſentatio facta in tempore.*
3 *Præſentatio in beneficio iuriſpatronatus fit per patronos, quando Eccleſia vacat.*
4 *Reges Luſitaniæ conſueuerunt & ſolent promittere commendas vacaturas, vel præſentare aliquem in Eccleſia ſui patronatus in genere.*
5 *Patronus in habitu habet ius præſentandi, illud tamen non habet in actu, niſi à tempore vacationis.*
6 *Promiſsio facta per patronum de beneficio vacaturo, per mortem beneficiarij non conualeſcit.*
7 *Vacatio beneficij proprie, & vere per mortem Rectoris fit.*
8 *Mors omnia ſoluit.*
9 *Vacat per renunciationem beneficium, per quam amittitur omne ius in eo competens.*
10 *Permutatio facta de beneficio iuriſpatronatus ſine patroni conſenſu venit annullanda.*
11 *Conſenſus patroni requiſitus in renunciatione beneficij iuriſpatronatus poteſt præſtari ante & poſt promiſsionem.*
12 *Beneficium vacat ob delictum Rectoris priuationem, ſeu depoſitionem inducens.*
13 *Beneficium primum vacat ipſo iure per adeptionem ſecundi incompatibilis cum eo, itaut patroni poſsint præſentare.*
14 *Beneficium primum quando vacet per aſſecutionem ſecundi, remiſsiue.*
15 *Patroni ſemper poſsunt præſentare ad beneficium ſui iuriſpatronatus quomodocunque vacet.*
16 *Vacationis tempore ille habet Eccleſiæ cuſtodiam, qui habet ius inſtituendi.*
17 *Cuſtodia Eccleſiæ tempore vacationis ſpectat ad patronos Eccleſiaſticos.*
18 *Cuſtodia Eccleſiæ pertinet ad Epiſcopum quando patroni ſunt laici.*
19 *Cuſtodia Eccleſiæ parochialis cuiuſcunque iuriſpatronatus in vacatione ipſius hodie per Concil. Trid. commendatur vicario ab Epiſcopo conſtituendo, qui onera ipſius Eccleſiæ ſuſtineat, donec vi de Rectore prouideatur.*
20 *Iuriſpatronatus titulus ex fundatione, vel dotatione debet eſſe, qui ex authentico documento, & alijs à iure requiſitis oſtendatur.*
21 *Probationes in iurepatronatus quare tam exactę requirantur, oſtenditur.*
22 *Authenticum documentum eſt publica ſcriptura, cui creditur ſine aliquo adminiculo & iure, aut conſuetudine ſpeciali.*
23 *Scriptura publica dicitur, quę conficitur per actuarium, ſeu iudicem, cum duorum, vel trium teſtium ſubſcriptione, aut præſentia.*
24 *Scriptura authentica ad probandum iuſpatronatus requiſita cenſetur bulla Epiſcopi, ſeu conſenſus in ſcripto datus ad fundandum, conſtruendum, ſeu dotandum.*
25 *Probatio iuriſpatronatus per authenticas ſcripturas eſt faciendа, itaut per teſtes non ſufficiat.*
26 *Teſtium atteſtationes in actis redactę cenſentur authentice ſcripturę, ita quod per illas intelligatur ſatisfactum diſpoſitioni Concilij ſeſſ. 25. de reform. cap. 9.*
27 *Scriptura vt dicatur authentica, debet continere omnia requiſita à iure neceſſaria tam in confectione, quam in extractione.*
28 *Iuſpatronatus probatur ex fundatione vel dotatione per antiquiſſimum temporis curſum.*
29 *Iuſpatronatus ex fundatione probatum præſumitur, probata immemoriali, licet hoc non appareat.*
30 *Præſentationes multiplicatæ probant iuſpatronatus, dato etiam quod eſſent interpoſitæ, & non ſucceſſiuæ.*
31 *Præſentationes multiplicatæ dicuntur ad minus duæ.*
32 *Pluralis locutio duorum numero eſt contenta.*
33 *Dictio, multum, verificari poteſt in duobus ſecundum ſubiectam materiam.*
34 *Conſtitutio iuris communis reſtrictiua, ſeu correctoria ita eſt interpretanda vt minus ledat ius commune, quam fieri poſsit.*
35 *Antiquum in materia probationis illud dicitur, quod excedit tempus centum annorum.*
36 *Tempus immemoriale probari poteſt memoria quadraginta annorum, & quod de reliquo tempore teſtis depcnat ſecundum auditum & famam.*
37 *Teſtes ad probandum tempus immemoriale debent eſſe ſaltem ætatis 54. annorum.*
38 Pro-

38 *Probatio temporis immemorialis quando ſit per ſcripturas & inſtrumenta centum requruntur anni, ſi vero per teſtes ſufficiunt ſexaginta.*

39 *Immemorialis per teſtes non dicitur ſufficienter articulata, ſi teſtes non dicant, quod non audierunt, nec viderunt contrarium.*

40 *Inſpatronatus plene probatur ex pluribus enuntiativis antiquorum inſtrumentorum à centum annis, & circa, etiamſi enuntiativè haberent originem ab eiſdem patronis, & perſonis ſuſpectis.*

41 *Verba enuntiativa in antiquis plene probant.*

42 *Inſpatronatus etiam ſecundum iuris diſpoſitionem probari poteſt.*

43 *Inſpatronatus per famam concurrente longiſſima præſentandi poſſeſſione probari poteſt.*

44 *Fama ſola non ſufficit ad probandum inſpatronatus, ſed debent concurrere alia coniecturæ in antiquis.*

45 *Inſpatronatus in dubio præſumitur ex fundatione, dotatione, vel conſtructione.*

46 *Inſpatronatus non probatur ex certo ſubſidio alteni tanquam patrono præſtito.*

47 *Litteræ inſtitutionales Antiſtitum probant inſpatronatus.*

48 *Libri viſitationum non ſufficiunt ad probandum inſpatronatus.*

49 *Sententia Epiſcopi, qua iudicauit ad præſentationem alicuius patroni beneficium pertinere, non probatur inſpatronatus, niſi antiqua ſit.*

50 *Litteræ mainſculæ inſcriptæ in lapide poſito in publico ab immemorialis tempore citra plene probant inſpatronatus.*

51 *Scripturæ inciſæ in lapidea columna plenam fidem faciunt.*

52 *Lapides, ſeu columnæ, quibus litteræ inciſæ ſunt, probant confinia.*

53 *Chronicis, quibus à maioribus noſtris fides communiter adhibita eſt, credere debemus.*

54 *Probatio, quæ requiratur in iurepatronatus, quod ex vſurpatione præſumitur, oſtenditur.*

55 *Præſentationes continuatæ, quæ omnes effectum ſortitæ ſint, de ſubſtantia requiruntur in probatione iuriſpatronatus, quod ex vſurpatione præſumitur.*

56 *Præſentationes effectum ſortiri dicuntur, ſi ſint confirmatæ.*

57 *Poſſeſſio quinquagenaria, quæ per ſcripturas authenticas requiritur in probatione iuriſpatronatus ex vſurpatione, non poteſt fieri per teſtes.*

58 *Forma dat eſſe rei, & ad vnguem eſt ſeruanda.*

59 *Anni quinquaginta poſſeſſionis, quæ per ſcripturas authenticas requiritur in probatione iuriſpatronatus ex vſurpatione, debent ſumere initium ab illo die, quo apparet factam fuiſſe primam præſentationem, vſque ad diem litis poſtremò motæ.*

60 *Scripturæ authenticæ non ſolum exiguntur in probandis præſentationibus continuatis, verum etiam in probatione effectuationis.*

61 *Inſpatronatus ex vſurpatione præſumitur in potente.*

62 *Inſpatronatus in Vniverſitatibus, etiam parvus ex vſurpatione acquiſitum præſumitur.*

63 *Iuriſpatronatus vſurpatio non præſumitur, niſi conſtet de doloſa occupatione, cuius contrarium in perſona potenti, magnate, vel vniverſitate cenſuit Sacra Congregatio, & Rota Romana.*

64 *Inſpatronatus ex vſurpatione acquiſitum non præſumitur, ſi non totius vniverſitatis, ſed illius partis eſſe prætendatur.*

65 *Perſonæ potentes, in quibus vſurpatio iuriſpatronatus præſumitur ſunt Imperator, Reges, Infantes, Barones, alique magnates, p. out in quolibet de familia Romana Vrſinorum, vel Columna.*

66 *Inſpatronatus priuatorum non admittit præſumptionem vſurpationis.*

67 *Inſpatronatus dicitur priuatorum, quando patroni non ſunt domini temporales loci, vbi fundatum eſt.*

68 *Probatio, quam exigit Concil. Tridentin. in iurepatronatu ex vſurpatione acquiſito, non requiritur, ſi agatur non contra Eccleſiam, ſed inter ipſoſmet patronos.*

69 *Inſpatronatus poteſt præſcribi ab vno contra alium compatronum ſpatio quadraginta annorum cum titulo colorato.*

70 *Succeſſio in iurepatronatus hæreditario iure delata datur in ſtirpes, & non in capita.*

61 *Probatio deſcendentiæ patronorum ad effectum præſentãdi non requiritur ſtante quaſi poſſeſſione præſentandi.*

72 *Præſentari poſſunt in iurepatronatus omnes, qui prohibiti non reperiuntur.*

73 *Laicus eſt incapax beneficiorum, etiamſi incedat in habitu & tonſura, & communiter reputetur clericus.*

74 *Laicus non poteſt præſentari ad beneficium.*

75 *Villaloborum familia nunc Marchiones Aſtorgæ in Sede Legionenſi ex priuilegio Pontificio Canonici ſunt.*

76 *Nominatio facta per patronos laicos etiam de non clerico ad beneficium eſt valida.*

77 *Laicus ad beneficium non poteſt præſentari, quamuis fictum poſtea ſumpſerit clericatum, quia Ordo debet neceſſariò præcedere.*

78 *Capacitas tempore præſentationis in beneficijs attenditur.*

79 *Seruus non poteſt præſentari, niſi manumiſſus ſit, & fiat clericus.*

80 *Infidelis, vti incapax, præſentari non poteſt.*

81 *Neophytus, ideſt, qui initio Sanctæ Fidei eſt eruditione plantatus, non poteſt præſentari.*

82 *Irregularis non poteſt præſentari, cum non valeat ad Ordines promoueri, & collatio, ſeu prouiſio de beneficio illi facta ſit nulla.*

83 *Illegitimus non poteſt eligi, nec præſentari.*

84 *Corpore vitiati non poſſunt præſentari ad beneficia.*

85 *Præſentare ſe ipſum non poteſt clericus patronus.*

86 *Summus Pontifex poteſt ſolum ſe ipſum eligere.*

87 *Procurator conſtitutus à patrono ad præſentandum, non poteſt ipſum patronum præſentare.*

83 *Procurator conſtitutus à patrono ad præſentandum non poteſt ſe ipſum præſentare.*

89 *Subſtitutus à procuratore dato ad præſentandum, non poteſt nec patronum, nec ſuum principalem præſentare.*

90 *Patronus ad beneficium, in quo habet iuſpatronatus, poteſt per Epiſcopum vocari, & inſtitui.*

91 *Patroni plures poſſunt ex ſe ipſis vnum nominare & præſentare ad Eccleſiam ſui iuriſpatronatus.*

92 *Patronus non poteſt cum compatronis ſe ipſum præſentare, ſed præſentationem de ſe factæ conſentire.*

93 *Præſentare poteſt pater filium, auus nepotem, ſeu alios conſanguineos.*

94 *Epiſcopus licite confert beneficium filio ſuo legitimo, vel nepoti idoneo.*

95 *Donatarius iuriſpatronatus non poteſt præſentare donatorem, ſi donatio ſit facta pro illa vice.*

96 *Excommunicatus beneficium obtinere non poteſt.*

97 *Excommunicatus præſentari, ſeu nominari ad beneficia non poteſt.*

98 *Suſpenſus non poteſt eligi, nec præſentari ad beneficia.*

99 *In-*

99 *Interdictus non poteſt præſentari ad beneficium.*
100 *Infames ad beneficia eligi ſeu præſentari non poſſunt.*
101 *Præſentari ad beneficia qui ut indigni non poſſint, referuntur.*
102 *Clerici non ex locorum, vel generis dignitate, ſed morum nobilitate innoteſcere debent.*
103 *Conſuetudo non valet, quod non admittantur ignobiles in Canonicos.*
104 *Inhabilis quis indicandus eſt ad beneficia ſi talis reperiatur tempore præſentationis, nec prodeſt habilitas ſi ſupereueniat.*
105 *Præſentantes minus idoneum, vel indignum peccant mortaliter, & ſi ſunt patroni eccleſiaſtici priuantur ea vice iure præſentandi. ſi autem laici, poſſunt intra quadrimeſtre alium præſentare, niſi ſcienter præſentauerint.*
106 *Procurator nominans indignum ad beneficia, non præiudicat patrono.*
107 *Mandatum ſpeciale requiritur ad præſentandum.*
108 *Deuolutio vbi ei locus eſt non modo ad Epiſcopum, ſed ad alterum quemcunque inferiorem Prælatum ſit ad quem ſpectat collatio, vel inſtitutio.*
109 *Prælatus conferens beneficium iure deuolutionis tenetur ſeruare naturam beneficij.*
110 *Præſentatus Epiſcopo perſonaliter exhiberi debet.*
111 *Verbum, repræſentent, proprie ſignificat præſentiam ſui facere.*
112 *Repræſentare dicitur, qui præbetur ſenſibus corporeis.*
113 *Præſentatio eſt exhibitio perſonæ per patronum Epiſcopo, vel alteri ad quem inſtitutio pertinet, legitime facta.*
114 *Præſentatio de abſente facta non valet, nec Ordinarius tenetur præſentatum admittere, qui ſe perſonaliter non exhibet.*
115 *Opponitur tex. in cap. ea noſcitur de iurepatron.*
116 *Patronus abſens poteſt per litteras facere præſentationem perſonæ, quæ cum eiſdem Epiſcopo ſe perſonaliter repræſentet.*
117 *Præſentati cur perſonaliter & non per procuratorem ſe debeant Epiſcopo præſentare, oſtenditur.*
118 *Præſentatum abſentem poteſt Epiſcopus inſtituere, ſi ei notum ſit eſſe idoneum notorie.*
119 *Examen in notorie litterato non requiritur.*
120 *Examen in parochialibus præciſe neceſſarium eſt, nec omitti poteſt ex eo, quod prorſus notorie dignus ſit.*
121 *Examen per concurſum non requiritur in parochialibus iuriſpatronatus laicorum, niſi plures ſint præſentati.*
122 *Examen per concurſum requiritur in parochialibus iuriſpatronatus eccleſiaſtici.*
123 *Edictorum affixio in vacatione parochialis Eccleſiæ iuriſpatronatus Eccleſiaſtici adeo eſt ſubſtantialis, vt inſtitutio facta ſine ea ipſo iure annulletur.*
124 *Præſentati ad beneficia ſimplicia, ſi Epiſcopo eorum idoneitas nota non ſit, à nullo, etiam Apoſtolicæ Sedis Nuntio inſtitui debent, niſi prius fuerint ab Ordinario examinati.*
125 *Examinari, & approbari ab Epiſcopo prius debent præſentati, & poſtea inſtitui ab inferioribus, ſi ad eos pertineat inſtitutio.*
126 *Præſentatio à patronis laicis, vel clericis ratione proprij patrimonij facienda eſt intra quadrimeſtre, & ab eccleſiaſticis intra ſemeſtre.*
127 *Tempus datum ad præſentandum eſt continuum, & curit diebus feriatis.*
128 *Iuſpatronatus eccleſiaſticum quod dicatur, oſtenditur.*
129 *Mutata conditione perſonæ, & bonorum conditio mutata videtur.*
139 *Priuilegiatum quod non eſt, ſi perueniat ad priuilegiatum, amittit naturam antiquam, & efficitur priuilegiatum.*
131 *Iuſpatronatus quando eſt commune, & laici, & eccleſiaſtici, omnes ſimul ratione communionis habent ſemeſtre ad præſentandum.*
132 *Iuſpatronatus mixtum, licet quoad Priuilegia & commoda dicatur eccleſiaſticum, tamen quoad derogationem cenſetur laicale.*
133 *Iuriſpatronatus vbi in dubio fit mentio, intelligitur de eccleſiaſtico.*
134 *Tempus patronis ad præſentandum conceſſum incipit currere ſecundum veriorem opinionem à tempore ſcitæ vacationis.*
135 *Ignorantia potius præſumitur, quam ſcientia.*
136 *Præſumptio eſt pro patrono, vt dicatur præſentaſſe in tempore, & ignoraſſe vacationem, niſi ſcimſſe probatum fuerit.*
137 *Regi quantumcunque ſcienti non currit tempus quatuor menſium ad præſentandum in beneficijs.*
138 *Tempus ad præſentandum in beneficijs non currit abſenti, vel impedito.*
139 *Impedito non currit tempus.*
140 *Tempus ad præſentandum quando lite pendente ſuper iurepatronatus patronis præſentare contendentibus curat, oſtenditur.*
141 *Patronus vbi per errorem coram Ordinario præſentauerit, cum deberet præſentare coram inferiore ex præſcriptione, vel priuilegio, quamuis lapſum ſit tempus ad præſentandum, poterit iterum præſentare ex iuſta cauſa ignorantiæ coram habente inſtituere.*
142 *Præſentatio ſi fuit amiſſa præſumitur facta in tempore.*
143 *Tempus datum ad præſentandum poteſt Ordinarius in ſui præiudicium prorogare, non tamen abbreuiare.*
144 *Præſentatio intra tempus datum à iure fieri poteſt quocunque die etiam feriato.*
145 *Actus extraiudiciales valide fiunt diebus feriatis.*
146 *Præſentatio eſt actus extraiudicialis, & voluntarius.*
147 *Præſentatio poteſt fieri extra territorium & diœceſim habentis inſtituere.*
148 *Præſentatio coram Epiſcopo loci, vel coram habente inſtituere facienda eſt.*
149 *Præſentatio quando fieri debet coram Epiſcopo, Sede Epiſcopali vacante, fieri poteſt coram Capitulo.*
150 *Beneficium iuriſpatronatus quando ſitum ſit in confinibus duarum diœceſium, coram quo Epiſcopo præſentatio ſit facienda, oſtenditur.*
151 *Patronus laicus, non autem eccleſiaſticus poteſt intra quadrimeſtre ante Epiſcopi inſtitutionem variare, & plures ſucceſſiue præſentare.*
152 *Patronus clericus poteſt variare, & alterum præſentare ſicut laicus quando præſentat ratione ſui patrimonij.*
153 *Iuſpatronatus clerici ratione ſui patrimonij æquiparatur laicali.*
154 *Præſentatio Eccleſiaſticorum vim habet electionis, in qua non cadit variatio.*
155 *Præſentatus à laico acquirit tantum ius ad rem.*
156 *Patroni laici poſſunt variare, etiamſi procedatur per viam ſcrutinij publicato ſcrutinio, vel etiamſi ſit patronus ex priuilegio, præſcriptione, aut alio modo, vel patronatus pertineat ad collegium, vel vniuerſitatem laicorum.*
157 *Patronus laicus ſicut poteſt variare, ita eius procurator, niſi haberet tantum poteſtatem limitatam ad vnum præſentandum.*

by Google

158 *Variatio à patrono, quibus modis fieri possit, ostenditur.*
159 *Variatio est permissa in patronis si præsentent cumulatiue.*
160 *Patronus, qui præsentauit primo vnum idoneum, & postea alium indignum, non punitur, quia tunc Episcopus primum instituet.*
161 *Patronus potest semel, aut iterum quos vellet cumulando præsentare, non autem tertia, vel quarta vice.*
162 *Variare non possunt patroni lite pendente inter præsentatos à diuersis patronis.*
163 *Patronus ecclesiasticus sicut non potest variare, ita nec eius procurator, siue cessionarius.*
164 *Patronus ecclesiasticus si post primum præsentatum, postea variando alium præsentauerit, prima præsentatio attenditur, dummodo non præsentauerit indignum.*
165 *Præsentationis actus vbi non fuit perfectus: poterit tunc patronus ecclesiasticus iterum canonice præsentare.*
166 *Præsentatus à duobus compatronis, vno clerico, alio laico, est instituendus, quamuis laicus variando alium præsentauerit.*
167 *Præsentatum si Ordinarius sine legitima causa admittere nolit, patronus non tenetur alium præsentare.*
168 *Patroni si sinant labi tempus præscriptum ad præsentandum, & non præsentauerint, potest Episcopus eo transacto libere de Rectore Ecclesiæ in Ecclesia prouidere.*
169 *Moræ purgatio non admittitur, vbi executio facta est à iure.*
170 *Episcopus elapso tempore ad præsentandum, potest patronum ad præsentandum admittere.*
171 *Episcopus præsentans intra tempus facit firmam collationem, sed ex patronorum dissensu potest irritari, qui si intra terminum non reclamauerint, manet omnino firma collatio.*
172 *Institutio, ac instituere in beneficijs, quibus modis accipiatur in iure ostenditur.*
173 *Institutio pro inuestitura, seu missione in corporalem beneficij possessionem accipitur.*
174 *Institutio est concessio Ecclesiæ, seu beneficij auctoritate legitima Episcopi, vel alterius Episcopi, vel alterius Ordinarij facta ei, qui est à patrono nominatus, & oblatus.*
175 *Institutio dicitur translatio iuris non libera, à Superiore facta, ex qua plenum ius datur instituto.*
176 *Episcopus solus de iure communi potest præsentatos à patronis instituere.*
177 *Episcopi in collatione beneficiorum suæ diœcesis de iure communi fundatam habent intentionem.*
178 *Instituendi facultas potest ab Episcopo specialiter delegari, etiam ante vacationem.*
179 *Episcopi male instituentis culpa patronis non nocet.*
180 *Institutionis nullitas non infecit præsentationem factam per patronos.*
181 *Vicarius Episcopi sine speciali facultate potest confirmare electos, & instituere præsentatos.*
182 *Capitulum Sede Episcopali vacante, non potest beneficia conferre, quæ ad collationem Episcopi spectant.*
183 *Capitulum Sede vacante potest præsentatos clericos à patronis admittere, seu instituere.*
184 *Prælati inferiores ius instituendi possunt habere ex priuilegio, præscriptione, seu consuetudine.*
185 *Institutio authorizabilis præscriptione acquiri potest.*
186 *Declaratur tex. in cap. cum satis, de iure patron.*
187 *Institutio quod spectet ad inferiorem de consensu Episcopi, potest in ipsa fundatione conditio apponi.*
188 *Religiosis in Ecclesijs, quæ pleno iure eis subijciuntur, pertinet institutio.*
189 *Vicarij perpetui ponendi sunt in Ecclesijs, quæ non pertinent pleno iure ad religiosos, sed habent Episcopi institutionem; in ijs vero, quæ pleno iure ad religiosos spectant, possunt ipsi ponere vicarios ad nutum suum removibiles.*
190 *Vicarios perpetuos in quibuscunque beneficijs curatis, quæ vnica reperiuntur, Ordinarij deputare possunt ex Conc. Trid. sess. 7. de reform. cap. 7.*
191 *Tempus à iure præfixum non designatur habenti instituere, intra quod facienda sit institutio.*
192 *Beneficium non est deuolutum ex eo quod Ordinarius distulit instituere.*
193 *Tempus certum per Superiorem assignari potest habenti instituere, infra quod si non instituerit, potest illum compellere.*
194 *Appellari potest ab Episcopo differente instituere sine causa legitima, præcedente trina interpellatione.*
195 *Institutio est actus extraiudicialis, & potest fieri die feriato, atque extra territorium, & diœcesim.*
196 *Præsentatio & institutio quando pertinet Episcopo diuerso capite, separate fieri debent. secus vero quando ad Episcopum, tanquam Episcopum pertinet præsentatio iuris patronatus, vel ad eum ex deuolutione deuoluitur, quia tunc in eius arbitrio erit vnico, vel duplici actu negotium expedire.*
197 *Præsentatis pluribus à diuersis patronis, ille debet institui, qui à maiore parte fuit præsentatus.*
198 *Dignus præsentatus à maiori parte patronorum est confirmandus omisso digniori.*
199 *Gratificationi locus est quando duo æque idonei cumulatiue præsentati fuerint.*
200 *Æqualitate data in votis patronorum præsentantium ad beneficia, non tamen in meritis instituendorum, magis idoneus debet institui.*
201 *Dignior prætermissus potest ab instituente appellare.*
202 *Dignior est habendus, qui sit de linea fundatoris, stante idoneitate.*
203 *Ius præferri debet extero.*
204 *Compatronus à pedetate compatronorum præsentatus dignior est habendus.*
205 *Dignior est habendus ad Ecclesiam iurispatronatus institutus in ea nobilior, doctior senior, & pauperior, dummodo Ecclesia non esset debitis onerata.*

EPISCOPI QVANDO debeat præsentatos à Patronis instituere?

ALLEGATIO LXXII.

1 INstitutio propria, per quam præsentatus à patrono instituitur, dicitur translatio iuris non libera à Superiore facta, ex qua plenum ius datur instituto, ita *Abb. in c. auctoritate, num. 7. de instit. Vivian. in praxi iurispatron. par. 2. lib. 12. cap. 1.*

2 Sed quia requisita ad institutionem obtinendam sunt beneficij vacatio, existentia iurispatronatus, habilitas præsentati, & præsentatio facta in tempore, vt per Farin. *par. 2. tom. 1. decis. 337. nu. 1. Vivian. d. lib. 12. c. 4.* ideo de his requisitis breuiter est agendum, vt postea institutionis materia commodius explicetur, & facilius percipiatur.

Be-

Digitized by Google

Beneficij vacatio, quibus modis possit contingere?

3 PRæsentatio in beneficio iurispatronatus sit per patronos, vel existentes in quasi possessione, quando Ecclesia vacat, *cap. illud, de iurepatron. cap. vlt. de concess. prab.* itaut non possint promittere se præsentaturos aliquem ad beneficium vacaturum, nec alicui dare potestatem præsentãdi ad illud antequam beneficium vacet *Circon. tomo 1. commun. opinion. lib. 1. tit. 4. nume. 8. pag. 167. Lambertin. de iurepatron. p. 1. lib. 2. q. 6. artic. 1. & 19. Mart. Antonin. vari. resolut. lib. 1. resolutio. 11. num. 8. Pute. p. 1. decis. 244. Perez. l. 1. glos. 2. versicu. non minus elegans tit. 6. lib. 1. Ordin. pag. 146. Rebuff. in praxi p. 1. tit. de reprobat. benef. vsuent. a num. 26. Spin. in speculo testam. glos. 4. princ. nu. 192. Cened. ad Decretal. collect. 160. Nicol. Garci. de benef. p. 1. c. 1. a num. 4. Cabed. de patronat. Regia corona c. 14.*

4 Vbi resoluit patim Reges Lusitaniæ consueuisse, & solere promittere præsentare aliquem in Ecclesia sui patronatus in genere ob benemerita, & seruitia, & de hac promissione prouisionem Regiam fieri, & c. 15. idem resoluit de Commendis vacaturis.

5 Ratio est, quia quamuis patronus habitu habeat ius præsentandi, illud tamen non habet in actu, nisi à tempore vacationis *Duenb. reg. 279.*

6 Et ideo promissio facta per patronum de beneficio vacaturo per mortẽ beneficarij non conualescit, *Cald. Pereira de potestate nominandi c. 10. nu. 2.*

7 Vacat autem propriè, & verè Ecclesia per mortem Rectoris, *cap. susceptum, de rescript. in 6. Gonzalez ad reg. 8. Cancel. glos. 15. 4 num. 3. Nicol. Garc. de benef. p. 11. cap. 1.*

8 Nam mors omnia soluit *authent. de nuptijs, §. desponsa, collat. 4.* cum citatis *in libello de principij vtriusque iuris litt. M. nu. 36.*

9 Vacat etiam per renunciationem, per quam amittitur omne ius in beneficio competens, proprietas, titulus, & possessio, *Flamin. de resignat. lib. 1. q. 5. a num. 15. Hieron. Gabr. cons. 192. lib. 1. Nicol. Garcia d. p. 11. ca. 3. Vinian. in praxi iurispatron. p. 2. lib. 5. c. 6. nu. 3.* Etiamsi fiat renuntiatio ex causa permutationis, *Nicol. Garc. d. p. 11. cap. 4. a princip.*

10 Tunc autem non præsentant patroni, sed consentiunt tali permutationi, quia si fieret absque eorum consensu per sententiam esset annullanda, & retractãda *Flamin. lib. 2. quæst. 4. Prosper. de Augustino in addit. ad Quarantam in summ. bullarij, verbo beneficiorum permutatio,* vbi ampliat ad permutationes, quæ fiunt in Curia non facta mentione de iurepatronatus laicorum, & in renunciationibus, siue simplicibus, siue ad fauorem alterius, siue in manibus Papæ, siue Ordinarij factis, vt absque patronorum consensu sint nullæ, quidquid aliud velint *Rebuff. in praxi benefic. tit. de permut. num. 43. praxis Episcop. par. 1. verbo iurispatronatus, §. 6.*

11 Qui quidem patroni consensus requisitus in resignatione beneficij iurispatronatus potest præstari ante & post prouisionem. *Flamin. lib. 8. quæst. 10. a num. 5.* Vbi tamen Summus Pontifex electum Episcopum instituerit, aut confirmauerit cum retentione beneficiorum, extenditur facultas hæc retinendi ad beneficia, etiam iurispatronatus laicorum *Conar. pract. c. 36. nu. 12. Campan. rubr. 11. cap. 13. num. 498.*

12 Vacare dicitur etiam Ecclesia, si eius Rector ob delictum sit, & priuatus, quia vacat, & amittitur beneficium priuatione, seu depositione, quæ propter graue crimen imponitur, vt homicidium, simoniam, periurium, &c. *Soto. de benefic. p. 3. quæst. 2. & 3. Corras. eadem tract. p. 1. cap. 10. a num. 1. Nicol. Garc. dict. p. 11. cap. 10. a num. 1.* & tunc patronus poterit alium præsentare, nisi Rector ipse priuatus esset ex delicto, quo erat inquinatus tempore præsentationis, & quod delictum erat notum patrono, quia pro illa vice patronus, qui præsentauit scienter indignum, priuatur iure præsentandi, *cap. cum vos, vbi glos. verbo minus idoneo, de offic. Ordin. Lambertin. lib. 2. p. 1. q. 6. art. 7. Vinian. d. p. 2. lib. 5. cap. 6. num. 7.*

13 Eo modo vacat ipso iure primum beneficium per adeptionem secundi incompatibilis cum primo, itaut patroni possint præsentare, *cap. de multa, de prabend. cap. si beneficia, de prabend. lib. 6. cap. vt quis duas, de elect. in 6.* & hoc dummodo quomodocunque sit adeptus possessionem secundi, *cap. si tibi concesso, de prab. in 6.*

14 Et quando vacet beneficium primum per assecutionem secundi incompatibilis, vide latè *Hoedam de incompatib. benefic. cap. 13. & sequen. Lambertin. vbi proximè artic. 16. Seraphin. decis. 483. & 953. Nicol. Garci. d. par. 11. cap. 5.*

15 Et ideo quomodocunque verè, & cum effectu vacet Ecclesia, seu beneficium, vel per modos antedictos vel per prbmotionem ad Episcopatum, vel per ingressum religionis, vel per violentam possessionem, per contractum matrimonij, vel per lapsum temporis datum ad aliquem Ordinem accipiendum, vel aliter, semper patroni possunt præsentare, quia vbi datur vacatio, ibi datur præsentatio, *cap. vlt.* & ibi Doct. *de concess. prabend. Lambertin. vbi proximè art. 18. Vinian. d. c. 6. num. 18.*

16 Tempore vacationis ille habet custodiam Ecclesiæ, qui habet ius instituendi, *glos. pen. in fine, in capit. cum vos, de offic. Ordin.*

17 Et si patroni sint Ecclesiastici custodia Ecclesiæ spectat ad eos, & ideo Episcopus in ea non ponet œconomum, Innocen. & alij *in cap. tanc. vt ecclesiast. beneficia, & in cap. 1. ne sede vacante.*

18 Si autem sint patroni laici, custodia pertinet ad Episcopum, quia laici non debent se intromittere de rebus Ecclesiæ, nisi quoad defensionem *caput. 1. cum sequentibus 10. quæst. 1.*

19 Hodie ex *Concil. Trident. sess. 24. de reform. capit. 18.* vacante Ecclesia parochiali cuiuscunque iurispatronatus, Episcopus in ea idoneum Vicarium debet constituere cum congrua eius arbitrio fructuum portionis assignatione, qui onera ipsius ecclesiæ sustineat, donec eide Rectore prouideatur; *Borgni. decis. 11. nu. 53. p. 3. Iacob. de Graf. in aureis decis. p. 2. lib. 2. c. 26. n. 28. Aloys. Ricc. in praxi rerum fori ecclesiast. decis. 575. in 1. edit. & resolut. 495. n. 3. in secunda edit.* Etiamsi parochialis institutio pertineat ad inferiorem, *Franc. Leon in thesauro fori eccles. p. 3. cap. 18. num. 52.*

Iurispatronatus existentia quomodo probanda?

20 DEcreuit *S. Synodus Trident. sess. 24. de reform. cap. 9.* Vt titulus iurispatronatus sit ex fundatione, vel

vel dotatione, qui ex authentico documento, & alijs à iure requiſitis oſtendatur: ſiue etiam ex multiplicatis præſentationibus per antiquiſſimum temporis cursũ, qui hominum memoriam excedat, aliasue ſecundum iuris diſpoſitionem, de cuius intellectu vide *Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 18. num. 19. cum multis ſequentib. Maſcard. de probat. concluſ. 956. & concluſ. 1116. praxis Epiſcop. par. 1. verbo inſpatronatus, pag. 180. Galett. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo inſpatronatus, Rot. Rom.* apud *Farin. deciſ. 540. num. 2. & deciſ. 542. nu. 3. in nouiſſimis, & to. 1. & 2. p. 2. deciſ. 360. 374. 548. 541. 694. 235. & p. 1. tom. 1. & 2. deciſ. 211. 222. 224. 333. 518. Cardin. Mantica deciſ. 198. & 208. 244. 318. Seraphin. deciſ. 1103. & 1120. & 1141. & 1367. Aloyſ. Ricc. in collectan. deciſ. part. 1. collect. 58. & in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 161. p. 1. & in praxi fori eccleſiaſtici reſolut. 124. cum ſeqq. in 2. edit. Card. Tuſch. litter. I. concluſ. 617. Franciſ. Leo in theſauro fori eccleſiaſt. par. 2. cap. 21. à numero 1. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 30. tractatu 30. numero 210. Campan. in diuerſorio iuris Canon. rub. 11. cap. 13. nu. 405. cum ſequentibus Vinian. in praxi iurisſpatron. par. 2. lib. 11. cap. 5. cum ſequentibus.* Et ideo tam exactè requiruntur probationes, quia in dubio eccleſiaſtica beneficia præſumuntur libera, tum quia iuriſpatronatus eſt quædam ſeruitus beneficij, quæ non præſumitur *Seraphin. deciſio. 1353. num. 2. & 3.*

21 I. probatur ex authentico documento fundationis, vel dotationis.

22 Authenticum documentum eſt publica ſcriptura, cui creditur ſine alio adminiculo, vel iure, aut conſuetudine ſpeciali, *c. cum dilectus, de fide inſtr.*

23 Et dicitur quæ cõficitur per actuarium, ſeu iudicem cum duorum, vel trium teſtium ſubſcriptione, vel præſentia, *gloſ. verbo ſi ſcripturam, in c. 1. de fide inſtrumẽtorum praxis noua Epiſcop. p. 2. c. 5. nu. 6.*

24 Vbi dicit quoad propoſitum ſcripturam authenticam cenſeri Bullam Epiſcopi, ſeu conſenſum in ſcripto datum ad fundandum, conſtruendum, ſeu dotandum, de quo etiam *Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſt. reſolut. 125.*

25 Et pro forma requiritur, vt probatio fiat per authẽticas ſcripturas, & regula eſt conſtituenda, quod probatio per teſtes non ſufficiat, vt referunt à Sacra Congreg. deciſum *Gonzal. d. gloſ. 18. nu. 79. praxis noua Epiſcop. d. c. 5. nu. 5. Franciſc. Leo d. c. 6. num. 2.* & eo ipſo, quod Concilium non confidit de teſtibus, conſequenter remanet excluſa iſta probatio, nam aliter de facili excluderetur diſpoſitio Concilij dicto loco, tenuit Rota *in vna Sanen. iuriſpatronat. 15. Nouembris 1582. coram Clement. VIII.* referunt *Aloyſ. Ricc. dicta praxi reſolut. 136. Gonzal. d. gloſ. 18. num. 82. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. c. 168. num. 21.*

26 Et atteſtationes teſtium in actis redactas cenſeri etiam authenticas ſcripturas, ita quod per illas intelligatur ſatisfactum diſpoſitioni *Concil. Trident. concluſ. Menoch. conſilio 336. num. 23.* ſequitur *Campanil. dicto cap. 13. num. 401.* & tenuit *Rota apud Farinac. deciſ. 502. in nouiſſ.* per egregiam doctrinam *Angelum Lotr. colu. 2. verſ. ſed Innocentius, C. de edicto Diui Adriani tollend.* & ipſummet Concilij decretum id oſtendit in illis verbis ibi, qui ex authentico inſtrumento, & alijs iure requiſitis oſtendatur.

27 Et vt ſcriptura dicatur authentica, debet continere omnia requiſita à iure neceſſaria, tã in cõfectione quã in extractione, *Aloyſ. Ricc. in dicta praxi reſol. 126.*

28 Secundo probatur ex multiplicatis præſentationibus per antiquiſſimum temporis curſum, qui hominũ memoriam excedat: in quibus enuntietur ſpectare iuſpatronatus de iure, vel conſuetudine, quia illa verba, de iure, intelligamus ex fundatione, vel dotatione, *Menoch. conſ. 336. & de præſumpt. lib. 3. q. 90. nu. 3. cum ſequentib. Maſcard. concluſ. 103. nu. 9. Gonzal. d. gloſ. 18. nu. 44. cum ſequentibus, Campan. dict. cap. 13. a nu. 425. Franciſc. Leo dict. cap. 6. num. 3. Vinian. d. p. 2. lib. 11. cap. 7. nu. 2. Farinac. parte prima, tom. 1. & 2. deciſ. 195. 615. 222. 224. 347.*

29 Nam iuſpatronatus ex fundatione, vel dotatione probatur multiplicatis præſentationibus per tempus ſupra hominum memoriam, etiamſi nullum inſtrumẽtum fundationis, vel dotationis oſtendatur, & quamuis etiam in dictis præſentationibus nulla appareat facta mentio fundationis, vel dotationis, Rota *deciſion. 792. nu. 11. parte 1. diuerſor.* ita deciſum referunt in Sacra Congregat. *Gonzalez dict. gloſ. 18. nu. 46. Franciſc. Leo dict. cap. 6. num. 3. Aloyſ. Ricc. in dict. praxi reſolut. 127. numer. 1. Galett. d. verbo inſpatronatus, pagin. 145. col. 1.* Probata enim immemoriali præſumi probatum iuſpatronatus ex fundatione, licèt hoc non appareat, declarauit eadem *Sacra Congreg.* teſte *praxi noua Epiſc. d. c. 5. nu. 7. poſt princip.* vbi *cum Gonzal. vbi proximè n. 48.* dicit non ſuffragari immemorialem, ſeu continuas præſentationes, quando conſtaret de initio inualido à principio, vt ſi appareat, quod fuerit vſurpatum iuſpatronatus ex priuilegio & non ex fundatione, ſeu dotatione, vel quando conſtat de mala fide, de quo etiã *Aloyſ. Ricci. in d. praxis reſolut. 129.*

30 Amplia, vt præſentationes multiplicatæ probent iuſpatronatus, dato etiam quod eſſent interpolatæ, & nõ ſucceſſiuæ, maximè ſi præfatas præſentationes probetur effectuatas fuiſſe ob ſucceſſiuam vacationem per obitum præſentatorum, iuxta tradita per *Seraphin. deciſ. 337.* reſoluit in terminis *Aloyſ. Ricc. in d. praxi reſolut. 127. nu. 2.* Et ratio eſt, quia probatis extremis media præſumuntur, ad quod vide citata in *libello de prin. iuris litt. M. nu. 19.*

31 Multiplicatæ præſentationes dicũtur ad minus tres, quia dictio, multum, ſignificat ad minus tres vices, *l. ſi. l. 1. num. 4. C. de fideicom. Cephal. conſ. 225. nu. 43. vol. 2.* Verum duas ſufficere, vt dicantur multiplicatæ præſentationes tenent *Canalcan. Fuiz. deciſ. 17. numer. 14. parte ſecunda Mari. Anton. variar. reſolut. libr. 1. reſolut. 109. num. 37. Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 127. in fine Campan. d. c. 13. num. 425.*

32 Ex eo quia pluralis locutio duorum numero eſt cõtenta, *l. vbi numerus ff. de teſtibus c. pluralis locutio, 40. de regulis iuris in 6.* cum citatis in *libello de principijs iuris, littera P. nu. 2.*

33 Tum quia prædicta dictio, multum, verificari poteſt in duobus ſecundum ſubiectam materiam *Intring. Sicilia deciſ. 44. nu. 18.* & ego ipſe in meis *Remiſſ. de inditton. & clauſulis dict. 174.*

34 In præſenti ſubiecta materia patitur dictionem illam eſſe intelligendam in duobus, cum *concil. dict. loco*, ſit reſtrictiuum, ſiue correctorium iuris communis, vnde venit ita interpretandum, vt minus lædat ius cõmune, quam fieri poſſit *argumen. text. in l. 2. C. noxalibus, capit. cum dilectus, de conſuetud. & in cap. ad audientiam, vbi Abb. de clericis non reſiden. Tiraquell. in tract. le mort ſaiſit le viſ. parte ſecunda declar. 2. numer. 2. & de retract.*

retract.lignag.§. 9.gloſſ.2.numero 55.Caſſan. in conſuet. Burgund. rubr.7.§. 3. in fin. numero ſecundo, Menoch. remed.15. recup.numer.278.& de arbitr. caſu 321.nume. 13.& conſil.4.num.8.& conſil.5.num.3.& conſ.88.numero 30.Surd. de aliment.titul.8.priuileg.90.num.4.cum ſeqq.

35 Per antiquiſſimum temporis curſum, qui hominum memoriam excedat, probatur iuſpatronatus: quamuis autem variæ ſint opiniones, quod dicatur antiquũ in materia probationis, illa tamen communior, & receptior eſt, ad hoc requiri tempus centum annorum, *Surd.conſil.245. numero 24.Franc. Leo in theſauro parte ſecunda, cap.21.numero quinto. Duench.regul.299. num. 7.Menoch.de arbit. caſu 3.Maſcard.de probat. concluſio. 103.a numero primo Mari. Anton.dict. lib.primo, reſolut. 80. numer. 11. Farin. in praxi crimin.p.1.quæſt.47.num. 112.& parte ſecunda, quæſt.69. num. 242. Morl. in emporio iuris parte prima quæſt.11. tit.11. num.6. Nicolaus Garcia de benefic. p.duodecima, cap.2. nu.263. Gutier. conſil.1.num.quinto, Ceuall. communium contra commun. quæſt.302.num.9.Capell.Tholoſan. deciſ.440.* Rot. *Roman.* apud *Farinac. deciſ.520. cum ſequentib.& deciſio. 584.in nouiſſ.* Nam antiquum factum dicitur, ſi excedat centum annos *Sylu.conſ.36.numero 13.Tiraquel. in l.ſi vnquam, verbo omnia, num.31. Mench. illuſt. cap.84. num.15. Aduendan. de exequendis mand.p.prima, cap.6. num.6. Gam. deciſ.88. num. primo, Brunor. verbo antiquitas* 4.qui temporis curſus in præſenti materia multò magis requiritur, cum vltra verbum, antiquiſſimũ, quod illud ſine dubio deſignat, addatur, qui hominum memoriam excedat, ideſt immemoriale, quod etiam exigit centum annos *Maſcard.de probat.concluſi. 1214.num.53.Valaſc. conſ.95. num.9. Flamin.de confident.q.28.num.236.*

36 Ad probandum huiuſmodi tempus immemoriale ſufficit memoria quadraginta annorum, & quod de reliquo tempore teſtis deponat ſecundum auditum, & famam, iuxta doctrinam gloſ. communiter receptæ in *cap.1.de præſcript.in 6. Balb. de præſcript. parte ſecunda, quintæ partis princip.quæſt.6.num.43. Cou.in reg. poſſeſſ. parte ſecunda, §.3.num.7.Maſcard. concluſ.1036. Joan. Garci. de expenſis, cap.9. num.9. Molina de iuſtit.tracta. 2.diſputat.76.num.5. Moneta de decimis, capit.3.nu.77. Ceuall. communium contra communes, quæſt.45.a num.2. Molina de primogen.lib. ſecundo, capit.6.num.31. Cardin. Tuſch.tom.5.littera M. concluſ.187.& tom.6. littera P. concluſ.552.*

37 Et teſtes debent eſſe ſaltem 54.annorum, *Brunor. à Sole in locis communibus, verbo teſtis, nu.20. Aloyſ.Ricc. in d.prax.reſolut.128.*

38 Verum vt facilius percipiatur, quomodo probatio temporis immemorialis ſit facienda, illud maximè attendendum eſt, quod quando antiqui probatio fit per ſcripturas & inſtrumenta centum requiruntur anni, ſi vero per teſtes ſufficiunt ſexaginta, *Flamin.dict.quæſt. 28.numer.235.* & ita cenſuiſſe *Rotam Romanam* refert *Nicolaus Garcia.d.p.12. cap. 2.num.265.& par.5.cap. 9. num.91.* Et ad conficiendam huiuſmodi immemorialem, tam in teſtibus, quam in inſtrumentis concurrere debent anni elapſi vſque ad terminum controuerſiæ motæ, & non tempus decurſum vſque ad Concilij publicationem, *Rot.deciſ.185.in princip.& deciſi.188. num.1.par.1.& deciſ.288. in princip. p.2. diuerſ. Pute. deciſ.449.num.2.in fine libri ſecundi. Gonzalez d. gloſſ. 18.n.89.praxis noua Epiſc.p.2.c.5.n.7.poſt princ.*

39 Immemorialis per teſtes non dicitur ſufficienter articulata, ſi teſtes non dicant, quod non audierunt nec viderunt contrarium *Seraphin.deciſ.1367.nu.1.*

40 Bene etiam probatur iuſpatronatus ex pluribus enuntiatiuis antiquorum inſtrumẽtorum à centum annis, & citra, in quibus enuntiatur fundatio beneficij, licèt non enuncietur iuriſpatronatus, ita cenſuit *Rota in vna Caurien. beneficij 9. Decembr. 1598. coram R. P. D. Corduba*, refert *Nicolaus Garcia dict. part.5.cap. 9.num.90.*

41 Etiam ſi enunciatiuæ haberent originem ab eiſdẽ patronis, & perſonis ſuſpectis, nam adhuc in antiquiſſimis probant fundationem, ſi ſunt adminiculatæ, & fuit reſolutum in vna *Tudert. parochialis 21. Aprilis 1595. coram D. Penna*, in altera *Regien. Hoſpitalis 16. Maij 1580. coram D. Cantuccio*, quas citat *Nicolaus Garcia dict.cap.9.num.91.* quia in antiquis verba enunciatiua plenè probant *Tiraquell.de præſcript.verſ.28. pag. 104.Maſcard. concluſ.106. Mar. Anton. in dicta reſolutione 109.nu.47.& dict.lib.1.reſolut.80.num.3.Gutier. lib.tertio practic.quæſt.17.num.69. Brunor. à Sole, verbo verba* 4. Et in iurepatronatus nuncupatim, ſi adſint adminicula, firmat *Rota in vna Tuden. parochialis 7. Nouembr.1611. coram R.P.D. Vbaldo* apud *Farinacc. parte ſecunda, tom.1.deciſ.360. num.5. cum ſeqq.* & latius quando probent enunciatiua Rota apud *Farinac. parte 2.tom.1.deciſ.374.*

42 Cum iuſpatronatus vltra ſupradicta probari poſſit ſecundum iuris diſpoſitionem, *Pute.deciſ.59. nu.1.p. 1.& deciſ.205.nu.2.p.2. Rot.deciſ.531.nu.1.p.2. in nouis, Mari. Antonin. variar.lib.1.reſolut.109. num.30.* & decidit *Concil.Trident.d.cap.9.*

43 Ibi, vel aliàs ſecundum iuris diſpoſitionem, quod idem ſignificat, quod alio modo, ideo probatur in antiquis per famam, concurrente longiſſima præſentandi poſſeſſione, vt reſoluunt plures citati per *Mari. Antonin.d.reſolutio.104. num.43.* & pluries tenuit *Rota vt per Caſſad.deciſ.2.nu.4.de probat.& Achil.deciſ.5.de iurepatron.Pute.deciſ.140.in fine libri primi, & in vna Bracharen.Paroch. prima Iulij 1592.* relata per *Nicolaum Gar. iam dicta p.5.c.5. nu.40.*

44 Ex quibus colligitur famam ſolam non ſufficere, ſed concurrere debere alias cõiecturas, & in antiquis, vt tenuit fuit coram *Paleoth.deciſio.481.libro tertio, p. 3. diuerſ. & in vna Tiraſonen. Capellaniæ 14. Decembris 1607. & in altera Militen. iuriſpatronatus decima Maij 1608. coram Caualerio, & in alia Neapol. Rector. Veneris 19. Decembris 1609. coram Artimbergio*, cum citatis per *Stephanum Gratian. diſceptationum forenſium c.310. à num.80. & Aloyſ. Ricc. reſolutione 130.* Et etiam in vna *Imolen. iuriſpatronat.28. Maij 1584.* quæ eſt *prima par. diuerſor. deciſ.792.* non obſtare dixerunt Domini, quod fama non ſit qualificata, hoc eſt ex fundatione, vel dotatione, quia in dubio fieri debet interpretatio pro validitate actus, & ſic vt ſit fama iuriſpatronatus ex dotatione, vel fundatione ad tex. in *l. quoties. ff. de rebus dubijs, cum vulgar.* & hinc eſt, quod ſufficit teſtes dicere iuſpatronatus ſpectare de iure ad aliquẽ, cum idem ſit, ac ſi dicerent ad eum ſpectare ex fundatione, vel dotatione, *Achil. deciſ. ſeptuageſima prima de iurepatron. in impreſſis.*

45 Iuſpatronatus enim in dubio præſumitur ex fundatione, dotatione, vel conſtructione, *Lambert.lib.1.p.1. q.ſexta princip. articulo ſexto num.36. Mari. Anton. nu. 9. dicto loco.*

Ex

46 Ex certo ſubſidio alicui, tãquam patrono præſtito non probari iuſpatronatus tenuit *Rota deciſio. 1245. numero primo, libro tertio, parte 3. diuerſ.* & facit text. *cum gloſ. in cap. cum Bertoldus, verſic. quodam iure, de ſententia, & re iudicata*, niſi primum tenuerit locum in Eccleſia tanquam illius patronus ex *Mohed. deciſi. 10. num. 9. de iurepatronat.* ex eo, quia niſi patens res fuerit ab initio alij non permiſiſſent: nec obſtat quod reſoluit *Stephan. Gratian. to. 2. c. 2118. nu. 50.* quia procedit non in hoc caſu, de quo agimus, quando ſcilicet ei tanquam Patrono hactenus competijt ius ſedendi, ſed in alio differenti, videlicet quando nulla cauſa, & ſola poſſeſſione innixus in illo ſedet, quod ius acquirere valeat laicus in Eccleſia.

47 Sufficiens modus probandi iuſpatronatus elicitur ex litteris inſtitutionalibus Antiſtitum, quibus atteſtantur beneficium ad præſentationem alicuius Patroni pertinere, quia cum tractetur de diminuenda iuriſdictione ordinariorum, reddunt ſe Præſules valde difficiles in admittendo beneficium eſſe de iurepatronatus, & inſtituendo præſentatos à patronis, ita reſoluũt *Paulus de Cittadinis, de iurepatronat. p. 6. q. 37. num. 3. Flamin. de reſignat. lib. 8. quæſt. 11. num. 38. Pute. deciſi. 162. in princip. p. prima, & deciſ. 142. par. 2. Mart. Antonin. lib. 1. variar. reſolut. 80. num. 1.* tenuit *Rota deciſio. 423. ſine 11. de iurepatro. in nouis. & deciſ. 376. & 1447. p. 3 lib. 3. diuerſ.* vbi habetur Bullã Epiſcopi inſtituentis cum ea aſſertione ad præſentationem talis Patroni probate interceſſiſſe præſentationem actionalem, licèt de ea nihil appareat, quod quidem procedet ſi multiplicatæ adducantur litteræ, quibus probarentur multiplicatæ præſentationes, & ſatisfactũ diſpoſitioni *Concilij Trident. d. c. 9.*

48 Libri vero viſitationum non ſufficiunt ad probandum iuſpatronatus *praxis Epiſcop. p. 2. c. 5. nu. 7. Aloyſi. Ricc. in dicta praxis reſolut. 125. nu. 2.*

49 Ex ſententia Epiſcopi, qua iudicauit ad præſentationem alicuius patroni beneficium pertinere, nõ probatur iuſpatronatus, niſi antiqua ſit, ex reſolutis per *Caſiad. deciſ. 2. num. 3. de probat. & deciſ. 3. num. 3. de procurat. Pute. deciſ. 338. libro 2. Seraphin. deciſ. 1141. Aloyſ. Ricc. dicta reſolutione 125.* & tenuit Rota *in vna Comen. Capellania 17. Junij 1591. coram Penna, & in vna Neapol. Reſtoria, 19. Decembris 1609. coram Arikbergo*, qui declarãt antiquam exiſtimari quoties quadraginta retro completis annis lata fuit: at prætergreſſos eſſe quinquaginta annos oportere cenſet *Gratia. to. 2. c. 310. a num. 90.*

50 Item ex litteris maiuſculis inſcriptis in lapide poſito in publico ab immemorabili tempore citra, plenè probari iuſpatronatus tenent *Canalcan. dicta deciſ. 17. num. 5. Franciſc. Leo dict. cap. 6. num. quarto*, & tenuit *Rota in vna Hiſpalenſ. iuriſpatronatus 26. Martij 1590. coram Domino Pamphilio*, quam referunt *Nicolaus Garcia d. c. 9. nu. 91. & Aloyſ. Ricci. in d. praxi rerum fori eccleſiaſtici reſolut. 125. num. 3. in fine.* Antiquum enim per litteras ſcriptas, ſeu inciſas in lapidibus probatur *Maſc. de probat. concluſ. 105. num. 10.*

51 Et ſcripturæ inciſæ in lapidea columna plenam fidẽ fore admittendam, reſoluit *Cald. Pereira de empt. cap. 21. num. 21.*

52 Item & lapides, ſeu columnas, quibus litteræ inciſæ ſunt, probare confinia reſoluunt *Mich. Graſſ. to. 1. communium opinionum, lib. 3. tit. 26. nu. 6. pagina 429. Circhon. lib. 4. tit. 9. num. 188. pagin. 498. Menoch. conſil. 21. num. 30. & conſil. 112. num. 67. cum ſequentibus, Maſcard. concluſ. 399. num. 10. Vlaſc. de iure empiryt. quæſt. 9. num. 28. Cald. Pereira d. c. 21. num. 20.*

53 Ex chronicis veris etiam ab immemorabili tempore ſcriptis probari poteſt iuſpatronatus, nam antiquis chronicis, quibus à maioribus noſtris fides communiter adhibita eſt, credere debemus *gloſ. verbo magis, in c. inter dilectos, de fide inſtrument. Xuar. allegat. 8. num. 21. & ſequentib. Caſſan. in catalogo gloriæ mundi, par. 10. conſid. 46. ad fin. Maſcard. de probat. concluſ. 105. num. 9. & concluſ. 398. nu. 5. Gutier. practic. lib. 3. quæſt. 13. nu. 23. Menoch. conſil. 368. nu. 8.*

54 In ijs autem perſonis, ſeu communitatibus, vel Vniuerſitatibus, in quibus ad ius plerumque ex vſurpatione potius quæſitum præſumi ſolet, plenior, & exactior probatio ad docendum verum titulum requiritur, nec immemorabilis temporis probatio aliter eis ſuffragatur, quam ſi præter reliqua ad eum neceſſaria, præſentationes etiam continuatæ non minori ſaltem quam quinquaginta annorum ſpatio, quæ omnes effectum ſortitę ſint authenticis ſcripturis probentur, ita *Concil. d. c. 9. verſ. in ijs.*

55 Debet huiuſmodi decretum omninò obſeruari, & verificanda ſunt illius requiſita in probatione iuriſpatronatus prędictarum perſonarum, itaut non ſufficiant præſentationes centum annorum, vel ducentorum, ſi non ſint continuatæ, vt ſcilicet vna ſequatur aliã prout oſtendit verbum illud, continuatæ, *Flamin. d. q. 28. nu. 255. Aloyſ. Ricci. in dicta praxi reſolutione 133. verſic. amplia ſecundo.*

56 Nec etiam ſuffragantur præſentationes continuatæ per tantum tempus, vel maius, ſi non ſunt effectum ſortitæ omnes, effectum autem ſortiri dicuntur ſi ſint confirmatæ præſentationes, vt dicitur in *c. Cumana, de elect. Seraphin. Rot. Roman. deciſ. 1141. Aloyſ. Ricc. d. reſolutio. 133. verſic. amplia tertio, & reſolut. 13. Vman. p. 2. libr. 5. c. 3. nu. 19. Flamin. d. q. 8. nu. 256.*

57 Nec denique quinquagenaria poſſeſſio, quæ per ſcripturas authenticas requiritur, probari poteſt per teſtes, vt æquipolleant eorum depoſitiones præſentationibus, inſtitutionibus per inſtrumenta factis, quia dicta probatio per inſtrumenta requiritur pro forma à *Concil. dicto loco*, & forma dat eſſe rei, *leg. Diuus, ff. de in integr. reſtitut. l. Manius, ff. de condit. & demonſtrat.*

58 Et ad vnguem eſt ſeruanda, ita vt ſi deficiat in minimo actus corruat, *l. cum hi, §. ſi prætor, ff. de tranſact. l. nõ dubium, ſ. de legibus* cum citatis *in libello de principijs iuris, littera F. num. 49. &* 50. quare in his terminis, de quibus agimus, ita reſoluunt *Rot. Roman. deciſio. 199. numero quarto, parte ſecunda diuerſ. Mareſcot. var. lib. 2. cap. 52. numer. 2. Nicolaus Garcia dict. cap. 9. num. 113. Aloyſ. Ricci. dict. praxi reſolut. 134. Franciſc. Leo dict. capit. 6. numer. 6. Flamm. dicta quæſt. 18. numer. 257.* vbi *numer.* 258. dicit *in Rota* deciſum, quod deficientibus authenticis ſcripturis non ſufficit illas probare per teſtes, cuius tamen contrarium tuetur *Nicolaus Garcia dict. c. 9. in fine.*

59 Et prædictos quinquaginta annos ſumere initium ab illo die, quo apparet factam fuiſſe primam præſentationem, & antiquiorem productã in actis cum ſubſequenti inſtitutione, coſque numerari vſque ad diem litis poſtremo motæ, in qua controuertitur an ſit, & conſtet eſſe de iurepatronatus refert ex Rotæ deciſione *Campan. d. cap. 13. numero* 426. Hinc *Gonzalez dicta gloſ. 18. num. 84.*

Aſſerit

60 Aſſerit præfatam probationem per authenticas ſcripturas exigi nondum in probandis præſentationibus continuatis, verum etiam in probatione effectuationis.

61 Præſumitur iuſpatronatus in potente ex vſurpatione *Pute.deciſ.57.cum duabus ſequentib. & deciſ. 205.p. 1.Rot.deciſ.5.p.3.lib.2.& deciſ.532.p.3.lib.3.in nouiſ. Mari. Antonin.var.lib.1.reſolut.33.num.1.* & etiam ex vſurpatione, vt inſinuat *Concil.Trident.d.c.9.* & eſt doctrina *Butrij in cap. dilectus, de officio Legati, Lambert.de iurepatron. lib.1.art.5.q.10.ſub num.47. verſicul.limita primo, & num.39.* quem ſequitur *Canalcan. deciſ.17.n. ſeptimo, par.2.Mobedan.deciſ.2.circa fin.de iurepatrona. Gonzalez d.gloſ.18.num.63. Aloyſ.Ricci.reſolutio.131. Pute.deciſ.205.lib.1.* quamuis communitas parua ſit. *Nicolaus Garcia dicto c.9.num.102. Aloyſ.Ricc.in dicta praxi reſolut.135.* Et tenuit *Rota in vna Bononien. iuriſpatron.de Baringana 20. Martij 1585. coram R.P.D. Gipſio,* & in alia *Archipresbyteratus uullus 2.Maij 15[illegible] coram Illuſtriſſ.Cardinale Pamphilio. Rota* etiam *Roman.* apud *Farin.deciſ.507.& 543.in nouiſſ. prima recollect. Aloyſ.Ricc.in collect.deciſ.p.4.collect.1240.*

62 Vbi addit hanc præſumptionem præcipuè locum habet in Italia, vbi propter receſſum Curiæ omnes populi ius præſentanti vſurparunt & præſertim in locis, in quibus Ordinarij collatores ſunt inferiores Epiſcopo, *Achil. de Graſſis deciſ.4.de iurepatronat.Put.deciſi. 57.lib.1.*

63 In eadem *Rota in vna Romana iuriſpatronatus 8.Iulij 1584. coram Illuſtriſſimo Seraphino,* & eſt inter impreſſas *deciſione 468.* reſolutum fuit vſurpationem iuriſpatronatus non præſumi, niſi conſtet de doloſa occupatione. Sed propter dictionem (plerumque) qua Concilium *d.c.9.* vtitur, habere locum, etiam quando ceſſat præſumptio vſurpationis ſi prætendatur à perſona potenti, vel magnate, vel Vniuerſitate cenſuit *Sacra Congregatio Illuſtriſſ. Interpretum*, & tenuit *Rota in vna Sorana iuſpatronat.28. Aprilis 1603. coram Illuſtriſſimo Pamphil. & in alia Iacen. Parochialis 27.Iunij 1603. coram eod.* & nouiſſimè *in vna Lucana iuriſpatronatus 14. Iunij 1621. coram Reuerendiſſimo D. meo Coccino Rotæ Decano.*

64 Nec etiam præſumitur iuſpatronatus ex vſurpatione acquiſitum, ſi nō totius Vniuerſitatis, ſed illius partis eſſe prætendatur, vt declarauit *Sacra Congregat.* teſte *Gonzal.dict.gloſ.18.nu.69. Nicolaus Garcia vbi proximè, Aloyſ.Ric.d.reſolut.135. in fine* quæ vſurpationis ratio ceſſat in Eccleſijs monaſterialibus, ſeu conuentualibus, in quibus non acquiritur iuſpatronatus, *Mobedan. deciſ.340.*

65 Et cum in *Concil.dict. cap.9.* mentio indiſtinctè fiat de ijs perſonis, in quibus iuſpatronatus plerumque ex vſurpatione præſumitur acquiſitum, nec exprimatur, quæ ſint, ideò declarandum duxi eas eſſe, quæ potentes ſunt, vt in Imperatore ſcripſit *Put. deciſ.60.libro 1.* Et de Rege Aragonenſi loquens *Mobedan.deciſione to. num.4. de iurepatronat.* Et in Infante de noſtro Regno Portugalliæ mentionem faciens, firmat idem *Put. deciſione 57.lib.1.* Et in Barone, alioqne Domino iuriſdictionem temporalem habente procedere illius tex. diſpoſitionem declarauit *Sacra Congregatio*, vt referunt *Gonzales d.gloſ.18.nu.66. verſic.in his perſonis, Aloyſi. Ricc.dicta praxi reſolut.132.num.1.* Et in altero quocumque magnate locum habere aſſerit *Caputaq. deciſ. 128.num.1. parte ſecunda, eſtque deciſ.1263.nu.3.p.3. diuerſ.* prout in quolibet de familia Romana Vrſinorū cenſuit Rota *deciſione 842. libro 3. diuerſ.* aut alterius ex familia Columnæ *Caputaq.d. deciſ.128.& in deciſi. 199.lib.2. diuerſ. Aloyſ.Ricc.d.reſolut.132.nu.1.*

66 Iuſpatronatus tamen priuatorum nō admittit præſumptionem vſurpationis, vt tenuit *Rot. in vna Tuden. Parochi, 7.Nouembr.1611.coram R.P.D.Vbaldo* apud *Farinac.p.2.tom.1.deciſ.360.* Et iuſpatronatus dicitur priuatorum, quando patroni non ſunt domini temporales loci, vbi fundatum eſt, Rota in vna *Papien. iuriſpatronatus 17.Februarij 1612.coram R.P.D. Manzanedo* apud *Farin.p.2.to.1.deciſ.374.nu.1.*

67 Rigor præſcriptus à *Concilio Tridentino* dicto loco, & ſupra adductus in probando iurepatronatus non requiritur, ſi agatur non contra Eccleſiam, ſed inter ipſosmet patronos, vt decidit *Rot. Romana in vna Ianzi, 10.Aprilis, & 20.Nouembris 1595. coram Mantica*, teſtantur *Gonzalez d.gloſ.18.num.59. praxis noua Epiſcop. parte 2.c.5.num.7. verſ. non tamen.* Vnde iuſpatronatus poteſt præſcribi ab vno contra alium compatronū ſpatio quadraginta annorum, cum titulo colorato Rota *Romana deciſ.239.nu.1.& deciſ.407.nu.1.p.1.in nouiſſ.* quam refert *Galett.in margarita caſuum conſcient. verbo iuſpatronatus, pag.144.col.2. Lambert.p.2.libr.1. art.5.q.11.princ. Gonzalez d.gloſ.18.num.57. Franciſc. Leo d.c.6.num.8.in fine, Canalcan.deciſione 33.numer.8. cum ſequentib. parte quinta, Mar. Antonin.dict.libr.1.reſolut.108.nu.28.*

69 Aduertendum vltra prædictas probationes teneri deſcendentes, etiam probare iure deuolutionis iuſto ſe eſſe patronos. Deuoluitur autem iuſpatronatus hæreditate, legato, donatione, vel venditione, ac alijs modis *Allegat.præcedenti* enumeratis, vbi de hoc latè egi.

70 Sed in eo ſuceditur in ſtirpes, & non in capita, vt probat *Clement.plures, vlt.de iurepatron.* docent *Menoc. conſ.316.nu.16. Tiraq.de iure primog.q.36.nu.3. Perez l.1.verſ. mouere iuuat, tit.6.lib.1.ordin.pag.140. Spin.d. gloſ.4.princ.nu.61. praxis noua Epiſcopal.d.c.5.verſ. deſcendentes, Steph. Gratian.diſceptat.forenſ.c.521.nu.18. Campan.in diuerſ.iuris Canonici lib.11.c.13.nu.384. Gōzalez ad reg.8.Cancell.gloſ.45.nu.61. Cened. ad Sextum collect.7.nu.1. Aloyſ.Ricc.in collect.deciſ.part.5.collect. 1733. & in deciſ.Curiæ Archiepiſc.Neapol.deciſ.120.nu. 1.p.2.* quod procedit quando ſuceditur iure hereditario, ſecus ſi alio iure, nempè legati, & donationis, quia tunc ſi legetur, vel donetur iuſpatronatus familiæ, omnes de familia ſuccedunt in capita, & non in ſtirpes, vt deciſum fuit in *Rota Romana in vna Regien. Prioratus 13.Nouembris 1601.coram R.P.D.Penna.* Et ideò ſi patre mortuo plures filij ſuperſtites ſint, ſinguli vocē habebunt, ſi vero mortui fuerint, & alter requirit filium, alter duos, tertius, tres, vel quatuor, ille vnus habebit vnam vocem, & alij plures ex vnoquoque altera vocem, non enim plures fratres ab eodem patre nati plures voces habent, cum patris perſonam referunt, qui vnus eſt, ita per d. *Clement.plures*, dicit *Vgolin. d.c. 51.§.1.num.8.*

71 Notandum eſt probationem deſcendentiæ patronorum ad effectum præſentandi non requiri, ſtāte quaſi poſſeſſione præſentandi, vt tenuit Rota *in vna Gerūden.beneficij, 15.Decembr.1599.coram Illuſtriſſimo Cardinale Seraphino*, & eſt inter eius deciſiones impreſſas *deciſ.1334.num.vltimo.*

Habi-

Habilitas præsentati, qualis requiratur?

71 AD iuspatronatus præsentari possunt omnes, qui prohibiti non reperiuntur, vt in toto *titulo de iurepatronat. & 16. quæst. 7. per totam*, dummodo in ea ætate esse debeant, quam beneficij qualitas postulat *Vgolin. dict. cap. 51. §. secundo in fine*, seruata *Concilij Tridentini* dispositione circa ætatem ad beneficia requisitam, *Aloys. Ricc. in dicta praxi resolutione 169. à princ.* vbi *numero 3.* declarat *ex Sacra Congregat.* id non procedere, vbi in fundatione beneficij aliter esset cautum constituta hac regula in vnum reducam illos, qui prohibentur præsentari, vt facilius, qui sint habiles reperiri possint.

73 Laicus cum sit incapax beneficiorum, vt probat tex. *in c. 2. de institut.* & resoluunt *Ceuall. communium contra communes, quæst. 523. Azor. instit. moral. p. secunda, lib. sexto, capit. 2. quæst. quinta, Perez de Lara de anniuers. & capellan. lib. secundo, cap. 5. a num. 2. Nicol. Garcia de benefic. parte prima cap. 1. a num. 9. Valer. Reginal. in praxi fori panitent. lib. 30. tract. 3. num. 147. Sanchez de matrim. lib. 7. disput. 42. num. 14.* etiamsi incedat in habitu, & tõsura, & communiter reputetur clericus, quia constando de veritate, non tenet beneficij collatio, *Flaminius de resignat. lib. 4. q. 2. num. 59. Gonzalez ad regul. 8. Cancell. glos. 2. a num. 64. Nicolaus Garc. d. cap. 1. num. 11. & 12.* ideo non potest à patronis præsentari, *c. Ecclesia Sanctæ Mariæ, de constitut. glos. verbo receperunt, in c. cum M. eodem titulo.*

74 Vbi ait laicum posse habere præbendam separatam à canonicatu, vel illam, in quantum est temporalis, seu continet temporalitatem, vt per *Oliban. in comment. ad vsaticum alium namque, c. 13. nu. 5.*

75 Vel etiam ipsum beneficium, aut canonicatum ex priuilegio Pontificio, vt habet familia Villaloborum, nunc Marchiones Astorgæ, in Sede Legionensi canonici, refert *Frater Athanas. de Lobera in tractatu de Ecclesia, & Ciuitate Legionensi, fol. 212.* vbi simile priuilegium à Papa concessum dicit Regibus illius Regni, & idem Comiti Barcionen. esse concessum pro Ecclesia illius ciuitatis testatur *Anton. de Olibano dict. capit. 13. num. 6.*

76 Nominatio tamen facta per patronos laicos, etiam de non clerico ad beneficium, est valida, vt fuit resolutum per Rotam *in vna Burgen. Abbatiæ 19. Nouembris 1588. coram D. Penna*, vbi ad iura dicentia præsentationem de laico factam esse nullam, fuit responsum, quod sunt intelligẽda de præsentatione propriè dicta, quæ tunc fit cum præsentatus coram Ordinario personaliter fistitur ab eo institutionem accepturus, refert *Aloys. Ricc. in dicta praxi resolut. 140. nu. 3.*

77 Sed dubitari potest an laicus possit præsentari ad beneficium, si statim postea assumpserit clericatum? in qua quæst. Rot. Roman. *in vna Imolen. iurispatronat. coram Oraño, 19. Nouembris 1594.* quã refert *Flaminius dict. quæstione 2. num. 5. & 6.* tenuit tunc præsẽtationẽ esse validam, ex eo quia minimè dici potest facta de persona penitus inhabili, cum satis sit ante institutionem esse promotum. Verum in puncto iuris videbatur contrarium esse respondendum, quia, ad beneficium obtinendum non sufficit quicumque habitũ clericalem gestantem animum habere statim obtento beneficio assumendi Ordinem clericalem, sed hic Ordo debet necessariò præcedere, *Sanch. d. disput. 41. nu. 14. Gonzalez d. glos. 2. nu. 66.*

78 Nam in beneficijs attenditur capacitas tempore præsentationis, *Rota decis. 69. p. 3. lib. 1. in nouiss. Mari. Antonii. variar. lib. 1. resolut. 19. nu. 1.*

79 Seruus non potest præsentari, etiamsi sit Christianus, cum non possit ordinari, nisi prius manumittatur; *cap. 1. 2. & 3. distinct. 54. cap. 1. & cap. consuluit, de seruis non ordin. Anton. Gama in tract. de Sacramentis præstandis vltimo supplicio damnatis, qu. 5. nu. 9. Henriquez in summ. lib. 14. c. 8. §. 7. in comm. litt. K. Bellet. disquisit. clerical. p. 2. tit. de disciplina cleric. §. 14. Modern. de iurisdict. p. 4. casu 90. nu. 14.* & ad nostrum propositum *Vinian. in praxi Iurisp. nat. parte secunda, lib. sexto, c. 4. nu. 1.* vbi etiam addit quod si manumissus sit, & fiat clericus, poterit præsentari.

80 Infidelis vti incapax præsentari non potest, *Lambertin. lib. 2. p. 1. q. 7. art. 9. Vinian. d. c. 4. nu. 2.*

81 Nec etiam neophytus, idest, qui initio Sanctæ Fidei est eruditione plantatus *cap. 1. 48. distinct. cap. Neophytus 61. disp. capit. si clericatus 16. quæst. 1. Bellet. disquisit. clerical. p. 1. tit. de disciplina clericali §. 12. à princ.* vbi *num. 8.* dicit neophytum post factum clericum posse beneficia obtinere.

82 Irregularis etiam, qui extra regulam positus est, nõ potest præsentari, cum non possit ad ordines promoueri, immo collatio, seu prouisio beneficij illi facta est nulla, ita *Henriquez in summ. lib. 13. cap. 14. §. 1. & cap. 56. §. 1. & lib. 14. cap. 2. §. 5. Azor. instit. moral. parte secunda, lib. sexto cap. 7. quæst. 2. Anila de censuris p. 7. disput. 2. dub. 6. Guttier. canon. lib. 1. c. 5. num. 91. Flami. de resignat. lib. 4. q. 3. à num. 32. & lib. 5. q. 3. nu. 181. Lessi. de iust. lib. 2. c. 54. num. 120. Vgolin. de officio, & potest. Episcopi, c. 1. §. 1. ad finem, & cap. 50. §. 6. num. 4.* post *Con. Rebuff. Nau. Frat. Emmann. Veg. P. Molin. & alios Nicolaus Garcia de benef. p. 7. cap. 11. à princ. Aloys. Ricc. d. praxi resolut. 167.*

83 Illegitimus, quoque nomine censeatur, ordinari prohibetur, *c. per venerabilem, qui filij sint leg.* ideò nõ potest nec eligi, nec præsentari arg. *text. in c. accepimus, de ætate & qualit. Card. Seraph.* Rota *decis. 1442. nu. 9. Vinan. d. cap. 4. numero 3. Aloys. Ricc. in dicta praxi resolutione 185.*

84 Corpore vitiati, de quibus egi *Alleg. 42.* ad beneficia vti irregulares promoueri non possunt, *Lambertin. p. 1. lib. 2. quæst. 7. art. 12. nu. 1. Nicolaus Garcia d. p. 7. c. 12. a num. 3.*

85 Clericus patronus non potest seipsum præsentare *c. per nostras*, & ibi *glos. verbo præsentare, de iurep.* quia cum debeat esse differentia inter dantem & recipientem, & inter præsentantem & præsentatum, *cap. fin. de instit.* ita etiam debet esse differentia inter eligentem & electum *cap. qualiter. de elect. Flaminius de resignat. lib. 9. q. 17. a num. 112. Tiraqu. de Iure primog. q. 33. nu. 11. Campan. d. c. 13. num. 398. Aloys. Ric. dict. praxi resolut. 179. Mari. Antonin. variar. lib. 1. resolut. 51. nu. 1. Chircoui. to. 1. commun. opinion. lib. 1. titul. 4. num. 5. & 6. pag. 167. Spin. in speculo testam. glos. 4. princ. num. 80. Azori. instit. moral. p. 2. lib. 6. c. 21. q. 1. Aloys. Ricc. in decis. 36. nu. 1. p. 1. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. num. 222. vers. notandum. Vinan. dicta p. 2. lib. sexto, cap. 8.* vbi *nu. 3.* extendit etiam ad beneficium simplex,

Illud

86 Illud tamen vnicum adderem quod Summus Pontifex poteſt ſolum ſe ipſum eligere, vt ex *D. Antoni.* tradit *Pineda in vita D. Ioannis Baptiſtæ, lib. 2. art. 3. cap. 10. pag. mihi 422.*

87 Amplia vt neque procurator conſtitutus à patrono poſſit ipſum præſentare, vt fuit tentum in *Rota in vna Salamant. Capellaniæ 14. Octobris 1552. coram D. Veſtano*, teſte *Caputaq. deciſ. 397. lib. 2.* quem refert *Flamin. d. q. 17. nu. 113. Campan. d. c. 13. nu. 399.*

88 Nec etiam procurator cõſtitutus à patrono ad præſentandum poteſt ſeipſum præſentare, *Gõzalez ad reg. 8. Cancell. gloſ. 2. nu. 57. & ſeq.*

89 Nec denique ſubſtitutus à tali procuratore poteſt patronum, aut ſuum principalem procuratorem præſentare *Lambert. lib. 2. p. 1. q. 8. art. 9. & 10. Viuian. d. c. 8. nu. 9.*

90 Si autem Prælatus ad quem pertinet inſtitutio motu proprio, vocet clericum patronum, eique conferat quodcumque beneficium vacans, in quo dictus clericus habet Iuſpatronatus, tenebit collatio, tali enim caſu non habet originem à dicto patrono talis collatio *Abb. in d. c. per noſtras, nu. 3. Viuian. d. c. 8. nu. 4. Vgolin. d. c. 51. §. 2. nu. 1. in fine.*

91 Quando plures ſunt patroni, videlicet clerici, aut vnus clericus, & alter laicus, poſſunt ex ſeipſis vnum nominare, & præſentare *gloſ. fin. in c. conſuluit 15. de iurepatron. Aloyſ. Ricc. d. reſol. 179. nu. 3. Azor. d. p. 2. lib. 6. c. 21. qu. 3. Aloyſ. Ricc. d. deciſ. 36. num. 4. Roch. verbo honorificum, q. 4. princ. num. 20. Lambertin. d. q. 8. art. 5. Vgolin. dict. c. 51. §. 2. numer. 1.* vbi cum *Card. Tuſch. lit. P. concluſ. 595.*

92 Tenet quod præſentatus numeratur in numero præſentantium, *Viuian. dict. cap. 8. num. 7.* vbi num. 8. dicit nullo modo poſſe clericum ſimul cum compatronis ſeipſum præſentare, ſed præſentationem eſſe faciẽdam à ſolis compatronis, qui electioni de ſe factæ conſentire tantum poteſt, quod etiam tradit *Mari. Antoni. d. reſolut. 51. nu. 5.*

93 Pater poteſt præſentare filium, auus nepotem, ſeu alios conſanguineos, *gloſ. verbo filij, in cap. quia clerici, & gloſ. verbo propria auctoritate, in c. conſuluit, de iurepatronat. Flaminius d. q. 17. num. 122. Roland. a Valle cõſ. 47. num. 49. & 62. cum ſequentib. vol. 1. Chircou. d. tit. 4. num. 6. pag. 167. Ioſeph. Ludou. tom. 3. commun. opinion. titul. de Iurepatron. concluſ. vni. verſ. ampliatur octauo, pag. 532. in fine, Azori. dict. c. 21. q. 2. Viuian. d. c. 8. n. 11.* vbi *num. 12.*

94 Aſſerit poſſe Epiſcopum licitè conferre beneficium filio ſuo legitimo, vel nepoti idoneo, quia charitas in primis exercenda eſt erga domeſticos, & citat, *Abb. conſil. 96. volum. 2. Roch. verbo honorificum, q. 4. princip. Lambertin. vbi ſupra, art. 12.* Sic etiam ſi filius non ſit patronus, & in patrem ſit compromiſſum de clerico eligendo, vel præſentando poterit filium eligere, ſeu præſentare; Et ſi filius ſit canonicus, & ab omnibus canonicis, vna cum dicto filio ſit compromiſſum in patrem, poterit pater eligere ſuum filium, cum id nõ reperiatur prohibitum *Lambertin. vbi ſupra artic. 13. Viuian. d. c. 8. nu. 14. & 15.*

95 Donatarius Iuriſpatronatus non poteſt præſentare donatorem, ſi donatio ſit facta pro illa vice, præſumitur enim fraudulenter facta, ſecus quando illa facta eſt perpetuò cum Ordinarij conſenſu, *Roch. verbo ipſe vel is, quæſtione vigeſima, num. 37. Lambertin. vbi ſup. art. 11. Viuian. d. c. 8. nu. 10.*

96 Excommunicatus cum beneficia obtinere nõ poſſit *c. poſtulaſtis, de clerico excom. miniſt.* in tantum vt collatio illi facta de iure ſit nulla, *Flamin. de reſign. lib. 4. q. 33. à num. 44. & lib. 5. quæſt. 6. a num. 77. Sayr. de cẽſur. libro 2. cap. 5. numero primo. Nicolaus Garcia d. p. 7. cap. 13. à num. 3.*

97 Ideo ad illa eligi, præſentari, ſeu nominari non poteſt. *gloſ. in cap. vltim. per text.* ibi, *de electione libro 6. Roch. verbo honorificum, quæſt. 4. num. 19. Lambertin. p. prima, libri ſecundi quæſtione 9. art. 1. Seraphin. deciſ. 195. p. 1. Aloyſ. Ricc. d. praxi reſolut. 166. Flaminius d. quæſt. 6. num. 80. & 81. Sayr. d. cap. 5. à num. 16. Soar. tom. 5. diſput. 4. ſectione 7. num. 10. Azor. parte ſecunda, libro 6. cap. 7. quæſt. 8. Viuian. dict. parte ſecunda lib. ſex. cap. 9. n. 2.* vbi id procedere ait etiam in excommunicato excõmunicatione minori, quod idem tenent *Couar. in cap. alma, p. 1. §. 7. in princip. colum. 1. Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 166. num. 3.*

98 Suſpenſus cum ſeruire & adminiſtrare non poſſit, quia adminiſtrando fit irregularis, *Flaminius d. q. 6. nu. 83.* ideo eligi non poteſt *gloſſ. & doct. in c. illa vbi Abb. de elect. c. fin. eod. titul. in 6.* nec præſentari *Lambertin. libro 2. parte 1. quæſt. 9. princ. art. 2. Mari. Antonin. vari. reſolut. libro 1. reſolut. 19. num. 9. Aloyſ. Ricc. dict. praxi reſolut. 116. Viuian. d. c. 9. numero 3.* vbi intelligit ſiue ſit ſuſpenſus à beneficio, ſiue ab officio. *Henriquez in ſum. libri decimi tertij, c. 32.* vbi ampliat etiamſi defectus eſſet occultus, & toleratus.

99 Interdictus, ſcilicet cui ſpecialiter eſt interdictum officium, vel aliquis ordo, non poteſt præſentari, ſi obſtet interdictum Ordinis requiſiti, vel alterius rei in præſentando, *Lambertin. lib. 2. p. 1. q. 11. art. 3. Viuian. d. c. 9. num. 8.*

100 Infames cum poſſint ad clericatum prouehi *cap. infames 6. quæſt. 1. cap. fin. 51. dict. cap. accuſatum de ſimonia.* in tantum, quod debeant priuati omni officio, & deponi ab omni honore & dignitate, *l. infames* iũcta *gloſſa, & l. decurio, C. ex quib. cauſis infamia irrog. c. inter dilectus, de exceß. Prælat.* ideo ad beneficia eligi, ſeu præſentari non poſſunt, *Duaren. de benefic. libr. quart. cap. 1. Nicolaus Garcia d. p. 7. cap. 8. numero 4. Viuian. d. cap. 9. numer. 23.* Et qui dicantur infames dixi ſupra *Allegat. 43.* Et ad noſtrum propoſitum de ſchiſmatico agunt *Lambertin. d. quæſt. 11. art. 8. Viuian. d. cap. 9. num. 15.* De Apoſtata *Lambertin. art. 9. & Viuian. nu. 16. dictis locis.* De ſimonia *Lambertin. artic. 11. & Viuian. numero 17.* De periuro *Lambertin. articulo decimo quinto. Viuian. numero vigeſimo ſecundo.* De ſodomita *Lambertin. articulo 18. Viuian. numer. vigeſimo ſexto.* De adultero *Lambertin. articulo 19. Viuian. numero vigeſimo ſeptimo.* De concubinario *Lambertin. art. vigeſimo Viuian. num. 28.* De criminoſo inquinato aliquo crimine inducente irregularitatem *Lambertin. articulo 23. Viuian. num. 32.*

101 Item & alij ſunt, qui ad beneficia præſentari non poſſunt vti indigni, quos enumerat *Viuian. d. p. 2. lib. 6. c. 10.* vbi de obligatis ad ratiocinia, de curialibus, de coniugatis, bigamis, criminoſis, non habentibus ætatem legitimam, illitteratis, & pluribus alijs quos ibi videre poteris.

102 In conferendis beneficijs nihil aliud magis inquiri debet, quam ætatis maturitas, morum grauitas, & honeſtas, litterarum ſcientia, vitæ virtus, & fama perſonæ *capit. cum in cunctis, in princip. de elect. capit. innotuit*, ibi, inducere videbantur, *eodem titul.* Et non

ex locorum vel generis dignitate, sed morum nobilitate innotescere debent clerici, nec vrbium claritate, sed fidei puritate. *c. nos qui præsumus, 40. dist.*

103 Beneficia igitur tam nobilibus, quam ignobilibus sunt indistincte conferenda, itaut non valeat consuetudo quod, non admittantur ignobiles in Canonicos Cathedralium *cap. venerabilis, vbi Abb. num. quarto, de præbendis.* quia non generis, sed virtutum nobilitas, vitæque honestas, gratum Deo faciunt, & idoneum seruitorem, *capit. sicut excellentiam, versic. non gradus, 23. quæstio. 4.* Et ideò *Gregor. VII. lib. 9. regist. epist. 2. in med.* sic ait. Non te pigeat, aut pudeat extraneum forte, vel humilis sanguinis virum, dummodo idoneus sit, ad Ecclesiæ tuæ regimen, quod propriè bonos exoptat, adscire: cum Romana Respublica, vt paganorum tempore, sic & sub Christianitatis titulis, inde maximè, Deo fauente, excreuerit: quod non tam generis, aut patriæ nobilitatem, quam animi & corporis virtutes perpendendas adiudicauit. Et *D. Hieron. ad Celantiam*, veram nobilitatem vocat esse clarum virtutibus. Vnde *Marcus Tullius Cicer.* in inuectiua contra *Sallustium*, Sanctius, ait, me meis fulgere moribus quã maiorum opinione niti, vt sim meis posteris nobilitatis initium. Neque differentia aliqua potest stare inter hos, qui à gentilitate, & inter illos, quia à populo Hebraico sunt ad Fidem cõuersi, cũ omnes per Christi passionem redempti sint, *Actor. 2.* Non est enim distinctio Iudæi & Græci, nam idem Dominus omnium, diues in omnes, qui inuocant illum. *Apostol. ad Romanos, capit. 10.* Omnes nos in vnum corpus baptizati sumus siue Iudæi, siue gentiles, &c. *Idem 1. ad Corinth. 12.* & in omnes nationes gratia Spiritus Sancti effusa est, *Actor. 10. in fine.* Nam, vt idem ait ad *Ephes. cap. 4.* vnus spiritus, vna Fides, vnum Baptisma, vnus Deus, & pater omnium, qui est super omnes, & per omnia, & in omnibus nobis.

104 Inhabilis quis iudicandus est, si talis reperiatur tẽpore præsentationis, nec prodest habilitas si superueniat *Rot. decis. 69. par. 3. libro primo, diuers. Mari. Antonin. vari. resolut. libro primo resolut. 19. numero primo, Seraphin Rotæ Roman. decis. 1234. numero quarto. Vivian. d. p. 2. lib. sexto, capit. 10. numero vndecimo, Campan. in diuersorio iuris canon. rub. 11. capit. 13. numero 461. Aloys. Ricci. in d. praxi resolut. 165. numero tertio, & resolut. 166. numero tertio.* Et patronus potest de consensu Ordinarij pro vna vice præsentare ad beneficium cũ qui non habet omnes qualitates in fundatione appositas, vt tenuit Rota apud *Seraphinum decis. 871. numero quarto.*

105 Præsentantes autem minus idoneum, vel indignũ, vltra peccatum mortale quod contrahunt *Azor. d. p. 2. libro sexto, capit. 21. quæstione quarta*; si sint patroni ecclesiastici, qui dicuntur eligere, priuantur ea vice iure præsentandi, sicut eligentes, *capit. cum in cunctis, §. vltim. de elect. Aloys. Ricci. in praxi aurea resolutio. 441. à princip. & præcipuè numero quarto, Mari. Antonin. libro primo, resolut. 19. numero decimo quinto.* Si autem sint patroni laici, vel clerici ratione patrimonij, si præsentent minus idoneum intra quadrimestre possunt aliũ idoneum præsentare *capit. cum vos, vbi gl. sf. verbo minus idoneè de officio Ordin.* dummodo non intelligatur de idoneitate requisita in fundatione, vt quia præsentandus debeat esse Sacerdos, nam tunc deuolutio fit ad superiorem, quia videntur de linquere, ea non seruando, & abutuntur iure fundatoris. Sed si lapsum sit quadrimestre, & non sit idoneus præsentatus, deuolutio fit ad superiorem habentem instituere, Abb. & alij in *d. capit. cum vos*, si autem tales patroni præsentauerint indignum indignitate criminosa, sed ignorãter, poterunt intra quadrimestre alium dignum, & idoneum præsentare: sed si lapsum sit quadrimestre, deuolutio fit ad superiorem, qui eo casu prouidet beneficio de nouo Rectore; si autem scienter præsentauerint talem indignum ipso iure pro illa vice priuati sunt iure & facultate præsentandi, *Author. de sanctiss. Episcopis, §. si quis oratorij, Lambertin. libr. secundo, p. 1. quæst. 10. princip. artic. 4. numero 23. Crescent. de Iurepatron. decis. 10. Caputaq. decis. 62. numero secundo, & decis. 291. part. 2. Mascard. de probation. conclusio. 593. numero quinto. Tiraq. in §. hoc sermone, limit. 1. num. 32. Bellacomb. tom. 1. communium opinion. libro primo titu. 5. numero vigesimo secundo, pag. 171. Molina de primog. libro secundo capit. 4. numero 38. Roch. verbo honorificum, numero 15. & 16. Rebuff. in praxi benefic. titul. pœnæ contra collatores, numero primo & seqq. Perez l. 2. versi. pro quo sit, & versic. tertia conclusio. titul. 6. libro primo, Ordin. pag. 153. Stephan. Gratian. disceptat. forens. capit. 58. num. vndecimo, Cald. Pereira de potestate eligendi cap. 1. num. 60. & 61. Mari. Antonin. d. resolut. 19. num. vlti. Vgolin. de potestate Episcopi c. 51. §. 1. num. 4. versicul. 2.* Aduertendum tamen duxi, quod præsentans inhabilẽ sub conditione impetrandi dispensationem, non priuatur pro ea vice facultate præsentandi, si durãte quadrimestre dispensatione per indignum non obtenta, de nouo saltem cumulando alium præsentauerit, ita censuit *Rot. Roman. in vna Firmana altaris S. Ludouici 4. Martij 1596. coram Illustrissimo Seraphino*, refert *Aloys. Ricc. d. praxi resolut. 186. Rota etiam in vna Firmana altaris vigesima Iunij 1613. corã R. P. D. Dunozetto*, apud *Farin. p. 2. to. 2. decis. 568.*

106 Si tamen procurator nominaret indignum, nõ præiudicaret patrono, vt inquit *Francisc. Marc. decis. 480. incip. quæritur quando procurator, num. 8. p. 1.* quẽ refert,

107 & sequitur *Campan. d. c. 13. n. 467.* qui quidem procurator mandatum speciale requirit ad præsentandũ, *Cardin. Mantica de tacitis & ambig. conuention. to. 1. li. 7. titul. 16. num. 39. Aloys. Ricc. in d. praxi decis. 189. num. 193. in 1. edit. & resolut. 171. in 2. edit. Cald. Pereira de empt. c. 15. nu. 11.* & pluries iudicauit *Rot. Rom. vt per Caputaq. decis. 365. nu. 1. p. 2. & Seraphin. decis. 559. p. 1. & Putean. decis. 312. lib. 3.*

108 Et vbicunque deuolutioni locus est non modo ad Episcopum, sed ad alterum quemcunque inferiorem prælatum fit deuolutio, ad quem spectat collatio, vel institutio, iuxta gloss. singularem, *in Clement. 1. de supp. negl. Præl. Francisc. Marc. decis. 475. nu. 18. & decisio. 1153. in vltim. verbis p. 1.* refert *Campan. d. c. 13. n. 466.*

109 & tenetur seruare naturã beneficij cum confert iure deuolutionis ex *Felin. in cap. cum accessissent, nu. 18. de constit. Franc. Marc. decis. 493. num. 7. p. 1. Campan. d. c. 13. num. 485.*

110 Præsentatus Episcopo personaliter exhiberi debet, nec sufficit, quod per litteras, aut procuratorẽ absens ipse Episcopo nominetur per tex. *in c. cum & plantare, §. in Ecclesijs*, ibi, Episcopis repræsentent, *de priuileg.* ex quo noto verbum illud, repræsentent.

111 Quod propriè significat præsentiam sui facere, *l. meritus, 15. §. 1. ff. ad legem Iuliam de adulter.* melior *tex. in L. consentaneum, C. quomodo, & quando iudex*, ibi, vt præsentia sui faceret, iuncto ibi, vt sese repræsentẽt,

cum

cum multis alijs, quæ adducit *Briſſon. de verborum iuris ſignific. verbo repræſentare:* Vnde rectè dicit *gloſſ. verbo repræſentare, in Clement. dudum, de ſepultur.*

112 Quod repræſentare dicitur, qui præbetur ſenſibus corporeis *ex l. 1. in princip. ff. de verborum obligatio.* & eſt recepta communiter ex multis, de quibus *Tiraquel. de iure mariti, gloſſ. 6. num. 31. Selua de benefic. p. 3. quæſtio. 6. num. 7. Lambert. p. 1. lib. 2. quæſt. 11. art. 1. num. 12. cum ſequentibus.*

113 Indeque præſentatio hæc ſolet à Doctoribus communiter definiri, quod ſit exhibitio perſonæ per patronum Epiſcopo vel alteri, ad quem inſtitutio pertinet, legitimè facta, ita *Abb. in capit. ea noſcitur, de his, quæ fiunt à Prælat. Roch. de iurepatron. in princip. quæſt. 3. Rebuff. in praxitit. de præſentatio. num. 3. Cardin. Tuſch. tom. 6. littera P. concluſ. 191. Nicolaus Garcia de benefic. p. 4. cap. 1. nu. 16.* facit etiam diſpoſitio *Sacr. Concil. Tridentin. ſeſſ. 24. de reformat. caput. 18. verſic. quod ſi,* vbi cauetur præſentatos à patronis non eſſe admittendos, niſi prius à locorum Ordinarijs examinati, & idonei reperti fuerint, refert *Aloyſ. Ricc. in dict. praxi reſolut. 191.*

114 Vnde non valere præſentationem de abſente factã, neque Ordinarium teneri admittere præſentatum, qui ſe perſonaliter non exhibet, notant omnes conſtantiſſimè, vt per *Abb.* & reliquos omnes proximè citatos, idem *Abb. conſ. 76. num. 2. p. 2. Roch. verbo honorificum, quæſt. 6. num. 27. Corraſ. de ſacerdotio p. 4. capi 6. num. decimooctauo. Vinian. in praxi iuriſpatron. p. 2. lib. ſexto, cap. 11. num. ſexto, & 7.* & tenuit Rot. *in vna Vicaria iuriſpatronatus 28. Nouembris 1601. coram Illuſtriſſimo Ludouiſio, nunc Sanctiſſimo Domino noſtro Gregorio XV.* relata per *Nicolaum Garciam in addit. ad tract. de benefi. p. 4. c. 1. num. 13.*

115 Contra ſupradictam reſolutionem obſtat *text. in d. caput. ea noſcitur*, ibi, per ſe, aut per litteras, perſonas idoneas Epiſcopis dioeceſanis præſentent, vbi *gloſſ. verbo per litteras*, notauit præſentationem per Epiſtolam fieri poſſe, ſequuntur Doctores communiter, teſte *Duenb. reg. 283.* vbi benè inducit *text. in capit. vlt. de conceſſ. prebendæ*, dum prohibet conſtitui procuratorem ad præſentandum in beneficio antequam vacet, & conſequenter à contrario licitum cenſet procuratorem conſtituere ad præſentandum in beneficio iam vacante, facit *text. in capit. accedens 24. de præbendis*, vbi abſens per procuratorem de beneficio Eccleſiaſtico poteſt inueſtiri, ergo & præſentari. Confirmatur ex praxi receptiſſima ſecundum quam nunquam, aut raro patroni tempore præſentationis perſonaliter exhibent Epiſcopo præſentatos, ſed præſentati cum inſtrumento præſentationis ſe exhibent Ordinarijs, qui ſic præſentatum admittunt, & inſtituũt, cuius praxis meminit text. vbi notant *gloſſ. in Clement. 1. verb. præſentatos, de exceſſ. prælat.* recepta *ex Lambertin. d. art. 1. n. 5. & Nicol. Garcia d. c. 1. nu. 19.*

116 Verum pro præſentis quęſtionis reſolutione duo inter ſe diuerſa conuenit ſeparari, aliud enim eſt quærere vtrum patronus abſens poſſit per litteras facere præſẽtationem perſonæ, quę cum eiſdem Epiſcopo ſe perſonaliter repræſentet, & hoc licitum eſſe dubitari nõ poteſt, & euincunt iura allegata, vt in *d. c. ea noſcitur, & in d. cap. vlt. & in d. Clement. 1. verſic. præſentatus*, & procedit praxis, de qua atteſtantur præcitati Doctores, & *Cardinal. Tuſch. dicta littera P. concluſ. 592. numero vigeſimo quarto.*

117 Aliud autem verum præſentati, perſonaliter ſe debeant præſentare Epiſcopo, an vero potius poſſint per procuratorem ſe præſentare? & non teneri Epiſcopum ſic præſentatos admittere veriſſima eſt, & receptiſſima reſolutio, tum ex dictis, tum etiam ex multis rationibus, quas afferunt Doctores, quia ſcilicet cederet huiuſmodi præſentatio in graue ipſius Eccleſiæ præiudicium ex dilatione, ſi præſentatus per literas differret aduentum ſuum: ſed futilem rationem puto, quia ſi ſe non præſentent intra quadrimeſtre, vel ſemeſtre, poterit Epiſcopus non expectata patroni præſentatione de Eccleſia prouidere iuxta *deciſi. text. in capit. 1. §. verum, de iurepatron. in 6.* Melior ergo ratio eſt, quia præſentati debent ab Ordinario examinari an ſint idonei, tam in parochialibus, & curatis, quàm in ſimplicibus, ex *Trident. ſeſſ. 7. de reformatio. capit. 13.* quod examen cum perſonale ſit, & per procuratorem fieri non poſſit, neceſſario ſequitur præſentatos teneri ſe Epiſcopis perſonaliter exhibere. Facit etiam occaſio & periculum, quod ex contraria obſeruantia ſequi poſſet, vt aliquando contigiſſe oculatum ſe eſſe teſtem profitetur Auctor *praxis Epiſcop. part. 1. verb. ius publicum §. 8.* his formalibus verbis. Scio in quodam Archiepiſcopatu fictè fuiſſe, quendam præſentatum, & deindè inſtitutum non exiſtentem in rerum natura, & patronus ſibi vſurpabat fructus beneficij ſingulis annis, contra decretum *Concilij Tridentin. ſeſſ. 12. c. 11. de reformat. & ſeſs. 25. etiam de reform. cap. 9. verſ. patroni autem.*

118 Ex quibus à ceſſante ratione colliges contrarium eſſe reſoluendum, & affirmandum poſſe præſentatum abſentem inſtitui ab Epiſcopo ſi ei notum ſit eſſe idoneum notoriè, veluti, quia doctor eſt in aliqua Vniuerſitate ſtudij generalis graduatus, hic enim examine non indiget ex doctrina *gloſſ. verbo ignota, in cap. de Petro, diſtinct. 47.* iuncto *Concil. Trident. ſeſs. 7. cap. 13. in fine*, & in terminis notat *Innocent. per text. ibi in capit. in Lateranenſ. in fine, de prębendis, Abb. Decia. Roch.* & plures alij, quos refert, & ſequitur *Cened. ad Decretum collect. 15. num. 3. Henriquez in ſumm. lib. decimo capit. 18. in princip. Saa in aphoriſmis verbo examen, Vinian. d. cap. 11. num. octauo. Vgolin. dict. cap. 51. §. 2. nu. tertio, Aloyſ. Ricci. dicta praxi reſolution. 139. & 141.* & cenſuit Rota *in vna Valentin. beneficij 16. Maij 1583. coram Illuſtriſſimo Cardin. Lancelot.* & item *in vna Regien. beneficij 14. Decembris 1587. coram Illuſtriſſimo Cardin. Pamphilio*, ceſſat etiam periculum illud *praxis Epiſcopalis*: quare ſic notum Epiſcopo poſſe ab eo abſentem inſtitui, & præſentationem, ac inſtitutionem validam eſſe, licèt inſtitutus abſens ſit, notat *Innocent. ubi proximè, Abb. d. conſ. 76. Lambertin. artic. 3. Corraſ. & Tuſch. dictis locis* idem *Tuſch. concluſ. 592. nu. 25. Nicol. Garcia d. c. 1. a nu. 16. vbi a n. 23.* refert declarationem Illuſtriſſimorum DD. Cardinalium.

119 Nam examen in notoriè litterato non requiritur, ex multis probat *Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 191. in fine.*

120 Quamuis prædicta ſententia quoad præſentationẽ, & inſtitutionem in beneficio curam animarum non habente in ſe vera ſit, non procedit tamen in præſentato ad Parochialem, in hoc enim examen præcisè neceſſarium eſt, nec omitti poteſt ex eo, quod prouiſus notoriè dignus ſit, cum à *Trident. ſeſſ. 24. de reformat. capit. 18.* & per *Bullam Pij Quinti*, quæ incip. *In conferendis*, pro forma requiratur, vt notauit *Fuſc. de Viſitat. libro ſecundo cap. 5. nuin. decimo*, & declarauit *Sacra*

Congregatio Doctorem, ſiue Licentiatum in Theologia, ſiue in iure Canonico non excuſari ab examine, quando petit prouideri de aliqua Eccleſia Parochiali, referunt *Gonzalez ad regul.8.Cancellar. gloſſ.4. numero 90.Nicol.Garcia par.9.cap.2. numero 103. praxis noua Epiſcop. parte ſecunda,capit.5 num.17.verſ. Doctor. Aloyſ.Ricc.in praxi fori eccleſiaſt.deciſ.414. num.2. in prima edit.& reſolut.351.in ſecunda edit.* Hinc cauebis ab eodem *Nicol.Garcia p.9.cap.3.num.5.& 14.* quatenus ſcribit hanc reſolutionem procedere in quocũque beneficio Eccleſiaſtico, nam quamuis ex *Tridentin.dict. capit.13.* examen neceſſarium eſſe in omnibus beneficijs agnoſcamus, pro forma tamen in ſolis Parochialibus requiri receptiſſima eſt ſcribentium reſolutio ex ſupra dictis.

121 Illud tamen aduertendum duxi, quod in Parochialibus iuriſpatronatus laicorum, non requiritur examẽ per concurſum, ſed ſolum præſentatus examinandus eſt ab ordinario cum tribus ſaltem examinatoribus ſynodalibus, & illi idoneo reperto inſtitutio eſt facienda *Concil. Trident.dict. capit.18.* & declarauit *Sacra Congregat.* teſte *Nicolao Garcia part.9. capit. ſecundo, num.255.*

122 Eueniente tamen vacatione huiuſmodi iuriſpatronatus laicorum, quando plures ſunt præſentati, requiritur examen per concurſum inter ipſos præſentatos tantum, vt ex his, qui peracto examine idonei ab examinatoribus denũciati ſunt, Epiſcopus eum eligat, quem cæteris magis idoneum iudicauerit, atque illum, & non alterum inſtituat, refert deciſum *Gonzalez gloſſ.6. num.138.* In Parochialibus vero iuſpatronatus eccleſiaſtici requiritur examen per concurſum ex *Trident.d.c.18.* colligit *Nicolaus Garcia d.c.2. nu.261.* etiamſi eſſent iuriſpatronatus mixti partim Eccleſiæ, & partim laici, refert deciſum *Gonzalez d.gloſſ.6.nu.135.* & ideo in vacatione Parochialis Eccleſiæ, vbi illius notitia habita fuerit, iuriſpatronatus Eccleſiaſtici, aut etiam partim Eccleſiaſtici, partim laicorum, etiamſi pro duabus partibus ad laicos pertineret, & pro vna tantum ad eccleſiaſticum, erit edictum proponendum debebitq.

123 Epiſcopus cum nominatis à patrono Eccleſiaſtico, alios etiam clericos ad concurſum admittere, niſi in inſtitutione, aut fundatione aliter cautum eſſet, tunc enim tantum debebit præſentatus examinari citra cõcurſum, & approbari ab ordinario, etiamſi inſtitutioni, & fundationi repugnaret: quæ quidem edictorum affixio eſt adeo ſubſtantialis, vt inſtitutio facta abſque illa ipſo iure annulletur, vt tenuiſſe Rotam Romanam teſtantur *(reſcent.deciſ.vlt. de iure patronat. Caputaqu. deciſ.95.p.1.& deciſ.128.p.2.Cardin.Putean.deciſ.306. lib.1. Seraphin.deciſ.399.* quos refert *Aloyſ.Ricci.in d. praxi reſolut.143.n.1.* vbi *n.2.* aſſerit non procedere, ſi aliud reperiretur de conſuetudine illius Eccleſiæ, ad quam quis eſt præſentatus, & idem *Aloyſ. Ric.d.praxi reſol.144.* reſoluit inſtitutionem factam intra terminũ edicti eſſe nullam, dummodo conſtet litteras edictales affixas fuiſſe, & intra terminum competentem iudicis arbitrio amotas, quod etiam tenent *Mari.Antoni.nar. lib.1. reſolut.20. numero decimo, Perez de Lara de capellan.lib.2.cap.10. num.32.& 39.Flores de Mena var.lib. 2.q.3.num.55.Nicol.Garcia d.p.9.c.4.num.1.cum ſeqq.* vbi *numero 14.* reſoluit ſeruari, quod poſt terminum edicti, ante tamen inſtitutionem, ſemper admittantur, qui præſentantur ab alijs patronis, ſeu prætendunt habere ius.

124 In beneficijs etiam ſimplicibus præſentati, ſeu electi, vel nominati (ſi Epiſcopo eorum idoneitas nota non ſit, iuxta formam ſupra relatam) à quibuſuis Eccleſiaſticis perſonis, etiam Apoſtolicæ Sedis Nuncijs, non debent inſtitui, neque confirmari, neque admitti, etiam prætextu cuiuſuis priuilegij, vel conſuetudinis, etiam immemorialis, niſi prius fuerint ab Ordinarijs examinati, & idonei reperti. Nec appellationis remedio vllus tueri poteſt, quominus examen ſubire teneatur, vt in *Concil. Tridentin. ſeſſ. 7. de reformatio. capit. 13.*

125 Et ſi inſtitutio ad inferiores Epiſcopo pertineat, præſentati debent prius ab Epiſcopo examinari & approbari, aliàs inſtitutio ab inferioribus facta erit nulla *(concil. ſeſſ.25. de reformat. capit.9.verſicul. Ad hæc.* In beneficijs vero ſimplicibus, quorum collatio liberè pertinet ad inferiores, dicta Epiſcopi approbatio non requiritur, ſicut etiam in Canonicatibus Eccleſiarum Collegiatarum, quorum collatio liberè ſpectat ad Capitulum, ita deciſum refert *Nicol.Garcia d.p.9.capit.3. nume. decimo nono, declar.4.& 5.* vbi *decl.2.* dicit adeo verum eſſe quod in beneficijs Iuriſpatronatus examen ab Epiſcopo fieri debet, quod procedit etiam ſi inferiores inſtitutores haberent iuriſdictionem Ordinariã in clericos ad dicta beneficia præſentatos, quamuis Abbates, Commendatarij, & quicunque inferiores, qualibet exemptione muniti, etiamſi ordinariam iuriſdictionem haberent in locis beneficiorum, & Ordinarij inſtitutorum ſint, vt in eos omnem iuriſdictionẽ habeant, adhuc tamen inſtituendus deberet prius examinari ſuper idoneitate per Epiſcopum ſuum vt diſponit *Concil.d.cap.9.praxis noua Epiſcop.p.1.cap.5.nu. 13.verſic. inſtitutio.*

Præſentatio facta in tempore quando dicatur?

126 PRæſentatio à patronis laicis vel clericis ratione proprij patrimonij facienda eſt intra quadrimeſtre, *cap.cum propter, de iurepatron.* à patronis autem eccleſiaſticis facienda eſt intra ſemeſtre, *cap.vnic.§.uerum,cod.titul.lib.ſexto, Perez l.1.titul.3. lib.primo ordin. pag.59. Vgolin.de poteſtate Epiſcop. capit.51. in princip. num.5. Aloyſ. Ricc. in collect.deciſ.par.1.collect.119.& in deciſ. Curiæ Archiepiſcop.Neapol.p.ſecunda,deciſ.228. num.14.& 15. Franc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici p. 2.capit.6. numero vigeſimo tertio. Lambertin. de iurepatronat.lib.2.p.2.q.1.artic.1. Cardoſo in praxi iudicum, & aduocat. uerbo iuſpatronatus,num.15.& 16. Nicol.Garcia de beneficijs.p.5.c.9.num.209. Viuian. in praxi iuriſpatron.p.2.lib.7.c.1.*

127 Quod quidem tempus cum ſit continuum, currit etiam diebus feriatis, *Roch. verbo honorificum, quæſtio. 34.num.65. Perez l.1.col.29.gloſſ. faſta vente dias, tit. 8.lib.3.Ordin. Viuian. dicto lib. ſeptimo cap.4.nu.5.* Illud animaduertendum duxi, quod vbi iuſpatronatus ad plures patronos ſpectat tanquam ſingulos, non autem iure collegij, poſſunt ſinguli ſeparatim præſentare, *Cæſar.de Graſſ.deciſ.2.de iurepatron. Aloyſ. Ricci. d. praxi reſolut.160.*

128 Illud erit iuſpatronatus Eccleſiaſticum, quod licèt originem habuerit ex patrimonio laici, fuit tamen vel ab initio, vel poſtea à fundatione, teſtamento, donatione,

tione, aut alio quouis titulo in Eccleſiam tranſlatum, aut in Capitulum, ſeu Collegium Eccleſiaſticum Canonicorum Regularium, aut ſecularium, vel in aliquã perſonam Eccleſiaſticam ratione Eccleſiæ, dignitatis, aut beneficij, *Lambertin.lib.1.quæſt.1.art.8.Roch.verbo ius, queſt.7.numero decimo quarto, Rebuff.in praxi tit. de præſent. numero 5.& 7. & part.3. ſignatura, verbo, nec non iuriſpatronatus, numero octauo, Couarr.pract.cap. 36.numero 2.& 5.Perez l.2.titul.6. libro primo. Ordin. gloſſ.1. Aloyſ.Ricci.in praxi fori eccleſiaſtici reſolut.152. Spin.in ſpeculo teſtament.gloſſ.4.num.16. Flamin.de reſignat.lib. ſecundo, queſt.4.num.39.Seraphin.deciſ.1420. num.1.Franciſc.Leo dicto cap.6.num.24. & 29.Gonzal. ad reg.8.Cancellar.gloſſ.18.num.5.Valaſc.conſult.163. num.15.Nicol.Garcia de benefi.p.5.cap.1.nu.553.Mar. Anton.var.reſolut.lib.1.reſolut.8.num.14.* plures per *Cened.ad Sextum collect.21.num.3.*

129 Mutata enim conditione perſonæ, & bonorum cõditio mutata videtur *Valaſch.de iure emphyt.quæſt.17. num.15.col.2.*

130 Et vbi res non priuilegiata peruenit ad priuilegiatũ amittit naturam antiquam, & efficitur res priuilegiata *Tiraq.de iure primog.in præfat.nu.133.D.Barboſa in leg. hæres abſens, in princ.nu.176.ff.de iudic.*

131 Quando vero iuſpatronatus eſt commune & laici, & Eccleſiaſtici, omnes ſimul habent ſemeſtre ad præſentandum ratione communionis, *gloſſ.fin.in d.c.vni. Lambertin.d.q.1.art.3.Nicol.Garcia d.capit.9.nu.210. Aloyſ.* Ricci. *in praxi aurea reſolut.458.Vivian.d.capit. 1.numero quinto*, vbi aſſerit procedere etiam ſi laicus habeat maiorem partem, quia magis dignum trahit ad ſe minus dignum, *capit.quod in dubijs*, vbi *gloſſ. verbo conſecratum, de conſecrat. Eccleſia, gloſſ.in d.cap.vni.* cum alijs citatis *in libello de principijs vtriuſque iuris, litt. D.num.27.*

132 Licèt autem iuſpatronatus mixtum, quoad priuilegia, & commoda dicatur eccleſiaſticum, tamen quoad derogationem cenſetur laicale, *Pet.deciſ.157.nu.5.p. 3.Flamin.de reſignat.lib.2.queſt.4.num.50. Mari. Antonin.variar.lib.1.reſolut.39.numero decimo*, & ideo nõ ſolum quoad partem laicalem, verum etiam quoad eccleſiaſticã requiritur in eo expreſſa derogatio, *gloſſ. & doct.in cap.cum dilectus, de iurepatron. Felin.in tract. quando littera Apoſt. nocens patrono ampl.6. Mari. Antonin.d.reſolut.39.nu.9.*

133 In dubio tamen vbi fit mentio iuriſpatronatus intelligitur de eccleſiaſtico, *Lap.alleg.84.Turret.conſ.71. num.56.vol.1.* quos refert *Mari.Anton.var.reſolut.lib. 1.reſolut.109.nu.10.*

134 Tempus prædictum patronis præſentare habentibus incipere currere à die vacationis beneficij per text. *in cap.2.de ſuppien.negligent.Prælat.& in c.2.§.cum nero, de conceſſ.praben.& in cap.eam te, de iurepatron.* tenent *Rebuff.in praxi benef.lib.1.titul.de deuolution. nu. quinto, Villalob.tom.1.commun.opinion.lib.4.titul.22.nu. 127.pagina 608.Perez leg.2.verſic.quæro vlterius, tit. 6.libro 1.Ordin.pag.153.* Verum tale tempus non currere niſi à tempore ſcitæ vacationis verius duco, quia hæc eſt recepta in *Sacra* Rota ſententia, & communior Doctorum reſolutio, quam tuentur *Tiraquel. de retractu titul.2.§.35.à num.7. Azori.d.lib.9.cap.21.quæſtio. 11.Spin.d.gloſſ.4.princip.num.21.Campan.d.rubr.11. cap.13.num.393.Caputaq.deciſ.248.p.3.* quem refert *Aloyſ.Ricci.d.collect.119.& d.deciſ.183.num.ſecundo, & in d.praxi reſolut.155.praxis Epiſcop.par.1.verbo iuſ-*

patron.§.8.verſic.hi ſunt, Nicol.Garcia de benef.p.10.c. 2.num.34.Perez de Lara de anniuerſ.lib.2.cap.9. num. 35.Cardoſo vbi ſupra, & verbo tempus, num.7.Cald.Pereira de renouat.emphyt.q.6.nu.23. Flores de Mena var. lib.1.q.3.anum.20.Leſſ.de iuſtit.lib.2.cap.37.num.27. Vgolin.d.c.51.in princip.num.5.Mari.Anton.var.lib.1. reſolut.29.nu.19.& 20.Card.Seraphin.Rota Roman.deciſ.380.nu.1.Farin.Rota deciſ.520.& 532.in 1.collect. Vman.d.p.2.lib.7.c.2.nu.6.

135 Et ignorantia potius præſumitur, quam ſcientia *cap.præſumitur, de regulis iuris in 6.Oſaſc.deciſ.71.nu.13. Antonin.Monach. Florent.deciſ.7.nu.15. Seſſe Aragon. deciſ.189.num.18.*

136 Et præſumptio eſt pro patrono, vt dicatur præſentaſſe in tempore, & ignoraſſe vacationem, niſi ſciuiſſe probatum fuerit, *Hier.Gabr.conſil.185.num.11. vol. 2.Menoch.de præſumpt.lib.6.queſt.77.nu.14.* Et ideo ſi non probetur patronos habuiſſe notitiam vacationis, ignorantia ſemper præſumitur *Rota apud Farinac. deciſ.520.in prima collect.nouiſſ.* & ideo *in vna Parmen. beneficij coram D.Pamphilo* 1590. fuit reſolutũ patrono non currere tempus ad præſentandum in beneficio vacante per priuationem, niſi à die notitiæ ſententiæ, & priuationis, *Lap.alleg.78.* Et in altera *Firmana alteris coram Domino Blanchetto 5. Decembris* 1594. fuit reſolutum, quod habens gratiam fundatam in deuolutione ob negligentiam patronorum in præſentãdo intra tempus à iure præfixum, debet probare ſufficiẽter ſcientiam ipſorum, refert *Garcia d.c.3.num.36.& 37.* Et ius preſentandi etiam in vno ex patronis, qui nõ habuit ſcientiam, conſeruari poteſt, alijs propter ſcientiam excluſis, vt fuit reſolutum in cauſa *Spoletana beneficij vigeſima octaua Maij* 1590. *coram D.Blanchetto*, refert *Nicol.Garcia d.cap.2.num.41.* Regi tamen quantumcunque ſcienti non currit tempus quatuor menſium, vt probat *Cabed.de patronatib.Regiæ Coronæ, cap. 28.num.7.& 8.*

138 Similiter huiuſmodi tempus non currit abſenti, vel impedito, puta ſi patronus ſit abſens Reipub. cauſa, vel iniuſtè carceratus, vel ſi non haberet tutum acceſſum propter perhorreſcentiam alicuius inimici, cum Eccleſia ſit pia, & cultrix iuſtitiæ, *Rebuff. de pacificis poſſeſſor.nu.304.Vivian.d.lib.7.c.2.n.6. Flores de Mena d.q.3.nu.4.* vbi *nu.5.*

139 Quod abſentia in dubio præſumitur: impedito .n. non currit tempus, *Cardin. Mantica deciſ.30. num.ſecundo, Seraphin.deciſ.220.num.4.Menoch.conſ.38.num. 35.Surd.deciſ.151.num.4.Valaſc.conſ.130.nu.31. Flamin.de reſignat.lib.11.q.13.nu.11.Gutier.practic.lib.3. q.34.anumero 21.Nicol.Garcia p.10.cap.2.nu.17.Cardoſo verbo impedimentum, nu.2.* nec tenetur proteſtari *Cald. Pereira de renouat.emphyt. quæſt.5.nu.23.& q.7. num.4.* vbi etiam quod nec tenetur procuratorem ad cauſam conſtituere.

140 Pendente lite ſuper iurepatronatus an & quando patronis præſentare contendentibus currat tempus ? quæſtio eſt ſub certis caſibus terminanda. Primus caſus eſt. Quando conſtat Eccleſiam vacantem eſſe patronatam, ſed patroni ſunt diſcordes, quia diuiſerunt vota ſua plures præſentando, & ſuper hoc litigatur, tunc non currit, nec ſemeſtre, nec quadrimeſtre, ſed expectabitur finis litis, cum pertineat ad Ordinarium diſcernere numerum vocum, ac merita præſentatorum, *Vivian.d.lib.7.capi.3.num.4.* Secundus caſus eſt, quãdo patroni inter ſe litigant de iure, aut poſſeſſione

iuriſpatronatus ſuper forma præſentationis, quia vnus dicit præſentationem de altero tanquam de abſente factam non tenere, ſeu tanquam de criminoſo, & ſimili, altero contrarium dicente, nullum currit tempus, ſed litis euentus debet expectari per ſententiam Epiſcopi, *Cardin. in Clement. plures, §. vltim. numero primo. de iurepatron. Vinian. d. capit. 3. numero octauo.* Idem ſi lis moueatur ſuper poteſtate eligendi, quia tunc prædictum tempus non currit *capit. de iurepatron. Tiraquell. de retract. lignag. §. 1. gloſſ. 10. numero trigeſimoſeptimo, Cald. Pereira de renouat. emphyt. quæſt. 7. num. 13. praxis Epiſcop. part. 1. verbo iuſpatronatus, §. 5.* Idem ſi lis eſt inter ipſos præſentatos in tempore ſuper prælatione eorum præſentationis, etiamſi lis intra tempus requiſitum non finiatur, *Rota in vna Tordeſen. iuriſpatronat. 8. Februarij 1599. & 10. Ianuarij 1600. coram Pruna*, & tandem in vna *Bracharen. beneficij 3. Martij 1603. coram Illuſtriſſimo Ludouiſio, nunc Sanctiſſimo D.N. Gregor. XV.* refert *Ricci. d. reſolut. 170. num. tertio.* Tertius caſus eſt, quando conſtat Eccleſiam vacãtem eſſe patronatam, ſed patroni non conueniunt in præſentando, & labitur ſemeſtre, ſeu quadrumeſtre, tunc ex deuolutione Epiſcopus eam confert, per notata in *cap. 3. de iurepatron.* vbi *Cardin. colum. vlt. Vinian. d. capit. 3. numero ſeptimo.* Melius tamen *praxis Epiſcop. vbi proximè*, tenet quod ſi lis eſt inter ipſos patronos non concordantes in præſentato, vel alter ipſorum prætendit alterum non eſſe patronum, vel quid ſimile, & tunc Epiſcopus poteſt ipſis inuitis prouidere Eccleſiam, ſaluo iure præſentandi illi, qui poſtea euicerit iuſpatronatus per vltimum calculum ſententiæ, ſed non pro illa vice. Quartus caſus, quando lis eſt inter præſentatos tantum, quia tunc etiamſi lis non finiatur intra ſemeſtre, ſeu quadrimeſtre Epiſcopus eccleſiam non confert, cum text. *in capit. quoniam 3. de iurepatron.* inducens deuolutionem, quando eſt lis inter patronos, tanquam exorbitans, & rigoroſus, non extendatur ad litem inter præſentatos, vt tenuit *Rota Romæ. apud Farinac. deciſ. 586. numero ſeptimo, in collect. nouiſſimarum.* Quintus caſus eſt, quando controuertitur inter Fiſcum Epiſcopi prætendentis Eccleſiam vacantem pertinere ad meram collationem Epiſcopi, & eſſe liberam, & inter ipſos patronos prætendentes ius præſentandi, vel iuſpatronatus ad eos pertinere, tunc durante lite Epiſcopus non poteſt prouidere inuitis patronis, ſed ponet Oeconomum in dicta eccleſia, quouſque ſit terminatum negotium *praxis Epiſcop. vbi proximè*: nam hoc caſu ob lapſum temporis non eſt locus deuolutioni, *Abb. in dicto capit. cum ves, num. ſeptimo, Rota deciſ. 421. num. 3. p. 1. diuerſ.* & iterum *eadem Rota in vna Regionen. Parochi. 7. Octobris 1587. coram Illuſtriſſimo Blanchetto*, refert *Aloyſ. Ricci. dicta reſolut. 170. num. 2.*

141 Si patronus erret præſentando coram Ordinario, cum deberet præſentare coram alio inferiori ex legitima præſcriptione, ſeu priuilegio, quia patroni intẽtio fundata erat in iure, per text. *in caput. omnes Baſilicæ, 16. q. 7.* quamuis lapſum ſit tempus datum ad præſentandum, & ſciat tunc præſentationem fieri debere corã alio, benè poterit iterũ præſentare ex iuſta cauſa ignorantiæ coram habente inſtituere, *Lambertin. lib. 2. p. 2. quæſt. 1. artic. 24. Vinian. dict. lib. 7. cap. 6. num. 1.* vbi *num. 5.*

141 Quod præſentatio ſi fuit admiſſa præſumitur facta in tempore, & nu. 3. quod Epiſcopus elapſo tẽpore poteſt admittere patronum ad præſentandum, ſi velit.

143 Tempus datum ad præſentandum poteſt ordinarius in ſui præiudicium prorogare *Creſcent. deciſ. 11. ſub tit. de dilat.* quem citat *Aloyſ. Ricci. d. collect. 119. Vgolin. d. c. 51. §. 1. nu. 4. verſ. 3. in fine, Flamin. de reſignat. lib. 7. quæſt. vlt. nu. vlt. Aloyſ. Ricc. d. praxi reſolut. 195.* non tamen abbreuiare *Vinian. d. p. 2. lib. 7. c. 7.*

144 Præſentatio intra prædictum tempus datum à iure fieri poteſt quocunque die etiam feriato, & etiam Paſchali, cum ſit quid extraiudiciale, & ſapiat ſpiritualitatem, *Domin. in c. concertationem, de appell. lib. 6. Vinian. d. lib. 7. c. 1. nu. 5.*

145 Actus enim extraiudiciales validè fiunt diebus feriatis, *Cald. Pereira de reſolut. emphyt. c. 13. nu. 5. Cardoſo in praxi iudicum, verbo feria, n. 3. Modern. de cognit. per viam violentiæ, p. 2. q. 107. nu. 4.* Cum igitur præſentatio ſit actus extraiudicialis, & voluntarius, *Roch. verbo honorificum, q. 35. nu. 66.*

146 Poterit fieri etiam extra territorium, & diœceſim habentis inſtituere, vbicũque reperiatur is coram quo fieri debet præſentatio, & etiam inſtitutio *Vinian. d. li. 7. cap. 1. nu. 9.* vbi *nu. 10.*

147 Secus reſoluit ſi inter præſentatos ſit lis, quia tunc proceſſus extra territorium habentis inſtituere fieri non poſſet.

148 Coram Epiſcopo loci præſentatio eſt facienda, *cap. nobis de iurepatr. Concil. Trident. ſeſſ. 14. de reform. c. 13. Campan. d. c. 13. nu. 3 95.* vel coram habente inſtituere, *Vinian. d. p. 2. lib. 8. c. 8. nu. 1.*

149 Et quando debet fieri coram Epiſcopo, Sede Epiſcopali vacante, fiet coram Capitulo, ſecundum *Ioan. Andr. in c. nobis, de iurepatron. per text. in c. 1. inſtitu. lib. 6. Vinian. vbi proximè nu. 4.*

150 Si autem Eccleſia patronata ſita ſit in confinibus duarum diœceſium, erit communis Epiſcopis illarum, ſicuti communis eſt quoad Parochialia, *gloſſ. vlt. in fine, in cap. licet in regulis, 16. quæſt. 3.* ſicuti & arbor in confinio poſita, *§. inſula, inſtitut. de rerum diuiſione.* Et ſi Epiſcopi diſcordẽt Superioris Metropolitani partes erunt ordinare, vt alternis vicibus Epiſcopi Eccleſiam ordiment, ita eſt text. in *Clement. plures, §. & vt facilius, de iurepatron.* quamuis alij dicant illius Epiſcopi prædictam Eccleſiam eſſe, in cuius diœceſi ſitum eſt caput ipſius Eccleſiæ, *argument. text. in l. cum in diuerſis, ff. de religioſis, & ſumpt. funer.* Alij putarunt illius diœceſis Eccleſiam eſſe, in cuius ſolo ſita eſt ipſius porta principalis, *argument. text. in l. prædijs, §. qui domum*, & quod ibi notat *Bart. ff. de legatis 3.* Alij vero exiſtimarũt patronos rectè præſentare coram vno ex dictis Epiſcopis, *Lambertin. p. 2. lib. 2. q. 4. artic. 6. Bellencin. de chartatino ſubſidio, q. 52.*

151 Patronus laicus poteſt intra quadrimeſtre ante Epiſcopi inſtitutionem variare, & plures ſucceſſiuè præſentare, non autem patronus Eccleſiaſticus, *capit. quod autem, capit. paſtoralis, capit. cum autem, de iurepatron. Roch. verbo honorificum, q. 9. cum ſeqq. Lambertin. p. 2. lib. 2. quæſt. 7. Gutier. de iur. can. conformat. p. 3. cap. 13. Flamin. de reſignationibus, lib. 2. quæſt. 23. num. 11. Spin. in ſpeculo teſtam. gloſſ. 4. princip. a num. 73. Cenall. communium contra communes q. 265. & 695. Valer. Reginald. in praxi fori pœniten. lib. 30. tract. 3. num. 223. Nicol. Garcia d. p. 5. cap. 9. num. 211. Vgolin. d. capit. 51. in princ. nu. 5. verſ. verum, Aloyſ. Ricc. d. praxi reſol. 156. Vinian. d. p. 2. lib. 10. c. 1.*

152 Et patronus clericus poteſt variare, & alterum præſentare

ſentare ſicut patronus laicus, quando ſcilicet clericus patronus eſt ratione ſui patrimonij, & ſic præſentat vt laicus, & non vt clericus. *Gutier. d. capit. 13. nu. 12.*

153 Quia iuſpatronatus clerici ratione ſui patrimonij æquiparatur laicali, *c. cum dilectus, 28. de iurepatron. Perez l. 2. col. 5. verſic. quod procedit, in fi. tit. 6. lib. 1. Ordin. Cabed. de patronatib. Regia Corona c. 35. num. 3. Aloyſ. Ricc. in d. praxi reſolut. 152. num. 2.*

154 Rationes autem diuerſitatis, quare ſcilicet laici patroni variare poſſint, non ita eccleſiaſtici, plures ponũntur à Doctoribus ſupradictis, illa tamen verior eſt, quia præſentatio eccleſiaſticorum vim habet electionis, in qua electione non cadit variatio, quia ſtatim electo acquiritur ius in re, *cap. publicato*, vbi *glo. & capit. quod ſicut, de election.* ſed in præſentatione laici ſecus eſt, quia præſentatus tunc tantum acquirit ius ad rem, *Abb. in c. cum Bertoldus, oppoſit. 2. de re iudic.* vbi *Felin. colum. 1. & 2. Mari. Anton. d. libro primo, reſolut. 104. num. 23. Campan. d. rub. 11. capit. 16. numero decimo tertio. Seraphin. deciſ. 1238. numer. 4. Vinian. d. par. 2. lib. octauo capit. 9. Flamin. de reſign. lib. ſecundo quæſt. 23. num. 12. & lib. 7. quæſt. 1. num. 78. cum ſequentibus, praxis Epiſcop. part. 1. verbo ius ad rem, §. 2. Farin. Rota deciſ. 546. num. 2. in 1. collectione nouiſſimarum, Gonzalez ad regul. 8. Cancellar. gloſſ. 15. §. 2. num. 1.* etiam ſi inſtitutio fuerit nulla, *Seraphin. deciſ. 1274. Aloyſ. Ricc. d. praxi reſolut. 188. numer. tertio.* Item alia poteſt eſſe ratio, quia clerici facilius, & melius poſſunt inuenire, & noſcere clericos idoneos, quam laici, qui cum ſint extra clericalem militiam poſſunt titubare, vt per *Lambertin. lib. ſecundo par. ſecundæ, quæſt. 7. artic. 1.* & ex hoc cum laici poſſint variare, habent tantum quadrimeſtre, eccleſiaſtici vero, qui variare nequeunt ſemeſtre, vt ſupra dictum eſt.

156 Adeo verum eſt poſſe patronos laicos variare, vt hoc illis liceat, ſi procedatur per viam ſcrutinij, etiam publicato ſcrutinio, *Abb. in dicto capit. publicato, numero quinto de election. Lambertin. vbi proxime, artic. 2. Vinian. dicta par. 2. lib. 10. capit. 1. num. 7.* & etiam ſi ſit patronus ex priuilegio, vel ex præſcriptione, vel alio modo, *Lambertin. dict. par. 2. quæſt. 7. articul. 18.* vel patronatus pertineat ad Collegium, vel Vniuerſitatem laicorum, tunc enim poteſt Collegium, ſeu Vniuerſitas vno præſentato variare, & alium præſentare, *Lambertin.* vbi proxime *artic. 19. Vinian. d. lib. 10. capit. 3. numero 4.* vbi reſpondent text. *in capit. cum autem, in fine, de iurepatron.* agendo de Collegio eccleſiaſtico, non de ſeculari.

157 Et ſicut patronus laicus poteſt variare, ita eius procurator *Felin. in capit. cum venerabilis, num. 3. de except. Roch. verbo honorificum, quæſt. 20.* niſi dictus procurator haberet tantum poteſtatem limitatam ad vnum præſentandum, *Lambert. d. par. 2. q. 7. art. 17. Vinian. d. par. 2. lib. 10. cap. 3. num. 1. & 2.*

158 Variatio autem à patrono fieri poteſt duobus modis, primo vnico contextu plures præſentando ſecundum *d. Clem. plures, §. vlt. de iurepatron.* vt is inſtituatur, quem Epiſcopus elegerit, vbi *gloſſ. Cardin.* & alij. Secundo modo poteſt fieri plures ordine ſucceſſiuo præſentando, & ſic diuerſis temporibus, *capit. quod autem cap. cum autem capit. paſtoralis, de iurepatron.* nec per præſentationem ſecundi receditur à prima, ſed Epiſcopus inſtituet, quem voluerit, *Ioan. Andr. & alij in d. cap. cum autem, Lamb. d. quæſt. 7. art. 21. & 22.* & ideo in vna *Bononien. parochialis 24. Nou. 1595.* coram *D. Litta* fuit reſolutum, quod patroni laici poſſunt in præſentatione variare, & alium præſentare cumulatiue, ſed non poſſunt recedere à prima præſentatione ſine cauſa refert *Nicol. Garcia. d. cap. 9. num. 213.*

159 Vnde variatio facta priuatiue nulla eſt, vt firmarũt *Abb. in d. cap. quod autem, num. 3. Lambert. lib. 2. part. 2. quæſt. 7. princip. artic. 21. num. 4. & artic. 22. num. Roch. de Curte, in verbo honorificum, quæſt. 13. Rot. deciſ. 513. p. 3 lib. 3. in nouiſſ. Tuſ. de iurepatr. quæſt. 16. num. primo,* quos refert, & ſequitur *Mari. Antonin. d. libro primo reſolut. 104. num. 10.* Variatio vero eſt permiſſa ſi præſentet cumulatiue, ſecus vero recedendo à prima nominatione, quia ſi ab ea expreſſe recedat, nihil agit, & non valet ſecunda nominatio, ita *Gutier. d. cap. 13. num. 4.* vbi *nu. 5.* reſoluit, quod patronus laicus ſi ſimpliciter nominet, ſiue præſentet ſecundum, non facta mentione de primo, nec dicat variando, nec accumulatiue, nec à primo recedendo, valet hæc ſecunda nominatio, & datur optio Epiſcopo, ac data paritate poteſt, & debet eligere, & inſtituere primum; tunc etiam in hoc caſu poteſt eſſe locus gratificationi, *gloſ. 2. in cap. cum autem, 24. de iurepatron. Roch. verbo honorificum, quæſt. 15. nu. 4. Cald. Pereira de renonat. emphyt. quæſt. 17. num. 33. cum ſeq. & quæſt. 18. num. 27.*

160 Si tamen patronus præſentauit primò vnum idoneum, poſtea variet, & præſentet non idoneum, ſeu indignum, tunc Epiſcopus primum inſtituet, nec patronus tunc puniri poteſt, quia iam præſentauerat dignũ, & idoneum, *Lambertin. d. quæſt. 7. artic. 27. Vinian. d. lib. 10. cap. 4. num. 7.*

161 Patronus poteſt quidem ſemel, aut iterum quos voluit cumulando præſentare, non autem tertia, vel quarta vice, ita *(alderin. conſil. 16. de iurepatron. Roch. verbo honorificum, quæſt. 10. Lambertin. d. quæſt. 7. articul. 23. Tiraq. ad. l. boues, §. hoc ſermone in reg. num. 25. Nau. in capit. placuit, de pœnit. diſt. 6. num. 167. & 171. Gutier. dict. caput. 13. num. 3. Cald. Pereira de poteſtate elig. capit. 3. numer. 19. Nicol. Garcia dict. cap. 9. num. 214. Vinia. d. p. 2. lib. 10. cap. 4.*

162 Et tali variationi non eſt locus lite pendente inter præſentatos à diuerſis patronis, *Flamin. de reſignat. lib. 12. quæſt. 3. num. 21. (auale. deciſ. 70. nu. 62. par. 3. Roch. verbo honorificum, q. 23. Lambertin. d. quæſt. 7. artic. 24. Cou. practi. cap. 36. num. 7. verſic. tertio quandoque, Aloyſ. Ricc. de praxi reſolut. 159. num. 4. Marc. Anton. d. reſolut. 104. num. 14. Nicol. Garcia d. cap. 9. num. 217.* & fuit reſolutum in vna *Zamoren. beneficij de Morales, 30. Maij 1586.* coram *D. Oraxo*, vbi fuit dictum, quod lite inter præſentatos pendente, alteroque ex litigantibus defuncto, patrono non permittitur ſine vitio attentatorum alium præſentare, indubitatum eſſe ex *capit. primo, vt lite pendente in 6.* quod procedit tam in vacatione naturali, ſcilicet per obitum, quàm in ciuili, putà per reſignationem, vel aſſecutionem alterius beneficij *Gonzal. gloſſ. quinquageſima prima, numero 212.* Cum vero litigantur cum eis, qui beneficia iam ſunt adepti, & ſic contra præſentatum iam inſtitutum, clarum eſt pendente lite non poſſe patronum alium præſentare, *capit. ſecundo vt lite pendente, Rota in Salamant. Capellanie 20. Nouembris 1592.* coram *D. Pamphilio*, refert *Aloyſ. Ricci. dict. reſolution. 159. numer. primo*, vbi *numeroquinto*, dicit diſpoſitionem *dict. caput. primo & ſecundo*, limitari quando ſuperſtes collitigans præſentaretur, ſeu prouideretur ab Ordinario, quia tunc ceſſat ratio per dicta capita aſſignata, & ſecuta eſt *Rot. in vna Mediolanen. iurispatronat. 23. Ianuarij*

nuarij 1596. coram *D. Mantica, & num.* 5. intelligit principalem reſolutionem, quando lis penderet inter duos patronos à diuerſis patronis, nam tunc non eſt licitum variare, nec vno defuncto poteſt alius præſentari; ſecus vero vbi lis verteretur inter alios, quia tunc non prohibentur patroni præſentare, alàs ſequeretur, quod poſſet de facili impediri patronus introducendo litem ſuper beneficio, vt fuit in *Rota* reſolutum in *vna Bergonten. Capellania* 19. *Iunij* 1579. coram *D. Bubalo.*

163 Sicut patronus eccleſiaſticus variare non poteſt, vt ſupra dictum eſt, ita nec eius procurator, ſeu ceſſionarius, ſiue clericus, ſiue laicus *Rota Rom. deciſ.* 16. *incipit, patronos clericos, de renunc. Lambertin. d. q. artic.* 12.

164 Verum ſi huiuſmodi patronus primò præſentauerit, & poſtea variando alium præſentauerit, non punitur, nec deuolutio fit ad ſuperiorem, dummodo non præſentauerit indignum, ſed prima præſentatio attenditur, *Rota Rom. vbi proxime, Lambertin. d. q. 7. artic. 9. Roch. d. verbo honorificum, q. 9. num.* 31.

165 Aduerte tamen, quod ſi actus præſentationis non fuit perfectus, quia defecit aliqua ex perſonis requiſitis de neceſſitate ad perfectionem præſentationis, vel aliud, tunc etiam patronus eccleſiaſticus poterit iterum canonice præſentare, & non dicetur variare, *cap. vltim. de iurepatron. Lambertin. d. q. 7. artic.* 3. Eadem ratione poterit patronus eccleſiaſticus, ſi præſentauerit coram eo, qui non habet ius inſtituendi, præſentare iterum alium coram habente ius inſtituendi, *Cardin. in Clem.* 1. *queſt. 9. de Iurepatronat.* Idem erit ſi patronus nulliter præſentauit ratione Collegij eccleſiaſtici, tunc enim poterit alium cum collegio præſentare *Lambertin. diſt. q. 7. artic. 6.*

166 Si autem beneficium habeat duos compatronos, vnum clericum, alium laicum, qui concorditer vnum præſentauerunt, deinde laicus variando alium præſentauerit, tunc primò præſentatus eſt inſtituendus. *Abb. in d. cap. cum autem, num. 4. de Iurepatron. Tiraq. de iure primog. queſt.* 17. *opin.* 11. *num.* 5. ſi autem non concordent, laicus poterit variare, & habebit ſemeſtre, *Lambertin. d. q. 7. art.* 13.

167 Præſentatum ſi Ordinarius ſine legitima cauſa admittere nolit, vel malitioſe differat, patronus non tenetur alium præſentare, quia præſentatus poteſt ab Ordinario appellare, *Perez. Leo. antepen. verſic. quero etiam vlterius, titul. 6. lib.* 1. *Ordin. pagina* 146. *per text. in capit. paſtoralis vigeſimo nono de Iurepatron.* & tunc conſtabit coram iudice appellationis præſentationem fuiſſe legitime factam, & ille præſentatus inſtitui debebit, *Rot. Roman. deciſ.* 4. incip. *ſecundum omnes, de iurepatronat. in nouis, Abb. conſ.* 28. *volumin.* 2. *Roch. d. verbo honorificum, q.* 46.

168 Si patroni finant labi tempus præſcriptum ad præſentandum, & non præſentauerint, poteſt Epiſcopus eo tranſacto libere de Rectore Eccleſiæ in Eccleſia prouidere, *cap. ſi vero,* 12. *de Iurepatron. Spin. d. gloſ.* 4. *nu.* 18. & poſtea moram purgare non poterunt.

169 Quia vbi exequutio facta eſt à iure non admittitur morę purgatio, *Doct. in l. ſi inſulam, ff. de verb. oblig. gloſ. & Doct. in reg. mora, de reg. iur. in* 6. *gloſſ. ſi. in c.* 3. *de ſupplen. negl. Tiraq. in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, num.* 310 & in hoc caſu exequutio fit à iure, quo deuoluitur ſtatim ad Superiorem libera conferendi facultas, vt dicit *Abb. in cap. vlt. de iurepatron. Rot. Rom. deciſ.* 6. *de Iurepatron. in nouis.*

170 Poteſt tamen Epiſcopus elapſo tempore facere rem gratam patrono, eumque ad præſentandum admittere, *Lambertin. lib.* 2. *p.* 2. *art.* 27. *numer.* 3. *queſtion.* 1. per text. *in cap.* 2. *de ſuppl. negl. prælat.* ponderando ibi verbum, liceat, quod ponit cauſam in voluntate illius, cui licet, iuxta allegata per me in *Remiſſ. de clauſulis, & dictionibus diſt.* 165. *num. ſecundo.* Quod nō procedet ſi Epiſcopus, vel alius ſuperior intra ſuum ſemeſtre non contulerit, cum tunc deuoluatur ad alium ſuperiorem, *c.* 2. *de conceſſ. præb.* Non poteſt tamen admitti patronus, qui ſcienter præſentauit indignum, & pro illa vice fuit iure ſuo priuatus, cum tunc priuatio ſit in pœnam, *c. cum nos, de officio Ordin.*

171 Verum ſi Epiſcopus intra tempus præſentandi, conſcius iuris adhuc non deuoluti, beneficium contulerit, patronis adhuc non præſentantibus, firma eſt collatio, quamuis poſſit irritari ex patronorum diſſenſu, veluti, illis præſentantibus, aut expreſſim contradicentibus, cum videatur ſperni, ex tunc collatio à iure reputatur irrita per *cap. decernimus,* 16. *queſtion.* 7. in quo ſenſu accipienda eſt Doctorum opinio aſſerentium collationem ab Ordinario factam ſpreto patrono infra tempus datum ad præſentandum eſſe nullam, de qua *Gregor. lib.* 5. *gloſſ.* 2. *titul.* 15. *part. prima Roch. verbo honorificum, numero ſecundo Lambertin. part.* 3. *lib.* 2. *queſtion. art.* 2. *Put. par.* 3. *deciſ.* 312. *Spin. diſt. gloſ.* 4. *num.* 96 *Flamin. de reſignat. lib.* 2. *queſtion.* 4. *num.* 15. & 16. *Curcon. tom.* 1. *comman. opinion. lib.* 1. *titul. quarto. numero* 23. *pagin.* 170. *Gonzal. ad regul.* 8. *Cancell. gloſ.* 56. *numer.* 78. *cum ſequentibus, Nicol. Garcia diſt. part.* 5. *capit.* 9. *numero* 231. Verum ſi fuerit elapſus terminus non reclamante, nec contradicente patrono, manet omnino firma collatio, *Rebuff. in praxi par.* 3. *ſignatura, verbo nec non iuriſpatron. num.* 52. & *de nominat. queſtion.* 17. *numer.* 11. *Spin. diſt. gloſ. quarta numero* 99. *Flamin. libr.* 8. *queſtion.* 10. *numer.* 10. *praxis Epiſcop. part. prima verbo Iuſpatronatus* §. 8. *dub.* 8. *Cald. Pereira de poteſtate elig. capit. decimo, numero vigeſimo quarto. Nicol. Garcia diſt. capit. nono, numero* 232. *Aloyſ. Ricci. diſt. praxi reſolution.* 154.

Inſtitutio in beneficijs quomodo, & à quibus facienda?

172 INſtitutio, ac inſtituere in beneficiis multipliciter in iure accipitur, aliquando latè pro quocunque ſcilicet prouiſionis modo vt *in reg. beneficium, de regulis iuris lib. ſexto, & in capit. cum ex iniuncto, de hæreticis, & in capit. in litteris, de reſtitut. ſpoliatorum,* atque *in toto titul. de inſtitut.* docuit *gloſ. magiſtra in rub. illo tit. lib. ſexto.* Aliquando vero accipitur pro ſpeciali modo prouidēdi, qui à collatione diſtinguitur, quia hęc libera eſt, nulla ſcilicet precedente patroni præſentatione, vel alterius nominatione, aut electione: inſtitutio vero fit à patroni præſentatione, quare in poteſtate conferendi non contineri poteſtatem inſtituendi, quia vna ab altera diuerſa eſt, probat *tex. in capit. cum in illis, §. cum autem, de præbendis libr. ſexto,* de cuius intellectu agit *Gonzal. ad regul.* 8. *Cancell. gloſ. decima ſexta, à numero nono.* Ex quibus & alijs hanc inſtitutionum differentiam rectè obſeruant vltra ordinarios in præcitatis iuribus, *Selua. de benefic. par.* 3. *queſtion. prima à numero decimo, Rebuff. in praxi benefic. titul. de collation. numer. primo, Petr. Gregor. ſyntagm. iuris, part.* 17. *capit.* 4. *à num.* 23. & *rei beneficiariæ capit.* 39. *num.* 3. *Cardin. Tuſch. practic. concluſ.*

tom.4.lit.I.concluſ.233.Nicol.Garcia de benefic. part.4. cap.1.num.4.Viuian.in praxi iuriſpatron.par.2.lib.12.capit.1. num.2.

173 Accipitur etiam inſtitutio pro inueſtitura ſeu miſſione in corporalem beneficij poſſeſſionem, quæ iure communi ad Archidiaconum ſpectare dicitur text. in *cap.ad hæc, & in cap. vt noſtrum de officio Archidiaconi*, notat *gloſſ.in cap.authoritate,de inſtitution.* cuius meminit *Tiraq.in tract.le mort in præf.it.declarat. 1. numero 5. Petr. Gregor. dict. num. 23. & alij proxime citatis locis.* Alium denique notant Doctores inſtitutionis modum à prædicta tituli collatiua diſtinctum, quem vocant auctorizabilem,per quem,inquiunt canonice inſtitutis in beneficio dari curam animarum in populum, de quo intelligunt agere Pontificem,*in capit. cum ſatis, de officio Archidiaconi, & in capit. primo, de capellis monachorum,lib.ſexto.*

174 Inſtitutio quoad noſtrum propoſitum eſt conceſſio Eccleſiæ,ſeu beneficij auctoritate legitima Epiſcopi,vel alterius Ordinarij facta,non ſimpliciter, cuiuis clerico,ſed ei,qui eſt à patrono nominatus,& oblatus, ita *Azor.inſtitut.moral.p.2.lib.6.c.22.q.1.*

175 Et dicitur tranſlatio iuris non libera à ſuperiore facta,ex qua plenum ius datur inſtituto: ita *Abb. in c. auctoritate,nu.7.de inſtitut.* quod ſit iuris tranſlatio probat *gl.in c.1.de regulis iuris lib.6.* & ideo dicitur, non libera,quia ſuperior velit nolit tenetur præſentatum idoneum inſtituere,*c.decernimus,16.q.7.cap.Paſtoralis,& cap.quod autem de iure patronatus.*

176 Epiſcopus ſolus de iure communi poteſt præſentatos à patronis & per examen idoneos repertos inſtituere *cap.ex frequentibus,de inſtiut.cap.1.eod.tit.lib.6. cap. cum ſatis,de officio Archidiacon, Clement. plures de iurepatronat. Lambertin.lib.2.p.3.q.1.princ.art. 10. num.1. Rota deciſ.85.nu.1. p.2. in nouiſſ. Abb.in c.cum Eccleſia Vuiterrana de electi. Mari.Antonin.var.reſolut.lib.1.reſol. 47.nu.6.& reſol.55.nu.11.in fi.Valer.Reginald.in praxi foripœnitent.lib.30.tract.3.nu.224.Vgolin. d.c.51.§.4. nu.1.Viuian.d.lib.12.cap.2.nu.1.*

177 Quia in collatione beneficiorum ſuæ diœceſis Epiſcopi de iure communi fundatam habent intentionem, *Card.Seraph.deciſ.1353.num.Valer. Reginal.d. tract.3. nu.239.Gonzal.ad reg.8.Cancell.§.1.proœm.nu.11.*

178 Quæ quidem inſtituendi facultas poteſt ab Epiſcopo ſpecialiter delegari,etiam ante vacationem,& ratio eſt, quia inſtitutio fit coacte ad præſentationem patroni,& ceſſat votum captandę mortis,*Ioan.And.& Dominic.in cap.ſi confirmationem,de elect.lib.6.Viuian.d. lib.12.cap.2.num.4.*

179 Aduertendum duxi,quod culpa Epiſcopi male inſtituentis, patronis non nocet,*Rot.in vna Roman. iuriſpatron.14.Octobris 1589.coram Robuſterio,Seraphin.deciſ. 1238.*

180 Vbi dicit, quod nullitas inſtitutionis non inficit præſentationem factam per patronos fuiſſe validam, & in tempore factam, refert *Aloyſ. Ricci. dict. praxi reſolut.188.*

181 Vicarius Epiſcopi ſine ſpeciali facultate poteſt cõfirmare electos,& inſtituere præſentatos,vt dixi ſupra, cum multis quos citaui,*Alleg.54.nu.70.*

182 Capitulum Sede Epiſcopali vacante,quamuis non poſſit beneficia conferre,quæ ad collationem Epiſcopi ſpectant,vt per *Azor.inſtit.moral. p.2.lib.3. capit. 38. queſt.1.Gonzal.ad reg.8.Cancell.§.4.proœm.num.35.& gloſ.9.§.1. num.1. num.77. Stephan.Quarant.in ſumma Bullarij,verbo Sede vacante, verſ. nono quæro, pag. 137. praxis noua Epiſcop.p.2.c.5.nu.16. in fi.* plures *per Garcia de benefic.p.5.c.7.num.51.*

183 Poteſt tamen præſentatos clericos à patronis admittere,atque inſtituere,*c.1.de inſtit.l.6.Calder.conſ.3. de iurepat.Rebuff.in praxi tit.forma vicariatus,num.132 Azor.d.cap.38.q.2.Quarant. verſ.quæ concluſio, pagina 138.dicto loco,Garc.d.cap.7.num.54.Viuan. d. lib. 12. cap.2.num.6.*

184 Prælatis inferioribus ius inſtituendi poteſt competere ex cauſa ſpeciali,nempe ex priuilegio, & præſcriptione ſcilicet immemoriali *Mari. Antonin. dict. lib. 1. reſol.47.num.6.*ſeu ex conſuetudine,*capit.2.& 3.de inſtitut. Lamb.lib.2.par.3.quæſt.1.princ. art. 10. Cardin. in cap.cum veniſſent.eod.titul.Mari. Antonin.vari.reſolut. lib.1.reſolut.9.numer.11.& reſolut.12.* Non ita inſtitutio illa,quam authorizabilem vocant iuxta *tex. in dict. cap. cum ſatis*, dum abſolute negat efficere poſſe conſuetudinem, vt Archidiaconus ſine Epiſcopi conſenſu curam tradat animarum, & adducitur pro ſimili text. *in cap.ex frequentibus,de inſtit.& tex.in cap.1. de capellis monach.in 6.* vbi Doct.tenent,quod licet agat de Eccleſijs,quę pleno iure religioſis ſubijciuntur,& ideo inſtitutio collatiua ad eos pertineat,non tamen traditio curæ in populum,qui eiſdem ſubiectus non eſt,ſiue inſtitutio authorizabilis,ita *Ioan.Andr.Anton.& alij in d. cap.cum ſatis,Guid.Papæ in cap.auditis,num.1. ad fin. de præſcript.* & alij,quos refert *Felin.* ibi *num.8. Miles* & alij,de quibus *Gilchen.de præſcript.part.3. capit. decimo, num.10.*

185 Verius tamen eſt etiam inſtitutionem prædictam authorizabilem præſcriptione acquiri poſſe iuxta principia in materia præſcriptionis, & quia nihil inconuenit, quod ſi religioſi acquirunt Eccleſiam pleno iure quoad omnimodam iuriſdictionem, poſſint etiam acquirere poteſtatem tradendi curam animarum, imo id clariſſime videtur ſupponere tex.*in Clem.1.verſ.quidam præterea,de exceſſib.Prælat.* vt ibidem poſt *gloſſ.* notauit *Card.in princ.oppoſit.6.&* poſt *Abb. & Felin.in d.c.auditis num.8.Balb.de præſcript.1.p.5.q.11.nu.6. Gilchen. nu.10.d.loco.* Nec obſtat *text.in d.c.cum ſatis,* variè enim intelligitur à Doctoribus.

186 Alij interpretantur de conſuetudine, vel præſcriptione non conſueta: alij diſtinguunt inter præſcriptionem,& conſuetudinem, vt in hac procedat *d. c. cum ſatis.* in illa *d.cap.cum olim*: Alij in præſcriptione ſine titulo,& bona fide. Sed facilius cum *Innoc. Domin.Card. Felin.Balb.& Gilch.citatis locis*, poteſt reſponderi ſolum prohibere ſummum Pontif. *in d. cap. cum ſatis* conſuetudinem, ſeu magis præſcriptionem per quam aliquis inferior intendit inſtituere in beneficijs nomine proprio,non ita ſi præſcribat nomine, & vice Epiſcopi vt tanquam ipſius vicarius faciat inſtitutionem vt deducitur ex littera eiuſdem text.ibi,ſine licentia & mandato Epiſcopi, quæ verba oſtendunt, quod ſi præſcripſerit, vt faciat tanquam de mandato Epiſcopi non eſſe prohibitum, iuncta vulgari *reg. quod omnia* quę priuilegio acquiri poſſunt,acquiruntur etiam præſcriptione,*capit. ſuper quibuſdam*, §. *præterea*, *de verbor. ſignificat.* cum ſimilibus, de quibus *Gabr. comm. titul. de præſcript. concluſ.1.*

187 Et quod in ipſa fundatione conditio apponi poſſit, quod inſtitutio ſpectet ad inferiorem, de conſenſu tamen Epiſcopi tenent *Abb.in cap.cum dilectus,notab.3. de conſuet. Roch. de iurepatron. verbo per eo quod de diœceſani*

ceſſani conſenſu, num. 25. *Lambertin. lib.* 1. *p.* 1. *q.* 9. *princip. art.* 1. *nu.* 55. *&* 96. quos refert *Mart. Antonin. vari. lib.* 1 *reſolut.* 12. *num.* 4.

188 Religioſis in Eccleſijs, quæ pleno iure eis ſubiiciũtur, permittit inſtitutio, vt probat text. *in d. Clem.* 1. *verſ. quidam præterea. & verſ. quidam etiam, de exceſſib. Prælat. Roch. verbo competens, quæſt. vlt. Vivian. d. p.* 2. *lib.* 12 *cap.* 2. *nu.* 14. *Cochier. de iuriſd. in exemptos, part.* 4. *q.* 80. In Eccleſijs vero, quæ pleno iure ad illos non pertinẽt, inſtitutio & deſtitutio ad eos non ſpectat, ſed Presbyteri ab illis præſentati ab Epiſcopo ſunt inſtituendi, *capit. in Lateranenſi,* 31. *& cap. de monachis,* 12. *de præbend. cap. cum & plantare,* §. *in Eccleſijs, de priuileg. tex.* ſic intelligendus *in d. cap.* 1. *de capellis monach. lib.* 6. Si tamen juſpatronatus ad exemptos tranſiret, putà cum vniuerſitate aliqua, inſtitutio ad eos non trahſibit, ſed manebit illius ad quem antea pertinebat, quia in eos non poteſt plus iuris transferri, quam habebat transferens *d. cap. cum ſeculum, Roch. verbo competens alicui, num.* 70. Debent quippe patroni exempti ordinandos Epiſcopo præſentare, *Paul. de Cittad. art.* 3. *p.* 6. *num.* 79. *q.* 45. *Cochier. d. quæſt.* 80.

189 Illud maxime adnotabis, quod in his Eccleſijs, quę non pleno iure pertinent ad religioſos, ſed habent Epiſcopi inſtitutionem, ponendi ſunt Vicarij perpetui, vt decidit tex. *in d. cap.* 1. *& in d. cap. de monachis*, in ijs vero, quæ pleno iure ad religioſos ſpectant, poſſunt ipſi ponere Vicarios ad nutum ſuum remouibiles, vt arg. *tex. in d. Clem.* 1. notauit ibi *gloſ. verbo ad menſam, de exceſſ. Prał. & gloſs. verbo haberent in Clem.* 1. *de reſcript. & gloſ. verbo de menſa. in Clem.* 1. *de ſuppl. negig.* reddentes rationem, quia in huiuſmodi beneficijs inſtitutioni locus non eſt, ſed principalis titulus eſt penes ipſum monaſterium, ſeu Collegium; cui vnita ſunt, & propterea nunquam vacare dicuntur, quare gloſſarum doctrinam ſequuntur alij communiter ibi, vt per *Imol. num.* 16. *in d. Clem.* 1. *de exceſſ. prał. Rebuff. in praxi tit. de Vicarijs perpetuis, num.* 7. *& in cap. extirpanda,* §. *quia vero, à nu.* 59. *de præbend. & de congrua portione, num.* 32. *Hoted. de incompatib. benefic. p.* 1. *cap.* 15. *nu.* 3. *Gonzal. ad regul.* 8. *Cancell. gl.* 5. §. 3. *nu.* 11. *&* 14. *Nicol. Garcia de benefic. p.* 1. *c.* 2. *à num.* 3. late *Flores de Mena vari. lib.* 1. *q.* 10. *à nu.* 13. qui varios caſus percurrens eleganter vniuerſam materiam reſoluit.

190 Verum licet prædicta procedant de iure communi antiquo, hodie tamen aliquam recipiunt mutationem ex decreto *Concilij Trid. ſeſſ.* 7. *de reform. cap.* 7. quatenus decernit, vt Ordinarij deputare poſſint Vicarios perpetuos in quibuſcunque beneficijs curatis, quæ vnita reperiuntur Eccleſijs Cathedralibus, Collegijs, & monaſterijs, non obſtantibus priuilegijs, & exemptionibus quibuſcunque: quæ verba comprehendunt quæcunque monaſteria exempta, & Eccleſias quomodocumque eiſdem, & eorum menſæ vnitas, comprobant *Flores de Mena d. quæſt.* 10. *numer.* 39. *Nauarr. conſil.* 11. *num.* 9. *de ſtatu monach. in nouis, Nicol. Garcia d. part.* 11. *capit.* 2. *à num.* 5. vbi *nu.* 9. aſſerit ita Illuſtriſſimos Cardin. reſpondiſſe, atque etiam poſſe eoſdem Vicarios perpetuos ab Ordinarijs conſtitui etiamſi in littera vnionis expreſſa ſit clauſula, vt poſſint deſeruire per Vicarios amouibiles, quod tamen intellige de litteris, quæ ante *Trid.* emanarunt, non ita ſi poſt illud ſub ea clauſula fuerint conceſſæ, vt bene aduertit idem *Nicol. Garcia vbi proxime*. Aduertendum tamen eſt, quod verba *Concil. dict. cap.* 7. iuſtum arbitrium Ordinariorum exigunt, & deinde quod id fiat in viſitatione, vnde iuſta cauſa neceſſaria eſt, vt erigantur perpetuæ Vicariæ in Eccleſijs, in quibus iuxta prædicta poni poterant Vicarij amouibiles, qua deficiente iuſte appellabitur, vt obſeruant *Nauarr. Fior. de Mena num.* 47. *Garc. numer.* 8 *dictis locis*. Et hinc iam colliges non pugnare cum hoc Trid. decreto in *d. cap.* 7. aliud *ſeſſ.* 25. *de Regular. capit.* 11. dum ſupponit in Eccleſijs Monaſteriorum Vicarios remouibiles poni poſſe: quia illud *in dict. capit.* 7. non negat id quod poſt in *d. cap.* 11. ſtatutum eſt, ſed relinquit arbitrio Ordinariorum, vt ſi viderint expedire perpetuos ponant vicarios. Quę omnia confirmabis & declarabis ex *Bulla Pij V. incip. Ad exequendum*, vbi amplians præd. decretum *Trident.* de Vicarijs perpetuis ponendis in huiuſmodi Eccleſijs vnitis, vnum ſolum excipit caſum, in quo per vicarios remouibiles poſſunt religioſi deſeruire, neque Ordinarij poſſunt deputare perpetuos illis inuitis, quando ſcilicet Vicarij deputantur ex ipſis Fratribus, ſeu monachis, quos Ordinarius idoneos iudicauerit, & conſequenter huiuſmodi exceptio firmat regulam in contrarium in omnibus alijs, atque etiam in beneficijs menſæ vnitis.

191 Tempus à iure præfixum non deſignatur habenti inſtituere intra quod facienda ſit inſtitutio, ſicut præfixum eſt collatori ad conferendum *Rot. Roman. deciſ.* 4 *incip. ſecundum omnes, de Iurepatron. in nou. Lambertin. p.* 3. *libro ſecundo q.* 2. *artic.* 6. *&* 7. *Anaſtaſ. Germon. de indultis Card.* §. *volumus, à nu.* 76. *Roch. de Iurepat. verbo honorificum, num.* 55. *Aloyſ. Ricci. in praxi aurea reſol.* 260. poſt *Seluan, Rebuff. Coſm. praxim Epiſcop. &* alios, *Nicol. Garcia par.* 10. *cap.* 4. *nu.* 1. Vnde *Rota in vna Dertonen. iurispatron.* 8. *Februarij* 1599. coram *D. Penna* fuit dictum, quod beneficium non eſt deuolutum, ex eo quod Ordinarius diſtulit inſtituere, cum non ſit tempus præfixum, refert *Nicol. Garcia part. quinta, capit.* 6. *num.* 30.

192 Poteſt tamen per ſuperiorem certum tempus aſſignari habenti inſtituere, infra quod ſi non inſtituerit, poteſt poſtea illum compellere, *Lambertin. de iurepatr. lib.* 2. *p.* 3. *q.* 2. *artic.* 6. *vbi art.* 7.

193 Dicit quod ſi ad Epiſcopum pertineat inſtitutio, poterit Archiepiſcopus eius Metropolitanus eidem Epiſcopo præfigere tempus eiuſque negligentiam ſupplere, vel ſtatim quod Epiſcopus differat inſtituere ſine cauſa legitima, appellari poteſt ad Superiorem à grauamine illato, *Gutier. de iuram. confir. part.* 3. *cap.* 13. *num.* 8 *prax. Epiſcop. p.* 1. *verbo iuſpatronatus*, §. 8. *dub.* 3. Vnde *Rota in vna Feltrina Canonicatus,* 5. *Decembris* 1603. coram *D. Ortembergo* reſoluit, quod vt poſſit appellari à retardata, ſeu denegata inſtitutione, & negligentia requiritur trina interpellatio, & iterum in vna *Calagur. iur. ingred.* 28. *April.* 1580. coram *Illuſtriſſ. Seraph.* Vide *Aloyſ. Ric. d. prax. reſol.* 142.

194 Aduertendum maxime eſt, quod ſi quis debeat cõferre, ſeu inſtituere ex iure ad ſe deuoluto ex negligentia patroni, vel ex negligentia habentis inſtituere, eo caſu habet ſemeſtre ad conferendum, ſeu inſtituendũ, *Abb. in cap. cauſam, numer.* 6. *de elect.* Rot. Roman. *deciſ. prima incip. Fuit dubitatum, de ſupplend. neglig. prælat. in nouis*, Roch. *verbo honorificum, quæſt.* 32. *Aloyſ.* Ricci. *in praxi aurea reſolut.* 184. quod ſemeſtre currit à die notitiæ *cap.* 2. *& ibi gloſ.* verbo *infra ſex menſes, de conceſſ. præb. Lambertin. vbi ſupra art.* 8. *Aloyſ.* Ricc. *dict. reſolut.* 184. *numer.* 1. vbi cum *Caputaq. deciſ.* 348. *part.* 3.

aliqris

aſſerit procedere, etiamſi teſtator præfiniſſet tempus ad præſentandum, & inſtituendum, quia debet intelligi iuxta iuris diſpoſitionem.

195 Cum inſtitutio ſit actus extraiudicialis, & dicatur ſolum fieri per admiſſionem præſentati, *Lambertin. dib. 2. part. 3. queſt. 2. artic. 12.* poteſt fieri etiam die feriato, ſicut præſentatio, dummodo fiat extra ſententiam, & figuram iudicij, ac per conſequens etiam in Eccleſia, & in quocunque loco quamuis non ſolito, dummodo honeſto, *Lamb. dict. queſtion. 2. articul. 10.* & extra territorium, & diœceſim, niſi cum plena cauſæ cognitione ad inſtitutionem procedatur, *Abb. in capit. nouit, numero quarto, de officio legat. Roch. verbo competens alicui, queſtion. trigeſima quarta. Lambertin. vbi ſup. articul. 8.*

196 Quando in Epiſcopo concurrerent duæ qualitates, nempe quia eſſet Abbas alicuius Eccleſiæ, & tanquam Abbas eſſet patronus alterius Eccleſiæ, & tanquam Epiſcopus haberet ius inſtituendi in dicta Eccleſia patronata, tunc præſentatio & inſtitutio non debēt expediri vnico actu, ſed hæc ſeparate fieri: ideſt, primò debet tanquam Abbas præſentare, vel melius eſſet quod procurator nomine Abbatis præſentaret, & poſtea Epiſcopus inſtituat ſecundum text. *in capit. à collatione de appellat. libro ſexto, & in cap. cum olim* vbi *Felin. de re iudicata*, & eo caſu ſeruanda erit forma tex. *in c. fi. de elect. libro ſexto*. Idem eſt dicendum quando ad habentem inſtituere ſpectaret ius patronatus ratione ſui patrimonij, vel ſi talis habeat compatronos. Idem etiam eſt ſi compromittatur ius præſentandi in habentem inſtituere, vel eidem tanquam priuatæ perſonæ ſit facta donatio iuriſpatronatus. Idem denique quando in illum fuerit tranſlatum iuſpatronatus cum reſeruatione quod præſentet cum conſilio alicuius, veluti Archidiaconi, vel alterius, vel præſentet aliquem de tali familia, in his enim caſibus actus præſentationis, & inſtitutionis ſunt ſeparatim expediendi. Secus vero dicendum quando in Epiſcopum tanquam Epiſcopum fuit à laicis patronis tranſlatū iuſpatronatus, vel quando ex deuolutione Superior debet cōferre beneficium, quia tunc in Epiſcopi arbitrio erit vnico, vel duplici actu negotium expedire; colliges hæc ex *Lambertin. libro ſecundo par. 3. queſtion. 2. artic. 19. Vivian. p. 2. lib. 12. capit. 10.*

197 Quando plures à diuerſis patronis fuerunt præſentati, ille debet inſtitui, qui à maiore parte fuit præſentatus, *capit. quoniam 3. vbi gl. ſ. Abb. & alij, de iurepatronatus, Mantic. deciſ. 86. Lambertin. libro ſecundo part. 3. queſtion. 4. princ. artic. 1. 4. & 6. Rot. deciſ. 117. p. 2. in nouiſſ. Seraphin. deciſ. 875. Farin. part. 2. tom. 1. deciſ. 102. Rota* etiam *deciſ. 117. part. 2. diuerſ. Aloyſ. Ricci. dict. praxi reſolut. 173. Mart. Antonin. lib. 1. reſolut. 104. numero prime.*

198 Et ideo dignus præſentatus à maiori parte patronorum eſt confirmandus, quamuis alius ſit digniori *gloſſ. verbo qui maioribus, in dict. capit. quoniam, Perez leg. 2. verſ. hoc tamen tamen tit. 6 lib. primo Ordinan. pagin. 151. Molin. de primogenijs, lib. 2. cap. 5. numero quadrageſimo ſexto* quia non eſt facienda comparatio zeli ad zelum, ſeu meriti ad meritum, *Roch. verbo honorificum. queſtion. decima quinta. Lambertin. libro ſecundo parte tertia queſtion. quarta art. 3.* niſi à minori parte ſit præſentatus dignus, & à maiori indignus, quia talis dignus debet inſtitui, cum ſcienter præſentans indignum pro illa vice amittat ius præſentandi, *c. cum vos, de officio Ordinarij.*

199 Eſt tamen locus gratificationi quando duo æque idonei cumulatiue præſentati fuerunt, *gloſſ. 2. in capit. cum autem, vigeſim. quart. de iurepatronatus, Fuſc. de viſitat. libro ſecundo capit. 10. num. 3. Caſar de Graſſis deciſ. prima num. 9. ſub tit. de iurepatronatus, Roch. verbo honorificum, queſtion. decima quinta num. quarto. Lambertin. dict. queſtion. 4. artic. 12. Bonign. deciſ. trigeſima ſecunda, numero 6. part. 5. Sayr. in floribus deciſ. ſub titul. de iurepatron. deciſ. 3. Aloyſ. Ricci. d. reſolut. 173. nu. ſecundo Cald. Pereira de renouat. emphyt. queſtion. 17. numer. 33. cum ſeq. & queſtion. 18. numero vigeſimo ſeptimo*, & de gratificatione multa tradit *Tiraquell. de iure primogen. queſt. 17. opin. 2. numero tertio 48.* Et ideo quando duo æqualiter præſentati fuerunt, vnus à duobus patronis, & alter ab alijs duobus, ſi æqualia ſint merita præſentatorum, habens inſtituere poterit optare, & quem voluerit inſtituere, & ſic eſt locus gratificationi, *Ioan. Andr. & Abb. in dict. capit. cum autem. Lambertin. libro ſecundo part. 3. queſtion. quinta, princip. articul. primo, numer. ſecundo, Caſar. de Graſſis de iurepatron. deciſ. prima numer. nono. Mart. Antonin. dict. reſolut. 104. num. 2. verſic. tum demum.*

200 Data prædicta æqualitate in votis, non tamen in meritis inſtituendorum, magis idoneus debet ſemper inſtitui, veluti quando plures ſunt præſentati ab vno patrono, vel æquali patronorum ſuffragio. *capit. 3. de iurepatron. Azori. inſtit. moral. part. 2. libr. 6. capit. 22. queſt. 14. Perez de Lara de capellan. lib. 2. c. 2. numer. 34. Aloyſ. Ricci. d. praxi reſolut. 106.*

201 Itaut dignior prætermiſſus poſſit ab inſtituente appellare, *Nicol. Garcia d. p. 9. c. 4. num. 32.* contra alios, quos ibi citat *num. 33.*

202 Dignior autem eſt habendus, qui ſit de linea fundatoris, ſtante idoneitate, *Roch. verbo honorificum, q. 18. Lambertin. libr. 2. part. 3. queſt. 5. artic. 4.* Vel ſi ſit diœceſanus, *Rocc. vbi ſupra, Lambertin. part. 3. queſt. 7. princip. artic. 4. num. 5. & artic. 5. Pute. deciſ. 254. par. 1. Rot. deciſ. 299. part. 1. in nouiſſ. Mart. Antonin. d. reſolut. 104. num. 2.*

203 Ciuis enim præferri debet extero, *Caſ. de Graſſis deciſ. 1. nu. 12. de iurepatron. Rot. deciſ. 299. part. 1. diuerſ. Lambertin d. queſt. 5. art. 4. num. 5. Pute. deciſ. 254. lib. 1. Seraph. deciſ. 293. part. 1.* Et beneficia oriundis potius quam extraneis ſunt conferenda, *Flam. de reſign. libr. 4. q. 7. Azori. moral. par. 2 lib. 6. cap. 4. queſt. 25. Gonzalez gloſ. 9. §. 1. num. 37.*

204 Vel ſi ſit compatronus à medietate compatronorum præſentatus, *Lambert. vbi ſupra art. 7.*

205 Vel ſi ſit intitulatus in Eccleſia, & ordinatus ad titulum illius, ſecundum *tex. in capit. poſtulaſti, de iure patronatus*; *Roch. verbo competens alicui, q. 27. Lambertin. d. q. 5. artic. 8.* Vel ſi ſit nobilior *Lambertin. vbi ſupra artic. 9.* Vel ſi ſit potentior, niſi talis potens eſſet prauus, *Lambertin. artic. 10.* Vel ſi ſit doctior, *Lambertin. art. 11.* Vel ſi ſit ſenior *Roch. verbo in Eccleſia, queſt. 4. in fin. & verbo honorificum, q. 15. col. 2. Lambertin. d. q. 5. artic. 13. num. 1. Rota deciſ. 122. par. 1. diuerſ. Aloyſ. Ricc. dict. reſol. 173. in fine, Mart. Antonin. d. reſolut. 104. num. 2.* vel ſi ſit pauperior, dummodo Eccleſia non eſſet debitis onerata, quia tunc diues debet inſtitui, *Roch. in d. verbo honorificum queſt. decima quinta num. 2. in fin. Lambertin. d. queſt. 5. art. 3.*

SVMMARIVM.

1 *Viſitare eſt exceſſus inquirere, & inquiſitos caſtigare, ac emendare.*

2 *Epiſcopi tenentur viſitationem per ſeipſos exequi, niſi aliquo legitimo impedimento detineantur.*

3 *Confraternitates, Hoſpitalia, & collegia laicorum Epiſcopi tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati tenentur viſitare, non obſtante quauis exemptione, & immunitate.*

4 *Capitula Cathedralium, & aliarum maiorum Eccleſiarum quomodo ſint viſitanda? oſtenditur.*

5 *Declaratur Concil. Trid. ſeſs. 6. de reform. cap. 4. & ſeſſ. 25 de reform. cap. 6.*

6 *Canonici duo à Capitulo eligendi, dum ab Epiſcopo viſitatur, non ſunt quotidianis diſtributionibus priuandi, ſi quando ea de cauſa tempore diuinorum officiorum abſint.*

7 *Capitula Cathedralium cum viſitantur coram adiunctis, ab Epiſcopi notario proceſſus eſt fulminandus.*

8 *Piſcalem ſuum poteſt Epiſcopus aſſumere ad viſitationem Capituli abſque eius aſſenſu.*

9 *Epiſcopus in delictis tam grauibus, quam leuibus contra Canonicos neceſſe eſt, vt cum adiunctis procedat.*

10 *Portonarij cum non dicantur de Capitulo poſſunt corrigi & puniri ab Epiſcopo ſine Capitularibus adiunctis, etiam caſu quo de conſuetudine, aut priuilegio vocem habeant in Capitulo.*

11 *Coadiutores cum futura ſucceſſione poſſunt puniri ab Epiſcopo abſque huiuſmodi adiunctis, niſi ex forma coadiutoria colligatur omnia illis conceſſa fuiſſe priuilegia, quæ Canonici habent.*

12 *Canonici abſque adiunctis per Epiſcopum priuari poſſunt ex cauſa quod Ordines ſuis prebendis annexos non ſuſceperint.*

13 *Capitularium peccata, & exceſſus, poteſt Epiſcopus abſque adiunctis corrigere, & emendare illa pœna, quæ ad morum magis emendationem, quam punitionem reſpiciat.*

14 *Viſitare abſque adiunctis poteſt Epiſcopus Capitulares, & bona ſuorumque bonorum adminiſtratores.*

15 *Viſitare abſque adiunctis poteſt Epiſcopus corpus Eccleſiæ Cathedralis, Sacramentum, Capellanias, &c.*

16 *Capitulum poteſt Epiſcopus conuocare, quando Canonicis aliquid deliberandum proponit, nec de re agit ad ſuum, vel ſuorum commodum ſpectante.*

17 *Epiſcopus vocem in Capitulo non habet.*

18 *Capitulum conuocare poteſt Epiſcopus in caſibus, in quibus poteſt eſſe iudex.*

19 *Viſitatio in inferioribus Eccleſiis, quomodo incipienda, oſtenditur.*

20 *Viſitandi ius habet omnis Prælatus eccleſiaſticus, cui iuriſdictio, & adminiſtratio conuenit.*

21 *Legati nati, vel à latere poſſunt viſitare ex officio legationis ſibi à Sede Apoſtolica demandata.*

22 *Decani, Archidiaconi, Archypresbyteri, & alij inferiores viſitandi ius habent, ſi id longa conſuetudine præſcripſerint.*

23 *Abbates, Generales, & Priores, Miniſtri, aliique Præſidentes habent ius viſitandi in monaſterijs Religioſorum ſuorum.*

24 *Viſitandi poteſtas Epiſcopis conceſſa tranſit in Capitulum Sede vacante.*

25 *Capitulum Sede vacante non poteſt viſitare Monialium cœnobia exempta, quę aliquam poteſt Epiſcopus vt delegatus Sedis Apoſtolicæ viſitare.*

26 *Capitulum aliquando ſuperſtite adhuc Epiſcopo ex præſcriptione, vel priuilegio viſitandi ius habet.*

27 *Viſitatores à Capitulo ex præſcriptione ius habente viſitandi deputati debent eſſe approbati ab Ordinario.*

28 *Vicarius generalis ius viſitandi non habet, niſi ſpecialiter eidem committat Epiſcopus.*

29 *Epiſcopo viſitationem aggredienti non licet proponere edicta, quibus ſubditi inbeantur crimina detegere, multòque minus propoſita pœna excommunicationis.*

30 *Pœna ordinaria in viſitatione non ſunt imponendę, ſed tantum extraordinariæ.*

31 *Viſitare licet poſſet iterum Epiſcopos Eccleſias viſitatas ab inferioribus, non tamen poterit iterum punire punitos ab eiſdem.*

32 *Appellatio in viſitatione, etiam ad Sedem Apoſt. interpoſita, non impedit, aut ſuſpendit illius executionem, dummodo procedatur ſine proceſſu, & ſine ſcriptis.*

33 *Appellatio admittitur in viſitatione à ſententia definitiua; quæ ſuſpendit iudicatum.*

34 *Appellatio dabitur à viſitatione ſi Epiſcopus procedat in exemptos, ſeu alios priuilegiatos contra eorum priuilegia.*

35 *Appellare quando contigerit in viſitatione ab Epiſcopo ſuffraganeo, etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegato, debet eſſe ad Metropolitanum quoad deuolutiuum, non quoad ſuſpenſiuum.*

36 *Dictio, etiam, vnum caſum exprimit, & alium includit.*

37 *Appellatio à mandato de reſidendo in viſitatione edito nõ datur ad effectum ſuſpenſiuum, ſed ad deuolutiuum.*

38 *Epiſcopus viſitans quando tanquam ſuſpectus recuſari poſſit, oſtenditur.*

39 *Viſitatio nullo certo termino præſcripto concludi iubetur, ſed arbitrio Epiſcopi relinquitur.*

40 *Epiſcopus poteſt præſtituere terminum Archidiacono ad viſitationem expediendam, & præſcribere comitatum, & equitatum.*

41 *Viſitatores debent quantò citius poſſint ſe expedire, ne grauent ſubditos ſuos expenſis.*

42 *Officiales aſſumpti ad viſitationem expediendam quod ſalarium poſſint accipere à viſitatis, oſtenditur.*

43 *Viſitationis liber plenam inducit probationem quoad viſitationem perſonarum, Sacramentorum, & aliorum pertinentium ad officium viſitantis.*

44 *Pœna qua ſit impoſita contra Epiſcopum in viſitatione præter procurationem ab Eccleſiis aliquid muneris accipientem, oſtenditur.*

45 *Conſuetudo, qua communitates procurant Epiſcopum viſitantem ſeruanda eſt, quandiu voluerint.*

46 *Viſitans Epiſcopus clerum ciuitatis, vbi ſita eſt Cathedralis, nullam lucratur procurationem.*

47 *Procuratio nulla debetur Epiſcopo, vel alij viſitatori, dum loca ſpecialiter exempta à præſtanda procuratione viſitat.*

48 *Procuratio attento hodierno Concil. Trid. iure præſcribi poteſt, nec petitur, vbi illam non dandi viget conſuetudo.*

49 *Procurationem ſemoto priuilegio vel præſcriptione, nullus remiſiſſe videtur, etiamſi teſtatus fuerit ſe condonare debita ſibi obſequia, ſiue ſeruitia.*

50 *Procurationem nullus viſitator accipere poteſt ab Hoſpitalibus, & alijs locis leproſorum, domorum Dei, pauperum, & infirmorum.*

51 *Procurationem à pauperibus clericis nullus poteſt exigere.*

52 *Epiſcopus viſitando de proprio intendere tenetur, quando Rector Eccleſiæ eſt pauper, & ille non indiget.*

53 *Pro-*

53 *Procurandus à nemine est Episcopus, dum exit vt Sacramentum Confirmationis tantum conferat.*

54 *Munera qualiacunque, & quomodocunque illi offerantur recipere non potest Episcopus à visitatis ratione procurationis.*

55 *Visitator non potest fragmenta notabilia ad domum portare pro erogando pauperibus, sed tenetur illis distribuere, qui sunt in illo loco, quem visitat.*

56 *Procurationem pecunia redimere liberum est visitatis, si velint.*

57 *Victualium appellatione quæ comprehendantur, ostenditur.*

EPISCOPVS IN VISITATIONIBUS quomodo procedere debeat?

ALLEGATIO LXXIII.

1 EPiscopus, qui Ecclesiæ suæ sponsus ab Spiritu Sancto positus ad eam regendam ac gubernandam, quam proprio sanguine IESVS CHRISTVS & acquisiuit, & sanctificauit, tenetur commissum sibi gregem omni studio, & conatu ante oculos habere, vt eum ab omni exteriori damno, internisque animi imminentibus periculis tanquam vigilans Pastor custodiat. Quemadmodum enim Pastores sæpius gregem suum inuisunt, lustrant, numerant, ne quid eorum incuria pereat; ita Episcopi nulla ratione facilius commissi sibi gregis saluti, ac incolumitati consulent, quam si sæpius eum inuisant, ac lustrent, ac quicquid mali furtim dæmonum arte irrepserit, radicitus extirpandum curauerint.

Visitare enim nihil aliud est, quam excessus inquirere, & inquisitos castigare, & emendare, atque obseruantiam obligationum iuxta cuiusque personæ, ac rei exigentiam, vbi adhuc viget, conseruare: & vbi deficit, in statum pristinum restituere. Hinc illa *Sacri Concil. Trid. sess. 24. de reform. cap. 3.* verba emanarunt. Visitationum autem istarum præcipuus sit scopus, sanam, orthodoxamque doctrinam expulsis hæresibus inducere, bonos mores tueri, prauos corrigere, populum cohortationibus, & admonitionibus ad religionem, pacem, innocentiamque accendere: cætera prout locus, tempus, & occasio feret, ex visitantium prudentia ad fidelium fructum constituere.

2 Hanc cognoscendi, custodiendi, & emendandi oues suas vigilantiam, & studium in visitatione per seipsos personaliter exequendam adhibere tenentur Episcopi, nisi aliquo legitimo impedimento detineantur, quominus id præstare possint, quo non dato singulis annis vnusquisque diœcesim suam perlustrare, ac inuisere obligatur; quod si diœcesis adeo ampla sit, & vnius anni spatio commode lustrari, ac circui per Ordinarium nó possit, tunc Episcopus singulis duobus annis saltem debet Visitationis munus obire, vt habetur in *Concilio Tridentino d. cap. 3. Paul. Salod. in praxi de Visitatio. part. 1. cap. 1.* in quo si defuerit ouium suarum sanguinem ex eorum manibus Dominus se requisiturum minatus est *Ezechiel. cap. 3. & 33.* Debent igitur non solum omnes Ecclesias, & monasteria, sed & alia loca sacra, quæ in sua diœcesi erunt, & sibi subiecta visitare, quæ quidem facultas Episcopis tanquam Sedis Apostolicæ delegatis distribuitur à *Concil. Trid. sess. 7. de reform. capit. 8. & sess. 21. de reformat. c. 8.*

3 Tenentur pariter Episcopi Hospitalia, Confraternitates, & Collegia laicorum, non obstante quauis exceptione, & immunitate, visitare, idque tanquam Sedis Apostolicæ delegati præstare possunt: quæ facultas etiam extenditur ad Ecclesias, quę nullius diœcesis sunt, vt disponit *Concil. Trid. sess. 25. de reform. cap. 9.* quod tamen ita intelligendum erit, vt scilicet illarum Ecclesiarum visitatio, quæ nullius sunt diœcesis, ad vicinioremspectet Episcopum. Item monasteria Monialium, quæ immediate Sedi Apostolicæ sunt subiecta ab Ordinarijs suis, tanquam Sede Apostolica delegatis, visitari, moderari, ac gubernari debent, vt habetur in *Concil. Trid. sess. 25. de Regular. c. 9.* Tenentur denique Episcopi loca, & personas exemptas, ac singulari aliquo priuilegio quouis modo decoratas, extraordinaria eorum auctoritate, ac iurisdictione, qua tanquam Sedis Apostolicæ delegati funguntur, visitare.

4 Capitula Cathedralium, & aliarum maiorum Ecclesiarum, illarumque personæ, nullis exemptionibus, cõsuetudinibus, sententijs, iuramentis, concordijs (quæ tantum suos obligent Auctores, non etiam successores) tueri se possint, quominus à suis Episcopis, & alijs maioribus Prælatis per se ipsos, vel illis, quibus sibi videbitur adiunctis, iuxta Canonicas sanctiones, toties quoties opus fuerit, visitari, corrigi, & emendari, etiam auctoritate Apostolica, possint, & valeant, vt habetur in *Concil. Trident. sess. 6. de reformat. cap. 4. & sessione 25. de reformat. cap. 6.*

5 Hoc tamen ibi addito, quod quando extra visitationis generalis actum processerit Episcopus, Capitulum in initio cuiuslibet anni eligat ex Capitulo duos, de quorum consilio, & assensu Episcopus, vel eius generalis Vicarius tam in formando processum, quàm in cæteris omnibus actibus, vsque ad finem causæ inclusiue procedere valeat: quæ Conciliares constitutiones non sustulerunt facultatem, aliàs ex immemoriali, & laudabiliter obseruata consuetudine, Decano, & Capitulo singulares Capituli, ipsique subiectas personas cumulatiue cum Episcopo, seorsum tamen ab eodem, ipsumque Episcopum toties quoties sua auctoritate vti volentem non excludendo, visitandi, corrigendi, & emendandi, quia *Concil.* non dicitur eam facultatem concessisse Episcopo priuatiue, quo ad alios inferiores Ordinarios, de quorum exclusione non constat, & ab eis debite punitus non est cogendus coram Episcopo denuo se purgare, vel ab eodem iterum puniri, ita referunt decisum *Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap. 154. numer. 40. Gonzalez ad reg. 8. Cancell. §. 2. proœm. num. 21. Armendar. d. tit. 6. de Visitat. num. 28. Nicol. Garcia de benefic. par. 3. cap. 2. num. 194. declarat. 3.* Illam vero *Concilij in d. cap. 6.* dispositionem intellige procedere tantummodo in Capitulis exemptis, vt censuit *Rota Romana decis. 1. 205. & 308. part. 2. diuers.* & apud *Seraphin. decis. 743.* vbi fuit dictum, quod cum Ecclesia Caligensis non sit exempta, non possit in ea locum habere dispositio Concilij, & ita quoque declarauit *Sacra Congregatio*, prout referunt *Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ libro primo, titul. decimo septimo l. 7. de Episcopis, numero 88. Aloys. Ricc. in praxi fori eccles. decis. 566 in prima edition. & resolution. 488. in fine, in secunda editione, & in collect. decis. collect. 751. in princip. praxis Episcopal. part. prima, verbo Capitulum, §. nono, pagina 84.* Amplia etiam procedere in Collegiatis, non solum exemptis, sed etiam habentibus concordias, tenuit *Rot.* apud *Farin. decis. 709. numero tertio, &*

deciſ.715.nu.2.in 1.collect. Illas vero, quæ a Sede Apoſtolica ſunt confirmatæ non comprehendit *Concil. in d. cap.6.* vt cenſuit *Sacra Congreg.* teſte *Armendar. d.tit.6. de Viſit.num.67.* Vnde ſub illo decreto non comprehenditur Collegiata in Cathedralem erecta, quæ prius non erat exempta, ſed in omnibus Epiſcopo ſubiecta, vt cenſuit *Sacra Congregatio* teſte *Armendar. loco proxime citato.*

6 Duo illi Canonici à Capitulo eligendi, quorum cõſilium, & aſſenſum, tam in formando libello, quam in cæteris omnibus actibus vſque ad finem cauſæ inclusiue Epiſcopus, ſeu eius Vicarius adhibere debet, dum extra viſitationem contra aliquam perſonam Cathedralium, vel Collegiatarum Eccleſiarum procedere voluerit, ſi quando ea de cauſa ſine fraude tempore diuinorum officiorum eos abeſſe contingat, primandi nõ ſunt quotidianis diſtributionibus tanquam abſentes, propter Eccleſiæ vtilitatem ex officio ſibi attributo, vt reſoluit *Moneta de diſtribut. quotid. par.2. quæſt.8. nu.19. in vlt. impreſſ.*

7 Et coram eiſdem adiunctis ab Epiſcopi notario proceſſus eſt fulminandus etiam in iudicialibus, & extra-iudicialibus correctionibus, & tenetur viſitans dare aſſumptum, ſi reperierit aliquod delictum carceratione, vel caſtigatione dignum, vt cenſuit *Sacra Congreg.* teſte *Armend. d.lib.1.tit.6. de viſitat. nu.61. & 62.*

8 Ac etiam poteſt Epiſcopus ſuum fiſcalem aſſumere, vel alium quem voluerit deputare ſine Capituli conſenſu, vt ibi interueniat, quia Capitulum nullum ius habet in electione fiſcalis, qui interuenire ſolet in criminibus Canonicorum reorum, ſed eius electio ad Epiſcopum ſolum ſpectat, refert *à Sacra Congreg.* deciſum *Armend. d.lib.1.tit.18.l.7. de Epiſcopis nu.91. & 92.*

9 In delictis tam grauibus, quàm leuibus contra Canonicos neceſſe eſt vt cum adiunctis procedat Epiſcopus, vt tenuit *Rota in vna Cartaginen. iuriſdictionis* 27. *Nouembris* 1585. coram *Illuſtriſſ. Seraphino*, vt patet in eius *deciſ.710.* quam refert *Aloyſ. Ricc. d. reſolut.488. num.4.* vbi *num.5.* ampliat procedere etiam in leuibus, in quibus non eſt opus tela iudiciaria, & refert cenſuiſſe *Sacram Congregat. in vna Cadicen. ſtatutorum* 17. *Iunij* 1580. Et ſine huiuſmodi adiunctis non deuoluitur ad Epiſcopum facultas procedendi contra aliquem ex Capitularibus, ſi ipſi adiuncti, requiſiti cum eo procedere negligant, vel recuſent, ita declarante *Sacra Congregat.* vt refert *Armendar. d. l.7. de Epiſcopis num. 89. & 90.*

10 Solus tamen Epiſcopus poteſt ſine adiunctis Capitularibus ad correctionem & punitionem portionariorum procedere, quia non dicuntur de Capitulo, vt fuit deciſum *in vna Gerunden. anniuerſariorum* 1566. coram *Domino de Graſſis in deciſ.411. part.1. diuerſ.* & etiam caſu quo portionarij de conſuetudine, aut ex priuilegio Apoſtol. vel Eccleſiæ ſtatuto in Capitulo habeant, vel vt plurimum, vocem, vt cenſuit *Sacra Congregat.* teſte *Armendariz. dict. l.7. de Epiſcopis numero 91.* niſi conſuetudine, vel ſtatuto ſit, vt contra illos Epiſcopus ſine adiunctis non procedat, vt fuit reſolutum *in Rota in vna Calciaten. 25. Februarij* 1611. coram *Attrebaten.* & tunc etiam poterunt in adiunctos, & coniudices eligi, vt cenſuit *Sacra Congregat. de menſe Aprilis* 1614. teſte *Aloyſ. Ricci. dict. collect.751. in fine.*

11 Contra coadiutores cum futura ſucceſſione non tenetur Epiſcopus cum huiuſmodi adiunctis procedere, niſi ex forma coadiutoriæ colligatur ipſi coadiutori conceſſa fuiſſe omnia priuilegia, quæ habent canonici, vt cenſuit *Sacra Congreg.* teſte *Nicol. Garci. in addit. ad ſuum tract. de benefic. p.4. cap.5. num.96.*

12 Sine adiunctis poteſt etiam Epiſcopus procedere ad priuationem canonicorum, ex cauſa, quod Ordines ſuis præbendis annexos non ſuſceperint, & ita cenſuit *Sacra Congreg.* prout referunt *Nicol. Garcia p.3. c.4. nu.22. Aloyſ. Ricc. d. reſolut.488. num.2. & 3.*

13 Poteſt etiam Epiſcopus abſque prædictis adiunctis corrigere, punire, & emendare exceſſus, ac peccata Capitularium, quos correctione, & punitione dignos repererit, non tamen pœna ordinaria, ſed ea quæ morum magis emendationem, quam punitionem reſpiciat, ita deciſum refert *Armendariz d.tit.6. nu.39. & nu.77.* ſimiliter à *Sacra Congr.*

14 Declaratum allerit poſſe Epiſcopum viſitare ſolum Capitulares, & bona, eorumque bonorum adminiſtratores, vel cum quibus ſibi videbitur adiunctis, de quo etiam *Nicol. Garcia p.3. cap.2. num.198. in 10. & 11. declarat.* qui ampliat poſſe etiam ſolum Epiſcopum viſitare fabricam.

15 Poteſt denique abſque huiuſmodi adiunctis Epiſcopus viſitare corpus Eccleſiæ Cathedralis, Sacramentũ, reliquias, veſtes, ornamenta, cæteraque ad cultum diuinum deſtinata: item & capellas, capellanias, dotationes, anniuerſariorum inſtitutiones, memorias defunctorum, pia opera, vel res, aut bona fabricæ, vel Eccleſiæ, vt cenſuit *Sacra Congr.* teſte *Armendar. d.tit.6 de viſitat. num.123.*

16 Illud in præſenti aduertendum duxi Epiſcopum eo dumtaxat caſu habere facultatem conuocandi Capitulum quando canonicis aliquid deliberandum proponit, nec de re agit ad ſuum, vel ſuorum commodum ſpectante, neque prohibetur eidem quominus Capitulum ſuo arbitrio conuocet, ita refert deciſum *Armend. d.l.7. de Epiſcopis, nu.95.*

17 Et tamen in eo vocem non habet, ex eodem *Armendar. loco proxime citato, nu.84. Galet. in margarita caſuum conſcien. verbo Epiſcopus antepen.*

18 In illis igitur caſibus ſpectantibus ad Epiſcopalem dignitatem, in quibus Epiſcopus poteſt eſſe iudex, conuocare poterit Capitulum, ſecus vero in alijs, in quibus iudex eſſe non poteſt *Armend. d. num. 95.* Quam denique poteſtatem habeat Epiſcopus in Capitulo, declarat *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol.214.*

19 Poſt Cathedralis Eccleſiæ viſitationem cæteras ciuitatis Eccleſias, & deinde reliquas in diœceſi ſitas, monaſteria, pia & religioſa loca, clerum, & populum viſitabit Epiſcopus. Et prius Præſul ſiue viſitator (exemplo *Chriſti Domini, Matt.21.*) qui cum templum Hieruſalem viſitare vellet duos ex diſcipulis ſuis præmiſit, qui aduentum eius prænuntiarent, in omnem ciuitatem, oppidum, & locum, quo erat ipſe venturus nuncium cum litteris Paſtoralibus, ac mandato manu chirographi ſui, ac notarij, quem ſecum ad viſitationem peragendam ducet ſub ſcriptis, mittere debet, vt ſex, aut octo diebus ſaltem, plus, minuſue de aduentu ſuo ſubditi viſitandi certiores fiant, vt ſe ad viſitationem recipiendam congrue iuxta ſtatus ſui cõditionem præparare poſſint, ac diligentius, quid vnicuique eorum ex officio præſtandum ſit, conſiderare, ac præmeditari, ne imparatos eos offendat viſitator, qui ſi fuerit ipſemet Prælatus proceſſionaliter à Clero recipiendus eſt, *Fuſc. de viſitat. lib.1. cap.4. num.10.*

20 Viſitandi ius & poteſtatem habet omnis prælatus eccleſiaſticus, cui iuriſdictio, & adminiſtratio conuenit *c.1.§.hanc, de cenſib. in 6. poſt Federic. Calder. Oldrad.* & alios *Azori. inſtit. moral. p.2. lib.3. c.40. q.6.*

21 Quare viſitare poſſunt ac demum iure ordinario præter Romanum Pont. Legati à latere ex officio legationis ſibi à Sede Apoſt. demandatæ *cap. cum Apoſtolus, de cenſib.* Item ~~Legati~~ Pontificij, qui non ſunt à latere, ſed dicuntur nati, quibus legatio Apoſt. competit ratione dignitatis, in qua ſunt conſtituti, *cap. cum inſtantia, cap. procurationes, de cenſibus.* Item etiam Legati Apoſtolici, qui Miſti, ſiue Nuntij Apoſtolici nuncupãtur, ſi viſitandi onus eis ſit ſpecialiter impoſitum, vel ſi vrgens aliqua neceſſitas viſitationem poſtulet *d.c.cum inſtantia, d.c.procurationes, Fuſc. de viſitat. lib.1. c.2. nu.9* ampliando ad Patriarchas, Primates, & Archiepiſcopos, *Azori. d.c.40. q.6. verſ. quæres.*

22 Decani, Archidiac. Archipresby. Plebani, & alij inferiores viſitandi ius habent, ſi id longa conſuetudine præſcripſerint, *c. ſuper eo, & c. cum Apoſtolus, de cenſibus.* De quibus nouè *Concil. Trid. ſeſſ.24. de reform. cap.3.* ita diſponit. Archidiaconi autem, Decani, & alij inferiores in his Eccleſijs, vbi hactenus viſitationem exercere legitime conſueuerunt, debeant quidem aſſumpto notario, de conſenſu Epiſcopi, deinceps per ſe ipſos tantum viſitare, refert *Felician. Comenſ. in manu. viſitat. libr.1. tit.3. verſic. Archidiaconi.*

23 Competit denique viſitandi ius Abbatibus, Generalibus, Prioribus, Miniſtris, alijſque præſidentibus in monaſterijs religioſorum, vel deputatis in ijſdem, *cap. in ſingulis, cap. ea quæ, de ſtatu monach.* Sic & Abbatiſſis, & alijs mulieribus Regularibus in monaſterijs in quibus degũt, & in alijs eorum iuriſdictioni ſubiectis, *Clemẽt. attendentes. in princ. de ſtat. monach. Fuſc. d. capit.2. nu.14. Azor. d.c.40. quæſt.8. & 9. Felician. Comen. d. tit.3 verſ. Viſitatores.*

24 Viſitandi poteſtas Epiſcopis conceſſa tranſit in Capitulum Sede vacante, quod poteſt viſitare Eccleſias Epiſcopatui ſubiectas, vt reſoluunt *Quaranta in ſuam. Bullarij, verbo Capitulum Sede vacante, verſic. quibus ſit prælibatis, pag.134. Azor. d. lib.3. c.37. q.14.* vbi *q.15.*

25 Tenet quod non poteſt viſitare Monialium cœnobia exempta, quæ alioquin poteſt Epiſcopus, vt delegatus Sedis Apoſtolicæ, & ita cenſuit *Rot. in vna Burgenſi. iuris viſitandi* 1588. coram *D. Orano*, vbi agebatur de viſitando monaſterio Monialium non exempto à iuriſdictione Epiſcopi, & fuit ibi dictum Capitulum Sede vacante illud viſitare poſſe, refert *Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ.609. in 1. editione, & reſolut.533. in ſecunda edit.* vbi aſſerit procedere, etiam quando Sedes Epiſcopalis quaſi vacat, veluti Epiſcopo ab hoſtibus, vel paganis capto, vt fuit dictum in eadem *Burgen.* 10. *Martij* 1597.

26 Aliquando tamen Capitulum ſuperſtite adhuc Epiſcopo ex præſcriptione, vel priuilegio viſitandi ius habet, vt habetur in *Concil. Trid. ſeß.24. de reform. c.3. verſ. viſitatores*, Azori. *d. lib.3. cap.40. q.8.*

27 Et tunc viſitatores à Capitulo deputati debent eſſe approbati ab Ordinario, vt deciſum refert *Armend. d. l.7. de Epiſcopis, num.*110.

28 Vicarius autem generalis hoc ius viſitandi non habet, niſi ſpecialiter eidem committat Epiſcopus, vt reſoluunt *Rebuff. in praxi benef. tit. in forma Vicariatus, nn.* 100. *&* 101. *Sbroz. de Vicario Epiſcopi lib.2. quæſt.*120. *num.2. Fuſc. d. cap.2. num.*18. *Azori. inſtit. moral. part.2. lib.3. cap.45. q.4. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap.4. §.7. verſ. tertio nec viſitare, Narbon. de appellatione à Vicario ad Epiſcopum p.1. num.224.*

29 Non licet Epiſcopo viſitationem aggredienti proponere edicta, quibus ſubditi iubeantur crimina detegere, multoque minus propoſita pœna excommunicationis: ita cenſuit *Sacra Congreg.* teſte *Armendar. d. tit. 6. de viſitatione, l.5. §.2. nu.16.*

30 Nec etiam poteſt in viſitatione pœnas ordinarias delictorum imponere, ſed tantum extraordinarias, quæ magis morum emendationem, aut correctionem, quã ordinariam delicti vindictam reſpiciant, idem *Armendar. loco proxime citato num.*11. & licet poſſet iterum viſitare Eccleſias viſitatas ab inferioribus, vt in terminis *Concil. Trident. d. cap.3.*

31 Non tamen poterit iterum punire punitos ab eis, nec ab eis abſolutos cogere ad innocentiam ſuam demonſtrandam, idem *Armend. d. l.7. de Epiſcopis, nu.*111.

32 In ijs, vbi de viſitatione, aut morum correctione agitur, proceditur omni, & quacunque appellatione, ſeu querela, etiam ad Sedem Apoſtolicam interpoſita, ſemota, quæ executionem nullo modo impedire, aut ſuſpendere poteſt *Concil. Trid. ſeſſ.24. de reform. c.20. Lancel. de attentat. & innouat. appellat. pendente, limit.* 18. *in princip. num.6. Rugin. de appellat. §.2. cap.3. num.6. Marcheſan. de commiſſion. par.1. de commiſſione appellationum extra curiam Romanam cap.6. num.78. in ſecunda impreſſio*, quos refert *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut.7. nu.1.* dummodo Epiſcopi procedant ſine proceſſu, & ſine ſcriptis, etiam carcerando, & carceratos detinendo, quo caſu ſi carcerati appellant, poteſt Iudex appellationis cognoſcere de prætenſo exceſſu in corrigendo: ſed interim non impeditur, aut ſuſpenditur executio eorum, quæ ab Ordinario ſunt decreta; Sed ſi Epiſcopus formato proceſſu, & ſeruatis ſeruandis procedat, non habet locum diſpoſitio *Concil. in d. cap.*10. *ſeſſ.*24. *de reformat.*

33 Sed à ſententia definitiua tantum admittitur appellatio, quæ ſuſpendit iudicatum, ita reſoluit *Franciſ. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici par.2. c.2. num.*77. & late de hac materia vide *Curiam Philip. par.1. §.7. nu.*10. *Soar. de Paz in praxi tom.2. par.5. cap.viii. num.*14. *Armend. d. tit.6. de viſitat. nu.*104. *cum ſequentibus.*

34 Dabitur etiam appellatio, ſi Epiſcopus procedat in exemptos, ſeu aliàs priuilegiatos, contra eorum priuilegia, *Marcheſan. dict. num.*78. *Aloyſ.* Ricc. *dict. reſolut.7. num.3. verſic. verum.*

35 Quando in viſitatione regulariter appellari contigerit ab Epiſcopo ſuffraganeo, etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegato, debet appellari ad Metropolitanum quoad deuolutiuam, non quoad ſuſpenſiuam, vt deciſum referunt *praxis Epiſcop. p.2. verbo viſitatio, §.3 & alia praxis noua part.2. cap.3. num.61. Aloyſ. Ricci in praxi aurea reſolut.449. num.2. prope finem*, & reſoluunt *Cochier. de iuriſdict. Ordinarij in exemptos, part.2. quæſt.14 num.5. Thom. Valaſc. allegat. iuris, tom.1. allegat.* 70. *numero* 5. *in fine.*

36 Ratio eſt, quia propter dictionem illam, *etiam*, quæ vnum caſum exprimit, & alium includit, vt tenent plures à me citati *in remiſſion. de diction. & clauſul. dict.* 95. vtramque poteſtatem ordinariam ſcilicet, & delegatam Epiſcopus habere dicitur, iuxta notata per me allegat. 92.

37 Sic etiam à mandato de reſidendo in viſitatione edito non datur appellatio ad effectum ſuſpenſiuum,

ſed ad effectum deuolutiuum tantum, prout deciſum refert *Armendariz dicto tit. 6. de viſitat. num. 2.* & reſoluunt *Mart. Anton. Vari. lib. 1. reſolut. 85. nu. 10. & reſolut. 119. nu. 14. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſtici reſolut. 476. nu. 5. in fi. & in praxi aurea reſol. 7. in fi.*

38 Epiſcopus viſitans tanquam ſuſpectus recuſari non poteſt, niſi modum in viſitando exceſſerit, prout deciſum referunt *Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiepiſc. capit. 21. praxis noua Epiſcop. loco proxime citato*, vbi etiam reſoluit, quod quando proceditur compilato proceſſu, recuſari poteſt ſi ſit ſuſpectus, & ab eo licite appellatur appellatione non ſolum deuolutiua, ſed etiam ſuſpenſiua. Super quo reſcripſit *S. D. Paulus Quintus felicis recordationis* Archiepiſcopo Portugalen. his verbis, Venerabilis Frater, Salutem, & Apoſtolicam benedictionem. Fraternitatis tuæ nomine nobis nuper expoſitum fuit, quod viſitationes, quæ in tua diœceſi in vim Decretorum Concilij Tridentini, & aliàs legitime fiunt, ſæpius impediuntur, eo quia viſitati Prælatum, ſeu alium legitime viſitantem ſuſpectum allegant, in magnum diuini cultus, præſertim & fabricæ Eccleſiarum præiudicium. Quamobrem nos huiuſmodi abuſum tollere volentes, ſupplicationibus tuo nomine ſuper hoc humiliter porrectis inclinati, de conſilio venerabilium Fratrum noſtrorum Sacræ Roman. Eccleſiæ Cardinalium Sacri Concilij Tridentini interpretum, Apoſtolica auctoritate, tenore præſentium declaramus Epiſcopum, vel alium, cui id legitime competit, viſitantem non poſſe vti ſuſpectum recuſari, non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſque in contrarium facientibus quibuſcunque. Datum Romæ apud S. Petrum ſub annulo Piſcatoris die 29. Octobris 1610. Pontificatus noſtri anno ſexto. S. Cobellutius. Venerabili fratri Gondiſaluo Epiſcopo Portugalen. Antea quoque deciſum à *Sacra Congregat.* fuerat Epiſcopum viſitationem aggredientem, atque etiam in præparatoria inquiſitione non poſſe vt ſuſpectum recuſari, neque probatione, vel allegatione ſuſpicionis impediri, quominus pœna extraordinaria, quæ morum correctionem, & emendationem reſpiciat viſitatos afficere poſſit, prout refert *Armendar. dict. titul. 6. de viſitat. l. 5. §. 2. num. 8. & numer. 7.* aſſerit hoc verum, dum tamen in ea proceſſum non compleat, & ſe intra viſitationis terminos contineat.

39 Nullum certum tempus præſcriptum eſt intra quod teneatur Epiſcopus viſitationem concludere, ſed arbitrio ipſius relinquitur, quod tamen debet eſſe diſcretum, & moderatum, referunt deciſum *Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 717. in prima edit. & reſolut. 708. num. 2. in ſecunda edutione, Armendar. dict. l. 7. de Epiſcopis, numero 113.* Poteſt tamen ipſe Epiſcopus præſtituere terminum Archidiacono ad viſitationem expediendam, & præſcribere comitatum, & equitatum, ne oneri ſit Eccleſijs quas viſitauerit, ita *Sacra Congregat.* cenſuit, vt per *praxim nouam Epiſcopal. part. 2. cap. 3. de viſitat. quorumuis exemptorum, numer. 62. pagin. 213.*

40 Viſitatores debent, quantò citius poſſunt, ſe expedire ne grauent ſubditos ſuos expenſis, & ſtudeant quam celerrime debita cum diligentia viſitationem ipſam abſoluere, & ne ſe occupent alijs negotijs ad viſitationem non pertinentibus, prout tam iuris diuini, quam humani auctoritatibus probat *praxis Epiſcopal. part. 1. verbo viſitatio, §. quinto ad finem. verſic. præterea*, ſuper quod *Concil. Bracharen. 4. act. 2. capit. quinto*, ita cenſuit: viſitatores plures vno die Eccleſias, quam duas ne viſitent, niſi forte ob tenuitatem, & vicinitatem; & ne tunc quidem plures vno die, quam tres, ſic enim maturius, & diligentius viſitationis munus abſoluent, quod nimia feſtinatione ſolet aliquando negligentius geri: Epiſcopi vero, quot ipſi vna die viſitare commode poſſint pro ſua prudentia ſtatuant. Deinde in prædicto *Concil. eadem act. 2. cap. primo*, ſic habetur. Vt autem expeditius aut viſitationis ſalutari munere fungi poſſint, præcipit ſingulis Sancta Synodus, vt in ſuo equeſtri comitatu non plures, quam octo comites habeant, eoque numero includant neceſſarios etiam viſitationis miniſtros. Curabunt autem imprimis, vt tam viſitationis adiutores, quam familiares, & domeſtici nullam viſitatis moleſtiam exhibeant, ſed Chriſtianæ potius frugalitatis, & modeſtiæ exemplum præbeant.

41 Vnde Cancellarius, Auditor, Scriba, vel Notarius Epiſcopi non poſſunt quicquam accipere à viſitatis pro ſcriptura proceſſus viſitationis: pro copia tamen actorum, ſeu decretorum viſitationis ab eis, qui ea petunt, licite competentem mercedem petere poſſunt. *Nauarr. conſil. 1. de cenſibus in nouis, praxis nona epiſcop. dict. capit. 3. numero ſexageſimo tertio, verſic. neque cancellarius*, quamuis *altera praxis dicto verbo viſitatio*, §. 6. *dub.* 4. aſſerat Secretarium, vel Scribam non poſſe aliquid recipere pro ſuis laboribus ſcribendo, vel tranſcribendo, vel dando copiam ipſius viſitationis.

43 Cuius viſitationis liber plenam inducit probationẽ, quoad viſitationem perſonarum, Sacramentorum, & aliorum pertinentium ad officium viſitantis, prout deciſum refert *Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 611. in prima edit. & reſolut. 535. in ſecunda editione*, & reſoluunt *(aputaquen. deciſ. 158. part. 2. Paun. de viſitat. quæſt. 4. numer. 24. & 34. late Mart. Antonin. variar. reſolut. lib. 1. reſolut. 110. à princip.* vbi *numer. 13.* tenet in viſitationibus procedendum ſummarie, & de plano, ſine ſtrepitu, & figura iudicij, ac ſine viſitandorum citatione, cum ſaltem virtualiter citati cenſeantur per edictum generale, quo monentur ad intereſſendum.

44 In viſitatione præter procurationem ab Eccleſijs, Epiſcopus nihil muneris accipere poteſt, non tantum ipſe, ſed nec etiam quiſque ſuorum, ſub pœna maledictionis, & interdicti ingreſſus Eccleſiæ, ac reſtituendi duplum infra menſem, & poſt menſem, non obſtante remiſſione partium *cap. 1. §. prohibitiones, & caput. exigit, de cenſibus, lib. 6.* innouata à *Concil. Tridentin. ſeſſ. 24. de reform. cap. 3. Sard. de aliment. tit. 1. quæſt. 64. numer. 6. & tit. 4. quæſt. 22. Azor. inſtitut. moral. part. 2. lib. 3. cap. 42. quæſt. 9. Marc. Anton. Genuenſ. in man. Paſtorum cap. 35. numer. ſecundò.* Sub qua prohibitione non cenſetur ſublatum cathedraticum, quod ſingulis annis exigi ſolet ab Ordinario, tam in viſitatione, quàm extra, prout deciſum refert *Armendar. dict. l. 7. de Epiſcopo, num. 115.*

45 Si conſuetudo eſſet, vt communitates procurarent Epiſcopum viſitantem, ſeruanda eſt, quandiu voluerint, ipſi tamen cogendi non ſunt ſi recuſent, ita *Sacra Congregat.* apud eundem *Armendar. loco proxime citato numero 122.* Et ſi extat conſuetudo, vt Epiſcopo diœceſim viſitante à laicis ei victualia miniſtrentur, Vicario autem viſitante ab Eccleſiarum Rectoribus,

ſeruanda

ſeruanda etiam eſt, dummodo in illa laici ſponte perſeuerent, vt refert deciſum idem *Armendar. loco proxime citato num.* 119.

46 Dum Epiſcopus viſitat clerum ciuitatis, vbi ſita eſt Cathedra, procurario illi nulla debetur, prout ſæpius *Sacram Congreg.* reſpondiſſe refert *praxis noua Epiſcop. par.* 2. *cap.* 3. *nu.* 65. Ali tamen debet à Rectore Eccleſiæ, etiamſi facta viſitatione poſſit recipere ſe in domũ ſuam, *cap. venerabili, de cenſibus, Surd. de aliment. titul.* 4. *queſt.* 22. *num.* 9. *Azor. diſt. cap.* 42. *queſt.* 4. Verum poſt *Concil. Trid. diſt. cap.* 3. per illa verba, pro temporis tantum neceſſitate, & non vltra, contrarium mihi videtur tenendum, quando Epiſcopus poſſet redire ad domũ, quod tenet *Marc. Anton. Gennenſ. diſt. capit.* 35. *num.* 9. quamuis Epiſcopum recipere poſſe procurationem, etiamſi Eccleſia Epiſcopatui contigua ſit, & etiamſi domum ſuam ad prædium reuertatur, teneat *Paul. Solod. in praxi viſit. par. ſecunda cap. primo, verſ. expedita, pagin.* 43.

47 Nec etiam Epiſcopo, vel alij viſitatori procuratio debetur, dum loca ſpecialiter exempta à præſtanda procuratione viſitant, eadem *praxis noua diſt. num.* 65. *Frat. Emman. q. Regular. tom.* 2. *q.* 63. *artic.* 7. *verſ. quarto, Azor. diſt. cap.* 42. *queſt.* 2. nam licet de iure communi procuratio præſcribi non poterat, *cap. cum ex officij, de præſcript.*

48 Hodie tamen ex noua diſpoſitione *Concil. Trid. in d. cap.* 3. præſcribitur, nec peti poteſt, vbi illam non dandi viget conſuetudo, *praxis noua Epiſcop. d. c.* 3. *in fi. Steph. Gratia. diſcept. forenſ. cap.* 57. *nu.* 19.

49 Nullus tamen ſemoto priuilegio, vel præſcriptione, viſitationem, aut procurationem ipſam remiſiſſe videtur, etiamſi teſtatus fuerit ſe condonare debita ſibi obſequia, ſiue ſeruitia, *capit. cum venerabilis, de cenſibus, Boer. deciſ.* 133. *à num.* 5. *Azor. diſt. cap.* 42. *q.* 11. *verſic. poteſt quoque.*

50 Item nec Epiſcopus, aut alius viſitator poteſt procurationem accipere ab Hoſpitalibus, & alijs locis leproſorum, domorum Dei, pauperum, & infirmorum, nec ab Eccleſia paupere, quia debet gratis viſitare, ita reſoluit *Marc. Anton. Gennenſ. d. c.* 35. *num.* 9. *verſ. nono*, & deciſum referunt *praxis noua Epiſcop. loco proxime citato, et altera praxis p.* 2. *verbo viſitatio, §.* 6. *dub.* 7. *Franciſc. Leo in theſauro foriecclesiaſt. p.* 2. *c.* 16. *à nu.* 41.

51 Item nec à pauperibus clericis procurationem exigere debet Epiſcopus, ita *gl. verbo pregranari, in c. cum inſtantia, de cenſibus, Tiraq. de nobilit. c.* 29. *nu.* 43.

52 Nam Epiſcopus viſitando de proprio expendere tenetur, quando Rector Eccleſiæ eſt pauper; & illa indiget, *Surd. diſt. tit.* 4. *q.* 22. *nu.* 6.

53 Hinc denique Epiſcopus exiens per villam, & oppida, vt Sacramentum Confirmationis tantùm conferat, à nemine eſt procurandus, prout *Sacram Cardin. Congregat.* decidiſſe teſtis eſt *Armendar. diſt. l.* 7. *de Epiſcop. num.* 22. & reſoluit *Paul. Salod in praxi de viſitat. par.* 1. *cap.* 5. *in med.*

54 Munera itaque qualiacunque, & quomodocunque illi offerantur, recipere non poteſt Epiſcopus à viſitatis ratione viſitationis, vt innuit *Concil. in diſt. cap.* 3. nec etiam comeſtibilia, vt illa ſecum aſportet, prout ex *Imol. & Anchar. in Clem.* 2. *de cenſibus*, tenent *praxis noua Epiſcop. dicto loco num.* 73. *Marc. Anton. Gennenſ. d. capit.* 35. *nu.* 7. vbi *nu.* 6.

55 Reſoluit, quod nec fragmenta noxabilia ad domum portare poteſt pro erogando pauperibus, ſed tenetur illis diſtribuere, qui ſunt in illo loco, quem viſitat, & *num.* 5. tenet, quod Epiſcopus etiam finita viſitatione, dum diſcedit à locis viſitatis, recipere non poteſt munera. Vnde viſitator id quod per victum ſibi neceſſarium contingebat, non poteſt in pecunia taxare *praxis Epiſcopal. d. verbo viſitatio, §.* 6. *dub.* 2.

56 Liberum tamen erit viſitatis, ſi velint, pecunia redimere procurationem, & tunc viſitator tenetur recipere in ea ſpecie, qua fuerit oblata, vt reſoluit *praxis noua Epiſc. diſt. c.* 3. *nu.* 64. *in fine.*

57 Appellatione victualium expenſarum comprehenduntur illæ, quæ conſiſtunt in victu; non autem illæ, quæ concernunt alia neceſſaria perſonæ, vt ait *praxis Epiſcop. verbo viſitatio, §.* 6. *dub.* 1. Et ſolum obligantur viſitati prouidere procurationem, ſiue alimenta illius diei, quo viſitat pro ipſo, & ſuo moderato comitatu, *praxis noua diſt. num.* 64. *in princip.* Vecturas tamen, & ferraturas equorum præſtare non tenentur, *praxis epiſcop. dicto verbo viſitatio, §.* 6. *dub.* 3. *altera praxis noua d. cap.* 3. *num.* 63. *in fine, Marc. Anton. Gennenſ. diſt. capit.* 35. *num.* 9. *in fine, & num.* 10. Si viſitator tamen ſit Prælatus à Summo Pontifice delegatus, tunc ei debentur mercedes equorum, & viaticum, vt de loco ad locum tranſire commode poſſit, *gloſſ. verbo ſi voluerint; in Clement. ſecunda, de cenſibus, Azor. diſt. cap.* 82. *queſtion. octaua.*

SVMMARIVM.

1 *Viſitare poteſt Epiſcopus tanquam Sedis Apoſt. delegatus exempta loca Summo Pont. immediate ſubiecta.*

2 *Exempta loca ab Epiſcopi iuriſdictione, ſed alteri Prælato ſubiecta, Epiſcopus non viſitat, ſed ipſe Prælatus.*

3 *Viſitari poteſt Epiſcopus quoſcunque Clericos exemptos, Prothonotarios, &c. ratione beneficiorum in ſua diœceſi exiſtentium.*

4 *Epiſcopus non poteſt extra viſitationem clericos à ſe exemptos corrigere, ac punire.*

5 *Viſitari poteſt ab Epiſcopo proximiori Eccleſia ſecularis nullius Diœceſis.*

6 *Exemptio à viſitatione non comprehenditur ſub generali conceſſione exemptionum.*

7 *Viſitandi parochiales Eccleſias nullius diœceſis proximior Epiſcopus facultatem habens, habet etiam auctoritatem emendandi, corrigendi, & puniendi tam in capita, quam in membra.*

8 *Vicarius à Capitulo Sede vacante, vti proximior non habet poteſtatem viſitandi Eccleſias ſeculares nullius diœceſi.*

9 *Beneficia exempta viſitant Epiſcopi tanquam delegati Sedis Apoſt. in qua iuriſdictione cum ſit delegata non ſuccedit Capitulum.*

10 *Prælati inferiores habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem vti proximiores Eccleſias ſeculares exemptas non viſitant.*

11 *Viſitandi ius habet Epiſcopus in omnibus Eccleſiis intra fines ſuæ diœceſis exiſtentibus.*

12 *Viſitare poteſt Epiſcopus omnes Parochiales ſuæ diœceſis, in quibus ſunt Sacerdotes ſeculares, licet Eccleſiæ ſint Regularibus ſubiectæ.*

13 *Epiſcopus per ſeipſum Eccleſias exemptas viſitare poteſt, licet inferioribus Prælatis ſint ſubiectæ.*

14 *Viſitare poteſt Epiſcopus Eccleſias curatas vnitas monaſterio & ponere in eis vicarios perpetuos, ſiue temporales, quamuis uniantur monaſterio exempto aliene diœceſis, uel alij, quod ſit Ordinis caput.*

15 *monaſteria commendata, in quibus non viget regularis obſeruantia quamuis exempta, Epiſcopus etiam tanquam Sedis Apoſt. delegatus ſingulis annis viſitat.*

16 *Epiſcopus in monaſteriis commendatis, vbi Regularis obſeruantia vigeat, debet eorum ſuperiores monere, vt ipſe viſitent, & corrigenda corrigant.*

17 *Monaſteria, quæ generalibus Capitulis non ſubſunt, nec ſuos habent viſitatores Regulares, ſi monita in congregationes ſe ſe non receperint, in omnibus Epiſcopi iuriſdictioni ſubiecta ſunt.*

18 *Viſitari debent ab Epiſcopo monaſteria quamis, ſeu Eccleſiæ Regularium curam animarum annexam habentes quoad ipſam curam.*

19 *Examinare, & viſitare poteſt Epiſcopus quoſcunque Canonicos, & dignitates, & alios clericos exemptos, & non exemptos ad curam animarum exercendam conſtitutos, quoad eorum inhabilitatem.*

20 *Regulares ſubijciuntur Epiſcopis in dependentibus à cura animarum.*

21 *Regularis Parochus delinquens extra Sacramentorum adminiſtrationem, & curam animarum, non ab Epiſcopo, ſed à ſuis ſuperioribus punitur.*

22 *Regularium monaſteria quoties Epiſcopo viſitandi facultas conceditur, ſi dum ingredi vult ob cauſam viſitationis fores claudantur, ei licet vim inferre, ac eas frangere.*

23 *Epiſcopi incumbentes correctioni, & viſitationi exemptorum tanquam Sedis Apoſt. delegati poſſunt contra Conſeruatores impedientes procedere.*

24 *Curam animarum in Regularium Eccleſijs exercentes, ſiue ſeculares ſiue Regulares ſint, ad arbitrium ipſorum Regularium poni debent; niſi quod examinari & approbari prius debent ab Epiſcopis.*

25 *Deputati in Eccleſijs Regularium ad curam animarum, ad ſynodum venire debent.*

26 *Eccleſiæ militum S. Ioannis Hieroſolymitani, quibus cura animarum incumbit, in concernentibus ipſam curam, Ordinario ſunt ſubiecta.*

27 *Prioratus Militum Hieroſolymitanorum Ordinarij viſitare non poſſunt.*

28 *Subcollectores non poſſunt viſitari, nec corrigi ab Epiſcopo.*

29 *Referendarij ratione beneficiorum, quæ habent in partibus, ſubſunt locorum Ordinarijs.*

30 *Prothonotarij primi ſunt, & notariorum principes dicuntur.*

31 *Prothonotarij à iuriſdictione Ordinarij ſunt exempti.*

32 *Beneficia vacantia per obitum Prothonotariorum participantium, & non participantium, ſunt Sedi Apoſt. reſeruata.*

33 *Prothonotariatus dignitas ad effectum reſeruationis acquiritur etiam ignoranti.*

34 *Prothonotarij ſiue ſint creati à Papa, ſiue à legato, ſunt comprehenſi in Extranag. ad regimen, de prabend.*

EPISCOPVS QVANDO ius habeat viſitandi exemptos?

ALLEGATIO LXXIV.

1 EXempta loca Summo Pont. immediate ſubiecta Epiſcopus tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus viſitare poteſt, vt habetur *in Concil. Trid. ſeſſ. 7. de reform. & 7. Card. in Clem. attendentes, q. 6. & 7. de ſtatu monach. Cochi. de iuriſdictione Ordinarij in exemptos p. 2. q. 45. nu. 11. & p. 4. q. 23. nu. 2. Alphonſ. Villadiego in ſpecula viſitationum fol. 32. num. 7.*

2 Quando vero non tantùm exempta ſunt ab eius iuriſdictione, ſed ſubiecta alteri alicui Prælato, Epiſcopus non viſitabit, nec de iure delegato, nec ordinario, ſed ipſe Prælatus, cui immediate ſubiecta ſunt.

3 Prout reſoluit idem *Cochier. d. q. 23. num. 3.* Poteſt etiam Epiſcopus viſitare quoſcunque clericos ſeculares exemptos, Prothonotarios Apoſtolicos, Capellanos Regios, Acolythatus Comitis palatini, ſeu alicuius Militiæ, vel Hoſpitalis tituis inſignitos, dummodo actu militiæ, ſeu Hoſpitali, cui adſcripti ſunt, non inſeruiant: item & reſidentes in Curia Romana, & familiares Cardinalium ratione beneficiorum in ſua diœceſi exiſtentium, vt probat *Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 11.* de cuius materia aliqua tradunt *Franc. Leo in theſauro fori Eccleſ. p. 2. c. 2. nu. 78. Fr. Emman. q. Regular. tom. 2. queſt. 108. art. 3. Flam. de reſignat. lib. 3. q. 11. nu. 5. praxis Epiſcop. pag. 2. verbo Referendarij.* Et ſi reſideant, etiam in perſona in cauſis delictorum, & correctionis morum ab eodem Diœceſano ſiue in viſitatione, ſiue extra viſitationem puniri poſſunt, vt diſponit idem *Conc. ſeſſ. 14. de*

4 *reform. c. 4.* Sed non poſſe Epiſcopum virtute *d. cap. 4.* extra viſitationem, corrigere, & punire clericos ſeculares à ſe exemptos, & alteri inferioti Ordinario ſeculari intra diœceſim exiſtentes ſubiectos, approbauit ſummus Pontifex teſte *Armend. in addit. ad recopil. legum Navarræ lib. 1. tit. 6. l. 5. §. 2. num. 9. qui tex. in d. c. 4.* non derogat conſuetudini immemoriali, vt aſſerit *Seraphin. Rota Romana deciſ. 417. num. 7.* nec corrigit textum in *extraneg. cum Mathæus 3. de hæretic. inter comm. ex Cenedo ad Clement. collect. 14. nu. 9. num ſequentibus.*

5 Eccleſias ſeculares nullius Diœceſis quantumcumque exemptas, & Sedi Apoſtolicę immediatè ſubiectas, earumque Prælatum ſecularem in eas iuriſdictionem quaſi epiſcopalem habentem, poſſe ab Epiſcopo cuius Cathedralis Eccleſia eſt proximior, viſitari vigore *Cõcilij c. 9. ſeſſ. 24. de reform.* deciſum referunt *Armẽdariæ d. loco num. 13. & praxis epiſcop. p. 1. verbo viſitatio §. 11.* Et nullo modo poſſunt effugere viſitationem vicinioris Epiſcopi, vt cenſuit *Rot. Rem.* apud *Farin. deciſ. 396. par. 1. tom. 1.*

6 Quia exemptio à viſitatione non comprehenditur ſub generali conceſſione exemptionum, *Rot. deciſ. 186. nu. 2. p. 1. diuer. Cochier. de iuriſd. Ordin. p. 2. q. 45. nu. 12.*

7 Et huiuſmodi Epiſcopus proximior habens facultatem viſitandi Eccleſiam parochialem nullius diœceſis, habet etiam facultatem emendandi, corrigendi, & puniendi tam in capita, quam in membra ex quauis cauſa, prout *Sacram Congregationem* cenſuiſſe atteſtatur *Franc. Leo in theſauro fori Eccleſ. p. 2. c. 2. nu. 74. in fi.*

8 Et poteſtas hæc non tranſit in vicarium à Capitulo Sede vacante conſtitutum, vt aſſerit *Franc. Leo in d. theſauro p. 1. c. 10. n. 8. verſ. 10.* & reſoluit *Aloyſ. Ric. in praxi aurea reſol. 118. nu. 4.*

9 Quia beneficia exempta viſitant Epiſcopi tanquam delegati Sedis Apoſt. *Trid. d. c. 9.* & in iuriſdictione delegata Epiſcopo non ſuccedit Capitulum Sede vacante, iuxta citata per *Aloyſ. Ric. d. loco num. 2.*

10 Nec procedit in Prælatis inferioribus habentibus iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem ex *Flor. de Mena variarum lib. 3. q. 24. nu. 24.*

11 Epiſcopus in omnibus Eccleſijs exiſtentibus intra fines ſuæ diœceſis habet ius viſitandi, non obſtantibus qui-

quibuſcunque ptiuilegijs, vt cenſuit *Rota Romana* apud *Farinac. deciſ. 396. p. 1. tom. 1. per text. in cap. oct. au. ſeſſ. 7. de reformat.* de cuius materia vide *Fr. Emmanuel quæſtionum Regularium tom. 1. quæſtion. trigeſim. ſext. artic. 3. praxim Epiſcopalem p. 1. verbo viſitatio, & part. 2. verbo exemptus. Azorium inſtit. moralium p. 2. lib. 3. cap. 40. col. 216. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. p. 5. collect. 1591.* & cenſuit *Sacra Congreg.*

12 Illum poſſe viſitare omnes parochiales ſuæ diœceſis, in quibus ſunt Sacerdotes, ſeculares, licèt Eccleſiæ ſint Regularibus ſubiectæ, ſiue etiam ſi ſint Eccleſiæ Regularium, quando tamen cura exercetur per clericos ſeculares, refert *Armendar. d. loco nu.* 88. & etiamſi monaſteria prętenderent habere iuriſdictionem ſpiritualem immutabilem in locis, vbi dictæ Eccleſiæ ſunt vnitæ, ex eodem *Armendar. nu.* 89. Secus tamen in Eccleſijs vbi à Regularibus inſeruitur, nam *c. 11. ſeſſ. 25. de Regular.* vbi excipiuntur Abbates generales, limitatur, niſi per Regulares inſeruiant, ex eodem *Armēd. dict. loco nu.* 91.

13 Item poterit viſitare Eccleſias exemptas, ſed tunc per ſeipſum tantum, refert deciſum *Armendar. d. loco num.* 124. quamuis inferioribus Prælatis ſint ſubiectæ *Armendar. nu.* 86.

14 Eccleſias curatas vnitas monaſterijs poteſt Epiſcopus Ordinarius loci viſitare, & ponere in eis Vicarios perpetuos, ſiue temporaneos, prout ei expedire videbitur, refert deciſum *Armendar. d. loco num.* 85. etiamſi huiuſmodi beneficium, aut Parochia vniatur monaſterio exempto, etiam alienæ diœceſis, tunc quoque viſitatur ab Epiſcopo loci, vt tenet *Henriquez in ſumm. libri ſeptimi c. decimo quarto*, §. 4. *littera I.* ſicut etiam viſitantur Parochiales Eccleſiæ vnitæ monaſterijs, etiam ſi quæ ſunt capita ordinum, *Armendar. dict. loco num.* 95.

15 Commendata Monaſteria, etiam Abbatiæ, Prioratus, & Præpoſituræ nuncupatæ, in quibus non viget regularis obſeruantia: nec non beneficia tam curata, quā non curata, ſecularia, & regularia, qualitercunque cōmendata, quamuis exempta, ab Epiſcopis etiam tanquam Apoſtolicæ Sedis delegatis, annis ſingulis viſitentur, curentque ijdem Epiſcopi congruētibus remedijs, etiam per ſequeſtrationem fructuum, vt quę renouatione indigent, aut reſtauratione, reficiantur, & cura animarum, ſi quæ illis, vel eorum annexis immineat, aliaque debita obſequia rectè exerceantur, appellationibus, quibuſcunque priuilegijs, conſuetudinibus, etiā immemorabili tempore pręſcriptis, conſeruatorijs, iudicum deputationibus, & eorum inhibitionibus non obſtantibus, iuxta *Concil. Triden. decretum ſeſſ. 21. de reformat. c. 8. & ſeſſ. 25. de Regularibus, cap. 11.* refert *Armendar. d. loco nu.* 99.

16 Quando vero in eis viget obſeruātia Regularis monere debet Epiſcopus eorum Superiores, vt ipſi viſitent, & corrigenda corrigant, qui ſi intra ſex menſes viſitare neglexerint, Epiſcopus ipſe viſitare poſſet, & corrigere, nullo priuilegio, aut appellatione obſtante, iuxta *Concilij decretum d. cap. 8. ſeſſ. 21. Campan. rub. 12. capit. 13. numero quinquageſimo.* Aliter enim Epiſcopus non debet ſe intromittere in monaſterijs, in quibus viget Regularis obſeruantia *Armendar. dicto loco numer.* 98. Poterit tamen viſitare illa monaſteria commendata, perpetuò vnita alijs Eccleſijs, vel pijs locis, etiamſi ipſa loca ſint ſub regulari protectione *Armendar. dict. num.* 100.

17 Similiter monaſteria, quæ generalibus Capitulis nō ſubſunt, nec ſuos habent viſitatores regulares, ſi monita in Congregationes ſeſe non redegerint, in omnibus Epiſcopi iuriſdictioni ſubiecta ſunt idem *Concil. Trident. ſeſſ. 25. de Regularibus, c. 8.*

18 Monaſteria quæuis, ſeu Eccleſiæ, locauè Regularium curam animarum annexam habentia, quo ad ipſam curam viſitari debent ab Epiſcopo: item & perſonæ huiuſmodi curam exercentes, ſiue ſint ſeculares, ſiue Regulares ſubſunt immediatè in ijs, quæ ad dictam curam, & Sacramentorum adminiſtrationē pertinent, iuriſdictioni, viſitationi, & correctioni Epiſcopi, in cuius diœceſi ſunt ſita monaſteria, iuxta *Concil. Tridentin. ſeſſ. 25. de regularibus capit. 11.* de cuius materia latè tractant *Frat. Emmanuel. quæſt. Regularīū tom. 1. quæſt. 36. articul. 4. praxis noua Epiſcopalis par. 2. cap. 3. numero 46. Franciſc. Leo in praxi fori eccleſiaſtici par. 2. cap. 18. numero 105. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 736. in prima editione, & reſolut. 513. in ſecunda edit. & deciſ. 608. in prima edit. & reſolut. 532. in ſecunda edit. Marius Antonin. variarum reſolut. libro 1. reſolut. 17. num. 3. Campanil. in diuerſ. iuris Canonici rubr. 12. cap. 13. numero quinquageſimo primo cum ſequentibus, Aloyſ. Ricci. in praxi aurea reſolut. 176.* Non quidem vt Eccleſia, vel Sacriſtia reputatur, ſed in his, in quibus dumtaxat habent iuriſdictionem, reſpectu curæ animarum, & Sacramentorum adminiſtrationis, vt Calices, & decentia paramenta, ad decorem adminiſtrationis Sacramentorum prouideantur, prout deciſum referunt *Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſ. p. 2. cap. 31. numero 3. Campan. in diuerſ. iuris Canon. rubr. 12. cap. 13. nu. 49.* Et ita ad Epiſcopum pertinet hæc poteſtas viſitandi Monaſteria, tam Regularia, quam ſecularia, circa ipſorum curam, & Sacramentorum adminiſtrationem, vt nulli etiam ad nutum amouibiles poſſint deputari, niſi de Epiſcoporum Ordinariorum conſenſu, & præuio per eum, & eius Vicarium, & examinatores ſynodales examine, refert *Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici p. 1. c. 8. num. vigeſimo*, vbi etiā notat quod *Clemens Octauus* mandauit ita ſeruari hoc decretum excipiendo aliqua monaſteria, & capita ordinum, non obſtante conſtitutione Pij Quinti, qua voluit, vt in omnibus Eccleſijs parochialibus, in quibus cura animarum, etiam laicorum exerçetur, habeant Ordinarij facultatem eius Eccleſias, & perſonas viſitandi, ac corrigendi.

19 Et quod Epiſcopus quoſcunque Canonicos, & dignitates, & alios clericos exemptos, & non exemptos, ad curam animarum exercendam conſtitutos, quoad inhabilitatem eorum, non obſtante quocunque priuilegio, aut conſuetudine in contrarium, examinare, & viſitare poſſit, conſuluit *Nauar. conſ. 4. de tempor. ordin. in antiq. aliàs 8. de priuileg.* in nouis, *& Sayr. in floribus deciſ. tit. de tempor. ordin. deciſ. 5.*

20 In dependentibus etiam à cura animarum habent ijdem Epiſcopi auctoritatem ſuper Regulares, vt ait *Marius Antonin. variarum reſolut. lib. 1. reſolut. 112. caſu 50. propè fin.* quem refert, & ſequitur *Campan. d. c. 13. n. 51.* & quodammodo venit in conſequentiam perſonarum, vt inquiratur quomodo conſeruetur Sanctiſſimum Sacramentum, & Eccleſiaſtica ornamenta, vt per *Sacram Congregationem* deciſum fuiſſe refert *Seraphin. deciſ. 1067.*

21 Parochus tamen Regularis delinquens extra Sacramētorum adminiſtrationem, & curam animarum,

non

non ab Epiſcopo, ſed à ſuis Superioribus punitur, prout referunt deciſum *Galett. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo parochus, 3. Aloyſ. Ricc. dict. reſolu. 513. num. ſecundo, & reſolut. 532.* Quando vero conſtaret de aliqua præſcriptione, vel exemptione, non poteſt Epiſcopus viſitare, alias ſi de præſcriptione non appareret manutenendus eſt Epiſcopus, cum habeat iuris communis aſſiſtentiam, vt fuit in Rota reſolutum in *cauſa Valentina de Xatiua 3. Ianuarij 1590. coram Rubalo*, prout refert *Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 532. nume. 3. verſ. & primo*.

32 Quotieſcunque Epiſcopis licet viſitare monaſteriũ Regularium, aut alia exempta, ſi dum ipſi ingredi volunt monaſteria ipſa ob cauſam prædictæ viſitationis, renuant Regulares illos intromittere, oſtia claudẽdo, Epiſcopis fas erit vim inferre, & oſtia frangere, vt reſoluunt *Innocent. in cap. 1. verſic. item alia ratione, vbi Abb. num. quinto, verſ. ad ſecundum vero, de immunit. eccleſiarum, idem Innocent. in cap. venerabili, num. 4. de cẽſibus, Fuſc. de viſitat. lib. 2. cap. 19. poſt num. 1.* quos refert, & ſequitur *Campanil. d. c. 13. num. 52.* vbi *numero 53.* reſoluit poſſe Epiſcopum viſitationem impedientes excommunicare etiam non adhibitis monitionibus, in ipſo actu manifeſtæ violentiæ ſibi illatæ pro defenſione ſuorum iurium, de quo etiam *Marcus Antonius Gennenſ. in praxi Archiepiſcopali Neapolitana caput. 18.*

33 Poſſunt etiam Epiſcopi incumbentes correctioni, & viſitationi exemptorum, vigore facultatis eis tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatis à Concilio tributæ, procedere contra reſeruatores impedientes, præſertim ſi illi extra diœceſim commorentur, *Armendar. libr. 1. tit. 18. l. 7. nu. 75.*

34 Qui dictam curam exercent ſiue ſeculares, ſiue Regulares ſint, poni debent ad arbitrium ipſorum Regularium, non autem ad arbitrium Epiſcopi, niſi quod examinari, & approbari prius debent ab Epiſcopo antequam ponantur, prout declaratum fuiſſe referunt *praxis noua Epiſcop. d. c. 3. num. 46. Gonzalez ad regul. 8. Cancellar. gloſſ. 5. §. 3. numero trigeſimo quarto.* Si tamẽ in deputando ipſi Superiores Regulares negligentes eſſent, vel non deputarent tot perſonas, quot ad exercitium ipſius curæ ſufficerent, ab Epiſcopo compelli poſſent, vt deputent, quod etiam fuiſſe declaratum referunt *praxis noua, vbi proximè, & Conflictus in compẽd. priuileg. tit. 5. cap. 4.*

35 Ijdem deputati ad curam animarum in Eccleſijs regularium ad Synodum Epiſcopi venire tenentur ex *Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reform. c. 2.* & faciunt quæ *Azor. inſtitut. moral. 2. lib. 3. c. 47. q. 3.*

36 Eccleſiæ Militum Sancti Ioannis Hieroſolymitani, quibus cura animarum incumbit, in concernentibus ipſam curam Ordinario ſunt ſubiectæ, & ab eodem viſitari poſſunt ex reſcripto *Pij Quinti*, incip. *Expoſcit. Dat. Romæ 22. Septembris 1571.* ibi, Decernimus, declaramus, ſtatuimus omnes, & ſingulos locorum Epiſcopos, & alios Superiores tanquam Apoſtolicæ ſedis delegatos, omnes & quaſcunque parochiales eccleſias, cæteraque beneficia eccleſiaſtica ſuarum ciuitatum, & diœceſum, quibus animarũ cura imminet, ad dictam religionem, eiuſque milites, Capellanos, Miniſtros, Rectores quomodolibet pertinentia, etiam quod in eis Epiſcopalem, & temporalem iuriſdictionem religio, & Milites prædicti haberent, eorumque Eccleſias, Rectores, Vicarios, & miniſtros quoſcunque (in his tamẽ dumtaxat, quæ animarum curam, illiuſque exercitiũ & Sacramentorum adminiſtrationem reſpiciunt) viſitare, omneſque actus viſitationem concernentes exercere poſſe, & debere, ac Rectores, ceteroſque huiuſmodi miniſtros curam animarum exercentes minus idoneos repertos, ſi quidam ad nutũ amouibiles ſint, ſtatim amouere: ſin vero titulares ſint, illico ſuſpendere, ac Superiores illorum monere, vt intra aliquem breuem terminum, in locum amotorum ſubrogent alios idoneos, prius tamen per ipſos Epiſcopos, & alios Superiores examinatos, & approbatos, &c. prout atteſtantur *Alphonſ. Villad. in ſpeculo viſitat. fol. 32. num. 6. Cochier. de iuriſd. Ordin. in exemptos p. 2. quæſt. 45. num. vndecimo. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol. 176. praxis noua Epiſc. p. 2. c. 3. nu. quadrageſimo ſexto.* Hi tamen, quatenus beneficia curata non obtinent, nõ poſſunt ab Ordinarijs viſitari, vt deciſum refert *Armend. d. loco num. 94.*

37 Prioratum Militum Hieroſolymitan. Ordinarij viſitare non poſſunt, cum illi ſint Præceptores, non vero commendatarij, & viſitari debent à Capitulis ſui Ordinis, refert deciſum *Armend. d. loco num. 101.*

38 Subcollectores non poſſunt viſitari, nec corrigi ab Epiſcopo, vt deciſum referunt *Armendar. d. loco num. 80. Nicol. Garcia de benefic. p. 3. c. 2. num. 198. in 18. declaratio.* Referendarij ratione beneficiorum, quæ habent in partibus, ſublimet locorum Ordinarijs. *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut. 30.* vbi dicit *Staphil. de prærogat. expellat. fol. 218. num. 15.*

39 Quatenus habet eos non poſſe excommunicari, vel interdici ab Epiſcopo, cum ſint officiales Papæ, loqui de illis principalibus Referendarijs iuſtitiæ, & gratię, qui ſunt vndecim, & vndecim, *Gomeſ. de Signatur. gratia, & iuſtitiæ, fol. 493.*

40 Prothonotarij, quos primos eſſe, & notariorũ principes dixerunt *Mandoſ. de Signatura gratiæ, titul. prothonotarij, Gomeſ. in proœm. ſuper regulis Cancellariæ, qu. 1. Anto. de Pratis de iuriſdict. Epiſcopi c. 8. num. 16.*

41 A iuriſdictione ordinaria per *Leonem Decimum* eſſe exemptos tradunt *Mandoſ. vbi ſupra. Anto. de Pratis d. c. 8. nu. 17.* quos refert, & ſequitur *Cochier. de iuriſdict. ordinarij in exemptos p. 1. quæſt. 18. num. 3.*

42 Vbi intelligit ſi Rochettum, habituque Prothonotariorum actu deferant. Et quod omnia beneficia vacantia per obitum Prothonotariorum, vel participãtium, vel etiam non participantium, ſint Sedi Apoſtolicæ reſeruata, cenſuit Rota vt per *Caputaq. deciſ. 407. p. 2. Putean. deciſ. 305. nu. 1. lib. 1. in noua impreſſ. Card. Seraphin. deciſ. 1251. nu. 18. & in vna Burgen. Abbatiæ de Salas 14. Maij 1612. coram* Reuerend. P. D. *Vbaldo.*

43 In qua etiam poſt deciſiones ibidem relatas fuit dictum, quod dignitas Prothonotariatus acquirebatur etiam ignoranti, ad effectum reſeruationis, & etiam ante aſſumptionem inſignium, *Rota deciſ. 12. de prebend. in nouis, & deciſ. 11. lib. 2. par. 3. & deciſ. 373. p. 3. lib. 3. diuerſ. Rota item in vna Comen. Capellæ 7. Febru. 1620. coram R. P. D. Rembaldo*, vbi etiam poſt *Mandoſ. reg. 1. quæſt. 7. ſub num. 3.*

44 Dicit, quod Rota ſemper tenuit, quod indiſtinctè omnes Prothonotarij, ſiue ſint creati à Papa, ſiue à Legato, ſunt comprehenſi in *Extraua. ad regimen, de prebend.* & quod illa habeat locum in omnibus Prothonotarijs, etiamſi non ſint de numero, fuit deciſum in *vna Palentinæ Scholaſtriæ, Canonicatus & præbendæ de Valladolid. 9. & 13. Aprilis 1584. coram Robuſterio*, relata

lata per *Nicol. Garcia de benef. p. 5. cap. 1. num. 204.* & fuit firmatum *in d. Burgen. Abbatiæ de Salas*, in qua plures aliæ deciſiones referuntur.

SVMMARIVM.

1 *Hoſpitalitatis opus curare maximè debet Epiſcopus, vt diligenter & fideliter adminiſtretur.*

2 *Hoſpitalia, Collegia quæcumque & Confraternitates laicorum viſitandi us habet Epiſcopus tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus.*

3 *Hoſpitale nouiter fundatum ipſo fundatore ſuperſtite viſitari non poteſt, niſi habeat formam Eccleſiæ aut ſit fundatum auctoritate Epiſcopi.*

4 *Hoſpitale, quod habet formam Eccleſiæ, vel altare pro Miſſarum celebratione, ſi eſt fundatum auctoritate Epiſcopi, dicitur locus religioſus & pius.*

5 *Hoſpitale quando præſumatur Epiſcopi auctoritate fundatum, oſtenditur.*

6 *Viſitari ab Epiſcopo poſſunt hoſpitalia quæcumque, & alia pia loca, ſine cum Epiſcopi auctoritate, ſine ſine illa inſtituta.*

7 *Hoſpitalia erepta ſine Epiſcopi auctoritate videri poſſunt per ipſum, vtrum omnia procedant ſecundum mentem teſtatoris.*

8 *Epiſcopus poteſt compellere heredem, vel legatarium ad executionem legatorum ad pias cauſas, etiam ſi teſtator prohibuiſſet, ſed verius num. 10.*

9 *Teſtator fundans Capellam, non poteſt illam eximere ab Epiſcopi poteſtate.*

11 *Viſitare poteſt Epiſcopus, corrigere, & reformare in caſibus à iure expreſſis, omnia Hoſpitalia, & pia loca, quæ is ſint priuata laicorum.*

12 *Epiſcopus poteſt animadvertere in Rectores Hoſpitalium, leproſorum, &cet. qui negligunt adminiſtrare, vt oportet.*

13 *Viſitare Epiſcopus poteſt Confraternitates perſonarum ſecularium in Eccleſiis Regularium exemptorum exiſtentes, non tamen eorum Capellas, vel altaria, niſi quoad adminiſtrationem.*

14 *Viſitare abſolutè non poteſt Epiſcopus Hoſpitalia, Collegia vel Confraternitates ſine Epiſcopi auctoritate inſtitutas, niſi ad officium inquirendi de operibus pijs, quæ ipſis incumbunt.*

15 *Seculares iudices etiam facultatem habent, ſicuti Epiſcopi viſitandi Hoſpitalia, & cætera loca, ſi hoc eis alias legitimè competat, dato præuentioni loco inter ipſos.*

16 *Hoſpitalia, & Confraternitates, quæ ſub immediata Regũ fuerint protectione, Epiſcopi viſitare non poſſunt.*

17 *Confraternitas Miſericordiæ Regni Portugaliæ vbique terrarum celebratiſſima.*

18 *Hoſpitale magnum Vlixbonen. toto orbe celeberrimum.*

19 Regia dignitas præ cæteris conuenit anteferri.

20 *Exceptio ſi opponatur Epiſcopo viſitanti hoſpitale, aut confraternitatem, quod ſub immediata Regum ſit protectione, non ad ſecularem iudicem, ſed ad Epiſcopum pertinet de ea cognoſcere.*

21 *Collegia inſtituta pro ſuſtentatione ſtudentium, pauperum, vel aliorum egenorum ſunt loca pia, & gaudent Eccleſiæ priuilegijs, ac proindè ab Epiſcopis viſitari poſſunt.*

22 *Confraternitates laicorum Religionis cauſa inſtitutæ, pia ſunt, & Religioſa loca.*

23 *Confraternitates huiuſmodi, quod viſitari poſſint ab Epiſcopis, vt pia loca, qui teneant Doctores, referuntur.*

24 *Contrarium qui tenuerint, citantur.*

25 *Inter vnam, & alteram opinionem diſtinctio ponitur.*

26 *Confraternitates, quæ abſque Epiſcopi auctoritate ſunt inſtitutæ, minimè Eccleſiaſticæ, aut religioſæ ſunt cenſendæ.*

27 *Confraternitates, & Hoſpitalia, ſine Epiſcopi auctoritate inſtituta pia ſunt.*

28 *Pijs cauſis relicta ſolui poſſunt Hoſpitalibus, & Cõfratrijs, etiam ſine Epiſcopi auctoritate inſtitutis.*

29 *Exempta eccleſia non cenſentur exemptæ Capellæ ipſi eccleſiæ ſubiectæ accedentes, vel connexæ.*

30 *Confraternitates intercueniente Epiſcopi approbatione piæ, & eccleſiaſticæ ſunt cenſendæ.*

31 *Confraternitatum res, vt eccleſiaſticæ ſunt cenſendæ, ſi Epiſcopi auctoritate inſtituantur.*

32 *Confraternitatum bona quod poſſint alienari ſine ſolemnitatibus in rerum eccleſiaſticarum alienationibus neceſſarijs, qui tenuerint, citantur.*

33 *Sub diſtinctione reſoluitur.*

34 *Gabella an debeatur ex bonis confraternitatum ſi vẽdantur? ſub diſtinctione reſoluitur.*

35 *Vera reſolutio ponitur.*

36 *Confraternitates, & Hoſpitalia Epiſcopi auctoritate inſtituta beneficio reſtitutionis in integrum gaudent.*

37 *Eccleſiæ appellatione quando comprehendantur loca pia, oſtenditur.*

38 *Confraternitates, & Hoſpitalia, quæ ſine auctoritate Epiſcopi inſtituuntur, quod gaudeant beneficio reſtitutionis in integrum, qui teneant, oſtenditur.*

39 *Reſtitutionis in integrum beneficium non denegatur omnibus illis, quorum bona ſub aliena cura ſunt, vel per adminiſtratores gubernantur, vt in Republ. ciuitate, Villa, caſtro, ſeu quacunque alia communitate.*

40 *Collegia, ſeu vniuerſitates ſeculares, ex eo quia Reipubl. æquparantur, beneficio reſtitutionis in integrum gaudent.*

41 *Fiſcus beneficio reſtitutionis in integrum gaudet.*

42 *Hoſpitalia, & Confraternitates, quando ſine Epiſcopi auctoritate inſtituta ſunt, reſtitutionis priuilegio non gaudere tanquam uerum, ſunt qui tenent, ſed contrarium uerius.*

43 *Quarta Canonica quod exijt, quæ Confraternitatibus relinquuntur, non debeatur, qui teneant, oſtenditur, eorum que fundamenta adducuntur.*

44 *Quarta Canonica ſoluitur ex ijs, quæ relinquuntur Eccleſijs, vel pijs locis, non uero pauperibus, nel quando relinquuntur ad perpetuum cultum diuinum, ſeu pro ornamentis.*

45 *Quarta Canonica, vt debeatur duo requiruntur, alterum, quod loco relinquatur, alterum quod locus religioſus ſit.*

49 *Quarta Canonica, quod non debeatur ex his, quæ confraternitatibus relinquuntur indiſtinctè, qui teneant, oſtenditur.*

47 *Sub diſtinctione, & per certos caſus quæſtio diſſoluitur?*

48 *Quarta Canonica an debeatur ex his, quæ relinquuntur Confraternitatibus deuotionis cauſa Epiſcopi auctoritate inſtitutis? quæſtio eſt in duas opiniones diuiſa.*

49 *Quarta Falcidia non poteſt deduci ex his, quæ Confraternitatibus ſine cum Epiſcopi auctoritate, ſine abſque ea inſtitutis, relinquuntur.*

50 *Quar-*

Digitized by

50 *Quarta Falcidia de legatis ad pias causas non deducitur.*
51 *Quarta Falcidia de legatis pro alimentis, & ex relictis pro studio, non soluitur.*
52 *Contrarijs respondetur.*
53 *Trebellianica non deducitur ex fideicommissis vniuersalibus, quæ ad pias causas relinquuntur.*
54 *Bona Hospitalium, & Confraternitatum, quæ Episcopi auctoritate instituta sunt, non possunt præscribi minori tempore quadraginta annorum.*
55 *Ecclesiarum res minori spatio, quam quadraginta annorum præscribi non possunt.*
56 *Hospitalia Episcopi auctoritate instituta gaudent immunitate ecclesiastica.*
57 *Rationes Ordinarijs sunt reddendæ ab administratoribus piorum locorum tam ecclesiasticis, quàm laicis.*
58 *Rationes Episcopo sunt reddendæ de omnibus locis pijs, siue ea sint publica, siue priuata.*
59 *Ordinarij possunt ab administratoribus rationes administrationis exigere, donec coram eodem doctum fuerit de institutione, in qua secus expressè cautum sit.*
60 *Episcopi valent laicos compellere ad exequutionem piarum voluntatum.*
61 *Capitulum Sede vacante potest exigere rationẽ ab administratoribus piorum locorum, sicut Episcopus.*
62 *Appellans à decreto reddendæ rationis suæ administrationis, licet admittatur appellatio, non impeditur tamen exequutio.*
63 *Rationes pluries in anno Episcopus potest exigere ab administratoribus piorum locorum, quando ei constiterit illas dolosè redditas fuisse, vel quando redditio non fuit finalis, & plena cum restitutione reliquorum.*
64 *Doctores referuntur, qui de Confraternitate Montis Pietatis agunt.*
65 *Doctores referuntur, qui de visitatione tractatus in lucem edidere,*

EPISCOPVS QVOD IVS HAbeat visitandi hospitalia, collegia, ac confraternitates laicorum?

ALLEGATIO LXXV.

1 EPiscopi, cum in omnibus ius visitandi habeant, curare maximè debent, vt hospitalitatis opus diligenter & fideliter administretur, prout disponit *Concil. Tridentin. sess. 7. de reformat. cap. 15. & sess. 25. de reformat. cap. 8.* in quibus iuribus innouata est constitutio *Concilij Vien. Clement. V. in clem. quia contingit, de relig. domib.* & de eorum materia aliqua tractant *Frat. Emman. quæst. Regular. tom. 2. q. 65. art. 7. vers. quinto, & quæst. 83. art. 2. praxis Episcop. par. 1. verbo hospitale, num. 2. pag. 173. Azori. instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 40. q. 10. versic. & sessione.*

2 Et etiam tanquam Sedis Apostol. delegati habent ius visitandi hospitalia, collegia quæcunque ac confraternitates laicorum, etiam quas scholas, siue quocunque alio nomine vocant, non tamen, quæ sub Regum immediata protectione sunt, sine eorum licentia, ex dispositione *Concilij Tridentini sess. 22. de reformat. cap. 8.* de cuius materia agunt *Modern. de iurisdict. p. 2. cap. 18. praxis episcop. par. 1. verbo hospitale, §. 3. altera praxis nona p. 2. capit. 3. numero trigesimo tertio, Fusc. de Visitat. libro secundo, capit. 12. à numero vigesimo primo Bobadil. in sua politica lib. 2. cap. 17. num. 102. Azor. instit. moral. d. capit. 40. quæstione decima. Franc. Leo in thesauro fori eccles. p. 2. capit. 2. num. vlt. Cened. præst. & canon. quæst. lib. primo quæst. 22. à num. decimoquarto, Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ libro primo, titul. 6. leg. 5. §. 2. numero sexagesimo quinto, cum sequentibus.*

3 Hospitale nouiter fundatum, & ipso fundatore superstite, visitari non potest, nisi habeat formam Ecclesiæ, aut sit fundatum auctoritate Episcopi, *Petr. de Vbaldis tract. de canon. Episcop. capit. 4. versicul. quoad secundam quæst. fol. 252. praxis noua Episcop. d. numero trigesimo octauo. Cochier. de iurisdict. Ordinarij in exemptos, par. 1. quæst. 31. num. quarto.* Est enim huiusmodi hospitale non domus Dei, sed domus hominis, quam is, qui construxit, potest destruere, & alienare. *Petr. de Vbaldis, praxis noua episcop. & Cochier. dictis locis,* locus religiosus, & pius dicitur hospitale, quod habet formam Ecclesiæ, vel Altare pro Missarum celebratione, seu est fundatum auctoritate Episcopi, de quo vide *Gabr. comm. titul. de pia causa, conclus. 2. Tiraqu. de priuileg. pia causa in præfat. versicul. item relictum, Padil. in l. si aquam, Cod. de seruit. & aqua, numero quadragesimo sexto. Ioseph. Ludon. decis. 30. numero sexto, & septimo, & decis. 93. numero trigesimo sexto, & quadragesimo quinto, Redoan. de rebus Ecclesiæ non alien. rub. 27. & rubr. 33. casu 12. Valasc. consil. 105. nu. vigesimo octauo, Solis de censibus libro secundo, capit. 3. numero 11. Menoch. de recup. remed. 15. num. 22. & seq. Gutier. canon. libro primo cap. 35. num. 29. Mascard. de probat. conclus. 869. Cardin. Mantic. de tacitis, & ambiguis conuen. lib. 25. titul. 6. numero 69. Roch. de visitat. verbo Hospitalia, Card. Thusc. tom. 4. litt. H. conclus. 158. & conclus. 163. numero 2. & 4. & tom. 6. litt. P. conclus. 338. praxis Episcop. p. 1. verbo Hospitale, §. 3. dub. 2. Azeued. l. 1. à num. 26. titul. 1. lib. 4. & l. 1. numero 4. titul. 18. lib. nono, nona recopil. Ceuall. commun. contra commun. tom. 4. qu. 896. numero 962. Lusit. ad Ægid. in repetit. l. 1. p. 1. in initio num. 54. Cod. de sacrosan. Eccles. Flores vari. lib. secundo quæst. 21. num. 179. cum sequentibus, Marc. Anto. Genuens. in praxi Archiepiscop. Neapolitana c. 17. Alexand. Trentacinq. vari. resolutio. lib. 1. titul. de rescript. resolut. 4. Brunor. à sole in locis commun. verbo Hospitale, num. 3. & 4. Cardos. eod. verbo num. 3. Modern. de iurisdict. p. 2. cap. 23. nu. 19.*

4 Latè *Nicolaus Garcia de beneficijs p. 5. cap. 1. numero 601. Farinac. in praxi criminal. p. 1. quæst. 28. a num. 36. Vgolin. de potestate Episcopi cap. 14. §. 4. num. 7. & §. 7. ad finem, Redoan. de rebus Ecclesiæ non alienan. q. 4. num. 27. & seq. & q. 49. num. septimo, & quæst. 28. & qu. 51. Achil. Pedroch. cons. 2. num. 15. Vincent. de Anna singu. 90. Megon. Floren. decis. 61. Carol. de Grassis de effect. cleric. effectu 1. a num. 122.*

5 Auctoritate Episcopi præsumitur hospitale fundatum si locus ab antiquo sit in forma Ecclesiæ, vbi Sacerdotes celebrant, de quo *Felin. in capit. illud, numero quinto, vers. & pro istis. de præsumpt. & in cap. sicut, num. 29. de re iudic. Rota Bononien. decis. 13. num. 4. Franc. Marc. Delphin. decis. 1017. num. 2. Menoch. de præsump. lib. 6. q. 79. num. 3. Mascard. de probationib. conclus. 583. 623. & 869. Valasc. consult. 105. nu. 45.* Et ex diuturnitate temporis præsumitur Ecclesia ædificata auctoritate Episcopi, *Rot. Bonon. d. decis. 13. num. 4. Mascar. conclus. 1316. num. octauo. Stephan. Gratian. discept. forens.*

ſenſ. cap. 34. num. 1. Cabedo, deciſ. 52. num. vlt. Item ad præſumendum eam auctoritate adeſſe oportet cymbalum eſſe conſtitutum ſuper tectum, pulſarique, vel ſi ibi celebretur omnibus indifferenter ad diuina audienda admiſſis, ita *Sanch. de matrimon. lib. 9. diſput. 15. num. 39.*

6 Hoſpitalia & quæcunque alia pia loca priuata, ſiue cum Epiſcopi auctoritate, ſiue ſine illa inſtituta, poſſunt viſitari ab Epiſcopo, & in illis etiam procedit diſpoſitio *Concilij Tridentin. d. ſeſſ. 22. c. 8.* reſoluunt *Altamiran. de viſitat. verbo & teſtamentorum, a nu. 79. & verbo alijs pijs locis. Azeuedo d. l. 3. num. 9. Bobadil. d. lib. 2. cap. 17. num. 139. Valaſc. conſult. 105. num. 59.* & deciſum referunt *Modern. de iuriſd. p. 2. cap. 18. a num. ſecundo, & p. 4. caſu 113. num. 30. Nicol. Garcia d. c. 1. num. 602. in fine.*

7 Licèt enim erecta fuerint ſine Epiſcopi auctoritate, tamen idem Epiſcopus videre poteſt, an omnia procedant ſecundum mentem teſtatoris, ex *Abb. in c. inter dilectos, num. duodecimo, de donat.* reſoluit *Galet. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo hoſpitale*, quamuis etiam non habuerint Eccleſiam, nec altare, cum ſufficiat quod ſint loca pia ad hoc, vt viſitari poſſint, & prouideri, vt omnia iuxta voluntatem teſtatoris procedant, etiamſi teſtator prohibuiſſet, *Conar. in c. ſua nos, num. 6. de teſtament. Nauar. conſil. 3. de relig. dom.* quos refert *praxis noua Epiſcop. d. cap. 3. num. 38.* Niſi hoſpitale ſit mere laicale, quia tunc teſtatore nolente, Epiſcopo non ſubijcietur, *Lap. allegat. 42. incip. quæritur, Cardinal. conſ. 11. incip. quadam ſocietas, Cochier. de iuriſd. in exemptos, p. 4. q. 57.*

8 Epiſcopus enim poteſt compellere hæredem vel legatarium ad executionem legatorum ad pias cauſas, etiamſi teſtator prohibuiſſet ne Epiſcopus ſe intromitteret, quia illa clauſula fauore piarum diſpoſitionum, habetur pro non adiecta, *d. c. ſua nos, Modern. de iuriſd. p. 4. caſu 88. a num. 14. & caſu 113. a num. 31. Cald. Pereira de nominat. emphyt. queſt. 19. num. 56. Valaſc. dict. conſult. 105. num. 57.*

9 Sic etiam teſtator fundans capellam non poteſt eã eximere ab Epiſcopi poteſtate, *Anton. de Pratis de poteſtate Epiſcopi, cap. 1. num. 3. & 5.* poſt alios *Cochier. de iuriſd. Ordin. in exemptos, p. 1. queſt. 36. numero 3.* Ex quibus neſcio quo iure procedat deciſio, quam refert *Armendar. d. loco num. 66.* in hæc verba. Si in fundatione hoſpitalis ſit dictum, quod Ordinarius non poſſit ſe intromittere in eius viſitatione, non poterit illud viſitare: quod etiam per ſanctam Sedem reſcriptum fuiſſe aſſerit *Carol. de Graſſis de effectibus, clerical. effect. 1. numero 610.* niſi dicamus intelligendam de hoſpitalibus, & confraternitatibus, quæ à laicis regũntur, quaſi mere laicales, & in quibus piæ diſpoſitiones non adſunt.

10 Vel de loco pio hoſpitalitatis cauſa priuatim inſtituto intra ipſiusmet inſtituentis ædes intercluſo, itavt ab extra, ſi quid opus ſit ſpiritualitatis, vocetur, niſi ab Epiſcopo licentiam petierit quærẽdi eleemoſynas, cum per huiuſmodi licentiam viſitandi ius Epiſcopus acquiſierit, quia omnia noſtra facimus, qualitercumque noſtram interponimus auctoritatem.

11 Epiſcopus igitur viſitare poteſt omnia hoſpitalia, & pia loca quocunque nomine nuncupentur, etiamſi ſint priuata laicorum, & corrigere, & reformare in caſibus à iure expreſſis, ſcilicet ob negligentiam, vel dilapidationem bonorum, vtque teſtatoris voluntas ſeruetur, referunt deciſum *Armendar. d. loco numero 74. Moder. dicti. capit. 8. numero quinto.* Et poteſt corrigere, & reformare in his tantum, quæ ad obſeruandam voluntatem fundatorum pertinent, & habere exigendi rationem ab adminiſtratoribus ipſius hoſpitalis, vnà tamen cum illis deputatis, quibus ex conſuetudine ratio reddenda eſt, ex eodem *Armendar. dicto loco numero 67.*

12 Et poteſt animaduertere in Rectores hoſpitaliũ, leproſatiorum, eleemoſynariorum, aut Xenodochiorum, qui negligunt, ſeu non verſantur, vt oportet, in adminiſtratione, non obſtante quacunque exemptione, *Clement. quia contingit. de relig. domibus*, vbi *Cardin. Cocbier. de iuriſdict. Orain. in exemptos, par. 2. quæſt. 45. numero 79.*

13 Poteſt etiam Epiſcopus viſitare confraternitates perſonarum ſecularium in Eccleſijs Regularium exẽptorum exiſtentes, non tamen earum capellas, vel Altaria, quæ intra eaſdem Eccleſias conſiſtunt, ita à *Sacra Congreg.* deciſum referunt *Galet. verbo Epiſc. penultim. Armend. fol. 15. num. 14. & 15.* niſi quoad adminiſtrationem, vt reſcripſit *Sacra Congregat. Epiſcopo Imolen. hoc anno 1622.*

14 Illud tamen aduerterem, quod hoſpitalia, collegia, & confraternitates ſine Epiſcopi auctoritate inſtitutas non poterit ipſe Epiſcopus abſolutè viſitare, poterit nihilominus viſitando inquirere de operibus pijs, quæ ipſis incumbunt, ad effectum, vt adimplere cogat, & negligentiam adminiſtratorum corrigat, & intendit *Ordin. Regia Luſitan. lib. 1. tit. 62. §. 39. in fine*, ibi, Porem neſte caſo, &c. quando ſcilicet abſque Epiſcopi auctoritate ſunt inſtituta, podem os Prælados viſitando prouer ſe ſe cumprem as couſas pias, que os inſtituidores mandaram, quod etiam aduertunt *Cardin. Tuſch. litter. H. concluſ. 160. num. 8. Valaſc. dict. conſult. 105. num. 55. Maſcard. concluſ. 869. numer. 30. & 33.* Eſt ergo differentia, quod quando hoſpitalia, & confraternitates ſunt inſtitutæ auctoritate Epiſcopi de omnibus oneribus ſiue pijs, ſiue prophanis poteſt cognoſcere Epiſcopus, & de omnibus alijs rebus ad ipſum hoſpitale, vel confraternitatem ſpectantibus prouidere, atque etiam circa modum electionis, & formam regiminis: at verò quando inſtitutæ ſunt ſine prædicta Epiſcopi auctoritate, inquirere ſolum poteſt de pijs, quatenus opus eſt, vt mandentur executioni, & pluribus Areſtis declaratum oſtendit noſter *Cabedo de patronatibus Regiæ Coronæ, cap. 42.* Illud tamen aduertendum duxi, quod Epiſcopi virtute *Concilij ſeſſ. 22. de reformat. cap. 8.* nõ ſolum in ipſo actu viſitationis ius habẽt viſitãdi hoſpitalia, & pia loca oĩa quomodocunque nũcupẽtur, ſed etiam extra viſitationẽ, & in caſibus à iure non expreſſis, vt cẽſuit *Sacra Congreg.* prout refert *Bellet. diſquiſit. cleric. p. 1. tit. de bonis cleric. §. 12. n. 6.* vbi num. 7. refertur eandem *Sacram Congregationem in una Montis Pietatis Rauennaten. anno 1617.* reſpondiſſe Epiſcopum poſſe pro bono regimine Mõtis Pietatis decreta ipſius confirmare, reformare, & augere, non tam in viſitatione, quam extra, & ſibi reſeruare facultatem huiuſmodi decreta reformandi, moderandi, & augendi, prout ſibi videbitur, & placuerit.

15 Quamuis *Concil. d. ſeſſ. 22. de reform. cap. octauo*, cõcedat Epiſcopis facultatem viſitandi hoſpitalia, & cætera pia loca, non prohibet tamen quin & iudices ſeculares eadem viſitare poſſint, ſi hoc eis aliàs legitimè competat, vt deciſum refert *Armendar. dicto loco n. 65.*

Non

Non competit igitur hæc poteſtas ad Epiſcopos priuatiuè, ſed inter ipſos, & ſeculares magiſtratus prę-
tioni locus eſt, vt expreſſit *Ordinat. Regia d. titul.* 62. §. 42. & ex communi iure probare nituntur magis communiter Doctores ex text. *in l. hæreditas*, 53. *ad finem*, ibi, principali, vel pontificali, *ff. de petit. hered.* Sed longè diuerſum habet intellectum, vt explicat *Conſtã. lib.* 1. *ſelect. quæſt. c.* 10. *num.* 8. Quare melius probatur ex text. *in authent. de eccleſiaſticis titulis, ſi quis ædificationem*, ibi, prouidentia locorum Epiſcopi, & ciuilis iudicis, ex quibus ita notauit poſt Roman. & alios, *Con. in cap. ſi hæredes, num.* 1. *de teſtam.* & plures, de quibus *Soar. a Pace in praxi to.* 2. *prælu.* 2. *a num.* 45. *Modern. de iuriſdict. p.* 2. *c.* 10. *à num.* 13.

16 Speciali fauore contra Ordinarias regulas in hac materia conſtitutum eſt, vt hoſpitalia, & confraternitates, quæ ſub immediata Regum fuerint protectione, Epiſcopi non viſitent, nec in illis aliquo modo eorũ officiales ſe intromittant, vt expreſſit *Concil. Trident. d. cap.* 8. & conſonat *Ordin. Regia. d. titul.* 62. §. 42. *verſic.* E eſta determinacaon, notantque *Azeued. d. l.* 3. *nu.* 9. *Modern. d. cap.* 18. *nu.* 2. *Perez de Lara de capellan. & anniuerſ. lib.* 2. *c.* 1. *nu.* 49. *Cabed. de patronatib. Regię Coronę c.* 39. *num.* 3. *& c.* 42. *nu.* 5. *Valaſc. conſ.* 105. *num.* 62. *Ceuall. communium contra commun. q.* 897. *num.* 984. & alibi *p.* 2. *q.* 32. *num.* 4.

17 Exemplum ponit *Ordin. noſtra dict. loco* in omnibus domibus, ſiue Confraternitatibus Miſericordiæ Regni Portugaliæ, quas ſub immediata Regum protectione eſſe profitetur: hæc enim Miſericordiæ Confraternitas vbique terrarum eſt celebratiſſima, propter eximia charitatis opera, in quibus eius confratres exercentur in pauperibus alendis, curandis infirmis, orphanis virginibus maritandis, peregrinorum neceſſitatibus ſubleuandis, de cuius laudibus, & inſtitutione agunt *Cabed. de patron. Regię Coronę capit.* 46. *per totum, & dec.* 51. *p.* 1. *Benedict. Ægid. ad leg. primam, Cod. de ſacroſanct. Eccleſ. p.* 1. *minuto à nn.* 34. *Fr. Hieron. Roman. de Republica Chriſtiana lib. quinto, cap.* 22. *per totum.*

18 Sicut etiam nobiliſſimum eſt, & toto orbe celeberrimum hoſpitale omnium Sanctorum Vlyſſiponenſe, quod velut per antonomaſiam Ordinatio ſæpè vocat, O grande hoſpital, de quo agunt *ſabed. dicto tractat. de patronat. Regię Coronę c.* 39. *Frat. Hieron. Roman. dict. cap.* 22. *verſ. tiene* Liſboa.

17 Quod autem hæc conceſſio ab Ordinariis regulis in hac materia exorbitat, oſtenditur, quia ſecundum illas certum eſt poſſe Epiſcopos viſitare omnia hoſpitalia, & confraternitates, quæ de ipſorum auctoritate, & conſenſu fuerint inſtitutæ, & tamen ab hac regula excipit Tridentin. ea, quæ ſunt de immediata Regum protectione, ex altitudine, & præeminentia Regiæ dignitatis, quam præ cæteris conuenit anteferri, vt ait text. in *capit. vlt. in princip. verſic. nec aliquis, de offic. deleg. lib.* 6. quam ratione ad notabiles, & vſu frequentes quæſtiones exornant *Rebuff. in praxi par.* 3. *ſignaturę à num.* 61. *Lambertin. de iure patron. articul.* 11. 9. *quæſt. principal. par.* 3. *libro primo, Couar. practic. cap.* 36. *num. ſecundo*, plures per *Cened. ad decretal. collect.* 79. *num.* 2.

18 Licèt aliquando fuerit dubitatum vtrum in hac exceptione *Trident.* contineantur omnia hoſpitalia ſita in prouincijs, & ditionibus cuiuſque Regni, decriſum tamen fuit illa tantum contineri, quæ expreſſæ ſub immediata Regum fuerint protectione, ſi autem Epiſcopo viſitanti hoſpitale, aut confraternitatem, oppenatur, quod ſub immediata Regum ſint protectione, non ad ſecularem iudicem, ſed ad Epiſcopum pertinet talis exceptionis cognitio & deciſio, prout referunt *Modern. d. capit.* 18. *num.* 4. *& octauo. Armendariz dict. loco num.* 71. *&* 72.

21 Collegia inſtituta pro ſuſtentatione ſtudentiũ pauperum, vel aliorum egenorum, ſunt loca pia, & gaudent priuilegijs Eccleſiæ, & ſunt de iuriſdictione Eccleſiaſtica, & ſi ſunt inſtituta, ſeu erecta auctoritate Ordinarij, non ſolum loca pia, ſed etiam religioſa ſũt, vt tenent *Gironda de gabellis part.* 7. *num.* 41. *Azeued. l. decimo, numero vigeſimo ſexto, titul.* 1. *libro quarto, & l.* 1. *numero* 3. *titul.* 18. *lib.* 9. quos refert & ſequitur *Garcia d. p.* 5. *cap.* 1. *num.* 612. Ac proindè poſſunt ab Epiſcopo viſitari, vt diſponit *Concil. d. capit.* 8. ibi, collegia quæcunque.

22 Confraternitates laicorum religionis cauſa inſtitutæ pia ſunt & religioſa loca, ac proindè à ſeculari poteſtate, & iuriſdictione exempta, præcipuè ſi proprium habeant templum, vel in eis ſeruetur hoſpitalitas, aut Miſſæ dicantur, & alia pia opera exerceantur, vt poſt *Couarr. in capit. officij numero* 12. *de teſtam.* reſoluunt *Fuſc. de viſitat. lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 4. *&* 7. *praxis epiſc. par.* 1. *verbo confraternitas* §. 4. *Ren. Chopin. de ſacra poliț. lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 6. *Bobadil. in ſua politica lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 228. *Modern. de iuriſdict. part.* 4. *cent.* 2. *caſu* 113. *a num.* 7. *Curt. Philip. par.* 1. §. 5. *num.* 13. *Solis d. lib.* 2. *de cenſibus, cap.* 3. *num.* 11. *Caſtill. lib.* 1. *de vſufructu c.* 54. *num.* 24. *Flores de Mena var. lib.* 3. *quæſt.* 21. *à num.* 190. *Nicol. Garcia d. p.* 5. *cap.* 1. *num.* 606. *Vgolin. de teſt. Epiſcopi cap.* 11. *in princip. num.* 1. 3. *&* 4. & quod pijs cauſis ſint annumeranda, omnibuſque gaudeant piæ cauſæ priuilegijs ex *Tiraq. de priuileg. pia cauſa in præfat. pagina* 2. *verſic. item relictum confraternitatibus*, ſcribit *Luſitan. Bened. Ægid. in repetit. l.* 1. *C. de ſacroſ. eccleſ. p.* 1. *in initio nu.* 54.

23 Quare huiuſmodi confraternitates viſitari poſſe ab Epiſcopis, vt pia loca expreſsè probat *Concil. Trident. d. ſeſſ.* 22. *capit.* 8. *&* 9. & vltra citatos latè explicant *Azeued. ad l.* 3. *numero nono titul.* 14. *libro octauo, Ordin. Anub. Rocca in tract. de viſit. in gloſſ. verbo laicorum, Carol. de Graſſis de effectibus cleric. effect.* 1. *numero* 609. Ex ea ſcilicet ratione, quia huiuſmodi cõfraternitates auctoritate Epiſcopi, ſeu Romani Pontif. ſolent inſtitui, ac ſubindè religioſa loca debent cenſeri, vt probat text. agens de hoſpitalibus *in cap. de xenodochijs*, & melius *in cap. ad hæc*, ibi, ſicut moris eſt auctoritate Pontificis deſtinatus cum ſit religioſus, &c. *ne relig. domib.* qua ratione ad iuriſdictionem Epiſcopi pertinere probant eadem iura, & notant omnes per text. ibi *in Clement. quia contingit, eod. tit.*

24 Verum hæc reſolutio magis communiter à Doctoribus improbatur, frequentiſſimè enim reſoluunt laicorum confraternitates loca pia cenſenda non eſſe, ſed potius prophana & ſecularia, maximè ſi abſque Epiſcopi auctoritate inſtitutæ ſint, vt docuit *Bald. in authe. hoc ius porrectum numero ſecundo, Cod. de Epiſcop. & cler.* ideò reſoluens bona confraternitatũ alienari poſſe ſine ſolemnitatibus requiſitis in alienationibus bonorum Eccleſiæ, quod etiam benè ex communi ſententia comprobat *Gama deciſ.* 387. *alids vltim. num. ſexto*, eandem etiam concluſ. poſt *Abb. conſil.* 31. *col. pen. p.* 1. *Paul. de Caſtro, Azon.* & plures alios magis communem

nem teſtatur, & ſequitur *Gabr. libro ſexto communium titul. de pia cauſa concluſ. 1. num. primo, iuncto num. ſeptimo. Gutier. canon. queſt. libro primo cap. 35. à numero nono. Petr. Gregor. de Repub. libro decimo tertio cap. 2. num. octauo. Menoch. remedio 15. recuper. à nume. 34. Cardin. Tuſch. tom. 3. littera E. concluſ. 28. num. quarto & tom. 4. littera F. concluſ. 455. Valaſc. conſil. 105. à num. quinto*, & in confraternitatibus Miſericordiæ Regni Portugalię *Cabed. par. 1. deciſ. 51.* Et in confraternitatibus Corporis Chriſti *Nauarr. conſil. 3. de foro compet.* & de omnibus generaliter agens *Perez de Lara de capellanijs libro ſecundo cap. 1. à num. quinto*, & iudicauit *Rota Rom.* etiam in confraternitatibus, quæ habent Altare & campanile *in deciſ. nouiſſ. 574. nume. 6. part. 1.* & latè poſt *Pariſ. & Lambertin. Azeued. d. l. 10. nu. 26. & 29.*

25 Quare melius diſtinguendum puto inter confraternitates Epiſcopi auctoritate & ſine illa inſtitutas.

26 Illæ enim quæ abſque Epiſcopi auctoritate ſunt inſtitutę minime eccleſiaſticę aut Religioſæ ſunt cenſendæ, ex eo quia qualitatem hanc, vt eccleſiaſticæ, ſeu religioſæ fiant, ſecundum ius Canonicum tribuere non poſſunt priuati abſque Prælati auctoritate ex text. *in cap. ad hæc de relig. domib.* & notant ibi Doctores cõmuniter, & alii, de quibus *Gonzalez ad regul. 8. Cancellar. gloſſ. 5. num. 38. cum ſequentibus* & præter ſtatim referendos *Valaſc. conſil. 105. nu. ſeptimo. Perez de Lara d. c. 1. à num. quinto.*

27 Pias tamen eſſe non eſt negandum, cum enim operas pietatis ibi exerceantur piis cauſis debent annumerari, vt de hoſpitalibus ſine ea inſtitutis expreſſe reſoluunt *Paul. de Caſtro conſil. 167. ad finem vol. 2. Abb. in capit. de Xenodochijs numer. 7. de religioſ. domib. Roman. conſ. 477. num. 2.* & poſt *Bald. Anchar.* & alios, quos refert *Tiraq. in præfat. piæ cauſæ, pag. 1. verſic. item relictum hoſpitalibus, iuncto verſic. ſed alij indiſtincte*, & poſt *Felin. Seluam* & plures alios *Gabriel. d. titul. de pia cauſa concluſ. 2. nume. ſecundo verſ. contrarium, Bobadil. d. nu. 288. iuncta lit. C. Card. Tuſch. tom. 4. littera H. concluſ. 158. & concluſ. 163. num. 2. & 4. & tom. 6. littera P. concl. 338.*

28 Ex quibus plane colligitur, quod licet plures quos refert *Gab. d. concluſ. 2. in fine & concluſ. 1. num. 17.* voluerint relicta piis cauſis ſolui nõ poſſe hoſpitalibus & confratriis inſtitutis ſine Epiſcopi auctoritate, longe verius eſt contrarium, vt tenent *Tiraq. Valaſc. num. 38. & Bened. Ægid. citatis locis.* Et hinc fit poſſe Epiſcopum viſitare confraternitates laicorum etiam exiſtentes intus Eccleſias Regularium, ac illos ad reddendũ computa compellere, nõ tamẽ earum cappellas, vel altaria, quæ intra eaſdem Eccleſias conſiſtunt, vt dixi ſupra *num. decimo tertio*, quoad adminiſtrationem, tamẽ poterit, vt hoc præſenti anno Epiſcopo Imolen. declarauit *Sacra Congreg.*

29 Quia exempta Eccleſia non cenſentur exemptę capellæ Eccleſię ſubiectæ, accedentes, vel connexæ *gloſs. in cap. rogamus 24. q. 1. cap. cum capella, de priuileg. Brixi. in repert. verbo an exemptio monaſterio, Cochier. in tract. de iuriſdict. Ordin. in exemptos p. 2. q. 45. num. 70.*

30 Quando vero Epiſcopi approbatio interuenit, piæ, & eccleſiaſticæ ſunt cenſendæ, itaut ſi ipſa corpora cõueniãtur ad forum Eccleſiæ pertineat cognitio, probatur *ex d. capit. de Xenodochijs*, iuncto *d. cap. ad hæc.* Non obſtat diſtinctio *Bart. in l. vlt. numer. decimo quinto ff. de colleg. illic.* quæ etiam deducitur *ex gloſſ. pen. in capitulo 1. de locato*, recepta per *Couarr. pract. cap. 34. num. primo ad med.* & alios quos referunt & explicãt *Decian. tract. crimin. lib. 4. cap. 9. nu. 41. cum ſequentibus, Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ, libr. 3. titul. 20. de confratrijs num. 9.* & alios, de quibus *Azeuedo l. 10. nu. 25. titul. 1. lib. 8. Recopil.* dum reſoluunt quod ſi collegium vt collegium conuenitur, inſpici debet an maior pars ſit clericorum, quia tunc ad eccleſiaſticum pertinet iudicium; ad ſeculare vero, ſi maior pars ſit laicorum: nam ſi diſtinctio vera eſt, de qua dubitat *Decian.* vbi proxime, debet intelligi de collegiis omnino prophanis, vt in vniuerſitatibus ſtudiorum, de quibus nominatim agunt, nõ ita tamen adaptatur collegijs Epiſcoporum auctoritate fundatis ad pia opera, vt bene explicat *Azeuedo d. l. 10. à nu. 27.*

31 Ex quibus colligitur res cõfraternitatum, quæ Epiſcopi auctoritate inſtituuntur, vt eccleſiaſticas cenſendas eſſe, & conſequenter ſine ſolemnitatibus requiſitis in rerum eccleſiaſticarum alienationibus alienari non poſſe, vt poſt *Menoch. Lambertin. Sfort.* comprobat *Guter. d. cap. 35. num. 23.* & abſque dubio verum eſt quãdo confraternitates alicui Eccleſiæ, Capellæ, ſeu altari vnitæ, ſeu affixæ ſunt: quia accedente Epiſcopi auctoritate eccleſiaſticæ fiunt, ac ſubinde de foro Eccleſiæ res, quæ in earum dominio incorporantur, iuxta reg. *text. in cap. vlt. de rebus eccleſ.* itaut non ſolum viſitatio & coactio adminiſtratorum, vt debitæ executioni mãdent inſtitutoris voluntatem, ad eccleſiaſticos iudices pertineat, verum etiam ipſorum proceſſuum, & cauſarum cognitio ſuper eiſdem bonis iuxta *reg. text. in ca. quanto, de iudic.* & notant Doctores communiter per text. ibi *in cap. Ad noſtram, de rebus eccleſię, & in capit. 1. de reſtitut. in integr.* cum ſimilibus, de quibus latè *Cardin. Tuſch. tom. 4. littera I. concluſ. 447. & concluſ. 450.* quod .ſ. quoties agitur de re, quã eccleſiaſticã eſſe cõſtat, vel quod magis eſt clerici, indiſtinctè cognitio ad iudices eccleſiaſticos pertinet.

32 Ex dictis primo infertur reſolutio illius quæſt. vtrũ ſcilicet bona ad cõfraternitates pertinentia licite poſſint alienari ſine ſolemnitatibus in rerum eccleſiaſticarum alienationibus neceſſarijs. In qua affirmatiuam partem generaliter, & indiſtincte tuetur *Bald. in auth. hoc ius porrectum, num. tertio. Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.* ſequitur *Felin. in ca. 2. num. vndecimo, verſic. fraternitates, de foro comp. Paul. de Caſtro, Pariſi.* & alij quos refert, & ſequitur *Gabriel. d. concluſ. 1. num. vndecimo. Rebuff. in compendio alienat. num. 56.* & alij de quibus *Gutier d. cap. 35. num. decimo ſexto. Cabed. d. deciſ. 51. nume. tertio*, & poſt *Redoan. de rebus eccleſię non alien. rub. 27. num. decimo quinto. Baptiſta Coſta de iuris & facti ignor. in conſil. poſito poſt inſpect. 98. num. tertio.* Quorum fundamentum illud vnicum eſt, quod confraternitates & collegia laicorum ſunt mere prophana, & ſecularia, & ideo ſolemnitas requiſita in alienationibus rerum eccleſiaſticarum iuxta *cap. ſine exceptione 12. quæſt. 2. cap. nulli, & per totum, de rebus eccleſ. non alien.* in illis locum obtinere non poteſt.

33 Sed *Gutier.* vbi proxime *à num. vigeſimo ſecundo*, diſtinguendum putat, aut enim, inquit ille, bona relinquũtur alicui confratriæ vel hoſpitali, vt illis deſeruiant; & ad libitum de illis poſſint diſponere: & concludit neceſſarias non eſſe prædictas ſolemnitates rerum eccleſiaſticarũ, & procedere dictam *Bald.* doctrinam. Aut, inquit, confraternitas locus pius, vel oratorium extructum eſt principaliter, vt ſacrum ſit, & Deo Opt. Max. dicatur, & bona eo animo cõgeſta, vt ad ope

ra oratorij necessaria, nempe pro Missis, & ad pauperes sublevandos perpetua sint, & concludit, quod etiamsi Episcopi consensus non accesserit, loca, & bona pia, & religiosa censenda sunt, & consequenter sine Episcopi auctoritate, & aliis solemnitatibus rerum ecclesiasticarum alienari non possunt. Verum hæc distinctio, *Gutier.* in nullis peccat, nec aliqua ratione defendi potest; imprimis enim inaduertenter, & falsò supponit confraternitatem, aut alium pium locum cum oratorio constitui posse, vt ibi Missæ dicãtur, sine Episcopi auctoritate, contra decis. *text. in cap. cuncti, de consecratione, distinctione prima*: falsum etiam aperte est dictum secundum distinctionis membrum, dum religiosa, & Ecclesiastica censet bona confraternitatis, aut Hospitalis, quando sine Episcopi auctoritate constituuntur, contra *regul. text. in d. cap. ad hæc*, & receptam traditionem de qua supra: falsum denique est, quod in primo membro supponit posse sine illis solemnitatibus alienari bona confraternitatis institutæ cum Episcopi auctoritate quando relicta sunt, vt possint alienari ad libitum pro necessitatibus confraternitatis: Nam si in ejus dominium transierunt Ecclesiastica efficiuntur, ex statim dicendis. Quare necessariò recurrendũ est ad principalem resolutionem: vel enim confraternitates, & Hospitalia instituta sunt absque Episcopi auctoritate, & do plano procedit *Baldi* doctrina, & cõmunis resolutio, quod possint bona ad illa pertinentia licitè alienari sine Episcopi auctoritate & aliis solemnitatibus rerum Ecclesiasticarum, ex ipsorum ratione, quod bona & Collegia ipsa, seu loca prophana sunt. Aut Confraternitates, & hospitalia instituta sunt cum Episcopi auctoritate, & procedit resolutio supradicta, quod religiosa sunt, & ecclesiastica, & consequẽter eorum bona, vt ecclesiastica iudicanda & requirunt solẽnitates rerum ecclesiasticarum. Ita in terminis confraternitatũ distinguuntur *Card. & Rocchus*, quos refert, & sequitur *Gamma decis. vlt. num. sexto*, & ex antiquis Concilijs notant *Renatus Chopin. de sacra politia libro tertio cap. 6. nume. sexto*, & in hospitalibus *Gabr. d. concluſ. 2. num. nono & decimo. Mascard. d. concluſ. 869. nu. vndecimo. Valasc. d. consult. 105. num. 34. Cardin. Tusch. litt. H. concluſ. 163. à nu. nono*.

34 Secundo infertur decisio ad alteram controuersiam præcedenti proximam, vtrum scilicet ex bonis Confraternitatum, si vendantur, gabella debeatur? in qua Doctores cõmuniter distinguũt, aut enim, inquiunt, confraternitatum bona ad pios vsus relicta sunt, pro Missis scilicet, vel pauperibus alendis, virginibus maritandis, & similia: vel in prophanos expenduntur vsus, conuiuia scilicet, ludos, & similia: priori casu, inquiunt à gabellę solutione liberas esse huiusmodi cõfraternitates, & collegia, exemplumque proponunt in Collegiis Salmanticæ, & aliarum vniuersitatum institutis pro pauperibus, & scholasticis alendis: in posteriori verò non ita, quam distinctionem ex *Baldo* tradit *Auendan. de exequendis mandatis par. 2. cap. 14. nume. trigesimo secundo*, & post eum, *Gabriel. & Salazar. Garsia Girada de gabellis par. 7. in princip. num. quadragesimo secundo. Lazart. de decima venditionis in additione capitu. 19. num. nono*, quos sequitur *Azeuedo ad l. 1. num. cum sequentibus titul. 18. libro nono recopil.* & priorum verba transfert *Gutier. de gabel. quæst. 97. nume. decimo octauo*, & partim sequuntur *Molina de iustitia tom. 3. disput. 671. in princip. Curia Philipp. par. 2. libro primo capit. 14.* Distinctionis fundamentũ illud est, quod priori casu cõfraternitates, & Collegia illa pia sunt ac subinde Ecclesiastico quoque priuilegio gaudere debent ex generali regula *text. in l. omnia 34. Cod. de Episcopis, & Clericis*, ex qua vulgò colligitur pia loca omnibus gaudere Ecclesiasticis priuilegijs.

35 Hæc tamen resolutio difficultatum non absolvit, quia ex eo quod pia sunt Collegia, vel loca, vel quod ad pios vsus sunt instituta, non sequitur esse ecclesiastica, & religiosa nisi accesserit Episcopi auctoritas, oportebat distinguere inter confraternitates, & hospitalia, quæ Episcopi auctoritate, vel absque illa instituuntur, quemadmodum in hospitalibus expresse distinguit *Lazarte in corpore tractatus capit. 19. nume. 90.* & post eum, & plures alios, *Gironda dict. part. 7. in princip. a numero sexagesimo septimo, & Azeued. d. l. 1. numer. quarto*. Aduertas tamen exemptionem hanc à gabellis, & omnibus aliis tributis Principum secularium dari nõ solum Ecclesiis, & ecclesiasticis personis, verũ etiam specificè, & indiuidualiter omnibus piis locis, & causis, vt *in auth. item nulla communitas, Cod. de Episcopis, & clericis* ibi, Ecclesiis, vel aliis pijs locis, text. optimus in *cap. non minus, de immunitate Ecclesiarum* ibi, de bonis Ecclesiasticis, & Clericorum, & pauperum Christi vsibus deputatis, aduertit optimè *Molin. proxime citato loco*, & contra alios prædictorum iurium immemor *Moder. de iurisdict. par. 4. casu 14*. Quare licet quoad alios effectus, & quæstiones pendẽtes ex eo an bona sint ecclesiastica, attendi oporteat, vtrum cõfraternitas, aut Collegium sint instituta auctoritate Episcopi, vt supra explicauimus, minime tñ ista inspectio seruit ad præsentem articulum de exemptione gabellarum, quia ad illum sufficit, quod bona ad pios vsus sint destinata, quod reperitur in omnibus Cõfraternitatibus, & Collegiis, seu locis, quæ ad pios vsus construuntur etiam sine Episcopi auctoritate, vt supra probauimus.

36 Tertiò infertur Confraternitates, & hospitalia Episcopi auctoritate instituta beneficio restitutionis in integrum gaudere, prout testatur *Sforzia in tract. de restitut. in integr. par. 1. quæst. 3. à num. trigesimo septimo*, ex ea ratione quia Ecclesiæ competit remedium restitutionis in integrum, vt probant *text. in cap. 1.* vbi *Bero. numero primo & tertio. Mantu. numero tertio & quarto, & in capit. auditis de restitut. in integrum, capitulo primo eod. titul. libro sexto*, vbi *Monach. Clemens. vnica eod. titul. gloss. 2. in l. respubl. Cod. ex quibus causis maiores, Mench. vsufrequentium capit. 9. numero primo. Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo minoribus, numero sexagesimo. Maria in emporio iuris titul. 5. in præludys nume. nono versic. 6. Molina de iustitia, tractat. 2. disput. 574. nume. primo & secundo*. Appellatione autẽ Ecclesiæ comprehenduntur cętera loca pia, de quibus licet non reperiatur specialiter in iure cautum, prout in Ecclesia, militat tamen in illis ead. ratio: & insuper, quia priuilegia Ecclesiarum, quale hoc censetur, cæteris locis piis communicata dicuntur iuxta text. in *l. omnia priuilegia, Cod. de Episcopis, & Clericis*: Vnde quoad iuris effectus pia loca, & Ecclesiæ æquiparantur, vt benè deducitur ex textu. *in capitulo requisisti, versic. secus autem*, ibi aut aliis piis locis, *de testamentis* tradũt in specie Doctores communiter, de quibus *Roman. singul. 272. Molin. d. disput. 574. num. secundo*, plures de quibus *Caldas Pereira dd. verbo minoribus, num. sexagesimo tertio. Sforzia d. quæstione 3. numero 26*.

Verum

38 Verum circa alias confraternitates, & hoſpitalia, quæ ſine auctoritate Epiſcopi inſtituuntur, nō leuis eſt inter ſcribentes controuerſia, quod enim indiſtinctè gaudeant prædicto reſtitutionis in integrum beneficio tenent communiter Doctores, qui docent omnia loca, immo quod generalius eſt, omnem piam cauſam hoc habere priuilegiū, vt iure minoris reſtituantur, ex *Ioa. Andr. Archid. & Domin. in d. cap. 1. de reſtitutione in integrum, libro ſexto*, & pluribus aliis ex antiquioribus, de quibus *Tiraq. de pia cauſa, priuileg. 138. Coſta in ca. ſi pater, verbo ipſis pauperibus, nume. quarto*, ſequitur *Caldas in d. l. ſi curatorem, verbo minoribus, num. ſexageſimo quarto*, & conſtanter *Sforția d. quæſt. 3. à num. vigeſimo ſexto*. Ex dictis autem conſtat omnia hoſpitalia, & Confraternitates, licet abſque Epiſcopi auctoritate inſtituantur, pias cauſas cenſendas eſſe, quare de Hoſpitalibus, & Confraternitatibus agentes eandem reſolutionem ſequuntur *Bald. & Paulus Caſtrenſ. in l. Orphanotrophos, Cod. de Epiſcopis, & clericis*, argumento illius text. quatenus equiparat Hoſpitalia minoribus, & alii, quorum meminit *Tiraquell. vbi proxime, & Maſcard. d. concluſ. 869. num. decimo*, ſequitur *Sforția d. q. 3. à num. 46.* quorum fundamentum eſt precipuum ex *d. l. Orphanotrophos*, & ex generali concluſione, quam colligunt *ex d. l. omnia*, quod Hoſpitalia, & alia pia loca gaudent omnibus priuilegiis, quę Eccleſiis concoduntur.

39 Deinde receptum eſt generaliter, non ita hoc beneficium reſtitutionis minoribus, & Eccleſiis concedi, vt aliis denegetur, in quibus idem fauor, & miſerationis ratio reperitur, quales cenſentur omnes illi, quorum bona ſub aliena cura ſunt, vel per adminiſtratores gubernantur, vt in Republica, Ciuitate, Villa, Caſtro, ſeu quacunque alia communitate probat *text. in l. Reſpubl. Cod. ex quibus cauſis maiores, l. Rempubl. Cod. de iure Reipub. libro vndecimo*, tradunt *Beroius numero 131. cum ſequentibus. Mantua nume. trigeſimo tertio. Abbas num. decimo quinto, in d. cap. 1. de reſtitut. in integrum, Mauritius de reſtitutione in integrum, capit. 417. & Sforția d. quæſt. 3. artic. 9. 10. & 11. Cald. Pereira dicto verbo minoribus, nume. 61. Morla dict. titulo 5. in principio, nu. 9. verſ. 11.* & alii citati ab *Alphano collect. 650.*

40 Idemque admittendum eſt in Collegiis, ſeu vniuerſitatibus ſecularibus, ex eo quia Reipubl. æquiparantur *per l. 1. §. quibus ff. quod cuiuſque vniuerſitatis nomine*, proſequitur, & diſtinguit poſt alios latè *Sforția d. q. 3. artic. 12.*

41 Denique inter eaſdem perſonas numerantur Fiſcus, & princeps, quod ſint minoribus, Eccleſiæ, & Reipublicę æquati, iuxta regul. *l. vlt. Cod. de ſacroſanct. Eccleſiis*, quod licet in fiſco in ſpeciali caſu *l. vnica Cod. de ſententijs aduerſus fiſcum latis libro decimo* abſque dubio procedat, in aliis tamen non ita ſimpliciter verum eſt, ſed cum diſtinctionibus, de quibus *Lucas de Peua in l. cubicularios, Cod. de Præpoſitis ſacri cubiculi libro duodecimo. Zazius in l. Princeps, nume. ſexto ff. de legib. Cald. Pereira d. verbo minoribus, nu. ſexageſimo ſecundo. Sforția d. quæſt. 3. artic. 13. & 14.* Quare ſi cuilibet communitati, ſeu Collegio huiuſmodi reſtitutio conceditur, quia per adminiſtratores reguntur, eodem modo concedenda eſt piis locis, & Confraternitatibus, licet eccleſiaſtica non ſint, quia inſtituta fuerunt ſine Epiſcopi auctoritate.

42 Contrariam tamen ſententiam, quod ſcilicet huiuſmodi Hoſpitalia, & confraternitates hoc priuilegio iuuari non debeant, quando ſine Epiſcopi auctoritate inſtitutæ ſunt, expreſſe ſequitur *Anchar. in capit. auditis, num. nono de reſtitut. in integrum*, cuius ſententiam probant *Gabriel. commun. libro ſexto titul. de pia cauſa concluſ. 1. nu. vigeſimo primo, & concluſ. 2. num. decimo ſexto. Gutier. Canon. libro primo capit. 35. nume. decimo quarto. Valaſ. d. conſult. 105. num. quadrageſimo quarto. Cald. Pereira dict. verbo minoribus, num. ſexageſimo tertio. Sforția d. quæſt. 3. num. 45.* & reliqui, qui ſæpe alibi in hoc propoſito diſtinguunt, an prædicta loca, & confraternitates Epiſcopi auctoritate inſtituta ſint nec ne? Quorum alij ea vtuntur ratione, quia putant confraternitates, & hoſpitalia piis cauſis annumeranda nō eſſe; ſed melius ex noſtra ratione cōfirmabis: diximus enim, quod licet piæ ſint, eccleſiaſticæ tamē, & religioſæ non ſunt, ſi Epiſcopi auctoritate non inſtituuntur: nullibi verò beneficium reſtitutionis piis cauſis indiſtinctè à iure conceditur, ſed tantum Eccleſiis, & eccleſiaſticis, ac religioſis locis. Ad argumenta verò in contrarium facile videtur reſponderi poſſe. Nam ad *d. l. omnia* reſpondetur ſolum procedere in hoſpitalibus inſtitutis auctoritate Epiſcopi, vt ex communi ſententia interpretatur *Valaſc. dict. conſult. 105. numer. 12.* & ſimiliter ad *dictam leg. orphanotrophos* reſpondet *Anchar. d. c. auditis, nume. 9. in fine.* & ſentire videntur *Maſcard. d. concluſ. 869. nume. nono. Modern. de iuriſdict. par. 4. caſu 113. num. vigeſimo quinto.* Licet autē hæc ſententia ſit in puncto iuris vera, primam tamen eodem attento veriorem duco, quia non ſine violentia reſtringitur littera tex. *in d. l. orphanotrophos* ad ea hoſpitalia, quæ cum Epiſcopi auctoritate inſtituuntur, immo æquiparatio, quam *text.* facit adminiſtratoris hoſpitalium, & tutoris minorum, nihil commune habet cum auctoritate Epiſcopi, ſed omnibus hoſpitalibus, etiam abſque illa inſtitutis, maximè conuenit.

43 Quarto infertur deciſio alterius quęſtionis in hoc propoſito pariter cōtrouerſæ, vtrum ſcilicet ex iis, quæ confraternitatibus relinquuntur, quarta Canonica debeatur? in qua quęſtione partem negatiuam tuetur *gloſſ. 3. in cap. 2. de ſepultur.* dum reſoluit pro relictis in paupērum vſus nihil eſſe detrahendum, & per textum in *l. ſi quis ad declinandam, §. in omnibus, Cod. de Epiſcop. & Clericis*, quatenus illud ipſum diſponit, notant *Bald.* ibi *nume. decimo nono. Abb. conſil. 31. dub. 2. volum. 1. Roman. conſil. 477. à num. decimo octauo*, & alij, de quibus *Petr. de Vbald. de canon. portione qu. 14. num. decimo quinto*, & plures, de quibus *Tiraq. de pia cauſa priuileg. 28.* & poſt *Rebuff. Menoch. remed. 15. recuperandę num. 32.* & magis communis ex *Quaranta in ſumma bullarij, verbo quarta epiſcopalis, in fin. Azor. inſtitut. moral. par. 2. libro nono cap. 12. queſt. 11. Gutier. d. c. 35. n. decimo tertio* atque ex *Modern. de iuriſdict. par. 4. centuria 2. caſu 113. nu. decimo nono.*

44 Qui omnes mouentur vltra text. *in d. l. ſi quis ad declinandam*, ex ea ratione, quia ſolum iure reperitur expreſſum, vt huiuſmodi quarta præſtetur ex ijs, quæ reliquuntur Eccleſijs, vel piis locis, vt probat text. *in cap. officij, 14. de teſtam.* & faciunt quæ *Valaſc. conſult. 105. nume. 13.* in relictis tamen generaliter pauperibus, vel ſine loci determinatione, non habet locum canonica portio, vt aſſerit *Tiraquell. dict. priuileg. 28.* ſicut nec habet locum, quando relinquitur aliquid Eccleſiis, vel piis locis ad perpetuum cultum diuinum, prout reſoluit *Valaſc. d. num. decimo tertio*, veluti quando relinquitur aliquid pro ornamētis Eccleſiæ,

rō facto in perſonas certas, vel etiam certam domum, & vtroque caſu negat aliquid deduci poſſe, quod eſt contra noſtram reſolutionem, & prædicta iura, quæ de relictis locis piis quartam deducendam eſſe decidunt. Quare vel ſpecialiter procedit in relictis pro pauperibus, de quo videbis relatos à *Tiraq. d. priuileg.* 28. late *Petr. de Vbald. dicto tract. capit.* 5. *principali, nume.* nono. Vel quod magis eſt, procedit ſecundum ius Imperatorum, quibus quartę Canonicæ cognitæ non fuerunt, & propterea Canonicæ dicuntur, vt *Lapus*, & *Vbald. in principio ſuorum tract.* annotarunt quod loquatur de Falcidia, cuius in principio meminit, & de qua ſtatim agendum eſt.

49 Quinto infertur ex iis, quæ confraternitatibus, ſiue cum Epiſcopi auctoritate, ſiue abſque ea inſtitutis relinquuntur quartam Falcidiam deduci nō poſſe: diximus enim omnes cōfraternitates, licet abſque Epiſcopi auctoritate inſtituantur, pias cenſeri, & inter pias cauſas eſſe connumerandas.

50 Sed conſtat de legatis ad pias cauſas nullam deduci Falcidiam iuxta *text. in Authent. ſimiliter Cod. ad l. Falcidiam*, & in corpore vnde ſumitur in *authen. de Eccleſiaſticis tit. §. ſin autem heres, collat. 9. & ex d. l. ſi quis ad declinandam*, ad finem, ibi, nulla falcidia in hac parte intercedente, cum ſimilibus: ex quibus ita hanc concluſionem tradunt ſcribentes omnes eiſdem locis, vt conſtat ex latiſſimè traditis per *Tiraq. de priuileg. pia cauſa priuileg.* 26. *Conarr. in capit. Raynal. §.* 3. *nu. ſeptimo de teſtam. Coſt. in cap. ſi pater, verbo Trebellianica, à num. decimo tertio. Dorel. in commentar. iuris ciuilis, libro octauo capi.* 27. *verſic. verum autem, Spinus in ſpeculo teſtamentorum, gloſſ.* 8. *principali, num.* 92. *Surd. de alimentis titul.* 8. *priuileg.* 18. *à num. ſecundo. Peregr. de fideicommiſſ. artic.* 3. *à num.* 62. *Gabr. libro quarto, commun. titul. ad Trebellian. in concluſ.* 11. *Cenal. commun. contra comm. quæſt.* 155. *Pichard. in princip. inſtitut. ad l. falcidiam nn.* 42. *&* 69. *Flores de Mena variar. libro ſecundo capit.* 21. *num.* 190. *Paul. Comitol. reſponſor. moral. libro ſeptimo quæſt.* 10. *num. tertio. Modern. de iuriſdict. par.* 4. *centuria* 2. *caſu* 180. *Morla in emporio iuris par.* 1. *titul.* 5. *in prælud. nn. vigeſimoſeptimo, verſic. noque.* Ex quibus noſtram illationem ad confraternitates ita deducunt *Bal. Paul. Caſtrenſ. Soccin. Alexand. Dec.* & alij quos refert, & ſequitur *Gabr. d. titul. de pia cauſa, concluſ.* 1. *num. octauo, &* poſt eum *Gutier. d. cap.* 35. *num. duodecimo, & Flores de Mena vbi proxime.* Et in Hoſpitalibus *Felin. Barbat.* & alii quos refert, & ſequitur idem *Gabr. d. titul. de pia cauſa, concluſ.* 2. *num. decimoſexto. Joſeph. Ludou. Peruſina deciſ.* 30. *nume. octauo. Flores de Mena d. quæſt.* 21. *nume.* 190. *Valaſc. d. conſult.* 105. *num.* 39. *Maſcard. concluſ.* 869. *num.* 11.

51 Et in legatis pro alimentis *Lara in l. ſi quis a liberis, §. verum, n. decimoſeptimo ff. de liberis agnoſcendis, Surd. de aliment. titul.* 8. *priuileg.* 18. *num. quarto.* Et in relictis pro ſtudio Theologiæ, iuris Canonici, aut Ciuilis, *Cauale. in tract. de vſufructu mulieri relicto. num.* 226. *addentes ad Bart. in l. fideicommiſſa, §. Stichus, in lit. A. ff. de legat.* 3. *Horat. Luti in tract. de priuileg. ſchol. priuil.* 1. *Tiraq. in tract. pia cauſæ, in præfat. verſic. item relictum cauſa ſtudij. Decian. conſil.* 14. *nu.* 12. *lib.* 1. *Carol. de Graſſis de effectib. cleric. in prælud. nn.* 95.

52 Vnde manifeſte conuincitur ſententia, & fundamētum eorum, qui contrarium reſoluebant, ex ea ratione, quod confraternitates loca pia non ſint, vt voluere *Corneus, & Pariſius*, quos refert, & ſequitur *Menoch. d. remed.* 15. *recuperandæ, nu.* 13. *geſimo quarto.* quod quidem non ſufficit: Quamuis enim ex dictis verum ſit confraternitates loca pia, ſeu religioſa nō eſſe, ſunt tamen piis cauſis annumerandæ, at de omnibus piis cauſis falcidiam non deduci expreſſe decidit *Imperator. in d. Authent. ſimiliter*, cum ſimilibus, immò ipſo iure *digeſt.* hoc priuilegium piis cauſis fuiſſe conceſſum contendit *Tiraq. dict. loco*, ſed melius per *text. in l.* 1. *§. ad municipium, & in l. Tuij, in princip. ff. ad l. falcidiam* contra *Cuiac.* reſoluit *Coſta nume. vigeſimo, & Pereg. nu.* 62. *Donel. d. §. verum autem, dd. locis.* Vnde etiam ſuppoſita communi ſententia, quę reſoluit ſimiliter ex fideicommiſſis vniuerſalibus, quæ ad pias cauſas relinquuntur trebellianicam non deduci, vt docent *Bar. Bald. Salic.* & alii in d. *Authent. ſimiliter*, & plures, de quibus *Tiraq. priuileg.* 27. & poſt *Couar. vbi ſupra* communem eſſe vtriuſque iuris Doctorum ſententiam teſtatur *Coſta nume. vigeſimo primo*, & latè *Peregr. a num. ſexageſimo ſecundo dd. locis:* ſequitur etiam Trebellianicam deducendam non eſſe de huiuſmodi fideicommiſſo, ſi confraternitatibus relinquatur, vt poſt *Paul. Caſtrenſ.* notarunt *Maſcard. Valaſi. & Gutier.* proximè citatis locis.

53 Sexto infertur ad præſcriptionem rerum pertinentium ad Hoſpitalia, & confraternitates, quæ Epiſcopi auctoritate inſtituta ſunt, tempus quadraginta annorum neceſſario requiri: diximus enim huiuſmodi hoſpitalia, & Confraternitates Eccleſiaſtica cenſeri, & vti talia eorum bona piis gaudere priuilegiis, quæ rebus Eccleſiaſticis conceduntur: ſed conſtat res Eccleſiarū minori ſpatio, quam quadraginta annorum præſcribi non poſſe *cap. ad aures, cap. illud, cap. de quarta, cum multis ſimilibus, de præſcriptionibus.*

54 Igitur merito hanc illationem deducunt *Abb. per tex. ibi in capi. accedentibus notabili* 2. *de priuil.* quatenus agens de præſcriptione contra Hoſpitalarios exigit hanc quadraginta annorum præſcriptionem, ſequuntur *Felin. in d. capitul. de quarta, a num. ſecundo. Balb. de præſcription. prin. a part. quinta in princip. a numer. quinto. Padil. in l.* 2. *a nu.* 45. *Cod. de ſeruitutibus*, vbi *nume. quinquageſimo* nuncupatim agit de confraternitatibus. *Valaſc. d. conſult.* 105. *num.* 42. *Azcued. d. l.* 10. *num.* 28. cōtrarium expreſſe reſoluentes in Hoſpitalibus, & Confratris inſtitutis ſine Epiſcopi auctoritate, quia ex dictis prophana ſunt, nec ſubinde Eccleſiæ gaudent priuilegiis, vt reſoluunt vltra præcitatos ſic intelligendus *Corne. conſ.* 119. *num.* 27. *vol.* 2. & poſt eum *Modern. de iuriſdict. par.* 4. *centuria* 2. *caſu* 113. *nu.* 14.

55 Quæ ſententia, licet ex noſtra principali reſolutione, rectè deduci videatur, inaduerter tamen *Abb.* & reliqui ad eius comprobationem adducunt *tex. in d. cap. accedentibus.* Hoſpitalarii enim de quibus ibi verè religioſi ſunt, nec dubium eſt bona, quę ad ipſorum pertinent religionem, verè Eccleſiaſtica cenſeri. Quare melius probatur illatio ex eleganti deciſ. *text. in authentica de Eccleſiaſt. titul. §. pro temporalibus, collat.* 9. vbi expreſsè decidit cōtra Eccleſias, & alia loca venerabilia ſolam quadraginta annorum præſcriptionem opponi poſſe, & addit deinde hoc ipſum generaliter ſeruandum eſſe in exactione eorum, quę ad pias cauſas relinquuntur, ex quo vltra prędictos ita notarunt plures alij, de quibus *Tiraq. pia cauſa priuileg.* 139. *Couar. in regul. poſſeſſor part.* 2. *paragraph.* 2. *numero tertio verſic. imo, Molin. de iuſtitia tract. ſecundo diſput.* 72. *verſic.*

hoc verò priuilegium: Vnde absurdum non erit, si quis dicat hoc priuilegio in materia prescriptionis gaudere Hospitalia, & confraternitates ad pios vsus, siue cum Episcopi auctoritate, siue absque ea fuerint instituta: cum enim iam ex dictis pateat Hospitalia, & cõfraternitates, in quibus pietatis opera exercentur, piis causis annumerari, quia defectus auctoritatis Episcopi efficit, ne religiosa seu Ecclesiastica sint, non tamen impedit quominus piæ sint ex *tex.in d. §. pro temporalib.* generaliter hoc 40. annorum priuilegiũ cõcedens pro omnibus præscriptionib. eorũ, quæ ad pias causas relicta sunt, non rectè communis videtur in hoc proposito distinguere inter Hospitalia, & Confraternitates, quæ auctoritate Episcopi, vel sine illa instituuntur, sed in omnibus indistincte debet admitti ex regula *d. §. pro temporalibus*, vt bene considerabat *Fulgosius in l. omnes, num. decimo tertio. Cod. de sacrosanctis Ecclesiis*, à quo titubans recedit *Padil. in d.l. 2. num. 46.* & audacius, & minus rectè *Valasc. consul. 105. num. quadragesimo secundo ad finem.* Ampliaturque hæc resolutio, vt procedat etiam, quando vna confraternitas contra alterã vult præscribere, vt in vna Ecclesia cõtra alterã præscribente probat *tex.in d.cap. ad aures, & in d. cap. de quarta*, cum similibus, de quibus *Tiraq. d. priuileg. 26. versic. contrarium, Balb. numero 4. & Conarr. num. 3. dd. locis.*

56 Septimo infertur Hospitalia, quæ Episcopi auctoritate fuerunt instituta, gaudere immunitate Ecclesiastica, ita vt delinquens ad illa confugiens securus sit, resoluunt *Padil. in d. l. 2. nume. 49. Conar. libro secundo variar. cap. 20. num. quarto in fin. versic. 3. constat, Renat. Chop. in libro secundo Monasticon, sine de iure cœnobiorum titul. 1. articul. 27. Mascard. de probat. conclus. 869. num. 18. Farinacc. in praxi criminali quæst. 28. num. 36. Decian. tract. crimin. libro sexto capit. 24. num. 32. & capit. 35. nume. 18. & 19. Soar. de religion. tom. 1. in tractatu de locis sacris, libr. tertio, capitulo 9. num. nono. Curia Philippica par. 3. §. 12. num. primo. Flores de Mena variar. libro tertio quæst. 21. num. 175. & seq. Valasc. consult. 105. numero 43. Bobadil. in sua politica libro secundo capit. 14. num. 80. Azor. instit. moral. par. 2. libro nono capit. 8. collect. 1023. Cardos. in praxi iudicum, & aduocatorum, verbo Ecclesia, num. septuagesimo quinto. Nicolaus Garcia de benefic. par. 5. c. 1. num. 61. et 62. Camil. Borell. in summ. omnium decis. sub titul. de his, qui ad Ecclesias confugiunt num. sexagesimo quarto. Ludouic. Miranda de ordin. indic. quæstione decima sexta artic. conclus. 2. in fine.*

57 Ordinarii, vt ad rem redeamus, in petenda ratione ab administratoribus piorũ locorum debent esse solliciti, ipsi enim administratores tam Ecclesiastici, quam Laici fabricę cuiusuis Ecclesię, etiam Cathedralis, Hospitalis, confraternitatis, eleemosinæ montis pietatis, & quorumcunque piorum locorum rationẽ reddere tenentur singulis annis suæ administrationis, Ordinario, consuetudinibus, & priuilegiis quibuscunque in contrarium sublatis, nisi secus forte in institutione, & ordinatione talis Ecclesiæ, seu fabricæ expresse cautum esset. Hæc sunt formalia ferè verba *Concil. Tridentin. sess. 22. de reformat. capitul. 9.* de cuius materia vide *Gutier. libro primo cap. 35. n. decimo nono cũ seq. Flores variar. lib. tertio, quæst. 21. num. 180. cum multis sequentibus. Stephan. Gratian. disceptation. forens. ca. 395. Aloys. Ricc. in collect. decis. par. 3. collect. 714. Gonzalez ad regul. 8. Cancellariæ, glos. 5. nume. quadragesimo quarto & gloss. 29. num. tertio. Modern. de iurisdict. par. 2. cap. 18. nume. 6. 9. & 10. Rota Roman. apud Farin. decis. 355. part. 1. tom. 1.*

58 De omnibus locis piis Episcopo ratio reddenda est, ab administratoribus, siue ea sint publica, siue priuata, ecclesiastica, vel laicalia refert decisum *Armendariz in addition. ad Recopil. legum Nauarræ lib. 1. titul. 18. libr. 7.*
59 *n. 78.* Possunt ab huiusmodi administratoribus rationes administrationis exigi, donec coram eodem Ordinario doctam fuerit de institutione, in qua secus expressè cautum sit, prout decisum refert *Modern. de iu-*
60 *risdict. d. loco*, & Episcopi valent laicos compellere ad executionem, vt tenent *Stephan. Gratian. Marchia de-*
61 *cis. 189. dub. 2.* quem refert *Aloys. Ricc. d. collect. 714. in fin.* Et hæc potestas transit in Capitulum Sede vacante, *Quarant. in summ. bullarij, verbo Capitulum, vers. 7. p. 136. praxis Episcopal. par. 2. verbo Capitulum, §. 9.*

62 Si quis autem administrator piorũ locorum videns se constrictum ad reddendam rationem suæ administrationis appellaret, licet admittatur appellatio, non propter hoc impeditur, aut suspẽditur executio, ita refert decisum *praxis Episcopalis, parte 1. verbo Hospitale, §. 3. vers. 6.*

63 Et quamuis tantum semel in anno Episcopis videatur concessa potestas exigendi rationes à prædictis administratoribus, tamen pluries repeti possunt, præcipuè quando Episcopo constiterit illas dolosè redditas fuisse, vel quando redditio non fuit finalis, & plena cum restitutione reliquorum, ita *Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiastici resolut. 134. in 2. edit.*

64 De confraternitate illa, quæ Montis Pietatis dicitur, cuius meminit *Concilium Tridentinum. d. cap. 9.* multa tradunt Doctores, quos plena manu refert *Cened. ad Decretal. collect. 41. num. 2.* apud quod videre poteris latissime de illius materia, de qua ad præsens tractare nõ est meum, ex modernioribus consulito *Petr. Gregor. de Republ. lib. 13. capit. 16. à num. 9. Baptistam Gemina. de usuris, comment. 3. §. 3.* plene *Perez de Lara, de Capellaniis, libr. 1. capit. 23. Quarantam in summa Bullarii, verbo Montis pietatis, Bonacin. de contract. disput. 3. quæstion. 3. puncto 12.* & melius quam omnes de illius validitate, & occurrẽtibus dubiis tractarunt ex religiosissimis Patribus Societatis Iesus *Toletus in instructione Sacerdotum. lib. 5. cap. 38. nume. 5. Valent. tom. 3. disp. 5. quæstion. 23. puncto 4. Ban. quæst. 78. artic. 4. ad finem. Molin. de iustitia, tractatu 2. disput. 325. Lessius eodem tractatu lib. 2. cap. 20. dub. 23. Rebell. de obligat. iustitiæ par. 2. lib. 8. qu. 13. Paul. Comitol. responsa moral. libr. 3. q. 35. Azor. institut. moral. part. 3. libr. 5. capit. 8. Valer. Reginald. in praxi fori penitentialis, libr. vigesimo quinto num. 207. Salas, de contract. tractatu de vsur. dub. 33. num. 3.*

65 Cætera de Visitatione si scire cupias, consule *Doct. in capit. 1. de censibus, libro sexto, Paun. in tract. de Visitatione, qui & baculus pastoralis inscribitur, Petr. Subert. de cultu Vineæ, Socinum de visitatione, Fuscum de visitatione, Paulum Salodium in praxi compendiosa de visitatione, Felicianum Comensem in manuali visitatorum, Matthæum Soarez Lusitan. in praxi visitationum, Altamiranum de visitatione, Alphons. à Villadiego in specula visitationum, Anub. Rocca de visitatione.*

SVMMARIVM.

1 *Prædicationes populo facere præcipuum Episcoporum munus est.*

Prædicatio

2 *Prædicatio Epiſcopo non conceditur extra ſuam diœceſim, cum poſſit prohiberi ab Ordinario loci.*

3 *Priuilegium Epiſcoporum, vt per vniuerſum mundum poſſint prædicare intelligitur niſi in alienis diœceſibus prohibeantur ab Epiſcopis locorum.*

4 *Prædicationis munus ſi Epiſcopi impediti populo facere nō valent, ad illud ſalubriter exequendum viros aſſumere debent.*

5 *Prædicatorum deputandi munus ad Epiſcopum pertinet impeditum aliqua cauſa ex relatis in cap. inter cætera de offic. Ordi.*

6 *Prædicatoris electio, & deputatio ad ſolos Epiſcopos in eorum Cathedralibus ſpectat, nulla habita ratione cuiuſcunque conſuetudinis, etiam immemorialis.*

7 *Capitulum in electione concionatoris in Eccleſia Cathedrali nihil poteſt.*

8 *Prædicatores pro Eccleſiis ſua diœceſis à ſolo Epiſcopo abſque Capituli conſenſu deputari poſſunt.*

9 *Prædicatoris munus obire perſe volentes, qui animarum curam habent, non debent prohiberi.*

10 *Prædicator pro ſola obligatione concionandi poteſt exigere pretium, locando libertatem ſuam.*

11 *Prædicatores deputandi ſunt impenſis eorum, qui eos præſtare tenentur, vel ſolent.*

12 *Conſuetudo vbi viget, quod populus ſoluat concionatori, eſt ſeruanda.*

13 *Prædicatorum ſolita merces nulla ex parte à penſionarijs eſt exigenda, atque & minus ſi populus bos ſumptus facere ſolebat.*

14 *Prædicatoribus mercedem ſolitam exhibere communitas dare debet, ſi ex conſuetudine immemoriali conſtat eam olim fuiſſe illis exhibitam.*

15 *Prædicator pro quadrageſima quorum expenſis ſit conducendus quando dubitatur, debet Epiſcopus interim proprio ſumptu conducere illum.*

16 *Parochus quando nullum adeſt ſolitum, nec conſuetudo ſi habeat reditus ſufficientes, ſoluere tenetur prædicatori: ſi vero ſit pauper, tunc tenebitur populus.*

17 *Prædicatores Regulares prædicare volentes in Eccleſiis ſui ordinis debent à Superioribus de vita, moribus, & ſcientia examinati, & approbati, & obtenta ab eis licẽtia, cum ea perſonaliter ſe coram Epiſcopo præſentare, & ab eo benedictionem petere.*

18 *Regulares prædicare volentes in Eccleſiis, quæ ſuis ordinis non ſunt, vtra licentiam ſuorum Superiorum, etiam Epiſcopi licentiam impetrare coguntur.*

19 *Regulares quando in Eccleſiis ſuorum ordinum prædicare volunt, obtenta ſuorum ſuperiorum licentia, debent ab Epiſcopo petere benedictionem, tametſi eam minime obtinuerint.*

20 *Regulares Prædicatores quando in Eccleſiis ſuorum ordinum inuitis, aut contradicentibus Epiſcopis prædicare non poſſint, oſtenditur.*

21 *Prædicatori idoneo non eſt deneganda licentia prædicandi, nec poteſt eum Ordinarius ad libitum, & ſine rationabili cauſa ſuſpendere à prædicatione.*

22 *Prædicatorem ſi Epiſcopus ſuſpendat non tenetur cauſam exprimere quare ad hoc prohibendum moneatur.*

23 *Prædicatores Regulares an poſſint de doctrina examinari ab Epiſcopis, oſtenditur.*

24 *Regulares in Eccleſiis, quæ ſuorum ordinum non ſunt abſque Epiſcopi licentia prædicatores, non ab eo, ſed à ſuis Superioribus puniri debent.*

25 *Parochus, vt in ſua Eccleſia prædicetur poteſt dare licentiam approbatis ab Ordinario.*

26 *Parochus pro duabus, aut tribus vicibus poteſt impune prædicandi licentiam concedere alicui viro docto, & noto Regulari, ſiue ſeculari nondum præſentato coram Epiſcopo, ſaltem ſi ſemel fuerit approbatus ab aliquo Ordinario, & Epiſcopatus conſtitutio non prohibeat.*

27 *Religio Societatis Ieſu habet priuilegium, vt ſui prædicatores ab aliquo Ordinario ſemel approbati, & à ſuis ſuperioribus deputati, poſſint prædicare verbum Dei, non repugnantibus Curatis in oppidis & locis, vbi non adeſt Epiſcopus.*

28 *Regulari poteſt Epiſcopus interdicere ne prædicet licentia non petita, etiam non reddita cauſa.*

29 *Conſtitutiones Pij V. quibus conceſſum erat Regularibus, vt irrequiſito, & contradicente Epiſcopo prædicare poſſent, per Gregorium XIII. reuocatæ, & ad terminos iuris, & Concilij Trident. reductæ fuerunt.*

30 *Prædicare debent, vel facere prædicare Epiſcopi tempore quadrageſimæ, & Aduentus Domini.*

31 *Epiſcoporum arbitrio relinquitur an tempore quadrageſimæ, & aduentus quotidie, vel tribus diebus in hebdomada, vel minus prædicandum ſit.*

32 *Correctores ciuitatum facere poſſunt, etiam renitente Vicario generali, vt ſaltem omnibus diebus Dominicis, & ſolemnibus feſtis populo prædicatio fiat.*

33 *Profeſſionem Fidei exigere debent Ordinarij à Regularibus antequam officium prædicandi aſſumant.*

34 *Parochia ſuæ intereſſe vnuſquiſque tenetur pro audienda prædicatione, ſi commode id fieri poteſt.*

35 *Populus admonẽdus eſt, vt diebus Dominicis, & feſtis maioribus frequentet ſuas Parochias, excommunicandus tamen non eſt, ſi admonitioni non paruerit.*

36 *Populum non poteſt Ordinarius cogere multis, vel pœnis ire ad audiendum ſacram concionem, & Miſſam in Eccleſia parochiali.*

37 *Doctrinam Chriſtianam, & Fidei rudimenta pueris in ſingulis Parochijs Dominicis & alijs feſtiuis diebus edocendam meminit Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 4. in fine.*

38 *Ordinarius an poſſit multis & pœnis cogere pueros ad diſcendam doctrinam Chriſtianam? oſtenditur.*

39 *Fidei rudimenta, ad quæ tenemur ſub peccato mortali, qualia ſint oſtenditur.*

40 *Abſoluendus an ſit ille, qui orationem Angelicam, & Dominicam Symbolumque Fidei, ac præcepta Decalogi diſcere non curat.*

41 *Matrimonium non contrahant an poſſet impediri illi, qui orationem ſaltem Angelicam, & Dominicam non didiſcerint?*

42 *Prædicationis munus committi poteſt Sacerdoti, aut alijs duobus ſacris Ordinibus inſignitis.*

43 *Declaratur cap. aduenimus 16. q. 1.*

44 *Prædicare nõ eſt actus proprius alicuius Ordinis, ſed potius iuriſdictionis.*

45 *Prædicandi munus per Epiſcopum committi poteſt etiam clerico, qui non ſit in Sacris conſtitutus.*

46 *Prædicatio tempore cuiuſcunque interdicti licita eſt.*

47 *Prædicatores verbi Dei quales eſſe debeant, oſtenditur.*

48 *Prædicatoribus errores, aut ſcandala diſſeminantibus in populum quamuis Regulares ſint, poteſt Epiſcopus prædicationem interdicere, etiam in ſuis monaſteriis.*

49 *Contra prædicatores etiam Regulares hæreſes prædicantes, procedit Epiſcopus.*

EPISCOPO PRÆDICANDI munus quando incumbat?

ALLEGATIO LXXVI.

1 PRæcipuum Epiſcopi munus eſt prædicationes populo facere, vt probat *Concil. Tridentin. ſeſſ. 5. de reformat. capi. 5. Campan. in diuerſorio iuris Canon. rubr. 12. cap. 13. nu. decimo tertio.*

2 Intra ſuam ſcilicet diœceſim, extra illam enim non conceditur ei prædicatio, cum poſſit prohiberi ab Ordinario, cuius eſt diœceſis, ita declaratum fuiſſe per *Clementem Octauum* referunt *praxis noua Epiſcopalis p. 2. cap. 3. num. 16. Fuſc. de viſitat. lib. 2. cap. 20. nume. 23. Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiepiſc. Neapol. deciſ. 180. part. 2. & in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 543. in 1. edit. & reſolut. 465. per totam in 2. edit. Campan. d. cap. 13. nume. 7. in princip. Stephan. Gratian. diſceptat. forenſ. cap. 393. à num. 9.* vbi *num. 11.*

3 Reſoluit, quod priuilegium Epiſcoporum, vt per vniuerſum mundũ poſſint prædicare iuxta illud *Matt. 9. Marci vlt. in cap. in nouo, diſt. 21.* intelligitur, niſi in alienis diœceſibus prohibeantur ab Epiſcopis locorum, quaſi poteſtas prædicandi ſit intelligenda in proprio populo, non in alieno, *Fuſc. dict. cap. 20. numero 23. in fine.*

4 Si vero Epiſcopi, Archiepiſcopi, Primates, vel alii Eccleſiarum Prælati legitimo detineãtur impedimento, tunc viros idoneos ad ſanctæ prædicationis officiũ ſalubriter exequendum, potentes in opere, & ſermone, aſſumere debent, qui plebes ſibi commiſſas, verbo ædificent, & exemplo iuxta *c. Epiſcopus nullam, 88. diſtinct.* & *Concil. Trident. ſeſſ. 5. de reformat. cap. 2.* & *ſeſſ. 24. de reformat. cap. 4.* ex quibus duobus *cõcilij Trident.* decretis, teneri etiam hoc munus per ſe, vel per alios exequi Archipresbyteros, plebanos, & quoſcunque alios Parochiales, vel aliàs curam animarum habentes, Eccleſias quouis modo obtinentes, edocemur, quinimo, & in eos cõtemnentes hoc adimplere, etiam in exemptos excandeſcere valeant ſupradicti Epiſcopi, tanquam Delegati Apoſtolici, in eiſdẽ capitibus ſtatuitur, quibus etiam ea adhibetur cautio, ne quis Regularis, aut ſecularis cõcionetur, niſi examinatus, probatus, & prædicandi licentiam adeptus, *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut. 290.* Nam prædicans ſine licentia Epiſcopi in excommunicationẽ incurreret, *can. excommunicamus, il primo, §. quia vero, de haret. Rendina in promptuario recept. ſentent. tom. 1. tit. 17. nu. 24.*

5 Munus deputandi prædicatorem ad Epiſcopum pertinet impeditum aliqua cauſa ex delibatis in *capit. inter cætera, de off. ord.* niſi in contrarium ſit conſuetudo ab immemoriali tempore, ita deciſum referunt *praxis Epiſcopalis par. 1. verbo prædicatio, §. 7. Franc. Leo in theſ. fori eccleſiaſtici part. 1. capi. 8. ſub num. 4. Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 4. titul. 30. libr. 3. de prædicatoribus ſacræ Scripturæ, nu. 2. Campan. d. capi. 13.*

6 *num. decimo quarto.* Hodie tamen electio, & deputatio prædicatoris ad ſolos Epiſcopos in eorum Cathedralibus Eccleſiis ſpectat, nulla habita ratione cuiuſcunque conſuetudinis, etiam immemorialis, qua talis deputatio Capitulo, vel Epiſcopo, vnà cum Capitulo, ſiue de eius conſilio aut cuiuis alteri competeret: in aliis vero Eccleſiis non eſt ſublata immemorialis conſuetudo nominandi, vel præſentandi prædicatorem pro illis Eccleſiis, deciſum refert *Armendar. dicto loco numero 11. & 15. & 18.*

7 Et ita Capitulum in electione concionatoris in Eccleſia Cathedrali nihil poteſt, *Armendar. numero 21.*

8 Et pro aliis Eccleſiis à ſolo Epiſcopo abſque ipſius conſenſu deputari poſſunt huiuſmodi prædicatores, *Armend. num. 2.*

9 Et ſi curatores animarum per ſe volunt munus prædicatoris obire non debent prohiberi *Armendar. numero 20.*

10 Et cum concionator poſſit pro ſola obligatione exigere pretium locando libertatem ſuam, vt reſoluunt *Vgolin. de ſtraoma tab. 1. cap. 9. §. 1. num. 6. & §. 2. num. 3. & cap. 44. §. 2. nume. 19. in fine, Cardin. Tolet. in ſumm. lib. 5. cap. 88. num. 6.* videndum eſt quis debeat expenſas ſubminiſtrare, & quidam per *Concilio Trid. d. c. 4.*

11 Ibi, vel tenentur, vel ſolent, aperte fatetur deputandos prædicatores impenſis eorum, qui eos præſtare, vel tenentur, vel ſolent: quod etiam pro Eccleſiis Cathedralibus intelligendum dicit deciſum: *Armendar. dicto loco num. 27.* Tamen in optione Epiſcoporum eſt vtrũ ipſi malint prædicatores eligere, aut deputare, quando populus illos, etiã ab immemorabili tempore, eligere, & nominare cõſueuiſſet, vel prædictã nominationẽ ex immemoriali conſuetudine relinquere, ita tamen, vt ſi Epiſcopus electionem, deputationemque prædicatoris facere voluerit populũ ad erogandas eleemoſynas non compellat, ſin vero populum prædicta facultate eligendi prædicatorem Epiſcopus vti ſinat, eundem populum cogere poterit ad eas expenſas, & eleemoſynas prædicatori præſtandas, quas ipſe populus in hanc cauſam præſtare ſolitus eſt, refert deciſum *Armendar. dicto loco numero 11. & 17.*

12 In Eccleſiis vero inferioribus, vbi viget cõſuetudo, quod populus ſoluat concionatori, ea eſt ſeruanda, niſi forſan facultas nominandi prædicatorem vniuerſitati ab immemoriali tempore competeret, & Epiſcopus talem nominationem ſibi vẽdicauerit, ita deciſum refert *Armend. d. loco n. 22.*

13 Et merces, quæ prædicatoribus tribui ſolet, nulla ex parte à penſionariis eſt exigenda, atque eò minus ſi pópulus hos ſumptus facere ſolebat, idem *Armend. n. 23.* Si ex publico ciuitatis ærario concionatori ſolent eleemoſynæ dari, ea conſuetudo ſeruanda eſt, *ibidem numero 24.*

14 Sic etiam prædicatoribus mercedem ſolitam exhiberi communitas dare debet, ſi ex conſuetudine immemoriali conſtat eam olim fuiſſe illis exhibitam, refert deciſum *Galett. in margarita caſuum conſcientia verbo prædicatores, 1.*

15 Dum eſt dubium, quorum expenſis ſit conducendus concionator pro quadrageſima, debet Epiſcopus interdum proprio ſumptu cõducere illum, deciſum referunt *praxis epiſcopal. par. 1. verbo prædicatio, §. 7. Armendariz dicto loco num. 4.*

16 Si vero nullum adeſt ſolitum, nec conſuetudo, ſoluet parochus ſi habeat reditus ſufficientes, nam cum ſit proprium onus ipſius parochi per ſe ipſum, vel alium idoneum verbum Dei prædicare, tenetur, vt in *Concil. Trid. d. cap. 2.* ſi per ſe ipſum non poteſt, debet per alium propriis expenſis ſupplere. Si verò parochus eſt pauper, qui ex redditibus, & emolumentis ſuæ Eccleſiæ

cleſiæ expenſas neceſſarias prædicatori ſubminiſtrandas ſuſtinere non poſſit, tunc populus tenebitur, cum ſit rationi conſonum, quod Prædicatores tali caſu ab iis, quibus ſeminant ſpiritualia, temporalia metant *Paul. 1. ad Corinth. capit. 7. 6. cum ex officij, circa finem, de præſcript.*

17 Prædicatores Regulares prædicare volẽtes in Eccleſiis ſui Ordinis debent à Superioribus de vita, moribus, & ſcientia examinati, & approbati, & obtenta ab eis licentia, cum ea perſonaliter ſe coram Epiſcopo præſentare, & ab eo benedictionem petere, ſine qua illis prædicare non conceditur, *Concil. Trid. ſeſſ. 5. de reformation. cap. 2.* ibi, cum qua licentia perſonaliter eorã Epiſcopis ſe præſentare, & ab eis benedictionem petere teneantur, antequam prędicare incipiant.

18 Quod ſi in Eccleſiis, quæ ſui Ordinis non ſint prædicare velint, vltra licentiam ſuorum Superiorum, etiã Epiſcopi licentiam impetrare coguntur, ſine qua nullo modo valent prædicare in Eccleſiis non ſui Ordinis, ex diſpoſitione *Concil. Trid. capit. ſecundo*. ibi, in Eccleſiis vero, quæ ſuorum Ordinum non ſunt, vltra licentiam Superiorum, etiam Epiſcopi licentiam habere teneantur, ſine qua in ipſius Eccleſiis non ſuorum Ordinum nullo modo prædicare poſſunt, ipſam autẽ licentiam gratis Epiſcopi concedentes, reſoluunt *Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap. 42. §. 2. num. 4.* optime *Miranda in manuali Prælatorum, quæſtio. 50. artic. 2. Campanil. in diuerſorio iuris Canon. rubr. duodecim. cap. decim. ter. à num. 6. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut. 290.*

19 Super quo reperi deciſum Regulares in Eccleſiis ſuorum Ordinum prædicare volentes, non teneri ab Epiſcopo licentiam obtinere, ſed tantum à ſuis Superioribus de vita, moribuſque, & ſcientia examinari, & approbari debere, ac ab eis habere licentiam, & cum ea ſe perſonaliter coram Epiſcopo præſentare, ab eoque petere benedictionem, tametſi eam minime obtinuerint, referunt *Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ libr. 2. tit. 18. libr. 7. de religionib. numer. 56. Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 3. quæſtion. 32. art. 5. Aloyſ. Ricc. in deciſion. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 219. par. 2. & in praxi fori eccleſiaſt. reſolut. 633. in 2. edit. Galett. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo licentia, Reginal. in praxi fori pœnitent. lib. 18. num. 123.*

20 Prædicatores Regulares, etiam in Eccleſiis ſuorum Ordinum inuitis, aut contradicentibus Epiſcopis, prædicare non poſſunt, vt probat *Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reform. cap. 4.* vbi dicitur ne vllus ſecularis, ſiue regularis, etiam in Eccleſiis ſuorum Ordinum contradicente Epiſcopo prædicare præſumat, *Campan. d. cap. 13. num. 8. Miranda d. q. 50. art. 3. concluſ. 1.* vbi dicit ſupradictũ decretum de non prædicando contradicente Epiſcopo quoad Regulares intelligendum eſſe ad limitandum de illo tẽpore, & hora, qua Epiſcopus prædicare voluerit, aut coram ſe facere ſolemniter prædicari, non vero alias, ne ſibi ipſi cõtraire videatur, dum primo, ſcilicet *ſeſſ. 5. de reform. cap. 2.* concedit prędicatores Regulares prędictos in Eccleſijs ſuorum Ordinum cum ſola Epiſcoporum benedictione poſſe prædicare, etiam nõ habita expreſſa licentia; poſtmodum vero in prædicto decreto præcipitur, vt non præſumant prędicare, etiam in Eccleſiis ſuorum Ordinum contradicẽte Epiſcopo.

21 Si prędentatus Ordinario fuerit prędicator idoneus iuxta *cap. 2. ſeſſ. 5. de reformat.* non eſt ei deneganda licentia, nec poteſt Ordinarius ad libitum, & ſine rationabili cauſa ſuſpendere à prædicatione: ita *Armendar. in additionibus ad recopil. legum Nauarræ libro quarto titulo 30. l. tertia, de Prædicatoribus, numero 8. & 9.*

22 Si tamen ſuſpendat non tenetur cauſam exprimere, quate ad hoc prohibendum moueatur, prout referunt deciſum *Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici part. 1. capit. 8. num. 9. Campanil. d. capit. 13. num. 8.*

23 Dubitatur tamen an Regulares concionatores poſſint ab Epiſcopis examinari de doctrina; In qua quæſtione *Henriq. in ſumma lib. 10. capitulo 23. in commento luter. L.* tenent Epiſcopos poſſe examinare Regulares ad Ordines, Confeſſiones, & conciones, cui reſolutioni ſtipulari videtur *Fr. Emman. quæſtionum Regularium tom. 3. quæſt. 32. art. 6.* dum vult regulares ſemel ab vno Ordinario approbatos fore iterum approbandos, ſi rurſus prędicare velint. Ex quibus verbis otiendit non modo illos eſſe approbandos, ideſt examinandos circa doctrinam, verum etiam inſuper denuo examinandos. Verum quamuis Epiſcopi interdũ examinent prędicatores, & iuxta *concil.* examinare eos poſſint, ſi idem ſit ferendum iudicium omnino de Confeſſoribus, ac de prædicatoribus, nõ tamen id ex verbis *Conc. Trid. d. capitulo ſecundo* colligitur, quin vero contrarium; nam prędicatorum examen de vita, moribus & ſcientia Superioribus committitur, ſeu potius de iure ſupponitur eſſe commiſſum, quo peracto examine, & approbatione facta, & licentia ab eiſdem conceſſa dicitur, quod etiam in Eccleſiis ſuorum Ordinũ prædicare non poſſint, priuſquam cum eadem licentia perſonaliter coram Epiſcopis ſe prędentent, atque ab eis benedictionem petant, vbi nulla fit mentio, vt ſatis conſtet, de examine ab Epiſcopis faciendo, ſed ſolummodo de benedictione petenda: ita *Mirand. d. quæſt. 50. art. 2. concluſ. 1. in med.* Et *Concilio dicto loco* non inficit conſuetudinem in contrarium forte exiſtentẽ, ideo ſi alicubi longo vſu obtentum eſſet examinari circa doctrinam prædicatores omnes, etiam Regulares, ſeruari poterit, vt reſoluit *Campanil. dict. cap. 13. numero 9.*

24 Prædicatores Regulares in Eccleſiis; quæ ſuorum Ordinum non ſunt, abſque Epiſcopi licentia, non ab eo, ſed à ſuis Superioribus puniri debent, prout deciſum referunt *praxis Epiſcopalis, verbo excommunicatio cauſa materialis, §. 4. altera praxis noua part. 2. cap. 3. nume. 41. verſ. prædicans, Quaranta in ſumma bullarij verbo priuilegia Regularium, Campanil. d. capitulo 13. num. 10.*

25 Parochus vt in ſua Eccleſia prędicetur, poteſt dare licentiam approbatis ab Ordinario, vt refert deciſum *Galet. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo parochus. 3.*

26 Alicui vero viro docto & noto, Regulari, ſiue ſeculari, nondum prędentato coram Epiſcopo licentiam prædicandi, poteſt parochus præſtare pro duabus, aut tribus vicibus, nec ſic prædicans peccatum committeret mortiferum, quod iuxta *cap. excommunicamus, §. quia verò, de hæreticis*, patraret quis ſi ſine legitima facultate concionaretur, ita *Nauarr. in manuali capitul. 25. numero 141. Henriq. in ſumma lib. 7. capit. 16. prope finem, & capitulo 28. §. 8. verſ. parochus, Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 3. quæſtion. 32. artic. 1. Campanil. d. capitulo 13. num. 11. Miranda d. quæſt. 50. artic. 4. concluſ. 1.* Saltem ſi prędicator ſemel fuerit approbatus ab Ordinario, & Epiſcopatus conſtitutio non prohibeat *Poſſeuin. de officio Curati cap. 3. nu. 4.*

Sed

27 Sed quia hoc ipſum fieri poſſit ex ſpeciali priuilegio, abſque illo non eſſe admittendum probabilius duco: nam *Gregorius XIII.* conceſſit Societati Ieſu, quod huius Sacræ Religionis Confeſſarij, ac Prædicatores ab aliquo Ordinario ſemel approbati, & à ſuis Superioribus ad huiuſmodi munera deputati, quãdocunque ſiue mari, ſiue terra iter faciunt, poſſint, non repugnantibus tamen Curatis parochialium Eccleſiarum, verbum Dei prædicare, & quorumcunque Chriſti fidelium Confeſſiones audire, dummodo id non faciant in oppidis, aut locis, in quibus Ordinarij exiſtunt, niſi eorum licentia deſuper obtenta, refert *Fr. Emmanuel. quæſt. Regul. to. 3. q. 32. art. 6.* vbi in fine dicit illo priuilegio frui prædicatores Ordinum Mendicantium, & alij, qui cum ipſis communicant in priuilegijs conceſſis, & concedendis.

28 Poſſe Epiſcopum interdicere Regulari ne prædicet licentia non petita, etiam non reddita cauſa deciſum referunt *Franciſc. Leon in theſaur. fori eccleſiaſtici par. 1. cap. 8. num. 9. prax. noua Epiſcopalis p. 2. cap. 3. num. 41. verſ. ſi item.*

29 Et licèt *Pius V. conſtitut. ſua incip. Ad hoc nos Deus, de anno 1571. die vero 22. Septem.* quam refert *Quarãta verbo priuilegia Regularium, pag. 537.* regularibus conceſſerit, vt irrequiſito & contradicente Epiſcopo prædicare poſſint, in multiſque alijs contra *Conc. Tridentin.* decretum, tum illa conſtitutione, tum & alia incip. *Etſi mendicantium de anno 1567. 17. Kalend. Iulij* quam refert idem *Quaranta d. verbo priuilegia Regularium pag. 527.* & alia incip. *Ex ſuperne, eiuſdem anni 7. Kalendas Septembris*, itemque alia incip. *Ad exequendum eodem anno Kalendis Nouemb.* cum ipſis Regularibus diſpenſauerit pariterque inter omnes Regulares, tam Mendicantes, quàm non Mendicãtes eadem priuilegia, & declarationes communicauerit, illa tamen omnia per *Greg. XIII.* reuocata, & ad terminos iuris, & *Concilij Trident.* reducta fuerunt conſtit. ipſius *Gregorij incip. In tanta rerum & negotiorum mole, pub. Romę Kalendis Martij anno 1572.* quam refert idem *Quaranta in ſum. bullarij verbo priuilegia Regularium, pag. 529.* & quamuis idem Gregorius poſtmodum priuilegia Mendicantium confirmauerit, cum clauſula (nullis cõtrarijs, etiam ſuis obſtantibus) in ipſis tamen cõfirmationis litteris apposita eſt alia clauſula (in quantum decretis Concilij Trident. non ſunt contraria) ita quod nec poſteriores cõfirmationes reualident dicta decreta *Pij V.* in quãtum aduerſantur Concilio, quam clauſulam etiam alij Pontifices in ſimilibus ſuis confirmationibus ſemper apponi voluerunt, vt ex ipſarum confirmationum tenore recognoſcere licet.

30 Epiſcopi tempore Quadrageſimæ, & Aduẽtus Domini prædicare facere, vt probat *Concil. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 4.* ibi, tempore autem ieiuniorum, quę verba referuntur tantum ad tempus quadrageſimæ, & Aduentus, non autem ad vigilias, in quibus illud prædicandi præceptum non eſt, prout refert deciſum *Armend. d. loco num. 28. & 29.* vbi *n. 31.* aſſerit etiam deciſum per dictum c. 4. relinqui arbitrio Epiſcoporum ante tempore Quadrageſimæ, & Aduentus quotidie, vel tribus diebus in Hebdomada, vel minus illis tribus diebus prædicetur.

31 Quoad Aduentum Domini hodie tantum tam in hac Romana Curia, quàm in Portugaliæ Regno, Dominicis, feſtiſque diebus prædicare video. In quadrageſima vero in illo Regno ſingulis diebus per loci Eccleſias diſtributis excepto Sabbato prædicatur. In hac vero Curia in vnaquaque Parochiali Eccleſia ſingulis quibuſque diebus Sabbato excepto verbi Dei prædicatio habetur. Verum in alijs temporibus, ſaltem omnibus Dominicis & ſolemnibus diebus feſtis prædicandum eſt, vt diſponit *Concil. Tridentin. dict. capit. 4.*

32 Et poſſunt correctores Ciuitatum facere, etiam renitẽte vicario generali, vt ſaltem omnibus diebus Dominicis, & ſolemnibus feſtis populo prædicetur, vt tenent *Bobadil. in ſua politica lib. 2. c. 18. nu. 194. ut. K. Fr. Emman. Regul. to. 2. q. 62. art. 19.*

33 Ordinarijs conceſſum eſt, vt Regularibus, antequã officium prædicandi aſſumant, profeſſionem Fidei exigant prout referunt deciſum *Franc. Leo in theſauro fori eccleſ. p. 1. cap. 9. num. 8. Campan. d. cap. num. 8. Armend. dict. loco num. 37.* vigore tamen *Bullæ Pij Quinti* de profeſſione Fidei facienda Regulares concionatores non tenentur facere profeſſionem Fidei antequam prædicandi munus aſſumant, poteſt tamen Ordinarius, quo tempore ſolet prædicandi licentiam concedere, ab eiſdem exigere hanc Fidei profeſſionem, ſi tamen videbitur ſibi expedire, refert deciſum *Armendar. d. loco nu. 35.*

34 Pro audienda prędicatione tenetur vnuſquiſque parochiæ ſuæ intereſſe ſi commodè id fieri poteſt, ex diſpoſitione *Concil. Trident. d. c. 4.* ibi, moneatque Epiſcopus populum diligenter, &c. *Ita praxis Epiſcopalis p. 1. verbo prædicatio, §. 4. Soar. de religione tom. 1. libr. 2. c. 16. num. 5. Azor. inſtitut. moralium p. 1. libr. 7. capit. 3. quæſt. 7. & lib. 12. cap. 2. q. 1. verſic. deinde*, & ita populus admonendus eſt, vt diebus Dominicis, & feſtis maioribus frequentet ſuas parochias, excommunicandus tamen non eſt,

35 Si monitioni non paruerit, prout refert deciſum *Armend. d. loco nu. 33.*

36 Nec etiam Ordinarius poteſt mulctis, & pœnis cogere populum ire ad audiendum ſacram Concionẽ & Miſſam in Eccleſia parochiali, refert deciſum *praxis Epiſcopalis p. 2. verbo parochia, pag. 82.*

37 Circa doctrinam Chriſtianam, & Fidei rudimenta pueris in ſingulis parochijs, Dominicis, & alijs feſtiuis diebus edocendam agit *Concil. Trident. d. ſeſſ. 24. de reformat. c. 4. in fine*, ad cuius maiorem obſeruationem emanauit *Conſtitut. Pij incip. Ex debito paſtoralis officij die 6. Octobr. anni 1572.* quam refert *praxis noua Epiſcopalis p. 2. c. 3. num. 19.*

38 Ordinarius autem non poteſt mulctis & pœnis, etiã in caſu notabilis negligentiæ, aut contumaciæ, cogere pueros ad diſcendam doctrinam Chriſtianam, etiamſi hoc fieri noluerint in oppidis, villis, & alijs locis extra ciuitatem, nec valet ex eo, quod *Concil. dict. loco* dicit poſſe compelli per cenſuras Eccleſiaſticas, quod intelligitur de compulſione illorum, quorum intereſt eam docere, & non de compulſione puerorum, ſeu parentum ipſorum, refert deciſum *praxis Epiſcopalis part. 1. verbo doctrina Chriſtiana §. 3.* Sed verum eſt dicere his noſtris temporibus (prout in Hiſpania vſu receptũ eſt) poſſe Præſulem cẽſuris compellere ſubditos vt doctrinam Chriſtianam diſcant, & parochos, vt eam doceãt, ita *Perez ad l. 1. verſ. aliud etiam tit. 1. lib. 1. ordinamenti fol. 19. Fr. Emman. in ſumma tom. 1. c. 88. nu. 3. in 2. edit.* quos refert & ſequitur *Campanil. in diuerſ. iuris Canon. rub. 11. c. 14. nu. 8.*

39 Studere maximè debent parochi, vt pueri Fidei rudimen-

dimenta diſcant, quæ ſecundum *Sot.* ſunt Symbolum Apoſtolorum, decem præcepta & Oratio Dominica, præter hæc *Concil.* requirit, vt doceatur obedientia erga Deum & parentes, ad quod tenentur ſub peccato mortali, *Azor. par. 1. lib. 5. cap. 6. quæſt. 5. Poſſeuin. de officio Curati, cap. 4. de Doctrina Chriſtiana, num. 2.* vbi etiã dicit obedientiam diligenter, & ſufficienter doceri, ſi doceatur Decalogus explicite, quia in ipſo includitur obedientia Dei, & parentum.

40 Sciant Parochi nequaquam eſſe abſoluẽdum eum, qui ob negligentiam orationem Angelicam, & Dominicam, Symbolũque Fidei, ac præcepta Decalogi addiſcere non curat. Si vero taliter ignorans pro viribus elaborat, vt hæc memoriæ tradat, & nec verbum quidẽ retinere poteſt, abſolui tunc poterit, dummodo tamen credat ſingulos articulos, quando ſibi proponuntur à miniſtris Eccleſiæ, & ſciat de illis, ac præceptis Decalogi reſpondere, quãdo interrogatur, & deprecetur Deũ intendens ſaltem virtualiter, ad ea, quæ in oratione Dominica continentur, ita *Ludouic. Beia reſponſorum, caſuum conſcientiæ part. 3. c. 27. verſ. tandem, praxis Epiſcopalis d. verb. doctrina Chriſtiana*, §. 2.

41 Sic etiam huiuſmodi ignorantibus impedire poſſe ne contrahant matrimonium, donec orationem ſaltẽ Angelicam & Dominicam didicerint, Symbolumque Fidei, præcepta Decalogi, & Eccleſiæ, ac ſeptem peccata capitalia, niſi qui præ ſenio aut ingenii rudis tarditate incapax prorſus ſit, ex *Bartholomæo de Ledeſm.* reſoluit *Vegal. 3. Summæ c. 211.* Verum non licere abſolute, & per longum tempus, aut vbi ſponſi inſtarent, detinere ob dictam cauſam ne matrimonium inirent, expedire tamen ſuauiter, & abſque violentia ad breue tempus impedire, vt ſic doctrinæ addiſcendæ curam habeant, tenet *Sanch. de matrim. lib. 3. diſp. 15. ſub num. 19.* quem refert *Campanil. d. rub. 11. c. 14. n. 7.*

43 Prędicationis munus committi poteſt Sacerdoti, aut aliis duobus ſacris Ordinibus inſignitis; ita *Nauar. conſ. 2. de tempor. ordin. in antiq.* aliàs *conſ. 7. de offic. deleg. in nouis*, vbi reſpondet textui dicenti, ne aliqui præter Sacerdotes Domini audeant prædicare *in cap. adiſcimus, 16. q. 1.* vt procedat in eo, qui propria, & ordinaria auctoritate prædicare præſumit, qualem quidẽ auctoritatem habent Curati, refert *Galett. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo prædicare, 2.*

44 Nam prædicare nõ eſt actus proprius alicuius Ordinis, ſed potius iuriſdictionis, quia cum Chriſtus Dominus dixit; Prædicate Euangelium omni creaturæ, non dedit Apoſtolis poteſtatem Ordinis, ſed iuriſdictionis. Vnde officium prędicandi nemo ſibi vſurpare poteſt propria auctoritate, ſed conuenit tantum illi, qui à Prælato iuſſus eſt, iuxta illud *Apoſt.* quomodo prędicabunt, niſi mittantur. Et *Innocen. III. in cap. excommunicamus*, 1. §. *quia vero, de hæret.* mandat excommunicare eum, qui officium prædicandi aſſumere præſumit, niſi à Sede Apoſtolica, aut diœceſano Epiſcopo licentiam obtinuerit & ideo in *Conc. Trid. ſeſſ. 5. cap. 2. & ſeſſ. 24. cap. 2. de reformat.*

45 Habetur quod prędicationis munus eſt proprium Epiſcoporum, & parochorum, & ideo per Epiſcopum committi poteſt, etiam clerico, qui non ſit in Sacris cõſtitutus, prout reſoluunt, deciſumque referunt *Rendina in promptuario recept. ſentent. titul. 17. numero 24. Armend. dict. loco nume. 36. Sayr. in floribus deciſ. ſub tit. de temp. ordin. deciſ. 2. Poſſeuin. de offic. Curati, cap. 3. nume. 14. in fine. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi, capit. 42. §. 2. num. 1.* Mihi tamen dubitationem afferre videtur reſolutio *Henriqu. in ſumma tibr. 6. capit. 28. §. 8.* quatenus aſſerit *Paulum Tertium* Societati IESV indulſiſſe, vt ipſius Regulares valeant prædicare, licèt Sacris initiati non ſint, quod quidem, ſi adhuc verum eſt, non paruam affert huic reſolutioni dubitationem, cui reſpondere non curo, dum mihi de tali priuilegio non conſtat.

46 Hinc prædicatio, cum non ſit actus alicuius Ordinis, tempore cuiuſcunque interdicti licita eſt, *Fuſc. de viſitat. lib. 1. cap. 14. nume. 13. Henriq. in ſumma tibr. 13. cap. 44. §. 2. verſ. quinto, Vgolin. de cenſur. tab. 5. capitulo 8. in princip. nume. 3. Sayr. eodem tractatu libr. 5. capitulo 5. numero 43. Campan. dicto capitulo 13. numero 21. per tex. in cap. reſponſo, de ſententia excommunicationis.*

47 Prædicatores verbi Dei, quoad maxime fieri poterit, eſſe debent docti, apprime eruditi, vita irreprehenſibiles, moribus maturi, corde impauidi, ſpiritu feruidi; Debent quoque gratiam docendi habere, vt potẽtes poſſint exhortari in doctrina ſana, & eos, qui contradicunt, arguere, prout habetur in *capit. oportet*, 8. *quæſt.* 1. Deinde in ſuis ſermonibus, atque concionibus non eſſe debent multum prolixi, ne ſua loquacitate nimia, atque prolixa odioſi fiant, prout habetur *in capit. ſit Rector*, 43. *diſtinct. in fine*, Origin. etiam *homil. 6.* ad *librum Iudic.* ad hoc propoſitum ſic dicit, Breuitatem auctores diligunt; nam breuis, & prudens ſermo, & auditur libentius, & attentius, ac melius memoriæ commendatur; Ac è contrario, inquit *Gregorius Nazianzenus in oratione de ſancto Lauacro*, ſatietas inimica eſt auribus, quemadmodum & ſuperfluus cibus corporibus; Vlterius prædicatorum omnium doctrina debet eſſe ſana, & Catholica, examinata, & caſta, nullo modo luſciua, aut impudica, ſeu quæ lenitatis, ſiue vanitatis ſaporem habeat, & ita *Concil. Trident. ſeſſ. 5. de reformat. cap. 2.* admonendo aſſerit, quod Prædicatores fideles pro ſua capacitate paſcant ſalutaribus verbis docendo, quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem, annunciando eis cum breuitate, & facilitate ſermonis vitia, quæ eos declinare, & virtutes, quas ſectari oportet, vt pœnam æternã euadere, & cæleſtem gloriam conſequi valeant. Et *ſeſſ. 24. capit. 4.* loquendo de eiſdem, dicit ſacram ſolummodo Scripturam, diuinamque legem in concionibus eſſe annunciandam, & prædicandam.

48 Verum ſi prædicator errores, aut ſcandala diſſeminauerit in populum, etiamſi in monaſterio ſui, vel alterius ordinis prædicet, Epiſcopus ei prędicationem interdicat.

49 Quod ſi hæreſes prædicauerit contra eum ſecundũ iuris diſpoſitionem, aut loci conſuetudinem procedat, etiam ſi prædicator ipſe generali, vel ſpeciali priuilegio exemptum ſe eſſe prętenderet, quo caſu Epiſcopus auctoritate Apoſtolica, & tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus procedere poteſt: curare autem ipſe debet Epiſcopus ne quis prædicator, vel ex falſis informationibus, vel aliàs calumniosè vexetur, neve iuſta de eo conquerendi occaſio habeatur *Concil. Bracharen. IV. act. 4. c. 22.* notant *Mirand. d. q. 50. artic. 7. Campanil. d. rubr. 12. c. 13. n. 21.* Aduertendum tandem duxi prędicatores nõ poſſe ſuas inſpirationes, ſeu reuelationes prædicare abſque Romani Pontificis licentia, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ cum reſeruatione, *Leo X. conſtitut. in Concilio generali, latæ*

incip.

incip. *Superna*, prout refert Galett. d. verbo prædicare, vti.

S V M M A R I V M.

1 *Seminarium puerorum in ſingulis Cathedralibus quomodo inſtituendum, & gubernandum, oſtenditur.*
2 *Seminario debet Epiſcopus primum ex ſua & Capituli menſa contribuere, & poſtea cogere alios ad contribuendum ſuo exemplo.*
3 *Seminario de eleemoſynis piorum, & ſimilibus, quæ in incerto conſiſtunt, nihil debet contribui.*
4 *Epiſcopus ſi negligens fuerit in erectione Seminarij, Archiepiſcopus ſupplet eius negligentiam.*
5 *Cardinales S. R. E. tenentur cõtribuere Seminario de fructibus beneficiorum, quæ habent in diœceſi, vbi eſt Seminarium.*
6 *Hoſpitalia data in titulum, vel adminiſtrationem, ſi habeant beneficia annexa, aut reditus, vel prouentus eccleſiaſticos, tenentur ſoluere Seminario.*
7 *Seminarij ratione poteſt taxa imponi ſuper Hoſpitale, quod in titulum, & non in adminiſtrationem, & mere laicale eſt.*
8 *Hoſpitalia, quæ adminiſtrantur à laicis & in quibus ſunt bona laicorum, quę data non ſunt in titulum, commendam, ſeu adminiſtrationem, non ſoluunt Seminario.*
9 *Hoſpitale vnius diœceſis habens beneficium annexum, quod eſt alterius diœceſis, tenetur contribuere pro rata fructuum beneficij annexi Seminario, quod eſt in diœceſi, in qua ſitum eſt beneficium.*
10 *Confraternitates, Capellæ, & ſcholę habentes reditus eccleſiaſticos, etiam intra Regularium Eccleſias exiſtentes, tenentur contribuere Seminario.*
11 *Legata facta pro Magiſtro Grammatices, qui pueros pauperes edoceat, poſſunt applicari Seminario cũ onere erudiendi pueros, ſicut teſtator iuſſit.*
12 *Penſionarius tenetur pro rata penſionis ſoluere ſubſidium, & alia onera impoſita reſpectu fructuum beneficij, ac proinde contribuere Seminario, ſive illud erectum ſit ante reſeruationem penſionum, ſive poſt.*
13 *Canonici de quotidianis diſtributionibus non tenentur Seminario contribuere.*
14 *Mendicantium monaſteria Seminario contribuere non tenentur.*
15 *Mendicantium monaſteria, quæ dicantur, oſtenditur.*
16 *Doctores referuntur de quatuor primis ordinibus Mendicantibus tractantes.*
17 *Ordo Diui Auguſtini eſt antiquior Mendicantibus.*
18 *Patres Societatis Ieſu inter Mendicantium ordines comprehendi voluit Pius V.*
19 *Ordo Minimorum S. Franciſci de Paula adnumeratus fuit inter Mendicantes à Pio V.*
20 *Ieſuatorum Congregatio Mendicantium ordinibus adnumerata fuit per Pium V.*
21 *Carmelitas diſcalceatos eſſe ex ordine Mendicantium declarauit Clemens VIII.*
22 *Omnes & ſingulæ perſonæ in beneficijs* S. *Ioannis Hieroſolymitani quomodolibet exiſtentes à Seminarij contributione eximuntur.*
23 *Seminaria debent prius eſſe erecta, & in illis Scholares actualiter adeſſe, vt vniones eis factę ſubſiſtant.*
24 *Seminarium erectum dicitur ex introductione puerorum, non vero ex emptione domus pro eo, & creatione deputatorum.*
25 *Vnio ſeminario nondum erecto fieri non poteſt, & quoad hunc effectum requiritur præparatio domus conductæ, vel emptæ, & introductio puerorum.*
26 *Poſſeſſio capta nomine Seminarij nondum erecti, eſt nullius conſiderationis, & non producit iuris effectus.*
27 *Seminarium erectum vt dicatur, quæ concurrere debeant, oſtenditur.*
28 *Beneficia ſimplicia cuiuſcunque dignitatis fuerint, & qualitatis, poſſunt Seminario vniri, vt commode regi valeat ſine tamen præiudicio obtinentium.*
29 *Vnio facta ſeminario omnium beneficiorum ſimplicium, non valet.*
30 *Beneficia reſeruata, vel affecta Sedi Apoſtolicæ an poſſint Seminario vniri? oſtenditur.*
31 *Canonicus electus ad Seminarij adminiſtrationem perpetuò illam habere debet, nec remoueri poteſt niſi ex legitima, & iuſta cauſa.*
32 *Deputatos ad gubernationem Seminarij Epiſcopus tenetur adhibere in Conſilium, non tamen obligatur eorum conſilium ſequi.*
33 *Vniones factę Seminario abſque conſilio deputatorum non valent.*
34 *Pueri ad Seminarium admittendi quales eſſe debeant, & quæ ibi diſcere teneantur, oſtenditur.*
35 *Seminarium Bracharenſis Archiepiſcopatus Hiſpaniarũ Primatis ad normam Concilij Tridentini inſtitutum oſtenditur.*

EPISCOPI IN ERIGENDIS, & gubernandis puerorum collegijs quomodoſe habere debeant?

ALLEGATIO LXXVII.

1 SIngulæ Cathedrales, Metropolitanę, atque his maiores Eccleſiæ pro modo facultatum, & diœceſis amplitudine certum puerorum ipſius ciuitatis, & diœceſis, vel eius prouinciæ, ſi ibi non reperiantur, numerũ in Collegio, ad hoc prope ipſas Eccleſias, vel alio conuenienti loco ab Epiſc. eligendo alere, ac religioſe educare, & eccleſiaſticis diſciplinis inſtituere teneantur; ad cuius Collegii fabricam inſtituendam & ad mercedem præceptoribus, & Miniſtris ſoluendam, & ad alẽdam iuuentutem, ac ad alios ſumptus, pars aliqua, ſeu portio detrahenda eſt per Epiſcopos cum cõſilio duorum de Capitulo, & duorũ de Clero, ex fructibus menſæ Epiſcopalis, & Capituli, & quarumcunque dignitatum, perſonatuum, officiorum, præbendarum, portionum, & aliorum beneficiorum, necnon ex fabricis Eccleſiarum, & aliorum locorum, atque ex quibuſcunque aliis eccleſiaſticis reditibus, ſeu prouentibus, etiã aliorum Collegiorum, ſeu corporum, vel confraternitatũ, etiam Abbatiarum, Prioratuum, & quorumcunque Regularium beneficiorum, vt habetur in *Concil. Trid. ſeſſ. 23. de refor. c. 18.* de quo vide latè *praxim Eſtiſopal. par. 1. verbo ſeminarium, pag. mihi 326. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glo. 5. §. 7. nu. 68. cum ſequent. Aloyſ. Rico in prax. fori eccleſ. deciſ. 489. in 1. edit. & reſol. 380. in 2. edit. Paul. Fuſc. de Viſit. l. 1. c. 16. à n. 8. Monet. de diſtributionibus quotidianis par. 3. q. 3. à num. 13.*

2 Epiſcopus debet primum, ex ſua, & Capituli menſa contribuere ſeminario, & poſtea cogere alios ad contribuendum ſuo exemplo: omnes enim de ſtabilibus bonis

bonis tenentur soluere, nisi qui nominatim excipiuntur à *Concil. dicto c.* 18.

3 Nam de illis, quæ in incerto, vt in eleemosynis piorum, vel similibus, consistunt, nihil debet contribui, prout *Episcopo Trid. in die* 13. *Maij* 1586. responsum fuisse asserit *praxis nova Episcop. part.* 2. *cap.* 2. *numer.* 5. *in fine*.

4 Quod si Episcopus in eius seminarij erectione negligens fuerit, vel suam portionem denegauerit, Archiepiscopus suppleat eius negligẽtiam, & acriter corripiat (cum fine causa id omissum viderit) Archiepiscopum vero negligentem increpet synodus prouincialis, tam circa erectionem, quam eius conseruationem, *Cõcil. d. c.* 18. *vers. quod si Cathedralium.*

5 Ex dictis primo amplia, etiam Cardinalẽs Sanctæ Romanæ Ecclesiæ teneri cõtribuere seminario de fructibus beneficiorum, quæ habent in diœcesi, vbi est seminarium, vt censuit *sacra Congregatio.*

6 Secundo infertur hospitalia data in titulum, vel administrationem si habeant beneficia annexa, vel reditus, aut prouentus Ecclesiasticos, etiam teneri soluere, refert decisum *praxis Episcopalis p.* 1. *verbo hospitale, vers.* 10. *dub.* 7.

7 Et posse super hospitali, quod in titulum, neque in administrationem datur, sed merè laicale est, taxam ratione seminarij imponi dicit decisum *Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib.* 4. *tit.* 29. *lib. primo*

8 §. *secundo, de hospitalibus numer.* 3. *&* 13. asserit non procedere in hospitalibus, quę administrantur à laicis, & in quibus sunt bona laicorum, quæ data nõ sunt in titulum, Commendam, seu administrationem, *& num.* 15.

9 Etiam testatur decisum, hospitale vnius diœcesis habens beneficium annexum, quod est alterius diœcesis, teneri contribuere pro rata fructuum beneficij annexi Seminario, quod est in diœcesi, in qua situm est beneficium, de quo latè *Fusc. d. c.* 16. *nu.* 10.

10 Tertio amplia in Confraternitatibus, capellis, & scholis habentibus reddditus Ecclesiasticos etiam intra Regularium Ecclesias existentibus, quæ quidem tenentur seminario contribuere, vt censuit *Sacra Congregat.*

11 Quarto amplia in legatis factis pro Magistro Grãmatices, qui pueros pauperes doceat, illa enim possũt applicari seminario cum onere erudiendi pueros sicut testator iussit, ita etiam bona, quæ fuerunt applicata alicui Collegio propter Christianam educationem miserabilium puerorum, si Collegium id sublatum sit, debent ea bona applicari seminario.

12 Quinto amplia in pensionario, nam cum pensio apponatur super fructibus & reditibus beneficij, tenetur pensionarius pro rata pensionis soluere subsidium, & alia onera imposita respectu fructuum beneficij, ita *Nicol. Garcia de beneficijs, p.* 1. *c.* 5. *num.* 171. *Monet. de decim. c.* 9. *a nu.* 83. *Azor. instit. moralium p.* 1. *lib.* 8. *c.* 9. *qu.* 2. & habere locum siue seminaria erecta sint ante reseruationem pensionum, siue post dicit decisum *addit. ad eundem Garciam d. nu.* 171. vbi etiam addit titularem occasionem cõtributionis per eum factę Seminario non posse detrahere ex pensione, quam soluit, nisi pro rata pensionis, & ad eam rationem ad quam ipse titularis contribuit.

13 Limita tamen in Canonicis, qui dè quotidianis distributionibus non tenentur contribuere seminario, prout decisum referunt *praxis Episcopalis p.* 1. *verbo distributiones, §.* 5. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancell. §.* 7. *prœmia. num.* 170. *cum sequent, Moneta de distrib. quotid. p.* 3. *q.* 9. *num.* 14.

14 Collegia & monasteria Mendicantium ab hac exactione immunia sunt, prout habetur in *Concil. Trid. d. cap.* 18. ibi (& omnium monasteriorum, non tamen mendicantium) *Fr. Emman. in quæst. Regularium tom.* 2. *quæst.* 45. *art.* 2. *& quæst.* 66. *art.* 3. quorum nomine ve-

15 niunt monasteria Sancti Dominici, Sancti Francisci, ac Eremitarum Sancti Augustini, necnon Carmelitarum, & Seruorum Beatæ Mariæ, vt declarauit *Pius V. constitut.* sua, quæ *incip. Romanus Pontifex, dat.* 1. *Octobris* 1568. de his quatuor primis ordinibus Mendicã-

16 tibus, & de eorum origine tractant *Din. Antonin. in sum.* 3. *p. tit.* 6. *cap.* 1. §. 8. *& tit.* 19. *cap.* 3. *& tit.* 23. *&* 74. *Cassan. in catalog. gloriæ mundi p.* 4. *consid.* 68. 69. *&* 70. *praxis Episcop. p.* 1. *verbo Mendicantes, pagin.* 67. *Azor. instit. moral. p.* 1. *lib.* 12. *c.* 23. *Fr. Emman. quæst. reg. tom.* 1. *q.* 2. *art.* 1. *cum seqq. & q.* 4. *art.* 2. *& tom.* 3. *quæst.*

17 49. *art.* 1. *&* 4. Et Ordo Diui Augustini est antiquior Mendicantium *Frat. Hieron. Roman. libr.* 6. *de Republic. Christiana c.* 2. *ad fin.*

18 Patres quoque Societatis Iesu inter Mendicantium ordines comprehendi voluit *Pius V. constitutione* sua, quæ *incip. Dum indefessa, dat. Romæ die* 7. *Iulij anni* 1571. referunt *Hier. Gabr. conf.* 28. *Fr. Emmanu. d. to.* 1. *q.* 55. *art.* 5. *et d. quæst.* 49. *art.* 2. *Azor. institutio. moral. p.* 2. *lib.* 13. *capit.* 7.

19 Similiter & ordo Minimorum sancti Francisci de Paula annumeratus fuit inter Mendicantes ab eodem *Pio Quinto constitutio sua, incip. Apostolicæ, 9. Nouembr. de anno* 1567.

20 Et alia sua Constitut. *incip. Romanus, 19. Nouembris eiusdem anni Congregat.* Iesuatorum Mendicantiũ Ordinibus annumerata fuit. Denique *Clemens Octauus constitut. sua incip. Romano Pontifici decet, 20. Augusti anni* 1603.

21 Carmelitas discalceatos declarauit esse ex Ordine Mendicantium.

22 Omnes & singulæ personæ in beneficiis Sancti Ioãnis Hierosolymitani quomodolibet existentes à Seminarij clericorum contributione in qualibet ciuitate iuxta Sacri Concilij decretum erecti, seu erigendi, eximuntur per Bullam *Gregor. XIII. incip. Quo magis, dat.* 23. *Martij anni* 1580. relatam *inter priuilegia Relig. fol.* 57.

23 Huiusmodi seminaria debent prius esse erecta, & in illis scholares actu aliter adesse, vt vniones eis factæ subsistant *Gonzal. ad regul.* 8. *Cancell. glos.* 7. *numer.* 68. *Aloys. Ricc. d. resolut.* 380. *num.* 1. vbi dicit sic pluries Rotam decidisse.

24 Dicitur autem seminarium erectum ex introductione puerorum, non verò exemptione domus pro eo, & creatione deputatorum, vt censuit *Rota in vna (ordinben. præstimoniorum* 7. *Februarij* 1601. apud *Farinac. decis.* 835. *in nouis*, & ad hoc est bona Rotæ Rom. decisio, quæ sequitur.

R. P. D. Coccino Decano. Adiacen. beneficij Veneris 15. Aprilis 1622.

DVbitaui; An constaret de existentia seminarij ad effectum de quo agitur; effectus aũt dubij est,

vt videatur; An Seminarium poſſideat: quia ſi poſſideat, non poteſt dari de attentatis, cùm attentata in hoc caſu pendeant à poſſeſſione iuxta reſolutionem factam in hac cauſa 21. Maij ſuperioris anni.

Hoc dubium habet tres inſpectiones. Prima eſt, an vnio poſſit fieri Seminario nondum erecto. Secunda, dato quod non poſſit fieri: an poſſeſſio capta nomine Seminarii de facto erecti ſuffragetur. Tertia an conſtet de valida erectione.

25 Et quantum attinet ad primam difficultatem, Domini fuerunt concordes, quod vnio Seminario nondum erecto fieri non poſſit; & quod ad hunc effectum requiritur præparatio domus conductæ, vel emptæ, & introductio puerorum, vt fuit reſolutum in *Cauſa Oxomen. beneficij* 24. *Octobris* 1611. *coram Illuſtr. Cardinali Sacrato in deciſione* 361. *numer.* 3. *& ſeqq. par.* 2. *in recentior.* vbi refert ſententiam *Congregationis Illuſtriſſimorum Interpretum Concil. Tridentin.* & alias deciſiones Rotales, & latè proſequitur *Garzia de benefic. p.* 12. *cap.* 2. *nu.* 193. *cum plurib. ſeqq.* & admittit *Gonzalez ſuper reg.* 8. *gloſ.* 5. §. 7. *num.* 68. quilicet *num.* 75. teneat quod ceſſante fraude vnio facta Seminario nondum erecto valeat, quem ſequitur *Modern. diſcep. forenſ. cap.* 238. *num.* 71. *& capit.* 358. *numer.* 5. tamen iſta ſententia, vt aduertit *Garcia loco citato num.* 196. *in fine*, eſt contra declarationes *Congregat. Concilij*, & contra ſententiam Rotæ.

26 Quantum attinet ad ſecundam difficultatem aliqui ex Dominis dicebant, quod ad effectum poſſeſſionis ſufficit, quod Oeconomi deputati acceperint poſſeſſionem, etiam de facto, ad effectum, vt dicantur eſſe in poſſeſſione, ſeu detentatione *Bald. conſ.* 135. *numer.* 2. *& 3. lib.* 2. vbi loquitur de miſſo in poſſeſſionem à Prætore nulliter procedente, contra quem vti poſſeſſorem datur actio ſpolii *Doct. in l. iuſtè poſſidet, ff. de acquir. poſſeſſ. Ayn. conſ.* 18. *numer.* 3. *&* benè *Mobedan. conſ.* 20. *de reſtitu. ſpoliat.* Ceterum reſpondebatur ab aliis Dominis quod concluſio procederet ſi Oeconomi voluiſſent acquirere poſſeſſionem, nedum nomine Seminarij, ſed etiam nomine proprio, quia illo caſu falſitas verſatur tàtum circa cauſam poſſeſſionis, quare non impediret acquiſitionem, quia non deficeret voluntas poſſidendi, aut nomine proprio, aut nomine ſeminarij *lib.* 2. §. *ſi à pupillo, l. quod vulgo. ff. pro empt. &* facit *text. in l. cum in corpus,* 36. *ff. de acquir. rer. domin.* prout *Bartol. & Iaſ. in l. ſi is ad quem, num.* 2. *ff. de acquir. hared.* & fuit dictum *in cauſa Maceraten. hereditatis* 4. *Iunij* 1590. *coram Cardinali Pamphilio*; ſed in hoc caſu in Seminarium non erat erectum, quia pueri nondum erant introducti, non poterant Oeconomi acquirere quaſi poſſeſſionem, quia noluerunt acquirere nomine proprio, ſed nomine Seminarij, quod cum non ſit erectum poſſeſſio eſt ex falſa cauſa circa factũ, hoc eſt circa exiſtentiam Seminarij, & ideo eſt nullius conſiderationis, nec producit Iuris effectus *l. 1. §. hac verba, ff. ne vis fiat ei, Bald. d. conſ.* 135. *num.* 2. *lib.* 2. *Port. Imol. conſ.* 75. *numer.* 11. & facit text. *in l. ſi ne in vacuum, ff. de acquir. poſſeſſ.*

27 Quantum attinet ad tertiam difficultatem, viſum fuit conſtare de exiſtentia Seminarij. Conſtare enim Epiſcopum eligiſſe duos Canonicos pro regimine, & gubernio Seminarij. Secundo elegit duos Conſultores pro inſtituendis taxis, & faciẽdis vnionibus. Alterum, de Capitulo, & alterum de Clero, & mandauit, quod alij duo eligerentur, alter per Capitulum, & alter per Clerum, prout fuerunt electi: & deindè cum conſilio prædictorum taxauit Epiſcopus ſeipſum, & Seminarij reditus, necnon alios in decima parte fructuum, relaxando præceptum de ſoluendis taxis, & cõſtituti exactores, necnon in domum Seminarij introduxit pueros, vt patet ex mandatis procuræ datis per ipſos Seminariſtas: vnde ſatis conſtat de exiſtentia Seminarij legitima de tempore vnionis ad præſcriptum *Concilij c.* 18. *de reformat. ſeſſ.* 23.

28 Et ita concluſum. Hæc in deciſ. Beneficia ſimplicia cuiuſcunque dignitatis fuerint, & qualitatis, poſſunt ſeminario vniri, vt commodè regi valeat, ſine tamen præiudicio obtinentium, etiamſi eſſent affecta, aut in Curia effectum ſortirentur, *Fuſc. d. cap.* 16. *num.* 9. non poſſunt tamen ſimplicia beneficia ad collationem inferiorum ſpectantia, nec Canonicatus, neque beneficia iuriſpatronatus, etiam eccleſiaſtici, nec beneficia Sedi Apoſtolicæ reſeruata poſt illorum vacationem, nec præterea vacantia in menſe reſeruato per Epiſcopum ſeminario vniri, vt cenſuit *Sacra Congregatio* teſte *Franciſco Leoin theſaurofori eccleſiaſt. part.* 2. *capit.* 16. *numer.* 23. *& cum Concilium Tridentinum d. cap.* 18.

29 Non decernat, vt omnia beneficia ſimplicia, vniantur Seminario, ſed aliquot, ideo vnio facta omnium beneficiorum non valet, ita deciſum refert *Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſt. deciſio.* 492. *in prima editio. & reſolut.* 383. *nu.* 4. *in ſecunda edit. item & deciſ.* 720. *in* 1. *editio. & reſolut.* 610. *numer.* 10. *in* 2. *edition.* Sed cenſuit Rota *in vna Aſſiſien. beneficij* 11. *Maij* 1607.

30 *coram Marcomõio* vnionem factam Seminario de beneficio reſeruato fuiſſe nullam, refert *Nicol. Garcia in addit. ad ſum. tract. de benefic. p.* 12. *cap.* 2. *num.* 103. vbi *num.* 106. dicit per *Sacram Congreg.* deciſum nõ poſſe, etiam ante vacationem vniri Seminario beneficia, quæ obtinent perſonæ, quæ ob familiaritatem Cardinalium, vel aliam rationem tales ſint, vt quocumque menſe decedant, certum ſit ea fore affecta Sedi Apoſtolicæ.

31 Canonicus electus ad Seminarii adminiſtrationem perpetuò illam habere debet; nec remoueri poteſt, niſi ex legitima, & iuſta cauſa, refert deciſum *Galet. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo Canonicus, pagina* 30. *colum.* 1.

32 Epiſcopus tenetur adhibere in conſilium prædictos deputatos, non tamen obligatur eorum conſilium ſequi, *Gonzal. ad regul.* 8. *Cancel. gloſ.* 46. *nu.* 74.

33 Itaut vniones factæ ſeminario abſque conſilio eorum, quos iubet Concilium adhiberi; non valeant; quia quando datur alicui poteſtas à lege, & ab eadem adijcitur, quod faciat cum conſilio alterius, illud de neceſſitate requiritur *leg. impuberibus, ff. de ſuſpect. tutor. & Bartol. in l. Titium, num.* 3. *ff. de admin. & periculo tut.* ita in terminis *Franc. Leo d. cap.* 16. *num.* 25. vbi aſſerit quandoque vidiſſe diſputare de validitate, & inualiditate vnionum ſeminario factarum defectu præſentiæ deputatorum, & pro nullis reputari. Quos quidem deputatos etiam debet Epiſcopus adhibere in conſilium pro tota temporali adminiſtratione prædicti ſeminarij, excepta exactione, quæ ad ſolum Epiſcopum ſpectat, *Aloyſ. Ricci. d. reſolut.* 380. *nu.* 3. cuius ſeminarij redituum exactionẽ ſingulis annis Epiſcopus ipſe accipere debet, adhibitis etiam præſentibus duobus de Capitulo, & totidem à Clero ciuitatis deputatis, vt ſtatuit idem *Concil. d. capit.* 18. *verſ. rationes,*

&

& declarat *Fuſc. d.c.16.num.*15. Dum vero huiuſmodi duos ex Capitulo ea de cauſa ſine fraude tempore diuinorum officiorum abeſſe ſimul cum Epiſcopo contingeret, priuandos nō eſſe quotidianis diſtributionibus, tanquam abſentes propter Eccleſiæ vtilitatem, reſoluit *Monet a de diſtributionibus quotidianis p.2.q.8.nu.*17. vbi *nu.*16. idem reſoluit de illis Canonicis, qui ex præcepto *Concilij Tridentini ſeſſ.*21. *de reform. c.* 9. debent adhiberi ab Epiſcopis, ſeu locorum Ordinarijs in publicandis indulgentijs, alijſuè ſpiritualibus gratijs, & nu.18. idem pariter ſtatuendum aſſerit de illis duobus Canonicis, altero ab Epiſcop. altero per Capitulum eligendo, qui donec ſynodus aliqua prouincialis celebretur, in qua ea de re ſtatuatur, ab eodem Epiſc. adhiberi debent in ijs prouidendis, quæ neceſſaria videbuntur, circa diuina officia, omneſque Eccleſiæ miniſtros, iuxta ea, quæ eadem *Tridentina ſynodus* decernit *ſeſſ.*24. *de reform.c.*12. *in fine.* Idem etiam numeris ſequentibus dicendum putat de alijs canonicis eligēdis præſcripto *Concilij Tridentini ſeſſ.*25. *de reform. c.6. & c.8. verſic. quod ſi hoſpitalia*, alijſque in locis. Sed hoc ita indiſtinctè verum non eſt, niſi id concedatur priuilegio, vel conſuetudine legitima præſcripta, aut ſtatuto Eccleſiæ auctoritate Apoſtolica confirmato, quale eſt Mediolani, idem *Moneta d.p.*2.*q.*11. *nu.*68. *& ſequent.* optimè *Nicol. Garcia de beneficijs in addito. ad par.*3.*c.*2. *num.*355.

34 Pueri ad hoc Seminarium admittendi, debent eſſe ad minus duodecim annorum, de legitimo matrimonio, habitu clericali ſemper vti, ſingulis diebus Miſſas audire, ſingulisque menſibus confiteri, ac corpus Chriſti ſumere, ſi id Confeſſor iudicauerit, non incorrigibiles, vt admonet *Concil.d.loco, verſ. dyſcolos* pauperum autem filios præcipuè eligi vult, prout refert *praxis Epiſcop.p.*1. *verbo Seminarium*, §.2. Ibidem diſcere debent Grammaticam, cantum, computos eccleſiaſticos, homilias Sanctorum, atque ſacramentorum tradendorum formam, & ritum, ac cæremoniarum formulas, prout diſponit *Concil.d. loco*, §. *vt vero*, & referunt *praxis Epiſcopalis, verbo Seminarium*, §.3. *Fuſc.d.c.*16. *num.*14. & de educatione puerorum multa tradit *Lorin. in act. Apoſt. c.*7. *verſ.*22.

35 In Bracharenſi ciuitate vna de antiquioribus Hiſpaniæ Vrbibus, quam à Gallis Celtis cognomēto Brachatis fuiſſe cōditam fama eſt anno ante Virginis partum ducenteſimo nonageſimo, eſt celebre adoleſcentum Seminarium, ad normam Sacroſanctæ Tridentinæ Synodi ſub Principis Apoſtolorum tutela, & patrocinio, cuius imago ex marmore inaurata fulget excelſo, ac ſublimi in loco pro foribus eiuſdem Collegij ædificij moles, tum ad ſpeciem pulchra, tum ad diſciplinam tuendam, per quam accommodata eſt, Primatialibuſque ædibus vicina; hic quinquaginta collegæ talari veſte coloris cærulei induti peramplè, & copioſè ſuſtentantur ſub Rectore, & Vicerectore viris doctis, & grauibus, qui in tardos animaduertunt, & incorrigibiles expellunt Archiepiſcopi auctoritate, qui reliquos pro vniuſcuiuſque in litteris, & virtute progreſſu præmijs afficit, omnes diſcunt muſicam, & ad publica gymnaſia Grammaticæ, Philoſophiæ, ac moralis, & ſpeculatiuæ Theologiæ quotidie gregatim pergunt Vicerectore comitante; in omnibus mira modeſtia, mira domi, foriſque diſciplina elucet, magnus etiam per totam diœceſim fructus exuberat.

SVMMARIVM.

1 *Proceſſiones à procedendo & eundo dicuntur.*
2 *Proceſſiones publicæ ſunt, quæ fiunt in Litanijs maioribus, & minoribus, aut pro bono publico, vel in aduentu noui Epiſcopi, vel in feſto ſanctiſſimi Corporis Chriſti.*
3 *Proceſſiones publicas nemo valet indicere, niſi Ordinarius ſit.*
4 *Proceſſiones publicæ dirigendæ ſunt quo voluerit Epiſcopus cum conſilio Capituli.*
5 *Vicarius generalis abſente Epiſcopo poteſt publicas proceſſiones indicere.*
6 *Proceſſiones priuatæ ſunt, quæ à Capitularibus, & clericis, ac Cathedralibus tantum fiunt ob aliquas cauſas.*
7 *Regulares abſque Epiſcopi licentia proceſſiones etiam priuatas facere non poſſunt, præterquam intra Eccleſiam, eiuſque, & monaſterij ambitum.*
8 *Exempti clerici tam ſeculares, quam Regulares, etiam Monachi, ad accedendum ad publicas proceſſiones compelli poſſunt.*
9 *Clerici omnes diœceſani, quantumcunque exempti, ſi beneficia habeant, etiam ſimplicia, in diœceſi, vel obtineant officium in Eccleſijs, poſſunt compelli accedere ad publicas proceſſiones.*
10 *Clerici, qui ſunt nullius diœceſis, vel extra ciuitatem in locis in quibus habent plebem, non poſſunt compelli accedere ad publicas proceſſiones.*
11 *Clerici inſeruientes Eccleſijs Religionis Hieroſolymitanæ nulla immunitate ſe tueri poſſunt quin ad proceſſiones vocari non debeant.*
12 *Canonicos, & alios Presbyteros beneficia, vel officia Eccleſiaſtica obtinentes, poteſt Epiſcopus cogere, vt accedant ad proceſſiones publicas, aut indictas pro bono publico, vel honore.*
13 *Sacerdotes nullum officium, aut beneficium Eccleſiaſticum obtinentes in ciuitate, vel diœceſi, non ſunt ab Epiſcopo compellendi ad vllas proceſſiones accedere.*
14 *Regulares quantumuis exemptis tenentur accedere ad omnes, & quaſcunque proceſſiones publicas, & conſuetas, aut indictas pro bono publico, vel honore.*
15 *Regulares, qui in ſtrictiori clauſura perpetuò viuunt, non poſſunt compelli accedere ad proceſſiones.*
16 *Conuentus, in quibus Fratres ſub arctiori clauſura degunt, itaut nec in choro cantent, nec ad mortuos accedant, non ſunt compellendi accedere ad proceſſiones.*
17 *Canonici Regulares Sanctæ Crucis Conimbricenſis veniũt appellatione eorum, qui in ſtrictiori clauſura viuunt.*
18 *Monaſterium Sanctæ Crucis Conimbricenſis ab Alphonſo Henriquez I. Portugaliæ Rege extructum, & ab Emmanuele reſtauratum fuit.*
19 *Conimbricenſis Ciuitas ſitus præſtantia, antiquitatis commendatione, & Regia quondam Sedis prærogatiua celebris.*
20 *Conimbricenſis Academiæ laudes qui cumulent, citantur.*
21 *Regulares abſentes à ciuitate per dimidium milliare, non ſunt compellendi ab Epiſcopo accedere ad proceſſiones.*
22 *Regulares, vel alij habentes ex priuilegio, vt non teneantur ad proceſſiones ire, non ſunt compellendi, quamuis ſemel, vel ſæpius inierint.*
23 *Religioſi Societatis Ieſu habent ex priuilegio, vt non tenẽantur ad proceſſiones accedere.*
24 *Confraternitates laicorum an poſſint per Epiſcopum compelli*

pelli accedere ad proceſſiones publicas? oſtenditur.

25 *Regulares non accedentes ad proceſſiones in caſibus, quibus tenentur an panis, & cenſuris valeant per Epiſcopum puniri? oſtenditur.*

26 *Controuerſias omnes de præcedẽtia inter eccleſiaſticas perſonas tam ſeculares, quam Regulares contingentes, Epiſcopus amota omni appellatione quoad effectum ſuſpenſiuum ſummariè componit.*

27 *Præcedentia ſunt indicanda ſecundum loci conſuetudinem.*

28 *Fundatio antiquior in præcedentijs componendis maximè attendenda eſt.*

29 *Canonici Regulares præcedunt Monachos etiam nigros.*

30 *Fratres Prædicatores præcedunt reliquos Mendicantes.*

31 *Compromitti an poſſit in materia præeminentiarum? oſtenditur.*

32 *Controuerſia de præcedentia quomodo componenda? declarauit Gregorius XIII.*

33 *Conſtitutio Gregorij XIII. de præcedentijs habet locum in prioritate vnius dici, vel horæ.*

34 *Prioritas, ſeu præuentio cauſatur non ſolum per vnum diem anterioritatis, ſed etiam ratione vnius horæ.*

35 *Præcedentiæ ſunt terminandæ ſecundum quod in Alma vrbe omnium magiſtra ſeruatur.*

36 *Religio debet præcedere, quæ eſt prior in inſtitutione, & approbatione.*

37 *Monachi trium fontium, & Sanctæ Crucis in Hieruſalem, debent præcedere Monachos ſancti Euſebij, ex quo eorum ordo, qui eſt Ciſtercienſium, fuit prius inſtitutus, & approbatus.*

38 *Parochus in ſua Eccleſia eſt præferendus Decano, & Capitulo Collegiatæ ad eam Eccleſiam perſonaliter ex antiqua conſuetudine accedentibus.*

39 *Confraternitates quomodo componendæ dum inter eas contenditur de præcedentia, remiſſiuè.*

40 *Iudicium poſſeſſorium pro honore competit.*

41 *Antiquiori & nobiliori competit locus honorabilior, quod ſi ab eo deturberur, fit ei iniuria, quam de facto poteſt propellere.*

42 *Controuerſias circa locum incedẽdi in proceſſionibus an aliquando componat ſecularis iudex, oſtenditur.*

EPISCOPVS PVBLICAS proceſſiones quando indicere valeat, & quas perſonas ad illas compellere poſſit.

ALLEGATIO LXXVIII.

1 PRoceſſiones à procedendo, & eundo dicuntur, nãque conuocato, & procedente Clero cum vexillis, Crucibus, & cereis, ac ſequente populo fiunt, ita *Petrus Gregor. lib. primo partitionum iuris Canonici tit.* 20. *cap.* 4.

2 Publicæ autem proceſſiones ſunt, quæ fiunt in Litanijs maioribus, vt in feſto S. Marci; & in minoribus, vt in triduo antecedente Aſcenſionem Domini; cuiusorationes appellantur ab Eccleſia Rogationes: vel quæ fiunt pro bono publico ratione occurrentis neceſſitatis vt imminente peſte, alioque flagello, vel in aduẽtu noui Epiſcopi, vel in feſto Sanctiſſimi Corporis Chriſti, & quæ Epiſcopo videbuntur: ita *praxis Epiſcopalis par.* 1. *verbo proceſſiones* §. 1. *Proſper de Auguſtino in additionib. ad Quarantam in ſum. Bullarij, verbo præcedentiæ, Pegalin. de poteſtate Epiſcopi p.* 1. *c.* 20. §. 2. *num.* 6. *Aloyſ. Ricc. in praxi eccleſiaſtici deciſ.* 362. *in* 1. *edition. & reſol.* 308. *num.* 7. *in* 2. *editione, Campanil. in diuerſorio iuris Canonici tit.* 12. *c.* 13. *num.* 118.

3 Huiuſmodi autem publicas proceſſiones indicere nemo valet, niſi Ordinarius ſit, vt reſoluunt *Campanil. d. loco, Bellet. diſquiſit. clerical. p.* 1. *tit.* 8. *de fauore clericorum reali,* §. 2. *num. quinto, Franc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici* §. 4. *c.* 2. *num.* 142. *Aloyſ. Ricci. dict. nu.* 7.

4 Vbi etiam, quod Epiſcopo competit dotnere Eccleſias, quæ adiri debeant, num proceſſiones publicæ dirigendæ ſint, quo voluerit Epiſcopus cum conſilio Capituli, dicunt deciſum *Franciſc. Leo d. par.* 4. *cap.* 2. *num.* 145. *Armendar. in addit. ad recopil. Legum Nauarræ lib.* 1. *tit.* 14. *cap.* 28. §. 31. *de proceſſionibus num.* 1. & 2. ita vt Epiſcopus ſolus ſine conſenſu Capituli edicere, & dirigere eas non poſſit, idem *Armend. d. loco num.* 4.

5 Et abſente Epiſcopo idem poſſe Vicarium generalẽ refert *Armendariz d. loco nu.* 3.

6 Et in huiuſmodi proceſſionibus, maximè ſi ſint generales omnes clerici debent ad Cathedralem conuenire, *capit. quoniam, diſt.* 38. *Seraphin. deciſ.* 15. Priuatæ vero proceſſiones ſunt, quæ à Capitularibus, & clericis, & Cathedralibus tantum fiunt ob aliquas cauſas *Armend. d. num.* 3.

7 Regulares tamen abſque Epiſcopi licentia eas facere non poſſe viſus probet, præterquam intus eccleſiam, eiuſque & monaſterij ambitum, quod fuiſſe etiam non ſemel reſolutum teſtatur *praxis Epiſcopalis dict. loco num.* 4. & ſic obſeruatum vidiſſe refert *Campanil. d. cap.* 13. *num.* 118. *in fine* explosa ſententia *Iacobi de Graſſis conſil.* 20. *de regularibus* opinantis illis licere per triginta paſſus extra ambitum per *text. in capit. ſicut antiquitus* 17. *quæſt.* 1.

8 Clerici omnes exempti, tam ſeculares, quam Regulares etiam monachi ad accedendum ad publicas proceſſiones compelli poſſunt, vt decidit *Concil. Trid. ſeſſ.* 2. *de Regularibus, cap.* 13. quod citant *prax. Epiſcop. p.* 1. *verbo proceſſiones,* §. 2. *Fr. Emmann. quæſt. Regul. tom.* 2. *quæſt.* 36. *artic.* 1. *Stephan. Grat. deciſ. March.* 232. *Tuſc. de viſitat. lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 53. *Mart. Anton. vari. lib.* 1. *reſolut.* 103. *nu.* 16.

9 Et procedere in clericis omnibus dioceſanis quantumuis exemptis ſi beneficia, etiam ſimplicia in diœceſi obtineant, refert deciſum *Aloyſ. Ricc. in Collectaneis deciſionum p.* 4. *Collectan.* 882. *in princip.*

10 Vel ſi non habeant, ſufficit quod obtineãt officium in Eccleſijs, *Rolb. deciſ.* 339. *p.* 2. non compreheudere tamẽ eos, qui ſunt nullius diœceſis, vel extra ciuitatẽ in locis, in quibus habent plebem, reſoluit *Franciſcus Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici p.* 1. *c.* 8. *nu.* 18.

11 Nullæ immunitates religioni Hieroſolymitanę conceſſæ obſtant, quominus eius Sacerdotes inſeruientes Eccleſijs vocari debeant ad proceſſiones, acniſi accedant, etiam compelli, vt refert deciſum *Armend. d. loco nu.* 5. vbi *num.* 13.

12 Idem dicit poſſe Epiſcopum cogere Canonicos & alios presbyteros beneficia, vel officia Eccleſiaſtica obtinentes, vt accedant ad omnes & quaſcunque proceſſiones publicas, aut indictas pro bono publico, vel honore, *&c. num.* 12.

13 Atteſtatur in *Sacra Congr.* deciſum Sacerdotes nullũ officium, aut beneficium Eccleſiaſticum obtinentes in

ciuita-

ciuitate, vel dioceſi non eſſe ab Epiſcopo compellẽdos ad vllas proceſſiones accedere.

14 Regulares, quantumuis exempti tenentur accedere ad omnes, & quaſcunque proceſſiones publicas, & conſuetas, aut indictas pro bono publico, vel honore: ita diſponit *Concil. d. loco*, & refert deciſum *Armendar. vbi proximè num.* 15. declarant *Fr. Emmanu. d. tomo* 3. *queſt.* 36. *artic.* 1. *Cochier. de iuriſdict. Ordinarij in exemptos, p.* 2. *queſtion.* 45. *numer.* 109. *Chopin. de Sacra polit. libro ſecundo, tit.* 6. *num.* 18. *Franciſc. Leo d. p.* 4. *cap.* 2. *num.* 143.

15 Primo limita in Regularibus, qui in ſtrictiori clauſura perpetuò viuunt, vt diſponit *Concil. d. c.* 13. *in fine*, & reſoluunt *Franciſcus Leo d. cap.* 2. *num.* 144. *Stephan. Gratian. d. deciſ.* 232. *Aloyſ. Ricc. d. reſolut.* 308. *n.* 2.

16 Et conuentus, in quibus fratres ſub arctiori clauſura degunt, itaut nec in choro cantent, nec ad mortuos accedant, ſed tantum ſtudijs, & lectionibus vacent, non ſunt compellendi accedere ad proceſſiones, vt refert deciſum *Armend. d. loco num.* 8.

17 Appellatione eorum, qui in ſtrictiori clauſura viuũt venire Canonicos Regulares Sanctę Crucis Conimbricenſis refert deciſum *Armend. d. loco nu.* 6.

18 Monaſterium hoc, quod ab Alphonſo Henriquez I. Portugaliæ Rege extructum, ab Emmanuele reſtauratum, & perfectiſſima Religione cura, & opera Ioannis III. reformatum, vbique gentium eſt celebratiſſimum, ob corpora illa primorum Portugaliæ Regum Alphonſi, & Sancij filij, & Theotonij ſancti reliquias, & quinque Marrochienſium Martyrum, & inſignia virtutum omnium exempla, quod ibi perennat ex memoria Beati Antonij Luſitani, quem ſuæ familiæ aliquando habuiſſe alumnum, in eaque prima tot tantarumque virtutum, quæ vniuerſum iam orbem Chriſtianum compleuerũt iacta fuiſſe ſemina in ſupremam ducere poſſunt ſuæ felicitatis partem, de cuius monaſterij laudibus multa tradunt *Marizius in dialogis varia hiſtoria fol.* 46. & 361. *Odoard. Nonius Leon. in chronica Regum Portugaliæ in vita Alphonſi I fol.* 55. *verſo*, *Fra. Ludouicus ab Angelis in vita Beati Auguſtini lib.* 4. *c.* 21. *p.* 112. *Fr. Emman. q. Regul. to.* 1. *q.* 3. *art.* 1.

19 Monaſterium hoc ſitum eſt in Conimbricenſi ciuitate, quæ ſitus præſtantia, antiquitatis commendatione, & Regia quondam Sedis prærogatiua, tantum alias inter caput extulit Vrbes, quantum lenta ſolent inter viburna cupreſſi, cuius agrorum vbertatem, aeris temperiem, auriferi Mundæ amœnitatem graphice deſcribit *Marizius in dialogis varia hiſtoria dialogo* 1. *cap.* 1. *cum ſequentibus*, de qua ita cecinit poeta noſter Luſitanus.

O domus, ò Regum Sedes, ò dulce Camœnis
Hoſpitium, magnis ò loca digna Deis.
Vt libet has vidiſſe tuas Conimbrica moles
Maniaque Egnati verſibus aucta mei.
Agnoſco nunc Pieridum Palatia, quondam
Luſitanorum tecta ſuperba Ducum.
Agnoſco celſas, ingens opus, Herculis arces,
Et videor Lympbas cernere Munda tuas.
Non me curuati pontis bona ſemita, non me
Egregium tota quicquid in vrbe, latet.
Omnia miratus Muſis, & Apolline dixi,
Non erat in toto dignior orbe locus.

20 Non poſſum igitur me à recordatione huius ciuitatis pueritiæ meæ altricis diſcedere, in cuius celebri Academia per duodecim annorum ſpatium iuri Pontificio, Cæſareoque integra ſemper valetudine operam dedi, cui iure optimo ſtudiorum, laborumque meorum fructus, operamque meam, & induſtriam pro collato in me prioris educationis munere, me debere profiteor, de cuius encomijs latè *Vaſæus de Hiſpaniæ antiquitatibus, capit.* 20. *Hieronym. Roman. de Republ. Chriſtiana parte prima, lib.* 5. *capit.* 20. *Fr. Amator Arraiz dial.* 3. *capit.* 8. *Mariz dict. capit.* 1. *cum ſequentibus, & dial.* 5. *fol.* 353. *cum ſequentibus*. De qua idem poeta Luſitanus.

Regum olim hæc fuerat, Muſarum Regia nunc eſt,
Eſſe vſquam melius non potuere Dea.

21 Secundo limita ſi Regulares abeſſent à Ciuitate per dimidium milliare, quia tunc non tenentur, nec compellendi ſunt ab Epiſcopo accedere ad proceſſiones, prout deciſum referunt *Aloyſ. Ricc. d. reſolut.* 308. *nu.* 3. *Armendar. dicto loco nu.* 14. 9. & 11. *praxis nova Epiſcop. p.* 2. *c.* 3. *n.* 47. *in fine.*

22 Tertio limita ſi haberent ex priuilegio, vt non tenerentur ad proceſſiones ire, quamuis ſemel, vel ſæpius iuerint: ita reſoluit *Aloyſ. Ricc. dict. reſolut.* 308. *num.* 4.

23 Prout habent Religioſi Societatis IESV à *Gregorio XIII. conſtitut.* 36. *incip. Quæcunque, die* 16. *Iulij* 1576. *in Bullario nono.*

24 Quarto limita in Confraternitatibus laicorum: nã per Epiſcopum non potuerunt compelli accedere ad proceſſiones publicas: ſed ſolum inuitari, prout declaratum fuiſſe referunt *Franciſcus Leo in d. theſaur. part.* 1. *c.* 8. *n.* 18. *Aloyſ. Ricc. d. reſolut.* 308. *n.* 5. *& Campan. d. c.* 13. *nu.* 121. *Vgolin. de poteſtate Epiſcop. c.* 11. *nu.* 6. *praxis nova Epiſc. p.* 2. *c.* 3. *n.* 32. Sed huiuſmodi laicorũ Confraternitates compelli poſſe dixit *Papiæ* deciſum *Mari. Anto. var. lib.* 1. *reſolu.* 93. & facit quod huiuſmodi cõfraternitates, & ſi quoad temporalia non ſubſint Epiſcopis, tamen quoad ſpiritualia ſubſunt, prout reſoluũt *Nauar. conſil.* 3. *ſub titulo de foro competen. Tiraquell. pia cauſa in præf. verſ. item reliquum fraternitatibus. Sayr. deciſ. quint. de officio Ordinarij. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici part.* 1. *cap. octau. num. decim. octau. & part. ſecund. cap. vigeſim. nono, num. vigeſim ſecund. Mari. Antonin. d. lib.* 1. *reſolut.* 66. Sed prima opinio verior eſt, & vltra ſupra citatos ſecundum illam reſcripſiſſe *Sacram Congregationem* referunt *Marc. Antonius Genuenſ. in praxi Archiep. cap.* 63. *num.* 7. *Stephan. Gratian. Marchia deciſ.* 132. *num.* 6. *Carol. de Graſſis de effectibus clericatus effectu* 1. *num.* 613.

25 Et quia præfata *Concilij* diſpoſitione cauetur licere Epiſcopo non modo vocare: ſed cogere non curantes accedere, dubium eſt, qua pœna venirent plectẽdi Regulares non accedentes ad prædictas proceſſiones, & an ſub cenſuris compelli poſſint per Epiſcopum? Imprimis aliqui tenent cenſuris ab Epiſcopo diſtringi non poſſe, vt reſoluunt multi quos refert, & ſequitur *Sanchez de matrimon. lib.* 6. *diſputat.* 33. *num.* 28. *Hẽriquez in ſumm. lib.* 7. *cap.* 25. §. 7. *Fr. Emman. in ſum. tom.* 1. *cap.* 74. *num.* 4. & dicit deciſum *Quaranta dicto verbo precedentia, in fine*. Sed ab ipſo Epiſcopo puniri poſſe per cenſuras, & pœnas arbitrarias, aliaque iuris remedia in *Sacra Congregat.* reſolutum refert *Armend. dict. loco num. ſeptimo*, & Papiæ deciſum fuiſſe teſtatur *Maceraten. deciſ.* 35. *dub.* 2. & in *Curia Neapolit.* obſeruatum fuiſſe dicit *Marcus Antonius Genuenſ. in praxi Archiepiſcopali cap.* 45. *num. nono*, & ex alijs reſoluit *Aloyſ. Ricci. dict. reſolut.* 308. *num. ſexto*, & ſaltem pœnis pecuniarijs,

rijs, vel carcere asserit *Stephan. Gratian. Marchia decisio.232.num.15.*

26 Controuersias quoque omnes de præcedentia inter Ecclesiasticas personas tam seculares, quàm Regulares, in processionibus publicis, aut iis, quæ fiunt in tumulandis defunctorum corporibus contingentes. Episcopus amota omni appellatione componit ex *Trident. 25.cap.13.* debere intelligi amotam appellationem, quo ad effectum suspensiuum dumtaxat, & compositionem hanc debere fieri breui manu, summarie, ac de plano, sine strepitu, & figura iudicij, nec comprehendi, quæ sunt nullius diœcesis referunt decisum *Armendar. dict. loco num.10. Fusc. de visitat. lib.2.cap.15.num.65. Campan. d.cap.13. num.120. Francisc. Leo d. cap. 8. numero decimo octauo*, & resoluit *Frat. Emmanuel quæst. Regularium tom.3.q.37. art.3.*

27 In præcedentijs, & processionibus debet attendi cõsuetudo loci, vt asserunt *Chopin. monast. lib.2. titul. vlt. num.23. Seraph. decis.335, & decis.663. & decisio.964. num. primo*, vbi addit etiamsi talis consuetudo repugnaret iuris dispositioni, quod magis dignus veniret præferendus minus digniori *Aloys. Ricc. in collect. decisionum p.4. collect.1069.*

28 Perpendere tamen Episcopus debet, cum vult componere, antiquiorem fundationem, & illam, quæ est prior in institutione, & approbatione, vt veluti iure potiores præferantur *Aloys. Ricci. in praxi aurea resolu. 102. num.1.*

29 Dum tamen Canonici Regulares præcedant monachos, etiam nigros, vt post longam discussionem, multosque processus superindè compilatos definiuit *Pius IV. die 23. Septembris 1563.* prout referunt *Philip. Portius conf. 164. incip. cum in supremo libro quarto. Rendina in promptuario recept. fruct. tit. 101. numero tertio, & Paulus Fuscus de visitat. lib.2. secundo capit.15. num.66. Navar. tom.4. de Regular. à num.4.* quamuis *Cassan. in catal. gloriæ mundi, part.4. considerat.54. & 43.* defendat Monachos nigros debere antecedere Regulares canonicos.

30 Item Fratres Prædicatores præcedunt reliquos Mẽdicantes, vt constitutum est in Bulla *Pij V.* & declarauit *Gregor. XIII.* prout referunt *Fusc. vbi proximè, praxis Episcopalis p.1. verbo processiones, §.4. pag.286. Frat. Emmanuel to.3.q.37. art.1.*

31 Aduertendum denique est materiam præeminẽtiarum regulariter esse magni præiudicij, & propterea nõ licere de ea sine Superioris auctoritate compromittere, secus est, si compromittatur super modo incedendi, & conueniendi in processionibus, ita decisum fuit in *Roc. in vna Calaguritana Præeminentiarum 30. Ianuarij 1568. coram Illustrissimo Seraphino*, quæ decisio est inter impressas decis.36.

32 Quis autem modus in controuersijs de præcedentia componendis seruandus sit, declarauit *Gregor. XIII.* constitut. sua relata apud *Quarantam in summ. Bullarij, verbo præcedentia, pagina 369. alias 504. in noua edit. & Confectium fol. 250. & praxim nouam Episcopalem, dict. capit.2. numero 48.* tenoris sequentis. *Exposcit pastoralis officij munus:* & infra. De nobis attributæ potestatis plenitudine volumus, & Apostolica auctoritate decernimus, quod quicunque ex dictis fratribus Mendicantibus inter se de præcedentia huiusmodi contendentibus, aut Confratribus Confraternitatum prædictarum, inter quos lites, & causæ præmissorum occasione, ortæ iam sint, seu oriri contigerit in futurum, qui in quasi possessione præcedentiæ, ac iuris præcedendi sunt ij (quibuscunque reclamationibus, protestationibus, appellationibus, & alijs subterfugijs prorsus remotis, & cessantibus, & postpositis) in processionibus tam publicis, quàm priuatis præcedere debeant. Quâdo vero non probetur, aut non constet de quasi possessione præcedentiæ huiusmodi inter fratres quidem Mendicantes ij, qui antiquiores in loco controuersiæ, inter confratres vero inter se litigantes ij, qui prius sacris vsi sunt in processionibus, tam publicis, quam priuatis præcedere debeant: itaut si contigerit noua monasteria, aut domos alicuius Ordinis Mendicãtium in loco, in quo alterius Ordinis ex dictis Mendicantibus Monasteria, aut domus prius erecta, & instituta sint, ille ordo, qui prius monasterium, seu domum in loco habuerit, præcedat. Præterea, quia inter prædictos Ordines plerunque alia in processionibus, & alia in Concilijs generalibus, & alijs actibus publicis, siue priuatis, ratio circa modum præcedendi seruatur, nolumus per præsentes prærogatiuas dictorum Ordinum quo ad præcedentias huiusmodi, quæ proprijs Ordinibus, præterquam in processionibus prædictis debentur, aut fratribus Capuccinis nuncupatis, qui in processionibus publicis sub Conuentualium Sancti Francisci, aut Minorum de Obseruantia Fratrum nuncupatorum Cruce, vt solent, incedere possint, aliquod præiudicium generari, sicque per quoscunque Iudices, &c cet. Non obstantibus cõstitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, necnon Ecclesiarum, Monasteriorũ, Ordinum, Congregationum, domorum, aut Confraternitatum quarumcunque, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate roboratis, statutis, & consuetudinibus, priuilegijsque quoque, indultis, & litteris Apostolicis, &c. *Datum Romæ apud S. Marcum die 15. Iulij 1583.*

33 Circa quam constitutionem aduertendum duxi illam dum definit inter Fratres Mendicantes eos præcedere, qui priores sunt in loco, habere locum in prioritate vnius diei, vel horæ, quia prioritas, seu præuentio causatur, non solum per vnum diem anterioritatis, *gloss. verbo iam, in capit. si eo tempore, 45. de elect. in sexto*, sed etiam ratione vnius horæ, *gloss. verbo die obligauit, in leg. si ex pluribus, 89. §. fin. ff. de solut. & verbo si non appareat, in capit. duobus, 14. de rescriptis in 6. Cassad. decisio. 20. numero primo, de præbend. Putean. decis. 172. numero tertio, libro tertio, Menoch. remed.4. adipisc. numero 791. Aloys. Ricc. in praxi aurea resolut.103.* vbi etiam, quod non solum vnius horæ prioritas, sed etiam vnius puncti, vel momenti facit præuentionem.

34 Et quoniam post dictam Constitut. quamplures ortæ fuerunt lites circa præcedentiam, Ideò *die 26. Augusti 1593. Sacra Congregat. Illustrissimorum & Reuerendissimorum D. D. Cardinalium* negotijs & consultationibus Episcoporum & Regularium præfecta ad tollendas omnes lites & controuersias, quæ inter Regulares plerunque solent oriri super eorum præcedentijs in processionibus cæterisque actibus, tum priuatis, illud in futurum obseruandum censuit, quod in
35 hac Alma vrbe omnium magistra seruatur, *& die 30. Augusti eiusdem anni 1593. Illustriss. & Reuerendissimus Dominus Cardinalis Alexandrinus* retulit suprascriptam *Congregat.* sententiam Sanctissimo placuisse, & iuxta eam in casibus occurrentibus semper rescribi, & si opportunum fore videbi-

tur

tur Generalem constitutionem desuper fieri mandasse aliam *Greg. XIII.* quæ incip. *Exposcit*, aliisque contrarijs minime obstantibus. Quarum declarationum meminerunt *Praxis nova Episcopalis d. num. quadragesimo octauo, in fi. Campanil. d. c. 13. nu. 121. versic. Et quoniam, Quaranta d. verbo præcedentia.*

36 In materia præcedentiæ inter Religiones attenditur, quod illa quæ est prior in institutione, & approbatione debeat præcedere *gloss. verbo prædicator in cap. quorundam de elect. libro sexto. Cassan. in catalogo gloriæ mundi par. 4. consid. 52. versic. ergo modo. Tob. Nou. consil. 71. numero trigesimo quinto*, tenuit Rota *in una Orioles. præcedentia* 10. *Martij* 1600. *coram D. Litta*, & *in una Romana præcedentia*, 24. *Maij* 1600. *coram Illustrissimo Lan-*
37 *cellotto*, vbi etiam fuit dictum monachos trium fontium, & Sanctæ Crucis in Hierusalem debere præcedere monachos S. Eusebij, ex quo eorum ordo, qui est Cisterciensium fuit prius constitutus, & approbatus: etenim illum instituit Sanctus Robertus Monachus Sancti Benedicti anno Domini 1098. *Cassan. dicti. par. 4. consider.* 58. & paulo post *Vrban. II.* approbauit, vt post alios refert *Platina in vita eiusdem Vrbani II. in fine*. At verò iste Ordo, qui est Cælestinorum fuit per ducentos annos postea à S. Petro Moroneo, qui fuit Papa Cælestinus V. institutus, sub eadem Regula Sancti Benedicti. *Cassan. dicti. par. 4. considerat. 60. Hieron. Roman. de Republ. Christiana libro sexto cap. 8. Illescas in historia Pontif. libro 5. capit. 18. in fin.* Qui Ordo quamuis, ab eodem Cælestino tam in suis Bullis, quam in alijs, dicatur Ordo sancti Benedicti, & ita appelletur, & monachi seruent regulam S. Benedicti, hoc tamen non est, quia fratres sunt eiusdem Ordinis, nam re vera Ordo est distinctus, & separatus, cum sub Ordine S. Benedicti quibusdam constitutionibus, seu statutis appositi sint plures Ordines distincti, vt refert *Cassan. dicti. consid. 18.* inter quos est Ordo Cistercien sium, & Ordo Cælestinorum, *Pelag. de planctu Ecclesiæ libro secundo capit. 21. Tritemius de viris illustribus Ordinis S. Benedicti libr. primo, capit. tertio.*

38 Generaliter tamen quisque Rector in sua Ecclesia quoscunque alios, qui ordine hierarchico non sunt eius superiores, antecedit in solemnibus Missis dicendis, alijsque omnibus præeminentijs, & ideo Rota censuit Parochum in vna Ecclesia præferendum Decano, & Capitulo Collegiatæ ad eam Ecclesiam personaliter ex antiqua consuetudine accedentibus, quodque maior minori in eius domo cedere teneatur, *Gonzalez ad reg. 8. Cancellar. glo. 6. num. 101. & seq.*

39 Cum Confraternitatibus autem quid seruandum sit, dum inter eas contenditur de præcedentia, vide *Gutier. lib. 1. Canonic. c. 35. Cenal. commun. contra commun. tom. 4 q. 897. nu. 236. Auendan. de exequendis mand. p. 1. cap. 1. num. 25. pagin. 14.*

40 Pro honore enim competit iudicium possessorium, vt ex *Bald. & Boer.* resoluit *Ioan. Garcia de nobilitate, glo. 35. nu. 59. post principium.*

41 Vbi etiam, quod antiquiori & nobiliori competit locus honorabilior, quod si ab eo deturbetur, fit illi iniuria, quam de facto potest propellere, de quo etiam idem *Garcia de expensis, c. 8. ad finem, Lara in l. si quis à liberis, in princ. num. 25. ff. de liberis agnoscen.* Hinc occurrit, quod nimis propere resoluit *Carol. de Grassis, de effectibus clericalibus effectu 1. nu. 613.*

42 Quod scilicet in controuersijs circa locum incedendi in processionibus, vt si debent incedere in quatro, vel quinto loco, sit iudex secularis, competès, qui summarie, & de plano, cognita differentia causam terminare debeat. Quando autem differentia est an aliquis sit male cancellatus à Societatibus, vel Cõfraternitatibus, vel sit recipiendus, vel non, vel an sit canonice quis electus ad gubernium, & administrationem, tales & similes controuersiæ dirimuntur per Episcopum, aut eius Vicarium. Sed quamuis hæc *Caroli de Grassis* sententia circa primum membrum videri possit tolerabilis, quando agitur iudicio possessorio, tamen extra illud eam non admitterem, sed potius resoluerem ad iudicem ecclesiasticum pertinere cõtrouersias dirimere, quæ essent inter ipsas laicorum Confraternitates circa modum procedendi, vel circa habitum, vel quid simile, cum talia sint actiones spirituales, *Nauar. consil. 3. nu. 6. de foro comp.* in no. & laici in dictis actionibus spiritualibus, & concernentibus cultum diuinum sunt suppositi iudicio Episcopi, *Steph. Gratia. Marchus dec. 232. num. quarto.*

SVMMARIVM.

1 *Inimicitias in Episcopatu ortas debent Episcopi componere.*
2 *Beneficia certo modo impetranti debet Episcopus semper consulere, & defectum obtinendi mentem, vt impetret dispensationem.*
3 *Bullarum Apostol. executionem iniuste impedientes vltra excommunicationem Papalem, quam incurrunt, tenentur ad fructus deperditos, & expensas factas.*
4 *Recurrentes ad iudices laicos pro obtinendis inhibitoriis, & alijs impedimentis, sunt ipso iure excommunicati.*
5 *Recursus ad curiam secularem probatur ex turibus minus firmiter extractis, propter difficultatem illa extrahendi seruatis seruandis.*
6 *Concordes reducere sub pœna excommunicationis potest Episcopus discordes etiam laicos.*
7 *Pacis violatores tenetur sub peccato mortali Episcopus excommunicare.*
8 *Lites ne protelentur debet quilibet index laborare.*
9 *Litigantes potest Episcopus ad concordiam, & ad compromittendum compellere, quando lis diu durauit, & causa est intricata, vel quando immineat timor armorum.*
10 *Controuersias ancipites componere pium, & sacerdotale munus est.*
11 *Lites qui mouit, mouit peccata.*
12 *Litium occasio amputanda est.*
13 *Litium introductio criminum occasionem, & alia detrimenta præbet.*
14 *Lites sunt causæ multorum malorum.*
15 *Aduocati hac tempestate plures sunt ad bonas causas male perdendas.*
16 *Aduocati qui recte, & iuste versantur legibus multum merentur apud Deum.*
17 *Christus Saluator noster aduocationis officium pro Maria Magdalena, & in mulieris de adulterio accusatione, ac suorum discipulorum criminationibus falso impositis sustinuit.*
18 *Beatissima Virgo aduocata peccatorum dicitur.*
19 *Ambrosius vndecim annis in curijs, & foro causas egit.*
20 *Germanus, & Lepandus Aduocati & D. Leonardi fratres in numerum sanctorum relati sunt.*
21 *Aduocationis officium vtile, ac necessarium Reipubl. est.*
22 *Aduocati militibus, & equitibus comparantur.*

23 *Me-*

23 *Medici præstantiores sunt aduocatis.*
24 *Aduocatus debet semper esse verax in sermone, iustus in iudicio, plenus in concilio.*
25 *Secreta clientis aduocatus reuelans tenetur pœnafalsi.*
26 *Consulere vni ex partibus, & pro altera patrocinari non potest aduocatus.*
27 *Aduocatus actoris in prima instantia, non potest esse Reus in secunda, & vice versa.*
28 *Aduocatus non potest cum cliente pactum de quota litis facere.*
29 *Aduocatus domum exiens debet habere sumptus à sua clientula, antequam è domo pedem moueat.*
30 *Aduocatus pro modico aduocans contemptibilis habetur.*
31 *Aduocatus secundum suæ scientiæ probitatem, potest mercedem quærere, etiam absque librorum reuolutione.*
32 *Salarium immodicum non potest aduocatus extorquere, quia teneretur ad restitutionem.*
33 *Salarium petens à pauperibus peccat.*
34 *Patrocinium suscipere etiam pro miserabilibus personis inuitus cogitur aduocatus.*
35 *Procurator non tenetur inuitus suscipere mandatum.*
36 *Salarium certum à duobus personis quolibet anno pro patrocinio in eorum causis præstando accipiens aduocatus, si litigent inter se, cui earum teneatur adiuuare, ostenditur.*
37 *Salarium in propria causa non meretur aduocatus, nisi petat tanquam damni, & interesse.*
38 *Salarium aduocati potest quis petere, quamuis eum habeat gratis.*
39 *Salarium aduocato an in initio, medio, vel fine litis sit soluendum? ostenditur.*
40 *Aduocato patrocinium debetur, etiam causa finita per concordiam.*

EPISCOPVS EXTINGVERE inimicitias, & ad concordiam compellere quando debeat?

ALLEGATIO LXXIX.

1 CIrca inimicitias, quæ nascuntur in Episcopatibus, debent Episcopi summopere vigilare quomodo illas componere possint, qui si negligentes fuerint in reuocando discordes ad concordiam, peccabunt mortaliter, quamuis in alijs sit veniale, *gloss. verbo neglexerit in cap. vnum erarium, versic. quoties 24. dist.* vbi citat *cap. præcipimus 50. dist. Marc. Anton. Genuens. in man. Pastorum cap. 43. num. 1. Bellet. disquisit. clerical. titul. de disciplina clericali. §. 15. num. 96.* & referunt *Felin. in c. 1. nu. 5. de treuga, & pace.*

2 Cauere igitur debet Episcopus ne alicui consulat, vt impetret beneficia ab alio detenta certo modo, sed potius moneat, & notificet obtinenti defectum ad finem impetrandi dispensationem: etenim experimẽto compertum est ex dictis impetrationibus oriri inter clericos, & eorum consanguineos odia, inimicitias capitales, & homicidia, quorum non debet esse causa Episcopus, & quando sine eius consilio, aut fauore fiunt tales impetrationes, laboret, vt eos concordet, vel conferendo impetrantibus alia beneficia, vel omni meliori modo, & semper aduertat, vt non sit causa discordiæ. Ideo enim dicit in Missa, Pax vobis, vt ostendat se esse vicarium Christi, qui venit mittere pacem in terra, & hæc fuit prima vox eius ad discipulos ad Resurrectionem. *gloss. in cap. hoc quoque de cons. crat. distinct. 1.* ita & eisdemmet vel bis firmat *Marc. Anton. Genuens. dict. cap. 43. num. 11.*

3 Sed aliquando, quod summe dolendum est, non sine maximo Animarum dispendio longè aliter fit: Contingit enim, vt canonice prouisi possessione suorum beneficiorum sibi iniuste denegata, alij liti cedant, alij in impedimentis sibi obiectis dirimendis plures annos in partibus consumant, vsque dum è carceribus laxata causa post innumeros sumptus, & expensas factas sibi possessionem esse dandum in sacra Rota obtineant. Meminerint igitur taliter impedientes integram se teneri facere restitutionem omnium fructuum, & expẽsarum: aduertantque sibi esse impositam excommunicationem à Summis Pont. *Clem. VII. Leone X. & Paulo V.* in suis Constitut. contra impedientes Bullarum Apostolicar. executionem, & in *Bulla Cœnæ Domini casu 14.* à qua nulla poterunt se tueri excusatione, si enim in hac vita damnatis subterfugijs securo animo extiterint, in alia tamen Deum vltorem habebunt.

4 Hinc aduertendum duxi, quod sicut Bullarum Apost. executionem impedientes supradictam incurrunt excommunicationem, ita etiam ad iudices laicos pro obtinendis inhibitorijs, & alijs impedimentis recurrentes, qui sunt ipso iure excommunicati, *cap. nouerit, cap. quare, de sent. excom. & in Bulla in Cœna Domini, §. 13. supra Alleg. 50. num. 70.* & ideo in *vna Vlixbon. beneficij 16. Ianu. 1598. coram D. Litta*, fuit declaratum clericum, qui habuerat recursum ad curiam secolarem, incidisse in excommunicationem Bullæ in Cœna Domini, quamuis recurreret ad finem impediendi executionem alicuius mandati nullitèr relaxati, vt decidit Rota *in vna Brixien. die 26. Ianuarij 1589.* coram *Orano*, vbi etiam fuit dictum recursum ad Curiam secularem præsumi obtentum ab eo, de cuius interesse agitur ad *Bar. in l. fin. ff. de quæst.* Item in altera *Leodien. Canonicatus die 11. Martij 1596.* coram *Illustrissimo Blanchetto* fuit dictum ad probandum recursum ad curiam secularem Rotam pluries fidem adhibuisse iuribus minus firmiter extractis, propter difficultatem illa extrahendi seruatis seruandis, ibi etiam fuit decisum excommunicatum ob recursum non esse absoluendum, nisi prius constet de paritione.

5 Vnde *in vna Osien. Canonicatus 1. Decembris 1595.* coram *D. Pena*, fuit tentum bene fuisse declaratum excommunicatum quendam Paulum ob recursum ad tribunal seculare, qui obtinuerat inhibitionem iudici ecclesiastico, ne appellatione pendente aliud innouaret: ac fuit dictum non esse attendendum copiosam turbam Doctorum, quibus ille Paulus defendebatur, asserentium licitos esse in quibuscunque casibus recursus ad iudices seculares: quoniam Sacrorum Canonum auctoritas illis omnibus præponderat, dum habent talem consuetudinem tanquam improbatam, ac sacris Canonibus inimicam, quæ clericos iurisdictioni laicorum supponit, non fuisse attendendam *cap. qualiter & quando*, vbi communiter doct. *& Abb. num. septimo de iudic. Rot. decis. 10. de consuet. in antiq. Mar. Socin. in capit. si quis clericus, numer. 28. & in capit. fauc, num. 10. de foro compet.*

6 Potest item Episcopus per censuras compellere etiam laicos, qui diu fuerunt discordes, & adhuc inter eos discordia durat, vt ad pacem, & concordiam deueniant, postquam primitus admonuerit, *caput. placuit,*

cuit, & ibi gloſſ. 1. cap. Finiendum 90. diſt. Felin. in rub. de treuga & pace, num. 5. Barbat. conſ. 1. num. 2. verſi. & adduco vol. 3. Bellet. d. tit. de diſciplina clericali, §. 15. nu. 95. & tit. de fauore clericorum reali §. 5. num. 75. Vel ad inducias inter eos faciendas, *Abb. in d. rub. de treuga & pace numero 1.* & ad treugam ex cauſa *Felin. in diſt. rub. num. 9. Abb. in cap. 1. illo tit.* quos refert *Marc. Anton. Genuenſ. d. c. 43. num. 14.*

7 Itemque ſub peecato mortali tenetur violatores pacis excommunicare *cap. 1. de treuga, & pace, cap. 1. §. Epiſcopos, de pace tenenda, in vſibus Feud.* Et iudicare poteſt frangentem inramentum pacis, *cap. nouit.* vbi *Abb. nu. 49. de iudic. Felin. in cap. cum ſit, num. 19.* vbi etiam *Abb. num. 18. de foro comp.* citati à *Belletto d. §. 5. num. 75.* Epiſcopis enim incumbit ad pacem firmiter tenẽdam ſibi mutuum conſilium & auxilium præbere *Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. vigeſimo, num. quinquageſimo quarto, in fine.*

8 Ita & quilibet iudex laborare debet ne lites protelentur, & ſummopere curare eas componere, pacemque omni cura inter omnes quærere, *l. quidem, ff. ſi certum, pet. Congruit,* vbi *Bart. & alij, & Lilliecras, §. ne potentiores, ff. de offic. Præſidis, c. finem litibus, de dolo & cont. glo. 1. in c. diſcordantes, 90. diſt. Grammat. ad Veſtrium in praxi cim. i, fol. 3. a. 1. num. 11. Brunor. à ſole in locis communib. verbo index, num. 24. Bellet. d. §. 15. num. 97. Anton. Monach. Bonon. deciſ. 10. num. 33. Cardoſo in praxi iudicum, verb. iudex, num. 32. & 33.*

9 Poteſt etiam litigantes partes ad concordiam, & ad compromittendum compellere, quando lis diu duravit, & cauſa eſt intricata, etiamſi cauſa ſit ciuilis, *cap. plaunit, 90. diſt. Abb. in diſt. rub. de treuga & pace, num. 1.* & ibi *Felin. numero quinto*, vbi etiam in *verſic. fallit quarto*, idem reſoluit quando imminet timor armorum ſi partes non concilientur, & num. 6. quando eſt diſſenſio inter perſonas inſignes, ex qua Reſpublica turbatur.

10 Pium enim & ſacerdotale munus eſt ancipites controuerſias componere *Modern. de iuriſdict. part. 4. cont. 2. caſu 120. numero primo.* Et publica vtilitas vt lites finiantur *Flamin. de reſignat. lib. 3. queſt. 5. num. 12.* ad conſeruationem enim congregationis humanæ ſpectat, vt illæ terminentur *Clem. dudum, de ſepult. Flamin. d. queſt. 5. num. 13.*

11 Vnde dictum manauit, qui minuit lites, minuit peccata, de quo *Gregor. per tex. ibi in l. 26. tit. 4. p. 3.*

12 Occatio igitur litium amputanda eſt, vt aduertit *Adrian. Paluan. ad edictum, de alienatione iudicij, capit. prim. folio 10.* nihil ita ſimile eſt dæmonum moribus, quam litigare *Paul. Montan. de tutel. & curis caput. 33. num. 256.*

13 Litium enim introductio, criminum occaſionem, & alia detrimenta præbet *d. Clem. dudum, Tiraq. de retractu lig. §. 8. gloſſ. 7. à num. 20. Rebuff. in procem. concord. verbo ſumptibus pag. mihi 511. & in l. Lucius nomen, 36. ff. de verborum ſignif. Cot. in memorab. verbo lites, pag. 551. Flamm. de reſignat. lib. 11. queſt. 1. num. 29. Montan. d. caput. 33. num. 255. cum ſequentibus, Gonzalez ad regul. 8. Cancell. §. 7. procem. num. 12. cum ſequentibus.*

14 Eſt cauſa multorum malorum *Rebuff. tom. 1. ad leges Gallus, in procem. gloſſ. 5. nu. 154. Montan. d. cap. 33. numero 259.* Vnde lites dicuntur flagella hominum duriſſima, *idem Rebuff. in reg. de ſubrogandis colligantibus, gloſſ. 1.* Pulchrè ideo dicebat *Beatus Ino* aduocatorum patronus, (vt refert *Rebuff. d. gloſſ. 5. numero 154.* quod in controuerſijs cauſarum corporales inimicitiæ oriuntur, ſit auxilio expenſarum, labor animi exercetur, corpus quotidie fatigatur, multa & inhoneſta crimina indè conſequuntur, bona, & vtilia opera poſtponuntur, & qui ſemper credunt obtinere, frequenter ſuccumbunt, & ſi obtinent computatis laboribus, & expenſis, nihil acquirunt, vnde tutior eſt pax incerta victoria, vt dicit *text. in l. vltim. 6. commun. Epiſtol.* Luſitane *melhor he mao conſerto, que boa demanda*, & Hiſpane, *mas vale mala auenencia, que buena ſentencia*: quia ſatis lucratur, qui ſe à litibus eximit *Perez ad lib. 3. Ordinam. ſuo. 1. pag. 448. in fine, & lib. 1. tit. 3. pag. mihi 515.* Hinc *Cicero* laudat Seruium Sulpitium nõ tam ob admirabilem, & pene diuinam iuris ſcientiam, quam quod ſemper maluerit litium controuerſias tollere, quàm actiones inſtituere. Et *Iſocrates in ſuo Areopagitico* laudat priſcos Athenienſes, quod foro fugerint, neque eo deſcenderint vnquam, niſi coacti & magno pudore: etubeſcant litigioſi, qui ſi de facilè, & continuè litigauerint, calumnioſi præſumuntur, *Rebuff. de reprobat. teſtium, num. 330.*

15 Plurimos hac tempeſtate aduocatos fora noſtra enutriunt, quos in perniciem alij Reipub. & ad bonas cauſas malè perdendas natos eſſe credas, quippe quod ad eos nulla alia ratione eatur frequẽtius, quàm quod minoris multò cæteris proſtent. Obturatorum loco erunt, qui callidè excogitatis ratiunculis, quibuſdam putidis, ſuffundunt tenebras, iudices ſupplantant, obtundunt, reijciunt, & cauſas (facinus illis inclytum) in mille protrahunt annorum miryadas. O quam præſtaret nebulones iſtos meras harpyas foro pellere, immo & loco mouere, & in Cerites rurſus referre, nihil enim aliud crudelius in eos, licet per Chriſtianam pietatem optare: contra quos *D. Ambroſ. libro primo, de conſiderat. ad Eugenium*, ſic ait, Miror quemadmodum aures diuinæ poſſint huiuſmodi aduocatorum diſputationes, & pugnas verborum audire, hi ſunt, qui linguas ſuas docuerunt loqui mendacium, diſcreti aduerſus iuſtitiam, eruditi pro falſitate, ſapientes vt faciant malum, & loquentes, vt impugnẽt verũ, hi ſunt, qui inſtruunt, à quibus fuerant inſtruendi, aſtruunt non comperta, ſed ſuas ſtruunt calumnias, innocentiæ deſtruunt veritatis ſimpliciratem, & obſtruunt iudicis vias: pluraque alia in hoc propoſitum adducit *Stephan. Gratian. diſceptat. forenſ. cap. 186. à num. 57.*

16 Vnde non deſunt, qui dicant periculoſam eſſe aduocatorum ſalutem, eo quod iniuſtas litium controuerſias ſuſtineant, ac ad longum maximis partium expenſis protrahunt: illi tamen, & iudices, qui rectè, & iuſtè vtuntur legibus multum merentur apud Deum, *(aſtan. in catalogo gloriæ mundi, p. 4. conſider. 51. & par. 7. conſid. 32. Sylu. nupt. verbo, eſt nubendum, fol. pa. 156. verſ. vndecima ratio, Rebuff. in repet. cap. Raimutus, verſ. imo, de teſtamen. pag. 545. Gregor. ad l. 1. verbo, los iuigadores, tit. 4. par. 3.* faciunt tradita per *Tiraq. de nobilit. c. 29. à num. 10. Frat. Emmanu. queſt. Regularium. 3. queſt. 48. art. 1. Matienſ. in dialogo relatoris, p. 1. c. 7. num. 5. Amat. Roder. in practica de modo & forma videndi, ſeu examinandi proceſſum, caput. 10. num. 5. Sarmi. lib. 2. ſelec. cap. 13. nu. 8. Burg. de Paz in proœmio ad leges Tauri, num. 382. Canalcan. Flauz. deciſ. 33. num. 21. p. 1. Fran. Viui. Neapol. deciſ. 123. nu. 24. Cenall. commun. cõtra communes q. 736. nu. 14. Bernard. Grana. ad practicã Camer. imper. lib. 1. concluſ. 43. nu. 7.*

Et

17 Et ipse Christus Saluator noster, & vnicus Mediator, quin & studiorum nostrorum benignissimus director IESVS Christus (cuius Sanctissimi nominis memoria impræsentiarum pie erit recolenda) aduocationis officium pro Maria Magdalena, & in mulieris de adulterio accusatione, ac in Discipulorum suorum varijs criminationibus sustinuit, prout asserunt ex *D. Augustino, Roland. cons. 36. numero quinto volum. 3. Cactialup. in suo tract. de officio aduocat. quæst. 1. numer. 2. cum sequen. Cenall. d. quæst. 736. num. 12. Bernard. Graua. d. concl. 43. nu. 4. Modern. de iurisd. par. 4. casu 115. à nu. 1.* Quem & in cœlis aduocatum habemus apud Patrem æternum, *Io. cap. 2.*

18 Et etiam Virgo MARIA Aduocata peccatorum vocatur ab Ecclesia in quotidiana oratione, cuius exordium est, *Salue Regina*, ibi, *Eia ergo aduocata nostra*. Et de Daniele liberante aduocando iudicialiter Susannam notissima est historia.

19 *D. Ambrosius* vndecim annis in Curijs & foro causa egit, *Modern. d. casu 115. nu. 2. Cenall. d. q. 736. nu. 11.*

20 *German. & Lipardus D. Leonardi Magni* fratres in numerum Sanctorum relati sunt, *Ino* etiam aduocatus inter Beatos connumeratur, *Modern. d. nu. 2.*

21 Aduocationis officium quam honestum, quam vtile, & quam necessarium Reipublicæ sit, testatur *Imper. in l. laudabile, C. de aduocat. diuers. iudicum*, & exornant *Bernar. Graua. d. concl. 43. à princip. Ioan. Garc. de nobilit. gloss. 35. num. 11. cum sequentibus, Bobadil. in sua politica lib. 3. cap. 14. à num. 56. Cardoso in praxi iudicum, & aduocat. verb. Procurator, num. 5. Modern. d. casu 115. à num. 3. Cabed. p. 1. Lusitan. decis. 214. num. 1. Amat. Rodric. in praxi de modo & forma videndi, seu examinandi processum, c. 10. nu. 9. cum seq. Mendez à Castro in praxi Lusitana lib. 1. c. 3. num. 27.*

22 Aduocati enim militibus, seu equitibus comparantur, quia, vt hi armis, ita legibus illi hominum vitas defendere dicuntur, *l. Aduocati, 14. C. de aduoc. diuers. iudicior. Tiraq. de nobilit. c. 26. à nu. 11. Baes. de inope debitore, c. 16. à nu. 148. Garc. de nobilit. glo. 35. nu. 10.*

23 Medicis sunt præstantiores, quia si medicinæ scientia præcise ad curationem corporis tendit, scientia vero legalis principaliter ad curationem animi dirigitur, vt per *Mozz. de contract. tit. de locato, in princip. nu. 16. Bernard. Graua. d. concl. 43. nu. 6.* Multis igitur honoribus, & prærogatiuis fruuntur, de quibus *Imper. in d. l. Aduocati*, & quia nobile est officium, ad illud infamis admitti non potest, vt disponit *Ordin. Regia Lusitan. lib. 1. tit. 48. §. 25. &* resoluunt *Bernard. Graua. d. conclus. 43. consider. 3. Cardoso d. verbo procurator, num. 5. D. Barbosa in l. cum prator, §. vlt. num. 126. ff. de iudic.* & ideo nec Iudæus *Bart. in l. vlt. C. de postulando, Cou. in clem. si furiosus, p. 2. §. 2. ad fi. Greg. l. 1. tit. 6. p. 3. Menoch. de arbitrar. casu 360. nu. 69. Donnell. Commentar. iuris Ciuilis, lib. 18. c. 3. col. 7. vers. præterea, Cardoso d. verbo procurator. nu. 110. & verbo officialis, nu. 51.* Nec etiam excommunicatus, nisi ad negocia, *Peregr. de iure Fisci lib. 3. titul. 11. nu. 30. Cardoso d. verbo procurator, nu. 110.*

24 Aduocatus debet semper esse verax in sermone, iustus in iudicio, plenus in consilio, *Affluct. lib. 1. constit. Neapolit. rub. 81. num. 4.*

25 Secreta clientis reuelans tenetur pœna falsi, *l. 1. vbi Greg. tit. 7. part. 7. & l. add. 1. tit. 19. lib. 2. Ordin. pag. 400. Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap. 100. num. 16. Cala. Pereira in comment. ad l. vni, C. ex delictis defunct. part. 4. num. 31. cum sequentibus*, plures ex antiquioribus refert *Cened. ad Decretum collect. 28. numero 21.*

26 Non potest vni ex partibus consulere, & pro altera patrocinari. *Ordin. Regia Lusitan. libr. 1. titul. 48. §. 12. Auend. de exequendis mand. par. 1. c. 2. num. 24. Cabed. d. Lusit. decis. 214. num. 16. par. 1.* si tamen pars vna illi sua offenderit iura, & postea renueret ei debitum, & iustam præstare mercedem, poterit pro altera parte patrocinium præstare, vide *Greg. l. 10. verbo, fu salario, tit. 6. p. 3. Peregr. de iure Fisci, lib. 7. tit. 2. nu. 11. Auend. de exequēdis mandat. p. 1. c. 2. nu. 25. vers. non tamen, Azeuedo l. 7. nu. 5. tit. 16. l. 2. nouæ recopil.*

27 Et aduocatus actoris in prima instantia, non potest esse Rei in secunda, & vicenersa, *Bernard. Grœua. lib. 1. in proœm. nu. 41.*

28 Nec cum cliente pactum de quota litis facere, *leg. qui aduocatorum, 5. C. de postulando, cap. infames, §. arcentur etiam à professione, 3. q. 7. Lusitani d. tit. 48. §. 11. Hispani l. 14. tit. 6. par. 3. vbi glos. 7. Bonacos. commun. crimin. par. 1. verbo pactum, fol. 125. & part. 2. verb. aduocatus, fol. 3. Nauar. consil. 1. sub tit. de procurat. Donel. d. cap. 3. col. 9. vers. præterea non debet aduocatus, Surd. cons. 306 nu. 10. Canalcan. decis. 41. num. 43. p. 1. Azened. l. 8. tit. 16. lib. 2. nouæ recop. Vincent. de Franch. decis. 265. Soar. de Paz in pract. tom. 1. in initio annot. 5. num. 63. Bobadil. in sua politica lib. 3. cap. 14. nu. 68. ad finem: Maria in emporio iuris, p. 1. tit. 3. in præiud. num. 60. cum sequentib. Sayr. in claui Regia lib. 12. c. 23. num. 30. cum sequentib. Bernard. Graua. d. lib. 1. concl. 44. à num. 22. Farinac. cons. 70. lib. 1. Paulin. Bert. Lucens. in praxi crimin. Regularum, tit. 4. c. 7 nu. 33. Cabed. Lusitan. dec. 19. à nu. 1. p. 1. Alexan. Trentasing. variar. resolut. lib. 2. tit. de postulando, resol. 1. pag. 64. cum seq. Carrasc. in explicat. ad aliquas leges recopilat. cap. 10. nu. 46. cum seq.*

29 Domum exiens aduocatus debet habere sumptus à suo clientulo, vt per *Camill. Borrell. consil. 21. nu. 17. p. 1.* Et vbi extra habitationis locum vel ciuitatem proficisci in causa clientis necesse esset, vltra salarium sibi debent præstari expensæ alimentorum, & vecturæ, *Surdus de alimen. tit. 1. q. 68. num. 1. & tit. 4. q. 8. num. 6.* adeo vt huiusmodi expensæ antequam de domo pedem moueat, sibi soluendæ sint, ex eod. *Surd. d. tit. 4. q. 17. n. 32.* refert *Bernard. Graua. d. lib. 1. concl. 44. à nu. 20.*

30 Et quia aduocatus pro modico aduocans contemptibilis habetur, vt asserunt *Vini. Neapol. dec. 123. nu. 1. Monter. d. Cuena Aragonia dec. 14. num. 62.* quos refert *Bernard. Graua. d. concl. 44. considerat. 1.*

31 Potest secundum suæ scientiæ probitatem, & intellectum mercedem quærere, etiamsi absque labore, & librorum reuolutione consulat *Cened. ad decretum collect. 28. nu. 20. Steph. Gratian. disceptat. forens. c. 39. à nu. 15. Carrasc. d. c. 10. num. 26.*

32 Non tamen immodicum salarium extorquere, quia tunc teneretur ad restitutionem, *Antes ad cap. 1. Prætorum fol. 57. Perez l. 2. tit. 19. lib. 2. Ordin. pagin. 403. & seq. Sayr. in Clau Regia lib. 12. c. 23. nu. 28. cum seq. Azened. l. 21. num. 3. tit. 16. lib. 2. nouæ recopil. Soar. de Paz in practica tom. 1. annotat. 5. nu. 50. Flores de Mena var. lib. 1. quæst. 7. §. 1. num. 49. Cald. Pereira ad l. vni. C. ex delictis defunct. par. 4. num. 27. cum sequentibus Cened. d. collect. 28. num. 15.*

33 Et peccat si salarium petat à pauperibus, *Tiraq. de nobilit. cap. 29. num. 39. Cou. practic. cap. 6. num. 4. Azeuedo l. 16. per tex. ibi. tit. 16. lib. 2. nouæ recopil. Menoch. illustri. cap. 41. num. 3. Perez l. 1. tit. 19. lib. 2. Ordin. pag. 400. Rebuf. ad l. 27. ff. de verb. signif. pag. 157. & de priuileg. scholast.*

laſt. priuil. 90. *Cornel. Benincaſ. de priuileg. paupert. in* 1. *ſpec. ind. nu.* 10. *Vini. Neapol. deciſ.* 159. *nu.* 2. *cum ſequentibus, Fr. Luman. in ſum. verbo Abogados, c.* 4. *n.* 6. *Sayr. d. cap.* 23. *Cald. Pereira d. p.* 4. *num.* 28. *Camill. Borell. in ſumma omnium deciſ. tit.* 65. *nu.* 98.

34 Inuitus cogitur patrocinium ſuſcipere, etiam pro miſerabilibus perſonis, *Soar. in theſauro commun. opin. litt. A. nu.* 93. *Lancel. Polyt. de offic. aduocat. c.* 3. *Bernard. Graua. d. lib. conc.* 43. *conſider.* 1. *num.* 4. *&* 5. *Carraſc. d. c.* 10. *à num.* 34.

35 Licet ſecus in procuratore, qui non tenetur inuitus ſuſcipere mandatum, *Steph. Gratian. c.* 56. *nu.* 22. *& ſeq. Bernard. Graua. d. conſider.* 1. *num.* 17.

36 Quæri hic non absre poteſt, quid faciendum ſi a duabus partibus aduocatus acceptit quolibet anno pro patrocinio in eorum cauſis præſtando aliquod ſalariũ, & huiuſmodi partes in lite vna ſunt inuicem contrariæ, cui earum tenebitur aduocatus in hoc caſu adiuuare? dic illi, qui priùs ſalarium huic aduocato conſtituit, quaſi prior tempore potior ſit iure, vide *Rol. conſ.* 44. *nu.* 24. *vol.* 2. *Alex. conſ.* 118. *nu.* 15. *&* 16. *vol.* 5. *Rebuf. ad l.* 52. *ff. de verb. ſign. pag.* 268. *Azened. ad l.* 18. *tit.* 16. *lib.* 2. *noua recopil. Carraſc. d. c.* 10. *nu.* 31.

37 In propria cauſa aduocatus ſalarium non meretur, *Boer. deciſ.* 210. *num.* 3. *Tiraq. de retract. lign. §.* 29. *glo.* 4. *num.* 5. *&* 6. *Menoch. de arbitr. caſu* 154. *nu.* 5. *&* 6. *Azened. l.* 21. *num.* 7. *d. tit.* 16. *&* 1. 1. *num.* 20. *tit.* 22. *lib.* 4. *noue recopil. Bernard. Graua. d. lib.* 1. *concl.* 151. *conſiderat.* 1. *num.* 4. niſi petat tanquam damni, & intereſſe, *Abb. in c. finem litibus, nume.* 30. *de dolo, Rebuf. tom.* 3. *ad leges Gallie, tit. de expen. artic. glo. vni num.* 27. *&* 28. *Ioſeph. Lud. Peruſi. dec.* 111. *num.* 13. *Camill. Borell. tit.* 65. *à nu.* 111. *Surd. de aliment. d. tit.* 9. *q.* 39. *num.* 11. *Vini. tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 2. *tit.* 6. *num.* 21. *verſ. ſed aduerte, pagina* 311. *Steph. Gratian. diſceptat. forenſ. capit.* 33. *nu.* 46. *&* c. 56. *num.* 41. *&* 42. *D. Barboſa in l. eum qui temere, num.* 260. *cum ſequentibus, ff. de iudic.* Debet tamen aſſumere alium aduocatum in propria cauſa; in qua patrocinium ſibimet præſtare non decet, & ita practicatum in Regno *Luſitania* referunt *Valaſc. conſ.* 25. *num. vltim. Bernard. Graua. d. lib.* 1. *concl.* 151. *conſiderat.* 1. *nu.* 14. *Cardoſo in praxi iudicum, verbo procurator, num.* 106. *D. Barboſa vbi proxime num.* 262. quamuis contra hanc praxim inſurgat *Carraſc. d. c.* 10. *num.* 23. Et tunc ei debentur expenſæ, etiamſi alius aduocatus gratis illi patrocinium præſtiterit, *Rebuf. d. tit. de expenſis, art.* 5. *glo. vnic. num.* 28. *Ioſeph. Ludouic. d. dec.* 111. *num.* 3. *Camill. Borrel. d. tit.* 65. *num.* 114. *& ſequen. Cened. d. collect.* 28. *num. decimo &* 11.

38 Sic etiam poteſt quis petere ſalarium aduocati, quãuis eum gratis habeat, *Bart. in l. quod ſi domus, ff. locati, Hippol. in l. patre, vel marito, nu.* 69. *&* 70. *ff. de q. Perez ad librum* 3. *Ordin. pag. mihi* 70. *Azuedo l.* 2. *num.* 20. *tit.* 22. *lib.* 4. *noue recopil. Steph. Gratian. d. c.* 56. *nu.* 41.

30 Salarium aduocato in initio litis ſoluendum eſſe per tex. *in l.* 1. *§. proinde, ff. de variis, & extraordinar. cognit. & l. vlt. C. de condict. ob cauſam,* reſoluit *damnat. memor. VV eſemb. in l.* 5. *num.* 5. *C. de pactis.* Et ab initio deberi dicit *Alex. in l. diem functo, ff. de offic. aſſeſſ.* vt per *Magon. Flor. deciſ.* 12. *num.* 3. Verum deberi aduocato in medio litis ex officio iudicis tenuit *Myſing. cent.* 3. *obſeruat.* 7. *verſic. quamuis autem.* Præſtandum tamen eſſe in fine litis reſoluunt *Luſ. in d. l. diem functo, num.* 11. *Bart. in leg. Archiatri, C. de profeſſ. & medic. lib.* 10. *Salic. in l. vni col.* 3. *num. in fi. verſic. aut eſt aduocatus in vna, C. de ſuffrag.*

Denique in hoc ſeruandum eſſe ſtatutum, vel conſuetudinem, per quod datur certa quantitas, iuxta valorẽ cauſæ, præſcribendo tempus principij, finis, & medij litis, quoad illius ſolutionem aſſerit *Steph. Gratian. diſceptat. forenſ. cap.* 56. *num.* 1. Et huiuſmodi ſalarij taxatio parte non citata fit *l. ſalarium, ff. mandati, l.* 1. *§. in honorarijs, ff. de var. & extraord. cognit. Camill. Borel. in ſumm. omnium deciſ. tit.* 44. *de citation. num.* 457. Et pro ſalario recuperando aduocatus habet tacitam hypothecam in bonis ſuis clientuli, inductam cum priuilegio prælationis. *Rebuf. de priuileg. ſcholar. priuileg.* 118. optime *Amat. Roder. de priuilegijs creditorum par.* 1. *art.* 3. *nu.* 18. *Flores de Mena var. lib.* 1. *q.* 8. *§.* 1. *nu.* 70. *Steph. Gratia. diſcept. forenſ. c.* 257. *à nu.* 17. *cum ſeqq.* vbi extendit ad ſalaria Doctorum, Scholaſticorum, iudicum, litteratorum, & ſimilium.

40 Et patrocinium aduocato debetur etiam cauſa finita per cõcordiam *Soar. in theſauro recept. ſentent. litt. A. nu.* 105. *Cauſican. p.* 1. *dec.* 41. *nu.* 48. *Bern. Graua. d. concluſ.* 44. *nu.* 10. *&* ea *Cagnol. Guid. & Jaſ.* reſoluit *Stephan. Gratia. d. c.* 95. *num.* 16. Et ad hæredes tranſmittit ſalarium illius anni, quo moritur, *Soar. d. litt. A. nu.* 102. *& litt. M. num.* 237. *Sebaſt. Medices in tract. mors omnia ſolui, par.* 3. *num.* 26. *Camill. Borell. in ſumma omnium deciſ. tit.* 65. *num.* 123.

SVMMARIVM.

1 *Papa dicitur diœceſanus totius orbis.*
2 *Eccleſiæ omnes, & loca diœceſis Epiſcopi iuriſdictioni, curæ & ſpirituali eius poteſtati ſubijciuntur.*
3 *Iuriſdictionem eccleſiaſticam tam voluntariam, quam contentioſam in tota diœceſi exercere poteſt Epiſcopus.*
4 *Sedere pro tribunali, & ius dicere poteſt Epiſcopus in quolibet loco ſuæ diœceſis, dummodo locus honeſtus ſit, & litigantes ſine magno incommodo eo loci venire poſſint.*
5 *Epiſcopus habens amplam diœceſim volens cognoſcere de cauſis in loco multum remoto à partibus, poſſunt partes petere cauſam committi in loco propinquo.*
6 *Vicarius Epiſc. ſine eius officialis, non poteſt extra locum, vbi tribunal eſt conſtitutum, ius dicere partibus, niſi ſit in comitatu Epiſcopi, vel niſi ex aliqua rationabili cauſa ſe ad alium locum decentem transferre viſum fuerit.*
7 *Sedere pro tribunali, & iura reddere in loco exempto non poteſt Epiſcopus.*
8 *Tribunal erigere nequit iudex extra ſuam diœceſim, in qua haberetur vt priuatus.*
9 *Exemptus locus, & locus extra diœceſim, ſine territorium indicantur à pari.*
10 *Epiſcopus expulſus à ſua diœceſi, petita, licet non obtenta licentia; poteſt in aliena ſubditis ſuis iuriſd. adminiſtrare.*
11 *Oblationes in Miſſa facta cedunt, & acquirantur Rectori Parochialis Eccleſiæ.*
12 *Parochia Epiſcopi dicitur tota diœceſis.*
13 *Oblationes in Miſſa facta Epiſcopo celebranti in loco exempto, de vrbanitate eis debentur, de iure vero illi, cui competunt iura parochialia, niſi aliud conſuetudine ſit obtentum.*
14 *Mitra vti non poteſt Epiſc. in locis exemptis, niſi inuitatus.*
15 *Pontificales veſtes & inſignia quæcunque poteſt Epiſcopus geſtare in locis exemptis.*
16 *Cathedram in loco exempto poſſunt Præſules erigere pro eorum ornatu, & dignitate.*
17 *Baldachinum erigere in Eccleſijs Regularibus licet Epiſcopis Pontificalia exercentibus.*

18 *Bal-*

18 *Baldachinum erigere non possunt Abbates S. Benedicti & cæteri omnes similes, quando solemniter in propriis Ecclesiis celebrant.*

EPISCOPVS AN SEDERE pro tribunali possit in quouis loco suæ diœcesis etiam exempto?

ALLEGATIO LXXX.

1 QVemadmodum Pontifex dicitur esse Episcopus siue diœcesanus totius Orbis *c.cuncta per mundum 9.quæst.3.Troil.tract.de canonizat. Sanct. §. sequitur seruandum nu.28.& 29.Gonzal.ad reg.8.cancel.§.1.prooem. nu.8.Flamin.de resig.lib.11.q.13.nn.133.*

2 Ita etiam Episcopus in assignato sibi Episcopatu siue diœcesi, quæ ideo dicitur territorium esse Episcopi, siue Parochia, quòd omnes Ecclesiæ locaue, illius iurisdictioni, curæ, & spirituali eius potestati subijciantur *c.omnes Basilicæ 16.q.7.c.cum contingat, de foro compet. c.cum Episcopus de Officio Ordinar.in 6.Soccin.in tract.de oblation.q.18.nn.63.Troyl.d.§.incip.sequitur secundum, nn.28.& seq.Rebuf.in leg.pupillus, §.territorium, verf.& tota ciuitas, ff.de verb.signif.*

3 Illi enim regulariter competit in tota sua diœcesi iurisdictionem ecclesiasticam, tam voluntariam, quam contentiosam exercere, *d.c.cum Episcopus, Couar.in c.alma, par.1.§.12.nn.3.Soar.in praxi tom.2.prælud.1.nn.4. Fr.Enman.quæst.Regularium tom.2.quæst.63.articul.1. column.2.*

4 Adeo quidem, vt quouis in loco diœcesis pro tribunali sedere, ibique ius reddere possit. *d.cap.cum Episcopus, Cuch.instit.iuris Canonici, lib.1.capit.12.verf.cum Episcopus, Bellencin.in tractat. de charitativo subsid.q.32. num.3.Bertachin.trac.de Episcopo lib.4.p.5.nn.70.& 71 Rot.Rom.in vna Placentina decis.297.vol.2.diuers.Stephan.Gratian.Marchiæ dec.113.nn.2.in addit.* vbi dicit non licere Præsuli ad longum tempus sine causa alibi tribunal erigere, & à ciuitate amouere, refert *Campan. in diuerso iuris Canon.rubr.11.c.13.num.151.verfic. limitatur.Gonzal.ad regul.8.Cancel.§.2.proœm.nn.35.Nauarr.conf.3.in antiq.aliàs 4.in nouis sub titul.de officio Ordinar. Sayr.in floribus decis.sub eod.tit.decis.3.*

5 Qui duo posteriores id intelligunt, dummodo locus honestus sit, & litigatores sine magno incommodo eo loci venire possint; nam si Episcopus haberet amplam diœcesim, & vellet causam cognoscere in loco multum remoto à partibus, possunt partes petere causam committi in loco propinquo, & si hoc denegaret, poterit appellari, ita resoluit *Quaranta in summa Bullarij verbo Archiepiscopi auctoritas, numero 20. auctorit.30. post princip.*

6 Vicarius tamen Episcopi, siue eius officialis, cui tribunal, siue iudicialis locus est constitutus, non potest extra illum ius dicere partibus, nisi sit in comitatu Episcopi, tunc enim ibi iura reddere potest, vbi reperitur cum Episcop. *Zazi.in l.ius pluribus, ff.de iustit.& iure, Brocha.in leg.prouinciales, ff.de verborum signif.* Vel nisi ex aliqua rationabili causa se ad alium locum decentem transferre visum fuerit, *Vant.loco infra cit.nu.111 verf.nisi ex aliqua.*

7 Verum in loco exempto Episcopum pro tribunali sedere, aut iura reddere minime posse probat tex. *in d. cap.cum Episcopus, gl. verbo, aut eo, in Clement. quamuis, de foro comp. Vant. de nullit. titul. ex defectu iurisdiction. Ordinar.numer.108. Nauar.d.loco, Gonzal. ad regula. 8. Cancell.glos.quadragesima tertia, num.180.cum sequentibus, Steph.Gratian.Marchiæ dec.113.nn.3.in addit. Campanil.in diuersorio iuris Canon.rubr.11.c.23.nn.151.verfic.limitatus.*

8 Ratio est, quia iudex erigere nequit tribunal extra suam diœcesim, in qua haberetur, vt priuatus *cap.notandum, 2.q.3.c.Episcopum, 9.q.3.Borgas.tract.de irregular. p.6.q.2.fol.352.Vant.d.nn.108.*

9 Locus enim exemptus, & locus extra diœcesim, siue territorium iudicatur à pari. *Henriq.in summ.lib.7.c.15. §.4.vbi glo.lit.F.& Azeued.d.1.nu.104.tit.16.lib.8.nouæ recopil.Gonzal.d.gl.43.nn.182.*

10 Nisi Episcopus sit expulsus à sua diœcesi, is enim in aliena, petita, licet non obtenta licentia, subditis suis iurisdictionem administrare poterit, *Clem. vnica de foro compet.Sayr.de censur.lib.2.c.21.nu.28.in fi.*

11 Vnde non abs re inquirendum venit, cuius erunt oblationes in Missa factæ Episcopo celebranti *in loco* exempto? In quo dubio tenent aliqui Episcopo deberi, ex eo quia oblationes indistincte cedunt, & acquiruntur Rectori Parochialis Ecclesiæ, *cap.quia, cap. sanctorum, 10.quæst.1.capit.nulli, 12.quæst.secund.capit.ex transmissa, de præscript.Abb.in rub.de parochijs nume.4.* cum citatis *à Bellet.disquisit.cleric.part.1.titul.de bonis cleric.§.3.num.4.*

12 Et cum tota diœcesis dicatur parochia Episcopi, *cap. licet, 16.quæst.2.cap.1.& ibi Host.num.6.de raptor.cap. Apostolicæ, in princ.* & ibi *Abb.num.2.de donat.Cochi.de iurisdict.Ordin.par.1.q.14.num.3.glos.in Clemen.1.verbo presbyteri, de priuil.* & alij curati dicantur adiutores Episcopi, *cap.fi.de offic.Archid.* igitur Episcopo celebranti in qualibet suæ diœcesis parochia pertinent oblationes, *Host.in summ.tit.de parochijs, §.in quibus, verf. quid ergo, Fusc.de visitation.lib.1.cap.24.num.11. Marc.Anton.Genuens.in practica cap.57.num.8. Afflict.in constitution.Neapol.lib.1.rubr.de decimis, num.32.* quare sequendo *Imolam* in his terminis censet deberi Episcopo *Troilus Malnet.de oblation.imaginifactis par.4.nu.2.* Sed hoc ad præsentem quæstionem adaptari non potest, cum locus exemptus extra diœcesim dicatur, vt supra resoluimus. Quare *Petr.de Anchar.in Clem. Archiepiscopo de priuileg.* sic distinguit, vt si celebret exequendo officium pastorale, quod ei oblationes debeantur, idque vt subueniatur in necessitate constituto, secus vero si voluntarie. *Card.* vero *Zabarella in d.Clemen.Archiepiscopo num.11.* cui etiam assentitur *Felin. in capit.dilectus, numero verfic.& adde, de officio Ordinar.*

13 Quem citat *Bellet.d.§.3.num.47.* dicit quod de vrbanitate Episcopo celebranti debeantur, de iure vero ei, cui competunt iura parochialia. Sed in hac re recurrendum esse ad priuilegia, & consuetudines tenent *Mari.Socin.in tract.de oblation.lib.18.nn.60.cum sequen. Cochi.de iurisd.Ordin.in exemptos p.4.q.18.*

14 Hinc etiam Episcopus in locis exemptis, nisi inuitatus, Mitra vti non potest *cap.Episcopi, 7.quæst.1. Doct.in capit.Extuarum, de vsu pallij*, nec quoque generaliter Pontificalia exercere, vt disponit *Concil.Tridentin.sess. 6.de reformation.capit.quinto, & sess.14.capit.quarto.* Verum Præsules posse in locis exemptis vti Pontificalibus vestibus, & insignibus quibuscunque certum est ex concessione Viennensis Concilij in *dict.Clementin.*

Archie-

Archiepiſcopo, de priuileg. cuius ſanctioni numquam derogatum cenſetur, niſi aperta verba adſint derogatoria, *cap. ex parte, de capellis monach.* Non obſtat igitur *Concil. Trid. dictis locis*, quia verba facit de vſu Pontificalium, cum aliquo exercitio, vt aſſerit *Quaranta d. verbo Archiepiſcopi auctoritas, auctor. 32. verſicul. propterea, pag. mihi* 84. Vnde conſtat poſſe Epiſcopum omnia geſtare inſignia Pontificalia, veſteſque in locis exẽptis, aliaque exequi, quæ ſibi conceſſa fuerunt in *d. Clement. Archiepiſcopo*, quinimo & ſolam celebrationem in Pontificalibus non videri ipſis Epiſcopis vetitis in locis exemptis in aliena diœceſi inferendum ob id eſt, *Cochi. de iuriſdict. Ordinarij, in exemptos p. 2. q. 45. verſic. 26. & 62.* ſicuti nec antea erat. Nec contrarium reſoluit *Nau. conſil. 69. incip. quidam Epiſcopus, de ſentent. excommunicat. in antiq. & conſ. 12. de clerico excommunicat. miniſt. in nouis*, dum ſcripſit incurriſſe ſuſpenſionem in eo text. Concilij comminatam quendam Præſulem in aliena diœceſi vtentem Pontificalibus, quia id non vtique opinatus eſt propter ſolum vſum Pontificalium, & Mitræ, ſed quoniam Caliœm etiam conſecrauit, & corporalia benedixit, abſque licentia diœceſani. In Eccleſijs tamen Regularium, vel alijs locis ſuæ diœceſis exemptis, Pontificalia exercens, poteſt Baldachinum erigere, vt reſoluunt *Gambar. in tract. de auctorit. legati §. illud noſſe, lib. 2. num. 249. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol. 313. num. 1. vbi numer. 2.* tenet Epiſcopum poſſe excommunicare impedientes, *Lazar. in practic. quæſt. titul. de blaſphem. q. 10. num. 61. Steph. Gratian. diſceptation. forenſium tom. 3. cap. 467. Campan. in diuerſorio iuris Canonici rub. 9. cap. 5. nu. 3. verſ. cæteras*, & cenſuit *Sacra Congregatio Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, negotijs, & conſultationib. Epiſcoporum, & Regularium propoſita*, in ſequenti decreto, quod refert *Quaranta in ſumm. Bullarij, verbo priuilegia Regularium.*

Decretum, quo declaratur Epiſcopis in Eccleſijs Regularium Pontificalia exercentibus licere Baldachinum erigere.

DEcet Epiſcopis pro eo, quod in Eccleſia Dei excellunt dignitatis gradu, in quocunque ſuarum diœceſum loco, quoties eos ibi Pontificalia exercere, aut in Pontificalibus adeſſe, & aſſiſtere contingit, eam, quam par eſt, reuerentiam, & honorem, decoro cultu, & ornatu exhiberi. Quare, non ſine graui animi dolore, auditum eſt nonnullos Regulares, vano quarundam immunitatum, & priuilegiorum prætextu, Epiſcopis in eorum Eccleſijs in Pontificalibus intereſſentibus, non modo tenuiſſe in eis, ſupra locum Epiſcopalis ſolij, baldachinum erigere, verum id etiam iuſſu ipſorum-met Epiſcoporum curantes, prohibere, & arcere auſos fuiſſe: atque ideo Sacra Congregatio S. R. E. Cardinalium, negotijs & conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium præpoſita, facto verbo cum S. D. N. Clemente Papa VIII. ac de Sanctitatis ſuæ ſpeciali, & expreſſo mandato, hoc præſenti decreto perpetuis futuris temporibus valituro, declarat, ſtatuit, decernit, & mandat, vt de cætero Epiſcopi, vbi tam ex conſuetudine, & priuilegio, quàm ex Sacrorum Canonum conſtitutionibus, & Pontificalis Romani præſcripto, aut alio iure Pontificalia exercere, aut Pontificalibus paramentis, cum Mitra, vel etiam ſola cappa induti, in quibuſuis Regularium, tam Mendicantium, quàm non Mendicantium, Monachorum etiam Caſſinenſium, Clericorum, Presbyterorum, & cuiuſuis alterius Ordinis, & Religionis, Militiæ, Societatis, aut Congregationis Eccleſijs intereſſe poſſunt, ipſi Regulares, quoties opus fuerit, teneantur ibi, & debeant in loco ad ſolium Epiſcopi conſtituendum opportuno, & congruo baldachinum attollere. Eis etiam id facere negligentibus, aut nolentibus, liceat eiſdem Epiſcopis illud aſportari, & in quacunque eorundem Regularium, aut alia quantumuis exempta Eccleſia ſupra Epiſcopale ſolium, ſeu Pontificale faldiſtorium erigi facere, atque ſub eodem ſedere, & ſtare, quemadmodum in proprijs, & Cathedralibus eorum Eccleſijs ſtare, & ſedere ſolent: eo tamen dumtaxat tempore, quo Pontificales eiuſmodi functiones exercebunt, vel dum actus ipſe, cui in Pontificalibus aderunt, peragetur. Si qui vero Regularium huic declarationi, ſtatuto, decreto, & mandato inobedientes, & cõtumaces fuerint, ſciant ſe ab eiſdem Epiſcopis ad id per cenſuras, & pœnas eccleſiaſticas, huius decreti virtute, cogi, & compelli poſſe, alijſque pœnis tam ſpiritualibus, quàm temporalibus arbitrio Summi Romani Pontificis ſubiacere, & obnoxios fore. Non obſtantibus quibuſuis Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac dictorum Ordinum, Religionum, Militiarum, Societatum, & Congregationum quocunque nomine cenſeantur, ſtatutis, priuilegijs quoque, indultis, & litteris Apoſtolicis ſub quibuſcunque tenoribus, & formis. & cum quibuſlibet etiam derogatoriarum derogatorijs, aliſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis. atque irritantibus, & alijs decretis in contrarium præmiſſorum hactenus quomodolibet conceſſis, confirmatis, & approbatis: quibus omnibus, & ſingulis etiamſi talia eſſent, quæ ſub generali expreſſione, & derogatione non venirent, ſed de illis, eorumque totis tenoribus, ſpecialis, ſpecifica, & individua mentio habenda foret, eorum tenores, præſentibus pro expreſſis, & ad verbum inſertis habens, eadem Sanctitas Sua hac vice dumtaxat ſpecialiter, & expreſſe derogat, cæteriſque in contrarium facientibus quibuſcunque.

Romæ die decima Iunij 1603.

Alexander Cardinalis Floren. Epiſcopus Præneſtin.

Hier. Agucchius Secret.

18 Abbates S. Benedicti, & cæteri omnes ſimiles quando ſolemniter in proprijs Eccleſijs celebrant, Baldachinum erigere non poſſunt, vt cenſuit *Sacra Rituum Congregatio* modum præſcribens, quem ſolemniter celebrantes tenere debent, ſequenti deciſione.

Eadem ſacra Rituum Congregatio à Decreto aliàs in ſimili cauſa facto in vna Firmana ſub die 28. Ianuarij 1606. non eſſe recedendum cenſuit, nempe vt Abbas prædictus Monaſterij ſancti Seuerini Ordinis ſancti Benedicti, & cæteri omnes ſimiles Abbates eiuſdem, vel alterius Ordinis, in Ciuitate, & Diœceſi Neapolitana, & vbique, quando ſolemniter in proprijs eorum Eccleſijs celebrant, contenti ſint, & eſſe debeant ſua propria, & conuenienti Sede, quæ

locata sit, & esse debeat in cornu Euangelij, in plano Presbyterij, cum duobus tantum gradibus paruis, & sine vllo suppedaneo suggestu lapideo, vel ligneo, ac sine baldachino desuper; sed cum postergali tantum ex aliquo panno, vel serico leui sine auro, coloris conuenientis solemnitati, quæ celebratur. Nec dicti Abbates quando celebrãt solemniter, vt supra, habeant duos Diaconos assistentes, sed contenti sint, & esse debeant Subdiacono, & Diacono, qui in Missa cantaturi erunt Epistolam, & Euangelium, & vno Monacho, siue Capellano cum pluuiali qui assistat ad librum, nec alios ministros habeant præter prædictos, nisi aliquos monachos, seu clericos, & ministros cum cotta, qui Abbatibus prædictis celebrantibus solemniter de Mitra, & Baculo, & alijs necessarijs ministrent, & Altari inseruiant, super quo Altari sex tantum, & non septem candelabra, cum totidem candelis, & sua Cruce locentur, nec abacus alius, præterquam parua mensa in cornu Epistolæ paretur, super qua duo possint locari candelabra, Mitra, qua Abbas vtetur, Calix, Missale, Thuribulum cum nauicula, & alia necessaria pro actu celebrationis, & vt dicti Abbates sub Mitra vtantur paruo bireto nigro, & non alterius coloris, & ita censuit, & declarauit, & tam à dicto Abbate, & Monachis S. Seuerini Ordinis S. Benedicti, quàm aliis omnibus similibus Abbatibus, & Monachis Oliuetanis, vel alterius Ordinis, quando solemniter in eorum Ecclesijs celebrant, tam in ciuitate, & diœcesi Neapolitana quàm vbique Terrarum seruandum esse censuit, & declarauit die 18. Martij 1617.

SVMMARIVM.

1 *Apostolica Sedes quascunque causas ecclesiasticas immediate iudicare potest.*
2 *Causæ omnes ad forum ecclesiasticum spectantes coram Ordinario loci in prima instantia decidi, & infra biennium terminari debent.*
3 *Auditor Cameræ, aut quiuis alius iudex Romanæ Curiæ non potest cognoscere de causis ecclesiasticis in prima instantia.*
4 *Causas ecclesiasticas in prima instantia cognoscunt Episcopi, & exempti quasi Episcopalem iurisdictionem habentes, non autem Prælati inferiores, qui subsunt Episcopis.*
5 *Ordinarij sub vocabulo comprehenditur Episcopi Vicarius.*
6 *Capitulum Sede vacante habet priuilegium cognoscendi causas in prima instantia.*
7 *Abbates, licet non exempti, quibus olim ex præscripta consuetudine, vel aliquo priuilegio de clericis suæ diœcesis vel cumulatiue cum Ordinario, vel priuatiue cognoscere competebat, etiam hodie eadem vti possunt iurisdictione.*
8 *Nullitatis professionis causa coram Ordinario, & superiore Regulari in prima instantia, & infra biennium terminari debet.*
9 *Biennium intra quod causæ ecclesiasticæ coram Ordinarijs locorum in prima instantia terminari debent, currit data culpa, apparenteque defectu.*
10 *Causas, quæ iuxta Canonicas sanctiones apud S. Sedem sunt iudicandæ, vel quas summus Pont. arbitrio suo supplicatione manu propria signata expresse ad se aduocauerit, non cognoscit Episcopus etiam in prima instantia.*
11 *Instantia in Curia Romana nunquam extinguitur, nisi per sententiam.*
12 *Beneficij possessio quando per Breue Apostol. capitur, potest causa in prima instantia in Romana Curia tractari.*
13 *Conseruatores Regularium an comprehendantur sub decreto Concilij sessione vigesima quarta de reform. c. 20. ostenditur.*
14 *Contractus celebrati, & etiam delicti commissi ratione fortitur quis forum, itaut causa ipsa non coram ordinario in prima instantia, sed iudice contractus sit decidenda.*
15 *Contractus ratione vigoris obligationis Cameralis, si quis in Romana Curia obligetur, vndecunque veniat forum Curiæ Romanæ; in qua contractum celebrauit.*
16 *Auditores Cameræ causas obligatione Camerali firmetas in partibus existentes euocare possunt, etiamsi extra Curiam contraxerint, & licet pendeant coram Ordinarijs.*
17 *Auditor Cameræ, seu alius delegatus Apostolic. quando possit de causis beneficiorum reseruatorum Sedi Apostolic. etiam immediate cognoscere, ostenditur.*

EPISCOPVS IN PRIMA instantia an semper cognoscat de causis suorum diœcesanorum?

ALLEGATIO LXXXI.

1 LIcet sancta Sedes Apostolica immediate quascunque causas ecclesiasticas iudicare possit, *c. cuncta, c. nunc vero, 9. quæst. 3.*

2 Ipsius tamen Curiæ stylus seruat, vt omnes causæ ad forum ecclesiasticum spectantes coram Ordinario loci in prima instantia decidantur, & infra biennium terminentur, hoc idem ordinauit *Concil. Triden. sess. 24. de reformat. c. 20.* per quod ita tenent *Mari. Antonin. vari. lib. 1. resolut. 15. nu. 3. Francisc. Leo in thesauro fori eccles. p. 2. c. 1. num. 70. praxis noua Episcop. p. 2. c. 4. nu. 3. Vinian. in praxis iurispatron. p. 2. lib. 7. c. 3. num. 5. praxis senior Episcop. p. 1. verbo instantia §. 4. Fusc. de visitat. lib. 1. c. 33. post nu. 3. Monald. consil. decis. 94. Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 4. collect. 1353. in fine.*

3 Itaut iam hodie, nec Auditor Cameræ, nec quiuis alius iudex Romanæ Curiæ possit cognoscere de eis in prima instantia, nec monitoria decernere ad extrahẽdas partes à suis domicilijs, *Aloys. Ricci. in praxi aurea resolut. 126.*

4 Et *(concil. Trident. dicto loco* tribuens Ordinarijs locorum in prima instantia cognitionem causarum ad forum ecclesiasticum pertinentium, de Episcopis, & exemptis Episcopalem iurisdictionem habentibus tãtum decreuit, non autem de Prælatis inferioribus, qui subsunt Episcopis, *Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 1. q. 36. artic. 4. Farinac. in praxi crimin. p. 4. decis. 100. Flam. de resignat. libr. 3. quæstion. 11. numero decimo nono, & numero 22.*

5 Resoluit, quod sub verbo, ordinarijs, de quo *Concil. d. loco*, comprehẽditur etiam Vicarius Episcopi, & faciunt quæ *Sanch. de matrimon. lib. 3. disput. 29. num. 5. & 17. Gutier. eodem tract. c. 66. nu. 14.*

6 Item & Capitulum Sede vacante habet priuilegiũ cognoscendi causas in prima instantia ex vi *Concilij Trid. d. loco*, cum succedat Episcopo in omnibus, quæ sunt iurisdictionis etiam voluntariæ, vt alibi diximus, quare in nostris terminis ita resoluit *Aloys. Ricci. in d. praxi aurea resolut. 130.*

Possunt

7 Possunt tamen Abbates licet non exempti, & alij, quibus olim, vel ex præscripta consuetudine, vel aliquo priuilegio clericorum suæ Ecclesiæ, vel cumulatiue cũ Ordinario, vel priuatiue cognoscere competebat, etiã hodie non obstante *Concilio dict. loco* eadem vti iurisdictione, cum Concilium generaliter de iurisdictione ordinaria loquatur, & iurisdictiones Abbatum iusto iure, & titulo quæsitæ etiam Ordinariæ censentur, ita *Nauar. consil.2.sub titulo de foro compet.mantiq. & consil. 9. sub tit.de priuil.in nouis*, *Sayr. in floribus decis.sub tit.de foro compet.decis.2.*

8 In causis nullitatis professionis, quæ infra biennium ab Ordinario, & Superiore Regulari non terminentur, esse locum decreto *Concil.d.loco* censuit *Sacra Congregatio*, teste *Armendar. in addit.ad recopil.legum Nauarræ lib.2.tit.18.l.7.de relig.in declarat.nu.40.*

9 Si vero causa intra biennium non terminetur, vt cõcedatur aduocatoria, opus est, quod ex parte iudicis nolentis, vel non curantis intra dictum biennium causam expedire, detur culpa, defectusque appareat, quia si per illum non stetit quominus intra dictum tempus causam diffinierit, sed ob grauitatem, & qualitatem causæ, vel partium cauillationes non sit diffinita, elapso biennio non habet locum appellatio, ita decisum fuisse per *sacram Illustriss. Cardin. Congr.* referunt *Francisc. Leo d.cap.1.num.72. Aloys. Ricc. in praxi aurea resolut.334. d princip. Marchesan. de commissiion. part.2.§.4. num.54.* Et ad hoc, vt constet de culpa iudicis debet sæpe requiri, & de hoc coram iudice Superiore initari, *decis. Pedam.* de communi attestans, *12.num.6. Grammat. voto 31.num.13.* quos refert *Aloys. Ricc. dict. resolut.334 num.1.*

10 Primo limita supra positam regulam in causis, quæ iuxta Canonicas sanctiones apud S. Sedem sunt iudicandæ, vel quas Summus Pontifex arbitrio suo, supplicatione manu propria signata expresse ad se aduocauerit, vt per *Concil.Trid.d.cap.20. verf.ab his excipiatur*, & referunt *praxis noua Episcop.d.cap.4.num.3. Franc. Leo d.c.1.num.73.*

11 Secundo limita in curia Romana vbi lis, siue instantia numquam extinguitur, nisi per sententiam, *praxis Episcop.par.1.verbo instantia, verf.6.*

12 Tertio limita quando per Breue Apostolic. capitur possessio beneficij, & aliqui volunt illius executionem impedire, tunc etiam in prima instantia potest causa in Romana Curia tractari, quia Auditor Cameræ similiũ causarum est index competens, vt censuit *Sacra Congregatio in una Vlixbonen.* teste *Franc. Leo d.cap.1. num. quarto.*

13 Quarto limita in conseruatoribus Regularium, quia censunt *Sacra Congreg. decretum d.cap. 20.* ad Regulares non pertinere, nec conseruatorias Regularium imminuere, aut restringere, nec quoad primam instantiam ipsorum aliquid noui inducere, teste *Aldrete in allegat. pro omnimoda Regularum exemptione par.1.c.7.num. 4. de officio deleg. in antiq. & conf.3.nu.1. & 2. eod.tit.in nouis. Sayr. sub eod.titul.decis. Mar. Antonin. vari. resolution. lib.1.resolut.15.*

14 Quarto limita ratione celebrati contractus, & etiam delicti commissi, quia *Concil.* non sustulit modos legitimos, quibus quis ex iuris dispositione sortitur forum, ita decisum attestatur *Franc. Leo d.c.1.nu.75.*

15 Ratione enim contractus vigore obligationis Cameralis si quis in Romana Curia obligetur, vndecunq; veniat, & sit oriundus, sortitur forum curiæ Romanæ in qua contractus celebratur *Gales. in tract. ad formam oblig.camer.ad 3.p.oblig.q.2.nu.2. & 3.*

16 Imo Auditores Cameræ causas obligatione cameralj firmatas in partibus existentes auocare posse, etiamsi extra curiam contractum sit & licet pendeant coram Ordinarijs, resoluunt *Lancellot. de attent.lite pendente, limit.15.nu.3. & c.20.limit.26. Flores de Mena vari. lib. 1.q.12.nu.48. Steph. Gratia. discept.forens.c.118. in fine.* post alios *Aloys. Ricc. in praxi aurea resol.342.*

18 Sexto limita in causis possessionis beneficiorum reseruatorum Sedi Apostol. possunt enim immediate ab Auditore Cameræ, seu alio delegato Apost. cognosci, quod praxi quotidiana Signaturæ seruatur, & declarauit *Greg. XIII.* super executione litterarum in forma Breuis ad expetendam possessionem, in const. sua incip. *Ad Romani Pont. prouidentiam, Dat. Romæ die 10. Julij ann.1574.* quam refert *praxis noua Episcop. d. cap.4. nu.3.* & sæpe definijsse *Sacram Cardin. Congreg.* attestatur *Franc. Leo d.cap.1. num.76. & 77.* Et procedere in beneficijs reseruatis ratione manus appositionis refert decisum *Gonzal. ad reg.8. Cancel. glos.52. num.36. & 37* Nam *Concil. Trid. d.cap.20.* non intelligitur in exequtionibus, sed solum in litibus, & causis ordinarijs, & requirentibus altiorem indaginem, quia in his datur instantia, in exequutione vero Bullarum Apostol. cum magis extra iudicialis, quam iudicialis sit, & in extra iudicialibus non detur instantia, vt cum *Socin. Iaf.* & alijs resoluit *Menoch. de arbitr. lib.1. quæstion.22. num.6.* non habet locum dispositio *d. caput. vigesimo*. Verum si aduersus exequutionem gratiæ Apostolicæ allegetur aliqua exceptio, quæ altiorem indaginem requirat, & gratiam efficiat nullam, vel subreptitiam, aut obreptitiam, vel Bullam falsum, aut simile, quia tunc datur instantia, non potest auferri iurisdictio ab Ordinario in prima instantia, *ex d.cap.20.* idque confirmat d. constitutio *Gregor. XIII.* ibi, illarum tamen forma seruata, vbi vult quod executor in prima instantia potest procedere omissa forma gratiæ, at vero in gratia semper ponitur, aut subintelligitur clausula, si preces veritate nitantur, aut aliæ æquipollentes, vt teneo *egoipse in meis Remiss. de dilationibus & clausulis clauf.97.d numer.secundo*, vnde si narrata vera non sunt, aut aliquid ex necessarijs omittatur cessat iurisdictio executoris & non potest exequi gratiam, teneturque summarie audire super exceptionibus allegatis, alias declarabitur vim inferre, & postea remittere causam Ordinario in prima instantia terminandam, quia cessat omnino via exequutiua. Si tamen ex verbis gratiæ tenetur exequutor assumere partes iudicis, vel gratia sit signata manu summi Pontif. talis exequutor potest cognoscere causam in prima instantia ad effectum executionis, & non tenetur eam remittere Ordinario, quia ex appositione manus Summi Pont. censetur caute auocata. ex *tex. in c. vt nostrum, de appellat.* vbi *Abb. Franc.* & alij, ita *Aloys. Ricc. in praxi aurea resol.339.*

S V M M A R I V M.

1 *Iurisdictionem in laicos habet Episcopus in concernentibus pietatem, & officium charitatis.*
2 *Executor omnium piarum dispositionum est Episcopus.*
3 *Eleemosynæ vt fiant potest Episcopus subditos compellere.*
4 *Eleemosynæ vt pauperibus erogentur possunt diuites ab Ecclesia cogi.*

5 *Laicos poteſt cogere Epiſcopus, vt eodem pretio merces, & res victui neceſſarias, peregrinis, et hoſpitibus vendant, quo publicè ab incolis vendi ſolent.*

6 *Annonæ victualia vt iuſto pretio vendi faciat pertinet ad Epiſcopum, ne pauperes fame pereant.*

7 *Prædicatori ad præſtandam eleemoſynam poteſt Epiſcopus cogere laicos, qui eam præſtare tenebantur.*

8 *Frumentum & aliæ res tempore penuriæ, vt vendantur poteſt Epiſcopus laicos cogere.*

9 *Alimenta etiam à laicis coram Epiſcopo peti poſſunt.*

10 *Alimentorum cauſa dicitur pia.*

11 *Alimentorum legatum dicetur pium, quando ſit pauperi.*

12 *Monacho factum legatum dicitur pium.*

13 *Hæredes etiam laicos poteſt Epiſcopus compellere ad ſolutionem relictorum ad pias cauſas per defunctos factorum.*

14 *Legatarios poſſunt Epiſcopi etiam tanquam Sedis Apoſtol. delegati cogere ad exequendas pias diſpoſitiones, etiamſi executores ſint exempti à ſua iuriſdictione, vel officiales S. Inquiſitionis.*

15 *Teſtamenti executio tam ad pias, quam ad non pias cauſas, negligente hærede intra annum adimplere defuncti voluntatem, deuoluitur ad Epiſcopum.*

16 *Executor qui non adimplet voluntatem defuncti peccat mort. ſecundum negligentiæ qualitatem.*

17 *Peccati ratione efficitur laicus de iuriſdictione Epiſcopi.*

18 *Executor teſtamenti ad implendam defuncti voluntatem poteſt ſtatim poſt aditam hæreditatem cogi ab Epiſcopo, ſeu quocunque alio Dioeceſano, vel Capitulo Sede Vacante, niſi aliud refragetur.*

19 *Debitum quotieſcunque ex contractu, vel quaſi, non in diē, nec ſub conditione, ſed pure contractum eſt, ſtatim peti poteſt, neque aliqua à iure dilatio conceditur.*

20 *Hæres obligatur ex quaſi contractu, non in diem, neque ſub conditione, ſed pure.*

21 *Teſtamenti executio non impeditur ante aditam hæreditatem.*

22 *Tempus à iure, vel ab homine præfinitum non currit ignoranti, & legitimè impedito, etiam data culpa ex parte impediti.*

23 *Tempus intra quod tenetur hæres defuncti voluntatem exequi, poteſt à iudice reſtringi.*

24 *Monitio neceſſaria eſt ad effectum vt data negligentia hæredis ad Epiſcopum deuoluatur exequendi poteſtas.*

25 *Monitiones plures non requiruntur, ſed vnica ſat eſt, à iudice perſonaliter faciendæ.*

26 *Teſtatoris mandata exequi non ſolum poteſt, ſed etiam de præcepto tenetur Epiſcopus.*

27 *Teſtator non poteſt prohibere ne Epiſcopus data hæredis, vel executoris negligentia valeat ſe intromittere.*

28 *Teſtator prohibere poteſt ne executores rationes reddere compellantur.*

29 *Teſtator fundans capellam non poteſt eam eximere ab Epiſcopi poteſtate.*

30 *Abbates habentes quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habent poteſtatem exequendi defunctorum voluntates.*

31 *Capitulum Sede Vacante habet poteſtatem exequendi defunctorum voluntates, quatenus iure Ordinario competebat Epiſcopis.*

32 *Adminiſtratores etiam laicos hoſpitalium, confraternitatum, & quorumcunque piorum locorum poteſt Epiſcopus compellere ad reddendum rationem ſuæ adminiſtrationis.*

33 *Adminiſtratores etiam laici bonorum Eccleſiæ ſi inueniantur debitores in rationibus reddendis coram Epiſcopo, poſſunt ab eo compelli ad ſoluendum.*

34 *Regulares, ſine Religioſi exempti poſſunt ab Epiſcopo compelli ad reddendam coram ſe geſtæ executionis rationem, ac ab eo puniri ſi male geſſerint.*

35 *Capitulum ſede vacante poteſt, ſicut Epiſcopus compellere Religioſos piarum voluntatum executores ad reddendas adminiſtrationis rationes.*

36 *Regulares an & quando poſſint eſſe teſtamentorum executores? oſtenditur.*

37 *Fabrica Eccleſiæ trahit laicum reum ad forum eccleſiaſticum.*

38 *Fabricæ Eccleſiæ Cathedralis ratio quomodo reddenda.*

39 *Appellatio non impedit redditionem rationum piarum diſpoſitionum.*

40 *Rationes adminiſtrationis quando poſſit Epiſcopus plures in anno exigere, oſtenditur.*

EPISCOPVS IN CONcernentibus pietatem, & officium charitatis an iuriſdictionem habeat in laicos?

ALLEGATIO LXXXII.

1 IN concernentibus pietatem, & officium charitatis, & humanitatis in laicos habet Epiſcopus iuriſdictionem, *cap. primo & ſecundo diſtinct. 87. cap. ſuper quibuſdam, in fine, de verbor. ſignificat. Abb. in repet. capit. cum eſſes, num. 32. de teſtament. & in cap. 1. numero quinto & quæſtion. vbi Hoſt. etiam numer. 9. Butr. Imol. & alij, de empt. & vendit. Anfrer. in tract. de poteſtat. Eccleſiæ ſuper laicos, num. 3.*

2 Eſt enim Epiſcopus executor indiſtincte omnium piarum diſpoſitionum, non ſolum morientium, ſed etiam viuentium *(lem. 1. de teſtam. §. ſi quis autem pro redemptione, auth. de eccleſiaſtic. tit. Seraph. Rotæ Roma. deciſ. 611. num. 7. p. 1.*

3 Ex quibus infertur primo poſſe Epiſcopum compellere ſubditos ad eleemoſynas, vt probat *Fr. Gabriel de Thoro in libro theſauri Miſericordiæ capite 50.*

4 Nam tempore penuriæ cogi poſſunt diuites ab Eccleſia ad erogandam eleemoſynam pauperibus, *Beninca ſ. in tract. de paupertate q. 7. princip. in ſpec. ind. num. 17 Lara in l. ſi quis à liberis §. & ſi impubes, num. 36. & ſeq. ff. de liberis agnoſ. Tiraq. de panis temper. cauſa 44. num. 10. Mexi. in tract. taſſæ panis, concl. 1. nu. 5. Surd. de alimentis tit. 3. q. 3. num. 27. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 12. cap. 13 q. 3. Henriq. in ſum. lib. 13. cap. 17. §. 5. in fin. Modern. de iuriſdict. p. 4. caſu 163. num. 13. Val. Reginald. in praxi fori pœn. lib. 4. num. 237.*

5 Secundo infertur poſſe etiam cogere laicos, vt eodem pretio merces & res victui neceſſarias peregrinis, & hoſpitibus vendant, quo publice ab incolis vendi ſolent *d. cap. 1. vbi Abb. num. 5. & 6. de empt. l. hæreditas, in fin. vbi gloſſ. & Doct. ff. de petit. hæred. l. 1. C. de Epiſcop. aud. l. nulli. §. quod ſi teſtator, & §. quod ſi in via, C. de Epiſcopis, & Clericis, Auth. ſi vero contingit, C. de iudic. Conſ. lib. 3. vari. cap. decimo quarto num. quinto, huc tandem faciunt.*

6 Ad eum enim pertinet, vt annonæ victualia iuſto pretio vendi faciat, ne pauperes fame pereant, *Cardin. Mantica de tacitis, & ambiguis conuentionibus, lib. quarto,*

tit. 4.

tit.4.num.12.& tit.20.a num.23.cum ſequentibus, Modern.de iuriſdict. p.4.caſu 1.nu.50.

7 Tertio infertur poſſe Epiſcopum cogere laicos ad præſtandam eleemoſynam prædicatori, qui eam præſtare tenentur, vel ſolent, *Concil.Tridentin.ſeſſ.24.de reformat.cap.4.*

8 Quarto infertur poſſe quoque compellere cenſuris laicos ad vendendum frumentum, & alias res tempore penuriæ, *l.ſi.§.item Epiſcopi, ff.de muner.& honor. Abb. in d.c.1.nu.8.& 9.Surd.conſ.301.num.47.*

9 Quinto infertur apud Epiſcopum, cæteroſque iudices eccleſiaſticos alimenta etiam à laicis peti poſſe, qui coram eo hac ratione conueniri valent *Ioan. Lup. in repet.c.per veſtras, notab.2.num.19.de donat.inter. Molina de primogen.lib.2.cap.15.num.75. Lar. in l. ſi quis à liberis, §.idem reſcripſit, num.78. ff. de liberis agnoſc. Gutier. practic.lib.1.queſt.44. Steph.Gratian.diſcept.forenſ.c.60. num.30.cum ſeq.& c.154.nu.10. cum ſequentib. D.Barboſa in leg.1.p.4.nu.82.ff.ſoluto matrim.*

10 Cauſa enim alimentorum dicitur pia, *l.Mella.§.1.ff. de aliment.legatis, Cranet.conſil.199.numer.10. Menoch. conſil.72.nu.13.*

11 Alimentorum vero legatum dicetur pium quando ſit pauperi, non vero quando ſit diuiti, *Menoch.de præſumpt.lib.4.q.115.nu.17. Surd.de alimentis, tit.8.princ.il. 1.nu.3.& 9. D.Barboſa in l.1.p.1.nu.55.ff.ſoluto matrim. Modern.in tract.de cognit.per viam violentiæ, par.2.q.13. nu.12.& q.21.à num.1.*

12 Hinc legatum factum monacho dicitur pium, quia pauperi factum dicitur *Bal.in auth.ſimiliter, nu.5. C.ad legem Falcid.*

13 Sexto infertur poſſe Epiſcopum compellere ad ſolutionem relictorum ad pias cauſas per defunctos factorum, etiamſi hæres ſit laicus, *auth.de eccleſiaſt.titulis, §. ſi quis autem pro redemptione, cap.nos quidem, c.Ioannes, cap.ſua nobis*, vbi *Hoſtien.num.6.& 7.de Teſtamen. Concil.Trident.ſeſſ.22.de reformat.cap.8. Abb.in repetit.cap. cum eſſe, num.32. eodem tit. glo.fin.in fine in cap.relatum*, vbi *Conar.numero 13. eodem tit. Cuchus. inſtitut. Canon. tit.de Epiſcop.numero 142.cum ſequenti, Sbroz. de Vicar. Epiſcopi lib.2.quæſt.49.numero primo, Aloyſ. in collect. deciſ.part.3.collect.714. Modern.de iuriſdict.par.ſecunda cap.18.*

14 Poſſunt hodie Epiſcopi, etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, legatarios cogere ad exequendas pias diſpoſitiones iuxta formam *Concilii in dict.cap.8.* etiamſi executores ſint officiales Sanctæ Inquiſitionis, & ob id exempti à iuriſdictione Ordinariorum, vel profeſſores in aliqua Vniuerſitate, ratione litterarum conſeruatoriarum, quæ eximunt à iuriſdictione ordinaria, non autem à delegata à Sede Apoſtolica ita deciſum refert *Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici part.2.c.vltim. in fine.*

15 Negligente vero hærede in adimplenda defuncti voluntate intra annum executio teſtamenti, tam ad pias, quam ad non pias cauſas deuoluitur ad Epiſcopum, *authent.hoc amplius, C.de fideicom. glo.ſ. in d.cap. ſi hæredes*, vbi *Couarr.num.3. Matienſ.l.7.glo.2.num. ſecundo, tit.quarto, & l.14.gloſſ. prima, à numero 45. eodem tit.4. lib.5.noua recopil. Gutier.practic.lib.1.quæſt. 44. num.4. & lib.2.quæſtion.45.numero primo poſt med. Guerrero in ſpeculo iuris Pontificij capit.26. Cened.ad Decretal.collect. 114.numero 1. Marc.Anton.Genuenſ.in praxi Archiepiſcopal.capit.69.numero 25.* Eſtenim Epiſcopus in caſibus à iure conceſſis omnium piarum diſpoſitionum, tam in vltima voluntate, quam inter vinos exequutor *Franciſc.Leo p.4.cap.2.num. 42.* Et in huiuſmodi cauſa piarum diſpoſitionum, quarum executio ad ipſum ſpectat, poteſt Epiſcopus etiam eſſe iudex, & conſtituere procuratorem ad agendum coram ſe, *Gemin.conſ.214.* quem citat, & ſequitur *Card.Tuſch.tom.3.concluſ.257. num.7.* quæ quidem executio ſpectat ad Epiſcopum illum in cuius iuriſdictione ſita ſunt bona diſtribuenda, non autem ad illum, in cuius iuriſdictione teſtator morabatur, *Roman.conſil.250.in princip.* quem refert, & ſequitur *Card.Tuſch.d.tom.3.concl.293.num.27.* Ratio autem principalis reſolutionis, ea eſt, quia faciens legatum poſt eius mortem eſt miſerabiliſſima perſona, cum deſtituta ſit omnium auxilio, nec habeat aliud velle, vt in *l.1.C.de ſacroſanct.Eccleſ.* Atqui Epiſcopus, & quilibet iudex eccleſiaſticus debet ſubuenire omnibus oppreſſis, & miſerabilibus perſonis, deſtitutis omni auxilio, *cap.ſuper quibuſdam, de verborum ſignificat.* ideo iudex eccleſiaſticus, eius legata profana, & ad pias cauſas exequitur.

16 Illa etiam ratio mihi placet, quia executor qui non adimplet voluntatem defuncti, peccat mortaliter ſecundum negligentiæ qualitatem, *Palat.in repet. rubr.§. 65.num.20. Nauar.in man.capit. vigeſimo quinto, numer. 65. Fr. Emman.in ſumm.par.prima, cap. 33. numero octaua Spin.in ſpeculo teſtament.gloſſ.28. princip. numero 47. 48.67. & 68. Pradil. in ſumma legum pœnalium part. ſecundæ caſu 25.numero tertio Martin.Carrillo en la explicacion de la Bulla de los defunctos, par.2. cap. 15. numero 8. & cap.16.*

17 Et ratione peccati efficitur laicus de iuriſdictione Epiſcopi, *Stephan.Gratian.diſceptat.forenſ.cap.254.numer.25.cum ſequentibus.*

18 Illud tamen aduertendum duxi, quod quoties agitur ſolummodo, de implenda vltima voluntate, Epiſcopus, ſeu quicunque alius dioceſanus (ac etiam Capitulum Sede vacante, iuxta reſoluta per *Azor.par.2.lib. 3.cap.39.queſt.6.*) ſtatim poſt aditam hæreditatem cogere poterit, niſi natura operis, aut aliud ſimile impedimentum refragetur, ſpatium vero prædicti anni, in prophanis, & ſex menſium in pijs relictis, aut aliud iuxta operis qualitatem à lege, vel homine præfinitum, ſiue agatur de conuincenda hæredis, alteriusve executoris negligentia, deuoluendaque poteſtate exequendi ad iudicem competentem, ſiue de priuando proprio emolumento, non aliter currere incipiet, niſi à tempore aditæ hæreditatis, & ſubſequutæ monitionis.

19 Dixi, ſtatim poſt aditam hæreditatem, quia quotieſcunque debitum ex contractu, vel quaſi, non in die, neque ſub conditione, ſed pure contractum eſt, ſtatim peti poteſt, neque aliqua à iure dilatio conceditur, ex *leg.eum qui, 41.§.quoties, ff.verborum, leg. quod dicimus, 105.ff.ſolution.leg.cedere diem, 213.ff.de verbor.ſignific. leg.omnis obligatio, in princ. vbi gloſſ. recepta verbo confeſtim, inſtitut.de verbor. (ou.in reg.peccatum par.prima §.1.num.1.*

20 Sed hæres obligatur ex quaſi contractu non in diem, neque ſub conditione, ſed pure, §. *hæres inſtitut. de obligation.quæ ex quaſi*, vbi *gloſſ. verbo intelligitur, apud Iulianum, 3.§.vltim.cum leg.ſequent. ff. quibus ex cauſis in poſſeſſ.* cum his quæ *Mench. de ſucceſſ. creat. in præfat. numero 27. Coſta in capit. ſi pater, verbo Trebellianica, numero decimo.* Igitur ſtatim cogi poteſt, neque alicuius termini dilatio danda eſt, cum ſpatium illud vnius

vnius anni, non in fauorem hæredum, aut executorum, ſed ſolummodo defunctorum fuerit præfinitum, quare ita ex *Abb. Couar.* & alijs concludit *Molin. de iuſtit. tract. 2. diſput. 251. colum. 6.* Vtrum vero executores poſſint diem à teſtatore deſignatum ad executionem ſuæ voluntatis alterare, vel commutare, vide *Rendinam* pro vtraque parte plures referentem in *promptuario recept. ſent. tit. 42. num. 1.*

21 Dixi etiam, niſi à tempore aditæ hæreditatis. argument. *l. 4. §. ſi quis hæredi, ff. ſtatu lib. l. à filio, 15. in princip.* ibi, poſtquam legatum ſuum acceperit, *ff. de alimen. & cibar. text.* opt. *in authent. de hæred. & falcid. §. illud quoque*, ibi, poſt additionem, *collat. 1.* iuuat *l. vni, §. in nouiſſimo*, ibi, niſi fuerit addita, C. *caduca. tollen.* Ratio à priori illa eſt, quia ante aditam hæreditatem executio teſtamenti non impeditur, neque aliter cum effectu valent relicta in teſtamento, niſi adeatur, *leg. ſi nemo, 9. cum l. ſequent. ff. teſtam. tut. gloſſ. verbo liber, in l. qui filio, 38. ff. hæred. inſtit.* quam ſingularem dicunt plures, vt per *Couar. in capit. nos quidem, numero tertio de teſtament.*

22 Et prædictum tempus à iure, vel ab homine præfinitum non currit ignoranti, & legitime impedito per reg. *l. in fine, C. de annali except.* & in fortioribus terminis etiam data culpa ex parte impediti, quæ tamen non ſit ordinata ad caſum, *cap. quia diuerſitatem, 5. verſic. ſic tamen de conceſſione prabenda*, in ſpecie *Ordin. Regia Luſitan. lib. 1. tit. 62. §. 2.* ibi, porque ent aõ lhes na-correra o tempo, tenent *Couarr. in d. cap. nos quidem, nu. 3. Pinel. in authent. niſi numero 46. C. de bonis maternis, Vaſ. tom. 2. opinione 104. Steph. Gratian. diſceptat. forenſ. capit. 73. numero 11. cum ſequentibus, Surd. de alimen. tit. 8. priuileg. 33. numero 7.* quamuis contrarium reſoluant poſt *Specul.* quem refert, *Cardin. in dicto caput. nos quidem, numero quarto, verſic. ſexto quero, Bald. in leg. capitatorias, ad fin. Cod. de milit. teſtam. Felin. in capit. cum inter, num. 20. limitat. 3. de exception.* niſi eorum opinionem intelligamus, vel quando impedimentum ſuperueniens executori ſua natura perpetuum eſt, ſaltemue diurnum, verbi gratia, mors, abſentia in remotis; vel in legatis pijs, aut fauore alimentorum, *Tiraquel. de priuileg. pia cauſa, priuileg. 97. Surd. dict. priuileg. 33. numero ſeptimo*, quia non debet impedimentum retardare pias cauſas, *leg. ſi quando, Cod. de teſtament. Martin. Carrillo en la explicacion de la bulla de los defuntos part. ſecunda capit. 14. à num. 13.*

23 Poteſt tamen prædictum temporis ſpatium à iudice reſtringi, quia in legatorum præſtatione illud obſeruãdum eſt, quod veroſimilius fuerit teſtatorem voluiſſe præſtari, *l. cum res, 49. in princip.* ibi, veroſimile eſt cum voluiſſe, *ff. de legatis 1.* cum his, quæ *Bart. ibid. in princip. Abb. prope fin. Couar. num. 6. in capit. indicante, de teſtam.* Plane nullus inficiabitur ſatis veroſimile eſſe teſtatorem voluiſſe, quantò citius fieri poſſet, omnem ſuam vltimam voluntatem adimpleri, argum. *l. prima, C. de ſacroſanct. Eccleſ. leg. in teſtamentis, 12. ff. de regulis iuris, cum vulgaribus* iuuat maxime *dict. leg. cum res, in princip.* vbi habetur, quod ſi hæres copiam habet rei legatæ, tenetur abſque mora eandem præſtare; *leg. ſi domus, 74. §. in pecunia, ff. de legatis 1.* ibi, conſitenti hæredi modicum tempus, &c. aduertit gloſ. *verbo modicum, in dict. §. in pecunia*, fatentur *Abb. in dict. capit. nos quidem, numer. vndecimo*, plures, vt per *Couar. à numero quinto Padil. in authen. hoc amplius num. nono, C. de ſacroſanct.*

24 Dixi, & ſubſequutæ monitionis, quia neceſſaria eſt monitio ad effectum, vt data negligentia hæredis ad Epiſcopum deuoluatur exequendi poteſtas, *d. cap. nos quidem*, nam vbi agitur de priuãdo hærede, vel exequutore proprio emolumento, ex eo quod voluntatem defuncti intra tempus non adimpleuit, omnino neceſſaria eſt monitio *Doct. in d. authen. hoc amplius, & in d. c. ſi hæredes*, vbi *Abb. & Couar. num. 5.* plures quos referunt, & ſequuntur *Guillelm. in cap. Rainutius, verbo ſi abſque liberis 2. à num. 198. Menoch. de arbitr. caſu 408. à nu. 58. Molina de iuſtitia tract. 2. diſput. 251. num. 5.* vbi reſoluit in regno Portugaliæ, eo ipſo, quod executores intra annũ, & menſem à morte teſtatoris voluntatem illius non impleuerint, amittunt munus executoris, & priuantur legato, ac commodo, aut præmio ipſis à teſtatore relicto, quæ pœnæ aduerſus illos executioni mandari non poſſunt, ſi integre antequam citentur eam adimpleuerint.

25 Plures monitiones non requiruntur, ſed vnica ſat eſt, *d. cap. nos quidem*, ibi, commoneas, in ſingulari, abſque aliqua duplicatione adiecta, quo caſu proprie in vnica monitione verificatur, *cap. tua nobis*, in fine, ibi, monitione præmiſſa, *de teſtament. d. authent. hoc amplius*, ibi, admonuimus, vbi *Bart. Salicet. & Doct.* communiter, *Laſ. num. 3. Padil. 16. Guillelm. vbi proxime num. 201. Gregor. l. 8. tit. 10. part. 6. in gloſ. 1. Menoch. caſu 498. nu. Cened. ad Decretal. collect. 114. num. 3.* A iudice perſonaliter facienda, non vero per nuntium, aut epiſtolam *Paul. & Ang. num. 2. ac Laſ. num. 3. in d. auth. hoc amplius, Abb. in d. cap. nos quidem, num. 10. & Couar. num. 2. Guillelm. d. loco num. 199. & 203.* alij relati per *Cened. d. collect. 114. num. 3.* & colligitur ex *dict. cap. nos quidem*, ibi, eam commoneas, *& d. auth. hoc amplius*, ibi, monitus à iudice. Vtrum vero ſi is, cui commiſſa eſt electio pauperum, quibus diſtribuenda eſt certa pecunia à teſtatore relicta, poſſit poſt annum eligere, ſtante conſtitutione Epiſcopi, qua cauetur, quod executores debeant intra annum exequi, alias exequutio ad Epiſcopum trãſferatur? quæſtio eſt dubia, in qua electum, etiam lapſo anno habere facultatem eligendi, nec illam eſſe ad Epiſcopum deuolutam tenuit *Bart. in l. cum quidam, la 2. colum. 2. verſ. & per predicta dixi, num. 9. cum ſequentibus, de legatis 2. & in l. executorem, numero 2. verſ. contingit, Cod. de exequut. rei iudic. & conſ. 142. incip. Conſtitutione, colum. 1. num. 2.* quem alij plures ſequuntur, vt per *Henric. de Bottis de Synodo Epiſcopi par. 3. artic. prima num. 187. verſ. limita.* Contrarium tamen verius profitentur præcipue in legatis ad pias cauſas, *Bald. Angel. Cornel. Petr. de Ancharan. Paul. de Caſtro, Felin. Barbas. Couar.* & alij quos refert, & ſequitur *Rendina in prompt. recept. ſentent. tit. quadrageſimo ſecundo, numero vltimo.*

26 Pro complemento huius *Allegat.* & vt præſens materia in omnes euentus diſcuſſa maneat, aduertendum eſt conſtito legitime de negligencia executorum non ſolum poſſe vt ſupra probatum eſt, ſed etiam teneri epiſcopum teſtatoris mandata exequi, vt ex verbis *dict. capit. nos quidem*, importantibus præceptum, deprehenditur, ibi, per te ædificetur, & ibi, aſſignentur, quæ verba cum à Pontifice in Epiſcopum dirigantur, omnino videntur præceptum inducere, iuxta doctrinam *Diu. Thom. 2. 2. quæſtione 88. articul. primo, Sot. de iuſtitia lib. ſeptimo, quæſtione prima. articul. ſecundo.* Ratio eſt, quia ſuppoſita executorum negligentia ad Epiſcopum deuoluitur exequutio, vt

illorum

illorum defectum ſuppleat, vltimæque teſtantium voluntates, quam cito fieri poſſit, adimpleantur; ſanè ſi in his terminis nullum Epiſcopo cenſetur iniũctum præceptum, non ita benè executorum ſuppletur negligentia, neque tam cito adimplentur teſtantium volũtates. Propter quæ ſatis probabile exiſtimo, quod licèt expreſsè Doctores non affirment Epiſcopum de præcepto teneri, ſed ſolum illud facere poſſe, vt per *Abb. num. 5. in cap. ſi heredes*, vbi *Couar. numer. 4. de teſtament. Henric. de Synodo Epiſcopi par. 3. art. 1. num. 171.* ex mente tamen iurium ſecundum probabilem teſtatorum volũtatem præceptum in his terminis adeſſe negari non poteſt.

27 Quæſtio eſt ad præſens inſtitutum non contemnenda, an poſſit teſtator prohibere ne Epiſcopus data hęredis, vel executoris negligentia valeat ſe intromittere? in qua verior eſt ſententia negatiua, quam optimè probant text. *in cap. tua nos, 17. de teſt.* ibi, licèt etiam à teſtatoribus id contigeret interdici, vbi *gloſſa, authent. licet, in princ. C. de Epiſcopis; & cler. authent. de eccleſiaſt. tit. §. ſi quis autem pro redemptione, verſic. licet, collat. 9.* ſequuntur plures, vt per *Couar. in d. capit. tua nos, numero 6. Cardin. Tuſch. tom. 3. concluſ. 293. numero trigeſim. octau. Franciſc. Leo part. 4. capit. 2. num. quadrageſim. ſext. Rip. in l. nemo poteſt, numero 127. ff. de legatis 1. Mench. de ſucceſſion. §. 3. numero octau. Sarmi. ſelect. lib. 1. capit. 11. num. 13. Tiraq. in tract. le mort, part. 7. declar. 5. numero octau. ſequentibus, Spin. in ſpeculo teſtam. gloſ. 28. principal. num. 20. Modern. de iuriſdict. p. 4. caſu 88. à num. 14. & caſu 113. num. 31. Cald. Pereira de nominat. emphyt. quæſt. 19. num. quinquageſim. ſext. Valaſc. conſult. 105. num. 57.* Pro qua ſententia expendit *Sarm. d. loco Nouellam Iuſtin.* in hæc verba, omnia enim facta ad pietatem pertinentia Epiſcopo intereſſe oportet, quamuis teſtatoris, vel donatoris verba contraria voluntatis expreſſerint, intellige tamen iuxta ſupra reſoluta *Allegat. 75. numero nono, & decimo.*

28 Sic etiam non poteſt teſtator prohibere ne executores rationes reddere compellantur, vt tenent *Salicet. Dyn.* & alij ex antiquioribus relati à *Iacobo de canibus de executoribus vltimarum voluntatum p. 2. §. nouiſſime à numero 2.* plures, vt per *Couar. in d. capit. tua, num. ſexto Galeaud. in repet. leg. centurio, numero 347. ff. de vulgari, Ripa in l. nemo poteſt, numero 127. ff. de legatis 1. Spin. in ſpeculo teſtamen. gloſ. vigeſim. octau. princip. num. 20. Fr. Emman. quæſt. reg. tom. 3. q. 70. artic. 5. Modern. d. part. 4. caſu 88. a numero 14. & caſu 113. num. 31. Valaſc. dic. numer. 57. Martin. Carrillo en la explicacion de la bulla de los defunctos, par. 2. capit. 14. numer. 23.* & expreſsè ſequuta eſt *Ordin. Regia Luſitan. lib. 1. titul. 62. in princip.* ibi, poſtoque os teſtadores digam, &c. Pro quibus expendi ſolet *reg. l. quidam diſcedens, in princip. ff. de admiſſi. tutorum*, vbi habetur, quod quamuis teſtator prohibeat ne à tutoribus rationes exigantur, adhuc tutores cogi poterunt ad illas reddendas, quia ius publicum, quod conſiſtit in dolo viſitando, à partibus remitti non poteſt, vt text. habet, imo omnis remiſſio doli futuri omninò nulla eſt, *l. ſi vnus, vigeſim. octauo, §. illud, ff. de pactis, Couar. leg. 2. vari. cap. 14. numero 4. verſ. quartum.* Non obſtant *l. Aurelio, 21. §. vlt. ff. liberat. leg.* ibi, quæſtionem curatoribus meis nemo faciat, & *l. ſi quis rationes, 10. l. peritur 31. ff. illo tit.* quia reiecta reſponſione *Padil. in l. cum neceſſitatem, nu. 3. C. de fideicommiſſis*, reſpondebis illa iura loqui de liberatione circa adminiſtrationem præteritam: vel melius dic ibi cenſeri remiſſas rationes de futuro, quoad illa, quæ leui, vel leuiſſima culpa in ipſa adminiſtratione fortaſſe contigerint, non autem ſi dolo, vel lata culpa, quæ dolo æquiparatur, *l. quod Nerua, ff. depoſiti.*

29 Sic etiam non poteſt teſtator fundãs capellam eam eximere ab Epiſcopi poteſtate, *Bart. in l. quoties, §. fin. ff. de adminiſt. tutor. Abb. in cap. dilectus, not. 4. de conſuetud. & in cap. requiſiſti, num. 22. de teſtament. Felin. in cap. cum venerabilem, num. 33. de excep. Anton. de Pratis de iuriſdictione Epiſcopi cap. 1. num. 3. & 5. Mandoſ. de Signatura gratia, tit. exemptiones, colum. 2. verſic. ampliò etiam, & col. 5. verſ. exemptio ab Ordinario*, vbi dicit Epiſcopum hoc non poſſe concedere patrono in fundatione, *c. 1. & 2. 10. quæſt. 1. Innocen. in cap. in Lateranẽſi, in fine, de præbend.* aduerſaretur enim iuri, cui in teſtamento renunciari non poteſt, *l. nemo poteſt, ff. de legatis 1. Anton. de Pratis d. c. 1. n. 7.*

30 Poteſtas hæc, quam habent Epiſcopi exequẽdi pias defunctorum voluntates, competit etiam Abbatibus habentibus quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem, vt tenent *Flores de Mena variar. qu. lib. 2. qu. 24. num. 22. & doctiſſimus parens meus in annot. ad Ordin. Regias Luſita. lib. 1. tit. 62. §. 39. nu. 4.*

31 Sic etiam, quia id poterant Epiſcopi iure Ordinario per text. in *d. cap. nos quidem*, tranſit ea poteſtas in Capitulum, quatenus iure Ordinario competebat Epiſcopis, *Couar. in cap. Ioannes, num. 2. de teſtamen. Rendina in promptuario receptarum ſentent. tom. 1. tit. 10. n. 4. Sanchez de matrimon. lib. 8. diſputat. 2. numero 10.* tũ quia *in Concil. dict. cap. 8.* adijcitur particula, etiam tãquam Sedis Apoſtolicæ delegati, cuius virtute vtramque poteſtatem, Ordinariam ſcilicet, & delegatam Epiſcopus habere dicitur, prout probaui *Allegatio. 91. numero 11.*

32 Septimò infertur poſſe Epiſcopum compellere laicos adminiſtratores hoſpitalium, confraternitatum, Montis Pietatis, & quorumcunque piorum locorum ad reddendam rationem ſuæ adminiſtrationis, *c. indicatum*, & ibi *gloſ. 1. verſic. alij dicunt 89. diſt. Clem. quia contingit, §. vt autem præmiſſa, de relig. domibus. Concil. Tridentin. ſeſſ. 22. de reformat. cap. 9.* etiam extra viſitationem, & in caſibus à iure non expreſſis, dicit deciſum *Modern. de iuriſdict. par. 2. cap. 18. numero 6.* ſiue ea ſint publica, ſiue priuata, Eccleſiaſtica, vel laicalia loca, quod refert pet *Sacram Congregat.* declaratum *Armendar. in addition. ad recopil. legum Nauarræ libro 1. tit. 18. l. 7. num. 78.* vbi etiam dicit pia vniuerſitatum eſſe ſubiecta redditioni rationum coram Ordinario: & aſſerit *Modern. loco proximè* citato licere Epiſcopis exigere rationem ab adminiſtratoribus, etiam locorũ merè laicorum, & priuatorum, & generaliter ſine vlla diſtinctione, & quando ex priuilegio, vel conſuetudine, vel alia conſtitutione alijs reddenda eſſet ratio, eiſdem reddendam eſſe adhibito cum illis Ordinario, niſi in fundatione aliter cautum eſſet, nempè quod rationes Ordinario reddendæ non eſſent, de qua coram eodem Ordinario docendum eſt, & interim quod de ea doctum non fuerit, ipſe Ordinarius adminiſtratoribus hoſpitalium, aliorumque piorum locorum rationem adminiſtrationis exigere poterit, hæc ex deciſionibus *Sacræ Congregationis.*

33 Quæſtio eſt quotidiana, an dicti laici adminiſtratores bonorũ Eccleſiæ in redditione facienda Epiſcopo,

iuxta

iuxta *Concil. Trident. d. loco*, ſi inueniantur debitores, poſſint per Epiſcopum compelli ad ſoluendum? in qua affirmatiua pars pluribus ſuadetur rationibus; primo ex text. *in l. quamuis. ff. de condition. & demonſtr.* ex quo colligitur rationes reddere nil aliud eſſe, quàm reliqua ſoluere: ſecundò ex text. *in l. cum ſeruus, ff. eodem tit.* vbi dicitur, ſi ſeruo legata ſit libertas ea conditione, ſi rationes reddiderit hæredi, non hanc ſolum habet ſignificationem, ſi actiones, inſtrumentaque omnia actus ſui exhibuerit hæredi, ſed etiam & ſi aliqua debuerit, ſoluat. Tertiò ex *l. ſi ita fuerit, §. quæro, ff. de manumiſſ. teſtament. & ex l. pure, in fine, ff. de fideicommiſſ. libert.* cum ſimilibus, in quibus iuribus habetur reddere rationem duo continere, ſcilicet, computũ dare, & reliqua reſtituere, nam non cenſentur redditæ rationes, niſi fiat reſtitutio reliquorum, & ſoluantur debita, *Menoch. de arbitr. caſu 209. num. 21.* & parum operaretur viſitatio, niſi poſſet Epiſcopus compellere ad executionem, *Ioan. Monach. & Archidiac. in c. 1. §. ſane, de cenſibus, in 6.*

34 Octauo infertur poſſe Epiſcopum compellere Regulares, ſiue Religioſos exemptos ad reddendam coram ſe geſtæ executionis rationem, ac eos punire ſi male geſſerint, vt probat *Clem. 1. de teſtam.* reſoluunt *Angel. in ſum. verbo executor. nu. 20. Io. Andr. in additio. ad Specul. tit. de inſtrument. editio. §. nunc aliqua, verſ. ſed an ſimplex commiſſarius, num. 45. Marta Piſana deciſ. 3. Io. Franc. Pauin. tract. de viſitat. q. 5. ſecundæ partis, nu. 92. & de officio, & poteſtate oap. Sede vacan. p. 1. princ. quæſt. 8. num. 5. & parte ſecunda princip. quæſtione ſeptima numero 6. Fum. verbo executor, num. 14. Cochier. de iuriſdict. Ordinarij in exemptos, p. 4. q. 49. Campan. in diuerſ. iuris Canonici, rubr. 12. cap. 13. num. 130. Sbroz. de Vicario Epiſcopi lib. 2. quæſt. quinquageſim. ſecund. Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 3. quæſt. 70. artic. 5. Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. collect. 503. verſ. & 1. & in praxi fori eccleſiaſtici reſolut. 547. nu. 7.*

35 Poteſtas hæc compellendi Religioſos piarum volũtatum executores ad reddendas rationes trãſit ad Capitulum Sede vacante, *Pauin. de poteſtate Capituli Sede vacante, p. 2. quæſt. 7. num. ſexto*, quem refert, & ſequitur *Azori. inſtitut. moral. p. ſecund. libro tertio, capit. 39. ſub quæſt. 6.*

36 An & quando Regulares poſſint eſſe teſtamẽtorum executores? differunt *Couar. in capit. tua, numero 1. ad med. de teſtament, Ceuall. commun. contra communes, q. 88. in fine, Fr. Emman. d. quæſt. 70. artic. 1. Stephan. Gratian. diſceptation. forenſium cap. 123. numero 25. & ſequen. Spin. in ſpeculo teſtamen. gloſ. vigeſim. octau. princ. numero 35. Martin. Carrill. en la explication de la bulla de los defunctos p. ſecund. capit. 14. numero 7. Campan. loco proximè citato.*

37 Fabrica Eccleſiæ trahit laicum reum ad forum eccleſiaſticum, *Menoch. conſ. 322. nu. 14.* quia ratio ſumptuum fabricæ cuiuſcunque Eccleſiæ eſt reddenda Epiſcopis ordinarijs, niſi in inſtitutione eiuſdem Eccleſiæ fabricæ aliter ſtatutum ſit.

38 Quoad reddendam rationem adminiſtrationis fabricæ Eccleſiæ Cathedralis Ordinario (niſi conſtet ex inſtitutis, & ordinationibus eius non poſſe ordinariũ ſe intromittere) tenentur Capitulum, & Canonici eam reddere, *Armendar. dict. numero 78. vbi numero 79.* addit ordinarium habere votum in abſoluendo, vel condemnando, adminiſtratores piorum locorum, ſicut cæteros deputatos, & eius votum eſſe annumerandum cum alijs, itaut maior pars votorum abſoluat, vel condemnet.

39 Si quis adminiſtrator piorum locorũ videns ſe conſtrictum ad reddendam rationem ſuæ adminiſtrationis appellaret, licet admittatur appellatio, nõ propter hoc impeditur, aut ſuſpenditur executio, ita Sacram Congregat. cenſuiſſe refert *praxis Epiſcopal. p. 1. verbo hoſpitale, §. 3. verſ. 6.*

40 Epiſcopus pluries in anno poterit adminiſtrationis rationes exigere, quando illi conſtiterit dolosè, vel cum errore redditas fuiſſe, aut quando redditio non fuit finalis, & plena cum reſtitutione reliquorũ *Aloyſ. Ricc. d. collect. 714. & in praxi fori eccleſiaſt. reſolut. 534. in 2. edit. Stephan. Gratian. Marchia deciſ. 188.*

SVMMARIVM.

1 *Papa ſolus pias defunctorum voluntates commutare poteſt.*

2 *Inferior nullus gerere poteſt illa, quæ ſupremo Principi reſeruantur.*

3 *Commutandi vltimas defunctorum voluntates nullam habet Epiſcopus poteſtatem.*

4 *Onus capellæ imunctum, quod vel ex redituum diminutione, vel ex alia cauſa adimpleri non poteſt, per Epiſcopum diminui valet.*

5 *Defunctorum vltimas voluntates concurrente iuſta & rationabili cauſa, poteſt Epiſcopus cum hæredis conſenſu tanquam Sedis Apoſt. delegatus commutare.*

6 *Legatum quodcunque pium ad certum vſum relictum, in alium pium Epiſcopus commutare poteſt, ob cauſam, quæ ſuo iudicio videatur iuſta cum hæredis conſenſu.*

7 *Pecunia ad aliquem vſum legata ſi ad illum non ſufficiat, poteſt per Epiſcopum in alium conuerti.*

8 *Legatus vſus quando non poteſt adimpleri, in alium pium per Epiſcopum commutari poteſt.*

9 *Legata res, quæ pro vſu deſtinato impedimento iuris, vel facti deſeruire non poteſt, auctoritate Epiſcopi in alios pios vſus commutari valet.*

10 *Monaſterium, quod in certo loco teſtatoris iuſſu conſtrui nõ poteſt, ex auctoritate Epiſcopi alibi conſtrui valet.*

11 *Legatum factum pro conſtruendo monaſterio in loco campeſtri, quod conſtrui prohibet Concil. Trid. poterit Epiſcopus commutare.*

12 *Legatum quando eſſet factum ad aliquem vſum non ita neceſſarium, poteſt per Epiſcopum in alium pium magis neceſſarium commutari.*

13 *Legatum factum Eccleſiæ pro fabrica & ornamentis, quibus non indiget, poteſt commutari de conſenſu Epiſcopi in alium fructuoſum & conſimilem pium vſum.*

14 *Reditus alicuius capellæ pro Miſſis celebrandis deputatos, in paramentorum emptionem pro vna nice conuertere poteſt Epiſcopus.*

15 *Qualitates in fundatione beneficiorum appoſitas nec de cõſenſu patroni Epiſcopus tollere poteſt.*

16 *Legatum vbi non reſpicit certam perſonam, & cauſam, nõ poteſt per Epiſcopum commutari.*

17 *Eleemoſinæ inter pauperes diſtribuendæ prius debent dari illis, qui ſunt de ſanguine, & diſtribuendæ inter pauperiores, & nobiles, & vni omnes concedendæ non ſunt, et num. 18. 19.*

20 *Legatum factum pauperibus concurrentibus ad portam teſtatoris, non poteſt diſtribui pauperibus infirmis in hoſpitalibus.*

21 *Deputatus ad certa bona distribuenda inter pauperes, potest eligere pauperes sibi coniunctos, & seipsum vti pauperem, si egeat, ac filios suos pauperes fraude cessante, & num.* 22. *&* 23.

24 *Spurius filius testatoris eligi non potest ab executore, cui eligendi pauperes commissa est potestas.*

25 *Prior Fratrum Prædicatorum, si illi electio pauperum cõmissa sit, potest eligere Fratres suos, quamuis ipsi filij sint spurij.*

26 *Testator quãdo mandat bona sua distribui in virgines maritandas, non poterint executores, ea erogare in virgines ingredientes monasterium.*

27 *Legatum quando relinquitur alicui personæ determinatæ, vt matrimonium ineat, fere certum est deberi si religionem ingrediatur.*

28 *Legatum relictum sub hac forma, lego tibi mille si nubas, centum vero si religionem ingrediaris, an mille debeantur monasterio? ostenditur.*

EPISCOPVS PIAS DEFVNctorum voluntates quando possit commutare?

ALLEGATIO LXXXIII.

1 CVm soli Romano Pontif. pias defunctorum voluntates commutare liceat *Clemen. quia contingit, de relig. domib.* ibi, salua quidem Sedis Apostolicæ auctoritate, *Tiraquel. de priuil. pia causa, priuil.* 135. *Panel. in rub. C. de resc. vend. p.* 1. *c.* 2. *numero* 19. *Perez tit.* 2. *lib.* 5. *Ordin. pag.* 72. *Nauar. cons.* 2, *numero* 6. *in antiqu. & cons.* 15 *in nouis, sub tit. de rebus Ecclesiæ non alien. Sayr. in floribus decis. sub eodem tit. decis.* 2. *prope finem, Marc. Anton. Genuen. in praxi Archiepisc. cap.* 19. *num.* 1. *Henriq. in summ. lib.* 7. *c.* 37. §. 2. *littera F. & lib.* 9. *c.* 22. §. 6. *littera M. Mench. illust. c.* 25. *num.* 26. *cum seq. Fr. Emman. quæst. Regular. to.* 2. *q.* 125. *art.* 9. *Fr. Ludou. Beia respons. casuum conscien. p.* 4. *casu* 22. *Iacob. de Graff. de arbitrar. Confessorum, lib.* 2. *c.* 69. *num.* 1. *Genued. practic. q. lib.* 1. *qu.* 35. *num.* 12. *Melch. Phabos Lusitaniæ decis.* 47. *numer.* 2. *cum seqq. tom.* 1.

2 Et nullus inferior possit gerere illa quæ supremo Principi reseruantur, *cap. quod translationem, q.* vbi *glo. recepta, de officio leg. c. maiores,* 3. *in prin. de baptismo.*

3 Ideo Episcopus nullam habet potestatem commutandi defuncti voluntatem, arg. *d. cap. tua,* dum ibi decidit Episcopi munus esse executores compellere ad obseruandam exactissimè defuncti voluntatem, vt sic minimè valeant mutare, vt in simili argumentatur *Gam. Lusitaniæ decis.* 288. *num.* 4. *in princip.* quare Episcopum voluntatem defuncti non posse commutare tenent *Abb. numero* 4. *& Cou.* 7. *in d. cap. tua Molin. de iustit. tractatu* 2. *disp.* 249. *colum.* 3. *Mench. de successione* §. 7. *numero* 21. *Panel. part.* 1. *rubr. de rescind. vendit. c.* 2. *num.* 19. quamuis commutatio fieret in melius, etiam de consensu hæredum, secundum *Lap. Imol. Bonif.* & alios in *d. Clem. quia contingit,* quos refert *Marc. Anton. Genuens. d. c.* 19. *numero* 1. Non obstãt *d. cap. nos quidem,* ibi, & alibi placeat, quæ verba manifestè demonstrant posse Episcopum commutare in alium locum diuersum opus à testatore iniunctum, & *l. legatum,* 16. *ad finẽ,* ibi, in quam rem cõuerti debeat, *ff. de vsufruct. legato,* quia respondetur facillimè iura hæc procedere, vbi voluntas testatoris impleri non potest, vel de facto, *vt in d. c. nos quidem.* vel de iure, vt in *d. l. legatum,* ibi, non licet, & ita in effectu respondet *Couar. in d. cap. tua, numero* 7. qui rectè aduertit data maxima difficultate circa adimplendam defuncti voluntatem, quæ non facilè moram patiatur, licitè ab Episcopo commutari, argumen. text. quem post alios expendit in *d. l. vlt. l.* §. *non facile, ff. de operibus publ. Mench. d. numero* 21. Si vero vlterius vrgeas, quod vbi voluntas testatoris adimpleri nõ potest, legatum redditur caducum, vel habetur pro non scripto, & ideo conuertitur in vtilitatem hæredis, vel grauati, *l. vnica,* §. *in primo, Cod. de caducis tollend.* Vnde Episcopus non poterat cogere cum hæredis præiudicio, vt in alio loco monasterium fabricaretur: respondendum erit cum *glos. in d. cap. nos quidem, verbo in loco, & cum Abb. nu.* 13. *Couar. vlt. Tiraq. de priuileg. pia causa, priuil.* 38. non obstante mutatione loci legatum neque fieri caducum, neque haberi pro non scripto, idque fauore piæ causæ.

4 Quid autem dicendum eo casu, quo onus capellæ iniunctum, vel ex reddituum diminutione, vel ex alia causa adimpleri non possit, vtrum per Episcopum tale onus diminui valeat? affirmatiuè resolue cum *Felin. in c. cum accessissent, num.* 19. *in fine. de constitut.* optimè *Roch. de iurepatronat. verbo pro eo quod, q.* 15. *nu.* 33. quidè vide ad hoc, vt huiusmodi commutationes fieri nequeant per solum Episcopum, sed insimul cum hærede, vel executore propter verba *d. capit. nos quidem,* ibi, tecum, &cet.

5 Concurrẽte igitur iusta & rationabili causa Episcopus tanquam Sedis Apostolicæ delegatus vltimas defunctorum voluntates commutare potest, vt disponit *Concil. Trident. sess.* 22. *de reformat. cap.* 6. *& sess.* 25. *capit.* 4. *Mandos. de Signatura gratiæ rubr. commutatio vltimæ voluntatis,* Rot. *Roman. decis.* 1122. *part.* 3. *lib.* 3. *in nouiss. Mar. Antonin. variar. resolut. lib.* 1. *resolut. fin. casu* 40. *in fine, Mench. Ludou. Beia, & Iacob. de Graff. dictis locis.* Item etiam potest ob causam, quæ suo iudicio videatur iusta, legatum quodcunque pium ad certum vsum relictum, in alium pium commutare, quamuis tale legatum de iure, & facto valeat adimpleri, docet *Silues. verbo legatum,* 4. *q.* 12. quem refert, & sequitur *Fr. Ludou. Beia d. casu* 22.

6 Dubitari tamen potest, an Episcopus possit hanc commutationem solus facere? In qua quæst. tenent Doctores requiri hæredis consensum ex *dict. capit. nos quidem,* ibi, tecum, vbi *Abb. Petr. de Vbald. de Canon. Episcop. in* 7. *cap. principali.* Sitamen hæres nollet consentire posset solus Episcopus, *Felin. in cap. cum accessissent, de constitut.* quem ita intelligit *Roch. de iurepatr. in verbo pro eo.* dicit etiam *Petr. de Vbaldis,* quod nẽ requiritur consensus Ecclesiæ cui legatur ex *l. legatum, ff. de vsufruct. leg. & l. legatum, ff. de administr. rerum, ad ciuit. pertin.* Etsi nec ecclesia, nec hæres vellent consentire, Episcopus solus id exequetur ex *Bartol. in d. l. legatum, ff. de vsufruct. leg. per. l.* 1. *Cod. de nupt.* Si hæres contradicat, & ecclesia consentiat Episcopo commutare volenti, præualebit consensus ecclesiæ ad tuẽdam voluntatem defuncti, *d. l. legatum, ff. de ad administr. rerum,* ita *Petr. de Vbald. d. loco,* quem refert *Marc. Ante. Genuens. d. c.* 19. *d num.* 3.

7 Inter iustas causas, ob quas Episcopus vltimas defunctorum voluntates commutare valet, illa prima est, quando pecunia legata ad aliquem vsum non sufficeret, quia tunc in alium per Episcopũ conuerti potest.

Kopin.

Kopin.deciſ.91. quem refert *Aloyſ. Ricc. in collect.deciſ. p.3.collect.558.verſ.tertia cauſa.*

8 Secunda cauſa eſt, quando vſus legatus non poteſt adimpleri, tunc enim Epiſcopus poterit commutare quæcunque legata pia in alios pios vſus, *Guid.Pap.deciſ.*556. quem refert *Aloyſ.Ricc. d. collect.* 558. *verſ. prima*.

9 Vel ſi res legata non poſſit deſeruire pro vſu deſtinato, impedimento iuris, vel facti, quia tunc poteſt fieri commutatio in alios pios vſus auctoritate Epiſcopi, ita *Card.Imol. Bonif.* & alij in *dicta Clemen. qua contingit, Innocent.Imol.Abb.in cap.nos quidem*, per illũ text. *de teſtamen.Petr. de Vbaldis de canon.Epiſcopo in ſeptimo cap.principali, Socin.de oblat.lib.9.quæſt.penult.* Circa quæ impedimenta notandum duxit *Marc. Ant. Genuenſ.d.c.*19.*num.* 2. quod ſi impedimentum facti eſt temporale, & ſperatur remotio impedimenti, vt ſi teſtator legauit pro ſuccurſu Terræ Sanctæ, nec poteſt iri propter impedimentum facti, debet expectari tempus commodum, vt in *c.non eſt, & in cap.quod ſuper his, de voto.Pet.de Vbaldis vbi ſupra.* Quod vero ad impedimentum iuris idem *Petr.de Vbaldis* diſtinguit, quod ſi legatum eſt factum Eccleſiæ ad vſus honeſtos, quod de iure adimpleri poteſt, tunc fit commutatio; aut ad vſus inhoneſtos vt ſi relinquatur, vt in ea fiãt ludi theatrales, qui prohibentur in *capit.cum decorem, de vita, & honeſtate clericorum*, tunc legatum eſt inutile, & nõ fit commutatio, *l.filius, ff. de cond.inſtitut. Bart. in l.1. ff.eod.tit.*

10 Tertia cauſa eſt, ſi monaſterium in certo loco teſtatoris iuſſu conſtrui non poteſt, quia tunc Epiſcopus, vt alibi conſtruatur efficere poteſt, *Alex.conſ.*73. *volu.*7. *col.*1. quem refert *Gambarus.de officio Legati lib.*6.*n.* 223.*Farin.Rotæ Roman. deciſ.*126.*in nouiſſ.* quẽ refert *Aloyſ.Ricc.in d.collect.*558.*in fine.*

11 Sic etiam legatum factum pro conſtruendo monaſterio in loco campeſtri, quod conſtrui prohibet *Conc. Trid.* poterit Epiſcopus commutare *Alex. Raud. Piſan.deciſ.*44. quem refert *Aloyſ. Ricc. in collect.deciſ.p.* 4.*coll.*1270.*ver.limita tertio.*

12 Quarta cauſa eſt, quando legatum eſſet factum ad vnum vſum non ita neceſſarium, putà ad pingendam Eccleſiam, quæ minatur ruinam, quia tunc Epiſcopus poterit pecuniam ad picturam non ita neceſſariò deſtinatam, in alium pium vſum magis eidem Eccleſiæ neceſſarium commutare. *Aloyſ.Ricc.diſt.collec.*1270. *verſic.limita ſexto, Marc.Anton. Genuenſ. in praxi Neapol.cap.*19. *in nouiſſ.*

13 Sic etiam legatum factum eccleſiæ pro fabrica, & ornamentis, quibus non indiget, poteſt commutari de conſenſu Epiſcopi in alium fructuoſum, & vtilem conſimilem vſum ex grauiſſima cauſa, & præſumpta mente teſtatoris vero ſimiliter incluſa, ita *Marc.Anto. Genuenſ. in practicabil. Eccleſ.quæſt.*213.*per totam, & d. cap.*19.*nu.*6.

14 Quinta cauſa eſt, vt Epiſcopus reditus alicuius capellæ pro Miſſis celebrandis deputatos in paramentorum emptionem pro vna vice tantum conuertere poſſit, *Aloyſ.*Ricc.*d.collect.*558. *verſ. quinta.* Sic etiã poterit Epiſcopus pro vna vice tantum de cõſenſu patroni inſtituere ad beneficium patronatus non habẽtem requiſita per fundatorem in limine fundationis poſita, ita *Creſcent. deciſ.*1.*&* 7.*de iurepatron.* quem refert *Aloyſ.Ricc.d.collect.*1270.*lm.it.*1. Hodie tamen hoc non procedit; quia *Concil. Trident.ſeſſ.*25.*de reformat. cap.*5. contrarium diſponit, dicens Epiſcopum non poſſe tollere qualitates in beneficiorum fundatione appoſitas, nec etiam de conſenſu patroni, vt cenſuit *Sacra Congregatio*, & latè agit *Nicol.Garcia de beneſic.p.*7. *c.*1.*nu.*107.*cum ſeqq.*

16 Sexta cauſa eſt, vbi legatum non reſpicit certã perſonam, & cauſam, *Guid. Pap.deciſ.*556. quem refert *Aloyſ.*Ricc.*d.collect.*1270.*verſ.*4.

17 Deputatis ad certa bona diſtribuenda inter pauperes aliqua aduertendum duxi, & imprimis quod huiuſmodi eleemoſynæ prius debent dari illis, qui ſunt de ſanguine *Menoch.conſi.*321.*num.*5.*& de præſumpt. l.*4.*q.*125.*nu.*13.

18 Et diſtribuendæ inter pauperiores, & nobiles, *Surd. de alimen.tit.*1.*q.*93.*nu.*20.*cum ſeqq.*

19 Et vni omnes concedendæ non ſunt eleemoſynæ, ſi in pauperes diſtribui mandentur, *Bart. in l.*1.*ff. optione leg. Auiles ad c.*2.*Prætorum verbo ninguno, nu.*3. *Aloyſ. Ric.in collect.deciſ.p.*3.*collect.*522.*Menoch.d.quæſt.*125. *num.*20.*Petr.Magdalen.de numero teſtium in teſtam. requiſ.p.*2.*c.*2.*a nu.*43.*Viui.to.*2.*communium opinion.libr.* 6.*tit.*26.*nu.*99.*pag.*148.*Cened.practic.& canon.qu.libr.* 1.*quæſt.*35.*num.*13.

20 Item legatum factum pauperibus concurrentibus ad portam teſtatoris, non poteſt diſtribui pauperibus infirmis in hoſpitali, *Marc.Anton.Genuenſis in practic. eccleſ.q.*214.*per totam.*

21 Item deputatus ad certa bona diſtribuenda inter pauperes poteſt eligere pauperes ſibi coniunctos, *Vezin.tom.*2.*commun.opin.lib.*6.*tit.*21.*num.*32.*pag.*141. *Menoch.de præſumpt.lib.*3.*qu.* 54.*num.*3.*Surd. de alim. tit.*1.*q.*93.*num.*5.

22 Item poteſt in ſeipſum diſtribuere vti talem pauperem, ſi egeat *Palat.in repetit.rubr.*§.65.*num.*42. *Afflic. in cap.ſi inter dominum, num.*101.*&* 102.*Si de immeſtimra inter dominum & vaſſallum, lib.*1.*fol.*97. *Gregor.l.*3. *verbo tuuiere tit.*10.*p.*6.*Mexia in tract.taſſæ panis, concl.*1.*num.*49.*&* 50.*concl.ſext. num.* 49. *verſ. tandem commiſſarius, Azeued.ad curiam Piſanam, lib.*2.*cap.*10. *nu.* 5. *Menoch. de præſumpt.lib.*4. *qu.*125. *num.*17. *Spin. in ſpeculo teſtam.gloſſ.*6.*princip. num.*10.*&* gloſ. 28. *num.* 28.*Surd.de alim.titul.*1.*quæſtion.*94.*num.*4.*Gonzal. ad reg.* 8.*Cancel.gloſ.*2.*num.*45.*Cald. Pereira de poteſt. eligendi c.*13.*num.*9.

23 Et poteſt in filios ſuos pauperes fraude ceſſante diſtribuere ex *Bald. in l.*1.*d numero* 29.*Cod. de ſacroſanct. Eccleſ. Alciat.de præſumpt.regu.*3.*præſumpt.*29.*num.*8. *Maſcar.concl.*531.*nu.*171.*Cald. Pereira d.c.*13.*num.*9. *Gonzal.dicta gloſ.*2.*nu.*54.

24 Spurius filius teſtatoris eligi non poteſt ab executore, cui eligendi pauperes commiſſa eſt poteſtas, *Pereg. tit.l.*35.*Ordinam.pag.*154.*Mex.d.concl.*6.*nu.*49.*Menoch.de præſumpt.lib.*4.*q.*96.*num.*12.*Surd.de alim.tit.*1.*q.* 93.*num.*5.*Gutier.pract.lib.*3.*q.*55.*num.*21.*Matienſ.l.*7. *gloſ.*5.*nu.*2.*cum ſeqq.tit.*8.*lib.*5.*noua recopil.Cald.Pereira d.c.*13.*num.*9.*cum ſeq.*

25 Si tamen electio pauperum commiſſa ſit Priori Fratrum Prædicatorum poterit eligere Fratres ſuos, quãuis ipſi filij ſint ſpurij, quia non dat eis de ſuo, ſed de alieno, *Pereg.de iure fiſcili b.*3.*tit.*18.*num.*101.*Gonzal. dict.gloſ.*2.*num.*54.*D.Barb. in primatis ſcholijs ad l. ſi is qui.ff.de vulgari.num.*2.

26 Quando teſtator mandat bona ſua diſtribui in virgines maritandas, non poterunt executores ea erogare in virgines ingredientes monaſterium *Natta conſil.*

296. num. 4. Roland. conſ. 35. num. 16. vol. 3. Boer. deciſ. 3. num. 13. Cardin. Mantic. de coniect. vltim. volu. libr. 8. titu. 5. num. 22. & lib. 12. tit. 23. num. 5. Simon de Pretis de interpret. vltim. volunt. lib. 5. dubit. 2. num. 77. Gaſpa. Baeca de non meliorandis dotibus filiarum cap. 14. num. 9. Perez l. 1. titu. 2. lib. 5. Ordin. pag. 72. & 79. Iacob. de Graffis in aureis deciſ. p. 1. lib. 2. cap. 59. nu. 16. Matienſ. l. 14. gloſ. 1. num. 14. tit. 4. lib. 5. nouæ recopil. Menoch. de præſumpt. lib. 4. quæſt. 189. num. 95. Surd. de alimen. tit. 1. quæſt. 93. à num. 35. Gutier. Canon. lib. 1. cap. 32. num. 20. ad medium, & conſ. 26. à num. 13. Sanch. de matrimon. lib. 1. diſp. 33. a num. 31. Mol. de iuſtit. tract. 2. diſpu. 207. concluſ. 1. Leſſ. eod. tract. lib. 2. cap. 18. dub. 15. Frat. Baſil. de impedim. matrimonij c. 17. §. 1. verſ. ex his Cened. prac. & canon. quæſt. lib. 1. q. 35. num. 11. Garcia Maſtril. Siciliæ deciſ. 153. Perez de Lara de capellanijs, & anniuerſarijs lib. 1. cap. 21. num. 24.

27 Quando vero legatum relinquitur alicui perſonæ determinatæ, vt matrimonium ineat, ferè certum eſt deberi ſi religionem ingrediatur per *authen. de Sanctiſſimis Epiſcopis*, §. *& hoc præſenti collat. 9. Couar. libr. 1. vari. cap. 9. numero 10. Emmanu. Coſta in l. cum tale*, §. *ſi arbitratu, limitat. 4. num. 5. Menoch. d. lib. 4. quæſt. 148. à num. 13. Perez d. l. 1. verſ. legatum relictum, Sanch. d. diſp. 33. à num. 29.*

28 Vtrum autem ſi legatum relinquatur ſub hac forma: lego tibi mille ſi nubas, centum ſi religionem ingrediaris, mille debeantur monaſterio? Affirmatiuam partem ſemper probabiliorem duxi, ratio quæ me in eam induxit, non ſumitur ex commutatione in melius, id enim priuata auctoritate fieri non poſſe in vltimis voluntatibus dicit *Trident. ſeſſ. 25. de reformat. cap. 8.* ſed ex iuris diſpoſitione, quod in hoc caſu pro non adiectis huiuſmodi conditiones haberi voluit, *Nouel. 123. de Sanctiſſ. Epiſcopis cap. 37. de auth. niſi rogati*: nō quidem quia ius hanc interpretatur fuiſſe teſtatoris mentem, vt nonnulli exiſtimant, quomodo enim ea præſumeretur mens cum leget ſæpè etiam religionis mentione facta; ſed contra eorum voluntatem in fauorem religionis: Verum attendendum cenſuerim factumne id fuerit à teſtatore in odium religionis, & quaſi in pœnam ne ingrediatur, vel habito reſpectu ad morem loci, qui ferè vniuerſalis eſt, & quantitatem dotis, quæ ſolet dari tam contrahenti matrimonium, quàm ingredienti religionem, quæ ſemper ſolet eſſe multò maior, quæ datur nubenti, quam ingredienti Religionem, & primo caſu benè poterit amplecti prima opinio vt dentur mille tanquam quod cedat in pœnam ipſius teſtatoris. Secundo vero caſu à teſtatoris diſpoſitione non recedendum putarem, & hoc iudicis arbitrio decernendum; aliàs non eſt grauandus hæres, vt ſubleuetur legatarius: ſed quia quæſtio hæc altiorem petit indaginem, qui eam cupit latiſſimè examinare conſulat *Anton. Gabri. libr. 4. commun. titul. de legat. concluſ. 2. Roland. conſil. 35. volum. 3. Mich. Graſſ. libro ſentent.* §. *legatum quæſt. 50. numero 12. Nicol. Mor. de contract. tract. de matrim. titul. de diuiſione matrimonij numero 1. Ludouic. Beia reſponſ. caſuum conſcientiæ p. 1. caſu 44. Cacheran. Pedam. deciſ. 126. numero 6. Couarr. lib. 1. vari. cap. 19. numero nono, Capic. deciſ. 204. Iacob. Cancer. lib. primo, vari. cap. 24. à num. 15. Perez l. 1. tit. 2. lib. 1. Ordin. Coſt. in l. cum tale*, §. *ſi arbitratu, ampl. 11. num. 5. Lar. in l. ſi quis à liberis*, §. *ſi quis ex his, num. 174. Menoch. de præſumpt. lib. 4. quæſt. 83. num. quartò, & num. 26. in fine, & conſ. 169. num. 18. Praxis Epiſc. par. 1. §. legatum, verſic. ad quartum, Spin. in ſpeculo teſtam. gloſ. 14 princip. num. 58. Leſſi. dict. dub. 15. P. Paul. Comitol. reſponſ. moral. libro 6. quæſt. 7. circa finē, Frat. Baſil. vbi ſupra, Marc. Anton. Genuen. in practicab. Eccleſ. quæſt. 149. Fr. Emman. quæſtion. Regular. tom. 2. quæſt. 127. art. 1. Ceual. commun. quæſt. 241. Perez de Lara dict. cap. 21. num. 25. Galganett. de condit. & demonſtrat. p. 10. cap. 8. num. 44. P. Molin. de iuſtit. diſput. 207. verſ. dubium deindè eſt, Maſtrill. d. deciſ. 153. n. 9. Moder. de iuriſdict. p. 4. caſu 8. P. Rebel. de obligat. iuſtit. par. 2. lib. 18. quæſt. 16. num. 3. Benedict. Ægid. in repetit. leg. Titiꝰ ff. de conditio. & demonſtr. par. 1. num. 48. Benedict. Pinel. ſelectio. iuris interpretat. lib. 1. cap. 20. à num. 29.* plures doctores ex antiquioribus refert *Cened. ad Decretal. collect. 111. num. 2. & pract. ac canon. quæſt. libr. 1. qu. 35. per totam.*

SVMMARIVM.

1 *Matrimoniales cauſæ inter arduas numerantur.*
2 *Matrimoniales cauſæ non per inferiores, ſed ab Epiſcopis tantum ſunt cognoſcendæ.*
3 *Vicarius generalis Epiſcopi ex commiſſione generali poteſt de cauſis matrimonialibus cognoſcere.*
4 *Capitulum Sede vacante de matrimonialibus cauſis poteſt cognoſcere, ſecus de cauſis delegatis Epiſcopo, aut eius vicario.*
5 *Inferiores Epiſcopo poſſunt ex præſcriptione conſuetudine, vel priuilegio quærere facultatem cognoſcendi de cauſis matrimonialibus.*
6 *Papa cauſam matrimonialem poteſt delegare non ſolum Epiſcopo, ſed etiam inferiori.*
7 *Matrimonialis controuerſia ſi à Pontif. cuiquam delegetur, non poterit is delegatus etiam Epiſcopo eam ſubdelegare.*
8 *Cauſa matrimonialis eſt grauis.*
9 *Mulier in cauſa matrimoniali teſtis eſſe non poteſt.*
10 *Iuramentum in ſupplementum probationis cum præſtatur in cauſa matrimoniali.*
11 *Cauſæ graues non poſſunt ſubdelegari ſine magna cauſa.*
12 *Cauſæ graues, & arduæ cum delegantur, cenſetur electa induſtria perſonæ.*
13 *Induſtria perſonæ quando eſt electa non poteſt quis mandare alicui vices ſuas.*
14 *Declaratur text. in c. ex litteris, de in integ. reſtit.*
15 *Cauſas matrimoniales quæ ſpectant ad Epiſcopum iure ordinario, poteſt ipſe committere diſcutiendas & decidendas Doctoribus, qui ſtatuta Canonum non ignorent.*
16 *Natiuitatis incidens quæſtio in iudicio ſeculari hæreditatis ad Epiſcopum, ſeu eius delegatum eſt remittenda.*
17 *Iudices laici omnino prohibiti, & incapaces ſunt ad cognoſcendum de his, quæ ſine ſpiritualium ſupernaturalium cognitione decidi nequeunt.*
18 *Iudices incompetentes ad cognoſcendum principaliter de cauſa aliqua, poſſunt cognoſcere de incidentia.*
19 *Iudex eccleſiaſticus, qui reſpectu temporalium incompetēs eſt, poteſt cognoſcere de cauſa temporali, ſi eam eccleſiaſticam, quæ coram eo vertitur incidenter.*
20 *Iudex ſecularis cognoſcens de cauſa ciuili hæreditatis, an poſſit decidere quæſtionem natiuitatis, vel aliud dubium matrimoniale, ponitur diſtinctio Bart. & num. 21. alia Abbatis.*
22 *Iudex criminalium cauſarum de ciuili incidenter, & iudex ciuilium de criminali incidenter cognoſcere poteſt.*

23 *Iu-*

probat. & in cap. ex litteris, de in integrum reſtitut. & in cap. 1. vt lite non conteſt. quibus probatur cauſam matrimonialem à Romano Pontifice delegari non ſolum Epiſcopis, ſed & inferioribus nempè Archidiaconis, Prioribus, & Archipresbyteris. *Abb. in ca. 1. de conſangun. & affinit. Reudina d. tit. 72. num. 6. Couar. d. nu. 1. verſ. eſt tamen,* vbi addit non ſolere Romanos Pontifices cauſas matrimoniales, niſi ex iuſta cauſa, alijs quam Epiſcopis committere.

7 Si matrimonialis controuerſia à Romano Pontifice cuiquam delegetur, non poterit is delegatus etiam Epiſcopo eam ſubdelegare, *Couarr. vbi proximè, Menoch. conſ. 17. to. 1. Sbroz. d. lib. 2. q. 43. nu. 14.*

8 Ex eo probatur, quia cauſa matrimonij eſt grauis, *gloſ. in c. mulieri, 34. de iureiuran. Socin. iun. conſ. 86. nu. 6. in 2. Sbroz. d. q. 43. nu. 10.*

9 Et ideo in illa mulier teſtis eſſe non poteſt, cum criminali per eſſe dicatur, vbi per text. *in d. cap. mulieri,* probat *Duenb. reg. 315. ampliat. 1.* & contra alios declarat *Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 1. comp. 8. à num. 14.* quicquid dicant *Tiraq. l. 9. connub. gloſ. 1. p. 9. nu. 64. & de pœnis temper. cap. 51. num. 47. & ſeq. Maſcar. de prob. concluſ. 762. num. 6.*

10 Hinc etiam in cauſa matrimoniali, quia eſt grauis, & ardua, & criminali æquiparatur, iuramẽtum in ſupplementum probationis non præſtatur, *gloſſ. verbo abſoluto in dict. cap. mulieri, Turſan. tom. 1. commun. opinion. lib. 4. tit. 10. num. 102. prope finem, verſ. limita ſecund. pag. 444. & 446. Maſcard. de probat. in proœm. quæſt. 9. nu. 43. & concluſ. 1030. nu. 1. Surd. conſ. 109. nu. 29. Camill. Borell. in ſumm. omnium deciſ. tit. 54. de iuram. ſuppliet. nu. 45. Seraphin. de priuilegijs iuram. priuileg. 33. à nu. 113. poſt Gail. Caroc. Farin.* & alios *Franciſc. Molin. d. lib. 1. comp. 15. num. 4.*

11 Et cauſæ graues non poſſunt ſubdelegari ſine iuſta cauſa, vt probat text. *in cap. ſi pro debilitate 3. de offic. deleg.* quem ita intelligunt *Menoch. conſ. 17. num. 8. & 11. Flamin. de reſignat. lib. 5. q. 3. num. 26. D. Barboſa in l. cum prætor, §. 1. nu. 396. ff. de iudic.*

12 Probatur etiam, quia cum delegantur cauſæ graues, & arduæ, cenſetur electa induſtria perſonæ, *cap. is cui, de offic. delegat. lib. 6. Menoch. de arbit. lib. 1. qu. 54. num. 7. & 11. & caſu 68. num. 15. & caſu 205. & libr. 2. de præſumpt. quæſt. 21. num. 4. & conſ. 69. numer. 58. Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiepiſc. Neapol. p. 1. deciſ. 88. num. 6.*

13 Sed quando eſt electa induſtria perſonæ non poteſt quis mandare alteri vices ſuas, *cap. vlt. is autem, in 1. de officio deleg. Soar. in theſauro recept. ſent. litt. D. n. 39. Menoch. d. q. 21. nu. 2. Vincent. Honded. conſ. 55. num. 79. volum. 1. Surd. conſ. 433. num. 15. & 16. Peregrin. var. ad rubr. de officio, & poteſt. iudicis delegati num. 7. Sanch. de matrimonio lib. 3. diſput. 7. num. 18.* ergo nec etiam poterit ſubdelegare cauſas matrimoniales, quæ graues, & arduæ ſunt.

14 Ad tex. vero *in cap. ex litteris, de integrum reſtit.* reſpond. *Couar. d. verſ. eſt tamen, in fine,* ibi delegatum cauſam matrimonialem ſubdelegaſſe, quia eam commiſit collegæ, cui ipſe Romanus Pontifex eandem cauſam commiſerat, & cuius induſtria ab ipſo Principe ad idem negotium electa fuerat.

15 Cauſas vero matrimoniales, quæ ſpectant ad Epiſcopum iure Ordinario poteſt ipſe committere diſcutiendas, & decidendas Doctoribus, etiam qui non ſunt eius vicarij, *Alexand. conſ. 149. volum. 3. gloſſ. in d. cap. 1. de conſanguinitate, Sbroz. d. qu. 43. numero 7. & 9. Couar. dict. numero 1. verſicul. item ex delegatione.* Et debent huiuſmodi cauſæ matrimoniales ob ſui grauitatem cognoſci, & iudicari ab his, qui ſtatuta canonum non ignorant, vt probatur *in d. cap. 1. in fine,* vbi cauſæ matrimoniales ſolummodo committuntur peritis, & tractantur per iudices diſcretos, *Couar. vbi proximè, Sbroz. dict. libro ſecundo, quæſtion. 43. numer. 32. & quæſtion. 44. numer. prim. Menoch. conſil. 100. nume. 240. & 258.* dicentes etiam iniquum eſſe quemquam coniugalem controuerſiam diffinire, qui non ſit iuris Canonici peritus, tamen latam ſententiam validam eſſe propter iuriſdictionem, quam habet is, qui eam tulerit.

16 Adeò vero eſt Epiſcopum, ſeu ab eo delegatũ, modo ſupra explicato, matrimonialium cauſarum cognitionem habere, vt etiam quæſtio natiuitatis incidens in cauſa ciuili hæreditatis, quæ vertitur coram ſeculari iudice, ad Epiſcopum, ſeu eius delegatum ſit remittenda, vt probant tex. *in cap. lator 5. & in cap. cauſam, quæ 7. qui filij ſint leg. & in c. tuam de ordine cognit.* quibus in locis obſeruant communiter ſcribentes, *Mantu. lib. 1. dialogo 42. Cou. de ſponſal. p. 2. c. 8. §. 3. num. quarto, Garcia reg. 353. D. Barboſa in l. Titia num. 22. ff. ſoluto matrim.*

17 Ratio vero facilis eſt, quia conſtat iudices laicos incapaces, omninò prohibitos, & incompetentes eſſe ad cognoſcendum de his, quæ ſine ſpiritualium ſupernaturalium cognitione decidi nequeunt, *capit. 2. de iudic.* conſtat etiam cauſam legitimitatis diſcuti, & decidi non poſſe abſque eo quod agatur de iuribus & validitate matrimonii, ex quo pendet, atque ita cum matrimonium Eccleſiæ ſit Sacramentum, *cap. ad abolendam de hæret. Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. matrim. can. 1.* ſubindeque de cauſis matrimonialibus ſolus eccleſiaſticus iudex ſit competens *d. cap. accedentibus, de exceſſ. Prælat. Trid. d. ſeſſ. 24. can. 12.* rectè ſequitur minimè ſeculares de cauſa natalium, ſeu legitimitatis poſſe cognoſcere, ſed potius, ſi incidat in cauſa hæreditatis, quæ coram illis vertitur, ad eccleſiaſticum iudicium eſſe remittendam.

18 Verum, vt quicquid in hac materia ſit, pleniſſimè diſcutiatur, & veritas clarius eluceſcat difficultatem vna, quam patitur ſupradicta reſolutio in mediũ proferam, quæ deducitur ex reg. *text. in leg. quoties, Codic. de iudic. & in l. 1. Cod. de ordine iudic.* cum ſimilibus, quibus probatur iudices incompetentes ad cognoſcẽdum principaliter de cauſa aliqua poſſe cognoſcere de incidentia *Menoch. de arbitr. libr. 1. quæſtion. 91. numero 8. & 9. Garc. de nobilit. gloſſ. 1. numero 17. Cald. Pereira quæſtion. forenſ. lib. 1. quæſtio. 25. à numero 12. & de empt. capit. 34. numero 31. D. Barboſa in dict. l. Titia à numero 21. Morla in emporio iuris p. 1. tit. 2. in præl. num. 145.*

19 Vnde iudex eccleſiaſticus, qui reſpectu temporaliũ incompetens eſt ex regul. *cap. cum ad verum 96. diſt.* poteſt cognoſcere de cauſa temporali, ſi ea in eccleſiaſticam, quæ coram eo vertitur, inciderit, veluti de dote & alimentis, vbi principaliter agitur de matrimonio, vt probant *text. in cap. de prudentia, & in cap. nuper, & in cap. per veſtras, de donat. inter virum & vxorem* reſoluunt *Mant. d. dialogo 42. Gerard. ſing. 88. Hippol. ſing. 589. Palat. in repet. c. per veſtras not. ab. 2. nu. 1. Gom. l. 50. Taurin. n. 53. Nouel. de dote p. 9. princ. 16. Soar. de Paz in pract. to. 2. præl. 2. n. 21. Molina de primog. lib. 2.*

c.15.n.76.T.Molina de iuſt.to.2.diſp.443.Gutier.pract. lib.1.q.44.à num.6.& libro 3.quæſt.29.num.28.Azenedo l.10.numero quadrageſ.m.quart.& ſeq.titul.1.libro quarto,nouæ Recop.D.Barboſa in l.1.par.1.num.quadrageſim.ſext.ff.ſoluto matrimon. Ergo ſimiliter videtur dicendum iudicem ſecularem cognoſcentē de cauſa ciuili hęreditatis poſſe incidenter decidere quęſtionem natiuitatis.

20 Mouet difficultatem *Bartol.in l.Titia numero tertio, ff.ſoluto matrim.* & concludit *numero quinto*, quod ſi quæſtio de validitate matrimonij incidat coram iudice ſeculari non inter coniuges ad finem, vt ſententia ab eo lata validitatem matrimonii decidat, ſed vt filius natus ſit, & iudicetur ex legitimo matrimonio per modum cauſæ, vt hæreditatem conſequi valeat, concludit ille poſſe ſecularem de matrimonio cognoſcere, vt euincit difficultas ſuperpoſita. At contraria *in dict.cap.lator,& in d.cap.tuam*, procedere quando cauſa natalium ita incidit coram ſeculari vt ſupra validitatem matrimonij pronuntiare oporteat inter ipſos coniuges. Verum hic intellectus conuincitur *ex d.cap. lator*, in quo minimè agebatur inter coniuges, ſed inter filium, & nepotem, ad effectum ſucceſſionis auitę, atque ita non ſuper matrimonio erat pronuntiāduni, ſed ſuper hæreditate, matrimonij autem validitas ſolum veniebat per modum cauſę, & nihilominus probat *text.* ſecularem de legitimitate cognoſcere non potuiſſe, ſed neceſſariò debere remittere, conſonat *text.in dict.cap. tuam*, ſecundum communem intellectum, de quo in ſummario. Quare merito hanc *Bart.* reſolutionem à Doctoribus cōmuniter improbari teſtis eſt *Alexand.in eadem l.Titia numero ſexto* inquiens vix ſibi poſſe perſuadere, quod ea verba *Bartoli* ſint, ſequitur *D.Barboſa d.num.22.* poſt *Albertin.* & alios quos ibi refert.

21 *Abb.* igitur *in dict. cap. tuam, numer. nono*, diſtinguit inter cauſas incidentes inter eandem ſpeciem iuriſdictionis, vel diuerſam; nam ſi cauſa incidens eſt eiuſdem ſpeciei cum principali, poteſt iudex aliàs incompetens de ea cognoſcere, & procedere *dict. l. quoties*: non ita ſi ad diuerſam ſpeciem iuriſdictionis pertineat, vt eſt iuriſdictio ſecularis reſpectu Eccleſiaſtici, iuxta *regul. cap. Eccleſia, de conſtitut.* cum ſimilib. Verum ſatisfacit hæc reſolutio, nam ex ea ſequeretur etiam iudices Eccleſiaſticos de cauſa ſeculari incidente in Eccleſiaſticam, veluti de dote, quando principaliter coram illis de matrimonio agitur, cognoſcere non poſſe, quia æquè diuerſa eſt iuriſdictio Eccleſiaſtica reſpectu ſecularium, vt ſecularis reſpectu ſpiritualium ex *reg. dict. cap. cum ad verum, 96. diſtinct.* quod tamen eſt contra *text. in dict. capit. de prudentia*, & communem de qua ibi, ſequeretur etiam non poſſe iudicem criminalium de ciuili cauſa incidente cognoſcere, nec è contra iudicem ciuilium cognoſcere de criminali, quia diuerſas eſſe iuriſdictionis ſpecies probat *text. in leg. ſalemus 61. §. latrunculator, ff. de iudic.* iunctis his, quæ de eius materia tradunt multi, de quibus *Alphan. collect. 758. conſult. vigeſima ſeptima num.5.*

22 Tamē iudicem criminalium cauſarum de ciuili incidenter cognoſcere probat *l.4.§. ſi dicantur, in princ. ff. finium regund.* ſicut è contra iudicem ciuilium de criminali incidenter poſſe cognoſcere probat *l. nullum, C. de teſtib.* ex quibus & aliis notant Abb. & plures quos referunt, & ſequuntur *Vant. de nullit. tit. ex defectu iuriſdict. Ordin. nu. 49. Menoch. de arbitr. lib.1.qu.82.nu.10. Annæ. Robert. rerum iudicat. lib.3.c.5.*

23 Ego tamen pro clariori prædictorum explicatione iudices quoad noſtrum propoſitum tripliciter poſſe conſiderari præmittendum duco: Alij enim dicuntur, competentes ſimpliciter: alij incompetentes, & prorogabiles tamen: alij tandem incompetentes, & improrogabiles. Prioris membri exemplum poni debet in illis, qui attento iure, abſque vlla prorogatione, ſeu conſenſu litigantium adiri poſſunt, & debent, itaut illorum forum ſimpliciter competens ſit, qualis eſt iudex illius loci reſpectu ſui territorij, de quibus *in l.2.ff. ſi quis in ius vocatus, & l. pen. ff. de iuriſd.* Secundi membri exemplum ponunt in iudice Eccleſiaſtico, reſpectu ſecularium, licèt enim incompetens ſit in cauſis temporalibus reſpectu laicorum, iuxta d. *cap.cum ad verum*, nihilominus tamen ſi laici in iudicem Eccleſiaſticum conſentiant, competens efficitur, poſſunt namque illius iuriſdictionem prorogare, iuxta *text.in l. Epiſcopale, 9. Co. de Epiſcop. audi.* tradunt *Bar. in l.ex conſenſu, in princip. ff. de appellat.* communis *ex Curt.in l.1.nu.6.ff. de iudic. Boer. deciſ.69. num.4.& 5.* Tertij & poſterioris membri exemplum ponunt in iudice ſeculari reſpectu ſpiritualium, qui omninò incompetens, vetitus, incapax, & directè prohibitus cenſetur ad cognoſcendum de illis, etiamſi partes conſentiant, *c.ſi diligenti, c.ſignificaſti, de foro comp.* immo nec ex delegatione Eccleſiaſtici iudicis, *cap.2.de iudic.* iuncta *gloſ.2.* & communi, de qua *Dec.nu.5.* & *Ripa 34.* atque alij ibi.

24 Vnde inferes quoad effectum cognoſcendi de cauſis incidentibus maximum dari inter prædictos iudices diſcrimen, enim illi, qui ſunt vetiti, & omninò incapaces, nec principaliter, nec incidenter cognoſcere poſſunt de cauſis, in quibus ſunt incapaces & directè prohibiti: at vero iudices incompetentes, non tamen vetiti, nec incapaces, quamuis non poſſint cognoſcere principaliter de cauſis, in quibus ſunt incompetentes, poſſunt tamen de illis pronunciare, quādo illæ cauſæ inciderint in cauſa principali; in qua ſunt competentes, quia licèt iudex quæſtionem incidentem examinet, non tamen ſuper ea primo, & principaliter, ſed ſuper alia, de qua competens eſt, definitiuè pronuntiat, iuxta *leg. prima ibi*, vniuerſam incidentem quæſtionem examinare, & cetera, *Codic.de ordine iudic.* explicant *Anton. in caput cum eccleſia, numero decimo quinto de cauſa poſſeſſ. Capic. deciſione ſeptima, numero quarto.* Ex quibus clarè videbis quam magna inter iudices ſeculares, & Eccleſiaſticos quo ad cauſas incidentes detur differentia: etenim ſeculares cum ſint vetiti & directè prohibiti, cauſas Eccleſiaſticas, nec principaliter, nec incidenter definire poſſunt, immo eas cum in cauſa principali, de qua cognoſcunt, inciderint, tenentur ad forum Eccleſiaſticum remittere, iuxta *dict. capit. lator, & dict. capit. tuam*, cum ſimilibus ſupra citatis: iudex tamen Eccleſiaſticus cum reſpectu cauſarum ſecularium incompetens tantum ſit, non vero vetitus, aut directè prohibitus, quamuis non poſſit de ipſis principaliter cognoſcere, rectè tamen, ſi illæ inciderint in cauſa eccleſiaſtica, in qua ſunt competentes, poſſunt de illis pronuntiare, iuxta *dict. capit. prudentia, & capit. per venerabilem*, ibi cāſualiter exercemus, *qui filij ſint leg.*

25 Sed dubiū eſt an Eccleſiaſticus iudex poſſit cognoſcere

ſcere de huiuſmodi incidentibus, ſolum ad deciſionē cauſæ principalis, vel ſuper eis pronuntiare, & diffinitiuè decidere? in quo videtur receptior opinio illa, quæ habet Eccleſiaſticum iudicem ſolum de incidenti temporali cognoſcere poſſe per modum cauſæ, vel vt ſuam iuriſdictionem & ſententiam à ſe latam tueatur, impedientes coercendo, vt voluerunt antiqui omnes, quos refert *Præpoſ. in capit. primo, numero quinto, qui filij ſint leg.* & ſequitur ibi *Cuiac. Couar. dict. numero quarto, in fine, Robert. d.capit. quinto, verſic. pro Titio*. Pro quibus adduci poteſt ratio *dict. l.prim.Codic. de ordine iudicior.* quæ euincit iudicem, qui de principali cauſa cognoſcit, & reſpectu incidētis incompetens eſt, ſolum cognoſcere poſſe de incidenti per modum cauſæ in ordine ad principalem, non tamen de ea pronuntiare, nec ſententiam, quam profert circa principalem, parere actionem vel exceptionem reſpectu incidentis, vt colligitur ex verbis ipſius *leg. prim. ibi*, vniuerſam incidentem quæſtionem, iuncto ibi, quoniam non de ea, ſed de hæreditate pronuntiat.

26 Deinde facit text. *in dict. capit. cauſam quæ, 7. qui filij ſint leg.* vbi de cauſa legitimitatis principaliter agebatur coram iudice Eccleſiaſtico, virtute reſcrip. Apoſt. & acceſſoriè de reſtitutione terrarum, quibus altera pars fuerat ſpoliata, & tamen decidit text. iudicem Eccleſiaſticum de ſola quæſtione legitimitatis eſſe competentem, & iudicium poſſeſſorium Regi, ſeu ſeculari poteſtati eſſe relinquendum. Denique facit tex. *in capit. tuam; de ordine cognit.* ex cuius littera planè deprehenditur cauſam Natalium Reginæ Cypri principaliter coram Summo Pont. fuiſſe agitatam, & prius de legitimitate ipſa, quam de hæreditate fuiſſe incœptum iudicium, vt denotant illa verba, cauſam ſucceſſionis incipere, & tamen cauſam hæreditatis acceſſoriam, & ab illa natalium dependentem ad ſeculare iudicium Regis Francorum deductam fuiſſe, quē intellectum in ſe verum eſſe, & iuxta eum ſtare propriè verba text. cum ſecundum contrarium intellectū improprientur, fatetur *Abb. ibi, numero ſeptimo, verſ. ſecundus intellectus*. Si quis autem petat, in quo maneat differentia, de qua ſupra, inter Eccleſiaſticos, & ſeculares iudices, reſpondebitur eam poſſe aſſignari, quod ſeculares nullo modo, etiam per modum cauſæ poſſunt de ſpirituali cognoſcere; Eccleſiaſtici verò poſſunt per modum cauſæ ex ratione diuerſitatis ſuperius aſſignata, non tamen cognoſcere poterunt ad effectū, vt pronuntient, & ex tali ſententia actio, vel exceptio oriatur, immo ſicut ſeculares tenentur incidentem quæſtionem ſpiritualem ad Eccleſiaſticum remittere, ita tenebitur Eccleſiaſticus incidentem quæſtionem ſecularem laico iudici decidendam, ac definiendam demandare.

28 Non obſtant huic reſolutioni, *text. in capit. primo, & in capit. perlatum, qui filij ſint leg.* quatenus videntur decidere, poſſe Eccleſiaſticum pronuntiare de cauſa dotis, & hæreditatis incidente in cauſa legitimitatis, quæ coram eo vertebatur, reſpondetur enim cum Innocen. non iubere Pontifices ibi hæreditatem reſtitui, nec aliter ſuper ea pronuntiare, hoc enim tantūmodo ad iudicem ſecularem pertinere conſtat ex proximè dictis, ſed ſolum prohibent ea iura parti, ne moleſtet ſuper hæreditate eum, qui legitimus iudicatus eſt, ex ea ſola occaſione, quod ſit illegitimus, quia per hoc directè offenditur ſententia lata ab Eccleſia ſuper cauſa ſpirituali natalium, quæ in vtroque foro ſeruari debuit, & exceptionem rei iudicatæ producit, iuxta *regul. capit. ſecundo, de exception. in 6.* & quia ad eandem Eccleſiam pertinet, ſicut ad quemlibet alium iudicem, ſuam tueri iuriſdictionem, & reſilientes ſententiis à ſe rite latis coercere, *capit. primo, de offic. deleg.* & per totum, *ff. ſi quis ius dicenti non obtemperauerit.*

29 Nec obſtat difficilis *text. in dicto capit. de prudentia, de donat. inter virum, & vxorem*, dū claris verbis probat iudicem Eccleſiaſticum, qui de validitate matrimonij cognouit, potuiſſe, & debuiſſe de cauſa dotis incidente acceſſoriè cognoſcere, & eſſentialiter definire, nam habet varios intellectus, propter quos infirmum eſt argumentum ex illo deſumptum, imprimis enim *Innocent. Imola, Abb. & alij, ibi, Deci. in authen. quod locum, num. 1. Cod. de collationibus, Felin. in cap. licèt, de foro competent. Aufrer. de poteſt. Eccleſiæ ſuper laicos, fall. 27. Gomez. in cap. vlt. numero 22. de iudic. in 6. Ripa in l. 1. numero 48. ff. de ſoluto matr. n. Bald. Nouell. de dote par. 9. priuileg. 16. Perez, l. 2. tit. 1. lib. 3. Ordi. Soar. de Paz dict. pral. 2. numero 21.* exiſtimant cauſam dotis etiam principaliter motam eſſe mixti fori, itaut inter iudicem Eccleſiaſticum, & ſecularem ſit locus præuentioni, & ideo potuiſſe iudicem eccleſiaſticū in d.cap.de prudentia, de prędicta cauſa dotis cognoſcere, & ſuper ea pronuntiare, quod etiam probant auctoritate *tex. in cap. per veſtras, eodem tit. de donat. inter, & cap. ex litteris, de pignorib.* Verum intellectus iſte cōuincitur ex littera prædicti *text. in capit. de prudentia*, ibi, vos qui de matrimonio principaliter cognouiſtis, de dote, quæ eſt cauſa incidens acceſſoriè cognoſcere valuiſtis, quæ verba oſtendunt Eccleſiaſticum iudicem non alia ratione, quam incidentiæ de dote cognouiſſe, quare contra Innocen. reſoluunt Doctores magis communiter ſoluentes ſententiam, *gloſſ. verbo acceſſorie, ibi, vt teſtantur Molin. de primogen. lib. 2. capit. 15. numero 76. D. Barboſa in dicta l. 1. part. 1. numero 66. Palat. in repetit. capit. per veſtras, notab. 2.* nec contrarium probant iura, quæ pro *Innocen.* adducuntur, nam ad *d. capit. per veſtras*, plenè ſatisfacit, ibi, *Palat. dict. notabil. ſecund. numero quinto*, oſtendens loqui de paupere, atque ita miſerabili perſona, de cuius cauſa Pontifex, Eccleſiaſticos iudices cōpetentes eſſe notant DD. communiter *per text. ibi in cap. ex parte, de foro compet.* vt vel inuitus fatetur *Couar. practic. cap. 6. numero 1. D. Barboſa dict. par. 1. numero 49. ad finem*, qui etiam *numero quadrageſim. ſeptim.* Similiter reſpondet ad *d. ca. ex litteris*, quod mulier de qua ibi, erat oppreſſa per iudicem ſeculatem, à quo propter delictum, mariti fuerat propria dote ſpoliata.

30 Verum vt rectius percipere poſſis verum *dict. capit. de prudentia*, intellectum, aduerte cauſa dotis, de qua ibi, non eſſe propriè incidentem, quaſi ad deciſionem cauſæ principalis eſſet neceſſaria, vt eſt cauſa ſtatus *in dict. l. quoties*, ſed eſſe propriè dependentem ex matrimonij validitate, & quando cauſa dotis ex ſola dependet matrimonii validitate, vel nullitate ad Eccleſiaſticum pertinere fatemur ex auctoritate *dict. capit. de prudentia*. Si vero principaliter de ea agatur inter laicos ad iudicem ſecularem eſt deferenda, veluti quando ſoluto matrimonio repetitur ab hæredibus vxoris, vel quando eo conſtante mulier agit ex capite inopiæ, ad quam vergit maritus; vel ſi petatur à viro tanquam promiſſa ex 1, tatis *in leg. ſi*

constante, ff. soluto matrimonio, & dicto cap. per vestras, & traditis per D. *Barbosam d. par. 1. numero quadragesimo sexto.* Pro ratione vero differentiæ inter dotem, de qua ibi, & hæreditatem, de qua in *d. cap. causam quæ*, occurrebat cum aliquibus præceptoribus dicere causam dotis eo casu iudicio Ecclesiæ fuisse specialiter reseruatam ex text. *in capit. 1. de donat. inter virum.* iuncto intellectu magis communi, de quo *Conar. dict. par. secund. cap. sext. §. 8. numero vigesimo sext. D. Barbosa in rubr. ff. soluto matrim. p. secund. numero 39.* Cuius reseruationis ratio reddi potest ex maxima coniunctione, seu connexitate, quam habet dos cum matrimonio, nam sine matrimonio dos constare non potest *l. 3. ff. de iure dot.* atque ideò quod iudex ecclesiasticus iudicat matrimonium non valuisse, merito & consequenter debet iudicare dotem restituendam, quæ necessaria dependentia non reperitur in hæreditate, longeque minus in restitutione terrarum, de qua in *dicto cap. causam quæ.* Ex qua ratione non temere tentari potest, absque speciali Ecclesiæ reseruatione cõnexionem hanc matrimonii cum dote sufficere debuisse, vt secundum generales regulas iudex, qui matrimonium nullum esse pronuntiauit, debeat iubere dotem restitui, tanquam quid connexum inseparabiliter, iuxta principium illud, de connexis idem est iudicium, *cap. translato, de constitut.* cum citatis in libello de *principijs utriusque iuris, littera C. numero trigesimo nono*, & in materia iurisdictionis, *c. quanto, de iudic.* vbi ratione cõnexitatis, quam iuspatronatus habet cum iure spirituali ministri, quem præsentat patronus, ex iuris principio respondet Pontifex, quod corã ecclesiastico iudice debeat tractari, vbi notant nostri, præcipuè *Dec. nu. 3.* adducens tanquam simile *d. c. dependentia*, & alia, quæ vide.

31 Ex quibus infertur nostram principalem resolutionem procedere siue agatur de causa ex aliqua quæstione iuris pendente, veluti an matrimonium legitimè sit contractum, & validum, siue versetur circa factum solummodo, veluti quia dubitatur an matrimonium fuerit contractum de facto inter personas habiles ad contrahendum: de quæstione enim facti circa spiritualia laicos iudices cognoscere non posse tenent *Bald. & Fulgos. in dict. leg. quoties*, *Abb. in dict. capit. tuam, numero decimo*, & alii ex quibus communem dicit *Aretin. in l. omni donatione, numero tertio Cod. de sacrosanct. Eccles.* & post *Lap.* constanter tuetur *Facbin. controuers. iuris lib. 1. capit. quadragesim. quart.* qui pluribus mouẽtur fundamentis; primo, quia qui cognoscit de facto rei spiritualis, cognoscit etiam de re spirituali; nam ex facto iusoritur, *leg. si ex plagis, 53. §. in clauo, ff. ad legem Aquil. cum citatis in libello de princip. iuris, littera F. numero 13.* Deindè mouentur præcipuè ex *capit. si iudex laicus, de sentent. excommun. in sext.* vbi agitur de sola quæstione facti, an scilicet, quis ordinatus, seu clericus sit, & tamẽ decidit ad iudicem ecclesiasticum pertinere, & laicos de ea non posse cognoscere. Expẽdunt etiam verba text. *in cap. vt inquisitionis*, §. *prohibemus*, ibi, quoquo modo, *de hæretic. in sext.* quæ verba omnem modum cognoscendi, siue de iure, siue de facto, videntur excludere. Quamuis iudicem secularem de quæstione facti posse cognoscere teneãt *Bar. in d. l. quoties, & in d. l. Titia, vbi late D. Barbosa a numer. vigesim. secund. & vigesim. quart. & 53. versic. secunda principalis conclusio, Vant. dict. num. 54. in fine, Conar. d. capit. 8. §. 12. numero 3. Garcia Falcon. reg. 253. numero duodecim. Menoch. consilio 356. num. 11. volum. 4. Cenall. communium contra communem. qu. 403. Cabedop. 1. decis. Aresto 102.*

32 Secundo deducitur seculares iudices de causa matrimonij, seu natalium etiam summariè cognoscere non posse, vt post *Ioann. Andr. in addit. ad Specul. titu. qui filij sint legitimi, §. 1. vers. comperit*, tenet *Dec. in cap. 2. de iudic. numero 14. vers. tertio fallit*, pro quibus facit *text. in Clem. dispendiosam, de iudic.* vbi inter causas spirituales ponit Pontifex causas matrimoniales, de quibus agimus, cum ex dictis constet de his non posse seculares vllo modo cognoscere, necessario sequitur de summariis cognoscere non posse. Vrget etiam ratio, quia constat laicos omnino incapaces esse ad cognoscendum de illis quolibet modo, & consequenter cum in causis summariis cognitio iudicialis fit necessaria, sequitur etiam hanc summariam cognitionem laicis esse denegandam, quicquid dicat *Bald. in l. filium, num. 13. ff. de his, qui sunt sui, & in leg. 2. Cod. de Carbon. edicto.*

33 Tertiò deducitur de causa matrimoniali incidente non posse in laicum compromitti ex generali *reg. text. in caput. contingit, de arbitrar.* vbi probatur, quod laici arbitri esse non possunt de rebus spiritualibus, iuncta generali æquiparatione iudicum, & arbitrorum, de qua in *leg. 1. ff. de receptis arbitris*, ex qua deducitur, quod quemadmodum ex dictis laici, nec principaliter, nec incidenter iudices esse possunt, ita nec arbitri, quare ita tenent *Alexand. in d. l. Titia, num. 9. Roma. consil. 199. Anton. Blanc. de compromiss. quæstio. 4. num. 7. Conar. d. §. 12. num. 2.* qui etiam illam rationem considerant, quod causa matrimonialis in arbitrum etiam clericum compromitti non potest, *capit. penult. in fine, de restitut. in integr.* ergo multò minus poterit in laicum compromitti super causa matrimonii, vel natalium, quæ spiritualis est. Cui argumento videbatur posse responderi euincere solum non posse compromitti super causa matrimonij, vel status vbi de ea principaliter agitur, non ita si agatur incidenter, tũc enim arbitros admitti posse docuit *gloss. vltim. in fine in leg. cum proponas, Cod. de rebus cred. Abb. in dict. cap. penultim. num. 6. Blanc. dict. quæst. 4. nu. 15. & 18. Cald. Pereira in leg. si curatorem, verbo implorandum, nu. 16.* Sed refellitur hæc solutio *in l. vltim. in fine, Cod. vbi & apud quem*, vbi etiam incidenter negat dari restitutionem in integrum ab arbitro, nec iure Canonico in d. *cap. penu.* contrarium expressum reperitur, vt debeamus inter vtrumque ius facere differentiam, quam tẽtauit *Abb. dict. loco*, contra *reg. text. in cap. 2. de nou. operis.* Nec obstat ratio *Bald. in l. 1. num. C. de confessis*, vbi scribit de causa matrimoniali incidẽti posse in laicum compromitti, ea motus ratione, quia arbitri non tanquam iudices, sed tanquam priuatæ personæ cognoscunt, & eorum sententia, actionem, vel exceptionem rei iudicatæ non producit, ac subinde ecclesiasticæ iurisdictioni non derogant, nec vsurpant; adducitque in suæ opinionis confirmationem *reg. l. ait prætor, 5. in princip. ff. de re iudic.* vbi iuncta *glos.* probatur arbitros non iurisdictionem habere, seu notionem. Respondetur enim rationem huius resolutionis non consistere in præiudicio, seu vsurpatione iurisdictionis ecclesiasticæ, sed in prohibitione, & incapacitate laicorum, quos capaces facere non potest priuatorum consensus, iuxta *l. priuatorum, C. de iurisdiction. omnium iud. & c. si diligenti, de foro comp.*

Quarto

34 Quartò deducitur, vbi de poſſeſſorio agitur inter virum, & vxorem, quoties vir poſſeſſione innititur aduerſus mulierem, qua propria auctoritate diuertit, vel è contrario, non poſſe ſeculatem iudicem cognoſcere, ſed ad eccleſiaſticum eſſe recurrendum, ſicut in cauſis matrimonialibus, & ita reſoluunt *Afflict. in conſtitutio. Sicilia lib.8. rubr.48. numer.6.7. & 8. Couar. d. capit.35. numer.2. verſ. verum, & d.§.12. num.3. Angel. de Ubal. inter conſil. matrimon. conſil.44. numer.57. & 60. lib.1. Plot. inter eadem conſ.87. numer.15. poſt Roland. Menoc. & alios Gutier. canon. lib.1. cap.34. num.26. verſ. & in terminis, Valaſc. conſult.93. numer.2. ad med. verſicu. in cauſa matrimoniali*. Quorum ſententia probatur ex gl. inſigni, verbo *& ab eo, in c. ex tranſmiſſa, de reſtitutione ſpoliat.* quæ expreſsè docuit, eum, qui ad reſtitutionem agit coniugis, probare oportere deſponſationem, & copulam, ſubinde docuit poſſeſſorium hoc non ſicut cętera eſſe, non enim ſola ſufficit poſſeſſio, quia in matrimonio ſine iure, & titulo habere nequit, in cæteris vero poſſeſſorijs titulus, etſi coloratus, ſufficit, vnde etſi in his iudices laici cognoſcere poſſint, in illo minime: tum quia matrimonialis poſſeſſoria habet admixtam cauſam ſpiritualitatis, ex *Butr. in cap. litteras, de iurem. calumnia*, habetque admixtum titulum, *gloſ. in dict. capit. ex tranſmiſſa*, at vbi de titulo cognoſcendum eſt, numquam laicus ius dicere poteſt, communi enim ſententia receptum eſt in cauſis poſſeſſorijs, quę per titulum verum iuſtificari debent, laicum iudicem eſſe non poſſe, *Couar. d. cap.35. num. primo, Menoch. remed. tert. retin. numer.328. & remed. decim. quint. recup. numero 118. Gutier. d. num. vigeſimo ſexto.* Non obſtat argumentatio noſtrorum, qua parificant cauſam poſſeſſoriam matrimonialem cum cæteris poſſeſſorijs beneficiorum, vel aliarum rerum Eccleſiæ, quia ratione ſpiritualitatis propter Sacramentũ excedit cætera omnia ſpiritualia, beneficia, decimas, oblationes, & his ſimilia, de quibus poſſeſſione mera agitur, affirmat fere omnes iudices laicos cognoſcere poſſe, vnde non recte argumentum de his ad matrimoniales cauſas deducitur, quare minus bene ſeculares iudices de hac matrimonialis poſſeſſorij cauſa cognoſcere poſſe, tenent, & defendunt *Rhenat. Choppin. de ſacra politia lib. ſecundo titulo primo num. decimo quarto, Theſaur. Pedam. deciſ.117. Camill. Borrell. in ſumm. omnium deciſ. titulo 43. numero 104.*

SVMMARIVM.

1 *Cenſus Eccleſijs dupliciter imponitur, vel in perpetuum, etiam poſt mortem poſſeſſoris, vel ſolummodo ad vitam illius.*
2 *Prælatus nullus Papa inferior poteſt cenſum perpetuum, aut penſionem perpetuam imponere.*
3 *Cenſus perſonales ad vitam poſſeſſorum, vel breuius tempus licitè poſſunt Epiſcopi ex cauſa imponere.*
4 *Cenſus apud Gallos vix conſtituitur ab alio, quam à ſummo Pont.*
5 *Cenſus perpetuus ab Epiſcopis imponi non poteſt, niſi iuſta de cauſa, & tempore fundationis.*
6 *Cenſum perpetuum poſt Eccleſiam fundatam imponere nequit Epiſcopus, niſi quando locis religioſis applicauerit, & vltra iuſtam cauſam concurrat debita ſolemnitas.*
7 *Cenſum retinere poteſt Epiſcopus, ſi epiſcopalia remiſerit in Eccleſijs, quæ pleno iure ei ſubijciuntur.*
8 *Penſionem Eccleſiæ imponere abſque Capituli conſenſu non poteſt Epiſcopus.*
9 *Cauſa in Epiſcopo cenſum imponente requiritur.*
10 *Alienatio rerum eccleſiæ fieri nequit præſertim ab inferioribus ſine iuſta cauſa, quamuis ſolemnitas concurrat.*
11 *Penſiones innalidæ ſunt abſque iuſta cauſa ab inferioribus impoſitæ.*
12 *Cauſa in Epiſcopo cenſum imponente probari debet concludenter, itaut illi affirmanti, eam ſubeſſe credendum non ſit.*
13 *Epiſcopi an poſſint Presbyteris ſingulos aureos, aut aliam ſummam ſingulis annis ſoluendam imponere? oſtenditur.*
14 *Declaratur in tex. in c. prohibemus, de cenſibus.*
15 *Tributa iuris publici ſunt, & non niſi à Principe ſuperiorem non recognoſcente imponi valent.*

EPISCOPVS AN POSSIT Eccleſijs nouum cenſum imponere, vel antiquum augere?

ALLEGATIO LXXXV.

1 DVpliciter poteſt cenſus Eccleſijs imponi, vel in perpetuum etiam poſt mortem poſſeſſoris, vel ſolummodo ad vitam illius, aliudue tempus breuius: primo caſu Epiſcopi, & quicunque alij inferiores nequeunt cenſum imponere, *cap. ſcientes 3. c. prohibemus cum alijs, de cenſibus, Clem.1. verſ. eadem quoque, de ſuppl. negligen. Prał.* Sed ſolus Summus Pont. diſpenſando in ſua lege, *cap. ad quæſtiones, 6. de rerum permutat.* quẽ *text.* in id refert *Sot. lib. nono, de iuſtit. quæſt. ſeptim. art. 2. colum. 2.*

2 Vbi affirmat morem eſſe Romanum nullum Prælatum Papa inferiorem, cenſum, ac penſionem perpetuã imponere poſſe, neque in beneficiorum permutationibus, neque in ſimplicibus reſignationibus *Abb. n. 2.* & Doctores communiter *in d. c. prohibemus, & in c. præterea, num.13. cod. tit. Gig. de penſio. q.6. nu.1. & à nu.6. Rebuff. de pacificis poſſeſſor. nu.110.*

3 In ſecundo vero caſu Epiſcopi ad vitam poſſeſſorũ, vel breuius tempus licite poſſunt ex cauſa cenſus perſonales imponere, *c. niſi eſſent, 23. de præbendis, cap. de cætero, in fine, de tranſact. ca. vni prope finem, verſ. credimus, vt eccleſiaſt. benef.* poſt alios *Gig. vbi proximè n. 2. Corraſ. de Sacerdot. p.1. c.4. Mandoſ. de ſignatura gratiæ tit. penſiones, verbo Papa.* Ratio differentiæ eſt quia in primo caſu Eccleſia perpetuo oneratur, & fit cenſualis quod in *Concilio Lateranen.* relato *in d. c. prohibemus*, vetitum eſt; in ſecundo non Eccleſia, ſed perſona obligatur, in quibus terminis prohibitio illa nõ datur, obſeruant *Abb. num.9.* & Doct. communiter *in cap. cum veniſſent, per tex.* ibi, *de reſtitut. ſpoliat. Card. n. nu.1.* & *omnes in d. c. prohibemus*, vbi *Anton. nu.4. Felin. in c. ad audientiam, 2. nu.2. de reſcriptis, Gig. de penſionibus q.6. à princ. Rebuff. de pacificis poſſ. à nu.106. Cou. in c. quamuis pactum, p.1. §.6. nu.vlt. Corraſ. d. c.4.*

4 Hodie tamen apud Gallos ab alio, quam à Summo Pont. vix conſtituitur cenſus, vt poſt Gregor. quem refert, affirmat *Rebuff. vbi proxime, num.105. ad finem*, Corraſ. d. c.4. *a nu.9.*

5 Ex quibus infertur cenſum perpetuum ab Epiſcopis imponi nõ poſſe, niſi iuſta de cauſa, & tẽpore fundationis, *cap. præterea, 23. in princ. de iure patr.* aduerte

optimè *Anton. in cap. significauit, 13. de censib. n. 3.*

6 Posit fundatam vero Ecclesiam imponere nequibit, nisi quando locis Religiosis applicauerit, & vltra iustam causam, concurrat debita solemnitas, nempe Capituli consensus, & cætera, quæ in alienatione rerum ecclesiasticarum requiruntur, vt tandem fateri coguntur *Abb. in d. cap. significant. num. 3. Cardin. numer. 1.* argumento text. *in cap. tuq. 8. & in cap. pastoralis, 9.* ibi, viris Religiosis, *de his, quæ fiunt à Prælatis cap. pastoralis, 7.* in Ecclesijs vero, quæ pleno iure Episcopo subijciuntur, potest Episcopus si episcopalia remiserit, cēsum retinere *cap. constitutus, 6. de relig. domibus c. cum venerabilis, 21. de censibus.* Et quod non possit absque Capituli consensu pensionem Ecclesiæ imponere, faciunt text. *in d. cap. pastoralis, 7. & in cap. si Episcopus*, vbi *gloss. vlt. 12. q. 2.* iuuat efficax ratio; etenim Episcopus non potest alienare neque bona illius absque debitis solemnitatibus, *c. nouit. cum multis, ibidem, c. tua nuper. 8. de his, quæ fiunt à Pralat. cap. sine exceptione, 12. quæst. 2.* planè qui pensionem Ecclesiæ imponit, quasi alienat, *capit. nulli, de rebus Ecclesiæ*, ibi, conditionem, &c. agnoscit, *Rebuff. de pacificis possess. num. 108.* igitur obseruant *Innoc. in d. cap. pastoralis ad finem*, communiter receptus, *Anton. nu. primo quarto, & 11. Cardin. nu. 1. Abb. 1. & 3. in d. c. pastoralis*, in effectu *Rebuf. vbi proximè.*

9 Causa in Episcopo censum imponēte requiritur, argum. *dicti c. constitutus, & c. per tuas, 3. de donationibus*, & in fortioribus terminis *c. pen. de verb. signif. & cap. si propter. 10. in princ. de rescript. lib. 6. Clem. vers. eadem, de suppl. neglig. Pralat.*

10 Etenim alienatio rerum Ecclesiæ fieri nequit, præsertim ab inferioribus, sine iusta causa, quāuis solemnitas concurrat *c. sine exceptione. 12. q. 2.* referunt plures causas *Abb. in c. 1. num. 17. de in integrum restitut. Couar. vari. lib. 2. c. 17. nu. 2. post glos. 2. in d. c. prohibemus, glos. 1. in c. 1. de rebus Ecclesiæ, Gig. de pension. qu. 6. Rebuff. d. loco num. 108. & 113.*

11 Qui rectè aduertunt inualidas esse pensiones sine causa ab inferioribus impositas, *Dec. conf. 437. nu. 12. Corras. d. c. 4. à nu. 12.* remissiuè *Flamin. de resignat. lib. 6. quæst. 2. num. 134.*

12 Quæ quidem causa probari debet concludenter, ita vt Episcopo affirmanti causam subesse credendum nō sit, *Abb. in cap. diuersis fallacijs, num. 3. de clericis coniug. Oldrad. consil. 226.* quem ref. vt *Rebuff. d. loco num. 107. Corras. d. c. 4. nu. 14.* Pro quibus expenditur quod ei, qui non potest liberè actum facere, non creditur nisi constito prius de veritate, *leg. si in forte, 8. in fine, ff. de castr. pecul.* vbi *Bart. & Doct.* communiter, *Gig. de pensionibus q. 68. num. 2.* sanè Episcopi, & similes Prælati non possunt liberè sine causa pensiones imponere, vt supra resoluimus.

13 Quæstio ad præsens institutum, non contemnenda, an scilicet Episcopi possint presbyteris singulos aureos, vel aliam summam singulis annis soluendam imponere? in qua se pro Neapolitanis Presbyteris consuluisse refert *Nauarr. conf. 7. in antiquis*, aliàs 3. *in nouis de censibus.*

14 Et contra Prælatos citari non potest *Concil. Lateranen. in dict. cap. prohibemus*, vetat namque Eccl. fix cēsus imponi, de personis autem; nec verbum quidem. Similiter minus benè adducitur *c. 1. cap. 2. cum seqq. c. illud, cap. inter cætera*, cum multis ibidem, 10. *q. 3.* non enim ibidem agitur de personis, sed de Ecclesiis non grauandis vltra duos solidos cathedratici nomine, quos Episcopale est *cap. conquerente 16. vbi gloss. verbo solidos, de officio Ordinarij.* Tandem pro Presbyteris nō multum ad rem facit, *c. cauendum illa causa, & quæstio*, ne Episcopi tyrannidem exerceant erga socios, neque eisdem scandalo sint, sed cum charitate, & gratiarum actione stipendia alias debita exigant, de talijs vero, & exactionibus minime expendit *Nauar. d. conf. 7. num. 1.* Idcirco pro Presbyteris aliunde agendum est, & primo contra Prælatos fortiter vrget text. *in c. cum Apost. 6. vers. prohibemus, de censibus.*

15 Et ratio illa à priori efficaciter concludens, quod tributa iuris publici sunt, & non nisi à Principe superiorem non recognoscente, imponi valent, vel nisi consuetudo immemorialis sit in contrarium, *ca. 1. quæ sint regalia, vers. vectigalia, vbi Sebastian. Nani, à num. 54. Bossi in pract. tit. vectigalia, qui possint imponere, & tit. de Principe, num. 95. Anton. August. in schol. ad collect. 4. Decretalium, ad cap. super quibusdam, verbo Imperatorū, de verborum significat. Menoch. conf. 302. num. 27. vers. 5. Menchac. illustr. lib. 2. c. 8. num. 1. Molin. de iustit. tract. 2. disput. 666. Cardin. Tusch. littera G. conclus. 1. nu. 7. & littera V. conclus. 32. Cabed. p. 2. decis. 49. numer. 4. Alexand. Trentacinq. variar. lib. 1. titu. de iure Fisci, resol. 5. à num. 1.* Tertiò facit, quod etiam ad releuandas omnes necessitates Episcopi non possunt Ecclesijs, neque ecclesiasticis personis tallias, vel collectas indicere, nisi prius Summus Pontifex consulatur, *c. aduersus, 7. vers. propter, de immunit. Ecclesiarum*, ergo à fortioti in propriam vtilitatem illud facere nequibunt. Vltimò, quod Episcoporum necessitatibus, si de nouo superueniant satis consultum est, vt si manifesta, & rationabilis causa constiterit, cum charitate moderatum valeant auxilium postulare, *d. c. cum Apostolus, vers. sustinemus*, de quo late allegat. seq. igitur nihil proponitur quod Prælatis contra Presbyteros opituletur.

SVMMARIVM.

1 *Canonica portio nihil aliud est, quam certa bonorum portio, debita Episcopo ratione oneris, quod in administratione sui Episcopatus sustinet.*

2 *Canonica portio sic dicitur, eo quod sit à Canonibus approbata, ac debita Decretorum Canonicorum iure.*

3 *Canonica portionis quantitas iuxta diuersa tempora, diuersasque diuersarum prouinciarum consuetudines, assignata fuit.*

4 *Canonica portio nulla debetur ex consuetudine spatio 40. annorum præscripta.*

5 *Luctuosa in aliquibus Hispaniæ locis canonica portionis loco subrogata est.*

6 *Luctuosa ex quibus soluenda, ostenditur.*

7 *Canonica portio Episcopo debetur de legatis relictis Ecclesijs, vel pijs locis.*

8 *Prælato, qui habet iurisdictionem quasi Episcopalem in Ecclesia, debetur Canonica portio de relictis ipsi Ecclesiæ.*

9 *Canonica portio est de lege iurisdictionis.*

10 *Canonica portio Episcopo non debetur de legato relicto loco exempto.*

11 *Canonica portio ex quibus rationibus debeatur Episcopo, ostenditur.*

12 *Episcopalia in locis exemptis Episcopus nec exigit, nec percipit.*

13 *Declaratur text. in Clem. 2. §. verum, de ſepultur.*
14 *Eccleſia exempta, quæ habet capellas, vel populum non exemptum, tenetur Epiſcopo ad canonicam, niſi populus pleno iure ſubiectus eſſet Eccleſiæ exemptæ.*
15 *Pleno iure dicuntur Eccleſiæ ad aliquem pertinere, quando vtroque iure, ideſt in ſpiritualibus, & temporalib. eidem ſubiectæ ſunt.*
16 *Canonica an debeatur ſi fiat legatum Eccleſiæ exemptæ tempore mortis, ſubiectæ vero tempore teſtamenti, oſtenditur.*
17 *Regulares, qui eximantur à ſolutione quartæ funeralium Epiſcopo debitæ, oſtenditur.*
18 *Declaratur Concil. Trid. ſeſſ. 25. de reformat. c. 13.*
19 *Concil. Tridentin. fuit confirmatum die vigeſim. ſeptim. Ianuar. 1564.*
20 *Canonica portio, ſeu quarta Epiſcopalis, ex quib. bonis, quæ Eccleſiæ, vel aliquibus locis pijs obueniunt, deduci non poſſit, oſtenditur.*
21 *Pauperibus quando aliquid relinquitur in genere, non debetur Canonica portio Epiſcopo, niſi relinquatur pauperibus certi loci, in num. ſeq.*
22 *Canonica portio non detrahitur de relictis perſonis.*
23 *Canonica portio non debetur de relictis pro ornamentis, cereis, Eccleſiæ luminarijs, anniuerſarijs, vel pro faciendo choro, pictura, Calice, ac alijs, quæ ad perpetuum diuinum cultum legantur, vel etiam pro prædictis ornamentis redimendis, ornandis, vel reparandis.*
24 *Canonica portio an debeatur de relictis pro reſtauratione, vel ædificatione Eccleſiarum, monaſteriorum, boſpitalium, vel aliorum piorum locorum, ſi illa non egeant, oſtenditur.*
25 *Canonica portio non debetur quando aliquid legatur vt omni anno fiat ſolemnitas alicuius Sancti.*
26 *Canonica portio non debetur quando quis in vita donat Eccleſiæ.*
27 *Canonica portio non debetur ex legato pro maritandis duabus puellis ſingulis annis facto.*
28 *Canonica portio an debeatur ex his, quæ boſpitalibus, vel confraternitatibus relinquuntur, remiſſiuè.*
29 *Canonica portio non debetur ſi quis ſubditus Epiſcopo leget aliquid Eccleſiæ extra dioeceſim conſtitutæ.*
30 *Epiſcopus, cui legatum abſolute relictum eſt poteſt inſimul canonicam vindicare portionem.*
31 *Legatum quando alicui factum eſt, eo adiecto, vt illo contentus nihil amplius petat, eo ipſo quod acceptat, videtur debito renuntiaſſe.*
32 *Beneficiarius teſtator ſi abſolute leget Epiſcopo cur tunc non poſſit ipſe Epiſcopus, legatum, & lucuoſam inſimul retinere, oſtenditur.*
33 *Quarta decimarum Epiſcopo debita vnde initium ſumpſerit, oſtenditur.*
34 *Epiſcopus de iure communi in quarta decimarum fundatam habet intentionem.*
35 *Quarta decimarum iure communi debetur Epiſcopo ab Eccleſijs curatis, non autem ab ipſis parochianis.*
36 *Decimæ prædij, quod in alicuius parochia ſitum non eſt, pertinent ad Epiſcopum.*
37 *Parochiæ vbi diſtinctæ non ſunt, decimæ pertinent ad Epiſcopum.*
38 *Quarta decimarum eſt legis dioeceſanæ à qua exempta ſunt monaſteria.*
39 *Quarta decimarum poteſt in totum tolli conſuetudine, vel præſcriptione, & idem de canonica portione.*
40 *Cathedraticum, quod ob honorem cathedræ Epiſcopalis ſic dicitur, vltra procurationem Epiſcopis debetur.*
41 *Cathedraticum cum debetur per Presbyteros ſuis Epiſcopis, & ſolet dari in feſto Natiuitatis, & Reſurrectionis Domini.*
42 *Cathedraticum non poteſt præſcribi, licet per contrariam conſuetudinem poſſit aliter introduci, & num. 45.*
43 *Cathedratici taxa ſunt duo ſolidi.*
44 *Solidi duo pro cathedratico ſoluendi ſunt ſecundum taxam, quæ antiquitus ſolui conſueuit, attenta ſemper in huiuſmodi taxatione, conſuetudine illa, quæ bona, & rationabilis fuerit.*
45 *Cathedraticum non cenſeretur remiſſum, licet pleno iure liberaretur Eccleſia, niſi expreſſe ponatur.*

EPISCOPO QVANDO, ET à quibus canonica portio, quarta decimationum, & ius cathedraticum debeatur?

ALLEGATIO LXXXVI.

1 CAnonica nihil aliud eſt, quam certa bonorum portio debita Epiſcopo ratione oneris, quod in adminiſtratione ſui Epiſcopatus ſuſtinet, introducta ex ſimilitudine legitimæ patri, aut patrono debitæ, in bonis filij, vel liberti, ad inſtar cuius viſum fuit Epiſcopo, qui pater, & ſpiritualis patronus eſt, ius ad certam in bonis ſuorum portionem competere.

2 Diciturque canonica portio pro eo quod ſit à canonibus approbata, ac debita decretorum Canonicorum iure *Silueſt. in ſum. verbo canonica portio, nu. 1. Fr. Ludou. Miranda in manuali Prælat. tom. 2. q. 48. art. 1. in princip.* late *Hoſt. in ſum. tit. de ſepultur.* & extat opuſculum, de canonica quarta portione *Lapi*, & aliud de eadem re *Petri Vbaldi Perniſini.*

3 Attento iure certa portio fuit diffinita, ſcilicet quarta pars reddituum eccleſiaſticorum, & oblationum, cæterarumque obuentionum, quæ intuitu pietatis Eccleſijs inferioribus acquirebantur, *cap. conceſſo, cap. de ritibus, cap. mos eſt, cum multis ibid. 12. quæſt. 2.* Poſtea vero tertia pars fuit aſſignata iuxta varietatem prouinciarum, eo adiecto onere, vt Epiſcopis incumbat fabrica Eccleſiarum inferiorum, vt in noſtra Luſitania factum probat *cap. priſcis, cap. vnio* cum alijs ibid. 10. *quæſt. 3.* Si tamen egens de illis bonis, quæ defunctorum iudicio relinquuntur Eccleſiis inferioribus tertia pars ad Epiſcopos pertinet abſque illo onere, *capit. primo*, vbi de hac re agitur, neque alicuius oneris mentio fit, *capit. certificari de ſepulturis.* Aliquando quarta, aliquando medietas iuxta diuerſarum prouinciarum diuerſas conſuetudines, *dict. capit. certificari, capit. requiſiſti, in princip. de teſtament. Couar. in capit. officij decim. quæſt. in princip. eod. titul. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut. 209. concluſ. 5. Bertachin. de Epiſcopo lib. 4. par. 4. num. 40.*

4 Aliquando vero conſuetudine ſpatio quadraginta annorum præſcripta nulla Canonica portio debetur *Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtic. par. 2. cap. 14. de quart. funeralium, num. 29.* poſt *Innoc. Petrum Perniſin. & Panorm.* ſequitur *Azor. inſtitut. moral. par. 2. libr. 9. cap. 12. q. 3. vbi q. 4.* cum *Silueſt. in ſumm. verbo Canonica portio quæſt. 2.*

5 Reſoluit Epiſcopum non poſſe vi pacti renuntiare iuri prædictæ quartæ, quando notabili damno Eccleſia

læditur.

Iaditur. Vnde in aliquibus Hiſpaniæ diœcesibus loco huius quartæ, quæ penitus abrogata eſt, ſubrogatum fuit ius quoddam Epiſcopale quod vulgariter dicitur, luctuoſa, quæ ſoluenda eſt ex bonis mobilibus beneficiarij mortui illius Eccleſiæ, quæ habebat quartam decimationum, & in aliquot locis eſt certa quantitas argenti, vel in materia: in alijs eſt pretioſior ſupellex, quã habent beneficiarij prædicti.

6 Et quamuis Capitula Eccleſiarum Cathedralium in certis locis habeant iſtam quartam mortuariorum ex aliquot pijs locis, vel iſtam luctuoſam ſubrogatam in locum ipſius, ex beneficiarijs mortuis aliquarum Eccleſiarum Epiſcopatus, non per hoc deſinit prædicta quarta, vel luctuoſa eſſe ius Epiſcopale ſua natura, licet per accidens pertineat ad Capitula, cum hoc habeant propter ſeparationem bonorum inter factam inter ipſa Capitula, & Epiſcopos.

7 Regula igitur conſtituenda eſt in hac materiã, quod Epiſcopo debetur Canonica hæc portio de legatis relictis Eccleſijs, vel alijs pijs locis, *cap. conquerente, de officio Ordin.* vbi *gloſ. verbo mortuariorum, cap. requiſiſti, capit. vltim. de teſtament. cap. 1. cum ſequentibus 10. q. 3. capit. de quarta, de præſcript. Franciſc. Leo d. cap. 14. num. 6. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol. 209. nu. 1. Fr. Lud. Miranda d. q. 48. artic. 3.*

8 Epiſcopi autem nomine hic intelligo Archidiaconum, aut quemuis alium Prælatum inferiorem, qui habet in ea Eccleſia iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem.

9 Ratio eſt, quia Canonica eſt de lege iuriſdictionis, *Innoc. in cap. 1. de ſtatu monach. Vuald. tract. de Canonica Epiſcop. cap. 1. num. 4.* Epiſcopo debita iure Epiſcopali, quod cum huiuſmodi Prælati habeant in Eccleſijs ſibi pleno iure ſubiectis, habere etiam debent cum omnibus emolumentis connexis, & annexis, *Vbald. d. tract. c. 4. q. 4. princ. nu. 1. verſ. notandum.*

10 Ex quibus primo dubitari poteſt. Vtrum ſi legatum relinquatur loco exempto, debeatur Epiſcopo Canonica portio? partem negatiuam, quæ vera eſt, ſequuntur *Innocent.* & Doct. communiter *in c. officij, de teſtamen.* vbi *Abb. numero ſexto Bald. in l. ſi quis ad declinandam, col. 6. verſ. iuxta hoc, de Epiſcopis, & cleric. Silueſtr. in ſumm. verbo Canonica portio, quæſt. 3. num. 4. Angel. eodem verbo. num. 7. Lap. d. 4. quæſt. 4. Vbald. eodem tract. cap. 4. quæſt. 6. Fr. Ludouic. Miranda dict. quæſtione 48. artic. 2.*

11 Pro quibus illud extenditur, quia huiuſmodi Canonica debetur Epiſcopo, vel in recognitionem ſuperioritatis, ſicut cætera iura Epiſcopalia, de quibus *in d. cap. conquerente.* Vel ob communionem, quæ inter Epiſcopum, & Eccleſias ſibi ſubiectas reperitur, *d. cap. requiſiſti, verſic. ſecus.* Vel propter onus, quod ſuſtinet in celebrando ſolemniter, Ordines conferendo, prædicando, atque alia omnia ferendo, quæ tam ad forum contentioſum, quàm pœnitentiale ſpectant, *Vbal. d. quæſtione 6. numero quinto*, quæ rationes nullatenus vigent reſpectu loci exempti, quia cum immediate Pontifici ſubijciatur, non oportet, vt ſoluatur aliquid Epiſcopo in ſignum ſuperioritatis, quam non habet reſpectu illius loci: deinde nulla inter vtrumque reperitur communicatio, neque vlla cura paſtoralis, aut pabulum exercetur.

12 Vlterius facit, quod Epiſcopus, neque exigit, neque percipit iura Epiſcopalia in locis exemptis, *cap luminoſo, 18. q. 2. c. cum Epiſcopus, 7. de offic. Ordin. in 6.* vbi *gl.* recepta *verbo exempto*; cum ſolus Papa dicatur Ordinarius Epiſcopus exemptorum *c. nulla diſtinct. 93.* iuncta *gloſ. vlt.* ibid. *c. auctoritate 4. de priuil. in 6.* Non obſtat *tex. in Clem. 2. §. verum, de ſepultur.*

13 Vbi religioſi, quamuis exempti, coguntur ſoluere Eccleſiæ parochiali canonicam portionem de omnibus obuentionibus, tam funeralibus, quam alijs quibuſcunque, & quomodocunque relictis, quia reſpondetur *textum* illum non agere de iure Epiſcopali, ſed de parochiali, quod parochis debetur propter miniſterium Sacramentorum, & cætera officia paſtoralia, vt habetur *in d. §. verum in principio*, quæ omnia cum parochus exercuerit in parochianum, quamuis in loco exempto elegerit ſepulturam, non mirum ſi Eccleſiæ parochiali debeatur quarta illa portio, reſpectu cuius non deficit, immo etiam viget ratio debita, cum tamen circa ius Epiſcopale ſuppoſita exemptione rationes omnes deficiant, vt modo conſideraiimus.

14 Illud tamen pro huius primæ dubitationis complemento aduertendum duxi, quod Eccleſia exempta, quæ habet capellas, vel populum non exemptum, tenetur Epiſcopo ad canonicam, prout per *text. in c. ex ore, de priuileg.* tenent *Innoc. & Ioan. And. in cap. in noſtro, de ſepultur. Lap. d. tract. §. quia, num. 6. verſ. ſecundo quæritur Vbald. eodem tract. cap. 4. quæſt. 5. & quæſt. 8. cum tribus ſequentibus.* Niſi populus pleno iure ſubiectus eſſet Eccleſiæ exemptæ, *Vbald. d. capit. 4. quæſtione nona numero tertio.*

15 Pleno autem iure dicuntur Eccleſiæ ad aliquem pertinere quando vtroque iure, ideſt in ſpiritualibus, & temporalibus eidem ſubiectæ ſunt, *cap. quoniam, 21. de priuileg.* vbi *gloſ. & in cap. cum & plantare, §. in Eccleſijs verbo pleno iure, eodem titul.* quas ibi ſequuntur *Anton. numero vigeſimo ſexto Cardin. 1. Decius 12. & 16. Rebuff. in concordatis, titul. forma mandati, verbo plenum, Cardin. Tuſc. lit. P. concl. 364. num. 3. Suyr. de cenſuris, libro primo capite 6. num. 2.*

16 Secundo dubitatur an hæc Canonica debeatur, ſi fiat legatum Eccleſiæ exemptæ tempore mortis, ſubiectæ vero tempore teſtamenti? in quo ſequentes diſtinguẽdi ſunt caſus. Primus ſi vtroque tempore teſtamenti ſcilicet, & mortis exemptio ſit, non debebitur Canonica rationibus antea dictis. Secundus, ſi ſubdita ſit tempore teſtamenti, exempta vero tempore mortis, non debebitur quoque canonica; quia inſpicitur conditio, & ſtatus temporis, quo legatum cedit; non vero qui legatur, *l. poſt diem, ff. quando dies legati, l. qua legata, ff. de regulis iuris, Lap. d. §. quia de, num. 12.* Tertius, ſi exempta ſit tempore teſtamenti ſubdita vero tempore mortis, debebitur canonica, quia inſpiciendum tempus eſt mortis, non autem tempus teſtamenti, *l. ſi cognatus, ff. de rebus dub. leg. generaliter, §. ſi homini libero, ff. de fideicommiſſ. libert. Vbald. d. c. 4. q. 7. num. 3.* Denique an Regulares eximantur à ſolutione quartę funeralium, Epiſcopo debitæ agit *Fr. Ludouic. Miranda d. quæſt. articul. 6.* & diſputatum fuit in Rota, vt videre eſt ſequenti decisione.

R. P. D. Decano Licien. quartæ funeralium. Lunæ 15. Ianuarij 1618.

17 DOmini cenſuerunt Monaſterium Clericorum Regularium non teneri ad ſolutionem quartę funeralium Reuerendiſſimo Epiſcopo, nam etſi de iure communi

communi iſta quarta ſpectet ad Epiſcopum, vel Parochum, *Clement. dudum, de ſepult. cap. 1. & 4.* cum alijs *eod. tit. cap. cum quis pariter, eodem titul. in 6.* attamen lecius eſt quando Monaſterium eximitur à dicta ſolutione, *ad tex. in cap. priuilegia. diſtinct. 3. cap. in noſtra, de ſepultur.* In caſu autem, de quo agitur nedum prædictum Monaſterium, ſed etiam tota Religio eſt exempta à dicta ſolutione quartæ funeralium, cum *Paulus IIII.* & *Gregorius XIIII.* dictis Clericis Regularibus communicauerint omnia priuilegia alijs Regularibus conceſſa, quare cenſentur etiam communicata priuilegia eximentia à dicta ſolutione quartæ, inter quæ adeſt priuilegium *Julij II.* conceſſum Minimis de anno 1506. & aliud eiuſdem Pontificis conceſſum Minoribus de obſeruantia anno 1511. ſui Pontificatus 8. & aliud *Pauli III.* conceſſum Minoribus ann. 1544. & poſtremo aliud *Pauli IV.* conceſſum ordini Prædicatorum anno 1555. quæ per extenſum refert *Archangelus Caracia de quarta funeralium*, c. 1.

18 Neque obſtat *Concil. Tridentin. ſeſſ. 25. cap. 13. de reformat.* quia cum iſtud Monaſterium ſit fundatum poſt publicationem Concilij, & quatenus eſſet fundatum ante, cum non eſſet ſolitum ſoluere dictam quartam, Concilium ei non obſtat, vt declarauit Sanctiſſimus Pontifex *Pius V. in ſua Conſtitutione de anno* 1567. quam refert *Archangelus Caracia* loco citato, *Gutierez de iuramento confirmatorio* 2. *par. c.* 4. *num.* 3. *Emmanuel Rodriquez in quæſt. regul. tom.* 1. *quæſt.* 41. *art.* 2. & ita etiam reſoluit *Congregatio Illuſtriſſimorum Interpretum*, vt refert *Rodriquez* loco prædicto.

19 Quod autem hoc Monaſterium fuerit fundatum poſt confirmationem Concilij, ex eo probatur, quia Concilium fuit confirmatum *die* 17. *Ianuary* 1564. Religio autem Clericorum Regularium, fuit confirmata à *Clemente VII.* 14. *Junij* 1524. vnde per neceſſe inferendum eſt, quod hoc monaſterium ſit fundatum intra quadraginta annos, de quibus loquitur Concilium, & quatenus eſſet fundatum extra dictos quadraginta annos, non probatur quod eſſet ſolitum ſoluere quartam funeralium.

Neque eſt verum, quod prædicta Conſtitutio *Pij Quinti* fuerit reuocata per *Gregorium XIII.* vt in eius Bulla, quam refert *Nauar. in manuali, cap.* 27. *in fin.* quia cum dicta *Bulla Pij* plura contineret, per *Gregorium* redacta fuit ad terminos Concilij, vt cenſuit *Congregatio Illuſtriſſimorum Interpretum*, vt refert *Caracia* loco citato, qui etiam in fine tractatus refert ipſam declarationem, & bene aduertit *Gutier.* loco citato.

Et ita fuit reſolutum vna parte tantum informante.

20 Tertio quæri poteſt an ſint aliqui caſus inre exempti, in quibus quarta Epiſcopalis ex bonis, quæ Eccleſiæ, vel aliquibus locis pijs obueniunt, deduci non poſſit? Reſpondendum aliquot dari, quos enumerant *Azori. diſt. cap.* 12. *quæſt.* 7. *Franciſc. Leo. d. cap.* 14. *à num.* 6. *Silueſt. d. verbo Canonica parte* 9. 4. *Fr. Ludou. Miranda diſta quæſt.* 48. *art.* 3. *concl.* 1. *Rota in vna Syracuſana quarte, die mercurij* 5. *Martij* 1586. coram *Illuſtriſſ. Seraphin.* relata per *Quarantam in ſumm. Bullarij, verbo quarta epiſcopalis.*

21 Primus igitur caſus eſt, quando aliquid relinquitur pauperibus in genere, quia tunc nulla debetur quarta *gloſ. verbo decreuit, in c.* 2. *de ſepultur.* vbi *Innoc. nu.* 1. & *Abb. num.* 8. *Bald. in Lul quod pauperibus, num.* 30. *verſic. addo tertiam rationem, C. de Epiſcopis & cler. Roman. conſil.* 133. *num.* 2. *verſic.* 3. *fallit, Vbald. de canonica Epiſcop. cap.* 5. *num.* 10. & 11. & *cap.* 7. *num.* 15. & 50. *Tiraq. de pia cauſa. priuil.* 28. *Franciſ. Leo d. c.* 14. *num.* 9. *Azori. d. cap.* 12. *quæſt.* 9.

22 Ratio eſt, quia quando relinquitur pauperibus in genere relinquitur perſonis, non autem pijs locis; de relictis autem perſonis non detrahitur quarta Epiſcopalis iuxta tex. *in cap. ex parte, ii tertio, de verborum ſignif. Vbald. vbi proxime Fr. Ludouic. Miranda d. quæſt.* 48. *artic.* 3. *concluſ.* 3. Fallit autem caſus iſte in relicto facto pauperibus certi loci, quia tunc legatum videtur factum intuitu illius loci, & ſic factum loco pio, vt poſt *Joan. Andr.* limitant *Abb. in d. cap.* 2. *num.* 3. & *Petr. de Vbald. d. loco.*

23 Secundus caſus eſt, quando aliquid relinquitur pro ornamentis, cereis, fabrica Eccleſiæ, luminarijs, anniuerſarijs, vel pro faciendo choro, pictura, Calice ac alijs quæ ad perpetuum diuinum cultum legantur, vt eſt tex. *in cap. vltim. de teſtament.* vbi *Abb. num. ſecundo. Conar. num. quarto. Vbald. de canon. Epiſcop. cap.* 6. *Lap. de canon. part. p.* 2. *à num.* 24. *Valaſc. conſult.* 105. *num. decimo tertio. Fr. Ludouic. Miranda d. quæſt.* 48. *artic.* 3. *concl.* 1. *Franciſc. Leo d. cap.* 14. *num. ſexto Azori. dict. cap.* 12. *quæſtione* 7. *caſu* 2. 4. & 5. Amplia etiamſi relinquatur pro operibus pijs in genere, & executores diſtribuerint legatum in fabricam, luminaria, & ornamenta Eccleſiæ, vel in concernentia diuinum cultum, *Coua. in d. cap. vltim. num. ſeptimo*, & ratio eſt, quia diſtributio, quam facit executor, cenſetur facta ab ipſo teſtatore *l. vnum ex familia, §.* 1. *vbi Dyn. Bart. & Doct. ff. de legatis* 1. ſecus ſi executores diſtribuerent legatum in vſum non priuilegiatum locorum piorum. Idem eſt iudicium ſi legaretur aliquid pro prædictis ornamentis redimendis, ornandis, vel reparandis, *Fr. Ludou. Miranda vbi proxime.*

24 Quod verò non debeatur quarta de relictis pro reſtauratione Eccleſiæ matricis, ædificatione, & reparatione Eccleſiarum, monaſteriorum, hoſpitalium, & aliorum locorum piorum, probat expreſſe *tex. in d. cap. vlt.* ibi, ſeu fabrica, *& in dict. cap. ex parte*, ibi, vel ob fabricam. Procedit tamen hæc reſolutio ſecundum aliquos quando Eccleſia, cui legatum pro fabrica fit, indiget ædificijs, aut refectione parietum, ſecus enim ſi his non indigeat, quia tunc ex legato fabricæ facto ne fiat fraus Epiſcopo, aut parochiali quarta detrahitur, ita *Fr. Ludouic. Miranda d. quæſtione quadrageſima octaua artic.* 3. *concluſ.* 1. *Conar. in d. cap. vltim. num. quarto verſ. eſt tamen*, vbi dicit eſſe magis communem opinionẽ, *Azori. d. cap.* 12. *quæſtione tertia caſu* 3. Verum contrarium tenuerunt *Goffred. Cardin. Barbat. in d. cap. vltim.* relati ab eodem *Conar. loco proxime citato*, ſequitur *Franciſc. Leo d. capite decimo quarto, numero octauo* per tex. *in cap. vobis* 12. *queſtione ſecunda.* quia legatum Eccleſiæ non indigenti ſeruandum eſt in futuram Eccleſiæ refectionem, & reſtaurationem. In hoc denique opinionum conflictu tenuit *Rota in dicta Syracuſ. quarta*, attendendam eſſe formam legati: ſi enim teſtator vult ſtatim, vel in ſingulos annos ſolui aliquid pro reſtauratione Eccleſiæ, quæ reparatione non indigeat, tunc ſeruari poterit prior ſententia; ſi vero legat pro reſtauratione Eccleſiæ, quoties ea indigebit, tunc poſterior ſententia contraria erit ſequenda, & ſub hoc articulo cadunt etiam relicta pro ſubuentione Eccleſiæ reſpectu luminarium, ornamentorum, & aliorum ad cultum diuinum pertinentium, ex his namq; non debetur quarta *dict. cap. vltim.* ſi vero vſus eſt indeterminatus, & non

deſti-

destinatus perpetuò cultui diuino, tunc debetur quarta, *dict. capit. ex parte, & capit. requisiti de testam.*

25 Tertius casus est quando aliquid legatur, vt omni anno fiat solemnitas alicuius Sancti, vel quod in aliqua Ecclesia constituatur præbenda, vel altare, aut pulpitum, vel aliud huiusmodi, *Innoc. in d. cap. vltim. Francisc. Leo d. cap. 14. num. nono in princip. Azor. d. capite 12. q. 7 casu 7. Fr. Ludou. Miranda d. quæst. 48. artic. 3. conclus. 1. vers. quinto*, vbi etiam quod de oblationibus non debetur quarta.

26 Quartus casus est quando quis in vita donat Ecclesiæ, videlicet ex donatione inter viuos, per *cap. de his, de sepult. & cap. 1. de statu monach.* resoluunt *Azor. dict. capit. 12. quæst. 7. casu Fr. Ludou. Miranda d. q. 48. art. concl. 1. in fine.*

27 Quintus casus est quando legatur pro maritandis duabus puellis singulis annis, & pro vna puella consanguinea: quia aut sunt pauperes. & non debetur quarta, cum legatum sit factum personis, & non locis, vt supra diximus: aut non sunt pauperes, & vltra præfatam rationem militat alia ratio, quod tale legatum non dicitur pium, & ideo ex eo quarta non debetur, vt conclusum fuit per *Rotam in dicta Syracusana quarta*. Idem iuris est si quid legetur certo alicui clerico, vel leprosis, qui in certo loco curantur, vel religiosis in certo loco commorantibus, vel viduis peregrinis, vt alantur, *Siluest. verbo Canonica portio, quæst. 6. Azori. dict. cap. 12. quæst. 10.*

28 Quarto dubitatur an ex ijs, quæ hospitalibus, vel confraternitatibus relinquuntur quarta Canonica debeatur? de qua quæst. satis dictum est *Allegat. 75. numer. 43.*

29 Quinto dubitatur vtrum debeatur quarta Episcopalis si quis subditus Episcopo leget aliquid Ecclesiæ extra diœcesim constitutæ? Negatiue respondebitur, quia cura illius Ecclesiæ non est penes Episcopum, *Abb. in cap. requisisti, de testament. Innocen. in c. officij, & Ioan. Andr. in c. certificari, eod. tit.* quos refert & sequitur *Azor. d. c. 12. q. vlt.*

30 Sexto dubitatur, an Episcopus, cui legatum absolutè relictum est, possit insimul canonicam vendicare portionem? in quo dubio affirmatiue respondendum; Ratio est, quia quando duo ex diuerso capite, & à diuersis personis debita concurrunt, & non datur animus compensandi ex parte legantis, vtrumque debitum peti potest, iuuat *l. Titia, 29. §. qui Marco. ff. annuis leg.* sed quando legator absolute legat Episcopo, & locis pijs, concurrunt duo ex diuerso capite, & à diuersis personis debita; deinde ex parte legantis, non proponitur animus compensandi, cum canonica portione: quare ita resoluunt per tex. *in d. cap. officij, vers. quod si, Anton.* ibi *numero sexto Abb. 4. Couar. 3.* & plures ex nouioribus relati à *Valdes. in addit. ad Xaar. l. 1. tit. de las arrhas ad numerum trigesimum sextum vers. sed pone*, optime *D. Barbosa in l. si cum dotem, §. si pater, num. 31. ff. soluto matrimon.* Dixi, absolute, quia si testator sub conditione legauerit Episcopo, vt contentus legato nihil amplius petat de canonica portione, & Episcopus acceptauerit, nihil amplius valebit exigere *dict. capit. officij, vers. consultationi.*

31 Ratio est, quia quando legatur alicui eo adiecto; vt amplius non petat, eo ipso quod acceptat, videtur debito renuntiasse, tex. *in d. cap. officij*, ibi renuntiasse, & ex. iuncta reg. *l. cum ab vno, 55. de legatis 2. reg. quod semel, reg. scienti, de reg. iuris in 6. Alexand. in l. si cum dotem, 23 §. si pater, ff. soluto matrim. nu. 2. Roman. cons. 79. libr. 2. Socin. iun. cons. 173. nu. 3. lib. 2. Graff. §. legatum, quæst. 16. num. vltim.*

32 Vnde, cum luctuosa nostris temporibus, & apud Hispanos subrogetur in locum canonicæ portionis; quæ modo in desuetudinem abijt apud nostros, si testator ea conditione legatum ab Episcopo relinquat, vt illo contentus luctuosam non exigat, si Episcopus legatum acceptet, luctuosam petere non poterit, ex supra dictis. Quando tamen beneficiarius testator absolute legat Episcopo, non poterit Episcopus legatum & luctuosam insimul retinere. Probatur manifeste, quia testator luctuosæ vere debitor est, neque enim illa exigitur ab aliqua Ecclesia inferioti, vt de canonica portione patet; deinde neque ab aliquo tertio; sed ab hærede, prout defunctum repræsentat, *Nauar. de spoliis cleric. §. 9. numero 7. Molina de iustit. tract. 2. disp. 147. column. 10.* Deinde testator debitor est non voluntarius, sed necessarius, quippe cum ex vi consuetudinis cogatur, velit, nolit luctuosam soluere, vt modo citati resoluunt, & ideo censetur legasse animo compensandi, iuxta resoluta per *parentem meum in commentar. ad Ordin. Regiam Lusitan. libro quarto titulo trigesimo primo §. 9. numero primo.* vbi plures refert Doctores. Verum vbi testator modicum legat Episcopo, vt nihil amplius exigat, quamuis acceptet, si fraudem interuenisse probet, potest restituto, vel compensato legato integram exigere portionem, vel hodie luctuosam vendicare, dummodo tamen prudens, & sciens fraudem commissam, nihilominus non acceptet; ratio est, quia fraus, & dolus non debent alicui patrocinari, neque vt commodum consequatur, neque vt tertio præiudicium irrogetur, *capit. intelleximus, de iudic. Clementin. 2. §. verum, column. penultim. de sepultur.*

33 Deueniendo iam ad quartam decimarum Episcopo debitam sciendum tempore primitiuæ Ecclesiæ, cum Episcopi essent pauperes, statutum fuisse, vt ipsi de oblationibus matrici Ecclesiæ factis sumerent medietatem, *capit. antiquos, 10. quæstione prima.* Procedente tempore ex parochialibus tantum tertiam oblationum decimarum, tributorum, & frugum haberent, *capite de his cap. decernimus, eod. dist. 10. quæstione prima, & capit. constitutum, 16. quæstion. 1.* cum onere fabricæ Ecclesiarum, *capite 1. & capite vnio, 10. q. 3.* & de nostro Lusitaniæ regno agendo idem colligitur *ex capite priscis, eadem causa & quæstione.* Iure tamen recentiori quartam tantum deberi Episcopis, ex omnibus decimis Ecclesiarum parochialium sui Episcopatus sine vllo onere fabricæ probant tex. *in d. cap. conquerente, de officio Ordin. & in cap. de quarta, de præscripi. praxis Episcop. par. 1. verbo decimæ. §. 10. pagina 125. Soar. de relig. tom. 1. libro primo de diuino cultu, capite 28. num. nono Francisc. Leo d. cap. 14. numero trigesimo tertio.* ratione coniunctionis, & vniuersalis curæ, quam habet Episcopus in Ecclesijs subiectis post *Innocent. in cap. requisisti, de testament*, notant *Tyndar. tract. de decimis, num. 71. Moneta eod. tract. capite septimo quæstione secunda numero decimo quarto in fine*, itaut in prædicta quarta decimarum, de iure communi fundatus sit, *Tyndar. d. numero 71. Rebuf. de decimis, quæstione tertia num. decimo quarto, & quæstione septima numero 11. Moneta loco proxime citato, Rota decis. 31. num. quinto par. 1. diuers. & decis. 402. numero primo p. 2. & in vna Taurien. seu nullius iurisdictionis 25. Iunij 1576* coram *Lauretano, & in vna Pacen. decim. 12. Febr. 1608* coram *Illustrissimo Cardin. Sacrato, & in Nouarien. decim.*

cim. 15. *Aprilis* 1611. coram *Illuſtriſs. Cardinali Ludouiſio, nunc Sanctiſſimo Domino noſtro Gregorio Decimo quinto*, Vnde *Rota* eadem apud *Seraphin. deciſ.* 1449. *num.* 4. reprobant opinionem illorum, qui tenuerunt iſtam quartam non de iure communi, ſed de conſuetudine ad Epiſcopum pertinere. Hinc Epiſcopus dicitur habere coæquale ius cum parocho ratione dictæ quartæ, *Rota in vna Conchen. dell' Infantado*, 18. *Decembris* 1617 coram *R. P. D. Andrea.* Bene verum eſt, quod non poteſt exigere immediate iſtam quartam à laicis, ſed illam exigere debet à parocho, *Seraphin. dict. deciſ.* 1449. *num.* 5. *& 6.*

35 Ex quibus primo infertur hodie iure communi deberi Epiſcopis quartam decimationum ab Eccleſijs curatis, non autem ab ipſis Parochianis, nam parochiani tenentur Eccleſijs, Eccleſiæ vero Epiſcopis decimas ſoluere, ſecundum gloſ. *verbo decimationum, in d. cap. conquerente.*

36 Quando prædium non eſt in alicuius parochia ſitum, illius decimæ pertinent ad Epiſcopum, *c. quoniam*, vbi *Abb. num.* 2. *& 4. c. dudum, glo. verbo iure communi in c. cum contingat, de decimis, Rebuff. d. q.* 7. *num.* 8. *Tyndar. d. tract. num.* 69. *Azori. inſtitut. moral. par.* 1. *lib.* 7. *c.* 36. *quæſt.* 9. & cenſuit *Rota in vna Pacen. decimarum dell' Hebrero* 9. *Iunij* 1603. *&* 21. *Iunij* 1604. coram *Reuerendiſſimo D. Caccino Rotæ Decano, & in vna Placentina decimarum perſonalium de Trugillo*, 18. *Martij* 1616. coram *R. P. D. Buratto, & in vna Conchen. decimarum dell' Infantado*, 18. *Decemb.* 1617. coram *Andrea.*

37 Idem dicendum eſt, vbi Parochiæ non ſunt diſtinctæ, *Tyndar. & Azori. proxime citati*, *Rota in vna Ciuitaten. decimarum* 26. *Martij, &* 28. *Iunij* 1618. coram *R. P. D. Veroſpio.*

38 Infertur ſecundo nulla monaſteria, vel Eccleſias inferiores, exceptis Parochialibus, debere iſtam quartã, attento iure communi, cum eodem iure ad nullas alias Eccleſias pertineant decimæ, ex quibus iſta quarta detrahitur. Vnde ſequitur illam eſſe legis diœceſanæ. *Cochier. de iuriſdict. Ordin. in exemptos parte prima quæſt.* 15 *numero ſexto* à qua exempta ſunt monaſteria. *Abb. in capit.* 1. *de ſtatu monachor. Bertachin. tract. de Epiſcopo, libro quarto parte ſecunda quæſtione trigeſima quinta numero* 80. quos refert, & ſequitur *Cocher. dict. par.* 1. *quæſtione* 16.

39 Infertur tertio conſuetudinem poſſe variare circa ſolutionem huius quartæ decimationum, poteſt enim in totum tollere illam, cum præſcribi valeat contra Epiſcopum, *d. capit. de quarta*, vnde hodie tertia decimationum ab aliquibus Eccleſijs debetur Epiſcopis, ab aliis vero nec tertia, nec quarta. Et in aliquot Epiſcopatibus hæc tertia, vel quarta decimationum debetur Capitulis Eccleſiarum Cathedralium propter ſeparationem factam inter Epiſcopos, & Capitula ex conuentione illorum, ex quo tamen non ſequitur iſtam quartam, vel tertiam non eſſe ius Epiſcopale ſua natura. Hinc Canonica portio de qua ſupra egimus, Epiſcopo, vel Eccleſiæ parochiali debita pro parte, vel in totum conſuetudine, ſeu præſcriptione poteſt tolli, & ad id ſine titulo ſufficit tempus quadraginta annorum, ita poſt *Panormit. & Silueſt.* reſoluit *Fr. Ludouic. Miranda d. q.* 48 *artic.* 5. *concl.* 2.

40 Cathedraticum, quod ob honorem Cathedræ Epiſcopalis ſic vocatur *d. cap. conquerente, de offic. Ordin. cap. paſtoralis, de donat. Flamin. de confident. quæſtione* 15. *numero quinto* vltra procurationem Epiſcopis debetur, *glo. in ſumm. & capite* 1. *& cap. inter cætera*, 10. *q.* 3. *Franciſc. Leo d. cap.* 14. *num. quinto praxis Epiſcopalis par.* 1. *verbo ius Cathedraticum.*

41 Vbi in §. 1. aſſerit, quod debetur per Presbyteros ſuis Epiſcopis, & quod ſolet dari pro feſto Natiuitatis, & Reſurrectionis Domini, *& in* §. 4.

42 Reſoluit, quod non poteſt præſcribi, licet per contrariam conſuetudinem, poſſit aliter introduci, de quo etiam *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut.* 182.

43 Taxam autem huiuſmodi cathedratici ponit *gloſ. in d. cap. conquerente, de officio Ordin.* verbo *duos ſolidos*, qui ſoluendi ſunt ſecundum taxam, quæ antiquitus ſolui conſueuit, *Bald. conſil.* 23. *volum.* 1. quem refert *Aloyſ. Ricci. d. reſol.* 182. *nu.* 1. *Surd. conſ.* 454. *nu.* 12.

44 Sed quia ſolidorum valor conformis non eſt, immo varius attenta diuerſa prouinciarum taxatione, vt per *Couar. libro primo variar. cap.* 11. *num.* 3. *& de veter. numiſm. cap.* 6. *num.* 5. *Greg. l.* 9. *verbo de Oro. tit.* 4. *part.* 5. *Gutier. de iuram. confirmat. part.* 1. *capite ſeptimo, num.* 4. *Surd. conſil.* 454. *nu.* 11. *Molina de iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 278. *verſ. dubium tamen eſt, Chriſtoph. de Paz in ſuis bolijs ad leges ſtyli. l.* 84. *à nu.* 1. *Stepb. Gratian. diſceptat. forenſ. c.* 51. *num.* 14. ideo attendenda eſt diuerſarum cathedralium conſuetudo bona, & rationabilis in eius taxatione. *praxis Epiſcopalis dict. verbo in Cathedraticum*, §. 2. *Aloyſ. Ricci. d. reſolut.* 182. *num. primo in fine, praxis nona Epiſcop. parte ſecunda capite ſecundo, numero vigeſimo.* vbi reſoluit etiam quod cum Cathedraticum detur in ſignũ ſubiectionis, & in honorem Cathedræ, nullo tempore præſcribi poteſt quominus debeatur, in parte tamen præſcribi poſſe tenent *Abb. in capit. paſtoralis, de donat. Henriq. Botta de Synodo Epiſcopi part. ſecunda numer.* 90. Vnde licet pleno iure liberaretur Eccleſia adhuc non cenſeretur remiſſum Cathedraticum, niſi expreſſe ponatur gloſ. *in dict. capit. paſtoralis*, nemo enim cenſetur eſſe ſine ſubiectione, alioquin cenſeretur acephalus, *capit. nulla ratione, diſtinct.* 93. Regulares tamen ab illius præſtatione ſunt exempti, *capite inter cætera*, 10. *quæſt.* 3.

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur qui de charitatiuo ſubſidio tractarunt.*

2 *Charitatiuum ſubſidium dicitur charitatis auxilium, quia à principio ex charitate peti debet, non per vim extorqueri.*

3 *Charitatiuum ſubſidium petitur quando reditus propriæ Eccleſiæ non ſufficiunt.*

4 *Diuites poſſunt compelli officio iudicis ad dandum eleemoſynam egentibus tempore magnæ famis, & neceſſitatis.*

5 *Epiſcopus, ſubſiſtente manifeſta, & rationabili cauſa, poteſt ſubditos clericos compellere, ad charitatiuum ſubſidium ſoluendum.*

6 *Iudex in cauſa propria poteſt eſſe Epiſcopus ſubſiſtente manifeſta, & rationabili cauſa, quæ ſpectet ad dignitatem, & honorem Eccleſiæ.*

7 *Epiſcopi, Archiepiſcopi, Primates, ſeu Patriarchæ in ciuitatibus, & diœceſibus ſuis poſſunt data manifeſta & rationabili cauſa ſubditos ad ſubſidium charitatiuum cogere.*

8 *Charitatiuum ſubſidium exigere poteſt Epiſcopus electus & confirmatus, licet nondum conſecratus.*

9 *Archiepiſcopus, Primas, & Patriarcha ab Eccleſijs, & clericis ſuæ prouinciæ extra diœceſim ſuam iure ſubſidium charitatiuum exigere non poſſunt.*

10 Ad-

10 *Administrator, seu coadiutor datus Episcopo per Papam, vel Ecclesiæ Cathedrali vacanti, potest a subditis illius Ecclesiæ exigere charitativum subsidium.*

11 *Charitativum subsidium debet Episcopus exigere cum consilio Capituli sui, & clericorum.*

12 *Vicarius generalis Episcopi non potest charitativum subsidium exigere, nisi speciali ipsius Episcopi mandato.*

13 *Capitulum Sede vacante potest charitativum subsidium exigere.*

14 *Capitulum Sede vacante non potest statutum condere, quo charitativum subsidium in futurum ex parte minuatur.*

15 *Cardinales in Ecclesijs suorum titulorum charitativum subsidium petere possunt.*

16 *Legatus Papæ habet ius exigendi charitativum subsidium ab Ecclesijs provinciæ sibi delegatæ.*

17 *Prælati Episcopo inferiores non possunt de iure subsidium charitativum exigere; sed privilegio, vel consuetudine.*

18 *Abbates, vel priores non possunt exigere charitativum subsidium ab Ecclesijs secularibus, vel Regularibus monasterijs sibi non pleno iure subiectis.*

19 *Præpositus, sive Præfectus totius Ordinis Regularis potest charitativum subsidium à monasterijs Ordinis sui pro sumptibus necessarijs ad gubernationem Ordinis, si alunde non habeat bona.*

20 *Commendatarius perpetuus Ecclesiæ Cathedralis habet legitimam administrationem, & potest exercere iurisdictionem, quæ competeret Episcopo titulato.*

21 *Commendatarius perpetuus Ecclesiæ Cathedralis potest exigere charitativum subsidium ab Ecclesijs sibi subiectis.*

22 *Papa charitativum subsidium potest exigere ab omnibus clericis, & Ecclesijs.*

23 *Papa liberam habet administrationem omnium beneficiorum, & est dominus, & ordinarius cunctorum, & Episcopus vniuersalis Ecclesiæ.*

24 *Exemptio generalis non censetur eximere à charitativo subsidio per Papam imposito.*

25 *Charitativum subsidium non potest præscribi.*

26 *Prælatus qui potest charitativum subsidium exigere, debet prius congregato Clero cum charitate, & humanitate ei exprimere causam suæ indigentiæ.*

27 *Causa ad charitativum subsidium exigendum debet esse manifesta, & rationabilis.*

28 *Causa manifesta, & rationabilis, quæ dicatur in exigente charitativum subsidium, ostenditur.*

29 *Charitativum subsidium potest Episcopus exigere pro consecratione, vel pro solutione debitorum in Ecclesia vtilitatem contractorum.*

30 *Charitativum subsidium potest exigere Episcopus si magnas fecerit expensas in negotijs totius diœcesis communibus pertractandis.*

31 *Charitativum subsidium potest Episcopus exigere pro fabrica suæ Ecclesiæ, vel alia re continente illius publicam vtilitatem, vel conseruationem.*

32 *Charitativum subsidium exigere potest Episcopus si iter facturus sit ad Papam, vel Imperatorem, vel Regem ob Ecclesiæ suæ vtilitatem.*

33 *Charitativum subsidium potest exigere Episcopus si visiturus sit limina Apostolorum.*

34 *Charitativum subsidium potest exigere Episcopus si velit ire ad Concilium Prouinciale.*

35 *Charitativum subsidium potest exigere Episcopus si impensas necessarias, & alicuius momenti fecerit in aduentu Imperatoris, Regis, vel Principis.*

36 *Episcopus quoties rationabilis causa subsit non solum semel, sed etiam pluribus vicibus potest charitativum subsidium exigere.*

37 *Charitativi subsidij summa quæ sit exigenda, ostenditur.*

38 *Charitativum subsidium clerici ex vrgenti causa possunt compelli soluere vltra taxam solitam.*

39 *Charitativum subsidium ratione beneficiorum potest Episcopus exigere à Clero, & Ecclesijs suæ ciuitatis, & diœcesis.*

40 *Laici charitativum subsidium soluere non compelluntur.*

41 *Declaratur tex. in c. cum Apostolus, §. prohibemus, de censibus.*

42 *Feudi ipsius quarta pars annui reditus pro subsidio charitativo est soluenda.*

43 *Capitulum, seu Canonici Ecclesiæ Cathedralis tenentur Episcopo suo præstare charitativum subsidium.*

44 *Charitativum subsidium non debetur ex distributionibus quotidianis inspecto iure communi, nisi contrarium fuisset statutum.*

45 *Monasteria non tenentur præstare Episcopo charitativum subsidium.*

46 *Declaratur Clement. 1. & 2. de censibus.*

47 *Exemptæ Ecclesiæ non tenentur præstare Episcopo charitativum subsidium, quod vt intelligatur ibi ostenditur.*

48 *Clerici nullum ecclesiasticum beneficium habentes, non possunt cogi Episcopo præstare charitativum subsidium.*

49 *Clerici pauperes, qui ex reditibus suorum beneficiorum nihil habent vltra honestum victum, minime cogi possunt ad charitativum subsidium præstandum.*

50 *Beneficium habens, sed nullos fructus aliquo fortuito casu percipiens, ad subsidium charitativum non tenetur.*

51 *Rector Ecclesiam habens in vna diœcesi, prædia vero in alia, tenetur soluere charitativum subsidium Episcopo in cuius diœcesi sita est Ecclesia.*

52 *Pensionarius an teneatur ad subsidium charitativum, ostenditur.*

53 *Charitativum subsidium, cui Episcopo sit soluendum quando Ecclesia est in confinio duarum diœcesum, ostenditur.*

54 *Successor in beneficio soluere subsidium cogitur, quod antecessor beneficiarius non soluit.*

55 *Hospitalia quando teneantur ad charitativum subsidium, ostenditur.*

EPISCOPVS CHARITATIVUM SUBSIDIUM QUANDO, & À QUIBUS EXIGERE POSSIT?

ALLEGATIO LXXXVII.

1 DE charitativo subsidio peculiares edidere tractatus *Barthol. Bellencinus, Remig. de Gounis, & Francisc. Paninus*, & aliqua tractarunt *Duenb. regul. 89. Menoch. de arbitr. casu 178. & 179. Nau. conf. 10. in antiq. alias 5. in nouis sub tit. de censibus. Sayr. in floribus decis. sub eod. tit. dec. 11. Quaranta in sum. bullarij, verbo Concilium prouinciale num. 8. Azor. institut. moral. p. 2. lib. 9. cap. 14. Cened. ad Decretal. collect. 115. à num. 6. praxis nona Episcop. p. 2. cap. 2. num. 11.*

2 Charitativum subsidium secundum *Host.* & alios *in capit. conquerente, de officio Ordin.* dicitur charitatis auxilium, quia à principio ex charitate peti debet, non per vim extorqueri, vt colligitur *ex cap. ex parte, de censibus*, & appellatur subsidium, quia sicut subsidiaria actio datur quando deficit propria, & specialis actio *vt in §. fin.*

Digitized by Google

in §. fin. inſtit. ad leg. Aqui. & in §. fin. vbi gloſ. inſtit. de interdict.

3 Ita hoc ſubſidium petitur quando reditus propriæ Eccleſiæ non ſufficiunt pro oneribus incumbentibus, *Bellencin. d. tract. de charit. ſubſid. queſt. decima quarta. Azori. dict. capite decimo quarto queſt. 2. Guid. Papa deciſ. 371.* quem refert *Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. part. 1. collect. 52.* Præſcribi autem numquã poteſt, eſſet enim præſcribere contra charitatem, *Bellencin. quæſtione 45. praxis nona Epiſcopal. d. nu. 11.*

4 Quamuis huiuſmodi ſubſidium charitatiuum dicatur charitatis auxilium, tamen cum officio Iudicis poſſint diuites compelli ad dandam eleemoſynam egentibus tempore magnæ famis, & neceſſitatis, *Azori. inſtitut. moral. par. 2. lib. 12. cap. 13. q. 3. Henriq. in ſumm. libro 13. cap. 17. §. 5. in fine. Surd. de aliment. titul. quæſtione 3. numero 27.*

5 Ita Epiſcopus ſubſiſtente manifeſta, & rationabili cauſa poterit ſubditos clericos compellere ad huiuſmodi ſubſidium ſoluendum, ita *Hoſt. Ioan. And. Butr. & Abb. in c. cum Apoſtolus, de cenſibus,* & plures alij, quos refert, & ſequitur *Rendina in promptuario recept. ſentent. titul. 38. num. 12.* immo *Lap. alleg. 20.* quæ incip. *Si vacante*, dicit poſſe Epiſcopũ propter hoc clericos excõmunicare, quod probat ex *Clem. frequens, de exceſſ. prel.* Et *Auditores Rotæ in nouis dec. 425.* aliàs 23. quæ incip. *item extra Rotam petebatur conſilium*, dicunt poſſe Epiſcopum in ſua dioceſi edictũ proponere, vt vbicunque clericus beneficium habens non ſoluerit ei charitatiuũ ſubſidium intra certum tempus ſit excommunicatus.

6 Nec obſtat quod Epiſcopus videatur eſſe iudex in cauſa propria contra *l. 1. C. ne quis in ſua cauſa*; quia reſpondetur, quod ſubſiſtente manifeſta, & rationabili cauſa, quæ ſpectet ad dignitatem, & honorem Eccleſiæ poteſt Epiſcopus eſſe iudex in cauſa propria, *ca. Romana, de panis*, cum traditis per *praxim Epiſcop. parte 1. verbo Epiſcopus, Alexand. Trentaſinq. vari. reſolut. lib. 2. tit. de indic. reſolut. 5. nu. 7. Marta in votis nouiſſ. deciſ. voto 57. nu. 23. Surd. conſ. 50.* tùm etiam ratione notorij, & manifeſti, *Trentaſinq. d. reſol. 5. nu. 6. D. Barboſa in l. ſi de vi, n. 143. ff. de indic.*

Huius Alleg. materia in tres diuidetur articulos, primo examinabitur, qui poſſint huiuſmodi ſubſidiũ exigere: ſecundo quibus ex cauſis: tertio à quibus perſonis.

Charitatiuum ſubſidium qui poſſint exigere?

7 EPISCOPI, Archiepiſcopi, Patriarchæ, ſeu Primates, in ciuitatibus, & dioceſibus ſuis poſſunt data manifeſta, & rationabili cauſa, licite ſubditos cogere (cum charitate tamen, & debito moderamine) ad charitatiuum ſubſidium ſoluendum, quo ſuis conſulant neceſſitatibus, ita probant *text. in capit. conquerente, in fine, de officio Ordinarij, & in c. cũ Apoſtolus, §. prohibemus, de cenſibus* poſt alios *Oldrad. conſ. 104. & 234. Lap. allegat. 20. Duenb. regul. 89. Palat. in repet. cap. per veſtras, notab. 2. §. 27. à nu. decimo. Caſtan. in conſuet. Burgund. rubr. 1. §. 4. gloſ. 6. à num. 13. Menoch. de arbitr. caſu 178. num. primo. Cened. ad Decretal. collect. 115. nu. 6. Navarr. conſ. 7. ſub tit. de cenſibus, in antiq. Sayr. in ſiscalibus deciſionum ſub eodem titul. deciſione 7. praxis nona Epiſcop. p. 2. capitulo numero 11. Bellenc. d. tract. de charitatiuo ſubſidio, q. 1. nu. 1. Azor. dict. c. 14. q. 5.*

8 Quod quidem ſubſidium exigere poteſt Epiſcopus electus & confirmatus nondum conſecratus *Bellencin. q. 9. Azori. d. q. 5. in fine*, ex eo quia hoc eſt iuriſdictionis, non Ordinis, *dict. cap. conquerente, in fine.*

9 Archiepiſcopus, Primas, & Patriarcha ab Eccleſijs, & clericis ſuæ prouinciæ extra dioceſim ſuam iure tale ſubſidium exigere non poſſunt, quamuis conſuetudine recepta alicubi id forſaſſis poſſint *Bellenc. d. tract. q. 2. Azor. dict. c. 14. quæſt. 5. verſ. ſed dubia quæſtionis eſt.*

10 Adminiſtrator vero, ſeu coadiutor datus Epiſcopo per Papam, vel Eccleſiæ cathedrali vacanti, poteſt à ſubditis illius Eccleſiæ exigere charitatiuum ſubſidium per *tex. in cap. is cui, de elect. lib. 6. & in capite vlt. in fine, de ſupplenda negligent. Prælatorum eod. lib. Bellenc. q. 8.*

11 Et quando Epiſcopus à Clero ſuo exigere vult charitatiuum ſubſidium debet facere cum cõſilio Capituli ſui, & etiam ipſorum clericorum per tex. *in cap. nouit. & in cap. quanto, de his quæ fiunt à Prælatis* reſoluunt *Innocent. Ioan. Andr. & Anton. de Butr. in dict. caput. cum Apoſtolus Bellencin. quæſtione decima.*

12 Vicarius generalis Epiſcopi non poteſt tale ſubſidium exigere, niſi ſpecialì ipſius Epiſcopi mandato, hoc enim nullo iure eſt illi conceſſum, & proinde in generali mandato, quod accipit ab Epiſcopo non continetur *Bellenc. q. 21. Azori. d. c. 14. q. 5. verſ. vicarius.*

13 Capitulum Sede Epiſcopali vacante poteſt tale ſubſidium exigere *gloſ. verbo alunde, in cap. cupientes, §. ad hæc, de elect. libr. 6.* vbi *Ioann. Monach. Archidiacon. & Dominic. Bellencin. q. 7. Azori. d. q. 5. verſ. item collegium.* Nequit tamen ſtatutum condere, quo tale ſubſidium in futurum ex parte minuatur, *Bellenc. queſt. 45. Azori. d. cap. 14. q. 7. verſic. item Canonicorum.*

14 Cardinales, cum in Eccleſijs ſuorũ titulorum iuriſdictionem habeant de iure communi, *c. capite querelam, de elect. Alphonſ. Aluarez Guerr. in ſpeculo iuris Pontif. c. 28. poſt princ. verſ. de Reuerendiſſimis, pag. 72.*

15 Tale ſubſidium petere poſſunt *Ioann. Mon. in c. 1. de maior. & obedient. libro 6. Bellenc. queſtion. 3. Azori. d. q. 5. verſ. quares.*

16 Legatus Papæ, cui commiſſum eſt pœnæ legationis officium in ſua prouincia, cum omnia libere & immediate poſſit, quę quilibet Ordinarius iure, ſiue conſuetudine poteſt, vt probat *Speculator in. de legato, §. nunc oſtendẽdũ verſ. legatus*, igitur habet ius exigendi huiuſmodi ſubſidium ab Eccleſijs prouinciæ ſibi delegatæ, *Bellenc. q. 12. Azor. d. q. 5. §. quid dicendum.*

17 Prælati Epiſcopo inferiores iure quidem non poſſunt tale ſubſidium exigere, ſed priuilegio, vel conſuetudine: ita *Bellenc. q. 4. Azori. d. q. 5. verſ. quid dicendum, Boer. dec. 133.* quem refert *Aloyſ. Ricc. d. collect. 52. Duenb. regul. 91. Cened. d. collect. 115. n. 7. ad fi.* & idẽ *Bel. q. 5.*

18 Reſolut quod Abbates, vel priores nõ poſſunt exigere charitatiuum ſubſidium ab Eccleſijs ſecularibus, vel Regularibus Monaſterijs ſibi nõ pleno iure ſubiectis, & addit ex *Calderin. conſ. de cenſibus.*

19 Præpoſitum, ſiue Præfectum totius Ordinis Regularis poſſe huiuſmodi ſubſidium petere à Monaſterijs Ordinis ſui pro ſumptibus neceſſarijs ad gubernationẽ ordinis, ſi aliunde ratione præfecturę non habeat bona, quæ ad hoc onus ſuſtẽtandum deſtinata ſufficiant.

20 Commendatarius perpetuus Eccleſiæ Cathedralis cum habeat legitimam adminiſtrationẽ, & poſſit exercere iuriſdictionem, quæ competeret Epiſcopo titulato, vt tenent *Archidiacon. in capitulo nemo*

deinceps, de elect. li. 6. Innoc. in cap. si constiterit, de accus. Card. in Clem. vlt. de procuratoribus, q. 12.

21 Potest exigere charitatiuum subsidium ab Ecclesiis sibi subiectis, *Bellencin. quæstione sexta. Azor. dict. qu. 5. versicul. Commendatarius.*

22 De Romano Pontifice dubitari nō potest, quin hoc subsidium possit exigere ab omnibus clericis, & Ecclesiis, *Bellenc. qu. 1. nu. 2. Azor. d. q. 5. in princip.*

23 Tum quia liberam habet administrationem omniū beneficiorum *cap. 1. de præb. in 6. Clem. 1. vt de ine pendente.* tum quia est dominus, & Ordinarius cunctorū, Episcopus vniuersalis Ecclesiæ, & Ordinarius Ordinariorum, *capite cuncta per mundum, 9. q. 3. Flamin. de resig. lib. 8. q. 7. n. 100. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 2. præam. nu. 44. in summa omnium decis. tit. 4. nu. 10.*

24 Hinc generalis exemptio nō censetur eximere à subsidio per Papam imposito, *Ioan. Andr. in cap. cum instantia, de censibus, Cochier. de iurisd. Ordin. in exemptos, p. 4. q. 7.* nisi quis speciali priuilegio ab huiusmodi onere nominatim eximeretur, *Bellenc. dict. tract. q. 58. num. 3.* vbi aduertit quod non est præsumendum, quippe quod illud concedi non consueuerit *per tex. in d. c. cum instantia*, ibi, niti forte per speciale priuilegium Sedis Apost. quod non credimus, sit exempta, & per *tex. in c. accedentes de præscript.* ibi, nisi per speciale priuilegium Episcopus tamen cum Clero in sui præiudicium potest aliquem eximere à subsidio charitatiuo *Bellencin. dict. tract. q. 70. Cochier. d. p. 4. q. Azor. d. cap. 14. q. 7.*

25 Vbi etiam quod subditi non possunt præscribere, itaut subsidium præstare non debeant, quia tale subsidium quadam naturali æquitate, & lege charitatis debetur, contra quæ præscriptio non currit *Bellenc. q. 50.*

Quibus ex causis charitatiuum subsidium exigi possit?

26 PRælatus, qui iuxta supradicta potestatē habet huiusmodi subsidium exigendi congregato Clero cū charitate, & humanitate debet illi exprimere causam suam indigentiæ, eumq. hortari, quod cum cuilibet proximo in necessitate sit subueniendum, fortius sibi subuenire debent.

27 Causa autem ad tale subsidium exigēdum, debet esse manifesta, & rationabilis, ne subditi grauentur plusquam par est, vt dicunt *tex. in dicto cap. conquerente, & in d. c. cum Apostolus, §. prohibemus.*

28 Quænā dicatur manifesta & rationabilis causa quoad intētum, & hat in re, nihil certum in iure definitur, sed arbitrio iudicis relinquendum arbitrātur *glos. verbo rationabilis, dict. §. prohibemus*, recepta vt per *Abb. num. 4. in fine, Cardin. nu. 2. Anton. vit. Hippol. in l. quæstionis modum num. 6. ff. de quæst. Bellencin. quæst. 16. nu. 22. &* & alij quos refert, & sequitur *Menoch. d. casu 178. num. 2.* Et in dubio rationabilis causa præsumenda nō est, quia *tex. in d. cap. cum Apostolus vers. sustinemus*, nō solum requirit causam rationabilem, sed quod sit manifeste talis, & casum dubium excludat, aduertit *Bellencin. q. decima octaua.*

29 Rationabili causa primò potest exigere charitatiuū subsidium Episcopus pro sua consecratione *Grammatic. decis. 88.* quem refert *Aloys. Ric. dicta collect. 52.* Itē pro solutione debitorum, quæ cōtraxit Episcopus pro suæ Ecclesiæ iure tuendo, videlicet quando multa, & magna sunt debita, & aliunde ex bonis Ecclesiæ solui commode nequeunt. *Hostiens. in sum. tit. de ecclesiastica beneficia §. 1. & in tit. de censibus §. ex quibus causis, Butr. & Imol. in d. c. conquerente, Azor. d. ca. 14. q. 4. in princ. praxis noua Episcop. p. 2. c. 2. nu. 11.*

30 Secundo causa rationabilis exigēdi huiusmodi subsidium est, si Episcopus magnas fecerit expensas in negotijs totius diœcesis communibus pertractandis, *Innoc. in c. 1. de statu monach. Azori. d. ca. 14. quæst. 4. vers. 2.* Vel si lites magnæ in bonis Ecclesiæ moueantur *Menoch. d. casu 178. num. 12.*

31 Tertiò si Episcopus pro fabrica suæ Ecclesiæ, vel alia re contingente illius publicam vtilitatem, vel conseruationem, fecerit magnam emptionem, *Oldrad. cons. 140. incip. Circa propositam quæst. Bellenc. d. tract. quæstion. 19. Azor. d. 4. vers. 3.*

32 Quartò si Episcopus iter facturus sit ad Papam, vel Imperatorem, vel Regem, ob suæ Ecclesiæ, vel diœcesis, vel etiam totius Ecclesiæ generalis commune bonū, *Innoc. in cap. 1. circa fin. de statu monach. Host. Butri. & Imol. in d. cap. conquerente, Bellenc. dict. tract. quæstione 20. Azori. dict. quæstione 4. vers. 4. Menoch. d. casu 178. nu. 9. & 10.*

33 Quintò, si Episcop. visitaturus sit limina S. Petri, vt iusiurandum impleat, iuxta formam, *c. ego N. in fine, de iureiur. & constit. Sixti 5. Bellencin. d. q. 20. vers. vel quādo, Azor. d. q. 4. vers. 5. praxis noua Episcop. d. nu. 11.*

34 Sextò si Episcopus velit ire ad Cōcilium prouinciale, *Bellenc. in dict. tract. quæst. 21. Iacob. de Concilijs libr. 1. art. 5. fol. 110. colum. 1. praxis noua Episcop. d. numer. 11. Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiepis. Neapol. capit. 71. num. 8. Azor. dict. q. 4. vers. 6. Quaranta in summa bullarij, verbo Contilium Prouinciale, num. 8.* vbi hoc intelligit, quando Episcopus esset pauper, qui non haberet ad faciendum expensas.

35 Septimò, si Episcopus impensas necessarias, & alicuius momenti fecerit in aduentu Imperatoris, Regis, vel Principis, præsertim si ab eo habeat regalia, dummodo clericos, & Ecclesias nimium in hoc grauare, vel ad hoc compellere non debeat, *Bellencin. q. 11. Azor. d. q. 4. versicul. septimo.*

36 Existente qualibet ex prædictis causis potest Episcopus non solum semel, sed etiam pluribus vicibus, quoties scilicet rationabilis causa subsit, charitatiuum subsidium exigere, *Abb. Sic. in d. cap. cum Apostolus, Bellenc. dict. tractato quæstione 23. Remig. q. 32. Azori. d. c. 14. q. 8.*

37 Dummodo etiam à volentibus non exigat, nisi tantum quantum attenderent procurationes singulæ, si Prælati per alium licite visitarent per *Extrauag. Bened. XII.* quæ incipit *Vas electionis, circa fin. §. præmissis quoque adijciendo*, vbi in superiore eius parte declaratur, quæ sit quantitas illarum procurationum; *Bellencin. d. tract. quæstione quadragesima prima.* Quantum tamen esse debeat hoc subsidium non est iure definitum, *Manar. consil. 10. in antiq.* aliàs 5. *in nouis, sub titul. de censibus, Sayr. in floribus decis. sub eodem tit. decis. 10. Menoch. casu 179. num. vlim. praxis noua Episcopal. d. num. decimo primo versicul. vsque*, itaut non valeat consuetudo, quod Episcopi, vel alij Prælati à subditis suis possint exigere, & à volentibus recipere charitatiuum subsidiū vltra taxam positam *in d. Extrauagant. Vas electionis, Bellencin. quæstione 42. & quæstione 44.* ostendit, quæ pœnæ imponantur exigentibus charitatiuum subsidiū vltra taxam, & q. 46. quod subditi possint denegare charitatiuū subsidiū Episc. in eo, in quo excedit taxā.

Et

38 Et quòd clerici ex vrgenti causa possint compelli soluere charitatiuum subsidium vltra taxam solitam dicit *Marc. Anton. Gennens. in practicab. Eccles. quæstione 640.*

A quibus personis charitatiuum subsidium exigi possit?

39 EPiscopus iure potest tale subsidium ratione beneficiorum exigere à Clero, & Ecclesijs suę Ciuitatis, & diœcesis, *cap. conquerente, de officio Ordin. Nauarr. cons. 10. in antiq.* aliàs 5. *in nouis, sub titul. de censib. Sayr. in floribus decis. sub eodem titul. decis. 10.* Et licet vrgente necessitate charitatiuũ subsidium à suis clericis petere possit, *capit. cum Apostolus, §. 1. de censibus*, aliquid tamen tanquam sibi debitum, cessante illa, dummodo consuetudine immemoriali, & bona fide illud nõ præscripserit, petere nequit, *Nauar. cons. 7.* aliàs 3. *in nouis, sub titul. de censibus, Sayr. sub eodem titul. decis. 7.*

40 A laicis vero non potest, vt colligitur *ex cap. quia cognouimus 10. quæstione tertia*. Nec obstat, quod dicitur in *cap. cum Apostolus, §. prohibemus, de censibus*.

41 Quatenus habet posse Episcopum huiusmodi subsidium à subditis petere, quia respondetur id intelligendum de ecclesiasticis, vt loquitur *d. cap. conquerente*, tum quia stricte, & proprie sumendo laici diœcesani non dicuntur subditi Episcopi, licet quoad quædã foro suo subijciantur, vt notat glos. *verbo subditos, in Clement. 1. de foro comp.* ita *Bellencin. de charitatiuo subsidio, q. 26. Azor. instit. moral. part. 2. libro nono capite 14. q. 6. in princip.*

42 Vide tamen an ratione feudi, vel officij gratuititeneantur & laici aliquid contribuere? Et quartam partẽ annui reditus ipsius feudi pro subsidio charitatiuo esse soluendam resoluit, *Afflict. decis. 136.* quẽ refert *Aloys. Ric. d. collect. 52.*

43 Capitulum, seu Canonici Ecclesiæ Cathedralis tenentur Episcopo suo præstare charitatiuum subsidiũ, quando ab eo petitur ex legitimis causis, de quibus dictum est supra, quia fortius ipsi debent ei subuenire, quam cæteri, cum dignius sit quod membra subueniãt capiti suo, quam extranei, argum. *cap. cum non liceat, de præscript. & cap. requisisti de testam. Bellenc. d. tractatu q. 27. Remig. de Goun de charitat. subsid. q. 38. Monet a de distribut. quotid. par. 3. q. 9. nn. 20.*

44 Ex distributionibus tamen quotidianis inspecto iure communi non debetur charitatiuum subsidium nisi contrarium fuisset sancitum *Bellencin. q. 76. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. §. 7. procem. nu. 174. Monet a de distribut. quotid. par. 3. q. 9. à nu. 19.*

45 Monasteria non tenentur præstare Episcopo charitatiuum subsidium, ita *Ioan. Andr. Butr. Imol. in cap. dilectus, de officio Ordin. Innoc. in cap. 1. de statu monach. Host. in summ. illius tit. & tit. de censibus, §. ex quibus causis. vers. item Episcopus exigit. Bellenc. qu. 29. Remig. de Goun eodem tract. q. 21. Fr. Emmanuel. quæst. Regul. tom. 2. q. 66. artic. 1. & 2. Azori. d. q. 6. vers. item non potest.* Ratio est, quia exactio charitatiui subsidij, est de lege diœcesana, & non iurisdictionis, *Bellencin. q. 28. Cocbier. de iurisd. Ordinarij in exemptos, p. 1. q. 25. n. 8.* à qua lege diœcesana monasteria sunt exempta, vt probant *text. in cap. ne pro cuiuslibet, 16. quæstione prima & in capitul. primo de statu monach.*

46 Non obstat *Clem. 1. & 2. de censibus* vbi dicitur Religiosos debere soluere iura Episcopalia, & subire onera, nisi se tueri possint speciali priuilegio Papæ, & consuetudine: quia respondetur ibi sermonem esse de monasterijs habẽtibus Ecclesias seculares sibi subiectas, quæ Ecclesię antequam monasterio subijcerentur, soluere consueuerant Episcopo talę subsidium charitatis, & alia iura Episcopalia, ac proinde cẽsentur vnitæ monasterio cum suo onere, cum quo transiuit res, *ca. pastoralis, de decim. cap. quia monasterium, de relig. domib.* ita *Azor. vbi proxime, & Cochier. d. nu. nono vers. limita primo*, vbi *versicul. limita secundo*, dicit quod si monasteriũ habeat populum ratione illius tenebitur ad omnia, quæ sunt legis diœcesanæ, & per consequens ad charitatiuum subsidium.

47 Exemptę Ecclesiæ non tenentur præstare Episcopo charitatiuum subsidium, ita *Card. in Clem. frequens §. nonnulli, in 3. opposit. de excess. Prælat. vbi Paul. & Petr. de Anchar. in vers. 8. not. Bellencin. q. 32. Azor. d. qu. 6. versic. item non potest, Cochi. de iurisdictione Ordinar. in exemptos, part. 4. quæstione nona per totam.* Quod maxime procedit, si exemptio sit data cum plena libertate, id enim importat exemptionem non modo à iurisdictione, sed etiam ab omnibus, quę sunt de lege diœcesana, inter quæ charitatiuum subsidium numeratur, vt supra dictum est numero precedenti, ita *Bellencin. d. quæstione 32. nume. octauo. Cochier. d. quæst. 9. num. primo.* Limitatur tamen primo, nisi exempti haberent populum non exemptum, quia eo respectu exigi posset huiusmodi præstatio, *Bellencin. d. quæst. 32. nume. quinto vers. & pro talibus. Cochier. dicta q. 9. num. secundo.* Limitatur secundo nisi in priuilegio exemptionis apposita esset clausula vulgaris, volumus autem, quod Ecclesia huiusmodi exempta cum charitate priori cum Episcopo suo remaneat, *Abb. consil. 102. incip. Omnipotentis Dei postulato suffragio, volum. 1. Bellencin. dicta qu. 32. in fine, Cochier. parte prima quæstione 9. numero 9. & parte 4. q. 9. num. 3.*

48 Cum huiusmodi subsidium peti debeat à personis clericorum ratione beneficiorum suorum, prout iuxta tex. in *dict. cap. conquerente, & in d. c. cum Apostolus*, resoluunt *Nauarr. consi. 10. in antiq.* aliàs 5. *in nouis, sub tit. de censibus, & Sayr. in floribus decis. sub eodem tit. decis. 10.* non poterunt clerici nullum ecclesiasticum beneficium habentes vllo iure cogi Episcopo subsidium præstare, quamuis habeant ampla patrimonia, *Bellenc. q. 31. Azor. dicta q. 6. vers. insuper*, licet dubitet *Nauar. vbi proxime*.

49 Clerici pauperes, qui scilicet ex suorum beneficiorũ reditibus nihil habent vltra commodum, & honestum victum, minime cogi possunt ad tale subsidium præstandum, nam certe grauarentur, si eorum victus minueretur *Bellencin. q. 30. Quaranta vbi supra, praxis nona Episcopal. nu. 11. Azori. d. q. 6. versic. quid dicendum.*

50 Hinc beneficium habens, sed nullos fructus percipiens propter assidua bella, inundationes aquarũ, vel ob alium fortuitum casum, nullo iure cogitur ad huiusmodi subsidium Episcopo præstandum, *Remig. de Goun. q. 37. nn. 5. & quæst. 40. & 41. Monet a d. quæst. 9. num. 21. Bellencin. q. 34. cum sequen. Azori. d. quæstion. 6. vers. Clerici*, qui etiam tenent tale subsidiũ exigi posse ab eo, qui est beneficii possessor, siue bona, siue mala fide: item resoluunt, si duo litigent de beneficio, quorum vterque contendit ad se beneficium pertinere, tunc liberum esse Episcopo subsidium exigere ab eo, quem maluerit, at si is, qui subsidium

soluerit victus in lite fuerit ab aduersario, ius habet repetendi tantundem, quantum soluit, alioquin iure compensationis vti potest.

51 Rector Ecclesiam habens in vna diœcesi, in alia vero prædia, & possessiones, ex quibus fructus beneficii percipit, debet soluere subsidium Episcopo, in cuius diœcesi est Ecclesia, quia tale onus sustinent beneficiarii ratione Ecclesiarum, quas habent, ita *Bellencin. q.35. Azori. d.q.6. vers. quid dicendum.*

52 Pensionarius clericus, & Rector beneficii pro rata portione tenentur ad subsidium. *Bellencin. q.37. Azori. d.q.6. vers. si quæras, Gig. de pension. quæst.38. Flamin. de confident. q.23. num.7.* Sed re vera Curiæ Romanæ stylus habet, vt pensio auctoritate Papæ assignata alicui, sit immunis & libera ab omni onere, etiã subsidii charitatis, & ideo quando Papa clerico pensionem assignat liberam ab omni subsidio charitatis, Rector beneficii debet ex toto illud soluere.

53 Ecclesia si in confinio duarum diœcesum sit, ambo Episcopi se cõcordare debent, vt alternis vicibus subsidium exigant, *argum. (lement. plures, de iure patron.* quod si conuenire nequant, tunc iure poterit Archiepiscopus præcipere, vt conueniant, eo quod talis corũ discordia est Ecclesiæ damnosa: ita *Bellenc. q.52. Azor. d.q.6. vers. quid dicendum.*

54 Successor in beneficio soluere subsidium cogitur, quod antecessor beneficiarius non soluit, argum. *l. Imperatores, ff. de impensis, & l. hatlenus. ff. de vsufructu, Bellencin. q.51. Azori. d.q.6. in fine*, vbi resoluit posse Episcopum conuenire successorem, vel antecessorem, si adhuc viuus sit, vt maluerit, & subsidium petere.

55 Hospitalia causa communis pietatis extructa, quãdo titulum beneficii habent, obligantur ad subsidium, *Bellenc. q.38. Azor. d.q.6. vers. sic si roges*, qui etiam resoluunt, quod si huiusmodi hospitalia auctoritate Episcopi fundata non sint, grauari nequeunt onere subsidii, quia religiosa, & sacra loca non sunt, & possunt ad prophanos vsus redire priuata fundatoris auctoritate; secus tamen si Episcopi auctoritate fundentur, cum ab illis sicut ab Ecclesiis suæ diœcesis exigere subsidium charitatis, & alia iura Episcopalia Episcopus possit. Quomodo vero Episcopi auctoritate fundata dici possint, vide quæ diximus in *Allegat. 75. nu. 5. cum sequentibus.*

SVMMARIVM.

1 *Indulgentia est remissio pœnæ temporalis debitæ pro peccatis actualibus iam dimissis, concessa homini existenti in gratia à Prælato per applicationem thesauri ecclesiastici.*
2 *Plenaria indulgentia est illa, qua remittitur tota pœna.*
3 *Indulgentia temporalis dicitur illa, qua non remittitur tota pœna, sed eius tantum pars relaxatur.*
4 *Indulgentiæ carena, quadragena, & septena quæ sint, ostenditur.*
5 *Papa tantum plenarias potest indulgentias concedere, Episcopi vero temporales, limitatas, seu partiales.*
6 *Indulgentias concedendi potestas est iurisdictionis, & non Ordinis.*
7 *Indulgentias temporales potest concedere Episcopus etiam non consecratus, aut ordinatus, dummodo sit electus, & confirmatus.*
8 *Indulgentias concedendi potestas penes Papam est iure diuino à Deo proxime accepta, penes Episcopos vero est iure communi, & Ordinario.*
9 *Indulgentias plenarias concedendi potestas à Papa est delegabilis.*
10 *Indulgentias temporales concedendi potestatem Episcopus non solum suo Vicario, verum etiam Clerico demandare potest.*
11 *Laico non potest demandari ab Episcopo potestas concedendi indulgentias.*
12 *Indulgentias non potest concedere Episcopus excommunicatus, denunciatus, seu vitandus.*
13 *Indulgentias valide, ac sine peccato secluso scandalo non præuiso, concedit Episcopus cum in mort. peccato existit.*
14 *Indulgentiæ temporales, quas Episcopus concedere potest, quæ sint, ostenditur.*
15 *Archiepiscopus habet facultatem concedendi indulgentias per totam suam prouinciam, & Archiepiscopatum, etiamsi non sit in actu visitationis.*
16 *Indulgentias concedere est voluntariæ iurisdictionis.*
17 *Indulgentias iure proprio nullus inferior Episcopo potest concedere.*
18 *Indulgentias concedit Episcopo inferior ex consuetudine, etiamsi non sit Præsbyter.*
19 *Prælatus religionis quamuis habeat quasi Episcopalem auctoritatem in Regulares sibi subditos, iure ipse non potest indulgentias concedere.*
20 *Parochus indulgentias concedere non potest.*
21 *Capitulum Sede vacante, an valeat indulgentias concedere, ostenditur.*
22 *Indulgentiæ concessæ ab Episcopo, vel Archiepiscopo si excesserint numerum taxatum in cap. cum ex eo, de pœnitent. an valeant, ostenditur.*
23 *Indulgentias Episcopus concedere tantum potest subditis suis.*
24 *Indulgentias pro mortuis non potest Episcopus concedere.*
25 *Indulgentias ab alio Episcopo concessas lucrantur exteri de proprijs licentia.*
26 *Exemptis an possit Episcopus indulgentias concedere, ostenditur.*
27 *Exempti habentur instar extraneorum.*
28 *Indulgentijs, quas alijs concessit, frui & gaudere potest Episcopus.*

EPISCOPVS QVODNAM Indulgentiæ genus conferre valeat?

ALLEGATIO LXXXVIII.

1 INdulgentia est remissio pœnæ temporalis debitæ pro peccatis actualibus iam dimissis, concessa homini existenti in gratia à Prælato per applicationem Thesauri ecclesiastici, *Cordub. de indulgent. q.1. Navar. in comment. de indulgent. & Iubil. not.20. num.1. cum sequent. Alphons. Alvarez Guerrero in speculo iuris Pontificij cap.28. in princ. Valent. tom.4. disput.7. q.20. puncto 1. vers. nos autem. Henriq. in sum. l.7. de indulgen. c.1. Francisc. Leon in thesauro fori ecclesiastici p.1. c.9. nu.2.* & cæteri in discursu citandi.

2 Alia est plenaria, alia temporalis. Plenaria est illa, qua remittitur tota pœna simpliciter, & ex communi est remissio totius pœnæ temporalis, quæ nimirũ post peccata remissa expianda remansit, siue in hac vita, siue in purgatorio; cui plenariæ indulgentiæ interdum

interdum addi ſolet particula, & remiſſio omniũ peccatorum, quæ ſecundum omnes eſt potius declaratiua effectus indulgentiæ plenariæ. Indulgentia vero temporalis dicitur illa, qua non remittitur tota pœna, ſed eius tantum pars relaxatur, & ſub duplici præſertim forma tribui ſolet. Aliquando enim dantur indulgentiæ tot dierum, vel annorũ, & eſt remiſſio tantæ pœnæ, quanta ſolui in hac vita debuiſſet per pœnitentiã tot dierum, vel annorum, vel quanta in purgatorio luenda foret, ſi hic peracta non fuiſſet.

4 Et hæc diuidi poteſt in carenam, quadragenam, & ſeptenam. Carena dicitur à carendo, & eſt quaſi ciborum carentia, qua remittuntur tot pœnæ, quot fuiſſent remiſſæ peragendo pœnitentiam in pane, & aqua, quadraginta diebus cũ ſeptem annis. Quadragena eſt relaxatio tantæ pœnæ quanta redempta fuiſset per pœnitentiam quadraginta dierum. Septena eſt remiſſio tantæ pœnæ, quanta redempta fuiſset per pœnitentiam ſeptem annorum, ſeu quanta reſpondet pœnitẽtiæ ſeptem annorum. Quandoque dantur indulgentiæ reſpiciendo ad certam partem peccatorũ, vt cum datur remiſſio tertiæ, vel quartæ partis peccatorum, eſt enim remiſſio tãtæ pœnæ, quãta perſolui debuiſſet hic, vel in purgatorio pro tertia illa, vel quarta parte peccatorũ iã remiſſorũ. Colliges hæc ex *Valentia d.q.20. Tolet. in ſumm.lib.7.c.24.Soar.tom.4.diſput.50.ſect.4.& 5. Cardin.Bellarmin.tomo 3.lib.1.de indulgent.cap.9.P. Valer. Reginald.in praxi fori pœnitent. l.7.num.94. cum ſequentibus.Baldun.Iuni.ſuper opera controuerſ.Bellarmin.p.1. lib.6. de indulgent.& Egidi.de Coninch.de Sacramentis,& cenſuris tom.2.diſp.12.Aloyſ. Ricc.in praxi aurea reſolu. 306. Franciſc. Leo d.c.7.à nu.3.Bonacina de Sacrament. diſput.6.q.1.punctо 2.*

5 Solus Papa primario poteſt indulgentias concedere, ſolusq. plenarias concedit. Epiſcopi vero temporales, limitatas, ſeu parciales iure communi Canonico, & ab ipſo Summo Pontifice dependẽti. Ratio eſt, quia huiuſmodi poteſtas eſt iuriſdictionis, non Ordinis, *c. quod autem, de pœnit. & remiſſ.* quatenus ibi dicitur indulgentiæ conceſſionem eſſe actum abſoluendi, & iudicialem, *S.Thom.in 4.diſtinction.20.queſt.3.articulo 3. Gambara de Officio legat. de latere rub.8. num.quid poſſit legatus circa indulgentias num.1.Azori.inſtitut.moral.p. 2.lib.3.cap.54.queſt.2.Vgolin.de poteſtate Epiſcopi c.41. in princip. Aloyſ. Ric. d.reſolut.306.n.4.& reſolut.222. numero primo.*

7 Et ob id Epiſcopus etiam non ordinatus, aut nõ cõſecratus eas poteſt conferre, dummodo ſit electus, & confirmatus, per *gloſ.* communiter receptam *in cap. tranſmiſſa, de election.* tenent *D.Thom.d.q.20.q.1. articulo 4.queſtiunc.2.Soar.d.diſput.50.ſection.3.nu.3. Reginald.d.loco num.123. Nugn.in addit.queſt.25. articulo 1. queſtiunc.3. verſ. ſecunda concluſio, Alphonſ. Aluarez Guerrero d.loco Aloyſ.Ricc. d.reſolut.306.nu.4. Azori. d. capitul. 55. quæſtione 1. in fine, & capitulo 29. quæſtione 8. Auguſtin.de Ancona de poteſtate Eccleſiæ quæſtione 29. Campan. in diuerſorio iuris Canonici in proœmio numero ſecundo.*

8 Cum ergo hæc ſit iuriſdictionis poteſtas, & non Ordinis, recte infertur illam, licet penes Papã ſit iure diuino à Deo proxime accepta, penes Epiſcopos vero eſſe iure communi, & ordinario, at per cõſequens proximè acceptam à Papa, iuxta reſoluta per me *parte prima huius tract. titulo primo, capitulo primo*, quicquid aliqui teneant Epiſcopos poſſe iure diuino indulgentias conferre, quos citant, improbantq. *Bonacina d. diſput. 6. quæſtione prima punctо tertio, numero primo, Azor. dicto capitulo 54. quæſtione ſecunda, Henriq. d.lib.7.capit. 31.§.3.*

9 Hinc etiam cum ea, quę iuriſdictionis ſunt, mandari, ac delegari poſſint de iure Pontificio; vt habetur in *cap.aqua*, & ibi *gloſſa*, ac Doctores, *de conſecration.Eccleſiæ*, & in *ca.quod ſedes, de officio Ordin.* ideo huiuſmodi poteſtas à Papa eſt delegabilis, qui poteſt Epiſcopo etiã plenarias tribuere indulgentias, vt reſoluit *Aloyſ. Ric.d.reſolut.306.num.2.*

10 Et ipſe Epiſcopus facultatem concedendi temporales non ſolum ſuo vicario, verum etiam Clerico demãdare poteſt. *Emmanuel Sa, verbo indulgentia, numer.16. Valent.d.q.20.punctо 3.Soar.diſput.55.ſect.6.numer.6. Reginald.libr.7.num.116. Bellarmin. de indulgent.lib.1. cap.11.Nugn.queſt.26.art.2.ad finem, Vgolin.d.ca.41. in princip. Bonacina d.q.1.punctо 3.num.11.Azori.d.lib. 3.capit.43.queſt.13.& d.cap.55.q.5.*

11 Hęc tamen poteſtas non poteſt ab Epiſcopo cõcedi laico, cum laicus iure humano remoueatur à muneribus eccleſiaſticis, vt poſt *Iacob.de Graff. Soar. & Reginald.* reſoluit *Bonacina d.loco num.12.*

12 Hinc denique fit Epiſcopum excommunicatum, denunciatum, ſeu vitandum non poſſe indulgentias concedere, quia excommunicatus vitandus caret vſu iuriſdictionis, & conſequenter inualida ſunt ipſius acta ad iuriſdictionem pertinentia, *cap.tanta, de exceſſ.prælat.c.quia, de except.in 6.* cum citatis à *Bonacina de cenſuris, diſput.2.q.2.punct.7.* & reſoluit in terminis *Azor. d.c.55.q.7.*

13 Ex quo patet à fortiori Epiſcopum, qui cõcedit indulgentias, dum in peccato mortali exiſtit, valide cõcedere, nec peccare ſecluſo ſcandalo non præuiſo, quia peccatum mortale præciſe non tollit iuriſdictionem, *Henriq.d.lib.7.capi.32.§.4. Valent.loco citato punctо 3. verſ.tertio aſſerimus*, Reginald. *lib.7. num.118. Nugn. in addit. q.27. art. 9. concluſ.1.* poſt *Graff. Soar. & Cardub.* ſequitur *Bonacina d. diſp. 9. de indulgen. q. 1. punctо 3. num. 9.*

14 Indulgentiæ temporales, quas Epiſcopus concedere valet, ipſo iure communi præſcriptæ ſunt. In dedicatione enim Eccleſiæ vnius anni indulgentiam tantum concedere poteſt, vel ab vno tantum Epiſcopo vel à pluribus dedicetur, & in anniuerſario dedicationis, vel aliàs concedit ſolum indulgentiam quadraginta dierum, *cap.cum ex eo, verſic.ad hæc, de pœnitent.* ibi, Decernimus, vt dum dedicatur Baſilica non extẽdatur indulgentia extra annum, ſiue ab vno ſolo Epiſcopo, à pluribuſue dedicetur, atque in vniuerſali dedicationis tempore quadraginta dies de iniunctis pœnitentiis indulta remiſſio non excedat. *Vgolin.d. capit. 41.§.1. in principio, Henriq. d. capit. 32.§.1. Azori. d.cap.55.q.6. Bonacina d.q.1.punctо 3.nu.2. Franciſ.Leo d.cap.7.num.18.*

15 Archiepiſcopo datur facultas concedendi indulgẽtias per totam ſuam prouinciã, & Archiepiſcopatum, etiamſi non ſit in actu viſitationis, dummodo ſtatutum generalis Concilii non excedat, *cap. noſtro, de pœnit. Cordub. quæſtion. 14. Nugn. q.26. artic.1. verſ. difficultas tamen, Stephan. Quaranta verbo Archiepiſcopi auctoritas, verſ.31. Bonacina d.q.1.punctо 3.num.2.verſ. obſerua. Franciſc. Leo d. cap.7. num. 18. Henriq. d. cap. 32.§.1. Marc.Anton. Genuenſ. in praxi Archiepiſc.c.70. numero 15.* Nam licet Archiepiſcopus non ſit iudex

Ordinarius omnium de prouincia, *cap. Paſtoralis, de officio Ordin.*

16 Nec extra ſuam diœceſim habeat contentioſam iuriſdictionem, cum tamen indulgentias concedere ſit voluntariæ iuriſdictionis, *Soar. diſp. 49. ſect. 3. numero 9. Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 306. num. 5.* illas concedere poteſt, vt per *gloſ. in d. cap. noſtro*. Sed aduertẽdum cũ *Henriq. loco proxime citato*, quod ſi conceſſit quadraginta dies in perpetuum, nihil amplius poteſt ſucceſſor eius pro eadem cauſa concedere, quia reputantur vnus Prælatus; ſed ſuperueniens Archiepiſcopus ex cõmiſſione Pontificis poteſt dum viſitat diœceſim ſuffraganei concedere 80. dies præter 40. datos ab Epiſcopo; totidem enim poteſt Archiepiſcopus dare in ſua diœceſi: idem poteſt Primas, aut Patriarcha; plures vero dies concedit Legatus Papæ in ſua prouincia; Cardinalis, Epiſcopus, aut Pœnitentarius Papę concedit centum dies, de quo etiam *Azori. dicto capitulo 55. quæſtione 6.*

17 Neminem Epiſcopo inferiorẽ iure proprio indulgentias poſſe concedere communiter traditum eſt *in cap. accedentibus, de exceſſ. Prælat. & in d. cap. noſtro, Nauar. tract. de indulgẽt. not. 31. Bellarmin. de indulgent. lib. 1. cap. 11. quæſt. 3. Cochær. de iuriſd. Ordin. in exemptos, p. 4. quæſt. 54. Bonacina q. 1. puncto 3. n. 18. Franciſc. Leo d. c. 7. nu. 19. Azori. d. cap. 55. q. 3.*

18 Quamuis ſit Cardinalis, niſi ex conſuetudine, & præſumptione non poſſit, quia tunc etiamſi non ſit Presbyter eas dare poterit. *Auguſt. de Ancona in tract. de Eccleſiæ poteſt. quæſt. 29. artic. 8. Panorm. de poteſtate Capituli Sede vacante in 4. quæſt. principal. in princip. Gambar. d. tit. quid poſſit legatus circa indulgentias, nu. 2.*

19 Vnde ipſo iure non poteſt indulgentias concedere Prælatus Religionis, vt Prouincialis, aut Generalis, quamuis habeat quaſi Epiſcopalem auctoritatem in Regulares ſibi ſubditos, *Henriq. d. lib. 7. c. 21. §. 5. Bonacina d. nu. 18.*

20 Nec etiam Parochus, eſt enim inferior Epiſcopo, *Henriq. eod. cap. 21. §. 8. Bonacina d. puncto 3. num. 25.*

21 Nec denique Capitulum S. de vacante, quia nõ ſuccedit Epiſcopo in poteſtate iuriſdictionis extraordinariæ, ſaltem in iis, quæ ſunt reſeruata dignitati Epiſcopali, *Henriq. d. capi. 31. §. 4.* poſt *Graff. Soar. Reginald.* & alios ſequitur *Bonacina d. puncto 3. num. 23.* contra quos non immerito tenent *Silueſtr. verbo Capitulum, nume. 10. Lazari. verbo indulgentia, num. 47. praxis Epiſcop. p. 1. verbo indulgentia, numer. 2. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut. 222. Azori. d. cap. 55. quæſt. 4. & d. libr. 3. cap. 37. quæſtio. 9.* & ideo tutius eſſe, vt Capitulum hoc committeret alicui Epiſcopo, qui ſuo nomine faceret, tenet *Quaranta in ſumma Bullarij, verbo Capitulum Sede vacante, verſic. vndecimo quæro.*

22 Sed dubitari poteſt an valeant indulgentiæ conceſſæ ab Epiſcopo vel Archiepiſcopo ſi excellerint numerum taxatum in *d. c. cum ex eo?* in quo dubio reſpondendum eſt negatiue, quoad eam tamen partem, quæ numerum præſcriptum non excedit valere concludendum eſt, quia eſt res ſeparabilis, & in ſeparabilibus vtile per inutile nõ vitiatur *l. vtile ff. de reg. iur. l. 1. §. Trebatius, ff. de aqua quotid. & eſtiua*, quare ita reſoluunt per *tex. in cap. indulgentię, de pœnitent. in 6. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſ. deciſ. 117. num. 5. in 1. edit. & reſol. 102. numero 5. in 2. edit. Soar. diſp. 55. ſect. 3. num. 11. Nau. de indulgent. notab. 31. nume. 16. Reginald. d. loco numer. 120. Vgolin. d. cap. decimo quarto §. 1. num. 2. Azori. d. cap. 55. quæſtion. 6. Bonacina d. diſp. 6. quæſtion. 1. puncto 3. numer. 3. & 4.*

23 Subditis ſuis Epiſcopus indulgentias cõcedere tantum poteſt, nam ſicut ab ipſo tantum ligari poſſunt, ita & ab eodem abſolui, probat text. *in cap. quod autem, de pœnit. Nauarr. conſ. 18. num. duodecimo, verſiculo decimo ſexto de pœnit. Vgolin. d. cap. 41. §. 2. num. primo. Henriq. d. cap. 32. §. 2.* vbi tenet cũm *Nauarr.* quem refert *in cõmento*, quod quando Epiſcopus concedit indulgentiã loco intra diœceſim ſito, prodeſt etiam externis ibidẽ moram facientibus quaſi ratione habitationis diutinæ contrahant forum, & ſubditi efficiantur.

24 Non poteſt tamẽ indulgentiam cõcedere pro mortuis; tum quia ipſorũ facultas videtur à Sede Apoſtol. reſtricta ad eorũ ſubditos degentes in hac vita, *Nauar. de indulg. notab. 22. num. quarto Bellarm. de indulgent. lib. 1. c. 11. Emman. Sa, verbo indulg. num. 18. Reginald. li. 7. nu. 114. & 193. Soar. diſp. 55. ſect. 3. nu. 23.*

25 Si vero Epiſcopi ſpeciatim ſuis ſubditis cõcederent, vt indulgentias ab alio Epiſcopo conceſſas acciperent, tunc eas lucrarentur, vt probat tex. *in d. cap. quod autem*, vbi *Abb. num. ſeptimo verſ. vltimo noto*, ait tutiſſimum eſſe, & valde expediens volenti peregrinari & loca pia viſitare, ipſum licentiam ab Epiſcopo proprio habere capiendi alienas indulgentias, ideſt, indulgentias datas ab aliis; & dicit *Nauar. de indulgent. notab. 31. & vlt. num. 13. verſ. exceptis ſecundo*, quod hac licentia habita, non ſubditi poſſunt acquirere indulgentias ab alio Epiſcopo conceſſas *Ludou. Bolognin. tract. de indulgent. num. 60. Corbi. d. p. 4. q. 58. nu. 4.*

26 Exemptis Epiſcopum indulgentias concedere nõ poſſe, ex quo iuriſdictionis nihilin eos vendicet, ſed Pontifici immediate ſubiiciantur veluti proprio ac immediato diœceſano, tenent *Anton. de Roſel. tract. de indulg. num. 321. Vgolin. d. §. 2. num. 2. verſ. ſecundo.*

27 Tum quia exempti habentur inſtar extraneorum, locaque exempta parificantur locis extraneis, *cap. luminoſo 18. q. 2. c. 1. de ſtatu Regul. in 6. Roſel. vbi ſupra nume. 323.* Nihilominus contrarium eſt reſoluendum, videlicet Epiſcopales indulgentias prodeſſe exemptis, quia inducta in fauorem exemptorum non debent conuerti in eorum læſionem, inductaque in augmentum non debent parere diminutionem *l. quod fauore C. de legib. cap. quod ob gratiam, de regulis iuris in 6. l. legata inutiliter, ff. de legatis 1.* cum citatis *in libello de principijs vtriuſque iuris lit. A. n. 249.* quare hãc ſententiã tenent *Lud. Bologn. d. loco num. 63. Bellarmin. d. libr. 1. cap. 11. q. 3. verſ. quare cum tam. Nauar. notab. 31. num. 12. verſ. addo ſeptimo, Cochær. d. p. 4. q. 58. num. 5.* Hinc etiam reſoluendum Epiſcopum poſſe Religioſis indulgentias concedere iuxta ſuam facultatem, *Palud. in 4. diſt. 20. qu. 4. art. 4. Reginald. d. libro ſeptimo num. 119.* quos refert & ſequitur *Bonacina d. puncto 3. num. 15.*

28 Hinc denique non abs re dubitari poteſt vtrum Epiſcopus gaudere & frui poſſit indulgentiis, quas aliis conceſſit? Ratio dubitandi eſt, quia nemo poteſt vti iuriſdictione in ſeipſum. Reſpondendum affirmatiue, quia Epiſcopus non debet eſſe deterioris conditionis aliis, ita *D. Tho. in addit. q. 27. art. 4. &* ibid. *Nugn. Sot. in 4. diſt. 21. q. 1. art. 4. ſub fin. Nauar. notab. 20. n. 91. Reginald. lib. 7. num. 199. Azori. d. cap. quinquageſimo. quint. quæſtion. vlt.* poſt *Soar. Cordub. & Emman. Sa*, ſequitur *Bonacina diſt. puncto tertio numero decimo ſexto.*

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopum poſſe eximere à ſua poteſtate, qui teneant, referuntur.*
2 *Epiſcopus non poteſt in totum à ſua poteſtate eximere.*
3 *Exemptio Eccleſiarum pleno iure à poteſtate Epiſcoporum concedi nō poteſt ab Epiſcopis, & Prælatis inferioribus, ſed ſolum à Romano Pont.*
4 *Pleno iure dicuntur Eccleſiæ ad aliquem pertinere, quando vtroque iure eidem ſubiectæ ſunt.*
5 *Sententiæ ſupra relatæ ad concordiam reducuntur.*
6 *Exemptione data ab Epiſcopo ad ius reuerentiale illi tenētur, ſecus ſi Pontifex exemerit ab Ordinario.*
7 *Eximi, & ad Religioſos trāsferri poteſt Eccleſia à poteſtate Epiſcopi per præſcriptionem.*
8 *Declaratur tex. in cap. cum non liceat, de præſcript.*
9 *Declaratur tex. in cap. cum venerabilis, de cenſibus.*
10 *Exemptiones à ſe conceſſas non poteſt Epiſcopus reuocare in illis caſibus, in quibus valet ſubditos à ſua iuriſdictione eximere.*
11 *Priuilegij à ſe conceſſi reuocatio de plenitudine poteſtatis ſolius Principis eſt.*

EPISCOPVS AN POSSIT aliquos eximere à ſua poteſtate.

ALLEGATIO LXXXIX.

1 EPiſcopus poſſe eximere à ſua poteſtate tenuit *gloſ. in ſumm. vigeſimo quint. q. 1. &* latè tenentur *Calderin. conſ. 5. de rebus Eccleſiæ non alienandis, Oldrad. conſ. 172. col. 3. num. 8. & conſ. 254. col. 2. Dec. conſ. 152. num. 3. verſ. non obſtat ergo, & in cap. cum & plantare §. in Eccleſiis n. 13. cum ſeq. de priuilegijs*, his præcipuis rationibus, quod præſcriptione, ac ſententia Epiſcopali iuri præiudicetur, ac aduerſus eum his titulis exemptio acquiratur *cap. auditis de præſcript. cum inter de re iudicata.*

2 Verum non poſſe in totum eximere tenet *gloſ. verbo a quocunque in cap. conſtitutus, de relig. dom. gloſ. pen. in cap. paſtoralis, de donation. gloſ. in capitulo primo in princip. de priuileg. libro ſexto*, vbi *Franch. numero 4. verſ. in gloſ. 2.* plures refert & ſequitur *Rendina in promptuario recept. ſent. titulo trigeſimo octauo nu. 9.*

3 Hinc etiam tenuerunt *Dominc. in capitulo primo numero quinto, verſ. & procedunt prædicta, de capellis monachorum libro ſexto*, atque etiam *Federic. de Senis conſ. 447.* & alii quos refert *Dec. d. conſilio 152. numero primo Fuſc. de viſitat. lib. 2. cap. 20. nu. 5.* exemptionem pleno iure Eccleſiarum à poteſtate Epiſcoporum concedi non poſſe Religioſis ab Epiſcopis, & prælatis inferioribus; ſed ſolum à Romano pontifice, quia, inquiunt, non poſſe Epiſcopos totā ſuam iuriſdictionem in aliquam Eccleſiam, & viſitationem, ac reliqua omnia paſtoralia iura ab ſe abdicare ex ratione *tex. in ca. cum nō liceat, in princip. de præſcript.* iuncta deciſione *tex. in c. cum venerabilis de cenſibus.*

4 Pleno iure dicuntur Eccleſiæ ad aliquem pertinere, quando vtroque iure, id eſt, in ſpiritualibus, & temporalibus eidem ſubiectæ ſunt *cap. quoniam 21. de priuileg. gloſ. in d. §. in Eccleſiis*, vbi *Anton. num. 26. Cardin. num. 1. Dec. num. 12. & 16. Rebuf. in concord. tit. forma mandati, verbo plenum, Cardin. Tuſch. pract. concluſ. tom. 6. litt. P. conc. 364. num. tertio. Sayr. de cenſur. libro primo c. 6. num. 12.*

5 Verum prædictæ pugnantes ſententiæ ad concordiā reduci poſſunt in hunc modū, vt ſcilicet prior affirmatiua procedat in Epiſcopo huiuſmodi exemptionem cum Capitulo & iuſta cauſa concedente, poſterior vero his non interuenientibus, iuxta regulam *tex. in cap. ſine exceptione 12. quæſt. 2. & in cap. nulli, & per totum, de rebus Eccleſiæ non alienandis*; & quæ latè vltra ordinatios ibi explicant *Rebuf. in compendio alienationum numer. 9. & 11. cum ſeqq. Cou. lib. 2. variar. cap. 17. à princip. Molin. de iuſtit. tractatu 2. diſp. 465. & 468.* & magis in terminis argum. *tex. in cap. Paſtoralis de donation.* poſt *Abb.* notat idem *Rebuf. in tract. de congrua portione num. 38. Roch. de iure patronatus verbo pro eo quod de diæceſani numer. 20. Lambert. eodem tract. art. 8. primæ quæſtionis principalis 2. p. lib. 11. numero 32.*

6 Et ſic exēpti exēptione data ab Epiſc. ad ius reuerētiale illi tenentur, ſecus ſi Pontifex exemerit ab Ordinario, quia tunc quoque à reuerētiali iure exēptio cōceſſa eſſe cenſetur, ita *Pute. deciſ. 115. p. 3.* quem refert, & ſequuntur *Fuſc. d. cap. 20. numer. 22. Coch. de iuriſd. in exemptos p. 4. quæſtion. trigeſim. quart. &* ſic intelligendus *Flamm. de reſignation. libro tertio quæſtione 11. numero quarto.*

7 A poteſtate Epiſcopi poteſt etiam Eccleſia eximi, & ad Religioſos transferri per præſcriptionem, vt probāt *tex. in cap. cum olim. verſ. quia, & in cap. auditis*, cum multis aliis, *de præſcription. & in cap. cum olim, 14. ad finem verſ. quia vero, de priuileg. & in cap. cum perſonæ, verſ. ſi autem, eodem tit. lib. ſexto*, quibus locis ita obſeruant Doctores communiter, & latè *Balb. de præſcription. p. 1. 5. principalis q. 11. à nu. 3. Cochier. de iuriſdict. Ordinarij in exemptos p. 1. q. 3. nu. 7.*

8 Neque obſtat *tex. in dict. cap. cum non liceat*, omiſſis enim aliorum intellectibus, de quibus *Pariſ.* ibi *numer. 42.* facile reſpondetur tex. illum ſolum negare præſcriptionem per quam omnino extinguitur obedientia Epiſcopo à ſubditis debita: non autem eam per quam talis obedientia aliis acquiritur, hanc enim expreſſe admittit tex. *in dict. ca. cum olim*, cum ſimilibus, de quibus *Balb. vbi ſupra q. 12.* & in viſitationis præſcriptione probat *tex. in cap. cum ex officij, de præſcrip. &* vltra *Bald. dicto loco q. decim. ſext.* notat *Bernard. Diaz. reg. 604. limit. 3. Cardin. Tuſch. practic. concluſ. tom. 5. litt. L. concluſ. 241. & litt. O. concluſ. 5.*

9 Minus obſtat *dict. cap. cum venerabilis*, non enim poteſtatis quæſtio ibi erat, ſed voluntatis, de quibus, ſcilicet, iuribus Epiſcopus fecit remiſſionem, & ideo in ſummario habetur, remittens ſeruitia non intelligitur procurationē, ratione viſitationis remiſiſſe, & vltra ordinarios ibi notat *Felin. in d. c. cum ex officij, nu. 18. verſ. & nota.*

10 Quæret aliquis an in illis caſibus, in quibus Epiſcopus poteſt ſubditos à ſua iuriſdictione eximere, poſſit exemptiones à ſe conceſſas reuocare? in qua quæſtione habetur communiter, quod reuocare non poteſt, *Feanc. in cap. decet, numero 4. verſ. quid autem ſit, de reg. iuris in 6. Reſtaur. in tract. de Imperat. q. 114. nu. 4. Felin. in c. nouit. nume. 11. de iud. Abb. in cap. at ſi clerici §. de adulterijs, col. 4. eod. tit.* per *gloſ. in cap. cum ex eo verbo ſeptimo*, vbi *Ioan. And. de elect. in 6. addit. ad Roman.* poſt *Oldrad. conſ. 201.* præcipue cum exemptio plene ſuum ſortita fuit effectum, ſeu cum res integra eſſe deſiit, tunc enim regulariter pœnitentiæ locus eſſe non ſolet, *ca. quod ſemel, de regul. iuris in 6. Reſtaur. d. num. 14.*

11 Nam eſt de plenitudine poteſtatis ſolius Principis

reuocatio

reuocatio priuilegij à se concessi, vt post multos notauit *Bala. l.2. col.3. C. de feriis & aqua & Felin. in d.c. nouit. num.11. & seq.*

SVMMARIVM.

1 *Librorum sana doctrina ad virtutem homines trahit, & à vitijs eos abducit.*
2 *Libri improbi, religionique noxij sunt apti ad dissensiones & tumultus excitandos.*
3 *Hæreticorum librorum peruersa dogmata melius est ignorare quam per experientiam in aliquem laqueum erroris incurrere.*
4 *Hæreticorum libri tanquam aspidum ova sunt fugiendi.*
5 *Libros prohibitos habẽtes non satisfaciunt illos comburendo. sed necessariò eos deferre debent Superiori.*
6 *Reuerendissimus Sacri Palatij Magister viris doctrinæ, ac morum honestate pollentibus dare solet in Romana Curia licentiam legendi libros prohibitos.*
7 *Episcopi locorum Ordinarij hodie non possunt dare licentiã legendi libros prohibitos, cum hoc tantum tribuatur Illustriss. Cardinalibus Inquis. in plena Congreg.*
8 *Inquisitores ipsi nõ possunt libros damnatos legere, nisi eis ab Apostol. Sede, vel per Sacr. Congr. Inquisitionis fiat facultas.*
9 *Libri in Vrbe imprimi non possunt absque examine, & approbatione in scriptis Vicarij, & Palatij Apost. magni Magistri.*
10 *Episcopi & Inquisitoris hæretica pranitatis examen, & approbatio librorum imprimendorum extra Vrbem requiritur.*
11 *Pœna imposita contra imprimentes libros absque requisita licentia, qua sit, ostenditur.*
12 *Libros vendere, aut apud se retinere sub excommunicationis & pecuniæ pœnis, nullus valet, nisi primum approbati & examinati fuerint ab Ordinario.*
13 *Excommunicatio imposita à Concilio contra vendentes, aut apud se retinentes libros sine Episcopi licentia, illi est reseruata, nisi tales libri essent hæreticorum.*
14 *Regulares volentes libros imprimere vltra Episcopi, & Inquisitoris examinationem, & approbationem, licentiam quoque à suis Superioribus impetrare tenentur.*

EPISCOPVS AN POSSIT licentiam concedere legendi libros prohibitos, & imprimendos approbare.

ALLEGATIO LXXXX.

1 INter salubres admonitiones, quas Imperator Basilius filio suo Leoni dedit, sequẽs circa librorum lectionem non est contemnenda. Per historias veteres ire ne recuses, ibi reperies sine labore, quæ alii cum labore collegerunt; atque illinc hauries, & bonorum virtutes, & improborum vitia: vitæ humanæ varias mutationes, & rerum in ea conuersiones, mundi huius instabilitatem, & multorum præcipites casus; & vt verbo complectar, malorum facinorum pœnas, & bonorum præmia: quorum illa fugies, ne in diuinæ iustitiæ manus incidas: hæc amplecteris, vt præmijs, quę illa consequuntur, potiaris. Ex qua admonitione colliges quantum sana librorum doctrina ad virtutem homines trahit, & à vitijs abducit, sicut è contra praua eorũ lectio legentium aures corrumpit, hæc penitus respuẽda, quia plus est nocitura insipientibus, quam profutura sapientibus, vt dicit *Sulpit. in dialogo* 1. §. 1. Et *Vlpian. in l. 4. §. tantundem, ff. familiæ hercisc.* apertissimis verbis asserit libros improbatæ lectionis protinus esse corrũpendos, ibique eos assimilat malis medicamentis, pro quibus iudex officium suum interponere non debet.

2 Respubl. si expedit malis hominibus expurgari, vt illa pace, & tranquillitate lætetur, *l. congruit, ff. de officio Præsidis*, eo magis expedit expurgari improbis libris, religionique noxiis, qui sunt magis apti ad dissentiones, & tumultus excitandos. Hinc *Plato lib. 7. de legibus* Poetarũ libros, qui de Diis suis parum religiosè loqui videbantur, repudiandos, & extirpandos censuit. Et *Valeri. Maxim. libr. 1. cap. 1.* scribit, quod cum Romæ reperti fuissent libri quidam, qui nonnihil videbantur soluere religionem, Prætor Vrbanus ex auctoritate Senatus in conspectu populi cremauit. Et *Tullius libro 1. de natura Deorum* refert Prothagoram Abderitẽ, quod libros noxios religioni scripsisset, Athenien sium iussu Vrbe atq ue agro exterminatum, librosque eius in concione combustos.

3 Si Ethnici suæ falsæ religionis amatores, quicquid illi obnoxium scriptum reperiebant, igne cõcremabant, radicitusque euellebant, quanto fortius nos, qui Christianam Catholicam, & veram religionem amplexi sumus, hæreticorum libros, qui illam euertere impie student, prorsus supprimere, & abolere debemus, non solum propter falsam doctrinam, quæ in eis continetur, sed etiam ne remaneant facinorosæ peruersitatis vestigia, sed flammis combusta depereant *l. damnato, §. nec vero, C. de hæret. l. quicunque, §. omnes vero, C. eodem tit.* & de hæreticorum libris scribens *S. Isidor. in reg. cap. 8.* asserit melius esse eorum peruersa dogmata ignorare, quam per experiẽtiam in aliquem laqueũ erroris incurrere.

4 Et perdendos esse hæreticorum libros tanquam aspidum oua scribit *S. Gregor. Nazianzen. oratione 2. de fide*, quia vt ille inquit, nata sunt ad aspides, & basilicos procreandos. Quare *(oncil. Tridentin. sess. 4.* indicem librorum fieri iussit, vt omnes scirent, qui libri cauendi essent; & qui tradendi. Omnes enim siue falsam vel erroneam contineant doctrinam aduersus Religionem & Catholicam Fidem, siue contra bonos mores, abolendi penitus sunt: nam istos etiam è Republica esse elimandos docet *Aristot. l. 7. Politic. ca. vlt.* Vnde idem in poet. *lib. 1.* tacite reprehendit Hermogenẽ, & Nicocharem, propterea quod hominum corruptos mores carmine expressissent. Postea *Concilij Trident.* Patres in indice librorum prohibitorum summa prudentia, & maturitate ita statuerunt. Libri, qui res lasciuas, & obscœnas ex professo tractant, narrant, aut docent, cum non solum Fidei, sed etiam morum, qui huiusmodi electione corrumpi solent, ratio habenda sit, omnino prohibentur, & eos qui habuerint seuere ab Episc. puniantur. Antiqui vero ab Ethnicis conscripti propter sermonis elegãtiã, & proprietatẽ permittãtur, nulla tamen ratione pueris prælegendi sunt; Hæc ibi.

5 Prohibitos libros habentes, non satisfaciunt illos comburendo, sed necessariò eos deferre debent Superiori, vt resoluunt *Pena in additio. ad Emeric. par. 2. com. 3. versic. propterea. Martin. Delri. disquisit. magic. l. 5. sect. 17. vers. sunt autem tales libri, Sanch. in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 10. num. 56. Azori. institut. moral. part. 1. lib. 8. cap. 16. q. 11. Farinac. de hæresi, q. 180. num. 40.* quicquid

quid contrarium sentire videantur *Zanch. de hæret. cap. 7. sub numero* 7. Vel licentiam legendi obtinere, quam in hac Curia concedere consueuit Reuerendissimus Sacri Palatii Magister, qui eam nō nisi viris doctrinæ, ac morum honestate pollentibus dare solet.

6 Verum extra Curiam, quicquid antiquitus esset constitutum, negotium hodie est absolutum ex *constitutione Pij IV.* quæ incip. *Cum inter crimina*, per quam huiusmodi facultas tribuitur tantū Illustrissimis Cardinalibus Inquisitoribus in plena Congregatione.

7 Vnde Episcopos loci Ordinarios hodie non posse dare licentiam legendi libros prohibitos resoluunt *Petr. Binsfel. in d. culpa, C. de malefic. & mathem. versic. nec etiam Episcopi, Navar. conf. 1. q. 36. sub n. de constitution. Martin. Delri. d. sect. 17. versf. solus Pontificibus, Azor. d. c. 16. q. 7. Sanch. d. c. 10. nu. 43.*

8 Immo nec ipsi Inquisitores possunt libros damnatos legere, nisi eis ab Apostolica Sede, seu per Sactam Congregationem Inquisitionis fiat facultas, stante *Constitut. Iulij III.* quæ incip. *Cum meditatio cordis*, quę expresse reuocat omnes, & quoscunque facultates legendi libros damnatos, concessas quibuscunque personis cuiuscunque status, ordinis, & conditionis, etiāsi Episcopali, vel Archiepiscopali, vel alia maiori dignitate Ecclesiastica, seu seculari præeminētia fulgeāt. cū qua concordat *Constitut. 49. Pauli IV.* quæ incip. *Quia in futurorum eorum*, & alia eiusdem *Constitut. 119.* quæ incip. *Cum pro munere, quod sustinemus.*

9 Ne libri imprimerentur aliquid continentes religioni, aut bonis moribus contrarium; Summus Pontif. *Leo X. constitut. 12.* incip. *Inter solicitudines, de anno 1515.* libros, & alias scripturas in Vrbe imprimi vetat absque examine, & approbatione in scriptis sui Vicarii, & sui Palatii Apostolici Magni Magistri, *paragraph. 1. & 2.*

10 Et in alijs diœcesibus Episcopi, & Inquisitoris hæreticæ prauitatis, *d. §. 2.*

11 Contrarium præsumentes libros amittunt, publice libri combarentur, ducatos centum fabricæ S. Petri de Vrbe persoluunt per annum ab exercitio imprimendi suspenduntur, & excommunicationis sententiā incurrunt, §. 3. Et crescente eorum contumacia supradicti Papæ Vicarius in Vrbe, & Episcopi alibi pœnas augeant, §. *quarto*.

12 Postea *Concil. Tridentin. dict. sess. 4. in decreto de editione, & vsu sacrorum librorum* sub prædictis anathematis, & pecuniæ pœnis decreuit, ne aliquis in futurū vendere, aut etiam apud se retinere libros valeat, nisi primum examinati, probatique fuerint ab Ordinario, eo maximè si de rebus sacris tractēt, referunt *Castr. lib. 1. de potestate legis penalis cap. 8. versic. est etiam quædam lex, Covar. lib. 4. var. caput. decim. septim. numero 2. versf. at hisce calamitatis temporibus, Felician. de censuris, tit. de excommunicatione, cap. 24. versf. qui librū: Andre. Gambar. de officio legati de latere libro 2. numer. 430. Fusc. de visitat. libr. 2. cap. 31. numer. 9. Azori. institut. moral. par. 1. lib. 8. cap. 17. quæst. 1. Campanil. in diuersorio iuris Canonici rubr. 12. cap. 13. nu. 1. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 19. cap. 13. sect. 4. numero 256. Cened. ad Decretal. collect. 8. nu. 7. Cherubin.* post hæc scripta visus, *in compendio Bullary in scholijs ad prædictam Leonis Decimi constitutionem, Praxis nouæ Episcopalis part. 2. cap. 3. numer. 41. versicula & primo.*

13 Quæ quidem licentia in scriptis est habenda, vt in *d. Constitut. & Concilio Tridentino* locis proxime citatis. Excommunicatio vero suprædicta est relaxata Episcopo, nisi tales libri essent hæreticorū, quia tunc Summo Pontifici reseruaretur, ita ex *Catech. Neapol.* resoluit *Iacob. de Graffis in decision. aureis par. 1. libro quarto ca. 24. num. 9.*

14 Subijcit *Cōcilium Tridentinum loco citato*, quod si volentes imprimere Regulares fuerint, vltra prædictam examinationem, & approbationem, licentiam quoque à suis Superioribus impetrare tenentur, recognitis per eos libris iuxta formam suarum ordinationum. Sub qua Concilij decisione continentur lectiones, annotationes, disputationes, conciones, & alia similia; necnō tractatus permanentes, tum ad deuotionem, tum ad quietationem conscientiarum, stimulationes Fratrum, & cætera huiusmodi, quæ sibi inuicem communicant Fratres, modo communicent ad effectum imprimendi, vt declarauit *Sacra Congregatio*, prout referunt *Capucin. in compendio priuilegiorum Mendicantium, verbo imprimere, Fr. Emman. quæstion. Regular. tom. 2. quæstion. 104. artic. 1. in fine. Galett. in margarita casuum conscient. verbo legere, Cherubin. loco supra citato.*

SVMMARIVM.

1 *Medici quoties ad gradus Doctoratus sunt promouendi vltra Fidei professionem, sunt obligati iurare in manibus Episcopi, vel Rectoris obseruare statutum factum per Pium V.*

2 *Medici vltra tertium diem ægrotum non visitent, nisi per Confessarij scriptum ipsis de infirmi Confessione fides fiat.*

3 *Medici non seruantes Innocent. III. & Pij V. constitutiones, quas pœnas incurrant, ostenditur.*

4 *Constitutiones Innocent. III. & Pij V. quibus habetur, vt cum Medici infirmum visitant, eum faciant confiteri, intelliguntur de quacunque infirmitate, quæ ex se letalem petat.*

5 *Medici an sint nobiles ostenditur, & nu. 6.*

7 *Declaratur tex. in l. vlt. ff. de iure immun.*

8 *Medicus Regis magnam consequitur dignitatem.*

9 *Laudantur D. Antonius Barbosa parentis Auctoris auunculus magnus, & D. Balthasar Dazeredo eius concivis, Regni Portugaliæ Protomedici.*

10 *Medicinæ præstantia, atque dignitas è Sacris litteris colligetur.*

11 *Christus Dominus Saluator noster à sacris Scriptoribus medicus sæpe solet appellari.*

12 *Medici tanquam Dei ministri accersendi, & ad eos diuino primum freti auxilio confugere debemus.*

13 *Asa Rex, quoniam se totum humanis applicuit remedijs, nulla Dei habita cognitione, mortuus est.*

14 *Christus Dominus cur lutum posuit oculis cæci, cum eum sanauit, ostenditur.*

15 *Parochi sicut ad animas curandas fuerunt instituti, vt illarum saluti inuigilent, sic medici ad curanda corpora cōstituti obstringuntur industria, consilio, & labore morbo laborantibus opem ferre.*

16 *Medici sicut solent ægros admonere, vt à noxijs abstineant, ne morbum contrahant, ita opportune eosdem debent instruere, vt animi morbos, ac vitia deleant, ex quibus corporis ægritudines molestiæ subsequuntur.*

EPISCOPVS

EPISCOPVS CIRCA MEDICOS quam habeat auctoritatem?

ALLEGATIO XCI.

1 QVoties medici ad gradus Doctoratus sunt promouendi vltra Fidei professionem per ipsos faciendam, sunt obligati iurare in manibus Episcopi, vel Rectoris obseruare statutum factũ per *Pium V. Pont. Max.* in sua constit. incip. *Super gregem Dominicũ, Dat. sub die 8. Martij 1566. anno primo sui Pontificatus*, in cõfirmationem antiquæ & salutaris *Decretalis Innoc. III. in Concilio generali*, incip. *cum infirmitas, de panit. & remiss.*

2 Vt cum ad infirmum vocantur primum eum moneant, & inducant ad procurandam salutem animæ, vocãdo medicum spiritualem, hoc addito nouiter ipsi Decretali, quod medici vltra tertium diem ægrotum ne visitent, nisi per Confessarij scriptum ipsis de infirmi Confessione fides fiat, vel nisi Confessarius ex iusta causa longius tempus infirmo concedendum iudicet, præcipit igitur Vniuersitatibus & Collegiis, vt cum licentiam medendi alicui concesserint, aut ad Doctoris gradum eum promouerint, exigant ab eo iuramentum hæc seruandi, referunt *Quaranta in summa bullarij, verbo medicus, Nau. in man. cap. 25. num. 60. vers. tertio. Fusc. de Visitat. libr. 2. cap. 30. à num. 3. Cened. ad Decretal. collect. 107. num. 6. & collect. 166. num. 5. Fr. Ludou. Beia respons. casuum conscientiæ p. 1. casu 11. Armendar. in addit. ad recop. legum Nauarræ lib. 2. tit. 23. l. 3. de medicis.* latissimè *Sanch. in præcepta Decalogi libro 3. cap. 16. num. 2. cum multis sequentibus, & Aloys. Ricc. in praxi aurea resolut. 399.*

3 Medici non seruantes in visitatione infirmorum ad lectos iacentium prædictas *Innoc. 3. & Pij V.* constitutiones, sunt arcẽdi ab ingressu Ecclesiæ, item & periuri, ac priuandi gradu per *d. constit. Pij V.* & incurrunt excommunicationem ipso facto per *constitutionem Synodalem Papæ cap. 36. p. 3.* quam refert *Mari. Antonin. vari. resolut. lib. 1. resol. 108.* aliàs *vlt. casu 30.* & per *constit. synod. Segobien. lib. 1. tit. 4. cap. 12.* quam refert *Aloys. Ricci. d. resolut. 399. num. 2.* & per *Concil. IV. Bracharen. act. 5. c. 31.* in hæc verba. Præcipit sancta synodus singulis huius prouinciæ medicis sub excommunicationis pœna, vt quo primum die ægrotos decumbentes inuisent, illos de salutari saltem Confessione facienda admoneant. Alioquin si cũ illos reuisent id prætermissum fuisse compererint denuo admoneant, addita cominatione, qua testentur se amplius nõ reuersuros, nec decumbentium curam habituros, si eum tertio redierint factam saltem ab ægrotis Confessionem non reperiant. Quod nisi re ipsa medici compleant prædictam excommunicationis sententiam ipso facto incurrant, & indicta ab Ordinarijs mulcta pijs vsibus applicanda puniantur.

4 Quidam prædictas *Innoc. & Pij V.* constitut. intelligunt de infirmis à morbis vitæ periculum afferentibus, quasi secus sit quando constat morbum periculo carere, ita *Nau. d. c. vigesim. quint. nu. 61. Vega in summ. tom. 2. ca. trigesim. quint. casu 3. Iacob. de Graffis in aureis decis. p. 1. libro tertio capit. 14. nume. septim. Fr. Emman. in sum. tom. 1. c. 246. in fine. Mari. Antonin. d. casu 30. vers. caterum*, vbi addit tenendum semper pro tutiori viâ infirmitatem omnem esse periculosam, si infirmus iaceat in lecto, cum in temporis momento infirmus repente infirmitate aggrauetur, prout præ oculis quotidie habetur mors. Verum alij melius prædictas constit. intelligunt non de solo morbo periculoso, sed de quocũque, qui non ex delicijs, nec ex solo podagræ impedimento, sed ex se lectum petat. ita *Soar. tom. 4. disput. 75. sect. 3. nu. 4. & 5. Aloys. Ricc. d. resol. 399. num. 2. Sanch. d. c. 16. nu. 7.*

5 Illud hic non ingratum erit differere, an medici nobiles sint? pro parte negatiua facit *tex. in l. vlt. ff. de iure immun.* vbi inter alios vilem, & mechanicam artẽ exercentes Iure consultus eos recensẽt, faciet etiam *tex. in l. ambitiosa*, ibi, ob liberalem artem, vel medicinam, *ff. de decretis ab ordine faciendis*, cum alijs, quibus probari videtur medicinam liberalem artem non esse, vt contẽdit *Ioan. Garci. de nobilitate glos. 48. §. 4. num. 12.* iunctis multis, quæ in illius vtilissimæ, & necessariæ artis inuidiam, atque odium scribunt plures citati per *Tiraq. de nobil. c. trigesim. quart. fere per totum. Cassan. in catalogo gloriæ mundi p. 10. consider. 25. Gamar. de excellentia legalis scientiæ, ad finem*, & alij disputantes quæst. illam, an medici iurisperitis sint præferendi.

6 Verum quia sæpius bonam eorum operam sum expertus, honore dignos semper profitebor, vt monet *Sacra pagina*, honora medicum propter necessitatem, & quia scio leges docentibus æquiparari in *l. medicos, de profess. & medicis l. 10.* & optimam rationem colliges *ex l. 1. §. medicorum, ff. de variis, & extraord. cognit.* dum ait eandem esse causam medicorum, & professorũ iuris: iunctis multis, quæ de eiusdem artis excellentia, & prærogatiuis late prosequuntur *Tiraquell. d. ca. 31. à n. 336. Pineda in vita S. Ioannis Baptistæ l. 2. artic. 3. c. 3. p. 284. Cassan. d. p. 10. consid. 43.* Vnde autẽ primũ cœperint medici nobilitari explicat *Brison. select. l. 2. c. 3.*

7 Non obstat *d. l. vlt. ff. de iure immun.* cum similibus, quia respondetur cum *Tiraq. d. c. 31. nu. 523.* distinguẽdo partes medicinæ: aliæ enim speculatiuæ sunt, & ex ijs artem esse liberalem fateri oportet: alia chirurgica, & hanc illiberalem, seu mechanicam esse fatentur etiã ipsi medici, quia scilicet chirurgi manu operãtur: quia autem medici olim chirurgicum simul exercebant, vt ex *l. qua actione, §. vltimo. ff. ad legem Aquil.* & pluribus alijs ex iure nostro atque bonis auctoribus comprobat *Brison. d. l. 2. c. 4.* non immerito hæc ex parte medici inter mechanicam artem exercentes recensentur in *dict. l. vlt.* quamuis propter alias partes, quæ speculatiuam respiciunt inter Philosophos, Rectores, & Grammaticos ponuntur ab *Vlpiano in l. sed, & in princip. ff. de excusat. tut.*

8 Medicus Regis magnam consequitur dignitatem *Cassan. in Catalogo gloriæ mundi, part. 5. considerat. 24. vers. 127. & p. 6. consider. 12. Tiraquel. d. c. 30. num. 11. Boer. decis. 222. num. 11.*

9 In nostro igitur Portugaliæ Regno magnis afficitur honoribus, quod satis ex nostris probat dominus meus *Doctor Antonius Barbosa* magnus parentis mei auunculus, qui Prothomedicus Portugaliæ extitit, ac intimus infantis Cardinalis Henrici, postea vltimi Lusitaniæ Regis Cubicularius, quem nobilitas luget. Et hac nostra tempestate insignis *Doctor Balthasar Dazevedo* conciuis meus, nunc meritissimus illius Regni Prothomedicus, & Conimbricensis Academiæ Medicinæ Primarius professor emeritus, vir generosus, &

Christi

Chriſti Cruce inſignitus, qui Regis noſtri Philipi III. munificẽtia beneficijs auctus, Luſitanicę gentis decus eſt, & ornamentum.

10 De medicinæ præſtantia, atque dignitate in Sacris litteris præclara teſtimonia relicta legimus, veluti in *Eccleſ. cap.* 30. cum dicitur, honora medicum propter neceſſitatẽ, etenim creauit illũ altiſſimus: & deinde: à Deo eſt omnis medela; & paulo poſt: Altiſſimus creauit de terra medicinam; & vir prudens non abhorrebit illam: & paulo poſt: fili in infirmitate tua da locũ medico, etenim illum Dominus creauit & non diſcedat à te, quia opera eius ſunt neceſſaria. Et apud *Hieren. cap.* 8. nunquid Regina non eſt in Galaad? aut medicus nõ eſt ibi?

11 Sed in Euangelio *Matth.* 9. *Marc.* 2. & *Luc.* 5. dicitur, non opus eſt beneualentibus medico, ſed male habentibus. & non egent qui ſani ſunt medico. Immo *Saluator noſter Chriſtus Dominus* à ſacris Scriptoribus medicus ſæpe ſolet appellari, *Cyrill. lib.* 7. *contra Iulianũ tomo* 2. *S. Auguſtin. in Pſal.* 58. & 103. *S. Ambr. ſermone vigeſim. octau. de Quadrageſima.*

12 Qua propter huiuſmodi medici ſunt accerſendi tãquam Dei miniſtri, ad quos diuino primum freti auxilio confugere debemus, non ſicut *Aſa Rex*, qui in infirmitate ſua non quæſiuit Dominum, ſed magis in medicorum arte confiſus eſt, *ſecundo Paralipomenon capitulo* 16.

13 Hic enim Rex, quoniam abuſus eſt potius hoc præſidio, nec vt Dei beneficium agnouit: ſed totum ſe humanis applicuit remedijs nulla Dei habita cogitatione, Deus illum neglexit, & mortuus eſt. At vero *Naaman Syrus* curatus fuit à lepra lotione aquæ, 4. *Regum.* 5. Et *Ezechias* vlcus ſanatum eſt ſuperimpoſito ficuum cataplaſmate, 4. *Reg. c.* 20. Et Diuus Ioannes Euangeliſta vſus dicitur balneo ablutionis gratia, quod ad ſanitatem aliqui referunt *Euſebius lib.* 4. *cap.* 24.

14 Immo Chriſtus Dominus *Ioan. c.* 9. lutum impoſuit oculis cæci, vt collyrium, & inſtrumentum ſanitatis, quamuis ipſe eo nõ indigeret, qui mirabiliter ſanabat: vti tamen voluit, tum vt ait *Franciſc. Valeſius de ſacra Philoſophia ca.* 39. ad indicandum medicinę vſum: tum ad maiorem ſuæ virtutis declarationem, qui medicamento potius rei naturæ contrario ſanitatem inducebat.

15 Sicut parochi ad animas curandas fuerunt inſtituti, aſſiduèque illarum ſaluti inuigilare debent, nec quicquam prætermittere, quo poſſit illorum incolumitas adiuuari, cum tamen ſciant recte viuendi, atque in virtutibus proficiendi ſubſidium, Dei prouidẽtia, ac miſericordia imprimis pendere. Sic medicos ad curanda corpora cõſtitutos obſtringi quacunque poſſint induſtria, ratione, ac etiam conſilio, morbo laborantibus opem ferre, ſibi nihilominus perſuadentes, illorum ſanitatem, aut interitum à Dei beneplacito pendere, qui dixit per Prophetam ſuum *Deuteron.* 32. ego occidam, & viuere faciam, ego percutiam, & ego ſanabo, & non eſt qui de manu mea poſſit eruere.

16 Sicut etiam ſolent medici vere amantes & ſtudioſi aliorum ſanitatis, eos etiam dum bene valent, admonere, vt à nimio ſolis æſtu, à vino vehementiori, ab acerbioribus pomis atque edulijs noxijs abſtineant, ne morbum contrahant: ſic opportune eoſdem debent inſtruere, vt animi morbos, ac vitia declinent, ex quibus corporis ægritudines multories ſubſequuntur, & ex ſacro Euangelio *Ioan.* 5. dicitur, Ecce ſanus factus es, ex quo euidens eſt ob peccata & Dei offenſiones, infirmitates, ac lãguores, quãdoque generari, vt exorditur *Innoc. in d. c. cum infirmitas.*

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopis quibus in locis tam iuris communis, quam Concilij Tridentin. facultas concedatur, vt tanquam delegati Sedis Apoſt. procedant, remiſſiue oſtenditur.*

2 *Delegatio quoties ſit ab ipſa lege non delegatam, ſed potius Ordinariam iuriſdictionem tribuit.*

3 *Epiſcopi cum tanquam delegatis Sedis Apoſtolicæ cognoſcunt, quod Ordinariam iuriſdictionem habeant, adducuntur aliqua fundamenta, ſed contrarium eſt verius.*

4 *Reſpondetur fundamentis primæ opinionis.*

5 *Delegatio quando ſit à Canone, ſeu lege per modum commiſſionis ſpecialis, & non ſub ratione officij, delegatam & non Ordinariam iuriſdictionem tribuere cenſetur.*

6 *Delegatus iudex dicitur ille, cui ſine magiſtratu, officiore, aut non habita ratione ad illud, iuriſdictio mandata eſt.*

7 *Declarantur tex. in l. & quia, ff. de iuriſdict. omnium iudic.*

8 *Iuriſdictio quando iudici Ordinario à lege, ſeu Principe cõmittitur, quæ aliàs ſemota commiſſione ei competebat, adiecta clauſula, auctoritate noſtra vel tanquam delegatus à nobis, & ſimiliter, ſit delegata.*

9 *Delegatę cauſa iudici Ordinario quando illum in eis procedentem, delegatum, quando vero Ordinarium iudicem conſtituant, oſtenditur.*

10 *Iuriſdictio, quę abſolute conceditur per illa verba auctoritate Apoſt. ſeu tãquã Sedis Apoſt. delegatus eſt delegata, licet fiat circa illa, ad quæ aliàs Epiſcopus iuriſdictionem habebat.*

11 *Iuriſdictio cum conceditur adiecta particula, etiam, veluti cum dicitur, etiam tanquam Sedis Apoſt. delegatus, vel etiam auctoritate noſtra, Ordinaria, & delegata eſt.*

12 *Dictio, etiam, vnum caſum exprimit, & alium includit.*

13 *Appellatio interponitur ad Metropolitanum ex ſententia prolata ab Epiſcopo in caſu, in quo proceſſit, etiam tanquam Sedis Apoſt. delegatus.*

14 *Appellatio quoad effectum devolutivum ab Epiſcopo viſitante etiam tanquam Sedis Apoſt. delegato interponitur ad Metropolitanum.*

15 *Iuriſdictio quando Epiſcopo conceditur cum remotione obſtaculi exemptionis, aut privilegiorum Ordinaria reſtituta cenſetur.*

16 *Iuriſdictio Epiſcopis ſpecialiter conceſſa, ſimpliciter tamen nulla adiecta clauſula, ſi non perſonæ, ſed muneri, aut dignitati perpetuo detur, ordinaria eſt.*

17 *Capitulum Sede vacante an poſſit ſuccedere in illis caſibus, in quibus facultas Epiſcopo conceditur, vt procedat tanquam delegatus Sedis Apoſt. oſtenditur.*

EPISCOPI

EPISCOPI ILLIS CASIBVS, in quibus tanquam Sedis Apoſtol. delegati procedunt, an delegati, vel Ordinarii iudices ſint cenſendi ?

ALLEGATIO XCII.

1 QVæſtio hæc ad multa deſeruiens vtilis eſt, nam paſſim in iure communi Epiſcopis facultas conceſſa repetitur, vt procedant tanquam Sedis Apoſt. delegati, vel alia ſimili verborum forma, vt *in cap. ad abolendam, in fine, de hæret. cap. irrefragabili, §. cæterum, de officio Ordin. cap. 1. §. vlt. de ſtatu Regul. libr. 6. Clem. 2. de ſtatu monach. Clem. 1. de ſuppl. neglig. Prælat. Clem. quia contingit, in fine princip. de relig. domibus, & ſæpe* alibi: ſic etiam per *ſacrоſ. Concil. Trident.* ſub eadem verborum forma eiſdem iuriſdictio conceditur, vt *in cap. 2. ſeſſ. 5. de reformat. & ſeſſ. 6. de reform. cap. 2. 3. & 4. & ſeſſ. 7. cap. 6. 8. & 14. & ſeſſ. 14. c. 4. & ſeſſ. 21. cap. 5. & 7. & 8. & ſeſſ. 22. capit. 3. 5. 6. 8. & 10. & ſeſſ. 24. de reform. cap. 9. 10. & 11. & 14. & ſeſſion. 25. capit. 8. & 9.* quæ habentur *in indice Concilij, verbo Epiſcopi, quibus in cauſis,* & congerunt *Azori. inſtitut. moral. par. 2. libr. 3. cap. 54. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici part. 2. cap. 2. num. 59. cum multis ſequentibus, Aloyſ. Ric. in praxi aurea reſol. 449.* ideo non abs re dubitari poteſt, Vtrum huiuſmodi iuriſdictio competens Epiſcopis virtute dictæ clauſulæ delegata, an Ordinaria ſit cenſenda ?

2 Aliqui hanc iuriſdictionem Ordinariam eſſe contẽdunt. Primo, quia quoties delegatio fit ab ipſa lege nõ delegatam, ſed potius ordinariam iuriſdictionẽ tribui, videtur probare *text. in l. & quia,* ibi, nec ipſa lex defert, per argumentum à contrario, *ff. de iuriſdict. omnium iud.* & in ſpecie notauit *gloſ. 2. in dicto cap. irrefragabili, §. cæterum,* quam ibidem ſequuntur multi, *Beroſ.* multis cõfirmans *in rubrica de officio deleg. n. 57. Orian. in l. 1. num. 71.* & ibidem latè *Jacob. de Nigris nu. 37. cum duobus ſequentibus, ff. de officio eius.* Secundo, quia ſi cauſæ illæ, etiam poſt commiſſionem Epiſcopo competebant, iuriſdictionem non alterari, ſed adhuc poſt commiſſionẽ manere Ordinariam, probat expreſſe text. in *cap. licet, de officio Ordin.* vbi omnes notant. Tertio, quia etiamſi cauſæ illę ſemota commiſſione Epiſcopo non competerent adhuc poſt commiſſionem manere Ordinariam, manifeſte deducitur ex deciſione tex. *in cap. cum aliquibus, verſic. ſi vero,* ibi, non Apoſtol. ſed recipientium cenſetur auctoritate receptus, iuncto principio, ibi, nõ obſtantibus, &c. *de reſcript. libro ſexto,* dum probat, quod vbi habenti aliàs poteſtatem de iure cõmuni ad aliquid faciendum, quæ tamen per priuilegia, ſeu exẽptiones impedita erat, eadem iterum poteſtas conceditur. Ordinaria manet, conſtat autem, quod in ſpecie prædictorum iurium, & ſimilium, ſi non darentur exẽptiones, priuilegia, ſeu reſeruationes, Epiſcopi de iure communi iuriſdictionem habebant ad illa omnia exercenda, de quibus in eiſdem agitur, iuxta regul. *tex. in cap. cum Epiſcopus, 7. de offic. Ordinar. in 6. capit. omnes Baſilicæ. 16. quæſt. 7.* & quæ paſſim tradunt Doctores tã noſtri, quàm Theologi aſſerentes Epiſcopos in ſuis diœceſibus omnia de iure facere poſſe, quæ Summus Pontifex in toto orbe, niſi ſpecialiter exempta, ſeu reſeruata reperiantur, facitque reg. *tex. in c. nuper, 29. verſ. in ſecundo,* ibi quia tamen &c. *de ſentent. excommunicat. Henriq. in ſumm. lib. 2. cap. 35. §. 2. uncta littera D.* cum aliis citatis ſupra *Allegation. 33. numero decimo ſexto.*

3 His tamen nõ obſtantibus alii melius tenent in omnibus caſibus, in quibus per ius commune, aut *Concilio Trident.* Epiſcopis facultas conceditur, vt procedant tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, non Ordinarios, ſed delegatos iudices eſſe cenſendos, cum enim in his terminis non iure officij ſui, nec habita ratione ad illud, ſed magis ex ſpeciali delegatione eiſdẽ iuriſdictio committatur, vt patet, conſequens ſit illos delegatos, non vero Ordinarios conſtitui, tradunt in ſpecie poſt *gloſ. vlt. in d. cap. ad abolendam, de hæret. gloſs. 2. in cap. per hoc, eodem titulo libro 6. gloſ. verbo auctoritate, in cap. 1. de clerico ægrot.* & vtrobique Doctores, *Abb. num. 15.* & ibidem *Marian. num. 14. & a numer. 37. in d. cap. ad abolendam, Deci. in rubric. numero 6. de officio deleg. Coſm. in pragmat. tit. de collation. §. item circa, verbo legatorum, Pauin. de poteſtate Capituli, par. 1. quæſt. 10. numer. 3. & 4. Sanch. de matrimon. libro 8. diſp. 2. numero 10. Aloyſ. Ricci. d. reſolut. 449.*

4 Qua opinione retenta non obſtant quæ in contrarium pro prima ſupra adduxi, nam ad primum reſpondetur.

5 Quod licet delegatio à Canone, ſeu lege fiat, ſi tamẽ fit per modum commiſſionis ſpecialis & non ſubrationе officii, delegatam, non vero Ordinariam iuriſdictionem tributam cenſeri, vt probat, text. *in l. 1. verſi. & ideo,* ibi, lege, vel Senatuſconſulto delegatam, & in *§. qui mandatam,* ibi, ſed merum imperium, quod lege datur, &c. *ff. de offic. eius,* & ita in terminis reſoluunt ſupra citati.

6 Deinde hoc ipſum deducitur ex veriori iudicis delegati definitione, quæ habet illum vere dici iudicem delegatum, cui ſine magiſtratu officione, aut non habita ratione ad illud, iuriſdictio mandata eſt, ſecundum *Molin. de iuſtitia tom. 6. diſput. 14. num. 1. Morlan. in emporio iuris, tit. 2. in prælud. num. 88. in fine, D. Barboſa in l. cum prator, §. 1. numero 21. & 22. & a num. vigeſimo quart. cum ſequentibus, ff. de iudic.* nam ideo ibi dicitur, iuriſdictio mandata eſt, quia nihil refert an ab homine, vel lege mandetur, ſi per modum ſpecialis commiſſionis delegatur.

7 Nec refragatur tex. *in d. l. & quia,* ibi, nec ipſa lex defert: quia reſpondetur aliud eſſe legem deferre iuriſdictionem, de quo *tex.* ille loquitur, quod quidem ſolum Magiſtratibus Ordinarijs lex facit, dũ tales creãtur; alij vero delegare, de quo agimus. vnde licet verũ ſit illos, quibus lex iuriſdictionem defert per modum Ordinarij magiſtratus, Ordinarios eſſe (quod tex. ille tantum concludit) non tamen inde ſequitur illos, quibus delegat per modum ſpecialis commiſſionis, etiam Ordinarios manere, neque text. hoc ſignificat, quod vero iuriſdictio non expiret, etiamſi re integra Legis lator moriatur, vt omnes agnoſcunt, & verũ eſt, non prouenit ex eo, quod talis iuriſdictio Ordinaria ſit, ſed quia lex delegans nunquam moritur, vulgata *l. Arriani, C. de hæret.* fecitque bonus *tex. in capit. ſi gratioſe, verſic. ſecus autem, de reſcript. li. 6.*

8 Ad ſecundum reſpondetur verius eſſe quãdo iudici aliàs Ordinario, à lege, ſeu Principe iuriſdictio committitur,

committitur, circa illa tamen, quæ ſemota commiſſione ad illius ſpectabant poteſtatem, non delegatam iuriſdictionem de nouo tribui, ſed Ordinariam, quam iam habebat, excitari, vt in ſpecie probat *text. in d. c. licet*, ibi, ſuæ iuriſdictioni ſubiectos, & per totum *text.* vbi poſt *gloſ. penultim.* omnes ibi notant, *Caſ. in l. ius Ciuile, nu. 2. ff. de iuſtit. & iure, Cened. ad Decretal. collect. 157. num. 1. Menoch. de præſ. lib. 2. quæſt. 16. num. 24.* Attamen hoc non procedit quoties in commiſſione adiecta fuerit clauſula, auctoritate noſtra, vel tanquam delegatus à nobis, aut ſimiliter, quia tunc iuxta reg. tex. *in l. 1. §. ſi quis ſimpliciter, verſic. cum adijcitur, ff. de verbor. obligat.* videtur Superior iuriſdictionem Ordinariam inferioris mutare in delegatum, dum vult vt ipſe non iam ſuo nomine, ſed delegantis cognoſcat, quod proprium eſt delegatorum, ſuccedit que regul. *l. 1. verſ. omnia enim, C. de veteri iure enucl.* iuncta *l. 1. §. qui mandatam, & l. 3. ff. de officio eius*, probat in ſpecie text. *in d. cap. cum aliquibus verſ. niſi, de reſcript. lib. 6.* ex quo ita in terminis poſt *Bart.* & alios, quos citant, tradunt *Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 12. à nu. 4. Azeued. in rub. tit. 9. num. 17. & 18. lib. 3. noua recop. Molina tom. 6. tract. 5. diſput. 14. num. 15. verſ. quando vero.*

9 Ad tertium reſpondetur etiam verum eſſe, quando alicui iudici Ordinario cauſæ aliquæ committuntur, ad quas citra commiſſionem, poteſtatem non habebat, illum non Ordinarium, ſed delegatum iudicem eſſe cenſendum, ſiquidem non ſub ratione officij, aut magiſtratus, ſed ex ſpeciali commiſſione eidem competunt, facit bonus text. in *l. 3.* ibi, etſi Prætor ſit is. &c. *ff. de officio eius, d. cap. cum aliquibus, verſi. ſi canonicorum, de reſcrip. in 6.* & eſt doctrina *Bar. in l. more maiorum, num. 8. ff. de iuriſdict. omnium iud. & in l. ambitioſa, num. 34. ff. de decretis ab ordine faciendis*, quam ſequitur *D. Barboſa in leg. cum Prator. §. 1. à num. 72. ff. de iudic.* cum late traditis per *Menoch. de præſump. lib. 2. q. 16. num. 25. cum duobus ſequentibus Molina d. tom. 6. diſput. 14. num. 1. verſic. quando autem.* Limitando niſi in his terminis commiſſio fiat habita relatione ad officium, ſeu magiſtratum, veluti ſi dicatur ad officium talis iudicis, vel ad talem iudicem pertineat, &c. tunc enim non iuriſdictio noua delegata, ſed magis antiqua Ordinaria prorogata, ſeu extenſa cenſebitur, ſicque notabiliter in his terminis ampliabitur deciſio text. *in dict. cap. licet, de officio Ordinar.* tradunt *Balb. in dict. l. more maiorum column. 2. Menoch. num. 23. D. Barboſa num. 30. cum ſeq. proxime citatis locis.* Per contrarium tamen cauſæ, quæ committuntur eius ſunt naturæ, quod ſecundum iuris regulas ad cognitionem iudicis ratione ſui officij pertineant, cum per priuilegia, ſeu aliter ab ipſius poteſtate eſſent exemptæ, iterum ſimpliciter eidem committuntur, non obſtantibus illis priuilegijs, ſeu exemptionibus, tunc reſpectu illarum iudex cenſebitur Ordinarius, non delegatus, bonus *tex.* ſic intelligendus in *dict. cap. aliquibus, verſiculo ſi vero*: quod ex eo probatur, quia tunc cognitio, ſeu poteſtas iam competit iure proprij officij, quod eſt iudicis Ordinarij proprium, nec ex commiſſione recipitur, vt in delegatis contingit: nam licet verum ſit, quod per illam commiſſionem remouentur impedimẽta, ſeu exemptiones, per quas talis cognitio, aliàs iure communi competens, ſuſpenſa erat, & interdicta, nullatenus tamen ipſamet poteſtas cognoſcendi de nouo recipitur, ſed tantum impedimentis ſublatis ad ſuam antiquam naturam redit, ac proinde ordinaria manet, iuxta reg. *text. in leg. ſi vnus, trigeſim. ſeptim. §. pactis, in fine, iuncta gloſ. verbo redditur, ff. de pactis, capite ab exordio, diſtinct. 35.* & optimo exemplo cernere licet in illo, qui ligatus cenſura aliqua Sacramenta recipere, aut conferre non poterat, dum enim poſtea abſolutus illa recipit. aut confert, non dicitur recipere, ſeu conferre ex auctoritate eius, qui abſoluit, ſed magis ex priſtina facultate, ſeu poteſtate, quam habebat tradunt bene explicantes, *Anchar.* & alij *in dict. cap. cum aliquibus, Iacob. de Nigris in dict. leg. 1. num. trigeſimo nono ff. de officio eius, Caſ. in dict. leg. 1. §. ſi quis ſimpliciter numero quinto, &* ibi *Crot. num. 10. ff. de verbor. obligation. Felin. in dict. cap. cum ex officij, numero trigeſimo ſecundo verſic. & quia, de præſcript.* Sed hæc omnia intelligenda ſunt, vbi cauſæ hæ ſublatis impedimentis ſimpliciter committuntur, ſecus ſi adijciatur clauſula illa, auctoritate noſtra, vel ſimilis, tunc enim iudex non Ordinarius, ſed delegatus manebit, *dict. capit. cum aliquibus, verſic. niſi, D. Barboſa leg. cum Prator, §. primo, à num. 32. ff. de iud.* iunctis reſolutis in reſponſione ad ſecundum.

10 Ex quibus, vt omnis æquiuocationis occaſio tollatur, obſeruandum eſt cum *Nicol. Garcia de benefic. part. quinta, capit. ſeptimo à numero quadrageſimo octauo*, quod vel iuriſdictio abſolute conceditur, per illa verba auctoritate Apoſtolica, ſeu tanquam Apoſtolicæ Sedis delegatus, vt in pluribus decretis *Concilij Tridentin.* & iuris communis, *in dict. cap. ad abolendam, & in dict. capit. irrefragabili, §. cæterum*, adductis in princip. huius Allegat. tunc licet conceſſio fiat circa illa, ad quæ aliàs Epiſcopus iuriſdictionem habebat, ſine dubio delegatus cenſetur, ex regul. *dict. cap. cum aliquibus, verſic. niſi*, quicquid aliud indiſtincte dicat *Cened. ad Decretal. collect. 157. nu. 1.*

11 Vel rurſus in tali conceſſione adijcitur particula, etiam, veluti cum dicitur, *etiam tamen Apoſtol. Sedis delegatus*, vel, *etiam auctoritate noſtra, vt ſeſſ. ſexta, de reformat. copit. ſexto, & ſeſſ. vigeſim. ſecund. de reformat. cap. 10.*

12 Tunc vtramque poteſtatem Ordinariam ſcilicet, & delegatam Epiſcopus habere dicitur, iuxta naturam dictionis, etiam, quæ vnum caſum exprimit, & alium includit, *gloſſ. verbo Eccleſiæ*, iuncto text. *in Clement. 2. de hæretic.* cum citatis à me ipſo in *Remiſſ. de diction. & clauſ. dictio. 95.*

13 Vnde ſi ab eodem Epiſcopo in hoc caſu appelletur non ad Summum Pontificem, ſed ad Metropolitanum Ordinarium erit appellandum: ſi enim in viſitatione appellari contigerit ab Epiſcopo ſuffraganeo, etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegato, prout in Sacro *Concil. Tridentin. ſeſſ. 24. de reformat. capit. decimo* debet appellari ad Metropolitanum, quoad deuolutiuum effectum, non quoad ſuſpenſiuum, prout in *ſeſſ. 22. de reformat. capit. primo*, ita deciſum referunt *praxis Epiſcopal. par. ſecunda verbo viſitatio, §. 3. Aloyſ. Ricc. dict. reſolut. 449. numer. ſecundo prope fin. Villadieg. in ſpeculo viſitatorum, fol. trigeſimo quinto, numer. 31. Cochier. de iuriſdict. Ordin. in exemptos, part. ſecunda, q. 14. num. quinto.*

15 Vel in conceſſione ſolum remouentur obſtacula exemptionis, aut priuilegiorum, dicendo, non obſtantibus priuilegijs, ſeu exemptionibus, &c. vt *in ſeſſ. 5. de reformat. cap. 2. in fine verſ. quæſtores, & ſeſſ. 7. capit. 5. & 7.* cum alijs: & de iure communi in *Clem. prima de teſtam. & in Clement. prima de ſepultur.* & ſæpe alibi, & in his terminis quicquid *Anchar.* & alij exiſtiment in

cap. hi qui. de præbendis, lib. 6. Felin. in d. cap. licet, de offic. Ordin. in princip. Alciat. in l. 1. § si quis simpliciter, nu. 12. ff. de verborum obligat. asserentes iudicem Ordinarium constitui delegatum, cum eidem potestas conceditur contra exemptos: verius tamen est, cum hoc casu solum fiat reductio ad ius commune, solam potestatem ordinariam restitutam censeri, iuxta *dict. cap. cum aliquibus, vers. si vero.*

16 Vel denique aliqua potestas eisdem Episcopis specialiter conceditur, simpliciter tamen, nulla adiecta clausula, vt *sess. 24. cap. 6. de reformat. cum similibus,* & tunc si non personæ, sed muneri, seu dignitati perpetuo datur, licet specialiter detur, Ordinaria dicitur, competens iure speciali ordinario, iuxta doctrinam *glo. 1. cap. vlt. de offic. Ordin.* quam cum infinitis à se relatis sequitur *Sanch. de matrim. lib. 2. disp. 40. nu. 14. & lib. 8. disp. 2. nu. 10.* Quas omnes distinctiones mente tenebis, quia ex illis tum ad appellationes, tum ad alia diuersi in iure nostro resultant effectus.

17 Hinc etiam colligi potest resolutio ad illam quæstionem. Vtrum scilicet Capitulum Sede vacante, succedat in illis casibus, in quibus à iure communi, vel Sacro *Concil. Trid.* datur facultas Episcopo, quod procedat tanquam delegatus Sedis Apostolicæ? in qua dicendum est Capitulum Sede vacante, in hac facultate succedere non posse, nam vt supra resoluimus in versiculo præcedenti, iurisdictio concessa prædicto modo delegata est, atqui in iurisdictione Episcopo delegata non succedit Capitulum Sede vacante, *Rot. decis. 6. de offic. deleg. an antiq. Felin. in c. eam te nu. 17. de rescript. Azeued. ad curiam Pisan. l. 1. c. 8. num. 12. Franc. Leo in thesauro for. eccles. clerici par. 1. c. 10. nu. 8. vers. Capitulum enim, Steph. Quaranta in summa Bullarij, verbo Capitulum Sede vacante, in principio, Sbroz. de Vicario Episcopi. l. 1. q. 16. nu. 1. & l. 2. q. 135. num. 4. Nicol. Garcia de benefic. p. 5. c. 7. nu. 42. Azori. institut. moral. p. 2. l. 3. cap. 39. q. 4. Aloys. Ricc. in praxi aurea resol. 118. per totam,* vbi *nu. 2.* ampliat procedere etiamsi post præsentationem mandati fuisset mortuus Episcopus, ergo non succedet Capitulum in hac facultate Episcopo prædicta clausula delegata, quare ita resoluunt *Nicol. Garcia d. cap. 7. num. 47. Sanch. d. disput. 2. num. 10.* quicquid distinguat *Molina d. tom. 6. disput. 11. numero octauo.* In alijs vero casibus supra relatis, in quibus Episcopi etiam ex potestate ordinaria possunt procedere, succedit Capitulum Sede vacante, vt aduertit *Nicol. Garcia vbi proxime.*

SVMMARIVM.

1 *Synodus est triplex, generalis, scilicet, prouincialis, & diœcesana.*

2 *Synodum semel in anno in sua diœcesi quilibet Episcopus conuocare potest, vel sæpius, vbi necessitas postularet.*

3 *Synodum per alium potest Episcopus iusto aliquo impedimento detentus congregare.*

4 *Vicarius generalis Episcopi Synodum diœcesanam congregare potest speciatim Episcopo id ei mandante.*

5 *Sacerdotes omnes, qui animarum curam habent, tenentur ad diœcesanam Synodum venire.*

6 *Rectores parochialium nullius diœcesis tenentur accedere ad Synodum viciniorem.*

7 *Monachi, & Prælati mendicantes, quorum Ecclesijs cura animarum non est annexa, venire non tenentur ad Synodum diœcesanam.*

8 *Exempti omnes, qui aliàs cessante exemptione Synodo interesse deberent, nec Capitulis generalibus subduntur, ad eam accedere tenentur.*

9 *Abbates exempti, qui interesse debent Synodo, quo amictu, & ornamentis vti debeant, remissiue.*

10 *Libertas non veniendi ad Synodum an præscribi possit? remissiue.*

11 *Capitulum Ecclesiæ Cathedralis de necessitate debet inuitari ad Synodum, cuius pars tantùm debet venire, alia vero remanere in seruitio Ecclesiæ.*

12 *Capitula Collegiatarum quasi Episcopalem iurisdictionem habentia ad Synodum sunt vocanda.*

13 *Synodus diœcesana intimanda est in tempus, quo ieunijs, & deuotionibus, seu celebrationi præcipuarum solemnitatum non vacatur, neque graui hyeme & temporibus ad itinerandum periculosis.*

14 *Electio consultorum Theologorum, & in vtroque iure Doctorum, promotoris, & notarij, siue secretarij Synodi imprimis est facienda.*

15 *Notarius Synodi omnium Synodo interesse obligatorum nomina legit.*

16 *Præeminentia in sedendo in Synodo diœcesana nullum præiudicium in futurum sedentibus operatur.*

17 *Professio Fidei, & decreta Concilij Tridentin. de residentia intelligibili voce leguntur in Synodo diœcesana.*

18 *Examinatores ad minus sex eliguntur in Synodo diœcesana, tam per nota secreta, quam aperta, qui promouendos ad beneficia curata examinent.*

19 *Assignantur in Synodo diœcesana personæ aptæ, ad minus quatuor, quibus causæ in partibus delegandæ committantur, quorum si aliquis decesserit, Episcopus de consensu Capituli in locum ipsius, alium substituere potest vsque ad futuram Synodum.*

20 *Conseruatores iudices pro quibuscunque Conuentibus in Synodo diœcesana nominandi.*

21 *Missarum celebrandarum, vbi tam magnus numerus defunctorum dispositionibus impositus fuerit prouidetur in Synodo diœcesana.*

22 *Seminarij redituum rationes in Synodo diœcesana audiendæ.*

23 *Statuta, seu ordinationes aliquas licitum est Episcopo in diœcesana Synodo condere.*

24 *Ordinationes factæ in diœcesana Synodo sunt perpetuæ.*

25 *Statuere quando possit Episcopus cum consensu Capituli, vel sine illo, ostenditur.*

26 *Constitutiones Synodales ante publicationem ad vrbem mittere non obligatur Episcopus.*

27 *Episcopus, qui in suis constitutionibus, vel per edictum publicauit excommunicationem latæ sententiæ ipso iure incurrendam contra clericos omnes, tam ludentes, quàm ludum spectantes, an incidat in eam ipsemet, & qui cum eo aliqua die recreationis causa luserit; ostenditur.*

28 *Episcopus, qui commisit contra præceptum in diœcesi alterius Episcopi sub pœna excommunicationis, non incidit in illam.*

29 *Statuta, quæ condit Episcopus non debent contraire Sacris Canonibus.*

30 *Ratio ostenditur quare Prælati inferiores Summo Pontifice possint inducere consuetudinem contra ius Canonicum, & non possint contra illud statuere.*

31 *Episcopus quibus casibus possit statuere contra Canones, & Constitutiones Summorum Pontificum ostenditur.*

EPIS-

Digitized by Google

EPISCOPVS QVANDO ET qualiter Synodum diœceſanam congregare teneatur?

ALLEGATIO XCIII.

1 TRiplex eſt Synodus generalis, ſcilicet, Prouincialis,& Diœceſana.Generalis illa eſt, quæ à Summo Pont. eiuſue auctoritate tantum indicitur, conuocaturque ex omnibus Catholicæ religionis Epiſcopis *glo. in cap. 1. 17. diſtinct. & Azori. inſtit. moral. par. 2. libro tertio cap. quadrageſimo ſeptimo quæſt. 1. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſt. par. 1. cap. 9. num. 1. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap. quadrageſimo octauo, numero tertio*, de qua late tractatunt *Iacobat. de concil. tom. decimo tertio tractatuum Doctorum, & Cardin. Bellarm. in 4. controu. gen. tom. 1. libro primo capite quarto*. Prouincialis eſt quæ ab Archiepiſcopo ſit, in quam conueniunt Epiſcopi ſuę prouinciæ *Azori. Franciſc. Leo & Vgolin. dictis locis*, *Scacc. de appellat. quæſt. 8. num. 100. verſ. Concilium.* de quibus nihil in præſenti loco. Diœceſana eſt, quæ congregatur auctoritate Epiſcopi in ſua diœceſi ex Abbatibus,& Clericis ſibi ſubiectis, *c. quando*, 38. *d. c. Abbates* 18. *q. 2.* de qua,& ſtatutis Epiſcopi Synodalibus copioſe ſcripſit *Henricus Bottus*, & de ea impræſentiarum à nobis agendum eſt.

2 Ad occurrendum igitur Eccleſiarum incommodis in dies naſcentibus,& ad mores Cleri reformandos, cõtrouerſias componendas ſalubriter ordinarunt Sacri Canones, vt quilibet Epiſcopus in ſua diœceſi ſemel in anno Synodum conuocet *capite quoniam*, 18. *diſt. Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. c. 2.*

3 Vbi vero neceſſitas poſtularet ſæpius in anno celebrari poſſe per *cap. de concilijs* 18. *diſt.* tenuit *Vgolin. vbi proxime*, ſi ipſe Epiſcopus iuſto aliquo impedimento detineatur, congregare Synodum per alium poterit, id quod *Concil. Trid.* innuit *d. c. 2.* dum inquit ſynodi diœceſanæ quotannis celebrentur; indeterminate enim loquitur,& non ſpeciatim mandat Epiſcopis, vt ipſimet Synodum congregent, ergo per alios poſſunt, ita *Praxis noua Epiſcop. d. c. 2. nu. 1.* & refert ſic *Sacram Congreg.* cenſuiſſe *Vgolin. loco citato.* Idèo vicarius generalis Epiſcopi ſynodum diœceſanam congregare poterit, ſpeciatim Epiſcopo id ei mandante, vt reſolui ſupra *Alleg. 54. num. 103.*

5 Tenentur autem ad diœceſanam Synodum de iure venire omnes Sacerdotes, qui animarum curam habeant, *caput quod ſuper his*, iuncta *glo. de maiorit. & obed. Concil. Trid. d. c. 2.* ibi, ratione tamen parochialium, aut aliarum ſecularium Eccleſiarum, etiam annexarum, debeant ij, qui illarum curam gerunt, quicunque illi ſint, Synodo intereſſe, *Franciſc. Leo d. cap. 9. num. decimo tertio praxis noua Epiſcop. d. cap. 2. num. 2. Vgolin. d. cap. 48. §. 1. num. 1.*

6 Vbi etiam tenet locum habere non ſolum vbi ſeculares clerici ſunt, verum etiam vbi monachi, vel Regulares; & quod Rectores Parochialium nullius diœceſis teneantur accedere ad Synodum viciniorem dicit per *Sacram Congr.* deciſum *Franciſc. Leo loco proxime citato.*

7 Et tenent *Sayr. in floribus deciſ. ſub tit. de officio Ordin. deciſ* quem citat *Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. p. 4. collect. 1153. praxis noua Epiſcop. d. c. 2. nu. 2. verſ. & non ſolum, Barboſæ de poteſt. Epiſc. Pars III.* *Vgolin. d. §. 1. verſ. 4.* alij autem monachi, & Prælati Mendicantes, quorum Eccleſijs cura animarum non eſt annexa, venire non tenentur, *Felin. in c. quod ſuper de maior. & obed. nu. 1. praxis noua Epiſc. d. c. 2. nu. 2.*

8 Exempti omnes, qui alias ceſſante exemptione, ſynodo intereſſe deberẽt, nec Capitulis generalibus ſubduntur, ad eam accedere tenentur, vt habetur in *Concil. Trid. d. c. 2. Vgolin. d. §. 2. nu. 1. Cochi. de iuriſdict. Ordinarij in exemptos p. 4. q. 19.*

9 Et Abbates exempti, qui intereſſe debent ſynodo, quo amicto & ornamentis vti debeant, vide *Spec. de priuileg. p. 4. nu. 6. Boer. de auctorit. magni Concilij p. 1. nu. 13.*

10 Et vtrum præſcribi poſſit libertas non veniendi ad Synodum, vide *Henric. Bott. p. 2. nu. 40. cum ſeq.*

11 Capitulum Eccleſiæ Cathedralis de neceſſitate debet inuitari *c. vlt. de his, quæ fiunt à Prælat.* vbi *Abb. nu. 4.* & poteſt comparere per nuntios, ſeu aliquos deputatos ex gremio Capituli, non autem omnes ex Capitulo venire debent, ſed pars in ſeruitio Eccleſiæ manere, vt declarauit *Sacra Congr. Epiſcopi Vicario Vercellen. 10. Aprilis* 1594. prout refert *praxis noua Epiſcop. d. c. 2. nu. 2. verſicul. ſeculares.*

12 Vbi etiam deciſum refert Capitula Collegiatarum, quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentia, ad Synodum eſſe vocanda.

13 Poſtquam prędicti omnes moniti fuerint, qui Synodo intereſſe tenentur, vnica tantum monitione, vt dicit *gl. in c. ſi Epiſcopus*, 18. *diſt.* circumlato proceſſu intimatorio ſynodi,& loci, ac temporis ipſius celebrandæ, *cap. propter* 18. *diſt. c. vlt. de his quæ fiunt à prælatis*, dummodo non intimetur in tempus, quo ieiunijs, & deuotionibus, ſeu celebrationis præcipuarum ſolemnitatum eſt vocandum, neque graui hyeme, & temporibus ad itinerandum periculoſis. Die præfixa ad celebrationem Synodi aduenientę è domo ſua clero comitante campanis, & organis ſonantibus in Eccleſiam deſcendit Epiſcopus, ibique de ſpiritu Sancto Miſſa peracta, & orationibus, vt in Pontificali ordinantur, recitatis, ad vigilandum circa cultum diuinum, Synodumque cum fructu & vtilitate celebrandum clerum exhortatur: & ſequentia ſuo ordine in ipſa Synodo ſunt exequenda.

14 Primo fieri debet electio conſultorum Theologorum, & in vtroque iure Doctorum, Promotoris, & notarij, ſiue ſecretarij ipſius Synodi, qui notarius omnium Synodo intereſſe obligatorum nomina legit, qui ſinguli vocati reſpondentes, adſum, accedere debent ad oſculum manus Epiſcopi in ſignum obedientiæ, quam ipſi reddere tenentur *dict. cap. quod ſuper*, *de maiorit. & obedient.*

15 Et contra abſentes, nec legitimas excuſationes adducere curantes, veluti contumaces procedi debet, vt debita pœna mulctentur.

16 Quo peracto debet fieri, & promulgari decretum, quod ſi contigerit quem inſedendo, loco ſibi debito non ſtetiſſe, ſeu vocatum fuiſſe, aliudve egiſſe, quod nullum circa præcedentiam patiatur præiudicium; & apponenda eſt pęna, ne quis niſi tota Synodalis ſeſſionis actione completa, ac benedictione obtenta diſcedere præſumat: & ad hoc ſolent eligi punctatores, aliaque agi, quæ Epiſcopo expedire videbuntur. Item & idoneos viſos deligere, ac eos iureiorando ſibi obligare, vt ad ipſum, vel alium à ſe miſſum referant quicquid in locis ſuæ ditionis fieri cognouerint contra eccleſiaſticos Canones, & iura, ſi delictum ad fo-

rum eccleſiaſticum attinet, *capite Epiſcopus in Synodo*, 35. q. 6. *Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 3. c. 32. q. 9.*

17 Poſtea alta, & intelligibili voce legi debet profeſſio Fidei, iuxta formam præſcriptam in Bulla *Pij IV.* incip. *Iniunctum*. Deinde leguntur decreta *Concilij Trid.* de reſidentia, quæ habentur *cap. 1. ſeſſ. 6. de reform. c. 1.* idque fit, vt magis memoriæ commendentur ad animarum ſalutem.

18 Eliguntur ſubſequenter ad minus ſex examinatores, qui promouendos ad beneficia curata examinent, ſuique officij rationem in Synodo de præterito reddant, & ibidem puniantur, ſi deprehendantur deliquiſſe circa huiuſmodi officia *Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. c. 18* Hæc autem approbatio tam per vota ſecreta, quam aperta fieri poteſt ab ipſa Synodo, vt reſpondit *Sacra Congregatio Patriarchæ Venetiarum die 1. Iulij 1592.* vt referunt *Steph. Quaranta in ſumma Bullarij, verbo Synodus diœceſana, praxis nona Epiſc. d. c. 2. nn. 4. Vgolin. d. c. 48. §. 3. num. 3.*

19 Aſſignantur & perſonæ ad id aptæ ad minus quatuor, quibus cauſæ in partibus delegandæ committantur, quorum ſi aliquis deceſſerit Epiſcopus de conſilio Capituli in locum ipſius alium ſubſtituere poteſt vſque ad futuram Synodum *Concilij Trident. ſeſſ. 25. de reformat. cap. 10.*

20 Alij etiam nominantur, vt in iudices conſeruatores pro quibuſcunque Conuentibus, Capitulis, &c. eligi valeant iuxta conſtitut. *Sanctiſſimi Domini noſtri Gregorij XV.* incip. *Sanctiſſimus, ſub die 20. menſis Septembris ann. 1621.* vbi ſic habetur. In futurum vero Sanctitas Sua hac generali, & perpetuo valitura conſtitutione ſtatuit, & decreuit, vt Iudices Conſeruatores huiuſmodi, ſiue principales, ſiue ſubrogati, eligi, nominari, aut deputari non poſſint, niſi non ſolum habeant qualitates requiſitas; & deſcriptas in conſtitutione ſimilis recordationis Bonifacij Papæ VIII. etiam prædeceſſoris ſui, quæ incip. *Statutum*, itaut vel dignitate eccleſiaſtica prædicti, vel perſonatum obtinentes, vel Eccleſiarum Cathedralium Canonici exiſtant, ſed etiam in Conciliis prouincialibus, aut diœceſanis iuxta decretum Concilij prædicti, iudices electi, ſeu deſignati ſint.

21 Prouidere etiam debent pro ſua conſcientia ijs Eccleſijs, in quibus vel tam magnus celebrandarum Miſſarum numerus defunctorum diſpoſitionibus impoſitus fuerit, vt illi oneri ſingulis diebus ſatisfieri nequeat, *Concil. Trident. ſeſſ. 25. de reformat. capit. quarto*, de quo late *Alleg.*

22 Rationes redituum ſeminarij in Synodo audiendæ ſunt per quatuor deputatos, quorum duo ex Capitulo, vnus electus à Capitulo, alter ab Epiſcop. duo alteri ex Clero, ſimiliter vnus electus ab ipſo clero, alter ab Epiſcopo eſſe debet. Defectus etiam ſeminarij corrigendi ſunt; vbi vero erectum non fuerit, vel non ſit ſufficienter prouiſum, elaborandum eſt Epiſcopo quomodo erigatur, vel dotetur; alioquin à Synodo prouinciali iuris remedijs ad hoc compelli poſſet *Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reform. c. 18.*

23 Ad retinendum in diſciplina Clerum, vel abuſus tollendos licitum eſt Epiſcopo in ſua diœceſana Synodo condere ſtatuta, ſeu ordinationes aliquas, prout ei viſum fuerit expedire *c. 1. iuncta gl. verbo generaliter, de conſec. diſt. 3. c. 2. de maiorit. & obed. cap. vt animarum de conſtit. in 6. Duenh. reg. 345. Azor. d. c. 47. q. vlt.*

24 Et huiuſmodi edicta, ſeu ordinationes factæ in Synodo diœceſana ſunt perpetuæ, & non expirant morte conditoris *gl. verbo ſtatuto in d. cap. vt animarum, praxis Epiſcop. p. 1, verbo edicta, §. 3.*

25 Quæ quidem ſtatuta Epiſcopus cum conſilio Capituli ſui facere tenetur, *cap. Epiſcopus 24. diſt.* nam ſuper ſtatu Eccleſiæ non poteſt Epiſcopus ſine Capitulo aliquid ſtatuere, *cap. quanto, de his quæ ſunt à Prælat. ſine conſenſu Capituli, Ioan. And. in cap. vnic. num. 1. de cleric. non reſid. in 6.* vbi *Franch. §. ſtatuimus, num. 2. Gemin. num. 4. Felin. in cap. cum omnes, num. nono de conſtitut.* vbi *Dec. num. 7. in 2. diſput. Abb. in cap. ad audientiam, de cleric. non reſident.*

Hoc ipſum limitantes in caſu, quo Epiſcopus tollere vellet conſuetudinem ſuper non reſidentia Canonicorum, nam ſi Eccleſia valde indigeret miniſtris, poſſet ſolus Epiſcopus per ſtatutum tollere huiuſmodi conſuetudinem: non tenebitur tamen ipſe Epiſcopus, vbi ſine Capitulo aliquid ſtatuere non poteſt, eius conſilium ſequi vt reſcripſit *Sacra Congregatio Patriarchæ Venetiarum die 27. Aprilis 1592.*

26 Et refert *praxis nona Epiſcop. d. c. 2. num. 8.* Nec item obligatur ante Synodi publicationem ad Vrbem ea mittere, vt Prouincialia, ſic enim eadem *Sacra Congregatio reſcripſit Epiſcopo Oſtienſi*, teſte *Quaranta d. verbo Synodus diœceſana, in fine.*

27 Sed nunquid Epiſcopus ſuis conſtitutionibus teneatur, in eiſque diſpenſare valeat tractant ſupra Alleg. 34. Hic tamen aduertendum duxi difficilem eſſe quæſtionem illam an Prælatus, qui in ſuis conſtitutionibus, vel per edictum publicauit in tota ſua diœceſi, excommunicationem latæ ſententiæ ipſo iure incurrendam contra clericos omnes, tam ludentes, quàm ludum ſpectantes, incidat in eam ipſemet, & qui cum eo aliqua die recreationis gratia luſerit? in qua tenet vna ſententia ipſum Epiſcopum non eſſe excommunicatum, quia ſermo generalis non comprehendit perſonam loquentis, *leg. inquiſito, Cod. de ſolutionibus cap. petitio*, vbi bona *gl. de iureiurand. Guid. Papæ ſingul. 479.* ludentes tamen cum ipſo remanere vinculo excommunicationis obſtrictos, vt reſoluit *Ioan. Ancharan. in repet. cap. canonum Statuta, numero 183. de conſtitut.* vbi oſtendit non eſſe abſurdum, quod in actu inſeparabili vnus peccet, alter minime; vnus puniatur, alter non ex *cap. propoſito, 32. quæſt. 5.* ſequitur *Mart. Alter de cenſuris tom. 1. diſp. 10. de cauſa excommunicat. lib. 3. capit. 5. littera E.* Sed ſalua eius pace mihi hoc vltimum non placet, quia Epiſcopus auctor edicti ludendo cum eo cenſetur diſpenſaſſe, vt communiter notant *Doctores in cap. at ſi clerici §. 1. de iudic.* tum quia exemptio vni conceſſa extenditur ad ſocium, *capit. licet, de priuileg. in 6.* tùm quia quando quis eximitur ab interdicto intelligitur exemptus cum ſocio *capit. quod in te, de pœniten. & remiſſion.* tum denique quia actus ludendi eſt indiuiduus, quoniam non poteſt exerceri, niſi cum alio, ſed in indiuiduis victoria vnius prodeſt alteri *leg. 2. & 3. Cod. ſi vnus ex plurib.*

28 Ideo merito hanc ſententiam amplectitur *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut. 162.* qui *reſolut. 211.* tenet Epiſcopum, qui commiſit contra præceptum in diœceſi alterius Epiſcopi ſub pœna excommunicationis, non incidere in illam.

29 Statuta tamen, quæ condit Epiſcopus non debent contraire Sacris Canonibus, *cap. inſtitutionis, 25. quæſt. 2. Clemen. ne Romani, de electio. cum ſimilibus, Abb. in cap. fin. de conſuetud. num. 7. & 8.* & ibi *Roch. de Curte ſect. 2. num. 7. 9. & 11. Henric. Bott. de Synodo Epiſcopi p. 3. art. 1.*

con. l. ſ. 8. à num. 36. Alber. de Roſatis in tract. de ſtatutis, p. 1. q. 7. verſ. ſed quid ſi ſtatutum : praxis noua Epiſcopal. d. cap. 2. num. 7.

30 Quorum aliqui elaborant in reddenda ratione quare Prælati inferiores Summo Pontifice poſſint inducere conſuetudinem contra ius Canonicum, ſeu contra Canones iuxta *d. cap. fin.* & non poſſint contra eos ſtatuere, ex alijs illa optima eſt, quam indicant *Abb. in d. cap. fin. numero 8. in fine, & Felin. in d. cap. quod ſuper his, num. 3.* quod conſuetudo contra Canones non tam aſſumit vires ex tacito conſenſu virorum eccleſiaſticorum, eorumue poteſtate, quam ex auctoritate Summi Pontificis permittentis, & concedentis induci conſuetudinem contra Canones in *dicto cap. fin.* cum tamen id non præmiſerit in ſtatutis, immo expreſſe prohibuerit *Clement. ne Romani*, & alijs iuribus ſupra allegatis. Sicut Epiſcopus contra ius ſtatuere non poteſt, ita etiam nec contra conſuetudinem rationabilem, & legitime præſcriptam, ex eo quia conſuetudo parem vim habet cum lege *l. de quibus ff. de legibus §. ex non ſcripto, inſtit. de iure natur. capite conſuetudo, diſtinct. 1. Guid. ſing. Bernard. Graua. ad pract. Camera Imperial. lib. 1. concluſ. 36.* & venit appellatione iuris *Menoch. ſi frequent. cap. 3. numero 2.* tum quia ſi Epiſcopus poteſt ſtatuere contra ius conformando ſe cum conſuetudine contra illud inducta, vt reſoluunt citati *num. ſeq. verſicul. quinto*, ergo nullo modo poterit ſtatuendo conformare ſe cum iure, contra quod inducta eſt conſuetudo illud abrogans, contraria enim ſimul eſſe non poſſunt, *l. mutuis, ff. pro ſocio, l. 1. de furtis*, quia tunc ad poſitionem vnius, ſequitur remotio alterius, *leg. ſi inter, ff. de except. rei iudic. Surd. deciſione vigeſima quarta, numero decimo, & conſil. 211. num. 16.*

31 In caſibus tamen, qui ſequuntur, poſſet Epiſcopus ſtatuere Canones, & Conſtitutiones Summorum Pontificum. Primo ex cauſa vrgenti non cogitata per canonem, ſi nimirum Superior de facili conſuli non poſſit, modo in huiuſmodi ſtatuto contra Canones ex vrgenti cauſa condito ipſa cauſa exprimatur, propter quã conditur ſtatutum, ita *Abb. in d. capite fin. numero 10.* & ibi *Curt. d. ſect. numero 12. & 13. Felin. in d. cap. quod ſuper his, numero 4. & in cap. 1. numero 49. de conſtitut. praxis noua Epiſcop. d. capit. 2. numero 7. verſiculo primo.* Secundo, ſi aliquid ſtatuat antequam Canon promulgetur, tenebit enim ſuum ſtatutum, licet contrarietur Canoni, *text. eſt in capite 1. de conſtitut. in 6.* annotarunt *Felin. in d. capite quod ſuper his, numero 7. verſicul. fallit quinto, Curte d. ſection. 3. num. 19. praxis noua Epiſcopal. d. num. 7. verſiculo quarto*: nam in quærendis valet ſtatutum in præiudicium Eccleſiæ, quando non odio, ſed bono zelo factum eſt, *Couar. in reg. poſſeſſor. par. 2. §. 4. num. 9. verſiculo tertio. Mench. vſufreq. cap. 9. Menoch. conſil. 350. numero 6. Cald. Pereira de empt. capit. 8. num. 33. & 37. & conſ. 48. numero 22. Cened. practicarum quæſtionum lib. 1. quæſtione 35. num. 19. & 20.* Verum ab hac reſolutione merito diſcedit *Curt. d. ſect. 3. num. 14.* ex eo, quia huiuſmodi ſtatutum generale præiudicans Eccleſijs eſſet irrationabile, ideoque non valeret, *capite 1.* cum ibi not. *de conſtitut. in 6. capit. erit autem lex, diſtinct. 4.* Non obſtat igitur *d. capite cum dilectus*, quia procedit eo quod patronus id petijt tempore fundationis ab Epiſcopo, qui poteſt conſentire fauore fundationis, & conſtructionis nouarum Eccleſiarum, per ea quæ reſoluunt *Rebuf. in tract. de pacificis poſſeſſ. num. 111. Perez l. 1. verſic. ex quibus infero, tit. 6. lib. 1. Ordin. pagina 147.*

Nec etiam obſtat illa Doctorum reſolutio, quod in quærendis valet ſtatutum in præiudicium Eccleſiæ, quia procedit in caſibus particularibus, in quibus nulla ſit prohibitio à iure, & poſſunt Prælati deſiſtere à tali præiudicio, nos vero loquimur vbi fieret ſtatutum generale pro aliqua Eccleſia, diœceſi, vel prouincia, per quod fieret præiudicium irreparabile, & illud quidem in omnibus caſibus contingentibus. Quarto, quando Epiſcopus ſtatueret contra Canones, qui conditi ſunt principaliter in fauorem clericorum, & illud ſtatutum à ſubditis clericis acceptaretur, dummodo principaliter conditi non fuiſſent in fauorem publicum, vel Eccleſiæ, *Curte d. ſection. 3. numero decimo octauo* quia fauori ſuo quilibet poteſt renuntiare, *capit. ad Apoſtolicam, de regular. l. ſi quis in conſcribendo, C. de pactis*, & ius publicum pactis priuatorum tolli; vel mutari non poteſt, *l. ius publicum, ff. de pactis, capit. ſi diligenti, de foro compet.* Quinto, quando ſtatutum Epiſcopi contra ius eſſet conforme conſuetudini, quæ contra ius in illa Eccleſia inducta eſt, *Felin. in dict. cap. quod ſuper his, numero decimo in fine, Butr. in dict. capit. cum dilectus, column. 10. verſic. ex quo infertur, iure dict. ſect. 3. numero vigeſimo quarto praxis noua num. ſeptimo in fine.* Sexto, quando Epiſcopus ſtatueret circa aliquod dubium iuris, qui tunc ſuper hoc dubio eius ſtatutum diſponens in alteram partem valeret *Phil. Prob. in cap. vnic. num. quadrageſimo octauo & ſeq. de clericis non reſident. in 6. Felin. in d. capite quod ſuper his, nu. nono circa fin. Hoſed. de incompatib. benefic. par. 1. capit. decimo ſeptimo num. 2. Cur. dict. ſect. 3. num. vigeſimo tertio praxis noua Epiſcopal. d. nu. 7.* Septimo, quando ſtatutum adderet iuri communi imponendam nouam pœnam, *gloſ. in Clem. ne Romani, verba tolli, de elect. Cart. d. ſect. num. vigeſimo ſecundo, Duenb. regul. 251. Henric. Bott. par. 3. articul. 1. concluſ. 13.* quia lex ſuperioris per pœnæ adiectionem poteſt iuuari ab inferiore, *Perez l. 1. titul. 1. libro quinto, Ordin. pagin. 23. Gutier. pract. libro ſecundo quæſtione prima, numero decimo quarto; Sanch. de matrim. lib. 3. nu. quadrageſimo ſeptimo, num. duodecimo. Franc. Molin. de ritu nupt. libr. 2. differ. 7. numero ſexageſimo tertio.* Octauo, quando Epiſcopus ſtatueret contra Canones in caſibus, in quibus de iure poteſt diſpenſare *Curte d. ſection. 3. numero vigeſimo primo.* Qui autem ſint caſus, in quibus poteſt Epiſcopus diſpenſare contra ius commune adduco ego ipſe *Alleg. 33.*

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi ſucceſſor non tenetur ſtare locationi prædeceſſoris, niſi tribus concurrentibus, primò, locatio fuerit facta nomine Eccleſiæ, ſecundo, quod ſit facta pro vtilitate Eccleſiæ, tertio, quod pecunia ſit conuerſa in vtilitatem Eccleſiæ.*

2 *Succeſſor in beneficio tenetur ſtare locationi, quando Summus Pontifex concederet licentiam locandi ad tot annos eo adiecto, vt illis durantibus conductor à nemine moleſtaretur.*

3 *Succeſſor in beneficio tenetur ſtare locationi pro anno incepto.*

4 *Succeſſor in beneficio tenetur ſtare colono exiſtente loci conſuetudine.*

5 *Prælatus, vbi tenetur ſtare locationi prædeceſſoris, poteſt de nouo exigere à conductore penſionem prædeceſſori anticipate ſolutam.*

6 *Prælatus sciens se repudiaturum prælaturam, non obligat successorem, etiamsi faciat locationem nomine Ecclesiæ.*

7 *Conductor anticipate pensionem soluens, si à successore pro ea de nouo obligetur, habet recursum contra hæredes locatoris, si soluendo fuerint.*

8 *Successor in beneficio recipiendo pensionem, videtur consentire locationi pro anno, pro quo illam recipit.*

9 *Scholaris si locauerit fructus sui beneficij, vt posset in litterarum studio viuere, vel illic gradum sumere, si intra locationis tempus decedat, successor in illo beneficio tenebitur stare locationi.*

10 *Canonici Ecclesiæ Cathedralis, vel Collegiatæ locantes fructus suarum prabendarum nullo casu, huiusmodi locationibus successores obstringunt.*

11 *Hæredes, vel fideiussores Prælati, qui fecit locationem, si ipse decedat ante illius impletum tempus, non tenentur de euictione, neque conductor ab eis petere potest quanta sua interfit locationem impleri.*

12 *Prælatus, siue Rector si ex causa renunciationis, vel permutationis libere dimittat suum beneficium, eius hæredes & fideiussores in locatione de eo facta tenentur de euictione locatoribus.*

13 *Prælatus quando bona sui beneficij locat tanquam libera, tunc eius hæredes, & fideiussores de euictione tenentur.*

14 *Locator beneficij, seu maioratus, quando pro securitate vitæ suæ, & validitate totius temporis contractus locationis bona sua generaliter, siue specialiter obligauerit, vel fideiussores dederit pro solutionibus anticipatis, tunc eius fideiussores tenentur stare conuentioni.*

15 *Conductor poterit recedere à locatione in illis casibus, in quibus mortuo locatore successor non tenetur illi stare.*

EPISCOPVS AN teneatur stare locationi prædecessoris?

ALLEGATIO XCIV.

1 REgulariter Prælatus successor, aut quilibet beneficiarius, non tenetur stare locationi, vel conductioni prædecessoris, si nomine proprio locauit fructus, & reditus Episcopatus, vel beneficij in suam vtilitatem, ad tempus iure, vel Synodali constitutione permissum, ipseque ante tempus locationis expletum decedat. Quando vero Prælatus administrationem habens, non nomine proprio, sed vti Rector, & nomine Ecclesiæ, debita iuris solemnitate seruata, locationeque ad tempus iure permissum facta, contraxit, ac locauit, eius successor tenetur stare locationi. Dixi, debita iuris solemnitate seruata, quia quatuor concurrentibus illam seruari in hac materia est obseruandum: primo, quod locatio fuerit facta nomine Ecclesiæ: secundo, quod sit facta pro vtilitate Ecclesiæ: tertio, quod pecunia sit cõuersa in Ecclesiæ vtilitatem: quarto, quod interueniat auctoritas Superioris: colliges hęc ex *glos. verbo terminum in cap. vlt. ne Prælati vices suas, Couar. variar. lib. 2. cap. 15. num. sexto. Molina de primogen. libro primo capite vigesimo primo à principio. Carolus de locat. par. 3. titul. de rebus Ecclesiæ locandis, quæstione prima cum sequentibus. Michael Graß. tom. secund. commun. opinion. libro quarto titulo quadragesimo tertio, numero quadragesimo, pagina 657. vbi Viu. numero 123. pagina 661. Spin. in speculo testament. glos. 19. principal. numero quadragesimo primo. Cardos. in praxi iudicum, & aduocatorum, verbo fructus, numero vigesimo tertio, & verbo locatio, numero sexto. Marc. Anton. Genuens. in praxi curiæ Archiepiscop. Neapolit. c. 97. Caualcan. decis. quadragesim. quart. num. quarto. part. prima, & decisione vigesima quinta, à numero 1. par. quinta, Cutier. Canon. libro primo, capit. trigesimo sexto. & remissiue de tutelis par. secund. capit. vigesimo numero decim. Cardin. Puteus decisione 176. & 181. part. 1. Aloys. Ricci. in collect. decis. part. quarta collect. 1007. & collect. 1055. in fi. & in praxi fori ecclesiastici decisio. 112. in prima edit. & resolution. 97. in secunda edit. Flamin. de resignatio. libro primo, quæstione decima sexta, numero quadragesimo septimo. Surd. decis. trigesim. tert. numero septimo, & decis. 172. num. primo. Steph. Gratian. disceptat. forens. capit. trigesim. septim. à numero decimo octauo. Morl. in emporio iuris par. 1. titulo decimo, quæstione secunda, numero vigesimo. Doct. Barb. in l. si filio familias, §. vlt. à numero decimo septimo. ff. soluto matrimonio. Modernus de iurisdict. par. 4. casu 98. numero octauo, & in votis nouissimarum decisionum, voto 180. Cardinal. Tuschus practicarum conclusionum, verbo locatio, conclus. 419. Stephan. Quarant. in summa Bullary, verbo alienatio, num. 19. Molin. de iustitia tract. 2. disput. 492. vers. quod denique. Mari. Antonin. vari. resolut. libro primo, resolutione quadragesima quinta, num. primo. Ioannes Baptista Ferret. consil. 317. volum. 2. Valerius Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. vigesimoquinto, capite quadragesimo tertio, num. 528. cum sequentibus. Azor. institut. moral. p. 3. lib. octauo, de locato & conducto, capite sexto, quæstione septima, Rebel. de obligat. iustit. part. 2. libro decimo quarto, quæstione decima prima, numero decimo septimo, Cald. Pereira quæstionum forens. lib. secundo, quæst. trigesima secunda, & de empt. capite vigesimo sexto, num. quinto, Cardinal. Mantic. de tacitis, & ambiguis conuentionibus, libro quinto, titulo decimo tertio, numero vigesimo primo, Martin. Bonacin. de contractibus, disputat. 3. quæstione septima, punct. vlt. num. decimo. Marc. Anton. Genuens. in practicabilibus ecclesiasticis. q. 137.* plures alios ex antiquioribus refert *Cened. ad Decretal. collect. 76. nn. 5.*

2 Primo limita, quando Summus Pontifex concederet licentiam locandi ad tot annos, & vt dicto tempore durante conductor à nemine, nec à successoribus in beneficio molestari possit, *Mandos. de Signatura gratiæ. tit. de indulto locandi, vers. supponamus, Quarenta dicto verbo alienatio rerum Ecclesiæ, num. 19. versicul. quando, Aloys. Ricc. d. resol. 97. nn. 4.*

3 Secundo limita, quando inchoatus esset annus, vel laboretium, & res non esset amplius integra, & sic vt pro anno incepto successor in beneficio teneatur stare locationi, *Franc. Marc. Delphin. decis. 196. colum. fi. par. 2. Marc. Anton. Genuens. in praxi d. capit. 97. num. secundo Domin. Caualcan. decis. 44. num. trigesimo secundo part. 1. Quarenta vbi proxime. praxis noua Episcop. par. 2. capite 5. num. 32. vers. tertius casus, Mari. Anton. d. resolut. 45 num. 3. Aloys. Ricci. d. resolut. 97. n. 5.* qui hoc ipsum ad ipsum conductorem extendunt, scilicet, vt pro anno cœpto non posset recedere à locatione, vt quia forte videret parum vtilitatis consequuturum.

4 Tertio limita existente consuetudine loci, quæ obseruet, vt successor in beneficio teneatur stare colono, *Franc. Marc. decis. centesima quadragesima quarta, par. prima Quarenta dict. num. 19. in fine, Aloys. Ricc. dict. resolut. num. 8.*

5 Ad.

5 Aduertendum in hac materia eſt, quod vbi Prælatus tenetur ſtare locationi prædeceſſoris, poteſt de nouo exigere à conductore penſionem prædeceſſori anticipatè ſolutam, *Gig. de penſion. q. 88. à num. 1. Cardinal. Tuſch. d. concl. 419. num. 15. Surd. deciſ. 326. num. 79.* vbi *num. 80.*

6 Reſoluit quod Prælatus ſciēs ſe repudiaturum Prælaturam, non obligat ſucceſſorem, etiamſi faciat locationem nomine Eccleſiæ.

7 Habebit tamē conductor recurſum contra hęredes locatoris, ſi ſoluendo fuerint, ſecundum reg. *l. pro hæreditarijs, C. de hæred. actio. Barboſa in l. ſi filiofamil. §. fi. num. 21. ff. ſoluto matrim. Surd. deciſ. 326. nu. 47. Cald. Pereira de empt. c. 25. num. 6.*

8 Succeſſor in beneficio recipiendo penſionē videtur conſentire locationi pro anno, pro quo illam recipit, *Caualcan. d. deciſ. 25. nu. 3. Mari. Anto. d. reſol. 45. nu. 4. Surd. deciſ. 33. nu. 1. & deciſ. 264. nu. 13. & deciſ. 265. n. 15. Pute. deciſ. 180. p. 1.* quia quando locatio non obligat ſucceſſorem, tunc Prælatus recipiendo penſionem, non cenſetur illum confirmare vltra tempus perceptæ penſionis, *Surd. deciſ. 33. num. 9.*

9 Singulare eſt, quod Scholaris ſi locauerit fructus ſui beneficij per triennium, vel aliud minus tempus, & pecunias illius temporis receperit, vt poſſet in litterarū ſtudio viuere, vel illic gradum ſumere, ſi intra hoc tēpus decedat, ſucceſſor in illo beneficio, quamuis nullū ius à prædeceſſore habeat, tenebitur ſtare illi locationi, quia cenſetur facta in vtilitatem Eccleſię *Rebuf. de priuil. ſcholarum, priuil. 26.*

10 Canonici Eccleſiæ Cathedralis, vel Collegiatæ, locantes fructus ſuarum præbendarum nullo caſu huiuſmodi locationibus ſucceſſores obſtringunt, quia fructus huiuſmodi ſemper ad eorum pertinēt vtilitatem, *Abb. in cap. ex litteris, nu. 7.* & ibi *Dec. num. 9. de probat. D. Barboſ. d. §. fin. nu. 27. ad finem, Cardin. Tuſch. concluſ. 419. num. 16. 24. & 25.* vbi etiam extendit ad omnem ſimplicem beneficiatum, qui non habet adminiſtrationem.

11 Quæres opportunè an hæredes, vel fideiuſſores Prælati, qui fecit locationem, ſi ipſe decedat ante impletum tempus illius locationis, in caſu, quo eius ſucceſſor illi non tenetur ſtare, teneantur de euictione, ita vt conductor aduerſus eos poſſit habere recurſum, & ab eis petere quāta ſua interſit locationem impleri intra tempus præfinitum? in qua quæſtione dicendum puto prædictos hæredes, vel fideiuſſores ad nihil teneri, vt reſoluunt *Anton. in c. vltimo, num. 9. ne Prælati vices ſuas,* & ibi *Innoc. Gutier. can. li. 1. c. 36. n. 23.* ſequitur *D. Barboſa in d. §. fin. nu. 21. ad finem.* Pro quibus illud facit, quod talis locatio finita fuit morte locantis, ac ſi res ipſa locata perijſſet, vt aliàs inquit *Iuriſconſul. in d. l. ſi quis domum, §. 1. ff. hoc tit.* ac proindè hæredes, ſiue fideiuſſores locantis non tenebuntur, quia cogitare debebat conductor euenire poſſe ante declaratum tempus locationis locatorē poſſe decedere, cuius morte locatio extingueretur, *d. §. 1.* quo fundamēto in hęredib. poſſeſſoris maioratus idē amplexus eſt *Mol. de primog. lib. 1. c. 21. n. 8. & 9.* Per quod fundamentū idē dicendum eſt, etiamſi conductor re locata plures expenſas fecerit, quaſi toto tempore locationis fruiturus, nec enim eas ab hæredibus locatoris conſequetur, tradit *Valaſc. de iure emphyt. quæſt. 25. numero 35.* ſequitur *Molina dicto numer. 9.* licèt contrarium in praxi ſeruari dicat ipſe *Valaſc.* ne quiscū alterius iactura locupletetur contra *regulam locupletari, de regulis iuris in 6.* & propter æquitatem *l. ſi me, & Titium, & l. ſi cum ſeruum ff. ſi certum pet.*

12 Declarabis tamen primo ſuprapoſitam reſolutionem, vt non habeat locum eo caſu, quo Prælatus, ſiue Rector ex cauſa renunciationis, vel permutationis, vel ex alia cauſa liberè dimittat ſuum beneficium, quia tunc hæredes, & fideiuſſores ipſius de euictione tenebuntur: ratio eſt, quia propter factum voluntarium conductor non potuit frui re conducta intra tempus in locatione declaratum, in qua ſpecie procedere poteſt, *l. qui fundum, 32. ff. de locato.* multum enim refert an Prælatus moriatur, an vero voluntariè demittat beneficium, hoc enim voluntate, ſiue facto partis contigit: illud vero voluntate Dei, quam declarationem tenent *Gutier. d. cap. 36. num. 25. cum ſequentibus, D. Barboſa d. §. fin. nu. 22.*

13 Secundò declarabis non procedere quando Prælatus bona ſui beneficij locat tanquam libera, quia tunc hęredes, & fideiuſſores de euictione tenebūtur, quod probari poteſt ex doctrina *l. ſi quis domum, §. fi. verſic. quid tamen, ff. locati*, per quæ idem in poſſeſſore maioratus locante bona maioratus tanquam libera tenuit *Molina d. c. 21. nu. 11.* & in noſtra ſpecie probauit *Gutier. d. c. 36. nu. 19.*

14 Tertiò declarabis non procedere quando locator beneficij, ſeu maioratus pro ſecuritate vitæ ſuæ, & validatione totius temporis contractus locationis bona ſua generaliter, ſiue ſpecialiter obligauerit, vel fideiuſſores dederit pro ſolutionibus anticipatis, vel pro intereſſe locationis totius temporis conuenti, nā tunc conuentio ſeruanda erit ex *doct. l. 1. §. ſi conueniat, ff. depoſiti, & l. ſemper in ſtipulationibus, ff. de regulis iuris, cum ſimilibus.* Extra tamen hos caſus obligatio generalis, vel ſpecialis bonorum, vel fideiuſſores præſtiti ſimpliciter pro ſecuritate locationis nihil quoad euictionem operabuntur: ratio eſt, quia ſunt acceſſoria cōtractus, quo extincto ex natura ipſius, acceſſoria vt extinguātur, neceſſe eſt, iuxta vulgaria iura, & *leg. ſi homo mortuus, ff. de verborum obligation. vt ex Ancharan.* tenet *Gutier. dict. caput. 36. numer. 20. cum ſeq.* Vnde erat optima cautela, vt aduertit *Gutier.* ibidem *num. 29.* quod ſi clerici in prædictis caſibus velint ſibi prouidere, quādo locant fructus ſuorum beneficiorum in triennium, iuxta *d. Extraueg. Ambitioſæ*, pactum illud in locationibus adiiciant, vt ſi ante tempus in locatione declaratum deceſſerint, aut promoti fuerint ad aliud beneficium, aut Prælaturam, ſiue alio quocunque modo contingat beneficia illa detinere, & poſſidere, quod ad nihil teneantur ratione euictionis, ſiue intereſſe, immo potius ipſi, bona ſua, hæredes, & fideiuſſores liberi remaneant.

15 Vltimo aduertendum duxi, quod in illis caſibus, in quibus Prælati ſucceſſor non tenetur ſtare locationi per prædeceſſorem factæ, ita ſimiliter nec conductor; quinimo poterit ab ea recedere, etiam inuito ſucceſſore, vt æqualitas inter eos ſeruetur, & ne contractus claudicare videatur, *l. Iulianus, §. ſi à pupillo. ff. de actionib. empti.* notant *Molina d. c. 21. n. 4. Gutier. d. c. 36. nu. 12.* refert *plures D. Barboſa d. §. fin. nu. 20.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur de bonorum eccleſiaſticorum alienatione tractantes.*

2 *Alie-*

2 *Alienandi omnis modus etiam in casu licito, & seruatis iuris solemnitatibus inconsulto Romano Pontifice hodie regulariter prohibetur.*

3 *Ecclesiarum res vltra triennium locari, aut alienari non possunt.*

4 *Triennium infra quod permittitur Ecclesiarum res locari, est computandum ex tribus fructuum collectionibus.*

5 *Locatio rerum Ecclesiæ facta vltra triennium in totum vitiatur, nec quoad triennium sustineri potest.*

6 *Dictio, omnino, omni ex parte alienationem comprehendit.*

7 *Negatiua cum adiungitur dictioni, aliquid, etiam in qualibet minima parte verificatur.*

8 *Locationem rerum Ecclesiæ factam ad plures annos validam manere, quoad dictum triennium, qui tenuerint, ostenditur.*

9 *Emphiteusis concessa in quartam, vel quintam generationem, quoad tertiam permissam valida est.*

10 *Donatio facta absque insinuatione vltra quingentos aureos in excessu solum vitiatur, & firma remanet in summa à iure permissa.*

11 *Concordantia predictæ opiniones sub distinctione.*

12 *Tempus vtile ab inutili inseparabile dicitur, quando constiterit contrahentes ad minus tempus non esse contracturos.*

13 *Locatio rerum Ecclesiæ in totum corruit, si vltra triennium fiat, quando tunc datur vnicum pretium, seu merces.*

14 *Alienare prohibitus si locet ad longum tempus, locatio in totum vitiabitur.*

15 *Tempus licitum ab illicito separari dicitur, si ex coniecturis appareat contrahentes etiam pro tempore licito cõtracturos.*

16 *Declaratur Extran. Ambitiosæ, ibi, nullius momenti, de rebus Ecclesiæ non alien.*

17 *Locatio rerum Ecclesiæ si fiat ad duo triennia, eo adiecto pacto, vt post primum triennium incipiat secundum, omninò inualida est.*

18 *Triennium intra quod Ecclesiarum res possunt alienari, ad vnum, vel duos annos per statuta Episcoporum limitari valet.*

19 *Fructus Ecclesiarum an vltra triennium, an intra modicũ tempus, alienari possint, ostenditur, & num. 20.*

21 *Laudatur Doctor Michael Soarez Pereira in Regia Conimbricensi Academia iuris Põtificij meritissimus professor.*

22 *Ecclesiæ res inconsulto Romano Pont. in emphyteusim dari possunt in casibus à iure permissis, & de bonis solitis ab antiquo dari in emphyteusim & cum euidenti ecclesiæ vtilitate.*

23 *Alienari possunt Ecclesiarum res causa necessitatis ipsarũ Ecclesiarum, vt si debitum vrgeat ab ipsis Ecclesiis cõtractum, vel causa pietatis, aut pro redemptione captiuorum, aut almonia pauperum, vel quando res essent inutiles, aut incommodæ ipsis Ecclesiis.*

24 *Ecclesiarum res ex causa maioris vtilitatis alienari possunt.*

25 *Contractus si sint vtiles Ecclesiæ, etiamsi fiant sine solemnitate sunt validi.*

26 *Emphyteusis perpetua bonorum ecclesiæ concedi potest de rebus incultis parum vtilibus ecclesiæ.*

27 *Contractus an videatur vtrum sit vtilis vel damnosus Ecclesiæ, inspici debet tempus celebrationis ipsius contractus.*

28 *Emphyteusis fieri non potest de manso seu passalibus ecclesiæ, nec præscriptio, aut præscripius titulus admittitur.*

29 *Ecclesiæ res solita concedi in emphyteusim cum beneplacito Apostolico semel impetrato si ad Ecclesiam reuertãtur, possunt iterum emphyteuticari absque solemnitate requisita in alienatione rerum ecclesiasticarum.*

30 *Iuramentum de non alienando sine Papę licentia non continet solita alienari.*

31 *Bona si sint solita venire in diuisionem sufficit, vt in futurũ etiam diuidi debeant.*

32 *Res semel effecta alienabilis cum solemnitate, efficitur perpetuo alienabilis absque solemnitate, dummodo solitum non alteretur.*

33 *Res Ecclesiæ semel alienabilis si cessauit prima causa concessionis, iterum alienari non potest.*

34 *Vtilitas Ecclesiæ eminens tempore vltimæ concessionis debet adesse in noua concessione rei emphyteuticæ, & non sufficit adesse in antiqua.*

35 *Practica ponitur, qua vtũtur Episcopi in præstando assensu super re solita alienari.*

36 *Solita concedi in emphyteusim, vt bona dicantur sufficit vnica concessio, & esse elapsos quadraginta annos.*

37 *Res Ecclesiæ, quæ seruando seruari non potest inconsult. Romano Pontifice alienari permittitur.*

38 *Res Ecclesiæ, quæ seruando seruari non potest, dicitur mobilis, quæ non durat triennio, vel vsu consumitur, & non fructificat.*

39 *Pretiosæ res mobiles, cum immobilibus equiparentur, sine causa, & solemnitate alienari non possunt.*

40 *Pecunia regulariter est de rebus, quæ seruando seruari non possunt, quia retenta nihil operatur.*

41 *Pecunia, quæ est destinata ad emptionem stabilium, censuum, vel mobilium pretiosorum connumeratur inter immobilia, vel mobilia pretiosa, & tunc non potest alienari sine solemnitate.*

42 *Pecunia minoris comparandorum prædiorum causa destinata absque decreto alienari non potest.*

43 *Pecuniæ magna quantitas, quæ est in Ecclesiæ proprietate, non in fructu, absque assensu Apostolico alienari non potest.*

44 *Pecunia in banchis campsorum posita censetur iure rerum immobilium.*

45 *Pecunia, quæ seruatur pro aliqua futura necessitate, vel pro conseruando magis patrimonio, aut pro locatione ad pompam, censetur iure rerum immobilium.*

46 *Reditus annui inter immobilia connumerantur, & ideo sine causa alienari non possunt, idem de iuribus, & actionibus ad immobilia.*

47 *Pœna contra alienantes Ecclesiæ bona absque solemnitatibus requisitis quæ sint in Extranag. Ambitiosæ de rebus Ecclesiæ, constituta, ostenditur.*

48 *Extranag. Ambitiosæ, de rebus Ecclesiæ nõ alienandis an fuerit vbique recepta? ostenditur, & num. 49.*

50 *Ecclesiæ res immobilis parua cum consensu Episcopi absq; solemnitatibus alienari potest.*

51 *Res exigui, seu modici valoris quæ dicantur, arbitrio iudicis relinquitur.*

52 *Repudiare legatum, vel hæreditatem, aut rem Ecclesiæ non incorporatam potest Prælatus absque solemnitatibus.*

53 *Statutum in præiudicium Ecclesiæ valet in quærendis, quãdo laici non odio Ecclesiæ, sed bono zelo faciunt.*

54 *Ecclesiarum res non solum acquisitę, sed etiam acquirendę non possunt absque solemnitatibus alienari.*

55 *Permutatio inter Rectores ecclesiarum de bonis ecclesiasticis licitè fieri potest.*

56 *Assensus Apostolicus nõ requiritur in alienatione ab vna ecclesia alteri ecclesiæ facta.*

57 De-

57 *Declarantur text. in capite caſelas decim. queſtione ſecunda, & in capite ſine exceptione duodecim. quæſtione 2.*

58 *Eccleſiarum res ſine ſolemnitatibus alienari poſſunt quando ſumma alienandi neceſſitas inſtaret, & Papa de facili adiri non poſſet.*

59 *Bona relicta, & donata Eccleſiæ, quæ eſt incapax retinendi etiam in communi, poſſunt alienari ſine ſolemnitatibus, & pretium conuerti in Eccleſiæ neceſſitatem.*

60 *Regulares ipſorum bona alienare poſſunt ex pluribus priuilegijs ſibi conceſſis.*

61 *Eccleſiarum bona reſtitutioni ſubiecta abſque ſolemnitatibus reſtitui non poſſunt.*

62 *Alienari poſſunt Eccleſiarum res poſt remunerationem meritorum.*

63 *Tranſactio poteſt abſque ſolemnitatibus fieri ſuper aliqua re Eccleſiæ, cuius poſſeſſio non ſit penes ipſam.*

64 *Caducitatis remiſſionem emphyteuta Eccleſiæ poteſt ſolus Prælatus ſeu Rector abſque ſolemnitatibus facere.*

65 *Emphyteuta excuſatur à commiſſo ſi Prælatus etiam ſolus abſque Capitulo recipiat penſiones poſt commiſſum decurſas.*

66 *Eccleſiæ res, quæ inconſulto Romano Pontifice alienari non poſſunt, remiſſiuè.*

67 *Bona menſæ epiſcopalis ſunt, quæ principaliter ad illius ſuſtentationem ſunt deputata, & nullum alium Rectorem habent, præter ipſum Epiſcopum.*

68 *Bona de menſa Eccleſiæ dicuntur ea, quæ perpetuo unita fuerunt Eccleſiæ, atque ita, quæ numquam alteri ab eccleſia poſt à ſe quæſitum dominium, conceſſa fuerunt.*

69 *Alienare, aut in perpetuam emphyteuſim concedere non poteſt Prælatus ea, quæ ſunt de menſa Eccleſiæ.*

70 *Capituli aſſenſus vltra Apoſtolicum requiritur in alienatione bonorum menſæ epiſcopalis ſeparatæ à menſa Capitulari.*

71 *Aſſenſus Apoſtolicus ſuper alienatione rerum Eccleſiæ de ſtylo Curiæ Romanæ quando concedatur, & quibus perſonis, oſtenditur.*

72 *Aſſenſus Apoſtolicus ex lapſu triginta, vel quadraginta annorum cum poſſeſſione præſumitur.*

73 *Solemniter omnia interueniſſe præſumuntur ex longiſſimo temporis curſu, niſi ex inſpectione inſtrumenti appareat ſolemnitatem non interueniſſe.*

EPISCOPVS RERVM ECcleſiæ alienationem quibus caſibus facere poſſit?

ALLEGATIO XCV.

1 DE bonorum eccleſiaſticorum alienatione tractãt *Redoan. in ſpeciali tract. de rebus Eccleſiæ non alienand. Peret. in commentar. ad Extrauag. Ambitioſæ, illo tit. Nauar. de alienat. rerum Eccleſiaſtic. Villalob. tom. 1. communium opinion. lib. 1. tit. 1. nu. 35. cum ſeqq. pag. 149.* vbi *Bonacoſ. & Soar. à num. 51. Valdeſ. ad Xuar. p. 2. pag. 97. Menoch. de arbitr. caſu 172. Rebuff. in compendio alienat. Maſcard. de probat. concluſ. 75. Perez. l. 10. tit. 2. lib. 1. Ordin. pag. 51. Quaranta in ſumma Bullarij, verbo alienatio rerum Eccleſiæ. Azor. inſtitut. moral. p. 2. lib. 9. c. 1. cum ſequentib. Camill. Borrell. in ſumma omnium deciſion. tit. 15. de rebus Eccleſiæ non alienand. Aloyſ. Ricci. in praxi rerum fori eccleſiaſtici deciſ. 1. cum multis ſeqq. in vtraque, edit. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici p. 1. cap. 15. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 3. num. 61. cum ſequentibus. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi c. 14. §. 4. cum ſequentibus, Molin. de iuſtit. tract. 2. diſput. 465. Gutier. de iurament. confirmat. p. 1. cap. 52. & prac. lib. 1. q. 8.*

2 Omnis alienandi modus, etiam in caſu licito, & ſeruatis iuris ſolemnitatibus inconſulto Romano Pontifice hodie regulariter prohibetur per *Extrauag. Ambitioſæ, de rebus Eccleſ. non alienand.* exceptis tribus caſibus in eadem Extrauagant. expreſſis.

3 Primus eſt locationis, & conductionis infra triennium, cum res Eccleſiarum vltra triennium nõ poſſunt quoquo modo locari, aut alienari, *Couar. variar. lib. 2. cap. 16. num. 4. Maſcard. de probat. concluſ. 603. nu. 28. Henriq. in ſumma lib. 13. cap. 40. §. 1. Auendan. de exequendis mand. p. 1. c. 4. num. 37. Perez. tit. 7. lib. 5. Ordin. pag. 202. Vgolin. d. cap. 14. §. 7. num. 5. verſ. 4. Azor. inſtitut. moral. p. 2. lib. 7. cap. 10. q. 3. Azeued. l. 33. tit. 3. lib. 1. nouæ recopil. Cald. Pereira de reſtitut. emphyt. c. 2. n. 28.* plures refert *Cened. ad Decretal. collect. 76. num. 1.* Niſi in contrarium eſſet conſuetudo *Pariſ. conſ. 98. lib. 4. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 113. n. 5. in 1. edit. & reſolut. 98. nu. 5. in 2. edit.*

4 Et huiuſmodi triẽnium infra quod permittitur per d. Extrauagan. Eccleſiarum res locari, eſt computandum ex tribus fructuũ collectionibus, itaut ſi ex quolibet triennio vnus tantum fructus percipiatur, tunc triennium pro vno anno computari debet, & locatio fieri poteſt vſque ad nouennium, ita *Cou. d. c. 16. nu. 8. Gutier. canon. lib. 1. cap. 8. num. 12. Azor. dict. p. 2. lib. 7. cap. 10. q. 8. & lib. 9. c. 2. qu. 2. Card. Mantica de tacitis, & ambiguis conuentionibus tomo 1. libr. 5. tit. 3. num. 22. Quaranta d. verbo alienatio rerum Eccl. ſię nu. 18. Cald. Pereira d. c. 2. nu. 31. Nauar. de alienat. rerum Eccleſ. nu. 21. Marc. Anto. Genuenſ. in praxi Curiæ Archiepiſc. Neapol. c. 60. num. 10.*

5 Quæſtio eſt dubia an locatio facta vltra triennium in totum vitietur, aut quoad triennium ſuſtineatur? in qua Doctores varias proferunt ſententias, imprimis *Bart. in authent. qui rem, num. 7.* & ibi *Iaſon num. 21. de ſacroſanct. Eccleſ.* tenet hanc locationem in totum nullam eſſe, nec quoad triennium ſuſtineri, ſequuntur *Couar. d. cap. 16. num. 5. Pinel. in l. 1. p. 3. num. 75. in fine, C. de bonis matern. Valaſc. de iure emphyt. q. 29. num. 15. Cardinal. Mantica d. lib. 5. tit. 5. in princip. Azor. d. p. 2. li. 7. cap. 10. q. 4. & lib. 9. cap. 2. q. 4. Cald. Pereira de reſolu. emphyt. cap. 2. num. 30. & de empt. c. 32. num. 32. Steph. Gratian. diſceptat. forenſ. c. 162. nu. 22. Camill. Borrell. in ſumm. omnium deciſ. tit. 16. num. 5.* & tenuit *Rota apud Farinac. deciſ. 30. p. 1. tom. 1.*

6 Et hanc ſententiam primo probant ex *d. Extrauag. Ambitioſę*, ibi, nullius omnino ſit roboris, & momenti; vbi dictio illa, omnino, indiſtinctè omnes annos comprehendit, ac omni ex parte locationem annullat, iuxta notata per me in *Remiſſ. de dictionibus, & clauſulis, diction. 206.* Secundo ex *Clem. 1. de rebus eccleſię non alien.*

7 Vbi dicitur, quod nec recipienti ius aliquod acquiratur, quia quando negatiua adiungitur cum dictione aliquid, etiam in qualibet minima parte verificatur, *gloſ. verbo, aut earum, in Clement. 1. de foro competent.* vbi Cardin. notat *Tiraq. in l. ſi vnquam, verbo omnia, n. 5. & nu. 14.* & faciunt quæ adduco ego *ipſe diction. 14. num. 6.* Tertio adducitur text. *in authent. de non alien. §. emphy-*

emphyteuſim, ibi neque quod ſit habere aliquod penitus robur ſinimus. Tandem facit, quod in his, quæ pendent à voluntate duorum, & agitur de obligatione contrahenda, ſi contractus non valet, vt ſit, nec valebit vt valere poteſt, notat Bart. communiter receptus in *leg. 1. §. ſi quæſita, ff. de verborum obligat.*

8 Contrariam opinionem, ſcilicet locationem rerum Eccleſiæ factam ad plures annos validam manere quo ad dictum triennium, tenuit *Bald. in authent. ſi quas ruinas, C. de ſacroſanct. Eccleſi.* ſequuntur *Paul. in authent. qui rem, C. eodem tit. num. 7. vbi Dect. num. 21. Clar. in §. emphyteuſis, quæſt. 6. & in §. feudum. q. 13. & in §. donatio, q. 17. num. 2. Molina de primogen. lib. 1. cap. 21. num. 28. verſ. contrarium, aliter Molina de iuſtitia, tract. 2. diſput. 467. colum. 2. Rebello de obligat. iuſtit. p. 2. lib. 14. q. 6. Gama. deciſ. 390. num. 3. Cardinal. Tuſc. verbo locatio, concluſ. 406. in princ. Perez l. 1. tit. 7. lib. 5. Ordin. pagina 203. col. 1. Stephan. Quaranta dict. verbo alienatio rerum eccleſiæ, nu. 18. Vgolin. d. c. 14. §. 7. nu. 5. verſ. 4.*

9 Sic etiam emphyteuſis conceſſa in quartã, vel quintam generationem, quoad tertiam permiſſam valida eſt, *authent. de non alienandis, §. quod autem, collat. 2. §. ſou. d. cap. 16. num. 5. ad finem, Molina d. c. 21. num. 34. Gam. deciſ. 72. num. 2. Cald. Pereira d. c. 32. num. 33. & de nominat. q. 19. n. 81. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſi. deciſ. 117. n. 2. in 1. edit. & reſolut. 102. n. 1. in 2. edit.*

10 Sic etiam donatio facta abſque inſinuatione vltra quingentos aureos, in exceſſu ſolum vitiatur, & firma remanet in ſumma à iure permiſſa, vt docet expreſſe text. in *leg. ſancimus, in principio, verſicul. ſi quid autem. C. de donatio. Ordin. Regia Luſita. lib. 4. tit. 62. in princip.* reſoluunt *Clar. in §. donatio, q. 17. num. 2. Molin. d. tract. 2. diſput. 278. in princ. Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 102. nu. 3. Ceuall. commu. contra comm. q. 222. num. 3. Rebell. d. p. 2. lib. 18. q. 6. num. 6. Cardin. Mantica d. tit. 5. num. 23.*

11 Ego vero prædictas opiniones inter ſe diſcordantes adhibita diſtinctione ad concordiam reducendas eſſe arbitror, & vt generaliter materia percipi poſſit, diſtinguendũ eſt, quod aut tempus licitum in his contractibus ab illicito ſeparari non poteſt, aut poteſt: priori caſu dicendum eſt contractum, non ſolum pro tempore prohibito, ſed neque etiam pro tempore permiſſo valere, immo in totum vitiari, & in hoc caſu procedit prior ſententia Bart. & ſequacium, de qua ſupra; Cum enim ratio totalis Doctorum, qui ſecundam opinionem ſunt ſequuti in eo cõſiſtat, quod in his contractibus poſſit vtile ab inutili ſeparari; cum tunc pars inutilis non tollat conſenſum à parte vtili, rectè fit, vt non procedat in his caſibus, quibus tempus vtile ab inutili ſeparari non poteſt, vt optimè notat *Molin. d. cap. vigeſimo primo, num. vigeſimo octauo, verſicul. vt autem.* Per contrarium vero quando tempus poteſt ab inutili ſeparari, cum tunc pars inutilis non tollat conſenſum à parte vtili rectè fit, vt contractus pro tempore permiſſo, & ita vtili ſuſtineatur, & ſolum vitietur reſpectu temporis prohibiti, & hic eſt poſterior caſus, ſecundum quem poteſt procedere opinio *Baldi*, & ſequacium, quos ſupra poſt ipſum citaui: regula enim vtile per inutile non vitiatur, intelligitur in his quæ ſunt diuiſibilia, prout pluribus citatis Doctoribus habetur *in libello de principijs vtriuſque iuris littera V. num. 78.*

12 Dicetur autem tempus vtile ab inutili inſeparabile, quando conſtiterit contrahentes ad minus tempus nõ eſſe contracturos, verbi gratia ſi alicui conſiderabiliter interſit contractum pro omni tempore, quod conuentum fuit, & non pro minori durare, quo caſu contractus indiuiduus, & inſeparabilis ex præſumpta partium voluntate cenſendus erit, reſoluunt *Felin. in capit. cum ſuper, col. 2. de officio delegat. Tiraq. de retract. lign. §. 23. glo. 1. nu. 28.* optimè *Molina d. nu. 28. verſic. quid intelligendum.*

13 Vnde, quando pro multis annis datur vnicum pretium, ſeu merces locatio in totum corruit, nec intra tẽpus permiſſum valet, non quidem ex eo, quod vnica tantum ſentiatur locatio, qua ratione mouetur *Conar. d. cap. 16. num. 5. verſicul. eadem ratione*, ſed ex eo, quia ex illa vnica pretii, ſeu mercedis aſſignatione pro omnibus annis ſatis videtur conſtare contrahentes pro paucioribus annis non contracturos, *Molina d. nu. 28. verſ. ex quibus.*

14 Hinc fit, quod ſi prohibitus alienari locet ad longũ tempus, verbi gratia, ad decennium, ad vitam, vel ſimiliter, talis locatio in totum vitiabitur, itaut nec pro tempore permiſſo, & ita infra decennium ſuſtineatur: ratio eſt, quia in hac ſpecie conſtat contrahentes ad minus tempus non eſſe contracturos, cum illorũ multum intereſſet contractum decennalem, vel ad vitam, pro omni tempore durare, quia prædicta locatio alienationem vtilis dominij inducit, vt cum multis quos refert, & ſequitur, reſoluit *Molin. dict. cap. 11. num. 17.* per text. ibi *in l. 1. §. quid autem, ff. de ſuperficiebus* contra *Canon. comment. libro 7. capite 12. fol. 535. & Pinel. in l. 1. p. 3. numero 66. Cod. de bonis matern.* ac ſubindè cum ex locatione ad modicum tempus dentur multa incommoda partium, quæ non dantur ex locatione ad longum tempus propter dictam vtilis dominij tranſlationem, rectè præſumitur, quod ſi partes, quibus alias interdicitur alienatio, locent ad longum tempus, non fuiſſe contracturos pro minori tempore, & ita in totum corruat locatio, vt elegãter circa locationem de rebus Eccleſiæ, ſeu maioratus factam ad longum tempus, vt in totum vitietur, proſequitur *Molina dict. numero 28. verſicul. illud tamen*, facit ad hoc propoſitum text. *opt. in l. cum eiuſdem*, 34. *verſiculo interdum, ff. Ædil. edicto*; faciunt item quæ in ſimili *Cabed. Luſitan. deciſ. 84. numero ſeptimo, & 5. part. 2.* circa intellectum text. *in capite Maſſiana*, 56. ibi, nullam, &c. *de election.* & in hunc ſenſum poteſt intelligi *d. Clementin. 1.* ibi, nec recipienti, &c. intelligendo verba illa, ad certum tempus, ſcilicet decem annorum ad minus, per quod ſpatium inducitur alienatio, quemadmodum per locationem ad vitam, de qua ibi fit mentio.

15 Per contrarium vero dicetur tempus licitum ab illicito ſeparabile, ſi ex coniecturis appareat contrahentes etiam pro tempore licito contracturos, & non dari notabile illorum intereſſe, etiamſi contractus non duret pro omni tempore. Hinc fit, quod locatio rerum Eccleſiæ facta vltra triennium ſuſtineri debet intra tempus licitum, & ita vſque ad triennium, quia non reſultat conſiderabile intereſſe, ex eo quod locatio ad triẽnium ſolum, vel vltra valeat (dummodo tamen ad decennium fiat iuxta ſupradicta) cum ſit eadem locationis ſpecies, ac ſubindè cum reſpectu temporis vtilis detur præſumptiuè conſenſus partium, nil mirum ſi reſpectu ipſius locatio ſuſtineatur, & ſolum vitietur reſpectu temporis prohibiti (quomodo autem hodie res Eccleſiæ locari poſſint; vide *Concil. Trid. ſeſſ. 25. de reform. cap. 11.*) & id ipſum dicendum eſt in emphyteuſi

phyteuſi conceſſa vltra tres generationes, vt ſcilicet valeat quo ad tempus à lege permiſſum, iuxta *d. auth. de non alien. in §. quod autem, in fine*, & ita tenent *Molin. d. num. 28. verſ. in 2. ſpecie, & verſ. quid intelligendum*, *Bal. in d. auth. ſi quas ruinas, C. de ſacroſ. Eccleſ.* & cæteri omnes ſupra citati.

16 Non obſtat text. *in d. Extrauag. Ambitioſæ*, ibi, nullius momenti, quia intelligitur reſpectu temporis illiciti, non vero liciti: leges enim generaliter loquentes non cenſentur improbare id, quod alijs legibus erat permiſſum *l. ſciendum 15. in princ. ff. qui ſatiſd. cog.* ita *Molina vbi ſupra verſ. cui opinioni*, vbi eodem modo reſpondet ad *d. auth. de non alien. in §. emphyteuſim, collat. 2.* ibi, nec quod fit, &c. vt ſcilicet prædicta emphyteuſis conceſſio non teneat reſpectu temporis illiciti; Quod ſi replicetur *d. text. in d. auth. in verſ. ſi vero* quo mouetur *Couar.* ad contrariam ſententiam amplectendam *d. num. 5. verſ. tandem vt libere*, reſpondebitur quod immo text. ille pro noſtra opinione facit, cum enim ibi emphyteuta priuetur iure ſuo, ſcilicet emphyteuſi pro tempore legitimo per viam pœnæ ab ea lege appoſitæ, plane apparet de iure non ex eo eſſe nullam emphyteuſim pro annis præcedentibus, quod vltra tempus legitimum fuerit conceſſa, & ita non probat ille tex. prædictam conceſſionem eſſe de iure in totum inualidam, vt *Cou.* arbitratur.

17 Quæres opportunè ſi locatio in ſpecie *d. Extrauag. Ambitioſæ*, fiat ad duo triennia, eo adiecto pacto, vt poſt primum incipiat ſecundum, an valeat? *Bald. in c. 1. §. ſi libellario, quibus modis feud. amit. & in l. voluntas, C. de fideicomm.* in ea fuit opinione, vt exiſtimaret talē locationem validam eſſe, etiam quoad ſecundum triēnium, vel tertium. Contrarium, imo talem locationē vltra triennium non tenere amplectuntur *Lap. allegat. 12. Alex. conſ. 156. per totum lib. 2. & conſ. 104. n. 6. & lib. 3. Ruin. conſ. 57. n. 13. lib. 1.* plures alij, quos refert, & ſequitur *Cou. d. c. 16. nu. 4. Molin. d. tract. 2. diſputat. 466. colum. fin. Azori. diſt. lib. 9. c. 2. q. 3.* quæ opinio probatur ex *d. auth. de non alienand. §. quod autem, propè fin. collation. 2.* vbi cum prohibitum eſſet concedi in emphyteuſim rerum Eccleſiæ niſi in vitam accipientis, & duas alias vitas, ſiue generationes, dicitur nullum eſſe pactum, quod quidam adijciebant, nempè quod finitis illis duabus alijs generationibus, tenerentur Eccleſiæ miniſtri iterum concedere in emphyteuſim eandem rem ſequenti ſucceſſori, eumque præferrent cæteris, inquit textus in hæc verba, in hoc enim nihil aliud eſt quam per reuolutionem & machinationem perpetuas eis emphyteuſes, magis autem priuationes Eccleſiarum agi rerum, ſed & ſi quid factum eſt talem nullam neceſſitatem eſſe Reuerendiſſimis Oeconomis duobus hæredibus ceſſantibus cæteris tradere. Quibus verbis ſatis oſtenditur prædictum pactum eſſe reuolutionem, & machinationem à iure reprobatas, quia in fraudem legis fiunt, ob quam etiam rationem non valebit pactum, quo permittitur tranſacto priori triennio fieri renouationem in aliud triennium, vt per *Valaſc.* & ſupra citatos doctores, & colligitur ex his quæ tradunt *Diu. Barboſa in leg. ſi filiofamil. 26. §. fin. nu. 26. ff. ſoluto matrim. Crot. in l. 1. §. ſed ſi mihi Pamphilum nu. 15. ff. verbor.*

18 Deindè ſi quæres an triennium de quo in *d. Extrauag. Ambitioſæ* poſſit per ſtatuta Epiſcoporum limitari ad vnum, vel duos annos? Affirmatiuè reſpondebitur cum *Alexand. conſ. 160. à num. 6. vol. 6. Cardin.* ſibi contrario in *cap. 1. d. num. 2. ne prælati vices ſuas*, & eſt de mente *Anchar. conſ. 116. num. 5.* Nec obſtat *d. Extrauag. Ambitioſæ*, quia reſpondetur illam non iubere locationes fieri vſque ad illud tempus, ſed ne vltra fiāt prohibet, & ſicuti priuatus locando ad vnum, vel duos annos contra præd. Extrauag. nihil facit, ſic Epiſcopus illud ſtatuendo argum. *gloſ. in rub. Cod. de decretis decuri. lib. 10.* recepta ex *Gom. l. 22. Tauri num. vigeſimo*. Quo fit valida eſſe ſtatuta, quibus ordinatur ne aliter locatio valeat, quàm ſi fuerit à Prælato confirmata, prout fertur ſeruari in diœceſi Bracharen. ex *Anchar. d. conſ. 111.* probat *Iaſ. in l. 1. §. fiat quæſitum ff. ad Trebel.*

19 Dubium eſt in præſenti materia non contemnendū an præd. Extrau. habeat locum in fructibus, ſiue reditibus rerum Eccleſiarum? in quo vna ſententia tenet, quod licet bona Eccleſiæ Archiepiſcopalis, Cathedralis, vel Collegiatæ, aut cuiuſcunque alterius Eccleſiæ inferioris poſt triennium locari non poſſint per Prælatos, ſiue eorumdem beneficiatos, vt habetur in d. Extrauag. fructus tamen ipſarum bene poſſunt etiam vltra triennium, intra tamen modicum tempus, per eoſdem locari, ita quidam Senator Regius apud *Gam. Luſitan. deciſ. 390. num. 4. Couar. d. cap. 16. num. 6. ad fin. Auend. de exequendis mand. p. 1. cap. 4. num. 32. ad finem, Cardin. Mantica de tacitis & ambig. conuent. tom. 1. libro 5. tit. 3. num. 21. Gregor. l. 9. verbo arrendar. tit. 7. par. 1. praxis Epiſcop. p. 1. verbo alienatio, §. 3. pag. 12. Cened. ad Decretal. collect. 76. num. 3. & collect. 102. num. 3. & ad Sextum collect. 32. num. 2.* Pro qua opinione imprimis adducuntur verba *d. Extrauag.* ibi, bonorum eccleſiaſticorum, & ibi, Eccleſiarum euidenti vtilitate; quæ verba videntur tantum comprehendere bona Eccleſiæ, non autem fructus beneficiorum; deindè pro eadem parte adduci poſſunt verba eiuſdem *Extrauag.* ibi, præterquam in caſibus à iure permiſſis, tunc ſi attento iure antiquo permiſſum erat fructus Eccleſię ad modicum tempus, & ita etiam poſt triennium, locare iuxta text. *in capite per veſtras de locato, & quæ Abb. ibi numer. quarto, & Cardinal. in Clement. 1. §. fin. quæſtione quarta de rebus eccleſiæ non alienand. Deci. conſil. 204. volum. 1.*

20 Verum contrariam opinionem tenet *Gam. d. deciſi. 390. num. 6.* & ſecundum eam magis communiter iudicari affirmat ibi, & *deciſ. 156. num. 2.* neruoſe defendit *Gutier. canon. lib. 1. cap. 8. num. 14.* Ex eo ſuadetur, quia *d. Extrauag.* in præfatione agit de bonis immobilibus, & pretioſis mobilibus Deo dicatis, ex quibus Eccleſiæ monaſteria, & pia loca reguntur, illuſtrāturque, ac eorum miniſtri ſibi alimoniam vendicant; deindè in deciſione prohibet omnium rerum & bonorū eccleſiaſticorum alienationem, locationem, & conductionem vltra triennium; quibus verbis nō ſolum bona propria ipſarum Eccleſiarum, quarum fructus in vtilitatem ipſarum conuertuntur vltra triennium prohibentur locari, ſed etiam illa ex quibus Eccleſiæ ipſæ, & pia loca illuſtrantur, & earum miniſtri ſibi alimoniam vendicant, & ita fructus beneficiorum videntur comprehendere, omnia enim bona illa ſunt eccleſiaſtica: Vnde merito *Extrauag.* vſa eſt prædictis verbis, omnium rerum, & bonorum eccleſiaſticorum, vt vtraque bona comprehenderet. Deinde ex verbis *dict. Extrauag.* in 2. exception. quam facit, ibi, ac de fructibus, & bonis, quæ ſeruando ſeruari non poſſūt pro inſtantis temporis exigentia, &cet. manifeſte videtur probari,

probari, quod ſi fructus, & bona vltra triennium ſeruari poſſunt, poſt triennium locari non valent, vt ita exceptio firmet regulam in contrarium, iuxta regu. l. *nam. quod liquide*, §. *de penu. leg.* cum citatis in *libello de principijs vtriuſque iuris lit. C. num.* 5. Cum igitur fructus beneficiorum, qui poſt triennium naſcantur, ſeruando ſeruari poſſint, quinimo cum tunc nulla detur temporis exigentia, vt alienentur, ſi quidem adhuc nati non ſunt, manifeſtè ex prę̃d. *Extrauag.* concluditur fructus beneficiorum vltra triennium, nec alienari, nec locari poſſe. Cuius reſolutionis illa vnica poteſt aſſignari ratio, vt occurreretur facilitati clericorum, qui præſentem pro pluribus annis recipientes futuris fraudarentur alimentis, ad quæ ſunt deputati reditus Eccleſiarum, *cap. ſecundo, de præb.* Et Eccleſiæ ſeruitia, in quo condictores totum acquirunt, & ipſi nihil percipiunt, negligerentur, juxta *caput ſi quis obiecerit* 1. *quæſt. tertia*, deindè cum in magnum ſucceſſorum præiudicium redundarent huiuſmodi locationes repræſentata pecunia factæ, & ideo eas inualidas pronunciat quocunque indulto, vel priuilegio non obſtante *Concil. Triden. ſeſſ.* 25. *de reformat. cap.* 11. & faciunt quæ ad illius intellectum adducunt *Rebello de obligat. iuſtit. p.* 2. *lib.* 14. *q.* 5. *à num.* 4. *Valeri. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib.* 25. *cap.* 43. *num.* 539. *Marc. Anto. Genuenſ. in practicabilibus eccleſiaſtic. qu.* 166. *praxis noua Epiſcop. part.* 2. *c.* 4. *nn.* 65. *verſ. locationes.*

21 Hæc pluraque alia in hac materia accepi à ſapientiſſimo Præceptore, Dominoque meo obſeruandiſſimo generis nobilitate inſigni Doctore *Michaele Soares Pereira* in Regia Conimbricenſi Academia Iuris Pontificij meritiſſimo profeſſore, in titulo de locato, & conducto, quem publicè, me tunc audiente, doctiſſimè interpretatus fuit: qui in collegium ſancti Petri eiuſdem academiæ cooptatus, & in S. Sede Portugalẽſi Canonicus Doctoralis, ac de Sancto Fidei negotio optimè meritus, inquiſitorio munere functus, à Rege noſtro Philippo Quarto ad Curiam miſſum ſpectamus, vt apud Summum Pontificem negotia ipſius tanquam Regis Luſitaniæ ageret.

22 Secundus caſus ex tribus, quibus inconſulto Romano Pontifice res Eccleſiæ alienari permittuntur in d. *Extrauag. Ambitioſæ*, eſt emphyteuſis habens tres cõditiones, ſcilicet in caſibus à iure permiſſis, & de bonis ſolitis ab antiquo dari in emphyteuſim, & cum euidẽti Eccleſiæ vtilitate.

23 Caſus hi à iure permiſſi quatuor ſunt principales. Primus eſt cauſa neceſſitatis Eccleſiæ, vt ſi debitum vrgeat ab ipſa Eccleſia contractum, *authent. ſancimus, C. de ſacroſanct. eccleſ.* Secundus eſt cauſa pietatis, *gloſſ. in cap.* 1. 12. *quæſt.* 2. *Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici p.* 1. *cap.* 15. *num.* 9. veluti pro redemptione captiuorum, §. *Sacræ, inſtitut. de rerum diuiſ.* vel pro alimonia pauperum, ne fame, & frigore pereant, *l. ſancimus, C. de Sacroſanct. eccleſ. cap. aurum habet eccleſia*, 12. *quæſt.* 2. Tertius eſt cauſa incommoditatis, vt quãdo res eſt Eccleſiæ incommoda, de quo eſt text. *in cap. terrulas*, 12. *quæſtione* 2. Quartus, vt ſi res eſſet inutilis, tunc Prælatus illam alienare poteſt, *cap. ſine except.* 11. *q.* 2. *capite non liceat*, 12. *q.* 2. *d. capite terrulas*, *Clementin.* 1. *de rebus Eccleſiaſtic. non alienand. l. iubemus*, *C. de ſacroſancta eccleſia.* vbi ſi ſumus in refectione domus, in qua maior fit impenſa, quam vtilitas eccleſiæ, præſtat quidem domum potius alienari, *auth. ſi quas*, *C. illo tit.* Sicut enim permittitur alienatio, vt res plus

24 commodi tribuat. *d. cap. ſine exceptione*, 12. *qu.* 2. Sic permiſſa eſt alienatio, vbi plus expenditur pro reparatione, quam deducatur, *leg. ſed an vltro*, §. 1. *ff. de negot. geſtis*, quia res eccleſiæ ex cauſa maioris vtilitatis alienari poſſunt, ſi quippe eccleſia ipſa recuperet alteram rem meliorem *cap. vt ſuper*, 8. *de rebus eccleſ. non alien. Viui. tom.* 1. *commun. opinion. titul.* 1. *num.* 36. *verſicu.* 9. 25 *pag.* 150. Vnde contractus ſi ſint vtiles eccleſiæ, etiamſi fiant ſine ſolemnitate, ſunt validi *Anto. Gabr. comm. titu. de rebus eccleſiæ non alien. ſub num.* 17. *Maſcard. de probat. concluſ.* 75. *Rebuf. in compend. alien. num.* 34. *Fr. Eminan. quæſt. Regul. tom.* 1. *q.* 27. *art.* 9. *Quaranta dicto verbo alienatio rerum eccleſiæ num.* 34.

26 Hinc emphyteuſis perpetua bonorum eccleſię concedi poteſt de rebus incultis, parum vtilibus eccleſiæ: vt per *Gam. deciſ.* 323. *incip. monaſterium, num.* 1. *Capic. deciſio.* 105, *Petr. Rebuff. reſpo.* 111. & 112. *Cened. ad Sextum, collect.* 32. *numer.* 4. *Quaranta d. verbo alienatio rerum eccleſiæ num.* 41. *Camill. Borrell. in ſumma omnium deciſion. tit.* 33. *num.* 128. *Cald. Pereira de nominat. emphy. quæſt.* 23. *à num.* 55. vbi *num.* 56. reſoluit poſſe Prælatum ſi velit de iure communi emphyteuſim perpetuam concedere, & *n.* 57. tenet, quod res ſterilis pro hæredibus & ſucceſſoribus conceſſa ad extraneos trãſit, & *nu.* 59. quod perpetua conceſſio eſt obſeruanda ſine augumento penſionis, & *num.* 60. quod conceſſio temporalis rei ſterilis finita debet reformari, etiam in fauorem extraneorum, de quo etiam idem *Cald. Pereira de renouat. emphyt. q.* 12. *nu.* 2.

27 Et vt contractus videatur an ſit vtilis, vel damnoſus eccleſię inſpici debet tempus celebrationis ipſius contractus, *Rebuff. in compendio alienat. nu.* 73. *in fine, Surd. de aliment. tit.* 8. *priuileg.* 58. *num.* 78. *& tit.* 9. *qu.* 11. *nu.* 10. *Genuenſ. in praxi Curiæ Archiep. Neapol. c.* 89. *num.* 3.

28 Aduertendum tamen eſt, quod de manſo, ſeu paſſalibus eccleſiæ emphyteuſis fieri non poteſt, nec præſcriptio, aut præſumptus titulus admittitur, vt optimè reſoluit *Cald. Pereira de renouat. emphyt. q.* 15. *num.* 11. *Menoch. de præſumpt. lib.* 3. *q.* 108. *num.* 9. & faciunt quę idem *Menoch. conſil.* 143. *numero* 22. *Maſcard. de probat. concluſ.* 1371. *nn.* 108.

29 Res eccleſiæ ſolitæ concedi in emphyteuſim cũ beneplacito Apoſtol. ſemel impetrato, ſi ad eccleſiam reuertantur, poſſunt iterum emphyteuticari abſque ſolemnitate requiſita in alienatione rerum eccleſiaſticarum, *Extrauag. Ambitioſæ*, ibi, ab antiquo concedi ſolitis, *Menoch. de arbitr. caſu* 81. *à num.* 5. *& conſ.* 66. *n.* 31. *& conſ.* 79. *num.* 1. *cum ſequentibus, & conſ.* 90. *num.* 22. *Gam. deciſ.* 24. *& deciſ.* 36. *num.* 6. *& deciſ.* 344. *nu.* 4. *Stephan. Quaranta in ſumma Bullarij verbo alienatio rerum eccleſiæ, num.* 39. *&* 40. *praxis Epiſcop. p.* 1. *verbo alienatio rerum eccleſiæ, §.* 3. *Aloyſ. Ricci. in praxi rerũ fori eccleſiaſtic. deciſ.* 125. *in* 1. *edit. & reſolut.* 110. *in* 2. *editione, Melchi. Phabos Luſit. deciſ.* 82. *num.* 34. *tom.* 1. *Vgolin. d. §.* 7. *num.* 5. *verſ.* 5. *Camill. Borrell. in ſumm. omnium deciſ. tit.* 33. *à num.* 129. *Cald. Pereira de renouat. emphyt. q.* 16. *nn.* 71. alios Doctores citat *Cened. ad ſextum collect.* 32. *nu.* 3. *Gonzal. ad regulã* 8. *Cancel. gloſ.* 6. *nu.* 194. *Rot. Bonon. deciſ.* 13. *nn.* 7. *&* 8. *Cenal. communium contra communes to.* 4. *q.* 897. *à nu.* 899.

30 Vnde iuramentum de non alienando ſine Papæ licentia, non continet ſolum alienari, *c.* 8 *x parte, de feudis Gutier. de iuramento confirmat. p.* 1. *c.* 52. *num.* 4. *Nauar. in tract. de alienat. rerum eccleſ. nu.* 11. *Cald. Pereira de renunciat. emphyt. q.* 11. *num.* 30.

Hinc

31 Hinc etiam sufficit, quod bona sint solita venire in diuisionem, vt in futurum etiam diuidi debeant, *Balat. in repetit. capite §. 18. num. 37. Molina de primogen. libro secundo capitulo 6. numero 26. Pelaez de maioratib. p. 4. q. 20. nu. vlt.*

32 Ecclesiæ res semel effecta alienabilis cũ solemnitate, efficitur perpetuò alienabilis absque solemnitate, *Alex. cons. 189. colum. 6. vol. 1. Francis. Leo d. capite 15. num. 3. Gonzal. glos. 6. num. 124. Deci. consil. 88. volum. 1. Cæsar de Graß. decis. 3. num. 14. de rebus Ecclesiæ non alien. Seraphin. Rotæ Romanæ decision. 1490. Aloys. Ric. in praxi rerum fori ecclesiastici decisio. 26. in vtraque edit. Rota in vna Romana domus, 27. Nouembris 1588.* coram *Blanchetto, & iterum in vna Molen. bonorum, 21. Maij 1593.* coram *Pamphilio.* Dummodo solitum nõ alterentur, *Clar. in d. §. feudum, quæst. 13. Rota in d. Molen. bonorum, Marc. Anton. Genuens. d. cap. 60. num. 6. vers. sextus Aloys. Ricc. dicti. decis. 26. num. 2.* Et dummodo solitum aliunde quam ex partium assertione probetur *Rota in vna Aduersana tenimenti, 24. Nouembris 1581.* coram *Cantuccio,* vt patet in *decisione 160. numer. 4. part. 2. diuers.*

33 Si vero cessat prima causa concessionis, vt si fuit datum prædium sterile, vt ad culturam reduceretur, si illa res postea ad Ecclesiam reuertatur prima causa cõcessionis cessante, prædium deuolutum sine noua causa alienari non potest, *Abbat. in cap. vt super eo, nu. 11. de rebus Ecclesiæ non alienand. Redoan. in q. 12. numer. 57. & 58. Francisc. Leo d. cap. 15. numer. 2. versicul. si vero, Marc. Anton. Genuens. d. cap. 60. nu. 6. vers. primus, praxis Episcopal. d. c. 5. nu. 32. vers. 2. §. vbi autem.*

34 Quia in noua concessione rei emphyteuticæ debet adesse euidens Ecclesiæ vtilitas tempore vltimæ concessionis, seu nouæ, & non sufficit adfuisse in antiqua, *Cæsar. de Grassis dec. 4. de locato, Al. Ricc. in d. praxis decis. 5. in vtraque edition.* & fuit dictũ in causa *nullius Castri, 9. Martij 1580.* coram *Brano, & Romana domus. 29. Nouemb. 1587.* coram *Blanchetto.*

35 In præstãdo assensu ab Episcopo super re solita alienari ita practicatur, primo datur memoriale, vel libellus, seu petitio Episcopo, quo petitur præstari ab ipso assensum: secundo Episcopus decernit capi informationem, qua capta, & viso quod tendit in euidentem Ecclesiæ vtilitatem, interponit decretum, & præstat assensum, ita *Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccl. decis. 94. in 1. edit. & resol. 80. in 2. edit.*

36 Vt autem bona in emphyteusim concedi solita dicantur, sufficit vnica concessio, & esse elapsos quadraginta annos, ex *Iaf. cons. 155. colum. 2. libr. 2. Dec. consilio 142. num. quarto. Balb. de præscript. 1. pa. quint. principalis quæstione vigesima. Affl. decis. 305. num. decimo. Clar. §. feudum, q. 13. nu. 4. Rum. cons. 35. num. 30. l. 1. Cephal. cons. 155. numer. 30. l. 2. Rebuff. de rebus Ecclesiæ non alienand. nu. 33. Gama decis. 342. num. 4. Borell. d. titul. 33. num. 136.* remittiue *Cened. d. collect. 32. num. 3. & Quaranta dict. verbo alienatio rerum Ecclesiastic. numero 40. Aloys. Ricci. d. decisione 26. nu. 3. Marc. Anton. Genuens. d. cap. 60. num. 5. praxi noua Episcop. d. cap. 5. numer. 32. vers. secundo.*

37 Tertius casus ex tribus, quibus inconsulto Romano Pontifice res Ecclesiæ alienari permittuntur in *d. Extranag. Ambitiosæ*, est alienationis rerum, quæ seruando seruari non possunt.

38 Quæ autẽ sint illę vix ab aliquo recte definitur, posse autem definiri esse res mobiles, quæ non durant triennio, vel vsu consumuntur, & non fructificant arg. *l. quæ lex, §. vlt. C. de administrat. tutorum, & cap. vestra, de locato, tenent Nauar. de alienat. rerum ecclesiast. num. quarto. Rebuff. in compendio alien. num. vigesimoquinto. Redoan. quæst. 6. num. 29. Quarant. vbi supra nu. 38. Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiastici, decision. 62. in prima edizione & resol. 59. in 2. editione, Marc. Anton. Genuens. capitulo 60. numero septimo. Surd. de aliment. tit. 8. primi. 45. numero vlt.*

39 Pretiosæ tamen res mobiles, cum æquiparentur immobilibus, & pari passu ambulent in hac materia *d. l. quæ tutores, l. sancimus, C. de sacrosanct. Eccles.* sine causa, & solemnitate alienari non possunt ita *Quaranta dicto verbo alienatio rerum Ecclesiæ, num. 24.* vbi nomine bonorũ mobilium pretiosorũ, quæ seruando seruari possunt, intelliguntur vasa aurea, argentea, vestes pretiosę, quæ longe ab interitu distant, & cõmodè seruari possunt, gemmæ, & his similia.

40 Pecunia licet regulariter sit de rebus, quæ seruando seruari non possunt, quia retenta nil operatur *glos. l. 1. §. quæsitum: ff. ad Trebellian. cap. cùm dilectus, distinctione 88. praxis noua Episcopal. d. c. 5. numer. 32. versicul. 1. Aloys. Ricc. d. resolut. 59. num. 3. & resolut. 56. nu. 1.*

41 Tamen illa, quæ ell destinata ad emptionem stabilium, censuum, vel mobilium pretiosorum, considerãdo pecuniam quoad fructuosam conseruationem, cõnumeratur inter immobilia, vel mobilia pretiosa, *Alexand. Iaf. & Ripa in dict. §. quæsitum, Ioseph. Ludouic. to. 3. commun. opinion. conclus. vnic. de verborum significatione, ampliat. 3. pagina 541. Vinn. tom. 2. commun. opinion. libro septim. titul. 1. num. 278. versicul. necnon pecunia destinata, Cenal. communium contra communes quæst. 312. Bernard. Graue. ad practicam Camera Imperial. libro secundo, conclus. 19. considerat. 2. Cald. Pereira de emption. cap. 13. nu. 32. praxis noua vbi proxime,* contra *Menoch. de præsumpt. libro 4. quæstione 138. numer. 3. Pinel. in l. 1. C. de bonis mat. par. 2. num. 42. Thesaur. Pedam. decisione 160. nu. 6. Aloys. Ricc. d. resolution. 59. in fine, Marc. Anton. Genuens. d. cap. 60. num. nono.* & ideo non potest alienari sine solemnitate, & causa, *Quaranta dicto verbo alienatio rerum eccles. nu. 25.*

42 Hinc pecuniam minoris comparandorum prædiorũ causa destinatã, neutiquam absque decreto alienari posse tenent *Ioseph. Ludou. Perus. decis. 48. nu. 35. cum sequentibus, Simoncel. de decretis, lib. tertio, tit. 8. in spect. 5. num. 122, versicul. tertius casus est, Nicol. Reusner. lib. secundo, decis. 13. sub num. 22. Menoch. cons. 114. numero 32. Ioan. Aquilin. de monetis c. 6. coroll. 2.*

43 Ita etiam magna quantitas pecuniæ, quæ est in Ecclesiæ proprietate, nõ in fructu absque assẽsu Apostol. alienari minime potest, vt fuit resolutum in *Rota Romana in vna Venetiarum nullitatis contractus 13. Nouembris 1602.* coram *Pamphilio,* vbi fuit quoque dictum, hoc procedere, licet præfata pecunia veniret conuertẽda in vtilitatem dictæ Ecclesiæ, referunt *Aloys. Ricci. d. resolut. 59. num. tertio, Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiepiscop. Neapolitan. c. 75.* aliàs 60. *in annotat. n. 14.*

44 Sic etiam pecunia in banchis campsorum posita cẽsetur iure rerũ immobilium, *Tiraqu. de retract. lign. 1. §. glos. 7. nu. 114. Ioseph. Ludouic. conclus. 48. nu. 42. Baiard. ad Clar. §. fin. quæstione 78. num. 151. Simoncel. libro 3. ca. 8. sub num. 118. Rein. Budel. de monetis lib. primo capite 25. nu. 16. Marc. Anton. Genuens. d. capitulo 60. numero 9. in fine, Stephan. Gratian. Marchiæ decision. 95. numero nonagesimo,* licet contrarium tueantur *Mantic.*

& Pinel. quos refert, & ſequitur *Theſaur. dec. 160. Paul. Montan. de tutelis, c. 31. num. 180. Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſt. deciſione 70. in 1. edit. & reſol. 56. in 2. edit.*

45 Idem iuris eſt de pecunia, quæ ſeruatur pro aliqua futura neceſſitate, vel pro conſeruãdo magis patrimonio, *l. ſi Caius, §. 1. ff. de legatis 3. Ioſ. d. §. quæſtionum, num. 38.* vel vt deſeruiret pro locatione ad pompam *l. 3. in fine cum ſequenti, ff. commodati, Quarant. dict. verbo alienatio rerum Eccleſ. nu. 25.*

46 Vnde etiam annui reditus, qui cum inter immobilia connumerentur, *Tiraq. d. §. 1. glo. 6. num. 4. Menoch. remed. 1. recup. num. 45. Matienſo l. 7. glo. 1. à numer. 18. tit. 11. lib. 5. nouæ recopil. Theſaur. Pedam. dec. 160. Boer. deciſ. 209. Coler. Germ. deciſ. 59. Solis de cenſib. libro 1. capit. 7. num. 2. & lib. 2. cap. 3. à nu. 22. & tomo 2. lib. 1. capit. 1. num. 3. Farinac. Rot. deciſ. 86. num. 7. in nouiſſ. Aloyſ. Ricci. in praxi rerum fori Eccl. deciſ. 44. in 1. edit. Gaſp. Roderic. de annuis reditibus lib. 1. quæſtion. 3. num. 8. & q. 14. Bernard. Graua. dict. concluſ. 10. in principio, Nicol. Garc. de benefic. parte 2. c. 5. num. 95.* ideo alienari ſine cauſa non poſſunt *Rebuff. in compend. alienat. numero 54. Quaranta vbi ſupra num. 26. Aloyſ. Ricc. dict. deciſione 44. per totam.* aliàs *reſolut. 40.* Idè de iuribus, & actionibus ad immobilia tenent *Vmi. Neapolitan. deciſ. 138. à nu. 46. Matth. Coler. de proceſſibus execut. par. 1. cap. 3. à num. 236. Menoch. conſil. 300. num. 41. & libr. 4. de præſumpt. quæſtione 142. à nu. decimo ſexto. Valaſc. conſ. 77. in princip. Cald. Pereira de reſolut. emphyt. c. 12. num. 9. & 10. & de empt. capite decimotertio, numero vndecimo.*

47 Hi ſunt caſus, in quibus permittitur alienatio rerũ eccleſiaſticarum per *d. Extrauagantem Ambitioſæ*, vbi *Paulus II.* grauiſſime, ſubque magnis pœnis ſtatuit diſiunctione contra eos, qui alienarent contra illam ſuam conſtitutionem, aut incõſulto Romano Pontifice, ſcilicet quod alienatio eſſet inualida, & accipiẽs eſſet excommunicatus, & alienans incurreret graues pœnas ibi contentas, & conſequenter ad eas incutrendas ſufficit, quod alienatio fieret contrà tenorem illius Conſtitutionis, vel inconſulto Romano Pontifice, cum ad veritatem diſiũctiuæ, ſiue alternatiuæ ſufficiat alteram partem eſſe veram *regul. in alternatiuis, de regul. iuris in 6.* cui conſequens eſt, quod tam alienans incõſulto Romano Pontifice, quàm qui alienat contra prefatam cõſtitutionem, peccat, & incurrit pœnas prædictas, ita *Nauar. de alienation. rerum eccleſiaſticarum num. decimotertio.*

48 Quæſtio eſt controuerſa an prædicta *Extrauag.* fuerit recepta necne? in qua *Bertachin. in tract. de Epiſcopis quart. par, quarti libri quæſtione 36. num. decimo.* teſtatur illam vbique eſſe receptam, *Silueſt.* vero *in ſumm. verbo alienatio, num. decim. quint.* fatetur non eſſe moribus vtentium receptam, idem affirmat *in verbo excommunicatio, 7. num. 83.* Sed *Caietan. in ſumm. nu. 75. de excomm. ad finem*, inquit eſſe vbique receptam, & quod alicubi videtur recepta, non in totum, ſed quoad aliquid, & ideo cautum debere eſſe Confeſſorem, vt ſciat conſuetudinem patriæ: quoad hoc ſequitur *Nau. in man. cap. vigeſim. ſeptim. num. 150.* addens quod idem per eandem rationem debet perpendere iudex fori exterioris, & quod credit nullibi eſſe omnino receptam, & quod in *Luſitania* non videtur recepta quoad locationem in ſolos tres annos, quia paſſim fiunt locationes in quatuor annos; & quod *Salmanticæ* iam tulit ſententiam, qua iudicauit nullam fuiſſe quandam locationem factam in plures, quam in tres annos, clericum autẽ, qui eam fecit, nõ debuiſſe iudicari excommunicatum iuxta *cap. 1. ne Prælatis vices ſuas*, vnde inquit ſe credere in paucis locis eſſe receptam quoad pœnas extrinſecas, quamquam in multis ſit recepta quoad diſpoſitionem principalem, & pœnam intrinſecam nullitatis alienationis, & locationis factæ in plures, quam tres annos, idem teſtantur *Sarm. de reditib. Eccleſ. par. 1. cap. 2. num. 20. Tolet. in ſumm. libr. quint. cap. 91. verſ. tertio de hac Paulina. Quaranta d. verbo alienatio rerum eccleſiaſtic. num. quadrageſim. octau. Salzed. ad Bernard. in practic. cap. 21. aliàs 74. in nouiſs. edit. verſ. Circa quam Conſtitut. Cened. ad Sextum, collect. trigeſim. ſecund. num. 1. Molina de iuſtit. tract. 2. diſput. 466. num. 10. Sayr. in clam Regia libro tertio cap. quint. num. 14. Rebello de obligat. iuſtit. p. 2. lib. 14. q. 5. Azor. d. p. 2. libro 9. cap. 2. quæſt. 1. verſ. quod attinet.*

49 Verum prædictam *Extrauag.* eſſe vſu receptam, & ita præſumi, atteſtantur *Balb. deciſ. 91.* quem refert & ſequitur *Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. par. 5. collect. 1673. in principio, & in praxi rerum fori eccleſiaſtici deciſ. 95. in prima edit. & reſolut. 81. in ſecunda edit. Henriq. in ſumma libro decimo tertio capit. quinquageſim. ſext. §. 3. littera M. Mari. Antonin. variarum reſolut. libro primo reſolut. 38. num. 10. & reſol. 50. num. 28.* quia, cum ſit incerta in corpore iuris, ius commune facere dicitur *Fab. deciſ. 262. num. 6. par. 3. diuerſ. lib. 3.* & ita in terminis fuit reſolutum per eandem *Rot. Roman. in vna Brixien. Iocationis, 5. Decembris 1594.* coram *Pegna*, in qua fuit dictũ Rotam non ſeruare deciſ. *Mobedan. 8. de locato* dicentẽ probandum eſſe vſum *d. Extrauag.* quod etiam tentum fuit *in vna Meliten. Abbatiæ, 24. Ianuarij 1590.* coram *Gipſio*. Vnde receptam eſſe, & obſeruari in ciuitate, & diœceſi Neapolitana, atteſtatur *Marc. Anton. Genuen. d. cap. 60. num. 1.* & in Hiſpania, aſſerit *Melchi. Phabos Luſit. deciſ. 82. num. decim. octau.* quamuis *Couar. d. cap. 16. num. 6.* aſſerat dubium eſſe apud *Hiſpanos* an prædicta *Extrauag.* ſit in vſu, quia vidit eam adduci moltoties in controuerſiam. Quod quicquid ſit, non niſi ex Pontificis conniuentia fieri certum eſt, cuius leges ſemel latæ priuata auctoritate præteriri non poſſunt. In noſtro *Luſitaniæ* Regno eſſe receptam, & ſecundum eã controuerſias decidi, affirmant *Gam. deciſ. 390. numero ſecund. Molina d. diſput. 466. colum. 7.* aliàs *num. 10.* vbi addit ſe credere id verum eſſe quoad nullitatem contractus, non vero quoad pœnas excommunicationis, & alias extrinſecas.

Vltra ſupradictos tres caſus in *d. Extrauagan. Ambitioſa* expreſſos alij ſunt, quibus eius diſpoſitio non habet locum, ac in eis res Eccleſiæ alienari incõſulto Romano Pontifice poſſunt, quos percurrere mihi nõ inutile viſum eſt, & ſunt qui ſequuntur.

50 Quartus caſus prædictis ſubſequens eſt rei immobilis paruæ, quæ poteſt alienari cum conſenſu Epiſcopi abſque ſolemnitatibus, *cap. terrulas, 12. quæſtion. 2.* & tunc tria copulatiue requirũtur, vt res ſit exigua, & modica: quod non ſit Eccleſiæ vtilis: & neceſſitas, *Rebuff. in compend. alienat. num. 122. Redoan. de rebus Eccleſiæ non alienan. quæſtio. decim. tert. numer. 19. & quæſtione 51. capitul. octau. & 20. num. ſext. Hippol. conſilio 103. nu. vigeſimo tert. & vigeſimoquarto*, plures refert Doct. *Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſi. deciſione 39. in prima edit. & reſolut. trigeſim. ſexta in ſecunda edit. & in praxi aurea reſolution. 383. Gutier. conſilio 15. num. ſeptimo*

cuius

cum ſequentibus, Cald. Pereira in l. ſi curatorem, verbo contractum, num. 15. Seraphin. deciſ. 401. Maſcard. de probation. concluſ. 277. num. 12. praxis Epiſcopal. par. 1. verbo alienatio, pag. 13. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici p. 1. cap. 15. nu. 6. Marc. Anton. Genuenſ. dicto cap. 60. numer. 3. Bernard. Graua. in pract. Camera Imperial. lib. 2. concluſ. 4. conſiderat. 1. praxis Epiſcopalis dict. capit. 5. num. trigeſim. ſecund. verſic. vltra praditos, Vgolin. de poteſtate Epiſcopi, capit. decim. quart. §. 7. numero quarto. Quaranta d. verbo alienatio rerum eccleſiaſticarum numero quadrageſim. prim. vbi addit per *Sacram Congregationem* fuiſſe deciſum neque Cõſtitutionem *Pauli II.* neque *Concilij Tridentini* decretum derogaſſe diſpoſitioni *d. c. terrulas.*

51 Et ludicis arbitrio eſſe remittendum, quæ dicantur terrulæ, & res exigui, ſeu modici valoris ex *Quaran. Redoan.* & alijs dicit *Aloyſ. Ricc. d. reſolu. 36. in fine, Marc. Anton. Genuenſ. vbi proximè, & praxis noua Epiſcopal. verſ. d. vltra prad.* Et procedere etiam in locatione vltra triennium exigui valoris ex alijs refert *Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 113. num. 5. in 1. edit. & reſolut. 98. num. 5. in 2. edit.*

52 Quintus caſus eſt repudiationis, ſeu remiſſionis legati, vel hereditatis, aut rei Eccleſiæ non incorporatæ; cum Prælatus, ſeu beneficiarius poſſit præiudicare Eccleſiæ in acquirendis *Jaſ. & Ripa in l. legatum, ff. de legatis 1. Rebuff. in compend. alienat. ſub num. 30. Sileſt. verbo alienatio, num. 18. Pute. deciſ. 519. lib. 2. Riminald. conſil. 315. nu. 15. volum. 2. Rot. Roman. diuerſ. deciſ. 30. lib. ſecundo p. 3. & deciſ. 233. num. 6. & deciſ. 284. numero 9. par. 3. lib. 3.* & propterea cum hæreditas delata, nondum tamen Eccleſiæ incorporata, dicatur ius quærendum, ideo poſſe Prælatum abſque aſſenſu Apoſtol. repudiare tenet *Aloyſ. Ricci. in praxi fori Eccleſiaſtici, deciſ. 96. in 1. edit. & reſolutio. 82. in 2. edit.* huic etiam adiungitur, quod repudiatio non eſt alienatio, *leg. alienationis, ff. de verborum ſignificatione*, quemadmodum non acquirẽdo non dicitur qui alienare in fraudem creditorum, *leg. qui autem, ff. de his, quæ in fraudem cred.* niſi legatum communiter ſeruiret Epiſcopo, & Capitulo, quia tunc Epiſcopus renuntiare illi non poſſet in præiudicium Capituli, *Rebuff. numer. 30. Quaranta num. 43. praxis noua Epiſcopal. num. 33. propè fin. dictis locis.* Sic etiam valet ſtatutum in præiudicium Eccleſiæ, quando laici non odio Eccleſiæ, ſed bono zelo, & pro familiarium conſeruatione faciunt *Dect. in authent. caſſa, numero ſeptim. Cod. de ſacroſanct. Eccleſ. Curt. ſen. conſil. vigeſim. ſeptim. numer. octauo. Conar. in reg. poſſeſſor. par. 2. §. 4. numer. 9. verſ. tertium, Mench. vſufrequent. capit. nono, Menoch. conſil. 350. numer. ſext. Cald. Pereira de empt. capit. octauo, numero trigeſimo tertio, & trigeſimo ſeptimo, & conſil. 48. numero vigeſim. ſecund. Cened. pract. & canon. quæſt. trigeſim. quint. num. 19. & 20.* ſecundũ quod poteſt intelligi *Ordin. Regia Luſitan. lib. 2. tit. 18. in princip.*

54 Verum in puncto iuris defenderem alienationem rerum eccleſiaſticarum, non ſolum acquiſitarum, ſed etiam acquirendarum prohiberi: ex eo, quia huiuſmodi res tranſeunt in Eccleſiam ipſo iure, & poſſeſſio abſque traditione in eam transfertur *l. fin. C. de ſacroſ. Eccleſ.* tum quia illis cedere non poteſt Prælatus, niſi prius ſaltem Ordine intellectus intelligatur adijſſe, & ita potius eſt in acquiſito, quam in acquirendo, quare hanc opinionem tenent *Molina d. tractat. 2. diſputat. 468. num. 10. Quaranta d. verbo alienatio rerum Eccleſiæ num. 23.*

55 Sextus caſus eſt permutationis inter Rectores Eccleſiarum de bonis eccleſiaſticis, quæ licitè fieri poteſt iuxta text. expreſſum in *cap. hoc ius porrectum, §. ſibi inuicem 10. quæſt. 2. cap. 1. de rebus Eccleſ. non alien. ca. ad quæſtionem de rerum permut.* & ideo auctoritate ordinaria poſſunt abſque Sedis Apoſtol. beneplacito, & conſenſu permutare, vt reſoluit *Aloyſ. Ricc. in praxi rerum fori eccleſ. deciſ. 74. in 1. edit. & reſolu. 60. in 2. edit.* ſic etiam aſſenſum Apoſt. non requiri in alienatione ab vna Eccleſia facta tenent *Trimſan. deciſi. 56. p. 2. Aloyſ. Ric. d. praxi deciſ. 38. in 1. edit. & reſolut. 35. in 2. edit.*

56 Nec obſtat tex. *in c. caſellas 10. q. 2. & in c. ſine exceptione 12. q. 2. & in d. Extrauag. Ambitioſæ.*

57 Quia procedunt tantum in permutationibus faciẽdis cum ſecularibus, ne bona Eccleſiæ profanis vſibus applicentur, & ita probat expreſsè tex. in *d. Extrauag. Ambitioſæ*, ibi profanis vſibus applicare, aut cum maximo illorum, aut diuini cultus detrimento exquiſitis medijs vſurpare præſumũt, quæ verba cum ſint proœmialia cauſam finalem diſpoſitionis indicant *leg. fin. & ibi Part. numer. 2. ff. de hered. inſtitut.* cum citatis in *libello de principijs vtriuſque iuris litt. P. num. quinquageſim. ſext.* & cum permutationibus, quæ inter Rectores Eccleſiæ fiunt non transferatur dominium ad profanos vſus, ceſſat cauſa prohibitionis; & ceſſante cauſa prohibitionis, ceſſat & prohibitio, iuxta regul. cap. *cum ceſſante, de appellat. & quæ Tiraq. in tract. ceſſante cauſa p. 1. limit. 23. num. 1.* In praxi vero ſeruari cõtrarium, cum in permutatione quoque requiratur Apoſt. aſſenſus dicit *Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 60. in fine, & d. reſolut. 35. in fine.*

58 Septimus caſus eſt quando ſumma alienandi neceſſitas inſtaret, & Papa de facili aditi non poſſet, & eſſet periculum in mora, vt pro alimonia pauperum, vrgente neceſſitate, pro redemptione captiuorum, *cap. gloria Epiſcopi 12. quæſt. 2. Abb. in cap. fin. num. octau. de Eccleſ. ædific. Rebuff. d. compendio alienat. num. 35. Redoan. quæſtion. 13. numer. 13. cum ſequentibus, & quæſt. 9. numer. 51. & quæſt. 35. numero ſeptimo, & 9. praxis noua Epiſcop. dict. capit. 5. num. 32. verſi. eſſet item. Quaranta dict. verbo alienatio rerum Eccleſiaſt. num. quadrageſim. quart. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap. 14. §. 7. nu. 5. verſ. tertio.*

59 Octauus caſus eſt de bonis relictis, & donatis Eccleſiæ, quæ eſt incapax retinendi etiam in communi, vt ſunt Fratres S. Franciſci, & Capuccini, de quibus mentionem facit *Concil. Trident. ſeſſio. 25. de Regularibus cap. 3.* quæ quidem bona poſſunt alienari ſine ſolemnitatibus, & pretium conuerti in Eccleſiæ neceſſitatem, *Soccin. reg. 110. numero tertio. Dect. in cap. in præſentia, numer. 69. de probat. Quaranta dict. verbo alienatio rerum Eccleſiaſt. numer. 41. verſ. ſexto, praxis noua Epiſcop. d. capit. 5. numer. 33. in fine, verſ. relicta, Aloyſ. Ricc. in praxi rerum fori eccleſiaſt. deciſ. 56. in prim. edit. & reſolut. 53. in 2. edit.* Ratio eſt quia bona iſta nõ ſunt Eccleſiæ incorporata, iuxta text. in *Clem. exiui, de verbor. ſignific.* & in rebus Eccleſiæ nondum incorporatis non requiritur aſſenſus in earum alienationibus *Franch. in c. 2. in fine, de rebus Eccleſ. non alien. in 6. Rebuff. in d. compend. alien. num. 21. Roland. conſ. 15. volu. 1.* Limita in rebus pretioſis mobilibus, prout ſunt veſtes, Calices, & his ſimilia, quia ſunt Eccleſiæ incorporata

P. Emman. Sa d. verbo alienatio, in fine, Aloyſ. Ricc. diſſ. reſolut. 53. num. 5,

60 Regulares ipſorum bona alienare poſſunt ex pluribus priuilegijs ſibi conceſſis, quæ videri poſſunt apud *Conſect. in ſua recollect. priuilegiorum Mendicantium,* & ſpecialiter *Gregor. XIII. in ſua conſtit.* incip. *Apoſtolicæ Sedis ann. 1576. die 18. Decembris* indulſit Patribus Societatis Ieſu, vt bona locorum eiuſdem Societati alienari poſſint arbitrio ipſorum Prepoſiti Generalis, nulla ſuper hoc alia petita licentia à Sede Apoſt. vel à loci Ordinario, referunt *Fr. Emman. in collect. priuileg. pag. 459. Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 53. num. 3. & 4. praxis nona, Epiſcop. vbi prorſus.*

61 Nonus caſus eſt vbi rem reſtitutioni ſubiectam reſtitueret, exempli gratia, teſtator reliquit ſua bona Eccleſiæ hac adiecta conditione, vt poſt aliquod tempus alteri reſtitueret, eo tempore elapſo ſine alia neceſſitate reſtituere ipſa poteſt conditione adimpleta *arg. l. 1. & 3. C. quando decr. opus non eſt, Quaranta d. verbo alienatio rerum eccleſiaſt. num. 45. limit. 16. Vgolin. d. c. 14. §. 7. num. 5. in fine.*

62 Decimus caſus eſt pro remuneratione meritorum, quia ad hoc poteſt prælatus Eccleſiæ res alienare, *gloſ. verbo de familia in cap. conſenſus 3. de rebus Eccleſiæ non alien. Tiraqu. in l. ſi vnquam, verbo donatione largitus, num. 27. Magon. Florent. deciſio. 64. num. 41.* latè *Camil. Borrell. in ſumma omnium deciſ. tit. 15. à nu. 12.* vbi *num. 13.* declarat procedere quando donarentur mobilia, & *nu. 14.* dummodo Prælatus remunerationis metas, & limites non excederet.

63 Vndecimus caſus eſt, vbi tranſactio fit ſuper aliqua re, cuius poſſeſſio non ſit penes Eccleſiam *Rebuff. dict. compendio alienat. num. 21. Quaranta d. verbo alienatio rerum Eccleſ. nu. 43. limit. 12.* ſi tamen per tranſactionẽ Eccleſia rem relaxaret, in cuius poſſeſſione exiſtebat, tunc requiruntur ſolemnitates, quia vera eſt alienatio. *Quaranta vbi ſupra num. 20. Eſſe Aragoniæ deciſio. 121. num. 12.*

64 Duodecimus caſus eſt in remiſſione caducitatis emphyteutæ Eccleſiæ, quam poteſt ſolus Prælatus, ſeu Rector facere *Iaſ. in l. legatum. num. 18. ff. de legatis 1. Quarant. dict. verbo alienatio rerum Eccleſiæ num. 44. limit. 13. ſlar. in §. emphyteuſis q. 10. verſ. ſed nunquid Capic. deciſ. 18. num. 10. Vgolin. d. c. 14. §. 7. num. 5. verſ. 5. in fine.*

65 Et ideo emphyteuta excuſatur à commiſſo, ſi Prælatus, etiam ſolus, abſque Capitulo recipiat penſiones poſt commiſſum decurſas, ad quod plures refert Doctores *Cened. ad Decretal. collect. 144. num. 77.* quibus adde *Burg. de Paz conſ. 44. num. 15. Menoch. de præſumpt. lib. 13. queſt. 112. num. 17. & conſ. 79. num. 7. cum ſequentibus, Gam. Luſitania deciſ. 168. num. 4. Maſcard. de probat. cõcl. 252. num. 12. Cald. Pereira in l. ſi curatorem, verbo vel aduerſarij dolo num. 82. Sanch. de matrim. lib. 6. diſp. 4. num. 13. Cardin. Mantic. de tacitis & ambiguis cõuent. lib. 22. tit. 33. à num. 13. Aloyſ. Ricci. in praxi fori Eccleſ. deciſ. 135. in 1. edit. & reſolut. 118. in ſecũda edit.* quamuis caducitatem à ſolo Prælato ſine Capitulo nõ remitti aſſerat *Bonacoſ. tom. 3. comm. opinion. lib. 1. titu. 2. num. 64. pag. 158.*

66 Pro regula in hac materia habebimus ſine licentia Romani Pontificis eccleſiæ bona alienari non poſſe exceptis caſibus ſupra poſitis, & ſi ediſcere volueris caſus, quibus Eccleſiæ res inconſulto Romano Pont. alienari non poſſunt conſule *Quarantam d. verbo. alienatio rerum Eccleſiaſt. à num. 15. & Aloyſ. Ricc. in d. prax. deciſ. 1. cum multis ſequentibus,* ac cæteros in principio huius *Alleg.* citatos.

67 Bona menſæ Epiſcopalis ſunt, quæ principaliter ad illius ſuſtentationem ſunt deputata, & nullum alium Rectorem habent, præterquam ipſum Epiſcopũ *gloſſ. verbo ad menſam, in Clem. 1. de exceſſ. Prælat. Innoc. cap. vt ſuper, de rebus Eccleſ. non alien.* vbi *Abb. num. 9.*

68 Item etiam de menſa Eccleſiæ dicuntur ea bona quę perpetuò vnita fuerunt Eccleſiæ, atque ita quæ nunquã alteri ab Eccleſia poſt à ſe quæſitum dominium, conceſſa fuerunt, vel ei incorporata ſunt, *Menoch. de arbitr. caſu 433. à nu. 2. & conſ. 79. nu. 10. & 11.* Et ea, quę ſunt de menſa eccleſiæ Prælatus alienare non poteſt, *Menoch. d. caſu 433. nu. 1.*

69 Nec in emphyteuſim perpetuam concedere *Menoch. d. conſil. 79. a num. 1.*

70 In alienatione bonorum menſæ Epiſcopalis ſeparatæ à menſa capitulari vltra Apoſtolicum aſſenſum, requiritur Capituli aſſenſus, per gloſ. *verbo defenſore, in fine, in c. 1. de rebus Eccleſiæ non alienan. lib. 6.* vbi *Gemignian. num. 7. & Franch. num. 20. Aloyſ. Ricci in praxi rerum fori eccleſiaſtici deciſ. 54. in 1. edit. & reſolut. 51. in 2. editione,* & fuit reſolutum per *Rot. Roman. in vna Auximana bonorum 1. Februarij 1581. coram Illuſtriſſimo Serapino,* eſt inter eius deciſiones *deciſ. 443. lib. 1.* vbi declaratur huiuſmodi cõſenſum magis ſolemnitatem, quam ſubſtantiam reſpicere.

71 De ſtylo, & obſeruantia Curiæ Romanæ conceſſio aſſenſus Apoſtolic. ſuper alienationibus rerum Eccleſiæ non indulgetur, niſi præuia delegatione Summi Pontificis in perſonam aliquorum in dignitate eccleſiaſtica conſtitutorum, qui videant an conceſſiones cedant in euidentem Eccleſiæ vtilitatem, & ſi ita apparuerit, illas confirmet, aliàs non, & viſo quod tendunt in euidentem Eccleſiæ vtilitatem interponit decretum, & nomine Sedis Apoſtolic. tanquam delegatus ab illa, præſtat aſſenſum, *Aloyſ. Ricc. in praxi rerum fori Eccleſiaſtici deciſ. 94. in prima edit. & reſolut. 80. in ſecunda edit.*

72 Quæritur modo an prædictus aſſenſus Apoſtol. ex temporis diuturnitate præſumatur? in qua quæſtione illa receptior eſt ſententia, quod ex lapſu triginta, vel quadraginta annorum cum poſſeſſione præſumatur, vt reſolutum fuit in *Rota Roman. deciſio. 179. diuerſ. volum. 2. & deciſ. 237. lib. 2.* & in vna *Romana domus de tribus montibus, 29. Octobris 1582. coram Illuſtriſſ. Aldobrand. in cauſa Meſſan. præeminentiarum, 28. Iunij 1582. coram Blanchetto, & in vna Romana Caſalis, 7. Iunij 1591. coram Gipſio,* quas refert *Aloyſ. Ricc. dicta praxi deciſ. 32. in praxi deciſ. 32. in vtraque editione. Quaranta dicto verbo alienatio rerum Eccleſiaſticarum num. 46.* & ibi in *verſic. hinc non immerito,* dicit prædictum tempus triginta, vel quadraginta annorum non intelligi currere viuente illo Prælato, ſeu Rectore, qui fecit alienationem, immo neque poſt mortem illius, niſi data ſcientia, & patientia cuiuslibet Rectoris, ſeu Prælati ſucceſſoris.

73 Ratio principalis reſolutionis illa eſt, quia ex longiſſimo temporis curſu omnia ſolemniter interueniſſe præſumuntur *Mich. Graff. tom. 1. commun. opinion. lib. 4. titul. 4. numero 348. pagina 511. Surd. deciſ. 231. num. 19. Flores de Mena variar. lib. 3. queſtion. 23. numer. 40. & 89. Auendan. ad l. quadrageſim. ſecund. Tauri gloſſ. 2. num. 7. Mench. illuſt. capit. 63. num. 1. Maſcard. de pro-*

bationi-

bationibus, concluſ. 75. numer. 14. & concluſ. 1316. Gam. deciſ. 49. num. 3. & deciſ. 83. num. 2. & deciſ. 325. num. tertio. Brunor. à Sole in locis commun. verbo ſolemnitas, 3. Niſi ex inſpectione inſtrumenti appareat ſolemnitatem non interueniſſe *Bellacomb. tom. 2. commun. libr. ſeptimo, titulo 14. numer. 229. Menoch. de præſumption. lib. 3. quæſt. 132. num. 79. Maſcard. concluſ. 1140. à nu. 25. & concluſ. 1316. à num. 33. Peregr. de iure fiſci lib. 6. titul. 8. num. 25. Stephan. Gratian. diſceptation. forenſium cap. 268. num. 4. Valaſc. conſul. 162. num. 20. Cald. Pereira de empt. c. 35. num. 40.*

SVMMARIVM.

1 In Excommunicatione magna circunſpectione vtendum.
2 Excommunicationes diebus feſtis, exceptis inſignioribus, num publicari poſſint, & num. 43.
3 Excommunicationes pro rebus deperditis inueniendis à nemine concedi poſſunt, præterquam ab Epiſcopo.
4 Excommunicationum monitiones ſi deneget Epiſcopus, licèt parti appellare ad Metropolitanum.
5 Appellari poteſt à commiſſis arbitrio iudicis, ſi partem ledit, aut grauat.
6 Vicarius generalis Epiſcopi an poſſit dare excommunicationes pro rebus deperditis prætextu generalis commiſſionis? quæſtio dubia reſoluitur num. 7. & 8.
9 Vicarius foraneus excommunicationes pro rebus deperditis concedere non poteſt.
10 Vicarius generalis à Capitulo Sede vacante, excommunicationes pro rebus deperditis concedere poteſt.
11 Legatus a latere, & Nuntius Apoſtolicus excommunicationes pro rebus deperditis concedere poſſunt.
12 Inferiores Ordinarij etiam exempti, & immediate Sedi Apoſt. ſubiecti, non poſſunt excommunicationes pro rebus deperditis dare.
13 Prælati Regulares in ſubditos excommunicationes pro rebus deperditis dirigere non poſſunt.
14 Excommunicationes pro rebus deperditis dantur in ſubſidium, deficiente ſcilicet alia probatione.
15 Excommunicationes pro rebus deperditis non ſunt concedendæ, quoties quis coram competenti iudice ob iudicia, quæ ſunt contra reum procedere poteſt.
16 Teſtes ſi non ſunt citati, conceduntur monitoria ſi eſt datus terminus in cauſa.
17 Monitoria concedi poſſunt aduerſus teſtes non cognitos alicuius negotij veritatem ſcientes; vel notos, ſi veritatis teſtimonium ferre renuant.
18 Refertur praxis concedendi monitoria aduerſus teſtes alicuius negotij veritatem ſcientes.
19 Monitoria excommunicationem pro rebus deperditis inſtante parte, & officium iudicis implorante concedũtur.
20 Excommunicatus, vel notorius peccator non poteſt inſtare pro conceſſione monitorij excommunicationis pro rebus perditis.
21 Monitoria huiuſmodi inſtante iudice laico concedi poſſunt, modo ea imploret à iudice Eccleſiaſtico, non tamen iubeat.
22 Mandatum ſpeciale requiritur ad obtinenda monitoria excommunicationum pro rebus deperditis.
23 Monitoria huiuſmodi quando iudex Eccleſiaſticus promulgare poſſit nemine petente, oſtenditur.
24 Monitoria huiuſmodi ſunt concedenda illi, cuius intereſt, non tamen alijs.
25 Monitoria huiuſmodi non ſunt concedenda, quando certæ ſunt perſonæ.
26 Monitoria huiuſmodi pro qualibet parua re decerni non debent.
27 Monitoria debent continere expreſſionem rei deperditæ, & eius valoris, niſi fiant pro Eccleſijs, locis pijs, communitatibus, &c.
28 Excommunicatio pro furto, ſeu rebus ſubtractis, non ligat communiter niſi illos, qui mortaliter furtum fecerunt.
29 Excommunicatio pro furto à pluribus dato, poteſt publicari, quamuis eorum ſinguli parum acceperint.
30 Monitoria pro qua ſumma in Curia Romana, & Neapol. concedantur, oſtenditur.
31 Monitoria non ſunt concedenda contra habentem pro ſe rem indicatam.
32 Monitoria hæc in criminalibus non conceduntur.
33 Monitoria non cõceduntur ſi ſint infamatoria alicuius particularis perſonæ.
34 Teſtes, qui monitorijs excommunicationis impulſi veniunt teſtimonium veritatis dicturi, quomodo iurent, oſtenditur.
35 Teſtes qui monitorijs excommunicat. impulſi veniunt teſtimonium veritatis dicturi, tenentur in ſcriptis reuelare, & propalare quicquid ſit
36 Teſtibus fides non adhibetur in his, quæ excitati litteris monitorialibus diſpoſuerunt in Curia Eccleſiaſtica.
37 Citatio partis non requiritur in conceſſione monitorialis excommunicationis.
38 Monitoria hæc concedi poſſunt tam ante cæptam litem, quam ea pendente, dum probationum terminus non elabitur.
39 Executio facta non ſeruato ordine dato in leg. à diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iudic. non ſubiacet nullitati.
40 Monitoria quomodo concedenda, & quæ præmitti debent, oſtenditur.
41 Epiſcopus tanquam delegatus Sedis Apoſtol. procedit in monitorijs vigore ſignificant, expeditis à ſummo Pont.
42 Executor monitorialium Papalium an poſſit abſolucre ab excommunicatione poſt quam parutis, qui in eam incidit, oſtenditur.
44 Denuntiare aut reſtituere vi monitorij, qui non curarunt, poſſunt declarari ob contumaciam in excommunicationem incurriſſe.
45 Monitorij vi nemo tenetur ſe ipſum patefacere, aut denuntiare.
46 Infamare ſe nemo debet.
47 Reſtituere non tenetur vi monitorij, qui effectus eſt impotens ad reſtituendum.
48 Reſtituere non poſſe commodè dicitur ille, vbi reſtituendo damnum altioris ordinis ſubiret, vel vitæ, vel famæ.
49 Reſtituere rẽ vi monitorij non tenetur ille, qui eã retinet in compẽſationem iuſtam; quod quomodo intelligi debeat, ibi declaratur.
50 Scripturas habens an vi monitorij teneatur illas exhibere, vel reuelare, quoties exhibendo, vel reuelando damnum pateretur, oſtenditur.
51 Reuelare non tenentur vi monitorij ſcientes, quãdo id quod ſciunt ſaltem vno teſte probare non poſſunt, quod qualiter intelligi debeat, declaratur ibi.
52 Reuelare vi monitorij non tenentur, qui de iure compelli non poſſunt ad teſtificandum.
53 Parentes non poſſunt eſſe teſtes in cauſis filiorum; de quibus filijs intelligatur ibi declaratur.

54 *Filij spirituales ex vi monitorij tenentur denũtiare patrem spiritualem.*
55 *Filij possunt esse testes contra patres spirituales.*
56 *Hæreticum patrem reuelare tenentur filij.*
57 *Patrem læsæ maiestatis crimen committentem tenetur filius denuntiare.*
58 *Blasphemum patrem tenetur filius denuntiare.*
59 *Vxor non tenetur maritum vi monitorij denunciare.*
60 *Socer an possit esse testis in causa generis, vel è contra, ostenditur.*
61 *Frater pro fratre testis esse non potest.*
62 *Inhabiles ad testimonium ferendum vi monitorij tenentur reuelare.*
63 *Reuelare vi edicti nemo cogi potest id quod nouit sub secreto naturali.*
64 *Confessarius vi monitorij non tenetur reuelare ea, quæ in Confessione audiuit.*
65 *Reuelare vi monitorij non obligantur medici, procuratores vel aduocati secreta infirmorum, clientum, &c.*
65 *Denuntiare nemo tenetur, quæ non verè & realiter scit.*
67 *Reuelare nemo tenetur vi edicti, quæ audiuit à personis ignotis, vel à persona nihil certum sciente.*
68 *Denuntia re an teneatur, qui audiuit delictum ab eo, qui tam denuntiandi, ostenditur.*
69 *Denuntiare nullus tenetur emendatum vel emendandum, ante correctionem fraternam, quod qualiter intelligi debeat, ibi declaratur.*
70 *Denuntiare nemo tenetur quando probabiliter timet ex reuelatione sibi graue damnum imminere.*
71 *Denuntiare nullus tenetur nisi quos pars vel iudex intendit ligare.*
72 *Denuntiare quando quis teneatur iustum compensatorum, ostenditur.*
73 *Denuntiare ratione monitorij nullus tenetur quando tempore publicationis degebat extra territorium Episcopi denuntiantis.*
74 *Superior non potest suis censuris subditos extra diœcesim existentes ligare.*
75 *Terminus in edicto propositus ad denuntiandum, non apponitur ad finiendam obligationem denuntiandi, sed ad eam solicitandum.*
76 *Admonitio super resoluta circa monitoria pro rebus deperditis concessa refertur.*
77 *Doctores referuntur materiam monitorialium litterarum ad finem reuelationis sub pœna excommunicationis, scribentes.*

EPISCOPVS MONITORIA pro rebus deperditis inueniendis sub pœna excommunicationis, quando concedere possit?

ALLEGATIO XCVI.

1 QVoniam Ecclesia Catholica ecclesiasticas censuras, non ad animarum interitum, sed ad medicinam adinuenit, & exercet, & omnibus patet excõmunicationis gladium neruum esse ecclesiasticæ disciplinæ; ideo huiusmodi gladio nonnisi in grauissimis causis vtendum, sobrieque, & magna circunspectione adhibita exercendum est, cum experientia doceat eam, si temere, aut leuibus ex causis, & rebus incutiatur, magis contemni, quam formidari, & perniciem potius parere, quam salutem, *Concil. Tridentin. sess. 25. de reformat. cap. 3. in principio*, referunt *Azor. instit. moral. p. 1. lib. 12. capit. 18. quæst. 60. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori ecclesiast. decis. 464. in 1. edit. & resolut. 438. num. 1. in 2. edit. Couar. in initio cap. alma, sub num. 10. de sententia excommunic. lib. 6. Quaranta in summa Bullarij, verbo Concilium prouinciale, versiculo trigesimosexto, in fine.*

2 Et quamuis diebus festis concedi, & publicari possint, in certis tamen insignioribus diebus, scilicet Natiuitatis Domini, Paschatis Resurrectionis, Ascensionis, Pentecostes, & Sanctissimi Corporis Christi, proferri non debent, his enim teste *Lazario de monitor. sectio. prima, quæst. 19. num. 4.* neque monitiones ipsę fieri, neque excommunicatio promulgari debet: quamuis *Sayr. de censuris lib. 1. cap. 14. num. 10.* existimet excommunicationem, quin & denunciationem illis diebus fieri posse, vbi causæ cognitio non est necessaria, & vide latius num. 43.

3 Excommunicationes illæ, quæ monitionibus præmissis ad finem reuelationis, aut pro deperditis, seu subtractis rebus fieri solent à nemine prorsus concedi possunt, præterquam ab Episcopo, & tunc non aliàs, quam ex re non vulgari, causaque diligenter, ac magna maturitate per ipsum Episcopum examinata, *Concil. Trident. d. cap. 3.* referunt *Shoz. de Vicario Episcopi par. 2. quæst. 161. num. 1. Vgolin. de potestate Episcopi, cap. 45. in princip. numer. 1. Campanil. in diuers. iuris Canonici rubr. 11. cap. 15. numer. 103. & 104. Quaranta in summa Bullarij, verbo excommunicatio, ad finem reuelat. in princip. Marc. Anton. Genuens. in pract. Archiepisc. Neapol. capit. 1. num. 3.* & habetur *in Bulla Pij Quinti* in hæc verba. Sanctissimus in Christo Pater, & D. N. Pius diuina prouidentia PP. V. volens super expeditione mandatorum, quæ fiunt in forma significauit, pro rerum subtractarum, aut deperditarum restitutione, seu illarum, & aliàs subtrahẽtium reuelatione modum, & formam statuere (manente in alijs reformatione officij Correctoris litterarum contradictarum à Sãctitate sua edita) præsenti, quod perpetuo obseruari vult, scripto ordinat, vt mandata pro restitutione, seu reuelatione huiusmodi dentur, (modo super illis supplicationibus in præsentia Suæ Sanctitatis signata fuerint) ad eorum dumtaxat instantiam, quorum ciuiliter interest. Quæ supplicationes rem ipsam, de qua agitur, reique valorem nominatim specificè exprimãt, nisi forte sint pro Ecclesijs, locis pijs, Communitatibus, Vniuersitatibus, Collegijs, aut vniuersalibus successoribus, quos verisimile est certam rerum notitiam non habere, tunc etenim hac ipsa personarum qualitate expressa, ita demum ferri poterit quædam in genere designatio rerum, si designatio neque nimis vaga, & incerta, atque adeò inuerisimilis sit, & tamen ostendat res ipsas (id quod præcipuè in omnibus attẽdendum est) minimè vulgares existere. Committãtur autem Episcopo Ordinario loci, vel eius Vicario in spiritualibus generali sub hac forma verborum, quæ est ex *Concilio Tridentino*, videlicet, si causa diligenter, & magna maturitate examinata per ipsum, pro rei, loci, temporis, & personæ qualitatibus sibi pro sua conscientia videbitur expedire, decernens irritum, & cet. Hæc ibi *Pius V.* Ex quibus etiam probatur Episcopos delegatos esse pro executione litterarum monitoralium auctoritate Apostolica concessarum, quæ executioni mandari non debent, nisi prius Episcopus

vti

vti Apostol. Sedis delegatus summatim cognoscat an subreptitiæ, obreptitiæue sint, *Concil. Trid. sess. 22. de reformat. cap. 5.*

4 Si Episcopus huiusmodi monitiones excommunicationum, quæ fiunt ad finem reuelationis, deneget, licitum est parti appellare ad Metropolitanum, quamuis resideat in eius arbitrio illas concedere, per *Concil. Trident. d. c. 3.* & ita practicari asserit *Prosper de Augustino in addit. ad Quarantam in summa Bullarij, verbo Archiepiscopi auctoritas auctor. 19. in fine.*

5 A commissis enim arbitrio iudicis si partem lædit, aut grauat, appellari potest, *glos. in cap. super his, de accusation. & in cap. Romana, §. quod si obijciantur, verbo minus legitima, de appellat. in 6. Quarana d. verbo Archiepiscopi auctoritas, auctor, 18 sub numer. 18. versic. item si Papa.* Et etiam literę monitoriales absque vitio attentatorum concedi possunt ab Episcopo, nisi sit inhibitus, *Mari. Antonin. variarum resolut. lib. 1. resolut. fin. casu trigesimo sexto.*

6 Vtrumne Vicarius prædictas monitas monitiones ad finem reuelationis dare possit? non exiguum videtur dubium, in quo ego negatiuam partem libenter amplector, prætextu enim generalis commissionis, & absque speciali facultate, seu licentia Episcopi eas non potest Vicarius decernere, & ita tenent *Vgolin. d. cap. 45. in princip. vers. secundo, Campan. d. cap. 15. num. 105. Narbona de appellat. à Vicario ad Episcopum, par. 1. num. 205.* & constat ex *Concil. Trident. dict. cap. 3.* vbi à nemine præterquam ab Episcopo decernendas statuit; & quia verba illa taxatiua Concilij (à nemine prorsus, præterquam ab Episcopo decernantur) excludere videbantur alium non Episcopum, ideo *Sacra Congregat.* nostram quæstionem, & hoc dubium resoluens, in hæc verba censuit, Vicarius generalis, & ad id facultatem habens ab Episcopo, potest sine præuia cognitione facta ab ipsomet Episcopo excommunicationes ad finem reuelationis pro rebus deperditis decernere, dum tamen ipse Vicarius causæ cognitionem adhibeat. Sed alij dubitabant ex illis verbis, à nemine prorsus, præterquam ab Episcopo, quia taxatiua alios excludunt. *Congregatio iterum sub die 25. Februarij 1583.* primam firmauit resolutionem. Iterum *in d. cap. 3.* Declaratio ait. Præterquam ab Episcopo, vel Vicario ex speciali mandato, & non aliàs, refert per eadem verba *Narbona dicto loco.*

7 Affirmatiuam nihilominus opinionem, immo Vicarium ex generali commissione huiusmodi excommunicationes, seu monitoriales litteras decernere posse docuerunt, stante Concilio *Frechl. de excommunic. p. 2. art. 2. num. 5. Fr. Emman. in summ. tom. 1. cap. 79. num. 1. Henriq. in sum. lib. 13. cap. 17. §. 4. Sbroz. de Vicario Episcopi lib. 2. quæst. 171. num. 2. Gutier. canon. lib. 1. cap. 18. num. 8. praxis Episcop. par. 1. verbo Vicarius, nu. 17. Soar. tom. 5. disp. 20. sect. 1. num. 2. Sayr. de censuris, lib. 1. cap. 9. num. 33. versic. primum est, Aulæ eod. tractat. part. secunda cap. 5. disput. 2. dub. 3. Turi. Philip. par. 3. §. 2. num. 29. Stephan. Gratian. decis. 97. à nu. 14. Iacob. de Graffis tom. 1. consil. 6. de sentent. excomm. Sanch. de matrim. libr. 3. disp. 29. quæst. 2. num. 16. Lazar. de monitor. section. 1. quæst. 6. à numero primo. Franc. Leo in thesauro foriecclesiast. part. 3. cap. 7. num. 17. Costa de facti scientia, & ignorantia cent. 2. distinct. 55. num. primo tom. 1. Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiastici decis. 270. in prima edition. & resolution. 235. num. 4. in secunda edit. Nicol. Garci. de benefic. par. 5. cap. 8. num. 94.* qui alios citat, & in eius confirmationem adducit triplicem Sacræ Congregat. Cardinalium declarationem super *d. cap. 3. Concily Tridentin.* quarum prima hæc verba continet. Vicarius Episcopi potest concedere litteras monitoriales, de quibus in præsenti decreto. Secunda vero sic ait. Vicarius generalis Episcopi potest has excommunicationes decernere adhibita causæ cognitione, nec indiget speciali mandato Episcopi. Tertiæ quidem hæc series est. Stante hac declaratione quærebatur an eadem potestas competat Vicario Capituli Sede vacante? Congregatio censuit affirmatiue, quia ad Capitulum transeunt ea, quæ sunt iurisdictionis necessariæ, vt est excommunicatio, &c. Nituntur præcitati Doctores in respondendo supradictis declarationibus pro negatiua opinione adductis, & *Gutier. d. loco* verba illa primæ declarat. & ad id facultatem habens ab Episcopo referendam esse dicit ad potestatem generalem Vicariatus: sed huiusmodi interpretatio nequaquam sustineri potest, nam illud satis explicitum erat illis verbis, Vicarium generalem, cum non aliàs generalis nuncupari possit, quam si potestatem generalem haberet: ergo credendum non est potestatem quam Vicarium habere Concilij Congregat. requirit, generalem esse, sed peculiarem potius, & specialem. Aliter tamen respondet *Aulæ dict. loco* prędicta declarationis verba ad distinctam personam, quã Vicarium generalem spectare, quasi sensus sit, vt alius quam Vicarius generalis monitoriales litteras absque speciali Episcopi facultate haud quaquam decernere possit, nam alioquin coniunctio illa, & esset superflua, nisi diuersas personas coniungeret, cum illius ea sit natura, vt diuersitatem copulatorum demonstret, ego ipse in *meis Remiss. de dictionib. dict. 93. num. 2.* Diuersimode tamen *Garcia d. loco num. 98.* prædicta verba interpretatur, siquidem existimat posita fuisse ad excludendum Vicarium generalem habentem in hoc facultatem limitatam, seu ablatam ab Episcopo, qui non potest has excommunicationes decernere, qui etiam secundæ declarationi, quæ vigere videtur nihil respondet, sed tantum *numero sequenti* certam non esse affirmat.

8 Quare prima opinio ab aliorum cauillationibus liberata bono nititur fundamento, & prædictis declarationibus sic defensis in medium prodit, quia tamen aliæ extant pro secunda, propter quas quid certum insectari debeat arduum inuestigare satius credidi, alia noua declaratione indigere, quæ inter prædictas falcem mitteret.

9 Vicarium foraneum huiusmodi monitoria concedere non posse resoluunt *Lazar. dict. tract. de monitor. sect. secunda quæst. quinta numero 9. Vgolin. dict. capit. 45. in principio, versic. excipiuntur, Ricc. resolut. 235. in fine.* Posse tamen ei delegari ab Episcopo specialiter & expresse, & non nisi circumspectis viris dicit decisum *Galett. in margarita casuum conscientiæ, verbo littera, 2.*

10 Vicarius vero generalis à Capitulo electus Sede vacante eadem concedere non impeditur, quia ad Capitulum transeunt omnia, quæ sunt iurisdictionis necessariæ, vt est excommunicationis promulgandæ facultas, *Modern. de iurisdict. parte 3. capit. quarto numero 53. Francisc. Leo dict. capit. septimo numero decimo octauo. Ricci. resolution. 235. numero quinto, Campan. dict. capit. decimoquinto numero 106. Vgolin. dict. cap. 45. in principio, versic. tertio. Pauin. de potestate Capituli Sede vacante, quæstion. prima part. prima Sayr. de censur.*

libro

libro primo cap.9.num.33.Lazar.ſect.1.quæſt.7. Et declarauit *Congregat.die 26.Octobris* 1590. præfata monitoria etiam Vicario Apoſt. licere concedere, præuia cauſæ cognitione.

11 Legatus etiam à latere, & Nuncius Apoſtolicus huiuſmodi monitoria poſſunt concedere, vt reſoluunt *Lazar.d.q.5.Gutier dicto cap.11.nu.5.Vgolin. vbi proxime, Aloyſ.Ricc.d.reſolut.235.nu.2.*

12 Inferiores autem Ordinarij, etiam exempti, & immediate Sedi Apoſtolicæ ſubiecti, ac nullius diœceſis, nequeunt ea dare, etenim ſubditos illorum oportet ipſam Sedem pro his excommunicationibus in forma ſignificauit obtinendis, adire, referunt deciſum *Vgol. in d.c.45.in principio, verſiculo excipiuntur, Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici part.3.cap.7.nu.18.& 19. Campanil.d.cap.15.num.107.*

13 Prælatos Regulares in ſubditos huiuſmodi monitoria dirigere non poſſe tenet *Fr.Emman.q.regular.tom.1 §.59.artic.4.*

In concedendis huiuſmodi monitorijs, quæ ſint conſideranda?

14 PRimo conſiderandum eſt, quod dentur huiuſmodi monitoria in ſubſidium, ideſt, deficiente alia probatione, & quando veritas alio modo haberi non poteſt, ſentit *Concil.Trid.d.cap.3.* & tenent *Neuſan.in ſylua nupt.lib.3.in verbo monitoria, num.48. Nau. in cap. inter verba col.66.11.quæſt.3.Lazzar.de monitor.ſect. 1.q.15.num.3.Mari.Antonin.variarum reſolut.lib.1.reſolut.vltima, caſu 75.verſic. tum quia ad excommunicationem, Marc.Anton. Genuenſ.in practic. Archiepiſcop. Neapol.cap.1.nu.4.in impreſſ.Roma 1613.Vgolin. de poteſtate Epiſcopi, cap.45.§.3.verſic.quare, Campanil.in diuerſ.iuris Canonici, rubr.11.cap.15.num.89.& 119.Sayr. in floribus deciſionum, deciſ.4.de cenſibus, Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiepiſcop. Neapolitan. parte prima deciſion. 219.*

15 Concedenda enim non ſunt quoties quis coram cõpetenti iudice ob indicia, quæ ſunt contra reum procedere poteſt, vel habet teſtes, vel inſtrumenta, vt tradunt *Sot.lib.4.ſentent.diſtinct.22.quæſt.1.artic.2.Neuiz. d.lib.3.num.48.Franciſc.Marc.deciſ.863.parte 3.Gutier. Canon.lib.1.cap.11.num.59.Fr.Emmanuel in ſumm.par.1 cap.70.num.5.Henriq.lib.13.capit.17.num.4. littera B. Lazar.ſect.1.quæſt.15.Franc. Leo d.cap.7. num.12.* quos refert, & ſequitur *Ricc.d.reſolut.235.num. vltim.* idque adeo verum eſt, vt ſi extra iudicium conſtaret cætera remedia deficere, ad ipſam promulgandam cenſuram haud eſſe properandum, quippe quod ex actis patere debet executionem realem, aut perſonalem fieri non poſſe, vt tunc cenſura feratur in ſubſidium, ita cenſuit Sacra Congregatio teſte *Campanil. vbi ſupra*, & tenuit *Marc.Anton.Genuenſ.in practicab.Eccleſ.quæſt.170. numer.3.* Idque tanta etiam veritate fulcitur, vt ſi duo in ſolidum obligentur in contractu, & contra alterum procedi poſſit realiter, & perſonaliter, contra alterum vero non, tunc iſte non poſſit excommunicari, referunt deciſum *Galett. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo cenſura, 2. Farinac. inter deciſ. Rotæ* ab ipſo congeſtas *centur.1.deciſ.97.* Quare ſi ille, qui rem habet, compareat in termino, & aſſerat ſeparatum reſpondere, ceſſant huiuſmodi monitoria, *Lazar.ſect.1.quæſt.10.num.6 & ſect.4.quæſt.1.num.1.* quem refert *Vgolin. dict.§.2. in fine.*

16 Ex dictis *Marc.Anton.Genuenſ.d.cap.1.num.4.* colligit practicabilia multa Curiæ Neapolitan. in hac materia vtiliſſima, dixitque ibi inolere praxim, quod quãdo pendet lis, & eſt datus terminus in cauſa, ſi non ſunt citati teſtes, conceduntur monitoria generalia contra teſtes, quia adhuc poſſunt ignorari, verum ſi ſunt citati, non conceduntur.

17 Præſertim vero, quod præfata monitoria concedi poſſunt contra teſtes alicuius negotij veritatem ſcientes eoſq; pars altera ignoret illud ſcire, aut ſi ſciat, quia renuunt veritatis teſtimonium ferre, probant *Abb. in c. ad noſtram, il 2.num.2.de iureiur. Oliua ſuper ritu 3. Archiepiſc. Curiæ Neapolit.poſt. num.10.* quos refert & ſequitur *Campanil.15.nu.93.*

18 Deinde refert practicari idem *Genuenſ.* quod quando teſtes ſunt citati, ſolet Vicarius concedere monitoria cum clauſula, dummodo non recipiantur reuelationes teſtium citatorum, vel teſtes citati non comprehendantur in monitorio, ſed quando teſtes fuerunt citati in numero copioſo, putà triginta, vel quadraginta, ſolet Vicarius in totum denegare monitoria, quia non eſt veroſimile, quod à tot teſtibus pars non poſſit habere veritatem negotij. Item ſeruari teſtatur idem *Marc. Anton.* quod poſt concluſum in cauſa non conceduntur monitoria, præterquam Eccleſijs, mulieribus, & alijs perſonis priuilegiatis, cæteriſque quando eis conceditur reſtitutio in integrum aduerſus omiſſas probationes, vide *Aloyſ. Ricc. dict. praxi reſolut.237.* Vlterius in praxi eſſe conſuetum aſſerit idem *Marc. Anton.* quod quando hæres petit monitoria contra ſcientes bona hæreditaria, & pars opponit de inuentario, & propterea dicit non eſſe concedenda, quia veritas alio modo haberi poteſt, ſolet Vicarius concedere monitoria contra ſcientes bona hereditaria; & pars opponit de inuentario. Denique dicit ſuper facto proprio non concedi monitoria, cum in eo non præſumatur ignorantia, niſi factum eſſet adeo antiquum, vt in eo præſumeretur obliuio, de quo late *Ricci. in d. praxi reſol.243.*

19 Secundo conſiderandum eſt monitoria hęc inſtante parte, & officium iudicis implorante concedi, vt ſentit *Concil.d.cap.3.* & tenent *Neuiz.dict. verbo monitoria, numer.28.Mandoſ.in tract.de monitor.quæſtion.47. numero quarto cum ſeq.* quos refert, & ſequitur *Vgolin.dict. cap. 45.§.primo princip.* dummodo non ſit excommunicatus, vel notorius peccator, qui inſtat, vt per *gloſ. Abb.* & alios *in capit. nouit, de iudic.* reſoluit *Marc. Anton. Genuenſ.dict.capit.primo numero nono.* Si vero Epiſcopus à parte requiſitus, vt decernat iſta monitoria ſine cauſa deneget illa, poteſt appellari, vt ſupra dixi, *numero quinto*, & firmat *Marc. Anton. dict. cap. primo numer.13.* vbi etiam cum *Nauar.conſ.11.de offic. ordin.* tenet poſſe etiam appellari, ſi detur breuis terminus ad reuelandum.

21 Inſtante iudice laico monitorium hoc concedi poteſt, modo id imploret à iudice eccleſiaſtico, non enim iubere id poteſt, ſentit *Concil.d.cap.3.* & tenet *Nau.conſil.3.nu.4.de ſentent.excommunic.* quem refert *Vgolin.d. §.1.prope finem.*

22 Ad obtinendum iſta monitoria requiritur ſpeciale mandatum ex *Marc.Anton. Genuenſ.dict. cap.1.numero 12.Aloyſ.Ricc.d.reſol.236. num.quarto, & Vgolin.d. §.1.in medio.*

23 Ex

23 Ex officio, etiam, ideſt nemine petente iudex eccleſiaſticus monitoria hæc promulgare poteſt, vtpote contra detinentes res Eccleſiæ,ſi eas non reſtituant, vel contra non denunciantes eos, quos nouerint eas detinere,vt habetur in *Extrauag. vnic. Ioan.* 22. *de furtis*, *Vgolin. d.* §. 1. *in fine.*

24 Tertio conſiderandam huiuſmodi monitoria eſſe concedenda illi cuius intereſt, non alijs, vt conſtituit *Pius V. d. conſtitution.* vbi ordinauit, quod mandata in forma ſignificauit pro rerum ſubtractarum, aut deperditarum reſtitutione, ſeu reuelatione expediantur, ad eorum dumtaxat inſtantiam, quorum ciuiliter intereſt, *Vgolin. d.* §. 1. *in med. Lazzar. de mont. ſect.* 1. *quæſt.* 9. *num.* 3. *& ſect.* 4. *quæſt.* 1. *numer.* 21. *cum ſequen. Marc. Anton. Genuenſ. d. cap.* 1. *numer.* 12. *Aloyſ. Ricci. in praxi rerum fori eccleſiaſtici deciſ.* 272. *in* 1. *editio. & reſol.* 236. *in* 2. *edit.* Si vero abſque petentis intereſſe fuerint conceſſa, ſunt reuocanda, *Franciſc. Leo dict. caput. ſexto numero* 28. *Lazzar ſection.* 1. *quæſt. nona.* quos refert, & ſequitur *Aloyſ. Ricci. dict. reſolut.* 236. *num.* 4. vbi etiam aſſerit poſſe concedi huiuſmodi monitoria pro habendis teſtibus, & notitia bonorum, quamuis intereſſe non ſit clarum, ſed ſeparatur in euentu litis, quæ vertitur coram iudice laico, & timor eſt ne bona dilapidentur.

25 Quarto conſiderandum monitoria minime eſſe concedenda, quando certæ ſunt perſonæ, quia tunc ordinarie eſt agendum vt deducitur ex *Conc. Trid. d. cap.* 3. & tenent *Franc. Leo d. cap.* 7. *nu.* 21. *Giurba Sicilia deciſ.* 94. *Coſta de facti ſcientia & ignor. cent.* 2. *diſt.* 55. *num.* 2. *Lazar. ſect.* 1. *quæſt.* 10. *num.* 6. *& ſect.* 4. *quæſt.* 1. *numero* 3. *Aloyſ. Ricci. d. praxi reſolut.* 235. *num.* 1. *poſt Modern. de iuriſd. p.* 3. *cap.* 5. *num.* 1. *Campan. d. cap.* 15. *nu.* 113. quia excommunicatio non comprehendit atque ligat eos, qui ſunt certi *Rota deciſ.* 383. *p.* 1. *Sola ad decreta Sabaudiæ in tit. vt nemo inuitus, gloſ.* 1. *nu.* 7. *Cardin. Tuſch. lit. E. concl.* 441. *num.* 3.

26 Quinto conſiderandum ne huiuſmodi monitoria pro qualibet parua re decernantur, vt probat *Concil. Trid. d. c.* 3. ibi, ex re non vulgari, & conſtat ex *d. Conſtit. Pij V.* ibi, id quod præcipue attendendum eſt minimè vulgares res exiſtere, ita *Vgolin. d. c.* 45. §. 3. *in princip. Marc. Anton. Genuenſ. d. c.* 1. *num.* 3. *Aloyſ. Ricc. d. praxi reſolut.* 238. *num.* 1. *Henriq. lib.* 13. *de excommun. cap.* 17. §. 4. *lit. B.*

27 Et ideo in iſtis monitorijs eſt exprimenda res, de qua agitur, & eius valor, niſi fiant pro Eccleſijs, locis pijs, communitatibus, vniuerſitatibus, collegijs, ac vniuerſalibus ſucceſſoribus, & tunc debet fieri in genere quædam deſignatio rerum, quæ non debet eſſe vaga, incerta, & inueriſimilis, vt colligitur ex *d. Conſtitut. Pij V.* referunt *Marc. Anton. Genuenſ. d. c.* 1. *num.* 5. *Vgolin.* §. 3. *num.* 1.

28 Excommunicatio enim pro furto, ſeu rebus ſubtractis non ligat communiter niſi illos, qui mortaliter furtum fecerunt optimè *Henriq. d.* §. 4. *lit. F. Marc. Anton. Genuenſ. d. cap.* 1. *num.* 3. *Mari. Antonin. d. reſol.* 8. *caſu* 75 *verſ. ad quod facit.*

29 Si vero plures graue damnum intulerint, licet non ſimul, ſed ſeparatim, & ſinguli parum acceperunt non continens peccatum mortale, vt ſi plures vineam deprædati ſint, ſinguli tenentur ſuas accipientes, & ea ligantur partes reſtituere, vt dominus reddatur illæſus, & hoc caſu poteſt concedi excommunicatio, *Suar. tom.* 5. *diſp.* 20. *ſect.* 2. *nu.* 3. *Lazzar. ſect.* 3. *q.* 2. *Bonac. de cenſur. diſp.* 2. *q.* 6. *ſancto* 1. *num.* 33. *in fin. Henriq. & Marc. Anton. Genuenſ. dictis locis.*

30 Nec ibi aſſerit in Curia Neapol, monitoria non concedi pro minori ſumma, quam quinquaginta ducatorum, conſiderata tamen paupertate petentis aliquando decerni in minori ſumma decem, viginti, vel triginta ducatorum pro Epiſcopi arbitrio. At vero ſtylus Curiæ Romanæ optimè obſeruat monitoria non eſſe concedenda, niſi rerum ſubtractarum valor ſummam ſaltem quinquaginta aureorum attingat, licet ſint ſeparatim ſubtracti, vt per *Aloyſ. Ricc. dict. reſolut.* 238. *in fine.*

31 Vnum adderem in hac materia vtile, videlicet, huiuſmodi monitoria non eſſe concedenda contra habentem pro ſe rem iudicatam, & ſi fuerint conceſſa veniunt reuocanda, ita poſt *Bart. Alex. Menoch.* & alios *Mari. Antonin. d. caſu* 75. *verſ. ſecundo*: qui ergo rem detinet ratione rei iudicatæ, vel iuriſiurandi litis deciſiui, vel tranſactionis, vel pacti iurati cum parte eo monitorio non obligatur; ita poſt *Lazzar. ſect.* 4. *quæſt.* 1. *nu.* 12. *cum ſequentibus*, *Vgolin. d. cap.* 45. §. 4. *verſ. tertio*, vbi etiam cum *Ripa de peſte*, aſſerit huiuſmodi edicta generalia, in quibus mandatur, vt reſtituant detinentes bona aliena, & vt reuelent, qui ſciunt ea detinere, intelligenda ſunt de ijs, qui indebite ea detinent, & de ijs, qui ſciunt ea indebite tenere, vt furto, non autem de eo, qui iuſte detinet. Ideo qui eam vſucepit tanquam iuſte detinens ſe patefacere non debet *Nauar. conſil.* 35. *nu.* 8. *verſic.* 8. *de ſentent. excom. Lazari. d. quæſt.* 1. *num.* 15. *cum ſequent.*

32 Sexto conſiderandum huiuſmodi monitoria in criminalibus non concedi, ita *Aloyſ. Ricci. dict. praxi deciſ.* 278. *in* 1. *edit. & reſolut.* 240. *in* 2. *edit. Marc. Anton. Genuenſ. d. cap.* 1. *num.* 7. *Lazar. ſect.* 1. *quæſt.* 10. ex ea ratione, quia infamiæ notam afferunt, tum etiam ad euitandam irregularitatem. Vnde ex ſtylo Curiæ Romanæ, & generali dioceſanorum vſu in ipſis monitoriis ponitur clauſula, Nolumus autem, quod ex reuelatione huiuſmodi, ſi eam fieri contingat, niſi pro ciuili intereſſe, & ciuiliter tantum agi poſſit, alias reuelatio ipſa, neque in iudicio, neque extra fidem faciat, ita quoque ſtatuit *Pius V.* in d. ſua conſtitutione, notat *Franciſc. Leo d. par.* 3. *cap.* 38. *numer.* 21. quem refert *Aloyſ. Ricc. vbi proxime num.* 4. Et ideo in Curia Neapolit. quando reuelationum datur copia, in eius calce decretum interponitur, præcipiens ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ ne aliquis præſumat quoquo modo prædictis reuelationibus vti, aut earum vigore procedere in alia cauſa, quàm ciuili, refert *Campani. dict. capit.* 15. *numer.* 130.

33 Septimo conſiderandum ne concedantur, ſi ſint infamatoria alicuius particularis perſonæ, vt poſt *Syluſt. Nupt. & Prob.* reſoluit *Marc. Anton. Genuenſ. dict. cap.* 1. *num.* 6. vbi aſſerit in praxi nunquam nominari perſonam, quæ præſumitur rem detinere, *Lazzar. d. ſect.* 1. *q.* 10. *nu.* 7. *Bapt. Coſta d. diſtinct.* 55. *nu.* 7. *tom.* 1. poſt *Iacob. de Graſſis, Franciſc. Marc. Menoch. Tepat.* & alios, vtrunq; firmat *Aloyſ. Ric. d. praxi dec.* 280. *in* 1. *edit. & reſol.* 242. *in* 2. *edit.* & poſt *Bernard. Diaz* dicit *Campan. d. c.* 15. *num.* 114.

34 Octauo conſiderandum, quod iſta monitoria non compellunt deponere cum iuramento, vt tenet *Marc. Anton. Genuenſ. d. c.* 1. *num.* 16. Teſtes enim, qui eiſdem monitorijs impulſi veniunt teſtimonium veritatis dicturi, minime iurant, ſed ſequentibus verbis ſolent eorum

rum reuelationes exordiri N. ætatis annorum triginta, vt dixit, veniens ad reuelationem prædictæ excommunicationis dixit,& reuelauit hoc tantum scire, &c. nisi tamen in monitorijs sanciretur, vt propalationes fierent cum iuramento,quod quippe,& præcipi iuste posse,& tunc non nisi precedente iuramento admitti testes ad reuelandum affirmant *Mandel. de Alba* 15. *sub nu.6. prope fin. volum.* 1. *Lazzar. sect.* 4. *quæst.* 9. *numero decimo quinto.*

35 Ex quibus omnibus illud potissimum desumitur assumptum teneri reuelantem in scriptis reuelare,ac propalare quicquid sit,atque ideo non satisfacere eiusmodi monitorijs, qui Episcopo oretenus illud manifestaret; quod cum *Nau. cons.* 5. *de furtis*, scribit *Marc. Anton. Genuens. d. cap.* 1. *num.* 19. Restringo tamen in loco, quem memorat *Hieron. à Laurent. Auenion. decis.* 136. vbi non esse opus facti narratione, scriptis, aut verbis ait, sed sufficere, si dicat iudici, vel parti, scio aliquid de contentis in tuo monitorio, & quando ero vocatus a iudice offero me paratum testificari,& tunc sit ille exẽptus, sed coram iudice laico teneatur deinde veritatem dicere cum de eius mandato citabitur. Sic etiam si alter compareat,& dicat bona ipsa penes se esse,ac tuta conscientia retinere; idque se probaturum promittat coram iudice competenti, vlterius tunc non esse procedendum testantur *Gutier. lib.* 1. *canon. cap.* 11. *num.* 82. *Mari. Antonin. dict. resolut. vlt. casu* 75. *versi. verum*, post *Bernard. Anton. à Sola, & Fr. Emman.* firmat *Campan. d. c.* 15. *nu.* 115. post *Silu. Nupt. Card. & Nau.* tenet *Marc. Anton. Genuens. d. c.* 1. *nu.* 11. *in fine.*

36 Ex eo quia huiusmodi testibus fides non adhibetur in his, quæ excitati litteris monitorialibus Episcoporum deposuerunt in Curia Ecclesiastica, vt inquiunt *Bertrand. cons.* 112. *sub numer.* 14. *volum.* 6. *Raudens. Pisana decis.* 21. *numer.* 11. *par.* 1. *Baptist. Costa d. distin.* 55. *numer.* 11. *&* 12. quos refert *Campanil. d. cap.* 15. *num.* 121. vbi *numero* 122. admonet quod si in eorum repetitione facta coram iudice seculari testes ipsi se remitterent ad propalationes per eosdem propter monitorias prædictas coram ecclesiastico iudice factas, eiusmodi eorum attestatio prorsus corrueret, suffultus doctrina *Cacher. decis.* 128. *nu.* 13. *Canale. de testib. p.* 3. *nu.* 204. *in addit. margar. Lazzar. sect.* 4. *q.* 9. *nn.* 3.

37 Nono considerandum in his monitorijs partis citationem non requiri, & ita seruari in Curia Neapolitana testatur *Marc. Anton. d. c.* 1. *nu.* 11.

38 Decimo considerandum est hæc monitoria posse concedi,tam ante cœptam litem, vt per *Lazzar. sect.* 1. *quæst.* 18. *sub num.* 9. *Campan. d. cap.* 15. *num.* 116. quàm ea pendente, dum probationum terminus non elabitur *Petr. Gregor. syntagm. iuris par.* 3. *lib.* 48. *cap.* 13. *nu.* 21. *Francisc. Marc. Delphin. decis.* 656. incip. *Quæritur an pro testimonio, sub num.* 3. *par.* 2. *Mandell. de Alba cons.* 15. *numer.* 6. *volum.* 1. quos refert idem *Campan. d. cap.* 15. *numer.* 116. vbi *num.* 117. docet illa posse concedi in eadem causa, quoties & testes produci, & consequenter vbicunque in aliqua causa iura permittunt iterum, atq; pluries in eadem instantia posse examinari testes, articulosque produci, etiam in terminis restitutionis in integrum,& alijs in casibus, in quibus tunc possunt testes produci de iure, vel etiam in causa appellationis, de quo *praxis Episcop. par.* 1. *verbo excommunicationis causa materialis*, §. 2. *Lazzar. sect.* 1. *quæst.* 18. *numer.* 11. *& sect.* 4. *quæst.* 1. *nn.* 23. *Mandel. de Alb. dict. consil.* 15. *numero* 6.

39 Vndecimo aduertendum prædictas considerationes supra relatas non esse de forma huiusmodi monitorialium, nec *Concil. Trident. d. cap.* 3. *ver. in causis vero iudicialibus*, imponere formam, sed tantum tradere instructionem, ita tenent *Mari. Antonin. d. casu* 75. *versic. insuper dicitur*, *Campan. d. c.* 15. *nu.* 90. & eo potissimum fouentur assumpto, quod tex. in *d. l. à diuo Pio*, §. *in vendicatione*, *ff. de rei udic.* statuens modum tenendum in quauis executione facienda, hanc pariter admittit interpretationem, vt executio aliter facta non subiaceat nullitati, vt probant *Bart. in d.* §. *in venditione*, *numer.* 8. *Viu. tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 26. *num.* 82. *pagin.* 622. *Bellacomb. tom.* 2. *lib.* 7. *tit.* 15. *numer.* 64. vbi *Mich. Graff. num.* 114. *pag.* 282. *Gam. decis.* 199. *num.* 6. *Azened. ad l. fin. numer.* 40. *tit.* 21. *lib.* 4. *noua recopil. Parlad. lib.* 2. *rerum quotid. cap. fin. par.* 5. §. 3. *nu.* 4. *Gutier. practic. lib.* 1. *quæst.* 131. *Surd. decis.* 170. *numer.* 3. *& cons.* 39. *numer.* 22. *Stephan. Gratian. discept. forens. cap.* 7. *num.* 25. *Alexand. Trentasinq. var. resolut. lib.* 2. *tit. de expensis*, *resolut.* 2. *nu.* 3. Sed Sacrum *Concilium* dicto loco saluiferè in his monitorijs formam seruandam præscribere tenent *Francisc. Leo dict. par.* 3. *cap.* 38. *nume.* 22. *Gutier. d. cap.* 11. *num.* 89. *Sayr. de censur. lib.* 1. *c.* 9. *nu.* 33. *Lazzar. sect.* 4. *quæst.* 8. *num.* 7.

40 Episcopus igitur,seu eius Vicarius, iuxta supra resoluta,semper præ oculis habere debet decretum prædictum *Concily Trident.* considerando illa verba, ex re nõ vulgari,causaque diligenter,ac magna maturitate examinata pro re,loco,persona,aut tempore,& alia secundum iuris dispositionem recollecta,quare tutius faciet, si prius cum iuramento interroget principalem de rei valore,eius interesse, & vt competat actio, an habeat testes,certas scripturas,vel alias probationes, & sic de cæteris, quæ adducit *Quaranta d. verbo excommunicatio, ad finem reuelat. versic. pro tutiori*, quibus præmissis monitorium est concedendum, cuius formam ponit idem *Quaranta d. loco ver. qua clausula.*

41 In illis vero monitorijs vigore significauit, expeditis à Summo Pontifice procedit Episcopus tanquam delegatus, & ideo non possunt partes ad cuius instantiam fuerunt expedita formare alia capita vltra expressa in illis,nisi adsit clausula, latius arbitrio tuo, quæ si desit,publicanda sunt de verbo ad verbum, non alternando sensum, sermonem, nec eorum verba; sed pro idiotis potest publicari materna lingua, seu vulgari, & ita rescripsisse *Sacram Congregationem Archiepiscopo Neapolitano* referunt *Quaranta dict. loco vers. notando*, *Campan. dict. cap. decimo quinto, numero* 125. *&* 126. vbi *numero* 124. resoluit, quod habito hoc monitorij rescripto à Summo Pontifice ab eodem deinde, vel altero Episcopo tanquam Ordinario, aliud in eadem causa non est dandum, suffultus *Rota decis.* 383. incip. *Resoluerunt, numero decimo, part. prima diuers.* & auctoritate *Moderni de iurisdict. part. tertia capit. quarto*, *sub num.* 57.

42 Quæstio est non contemnenda, an vigore monitorialium Papalium possit earum executor abolere, & ab ea absoluere postquam paruit, qui earum vigore in eam inciderat? Affirmatiue resolutum fuisse asserit *Mari. Antonin. variar. resolut. libro primo resolut. vltim. casu* 37. vbi complures adducit rationes, & eam præsertim, quod dicta sententia excommunicationis est generalis, prout ex verbis huiusmodi monitorialium aperte constat, dum dicitur, generalem excommunicationis sententiam proferas, ex qua altera suboritur cõ-

clusio,

cluſio, vt à ſententia generali excommunicationis lata ab homine, abſoluere valeat, qui à cenſura à iure lata, & nemini reſeruata poſſet. *Doct. in c. graue, de præbend. Nauar. in man. cap. 27. num. 44. Couar. in cap. alma mater. par. 1. §. 12. num. 4. Tolet. in ſumm. lib. 1. cap. 10. num. 9. Sayr. de cenſur. libr. 2. cap. 19. num. 5. & cap. 20. nu. 1.* Non obſtat doctrina *gloſ. verbo ligare, in cap. cum inferior, de maiorit. & obedient.* recepta per citatos à *Rendina in promptuar. receptarum ſentent. tit. 41. ſub num. 2.* dum in eius calce tenet non ei licere abſoluere, cui tanquã exequutori commiſsus fuerit certus articulus excommunicandi; quia reſpondetur ex verbis, quibus Papa ſolet vti in litteris ſignificauit, apparere illũ, cui delegatur poteſtas excommunicandi, nõ eſse merũ exequutorẽ, ſed potius delegatum cum iuriſdictione excommunicandi, per illa præſertim verba, ſi cum diligenter & magna maturitate per vos examinata parte, loci, temporis, & perſonarum qualitatibus, vobis pro veſtra conſcientia videbitur expedire, &c. Item per illa verba, duxeritis, &c. & per alia ibi, quãdo & quoties opus fuerit, & videbitur expedire, vſque ad ſatisfactionẽ condignam, & reuelationẽ debitam ſolemniter publicare, &c. formam autem ſub qua ſolent huiuſmodi monitoria expediri ponunt *Quaranta dicto verbo excõmunicatio ad finem reuelation. in princip. Campan. d. cap. 15. num. 126.*

43 Monitiones pro excommunicationibus ferendis cõcedi, & publicari poſsunt feſtiuis diebus, quin & excõmunicatio proferri, præterquam in certis inſignioribus diebus, ſcilicet Natiuitatis Domini, Paſchatis Reſurrectionis, Aſcenſionis, Penthecoſtes, & Sanctiſsimi Corporis Chriſti, his enim teſte *Lazzar. ſect. 1. queſt. 19. n. 4.* neque monitiones ipſę fieri, neque excommunicatio promulgari debet. Verum *Sayr. de cenſur. libr. 1. cap. 14. num. 10.* opinatur excommunicationem quin & denunciationem illis diebus fieri poſse, vbi cauſæ cognitio non eſt neceſsaria, refert *Mari. Antonin. dicto caſu: vigeſim. ſeptim. verſ. & dum.*

Denuntiare vi monitorij, qui non tenerntur.

44 DEnuntiare, aut reſtituere vi monitorij, qui non curarũt, poſsunt declarari ob contumaciam, & inobedientiam in generaliter latam cẽſuram incurriſſe, & inſuper cogi ad purgãdam conſcientiam, ita quod abſolui non debeant, niſi prius reſtituerint rem quam occupaſse, & indebite detinere conuincentur, ita tenet *Campan. dicto cap. 15. num. 134.* per *decis. Rotę 383.* Reſoluerunt *ſub. num. 4. p. 1. diuerſor.* vt autem ab omnibus ſciri poſsit quando ex vi monitorii reſtituere, aut denuntiare teneantur; & per conſequens an lata excommunicatio eos comprehendat, operæpretium duxi aliqua in mediũ adducere in hac materia haud inutilia.

45 Primo, qui rem ipſam detinet vi monitorij non tenetur ad ſe patefaciendum, vel denuntiandum, & tenet *Vgol. de poteſtate Epiſcopi cap. 45. §. 4. num. 1.*

46 Ex eo quia nemo ſe infamare debet, *cap. quis aliquã do, de panit. diſtinct. 1.* tum quia accuſatus de delicto, non tenetur illud confiteri, niſi fides ei fiat ſemiplene illud eſse probatum, vt dicunt *Sot. ratione tegendi, memb. 2. Nauarr. in man. cap. 3. numero 36.* intelligit locum habere ſi contra ſcientes, vt reuelent, fuerint data monitoria, *Campan. in ritu 3. Curia Archiepiſ. Neapolit. numero 18. & in diuerſor. iuris Canonici, rubr. 11. capitul. 15. numero 134. Poſſenin. de officio ſurati, cap. 12. num. 46. verſ. principalis.* Sed hoc etiam procedere quamuis ſpeciatim per monitorium caueatur, vt reus ſe patefaceret, tenet *Vgolinus d. §. 4. verſ. id quod.* Hinc in Curia Archiepiſc. Neapolit. monitorium huiuſmodi nõ datur contra detinentes non ſe patefacientes, ſed tantum contra principales non reſtituentes, & contra ſcientes, qui rem detinent, ſi eos nõ patefaciant, referunt *Marc. Anton. Gennenſ. in praxi Archiepiſc. Neapolit. capit. 2. num. 1. Vgolin. vbi proxime.*

47 Aliquibus in caſibus principalis vti huiuſmodi monitorialium nõ tenentur reſtituere, quando ſcilicet effectus eſt impotens ad ſoluendum modo reſtituendi animum habeat, vbi primum poſsit, ex regula *l. impoſſibilium, ff. de regulis iuris*, cum citatis *in libello de principijs vtriuſque iuris littera I. numero 12.* & tenet *Marc. Anton. Gennenſ. d. cap. 2. numero primo poſt med. Vgolin. d. §. 4. verſ. octauo*, vbi etiam, quod reſtituere non poſſe dicitur, non ſolum qui omnino non poteſt, verum etiam, & qui non commode, *l. nepos Procul. ff. de verborum ſignific.*

48 Non commode autem dicitur poſse, vbi reſtituendo damnum altioris ordinis ſubiret, vel vitæ, vel famæ, *Lazzar. ſection. 4. q. 4. nu. 1.*

49 Vel quando retinet in compenſationem iuſtam, & tenent *Sin. Nupt. d. lib. 3. numero 43. Emman. in ſum. part. 1. cap. 79. numero 11. Cardin. Tolet. in ſumm. lib. 5. capit. 27. numero 10. verſic. ſecundo, Marc. Anton. Gennenſ. d. capitulo ſecundo num. primo prope finem, Vaſquez in opuſculo de reſtitut. capit. 1. §. 1. dub. 9. numero 51. Lazzar. ſect. 2. quæſt. 8. & 9. Soar. tom. 5. diſput. 20. ſection. 3. numero 15. Bonacina de cenſur. diſput. 2. queſt. 6. puncto 1. numero 25.* quia excommunicatio cadit ſupra iniuſtum detentorem, non vero ſupra compẽſantem, qui talis non eſt, ille enim, qui nulla iuris via poſſet rem propriam ab aliquo repetere ob defectum probationum, tunc ſane propria auctoritate ſine peccato percipere poterit, vt per *Menoch. remed. 1. recuper. numero 323. & remed. 9. num. 191. praxis Epiſcop. par. 1. verbo compenſatio, Brunor. à Sole in locis communib. verbo futurum, 1. Cald. Pereira, de emption. cap. 34. nu. 63.* quinimo non ſolum eandem, ſed aliam quancunq; rem eiuſdem tamen valoris ex *But. in c. cum olim, l. 1. poſt num. 22. verſ. quinimo dicunt, de reſtit. ſpoliat. Couar. libro primo variarum capitulo ſecundo nu. 15. verſ. quarto eodem iure, Clar. §. furtum, numero 21.* Aduertit *Bonatina d. num. 25.* quod licet compenſans forte peccauerit accipiendo, ſi potuit rem ſibi debitam recuperare alia via, aut ſine periculo ſcandali, &c. non tamen peccat retinendo, modo debitum ſit liquidum, nec plus retineat, quam ſibi debeatur, additque cõpenſantem non ligari excommunicatione, quamuis in ſententia excommunicationis exprimatur iuſta cõpenſatio, quia huiuſmodi ſententia continet errorem intolerabilem: tum quia excommunicario non incurritur niſi ob peccatum mortale contra inobedientiam, compenſans autem retinendo rem acceptam in compenſationem, non peccat mortaliter contra inobedientiam cenſuræ.

50 Secundò, habens ſcripturas vi monitoriorum nõ tenetur illas exhibere; vel reuelare, ſecundum aliquos, quoties exhibendo, vel reuelando damnum pateretur, ita *Henriq. in ſumma libro 13. de excommunication. cap. 18. §. 2. Marc. Anton. Gennenſ. d. cap. 2. nu. 1. ad finem,*

Lazzar.

Lazzari. sect.3. quæstione prima Soar. d. sect. 3. regul.1. num. 2. & 3. Azori. instit. moral. part. 3. libro primo c. 15. Bonacina d. puncto 1. n.33. Mari. Anton. d. resol. vlt. casu vltimo, vers. primo, Sayr. de censur. lib. 1. cap. 9. num. 30. vbi resolut certum non teneri illum eas exhibere si ex eis posset ius alterius cõfirmari, ipsius autem exhibentis ius posset aliqua ratione exinde infirmari, tum quia edere actori instrumẽtum, vel libellos Reus non tenetur, cum nullius contra se illos edere obligetur, *cap. 1. de probat. Kirchou. Villab. &* alij *tom. 1. communi. opinion. lib. 2. tit. 1. à num. 2. pag. 279. Menoch. de arbitr. casu 499. Valasc. de iure emphyt. quæst. 8. num. 1. Joan. Garc. de nobilitate, glos. 2. §. 1. num. 12. cum sequentib. Marc. Anton. Genuens. in practicabil. Eccles. quæstion. 174. à principio,* vbi late probat, quod in fauorem Ecclesiæ tenetur. Verum doctiss. *Campan. d. cap. 15. num. 95.* hanc sententiam non audere approbare asserit, tenetque, quando profertur, sub censura, vt quicunque haberet aliquas scripturas debeat illas producere cogi illas exhibere, nec posse illa excusatione tueri, quod inde pertimescit vexationem, nisi manifestissimũ omnino esset illas taliter ad eius ius conducere, vt nullatenus ad alterius ius confirmandum spectent. Quæ quidem opinio certe tutior, licet prior ab iis, qui facile tibi dispensant in praxi receptior, præcipue, si ex illarũ exhibitione graue damnum reuelanti possit oriri iuxta supra citata. Illud tamen cum eodem *Campan. d. capit. 5. num. 96.* notabile nec prætereundum iudicaui, quod non dato damno, non omnes scripturas ad ius alterius attinẽtes tenetur exhibere, vel propalare detinens, sed publicas dumtaxat, non vero priuatas per *Nauar. cons. 3. incip. Inter Scium, nu. 4. ac censib. in antiq.* siue *35. de sentent. excomm. in nouis*, quia nemo compelli debet, vt suas proprias rationes, ac priuatas scripturas edat *ex l. prima C. de edendo* notat *Dec. in capit. primo de probat.*

51 Tertiò scientes non tenentur reuelare, quando id, quod sciunt saltẽ vno teste probare non possunt, *glos. 1. in cap. sacerdos, de pœnit. distinct. 6. Nauarr. in man. ca. 171. num. 134. & cap. 25. numero 33. Aula de censuris, part. 2, cap. 5. disputat. 5. dub. 4. conclus. 11. Henriq. d. cap. 18. §. 3. lit. B. Vasquez de restitut. cap. 9. §. 3. nu. 4. Gutier. de matrimon. cap. 59. num. 1. Sayr. in clam Regia lib. 12. cap. 12. num. 32. Nauarr. consilio 2. de testibus cog. in nouis Marc. Anton. Genuens. d. cap. 2. nu. 2. Bonacina dicto puncto 1. num. 9. Vgolin. d. cap. 45. §. 5. vers. sexto,* vbi extendit etiam ad participantes in futuro, qui ad denuntiandum non tenentur, si furtum probari non possit, quamuis iudex id iubeat, & citat *Lazzar. sect. 1. quæst. 2. num. 4.* Excipiuntur tamen aliqui casus. Primus est, quando in edicto non præcipitur denuntiatio, sed testificatio, tunc enim tenemus testari, & deponere tanquã testes si iuridice interrogemur, etiãsi delinquens sit emendatus. *Lazar. sect. 1. quæst. 20. nu. 10. Aula dict. dub. 4. conclus. 10. Sayr. d. cap. 14. nu. 33. Bonacina d. num. 9. versic. primus, Marc. Anton. Genuens. d. cap. secundo, num. secundo.* vbi dicit in Curia Neapolitana quemlibet teneri reuelare id quod probari non potest virtute monitorialium, cum ea concedantur in causis ciuilibus, additque teneri etiam prodere occulta quando Superiores præcipiunt illa ipsis reuelari tanquam partibus, & personis, quæ possunt obesse, & non prodesse. Secundus est quando præcipitur denuntiari delictum respiciens Fidem, & Christianam religionem, vt est hæresis, vel blasphemia hæretica-lis, in his enim denunciator habetur pro teste, & in illis vni testi creditur, *capit. in omni negotio. de testibus*, ita *Ban. 2. 2. quæstione 68. artic. primo Lazzar. de blasphemia, quæstione 12. numero 55. Marc. Anton. Gennens. d. praxi capitulo 2. numer. 2. & capitul. 18. numero quinto. Bonacina dicto numero 9. vers. Secundus.* Tertius casus est in matrimonio, in quo, qui aliquod impedimentum nouit, tenetur illud denuntiare, quamuis probare non possit, ita *Marc. Anton. Gennens. capitulo secundo numero secundo versiculo tertio. Bonacina d. numero 9. versiculo quartus*, vnus enim testis sufficit ad impediendum matrimonium, *capit. præterea de sponsal. Cardoso in praxi iudicum, & aduocat. verbo testis, numero 43. Farinac. in praxi criminal. quæstione 63. numero 48.*

52 Quarto, non tenentur reuelare, qui de iure compelli possunt ad testificandum, ita *Marc. Anton. Gennens. d. capitulo secundo num. 3. Vgolin. d. capitulo 45. §. 7. versiculo sexto. Bonacina dicto puncto primo à numero 4.* Hinc fit filium non teneri ex vi monitorij, vel edicti denuntiare furtum, vel aliud delictum patris, nec patrem teneri denuntiare delictum filij, *Aula d. disp. 5. dub. secundo Lazz. sect. 3. quæstione 11. Vgolin. d. versiculo sexto, & capitulo 46. §. 5. Possem. dicto num. 41. versiculo quinto.* Et si pater, vel mater interrogentur contra filium, vel vxor contra virum, si periuri fuerint de periurio puniri non possunt, *Ludouic. Rodolph. in vari. conclus. 5. à numero 3.* Ex eo quia damnum patris redundat in filium, è contra, nemo enim tenetur denuntiare, quando ex denuntiatione impendet magnũ periculum denuntianti: tum quia parentes nõ possunt esse testes in causis filiorum, vt probat *l. parentes, C. de testib.* & disponit *Ordin. Regia Lusitan. libro 3. tit. 56. §. 1.* & apud Hispanos *l. 14. tit. 16. part. 3.* & tenent *Mascard. de probation. conclus. 1148. & conclus. 1357. nu. 43.* & plures quos refert, & sequitur *Farinac. in praxi criminal. parte secunda de oppos. contra personas testium quæstione 54. num. 145. cum sequentibus*, quibus adde *Morlam in emporio iuris part. 1. titul. 11. in prælud. num. 40. Fr. Ludouic. Miranda de ordine iudic. quæst. 22. artic. 4. conclus. 2. Amat. Roder. in practic. de modo, & forma videndi, seu examinandi processum. capitulo 7. num. 47. Curi. Philip. part. 1. §. 17. num. 15. in fine, Cardoso in praxi iudicum, verbo testis, num. 9.* Procedit in filiis legitimis, naturalibus, spuriis, atque incestuosis, in eorum enim causis parentes testes esse non possunt *Mascard. conclus. 1148. numero 8. Molin. de instit. tract. 2. disput. 170. vers. in reliquis, Farinac. dict. q. quinquagesim. quæst. à num. 157.* Et in adoptiuis si sint in potestate patris, *Mascard. conclus. 1148. num. 18. Farinac. dict. quæst. 54. num. 160.* Et in emancipatis *Gabri. de testibus conclusio 17. numero 7. Mascard. conclus. 1148. num. quint. Farin. d. quæst. quinquagesim. quart. num. 154.*

54 Filii tamen spirituales ex vi monitorii tenentur denuntiare patrem spiritualem, firmant *Marc. Anton. Gennen. dict. cap. 2. numero 3. in fine, Lazzar. sect. 3. quæst. 11. ad finem, Bonacina d. puncto 1. nu. 6.*

55 Quia possunt esse testes contra patres spirituales, vt tenent supra proxime citati, de quo vide *Tiraquell. in l. si vnquam, verbo susceperit, numer. 38. Menoch. de arbitr. casu 100. numero primo & 2. Mascard. conclus. 310. nu. 3. & 4. & conclus. 332. à num. primo & concl. 1357. numer. 50. Farinac. d. quæstione 54. numero 198. Cardosa d. verbo testis. num. 24. Stephan. Gratian. disceptat. forens. capitulo 100. numero 19. cum sequentibus, Aloys. Ricci.*

in

in praxi fori eccleſiaſtici deciſ.376.nu.3.in 1.edit.& reſol. 318.nu.5.in ſecunda edit. plures ex antiquioribus refert *ſened.ad Decretum collect.38.nu.1.*

56 Excipiuntur tamen ab hac doctrina aliqui caſus, in quibus parentes contra filios, & è cõtra teſtes eſſe poſſunt, ac per conſequens reuelare tenentur, veluti in crimine hæreſis, cum illud vergat in detrimentum commune, & ſerpat vt cancer, *Sunanch.de catbol. inſtitut. c. 64.nu.47.Maſcard.concl.857.à num.decim.octau. Farinac.d.quæſt.54.numer.174.Fr.Ludouic. Miranda d.art. 4.concl.2.*

57 Item in crimine læſæ maieſtatis *Maſcard.concluſio. 561.num.9.& concluſ.857.nu.20.& 23.Farin.dict.qu. 64.num.173.*

58 Denique in crimine blaſphemiæ, eo quod honor, & gloria Dei præferri debeat reuerentiæ parentum, *Lazzar.de blaſphemia q.12.num.57.Paul. Comitol.reſp. moral.lib.4. q.8.* quos refert, & ſequitur *Bonac.d.puncto 1.num.5.verſ.tertio.*

59 Vxor non tenetur maritum denuntiare, quia cenſetur vnum & idem ſuo marito, ſunt enim duo in carne vna, ita *Penna ad direct.Inquiſit.p.2. commento 78. Lazar. de mont.ſect.3.quæſt.11.& de blaſphemia quæſt. 12. num.67.* quos refert & ſequitur *Bonac.d.puncto 1.nu.4. Vgolin. cap.46.§.5.verſ.non etiam.*

60 Et de ſocero an poſſit eſſe teſtis in cauſa generis & è contra vide *Menoch.de arbitr.caſu 348.nu.14.& conſil. 22.num.3.Mex.in tract.taſſæ panis concl.2.num.31.Maſcar.concl.1318.num.52.Surd.de alim.tit.1.quæſtio.39. num.fin.Farin.d.quæſt.54.nu.11.Dom.Chriſtoph.de Paz in ſcholijs ad leges ſtyli lib.245.à num.1.D.Barboſa in l. maritum, nu.60.ff.ſoluto matr.* attenta regni Portugaliæ praxi non poteſt teſtificari, quia bona communicantur in eo inter maritum, & vxorem, & licet maritus agat vel conueniatur, eſt tamen vxor pro dimidia particeps lucri, vel damni, & ita deciſum refert *Cabedop. 2.Areſto 9.*

61 Frater pro fratre teſtis eſſe non poteſt, vt probat *gloſ.vlt.verſ.* ſed de fratre quæro, *in d.l.parentes, Rebuf. de reprob.teſtium num.218.Maſcard.concl.811.Menoch. caſu 104.* & alij plures per *Farin.d.q.54.nu.85. cum ſequentibus*, quibus adde *Vezin.to.1.commun.opinion.lib. 4.tit.10.nu.235.p.535.Pinel, in l.1.in princ.nu.16.Co.de bonis mat.Cardoſo d.verbo teſtis, num.23.*

62 Qui autem inhabiles ſunt ad teſtimonium ferendum, vt pote quoniam infames, & huiuſmodi, tenentur reuelare, quia eorum teſtimonium non omnino inualidum eſt, nam etſi non probent, faciunt tamen præſumptionem, *gloſ. verbo ad teſtimonium, in cap.1. de teſtibus lib.6.* cum citatis *à Farin.p.2. quæſt.62.nu.264.* quo fundamento tenet *Marc.Anton.Gennenſ.d.cap.2. numer.10.* & deficientibus alijs probationibus, vel illorum teſtimonijs non exceptis, fatetur, *Vgolin.d.c. 45.§.7.in fine.*

63 Quintò, nemo poteſt vi edicti cogi ad reuelandum id, quod nouit ſub ſecreto naturali, veluti per ſolam conſultationem præſtandam, vel remedium adhibendum proſalute animæ, aut corporis, aut honoris, aut pro defenſione bonorum externorum, & ſimilibus, is enim, cui commiſſum eſt ſecretum, non poteſt loqui de illis, quæ ſibi ſub ſecreto concredita, & communicata ſunt, ſed ſolum poteſt de ijs loqui, quatenus ea nouit alia via, quam ſub ſecreto, niſi immineret graue damnum futurum in perniciem Reip. aut proximi vt ſunt hæreſes, proditiones, machinationes, latrocinia, homicidia occulte graſſantia, & falſificationes monetæ, & ſimilia: ita *Nau.in man.cap.18.num.12.Salon.2. 2.quæſt.71.art.3.vlt.vbi Aragon.Sayr.in claui Regia lib. 12.cap.14.num.20. Caraſco d.cap.4. numer.10.Azorii inſtitut.moral.p.3.lib.13. cap.28.Henriqu. d.cap. 18.§. 5.verſ. quarto, Aulla diſp.5.dub.2.concl.3.Soar. tom.5. diſp.20.ſect.3.numer.11.Lazar.ſect.2.quæſt.16.num.1. & qu.17.num.17.*

64 Vnde maiori cum ratione nullo modo tenebitur ſacerdos auricularius propalare, ſi rem illam, quam detegendum eſſe moneat Superior ipſe Eccleſiaſticus, in Confeſſione Sacramentali ſciuit, non etenim ipſum obligat excommunicatio. *gloſſ.11.in cap. Sacerdos, de pœnitent.diſt.6.* vbi *Nauar. num.166. Vgolin. dict.§.7. verſ. ſecundo excipitur.* late *Campan.d.cap.15.num.101.* vbi *numer.102.* cum *Nauar. vbi proximè numero 130.* dicit hoc verum, quamuis Papa eidem Sacerdoti auriculario præciperet, aut ſecum diſpenſaret, vt alterius detegeret Confeſſionem, quia tunc ei parere non debet.

65 Hinc enim reuelare non compellitur medicus, procurator, aduocatus, vel tabellio ſecreta infirmorum, clientum, vel aliorum, *Iacob. de Graffis in deciſ. aureis lib.4.cap.8. num.23.Campan.d. cap.1.num.102.Henriqu.d.§.3.verſ.4.* Etenim, quæ aduocatus, aut alter quicunque ſciunt ab alio ipſum conſulente, nedum cõpelli minimè poteſt ad propalandum, verum celare obnoxius eſt, vt inquiunt *Vincent.de Franc.deciſ.222.nu.12. Afflict.in conſult. Aduocatus poſt nu.6. Campan. vbi proximè, Carraſco d.c.3.nu.9.*

66 Sextò, nullus tenetur denuntiare, quæ non vere & realiter ſcit, aut accepit ab illis, quibus nulla eſſet fides adhibenda, quia dicta loquuntur de ſcientibus, qui verè, & realiter ſciunt, cum ſcire proprie ſit veritatem viſu, vel alio corporis ſenſu perceptam mente retinere; tum quia alioquin exponeremus nos ipſos periculo leuitatis, & Reum damno, quod fortaſſe iniuſtè perciperet renelando ea, quæ non ſcimus verè, & realiter, ita *Fr.Emman.in ſum.p.1.cap.79.num.7.Sayr. dict.capite 14.numero 33. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnitent.libro 24.num.63. Lazar.ſectione 2.quæſtione 12. nu.2. Bonacina d. puncto 1.num.12. Campan.d.cap.15. num. 100.verſ. alios. Vgolin.d.cap.48.§.5.verſ.verum, in fine.*

67 Aduertendum vero eſt edicta non obligare ad denuntianda, quæ quis audiuit, vel quæ audiuit à perſonis ignotis, vel à perſona nihil certum ſciente. *Nauar. in capite inter verba, num.291.Fr.Emman.p.1.ſum.cap. 217.num.9.Sanch.de matrimon.lib.3.diſput.13.num.7. Valeri.Reginald.d.nu.33.* quos refert & ſequitur *Bonacin.dict.puncto 1.n.14.*

68 Septimò, non tenetur denuntiare, qui audiuit delictum ab eo, qui iam denuntiauit, nam ex quo iudex factus eſt certus, certior fieri non poteſt, *capite cum qui de regul.iuris in 6. ita Nauar. in capite inter verba nume. 292.Iacob.de Graffis in aureis deciſ.libro 4. capite 8. nu. 3.Fr.Emman.d.par.1.cap.79.numer.7.Aulla d. diſp.5. concluſ.6.Sayr.de cenſuris libro 1.capite 9.numer.34.Lazar.ſectione 2.quæſtione 12.numero 9.* Verum contrarium ſequitur *Campan.d.cap.15.nu.100.verſicul.alios*, præſertim ex eo, quod licet vnius denuntiatione ſciuerit iudex veritatem, non tamen de ea ita certus eſt, vt poſſit furem, aut alium delinquentem, ſiue detẽtorem rei punire, vel condemnare, ſeu cogere ad rem ipſam reſtituendam, intelligerem eo tantum caſu procedere

quoties audiuit ab altero, & non ab illo, qui prius denunciauit, verum enim eſt reuelatione illius, qui audiuit à primo denuntiante fieri iudicem magis inſtructum, nec contra delinquentem maiorem dari probationem.

69 Octauò, nemo tenetur denuntiare emendatum ante correctionem fraternam, etſi iudex id præcipiat, niſi quando fraterna correctio non eſt neceſſaria, & in crimine hæreſis, proditionis, & aliorum, in pernicié Reip. vergentium, vel quando non ſperatur emendatio, quia ſuperior non præſumitur velle ſibi fieri denuntiationem, cum iam ſufficienter ſit ipſius intentioni ſatisfactum: tum quia non poſſumus proximum infamare, niſi an ſit aliqua neceſſitas, & rationabilis cauſa: tum quia Chriſtus Dominus iuſſit vt tunc Eccleſiæ diceretur, vbi peccator admonitus ſe non corrigeret: ita *Petr. Nauar. de reſtitution. libro ſecundo, cap. 4. numero 247. Nauar. in manual. capite 25. numero 40. Sot. de iuſtitia lib. 5. articul. 1. quæſtione 5. Silueſter verbo denuntiato, quæſtione 4. Henriqu. diſt. §. 3. littera C. Valer. Reginald. diſt. libro 24. numero 60. Sayr. diſt. capite 14. numero 27. Marc. Anton. Genuenſ. d. capite 2. nume. 5. Vaſquez de reſtitut. capite 9. §. 4. verſicul. poſtremo. Soar. d. diſput. 20. ſectione 3. numero, Auila p. 2. diſp. 5. cap. 5. numero 4. concluſ. 1. Lazzar. ſectione 2. q. 7.* intelligo modo iudex intendat ſolum emendationem, vel ſatisfactionem, quia ſecus ſi præter emendationem intendat etiam punitionem in ſua inquiſitione, nam tũc excommunicatio incurretur non denuntiando delinquentem iam emendatum, modo delictum ſit publicum, & quando dubitatur an Superior intendat correctionem, aut ſatisfactionem partis, aut punitionem, præſumi intendere punitionem dicit *Valer. Reginald. d. lib. 24. num. 51. & 61.* Sed melius cum *Auila 3. dub. 4.* exiſtimo Prælatos eccleſiaſticos in edictis generalib. magis prætendere emendationem, quam punitionem delinquentis.

70 Nono, nemo tenetur denũtiare, nec teſtificari quãdo probabiliter timet ſibi aliquod graue damnum ſpirituale, vel temporale, ſiue inimicitiam capitalem eventuram ex reuelatione, ita *Marc. Anton. Genuenſ. d. c. 2. q. 6. Vgolin. d. d. 46. §. 5. verſ. poſtremo, Poſſeuin. d. c. 12. nu. 46. verſ. quarto.*

71 Decimo, nullus tenetur denuntiare, niſi quos pars, vel iudex intendit ligare, nam excommunicatio vim habet ab earum voluntate, ita *Sot. de inſtit. lib. 5. quæſt. 3. art. 1. Petr. Nauar. de reſtitut. libro 3. cap. 2. quæſtio. 2. dub. 5. Nauar. in man. cap. 27. num. 14. Salon. 2. 2. quæſt. 66. artic. 3. Lazzar. ſect. 2. q. 2. num. 3. & ſect. 3. quæſt. 8. Molina de iuſtit. tract. 2. diſp. 686. num. 2. Sayr. d. cap. 14. num. 69. Marc. Anton. Genuenſ. d. cap. 2. num. 8. Rebello de obligat. iuſtit. p. 1. lib. 2. q. 15. ſect. 7. num. 15. Vaſq. in opuſc. capite 5. §. 1. dub. 7. num. 34.* qui hinc inferunt patrem non præſumi, quod velit filium, qui eius bona ſurripuit, excõmunicari, nec maritũ vxoré, & ſimiles.

72 Vndecimo nemo tenetur denuntiare iuſtum compenſatorem, in caſibus, quibus ipſe compenſans, vi monitorij non tenetur ad ſe patefaciendum, vt ſupra dixi *num. 49.* etiamſi excommunicatio ſpecialiter lata ſit contra ſcientes, & non manifeſtantes, quia quando principalis non ligatur, etiam minus principalis non ligatur: tum quia nemo tenetur ſe, aut alterum innocentem prodere, ita *Salon. 2. 2. quæſtio. 66. art. 6. controuer. 2. Arag. 2. 2. q. 62. art. 2. Leſſi. de iuſtit. lib. 2. capite 12. dub. 10. num. 6. Sayr. d. cap. 14. num. 30. Lazzar. ſectione 2. quæſt. 8. & 9.* In tantum quod conſcius iuxtæ compenſationis libere poteſt iurare ſe nihil habere, intelligendo intra ſe, vt teneatur manifeſtare, habet enim iuſtam tergiuerſandi cauſam, *Nauar. in manu. capite 13. num. 166. Aragon. 2. 2. quæſtione 69. art. 2. ad finem*, & ibi *Ban. ac Salon. contron. 11. Valent. tom. 3. diſput. 5. quæſtione 3. puncto 2. Molina diſput. 692. ad finem*. Si vero de iuſtitia compẽſationis, vel de impotentia reſtituendi dubitet, tenetur denuntiare, niſi rationabiliter deponat dubium, vt poſt *Petr. Nauar. Lazzar. Henriq. Fr. Emman. & Azori.* firmat *Bonac. d. puncto 1. numero 30.* vbi hoc verum eſſe dicit, etiamſi ille, qui rem accepit, aſſerat ſe illam in compenſationem accepiſſe, niſi forte eſſet vir tantæ fidei, vt illi merito præſtanda ſit fides, & *num. 31.* reſoluit eos, qui occultant bona ob æs alienum, vel ob delictum commiſſum, ne à fiſco, vel à creditoribus capiantur, teneri vi monitorij ad illa manifeſtãda: ſimiliter etiam dicit, quod impetrantibus creditoribus excommunicationem contra retinentes bona Titij, & contra nõ manifeſtantes, tenetur Caius denunciare Titium, qui ſibi vendidit poſſeſſionem in confidentia, nẽ creditores illam caperent, ſi facta correctione Titius non vult ſatisfacere creditoribus. Quando autem poſſit cõcedi monitorium contra donatarios, vel legatarios, qui fidem præſtiterunt teſtatori de reſtituendo bona filijs ſpurijs teſtatoris, vel donatoris, tradit latè *Lazzar. de monitor. ſect. 3. qu. quinta.*

73 Duodecimo, nullus tenetur denuntiare ratione monitorij, quando tempore publicationis, & excommunicationis degebat extra territorium Epiſcopi excõmunicantis; ſecus vero, ſi nondum elapſo termino in monitorio conceſſo, ſe transferat ad aliam dioceſim, intentione ibi manendi maiore anni parte, vel ibi perpetuo habitandi, ita *Henriq. d. capite 18. §. 4. littera L. Marc. Anton. Genuenſ. diſt. capite 2. numero 7. Sayr. de cenſur. lib. 1. c. 7. nu. 19. Lazzar. ſect. 4. quæſt. 17. numer. ſecundo.*

74 Tum quia ſuperior non poteſt ſuis cenſuris ligare exiſtentes in alieno territorio *capite 2.* cum ibi notatis, *de conſtit.* & reſolutis per *Bonacina de cenſuris diſp. 1. quæſtione 1. puncto 11. à numero 6.* tum quia excommunicatio lata ſub conditione, vt ſatisfaciat infra certum tempus, ligat ſi pendente conditione efficiatur alterius fori, *gloſ. verbo impedire, in capite præterea. libr. 2. de appellatio.* recepta *per Innocen. & Abb.* ibi, Obligatio in monitorijs conſtituta ad reuelandum incipit à die, & hora, qua publicatur monitorium, excepto primo die, modo eodem die monitorij notitia habeatur, tempus enim conſtitutum in monitorijs incipit currere à die ſcientiæ, *Henriq. d. capite 18. §. 6. Soar. tom. 5. diſp. 20. ſect. 3. numero 13. Lazar. ſectione 2. quæſtione prima numero ſecundo, vbi numer. 4.* tenet in monitorio lato ad denuntiandum iniuſtum rei alienæ detẽtorem intra quindecim dies, non comprehẽdi primũ diem, niſi fortè dicatur, hinc ad quindecim dies, hac enim forma loquẽdi videtur terminus ſtatim inchoari. Qui non denuntiat intra tempus præſcriptum in edicto, tenetur elapſo eo tẽpore denũtiare, quam primum commodè poteſt, quia terminus non apponitur ad finiendam obligationẽ denuntiandi, ſed ad eam ſollicitandã *Nauar. cap. 25. num. 46. Soar. d. ſect. 3. nume. 13. Fr. Emmanuel. in ſum. p. 1. cap. 79. num. 18. Valen. Reginald. d. lib. 24. num. 73. Lazar. d. q. 1. nu. 7.* quia elapſo termino ſemper tenetur ſub excommunicatione denuntiare

Graf-

Graſſis in deciſion. aurea p. 1. libro 4. c. 18. n. 10. Lazar. ſectione 2. quæſtion. 4. num. 8. niſi impotentia, vel alia iuſta cauſa teneretur, qua ſublata ſub eadem excommunicationis obligatione denuntiari obligatur ex *Soar. ac Fr. Emman. dictis locis, & Lazar. dicta quæſtione 4. numero 5.* & tunc non denuntiando toties incurrit excõmunicationem, quoties commode poteſt denuntiare, quia tot ſunt cenſuræ, quot ſunt moraliter, & formaliter actus contra præceptum, ſeu quot ſunt tranſgreſſiones formaliter, & moraliter, iuxta reſoluta per *Bonaci. d. quæſtione 1. puncto 5. à nu. 1.* Sed æquior videtur opinio, quam *Nauar. Lazar.* & alii ſequuntur, dum videntur ſupponere, quod iſte talis maneat in eadẽ excõmunicatione nõ denuntiando intra trienniũ, & aliã nouã non incurrat. Monitoria hæc non dicuntur ſtatuta, ſed mandata generalia, vel ſpecialia, lata ab homine, quæ morte, aut remotione concedentis ab officio, expirant, antequam incurratur in excommunicationem, *Nauar. in man. capite 27. numer. 2. Marc. Anton. in praxi cap. 1. num. 18. Henriq. d. capite 1. §. 4. in princip.* vbi etiã, quod dum edicta per modũ viſitationis promulgantur, expirant, non quidem ſtatim poſt ſex dies inter quos iubet denuntiare, ſed finito viſitationis tẽpore, aut paulo poſt, quamuis publicentur per parochias vrbis, vbi reſidere ſolet Epiſcopus.

76 Aduertendum tamen duxi, quod cum huiuſmodi monitoria ſit remedium ſubſidiarium, & concedi non ſolitum, niſi cum probationes aliæ haberi nõ poſſunt, reuelandi obligatio extendi videtur ad omnes quicunque ſint, quomodocunque, & qualitercunque ſciuerint, quare licet ſupradictas exceptiones adducerem, quia ab illis politas rẽperio, præmoueri tamen volui, ne qui ita illis ex ſe fidat, vt ſtatim ex iis ſecum iudicet, nã ſi indiſtincte, & incaute hoc faciat, fruſtratoria remanerent monitoria, quod in præiudicium non ſolum ea petentium, ſed etiam animarum eorum, qui aliquid ſciunt, vergere poteſt, cautela igitur præcipua erit, qui aliqua prædictarum exceptionum vti poſſe cenſuerit, non ſibi fidere, ſed peritum conſulere, & idoneũ Confeſſarium, qui rei veritate perpenſa poſſet ſibi dicere teneatur, an non teneatur reuelare.

77 Cætera ad materiam litterarum monitorialium ad finem reuelationis, ſub excommunicationis pœna pertinentia luculentiſſime ſcripſit *Petr. Anton. Lazarus in ſuo tractatu de monitorijs*, & tractant *Ioan. de Neuiz. in ſua ſylua nupt. libro 3. verbo monitoria, Nauarr. in repetit. capite inter verba 11. quæſt. 3. concluſ. 6. coroll. 66. Franc. Marc. Delphin. deciſ. 850. & 852. cum ſequenti, Achill. de Graſſis deciſ. 6. de ſententia excommunicat. praxis Epiſcopal. par. 1. verbo excommunicatio, p. 134. Gutier. canonic. libro 1. capite 11. Quaranta in ſumma Bullarij, verbo excõmunicationes, ad finem reuelationis Henriq. in ſumm. libro 13. capite 18. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici par. 3. capite 7. nu. 13. cum ſequentibus, Campan. in diuerſ. iuris Canonici rubr. 11. capite 15. à num. 88. Aloyſ. Ricci. in praxi rerum fori eccleſiaſtici deciſ. 267. cum ſequentibus in prima edit. & reſolut. 233. cum multis ſequentibus in ſecunda edit. Vgolin. de poteſtate Epiſcop. capit. 45. & 46.* nouiſſime *Carraſco in aliquas leges noua recop. c. 4. de cenſuris monitorialibus.*

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus quod non habeat poteſtatem, & iuriſdictionem examinandi, & approbandi noua miracula, quæ Barboſa de poteſtat. Epiſc. Pars III.*

ſuadeant fund mene: , oſtenditur.

2 *Contrarium verius.*

3 *Declaratur Conc. ſeſſio. 25. de innocat. & venerat. Sanct.*

4 *Declaratur tex. in capite 1. de Reliqu. & venerat. Sanct.*

5 *Canonizatio Sanctorum ſolo Romano Pont. eſt reſeruata.*

6 *Teſtes diligenter examinandi ſuper miraculis Sanctorum, & de ſingulis circũſtantijs reſpondere debent, & rationem reddere tenentur, & non ſufficiunt ſingulares.*

7 *Miraculum dicitur mirum factum.*

8 *Miraculum vt proprie dicatur quæ requirantur, oſtenditur.*

9 *Miracula examinandi poteſtas ſolo Epiſcopo, non tamen alij inferiori competit.*

10 *Reliquias Sancti etiam antiqui nondum canonizati, non licet Epiſcopo approbare.*

11 *Reliquæ inuentæ alicuius Sancti in ſanctorum numerum iam diu relati, cognoſcente & approbante Epiſcopo, etiam publice coli poſſunt.*

12 *Reliquiæ, quæ antiquæ fuerint habendæ ſunt in ea veneratione, qua hactenus fuerunt.*

13 *Reliquias Sancti ab Eccleſia Canonizati competit Epiſcopo in ſua Diœceſi approbare.*

14 *Epiſcopus extra ſuam diœceſim exiſtens, poteſt facultatem concedere, vt in ea publicæ reliquiæ alicuius Sancti canonizati collocentur venerandæ.*

EPISCOPVS AN POSSIT noua miracula approbare, & Sanctorum reliquias publicè venerandas exponere?

ALLEGATIO XCVII.

1 PRo parte negatiua, quod ſcilicet Epiſcopus nõ habet poteſtatem, vel iuriſdictionem ad prædicta miracula examinanda, facit ratio tex. *in capite audiuimus 1. in ord. de reliq. & venerat. Sanct.* vbi reprobat Romanus Pontifex, & reprehendit quoſdam venerantes quendam, qui fuit occiſus, & concludit his verbis, cum etiamſi per eum miracula fierent, non liceret vobis ipſum pro Sancto abſque auctoritate Romanæ Eccleſiæ venerari. Facit etiam text. *in capite venerabili, de teſtib.* vbi Summus Pontifex improbat probationes quaſdam factas ab Abbate quodam Ciſtercienſi de vita cuiuſdã ſui Religioſi, & eas committi faciendas quibuſdam delegatis. Facit denique Bulla *Leonis X.* lecta, & publicata in Concil. Lateranen. eiuſdem Pont. tempore congregati, vbi inhibentur Sacri verbi Concionatores noua, & conficta miracula prædicare, & reuelationes, niſi à Romano Pont. fuerint approbata.

2 His tamẽ nõ obſtantibus affirmatiua pars verior eſt, quam probat *Conc. Trid. ſeſſione 25. de innocat. & venerat. Sanct.* ibi, Nulla etiam admittenda eſſe noua miracula, nec nouas reliquias recipiendas, niſi eodem recognoſcente, & approbante Epiſcopo, qui ſimul atque de his aliquid compertum habuerit, adhibitis in conſilio Theologis, & aliis piis viris ea faciet, quę veritati, & pietati conſentanea iudicauerit, & referunt *prax. noua Epiſcop. parte ſecunda, capite tertio, numero 18. verſicul. miracula Franc. Leo in theſauro fori eccl. p. 2. cap. 1. num. 21.*

3 Non obſtat ſi quis dixerit verba illa *Concilij Triden.* eſſe tantum intelligenda de miraculis Sanctorũ canonizatorum,

nizatorum, quia reſpondetur eius verba, nulla etiam admittenda noua miracula, eſſe vniuerſalia, & comprehendere omnia miracula facta per Sanctos ante, & poſt canonizationem iuxta reg. *leg. 1. §. generaliter, ff. de legatis præſt. & lege pretio, ff. de public. in rem actione, cum ſimilibus.*

4 Nec item obſtant quæ ſupra pro parte negatiua expendebamus, nam ad *cap. audiuimus* reſpondetur, quod ideo ibi reprehenſi fuerunt quidam homines eo quod diabolica fraude decepti quemdam in ebrietate occisũ venerarunt, & deciſio illius *text.* eſt non licere venerari, ſeu colere quenquam, etiamſi miracula fecerit, niſi auctoritas Romani Pont. interueniat; vnde colligitur in eo *text.* Epiſcopo non adimi facultatem faciẽdi informationes miraculorum · in actu enim de quo agimus tria diuerſa conſiderati debent, videlicet examen miraculorũ, quod Epiſcopus facere poteſt, iuxta ſupradicta. Et Beatificatio, per quam Beatus declaratur Ciuis, non tamen dies mortis, nec officium in eius memoriam celebratur, nec etiam illi Eccleſia dedicari poteſt, *Maluſ. de canonizat. Sanct. dub. 1. nu. 20.*

5 Et denique Canonizatio, quæ ſolo Romano Pont. Eccleſiæ capiti, & Chriſti Vicario in hac militante Eccleſia eſt reſeruata, vt reſoluunt plures per me citati *alleg. 50. n. 43. ad tex.* vero *in d. c. venerabilis*, reſpõdetur ideo Summo Pont. ibi cõmiſiſſe Coriſopiten. & Trecorenſ. Epiſcopis vt ſigillatim examinarent teſtes producendos ſuper vita, & miraculis piæ memoriæ M. Abbatis Ciſtercienſis, quod Abbas & monachi eiuſdem Ordinis iam examinauerant, quia eos ſine debita diligentia & minus iudiciliater, prout oportebat, examini ſuppoſuerunt: nam ſuper miraculis, quę omnimode ad canonizationem alicuius requiruntur, teſtes diligentiſſime ſunt examinandi, nec ſufficit aliquem deponere de vno miraculo, & alterum de altero, ſed requiritur, vt frequentia miraculorum probetur à pluribus teſtibus, *Maſcard. de probat. concluſ. 262. numero 39. cum ſequentibus.*

6 Et non probat, niſi etiam rationem reddant, quia hæc tranſcendunt naturam, *Rebuff. de reprobat. teſtium numero 460. Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiep. Neapol. cap. 49. num. 3. in vltima impreſ.* vbi etiam cum *Abb. in d. cap. venerabili*, reſoluit quod teſtes diligenter examinari, & de ſingulis circunſtantiis reſpondere debent, quod etiam tenet *praxis noua Epiſcop. d. capitul. 3. nu. 18. verſicul. nec credendum.* Miraculum enim dicitur, mirum factum, vel quaſi admiratione plenum, & probari poteſt, quando probatur aliquid quod vires naturæ ſuperat, *Maſcar. concl. 1066. à n. 1.*

8 Quod vt proprie dicatur quatuor cõ currere debẽt. Primo vt ſupra dicebamus quod ſit ſupra naturam, ſicut de virga Moyſis mutata in colubrum, & de aſina loquente ad Balaam *ex ca. cum ex iniũcto, de hæret. in 6.* Nam illud, quod per cauſas naturales fieri poteſt non eſt miraculum, *Bart. tract. de teſt. lib. num. 57.* Secundò, quod appareat illud ex Deo, non ex arte contingere, neque ex diabolo; nam miracula, quandoque fiunt per malos *c. temus c. prophetaut, 1. quæſtione 1.* Tertio quod effectus fiat præter ſolitum & conſuetũ modum cauſandi, & ſic iuſtificatio impii non eſt opus miraculoſũ, nam conſuetus curſus iuſtificationis eſt, vt Deus moueat animam, & homo conuertatur *D. Thom. 1. 2. q. 113. art. 10.* Quarto ſit ad corroborationẽ Fidei, & ideo ea, quæ fiunt miniſterio hominum, & non tendunt ad cõfirmandam Fidem non ſunt dicenda miracula, *Maſcard. concluſio 64. numero 9.*

9 Ex quibus primo colligitur huiuſmodi poteſtatem examinandi miracula ſolo Epiſcopo, non tamen alii inferiori etiã quaſi Epiſcopalẽ iuriſdictionem habenti competere, vt probare videtur *Concil. Trid. d. loco* in illis verbis (Nemini licere, niſi recognoſcente, & approbãte Epiſcopo, &c.) ponderando dictionem illam, niſi, quæ vim habet taxatiuæ dictionis, vt reſoluunt per me citati in *tract. de dictionibus & clauſulis dict.* 184. Ponderando etiam verbũ illud, nemini, quod importat omnimodam excluſionem, *ego ipſe dict.* 179. Facit denique quia ibi fit mentio Epiſcopi, vnde excluditur inferior *Tiraq. de retr. conuent. gloſ. 9. n. 9.* ex quibus ita in terminis concludit *Mari. Anton. var. reſol. lib. 1. reſol. vlt. caſu 42.*

10 Secundo colligitur nullo modo licere Epiſcopo approbare reliquias etiam ſancti antiqui nondum canonizati, ac eas publice venerandas exponere, vt probat tex. in *capite fin. de reliq. & venerat. ſanct.* quatenus habet reliquias denuo inuẽtas publice abſq. ſummi Pont. licentia non eſſe adorandas, quæ deciſio cum ſit deſumpta ex Concilio generali Lateranenſi, non eſt derogata per *Concil. Trid. d. loco*, cum oporteret ſpecificam fieri de ea mentionem, cum clauſula derogatoria, iuxta per me alibi reſoluta, quare ita tenent *Soar. tom. 1. in 3. p. q. 25. art. 6. diſpu. 55. ſect. 2. verſ. ſed quæret aliquis, Sayr. in Clau. Regia lib. 4. c. 7. numer. 3. verſ. & qui, Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 19. num. 6. in fine. Azori. inſtitut. moral. p. 1. lib. 9. capite 8. quæſtion. 8. & p. 2. lib. 1. capite 26. quæſtione 4. & lib. 5. cap. 6. queſtion. 1. Sanch. in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. capite 43. num. 10. Fr. Emman. quæſtione Reg. tom. 2. quæſtione 55. art. 1. in fine. Emman. do Valle de Mouza de enſalmis, & incantat. ſect. 2. c. 3. nu. 34.*

11 Illud tamen aduertendum duxi, quod ſi reliquiæ fuerint denuò inuentæ alicuius, qui iam pridem fuerat in Sanctorum numerum relatus, coli poſſunt etiam publice, prius tamen eas cognoſcente & approbante Epiſcopo, vt reſoluit *Azor. d. q. 8.*

12 Illæ vero quæ fuerint antiquæ, habendæ ſunt in illa veneratione, qua hactenus fuerunt vt cenſuit *Sacra Cõgreg.* Priuatim tamen poteſt, quis aliquem piè venerari pro ſancto, etiam ſanctorum numero nondum adſcriptum, & proinde aliquid ipſius tanquam reliquias honorare, & colere *Azor. dicta quæſtione octaua.* & facit quod tradit *Innoc. in d. capit. audiuimus. in* fine, his verbis. Item non negamus, quin cuilibet liceat alicui defuncto, quẽ credebat bonum virum, porrigere preces, vt pro eo intercedat ad Deum, quia Deus fidem eorum attendit, nõ tamen pro eis licet facere officium ſolemne, vel preces ſolemnes.

13 Tertiò colligitur Epiſcopo competere in ſua diœceſi approbare reliquias Sancti ab Eccleſia Canonizati, & illo approbante tanquam veras, & ad illum Sanctum pertinentes, poſſe abſolute venerari, vt colligitur ex *Concil. Trid. d. loco*, cui reſolutioni non obſtat *d. capite fin.* quia loquitur de ſancto non canonizato, Concilium vero de reliquiis Sancti Canonizati, quare ita reſoluunt *Philiach. de offic. Sacerd. p. 1. lib. 3. capite 9. ad finem. Soar. d. diſp. 55. ſect. 2. verſ. quæret aliquis, Azori. d. q. 8. Sanch. d. c. 43. nu. 14.*

14 Vbi etiam tenet poſſe Epiſcopum extra ſuam diœceſim exiſtentem, abſque aliqua Epiſcopi diœceſis licentia eam approbationem facere, & facultatem cõcedere, vt in ſua diœceſi publice reliquiæ collocentur

venerandæ,

venerandæ, quia cum iuriſdictio hæc non ſit inter partes exercenda, non eſt contentioſa, ſed voluntaria, iuxta tradita per *eund. Sanch. de matrim. lib. 3. diſp. 19. nu. 7.*

SVMMARIVM.

1 *Religioſorum, & mulierum numerus in quolibet monaſterio is tantum conſtitui debet, qui ex proprijs monaſteriorum reditibus, vel conſuetis eleemoſynis ſuſtentari poſſit.*
2 *Declaratur Concil. Trident. ſeſſ. 25. de Regularibus cap. 3.*
3 *Ordinarij in monaſterijs ſibi ſubiectis, & etiam exemptis numerum Monialium ſtatuere debent in quolibet monaſterio, quę commode ibi ſuſtentari poſſint ex Bulla Gregor. XIII.*
4 *Refertur deciſio Sacræ Congreg.*

EPISCOPVS AN POSSIT numerum Religioſorum, vel Monialium in quolibet monaſterio ſtatuere?

ALLEGATIO XCVIII.

1 IN Monaſteriis, & domibus tam virorum quam mulierum, is tantum religioſorum numerus cõſtituatur, ac in poſterum conſeruetur, qui propriis monaſteriorum reditibus, vel cõſuetis eleemoſynis pro modo, & facultate loci commode ſuſtentari poſſint, vt habetur in *Concil. Trid. ſeſſ. 25. de Regular. capite 3.* quod antea diſpoſitum erat in *capite vni §. ſane, de ſtatu Regul. libro 6.* per quæ iura ita tenent *Nauarr. in tract. de redit. eccleſ. queſt. 1. monitu 62. praxis epiſcop. p. 1. verbo moniales, §. 6. pagina 256. Stephan. Quaranta in ſumma Bullarij, verbo monaſteria monalium p. 359. Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 2. q. 48. art. 1. Azor. inſtit. moral. p. 1. lib. 13. capite 9. q. 1. Aloyſ. Ricci. in praxi aurea reſol. 202. Campanil. in diuerſorio iuris Canon. rubr. 12. capite 16. nu. 7. & 14.*

2 Inter ius antiquum *in d. capite vnico, &* nouum *Concilij Trid. in d. c. 3.* ea reperitur differentia, quia illud loquebatur tantum de monialibus ordinum non Mendicantium, præcipiens ne reciperentur niſi quot poſſint de ipſorum monaſteriorum bonis, ſeu prouentibus abſq; penuria ſuſtentari, hoc vero poſtmodũ extendit ad omnes Regulares tam maſculos, quàm feminas, atque etiam Mendicantes, in quibus licet numerus ſtatui non poſſit pro facultate bonorum, vel introituum, eo quod ijs carere debent, nihilominus ſtatuendus eſt habita conſideratione ad conſuetas elemoſynas, quibus valeant commode ſuſtentari. Deinde id ipſum poſterioribus ſummorum Pontificũ conſtitutionibus confirmatum auctumque fuit: nam *Pius V. in conſtit. ſua* incip. *Circa paſtoralis officij, Dat. Romæ, apud S. Petrum ann. Incarnat. Domin. 1566. quarto Kalend. Iunij*, diſtincte præcipit ne plures moniales in earum monaſteriis recipiãtur, & admittantur, ſiue recipi, & admitti permittantur, quàm ex propriis reditibus ipſorum monaſteriorum, vel conſuetis eleemoſynis commodè ſuſtentari poſſint.

3 Denique *Gregor. XIII. conſt. ſua* incip. *Deo ſacris an. 1573.* iniũxit Ordinariis, vt præfatũ ſtatuãt numerũ in monaſteriis ſibi ſubiectis, & etiam in exemptis, ſequẽtibus verbis, Eleemoſynarum vero prædictarum contributionem, & applicationem durare, & valere decernimus, ac ſuos effectus ad plenum ſortiri debere, donec numerus monialium, etiam Tertiariarum huiuſmodi (quem per ipſos locorum Ordinarios, etiam in monaſteriis ab earum cura, & regimine quomodocunque exemptis cum illarum ſuperiori interuentu, ſtabiliri, & & ordinari, neque ſupra illum numerum alias recipi poſſe etiam de conſenſu ſuorum Superiorum, volumus, & mandamus) ita imminutus fuerit, vt reliquæ moniales, & Tertiariæ ex proprijs reditibus monaſteriorum ipſorum, vel conſuetis eleemoſynis, ſe commode ſuſtentari queant, &c. refert *praxis noua epiſcop. p. 2. capite 3. num. 55. in fine.* ex quibus verbis colligit *Nauarr. in cap. ſtatuimus, num. 57. verſ. tertio, nota 19. qu. 3.* Ordinarios locorum ſub pœna peccati mort. ad id faciendum obligari, fulcitus verbis in *d. Conſtit.* appoſitis, ibi, ſuper quo Ordinariorum conſcientiam oneramus.

4 De recipiendis autem vltra numerum præfixum modo prędicto edidit *Sacra Congregatio* Regularium ordinationem, quam reperiſſe apud Impreſſores Camerales aſſerit *praxis noua Epiſcop. dict. c. 3. num. 55. in fine*, & vidiſſe ſubſcriptam manu Illuſtriſſimi Cardinalis Florentiæ refert *Campan. d. c. 16. num. 14.* eiuſq; verba annecto. Quemadmodum ſacri olim Canones, & nouiſſime ſacrum generale Concilium Tridẽtinum ſummatione decreuit, vt in monaſterijs, & domibus tã virorum, quàm mulierum bona immobilia poſſidentibus, vel non poſſidentibus, is tantum numerus conſtituatur, ac in poſterum cõſeruetur, qui vel ex reditibus propriis monaſteriorum, vel conſuetis eleemoſynis cõmode poſſit ſuſtentari, ita quoq; Sacra Congregatio ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, quæ negotijs, ac cõſultationibus Epiſcoporum, & Regularium præeſt, cui antiquius nihil eſt, quam ſalutaria huiuſmodi decreta debitæ executioni demãdari curate, ſæpius locorum Ordinarijs reſcripſit, vt certum numerum in ſingulis monaſterijs monialium, etiam curæ Regularium, ſeu Militiarum ſubiectis, iuxta cuiuſque monaſterij facultates præſcriberent, & ſi quæ ſupra ſtatutum numerum reciperentur, duplicem eleemoſynam afferre, & ſupranumerarium locum tenere deberent. Verum quia in dubium plerunque venit, num ſupranumerariæ prædictæ aliquibus ex numero in quolibet monaſterio definito, decedentibus in eorum locum ſubrogari poſſent, aut deberent, eadem Sacra Congregatio, quæ peculiariter ſuper ea re ſæpenumero reſcripſit, prouidere volẽs, ne quis deinceps dubitationis locus relinquatur, huius generalis decreti tenore ſtatuit, & declarat moniales, quę ſupra numerum in quolibet monaſterio cõſtitutum recipiuntur, in locum monialium decedentiũ intra numerum nequaquam ſubrogari, neque impedimento eſſe, quin aliæ in locum earundem ex numero demortuarum recipi eo modo valeant quo in ſingulis monaſteriis moniales intra numerũ poſſint admitti, quinimo eaſdem ſic ſupra numerum receptas ſupranumerarias ſemper quoad hoc remanere, etiamſi in cæteris ab aliis nihil differant, ſed illis omnibus pares, & æquales iuxta cuiuſque monaſterij inſtitutum eſſe debeant. Declarat inſuper eadem Sacra Congregatio duplicis elemoſynæ nomine intelligi sẽper debere duplicatã sũmã eius, quæ in receptione cuiuſque monialis intra numerum in quolibet monaſterio conſtitutum erogari pro tempore conſueuerit, ita tamen, vt vbi

ſumma, quę confertur minor eſt ſcutis decentis, ibi ſaltem ratione duplicatæ eleemoſynæ ſoluenda ſint ſcuta quadraginta, & non minus.

Eadem quoque Sac. Congr. diſtricte prohibet ne loca per obitum monialium intra numerum decedentium pro tempore vacatura quiquam puellæ ad habitum Regularem recipiendæ concedantur, neque promittantur, niſi ſequuta vera, & reali illorum vacatione, atque ita demum & non antea de eis diſponi, ac in monialis demortuæ locum, promiſſionem, aut receptionem in Capitulo, ſeu quouis alio modo fieri jubet, dummodo tunc temporis puella ipſa recipienda, & ętatem habeat idoneam, & cæteras qualitates requiſitas, quib. ẽt prædictas eſſe debere vult eas puellas, quæ ſupra numerũ recipiẽdæ ſunt, iam tũc, cum eis loca, vel promittuntur, vel dantur. Si quid vero contra à quoquam fieri contigerit irritum, & inane, ac nullius roboris, & momenti fore & eſſe decernit. Ac nihilominus Abbatiſſas, Prioriſſas, & alios quoſcũque monaſteriorum ſuperiores, qui cuiuſuis puellæ receptioni, vel admiſſioni, aut locorum vacaturorum promiſſioni, ſeu conceſſioni aduerſus præſentis decreti diſpoſitionem conſenſerint, priuationi vocis actiuæ, & paſſiuæ, aliiſque arbitrio eiuſdem Congregationis infligendis pœnis obſtrictos, & obnoxios fore declarat, ſaluis etiam ſemper, & in ſuo robore permanentibus aliis quibuſcunque ipſius Congregationis decretis aliàs latis, præſenti decreto nõ contrarijs, præſertim circa monialium admiſſionem, & receptionem, ad habitum, & profeſſionem, & circa eleemoſynarum diſpoſitionem, ſolutionem, & erogationem in loca ſtabilia, quibus nullatenus derogare vult, & intendit. Romæ die 6. Septemb. 1604.

Alex. Card. Florent.

Puellas enim cauſa educationis in monaſteriis monialium recipi poſſe, nec illis obſtare decretum prędictum de numeri monialium determinatione reſcripſit Sacra Cõgregatio Concilii Epiſcopo Hieracen. quod reſcriptum refert *Quaranta tit. verſic. monaſteria monialium*, vt ſequitur,

Reuerẽdiſſ. Domine. Ex Sacra Congregatione Cardinalium Tridentini Concilij Interpretum, Amplitudinis tuæ nomine quæſitum eſt, an puellæ in monaſteriis monialiũ educationis cauſa permanere poſſint. Ij vero ſic cenſuerunt ad te ſcribendum, iam dudum ab eadem Congregatione ſtatutum eſſe nullo Concilii decreto prohiberi, quominus puellæ in monaſteriis monialium educentur; ſi tamen eadem monaſteria ante Concilium conſueuerint huiuſmodi puellas recipere, ſicq. à Superioribus monaſteriorum ſcriptam licentiã impetrarint, atque Abbatiſſæ, & reliquarum monialiũ conſenſus acceſſerit: tunc vero hę ipſæ puellæ eo veſtitu in monaſteria intromittantur, qui virginali pudori, ac modeſtiæ conueniat, nullamq. ſecum famulam adducant, nec manere in eis poſſint, niſi vſque ad ætatis ſuæ annum vigeſimumquintum, atque in eis dum erunt, eandem ſeruent clauſuræ legem, quam moniales ipſæ, & ſi ſemel exierint, nullã habeant ad eam reuertendi facultatem. Proinde Congregatio his litteris impertiẽdam tibi hanc facultatẽ duxit, vt quotieſcunque in iſta tua Ciuitate, & diœceſi Hieracenſi id expediri Amplitudo tua iudicauerit, poſſit permittere puellas in monialium monaſteria, in quibus pie, & honeſtè inſtituãtur, introduci, adhibitis tamen conditionibus ſupra-ſcriptis, & bene in Domino valebit. Romæ die vltim. Auguſti 1575.

Amplitudinis tuæ vti frater

Philippus Boncompagnus Card.
S. Sixti.

S V M M A R I V M.

1 *Diſpoſitio bonorum temporalium fieri non poteſt à nouitijs, cùm primum recipiunt habitum, ſed intra duos menſes ante profeſſionem, cum licentia Epiſcopi, vel eius Vicarij.*

2 *Doctores referuntur, qui tractant de materia Concilij ſeſſ. 25. de Reg. c. 16.*

3 *Epiſcopus confirmatus, licet non conſecratus, poteſt concedere licentiam, vt à nouitio poſſit fieri diſpoſitio bonorum temporalium.*

4 *Archiepiſcopus conſecratus, etiamſi nondum pallium receperit, poteſt licentiam impertiri in diſpoſitionibus faciẽdis per nouitios de bonis temporalibus.*

5 *Capitulum Sede vacante poteſt licentiam concedere, vt nouitij diſponant de bonis temporalibus.*

6 *Abbates, & alij Prælati habentes iuriſdictionem quaſi epiſcopalẽ, nullique Epiſcopo ſubiecti poſſunt in ſuis diœceſibus licentiam concedere nouitijs ad diſponendum de ſuis bonis temporalibus.*

7 *Prælati Regulares in monaſterijs exemptis, & ibi ſubiectis non poſſunt facultatem concedere nouitijs diſponendi de ſuis bonis temporalibus.*

8 *Vicarius Epiſcopi, vel quorumcumque Prælatorum iuriſdictionem epiſcopalem habentium in ſua diœceſi, ac etiam à Capitulo Sede vacante conſtitutus, poteſt facultatem concedere nouitio diſponendi de ſuis bonis temporalibus.*

9 *Licentiam, quam Epiſcopi, vel eorum vicarij concedunt nouitijs diſponendi de ſuis bonis temporalibus, poſſunt alteri delegare.*

10 *Licentia, quam Epiſcopi, & habentes epiſcopalem iuriſdictionem, eorumque Vicarij concedere poſſunt nouitijs faciendi diſpoſitiones bonorum temporalium, non exigitur quod ſit in ſcriptis, nec ſatis eſt petita, ſed debet eſſe obtenta.*

11 *Menſes duo profeſſioni proximi, intra quos renuntiatio, & obligatio fieri poteſt de licentia Epiſcopi à nouitio, computantur ſecundum quod occurrunt in Kalẽdario, & ibi vide alia vtilia ſuper hac re.*

12 *Concilium Trident. ſeſſ. 25. de Regul. cap. 16. non habet locum in teſtamentis, donatione cauſa mortis, & codicillis.*

13 *Teſtamẽtum an ante profeſſionem factum ſubſequẽti profeſſione rumpatur, & an ante profeſſionẽ poſſit expreſſe reuocari? oſtenditur.*

14 *Profeſſus Religioſus non poteſt teſtamentum ante profeſſionem reuocare.*

15 *Monachus etiam ad dignitatem epiſcopalem promotus non poteſt teſtamentum, ante profeſſionem factum reuocare.*

16 *Renunciatio, ſeu donatio bonorum facta ab exiſtente adhuc in ſeculo pratextu & intuitu ingreſſus religionis ſtante Conc. Trid. diſpoſitione ſeſſ. 25. de Regular. capite 16. an valida ſit non obſeruata illius forma? oſtenditur, & numer. 17.*

18 *Concilium Tridentinum d. c. 16. an procedat in maiori viginti quinque annis renuntiante? oſtenditur.*

Conc.

19 *Conc. d. cap. 16. diſpoſitio non habet locum in reſignatione beneficij.*

20 *Renuntiatio beneficij, cuius tit. quis eſt ordinatus ante ſuſceptionem baptiſmi, eſt omnino inualida.*

21 *Beneficij renuntiatio an infra duos menſes ante profeſſionem poſſit à nouitio fieri? oſtenditur.*

22 *Nouitius Canonicus neceſſario vocandus nō eſt ad electionem Epiſcopi, quānis iure eligendi poteſtate minime priuatus ſit.*

23 *Concil. Tridentin. ſeſſione 25. de regularibus capite decimo ſexto, non habet locum in nouitijs Societatis Ieſu.*

EPISCOPI, SEV EIVS Vicarij licentia quando ſit neceſſaria in diſpoſitionibus bonorum temporalium à nouitijs facienda.

ALLEGATIO XCIX.

1 DIſpoſitio bonorum temporalium fieri non poteſt à nouitijs cum primum recipiunt habitum, ſed intra duos menſes ante profeſſionem, cum licētia Epiſcopi, vel eius Vicarii, vt habetur expreſſe *Conc. Triden. ſeſſione 25. de Reg. c. 16.* in hæc verba.

2 Nulla quoque renunciatio, aut obligatio antea facta etiā cū iuramēto, vel in fauorem cuiuſcunque cauſę piæ valeat, niſi cum licentia Epiſcopi, ſiue eius Vicarii fiat intra duos mēſes proximos ante profeſſionem, & non alias intelligatur effectum ſuum ſortiri, niſi ſecuta profeſſione, aliter verò facta, etiamſi cum huius fauoris expreſſa renunciatione, etiam iuratè fiat, ſit irrita & nullius effectus, de cuius materia tractarunt *Al. Ricci. in collect an. deciſ. p. 2. collect. 454. Ceuall. commun. contra comm. quæſt. 806. num. 3. cum ſeq. praxis noua Epiſcopalis p. 2. cap. 3. num. 50. verſ. renunciatio, Fr. Emmanuel. quæſtion. Regularium to. 2. quæſtione 47. ar. 8. Franc. Leo in theſauro fori Eccleſ. p. 2. cap. 1. num. 38. cum ſequētibus, & Stephan. Gratian. Marchia deciſ. 37. Azori. inſtitu. moral. p. 1. libro 12. cap. 2. col. 169. Molina de iuſtitia tract. 2. diſp. 139. verſ. anteaquam, Leonard. Leſſius eod. tract. libro 2. capite 41. dubio 4. num. 40. Valer. Reginald. in pr. fori pœnitentialis, libro 18. n. 397. Marius Antonin. var. libr. 1. reſolut. vltim. caſu 62. Campan. in diuerſ. Iuris Canon. rubr. 12. cap. 3. à num. 10. & capite 4. nu. 1. Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. quæſtione 99. alias vlt. nu. 18. cum ſequentibus, Armendariz in addit. ad recopil. legum Navarræ libro 2. titulo 18. l. 7. de relig. nu. 18. cum ſequentib. Luſitanus Benedictus Ægid. in repet. legis vnica Cod. de ſacroſanct. Eccleſijs p. 4. §. latè Aluar. Valaſc. de partitionib. c. 16. num. 2. cum ſeq.* latiſſimè *Fr. Ludou. Miranda in manuali Prælator. Regularium q. 33. tom. 1. Nicol. Garcia de benefic. p. 11. c. 9. à num. 10.* nouiſſime *Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2. l. 7. c. 5.*

3 Ad excludendas fraudes, metum, preces importunas, merito exigit *Concil.* in præcitatis verbis in bonorū temporalium diſpoſitione à nouitio facienda, vt licentia Epiſcopi, aut eius Vicarii prœueniat, & ſufficit, ſi obtineatur ab Epiſcopo confirmato, quamuis nondum conſecrato, ex eo quia illis à tempore confirmationis comperunt ea omnia, quæ ſunt iuriſdictionis, quale eſt hoc, vt in terminis reſoluit *Sanch. dicto capitulo 5. nu. 65. & nu. 66.*

4 Aſſerit Archiepiſcopum conſecratum, qui nondum pallium recepit, poſſe huiuſmodi licentiam in ſua diœceſi impertiri, quippe quod illi tantū interdicatur ante receptum pallium cogere Concilium, & ea, quæ ad ordinem Epiſcopalem pertinent, exercere, nō verò quæ ſunt iuriſdictionis, quæ facta confirmatione ante receptum pallium exercere poteſt.

5 Capitulum Sede vacante, quia ſuccedit in omnem Ordinariam iuriſdictionem Epiſcopis competentem, vt probaui *Alleg. 39. nn. 9.* poteſt huiuſmodi licentiam concedere, vt reſoluit in terminis *Sanch. dicto capitulo 5. numero 67.*

6 Abbates, & alii Prælati habentes iuriſdictionē quaſi Epiſcopalem, nullique Epiſcopo ſubiecti in ſuis diœceſibus poſſunt huiuſmodi licentiam concedere *Sanch. d. c. 5. num. 68.*

7 Vbi etiam tenet Archiepiſcopum in diœceſi ſuffraganei non habere poteſtatem concedendi huiuſmodi licentiam, niſi Epiſcopo eam denegante deuoluceretur per appellationem cauſa ad ipſum, Prælati Regulares eam facultatem concedere non poſſunt in monaſteriis exemptis, & ſibi ſubiectis, quia Decretum *Concilij in d. capite 16.* ſolum Epiſcopi licentiam ad hanc renunciationem petit, quare ita tenent *Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 2. quæſtione 47. art. 14. Sanch. d. cap. 5. num. 74.* vbi *numer. 75.* cum eodem *Fr. Emman. in ſumma tom. 2. capite 7. num. 1. in fine, & Veg. tom. 2. Sum. c. 50. caſu 3.* aſſerit in aliquibus Religionibus in deſuetudinē abiiſſe hanc petere licentiam ab Epiſcopo, quod ille approbat, ſi conſuetudo fuerit legitime præſcripta, vt contra prædictum *Trident.* decretum vires obtineat.

8 Vicarius Epiſcopi, vt dicit idem *Tridentini Decretū*, poteſt hanc licētiam elargiri, idem etiam poteſt Vicarius à Capitulo Sede vacante, quia quamuis in Concilio expreſſa fiat mentio Vicarii Epiſcopi, qualis non dicitur Vicarius Capituli Sede vacante, tamen verius eſt nomine Vicarii Epiſcopi intelligi Vicarium habentem iuriſdictionem Epiſcopalem, qualis eſt Vicarius huius Capituli, quare ita in terminis firmat *Sanch. d. c. 5. nu. 69.* vbi *num. 70.*

9 Idem dicendum putat de Vicariis quorumcunque Prælatorum iuriſdictione Epiſcopali in ſua diœceſi gaudentium, quia cenſentur Vicarii Epiſcopi, id eſt, habentium iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, & *num. 72.* aſſerit non eſſe integrum Vicariis foraneis hanc licentiā concedere abſq; expreſſa commiſſione ſibi facta, & *num. 73.* tenet, quod poſſunt facultatem huius licentiæ concedendę delegare tam Epiſcopi, & habētes iuriſdictionem Epiſcopalem, quam eorum Vicarii, quia cum hæc iuriſdictio ſit in iure communi per Tridentinum conſtituto annexa perpetuò non perſonæ, ſed dignitati, & officio, eſt Ordinaria, & conſequenter delegabilis, iuxta ea, quæ diximus Allegatione 54. *numero 92.*

10 Licentia, quam Epiſcopi, & habentes Epiſcopalem iuriſdictionem, eorumque Vicarii concedere poſſunt nouitiis faciendi diſpoſitiones bonorum temporaliū, non exigitur, quod ſit in ſcriptis cum *Tridentinum dicto loco* nullam Scripturæ mentionem fecerit, prout fecit hac eadem *ſeſſ. 25. de regular. cap. 5.* nec ſatis eſt petita, ſed debet eſſe obtenta, & quamuis præcedere debeat, ſatis tamē eſt eam eſſe tacite habitam ex ratihabitione de præſenti, vt figillatim in terminis tradit *Sanch. d. ca. 5. n. 76. cum tribus ſequentibus.*

11 Circa tamen aliam eiuſdem *Concilij in dict. cap. 16.* ſolemnitatē petitam, nempe vt renunciatio, & obliga-

tio

tio fiat intra duos mẽſes profeſſioni proximos obſeruat *Sanch. d. capite* 5. *num.* 80. non exigi, vt hæc fiant integro bimeſtri ante profeſſionem, ſed ſatis eſſe toto eo bimeſtri fieri, quamuis immediate ante profeſſionem ex dictione, intra, qua vtitur *Concilio dicto loco, & idem Sanch. num.* 81. exiſtimat computandos eſſe prædictos duos menſes de momento ad momentum, & ſecundum quod occurrit menſis in Kalendario, & *num.* 82. aſſerit nihil referre facta ſemel renunciatione bimeſtri illo ante profeſſionem legitime faciendam, vt quia tranſacto bimeſtri eſt completa ætas, & annus nouitiatus differri profeſſioni, ex quacũque cauſa dilatio contingat refert deciſum *Armendariz in addition. ad recopil. legum Nauarræ libro* 2. *titulo* 18. *l.* 7. *de Religion. nu.* 18. *& nu.* 27. aſſerit Concilii verba, intra duos menſes, verificari, etiam ſi vltra plures menſes anni probationis profeſſio fiat, & *num.* 22. aſſerit quoque deciſum tenere renunciationem, quam aliquis fecerit ante profeſſionem per duos mẽſes, licet ante expletũ 16. annũ. Item idem *Sanch. loco proxime citato, num.* 83. verius credit ſtãte diſpenſatione Pontificia, vt nouitius nono menſe profeſsus ſit, vel minor 16. annis, non poſſe renũtiari bimeſtri illo ante profeſſionem, ſed renunciationem deberi fieri proxime profeſſioni vt eodem die, vel præcedenti, & *num.* 84. id obſeruandum dicit, quod ſi nouitius ante finem anni profeſſionem deſerat ſiue tacita, ſiue non facta renunciatione, atque iterum pœnitentia ductus redeat, renunciationem illam, quæ eo egreſſu irrita facta fuerat, minime conualeſcere. An renunciatio, & donatio nouitii facta cum ſolemnitate *Concilij in dict. capite* 16. cortuat morte nouitii in religione tanquam nõ ſequuta profeſſione latiſſime diſſerit *Sanch. d. lib.* 7. *capite* 5. *à num.* 48. vbi affirmatiuam ſuſtinet opinionem. Pro ornatu præſentis materię, ſunt à me certa dubia diſcutienda, & ideo.

12 Quæro primo an prædicta conciliaris diſpoſitio locum habeat in teſtamentis, donatione cauſa mortis, & codicillis? in qua quæſtione incaute admodum *Spina in ſpeculo teſtamentorum gloſ.* 12. *num.* 50. ſcribit *dict. capite* 16. *Concilij Tridentin.* probari nullam renunciationem, donationem, aut teſtamentũ valere eius, qui ante monaſterium ingreditur niſi ſeruata illius capitis forma. Sed verius eſt contrarium, immò non procedere in vltimis voluntatibus prædictam conciliarem diſpoſitionem, quoniam ſacrum Concil. libertati proſpiciens eorum, qui religionem ingreſſuri ſunt profitendo ſtatuit in ea, quæ ſuperius verba recenſui; At ratio huiuſmodi in teſtamento neceſſaria non eſt, quia poteſt libere reuocari, & quæ antea libertas nouitio concedebatur eadẽ ipſa ante profeſſionẽ viget. Quamuis autẽ *Gutier. in capite quamuis pactũ, de pactis libro ſexto, verbo dum nuptui tradebatur numero quarto*, apſus nõ fuerit hanc terminare quæſtionem, idem tamen *libro ſecundo Canon. quæſtion. capitul.* 1, *num.* 26. *cum ſequentibus*, hãc ſequitur opinionem, quam etiam amplectuntur *Gratia. regula* 456, *num. ſeptim. Nauarr. comment.* 2. *de Regularibus num.* 50. *& conſ.* 83. *num.* 2. *& 3. ſub titulo de Regularibus in nouis. Gaſpar. Theſaurus deciſ.* 56. *Henriq. deciſ.* 21. *Tapia in authent. ingreſſi verbo ideoque, nec de his capite* 1. *num.* 15. *in fine. Humada l.* 7. *gloſ.* 3. *à num. quarto, titulo* 7. *part.* 1. *Caluac. Finizana deciſ.* 10. *num.* 113. *part.* 3. *ſub titulo de vltimis voluntatibus, Menoch. in additionibus ad librum* 2. *de arbitr. caſu* 436. *num. decimo ſexto. Molina d. diſp.* 139. *verſ. ambiget fortaſſe, Azorius d. p.* 1. *libro decimo ſecundo, capite* 2. *quæſtione* 14. *in fine, & libro* 13. *capite* 9. *quæſtione* 2. *Veg. in ſumm. tom.* 1. *capite* 91. *caſu* 4. *& tom.* 2. *capite* 50. *caſu* 3. *Aloyſ. Ricc. in collect. deciſion. collect.* 584. *Fr. Emmanuel. quæſtio. Regularium tom.* 3. *queſt.* 16. *art.* 1. *& tom.* 2. *queſtion.* 47. *articul.* 10. *& in ſumm. tom.* 1. *capite* 90. *num.* 5. *& tomo* 2. *capite* 7. *num.* 8. *& 9. Leonard. Leſſius d. capite* 41. *numero* 40. *Aluarus Valaſc. dict. capite* 16. *à num.* 13. *Ceuall. qu.* 63. *num.* 7. *& queſtione* 121. *à num. quarto. Cened. ad Decretum collect.* 50. *in fine Nicol. Garci. de benefic. part.* 11. *capite* 9. *num.* 17. *Emman. Sa in ſumm. verbo* Religio *num.* 5. *Zech. de Republ. eccleſiaſtic. titul. de Regular. capite tertio, numer. decimo*, nouiſſime *Sanch. dict. capite quinto, num.* 13. *Luſitanus Benedictus Ægidius dict.* §. 2. *nu.* 21. *cum ſequentibus, & num. vltim. Fr. Ludouic. Miranda d. q.* 23. *articul.* 4. optime *Campan. d. rubr.* 12. *cap.* 13. *num.* 12. & deciſum fuiſſe referunt *Franc. Molinus d. q.* 99. *nu.* 26. *& Armendar. d. loco nu.* 21.

13 Et cum dixerim prędictam conciliarem cõſtitutionem non habere locum in vltimis voluntatibus, imò licere teſtatori cuicunq; volenti ingredi religionem, aut etiã ingreſſo dum annus probationis excurrit, nõ exiſtis inde dubitatio exoritur, teſtamentum iſtud rumpatur ne ſubſequenti profeſſione, & an ante profeſſionem poſſit expreſſe reuocari? in qua quæſtione verior eſt opinio, quod monachus effectus, dũ in nouitiatu agit, poteſt reuocare teſtamentum factum ante ingreſſum religionis, & durante eodem nouitiatu aliud condere, cum Laicus reputetur, & quia in illius enodatione aliquas admittunt diſtinctiones, longaſque reſolutiones vtriuſque Iuris Doctores, apud illos latius veritatem inquirere poteris, & videto *Bart. in authent. ingreſſi num.* 1. *de ſacroſanctis Eccleſijs* vbi cęteri ordinarii, *Anton. Butr. in capite præſentia num.* 34. *de probat.* vbi *Canoniſtæ* omnes, *Couar. in capite* 2. *nu. quarto, de teſtamentis, Iulum Clarum in* §. *teſtamentum quæſtione* 28. *Graſſ. eod. verbo quęſtione* 34. *num. ſecundo. Gutier. Canon. libro* 2. *capite* 1. *& in capite quamuis pactum, verbo, dum nuptui tradebatur num. quarto. Molina de primogenijs libro* 2. *capite* 9. *à num.* 38. *Gomez. d.* 3. *Tauri num.* 23. *vbi Cornelio, Fachin. libro* 6. *controuerſ. cap.* 14. *&* 15. *Carol. Tapiam ad dict. authenticam ingreſſi, verbo ideoque nec de ijs, à num.* 46. *Carol. de Graſſis de effectibus clerical. effectu* 4. *numero* 31. *& 32. Mench. de ſucceſſionum creatione libro* 2. §. 20. *nu.* 29. *& de ſucceſſionum progreſſu libro* 1. §. 1. *num.* 52. *Matien. l.* 1. *gloſ.* 3. *num.* 4. *titul.* 4. *libro* 5. *nouæ recopil. Fr. Emmanuel. quæſtionum Regularium tom.* 3. *quæſtione* 2. *articul.* 8. *Ceuall. commu. contra comm, quæſtione* 61. *& q.* 221. *Azori. inſtitut. moral. part.* 1. *libro* 12. *capit.* 8. *Fr. Ludouic. Miranda d. quæſtione* 23. *artic.* 8. *Gama Luſitanæ deciſione* 316. *num.* 5. *& 6. & deciſ.* 375. *nu.* 5. *Coſta in capite ſi pater, verbo teſtatorem, num.* 8. *&* 10. *de teſtamentis libro* 6. *Caldas Pereira in l. ſi curatorem, verbo ſine curatore, num.* 59. *de nominatione emphyteuſis qu.* 6. *numero quinto, cum ſequentibus, & de poteſt. eligendi capite* 3. *numero* 17. *Valeri. Reginald. in praxi fori pœnitent. libro* 18. *numero* 397. *Aluar. Valaſc. d. capite* 16. *numer.* 14. *Franc. Molin. d. quæſtione* 99. *num.* 23. *&* 24. *Coſtill. quotidianarum quæſtion. libro* 1. *de vſufructu capite* 65. *num. ſexto, & libro* 3. *capite* 12. *numer.* 3. *Molin. d. tract.* 2. *diſp.* 139. *dub. vlt. & diſp.* 64. *numer.* 3. latè *Sanch. d. tom.* 2. *libro* 7. *capite tertio. num. vigeſimo quarto, cum multis ſequentibus, Marc. Anton. Genuenſ. in practicabilibus eccleſiaſticis quæſtione* 332. *& quæſtione* 268. vbi quærit an Regularis poſſit poſt profeſſionẽ reuocare teſtamẽtum antea factum, de quo etiam *Sanch. d. t.* 2. *lib.* 7. *c.* 11.

Eſt

14 Eſt etiam alia quæſtio in hoc propoſito pariter controuerſa, an ſcilicet profeſſo integrum ſit teſtamentum ante profeſſionem factum reuocare? in qua vna ſententia tenet abſolute poſſe reuocare, quam ſequuntur *Doctores in l. 1. ff. de teſtam.* vbi *Bart. numer. 7. Cuman. 5.* & cæteri ſcribentes, *Xuar. alleg. 20. num. 25. cum ſeq. Tell. l. 17. Tauri nu. 6. Decian. conſ. 31. lib. 3. Burg. de Paz l. 3. Tauri nu. 688. Matienſo l. 1. gloſ. 3. num. 4. titul. 6. libro 5. noua Recopil. Cald. Pereira de nomin. emphyt. c. 3. numero* 17. Altera vero, & communior, ac receptior tenet ingreſſum non eſſe profeſſo teſtamentum reuocare, quia per profeſſionem ita moritur mundo Religioſus, vt nihil proprium habere poſſit, nec deinceps de bonis ante habitis quicquam diſponere, *auth. ingreſſi, C. de ſacroſ. Eccleſ.* & ideo hanc tuentur *Abb. in cap. in præſentia, num. 61. de probation. Imol. l. 1. n. 13. ff. de teſtam. Nauar. com. 2. de Regularib. num. 53. Cou. in cap. 2. num. 9. de teſtam. Gutier. canon. lib. 2. capit. 1. à nu. 37. Tapi. in d. auth. ingreſſi, verbo, ideoque nec de his cap. 1. numer. 67. Spina gloſ. 6. rub. in fine, Fachin. controuerſ. Iuris libro 6. capite 15. verſ. ego ſententiam, Angel. de melioration. l. 1. gloſ. 3. numero 12. Fr. Emman. in ſumm. tom. 2. c. 32. numer. 2. & quæſtionum Regular. tom. 3. quæſtione 16. articul. 3. & q. 69. articul. 3. Azori. inſtitut. moral. par. 1. libro 12. cap. 6. quæſtio. 5. Valaſc. de partition. cap. 16. numer. 18. Molin. d. tract. 2. diſput. 140. verſ. verum vero religioſus. Benedict. Ægid. in repetit. dict. l. 1. parte 4. §. 1. nu. 6. in fine.*

15 Quod adeo verum eſt, vt nec Monachus etiam ad dignitatem Epiſcopalem prouectus poſſit teſtamentũ ante profeſſionem factum reuocare, vt docet *Tapia d. capite prim. num. 67.* quicquid contrarium vellnt *Iaſ. in d. authent. ingreſſi numero* 17. & ibi *Petr. de Vergua in addit. ad Butrigar. limit. 6.*

16 Secundo quæro an renunciatio, ſeu donatio bonorũ facta ab exiſtente adhuc in ſeculo prætextu, & intuitu ingreſſus religionis, ſtante prædicta conciliari diſpoſitione valida ſit non obſeruata illius forma? in qua quæſtione æquiorem dicunt opinionẽ reſoluẽtẽ huiuſmodi renunciationem nullam, & inualidam *Nauarr. conſ. 7. & 8. de donationibus in ant. & conſ. 81. de regular. in nouis, Molina de Iuſtitia tract. 2. diſputatione 139. & verſiculo ambiget, & diſputat. 149. verſicul. quoad eccleſiam, & diſputat. 604. num. 2. Cancer. variar. libro 2. capite 8. num. 81. Flamin. de reſignat. libr. tertio, quæſtion. decima tertia, num. nono. Ceuall. quæſtione 21. num. 4. & 5. Fr. Ludouic. Miranda dict. quæſtione 23. articul. 2. & 3.* & multis rationibus contrariis reſpondens confirmat *Marius Anton. variar. reſol. lib. 1. reſol. vlt. caſu* 42. ſequitur *Leſſius de iuſtitia libro ſecundo, capite 41. num. 39 & 40. Roias in ephit. ſucceſſ. cap. 7. num. 30. & 31. Fuſc. de Viſitat. libro 2. capite 18. num. 37. Spin. in ſpeculo teſtament. gloſ. 12. princip. num. 5. Menoch. conſ. 388. num. 7. Emman. Sa verbo religio, num. 5. Ceuall. commun. contra comm. quæſt. 115. in fine. Gutier. in capite quamuis pactum de pactis, in 6. §. dum nuptui tradebatur, in fine. Azori. inſtitut. moral. part. 1. libro 13. capite 9. quæſtione 2.* multi ſuffulti rationibus, principalior eſt quoniam niſi ita diceremus fieret omnino, vt diſpoſitio *d. cap. 16.* redderetur eluſoria, fruſtrareturq. eo quod curarent parentes, vel conſanguinei, vt ante ingreſſum filiæ renuntiarent, ne deinde poſt ingreſſum poſſẽt retrocedere, vel ſi diſcedere vellent non facilis erit recuperatio bonorum, & multa paterentur litium incommoda. mens autem *Concilij* fuit prouidere ne reſtringeretur libertas animi donantis in diſcedendo, vel emittendo profeſſionẽ, vt ex ipſomet colligitur in *d. capite 16.* in finalibus verbis, dum vult monaſterio ante duos menſes ante profeſſionem donari, aut renuntiari non poſſe per ipſum ingredientẽ, aut ingreſſum, quia ſi velit pœnitere, & egredi non ita liber erit animus, cum monaſterium, aut alius bona donata poſſideat. Deinde *Cancer.* ſupra citato loco, ſe idem conſuluiſſe refert & ea ratione quoniam interpretes *legiſtæ* ingreſſum monaſteria, & non ingreſſum, volentem tamen ingredi, æquiparant in d. *authen. ingreſſi*, Canoniſtæ *in capite in præſentia, de probation.*

17 Verum contrariam opinionem, immo prædictã Cõciliarẽ conſtitutionẽ intelligi de renunciationibus tantum factis poſt ingreſſum religionis, non autem de factis ante ingreſſum, tenent multi alii, non minus auctoritatis, & opinionis viri, quoniam *tex.* apertiſſime de ingreſſo, ſiue ingreſſa religionem loquitur, à cuius verbis, & diſpoſitione recedẽdum non eſt, *l. non aliter, cum vulgaribus, ff. de legatis 3.* & ita reſoluunt *Stephan. Quaranta in ſumma Bullarij, verbo monaſterio, & conuentus, pagina 330. verſicul. dubium illud, Aluar. Valaſ. dict. capite 16. num. vigeſimo ſecundo, cum ſequentibus, Stephan. Gratian. Marchiæ deciſ. 37. p. 1. Benedict. Ægidi. in repetit. d. l. 1. par. quart. §. 2. nu. vigeſimo ſecundo ad finem, Franc. Molin. de ritu nupt. dicta quæſtione 99. num. trigeſimo, Caſtil. controuerſ. libro primo de vſufruct. capite 65. num. 7. Menoch. in addit. ad librum 2. de arbitr. caſu 436. à numero tertio, Campan. dict. rubr. 12. capite tertio, num. decimo ſeptimo,* latè *Sanch. in præcepta Decalogi tomo ſecundo, libro ſeptimo, capit. num. 4. cum ſequentibus,* me citato *Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiepiſcop. Neapolitan. deciſ. 295. ad finem par.* & deciſum fuiſſe teſtantur *Paſarell. in ſuo tractatu priuilegiorum, in priuileg. Minorum, fol. 200. numer. 37. Sorbus in ſuis additionibus ad compendium Mendicant. verb. nouitius. verſ. ſed hæc ſunt aliqua aduertenda Fr. Emmanuel. tomo 2. quæſtione 47. articul. 8. Nicol. Garcia de benefic. part. 11. capite nono, numero decimo quinto. Galett. in margarita caſuum conſcientiæ verbo religioſus, pagina 226. colum. 1. & verbo Nouitus 1. Ioan. Baptiſt. Confett. in ſumm. priuileg. Mendicant. titul. 13. pagina 325. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi capite vigeſimo, §. 7. num. 3. Armendariz in additio. ad recopil. legum Nauarræ libro 2. titulo 18. l. 7. de religionibus, num. 20. &* 25. Hæc opinio ſic ſumpta, & deciſiones, quibus fulcitur reciperem tantum eo caſu, quod talis donatio, ſeu renunciatio facta fuit ſine dolo fraudandi prædictam conciliarem diſpoſitionem dato ab ipſo renuntiante, vel ab alio illum inducẽte, tali enim dolo commiſſo in ipſo ingreſſu credo donationem factam eſſe nullam, & in hoc euentu, poteſt procedere prima ſententia, & declaratio, quam pro ſua opinione adducunt Doctores ibi citati, & refert *Armendar. dict. loco num. 23.* nam poteſt euenire, quod eadem facilitate, qua non ingreſſurus religionem induceretur ad donandum, poſſet etiã induci ad donandum intentione ingreſſus, & hoc caſu ceſſat dolus fraudandi tam conciliarem diſpoſitionẽ, quam ipſum renunciantem, vt per ſe patet. & hoc modo conciliare poteris plura, quæ Doctores ſupra citati adducunt in varias diuiſi ſententias, reſponſiones, & diſtinctiones. Non placet igitur, quod docent *Nauarr. conſ. 82. de Regular. & P. Molina dict. loco*, ac *Fr. Ludouic. Miranda d. quæſtion. 23. articul. 2.* aſſerentes eſſe inualidas donationes ſeu renunciationes bonorũ temporaliũ factas ab aliquo volenti intrare religionem, antequam ſuſcipat habitum, cum pacto, quod in quocunque euentu, quo prædictus è monaſterio exeat, dicta donatio

natio non ſit valida, prout tenet *Nicol. Garcia dict. capite nono, num. 19. & num. 21.* etiam reſoluit non valere donationem factam à nouitio, cum pacto, & modo, vt eo non profitente ſit nulla; ob non ſeruatam formam decreti *dict. capit. decimo ſexto.*

18 Tertio quæro an prædicta conciliaris diſpoſitio procedat in maiori 20. annis renunciante? Et videbatur dicendum, quod non, ex verbis dicti *capit. decimi ſexti*, coniunctis cum alijs præcedentis *cap.* in quo decernitur inualida profeſſio emiſſa ante 16. annum perfectum, & ante annum profeſſionis, vt copulatiue requirere videatur ſcilicet quod prolabuerit annus 16. & annus profeſſionis, quare dum poſtmodum ſubiungit *caput decimum ſextum*, nulla quoque renũciatio, aut obligatio antea facta, &c. propter dictionem illam (quoque) & dictionem (antea) dicatur diſpoſitionem illius canonis cum qualitatibus poſitis in canone antecedenti, vt ſcilicet donatio, vel renunciatio facta à minore 16. annorum & ante profeſſionem non valeat niſi infra vltimos duos menſes, & conſequenter emiſſa à maiori valeat; vnde *Menoch. de arbitrar. caſu 436. num.* 8. ſubtiliter arbitratur formam, & ſolemnitatem *d. capitis* 16. in ea vel eo locum non habere, qui, vel quæ ætatis annum 16. excedit; is enim, inquit, libere poteſt ſe obligare & bonis renuntiare abſque Ordinarii Epiſcopi, vel Vicarij præſentia, cum ceſſet minor illa ætas 16. annorum conſiderata à Sacro Concilio, quam ad hoc aptam non credidit ad emittendam profeſſionem, neque ſe obligandum vel renuntiandum iuxta dictam Concilij diſpoſitionem. Sed his non obſtantibus contrarium tenent *Gutier. Canonic. libro 2. capit. 1. num. 34. Cened. in Decretum collect. 50. num. 5. Morquech. de diuiſ. bonorum libro 4. capite 5. à num. 34. Peguera deciſio. 252. Campan. d. c. 3. nu. 18. Franciſc. Molin. d. quæſtione 99. nu. 43. Valaſc. de partit. capite 16. num. 27. Fr. Emman. tomo 2. quæſtione 4. art. 13. Sanch. d. capite 5. numer. 7. & Armen. dicto loco num. 36.* vbi refert deciſum *dict. capite 16.* vendicare ſibi locum etiam in his, qui excedunt annũ 16. & illa verba, antea facta, non referri ad ætatem renunciantis, ſed ad duos menſes proximos ante profeſſionem: ex ea ratione, quia diſpoſitio conciliaris prohibentis dictas renunciationes fuit facta ad euitandas fraudes, quæ in dies committebantur per parentes, conſanguineos, vel alias perſonas, & quandoque per eoſdem monachos, vt recte aduertit *Nauarr. d. conſ. 8. ſub titulo de donation.* atqui fraus huiuſmodi ſic committi poteſt per prædictas perſonas nouitiæ, vel nouitio ætatis 17. vel 20. annorum, ſicut in eo, qui 16. tantũ annum habet, & ideo cum in vtroque eadem militet ratio, debet etiam eadẽ vigere diſpoſitio, iuxta vulgaria iura. Deinde forma illa renuntiandi præſcripta à Sacro Concilio, eſt de ſolemnitate renunciationis, quia ea omiſſa vult renunciationem nullam, & inualidam iudicandam, forma autem, & ſolemnitas eadem vbique eſſe debent non diuerſa, & cum Concilium generice formam dederit in nouitiis, variare ex multiplicitate annorum non poteſt.

19 Quarto quæro, an prædicta Conciliaris diſpoſitio locum ſibi vendicet in reſignatione beneficij? Affirmatiuè reſoluit *Azor. inſtitutio. moral. par. 2. libro 7. capite 20. quæſtione 6.* & ita etiam pluries deciſum fuiſſe referunt *Maiol. de irregul. libro 3. capite 6. poſt numer. 1. Flamin. de reſignation. libro 3. quæſtione 13. à numero 4.* qui ex ea ratione id admittit ne temere quis renuntiet dum eſt nouitius, & poſtea contingat carere beneficio, & monachatu, ſi forte non admittatur ad profeſſionẽ, vel ipſe nolit poſtea profeſſionẽ emittere, & refert etiã deciſum Epiſcopum non debere conferre illa beneficia, niſi facta profeſſione, aſſeritque habere locum ſupradictam ſententiam affirmatiuã etiam quando quis renuntiat ante ingreſſũ intuitu ingreſſus religionis, cũ videatur facta in fraudẽ, præcipue quando non habet aliunde, ex quo viuere poſſit, vel eſt ordinatus ad titulum illius beneficij; nam his caſibus reſignatio nõ debet admitti, niſi habeatur certitudo de profeſſione, & hæc veritate niti affirmat *Campanili d. rubr. 12. capit. 3. num.* 10. Contrarium tamen immo dictam conciliarem diſpoſitionem non habere locum in renunciatione beneficij cum ſolum loquatur de renunciatione, & obligatione bonorum tenet *Nicol. Garcia de benefic. par. 11. capite 9. num. 12. & num. 13.* cum duobus ſequentibus reſpondet fundamentis *Flam. d. loco*, cuius *Garciæ* opinioni libenter aſſentior.

20 Renunciationem vero beneficij Eccleſiaſtici, cuius titulo quiſpiam eſt ordinatus ante ſuſceptionem habitus, eſſe omnino inualidam non eſt dubium, non ex deciſione conciliaris cõſtitutionis dicto loco, ſed ex alio capite ex prohibitione ſcilicet *Concilij Tridentini ſeſſion. 21. de reform. cap. 2.* & idem procedit in renunciatione patrimonii, cuius titulo quiſpiam ordinatus eſt, niſi ſimul habeat alia bona, de quibus à religione egreſſus ſuſtentare, & viuere poſſit, ita *Fr. Ludou. Miranda dict. quæſtione 23. articul. 2.* Vnde nullatenus reciperem reſolutionem *Fr. Emmanu. quæſt. regular. tom. 1. quæſtione 37. art. 2.* aſſerentis beneficium neque infra duos mẽſes ante profeſſionẽ poſſe à nouitio renuntiari etiam cum ſolẽnitate in d. cõciliari diſpoſitione ſtatuta, quã quidẽ ſententiam duabus comprobat rationibus, prima quia eſt ſimoniaca renunciatio hæc, cum illi inſit tacitum pactum, quod in quocunque euentu, quo renuntians non profiteatur, aut religionem egrediatur, ille in cuius fauorem fuit facta reddet ei iterum præfatum beneficium, quę omnia proculdubio eſſe ſimoniaca aſſerit *F. Ludouic. Miranda dicto loco.* Secunda deinde ratio ab eo relata eſt, quod ſcilicet præfata renunciatio ex alio capite non valeret, quãuis ſimoniaca minime eſſet, aitq; quod qui beneficium recipit non à renunriante, ſed à collatore recipit, atque inſuper certũ eſſe beneficii collationem debere eſſe perpetuam, non autem temporalem, neque aliquam expreſſam addi poſſe conditionẽ, aut tacitam intelligi, quare addit impoſſibile videri, quod valeat nouitius infra duos menſes à Concilio ſtatutos ante profeſſionem renuntiare cum hoc euentu temporalis ſit collatio, & conditionalis, videlicet, ſi ſubſequatur profeſſio, & ſic ſubiungit reſignationem etiam infra duos menſes ante profeſſionem fieri non poſſe, ſed etiam infra paucas horas ante illam, cum ſcilicet ad eam properat, eſtque receptus à Monachis, ſuntq; omnia parata, ita quod moraliter loquendo ipſa profeſſio ſubſequi indubitanter debeat. Sed his non obſtantibus à reſolutione *Garciæ dicto loco* non recederem, & rationibus, quas adducit *Fr. Emmanuel. dicto loco* facilis patet reſponſio. Ad primam igitur dico non conſiderari illic ſimoniam, quia nulla emendi, vel vendendi voluntas adeſt, nullaque conuentio, ſiue pactio de emendo, vel vendendo, neque præterea ſimonia confidentialis poteſt aliquo modo in illo caſu conſiderari, ex alia eiuſdem confidentiæ definitione relata per *Flaminium de confidentijs queſtione 1. numer. 19.* maximè

quod

quod tacitum illud pactum cum recipiente, quod à Fr. *Emmanuel.* præſupponitur ineſſe, reuera non ineſt, tum quia ipſe renuntians liberè, atque abſolutè renunciauit, tum quia licet profeſſionem poſteà non emittat, non propterea dici poteſt beneficium tegredi, atque iterum deuolui ad ipſum renunciantem, cum ab ipſo abdicatum nunquam fuerit: ita diſponente Cõcilio, quod effectum ipſius renunciationis ſuſpendit ad tempus emiſſo profeſſionis, ac prohibet renunciationis admiſſionem, & beneficij collationem. Ad ſecundam verò Fr. *Emmanuel.* rationem reſponderi poteſt conſiderando differentiam inter renunciationem, & collationem; prohibet enim *Concilium* renunciationem fieri, niſi infra duos menſes ante profeſſionẽ, & huius effectum ſuſpendit vſquequo ſit emiſſa profeſſio, ipſius verò beneficij renunciati collationem vetat, niſi profeſſio antecedat, ex ſupra adductis, ac ita perpetuò tunc durabit, & ceſſabit Fr. *Emmanuel.* dubitatio quomodo poſſit infra duos mẽſes antea renuntiari, & collatio eſſet temporalis vſque ad profeſſionem contra iuris diſpoſitionem, namque ita renũciatio erit valida, & collatio non temporanea, ſed perpetua, quia facta tempore, quo vacabat beneficiũ, ſic eleganter reſpondet *Campan. dict. capit. 3. nu. 11.* cuius verba tranſcribere propter eius ſingularem doctrinam operæ pretium duxi.

22 Quæret aliquis an nouitius Canonicus vocandus neceſſariò ſit ad electionem Epiſcopi, aut alicuius beneficij Canonicis competentem? in qua quæſt. ex eo, quod verè Canonicus ſit illum vocandum eſſe tenent *Archid. in capite beneficium, num. 1. verbo aſſenſus de Regular. in 6. Card. in Clem. fin. num. 8. quæſt. 10. eod. tit. Bertachin. de gabellis part. 7. princip. numer. 56. Mãdoſ. in caſibus annalibus numer. 66. caſu 197.* Verius tamen exiſtimo non eſſe vocandum, quamuis iure eligendi priuatus minimè ſit, legitima namque religionis cauſa tite, & legitime abeſſe cenſetur *Gloſ. verbo conferendum in d. cap. beneficium vbi Menoch. num. 2.* & cæteri ſcribentes, *Tap. in auth. ingreſſi verbo ſua capite 2. num. 8. C. de ſacroſanct. Eccleſ. Leli. Zechi. de Repub. eccleſiaſt. de Regularibus capite 3. nu. 10. Azori. inſtitut. moral. p. 1. lib. decimoſecundo, cap. 2. quæſt. 1.* vbi etiam addit prædictum nouitium non poſſe procuratorem conſtituere ad eligendum vt poteſt qui neceſſariò ad electionem vocandus non eſt.

23 Illud tamen pro complemento huius Alleg. aduertendum duxi prædictum *Concil. Trid.* decretum non habere locum in nouitijs Societatis Ieſu, qui poſſunt renuntiare bonis in fauorem Societatis, vel cuiuſcunque non ſeruata ea forma, nec expectato bimeſtri ante profeſſionem, vel ante vota biennij, ex conſtit. eiuſdem Societatis, quæ omnino per decretum *Concilij in d. cap. 16. verſ. Per hæc,* ac ſummos Pontifices *Pium V. Gregor. XIII.* & ſequentes approbantur, quare ita ſuſtinent Fr. *Emmanu. tom. 2. q. 47. art. vltim. Emmanu. Sà verbo religio numero nono. Molina de inſtit. diſt. tract. diſputat. 139. verſic. antequam, Leſſi. dict. libro 2. capit. 41. dub. 4. num. 41.* quos refert & ſequitur *Sanch. dict. cap. 5. num. nono.*

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus vel illo impedito eius vicarius, aut ab eis deputati quomodo voluntatem virginum Deo dicandarum explorare teneantur, oſtenditur.*

2 *Doctores referuntur hinc, tam tractantes Concil. Trid. ſeſſ. 25. de Reg. c. 17.*

3 *Puellis quæ ſumpſerunt Sacrum habitum in aliquo Monaſterio, debet ab Ordinario certus dierum numerus præfigi intra quem deberẽt declarare virum velint profeſſionem emittere, vel non.*

4 *Voluntas puellæ Deo dicandæ explorandæ eſt per Epiſcopũ tam ante ſuſceptum habitum, quam poſtea ante profeſſionis emiſſionem tam in monaſterijs ſibi ſubiectis, quam in alijs ab eius iuriſdictione exemptis.*

5 *Ordinarius non debet explorare voluntatem puellæ, quæ habitum recipit in monaſterio ad petitionem illius, qui vult illam in vxorem ducere, ſed expectandum tempus faciendæ profeſſionis.*

6 *Epiſcopus non ingreditur clauſuram, ſed ſtat ante feneſtellam, cancellorum, cum explorat puellæ voluntatem.*

7 *Puella incluſa per vim in monaſterio, debet inde eduei, ſi tamen monialis effici velit deſiderij ſui compos eſt faciẽda, licet eius pater contradicat.*

8 *Vicarius generalis voluntatis virginis explorationem facere non poteſt, niſi Epiſcopo impedito.*

9 *Exploratio prædictarum ſi neutra fiat nõ eſt profeſſio nulla.*

10 *Epiſcopus poteſt animaduertere contra Abbatiſſas, aliaſque ſuperiores habitum Sacrum dantes, vel patientes profiteri Moniales abſque dicta exploratione.*

EPISCOPVS QVANDO voluntatem Virginum Deo dicandarum explorare poſſit?

ALLEGATIO C.

1 PErtinet ad Epiſcopum, vel eo impedito ad eius Vicarium, aut aliquem eorum ſumptibus ab eis deputatum, explorare virginis voluntatem diligenter, an coacta, an ſeducta ſit, an ſciat quid agat, & ſi voluntas eius pia, ac libera cognita fuerit, habueritque conditiones requiſitas iuxta monaſterij illius, & Ordinis regulam, necnon monaſterium fuerit idoneum liberè ei profiteri liceat; & præfecta monaſterij vno menſe ante de huiuſmodi profeſſione ſignificare debet Epiſcopo, alioquin poſſet ſuſpendi ab officio ad libitum Epiſcopi, vt diſponit *Concil. Trid. ſeſſ. 25. de Reg. c. 17.*

2 De cuius materia vide *praxim Epiſcop. part. 1. verbo moniales pagina 232. & pag. 258. verſ. ad 14. Fuſc. de ſtatu libro 2. cap. 18. num. 40. praxim nouam Epiſcop. par. 2. cap. 3. num. 55. verſ. explorare, Azor. inſtit. moral. p. 1. lib. 12. cap. 1. col. 1160. Fr. Emmanu. quæſtio. Regular. tom. 3. quæſt. 12. art. 2. F. Ioann. de la Cruz de ſtatu religionis, lib. 1. cap. 7. in fine, Armendar. in addit. ad recop. legum Nauar. lib. 2. titulo 18. l. 7. de religionibus nu. 37. & 44. cum ſequentibus, Sanch. numer. 32. cum ſequentibus, Campanil. in diuerſorio iuris Can. rub. 12. c. 16. d. num. 11.* vnde *Sacr. Congr.* ſic cenſuit.

3 Puellis, quæ ſumpſerunt Sacrum habitum in aliquo monaſterio, debet ab Ordinario certus dierum numerus 15. vel 20. præfigi, intra quem deberent declarare vtrum velint profeſſionem emittere, vel non: & ſi noluerint remittendæ ſunt ad domos conſanguineorum, vel affinium, refert *Campan. d. c. 16. nu. 16.* poſtquam Epiſcopus hac de re certior factus fuerit intra 25. die-

exa-

examen hoc perficere tenetur, quibus elapſis amplius de eo ſe non intromittat, deciſum referunt *Armendar. d.loco nu.45. & Galett.in margarita caſuum conſcien.verbo nouitij, vt.Campan.d.c.16.nu.10.*

4 Voluntas puellæ exploranda eſt, non ſolum quando profeſſionem emittere procurat, de quo caſu loquuntur ſupra citati Doctores, ſed etiam quando habitum ſuſcipere intendit, itaut ſpectet ad Epiſcopum, tam ante ſuſceptum habitum, quam poſtea ante profeſſionis emiſſionem d. puellæ voluntatem explorare, non obſtante quod monaſterium ſit Regularibus ſubiectum, vel alias ab eius iuriſdictione exemptum, & ſi prior exploratio non fuerit facta, ſufficit quod fiat ſecunda, & hoc totum fuiſſe deciſum referunt *praxis noua Epiſc. d. loco, Campan.d.c.16.nu.10.& 11. Armendar. d. loco nu. 37.& 46.& 50.*

5 Ordinarius non debet explorare voluntatem puellæ, quæ habitum recipit in monaſterio ad petitionem illius, qui vult illam in vxorem ducere, ſed expectandũ tempus faciendæ profeſſionis, & tunc ſi ſit ſuſpicio, inueſtigetur à monialibus pro ſuo officio curabit inde duci ad exteriorem eccleſiam monaſterij, vel in aliam propinquiorem, & commodiorem, prout magis conuenire iudicauerit, ibi voluntatem eius exquirere poſſit. At ſi nulla ſit ſuſpicio & nullam aliam iuſtam cauſam ſubeſſe apparebit, tunc in alio loco quam ad crates ferreas monaſterij voluntatem puellæ explorabit. Ita deciſum referunt *Armendariz dicto loco numero 48. Campanil. dicto capite 16. numero 15.* In hac voluntatis exploratione, ſeu alio ſimili actu cum ſit in ipſo monaſterio Epiſcopus non ingrediatur clauſuram, ſed ſtet ante feneſtellam cancellorum examinandó mentẽ ipſius puellæ, vt aduertit *Fuſcus d.nu.40. in fine*, & refert deciſum *Campanil.d.n.15.*

7 Puella incluſa per vim in monaſterio debet indeeduci, & ſi quid damni ob eam cauſam paſſa eſt curare debet Epiſcopus, vt indemnitati eius prouideatur eorum impenſis, qui talem illuc intulerunt, qui debent etiam ſeuere caſtigari, ſed puella ſi monialis effici velit, deſiderij ſui compos eſt facienda, licet pater eius contradicat, refert deciſum *Campan.d.ca.16. num.11. propè finem.* De pœnis contra cogentes aliquam Virginem, vel viduam, aut aliam mulierem ad ingrediendum monaſterium egi in alleg. caſuum reſeruatorum, dum agerem de excommunicationibus nulli reſeruatis *in Conc.Trid.*

8 Huiuſmodi voluntatis explorationem non poteſt facere Vicarius, niſi Epiſcopo impedito iuxta Sacri Concilij diſpoſitionem. & notant *Sbroz.de officio Vicarij lib. 2.quæſtione 207. Narbona de appellat.à Vicar. ad Epiſcopum p.1.n.237.*

9 Si vero Antiſtes alteram, vel neutram prædictarum explorationum fecerit, contra Concilium feciſſe cenſuit *Sacra Congregatio*, addens ab iſtis Sacris Virginibus, à quibus non ſolum habitus eſt ſuſceptus, ſed iam profeſſio facta, ſine prædicto examine, nihil Ordinariorum debere ſuſcitari, ſed permittere eas in ſuo ſtatu permanere. In Abbatiſſas tamen animaduertere poſſe ait, debereq. per eorundem Ordinarium Moniales, earumque Superiores admoneri, ne Virginibus dẽt Sacrum habitũ, nec eas patiantur in religione profiteri, niſi prius voluntas earum perſpecta ſit, & explorata ab eodem ordinario, & ipſum poſſe contrafacientes coercere non ſolum pœnis à *Conc. Trid.* ſtatutis, & præſcriptis, ſed etiam eccleſiaſticis cenſuris, & alijs iuris remedijs, non obſtantibus quibuſcunque priuilegijs, refert *Campan.d.c.16.num.17.*

S V M M A R I V M.

1 *Ordinarius poteſt profeſſionem ante expletum decimum ſextum annum factam nullam declarare.*
2 *Profeſſionis nullitas ſi proponatur coram Ordinario, & ſuperiore Regulari, debet intra biennium terminari, quia ſubintrat diſpoſitio Concilij ſeſſ.24.de reform.c.20.*
3 *Profiteri nullus valet expreſsè, nec tacitè ante decimũ ſextum annum expletum, & profeſſio antea facta ipſo iure eſt nulla.*
4 *Doctores referuntur agentes de materia Concilij Trid. ſeſſ. 25.de Regular.cap.15.*
5 *Milites Regulares non comprehenduntur decreto Concil. Trid.ſeſſ.25.de Reg.c.15.*
6 *Milites S.Stephi.non comprehenduntur ſub diſpoſitione Cõcil.ſeſſ.25.de Reg.c.15.*
7 *Fratres tertij Ordinis non ligantur diſpoſitione Concil.ſeſſ. 25.de Reg.c.15.*
8 *Hieroſolymitani Milites nouo ipſorum ſtatuto cõprehenduntur ſub decreto Concilij Trid.ſeſſ.25.de Reg.c.15.*
9 *Puella ad profeſſionem ante decimum ſextum annum admitti non poteſt.*
10 *Diſpenſari non poteſt, vt puella, quæ duodecimum annum non complet, poſſit habitum in monaſterio ſuſcipere.*
11 *Puella in ætate duodecim annorum matrimonio coniuncta ſi religionem ſit ingreſſa, cogendus ſponſus quatuor annos expectare vſque dum illa profiteatur.*
12 *Profeſſio Monachi facta ante 16. annum eſt nulla.*
13 *Profeſſionem quorum dierum defectus nullam efficiet, oſtenditur.*
14 *Profeſſionem ante decimum ſextum annum expletum, vel intra annum probationis validè emittere poteſt, qui ex voto Religionem ingreditur.*
15 *Profeſſio, in quibuſdam religionibus facienda eſt in decimo octauo ætatis anno ſi fiat ante illud tempus, poſt tamen decimum ſextum à Concil.Trid. expreſſum, nulla eſt.*
16 *Annum probationis ante profeſſionem emittendam debet habere religioſus, aliàs profeſſio eſſet nulla.*
17 *Profeſſio intra annum probationis emiſſa nullum obligat, nec in ſpecie, nec in genere Religionis, nec etiam in foro conſcientiæ.*
18 *Profeſſio durante anno nouitiatus emiſſa non poteſt haberi rata, niſi accedat Papæ diſpenſatio de conſenſu recipientium, & receptorum.*
19 *Annus probationis incipit à die ſuſceptionis habitus, ſine ab eo die, quo communis ſequitur aliorum Religioſorum vita.*
20 *Annus biſſextilis an ſit integrè finiendus ad profeſſionem emittendam? oſtenditur.*
21 *Annus 1582. à quo Gregor. XIII. abſtulit decem dies, integer reputatur ad ſacros Ordines, & ad quæcunq; officia, vel beneficia.*
22 *Profeſſio facta in vltimo anni die non eſt inualida.*
23 *Annus probationis debet eſſe continuus, & non ſufficit interpolatus.*
24 *Tempora non coniunguntur in nouitio pro complendo anno probationis.*
25 *Abſentia trium dierum à Conuentu interrumpit annum probationis.*
26 *Profeſſio Monachi ob non ſeruatum annum probationis intra claſtra monaſterij, dicitur nulla.*

27 An-

27 *Anni probationis pars si extra monasterium iusta de causa cum habitu de Superioris licentia habeatur, non per hoc dicetur discontinuatus.*

28 *Licentiam ad exeundum in anno nouitiatus, vt illa non interrumpatur, concedunt Ministri Prouinciales.*

29 *Habitus Regularis à nouitijs deferendus est de essentia atque substantia anni probationis.*

30 *Probatio debet fieri in habitu monachali.*

31 *Annus probationis potest impleri ab eo, qui nondum expleuerit annum decimum sextum ætatis.*

32 *Professio facta ante expletum probationis annum est nulla, neque huiusmodi terminus ex consensu partium potest remitti.*

33 *Nouitij in articulo mortis existentes ante expletum probationis annum habentes legitimam ætatem possunt profiteri.*

34 *Monasterium virtute professionis facta à nouitio intra annum probationis in mortis articulo non potest succedere in bonis ipsius nouitij in præiudicium suorum heredum.*

35 *Nouitijs intra annum probationis licitum est à monasterio exire.*

36 *Nouitijs nolentibus profiteri, sunt omnia bona restituenda, quæ tempore ingressus detulerunt in monasterium.*

37 *Nouitius egrediendo recuperat omnia bona etiam feudalia, vnà cum fructibus inde perceptis, deductis tamen alimentis temporis illius, quo in monasterio fuit.*

38 *Nouitio egredienti si non vult monasterium habitum religiosum dare, ei ad minus eius pretium restituere tenetur.*

39 *Dictio, omnis, est vniuersalis, & qui omne dicit, nihil excludit.*

40 *Nouitius si decesserit intra tempus probationis, & dos soluta sit, est restituenda hæredibus, vna cum fructibus, deducto tamen victu, & vestitu.*

41 *Informationes pro nouitijs volentibus profiteri quomodo sint faciendæ? ostenditur, & nu. 42.*

43 *Professio Monachi erit nulla, quando facta fuit non seruata Constitut. Sixt. V. pro informationibus faciendis edita.*

44 *Professi nulliter, quia in eorum informatione non seruata forma præscripta à Sixto V. possunt etiam post quinquennium reclamare.*

EPISCOPVS CIRCA REGVlarium professionem an aliquam habeat cognitionem?

ALLEGATIO CI.

1 ORdinarius potest professionem ante expletum 16. ætatis annum factam, nullam declarare, vt asserit decisum *Armendariz in addit. ad recopil. legum Nauarræ libro secundo titul. 18. l. 7. de religionibus, numer. 11. & num. 40.* dicit etiam resolutum in causis nullitatis professionis, quæ infra biennium ab Ordinario, & Superiori Regulari non terminatur, esse locum decreto *Concil. capitulo 20. sess. 24. de reformation. in princip.*

2 De iure antiquo ad professionem emittendam decimusquartus annus completus in viro, in fœmina vero duodecimus etiam completus sufficiebat, *capit. ad nostram, c. significatum, de Regularib. c. 1. eod. tit. lib. 6. Clement. eos illo tit. glos. in cap. 1. 20. q. 1.*

3 Post *Concil.* vero *Trident.* nulli licet profiteri expresse, nec tacite ante 16. annum expletũ, & professio antea facta est ipso iure nulla, & irrita *sess. 25. de Regular. cap. 15.* vbi sequentia verba habentur. In quacunque religione, tam virorum, quàm mulierum professio non fiat ante 16. annum expletum, professio autem antea facta nulla sit, nullamque inducat obligationem aut alicuius regulæ, vel Religionis, vel Ordinis obseruationem, aut ad alios quoscunque effectus, de cuius intellectu vide *praxim Episcopalem par. 1. verbo moniales, §. 2. pag. 233. Azor. institut. moral. par. 1. lib. 12. capit. 2. colum. 1067. & lib. 13. capit. 9. col. 1316. Sanch. de matrimon. lib. 2. disput. 24. num. 22. Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiastici part. 2. capit. 1. numer. 36. Petr. Ledesma in summ. part. 2. trattado de los estados de las Religiones en commun, cap. 7. Frat. Ioannes de la Cruz de statu Religionis, lib. 1. cap. 8. dub. 2. & 4. Campanil. in diuers. iuris Canonici rubr. 12. cap. 11. à num. 1. Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ libro 2. tit. 18. l. 7. de Religionibus, num. 41. cum sequentibus,* nouissime *Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 5. cap. 4. à nu. 1.*

5 Milites Regulares decreto *dicti cap. 15.* non comprehendi refert decisum *Armendar. d. loco num. 7.* resoluunt *Fr. Ludouic. Beia respons. casuum conscientia par. 4. capit. 28. Gonz. ad regulam 8. Cancellaria, glos. 8. à numer. 61. Azor. institut. moral. par. 1. libr. 13. cap. 4. quæst. 2. Sanch. de matrimon. libr. 7. disput. 44. numer. 8. &* nouissime *d. cap. 4. num. 17. Flamin. de resignat. lib. 6. quæst. 2. num. 117. cum sequentibus.* Quamuis huiusmodi milites in emittenda professione comprehendi sub illo decreto affirment *Fr. Emman. in summ. tom. 2. cap. 8. numer. 2. concl. 1. Steph. Gratian. disceptation. forens. caput. 363. numero 27.*

6 Vnde in mulieribus S. Stephani nũcupatim nõ procedere decidit *Rot. Romana decis. 591. par. 1. diuers. in nouissima edit.* quam refert *Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiastici decis. 1. in prima edit. & resol. 617. numero 6. in 2. edit.*

7 Nec comprehendere Fratres tertij Ordinis censuit eadem *Rota Romana dicta dec. 591. nu. 7.* relata per *Aloys. Ric. d. resolut. 617. nu. 4.*

8 Milites tamen Hierosolymitanos cõprehendi sub illo decreto ex nouo ipsorum statuto illi adhærenti referunt decisum *Flamin. d. q. 2. nu. 120. Armendariz dicto loco num. 16.*

9 Non admittitur puella ad professionem ante dictũ 16. annum, vt asserit decisum *Armend. d. loco nu. 41.*

10 Nec est dispensandum, vt puella quæ 12. annum nõ compleuerit, possit habitum in monasterio suscipere, ex *eod. Armendar. num. 43.* vbi *nu. 42.* asserit à *Sacra Cõgr.* responsum fuisse *anno 1580.*

11 Quod si puella in 12. ætatis anno matrimonio coniuncta, & religionem ingressa fit, cogendum sponsum quatuor annos spectare, vsque dum illa profiteatur.

12 Professio Monachi factæ ante 16. annum expletum est nulla, vt definit *Conc. Trid. d. c. 15.* & censuit *Rot. Ro.* apud *Farinac. decis. 173. num. 6. tom. 1. p. 1.* itaut, si deficiant 12. dies ante annum 16. expletum professio dicatur inualida, prout resoluunt *Galett. in margarita casuum conscien. verbo profiteri penult. Aloys. Ricc. in praxi fori ecclesiast. dec. 656. in 1. edit. & resol. 549. in 2. edit.*

13 Vbi etiam resoluit quod si deficiat vnus dies nulla esset professio, asseritque habere locũ in anno bissextili, quia nisi dies vna addatur non valet professio, cũ debeat fieri in vltimo anni instanti, vel post lapsum vnius anni. Ego tamen dicendum puto professionem

nem in suprema die 16. anni emitti posse, etiam post *Concil.* emissamque subsistere, ex his, quæ in similibus adducit *Sanch. de matrim. lib. 2. disp. 24. num. 22. &* in terminis resoluit *Campanil. in diuers. iuris Canon. rubr. 7. capitulo 6. numero 129. & rubr. 12. capitulo 11. numero primo.*

14 Vide tamen quæ infra *num.* 20. Qui ex voto religionem ingreditur potest in ea valide ante 16. annum expletum, vel intra annum probationis professionem emittere: ita decisum fuisse refert *Franciscus Leo in thesauro fori ecclesiastici part. 2. capitulo primo nu. 37. in fi.*

15 Dubitari potest stante statuto ne quis ante 18. ætatis suæ annum ad professionem admittatur, prout adest in ordine Minimorum, seu potius Sancti Francisci de Paula, si professio fiat ante illud tempus ab statuto requisitum, post tamen 16. à *Concil. Tridentin.* expressum valida sit? Ego dicendum credo validam esse professionem contra prohibitionem prædicti statuti nõ annullantis, aut irritantis factam, arg. tex. *in cap. ad Apostolicam, de Regularibus*, & ita tenet *Ludouic. Miranda in manuali Prælatorum Regularium parte 1. quæstione 24. art. 2. concl. 2.* & dicit decisum *Armendar. d. loco n. 14.*

16 Cum quis religionem ingressus est, habitumque Regularem susceperit antequam prædictam professionẽ emittat, annum debet habere, qui probationis dicitur, infra quem asperitates regulæ experiri debebit, vt eas sufferre assuescat, cognoscatque si propriæ cõplectioni, viribus, & voluntati congruant, quod si professionem eo currente emittere auderet, nihil ageret, vt definit *Concil. Trident. d. cap. 15.* de cuius materia, quoad hanc partem, vide *Fratrem Emman. quæst. Regularium tom. 2. quæst. 2. artic. 7. & tom. 3. quæst. 13. artic. 4. & q. 15. artic. 1. 2. 7. & 8. Azor. institut. moral. par. 1. lib. 12. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 18. num. 385. cum sequentibus, Armendar. d. l. 7. de Religionib. numero 4. cum sequentibus, Campanil. in diuersor. iuris Canonic. rubr. 12. cap. 3. à principio, Fr. Ludouicus Miranda in manuali Prælat. Regularium part. 1. quæstion. 22. art. 1. cum sequentibus, Sanch. d. tom. 2. libro 5. caput. 4. numer. 8. cum seqq.*

17 Ex professione siue tacite, siue expresse intra annũ probationis emissa non obligari aliquem, nec in specie nec in genere religioni, nec etiam in foro conscientiæ referunt decisum *Nicol. Garci. de beneficijs, par. 11. c. 9. nu. 6. Armendar. dicto loco nu. 1. & 2.*

18 Itaut iam hodie non possit haberi rata post annum huiusmodi professio, quæ illo durante emissa fuit ex *Navar. consil. 16.* incipit *Orta sunt*, post *nu. 18. de Regul.* præterquam si Papæ accederet dispensatio de cõsensu recipientium, & receptorum, habendo annum nouitiatus pro legitimo completo, & professiones habendo pro ratis ex eodem *Nauar. dict. consil. 26. n. 20.* quem sequuntur *Iacobus de Graffis in decisionibus aureis lib. 3. cap. 5. nu. 23. Campanil. d. c. 3. num. 5.*

19 Probationis annus, siue in pueris siue in feminis incipit modo à die successionis habitus, siue ab eo die, quo communem sequũtur aliorũ religiosorum vitam, & incipiunt experiri religionis asperitates; ita resoluit *Fr. Ludouic. Miranda dict. q. 22. art. 3. concl. 1.*

20 Ad hanc professionem in religione anno bisextili satis est ad probationem compleuisse dies 365. Ita *Siluest. verbo religio, 3. quæst. 19. §. 3. Henriq. in sum. lib. 10. cap. 19. littera K. Aloys. Ric. in praxi fori ecclesiastici post resolutionem 76. in notab. de materia Sacramenti Ordinis vers. quoad interstitia, Martin. Form. de Ord. cap. 3. nu. 4.* quamuis contrarium, immò diem bisexti computari debere iuxta ritum, & vsum Ecclesiæ, asserat *Bonacin. de Sacrament. disp. 8. quæst. vnica puncto 5. nu. 15.* Nam probationis annus esse debet annus à Republ. taxatus atque vt alijs declaratus, id quod cõmuniter seruatur in alijs negotijs, atque commercijs humanis.

21 Vnde in nostris temporibus, & nostra ætate anno 1592. quo tempore auctoritate Summi Pontif. *Gregor. XIII.* ab anno dempti sunt decem dies, hoc est à 5. die Octobris vsque ad 16. ille annus debet integer reputari, nec in seq. expectandi sunt illi decem dies, quamuis enim non fuerit integer naturaliter, & secundum cursum solarem, fuit tamen integer ciuiliter, atque politicè, ita resoluit *Fr. Ludouic. Miranda dict. art. 3. conclus. 3. in fin.* & plures Theologi, ac iuris periti apud *Henriq. lib. 13. de excommunicat. cap. 40. num. 2. in com. littera O.* quem citat *Bonacin. d. puncto 5. num. 14.* nouissime *Sanch. d. tom. 2. lib. 5. cap. 4. nu. 5.* vbi extendit ad sacros Ordines, & ad quęcunque officia, & beneficia.

22 Et licet huiusmodi annus probationis debeat esse expletus cursu Solis, lapsuq; dierum 365. præteritorũ, tamen post factam non est computandus ab vno puncto, & instanti ad idem punctum, & instantem, quia esset assertio nimis rigida, dum in postrema die anni emissam professionem non esse inualidam affirmat *Stephan. Gratian. disceptat. forens. tom. 3. caput. 413. num. 22.* quem refert, & sequitur *Campanil. d. cap. 13. nu. 4. in fin. rub. 12.* quamuis vltimam anni diem non sufficere cœpisse, sed debere annum integrum de momento ad momentum impleri teneat post *Fr. Emm. Sanch. d. tom. 2. lib. 5. cap. 4. nu. 31. in fine.*

23 Continuus debet necessariò esse huiusmodi probationis annus, neque sufficit, quod sit interpellatus, ita tenent *Nauar. cons. 2. num. 2. & consil. 34. num. 2. & consil. 36. nu. 1. & consil. 42. numero 2. & 4. sub titulo de Regularibus in antiq. & consil. 9. num. 2. & cons. 32. num. 4. sub eodem titulo in nouis, Siluest. verbo Religio, 5. quæst. 4. Henriq. in summ. lib. 13. cap. 40. §. 2. in medio, Flamin. de resignat. lib. 3. quæst. 13. nu. 11. Fr. Emman. in summ. tom. 2. capit. 8. num. 4. & quæst. Regular. tom. 3. quæst. 15. artic. 8. Campanil. d. rubr. 12. capit. 13. num. 12. Fr. Ludouic. Miranda d. quæstion. 22. artic. 4. conclus. vnica Azori. institut. moral. par. 1. lib. 12. c. 2. q. 8. Sanchez d. l. 5. c. 4. nu. 31.*

24 Tempora enim non coniungi in nouitio pro complendo anno probationis tenuerunt *Ab. & Ancharan. in c. ad Apostol. de Regul. Siluest. verbo Religio, 5. q. 4. n. 4.*

25 Alias per absentiam trium dierum à cõuentu annus dicitur interrumpi ex *Nauar. & Azor.* docent *Galet. in margarita casuum conscientiæ, verbo nouitius, 2. Sanch. d. cap. 4. num. 32.*

26 Et ita professio monachi ob non seruatum annum probationis intra claustra monasterij, dicitur nulla, vt censuit Rota *Rom.* apud *Farinac. decis. 173. nu. 1. tom. 1. par. 1.* vbi *nu. 2.*

27 Quod in hoc anno nouitiatus non debent nouitij extra monasteria vagari.

28 Qui de licentia tamen sui Superioris, atque prælati cum habitu aliqua iusta de causa intra annum probationis extra monasterium egreditur, quamuis ibidem per aliquod temporis cõmoretur, non per hoc discontinuari dicetur annus probationis, immo vero potest licite profiteri, & professio ab eo facta tenet, ita *Nauar. d. cons. 82. num. 4. & consil. 41. nu. 3. de Regularib. & consilio 10. numero 3. de Clericis non residentibus, Iacob. de Graffis in aureis decisionibus lib. 3. cap. 5. post numero 18.*

Flamin.

Flamin. d. quæſt. 13. num. 12. Goncal. Mendez de Vaſconcelios diuerſ. iuris argumentorum libr. 2. cap. 15. Sayr. deciſ. 15. de Regular. Frat. Emmanuel. quæſt. Regularium to. 3. quæſt. 15. artic. 8. Fr. Ludouic. Beia reſponſorum caſuum conſcientiæ par. 4. caſu fin. in vlt. verbis, ſan paul. d. lib. 12. cap. 3. num. 3. Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ. 511. in 1. edit. & reſolut. 392. nu. 3. in 2. edit. & Armendariz d. loco num. 13. Stephan. Gratian. in additionibus ad deciſ. 35. nu. 2. & diſceptat. forenſ. cap. 66. nu. 14. Fr. Ludouic. Miranda d. quæſt. 12. artic. 5. concluſ. vnica, vbi in fin.

28 Reſoluit huiuſmodi licentiam ad exeundum poſſe tantum concedere miniſtros Prouinciales ipſis præſentibus, at verò in ipſorum abſentia, & quando facilis ad eoſdem non habetur recurſus, vrgetque neceſſitas id ipſum poſſe facere Guardianos, & alios Prælatos Conuentuales, niſi aliqua ordinatione generali, ſeu prouinciali, aut particulari mandato ſibi fuerit interdictum.

29 Habitus Regularis à nouitiis deferendus eſt de eſſentia, atque ſubſtantia anni probationis, & ſaltem hoc tempore profiteri nullus poterit, qui exiſtens in probatione non ſuſceperit, & per annum detulerit habitum illius religionis quam intendit profiteri, vt probatur ex *Concilio Tridentino dicto cap. 15.* in illis verbis, ibi, minori tempore quam per annum poſt ſuſceptum habitum in probatione ſteterit, vt optimè ex eo colligunt *Azori. d. lib. 12. capit. ſecund. quæſt. 9. Fr. Emmanuel. tom. 3. q. 15. art. 9. Sanch. d. lib. 5. c. 4. nu. 29. Fr. Ludouic. Miranda dicta q. 22. artic. 6. concluſ. vnica.* & ante eos tenuit *Silueſt. verbo religio, 5. per gloſ. in cap. fin. verbo habitus, decim. ſeptim. quæſt. 2. & in cap. ſuper eo, de Regularib.*

30 Vbi dixit probationem debere fieri in habitu monachali, & citat *c. & ſtatuimus eodem tit.* alioquin inquit non poſſet probare auſteritatem monachalem, quæ magna ex parte in veſtibus conſiſtit.

31 Huiuſmodi probationis annus poteſt impleri ab eo, qui nondum expleuerit annum 16. & vitalis probationis poteſt probatus admitti ad profeſſionem expleto 16. anno, prout tenent *Nauar. conſil. 30. de Regularibus num. 1. in 1. editio. & conſ. 20. num. 1. in 2. editio. Azori inſtitut. moral. p. 1. lib. 12. cap. 4. q. 9. in fine, Henriq. lib. 13. de excommunic. cap. 40. num. 2. in fine, Fr. Emman. to. 3. q. 15. art. 2. in fine, Galett. in margarita caſuum conſcientiæ verbo profiteri tertio, Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 18. 385. prope finem, Sanch. d. to. 2. lib. 5. c. 4. nu. 22. in fine.*

32 Poſt *Concil. Trident.* nullus vnquam poteſt profiteri, niſi poſt expletum ſuæ probationis annum, nec huiſmodi terminus, & probationis tempus etiam ex conſenſu partium poteſt renunciari, aut remitti, quamuis enim hoc ipſum in *Concil. Triden. d. c. 15.* non exprimatur, aut expreſsè ſit prohibitum, colligitur tamen ex ipſius verbis & eorum tenore, maximè ex illis profeſſio antea facta nulla ſit, nullamque inducat obligationem, &c. Ita *Nauar. conſil. 33. ſub titulo de Regularibus, Beia d. caſu fin. l. verſ. 3. Fr. Emmanuel. quæſtio. Regular. to. 3. q. 15. art. 7. Fr. Ludou. Miranda d. q. 22. art. 7. concluſio. vnica.*

33 Ex priuilegio *Pij V. incip. Pius V. Dat. Romæ apud Sanctum Petrum, die 23. Auguſti 1570.* nouitij in articulo mortis exiſtentes ante expletum probationis annum, vt lucrentur, atque conſequantur, indulgentias, poſſunt profiteri, habentes tamen legitimam ætatem ad profitendum, de quo vide *Frat. Emmanuel. d. quæſt. 15. art. 6. Petr. Ledeſma in ſumma p. 2. tract. de Hado de los Religioſos, cap. 7. concluſ. 2. difficult. 1. Beia d. caſu final.* vbi à principio probat profeſſionem Nouitij ante annum probationis factam in mortis articulo eſſe validam: teneri tamen, ſi cum valuerit, & ex ea infirmitate non deceſſerit, complere poſſe à integrum probationis annum, & huiuſmodi conceſſionem *Pij V.* aſſerit *Fr. Ludouic. Miranda d. q. 22. art. 10.* non eſſe reuocatã per *Gregor. XIII.* in ſua conſtitut. quæ incip. *In tanta*, qua reuocauit quicquid conceſſerat *Pius V.* ſuper ſtatu, & regimine Monachorum & Sanctimonialium cõtra ius, & contra decreta Sancti *Concilij Tridentini.*

34 Nam poteſt dici primo, quod non eſt reuocata quo ad forum conſcientiæ: vel ſecundo, quod *Greg. XIII.* non loquitur de ijs gratijs, & Indulgentijs, & maximè cõceſſis in mortis articulo Monachis & Sanctimonialibus, ſed etiam de alijs gratijs, & priuilegijs ſpectantibus ad ſtatum, & regimen eorundem Monachorum, aut ipſarum Monialium. Aduertitque idem *Fr. Ludouic. Miranda dicto loco*, quod virtute huius conceſſionis, & profeſſionis ſic factæ monaſterium non poteſt ſuccedere in bonis nouitiæ, ſic profeſſæ in præiudicium ſuorum hæredum, & aliorum venientium ab inteſtato.

35 Nouitijs intra annum probationis licitum eſt è monaſterijs exire, vt tenet *Silueſt. verbo Religio, quæſtio 8.* vbi etiam dicit, quod non tenetur ſoluere expenſas factas ſibi à monaſterio per *cap. non ſolum, de Regularibus*, ibi, aliquatenus impedire, & quod egrediendo etiam ſine licentia non incurrunt aliquam inhabilitatem ad Ordines, vel ad beneficia Eccleſiaſtica iuxta *cap. poſtulaſti, de Regularibus*, prout ea citat *Fr. Ludouic. Miranda d. queſtion. vigeſim. ſecund. art. 8. concluſ. vnica.*

36 Nouitijs ſic nolentibus profiteri, ſed à religione volentibus egredi ſunt reſtituenda omnia bona, quæ tẽpore ingreſſus detulerunt in monaſterium, nec quid minimum ex eis retinere valent religioſi, quod, vt rectè fiat, Epiſcopus etiam per cenſuras eccleſiaſticas, ſi opus fuerit, compellere poterit ſuperiores Regulares, prout ſtatutum eſt in *Concil. Triden. ſeſſ. 25. de Regularibus, c. 16. in final.* verbis, & declarant *praxis Epiſcopalis parte 1. verbo monialis, §. 3. & p. 2. eodem verbo, verſ. 11. pag. 72. Paul. Fuſc. de viſitat. lib. 2. c. 15. nu. 67.* vbi etiã, quod ſi moriatur ante finitam profeſſionem remanẽt bona ipſi monaſterio, niſi bona detulerit, vel expreſsè conſignauerit, aliàs tantum modo intrando, quia tunc ſuccedent proximiores.

37 Egrediendo autem recuperant omnia bona, etiam feudalia iuxta veriorem ſententiam, quam tenẽt *Thomas de Marino in tractatu de feudis, lib. 1. tit. 2. de feudo, ex pacto, & prouidentia, num. 139. Carolus Tappia in repet. authent. ingreſſi, in verbo ſua c. 14. num. decim. ſext. Caldas Pereira in l. ſi curatorem, verbo implorare, à numer. vigeſim. ſeptim. Carol. de Graſſ. in tract. de effectibus clericalibus, effect. 4. ſub numer. vigeſim. quint.* & debet intelligi vna cum fructibus indè perceptis, deductis tamen alimentis illius temporis, quo in monaſterio fuit, ita *Azori. inſtitut. moral. p. 1. libr. decim. tert. capit. 9. quæſtion. ſecund. poſt med.* quem refert, & ſequitur *Galett. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo Nouitius, 5.* quando ſcilicet nouitius tenetur ea ſoluere alimenta, prout intelligitur à *Sanch. d. tom. 2. libr. ſeptimo, capit. quint. numer. vigeſimo quinto.* Dubium tamẽ

maximum in hac materia ventilatum vidi in *Sacra Illuſtriſſimorum Cardinalium Congregat. Sacri Concilij interpretum* ſæpe propoſitum, an ſcilicet Nouitio egredienti habitus religioſus eſſet reſtituendus? In qua quæſtione iuxta ſupradicta reſoluerem omnes nouitij veſtes eſſe reſtituendas propter verba illa. omnia reſtituantur, quibus vtitur *Concil. Tridentin. dict. cap. decimo ſexto in fine.*

39 Dictio enim, omnis, eſt vniuerſalis, vt citatis iuribus multiſque Doctoribus probo *ego ipſe in meis remiſſionibus, dict.* 207. & qui omne dicit, nihil excludit, prout dictum eſt in *libello de princip. & locis communibus vtriuſque iuris littera O. num.* 4. verum *Sacra Congreg.* cenſuit habitum religioſum exeunti non eſſe reſtituendum, eius tamen pretium ei eſſe ſoluendum.

40 Si quis tamen deceſſerit intra huiuſmodi tempus probationis, & dos ſoluta ſit, eſt reſtituenda hæredibus, vnà cum fructibus, ſi quos monaſterium percepiſſet, deducto tamen victu, & veſtitu, ita refert decilum. *Armendariz d. loco num.* 30.

41 Circa Nouitiorum informationes faciẽdas *Sixtus V.* ſua conſtitut. quæ incip. *Sixtus Epiſcopus*, edita 6. *Kalen. Decemb. Anno Incarnat. Dominicæ* 1587. ſtatuit, ac præcepit, ne vlli illegitimi, aut debitis onuſti, ratiocinijs obligati, & ſcelerati, criminoſi, & facinoroſi reciperentur ad Ordines, ac voluit de ijs omnibus rebus in receptione eorumdem Nouitiorum & antequam reciperentur, ſeu admitterentur ad habitum fieri inquiſitionem, & informationem: fuitque ipſius decretum ita rigidum, ſiue rigoroſum, vt nullius iuuenis, ſeu viri à ſeculo ad religionem tranſeuntis maioris 16. annorum receptio, admiſſio, & approbatio fieri poterat, niſi in Capitulo generali, ſeu prouinciali, & niſi prius per Prælatos, & Superiores Ordinis facta de eo fuiſſet informatio de rebus ibidem contentis, & huiuſmodi informatio in Capitulo generali, aut prouinciali præſentata, approbata ſimul fuiſſet per definitores. Poſtmodum verò videns, quod ex prædicta ſua conſtitutione innumera ſequebantur inconuenientia illam mitigare, atque modificare volens, in alia quadam, quæ incipit, *ad Romanum ſpectat Pontificem*, & ſtatuit, vt in qualibet Prouincia ſaltem duo, & ſi commodè fieri poſſet, tria, aut plura deputarentur monaſteria, quorum ſuperiores infra annum ſaltem congregarentur ad faciendam inquiſitionem ſuper nouitijs, & ad ipſos in religioſos ſuſcipiendos, iuxta formam ſuæ præfatæ Conſtitutionis, & ad alia peragenda, quæ ibidem continentur. Et addidit, quod ſi paucitas, aut nimia monaſteriorum diſtantia, nec id ipſum facere permitteret, ſaltem tribus antiquioribus Patribus vnius monaſterij domus, ſiue Prouinciæ huiuſmodi facultas, & auctoritas per Capitulum generale monachorum, vel Prouinciale Mendicantium, & reliquorum Regularium demandaretur, & concederetur, & alia ad hoc propoſitum ſtatuit, quæ ibidem videri poſſunt. Sed *Greg. XIV.* amplius volens eandem *Sixti Quinti* Conſtitutionem declarare, & ampliare circa Nouitiorum receptionem, nouam quandam fecit conſtitutionem, quæ incipit, *Circumſpecta Romani Pontificis prouidentia*, qua ſtatuit, vt Superiores monaſteriorum de conſenſu ſui Capituli prehabita ſimul cum his, de quibus in vnaquaque Religione, aut monaſterio iuxta eiuſdem conſtitutiones recipiendus interrogari ſolet aliqua informatione ſuper ijs, quæ in dictis conſtitutionibus continentur ad eorundem Nouitiorum receptionem procedere valerent, dum tamen antequam ad profeſſionem admitterentur plenariam de eiſdem facerent inquiſitionem, quæ plenaria informatio præſentaretur, examinaretur, & approbaretur ab illis, à quibus in prædictis monaſterijs examinari, & approbari ſolent.

42 Iuxta prædictas conſtitutiones *Sixti Quinti* & *Gregor. XIV.* informationes Nouitiorum debebant fieri modo ſupradicto, tempore vero *Clementis VIII.* ſua conſtitutione, quæ incipit, *Altiſſima paupertatis via*, *data* 14. *Aprilis* 1592. conceſſum eſt Fratribus Minoribus de Obſeruantia in Hiſpania tantum, quod quocunque tempore, etiam extra Capitulum poſſent recipere Nouitios, & iuuenes ad prædictum ordinem venientes de conſenſu quatuor Definitorum, vel de conſenſu quatuor Fratrum ex antiquioribus illius domus, in qua iuuenes erant recipiendi. Conceſſum eſt etiam, vt coram Notario, vel per Fratres ad hoc muneris deputatos prædictam inquiſitionem facere poſſent, vocando teſtes, & ab ipſis recipiendo iuramentum, de qua vide *Fr. Emmanuel. in ſumm. part. ſecunda, capit. quarto num.* 3. *& quæſt. Regular. tom.* 3. *quæſt.* 10. *articul. ſecundo &* 3. Vlterius idem *Clemens VIII. conſtitut. ſua*, quæ incip. *In his, de anno* 1597. conceſſit priuilegium Conuentui Sancti Stephani Salmanticenſis, vt nouitiorum informationes fieri poſſint, & debeant, vel coram Iudice, & notario publico, vel coram aliquo alio Fratre ad id muneris deputato, abſque omni ſtrepitu iudiciario, ſed ſolummodo ſimpliciter, & de plano, quod quidem priuilegium, licet tantum quoad Conuentum Sancti Stephani Salmanticenſis Ordinis Prædicatorum fuerit conceſſum, eo proculdubio fruuntur omnes in vniuerſum Religiones habentes priuilegium communicationis, quale habent omnes Mendicantes, & ſi quæ ſunt aliæ ſimilem habeant gratiam.

43 Profeſſio igitur Monachi dicetur nulla, quando facta fuit non ſeruata prædicti *Sixti V.* conſtitutione, videlicet capta prius diligenti informatione de parentibus, patria, vita, & moribus, eademque informatione relata, & approbata in Capitulo generali, vel prouinciali, prout reſolutum fuit in Sacra *Rota Romana* apud *Farinac. deciſ.* 173. *nn.* 3. 4. *&* 5. *tom.* 1. *p.* 1. vel etiam facta Nouitiorum informatione, iuxta prędictas *Clementis VIII.* conſtitutiones, de quibus ſupra.

44 Sic etiam nulliter profeſſos, quia in eorum informatione non fuit ſeruata forma præſcripta à Sixto V. poſſe etiam poſt quinquennium reclamare, cum eorum profeſſio annulletur propter bonum commune Religionis, declarauit idem *Sixt. V.* in ſua ſecunda conſtitutione moderatoria, & declaratoria primæ his verbis. Sed cum eadem ratio vigeat in tacita profeſſione emittenda, quæ militat in expreſſa, & ſtatuimus, quod in quibuſuis Ordinibus, & Religionibus, nec etiam tacita profeſſio quorumcumque Religioſorum induci poſſit, nec inducta intelligatur, niſi in receptione forma conſtitutionis ſeruata fuerit, refert, *Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ.* 57. *in prima editione, & reſolutione* 550. *in fin. in ſecunda editione.*

,

SV Ad-

S V M M A R I V M.

1 *Clauſura Monialium quibus conſtitutionibus commendetur, oſtenditur, & num. 2.*

3 *Epiſcopi procurare debent, vt in omnibus monaſterijs ſibi ſubiectis ordinaria, in alijs vero Sedis Apoſt. auctoritate clauſura monialium inuiolabiliter obſeruetur.*

4 *Moniales, quæ priuilegio, vel indulto Papæ ſunt immunes, in ijs, quæ ad clauſuram, & ſpiritualium rerum curam pertinent, ſubijciuntur Epiſcopis.*

5 *Moniales exemptæ poſſunt toties viſitari ab Epiſcopo quoad obſeruationem clauſuræ, quoties ei videbitur expedire.*

6 *Moniales in ciuitate degentes, ſed alieno Epiſcopo ſubiectæ, viſitantur ab Epiſcopo diœceſi, ſicut aliæ Moniales ſubiectæ Regularibus.*

7 *Clauſura ſi non ſeruetur in monaſterijs Monialiũ, quæ Regularibus ſubduntur, videre debet Epiſcopus, nec ab ipſis Regularibus impediri poterit.*

8 *Epiſcopus non poteſt impediri quomodo ingrediatur ſepta monaſterij ipſis Regularibus ſubiecti ad effectum vidẽdi, ſi clauſura ſeruata ſit, vel non.*

9 *Reprobatur opinio Fr. Ludou. Mirandę.*

10 *Clauſuræ mœnia ſi ſint confracta, & facultates non ſuppeterent, fidelium eleemoſynis reſtauranda ſunt, vel Monialium conſanguinei ad hoc compellendi, & illis deficientibus, tunc compellendus erit is, cuius auctoritate fuit erectum monaſterium.*

11 *Monialium clauſura cuſtoditur impediendo acceſſum ad ipſas Moniales, & colloquia cum eiſdem.*

12 *Clauſura Monialium vt ſciatur qualiter ſit cuſtodienda, quæ ſunt attendenda, oſtenditur.*

13 *Monialium exitus è ſuis monaſterijs quibus conſtitutionibus prohibeatur, oſtenditur, & numero decimo quarto.*

15 *Moniales an poſſint à monaſterijs egredi ex alijs caſibus vltra illos tres relatos in Conſtit. Pij V. pro parte negatiua expenduntur fundamenta, & citantur Doctores.*

16 *Pro affirmatiua fundamenta, & rationes adducuntur.*

17 *Filij licite exhæredari poſſunt à parentibus ex quatuordecim tantum cauſis expreſſis, quo non excluduntur ſimiles.*

18 *Donationes factæ ob ſolas quinque cauſas iure reuocari poſſunt, quod etiam ad alias ſimiles ex identitate rationis extenditur.*

19 *Dictio, tantum, quamuis excludat omnes caſus præter expreſſos, non excludit tamen caſus ſimiles.*

20 *Moniales è monaſterio egredi poſſunt alijs infirmitatis caſibus ſimilibus illis tribus, de quibus in conſtitut. Pij V. ſi infirmitas omnibus præiudicialis ſit.*

21 *Conſeruatio propriæ vitæ eſt de iure naturali vbi periculũ imminet mortis, non naturalis, ſed violentæ.*

22 *Caſus tres, quibus licet Monialibus è monaſterio egredi ex ſimilitudine rationis extendi poſſunt ad caſus hoſtium, inundationum, aquæductus, & ruinæ domus.*

23 *Incendium magnum, quo poſſunt moniales è monaſterio egredi, tale debet eſſe, vt certum ſit, aut ſaltem probabile, quod niſi moniales omnes ſtatim à monaſterio exeant, omnes ſint ſimul morituræ.*

24 *Infirmitas lepræ, cuius occaſione Moniales poſſunt è monaſterio egredi, poteſt etiam extendi ad quamuis infirmitatem adeo contagioſam, quod ſi ipſius radix foris non eijciatur, cito omnes eiuſdem monaſterij ſorores inficiet.*

25 *Moniales ab vno monaſterio in aliud poſſunt transferri cauſa nouæ fundationis, correctionis, vel reformationis, procuius licentia obtinenda ad Sedem Apoſtol. eſt recurrendum.*

26 *Moniales quãdo transferuntur de vno monaſterio in aliud permiſſu Sedis Apoſt. quomodo, & quando huiuſmodi tranſlatio ſit facienda, oſtenditur.*

27 *Moniales exeundi è monaſterijs iuſtam cauſam nõ habent, vt curam nepotum ſuorum gerant, etiamſi nullum propinquum haberent.*

28 *Moniales volentes exire è monaſterio ob aliquem caſum neceſſarium à quo debeant obtinere licentiam, oſtẽditur.*

29 *Moniales è ſuis monaſterijs exeuntes ſunt excommunicatæ excõmunicatione maiori Summo Pontif. reſeruata, & in eandem incurrunt Prælati eiſdem egrediendi licentiam quoquo modo concedentes.*

30 *Concomitantes Moniales è ſuis monaſterijs egredientes, & recipientes eas incurrunt in excommunicationem Papæ reſeruatam, niſi compaſſione quadam naturali in extrema neceſſitate id faciant.*

31 *Monalium monaſteria ingredi prohibentur omnes cuiuſcunque ſexus viri, ac mulieres habentes vſum rationis, & diſcretionem ad peccandum.*

32 *Infantes diſcretione carẽtes abſque peccato mort. admitti poſſunt ad clauſtra Monialium.*

33 *Referuntur conſtitutiones Gregor. XIII. quibus reuocat omnes facultates ingrediendi monaſteria & domus Monialium, & num. 34.*

35 *Sixtus V. fecit reuocationem omnium licentiarum quarũcunque ingrediendi Monialium monaſteria.*

36 *Monialium monaſteria intrantes ſine licẽtia an incurrant excommunicationem comminatam contra ingredientes vigore aliquarum facultatum oſtenditur.*

37 *Monaſteria Monialium ex præſumptione intrantes pretextu aliquarum licentiarum ſine ratione, & cauſa, vel à ſummis Pontif. iam reuocatarum, incurrunt excommunicationem comminatam contra ingredientes vigore aliquarum facultatum.*

38 *Monaſterij ſepta non licet ingredi in caſibus neceſſarijs ſine licentia Epiſcopi, aut Vicarij generalis ſpeciale mandatum habentes.*

39 *Monialium præfecta, ſi Superior longe abſit, in caſibus repentinis ſed tamen neceſſarijs poteſt licentiam concedere.*

40 *Epiſcopi conſenſus abſque alia Superioris Regularis voluntate an ſufficiat, vt poſſit aliquis ingredi ſepta monaſterij Monialium exemptarum in caſibus neceſſarijs è oſtenditur.*

41 *Superiores Regulares tantum poſſunt concedere facultatem intrandi ſepta monaſterij Monialium ipſis ſubiecta.*

42 *Epiſcopi ingredientes monaſteria Monialium ſibi non ſubiecta ſine licentia Superioris in ſcriptis, includuntur ſub decreto Concilij ſeſſione vigeſim. quint. de Regular. capit. quint.*

43 *Epiſcopi, & Superiores Prælati ſicut poſſunt alij facultatem concedere ingrediendi monaſteria Monialium ſibi ſubiecta in caſibus neceſſarijs, ita etiam, & ipſi viſitationis, aut alterius cauſæ neceſſariæ gratia intrare poſſunt.*

44 *Miniſtro Generali Fratrum Minorum an hodie, ſicut olim, liceat ingredi monaſteria Monialium S. Clarę è oſtenditur.*

45 *Prouinciales Miniſtri, atque viſitatores quando poſſint intrare*

intrare Monaſteria Monialium ſibi ſubditarum, oſtenditur.

46 *Epiſcopus, vel alius Superiór, qui electioni Abbatiſſæ præeſſe poteſt, clauſtra Monaſterij ingredi non valet, ſed ante cancellorum feneſtellam vota ſingularum audire.*

47 *Vota Monialium earum monaſteria ingredientes recipere poſſunt Prælati, quando prudenter iudicauerint non poſſe fieri canonicam electionem ipſis non intrantibus.*

48 *Cauſa ad intrandum Monialiũ monaſteria non requiritur, quod ſit ſtrictiſſima, ſed ſufficit, quod ſit neceſſitas quadã moralis, rationabilis, & manifeſta.*

49 *Confeſſarij quibus in caſibus, & pro quo tempore monaſteria Monialium ſepta ingredi valeant, oſtenditur.*

50 *Monialis cum vitam obijt an, & quibus in caſibus liceat Sacerdoti ingredi clauſtrum; oſtenditur.*

51 *Sepultura pro moniali defuncta, an poſſit aperiri ſine peccato ab aliquo, qui ad hoc ſolum ingrediatur? oſtenditur.*

52 *Medicus cauſa multum grauis infirmitatis cum neceſſitas exegerit, poteſt ingredi monialium monaſteria.*

53 *Medicis vt poſſint monialium monaſteria ingredi, non neceſſario requiritur, quod ſint doctores, aut graduati, ſed quod mederi ſciant.*

54 *Tonſor ad emittendum ſanguinem qualiter monialiũ monaſteria intrare poſſit, oſtenditur.*

55 *Monialium monaſteria officiales intrare poſſunt pro aliquo opere exercẽdo, quod commode extra monaſterium fieri non poteſt.*

56 *Sartores monialium monaſteria intrare non poſſunt.*

57 *Licentia in ſcriptis neceſſaria non eſt ad intrandũ monialium monaſteria in caſibus permiſſis, qui communiter ſolent occurrere.*

58 *Monialium clauſuram intrantes pro aliquo permiſſo negotio finito illi ſub peccato mortali tenentur ſtatim exire, quamuis poſſint per aliquantulum temporis amplius ſe detinere.*

59 *Conceſſio facta alicui de intrando monaſteria monialium, intelligitur de prima vice.*

60 *Monialium monaſteria licitum eſt intrare mulieribus volentibus vti famulabus domeſticis ſeruitijs incumbere.*

61 *Moniales ancillas pro ſeruitio communi habere non poſſunt, quibus licitum ſit clauſtra intrare, & exire quando libuerit.*

62 *Puellæ educationis gratia, licet ſacro veſtitu induta non ſint, poſſunt in monaſterijs monialium retineri cũ certis conditionibus.*

63 *Conditiones, quibus licitum eſt retinere puellas educationis gratia in monaſterijs monialium, referuntur.*

64 *Puella cauſa educationis in monaſterijs monialium recipi non poſſunt minores ſeptennio, & maiores vigeſimo quinto.*

65 *Puella educationis gratia in monaſterio monialium recepta ſi ſtatim poſtquam præterijt vigeſimum quintum annum non egreditur, nec ipſa, nec alia quæuis incidit in excommunicationem.*

66 *Nupta mulieres quando poſſint in monaſterijs monialium recipi, oſtenditur.*

67 *Viduæ ex licentia Epiſcopi non poſſunt monialium monaſteria ingredi, vt in habitu laicali ibi permaneant.*

68 *Matribus non poteſt licentia præſtari ingrediendi monaſteria monialium ad inuiſendas filias morti proximas.*

69 *Monialium monaſteria frequentantes qua pœna puniantur, oſtenditur.*

70 *Frequentia alloquendi cum monialibus, ex quibus vicibus inducatur, oſtenditur.*

71 *Cauſa legitima alloquendi cum monialibus non eſt occaſio conſanguinitatis.*

72 *Regulares cuiuſcunque ordinis prohibentur accedere ad monialium monaſteria.*

73 *Regulares adeuntes monaſteria monialium, abſque Epiſcopi licentia, an incidãt in excommunicationem, quam Epiſcopus ſuo edicto propoſuit? oſtenditur.*

74 *Cenſura per ſtatutum, aut edictum Epiſcopalem ipſo iure aduerſus adeuntes monaſteria monialium, & cum illis alloquentes, an comprehendat accedentes ad exempta Regularibus ſubdita? oſtenditur.*

75 *Epiſcopis imponens pœnam euntibus ad monaſterium ſuæ diœceſis, comprehendit tam ſubditum, quàm non ſubditum.*

76 *Licentia pro acceſſu ad Monialium monaſteria exempta vtrum petenda ſit ab Epiſcopo, an à Superiore Regulari? oſtenditur.*

77 *Litterarum, ſeu Epiſtolarum miſſio ad Monachas an iure communi reperiatur prohibita oſtenditur.*

78 *Litteras ſcribens Moniali, & mittens, an incidat in cenſuram comminatã ab Epiſcopo aduerſus euntes in monaſteria Monialium? oſtenditur.*

79 *Per epiſtolas cum abſentibus, tanquam præſentibus loquimur.*

80 *Vetitus loqui cum excommunicato, eſt inſuper prohibitus nuntium, vel litteras illi mittere.*

81 *Mittens litteras ad Monialem non incidit in cenſuram cõminatam aduerſus alloquentes cum illa.*

82 *Excommunicatio eſt pœna, quæ cum ſit lata contra euntes, & loquentes, non comprehendit mittentes.*

83 *Declaratur tex. in cap. clericus 81. diſt.*

84 *Male agens odit lucem.*

85 *Fœminæ in virorum monaſteria qualiter ingredi prohibeantur, oſtenditur, & num. 86.*

87 *Mulieres ingredi poſſunt Fratrum monaſteria, quæ ſunt in fieri, vel in qua dum fabricantur adhuc Conuentus ad ibi morandum non fuerit introductus.*

88 *Reginæ, & fundatrices monaſteriorum aliquorum Fratrũ poſſunt ea ingredi abſque incurſu alicuius cenſuræ.*

EPISCOPVS CIRCA SANctimonialium clauſuram quam habeat poteſtatem.

ALLEGATIO CII.

1 CVm ſanctimoniales Deo Opt. Max. ſint deſponſatæ, & non hominibus, omnino ſtudere debent quomodo Deo placere poſſint. Nam nihil eſt quod oculos cæleſtis ſponſi magis delectet quam videre virgines ſibi deſponſatas, ornatas iis moralibus, quæ tantas Reginas decent vt merito cum ſponſo poſſint dicere, Dilectus mihi, & ego illi. Quare neceſſe eſt, vt in cœnobiis monialiũ, quæ religiones ingreſſæ diuino ſe cultui mãciparũt, vetus diſciplina integra perduret, omni conatu Epiſcopi debent ſtudere pro paſtorali officio circa illarum clauſuram, prout eis præcipit Sacrũ *Concil. Trid. ſeſſ. 25. de Regular. cap. 5.* his verbis. Bonifacii viij. Conſtitutionem, quæ incip. Periculoſo, renouans Sancta Synodus vniuerſis Epiſcopis ſub obteſtatione diuini iudicij, & interminatione maledictionis æternæ præcipit, vt in omnibus monaſteriis, ſibi ſubiectis ordinaria, in aliis vero Sed. Apoſt. auctoritate clauſurã Sãctimonia-

&monialiũ, vbi violata fuerit, cõseruari maxime procurẽt, inobediẽtes, atq; cõtradictores per cẽsuras eccle siasticas, aliasq; pœnas, quacunque appellatione postposita compescentes, inuocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis. Quod auxilium, vt præbeatur omnes Christianos Principes hortatur Sancta Synodus, & sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda, omnibus magistratibus secularibus iniungit.

2 Cuius Decreti omnimodam obseruantiam cupiens postea *Pius V. Pont. Max.* eadem de re Bullam quandam, siue Motum proprii edidit anno Dominicæ *Incarnat.* 1566. 4 *Kalend. Iunij*, Pontificatus sui anno Primo, & incip. *Circa Pastoralis officij*, vbi in fine ad hoc propositum subdit. Mandantes propterea in virtute Sanctę obediẽtiæ, sub obtestatione diuini iudicij, & interminatione maledictionis æternæ, vniuersis Venerabilibus Fratribus, Primatibus, Archiepiscopis, & Episcopis, quatenus in ciuitatibus, & diœcesibus propriis præsentes nostras litteras publicare faciant, ac in monasteriis monialium sibi Ordinario subiectis, in ijs vero quæ ad Romanam mediatè & immediate spectãt Ecclesiam Sedis Apostolicæ auctoritate, vnà cum superioribus eorundem monasteriorum, clausuram, vt præmittitur, quam primum poterint, seruari procurẽt, contradictores atq; rebelles per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo. inuocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis. Ac vt hoc tam salutare Decretum facilius obseruetur, omnes Principes seculares, & alios Dominos, & Magistratus temporales rogamus, requirimus, obsecramus per viscera Misericordiæ Domini nostri Iesu Christi eisdem in remissionem peccatorum iniungentes, quod in præmissis omnibus eisdẽ Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, & Episcopis, & aliis Monialium Superioribus assistant, ac suum fauorem & auxilium præstent & impediẽtes pœnis etiam temporalibus afficiant. Præmissis Constitutionibus, & Ordinationibus Apost. statutis, & consuetudinibus, etiam immemorabilibus, etiã per Sedem Apost. approbatis, & confirmatis, priuilegiis quoque, indultis, litteris Apost. etiam in fundatione, & institutione eisdem Monasteriis, domibus, & Monialibus, sub quibuscunq. verborũ formis, & clausulis irritantibus, & aliis Decretis quibuslibet concessis, confirmatis, atque etiam iteratis vicibus approbatis, & innouatis. Quibus omnibus etiamsi pro sufficiẽti illorum derogatione, de illis eorumq; totis tenoribus specialis, specifica, expressa, & individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio, seu quæuis alia expressio habenda, aut aliqua exquisita forma ad hoc seruanda foret, tenoris huiusmodi, ac si de verbo ad verbum insererentur, pro sufficienter expressis habentes, quoad effectum validitatis nostræ Constit. tantum, derogamus, cõtrariis quibuscunque, &c. Hanc *Pij V. constit.* etiam confirmauit, & innouauit postmodũ *Gregor. XIII.* in alia sua Bulla, siue Motu proprio *dat. Romæ anno Domini* 1572. 3. *Kalend. Ianuarij*, Pontificatus sui etiam ann 1. qui incip. *Deo sacris*.

3 Ex quibus clarius patet quantum procurare debent Episcopi vt omnibus in monasteriis, eisdem Episcopis subiectis, ordinaria, in aliis vero Sedis Apost. auctoritate, clausura Sanctimonialium, vbi violata fuerit, diligenter restituatur, & vbi inuiolata est inuiolabiliter conseruetur, *Cochier. de iurisd. Ordin. in exemptos p. 2. qu.* 45. *numero* 15. & 81. *Campan. in diuers. iuris Canon. rubr.* 12. *cap.* 13. *num.* 83.

4 Habet enim Episcopus iurisdictionem in Moniales, quæ priuilegio, vel indulto Papæ sunt immunes, in iis, quæ ad clausuram, & spiritualium rerum curã pertinent vt refert decisum *Armendar. in addit. recopil. legũ Nauarr. lib. 2. tit. 18. l. 7. de Relig. num. 95.*

5 Et huiusmodi moniales exemptæ possunt toties visitari ab Episcopo quoad obseruantiam clausuræ, quoties ei videbitur expedire, refert decisum *Galet. in margarita casuum consc. verbo monialis* 3. & faciunt quę *Armendar. in dictis addit. libro primo titul. 6. lib. 3. de visitatione quoad Canonicos num.* 18.

6 Et Moniales in ciuitate sitę atæ, sed alieno Episcopo subiectæ, visitantur ab Episcopo diœcesis, sicut aliæ Moniales subiectæ Regularibus refert decisum *Galett. verbo Monialis* 4.

7 Clausura hæc si non seruetur in monasterijs monialium, quę Regularibus subduntur, videre debet Episcopus; nec ab ipsis Regularibus impediri poterit, quominus ea visitet, quoties id expedire iudicauerit, refert etiam decisum idem *Galett. verbo clausura*, 1. resoluit *praxis Episcop. part.* 1. *verbo Moniales*, *quæst.* 4. & 8. *versic.* 4.

8 Sicut etiam nec ab ipsis poterit impediri, quominus ingrediatur septa monasterii ipsis Regularibus subiecti ad effectum vidẽdi si clausura seruata sit, vel non, refert quoque decisum *die* 28. *Aprilis* 1584. *Armendar. in dictis addition. lib.* 1. *tit.* 18. *lib.* 7. *de Episcopis, numer.* 44. Ex quibus non ita facile admitterem resolutionem *Fr. Ludouic. Miranda post man. Prælat. in 1. ac. de Sacris Monial. quæst.* 2. *artic. decim. quart. num. tertio*, tenentis non licere Episcopis monialium monasteria exempta, Prælatisque Regularibus subiecta etiam prætextu vidẽdi an violata ibidem fuerit clausura, nisi solummodo in casu, publice constaret ipsam esse violatã, nec in tali casu, nisi postquam eadem de re semel & iterum admonuerint ipsarum monialium Prælatos Ordinarios: fallitur enim ex supradictis, & principaliter ex decis. quam refert *Armendar. loco vltimo citatus.* quicquid etiam nouissime teneat *Sanch. in præcepta Decalogi tom.* 2. *libro sexto capit.* 15. *num. vigesimo primo*, videlicet non posse Episcopum ad clausurã cogere moniales exemptas ab eis, & subditas aliis Prælatis exemptis aliorum Ordinũ. Nam Moniales omnes etiam professæ Ordinum Militarium Sancti Iacobi, Calatraux, & Alcantaræ clausuræ præcepto astringuntur, vt colligitur ex *Concil. Trident. sess.* 25. *de Regular. cap.* 22. *vers. hæc omnia* & constat ex Motu proprio *Pij V.* incip. *Circa pastoralis*, ibi cuiuscũque Ordinis vel Militiarum, etiamsi Hierosolymitanæ sint, *Nauarr. com.* 4. *de Regular. num. quadragesim. quart. versic. quinto nota*, *Fr. Emmanuel. tom.* 1. *quæstion.* 44. *ar.* 2. & 3. Item eodem clausuræ præcepto tenẽtur moniales illorum monasteriorum, quibus ante *Conc. Trident.* nunquam admissa, aut seruata fuerat *Nauarr. d. comm.* 4. *num.* 45. *versic.* 8. *Azori. institut. moral. parte prim. libro decimo tertio capit. octau. quæstion.* 1. *vers. ex his plane*, *Fr. Emman. d. quæstion.* 44. *artic.* 2. Item ad eandem tenentur clausuram moniales conuersæ, & Tertiariæ, siue de pœnitentia, cuiscunque Ordinis, vel Congregationis sint, si vtræque vere professæ sint, ex d. Motu proprio *Pij V. Nauar. d. comm.* 4. *num. quadragesim. quint. Fr. Emma. d. quæst. quadragesim. quart. art.* 4. *Llamas in methodo curationis, in append. §.* 1. *ad finem*.

10 Operari igitur debent Episcopi vt clausura ipsa circumsepta

cumſepta ſit, & munita altis mœniis excelſiſque vndique partibus, claudaturque vna tantum, ſi fieri poteſt, porta, eaq. claue & ferro munita ſit: ſi vero mœnia clauſuræ contracta ſint, & Monaſterij facultates nõ ſuppeterent, fidelium eleemoſynis reſtauranda eſſent, aut monialium conſanguinei ad id cogerentur; perdurat enim conſanguinitatis vinculum, remanetque obligatio illas conſeruandi in debita honeſtate, vt inquit *Iſidor. Moſcon. in ſuo tractatu de militanti Eccleſia pa. 4. verſic. primo itaque cõſiderandum, & tex.* opitulatur *in cap. ſi quis dereliquerit, 30. diſtinct.* Quod ſi inopia laborarẽt cõſanguinei præfati illum compellendum eſſe ſubiungit illic *Moſcon.* cuius auctoritate, vel potius voluntate fuit erectum monaſterium, quoniam præuidere debebat huiuſmodi neceſſitates futuras, cui reſolutioni opitulatur *Petr. Grego. in tract. de benefic. cap.* 15. *nu.* 2. & 3. vbi multa vtiliſſima congerit.

11 Ad auctoritatem Epiſcoporum in cuſtodienda monialium clauſura pertinet impedire acceſſum ad ipſas moniales, & colloquia cum eiſdem: necnon ingreſſum intra ſepta monaſterij, & illarum egreſſum è monaſteriis, iuxta diſpoſitionem *Concil. d. cap.* 5. in hæc verba. Nemini autem Sanctimonialium liceat poſt profeſſionem exire è monaſterio, etiam ad breue tempus, quocunque prætextu, niſi ex aliqua legitima cauſa ab Epiſcopo approbanda, indultis quibuſcunque, & priuilegiis non obſtantibus. Ingredi autem intra ſepta Monaſterij nemini licet cuiuſcunque generis, aut conditionis, ſexus, vel ætatis fuerit, ſine Epiſcopi, vel Superioris licentia, in ſcriptis obtẽta, ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda. Dare autem tantum Epiſcopus vel Superior licentiam debet in caſibus neceſſariis, nec alius vllo modo poſſit, etiam vigore cuiuſcunque facultatis, nec indulti hactenus concelli, vel in poſterum concedendi.

12 Præfata autem clauſura, vt ſciatur qualiter ſit cuſtodienda, duo attendenda aduerto, & diuucide explicãda, primũ qualiter ipſarũ exitus è ſuis monaſteriis prohibitus, & quibus caſibus permiſſus. Sm̃ aget de ingreſſu in ipſarum monaſteria prohibendo & quãdo permittẽdo.

13 Quod attinet ad primum habemus originalem de hoc prohibitionem *Bonifacij VIII. in cap. periculoſo, de ſtatu Regular. lib. 6.* in hæc verba præſenti Conſtitutione perpetuo irrefragabiliter valitura ſancimus, vniuerſas & ſingulas moniales, præſentes atque futuras, cuiuſcunque religionis ſint, vel ordinis, in quibuslibet mundi partibus exiſtentes, ſub perpetua in ſuis monaſterijs debere de cætero permanere clauſura: ita quod nulli earum, religionem tacite vel expreſſe profeſſæ, ſit vel eſſe valeat quacunque ratione, vel cauſa (niſi forte tanto & tali morbo euidenter earum aliquam laborare conſtaret, quod non poſſet cum alijs abſque graui periculo, ſeu ſcandalo cõmorari) Monaſteria ipſa deinceps egrediendi facultas, &c. Hæc eadem Bonifacii VIII. prohibitio innouatur in *Concil. Trident. c.* 5. verbis proxime citatis. *Pius* item *V. dicta ſua Conſtitut.* incip. *Circa Paſtoralis.* de ann. 1566. prædictam Bonif. viij. Conſtit. & Conc. Trid. decretum renouat his verbis. Hac igitur perpetuò valitura Conſtit. inhærentes etiam Conſtitutioni felicis recordat. Bonifacii Papæ viij. prædeceſſoris noſtri, quæ incip. *Periculoſo*, & decretis *Concilij Tridentini* ſuper clauſuram monialium editis auctoritate Apoſtolica ſtatuimus tenore præſentiũ, atque perpetuò decernimus vniuerſas & ſingulas Moniales præſentes atque futuras cuiuſcunque Religionis, Ordinis, vel Militiarum, etiamſi Hieroſolymitanæ ſint, quæ vel iam receptæ ſint, vel in poſterum in quibuſuis Monaſteriis, ſiue domibus recipientur, & tacite, vel expreſſe religionem profeſſę, etiamſi conuerſæ, aut quocunq; nomine appellẽtur, etiamſi ex inſtitutis, vel fundationibus earum regulæ, ad clauſuram non teneantur, nec vnquam in earum monaſterijs, ſeu domibus, etiam ab immemorabili tempore ea ſeruata non fuerit ſub perpetua in ſuis Monaſterijs, ſeu domibus de cætero debere permanere clauſura, iuxta formam dictæ Conſtitutionis felicis recordationis *Bonifacij Papę VIII.* prædeceſſoris noſtri, quæ incip. *Periculoſo*, in Sacro *Concil. Trid.* approbatæ & innouatæ, quam nos auctoritate prædicta etiam approbamus, & inuocamus in omnibus, & per omnia, ac illa diſtricte obſeruari mandamus. Quod ſi aliquæ Moniales forſan reperiantur, quæ conſuetudine etiam immemorabili, aut inſtituto, vel fundatione regulæ ſuæ facta, animo obſtinato huic clauſuræ reſiſtant, aut quoquo modo reluctentur, Ordinarij vna cum Superioribus earum, omnibus iuris, & facti remediis compellant eaſdem tanquam rebelles, & incorrigibiles, ad præciſe ſubeundam dictam clauſuram, & perpetuò obſeruandam. Mulieres quoque, quæ Tertiariæ, ſeu de pœnitentia dicuntur, cuiuſcunque Ordinis fuerint, in Congregatione viuentes, ſi & ipſæ profeſſæ fuerint, itaut ſolemne votum emiſerint, ad clauſuram præciſe, vt præmittitur, & ipſæ teneantur. Quod ſi votum ſolemne non emiſerint, Ordinarij vnà cum Superioribus earum hortentur, & perſuadere ſtudeant, vt illud emittant, & profiteantur, ac poſt emiſſionem, & profeſſionem eidem clauſuræ ſe ſubijciant. Quod ſi recuſauerint, & aliquæ ex eis inuentæ fuerint ſcandaloſe viuere, ſeueriſſime puniantur. Cæteris autẽ omnibus ſic abſq; emiſſione profeſſionis, & clauſuræ viuere omnino volentibus, interdicimus, & perpetuò prohibemus ne in futurum vllam aliam prorſus in ſuũ ordinem, religionem, congregationemue recipiant. Quod ſi circa huiuſmodi, ac noſtram prohibitionem, & decretum aliquas receperint, eas ad ſic viuendũ omnino inhabiles reddimus, ac illarum quaslibet profeſſiones, & receptiones irritas decernimus, & nullas, prout etiã præſenti decreto irritas facimus, & annullamus.

14 Deinde vero anno 1569. idem Pontifex *Pius V.* aliã edidit *Conſtit.* quę incip. *Decori*, vbi ſeuerius prohibet exitum monialium è monaſterio, his verbis. Sancimus nulli Abbatiſſarum, Prioriſſarum, aliarumue Monialium, etiam Chartuſienſium, Ciſterciẽſium, Sancti Benedicti, & Mendicantium, & quorumcunque aliorum Ordinum, etiam Militarium, & ſtatuum, graduum, cõditionum, dignitatum, & præeminentiarum, etiam à regia, vel illuſtri proſapia ortarum, de cętero infirmitatis, ſeu aliorum Monaſteriorum eis ſubiectorum, aut domorum, parentum, aliorumue propinquorum viſitãdorum, aliaue occaſione & prætextu licere exire, niſi ex cauſa magni incẽdij, vel infirmitatis, lepræ, aut Epidemiæ, quæ tamen infirmitas præter alios Ordinũ Superiores, quibus cura monaſteriorum incumberet, etiã per Epiſcopum, ſeu alium loci Ordinarium, etiãſi prædicta monaſteria ab Epiſcoporum, & Ordinariorum iuriſdictione exempta eſſe reperiantur, cognita, & expreſſe in ſcriptis approbata ſit, à monaſterijs præfatis exire, ſed nec in prędictis caſibus extra illa, niſi ad neceſſarium tempus ſtare licere. Aliter autem, quam, vt præfertur, egredientes, ſeu licentiam exeundi quomodocunque concedentes, necnon comitantes,

tantes, ac illarum receptatrices perſonas, ſiue laicas, ac ſeculares, vel eccleſiaſticas, conſanguineas, vel non, excommunicationis maioris latæ ſententiæ vinculo, ſtatim eo ipſo, abſque aliqua declaratione ſubiacere. A qua præterquam à Romano Pontifice nisi in mortis articulo, abſolui nequeant. Et inſuper tam egreſſas, quàm Præſidentes, & alios Superiores prædictos eis licentiam huiuſmodi concedentes, dignitatibus, officijs, & adminiſtrationibus obtentis priuamus, & ad alia in poſterum obtinenda inhabiles reddimus. Et deinde facit quoque irritas licentias, & facultates, & priuilegia, ſiue indulta exeundi è monaſterijs, & ſtandi extra illa à ſe, & ab alijs Pontificibus, aut Sedis Apoſtolicæ Nuntijs, & Legatis, etiam de latere, aut Maiori Pœnitentiario, aut Ordinum prædictorum Superioribus, alijſue perſonis conceſſa, ſub quibuſcunque tenoribus, & formis, & quibuſcunque clauſulis, etiam inſolitis, etiam in cuiuſcunque perſonæ fauorem, etiam Imperatorum, Regum, Ducum, & aliorum Pontificū, necnon Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium. Deinde præcipit Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & alijs vt in ſuis diœceſibus has litteras quolibet anno promulgent, & omnia obſeruari faciant, iuxta prædictum *Concilij Tridentini* Decretum, & *Conſtit. Bonif. VIII.*

15 Prædicta *Bonifacij VIII.* Conſtitutio poſita in *dicto capit. periculoſo*, innouata per *Concil. dict. capit.* 5. vnicū tantum excipit caſum, ſiue cauſam, ob quam licite fieri poteſt exitus à Monaſterijs Monialium, ſcilicet cum tanto, ac tali morbo euidenter earum aliquam laborare conſtaret, quod non poſſet cum alijs abſque graui periculo, ſeu ſcandalo commorari. Et *Pius V.* in *dicta ſua Conſtitut. de anno* 1569. id ipſum, vt videtur, aliquātulum ampliauit, permittendo, vt licite inde fieri poſſit exitus in tribus caſibus, vel ob tres cauſas, nempe, ob incendium, infirmitatem lepræ, atque infirmitatem epidemiæ. Ex quibus dubium maximum oritur, an ſcilicet ſupradicti tres caſus, de quibus loquitur *Pius V. in dicta ſua Conſtit.* extendatur, ſeu extendi poſſint, & debeant ad alios ſimiles? In qua quæſt. negatiua pars ex eo ſuadetur, quia *Pius V in ſua Conſtit.* primo ponit generalem regulam ſtrictè prohibitiuam cuiuſcunque egreſſus Monialium è ſuis monaſterijs, quam etiam expreſſe extendit ad caſum cuiuſcunque infirmitatis in illis verbis, etiam infirmitatis, &c. & poſtea excipit tres ſupradictos tantum caſus à regula prædicta negatiua, ponitque excommunicationem ipſo facto, aliter quā, vt præfertur, egredienti, ſeu licentiam exeundi quoquo modo cōcedēti, necnon, & quod amplius eſt, concomitantibus ipſas, & priuationem omnium officiorum, adminiſtrationum, & dignitatum, &c. prout latius ibi continetur, ergo non eſt dicendum vllo modo contrarium: quam quidem opinionem tenent *Collect. (compend. Mendicantium, verbo clauſura monialium, numer. 5. verſic. quæritur vtrum Miniſter generalis, praxis Epiſcop. part. 1. verbo Moniales, §. 16. verſ. ſecundo, & part. 2. eodem verbo, in fine*, vbi dicit ſic declaraſſe *Sacram Cardin. Congregat.* quod etiam refert *addit. ad Nau. conſil. 70. in fine. ſub titulo de Regular. Fuſc. de viſitat. libro ſecundo capite decimo octauo, numer. decimo ſeptimo Cacheran. conſ. vigeſimo ſecundo numer. 7. & ſeq. Bolli. in œconomica canon. claſſe 3. capit. 4. numer. 10. Gutier. canon. libro primo caput. 14. per totum, Cened. ad Sextum collect. 31. num. 2. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 545. in 1. editione, & reſolut. 541. in 2. edit.* ſequitur contrarius reſpondens *Fr. Ludouic. Miranda in manual. Prælat. tractat. de Sacris Monialibus, q. 3. artic. 4.* & ab ea non eſſe recedendum attenta *Pij V. Conſtit.* dicit *Compand. d. rubr. 12. cap. 16. num. 22.*

16 Verum in contrariam ſcilicet affirmatiuam potius inclinarem opinionem, ex multis, & validioribus, quibus innititur rationibus, nam ſi Extrauagan. *Bonifacij VIII. in dicto cap. periculoſo*, vnicum dumtaxat excipiebat caſum, per prædictum *Pium V.* extenſa, atque ampliata eſt ad tres in eadem ſua Conſtitut. contentos, nempe ad caſum magni cuiuſdam incendij, vel infirmitatis, lepræ, aut epidemiæ, quid igitur obſtat, quominus eadem omnino prorſus exiſtente ratione, prædicta *Pij V.* Extrauag. etiam amplietur, & extēdatur ad alios caſus ſimiles. Confirmatur à ſimili.

17 Quatuordecim in iure tantum modo exprimuntur, atque enumerantur cauſæ, ex quibus filij licite exhæredari poſſunt à parentibus, vt habetur *in authent. non licet, C. de liberis præter. & in authent. vt cum de appellat. cognoſc. §. aliud quoque capitulum*, ibi, vt præter ipſas nulli liceat, *collatio* 8. quas enumerant *Cardoſo in praxi iudicum, verbo pater num.* 8. *Molina de iuſtit. tract.* 2. *diſput.* 176. & adhuc nihilominus patres ex alijs ſimilibus cauſis exhæredare poſſunt filios ſuos, vt in ſpecie tenent *Palat. in repet. rubr. §.* 16. *num.* 10. & §. 20. *num.* 15. *Couar. in cap. Raimutius, in princip. num.* 16. *Gem. tom.* 1. *variar. cap.* 11. *num.* 12. *Gregor. l.* 8. *verbo otra razon, tit.* 7. *part.* 6. *Coſt. in §. & quid ſi tantum. par.* 3. *nu.* 175. *Menoch. de arbitr. caſu* 130. *num.* 4. & *caſu* 267. *numer.* 5. & *conſil.* 150. *num.* 28. *Perez l.* 4. *tit.* 8. *lib.* 3. *pag.* 641. & *libr.* 5. *Ordin. tit.* 2. *pag. n.* 70. *Molina de primogen. lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 33. *Surd. de alimentis, tit.* 1. *q.* 19. & *q.* 64. *nu.* 20. & *tit.* 7. *q.* 1. *nu.* 4. *cum ſeq. Nau. commento* 4. *de Regularibus num.* 48. *Cald. Pereira de empt. cap.* 14. *num.* 23. *Cardoſo d. verbo pater, nu.* 9. *Molina d. tit. diſput.* 176. *verſ. dubium deinde eſt.*

18 Similiter & donationes factæ, ob ſolas quinque cauſas iure reuocari poſſunt iuxta *l. fin. Co. de reuoc. donat.* & tamen *gloſ.* ibi communiter recepta, verbo *volueris*, tenet etiam ob alias ſimiles poſſe reuocari, vt latiſſimè tradunt *Clar. §. donatio. quæſt.* 11. *num.* 2. & 3. *Anton. Gom. variar. tom.* 2. *c.* 4. *nu.* 14. *Molina d. c.* 9. *n.* 32. *Surd. de alimentis tit.* 1. *quæſt.* 48. & *tit.* 8. *priuil.* 61. *nu.* 4. *Ceuall. communium contra communes q.* 352. *Rebello de obligat. iuſtit. p.* 2. *lib.* 18. *q.* 9. *num.* 9. *Leſſi. de iuſtit. lib.* 2. *c.* 18. *num.* 104.

19 Sic denique quamuis dictio, *tantum*, excludat omnes caſus, præter expreſſos, & contineat negationem quoad alios, vt per *l. qui aliena, §. libertos, ff. de negotijs geſtis*, tenent multi quos ego ipſe refero *in meis Remiſſ. de diction. dict.* 349. *nu.* 3. Non excludit tamen caſus ſimiles, vt notant *gloſ. in l. ob eas. C. de prad. minor.* & *in l. ſi mora, verbo dumtaxat, ff. ſoluto matrimon.* & tenent plures citati à *Sanch. de matrimon. lib.* 7. *diſput.* 31. *num.* 6. & à me ipſo *d. dictione* 349. *num.* 5. idem dicendum erit in propoſito, nempè, quod tres exceptiones ſupradictæ poſitæ à *Pio V. in dicta ſua Conſtitut.* extendi, & ampliari poſſunt etiam ad alios caſus ſimiles, & reſoluunt *Nauarr. d. commento* 4. *de* Regular. *num.* 48. *et in cap. ſtatuimus*, 19. *quæſt.* 3. *num.* 49. *Fr. Emmanuel to.* 1. *q.* 34. *art.* 3. *paulo poſt princip. & art.* 5. *Azori inſtitut. moral. p.* 1. *lib.* 12. *c.* 8. *q.* 1. *verſic. tertio, Joan. de la Cruz de ſtatu religionis, lib.* 1. *capit.* 5. *dub.* 4. *verſic. an vero liceat, Liam. in methodo curat. in append. §.* 10. *Sanch. dict. lib.* 6. *cap.* 15. *num.* 37.

20 Quam-

20 Quamuis duo prædicti Doctores vltimo loco citati indistincte teneant licere Monialibus exire propter alias casus ijs assignatos, quas *Pius V.* expressit, exemplum afferentes, si bellum ingruat, quod Moniales ad exitū compellat, vel si monialis ab alijs eligatur, vt earum cœnobio præsit, aut denique si morbum habeat periculosum qui licet alijs contagione non obsit, est tamen tale, vt medici iudicent esse alioquin morituram nisi exierit: ego tamen primum admitterem exemplum, alijs reiectis, quia iuxta prædictæ Constitut. verba extendendi sunt tantummodo illi tres casus Moniales omnes tangentes, & concernentes, itaut nisi è monasterio exeant statim videantur morituræ ad alios similes casus eiusdem qualitatis, morbi, & periculi omnibus præiudicialis, non sic autem in occurrentibus casibus particularibus, qui simile periculum, siue contagionem non habent, sed respiciunt particularem vtilitatem alicuius monialis infirmæ, quæ ipsarum non transcendit; nam re vera non sunt similes, nisi pertineant, & spectent ad bonum, seu potius ad euitandum damnum monasterij, & totius communitatis. & hæc fuit proculdubio prædicti Summi Pontific. mens & intentio, vt attente ipsius verba consideranti facile erit colligere.

21 Nec obstat argumentum adductum à *Nau. d. nu. 49.* quo probare intendebat sub illis tribus casibus à simili comprehendi morbum monialis periculosum, propter quem medicorum iudicio proculdubio esset moritura, nisi exierit, quamuis alijs contagione non obsit, & sic arguebatur. Conseruatio propriæ vitæ, naturalisque defensio est de iure naturali, neminique videtur tollenda, iuxta *clemen. pastoralis, §. caterum, de re iudic. & l. vt vim, ff. de iustit. & iure*, ergo in proposito casu licitum erit Monialī prædictæ, de qua est sermo, è monasterio exire, neque in contrarium vlla lex, præcepto, seu statuto potest cogi, aut obligari. Respondetur tamen, si adhuc verum est, quod conseruatio propriæ vitæ sit de iure naturali, naturalisque defensio nemini debeat denegari, procedere vbicunque periculum imminet mortis non naturalis, sed violentæ, non tamen id vsque quaque verum habet, vbi mors violenta non est, sed naturalis, & quæ ortum habet ab ægritudine naturali; nam in tali casu probabilissimum est conseruationem propriæ vitæ non semper esse licitam, nec vitam propriam in omnibus casibus adeo esse obseruandam, & maxime à viris religiosis, qui propter Deum suam propriam abnegarunt voluntatem, atque, vt videtur, prædicto iure se priuauerunt. Quare moniali non posse licentiam concedi claustro egrediendi causa medendi morbo ita periculoso, vt desperaretur salus ea non egressa, nisi morbus adeo contagiosus esset, vt in reliquas serperet, tenent *Gutier. canon. lib. 1. cap. 14. à nu. 7. Cened. ad Sextum, collect. 21. num. 2. praxis Episcop. par. 2. verbo Moniales, in fine. Frat. Emman. tom. 1. q. 49. artic. 3. Sanch. d. d. lib. 6. cap. 15. num. 39.* contra *Nau. comment. 4. de Regularibus num. 49. & 50.*

22 Quare prædicti tres casus ex similitudine rationis extendi possunt ad casus hostium inuadentium, aquæductus, aut ruinæ domus, vel alios similes nociuos cōmunitati monialium, vt bene asserit *Fr. Ioan. de la Cruz dict. dub. quarto versic. an vero liceat*, & cum alijs resoluit *Sanch. dicto lib. 6. cap. 15. num. 44.*

23 Circa explicationem vero illorum trium in *dicta Cōstitut. Pij V.* contentorum sciendum sub nomine incendij magni, intelligi incendium ita magnum, & euidens, vt certum sit, aut saltem probabile multum esse videatur, quod nisi Moniales omnes statim à monasterio exeant, omnes sint simul morituræ, atque consumendæ præ nimia exustione ignis.

24 Sub nomine vero, infirmitatis lepræ, intelligi infirmitatem quandam adeo contagiosam, quod si ipsius radix, & origo foras non eijciatur (hoc est monialis huiusmodi morbo infecta) cito omnes Monasterij eiusdem sorores inficiet, promdeque cunctæ periclitabuntur, & prædictam lepram debere esse notabilem, ac talem, quod si persona esset secularis, iure possit extrahi de populo, & mitti ad domum aliquam in campo separatam. Sub nomine denique, infirmitatis epidimiæ, quantum ad præsens attinet propositum, intelligi morbum quendam pestiferum, similiter atque eadem ratione contagiosum, communitati præiudicialem, & perniciosum, qui populariter grassetur in populo, maiorem que ægrotorum partem interimat. Sic explicant *Lat. Zerbi. de Republ. eccles. mitul. de Regular. cap. 3. num. 15. vers. 9. Nau. comm. 4. de Regular. num. 48. not. 4. Gutier. d. cap. 14. num. 8. Fr. Emmanuel tom. 1. quæst. 49. artic. 4. versic. ex his, Sanch. d. cap. 15. à num. 33.* optime *Fr. Ludouic. Miranda d. quæst. 3. de clausura Monialium in particulari artic. 5.* Cum aliàs temerarium sit clarissimam Pontificis constitutionem ad priuatorum opiniones traducere.

25 Quæri opportunè potest an Moniales valeant transire de vno monasterio ad aliud, vel causa nouæ fundationis, vel correctionis, vel reformationis, vel præfectionis, itaut huiusmodi casus comprehendatur sub illis tribus exceptis in dicta *Constit. Pij V.* Et videtur dicendum quod sic iuxta supradicta, nam huiusmodi casus totam concernunt communitatem religionis, & nō particularem vtilitatem alicuius Monialis, cum exeant ad plantandum, vel ædificandum aliquod monasteriū, reformandamque eandem religionem, ob quam causam hanc sententiam tenent *Nauar. in d. cap. Statuimus, num. 48. & cons. 57. num. 6. de Regular. Fr. Emman. quæstion. Regular. tom. 1. quæst. 49. artic. 5.* nouissime *Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 6. cap. 15. à numero 46.* secundum quam pluries censuit *Sacra Congregatio super negotijs Episcoporum, & Regularium*, & signanter *in vna Nanneten. 16. Januarij 1615. & in Redonen. 31. Januar. 1617. & in Messanen. 9. Octobr. 1619.* quas citat *D. Anton. Riccius. Alma Vrbis aduocatus egregius in suo tractatu de iure personarum lib. 5. capite 5.* Sed ipsa *Sacra Congreg.* cautius censuit in his recurrendum esse ad Sedem Apostolicam testatur *praxis Episcopal. par. 1. verbo monialis, §. 16. & par. 2. eod. verbo dub. 8. & 12. Anton. Riccius. d. cap. 5. num. 11. Sanch. d. cap. 15. num. 47.* Ex causa enim ipsa Sedes Apostol. concessit quibusdam Monialibus, vt transirent ad aliud monasterium alterius obedientiæ de consensu tamen Superiorum, refert decisum *Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauar. l. 2. titulo decimo octauo leg. 7. de religion. numero centesimo primo.*

26 Et quando ex permissu Sedis Apostol. transferuntur moniales de loco ad locum, translatum debet fieri in aurora, vt à paucis conspici possint, atque à personis grauibus, & honestis, & sanguine eis proximioribus coniunctis deducantur, earumque dotes monasterio, quod relinquetur, remaneant, vt refert decisum *Armendar. vbi proxime num. 100. & num. 105.*

27 Etiam decisum asserit è monasterijs iustam causam moniales non habere, vt curam nepotum suorum gerant, etiamsi nullum propinquum haberent, refert etiā

Cam-

ſampanil. d. capit. decim. ſexto. num. vigeſim. ſecund. prope fin. Manifeſte tamen erit iuſta egreſſus cauſa quando auctoritate Prælati ex cauſa iuſta totus Monialiũ Conuentus locum mutat, iuxta *Concil. Tridentin. ſeſſ. vigeſim. quint. de Regular. capit. quinto Fr. Emmanuel. dicta quæſtion. quadrageſima nona articul. quinto Sanch. d. c. 16 num. 53.*

28 Deinde dubitari non abs re poteſt vtrum in caſibus neceſſarijs, & paulo ante relatis, quis impartietur licentiam monialibus volentibus exire à Monaſterio? & reſpondet *Concil. dict. cap.* 5. ab Epiſcopo approbandam eſſe cauſam, cuius decreti verba intelligenda eſſe inquit *Nauarr.* vt approbatio requiratur Epiſcopalis quando exire volunt è monaſterijs Epiſcopo ſubiectis, vel ita exemptis, quod ſolo Papæ immediate ſubſint, non autem de alijs exemptis, & Regularibus ſuppoſitis, in quibus ſatis ſit licentia Superioris Ordinis ita ipſe, *Nauar. conſil. 6.* incip. *An generalis num. ſexto de ſtatu monach. Fr. Ludouic. Miranda d. quæſt. 3. de Monialium clauſura artic. ſexto concluſ. 1. Fr. Emmanuel quæſt. Regular. tom. 1. qu. quadrageſimanon. artic. 6.* vbi inquit, quod Monialis in prædictis caſibus in dicta Conſtitut. exceptis exire poteſt à monaſterio abſque vllo conſcientię ſcrupulo cum ſola licentia ſuorum Generalium, aut Prouincialium Prælatorum, quibus fuerit ſubiecta, ſine vlla alia approbatione Epiſcopi ſecularis: & in Hiſpania ſolùm Superiorum licentiam eſſe neceſſariam dicunt *Frat. Ioan. de la Cruz d. cap. dub. 3. Sanch. in præcepta Decalogi tom. 1. d. 6. capit. 15. num. 28.* Verum ab illorum opinione diſcedere cogor propter expreſſa verba prædictæ *Conſtitutio. Pij V. de anno* 1569. ſic diſponentis. Quæ tamen infirmitas, præter alios Ordinum Superiores, quibus cura monaſteriorum incumberet, etiam per Epiſcopum, ſeu alium loci Ordinariũ, etiamſi prædicta monaſteria ab Epiſcoporum, & Ordinariorum iuriſdictione exempta eſſe reperiantur, cognita, & expreſſe in ſcriptis approbata ſit, ex quibus verbis facile erit colligere quid ſit dicendum, atque reſpondendum difficultati propoſitæ. Monialibus enim à Monaſterio exire non licet, etiam cum cauſa probabili; niſi adſit communis conſenſus Superioris Regularis, & Epiſcopi diœceſani; & ſi illæ, quæ poteſtati Regularium ſubiectæ ſunt, ſine Bulla, & licentia Ordinarij egreſſæ fuerint, per cenſuras eccleſiaſticas, & alia iuris remedia debent ipſæ, & earum Superiores, (de quorum licentia è Monaſterio fuerint egreſſæ) ab eodem Ordinario puniri, non obſtantibus quibuſcunque priuilegijs, ita deciſum referunt *Campanil. d. rubr. 12. cap. 16. num. 22. prope finem. Armendariz in addit. ad d. lib. 2. tit. 18. l. 7. num. 103.* Hinc non abs re dubitari poteſt an Vicarius generalis Epiſcopi abſque ſpeciali eius commiſſione hanc egreſſus monialis à monaſterio licentiam concedere poſſit? in quo dubio cum *Concil. Trid. ſeſſione vigeſima quinta de Regular. cap.* 5. dicat eam licentiam ab Epiſcopo approbandam, credo nomine Epiſcopi Vicarium quoque eius generalem, non vero foraneum comprehendi, vt in terminis reſoluunt *Llamas in methodo curationis in appendice,* §. 5. *Sanch. d. cap.* 15. *num.* 30. vbi etiam extendit ad generales Capituli Sede vacante vicarios.

29 Si vero extra caſus prædictos Moniales à ſuis monaſterijs exierint, ipſo iure ſunt excommunicatæ excommunicatione maiori latæ ſententiæ, ſummo Pontif. reſeruata, & in eandem incurrunt Prælati eiſdem exeundi licentiam quocunque modo concedentes, necnon & ipſas concomitantes, ac perſonas illarum receptatrices, vt habetur expreſſe in dicta *Conſtit. Pij V. de anno* 1569. circa quam notat *Nauar. in d. capit. ſtatuimus, nu.* 51. quam poſt *Frat. Emman.* ſequuntur *Fr. Lud. Miranda d. quæſt. 3. de Monialium clauſura art. 6. praxis Epiſcopalis par. 1. verbo Moniales,* §. 16. *dub. 1. Azor. part. 1. lib. 13. capit. 8. quæſt. 1. verſ. 3. quæres. Sanch. d. capit.* 15. *num.* 72.

30 Reſoluentes pœnas ſupra poſitas circa recipientes, & concomitantes prædictas Moniales egredientes è ſuis Monaſterijs non videri comprehendere illos, qui compaſſione quadam naturali in extrema, vel graui neceſſitate, id faciunt, vt ſi, verbi gratia, aliqua perſona cognata, vel amica reciperet, vel comitaretur monialem egreſſam è ſuo Monaſterio, & aliquot milliaribus progreſſam noctu, vel diu in loco deſerto, cum periculo amittendi vitam, vel famam, ne ipſa Monialis damnum aliquod pateretur, exhortando eam, vt ad ſuum Monaſterium rediret, etiamſi ipſa nollet redire. Illud tandem aduertendum duxi ex quodam Motu proprio Gregorij XIII. incip. *Deo ſacris, de anno* 1572. locum clauſuræ dici eum, qui ianua clauſa continetur, ad quã ſecularibus non patet acceſſus, refert *Sanch. d. lib. 6. cap.* 15. *num. 6. & num.* 68. reſoluit ad incurrendas ſupradictas pœnas ſolum egreſſum ſufficere ex ſtricta clauſura, non vero ita leuem, vt ſolam venialem culpam conſtituat.

31 Deueniendo igitur ad ſecundum aſſumptum, dicendum eſt omnes cuiuſcunque ſexus viros, atque mulieres cuiuſcunque etiam ſtatus, & conditionis extiterint, habentes vſum rationis, & diſcretionem ad peccandũ, vel qui ad peccatum incitare poſſint, ingredi prohiberi quarumcumque monialium monaſteria, vt habetur expreſſe in *Concilio Tridentino d. capit.* 5. his verbis. Ingredi autem intra ſepta Monaſterij nemini liceat, cuiuſcunque generis, aut conditionis, ſexus, vel ætatis fuerint, ſine Epiſcopi, vel Superioris licentia, in ſcriptis obtenta, ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda, quibus ſimilia verba ſunt in *dicto cap. periculoſo*, ibi, nullique aliquatenus inhoneſtæ perſonæ, nec etiam honeſtæ (niſi rationabilis, & manifeſta cauſa exiſtat, ac de illius, ad quem pertinuerit, ſpeciali licentia) ingreſſus, vel acceſſus ad eaſdem (nempe Moniales) pateat, vt ſic à publicis, & mundanis conſpectibus ſeparatæ, omnino ſeruire Deo valeant liberius, & laſciuiendi opportunitate ſublata, eidem corda ſua, & corpora in omni ſanctimonia diligentius poſſint cuſtodire, de qua materia *Concil. Bracharen. 4. act. 5. capit. 5. de monialibus, Anil. ad cap. 1. Prator. fol. 50. num. 29. Fuſc. de viſitat. libro ſecund. cap. 18. à num. 24. Franc. Leon. theſauro fori eccleſiaſtici par. 2. cap. 1. num. 52. Azor. inſtitut. moral. par. 1. libr. 13. capit. 8. quæſt. 3. cum ſequentibus, Fr. Emmanuel. tom. 1. quæſt. 46. artic. 1. cum ſequentibus, Fr. Ioan. de la Cruz de ſtatu Relig. libr. 1. capit. 5. dub. 2. Campanil. d. rubr. 12. cap. 16. à num. 24. Sanch. d. libr. 6. cap. 16. Stephan. Quaranta in Summa Bullarij, verbo Monaſteria Monialium, Armendariz in addition. ad recopilat. legum Nauarræ, libr. 2. titul. 18. lib. 7. de religion. à num. 106. Fr. Ludouic. Miranda in manual. Prælat. in fi. tom. 2. in tractatu de Sacris Monialibus, quæſt. 2. & 4.* Hinc fit infantes diſcretione carentes admitti poſſe ad clauſtra Monialium, nec illas eos admittentes incurrere aliquã excommunicationem, cum nec ipſi ad peccandum incitare poſſint, ita *Gambarupta de caſibus reſeruatis cap. decimo quinto caſu 6. numer. 37. fol. 147. Henriquez in ſumm.*

ſumm. libro decimo tertio capit. 42. §. 3. in comment. lit. S. Nauar. comm. 4. de Regularibus numer. 59. Paul. Comit. reſponſ. moral. libro ſexto quæſt. 19. ad finem, Azor. d. libro decimo tertio capit. 8. quæſt. 5. Aloyſ. Ricci. in praxi deciſ. 648. in 1. edit. & reſolut. 544. num. ſexto in 2. editio. Fr. Ludouic. Miranda dict. quæſtion. ſecund. artic. 1. concluſ. prima Fr. Ioan. de la Cruz d. capit. quinto dub. 2. concluſ. 3. vbi reſoluit Concil. excludens omnes cuiuſuis ætatis, loqui de habentibus vſum rationis, & de illis, qui ad peccatum moueri poſſunt, vt ſunt fatui, qui licet intrãdo non peccent, peccant tamen moniales eos admittentes, & citat *Nauar. in dict. capit. Statuimus numero 59. quod etiam tenet. Sanch. dict. lib. ſexto cap. decimo ſexto, à num.* 8.

33 Vt plenius conſuleretur Monialium clauſuræ, ne quis intrando eam violaret *Gregor. XIII. Conſtit. edidit.* incip. *Vbi gratiæ, idibus Iunij ann. Incarnat. Domin.* 1575 qua reuocat, & abolet omnes licentias, & facultates ingrediendi monaſteria, domos, & loca Monialium, atque etiam virorum quorumuis Ordinum, quibuſuis etiam Comitiſſis, Marchioniſſis, Ducilis, & alijs cuiuſcunque ſtatus, & conditionis mulieribus, & omnes licentias ingrediendi monaſteria, domos, & loca Sanctimonialium, conceſſas quibuſcunque viris eiuſdem ſtatus, & dignitatis, à quibuſcunque Pontificibus, & Sedis Apoſtol. Legatis, aut aliàs ex quibuſcunque tenoribus, & clauſulis, etiamſi Imperatoris, Regum, Reginarum, aliorumue Principum intuitu, ſub excommunicationis pœna ipſo facto contrahenda, à qua niſi à Romano Pontifice, præterquam in mortis articulo, abſolutionis beneficium obtineri nequeat. Item præcipit Abbatiſſis, necnon & Abbatibus, & Conuẽtibus, & alijs Monaſteriorum vtriuſque ſexus Superioribus, & perſonis, quocunque nomine vocentur, ſub eadem excommunicationis pœna, necnon priuationis dignitatum, beneficiorum, & officiorum ſuorum, atque inhabilitatis ad illa, & alia in poſterum obtinenda, ne in monaſteria, domos, & loca ſua quocunque prætextu huiuſmodi facultatum ingredi faciant, vel permittant: & ſub eiſdem pœnis ipſo facto contrahendis imperat quibuſcunque perſonis eccleſiaſticis & ſecularibus, & etiam Ordinum quoruncunque, etiam Mendicantium, Regularibus, ne prætextu facultatum ab Epiſcopis, vel Superioribus, quibus illas concedendi in caſibus neceſſarijs tantum ex decreto *Concilij Tridentini* tribuitur ne monaſteria ipſa Monialium pro libito, ſed neceſſitatibus vrgentibus duntaxat ingredi, neue Moniales ſub eiſdem pœnis illos aliter admittere præſumant. Hæc ibi.

34 Idem *Gregor. in alia ſua Bulla data ann. Domini* 1584. *die* 8. *Septembris*, Pontificatus ſui ann. 13. incip. *Qua Sanctimonialium*, ſimilem aliam generalem prædictarũ licentiarum, & quorumcunque priuilegiorum reuocationem fecit, cum quadam modificatione, & limitatione in hæc verba. Cum igitur poſt Concil. Trid. Decretum, de non ingrediendo Monialium monaſteria, & reuocationem à nobis factam omnium, & quarumcunque licentiarum egrediendi Monaſteria, domos, ac loca Monialium quorumuis Ordinum, quibuſcunque, & quorumuis contemplatione, ac quocunque modo conceſſarum, importunis multorum precibus aliquas huiuſmodi licentiarum, præſertim in Hiſpaniarum Regnis reſtituimus, alias quoque nouiter conceſſimus, quarum cauſa, vt piorum virorum relatione intelleximus, & ex frequentibus ſecularium mulierum viſitationibus, & colloquijs, deuotio in dictis Monaſterijs, & locis tepeſcit, debitaque in clauſtris miniſteria paulatim remittuntur. Quare nos ijs incommodis prouidere volentes auctoritate præſentium reuocamus, & abolemus omnes, & quaſcunque licentias, facultates, & indulta ingrediendi Monaſteria, domos, & loca in dictis Regnis, & dominijs conſiſtentia, cuiuſcunque ſtatus, & conditionis mulieribus (præterquam ipſorum Monaſteriorum, domorum, & locorum fundatricibus, aut dotatricibus, ſiue altricibus, necnon Marchionum, Comitum, Ducum, & Superiorum graduum Principum coniugibus, eorumque filiabus) etiam conſideratione, intuitu, contemplatione, ſupplicatione, vel ad inſtantiam Imperatoris, Regum, Reginarum, aliorum ve Principum, ſeu etiam Motu proprio, & ex certa ſcientia conceſſa, reſtituta, & innouata, quibuſcunque concepta formulis, necnon reuocatiuis, anullatiuis, reſtitutiuis, mentis atteſtatiuis derogatoriarum derogatiuis, irritatiuis, aliiſque clauſulis, & decretis communicata caſſamus, & annullamus litteras omnes deſuper confectas &c.

35 Cui quidem *Gregorio XIII.* ſuccedens poſtea *Sixtus Quintus* ſimilem aliam etiam generalem reuocationem fecit omnium licentiarum quaruncunque ingrediendi Monaſteria, & in ibi permanendi, mulieribus ſecularibus cuiuſcunque ſtatus & conditionis exiſtentibus, etiam Comitiſſis, Marchioniſſis, & Duciſſis conceſſarum, *in ſua Bulla, qua* incip. *Sanctimonialium, dat. ann.* 1589. *die* 5. *Ianu. Pontif. ſui ann.* 4.

36 Cum igitur à prædictis Summis Pont. reuocatæ ſint omnes, & quæcunque licentiæ ab illis, alijſque conceſſæ intrandi Monaſteria, & loca Monialium, & ingredientes vigore præfatarum facultatum, vel habentes licentias ab Ordinarijs in caſibus neceſſarijs, ac eis vltra prædictos caſus vtentes excommunicati pronuntientur, dubitari poteſt an cenſuram illic comminatam, & reſeruatam incurrat, qui ſine licentia intraret? Affirmat *Nauar.* aſſerens ſub dicta excommunicatione comprehendi etiam intrãtes ſepta monaſterii non habentes licentias ex intentione Pontificis, à quo emanauit vna prædictarum Conſtitut. & ab vſu Sacræ Pœnitentiariæ, *in commento 4. de Regularibus ad caput ſtatuimus 19. quæſtione 2. ſub numero 62. verſic. quarto, & in man. capite 27. ſub numero 150. verſic. adde his primo*, ſequuntur *Ludouic. Beia in reſp. caſuum conſcien. part. prima caſu 3. Proſper de Auguſtino in addit. ad Quarantam in ſumma Bullarij, verbo Monialium monaſteria, verſ. Amplia pagina 448. in nouiſſ. impreſſ.* vbi dicit præfatas Bullas ſatis videri illam declarationem, & extenſionem recepiſſe, & aſſumpſiſſe ex communi obſeruantia Prætorij Sacræ Pœnitentiariæ.

37 Verum virtute Extrauag. ſiue Conſtit. prædictarum non comprehendi, nec excommunicari niſi intrantes ex præſumptione, & qui prætextu dictarum licentiarum ab Epiſcopis, vel Superioribus conceſſarum, ſine ſufficienti ratione, & cauſa, vel à ſummis Pontif. iam reuocatarum, intrare præſumpſerint, probabilius duco: propterea quod prædictæ Conſtit. loquuntur de ingredientibus nulla facta mentione de intrantibus ſine tali facultate, idcirco non extendenda ex reg. *odia de regulis iuris libro 6.* ita *praxis Epiſcop. part. 1. verbo Monialis §. 8.* vbi addit intrantes ſine tali facultate incurrere

ſere tantùm cenſuram comminatam, à *Concil. Trident. d. capite* 5. quæ cum non ſit reſeruata aboleri valet ab Epiſcopo iuxta *caput nuper, de ſentent. excommun.* ſequuntur *Hieron. Llamas in append. ad ſuam ſummam Confeſſ.* §. 13. *Soar. de cenſur. tom.* 5. *diſp.* 22. *ſect.* 6. *ſub numero* 11. *Fr. Emmanuel. quæſtionum Regular. tom.* 1. *quæſt.* 48. *articul.* 2. latè *Campan. dict. rub.* 12. *capite* 16. *num.* 24. *Ludou. Miranda d. quæſtio.* 2. *de clauſura Monial. articul.* 12. *concluſ.* 1. *& concluſ.* 2. limitat in ignorantibus prohibitionem factam ſub tali cenſura, dummodo ignorantia, non ſit affectata, craſſa, & ſupina, & citat pro ſe *Nauar. d. cap.* 26. *nu.* 109. vbi dicit quod qui intrant monaſteria S. Claræ & S. Catharinæ de Senis ducti ignorantia iuſta, vel quaſi iuſta excommunicationem à Romanis Pontif. latam non incurrunt, nec etiam, qui ſciens ingreditur ſed perſuaſus cauſam, ob quam ingreditur, eſſe iuſtam. Idem *Miranda d. art.* 12. *concluſ.* 3. aſſerit pœnas excommunicationis, & inhabilitatum contentas in ſupradictis Extrauag. Gregor. XIII. & Sixti V. impoſitas contra Abbatiſſas, & Abbates Conuentuum, atque alios monaſteriorum vtriuſq; ſexus Superiores, Prælatos, & Priores quocunque prętextu prędictas licētias ingrediēdi faciētes, vel permittentes, non comprehendere Monachos, ſiue Moniales ipſas priuatas, ac in particulari prædictas perſonas ad dicta Monaſteria admittentes. Nec prædictis obſtat verbum, Conuentibus, de quo in ſupradicta *Conſtitut. Gregor. XIII. de ann.* 1595. quo ſignificari videtur quaſcunque etiam ſingulares perſonas Monialium ipſius Conuentus, admittentes aliquem ad clauſuram, prædictas pœnas, & cenſuras incurrere: quia Reſpondetur verbum illud, Conuentibus, non ſignificare ſingulares perſonas de conuentibus, nec multitudinem Monialium in vnum congregatarum, ſed maiores Conuentus veluti Abbatiſſas, Abbates, & Superiores.

38 Non licèt ingredi ſepta monaſterij in caſibus neceſſarijs ſine licentia Epiſcopi, aut Vicarij generalis, ſpeciale mandatum habentis, vt refert deciſum *Armēdar. in addit. ad recop. legum Nauarræ lib.* 2. *titulo* 28. *l.* 2. *de Religion. numero* 109. Et Prouiſorem à Capitulo nominatum eſſe Superiorem ad licentiam concedendam dicit *Fr. Ioan. de la Cruz d. cap.* 5. *dub.* 2. *concluſ.* 3. *notab.* 1.

39 Si vero ſuperior longè abſit, in caſibus repentinis licentiam concedere poteſt Præfecta *Fr. Emman. d. to.* 1. *q.* 46. *art.* 2. *in fine, Campan. d. c.* 16. *n.* 25.

40 Dubitari nō ſine cauſa poterit an ſufficiat ſolus Epiſcopi conſenſus, abſque alia Superioris Regularis voluntate, quoniam tum in Conſtit. Bonifacij VIII. tū in Concilij Trid. decreto ſub diſtinctione ponitur conſenſus, ſiue voluntas, cum dicitur, vel Epiſcopi, vel ſuperioris, vnde per *Sacram Congregat.* dicit deciſum *praxis noua Epiſcopal. p.* 2. *cap.* 3. *num.* 54. quod ita demum ſpectat ad Epiſcopum huiuſmodi conceſſio licentiæ, ſi fuerit conſuetudo loci legitime præſcripta, vt licentia huiuſmodi vel à ſolo Epiſc. vel ab ipſo & Superioribus Regularib. cōiunctim obtineatur: in dubio tamen ſub diſtinctione reſoluendum eſt: aut enim monaſterium eſt Epiſcopi ſolius iuriſdictioni ſubiectum: aut exemptum, ſed Romano Pont. proximè ſubditum: aut ſubiectum ſoli Superiori Regulari. Si primo, & ſecundo Epiſcopus ſolus habet ius concedendi ingreſſum, auctoritate quidem propria in monaſteria ſibi ſubiecta, auctoritate vero delegata, in ijs, quæ Rom. Pont. ſunt proximè ſubiecta. Si vero tertio, ſolius eſt Superioris Regularis facultatem ingrediendi concedere: ita *Nau. d. comment.* 4. *de Regular. ſuper capite ſtatumus* 19. *q.* 3. *nu.* 60. *Azor. inſtitut. moral. p.* 1. *lib.* 13. *c.* 8. *q.* 7. *Hieron. Llamas in append. ad ſuam ſummam* §. 5. *&* 6. *Fr. Emmanuel. quæſt. Regular. to.* 1. *q.* 46. *art.* 2. *Fr. Ludou. Miranda d. q.* 2. *art.* 2. *Campanil. d. rub. c.* 16. *nu.* 31. nouiſſimè *Sanch. d. lib.* 6. *c.* 16. *nu.* 13.

41 Et facultatem concedere intrandi ſepta monaſterij Monialium Regularibus ſubiecta pertinere ad earum ſuperiores Regulares cenſuit *Sacra Concilij Triden. Cōgregat.* cuius decretum vidi ego ipſe hoc præſenti anno ſignatum propria manu Illuſtriſſimi Domini mei Card. Millini.

42 Vnde ſub decreto *Concil. d. cap.* 5. includi Epiſcopos ingredientes Monialium monaſteria ſibi non ſubdita ſine licentia Superioris in ſcriptis reſoluunt *Nauar. d. n.* 39. *ad med. verſ. quartus, Stephan. Gratian. diſcept. forēſ. cap.* 393. *num.* 5. *&* 20.

43 Epiſc. & ſuperiores Prælati ſicut poſſunt alijs facultatem concedere ingrediendi Monialium monaſteria ſibi ſubiecta in caſibus neceſſarijs, & pro neceſſitatibus vrgentibus, ita etiam poterunt, & ipſi viſitationis gratia, ſeu alterius rei neceſſariæ, dūmodo intrent pro tam vrgenti neceſſitate, pro quanta ipſi ad intrandum licentiam poſſint dare alijs, ita *Nauar. conſ.* 9. *incip.* «*An Epiſcopus, de ſtatu monach. in nouis, Fr. Emmanu. tom.* 1. *quæſtion.* 46. *artic.* 5. *in initio, Azori. libro* 13. *capit.* 8. *quæſtione* 9. *Hieron. Gtyamas in append. ad ſuā ſum.* §. 7. *Campan. d. rubr.* 12. *capit.* 16. *numero* 38. *Sanch. d. libro* 6. *capite decimo ſexto, numero vigeſimo quinto, Fr. Ludouic. Miranda dict. quæſtione ſecunda articul.* 14. *concluſ.* 1. *&* 2. & clariſſimè diſpoſuit *Gregor. XIII. in ſua Bulla, quæ incip. Dubijs, quæ emergunt, Dat.* 23. *Decembr. ann.* 1581. vbi in hæc verba. Dubijs, quæ emergūt declarationis remedium expedit adhibere. Cum igitur ſuper eo quod optima primum ratione Cōcilium ſanxit Trident. deinde in Conſtitut. felicis recordationis *Pij Papæ V.* prædeceſſoris noſtri nonis Iulij, Pontificatus ſui anno tertio, atque item noſtra Idibus Iunij, Pontificatus noſtri anno quarto editis, fuit prouiſum, ne cui in poſterum, niſi in caſibus neceſſarijs, ſepta monaſteriorū Monialium ingrediēdi cōcederetur licentia, à nonnullis fuiſſe dubitatum, ſciamus circa perſonas, quæ alterius ad id licentia non indigent, ſed ſui auctoritate officij nituntur, an liceat eis pro libito ſuæ voluntatis huiuſmodi ſepta ingredi, vel potius ſeruare debeant ipſi quoque regulam à Concil. præſcriptam: nos omnis hæſitationis materiam tollere, & viam ſcandalis præcludere, ac Sanctimonialium quieti conſulere volētes, harum tenore auctoritate Apoſtolic. declaramus, Prælatos omnes tam ſeculares, quàm Regulares, quibus cura, & regimen Monaſteriorum Monialium quouis modo incumbit, facultatē ſibi ex officio attributa ingrediendi Monaſteria prædicta, ita demum vti poſſe ſi id faciāt in caſibus neceſſarijs, & à paucis iiſque ſenioribus, ac religioſis perſonis comitati. Quo circa vniuerſos, & ſingulos Epiſcopali, ſeu maioris etiam Cardinalatus, dignitate prędictos, necnon quorumuis Ordinum Abbates, Præpoſitos, Priores, Miniſtros, & alios quoſcunque Superiores Regulares ſeriò monemus, vt facultate huiuſmodi, qui eam habent, præterquam in caſibus, vt præfertur, neceſſarijs, neutiquam vtantur: quod ſi contra fecerint, eadem auctoritate Apoſtolica ſtatuimus, atq; decer-

decernimus, qui Pôtificalis dignitatis fuerint, eos pro prima vice, qua contra fecerint, ingressu Ecclesiæ interdictos, pro secunda à munere Pontificali, & à diuinis suspensos, ac deinceps ipso facto absque alia declaratione excommunicatos existere: Regulares vero omni officio, ac ministerio priuatos excommunicationi similiter subiacere, non obstantibus quibuscunque, &c.

44 In Regula Monialium Sanctæ Claræ ordinata per *Vrbanum IV.* quæ habetur in monumentis Ordinum, de qua in *Compendio priuileg. verbo ingredi monasteria Monialium, §. 7. rubr. 18.* permissum est generali Ministro Ordinis Fratrum Minorum ingredi monasteria Monialium Sanctæ Claræ, quando ibidem celebrare voluerit, vel proponere sororibus verbum Dei, cum quatuor, vel quinque Fratribus ipsius Ordinis, si quãdo ei videbitur expedire, & refert *Fr. Ludouic. Miranda d. quæstione secunda, articul. quinto, conclusione prima*, quod ego ita libenter non reciperem propter reuocationem prædictarum licentiarum factam à Summis Pontificibus, de quibus supra, & prohibitionem *Gregorij XIII. in sua Bulla numer. proxime præcedenti relata*, qua sub grauibus pœnis Ministris, aliisque quibuscunque Superioribus Regularibus mandatur, ne facultate ingrediendi dicta Monasteria, si quam habẽt, præterquam in casibus necessarijs, vtantur, cum derogatione quorumcunque priuilegiorum, cum igitur celebratio, aut prædicatio verbi Dei intra Monasteria fieri non sit necessarium, siquidem per fenestellas Ecclesiæ videre, & audire possunt ipsæ Moniales, sequitur quod talis ingressio non sit necessaria, immo tali causa ingredientes incurrere pœnas, de quibus in dicta *Constitut. Gregor. XIII.*

45 Visitationis tamen gratia Prouinciales, Ministri, atque Visitatores poterunt intrare Monasteria Monialium sibi subditarum, comitati duobus, aut tribus socijs, non ex concessione Vrbani IV. vt tenet *Fr. Ludo. Miranda dict. articul. 15. conclus. 2.* sed ex eo quod Visitatio est causa necessaria, qua huiusmodi Prælati, & Ministri possunt intrare monasteria prædicta, à paucis, ijsque senioribus ac religiosis personis comitati, vt permisit *Gregor. dict.* sua Bulla. Et hoc intelligerem, vt non solum huiusmodi Prouinciales, & Visitatores ingredi possint dicta Monialium Monasteria, non solum ad tenendum culparum Capitulum, verum etiam ad faciendum Visitæ denuntiationem, seu exhortationem, quæ quasi præambula, præuia, atque præparatoria sunt eidem visitæ, nempè ad videndum, & prospiciendum proprijs oculis sint ne omnia Conuentus ædificia rectè disposita, & clausura conuenienter & sufficienter reparata, ad visitandas infirmas, & Monialium dormitoria, an sint conuenienter, & religiosè aptata, cæteraque domus, & officinas, ex quibus, vt plurimum, quam plura resultant emendanda, & correctione digna, & summopere necessaria.

46 Is vero qui electioni præest Episcopus, siue alius superior, vt verbis vtar *Concilij Tridentin. d. sess. 25. de Regular. capite 7. in fine*, clausura monasterij non ingrediatur, sed ante cancellorum fenestellam vota singularum audiat, vel recipiat, firmant *Nauarr. in dict. capite statutum numero 59. Franc. Leo in thesauro fori ecclesiastic. p. 2. capite 1. numero 46. Fr. Ioan. de la Cruz de statu relig. libro 1. cap. 5. dub. 2. conclus. 3. notab. 3. prope finem, Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 1. quæst. 46. art. 5. Sanch. d. lib. 6. capite 16. num. 50. Fr. Ludou. Miranda d. quæstione 2. art. 15. conclus. 3.* quæ vota vnà cum vicario, vel alio viro assumpto oretenus accipere potest, prout decisum referunt *Gallet. in margarita casuũ conscient. verbo Abbatissa, Aloys. Ricc. in praxi fori eccl. resol. 637. in 2. edit.*

47 Si tamen Prælati huiusmodi prudenter iudicent nõ posse fieri canonicè dictam electionem ipsis non intrantibus ob inquietudinem monialium, & suspitionem subornationis votorũ inter ipsas suborte, aut ob alias iustas causas à superioribus prudenter arbitrandas, tunc tolum licitè poterunt prædicta ingredi monasteria, ibique ipsarum Monialium vota audire, & recipere, vt tenent *Fr. Ioan. de la Cruz & Fr. Ludou. Miranda dictis locis.*

48 Causa ad intrandum Monialium Monasteria nõ requiritur quod sit strictissima, aut quod dicitur absolutè, & simpliciter necessaria, sed sufficit quod sit necessitas quædam moralis, rationabilis, & manifesta, ita *Fr. Emman. d. q. 46. art. 4. Fr. Ludou. Miranda d. q. 2. art. 4. concl. 2. Campan. d. rub. 12. c. 16. nu. 25.*

49 Aliqui sunt speciales casus in quibus licitus est intra monasteria monialium ingressus absque alia licẽtia speciali. Primus casus est de Sacerdotibus auricularijs, quibus Monasterij septa ingredi non est denegandum, si tanta corporis infirmitate detenta fuerit monialis quod venire ad locutorium nequeat, vel saltem commodè accedere non valeat, inhietque propria peccata confiteri, seu Domini corpus, aut alia recipere Sacramenta, & tunc exhibiturus talia Sacramenta alba, & stola atque manipulo indutus ingrediatur, & solus, vbi ita fieri consueuit, vel cum duobus, aut vno saltem idoneo, & religioso socio, vbi mos est, Alba similiter, vel ad minus superpelliceo indutus, quos ita vestitos oportet semper inibi morari, ita quod audita Confessione, vel alio ministrato Sacramento indè egrediantur, vt ingressi sunt vestiti, nec moram inibi faciant longiorem, & caueant ne quandiu intra Monasterium fuerunt aliquo modo ab inuicem separentur, quin semper mutuò possint liberè se videre, sic etiam se habentes in animæ commendatione, ita quidẽ *Vrbanus IV.* statuit in reg. quam fecit pro Monialibus S. Claræ, c. 7. & refertur *in compend. verbo ingredi monasteria Monialium §. 6.* referunt etiam *Fr. Ludou. Miranda d. q. 2. art. 7. Campan. d. rub. 12. c. 16. nu. 27. versic. alius præcipuus*, quod quidem intelligendum non est solummodo de casu extremæ necessitatis, vel de articulo mortis, sed generaliter atque vniuersaliter, quando Monialis aliqua grani infirmitate laborat, & etiam in casibus, quibus eadem sic existẽs infirma aliæ Moniales communicant, seu communicare consueuerunt, ex præcepto suæ regulæ, tũc .n. licitum est vicario seu Cõfessori prædictarum Monialium clausuram introire ad communicandas infirmas, quæ commodè ad cõmune oratorium venire non possunt, ita *Fr. Emman. d. to. 1. q. 47. artic. 4.* quem refert, & sequitur *Fr. Ludou. Miranda vbi proxime*. Sic etiã in illis festiuitatibus, quibus Moniales ex regula tenentur confiteri, & communicare bene possunt earum Vicarij intrare clausuram ad celebrandum in infirmaria, & communicandas infirmas, quia quoad Communionem in casibus de quibus supra, nullus negat, quoad celebrationem vero permittunt tum quia est maior decentia, & reuerentia Sanctissimi Sacramenti, dum Sacerdos celebrans eodem loco communicat infirmas,

quam

quam ex alio deſumendo, clauſuram, aſſociatus, vt decet, ingreditur, tum quia maximam conſolationem, & ſpirituale gaudium infirmæ Moniales recipiẽt, dum Sacrum audiunt, Miſſamque vident, cum nullibi reperiatur prohibitum ne celebretur, aut Sacrum fiat in infirmaria, in Oratorio, ſiue altari, vt moris eſt, approbato, & ad hoc debitè diſpoſito, & præordinato, ita *Fr. Emmanuel diſt. articul. 4. primo caſum 2. dub. Fr. Ludouic. Miranda diſt. quæſtione 2. articul. 18. concluſio. 2.* Et ſeruandam eſſe huiuſmodi *Vrbani IV.* regulam pro monialibus Sanctæ Clarę factam ab alijs ſalubertima cum habeat documenta, aduertit *Campanil. vbi proximè.*

50 Cum vero Monialis vitam obijt, non ingrediatur Sacerdos clauſtrum, ſed exterius in capella exequatur quicquid ad officium pertinet. Iuxta regulam tamen *Sanctæ Clarę* ad exequias celebrandas debet introire, ſi Abbatiſſa, & Conuentus ingreſſum petierint, & tunc modo ſupradicto ingrediendus eſt, indutus ſcilicet, & cum duobus ſocijs, & ſepulta mortua cum eis exeat ſine mora, ita *Fr. Ludouic. Miranda d. quæſtione 2. articul. 7. concl. vnic. verſ. tertius*, vbi aduertit cũ *Colleꝯ.* priuilegialiter ingredientes, vel in maiori numero nõ euadere excommunicationem Papalem, quod limitat quando Abbatiſſæ, & Conuentui viſum fuerit in die funeris, quod plures Fratres ſint neceſſarij propter imbecillitatem Sororum, quia nempè ipſæ non ſunt aptæ ad deferendam, & collocandam eam in ſepultura, neque forte ad id habent animum, quia tunc plures ingredi poterunt, per quos huic neceſſitati prouidere poſſit, vt vſus recepit. Iuxta prædictam *Sanctæ Clarę regulam diſt. cap. 7.* ad aperiendam ſepulturam ſeu poſt modum coaptandam, ſi Abbatiſſæ, & Conuentui viſum fuerit expediens, licitum eſt Sacerdoti, vel alicui alij ad hoc idoneo, cum vno ſocio, vel duobus intrare, & eo peracto, etiam ſine mora, exire, refert *Fr. Ludouic. Miranda d. concluſ. vnic. verſicul. quartus caſus*. Quoad alia alterius Ordinis monaſteria certè caſus iſte inter caſus neceſſitatis connumerandus venit, ideoque Superior omnibus penſatis licẽtiam elargietur ſi cognouerit neceſſarium ſcilicet nuſquam fuiſſe à monialibus, & Cõuerſis monaſterij tale miniſterium exequutum, vel fuiſſe hactenus exequutum, & ob earum aduerſam valetudinem, vel imbecillitatem ſiue animi exinanitionem ad ipſum tunc expleri non poſſe, aduertit *Campan. d. c. 16. nu. 27. verſ. vero.*

52 Medicus cauſa multum grauis infirmitatis, cum neceſſitas exegerit, poteſt ingredi, qui non abſque duobus ſocijs de familia monaſterij introducatur, nec ab inuicem intra monaſterium ſeparentur, vt inſtituit *Vrbanus IV. in ſecunda regula Sanctæ Clarę cap. 18.* circa quem caſum aduertit *Colleꝯ. priuileg. verbo ingredi monaſteria, in 1. notab. verſicul. quintus caſus*, quod nunc iam habetur conceſſio facta per *Sixtum Quartum*, vt loco duorum familiarium præcinctorum, ſufficiat quod medicus, duabus vel tribus monialibus antiquis aſſocietur; aduertens etiam procedere quoties alia non ita grauis inualetudo vexat aliquam Sanctimonialem, nempè ſi quartana, aliàue ſimilis, ſubdens quod quando graui impulſus monialis infirmitate monaſterium ingreditur medicus, non poteſt ingredi cum illo famulus eius, neque practicus, aut alia perſona: ob grauem vero illius infirmitatem, præter medicum, ſiue medicos ordinarios eiuſdẽ Monaſterij, poſſunt & alij medici cõuocari, vt tenet *Cam-*

panil. d. c. 16. numero 27. verſ. & cum in ſecunda.

53 Et ad hoc, vt medici ſupradicti intrare poſſint Monialium Monaſteria, non neceſſario requiritur, quod ſint Doctores, aut graduati, quia medicus non à dignitate dicitur, ſed à medendo, vt tradit *Bar. in l. ſciendum, ff. de ædilit. edicto*, quem ſequitur *Silueſt. verbo medicus, num. 1.* reſoluit in terminis *Fr. Lud. Miranda d. concl. vnica, verſ. quintus caſus.*

54 Minutor inſuper ſiue tonſor ita quoq; aſſociatus introducendus eſt ad emittendum ſanguinem, dum tamen antea medicus ſanguinis emiſſionem determinauerit expedire, & neceſſarium eſſe, aut ſi aliqua Monialis conſueuerit ſe aliquoties minuere, namque permittendum ſibi eſſe cum conſilio præfectæ, & diſcretarum monaſterij, ita idem *Colleꝯ. in eod. verſ. quintus caſus.*

55 Licitum etiam eſt introire pro aliquo opere exercendo, quod commode extra monaſterium fieri non poteſt; poteſt exemplificari in fabricatoribus, fabris lignarijs, molitoribus, putearijs, & putatoribus, nam pergulas perſæpe illic habent, arboreſque præſertim in hortulis, ſuntque alij artifices ad res neceſſarias, *Llam. in append. ad ſuam ſummam confeſſ. §. 6. Campan. diſt. capite 16. numero 26. Fr. Ludouic. Miranda diſt. concluſ. vnic. verſic. ſeptimus caſus eſt*, vbi cum *Colleꝯ. priuileg. & Cordub. in addition. ad compend. verbo ingredi monaſteria monialium §. trigeſimo quarto in explicat. ſeptimi caſus*, addit quod licet Frater Minor ſi fuerit artifex operis alicuius poſſit ingredi ſicut ſecularis, de decentia tamen fieri non debet. Illud autem quod *gloſ. in capit. vnic. de ſtatu Monach. libro ſexto.* opinata eſt de ſartoribus, ſi intellexit de ijs ſartoribus, qui latine ita dicuntur, & à ſarciendo prodeunt, aliove nomine foſſores appellantur, tunc ſubſiſtere illius dictum nõ dubito, quod ſi de illis ſartoribus intellexit, quia à ſarcio ita dicti ſunt, alio nomine ſutores, vel ſarcinatores vocati, tunc eius reſolutionem non admitterem, cum illorum introitus neceſſarius non ſit, quia plerumque menſuram metiri ab extra facile poſſunt. Quando vero res aliqua nimium ponderoſa defertur ad Monaſterium, nec poſſet à Monialibus introduci, ſeu Conuerſis dando illam à foris, neque in partes diuidi, vt ſic partita intromittatur, tunc præcedente licentia ingredi poſſet, qui ad hoc neceſſarius eſſet, & cum ſocio, & ſocijs, ſi vnus eſſet inhabilis, quod idem dicendum non ambigitur, ſi ex monaſterio foret res huiuſmodi extrahenda, & colliguntur ex notatis per *Colleꝯ. diſt. verbo ingredi monaſteria monialium in 1. notabil. verſicul. ſeptimus caſus.*

57 Cum igitur prædictis caſibus neceſſitatis communiter occurrentibus, alijſque ſimilibus, ſi qui ſint, permiſſus ſit ingreſſus ſupradictorum, quorum repentina opera paſſim ſunt neceſſaria, intra ſepta monaſteriorum monialium, pro illis non eſt neceſſaria licentia in ſcriptis, vt firmat *Fr. Ioan. de ſtatu Religion. libro primo, capite quinto, dub. 2. concluſ. 3. notab. 3.* & taliter ingredientes ſolum dum vrget neceſſitas permanere debẽt, conceſſum enim ob neceſſitatem, dicitur permiſſum quouſque durat neceſſitas, ita quod ceſſante neceſſitate, debeat pariter ceſſare quod vrgebat ad *text. in capite quod pro neceſſitate, 1. quæſtione prima, Hoſtienſ. in capit. cum in cunctis ſub numero quarto, verſic. neceſſitate, de elect. Bar. in l. 1. §. renunciatio, numero vigeſimo octauo, ff. de nou. operis nunciat. Deci. conſ. 403. incip. Quamuis num. decimo octauo. Tiraquell. ceſſante cauſa à num. 184.* Vniuerſi igitur qui in aliquo ex prædictis caſibus ingreſſuri illic

ſunt, non ignorent incontinenti, omnique poſtpoſita mora debere inde exire, poſtquam eorum miniſterijs expleuerunt, & imminēti neceſſitati ſatisfecerunt, idq. recto itinere exequi eos oportere, ita quod aliò non ſe diuertāt, quin etiam illic comedere, aut dormire eſt illis prorſus inhibitum, teſte *Collect. d. ver. ſeptimus caſus*, ibi idem Vrbanus.

58 Et quamuis intrantes Monialium clauſuram, finitis negotijs ſtatim debeant exire, & id facere multò ſit melius, conſultius, ac magis rationi congruum; nihilominus tamen quamuis aliquantulum demorentur, & ſe detineant ibidem, non corrupta, aut ſiniſtra intētione, ſed curioſitatis, vel charitatis gratia, nec peccabunt (ſaltem mortaliter) nec aliquam cenſuram incurrent. Idemque dicendum eſt de monialibus exeuntibus, & egrediētibus clauſurā in caſu ſibi permiſſo, & cum debita licentia, quod non peccabunt etiamſi finito negotio per aliquantulum temporis amplius ſe detineant, quia cum huiuſmodi præcepta ſint moralia, moraliter ſunt intelligenda, atque interpretanda, & nō ſecundū regulas metaphyſicas, iuxta quas res in pūcto conſiſtunt indiuiſibili, non ſic autem eſt in rebus moralibus, in quibus quàm maxima eſt latitudo prudentum iudicio, atque arbitrio perpendenda, & conſideranda, ita *Collect. priuileg. dict. verbo ingredi monaſteria, Monialium* §. 34. optime *Fr. Lud. Miranda d. q. 2. art. 10.*

59 Conceſſio facta alicui de intrando ad monaſteria Monialium, intelligitur de prima vice, adeo quod ſi ſemel vigore illius facultatis ingreſſus fuerit, amplius accedere non poſſit, ita iudicatum dicit *Aloyſ. Ricc. in praxi rerum fori eccleſiaſt. deciſione ſexcenteſimaquadrageſimanona in prima editione, & reſol. 545. in 2. edit.*

60 Hactenus de maſculis egimus quibus licētia indulgetur pro neceſſitatibus occurrentibus Monialium ingredi monaſteria, nunc cum fœminæ non poſſint talia Monaſteria ſine licentia ingredi, vt ait *Bonac. queſt. 4. puncto primo, numero tertio.* nunc locus erit adiungere caſus aliquos, in quibus fas erit fœminis ad illa intrare. Et primo licentia indulgetur volentibus intrare, vti famulabus, & cauſa inſeruiendi domeſticis ſeruitijs, licitum namque videtur etiam in monaſterijs monialiū S. Clarę, & aliarum, quæ à ſua fundatione clauſuram promiſerunt, ſi ibi non ſint Moniales laicæ, ſiue conuerſæ ſeruentiales, habere ſeculares ancillas de licentia potentis illam dare, quia in *Concilio dict. capite 5.* conceditur facultas præſtandi licentiam ad ingrediendum Monialium monaſteria in caſibus neceſſarijs, Epiſcopis, alijſque Superioribus Prælatis, & certum eſt (vt ſupra dixi) quod prædicta neceſſitas ad ingrediēdum, ſeu ad exiſtendum ibidem, nō debet eſſe ſimpliter neceſſaria neceſſitate abſoluta, logica, aut metaphyſica, extrema, aut ſtrictiſſima: ſed moralis, & rationabilis. Moraliter autem loquendo, quis nō videat moniales prædictas, præſertim vbi ad id nō ſunt aliæ Moniales laicæ, quam maxime indigere ſupradictis ſecularibus ancillis, vt inſeruiant infirmis, & exerceantur in aliis infimis miniſteriis coquinæ, & aliis, in quib. cōmode exerceri nequeūt aliæ Moniales, quæ choro, ac diuinis officijs ſunt deſtinatæ, & mancipatæ? tum etiam, quia poſt vnam conceſſionem *Pauli III. de anno 1536.* aliam obtinuit *Frat. Ioann. de Aguilera Roman. Curiæ Commiſſarius 27. Septembris 1569.* vt in quolibet Monialium conuentu poſſint ipſæ moniales habere tres, vel quatuor ancillas pro communi ſeruitio monaſterii, ſi commode eas ſuſtentare poſſent, dummodo ſint honeſtæ vitæ, & à Conuentu non egrediantur; quare ita tenent *Sor. in ſua annota. ad compend. Mendicant. verbo ingredi monaſteria, verſicul. de illis vero, Nauarr. ad dict. caput ſtatuimus, numero ſexageſimo ſecundo*, late & eleganter *Frat. Ludouic. Miranda dict. qu. ſecunda, articul. 5.* Non poterunt tamen ancillas habere, quibus liberum ſit clauſtra intrare, & exire quādo libuerit, etiamſi adſit conſuetudo, vt declaratum exiſtit per *Sacram Congregationem Concilij in vna Abulenſi die 20. Februarij*, cui ſub his verbis ſupplicauit Reuerendiſſim. Epiſcop. Abulen. Illuſtriſſimi, & Reuerendiſſimi Domini. Abbatiſſa, & Moniales monaſterij Sanctæ Annæ Ordinis Sancti Bernardi prope, & extra muros ciuitatis Abulenſis, quæ Epiſcopo Abulenſi immediate ſubiectę ſunt, prætendunt quod intra clauſtra monaſterij pro ſeruitio Monialium poſſunt habere, & retinere quaſdam ancillas in habitu, & vita ſeculari degentes, quibus clauſtra intrare, & exire etiam quandoque libuerit, & alias de nouo poſſe recipere teſtantur, quod ſit contra Decreta Conc. Trid. & Apoſt. Conſtitutiones Reuerendiſſ. Dom. Epiſcopus Abulen. Monialibus prohibuit, ne intra clauſtra dicti monaſterij prędictas ancillas ſeculares vlterius de nouo reciperent: ſed Abbatiſſa, & Moniales prædictæ cōtra præceptum dicti Epiſcopi inſurgunt, ex eo quod aſſerunt habere conſuetudinem recipiendi, & retinendi dictas ancillas, quare Reuerendiſſimus Epiſcopus Abulen. Illuſtriſſimis, & Reuerendiſſim. Dominationibus veſtris ſupplicat dignentur illi reſcribere, quid in hoc Sacra Congregat. faciendum fore dignum iudicabit. In Congreg. autem confirmatum, & approbatum fuit quicquid per Reuerendiſſ. Dominum Epiſcopum prouiſum fuit vt ſupra, ac executioni demandari &c. refert *Campanil. dicta rubrica duodecima, capite 16. numero 28.*

62 Secundus caſus, quo fœminis permittitur ingreſſus in monaſteria Monialium eſt, ſi cauſa educationis illuc velint ingredi. Diximus enim de mente *Concilij Tridentini* Epiſcopos, & Superiores Prælatos facultatem poſſe concedere intrandi, ſiue exiſtendi in monaſterijs Monialium in caſibus neceſſarijs, quod cum ita ſit non à ratione videtur alienum dicere inſtitutionem prædictarum puellarum ſecularium nobilium vnum eſſe ex caſibus neceſſarijs, & nec modicum, quin vero multum toti Reip. Chriſtianæ conuenieneem, vt ibidem bonis ac ſanctis moribus inſtructæ, ad religionem alliciantur, atque ad profitendum incitentur, & præmoueantur, aut ſi forſan coniugalem ſtatum voluerint aſſumere ſanctè, & religioſe educatæ maiorem procul dubio virtutis curam habebunt, operibuſque Miſericordiæ amplius inuigilabunt, quæ omnia moralem quandam conſtituunt neceſſitatem, ob quam iuxta Concil. licitum eſſe videatur eiſdem licentiam indulgere, vt intra prædictarum Monialium monaſteria nutrianeur, vnde *Sacram Congreg. reſcripſiſſe Epiſcopo Hieracen. die vltim. Auguſti 1575.* puellas educationis gratia, licet ſacro veſtitu indutæ non ſint, non prohiberi monaſterijs Monialiū retineri cum certis cōditionibus ibi expreſſis referunt *praxis Epiſcop. part. 1. verbo Moniales. §. 10. altera praxis noua, parte 2. capite tertio, numero quinquageſimo ſeptimo. Quaranta in ſumma Bullarij verbo monaſteria Monialium, pagina 449. in nouiſſ. impreſſ. Campanil. dict. capite 16. numero 28. verſicul. Secundus, Fr. Ioan. de la Cruz dict. capite 5. dub. 2. prope finem. Frat.*

Emman.

Emman. queſtione Regular. tomo 1. *queſtione* 46. *articul.* 10. *Fr. Ludou. Miranda d. queſtione* 2. *art.* 6. *Azor. d. lib.* 13. *cap.* 8. *queſtione* 4. *Sanch. d. libro* 6. *cap.* 16. *à num.* 61.

63 Prima igitur cõditio, eſt quod Monaſterium vbi recipiuntur non habeat inſtitutum in contrarium, quod id ipſum prohibeantur, nam ſeruanda ſunt cuiuslibet Monaſterij inſtituta ex declarat. Illuſtriſſim. Cardin. dicit *Fr. Ludouic. Miranda dict. articul.* 6. *concluſ.* 2. *verſicul. prima*, & colligitur ex illa Epiſcopo Hieracẽſ. tranſmiſſa, ibi, ſi tamen eadem monaſteria ante Concilium conſueuerint huiuſmodi puellas recipere. Secũda quod prædictæ puellæ non ſunt admittendæ, & recipiendæ, niſi de conſenſu Abbatiſſæ, & monialium, & de cõſenſu, & licentia in ſcriptis ſuperioris earundem, & *conſtat ex ead. declarat.* ibi, ſicque à Superioribus Monaſteriorum ſcriptam licentiam impetrauerint, atque Abbatiſſæ, & reliquarum Monialium cõſenſus acceſſerit. Tertia, quod debent in monaſterijs manere ſine ancillis, nec inde exire (niſi non reuerſuræ) poſſunt, & obligatæ ſunt ad clauſurã, & ad cætera ſicut ipſæ Moniales, aliter ſtatim excludendæ. Quarta, quod ſi ſemel à monaſterio exierint, non ſint amplius ibidẽ admittẽdę, & recipiendæ, niſi illæ, quæ valetudinis gratia, & alicuius infirmitatis grauis curandæ de licentia Superioris in ſcriptis obtenta ad balnea exierint, dummodo Abbatiſſæ, ac reliquarum Monialium accedat conſẽſus, quia ob ægritudinẽ curãdã de licẽtia Superioris, & conſenſu Abbatiſſæ, ac Monialiũ exiens cum conſenſu, & licentia ipſarũ poteſt admitti. Quinta, quod vtantur eo veſtimento, quod virginali modeſtiæ, & pudori conueniat. Sexta, quod in prędictis Monaſterijs Monialium educationis gratia receptæ, reſtituantur patribus, ſeu parentibus quandocunque eas petierint. Septima, quod non ſint ſuper numerum præfixũ. Octaua, q̃ quolibet ſemeſtri eis anticipata ſoluatur portio pro alimentis. Nona, quod ſit locus ſeparatus à loco, vbi degunt aliæ Moniales profeſſæ, & nouitiæ pro dormitione, & laborerio. Decima, quod puellæ delectæ ex hoſpitalibus, & alijs pijs locis, donec offeratur occaſio, ſiue facultas ipſas nubendi, quamuis in prædictis Monialium monaſterijs recipi poſſint, vt ibidem inſeruiant, nulli tamen Moniali priuatim, atque in particulari poſſint inſeruire. Vndecima, quod licet puellæ, quæ iam à parentibus ſuis ad religionem deſtinatæ fuerint in habitu ſeculari, ſeptimo, vel octauo ætatis ſuæ anno in Conuentibus, ſeu monaſterijs Monialium poſſint recipi, ibique manere, vſque ad duodecimum, vel decimumquartum annum, vt ſic poſſint litteras, & cantum addiſcere, ac bonis moribus imbui, expleto tamẽ prædicto tempore, ſi religionem elegerint, habitu regulari induantur, ſin autem id renuerint, libere in domũ parentum ſuorum mittantur, & amplius monaſterium non ingrediantur.

64 Puellæ huiuſmodi cauſa educationis in monaſterijs recipi non poſſunt minores ſeptennio, & maiores vigeſimoquinto, vt deciſum à *Sacra Congreg.* referunt *Galet. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo monialis*, 5. *prax. Epiſcop. par.* 1. *verbo Moniales*, §. 11. *Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſtici reſolutione* 641. *in ſecunda editione*.

65 Poſtquam vero præterijt tempus annorum 25. intra quod illic morari conceditur ex cauſa educationis, ſi ſtatim puella non egreditur, neque ipſa, neque alia quæuis incidit in excommunicationem, ſeu cenſuram, ſed poteſt Epiſcopus terminum cõſtituere, intra quem eligat puella, vtrũ velit Monialis fieri, aut à monaſterio egredi, iuxta alteram eiuſdem *Congreg.* declarationem, cuius teſtes ſunt *Franc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici part.* 2. *capite* 16. *num.* 54. *Campanil. d. cap.* 16. *n.* 29.

66 Quoad mulieres vero nuptas dicendum in monaſterijs Monialium recipi non debere, & ideo à *Sacra Congregat.* reiectam fuiſſe petitionem cuiuſdam Comitiſſæ, quæ propter quandam infirmitatem à ſuo marito volebat ſeparari, & cũ trib. filiabus ingredi quoddam Monialium monaſterium, vt aſſerit *Fr. Ludouic. Miranda dict. queſtione art.* 8. *concluſ. vnic.* Illæ tamen, quæ ſunt in diſcordia cum maritis, & eorum ſæuitiam timent, ſi extra culpam ſunt, quandiu iuſtam cauſam timendi habuerint, debent, ſi ſunt in monaſterijs tolerari, in poſterum vero huiuſmodi mulieres nõ poſſunt recipi, ita referunt deciſum *praxis Epiſcop. parte* 1. *verbo Moniales*, §. 12. *Campanil. d. capite* 16. *nu.* 30. Mulier vero, quæ venit in ſuſpitionem marito, & timet ob id ne ab eo, vis aliqua inferatur, debet permitti, vt poſſit ingredi monaſterium monialium, ſi modo Conſtitutiones monaſterij non repugnant, & accedat conſenſus Superiorum, Abbatiſſæ, & Monialium, & cauſa ceſſante ingreſſus debent inde exire, & ſi ſemel exierit nunquam poſtea in idem monaſterium ingredi poterit, & tenetur ad clauſuram, ſicut alię moniales, & ſtare ſine ancillis, & ſeruare conditiones alias ſupra poſitas, referunt quoque deciſum *praxis Epiſcopal. & Campan. in locis proxime citatis, Fr. Ioan. de la Cruz d. capite* 5. *dub.* 2. *concl.* 3. *in fine*.

67 Reſpectu vero viduarũ ſcio quoque deciſum, quod illæ, quæ viris mortuis honeſtatis cauſa ſe contulerunt in monaſterium, modo ſint bonæ exiſtimationis, & famæ, legibuſque monialium pareant, tolerari debent de cætero tamen nullæ huiuſmodi viduæ recipi debent, niſi moniales fieri vellent. Et aduertendum duxi non poſſe Epiſcopum dare licentiam viduæ ingredi volenti, atque in habitu laicali permanere; etiamſi toto tempore vitæ ſuæ illic degere, nec amplius inde exire vellet, quia in iſtis nulla adeſt cauſa neceſſaria, referunt deciſum, *Fr. Lud. Miranda d. art.* 6. *concl. vni. Campan. d. capite* 16. *num.* 30. *verſ. & reſpectu, & nu.* 31. *verſ. tandem*.

68 Non poteſt præſtari matribus licentia ingrediendi monaſteria monialium etiam ad inuiſendas filias morti proximas, quia huiuſmodi matrum ingreſſus non eſt medium adeo neceſsarium ad medendum huiuſmodi ægritudinibus, nec ad tollendas infirmitates, in quibus filiæ ſunt conſtitutæ, immo ipſis filiabus monialibus damnoſus, atque nociuus, & corpori, & animæ, nam præ nimia amoris teneritudine in præſentia matrum affligentur, & ipſæ filiæ, diſtrahenturque ab intentione charitatis, & amoris, quem (maxime in tali tranſitu) habere debent erga Deum, quo naturali amore diſtractæ impedientur etiam, ne ſurſum corda ſua leuare poſſint. Quare ſic deciſum fuiſſe per *Sacram Congregationem* referunt *Fra. Ludouic. Miranda dicta quæſtione ſecunda articulo* 8. *praxis Epiſcopal. parte prima verbo Moniales*, §. 8. *verſicul. ſecundo, Fr. Ioan. de la Cruz dicto capitulo quinto, dub.* 2. *concluſ.* 3. *notab.* 3. *Frat. Emmanuel. tom.* 1. *quæſtione* 46. *articul.* 11. *Quarant. diſſ. verbo monaſteria monialium, verſ. ſed an liceat, pag.* 453. *in nouiſſ. impr.*

69 Pro meliori monialium clauſuræ obſeruatione, &

ne illæ à diuinis aliquatenus hominum colloquijs videantur separari, *Alexand. III. in capite monasteria, 8. de vita, & honest. clericorum* constituit quod frequētans monasteria Monialium, & monitus non desistens, si clericus sit, deponatur, si vero laicus excōmunicetur, ex quo tex. *glos.* ibi asserit illam frequentiam nō in vno actu exemplificari, sed pluribus, scilicet duobus, sequitur *Abb. num. quinto*, frequentia enim ex duabus vicibus inducitur, iuxta relolata per *Mascard. de probat. concl. 424. num. 16.*

70 Et in terminis quod frequentia alloquendi cum monialibus inducatur ex duabus vicibus tenent *Cosm. in pragmat. ad cap. frequens, §. quapropter, fol. 54. Steph. Gratian. disceptation. forens. capite 393. numer. 18. praxis Episcopal. d. verbo Moniales, §. 7.* vbi etiam dicit, quod circa frequentiam locutionum clerici cum Monialibus, nō est restringendum ad dictum illius glossæ, quia frequentare non intelligitur, etiā qui tribus annis duodecies alloquetur. Ego tamen credo melius dicendum illius frequentię declarationem, si ea intercedat in hoc casu, remittendam esse iudicis arbitrio, *Nauarr. in dicto capite statuimus, n. 61, vers. quibus addo, & in capite cum consideret, versic. multiplici, num. 23. de pœnitent. distinct. 5. Campan. dict. capit. 16. num. 40. Sanch. dict. libr. sexto, capit. 16. à num. 109.*

71 Locutio cum Monialibus strictissime prohibetur in *Concilio 2. Hispalen.* relato ab *Ambrosio de Morales part. secunda chronicæ Hispaniæ libro secundo, capitulo decimoquinto, folio. 115.* Et debet adesse legitima causa ob quam permittatur alloquutio cum Monialibus, & accessus ad earum monasteria, cum non sufficiat occasio consanguinitatis, *praxis Episcopal. dict. verbo Moniales, §. 7. versic. circa secundum, Stephan. Gratian. dicto capite 393. num. 16.* Laici etiam possunt à iudice Ecclesiastico puniri, si dū moniti fuerint à monasterijs Monialium non se abstinuerint, vt probat text. *in dicto capit. monasteria*, ibi per Episcopum arceatur, resoluit *Bobadil. in sua politica lib. 2. capit. 17. num. 50.* Regulares ab ipsarum Sanctimonialium habitatione, & collocatione antiquitus arcebantur, atque adeo quod si contigisset videre aliquam propinquam corā Abbatissa permissum erat illi confabulari per modica, & compendiosa verba, breueque tempus, iuxta *cap. diffinimus, 18. quæst. 2.* consimileque decretum prodijt ex d. Concil. Hispalensi, registrato in *cap. in decima*, eadem causa, & *quæstione* præcipiente respectu monachorum, vt remoti ab illarum familiaritate degerent, nec vsque ad vestibulū haberent accedendi familiare permissū, & neque Abbati, vel ei, qui præficiebatur extra eam, quæ præerat loqui Virginibus Christi aliquid, quod ad institutionē earū pertinerent, licuisset, neque cum ea sola, quæ præerat frequenter eos loqui potuisse, sed sub testimonio duarum, vel trium sororum, itaut rara esset accessio, & brevis omnino loquutio.

72 His etiam nostris temporibus per Decretum *Sacræ Congreg. supra Episcopos, & Regulares Dat. Romæ nonis Maij 1590.* prohibentur ijdem Regulares ad Monialiū monasteria cuiuscunque Ordinis accedere, & aufertur Episcopis, aut alijs Superioribus omnis potestas cōcedendi illis licentiā illuc eundi, & cum eis alloquendi, sibique eam facultatem retinuit eadem *Sacra Congregat.* cuius decreti tenorem referunt *Sorb. in compendio Mendicantium, verbo ingredi monasteria, Quarant. d. ver. monasteria Monialium pagina 451. in nou. imp. Campanil. d. c. 16. num. 43. vers. Illustrissimi*, vbi etiam asserit Deeretum hoc fuisse extensum ad Regulares S. Ioann. Hierosol. per *Sacram Congr. Vicario Neap.* rescribentem.

73 Dubitari potest an Regulares adeuntes monasteria Monialium absque Episcopi licentia incidant in pœnā excommunicationis, quam Episcopus suo edicto proposuit? Et videbatur quod sic per *tex. in capite 1. de priuileg. libro 6.* & per ea quæ resoluunt *Iacob. de Graffis in decis. aureis par. 1. libro 2. capite 49. num. 68. Nauar. cons. 2. incip. Regulares, de sent. excommunicat. Campan. d. capite 16. nu. 42.* intendentes respondere textui in *clem. 1. de priuileg.* Sed verius est contrarium, si Regulares habeant ex priuilegio non posse ab Episcopis excommunicari & ita Sacram *Congregat.* censuisse *die 9. Aprilis 1587. ex Capuce.* refert *Fr. Eman. tom. 1. quæstione 45. articul. 2. in fine*, referunt etiam *Quaranta d. verbo monasteria Monialium, versic. dubitari, pagina 453. in nouiss. impress. Campanil. d. nu. 42. in fine*, ex eo quia à non suo iudice nemo potest ligari, sicut nec solui *cap. cum inferior, de maior. & obed.* cum quia iurisdictio ad quā pertinet potestas ligandi censuris non conuenit Episcopo in exemptos, *Henriq. in summ. lib. 7. c. 25. §. 7. iur. K.* tum etiam quia Episcopus nō potest exemptos excommunicare, suspendere, vel interdicere, si priuilegium speciale habeant ne possint excommunicari, suspendi, vel interdici, *c. 1. §. in eos autem, de priuil. lib. 6. Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 33. numero 23.*

33 Prædicta censura per statutum, aut edictum Episcopale ipso iure aduersus adeuntes monasteria Monialiū, & cum illis alloquentes comprehendit etiam accedentes ad monasteria exempta Monialium subdita Regularibus, qui nō subsunt iurisdictioni Episcoporum, existētia intra suam diœcesim, ita cum *Gemnian. in capit. 1. §. & quoniam, num. octauo, de statu Regular.* optime resoluit *Stephan. Gratian. disceptat. forens. capite 393. numer. vigesimo tertio, cum sequentibus*, dum tamen expresse vetitus fuerit accessus ad monasteria etiam exempta, alioquin generica prohibitio non afficiet euntes ad exempta, *Siluest. verbo excommunicatio, 2. num. 14. summ. Rosel. eodem verbo, 7. sub nu. 4. Roland. à Valle cons. 33. incip. Illustris, sub nu. 32. volum. 3.* quos refert, & sequitur *Campan. d. c. 16. nu. 45.*

75 Et comprehendere tam subditum, quam non subditum, ex eo quod Episcopus imponens pœnam eunti ad monasterium, illud ire est delinquere, & sic delictum est factum in loco non exempto, licet sit consummatū in loco exempto, quod Ordinarius poterit punire, resoluit post *Roland. à Valle cons. 33. num. decimo sexto. Stephan. Gratian. vbi proxime.* Vnde non videtur tuta resolutio *Iacob. de Graffis in suis decisionib. aureis libr. quinto, capite secundo, num. decimo nono*, dicentis quod si constitutio excommunicaret committentem aliquod facinus, aut aliquod inhonestum exequentem in monasterio quocūque etiam exempto, vel inhoneste proferentem verba monialibus, non eum ligaret, qui illa ageret in monasterio exempto, nisi intelligamus de monasterio exempto sito etiam in loco exempto, si vero sit in diœcesi alicuius Episcopi, & verba foris proferātur, vel ad illud eatur intentione proferendi illa credo excommunicationem nō euitare, propter rationem quam affert *Stephan. Gratian. loco citato.*

76 Quo vero ad licentiā petendam pro accessu ad hæc monasteria exempta opus est ab Episcopo loci eam obtinere, vltra aliam Superioris Regularis, iuxta supradicta, quod hodie admittitur si consuetudo

suppetat,

ſuppetat, quia refertur *Sacram Congregat.* cenſuiſſe facultatem concedendi licentiam adeundi ad colloquiũ cum monialibus Regularibus ſubiectis, ſpectare ad ipſos Superiores Regulares. niſi eſſet conſuetudo legitime præſcripta, vt huiuſmodi licentię, etiam quoad monaſteria, quæ Regularibus ſubſunt, ab Epiſcopo tãtum, vel ab Epiſcopo, & Superiore Regulari coniunctiue obtinerentur, tunc enim conſuetudinem eſſe obſeruandam voluit, ita referunt *Quaranta d. verbo monaſteria monialium, verſiculo hinc tangenda, pag. 453. Campanil. dicto capite decimo ſexto, nu. 45.*

77 Quamuis iure communi reperiatur prohibitũ monialium frequentare monaſteria, & ad eadem accedere ſine iuſta, manifeſta, & rationabili cauſa, & Superioris licentia eius, ad quem illam dare ſpectat, vt ſupra dixi, nõ tamẽ iure reperitur prohibita miſſio litterarũ, ſeu epiſtolarũ ad monachas ipſas, niſi ſpeciali edicto fiat: Vnde *Nauarr. in dict. cap. ſtatuimus, n. 61.* ait Romæ factum fuiſſe olim edictum, ne quis vir vel fœmina nocte, vel die loquatur, vel ſcribat alicui Monachæ, vel Prętiatæ, vel Zitellæ, ſiue puellæ in monaſterio incluſæ quacunq; de cauſa ſine licentia Vicarii Papæ, vel Protectoris Ordinis, ſub pœna quingentorum ducatorum, & alia arbitraria, excepto deferente eleemoſynam, vel opera ab eis facienda, qui ſolam Abbatiſſam, vel Vicariam poterit alloqui, & idem *Nauar. conſil. 60. de ſentẽt. excommunicat.* refert etiam prohibitionem quandam, quam fecit *Gregor. XIII.* ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ Fratribus cuiuſdam Religionis, ne litteras aliquas ſcriberent ad Moniales ſui Ordinis, cuius occaſione quęrit an fuerit excommunicatus quidam Frater, qui epiſtolam quandam ſcripſit ad Monialem, ſed tamen illa ad eandem non peruenit? in qua partem negatiuam ſequitur, nempe quod prædictus Frater non remanſit excommunicatus, nec cenſuram aliquam incurrit, quamuis mortaliter pecauerit, quod ibi multis probat, ſequuntur *Frat. Emman. tom. primo quæſtione 45. art. 3. Sanch. d. libro 6. capite 16. à numero 117.*

78 Quæſtio eſt non contemnenda an ſcribens litteras moniali, & mittens incidat in præfatam cenſuram cõminatam ab Epiſcopo aduerſus euntes in monaſteria Monialium? In qua quæſtione affirmatiua pars videtur probari ex tex. *in c. clericus, diſt. 81.*

79 Vbi illis pœnis, quibus prohibetur clericis acceſſus ad matronarum domicilia, eiſdem illis interdicitur aliquid ſecreti per domeſticos matronę mandari; tum quia per epiſtolas cum abſentibus tanquam præſentibus loquimur, *Peregr. conſil. 94. incip. ex facto ſubſecto, num. 9. & decimo quarto.*

80 Vnde *Hieronim. in epiſtola ad Nitiam*, quid eſt, vt ita dicam, tam præſens inter abſentes, quam per epiſtolas & alloqui, & audire quod diligas; tum quia vetitus loqui cum excommunicato, eſt inſuper prohibitus nuntium, vel litteras illi mittere, iuxta *gloſ. verbo participatione, in cap. conſtitutum, 9. de ſent. excommunic. libro 6. & gloſ. verbo litteris, in Clem. vlt. eod. tit. in capit. alma. p. 1. §. 2. num. 1. Soar. tom. 5. de cenſur. diſput. 15. ſect. 1. num. 2. Sayr. eod. tract. libro 2. capite 13. numer. 2.* poſt multos *Bonacina eod. tract. quæſtione 2. puncto 6. §. 2. num. 2.* Sed his non obſtantibus in contrariam opinionem potius inclinarem, quam ſequitur *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut. 65. per totam*, quia prohibito acceſſu, & locutione cum monialibus ob id fit ne illæ ab officiis diuinis abſtrahantur, & in mundanis colloquiis tẽpus conſumant, vel ad peccatum incitentur, quod quidem deeſt dum litteræ mittuntur; tum quia omnis cenſura eſt pœna, vt conſtat ex eius diffinitione, quã adducit *Bonac. de cenſur. diſp. 1. q. 1. nu. 1.*

82 Et excommunicatio eſt cẽſura, vt demonſtrat illius definitio, de qua *Nauar. Soar.* & alij citati ab eodem *Bonacin. diſputat. 2. queſtion. 1. punc. 1. num. 2.* ergo excommunicatio eſt pœna, quæ cum ſit lata contra euntes, & loquentes, non comprehendit mittentes, quia ad alios caſus extendi non debet, *l. factum cuique. §. in pœnalibus, vbi Dect. ff. de regul. iur. c. in pœnis, eod. tit. libro 6.* etiamſi extenſio fiat ex ſimilitudine rationis, vt dictũ eſt pluribus citatis Doctoribus *in libello de princ. vtriuſque iuris litt. P. numero 15.*

83 Non obſtat igitur tex. in *d. c. clericus*, quia reſpondetur ibi ex eo prohiberi aliquid ſecreti per domeſticos matronæ mandari, quia plerumque ad malum finem, occulte enim & clandeſtine facta, ſuſpicione non carent, *capite 1. §. cum enim*, & ibi *gloſ. verbo occulta, vt eccleſiaſt. beneficia ſine dimin. confer.*

84 Male agens odit lucem ex auctorit. Chriſti Domini, *Ioan. 3.* refertur *in c. conſulunt, 24. vbi gloſ. verbo, qui male, de off. deleg.* cum citatis *in d. libello de princ. vtriuſque iuris, lit. M. nu. 6.* & ideo præſupponit *tex.* eiſdem matronis poſſe mandari omne, quod ſecretum non fuerit. Nec etiam obſtat, quod vetitus loqui cum excommunicato, eſt etiam prohibitus litteras, vel nuntium illi mittere; Reſpõdetur .n. maximã conſiderari diſtantiã inter mittentes litteras monialibus, & mittentes excommunicatis, quia cum monialibus inhibetur loquutio, cum excommunicatis vero participatio, quod verbũ tanquam latius complectitur etiam litteras, aut nuntiũ mittentes, *Soci, in l. 1. nu. 7.* vbi *Iaſ. nu. 14. ff. de verbor. oblig.* Quare debent Epiſcopi expreſſis verbis excommunicare etiam mittentes ad moniales nuntium, vel epiſtolas, & ſuo edicto prohibere fœminis acceſſum ad monaſteria Monialium, non omnibus tamen, ſed tantũ deferentibus litteras ex parte virorum, vel ambatiatas continentes aliquid turpe, & inhoneſtum, aut quoquo modo hominis cuiuſlibet deſiderium explicantib. aut inſinuantib. explicite, vel implicite, internuntiæ perſæpe ſunt, atque ad malum hortatrices.

85 Poſthæc aduertendum opinor præfatam clauſurã, non modo conſeruandam eſſe in monaſteriis Monialium, ne quis tam maſculus, quam fœmina ingredi in ea audeat, verum etiam in monaſterijs ipſis virorum, non tamen, vt ita dicatur, prohibitus omnis cuiuſcunque ſexus intrare in illa, ſed mulieres dumtaxat, vt omnis radicitus euellatur occaſio violandi votum caſtitatis, *c. peruenit, 18. q. 2.* Vnde *Pius V. in ſua Conſtit.* incip. *Regularium perſonarũ, & Greg. XIII. in altera* exord. *Vbi gratia*, reuocarunt & annullarunt omnes licentias, facultates, & indulta, quibuſcũq; perſonis ſexus fœminini antea conceſſas intrandi virorum monaſteria, vel domos, etiam ad Imperatoris, Regum, Reginarum, aliorumq. Principum contemplationem, vel ſupplicationem conceſſæ, & confirmatæ fuerint, atque etiam iteratis vicibus renouatæ, prout refert *Frat. Ioan. de la Cruz d. capit. 5. dub. primo, concluſ. prima* vbi etiam probat ſub illis Conſtit. non comprehendi Imperatrices, Reginas, Infantes, & ancillas, quas ſecum deferunt.

86 Ex verbis cuiuſdam declarationis *Pij V.* cõſtat omnibus mulieribus licere ingredi cum aliis Catholicis perſonis, clauſtra, & alia ſimilia loca, præter officinas interiores

interiores monaſterioru Regularium ex cauſa proceſſionis ordinariæ, ſcilicet, & ſolitæ, vel quando in eis Miſſa, & alia diuina officia celebrantur, & quando fidelium cadauera ibi ſepeliuntur, atque etiam pro eis ſuffragia fiunt, quod inſuper fas eſſe ait, quoties in Eccleſia Fratrum Minorum prædicaretur, & præ multitudine intrare aliunde nequirent, quam per clauſtrū, vel alium locum eorundem Fratrum, dummodo directe ad Eccleſiam pergant, ita referunt *Campanil. d. capite 16. numer. 36. Frat. Ioan. de la Cruz diſt. dubio primo concluſ. 3.*

87 Illuſtriſſimus Cardinalis Alexādrinus nomine aliorum Cardinalium Cōgr. reſcripſit Prælatis Ordinis Capuccinorum ſub hac prohibitione non comprehendi monaſteria ſeu loca eorū, quæ ſunt in fieri, vel in quæ, dum fabricantur, adhuc Conuentus ad ibi morandum non fuerit introductus, ſed ſolum ibi aliqui habitauerint Fratres pro fabricæ potius ſeruitio, quam aliter, & proinde clauſuram non eſſe talem, vt ſi mulieres intrarent, pœnas propterea in ſupradictis Conſtitutionibus contentas incurrerent.

88 Item *Gregor. XIII.* ex ſententia *Congreg. Concil. Trid.* quærentibus Fratrib. Minorū S. Franciſci de Paula an per ſupradictam Conſtitutionem *Pij V.* cenſeretur derogatum ſuæ regulæ, vt ſingulæ Dominæ de ſtirpe Regia procreatæ, ac etiam omnes illius Ordinis fundatrices, quæ locorum eiuſdem Ordinis ſepta communiora videre poſtulauerint, eadem honeſte cum ſua comitiua intrare, ac deuote viſitare tolerentur? fuit declaratum non cenſeri derogatum quoad Regias, & fundatrices duntaxat, referunt *Sotb. in compend. priuil. verbo ingredi monaſteria, Campan. d. c. 16. num. 37. in fine, Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſtici reſolut. 344. numero 8. in 2. edit.*

S V M M A R I V M.

1 *Religioſus, aut Religioſa ſolemniter profeſſa nihil poteſt habere, quod in rigore vere ſit proprium in particulari.*

2 *Doctores referuntur tractantes de materia Conc. Trid. ſeſſ. 25. de Reg. c. 2.*

3 *Regulares vtriuſque ſexus non poſſunt tenere propria, ſed omnia dare debēt ſuis Superioribus, à quibus primo ſubueniendum eſt earum neceſſitatibus.*

4 *Regulari nullus Superior poteſt concedere facultatem retinendi aliquid ad vſum irreuocabilem.*

5 *Monialibus quomodo liceat habere cenſus, ſiue reditus annuos, aut quodnis peculium, oſtenditur.*

EPISCOPVS AN POSSIT diſpenſare cum Monialibus ſibi ſubiectis ad retinendos annuos reddit⁹, vel aliquos cenſus pro ſuis particularibus neceſſitatibus.

ALLEGATIO CIII.

1 REligioſus, aut Religioſa ſolemniter profeſſa nihil poteſt habere, quod in rigore vere ſit proprium in particulari, vt probant text. *in c. non dicatis, 12. q. 1. c. cum ad monaſterium, §. vlt. de ſtatu monach.*

2 Et ſtrictius *Conc. Trid. ſeſſ. 25. de Reg. cap. 2.* de cuius materia vide *Aloyſ. Ricc. in collect. dec. p. 3. collect. 519. Fr. Emman. q. Reg. tom. 2. qu. 57. art. 2. & q. 47. art. 5. & tom. 3. q. 29. art. 8. 10. & 12. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſt. p. 2. capit. 1. numer. 41. Fr. Ioan. de la Cruz de ſtatu relig. lib. 1. capite 3. Campanil. in diuerſ. iuris Canonici rubr. 12. capite 7. & cap. 16. à nu. 71. Valer. Reginald. in praxi fori panit. lib. 18. num. 397. cum ſequent. Fr. Ludouic. Miranda in tractat. de ſacris Monialibus, q. 9. Armend. in addit. ad recopil. legum Nauarr. fol. 75. & ſeq. n. 58. & 63. cum ſequentibus.*

3 Per quæ iura cēſuit *Sacra Cōgreg.* Regulares vtriuſque ſexus non poſſe tenere propria, ſed omnia dare debere ſuis Superioribus, à quib. primo ſubueniendū eſt neceſſitatibus earum, vel eorum, quibus munera deſtinata fuerunt, reliquum vero conferendum in vſum monaſterij, referunt *Nauarr. comm. de Reg. nu. 18. & in tract. de reditib. eccl. q. 1. nu. 84. Azor. inſtit. moral. p. 1. li. 12. c. 9. q. 2. prope fin. Franciſc. Leo d. c. 1. nu. 41.*

4 Vnde nullum Superiorem poſſe concedere Monaco facultatem retinendi aliquid ad vſum irreuocabilē tenēt *Nau. conſ. 47. nu. 2. ſub tit. de Reg. in antiq. & conſ. 15. nn. 2. ſub tit. de monach. in nouis*, plures quos refert, & ſequitur *Sanc. in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 7. c. 17. nu. 18. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol. 194.*

5 Hinc non defuerunt qui tenuerint Moniales prædictas de licentia ſuorum Superiorum pro ſuis occurrentib. neceſſitatibus poſſe habere aliquos cenſus, ſiue reditus annuos, cum per hoc non videantur ipſæ habere proprium, quia ex debita obedientia eos retinent, sēper paratæ illos dimittere ad libitum Superiorum, ex quorum numero ſunt *Ioan. & Andr. Panorm. & Dec.* quos refert *Nauarr. in repet. cap. nullam, 18. qu. 2. c. 3. à nu. 25.* Verum in hac quæſtione dicendum puto prædictas Moniales non licere habere cenſus, ſiue reditus annuos, eo modo, quo aliquibus in partibus, vt dicitur, habentur ab eiſdem, ſed tamen cum debitis circunſtātijs, ac moderationibus, non omnino videtur illicitum eaſdem habere quoſdam reditus vitalitios, ex quibus poſſint viuere, ac ſuccurrere, & prouidere ſuis particularibus neceſſitatibus, pro victu, & veſtitu, & alijs quæ ſibi à monaſterijs non ſuppeditantur, & hoc caſu eos habentes nō peccare, nec *Conc. Trid.* cōtrauenire, quod tantum locum habet in reditibus, vt proprijs, & irreuocabilib. per Prælatos, & ſine eorum licētia diſtrahēdis. Colliges hæc ex *Cordub. in tract. caſuum conſcien. q. 54. Nauarr. commento 2. de Regularibus num. 14. Azorii inſtitut. moral. parte 1. lib. decimo ſecundo, capite 9. quæſt. ſecunda. Fr. Ioann. de la Cruz d. capite 3. dub. 2. Fr. Ludouic. Miranda d. quæſtione 9. articul. 1. concluſ. 2.* Monialis enim retinens proprium cum ſupradictis moderationibus de licentia Ordinarij, vel Superioris non dicitur contrauenire profeſſioni, nec voto paupertatis. *Rot. Roman. deciſione 216. num. 12. part. 2. in nouiſſ. Galett. in margarita caſuum conſcient. verbo Monialis, penul.* Et ex eadem reſolutione tenendum puto licitum eſſe Monialibus cum debita moderatione de licentia ſuorum Prælatorum habere aliquod peculium, nō tamen illud expendere in quos voluerint vſus etiam de eorundem licentia, vt tenet *Fr. Lud. Miranda d. q. 9. ar. 2. concl. vlt.*

S V M M A R I V M.

1 *Doctores referuntur agentes de materia Concilij Trident. ſeſſ. 27. de Reg. capite 18.*

2 *Religionis ſtatus, non precibus, vi, aut metu eſt aſſumendus, ſed cum maxima libertate.*

Virginem

3 *Virginem inducentes monasterium ingredi, non incidunt in excommunicationem comminatam à Conc. Trid. sess. 25. de Reg. cap. 18.*

4 *Haeredem mulierem instituens ea lege, vt monialis fiat, sin minus ad monasterium bona pertineant, non incidit in excommunicationem latam contra cogentes Virginem monasterium ingredi.*

5 *Cogentes faeminam ad monasterij ingressum non vt professetur, nec vt habitum sumat, sed vt ibi seculari retento educetur, incidit in excommunicationem Concilij Tridentini sessione 25. de Regularibus, capitul. decimo octauo.*

6 *Patres, & fratres, qui filias, sororesque, aut habitum religionis suscipere, vel votum, aut professionem emittere cogunt, in excommunicationem incurrunt.*

7 *Cogens Virginem monasterium ingredi ingressu non sequuto in nullam excommunicationem incidit.*

8 *Regularis prætendens se per vim ingressum Religionem, aut nulliter professum fuisse intra quinquennium tantum potest causas nullitatis suæ professionis coram Ordinario, & Superiore religionis deducere.*

9 *Doctores referuntur agentes de materia Conc. Trid. sess. 25. de Reg. c. 19.*

10 *Milites S. Ioannis Hierosolymitani comprehenduntur sub decreto Concilii Trid. sess. 25. de Regularib. capite 19.*

11 *Ordinarius, coram quo, & Superiore Regulari nulliter professus potest intra quinquennium causam nullitatis suæ professionis deducere, si etiam sit Superior monasterij, sufficit quod solus procedat.*

12 *Regularis deducens intra quinquennium nullitatem professionis tenetur eam probare coniunctim coram proprio Superiore Regulari illius monasterij, in quo professionem emisit, & coram Ordinario illius loci, vbi existit monasterium, in quo professus est.*

13 *Reclamatio de nullitate professionis facienda est habitu religionis retento.*

14 *Causæ nullitatis professionis nullatenus sunt proponendæ coram Superiore, & Ordinario copulatiue, vt nullo modo possit Superior per se solum de illis cognoscere.*

15 *Regulari prætendenti professionem esse nullam, sicut licet causas nullitatis coram Superiore suo, & Ordinario proponere, an ita ipse Superior coram eodem Ordinario illas deducere possit, vt è monasterio religiosum dimittat, illo nihil proponente? remissiue.*

16 *Quinquennium intra quod dici potest professio nulla, incipit à die, quo quis expressam emisit, in tacita vero à die, quo fecerit actus solummodo professis proprios.*

17 *Quinquennio elapso potest audiri Regularis deducens causam nullitatis suæ professionis, si intra illud non potuit reclamare.*

18 *Professionem asserens fuisse metu factam, & causam metus durasse, etiam post quinquennium, exaudiri poterit per viam restitutionis.*

19 *Professio nulla an ratificetur à persistente in Religione, ignorante tamen nullitatem, ostenditur.*

20 *Professio nulliter, quia non fuit in eorum informationib. seruata forma prascripta à Sixto V. possunt etiam post quinquennium reclamare.*

21 *Quinquennium intra quod Regularis potest deducere causas nullitatis suæ professionis, an currat minori, ostenditur.*

EPISCOPVS QVANDO habeat iurisdictionem in Regulares prætendentes se per vim ingressos religionem?

ALLEGATIO CIV.

1 SAcrosancti Concil. Tridentin. decreto *sessione 25. de Regularibus capite* 18. cautum est neminem debere compellere suam, vel alienam Virginem monasterium inuitam ingredi, habitum suscipere, & professionem emittere, nec earum sanctam voluntatem ingrediendi impedire, quæ libera esse debet sub pœna Anathematis, his verbis. Anathemati sancta Synodus subiicit omnes & singulas personas, cuiuscunque qualitatis, vel conditionis fuerint, tam clericos, quam laicos, seculares, vel Regulares, atque etiam qualibet dignitate fulgentes, si quomodocunque coegerint aliquam Virginem, vel Viduam, aut aliam quamcunque mulierem inuitam, præterquam in casibus à iure expressis, ad ingrediendum monasterium, vel ad suscipiendum habitum cuiuscunque religionis, vel ad emittendam professionem, quique consilium, auxilium, vel fauorem dederint, quique scientes eam non sponte ingredi monasterium, aut habitum suscipere, aut professionem emittere quoquo modo eidem actui, vel præsentiam, vel consensum, vel auctoritatem interposuerit. Simili modo anathemati subijcit eos, qui sanctam Virginum, vel aliarum mulierum voluntatem veli accipiendi, vel voti emittendi quoquo modo sine iusta causa impedierint, &c. de cuius materia, & intellectu agunt ex nouiorib. qui antiquos citant. *Fusc. de Visitat. libro* 2. *capi.* 15. *nu.* 68. *Henriq. in summ. libro* 11. *capite* 19. §. 4. *vers. secundo, Soar. de censur. disputat.* 23. *sect.* 5. *num.* 8. *Azori. institution. moral. par.* 1. *libro* 13. *capite* 9. *quæstione* 2. *versicul. præterea, praxis Episcopal. part.* 1. *verbo Moniales*, §. 12. *pagina mihi* 261. *Petr. de Ledesma in sua summa part.* 2. *tract. del stado de los religiosos. capite* 5. *conclusione* 8. *Frat. Emman. quæstionum Regular. tom.* 3. *quæstione* 14. *articul.* 3. & *quæstion.* 17. *art.* 18. *Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. libro* 18. *num.* 375. *Frat. Ludouic. Miranda in manual. Prælatorum tom.* 1. *quæstione* 17. *articul.* 4. *conclus.* 2. *Fr. Ioan. de la Cruz de statu Religionis libro* 1. *cap.* 8. *dub.* 4. *vers. nota*, latissime *Sanch. in præcepta Decalogi libro* 4. *capite* 4. *Armendariz in addit. ad recopilat. legum Navarr. lib.* 2. *tit.* 18. *l.* 7. *nu.* 62. *Sayr. in Clau. Regia lib.* 5. *capite* 1. *num.* 27. *cum seq. Cened. ad Decretum collect.* 49. *numero* 2. & *ad Decretal. collect.* 165. *nu.* 5.

2 Status Religionis, non precibus, vi, aut metu est assumendus, sed cum maxima libertate, & ideo *Concil. Tridentin. dict. loc.* sub anathematis pœna coercet cogentes virginem monasterium ingredi.

3 Quod quidem cum loquatur per verbũ, coegerint, intelligendum est de vi coactiua, non inductiua, prout decisum refert *Armendar. d. l.* 7. *numer.* 62. & resoluit *Azori. d. q.* 2. *versic. quares.*

4 Vbi etiam tenet hanc pœnam non incurrere illum, qui haeredem instituit mulierem ea lege, vt monialis fiat, sin minus ad monasterium bona pertineant, metus igitur reuerentialis non sufficit, vt resolait *Aloys. Ricci. in praxi fori eccles. decis.* 708. *in* 1. *editione*, & *resolutione* 599. *in* 2. *edit.*

In

5 In prędictam anathematis pęnam incurrunt etiam cogentes fœminam ad monaſterij ingreſſum, non vt profiteatur, nec vt habitum ſumat, ſed, vt ibi ſeculari retento educetur, donec ætatis aptæ matrimonio ſit, ita *Nauar. conſ. 56. ſub tit. de ſentent. excommunic. in 1. edit. & conſ. 6. ſub tit. de Regular. in 2. edit. Soar. d. ſect. 5. numero 9. praxis Epiſcop. dict. verbo Moniales, §. 13. pag. 73. Sanch. dict. c. 4. nu. 12.*

6 Sic etiam patres, & fratres, qui filios, ſororeſue, aut habitum Religionis ſuſcipere, vel votũ, aut profeſſionem emittere cogunt, in excommunicationem incurrunt, vt reſoluunt *Nauarr. in man. capite 14. num. 17. Fr. Ludouic. Miranda d. concluſ. 2. Azor. d. quæſt. 2. prope finem, & p. 2. libro 2. ca. 21. q. 15.*

7 Licet nihil reſoluat, tamen cũ ſecunda ſententia manere credendum eſt, præcipue cum illam *dict. quæſt. 2.* primùm ſequutus fuerat. Ingreſſu nõ ſubſequuto coactionem effectum ſortiri non dicitur, aliud eſt enim cogere, aliud vero cogere conari, vnde certum eſt cogentem cum effectu ſolummodo, eſſe decreto *Concilij dicto loco* excommunicatum, non autem eum, qui conatus eſt cogere, neque conſulentes, fauentes, ſiue auxilium præſtantes effectu non ſequuto, *Nau. in man. cap. 27. numer. 51. & conſ. 55. de ſentent. excommun. Sayr. deciſ. 51. eodem tit. Fr. Ludou. Miranda d. concluſ. 2.* vbi etiam probat in prædictam non incurrere excommunicationem, qui cogit virum, ſiue puerum, cum nõ ibi expreſſe habeatur, licet peccet mortaliter.

8 Regularis quicunque prætendens per vim, & metũ ingreſſum eſſe Religionem, aut etiam dicens ante ætatem debitam profeſſionem emiſiſſe, aut quid ſimile, velitque habitum dimittere quacunque ex cauſa aut cum habitu diſcedere ſine licentia Superiorum, non erit audiendus niſi intra quinquennium tantum à die profeſſionis, & tunc non aliter, niſi cauſas, quas prætẽderit, deduxerit corã Superiore ſuo, & Ordinario per *Concil. Tridentin. ſeſſ. 25. de Regular. capite 19.* de cuius
9 materia, & intellectu vide *Nauar. tom. 4. de Regular. numero 73. & 77. praxis Epiſcop. part. 2. verbo profeſſio, §. 2. verſ. verum, Fr. Emman. quæſtione Regular. tom. 3. qu. 17. artic. 16. & ſeq. Fr. Ioan. de la Cruz de ſtatu Relig. lib. 3. ca. 8. dub. 4. verſ. ſecunda concluſio, Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſt. par. 2. capite 1. nu. 42. Flamin. de reſignat. lib. 13. q. 5. num. 45. cum ſeqq. Spin. in ſpeculo teſtam. gloſ. 12. princ. num. 62. cum ſequentib. Fr. Ludouic. Beia reſponſ. caſuum conſcientiæ, p. 1. caſu 18. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſ. deciſ. 657. in 1. edit. & reſolut. 550. in 2. edit. & etiam deciſ. 744. in 1. edit. & reſol. 629. in 2. edit. Campanil. in diuerſorio iuris Canon. libro 12. capite 13. num. 129. Azor. inſtit. moral. part. 1. libro 12. capite 4. quæſtione 10. Sanch. de matrimon. libro 7. diſput. 37. Leſſi. de iuſtitia libr. 2. capite 41. dub. 7. nu. 63. Flores de Mena vari. lib. 3. quæſtion. 23. nu. 68. Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 1. & t. 18. l. 7. de Religioſibus num. 38. & 51.* latè *Fr. Ludouic. Miranda in man. Prælat. tom. 1. quæſtione 30. art. 1. cum ſequentibus.* Et dicto decreto comprehen-
10 di Milites S. I. Hieroſol. dicit deciſum *Armend. dict. loco numero 51.*

11 Porro ſi Ordinarius ſimul ſit Superior, v. g. ſi Epiſcopatui monaſterium eſt vnitum, ſolus Ordinarius de nullitate poteſt cognoſcere, nam Cõcilium dum vtrũque coniungit, præſupponit vtrumque adeſſe.

12 Regularis huiuſmodi deducens intra quinquennĩ nullitatem profeſſionis tenetur eam probare coniunctim coram propro Superiore Regulari illius monaſterii, in quo profeſſionẽ emiſit, & corã Ordinario illius loci, vbi exiſtit monaſteriũ, in quo profeſsus eſt, ita deciſũ refert *Armend. d. l. 7. n. 38.* Si vero ante cauſæ cognitionem propria auctoritate habitum dimiſerit nullatenus ad allegandam qnamcunque cauſam eſt admittendus, ſed vt ad monaſterium redeat eſt cogẽdus, & tanquam apoſtata puniendus, interim vero nullo priuilegio ſuę Religionis iuuari poteſt, deciſum refert *Franc. Leo d. capite 1. num. 42.* & tenent *Nauarr. d. tom. 4. num. 77. & 78. Azor. d. quæſt. 10. in fine, Fr. Ludou. Miranda d. quæſt. 30. art. 6. in princ. & concluſ. 1.* aſſerit re-
13 clamationem de nullitate profeſſionis faciendam eſſe cum habitu, atque habitu Religionis retento, aliàs reclamans non exaudietur. Qui vero ceſſante ſcandalo, & prędiudicio alterius habitum dimittit, & fugit de carceribus ante reclamationẽ, & antequam deducat cau-
14 ſas nullitatis ſuæ profeſſionis coram Ordinario & Superiore ſciens, aut iuſte credens ſuam profeſſionem nõ valuiſſe coram Deo, in foro conſcientiæ non peccat mortaliter, nec etiam quoad forum exterius meretur ſubire pęnas in prædicto Concilio poſitas ei, qui interueniente aliqua iuſta cauſa habitum dimiſerit, & illo non retento reclamauerit, ille nempe, qui non poſſet habere licentiam eundi ad reclamandum, neque ire niſi dimiſſo habitu, aut non ſibi permittitur cauſas nullitatis ſuæ profeſſionis coram Superiore, & Ordinario proponere, ita *Nauarr. dicto loco*, vbi inquit ſe vidiſſe in vrbe, ſiue Romana Curia multos, qui prius dimiſſo habitu, ac poſtea reaſſumpto benigne exauditi ſunt. Illud aduertendum duxi cauſas nullitatis profeſſionis nullæ ita proponendas eſſe coram Superiore, & Ordinario copulatiue, prout requirit *Concilium dicto capite decimonono*. vt ſic Superior Regularis per ſe ſolum profeſſionem nullam declaret, religioſumque è monaſterio eiiciat, illum teneatur ad monaſterium reuocare, cum prædicti Superioris decretum, vti factum contra formam, & diſpoſitionem Concilij, fuerit nullum, ſic cenſuit *Sacra Congregatio menſe Ianuarij* 1618. vt refert *Aloyſ. Ricci. in praxi aurea reſolutione* 20. Illud tamen non me latet, an ſicut cuicunque Regulari prætendenti profeſſionem ſuam eſſe nullam, licet cauſam nullitatis coram Superiore ſuo, & Ordinario proponere, vt diſponit *Concilium* poſſit e-
15 tiam ipſe Superior coram eodem Ordinario, illas proponere, vt è monaſterio Religioſum dimittat, illo nihil proponente? Adhuc ſub iudice lis eſt, ego dubiam iudico quæſtionem, quam præſenti anno pro vtraque parte in varias diuiſi opiniones diſputauimus Illuſtriſſimus D. meus Cardinalis Tontus, & D. Felix Contelorius I. V. ac Sacræ Theologiæ Doctor, in hac Romana Curia Aduocatus, qui omniũ litterarum ſciẽtia egregie prædituſ de ſe multa, & grauia in dies pollicetur.

16 Prædictum quinquennium in profeſſione expreſſa facta incipit à die, quo quis illam emiſit, in tacita verò à die quo fecerit actus ſolummodo profeſſis proprios, quib. inducitur, *Fran. Leo d. c. 1. n. 42. F. Miranda d. q. 30. ar. 1. cõc. vnic. prope fin. Azor. d. c. 14. q. 10. verſ. poſtremo.*

17 Elapſo etiam quinquennio poſſunt dari caſus, quibus reclamans audiatur, veluti ſi alleget cauſas quare intra illud nõ potuit reclamare, vt reſoluunt *Bum. conſ. 57. numero 8. & ſeq. Fr. Emmanu. d. quæſtione 17. art. 16.* quos refert, & ſequitur *Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 550. numero 5.*

Item

18 Item etiam ſi alleget profeſſionem fuiſſe metu factam, & cauſam metus duraſſe etiam poſt quinquennium, *Azor. dict. quæſtione* 10. *verſicul. poſtremò*, *Aloyſ. Ricci. dict. reſolut.* 550. *à numero* 2. *Fr. Ludou. Miranda d. art.* 1. *concluſ. vnic. prope finem*, & ſemel metus illectus incidit in omnes ſequentes actus, durante cauſa metus, *Rot. Rom. apud Farin. deciſ.* 155. *num.* 5. *par.* 1. *tom. primo*, quo elapſo quinquennio ipſo iure, vel per viam reſtitutionis exandiri poterit *Bombin. conſ.* 22. *num.* 7. *Iacob de Graffis conſ.* 8. *numero* 8. *de Regular. tom.* 1. *Aloyſ. Ricci. d. reſol.* 550. *num.* 6. *verſicul. tandem*, vbi etiam aſſerit huiuſmodi reſtitutionis petitionem debere fieri coram Sanctiſſimo, & conſequenter ex eius ſpeciali reſcripto obtineri, cognito metu, & illata vi ſummo iudicio procedendum eſt, profeſſio enim, quæ à principio fuit irrita, forſan per vim, & metum etiam paternum, vt cenſuit *Rot. Rom. d. deciſ.* 175. *num.* 1. non fit, aut fieri poteſt rata, & valida, niſi voluntarie ratificetur, nam Deus, vt dicitur in *capite ſi quid inueniſti*, 14. *quæſtione* 5. cor reſpicit & non manum, & qui nunquam voluit eſſe profeſſus, ſed ſemper renuit, nunquam erit talis. Imo nec per promotionem ad Sacros Ordines, ſi talis metus durabat, præſumendum eſt quempiam tacite eſſe profeſſum *Fr. Ludou. Miranda dict. art.* 1. *concl. vnic. in fi.* & dicit *Nauar. conſ.* 6. *de his, quæ vi*, quod profeſſio propter metum patris mortem minantis in Religione approbata, facta, & in qua per tres annos viuente patre manens ſacris Ordinibus ad titulum religionis promouetur per promotionem ad Sacros Ordines valida non cenſetur, cum votum quod ab initio ob metum aliquem nullum eſt ſolo tractu temporis, neque coram Deo, neque coram hominibus, concurrente etiam geſtatione habitus, & permanſione in monaſterio, & præſtatione ſuffragij in Capitulo, & alia faciendo, quę ſolis profeſſis competunt, conualeſcit, *capite non firmatur, de regulis iuris, libro ſexto l. quod ab initio, ff. eodem titulo*, multoque minus per ſuſceptionem Ordinis, durante iuſta cauſa metus, profeſſionem ſuam ratificare præſumi debet, quæ eſt res ſeparata à profeſſione, & à ſeparatis non fit illatio, *l. Papinianus exuli, ff. de minoribus* cum alijs citatis in *libello de principijs vtriuſque iuris, littera I. numero 6.*

19 Profeſſio, quæ eſt ipſo iure nulla, non ratificatur ex eo, quod ſic profeſſus perſiſtat per longum tempus in Religione, quam profeſſus eſt; ſed oportet vt ſciat ipſam fuiſſe nullam, & animo approbandi, & ratificandi eam in eadem Religione perſiſtat, quod ſi non fecerit, intra quinquennium, immo vero, & vltra quinquennium, poterit reclamare, ſi alleget iuſtas, atque legitimas cauſas, ob quas non potuit ante id ipſum facere, ſolummodo enim quiſpiam tacite cenſetur conſentire, profiteri, & re vera profitetur, quando ſciens profeſſionem fuiſſe nullam, & inualidam ob aliquam prædictarum cauſarum ad ratificandam, & approbandam eam ſciens, & prudens in religione perſiſtit per integrum annum continuum, & non interpolatum à tempore, quo ſciuit illam eſſe nullam cum animo, & intentione eam ratificandi, & de nulla faciendi eam validam, & ab eo tempore incipiet eſſe vere profeſſus, & non aliter, quod ſi noluerit facere, intra prædictum quinquennium, immo vero & vltra illud poterit reclamare, vt per *Nauar. d. com.* 4. *numero* 71. *& conſil.* 9. *de his quæ vi, & conſ.* 34. *numero* 4. *& conſil.* 89. *numero* 3. *de Regularibus, Fr. Ludouic. Miranda d. quæſtione* 30. *artic.* 3. *concluſ. vnica*, quamuis dictum quinquennium ad reclamandum conceſſum profeſſis Regularibus currere, nõ obſtante ignorantia profeſſionis nullæ, aut impedimento facti reſoluant *Sanch. dict. diſput.* 37. *numero* 19. *Galett. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo annus, numero* 1. quæ quidem opinio probabilitate non caret, ſi præcipuè eam intelligamus de profeſſione nulla ob defectũ ætatis, quia tunc ad tacitam profeſſionem excludendam ſatis non eſt, vt ignorantiam ſimpliciter alleget profeſſus, aut Superior religionis, ex eo quia in facto proprio, vel alieno, quod quis ſcire tenetur, non præſumitur ignorantia, ſed ſcientia, *capite innotuit*, vbi *gloſ. & Doct. de electio. Bald. in l.* 1. *ff. ſi quis omiſſa cauſa, gloſ. in cap. præſumitur, de regulis iuris in* 6. *Menoch. de præſumption. libr.* 6. *q.* 23. *num.* 66. Sed Superiores religionis tenentur ex officio inquirere ætatem nouitij, & nouitius ſimiliter ſuam, cum ante annum 16. nec ipſe profiteri, nec religio illius profeſſionem amittere poſſit, ergo quoad hoc non præſumitur ignorantia, quinimo non eſſent audiendi, etiamſi vellent probare ignorantiam iuramento, vt colligitur ex *capite vidua, de regularibus*, & ex reſolutis per *Sanch. dict. diſputat.* 37. *num. vigeſimo ſeptimo.*

20 Aduertendum dicit *Aloyſ. Ricc. d. reſolut.* 550. *in fine*, quod profeſſi nulliter, quia non fuit in eorum informationibus ſeruata forma præſcripta à *Sixto V.* poſſunt etiam poſt quinquennium reclamare, cum eorum profeſſio annulletur propter bonum commune Religionis, & ſic *Sixtus V. in ſua ſecunda Conſtitut.* moderatoria, & declaratoria primæ ait, ſed cum eadem ratio vigeat in tacita profeſſione emittenda, quæ militat in expreſſa, ſtatuimus, quod in quibuſuis Ordinibus, & Religionibus, nec etiam tacita profeſſio quorumcunque Religioſorum induci poſſit, nec inducta intelligatur, niſi in receptione forma Conſtitutionis ſeruata fuerit, hactenus *Sixtus V.* Quibus videre videtur definire, quod allegatio quinquennij non admittatur, ſiquidem talis allegatio, ſaltem in foro exteriori, inducit tacitam profeſſionem. Verum quamuis id non ita clare deducatur ex *d. Conſtitut.* adhuc tamen dico, quod ſupradictorum profeſſiones, ſunt irritæ, & nullæ, ſpecialiter propter defectum conſenſus recipientium ipſos ad Ordinem, & propter expreſſam proteſtationem, quæ hac de re eiſdem fit antequam profiteantur, faciunt quæ *Nauar. conſ.* 26. *à principio, &* præcipuè *num.* 12. *de regularibus & conſ.* 87. *eodem tit.* vbi quæſtionem proponit an qui de genere Iudæorum deſcendit, & cõtra ſtatutum Religionis ei notum factum, cum proteſtatione, quod nulla eſſet profeſſio, ſi de tali genere deſcenderet, interrogatus negauit ſe de tali genere deſcẽdere, ob quam negationem fuit admiſſus, ſi confeſſus fuiſſet veritatem, ſit vere religioſus? cui propoſitę quæſtioni, atque difficultati reſpondet, quod videtur ſibi huiuſmodi conſulentem coram Deo, & in foro conſcientiæ non eſſe vere religioſum: tum quia profeſſio fuit nulla, quia contra legem habentem decretum irritans facta fuit, tum etiam quia profeſſio in effectu eſt quidam contractus, & actio vltro citroque obligatoria, quia profitens obligat ſe monaſterio, vel Ordini ad ſeruiendum ei, ſecundum regulam eius, & è contra monaſterium ad alendum, & tractandum ipſum vt filium, atque ita eſt neceſſarius conſenſus vtriuſque partis, tam Conuentus, & Prælati profeſſionem acceptantis, quàm ipſius profitentis: & inquit quod in caſu propoſito defuit conſenſus Conuentus, atque Prælati, quia fuit præſtitus ſub tali conditione, ſi non eſſet de tali

tali genere, atque ita defuit conditio ſub qua fuit admiſſus, ex quo proinde ſequitur, quod ipſa admiſſio nulla fuit, quia diſpoſitio conditionalis nulla eſt deficiente conditione, nam ceſſante cauſa ceſſat effectus, hactenus *Nauar.* quem ſequitur *Fr. Emmanuel. quæſtion. Regular. tom. 3. quæſtion. 11. articulo ſecundo*, vbi præmiſſa difficultate, & quæſtione de ſtatuto expellente à Religione deſcendentes ab infidelibus prædictis, irritante, & annullante ipſorum profeſſiones, etiamſi fiat in Capitulo generali habente licentiam à Sede Apoſtolica ſpecialiter, vt in eo aliqua ſtatuta edantur, an valeat? poſtquam reſpondet quod non, & quod huiuſmodi ſtatutum non eſſet iuſtum, quia contra ius, & cõtra ſacros Canones, poſtquam etiam dicit, quod ſic recepti, & profeſſi non ſunt repellendi à Religione, neque eijciendi, quia contra prædictum ſtatutum: ſubdit, & addit, quod poſſunt eijci, atque expelli, ſi non interuenit conſenſus legitimus ex parte recipientium, & inquit quod licet eis, quoad forum conſcientiæ tantum ab ordine, & Religione exire ſine vlla prorſus diſpenſatione, cum quoad illud forum non ſint ligati, vt tradunt *Doctores in cap. humanæ aures, vigeſim. ſecund. quæſtion. quinta*. Quoad forum vero exterius ſciens ſuam receptionem ad ordinem & profeſſionem fuiſſe nullam ob aliquam ex ſupradictis cauſis, poteſt & debet intra quinquennium reclamare, & ipſas coram ſuo Superiore, & ordinario allegare, ita *Fr. Ludouic. Miranda d. q. 30. art. 4. concl. 2.*

21 Prædictum quinquennium currere Regulari minori tenet *Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 658. in prima edition. & reſolution. 551. in ſecunda edition.* vbi citat *Fr. Emman. dict. articul. 17. verſic. ex quibus infertur*. Sed melius *Flores de Mena dict. quæſt. 23. numer. 68.* reſoluit illud non currere tempore inhabili, veluti durante pupiliari ætate, aut aliqua cauſa nullitatis irremiſſibilis alicuius inhabilitatis perſonalis. Nec obſtant verba ipſius Concilij ibi, quamcunque cauſam, quibus ſignificari videtur, quod generaliter debet repelli ab allegandis quibuſcunque cauſis, quæ litem poſſunt mouere, quia reſpondetur verba illa generalia reſtringi per narrationem prius factam, & per illa verba, quicunque regularis prætendat ſe per vim, & metum ingreſſum eſſe religionem, aut etiam dicat ante ætatem debitam profeſſum fuiſſe, aut quid ſimile, &c. Vnde de his tantummodo cauſis intelligitur Concilium, non vero de alijs ob quas forſan quiſpiam intra quinquennium non potuit, aut non fuit ſibi permiſſum reclamare, quapropter huiuſmodi non obſtante, quod elapſum ſit quinquennium, reclamare poterit, neque erit repellendus, ſed audiendus: ita *Aloyſ. Ricc. dict. reſolution. 650. numer. ſexto Fr. Ludouic. Miranda dict. quæſtion. 30. articul. primo concluſ. vnica in med.*

SVMMARIVM.

1 *Monachi omnes olim attento iure communi fuerunt Epiſcopis ſubiecti, in quorum diœceſibus monaſteria ſita erant.*

2 *Epiſcopi de iure communi intentionem fundatam habent, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus contra Abbates, & Regulares.*

3 *Regulares fere omnes ſunt hodie exempti ab Ordinariorum poteſtate ex Summorum Pont. priuilegijs.*

4 *Superiores Regularium ob exemptionem ab Ordinariorum poteſtate ea omnia exercere poſſunt in ſuos, quæ Epiſcopi in ſubditos.*

5 *Epiſcopus hodie nullum poteſt ad profeſſionem monaſticam admittere.*

6 *Diſpenſare non poteſt Epiſcopus cum Religioſo, vt ad minus ſtrictam Religionem tranſeat.*

7 *Licentiam eundi ad ſtudia abſque Abbatis conſenſu, non poteſt Epiſcopus Monacho concedere.*

8 *Licentiam non poteſt Epiſcopus concedere, vt Religioſus munus executoris teſtamenti, aut cuiuſcunque vltimæ voluntatis ſuſcipere valeat.*

9 *Aduocati, & procuratoris munus, vt etiam pro ſe obire poſſint, non poteſt Epiſcopus Religioſis licentiam concedere.*

10 *Abbas poteſt Monacho licentiam concedere, vt procuratoris munus pro Epiſcopo obire poſſit.*

11 *Regularium monaſteria à quo tempore fuerint exempta à poteſtate Epiſcoporum, oſtenditur.*

12 *Declaratur ſubſcriptio tex. in capit. quam ſit neceſſarium, 18. quæſt. 2.*

13 *Regulares an illis caſibus, in quibus ſubſunt Epiſcopis, valeant ab eis puniri, ac cenſuris inuolui? oſtenditur.*

14 *Regularis extra monaſterium degens ſi deliquerit, ab Ordinario loci viſitari, puniri, & corrigi valet.*

15 *Concilij Trident. diſpoſitio ſeſſ. 6. de reformat. cap. 3. locum ſibi vendicat in Equitibus S. Ioannis Hieroſolymitani.*

16 *Regularis, qui poteſt puniri ab Ordinario loci, ſi extra monaſterium degat, intelligitur dum non viuit ſub Superiori conuentualiter.*

17 *Regularis manens de Superiorum licentia ſub Regulari obſeruantia in aliquo membro, vel grangia ſui monaſterij pro religionis ſeruitio, ſi delinquat non ab Ordinario, ſed à ſuo Superiore puniri debet.*

18 *Regularis intra monaſterij clauſtra degens, ſi extra notorie deliquerit, inſtante Epiſcopo à ſuo Superiore, vel eo negligente ab eodem Epiſcopo puniri poteſt.*

19 *Doctores referuntur, qui tractant de materia Concilij Tridentin. ſeſſione vigeſima quinta de Regularibus capit. 14.*

20 *Regularis intra clauſtrum monaſterij degens, & extra illud delinquens an poſſit antequam remittatur ad ſuum Superiorem ad carcerem Epiſcopi duci? oſtenditur.*

21 *Ordinarij tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati in cauſis mercedum, & miſerabilium perſonarum Regulares debitores cogere, & compellere ad ſoluendum debitum poſſunt.*

22 *Doctores referuntur, qui tractant de materia Concil. Trid. ſeſſ. 7. de reform. cap. 14.*

23 *Concilium Tridentinum ſeſſ. 7. de reformat. capit. 14. an deroget textui in capit. 1. de priuilegijs, lib. 6. oſtenditur.*

24 *Regulares abſque Ordinarij approbatione, vltra licentiam à ſuis Superioribus impetratam, libros imprimi facere non poſſunt.*

25 *Regulares ſuæ diœceſis cogere poteſt Epiſcopus, vti à Sede Apoſtolica delegatus, vt lectionem Sacræ Scripturæ in monaſterijs ſuis habeant, ſi commode fieri poteſt.*

26 *Regulares in Eccleſiis, quæ ſui Ordinis non ſunt prædicare volentes, vltra ſuorum Superiorum licentiam, Epiſcopi etiam licentiam impetrare coguntur.*

27 *Regulares quamuis exempti ſubijciuntur Epiſcopis quoad ordines ſuſcipiendos.*

28 *Epiſcopi ſuper regulares, etiam Ordinis S. Ioannis Hieroſolymitani, habent auctoritatem in concernentibus curam animarum quam ipſi exercent.*

29 *Epiſcopalis auctoritas in Regulares verſatur circa confeſſiones audiendas.*

30 *Regulares etiam exempti ſi in loco non exempto Eccleſiam edificare voluerint, id facere non poſſunt ſine Epiſcopi diœceſani conſenſu.*

31 *Monialium clauſuram in omnibus monaſterijs, etiam exemptis conſeruare, & reſtituere poteſt Epiſcopus.*

32 *Regulares omnes, etiam exempti ſubiacent Epiſcopis in colendis feſtis.*

33 *Regulares peccant contra præceptum obſeruationis feſtorum ab Epiſcopis præceptorum.*

34 *Regularium ritus in diebus feſtis quoad Miſſas celebrandas, & cætera diuina officia ab ipſis in eorum Eccleſijs perſoluenda, remanere debent.*

35 *Conciones, & lectiones, quas idem Regulares ad populum habuerint, debent deſumi ex Euangelijs, & Epiſtolis, quibus Clerus ſecularis vtitur illis diebus feſtis.*

36 *Feſta Sacra in propria diœceſi cum Clero & populo indicere valet Epiſcopus in honorem alicuius Sancti in Sanctorum numerum adſcripti.*

37 *Epiſcopus habet poteſtatem abrogandi, vel ſubrogandi dies feſtos prout magis expedire videbitur.*

38 *Princeps ſecularis non poteſt ſubditis ſuis indicere, & præcipere obſeruantiam alicuius feſti ſine auctoritate Epiſcopi.*

39 *Feſta obſeruanda de præcepto poteſt Epiſcopus in Synodo abſque populi conſenſu indicere.*

40 *Feſtis diebus, quibus rebus liceat operam dare, oſtenditur.*

41 *Epiſcopus procedere poteſt contra laicos non obſeruantes feſta.*

42 *Laici Superiores profeſtorum obſeruatione poſſunt etiam ſtatuere, & pœnas violantibus imponere, quod quomodo ſit intelligendum ibi oſtenditur.*

43 *Regulares interdicta, & cenſuras ab Epiſcopo promulgata in eorum Eccleſijs publicare, ac ſeruare tenentur.*

44 *Concilium Tridentinum ſeſſ. 25. de Regular. cap. 12. an reuocet priuilegia Regularibus conceſſa ad celebrandum tempore interdicti, & admittendos laicos ad diuina eodem tempore? oſtenditur.*

45 *Regulares ad publicas proceſſiones accedere per Epiſcopos compelli poſſunt, ijs tantum exceptis, qui in ſtrictiori clauſura perpetuò viuunt.*

46 *Regulares omnes quoad renunciationes faciendas Epiſcopis ſubijciuntur.*

47 *Epiſcopus per cenſuras eccleſiaſticas, ſi opus fuerit, compellere poteſt Superiores Regulares, vt nouitijs nolentibus profiteri, omnia bona reſtituant, quæ tempore ingreſſus in monaſterium detulerunt.*

48 *Regularis quicunque, prætendens per vim, & metum, aut quid ſimile ingreſſum eſſe Religionem, debet intra quinquennium cauſam nullitatis coram Superiore ſuo, & Ordinario proponere.*

49 *Regulares de manibus laicorum Eccleſias recipere, ſine cõſenſu Epiſcopi non poſſunt, & quomodo id intelligatur, ibi oſtenditur.*

50 *Epiſcopus poteſt compellere Regulares, ſiue Regulares, ſiue Religioſos exemptos ad reddendam coram ſe geſtæ teſtamentorum executionis rationem, ac eos punire, ſi male geſſerint.*

51 *Regulares ſi extra loca vbi monaſteria exiſtunt queritare*

voluerint, tenentur ſuorum Superiorum licentiam Ordinario oſtendere.

52 *Religioſum leuiter percutientem clericum ſecularem abſoluit Epiſcopus.*

53 *Monachos etiam exemptos ſe ad inuicem percutientes de æquitate abſoluit Epiſcopus.*

54 *Laicos percutientes Monachos ipſe Epiſcopus abſoluit, non vero eorum Superiores.*

55 *Moniales exemptas Epiſcopus abſoluit.*

56 *Regulares omnes, etiam exempti, in cauſis hæreſis ſubiacent Epiſcopi iudicio.*

57 *Superiores Regulares non poſſunt hodie iudicare ſuos ſubditos in cauſa hæreſis ſed tenentur eos denuntiare Inquiſitoribus, vel locorum Ordinarijs.*

58 *Epiſcopi locorum Ordinarij, & hæretica prauitatis vbique locorum deputati Inquiſitores procedere poſſunt, & ſeuere animaduertere in Regulares audentes publice aſſerere, quod Beatiſſima Virgo fuerit concepta cum peccato originali.*

59 *Refertur Conſtitutio nouiſſima Sanctiſſ. D. N. Gregorij Decimiquinti ſuper Conceptione Beatiſſimæ Virginis.*

60 *Ordinarij locorum omnium Regnorum, & omnes hæreticæ prauitatis Inquiſitores poſſunt procedere, & ſeuere animaduertere in Regulares, qui perſonas ad inhoneſta perpetranda in actu Confeſſionis Sacramentalis induxerint.*

61 *Monachus monaſterij exempti ſi ſine habitu extra monaſterium incedat, poterit per Ordinarium puniri, ſecus ſi intra.*

62 *Epiſcopus punit Regulares Mendicantes (exceptis Prædicatoribus) quicum debeant eſſe contenti vnica campana, plures habent.*

63 *Regulares punit Epiſcopus, qui ſibi Epiſcopalia abrogant.*

64 *Exemptos, ſi fuga ſit periculum, poteſt Epiſcopus capere, & remittere ad competentem iudicem.*

65 *Exempti ſubijciuntur Epiſcopis in ijs omnibus, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis.*

66 *Archiepiſcopi, & Epiſcopi poſſunt in locis exemptis ſuæ diœceſis facere ſolemnes benedictiones, & diuina officia celebrare.*

67 *Ordinarius adiri poteſt ex defectu iuſtitiæ in exemptis, vt ſuppleat.*

68 *Regulares adminiſtrantes clericis, vel laicis Sacramentum extremæ vnctionis, Euchariſtiæ, vel Matrimonij ſine licentia Parochi, poſſunt ab Epiſcopis excommunicari.*

69 *Regulares ſine Ordinarij licentia indulgentias publicantes ſubſunt Epiſcopi iuriſdictioni.*

70 *Regulares die Sabbathi maioris hebdomadæ, antequam campana Cathedralis, vel maioris Eccleſiæ pulſetur, campanas in Eccleſijs ſuis pulſantes, ab Epiſcopo in pœnam centum ducatorum condemnantur.*

71 *Epiſcopus amota omni appellatione componit controuerſias omnes inter Regulares in proceſſionibus publicis contingentes.*

72 *Exempti in cauſis matrimonialibus ſubduntur Epiſcopis.*

73 *Exempti ſubduntur Epiſcopo ad hoc, vt per eum poſſint denunciari, & mandari vt cuitentur, quando eſſent notorie excommunicati à iure, vel ab homine.*

Digitized by Google

EPISCOPVS, QVIBVS CASIBVS in Regulares, & exemptos habeat iurisdictionem?

ALLEGATIO CV.

1 OLim attento iure communi omnes Monachi fuerunt Episcopis subiecti, in quorum diœcesibus monasteria sita erant; itaut Episcopi, veluti Generales Monachorum, quosdam ad professionem admittere, alios repellere potuissent, *cap. qui vere, 16. quæst. 1. cap. viduitatis, 27. quæst. 1. cap. Abbatis, 18. quæst. 2. gl. verbo si Prælati, in c. quanto, de offic. Ordin. Abb. & communis in cap. porrectum de Regularibus, Siluest. verbo religio 3. §. 4. Nauar. in cap. non dicatis, 12. quæst. 2. numero 63. vers. addo secundo, Cabed. diuersorum iuris argumentorum libro 3. cap. 18. in princip. Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 2. quæst. 63. artic. 1. & artic. 3. vtrobique, in princip. Campan. in diuersorio iuris Canonici rubric. 12. capit. 13. numer. primo.*

2 Qui propterea de ipso iure communi intentionem fundatam, tam in ciuilibus, quam in criminalibus contra Abbates & Regulares habent *Ioan. Andr. Butr.* & alij, atque *Dect. in cap. sua nobis, num. 16. de confirm. vtili, Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gl. 23. num. 24. Rot. Roman. decis. 78. par. 1. diuers.* quos refert *Campan. dicto loco.*

3 Hodie tamen attentis Summorum Pont. priuilegijs omnes fere Regulares sunt exempti ab Ordinariorum potestate, siue priuilegia directe, siue indirecte per communicationem talem largiantur exemptionem, & consequenter monasteria his temporibus habent iurisdictionem pleno iure quasi Episcopalem, iuxta doctrinã *glos. recepta, verbo proprij, in Clem. 1. de rebus Ecclesiæ non alien. Nauar. d. num. 33. vers. addo secundo*, vbi *glossam* illam singularem dicit, *Cabed. d. lib. 3. cap. 18. in princ. Cochier. de iurisdict. Ordin. in exemptos, par. 1. quæst. 17. numer. 9. & 25. Sayr. de censur. lib. quarto, cap. secundo, numer. 12. Anton. Corne. in tract. de absolutione iuram. par. 2 quæst. 4. numero 28. Fr. Emman. dict. quæst. 63. articul. 3.* vbi varia refert priuilegia, *Campanil. dict. cap. 13. numero 2.*

4 Ità quod eorum Superiores ea omnia exercere possint in suos, quæ Episcopi in subditos *Nauarr. consil. 23. de priuil. in nouis, Sayr. in floribus decis sub eodem tit. decis. 25. Sochi. d. quæst. 17. nu. 25.* & ideo cum Episcopus hodie Superior Religiosorum non sit, nullum iam potest ad professionem monasticam admittere, *Abb. in cap. porrectum, num. 12. de Regular. Angel. verbo professio, nu. 1. Siluest. verbo Religio, 3. q. 14. Nau. cons. 6. à num. 2. sub tit. de Regul. in antiq. & cons. 40. à nu. 1. sub eod. tit. in nouis, Azor. instit. moral. lib. 12. c. 5. q. 4. p. 1. Fr. Emman. q. Regul. tom. 3. quæst. 17. artic. 11.* quos refert, & sequitur *Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 5. c. 4. nu. 74.*

6 Nec dispensare cum Religioso, vt ad minus strictam Religionem transeat *Greg. l. 9. verbo mas fuertes, tit. 7. par. 1. Ang. verbo religiosus, nu. 34. Siluest. verbo religio, 4. q. 2. Less. de iustit. lib. 2. c. 41. dub. 130. nu. 103. Sanch. dict. tom. 2. lib. 6. c. 7. nu. 36.*

7 Nec ei dare licentiam eundi ad studia absque Abbatis consensu, *glos. in casus positione, cap. 2. ne clerici, vel monachi in 6.* vbi *Ioan. And. num. 1. Archid. numero 3. Anchoran. num. 2. notab. 2. Domin. in princ. num. 8. Sayr. de censuris, lib. 3. c. 33. num. 25. Sanch. d. lib. 6. c. 8. nu. 86.*

8 Nec potest licentiam concedere, vt religiosus munus executoris testamenti, aut cuiuscunque vltimæ voluntatis suscipere possit. *Bald. in rub. de maior. & obed. num. 3. Sanch. d. lib. 6. c. 11. num. 19.* vbi *num. 20.* resoluit, quod Superiore Religionis mortuo, qui hanc facultatem deberet concedere, si iurisdictio Prælati residet in conuentu, sicut iurisdictio Episcopalis manet eo defuncto in Capitulo, tunc poterit Conuentus hanc licentiam concedere; si autem residet in aliquo priuato, qui pœnas Prælati vices obtineat, illius erit dare licentiam, quod si apud nullum ea iurisdictio maneret, quod nunquam contingit, spectanda est noui Prælati electio.

6 Nec etiam potest Episcopus licentiam Religiosis dare, vt possint munus Aduocati, & Procuratoris obire, *Sanch. d. lib. 6. c. 13. nu. 9.* contra *Innocen. in c. cum ?. d nu. 3. de sentent. & re iudic.* vbi *Hostien. nu. 2. Ioan. Andr. etiam 2. Anton. 7. Abb. 29. Henric. 4.*

10 Quod quidem adeo verum est, vt nec etiam Episcopus ad sua negotia valeat Religioso licentiam concedere procuratoris munus obeundi, in hoc enim casu licentia Abbatis requiritur, qui eam concedere valet, nã vtilitas monasterij est nõ modica, habere Episcopum, à quo in multis dependet, propitium, *Hostien. in capit. sopita, num. 1. de censibus*, vbi *Abb. num. 3. Felin. in dicto capit. cum I. d num. 12. Fulni. Pacian. consil. 162. numero 190. volumine primo, Sanch. dicto libro sexto capit. 13. num. 22.*

11 Sunt qui teneant Regularium Monasteria à Gregor. I. fuisse exempta à potestate Episcoporum *in c. quam sit necessarium, 18. q. 2.* cuius subscriptio concipitur à Gratiano. Item Greg. omnibus Episcopis de libertate Monachorum; cum multò post per eius successores hęc exemptio illis fuerit attributa; nam auctoritas illa reperitur originaliter apud registrum *D. Gregor. lib. 7. epistol. 1. & epist. 18.* sub longe diuersa subscriptione, nempe Gregor. Episcopo Rauennati priuilegium dat monasterio SS. Ioannis, & Stephani, vnde satis constat Gratianum in superscriptione illius text. in tribus peccasse.

12 Primo, dum inquit Epistolam Gregorij ad omnes Episcopos fuisse directam, cum tamen ex originali cõstet ad solum Episcopum Rauennatem missam. Secundo, dum subdit de libertate monachorum generaliter, cum tamen *Gregorius* ibidem libertatem seu priuilegium exemptionis dederit vni tantum monasterio Sanctorum Ioannis & Stephani, vt constat ex verbis, quæ habentur in originali, & in tenore ipsius epistolæ, ibi, & ideo, quia monasterium, &c. & ibi, prædicti monasterij. Tertiò dum in plurali retulit *in dicto capitulo quam sit*, verbum, monasteriorum, quod tamen in originali reperitur tantum in numero singulari. Ex quibus & alijs satis constat textum illum citari non posse in eum sensum, quod Gregorius Magnus generaliter exemerit omnes Monachos à iurisdictione Episcoporum, cum tamen vnicum solummodo monasterium per priuilegium in nonnullis liberauerit: patet ibi, nullus igitur vltra audeat de redditibus, de rebus, vel chartis prædicti Monasterij, vel de loco aliquo, qui ad eũ pertinet, quocunque modo minuere, &c. itaque tex. ille nõ probat monasteria religiosorum exempta fuisse à Gregor. I. absolute à potestate Episcoporum, quod quidẽ si scire cupias, consule priuilegia exemptionis Religionibus concessa, de quibus *Fr. Emman. d. q. 63. art. 3.*

13 Variæ

Digitized by Googl

13 Variæ Summorum Pontificum conſtitutiones, ac ipſa Tridẽtina Synodus multis in locis prędictam exemptionem in aliquibus caſibus reſtrinxerunt, quos quidem gradatim referre conſtitui cum annotationibus ad illorum veram declarationem neceſſarijs, vt Epiſcopis notum ſit, quando de cauſis Regularium, & exemptorum cognoſcere, & in eos animaduertere poſſint. Nam in caſibus enarrandis, in quibus Regulares omnes ſubſunt Epiſcopis, valent ijdem Præſules punire, ac cenſuris inuoluere illos, ſi contrafaciant, vt tenent *Henriq. in ſum. lib. 7. c. 25. §. 7. Franc. Leo in theſauro fori eccl. p. 1. cap. 8. prope num. 19. Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiepiſc. c. 59. verſ. aliud eſt dubium, Mari. Antonin. var. reſolut. par. 2. caſu 35. praxis Epiſc. part. 1. verbo excommunicationis cauſa materialis, §. 4. Lazzar. in præticis q. canon. tit. de blaſphemia q. 10. num. 55.* Et plures caſus, in quibus Epiſcopus poteſt Regulares excommunicare cumulat *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol. 210.* quamuis quoad Religioſos habentes priuilegium ne poſſint excommunicatione, ſuſpenſione, vel interdicto ligari, quale habent omnes Mendicantes, non poſſe ab Epiſcopis compelli cenſuris, defendat *Sanch. de matrim. lib. 7. diſput. 33. nume. 23.* & nouiſſime *in præcepta Decalogi tom. 2. l. 2. c. 1. nu. 14.*

14 Primus igitur caſus eſt. Regularis extra Monaſterium degens, etiam ſui Ordinis priuilegij prætextu tutus non eſt, quominus ſi deliquerit ab Ordinario loci, tanquam ſuper hoc à Sede Apoſt. delegato, ſecundum Canonicas ſanctiones viſitari, puniri, & corrigi valeat, *Conc. Trid. ſeſſ. 6. de reform. c. 3.*

15 Cuius diſpoſitio locum ſibi vendicat in Equitibus S. Ioannis Hieroſolymitani, *Nauar. conſ. 21. incip. An Milites S. Ioannis ſub tit. de Regularibus in antiq. & conſil. 12. in nouis, Sayr. in floribus deciſionum ſub eodem tit. deciſ. 26. Campan. d. cap. 13. num. 22. Aloyſi Ricc. in collect. deciſ. par. 3. collect. 503. verſ. Amplia primo, Azori. inſtit. moral. par. 1. libro decimotertio capite quarto quæſt. 3. Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. quæſt. 2. artic. 4. & quæſt. 65. artic. 7. verſ. quinto.*

16 Et verbum illud, extra monaſterium, intelligitur dum non viuit ſub Superiore conuentualiter, vt declarauit *Sacra Congreg.* his verbis. Regularis manens extra clauſtrum de licentia Superioris, etiam in domo deputata ad erectionem monaſterij, niſi in dicta domo ſit regularis obſeruantia vt ſaltem viuat ſub Superiore cõuentualiter, ſi deliquerit, poteſt puniri ab Ordinario, refert *praxis noua Epiſc. p. 2. c. 3. nu. 42.* reſoluit *Campan. d. c. 13. nu. 22. in fi.*

17 Si tamen maneat de Superiorum licentia ſub Regulari obſeruantia in aliquo membro, vel grangia ſui monaſterij pro Religionis ſeruitio, ſi delinquat non ab Ordinario, ſed à ſuo Superiore puniri debet, ſecundum formam *Conc. ſeſſ. 25. de regular. c. 14.* quia cum huiuſmodi Superior illi poſſit dare licentiam *Concil. Trident. ſeſſ. 25. cap. 4.* & dicta loca ſint membra dependentia à ſuis monaſterijs, cenſentur eod. iure, & gaudent priuilegijs ſuorum monaſteriorum, *cap. recollentes, §. cæterum de ſtat. monach.*

18 Verum ſi regularis intra clauſtra monaſterij degat, & extra ea ita notorie deliquerit, vt populo ſcandalo ſit, Epiſcopo inſtante, a ſuo Superiore intra tempus ab Epiſcopo præfigendum, ſeuere puniatur, ac de punitione Epiſcopum certiorem faciat: ſin minus à ſuo Superiore officio priuetur, & delinquens ab Epiſcopo puniri poſſit, ita habetur in *Concil. Tridentino d. ſeſſ. 25. cap. 14.* de cuius materia *Nauarr. comm. 2. de Regular. num. 63. Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 2. quæſt. 2. artic. 6. & quæſt. 63. artic. 4. Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauar. fol. 85. numer. 59. cum ſeqq. & fol. 86. numero 71. Aldrete in allegat. pro omnimoda Regularium exempt. p. 1. c. 6. numer. 9.*

19 Emanauit *Bulla S. D. Clementis VIII.* contra Superiores ſuos ſubditos iuxta formam illius decreti ſub pœna priuationis ipſo facto dignitatum, & officiorum, & inhabilitatis, incip. *Suſcepti muneris. Romæ publicata die 18. Martij 1596.* quam referunt *Quaranta in ſumm. Bullarij, verbo Exemptio, ſocbi. de iuriſdict. Ordinarij in exemptos p. 1. q. 17. nu. 29. praxis noua Epiſc. p. 2. capite tertio nu. 44.* vbi *num. 43.*

20 Reſoluit poſſe Regularem in caſu illius decreti deprehenſum in delicto deduci ad carcerem Epiſcopi, & ſumpta informatione ſuper delicto, dummodo ſine mora ſumatur, remitti cum copia proceſſus ad ſuum Superiorem puniendum cum præfinitione termini ad puniendum: & dicit *Fuſc. de viſitat. lib. 2. cap. 17. nu. 11.* quod Epiſcopus loci litteras ſcribat Superiori monachi delinquentis de delicto commiſſo, & exceſſibus, de ſcandalo populo illato, & inſtabit, vt intra talem terminum præfixum ipſum punire velit, & de punitione facta ipſum Epiſcopum certiorem reddat, aliàs ipſo Superiore negligente poterit ipſe Epiſcopus eum punire, & illas litteras, quas requiſitorias vocamus de punitione monachi delinquentis in præſentia duorum teſtium ex communi practica aſſignari faciet.

21 Secundus. Ordinarij tanquam Sedis Apoſt. delegati in cauſis mercedum, & mirabilium perſonarum Regulares debitores extra monaſterium degentes cogere, & compellere ad ſoluendum debitum poſſunt, quãuis certum iudicem à Sede Apoſtol. deputatum in partibus habeant, & in alijs quoque ſi ipſum iudicem non habuerint, priuilegijs, exemptionibus, &c. nequaquam valituris.

22 Ita habetur *in Concil. Tridentin. ſeſſ. 7. de reform. c. 14.* de cuius materia aliqua tradunt *Gutier. practic. lib. 3. quæſt. 10. Aloyſ. Ricc. in collect. 503. verſ. 3. & in praxi fori eccleſ. deciſ. 651. in 1. editione, & reſol. 547. num. 1. in ſecunda editione, Franc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici p. 1. cap. 3. nume. 34. Fr. Emman. quæſtion. Regular. tom. 1. q. 65. art. 5. & tom. 2. q. 2. art. 8. Ceuall. commun. contra communes tom. 4. q. 897. ſub num. 813. Flamin. de reſignat. l. 3 q. 11. nu. 7. verſ. 3.*

23 Difficultas eſt an illa Conciliaris diſpoſitio in *d. cap. 14.* deroget in totum *Innocentij IV.* conſtitutioni *in cap. 1. de priuileg. lib. 6.* In quo dubio pro meliori *dicti cap. 1.* intellectu aduertendum duxi illum locum obtinere quando exemptionis priuilegium eſt loco certo circũſcriptum, & ideo extra illum ſic exemptus contrahens, vel delinquens coram loci Ordinario conuenitur; non vero locum habere quando ſunt exempti non ratione certi loci, ſed perſonarum, quia vbicunque cõtraxerint, vel res ſita ſit, vel delictum commiſerint, minime coram Ordinarijs conueniri debent, neque illa Innocentij conſtitutione ſunt comprehenſi, ita *Mari. Soccin. in cap. recepimus, à num. 57. de priuileg. Couar. practic. c. 11. nu. 5. Fr. Emman. quæſt. Regul. tom. 2. quæſt. 63. art. 3. Aldrete in alleg. pro omnimoda Regularium exempt. p. 1. c. 8. num. 17.* Hoc ſuppoſito aliqui apud *Aldret. in d. alleg. p. 1. c. 3. nu. 13.* tenent Regulares eſſe abſolute ſub Ordinaria iuriſdictione in caſibus d. conſt. & vltra eos in illis duobus Cõcilij caſibus, videlicet in cauſis mercedum, & mi-

& miſerabilium perſonarum, & in alijs cauſis ciuilibus ſi non habent certam iudicem à Sede Apoſt. deputatũ in partibus, qui duo caſus intelligendi ſunt de Regularibus extra clauſtrum degentibus. Refert tamen idem *Aldrete dict. par. 1. cap. 7. num. 2.* ſuper hoc à *Sacra Congreg.* ita deciſum fuiſſe. Sacra Cardin. Congreg. Concil. Trid. interpretum declarauit, neque Conſtitutionem in generali Conc. Lugdunen. editam, quæ incip. *Volentes*, neque decreto eiuſdem *Concilij ſeſſ. 7. de reform. c. 14* comprehendi Regulares, ideoque iuxta eorum priuilegia coram ſuis Superioribus, vel Conſeruatoribus eſſe conueniendos.

24 Tertius. Sicut nulli licet imprimere, vel imprimi facere quoſuis libros, niſi prius examinati, probatique fuerint ab Ordinario ſub pœna anathematis, & pecuniæ appoſitæ in *Concil. Lateran. ſeß. 10. de impreſſione librorum*; ita etiam Regularibus non licet abſque prædicta Ordinarij examinatione, & approbatione vltra licentiam à ſuis Superioribus impetratam, libros per eos iuxta formam ſuarum Ordinationum recognitos imprimere, aut imprimi facere. & ita Regulares pro licentijs obtinendis ad imprimẽdos libros Ordinarijs ſubijciuntur, vt colligitur ex *Concilio Trid. ſeſſ. 4. in decreto de edit. & vſu ſacrorum librorum*, dixi *Alleg. 90.*

25 Quartus. Epiſcopus cogere poteſt Regulares ſuæ diœceſis, vti à Sede Apoſt. delegatus, vt lectionem ſacræ Scripturæ in monaſterijs ſuis habeant, ſi commode fieri poteſt, vigore diſpoſitionis *Concil. Trid. ſeſſ. 5. de reformat. cap. 1. verſ. in monaſterijs*, de cuius materia dixi ſupra *Alleg. 56. nu. 16. & 17.* & ibi per me citatis adde *Campan. d. c. 13. nu. 5.*

26 Quintus. Regulares in Eccleſ. quæ ſui Ordinis non ſunt, prædicare volentes, vltra ſuorum Superiorum licentiam, Epiſc. etiam licentiam impetrare coguntur, ſine qua nullo modo in eis prædicare valent *Conc. Trident. ſeſſ. 5. de reformat. c. 2.* Si vero in Eccleſijs, quæ ſui Ordinis ſunt, prædicare voluerint, à Superioribus de vita, moribus, & ſcientia examinati, & approbati cum eorum licentia ſe coram Epiſcopo præſentare, & ab eo benedictionem petere tenentur, ita diſponente *Concil. Trid. d. cap. 2.* & dixi ſupra *Alleg. 76.*

27 Sextus. Regulares, quamuis exempti, ſubijciuntur Epiſcopis quoad Ordines ſuſcipiendos, itaut vetentur Ordines ſuſcipere ab alio Antiſtite, quam ab Epiſcopo illius loci, cui à Superiore Regulari deputati fuerunt, vt dixi *Alleg. 4. à num. 58.* & ibi per me citatis adde *Campan. d. cap. 3. numer. 32. cum ſequentibus Cochi. de iuriſd. Ordin. in exemptos parte 2. q. 45. num. 49. Flamin. d. nu. 7. verſ. nono.*

28 Septimus. Epiſcopi ſuper Regulares, etiam Ordinis Sancti Ioannis Hieroſolymitani, habent auctoritatem in concernentibus curam animarum, quam ipſi exercent, quoad ſupra declaraui.

29 Octauus. Epiſcopalis auctoritas in Regulares verſatur circa Confeſſiones audiendas, cum nullus etiam Regularis, poſſit illas audire, niſi parochiale retineat beneficium, aut ab Epiſcopo per examen idoneus iudicatus approbationem obtineat, iuxta *Concil. Trident. ſeſſ. 23. de reformat. cap. 15.* & dixi late ſupra *Allegat. 25 num. 24. cum multis ſequentibus*, adde *Flam. d. nu. 7. verſ. decimo quarto.*

30 Nonus Regulares, etiam exempti, ſi in loco non exempto Eccleſias ædificare voluerint, id facere non poſſunt ſine Epiſcopi diœceſani conſenſu, & ita Epiſcopalis auctoritas in Regulares verſatur circa conſtructionem Eccleſiarum, & monaſteriorum ab eis in loco non exempto ædificandorum, de quo dixi ſupra *Alleg. 26. nu. 3. cum ſeqq.*

31 Decimus. Vt in omnibus monaſterijs eiſdem Epiſcopis ſubiectis ordinaria, in alijs vero Sedis Apoſtolicæ auctoritate clauſuram ſanctimonialium, vbi violata fuerit, diligenter reſtitui, & vbi inuiolata eſt, conſeruari maxime procurent ex *Concil. Trid. ſeſſ. 25. de regular. c. 5* de quo egi *Alleg. 101. per totam.*

32 Vndecimus. Regulares omnes, etiam exempti, ſubiacent Epiſcopis in colendis feſtis, dies enim feſtos, quos in ſua diœceſi Epiſcopus ſeruandos præceperit, Regulares quoque ſeruare tenentur, vt habetur in *Concilio Tridentino ſeſſ. 25. de regularib. cap. 12. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol. 210. verſ. ſexto. Fuſc. de viſitat. libr. 2. c. 15. num. 63. Cochi. de iuriſd. Ordinarij in exempt. part. 2. quæſt. 45. num. 55.* quo textu ſuffultus *Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 2. quæſt. 70. artic. 1.* hæc inter alia ſcribit verba. Quod iuri conſonum eſſe patet; regimen enim monaſteriorum, quoad celebrationem feſtorum ad Epiſcopum pertinere videtur, argum. *cap. de his, diſt. 23. & cap. ſingulos, 9. quæſt. 3. cap. qui vere, 16. quæſt. prima*, & clarius *art. 2.*

33 Et peccant contra præceptum obſeruationis feſtorum, à qua obligatione non eximuntur Regulares, cum nullum, quod viderim, illis ſit priuilegium conceſſum, quo in diebus feſtiuis poſſint in opere ſuorum monaſteriorum operibus ſeruilibus ſeculares, & ipſi Religioſi occupari, quapropter vt iam licite facere, aut permittere poſſint, petere licentiam ab Epiſcopis tenentur, qui ad hæc, & alia minime diſpenſanda habent conſuetudine auctoritatem: ſine dicta enim licentia laborantes, & Prælati permittentes laborare in dictis diebus peccato ſunt irretiti. Circa quam feſtorum obſeruationem emanauit præſens *Sacræ Congreg.* decretum.

34 Congregatio Concilij cenſuit decretum *cap. 12. verſic. dies etiam feſti, ſeſſ. 25. de Regular.* ita eſſe intelligendum, vt Regularium ritus illis feſtis ſemper permaneãt quoad Miſſas celebrandas, & cætera diuina officia, tam publice, quam priuatim ab ipſis Regularibus in eorum Eccleſijs perſoluenda: nec circa hæc ab ipſis quoquo modo quicquam in contrarium eiſdem Regularibus præcipi poſſe, quod ſi de facto præceperint Regulares, neutiquam ipſis Epiſc. obedire teneri.

35 Verum quoad conciones, & lectiones, quas ijdem Regulares ad populum habuerint, debere ſe conformare Euangelijs, & Epiſt. quibus clerus ſecularis vtitur illis diebus feſtis, referunt *Quaranta in ſumm. Bullarij, verbo priuilegia Regularium praxis noua Epiſcop. dict. cap. 3. nu. 46.*

36 Epiſcopus etiam antiquorum Canonum diſpoſitione feſta ſacra in propria diœceſi cum clero, & populo indicere valet, *c. 1. de conſec. diſt. 3. c. conqueſtus, de feriis, Cou. vari. lib. 4. c. 19. nu. 9. verſ. præter hos feſtorum dierũ, Azori. inſt. moral. p. 2. lib. 1. c. 26. q. 1. & q. 4.* reſoluit non poſſe Epiſcopum dies feſtos ſacrare ijs, qui non ſunt auctoritate Romani Pont. in ſanctorum numerum adſcripti; de quo etiam *Carraſco ſuper aliquas leges nouæ recopil. c. 2. n. 32. Sanch. in præcepta Decalogi lib. 2. c. 43. n. 9* adhibetur autem populus, non quidem vt cũ Epiſcopo ſtatuat venerandos dies, ſed potius vt ab eo audiat Præſul ſi multiplicitate feſtorum oneretur, quæue ſint, quę ex conſuetudine coli omiſſum eſt: aut ſi patronorum Eccleſiarum feſta venerari præcipiatur nec ne: his, atq;

alijs

alijs auditis ſolus Epiſcopus ſtatuet *Pet.Greg.lib.1.partit.iuris Canon.tit.19.c.4.ſchol.3.Azor.d.c.26.q.2.*

37 Quinimo abrogabit aliquas, vel ſubrogabit, prout ſibi videbitur magis expedire, itaut non prodigus, ſed parciſſimus inſtitutione feſtorum ſit, vt admonet *Sayr. in claui Regia lib.7.c.3.nu.16.prope finem.*

38 Vnde obſeruationem feſtorum ad publicum Dei cultum ordinatam cum inter ſpiritualia cõtineatur, ſecularis Princeps non poteſt ſubditis ſuis indicere, & præcipere ſine auctoritate Epiſcopi, *Abb.in cap.2.numer.2.de ferijs, Azori.dicto cap.26.quæſt.5.& quæſt.6.* quod nec conſuetudo laicorum poterit dies aliquos feſtos introducere.

39 Et quod Epiſcopus in Synodo abſque populi conſenſu poſſit indicere feſta obſeruanda de præcepto tenent *Caſſan. in catalogo gloriæ mundi part.3.conſid.48. Marc.Anton.Genuenſ.in praxi Neapol.c.51.* vbi reſpondet ad *tex.in c.fin.de ferijs.*

40 Circa feſtorum obſeruationem aduertendum duxi à *Sacra Congreg.* deciſum eſſe licere diebus feſtis dare operam rebus ad vitam neceſſarijs, tempore perituris, præſertim tempore vindemiarum, & meſſium, ac collectionis fructuum, vel vbi neceſſitas vrgeat, aut ſuadeat pietas; ad iudicium ſcilicet Ordinarij ne priuatis effectibus, ac domeſticarum rerum ſtudio aliqui eo perducantur, vt ea indulgentia alijs etiam caſibus abutantur itaque rurſum ibidem cenſuit prætextu mercatuum, nundinarum, & feriarum feſta nullatenus eſſe violanda: cæterum his diebus licere farcinas, & onera nundinarum cauſa exonerare, incœptumque iter, Miſſa tamen prius audita, proſequi, non autem farcinas componere, & iumenta onerare ad iter de nouo accipiendum, aut merces quibuſcumque etiam viatoribus, & clauſis apothecis vendere, niſi tantum ad victum neceſſaria, & alia minuſcula, & modici momenti operata confecta pro tranſeuntium, hoſpitum, aduenarum, & externorum vrgenti, & præſentanea neceſſitate, & opportunitate. Qua in re Epiſcopi propoſitis edictis curare debent, vt feſti dies debita obſeruatione colantur, & populorum eò confluentium neceſſitatibus, quantum ſine diuina offenſione fieri poteſt, conſulatur, refert *Quaranta in ſum.Bullarij, verbo dies feſti.*

41 Contra laicos non obſeruantes feſta procedere poteſt Epiſcopus, vt definiuit *Pius V. in ſua conſtitut.5.§. Cum vero, verſ.in alijs autem, Sot.de iuſtit.lib.2.q.4.art.4 poſt med. Couar.de ſponſ.1.p.2.cap.6.nu.18.*

42 Poſſunt etiam Superiores laici pro eorum obſeruatione ſtatuere, & pœnas contra violantes ea iam indicta ab Eccleſia imponere, *cap.irreligioſa, de conſec.diſt.3 libro primo & toto tit. C. de ferijs*, & pro relaxatione dictæ prohibitionis, & pœnarum indictarum licentiam operandi, & contraueniendi concedere, *Sot.d.articul.4. poſt med. Alderan.in generali ſtat.interpret.concluſ.1.nu.257.* vbi ſubdit, quod laici ſic operantes intuitu licentiæ à Superiore ſeculari illis conceſſæ, poſſunt nihilominus puniri à Superiore Eccleſiaſtico, non obſtante huiuſmodi licentia, quæ tantum operabitur, quod contraueniens obſeruationi feſtorum non poterit puniri pœnis in edicto laicali contentis, & idem *Alderan. dict. concluſ.prima numer.256.* reſoluit à Superiore ſeculari puniri non poſſe laicos non obſeruantes cum licentia Epiſcopi prohibitionem à ſe factam circa feſtorum obſeruantiam.

43 Duodecimus. Regulares interdicta, & cenſuras ab Epiſcopo promulgatas in eorum Eccleſijs publicare, ſi Epiſcopus præcipiat, ac eas ſeruare tenentur, vt habetur in *Concilio Tridentino ſeſſ.25.de Regularibus c.12.* quod antea diſpoſitum erat in *cap.cum & plantare, & §. Excommunicatos, de priuileg. Henriq.in ſumm.lib.13.cap.42 §.3.in fine, Franc. Leo in theſauro fori eccleſiaſt.par.1.capit.8.num.19. Cothier.de iuriſd.Ordinarij in exemptos, p.2 quæſt.45.num.46. Aloyſ.Ricc.in praxi aurea reſolut.210. verſ.quinto, Fuſc.de Viſitat.lib.2.cap.15.num.62. praxis noua Epiſcop.par.2.capit.3.numer.47.verſ.cenſuras, Fr. Ioan.de la Cruz de ſtatu Relig.lib.2.cap.7.dub.2.* Et non modo Regulares ſeruare Epiſcoporum interdicta percipiuntur, ſed etiam quod nec celebrare in locis ita interdictis faciant, nec excommunicatos ad diuina, aut eccleſiaſticam ſepulturam admittant *d.§.excommunicatos, c.Epiſcoporum de priuil.in 6.c.11 qui, §. is vero, de ſenten.excom.eod.lib.* cum priuilegiati, & exempti religioſi teneantur vitare excommunicatos, & nominatim interdictos, vt in *d.§.excommunicatos*, vbi *Abb. numero primo, ſou.in cap.alma par.1.§.1.num.2. Vgolin. de cenſur.tab.2.cap.23.in princ.à num.2. Sayr.eod.tract.lib.2. cap.11.num.32.*

44 Dubitari non abs re poteſt an per *Concil.d.capit.12.* reuocata ſint priuilegia Regularibus conceſſa ad celebrandum tempore interdicti, & admittendos laicos ad diuina eodem tempore? Partem affirmatiuam conſtanter tuentur, *Nau.in man.cap.27.num.190.* & latius ex profeſſo *conſ.7. de priuil. in nouis*, cuius ſententiam veriſſimam eſſe contendit. *Nicol.Garcia de benefic.p.3. cap.2.à nu.178.* & conſultos ab Epiſcopo Abulenſi reſpondiſſe Illuſtriſſimos DD. Cardinales teſtatur idem *Garcia p.5.capit.8.num.87.verſ.Ad Octauum*, vbi propoſita quæſtione prædicta in hæc verba reſponderunt. Priuilegia ſi ante Concilium conceſſa fuerunt, vtique reuocata exiſtunt. Et idem deciſum fuiſſe in alia cauſa refert *Armendariz in addit.ad recopilat.legum Nauarræ lib.2.tit.18.lib.7. num.73.in* hæc verba. Priuilegia Regularium, quod non teneantur ſeruare interdicta aliquibus diebus tantum, ſi ante Concilium conceſſa fuerunt, reuocata ſunt. Quamuis contrariam negatiuam, quod *Tridentini decreto* ſpecialia Regularium priuilegia, vt pro ſuis feſtis, & alijs certis diebus non ſeruent interdicta, non ſint reuocata, tueantur *Henriq.in ſumm.libro decimo tertio capit.48.§.1. Sayr.de cenſuris lib.quinto, cap.13.numer.24.& 25. Fr. Emman.in Bullam Cruciatæ §.quinto, numero decimo quinto, & in addit. numero 13.& 35.& quæſtion.Regular.tom.ſecundo queſtion.112.artic.1. Fr.Ioan.de la Cruz d.cap.7.dub.2.concluſ.2.*

45 Decimus tertius. Clerici omnes tam ſeculares, quã Regulares, quicunque etiam monachi ad publicas proceſſiones vocati accedere per Epiſcopos compelli poſſunt, ijs tantum exceptis, qui in ſtrictiori clauſura perpetuò viuunt, iuxta *Concilij Tridentini* ſanctionem *ſeſſ.25.de Regularib.cap.13.* de quo multa ſupra *Alleg. 78.à num.14.*

46 Decimus quartus. Epiſcopis quoad renunciationes faciendas Regulares omnes ſubijciuntur: quandoquidem nulla renunciatio, aut obligatio antea facta, etiam cum iuramento in fauorem cuiuſcunque cauſæ præualeat, niſi cum licentia Epiſcopi, ſiue eius Vicarij fiat intra duos menſes proximos ante profeſſionem, ac non aliàs intelligatur effectum ſuum ſortiri, niſi ſecuta profeſſione, ita diſponente *Concil.Tridentin. ſeſſione 25. de Regularibus cap.16.* de cuius materia multa adduxi in *Alleg.99.*

74 Decimus quintus. Nouitijs nolentibus proficeri, ſed à Religione volentibus egredi ſunt reſtituenda omnia bona, quæ tempore ingreſſus detulerunt in monaſterium, nec quid minimum ex eis retinere valent Religioſi, quod vt recte fiat Epiſcopus, etiam per cenſuras eccleſiaſticas, ſi opus fuerit, compellere poterit Superiores Regulares, vt habetur in *Conc. Trid. d. c. 16. in fine*, & dixi *Alleg. 101. à num. 36.*

48 Decimus ſextus. Regularis quicunque prætendens per vim, & metum ingreſſum eſſe religionem, aut etiam dicens ante ætatem debitam profeſſionem emiſiſſe, aut quid ſimile, velitque habitum dimittere quacunque ex cauſa, aut cum habitu diſcedere ſine licentia Superiorum, non erit audiendus, niſi intra quinquennium tantum à die profeſſionis, & tunc non aliter niſi cauſas quas prætenderit, deduxerit coram Superiore ſuo, & Ordinario, per *Concil. Trident. ſeſſ. vigeſim. quint. de Regular. capit. 19.* de cuius materia tractaui *Allegat. 104.*

49 Decimus ſeptimus. Religioſi de manibus laicorum Eccleſias recipere ſine conſenſu Epiſcopi non poſſunt, *cap. decimas, 16. q. 7. cap. quod autem, in fine, capit. illud, verſ. tum quia, cap. nullus, de iure patron. cap. cum & plantare, in princip. verſic. Eccleſias, de priuileg.* vbi *Anton. & Abb. Lambertin. de iurepatron. parte 2. l. 1. q. 1. artic. 9. & 10.* Intellige de donatione Eccleſiæ, quam laicus detinet, non ita tamen in donatione iuriſpatronatus facta loco religioſo, quia tunc Epiſcopi conſenſus minime neceſſarius eſt, vt dixi *Alleg. 71. num. 11.* Ratio differentiæ eſt, quia cum iuſpatronatus à patrono transferatur, qui verus eſt ipſius dominus, illudque iuſte poſſidet ex Eccleſiæ conceſſione ratione fundationis, vel dotationis, iuxta *tex. in c. decernimus*, cum multis *ibid. 16. q. 7. c. 3. & per totum, de iurepatronat.* meritò talis donatio facta à domino, qui magis capax, & habilis eſt ad illud obtinendum rata & firma manere debet abſq; aliquo Epiſcopi conſenſu. At vero laicus detinens Eccleſiam iniuſte donat id, quod ſuum non eſt, nec retinere poteſt, & ideo ius illud transferendi Eccleſiam minime ad eum pertinet, ſed ad Epiſcopum, iuxta generalem reg. *tex. in c. omnes Baſilicæ. 16. q. 7.* meritoque Pontificiæ leges, quę permiſerunt Eccleſias ſic male detentas in locum religioſum transferre, requirunt eiuſdem Epiſcopi conſenſum, vt poſt *Roch.* multis explicat late *Lambertin. d. art. 9. à nu. 36.*

50 Decimus octauus. Epiſcopus poteſt compellere Regulares, ſiue Religioſos exemptos ad reddendam coram ſe geſtæ teſtamentorum executionis rationem, ac eos punire, ſi male geſſerint, (*clement. 1. de teſtament. ad* quod plures citaui Doct. *Alleg. 82.*

51 Decimus nonus. Regulares ſi extra loca, vbi monaſteria exiſtunt, quæritare voluerint, tenentur ſuorum Superiorum licentiam Ordinario oſtendere, vt cenſuit *Sacra Congreg. anno præterito 1621.* in deciſione quam refero ſupra *Alleg. 109.*

52 Vigeſimus. Epiſcopus abſoluit Religioſum leuiter percutientem clericum ſecularem *cap. religioſo, de ſentent. excom. in 6.*

53 Et de æquitate monachos etiam exemptos ſe ad inuicem percutientes abſoluit ab excommunicatione *cap. ſi quis ſuadente, 16. quæſt. 4.* dixi *Alleg. 41. num. 17. & 18.*

54 Et laicos percutientes monachos ipſe Epiſcopus abſoluit, non vero eorum Superiores, vt reſoluunt *Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſ. deciſ. 465. in 1. edition. & reſolut. 439. in 2. edit. Campan. d. capit. 13. num. 136.*

55 Et moniales exemptas Epiſcopus abſoluit **Cochier.** *de iuriſd. Ordin. in exemptos, p. 2. q. 45. num. 56.*

56 Vigeſimus primus. In cauſis hæreſis Regulares omnes etiam exempti, ſubiacent Epiſcopi iudicio, vt probat *tex. in c. ad abolendam, §. fin. de hæret. & in cap. vt officij, §. denique, eod. tit. in 6. Maynard. deciſ. 25. libr. 1. Triuſan. Venet. deciſ. 36.* quos citat *Aloyſ. Ricci. diſt. collect. 503. verſ. quarto, & in praxi fori eccleſ. d. reſol. 547. num. 6. in 2. edit. & in praxi aurea reſolut. 210. verſ. decimotertio.* Licet prædicti textus ſolum de inquiſitoribus verba faciant, tamen ſub eiſdem verbis Epiſcopi comprehenduntur, habent enim titulum Inquiſitorum, immo ſunt Inquiſitores hæreticæ prauitatis, vt inquit *Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 1. quæſt. 20. artic. 10. verſic. hoc tamen.* Vnde recte *Pena in direct. inquiſit. p. 3. q. 28. com. 78. verſic. iuſtiſſime.* aſſerit huius cauſæ cognitionem contra quoſcunque à cæteris abdicatam rectiſſime ad ſolos Inquiſitores, ſiue delegatos, ſiue Ordinarios delatam, & non poſſe Regulares hodie iudicare ſuos ſubditos in cauſa hæreſis, aſſerit idem *Pena comm. 77. ad Eymeric. verſ. tametſi.*

57 Imo teneri omnes & quaſcunque cauſas de hæreſi ſuorum Monachorum qualitercunque exemptorum ipſius prauitatis Inquiſitoribus, vel Ordinarijs locorũ vicinioribus terminandas committere, ipſoſque Fratres, & Religioſos, quos hæreſis labe infectos, vel ſuſpectos, etiam in viſitationibus eſſe nouerint, abſque alia conſultatione eiſdem Inquiſitoribus, vel Ordinarijs locorum vicinioribus denunciare decidit *S. D. Paulus V. fel. record. conſtit. ſua 26. Kalend. Septembris 1606. incip. Romanus Pontifex.*

58 Vigeſimus ſecundus. Epiſcopi locorum Ordinarij, & hæreticæ prauitatis vbique locorum deputati Inquiſitor. procedere poſſunt, & ſeuere animaduertere in Regulares audentes in publicis concionibus, lectionibus, concluſionibus, & alijs quibuſcunque actibus publicis aſſerere quod Beatiſſima Virgo fuerit concepta cum peccato originali, vt cenſuit *Sacra Congr. S. Rom. & vniuerſalis Inquiſitionis habita in Pal. Apoſt. coram S. D. Paulo V. fel. rec. feria quinta 31. Auguſti 1617.* cuius memini ſupra *Alleg. 50. num. 110.*

59 Et poſtea nouiſſime emanauit altera deciſio ſuper Conceptione Beatiſſimæ Virginis die 24. Maij huius anni 1622. in generali Congreg. Sanctæ Romanæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis habita coram S. D. N. Gregorio diuina Prouidentia Papa XV. ac Illuſtriſſimis, & Reuerendiſſimis DD. S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus aduerſus hæreticam prauitatem Inquiſitoribus Generalibus à S. Sede Apoſt. ſpecialiter deputatis, tenoris ſequentis. Sanctiſſimus D. N. auditis votis Illuſtriſſimorum, & Reuerendiſſimorum D. D. Cardin. contra hæreticam prauitatem generalium Inquiſitorũ Decretum aliàs editum à felicis record. Paulo V. eius prædeceſſore hoc ſuo preſenti Decreto ex eiuſdem cauſis euitandi ſcandala, diſſenſiones, atque diſcordias in populo Chriſtiano, quæ pari ratione oriri poſſunt, &, vt accepit, in aliquibus Religionibus iam ortæ ſunt ex ſermonibus priuatis occaſione aſſertionis affirmatiuę, extendit, & ampliauit etiam ad priuata colloquia, & ſcripta; mandans, & præcipiens omnibus, & ſingulis ſupradictis, ne de cætero, donec articulus huiuſmodi à Sede Apoſtolica diffinitus, vel per Sanctitatem Suam, & Sedem Apoſtolicam fuerit aliter ordinatum, neque etiam in ſermonibus, & ſcriptis priuatis audeant aſſerere,

rere, quod eadem Beatiſſima Virgo fuerit concepta cum peccato Originali, nec de hac opinione affirmatiua aliquo modo agere, ſeu tractare, exceptis tamen, quibus à Sancta Sede Apoſtolica fuerit ſuper hoc ſpecialiter indultum. Per hoc tamen Sanctitas Sua nō intendit reprobare hanc opinionem, nec ei vllum prorſus prēiudicium inferre, eam relinquens in eiſdem ſtatu, & terminis, in quibus reperitur, præterquam quoad in ſupradicto fel. record. Pauli V. & hoc ſuo Decreto diſpoſita; Eademq; Sanctitas Sua voluit, & expreſsè mandauit, vt in reliquis omnibus, vbi huiuſmodi Decretis non aduerſantur, Conſtitutiones Sixti IV. Alexandri VI. & Pij V. ac Pauli V. eius Prædeceſſorum ſuper Conceptione Beatiſſimæ Virginis firmæ, & illibatę remaneant, ac exactè obſeruentur, perindè ac ſi huiuſmodi Decretum non emanaſſet. Et inſuper eadem Sānctitas Sua cum Sancta Romana Eccleſia de Beatiſſimę Virginis Conceptione Feſtum ſolemniter & Officium celebret, omnibus, & ſingulis perſonis Eccleſiaſticis, tam ſæcularibus, quàm cuiuſuis Ordinis, & Inſtituti Regularibus mandat, ac præcipit, vt in Sacroſancto Miſſæ Sacrificio, ac diuino officio celebrandis tā publicè, quam priuatim, non alio, quàm Conceptionis nomine vti debeant. Contrauenientes autem Sanctitas Sua voluit, & declarauit ſubiacere debere, & ſubiecit cenſuris, & pœnis contentis in ſupradictis Conſtitutionibus, ac præfato Decreto ſuorum Prædeceſſorum ipſo facto incurrendis. Et ita decreuit, & mandauit vbique inuiolabiliter obſeruari, non obſtantibus in hac parte Conſtitutionibus ſupraſcriptis, Decreto prafato Pauli V. conſuetudinibus etiam immemorabilibus nec non omnibus, & ſingulis, quæ Prædeceſſores prędicti voluerunt non obſtare, ac alijs quibuſcunque in contrarium facientibus. Volens, & decernens pro obſeruatione, & executione præſentis Decreti, & omniū in eo contentorum, quod contra huiuſmodi tranſgreſſores etiam Regulares cuiuſuis Ordinis, & Inſtituti, etiam quomodolibet exemptos, & alias quaſcunque Eccleſiaſticas, & ſeculares perſonas cuiuſcunque ſtatus, conditionis, gradus, ordinis, aut dignitatis, tam Eccleſiaſticæ, quàm ſecularis, tam Epiſcopi, & Prælati Superiores, alijque Ordinarij locorum, quàm hæreticæ prauitatis vbique locorum deputati Inquiſitores procedant, & in eos ſeuerè animaduertant, tribuens eis, & eorum cuilibet liberam facultatem, & auctoritatem contra eoſdem tranſgreſſores procedēdi, ac pœnis coercendi, & puniendi. Voluit demum, ne præmiſſorum ignorantia à quoquam prętēdi poſſit, quod præſens Decretum, ſeu illius exempla ad Valuas Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Vrbe, & in acie Campi Floræ affixa omnes ita arctent, & afficiant, perindè, ac ſi vnicuique perſonaliter intimata fuiſſent, quodq; præſentium tranſumptis etiam impreſſis manu Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo alicuius perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadē prorſus fides adhibeatur, quæ præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

Andræas de Pattinis Sanctæ Romanæ, & vniuerſalis Inquiſitionis Not.

60 Nouiſſime Sanctiſſ. D. N. Gregor. XV. *Motu proprio dat. ſub die 30. Auguſti huius anni 1622. incip. Vniuerſi.* confirmans Bullam Pij IV. contra ſolicitantes mulieres in Confeſſione, præcipit, & mandat, vt omnes hæreticæ prauitatis Inquiſitores, & locorum Ordinarij omnium Regnorum, prouinciarum, ciuitatum, Dominorum, & locorum vniuerſi Orbis Chriſtiani in ſuis quiſque diœceſibus, & territorijs, etiam priuatiuè quoad omnes alios, perpetuò iudices delegati inquirere, & procedere poſſunt contra quoſcunque etiam quomodolibet exemptos, & Sedi Apoſt. immediatè ſubiectos, quorumcunque Ordinum, inſtitutorum, Societatum, & Congregationum Regulares, cuiuſcunque dignitatis, & præeminentiæ, aut quouis priuilegio muniti exiſtant, qui perſonas, quæcunque illæ ſint, ad inhoneſta, ſiue inter ſe, ſiue cum alijs quomodolibet perpetranda in actu Sacramentalis Confeſſionis, ſiue ante, vel poſt immediatè, ſeu occaſione, vel prætextu Confeſſionis huiuſmodi, etiam ipſa Cōfeſſione non ſequuta, ſiue extra occaſionem Confeſſionis, in confeſſionario, aut in loco quocunque vbi Confeſſiones Sacramentales audiantur, ſeu ad Cōfeſſionem audiendam electo, ſimulantes ibidem Cōfeſſiones audire, ſolicitare, vel prouocare tentauerint, aut cum eis illicitos, & inhoneſtos ſermones, ſiue tractatus habuerint. Qui quidem hæreticæ prauitatis Inquiſitores, & locorum Ordinarij cōtra quos in aliquo ex huiuſmodi nefariis exceſſibus culpabiles reperierint pro criminum qualitate, & circunſtantijs ſuſpenſionem ab executione Ordinis, priuationis beneficiorum, dignitatum, & officiorum quorumcunque ac perpetuæ inhabilitatis ad illa, necnon vocis actiuæ, & paſſiuæ, ſi Regulares fuerint, exilij, damnationis ad triremes, & carceres etiam perpetuos, abſque vlla ſpe gratiæ aliaſque pœnas decernant eos quoque ſi pro delicti grauitate grauiores pœnas meruerint debita præcedente degradatione Curiæ ſeculari puniendos tradant.

61 Vigeſimus tertius. Monachus monaſterij exempti ſi ſine habitu incedat extra monaſterium poterit per Ordinarium puniri, ſecus ſi intra, *Franc. in c. 1. nu. 5. de priuil. in 6. Boet. Epon. in c. relatum, n. 8. ne clerici, vel monachi, Cochier. de iuriſd. Ordinar. in exemptos p. 2. q. 43. n. 33. Fuſ. de Viſitat. l. 2. c. 16. nu. 2.*

62 Vigeſimus quartus. Epiſcopus punit Regulares Mendicantes, qui cum debeant eſſe contenti vnica cāpana, plures habent, quod tamen fallit in Prædicatoribus *Extrau. quo cunctos, de offic. cuſtodis, Abb. in cap. patentibus ſuper glo. 2. de priuileg. Alber. in diction. verbo Campana Cochier. d. q. 45. n. 86.* ex ea ratione, quia licèt in loco exempto delinquere incipiant, effectus tamen & complementum porrigitur extra locum exemptū, quia ſcilicet ſonus campanarum indebitus lædit, & turbat audientes extra ipſum locum.

63 Vigeſimus quintus. Epiſcopus punit religioſos, & declarat Eccleſias, in quibus exercuerint, interdictas, *c. cum & plantare §. de confratribus, verſ. quod autem, de priuil. vbi gloſ. verbo priuilegiorum, Cochi. d. q. 45. n. 100.*

64 Vigeſimus ſextus. Epiſcopus exemptos, ſi fugæ ſit periculum, poteſt capere, & remittere ad competentē, *Felin. in c. fin. num. 7. de foro comp. Cardin. in Clem. 1. q. 3. de offic. Ordin. Coch. d. q. 45. nu. 10. & p. 4. q. 52. à princ. vbi n. 3.* id limitat ſi commodè, ac citra periculum haberi, aut expectari poſſet auctoritas iudicis exemptorum Ordinarius tali captura iniuriam faceret, & exēpto, & iudici illius, per *l. generali*, ibi, ſi præſidis copia deſit, *C. de decurionib. lib. 10.*

Vige-

65 Vigeſimus ſeptimus. Exempti ſubijciuntur Epiſcopis in eis omnibus quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis, nempe in petitione chriſmatis, conſecrationis Eccleſiarum, ſuſceptionis Ordinum, & ſimilium, *c. veniens*, vbi *Abb. notab. 2. de præſcript. gl. in c. Abbatibus 17. q. 2. Cochi. d. q. 45. nu. 16. & p. 4. q. 11.*

66 Vigeſimus octauus. Archiepiſcopi, & Epiſcopi poſſunt in locis exemptis ſuæ diœceſis facere ſolemnes benedictiones, & diuina officia celebrare, *Franc. in c. Abbates, num. 1. verſ. in gl. de priuil. in 6. Clem. Archiepiſcopo, de priuil. Franc. Pauin. in tractat. de Viſitat. q. 3. 2. partis, nu. 9. Cochi. d. q. 45. nu. 34. & 35.*

67 Vigeſimus nonus. Ex defectu iuſtitiæ in exemptis adiri poteſt Ordinarius, vt ſuppleat, ſi facile non poſſit haberi recurſus ad Papam, ſeu Superiorem exemptorũ *Aufrer. in repet. Clem. 1. q. 10. nu. 3. verſ. vnde in principali, de officio Ordin. Cochi. d. q. 45. nu. 63.*

68 Trigeſimus. Regulares adminiſtrantes clericis, vel laicis Sacramentum Extremæ Vnctionis, vel Euchariſtiæ, vel matrimonij ſine licentia Parochi, poſſunt ab Epiſcopis excommunicari, *Clem. 1. de priuil. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol. 210. verſ. 12.*

69 Trigeſimus primus. Regulares ſine Ordinarij licentia, indulgentias publicantes, quas à Summo Pontif. impetrarunt, ſubſunt Epiſcopi iuriſdictioni, *Concil. Trident. ſeſſ. 6. de reform. capite tert. & ſeſſ. 24. de reformat. cap. 11. Aloyſ. Ricci. in praxi aurea reſol. 210. verſic. decimo ſexto.*

70 Trigeſimus ſecundus. Et vt debitus honor matrici Eccleſiæ reddatur tam regulares, quam clerici ſeculares, etiam ſuper hoc Apoſt. Sedis priuilegio muniti, die Sabbati maioris hebdomadæ, antequam campana Cathedralis, vel maioris Eccleſiæ pulſetur, campanas in Eccleſijs ſuis pulſare minime poſſunt. Contrafacientes autem pœnam centum ducatorum incurrunt, vt in *Conſtit. 17. Leonis X. incip. Sacro approbante Concilio, §. & vt debitus*, referunt *Campanil. dicta rubric. 12. cap. 13. num. 162. Franciſcus Leo in theſauro fori eccleſiaſtici par. 1 cap. 8. num. 21.*

71 Trigeſimo tertio. Epiſcopus amota omni appellatione componit controuerſias omnes inter Regulares in proceſſionibus publicis, aut ijs, quæ fiunt in tumulandis defunctorum corporibus contingentes, ita diſponente *Concil. Trident. ſeſſ. 25. de Regularibus cap. 13.* breui manu, ſummarie, & de plano, ac ſine ſtrepitu, & figura iudicij, vt declarauit *Sacra Congregatio*, prout refert *Campanil. d. c. 13. num. 120.* & de hac materia latius dixi *Alleg. 78. d nu. 26.*

72 Trigeſimo quarto. Epiſcopis ſubduntur exempti in cauſis matrimonialibus, *Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 20. §. ad hæc*, niſi habeant iuriſdictionem priuatiue ad Epiſcopos, vel immemorabilem pro ſe conſuetudinem, vt cenſuit *Sacra Congregatio*, teſte *Flam. d. num. 7. verſic. 12.*

73 Trigeſimo quinto. Epiſcopo ſubduntur exempti ad hoc, vt per eum poſſint denuntiari, & mandari, vt euitentur, quando eſſent notorie excommunicati à iure, vel ab homine, *Ioan. Andr. & Dominic. in cap. 1. de priuileg. lib. 6. Gambara de officio Legati de latere, tit. de poteſtate Legati in* Regulares, *& exemptos, numero ſecundo.*

***

SVMMARIVM.

1 *Conſeruator eſt iudex delegatus à Papa datus ad tuendum aliquos contra manifeſtas iniurias, ſeu violentias iudiciales non vtens indagine.*

2 *Conſeruator eſt iudex delegatus niſi in Bulla conſeruatoriæ expreſſe concedatur, vt ſit iudex Ordinarius.*

3 *Conſeruator non poteſt ſubconſeruatorem deputare.*

4 *Appellandum eſt à ſententia Conſeruatoris ad ſolum Papam.*

5 *Conſeruator tanquam delegatus poteſt de iure procedere contra quoſcunque Ordinarios, etiam Legatos, ſi eos impediant in ſuis conſeruatorijs.*

6 *Differentia conſtituitur inter iudices Conſeruatores, & iudices delegatos.*

7 *Conſeruatores à ſolo Papa concedi poſſunt.*

8 *Conſeruatores de iure communi eſſe nõ poſſunt, niſi Epiſcopi, aut eorum Superiores vel Abbates, ſeu dignitates in Cathedralibus, vel Collegiatis Eccleſijs obtinentes.*

9 *Canonici Eccleſiarum Cathedralium delegati Sedis Apoſtolicæ conſtitui poſſunt, non tamen valent Conſeruatores deputari.*

10 *Canonici in Cathedralibus licet ſecundum latam interpretationem dicantur in dignitate conſtituti, non ita ex propria ſignificatione.*

11 *Canonici in Cathedralibus attentis ſpecialibus Religionis priuilegijs in Conſeruatores eligi valent.*

12 *Canonici Eccleſiæ Collegiatæ Synodales iudices conſtitui non poſſunt.*

13 *Vicarij generales Epiſcoporum non poſſunt eſſe Iudices Conſeruatores.*

14 *Conſeruator nemo poteſt eſſe ſui Conſeruatoris.*

15 *Priores, ſeu Guardiani Mendicantium Conſeruatores eſſe non poſſunt.*

16 *Conſeruatores attento iure ſolummodo poſſunt procedere contra manifeſtas iniurias, ſeu violentias.*

17 *Concilium Trident. quid ſuper Conſeruatores diſponat, oſtenditur.*

18 *Conſeruator vt procedere valeat, neceſſe eſt, quod ante omnia appareat iniuriam, ſeu violentiam fuiſſe manifeſtam, & notoriam.*

19 *Iuriſdictio vbicunque competit alicui reſpectu certæ qualitatis, debet ante omnia eidẽ de illa qualitate conſtare.*

20 *Conſeruator vbi dubitat de notorij qualitate, poterit ante omnia ſummariè examinare, an violentia, ſeu iniuria fuerit notoria.*

21 *Conſeruator non tenetur præmittere notorij examinationẽ, cum reus fatetur factum ad qualitatem ipſius notorium fuiſſe.*

22 *Delictum aliquod vix reperiri poteſt tam notoriũ, quod non poſſit habere aliquas excuſationes, ſeu dubitationes.*

23 *Notorium non offuſcatur, licet allegentur circumſtantiæ notorium delictum excuſantes.*

24 *Notorij vbi qualitas exigitur ad fundandam iudicis iuriſdictionem, tunc etiamſi non negetur, debet ante omnia ſuper ea proceſſus fieri.*

25 *Notorium notorietate facti continui, ſeu permanentis, nulla probatione indiget.*

26 *Iniurias, ſeu violentias eſſe manifeſtas dum non conſtiterit, non poterunt ipſi Conſeruatores inhibere Iudicibus Ordinarijs, ne in illis procedant.*

27 *Ordinarius poteſt, & tenetur præcipere delegato etiam Principis, ne aliter ſua poteſtate vtatur quam in ſuis litteris continetur.*

28 *No-*

28 *Notorium euidens illud dicitur, quod omnibus, vel pluribus Ciuitatis populis, ſeu vicinæ manifeſtum ſit.*

29 *Teſtes duo legitimi legitimè deponentes, & rationem reddentes ſufficiunt ad probandum factum aliquod fuiſſe notorium, ſeu manifeſtum.*

30 *Conſeruatorum poteſtas adeo reſtricta eſt ad iniurias manifeſtas, vt ſi de alijs, quàm de illis cognoſcant, proceſſus, & ſententia ipſo iure in totum corruant, & Conſeruatores pœnam incurrant ſuſpenſionis ab officio per annum.*

31 *Conſeruatores qualem iuris ordinem obſeruare debeant, oſtenditur.*

32 *Conſeruator vti ſuſpectus recuſari poteſt.*

33 *Appellatio à ſententia Conſeruatoris eſt admittenda.*

34 *Conſeruatoribus poteſtas eſt conceſſa non ſolum aduerſus illatas iniurias, ſed etiam inferendas.*

35 *Declaratur textus in cap. Romana, §. caueant, de ſentent. ex com. lib. 6.*

36 *Conſeruatores ad munus, & officium ſuum exequendum per cenſuras, aliaque iuris remedia contra inobedientes, & contumaces poſſunt procedere.*

37 *Conſeruatores qualiter contra Epiſcopos procedere poſſint, oſtenditur.*

38 *Conſeruatores poſſũt per excommunicationem cogere brachium ſeculare ad ſuffragandum ſibi contra inferentes ipſas iniurias.*

39 *Delegatus iudicis eccleſiaſtici brachium ſeculare ad executionem mandati ſibi negotij implorare poteſt.*

40 *Conſeruatores aduerſus debitores ex cauſa ciuili procedere non poſſunt. Amplia vt ibi habes.*

41 *Debiti negatio quomodo dicatur iniuriam importare, oſtenditur.*

42 *Declaratur Concilium Triden. ſeſſ. 24. de reform. capit. 6. verſ. vniuerſitates autem.*

43 *Declaratur Concilium Trident. ſeſs. 7. de reformat. ca. 14. verſ. addendo inſuper.*

44 *Delegatus Summi Pontificis, in totum delegare valet.*

45 *Conſeruatores non poſſunt ſubdelegare, niſi quoad citationes, & ſententiarum promulgationes.*

46 *Conſeruatores quare nequeant committere vices ſuas, oſtenditur.*

47 *Conſeruatores limites ſuæ poteſtatis excedentes per annũ ſuſpenſi ſunt ab officio.*

48 *Suſpenſio, quam incurrunt Conſeruatores excedẽtes ſuam iuriſdictionem, non tantum ab officio muneris Conſeruatoris, ſed etiam ab ipſo officio clericali, non tamen à beneficio.*

49 *Conſeruatoribus ſuadentes, vt ſuam tranſgrediantur poteſtatem ſententiam excommunicationis incurrunt, à qua non poſſunt abſolui, niſi parti integraliter ſatisfecerint de expenſis.*

50 *Conſeruatoris officium extinguitur morte concedentis, quod attinet ad negotia non cepta.*

51 *Conſeruatorum officium in ordinibus, & Religionibus, non eſt temporale, nec expirat morte concedentis.*

52 *Bullæ Conſeruatoriæ ſunt inſpiciendæ, nam in ampliori forma ſunt aliquibus Religionibus quam alijs conceſſæ.*

53 *Circa Conſeruatorum materiam videndæ Conſtitutiones ſuper hac re editæ à Clemente VIII. & S. D. N. Gregorio XV.*

54 *Refertur Conſtitutio Clementis VIII.*

55 *Defertur Conſtitutio S. D. N. Gregorij XV.*

EPISCOPVS IN REGV. larium Conſeruatores an aliquam habeat iuriſdictionem?

ALLEGATIO CVI.

1 COnſeruator eſt iudex delegatus à Papa datus ad tuendum aliquos contra manifeſtas iniurias, ſeu violentias, iudiciali non vtens indagine, *cap. 1. & vlt. de officio iudic. deleg. libr. 6. vbi Ioann. Andr. & Domin. Silueſt. in ſumm. verbo Conſeruator, numer. 1. Perez lib. 1. verſic. quæri poteſt, titul. 7. lib. 1. Ordin. Sayr. in floribus deciſio. ſub titul. de officio deleg. deciſ. 1. Azori. inſtitutio. moral. part. 2. libro quinto capit. 34. quæſtion. 1. Fr. Ludouic. Miranda in manual. Prælat. tom. 2. quæſt. 47. artic. 1. concluſi. vnic. Cochier. de iuriſdict. Ordin. in exemptos, p. 1. quæſt. 39. num. 1. Fr. Ioan. de la Cruz de ſtatu Relig. lib. 2. capit. 10.*

2 Dixi, delegatus, quia Conſeruatores iudices ſunt delegati, non Ordinarij; nam iuriſdictio illis conceſſa non ratione officij, ſed delegationis competit, & ſi officium habent, illud habere dicuntur iure eiuſdem delegationis vt contingit in alijs delegatis, notant *gloſſ. verbo conſeruatores, in princip. in d. cap. 1. vbi Archid. & Domin. num. 5. Ioan. Andr. colum. 2. Anchar. num. 2. & in d. c. vlt. num. 6. & 7. Fuſc. de vſitat. lib. 2. c. 23. nu. 3. Alciat. in rubr. n. 18. de offic. Ordinarij, Ruin. conſil. 3. num. 1. volum. 4. Mart. Antonin. Variarum reſolut. lib. 1. reſol. 16. num. 4. Valaſc. tom. 2. conſult. 152. num. 6. Nau. conſ. 5. aliàs 3. ſub tit. de offic. iudicis deleg. num. 1. in nouiſ. edit. Campan. in diuerſorio iuris Canonici rubr. 12. c. 13. n. 24. in fine, Azor. d. cap. 34. quæſt. 2. Molina de iuſtit. tom. 6. diſput. 29. nu. 1.*

3 Cum quo aduertes hoc procedere, niſi in Bulla cõſeruatoria expreſsè conceſſum ſit, vt cõſeruatores per illam eligendi Iudices ſint Ordinarij, prout Societati Ieſu à *Pio V.* & *Gregorio XIII.* indultum eſſe aduertit idem *Molina* vbi proximè.

4 Hinc fit Conſeruatorem non poſſe ſubconſeruatorẽ deputare, cum expreſsè ſit cautum *in d. vlt. vbi gloſſ. verbo nulli*, dicit in hoc differe Conſeruatorem à delegato Principis, *Fuſc. d. cap. 23. num. 8. Mart. Antonin. d. reſolut. 16. num. 5. Campan. d. num. 24.* Vnde etiam fit, quod à ſententia Conſeruatoris tanquam delegati à Papa, ad ſolum Papam eſt appellandum, neque ad ipſius legatum attento iure poteſt prouocari, niſi aliud Legati habeant in ſuis commiſſionibus, tradunt *Ancharan. conſ. 132. Ruin. d. conſ. 3. à nu. 2.* optimè confirmantes *ex reg. c. ſuper quæſtionum, §. porro, de offic. deleg.* iuncta *reg. c. 2. de officio legati*, cũ alijs relatis per *Cardinal. Tuſch. littera C. concluſ. 760. n. 6.*

5 Inde etiam fit tales Conſeruatores tanquam delegatos poſſe de iure procedere contra quoſcunque Ordinaries etiam Legatos, ſi eos impediant in ſuis Conſeruatorijs, iuxta *reg. d. c. 2. de officio leg.* tradit ex eodem *Anchar. d. conſ. 132. num. 3.* idem *Cardin. Tuſch. d. concluſ. 760. nu. 1. & 2.* Nec obſtat, quod nonnullæ in iure dantur differentiæ inter Conſeruatores, & alios iudices delegatos, in quibus ſe adinuicem excedunt, de quibus agunt tex. *in d. c. 1. & vlt. de officio delegati lib. 6.* Reſpondetur enim prædictas differentias non reſpicere ſubſtantiam iuriſdictionis delegatæ, quæ tantum

in

in eo consistit, quod competat, vel non competat ratione officij, vnde non faciunt eam mutare, aut differre specie, iuxta doctrinam *glos. verbo noua in l. pacta conuenta. ff. de contraben. emption.* optimè *Alciat. dicto loco.*

6 Quæ autem sint illæ differentiæ inter iudices conseruatores, & iudices delegatos colligi potest ex ijs, quæ adducunt Doctores *in dicto cap. vlt.* & eas enumerant *Azor. d. capit. 34. quæstion. quint. F. Ludouic. Miranda d. quæst. 47. artic. 3. conclus. vni.* Primo, inquiunt, differūt in hoc, quod iudex delegatus esse potest quilibet Canonicus cuiuslibet Ecclesiæ Cathedralis, Conseruator vero nonnisi simul sit in aliqua dignitate constitutus. Secundò differunt, quia illius, qui est iudex delegatus alicuius, potest & ille alter esse iudex delegatus in alia causa, saluo iure recusationis, secus vero est in Conseruatore, etiamsi huiusmodi non sibi opponatur exceptio. Tertiò, quia saluo prædicto iure recusationis sibi subditum bene potest quis impetrare delegatum. non vero Conseruatorem. Quartò, quia delegatus à Principe potest causam sibi commissam in totum, vel in parte alteri committere *iuxta capit. pastoralis, de officio deleg.* at conseruator non. Quintò iudex delegatus etiamsi se ingerat in his, quæ non sunt iurisdictionis, non afficitur pœna in præd. cap. constituta, quia hoc non inuenitur expressum in iure, secus est de Conseruatore. Præter supradictas differentias, quas hoc ordine adducunt *Azori. & Ludouic. Miranda dictis locis*, vnam notare oportet, de qua *Naua.* vbi supra, *Concil. Trident. sess. 24. de reform. cap. 20. in principio*, dum præcipit causas omnes in prima instantia coram Ordinario locorum dumtaxat posse agitari, nō excludere Conseruatores Religionum, & alios, qui non comprehenduntur restrictione eiusdem Concilij facta circa Conseruatores *sess. 14. cap. 5.* apud illos. n. causæ ad suam iurisdictionem, aliàs spectantes etiam in prima instantia poterunt ventilari, & consequenter quoad hoc reputandi erunt Ordinarij, quod quidem idem *Nauar. ubi supra nu. 2.* putat se audiuisse definitum ab Illustriss. Cardinal. deputatis ad declaranda dubia *Concilij Tridentini.* & nunc decisum fuisse mihi verè constitit.

7 Dixi, à Papa datus, quia huiusmodi Conseruatores à solo Romano Pontif. concedi possunt, vt probat tex. *in d. cap. 1. de officio deleg. lib. 6. ibi, concedimus, & in d. capit. vltim. eodem tit. & lib. ibi,* à Sede Apostolica conceduntur, &c. vbi *Ioan. Andr. col. 2.* tenent *Siluest. verbo Conseruator, qu. 1. num. 2. Fr. Emman. d. tom. 1. qu. 65. artic. 2. in princip. Azor. d. cap. 24. quæst. 6. Molina d. disput. 29. num. 1. Fr. Ludouic. Miranda d. quæst. 47. 1. conclus. 2. Cochier. d. qu. 39. num. 2.* Sic etiam iure ciuili inferiores prohibentur loci seruatores constituere *authent. vt iudices sine quoquo suffragio. §. nulli quoque iudici, & §. interdicimus*, ibi, violentiarum inhibitores, *collat. 2. authent. vt nulli iudicum liceat habere loci seruatorem, in princ. collat. 9.*

8 De iure communi Conseruatores esse non possunt, nisi Episcopi, aut eorum Superiores, vel Abbates, seu dignitates, vel personatus in cathedralibus, vel in Collegiatis Ecclesijs obtinentes, probat tex. *in d. cap. vlt. de offic. deleg. lib. 6.* ibi, de cætero deputari non possint nisi Episcopi, &c. notant omnes ibi, & *Siluest. verbo Conseruator, num. 2. Petr. Gregor. syntagm. iuris, lib. 77. cap. 22. num. 28. Cochier. dict. quæst. 39. num. 3. Fr. Emman. d. quæst. 65. artic. 2. Azori. d. cap. 34. quæst. 4. Molina d. disput. 29. num. 3. Fr. Ludouic. Miranda d. quæst. 47. 1. conclus. 2. conel. 1.* nouissime *Alexan. Monetain tract. de conseruatoribus, cap. 5.*

9 Quia tamen in proposito text. *in d. cap. vlt.* recessit *à decis. tex. in cap. statutum, in princip. de rescript. libr. 6.* innouata per *Trident. sess. 25. de reformat. cap. 10.* vbi proponitur regula circa eos, qui à Sede Apostolica vel eius Legato possunt delegati constitui, aduertendum est, quod licet attenta decis. *d. cap. statutum.* Canonici Ecclesiarum Cathedralium delegati Sedis Apostol. constitui possint, vt patet ibi, Ecclesiarum Cathedralium canonicis, &c. vt ibi tenet *Gomez à numer. 24.* & plures, de quibus *Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glos. 2. num. 39.* dummodo non sint monachi, *Duenh. regul. 78. Stephan. Gratian. disceptation. forens. cap. 170. num. 6. cum sequentibus.*

10 Nequaquam tamen attenta dispositione tex. *in dict. cap. ult.* valent Conseruatores deputari, cum ex propria significatione non dicantur habere dignitatem, vt per *Aloys. Ricci. in praxi fori eccles. decis. 105. num. 1. in prima edit. & resolut. 90. num. 1. in 2. edit.* quamuis secundum latam interpretationem Canonicatus Cathedralis possit dici dignitas, prout resoluunt *Flam. de resignat. lib. 2. quæst. 1. num. 102. Aloys. Ricci. d. resolut. 90. num. 2.* insuper loquitur *d. cap. vlt.* per dict. nili, quę cæterorum est exclusiua, secundum Doctores, quos ego *ipse refero in meis Remiss. de dictionibus dict. 184.* quare ita tenent vltra *glos. 1. in dicto cap. ult. glos. 1. in dicto cap. vlt. glos. verbo canonicus, versicul. item scias, in dict. cap. statutum, in princip.* quam sequuntur ibi omnes, vt per *Gom. numer. 109. Sicul. in stem. 2. num. 34. de rescript. Petr. Gregor. dict. lib. 47. cap. 22. num. 28. Mandos. de Signatura gratiæ, titul. conseruatoria, uersicu. sed quoad Canonicos, Fr. Emman. d. artic. 2. Cochier. dict. quæst. 39. numer. 5. Fr. Ludouic. Miranda d. conclus. 1.* quicquid contrarium dixerit *Specul.* quem refert idē *Fr. Emmanu. ubi proximè*, & constanter defendat *Gomez. in d. c. statutum, nu. 110.*

11 Quorum opinio licet de iure communi non procedat, satis tamen defenditur, attentis specialibus priuilegijs religionum, quibus indultum est, vt etiam Canonicos Ecclesiarum Cathedralium in Conseruatores eligere valeant, prout concessit *Xistus IV. Pius V. & Gregor. XIII.* vt referunt *Fr. Emman. d. quæst. 65. artic. 3. Molina d. disput. 29. num. 3. Aloys. Ricci. d. resolut. 90. num. ult. & in praxi aurea resolut. 349.* quod vero generaliter esse possint satis videtur constare ex Constitutionibus *Clementis VIII. & S. D. N. Gregorij XV.* de quibus infra.

12 An Canonici Ecclesiæ Collegiatæ possint constitui iudices synodales, dubia est quæstio, in qua affirmatiuam partem tuetur *Aloys. Ricci. in praxi fori eccles. decis. 637. in 1. edit. & resolut. 575. in 2. edit.* quia in ecclesia Collegiata solent adesse Canonici obtinētes dignitatem, & Collegiata dicitur quoque obtinere in se dignitatem, *Seraphin. decis. 22. part. 1.* & in nonnullis æquipollent Canonicis Ecclesiæ Cathedralis, idem *Seraph. dec. 1223. p. 2.* Verum contrarium melius amplectitur *Marc. Anton. Genuens. in practicabilib. eccles. quæst. 612. n. 2.* vbi extendit quamuis sint peritissimi.

13 Vicarij seu officiales Episcoporum ordinarij, non possunt esse iudices Conseruatores, licèt enim habeāt honorem, seu officium cum iurisdictione, nequaquam tamen obtinent dignitatem, seu personatum in aliqua Ecclesia, *Abb. in cap. de multa, numer. 23. de prabendis,*

Scin-

Selu.de benef. par.1.q.2.numer.74. Menoch. conſil.51. numer.23. quam tamen dignitatem *text. in d.cap. vlt.* requirit, & ita ex hoc, & alijs fundamentis in ſpecie defendunt *Cardin. in d.Clem.2.qu.12.* & ibi *Bonfac. à num.36. Pauin.de poteſtate Capituli par.2.qu.10.nu.16. Fr.Emman.d.q.65. artic.13.verſ. ex his*, quamuis contrarium teneat *gloſ. verbo delegatus, in d.Clemen.2.* quã ſequuntur *Ancharan. Paul. & Imola ibi, Picard. inter conſilia Menoch.conſil.52.num.33. cum ſequentibus, Aloyſ. in d.praxi aurea reſolut.349. Sbroz.de Vicario Epiſcop. libro ſecundo quæſt.27. Cochier. d.quæſt. 39.num.4.* quorum ſententia tantum hodie locum habere poterit ſi ſpeciali priuilegio religioni conceſſum fuerit, vt poſſit Vicarios generales in ſuos Conſeruatores eligere, vt per *Fr.Emman.d.artic.13. & Fr.Lud.Miranda d. art.2.concl.2.*

14 Nemo poteſt eſſe Conſeruator ſui Conſeruatoris, nec poteſt quis habere eum Conſeruatorem, qui eſt ſub eius iuriſdictione, ſeu dominio, vel diſtrictu eccleſiaſtico, aut temporali, exceptis tamen Regibus, aut Reginis, *d.c.vlt. Cochier.d.q.39.num.3. Azor.d.c.34. q.4. Molina diſp.29.num.3. verſ. item non poſſunt, Petr. Gregor.ſyntagm.lib.47.c.22.nu.8.*

15 Vtrum autem Priores, ſeu Guardiani Mendicantiũ poſſint eſſe Conſeruatores, prout delegati dari valent in terminis *d.Clem.2.de reſcript.* vide *Fr.Emman.d. qu. 65.artic.2.verſ. ſecundo, eſt notandum, Fr.Ludouic. Miranda d.art.2. concluſ.3. & 4.* nouiſſimè *Sanc.in præcepta Decalogi tom.2.lib.6.c.13.num.79.* quicquid tamẽ ſit de iure communi, habemus nouiſſimam Illuſtriſſ. Cardin. deciſionem in hæc verba. Quærente Archiepiſcopo Turritano an Regulares vnius Conuẽtus, Monaſterij, vel domus, aliquem Priorem, ſeu Guardianum, vel quemuis alium quauis dignitate regulari fulgentem, in ſuum Conſeruatorem eligere, vel deputare poſſint? *Sacra Congregatio Cardin. negotijs Regularium propoſitorum* non poſſe reſpondit *Romæ 6.Octob.1617. Anton.Maria* Cardin. *Gallus V.Theat. Secret.*

16 Conſeruatores attento iure, ſemotis ſpecialibus cõceſſionibus, ſolummodo poſſunt procedere contra manifeſtas iniurias, ſeu violentias, ideſt illas, quæ iudicialem examinationem non requirunt, nec ad eos, qui talem examinationem exigunt, ſeu cauſas aliàs, ſuam poſſunt extendere poteſtatem, probant text. *in cap.1. & vltim.de offic.deleg.lib.6.* & diſponit apud *Hiſpanos l.1.tit.8.libro 1. noua recopil.* reſoluunt *gloſ. verbo Conſeruatores, in d.capit.1. vbi Ioan.Andr. colu.2. Monach.num.1. Anchar. numero 5. Franch.num.7. Specul. tit.de iudicis deleg.§.excipi poteſt, num.24. Anton.de Butr. in tract.de notorio articul.4.numero 4. Petr. Gregor. ſyntagmat. iuris lib.47. capit.22.num.26. Perez l.1.tit. 7.lib.1.Ordin. Gutier.practic.libro 3. quæſtione 9. nume. 9. & 11. Salzedo ad Bernard.in practic.c.3.§.ſed dubiũ, Valaſc.conſul.152.n.1. & 2. Fr.Emman.d.tom.1.q.65. articul.11. Azori.d.capite 34. quæſt.7. Fr.Ludouic.Miranda d.quæſt.47.artic.7.concluſ.1. cum ſequentibus, Molina d.diſputat. vigeſim.num.ſecundo, Cenall.communium contra commun.tom.4.quæſt.897.a num.696. Cardinal. Tuſch. dict. concluſ. 760.num.3. Cochier.d.q. 39. a num. 6. Campanil. in diuerſ. iuris Canonic. rubr.12.capite 13. num.26.*

17 Hodie per *Concil. Tridentin. ſeſſ. 14. de reformat. capite 5.* ſupradicta ſunt reſtricta, diſpoſitumque conſeruatorias litteras conceſſas ſingularibus perſonis, cuiuſcunque dignitatis, vel conditionis, etiamſi Capitulum ſit, & cum quibuſcunque clauſulis, aut decretis, non habere locum in cauſis criminalibus, ſeu mixtis, ex criminalibus ſcilicet, & ciuilibus, ſed tantum in ciuilibus, & in iſtis, vbi perſonæ quibus conceſſæ ſunt Rei fuerint non Actores, & cum alijs limitationibus, ibidem adiectis, ſub qua tamen reſtrictione idem Concil. declarat non comprehendi Conſeruatores datos Vniuerſitatibus generalibus, Collegijs Doctorum, ſeu ſcholarum, Regularibus, locis, necnon hoſpitalibus actu hoſpitalitatem ſeruantibus, hi enim manent in diſpoſitione iuris *in dict. cap.1.* & tenore litterarum ſub quibus fuerint dati, vt in ſpecie notant *Gutier.d.quæſt.9.num.15. Molina d.diſputat.29.nu.2. in fine. Frat.Emman.d.q.65. articul.12. in princip.* Circa quod tamen aduertes, quod licet hodie in caſibus à *Concilio* exceptis plerunque concedi ſoleant litteræ cõſeruatoriæ ſub ampliori forma, quam ſit ea, quæ traditur *in d.cap.1. & vlt.* vt per *Nauar. in capite 27. numero 125.* traditque latè *Fr.Emman.d.articu.12.* fatetur *Gutier.practic.lib.4.quæſtione 63. à numero 3.* quia tamen ſemper clauſulæ illarum litterarum ad ius cõmune, de quo *in d.cap.1.* ſunt reducendæ, & ſecundum illud, quoad fieri poterit interpretandæ, niſi vbi in eis contrarium expreſsè fuerit diſpoſitum, vt bene aduertit *Valaſc. dict.conſul.152.num.8. & 9.* dicens ſe ita vidiſſe practicari in Bulla conſeruatoria conceſſa Fratribus Prædicatoribus, quæ habebat ampliſſima verba, iam apparet, quam neceſſarium erit declarationes, & quæſtiones neceſſarias in propoſito eodem iure: ttẽto adijcere, licèt aliquatenus extra materiam digreſſum facere videat.

18 Neceſſarium igitur eſt ad effectum vt procedere valeat Conſeruator datus ſub forma *dict.capit.1.* quod ante omnia appareat iniuriam, ſeu violentiam fuiſſe manifeſtam, & notoriam, item quod eidem conſtet de qualitate notorij, ita *gloſ.verbo Conſeruatores in d.c. 1.* vbi *Ioan.Andr.col.3. & 4. Monach.num.4. & 5. Anchar.nu.5. Franch.num.4. Silueſt.verbo conſeruator num. 3. Fr.Emmanu.d. quæſtione 65.articul.11.verſicul. aduertendum inſuper. Azori.d.c.34.q.7. Molina d.diſputa. 29.num.2. Fr.Ludou.Miranda d.q.47.art.8. concl.2. Cochi.d.q.39.nu.6.*

19 Vbicunque enim iuriſdictio competit alicui reſpectu certæ qualitatis, debet ante omnia eidem de illa qualitate conſtare, vt per *Bart.in leg. multum intereſt.n. 2. & 5.ff.de condit. & demonſt.Sicul.num. 50. cum ſequ. in cap.1. de offic. deleg. Vanti.de nullit.titul.ex defectu iuriſd.Ordin.n.167. D.Barboſa in l.ſi quis ex aliena,n.148. ff.de iudic.*

20 Si autem Conſeruator dubitet de illa notorij qualitate, vel clare de ea non appareat, poterit ante omnia ſummariè examinare an violentia, ſeu iniuria, de qua agitur notoria fuerit, & ſuper eum probationes recipere ad fundandam ſuam iuriſdictionem, itaut ſi inueniat illam notoriam, procedat, alias ſe incompetentem pronuntiet: ita conſtituunt *gloſ.* & doctores ferè omnes de quibus ſupra. Nec huiuſmodi iudicialis indago illi prohibita eſt in violentijs, ſeu iniurijs notorijs, in quibus aliàs iuriſdictionem habent ſi tales inueniantur, nam ad hunc effectum, & ita ad videndum an ſua ſit iuriſdictio, poterit indagare, & inquirere, etiam in forma iudicij iuxta reg. text. *in l.2.ff. de iuriſd. omni.iud. & c.præterea de officio iud. deleg.* vt in terminis reſoluunt *Io.Andr.col.3. Domin.nu.6. & 7. Anchanu.5. in d.cap.1. Fr.Emmanu. d.q.65.art.12. verſ. ſed con-*

contraria, Azori. d. cap. 34. quæſt. 7. Molina d. diſputat. 29. numero 2. verſic. poteſt tamen. Sic etiam quamuis in terminis *cap. ſi clericus laicum de foro comp.* iudici eccleſiaſtico competat iuriſdictio aduerſus laicos ſi ipſi fateantur, vel non negauerint res, de quibus agitur, eſſe Eccleſiæ, poterit iudex eccleſiaſticus in euentu, quo Reus ad ſuum iudicium vocatus negauerit rem eſſe Eccleſiæ ad inſtantiam Actoris ſummariã de hoc ante omnia cognitionem adhiberc, & ea tali comperta non obſtante negatione Laici in cauſa procedere, vt benè aduertunt *Abb. col. pen. Felin. num. 3. Socin. nu. 13. & 15. Collectar. num. 1. in d. capite ſi clericus laicum*, ſic illum intelligentes, *Curt. iun. in l. 2. num. 34. ff. ſi quis ex aliena ff. de iudicijs*, cum ſimilibus, quia aliàs eſſet in poteſtate laici conuenti per ſimplicem negationem euertere priuilegium d. c. *ſi clericus laicum*, quod videtur abſurdum.

31 Hanc notorij examinationem non tenetur Cõſeruator præmittere, cum Reus fatetur factum, & qualitatem ipſius notoriam fuiſſe, tũc enim ſiue in rei veritate tale ſit, ſiue non, ſemper proceſſus validus erit, nam ſufficit partis confeſſio, vt per illam notorium dicatur, & de notorietate appareat, licèt aliter illa non probetur, iuxta reg. *tex. in c. veſtra, ubi gloſ. verbo non diffitetur, & capit. vltim.* ibi, ſeu confeſſionem, *de cohabit. clerir. & cap. cum olim, de verbor. ſignif.* cum multis, *de quibus Maſcard. de probat. concluſ. 1107. numer. 2. Farinac. in praxi crimin. tom. 1. quæſtione 21. numer. 31.* Quæ quidem reſolutio procedit licèt Reus, qui factũ notorium fatetur excuſationem alleget, dicens ſe iure ſuo feciſſe, adhuc enim Conſeruator procedere poterit, ſolumque tenebitur Reum admittere ad excuſationes ſuas probandas, vt contra alios magis videtur ſequi *gloſ. verbo Conſeruatores, verſicul. Si autem confiteatur, in dict. capit. prim.* ex ratione, quam præſtat *in verſ. alias facile eſſet.*

32 Nam cum *vix* poſſet reperiri aliquod delictum tam notorium, quod non poſſit habere aliquas excuſationes, ſeu dubitationes, iuxta doctrinam, *gloſſ. verbo recepit. in cap. bone, li. de electi.* iuncta reg. *text. in auth. de tabellionibus, §. nos autem verſicul. proinde collat. 4. Aretin. conſ. 165. col. 3. verſic. 2. principaliter, Maſc. concl. 1105. nu. 9. & concluſ. 1108. num. 8. Farin. quæſt. 21. numero 50.* de nihilo eſſet Conſeruatoris officiũ, ſi quando factum in ſe notoriũ eſt, procedere non poteſt propter excuſationes à Reo allegatas, quæ notoriæ non ſunt, & probationes requirunt, tradunt optime *Anchar. d. c. 1. num. 5. verſic. ad aliud contrarium, Franch. n. etiam 5. Silueſt. verbo Conſeruator num. 3. verſicul. dico 3. Azor. d. cap. 34. quæſt. ſeptim. verſicul. quæres, Cothier. d. q. 39. num. 11.*

33 Licet enim allegentur circunſtantiæ notorium delictum excuſantes, non per hoc notorium offuſcatur, quominus ſuper eo probari debeat, quamuis illas allegans ad probandum debeat admitti, vt tenent *Anto. in c. neſtra, de cohabit. cleric. Mil. in repert. verbo notorium contra quod, Capra in tract. de notorio memb. 4. nu. 59. & 69. Farin. d. q. 21. nu. 5.* quicquid diſtinguat *Maſcard. concl. 1106. nu. 11. & 12.*

34 Quando vero Reus neque fatetur, neque etiam negat, ſed tacet nihil opponendo de defectu notoricitatis, & incompetentia iuriſdictionis, & cõſeruator dubitet, & factum in ſe notorium non appareat, tenetur ad ſuam iuriſdictionem fundandam, & vt certus de illa exiſtat, ante omnia probationes facere, an illud notorium ſit, nã vbi qualitas notorij exigitur ad fundandam iudicis iuriſdictionem, tunc etiamſi non negetur, debet ante omnia ſuper ea proceſſus fieri, tradunt *Capra d. memb. 4. num. 56. cum ſequentibus Mil. verbo notorium facti geſti, Maſcard. concl. 1108. num. ult. Farin. d. q. 21 nu. 86. & 87.* Sin autem Reus neget, diſtinguendum eſt, quod ſi iniuria, ſeu violentia notoria fuerunt notorietate facti continui ſeu permanentis, ita quod nulla excuſatione, ſeu tergiuerſatione celari valeat, non tenebitur Conſeruator probationes ante omnia ſuper notorio recipere: ſi vero iniuria manifeſta tantum fuerit notorietate facti tranſeuntis, ſeu momẽtanei, vel ſola notorietate iuris, tunc debeat prius cõſeruator, ſi pars negauerit, notorij examinationem præmittere, iuxta doctrinam *gloſ. verbo conſeruatores, verſ. ſed quid ſi negetur, in d. c. 1.*

35 Ratio vtriuſque membri ea eſt, quia in priori notorium per ſe tale eſt, quod nulla probatione indiget, iuxta *text. in cap. tua nos*, ibi, nec teſtis, de *cohabit. cleric. & cap. 3. de teſtib. cog. in principio*, vbi *gloſ. 2.* ac ſubindè in eo negatio partis rem dubiam non facit, vt videtur probare *text. in dict. cap. 3.* ſi benè expendatur ibi, factum negauerit, &c. per quem notant *Felin. ibi num. 7. Abb. in d. c. tua nos, num. 4. Maſcard. d. concluſ. 1106. nu. 8. Farin. d. q. 21. nu. 18.* tale notorium per negationem dubium non effici. Poſteriori vero cum tale non ſit, vtique per negationem dubium redditur, iuxta regul. *l. ſ. quibus ad libert.* Vnde in eo ante omnia neceſſaria probatio erit, per quam non probatur quidem iniuria, ſeu violentia in ſe, quæ notoria eſt, ſed magis probatur illam notoriam eſſe, cum non conſtet eſſe notoriam, facit text. *in capit. bonæ, li 1. verſ. licet autem, iuncta gloſ. verbo recepit, in fine, de electi. gloſ. 2. in cap. ad noſtram. 21. li 3. de iureiuran.* Si denique conſeruatori notorie conſtet de ipſa iniuria, & qualitate illius, nempè quod notoriè illata fuiſſet, non tamen æquè notoriè appareat de eiuſdem auctore, hoc caſu bene poterit procedere, nam text. *in d. c. 1. & ult. de officio deleg. lib. 6.* dum iuriſdictionem tribuunt Conſeruatoribus, non ſe referunt ad perſonas iniurias, ſeu violentias notoriè inferentes, ſed magis ad ipſas iniurias, ſeu violẽtias manifeſtas, ergo vbi illæ tales fuerint iuriſdictioni locus erit: nec refert quod perſonæ inferentes, & ita auctores notorij non ſint, quamuis contrarium teneant poſt *Ioan. Andr. & Innocent. Anchar. dict. c. 1. num. 6. ad finem, & Domin. nu. 9.*

36 Interim vero dum non conſtiterit iniurias, ſeu violentias eſſe manifeſtas, nec per conſequens de Conſeruatorum iuriſdictione non poterunt ipſi (licèt delegati ſint, & quoad has cauſas maiores Ordinarijs, *c. ſane, li 1. de officio deleg.*) inhibere iudicibus Ordinarijs, nè in illis procedant, & ſi de facto inhibitio facta fuerit, ei parendum non erit, vt in terminis tradit *Ceuall. dict. tom. 4. quæſt. 397. num. 755. cum ſequentibus*, intẽdit *Concil. Trident. ſeſſ. 7. de reformat. cap. 14. in fine*, ibi & eorum inhibitionibus aduerſus præmiſſa nequaquam valituris, & ex eo comprobatur, quia iudex, de cuius iuriſdictione, & ſuperiore non conſtat, non poteſt inhibere iudici, qui ab eo iuriſdictionem non habet, aliterque facta inhibitio non tenet, & ſperni poteſt, ex reg. *tex. in c. non ſolum, in fine*, ibi, inhibeat canonice, &c. per argumentum à contrario, *de appellat. lib. 6.* cum ſimilibus, ex quibus ita tradunt omnes cõmuniter *Berol. conſil. 117. nu. 2. cum ſequentibus, vol. 2. Mãdoſ. de inhibit. quæſt. 28. numer. ſecundo, Surd. conſil. 424. num.*

numero 37. cum sequentibus, & à numer. 32. libro tertio. Ceuall. d. quæstione 897. à num. 756. Modern. de iurisdict. par. 2. capite 32. à num. 8. plane dum non apparet iniurias, seu violentias esse manifestas nec constat de iurisdictione, & superioritate Conseruatorum (quæ in hac qualitate solum fundatur) nec ité Ordinarius ab eis iurisdictionem suã habet, vt patet, ergo nequaquam ab eis poterit inhiberi, aut ipse tenebitur inhibitioni parere; quod adeo verũ est, vt in terminis iuris communis liceat per contrarium ipsi Ordinario in Conseruatorẽ animaduertere, si forte vltra causas sibi permissas cognoscat illumque prohibere ne limites suæ potestatis excedet, vt aduertit *Ceuall. dict. quæstione 897. à nu. 762.* comprobans ex decis. text. *in auth. vt iudices sine quo quo suffragio §. volumus, ver. sed etiam eos collat. 2.* iuncta *reg. l. prohibitum, vbi glos. verbo resistentibus, & l. defensionis facultas, C. de iure fisci, libro 10.* ex quibus Doctores communiter notant posse, imo teneri, Ordinarium præcipere delegato, etiam Principis, ne aliter sua potestate vtatur, quàm in suis litteris continetur, & si excesserit in eum animaduertere, vt per *Cardin. in clem. 1. numero decimosexto, de offic. Ordin. Abb. in cap. significauit, numero tertio, eodem titulo. Aules ad caput primum Textorum, verbo mandato, numero trigesimo tertio, Nauarr. in capit. cum contingat, remed. quarto, de rescript. Ceuall. dict. tomo quarto, quæstione 897. à numero 769.*

27 Hodie vero ad tollendas huiusmodi controuersias, & difficultates, quæ inter Conseruatores, & Ordinarios poterant oriri, statuit *Concil. Tridentin. sess. 14. de reformat. capite 5. vers. quod si in iis*, data tali competentia iurisdictionis nominandos esse arbitros in forma iuris, qui de illa cognoscant, interimque in causa ab vtroque supersedendum sit, meminit *Ceuall. dict. quæst. 897. à numer. 741. & 775.* ponens ibi *numer. sequentibus* practicam procedendi ad eligendos huiusmodi arbitros inter Conseruatorem, & Ordinarium deductam ex reg. *text.* cum ibi notatis *in cap. suspicionis de offic. deleg. libro sexto, & in capite secundo de appellat. eodem libro.*

28 Notorium euidens, seu manifestum, vt aliquid dicatur, oportet quod omnibus, vel pluribus ciuitatis populis, seu vicinix manifestum sit, iuxta tex. in *c. cum dilectus, 15. vers. dicitur, de purgat. canon. cap. quæ Lotharius* ibi, oculis omnium *cap. de manifestis*, ibi, nota plurimis causa, & ibi, omnes enim, &c. *c. vlt.* ibi, omnibus *2. quæstione 1.* & est doctrina *Archid. in dict. cap. 1. Anton. de Butrio tract. at. de notorio art. 1. numer. 3.* post alios *Menoch. de arbitr. casu 195. numer. 8. Mascard. conclusione 1106. num. 4. & 16. Farinac. dict. quæstione 21. num. 41. cum sequentibus*, controuertentes qui nam personarum numerus ad hoc exigatur, vt per *Mascard. nu. 17. Farin.*
29 *nu. 47. & 48.* dictis locis. Nihilominus tamen quia ad probandum factum aliquod fuisse notorium, seu manifestum (vbi probatio hæc desideratur) sufficit duorum testimonium legitime deponentium, & rationem reddentium, nec requiritur, quod omnes testificentur, qui alias requiruntur ad notorium efficiendum, vt argum. tex. in *ca. tam litteris 33. in princip. de testibus, & in l. iuncta glos. verbo doceri, C. de bonor. possess. contra tab.* obseruat eleganter *glos. pen. ver. sed pone, in cap. Dominus omnipotens 2. quæstione 1.* vbi Doctores, *Salic. in l. ea quidem, num. 88. C. de accusat. Butri. dict. articul. 4. num. 63. Capra in tract. de notorio memb. sext. num. 7. cum sequentibus, Gom. tom. 3. variar. capit. 1. num. 44. in prin.*

cum multis aliis, de quibus *Farin. dict. quæstione 21. nu. 21. numero 109.* Ideo in proposito in casibus, in quibus probatio notorii necessaria ante omnia fuerit, sufficiet Conseruatori per duos legitimos testes, constare de illa notorietate, vt in specie tradit *Domin. dict. capite 1. nu. 9.* ad quem se remittit *Franch.* ibi *num. 5.* satisque etiam erit talem probationem de plano, & absque solemnitate iudiciorum assumere, cum solum pertineat ad fundandam iurisdictionem, vt per *Domin. d. c. 1. n. 7.* & ibi *Franch. nu. 4.*

30 Conseruatorum potestas in terminis iuris communis adeo restricta est ad iniurias, seu violentias manifestas, vt si de aliis, quam de illis cognoscant, processus, & sententia ipso iure in totum corruant & Conseruatores poenam incurrant suspensionis ab officio per annũ, vt probat text. *in cap. vlt. vers. vlt.* iuncto *vers. vt autem, de offic. deleg. libro 6.* & ibi *glos. fin.* notant *Siluest. verbo Conseruator, nu. 5. Fr. Emman. dict. quæstione 65. articul. 19. Azor. dict. capite 34. quæstione 13. Soar. tom. 5. de censur. disput. 31. sect. 3. num. 17. Molina dict. 29. numer. 2. & sext. in fine.* Quæ quidem potestas illis concessa ad eos defendendos de illis solum iniuriis, seu violentiis, quæ notoriæ fuerint, idest, quæ non requirunt iuris indaginem, & examinationem iudicialem, debet esse seruato iuris ordine, qui alias secundum eiusdem iuris regulas in notorijs exigitur, vt arg. tex. in *capit. ad nostram il 3. iuncta glos. verbo obseruandus, de iureiur.* post *Imol.* & *Domin.* concludit *Franch. d. capite 1. num. 3.* & sentit ibi *Anchar. num. 6.* declarat *Fr. Emman. d. quæstione 65. art. 18.* vbi secundũ decisionẽ *text. in clem. sæpe, de verbor. signific.* exponit qualiter intelligenda sit, & practicanda clausula illa, quæ in litteris conseruatoriis apponitur, vt Conseruatores procedant simpliciter, & de plano, sola facti veritate inspecta, sine strepitu, & figura iudicii.

31 Ad illum iuris ordinem, qui in notoriis à iure requiritur, & quem Cõseruatores obseruare debent, pertinet citatio ex *tex.* expresso *in d. capit. vlt. vers. vices, de offic. deleg. libro 6.* vbi manifeste supponitur illam in processu Cõseruatorẽ interuenire debere. Requiritur etiã sententia, prout habetur *in d. c. vlt. vers. vices*, consonatq. *tex.* agens similiter de notorio in *d. cap. cum dilectis 15. vers. cum nimirum* ibi, sed in eum condemnationis sententia, &c. iuncta doctrina *glos. 2. in d. capit. ad nostram il 3. & in d. c. quæ Lotharius* asserentis etiam in notoriis sentẽtiam esse necessariam, quam sequuntur & cõmunem dicunt *Gomez num. 44. Clar. num. 8. dictis locis, Farin. d. quæst. 21. n. 114.* declarando etiam non exigi in proposito sententiam cum solemnitatibus illis à iure præscriptis, de quibus *text. in capit. vlt.* vbi *glos.* & Doctores *de re iudic. l. 6. & in tit. C. de sentent. ex breuil. recitand.* sed qualem qualem sufficere, vt docent sic distinguentes in eadem materia notorii Doctores de quibus proxime, cum aliis citatis à *Farinacc. dicta quæstione vigesima prima, num. 115. Nauar. conf. duodecimo, numero tertio, sub tit. de hæret.*

32 Quamuis *glos. verbo conseruatores, ad finem, in d. c. 1.* referat *Bernard.* existimantem appellationẽ, & recusationem in Conseruatoribus non admitti, vt pote quia solum de notoriis cognoscere valẽt, in quibus vtraque tam appellatio quàm recusatio à iure prohibentur, vt de appellatione sunt text. in *c. cũ si Romana §. vlt. & in cap. peruenit. 13. & in c. consuluit. 14. & in ca. cum speciali 61. §. porro, de appell.* In recusatione *cap. proposuit, 24. eodem titulo*, quam glossam sequuntur *Innoc. Host. &*

Anchar. vt per Franch.ibi num.5.& Azori. d.cap.34. quæstione 11. Nihilominus tamen resoluendum est nõ solum recusationis locum esse, Conseruatoremque vt suspectũ recusari posse, si causa de qua agitur talis sit, in qua ipse valeat reum grauare, vt bene agnoscunt *Franch.in d.cap. 1.n.5.& ibi Domin. nu.13.* nam in his terminis & similibus etiam in notoriis recusatio admittitur, iuxta doctrinam *glos.verbo & si manifesta*, vbi communis in *cap.quia suspecti 3.quæstione 5. Bursat.consil.21. num.25.libro 1. Gomez d.capite 1.num.46. Farin. d.quæstione 21.num.130.* sic limitata regula tex.in *d.ca. proposuit*, in fine, & probat expresse *Concilũ Tridentin. sess. 14. de reformation. capite 5. versic.quod si*, vbi præscribit formam, secundum quam procedi debeat si Cõseruator suspectus esse dicatur, & per illud ita tenet in terminis *Ceual.commun.cont.comm.to.quart. quæstio. 897.nu.779.cum sequentibus*.

33 Sed etiam à sententia eiusdem Conseruatoris appellatio erit admittenda, vt quotidie praxi obseruatum videmus, quod imprimis vbi ille procedit super notorio iuris tantum, veluti ex confessione, & appellans exprimit iustam causam conforme est doctrinę *glos.verbo mandetur, in cap. Romana. §.si autem, de appellat.libro 6.* quæ in his terminis etiam in notorijs appellationem admittit, eamq; sequuntur magis communiter Doctores, vt per plures de quibus *Cou.pract.capite 23.num.5. versic.secunda conclus. Farin. dict. quęstione 21. numero 118.cum seq. & p.3.quæst.101.nu.64.* facit decisio tex. in *l.2.C.quorum appellat. non recip.& cap.ei, qui versicul. nullus 2. quæstion.sext.* vbi probatur non sufficere Confessionem ad denegandam appellationem, sed requiri, quod reus insuper testibus conuictus sit, tradunt late citati *à Clar.§.fin.q.94.num.1. Farin.d.q.101.à nu.114.* Vbi vero ijdem Conseruatores procedunt super notorio facti, licet magis dubium sit propter communem Doctorum sententiam, quæ habet à sententia super huiusmodi notorio appellationẽ non dari, *vt* per *Gom. d.capite 1.numer.47. Farin. d.quæstion.21.numero 117.* Nihilominus tamen dici potest, etiam tunc appellationem admittendam in casibus limitationum, quos ad eam regulam tradunt ijdem Doctores, & prosequitur *Farin.d.quæstion.21.à num.118.vsq;ad 128.*

34 Non solum aduersus illatas iniurias, seu violentias manifestas, sed etiam inferendas Conseruatoribus potestas est concessa, quia proprie in vtriusque (licet magis proprie in inferendis) consistit defensio, tradunt *glos. verbo defendere in d.capite 1.* vbi *Monach.numero 5. Franch.num.7. Domin. num.13. Azori. d.capite 34. qu. 7.versic.si iterum quæras, Molina d.disputat.29. numero 2. versic.potest tamen, in fine, Fr.Ludouic.Miranda d.quæstio. 47.articul.7.concl.4. Cochier. dict.quæstion.39.num.13.* Amplia posse Cõseruatores violentijs, seu iniurijs probabiliter inferendis non solum alijs modis occurrere, sed etiam proferendo generalem excommmunicationis sententiam, in eos, qui illas fecerint, vel commiserint, vt notat *dict.glos. verbo defendere, & Franch. num. 6.* ac omnes supra citati, probaturque ex reg. *text.in ca. dilecto, in princip. versic.& quoniam, de sentent. excommun. lib.6.* iuncto tex. *in cap.à nobis, il primo.* ibi, quisquis furtum fecerit, &c. *eod.titul.in antiq.* cum traditis per *Couar. in cap.alma.p.1.§.10.num.1. Gutier. libro 1.cap.4.num. 10. Soar.tom.5.de censuris disputat.3.sect.4.à nu.4.* Vbi latè comprobant, & defendunt generalem praxim iudicum ecclesiasticorum secundum quam vbi crimen aliquod vero similibus coniecturis committi timetur, ad illud obuiandum caute solent hanc generalem ferre excommunicationem in eos, qui illud commiserint.

35 Nec obstat prohibitio text. *in c. Romana, §. caueant. de sentent.excom.lib.6.* per quam dicebat *Host.* talẽ generalẽ excommunicationẽ hodie fieri non posse, vt referunt *Ioan.Andr.Franch.& Domin.d.ca.1.* Respondetur enim prohibitionem, seu potius admonitionem illius *text.* locum non habere, vbi iusta subest causa, sicut idem *tex.* declarat in *versic. nisi*, ibi, aut alia rationabilis, &c. quæ sane iusta causa manifeste datur, vbi violentia inferenda timetur, cui Conseruator intendit obuiare, vt bene agnoscunt *Monach.in d.c.1.numer.5. Gutier. d.c. 4.numer.10. Sayr.de censur. libro 1.capit.9.à numer.24. Soar.disp.sect.à num.4. & disputat.20.sect.1.cum sequentibus*.

36 Conseruatores enim ad munus, & officium suum exequendum per cẽsuras, aliaque iuris remedia contra inobedientes, & contumaces possunt procedere, prout illis conceditur in omnibus litteris conseruatorijs *Fr. Lud.Miranda d.q.47.art.8.concl.5.*

37 Contra Episcopos tamen procedendum iuxta formam traditam in *cap. quia Pontificali, de offic. deleg.lib. 6.* vbi statutum est, vt Conseruator, vel iudex delegatus contra Episcopos procedens modestia vtatur, vt scilicet primo Episcopo interdicatur ingressus in Ecclesiam, vel Sacerdotale officium. Secũdo, vt suspendatur ab officio. Tertio contra eum ecclesiastica censura aggrauetur, nisi forte aliud fieri suaserit nimiæ contumaciæ proteruitas, quia scilicet, vt dicit *glos.* iniurias, & contumelioſa verba profert in iudicem Episcopus, ita *Siluest.verbo Conseruator, num.4. versic.dico. Azor.d. capit.34.quæstione 12. Fr.Ludouic. Miranda d.conclus.5.* vbi in *versicul. aduerto*, tenet Episcopos non irrogare iniuriam prædictis Conseruatoribus Iudicibus pro eo, quod ab eisdem postulent, vt ostendant sibi suas litteras, quin vero nec secundum ius eisdem tenentur obedire, nisi, dum ab eis expostulatur suarum litterarum ostensionem faciat. Vnde iudex Conseruator, siue delegans si de suo mandato Apostolico, litterisue Conseruatorijs, non vult Ordinario fidem facere, non potest ipsum excommunicare, eo quod nolit suam sententiam exequi, nam delegatus super Ordinarium iurisdictionem non habet, nisi eidem rebellis extiterit, nec rebellis recte dici potest, qui fidem fieri sibi petit de commissione eiusmodi, non enim aliud facit, quàm quod iure sibi conceditur, nisi malitioſe hoc faciat, immo si ipse delegatus delinquat, poterit puniri ab Ordinario loci in quo deliquit, vt optime resoluunt *Petr. Caball. resol. crimin. tom.1. casu 53.num.1.cum seqq. Iacob. Laurent.de Iudice suspecto ca. 4.num.43. Farin. fragm. crimin.p.2.litt.I, num.873.* vbi *num. 974.* ampliat posse ipsum delegatum cõueniri coram Iudice Ordinario pro damnis & interesse, si delinquat etiam in causa in qua est delegatus in iudicando, vel in non iudicando, & non reddendo Ius, & abutendo sua iurisdictione, & illam excedendo, aut alias litem suam faciendo, *& nu.977.* resoluit Iudici delegato resisti posse ab Ordinario, quãdo voluerit exequi aliquid iniustum, & citat *glos. in cap. ex litteris de offic. deleg. Gig. consilio 163. numero final. Iacob. Laurent. dicto capitulo quarto, numero 33. Anfrer. ad Capell. decisione 424.*

38 De inde Conseruatores prædicti possunt per excommunicationem cogere brachium seculare, siue secularem

larem poteſtatem ad ſuffragandum ſibi contra prædictas iniurias, ac inferentes ipſas *Azor. dict. capitul. 34. quæſtione 10. Fr. Ludouic. Miranda d. quæſt. 47. articul. 8. concl. 7. Ceuall. d. q. 897. nu. 718.*

39 Delegatus enim iudicis eccleſiaſtici brachium ſeculare ad executionem demandati ſibi negotii implorare poteſt, *Aniles ad cap. 20. Prator. gloſ. vſurpan. nu. 27. Pen. in direct. Inquiſitorum libro 3. comment. 115. Azened. l. 15. num. 3. tit. 1. libro 4. nouæ recopil. Bernard. Greuç. ad practic. Camera Imper. libro 1. conc. 125. conſid. 1. Rutger. Ruland. de commiß. p. 1. libro 6. cap. 4. num. 21. Bobadil. in ſua politica lib. 2. capit. 17. num. 179. Farin. in praxi crimin. quęſtione 97. num. 86. Modern. de iuriſdict. p. 1. capite 50. à numer. 25. Fra. Ludouic. Rodolphin. in tract. de brachio ſeculari, nu. 30. Brunor. à Sole in locis communibus, verbo brachium ſeculare. Baptiſt. Coſta de remed. ſubſid. c. 21. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſ. deciſ. 320. numer. 2. & reſol. 278. nu. 2. in 2. editione*, plures per *Cened. ad Sextum collect. 13.*

40 Cum debitum non ſoluere nequaquam violentiam, ſeu manifeſtam iniuriam importet in conſenſu, in quo loquitur *d. capit. 1. de offic. deleg.* recte huiuſmodi Conſeruatores aduerſus debitores ex cauſa ciuili procedere non poſſunt, cum talis proceſſus iudicialem exigat indaginem, & ita expreſſe tenent *Alciat. de præſumptio. regul. 1. preſumpt. 23. Fuſc. de viſitat. libro 2. cap. 23. nu. 5 Franc. Leo in theſauro fori eccl. capit. 18. ſub num. 101. Gutier. pract. lib. 3. quæſtione 9. à num. 8. Cabedo diuerſ. iuris argum. libro 3. capite 18. num. 4. Ceuall. commun. contra commu. tom. 4. quæſtion. 897. à num. 711. Companil. in diuerſ. iuris Canonici rubr. 12. capit. 13. num. 20. Fr. Ludouic. Miranda dict. quæſtione 47. articul. 7. concluſ. 5.* Verum contra illam ante omnes ſcripſit *Guid. Papa deciſ. 18. n. vlt.* quem ſequutus fuit *Perez l. 1. verſic. Conſeruatores autem tit. 7. l. 1. Ordin.* & denique multis adductis rationibus inſurgit *Fr. Emman. d. quæſtione 65. articul. 12.* vbi nõ ſolum affirmat poſſe Conſeruatores procedere aduerſus debitores ex cauſa ciuili in terminis de quibus proxime, ſed etiam in multis, quæ in propoſito dixerat *Gutier. dict. q. 9.* adeo illum carpi, & reprehendi, vt coegerit ab illius impugnationibus poſtea ſe liberare in *l. 4. q. 63.* quam totam in prædicta defenſione conſumpſit. Quibus non obſtantibus à priori ſententia ne recedas, & eam amplia procedere etiam caſu, quo religioſi Conſeruatorẽ habentes Rei proponantur, adhuc enim non poterunt coram illo pro debito ciuili conueniri, vt comprobat *Fr. Emman. d. quęſtion. 63. articul. 12.* Amplia etiamſi Conſeruatores Religionum ſint, & ex forma litterarum ſuarum poteſtatem habeant ad cognoſcendũ de quibuſcũque cauſis, vel aliis, tam ciuilibus, quàm criminalibus, vel mixtis; nam huiuſmodi conceſſio ad iniurias, & violentias manifeſtas referenda eſt, itaut ſit ſenſus, quod de omnibus cauſis tam ciuilibus, quam criminalibus, vel mixtis, dummodo tamen ſint iniuriæ, ſeu violentię manifeſtæ, valeãt cognoſcere, ſentit *gloſ. in dict. c. 1.* in caſus poſitione, ibi, videlicet vt poſſent cognoſcere de iniurijs, & alijs cauſis, &c. intẽdit *Gutier. d. libro 3. quæſtion. 9. numer. 17.* & in terminis aduertit *Valaſc. conſult. 152. num. 8. & 9.* teſtatus ſe ita vidiſſe practicari in Conſeruatoria Fratrũ Prædicatorum, quę habet ampliſſima verba, quamuis contrarium fateantur idem *Gutier. d. q. 63. nu. 34. & vlt. Cabed. dict. cap. 18. num. 5.*

41 Non obſtant fundamenta, quę pro ſua parte in medium adducunt, nam ad præcipuum nempe quod debitor non ſoluens dicitur *iniuriam facere* ex doctrina *Speculat. tit. de inſtrum. edit. §. nunc vero aliqua, verſicul. de hoc autem quęritur*, vel ſaltem creditori damnum culpa irrogare: nam omiſſa ſolutione *Gutier. d. quæſt. 9. num. 16. & dicta quæſtion. 63. à num. 5.* reſpondetur retentionem, ſeu negationem debiti ſolum importare iniuriã in generali illa ſignificatione ſumptam, prout ſignificat quamcunque iniuſtitiã aut iniquitatem, ſeu omne id quod non iure fit, iuxta *l. in principio, & verſ. interdũ, ff. de iniur. Princip. eodem tit.* & in his terminis procedit doctrina *Specul. dicto loco*, in præſenti vero materia, de qua agitur iniuria accipitur, pro damno culpa dato, quod in negatione, ſeu retentione debiti proprie non cõſiſtit, accedit, quod etiamſi talis debiti retẽtio damnum culpa importaret, quod negamus, nuſquã tamen, licet de illo per ſcripturam, vel ſententiam conſtaret, ſuppoſita partis negatione, poſſet ita notorium effici, prout in præſenti materia requiritur, iuxta ea, quæ de notorio reſultante ex inſtrumento, vel ſentẽtia tradunt communiter Doctores, cum quibus *Maſcard. concluſ. 1107. n. 19. Farin. d. q. 21. à num. 23.*

42 Nec etiam obſtat *Concil. Trid. ſeſſ. 14. de reformatione cap. 5.* dum prohibet Conſeruatores cognoſcere de cauſis ciuilibus, excipit Conſeruatores Religionum, & ſimiles, vt in *verſiculo, Vniuerſitates autem*, eaſdemque Conſeruatorias religionum, & ſimilium nulla ex parte diminutas eſſe declararunt Illuſtriſſimi Cardinales ſuper *d. cap. 5.* Vnde videbatur ſuccedere *regul. l. cum prætor, ff. de iud. & l. nam quod liquide, ff. de penu leg.* Reſpondetur enim exceptionem *Concilij* ſicut & declarat *Cardinal.* ſolum concludere tales Conſeruatores non comprehendi ſub prohibitione, & reſtrictione illius decreti, non tamen per hoc *Concil.* diſponere ſub qua forma, & in quibus cauſis debeant procedere, id .n. relinquit diſpoſitioni iuris cõmunis, & tenori priuilegiorũ, ſub quibus fuerint conceſſi, argum. *l. commodiſſime, ff. de lib. & poſtlim.* vt agnoſcunt *Gutier. d. q. 9. num. 14. & d. q. 63. nu. 3. Fr. Emman. dict. q. 65. articul. 12. in principio.*

43 Nec denique obſtat *Conc. Trid. ſeſſ. 7. de reform. cap. 14. verſicul. Addendo inſuper*, vbi diſponit Regulares quoquo modo exẽptos in cauſis mercedũ, & miſerabiliũ perſonarũ cõueniendos eſſe coram locorum Ordinarijs, etiamſi iudicem alias habeant à Sede Apoſtolica deputatum, alijs vero cauſis, tum demũ coram eiſdem Ordinarijs pro debitis eſſe conueniendos, quando ipſi Regulares iudicẽ non habuerint, vnde manifeſte probari videtur, quod ſi iudicem habuerint (prout habent, ſi habeant Conſeruatorem) coram illo eſſe cõueniendos, & tenet *Gutier. dict. li. 3. quæſtione 10. à num. 2.* non diffitetur *Flamin. de reſignat. libro 1. quæſtion. 11. num. 9.* quem refert, & ſequitur *Ceuall. d. quęſtione 897. à num. 813.* Non inquam obſtat prædictarum decretũ, reſpondet enim late *Emmanuel. dicto artic. 13. verſ. nec ſupra dictis*, vbi illud declarat, & interpretatur, cuius reſponſionem licet poſtea idem *Gutier. libro 4. practic. q. 64.* nitatur diſſoluere, & ſe inſuper ab impugnationibus *Fr. Emman.* liberare, tres caſus in propoſito diſtinguens; meo tamen iudicio tantum abeſt, vt *Concil. eo loco* dictam ſententiam probet, quod imo contra eam retorquetur, nam vltra quod loquitur ſolum de Regularibus extra monaſterium degentibus, vt ex littera illius patet, & aduertit *Frat. Emman. vbi proxime.* Aduertendum etiam eſt *Concil.* ibi expreſſe tractare de illis Regularibus, qui Conſeruatorem alios habent, vt conſtat ex illis verbis, Conſeruatorum deputa-

50 Conſeruatoris officium extinguitur, & expirat per obitum concedentis, quod attinet ad negotia non cœpta.in ijs enim,quæ cœpta ſunt res deſinit eſſe integra, & durat poſt obitum Papæ concedentis, ita habetur in *d.cap. vlt.Mandoſ.de ſignat.gratiæ,tit.de conſeruatoriis*, *verſ.addi deberet,in fine,Cochier.d.quæſtione 39.num.14. Fr.Ludouic.Miranda d.quæſt.47.artic.6. in princ. Azor. d. capite 34. q. 14.* vbi etiam aſſerit negotia incœpta cenſeri poſt citationem,vel aliquem actum alium iudicialem inchoatum.

51 In Ordinibus,& Religionibus Conſeruatorum officium non eſſe temporale,nec expirare morte concedẽtis, quin vero eiuſmodi delegationem in Religionum fauorem factam eſſe perpetuam reſoluit idem *Fr. Ludouic.d.art.6.concluſ.vnic.* Quid dicendum quoad negotia iam cœpta, quando tempus præfinitur, ad quod conſeruatoria limitata eſt,veluti in terminis,*Concil. Trident.ſeſſ.13.de reform.cap.5. verſ.nemo etiam*, vbi conſeruatoriæ, quæ non ſunt Religionum,& ſimiles ibi exceptæ quinquennio terminantur, diſputant *Domin. in dict.capit.vltim.num.2.ver.quid ſi datur, &* ibi *Franch. numero 1.& Anchoran.numer.9.Fr.Emman.dict.q.65. artic.9.*

52 Hæc omnia à nobis ſupra relata procedunt de iure communi attenta diſpoſitione tex.in *capite 1.& vltim. de offic. deleg. lib.6.* quæ quidem locum non habebunt quoties in bulla conſeruatoriã ampliori forma à Summo Pontif.fuerit conceſſa,tunc enim illa inſpicienda erit argum.*text.in cap.porro,& in cap.recepimus*,cum ſimilibus,*de priuileg.*& patet ex conceſſis aliquibus religionibus,quas referunt *Cabed.diuerſ.iuris argum.lib.3. c.18.nu.3.Fr.Emman.d.quæſtione 65.articul.12.Gutier. pract.l.4.quæſt.63.numero 6.& 7.* Conſeruatores enim cum ampliſſima auctoritate habent,monachi S. Iuſtinæ *Eugen.IV.conſt.* 10. Canonici etiam Regulares Lateranenſes eligunt ſibi Conſeruatores cum ampliſſima iuriſdictione iuxta *conſtit.*10.*Sixt.IV.*Monachi inſuper Montis Oliueti Ordinis S. Benedicti pro ipſorum defenſione Conſeruatores habent ex *Iulij II. conſtitut.* 5. Item Fratres Ordinis Minorum S. Franciſci de Paula multis cum facultatibus per *conſtitut.*8 *Clementis VII.* Quin & Hieroſolymitani quoque equites Conſeruatores ſibi eligunt,atque electi recuſari nequeunt,ſancitur *conſtit.* 9. *Pij IV.* Item Clerici Regulares ſancti Pauli Decollati *Iulius III.conſtitut.* 10. Camaldulenſes quoque per *Leonis X.conſtitut.*2. Necnon Patres Societatis Ieſu vigore conſtit.*Pij V.* & *Gregorij XIII.* de qua *Fr. Emman.d.art.12.verſ.& certe,Molin.d.diſp.29.n.2.in fi.*

53 Verum vt hac in re tam frequenti quid hodie ſeruãdum ſit, non ignoret ſtudioſus lector verbatim reſcribere cenſui conſtit.vnam editam *ann.*1592.*à felicis memoriæ Clemente VIII.* & alteram hoc præſenti anno 1621.lectam,& publicatam,à Sanctiſſ. D. N. *Gregorio XV.*editam,cuius tenorem, cui noſtris his temporibus ſtandum eſt,& omnino parendum, hic inſerere operæpretium duxi,& primùm ſequitur illa *Clementis VIII.*

54 Sanctiſſimus in Chriſto Pater, & Dominus noſter D. Clemens diuina prouidentia Papa Octauus, ne ob malitioſam petentium ſuggeſtionem,& ex eo,quod ob locorum diſtantiam perſonarum, quibus cauſæ mandantur, certa notitia haud ita facile haberi poteſt; per iudices aliquos minus interdum idoneos in Conſeruatores deputatos cauſas ipſas cognoſci contingat, cupiens ſalubriter prouidere,reuocauit,ac declarauit nullas,inualidas,& ſubreptitias omnes, & quaſcunque iudicum deputationes *in litteris* conſeruatorijs *iuxta* formam in quinterno Cancellariæ deſcriptam,ſeu alias quomodolibet expeditis hactenus per ſedem Apoſtolicam perpetuo, vel ad tempus nondum elapſum conceſſas,& directas ijs Conſeruatoribus & iudicibus, qui qualitates non habent requiſitas,& deſcriptas in conſtitutione *felicis recordat. Bonifacij Papæ VIII.* prædeceſſoris ſui,quæ incip.*Statutum*, quique etiam in Concilijs Prouincialibus, aut diœceſanis iuxta Decretum Concilij Tridentini electi,& deſignati non ſunt ad inſtantiam quorumcunque Conuentuum, Capitulorum, Militiarum, Vniuerſitatum, Collegiorum, Ordinum, ac in fauorem quorumcunque monaſteriorum, hoſpitalium,& aliorum quorumuis piorum tam ſecularium, quàm cuiuſuis ordinis,aut inſtituti Regularium locorum quantumuis exemptorum obtentas, cum quibuſuis præſeruatiuis,reſtitutiuis,mentis atteſtatiuis,derogatoriarum derogatorijs, efficacioribus, & inſolitis clauſulis, & decretis,quorum omnium tenores Sanctitas ſua haberi voluit pro expreſſis: non tamen quoad negotia iam cœpta, vel quoad ea,in quibus illæ ſuum ſunt ſortitæ effectum,ſeu exequutionem habuerunt: ac etiam inſuper voluit,& ordinauit, quod omnes deinceps litteræ conſeruatoriæ huiuſmodi per Sedem Apoſtolic. concedendæ ad Conſeruatores,& Iudices dumtaxat dirigantur, qui qualitates iuxta dicti *Bonifacij* conſtitutionem habeant, quique in præfatis Concilijs electi, & deſignati ſint, & non alijs, aliter vero expeditæ litteræ præfatæ nullius ſint roboris, & momenti. Decernens,&c.

Sanctiſſimi D. N. D. Gregorij Diuina prouidentia PP. XV. Conſtitutio de Conſeruatoribus.

55 Sanctiſſimus in Chriſto Pater, & Dominus Noſter D.Gregorius diuina prouidentia PP. XV. ex certis rationabilibus cauſis animum ſuum mouen.& de voto Venerabilium Fratrum ſuorum S. R. E. Cardinalium Concilij Tridentin. Interpretum, partim fœl. record. Clementis Papæ VIII.Prædeceſſoris ſui veſtigijs inhærendo, reuocauit, ac nullas & inualidas decreuit omnes, & quaſcunque Iudicum Conſeruatorum electiones, nominationes,ſeu deputationes:tam in vim litterarum conſeruatoriarum, iuxta formam in quinterno Cancellariæ deſcriptam,quam in vim quorumcumque priuilegiorum perpetuo,vel ad tempus nondum elapſum Apoſtolica auctoritate conceſſorum, ſeu alias quocumque iure, vel titulo hactenus factas pro quibuſcunque Conuentibus, Capitulis, Militiis, etiam Sancti Ioannis Hieroſolymitani, Congregationibus, Collegijs, Ordinibus, Monaſterijs, Hoſpitalibus, aut alijs quibuſuis pijs, tam ſecularibus, quam cuiuſuis Ordinis, etiam Mendicantium, ſeu Inſtituti, vel Societatis regularibus locis quantumuis exemptis, etiam de neceſſitate exprimendis, ſeu illorum perſonis, cuiuſuis qualitatis, ſeu conditionis exiſtant. In futurum vero Sanctitas ſua hac generali, & perpetuo valitura Conſtitutione ſtatuit,& decreuit, vt Iudices Conſeruatores huiuſmodi, ſiue principales, ſiue ſubrogati, eligi, nominari, aut deputari non poſſint, niſi qui non ſolum habeant

beant qualitates requiſitas, & deſcriptas in Conſtitutione ſimilis rec. *Bonifacij Papæ VIII.* etiam Prædeceſſoris ſui, quæ incipit, *Sæpe*; ita vt vel dignitate Eccleſiaſtica prædicti, vel perſonatum obtinentes, vel Eccleſiarum Cathedralium Canonici exiſtant; ſed etiam in Concilijs prouincialibus, aut diœceſanis, iuxta Decretum Concilij prædicti, Iudices electi, ſeu deſignati ſint.

Quodque deinceps litteræ Conſeruatoriæ per Sedem Apoſtolicam concedendæ ſupraſcriptis tantum dirigantur, & ſi quæ litteræ aliter expedientur, illæ, ac deputationes huiuſmodi, omniaque exinde ſequenda nullius ſint roboris, vel momenti; Et nihilominus qui ſecus, quam iuxta formam ſuperius præſcripram Cõſeruatores huiuſmodi cum effectu eligere, nominare, ſeu deputare, aut electis nominatis, ſeu deputatis vti auſi fuerint, Regulares, quidem voce actiua, & paſſiua ſint ipſo Iure priuati, adeo, vt habilitationẽ à nemine, præterquam à Romano Pontifice conſequi valeant, reliqui verò alijs pœnis arbitrio Sanctitatis ſuæ coerceantur, & prædictorum omnium Conuentus, Monaſteria, ac loca huiuſmodi, eorumque perſonæ, ac bona careant Conſeruatore ad annum, itaut illorum cauſæ interea coram locorum Ordinarijs dumtaxat cognoſci, ac definiri debeant; Cæterum vt latius pateat Conſeruatorum huiuſmodi deligendorum facultas, Sanctitas ſua admonitos voluit omnes locorum Ordinarios, vt in Synodis Prouincialibus, aut Diœceſanis quamplures perſonas ex habentibus qualitates in prædicta Conſtitutione eiuſdem Bonifacij prædeceſſoris contentas, & alioquin ad id aptas deſignari procurent, & ſi aliquem interim ex deſignatis mori contigerit, ſubſtituat Ordinarius loci cum conſilio Capituli aliũ in eius locum vſque ad futuram prouincialem, aut diœceſanam Synodum. Inſuper Sanctitas Sua, inhærendo ac in parte decreto ſimilis recordationis Gregorij Papæ XIII. etiam Prædeceſſoris ſui, ſtatuit, & ordinauit, vt regulares, ac perſonæ huiuſmodi in Italia infra duos, extra Italiam vero infra ſex menſes à die publicationis in Vrbe præſentis Conſtitutionis inchoandos debeant ſibi eligere, ſeu aſſumere Conſeruatores iuxta formam ſuperius propoſitam, eiuſque electionis, ſeu aſſumptionis documentum infra tempus huiuſmodi penes Acta Curiæ Ordinariorum exhibere, & dimittere teneantur; alioquin eo termino elapſo, quamdiu Conſeruatores ſecundum formam præſentis Conſtitutionis non elegerint, coram eiſdem Ordinarijs conueniantur: quodque Cõſeruatores huiuſmodi ſemel legitime deputati, niſi ex legitima cauſa à Sede Apoſtolica, aut locorum Ordinarijs, prout ijſdem Regularibus, & alijs ſupradictis liberit approbanda, durante quinquennio à die deputationis, amoueri, aut mutari nullatenus poſſint, aut valeant Ad hæc ſtatuit Sanctitas Sua, vt coram ipſis Conſeruatoribus Regulares, ac perſonæ ſupraſcriptæ conueniri quidem, aut trahi debeant, ſed alios conuenire, aut trahere non poſſint, itaut memorati Conſeruatores in cauſis, in quibus regulares, & alij actores fuerint, nullam prorſus Iuriſdictionem habeant, ſed in ijs tantum, in quibus Rei extiterint, neque extra Ciuitates, ſeu Diœceſes, in quibus fuerint deputati, contra quoſcunque procedere præſumant. Si qua verò inter Iudices Conſeruatores huiuſmodi, & locorum Ordinarios controuerſia ſuper competentia Iuriſdictionis orta fuerit, nequaquam in cauſa procedatur, donec per Arbitros in forma Iuris electos ſuper iuriſdictionis competentia fuerit iudicatum. Quòd ſi qui Conſeruatores, ſiue in hac parte, ſiue alias quomodolibet ſuos limites exceſſerint, per annum ab officio Conſeruatoris huiuſmodi ſuſpenſi ſint, & pars, quæ hoc fieri procurauerit, ſententiam excommunicationis incurrat iuxta formam alterius Conſtitutionis eiuſdem Bonifacij Prædeceſſoris, quæ incipit. Hac Conſtitutione, quam Sanctitas Sua in his omnibus, quæ præſenti Conſtitutioni non aduerſantur, innouauit, & innouat. Per hoc tamen non intendit Sanctitas Sua prohibere, quominus regulares, & alij ſupradicti in caſibus à iure permiſſis petant Iudicem non ſuſpectum à Principibus, ſeu Magiſtratibus Secularibus; dum tamen hæc tria copulatiue concurrant, videlicet, vt Regulares, & alij prædicti ſint actores, non autem Rei, vtque agant contra laicũ, non autem contra Eccleſiaſticum, vel alias à iuriſdictione ſeculari exemptum, atque vt cauſa in qua Iudex deputatur, fuerit prophana, non autem Eccleſiaſtica, & in ea iuxta Sacrorum Canonum diſpoſitionem laicus, vt præfertur, eligendus, Iudex competens exiſtat. Quæ omnia, & ſingula in præſenti Conſtitutione contenta Sanctitas Sua voluit inuiolabiliter obſeruari; decernens ſic in ijs, cæteriſque omnibus præmiſſis per quoſcunque &c. etiam Sacri Palatij Apoſt. Auditores, necnon Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, ſublata, &c. iudicari, &c. necnon irritum, & inane &c. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac litteris conſeruatorijs, quas omnes ad formam præſentis Conſtitutionis reduxit, in fauorem quorumcumque Ordinum, tam Mendicantium, quàm non mendicantium, Militiarum, etiam Sancti Ioannis Hieroſolymitani, Congregationum, Societatum, aut cuiuſuis alterius Inſtituti, etiam neceſſario exprimendi, Collegiorum, Capitulorum, Eccleſiarum, Monaſteriorum, ac Piorum quorumcumque, tam ſecularium quàm Regularium locorum, necnon illorum etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, etiam immemorabilibus priuilegijs quoque, etiam ex cauſa, & titulo oneroſo, indultis & litteris Apoſtolicis, etiam Mari magno, ſeu Bulla aurea aut alias nuncupatis, ſub quibuſcumque tenoribus, & formis, ac cum quibuſuis etiam derogatoriarum derogatorijs, alijſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, necnon irritantibus, etiam Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, aut aliàs quomodolibet, etiam per viã excõmunicationis, ſeu extenſionis conceſſis, & iteratis vicibus approbatis, & innouatis, etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis, eorùmque tenoribus, & formis ſpecialis, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes, mentio, ſeu quæuis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ſeruanda eſſet, tenores huiuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum nihil penitus omiſſo, & forma in illis tradita obſeruata inſerti forent, præſentibus pro expreſſis habens, quibus quoad ea, quæ præſentibus aduerſantur, illis alias in ſuo robore permanſuris, hac vice dumtaxat ſpecialiter, & expreſsè derogauit, cæteriſque contrarijs quibuſcunque. Cæterum vt præſens Conſtitutio facilius omnibus innoteſcat, Sanctitas Sua voluit, & mandauit, vt non ſolum in Cancellaria Apoſtolica, ſed etiam ad valuas Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Vrbe, & in acie Campi Floræ publicetur, illiuſque exempla in ijſdem locis affixa dimittantur, ac

in

in quinterno Cancellariæ inter Conſtitutiones perpetuas deſcribatur, & annotetur.

Ex Typographia Reuer. Cam. Apoſt. 1621. publ. die 20. menſis Septemb. eiuſd. anni.

In ſupradicta Conſtitut. de Conſeruatoribus edita à *S. mem. Gregorio XV.* inter cætera ſtatutum eſt, vt coram Conſeruatoribus Regulares conueniri quidem, aut trahi debeant, ſed alios conuenire, aut trahere non poſſint, itaut memorati Conſeruatores in cauſis, in quibus Regulares, & alii actores fuerint, nullam prorſus iuriſdictionem habeant, ſed in ijs tantum in quibus Rei extiterint. Dubitatum fuit an per hæc verba ſublata ſit facultas quam habent Conſeruatores defendendi Regulares, & alios à manifeſtis iniurijs, & violentijs, quæ illis de facto inferũtur, dum à ſuis poſſeſſionibus deijciuntur, & proprijs bonis vti, ac frui impediuntur? *Sacra Congregat. Cardin. Concil. Trident.* interpretum cenſuit eiuſmodi verbis minimè ſublatam fuiſſe facultatem quam habent Conſeruatores defendendi Regulares à manifeſtis iniurijs ac violentiis, dummodo obſeruent formam præſcriptam Conſtitutionibus *Innoc. IV. & Bonifacij VIII. relatis in cap. 1. & fin. de offic. deleg. in 6.*

C. Card. de Torres.

locus † ſigilli.

Proſper Tagnanus S. Congreg. Secre.

Alia in materia Conſeruatorum, & litterarum conſeruatoriarum ſi ſcire cupias, vide latiſſime *Alexand. Monetam in ſpeciali tract. de Conſeruatoribus*, & alios incidenter ſuper hac materia ſcribentes, videlicet *Azeued. ad titul. 8. lib. 1. nouæ recopil. pag. 118. Gutier. pract. lib. 3. quæſtione 9. Aloyſ. Ricci in collect. deciſ. par. 4. collect. 899. & in deciſ. Curiæ Archiepiſcop. Neapolitan. part. 2. deciſion. 258. Frat. Emman. quæſt. Regular. tom. 1. quæſtione 65. Frat. Ioan. de la Cruz de ſtatu Religion. libro 2. capite 10. Frat. Ludouic. Miranda in manuali Prælat. to. 2. quæſtione 47. Fr. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici par. 2. capit. 3. num. 102. cum ſequentibus, Campanil. in diuerſorio iuris Canon. rubr. 12. cap. 13. num. 24. cum ſequentib. Ceuall. communium contra commun. tom. 4. quæſtio. 797. num. 792. cum ſequentibus*, nonnulla etiam ad hanc materiam pertinentia tradit nouiſſime celeberrimus Doctor maiorum nobilitate clarus, vtriuſque iuris cõſultiſſimus, & in omnium ſcientiarum genere apprime verſatus *D. Gabriel Pereira de Caſtro* Senator Regius meritiſſimus in ſuis Regni *Luſitaniæ deciſionibus deciſ. 118. num. 15. & 16.*

S V M M A R I V M.

1 *Familiam armatam poteſt Epiſcopus de iure communi, & ex vniuerſali conſuetudine tenere.*
2 *Epiſcopus poteſt iudicare, & punire delinquentes.*
3 *Officiales, ſeu apparitores poteſt Epiſcopus habere, quorum manu, & opera poſſit iuriſdictionem ſuam exercere.*
4 *Sententias ſuas, & iudicatas res ſui ipſius non aliena ope poteſt exequi Epiſcopus.*
5 *Iuriſdictio Ordinaria ſine territorio ſubſiſtere non poteſt.*
6 *Inquiſitores contra hæreticam prauitatem poſſunt familiam armatam tenere.*
7 *Doctores referuntur, qui tenent nõ poſſe Epiſcopum armata vti familia.*
8 *Reprobatur ſententia aſſerentium non poſſe eccleſiaſticos iudices capi facere delinquentes in caſibus ad punitionẽ Eccleſiæ ſpectantibus, ſed tantum excommunicare, atque alijs ſpiritualibus vti remedijs.*
9 *Familia Epiſcopi quamuis ſit laica potitur fori priuilegio.*
10 *Familiaris, & de familia alicuius dicitur, qui eſt deputatus ad aliquod ſeruitium, & officium.*
11 *Notarij Curiæ Epiſcopi gaudent fori priuilegio.*
12 *Cancellariæ Epiſcopi officium exercens, gaudet fori priuilegio.*
13 *Fiſcalis, nuntij, cuſtodes carcerum, ac lictores Epiſcopi, gaudent fori priuilegio.*
14 *Prælator habet poteſtatem puniendi ſuos officiales pro delictis in officio commiſſis.*
15 *Epiſcopus, ſiue eius Vicarius punire poterit exceſſus officialium laicorum, qui Curiæ Archiepiſcopali inſeruiunt.*
16 *Fiſcum habent Epiſcopi.*
17 *Bona patrimonialia clericorum hæreticorum applicantur fiſco Epiſcopi ſecus in Hiſpania, & Francia.*
18 *Pœnam pecuniariam indicere poſſunt Epiſcopi, eamq; ſibi vel Cameræ ſuæ applicare.*
19 *Pœnas pecuniarias ſibi Epiſcopus retinere non debet, ſed in pios vſus erogare, niſi ſit admodum pauper.*
20 *Carcerem debet Epiſcopus habere, tum ad cuſtodiam delinquentium, tum etiam ad pœnam.*
21 *Carceris cuſtos æquiparatur depoſitario.*
22 *Carceris cuſtos ſi carnaliter cognoſcat mulierem, etiam meretricem, ſub ſua cuſtodia, carceratam, acerrime punitur.*
23 *Mulier ſi prægnans reperiatur in carcere culpa cuſtodis præſumitur.*
24 *Brachium ſeculare implorare valet Epiſcopus, vbi per ſe ſuas ſententias exequi non poteſt.*
25 *Brachij ſecularis auxilium ſi ſecularis neget, poteſt ad illud præſtandum cenſuris compelli.*
26 *Brachij ſecularis auxilium antequam ſit præſtandum an poſſit ipſe laicus cauſæ cognitionem ſumere, oſtenditur, & numer. 27.*

EPISCOPVS AN HABERE poſſit familiam armatam, fiſcum, & carcerem?

ALLEGATIO CVII.

1 TAm ex vniuerſali conſuetudine, quàm de iure cõmuni poteſt Epiſcopus tenere familiam armatã, prout atteſtantur *gloſ. in cap. contra idolorum 26. quæſt. 8. Felin. in cap. cum ſit generale, numer. 20. de foro competen. vbi Mari. Socin. in fin. Berret. conſ. 3. num. 10. Bald. in l. nam ſalutem, §. fin. de officio præf. vigilum, Deci. in cap. ſignificaſti, num. 19. verſ. vnde infert, & à num. 21. de officio deleg. & in c. cum non abhomine, num. 29. ff. de iudic. Roland. à Valle conſ. 37. lib. 4. Auffrer. de poteſtate iudicis eccleſ. ſuper laicis, & eorum bonis num. 18. Gondiſalu. de hæret. p. 11. num. 70. Segur. in direct. iudic. cap. 13. num. 22. Martin. Uran. Vltram. conſ. 7. num. 5. verſ. ſeptimo, & nu. 13. & 14. lib. 1. Anton. Scappa in tract. de iure ſcripto lib. 5. cap. 209. num. 8. Salzedo ad Bernard. capit. 140. alias 151. vel 152. num. 23. Ludou. Alfer. alleg. 10. Fuſc. de Viſitat. lib. 2. cap. 32. num. 16. Ioan. Aloyſ. de Leo in auth. caſſa num. 24. C. de ſacroſ. eccleſ. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſt. p. 1. cap. 9. à num. 23. Menoch. de arbit. caſu*

394. *num.*70. *Sbroz. de Vicar. Epiſcop. lib.*2. *quæſt.*191. *Lali. Jordan. in tract. de Rom. Sedis origine cap.*8. *part.*2. *Penna in direct. Inquiſit. p.*3. *comm.*105. *verſ. poſtremo, aliàs comm.*116. *Franc. Leo in theſauro fori eccleſ. p.*1. *c.*9. *nu.*19. *cum ſequentibus, & p.*2. *c.*16. *num.*16. *Vgolin. de poteſtate Epiſcopi c.*4. 12. latiſſimè *Franc. Molin. de brachio ſeculari cap.*18. *Mari. Antonin. vari. libr.*3. *reſolutione* 14. *à nu.*1. *Carol. de Graſſis de effectibus clerical. effectu* 1. *nu.*129. *Bellet. diſquiſit. clerical. p.*1. *tit. de fauore cleric. reali, §.*1. *num.*18. *& titul. de bonis cleric. §.*14. *num.*vlt. *Cardinal. Tuſch. littera F. concluſ.*153. *num.*12. *Campan. in diuerſ. iuris Canon. rub.*12. *c.*13. *nu.*88.

2 Quod ex eo ſuadetur, quia Epiſcopus poteſt iudicare, & punire delinquentes *c.*1. *de offic. Ordinarij, c. ſtatuimus,* 16. *quæſt. prima, c. quoniam* 18. *diſtinct. c. in Archiepiſcopatu, de raptorib.* cum ſimilibus citatis à *Mario Anton. d. reſolut.*14. *n.*1. *verſ.*2.

3 Ergo fatendum eſt poſſe tenere dictam familiam, conceſſa enim iuriſdictione omnia licent, quæ ad illam tuendam, & exercendam ſunt neceſſaria, *argum. l.*2. *ff. de iuriſd. omn. iud.* virtute enim ſuæ iuriſdictionis poteſt ſibi officiales, ſeu apparitores adſciſcere, quorum manu, & opera iuriſdictionem ſuam poſſint exercere, & cenſuras ſuas, ac alias ſeueritates eccleſiaſticas executioni demandare, *Cothier. de iuriſd. Ordin. in exemp-*
4 *tos, p.*2. *quæſtione* 111. *numer.*18. *&* 19. & cum habeat diœceſim dicitur habere territorium, & ideo exequi poteſt ſententias ſuas, & iudicatas res, ſui ipſius non aliena ope, *cap. omnes, quæſtione* 7. *cap. fin. de conſtitu. in* 6. *Jordan. d. c.*8. *n.*26. *F. Molin. d. c.*18. *num.*86. *cum ſeq. Franc. Leo d. c.*9. *n.*30.

5 Non enim iuriſdictio ſubſiſtere ordinaria ſine territorio poteſt *Baldus in l. ſi quis ex conſenſu, numero* 9. *C. de Epiſcop. aud. Boer. dec.*227. Dicitur à terrêdo territorium, *l. pupillus, §. territorium, ff. de verbor. ſignific.* vbi *Rebuff.* quaſi terrendi ſint & mulctandi incolæ ab eo, qui territorium habet, cui iuriſdictio adhæret *Panorm. conſil.*20. *nu.* 1. *Bald. in cap.*1. *§. imo num. quarto, quibus mod. feud. amit.* Et territorio ordinariam adhærere iuriſdictionem docuerunt *Bart. Bald. & Ang. in l.* 1. *fin. C. vbi, & apud quem, Moron. conſ.* 45. *à nu.*12.

6 Vnde etiam Inquiſitores contra hereticam pranitatem poſſunt dictam familiam tenere, vt habetur in *Clem.*1. *§.*1. *de hæret. Roias de hæret. ſing.*21. *nu.*6. *Lucer. Inquiſit. verbo inquiſitor, n.*14. *Simanch. de catholi. inſtit. c.* 34. *nu.*24. *& c.*41. *nu.*15. *Direct. p.*3. *q.*50. *n.*55. *Iordan. d. c.*8. *nu.*42. *Menoch. d. caſu* 374. *n.*6. *Fuſc. d. c.*32. *n.*17. *Mari. Anto. vbi ſupra verſ.*3. *Carol. de Graſſis d. effectu* 1. *nu.*130. *Franc. Molin. d. c.*18. *n.*12.

7 Ex quibus apparet quàm verior ſit ſupradictorum opinio, qui tenuerũt poſſe Epiſcopos armata vti familia, quamuis contrarium ſequantur *Gem. Prob. Anch. & Franch. num.*7. *in cap. dilecto de ſentent. excom. libro* 6. *Clar. in §. fin. quæſtio.*37. *num.*8. *Panorm. in capite* 1. *de offic. Ordinar. Hoſt. Auguſt. Bero. & Felin. in cap. ſignif. de offic. deleg. Palat. in repet. c. notab.*2. *à num.*1. *Aules ad caput* 20. *Prator. num.*14. *Auend. de exequendis mand. c.* 1. *nu.*32. *Mench. de ſucceſſ. creat. §.*22. *n.*17. *& §.*6. *num.* 16. *verſ. illud autem, Soar. de Paz in pract. to.*2. *prælud.*2. *nu.*54. *Perez l.*48. *glo.*3. *tit.*1. *lib.*3. *Ordin. Azened. l.*14. *nu.*4. *& 5. tit.*1. *lib. Otiban. in commen. vſatici c.*15. *n.*50. *verſ. ſed quia familia.*

8 Quorum multi tenent etiam non poſſe eccleſiaſticos iudices capi facere delinquentes in caſibus ad punitionem Eccleſiæ ſpectantibus, ſed tantum excommunicare, atque alijs ſpiritualibus vti remedijs, prout ſunt *Palat. d. notab.*1. *nu.*18. *Mench. d. §.*22. *n.*7. *(lar. d. quæſtione* 37. *n.*8. *Auend. d. nu.*22. & vltra eos *Enerar. in topic. leg. loco* 125. *Franc. Marc. deciſ.*448. *incip. quæritur an Epiſcopus, num.*2. *volum.*1. *Mich. Graſ. in lib. commun. opinion. c.*8. *quæſt.* 8. *Decian. tract. crimin. to.*1. *lib.*4. *cap.* 27, *num.*15. Sed contrarium verius eſt, vt aperte præſupponũt Doctores ſupra citati *n.*1. dum ſecure reſoluunt Epiſcopum poſſe tenere familiam armatam, neque ſubſiſtit ſequella illa, poteſt remedijs vti ſpiritualibus, ergo non ideo perſonam deuincere, vt docent *Aufrer. in Clement.*1. *de officio Ordin. quæſt.*5. *verſicu. nec videtur bona reſponſio, ſub nu.*107. *& Lali. Iordan. d. cap.*8. *ſub num.*27. quare contra ſupracitatos melioribus nixi fundamentis tenent *Aufrer. d. quæſt.*5. *concl.* 10. *ſub numero* 107. *& de poteſt. eccl. ſuper laicos num.*1. *Cardin. Tuſch. littera E. concluſ.*256. *num.*3. *Segura in ſuo directorio iudicum p.*2. *c.*13. *nu.*41. *Campan. d. c.*13. *num.* 87. comprobatque apertus text. iuncta *glo. in dict. c. idolorum,* alterque *Conc. Trid. ſeſſ.*25. *de reform. c.*2.

9 Familia Epiſcopi, quamuis ſit laica, potitur eodem priuilegio fori, ſicut ipſi clerici, prout notatur in *c. cum non ab homine, de iudic. & in c. fin. de offic. Archid. Clar. §. fin. q.*35. *n.*19. *verſ. quæro nunquid familiares, Bonacoſ. in tract. de ſeruis, & famulis, qu.*5. *Capic. dec.* 12. *Boſſi. in tract. crim. tit. de foro compet. nu.*127. *Burſat. conſil.* 25. *nu.*13. *lib.*1. *Michael Graſ. tom.*1. *comm. opinion. l.*1. *tit.*2. *nu.*48. *pag.*157. *Belluga in ſpec. Princ. rub.*11. *§. videndũ, nu.*6. *in fine, ver. de exiſtentibus, Maranta de ordine iudi. p.*4. *diſt.*11. *nu.*4. *Capell. Tholoſ. dec.* 378. *Hippol. conſil.* 67. *nu.*60. *Decian. tract. crimin. to.*1. *lib.*4. *c.*9. *nu.*47. *Farin. in praxi crim. q.*8. *nu.*46. *Franc. Leo in theſau. fori eccl. p.*1. *c.*11. *num.*17. *prax. Epiſ. p.*2. *verbo Epiſc. pag.*47. *ver.*11. *Modern. de iuriſd. p.*1. *caſu* 111. *num.*3. *Theſ. deciſ.* 22. *nu.*6. *Joan. Aloyſ. Leo in dict. authent. caſſa n.*23. *Villalob. in erario communium opinion. litt. F. nu.*33. *Stepha. Gratian. March. deciſ.*233. *nu.*1. *& diſceptat. forenſ. cap.* 340. *num.*31. *& ſequent. Mari. Antonin. vari. reſolut. lib.* 1. *reſol.*73. *ante nu.*2. *Carol. de Graſſis d. effectu* 1. *nu.*128. *Bellet. d. §.*1. *nu.*13.

10 Familiaris, & de familia dicitur eſſe, qui eſt deputatus ad aliquod ſeruitium, & officium *l. fin. C. de proxim. Sac. Scrin. lib.*11. *Bart. in l.*1. *§. familiæ, n.*5. *ff. de trib. & vectig. Theſaur. d. deciſ.*22. *num.*2. *Maſcard. de probatione concl.*756. *nu.*1. *Farin. in praxi crimin. q.*55. *n.*135. Et quandoque degens ſub poteſtate & correctione alicuius *l.*1. *C. ſi Rect. prouincia, l.*1. *C. ſi quacunque præditus pot. Marius Antonin. d. reſolut.*75. *nu.*3.

11 Ex quibus infertur notarios Curiæ Epiſcopi gaudere fori priuilegio, vt reſoluunt *Gratia. d. deciſ.*233. *per totam, & d. c.*340. *à princ. Bellet. d. §.*1. *nu.*16.

12 Item Cancellariæ officium exercens *Mar. Anton. d. reſol.*75. *n.*1. *verſ. caterum.*

13 Sic etiam fiſcalis, nuntij, cuſtodes carcerum, lictores, *Felin. in c.*2. *in fine, de foro compet. Mandoſ. de priuil. ad inſtar, glo.*11. *nu.*32. *Rebuff. de priuileg. Scholar. qu.* 166. *n.*1. *Gratian. d. deciſ.*233. *nu.* 12. *&* 20.

14 Quemadmodum Prætor dicitur habere poteſtatem puniendi ſuos officiales, veluti notarios, nuntios, birruarios, & huiuſmodi, præſertim pro delictis in officio commiſſis, *Boer. deciſ.*9. *Farin. in praxi crim. q.*101. *nu.*86.

15 Ita etiam Epiſcopus, ſiue Vicarius punire poterit exceſſus officialium laicorum, qui Curiæ Epiſcopali inſeruiunt, vt ſunt Cancellarij, notarij, nuntij, & exe-

cutores, & eorum qui ſunt de ſua familia, *Archid. Io. Andr.* & alij *in cap. ſi Epiſcopus, de offic. Ordin. lib. ſexto, Boer. deciſ. 9. nu. 7. & 8. Steph. Gratian. d. deciſ. 233. nu. 19. & d. c. 340. nu. 31. Mart. Antonin. d. reſol. 75. num. 2. Bellet. d. §. 1. nu. 19.*

16 Habent etiam Epiſcopi fiſcum, *cap. ſi quis, 17. q. 4. c. quia diuerſitatem,* vbi *gloſ. verbo præter, in fine, & Butri. ac Imol. de conceſſ. præben. Cardin. in Clem. nolentes, §. 1. quæſt. 3. de hæret. Couar. lib. 2. variar. c. 9. nu. 11. Bellet. d. §. 1. n. 21. Oldrad. conſ. 302. col. 2. & Franc. Paum. inter eius conſilia conſ. 34. verſic. circa 4. Cochier. de iuriſd. Ordinar. in exemptos, p. 4. q. 112. nu. 3. Aloyſ. Ric. in praxi aurea reſol. 387. num. 2.*

17 Cui applicantur bona clericorum hæreticorum patrimonialia, prout cum multis, quos refert conſtantiſſime reſoluit *Farinac. de hæreſi q. 190. §. 11. a nu. 154.* licet aliter obſeruet praxis Luſitaniæ, Caſtellæ, & Frãciæ, vt atteſtantur *Couar. lib. 2. vari. c. 9. num. 11. & 12. Azeued. l. 1. nu. 200. tit. 3. lib. 8. nouæ recopil. Salzed. ad Bernard. c. 114. verbo hæretici, litt. F. Peregrin. de iure fiſci lib. 4. tit. 5. nu. 31. verſ. clericorum vero bona, Bobadil. in ſua politica lib. 2. c. 17. nu. 201. lit. D. Sanch. in præcepta Decalogi lib. 2. c. 20. à nu. 1.* plures ex antiquioribus refert *Cened. ad Decretal. collect. 55. n. 6.*

18 Et ex eo quod Epiſcopi habeant fiſcum, poſſunt indicere pœnam pecuniariam, eamque ſibi, vel Cameræ ſuæ applicare, vt per *Bernard. in pract. cap. 134. aliàs 142. in nouis,* vbi *Salzedo, Palat. in repet. rub. §. 39. num. 13. Couar. d. c. 9. num. 8. verſ. poſtremo, Fichard. & Bonacoſ. to. 1. commun. opinion. lib. 1. tit. 2. num. 138. pagina 162. & num. 153. pagina 163. Clar. lib. 5. §. final. quæſt. 80. num. 5. Peregrin. de iure fiſci lib. 1. titu. de ijs, qui iura fiſcalia habent, nu. 106. pagina 32. Azeuedo ad l. 12. numero 3. ſub titul. 6. lib. 3. nouæ recopil. pagina 248. Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 387. nnmero 2. Bobad. in ſua politica lib. 2. cap. 17. num. 199. Cabedo p. 1. Luſit. deciſio. 85.* plures ex antiquioribus refert *Cened. ad decretal. collec. 170. nu. 1. & Conc. Brachar. 4. act. 2. cap. 14. fol. 24. Zerola in praxi Epiſcop. p. 1. verbo compoſitio, verſiculo ſecundo, pagina 103.*

19 Non licet tamen Iudici pœnas pecuniarias vel indicere, vel exigere pro ipſis criminibus tolerandis; pernicioſum etenim eſt ſiue ex lege, ſiue ex ſententia, aut decreto Iudicis annuum cenſum à concubinariis accipere, quo ſoluto ipſi criminoſi in ſceleribus, & peccatis perſeuerent, & hoc eſt, quod decidit text. in *cap. 3. de pœnis,* vt per *Couar. in dict. cap. 9. num. nono, verſicul. ſecundum.* Quare honeſtius viſum eſt, vt huiuſmodi pœnas Epiſcopus ad effugiendam auaritiæ ſuſpitionem non retineat, in propriam conuertendo vtilitatem, ſed in pios vſus eroget, & deputet: id expreſsè decreto *Concilij Tridentini ſeſſione 25. de reform. cap. 3. & capite 14.* præcipitur, vt mulctæ pecuniariæ eo ipſo, quod exactę fuerint, piis locis aſſignentur, adeo quod refertur Sacram eiuſdem Concilij Congregationem cenſuiſſe nec poſſe Epiſcopum ex mulctis, & pœnis, quas exigi contigerit in eius Curia, aliquam portionem Vicario ſuo aſſignare pro eius mercede: & minus Cameræ Epiſcopali, non obſtante contraria cõſuetudine, etiam in parte; ita eleganter *Steph. Quaranta in ſumma Bullarij, verbo pœnæ pecuniariæ, pagina 395.* & tenent *praxis noua Epiſcop. part. 2. cap. 4. num. 97. in princip. Galet. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo pœna, 1. Aloyſ. Ric. in praxi fori eccleſ. deciſ. 349. in 1. edit. & reſol. 300. nu. 3. in 2. edit. Sbroz. de officio Vicarij in addit. lib. 2. q. 143.* Sed per *Sacram Congreg.* fuiſſe declaratũ, vbi Epiſcopus admodum pauper eſſet, eas ſibi aſſumere poſſe teſtatur *Andreas Molfeſ. ad conſ. Neapol. p. 4. q. 64. nu. 24.* quem refert *Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 300. nu. 3. verſ. limita.*

20 Carcerem debet Epiſcopus habere, tum ad cuſtodiam delinquentium, tum etiam ad pœnam, vt habetur in *capit. 3. de pœnis,* & tenet *Vgolin. d. §. 12. nu. 3.* habent enim metum imperium, & proinde cenſuras, & ius carcerandi, *Abb. in capit. quod ſedem, num. 7. verſ. in eccl. de offic. Ordin. & c. cum ab Eccleſiarum n. 4. eod. tit. Cochier. de iuriſd. Ordin. in exemptos p. 4. q. 111. num. 15.* Non tamen in eodem carcere mares & fœminæ poni poſſunt, *l. 3. C. de cuſtodia reorum Bonacoſ. commun. crimin. p. 1. verbo mulieres, fol. 118. Gregor. l. 5. tit. 29. p. 7. Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 88. num. 21. & 25. Azeued. in l. 2. tit. 24. lib. 4. nouæ recopil. Farinac. in praxi crimin. q. 27. num. 52. & 59.*

21 Fideli cuſtodi carcer eſt tradendus, ille enim æquiparatur depoſitario *Boer. dec. 216. poſt num. 6. Joſeph. Lud. Peruſi. dec. 78. num. 6. Farin. in praxi crimin. q. 31. num. 76.*

22 Vnde ſi cognoſcat carnaliter mulierem ſub ſua cuſtodia carceratam acerrime punitur, prout atteſtãtur *Bonacoſ. p. 1. verbo cuſtos carcerum carnaliter cognoſcens, Hippolit. in l. 1. num. 5. ff. de ſicar. & in practic. §. aggredior, nu. 26. Clar. in §. final. uerbo fornicatio, uerſ. cum carcerata, Boer. deciſ. 317. nu. 2. cum ſeq. Gregor. l. 15. uerbo conſu ſeruo, tit. 17. p. 7. Plac. de delictis c. 10. ad fin. Iodoc. in pract. crimin. rubr. de carcer. ſiue comment. c. 17. n. 16. Perez l. 12. tit. 14. lib. 2. Ordin. pag. 336. Maſcard. de probat. concl. 267. num. 4.* latè *Farin. d. q. 31. à nu. 110. Ordin. Regia Luſit. lib. 1. tit. 33. §. 4.* quamuis ſit meretrix, quia tunc arbitrio Iudicis puniendus erit, *Hippol. in d. l. 1. nu. 3. Menoch. de arbitr. caſu 292. Azened. l. 2. tit. 24. lib. 4. nouæ recopil. Farin. d. q. 31. à nu. 120. Hortenſ. Caualcan. de brachio Regio p. 2. à nu. 151. cum ſeq.*

23 Hinc etiam fit, quod ſi mulier prægnans reperiatur in carcere culpa cuſtodis præſumitur *Boer. deciſio. 216. Maſcard. conclu. 267. nu. 4.* prout etiam eius culpa præſumuntur inuecta in carcerem ex eod. *Maſcard. d. concl. 267. nu. 11.* & punitur ex eo omni quod immittitur, per quod poteſt ſequi mors, vel fuga carcerati, ſi non fecerit ſolitam carceratorum perquiſitionem *Farin. d. q. 31. à nu. 95.*

24 Vbi Epiſcopus per ſe ſuas ſententias, & executionem exequi non poſſet brachium ſeculare implorare valet *capit. 1. de officio Ordin. cap. dilecto, de ſent. excom. lib. 6. Conc. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 8. & ſeſſ. 25. de reform. c. 5. Menoch. de arbitr. caſu 452. n. 4. Soar. de Paz in praxi to. 2. prælud. 1. num. 2. & 3. Stephan. Gratian. diſceptat. forenſ. cap. 66. num. 8. cum ſeq. Cened. ad decretal. collect. 101. num. 12. & 13. Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Curiæ Archiepiſc. Neapol. c. 36.*

25 Quod auxilium ſi ſecularis neget, poteſt ad illud præſtandum cenſuris compelli, de quo *Menoch. d. caſu 452. Bellacomb. to. 1. commu. opinion. lib. 3. tit. 1. nu. 118. pag. 367. Auiles ad c. 20. Prætorum, uerbo uſum pan. n. 21. Perez l. 4. tit. 1. lib. 3. Ordin. pagin. 473. Cened. d. collect. 101. nu. 12. Decia. tract. crimin. lib. 4. c. 10. n. 3. uerſic. 8. Bobadil. in ſua politica lib. 2. c. 17. nu. 80. Fr. Emmanuel. quæſtionum Regular. to. 1. quæſt. 8. art. 14. Farin. in praxi crimin. q. 97. num. 82. Modern. de iuriſdict. p. 1. c. 52. nu. 1. Ludouic. Rodolphin. tract. de brachio ſeculari num. 45. Franc. Molin. eod. tract. c. 14.*

A mul-

26 A multis Doctoribus probatum inuenio, prædictum auxilium minimè eſſe præſtendum ab ipſo laico, niſi cauſæ cognitio antecedat ſummatim præſtita, an auxilium ſit concedendum necnè, nè celeri, propenſo, & veluti præcipiti ducti voluntate Iudices iuris ordine prætermiſſo ſubſidiarium alioquin impertiantur auxilium, cuius quidem ſententiæ fuerunt *Innoc. in cap. 1. de ſtatu monachorum, lib. 6. Afflict. deciſ. 220. num. 9. Roland. conſil. 37. num. 7. & 8. lib. 1. Clarus §. fin. quæſt. 96. nu. 7. Alciat. in cap. 1. num. 120. de offic. Ordin. Segur. dict. part. 2. cap. 13. num. 33. Bellug. in ſpecul. Principum rubr. 11. numer. 41. ad medium. §. tractandum, verſ. & de his ſatis ſummaric. Nauar. in cap. cum contingat, de reſcript. remed. 1. num. 8. verſ. ex prædictis. Aules in cap. prætorum, cap. 20. verbo uſurpan. num. 20. Bernard. in pract.* vbi *Salzed. cap. 154. num. 11. al às cap. 160. nu. 17. Perez l. 4. gloſ. 3. tit. 1. lib. 3. Ordinamenti, Azeued. l. 15. num. 1. tit. 1. lib. 4. recopil. Bernard. Granacus ad practic. Cameræ Imperialis lib. 1. concluſ. 115. num. 5. Valaſc. conſult. 48. num. 13. Ceued. ad Decretales collect. 105. num. 13.* Ex eo quia Iudex ſecularis non tenetur brachium ſuum impertiri, quando Eccleſiaſticus nulliter proceſſit, vel ſententia eſt nulla, vt tenent *Covall. commun. contra commun. tom. 4. quæſt. 897. num. 89.* & alibi *par. 2. quæſt. 93. nu. 69. Ludouic. Rodolphin. in tract. de brachio ſeculari num. 36. Ceued. Canon. quæſt. lib. 1. quæſt. 36. num. 13. cum ſequenti.* Vel etiam quando de incompetentia Iudicis Eccleſiaſtici apparet *Menoch. remed. 3. retinendæ num. 360. verſ. debet autem Iudex, Bernard. Graua. d. concl. 115. num. 9. Ludou. Rodolphin. d. tract. de brachio ſeculari num. 17.*

27 Quæ quidem ſententia à præcitatis Doctoribus relata in illis terminis ſubſiſtere poterit, in quibus & Doctores ipſi magis communiter loquuntur, cum ſcilicet iudex Eccleſiaſticus damnauit aliquem, eumque deinde tradidit Curiæ ſeculari puniendum: eo ſiquidem caſu opinati ſunt non ſemper teneri laicum magiſtratum exequi ſententiam Eccleſiaſtici Iudicis, vt dicit *Camp. dict. cap. 13. num. 87.* Limitarem tamen in crimine hæreſis, in quo laicus ſententiam Eccleſiaſtici iudicis cõfeſtim exequi aduerſus reum de illo crimine condemnatum tenetur, vt notant *Petr. Garſ. in ſuis deciſ. Fidei deciſ. 2. Aloyſ. Ricci. in praxi for. Eccleſiaſt. deciſ. 330. in prima edit. & reſolut. 287. in 2. edit.* & dixi *Allegat. 40. num. 50.*

SVMMARIVM.

1 *Delegare non poteſt Epiſcopus iudici laico, vt cognoſcat de cauſis criminalibus clericorum.*
2 *Laicus etiam coniunctus cum clerico de cauſa criminali clerici cognoſcere non poteſt.*
3 *Delegare non poteſt Epiſcopus cauſas ſpirituales laico ſimul cum Clerico coniuncto.*
4 *Clerico coniugato non poſſunt cauſæ criminales clericorum ab inferiore à Papa delegari.*
5 *Delegare poteſt Epiſcopus iudici laico criminales clericorum cauſas, ſi non adeſſet clericus ſufficiens & habilis, cui Epiſcopus poſſet huiuſmodi cauſas delegare.*
6 *Aſſeſſorem laicum in cauſis criminalibus Clericorum poteſt Epiſcopus aſſumere.*
7 *Delegare poteſt Epiſcopus, & quilibet iudex Eccleſiaſticus laico cauſas ciuiles, & temporales, non tamen generaliter.*
8 *Arbiter poteſt eſſe laicus in cauſa Clericorum ſi in ipſum inſimul cum clerico compromittatur.*
9 *Eccleſiaſticus iudex adeundus eſt in cauſa commiſſa clerico, & laico, ſi ab eorum ſententia appellari contingat.*
10 *Laici poſſunt in Epiſcopalem iuriſdictionem conſentire, & illam in profanis controuerſiis prorogare.*
11 *Religio eſt primum & præcipuum regnorum, & poteſtatum vinculum.*
12 *Iudicandi facultas olim fuit apud Sacerdotes, & Sacrorum miniſtros.*

EPISCOPVS AN POSSIT iudici laico criminales clericorum cauſas delegare?

ALLEGATIO CVIII.

1 EPiſcopus non poteſt delegare iudici laico, vt cognoſcat de cauſis criminalibus clericorum, *gl. verbo non præſumat. in caput. 2. de iudicijs,* vbi *Rip. num. 34. & Panorm. numer. quinto Clar. in final. quæſtione 41. numer. 5. verſ. quæro nunquid, Segura Daualos in director. iudicum eccleſ. parte ſecund. capit. 11. num. 1. Marcheſ. de commiſſion. par. 2. cap. 3. 4. cap. principalis, numer. 40. Iul. Cæſ. Imbrian. in tract. de iudice Regni, part. vlt. numer. 59. Camill. Bortell. conſil. 68. num. 19. Decian. tractat. crimin. tom. 1. lib. 4. capit. 9. num. 70. Farin. in praxi crimin. q. 8. numero quarto verſ. ſublimita. Camill. de Curte in diuerſor. ſiue comprehenſ. iuris feud. par. 2. capit. 2. num. 124. in fine, Marc. Anton. Gennenſ. in practica ab. eccleſ. quæſt. 730. nouiſſimè Hieron. Buccaron. inter indicia ciuilia & crimin. differ. 127. num. 23.*

2 Amplia primo, etiamſi Epiſcopus cauſam criminalem clerici delegaſſet laico ſimul cum clerico, vt de cauſa cognoſcerent, quia laicus ita coniunctus nec etiam de cauſa criminali clerici cognoſcere poſſet, *Abb. in capitulo ſignificaſti, de foro competen. Deci. in dict. capit. ſecund. num. 5. in fine, Roland. à Valle conſil. 4. num. 4. lib. 1. Clar. dicta quæſt. 41. num. 5. Farin. d. quæſt. 8. num. 4. verſ. limita, Sigiſmun. Scacc. de iudic. par. 1. cap. 11. nu. 40. Decian. d. c. 9. num. 71. Segura Daualos d. cap. 11. nu. 1. Sbroz. de officio Vicarij lib. ſecundo quæſtione 66. num. 20. Hieron. Buccaron. loco prox. cit.*

3 Sicut etiam non poterit delegare cauſas ſpirituales laico ſimul coniuncto cum clerico, *Dec. in d. capitulo 2. nu. 154. Marcheſan. d. c. 3. num. 41. Azori. inſtitut. moral. par. 2. lib. 3. cap. 32. quæſt. 4.*

4 Secundò amplia, vt nec etiam clerico coniugato inferior à Papa poſſit cauſas criminales delegare, *Abb. in d. cap. 2. num. 15.* & ibi *Rip. num. 64. Clar. d. quæſt. 41. numer. 6. Decian. d. cap. 9. num. 72. Sbroz. d. q. 66. num. 20. Segura Daulos d. c. 11. num. 1. Rendina in promptuario recept. ſenten. tom. 1. tit. 17. nu. 14.*

5 Limita primo vbi in partibus, in quibus eſt facienda delegatio, non adeſſet clericus ſufficiens, & habilis cui Epiſcopus poſſet delegare tales cauſas, quia tunc poterit illas laico delegare. *Iul. Cæſar. Imbr. in tract. de iudice Regni part. vlt. nu. 60.* Limita ſecundo, vbi pro delicto eſſet inferenda pœna ſanguinis, quia tunc non ſolum poteſt illas delegare, verum etiam tenetur Epiſcopus vel aliàs quiuis iudex eccleſiaſticus delegare ſententiam ferendam laico, poſtquam ipſe delegans de cauſa cognouerit, & proceſſum compilauerit, *Rip. in d. c. 2. nu. 44. Decian. d. c. 9. nu. 76. in fine.*

6 Aduertas tamen, quòd licet Epiſcopus regulariter non

non poſſit delegare cauſas criminales clericorum laico, poterit nihilominus in talibus cauſis ſibi aſſumere aſſeſſorem laicum, *Abb. in c. ſignificaſti, de foro compet. Camill. de Curte dict. cap. 2. nu. 64. Rendina d. titu. 17. nu. 21.*

7 Limita denique in cauſis ciuilibus, & tẽporalibus, quia poterit Epiſcopus, & quilibet alius Iudex Eccleſiaſticus delegare laicis, quia hoc eis non eſt interdictum præter poteſtatem imponendi cenſuras, *gloſ. verbo non præſumat. in dicto capit. 2. de iudic. vbi Abb. nu. 5. Bald. 10. Felin. 6. Dec. 5.* & cæteri ſcribentes, *Vant. de nullitat. titulo de nullit. ex defectu iuriſdict. num. 69. Segura Daulos dict. c. 11. nu. 2. Sigiſmund. Scacc. d. c. 11. nu. 41. verſ. aduerte modo, Decian. d. c. 9. nu. 70. Cucch. in inſtit. maior. lib. 2. tit. 6. nu. 39. & 140. Marc. Anton. Genuenſ. d. q. 730.* vbi intelligit dummodo abſint clerici idonei, & non fiat commiſſio generalis ad omnes cauſas ciuiles.

8 Sic etiam laicus poteſt eſſe arbiter in cauſa clericorum ſi in ipſum ſimul, vnà cum clerico compromittatur, vt probat *tex. in capitulo per tuas, 9. de arbitris,* & reſoluunt *Viui. tom. 1. commun. opinion. lib. 2. tit. 26. numero 17. verſic. Et ſic compromiſſum, Couar. practic. c. 34. num. 1. verſ. eſt etiam ratio, Mieſcard. de probat. concluſ. 1358. num. 60. Bonacoſ. commun. crimin. parte ſecunda, verbo Iudex. fol. 45. Cotta in memorabil. verbo compromiſſum, in ſecund. Rebuff. de priuilegijs, ſcholar. priuileg. 106. verſic. 7. Alexander Monet. in ſuo tractatu de decimis cap. 8. num. 23. Farin. in praxi crimi. p. 1. quæſtione 8. ſub numer. 24. verſ. limita 2. Bobadil. in ſua politica libro ſecundo, cap. 17. num. 93. Bernard. Graua. ad practicam Cameræ Imperial. libro primo concluſ. 37. conſid. 2. num. ſecundo. Cened. d. collect. 176. num. 3. Cald. Pereira in l. ſi curatorem, verbo implorandum, n. 6. col. 6. optimè Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. c. 160. n. 51. & 52.*

9 Quod autem ſi contendentes coram clerico & laico intimul non acquieſcant eorum ſententiæ, ad quem debeant appellare dubitatur ab aliquibus; verior tamen ſententia tenet ad Superiorem Eccleſiaſticum appellandum eſſe, & cauſam vel coram Archiepiſcopo, vel Papa introducendam; & ratio eſt, quia cum appellatio ſit interponendã coram Iudice, qui ſit maior primo iudicante, *cap. Romana, §. debet, de appellat. in 6. l. Imperatores, ff. de appellat. l. præcipimus, C. eodem,* non enim licet ad parem vel inferiorem recurrere, *l. 1. §. ſi quis in appellatione ff. de appellat.* nec par in parem habet imperium *leg. nam magiſtratus ff. de receptis arbitr.* & ſit abſurdum dicere, vt inferior corrigat, vel confirmet acta ſui ſuperioris, ſed naturæ ordo & ratio expoſcat potius contrarium *gloſ. in ca. 2. de conſuet. in 6. Bar. in l. 1. ff. de appellat. num. 1. Surd. conſ. 106. num. 11.* & vitietur & nihil operetur appellatio ad minorem Iudicem interpoſita *Bart. in l. 1. §. ſi quis in fine ff. de appellat. num. 1. 5. & 7.* cum quælibet perſona Eccleſiaſtica ſit maior quouis ſuperiore laico, *cap. beatus 6. q. 1. ca. duo ſunt 96. diſt. gloſ. in c. Sedes verbo maiores de reſcript.* appellatio erit vtique ad Superiorem Eccleſiaſticum interponenda, nec de Iuſtitia vel validitate actorum iudicabit laicus ſuperior ipſius appellantis, *Ioan. Fab. in auth. ſi quis, verſ. nec hodie C. de Epiſcop. audien. Bart. in d. l. 1. §. ſi quis in appellatione nu. 13. Alex. conſ. 12. num. 1 lib. 6. Hyppol. de fideiuſſ. nu. 132.* concludentes lata ſententia à laico & Eccleſiaſtico Iudice ſimul appellationem eſſe interponendam ad Eccleſiaſticum, non autem ad ſecularem ſuperiorem, ſequitur *Steph. Gratia. d. cap. 100. nu. 42.* Et licet reductio ad arbitrium boni viri fit petenda coram Iudice, qui cauſa cognouiſſet, ſi factum non fuit compromiſſum iuxta conſueta per *Surd. conſ. 106. nu. 1. & ſequ. Perez l. 12. verſ. quæro art. 15. lib. 2. Ordinam. pag. 304. Steph. Gratia. d. nu. 52.* Attamen ſi Eccleſiaſticus ſimul cum laico fuerit electus arbiter, reductio ſententiæ illorum ad arbitrium boni viri petitur coram Eccleſiaſtico, non autem ſeculari ſuperiore, vt per *Bald. in l. præcipimus, 32. nu. 3. C. de appellat. & Salicet. num. 6.* quos ſequitur *Martin. Vran. conſ. 52 nu. 23. to. 2. Brunor. à Iſe q. 14. nu. 2.* vbi plures concordantes, & rationes refert.

10 Nec dubium eſt, quin laici poſſint in Epiſcopalem iuriſdictionem conſentire, & illam in profanis controuerſijs prorogare, vt per *Soc. in c. ſignificaſti de foro cõp. n. 45. in princ. verſ. ſed quæro,* & illius opinio probatur *in l. ſi qui ex cõſenſu 8. & in l. Epiſcopalẽ C. de Epiſc. aud.* vbi expreſse dicitur iuriſdictionẽ Epiſcopi à laicis poſſe protogari, & ſententiã illius eſſe validã, nec appellatione ſuſpendi illius executionẽ, quæ tamen ſuſpenſio an negetur virtute prorogationis, vel ſpeciali iure dignitatis Epiſcopalis, examinat *Ludou. Burgheſ. in rep. l. ſi ſe ſubiectãt ff. de iud. n. 173. vſque in finem,* nã cũ primum, & præcipuum Regnorum, & poteſtatum vincu-
11 lum ſit Religio, *Iuſt. Lipſi. Politic. lib. 1. c. 3.* inde factũ
12 eſt vt omniæuo & apud gentes omnes fuerit apud Sacerdotes & ſacrorum Miniſtros iudicandi facultas, ſic iudicaſſe apud Ægyptios qui curam ſacrorũ gerebãt, legimus apud *Ælian. lib. 14. c. 34.* Apud Romanos nõ ſolũ de rebus ſacris, ſed & de pertinentibus ad Rẽpub. iudicaſſe Pontifices teſtantur *Dyoniſ. Halicarnaſ. li. 2. et Cic. in orat. pro domo ſua,* & cũ exoriente Romana Republ. ius ſacrorũ eſſet penes Reges *Dyoniſ. Halicarn. li. 2.* pulſis deinde illis relicta eſt ſpecies, & imago eius creato Rege, qui à curandis Sacrificijs rex ſacrificulus eſt dictus, *Feneſtraſ. de ſacerd. c. 11. & Helicarn. li. 5.* Iudicarunt & apud Hebræos in populo Dei Sacerdotes, *Paralip. li. 2. c. 19. Ezech. 44.* Apud Tyrum florentiſſimam Phœnicis urbem & Vlpiani patriam, ut ille teſtatur *in l. 1. ff. de cenſib.* Sacerdotum iudicium adeò plauſibile erat teſte Iuſtino in epithome Trogi *li. 1.* ut poſt Regẽ ſecundo illi iudicarent, & re Romana ad nutum vnius redacta plures imperantes cũ ſago induerũt Sacerdotalẽ togã, credentes bonorũ ſumma culmina minime conſcendiſſe niſi Pontificatũ etiam aſſumpſiſſẽt, *Iuſtin. in epithom. li. 18. Suet. in Veſpaſian.* Nec Epiſcopi & reliqui in Eccleſia Dei iuxta ea, quæ ad *Corint. epiſt. 1. c. 6.* ſcripſit D. Paulus ſunt indigni, qui iudicẽt inter ſeculares & ſecularia negotia, cũ de Angelis & mundo iudicaturi ſint, iuxta Chriſti Saluatoris noſtri promiſſionẽ, de qua *Lucæ cap. 22.* Sedebitis & uos iudicantes duodecim tribus Iſrael. Et quod Epiſcopi habeãt iuriſdictionẽ in tẽporalibus, quicquid recentiores dixerint in cõtrariũ, de illis iudicaſſe & ipſis ab Imperatoribus potius fuiſſe factã declarationẽ competere iuriſdictionem, quam ſuis Conſtitutionibus datam latè probat *Joſeph. Steph. tr. de poteſt. coactiua Rom. Pont. c. 12. nu. 4. vſq; ad finẽ.* Quare dici non poteſt temporale lædi iuriſdictionem ſi in Epiſcopũ conſentiant litigantes, cũ illo caſu verius dici poſſit reductio cognitionis ſeu iuriſdictionis ad priorẽ ſtatum, quam facta prorogatio, cum ab initio, quo homines cœperunt litigare, omnes cauſæ cognoſcerentur a Sacerdotibus *Deuter. c. 7. relato in c. per venerabilem §. rationibus. qui filij ſint leg. Petr. à Monte tract. de monarchia q. 7. nu. 6.*

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Quæstorum sacræ pecuniæ qualitates describuntur.*
2 *Quæstores eleemosynarum admittendi non sunt, sine Episcoporum, vel Apostolicis veris litteris.*
3 *Quæstorum vsus qua ratione extinctus fuerit, ostenditur.*
4 *Quæstores non obstante qualicunque exemptione potest Ordinarius incarcerare, excommunicare, & castigare.*
5 *Eleemosynas sponte datas in pios vsus conuertendas accipientes non comprehenduntur decreto Concilij Trident. sess. 21. de reform. cap. 9.*
6 *Quæstuarij proprie dicuntur, qui quæstum sibi referunt.*
7 *Regulares Mendicantes, ac Fratres S. Antonij, aut pro eis quærentes eleemosynas non comprehenduntur decreto Concilij sess. 21. de reform. cap. 9.*
8 *Regulares quæstuantes tenentur Episcopo fidem facere per litteras authenticas de licentia ad huiusmodi quæstuationem à suis superioribus sibi data.*
9 *Eleemosynas per loca quæritandi licentias concedere spectat ad locorum Ordinarios.*
10 *Regulares Ordinum Mendicantium, nequaquam possunt ab Episcopis prohiberi quominus per seipsos in diœcesibus vbi habent Conuentus, eleemosynas quærant.*
11 *Eleemosynas petendi licentiam potest dare Episcopus pro vsu alicuius pij loci, vel operis, & ibi assignantur qualitates, quas debent habere earum collectores.*
12 *Episcopus in prauos eleemosynarum quæstores quamuis latos potest animaduertere.*
13 *Eleemosynas cuiusuis Sancti nomine petentes in Regno Portugaliæ, Castellæ, & Galliæ, non permittuntur à regijs magistratibus, nisi regias litteras ostendant.*

EPISCOPVS, IN PRAVOS eleemosynarum quæstores an possit animaduertere.

ALLEGATIO CIX.

1 QVæstorum sacræ pecuniæ vsus olim frequens erat, atque etiam eorum prædicandi officium iuxta tex. in *capit. tuarum, de priuileg. & in cap. cum ex eo, de pœnit. & remiss.* vbi in *vers. qui autem*, describit qualitates quas isti habere debent, ibi, modesti sint, & discreti, nec in tabernis, aut alijs locis incongruis hospitentur, nec inutiles faciant, aut sumptuosas expensas, notant *Decius. d. numer. 3. & Socin. numer. 6. in d. cap. tuarum, Paul. Fusc. de visitat. lib. 1. cap. 30. nu. 3. Petr. Sot. in œconomia canon. classe 3. c. 2. §. 4. Nauar. de indulgent. notab. 31. à num. 46. Henriq. in sum. lib. 7. c. 29. in princ.*

2 Quia tamen facultate sibi concessa abutebantur, iuste stabilitum fuit eos admittendos non esse sine Episcoporum, vel Apostolicis veris litteris, ex quibus constet de eorum moribus, & petitorij causa, seu necessitate sanctissime in *generali Concilio relato in dicto cap. cum ex eo*, quod strictius deinde in Viennensi Concilio fuit statutũ in *Clement. 2. de pœnitent.* cernens enim Concilium abusus huiusmodi quæstorum excrescere in maximum totius Christiani orbis scandalum, dum in prædicationibus multa confingebant mendacia de reliquijs, & indulgentijs, quas infinitas prope falso prædicabant ad aurum extorquendum ei omnino interdixit prædicandi officium, relicta solum facultate dicendi, quod in litteris Apostolicis, aut Episcoporum contineretur, quod decretum Archonnisij calumnijs recte tuetur *Illustriss. Cardin. Bellarmin. tomo secundo, de indulgent. l. secunda capit. vigesimo §. igitur.*

3 Sed hæc deinde omnino per se, vel per alios prædicare prohibuit *Concilium Tridentin. sess. quinta, de reformat. capit. secundo in fine, vers. quæstores*; sed quia neque huiusmodi remedia profuerunt, imo quæstorum malitia in dies magis excrescebat, atque etiam fidelium scandalum, indeque & peruersis eorum factis ansa hæreticis data est in vsu indulgentiarum debachandi, seu oblatrandi nouissime eadem *Tridentina Synodus sess. 21. de reformat. capit. 9.* statuit, vt quæstuariorum nomen, atque vsus penitus aboleatur, neque ad hoc officium exercendum vllatenus admittantur, non obstantibus priuilegijs ecclesiasticis, aut monasterijs, vel hospitalibus concessis, & de illius decreti praxi agunt citati per *Sened. ad Clement. collect. 9. pagina mihi* 401. quibus adde *Henriq. dict. capit. 9. praxim Episcop. part. 1. verbo quæstores, St. phan. Quarantam in summa Bullarij, verbo Archiepiscopi auctoritas, versic. vigesimo sexto in fine, Frat. Emman. quæstion. Regular. tomo secundo quæstione 57. & quæstione 98. articul. primo. Iul. Lanor. de Iubil. Indulg. part. 2. cap. 14.* Proinde Ordinarius non obstante qualicunque exemptione poterit eos incarcerare, excommunicare & castigare, prout expedire fuerit arbitratus, vt per *Sochier. de iurisdict. Ordin. in exemptos, part. secunda quæstione 45. num. 96.*

5 Illud in præsentiarum aduertere oportet sub prædicto *Concilij Tridentini* decreto prauos comprehendi eleemosynarum quæstores, non ipsas eleemosynas, aut nuntios, seu receptores, qui collectas in pios vsus conuertendas sine fraude sponte datas accipiunt, decisum refert *Galet. in margarita casuum conscientiæ, verbo eleemosyna 1.*

6 Et confirmatur ex doctrina *Baldi consil. vigesimo septimo volumin. primo*, vbi resoluit quæstuarios proprie dici, qui quæstum sibi referunt, & negotia gerunt, vt sibi quæstum faciant, iuxta *text. in l. sed & si adjiciatur, ff. pro socio*, nuntios autem, qui vere mittuntur, & idonei sunt ad pias eleemosynas colligendas, non ita eo nomine comprehendi, & per totum consilium multa adducit, quæ declarationem illam ex iuris principijs satis confirmant, meritoque *Baldum* laudat *Cardin. Tusch. tom. sexto verbo quæstores conclus. quadragesim. sext.*

7 Sic etiam eodem decreto non contineri Fratres Sancti Antonij, alioſque Regulares Mendicantes qui omnimodam profitentur paupertatem, aut pro eis quærentes eleemosynas probant *Nauar. consil. 33. de pœnitent.* quem refert, & sequitur *Vgolin. de potestate Episcopi cap. 8. §. 4. num. 6. Fr. Emman. quæstion. Regular. tomo secundo quæstione 57. artic. 7.* quia cum isti proprium nihil habere possint, lex naturalis concedit, vt per se, vel per alios mendicando victum quærant, iuxta instituti sui regulam à Sede Apostolica approbatam, ac subinde debito obseruato modo minime eis videtur deneganda facultas, vt per se, vel per alios eleemosynas quærant.

8 Tenentur tamen huiusmodi Regulares quæstuantes Episcopo fidem facere per litteras authenticas de licentia ad huiusmodi quæstuationem à suis Superioribus sibi data, prout decisum refert *praxis nouæ Episcop.*

Digitized by Google

Epiſcop. p. 2. cap. 3. num. 47. verſ. quoad quæſtuationes, ad
9 locorum enim Ordinarios ſpectat eleemoſynas per loca quæritandi licentias, & facultates concedere *Franciſ. Leo in theſaurofori eccleſ. p. 4. cap. 2. num. 146.* Cum & Regulas prohiberi poſſint per Epiſcopum ab immoderata exactione eleemoſynas pro cõuentu extra diœceſim exiſtente, & ne exigant, niſi illi, quorum licentias confirmauerit prius Epiſcopus, quod praxi ſuarũ partium obſeruari referunt *Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiepiſc. Neapol. cap. 59. num. 11. Campan. in diuerſorio iuris Canon. rubr. 12. capit. 13. num. 134.* & cum ſuper hoc dubium incidiſſet præterito anno 1621. reſponſum fuit
10 à *Sacra Congregatione Illuſtriſſ. Cardinalium Concil. Triden.* interpretum, in hæc verba: Sacra Congregatio Cardinalium Concillij Tridentini Interpretum cẽſuit Fratres Ordinis Mendicantiũ nequaquam poſſe ab Epiſcopis prohiberi, quominus per ſe ipſos in diœceſi b. vbi habẽt Cõuẽtus, eleemoſynas quærant, ſed tantũ ſi extra loca, vbi monaſteria exiſtant, quæritare voluerint, teneri ſuorum Superiorum licentiã Ordinario oſtẽdere. *R. Cardinalis Vbaldinus. Proſp. Faganus S. Concil. Cong. Sec.* quam quidem deciſionem propriã & originalem prę manibus habui, & poſtea in Typographia Camerę Apoſtol. impreſſam vidi.

11 Epiſcopis licentiam petendi eleemoſynas dare poteſt pro vſu alicuius pij loci, vel operis, dummodo perſonæ, quæ eas colligant, honeſtæ ſint, ſpectatę Religionis, & iudicio ipſius Epiſcopi approbatæ, & minime participes eleemoſynarũ, & quęſtorũ nomẽ nullo modo gerãt, ſed ſimpliciter eleemoſynarũ collectores appellentur; non concionentur, non circumferant ſua priuilegia, aut reliquias: nõ campanulam, nec alia inſtrumenta pulſent ad excitandas perſonas: non petant tanquam debitam elecmoſynam, aut aliqua arte, aut prætextu dicendi orationes Beati Antonij, aut ſimiles aurum extorqueãt, ſed ſimpliciter, & modeſte recipiant, quod liberaliter fuerit oblatum, refert deciſum *praxis Epiſcop. d. verbo quæſtores.*

12 In prauos enim eleemoſynarum quęſtores quamuis laicos, poteſt Epiſcopus animaduertere, *ca. tuarum*, vbi *Ab. num. 1. de priuileg. Clement. abuſionibus, de pœniten.* Laici enim non poſſunt quærere eleemoſynas pro aliqua cauſa, niſi recognita per Epiſcopum, *l. vnica, vbi gloſ. Bart. & Ioann. de Platea C. de mendicantib. valide lib. 11.* quia iſtorum mendicatio ſine cauſa concernit materiam peccati mortalis ex ſubtractione, quæ inde reſultat iis, qui verè indigent, *cap. Paſtor. 1. quæſtion. 2.* Omnes autem indulgentiæ quæſtuariæ à *Pio Quinto*, vel prædeceſſoribus conceſſæ, aut in poſterum concedendæ quibuſcunque perſonis, & locis, pro quibus ſcilicet conſequendis manus ſunt porrigendæ adiutrices, etiam quæ quæſtuandi facultatẽ quomodolibet continent, ab ipſo Pio Quinto reuocatæ ſunt, vt refert *Galet. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo indulgentiæ, primo.*

13 In Luſitania igitur, vt plenius, & facilius omnibus abuſibus, & fraudibus iſtorum quæſtorum occurratur per *Ordinat. Regiam Luſitan. l. 5. titulo 103.* prudenter conſtitutum eſt ne petitoria cuiuſuis ſancti nomine permittantur à Magiſtratibus Regijs, niſi regiæ litterę oſtendantur, quibus expreſſe nominetur perſona, quæ eleemoſynas quęſitura eſt, nec per ſe, nec per alios prędicare faciant, vel indulgentias publicare, quemadmodum in *dicta Clem. 2. & in dictis Concil. Tridentin. decretis* conſtitutum eſt, quod ſi aliter factum ſit omnes pecunias ab illis quæſitas quæſtori redemptionũ Captiuorum tradendas præcipit, vt per *Cardoſum in praxi Iudicum, & Aduocat. verbo eleemoſyna, num. 2.* practicatum fuiſſe refert *Cabed. parte 1. dec. 193.* ſimilis apud *Hiſpanos* extat *l. 1. & 2. titulo 18. lib. 1. Ordin.* vbi *Perez.* nunc *l. 1. tit. 9. l. 1. & l. 37. tit. 6. l. 3. nouæ recopilat.* vbi *Azeued.* refert *Auendan. de exequend. mandat. l. 3. capit. 30.* & apud *Gallos* idem regiis Senatus decretis diſpoſitum aſſerit *Renat. Chopin. de ſacra politia libr. 3. titul. 5. à numero 23.*

SVMMARIVM.

1 *Degradatio duplex, verbalis, ſi licet, & realis, ſiue actualis.*

2 *Degradatio verbalis dicitur illa, quæ fit per ſolam, & ſimplicem ſententiam, qua Clericus criminoſus ab Ordinibus, ſeu ab eorum executione depoſitus declaratur.*

3 *Priuilegium fori, & Canonis per degradationem verbalem nunquam amittitur.*

4 *Degradatio actualis, ſeu realis eſt quando vltra diſpoſitionis ſententiam ob incorrigibilitatẽ clericus perſonaliter priuatur, exauctorizatur, exuitur, & ſpoliatur eccleſiaſticis Ordinibus.*

5 *Clericus vtcunque ſolemniter degradatus conficit Euchariſtiæ Sacramentum.*

6 *Clericus degradatus, ſi ex aliqua iuſta cauſa reſtituatur ad Ordines clericales non debet de nouo ſacris inſigniri.*

7 *Clericus etiam degradatus adhuc clericus dicitur.*

8 *Clerici in minoribus, vbi amittunt priuilegium clericale, & veniunt puniendi à iudice ſeculari, eſt neceſſaria degradatio.*

9 *Degradationis pœna, vbi in iure, vel aliqua conſtitutione repertur impoſita, eſt intelligenda de leuiori.*

10 *Degradationem verbalem, quæ crimina mereantur, oſtenditur.*

11 *Degradationem realem merentur crimen hæreſis, crimen falſi, & conſpiratio contra proprium Epiſcopum.*

12 *Degradari, & curiæ ſeculari tradi poteſt clericus propter crimina hæreſis, aut falſi aut conſpirationis contra proprium Epiſcopum, etiam non data incorrigibilitate.*

13 *Degradari, & Curiæ ſeculari tradi poteſt Clericus quando fuerit incorrigibilis, & tranſierit in profundum omnium malorum.*

14 *Incorrigibilis à parte rei ille dicitur, qui ita obduratus in peccato perſeuerat, vt nullo modo velit ad correctionem perduci.*

15 *Incorrigibilis ex iuris præſumptione quando quis dicatur, oſtenditur.*

16 *Clericus incorrigibilis ſi tandem impœnitens, aut obduratus in profundum malorum venerit, an abſque expreſſa Curiæ ſeculari traditione poſſit per eam cõprimi? oſtenditur.*

17 *Declaratur tex. in capit. cum non ab homine, de iudic.*

18 *Celebrans, vel Confeſſionis Sacramentum audiens non ordinatus ab Ordinibus eccleſiaſticis, ſi quos habuerit, rite degradatus, ſtatim Curiæ ſeculari traditur.*

19 *Sodomiam committentes, ſi clerici fuerint degradationis, & traditionis Curiæ ſeculari pœna puniuntur.*

20 *Abortũ animatũ cauſans, ſi eccleſiaſticus fuerit, traditur Curiæ ſeculari.*

21 *Mulieres ſollicitantes in Confeſſione, ſi delicti grauitas petat,*

tat, possunt Curiæ seculari puniendi tradi.

21 *Degradatio ab Ordinibus est à proprio Episcopo facienda sibi assistentibus secundum sacros Canones, sex Episcopis, si degradetur Presbyter; si Episcopus, duodecim Episcopis, si verò Diaconus, sive Subdiaconus tribus.*

23 *Degradatio attento Concilio Trid. à quo, & quibus assistentibus fieri debeat, ostenditur.*

24 *Degradare actualiter clericum, non potest Episcopus electus, & confirmatus ante consecrationem, secus in verbali depositione.*

25 *Degradandi, seu deponendi suos subditos non habent facultatem Prælati Religiosorum, nisi illis concessum sit per priuilegium, vel consuetudinem à Romano Pontifice toleratam.*

26 *Prælati, quorum præsentia in degradatione Clerici necessaria est, ex dispositione Concilij Tridentini sessione 13. de reformat. cap. 4. debent cum proprio Episcopo in cognitione, & examine causæ tanquam iudices referre suffragium.*

27 *Degradatio quomodo fieri debeat, ostenditur.*

28 *Episcopus contra exemptos cognoscit in omnibus criminibus actualem, seu solemnem degradationem requirentibus.*

29 *Degradatus clericus, qui famæ restitui vult, an debeat a Papa tantum restitutionem petere, an etiam ab Episcopo a quo degradatus fuit, ostenditur.*

EPISCOPVS AD DEGRADATIONEM, quomodo, & quando procedere possit?

ALLEGATIO CX.

1 DEpositio, prout à suspensione differt, in effectu nihil aliud est quam perpetua remotio ab Ordinibus, vel Altaris ministerio, vt post alios tradit *Bern. in pract. c. 143. in princ.* hæc autem depositio dupliciter consideratur, alia namque verbalis, quę & verbalis degradatio appellari solet, alia verò actualis, quæ & actualis degradatio; seu vt alij volũt, degradatio simpliciter dicitur, quam duplicem depositionis speciem declarant *Scacc. de indic. part. 1. cap. 11. §. 71. Simanch. de Cathol. instit. titul. 46. num. 69. Conrad. Brun. de haret. lib. 4. ca. 13. Royas in singularib. Fidei sing. 48. Petr. Greg. syntagm. Iuris p. 3. lib. 31. c. 3. Bernard. & Salzed. in pract. capitul. 143. in nouiss. edit. Menoch. de arbitrar. casu 416. praxis nova Episc. par. 2. capit. 4. num. 93. in fine, & num. 94. Sbroz. de Vicario Episcopi lib. 2. quæst. 157. Clar. §. fin. quæst. 74. Perez. tit. 4. lib. 4. Ordin. pag. 89. cum seq. & pagina 159. cum sequentibus, Fichard. & Bonacos. tom. 1. commun. opinion. libr. 1. tit. 2. num. 141. cum sequentibus, pag. 162. Eymer. in direct. inquisit. part. 3. quæst. 46. vbi Penna commento 46. pag. 519. & comm. 49. pag. 532. Henriq. in summ. lib. 13. cap. 55. Alphons. Aluarez Guerrero in speculo iuris Pontificij c. 29. pag. 74. praxis Episcop. verbo degradatio, Horten. Canalcan. in practic. de testibus par. 3. memb. 64. Mari. Alter. de censur. tom. 2. disp. 2. cap. 1. vers. degradatio, Farin. in praxi crimin. quæstion. 8. num. 72. Carol. de Grassis de effect. cler. effectu 1. à n. 814. Moneta de distrib. quotidian. quæst. 17. a nu. 1. Bellet. disquisit. clerical. part. 1. tit. de fauore clericorum personali, §. 10. a num. 3. Illustriss. D. Roderic. de Cunha in tract. de Confessarijs solicitantib. mulieres in Confessione quæst. 24. Fernandez in examine Theologiæ moralis par. 2. capit. 14. §. 1. plures alios refert Cened. ad Decret. collect. 65. nu. 3.*

2 Prior scilicet verbalis fieri solet, quando oretenus sententia contra clericum profertur, per quam priuatur Ordinibus, vel Altaris ministerio, à quibus remoueatur, ita vt officium clericale exercere nequeat, quæ propriè & simpliciter depositio appellatur, *c. sacerdos 81. dict. cap. qualiter & quando, de accusat. cap. 2. de panis, lib. 6. Clar. in §. fin. quæst. 74. in princip. Menoch. dict. casu 415. num. 5. Ioan. Aloys. Leo in l. officiales, num. 14. C. de Episcop. & cler. & Petr. Gregor. syntagm. iuris lib. 31. capit. 30. num. 1. 2. & 8. & in partit. iuris Canon. lib. 4. tit. 15. cap. 4. num. 8. litt. X. Scacc. d. cap. 11. nu. 71. Flamin. Chartar. de exequut. sent. cap. bann. capit. 1. num. 289. Farin. d. quæst. 8. num. 72. Henriq. in summ. lib. 13. cap. 55. §. 3. Bellet. dict. §. 10. num. 4. Carol. de Grassis d. effectu 1. a nu. 815. Moneta d. q. 17. nu. 1.*

3 Per quam minime amittitur fori, & Canonis priuilegium, ex *Menoch. d. casu 415. nu. 5. & 9. Sigism. Scacc. d. c. 11. num. 72.* resoluit *Carol. de Grassis d. effectu primo nume. 817. & ex P. Henriq. d. cap. 55. §. 3. Galet. in margarita casuum conscientiæ, verbo degradatio. & cum Nau. in manual. cap. 27. num. 81. Sayr. de censur. lib. 5. cap. 20. num. 12. Valent. tom. 4. disp. 7. quæst. 19. puncto 4. Bonacina de censur. disp. 4. puncto vnic. nu. 3.*

4 Actualis, seu realis degradatio est, quandò vltra depositionis sententiam ob incorrigibilitatem clericus personaliter priuatur, exauctoratur, exuitur, & spoliatur Ordinibus Ecclesiasticis per detractionem clericalium insignium, sicque à clericali militia remotus clericus rejicitur priuatus consortio, & priuilegio clericali, quod scilicet Episcopus præsente iudice seculari, cui degradandus debet tradi, publicè abradit illi loca capitis, & manuum, in quibus in collatione Ordinum vnctio facta fuit, & postea successiuè detrahit omnia signa, quæ in susceptione Ordinum suscepit, & demum exuit eum habitu clericali, & dicit Iudici, & officiali seculari, vt illum ita spoliatũ, & depositum in suum forum, & iurisdictionem recipiat, de qua vide *cap. Felix. 5. quæst. 7. cap. non potest, de re iudicata, cap. cum non ab homine de iudic. cap. degrad. de pœnis libro 6. Concil. Tridentin. session. 13. de reformation. capit. 4. Maranta de ordine iudic. part. 4. distinct. 11. num. 71. & 72. Ioan. Aloys. Leo in dicta l. officialis, num. 15. Scacc. dict. capit. 11. num. 73. & 75. Borgas. in tractat. de irregularitat. titul. de sentent. depositi. nu. 7. Menoch. dicto casu 415. nu. 8. Andr. Gambar. de officio legati lib. 2. num. 196. Modern. de iurisdict. part. 1. capit. 51. num. 18. & par. 4. casu 131. num. 6. Carol. de Grassis dict. effectu 1. à num. 818. Bellet. d. §. 10. num. 5. Bonacina d. disp. 4. puncto vni. num. 2. Fr. Emmanuel quæst. Regular. tom. 2. q. 123. art. 3. Henriq. d. cap. 55. §. 1. & 3. Moneta d. q. 17. nu. 4.*

5 Clericus vtcunque solemniter degradatus conficit Eucharistiæ Sacramentum, etiamsi hæreticus sit, si vtatur debita materia & forma cum intentione, non tollitur enim character impressus *Con. lib. 1. variar. cap. 10. num. 8. Alex. de Neuo in cap. 1. num. 17. qui clerici vel vxo. Decian. tract. crimin. part. 1. lib. 4. cap. 9. num. 78. in fine, Mari. Alter. disputat. 2. cap. 2. vers. secundo, Nauar. commu. 8. de Regular. num. 36. Sayr. de Sacramen. in genere l. 2. cap. 6. art. 5. versic. ad quintum, pag. 233. Cened. ad Decretal. collect. 65. num. 4. & pract. ac canon. quæst. lib. 1. q. 80. nu. 85. Carol. de Grassis d. effectu 1. num. 819. in fine, & num. 834. in fine.*

6 Dicit, quod si degradatus ex aliqua iusta causa restituatur ad Ordinem clericalem, non debet de nouo

Sacris

Sacris inſigniri, & citat *Modern. de iuriſdict. diſt. caſu 132. a num. 3.* Clericus enim degradatus, adhuc clericus dicitur, licet verè non ſit in eadem dignitate cõſtitutus, in qua erat ante degradationem, *gloſ. in c. accedens 50. diſtinct. & in cap. ad abolendam, verbo prærogatiuam, de hæretic. & in d. c. degradatio, verbo priuilegia, Decian. conſ. 19. nu. 115. lib. 3.*

8 Aduertere oportet quod in caſibus, in quibus clerici in minoribus amittunt priuilegium clericale, & veniunt puniendi à Iudice ſeculari, eſt neceſſaria degradatio, ex eo quia clerici in minoribus dicuntur charactere clericali inſigniti, *Abb. in cap. clericus, de vita, & honeſt. cleric. & in c. ſi quis Presbyter, in 1. notab. de cler. excom. Bernard. in d. c. 143. n. 3. Ceruantes ad l. 5. Tauri n. 17. Carol. de Graſſis d. effectu 1. n. 839.* quamuis contrarium teneant *Couar. pract. c. 32. nu. 3. verſ. hic equidem, Caſſan. in conſuet. Burg. rub. 1. §. 5. verſ. Archid. num. 66. Guillelm. in c. Raimũtius, verb. vxorem nomine Adelaſiam deciſ. 2. n. 440. Soar. de Paz in praxi to. 2. prælud. 2. nu. 8. Auend. de exequend. mandat. c. 22. n. 3.*

9 Obſeruandum etiam eſt, quod quando in iure, vel aliqua conſtitutione reperitur impoſita pœna degradationis, eſt intelligendum de leuiori, & ſic de verbali degradatione, non autem de actuali, quia verbum illud ſimpliciter prolatum ita interpretari debemus, vt de minori pœna quam ſub ſe etiam comprehendit veluti diſpoſitio odioſa intelligatur iuxta reg. *in pœnis 49. lib. 6.* ita *Bernar. in pract. c. 143. num. 4.* nouam impreſ. *Foler. in pract. crimin. nu. 27. verſ. quid ſi ſtatutum ſimpliciter,* quem refert, & ſequitur *Bellet. d. §. 10. n. 5. & Bonac. d. punct. vni. n. 6. verſ. addo,* contra *Tolet. lib. 1. c. 17.* nã cum actualis degradatio ſit grauiſſima pœna, ea infligi non debet, niſi pro caſibus à Iure decretis, *Dec. in c. at ſi clerici. de iud. Moneta d. q. 17. nu. 6.*

10 Crimina quæ merentur verbalem degradationem ſunt adulterium, concubinatus perſeuerans poſt monitionem, ſimonia notoria, ſtuprum, inceſtus, furtũ, periurium, homicidium, etiamſi patratum ſit ſolo cõſilio, delictum, quo quis permittit ſua culpa ſuum parochianum decedere ſine baptiſmo, & præterea alia crimina maxima, & atrocia, quæ inferunt irregularitatem. Vide *Emman. Sà, verbo depoſitio 2. & Bonac. d. pũcto vni. nu. 6. Petr. Greg. d. c. 4. n. 4. Bertachin. in tract. de Epiſcopo p. 8. lib. 4. tit. de cauſa mater. degrad. Henriq. d. c. 55. §. 5. Moneta d. q. 17. n. 6.*

11 Crimina vero, quæ merẽtur realem degradationem ſunt grauiora. Primò crimen hæreſis, *cap. ad abolendã, & cap. excommunicamus, ll 2. de hæret. Bonac. dict. puncto vni. nu. 6. Bellet. d. §. 10. n. 6. verſ. ſecundus, Mari. Alter. d. diſp. 2. c. 6. verſ. quod ſi, Carol. de Graſſis d. effect. 1. nu. 836.* Secundò crimen falſi in literis Apoſt. commiſſi, *c. ad falſariorum, de crimine falſi, gloſ. verbo poſtmodum, in cap. cum non ab homine, de iudic. Couar. var. lib. 2. c. 20. n. 7. Clar. d. q. 36. nu. 34. verſ. videmus etiam, Humada l. 60. à nu. 1. tit. 6. p. 1. Perez l. 21. in glo. falſa nueſtro ſello, tit. 19. lib. 8. Ordin. praxis Epiſc. p. 1. verbo falſarij, pagin. 162. Felin. in praxi crim. p. 6. tit. de falſit. qu. 151. à nu. 1. Menoch. de arbitr. caſu 306. a num. 6. Bobadil. in ſua politic. lib. 2. c. 17. nu. 95. Aldrete de religioſa diſciplina tuenda lib. 2. c. 17. a num. 21. Bellet. d. §. 10. num. 6. verſ. primus, Carol. de Graſſis d. nu. 836.* Tertiò, crimen conſpirationis contra proprium Epiſcopum, *cap. ſi quis ſacerdotum 11. q. 1. Dec. in d. cap. at ſi clerici, nu. 243. Bellet. d. n. 6. verſ. tertius, Carol. de Graſſis d. nu. 836. Mari. Alter. d. c. 6. verſ. quod ſi, in fine.*

12 Propter hæc tria crimina poſſe clericum tantum degradari, & tradi Curiæ ſeculari, & ob nulla alia quantumuis grauia, aſſerunt *Lplr. Zeclu. in tract. de priuileg. Eccleſ. priuileg. 79. num. 7. Clar. d. quæſt. 36. num. 31. Boſſi. in tract. crimin. tit. de foro compet. n. 135. & 136. Scac. d. cap. 11. num. 60. & 61. Borgaſ. in tract. de irregular. lib. 6. tit. de ſentent. depoſit. num. 4. Farin. d. quæſt. 8. num. 75.* Et licet aliqui teneant in prædictis caſibus nullum clericum poſſe tradi Curiæ ſeculari, niſi ſit incorrigibilis, hoc tamen non eſt tutum, quia Iura ex quibus probatur, quod in ſupradictis caſibus poteſt clericus tradi Iudicibus ſecularibus, nihil prorſus dicunt de incorrigibilitate, niſi quoad crimen conſpirationis in perſonam Epiſcopi, in quo requiritur incorrigibilitas, vt voluit *gloſ. communiter recepta, in d. cap. cum non ab homine, Socin. reg. 55. limit. 3. Farin. d. q. 8. n. 78. Clar. d. qu. 36. nu. 33. verſ. infertur. Bellet. d. §. 10. nu. 6. verſ. tertius.* Ex quibus rectè infertur non eſſe tutam illorum reſolutionem, qui aſſerunt quod conuictus de hæreſi tunc traditur Curiæ ſeculari, quando eſt incorrigibilis, ſed ſi vult ſe corrigere, & emendare non poterit degradari, & tradi Curiæ ſeculari, ſed eſt in monaſterium, vel carcerem detrudendus, niſi eſſet relapſus in eodem crimine, quia ſi eſt relapſus, licet ſit paratus ſe corrigere, adhuc non eſt audiendus, ſed omninò tradendus Curiæ ſeculari, *Socin. d. reg. 55. limit. 5. Boſſi. d. tit. de foro compet. num. 137. Farin. d. quæſt. 8. num. 76. Carol. de Graſſis d. effectu 1. num. 837. in fine, Bellet. d. §. 10. nu. 6. verſ. ſecundus.*

Vtrum autem propter crimen læſæ maieſtatis clericus ſit actualiter degradandus, Curiæque ſeculari tradendus, dubium eſt graue, in quo affirmatiuam partẽ in effectu tuentur *Abb. in c. at ſi clerici in princ. nu. 39. de iudic. Anch. nu. 10.* & ibi, *Alciat. nu. 22. in d. c. cum non ab homine, Rom. conſil. 36. d num. 1. & ſing. 701. Albert. in c. 1. de hæret. lib. 6. quæſt. 11. & 13. Mench. de ſucceſſ. creat. §. 2. num. 53.* contendentes propter grauitatem criminis, etiamſi in iure expreſſum non ſit, clericum tradendum eſſe Curiæ ſeculari, quamuis non proponatur incorrigibilis. Contrariam tamen ſententiam tenent *Barbat. conſil. 22. dub. 1. lib. 3. Curt. conſil. 154. num. 1. Roland. conſil. 4. lib. 1. Gig. de læſa maieſt. quæſtio. 63. Boſſi. in pract. crim. titul. de foro compet. num. 137. & titul. de crimine læſæ maieſt. num. 86.* dicit communem *Clar. in §. fin. quæſt. 36. num. 27. & §. læſæ maieſtatis crimen, num. 7. Bern. & Salzed. in pract. cap. 121.* quæ ſententia & communis eſt, & tanquam verior attento iure ſequenda, quicquid inter voluntatem & obligationem tradendi curiæ ſeculari faciat differentiam *Clar. d. num. 27. in fine,* & cogitandum relinquat *Cabed. Luſit. deciſ. 83. p. 2.*

Vtrum etiam pro crimine aſſaſſini clericus ſit actualiter degradandus ab aliquibus dubitari ſolet, inter quos negatiua ſententia receptior eſt, quæ patet ſi expendas talem degradationem non fieri, niſi in caſibus à iure expreſſis, vt ſupra dixi, è quorum numero non eſt crimen aſſaſſini, neque text. in *c. 1. de homicid. lib. 6. hoc dicit,* ſiquidem tantum aſſerit depoſitionem ipſo iure à lege eſſe impoſitam, quæ depoſitio huiuſmodi verbis, vel ſimilibus à lege conſtituta non eſt depoſitio de qua agimus, ſed potius irregularitas cenſetur; ſi autem dicatur text. illum *in d. c. 1.* etiam imponere pœnam diffidationis dicendum videtur, pœnam illam eſſe cõſtitutam reſpectu ſecularium, quibus etiam prohibitio de qua hic, facta fuit, vt colligitur ex illis verbis

ibi, cum ſuis bonis mundanis, iuncta reg. odia *libr. 6.* quæ pœna vtrum à Pontifice poſſit imponi, vide per *Dominic. Anch.* & alios *in d.c.1.* Accedit quod crimen læſæ maieſtatis grauius eſt quam crimen aſſaſſini iuxta tex. *in l. quiſquis C. ad legem Iuliam Maieſt.* & tamen pro illo regulariter non imponitur depoſitio in ordine ad actualem degradationem, vt clericus Curiæ ſeculari tradatur, vt ſupra dixi: vnde de rigore iuris idem dicẽdum videtur in crimine aſſaſſini prout in effectu videtur ſentire *Guillelm. poſt repet. c. Raimundus in q. de homicidio nu.* 3. quicquid contrarium teneant plures relati à *Bernard. in præſt. c.* 100. *n.* 4. & dicit communem *Clar. d. q.* 36. *n.* 3. quorum ſententia in praxi ſeruari teſtatur *Clar. vbi proximè nu.* 30. quæ quidem ſi in praxi obſeruatur, temperanda eſt, dummodo circa crimen prius præcedere debeat declaratoria per Eccleſiaſticũ antequam à ſeculari iudice clericus delinquens capi & puniri poſſit, arg. tex. *in cap. cum ſecundum de hæret. lib. 6. aduertunt plures*, quos refert, & ſequitur *Bernard. vbi ſupra lit. B, licet n.* 31. aliud teſtatur de conſuetudine ſeruari; iuxta quæ non videtur vera ſententia illorum, qui affirmant propter crimen parricidij ſicut & aliud qualificatum clericum ita eſſe deponendum, vt curiæ ſeculari relinquatur, de qua opinione agunt *Bernard. & Salz. d. loco n.* 1. *Borgaſ. d. tit. de ſent. depoſit. à nu.* 16. *Farin. d. q.* 8. *à nu.* 76. *Bellet. d. §.* 10. *nu.* 6. *verſ. quartus cum ſeqq. Carol. de Graſſis d. effectu* 1. *nu.* 838. iuſtum tamen videretur, prout etiam iuſtum iudicant nonnulli DD. ſi hodie per nouam aliquam Conſtitut. aliqua grauiſſima crimina exprimerentur, in quibus Clerici actualiter degradarentur, Curiæque ſeculari traderentur, vt ſaltem timore pœnæ inſolentia malorum temperaretur, prout in quodam homicidio grauiſſimo virtute cuiuſdam Bullæ Apoſt. factum dicit idem *Bernard. referens* tenorem eiuſd. Bullæ *in d. præct. cap. 99. in fine*, ſecundum nouam impreſ.

14 Incorrigibilis duobus potiſſimum modis dici poteſt, vel à parte rei, vel iuris præſumptione. Primo modo dicitur ille, qui à parte rei ita obduratus in peccato perſeuerat, vt nullo modo velit ad correctionem perduci, *D. Paul. ad Hebræ.* 7. Nolite obdurare corda, & *1. ad Corinth.* 5. tradidi hominem Sathanæ, &c. *Exod.* 7. Obdurabo cor eius, & iterum *c.* 9. cor Pharaonis, &c.

15 Secundo modo ex iuris præſumptione Clericus incorrigibilis dicitur ad effectum, vt per poteſtatem ſecularem iudicetur, & comprimatur, quando ſcilicet in graui crimine deprehenſus depoſitus fuit, & dein-

16 dè propter contumaciam excommunicatus, inſuper illa creſcente anathematis mucrone percuſſus, & tandem impœnitens, ac obduratus in profundum malorum veniens contemnit, & tunc cum Eccleſia vlterius non habeat quid faciat abſque eo, quod expreſsè exuatur priuilegio clericali, aut alia ſubſequatur expreſſa Curiæ ſeculari traditio per ſecularem poteſtatem comprimi poteſt, text. ſic neceſſariò intelligendus *in cap. cum non ab homine, de iudic.* Ratio eſt, quam text. ibidem adducit, cum Eccleſia non habeat vltra quid faciat: quaſi neceſſariò ſupponat, ſeruata forma inibi præfinita tacitè inuolui, quod clericus fuerit exutus priuilegio clericali, tacitèque Curiæ traditus ſeculari, aliter non verificantur prædicta verba, vt ſatis inſinuat *Abb. in dict. cap. cum non ab homine, num.* 29. *Boſſ. ſub titul. de foro comp. num.* 131. communis vt per *Conar. præct. cap.* 32. *num.* 2. *verſic. ſecundo*, & ex alijs ita tenere Doctores communiter affirmat *Clar. §. vlt. quæſt.* 36. *num.* 32. plures, vt per *Salzed. ad Bernard. cap.* 119. *num.* 4. *lit. A. alias cap.* 142. *in nouiſſ. Menoch. de arbitr. caſu* 415. *num. vltim.* qui rectè aduertit *in d. cap. cum non ab homine* fictam dari à lege degradationem, ficut *in c. 1. de homicid. lib. 6. Guttier. præct. lib. 4. quæſt. 7. num.* 23. quamuis contradicant plures citati à *Con. Clar. & Salz. dictis locis*, contendentes non aliter ſecularem poſſe in terminis *d. c. cum non ab homine*, clericum punire, niſi prius Eccleſiaſticus iudex formaliter ſententiam ferat declaratoriam incorrigibilitatis, traditioniſque Curiæ ſeculari: ſed manifeſta ſit violentia formæ præfinitę in

17 *d. c. cum non ab homine*, cui plenè ſatisfit, quamuis Eccleſiaſticus expreſsè non pronuntiet ſuper tali incorrigibilitate, eo maxime, quia ſi adhuc reſtat talis pronũciatio, iam Eccleſia habet vltra quid faciat, quod tamen text. ille in ratione vltimo adiecta prorſus negat, quamuis extra terminos illius text. in quo forma illa præfinitur, libenter fateamur neceſſarium eſſe, vt ſecularis clericum punire valeat, quod deponatur, actualiterque degradetur, & ſaltem in conſequentiam exuatur priuilegio clericali, traditioque ſeculari Curiæ ſubſequatur, bonus text. *in cap. noumus*, 27. *de verbor. ſignific. iuncto cap. degradatio* 2. *de pœnis, libr. 6. capit. ad falſariorum*, 6. *de crimine falſi*, ibi, poſtquam per Eccleſiaſticum iudicem fuerint degradati, ſeculari poteſtati tradantur, *cap. ad abolendam* 9. *de hæret. verſ. præſent. Concil. Trid. ſeſſ.* 13. *de reformat. cap.* 14. ibi, deponendæ, & Curiæ ſint tradendæ ſeculari, obſeruãt plures, quos referunt, & ſequuntur *Boſſ. Clar. & Salz. citatis locis, Couar. lib.* 1. *var. cap.* 20. *num.* 7. *& dict. cap.* 32. *num.* 2. *verſic. ſecundo, & verſ. tertio, Menoch. dict. caſu* 415. *num.* 14. quem vide in materia degradationis verbalis, & actualis circa *Sacrum Concil. d. ca.* 4. refert plures, quos ſequitur *Farin. in praxi crimin. p.* 1. *titul. de inquiſit. q.* 8. *à num.* 71. vbi multipliciter declarat vſque ad *nu.* 81. & alios modos proponit, quibus Clerici incorrigibiles præſumuntur.

18 Non ordinatus celebrans, vel Sacramentalem Confeſſionem audiens, à Iudicibus S. Inquiſitionis, vel locorum Ordinarijs, tanquam Eccleſiæ miſericordia indignus, à foro Eccleſiaſtico abijcitur, & ab Ordinibus Eccleſiaſticis, ſi quos habuerit, ritè degradatus, ſtatim Curiæ ſeculari traditur, per iudices ſeculares debitis pœnis plectendus, prout ſtatuit *Clement.*

19 *VIII. conſtitutio. ſua incip. Etſi alias, dat.* Romæ 1. *Decembris* 1601. refert *Quaranta in ſumma Bullarij verbo Ordo, pagin.* 387. Sic etiam crimen nefandum contra naturam eadem pœna degradationis, & traditionis Curiæ ſeculari puniri voluit *Pius V.* cuius conſtit. verba refert *Nauar. in manu. cap.* 27. *num.* 249. & dicit intelligendum eſſe non de quocunque committente hoc crimen, ſed exercente frequentatione actuum, vt dixi

20 *Alleg.* 44. *numer.* 25. Et de abortu animato propter quod Eccleſiaſtica perſona poteſt tradi Curiæ ſecula-

21 ri vide *Quarant. verbo abortus, numer.* 6. Mulieres ſollicitantes in Confeſſione, ſi delicti grauitas petat, poſſunt Curiæ ſeculari puniendi tradi ex *Conſtitutio. Sanctiſſimi Domini Noſtri Gregorij XV.* de qua ſupra *Alleg.* 105. *num.* 60.

22 Quis autem ſit numerus Epiſcoporum requiſitus ad clericum deponendum non abs re inueſtigandum erit, & ideò dicendum in Sacerdote ſex Epiſcopos, in Diacono tres deſiderari, vt probat text. *in capit. ſi quis* 25. *q.* 7. ibi, *a tribus vicinis, &c.* In ſubdiacono vero licet per Canones antiquos numerus declaratus nõ ſit, nihi-

nihilominus tamen etiam tres debent interuenire, eo quod licet hoc tempore Decreti Ordo ſubdiaconatus non connumeraretur inter Ordines maiores, poſtea tamen declaratum fuiſſe conſtat, vt patet ex *tex. in cap. miramur pen. de ſeruis non ordin.* & ita in ſpecie tradit *gloſ. in c. 1. de hæret. lib. 6. & in c. 2. verbo Canonibus, de pœnis illo lib. Abb. in c. 3. nu. 4. de re iudic.* In clerico autē poſito in minoribus ſolus vnus Epiſcopus ſufficit, vt probat *tex. in d. c. 2. verſ. quamquam*, vbi *gloſ. dict. verbo Canonibus*. In Epiſcopo vero deponendo duodecim Epiſcopi requiruntur, vt dicam *alleg. 112.* vide *Bellet. d. §. 10. nu. 7. praxis noua Epiſcop. p. 2. c. 4. num. 93. in fine, Mari. Alter. d. diſp. 2. c. 7. à princip.*

23 Veruntamen quia tantum Epiſcoporum numerum adhiberi poſſe aliquando difficile eſt, ſi quando autem interuenire poſſent, eorum reſidentia intermitteretur, propterea *Concil. Trid. ſeſſ. 13. de reformat. cap. 4.* ſtatuit & decreuit Epiſcopo per ſe, ſeu illius in ſpiritualibus Vicario generali contra clericum in ſacris etiam Presbyteratus Ordinibus conſtitutum ad illius condemnationem, necnon verbalem depoſitionem, & per ſe ipſum etiam ad actualem, atque ſolemnem degradationem ab ipſis ordinibus, & gradibus Eccleſiaſticis in caſibus, in quibus aliorum Epiſcoporum præſentia in numero à canonibus definito requiritur etiā abſque illis procedere liceat, adhibitis tamen, & in hoc ſibi aſſiſtentibus totidem Abbatibus vſum Mitræ, & Baculi ex priuilegio Sedis Apoſtol. habentibus, ſi in ciuitate, aut diœceſi reperiri, & commodè intereſſe poſſint: alioquin aliis perſonis in eccleſiaſtica dignitate conſtitutis, quæ ætate graues, ac iuris ſcientia commendabiles exiſtant, de quo vide *Soar. de cenſur. diſp. 30. ſect. 1. num. 19. Auilam eod. tract. p. 3. diſput. 5. dub. 1. concl. 3. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 32. tract. 2. nu. 52. Franc. Leo in theſauro fori eccleſ. p. 1. cap. 4. nu. 47. & 48. Sayr. de cenſur. lib. 5. c. 20. num. 18. Aldrete de religioſa diſcipl. tuenda lib. 1. c. 3. n. 18. prax. non. epiſcop. d. c. 4. nu. 93. in fine, Bellet. d. §. 10. nu. 7. Bonac. d. puncto vni. num. 8.*

24 Epiſcopus tamen electus, & confirmatus ante conſecrationem non poteſt actualiter clericum degradare, quia huiuſmodi degradatio videtur quidam actus ordinis dependens ab ipſa conſecratione, ita *gloſ.* ſic intelligenda *verbo de talibus in cap. tranſmiſſam de elect.* ſed non habet locum in depoſitione verbali, etiamſi ordinetur ad actualem degradationem, quia verbalis depoſitio etiam reſpectiua nihil aliud eſt, quam ſentētia quædam, & ita eſt actus ſolius iuriſdictionis, non ordinis, refert *Mari. Alteri. d. to. 2. diſpu. 2. c. 7. verſ. quę runt Doctores.*

25 Prælati vero religioſorum non habent facultatem deponendi, vel degradandi ſuos ſubditos, niſi illis cōceſſum ſit per priuilegium, vel conſuetudinem Romano Pontifici toleratam *Sayr. d. cap. 20. num. 28. Sylueſt. verbo degradatio 1. Auila d. diſpu. 5. dub. 4.* poſt alios *Bonacin. d. num. 8.* vbi etiam reſoluit degradationem Epiſcopi pertinere ad Papam.

26 Huiuſmodi Prælati, quorum præſentia neceſſaria eſt ex diſpoſitione *Concil. Trident. d. c. 4.* debent cum proprio Epiſcopo adeſſe in cognitione, & examine cauſæ, & in pronuntianda ſententia depoſitionis tanquam iudices ferendo ſuffragium, eo modo, quo ante *Conc. Trident.* requirebatur ex *Gemin. in c. degradatio, num. 5. de pœnis in 6. Archid. in ſum. 3. q. 8. Marc. Anton. Gemenſ. in practicab. Eccleſ. q. 730. Soar. de cenſur. tom. 5. diſput. 30. ſect. 1. nu. 20.* quicquid nec aſſeſſores, nec conſultores eſſe, ſed adhibitos ad ſolemnitatem dicat *Aldret. de religioſa diſcipl. tuenda lib. 2. cap. 17. n. 15.* & fortè ob hanc cauſam *Concil. Trid.* vbi copia tot Abbatum in diœceſi haberi non poteſt, & vocandæ ſunt aliæ perſonæ Eccleſiaſtica dignitate inſignitæ, poſtulat, vt iuris ſcientia commendabiles exiſtant, quia debent officium iudicis exercere, & iudicare.

Vtrum autem de Iure communi, quo attento in depoſitione Sacerdotis ſex Epiſcopi deſiderabantur, ſufficiat maior iudicantium pars, an vero ſententia ſit proferenda nemine diſcrepante, dubium eſt ad præſentem materiam non contemnendum, in quo non requiri iudicantium concordiam in effectu ſentit *gloſſ. verbo præſentes in cap. cum olim, de ſentent. & re iudic. apertius gloſ. verbo Sacerdotum, vbi Bald. nu. 2. in cap. 3. illo tit.* dicit communem *Sylueſt. verbo degradatio nu. 1. & 3.* ex eo quia factum à maiori parte ab omnibus fieri dicitur *l. nulli 13. ff. quod cuiuſque vniuerſ. l. quod maior 19. ff. ad municip.* tum quia dum *tex. in cap. 1. 6. q. 4.* in deponendis Epiſcopis requirit vnanimem iudicantiū ſententiam, itaut ad illius validitatem nemo diſſentiat, iam videtur probari non requiri eamdem iudicantium concordiam, quando Sacerdotes, vel alii inferiores deponendi ſunt.

Contrariam tamen ſententiam tenuit *Abb. n. 16. Felin. n. 5. Bellen. à n. 4. Imola, & alij in d. c. 3. in effectu gloſ. verbo plures in c. paſtoralis in princ. de reſcrip. Abb. n. 8. in c. cauſis, de elect. ſentit Maranta de ordine iud. p. 4. diſt. 11. a n. 71. Menoc. de arbitr. caſu 222. n. 10.* quorum ſententia attento iure nobis verior videtur; Pro qua facit textus expreſſus *in d. c. 3. de ſentent. & re iudic.* vbi textus agens de depoſitione Sacerdotis, patet ibi, *a Sacerdotali gradu*, requirit apertè concordem iudicantium ſententiam, patet ibi, *concors Sacerdotum ſententia*, quod quidem verbum, *concors*, importat iudicium nemine diſcrepante, vt optimè probat tex. *in d. c. in cauſis* ibi, quē illi concorditer, vel tres ex his, &c. *de elect.*

Obſerua tamen non ſic dicendum eſſe in alijs inferioribus, nempè Diaconis, & Subdiaconis, licèt enim certus numerus iudicātium in illorum depoſitione requiratur vl ſupradixi, nihilominus tamen illorum depoſitio per maiorem Iudicum partem regulanda eſt: patet ſi expendas attento iure ab omnibus iudicibus factum cenſeri quod fit à maiori parte illorum, itaut cōcors non requiratur opinio, niſi à lege aliqua id particulariter exprimatur ex reg. text. *in l. quod maior, ff. ad municip.* Vnde cum in depoſitionibus clericorum inferiorum lex expreſsè non requirat concordem iudicum opinionem, ſicut requirit in Epiſcopo, & Sacerdote, in quibus maius reperitur præiudicium, grauiorque cauſa iudicatur, vtique videtur talem iudicantium conformitatem non deſiderari, vt in ſpecie fatetur *Abb. n. 16. Felin. nu. 5. Bellen. à nu. 4. in d. c. 3. gloſ. verbo plures in c. paſtoralis in princ. de reſcrip. Abb. nu. 8. in d. c. in cauſis, Menoch.* vbi ſupra *nu. 10.*

27 Fiet autem degradatio eodem modo, quo fit exauctoratio eius, qui militiæ deſeruit armatæ, cui militaria detrahuntur inſignia, ſicque à militia remotus caſtris reijcitur priuatus conſortio, & priuilegio militari: clericus igitur degradandus veſtibus ſacris indutus in manibus habens librum, vas, vel aliud inſtrumentum; ſeu ornamentum, ad Ordinem ſuum ſpectans, ac ſi deberet in officio ſuo ſolemniter miniſtrare, ad Epiſcopi, ſeu eius Vicarij præſentiam ad-

ducitur, cui Episcopus publice singula, siue sint vestes, calix, liber, seu quæuis alia quæ iuxta morem ordinandorum clericorum in sua ordinatione ab Episcopo fuerint tradita, seu collata, singulariter auferat ab illo vestimenta, seu ornamentum, quod datum, vel traditum fuerat vltimò inchoando, & descendendo gradatim degradationem continuet vsque ad primam vestem, quæ datur in collatione tonsuræ, tuncque radatur caput illius, seu tondeatur, ne tonsuræ, seu clericatus vestigium remaneat in eodem. Poterit autem Episcopus in degradatione huiusmodi vti verbis aliquibus ad tenorem illis oppositis, quæ in collatione Ordinum sunt prolata, dicendo Presbytero hæc, vel similia verba in remotione planetæ, Auferimus tibi vestem sacerdotalem, & te honore sacerdotali priuamus, sicque in remotione reliquorum insignium similibus verbis vtens. In ablatione vltimi, qui in collatione Ordinum fuit primum infrascripto, vel alio simili modo pronuntiet, siue dicat; auctoritate Dei Omnipotentis Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, ac nostra tibi auferimus habitum clericalem, & deponimus, degradamus, spoliamus, & exuimus te omni Ordine, beneficio, & priuilegio clericali, & ita constituit *Bonifacius Octauus in dict. capit. 2. de pœn. in 6.*

28 Cognoscit Episcopus contra exemptos in omnibus criminibus actualem, seu solemnem degradationem requirentibus *Ioan. de Lignano in capit. ne in agro, de statu monach. Abb. in capit. cum contingat, col. 6. circa med. de foro comp.* quos refert, & sequitur *Cochi. de iurisdict. Ordinarij in exemptos p. secund. quæst. quadragesim. quint. num. 98.*

29 Quæri opportune potest, vtrum clericus degradatus, qui famæ restitui vult, debeat à Papa tantum restitutionem petere, an etiam ab Episcopo, à quo degradatus fuit, in qua quæst. dicendum est talem famæ restitui non posse, nisi à Papa, vt in terminis resoluit *Mari. Alter. d. disp. 2. cap. 4. versic. quæret tertio*, quia à solo Principe homo diffamatus restitui famæ debet, *glos. verbo infamia, in cap. ex diligenti, de simonia*, optimè *Sfort. de in integr. restit. p. 2. quæst. 92. art. 4. cum sequentibus*, & ideo secure tenendum actualiter degradatum per solum Papam posse restitui, secus vero in verbaliter deposito, qui potest per solum Episcopum restitui, *Abb. in c. ex transmissa, nu. 8. de renunt.* quem refert, & sequitur *Bell. d. §. 10. nu. 9. Aloys. Ricc. in praxi aurea resol. 221. Nau. cons. 2. de iudicijs in vtraque edit. Sayr. in floribus decis. sub eod. tit. decis. 2. Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiepiscop. Neapol. c. 48. num. 1. in nouiss. edit. & in tract. eccles. q. 721.*

S V M M A R I V M.

1 *Suspensionem non incurrunt Episcopi nisi eorum specialis, & expressa fiat mentio.*
2 *Doctores referuntur qui in vnum reducunt casus omnes, in quibus suspensionem incurrunt Episcopi.*
3 *Tonsuram si inuito homini conferat Episcopus, ipso iure sit suspensus.*
4 *Tonsuram si Episcopus infanti præsumat conferre per annum ab eius collatione suspenditur.*
5 *Declaratur tex. in c. vlt. de tempor. ordin. lib. 6.*
6 *Illiterato tonsuram conferens Episcopus ab eius collatione per annum suspenditur.*
7 *Tonsuram si Episcopus conferre præsumat homini aliena diœcesis sine licentia sui Superioris ab eius collatione per annum suspenditur.*
8 *Suspensionem incurrit Episcopus ordinans etiam in propria diœcesi non alienum subditum sine testimonio sui ordinarij.*
9 *Pontificalia in alterius diœcesi exercens Episcopus etiam cuiusuis priuilegij prætextu suspensionem incurrit à Pontificalibus.*
10 *Tonsuram conferens coniugato non ingredienti religionem suspenditur per annum ab eius collatione.*
11 *Sacerdotem indignum, & minime idoneum ordinans, suspenditur à collatione Ordinis Sacerdotalis.*
12 *Episcopus ordinans aliquem eodem die, vel duobus continuato ieiunio ad duos Ordines Sacros suspensus est à collatione vtriusque.*
13 *Ordinans Episcopus in aliena diœcesi absque licentia expressa Ordinarij aut ordinans de licentia Episcopi sibi non subditos à pontificalibus suspenditur.*
14 *Episcopi titulares conferentes Ordines, aut primam tonsuram alicui non habenti litteras dimissorias, incurrunt suspensionem per annum à Pontificalibus.*
15 *Bigamum vel solemnem pœnitentiam peragentem scienter ordinans suspensionem incurrit per annũ à celebratione.*
16 *Religiosos non professos absque patrimonio promouens ad Sacros Ordines suspenditur per annum à collatione illorum Ordinum, quos huiusmodi personis contulit.*
17 *Monachum exemptum sine licentia proprij Abbatis ordinans, dicitur ipso iure alienus à communione aliorum Episcoporum.*
18 *Ordinans aliquem accepto ab eo iuramento, vel promissione de non inferendis molestijs super eius promotione per triennium à collatione Ordinum est suspensus.*
19 *Ordinans aliquem, vel primam tonsuram conferens simoniace, accepta pecunia, pretio, vel premio, suspenditur à Pontificalibus, & ab ingressu Ecclesiæ interdicitur.*
20 *Confirmans indignum ætate, scientia, & moribus ad beneficium curatum pe, dit potestatem confirmandi primum successorem, & a perceptione proprij beneficij suspenditur, quousque restitutus fuerit.*
21 *Episcopus qui post Concilium prouinciale, celebratum infra sex menses non conuocat omnes Abbates, presbyteros, & vniuersam plebem suæ diœcesis, eisque omnia gesta in Concilio prouinciali non refert, suspensionem duorum mensium ab officio incurrit.*
22 *Episcopus, qui sciens sacerdotem subditum suum pro Sacramentis administrandis aliquid premij accipere, nisi fuerit sponte, & voluntaria oblatio, & eum negligit corrigere, suspenditur ad duos menses.*
23 *Episcopus, qui condonauerit pœnam contentam aduersus incendiarios in cap. pessimam 23. q. 8. per annum ab officio episcopali suspenditur.*
24 *Episcopus per annum suspenditur non seruans constitut. Concilij Lugdunen. relatam in capit. quamuis, de elect. in 6.*
25 *Patriarchæ, Archiepiscopi, & Episcopi suspenduntur si domos suas locent, vel sub alio titulo concedant ad fœnus vsurarum exercendum alienigenis.*
26 *Vsurarius publicus, & manifestus quando dicatur, ostenditur.*
27 *Declaratur text. in cap. prima de vsuris lib. 6.*
28 *Meretrici domum locans non peccat mort. dummodo nec principaliter nec minus principaliter meretricium vsum domum conductam exercendum intendant.*
29 *Episcopi, & Prælati Ecclesiæ, qui procurant vt Clerici capian-*

capiantur à dominis temporalibus, vt beneficia renuntient, vel vt citati ad Apoſtol. Sedem ad ipſam ire non poſſint, ſuſpenduntur à perceptione fructuum ſuarum Eccleſiarum ad triennium.

30 *Epiſcopi ſuſpenduntur per triennium ab officio, ſi odio, gratia, amore, vel lucro in crimine hæreſis contra aliquem procedere omiſerint.*

31 *Epiſcopus accipiens aliquid in viſitatione, in pecunia, vel victualibus, vltra id quod ſibi debetur, ſuſpenditur, ab ingreſſu Eccleſiæ, donec duplum reſtituat.*

32 *Epiſcopus ſuſpenditur à Pontificalibus, & ingreſſu Eccleſiæ ſi non ſeruauerit ea, quæ in Extrauag. 2. de elect. Ioa. 22. ſtatuta ſunt.*

33 *Pontificalium nomine quæ veniant, oſtenditur.*

34 *Adminiſtrationem ſuarum Eccleſiarum Prælati recipientes abſque litteris authenticis Sedis Apoſtol. ſuæ promotionis, vel confirmationis ſuſpenduntur ab adminiſtratione fructuum earundem Eccleſiarum.*

35 *Poſſeſſionem Epiſcopatus nullus capere poteſt, nec illum adminiſtrare, niſi litteris expeditis, & oſtenſis.*

36 *Alienans Epiſcopus bona Eccleſiarum abſque licentia Summi Pont. ſuſpenditur ab ingreſſu Eccleſiæ.*

37 *Epiſcopi ſuſpenduntur, qui in cauſis alienationis rerum Eccleſiaſticarum, in detrimentum Eccleſiarum vtuntur poteſtate eis commiſſa.*

38 *Doctoris gradum conferens Epiſcopus, niſi ſub certa limitatione à collatione gradus ſit ſuſpenſus.*

39 *Epiſcopus in illis caſibus, in quibus beneficiorum reſignationes poteſt recipere, ſi contrafecerit, à beneficiorum collatione tamdiu ſit ſuſpenſus, donec remiſſionem à Romano Pontif. meruerit obtinere.*

40 *Epiſcopus qui iudicem caſuum gratiarum, & indulgentiarum ſoluto certo pretio proponit, incurrit ſuſpenſionem ab ingreſſu Eccleſiæ, & perceptione fructuum.*

41 *Limina Apoſtolorum, qui non viſitauerint ſtatutis temporibus quas pœnas incurrant, oſtenditur.*

42 *Frater Ordinis Prædicatorum promotus ad Epiſcopatum ſuſpenditur à Pontificalibus, ſi conſecretur antequam reſignet Ordini libros, & alia quæ habet.*

43 *Epiſcopus etiam ignoranter conſecratus ab aliqua cenſura irretito non tolerato ſuſpenditur ab Ordine Epiſcopali, ſeu Pontificalibus.*

44 *Examinans Epiſcopus parum diligenter electionis proceſſum, & perſonam electam ad regimen animarum, ſuſpenditur.*

45 *Bona immobilia Eccleſiarum ſibi commiſſarum ſubijciens Epiſcopus laicis, ſine licentia Capituli, & Sedis Apoſtol. niſi modo & caſibus à Iure permiſſis ſuſpenditur.*

46 *Bona Eccleſiarum & dignitatum vacantium vſurpans Epiſcopus ſine titulo ſuſpenditur ab adminiſtratione ſuæ Eccleſiæ.*

47 *Monialium monaſteriorum regimen habens Epiſcopus etiam Card. ſuſpenditur ab ingreſſu Eccleſiæ pro prima vice, pro ſecunda vero à diuinis ſi ea ingrediatur in caſibus non neceſſarijs.*

48 *Concubinarius Epiſcopus & à ſynodo admonitus non ſe emendans ſuſpenditur.*

49 *Indulgentias publicans Epiſcopus etiam Cardin. vt illis vti poſſit ſoluto certo pretio ſuſpenditur à perceptione fructuum.*

50 *Epiſcopus negligens procedere contra ſimoniacos ſuſpenditur.*

51 *Doctorando non recepto prius iuramento ſuſpenditur Epiſcopus.*

52 *Epiſcopus conſecratus ſine conſilio, & præſentia Metropolitani ſuſpenditur.*

53 *Beneficia Sedi Apoſt. reſeruata ſeu affecta Epiſcopi conferentes ſuſpenduntur à diuinis & ab ingreſſu Eccleſiæ.*

54 *Commentarios ſuper Concil. Trident. Epiſcopus edere audens ſuſpenditur ab ingreſſu Eccleſiæ.*

EPISCOPVS OB ILLICITAM ordinationem, vel ob prauum muneris Paſtoralis vſum, quando ſuſpenſionem incurrat.

ALLEGATIO CXI.

1 CVm Epiſcopi, & Superiores Prælati ob præminentiam Epiſcopalis dignitatis nunquam ipſo iure ſuſpenſionem incurrant, ratione cuiuſuis generalis cõſtitutionis, ſententiæ, aut mandati, niſi eorum ſpecialis, & expreſſa mentio facta fuerit, vt habetur in *c. quia periculoſum, de ſent. excomm. lib. 6.* vbi *gloſ. verbo conſtitutionis, & verbo ſententia, & in cap. ſi compromiſſarius, §. huiuſmodi quoque pœna, de elect. eodem lib.* & ibi *gl. verbo de iure, & in cap. cupientes, §. cæterum, in verbo ſuſpenſos, eodem titul. Nauar. in man. capit. 27. num. 161. verſic. quinto dico, Sayr. de cenſuris lib. 1. capit. 8. num. 25. Bellet. diſquiſit. cleric. par. 1. tit. de diſcipl. clericali, §. 2. num. 47. Mari. Alter. de cenſur. tom. 1. diſp. 10. lib. 3. cap. 5. verſ. ſed quæri poteſt, Fr. Emman. quæſt. Regul. tom. 3. q. 65. artic. 3. Henriq. in ſumm. cap. 34. §. 2. litt. V, & cap. 43. §. 5. litt. I, Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol. 211. numer. 1. Iuli. Lanor. de indulgent. p. 2. cap. 23. num. 94. Raimer. in catalogo ſuſpenſionum in annotat. Azori. inſtit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 32. quæſt. 8.* vbi etiam reſoluit ſecus eſſe de ſententia excommunicationis, tenetque Epiſcopos cõprehendi *in cap. ſi quis ſuadente, 17. quæſt. 4. & in capit. pro humani, de homicid. in 6.*

2 Ideò operæpretium duxi in vnum reducere, ac in præſenti Allegatione ponere ſuſpenſiones iure communi, varijſque Summorum Pontif. conſtitutionibus latas contra Epiſcopos ob illicitam ordinationem, & prauum Paſtoralis muneris vſum in diſpenſationibus, ordinationibus, confirmationibus, aut in actibus iuriſdictionis, vel in alijs ſimilibus ad officium Epiſcopi pertinentibus, vt clarè pateat quibus in iuribus ſuſpenſionis cenſura Epiſcopis expreſsè impoſita reperiatur, quorum expreſſio non eſt neceſſaria, vt fiat ſub nomine Epiſcopi, ſed ſufficit, vt ex verbis, & textura conſtitutionis, aut ſententiæ colligatur comprehendi Epiſcopos, prout in *cap. ſi quis ordinauerit, de ſimonia*, vbi fertur ſuſpenſio contra eum, qui ordinauit aliquem ſub promiſſione de non petendo ab ipſo prouiſionem, hæc ſuſpenſio afficit Epiſcopos, quamuis illos non nominet, quoniam ordinare eſt actus pertinens ad officium Epiſcopi.

3 Primò fit, ipſo iure ſuſpenſus per annum à celebratione Miſſæ Epiſcopus ſi inuito homini conferat tonſuram, *cap. Epiſcopus, 1. diſtinct. 74. Angel. verbo ſuſpenſio, num. 4. & verbo Ordo 1. num. 24. Sylueſt. eodem verbo ſuſpenſio, §. 6. verſ. tertio ſuſpenditur, Henriq in ſumm. lib. 13. cap. 38. §. 3. verſ. primo, Bonacina de cenſuris diſput. 3. quæſt. 6. punct. 5. num. 23. Mari. Alteri. eodem tractatu tom. 2. diſput. 16. de ſuſpenſione, Bap. 1. verſ. quintus caſus, Lanor. d. cap. 24. num. 28. Molfeſ. in ſum. Theologiæ moralis tract. 2. c. 17. num. 10. Filiuc. tract. 17. nu. 140.*

4 Se-

4 Secundò suspenditur etiam per annum à collatione clericalis tonsuræ dumtaxat, si illam infanti præsumat conferre, *cap. vlt. de tempor. ordin. lib. 6. Bonacina d. puncto 5. num. 25. in fine, Rainer. d. capit. 1. susp. 6. Henriq. d. cap. 38. §. 2. littera O, Lauor. d. cap. 14. num. 8. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 32. tract. 2. numer. 61. Mari. Alter. d. cap. 1. in princip.* vbi asserit, quod, infantis, nomine intelligitur quicumque non peruenit ad septimum annum per *glos. verb. infanti, in d. cap. vlt.*

5 Sed additur limitatio in illo text. nisi fortè Religionem intraret, scilicet infans, tunc enim, qui illi conferret primam tonsuram, euitaret suspensionem, quæ exceptio videtur repugnantiam includere, nam si infans est, qui septimum annum non attingit, qui in ea ætate est constitutus, ingredi nequit Religionem. Cui obiectioni respondet *Mari. Alter. d. loco*, prioribus illis Ecclesiæ temporibus vsu receptum fuisse, vt infantes à parentibus ante illam ætatem Religioni offerrentur, & dicarentur, & hoc significare voluisse Summum Pontificem illis verbis, præsertim si in ea ætate habitum Religionis suscepissent, licet ante legitimam ætatem, non emitterent professionem, hoc etiam intendit *Henriq.* vbi proximè, dum prædicta verba, nisi fortè infans Religionem intret, explicat, id est, oblatus sit monasterio, vt in illo educetur, & adultus seruiat.

6 Tertiò, à collatione tonsuræ per annum suspenditur, si illam illiterato conferat, *d. cap. vltim.* ibi, seu illiterato, *Sayr. de censuris lib. 4. cap. 12. num. 18. Henriq. dict. capit. 38. §. 3. vers. secundo, Lauor. d. cap. 24. numer. 8. Mari. Alter. dict. cap. 1. vers. secundo, Rainer. dict. cap. 1. susp. 6. Soar. de censur. disp. 31. sect. 5. à num. 1. Memor. cleric. titul. de suspens. Episc. num. 6.* vbi dicit reseruari Papæ, *Molfes. in summ. Theologiæ moralis tract. 2. cap. 17. num. 8.* Sed hanc suspensionem non esse in vsu, asserunt *Emman. Sà verbo suspensio, num. 13. Bonac. d. puncto 5. nu. 25.* Et an illiteratus sit irregularis, & quando cum eo possit Episcopus dispensare, habes *Alleg. 46.*

7 Quartò, eodem modo à collatione tonsuræ per annum suspenditur, si eam conferre præsumat alicui homini alienæ diœcesis sine licentia sui Superioris *dict. capit. vltim.* ibi, sed nec absque sui Superioris licentia homini diœcesis alienæ clericalem præsumat conferre tonsuram, citati plures *Doctores Alleg. 8. num. 2.* quibus adde *Mari. Alter. dict. cap. 1. vers. tertio incurritur,*
8 *Filliuc. tract. 17. num. 139. vers. quarto.* Sic etiam suspensionem incurrit Episcopus ordinans etiam in propria diœcesi non proprium subditum, licet is accedat cum litteris dimissorijs, vel prætextu alicuius generalis, vel specialis rescripti, vel priuilegij, si careat testimonio sui Ordinarij, quo eius probitas, ac mores commendentur, vt habetur in *Concil. Trid. sess. 23. de reform. cap. 8. Tolet. par. 1. cap. 48. num. 4. Soar. disput. 31. sect. 5. num. 6. Sayr. lib. 4. capit. 12. numer. 13. Lauor. d. cap. 24. num. 5. Rainer. d. cap. 1. susp. 5.*

9 Hinc etiam suspensionem incurrunt Episcopi cuiusuis priuilegij prætextu Pontificalia in alterius diœcesi exercentes in alias personas, præter ipsi Ordinario subiectas, *Concil. Trid. sess. 5. de reformat. cap. 5.* & est suspensio à Pontificalibus, & reseruatur Papæ, *Rainer. in catal. suspens. cap. 1. susp. 3. Memor. cleric. tit. de suspens. Episcop. num. 3.*

10 Quintò, etiam suspenditur per annum à collatione primæ tonsuræ, illam conferens coniugato, nisi velit ingredi Religionem, aut ad sacros Ordines promoueri *d. c. vlt.* ibi, nec etiam coniugato, nisi volenti Religionem intrare, aut ad sacros Ordines promoueri, *Mari. Alter. d. c. 1. vers. quarto, Molfes. in sum. Theologiæ moralis tract. 2. cap. 17. num. 7.*

11 Sextò, suspenditur à collatione Ordinis Sacerdotalis, qui indignum, & minimè idoneum ordinauerit Sacerdotem, *cap. si qui Episcopi, 1. quæst. 1. Sayr. lib. 4. cap. 12. num. 17. Soar. tom. 5. disp. 31. sect. 5. num. 2. Bonac. d. puncto 5. num. 24. Mari. Alter. d. cap. 1. vers. secundus casus, Lauor. d. cap. 24. nu. 26.*

12 Septimò, Episcopus ordinans aliquem eodem die, vel duobus continuato ieiunio ad duos Ordines sacros, suspensus à collatione vtriusque, quousq; à Sede Apost. absolutionem, & dispensationem impetrauerit, vt habetur in *cap. litteras*, prope fin. *de tempor. ordin.* dixi supra *Alleg. 14. num. 11.* adde *Molfes. d. tract. 2. capit. 17. num. 17. Filliuc. tract. 17. num. 139. vers. tertio, Rainer. dict. cap. 1. suspens. 8. Mar. Alter. d. c. 1. vers. tertius casus, Lauor. d. c. 24. nu. 10. Memor. cler. tit. de susp. Episcoporum, nu. 8.* vbi dicit reseruari tantum Papæ, vel alicui ex quatuor Patriarchis.

13 Octauò, Episcopus ordinans in aliena diœcesi absque licentia expressa Ordinarij loci, aut ordinans de licentia Episcopi sibi non subditos, à Pontificalibus suspenditur, & reseruatur Papæ, habetur in *Concil. Trid.*
14 *sess. 6. cap. 5.* dixi supra *Alleg. 6. num. 4.* & ibi citatis adde *Memor. cleric. de suspens. cap. 1. num. 3. Rainer. d. cap. 1. susp. 5. Molfes. d. tract. 2. cap. 17. num. 9. Filliuc. tract. 17. nu. 140. vers. sexto.* nouissimè *D. Hieron. Venero & Leyua in examine Episcoporum libro quarto capit. 18. numero 20.* Episcopi titulares, etiam in loco nullius diœcesis, seu exempto conferentes Ordines, vel primam tonsuram alicui non habenti litteras dimissorias, etiamsi tales Episcopi haberent priuilegium promouendi quoscumque ad se accedentes incurrunt suspensionem per annum à Pontificalibus, & reseruatur Papæ, *Concil. Tridentin. sess. 14. cap. 2.* dixi *Alleg. 8. numer. 7.* adde *Lauor. dict. capit. 24. numer. 4. Rainer. in catalogo suspens. cap. 1. suspens. 4.* & ibi citatis adde *D. Hieron. Venero & Leyua dict. capit. 18. numer. 11.* vbi *numer. 12.* subdit quod si aliquis Episcopus titularis sit parochus non potest in sua parochia sine licentia Episcopi diœcesani Pontificalia exercere.

15 Nonò, Suspenditur Episcopus per annum à celebratione, qui ordinat eum, quem scit solemnem pœnitentiam peregisse; vel ordinat, quem scit esse bigamum, *cap. nullus, dist. 55. Henriq. d. capit. 38. §. 3. vers. tertio, Bonacin. d. puncto 5. nu. 22. Mari. Alter. d. c. 1. ver. quartus casus, Lauor. d. cap. 24. nu. 27. Filliuc. tract. 17. n. 139. vers. 2.* Pœnitentes solemniter quod sint infames, ac cum eis propter necessitatem, & vtilitatem ad minores Ordines possit Episcopus dispensare, dixi supra *Alleg. 34. incip.* Episcopus cum infamibus an possit dispensare, *vers. pœnitentes.*

16 Decimò, Episcopus promouens ad sacros Ordines absque titulo beneficij Ecclesiastici, seu patrimonij Religiosos non professos, vel illos, qui intra claustra monasteriorum, siue domorum more Regularium in communi viuentes nunquam, seu nonnisi ad certum tempus professionem emittunt, & ex claustro exite, vel dimitti ad seculum liberè, & licitè possunt, per annum à collatione illorum Ordinum, quos huiusmodi personis contulit, suspensus est, ex *Bulla Pij V. 74. in ordine*, incip. *Romanus Pontifex, de anno 1568. Lauor. d. c. 24. nu. 22. Rainer. d. cap. 1. susp. 9. & 24. Filliuc. trac. 17. num. 142.* à qua excepit *Gregor. XIII. anno 1582.* per

aliam

aliam *Bullam* clericos, & Religioſos Societatis Ieſu, non emiſſa profeſſione, & declarauit non comprehendi ſub *Bulla Pij V.* ſi ordinarentur ad titulum ſufficientis litteraturæ, refert *Mari. Alter. d. cap. 1. verſic. ſextus caſus, Sayr. d. cap. 12. num. 21. Memor. clericorum dict. tit. de ſuſpenſione Epiſcoporum, num. 22.* vbi dicit quod deſinit hæc ſuſpenſio finito anno abſque alia abſolutione. Et de ſuſpenſione, quam incurrunt huiuſmodi Religioſi facientes ſe ordinari egi ſupra *Alleg. 20. nu. 33.*

17 Vndecimò, Epiſcopus ordinans Monachum exemptum ſine licentia proprij Abbatis dicitur ipſo iure alienus à communione aliorum, nempe Epiſcoporum, & vt contentus ſit communione ſuæ diœceſis, quod videtur ad ſuſpenſionem quandam pertinere, *cap. vlt. 58. diſtinct. Henriq. dict. cap. 38. §. 1. verſiculo ſecundo, Bonacina dicto puncto 5. num. 22. in fine, Mari. Alter. d. c. 1. verſic. octauus, Lauor. d. cap. 24. num. 29. Fillin. tract. 17. num. 144.*

18 Duodecimò, Epiſcopus ordinans aliquem accepto ab eo iuramento, vel promiſſione de non inferendis moleſtijs ſuper eius prouiſione, per triennium à collatione Ordinum eſt ſuſpenſus, *cap. ſi quis ordinauerit, de ſimonia, Nauar. in man. cap. 27. numer. 158. verſ. decimaquinta, Lauor. d. cap. 24. num. 11. Fillinc. tract. 17. nu. 143 Mar. Alter. d. cap. 1. verſ. ſeptimus caſus, Rainer. d. cap. 1. ſuſp. 11.* Sed *Sixtus V. in Bulla*, quæ incip. *Sanctum & ſa-*
19 *lutare*, & hunc, & quemcumque alium ordinantem, vel etiam ſolam Primam tonſuram conferentem ſimoniacè accepta pecunia, pretio, vel præmio, ſuſpendit etiam à Pontificalibus, & ab ingreſſu Eccleſiæ interdicit, & in hoc hanc *Sixti V. Bullam* non fuiſſe *à Clement. VIII.* reuocatam reſoluunt *Sayr. dict. c. 12. num. 32. in fine, Memor. cleric. tit. de ſuſp. Epiſcoporum, nu. 9.* vbi dicit talem ſuſpenſionem reſeruari ſoli Papæ.

20 Decimotertiò, Epiſcopus confirmans indignum ætate, ſcientia, & moribus ad beneficium curatum perdit poteſtatem confirmandi primum ſucceſſorem, & à perceptione proprij benef. ſuſpenditur, quouſque reſtitutus fuerit, vt habetur in *cap. nihil 44. de elect. Concil. Trident. ſeſſ. 7. cap. 3. lib. 32. trac. 2. nu. 62. in fi. Viuan. in praxi iuriſpatron. par. 2. lib. 12. cap. 11. nu. 7. Mari. Alter. d. diſput. 16. c. 2. verſ. primo loco, Lauor. d. cap. 24. num. 30. Sayr. d. lib. 4. cap. 12. num. 35. Mem. cler. tit. de ſuſp. Epiſcoporum num. 10.*

21 Decimoquartò, Archiepiſcopus, qui poſt Conciliũ Prouinciale celebratum infra ſex menſes non conuocat omnes Abbates, Presbyteros, clericos, & vniuerſam plebem ſuæ diœceſis, eiſque omnia geſta in Concilio Prouinciali non refert, bimeſtrem excommunicationem, ideſt ſuſpenſionem duorum menſium ab officio incurrit, ita habetur in *cap. vlt. in fin. 18. diſt. & c. vnic. 10. q. 3.* ſic exponunt *Sylueſt. verbo ſuſpenſio, §. 6. verſ. 1. enim, Henriq. dict. cap. 38. §. 3. verſic. quarto ſi Epiſcopus, Bonac. d. puncto 5. nu. 28. Mari. d. c. 2. verſic. 2. Fillinc. tractat. 17. nu. 145. vbi tamen cum Soar. ſect. 5. num. 7.* aſſerit non eſſe in vſu etiam in Hiſpania, vbi Canones illi fuerunt ſtatuti in Toletano Concilio.

22 Decimoquintò, Epiſcopus qui ſciens Sacerdotem ſubditum ſuum pro Sacramentis adminiſtrandis aliquid præmij accipere, niſi fuerit ſponte, & voluntariè oblatio, & eum negligit corrigere, ſuſpenditur ad duos menſes, *capit. quicquid, 1. quæſt. 1.* vbi *gloſ. verbo excommunicationi*, nomine excommunicationis ſuſpenſionem interpretatur, ita *Mar. Alter. dict. diſput. 16. cap. 3. verſic. decimaquarta*, vbi etiam dicit probabile eſſe, vt nomine excommunicationis intelligatur ſeparatio à Sacramentorum perceptione, vt in *cap. tanta. 86. diſt.* ibi, Eos vero, quorum conſilio hæc egiſti in duobus menſibus excommunicatos eſſe decernimus, & ita explicat ibi *Turrec. num. 6.*

23 Decimoſextò, Epiſcopus, qui condonauerit pœnam contentam aduerſus incendiarios in *cap. peſſimam, 23. quæſt. 8.* vltra obligationem reſtituendi damnum de incendio illarum, per annum ab officio Epiſcopali ſuſpenditur, ita habetur in *dict. cap. peſſimam*, ibi, ſi quis autem Archiepiſcop. vel Epiſcop. hoc relaxauerit, ſcilicet pœnam ibi ſtatutam contra incendiarium, damnum reſtimat, & per annum ab officio Epiſcopali abſtineat, *Sayr. lib. 4. cap. 12. num. 44. Memor. cleric. tit. de ſuſpenſ. Epiſcoporum, num. 19. Lauor. d. cap. 24. num. 19. Sayr. lib. 4. cap. 12. num. 44. Rainer. d. c. 1. ſuſp. 22. Fillinc. tract. 17. num. 159. verſ. ſecunda.*

24 Decimoſeptimò, Epiſcopus per annum ſuſpenditur, vt habetur in *cap. prouida, de elect. lib. 6.* non ſeruans cõſtitut. Conc. Lugdunen. quæ refertur in *caput. quamuis. eod. tit. & lib.* qua prohibetur ne Epiſcopi, vel Archiepiſcopi in cauſis ſpectantibus ad electionem Epiſcoporum poſtquam à Sede Apoſt. appellatum eſt, ſe intromittant, etiamſi partes ab appellatione voluntariè recedant, niſi conſtiterit eis poſt adhibitam diligentiam nullam fraudem, vel prauitatem in tali negotio interceſſiſſe, ponitur à *Memor. cler. tit. de ſuſpenſ. Epiſcop. n. 7. Lauor. dict. cap. 24. num. 9. Rainer. d. cap. 1. ſuſp. 7. Fillinc. tract. 17. num. 146. Mari. Alter. d. diſputat. 16. capit. 2. verſic. tertio, & in verſic. ſecundo.* aſſerit quod licet *in d. cap. prouida*, nunquam exprimantur Epiſcopi, ſed inferiores iudices, negari tamen minime poteſt nomine Superiorum iudicum ibi ſignificare velle Epiſcopos, vel eorum Superiores, ſcilicet Archiepiſcopos, & Patriarchas, quoniam de facultate cognoſcendi an interuenerit prauitas ſimoniaca, ſi quis renuntiauerit appellationi interiectæ ad Sedem Apoſt. in cauſa electionis ad Epiſcopatum quæ inter maiores annumeratur in *d. cap. quamuis*, igitur cognitio ordinaria de illis non poteſt, niſi ad Epiſcopos pertinere, qui dicuntur inferiores in diœceſi comparatione Summi Pontif. Et probabile eſt ad hanc ſuſpenſionem incurrendam confirmationem & conſecrationem copulatiuè requiri *Soar. diſput. 31. ſect. 5. nu. 8. in fine.*

25 Decimooctauò, Patriarchæ, Archiepiſcopi, & Epiſcopi ſuſpenduntur, ſi domos ſuas locent, vel ſub alio titulo concedant ad fœnus vſurarum exercendum hominibus alienigenis, & alijs non oriundis ex terris ipſorum, aut illicitam negotiationem exercentibus, vel ſi etiam in terris ſuis eos habitare permittant, ita habetur *in cap. de vſuris in 6.* referunt *Henriq. d. cap. 38. §. 3. verſ. quinto, Bonacin. d. puncto 5. num. 30. Sayr. lib. 4. capit. 12. num. 48. Soar. diſp. 31. ſect. 5. num. 13. Lauor. dict. capit. 24. num. 7. Rainer. d. cap. 1. ſuſp. 17. Fillinc. trac. 17. num. 152. Memor. cleric. tit. de ſuſpenſ. Epiſcop. numer. 15. Mari. Alter. d. diſputat. 16. caput. 2. verſic. ſexto.* Et procedit quoties alicui alienigenæ locatur domus, niſi ſit
26 publicus & manifeſtus vſurarius, vt inſinuat clarè *dict. cap. 1.* in illis verbis, publicè fœneratorem pecuniam exercentem, & quando dicatur publicus, & manifeſtus vſurarius, agit *gloſ.* ibi, *verbo manifeſtos*, & latè tractarunt *Clar. §. uſura, num. 15. Conar. lib. 3. uariar. cap. 3. numero quarto, Menoch. de arbitr. caſu 235. Maſcard. de probat. concluſ. 1418. Spin. in ſpeculo teſtament. gloſſ. ſecunda princip. num. 18.*

27 Sed

27 Sed ſcrupulum mouet text. *in dict. cap.* 1. dum videtur permittere locationem vſurarijs indigenis ibi, non oriundos, ad finem exercendi fœnebrem pecuniam. Cui vellens occurrere *Nauar. in manual. ca. decimoſeptimo num.* 195. *verſic. quarto, in fine*, ait licere id in foro exteriori, non in interiori. Verius tamen eſt, id etiam licitum eſſe in foro interiori, quia in caſu *dict. cap.* 1. agebatur de locatione facta vſurarijs indigenis, non quidem eo fine fœnerandi, quod attinet ad intentionem locantis (quamuis talis finis detur ex parte vſuratiorum, ad quos referuntur verba text. ibi, ad hos domos, &c.) ſed ſolum ex fine, & cauſa iuſta percipiendi vtilitatem moralem ex ipſa locatione, ita docet *Rebello de obligation. iuſtit. par. 2. lib. 14. quæſt. 17. num. 8. & ex Valent. & Azori.* idem reſoluunt *Sanch. in præcepta Decalogi lib. 1. cap. 7. num.* 20.

28 Sic etiam meretrici domum locans non peccat mortaliter, dummodo nec principaliter, nec minus principaliter meretricium vſum in domum conductam exercendum intendat, vt reſoluunt *Rebell. & Sanch. dictis locis, Azori. inſtit. moral. parte 2. libro 12. cap. 18. quæſt. 3. Molina de Iuſtit. diſput.* 500. *verſic. tertia, Leſſi. eodem tractat. tom. 1. libr. 2. capit. 14. dub.* 8. *Fr. Emman. in ſumm. part. prima, capit.* 203. *concluſ. prima, Beja reſponſ. caſuum conſcient. part. prima, caſu* 27. *Petr. Ledeſma in ſumma part. 2. tractat.* 27. *capit. 9. concluſ. 6. dub. 3. verſiculo dico ſecundo, Benedict. Ægidi. tractatu de priuilegijs boneſt. articulo 9. numero quarto in medio*, plures alios ex antiquioribus refert *Cened. ad Decretal. collect.* 140. *numero quinto.*

29 Decimononò, Epiſcopi, & Prælati Eccleſiæ, qui procurant, vt clerici capiantur à dominis temporalibus, aut beneficia renuntient, vel vt citati ad Apoſtolicam Sedem ab homine, vel à iure ad ipſam ire non poſſint, ſuſpenduntur à perceptione fructuum ſuarum Eccleſiarum ad triennium, ita habetur in *Clement. 2. de pœnis*, vbi *Cardin. num.* 16. quaſdam conditiones recenſet, quas dicit neceſſariò eſſe attendendas, vt cenſuræ prædictæ *(clement.* incurrantur. Prima conditio eſt, vt perſonæ captæ ſint Eccleſiaſticæ, non laicales, ex text. ibi, viros ſæpe Eccleſiaſticos capere, & notat ibi *gloß.* quia hoc grauamen infertur perſonis Eccleſiaſticis, vt cogantur renuntiare beneficia, quæ poſſident; laici verò non ſunt capaces beneficiorum. Secunda, vt capiantur ob cauſam aliquam ex tribus expreſſis in text. ideſt, vt clericus reſignet beneficium, vel ne citatus ad Sedem Apoſtolicam accedere valeat; vel tandem ſi citatus ad Sedem Apoſtolicam, procuret, vt ipſemet capiatur, ne poſſit venire. Tertia, vt re vera ſequatur captura, & clericus compellatur reſignare, & patet ex illis verbis, ſane reſignationes beneficiorum modo ſupradicto factas, argum. *l. 1. §. hæc verba, ff. quod quiſque iuris, & capit. relatum, de clericis non reſident.* Si enim capiatur clericus ad hunc finem, vt compellatur reſignare beneficium, & illud cum effectu non reſignauit, non incurritur ſuſpenſio, vel ſi captus fuit vt non valeret ad curiam Roman. citatus debito tempore comparere, & tamen adhuc comparuit: vel ſi non acceſſit, manifeſtè probari poſſit detentionem non fuiſſe cauſam non eundi; quia ſimiliter in hoc caſu non erit locus ſuſpenſioni. Quarta conditio, vt quis procuret capi, ſecus enim eſt ſi per ſeipſum capit clericum, quia magis videntur delinquere procurantes, quàm facientes, argum. *l. athletas, §. Pomponius ff. de his, qui not. infam.* Quinta vt tales procurantes ſint Eccleſiaſticæ perſonæ, refert *Mari. Alter. d. diſp. 16. cap. 3. verſic. octaua, Lauor. d. cap. 24. num. 17. Soar. d. ſect. 5. num. 17. Rainer, d. cap. 1. ſuſp. 19.*

30 Vigeſimò, Epiſcopi, & eorum Superiores ſuſpenduntur per triennium ab officio, ſi odij, gratiæ, vel amoris, lucri, aut commodi temporalis obtentu contra iuſtitiam, & conſcientiam ſuam omiſerint contra quẽcumque procedere, vbi fuerit procedendum ſuper huiuſmodi prauitate, ſcilicet hæreſis, aut obtentu eodem prauitatem ipſam, vel impedimentum officij ſui, ſcilicet Inquiſitionis, alicui imponendo, præter alias pœnas, &c. Epiſcopus ſuſpenſionis ab officio per triennium, alij verò excommunicationis cenſuras eo ipſo incurrant, ita habetur in *Clement. 1. §. verum, de hæret.* vbi *gloſ. verbo alij*, inquit, ſcilicet Inquiſitores, vel ſubſtituti ab eis, vel ab Epiſcopis, vel Capitulis vacante Sede, refert *Mari. Alter. d. diſp. 16. cap. 2. verſ. ſexto, Nau. cap. 27. nu. 100. Soar. dict. ſect. 5. num. 16. Sayr. dict. lib. 4. cap. 13. nn. 50. Rainer. d. cap. 1. ſuſp. 18. Lauor. dict. cap. 24 nu. 16. Filliuc. tract. 17. num. 153.*

31 Vigeſimoprimò, Epiſcopus accipiens aliquid in viſitatione in pecunia, vel victualibus, vltra id, quod ſibi debetur, ſuſpenditur ab ingreſſu Eccleſiæ, donec duplum reſtituat, non obſtante quauis remiſſione: ita habetur in *capit. exigit, de cenſibus, libr. 6.* vbi *gloſ. verbo interdictum* aſſerit, quod ſi illo durante moriatur, non ſepelietur in cœmeterio, & ſi iterum celebret in Eccleſia in ſuo officio, ſicut prius, irregularis efficitur, *Bonacina dicto puncto 5. numero 29. Rainer d. cap. 1. ſuſp. 29.*

32 Vigeſimoſecundò, Epiſcopus ſuſpenditur à Pontificalibus, & ingreſſu Eccleſiæ, ſi non ſeruarit ea, quæ in *Extrauag. 2. de elect. Ioan. XXII.* ſtatuta ſunt, quoad perceptionem fructuum Epiſcopatus primi, & ſecundi anni, de quo etiam in *Extrauag. ſuſcepti regiminis, inter commun. ne ſede vacante*, referunt *Mari. Alter. d. diſput. 16. cap. 3. verſic. decima, Lauor. d. cap. 24. num. 21. Memor. cleric. de ſuſp. Epiſcoporum, num. vigeſimoprimo Soar. diſput. 21. ſect. quinta numer. 21.* facta tamen integra reſtitutione ceſſat abſque alia abſolutione, ſicut aliæ ſimiles ſuſpenſiones, & etiam illæ, quæ ad certum feruntur tempus, *Nauar. in manual. cap. 27. numer. 161. in fin. Auila de cenſ. par. 3. diſput. 6. dub. 1. con-*

33 *cluſ. 1.* Quænam Pontificalium nomine veniant dixi *allegat. 6. num. 5. cum ſequent.* & ibi dictis adde reſoluta per eundem *Mari. Alter. dicto cap. 3. verſ. quæret aliquis*, vbi paulò infra dicit, quod per ſuſpenſionem ab ingreſſu Eccleſiæ prohibetur Epiſcopus ab ijs, quæ referuntur in *capit. is cui, de ſentent. excommun. lib. 6.* ideſt, ne in Eccleſia poſſit celebrare diuina, & ſi interdicto durante decedat, non poteſt in Eccleſia, aut Cœmiterio Eccleſiaſtico, niſi pœnitentiam egerit, ſepeliri, item ſi diuina in Eccleſia celebrat, contrahit irregularitatem, *gloß. verbo ingreſſu, in capit. quia Pontificali, de officio deleg.*

34 Vigeſimotertiò, Epiſcopi, Abbates, vel Prælati Religionum; qui ab Apoſtolica Sede confirmationem recipiunt, aut ab ea promouentur, ſi abſque litteris authenticis eiuſdem Sedis adminiſtrationem ſuarum Eccleſiarum recipiant, ſuſpenduntur ab adminiſtratione fructuum earundem Eccleſiarum. Capitula verò, Conuentus Eccleſiarum, & Monaſteriorum, & alij quicumque ipſos abſque huiuſmodi Sedis litteris recipientes, vel obedientes eiſdem, tamdiu à beneficiorum ſuorum perceptione ſuſpenduntur, donec

ſuper

ſuper hoc eiuſdem Sedis gratiam meruerint obtinere. Rurſus Epiſcopi, Prælati, Abbates, & alij monaſteriorum regimina exercentes prædicti ſolito fidelitatis, & obedientiæ iuramento non præſtito, vel illi Pontifices, quos apud prædictam Sedem pallium contingit recipere, abſque litteris traditionis pallij, nequaquam ab ea diſcedere poſſint. Diſcedentes verò quouſque huiuſmodi iuramenta præſtiterint, & litteras obtinuerint, nihil de ipſarum Eccleſiarum, & monaſteriorum prouentibus percipere debent, & quicquid interim per eos actum fuerit, nullius erit roboris, ita habetur in *Extrauag. de elect. inter comm.* referunt *Lauor. d. cap. 24. numer. 18. Mari. Alter. d. diſput. 16. cap. 3. verſ. vndecima, Soar. dict. ſect. 5. num. 25. Rainer. d. cap. 1. ſuſp. 20. Filliuc. tractat. 17. numer. 157. Azori. inſtitut. moral. par. 2. lib. 7. cap. 1. quæſt. 2.*

35 Ex quo text. colligunt Doctores, quod Epiſcopus prouiſus non poteſt capere poſſeſſionem Epiſcopatus, nec adminiſtrare, niſi litteris expeditis, & oſtenſis, ita *Azori. d. p. 2. lib. 3. cap. 29. quæſt. 9. verſ. caterum, D. Barboſa in l. diuortio, in princ. p. 2. num. 50. ff ſoluto matrimon. Flamin. de reſign. lib. 8. quæſt. 5. num. 33.* qui *libr. 7. q. 21. num. 20.* aſſerit text. hunc non habere locum in commendatario ad tempus. Cardinales verò ante captam poſſeſſionem, & litterarum oſtenſionem poterunt conferre, & iuriſdictionem exercere, vt aſſerit *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 24. num. 7.*

36 Vigeſimoquartò, Epiſcopus alienans bona Eccleſiarum, monaſteriorum, vel locorum piorum abſque licentia Summi Pontificis, ſuſpenditur ab ingreſſu Eccleſiæ, quæ ſuſpenſio etiam extenditur ad Abbates. Alij verò inferiores ligantur excommunicatione, ita habetur in *Extrauag. ambitioſæ, de rebus Eccleſiæ non alien. inter comm.* referunt *Bonac. d. punct. 5. nu. 33.* & ad longum, *Filliuc. tract. 17. num. 150. Mari. Alter. d. diſp. 16. c. 2. verſ. alia ſuſpenſio, Rainer. d. cap. 1. ſuſp. 28. Memor. cleric. tit. de ſuſpenſ. Epiſcop. num. 25. Lauor. d. cap. 24. n. 25.* de qua *Extrauag.* multa dixi ſupra *alleg. 105.*

37 Vigeſimoquintò, Epiſcopi ſuſpenduntur, qui in cauſis alienationis rerum Eccleſiaſticarum in detrimentū Eccleſiarum vtuntur poteſtate eis commiſſa, ita habetur in conſtitutio. 2. Pauli Secundi incip. *Cum in omnibus*, vbi Epiſcopus deputatus commiſſarius in cauſa alienationis rerum Eccleſiaſticarum, ſi per gratiam, timorem, aut ſordes in detrimentum Eccleſiæ vtatur poteſtate ſibi commiſſa, ab exequutione officij per annū ſuſpenditur, quod ſi damnabiliter ſe ingerat diuinis ſuſpenſione durante, irregularitatem incurrit, quam ſolus Papa poteſt auferre, referunt *Rainer. d. capit. 15. ſuſp. 15. Soar. de cenſur. diſput. 22. ſect. 6. num. 3. & diſput. 31. ſect. 5. num. 12. Lauor. d. cap. 24. num. 15. Memor. cleric. tit. de ſuſpenſione Epiſcoporum, num. 13.* vbi dicit eſſe ſuſpenſionem per annum ab executione officij, & reſeruari Papæ, *Mari. Alter. d. diſp. 16. cap. 2. verſ. quarto*, vbi dicit, quod ad incurrendam huiuſmodi ſuſpenſionem duæ debent concurrere conditiones. Prima vt decretum, ſeu ſententia, aut conſenſus ſit in detrimentum Eccleſiæ: ſecunda vt Epiſcopus ad id moueatur per gratiam, timorem, vel ſordes.

38 Vigeſimoſextò, Epiſcopus, qui in dando gradus doctoratus non ſeruat *Clem. 2. de magiſtr.* in qua omnia iuramenta & profeſſio Fidei, & omnes ſolemnitates, quæ ſeruantur in tali actu ponuntur, ſuſpenditur per ſex mēſes ab auctoritate, & poteſtate dandi gradus tanquam negligens in ſuo officio, vt habetur in *d. Clem. 2. Henriq. d. cap. 38. §. 3. verſ. ſexto, D. Hieron. Venero & Leyua in examine Epiſcoporum lib. 4. cap. 18 nu. 17.*

39 Vigeſimoſeptimo, Epiſcopi, & alij ab eis facultatē habentes, vt reſignationes eorum beneficiorum recipere, & admittere poſſint, qui aut ſenio confecti, aut corpore impediti, aut cenſuris Eccleſiaſticis irretiti, aut nequeunt, aut non debent Eccleſiæ, vel beneficio inſeruire, &c. ſi contrafecerint, vt in eo in quo deliquerunt, puniantur, à beneficiorum, & officiorum collatione, &c. tamdiu ſuſpenſi remanent, donec remiſſionem à Romano Pontifice meruerint obtinere: quod ſi nihilominus ſic ſuſpenſi conferre, eligere, præſentare, confirmare, vel inſtituere voluerint, excommunicationis ſententiam ipſo facto incurrant, cuius abſolutio, vel relaxatio reſeruatur Romano Pontifici, præterquam in mortis articulo, ita habetur in *Conſtit. Pij V. in ordine* 58. quæ incip. *Quanta Eccleſiæ edita* Kal. *Aprilis* 1568. *Pontificiæ ſuæ annotatio*, ponitur à *Mari. Alter. dict. diſput. 16. cap. 2. verſ. quinto, & à Sayr. lib. 4. cap. 12. numer. 55. Lauor. d. cap. 24. nu. 6. Rainer. dict. cap. 1. ſuſp. 16. Filliuc. tract. 17. nu. 151. Memor. cler. tit. de ſuſpenſ. Epiſcoporum nu. 14.* vbi addit, ſi collator ſit immediatè ſubiectus Papæ, ſuſpenſionem ei reſeruari.

40 Vigeſimooctauò, Epiſcopus, qui iudicem caſuum gratiarum, & indulgentiarum ſoluto certo pretio proponit, incurrit ſuſpenſionem ab ingreſſu Eccleſiæ, & perceptione fructuum, ita habetur in *Conſtit. 99. Pij V.* incip. *Quam plenum*, referunt *Bonacin. dict. puncto 5. numer. 31. Sayr. dict. cap. 12. num. 52. Memor. cleric. d. titul. de ſuſpenſ. Epiſcoporum, numer. 23.* vbi dicit ſoli Papæ reſeruari. *Filliuc. tractat. 17. nu. 159. verſic. quinta*, vbi ait eſſe ſuſpenſionem, vel potius interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ, & perceptione fructuum ſuarum Eccleſiarū, donec à Papa abſoluantur.

41 Vigeſimo nono. Patriarchæ omnes, Primates, Archiepiſcopi, & Epiſcopi per vniuerſum Orbem conſtituti, etiam ſi Cardinalatus honore præfulgeant, incurrunt ſuſpenſionem ab ingreſſu Eccleſiæ, perceptione fructuum, & adminiſtratione ſpiritualium & temporalium, ſi ſtatutis quibuſque temporibus perſonaliter ac per ſe ipſos Beatiſſima Apoſtolorum Petri & Pauli limina non viſitent, vel ſi impediti legitimè per certum nuntium ad id ſpeciale mandatum habentem de gremio ſuorum Capitulorum, aut alium in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutum, ſeu aliàs perſonatum habentem, aut ſi huiuſmodi hominem eccleſiaſtica dignitate, & perſonatu prædictum non habeant, per diœceſanum Sacerdotem, & ſi Clero careant omnino, per aliquem alium Presbyterum ſecularem, aut Regularem ſpectatæ probitatis, & religionis, bene de omnibus inſtructum, hoc ipſum adimpleant: ita habetur in *Conſtitutione Sixti Quinti de viſitandis limimibus Apoſtolorum, edita* 15. *Kal. Ianuarij* 1585. *Lauor. d. c. 24. nu. 24. Rain. d. c. 1. ſuſp. 27.* vbi tempus, quo hoc viſitationis debitū officium fieri debet, aſſignatur maius, & minus pro diuerſitate longioris, & breuioris diſtantiæ ab Vrbe, & recenſentur diſtinctæ omnes Prouinciæ, in quibus Catholica Fides viget in qualibet mundi parte, ſcilicet Europa, Africa, & Aſia, & quoto anno Epiſcopus ex qualibet dictarum Prouinciarum ad limina Apoſtolorum viſitanda accedere debeat. Quare viciniores tertio quoquo anno. Alij verò pro maiori, vel minori diſtantia quarto, quinto, vel decimo anno iter ſuſcipere, & Deo concedente, perficere debent. Et ſucceſſiuè eiſdem temporibus tranſactis repetere teneantur, referunt

ferunt *Sayr. de cenſur. lib. 4. cap. 12. num. 33. Bonacina dicto puncto 5. num. 32. Mari. Alter. dicta diſputat. 16. ca. 3. verſ. nona, Memor. cleric. titul. de ſuſpenſ. Epiſcoporum, num. 24. Auiſt. Germon. de indultis Cardin. in fine. D. Hieron. Venero, & Leyua in examine Epiſcoporum lib. 4. cap. 18. num. 28.* & me citato in hoc loco, *Homobon. de examine Eccleſiaſtico tract. 11. c. 9. queſt. 21. præiud. 2. Vgol. de poteſt. Epiſcopi p. 1. cap. 3. num. 8. Nald. verbo Epiſcopus nu. 35. Filliuc. tract. 17. nu. 159. verſ. ſexta.*

42 Trigeſimò, Frater Ordinis Prædicatorũ promotus ad Epiſcopatum ſuſpenditur à Pontificalibus, ſi conſecretur antequam reſignet Ordinis libros, & alia, quæ habet tempore promotionis ad Epiſcopatum, vel alias Prælaturas ex conſtit. *Clem. IV. S. Anton. p. 3. tit. 27. de ſuſp. c. 4. num. 20. Fr. Emman. q. Regul. tom. 2. quæſtione 58. art. 6. Lauor. d. p. 2. cap. 24. num. 2. Rainer. in catalogo ſuſpenſ. cap. 1. ſuſp. 2.*

43 Trigeſimoprimò, Epiſcopus etiam ignoranter conſecratus ab aliqua cenſura irretito nõ tolerato ſuſpenditur ab Ordine Epiſcopali, ſeu Pontificalibus in *cap. gratia 1. q. 1. capit. 1. & 2. de ſchiſm. Soar. de cenſ. diſp. 31. ſect. 1. num. 65. Lauor. dict. par. 2. cap. 24. num. 1. Ægid. de Coninch. diſp. 15. dub. 5. de ſuſpenſ. nu. 31. Rainer. in catalogo ſuſpen. cap. 1. ſuſp. 1.*

44 Trigeſimoſecundò. Suſpenditur Epiſcopus non diligenter examinans quando quis electus fuerit ad regimen animarum, & electionis proceſſum, & perſonam electam *in cap. nihil de elect. Sayr. lib. 4. capit. 12. numero 35. Lauor. dict. capitulo 24. numero 12. Rainer. dict. capitulo primo ſuſp. 10.*

45 Trigeſimotertiò. Suſpenditur Epiſcopus ſubticiens laicis bona immobilia Eccleſiarum ſibi commiſſarum ſine licentia Capituli, & Sedis Apoſtol. niſi modo & caſibus à Iure permiſſis *in cap. hac conſultiſſima de rebus Eccleſ. non alien. Rainer. dict. capitulo primo ſuſp. 13. Soar. diſput. 31. ſect. 5. numero 9. Lauor. d. cap. 24. num. 13. Filliuc. tract. 17. num. 174.*

46 Trigeſimoquarto. Suſpenditur Epiſcopus ab adminiſtratione ſuæ Eccleſiæ in temporalibus, & ſpiritualibus vſurpans ſine titulo bona dignitatum, Eccleſiarum vacantium, & ad ipſarum curam pertinentium *in cap. exigit de cenſib. lib. 6. Soar. diſp. 31. ſect. 5. numer. 11. Sayr. lib. 4. cap. 11. num. 37. Rainer. dict. capit. 1. ſuſp. 12. Filliuc. d. tract. 17. num. 148.*

47 Trigeſimoquintò. Suſpenditur ab ingreſſu Eccleſiæ pro prima vice, pro ſecunda verò à diuinis Epiſcopus etiam Cardinalis, qui curam & regimen monaſteriorũ Monialium habens ea ingreditur in caſibus non neceſſariis in *Conſtit. Gregor. XIII.* incip. *Dubijs, Rainer. dict. capitulo primo ſuſpen. 30. Filliuc. tract. 17. numero 159. verſ. ſeptima.*

48 Trigeſimòſexto. Suſpẽditur Epiſcopus ſine limitatione temporis, ſi eſt concubinarius & à Synodo admonitus non ſe emendauerit in *Concil. Trident. ſeſſ. 25. de reformat. capitul. 14. Aul. de cenſur. part. 3. diſp. ſecunda concluſ. ſecunda Soar. diſp. 31. ſect. quinta, numero 24. Rainer. d. cap. 1. ſuſp. 23. Lauor. d. cap. 24. nu. 20. Filliuc. d. tract. 17. num. 158.*

49 Trigeſimoſeptimò. Suſpenditur Epiſcopus etiam Cardinalis à perceptione fructuum publicans Indulgentias, quibus poſſunt vti certo ſoluto pretio, in *Conſt. 99. Pij V.* incip. Quam plenum *Sayr. libr. 4. capitul. 12. numero 52. Bonacin. dict. puncto 5. numero 31. Lauor. dict. capit. 24. nu. 23. Rainer. d. cap. 1. ſuſp. 26. Vinald. de ſuſpenſ. nu. 128.*

50 Trigeſimooctauò. Suſpenditur Epiſcopus negligens procedere contra ſimoniacos *l. quicquid 1. queſt. 1.* vbi *gloſ. verbo excommunicatis, Lauor. d. ca. 24. nu. 32. Filliuc. d. tract. 17. nu. 159. verſ. tertia.*

51 Trigeſimononò. Suſpenditur Epiſcopus doctorando non recepto prius iuramento, &c. *in Clem. cum ſit in fine, de magiſtr. Nauar. cap. 27. num. 153. verſ. ſeptimo dico, Lauor. d. cap. 24. num. 33.*

52 Quadrageſimò. Suſpenditur Epiſcopus conſecratus ſine conſilio & præſentia Metropolitani, *in cap. Epiſcopus 65. diſt.* Sed nõ eſt in vſu, prout nec eſt alia ſuſpẽſio *in cap. Archiepiſcopus 66. diſt.* contra Archiepiſcopũ non conſecratum ab omnibus Suffraganeis; nec pariter alia *in cap. fin. 18. diſt. & in cap. nullus 55. diſt. & in capit. fin. 58. diſt. & in cap. Epiſcopus 73. diſt.* quoad ea, quæ ſtatuuntur de Cõciliorum celebratione, vide *Aul. par. 3. diſp. 2. dub. 1. concl. 3. Sayr. lib. 4. cap. 12. nu. 10. Lauor. dict. cap. 24. num. 34.*

53 Quadrageſimoprimò. Suſpenditur à diuinis & ab ingreſſu Eccleſię Epiſcopus, & Archiepiſcopus, qui quouis prætextu & quæſito colore beneficia Sedi Apoſtol. reſeruata, ſeu affecta alicui cõferre aut de illis prouidere, aut in illis, vel eorum poſſeſſione quoquomodo ſeſe intromittere præſumunt in *Conſtit. 35. & 36. Pij IV. Rainer. d. cap. 1. ſuſp. 31.*

54 Quadrageſimoſecundò. Suſpenditur ab ingreſſu Eccleſiæ Epiſcopus, qui vllos commentarios, &c. ſine auctoritate Apoſt. edere audet ſuper decretis *Concil. Tridentin.* etiam ad maiorem eorum corroborationem in *Conſtit. 96. Benedictus Deus Pij IV. Rainer. dict. capit. 1. ſuſp. 33.*

55 Quadrageſimotertiò. Suſpenditur à Pontificalibus Epiſcopus, qui aliquid recipit in collatione, aut alia prouiſione, ſeu admiſſione beneficiorum à prouiſis auctoritate Ordinaria, vel Apoſtol. de illis in *Conſtit. 106. Pij V.* incip. Durum nimis, *Rainer. d. cap. 1. ſuſp. 34.*

56 Quadrageſimoquartò. Suſpenditur, vel potius interdicitur ab ingreſſu Eccleſiæ Epiſcopus, ſi nõ faciat comburi libros Talmud in *Conſtitut. 46. Iulij III.* incip. Cum ſicut, refert *Filliuc. tract. 17. num. 159. verſ. quarta*, vbi dubitat an ſit in praxi: vidẽdus ad id *Clemẽs VIII. in ſua Conſtit.* Cum Hebræorum malitia, in qua Hebræis ipſis præcipitur, vt comburant huiuſmodi libros, Chriſtianis etiam ſub excommunicatione latæ ſententiæ ne eos habeant, legant, &c.

57 Quadrageſimoquintò. Suſpenditur Epiſcopus à beneficiorum, & officiorum collatione, necnõ electione, præſentatione, confirmatione, & inſtitutione, donec à Roman. Pontif. remiſſionem meruerit obtinere, eo ipſo quod admittit renunciationem alicuius beneficij, & poſt illud confert ſuis, aut reſignantis cõſanguineis, affinibus, vel familiaribus in *Conſtitut. Pij V. 58.* incip. Quarta Eccleſiæ *ſub dat. Kalend. Aprilis* 1568. quã referunt *Quarant. in ſumma Bullarij verbo beneficiorum reſignationes, Flamin. de reſignat. benefic. lib. 5. queſt. 6. nu. 2. Vgolin. de poteſt. Epiſcop. cap. 50. §. 18. num. 3.* notat hanc ſuſpenſionem *Rot. in Aſiſien. Canonicatus 25. Iunij* 1599. impreſſa per *Farin. dec. 17. nu. 3. par. 2. recentior.* vbi *nu. 2.* obſeruat conſanguinitatẽ quoad hoc propoſitum probari per teſtes de publica voce & fama.

SVMMARIVM.

1 *Cauſę Epiſcoporum à Romano Pontifice, Sedèque Apoſtolica cognoſcuntur.*

Deponi,

2 *Deponi, aut priuari à prouinciali Concilio non potest Episcopus.*

3 *Patriarcha, aut Legatus de latere absque speciali mandato Papæ Episcopum deponere non potest.*

4 *Causæ Episcoporum criminales non possunt subdelegari à delegato Papæ.*

5 *Episcopi, eorùmque causæ summo Pontifici immediatè subijciuntur.*

6 *Citari non possunt Episcopi ad Romanam Curiam pro delicto etiam atrocissimo, nisi accedat specialis commissio Papæ.*

7 *Causas Episcoporum criminales si Papa extra Curiam deleget, requiritur specialis commissio ipsius manu signata, & vt adsint ad sententiam duodecim Episcopi cum Metropolitano, reseruata eidem Sanctissimo sententia diffinitiua.*

8 *Deponere Episcopos semper ad Romanum Pontificem spectat.*

9 *Causa depositionis ab Episcopatu an requirat eandem solemnitatem, quam requirit depositio ab Ordine, & dignitate, ostenditur.*

10 *Episcoporum numerus præscriptus à Concilio, an requiratur quando cognoscitur contra Episcopum à iudice per Papam delegato, ostenditur.*

11 *Testes septuaginta requiruntur ad deponendum Episcopum.*

12 *Clericus ordinatus à Papa ab inferiori non deponitur.*

13 *Absolutio Episcopi an sit danda à duodecim Episcopis, & Metropolitano; ac diffinienda per Papam, sicut condemnatio.*

14 *Inquisitores contra hæreticam prauitatem non possunt cognoscere de causa hæresis Episcoporum.*

15 *Causæ ciuiles, vel criminales minores Episcoporum in concilio tantum Prouinciali cognosci, & terminari possunt, etiam non existentibus duodecim Episcopis.*

EPISCOPORVM CAVSÆ quando & quomodo sint cognoscendæ, & diffiniendæ.

ALLEGATIO CXII.

1 QVanta cum reuerentia, & circunspectione sit in Episcoporum correctione cum deliquerint procedendum, & quantum sit hac in re Pontificiæ dignitati deferendum, monent Sacri Canones, Sanctique Patres docent: accusari enim & ad Iudicem secularem trahi non posse specialiter supra cæteros clericos vetãt ipsi Canones in *cap.* 1. & per *tit.* 11. *quæst.* 1. & Ciuilis constitutio *in l. si quæ per calumniam, C. de Episcopis & cleric.* Illorum autem accusatio non est facilè recipienda, dicit enim Apostol. 1. *ad Timoth.* 5. aduersus Presbyterum accusationem non recipiendam absque duobus, vel tribus idoneis testibus, quanto magis aduersus Episcopos, vt ait Sixtus Papa *in cap. accusatio Episcoporum, 2. quæst.* 7. Et *Innoc. III. in Concilio generali relato in cap. qualiter il 2. de accusat.* dicit quod in Prælatorum inquisitionibus cum de crimine diffamantur, veritas est diligentius perscrutanda, quia ipsi sunt quasi signũ positi ad sagittam. Vnde nec quilibet ad eorum accusationem admittatur, sed honesti tantummodo viri, & probatæ fidei personæ *cap. accusatio quoque 2. quæst.* 7. repelluntur autem infames, & præcipuè hæretici, & criminosi *cap. alieni cum seqq. 2. quæst.* 7. Sic namque ait S. Augustinus relatus *in c. præsumunt eod. causa & quæst.* Præsumunt, inquit, Prælati non debere se reprehendi, vel accusari eo quod Canones non eos passim constituunt accusandos, quod tamen negatur solis criminosis, &c. Verum nisi grauiter erret Episcopus, aut à Fide exorbitare noscatur, oues quæ Pastori suo commissæ sunt, eum nec reprehendere, nec accusare possunt, vt ait *Euseb. Papa in cap. oues 2. q.* 7. Si quis autem contra Episcopum quamlibet querelam iustam se habere crediderit, monetur prius eum familiariter conuenire, non semel, sed sæpissimè, vt ab eo vel iustitiam, vel excusationem accipiat. Monentur etiam Ecclesiastici Iudices *in cap. si qui sunt 2. quæst.* 7. vt Episcoporum accusatores, aut vituperatores non audiant, antequam eorum discutiatur existimationis suspicio, vel opinio, qua scilicet intentione, qua temeritate, qua conscientia, si pro Deo, aut pro inimicitia, aut cupiditate ista præsumpserint. Episcoporum igitur causas à Romano Pontifice, Sedèque Apostolica, & non ab alio, finiri, vel ab Apostol. Sedis constitutis Iudicibus cognosci oportere traditur in *cap. inquisitores, de hæret. in 6. capit. nullam 2. quæst.* 5. faciunt *cap. omnis, cap. ad Romanam, c. si quis putauerit, c. ideo, c. si quis Episcopus, 2. quæst. 6. cap. dudum, 3. quæst. 6. cap. 1. & seq. 6. quæst. 4. cap. maiores, de baptismo, cap. vltra prouinciæ, 3. quæst. 6. cap. Synodum, dist.* 17. *cap. ipsi canones 9. quæst. 3. cap. cuncta per mundum, eadem causa, & quæst. cap. multis,* 17. *dist.* in quibus iuribus habetur difficiliores & maiores causas ad Sedem Apostol. referre oportere, & in *cap. præceptis,* 12. *distinct.* ait Gregor. *Papa IV.* nulli dubium esse, non solùm Pontificalem accusationem, sed etiam omnem sanctæ religionis relationem ad Sedem Apostolicam quasi ad caput Ecclesiarum debere referri, & inde normam accipere, vnde sumpsit exordium; & huiusmodi causas Episcoporum tanquam maiores ad Rom. Pontif. spectare resoluunt *Abb. in d. cap. maiores, num.* 1. *& 3. de baptismo, & in c. vt debitus, num. 9. & 37. de appell. & in capit. 2. de accus.* vbi cum *Felin. num. 2. notab. vlt.* aduertit Primates posse cognoscere de crimine Episcopi, & licet non posse deponere credatur, tamen deponendum Episcopum pronunciare, & ad Papam sententiam depositionis referre; *Augustl. Bero. in cap. 1. de iudic. num. 69. cum seqq.* demonstrat Episcopi priuationem ad solum Papam spectare, & ab alio deponi non posse, *Turrecrem. in cap. vbique* 15 *quæst. 7. numer. 5. 6. & 7.* resoluit Episcopi causam criminalem, in qua aut deponendi, aut priuandi ab Ordine agitur, solum Papam cognoscere, idque decere Summum Pontif. facere adhibito amplissimorum Cardin. consilio, sicut in cæteris arduis, de quo etiam vide *Galgan. de iure Pontificio lib. 3. tit.* 10. *num.* 5. *cum seqq. Salzed. ad Bernard. in pract. cap.* 124. *litt. A, Vgolin. de offic. Episcopi cap. 2. §. 2. num. 4. vers.* 11. *Aloys. Ricc. in Neapol. decis.* 142. *par. 4. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. gloss.* 41.

2 *num.* 21. Iraut à prouinciali Concilio non posse Episcopus deponi, aut priuari, imo nec deponendum pronunciari Doct. *in cap. 1. de translat. Episcopi,* vbi *Ant. Butr. num. 2. in 4. notab. Abb. num. 3. Augustl. Bero. in d. cap. 1. num. 4.* Ad prouinciale namque, seu locale Concilium deferri non possunt maiores quæstiones, veluti causæ Episcoporum depositionem, & quæstiones resp icientes, articulos Fidei, & mores Ecclesiæ vniuersalis, vt probat *cap. Concilia*, ibi, non de maioribus negotijs 17. *dist.* cum alijs ex quibus communiter receptum testatur *Bottæ. de synodo par. 3. art. 1. num. 25. & Castro ad-*

uerſus hæreſes lib. 1. *cap.* 8. Sed in his agitur de correctione morum clericorum, & alijs ſimilibus, quæ minora ſunt *cap. annis ſingulis* 18. *diſt. conſonat Concil. Trident. ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 5. *in fine.* Vnde Concilium prouinciale non poſſe formare proceſſum in cauſis criminalibus grauioribus contra Epiſcopum ad effectum tranſmittendi illum ad Summum refert deciſum *Aloyſ. Ricc. d. deciſ.* 145. *num.* 5. *par.* 4. 3 Nec à Patriarcha, vel Legato de latere abſque ſpeciali Papæ mandato deponi, aut priuari poſſunt, *Gemin. in cap. Primates* 2. *q.* 1. *& in cap. renouantur* 22. *diſt.* vbi ita declarat, *capit. quia ſuſpecti* 3. *quæſt.* 5. & addit cum *Felino in cap. non poteſt, colum.* 3. *num.* 4. *de re iudic.* criminales Epiſcoporum cauſas non poſſe delegari, vel vt ipſe loquitur, non eſſe delegabiles, auctoritate *gloſ.* magnæ *in d. cap. inquiſitores, de hæret. in* 6. quod tamen ſic eſt accipiendum, vt Papæ delegatus, vel vicarius, iudexve in hiſce caſibus conſtitutus non poſſit alteri delegare, non autem quin poſſit Papa delegare, vt loquuntur Doct. relati *à Felino d. nu.* 4 4 *in d. cap. non poteſt.*

5 Speciali igitur reſeruatione Epiſcopi eorumque cauſæ Summo Pontifici immediatè ſubijciuntur, vt probant text. *in cap. quamuis* 3. *quæſt.* 6. *cap. frater* 16. *quæſt.* 1 notat *Borgaſ. de irregular. & diſpenſ. par.* 6. *tit. quis poſſit* 6 *excommunicare, in fine*, adeò vt nec quidem citari poſſint, vt perſonaliter compareant, niſi ob cauſam ex qua de Iure deponendi, ſiue priuandi venirent, etiamſi ex officio, aut per inquiſitionem, ſeu denunciationem, vel accuſationem, ſiue alio quouis modo procedatur *Concil. Trid. ſeſſ.* 13. *de reformat. cap.* 6. *in fin. Salzed. ad Bernard. in pract. capit.* 124. *litt. A, in nouiſſ. edit. Sbrozz. de Vicario Epiſcopi lib.* 2. *quæſt.* 59. *num.* 1. *&* 2. *Stepha. Gratian. diſceptat. forenſ. cap.* 169. *num.* 15. nouiſſimè *D. Hieron. Venero & Leyua in examine Epiſcoporum lib.* 4. *capit.* 18. *num.* 3. vbi *numer.* 4. ſubdit delicta eſſe quæ de Iure petunt in Epiſcopis depoſitionem, ſeu degradationem, crimen hæreſis, crimen læſæ maieſtatis, contra ſummũ Pontif. vel Reges; ſi Epiſcopus ſit aſſaſſinus, ſi falſificet litteras Apoſt. ſi agrorum depopulator ſit, ſi ſit inobediens Summo Pontif. ſi ſit ſimoniacus ſimonia reali, ſi in monaſterijs ſtupret Virgines, & ſi ſit falſificator monetæ. Et ex quouis delicto etiam atrociſſimo ad Romanam Curiam citari non poſſunt, niſi imprimis accedat ſpecialis commiſſio manu Papæ ſignata, vt ſanciuit bonæ mem. *Pius IV. in conſtit.* incip. *De ſalute gregis, anno eius primo*, prout refert *Cochier. de iuriſdict. Ordin. in exemptos parte* 1. *quæſt.* 41. præcipuè ſi reſideant *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancell. gloſ.* 41. *num.* 5. Teſtes vero cõtra eos in criminali cauſa nonniſi conteſtes, & bonæ famæ, & exiſtimationis, & conuerſationis fuerint recipiendos, & ſi falſum depoſuiſſe deprehendantur, grauibus pœnis eſſe mulctandos ſtatuit *Concil. Trid. ſeſſ.* 13 *de reformat. cap.* 7. Cauſas autem eorum criminales ex quibus comparere perſonaliter debent, à ſolo Romano Pont. cognoſcendas, ac terminandas: vel ſi extra Curiam cauſa ſit committenda, nonniſi Metropolitanis, aut Epiſcopis ab ipſo Papa committi debere ſtatuit idem *Concil. Trident. ſeſſ.* 13. *cap.* 8. Papa vero *Alexand. III. in cap.* 2. *de offic. deleg. lib.* 6. Iudicibus Eccleſiaſticis à Sede Apoſtol. deputatis iubet, vt ſi contra Epiſcopos ad correctiones aliquas, ſiue pœnas fuerit procedendum, ita gradus, & modeſtia in tali proceſſu ſeruetur ab eis, vt non ſtatim cenſuris, ac priuatione mulctentur, ſed primò eis, ſi opus fuerit, ingreſſus Eccleſiæ, vel Sacerdotale interdicatur officium, ac deinde ab Epiſcopali officio ſuſpendantur, & ſubſequenter aggrauetur cenſura Eccleſiaſtica contra eos ſecundum eorum culpam, & contumaciam: nouiſſimè *D. Hieron. Venero & Leyua in examine Epiſcoporum lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 1. 7. & 8. quamuis de Iure antiquo ſi contingeret criminaliter agi contra Epiſcopum, & crimen poſtularet depoſitionem ab Ordine, & dignitate Epiſcopali, examinanda erat cauſa ab omnibus Epiſcopis totius prouinciæ, vnà cum Metropolitano, vel vt minimum à duodecim Epiſcopis vltra Metropolitanum, vt notat *gloſ. in ſumm. verbo quod autem*, 3. *quæſt.* 8. per text. *in cap. ſi quis Epiſcopus criminaliter* 6. *quæſt.* 4. 8 Iure poſtea recentiori dicti Epiſcopi cognoſcere poterant vſque ad ſententiam tãtummodo, ſententia autem, & definitio reſeruabatur Papæ, vt in *capit. accuſatus, & in capit. quamuis & in capit. multum ſtupeo*, 3. *quæſt.* 6. *Alphonſ. Aluarez Guerrero in ſpeculo iuris Pontificij cap.* 29. quia ſemper ad ſolum Papam pertinet Epiſcopos deponere, vt aſſerit *Innocent. III. in cap. quod translationem* 4. & ibi *gloſ. verbo reſeruata, de officio legati, & gloſ. verbo pertinere, in capit. ſicut*, 8. *de exceſſibus prælat. cap. inter corporalia, de transl. Epiſcopi*, vbi poſtquam idem *Innocen.* prædixit matrimonium ſpirituale Epiſcoporum translatione, depoſitione, aut ceſſione diſſolui, ſubiunxit hæc verba: Et ideo tria hæc, quæ præmiſimus, non tam conſtitutione Canonica, quàm inſtitutione diuina ſoli ſunt Romano Pontif. reſeruata *Abb. in cap. graue nimis, de præbendis num.* 4. *& in cap. non poteſt, de re iudic. num.* 5. *Aula de cenſuris, par.* 4. *diſput. vnic. dub.* 2. *concl.* 1. *Gonzal. d. gloſ.* 41. *num.* 21. *Azor. inſtitution. moral. par.* 2. *lib.* 5. *cap.* 35. *verſic. ſecundum*, & præter ſententiam Romani Pontif. non poſſunt damnari, *cap. dudum, capit. irritam* 3. *quæſtion.* 6. hinc notat *Felin. in dict. cap. non poteſt, numer.* 7. *de ſent. ent. & re iudicat.* omnia iura, in quibus legitur aliquando Epiſcopos fuiſſe damnatos ab inferioribus à Papa, loqui, aut de iure antiquo, aut ex commiſſione ipſius Papæ.

Verum vt certa ab incertis ſeparemus ex mente *Abb. in cap.* 3. *de ſentent. & re iudic. num.* 14. & communis, vt per *Albertin. in cap.* 1. *de hæretic. lib.* 6. *nume.* 8. tria tempora conſideranda ſunt. Primum tempus fuit, in quo Epiſcopis prouincialibus cum Metropolitano data fuit cognitio criminis, de quo Epiſcopus accuſabatur; ſententia vero, vel ſaltem conſultatio Sedi Apoſtol. erat reſeruata, quod quidem tempus incœpit ab Apoſtolis, & continuatum fuit per *Sixtum II. anno* 260. *vſque ad tempus Iulij Pontificis, vt patet ex epiſt.* 1. *eiuſdem Sixti*, qui floruit eo tempore, de qua conceſſione, & reſeruatione loquitur text. *in capit. accuſatus*, text. opt. *in capit. quamuis, text. ſic intelligendus in capit. ſecundo, & in capit. dudum* 3. *quæſt.* 6. Secundum tempus fuit, in quo propter graues Eccleſiæ perſecutiones commode non poterant in prædictis cauſis Sedis Apoſtol. iudicium requirere, ideòque ſtatutum fuit vt ab eiſdem Epiſcopis abſque aliqua reſeruatione ſententia proferretur, patet ex *Concil. Antiocheno c.* 14. *celebrato ſub Iulio I. Pont. qui floruit anno* 350. *& ex Concil. Laudiceno ſub Damaſo Pont. celebrato circa annum Domini* 380. de quo tempore agit text. *in c.* 1. *& in c. ſi quis Epiſcopus* 3. cum alijs 6. *quæſt.* 4. *tex. ſic intelligendus in cap. ſi quis à proprio* 21. *quæſt.* 5. Quæ conſtitutio durauit vſque ad tempora *Nicolai I. qui floruit circa annum* 866. quo tempore iam licuit & potuit Sedis Apoſtol. iudicium expectari, & iterum decretum eſt, vt ſine Romani Pont. auctoritate non poſſet ferri ſententia, vt colligitur ex text. *in*

cap.

cap.hæc quippe 3.quæſt.6. optime ex text. *in cap. denique 6.quæſt.3.* ibi,ad Sedem Apoſtol.referri,& ibi,decreta penitus expectari,& ibi,quod quia omiſſum eſt hactenus dolemus,vbi Nicolaus apertè fatetur in præteritis temporibus prædictam relationem,& conſultationem fuiſſe omiſſam,& apertè probat text.*in cap.2. de tranſlat.Prælat.verſ.ſicut ergo*, ibi, ſoli eſt Pōtifici Romano reſeruata. Quod quidem hodie tam circa definitionem cauſæ,quam circa illius cognitionem innouauit, & declarauit *Concil.Trid.ſeſſ.13.de reform.cap.8. & ſeſſ.24. de reform.cap.5.*& antea in crimine hæreſis fuit ſtatutum per tex.*cap.Inquiſitores 16.de hæret.lib.6.*

Ex quibus omnibus colligitur primò explicatio ad text.*in cap.3.de ſentent.& re iudic.* dum dicit in ſententia de qua ibi plures Epiſcopos deſiderari, intelligendum eſſe conſulto,& obtento prius Romani Pontificis decreto, caſu quo de Epiſcoporum criminibus tractetur,licet enim *Gregor.I.*auctor illius text.*floruiſſet circa annum 603.* & ita ſecundum ſupra relatam computationem tempore ſecundo, nihilominus tamen poſitus in hoc volumine Decretalium à *Gregorio IX.*ſecundum tertium tempus intelligendus eſt,vt decretum Romani Pontif.expectetur,ſiquidem originale illius text.magis de Epiſcopo delinquente, quam de Sacerdote aperte loquitur.

Secundò colligitur,non eſſe veram ſententiam *gloſſ. verbo adnotauerit in cap.biduum*,§.*ſi.2.quæſt.6.* dum aſſerit quod licet Epiſcopi cum Metropolitano non poſſint Epiſcopum delinquentem deponere, poſſunt tamen deponendum pronunciare inconſulto Romano Pontif idem dicit *gloſ.in capit. frater noſter 16. quæſt.1.* ſequuntur *Fel.n.*qui alios refert *num.2.in d.capit.3. Dominic.*& alij *in cap. 2. de pœnis lib. 6.* aduertere namque debuiſſent vltra ſupradicta; quod vel per talem pronunciationem proferunt ſententiam cōdemnatoriam, & tunc facere non poſſunt inconſulto Romano Pontif. aut ſolummodo ſuam exprimunt opinionem quatenus talis eſt,& tunc nihil agunt, ac proinde non mirum ſi contrarium dicendum ſit,prout reſoluit *Abb. num.6. in d.cap.3.& in cap.2.num.5.de officio deleg.* qui tamen loquitur contra ſupradicta Iura, dum dicit Epiſcopos prouinciales non potuiſſe aliquando cauſas criminales Epiſcoporum definire,nec de illis cognoſcere.

Tertiò colligitur explicatio ad *Concil.Trid.ſeſſ.24.de reformat.cap.5.* dum dicit fieri poſſe delegationem à Pontifice circa cauſam criminalem Epiſcopi deponendi,vt ſcilicet delegata etiam ſententia non poſſit aliter valere quàm ſi nemine diſcrepante concors iudicum delegatorum opinio interueniat. Patet ſi expendas *Trid.in illo cap.5.* tantummodo corrigere ius antiquum in eo, quia cum antea per Epiſcopos Iure ordinario prædicta cauſa tractaretur,hodie tamen non poſſit,niſi jure delegationis, ac proinde dicendum videtur quod in reliquis requiſitis ius commune ſeruari debet ab eiſdem delegatis,iuxta reg.text.*in l.ſed ad poſteriores,ff. de legibus* cum Iurium correctio quantum fieri poteſt vitanda ſit,ius autem commune *in cap.1.6.quæſt.4.* dictat in deponendis Epiſcopis requiri vnanimem iudicantium ſententiam, itaut ad validitatem ſententiæ nemo diſſentiat,ergo,&c. Accedit quia decretum prædictum Concilij in fauorem Epiſcoporum delinquentium factum eſt, & vti tale non debet in odium eorum redundare contra reg.text. *in l. quod fauore, ff. de legibus, & in reg.quod ob gratiam lib.6.* quod contingeret ſi cauſæ quæ à duodecim terminandæ ſunt, non poſſent niſi concordi ſententia definiri, & à paucis delegatis diſcordi ſententia terminarentur. Vnde ſi nihil aliud ex forma reſcripti commiſſionis appareat, neceſſarium eſt, vt ſententia delegatorum ſit concors caſu quo non reſeruetur Romano Pontifici, ſed ab eodem iuxta formam Concilij committatur,ſic ceſſat reg.text.*in capit. vltim.de ſentent. & re iudic.* quod etiam notandum eſt ad explicationem *Concil.Tridentin.d.ſeſſ.13. de reform. cap.8.*

9 Quæres non abs re,an ſupra dicta procedant,quando non agitur contra Epiſcopum ad depoſitionem ab Ordine, & dignitate Pontificali, quia crimen non eſt adeò graue,vt dignum ſit huiuſmodi pœna;ſed tantum ad depoſitionem ab Epiſcopatu? in qua quæſt.*Abb. in dicto capit.non poteſt,numer.7.* tenet quod in cognitione huiuſmodi cauſæ, quando Epiſcopus eſt conſecratus, idem numerus Epiſcoporum exigitur, & tandem decilio cauſæ reſeruatur Papæ,*& num.9.* reſolut quod ſi Epiſcopus,cuius cauſa cognoſcenda eſſet,adhuc conſecratus non fuiſſet, ſufficeret numerus ſex Epiſcoporum.

10 Vtrum verò præſcriptus numerus Epiſcoporum requiratur,cum cauſa digna depoſitione ab Ordine, vel ab Epiſcopatu contra Epiſcopum cognoſcitur à iudice ſpecialiter per Papam delegato, quæſtio eſt non contemnenda,in qua *gloſ.verbo quod autem, in fine, in fum. 3.quæſt.8.* tenet eundem numerum Epiſcoporum requiri,quando Epiſcopus iudicatur à delegato Papæ ex ſpeciali commiſſione. Oppoſitum tamen putat ibi, *Archid.*& in *cap.illud 23. diſtinct. & Innocent. in capit. graue,num.6.de præbend.*credit hunc numerum Epiſcoporum non requiri ex neceſſitate in delegatione, ſed ex congruentia ob excellentiam dignitatis Epiſcopalis,& hanc opinionem videtur ſequi *Abb.in d. cap. non*
11 *poteſt,num.9.* Et aduerte ad deponendum Epiſcopum neceſſarium fuiſſe numerum ſeptuagintaduorum teſtium *c.præſul,cum ſeq.2.q.4.* etiam in eius purgatione *cap.omnibus 2.quæſt.5.*& refert *Felin.in dict.cap.non poteſt,num.10.* De Iure vero *Concil.Trident.ſeſſ.13. de reformat.cap.7.* teſtes contra Epiſcopum debent eſſe bonæ famæ omni exceptione maiores conteſtes, aliàs recipiendi non ſunt,& grauiter puniuntur,refert *D.Hieron.Venero,& Leyua d.cap.14.nu.9.* duos caſus, in quibus clericus non Epiſcopus non deponitur ab Epiſcopis,ſed à ſolo Papa. Primus eſt de eo,qui renunciauit Epiſcopatui, & id permittitur ob memoriam priſtinæ
12 dignitatis,*gl.ſi.in c.ſi qui Epiſcopi,92.diſtinct.* Secundus caſus de clerico ordinato à Papa, qui ab inferiore non deponitur,*gloſ.*& Doctor.*in cap.filium 1.quæſt.1.* Sicut in depoſitione Epiſcopi cauſa cognoſcenda eſt à duodecim Epiſcopis, & Metropolitano, ac diffinienda à Papa,vt dictum eſt, ita quoq; ſi Epiſcopus de tali crimine iniuſtè accuſetur, abſolui nequit à dictis duodecim Epiſcopis, ſed abſolutionis ſentētia à ſolo Papa eſt pronuncianda,ita *gl.verbo non tamen definire,in c. accuſatus 3.q.6.* et *Abb.in c.non poteſt,nu.5. de re iudic.* reprobata opinione *gl.verbo cauſatio.in c.præceptis diſtinc.12.* quia *Felin.in d.c.non poteſt,nu.10.* tradit hoc eſſe ſpeciale in Epiſcopo,vt ſicut non poteſt condemnari,nec deponi ab alio, quàm à Papa, ita quoque in crimine de quo accuſatus fuerit,abſolui non valet ab altero.

13 Hæreticę prauitatis Inquiſitores vbique conſtituti iudices,viri alioquin eruditione,prudentia, probitate, & auctoritate præſtantes, minimè excuſandi, nec laudandi ſunt,immo potius vituperādi, ſi hæreſis cauſam

(eam si fortè sibi vendicarent suo veluti iure) in Episcopo cognoscant, cum non ignorent in Pontificali gradu dignitatis locatos, scilicet Episcopos, Archiepiscopos, Patriarchas, etiam crimine hæresis notatos, non posse, nec debere alibi, nec ab alio, quàm apud Summum Pontificem, aut eum, cui ipsum Christi Vicarium nominatim demandasse constet, damnari; sed omninò ad Papam eorum causas, licet de hæresis crimine deferendas, vt in *dicto cap. inquisitores, de hæreticis. in 6.* vbi *Ioann. Monach. & Prob. in addit. ad eum, Læli. Iordan. de maioribus Episcopi causis ad Papam deferendis, cap. 12. à num. 11. & num. 14.* tenet ab ipsis Inquisitoribus non
14 posse ad Romanam Sedem accusatum, capitisque reum Episcopum transmitti, quod & nouiori iure *(oncil. Trident. d. cap. 5.* sancitum est, resoluunt *Penna in director. Inquisitorum par. 3. commento 76. & 77. pag. mihi 557. Roias sing. 55. nu. 2. Locat. in opere indic. verbo Episcopus, Farin. de hæresi q. 182. nu. 113. Nauar. cons. 1. nu. 5. de foro compet. Henriq. in summ. lib. 13. c. 55. §. 2. litt. P, Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 2. q. 81. art. 1. vers. aduertendum tamen.* Et habere locum etiamsi Episcopus sit titularis obseruant *Molin. de Iustit. tract. 5. disp. 28. num. 19. Illustriss. D. meus Roder. à Cunha in tract. de Confessarijs sollicitantibus mulieres in Confessione, q. 12. nu. 6. & 7. in princip.* vbi *num. 11.* id ipsum procedere ait in Episcopis electis, & confirmatis licet non consecratis per ea quę tradunt *Molin. d. disp. 28. num. 19. & Sanch. de Matrim. lib. 8 disp. 2. num. 11.*

15 Hæc de maioribus Episcoporum causis criminalibus; ciuiles vero, vel criminales minores in Concilio tantum Prouinciali cognosci, & terminari possunt, vel à deputandis per Concil. Prouinciale: ita de criminalibus Episcoporum causis minoribus loquens decidit *Concil. Trid. d. c. 5. ver. minores, Henriq. d. §. 2. D. Hieron. Venero & Leyua d. c. 18. nu. 2.* & declaratum fuisse in *Sacra congreg.* refert *Armendar. in addit. ad recopilationem legum Nauarræ lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopis, nu. 80.* vbi quoque dicit etiam non existentibus duodecim Episcopis posse dictas causas criminales minores in Concilijs Prouincialibus tractari, quia prædicta Concilia ex minore numero Episcoporum, vt plurimum, constant.

SVMMARIVM.

1 *Episcopatus renunciatio dupliciter potest fieri, vel renuntiando loco tantum, vel loco simul, & dignitati.*
2 *Episcopatus renunciatio ex quibus causis fieri debeat, remissiuè.*
3 *Renunciare Episcopatui potest & tenetur Episcopus propter debilitatem corporis.*
4 *Infirmitas, quomodo, & quibus testibus sit probanda.*
5 *Senectus, quæ Episcopum impotentem reddit ad exequendum officium pastorale, relinquitur arbitrio Iudicis, id est Summi Pont.*
6 *Conscientia criminis est causa renunciandi Episcopatui.*
7 *Scientiæ defectus est causa renunciandi Episcopatui.*
8 *Malitia plebis est causa renunciandi Episcopatui.*
9 *Scandalum graue est causa resignandi Episcopatum.*
10 *Irregularitas personæ est causa resignandi Episcopatum.*
11 *Pensio non solet imponi in Episcopatibus, quorum fructus non excedunt valorem mille ducatorum.*
12 *Consensus in cessionibus Episcopatuum præstatur Cardinali, qui confecit processum, & est relationem in Consistorio facturus.*

EPISCOPVS AN, ET QVIBVS ex causis Episcopatum resignare possit & debeat.

ALLEGATIO CXIII.

1 DVpliciter potest fieri Episcopatus renunciatio; vel renunciando loco tantum; vel loco simul & dignitati: loci renunciatio fit, quoties renunciatur cura, & administratio illius Ecclesiæ *cap. ad supplicationem, de renunt.* & sic renuntians potest appellari Episcopus, quia retinet dignitatem, & ea, quæ sunt Ordinis Episcopalis *cap. 1. de ordinatis ab Episcopo, qui renunciant Episcop.* vbi omnes, *Fusch. de visitat. lib. 2. cap. 18. nu. 10.* ac auctoritate Sedis Apostol. poterit ad Ecclesiam eandem redire, vel aliam, siue per viam electionis, siue per viam postulationis, siue per viam collationis habere *Flamin. de resignat. lib. 1. quæst. 17. num. 13.* poterit cum licentia Episcopi diœcesani, eius subditos ordinare, *dict. cap. 1.* ibi, nam in primo casu, Ordines, sicut antea, rogatus ab Episcopo aliquo poterit de ratione conferre. Loci, & dignitatis simul renunciatio fit, quoties renuntians ex ipsa renunciatione amittit dignitatem, & denominationem illius dignitatis, quæ renunciatio regulariter fit ob crimen *Abb. in d. cap. 1. num. 8. Maiol. de irregul. lib. 3. cap. 6. num. 6.* Et ideo non potest Ordines conferre etiam de licentia alicuius Episcopi, nec ad eandem Ecclesiam redire, vel aliam habere *Maiol. dict. cap. 6. num. 8. Fusch. d. cap. 28. num. 10. Flamin. d. q. 17. num. 14. & 19.*

2 Cum igitur Episcopatus possit renuntiari, vt probat *cap. qualiter 7. quæst. 1. c. 1. de renunc. Pute. decis. 162. lib. 1. Flam. de resignat. lib. 2. q. 1. num. 53.* etiam per procuratorem *Clem. 1.* ibi, *Pontificali, de renunciat. Flamin. de resign. benef. libr. 9. q. 2. num. 2.* præstito consensu Cardinali, qui confecit processum, & est relationem in Consistorio facturus per se, vel per schedulam, vt de quotidiana praxi testantur *Flamin. lib. 8. q. 8. num. 10. Ioan. à Cochner. in comment. ad regul. 43. aliàs 44. Cancel. nu. 34. pag. 421.* necesse est vt inquiramus quæ causæ in illius renunciatione requirantur. Plures adesse debere legimus in *cap. nisi cum pridem, de renunc.* quas latè declarat *Fusc. d. cap. 28. à nu. 1. Flam. de resign. lib. 5. q. 3.* per totam, & nos breuiter ipsas percurremus.

3 Prima igitur causa, qua potest & tenetur Episcopus resignare Episcopatum, est propter debilitatem corporis procedentem per infirmitatem continuam, & senectutem, eam tamen quæ impotentem reddit ad exequendum officium pastorale, refert text. *in d. c. nisi cum pridem,* ibi, alia vero causa est debilitas corporis, & adducunt Gig. *de residentia Episcoporum cap. 17. nume. 12.*
4 *Fusch. d. c. 28. nu. 3. Flam. d. q. 3. nu. 13. cum seqq.* Infirmitas quomodo & quibus testibus sit probanda, docent *Masc. de prob. conci. 896. Flam. d. q. 3. à nu. 34.* vbi refert plenè probari ex aspectu, vel per medicos, ac per iura-
5 mentum ipsius, & per familiares, ac testes domesticos. Senectus verò, quæ Episcopum impotentem reddit ad exequendum officium pastorale, Iudicis, hoc est summi Pont. arbitrio relinquitur, vt per *Menoch. de arbitr. casu 53. nu. 3. Mascar. conci. 1295. n. 8. Flam. d. q. 3. n. 56. & q. 6. n. 5. cũ seqq. Marc. Ant. Gen. in praxi c. 53. nu. 1. Rendina in promptuario recept. sent. tom. 1. prope finem in miscel. num. 4.*

6 Se-

6 Secunda, propter conſcientiam criminis, *d. capit. niſi cum pridem*, ibi, propter conſcientiam enim criminis, vbi, *Abb. num. 3. Redoan. de ſimonia p. 2. cap. 13. num. 11. S. Thom. 2. 2. q. 185. art. 4. verſ. reſpondeo*, Gig. *d. c. 17. nu. 12. Fuſc. dict. cap. 28. nu. 2. verſ. & de primo*, *Flam. d. q. 3. num. 8.* vbi hoc intelligit eo tantum caſu quando committit crimẽ, quod poſt peractam pœnitentiam impedit Ordinis executionem, & citat *gloſ. verbo ſed dumtaxat verſ. quæ ergo in d. cap. niſi cum pridem, & Innoc. nu. 2. & 3. ac Abb. nn. 7.*

7 Tertia, propter defectum ſcientiæ *d. c. niſi cum pridẽ*, ibi, pro defectu quoque ſcientiæ Gig. *d. c. 17. numer. 13. Fuſc. d. cap. 28. num. 4. verſ. ex defectu. Flam. d. q. 3. à num. 67.* vbi *nu. 83.* ampliat vt propter defectum ſcientię non ſolum ſit concedenda licentia Epiſcopo petenti, & volenti renuntiare, ſed etiam ſi non petat poterit compelli vt renuntiet, *& num. 84.* interpretatur verbum, poteſt, de quo in *d. cap. niſi cum pridem*, ideſt debet; aliquando tamen ardens in homine charitas eſſe poteſt, vt ſcientiæ defectum ſupplere valeat, *d. cap. niſi cum pridem*, ibi, & ideo imperfectã ſcientiæ, vt de Macedonio, & Antonio Anachoretis cuiuſuis diſciplinæ expertis ob eorum incredibilẽ charitatem Sacerdotio dignis referunt *Salzed. ad Bern. in pract. cap. 21. lit. A, in fine, verſ. aliquando, Maiol. de irregul. lib. 1. cap. 32. numer. 4. cum ſeq. Flamin. d. q. 3. num. 112. cum ſeq. Bellet. diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de diſciplina clericali §. 4. num. 37.*

8 Quarta, propter malitiam plebis in cuius cauſa non poteſt Prælatus plebi & gregi ſibi ſubiectis doctrinam dare *d. cap. niſi cum pridem*, ibi propter malitiam autem plebis, *vbi Innoc. num. 4. Hoſt. nu. 20. & 21. & Abb. nu. 10. Gig. dict. capitul. 17. num. 18. Rebuff. in praxi benef. tit. de reſign. expreſſa Fuſc. dict. cap. 28. numero 5. Flam. in. d. q. 3. à num. 117.*

9 Quinta, propter graue ſcandalum *d. c. niſi cum pridẽ*, ibi, pro graui quoque ſcandalo *S. Thom. 2. 2. q. 185. art. 4. verſ. reſpondeo*, *Roman. ſing. 794.* incip. *an Epiſcopus*, *Marſil. ſing. 634. nu. 2. Couarr. in reg. peccatum p. 1. ſub n. 5. Franc. Marc. Delphin. deciſ. 944. nu. 1. p. 1. Anton. Ricc. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſt. lib. 9. ca. 3. num. 8. Bellet. diſquiſit. cleric. part. 1. tit. de diſciplina cleric. §. 15. nu. 19.* vbi ampliat etiamſi ipſe non ſit in culpa illius ſcandali, Gig. *d. cap. 17. Fuſc. d. c. 28. nu. 6. Maiol. de irreg. lib. 1. c. 2. nu. 4. & c. 13. num. 7. Flam. d. qu. 3. nu. 153.* vbi *nu. 176.* declarat, vt quoties cogitur Epiſcopus renunciare ob ſcandalum, ei ſit danda compenſa, aut contracambium redituum, vt poſſit viuere, & non habeat mendicare.

10 Sexta propter irregularitatem perſonæ, *dict. cap. niſi cum pridem*, ibi, perſonæ verò irregularitas, &c. Gig. *d. c. 17. num. 20. Fuſch. d. c. 28. nu. 7. Flam. d. q. 3. à num. 177.* vbi *num. 179.* aſſerit quod ſtante huiuſmodi irregularitate Epiſcopus cogi poteſt renuntiare Epiſcopatui.

11 Epiſcopo an & quando coadiutor cum futura ſucceſſione dandus ſit, vide infra *alleg. 118.*

Epiſcopus ſucceſſor in Epiſcopatu an & quando teneatur ad penſiones decurſas tempore prædeceſſoris, vide infra *alleg. 120.*

S V M M A R I V M.

1 *Vitam communem omnes fideles agebant in principio naſcentis Eccleſiæ, propriumque nihil habebant.*
2 *Laici à communi vita primum recedere cæperunt.*
3 *Eccleſiaſticorum bona in quatuor partes olim diuiſa fuerũt, ſcilicet vna Epiſcopo, ſecunda clericis, tertia pauperibus, quarta fabricæ Eccleſiæ.*
4 *Beneficiarij an habeant dominium ſuorum beneficiorum, oſtenditur.*
5 *Epiſcopi, ac alij beneficiarij non monachi teſtari non poſſunt ex fructibus ſuorum beneficiorum, quia à lege Canonica prohibentur.*
6 *Beneficiatus ex conſuetudine totius Hiſpaniæ poteſt teſtari de acquiſitis intuitu beneficiorum.*
7 *Epiſcopi quare de acquiſitis intuitu Eccleſiæ, ſicut clerici, ſecundum hodiernam conſuetudinem teſtari non valeant, oſtenditur.*
8 *Vacationis tempore aduenientia ad futurum ſucceſſorem pertinent Epiſcopum.*
9 *Epiſcopus de bonis intuitu Epiſcopatus tam vere, quam præſumptiue acquiſitis, præter Eccleſiam, nullum poteſt facere haredem.*
10 *Teſtari de patrimonialibus, & de bonis, quæ ſuo labore, & induſtria acquiſiuit, valet Epiſcopus.*
11 *Bona quando cenſeantur intuitu Eccleſiæ acquiſita, oſtenditur.*
12 *Bona intuitu Eccleſiæ acquiſita præſumuntur, quando tempore promotionis conſtat Epiſcopum nihil habuiſſe.*
13 *Bona ſi inueniantur penes Prælatum, & neſciatur vtrum acquiſita fuerint ante, vel poſt Epiſcopatum, tunc præſumentur intuitu Eccleſiæ fuiſſe comparata.*
14 *Bona penes Prælatum reperta potius ex ipſius bonis, quam Eccleſiæ, quæſita præſumuntur, ſi de tenuitate beneficij, & de proprijs diuitijs Prælati conſtet.*
15 *Inuentarium illarum rerum debet facere Epiſcopus, quas ipſe ex ipſius patrimonio comparauit tempore, quo Epiſcopatum conſequitur.*
16 *Epiſcopus tranſlatus tenetur priori Epiſcopatui relinquere fructus tam perceptos, & res ex illis emptas, ac etiam libros, ornamenta, & argentaria de reditibus prioris Epiſcopatus quæſita.*
17 *Bona empta per Prælatum ex fructibus, vel pecunia Epiſcopatus an ipſo iure tranſeant in dominium Eccleſiæ, an vero penes Prælatum, vel alium emptorem manere debeant, oſtenditur.*
18 *Teſtari non poteſt Monachus in Epiſcopum promotus.*
19 *Monachus factus Epiſcopus nõ eximitur à paupertatis voto, nec efficitur verus dominus reddituum eccleſiaſticorum inſtar Epiſcoporum ſecularium.*
20 *Monachus factus Epiſcopus quicquid acquirit ſuæ Eccleſiæ acquirit cum ſola adminiſtratione.*
21 *Monachus factus Epiſcopus non poteſt poſt mortem de bonis diſponere.*
22 *Monachus factus Epiſcopus in vita tam plene poteſt diſponere, quam ample poteſt licite Epiſcopus ſecularis.*
23 *Licentiam concedere poteſt ſummus Pontifex Monachis Epiſcopis vt teſtentur.*
24 *Monachus Epiſcopus in obtinenda à Pontifice licentia ad teſtandum etiã ad opera pia duplex impedimentũ tenetur explicare alterũ ſe eſſe Religioſũ, alterũ ſe eſſe Epiſcopũ.*
25 *Licentia conceſſa Epiſcopis ad teſtandum non expirat, etiã re integra morte concedentis.*
26 *Licentia conceſſa Epiſcopis ad teſtandum non expirat vigore prædictæ facultatis ſemel teſtamento facto.*
27 *Licentia teſtandi ſuperueniens validum efficit prius teſtamentum abſque ea factum.*
28 *Bona acquiſita ab Epiſcopo Monacho poſt adeptum Epiſcopatum eo defuncto nõ ad monaſterium, ſed ad Eccleſiam cuius eſt Epiſcopus, pertinent, quamuis iure hæreditario, vel donatione, aut propria induſtria, & labore poſt Epi-*

scopatum acquisita sint.

29 *Monachus factus Episcopus ex Minorum Fratrum ordine dum vixerit habet ius succedendi parentibus, & agnatis, ac recuperandi bona vndecunque quæsita, in quibus ipso mortuo succedit sua Ecclesia.*

30 *Episcopus à tempore confirmationis pontificiæ incipit Ecclesiæ acquirere.*

31 *Titularis Episcopus Pontifici acquirit.*

32 *Donatio causa quoad mortis suum effectum, & efficaciam accedit, & assimilatur vltimæ voluntati.*

33 *Donare potest Episcopus inter vivos etiam non modice, & in profanos vsus.*

34 *Declaratur textus in cap. ad hæc vers. viventes de testamentis.*

35 *Beneficiarijs in agritudine constitutis an liceat immoderatas facere donationes, ostenditur.*

36 *Patrimonium habens Episcopus an possit illud conservare, & reditus Ecclesiasticos, in vsus profanos expendere, ostenditur.*

37 *Declaratur tex. in c. clericos 1. q. 2.*

38 *Declaratur tex. in cap. illi autem 12. q. 1.*

EPISCOPVS DE BONIS intuitu Episcopatus acquisitis an possit testari?

ALLEGATIO CXIV.

1 IN principio nascentis Ecclesiæ, tempore scilicet Apostolorum, & in Ecclesia primitiua omnibus fidelibus fuisse vitam communem constat ex *epistola Diui Clementis*, relata *in cap. dilectissimis 12. qu. 1.* propriũque fideles nihil habebant, sed cum ad Fidem conuertebantur, vendebãt omnia, & pretium Apostolis offerebant qui loculos habebant, vbi hęc reponebantur, vt suis, clericorumque necessitatibus prouiderẽt *Abb. capite 2. 5. & 6. D. Paul. 1. ad Corinth. 9. tex. in c. habebat Dominus 12. qu. 1. Bellet. disquisit. cleric. p. 1. titul. de bonis clericorum §. primo, numero 3.*

2 A qua communione primum laici recedere cœperunt, deinde clerici multis tẽporibus retinuerunt (degebant enim vitam communem sub Episcoporum potestate) & in Episcopi administratione erant bona omnia temporalia, constat *ex cap. quæ tua, & c. scimus, 12. q. 1.*

3 Cum enim postea à tempore Constantini mirum in modum crescerent Ecclesiæ bona, vt refertur in *capit. futuram, 12. q. 1.* & clerici, ac si vita recesserint Episcopi, etiam minus fideliter bona, quę offerebantur, dispẽsarent; prudenter Romani Pont. in quatuor partes bona omnia diuidenda cõstituerunt, vt vna Episcopo, secunda clericis, tertia pauperibus, quarta fabricæ applicaretur *in cap. quatuor, & in cap. de reditibus, cum sequẽtib. 12. quæstione 2.* Post hæc tempora diuisis iam Parochijs à Papa Dionysio vt habetur *in c. 1. 13. q. 1.* & recedentibus clericis ab illa communi vita, cęperunt singuli oblationes, atque decimas, & alia bona, quæ ad Ecclesias sibi traditas pertinebant, sibi retinere. Deinde cum iam hæc fuerit in omnibus Ecclesiis præscripta consuetudo Romani Pontifices eam comprobarunt, vt probatur *in cap. nec numeros 10. quæstion. 3.* atque ita decimę, & oblationes pro ecclesiastico stipendio & loco quartæ sibi debitæ, iuxta antiquam illam diuisionẽ singulis clericis in Ecclesiis sibi traditis relictæ sunt, cũ oner: tamen reparandi fabricam, vt probat *c. 1. de Eccl. ædific.* iunctis traditis à *Cened. ad Decret. collect. 133.*

4 Ex quibus infertur resolutio ad illam difficilẽ quæstionem, an scilicet beneficiarii habeant dominium in fructibus suorum beneficiorum? in qua pars affirmatiua verior est, nam reditus beneficiorum assignantur non in sustentationis stipendiũ, sed magis in stipendiũ laboris, vt satis probant auctoritates adductæ in *cap. clerici omnes, 1. q. 2.* cum similibus, constat autem eas portiones, quæ alicui assignantur in laboris stipendiũ, quoad plenũ dominium eidem acquiri, vt apparet in stipendio militis pro militia, vel Doctoris pro lectione, & in multis alijs. Hinc in multis iuribus beneficiarios fructus suos non facere dicitur, quasi in eis dominium acquirant, vt *Concil. Trid. sess. 23. de reform. capit. 12. vers. præterea obtinentib.* ibi, quos ratione etiam præbendæ, ac residẽtiæ fecit suos, & *vers. prouisi autem*, ibi, fructus non faciant suos, & *sess. 23. de reform. cap. 1. vers. si quis autem*, ibi, tum pro rata temporis absentiæ fructus suos non facere. Deinde pars hæc affirmatiua ex eo probatur, quia facta diuisione illa redituum ecclesiasticorũ in quatuor partes, omnes, quibus portiones illæ fuerunt assignatæ, earũ dominium liberum ab omni onere sibi acquirunt, vt patet in pauperibus, licet enim ex sua parte aliquid eis superfluat, nemo dicet teneri id aliis pauperibus erogare: & similiter in fabrica; est enim titulus diuisionis à lege, vel Superiore habitus sufficiens ad dominium transferendum, non minus, quam emptio, & similes *l. 1. Cod. commun. vtriusque*, cum similibus; igitur cum loco prædictæ quartæ subsequantur beneficiarijs oblationes, atque decimę pro ecclesiastico stipendio, sicut illius habebant dominium, ita & huius, facit auctoritas *tex. in cap. vni. de cleric. non resident. in 6.* ibi dominium nõ acquirant, ex quibus hæc sententia recipitur ab omnibus nouioribus, quam sequuntur, etiam hodie communem esse testantur *Couar. in cap. cum in officijs, numer. 4. de testamen. Molin. de primogen. libro 2. capit. 10. num. 34. Sarmi. de reditibus ecclesiast. p. 4. capit. 6. Marsil. Columna eodem tract. cap. 34. & 35. Spin. in speculo testam. in rubric. glos. 14. nu. 7. Doctor. Barb. in l. diuortio, in princip. p. 2. num. 53. ff. soluto matrimon. P. Malder. de iustitia, & Religione titul. 4. capite 4. disput. 2. Lessi. eodem tractat. libro 2. capite 4. num. 43. & Molin. tractat. 2. disputat. 142. Nicol. Garc. de beneficijs p. 2. capite 1. num. 5.* plures per *Cened. ad Decretal. collect. 12. num. 5.* quamuis beneficiarios quoscunque solũ esse censuarios horum bonorum, itaut necessaria sibi, & familiæ suæ habeant, reliqua in pauperes dispẽsent, mordicus defendere nitatur, *Nauar. de reditus ecclesiastic. q. 1. monit. 20. cum sequentibus* sequuntur *Menoch. consil. 66. num. 32. de arbitr. casu 433. numer. 35. Paul. Comitol. respons. moral. lib. 1. quæstione 70. Frat. Emman. quæstion. Regular. tom. 3. quæstio. 74. artic. 4. versicul. quinta ratio, Valasc. de partit. capit. 36. num. 4. Cald. Pereira de resolution. emphyteu. capite 15. nu. 43. & de empt. cap. 16. num. 2. Aloys. Rucci. in praxi fori ecclesiastic. decision. 601. num. 2. in prima editione, & resolutione 526. num. 2. in secunda editione.* Verum sententia affirmatiua est adeo vera, & amplectenda, vt propterea beneficiatus vane, ac male consumens fructus beneficij, non teneatur ad restitutionem, quamuis peccet, & quidem mortaliter, nõ cõtra iustitiam, sed contra charitatem, seu misericordiã, si in notabili quantitate id faceret, & excessus esset magnus, prout resoluunt *Molin. de primogen. lib. 2. c. 10. nu. 46. & nu. 52. praxis Episcop. par. 1. verbo clericus, §. 10.*

Paul.

Paul. Comitol. diſſ. libro primo, quæſtione ſeptuageſima-prima.

5 Hinc colliges falſam eſſe illorum opinionem dicentium Epiſcopos, ac alios beneficiarios non monachos ideo teſtari non poſſe de acquiſitis ex fructibus ſuorũ beneficiorum, quia domini illorum non ſunt, conuincitur enim ex ſupradictis, nã vera ratio eſt, quod ideo Epiſcopi & clerici de acquiſitis intuitu ſuorum beneficiorum teſtari non poſſunt, quia à lege Canonica prohibentur *in cap. præſenti. & in cap. quia ſæpe, & in capitul. Epiſcopi* 12. *quæſtione* 1. *& in cap. cum in officijs, & in ca. adhac. & in cap. quia nos, & in cap. de relat.* 12. *de teſtament. & in Clement. ſtatutum de elect.* neque valet argumentũ, non poteſt teſtari, vel non poteſt alienare, ergo non eſt dominus, probat *tex. in l. non ideo minus ff. de rei vendicat. leg. pen. & per totum Cod. qui teſtam. facere poſſ. & per totum. inſtit. quibus non eſt permiſſum facere teſtam.* explicat poſt multos *Pinel. in l. 1. Cod. de bonis maternis, par. 2. n. 1. & n. 5.* Et confirmatur ex verbis illorũ iurium, quę ſemper iuris prohibitionẽ denotãt *d. c. cum in officijs*, ibi, antiquis Canonibus conſtat inhibitũ, *dict. cap. quia nos*, ibi, nullum de iure poſſunt facere teſtamentum, *dicto capitul. ad hac*, ibi, de iure teſtari non poſſunt.

6 Ex conſuetudine tamen poteſt beneficiatus teſtari de acquiſitis intuitu beneficiorum, quæ conſuetudo eſt in Hiſpania quoad clericos Epiſcopis inferiores, nempe quod poſſint de illis teſtari, & in illis ab inteſtato conſanguinei, ſuccedere, de qua conſuetudine teſtantur *Conar. in dict. cap. cum in officij, numer. 9. Duenh. reg. 366. numero* 11. *Nauarr. in manual. capitulo* 25. *numero* 129. *& de redit. eccleſiaſtic. quæſtione tertia, numero* 10. *& in apologia quæſt.* 1. *moni.* 40. *& quæſt.* 3. *moni.* 5. *& de ſpoliis clericorum*, §. 6. *numer.* 6. *Sarm. de redit. eccleſiaſt. par.* 4. *capit.* 1. *num.* 8. *Molin. de primogen. libro* 2. *cap.* 10. *nu.* 56. *Craſſ. de ſucceſſ.* §. *teſtamentum, quæſtione* 34. *nu.* 9. *P. Molin. de iuſtit. tractat.* 2. *diſputation.* 147. *verſicul. his explicatis, Salzed. ad Bernard. in practic. capit.* 132. *litt. A. alias capit.* 135. *in nouiſſ. edit. Gam. deciſion.* 315. *à nu.* 6. *Doctor. Barb. in l. diuortio, in princip. par.* 2. *à num.* 60. *ff. ſoluto matrimon. Azor. inſtitution. moralium parte* 2. *libro ſeptimo, capit.* 9. *quæſtion.* 1. *& libro* 8. *capit.* 4. *quæſtion. quart. Surd. de aliment. titulo* 9. *quæſtione* 12. *à num. primo. Gutier. practic. libro* 2. *quæſtion.* 114. *Valaſc. conſult.* 165. *num.* 11. *& de partit. capit.* 35. *à num.* 7. *Modernus de iuriſdiction. par.* 4. *caſu* 24. *numer.* 21. *Caſtil. quotidian. libro prim. de vſufructu cap.* 79. *num.* 7. *in fine, Nicol. Garci. dict. cap.* 1. *à nu.* 8. *Aloyſ. Ricc. in collect. deciſion. par.* 5. *collect.* 1718. plures per *Cened. ad Decretal. collect.* 12. *num.* 2. & eſt apud Hiſpanos *l. fin. titulo* 8. *libro* 5. *recopilat.* & apud Luſitanos *Ordinatio Regia libro* 2. *titulo* 18. §. 7. quæ conſuetudo approbata eſt *per Rotam in una Palentina fructuum Archiprebyteratus de Portillo* 26. *Februarij* 1580. coram *Illuſtriſſim. Cardin. Lancelloto* relata per *Garci. d. capit.* 1. *num.* 12. & in tota Gallia eandem eſſe conſuetudinem ait *Anton. de Leſtang. Præſ. Tholoſ. enſes Arreſts de Toloſa arreſto* 5. *num.* 6. 7. 23. *Chopin. monaſt. libro* 2. *titulo* 2. *nu.* 13. *in marg. titul.* 3. *num.* 9. niſi comparata bona ſint ſub nomine, & ad opus Eccleſiæ *Ludouic. Carond. d. reſponſ. lib. ſeptim. cap.* 127.

7 In aſſignanda differentiæ ratione, quare Epiſcopi de acquiſitis iutuitu Eccleſiæ ſecundum conſuetudinẽ hodiernam teſtari non poſſint, & tamen reliquis beneficiariis conſuetudo teſtandi facultatem generaliter conceſſerit, elaborãt Doctores, alii enim eã aſſignãt, quod Epiſcopi ſpeciali iuſtitiæ præcepto tenentur pauperibus ſuperflua erogare; alii inter habentes, & non habentes adminiſtrationem diſtinguunt, qui omnes iuxta ſupradicta non ſunt audiendi. *Gam.* vero *dicto loco* eam eſſe inquit, quia clerici Epiſcopis inferiores introduxerunt conſuetudinem ſuis prælatis ſcientibus, & conſentientibus, Epiſcopi autem ſine ſcientia Summi Pontificis, qui conſuetudinum particularium non habet notitiam *capitulo primo de conſtitution. libro ſexto*. Quæ ratio minime defendi poteſt ſi aduertas conſuetudines rationabiles, & præſcriptas vim, & auctoritatem accipere à legibus, ſeu Principe, dum hanc vim conſuetudini deferunt, vt legem poſſint vincere, non autem eſſe neceſſariam ſpecialem in quauis conſuetudine legis, vel Principis approbationem notant contra *gloſ. vltimam*, ibi *Ab. & Doctor.* communiter in *cap. vlt. de conſuetudin.* vt poſt *Roch.* teſtatur *Conarr. in reg. poſſeſſor.* 2. *p. in princip. num.* 9. *verſicul. tertio*, & multi quos copioſe refert *Duenh. reg.* 141. multoque minus inferiorem Prælatorum ſcientia neceſſaria eſt, cum, licet velint hanc vim cõſuetud:-ni tribuere, non poſſint ex notatis in *cap. quod ſuper his, de maiorit.* cum multis, de quibus *Duenh. reg.* 250. *Bernard. & Salzed. reg.* 238. *Falcon. reg.* 433.

8 Quare facilis ratio illa poteſt eſſe, quia in Prælatis Eccleſiarum Cathedralium, qui ſunt Epiſcopi, & ſimilibus ſtatutum fuit, vt obuenientia tẽpore vacationis ad futurum ſucceſſorem pertinerent, vt probant tex. *in ca. quia ſæpe, de elect. libro* 6. *Clement. ſtatutum eodem titul. Conar. in cap. relatum* 2. *num. tertio, de teſtament. Doct. Barb. dict. p. ſecund. numero quinquageſimo nono*, idque in reliquis omnibus beneficiarijs ſtatutũ fuit, ſub illa tamen differentia, quod in Epiſcopis, & ſimilibus contraria conſuetudo reprobatur in *dict. cap. quia ſæpe, & in d. Clement. ſtatutum*, in aliis vero inferioribus expreſſa approbatur in *dict. capit. præſenti*, nam, vt ſupra dixi, conſuetudines ex legis prohibitione vires accipiunt, nimirum ſi in Epiſcopis, & ſimilibus conſuetudo non induxerit, vt teſtari poſſint de quæſitis intuitu Eccleſiæ, ſed adhuc in illis ſunt in viridi obſeruantia Sacri Canones, qui ſic relicta iubent ſucceſſori reſeruari; in clericis vero inferioribus contrarium induxerit: & confirmatur, quia licet valde cõtrouerſum ſit inter ſcribentes an noua conſuetudo valeat introduci, quando per legem aliquã in ſpecie reprobata reperitur? verior & receptior ſententia eſt nõ valere, niſi noua cauſa proponatur, ex qua rationabilis reddatur, nulla autem apparet ratio noua, quare oportuerit contra *dictam Clement. ſtatutum*, cum ſimilibus, quæ hanc conſuetudinem improbant, de nouo eandem introducere. Denique quamuis ſequamur opinionem affirmatiuam, *gloſ. verbo conſuetudinem, in d. Clem. ſtatutum*, concluderet ea differentia, quod potuit introduci; ſed nihil facit ad præſentem caſum, in quo neque introducta eſt, neque eſſet rationabile introduci.

9 Ex hucuſque dictis iam infertur de bonis intuitu Epiſcopatus, tã vere, quàm præſumptiue quæſitis Epiſcopũ præter Eccleſiam nullum facere hæredem poſſe propter legis humanæ prohibitionem ex iuribus ſupra citatis: de aliis vero patrimonialibus libere teſtari valet, ac de ipſis maioratum facere *Modern. de iuriſdict. parte quarta, caſu* 24. *numero tertio Cardoſo in praxi iudicum, verbo Epiſcopus, numero* 55.

10 Itẽ de bonis, quæ ſuo labore, & induſtria acquiſiuit, quamuis ratione Ordinis, non tamen prætextu Epiſcopatus, vel bonorum Eccleſiæ: qualia ſunt, quæ Epiſco-

pus

pus acquiſiuit, quatenus Vice Rex, vel ab illis capit, qui ad Ordines, promouentur, ſtipendium, & illud quod Cardinales accipiunt à Rom. Pont. ratione Cardinalitij galeri, vt vocāt. ita *Doct.* communiter in *authen. licentiā, C. de Epiſcopis, & Cleric. ſocia. in capite 1. de teſtament. nu. 11. Nau. de reditib. quæſt. 1. mon. 19. n. 1. Clar. §. teſtam. q. vigeſimaſeptima, numero tertio, Molin. libro ſecundo, capit. decimo, numero vigeſimoſeptimo, Craſſ. §. teſtam. q. 27. num. 3.*

11 Et vt ſcire poſſis quando bona cēſeantur intuitu Eccleſiæ acquiſita ſequentes diſtingue caſus. Aut enim conſtat Prælatum habuiſſe bona tempore ſuæ promotionis: aut conſtat quod nō habebat: aut ſumus in dubio. Primo caſu non intuitu Eccleſiæ, ſed perſonæ quæſita cenſentur, cum preſumatur pro poſſeſſore, & cōtrarium intendenti incumbat onus probandi, & deinde, quia in his terminis pro Eccleſia nulla, & pro ipſo Prælato non parum probabilis datur coniectura, cum conſtet bona illa iam multo ante Epiſcopatum fuiſſe penes eundem, *tex. in dict. cap. 1. de teſtam.* ibi, quod eum ante Epiſcopatus ordinem, *dict. cap. de Syracuſana*, ibi, vniuerſa ſui Epiſcopatus quæſita tempore, Eccleſiæ ſuæ dominio ſociaret, quaſi longe aliud in quæſitis ante Epiſcopatum eſſet reſoluendum.

12 In ſecundo vero caſu, quando tempore promotionis, conſtat nihil habuiſſe pro Eccleſia præſumendum eſt, quod intuitu illius fuerint quæſita *tex. in d. c. 1.* dum probat nulla Epiſcoporum bona poſſe ab alijs detineri, niſi illa ſolummodo, quę Epiſcopus ante Epiſcopatū propria habuiſſe conſtiterit: ergo cum exceptio firmet regulam in contrarium, fateri omnino oportet omnia quæſita poſt Epiſcopatum præſumi intuitu Eccleſiæ quæſita, interim dum aliud legitime non probatur, iuuant maxime vltima verba eiuſdem *tex.* ibi, vel in Epiſcopatus Ordine prædictum Epiſcopum acquiſiuiſſe, &c. *d. cap. de Syracuſana, cap. 3. de peculio clericorum*, ibi, poſt dies conſecrationis; *gloſ. verbo probentur, per tex.* ibi *in authen. de eccleſiaſtic. tit. §. interdicimus, collat. 9. gloſ. verbo Prælatos* per *tex.* ibi, *in Auth. licentiam, C. de Epiſcopis, & Cleric. gloſ. verbo morientium, in cap. 2. de ſucceſſ. ab inteſt. Abb. in d. capit. 1. notab. 6.* & ibi *Couar. numer. 6.* communes, vt per *Clar. §. teſtamentum, quæſtion. 27. verſ. ſed quid, Menchaq. illuſtr. capit. 105. Bellet. diſquiſit. cleric. p. 1. tit. de bonis cleric. §. 2. num. tertio. Menoch. conſ. 195. à princip. Gam.* in caſu notabili *deciſione 313. numero 2.*

13 Tandem in tertio caſu, quando ſumus in dubio, quia neque cōſtat bona inuenta penes Prælatum fuiſſe quæſita ante, vel poſt Epiſcopatum, tunc etiam pro Eccleſia præſumēdum eſt, quod illius intuitu fuerint comparata, *tex.* optimus *in d. c. 1.* ibi, vel in Epiſcopatus Ordine prædictum Epiſcopū acquiſiuiſſe: ſi cōſideres æquiparationē, quā *tex.* facit de bonis, quæ erant Eccleſiæ ante Epiſc. conſecrationē, & de illis, quæ in Epiſcopatus Ordine Epiſcopus acquiſiuit, ad effectum vt vtraque in Eccleſiæ dominio cōſeruentur. Priora quia realiter ad ipſam Eccleſiam pertinent, poſteriora vero, quia ſaltem præſumptiue *d. ca. 1. de peculio clericorum, cap. res in Epiſcopatu 12. q. 2. Craſſ. §. teſtam. quæſt. 34. numero 2. Menoch. d. caſu 105. nu. 3. Cened. ad Decretal. collect. 145. numer. 2. Camill. Borrell. in ſumma omnium deciſ. titul. 6. à numero 35.*

14 Si vero conſtet de tenuitate beneficij, & de bonis, ac diuitijs proprijs clerici, bona quæ reperta fuerint, potius præſumi debēt quæſita ex bonis clerici, quam Eccleſiæ, *Abb. in capitulo tertio. numero tertio. de pecul. cleric. & in cap. cum eſſes, numero 24. de teſtament. Couar. in capit. primo, numero 10. eod. titul. Bero. conſil. 7. numero 7. volum. ſecundo Rota diuerſ. p. tertia deciſ. 582. numero 7. & 10. Bellet. dict. titul. de bonis cleric. §. 6. numero 8.*

15 Vt igitur omnis in hac re dubietas tollatur debet Epiſcopus tempore, quo Epiſcopatum conſequitur, inuentarium illarum rerum facere, quas ipſe ex patrimonio, vel alio titulo comparauit, vt probat *text. in dict. cap. de Syracuſana*, 28. *diſt.* ibi, præſentis temporis habita rerum deſcriptione ſubſtantiam, &c. *capit. manifeſta, cap. ſine manifeſta*, 12. *quæſtione* 1. poſt *Specul.* quem refert *Cened. d. collect. 145. numero ſecundo. Abb. in dict. capitulo primo num. 9. verſic. tamen* Epiſcopus, quod ſi Prælatus hoc non fecerit præſumitur contra eundem nihil habuiſſe, & quod omnia intuitu Eccleſiæ acquiſierit, vt in ſimili de hærede non conferente inuentarium probat *authen. de hared. & Falcid. §. ſancimus, collat. 1. verſ. patet.*

16 Epiſcopus tranſlatus tenetur priori Epiſcopatui relinquere fructus iam perceptos, & res ex illis emptas; prout reſoluunt *Paul. conſil. 337. numer. octauo libr. 1. Alciat. reſp. numero quadrageſimo nono, libro primo. Sarm. de reditib. parte 2. capite 4. in fine*, ſequitur *D. Barboſa in l. diuortio, in princip. numer. 52. cum ſequentib. ff. ſoluto matrimon.* ac etiam libros, ornamenta, paramenta, argentaria de reditibus prioris Epiſcopatus empta, *Barbat. conſil. 20. numero 13. verſ. & vidi hoc anno, volum. 3.* quem refert, & ſequitur *Bellet. dict. titul. de bonis clericorum §. 8. numero ſexto.* Mouentur primo, quia vt ſupra dictum eſt, morte Epiſcopi conſeruanda ſunt in dominio Eccleſiæ omnia illius intuitu comparata, & futuro ſucceſſori reſeruanda, *cap. quia ſæpe 40. de elect. libro 6. cap. vlt. §. porro, de officio Ordinar. eod. lib.* ſane translatus quoad Epiſcopatum à quo transfertur pro mortuo reputatur; vnde qui eidem ſuccedit non vinēti, ſed defuncto quodammodo ſubſtituitur *cap. in apibus §. ecce, verſ. tranſlatus, 7. quæſt. 1. gloſ. pen. recepta in cap. ſuſceptum, 6. de reſcript. in 6. gloſ. verbo morte, in cap. ſi Epiſcopus de ſupplen. neglig. Prælat. in 6. gloſ. verbo morti, in Clementin. 1. vt lite pend.* Deinde ſuadetur in *cap. manifeſta, 12. quæſt. 1.* ibi, ſi Epiſcopo contigerit inopinatus tranſitus res Eccleſiæ nullo modo poſſint minui, aut perire, bonus *text. in cap. ſi quis iam tranſlatus*, ibi, nihil habeat commune cum priori 21. *quæſtion. 2.* Denique quia tranſlatus legitime dicitur ille, qui Apoſtolica auctoritate tranſit *dict. cap. ſi quis, verſ. aliud eſt, & per totum, de tranſlat. Prælati.* Sane principis conceſſio in dubio, dum aliud non exprimit, nullum continet tertij præiudicium, *l. 2. §. ſi quis à Principe, ff. ne quid in loco publico, cap. ſuper eo, 15. ad fin. de offic. deleg. cum ſimilib.* igitur tranſlatio non debet operari præiudicium prioris Epiſcopatus, quicquid contrarium velint *Vbaldenſ. de ſucceſſ. ab inteſt. part. 2. §. furta, num. 11. Pauin. de poteſt. capituli p. 2. quæſt. 8. num. 28. verſ. & adde, Calderin. conſ. 12. de rebus Eccleſiæ*, prout omnes refert *Doctor. Barb. dict. numero 52.*

17 Vtrum autem bona empta per Prælatum ex fructibus, vel pecunia Epiſcopatus ipſo iure tranſeant in dominium Eccleſiæ, an vero penes Prælatum, vel alium emptorem manere debeant? quæſtio eſt ad præſens inſtitutum non contemnenda, in qua pars affirmatiua, quæ vera eſt, ſuadetur ex verbis *text. in dicto capitulo primo, de teſtamentis.* ibi, in eiuſdem Eccleſiæ

dominio

dominio conſeruetur, quæ ſupponunt dominium iam quæſitum, illiuſque conſeruationem omnino procurandum, quaſi eo ipſo, quod ſint empta, ſtatim Eccleſiæ fuerint quæſita: bonus *text. in auth. licentiam, verſicul. cæteris*, C. *de Epiſcopis, & clericis*, ſi expendas Epiſcopum ſolummodo poſſe diſponere de acquiſitis ante Epiſcopatum, vel de illis, quæ ſibi iure conſanguinitatis vſque ad quartum gradum poſt adeptum Epiſcopatum obuenerunt, quibus duobus ſolummodo exceptis, cætera omnia dominio Eccleſiæ reſeruantur, ergo non ſolum reditus, & bona ſimilia, ſed etiam alia ex eiſdem empta ipſo iure in dominium Eccleſiæ tranſeunt, in quo conſeruantur *cap. inquirendum de peculio clericorum*, vbi *gloſ. verbo comparauit*. Hanc igitur partem affirmatiuam ſequuntur *gloſ. verbo comparauit, in dict. cap. inquirendum, gloſ. verbo non negabit in leg. ſi vt proponis, C. de rei vendicat. gloſ. verbo conſtitutam, in leg. penul. C. ſi quis alteri, vel ſibi, gloſ. verbo conſtruxiſſe, in cap. Apoſtolicos*, 12. *quæſt.* 2. poſt alios *Cou. in dict. c. 1. de teſtam. num.* 5. *Tiraqu. de priuileg. piæ cauſæ, priuil.* 120. *Xuar. allegat.* 28. *num.* 25. *à princip. Sarmi. de reditibus, p.* 3. *c.* 2. *à n.* 5. quamuis oppoſitum tueatur poſt *Innoc. & Socin. ac Io. And. in dict. cap. inquirendum*, vbi *Sicul.* falſo communem dicit, *Nauar. in apologia qu.* 1. *mon.* 37. *& 66. & in cap. non dicatis*, §. 1. *numero* 4. *&* §. 6. *num.* 4.

18 Vnde à fortiori ſequitur monachum in Epiſcopum promotum teſtari non poſſe, nam vltra rationes ſupra expenſas in Epiſcopo non monacho, viget & alia efficax in Epiſcopo Monacho, quia ab eo vota in religione omiſſa non laxantur, nec limitantur, niſi quatenus illorum obſeruantia obſtat executioni muneris Epiſcopalis tanquam maiori bono, iuxta reſoluta per me *p.* 1. *Tit.* 1. *cap.* 4. *a num.* 12. cum ergo teneatur voto paupertatis, poſt factum Epiſcopum ab eo non abſoluitur, nec efficitur dominus redituum eccleſiaſticorum, ſed ſolum adminiſtrator, quia abdicatio omnis dominij non obſtat Epiſcopali muneri, dummodo talis Epiſcopus liberam habeat adminiſtrationem omnium bonorum eccleſiaſticorum, vt ea in quoſlibet vſus decentes expendat.

29 Quare Religioſum creatum Epiſcopum non eximi à paupertatis voto, nec effici verum dominum reditũ eccleſiaſticorum inſtar Epiſcoporum ſecularium tuẽtur *S. Thom. quæſt.* 88. *artic.* 11. *ad* 4. *& q.* 185. *artic.* 4. *ad* 3. *& in* 4. *ſentent. diſt.* 38. *quæſt.* 1. *articul.* 1. *quæſtiuncula* 1. *ad* 5. *gloſ. in cap. quorundam, verbo mendicantium, de elect. in* 6. *& in cap. vn. verbo legimus*, 18. *q.* 1. *& in capit. de monachis, verbo diſcedere*, 16. *qu.* 1. *Nauar. com.* 1. *de regul. nume.* 31. *& com.* 2. *num.* 17. *verſ. quæſtionis eſt. & de reditibus eccleſiaſt. q.* 1. *mon.* 9. *num.* 1. *& mon.* 11. *num.* 1. *& mon.* 52. *num.* 1. *& conſ.* 15. *num.* 12. *ſub tit. de Regul. in antiq. & conſ.* 6. *num.* 11. *ſub titul. de voto, in nouis, Couar. in d. cap.* 1. *num.* 8. *de teſtam. Valent.* 2. 2. *diſpu.* 10. *quæſt.* 3. *puncto* 8. *Fulu. Pacian.* 132. *nu.* 35. *& 37. volum.* 1. *Henriq. in ſumm. lib.* 10. *de ſacram. Ordinis cap.* 32. §. 5. *& cap.* 33. §. 3. *& lib.* 12. *de matrimo. cap.* 5. §. 5. *in fine, & in com. litt. H. Graff. in deciſ. aureis p.* 2. *lib.* 3. *capit.* 19. *num.* 87. *Molina de primogen. lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 28. *alt. Molina d. tract.* 2. *diſput.* 140. *ad fi. Surd. de aliment. tit.* 8. *priuil.* 79. *num.* 99. *Tapia in authen. ingreſſi, verbo ſua, cap.* 6. *num.* 85. *& verbo ideoque, nec de bis, cap. vni. nu.* 32. *C. de ſacroſanct. Eccleſ. Frater Emman. in ſum. m. tom.* 2. *cap.* 10. *num.* 4. *& quæſt. Regul. tom.* 2. *quæſt.* 58. *art.* 8. *Leſſi. de inſtitu. lib.* 2. *cap.* 40. *dubit.* 14. *num.* 113. *Azori. inſtitut. moral. p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 7. *quæſt.* 2. *verſ. profitto hanc quamuis, Pet. Ledeſma in ſumm. p.* 2. *tract.* 31. *caput.* 3. *del Stado de los Obiſpos conclu.* 25. *verſ. digo lo tercero.* nouiſſimè *Sanch. in præcepta Decalogi tom.* 0 *ſecundo, lib.* 6. *cap.* 6. *num.* 8.

20 Quod quidem adeo verum eſt, monachum ſcilicet creatum Epiſcopum habere tãtum adminiſtrationem omnium bonorum, vt etiam de patrimonialibus, aut propria induſtria acquiſitis non liceat ei teſtatico modo, quo id fas eſt Epiſcopis ſecularibus; ex ea ratione, quia paternam hæreditatem, & quicquid aliud vndecunque acquirat religioſus Epiſcopus acquirit ſuæ eccleſiæ cum ſola adminiſtratione *cap. Statutum*, 18. *qu.* 1. *in fine, Molina d. diſpu.* 140. *ad fin. Azor. d. lib.* 12. *cap.* 10. *q.* 6. *Nau. comm.* 4. *de* Regul. *num.* 6. *Fr. Emman. tom.* 2. *q.* 58. *articul.* 6. *& to.* 3. *q.* 69. *art.* 4. *Bellet. diſquiſit. cleric. p.* 1. *tit. de bonis cleric.* §. 8. *nu.* 3. quamuis in dubio eſſemus, niſi conſtet alteri voluiſſe acquirere *Rota in vna Vercellen. donat.* 28. *Iun.* 1610. *coram Illuſtriſſ. Ludouiſio*, nunc *Sanctiſſimo D. N. Gregorio XV.*

21 Adminiſtratio autem morte finitur, ex quateſtamentum incipit valere: ergo nõ eſt ei integrum diſponere poſt mortem, quod ſit per teſtamentum *Graff. d. c.* 19. *num.* 87. *& 88. Fului Pacian. d. conſil.* 132 *numer.* 33. *Nau. de reditib. quæſt.* 1. *mon.* 9. *nu.* 2. *& q.* 3. *mon.* 11. *nu.* 1. *Henriq. d. lib.* 10. *c.* 33. §. 3. *in fine, &* §. 4. *Fr. Emman. tom.* 3. *q.* 69. *art.* 4. *Sanch. d. c.* 6. *nu.* 10.

22 In vita tamen religioſus beneficiarius aut Epiſcopus, tam ample poteſt diſponere, quam ample poteſt licitè Epiſcopus ſecularis, ex *Card. in Clem.* 2. *verſicul. ſed & tales, not.* 1. *de vita, & honeſt. cleric. Nau. de reditibus, Eccleſ. q.* 1. *num.* 81. *in* 1. *editione, & q.* 1. *mon.* 8. *num. & mon.* 33. *vn.* 1. *in* 2. *edit. & conſ.* 70. *num.* 4. *ſub titu. de regular. in antiq. & conſ.* 13. *num.* 4. *ſub titulo de ſtatu monach. in nouis, Emman. Sà verbo religio, n.* 46. *Fr. Emman. tom.* 2. *q.* 8. *art.* 8. *Rota dec.* 216. *nu.* 13. *p.* 2. *in nouiſ. Graf. p.* 1. *lib.* 3. *c.* 5. *n.* 43. *Anaſtaſ. Germon. de indultis Cardin.* §. *regularia beneficia, num.* 47. *Leſſi. de inſtit. lib.* 2. *c.* 4. *dub.* 5. *n.* 29. *& c.* 41. *dub.* 11. *n.* 93. *Molina d. tract.* 2. *diſp.* 276. *verſ. religioſus in conuentu.* & tenuit *Rota in vna Vſſelen. ſpoliorum* 13. *Februar.* 1609. *coram Illuſtriſſim. Ludouiſio* nunc *Sanctiſſ. Domino N. Gregorio XV.* impreſſa per *Farin. deciſ.* 241. *num.* 4. *p.* 2. *recent.* Vtrum autem Regularis effectus Epiſcopus poſſit reuocare teſtamentum factum ante profeſſionem; vide *Marc. Anton. Genuenſ. in practicab. Eccleſ. quæſt.* 263. *num.* 4. vbi affirmatiuè reſpondet.

23 Poteſt tamen Summus Pontifex licentiam concedere etiam monachis Epiſcopis, vt teſtentur, idque in praxi ſeruari defendunt plures citati à *Nauar. in dict. c. non dicatis, à num.* 57. *Dilect. de arte teſtandi, tit.* 1. *cautel.* 4. *num.* 2. *Molina d. lib.* 2. *c.* 9. *nu.* 67. *& c.* 10. *n.* 30. *Azor. inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 12. *c.* 9. *q. vlt. Fr. Emman. dict. quæſt.* 69. *articul.* 6. *&* 7. plures per *Sanch. d. to.* 2. *lib.* 7. *cap.* 8. *a num.* 45.

24 Et ideo Religioſus Epiſcopus obtinens à Pontif. licentiam teſtandi, etiam ad opera pia, duplex impedimentum tenetur explicare, vt diſpenſatio legitima ſit: alterum ſe eſſe religioſum: alterum autem ſe eſſe Epiſcopum, quod duplici hoc impedimentum ad teſtandum affectus ſit, quod intelligendum eſſe in caſu, in quo talis Epiſcopus vellet teſtari de bonis acquiſitis intuitu eccleſiæ aſſerit *Sanc. d. lib.* 6. *c.* 6. *num.* 11. quia ſi vellet de omnibus patrimonialibus, vel propria induſtria acquiſitis per teſtamentum diſponere, ſufficit explicare

plicare se esse religiosum, quia huic testandi facultati non Episcopalis status, sed solus religiosus obstat. Tenent *Couar. in cap. cum ex officij. n. 8. de testam. & Granut. theoremate 13. Soc. Iun. cons. 89. lib. 1.* quod licentia testandi à Papa Prælatis concessa morte Pontificis re integra expirat; ea ratione, quia hic actus odiosus est, & ideo morte ipsius auctoris extinguitur.

25 Contrarium tamen verius est, vt tenent *Nat. consil. 647. lib. 4. Bursat. cons. 29. lib. 1. Nauar. in apologia q. 3. num. 3. Sanch. de matrimonio lib. 8. disputat. 28. num. 82. Doctor. Barbos. in leg. diuortio, §. quod in anno, numero 20. ff. soluto matrimon. Frat. Emmanuel. dict. quæstio. 69. articul. 6. Gonzal. glos. 12. in principio num. 35.* & hanc opinionem sequutam fuisse Rotam *Romanam in vna Placentina facultatis testandi, 24. Ianuarij 1578. coram R. P. D. de Rubeis*, testatur *Aloys. Ricci. in praxi aurea resol. 386.* vbi etiam in eadem Rotali decisione dictũ fuisse profitetur Episcopum vigore facultatis testandi posse primum testamentum reuocare, & facere, secundum, dummodo aliæ solemnitates requisitæ interueniant, reprobata etiam in hoc opinione *Couar. dict. loco.* Mouentur ex eo, quia in concessionibus gratiosis prout distinguuntur à litteris iustitiæ, regula est receptissima morte concedentis, etiam re integra non finiri, *l. vlt. ff. de constitut. Principum, regul. decet 16. de regul. iuris lib. 6. cap. si super gratia 9. de offic. deleg. eodem libro.* vnde cum facultas testandi sit concessio gratiosa, quamuis Princeps concedens re integra moriatur, expirare non debet, sicut regulare est in quacunque concessione gratiosa.

26 Nec denique expirat vigore prædictæ facultatis testamentum semel faciens, cum possit illud reuocare, & nouum toties, quoties sibi placuerit, condere, vt secure tuentur *Sarm. de redit. eccles. p. 4. capit. 4. à nu. 3. Nau. eodem tract. quæst. 3. monit. 11. num. 22. Doctor Barb. in d. §. quod in anno, num. 19. in fine, cum seq. Peralt. in leg. si quis, in princip. num. 94. ff. de legat. 3. Gutier. practic. lib. 3. quæst. 48. num. 7. Sanch. dict. lib. 8. disp. 1. num. 17. Fr. Emman. dict. quæst. 69. art. 5. Gonzal. d. glos. 11. nu. 97.* quorum fundamentum potissimum illud est, quod verba cuiuscunque dispositionis, quamuis maximè odiosæ, in dubio cum effectu sunt intelligenda, argum. *capit. relatum 4. versic. cum igitur de cleric. non resid.* cum his, quæ *Felin. in cap. inter cæteras, num. 8. de rescript. Hippolyt. in l. qui falsam, num. 84. ff. de falsis, Rebuff. in §. hoc sermone, limitat. 2.* Sane testamentum tunc dicitur cum effectu celebratum, quando morte confirmatur, & immobile perseuerat *c. cum Marthæ, de celebrat. Missar.* & ideo non primum, sed secundum, cum quo testator moritur, dicitur cum effectu testamentum, vt per se patens est, igitur quamuis prædicta testandi facultas odiosa sit, non est de prima vice solummodo, sed de illa, in qua testamentum plenum sortitur effectum, accipienda, eo maximè, quia intentio Principis concedentis fuit vtiliter eam facultatem elargiri ad effectum, vt vltima testantis voluntas perfectè ad executionem perducatur, sicut ille disposuit, vnde necessariò oportet intelligere de illa testamenti factione, quæ adimpletur, & ad perfectam executionem perducitur, qualis est omnis, & sola illa, cum qua testator moritur.

27 Vnde etiam colligitur licentiam testandi superuenientem validum efficere prius testamentum absque ea factum, quia sufficiens est ad eius valorem, vt habilitas testandi adsit tempore mortis, à quo robur sumit, vt colligitur ex *l. si quis filio exheredato. §. irritum, vers. qua ratione, ff. de iniusto rupto*; quare hoc non est extendere dispensationem, sed eam accommodare naturæ testamenti, quæ cum ea sit, vt nihil censeatur consummatum vsque ad mortem, licentia superueniens adest ante testamenti perfectionem, & ideò nil mirum si trahatur ad tempus præteritum, quo confectum est, argum. *c. talis scriptura. 30. in fi. ff. de legat. 1. & l. iubemus, ff. qui satisd. cog.* Igitur hanc sententiã in monacho de licentia Papæ testante sustinent *Castr. in d. l. si quis filium, §. irritum num. 4. & ibi Imola num. 2. ac Bart. in fin. Anton. Gom. l. 42. Tauri num. 2. Nauar. com. 2. de Regular. num. 57. Tapia in authent. ingressi, verbo ideoq; nec de his, capit. 1. num. 25. C. de sacros. Eccles. Matiens. l. 3. glos. 3. n. 4. titul. 4. lib. 5. nouæ recop. Molina disput. 141. in fine, Flamin. de resignat. lib. 11. quæstio. 7. nu. 90. Sanc. d. tom. 2. lib. 7. cap. 8. num. 60.* Et quod quando Papa concedit Cardinali, vel Episcopo licentiam testandi de fructibus beneficiorum huiusmodi licentia se extẽdat ad testamentum iam factum tenent *Alex. & Imola in l. ex militibus, ff. de militari testam.* quos refert, & sequitur *Aloys. Ricc. in praxi aurea resolu. 294. in fine.* An autẽ facultas testandi concessa Episcopo extendatur ad codicillos; vide *Iacob. Anton. Maur. alleg. 15. num. 6. Mar. Anton. Genuens. in practica b. eccles. q. 468. nu. 2.*

28 Quo non obtento priuilegio indubitati iuris est acquisita ab Episcopo monacho post Episcopatum adeptum ab eo administranda esse, dum superstes fuerit, & eo defuncto non ad monasterium, sed ad ecclesiam, cuius est Episcopus, ea pertinere, vt probat text. *in cap. vni. 18. quæst. 1.* vbi *glos. verbo legitimus* resoluunt *D. Thom. 2. 2. q. 188. art. 8. ad 3. Abb. in c. fin. num. 3. de Regularibus, Sot. de iustit. lib. 10. qu. vlt. artic. vltim. ad 3.* Quod quidem verum est, quamuis iure hæreditario ea bona post Episcopatum acquisita sint *Molina d. tract. 2. disputat. 140. in fine, Lessi. dict. lib. 2. cap. 41. dub. 11. numero 92. Frat. Emmanuel tom. 2. quæst. 58. articul. 7.* atque idem dicendum est de acquisitis donatione, *Lessi. loco proximè citato, Azor. p. 1. lib. 12. cap. 10. quæst. 6.* & idem dicendum est de acquisitis propria industria, & labore *Cou. in c. 1. n. 19. de test. Azor. d. q. 6. Fr. Emman. d. q. 18. art. 6.*

29 Procedit supradicta resolutio, etiam si religiosus ille factus Episcopus sit ex Minorum Fratrum Ordine, is enim factus Episcopus ius succedendi parentibus, & agnatis, administrandique bona vndecunque acquisita, dum vixerit, recuperat: quare ipsi mortuo succedit sua ecclesia *Duenb. reg. 381. Tapia d. auth. ingressi, verbo sua, cap. 6. num. 87. Molina d. disp. 140. vers. quando Religiosus Minor, Azor. d. lib. 12. cap. 10. quæst. 6. & cap. 15. quæst. 3.* Qui à tempore confirmationis pontificiæ incipit ecclesiæ acquirere *Fr. Emman. in summ. tom. 2. c. 70. num. 6. & quæst. Regul. tom. 3. quæstione 69. articul. 4.* Verum Episcopum titularem monasterio acquirere, ex eo quod nullam Sedem habet, tenent *Sot. dict. quæstio. vlt. art. vlt. ad 3. Frat. Emman. d. artic. 4. in fine, Sà verbo religio, num. 52.* Sed verius est eum acquirere Pontifici, quia solutus est omnino à Religionis obedientia, subestque immediate Papæ, *Azor. d. capit. 10. quæstione 7. in fine.*

32 Cum donatio causa mortis quoad effectum, & efficaciam accedat, & assimiletur vltimæ voluntati, licèt quoad modum, & ordinationem contractui comparetur, vt probat *glos. verbo legatum, in l. 2. in princ. ff. de dote præleg.* quam Doctores passim sequuntur, vt per

Clar.

Clar. verbo donatio, quæſt.5. Surd. de alim. tit. 8. priuileg. 22. num. 26. Molina de primog. lib. 1. cap. 12. nume. 16. Cardoſo verbo donatio, num. 61. ideo ſicut Epiſcopi de bonis intuitu Eccleſiæ quæſitis teſtari non poſſunt, ſic & donationem cauſa mortis de eiſdem facere non valent.

33 Inter viuos tamen poſſunt donare, etiam non modice, & in profanos vſus, *Molin. Theolog. diſput. 148. concl. 4. alt. Molina de primog. lib. 2. c. 10. num. 33.*

34 Sed obſtat difficilis text. *in cap. ad hæc, verſ. viuētes, de teſtam.* quatenus probat beneficiarios viuentes & in ægritudine conſtitutos poſſe facere moderatam donationem de bonis per eccleſiam quæſitis, non per viam vltimæ voluntatis, ſed intuitu eleemoſynæ: cum enim ex dictis conſtet illos dominos eſſe ſic acquiſitorum, & proindè de illis poſſe diſponere in quoſcunque vſus, excepta vltima voluntate, videbatur dicendum non ſolum facere poſſe moderatas donationes, & eleemoſynæ intuitu, ſed etiam non moderatas, & alio reſpectu præter eleemoſynam, quod tamen text. ille apertè negat. Quare *Molina de primog. d. cap. 10. num. 41. &* 42. intelligit text. non agere de bonis quæſitis à beneficiario intuitu ſui beneficij, ſed de bonis ipſius Eccleſiæ, quod non conuenit litteræ textus, neque id aſſerunt Doctores, quibus *Molina* hoc imponit. *Nauar.* igitur *d. quæſt. 1. monitu 81.* & poſt eum *Molina Theolog. dict. tract. 2. diſput. 148. num. 6.* reſpondet argumentū à contrario ſenſu, quod ex eo deducit, ſcilicet, permittitur moderata donatio in infirmitate intuitu eleemoſynæ, ergo non moderata alio reſpectu prohibetur, admittendum non eſſe, contra rationes, & iuris fundamenta, quæ contrarium concludunt. Sed mirādum eſt negare *Nauarrum* hoc argumentum à contrario, in hoc text. cum ipſe eam ſequatur ſententiam, quod beneficiarii non ſint domini redituum ſuorum beneficiorum, ea enim poſita rectè ſequitur argumentum, textus permittit beneficiarijs, qui domini non ſunt, moderatas donationes, ergo immoderatas videtur prohibere.

35 Quare à communi Doctorum interpretatione non videtur recedendum, qui reſoluunt beneficiarijs in ægritudine conſtitutis non licere immoderatas facere donationes, neque alio reſpectu, quam eleemoſynæ propter præſumptam fraudis ſuſpicionem, ita *Abb. in d. cap. ad hæc in fine, Anchar. num. 6. Imola & Cou. ibi, Sarm. p. 4. capit. 4. num. 6.* Cum enim beneficiarij de dictis bonis lege Canonica teſtari prohibeantur, qui in ægritudine conſtitutus maximas fecerit donationes, merito in fraudem legis prohibentis teſtamentum cēſendus eſt facere donationem, vt in ſimili probat text. *in l. filiæ meæ, ff. ſoluto matrimon. & in cap. de his de ſepul.* alias illuſoria maneret legis Canonicæ prohibitio, cum facilè clericus de bonis per Eccleſiam quæſitis, & de quibus per vltimam voluntatem diſponere nō potuit, moriens iam ſe donare pronuntiaret: & iuxta hæc intelliges doctrinam *gloſſæ verbo reſeruari in d. cap. præſēti*, dum beneficiarios in infirmitate conſtitutos æquiparat vſufructuarijs ad effectum ne poſſint teſtari de quæſitis per Eccleſiam, quæ communiter recipitur ſecundum *Molinam d. cap. 10. num. 83.* atque ita fit clariſſimum excepta diſpoſitione per viam vltimæ voluntatis, vel quando in fraudem legis prohibentis immoderatas donationes in ægritudine facit, beneficiarios poſſe in quoſcunque vſus de reditibus ſuis diſponere; ideoque Pontificem ſolum inuenta tēpore mortis præcipere vt futuro ſucceſſori reſeruentur, non vero viuēti Prælato idem præceptum imponere. Vnde de penſionē bonorum prælati, vt conſeruentur Eccleſiæ & ſucceſſori, poſſe etiam ſpectare ad Regem in obſeruantiam legis Canonicę tradunt *Bobadil. in ſua politica lib. 2. cap. 18. num. 180. Gutier. practic. lib. 2. cap. 49. num. 3. D. Barboſ. in l. hæres abſens, in princip. num. 210. ff. de iudic. Cabed. p. 1. deciſ. 84.*

36 Denique non abs re quæri poterit an Epiſcopus habens patrimonium poſſit illud conſeruare, & reditus eccleſiaſticos in vſus profanos expendere? in qua quæſtione affirmatiuam partem ſequuntur *Innocent. Abb.* & Doctores vt per *Deci.* ibi *num. 6. in cap. Epiſcopus, de præbend. Felin. in cap. poſtulaſti num. 6. de reſcriptis*, refert plures, quos ſequitur *Couar. in d. cap. 1. de teſtam. n. 2. Sot. de iuſtit. lib. 10. quæſt. 4. artic. 3. Nauar. de reditib. quæſt. 1. num. 78. Hoſtēſia de incompatib. benefic. c. 18. nu. 45. Sarm. eod. tract. p. 1. cap. 1. num. 18. Menoch. Illuſtriū. cap. 105. nu. 9. Menoch. de arbitr. caſu 145. num. 5. Molina d. tract. 2. diſput. 145.* plures per *Cened. ad Decretal. collect. 33. num. 4. Bellet. diſquiſit. cleric. p. 1. tit. de bonis cleric. §. 1. numero 11. & §. 6. num. 7. verſ. nemo clericus.*

37 Pro quibus primo illud expenditur quod vnuſquiſque licitè percipit, & expendit illud quod ſuis laboribus, velut iuſta merces, deputatur, iuxta illud *Pauli 1. ad Timoth. 5.* dignus eſt operarius mercede ſua, *& Matth. 10.* dignus eſt operarius cibo ſuo, & 20. voca operarios & redde, *cap. cum ſecundum, 16. in princip. de præb.* ne alias ſequatur abſurdum, quod vel cogatur quis proprijs ſtipendijs militare contra *cap. charitatem in fine, 12. quæſtione 2.* vel cogatur de proprio facere beneficium contra *cap. precari, prope finem 12. quæſt. 2.* refert *gloſ. pen. in cap. vnico de cleric. ægrot. in 6.* Sane reditus Epiſcopales debentur Epiſcopis, veluti merces ſuis laboribus deputata, bonus text. *in cap. pen.* ibi clerici omnes, & ibi, ſtipendia ſanctis laboribus debita, *1. quæſt. ſecund. dict. cap. cum ſecundum*, cum ſimilibus & hoc eſt quod voluit *Caietan. ſecunda ſecundæ quæſtione 185. articul. 7. ad 3.* dum inquit præbendam ſe habere, vt proprium clerici, vel Epiſcopi bonum: igitur ſi prælatus habeat patrimonium licitè poterit illo conſeruato reditus Epiſcopales expendere.

38 Quamuis contrarium teneant *Deci. d. nu. 6. & Barbat.* citati à *Cou. d. num. 2. & Silueſt. in ſumm. verbo ſimonia, quæſt. 16. Adrian. in 4. titul. de reſtitut. quæſt. 23. Palud. ibid. diſt. 34. quæſt. 3. Maior diſt. 24. quæſtione 21. in fine*: quibus non multum opitulatur auctoritas *Hieron. in cap. clericos 1. quæſt. 2.* ibi, quibus parentum & propinquorum nulla ſuffragantur bona; exploſa enim prima ſolutione de qua per *gloſ. 2.* ibi, & *Couar. vbi prox.* affirmantes procedere de conſilio: confunditur namque manifeſtè per text. ibi dum habet ſacrilegium cōmittere illos, qui cum ſuo patrimonio ſuſtentari valeant, ſtipendia eccleſiaſtica in ſuos vſus impendunt, quod tamen nullatenus commiſiſſent, ſi *Hieronymus* loqueretur de conſilio, iuxta reg. *cap. vlt. verſic. quod præcipitur*, ibi, offerentis arbitrium *14. quæſtione 1. gloſ. reg. nullus 62. in 6.* planius ergo reſpondetur cum eacē *gloſ. & Couar. d. num. 2. verſ. prima*, textum illum procedere attento tempore antiquo, quo bona eccleſia erant ſolummodo deſtinata ad alendos pauperes Chriſtianos, & clericos egenos, vt ſatis inſinuat *capit. certe, 12. q. 1.* aduertunt poſt alios *Sot. d. art. 3. Sarm. d. p. 1. c. 5. num. 17.*

39 Nec etiam in contrarium facit tex. in *cap. illud autem, 12. q.*

12.q.1.*ad finem*, quia facilè respondetur procedere in-spectò eodem tempore antiquo, quo Ecclesia Catholica veluti nouum germen florescere incipiebat, & Apostolicis consilijs ita addicta, vt multitudinis Christianorum esset cor vnum, & anima vna, omnia namque erãt communia, nemo sibi aliquid proprium vindicabat *d.c.alli, ad fin.* refert plures, quos sequitur *Conar.d.nu.2.prope finem*.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus non tenetur ratam habere alienationem factam à prædecessore, cum Ecclesia relinquitur hæres.*
2 *Ecclesiæ nomine potest quis venire contra proprium factum.*
3 *Alienatio rerum Ecclesiasticarum nulla est.*
4 *Resistit alienationi instituentis prohibitio.*
5 *Qui sub modo donat, non aliter vult donare cum effectu, quam modo adimpleto.*
6 *Episcopum non teneri ratam habere alienationem prædecessoris, qui teneant.*
7 *Hæres prælati alienantis bona Ecclesiæ tenetur stare alienationi in quantum hæres est.*
8 *Hæres adeundo hæreditatem in quantum contrahat, & cum quibus.*

EPISCOPVS AN TENEATVR Ratam habere alienationem factam à prædecessore, quando ecclesiam hęredem reliquit.

ALLEGATIO CXV.

1 PRo parte negatiua facit primo reg. text. *in capit. si quis Presbyterorum 6. in fine de rebus Ecclesiæ non alien.* vbi *glos. verbo personis. & in l. iubemus 14.§. sanè il 1.C.de sacros. Eccles.* dum omnibus indistinctè ecclesiasticis personis, immò & ipsis alienatoribus repetẽdi, & reuocandi temere alienata, obseruant innumeri propemodum relati à *Cened.ad Decretal.collect.71.à n.2.* quamuis enim nulli liceat nomine proprio venire contra proprium factum *cap. cum super 8.vers.nec ipsi, de conces. præbend.* iunctis latè adductis per *Pinel. in l.1.p.3.à num.81.C. de bonis mater.* nomine tamen Ecclesiæ, vel alterius, cui ius quæsitum est, rectè venire potest, vt satis constat ex mente plurium limitationum, quas congerit *Pinel. vbi proximè à num.83.* igitur omninò videtur affirmandum, liberum fore successori temerè alienata reuocare, quamuis Ecclesia hæres fuerit instituta, aliter restringitur, & violentia infertur reg. *dicti cap. si quis Presbyterorum*. Confirmatur hoc ipsum, quia quando alienatio nulla est, ex eo capite, quia lege prohibetur, liberum est alienatori reuocare *l. quemadmodum 7. de agricolis & cens. lib.11.d.§. sanè in fine*, cum his quæ *Pinel.d.p.3. num.75. Peralta in rub. de hæred. instit. num.79.* plures, vt per *D. Barbos. in l. Lucius num.20. ff. soluto matrim.* Planè alienatio rerum ecclesiasticarũ in proposito nulla est propter legis prohibitionem, vt satis deprehenditur ex decreto irritanti adjecto in *cap. sine exceptione 12. quæst. 2. cap. nulli, & per totum, de rebus Ecclesiæ non alien.* latè *Nauar. in repet. c. non liceat Papæ 12. quæst. 2. Conar. lib. 2. vari. cap. 17. per totum.* Sic aliàs possessor maioratus, qui rem subiectam restitutioni alienat, potest alienationem à se factam reuocare, post alios *Tiraquell. de retractu tit. 1. §. 26. gl. 2. num. 6. Afflict. decis. 240. num. 8. Peralta d. loco num. 73.* resistit enim alienationi instituentis prohibitio ad similitudinem legis prohibentis. Secundò hæc eadem pars negatiua sequenti comprobatur argumẽto. Multò magis, vel saltem æquè offendit voluntatem donantis ille, qui modum donationi adiectum nõ adimplet, quam ille qui cum hæres instituitur non habet ratam alienationem factam à defuncto, sed quamuis ecclesia, cui facta est donatio, sub modo, illum non adimpleat, donatum non reuocatur: igitur quamuis Ecclesia hæres instituta non stet alienationi factæ à defuncto, relicta hæreditas non reuocabitur, ac subinde non tenebitur ratam habere alienationem: maior suadetur ex eo,
5 quia qui sub modo donat, non aliter vult donare cum effectu, quàm modo adimpleto, sicut & ille qui ecclesiam hæredem facit, non aliter vult quod hæreditas, cũ effectu acquiratur, quam si hæres saltẽ tacite polliceatur de adimplenda ipsius voluntate *d.§. hæres*, & ita vtroque casu propter defectum adimplementi deficit voluntas donandi, sicque datis paribus terminis vtraque similitudinis propositio in bono sensu vera est, minor ostenditur *ex cap. verum 4. de condit. appos.* cum his quæ *Conar. lib.1. vari. cap.14 num.6. igitur, &c.* Tertiò facit text. *in c.1. de testam.* dum ibi proponitur Ecclesia hæres instituta in tertia parte, nempè in quatuor vncijs, vt patet; & tamen neque pro ea parte tenetur successor ratas habere alienationes, quas fecerat Episcopus testator, cum quicquid alienatum est, reuocari iubeatur, patet ibi, quicquid, &c. quo pacto opponit *Anton.* ibi *nu.8.*

6 His tamen non obstantibus, partem affirmatiuam tenet *glos. in d.c.1.* verbo *patiaris*, ibi, *tenetur tunc, &c.* dum putat teneri Episcopum successorem ratam habere alienationem factam à prædecessore saltem pro ea parte, quà Ecclesia hæres fuit instituta, similis *glo. verbo ab hæredibus in cap. Episcopus, qui 12. quæst. 2.* sequũtur *Abb. in d.cap.1. num.3. Imola ibid. num.9. & Conar. num.13.* communis, vt per *Tiraq. de priuilegijs pia causa priuil.88.* Pro qua sententia quæ vera est expenditur primo reg. *l. ex qua persona 192. ff. de regulis Iuris, & l. vendicationem 17. ff. de euictionem. melior text. in l. cum à matre 14. C. de rei vendicat.* quibus habetur ex ea persona ex qua quis lucrum capit pro ea parte qua illam repræsentat, non posse venire contra illius factum, cum his quæ *Gom. l.70. Tauri num.10. Pinel. in dict. l.1. par.3. num.79. Gam. Lusitan. decis.8. num.1. & decis. 222. nu.4.* Secundò facit, quia quamuis pater alienare nõ possit aduentitia filij bona, sicut nec possessor maioratus bona restitutioni subiecta, *l. peto 71.§. prædium & §. fratre, ff. de legatis, 2.* si tamen filius, vel successor maioratus hæredes instituantur, tenetur ille in perpetuum, hic verò saltem in vita ratam habere alienationem talium, vt satis constat ex reg. *d. l. cum à matre*, iunctis resolutis ad plures species per *Pinel.d.l.1.p.3. à nu. 79. Clar.§. feudum quæst.42. cum seq. Conar. lib. 2. vari. cap. 18. num.2. vers. quarta conclusio, Valasc. de iure emphyt. quæst.49. Molin. de primog. lib.4. cap.1. à num. 17. Graff. §. hæreditas quæst.12. à n.6. D. Barbos. in d.l. Lucius num.*
7 20. Ergo in simili quamuis prælatus non potuerit bona Ecclesiastica alienare, si tamen Ecclesia ab eodem hæres instituatur, tenebitur qua talis alienationi stare,
8 saltem pro ea parte qua hæres est. Tertiò, & vltimò facit,

cit, quod hæres adeundo hæreditatem, cenſetur quaſi contrahere non ſoltùm cum legatarijs, & cæteris defuncti creditoribus, ſed etiam cum ipſo defuncto ad effectum, vt eius voluntatem adimplere teneatur §. *hæres* iuncta *gloſſ. vltim. inſtit. de obligat. ex quaſi contractu*: ergo cum Eccleſia hæres inſtituta qua talis contrahere cenſeatur cum defuncto de adimplenda ipſius voluntate, fit conſequens omninò teneri ratam habere alienationem factam à defuncto, ſaltem pro ea parte, qua hæres eſt.

Qua retenta opinione, non obſtant quæ pro prima affirmatiua conſiderauimus, omnia enim fere vnica ſolutione dirimuntur. Ad primum ex reg. *dict. cap. ſi quis Presbyterorum*, cum alijs, reſpondetur, non habere locum in noſtris terminis quando Eccleſia, cuius nomine reuocatio fit, hæres fuit inſtituta, iuxta *d. l. cum à matre, cum ſupra adductis*. Ad ſecundum facile reſpondetur concedendo totum, atque ita hæreditatem non reuocari, cogendam tamen eſſe Eccleſiam hæredem ſtare prædictæ alienationi iuxta modo reſoluta, ſicut Eccleſia donataria cogitur ſeruare modum adiunctum *in d. cap. verum*. Ad vltimum reſpondetur cum *Anton. d. num.* 8. text. intelligendum fore de rebus detentis ab alijs non ex contractu Epiſcopi defuncti, vt in propoſito, explicando cum *D. Barboſa in l. ſi cum dotem* §. *ſi pater num.* 20. *ff. ſolut. matrim.*

S V M M A R I V M.

1 *In claris non eſt opus coniecturis.*
2 *Diſpoſitiones omnes vel in perſonam, vel in locum terminantur.*
3 *In dubio quando legatum relinquitur alicui ſub nomine proprio ſolum habetur reſpectus ad perſonam.*
4 *Legatum conceptum ſub nomine appellatiuo dignitatis tranſit in ſucceſſorem regulariter in dubio.*
5 *Quando ſub vtroque nomine inſimul relinquitur legatum, ad illud quod præcedit recurrendum.*
6 *Coniecturis in contrarium vrgentibus quid iudicandum.*
7 *Plures hinc inde dum concurrunt coniectura ad fortiores recurrendum.*
8 *Teſtator ſi relinquat legatum Epiſcopo pro anima, Eccleſiæ, non perſonæ relictum præſumitur.*
9 *Legatum relictum reſpectu Eccleſiæ cenſetur pium; reſpectu verò perſonæ, ſeculare.*
10 *In legatis pro anima relictis non eſt habendus reſpectus ad nomen proprium, vel appellatiuum.*
11 *Teſtator cum intendat potiſſimum animæ ſuæ conſulere, intendit quoque Eccleſiæ relinquere, abſque perſonarum reſpectu.*
12 *Legatum Epiſcopo relictum à propinquo, præſumitur relictum intuitu perſonæ, non Eccleſiæ.*
13 *Donatio militi facta à conſanguineo, potius ratione ſanguinis facta præſumitur quàm militiæ.*
14 *Teſtator ſtricta amicitia legatario coniunctus, quamuis ſub nomine appellatiuo legatum relinquat, perſonæ legaſſe intelligitur.*
15 *Multoties fortius eſt vinculum amicitiæ quam ſanguinis, & num.* 18.
16 *Probata affinitate eo ipſo præſumitur legatum relictum intuitu perſonæ.*
17 *Legatum relictum Epiſcopo ab extraneo valde amico, præſumitur relictum intuitu perſonæ, non Eccleſiæ.*
18 *In donatione facta Epiſcopo & Eccleſiæ quomodo procedendum in diuiſione, & num.* 20.
21 *Eccleſia eſt corpus mixtum, cuius caput eſt Epiſcopus.*
22 *Quando Eccleſia vel Epiſcopo coniunctim relinquitur, diuiſio inter eos facienda eſt, & quomodò.*
23 *Coniungi à lege, vel ab homine quid differant.*
24 *Coniuncta legali coniunctione veluti diuerſa conſiderantur.*

EPISCOPO LEGATVM RELIctum an, & quando intuitu Eccleſiæ ſuæ, vel perſonæ propriæ relictum cenſeatur.

ALLEGATIO CXVI.

1 PRo materiæ cognitione primò obſeruandum in claris non eſſe opus coniecturis, vnde ſi manifeſtè conſtiterit de mente teſtatoris, quod ſolius perſonæ intuitu legauerit, vel ſolius Eccleſiæ, illud ante omnia ſeruabitur arg. *l. in conditionibus, ff. de condit. & demonſtrat. l. non aliter, ff. de legatis 3. cap. vltima voluntas 13. quæſt. 2*

2 In dubio autem quid dicendum, vt clarius percipi poſſit, ſecundò, obſeruandum diſpoſitiones omnes vel in perſonam, vel in locum terminari: & rurſus illa quæ in perſonam terminantur, vel expreſſo nomine proprio, *vt in l. nonnunquam 24. ff. ad Trebell. & in l. turpia 57.* §. *vlt. l. ſi hæredes 127. ff. de legat. 1. l. ſi ita liber 8. ff. de ſtatu lib.* vel appellatiuo, vt *in d. l. ſi hæredes, d. l. ſi ita liber, l. Lucius 78.* §. *Mœuia ff. ad Trebell.* Vel vtraque coniunctim præcipiuntur, & hoc vel præpoſito, vel poſtpoſito nomine proprio poſt appellatiuum, vt docet *gloſ. verbo nomina in d. l. ita liber, glo. in d. l. nonnunquam*, extra quos terminos non eſt dabilis alius caſus, qui in diſputationem venire poſſit. Iuxta quæ pro clariori ordine ſit

3 prior regula. In dubio quando legatum relinquitur alicui ſub nomine proprio, ſolum habetur reſpectus ad perſonam, ita vt alteri non debeatur iuxta reg. *d. l. nonnunquam, d.* §. *vlt. d. l. ſi hæredes*, iuncta celebri doctrina *c. quoniam Abbas 14. de officio deleg.* communemq; omnium fere mentem in prædictis locis, *Abb. in c. requiſiti 15. de teſtam. nu.* 8. vbi *Con. à nu.* 1. & *lib.* 3. *vari. c.* 15. *nu.* 2. *Turſan. commun. q.* 14. *Anton. Gom. tom.* 1. *var. c.* 5 *nu.* 20. *Fulgoſ. in l.* 1. *C. de impuber. Cuman. d. l. turpia* §. *vlt. in fine, Aluar. de præſumpt. reg.* 1. *præſ.* 28. *Menoch. de arbitr. lib.* 1. *quæſt.* 68. *à num.* 21. Secunda regula, legatum

4 conceptum ſub nomine appellatiuo dignitatis regulariter in dubio tranſit in ſucceſſorem *arg. d. l. ita liber, & d. l. ſi hæredes, d.* §. *Mœuia, d. l. nonnunquam, cum Ordinarijs ibidem, & in l.* 2. *ff. de liberis, & poſth.* Tertia regula,

5 quando ſub vtroque infimul nomine legatum relinquitur, ad illum quod præcedit recurrendum eſt, & ſecundum illud vel perſonale, vel reale legatum iudicandum, bonus text. *in l. communis ſeruus 37. in fine, ff. de ſtipul. ſeru. glo. d. verbo nomina, d. gloſ.* 2. *Bald. in d. l. turpia* §. *vlt. Iaſ. nu.* 21. *in d. l.* 1. *Gomeſ. in d. cap.* 5. *num.* 2. *& in cap. vlt. nu.* 15. *Dilect. de arte teſtandi tit.* 6. *cau.* 14. Quamuis abſq; fundamento efficaci cõtradicant *Dec. in d. l.* 1. *n.* 6 & ibi *Curt. Iun. nu.* 20. quos ſequitur *Alciat. in l. cohæredi* §. *ex ijs, nu.* 8. *ff. de vulgari*, & hæc in dubio dum aliud

6 ex coniecturis non conſtiterit dicta ſufficiant. Tertiò obſeruandum eſt, quod ſi coniecturæ in oppoſitũ magis vrgeãt, tunc nõ obſtante quod ſub nomine proprio concipiatur realis, & vice verſa, quamuis ſub nomine appellatiuo, nihilominus perſonalis iudicabitur diſpo-

7 ſitio. Ratio eſt, quia quando plures hinc inde concurrunt coniecturæ, ad fortiores recurrendum eſt, vt illæ prævaleant per quas verosimilius apparet de mente diſponentis, argumento, *cap. afferte, & cap. quia verisimile, & cap. litteras cum multis ibidem de præſumpt. capit. licet ex quadam nouo verſ. ex præmiſſis de prob.*

8 His ita ſuppoſitis iam primò infertur, quod ſi teſtator quantumcumque extraneus pro anima Epiſcopo relinquat legatum, intuitu Eccleſiæ, non perſonæ relictum præſumatur, vt probat text. *in capit. requiſiſti* 15. *verſ. ſi ab extraneo de teſtam. Marc. Anton. Genuenſ. in practicab. Eccleſ. quæſt.* 523. *num.* 2. Ratio eſt, quia relictum fuit Epiſcopo ſub nomine appellatiuo, cum vel maxime quia in Teſtatore, qui pro anima legatum relinquit, verisimilius eſt quod potius Eccleſiæ quàm

9 perſonæ legauerit: patet, quia reſpectu Eccleſiæ legatum manet pium, & multò magis ſuæ animæ profuturum; reſpectu verò perſonę, ſeculare, & non ita tendens in animæ ſalutem; cum ergo Teſtator legando intendat animæ ſalutem, vt Pontifex *in principio d. cap. requiſiſti* exorditur, & eidem magis cõſulat, ſi legatum pium maneat quàm ſi ſeculare, ſit conſequens in his terminis intuitu Eccleſiæ relictum omninò præſumendum, ita *gloſſa verbo nec eſt in d. cap. requiſiſti*, vbi *Anton. num.* 15. *Abb. num.* 8. *& Couar. num.* 4. *Bart. receptus in l.* 2. *num.* 2 *ff. de reb. dub. Lap. de Canonica port. num.* 22. *tom.* 4. *tractatuum*, plures vt per *Card. Mant. de coniect. vltim. voluntat. lib.* 8. *tit. num.* 19. *cum ſeqq.* Quæ quidem coniectura adeo efficax eſt, vt etſi teſtator pro anima legatum relinquat Epiſcopo, expreſſo nomine proprio, adhuc intuitu Eccleſiæ relictum ſit præſumendum *Bart. diſt. num.* 2. *communis*, vt per *Couar. in diſt. cap. requiſiſti nu.* 8. quamuis ibi contradicat *Card. num.* 4. arbitratus tunc ſolum habendum non eſſe reſpectum ad nomen proprium, quando infimul cum appellatiuo fuerit coniunctum, quaſi aliter reſoluendum, quando ab extraneo legatum fuerit Epiſcopo, ſub nomine proprio tantum.

10 Communis tamen in contrarium vera eſt, quod in legatis pro anima relictis non eſt habendus reſpectus ad nomen proprium, vel appellatiuum; licet autem in aſſignanda ratione cogitandum relinquat *Bart. diſt. nu.* 2 illa tamen aſſignari poteſt, quod licet regulariter in omnibus diſpoſitionibus, in dubio habenda ſit ratio nominis proprij & appellatiui, vt in regulis ſuprapoſitis; in legatis tamen pijs ſiue ſub vno, ſiue ſub altero nomine concipiantur, res non eſt dubia; cum enim Te-

11 ſtator potiſſimum intendat ſuæ animæ conſulere, intendit quoque Eccleſiæ abſque perſonarum reſpectu relinquere, cùm eo pacto, vt modo diximus, multò magis animæ conſulat, & hæc eſt mens gloſſę *diſt. verbo nec eſt Abbas*, & aliorum quos ſupra retulimus, affirmantium extraneum, qui ceſſante affectione amicitiæ vel conſanguinitatis Epiſcopo legat, potiſſimum Eccleſiam ipſam cui præeſt conſideraſſe. Intellige tamen niſi qualitas rei legatæ aliud euincat, v. g. quando teſtator Epiſcopo legat Canes ſolertiſſimos ad venandum, Ceruos, mulos ad equitãdum, de quibus *lex cum eiuſdem* 34. *ff. de Ædil. Edict.* vt poſt *Bart.* & alios reſoluunt communis *in diſt. cap. requiſiſti, Teixeira in d. l.* 2. *ff. de reb. dub.*

12 Secundò infertur, in dubio relictum Epiſcopo à propinquo, non Eccleſiæ, ſed perſonæ intuitu relictum præſumi, vt probat Pontifex *in diſt. capit. requiſiſti verſic. ſi vero*, *Marc. Anton. Genuenſ. d. quæſt.* 523. *num.* 1. Etenim conſanguinitatis affectio, eo vſque potens eſt, vt non obſtante nomine appellatiuo reſpectus perſonæ

13 principaliter habeatur. Sic aliàs donatio facta a conſanguineo alicui militi potiùs ratione ſanguinis, quàm militiæ facta præſumitur, *argumentum legis tutor.* 31. §. *quę tutoribus ff. de excuſ. tut. Couar. in diſt. capit. requiſiſti numer.* 8. poſt *Corraſi. lib.* 2. *miſcellan. cap.* 4. *in ſimili, Bar. in leg. penultim. lib. primo, ff. de rebus dub. Abb. in diſt. capit. requiſiſti num.* 8. *Alciat. diſt. præſumpt.* 28. *poſt gloſſ. penultimi. communiter receptam in capit. vltim. de teſtam. libr.* 6. *Tiraquel. in leg. ſi vnquam verbo donatione largitus*

14 *num.* 74. Sic in ſimili, quando teſtator ſtricta amicitia legatario coniunctus eſt, quamuis ſub nomine appellatiuo legatum relinquat, non dignitati, ſed perſonæ legaſſe intelligitur: quia multoties fortius eſt amici-

15 tiæ quàm ſanguinis vinculum, *gloſſ. verbo præſumitur in diſt. capit. requiſiſti gloſſ. d. verbo nec eſt, Bart. & communis in leg. cum quid ff. ſi certum petatur, latè Tiraq. in l. ſi vnquam verbo libentis num.* 85. *&* 102. *Teixier. in diſt. leg.* 2. *column.* 4. Iuuant quæ in ſimili Doctores reſoluunt circa amicorum affectionem per tex. ibi, *in l. amiciſſimos* 39. *ff. de excuſ. tutor. Iaſ. in l. exigendi C. de procur. & in l. Titia in princ. ff. eod. tit. & in l. ſancimus C. hoc tit. Alciat. in l. latè §. amicos de verb. ſignific. Hippol. in rubr. de fideiuſſor. num.* 236.

Neque prædictis refragatur, *leg. hæreditate* 19. *ff. de Caſtr. peculio in princip.* quam in his expendit *Couar. d. num.* 8. vbi habetur, quod ſi donatio fiat à milite conſanguineo commilitoni, quæritur an militiæ, non perſonæ, quaſi non obſtante conſanguinitate, non perſonæ, ſed militiæ contemplatione relictum videatur. Reſpondetur enim reiecta ſolutione Corraſij, quem refert & ſequitur *Couar.* vbi proxime, Iuriſconſultum ibidem ſub diſtinctione reſpondiſſe, vt hæreditas relicta ante ſocietatem militarem, non cenſeatur relicta contemplatione militiæ; & ideo non ſit in bonis caſtrenſibus; ſecus dicendum in hæreditate poſteà relicta: ſed in vtroque caſu hęreditas perſonæ acquiritur; vnde in nihilo nobiſcum pugnat, ſed magis pro nobis potuit expendi. Deinde non refragatur, quod ſi quis ab Eccleſia beneficium accepit, & poſtea Prælato legatum relinquat, quantumuis conſanguineo, nihilominus non perſonæ, ſed Eccleſiæ intuitu reliquiſſe præſumitur in remunerationem beneficij accepti, *gloſ. verbo iure in auth. licentiam C. de Epiſcopis & Cleric. recept.* vt per plures quos ſequitur *Vulhelmus in cap. Rainutius verbo teſtamentum* 3. *numero* 47. *Alciat. regul.* 1. *præſumption.* 28. *Tiraquell. in diſt. leg. ſi vnquam verbo donatione largitus numero.* 74. *Corraſ. libr. ſecundo, Miſcellan. capit. quarto, numer. quarto.* Non, inquam, refragatur; quia hæc opinio rectè procedit propter antidotalem obligationem quæ in dubio potentior iudicari debet, quàm ſola ratio conſanguinitatis ſecundum rectam rationem *argumento legis ſed & ſi* 28. §. *conſulunt ff. de petit. hæredit. capit. cum in officijs in principio de teſtament.* vbi *Couar. numer.* 10. *S. Thom.* 2. 2. *quæſt.* 106. *artic.* 5. *Fortun. in leg.* 1. §. *ius naturale numer.* 57. *ff. de iuſtit. & iure.*

Intellige primo modo reſoluta de propinquo intra quartum conſanguinitatis gradum, *gloſ. verbo à propinquo in diſt. capit. requiſiſti*, per text. quem citat *in diſt. authent. licentiam*, *vbi gloſſ. dict. verbo iure*, poſt alios Cardin. *in dict. cap. requiſiſti numer.* 4. *Imola nume.* 38. communis vt per *Couar. numero* 9. qui plures refert, *Mant. de coniectur. vltim. volunt. lib.* 8. *titul.* 6. *numer.* 17. quamuis abſque fundamento Iudicis arbitrio relinquendum

quendum existiment *Conar. & Mantuan.* locis proxime citatis locuti contra text. *in dict. authentica licentiam iuncta regula capit. de cauſ. 4. de officio delegati*. Intellige secundò de affine intra eundem gradum; si enim in amico maxime coniuncto idipsum communiter recipitur, vt infra dicetur, ex verosimili mente testatoris similiter in tali affine admittere debemus; neque est huius rei leue indicium, quod text. *in dict. capit. resisti*, tam in principio, quàm *in dict. versiculo si vero*, ait de propinquo, vt sic videatur vtraunq; propinquitatem tam per viam sanguinis, quàm affinitatis comprehendere voluisse; iuuat maxime quod etiam in fideicommisso familiæ relicto nulla speciali adiectione super certis personis facta, non soli consanguinei, sed ijs deficientibus affines continentur, *leg. vltim. versic. & si quis Cod. de verbor. significat.* consonat regula legis primæ *Cod. vnde vir & vxor*: Quamuis enim ex vi verbi appellatione agnatorum, & cognatorum affines minime contineantur *per tot. tit. ff. vnde cognati, vnde legitimi*, & alibi passim; vt plurimum tamen ratione affectionis & ad plerosque effectus æquiparantur *cap. non debet*, cum multis ibidem, iuncta *rub. de consanguinitat. & affinit.* atque ita in terminis *Petr. de Canonica port.* quem refert *Conar. dict. numero 9.* Intellige tertiò, prolata consanguinitate eo ipso præsumi legatum intuitu personæ relictum, text. *in dict. capit. requisisti*, & ideo si Ecclesia contendat non personæ, sed sui ipsius respectu relictum esse, probare tenebitur; quia habens pro se iuris præsumptionem, dum aliud non ostenditur, tutus est, iuxta reg. *l. licet Imperator ff. de legat. 1. glos. vltim. recept. in l. si tutor 5. Cod. de periculo tutor. Bart. in leg. vltim. ff. de publ. iudic. Abb. in capit. 1. notabil. 2. de cleric. non resid. Dec. in rub. de prob. num. 13. Conar. libr. 2. variar. capit. 6. num. 1. Anton. Gomes. l. 9. tauri. nn. 25. Afflict. decis. 44. num. 15.*

17 Tertiò infertur legatum relictum Episcopo etiam ab extraneo (qui tamen valde amicus sit) ipsi relictum videri, non Ecclesiæ: ratio est, quia amicitia consanguinitati similis est, *leg. nemo dubitat 58. ff. de hæred. instit. l.*

18 *si pater 4. C. illo tit.* & aliquando fortius est illius, quàm sanguinis vinculum: non, inquam, quia in plerisque cõsanguinitati præfertur amicitia argumento, *l. sed si plures 10. §. in aduocato ff. de vulg. l. si seruus plurium 53. §. vltim. ff. de leg. 1. l. Theopompus 14. ff. de dote præleg. l. affectionis 5. ff. de donat. l. hereditate 19. in princip. ff. de castr. peculio.* Vnde à pari procedere in iure eisdemque regulis consistere amicitiam, & consanguinitatem tuentur statim referendi. Hinc est quod amicitia coniectura est in dubio præsumendi donationem sicut consanguinitas *Bart. in l. cum quid num. 11. ff. si certum petatur, Tiraquel. dict. verbo donatione largitus num. 74.* atque ita in terminis obseruat *glos. verbo præsumitur, & verbo nec est in dict. cap. requisisti*, vbi *Abb. num. 8. & Conar. nn. 7. Guthel. d. verbo testamentum 3. num. 4. Mant. de coniect. lib. 8. tit. 16. num. 18.*

19 Quartò infertur resolutio illius dubij, qualiter inter Episcopum & Ecclesiam, vel aliam piam causam diuisio facienda sit, quando vtrisque legatum est. In quo obseruandum est primò, quod quando aliquid relinquitur Episcopo sub conditione, vt nihil quæratur Ecclesiæ, diuisio facienda non est; sed totum cedet lucro Episcopi, text. *in dict. cap. requisisti versic. & hoc verum*

20 *est*, vbi *glos. verbo exprimat*, quamuis quando relinquitur Ecclesiæ sub eadem conditione, ne Episcopo acquiratur, reiecta conditione communicatur legatum. Rationem differentiæ vnam & alteram proponit *glos. dict. verbo exprimat aliquid*, *Lap. de Canonic. port. 3. numer. 23.* inter quas illa videtur probabilior, quam præstitit *glossa dict. verbo exprimat*, quia Ec-

21 clesia est corpus mixtum, cuius caput est Episcopus, *capit. nouit 4. de his quæ fiunt à Prælat.* Vnde non potest Ecclesia, sine illo considerari, quia maneret monstrum sine capite, contra *capit. cum non liceat de præscript. cap. quoniam 14. de officio Ordin.* At Episcopus potest considerari vti priuata persona sine Ecclesia, & ideò in secundo casu supposita conditione non datur communicatio bonorum; datur verò in primo, vt textus habet *in dict. cap. requisisti*. Neque obstat idem textus in sæpe citato *capit. requisisti ad fin. versic. quoniam*, vbi habetur maximam esse communionem inter Episcopum & Ecclesiam, cui est spirituali coniugio copulatus; vnde quæ Episcopus acquirit, illi acquirit, prout maritus respectu vxoris, & vice versa ex resolutis per *Conar. de sponsal. part. 2. capit. 7. §. 1. numero 3. Molin. de primogen. lib. secundo capit. decimo numero 66. Gama Iusit. decis. 176.* respondetur enim eiusmodi communicationem bonorum non procedere inuitis donantibus, *argumento à simili authent. excepit de bonis quæ liberis*. Si vero vlterius vrgeatur de eodem textu *in dict. capit. requisisti versic. secus autem*, ibi, dispositio testatoris non potest, &c. respondebit dispositionem testatoris tacere non posse, vt in terminis in quibus lex iubet bona inter vtrumque communicari, impediatur communicatio, non verò vbi nullius legis prohibitio reperitur, sicut in proposito, vbi supposita conditione legatum relictum censetur soli personæ Episcopi, quo casu nullibi iniungitur legati communicatio; vnde sumus extra terminos *dicti versiculi secus*, neque in aliquo offendit regula ibi tradita, *& in leg. nemo potest ff. de legat. primo, & in leg. ius publicum ff. de pact.* cum similibus.

22 Obseruandum deinde est, quod quemadmodum quando Episcopo, vel Ecclesiæ aliquid absolutè relinquitur, inter eosdem fit diuisio; ita etiam quando Episcopo vel Ecclesiæ coniunctim relinquitur, diuisio facienda est, vt probat text. *in dict. capit. requisisti versic. quod si relinquatur, & versic. si vero*. Itaque vnus & alter casus in eo conueniunt, quod in vtroque diuisio facienda est secundum canonicam portionem: differunt tamen, maximè, quod in priori Episcopus & Ecclesia censentur coniuncti à lege, seu legali coniunctione; in posteriori verò coniuncti ab homine: nempe ab ipso testatore. Vnde & illa alia insurgit notabilis differentia, quod in priori si Episcopus suæ portioni renunciet, non accrescet Ecclesiæ; & vice versa, si Ecclesia renunciauerit, Episcopo non acquiretur; non sic dicendum in posteriori. Ratio est, quia in coniunctis à lege non est locus iuri accrescendi, *l. & Proculo 20. ff. de legat. 2.* secus dicendum in coniunctis ab homine, *leg. re coniuncti 87.* vbi *leg. omnes ff. de leg. 3. leg. vnic. C. quando non petent. partes*, ita *Bart. Paul.* & omnes *in dict. leg. & Proculo*, vbi *Perall.* affirmat omnium communem esse doctrinam, nemine discrepante, & quinque huius differentiæ rationes refert *à num. 1. vsque ad num. 6.* inter quas illa vulgo recipitur, vt affirmat *Alciat. lib. 4. paradox. cap. 8. in fin.* quod ius accrescendi prouenit ex mente & voluntate testatoris, & in iure reputatur veluti quædam substitutio in parte accrescente *leg. si Titio & Mæuio 67. §. Iulianus ff. de legat. 2. Gutier. in dict. l. vnic. num. 19.* qui autem succedit

ex legis dispositione, non succedit secundùm voluntatem testatoris, sed ex legis potentia, vel præter illius voluntatem, *l. qui liberis, §. & verba ff. de vulgari*, vnde inter coniunctos coniunctione legali non est locus iuri accrescendi, ne contingat absurdum, quod portio deficiens accrescat, vel præter testatoris voluntatem. Sed contra vulgarem opinionem insurgit *Alciat. citato loco*, dando manifestam instantiam; etenim qui contra paternum testamentum bonorum possessionem petit, aduersatur testatoris voluntati, vt palam est *l. 1. & per tot. ff. contra tabulas*; & tamen si duobus filijs, & ex altero filio duobus nepotibus bonorum possessio competat, & alter ex nepotibus non petat, pars istius alteri accrescit, *l. si duobus ff. illo titul.* deinde qui successit ab intestato, successit ex potentia legis, & non ex iudicio testatoris, *per totum de successionibus ab intestato l. 3. vers. ab intestato ff. de petit. hared. l. hoc venire 130. ff. de verbor. significat.* quamuis enim hęc fiat ex verosimili mente testatoris qui ita credit relicturus *l. conficiantur ff. de iure codicill.* non tamen ex iudicio, & dispositione testatoris *dict. §. hac verba*, ibi, quia non ex iudicio testatoris veniunt, & tamen si in causa intestati deficiat portio alicuius ex fratribus, alteri accrescet, *dict. leg. si duobus.* Quamobrem circa veriorem intellectum *dictæ legis & Proculo*, & similium, in quibus agitur de coniunctis à lege, dicendum est, *cum glossa vnica*, communiter recepta, *in leg. qui haredi 44. §. si duorum ff. de condit. & demonstrat.* coniuncta legali coniunctione veluti diuersa
14 considerari, & perinde esse legatum illis relictum, ac si pluribus separatim legatum foret, patet exemplum in seruo communi plurium dominorum, qui plurium vices gerit & sustinet, *l. 1. communis ff. de sepul. serv.* vnde perinde est, legatum illi relictum, ac si pluribus per partes legatum foret, glossam sequuntur DD. communiter *in d. l. & Proculo.* quibus maxime consonat ratio adiecta ibi, *non enim coniunctim, sed partes videri legatas*, iuncta illa ibi, *nam si ambo vendicarent eam, quemcumque legati partem habiturum quam in seruo haberet:* itaque nulla in proposito consideratur coniunctio quæ potens sit operare ius accrescendi, & in hanc rationem magis inclinat, *Peralt. in dict. l. & Proculo num. 3. vers. tertium, & num. 6. vers. quintum.*

Hispaniarum.

9 *Constitutio synodalis Bracharensis statuit, quod si obtinens beneficia simplicia moriatur ab intestato, habeant omnia eius haredes integrè, & si illos non habuerint, habeat dicta bona Ecclesia.*

10 *Bulla prædicta Julij III. an sit vsu recepta in statu Mediolanensi, ostenditur, & 11.*

EPISCOPO RESIGNANTI Episcopatum, seu potius resignatario, & successori, an & quando debeantur fructus naturales, industriales, seu ciuiles, vel etiam pendentes ante resignationem, & quid in alijs beneficiatis.

ALLEGATIO CXVII.

1 CVm hæc quæstio incidisset olim inter Reuerendissimum Sanuitalem Archiepiscopum Barensem, & Reuerendissimum D. Carauiolum, in cuius fauorem Archiepiscopatum resignauerat, super fructibus decursis & inexactis vsque ad diem resignationis, Domini de Rota, vbi causa per appellationem ab A. C. fuerat introducta, dixerunt esse distinguendum inter fructus ciuiles, & naturales, seu industriales: nam quoad fructus ciuiles, quales sunt census, pensiones domorum, respon siones, & similes, quorum de tempore resignationis adhuc non venerat dies solutionis, censuerunt spectare ad successorem, ad quem etiam spectant fructus pendentes *glossæ in cap. præsenti, de officio Ord. lib. 6. Card. & alij in cap. vltim. de peculio cler. Calder. cons. 2. eod. tit.* latè *Con. lib. 1. vari. cap. 15. sub num. 2.* Quo verò ad fructus naturales, & industriales, ijdem Domini similiter distinxe-
2 runt, nam eos, qui erant à solo separati ante diem quintam Iulij, qua die resignatarius fuit prouisus, censuerũt spectare ad resignantem iuxta terminos *l. defuncta ff. de vsufructu, & l. diuortio cum ibi notatis ff. soluto matrimon.* etiam si fuissent locati, & dies solutionis affictus veniret post resignationem, quæ de tali affictu seu pretio locationis, quod debetur ratione fructuum, idem iudicatur quod de fructibus, quorum loco affictus subrogatur, & sic non consideratur dies solutionis affictus, sed potius tempus perceptionis fructuum, pro quibus affictus soluitur, *Salycet. in leg. fructus num. 3. versic. & probat ratione, C. de act. empti, Alex. consil. 28. numero primo libr. primo, Nat. consil. 141. numero primo*, cum alijs adductis per *Honded. consil. 85. num. 13. & 23. lib. 2.* & demum fuit conclusum ex ijs, & alijs deductis per informantes fructus à solo separatos ante diem resignationis deberi resignanti, cæteros verò omnes resignatario, vt habetur *decis. 278. apud Farin. p. 2. recent.* & latius *dec. 240 apud Farin. p. 1. recent.* vbi pariter fuit dictum quod si aliquis translatus est de Ecclesia ad aliam, & sic consuetudo primæ Ecclesiæ quod fructus decedentis perueniant ad Capitulum, non habebit fructus pendentes de tempore translationis, quod & prius dixerat *eadem Rot. decis. vnic. de translat. Episcopi in antiq. & dec. 809. p. 1. diuers.* vbi reijcit dictum *Cardin. cons. 110. numer. 2. Pauin. de officio & potestat. Capituli sede vacante p. 2. q. 8. nu. 28. Surd. cons. 333. nu. 57. vol. 3. Aym. cons. 873. nu. 2 vers. neque mouet, vol. 5.*

3 Hæc sic breuiter ex prælibata decis. pro præsentis quæstio-

SVMMARIVM.

1 *Fructus ciuiles, quorum de tempore resignationis adhuc non venerat dies solutionis, spectant ad successorem, ad quem etiam spectant fructus pendentes.*

2 *Fructus à solo separati ante diem resignationis debentur resignanti, cæteri verò omnes resignatario.*

3 *Fructus beneficij Ecclesiastici qualiter inter haredem beneficiati defuncti, & successorem in beneficio sint dividendi, ostenditur, & numeris seqq.*

4 *Fructus inter beneficiatum defunctum, seu etiam renuncian tem, & successorem, dividendos esse pro rata anni tenent DD. citati.*

5 *Fructus à solo separatos inexactos spectare ad successorem, non autem ad haredes prædecessoris, concludunt alij.*

6 *Fructus ante obitum eius, qui beneficium habebat, collectos ad haredem defuncti transire, pendentes verò ad Ecclesiam, vel successorem in beneficio pertinere tenet communis, & probabilior sententia.*

7 *Bulla Julij III. quid super fructibus decedentium beneficiatorum, ostenditur.*

8 *Bulla prædicta Julij III. non est vsu recepta in Regnis*

ſiti reſolutione dicta ſufficiant, quorum occaſione in hoc loco reſoluendam duxi quæſtionem illam à DD. ſatis ventilatam, qualiter ſcilicet fructus beneficij Eccleſiaſtici inter hæredem beneficiati defuncti,& ſucceſſorem in beneficio ſunt diuidendi, pro cuius faciliori deciſione ne terminos confundamus, ſciendum in primis nobis eſt, quid attento iure communi tenendum, deinde quid inſpecta Bulla Iulij III. & denique quid attentis particularibus conſuetudinibus.

4 Attento iure communi aliqua extat inter DD. controuerſia: quidam enim indiſtinctè tenent fructus inter beneficiatum defunctum,ſeu etiam renunciantem, & ſucceſſorem diuidendos pro rata anni,arg. *l. diuortio ff. ſoluto matrimon.* nam cum beneficium detur propter officium & ſeruitium Eccleſiæ *cap. cum ſecundum Apoſtolum de præb. cap. fin. de reſcr. in 6. ſicut dos propter onera Matrimonij l. pro oneribus C. de iure dotium*, inducenda videtur diſpoſitio,& deciſio: & ideo hanc partem tuentur *Cou. lib. 1. var. cap. 15. à nu. 12. Flam. de confid. q. 35. nu. 49. Molin. de primog. lib. 3. cap. 11. nu. 4. Sarmien. de reddit. Eccleſ. lib. 4. cap. 6. nu. 13. Gutier. canon. q. libr. 1. q. 33. Zerol. in praxi Epiſcop. p. 1. verbo beneficium §. 6. & p. 2. verbo renunciatio §. 2. Eſcob. de ratiocin. tom. 2. comput. 20. num. 23. Caſtil. quotid. lib. 1. de vſufructu cap. 79. à princ. Molin. de iuſtit. tract. 2. diſp. 635. nu. 7. Parlad. diffeſ. 120. §. 1. Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiepiſc. Neapol. cap. 53. in annot. num. 11.* ſecundum nouam impreſſ. *Nicol. Garci. de benef. p. 2. c. 1. nu. 97.*

5 Alij vero ſuſtinent fructus à ſolo ſeparatos inexactos ſpectare ad ſucceſſorem, non autem ad hæredes prædeceſſoris, vt per multa iura concludit *Calder. conſ. 2. nu. 1 verſ. tertius caſus, de peculio cler. & Laſ. conſ. 75. num. 6. & ſeq. vol. 3. Cardin. conſ. 110. nu. 2.* & fuit dictum *in Palentina fructuum 26. Februarij* 1580. coram *Card. Lancellotto ſeniore, & in nullius, ſeu Romana pecuniaria 4. Junij* 1593. coram *Card. Blanchetto*, impreſſa apud *Marcheſan. de commiſſ. p. 1. fol. 424. num. 3. & nouè in Papien. fructuum 21. Februarij* 1622. coram *Remboldo*, & late conſuluit *Surd. conſ. 333. nu. 6. verſ. contrarium tamen, cum multis ſeqq.*

6 Communis tamen ſententia(cui tanquam probabiliori adhæreo) tenet ad hæredem defuncti tranſire fructus ante obitum eius,qui beneficium habebat, collectos,pendentes vero ad Eccleſiam, vel ſucceſſorem in beneficio pertinere, quia clerici in vita æquiparantur vſufructuarijs, qui faciunt ſuos fructus iam collectos, & à ſolo ſeparatos, & eos tranſmittunt ad hæredes, ita *gloſs. verbo primi anni in c. ſi propter*, vbi *Dominic. num. 9. & Franc. nu. 5.* ac alij, *de reſcr. in 6. gl. etiam verbo reſeruari. in c. præſenti*, vbi *Prob. ad Monach. numer. 1. de officio Ordin. in 6. Hoſt. in c. ſi. nu. 5.* & ibi *Zabarel. Imola. & Barbat. de peculio clericorum, Anton. Coreſ. in ſing. verbo clericus, Nicol. Gimen. in enchirid. benef. tit. 4. de gratijs expectatiuis nu. 24. Nau. de redditibus Eccl. q. 2. monitu 13. & conſ. 7. ſub tit. de ſucceſſ. ab inteſtato & conſ. 3. de peculio cleric. & conſ. etiam 3. de donat. in nouis, D. Barb. in d. l. diuortio p. 2. num. 44. & à num. 56. Bellet. diſquiſit. cleric. p. 1. tit. de bonis cleric. §. 15. Rendina in promptuario recep. tit. 50. nu. 6. Monet. de diſtrib. quotid. p. 3. q. 4. à nu. 21.* vbi *nu. 24.* aſſerit merito admitti poſſe opinionem *Couar.* de rata temporis quoad fructus, qui percipiuntur ex domibus locatis,propter rationem quam affert idem *Cou. non quidem d. nu. 12. ſed nu. 4.* vbi de emptione agit,quia penſio in prædio vrbano ſoluitur pro fructibus, qui quotidie percipiuntur, ſcilicet pro eius vſu & habitatione,quod etiam ſentit *Ioan. de Imola in d. l. diuortio in princ.* dicens quod pro rata temporis præteriti in prædijs vrbanis poteſt exigi penſio propter continuatam vtilitatem,ſecus vero in prędijs ruſticis, in quibus percipitur vtilitas ſolũ tempore meſſium, & vindemiarũ.

7 Superuenit *Bulla Julij III.* incip. *Motu proprio, edita de ann.* 1550. qua expreſsè diſponitur fructus vbi non ſpectant ad Cameram tanquam ſpolia ſpectare ad ſucceſſores etiam quod maturati fuerint tempore beneficiati, dummodo realiter, & cum effectu percepti non fuerint,& alijs proprijs bonis non incorporati, etiam quod per beneficiatos non ſteterit quominus illos exegerint,immo etiamſi pro eorum exactione omnem diligentiam iudicialiter agendo adhibuerint, cuius quidem Bullæ vigore reſolutum fuit *in allegatis nullius, ſeu Romana pecuniaria, & in Papien. fructuum.*

8 Extat nunc maxima controuerſia,an prædicta Bulla Julij III. ſit vſu recepta in Regnis Hiſpaniarum, & in ſtatu Mediolanenſi. Quoad Hiſpaniarum Regna, *Nau. conſ. 4. de ſucceſſ. ab inteſtato, in nouis, & Nicol. Garc. dict. cap. 1. num. 102.* aſſerunt dictam Bullam non eſſe in illis vſu receptam, quod Rota ſæpius firmauit, & ſignanter in dicta Palentina fructuum 26. Februarij 1580. coram Card. Lancellotto, & in Gerunden. fructuum 24. Maij 1599. coram Iuſto, & in Barchinonen. fructuum 4. Iulii 1607. coram eod. & in eod. 10. Decembris eiuſdem anni, & 3. Decembris 1610. coram R. D. meo Coccino, & nouè in Corduben. beneficiorum 24. Februarij 1620. coram Card. Caualerio in hæc verba. Quamuis Rota per duas deciſiones ſub diebus 16. Nouembris 1618. & 1. Julij præteriti reſoluiſſet fructus beneficij S. Andreæ decurſos à die obitus Ludouici, quos A. C. declarauerat reſtituendos eſſe Piccardo, deberi Ioanni Lopez tanquam pleniſſimè ſubrogato ad ius ipſius Piccardi, nihilominus hodie cauſa de nouo propoſita ſuper eiſdem Domini receſſerunt à deciſis, & moti ſunt ex notoria conſuetudine vigente in Regnis Hiſpaniarum, quæ non reuocabatur in dubium, & ſuper ea fuit aliàs reſolutum in Palentina fructuum Archipresbyteratus 16. Februarij 1580. coram Card. Lancellotto ſeniore, relata per *Garc. de benef. p. 1. c. 1. nu. 12.* quod ſcilicet fructus ſeparati à ſolo ſpectarent ad hæredem, per quam conſuetudinem ceſſabat ratio illa, cui deciſiones factæ innitebantur, vt ſcilicet quemadmodum dicti fructus debeantur Piccardo, ita debeantur Ioanni in ipſius loco ſubrogato: nam ſi debentur hæredibus Piccardi, non poſſunt dici comprehenſi in ſubrogatione, &c.

9 Verum hodie magna circunſpectione circa non receptionem dictæ Bullæ vtendum eſt. Ego enim anno 1625. in Rota coram R. P. D. Buratto in vna Bracharen. fructuum inſtanter petij declarari dictam Bullam in Regno Luſitaniæ (quod pars eſt Hiſpaniæ, vt aſſerit *Nau. conſ. 1. nu. 2. de decimis*) vſu receptam non eſſe, & tamen Rota coram dicto D. in deciſione facta ſuper hac cauſa ſub die 18. Aprilis 1625. nihil certi firmare voluit, ſed dubium in hęc verba reſoluit. Iuſtitia autem dictorum eorum trium conformium in hoc capite, quicquid ſit de iure communi an fructus à ſolo ſeparati ſpectent ad ſucceſſorem, vel ad hæredem, vt late per *Calder. conſ. 2. de peculio cler.* & quicquid ſit ſtante conſuetudine, de qua in Regnis Hiſpaniarum *Garc. de benef. p. 2. c. 1. n. 102.* & in Barchinonen. fructuum 10. Decemb. 1607. coram R. D. meo Decano, in qua aliæ deciſiones, & doctrinæ allegantur, certum eſt quod ſublata eſt difficultas ex Conſtit. ſynodali Bracharen. ſi, qua cauetur,

cauetur, quod ſi obtinentes beneficia ſimplicia moriãtur ab inteſtato habeant omnia eorum hæredes integrè, & ſi illi non habuerint, habeat dicta bona Eccleſia, ſpectant igitur ad hæredes beneficiati. Hæc in illa deciſione Bracharen. fructuum.

10 Quoad ſtatum Mediolanen. pariter aſſerunt dictam Bullam in eo non eſſe vſu receptam, *Borgnin. Canalcan. deciſ. 30. num. 5. par. 5. & Nicol. Garci. dict. capit. 1. numer.* 103. Sed contrarium firmauit Rota in dicta Papien. fructuum coram D. Remboldo, in hæc verba. Nec obſtat quod dicta Conſtitutio non fuit vſu recepta, vel quod ſaltem præſumptio obſeruantiæ dictæ Conſtitutionis eliditur ex iuribus ponderatis in Mediolanenſ. fructuum 9. Martij 1592. coram bonæ mem. Orano, quia præterquam quod videbatur, quod dicta Conſtitutio fuerit publicata, habeatque decretum irritans, non poſſet dari de non vſu ipſius, nec minus prætendi quod fuerit per contrarium vſum abrogata ex deductis per *Gabr. de clauſul. lib. 6. concl. 3. num. 4. Rot. deciſ. 197. nu. 3. p. 1. in recent.* ceſſat etiam difficultas, ex quo etiam dicta Conſtit. circumſcripti dicti fructus inexacti ſpectant iuxta diſpoſitionem iuris communis ad ſucceſſorem, vt dictum eſt, non vero ad hæredem. Nec obſtat quod dicta diſpoſitio locum non habeat, quando in contrarium vigeat conſuetudo *Calder. dict. conſil. 2. ante fin. verſic. puto concludendum, Couar. in cap. cum in officijs num. 6. de teſtam.* quia non probatur quod adſit aliqua conſuetudo in contrarium in ciuitate Papienſ. quæ tamen plenè, & concludenter probanda eſſet, *glos. in l. 1. in verbo probatis, Cod. quæ ſit longa conſuet. Alex. conſ. 131. num. 9. lib. 2. Surd. conſ. 313. nume. 23. Cæſar. de Graſſis deciſ. 6. num. 5. de præbend.* cum alijs per *Mantic. de tacitis & ambig. conuent. lib. 3. titul. 9. num.* 72. Nec dici poteſt, quod dicta conſuetudo ſit probata ex quadam enunciatiua eiuſdem *Iulij III. in Breui*, ſeu *litteris anni* 1553. quarum copia datur, quicquid eſſet dicendum an dictæ litterę eſſent in forma probanti, & vtrum dicta enunciatiua, vtpote quæ emanauit ad partis ſuggeſtionem, probet, & præſertim quia, vt aliqui ex dominis dicebant, Papa in dicto Breui non dicit quod dicta conſuetudo fuerit legitime probata, ſed tantum quod fuit deducta, vt apparet ex lectura dicti Breuis; & inſuper viſum fuit quod dum Papa narrat quod in ſtatu Mediolani antiqua viget conſuetudo quod ſpolia perſonarum Eccleſiaſticarum ad earum hæredes tranſeant, huiuſmodi narratiua intelligi debeat de fructibus ſic exactis, & in horreum reconditis, aut de bonis ex fructibus ſic exactis emptis, quæ vere & propriè dicuntur ſpolia clericorum, quia ſpolia ſunt rerum ad beneficiatos ſpectantium, & quæ in eorum peculio reperiuntur, vt in puncto fuit dictum in Romana, ſeu Vercelen. pecuniaria coram bonæ mem. *Cardin. Seraphino*, quæ eſt inter impreſſas *deciſ. 594. num.* 5. non autem de fructibus inexactis, quos idemmet *Iulius III.* per *Conſtit.* vt ſupradictum eſt ante dictum Breue editum voluit pertinere ad ſucceſſores, adeò quod dicta narratiua non poſſit deſeruire ad probandum aliquam conſuetudinem quoad dictos fructus inexactos de quibus agitur, ſed tantum quoad ſpolia, id eſt fructus exactos, qui ſunt extra controuerſiam. Et in omnem euentum ad effectum de quo agitur, ſufficit quod ex dicta narratiua Breuis non remanet clare probatum quod adſit in ſtatu Mediolani talis conſuetudo quoad fructus inexactos, cum maximè huiuſmodi conſuetudo eſſet plenè, & concludenter probanda ex ſupra allegatis, &c.

11 Hæc quæ ex ſupradicta deciſione colliguntur de receptione dictæ Bullæ *Iulij III.* procedunt in ſtatu Mediolanenſi, non vero in prouincia: Papia enim non eſt de prouincia, ſed exempta & immediatè ſubiecta Sedi Apoſtol. nam in prouincia conſtat ex *Concil. prouinciali Mediolanen. V. par. 3. titul. de Eccleſiis, earum ſupellectili, & fructibus §. vt litibus*, quod dicta Conſtitutio non eſt vſu recepta, immo in corroborationem prædictorum poſtea ſucceſſit *Concil. Prouinciale Mediolanen. VII. titul.* de fructibus clerici defuncti, in quo præſcribitur quod fructus ſeparati à ſolo pertineant hæredibus beneficiati defuncti cum ſupportatione onerum vſque ad nouos fructus.

S V M M A R I V M.

1 *Concil. Trident. ſeſſ. 25. de reformat. capit. 6. quid ſtatuat, refertur.*
2 *Coadiutores cum futura ſucceſſione ad quæcunque beneficia etiam Epiſcopatibus inferiora nonniſi Papa conſtituit.*
3 *Papa antequam coadiutorem cum futura ſucceſſione alicui Epiſcopo deputet, ſolet cauſam vrgentis neceſſitatis, ſeu euidentis vtilitatis à Concilio requiſitam priuatim per Cardinales, & in conſiſtorio examinare.*
4 *Cauſæ, propter quas Papa coadiutorem cum futura ſucceſſione alicui Epiſcopo deputat quæ ſint, referuntur.*
5 *Coadiutor Epiſcopo dandus eſt ſufficiens, habens qualitates omnes, quæ in Epiſcopis requiruntur.*
6 *Coadiutor quam obtineat poteſtatem, ſiue auctoritatem, oſtenditur numeris ſeqq.*
8 *Coadiutori cum futura ſucceſſione non licet ingredi ciuitatem Pontificaliter.*
9 *Cruce diuinis in functionibus Pontificijs non debet vti Archiepiſcopus coadiutor.*
10 *Archiepiſcopus coadiutor exercens Pontificalia in Eccleſia præſente coadiuto vti poteſt cappa, eo autem præſente vti debet mantelletto, & Rochetto.*
11 *Canonici ſunt compellendi, vt coadiutori Epiſcopo ſolemniter celebranti, & Pontificalia exercenti ſemper aſſiſtant.*
12 *Canonici non debent accedere ad circulos cum coadiuto.*
13 *Coadiutor Epiſcopus debet facere Confeſſionem cum Sacerdote Canonico celebrante.*
14 *Coadiutori de licentia tamen Archiepiſcopi coadiuti licet benedicere populo dum per ciuitatem incedit.*
15 *Canonici vt prodeant obuiam coadiutori Epiſcopo ad Eccleſiam Pontificaliter accedenti, maximè decet.*
16 *Coadiutor non habet facultatem largiendi Indulgentias.*
17 *Beneficiorum collatio cui competat, coadiutori ne an coadiuto oſtenditur.*

EPISCOPO AN ET QVANDO coadiutor cum futura ſucceſſione dandus ſit, & de coadiuti auctoritate.

ALLEGATIO CXVIII.

1 SAcroſanctum *Concil. Trident. ſeſſ. 25. de refor. cap. 7.* decreuit quod ſi quando Eccleſiæ Cathedralis vrgens neceſſitas, aut euidens vtilitas poſtulat Prælato dari coadiutorem, is non aliàs cum futura ſucceſſione detur,

detur, quam hæc cauſa prius diligenter à Santiſſimo Romano Pontif. ſit cognita, & qualitates omnes in illo concurrere certum ſit, quæ à iure, & decretis huius S. Synodi in Epiſcopis & Prælatis requiruntur, aliàs acceſſiones ſuper ijs factæ ſubreptitiæ eſſe cenſeantur. Ex quo decreto circa hanc materiam & præſentis dubij reſolutionem.

2 Primò colligitur coadiutores cum futura ſucceſſione ad quæcunque beneficia etiam Epiſcopatibus inferiora nonniſi Papam conſtituere, ita in Epiſcopatibus probat *cap. vnic. de clerico ægrot. lib. 6. & ſentiunt Campeg. in ſpeciali tract. de coadiut. Epiſcop. verſ. ſi coadiutor. Gambar. de officio legati tit. de coadiutor. num. 4. Campan. in diuerſorio Iuris Canon. rubr. 7. cap. 6. num. 105. verſic. eſt tamen, Quarant. in ſumm. Bullarij verbo Archiepiſcopi auctoritas num. 9.* & in alijs inferioribus beneficijs agnoſcunt *Flamin. de reſignat. benefic. lib. 6. quæſt. 5. num. 15. & lib. 7. quæſt. 20. nu. 14. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. gloſ. 5. §. 9. num. 91. Monet. de diſtribut. quotid. par. 2. q. 1. num. 33. Nicol. Garc. de benefic. par. 4. cap. 5. nu. 19.* quibus ſuppetit ratio euidens quod ad beneficia vacatura ſolus Papa tribuit ius *cap. 2. de præbend. lib. 6.* & tunc dari coadiutori titulum alicuius Epiſcopatus in partibus infidelium, quo vtitur viuente coadiuto, obſeruant *Piaſeg. in praxi Epiſcop. part. 1. cap. 1. num. 9. Flamin. dict. quæſt. 20. num. 18.*

3 Secundò colligitur Summum Pontificem antequam coadiutorem cum futura ſucceſſione alicui Epiſcopo deputet, ſolere cauſam vrgentis neceſſitatis, ſeu euidentis vtilitatis à Concilio requiſitam priuatim per Cardinales, & in conſiſtorio examinare, vt atteſtatur *Flamin. d. lib. 7. quæſt. 20. num. 14. in fine.* Cauſæ autem

4 concedendi huiuſmodi coadiutorem ſunt plures. Prima eſt ſenectus Epiſcopi *capit. vnic. de clerico ægrot. lib. 6* vbi *Archid. & Gemin. num. 5. Rebuff. in praxi benefic. tit. de reprobat. benef. Viu. impetrat. num. 50. Flamin. d. quæſt. 20. num. 6. Campan. dict. cap. 6. num. 110. cum ſeq.* Secunda propter ægritudinem Epiſcopi *cap. 1. 7. quæſt. 1. dict. cap. vnic. Pariſ. conſ. 49. num. 38. lib. 4. Flamin. d. quæſt. 20 num. 7.* vbi exemplificat, ſi maiori parte anni ſit infirmus, vt non poſſit exercere ea, quæ muneri ſuo incumbunt, vel ſit cæcus, aut lepram habeat. Tertia propter clementiam Epiſcopi *dict. cap. vnic. Bertachin. de Epiſcopo 2. par. 4. lib. nu. 24. Flamin. dict. quæſt. 20. nu. 9.* Quarta cauſa, ſi Prælatus ſit ſuſpectus de dilapidatione bonorũ Eccleſia *Abb. in cap. licet Heli num. 8. de ſimon. Flamin. dict. quæſtion. 20. num. 10.* Quinta cauſa, ſi aliàs eſt inhabilis, vt non poſſit muneri ſibi iniuncto incumbere *Joa. Andr. Zabar.* & alij, quos refert *Flamin. d. quæſt. 20. num. 11.*

5 Tertiò colligitur, dandum eſſe coadiutorem ſufficientem ad adiuuandum & ſubleuandum officium illius, habentem qualitates omnes, quæ à Iure, & decretis ſacroſancti *Concil. Trid.* in Epiſcopis, & Prælatis requiruntur, idoneum ſcilicet, vita, ſcientia, & ætate *Flamin. d. quæſt. 20. nu. 15.* bene obſeruans in euentu quod talis coadiutor detur circa temporalia propter dilapidationem, debere eſſe prouidum, & fidelem, ac ſcire ea bene diſpenſare: ſi verò circa ſpiritualia aduertendum, vt ſciat prouidere ſaluti animarum, *Campan. d. capit. 6. num. 103.* & in quocunque alio coadiutore, quod debeat eſſe eiuſdem ætatis, cuius & ille, cui datur, clare inſinuat *Gambar. dict. tit. de coauditoribus, numero decimo octauo.*

9 Sed quam retineat ipſe coadiutor poteſtatem, ſiue auctoritatem vltra ea quæ ad hoc colligit *Nauar. conſil. 3. de clerico ægrot. in nouis*, habemus ſpeciale decretũ *S. Congregat. Rituum*, quod referunt *Proſper. de Auguſtino in addit. ad Quarant. in ſumm. Bullarij verbo Archiepiſcopi auctoritas poſt num. 12. Piaſeg. in praxi Epiſcop. p. 1 cap. 1. numer. 10. Campani. dict. capit. 6. num. 107.* cuius verba ſunt.

7 Die Iouis 31. Ianuarij 1591. Congregatio Illuſtriſſimorum Cardin. ſuper ſacris Ritibus ad dubia nomine Illuſtriſſ. Card. DD. Card. Paleothi, & Veronen. propoſita ſic reſpondendum cenſuit.

8 Ad primum dubium, cenſuit coadiutorem cum futura ſucceſſione non licere ingredi ciuitatem Pontificaliter, quia licet ſit coadiutor cum futura ſucceſſione; ex quo tamen non habet ius in re, ſed ad rem, non debet recognoſci tanquam ſuperior & caput, ſed vti coadiutor, & eo magis quia contingere poteſt, vt non ſuccedat in Epiſcopatu, ſed prior moriatur.

9 Ad ſecundum, reſpondit, ipſum non debere vti Cruce in Diuinis, nec in functionibus Pontificijs, nec dum incedit per Vrbem, cum Crux ſit ſignum & ornamentum dignitatis, & iuriſdictionis, & coadiutor vtraque careat.

10 Ad tertium cenſuit coadiutorem Pontificalia in Eccleſia exercentem abſente Archiepiſcopo, vti poſſe cappa, cum ea ſit tantum ornamentum dignitatis Epiſcopalis; præſente autem Archiepiſcopo vti debet mantelletto, & rocchetto, neque licere vnquam coadiutori vti mozzetta, & rochetto etiam abſente Archiepiſcopo, cum hoc proprium ſit eius penes quem eſt dignitas, & iuriſdictio.

Ad quartum reſpondit negatiuè, cum vna Sedes non capiat duos.

11 Ad quintum, cenſuit Canonicos eſſe compellendos, vt coadiutori Epiſcopo ſolemniter celebranti, & Pontificalia exercenti ſemper aſſiſtant; alioquin indecorũ videretur ſi Epiſcopus ſine Canonicorum aſſiſtentia celebraret, necnon videretur eſſe contra decretum *Concilij Trident.* quod extenſiuè huic etiam caſui accommodari poteſt.

12 Quoad circulos reſpondit Canonicos non debere accedere ad circulos, cum ipſi circuli denotent membrorum vnionem ad ipſum caput, & ex ſuperius deductis conſtat coadiutorem non debere eſſe caput.

13 Quo verò ad Confeſſionem faciendam cum celebrante ſolemniter, reſpondit decere, vt coadiutor Epiſcopus Confeſſionem faciat cum Sacerdote Canonico celebrante, & vt idem quoque benedicat in fine Miſſæ, ne populus præſens diuinis benedictione Epiſcopali defraudetur, & iam eſt vſu receptum, vt Epiſcopus benedicturus in fine Miſſę faciat etiam confeſſionem cum celebrante.

14 Ad ſextum, cenſuit licere coadiutori, de licentia tamen Archiepiſcopi benedicere populo dum per ciuitatem incedit.

15 Ad ſeptimum reſpondit, maximè decere vt Canonici prodeant obuiam coadiutori Epiſcopo ad Eccleſiam pontificaliter accedẽti ad oſtium Eccleſiæ, eumque diſcedentem ad idem oſtium deducere, immo eſſet valdè commendandum, ſi nonnulli Canonici officij, & vrbanitatis gratia ad ipſius coadiutoris ædes accederent.

16 Ad octauum reſpondit, coadiutorem non habere facultatem largiendi Indulgentias, & ſic eas Archiepiſcopi nomine, ſi quas Archiepiſcopus concedere voluerit, eſſe publicandas.

17 Hæc

17 Hæc sunt illius S. Congregationis verba, ex quibus non modo clara habetur cognitio multorum dubiorũ per ipsam decisorum, sed insuper clarior redditur aliorum complurium ad hanc rem spectantium; ac præsertim cui competat beneficiorum collatio: nam alij coadiutori, alij coadiuto hanc tribuunt facultatem, vt per *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 23. num. 12. & citatos à Zerola in praxi Episcop. par. 1. verbo coadiutor pag. mihi 100. Fillinc. tract. 41. de benefic. cap. 2. num. 32.* Mihi tamen semper placuit conciliatio illa, quam tradit *Oldrad. consil. 44.* incip. quæritur si Episcopus *sub num. 3.* vbi probat sententiam in gratiam coadiuti quoties ob senectutem, aut alteram legitimam causam, & aduersam valetudinem corporalem, quæque mentis exilium non operaretur, datus est; alteram verò tuetur in gratiam coadiutoris, vbi datus fuit ob causam concludentem perfectum impedimentum alienationis mentis, vel intellectus, putà propter dementiam, & huic distinctioni subscribunt *Gemin. in capit. vnico §. fin. num. 4. de clerico ægrot. in 6.* & ex Selua *Azor. instit. moral. par. 2. lib. 6. capit. 25. quæst. 15. Card. Tusch. tom. 1. verbo coadiutor concluſ. 402. num. 11.*

SVMMARIVM.

1 *Solutio Matrimonij spiritualis inter Episcopum & Ecclesiam, vt & carnalis inter virum & fœminam, reseruatur à Christo.*
2 *Matrimonium carnale in lege gratiæ planè factum est indissolubile, quoad vinculum.*
3 *Matrimonij spiritualis vinculum fortius quam carnalis.*
4 *Papa cum transfert Episcopum de vno Episcopatu ad aliũ, potest & solet eum absoluere à vinculo prioris Ecclesiæ.*
5 *Solent Summi Pontifices vti S. Scripturæ testimonijs in sensu morali ad propria decreta confirmanda.*
6 *Matrimonium spirituale facilè dissoluit Summus Pontifex, cum non sit reseruatum lege diuina.*
7 *Translatio quando fit de consensu ipsius translati, iste talis sic translatus perdit statim iura prioris Ecclesiæ.*
8 *Capitulum tanquam Sede vacante statim debet vti iurisdictione ac Vicarium constituere, cum Episcopus translatus est ad alium Episcopatum.*
9 *Translatus sine suo consensu non desinit esse Episcopus primæ Ecclesiæ.*

EPISCOPVS AD ALIAM Ecclesiam translatus, quando primæ Ecclesiæ desinat esse Episcopus.

ALLEGATIO CXIX.

1 SOlutionem Matrimonij spiritualis inter Episcopũ & Ecclesiam contracti, sicut & carnalis. quod est inter virum & fœminam, reseruatam esse à Christo præcipiente, vt *quos Deus coniunxit homo non separet*, probat expressè text. alias difficilis *in c. inter corporalia 2. statim*
2 *post princip. de translat. Episcopi.* Planè Matrimonium carnale consumatum in lege gratiæ factum fuit indissolubile quoad vinculum, vt latè probant Magist. *in 4. distinct. 27. cap. 5. & dist. 36. cap. 3. & ibid. S. Thom. quæst. vnic. art. 5. & in addit. ad 3. par. quæst. 61. art. 1. Durand. distinct. 35. quæst. 2. Ledesma 2. 4. quæst. 64. art. 2. Specul. coniug. par. 3. art. 7. Perez l. 2. verbo por que se puede tit. 15. lib. 8. Ordin. Couar. de sponsalib. par. 2. cap. 7. §. 4. ad fi. Sanch.* & plures *ab eo citati de Matrim. lib. 2. disputat. 13.*
3 Ergo & spirituale, cuius vinculum fortius esse quam carnalis dubitandum non esse asserit text. *in d. cap. inter*
4 *corporalia, in princip.* Attamen verissimum est, quando Papa transfert Episcopum de vno Episcopatu ad aliũ, posse & solere illum absoluere à vinculo prioris Ecclesiæ iuxta formam, de qua per *Host. in sum. tit. de transla. Prælat.* & morem Curiæ Romanæ, vt *in d. cap. inter corporalia, & per Ioan. Monach. in cap. generali num. 10. versic. si aliquis habet Regalia, de elect. lib. 6. Ioan. Andr. in cap. quod ob gratiam num. 1. in princip. quæstionis de regulis iuris in 6. in mercur. & ibid. Franch. numer. 3. in princip. Franc. Marc. decis. 1100.* incip. *quæritur de tali casu vers.* & maximè propter absolutionem vinculi, *Abb. consil. 101. num. 7. par. 2.* prout eos refert *Rot. in Phocen. sanonicatus 26. Martij 1613.* coram *Reuerendiss. D. meo Coccino Decano*, apud *Farin. decis. 475. num. 1. par. 1. recent.* Qua supposita veritate retento themate *dicti capit. inter corporalia*, vel est dicendum sub illis verbis Christi Domini supra relatis non reseruari Matrimonij spiritualis solutionem, cuius contrarium expressè dicit *d. cap. inter corporalia*, aut fatendum etiam Matrimonium consumatum posse à Pontifice dissolui contra Doctores supra relatos, qui asserunt iam hodie hæreticum esse dicere Matrimonium consumatum in lege gratiæ dissolui posse.

Potuerunt certè verba obscurissima *dicti capit. inter corporalia*, & ius suprapositæ argumentationis in falsam opinionem trahere *Socin. cons. 28. col. pen. volum. 1. Bald. in cap. lator. de re iudic. Sylu. de nupt. pagin. 20. Ioan. Andr. in reg. actus legitimi, de regulis iuris. libr. 6. Philip. Dec. in cap. quæ in Ecclesiarum col. 5. de constit. Grat. consil. 1 num. 31. vol. 2.* & alios quos tacito nomine refert *Sanch. d. disput. 13. num. 11.* qui omnes pessime arbitrantur Matrimonium consumatum dissolui posse à Summo Pontif. quasi tunc non homo separet à Deo coniũctos, sed ipse Deus: parum enim refert (vt inquit *S. Bernard. lib. de dispensat. & præc. col. 4.*) an nobis Deus suã voluntatem exponat per seipsum, vel per suos Angelos, aut per suos Vicarios; sed quantum à veritate aberret huiusmodi sententia, ostendunt Doctores pro contraria supra citati: nam qui homini potestatem denegauit separandi sic à Deo copulatos, Pontificem Maxim. exclu dere videtur, quia homo est.

Quare asserere oportet Christum Dominum directè & principaliter, ac in sensu litterali sub illis verbis, *quos Deus coniunxit, &c.* Matrimonium solummodo carnale suo iudicio reseruasse dissoluendum; solutionẽ verò Matrimonij spiritualis non sic in sensu litterali, sed in sensu morali à Christo ibidem reseruatum deprehẽdi, qui quidem moralis sensus licet in Sacra scriptura ab spiritu Sancto intentus sit, non tamen facit intentũ efficax ad probandum aliquid esse legis diuinæ obligato-
5 riæ; solent enim Summi Pontifices vti S. Scripturæ testimonijs in sensu morali ad propria decreta confirmãda, vt patet in materia pluralitatis beneficiorum; ad probandum enim aliquem non posse habere duo beneficia, adducunt verba Pauli, *oportet Presbyterum esse vnius vxoris virum*, & Christi, *nemo potest duobus Dominis seruire*, quæ verba in sensu litterali longè aliud significant. Sic *in Extrauag. vnam sanctam inter communes, de maioritat. & obed. Bonifacius VIII.* adducit verba Christi de duobus gladijs in sensu morali ad summam potestatem, & suam stabiliendam; cum litteralis aliud

esset,

eſſet, vt Sacri Doctores in eundem locum explicarunt, probat latiſſimè *Alphonſ. à Caſtro lib. 1. contra hereſes cap. 3. S. Thom. 1. par. quæſt. 1. artic.* 10. Cum igitur Ma-
6 trimonium ſpirituale non ſit reſeruatum lege diuina in ſenſu litterali ipſi Chriſto, vt carnale eſt, nil mirum ſi illud Summus Pontifex facilè diſſoluat, non verò carnale.

Probata Pontificia poteſtate in diſſoluendo Matrimonio ſpirituali, quod contrahitur inter Epiſcopum & Eccleſiam, ac ſubinde explicato text. *in d. cap. inter corporalia*, qui ad hoc propoſitum difficilis meritò reputatur, reſtat nunc vt reſpondeamus ad quæſtionem propoſitam ſub diſtinctione: vel enim tranſlatio Epiſcopi ad aliam Eccleſiam fit de eius conſenſu ob bene merita, aut propter vtilitatem neceſſitatemue Eccleſiæ, ſiue etiam ad electionem, poſtulationem, ſeu præſentationem alicuius ad id ius habentis. Aut demum fit ſine conſenſu ipſius transferendi, quamuis transferatur ob bene merita.

7 In primo caſu, quando ſcilicet translatio fit cum cõſenſu illius qui erit transferendus, ille talis ac translatus eſt ſtatim perdit iura primæ Eccleſiæ, vt per *Abb. conſ. 101. num. 3. & 4. p. 2. Maſſobr. in praxi habendi concurſum reg. 1. dub. 9. num. 4.* ſecundum Romanam impreſ. *Rota d. deciſ. 475. à num. 5. par. 1. recent.* vbi *ex Ioan. Andr. in cap. quod ob gratiam num. 5. de regulis iuris in 6.* refert quod ſi poſtulatio fiat à Capitulo de conſenſu transferendi, deſinit eſſe Epiſcopus loci à quo transfertur ſtatim poſt ipſam translationem factam à Summo Pontif. non expectato aliter ipſius conſenſu, quia licet ignoret tranſlationem, ſciuit tamen poſtulationem, & ſubmiſit ſe voluntati Papali. Et huius ſententiæ eſt *S. Congregat. Illuſtriſſimorum Cardin. S. Concil. Trident.* interpretum dum conſulta an Capitulum potuit deputare Vicarium in Eccleſia, à qua quis fuit translatus, ſi translatio fuit facta de ipſius tranſlati conſenſu, etiam ante adeptam poſſeſſionem ſecundæ Eccleſiæ, cenſuit quod ſic, atteſtante *Rot. d. deciſ. 475. num. 6. in fine*, & nouiſſimè *ſub die* 10. *Decembris* 1624. *S. Congregat. Illuſtriſſ. Card.* ſuper negotijs Epiſcoporum præpoſita pariter cenſuit in hæc verba. S. *Congregat. S. D. N.* approbante cenſuit Eccleſiam à qua volens transfertur, ſeu quam dimittit Epiſcopus, vacare ab eo tempore, quo idem Epiſcopus ab illius vinculo abſoluitur in Conſiſtorio Sanctitatis Suæ etiam ante expeditionem litterarum, vel adeptam poſſeſſionem ſecundæ Eccleſiæ, & poſteaquam huiuſmodi abſolutionis notitiam Epiſcopus habuerit etiam ex teſtimonio, ſeu documento Secretarij Sacri Collegij, illico teneri eum abſtineri ab
8 exercitio Ordinariæ iuriſdictionis, eamque tranſire in Capitulum tanquam Sede vacante, & ita poſſe, & debere Capitulum ſtatim ea iuriſdictione vti, ac Vicarium iuxta *Tridentin. Concil.* præſcriptum eligere, Sedemque vacantem publicare; quam declarationem retuli ego ipſe *in collect. ad capit. primo de translat.* Epiſcopi, & me citato in illo loco refert etiam *Maſſobr. dict. dub. nono, num.* 12.

In ſecundo vero caſu, quando ſcilicet nullus interuenit transferendi conſenſus, tota eſt difficultas; in qua *Rot. d. deciſ. 475. num. 6.* nihil firmare videtur, annuit tamen in ſimplici translatione etiam non facta pro vtilitate, aut neceſſitate Eccleſiæ, aut ob bene merita, ſtatim poſt translationem abſque alio conſenſu præcedente, aut ſubſequente translatum perdere ius in prima Eccleſia, ea ratione quia in Epiſcopatibus contrahitur Matrimonium ſpirituale, & Papa transferendo abſoluit à vinculo primæ Eccleſiæ, quocirca facta abſolutione prima libera manet, nec ad eam datur regreſſus
2 *Hoſt. in ſum. de translat. Prælat. num. 6. verſ. ſed ſi Epiſcopus, & Goffred. pariter in ſum. eod. tit. nume. 6. verſ. quod verius puto, Calderin. conſ. fin. circa princip. verſic. & ſic pronunciatum, Bellem. in cap. ſi quis iam translatus num. 2. col. 10. in princip. verſ. ad cuius quæſtionis declarationem*, & *col.* 11. vbi refert huius ſententiæ, ex quatuordecim Auditoribus, qui tunc erant, octo fuiſſe. Sed ego cre-
9 do verius, quod translatus ſine eius conſenſu non deſinit eſſe Epiſcopus primæ Eccleſiæ, quia translatio & abſolutio etiam ob bene merita ſine præuio conſenſu facta intelligitur quatenus translato placuerit, cum intentio Papæ ſit complacere translato, vt ex dict. deciſione Rotali obſeruat *Maſſobr. d. dub. 9. num.* 14. & 15. tum quia hoc ipſum deprehenditur ex ſupradictis *Sacræ Congregat.* declarationibus, in quibus de conſenſu transferendi fit mentio, quaſi innuens aliter reſoluendum eſſe ſi nolens transferretur, vel translatio non fuiſſet facta de ipſius translati conſenſu, eo maximè quia Epiſcopus non poteſt ad aliam Eccleſiam etiam motu proprio transferri, niſi interueniat eius conſenſus *Rot. in Cremonen. fructuum* 18. *Martij* 1610. coram *D. Pirouano*, impreſſa per *Farin. deciſ. 278. nu. 7. p. 2. recent.*

Non obſtat *gloſ. in cap. ſi quis iam translatus* 21. *q.* 2. quatenus probare videtur, quod quis non dicitur vere translatus, niſi poſt adeptam poſſeſſionem ſecundæ Eccleſiæ, quia reſpondetur loqui in translatione abuſiua, non autem in vera: at prouiſio Papæ habet vim non ſolum electionis, ſed etiam confirmationis, & ſic cum ſit abſolutus à vinculo primæ Eccleſiæ, & habeat ius acquiſitum in ſecunda, dicitur proinde effectus ſponſus ſecundæ Eccleſiæ, quapropter ceſſare debet ei omne ius, quod habebat in prima, ne videatur ſponſus duarum Eccleſiarum, ita *Rota in d. deciſ. 475. nu. 7.* & ea citata *Maſſobr. d. dub. 9. nu. 16. cum ſeqq.*

Nec etiam obſtat, quod beneficia translati non vacant, niſi poſt adeptam pacificam poſſeſſionem Eccleſiæ ad quam transfertur, vt apud omnes in confeſſo eſt, quia reſpondetur hoc prouenire ex eo quia iſta beneficia non vacant per abſolutionem à vinculo, prout vacat primus Epiſcopatus, ſed per adeptionem Epiſcopatus, vt per *Rotam d. deciſ. 475. num. 18. & Maſſobr. d. dub. 9. à num.* 20.

SVMMARIVM.

1 *Penſio eſt onus reale & coherens beneficio.*
2 *Onus reit tranſit cum ſua cauſa.*
3 *Succeſſor in beneficio obligatur ad ſolutionem penſionis, non ſolùm in futurum, ſed etiam in præteritum pro terminis decurſis.*
4 *Penſionarius agere poteſt hypothecaria contra ſucceſſorem in beneficio, ſuper quo fuerit impoſita penſio.*
5 *Penſionarij in electione erit, vel agere contra beneficij poſſeſſorem, vel contra hæredem defuncti prædeceſſoris in caſibus in quibus hæres eſt obligatus, ſiue contra prædeceſſorem in beneficio ſi adhuc viuit.*
6 *Penſionarius in caſu quod agat contra ſucceſſorem in beneficio, idemmet ſucceſſor habebit actionem contra ſuum prædeceſſorem ſi viuit, vel eius hæredes.*
7 *Epiſcopus in ſua ciuitate Epiſcopali penſionem ſuper Epiſcopatu impoſitam ſoluere tenetur.*
8 *Penſionario datur actio contra ſucceſſorem in beneficio pro termi-*

terminis decurſis, ſi diligentiæ præceſſiſſent contra ipſummet ſucceſſorem.

9 *Succeſſor in Epiſcopatu tenetur ad penſiones decurſas, & non ſolutas tempore prędeceſſoris, quando conſtat de diligentijs factis per penſionarium contra prædeceſſorem; Ex quibus autem probentur huiuſmodi diligentiæ, vide ibi num.10.*

11 *Congrua in primis deduci debet ex redditibus Epiſcopatus ducatorum mille monetæ illarum partium.*

12 *Iuriſdictio temporalis alicuius loci competens Epiſcopo non cenſetur reſeruata reſeruatario fructuum Epiſcopatus, niſi Papa expreſſerit.*

13 *Penſio non ſolet imponi in Epiſcopatibus, quorum fructus non excedunt valorem ducatorum mille.*

14 *Epiſcopo reſignanti quod mille remaneant, vel non remaneant cui incumbat, oſtenditur.*

EPISCOPVS SVCCESSOR IN Epiſcopatu, an, & quando teneatur ad penſiones decurſas, & non ſolutas tempore prędeceſſoris.

ALLEGATIO CXX.

1 CVm penſio ſit onus reale, & cohærens beneficio *cap. ſi quis laicus 16. quæſt. 1. cap. querelam in fine*, & ibi, *Abb. num. 2. de elect. Rot. deciſ. 176. num. 3. par. 2. recent.* Gig. *de penſion. quæſt. 39. num. 5. & 6. & quæſt. 40.*
2 *num. 1. Decian. conſ. 37. num. 14. vol. 2.* & onus rei annexum tranſeat cum ſua cauſa *l. Iulianus, l. Cauſa*, vbi *Bart. ff. de manum. teſtam. l. Pomponius* §. 1. *ff. de acquir. poſſeſſ. Pariſ. conſ. 127. num. 12. vol. 4. Tiraq. de retract. lig.* §. 1.
3 *gloſ. 10. num. 10. 13. & 14.* Propterea obligatur ſucceſſor in beneficio ad illius ſolutionem non ſolùm in futurum, ſed etiam in præteritum pro terminis decurſis ante ſuam prouiſionem *l. quæro, ff. de vſufructu, Bellenzin. de charitatiuo ſubſidio quæſt. 51. Gambar. de officio & poteſtat. Legati lib. 6. tit. de penſion. à num. 427. Franc. Leo in theſauro fori Eccleſ. par. 2. cap. 7. num. 46. Nauar. conſ. 1. num. 3. & 4. & conſ. 2. nume. 3. & 5. de ſolution. Monet. de diſtribut. quotid. par. 3. quæſt. 8. num. 22. Decian. d. conſ. 37. nu. 12. & 14. Bellet. diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de clerico debitore* §. 8. *à princip.* itaut penſionarius agere poſ-
4 ſit hypothecaria contra ſucceſſorem in beneficio ſuper quo fuerit impoſita penſio ſecundum Roman. *conſil. 388. & Riminald. iun. conſil. 298. nu. 9. vol. 3.* quos refert,
5 & ſequitur *Bellet. d.* §. 8. *nu. 9.* In cuius tamen electione erit, vel agere contra beneficij poſſeſſorem, vel contra hæredem defuncti prædeceſſoris in caſibus in quibus hæres eſt obligatus, ſiue contra prædeceſſorem in beneficio ſi adhuc viuit, vt per Gig. *dict. quæſt. 39. num. 11. & quæſt. 43. num. 5. Rot. deciſ. 1182. num. 1. par. 3. lib. 3. diuerſ. Franc. Leo d. par. 2. cap. 7. numer. 51. Bellet. d.* §. 8. *num. 10.* vbi *num. 11. cum Gig. d. quæſt. 39. nu. 13.* aduertit conducibilius eſſe penſionario quod potius agat cõtra poſſeſſorem beneficij, quam contra hæredem defuncti prædeceſſoris, quia contra poſſeſſorem beneficij procedit executiuè, quatenus non ſoluat: ſi autem vellet agere penſionarius contra hæredem defuncti prædeceſſoris, tunc eſſet neceſſe iuris ordinem ſeruare: in
6 caſu vero quod penſionarius agat contra ſucceſſorem, idem met ſucceſſor habebit actionem contra ſuum prędeceſſorem ſi viuit, vel eius hæredes, *Ioan. Andr. in c.*

non eſt in mora de regulis iuris in 6. Federic. conſ. 209. n. 6. Gemin. conſ. 4. nu. 9. & per totum, quos refert, & ſequi-
7 tur *Bellet. d.* §. 8. *num. 12.* Illud ignorandum non eſt, teneri Epiſcopum in ſua ciuitate Epiſcopali penſionem ſoluere, vt cenſuit *Rota in Aretina penſionis 17. Aprilis* 1598. coram *D. Litta* impreſſa per *Marcheſan. de commiſſion. p. 1.* §. 2. *pag. 636.*

8 Et licet Rota aliquando dubitauerit, an detur actio penſionario contra ſucceſſorem in beneficio pro terminis decurſis & non ſolutis in vita prædeceſſoris, vt per *Caſſador. deciſ. 3. & 4. de locato, Achil. deciſ. 3. de penſionib. & Creſcent. deciſ. 6. nu. 3. & 7. de ſolutionib.* ipſa tamen poſtmodum eam conceſſit cum hoc temperamento æquitatis, ſi diligentiæ ſcilicet præceſſiſſent contra eundem ſucceſſorem, adeò vt penſionarius nulla notari poſſit negligentia, ita fuit dictum in vna Canarien. pen ſionis 15. *Ianuarij* 1597. coram *Gipſio*, & in cauſa Hiſpalen. penſionis 16. *Decembris* 1577. coram *Card. Blãchetto*, & in Oſcen. & Barbaſtren. penſionis 19. *Aprilis* 1609. coram *Card. Lancellotto iuniore*, & ſæpiſſimè in a-lijs citatis in Neritonen. penſionis 10. *Iunij* 1611. corã *Greg. XV.* impreſſa per *Farin. deciſ. 352. n. 2. p. 2. recent.* & per *Beltramin. deciſ. 507. nu. 2.* & per *Campan. in diuerſorio iuris Canonici rub. 11. c. 14. nu. 20.* referunt, latèque exornant *Bellet. d.* §. 8. *nu. 13. Franc. Leo d. cap. 7. num. 52. & 53. Nicol. Garc. de benefic. p. 1. cap. 5. nu. 199. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. c. 94. nu. 59. Marſiliot. vari. lib. 1. cap. 18. Pacific. de Saluiano interdicto deciſ. 99. & inſpect. 3. cap. 4. à num. 199.*

9 Vnde iam infertur reſolutio ad quæſtionem ſupra propoſitam, vt ſcilicet ſucceſſor in Epiſcopatu teneatur ad penſiones decurſas, & non ſolutas tempore prædeceſſoris, quando conſtat de diligentijs factis per penſionarium contra prædeceſſorem, vt in puncto cenſuit *Rota in dicta Neritonen. penſionis*, & ſufficere diligentias contra prædeceſſorem, vel eius hæredem, & bona, firmauit *ead. Rota in Toletana penſionis 13. Iunij 1608.* coram *D. Penia.*

10 Ex quibus autem probentur huiuſmodi diligentiæ, oſtendit *Rot. in d. Neritonen. apud Farin. deciſ. 352. nu. 3. verſ. diligentia par. 2. recent.* veluti ex mãdato executiuo, ſequeſtro, & delatorijs, vbi etiam tentum fuit negligentem non dici qui petere diſtulit multo tempore, quando non erat obligatus petere certo tempore, additque hæc omnia cum temperamento moderanda, dummodo ſucceſſori congrua remaneat, quæ in primis, & an-
11 te omnia deduci debet ex redditibus Epiſcopatus, ducatorum mille monetæ illarum partium iuxta diſpoſitionem *S. Concilij Trid. ſeſſ. 24. de reformat. c. 13. verſic. ad hæc*, prout etiam reſoluit *eadem Rot. in Campanien. penſionis 22. Iunij* 1609. coram *D. Iuſto, & in Policaſtren. cõgrua 16. Nouembris* 1615. coram *D. Vbaldo* impreſſa
12 per *Farin. deciſ. 763. nu. 1. p. 2. recent.* vbi *nu. 3. & 4.* tentum fuit iuriſdictionem temporalem alicuius loci competentem Epiſcopo non cenſeri reſeruatam reſeruatario fructuum Epiſcopatus, niſi Papa expreſſerit, licet ſecus in fructibus iuriſdictionis. Vnde colligitur in Epiſcopatibus, quorum fructus nõ excedunt valorem mil-
13 le ducatorum, non ſolere pẽſionem imponi, tenet *Flamin. de reſignat. lib. 6. q. 2. num. 34. Nicol. Garc. de benef. p. 1. c. 5. nu. 393.* vbi *nu. 397. cum ſeq.* differit de quo tempore debeat intelligi illa clauſula, dummodo remaneãt
14 mille pro Epiſcopo. Cui autem incumbat onus probandi quod mille remaneant, aut non remaneant Epiſcopo, dubium eſt ad præſentem materiam non con-

temneu-

temnendum, in quo approbata eſt diſtinctio, quod aut penſionarius agit iudicio poſſeſſorio, & tunc onus probandi incumbit Epiſcopo, quod ei non remaneant mille, quia quaſi poſſeſſio releuat ab onere probandi, cum non teneatur exprimere cauſam ſuæ poſſeſſionis, vel quaſi, & ideo debet in ſua quaſi poſſeſſione tueri, donec contra eum fuerit in petitorio pronunciatum., *Abb. in cap. querelam num. 2. de elect. & not. gl.* per text. ibi *in l. ſicuti §. ſed ſi quæratur*, & ibi *Paul. de Caſtro num. 9. ff. ſi ſeruitus vend. Ruin. conſ. 154. nu. 10. verſ. ſicut ergo lib. 4.* Aut vero Epiſcopus agit contra penſionarium petitorio dicens ſe non teneri ad ſoluendam penſionē, quia reſeruatio eſt nulla, & tunc onus probandi quod mille remaneant Epiſcopo penſionario incumbit, quia cum agitur ſuper proprietate iuris percipiendi, cauſa exprimi debet ab eo, qui aſſerit ſibi deberi penſionem, nec quaſi poſſeſſio relcuat illum ab onere probandi, *Abb. in d. cap. querelam num. 12. & ſeq. glo. 1. in d. l. ſicuti*, vbi *Paul. de Caſtro nu. 8. & 9. Ruin. d. conſ. 154. num. 4.* quam diſtinctionem præſtitit *Rota in Vna Vercellen. pēſionis 26. Iunij 1592.* coram *Card. Mantica*, inter eius deciſiones impreſſas *deciſ. 196.*

EPISCOPVS QVAM POTEſtatem habeat in iure percipiendi decimas laicis concedendo, & in earum poſitionibus inter Eccleſiaſticos & ſeculares faciendis.

ALLEGATIO CXXI.

1 COntrouerſæ ſunt hac de re excitatæ per Doctores quæſtiones, quæ ad quinque potiſſimum reducũtur. Prima petit, an Epiſcopi aliquo tempore potuerint, vel poſſint hodie decimas titulo feudi, vel alio tẽporali laicis concedere. Secunda, an ſufficiat auctoritas Epiſcopi vt laici decimas transferre poſſint in quãcumque Eccleſiam, vel religioſum locum, an vero neceſſario reſtitui debeant Eccleſiis ad quas de iure pertinent. Tertia, an laici in laicos eas transferre poſſint caſu aliquo ſaltem de Epiſcopi conſenſu. Quarta, vtrum ſi decimæ ante Lateranenſe Conc. laicis fuerint in feudum, vel emphyteuſim conceſſæ, ac finita generatione ad Eccleſiam reuertantur, poſſit Epiſcopus eas laicis iterum dare in feudum, vel emphyteuſim. Quinta, an & quando compoſitio, ſeu tranſactio de decimis cum conſenſu Epiſcopi valida ſit, & ſine eo inualida.

2 Pro quorum ſolutione ſupponẽdum eſt, Epiſcopum regulariter non poſſe ius percipiendi decimas laicis cõcedere, vt probant text. *in cap. pernenit 1. quæſt. 4. capit. bene quidem 96. diſt. cap. venerabilis, de confirmat. vtili*, & docent *Rebuff. de decimis q. 5. num. 32. & quæſt. 13. numer. 73. Azor. inſtit. moral. par. 1. lib. 7. caput. 36. q. 12. Monet. de decimis cap. 5. nu. 59.* niſi concedat alijs Eccleſijs cum aliqua cauſa *cap. plures, cap. ſtatuimus, & c. fin. vbi gl. 16. quæſt. 1. Rebuff. d. nu. 32. Monet. d. c. 5. num. 60. Verall. deciſ. 340. par. 3. Rot. in Concben. decimarum de Villanoua 5. Maij 1600.* coram *Card. Pamphilio.* Vel niſi concedat ad vitam, aliudve tempus ipſarum decimarum fructus, non ius percipiendi illas, alicui laico ex iuſta cauſa, putà quia Eccleſiam, eiuſve patrimonium à tyranni oppreſſione liberauerit, *gl. in c. quamuis, de decimis, Rebuff. dicto tract. q. 10. nu. 34. & q. 13. nu. 110. Con. lib. 1. var. cap. 17. nu. 5. Azor. d. c. 36. q. 11. & 14. Monet. d. cap. 5. num. 61.*

3 decimæ enim temporales non ſunt propriè decimæ, vt aduertit *Bald. conſ. 419. volum. 1.* ſed ſunt certæ decimationes, ſeu annuæ præſtationes in quantitate frumenti, vel pecuniæ, deſcendentes à iure temporali, & ea contracta pro rebus debitæ *Rot. in Ferrarien. decimarum 16. Iunij 1615.* coram *D. Pirouano*, impreſſa per *Farin. deciſ. 420. par. 1. recent.* Vel denique niſi concedat cum conſenſu eius, de cuius intereſſe agitur, non in vim priuilegij, ſed alienationis cum cauſæ cognitione, & alijs ſolemnitatibus, *cap. 2. de ijs quæ fiunt à Prælatis, Rebuff. q. 5. nu. 35. Monet. d. c. 5. num. 62.*

4 Quibus vt certius præhabitis, deueniendo ad primam quæſtionem, pro firmo habendum communem eſſe Doctorum reſolutionem potuiſſe Epiſcopos ante Concilium Lateranenſe ſub Alexandro III. (quod celebratum fuiſſe circa annum 1179. ſeu 1180. aduertunt per me citati *ad capit. cum Apoſtolica 7. num. 2. de ijs*, quæ fiunt à Prælatis) decimas titulo feudi, vel alio temporali laicis concedere, ſed ex eo deinde fuiſſe prohibitum, vt ex text. *in capit. cum & plantare de priuileg. cap.*

SVMMARIVM.

1 *Quæſtiones diſputandæ proponuntur.*
2 *Decimas percipiendi ius laicis regulariter concedere non poteſt Epiſcopus.*
3 *Decimæ temporales non ſunt propriè decimæ, ſed certæ decimationes, ſeu annuæ præſtationes.*
4 *Decimas titulo feudi vel alio temporali ante Concil. Lateranenſe concedere poterant Epiſcopi, & ex eo deinde prohibitum.*
5 *Decimæ ſi laicis fuiſſent conceſſæ & neſciatur an poſt, vel ante Concil. Lateranenſe fuerint conceſſæ, in dubio cenſentur conceſſę poſt Concil.*
6 *Epiſcopi conſenſus neceſſarius non eſt ad decimas reſtituendas Eccleſię ad quam pertinent: ſufficit vero vt in aliam Eccleſiam, vel locum Religioſum transferantur, & declara vt nu. 7.*
8 *Decimæ à laicis in laicos transferri non poſſunt etiam de Epiſcopi conſenſu, declarando vt nu. 9.*
10 *Decimæ ſi ante Lateranenſe Concilium laicis fuerint in feudum, vel emphyteuſim conceſſæ, & finita generatione ad Eccleſiam reuertantur, an poſſit Epiſcopus eas laicis iterum dare in emphyteuſim, oſtenditur & nu. 11. & 12.*
13 *Compoſitio facta inter perſonas Eccleſiaſticas nomine ſuarum Eccleſiarum ſuper decimas in futurum ſoluendas, valet, modo cauſæ cognitio, & ſuperioris accedat auctoritas.*
14 *Vicarij auctoritas ſufficit in compoſitionibus factis inter perſonas Eccleſiaſticas ſuper decimis in futurum ſoluendis.*
15 *Compoſitio ſuper decimis præteritis non ſolum cum Eccleſiaſticis perſonis, ſed etiam cum laicis poteſt fieri ſine auctoritate ſuperioris.*
16 *Epiſcopi auctoritate poteſt fieri compoſitio cum laicis ſuper tempus, & locum ſoluendarum decimarum.*
17 *Compoſitio ſi fiat inter laicos & clericos, vt minus quam ſit decimæ eis ſoluantur, vel vt de aliquibus rebus non præſtentur, non valebit, niſi ſit approbata à Papa, vel magno temporis interuallo firmata cum obſeruantia, ſcilicet 30. annorum.*
18 *Tranſactio valet de decimis futuris facta cum aſſenſu Epiſcopi, ſi pro decimis compenſetur Eccleſia in alijs rebus.*

zed by Google

cap. cum Apost. de his, quæ fiunt à Prælatis, *& capit. 2. §. fanè de decimis in 6.* notant *Couar. lib. 1. var. cap. 17. numer. 5. vers. olim, Gutier. pract. lib. 1. quæst. 14. num. 5. & quæst. 15. num. 4. D. Barbos. in l. Titia num. 45. vers. non obstat, ff. soluto matrim. Azor. instit. moral. par. 1. lib. 7. cap. 36. quæst. 12. Soar. de Relig. tom. 1. tract. de decimis lib. 1. cap. 26. num. 2. & 3. Menoch. de præsumpt. lib. 6. præs. 86. num. 2. Monet. de decimis cap. 5. quæst. 3. num. 66. Fagundez in septem Ecclesiæ præcepta præc. 5. lib. 3. cap. 1. nu. 32. & cap. 4. nu. 2. Rot. in Placentina decimarum 31. Ianuarij 1580.* coram *Bubalo, & in Sabinen. decimarum 1. Iulij 1609.* coram *R. D. meo Coccino Rotæ Decano, & in Ferrarien. bonorum 19. Ianuarij 1615.* coram *D. Dunoretto.*

5 Quod si decimæ laicis fuerint concessæ, & nesciatur an post, vel ante Concilium Lateranense fuerint concessæ, in dubio censentur concessæ post *Concil. Rot. in Taurinen. decimarum 12. Ianuarij 1607. vers. non obstaret*, coram *Illustrissimo Cardin. Marquemontio, per Beroi. consil. 21. num. 14. lib. 1.* qui refert *Ioan. Andr. Host. Anchar. & Gemin.*

6 Secundæ verò quæstionis communis resolutio est, ad decimas restituendas Ecclesiæ, ad quam pertinent, Episcopi consensum necessarium non esse: vt vero in alterâ Ecclesiam, vel religiosum locum transferantur Episcopi consensum sufficere, vt satis deducitur ex *d. cap. cum & plantare, iuncto d. cap. cum Apost. & d. §. fanè*, vbi notant *glos.* & testatur communem *Soar. dicto cap. 26. numer. 10.* asserens sine difficultate procedere in decimis iuncto titulo obtentis à laico, quia cum iam sint extra dominium Ecclesiæ, & laico iusto titulo applicatæ, nulli Ecclesiæ fit præiudicium, & ideo accedente Episcopi consensu in quemlibet religiosum locum transferuntur: contrarium tamen asserit esse resoluendum in illis decimis, quas laici sine iusto titulo detinebant: quia istas necessariò tenentur restituere Ecclesiæ ad quam de iure pertinent, cui Episcopus consensu suo præiudicium facere non potest iuxta reg. generalem text. *in l. id quod nostrum, ff. de regulis iuris*, & in terminis videtur probare text. *in cap. ad hæc, de decimis*, cum similibus; sed fallitur: verius enim est decimas iniustè à laicis detentas ex concessione Episcoporum transferri posse in locum religiosum *ex d. §. fanè*. Ad argumen. verò *Soarez* respondetur, concludere tantum secundum iuris rigorem eidem Ecclesiæ restitutionem fieri debuisse, sed Concilium ad euitanda scandala permisisse, vt cuicumque alij Ecclesiæ fiat restitutio, vt ipsemet *Soar. d. c. 26. nu. 3. ad finem*, aduertit.

7 Sed pro faciliori, & pleniori resolutione tres casus oportet distinguere in hoc proposito. Primus est de laicis intrusis, qui sine titulo aliquo decimas detinebant, & in ijs veram esse agnosco sententiam, *Soar.* quod eas necessariò debent restituere Ecclesiæ ad quam de iure pertinent, vt euincit ratio ab eo facta. Secundus est de decimis, quas laici obtinent titulo feudi perpetui habiti ab inferioribus Prælatis, qui iuxta nostram sententiam etiam ante Lateranense Concilium erat inualidus, & procedit in his permissio, vt eas de Episcoporũ consensu transferre sufficiat in aliam Ecclesiam, vel religiosum locum, neque sit necessarium facere restitutionem eidem Ecclesiæ ad quam pertinebant, vt expressè probat text. *in d. cap. cum Apost. vers. quia vero, iuncto fine*, & ex vltimis verbis *dict. §. fanè*, dum semper hanc Lateranensem prohibitionem, & concessionem restringunt ad decimas, quas *laici* titulo feudi ante Lateranense obtinebant, atque ita non procedere in alijs, quæ sine huiusmodi titulo feudi perpetui in laicum sint alienatæ. Tertius casus est, quando decimæ à laicis titulo iusto, & valido in perpetuum obtentæ sunt, vel à summo Pontif. vel alijs Prælatis, qui sufficienti potestate fuerint muniti, & in eo non videtur Episcopi consensus necessarius, vt in locum religiosum transferantur; vt in donationibus tertiarum, quas à summo Pontif. obtinent Hispaniarum & Lusitaniæ Reges communiter receptum est post *Sot. dict. lib. 9. quæstion. quarta artic. tertio, & quæst. 7. articul. primo*, & post *Gregor. Lopez Gutier. D. Barbos. dict. num. 42. versic. adde, Cabed. Lusit. decis. 63. numer. quinto part. secunda.* Vnde etiam in laicos transferri posse resoluunt, de quo statim plenius, & ostenditur; quia si huiusmodi decimæ titulo feudi perpetui iusto & valido semel in laicum sunt alienatæ, efficiuntur ipsius patrimonium, nec in disputationem cadere potest an restitutio sit facienda Ecclesiæ ad quam de iure pertinent, siquidem postquam in perpetuum alienatæ sunt in laicum titulo iusto & valido, non pertinent iam ad Ecclesiam aliquam, & tamen text. *in dict. capit. cum Apostol. versic. taliter*, in his decimis, quæ ad aliam Ecclesiam pertinebant decidit necessarium non esse eidem Ecclesiæ facere restitutionem, sed sufficere, quod religioso loco, vel alteri Ecclesiæ fiat: ergo non de decimis titulo iusto obtentis, sed iniusto modo prædicto, scilicet habito ab Episcopis, iura ista sunt intelligenda.

8 Tertiæ quæstionis solutio difficilior est, plures enim Doctores maximi nominis & auctoritatis tenent, nullo modo decimas à laicis in laicos transferri posse, nec sine Episcoporum consensu, nec etiam eo accedente, vt expressè deducitur *in capit. prohibemus de decimis*, quæ altera est *dict. Concilij Lateranens.* pars, quod quidem multipliciter expenditur: primò ibi, aliquo modo, quasi sit sensus quod licet in Religiosos cum Episcopi consensu decimas transferri possint, in laicos tamen nullo modo, nec de Episcoporum consensu, nec absque eo, deinde quia ipsum *Concil. Lateran. in dict. capit. cum & plantare*, & similibus specialiter permisit vt in alias Ecclesias, vel religiosa loca possint tales decimas transferri de Episcoporum consensu, quia vtilius iudicauit Concilium id fieri, quàm si in laicos alienatæ perpetuò remanerent, quod ius singulare ad casus diuersos in quibus eadem non reperitur ratio, sed potius negatiua cessat & contrariè trahendum non est, iuxta reg. *l. ius singulare ff. de legibus*, & quæ notant omnes arg. text. *in l. adigere §. quamuis ff. de iure patron.* & prosequitur *Tiraquel.* cessante causa *par. 1. nume. 130. & 165. Sot. de iustit. lib. 1. quæst. 6. art. 8.* communem Theologorum distinctionem tetigatur, & explicat *Morla in. emporio iuris ciuilis tit. de legibus quæst. 11. à num. 17.* Facit etiam, quia bene considerat *Rebuff. de decim. q. 10. num. 18.* iustè Concilium iudicauit laicos, qui decimas vsurparunt, saltem in morte saluis æternæ memores eas restituturos Ecclesiis, ad quas vt citius reuerterentur statuit, ne in alios laicos in vita transferre possint. Ex quibus rationibus ita resoluunt, intelliguntq; text. *Abb. ibi num. 4. Beroi. cons. 21. à num. 9. vol. 1.* & post *Zazium, & alios Couar. d. nu. 5. vers. præter hæc, D. Barbosa d. num. 45. vers. non obstat secundo*, & constanter tuetur *Azor. d. cap. 36. quæst. 13.* & expressè quod Episcopus non possit præstare auctoritatem, vt decimæ de laico in laicum transferantur, censuit *Rot. decis. 183. num. 10.* apud *Farin. p. 2. recent.*

9 In

9 In contrarium tamen eſt auctoritas *glo. ultim. in dict. cap. prohibemus*, quam ſequuntur *Ioan. Andr.* & alij ex antiquioribus, quos refert *Azor.* vbi proxime, & ex illis poſt *Caſſan.* & alios, quos refert & ſequitur communem & magis communem teſtantur *Mench. illuſtr. cap. 89. num. 2. Gutier. d. lib. 1. cap. 15. num. 6. Guilchem. de præſcript. part. 3. cap. 8. à nu. 9. Ceuall. commun. contra communes quæſt. 367. Cabed. dict. deciſ. 63. num. 8.* & hanc partem ſequitur *Soar. dict. cap. 26. num. 7.* reſoluẽtes decimas, quas laici iuſto titulo feudi perpetui habent à Summo Pontif. vel aliàs à legitimo ſuperiore, ſcilicet ante Lateranenſe iuxta communem ſententiam ab Epiſcopis licitè poſſe in alios laicos transferre, ac de illis diſponere ſicut de quibuſcumque alijs bonis ſuis profanis per donationes, venditiones, emphyteuſim, & ſimiles contractus, quia poſtquam in laicos licitè fuerunt alienatæ, efficiuntur de ipſorum patrimonio, & vt profana bona cenſeri debent iuxta regul. text. *in l. pater filium 36. §. quindecim ff. de legatis 3. & cap. 2. de feudis*, vbi citati Doctores *in collect.* Retorquent enim contra priorem communem ſententiam verba text. *in dict. cap. prohibemus*, expendentes ibi, cum animarum ſuarum periculo detinentes, quibus ſatis oſtenditur non agere Concilium de his laicis, qui iuſto titulo & licitè decimas obtinent, vt etiam euincit verbum illud, *detinent*, quod propriè refertur ad iniuſtè detentores, non verò ad iuſtos poſſeſſores, nec iſtos impediri videtur ex tali prohibitione quominus decimas, quas iuſtè detinent, in alios transferent. Nec patitur littera intellectum, quem aliqui afferunt, referentes clauſulam illam, cum animarum ſuarum periculo, ad verbum transferre: huiuſmodi enim tranſpoſitio offendit, & impropriat litteram, ex qua apertiſſimè conſtat clauſulam, iungi verbo, *detinentes*, vt benè aduertit *Card. ibidem.* Confirmant denique hanc partem *Mench. Gutier. Nicol. Garci. & Cabed.* quia atteſtantur eam eſſe generali Hiſpaniarum praxi receptam, quæ eſt optima legum interpres ex reg. *l. ſi de interpretatione ff. de legib. c. cum dilectus, de conſuet.* cum ſimilib. neque ab hac parte recedi poſſe abſque maximo animarũ periculo & plurimorum contractuum euerſione, bene aduertit *Mench. d. n. 2. in fine.*

10 Quartæ quæſtionis ſolutio pariter dubia eſt: nam pars negatiua ex multis ſuadetur & in primis, quia diximus ſupra ante Concilium Lateranenſe licitum fuiſſe Epiſcopis decimas laicis dare, etiam titulo temporali feudo, vel ſimili, poſt illud tamen omninò prohibitum; ſed certum eſt, quod ſi decimæ ante Lateranenſe conceſſæ laicis ad Eccleſiam propter finitas generationes reuerſæ iterum laicis concedantur, noua eſt conceſſio, ergo id prohibitum debet cenſeri. Maior ex dictis manifeſta eſt. Minor patet ex reg. text. *in l. ſed etſi manente ff. de precario, l. 4. in princ. iuncta gloſ. verbo renouare, ff. de damno infecto, l. cum ſtipulatus ſim* 113. *ff. de verb. oblig.* cum ſimilibus, ex quibus receptiſſima illa deducitur differentia inter prorogationem quę fit durante tempore, ſeu obligatione priori, & inter renouationem, quæ fit poſt finitam obligationem, vel exactum tempus, quo durare debuit, vt in priori caſu non noua fieri, ſed priſtina videatur durare obligatio; in poſteriori verò noua cauſa conſtitui cenſeatur, comprobat multis latiſſimè adductis *Tiraq. de retract. conuent. §. 1. gloſ. 7. à num. 24. Beroi. conſil. 129. num. 2. volu. 1. Gabr. lib. 2. commun. tit. de dilat. concluſi. 2. & 3. Gutier. de iuram. confirm. part. 1. cap. 49. à princ. Cald. Pereira de renouat. emphyt. quæſt. 2. à princ. & quæſt. 14. à nu. 3.* hinc plura vtiliter inferentes ad praxim, illudque præcipuum quod licèt in prorogatione, quæ fit durante termino ſcriptura, & aliæ ſolemnitates neceſſariæ nõ ſint, requiruntur tamen in renouatione qua fit finito tempore, & obligatione ex prædicta ratione, quod noua conceſſio eſt, nouaque cauſa conſtituitur, ſecũdum quam diſtinctionem iudicatum refert *Gama Luſitaniæ deciſio. 24.* à quo inaduertenter recedit *Flores de Mena* ibi *in addit.* aſſerens cõtra auctorem ſtare communem ſententiam, non aduertens quod Gama loquitur in caſu, quo adhuc durabant vitæ, in quo non renouatio fit, ſed prorogatio, veraque eſt, & receptiſſima reſolutio ſolemnitates in priori conceſſione requiſitas neceſſarias non eſſe. Quare hanc partem negatiuam, quod ſcilicet ſi decimæ ante Lateranenſe Concilium laicis fuerint in feudum, vel emphyteuſim conceſſæ, & finita generatione ad Eccleſiam reuertantur, non poſſit Epiſcopus eas iterum laicis dare in feudum, vel emphyteuſim tenent Doctores communiter, & ex *Ioan. Andr. in dict. cap. prohibemus, & Calderin. conſil. 1. de decim.* veriorem, & tutiorem, ac magis communem ſententiam profitetur, & comprobat *Beroi. dict. conſil. 21. à num. 12. Couar. in d. verſ. præterhæc, Menoch. de præſumpt. lib. 6. præſ. 86. à num. 3.* & multis alijs adductis *Fachin. controuerſ. lib. 7. ca. 72.* Et hic euenit quod ſi decimæ retrodonentur Eccleſiæ à laico, reaſſumunt primæuam ſuam naturam, *Oldrad. conſil. 91. numero 2. Rebuff. de decimis quæſt. 10. num. 50. verſicul. & vbi decimæ ſunt feudales, Renat. Chopin. de Rom. Franciæ titul. 23. num. 2. Rot. in Valentina decimarum de Catalba 10. Decembris 1601. coram Litta, & in alia Valentina decimarum de Agora, nono Decembris 1602. coram Penia.*

11 Contrariam tamen ſententiam tenent *Card. in cap. 2. de feudis*, vbi *Imola* magis communem dicit, *Caſtr. & Aluarot.* quos refert *Menoch.* vbi proximè, *Curt. Iaſ.* & alij, quorum meminere *Couar. & Fachin.* citatis locis, quod etiam teſtatur, & in praxi ſeruari *Gilchen. d. c. 8. à nu. 10.* ſequitur etiam *Burſat. conſ. 127. nu. 122. volu. 2.* magis commune profeſſus, adducentes pro hac parte auctoritatem *gloſ. verbo laicos in d. cap. prohibemus*, mouenturque præcipuè ex text. *in cap. 2. de feudis*, dũ decidit Epiſcopum, qui iurauit non alienare bona eccleſiæ poſſe ſine tranſgreſſione iuramenti dare in feudum alteri, quia iuramentum non iufeudandi de nouo, non comprehendit bona ſemel data in feudum, licèt propter finitas generationes ad Eccleſiam redierit, vnde ex eadem ratione prohibitio Lateranenſis Concilij decimas dari laico nõ comprehendit eas, quæ ſemel titulo licito laicis ſint conceſſæ. Secundò quia ſi decimæ laicis ſemel conceſſæ & ad Eccleſiam reuerſæ, eis iterũ concedantur, non noua videtur conceſſio, ſed potius antiqua continuatio, vt videtur colligi *ex c. 1. qui teſtes* ſint neceſſarij ad nouam inueſtituram faciendam, in vſibus feudorum, vbi feudum nouum dicitur, quod habuit initium à perſona accipientis: ſi vero à ſucceſſione primogeniti proueniat, antiquũ dicitur, vt multis adductis explicat *Cald. Pereira de renouat. emphyt. q. 1. à num. 3.*

Quibus argumentis adductis, *Soar. dict. c. 26. nu. 8. & 9.* à communi receſſit, diſtinguens: aut enim, ait ille, feudum adhuc durat, & fatetur, poſſe in alium laicum transferri, aut extinctum eſt, & ad Eccleſiã reuerſum: & ſubdiſtinguit, an ſit iam incorporatum in do-

minio ipſius Eccleſiæ, quo caſu fatetur procedere priorem communem ſententiam negatiuam, ex ipſius fundamentis: aut Eccleſiæ incorporatum non eſt, & contendit non eſſe inconueniens quod laicis iterum concedatur, quia licet feudum vacauerit, non ſtatim ipſo facto dominium vtile, quod erat penes laicos in ipſa Eccleſia incorporatur, ſed opus eſt, vel expreſſa declaratione Prælati quod illud velit incorporari, vel aliàs coniecturata ex ſignis, quæ latè proſequuntur Doctores per text. ibi *in cap. ut ſuper, de rebus Eccleſ. nõ alien. vbi Abb. num. 9. cum ſeqq. Franc. Sonsbech. de feudis p. 8. num. 8. Menoch. de arbitr. caſu 433. a princ. & conſil. 79. a nu. 10. volu. 1. Facbin. d. lib. 7. cap. 71.* Ego tamen hanc *Soarez* diſtinctionem ſic in totum recipiendam eſſe nõ conſulo: tres enim caſus continet, primum quod ſcilicet decimæ in feudum quod adhuc durat conceſſæ licitè in laicos transferuntur, libenter recipio; ſimiliter & ſecundum, quod ſcilicet decimæ reuerſæ ad Eccleſiam, & in eius dominio incorporatæ non poſſint ab Epiſcopo iterum laicis infeudari. Tertium verò omninò reijcio, & in eo veriorem iudico priorem opinionem negatiuam, quod ſcilicet poſtquam decimæ ad eccleſiam reuertuntur propter finitam generationem, licet adhuc modo prædicto incorporatæ non ſint in eccleſiæ dominio, quod iterum laicis concedi non poſſunt, vt efficaciter concludunt fundamenta ſupra pro illà adducta.

12 Non obſtant quæ pro poſteriori contraria ſentẽtia affirmatiua ſupra adduxi; nã ad primum *ex capit. 2. de feudis*, reſpondetur cum *Beroi. & Facbin.* regulã, quæ ex eo ſolet deduci quod bona ſolita alienari poſſunt liberè alienari in quoſcumque etiam laicos ſine ſolemnitatibus, deficere in decimis reſpectu laicorũ, in quibus ſpecialis reperitur prohibitio, vt in iuribus citatis in princ. huius alleg. vnde licet alia bona profana Eccleſiarum alienari ſolita ſi ad Eccleſiam reuertantur non comprehendantur in iuramento de non alienando, non inde efficax eſt argumentũ quod decimæ laicis in eodem caſu poſſint iterum licitè cõcedi, ex vulgari reg. text. *in §. affinitatis inſtit. de nupt.* cum ſimilibus, quibus probatur quod ſi lex duplici vtitur ratione, quamuis altera deficiat, ſuſtinetur tamen deciſio propter alteram, & proſequitur *Valaſc. conſil. 60. num. 6.* Deinde reſpondetur etiam in alijs rebus profanis non probare text. id ad quod vulgariter adducitur, nam verbum, *liberè*, ſolum concludit non obſtante iuramento res illas alienari, non tamen excludit neceſſitatem ſolemnitatum, quę aliàs in alienationibus rerum Eccleſiaſticarum requiruntur, quaſi iuramentum ſic intelligatur, vt non excludat caſus de iure licitos, vt optimè explicat *Molina de inſtit. tom. 2. diſput. 468. verſi. Panorm. & cõcl. 8.* & deducitur ex reſolutis per *Gutier. de iuram. confirm. p. 1. cap. 52. a num. 3.* Ad ſecundum, quod vbi decimæ ad Eccleſiam reuerſæ iterum laicis conceduntur, non noua, ſed antiqua conceſſio conferi debet, reſpondetur verius eſſe contrarium ex reg. *d. l. ſed etſi manente*, tex. vero adductus in *d. cap. 1. qui teſtes ſint neceſſarij*, ſolum probat nouum eſſe feudum, quod acquirenti cõceſſum eſt, antiquum quod à genere procedit, quod debet intelligi ex vi prioris conceſſionis, quæ adhuc durat; non verò negat nouum etiã dici poſſe, quod poſt finitas generationes iterum de nouo cõceditur, iuxta receptiſſimas traditiones, de quibus ſupra. Ad rationem verò incorporationis, quam cõſiderat Soar. pro ſua ſubdiſtinctione reſpondetur, quod licet illa ratio aliquid concluderet in alijs bonis Eccleſiaſticis, non tamen rectè applicaretur decimis, quæ ſemel ad Eccleſiam reuerſæ ſunt, cum iam finito titulo, ſeu tempore conceſſionis, ſi iterum concedantur fit noua conceſſio, quæ laicis prohibita eſt ex dictis. Deinde reſpondetur verius eſſe generaliter bona Eccleſiæ ſemel alienata ſi ad eam reuertantur, ſiue modo prædicto incorporatæ ſint, ſiue non, alienari non poſſe ſine debitis ſolemnitatibus, ſiue extra caſus iure expreſſos, vt magis probat text. *in diſt. cap. ut ſuper, in fine principij*, ibi, ſiue intelligantur de menſa, ſiue nõ, vt non alienentur, conſultius æſtimamus, reſoluit *Abb. ibi num. 11.* expreſsè docens eo ipſo quod redeunt ad Eccleſiam fieri de menſa. & aſsumere naturam rerum Eccleſiaſticarum, ſentit *Rebuff. in compẽd. alienat. num. 33.* dum intelligit tum demum poſſe Prælatos iterum alienare res Eccleſiæ, quæ ad eam reuertuntur, ſi duraverit cauſa conceſſionis antiquæ, non ita ſi ceſsauit, vt in terminis de quibus agimus.

13 Quinta quæſtio, quæ petit an & quando compoſitio, ſeu tranſactio ſuper decimis cum conſenſu Epiſcopi valida ſit, & ſine eo inualida, reſoluitur ex tribus ſequentibus concluſionibus. Prima eſt. Valet compoſitio facta inter perſonas Eccleſiaſticas nomine ſuarum Eccleſiarum ſuper decimas in futurum ſoluendas, vt ſcilicet decimæ vni Curato, vel Parochiæ debitæ alteri Parochiæ & Curato ſoluantur in poſterum, vel etiam Religioſis Parochiam habentibus modo cauſæ cognitio à ſuperiore facta interueniat, conſenſuſque ſeu auctoritas Epiſcopi, vel alterius ſuperioris accedat: ita probant text. *in cap. 2.* vbi *gloſ. & Doctores de tranſact. cap. dilecti de decimis*, *Rebuff. de decimis quæſt. 13. num. 16. Monet. in ſimili tract. cap. 5. à num. 119. Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta præc. 5. lib. 3. ca. 2. num. 2.* vbi *num. 3.* dicit eſſe neceſsarium ad valorem illius compoſitionis, vt cauſæ cognitio præcedat ab Epiſcopo, vel ſuperiore facta, aliàs compoſitio non valebit, *& num. 5.* quod ſufficit conſenſus, & auctoritas alterius in dignitate inferioris Epiſcopo, modo habeat iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, & an ſufficiat auctoritas Vicarij dubitat *Rebuff. d. quæſt. 13. nu. 23.* vbi vi-
14 detur concludere quod ſic, prout eum refert *Monet. dict. cap. 1. num. 121. & idipſum tradit Fagundez dict. capit.*
15 *2. num. 5.* vbi *num. 6.* reſoluit quod ſi huiuſmodi compoſitio de non ſoluendis decimis in futurum inter parochos ſine auctoritate Epiſcopi, aut ſuperioris fiat, valebit quidem pro vita componentium, at illam non excedet. De decimis verò præteritis non ſolum cum Eccleſiaſticis perſonis, ſed etiam cum laicis poteſt fieri compoſitio ſine auctoritate ſuperioris, vt per *gloſ.* & Doctores *in cap. ut ſuper de rebus Eccleſiæ non alien. Rebuff. dict. quæſt. 13. num. 25. & 33. Monet. dict. capit. 5. num. 128. Fagundez dict. capit. 2. à numer. ſeptimo.* Secunda eſt. Auctoritate Epiſcopi poteſt compoſitio fieri cum laicis ſuper tempus, & locum ſoluendarum decimarum; ita docent *Rebuff. dict. quæſt. 13. numer. 29.*
16 *Fagundez d. cap. 2. quæſt. 14.* Deinde ſi ius Eccleſiæ dubium ſit, quia verbi gratia ageretur de priuilegio Papæ laico conceſso, tunc etiam cum auctoritate Epiſcopi valeret fortè compoſitio cognita prius cauſa an id expediat Eccleſiæ, vt per *Rebuff. dict. quæſt. 13. num. 30.*
17 *& Fagundez dict. numer. 14.* Si vero compoſitio fiat inter laicos & clericos, vt minus quam ſit decimæ eis ſoluantur, vel vt de aliquibus rebus non præſtentur, non valebit niſi ſit approbata à Summo Pontif. vel

magno

magno temporis interuallo firmata, cum obſeruantia ſcilicet triginta annorum, *Rota in Mediolanen. decimarum* 10. *Aprilis* 1600. *coram R. D. meo Coccino*, & *in Taurinen. decimarum* 27. *Iunij* 1607. *coram* eodem, *Monet. dict. quæſt.* 5. *à num.* 125. vbi *num.* 126. obſeruat ad hoc vt talis cõpoſitio etiam inter clericos facta perpetua ſit, & valeat atque obliget ſucceſſorẽ, debere fieri cum auctoritate ſuperioris. Tertia eſt. Valet tranſactio de decimis futuris facta cum aſſenſu Epiſcopi, vel alterius ſuperioris, ſi pro decimis compenſetur Eccleſia in alijs rebus; ita *Rebuff. d. q.* 13. *nu.* 36. & *Monet. d. c.* 5. *nu.* 129. vbi *num.* 130. contra *Rebuff.* tenet poſſe etiam aliquid temporale, vt prædium dari Eccleſiæ pro ſe eximendo ab onere decimarum, dummodo ad id ſuperioris auctoritas cum Eccleſiæ vtilitate accedat, per *c. vt ſuper, in princip. iuncta gloſ. in figuratione caſus, de rebus Eccleſiæ non alien.*

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus proprius neceſſario eſt adeundus, ſi clericus aduerſus clericum negotium habeat.*

2 *Partes poſſunt foro ſuo renunciare, & in alium Iudicem conſentire.*

3 *Ratio multiplex ſpecialitatis præſtatur quare partes foro ſuo renunciare poſſunt, & in alium Iudicem conſentire, at clerici minimè ſine Epiſcopi diœceſani voluntate, & nu.* 4. *&* 5.

6 *Laici in cauſis in quibus contra eos Iudex Eccleſiaſticus competens eſt, an poſſit in alium Iudicem Eccleſiaſticum ſine diœceſani voluntate conſentire, oſtenditur, & numer.* 7. *&* 8.

EPISCOPVS PROPRIVS an neceſſario ſit adeundus, ſi clericus aduerſus clericum negotium habeat.

ALLEGATIO CXXII.

1 IN hac quæſtione partem affirmatiuã quæ vera eſt, probant text. *in c.* 1. *de foro compet.* vbi *Socin. n.* 18. *& in c. ſignificaſti eod. tit.* vbi *Abb. nu.* 7. *Bart. in l.* 1. *n.* 1. *ff. de iudic. Couar. pract. c.* 10. *nn.* 6. *verſ. octauo, Boſſi. in pract. ſub tit. de foro compet. nu.* 146. *Perez ad l.* 1. *titul.* 4. *lib.* 3. *Ordinam. Soar. de Pace in pract. to.* 2. *pralud.* 1. *à nu.* 1. *Roland. conſ.* 4. *a n.* 8. *lib.* 1. *& conſ.* 23. *n.* 10. *lib.* 2. *Gail. lib.* 1. *obſerv.* 27. *à princ. Surd. conſ.* 396. *a num.* 14. *lib.* 3. *Decian. in tract. crim. lib.* 4. *c.* 9. *a n.* 44. reſoluentes quod ſi clericus aduerſus clericum cauſam habeat, nec poteſt proprium Epiſcopum deferere, nec ad alienum ex vi formalis conſenſus adire.

2 Obſtat tamẽ maximè quod partes poſſunt foro ſuo renunciare, & in alium Iudicem conſentire, ſiue Iure communi competat forum, ſiue ſpeciali priuilegio in priuatam ſuam vtilitatem fuerit cõceſſum, ex generali reg. *cap. ſi de terra, de priuileg.* ſecundũ quam vnicuique licet iuri ſuo renũciare, deinde ex reg. tex. *in l.* 1. *&* 2. *ff. de ind. & in l. pen. C. de pactis, & in l. ſi quis in cõſcribendo, C. de Epiſcopis & cleric.* cum alijs, quæ latè proſequuntur *Perez vbi ſupra, Decian. d. lib.* 4. *c.* 23. *nu.* 2. & plures alij, quos copioſè refert *D. Barboſ. in l.* 1. *per totã*, & præcipuè *art.* 4. *à princ. ff. de iudic.*

3 Sed retenta ſupradicta ſententia ad obiectionem reſponſio pendet in aſſignanda ratione ſpecialitatis, quã text. *in d. cap. ſignificaſti*, cum ſimilibus in clericis conſtituit, vt ſcilicet conſentire non poſſint in Iudicem nõ ſuum ſine Epiſcopi diœceſani voluntate, eos excipiendo à regula quam in *verſ.* præcedẽti præmiſerat, quod priuatorum conſenſus ſufficit vt cum, qui iuriſdictioni præeſt, Iudicem ſuum faciat, conſonant iura ſupra in obiectione adducta. Tres enim rationes prout *gloſ.* verbo Pontifice *in cap. inoluit* 11. *quæſt.* 1. quę parum concludunt, quia ſolum *gloſ.* percurrit aliquos caſus, ſeu actus quos clericigerere nõ poſſunt ſine ſuo Epiſcopo, vt tamen laici poſſint, veluti iurare pro teſtimonio ferendo, vel de calumnia, *vt in cap.* 1. *verſ. verum, de iuram. calum.* Ordines accipere, iuxta *cap. nullus Primas*, cum multis ibidem 9. *quæſt.* 2. atque animæ iudicium, ſcilicet in Sacramento Pœnitentiæ iuxta *cap. placuit, de Pœnit. diſt.* 6. Verum has rationes nihil concludere apparebit ſi cõſideres primam de iuramento omnino ſeparatam ab hoc propoſito de prorogatione iuriſdictionis, & magis ſpectare ad religionem iuramenti, & honeſtatem ac decentiam perſonæ clericorum debitam, vt explicant *Salzed. in practic. cap.* 98. *à num.* 27. *Soar. de Religione tom.* 2. *de iuramento lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 10. *Sanch. in præcepta decalogi tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 7. & 8. Secunda verò, & tertia ratio pariter concludunt in laicis, quos etiam conſtat ſine proprij Epiſcopi conſenſu primam tonſuram, alioſque minores Ordines accipere non poſſe iuxta *d. cap. nullus Primas*. Neque etiam ſine proprij Sacerdotis licentia ab alio accipere poſsũt Pœnitentiæ Sacramentum iuxta *d. cap. placuit, c. omnis, de Pœnit. & remiſſ.*

4 *Bartol.* igitur *in d. l.* 1. *num.* 1. ſpecialitatem in eo ponit, quod Epiſcopus perpetuam habet iuriſdictionẽ, & clerici ratione beneficij ei tenentur præſtare cẽſum. Sed merito improbat *D. Barboſ. d. artic.* 3. *numer.* 187. *cum ſeqq.* quia huiuſmodi ratio ſolum militat in clerico habente beneficium, deciſio autem text. generalis eſt. Quare magis cõmuniter recipitur illa ratio, quod clerici magis ſubditi ſunt Epiſcopis, quàm laici iudicibus ſuis, & idcò clerici iuramentum fidelitatis præſtant Epiſcopo, non ita laici *cap. ego N. de iureiur. cap. quamquam* 23. *diſtin.* ita *Abb. num.* 7. *cum ſequ. in dict. cap. ſignificaſti*, & ibi *Felin. num.* 2. *Socin. num.* 44. & alij quos adducit *D. Barboſ. vbi proximè num.* 190. & defendere nititur *num.* 199. Sed adhuc obſtat, quia huius rationis ratio quæri poteſt, quare ſcilicet magis ſubiecti ſint clerici quam laici ſuis ſuperioribus. Alij ergo alias excogitarunt rationes, quod ſcilicet tota eccleſiaſtica poteſtas ad bonum ſpirituale ſupernaturale ordinatur, cuius finis poſtulat, vt propriè Prælati ſubiectorum mores cognoſcant, vt poſſint corrigere. Verum hæc ratio nihil in clericis ponit ſpeciale, ſed magis reſpicit naturam cauſarum ſpiritualium reſpicientium bonum animæ, in quibus vera & recepta ſententia docet etiam laicos in alienum Prælatum cõſentire non poſſe, vt ſtatim diſputabimus: deindè nihil omninò concludit ratio in cauſis temporalibus pecuniarijs clericorum, de quibus directè & principaliter agit text. *in dict. cap. ſignificaſti*; adducunt etiam clericos in Eccleſia primitiua communem duxiſſe vitam ſub Epiſcoporum diſciplina, vt *in cap. dilectiſſimi*, 12. *q.* 1. & ideò licet poſtea ab hac communi vita receſſerint, ſemper tamen ſtrictiori modo ſuis Epiſcopis ſubiecti remanſerunt. Verum & hæc ratio ad præſentem ſtatum

minimè pertinet iuxta reg. text. *in c. translato, de cõstit.* multoque minus arridere potest noui ſſima ratio, quã adducit *Dominus meus Barbosa d. art. 3. n. 195. cũ seqq.* quod scilicet clerici ratione Ordinis efficiantur res spirituales, & ideò sine Episcopi, à quo Ordines acceperunt, consensu, in alium consentire non possunt; ratio enim hæc ad summũ concluderet, vbi de persona ipsius clerici agitur, vel de crimine ab eo commisso iuxta tex. & quæ ibi notantur *in capit. si iudex laicus, de sentent. excom. lib. 6.* minimè autem concludit in dictis causis pecuniarijs.

5 Quare his & alijs reiectis aliorum rationibus concludit *Alex. in l. 1. §. & post operis nu. 19. ff. de noui operis nunciat.* primariam & formaiem rationem huius decisionis ponendam esse in speciali Sacrorum Canonum prohibitione, nullamque efficacem & concludentem rationem assignari posse, quæ prædictam differentiam inter clericos, & laicos concludat, licet omnes prædictæ, & aliæ, quas afferunt simul iunctæ, vel aliquæ ex illis sufficiant ad iustificandam prohibitionem sacrorũ Canonum. qui prohibuerunt ne Clerici sine Episcopi consensu alium Iudicem Ecclesiasticum adire possint in causis suis, siue spiritualibus, siue Ecclesiasticis, vt in *d. c. nullus Primas*, quæ manifestius explicauit tex. *in d. c. significasti.*

6 Vtrum autem principalis nostra resolutio locũ habeat in causis Ecclesiasticis laicorum, hoc est vtrũ laici in causis in quibus contra eos Iudex Ecclesiasticus competens est, possint in alium Iudicem Ecclesiasticum sine diœcesani voluntate consentire; quæstio est dubia, in qua *Host.* quem refert *Abb. in d. c. significasti, nu. 15.* & alij de quibus statim referendi indistinctè tenẽt partem negatiuam, quod scilicet minimè possint laici in causis Ecclesiasticis absque sui Episcopi voluntate in alium consentire, adducentes pro hac parte text. *in d. c. omnis*, & tex. quem fortiorem putant *in c. 1. 9. q. 2.* ibi, *nec alterius parochianum iudicares*, quæ verba pariter comprehendunt laicos, quia & hi parochiani propriè dicuntur iuxta *c. nullus*, & per totum *de parochijs.*

Verum meritò distinctione alij quæstionẽ resoluũt, vel enim agitur de causis spiritualibus sacramẽtalibus, veluti ad Ordines conferendos, vel quoad iudicium in Sacramento Pœnitẽtiæ, & procedit prædicta Host. doctrina, & ratio quam supra considerauimus, quod in hoc Sacramentali iudicio multum interest quod à proprio Pastore subiecti iudicentur & cognoscantur, vt corrigat: aut agitur de alijs causis Ecclesiasticis, quæ Sacramentales non sunt, veluti de decimis, iurepatronatus, & similibus, & verius est, atque receptius posse laicos sine sui Iudicis consensu in alium Ecclesiasticum Iudicem consentire, vt efficaciter deducitur ex generali regula *d. cap. significasti*, quæ in solis clericis specialiter limitata reperitur, atque ita tenuerunt *Innoc. in c. de causis, de officio delegati*, *Abb. in c. P. & G. eod. tit. n. 15. vers. item dubitatur*, testatur communem *Marian. Soc. in eod. cap. significasti num. 30. vers. Innoc.* tamen, & post *Felin. Imol.* & alios sequitur *D. Barbos. d. art. 3, nu. 206. cum seqq.*

Ad *text.* vero *in d. c. omnis*, facilè respondetur, agere de iudicio in Sacramento Pœnitentiæ, eodem etiam modo intelligi potest text. *in d. c. 1. q. 2.* ibi, *ordinare*, & ibi, *iudicare*, intelligi enim potest de iudicio in foro Sacramentali Pœnitentiæ, in quo vere iudicatur Parochianus ipse, & ita ei magis conueniunt verba quam causæ iurispatronatus, in qua Parochianus non dicitur iudicari, sed causa ipsa. Vel etiam dici potest textum illum regulam ponere simpliciter, & absolutè veram, quod nullus iudicet, vel ordinet Parochianum alienũ, & in iudicantem ipsum, & ordinantem referri prohibitionem, minimè vero loqui nec verbum aliquod ibi reperiri ex quo colligatur agere Pontificem de clericis volentibus, & consentientibus, vt à iudice non suo iudicentur, sed casum hunc ex alijs principijs esse resoluendum, & ex alijs decisionibus in quibus magis specificè sequentes Pontifices declararunt.

SVMMARIVM.

1 *Exempti ratione delicti, contractus, vel rei sitæ coram ordinarijs locorum conueniri possunt.*
2 *In contrarium fundamenta adducuntur.*
3 *Concordantur opiniones.*
4 *Concordia & distinctio reprobatur.*
5 *Exemptionis priuilegium quando datur respectu certi loci, & eo circumscribitur, si exempti extra illum delictum committant, coram Ordinario conueniri possunt.*
6 *Priuilegium exemptionis cõcessum personis per viam legis, seu in corpore Iuris clausum, an per delictum amittatur, ostenditur.*
7 *Exemptio quando data est respectu certi generis iurisdictionis per delictum non amittitur.*
8 *Priuilegium exemptionis quando conceditur personis respectu delictorum, vt scilicet pro illis ab Ordinarijs puniri non possint, satis Pontifex sub ea forma censetur eximere delinquentes quoad effectus expressos a potestate ordinariorum.*
9 *Exemptio quando conceditur respectu certi Iudicis, veluti eximendo à potestate proprij Ordinarij, tunc si exempti delinquant, conueniri poterunt coram Ordinarijs locorum in quibus deliquerunt.*
10 *Exemptio quando est simplex & absoluta respectu omnium & quorumcunque Iudicum, tunc exempti ratione delicti ab ordinarijs locorum, in quibus committitur, puniri non poterunt.*
11 *Exemptio concessa iudicatur si Pontifex eximat ab Ordinarij potestate, vel cum plena libertate.*
12 *Item si dicat, ne audeat Episcopus ibi Cathedram suã collocare, vel quamlibet potestatem exercere, aut ordinationem aliquam quamuis tenuissimam facere.*
13 *Item si dicat locum, siue Ecclesiam esse liberam, seu quod potiatur libertate Ecclesiæ Romanæ, aut quod eius speciali prærogatiua gaudeat.*
14 *Item si dicat, gaudeat plena libertate.*
15 *Exemptio an plenè probata censeatur si in priuilegio dicatur, vt quis existat iuris B. Petri, vel specialiter pertineat ad Romanam Ecclesiam, ostenditur.*
16 *Priuilegium, sententia, aut scriptura quando non fiunt principaliter super exemptione, seu libertate, sed incidenter propter aliud, narrant aliquam Ecclesiam, vel personam esse Iuris B. Petri, tunc per talia verba exemptio nõ probatur.*
17 *Princeps priuilegium exemptionis concedens, aut Iudex de exemptione ipsa sententiam proferens, quando apponunt verba quod Ecclesia sit Iuris Beati Petri, aut ad Ecclesiam Romanam pertineat, tũc exemptio plenè probatur.*
18 *Exemptio an plenè probata censeatur, quando verbis priuilegij narrantibus quod Ecclesia sit Iuris B. Petri, accedit solutio census.*
19 *Exemptio an plenè probetur ex verbis narratiuis priuile-*

gij, aut ſententia non principaliter ad exemptionem concedendam, ſed propter aliud prolatis, ſi ſententia, aut Princeps in illis principaliter ſuam fundat intentionem, oſtenditur.

20 *Exemptio à poteſtate Ordinariorum conceſſa uidetur, ſi Papa recipiat ſpecialiter in ſubiectos Eccleſiæ Romanæ, ſecus uero ſi recipiat aliquos in filios, & aſſignatur ratio differentiæ.*

21 *Exemptio a poteſtate Ordinariorum non probatur ex ſolutione cenſus facta Sedi Apoſtolicæ, niſi appareat quod ſit in ſignum ſubiectionis, & percepta libertatis, & num.22.*

23 *Declaratur text.in c. recepimus 8.de priuileg.*

24 *Declaratur vulgare illud*, quæ non proſunt ſingula multa collecta iuuant.

25 *Declaratur text.in c.Si Papa, verſ.idem dicimus, de priuileg.lib.6.*

26 *Exemptio ab Ordinariorum poteſtate an probetur ex receptione ſub protectione Sedis Apoſtolicæ, & nu.27.*

28 Concordantur *tex.in c.recepimus 8.de priuileg.& in c.ad audientiam 34.de appellation.*

29 *Exempti tantummodo Romano Pontif.immediatè manent ſubiecti, & in totum eximuntur ab Ordinariorum iuriſdictione.*

30 *Exemptio ſimplex neminem eximit à viſitatione ſi de illa ſpecialis, & expreſſa mentio non fiat.*

31 *Exemptionis generale priuilegium minimè ſufficit, vt exẽpti ab onere procurationis liberi cenſeantur, ſed requiritur ſpecialis de illa mentio.*

32 *Exemptio prodeſt quoad poteſtatem Ordinarij, non quoad poteſtatem Legati de latere.*

33 *Sedis Apoſtolicæ appellatione venit eius Legatus.*

34 *Exemptionis priuilegium à iuriſdictione Epiſcopi non ſuffragatur, niſi probetur quaſi poſſeſſio exẽptionis, & præcipuè ad effectum impediendi manutentionem, vt nu.37.*

35 *Cap.cum perſonæ, de priuileg.lib.6. emanauit ad fauorem iuriſdictionis Ordinariæ.*

36 *Ordinarius Epiſcopus eo ipſo quod exercet iuriſdictionẽ in vna parte diœceſis, videtur conſtitui in quaſi poſſeſſione exercẽdi dictã iuriſdictionem quoad alias partes, in quibus alter non habet particularem quaſi poſſeſſionem.*

38 *Exemptionem à iuriſdictione alicuius per quaſi poſſeſſionẽ non dicitur habere ſubditus ex eo ſolo quod non appareat ſuperiorem in illum exercuiſſe iuriſdictionem, niſi probetur quod venerit caſus exercẽdi, & volens exercere fuerit repulſus, & repulſioni acquieuerit.*

39 *Argumentum à contrario ſenſu non valet ad inducendam correctionem Iuris.*

40 *Exemptus non poteſt priuilegio ſuo renunciare*, & nu.41. 42.& 43.

44 *Exemptionis priuilegio renunciari non poteſt etiam in præiudicium exempti.*

EPISCOPVS AN POSSIT exemptos ſi extra locum exemptum delinquant, aut contrahant ratione delicti, vel contractus coram ſe conueniri facere.

ALLEGATIO CXXIII.

1 PARS quæ affirmat efficaciter ſuadetur ex tex.optimo aliàs difficili in *c.1.in princ. de priuil. lib.6.* dũ *Barboſa de poteſtat. Epiſc. Pars III.* generaliter decidit exemptos ratione delicti coram ordinarijs locorum conueniri poſſe non obſtante libertatis, ſeu exemptionis priuilegio, & in fine eiuſdem principij concludit idem eſſe dicendũ de illis, quibus conceſſum eſt priuilegium, vt nonniſi coram certo Iudice valeant cõueniri, quæ Decretalis inouata, & ampliata eſt per *Concil.Trid.ſeſſ.7.de reform.c.14.* Conſonat tex.*in auth.qua in prouincia*, ibi, *omni priuilegio ceſſante, vbi de crimine agi oporteat*, & facit *c.dilecti 17.de foro compet.* Ex quibus atque alijs latiſſimè addictis hanc ſententiam tenet *gloſ.verbo priuilegij in c.tuarum 11. de priuil. vbi Decia.à nu.49. Abb.in c.vlt.n.11.* & ibi *Felin. n.5.de foro compet. Paul.Fuſch.de viſitat.lib.2. cap.17.à princ.& c.20.à nu.7. Nauar.commento 2. de Regularib. n.63. Decian.tract.crim.l.4.c.17.à nu.13. Azened. ad l.1.nu.118.cum ſeqq.tit.16.lib.8.noue recop. Card.Tuſch. to.3.lit.E, concl.244.& concl.565. Sanch. de Matrimonio lib.7.diſp.33.n.23. Cabed.Luſit.deciſ.86.n.7.p.2.*

2 Pro contraria tamen opinione faciunt tex.*in c.frater noſter 16.q.1.c.ſicut nobis §.fin.de ſupplenda neglig. Prælat.* ibi, *niſi à iuriſdictione tua exempta ſint.* Vrget fortius tex.*in eod.c.1. §. in eos*, dum expreſsè decidit quod ſi quis priuilegium habeat ne ab aliquo Epiſcopo excõmunicari, ſuſpendi, aut interdici valeat, nullam quoad hoc Ordinarios in eum exercere poſſe iuriſdictionem vbicunque deliquerit, ſiue in loco exempto, ſiue non exempto delinquant; cõſonat tex.*in c.cũ capella de priuileg.* Et deinde facit efficax ratio, quia ſi exẽpti ratione perſonæ non eximantur à poteſtate ordinariorũ, in quorum diœceſi delinquunt, ocioſum maneret ſuũ priuilegium contra reg.text. *in c.in his, de priuileg.* præcipuè ſi Summo Pontif. per priuilegium ſubijciantur, vel alicui Iudici qui territoriũ non habeat, ſiquidem vbicunque deliquerint, cõtraxerint, vel res ſita eſt, coram ordinarijs conueniuntur, atque etiam quia ſequeretur monachos delinquẽtes extra monaſteria ab ordinarijs puniri poſſe contra *d.c.frater 16.q.1. iunctio c.luminoſo 18.q.2.* cum aliis, de quibus *Decian.d.c.17.n.35.* quare hanc partem veram aſſerit *Eraſm.a Cochier.de iuriſd. Ordinarij in exemptos p.4.q.32.*

3 In quibus difficultatibus reſoluẽdis *gloſ.d.verbo priuilegij in d.c.tuarum*, multum inſudat, & varias adducit concordias, & ibi *Butr.nu.17.& Abb.nu.8.* necnon *Socin.in c.recepimus num.57.cum ſeqq.& num.70.de priuileg.* ac tandem concludunt eſſe diſtinguendum inter priuilegium exemptionis, quod ſimpliciter datur perſonis, quod reſoluunt prodeſſe etiã quoad delicta quæ poſteà perpetrarunt iuxta *d.§.in eos, & d.c.cum capella*, & procedere rationem ſupra proximè factam; & inter illud quod datur ratione loci, itaut certo loco priuilegium ipſum ſit circumſcriptum; quo caſu, inquiũt procedere text. *in d.c.1.in princ.* in eum ſenſum vt ſi priuilegiatus extra locum illum delinquat, priuilegio iuuari non poſſit, eandemque reſolutionem ſequitur latè cõprobans *Couar.pract.c.11.nu.5.*

4 Verum hæc diſtinctio manifeſtè offendit, & violenter reſtringit litteram text. *in dict.cap.1. in princip.* qui ſimpliciter loquitur de habentibus priuilegium exẽptionis, vel vt non niſi coram certo Iudice teneantur reſpondere, neque ibi verbum aliquod reperitur ex quo reſtringi poſſit ad priuilegium loco certo circumſcriptum; reſtringit etiam generalitatem text. *in d.auth. qua in prouincia*, atque etiam *in dict. cap. tuarum*, ibi, *nullo prorſus*, & omnium Iurium, ex quibus Doctores paſſim notant priuilegium immunitatis de-

linquentibus non prodesse *l. 2. C. de privileg. scbol. libr. 12. auth. de mandatis Principum §. quod si delinquentes*, cum alijs, ex quibus tradunt *Menoch. cons. 2. num. 33. Mart. de iurisd. p. 2. c. 50. nn. 13.*

5 Quare vt in difficili & controuerso articulo vera appareat resolutio, & certa ab incertis separetur, aliquos casus oportet distinguere. Primus est, quando priuilegium exemptionis datur respectu certi loci, & eo circũscribitur, nam si extra illum delictum committatur, coram Ordinario conueniri potest delinquens; quę quidem conclusio ab omnibus recepta est, & efficaci ratione probatur, ex generalibus principijs, limitata casu limitatum producit effectum *l. in agris, ff. de acquirendo rerum dominio*, cum vulgaribus: eam etiam probant Doctores ex *d. cap. 1. in princip. & ex d. capit. tuarum*, quem sic intelligunt *Butr. ibi d. nn. 17. & 19. Soc. in d. cap. recepimus num. 58.* sed non aduertunt text. illum *in d. cap. tuarum* non loqui de ipsis Fratribus hospitalis, sed de laicis aut clericis secularibus, quia ab illis mittebantur; quare non oportet supponere exemptionis priuilegium ratione loci, aut religionis, multoque minus possint restringi verba *d. cap. 1. & d. cap. tuarum*, ibi, *nullus prorsus, &c.* ad priuilegium quod loco circumscribitur, sicut ex eadem ratione non probatur *in cap. patentibus, de privileg.* ampliatio quam Doctores communiter inde colligunt ad hunc casum, quod scilicet exemptus ratione certi loci puniri possit ab Ordinario si extra locum delinquat, etiam quando delictum inchoatum est in loco exempto, & extra illũ est consummatum, vt in *d. cap. patentibus*, quod sic intelligunt, quibus adde longam distinctionem quam in proposito ponit, & post *Felin. in dict. cap. vltim. num. 6. & 13.* & alios, quos latè refert, prosequitur *Farinac. in praxi crimin. part. 1. quæst. 7. à num. 44.* varia quoque exempla videri possunt apud *Decian. dict. lib. 4. cap. 17. à num. 9.*

6 Secundus casus est de priuilegio exemptionis concesso personis per viam legis, seu in corpore Iuris clauso, in quo communis resoluit per delictum non amitti, vt docuit *glos. in d. auth. qua in prouincia verbo priuilegio vers. dic ergo*, cui similis *verbo non conqueritur in l. 2. §. legatis, ff. de iudic.* recepto ex *Bart. Paul.* & alijs, de quibus *D. Barbos.* ibi, *num. 116.* & latius *in l. 1. part. 1. num. 12. ff. soluto matrim.* & tanquam certum tradit *Conar. d. num. 5. in princip.* exemplum ponens in priuilegio clericorum ne coram seculari Iudice conueniantur, quod locum habet etiam in delictis *auth. clericus, aut casa C. de Episcop. & cleric. cap. clerici de iudic.* cum vulgaribus, sed exemplum hoc pertinet ad casum sequentem. Deinde resolutio Glossarum certa non est, immo contrarium probatur ex multis casibus quos commemorat *D. Barbos. in d. §. legatis num. 117. cum seqq.* tum etiam quia monachos Iure communi exemptos & solis Prælatis subiectos constat ex *d. cap. luminoso*, & tamen delinquentes extra monasterium in non tangentibus regulam ab Ordinarijs puniuntur semotis specialibus priuilegijs, vt tanquam certum tradit *Nauar. d. num. 63. Paul. Fusch. d. cap. 17. à princip. Card. Tusch. d. lit. E, conclus. 248. Fr. Emmanu. quæst. Regular. tom. 2. q. 63. art. 11. versic. quartus*, iunctis ijs, quæ de specialibus priuilegijs adducit ibi *art. 3.* præcipuè ex Martino V. Patet etiam & retorquetur exemplum de clericis, quia certum est attento Iure communi apud proprios Episcopos esse conueniendos *d. cap. clerici, cap. 1. de foro compet.* & tamen ab Episcopo eius loci, in quo delinquunt, puniri posse nemo dubitat, sicut etiam conueniuntur in loco contractus *cap. dilecti, cap. vlt. de for compet.* cum alijs.

7 Tertius igitur casus est, quando exemptio data est respectu certi generis iurisdictionis, quando scilicet à certo genere Iudicum exempti transferuntur ad aliud genus, velut in clericis, qui in totum eximuntur à iurisdictione seculari iuxta *d. authen. vt clerici apud proprios Episcopos, cap. 2. de foro compet.* cum alijs, & in his terminis per delictum non amitti priuilegium, neque clericos delicti ratione posse coram seculari Iudice conueniri, nisi in casibus speciatim expressis velut in terminis *cap. perpendimus, de sentent. excomm.* apud omnes receptum est tam de Iure Ciuili iuxta *d. auth. clericos*, quàm de Iure Canonico iuxta *dict. cap. clerici*, & ex *Cyno, Butr.* & alijs latè explicat *Abb. a num. 11.* & esse apud omnes receptum comprobat *Conar. d. numer. 5. vers. sic nec.*

8 Quartus casus est de exemptionis priuilegio personis concesso expresse respectu delictorum, vt pro illis ab Ordinarijs puniri non possint, sed coram certo Iudice solum respondere teneantur, vel generaliter cum expressa derogatione *d. cap. 1.* vel sub ea forma de qua *in §. in eos.* ne scilicet ab Ordinarijs valeant excommunicari, vel interdici, cum enim censuræ sine culpa non proferantur, satis Pontifex sub ea forma censetur eximere delinquentes quoad istos effectus à potestate ordinariorum, vt *Abb. & Felin. in d. cap. vlt. Dec. in dict. cap. tuarum num. 49.* aduertunt, licet *Fusch. d. lib. 2. cap. 20. a num. 7.* contendat etiam sub ea forma exemptos ab Ordinarijs puniri posse, sed loquitur contra *d. §. in eos, & cap. ne aliqui, eod. tit. & libro*, & quia negandum non est posse Pontifices aliquos eximere ab his generalibus regulis iuxta *cap. proposuit, de conces. præbend.* & patet in omnibus Religiosis, quos sub hac forma exemptos iam hodie constat ex priuilegijs, de quibus *Nauar. & Fr. Emman. dictis locis.*

9 Quintus casus est, quando exemptio conceditur nõ respectu certi generis iurisdictionis, vt de secundo casu, sed respectu certi Iudicis, veluti eximendo à potestate proprij Ordinarii, vel concedendo priuilegium, vt non nisi coram certo Iudice conueniãtur, in quibus terminis dicendum est ratione delicti conueniri posse coram ordinarijs locorum in quibus deliquerunt, & procedere text. *in d. cap. 1. in princip.* cuius verus sensus, vt facilius percipiatur, aduertendum est, nihil speciale continere in delictis, sed potius contrariam regulam, quod priuilegium exceptis casibus specialibus per delictum non amittatur, receptam esse, vt per *Socin. regu. 309. Card. Tusch. tom. 6. lit. P. conclus. 757. num. 3. Soar. de legib. lib. 8. cap. 36. num. 2.* & probatur per locum ab speciali *in l. 1. Cod. vbi Senatores, vel clarissimi*, vbi post commemorata certa crimina grauiora ait, *omnem huiusmodi, &c.* Sic etiam intelligi potest *text. in l. 2. in fine, Cod. de privileg. scholar. lib. 12.* ea ratione procedere quia priuilegium non fuit simpliciter concessum, sed pro causis ciuilibus tantum, licèt sub ampliori forma concedatur. Quare vera ratio est, quæ colligitur ex eodem, *cap. 1. versic. nunquid, ibi, quia nec coram ordinarijs ipsis, &c.* vt enim integrum, & perfectum syllogismum conficiat Pontifex, subintelligenda est maior eius propositio in illum modum: Exemptionis priuilegium solum concessum est respectu Ordinariorum, & quoad ea in quibus potestatem suam exercere poterant: Sed hanc non haberent in istis casibus quamuis

ratio-

ratione priorum eis iſti eſſent ſubiecti: Ergo etiam exempti eiſdem caſibus delicti, contractus, vel rei ſitæ conueniendi ſunt in locis, in quibus deliquerunt, contraxerunt, vel res ſita eſt; quem diſcurſum vnico verbo ſentire videtur *Fuſch. dict. cap. 17. numer. 5.* dum in noſtro propoſito cõſiderat priuilegia imitari ius commune, eaſdemque limitationes reſpicere in materia de qua loquuntur, quas recepit ius commune; qui ſenſus planus eſt ſubintellecta maiori prędicta & procedit iuxta reg. *ſubrogatorum*, de qua *in l. ſi cum 10. §. qui iniuriarum, ff. ſi quis cautionibus, & in cap. Eccleſia, vt lite pendente*, cum vulgaribus; & iuxta hos terminos intelligi poteſt *text. in d. auth. qua in prouincia*, vt ſcilicet procedat in priuilegijs, quæ aliquibus conceduntur, vt nonniſi coram certo Iudice conueniantur, veluti in clariſſimis, & illuſtribus perſonis iuxta *l. 2. Codic. vbi Senatores, vel clariſſimi*, & in Legatis, de quibus *in d. §. Legatis*, & in viduis & pupillis, iuxta *l. 1. C. quando Imp. inter pupillos & viduas*, & in Religioſis iuxta *d. cap. luminoſo*, iunctis reſolutis per *Nauar. citato loco*, atque etiam *d. cap. tuarum*, vt ſcilicet agat de priuilegio quod miſſis de quibus ibi conceſſum erat, vt coram certo Iudice ſolum conueniri poſſent. Nec obſtat ratio ſupra facta quod iuxta hãc interpretationem manet priuilegium otioſum; reſpondetur enim communiter operari quoad ciuilia; ſed replicatur ex *text.* in eodem *cap. 1. in princip.* vbi in ciuilibus ratione contractus, vel rei ſitæ idem deciditur; Melius igitur reſponderi poteſt cum eodem *Pont. in verſ. nunquid*, quod operetur in illis omnibus in quibus coram Ordinarijs potuit conueniri, atque ita ſi delinquant, vel contrahant in territorio illius Iudicis ad quem per priuilegium tranſlati ſunt: quod ſi replices poſſe contingere quod is Iudex territorium non habeat, reſpondetur per accidens contingere, quod non attenditur iuxta vulgares traditiones.

10 Sextus tandem caſus eſt, quando exemptio non eſt reſpectu certi Iudicis, vel eorum, quæ ad proprij ordinarij iuriſdictionem pertinebant, ſed eſt ſimplex, & abſoluta reſpectu omnium, & quorumcunque Iudicũ, quo caſu etiam ratione delicti ab Ordinarijs locorum, in quibus committitur puniri non poſſe, verius videtur iuxta poſteriorem ſententiam *Abb.* & aliorum ſupra relatam, ſi ſic explicatur. Et comprobatur efficaciter ex *d. cap. cum capella, de priuileg.* in facti narratione, *ibi, ita ſe dicunt exemptos, vt quantumcunque graviter interdum excedant, &c. iuncta deciſione* ibi, *in quantum exempti ſunt eiuſdem ratione capellæ Apoſtolicis priuilegijs deferas reuerenter*. Et ſic etiam intelligi poteſt *text. in d. §. in eos*, de perſonarum enim agunt exemptione, & tamen illa gaudere delinquentes apertè decidunt. Poteſt etiam exemplum poni in ijs, quos Summus Pontifex in ſuam ſuſcipit immediatam ſubiectionem; de eorum enim cauſis nullum alium inferiorem ſe poſſe intromittere per *text. in cap. ſi Papa, de priuileg. lib. 6.* Si vero placuerit defendere communem, quod ſimpliciter exempti non gaudent in delictis priuilegio fori, poterit reſponderi *ad d. cap. cum capella* quod procedat iuxta terminos *d. §. in eos*, & quartum caſum ſupra poſitum, quando ſcilicet expreſsè reſpectu delictorum exemptio conceditur, veluti ne poſſint excommunicari, &c. Hactenus de quæſtione.

Paſſim à Doctoribus dubitari ſolet an, & quando & quibus verbis Summus Põtifex exemptionem à poteſtate Ordinariorum cõcedere videatur; ſatisfaciam breuiter nonnullas formulas ſparſim in Iure vſitatiores cumulando, quibus exemptionem conceſſam eſſe manifeſtiſſimè indicatur.

11 Primò ſi Pontifex priuilegio eximat ab Ordinarij poteſtate. *cap. ſi Papa. de priuileg. lib. 6.* Vel ſi eximat cum plena libertate, *Innoc. in cap. 1 eniens nu. 7. de verborum ſignificat. Bellencin. de charitatiuo ſubſidio q. 32. n. 8. Eraſm. a Cochier. de iuriſdict. ordinarij in exemptos p. 1. quæſt. 9. nu. 1. verſ. deinde.*

12 Secundò, ſi dicat ne audeat Epiſcopus ibi cathedram ſuam collocare, vel quamlibet poteſtatem exercere, aut ordinationem aliquam quamuis leuiſſimam facere, *dict. caput. luminoſo 18. quæſtio. 2. Bellencin. dict. quæſt. 32. num. 3. Eraſm. à Cochier. d. quæſt. 9. numer. 1. verſ. ſi dicat.*

13 Tertiò, ſi dicat locum ſiue Eccleſiam eſſe liberam, ſeu quod potiatur libertate Eccleſiæ Romanæ, aut quod eius ſpeciali prærogatiua gaudeat, *c. cum olim 2. de priuileg. d. c. ſi Papa, §. & eſt idem, Eraſm. a Cochier. d. q. 9. nu. 1. verſ. ſi dixerit.*

14 Quartò ſi dicat, gaudeat plena libertate, *Franc. in c. 1. §. illam nu. 2. de verbor. ſignif. lib. 6. Eraſm. a Cochier. d. q. 9. nu. 1. verſ. Gaudeat.*

15 Quintò ſi in priuilegio dicatur vt quis exiſtat iuris Beati Petri, vel ſpecialiter pertineat ad Romanam Eccleſiam, aut ſimilibus, tunc enim plenè probatam iudicari exemptionem reſoluunt *Abb. num. 2. Socin. num. 7. & 32. in cap. recepimus, de priuileg. Eraſm. a Cochier. dict. quæſt. 9. numer. 1. verſic. in primis, Maſcard. de probat. concluſ. 713. Cardinal. Tuſch. tom. 3. litt. E. concluſ. 552. numer. 11.* Rationem vero expreſſit Pontifex *in d. cap. ſi Papa*, quia de natura priuilegii eſt, vt eius verba ſemper aliquid operentur, iunctis ijsquæ tradit *Gõzal. ad regul. 8. Cancel. gloſ. 6. a numer. 26.* Quare cum omnes mundi Eccleſiæ ad ius Beati Petri pertineant, & Romanæ Eccleſiæ ſubiectæ eſſe noſcantur *cap. cuncta per mundum 9. quæſt. 3.* iuncta veriſſima & Catholica doctrina de Eccleſiæ Romanæ Primatu, quam tradit Pontifex *in cap. Sacroſancta 22. diſtinct. in cap. rogamus 24. quæſt. 1. & in capit. 1. de ſumma Trinitat. libro 6.* cum alijs citatis *in 1. p. huius tractat. titul. 2. cap. 2. numero*....rectè ſequitur quod vt prædicta priuilegij verba aliquid ſpecialiter operentur, debet fieri interpretatio, quod per illa voluit Pontifex concedere vt ſpeciali modo ſubiecti maneant Iuri ſuo, eximendo ſcilicet ab omni ordinariorum poteſtate. Verum in cõtrarium adeſt expreſsa deciſio *text. in dict. c. recepimus*, dũ probat quod ex eo, quod aliqui ſpecialiter Iuris Beati Petri exiſtant, non probatur exemptio à poteſtate ordinariorum, niſi concurrat ſolutio cenſus in ſignũ ſubiectionis facta, vt patet ex principio, iuncto fine illius text. & quod ita indiſtinctè in eo videatur probari notauit contra alios *Deci.* ibi *nu. 11.*

16 Ego igitur in hac materia aduertendum duxi *d. cap. ſi Papa*, optimam eſſe gloſsam, & apoſtillam ad vniuerſam hanc materiam, & quatuor caſus principales in hoc propoſito poſſe conſiderari. Primus eſt, quando priuilegium, ſententia, aut ſcriptura non fiunt principaliter ſuper exemptione, ſeu libertate, ſed incidenter propter aliud, narrãt aliquam Eccleſiam vel perſonam eſſe iuris Beati Petri, vel ad Eccleſiam Romanam pertinere, in quo planum eſt per talia verba exemptionem, aut libertatem non probari, & ita decidit text. *in d. cap. ſi Papa in princip.* & conſtat ex generalibus principijs, quæ docent verba narratiua, quæ non proferuntur

runtur principaliter propter ſe plenam probationem non efficere, vt probat text. vbi notant omnes *in l. ex hac. ff. de donat. & in l. ex his verbis C. de teſtam. militis*, cum ſimilibus de quibus *Maſcard. de probat. concluſ. 622. Menoch. de præſumpt. lib. 3. præſ. 133. Card. Mantic. de coniect. vltim. uolunt. lib. 3. tit. 12. Card. Tuſch. to. 8. litt. V, concluſ. 81.* & in verbis narratiuis Summi Pōtificis probat generaliter text. *in Clem. 1. de probat.* & notant omnes de illius materia agētes in locis in quarto caſu referendis.

17 Secundus caſus proponitur *in d. cap. ſi Papa verſ. ſi autem*, quando ſcilicet Princeps priuilegium exēptionis concedendo, aut iudex de exemptione ipſa ſententiam proferens, apponunt verba prædicta quod Eccleſia ſit Iuris Beati Petri, autad Eccleſiam Romanā pertineat, vel ſimilia; & rectè decidit ex illis exemptionē plene probari, ex ratione ſupra adducta, vt ſcilicet verba aliquid operentur, & ne maneant ſine effectu, quēadmodum remanerent niſi concedendo quod iuris B. Petri ſpecialiter exiſtant, conceſſa cenſeatur exemptio ab ordinariorum poteſtate, & quod ſoli Papæ B. Petri ſucceſſori ſubijciantur, & ſic procedit reſolutio, quam poſt *Abb.* ſupra receptam oſtendi.

18 Tertius caſus eſt, quando verbis priuilegii narrantibus quod Eccleſia Iuris B. Petri exiſtit, accedit ſolutio cenſus, & hic eſt proprius caſus *d. cap. recipimus*, videbatur enim his duobus concurrentibus, quod priuilegium narret Eccleſiam iuris eſſe B. Petri, vel ad Eccleſiam Romanam pertinere, & inſimul quod eidē cenſus ſoluatur, ſatis concludit ſpecialem ſubiectionem, & ab ordinariis exemptionem, quia ſolutio cenſus non leue exemptionis præſtat argumentum, iuxta text. *in capit. quanto*, ibi, *cum nihil teneatis ab eis propter quod, &c. de cenſibus*; Sed tamen Pontifex ſub diſtinctione reſoluit, vtrum cenſus in ſignum ſubiectionis, an vero protectionis ſoluatur; & in priori caſu ſolutio cenſus, in ſignum ſubiectionis factæ ab Eccleſia, quæ B. Petri Iuris eſſe dicitur, efficaciter probat exemptionem; non ita in poſteriori, quando ſoluitur in ſignum protectionis ex rationibus, quas circa vtrumque mēbrum infra explicabo.

19 Quartus caſus erit ſi quæras vtrum ex verbis narratiuis priuilegii, aut ſententiæ non principaliter ad exēptionem cōcedendam, ſed propter aliud prolatis, plenè probetur exemptio, ſi ſententia, aut Princeps in illis principaliter ſuam fundat intentionem, qui caſus in illis Iuribus non deciditur, ſed pendet ex iis, quæ latiſſime Doctores ſcripſerunt de materia & intellectu tex. *in d. Clemen. 1. de probation.* quæ proſequuntur *Coſm. in pragm. ſanctio. tit. ſuper declarat. Clem. litteris, & Rebuf. in concordatis ſuper eadem Clem. Mantic. Dialog. 79. & Paralip. cap. 40. Gabr. commun. titul. de probat. concl. 2. Flam. Pariſ. de reſign. benef. lib. 8. quæſt. 11. Maſcard. de probat. concluſ. 1233. Cardinal. Tuſch. tom. 6. concluſio. 62. & ſeq.* quorum dicta breuiter colligendo communis reſolutio eſt, tria copulatiuè requiri, vt verba hæc narratiua plenam efficiant probationem. Primum, quod à Pontifice Romano, ſeu alio Principe ſuperiorē non recognoſcente proferantur, vt deducitur ex text. ibi. *litteris noſtris*. Secundum, quod ſint de facto proprio, ibi, *quibus nos dignitates, &c. reſeruaſſe*. Tertiū, quod ſuper illis gratia vel intentio Principis principaliter fundetur, ibi, *quibus gratia, vel intentio noſtra fundatur*, quæ omnia & ſingula breuiſſime proſequi poteris cum *Maſcard. & Gabr. proxime citatis locis*, qui hunc inferunt ad text. *in Clem. ultim. uerſicul. ſimiliter de ſentent. excomm.* quod ea ratione procedat quia ſi nō agit de facto proprio ipſius Pontificis, vt ibi interpretatur *gloſ. pen.* melior *gloſ. uerbo narramus* in fine *in d. Clem. 1.* & reſoluit notabiliter *Calderin. conſ. 1.* de priuileg. & plenè adducti à *Maſcard. d. concluſ. 1233. a nu. 52.* notantes ad caſum quotidianum in quo vulgo erratur, ſi Princeps aliquem Doctorem nominat, aut equitem, non enim gradum, aut dignitatem inde probari, aut conferre voluiſſe dicendum eſt auctoritate illius tex. Quare ad noſtrum propoſitum redeūdo concludendum eſt, quod ſi Princeps per verba narratiua, in quibus principaliter fundat ſuam intentionem, dicat Eccleſiam ſuſcepiſſe in ius B. Petri, plenè probata cenſeri debet exemptio, non ita ſi eadem verba ponantur in ſententia Iudicis inferioris.

20 Sextò Pōtifex exemptionem à poteſtate ordinariorum concedere videtur, ſi recipiat in ſpeciales ſubiectos Eccleſiæ Romanæ *d. cap. ſi Papa, vt ſimiliter, gloſ. uerbo à quorumque in capit. ne aliqui, de priuileg. in 6. Eraſm. a Cochier. d. part. 1. quæſt. 9. num. 1. uerſic. ſi recipiat*. Secus vero dicēdum, ſi Pontifex recipiat aliquos in filios, vt expreſsè probat idem *cap. ſi Papa, §. non ſic filios, ubi gloſ. Franc.* & Doctores, *Eraſm. a Cochier. d. quæſt. 9. num. 9.* Ratio autem differentiæ inter eoſdem caſus, quando Pontifex aliquos recipit in ſpecialiter ſibi ſubiectos, vel ſpeciales filios, notat gloſ. verbo non exiſtunt *in d. cap. ſi Papa*; in priori enim caſu ſi alicui inferiori præter Pontificem ſubiiciantur, iam non ſunt ipſi Pontifici ſpecialiter ſubiecti, atque ſubinde talis conceſſio, & ſimiles manifeſtè inducunt exemptionem à poteſtate ordinariorum, quod in poſteriori non cōtingit, ex eo enim quod in ſpeciales filios recipiantur, non ſequitur quod ſint ſpecialiter ſubiecti, vnius enim filios alteri quam parenti ſubiectos eſſe non inconuenit, immo & in Iure, & in vſu quotidiano videmus in aliorum tranſire poteſtatem, vel per ſeruitutem iuxta *l. 1. cum ſeqq. ff. de iis, qui ſunt ſui uel alieni iuris*, vel per adoptionem *l. 1.* & per totum *ff. de adoptionibus*, vel quoad iuriſdictionem *l. qui iuriſdictioni ff. de iuriſdict. omnium iudic.* vel quoad tributa, & reliqua omnia, in quibus ſubiectionis ratio poteſt conſiderari, & ideo ſpecialis hæc filij denominatio non exemptionem, ſed magis honoris titulum, & ſpeciale amoris pignus denotat; & ideo ſic recepti in filios ea gaudent priuilegij prærogatiua, vt ab alio præter Romanum Pont. aut eius Legatum excommunicari, aut interdici nō poſſint, quamuis alia remaneant ſub Ordinariorum poteſtate, vt decidit text. *in capit. 1. de uerbor. ſignific. lib. 6.* Verum obſtat quod ius harum exemptionum regulatur ad inſtar emancipationum, manumiſſionum, & eiuſmodi iurium, idque præſertim ex *Rebuff. reſp. 142.* quorum ſimilitudine licet argumētari, quod ſicut dominus ſeruum eximit à ſeruitute nominando filium *l. unic. §. ſimilique modo, Cod. de latina libertate tollen.* ita quoque Pontifex. Sed omiſſa differentiæ ratione, quā ponit *gloſ. uerbo non exiſtunt in dict. capit. ſi Papa*, & *Socin. in dict. capit. recepimus à num. 41.* quod illic ſolius domini, qui ſeruum nominat filium ſuum, ſeruatur præiudicium, hic verò quando de exemptione agimus, verſatur præiudicium ordinarij à cuius poteſtate eximitur, facilius reſpondetur Iuſtinianum exemplum Catonis, qui liberum dixit ſeruum, quem dominus in filium adoptauit, ſpeciali fauore libertatis conſtituiſſe, vt etiam liber fiat is, quem dominus apud a-

cta, ideſt in figura iudicii filium nominauit, vt deducitur ex §. *vltim. inſtitut. de adoptionibus*, & notauit *Duen. reg.* 341. *limit.* 3. ſentit *Donel. comment. iuris Ciuilis lib.* 2. *cap.* 15. §. *factis*, ibi, hæc ſunt *Iuſtin. Conſtitutione*, melius *Cuiac.* dum ibidem notat per talem nominationẽ iure nouo fieri ciuem Romanum, qui olim tantum fiebat latinus.

21 Septimò, ex ſolutione cenſus facta Sedi Apoſtol. exemptio probatur à poteſtate Ordinariorum, ſi appareat quod ſit in ſignum ſubiectionis & perceptæ libertatis; vnde colligitur ex ſolutione tantum cenſus huiuſmodi exemptionem non probari, vt probat text. in *d. cap. recepimus ibi*, *non omnes cenſuales ab Epiſcoporum ſubiectione habentur immunes*, *dict. cap. ſi Papa*, *verſic. & eſt idem*, iuncto *verſic. ſi vero dicatur ſimpliciter*, vbi notauit *Franc.* & poſt *Abb. in dict. cap. recepimus*, *Soci. num.* 3. *& Deci. num.* 2. *cum ſeqq. Valaſc. de iure emphyt. quæſt.* 32. *num.* 6. & poſt illum *Felician. de cenſib. in proœm. num.* 6. Et ratione confirmatur, quia nomen cenſus, æquiuocum eſt, varias habens ſignificationes, vt explicant *Valaſc. & Felician. citatis locis*, *Roderic. de annuis redditibus lib.* 2. *quæſt.* 22. *num.* 66. *cum ſeqq.* & ideo rectè ſequitur ex ſolutione cenſus neceſſariò non probari ſpecialem ſubiectionem, & exemptionem ab Ordinariorum poteſtate, iuxta vulgatem regulã quod probatio debet concludere per neceſſe, non per poteſt eſſe, vt Doctores colligunt *in l. neque natales C. de probation. & in cap. in præſentia, eod. titul.* cum ſimilibus, de quibus *Maſcard. concluſ.* 671. *nu.* 11. *Cardin. Tuſch. to.* 6. *litt. P. concluſ.* 765.

22 Intellige autem regulam prædictam deficere, vbi aliæ coniecturæ concurrunt cum ſolutione cenſus, ſuccedit enim vulgaris regula, *quæ non proſunt ſingula, multa collecta iuuant*, de qua *gloſ. verbo legitimis in l.* 2. *ff. de excuſat. tutor.* recepta ex infinitis, quos latè adducit *Gab. lib.* 2. *commun. titul. de probation. concluſ.* 1. *in princip.* Exemplum ad noſtrum propoſitum adducũt Doctores, veluti ſi Eccleſia ſoluens cenſum exiſtat in Diœceſi Epiſcopi, cui ſoluitur, nam cum Epiſcopus in tota ſua Diœceſi habeat iure communi fundatam intentionem, *cap. cum Epiſcopus, de officio ordin. in* 6. merito ſolutio cenſus facta ab Eccleſia intra eandem diœceſim exiſtente concludit quod fiat in ſignum ſubiectionis, vt concludunt *Federic. de Senis*, quem referunt, & ſequuntur *Abb.* per text. ibi in *c.* 1. *nn.* 4. *de relig. domibus Decian. in d. c. recepimus nu.* 6.

23 Non obſtat *d. cap. recepimus.* vbi cum ſolutione cenſus concurrebat receptio ſub protectione Papæ, vel etiam quod de iure B. Petri exiſtebat, & tamen hæc duo, vel tria ſimul iuncta non ſufficere ad probandam exemptionem decidit Pontifex, & notant poſt *Abb. n.* 1. *Socin. num.* 8. & 43. *ac Deci. in princip.* Reſpondetur enim illud vulgare, *quæ non proſunt ſingula, multa collecta*
24 *iuuant*, procedere quando ſingula genere ſuo perfecta ſunt, non ita ſi vitioſa ſint, & genere ſuo imperfecta, vt ſcripſit *Bald. in l.* 1. *num.* 2. *C. de legitimis hæred.* commẽdat *Menoch. de præſumpt. lib.* 3. *præſ.* 39. *num.* 6. & faciũt multa quæ copioſè adducit *Gabr. d. concluſ.* 1. *num.* 33. *cum ſeqq.* cum ergo ex dictis conſtet cenſum eſſe quid æquiuocum, & inde ſubiectionem non inferri, & ex dicendis etiam appareat friuolam & debilem eſſe aliam coniecturam ex receptione ſub protectione, atque aliã de iure B. Petri ex ſupra reſolutis, merito neque omnia ſimul iuncta concludunt.

25 Hinc etiam inferri poteſt intellectus ad text. in ſepe citato *cap. ſi Papa, verſ. idem dicimus*, dum decidit non probari huiuſmodi exemptionem ſi circa aliquid ſpecialiter libertas concedatur, veluti ne quis ab Ordinarijs excommunicari, aut interdici poſſit, & deinde adijciatur clauſula quod in ſignũ perceptæ libertatis cenſus annuus perſoluatur, cum enim cenſus præſtetur in ſignum illius libertatis, quæ percepta eſt; hæc autem non ſimpliciter data ſit, ſed ſpecialiter quoad certum articulum, meritò quoad illum reſtringitur exemptio, & quoad alia Ordinarius manet ſubiectus, nec duplex clauſula cum reſtricta ſit, & limitata vltra expreſſa operatur iuxta generalem regulam *l. in agris ff. de acquir. rerum dominio*, & ad noſtrum propoſitũ conſuluit *Bart. conſ.* 59. quem ſequuntur plures alij, de quibus *Dec. in d. c. recepimus nu.* 9. & magis ad noſtros terminos & intellectum text. *in cap. cum capella, de priuileg.* cenſuit *Rot. deciſ.* 744. *part.* 1. *diuerſ.* quod licet iuxta priuilegij ſui formam excommunicari non poſſint, vel ſuſpẽdi ab ordinario capellani de quibus ibi, alijs tamen pœnis ab eo puniri valent.

26 Vtrum autem ex receptione ſub protectione Sedis Apoſtolicæ exemptio ab ordinariorum poteſtate probetur, ſolet ab aliquibus in dubium vocari, cuius partẽ negatiuam probat text. *in cap. ex part.* 18. *de priuileg. & in cap. recepimus*, ibi, *ad iudicium percepta protectionis*, *eod. titul.* vbi *Cardin. in princ. Socin. a num.* 7. *Deci. a num.* 13. *Maſcard. de probat. concluſ.* 713. *num.* 2. *Eraſm. a Cocher. d. p.* 1. *quæſt.* 9. *num.* 3. late *Gail. lib.* 2. *obſerv.* 54. *a princ.* vbi *num.* 4. teſtatur eſſe communem omniũ ſcribentium ſententiam. Ratio autem facilis eſt, nam protegere idem eſt ac defendere, vt notat *gloſſ. in l. deſertorem* §. *vlt. ff. de re milit.* ac ſubinde non importat ſuperioritatem, immo in inferiore, ſicut & defenſio verificatur, vt patet in militibus, qui pro ſalute Regis & patriæ ad eius aſſiſtunt cuſtodiam, vt per *gloſ. in rub. C. de domeſtic. & poteſt. lib.* 12. vbi *in l.* 1. bene explicat *Cuiac.* protectores dici eos, qui armatam militiam ſubeuntes non ſolum defendendi corporis ſui, verum etiam protegendi lateris Principis ſollicitudinem patiuntur, & ex auctoritate quã adducit ex Caſſiodoro colligitur ab his domeſticos differre, quia domeſtici familiarius militant, & aulæ Regiæ videntur iugiter excubare, quorũ omnium munus, & qualitates bene deſcribit *l.* 9. *tit.* 9. *p.* 2. vbi *Gregorius Lopez* multa ad propoſitum adducit. Sic etiam Romanæ Eccleſiæ protector dicitur Imperator *in Clem.* 1. *de iureiur.* & tamen non ideo ſuperior eſt Papæ, aut ipſius Eccleſiæ Rom. *cap. ſolita, de maiorit. & obed.* immo inferiorem ſe profitetur, *in cap. Valentinianus* 63. *diſt. ibi*, *cui & nos, qui gubernamus Imperium ſincere, noſtra capita ſubmittimus*; Patet etiam in Eccleſiarum patronis, qui eas tueri, & defendere tenentur, nihil tamen iuris, vel ſuperioritatis in eas poſſunt vſurpare *cap. filijs, vel nepotibus* 16. *quæſt.* 7. *ibi, ſalutarem ſollicitudinem*, iuncto ibi, *non liceat quaſi proprij iuris, &c.* conſonat *c. præterea* 23. *de iurepatr.* cum ſimilibus, vnde ciuitates ſub Imperij protectione poſitas non ſubiectas eſſe, ſed confœderatas cenſeri ex *Bart. in l. prim. Cod. de excuſat. munerum lib.* 10. & *Bald.* notauit *Decian. in d. cap. recepimus num.* 18. & 17. *Gail. d. obſervat.* 54. *num.* 1.

27 Verum obſtat maxime text. *in cap. ad audientiã* 34. *de appellation.* vbi iuncta gloſ. clarè deciditur quod poſtquam aliquis Sedis Apoſtol. protectioni ſe ſubiecit, non debet aliqua ſententia ab Epiſcopo condẽnati, immo geſta ab illo inualida pronuntiari, & conſequẽter

ter probat ſubiectos protectioni Sedis Apoſtol. eximi ab Ordinariorum poteſtate, immo in tacita ſubiectione, quæ fit per itineris arreptionem ad ipſam Sedem Apoſt. hoc ipſum decidit text. *in c. 1. de clericis peregrinant.* quorum iurium auctoritate *Fr. Emman. qu. regul. to. 2. q. 63. artic. 3. in fine*, tenet per receptionem in ſua protectione, quam ſæpe facit Papa in priuilegijs Religionibus conceſſis facilè induci exemptionem à poteſtate ordinariorum.

28 Pro reſolutione tamen aduertendum duxi, duos eſſe caſus in propoſito inter ſe longè diuerſos. Primus quãdo quis generaliter ſubijcitur, aut recipitur ſub protectione Sedis Apoſtol, in quo procedit text. *in d. cap. recepimus, & in d. cap. ex parte* cum ſimilibus, dum regulam negatiuam conſtituunt quod poſiti ſub protectione Sedis Apoſt. non eximuntur à iuriſdictione ordinarij. Secundus eſt, quando pendente aliqua cauſa in iudicio, quis propter grauamen ſibi illatum, vel cominatum ponit ſe ſub protectione Sedis Apoſtol. & talis ſubiectio habet effectum appellationis, & conſequenter ſuſpendendi iuriſdictionem Iudicis inferioris, à quo ſic tacitè appellat, iuxta generalem regulam text. *in cap. ſi à iudice, de appellat. in 6.* cum ſimilibus, atque ita ex hoc capite gelta, poſtquam quis ſe ſubiecit Sedi Apoſt. ſeu magis appellauit, tanquam attentata ſeu innouata appellatione pendente ſunt inualida, aut remedio attentatorum reuocãda, iuxta diſtinctiones de quibus Doctores in materia *capit. non ſolum, de appellat. lib. 6.* & ſic procedit text. *in dict. capit. ad audiẽtiam*, eius enim ratio non conſiſtit in ſubiectione inſurgente ex eo, quod ille ſe poſuerit ſub protectione Apoſtolicæ Sedis, ſed in vi, & virtute tacitæ appellationis, quæ illis verbis includitur, & explicat elegantèr *Præpoſ.* ibi à *num. 3. cum ſeqq.* & poſt eum *Marant. de ordine iudic. par. 6. cap. de appellat. nu. 133.* ſicut in ſimili de arreptione itineris ad Papam ex cauſa grauaminis probat text. *in cap. meminimus 9. & in cap. dilecti 52. de appellat. capit. cum olim in fine, de dolo, & contum.* & ex alijs proſequitur latè *Lancellot. de attentat. par. 2. capit. 12. ampl. 6.* vbi *num. 8.* bene aduertit tunc effectum appellationis, & ſuſpẽdendi iuriſdictionem inferioris ſolum conſiderari, & operari quoad cauſam, vel articulum grauaminis, quoad reliqua verò manere poteſtatem & iuriſdictionem ordinariorum iuxta text. *in dict. cap. dilecti. ibi, cum pro cauſa, & propter dictam cauſam, &c.*

29 Quamuis verba priuilegij vt ſupra conſiderata exẽptionem concludant in illis caſibus, quibus ea concludere ſupra probauimus, ac proinde ſic exempti in totũ eximantur ab ordinariorum iuriſdictione, & ſoli Romano Pont. immediatè maneant ſubiecti *cap. penul. de offic. Ordin. cap. cum Epiſcopus eod. tit. in 6. capit. per exemptionem de priuileg. eod. libro, gloſſ. verbo acephalus in cap. nulla 93. diſtinct.* cum multis quæ latè explicant *Socin. in dict. cap. recepimus num. 53. cum ſeqq. Fr. Emman. dict. tom. 2. quæſt. 63. artic. 9. & 11. Cardinal. Tuſch. d. litt. E, concluſ. 294. & concluſ. 565. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloſ. 43. num. 190.* Tamen varij ſunt caſus in quibus deficit hæc regula, & ordinarij ſua in emptos exercẽt iuriſdictionem, vigintiquatuor enumerat *Socin. in dict. capit. recepimus num. 160. cum multis ſeqq.* multo plures cumulat *Eraſm. a Cochier. de iuriſdict. ordinar. in exemptos part. 2. quæſt. 45.* vbi proſequitur *caſus 116.* non paucos cumulaui, *& ego ipſe hac part. 3. allegat.* ad quem locum remitto Lectorem, dummodo tamen vnum & alterum, quia generaliores ſunt, mente teneat; primus eſt is de quo *in capit. 1. in princip. de priuileg. lib. 6.* dum probat priuilegium exemptionis non prodeſſe exemptis quominus coram ordinariis poſſint conueniri ratione delicti, contractus, aut rei ſitæ, de cuius materia & intellectu late egimus in principio huius allegat. Alter caſus eſt in cauſis viſitationis, ab his enim ſimplex exemptio neminem eximit ſi de illis ſpecialis, & expreſſa mentio nõ fiat, notauit ex alijs *Paul. Fuſch. de Viſitat. lib. 2. capit. 20. numer. 10.* & cenſuit *Rot. deciſio. 186. numer. 2. part. 1. diuerſ.* licèt contrariũ ſcripſerit *Iacob. de Graff. in aureis deciſ. part. 2. lib. 3. capit. 18. num. 70. Altamiran. de Viſitat. verbo diœceſim propriam num. 68.* niſi per ſimplicem, & vniuerſalem exemptionem intelligas illam, in qua de viſitatione ſpecialis mentio ſit: vnde quia viſitationi annexa eſt procuratio *cap. cum ex officij, de præſcript. Eraſm. a Cochier. de iuriſdict. ordinar. in exemptos lib. 3. quæſt. 27. num. 2.* generale exemptionis priuilegium minime ſufficit vt exempti ab onere procurationis liberi cenſeantur, ſed requiritur ſpecialis de illa mentio, vt probat text. *in c. cum inſtantia, de cenſibus, & in cap. accedentes, de præſcript.* vbi communiter *ex Pariſ. num. 7. Marian. de Viſitat. num. 45.* Illud in præſentiarum aduertere oportet, quod reſpectu Diuinorum Pontificaliter celebrandorum explorati iuris eſt Epiſcopos in quacunque Eccleſia, etiam exempta ſuæ diœceſis ea celebrare poſſe *Clem. 2. de priuileg. vbi Zabar. num. 5. in fine, verſicu. ex hoc infertur, & §. ſimili num. 5. verſicul. quinto quæro & Imola num. 4. & 10. Bonif. Vitali. num. 13. verſ. nam in loco exempto, Pauin. in tract. de viſit. p. 2. quæſt. 3. num. 2. verſic. poterunt enim*, vnde infertur poſſe Sedem Põtificalem ad diuina celebranda conſtituere *Bonif. in d. Clem. 2. num. 30. verſ. ratio decidendi eſt, Rot. deciſ. 326. apud Farin. p. 2. recent.*

32 Tandem notari oportet exemptionẽ prodeſſe quo ad poteſtatem ordinarij, non ita quoad poteſtatẽ Legati de Latere, hic enim eandem quam ſummus Pontifex, cuius vices gerit, in exemptos exercere valet poteſtatem, vt per text. quem ad hoc ſingulatẽ dicit, notauit *Ioann. Andr. in cap. 1. de verbor. ſignific. in 6. in glo. gloſ. ibi, verbo delatere* commendat *Roman. ſingul. 507. Læli. Zecchi. de Republ. Eccleſiaſtica tit. de officio Illuſtriſſimi Legati num. 4.* poſt *princip. Frat. Emman. d. to. 2. quæſt. 63. art. 4.* & confirmatur ex generali doctrina, quam ex text. qui de exemptis agit *in cap. ſi Abbatem, ibi, à nobis, vel Apoſtol. Sedis legato, de elect. lib. 6.* quod ſcilicet nomine Sedis Apoſtolicæ veniat eius Legatus, notant ſcribentes ad varios caſus, vt per *Nicol. Garci. de benefic. part. 1. cap. 1. n. 10. & 12.* & ad notabilem quæſtionem quod ſcilicet appellatione propoſita ad Sedẽ Apoſtolicam ſeu Papam nomine proprio S. D. N. Vrbani VIII. poteſt Legatus cognoſcere de eadem appellatione ex *Fr. Emman. & alijs Valaſc. conſ. 62. Cabed. diuerſ. iuris argum. lib. 4. c. 20. nu. 11. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 12. nu. 30.*

34 Vtrum autem exemptionis priuilegiũ à iuriſdictione Epiſcopi ſuffragetur exemptis non probata quaſi poſſeſſione exemptionis? cui quæſtioni eleganter, vt ſolet reſpondit *Rota in Sipuntina iuriſdictionis 23. Maij 1613. coram Cardinal. Sacrato*, impreſſa *per Farinac. deciſ. 491. a num. 4. p. 1. recent.* in hæc verba; Ad euitãdam manutentionem ordinarij non ſufficit exhibitio priuilegij, niſi vlterius adſit quaſi poſſeſſio exemptionis, vt habetur *in cap. cum perſona, de priuileg. lib. 6. ibi,*

quia

quia de priuilegio faciunt fidem in libertatis, vel exemptionis poſſeſſione, non violenta, non clandeſtina, nec conceſſa precario, de qua fidem coram eiſdem fecerint, non turbentur. Si enim Papa mandat eos non turbari in poſſeſſione per neceſſarium antecedens præſupponit quod poſſideant, quia priuatio præſupponit habitum iuxta not. *in l. decem, ff. de verbor. obligat.*

35 Et iſte intellectus ſuadetur ex eo quia *dict. capit. cum perſonæ* emanauit ad fauorem iuriſdictionis Ordinarię, vt patet in princip. ibi, *Ordinariorum correctiones, & ordinationes ſubterfugientes, ac eorum forum ſine iudicio declinantes, nos volentes ſuper hoc de ſalubri remedio prouidere, ſtatuimus, vt hi, qui ſe aſſerunt per priuilegia ſeu indulgentias Apoſtolicæ Sedis exemptos à locorum ordinarijs requiſiti, &c.* ex qua narratiua procemij colligatur cauſa finalis, *l. fin. ff. de hæredibus, inſtitut. Oldrad. conſil. 103. numer. 2. Roman. conſ. 38. numer. 1. Alex. conſ. 160. num. 10. lib. 6.* Si igitur allegantes priuilegium exemptionis per ſolam exhibitionem priuilegij antequam de illius iuribus cognoſcatur, liberarentur ab exercitio iuriſdictionis Epiſcopi, diſpoſitio text. emanaſſet ad iliorum fauorem, ſiquidem per regulas iuris ſola exhibitio priuilegij non tolleret exercitium iuriſdictionis Ordinarij.

36 Nam eo ipſo quod Ordinarius exercet iuriſdictionẽ in vna parte ſuæ diœceſis, videtur conſtitui in quaſi poſſeſſione exercendi quoad omnes in quibus alter nõ habet particularem quaſi poſſeſſionem, *Abb. conſ. 71. col. fin. verſ. tertio ad idem, ibi*, nec alius erat in poſſeſſione *lib. 2. Felin. in cap. auditis num. 19. in 3. declar. de præſcript. Rebuff. in tractat. de decim. quæſt. 9. num. 9. Menoch. remed. 3. retin. num. 135. Cephal. conſ. 369. num. 15. cum pluribus ſeqq.* Rot. *in cauſa Oriolen. decimarum 19. Iunij 1591. coram Gypſio, & in Valentina decimarũ 27. Octobr. 1598. coram bonæ mem. Seraph.* & in terminis iuriſdictionis tradit *Innoc. in cap. dilectus nu. 3. verſ. poſſeſſorium ex eo, Hoſt. nu. 1. verſ. ex prædictis etiam, Ioann. Andr. nu. 8. Butr. nu. 15. Boich. nu. 11. de capellis Monach. Verall. deciſ. 306. p. 1.*

37 Et proindè per iſtam exhibitionem priuilegij, quæ cernit petitorium, remaneret Epiſcopus priuatus ſua quaſi poſſeſſione contra notata per *Abb. in cap. 1. nu. 4. Butr. num. 2. vt lite pendente, Lancellot. de attentat. p. 2. cap. 17. nu. 161. & ſeq.* Et in ſpecie quod ſola exhibitio priuilegij exemptionis non impediat manutentionem fuit deciſum *in cauſa Carthaginen. decimarum 27. Iunij 1590. coram Gypſio.*

38 Nec poteſt ſubditus dici conſtitutus in quaſi poſſeſſione exẽptionis ex eo ſolum quod nõ appareat ſuperiorem in illum exercuiſſe iuriſdictionem, niſi probetur quod venerit caſus exercendi, & volens exercere fuerit repulſus, & repulſioni acquieuerit, vel aliàs habuerit ſe pro ſpoliato, vt per *Innoc. Hoſt. Ioan. Andr. Butr. Boich. & Verall.* locis ſupra allegatis.

39 Et licet *gloſ. in dict. cap. cum perſonæ verbo turbentur*, Innuat quod ſola exhibitio priuilegij ſufficiat *per §. ſeqq.* infra eodem; attamen loquitur contra regulas iuris, vt patet ex prædictis, & ducit argumentum ſuum à contrario ſenſu, vt aduertunt *Lap. Anch.* & alij infra allegandi, quod argumentum non valet ad inducendã correctionem iuris, vt latè per *Euerard. in loco a contrario ſenſu num. 8.* prout induceretur in propoſito caſu, & iſte eſt communis intellectus illius *capit. cum perſonæ*, vt per *Lap. ibi num. 4. verſ. & hoc videtur, Anch. num. 6. verſ. hoc tamen, Gemin. in §. ſi vero verſ. & hoc videtur, Franc. ibid. num. 3. verſ. & hoc procedit*, dum dicunt exhibẽtem priuilegium ita demum euitare manutentionem Epiſcopi, ſi ipſe eſt in quaſi poſſeſſione exemptionis. Hactenus d. Rotæ deciſio, & ita ſi exemptus alleget poſſeſſionem & priuilegium, proculdubio erit manutenendus contra Epiſcopum nitentem ſolo iuris cõmunis diſpoſitione, vt cenſuit eadem Rot. *deciſio. 447. numer. 3.* apud *Farin. par. 1. recent. & deciſ. 377. nu. 3. p. 2. recent.*

40 Vtrum vero exemptus priuilegio ſuo renũtiare poſſit, quæſtio eſt ad præſens inſtitutum non contemnenda; in qua negatiuè reſpondet text. *in cap. cum tempore, de arbitr.* & per illum tradunt *Abb. ibi num. 2. & in cap. grane num. 3. de offic. Ordin. & in cap. 1. num. 19. de re iudic. Alberic. in l. nemo videtur fraudare ff. de regulis iuris, Caſtr. conſil. 432. lib. 1. Baptiſt. de arbitr. lib. 2. cap. 4. Gail. lib. 1. obſeruat. 40. Tiraq. de retract. lig. §. 1. gloſ. 9. num. 121. Couar. lib. 2. vari. cap. 4. num. 1. Vlx. tom. 1. commun. opinion. 277. Perez ad l. 2. verſ. vtrum autem fori tit. 1. lib. 3. Ordin. pag. 467. Surd. de aliment. tit. 1. qu. 113. num. 2. Eraſm. a Cochier. de iuriſdict. Ordin. in exemptos p. 2. q. 7. num. 2. & 3. & p. 3. q. 34. Galerat. de renunciat. to. 2. cent. 2. renunc. 140. num. 18.* latè & eleganter Rota *in Vlixbonen. monaſterij 19. Nouembris 1615. coram R. D. meo Coccino Decano.*

41 De ratione autem huius deciſionis non conueniunt Doctores, quidam enim exiſtimãt quod cum exempti à poteſtate Ordinariorum ſoli Romano Pont. ſubijciantur, qui ſubindè eorum efficitur diœceſanus iuxta text. *in cap. auctoritate, inclu. gloſ. verbo diœceſani, de priuileg. lib. 6.* ſuccedit regula text. *in d. c. ſignificaſti, de foro compet.* quod nullus clericus ſine proprij diœceſani voluntate poteſt in Iudicem non ſuum conſentire, atque ita notarunt *Ioan. & Andr. Butr. num. 13. & Abb. n. 11. & Socin. nu. 42. verſ. ex quibus infertur in d. cap. cum tempore, Fr. Emman. quæſt. Regul. to. 1. q. 36. art. 1. & to. 2. q. 63. ar. 10.* & hanc rationem licet aliam inſimul addat, veram & receptam non negat *D. Barboſ. in l. 1. art. 3. num. 47. ff. de iudic.*

42 Verum licet hæc ratio efficax ſit, quando agitur de proroganda iuriſdictione iudicis non ſui, in quibus terminis procedit *d. cap. ſignificaſti*, non ita quando agitur de ſola renunciatione priuilegij, quo ab Epiſcopi iuriſdictione quis eximitur. Quare illa ratio videtur conformior, quod in exemptione verſatur fauor nedũ exempti, ſed etiam ſuperioris, qui exemit, cuius intereſt huiuſmodi exemptionem rectam conſeruare, ac proinde intereſt Romani Pontif. qui eſt ſuperior ſubditos ſuos ab alijs non iudicari, quam rationem poſt *Eraſm. a Cochier. d. quæſt. 7. num. 3. Gail.* & alios præſtat Rot. *in d. Vlixbonen. monaſterij coram R. D. meo Coccino Decano.*

43 Vnde infertur non eſſe diſtinguendum cum *Angel. in §. idem iuris num. 44. inſtit. de except. Fider. de Senis, conſ. 14. Felin. in cap. P. & G. num. 13. de officio deleg. & Fuſc. de viſitat. lib. 2. cap. 8. num. 11.* vtrum priuilegium exemptionis in priuatorum ſingularem fauorem, vel in gratiam Sedis Apoſt. Religionis, aut Eccleſiæ conceſſum ſit, ita vt in primo caſu ei poſſint exempti renũciare ex text. *in d. cap. ſignificaſti.* ſecus verò in ſecũdo, quo caſu aſſerunt procedere deciſionem text. *in d. cap. tempore*; aduertere namque debuiſſent quod in exemptione non ſolum verſatur fauor illius priuatæ perſonæ, ſed etiam ſuperioris eximẽtis, ideſt Romani Pont. cuius intereſt permultos habere immediatè ſubiectos,

vt

vt poſt *Rebuff. reſp.* 142. aduertit *Eraſm. a Cochier. dict. tract. p.* 1. *quæſt.* 1. *nu.* 17. & magis in his terminis *part.* 2. *quæſt.* 34.

44 Ex qua etiam ratione pariter infertur veram nõ eſſe ſententiam *gloſ. verbo libertatis in d. cap. cum tempore*, dum ait huiuſmodi priuilegio exẽptionis poſſe renuntiari in præiudicium exempti, non vero eximẽtis, quia vt bene aduertit *Abb. ibi num.* 7, non poteſt conſiderari aliquis effectus quantum ad exemptum, nam ius libertatis eſt ita coniunctum inter exemptum & ſuperiorem, vt commodè ſeparatio fieri non poſſit: quare nec etiam veritate nititur, quod ait *Alberic. in l. ſi quis in cõſcribendo* 39. *num.* 9. *de Epiſcopis & cleric.* quod ſcilicet poſſit renunciari priuilegio ſpecialis exẽptionis, quando motu proprio non fuit conceſsum; *Sylueſt. enim in ſumm. verbo exemptio.* §. 10. Dicit contrarium eſse verius, euidentiſſima ratione, quia exemptio fit gratia exemptoris, quod dictum ſequitur *Armil. in eod. verbo num.* 8. *Rebuff. d. reſp.* 142. *colum.* 2. *verſ. exempta*, refert, & ſequitur *Rota in d. Vluxbonen. monaſterij coram R. D. meo Coccino.*

SVMMARIVM.

1 *Juriſdictio in dubio cumulatiuè, & non priuatiuè quæſita iudicatur.*
2 *Iudicum inferiorum dationes ſunt odioſæ, & Ordinariorum præiudicium includunt.*
3 *Opponitur contra principalem concluſionem.*
4 *Declaratur reg. generi, de regulis iuris lib.* 6. *& nu.* 5.
5 *Juriſdictio quando priuatiuè quæſita, vel data iudicanda ſit, oſtenditur.*
6 *Declaratur cap. auditis, de præſcriptionibus.*
7 *Juriſdictio quando priuatiuè data eſt alicui Judici an poſſint ſubiecti, ſine eius cõſenſu, alterius Iudicis juriſdictionem prorogare, oſtenditur.*

EPISCOPO COMPETENS iuriſdictio ſi inferiori concedatur, vel aliter acquiratur, an in dubio iudicanda ſit quæſita cumulatiuè, vel potius priuatiuè.

ALLEGATIO CXXIV.

1 IVriſdictionem in his terminis cumulatiuè quæſitam in dubio iudicari merito probant *Ioan. Andr. Hoſt. Ant. Imol. Felin. a nu.* 2. *in cap. paſtoralis, de officio ordin. Bar. per tex. ibi in l.* 1. *ff. de officio Præfecti Vrbis, Conar. in cap. alma mater part.* 1. §. 12. *num.* 3. *Roland. conſ.* 80. *a num.* 22. *lib.* 2. *& conſil.* 1. *num.* 134. *Grammat. conſi.* 72. *per totum, Pariſ. conſ.* 9. *num.* 11. *lib.* 4. *Menoch. de arbitr. lib.* 1. *quæſt.* 40. *a num.* 5. *& remed.* 3. *retin. nu.* 367. *Vanti. de nullit. tit. ex defectu iuriſdictionis nu.* 25. *Cabed. part.* 2. *deciſ.* 13. *à num.* 1. *Pute. deciſ.* 238. *lib.* 3. *in correctis* affirmat magis communem *laſ. in l. quod in rerum*, §. *ſi quis poſt num.* 8. *& in l. Titia textores* ▪ *princip. à nu.* 29. *ff. de legat.* 1. *Rum. conſil.* 7. *num.* 5. *lib.* 4. *Rot.* apud *Farin. deciſ.* 121. *num.* 4. *part.* 1. *recent. & deciſ.* 30. *num.* 3. *part.* 2. *recent. Gregor. Auend. Azeued.* & alij, quos refert, & ſequitur *Gutier. practic. lib.* 3. *quæſt.* 24. *à num.* 2. *Soar. de Pace in practica tom.* 2. *prælud.* 1. *num.* 9. *Surd. conſ.* 1. *num.* 73. *lib.* 1. poſt *Abb. num.* 7. *in cap. cæterum, de iudic.* vbi docet conceſsa iuriſdictione à lege Rectori in cauſis concernentibus ſuam profeſſionem, iuxta regul. *l. vltim. C. de iuriſdict. omnium iudic.* in perſonas illorum, qui ſunt de Collegio, in dubio cenſeri conceſſam cumulatiuè, & ideò non cenſeri ademptam poteſtatem Ordinario loci etiam reſpectu earundem cauſarum, idque ad varia ſtatuta, & iuriſdictionum cõceſſiones in praxi expendunt nouiores modo citati, vt per *Gutier. vbi ſupra*, affirmantes in his terminis locum eſse præuentioni.

2 Pro quibus in auctoritatem adducũtur primo *d. l.* 1. *ff. de officio Præfecti Vrbis. text.* optimus *in d. l. vlt. verſ. ita tamen C. de iuriſdict. omnium Iudic. l. ſi in aliquam, l. ne quicquam* 9. *de offic. Proconſul. l. in prouinciali* 3. ibi, *vel per Prætorem, vel per arbitrum. ff. de noui operis nunciat. l. ſolemnis* 61. §. *latrunculator, ff. de iudic.* iuncta regul. *l. eius militis* 35. §. *militia*, iuncto ſummario, *ff. de militari teſtam. Auth. de defenſoribus ciuitatum*, §. *& iudicare, in princip. collat.* 3. *l. tam collatores* 18. *C. de re militari libr.* 2. bonus text. *in cap. per hoc* 18. *de hæret. lib.* 6. Secundò ſi ratione agamus, illud facit quod huiuſmodi inferiorum Iudicum dationes ſunt odioſæ & Ordinariorum præiudicium includunt, regulaſque Iuris infringunt, quibus ſua vnicuique iuriſdictio conſeruari præcipitur *cap. peruenit, ad finem* 11. *quæſt.* 1. *capit. Epiſcopi*, 9. *qu.* 2. & ideò omninò reſtringi debent, vt minus quàm fieri poſſit in dubio Ordinarijs præiudicent *l. quod uero*, 1. *ff. de legib. reg. odia, reg. quę à iure exorbitant, de regulis iuris lib.* 6. Vnde in obſcuris quando res hinc inde æqualiter dubia eſt, ſequimur id, quod minimum eſt *l. ſemper in ſtipulationibus.* 35. *ff. de regulis Iuris, c. ex part.* 18. *de cenſib.* plures, vt per *Tiraquel. de retractu lignag.* §. 1. *gloſſ.* 18. *num.* 73. *Couar. in capit. indicante num.* 4. *de teſtament.*

Denique ex eadem ratione dicere ſolemus iuriſdictionem delegatam eſse odioſam, & ideò reſtringendam propter præiudicium ordinariorum, quorum poteſtati aliquatenus derogatur, igitur, &c.

3 In contrarium verò, quod ſcilicet in his terminis iuriſdictio in dubio cenſeatur conceſsa priuatiuè, non leuiter obſtat reg. *generi* 34. *de regulis iuris lib.* 6. quam ad propoſitum expendit *Alexand. cons.* 111. *in cap.* 2. *de officio Legati* dum inquit, quod ſi poſt conſtitutum legatũ generalem in prouincia qui Ordinarius eſt *ex cap.* 2. *illo tit. li.* 6. Pontifex committat in eadem prouincia certam cauſam ſpecialem, derogatur per ſpecialem commiſſionem generali, itaut priuatiuè conſtitutus cenſeatur, neque poſſit Legatus circa cauſam ſpecialiter cõmiſsam cognitionem aſsumere, aduertit *Felin. in ca.* 2. *num.* 8. *uerſ. limita ſecundo, de foro compet.* conſonat *cap. vnic.* §. *ult. de prohibita feudi alienat. cap. ex tranſmiſſa* 6. *cap. uerum* 7. *de foro compet.* quibus habetur Iudicem in cauſa feudi (qualis eſt dominus directus, & ſi feudatarius ſit clericus) datum eſse priuatiuè ad propriũ Epiſcopum. Rurſus in contrarium facit quod iuriſdictio ab inferioribus legitimè præſcripta non cumulatiuè, ſed priuatiuè acquiſita cenſetur, vt ſentit *gloſ.* 1. *in cap. paſtoralis* 11. *de officio Ordin.* vbi *Abb. nu.* 7. & *Felin. num.* 5. idem *Abb. num.* 7. & *Felin. num.* 9. *in cap. auditis de præſcript.* plures, vt per *Couar. d. num.* 3. *Balb. de præſcript.* 1. *part.* 5. *principalis num.* 88. & *part.* 2. *nu.* 22. *Auendan. lib.* 1. *Prætorum cap.* 5. *nu.* 25. mouentur per text. *in dict. cap. auditis* 15. ibi, *pleno iure ſubiectas*, & ibi, *Epiſcopo ſuper illis ſilentium imponatis*, quaſi Epiſcopus per Abbatis præſcriptionem ita cenſeatur priuatus iuriſ-

iuriſdictione, & alijs iuribus Epiſcopalibus, vt perpetuum ſit eidem ſilentium impoſitum; ſimiliter expendunt eadem verba *in cap. cum olim decimo octauo, in fine, ibi, perpetuum ſilentium imponendo, illo tit. de præſcript.*

4 Verum retenta noſtra ſententia, quæ veriſſima eſt, non obſtant in contrarium adducta, nam ad primũ de dicta *reg. generi*, ſunt qui reſpondeant limitari in iuriſdictione, itaut fauore illius, & ratione boni publici per dationem Iudicis ſpecialis non cenſeatur derogatum generali, quia per cumulationem plurium Iudicum, multo magis bono publico conſulitur arg. *l. 1. §. huius ſtudij §. in magiſtratibus, ff. de Iuſtit.* iuuat *c. prudẽtiã, 21. verſ. illa quippe, ibi, iudicium quod plurimorum, & c. de offic. deleg.* ita *Dec. in c. caterum nu. 5. de iudic. Couar. in c. alma mater p. 1. §. 12. nu. 3.* ſic intelligentes text. *in d. l. 1. de officio Præfecti Vrbis, & in auth. de defenſor. ciuitatũ, §. & iudicare collat. 3. & cap. per hoc 17. de hæret. libr. 6.* Sed hæc Doctorum limitatio manifeſtè cõfunditur per text. *in d. cap. 2. de officio Legati.* Inſuper ex eo quia nulla proponitur differentiæ ratio inter materias iuriſdictionis, & cæteras; tex. vero in *d. l. 1.* cum modo citatis procedunt ſecundum communem ſententiam, quã ſequimur, quia in dubio iuriſdictio ab inferioribus quæſita, vel aliter conceſſa cumulatiua præſumitur, vt per Doctores in initio huius Allegat. citatos. Si tamen ex legi-
5 timis coniecturis colligatur iuriſdictionem eſſe ſpeciali Iure priuatiuè quæſitam, vel alicui ſecundo loco ſpecialiter data in fauorem aliquarum perſonarum, vel aliàs quando certa cauſa ſpecialiter alicui cõmittitur, tunc priuatiuè quæſita, vel data iuriſdictio iudicanda erit. Ratio eſt, quia fauor illarum perſonarum, ſpecialis certæque cauſæ datio demonſtrant derogatũ eſſe iuriſdictioni generaliter competenti; conſulitur enim maximè & perſonis, & certæ cauſæ in eo quod iudices ſpecialiter conſtituantur, vt ita ſpecialiter deſignati, & non multis intenti opportunius valeant cauſas diffinire, & perſonarum, certæque cauſæ iuſtitiæ, vtilitatique prouidere, vt in omnibus iudicijs ſpecialibus experientia docet; ita in terminis *Iacob. de Arena in l. quod in rerũ, §. ſi quis ff. de legatis 1.* aduertit eleganter ex *alijs Cabed. Luſitan. deciſ. 13. num. 9. part. 2.* obſeruant plures, vt per *Riminald. in §. 1. Inſtit. de donat. num. 182. Dec. num. 5. in d. cap. caterum, Caſtr. in l. ſi procuratorio §. Iulianus nu. 2. ff. de procuratoribus, Afflict. deciſ. 101.* Quo ſuppoſito dicendum eſt *reg. generi, &c.* non habere locum quando vel ex mẽte diſponẽtis, vel aliàs legitimè conſtat noluiſſe concedentem derogare generi per ſpeciem, vel propter præiudicium tertij, quod concedens in dubio inferre non præſumitur, quando aliud non exprimit, *l. 2. §. ſi quis à Principe, ff. ne quid in loco publico, c. ſuper eo 12. de offic. deleg.* poſt *alios Pinel. in rub. C. de reſcind. vẽdit. p. 1. cap. 2. num. 8.* vel ſi publica vtilitas offenditur, cui regulariter non parum conſulitur quãdo plures Iudices ad cauſarum definitionem conſtituuntur, argum. *d. verſ. illa quippe*, iuuat *l. duo ex tribus 29. ff. de re iudic.* cum alijs: plane hic mẽtis defectus verosimiliter præſumitur ad effectum ne in dubio iuriſdictio inferioribus competens ex priuilegio, præſcriptione, conſuetudine, vel alio iure ſpeciali cenſeatur priuatiuè competere, vt conſtat ex fundamentis, & Doctoribus initio huius Allegat. citatis.

6 Ad ſecundum ex *d. cap. auditis*, reſpondetur ibidem non agi de præſcriptione in dubio, ſed de illa tam clara, & abſoluta, vt non ſolum in Abbatem tranſtulerit omnẽ iuriſdictionem, & iura Epiſcopalia, de quibus ibi, ſed etiam omninò exemerit ab Epiſcopi iuriſdictione, & pleno iure ſubiecerit, puta ex verbis, text. *ibi, ab eius iuriſdictione prorſus exemptas*, & *ibi, pleno iure poſſeſſæ*, ac tandem *ibi, adiudicãtes illas Abbati pleno Iure ſubiectas*, itaque Abbas ibidem præſcribens per integrum tẽpus præſcriptionis Epiſcopo excluſo ſolus quaſi poſſidet, ſolus iura Epiſcopalia exercet, vt conſtat ex prædictis verbis, ac ſubindè nil mirum ſi præſcriptio tam clara & abſoluta fuerit priuatiua reſpectu Epiſcopi, etenim ſi ibidem res foret dubia, neque cõſtaret quod Abbas pleno iure poſſediſſet, ſanè tunc text. contrarium reſpõdiſſet, quia tamen tantum præſcriptum quantum poſſeſſum *cap. cum in tua 30. de decim. & Abb. in d. c. auditis*, non ſolùm poſſidet illa omnia, ſed ita ſolus, vt Epiſcopus nunquam poſſederit, neque vſus fuerit, merito non cumulatiua, ſed priuatiua iuriſdictio iudicatur, vt text. habet.

7 Vtrum autem quando iuriſdictio priuatiuè data eſt alicui Iudici poſſint ſubiecti ſine eius conſenſu alterius Iudicis iuriſdictionem prorogare? Negant Doctores communiter, ſed melius latè *D. Barboſ. l. 1. artic. 3. nu. 48. cum ſeqq.* reſoluit quod ſi in priuatam aliquorum gratiam priuatiuè iuriſdictio data ſit, non prohibentur alterius Iudicis iuriſdictionem prorogare, cũ quo proſequere; plenè enim, & erudite hunc articulum examinat.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia tanquam corpus fictum ſine anima confeſſionem per ſeipſam facere non poteſt.*
2 *Confeſſio Prælati habentis adminiſtrationem communem cum Capitulo non nocet, niſi ſit facta cum conſenſu Capituli.*
3 *Confeſſio Prælati Eccleſiæ præiudicat, ſicut & tutoris, procuratoris & ſimilium ſi ſit facta ex neceſſitate iudicij per modum contentioſæ iuriſdictionis, ſecus ſi extra & abſq; neceſſitate iudicij per viam iuriſdictionis voluntariæ.*
4 *Confeſſio Prælati, ſeu procuratoris dicitur voluntaria quãdo fuit facta non præcedente Iudicis iuſſu.*
5 *Confeſſio Prælati, ſeu procuratoris voluntaria non præiudicat, nec eſt apta ad obligandam Eccleſiam, ſeu principalem in aliquo.*
6 *Confeſſio Prælati, ſeu procuratoris voluntaria reuocari debet, quamuis geminate facta ſit, & etiam non docto de errore.*
7 *Declaratur text. in c. ſi diligenti, de præſcriptionib.*
8 *Citare Epiſcopum non ſufficit, niſi etiam citetur Capitulum quando agitur de præiudicio Eccleſiæ, itaut ſententia cõtra Eccleſiam lata citato ſolum Epiſcopo ſit nulla, & inualida. Intellige, vt nu. 9.*

EPISCOPI CONFESSIO AN & quando Eccleſiæ præiudicet.

ALLEGATIO CXXV.

1 CVM Eccleſia tanquam corpus fictum ſine anima confeſſionem per ſeipſam facere non poſſit ex regul. text. *in cap. Romana §. in vniuerſitatem, de ſententt. excommu. lib. 6.* ac proinde per Prælatum, ſeu aliũ de ipſa Eccleſia fieri debeat, non erit extra materiam

quærere an, & quando Eccleſiæ ipſi præiudicet hæc Epiſcopi, ſeu Prælati confeſſio? in qua quæſtione quidam conſtituunt differentiam inter confeſſionem Prælati non habentis Capitulum, vel ſaltem habentis adminiſtrationem diuiſam ab illo iuxta terminos text. *in c. edoceri, de reſcript. gloſ. pen. verſ. & ſi vnus, in c. potuit,*
2 *de locato,* & per contrarium inter confeſſionem eiuſdē Prælati adminiſtrationem communem cum Capitulo gerentis, itaut priori caſu confeſſio noceat, poſteriori vero minimè, niſi cum conſenſu Capituli facta ſit, *gloſ. celebris in c. de Conſtantinopolitana verbo neſcio 22. diſt. gloſ. verbo de veritate verſ. ſed nunquid in cap. dudum il 2. de elect. gloſ. verbo nulla, ad fin. in c. ult. de præſcrip. & verbo conuentum per text. ibi, in c. 2. de teſtib. lib. 6.* quas ſequuntur in ſpecie relati per *Menoc. conſ. 39. n. 24. Abb. in d. c. ult. de præſcript. n. 43. & in d. cap. 2. de capellis monach. num. 4.* quem refert *Deci. conſ. 474. num. 7. Card. Tuſch. tom. 2. lit. C. concl. 669. num. 34. & ſeq. Maſcard. de probation. concl. 367. num. 10. cum duobus ſeqq.* faciunt *quæ Rot. deciſ. 118. ánn. 1. apud Farin. p. 1. recent.* conſenſus autem Capituli debet præſtari collegialiter, & Capitulo ad id legitimo congregato adnotata per *Rot. deciſ. 377. nu. 3. p. 2. recent.*

3 Alij vero Summo cum iudicio ſubdiſtinguũt inter confeſſionem factam in iudicio, & ita ex neceſſitate iuris per modum contentioſæ iuriſdictionis, in quibus terminis fere omnes agnoſcunt ſolius Prælati confeſſionem Eccleſiæ præiudicare, ſicut & tutoris, procuratoris, vel ſimilium, ſic intelligentes tex. *in c. ſuborta* vbi *gloſ. 1. de re iudic. & d. cap. 2.* vbi *gloſ. verbo ſponte, de capellis monach. & cap. ultim. de confeſſ. & cap. 1. in fine princip. & ibi gloſ. Vt lite non conteſt. l. nor ſolum in princ. ff. de procurator.* cum ſimilibus; & inter confeſſionem factam extra & abſque neceſſitate iudicij per viam iuriſdictionis voluntariæ, quæ caſu non præiudicare Eccleſiæ communiter reſoluunt iuxta textus, quos ita aſſerunt procedere *in l. certum, §. ſed an & ipſos, ff. de confeſſis, l. ſi defenſor 10. in princip. aliàs l. ſi ſine, in princip. verſ. ſextus, ff. de interrog. actionibus. l. proinde, §. ſi procurator, ff. ad legem Aquiliam;* quam diſtinctionem tradidit *Bart.* poſt alios antiquiores *in d. §. ſed an, & ipſos n. 2.* vbi *Paul. Cuman.* & alij *Sarmien.* & plures abeo relati *lib. 3. ſelect. cap. 15. num. 5.* citati ab *Octauian. Pedamont. deciſ. 39. num. 6. & 34. Surd. deciſ. 326. nu. 4. lib. 3.* & ſequitur *Rot. in Miſſilien. pecuniaria 6. Junij 1611. coram Gregor. XV.* impreſſa per *Farin. deciſ. 334. num. 5. p. 1. recent. & in Virdunen. Abbatiæ 17. Nouembr. 1615. coram Buratto,* impreſſa per eundem *Farin. deciſ. 768. num. 5. p. 2. recent. & in Mediolanen. Fabricæ 29. Ianuarij 1616. coram R. P. D. Pirouano,* impreſſa per eundem *deciſ. 779. nu. 2. eadem, p. 2. recent.*

4 Dicitur autem Prælati, ſeu procuratoris confeſſio voluntaria quando fuit facta non præcedente iudicis iuſſu, vt per *Alex. conſ. 222. nu. 16. lib. 2. Rot in Pampilonen. decimarum de Gongara 14. Maij 1610. coram R. Bononien. & in d. Virdunen. Abbatiæ coram Buratto deciſio. 768. nu. 5. in med. p. 2. recent.* Vel nullo Iure cogẽte, vt poſt *Ægid. deciſ. 694. in princ.* exemplificat *Rot. in d. Mediolanen. penſionis coram R. P. D. Pirouano deciſ. 779. nu. 2. in med. p. 2. recent.*

5 Amplia adeò verum eſſe confeſſionem Prælati, ſeu procuratoris voluntariam nõ præiudicare, nec aptam reperiri ad obligandam Eccleſiam, ſeu principalem in aliquo, per ea quæ tradunt *Bald. in l. 1. num. 30. Cod. de confeſſis, Pariſ. conſ. 47. num. 92. lib. 1. volu. 1. Aufrer. in addit. ad Capell. Tholoſ. deciſ. 392. Honded. conſil. 65. nu. 72. vol. 1.* quos refert, & ſequitur *Rot. d. deciſ. 779. nu. 2.*
6 *in fine,* vt reuocari debeat etiam non dolo de errore, vt per *Rot. deciſ. 19. de procurat. & deciſ. 2. de confeſſ. in nouis, & in Pampilonen. decimarum 10. Maij 1610. coram Card. Sacrato,* & quamuis geminate facta fuiſſet ſecundum *Caputaq. deciſ. 198. p. 1. & Rot. d. deciſ. 768. nu. 5. in fine p. 2. recent.*

7 Non obſtat *cap. ſi diligenti, de præſcript. ibi, cum ſecũdum confeſſionem tuam, &c.* ex quo deduci videtur Eccleſiæ præiudicare confeſſionem ſimplicem ſolius Prælati, quia reſpondetur ad hunc text. varios adduci intellectus, nec placet quem refert *gloſ. 2.* ibi, ſcilicet confeſſionem illam præiudicare ſoli Archiepiſcopo confitenti, quia ſi aduertas, præiudicat etiam Eccleſiæ Piſanæ circa quaſi poſſeſſionem, & præſcriptionem. Nec item placet reſpondere in propoſito agi de negotio, quod Archiepiſcopus ipſe tractauerat, & de quo aliter quam per confeſſionem illius conſtare non poterat, in qua ſpecie confeſſio ipſius Prælati valere, & præiudicare tenet *gloſ. ult. in d. c. ult.* probata *à Tiraqu. de retractu lig. §. 1. glo. 14. n. 48.* prout intellexit *Abb. in d. c. ult. a n. 43.* ſiquidem hic intellectus nec in ſe verus eſt, nec cõuenit textui ex his quæ poſt *Anto. & Imol.* notat *Pariſ. in eod. cap. ult. nu. 54. in princip. & in d. c. ſi diligenti nu. 8. verſ. unde Abbas,* quare vltra alios intellectus de quibus per Doctores *in d. cap. de Conſtantinopolitano, & per Pariſ. ubi ſupra (rot. in l. re coniuncti in fine, ff. de legat. 3.* obtinuit communis confeſſionem ſolius Archiepiſcopi in propoſito attendi, & præiudicare Eccleſiæ, quia cum liquido conſtaret Iudicatum Calaritanum, & totam Sardiniam ad Romanæ Eccleſiæ patrimonium immediatè pertinere, vt *text. habet in princip.* & deducitur ex *c. ego Ludouicus 63. diſt. & cap. Conſtantinus 2. 96. diſt.* vtique Iuris præſumptio erat pro confeſſione Archiepiſcopi, ac ſubindè nõ illa tanquam Iuri & præſumptioni conformis apparebat, maximè verоſimilis, & ita admittenda fuit abſque alio concurſu vel conſenſu Capituli, etiam in eiuſdem præiudicium prout intelligit *Abb. n. 4.* & alij *in d. cap. ſi diligenti,* communis ex *Pariſ. diſt. num. 8. in princip. & d. num. 54. verſ. quarta, Curt. de feudis 1. par. quæſt. 8. num. 16. Aym. de antiqu. par. 1. cap. propoſitum, a num. 73.* Sed nec is communis intellectus Iure probatur, nec videtur ſufficere quod confeſſio ſit verоſimilis, vt alteri quam confitenti præiudicare poſſit, vt aduertit *Crot. ubi ſupra,* & licet tota Sardinia ad Romanam Eccleſiam ſpectaret, potuit nihilominus Eccleſia Piſana aliquo titulo, vel Iure ſpeciali habere quaſi poſſeſſionem, de qua *in d. c. ſi diligenti.* Vnde cum text. contrarium non aperiat, nec principaliter de confeſſione dubitatum ſit, longè verius, & ſecurius videtur ſupponere terminos habiles, & ita quod confeſſio ſecundum Iuris regulas valuit etiam in Eccleſiæ præiudicium, nam ſiue dicamus (vt ex littera colligi videtur) quod Archiepiſcopus in iudicio apud Pontificem Max. agebat, vel defendebat cauſam ſuã, vel ſaltem communem, ſiue cum Eccleſia Piſana, in qua ſpecie ſolus agere, & conueniri potuit iuxta communẽ *in d. cap. edoceri,* vbi latè *Felin. d num. 2.* meritò cõfeſſio Archiepiſcopi ex neceſſitate iudicij procedens præiudicat etiam Eccleſiæ, vt ſupra reſoluimus, ſi vero dicamus confeſſionem fuiſſe illic factam per viam voluntariæ Iuriſdictionis, & abſque neceſſitate iudicij, tunc vt Eccleſiæ, vel Capitulo præiudicet, neceſſariò requiritur conſenſus, vel mandatũ ſpeciale, nec ſufficit generale,

rale, iuxta d. §. *ſed an*, vbi *Bart. nu. 2.* & ita ſupponendi ſunt termini habiles, id eſt, quod interuenerint omnia neceſſaria arg. *c. 1.* iuncta *gloſ. verbo ab omnibus, de cõſtitut. gloſ. 1. in l. 1. C. de tranſact.*

3 Vtrum autem quando agitur de præiudicio Eccleſiæ ſufficiat citare Epiſcopum abſque eo quod citetur Capitulum, itaut ſententia contra Eccleſiam lata citato ſolum Epiſcopo ſit nulla, & inualida? in qua quæſt. *Rota in vna Montis Regalis iuriſdictionis 5. Iunij 1606. coram Penia*, impreſſa per *Farin. deciſ. 118. p. 1. recent.* cenſuit in his terminis ſententiam latam contra Eccleſiã citato ſolum Epiſcopo eſſe nullam & inualidam, & præcipuè ex eo, quia appellatione Eccleſiæ non ſolum venit Capitulum *ca. cum clerici, vbi gloſ. verbo Eccleſiæ Placentinæ, de verbor. ſignif.* ſed etiam, quia illius defenſio præſertim in arduis, non pertinet ad Epiſcopum ſolũ, ſed etiam coniunctim ad Capitulum, *Felin. in c. edoceri nu. 3. verſ. prima declaratio, & deſcript. Innoc. in c. fin. in verbo requiratis*, & ibidem *Zabarel. in 2. oppoſit. & Ancha. not. ab. 5. & Butr. nu. 9. & 27. Abb. nu. 1. & 2. de maiorit. & obed. Lap. alleg. 48. nu. 8. verſ. quæro quid in arduis, Roman. conſ. 369. num. 21.*

9 Verum *Farin. in apoſtilla ad d. deciſ. 118. lit. C.* obſeruat quod vt ſententiæ præiudicent Capitulo neceſſaria eſt illius citatio, vt conſiderant *Roman. d. nu. 21. in fine, & Felin. in cap. fin. num. 3. & 4. de maiorit. & obed.* addit que vt ſententia valeat, ſufficere citationem Epiſcopi ex text. *in cap. expoſuit, de dilat. ca. fin. de do. o & contum. Bellem. in d. cap. fin. de maiorit. & obed. num. 9. in 3. oppoſit. Zabarel. conſ. 134. in 2. dubio*, cum alijs ibidem citatis. Ratio autem quare non ſit neceſſaria huiuſmodi citatio Capituli, eſt, quia magis principaliter intereſt Epiſcopi, & ad illum magis pertinet huiuſmodi defenſio, *Butr. in cap. dilecti num. 17. de maiorit. & obed. Abb. in cap. cum olim. col. 5. verſ. fateor, de teſtib.* & pro validitate iudicij ſufficit citare illũ, cuius principaliter magis intereſt. *Felin. in d. c. fin. de maiorit. & obedient. nu. 3. & 4.* Aduertit tamen idem *Farin.* aliud eſſe Epiſcopũ facere aliquem actum, quo amittitur libertas Eccleſiæ, & Eccleſia inducitur in ſeruitutem, & tunc fauore libertatis non amittendæ, requiritur cõſenſus omnium, & aliud eſſe Epiſcopum facere actum quo defenditur libertas Eccleſiæ, vt liberetur à ſeruitute in qua reperitur conſtituta, & hoc caſu fauore Eccleſiæ ſolus Epiſcopus, & quilibet alias admittitur ad vindicandam Eccleſiam à ſeruitute, vide ibi per eum.

S V M M A R I V M.

1 *Negligentia eſt rationis cunctatio, ſeu tarditas in efficaciter imperando eo quod eſt iam bene conſultatum, & indicatum.*

2 *Virtus, cui negligentia opponitur, eſt prudentia.*

3 *Negligentiæ formalis & propriè vitium non ſemper conſtituit peccatum mortale, & in Confeſſione ſpecificandum, niſi in duobus tantum caſibus.*

4 *Iuriſdictio contentioſa eſt illa, quæ redditur in inuitos.*

5 *Iuriſdictio voluntaria dicitur illa, quæ in volentes exercetur.*

6 *Archiepiſcopus in prima inſtantia nõ habet iuriſdictionem cuiuſcunque negligentiæ prætextu circa cauſas pertinentes ad ſubditos ſuffraganeorum.*

7 *Statutum, edictum, ſeu quodlibet aliud præceptum Archiepiſcopi concedentis, aut iubentis, vt ſubditi Epiſcoporum ſuffraganeorũ ad eius Curiam pro audiendis, & terminandis ſuis cauſis in prima inſtantia, accedant, eſt nul ũ.*

8 *Archiepiſcopus non poteſt in prima inſtantia cognoſcere de cauſis pertinentibus ad ſubditos Epiſcopi ſui ſuffraganei, etiamſi is ob excommunicationem in ſe latam impediatur vti Epiſcopali iuriſdictione.*

9 *Iuriſdictio contentioſa Epiſcopi excommunicati non tantum non deuoluitur ad Archiepiſcopum proſuis culpis, ſed nec etiam pro illius negligentia, contra aliquos citatos, num. 10.*

11 *Deuolutio iuriſdictionis, vt inducatur ad Archiepiſcopum ex capite negligentiæ, vel ex alia qualibet cauſa, non eſt ſatis eam non inuenire prohibitam Archiepiſcopo, ſed oportet vt inueniatur expreſſe in iure eidem conceſſa.*

12 *Deuolutionis negotium non pendet ex ſolis rationibus, vel ex rei natura, ſed ex ſola legis diſpoſitione.*

13 *Declaratur text. in cap. ſum ſimus 9. quæſt. 3.*

14 *Archiepiſcopus non poteſt adiri in prima inſtantia per viã ſimplicis querelæ propter negligentiam Epiſcopi, ſecus per viam appellationis.*

15 *Spectantia ad iuriſdictionem voluntariam, ſi per negligentiam omittantur, multoties ſupplentur per alios, & ad hũc finem ad eos ſæpe deuoluitur poteſtas negligentibus competens.*

16 *Deuolutio inducta ob negligentiam Prælatorum Eccleſiaſticorum non procedit ex natura rei, ſeu aliqua ratione concludenti, ſed immediate tribuenda eſt voluntati, & diſpoſitioni legis Canonicæ.*

17 *Dominij deuolutio de vno in alium fit per præſcriptionem a lege inductam ne rerum dominia eſſent in incerto.*

18 *Deuolutio poteſtatis Prælatorum Eccleſiaſticorum propter negligentiam non inducitur extra caſus à iure expreſſos.*

19 *Ius inſtituendi ob negligentiam Prælati in inſtituẽdis præſentatis etiam idoneis, nõ deuoluitur ad proximum ſuperiorem ſed patronus legitimo tempore præſentans poteſt interpellare Epiſcopum pro inſtitutione facienda.*

20 *Deuolutio vbi expreſſe à iure inducta reperitur non ſemper fit ad proximum ſuperiorem.*

21 *Declaratur text. in cap. 1. de ſuppl. neglig. Prælat. in Decretalib.*

22 *Epiſcopo negligente præſtare abſolutionem ab excommunicatione a ſe lata in eum, qui ex iuſta cauſa petit abſolui, poteſtas abſoluendi an ad Archiepiſcopum deuoluatur ex capite negligentiæ, oſtenditur.*

23 *Abſoluendi poteſtas ex ſolo capite negligentiæ quo caſu ad Archiepiſcopum deuoluatur, oſtenditur.*

24 *Archiepiſcopus per ſimplicem querelam adiri non poteſt ob negligentiam Epiſcopi abſolutionem ab excommunicatione denegantis.*

25 *Appellatione interpoſita ad Archiepiſcopum ob abſolutionem ab excommunicatione denegatam, an, & quando debeat excommunicatum abſoluere, oſtenditur.*

26 *Declaratur text. in cap. ſignificauit. de officio ordin.*

27 *Declaratur text. in cap. nullus, de iure patronat. & 35.*

28 *Epiſcopo negligente concedere iuſtè petitum conſenſum ad decimas, &c. ad Romanum Pont. pro eo conſenſu præſtando recurrendum eſt, & non ad Archiepiſcopũ; ampliat quamuis negligens ſit inferior Epiſcopo, ut n. 33.*

29 *Declaratur text. in c. cum ſimus verſ. ſimiliter, 9. q. 3.*

30 *Declaratur text. in c. 2. de tranſactionib.*

31 *Licentia ab Epiſcopo iuſtè petita, & ab eo per iniuſtã negligentiã non exhibita, ut obtineatur, nõ poteſt per viã ſimplicis querelæ recurri ad aliũ quã ad ipſum Rom. Pont.*

32 *Archiepiſcopus non poteſt ſupplere Epiſcopi negligentiam in præſtandis licẽtijs, ſed ſolum cõpellere ipſum Epiſcopũ iniuſtè negligentem concedere diſpenſationem ab illo ex*

iuſta cauſa per officium Iudicis petitam.

34 *Archiepiſcopus poteſt adiri ad effectum cõpellendi Epiſcopũ vt conſentiat, quamuis eo negligente cõcedere pro eo conſenſu præſtando recurrendum eſſet ad Summũ Pont.*

36 *Archiepiſcopus poterit præſtare conſenſum denegatum ab Epiſcopo, & illius negligentiam in eo præſtando ſupplere, vbi actum fuerit remedio appellationis.*

37 *Negligentia iniuſta Prælati circa prouiſionem beneficiorũ non conuincitur, niſi per lapſum certi temporis.*

38 *Negligentia eorum, quibus incumbit prouiſio maiorum dignitatum conuincitur per lapſum trium menſium.*

39 *Negligentia prouidere debentium inferioris dignitates, & beneficia, conuincitur per lapſum ſex menſium.*

40 *Negligentia patronorum in præſentationibus ad beneficia faciendis vt conuincatur, præfinitum laicis eſt tẽpus quadrimeſtre, Eccleſiaſticis autem ſemeſtre.*

41 *Semeſtre tempus quare potius quam aliud ad prouidendum de beneficijs inferioribus conceſſum fuerit ordinarijs collatoribus, remiſſiuè.*

42 *Tempus ad conuincendã eligentiũ, ſeu collatorum negligẽtiã præfixum non cõputatur, niſi à die notitiæ vacationis.*

43 *Tempus à lege, vel ab homine præfinitum in dubio dũ aliud non apparet, intelligitur continuum, intellige, vt n. 44.*

45 *Tempus ad prouidenda beneficia præfixum datur in odium negligentium.*

46 *Tempus conferendi currit ab eo tempore, quo Epiſcopus potuit, vel ſcire debuit vacationem.*

47 *Viſitare debet Epiſcopus bis, aut ſemel ſaltem ſingulis annis diœceſim ſuam.*

48 *Ignorantia vacationis beneficij nõ præſumitur in Epiſcopo.*

49 *Tempus ad conuincendam eligentium, ſeu collatorũ negligentiam non currit legitimè impeditis, intellige vt ibi.*

50 *Tempus ad conuincendam collatoris negligẽtiam ſtatutum non poteſt per ſuperiorem arctari.*

51 *Deuolutio poteſtatis ad ſuperiorem non habet locum ex negligentia eorum, qui Canonicatus, & præbendas in Eccleſia non numerata minimè prouident.*

52 *Prælato iniuſtè negligenti inſtituere bene præſentatum, aut confirmare bene electum, nullus certus terminus à Iure præfinitur.*

53 *Papæ nullum tempus præfixum eſt ad conferenda beneficia, quia non habet Superiorem, qui poſſit eius negligentiam ſupplere.*

54 *Collatores conuicta eorum negligentia per lapſum temporis ad conferenda beneficia ſibi à Iure præfixi ſtatim pro ea primo occurrente collatione amittunt ipſo iure poteſtatẽ prouidendi, & aliter facta collatio eſt nulla, vt num. 55. etiamſi mora ſit vnius etiam diei, vt num. 56.*

57 *Moræ purgatio non admittitur, vbi dies & pœnæ ſimul a lege, vel ab homine ponuntur.*

58 *Declaratur text. in c. licet canon. de elect. lib. 6.*

59 *Collator negligens infra præfinitum tempus conferre licet non poſſit iure proprio, poteſt tamen iure alieno procedere ad collationem faciendam.*

60 *Collatori non elabitur tempus præfixum ad conferendum ſi intra illud pro viribus fecit, quamuis prouiſio effectum ſortita non fuerit.*

61 *Patrono non labitur tempus datum ad præſentandum ſi bona fide præſentauit coram nõ habente ius inſtituẽdi.*

62 *Collator, ſeu electo fraudulenter ſe gerens in collatione beneficij, quæ effectum ſortita non fuit, non poteſt iterũ prouidere.*

63 *Epiſcopus in conferendo negligens poteſt beneficium ſic deuolutum vnire.*

64 *Poteſtas prouid. ndi beneficia Eccleſiaſtica ex negligentia Prælatorum, quibus hoc munus incumbit, deuoluitur regulariter de inferiori ad primum ſuperiorem donec perueniat ad Papam.*

65 *Patrono negligente intra tempus ſibi præſtitutum ad præſentandum in beneficio, deuoluitur ius conferendi ad inſtituentem, & procedit etiam in patronis Regularibus, vt num. 66.*

66 *Declaratur text. in Clem. vnica, de ſuppl. neglig. Prælat.*

67 *Inſtituenti ad conferendum ex negligentia patroni etiam laici ſex menſes à die deuolutionis, & notitiæ reſeruantur.*

68 *Prælatus Epiſcopo inferior ſi ius conferendi beneficia habuerit, eo negligente conferendi poteſtas deuoluitur ad Epiſcopum.*

69 *Poteſtas collatorum Regularium ex negligentia in conferendis beneficijs an & quando ad Epiſcopum deuoluatur, oſtenditur.*

70 *Deuolutio, quæ in caſu negligentiæ fieri debet ad Epiſcopum, non poteſt fieri Sede vacante ad Capitulum.*

71 *Capituli Cathedralis Eccleſiæ ob negligentiam in conferẽdis beneficijs, quæ ad ſuam collationem ſeparatim ab Epiſcopo pertinent, ad ipſum Epiſcopum tanquã immediatum ſuperiorem fit deuolutio, etiamſi Epiſcopus collationi intereſſe debuerit, vt Canonicus, & nu. 72.*

73 *Compromiſſario per Capitulum electo ad conferendum negligente deuoluitur ipſius poteſtas ad Epiſcopum.*

74 *Beneficiorum collatio, vbi ad Epiſcopum & Capitulum cõmuniter ſpectauerit, tunc deuolutio ex Capituli negligẽtia non fiet ad Epiſcopum, ſed potius ad Archiepiſcopum, & nu. 77.*

75 *Epiſcopo negligente intra debitum tempus conferre beneficia ad ſuam collationem ſeparatim a Capitulo ſpectantia, collatio deuoluitur ad ipſum Capitulum.*

76 *Deuolutio in quibus caſibus fiat a ſuperiore ad inferiorem, remiſſiuè.*

77 *Ius conferendi quando ſpectat ſimul ad Epiſcopum & Capitulum, qui inter ſe prouiſionem diuiſerunt per turnos, ſi Capitulum in ſuo turno non confert infra tempus à Iure ſtatutum, aut confert indigno, non fit deuolutio ad Epiſcopum, ſed ad Archiepiſcopum.*

78 *Collatio beneficiorum vbi ſpectat ad Epiſcopum iure ſpeciali, vel deuoluto, eo negligente non deuoluitur ad Capitulum, ſed ad ſuperiorem.*

79 *Epiſcopus vbi fuerit exemptus, & Romano Pontif. immediatè ſubiectus eo negligente poteſtas ad ſolum Romanum Pont. deuoluitur.*

80 *Deuolutio ob negligentiam fit gradatim de Epiſcopo ad Capitulum, de Capitulo ad Archiepiſcopum, de Archiepiſcopo ad Patriarcham, & de hoc ad Summum Pontificem.*

81 *Papa poteſt quandocunque ex vi maioris poteſtatis ſibi ſemper reſeruatæ conferre, quin diuolutionis ordinem ſpectare teneatur.*

82 *Papa in beneficijs inferiorum conferendis vti poteſt non ſolum iure deuolutionis, ſed etiam iure præuentionis.*

83 *Deuolutio ex negligentia dimanans fit cum onere, & qualitatibus requiſitis in prima prouiſione.*

84 *Deuolutio ex negligentia fit ad ſuperiorem, qui dolosè non procurauerit negligentiam collatoris.*

85 *Superior ſi ante deuolutionem iure deuoluto conferat, collatio eſt nulla, quantumuis poſtea deuolutio contingat.*

86 *Ordinarius ſi iure ordinario beneficium iuris patronatus contulerit ſpreto patrono infra tempus datum ad præſentandum, talis collatio valet non præſentante, nec contradicente patrono.*

87 *De-*

87 *Deuolutio ceſſat in reſeruatis.*

88 *Deuolutio fit ſi ij, ad quos ſpectat, prouident indignis, ſeu inhabilibus, & incapacibus.*

89 *Vicarius ſi contulerit beneficium indigno non fit deuolutio, nec eſt Epiſcopus confetendi poteſtate priuatus.*

EPISCOPI NEGLIGENTIA, an & quando per alios ſuppleatur.

ALLEGATIO CXXVI.

1 NEgligentia eſt rationis cunctatio, ſeu tarditas inefficaciter imperando eo quod eſt iam bene conſultatum, & iudicatum, vt definit *Valent.to.3.diſput. 4. q.5. puncto 1.verſ. negligentia*; vel eſt omiſſio actuum rationis, qui neceſſarij ſunt, vt opus ſuo tempore fiat, ſecundum *Leſſi.de iuſtit.lib.1.cap.2.n.19.* Virtus igitur, cui opponitur, eſt prudentia, vt poſt *D.Thom.2. 2.qu. 54.art.2.& Caiet.* ibidem, *Tabien. & Sylueſt. in ſumm. verbo negligentia*, reſoluunt latè explicantes *Valent.d. q.5.puncto 1.& Leſſi.d.nu.19.*

3 Licet autem vitium formalis & propriæ negligentię ſit contra ſpecialem prudẽtiæ virtutem ex proximè dictis, tamẽ ob id non ſemper conſtituit peccatum mortale, & in confeſſione ſpecificandum, ſed tunc ſolum quando negligentia per ſe, & ex directa intentione fuerit voluntaria, vt eſt contra prudentiam, nec ſemper etiam in hoc euentu conſtituit peccatum mortale, niſi in duobus tantum caſibus. Primus eſt, ſi ex negligentia committatur, vel omittatur aliquid ad quod non omittendum, vel non committendum negligens teneretur ex aliquo præcepto ſiue diuino, ſiue humano obligante ad culpam mortalem, prout tradunt *D. Thom. d. quæſt.54.art.3.in corpore, Sylueſt. Tabien. & alij ſummiſtę verbo negligentia, Iacob.de Graff.in aureis deciſion.p.1.li. 3.cap.5.nu.132.& 146.& p.2.lib.3.cap.15.nn.81. Leſſi.d.cap.2.ſub num.20. Valent. d. puncto 1. verſ. quarto notandum*. Pariter obſeruantes quod negligentia circa opus prohibitum ſubvenialitantum, nõ vero ſub mortali obliget ſolum ad veniale. Iuxta quam reſolutionẽ reducendum, & intelligendum eſt illud quod de Prælato negligente tradunt indiſtinctè *Greg. Lop.l.50.gloſ. 2.col.2.poſt princ. Ludou.Gom.in reg.de annali quæſt.28. in epilogo caſuum negligentiæ caſu 142.poſt gloſ.verbo reatu in cap.ea quæ, de officio Archid.* reſoluentes negligentiam in Prælato eſſe peccatum mortale, vt nõ ſit ita generaliter, & indiſtinctè accipiendum, ſed potius moderandum iuxta grauitatem rerum quas Prælatus negligenter omiſerit, iuxta modo reſoluta. Secundus autem caſus in quo negligentia obligat ad mortale, tunc continget quando intellectus in imperando, & voluntas in exequendo ſe habuerint adeò remiſsè circa ea, quæ ſunt Dei, ſicque ea quis omittat cum tali iniuria propriæ ſalutis ſpiritualis, vt nihil curet Dei amicitiam, immo totaliter ab ipſius charitate deficiat, tũc etenim etiamſi non interueniat illa directa contra prudentiam volitio, adhuc tamen conſtituitur ſpecificum negligẽtiæ peccatum mortale in Confeſſione ſpecificandum, vltra illud aliud ex ipſo lethali opere ex negligentia commiſſo inſurgẽs, maximè ſi hæc negligentia ſequatur ex contemptu, vt reſoluit *D.Tho.d.art.3.in corpore, Valent.d.verſ.quarto notandum*, & conſtat ex ijs, quæ elegantèr vt ſolet agens de tranſgreſſione legis ex contemptu reſoluit nouiſſimè *Suar.de legib.lib.3.cap.24. à princip.*

4 Negligentia Prælatorum Eccleſiaſticorum, de quibus agitur *in tit. de ſuppienda negl.* Prælatorum, contingere potiſſimum poteſt duobus modis, vel in ijs, quæ ſpectant ad eorum iuriſdictionem, vel contentioſam, qualis eſt illa quæ redditur in inuitos, vt explicãt communiter Doctores *in l.2.ff.de offic.Proconſ. poſt gloſ. ibi verbo contentioſam, Marant.de ordine iudic.p.4. diſt. 18.* vel circa ea, quæ ad voluntariam pertinent, quas eſt illa, quæ in volentes exercetur, vt prædicti Doctores explicant, prout eſt ordinatio, conſecratio, benedictio, auctoritatis, ſeu decreti interpoſitio, abſolutio, beneficiorum prouiſio, diſpenſatio, & his ſimilia, vt notant Doctores *in c.decernimus de iudic. Franc. in c. cum nullus ſub nu.5.de tempor.ordin.lib.6.* vbi *Anch.ſub n.2. Dom. ſub nu.3.verſ. Religioſi, Couar.lib.3.var.c.20.nu.6.cum ſeqq. Boer.deciſ.30. Vanti.de nullit.titul.ex defectu iuriſdictionis, nu.109. Henriq in ſum.lib.6.c.7.§.1. iuncta litt. G*, qui hanc duplicem iuriſdictionis ſpeciem, & cuiuslibet exempla notant ad varios effectus, maximè ad intellectum & limitationem text. *in l.vlt.ff. de iuriſd. omnium iudic. & in c.vlt.§.ſtatuto de conſtitut.lib.6.* vbi latè controuertit *Ludou.Gom.nn.57.cum ſeqq.*

De negligentia Prælatorum in ijs, quę pertinent ad iuriſdictionem contentioſam.

6 QVoad Prælatorum negligentiam in expediendis ijs, quæ pertinent ad iuriſdictionem contentioſã, reſoluendum eſt Archiepiſcopum in prima inſtantia non habere iuriſdictionem cuiuſcunque negligentiæ prætextu circa cauſas pertinentes ad ſubditos Prælatorum ſuffraganeorum, vt probant text. *in cap.nullus primas 9.quæſt.3.c.1.de offic.Legati, cap.paſtoralis de officio Ordin.c.1.eod.tit.lib.6.cap.1.de foro compet.eod.lib.c.1. de ſuppl.neglig.Prælat.eod.lib.cap.Romana §. cum vero, de appellat.eod.lib.* tradunt *Couar.pract.c.9.num.2.cum ſeqq. Henriq.in ſum.lib.11.de Matrim.c.3.§.4. Spin.in ſpeculo teſtam.gloſ.15.princ.n.39.& 40. Sanch.de Matrim. lib.3.diſp.28.num.3.*

7 Vnde infertur nullum eſſe edictum, ſtatutum, ſententiam, ſeu quodlibet aliud præceptum Archiepiſcopi concedentis, aut iubentis, vt ſubditi Epiſcoporum ſuffraganeorum ad eius Curiam pro audiendis, & terminandis ſuis cauſis in prima inſtantia incõſulto Epiſcopo accedant, nam cum earum reſpectu Archiepiſcopus nullam habeat poteſtatem iuxta Doctores proximè citatos, ſuccedit reg. *eq quæ fiunt, de regulis iuris lib.6. tex. in c.etſi clerici, de iudic. & in c.quod autem, de Pœnitent.* cum ſimilibus, iunctis his, quæ de nullitate legis, aut ſtatuti intentati à non habente ſufficiẽtem poteſtatem ſcribit poſt alios *Soar.de legib.lib.1.c.8.* & in ſpecie probat dictum *c.1.de ſuppl.neglig.Prælat.lib.6.*

8 Amplia adeò verum eſſe Archiepiſcopum non poſſe in prima inſtantia cognoſcere de cauſis pertinentibus ad ſubditos Epiſcopi ſui ſuffraganei, vt procedat, etiãſi is ob excommunicationem in ſe latam impediatur vti Epiſcopali iuriſdictione, ita probat text. *in d.c.1.de ſuppienda negl.Prælat.lib.6.* vbi Doctores, tradunt *Ioã. Andr.in c.paſtoralis in princip.ſub nu.21.de officio ordin.* vbi

iuſta cauſa per officium Iudicis petitam.

34 *Archiepiſcopus poteſt adiri ad effectum cõpellendi Epiſcopũ vt conſentiat, quamuis eo negligente cõcedere proco conſenſu præſtando recurrendum eſſet ad Summũ Pont.*

36 *Archiepiſcopus poterit præſtare conſenſum denegatum ab Epiſcopo, & illius negligentiam in eo præſtando ſupplere, vbi actum fuerit remedio appellationis.*

37 *Negligentia iniuſta Prælati circa prouiſionem beneficiorũ non conuincitur, niſi per lapſum certi temporis.*

38 *Negligentia eorum, quibus incumbit prouiſio maiorum dignitatum conuincitur per lapſum trium menſium.*

39 *Negligentia prouidere debentium inferioris dignitates, & beneficia, conuincitur per lapſum ſex menſium.*

40 *Negligentia patronorum in præſentationibus ad beneficia faciendis vt conuincatur, præfinitum laicis eſt tẽpus quadrimeſtre, Eccleſiaſticis autem ſemeſtre.*

41 *Semeſtre tempus quare potius quam aliud ad prouidendum de beneficijs inferioribus conceſſum fuerit ordinarijs collatoribus, remiſſiuè.*

42 *Tempus ad conuincendã eligentiũ, ſeu collatorum negligẽtiã præfixum non cõputatur, niſi à die notitiæ vacationis.*

43 *Tempus à lege, vel ab homine præfinitum in dubio dũ aliud non apparet, intelligitur continuum, intellige, vt n. 44.*

45 *Tempus ad prouidenda beneficia præfixum datur in odium negligentium.*

46 *Tempus conferendi currit ab eo tempore, quo Epiſcopus potuit, vel ſcire debuit vacationem.*

47 *Viſitare debet Epiſcopus bis, aut ſemel ſaltem ſingulis annis diœceſim ſuam.*

48 *Ignorantia vacationis beneficij nõ præſumitur in Epiſcopo.*

49 *Tempus ad conuincendam eligentium, ſeu collatorũ negligentiam non currit legitimè impeditis, intellige vt ibi.*

50 *Tempus ad conuincendam collatoris negligẽtiam ſtatutum non poteſt per ſuperiorem arctari.*

51 *Deuolutio poteſtatis ad ſuperiorem non habet locum ex negligentia eorum, qui Canonicatus. & prebendas in Eccleſia non numerata minimè prouident.*

52 *Prælato iniuſtè negligenti inſtituere bene præſentatum, aut confirmare bene electum, nullus certus terminus à Iure præfinitur.*

53 *Papa nullum tempus præfixum eſt ad conferenda beneficia, quia non habet Superiorem, qui poſſit eius negligentiam ſupplere.*

54 *Collatores conuicta eorum negligentia per lapſum temporis ad conferenda beneficia ſibi à Iure præfixi ſtatim pro ea primo occurrente collatione amittunt ipſo iure poteſtatẽ prouidendi, & aliter facta collatio eſt nulla, vt num. 55. etiamſi mora ſit vnius etiam diei, vt num. 56.*

57 *Mora purgatio non admittitur, vbi dies & pœna ſimul a lege, vel ab homine ponuntur.*

58 *Declaratur text. in c. licet canon. de elect. lib. 6.*

59 *Collator negligens infra præfinitum tempus conferre licet non poſſit iure proprio, poteſt tamen iure alieno procedere ad collationem faciendam.*

60 *Collatori non elabitur tempus præfixum ad conferendum ſi intra illud pro viribus fecit, quamuis prouiſio effectum ſortita non fuerit.*

61 *Patrono non labitur tempus datum ad præſentandum ſi bona fide præſentauit coram nõ habente ius inſtituẽdi.*

62 *Collator, ſeu electo fraudulenter ſe gerens in collatione beneficij, quæ effectum ſortita non fuit, non poteſt iterũ prouidere.*

63 *Epiſcopus in conferendo negligens poteſt beneficium ſic deuolutum vnire.*

64 *Poteſtas prouid. ndi beneficia Eccleſiaſtica ex negligentia Prælatorum, quibus hoc munus incumbit, deuoluitur regulariter de inferiori ad primum ſuperiorem donec perueniat ad Papam.*

65 *Patrono negligente intra tempus ſibi præſtitutum ad præſentandum in beneficio, deuoluitur ius conferendi ad inſtituentem, & procedit etiam in patronis Regularibus, vt num. 66.*

66 *Declaratur text. in Clem. vnica, de ſuppl. neglig. Prælat.*

67 *Inſtituenti ad conferendum ex negligentia patroni etiam laici ſex menſes à die deuolutionis, & notitiæ reſeruantur.*

68 *Prælatus Epiſcopo inferior ſi ius conferendi beneficia habuerit, eo negligente conferendi poteſtas deuoluitur ad Epiſcopum.*

69 *Poteſtas collatorum Regularium ex negligentia in conferendis beneficijs an & quando ad Epiſcopum deuoluatur, oſtenditur.*

70 *Deuolutio, quæ in caſu negligentiæ fieri debet ad Epiſcopum, non poteſt fieri Sede vacante ad Capitulum.*

71 *Capituli Cathedralis Eccleſiæ ob negligentiam in conferẽdis beneficijs, quæ ad ſuam collationem ſeparatim ab Epiſcopo pertinent, ad ipſum Epiſcopum tanquã immediatum ſuperiorem fit deuolutio, etiamſi Epiſcopus collationi intereſſe debuerit, vt Canonicus, & nu. 72.*

73 *Compromiſſario per Capitulum electo ad conferendum negligente deuoluitur ipſius poteſtas ad Epiſcopum.*

74 *Beneficiorum collatio, vbi ad Epiſcopum & Capitulum cõmuniter ſpectauerit, tunc deuolutio ex Capituli negligẽtia non fiet ad Epiſcopum, ſed potius ad Archiepiſcopum, & nu. 77.*

75 *Epiſcopo negligente intra debitum tempus conferre beneficia ad ſuam collationem ſeparatim a Capitulo ſpectantia, collatio deuoluitur ad ipſum Capitulum.*

76 *Deuolutio in quibus caſibus fiat a ſuperiore ad inferiorem, remiſſiuè.*

77 *Ius conferendi quando ſpectat ſimul ad Epiſcopum & Capitulum, qui inter ſe prouiſionem diuiſerunt per turnos, ſi Capitulum in ſuo turno non confert infra tempus à Iure ſtatutum, aut confert indigno, non fit deuolutio ad Epiſcopum, ſed ad Archiepiſcopum.*

78 *Collatio beneficiorum vbi ſpectat ad Epiſcopum iure ſpecialis, vel deuoluto, eo negligente non deuoluitur ad Capitulum, ſed ad ſuperiorem.*

79 *Epiſcopus vbi fuerit exemptus, & Romano Pontif. immediatè ſubiectus eo negligente poteſtas ad ſolum Romanum Pont. deuoluitur.*

80 *Deuolutio ob negligentiam fit gradatim de Epiſcopo ad Capitulum, de Capitulo ad Archiepiſcopum, de Archiepiſcopo ad Patriarcham, & de hoc ad Summum Pontificem.*

81 *Papa poteſt quandocunque ex vi maioris poteſtatis ſibi ſemper reſeruata conferre, quin deuolutionis ordinem ſpectare teneatur.*

82 *Papa in beneficijs inferiorum conferendis vti poteſt non ſolum iure deuolutionis, ſed etiam iure præuentionis.*

83 *Deuolutio ex negligentia dimanans fit cum onere, & qualitatibus requiſitis in prima prouiſione.*

84 *Deuolutio ex negligentia fit ad ſuperiorem, qui dolosè non procurauerit negligentiam collatoris.*

85 *Superior ſi ante deuolutionem iure deuoluto conferat, collatio eſt nulla, quantumuis poſtea deuolutio contingat.*

86 *Ordinarius ſi iure ordinario beneficium iurispatronatus contulerit ſpreto patrono infra tempus datum ad præſentandum, talis collatio valet non præſentante, nec contradicente patrono.*

87 De-

87 *Deuolutio ceſſat in reſeruatis.*

88 *Deuolutio fit ſi ij, ad quos ſpectat, prouident indignis, ſeu inhabilibus, & incapacibus.*

89 *Vicarius ſi contulerit beneficium indigno non fit deuolutio, nec eſt Epiſcopus confetendi poteſtate priuatus.*

EPISCOPI NEGLIGENTIA an & quando per alios ſuppleatur.

ALLEGATIO CXXVI.

1 NEgligentia eſt rationis cunctatio, ſeu tarditas in efficaciter imperando eo quod eſt iam bene conſultatum, & iudicatum, vt definit *Valent. to. 3. diſput. 4. q. 5. punctо 1. verſ. negligentia*; vel eſt omiſſio actuum rationis, qui neceſſarij ſunt, vt opus ſuo tempore fiat, ſecundum *Leſſi. de iuſtit. lib. 1. cap. 2. n. 19.* Virtus igitur, cui opponitur, eſt prudentia, vt poſt *D. Thom. 2. 2. qu. 54. art. 2. & Caiet.* ibidem, *Tabien. & Syluеſt. in ſumm. verbo negligentia*, reſoluunt latè explicantes *Valent. d. q. 5. punctо 1. & Leſſi. d. nu. 19.*

3 Licet autem vitium formalis & propriæ negligentię ſit contra ſpecialem prudētiæ virtutem ex proximè dictis, tamē ob id non ſemper conſtituit peccatum mortale, & in confeſſione ſpecificandum, ſed tunc ſolum quando negligentia per ſe, & ex directa intentione fuerit voluntaria, vt eſt contra prudentiam, nec ſemper etiam in hoc euentu conſtituit peccatum mortale, niſi in duobus tantum caſibus. Primus eſt, ſi ex negligentia committatur, vel omittatur aliquid ad quod non omittendum, vel non committendum negligens teneretur ex aliquo præcepto ſiue diuino, ſiue humano obligante ad culpam mortalem, prout tradunt *D. Thom. d. quæſt. 54. art. 3. in corpore. Syluеſt. Tabien. & alij ſummiſtę verbo negligentia, Iacob. de Graff. in aureis deciſion. p. 1. l. 3. cap. 5. nu. 132. & 146. & p. 2. lib. 3. cap. 15. nu. 81. Leſſi. d. cap. 2. ſub num. 20. Valent. d. punctо 1. verſ. quarto notandum.* Pariter obſeruantes quod negligentia circa opus prohibitum ſubvenialitantum, nō vero ſub mortali obliget ſolum ad veniale. Iuxta quam reſolutionē reducendum, & intelligendum eſt illud quod de Prælato negligente tradunt indiſtinctè *Greg. Lop. l. 50. gloſ. 2. col. 2. poſt princ. Ludou. Gom. in reg. de annali quæſt. 28. in epilogo caſuum negligentia caſu 142. poſt gloſ. verbo reatu in cap. ea quæ, de officio Archid.* reſoluentes negligentiam in Prælato eſſe peccatum mortale, vt nō ſit ita generaliter, & indiſtinctè accipiendum, ſed potius modo randum iuxta grauitatem rerum quas Prælatus negligenter omiſerit, iuxta modo reſoluta. Secundus autem caſus in quo negligentia obligat ad mortale, tunc continget quando intellectus in imperando, & voluntas in exequendo ſe habuerint adeò remiſsè circa ea, quæ ſunt Dei, ficque ea quis omittat cum tali iniuria propriæ ſalutis ſpiritualis, vt nihil curet Dei amicitiam, immo totaliter ab ipſius charitate deficiat, tūc etenim etiamſi non interueniat illa directa contra prudentiam volitio, adhuc tamen conſtituitur ſpecificum negligētię peccatum mortale in Confeſſione ſpecificandum, vltra illud aliud ex ipſo lethali opere ex negligentia commiſſo inſurgēs, maximè ſi hæc negligentia ſequatur ex contemptu, vt reſoluit *D. Tho. d. art. 3. in corpore, Valent. d. verſ. quarto notandum*, & conſtat ex ijs, quæ elegantèr vt ſolet agens de tranſgreſſione legis ex contemptu reſoluit nouiſſimè *Suar. de legib. lib. 3. cap. 24. à princip.*

4 Negligentia Prælatorum Eccleſiaſticorum, de quibus agitur *in tit. de ſuppienda negl.* Prælatorum, contingere potiſſimum poteſt duobus modis, vel in ijs, quæ ſpectant ad eorum iuriſdictionem, vel contentioſam, qualis eſt illa quæ redditur in inuitos, vt explicāt communiter Doctores *in l. 2. ff. de offic. Proconſ. poſt gloſ. ibi verbo contentioſam, Marant. de ordine iudic. p. 4. diſt. 18.* vel circa ea, quæ ad voluntariam pertinent, quas eſt illa. quæ in volentes exercetur, vt prædicti Doctores explicant, prout eſt ordinatio, conſecratio, benedictio, auctoritatis, ſeu decreti interpoſitio, abſolutio, beneficiorum prouiſio, diſpenſatio. & his ſimilia, vt notant Doctores *in c. decernimus de iudic. Franc. in c. cum nullus ſub nu. 5. de tempor. ordin. lib. 6.* vbi *Anch. ſub n. 2. Dom. ſub nu. 3. verſ. Religioſi, Couar. lib. 3. var. c. 20. nu. 6. cum ſeqq. Boer. deciſ. 30. Vanti. de nullit. titul. ex defectu iuriſdictionis, nn. 109. Henriq. in ſum. lib. 6. c. 7. §. 1. iuncta litt. G*, qui hanc duplicem iuriſdictionis ſpeciem, & cuiuslibet exempla notant ad varios effectus, maximè ad intellectum & limitationem text. *in l. vlt. ff. de iuriſd. omnium iudic. & in c. vlt. §. ſtatuto de conſtitut. lib. 6.* vbi latè controuertit *Ludou. Gom. nu. 57. cum ſeqq.*

De negligentia Prælatorum in ijs, quę pertinent ad iuriſdictionem contentioſam.

6 QVoad Prælatorum negligentiam in expediendis ijs, quæ pertinent ad iuriſdictionem contentioſā, reſoluendum eſt Archiepiſcopum in prima inſtantia non habere iuriſdictionem cuiuſcunque negligentiæ prætextu circa cauſas pertinentes ad ſubditos Prælatorum ſuffraganeorum, vt probant text. *in cap. nullus primas 9. quæſt. 3. c. 1. de offic. Legati, cap. paſtoralis de officio Ordin. c. 1. eod. tit. lib. 6. cap. 1. de foro compet. eod. lib. c. 1. de ſuppl. neglig. Prælat. eod. lib. cap. Romana §. cum vero, de appellat. eod. lib.* tradunt *Couar. pract. c. 9. num. 2. cum ſeqq. Henriq. in ſum. lib. 11. de Matrim. c. 3. §. 4. Spin. in ſpeculo teſtam. gloſ. 15. princ. n. 39. & 40. Sanch. de Matrim. lib. 3. diſp. 28. num. 3.*

7 Vnde infertur nullum eſſe edictum, ſtatutum, ſentētiam, ſeu quodlibet aliud præceptum Archiepiſcopi concedentis, aut iubentis, vt ſubditi Epiſcoporum ſuffraganeorum ad eius Curiam pro audiendis, & terminandis ſuis cauſis in prima inſtantia incōſulto Epiſcopo accedant, nam cum earum reſpectu Archiepiſcopus nullam habeat poteſtatem iuxta Doctores proximè citatos, ſuccedit reg. *eq qua fiunt, de regulis iuris lib. 6. tex. in c. etſi clerici, de iudic. & in c. quod autem, de Pœnitent.* cum ſimilibus, iunctis his, quæ de nullitate legis, aut ſtatuti intentati à non habente ſufficiētem poteſtatem ſcribit poſt alios *Soar. de legib. lib. 1. c. 8.* & in ſpecie probat dictum *c. 1. de ſuppl. neglig. Prælat. lib. 6.*

8 Amplia adcò verum eſſe Archiepiſcopum non poſſe in prima inſtantia cognoſcere de cauſis pertinentibus ad ſubditos Epiſcopi ſui ſuffraganei, vt procedat, etiāſi is ob excommunicationem in ſe latam impediatur vti Epiſcopali iuriſdictione, ita probat text. *in d. c. 1. de ſupplenda negl. Prælat. lib. 6.* vbi Doctores, tradunt *Ioā. Andr. in c. paſtoralis in princip. ſub nu. 21. de officio ordin.* vbi

vbi *Arian. num. 3. in fine, Butr. num. 16. Panorm. sub nu. 10. & Felin. numer. 5. in fine, Dec. in cap. sollicitudinem num. 5. de appellat. Host. in summ. de offic. Ordin. §. quid pertinet sub num. 7. colum. 3. post med. Sylvest. in summ. verbo Archiepiscopus nu. 3. Petr. Gregor. syntagmat. iuris p.r. 2. cap. 9. num. 35. lib. 17.* Ratio est, quia deuolutio potestatis de vno ad alterum induci non potest, nisi in casibus à iure expressis, vt infra ostendemus, nec de vno ad alium ad eam inducendam argui potest, etiamsi ratio videretur eadem in vtroque, nisi verba casus expressi conuenerint, itaut alium comprehendant iuxta ea, quæ notantur in reg. *ea quæ à iure exhorbitant de regulis iuris lib. 6.* atqui casus in quo Episcopus suffraganeus excommunicatus fuerit, aut aliter suspensus, expressus non est quoad hūc effectum, vt expressit text. *in d.c.1.* ibi, *cū id non inueniatur a iure concessum, de suppl. neglig. Prælat. lib. 6.* Igitur, &c.

9 Rursus amplia, vt non tantum non deuoluatur Episcopi excommunicati iurisdictio contētiosa ad Archiepiscopum pro suis culpis, sed nec etiam pro illius negligentia; in hanc etenim licet ille incidat circa exercitium Episcopalis iurisdictionis contentiosæ, tamen non ob id eadem iurisdictio per viam regulæ ad Archiepiscopum deuoluetur ad effectum, vt Archiepiscopus per viam simplicis querelæ adiri possit vltra casus in iure specialiter expressos: quæ ampliatio probatur ex eo, quia deuolutio potestatis, aut iurisdictionis alicui competentis non est ex eius negligentia inducēda, nisi in casibus à Iure expressis, vt clarè probat d. cap. 1. atqui nullibi in Iure inuenitur concessum, vt per viā regulæ iurisdictio Episcopi ex eius negligentia deuoluatur ad Archiepiscopum. Igitur, &c. quare meritò ita resoluunt *Dominic. sub num. 5. col. 2. in d. cap. 1. Abb. in cap. si quis contra num. 4. de foro compet. & in cap. pastoralis, num. 10. de officio Ordin.* vbi eandem regulam constituit in quolibet Iudice negligente, sequitur *Felin. ibid. sub nu. 6. & in cap. quoniam in fine, eod. tit. Greg. Lop. l. 11. tit. 5. p. 1. glos. 6.* & quoad causas iam cœptas coram Iudice negligente agnoscit *Gail. lib. 1. obseru. 28. num. 1. & 3.* & habetur *inter communes opiniones tom. 1. lib. 4. sub tit. de rebus creditis num. 139. & 10. 4. lib. 7. sub tit. de appellat. num. 26.*

10 Contrarium verò, immo quod generaliter ex negligētia Episcopi deuoluatur iurisdictio ad Archiepiscopum, tenuerunt *glos. verbo culpis in d. cap. 1. de suppl. neglig. Prælat. lib. 6. & verbo exceptis in c. pastoralis. de offic. Ordinar. & verbo Capitulum in c. irrefragabili, eod. tit. & in sum. 9. q. 3. Hostien. in summ. tit. de officio Ordin. §. quod pertinet sub nu. 7. col. 2. in med.* cui adhæret *Anch. in d. c. 1. sub nu. 1. Franc. sub num. 3. Dominic. sub nu. 5. col. 3. post princip. & Monach. sub nu. 1. & 2. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 34. q. 10. vers. quares.* Ex illo tantum fundamento quod licet *in d. c. 1.* expressum sit, vt pro culpis Episcopi non deuoluatur iurisdictio ad Archiepiscopum, id tamen expressum non est respectu negligentiæ eiusdem Episcopi, ac proindè quod ea ītāte fiet huiusmodi deuolutio, præsertim quia cum Episcopus per eam negligentiam peccet in ipsammet iurisdictionem, quam per negligētiam desinit exercere, per culpas autem de quibus in illo text. non peccauerit in eam, nil mirum si ob hanc fiat iurisdictionis offensæ deuolutio ad Archiepiscopum, licet non fiat propter illam.

11 Retenta tamen nostra ampliatione non obstat fundamentum illorum, qui contrarium tenuerunt, facilè enim respondetur quod ad inducendam iurisdictionis deuolutionem ad Archiepiscopum ex capite negligētiæ, vel ex alia qualibet causa non est satis eam non inueniri prohibitam Archiepiscopo, sed oportet vt inueniatur expressè in Iure eidem concessa, vt habetur in *d. ca. 1.* quia scilicet huius deuolutio est de genere prohibitorum, nam inter alia quæ sunt de genere prohibitorum, respectu Archiepiscopi potissimum locum obtinent actus iurisdictionales in prima instantia exercendi inter subditos Episcoporum suffraganeorum, nam huiusmodi iurisdictionis exercitium generaliter non solum prohibetur à Iure per modum consequtionum, id est, in consequentiam sacrorum Canonum, qui singulis Episcopis suam in suos subditos ordinariam iurisdictionem priuatiuè concesserunt, sed etiam per modum directum, videlicet directè prohibendo Archiepiscopis ne in prima instantia iudicent, vel audiant causas eorum, qui Episcopis subduntur, vt constat ex text. *in cap. 1. de officio ordin. lib. 6.* cum alijs supra adductis.

12 Ad confirmationem vero prædicti fundamenti ex diuersitate rationis, quæ cernitur inter culpas de quibus in *d. cap. 1. de suppl. neglig. Prælat. lib. 6.* & negligentiam, de qua in dicta eius glossa, facilè etiam ex dictis respondetur negotium huius deuolutionis non pēdere ex solis rationibus, vel ex rei natura, sed ex sola legis dispositione, vt infra ostenditur, nu. 16. Vnde cum nulla lege dispositum inueniatur vt per viam reg. iurisdictio etiam contentiosa Episcopi ex eius negligentia ad Archiepiscopum deuoluatur, sequitur non esse in his terminis deuoluendam, quantumuis ipsa per huiusmodi negligentiam offensa sit, sed alio potius remedio ordinario vtendum erit, vt infra dicitur.

13 Præterea pro *gloss. Host.* & communi non facit text. cui plurimum innituntur *in cap. cum simus 9. quæst. 3.* quia respondetur procedere in suo casu, essēque vnum ex illis in quibus in Iure expressum specialiter reperitur vt non obstāte regula negatiua, quam supra firmauimus *in vers.* rursus amplia *nu. 9.* iurisdictio Episcopi ex sua negligentia deuoluatur ad Archiepiscopum, vt cum *Abb. in c. nullus num. 7. de iurepatron.* infra latè resoluimus, qua etiam ratione specialiter à prædicta regula negatiua excipitur, & procedit text. *in authent. de quæstore vers. si vero, & in cap. Romana §. sanè vers. notoria, de censib. lib. 6. & in capit. venerabilis §. sanè, de sentent. excommun. eod. lib. & in capit. ad reprimendam, de officio Ordin.* de quibus latè infra agimus: sic etiā procedit *Concil. Trid. sess. 13. de reformat. cap. vltim. uersic. quod si,* prout etiam ex eadem ratione specialitatis procedunt alia iura, in quibus specialiter expressum reperitur, vt de vno ad alium iudicem fiat deuolutio iurisdictionis ex negligentia, vt videre est *in cap. significauit, de offic. Ordin. & in cap. quanto, eod. tit. & in c. ex tenore, & in cap. ex transmissa, & in cap. licet 10. de foro compet. & in Clem. 1. vers. non igitur, de celebr. Missarum, & in c. excommunicamus §. volumus, de hæret.* cum alijs, quæ facilè colligi poterunt ex traditis per *Host. d. col. 3. in med. & per Gom. in epilogo casuum negligentiæ post reg. de triēnali possessore.*

14 Extra hos autem speciales casus standum est prædictæ nostræ, & Abb. ac aliorum regulæ negatiuæ ex fundamentis de quibus supra. Circa quam tamen aduertere oportet eam solum procedere ad effectum, ne in prima instantia per viam simplicis querelæ possit aditi Archiepiscopus propter negligentiam Episcopi; nō verò ad effectum ne ad eum recurri possit per viam appel-

appellationis: etenim ad eum ex capite prædictæ negligentiæ appellari poterit, proindeque ad eum cauſa deuoluetur, ſicque parti per negligentiam Epiſcopi læſæ iuſtitia per Archiepiſcopum diligenter miniſtrabitur; & conſtat tum ex generali & ordinario appellationis remedio à lege omnibus expreſsè non prohibitis conceſſo ad reparandum grauamen à iudice iniuſtè illatum iuxta text. *in l.1.ff. de appellation.* cum vulgaribus, tum etiam ex ijs, quæ reſoluit *Sanch. de matrimon. lib.3. diſputat.28. num.4.* & diximus in prima parte *huius tract. tit.4. de Archiepiſcopali præſtantia numero 61. cum ſeqq.*

De negligentia Prælatorum in ijs, quæ pertinent ad iuriſdictionem voluntariam.

15 VIdimus ſupra de Prælatorum negligẽtia in expediendis ijs, quæ pertinent ad iuriſdictionem cõtentioſam, reſtat nunc vt videamus de illa, quæ contrahitur in expediendis ijs, quę ſpectant ad iuriſdictionem voluntariam, in qua conſtituendum eſt ad illam ſpectantia, ſi per negligentiam formalem, ſiue propriã ſiue impropriam omittantur, ſuppleri multoties per alios, & in hunc finem ad eos ſæpè deuolui poteſtatem negligentibus competentem, vt ſingula ſingulis referendo conſtat ex text. *in cap.1. cum ſeqq. de ſuppl. neglig. Prælat. & in cap.2. & in cap. quia diuerſitatem, & in c. cum noſtris, & in cap. dilectus, & in cap. poſtulaſtis, de conceſſ. præbend. & in cap. ne pro defectu, de elect. & in c. poſt quam 50. diſtinct.* & poſt ordinarios in præcitatis iuribus obſeruant & proſequuntur *Sylueſt. in ſum. verbo beneficium 2. num.6. & 7. & verbo Prælatus num.4.* latè *Rebuff. in praxi benefic. tit. de deuolutionib. Henriq. in ſum. lib.7. cap.25. a nu.4. in fine, Iacob. de Graff. in aureis deciſionib. p.1. lib.3. c.5. num.132. & num.146. & p.2. lib.3. cap.15. num.81. Gutier. canon. quæſt. lib.1. cap.28. Petr. Gregor. ſyntagm. iuris p.2. lib.17. cap.9. Azori. inſtit. moral. par.2. lib.3. cap.34. verſic. quæres, &* latè *lib.6. capit.27.*

16 Intellige tamen hanc deuolutionem inductam ob negligentiam Prelatorum Eccleſiaſticorum non procedere ex natura rei, ſeu aliqua ratione concludenti, ſiue eam conſideremus vt pęnalem, prout conſiderãt Doctores poſt *gloſ. in c. duobus, de reſcript. lib.6. & in c. quãquam, de elect. eod. lib.* teſte *Petr. Gregor. d.c.9. nu.27.* ſiue vt principaliter inductam in publicum fauorem ex rationibus, de quibus infra, non inquam deuolutio hæc concluditur in prima conſideratione, licet enim ratio poſtulet, vt hæc negligentia, vtpote culpabilis nõ maneat impunita iuxta reg. text. *in l. ita vulneratus ff. ad legem Aquil. & in c. vt famæ, de ſentent. excommu.* tamen nulla eſt ratio, quæ concludat hac vel illa pęna fore puniendam. Rurſus nec concluditur in vltima cõſideratione, potuit enim alia via negligens cogi, vt idemmet à ſua negligentia deſiſteret, & proprio muneri ſatisfaceret, ac tandem per hoc vtilitati publicæ conſuleret. Igitur ſolum reſtat vt dicamus hãc deuolutionem immediatè tribuendam eſſe voluntati & diſpoſitioni legis Canonicæ, quamuis fatendum ſit eam pluribus rationibus bonum Eccleſiæ concernentibus, immo & ipſo legum Ciuilium exemplo ſuaderi. De rationibus conſtat: nam aliter Eccleſiæ, aut earum iura diu in ſuſpenſo eſſent Paſtoribus & Præfectis viduatę; vel abſolutè, vt quia propter negligentiam prouiſio nec fit, nec tam vel abſolutè, vt quia propter negligentiam prouiſio nec fit, nec tam cito, & cõmodè fieri ab ipſo negligente ſperatur, vt obſeruat *Eraſm. a Cochier. de iuriſd. Ordinar. in exemptos p.2. q.30. nu.2.* vel ſecundum quid vt ipſe dum in expediendis Eccleſiaſticis muneribus ſe negligenter gerit vti inutilis ſuo muneri, & officio: oportuit igitur ſecundum ſuadentem rationem hac via obuiare huic diuturnæ creationi tanquam nimium periculoſæ, & animabus ſubditorum, & Eccleſijs diſpendioſæ, iuxta text. *in c. quam periculoſum de elect. & in ca.1. & 2.84. diſtinct. & in c.1. & 3.86. diſtinct.* Deinde vt obuietur auaritiæ Prælatorũ, qui alioquin permitterẽt Eccleſias diutius vacare, vt tãdem pro eo tempore eorum fructus colligerent, quos in ipſa earum collatione reſeruare, & colligere non poſſent, iuxta reſponſionem Pont. *in c. vnic. verſ. omnibus, vt Eccleſiaſtica beneficia.* Denique vt eorum negligentia puniatur in eo in quo per eam deliquerunt, iuxta reg. tex. *in cap. poſtulaſtis de cleric. excommun. minuſt. & in cap. litteras. de tempor. ord.* prout ex Doctorum ſententia tradit *Petr. Greg. d.n.27.* Et hæc ſatis de rationibus, quibus prædicta ob negligentiam deuolutio ſuadetur.

17 De exemplo autem legum Ciuilium patet ex *l.2. §. ſi mater ff. ad ſenatuſconſ. Tertull.* cui etiam addi poteſt ea dominij deuolutio, quæ de vno in alium fit per preſcriptionem à lege inductam ne rerum dominia eſſent in incerto, neve tamen lata dominorum negligentia impunita remaneret contra text. *in cap. vigilanti, de præſcript.* iuncta *l.2. ff. de vſucap.* Sic etiam nemini licuit inter Ethnicos impunè vineam ſuam incultam habere, immo Romani nota infamiæ afficiebant eum, qui negligenter fundum ſuum araſſet, vel vineam pro derelicto habuiſſet, vt ex *Aul. Gellio lib.4. c.13.* refert *Petr. Gregor. dict. capit. 9. num.26.* vbi plura alia exempla adducit.

18 Cum igitur iuxta ſupradicta conſtet hanc poteſtatis Prelatorum Eccleſiaſticorum deuolutionem inductam propter negligentiam non concludi, & immediatè deduci ex natura rei, nec ex alia ratione concludenti, ſed immediatè procedere ex voluntate, & determinatione iuris Canonici, iam ſequitur eam non eſſe inducendam extra caſus ab eodem iure expreſſos, vt vltra vulgarem reg. de legibus pœnalibus, & odioſis non extendendis traditam à Doctoribus *in reg. odia. & in reg. in pœnis. de regulis iuris lib.6.* probat expreſsè *d.c.1. de ſuppl. neglig. Prælat. lib.6.* ſupra non ſemel ponderatum.

19 Vnde colligitur ob negligentiam Prælati in inſtituendis præſentatis etiam idoneis ius inſtituendi non deuolui ad proximum ſuperiorem, ſed patronum legitimo tempore præſentantem iuxta text. *in cap. unic. §. uerum de iurepatron. lib.6.* poſſe interpellare Epiſcopum pro inſtitutione faciẽda, quamuis illud poſt præſentationem lapſum fuerit argumen. text. *in cap. cum inter 18. de elect.* & eo adhuc negligente poſſe recurrere ad ſuperiorem, qui terminum ad inſtitutionem faciendam præfigit inferiori, arg. tex. *in c. ad reprimendã, de offic. ordin. & in c. ſi graue. de præben.* Ratio eſt, quia licet negligentia Epiſcopi circa collationem beneficiorum operetur hanc deuolutionem iuxta infra dicenda, expreſſum tamen non eſt vt eam operetur, quando ſolum verſatur circa prædictam inſtitutionem, vnde ſuccedit noſtra reſolutio; quare ita tenent *Abb. in cap.2. nu.12. de conceſſ. præb. Lambert. de iurepatron. p.1. lib.1. quæſt.*

q.1.art.20.nu.8.declarat.2.cum seqq. Petr.Greg.d.cap. 9.num.45.

20 Vbi autem à iure prędicta deuolutio expressè inducta reperitur, non semper fit ad proximum superiorē, quasi hic deuoluendi ordo præcisè dependeat ex natura rei, id est ex ea subordinatione, qua fit de inferioribus ad superiores; licet enim huiusmodi ordinatio per se, & natura rei plures effectus producat, & concludat in materia obedientiæ superioribus debitæ iuxta illud *Pauli ad Hebræos 13.* obedite Præpositis vestris, ex regul. text. *in capit. omnis anima, de censibus*. licet item prædicta subordinatio concludat superiorem posse cōpellere inferiorem, vt faciat quod facere tenetur, vt bene considerat *Petr. Gregor. dict. numer.45.* & post multos varijs in locis, *Lambertin. dict. articul.20.* tamen non concludit prædictum deuoluendi ordinem, nec proindè vt proximus superior conficiat quod inferior facere tenebatur, vt in quodam casu ad hanc materiam pertinente, de quo infra ex *Ioan. Andr. Cardin. Panormit. in cap. pastoralis de offic. ordin. super glos. 2.* refert *Nauarr. in cap. placuit numero 142. de Pœnit. distinct.6.* & in pluribus alijs casibus tradit post alios *Lambertin. vbi proximè*; nec id mirum, cum prædicta subordinatio, dum aliud à iure expressum non reperitur, eo solum tendat vt inferiores obtemperent iustis superiorum præceptis, vt constat ex resolutis per citatos Doctores, quapropter ordo prædictæ deuolutionis aliundè desumendus est, immediatè videlicet ab expressa legislatoris voluntate, ita vt secundum eam deuolutio hat modo ad hunc, modo ad illum licet superior non sit, prout in iure fuerit expressum, iuxta ea, quæ supra diximus, & ideo cautè legendus est *Erasm. a Corbier. de iurisdict. Ordinarij in exemptos part. 4. quæst. 30.* per totam; quo pacto procedit multiplex & diuersus deuoluendi ordo, quem Ius Canonicum in hac materia præscripsit, vt ex infra dictis, quatenus spectet ad Episcopos, sigillatim apparebit.

21 Primò igitur ex hucusque dictis infertur intellectus ad text. *in cap. 1. de suppl. neglig. Prælat. in Decretal.* dum inquit quod si Episcopus diœcesanus legitimè requisitus negligat benedicere Cistercienſem Abbatem, ipse Abbas poterit monachos proprios benedicere, & cætera ad Abbatis iam benedicti officium spectantia exercere, quasi propter huiusmodi negligentiā potestas benedicendi Episcopo iure communi competens deuoluatur in totum ad ius ipsum Canonicum, & ab hoc censeatur obtenta illa benedictio per Abbatem neglectum, vt in effectu post *Innocent. & Host.* sentiunt ibidem, *Ioan. Andr. numer. 4. Butri. numero 11. Panorm. à numero secundo*, & alij communiter, idem ex rationis identitate resoluentes in confirmatione per negligentiam ab Episcopo legitimè requisito non exhibita Abbati electo, quasi hic tanquam ab ipsa lege Canonica cōfirmatus posset omnia in temporalibus ad iuris correctionem pertinentibus gerere, quæ solū post confirmationem, non autem ante illā geri possunt iuxta *text. in capit. nosti, & in cap. transmissam de election.* quod tamen vltimum non probamus, cum hic modus deuoluendæ & suppliendę potestatis Episcopalis, quoad huiusmodi confirmationis articulum non exprimatur à iure prout exprimi necesse erat, vt induci posset, iuxta supra resoluta.

22 Secundò infertur resolutio illius quæst. an scilicet Episcopo negligēte præstare absolutionem ab excommunicatione à se lata in eum, qui ex iusta causa petit absolui, potestas absoluendi ad Archiepiscopum deuoluatur ex capite prædictæ negligentiæ; Pro cuius solutione præmittendum est iustitiam causæ ob quam petitur huiusmodi absolutio, dupliciter cōtingere posse: primò quando excommunicatus contendit, & coram eodem excommunicatore allegat eandem excommunicationem esse iniustam, proindèque humiliter petit eius reuocationem, & absolutionem; secundò quando ipse licet fateatur iustam fuisse prædictam excōmunicationem, tamen coram eodem se præsentat emendatum, & parere paratum.

23 In terminis primi casus resoluendum est, hanc absoluendi potestatem multiplici quidem via posse ad Episcopum deuolui, sed ad nullam ex illis excepta vna de qua infra, necessarium est considerare prædictam negligentiam quasi eidem tribuenda sit huiusmodi deuolutio, nam absque alicuius negligentiæ respectu potest illa fieri; & primò per remedium appellationis vbi excommunicatio in fauorem alterius collitigantis, videlicet pro offensa ei facta, vel pro debito non soluto lata fuit, iuxta *tex. in cap. venerabilibus, in princ. de sentent. excommu. lib.6.* tum etiam quia Archiepiscopus ad quem appellatum est, poterit de rigore si dubitetur, an iusta vel iniusta fuerit excommunicatio, ab eadem absoluere, nisi ex honestate velit ad excommunicatorem remittere excommunicatum absoluendum, vt in eodem *text. in §. sanè versic. quod si, & in cap. per tuas, vers. nisi de sentent. excommu. & in cap. ad reprimendam vers. tu vero, de officio Ordin.* iuxta intellectum *Innoc. qui in dict. cap. per tuas num.4.* credit ibi actum fuisse per viam appellationis. Secundò prædicta deuolutio absque respectu alicuius negligentię fieri potest per remedium simplicis etiam querelæ, vbi causa iniustæ excōmunicationis non versatur inter subditos Episcopi suffraganei, sed potius inter ipsum suffraganeum, & suum subditum, iuxta reg. *text. in cap. 1.99. distinct. & in cap. per singulas 9. quæst. 3. & in cap. si clericus 11. quæst. 1. & text.* in specie *in dict. cap. venerabilibus, in princ. uersic. sed si, & in d. cap. ad reprimendam, vers. tu vero*, iuxta vnum intellectum, quem plurimum adiuuāt illa verba eiusdem *text.* ibi, *eidem Episcopo satisfaciat competēter*, dum per ea satis demonstratur causam iniustæ excommunicationis versari ibi inter ipsum subditum & Episcopum; quod idem erit etiamsi huiusmodi causa versetur inter ipsos subditos, dummodo tamē excommunicatus contra suum Episcopum ex tali iniustitia prętendat interesse, iuxta *d. cap. venerabilibus in princip. uersic. sed si, & text.* qui sic intelligitur *in cap. sacro 48. uersic. caueat, de sentent. excommun. iunctoque vers. cumque* ibi, *excommunicator condemnetur ad interesse excommunicato*, quibus verbis satis ostenditur in eo text. contra Episcopum excommunicatorem actum fuisse ad interesse, cum aliter non posset super eo ferri sententia condēnatoria iuxta reg. *text. in l. ut fundus, ff. communi dividundo* cum vulgaribus; atque ita multiplici via potestas absoluendi deuolui poterit ad superiorem Archiepiscopum, sed non ex capite negligentiæ, vt supra diximus, quippe quod etiam ante vllam Episcopi excōmunicatoris negligentiam in absolutione impendenda potest excommunicatus eam ab Archiepiscopo postulare, interposita contra Episcopum vel appellatione, vel simplici querela, iuxta supra dicta.

23 Via igitur per quam in terminis prædicti primi casus potestas absoluendi ad Archiepiscopum deuoluetur ex solo capite negligentiæ, tunc continget, quādo post inter-

interpoſitam dictam appellationem, ſeu querelam apparuerit prima facie ex tenore proceſſus excommunicationem fuiſſe iuſtè prolatam, & ob hanc cauſam Archiepiſcopus excommunicatum, abſoluendum ad excommunicatorem remiſerit, prout (niſi periculum ſit in mora) tenetur, adeò remittere, vt antea non poſſit eũ abſoluere, ne aliter excommunicatori fiat iniuria manifeſta, prout fieret ſi eo non requiſito per alium in talibus terminis abſolueretur, vt conſtat ex *d. capit. venerabilibus, §. ſanè in princ. & ex d. cap. ſacro*, ibi, *qui ſi abſque periculo morę, &c.* iuncta reg. *text. in capit. ſeruetur* 11. *q.* 3. Facta igitur huiuſmodi remiſſione ſi contingat excommunicatorem requiſitum ab excommunicato abſolutionem illi per malitioſam negligentiam nõ exhibere, tunc ad Archiepiſcopum abſoluendi poteſtas deuoluetur, vt conſtat ex *d. §. ſanè*, ibi, *niſi excommunicator requiſitus malitioſè illi abſolutionis beneficium deneget exhibere*, intelligendo hęc verba non tantum de denegatione quæ verbis, ſed de illa etiam quæ factis, puta per prædictam negligentiam explicatur, prout intelligi neceſſe eſt, quia aliter illuſoria maneret eorum diſpoſitio, cum facilè abſolutio, quæ verbis non denegatur, poſſet factis exhibitionem eius negligendo denegari, & iniuſtè retardari contra intentionem eiuſdem text. & in his terminis verum erit dicere hanc deuolutionem fieri immediatè ex capite negligentiæ formalis, quippe quod ſi hæc non daretur, non poſſet in his terminis pro huiuſmodi abſolutione ad Archiepiſcopum recurri vlla alia via, ſed ſolum ad ipſum Epiſcopũ excommunicatorem, vt patet ex *d. §. ſane.*

24 Quod attinet verò ad ſecundum caſum, dicendũ eſt in eius terminis poteſtatem abſoluendi nullatenus deuolui ad Archiepiſcopum ex ſola negligentia Epiſcopi excommunicatoris itaut per ſimplicem querelam ille adiri poſſit pro huiuſmodi abſolutione impetrãda, cum enim deuolutio hęc non reperiatur in Iure expreſſa, ſuccedunt ſupra reſoluta *num.* 18. reſtat igitur, vt in hoc caſu locus tantum ſit appellationis remedio, iuxta ea, quæ de licentia ad affiſtendum matrimonio per negligentiam à proprio Prælato non exhibita dicit

25 *Sanch. de Matrimon. lib.* 3. *diſp.* 28. *num.* 4. Interpoſita autem huiuſmodi appellatione, & per eam delata cauſa ad Archiepiſcopum, ipſe poterit, & debebit ſtatim abſoluere excommunicatum cautione recepta quod ipſe parebit excommunicatoris mandato circa ea propter quæ fuit ab eo iuſtè excommunicatus, vt efficaciter colligitur ex *text.* in terminis excommunicationis etiam iniuſtæ loquuto, *in cap. per tuas* 40. *de ſenten. excommun. & in cap. venerabilibus*, §. *porro eod. titul. in* 6. quod ampliatur vt Archiepiſcopus nõ teneatur in hoc caſu excommunicatum remittere ad excommunicatorẽ pro huiuſmodi abſolutione impendẽda, ſic limitata deciſione *text. in d. §. fine*, quia ſcilicet (vt ex eodẽ textu conſtat) remittendi neceſſitas, & abſoluendi prohibitio de qua ibi, omnino ceſſat, vbi excommunicator requiſitus malitioſè illi abſolutionis beneficium denegat exhibere, hæc autem malitioſa denegatio datur in hoc caſu ſuppoſita prædicta negligentia excommunicatoris pro huiuſmodi abſolutione requiſiti iuxta ſupradicta *in verſ. præcedenti.*

26 Tertiò infertur intellectus *ad cap. ſignificauit, de offic. Ordinar.* dum probat ſtante negligẽtia Iudicis delegati à Papa circa proceſſum cauſæ, quæ ſuper inceſtuoſa quorundã coniunctione vertebatur, poſſe Ordinariũ, qui eos ob eam cauſam infamatos excommunicauerat in priſtinam excommunicationis ſentẽtiam reuocare, quantumuis ab ea fuerint per eũdem delegatum abſoluti; vt ſcilicet procedat ſpecialiter, cum in eo expreſſum ſit, vt ad prædictum effectum ex negligentia talis delegati fiat ad ipſum Ordinarium deuolutio poteſtatis, quę ſoli delegato, non vero Ordinario competebat in eam cauſam ſuppoſita Summi Pontif. delegatione, & aduocatione eiuſdem cauſæ per eam delegationem, vtpotè ex certa ſcientia factam inducta iuxta reg. *text. in cap. paſtoralis, §. præterea*, ibi, *iuriſdictionem priorum Iudicum reuocare, de offic. deleg.* iuncta reg. *text. in cap. ut noſtrum, de appellat.* reſoluunt *Hoſt. Henric. & Abb. nu.* 2. & omnes *in d. c. ſignificauit*, & poſt *Vincent. Rip. Staphil.* & alios tradit *Couar. practi. cap.* 9. *num.* 14. *in fine*, Intellige prædictam deuolutionem, de qua *in dict. cap. ſignificauit*, ſolum habere locum ad effectum repetendæ excommunicationis, de qua ibi, non vero ad effectum vt huiuſmodi Ordinarius ad definitiuam vſque ſententiam in cauſa procedere poſſit, vt denotare videntur verba eiuſdem *text.* ibi, *donec cauſa, &c.* & obſeruant *gloſ. ult. Innoc.* & Doctores communiter, vt per *Abbat.* ibidem *nu.* 5.

27 Quartò infertur intellectus ad *text. in cap. nullus, de iurepatron.* dum probat Epiſcopo negligente cõcedere iuſtè petitum conſenſum ad decimas & Eccleſias in proprietatem, hoc eſt ad redditus, & prouentus temporales à laico retentos iuxta text. in *cap. extirpanda in princip. de præbend.* religioſo etiam loco per eundem laicum donandos requiſitum, iuxta terminos text. *in cap. illud de iurepatron.* ad Romanum Pontif. pro eo cõſenſu præſtandum recurrendũ eſſe, vt procedat ex eo quia ſic in eo text. expreſſum eſt, vt in his terminis ex Epiſcopi negligentia poteſtas præſtandi huiuſmodi conſenſum auferatur ab eo, & ad Romanum Pont. deuoluatur, vt per eum ſuppleatur.

28 Amplia primò huiuſmodi poteſtatem adeò ad Romanum Pont. deuolui, vt ille ſolus, non autem Archiepiſcopus poſſit ea vti: & prædictam Epiſcopi negligẽtiam ſupplere conſenſu ab eo iniuſtè non exhibito; cũ enim in Iure non inueniatur expreſſum, vt in hoc caſu ad Archiepiſcopum hæc poteſtas deuoluatur, immo, oppoſitum efficaciter colligatur *ex d. cap. nullus*, ſuccedunt ſupra reſoluta; & ita ex hoc fundamento hãc ſententiam tenent *Panorm.* ibi, *num.* 3. poſt *Card. & Joan. Andr.* ibidem, quos ſequitur *Roch. de iurepatron. uerbo pro eo quod, num.* 16. *Paul. de Citadinis in ſimili tract. par.* 9. *num.* 10. *in fine*, *Lambert. in eod. tract. p.* 2. *lib.* 1. *quæſt.* 1. *art.* 20. *nu.* 8. *cum ſeqq.*

29 Quamuis cõtrarium tenuerit (*alderin.* relatus à *Panorm.* vbi proximè *num.* 2. *Palat. in repet. rub. de donation. inter uirum & uxor.* §. 22. *nu.* 4. & quoad ſpeciem *text. in d. cap. nullos*, ſequitur poſt alios *Cald. Pereira de extinct. emphyt. cap.* 11. *n.* 28. *in fine*, licet ibidem *nu.* 29. hoc non admittat in ea quæſtione an conſenſus directi domini ex ipſius negligentia in alienatione emphyteuſis non exhibitus ſuppleri poſſit per Præſidem, & in eum poteſtas conſentiendi ad huiuſmodi officium deuoluatur. Nec pro *Calderin.* & ſequacibus facit *text. in cap. cum ſimus, uerſ. ſimiliter*, 9. *quæſt.* 3. quia cũ *Panorm.* & alijs poſt eum relatis reſpondetur procedere tantum in ſuo caſu, videlicet, vbi negligentia Epiſcopi verſatur circa Conſtitutionem œconomi, de quo ibi hoc itaque caſu ad Archiepiſcopum prædicta poteſtas conſtituendi deuoluetur, quia ſic expreſſum eſt in eo text. non tamen indè poterit argui ad alios caſus

non

non expreſſos, proindèque nec ad eum de quo agimus in terminis text. *in d. cap. nullus*. Sic etiam pro ſententia *Calderini* non facit *text.* (cui multum innititur *Palat. vbi proxime*) *in c. 2. de tranſact.* dum probat, compoſitionem ſuper decimis faciendam eſſe de conſenſu Epiſcopi, vel Archiepiſcopi, quaſi (*vt Palat.* inducit) Archiepiſcopus pro huiuſmodi conſenſu adeundus ſit, vbi Epiſcopus iniuſtè neglexerit conſentire: reſpondetur enim facillimè cum altero ex antiquis præceptoribus verba huius text. id non probare, quippe quod intelligenda ſolum reſpectiue, ſcilicet quoad Epiſcopum reſpectu ſui Epiſcopatus, & ad Archiepiſcopum reſpectu ſui Archiepiſcopatus, pertinet facultas conſentiendi in prædicta decimarum compoſitione, quando ea alioquin licitè fieri poteſt, iuxta ea quæ ad illius text. & ſimilium explicationem latè poſt alios tradit *Soar. de Relig. tom. 1. tract. 3. lib. 4. cap. 51. nu. 16. cum ſeqq.*

31 Amplia ſecundò ſupra poſitam illationem, vt procedat non ſolum in actibus in quibus Epiſcopi conſenſu requiritur per modum auctoritatis ad eos ſolemnizandos, & formandos, vt in ſpecie text. *in d. cap. nullus*, ſed etiam in illis, in quibus huiuſmodi conſenſus non ita exhibendus deſideratur, ſed ſolum ad colligendam eius voluntatem & licètiam ne aliter abſque ea videatur iure aliquo ſibi competente priuari, contra reg. id *quod noſtrum. ff. de reg. iuris*, prout videre eſt in caſu in quo clericus, nec ex cauſa ſtudij poteſt à ſua Eccleſia abeſſe abſque licentia Epiſcopi, iuxta *text. in cap. relatum, de cleric. non reſid.* & in caſu in quo abſque illa nullus poteſt Eccleſiam conſtruere, iuxta *text. in cap. nemo, de conſecrat. diſt.* 1, nec in ea iuſpatronatus acquirere, iuxta *text. in cap. nobis, de iurepatron.* & in caſu in quo abſque eadem licentia nullus poteſt ab alieno Epiſcopo Ordines ſuſcipere iuxta *text. in cap. 1. cum* alijs ibidem *9. quæſt. 2. & in cap. 1. cum ſeqq. de tempor. ordinat. lib. 6. & Concil. Trident. ſeſſ. 14. de reformat. cap. 2. et ſeſſ. 23. etiam de reformat. cap.* 8. & alibi. In his etenim, & alijs ſimilibus caſibus quos ad ornandam deciſionē *text. in d. cap. nullus*, congerit *Lambert. in d. art.* 20. & alij, vt per *Roch. verbo pro eo quod num.* 13. reſolue pro obtinenda Epiſcopi licentia iuſtè petita, & ab eo per iniuſtam negligentiam non exhibita, non poſſe per viam ſimplicis querelæ recurri ad alium quam ad ipſum Romanum Pontificem, cum aliud in Iure non reperiatur expreſſum, vt bene poſt *Abb.* & alios plures reſoluunt *Roch. d. verbo pro eo quod num.* 16. & *Lamber. d. art.* 20. *nu.* 8. *cum ſeqq.*

32 Quamuis contrarium abſque bono fundamento tenuerit vnus ex antiquis præceptoribus Conimbricēſis Academiæ *in ſcholijs ad dict. cap. nullus*, credens diſtinguendum eſſe inter prædictos duos modos requirendi conſenſum Epiſcopalem, quaſi in primo procedat noſtra reſolutio, proindèque prædictum cōſenſum requiſitum, ſcilicet per modum auctoritatis ſolus Romanus Pont. ſupplere poſſit, ex eo quia is ſolus, & non Archiepiſcopus, nec alius Romano Pont. inferior ex reg. text. *in cap. propoſuit de conceſſ. præbend.* poteſt ſupplere Iuris defectus huiuſmodi, & actuum ſolēnitates neceſſarias, prout prædictus conſenſus, & auctoritas, qui vt talis debuit ad validitatē prædictæ donationis aliàs non valituræ, neceſſariò concurrere iuxta *text. in l. obligari §. tutor, ff. de auctor. tutorum*, & *in cap. pen. iunctis gloſ. verbo mandantibus de re iudic. lib. 6.* at vero in poſteriori modo à ceſſante huiuſmodi ratione dicendum eſt, licentiam ab Epiſcopo ex negligentia non exhibitam poſſe per Archiepiſcopum ſuppleri. Hæc itaque diſtinctio quoad ſecundam eius partem admittenda non eſt, aduertere nāque debuiſſet colendiſſimus præceptor, quod vt ad Archiepiſcopum deuoluatur prædicta poteſtas ad ſupplendam Epiſcopi negligentiam, non ſatis eſt quod agatur de ſupplenda tali re, quæ cadere poſſit ſub poteſtate Archiepiſcopi, ſed vlterius requiritur quod talis deuolutio reperiatur in Iure expreſſa, iuxta ea q̄ diximus *ſup. nu.* 18. Vnde in omnibus ſpeciebus in quibus illa non reperitur expreſſa; prout non reperitur in illis, quas ſupra ex *Lambertini* retulimus, concluditur eam non eſſe admittendam, proindèque in illis non poſſe Archiepiſcopum ſupplere Epiſcopi negligentiam in præſtandis prędictis licentijs, iuxta hanc ſecundam ampliationem, prout etiam non poteſt eam ſupplere, ſed ſolum compellere Epiſcopū iniuſtè negligentem concedere diſpenſationem ab illo ex iuſta cauſa per officium Iudicis petitam, vt benè reſoluit *Lambertin. dict. num.* 8. *poſt gloſſ.* ad hos terminos reducendam *verbo cauſæ, in fine, in cap. exigunt, 1. q. 7.*

33 Amplia tertiò ſupradictam ſecundam illationem procedere, etiamſi agatur de conſenſu ad prædictā donationem iuſtè petito, & per negligentiam non exhibito ab eo, qui fuerit inferior Epiſcopo, & cui eum cōſenſum exhibere ſpectabat ratione, v.g. iuris quaſi Epiſcopalis: adhuc enim ad ſolum Romanum Pont. & non ad alium ipſi inferiorem pertinebit ſupplere, & præſtare eundem conſenſum ex ea ratione, quia oppoſitum non reperitur expreſſum, vnde ſuccedūt illa quæ reſoluimus ſupra *nu. 16. cum ſeqq.*

34 Contrarium verò in ijs terminis tenet *Lamber. d. ar.* 20. *nu.* 22. exiſtimans in illis poſſe Epiſcopum præſtare huiuſmodi cōſenſum; primò quia ipſe reſpectu omnium ſibi inferiorum Prælatorum habet intentionem fundatam ad iuriſdictionem in eos exercendam ſicut in cæteros omnes in eiuſdem diœceſi exiſtentes iuxta text. *in cap. omnes Baſilicæ 16. q. 7.* Secundò, quia res de facili reuertitur ad ſuam naturam iuxta text. *in capit. ab exordio 35. diſt.* cum vulgaribus. Retenta tamen noſtra ampliatione non obſtant *Lambertini* fundamenta, nam ad primum reſponderi poteſt, non habere locum, vbi conſtiterit Prælatum inferiorem ex ſpeciali titulo priuatiuè habere iura Epiſcopalia, & per conſequens poteſtatem præſtandi prædictum conſenſum, tunc enim eius reſpectu ceſſabit Ordinaria Epiſcopi iuriſdictio iuxta text. *in cap. auditis*, cum alijs ibidem, *de præſcript.* & conſequenter illa tam propria fiet ipſius inferioris Prælati quantumuis in Epiſcopali diœceſi exiſtentis, vt ad inſtar cæterorum eius bonorum non poſſit abſque ipſius conſenſu ab eodem auferri, etiamſi in eius exercitio negligens fuerit, niſi in caſibus à iure expreſſis iuxta reg. *id quod noſtrum, ff. de regulis iuris*, ex quo conſequitur reſponſio ad vltimum fundamētum, neque enim regreſſus ad priſtinam naturam admitti poteſt, vbi adhuc durat primus ab ea diſceſſus, vt in noſtris terminis.

35 Limita iam primò prędictam illationem ſic explicatam, & deſumptam ex *d. c. nullus*, vt procedat ſolū quoad effectum ne Archiepiſcopus quidem, ſed ſolus Romanus Pont. poſſit præſtare prædictum conſenſum ab Epiſcopo per negligentiam non exhibitum, non vero procedat ad effectum compellendi Epiſcopum, vt cōſentiat prædictæ donationi hæcenim compellendi facultas competit etiam Archiepiſcopo, itaut is pro cōpel-

pellendo Epiſcopo adiri poſſit quin Romanus Pōt. adeatur. Cum enim Archiepiſcopus ſit ordinarius ſuperior Epiſcopi iuxta text. *in c. paſtoralis. de offic. Ordinar.* nil mirum ſi eum ſic iniuſtè negligentem compellere poſſit; quare ita tenent *Ioan. Andr. Card. Panor.* citatis locis, & alij communiter, vt per *Roch. d. verbo pro eo quod num. 15. Paul. de Citadin. d. p. 9. nu. 10. Lambert. d. num. 8. cum ſ. qq.* Quicquid oppoſitum tenuerit *Hoſt.* relatus à *Panor. in d. cap. nullus. num. 2.* pro quo non facit *text. in eod. cap. nullus*, licet enim de ſolo Romano Pont. mentionem faciat, id tamen procedit ſolum reſpectu ſupplendi conſenſus ab Epiſcopo per negligentiam non exhibiti, vt idem text. habet, non vero reſpectu prædictæ compulſionis, hæc enim, tanquam caſib. ab eodem text. omiſſis, regulanda eſt iuxta regulam ordinariam textus in *d. cap. paſtoralis*, vt docet illa alia reg. text. *in l. commodiſſimè ff. de liberis, & poſthum.* & ita in effectu reſpondent, & prædictam deciſionē *text. in d. cap. nullus*, intelligunt ſupra citati Doctores, & alij communiter, vt per *Lambert. d. art. 20. nu. 9.* & quidem bene, quicquid ipſe ibidem aliter reſpondeat intelligens ideò in eo text. ſolius Romani Pontificis mentionem fieri, quia eius deciſio dirigebatur in Epiſcopum Adonenſem, qui eum ſolum, & non alium ſuperiorem recognoſcebat; aduertere namque debuiſſet *Lambert.* (prout nos modo aduertimus lapſi aliquando) verba eiuſdem text. generalia eſſe ad quemlibet Epiſcopum, vt patet, ibi, *ſi quis Epiſcopus, &c.* Secundò quod etiam ſi daremus cum ipſo Epiſcopo Adonenſi particularibus verbis ad eum deſtinatis Romanum Pont. loquutum fuiſſe in eo text. tamen poſtquā is ad corpus Iuris Canonici redactus fuit, communis à Gregorio IX. iam non vt epiſtola priuata ad priuatum, ſed vt lex generalis ad omnes cenſendus eſt.

36 Limita ſecundò, vt procedat ſolum ad effectū ne per viam ſimplicis querelæ negotiū ita deuoluatur ad Archiepiſcopum, vt ipſe poſſit præſtare prędictū conſenſum, non vero procedat vbi actum fuerit remedio appellationis, & ſuper ea plenè pronunciatum cōtra Epiſcopum ſententia tranſeunte in rem iudicatam: nam tunc ipſe Archiepiſcopus præſtare poterit huiuſmodi conſenſum, & Epiſcopi negligentiam in eo præſtando ſupplere, quaſi in his terminis ex natura appellationis ſuſpendente, & deuoluente iuxta reg. *text. in c. paſtoralis, §. verum, & in c. vt debitus* cum alijs ibidem, *de appell. & in c. Romana §. ſi vero, & in c. cum appellationibus, & in c. non ſolum eod. tit. in 6.* & quæ poſt alios proſequitur *Rebuff. in concord. tit. de friuolis appella. in princ. & to. 3. ad leges Gallia tit. de appell. art. vlt. gloſ. vnica num. 21. Duen. reg. 42. Conar. practic. c. 23. nu. 1.* ad eundē Archiepiſcopum ſit delata poteſtas negligentis Epiſcopi, & in illum trāsfuſa, vt in terminis licentiæ, vt alienus Sacerdos aſſiſtat matrimonio concedendæ ab Epiſcopo, qui iniuſtè negligit eam concedere poſt *Spin. Segur. & Fr. Emman.* benè reſoluit *Sanch. de Matrimon. lib. 3. diſp. 28. nu. 4.* quorum tamen reſolutio ita cautè accipiēda eſt, vt intelligatur negligentiam Epiſcopi in his terminis prębere quidem ſufficientem cauſam ad iuſtificandam prædictam appellationem, itaut ea probata coram Archiepiſcopo ſit ab eo pronunciandum contra Epiſcopum negligentem, & poſt huiuſmodi pronūciationem ſit in eius defectum prædicta licentia per Archiepiſcopum concedenda, non verò eidem præbere ius deuolutionis ante prædictam pronunciationem, cum hoc in Iure expreſſum non ſit iuxta ſupra reſoluta: nam deuolutio iuris ad Archiepiſcopum vbi locum habet, operatur vt ad eum, tāquam ad immediatum Ordinarium recurri poſſit per viam ſimplicis querelæ, quod tamen ſecus eſt, vbi non ex Iure deuoluto, ſed mediante remedio appellationis Archiepiſcopus adeundus eſt, vt cōſtat ex *text. in cap. 1, in princ. de foro compet. lib. 6. & in c. venerabilibus in princ. verſ. neutra, de ſent. excommu. eod. lib. & in c. 1. de officio Legati*, poſt alios proſequitur *Conar. practic. cap. 9. numer. 2. Azori. inſtitut. moral. part. 2. libr. 3. cap. 34. quæſt. 10.* Quæ reſolutio ſummè notanda eſt, non ſolum ad ſpeciem *text. in d. cap. nullus*, ſed ad omnes alias, quarum meminimus ſupra *in verſ. amplia ſecundo, num. 31.*

De negligentia Prælatorum Eccleſiaſticorum circa beneficiorum prouiſionem.

REGVLA PRIMA.

37 INiuſta Prælati negligentia circa prouiſionem beneficiorum non conuincitur, niſi per lapſum certi temporis. Conſtat hæc reg. *ex text. in cap. 2. cum ſeqq. de ſuppl. neglig. Prælat. & in Clem. vnica, eod. tit. & in c. 2. & in cap. quia diuerſitatem cum alijs ibidem, de conceſſ. præben. & in cap. ne pro defectu, de elect.* cum multis alijs. *Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 27. Nicol. Garc. de benefic. par. 10. cap. 3. num. 1.*

38 Dixi, *niſi per lapſum certi temporis*, quia hoc tempus non ſemper eſt idem, ſed modo breuius, modo longius videlicet pro diuerſitate caſuum, & Canonicarū diſpoſitionum; nam in maioribus dignitatibus, vt Archiepiſcopalibus, & Epiſcopalibus, & Abbatijs Regulariū Eccleſiarum prouidendis negligentia eorum, quibus hæc prouiſio incumbit, conuincitur per lapſum trium menſium, vt colligitur ex text. *in d. c. ne pro defectu, & in c. poſtquam 50. diſt.* ſic antiquata deciſione text. *in c. dilectus, de conceſſ. præben.* vt obſeruant *gloſ. vlt.* & omnes *ibi, & in d. c. 2.* vbi *gloſ. 4.* huic ſimilis *verbo deuoluatur verſ. ſcias tamen in c. quamquam, de elect. li. 6.* vbi omnes notant. *Nicol. Garc. d. p. 10. c. 2. nu. 3. & 4.*

39 In alijs verò inferioribus dignitatibus & beneficijs conuincitur negligentia illa prouidere debentium per lapſum ſex menſium, ſiue per electionē, ſiue per collationem prouiſio eorum ſit expedienda, vt conſtat ex *Concil. Lateranen. IV. ſub Alex. III. de quo in cap. 2. de cōceſſ. præb. &* ex text. *in c. cum noſtris, & in c. dilectus, & in c. poſtulaſtis, & in d. c. quia diuerſitatem, eod. tit. & in c. ſicut. cum alijs ibidem, de ſuppl. neglig. Prælat. & in Clemen. vnica, eod. tit.* docent *Cuch. inſtit. maior. lib. 4. tit. 1. nu. 168. Nicol. Garc. d. p. 10. c. 2. nu. 5. cum ſeqq.*

40 Præterea ad conuincendam etiam patronorū negligentiā in præſentationibus ad beneficia faciendis, prędinitum laicis eſt tēpus quadrimeſtre, Eccleſiaſticis autem ſemeſtre iuxta tex. *in c. vnic. de iurepatr. lib. 6.* atq; ita in his, & alijs collatoribus, de quibus ſupra poſt ordinarios in dictis iuribus obſeruant *Rebuff. in pr. tit. de deuolut. n. 3. & 4. Petr. Greg. ſyntagm. iuris p. 2. lib. 17. c. 9. nu. 22. Gutier. canon. q. lib. 1. c. 28. Perez l. 1. tit. 3. lib. 1. Ordin. pag. 59. Io. a Hoyſ. Ricc. in collect. deciſ. p. 1. collect. 119. Azor. d. lib. 6. c. 27. q. 2. Cardoſ. in praxi Indicum, & aduocat. verbo inſpatronatus nu. 15. & 16. Menoch. de arbitr. caſu 572. nu. 5. Nicol. Garc. de benef. p. 5. c. 9. n. 209. cum ſeq.* & dixi ſupra *hac p. 3. alleg. 72. d nu. 126.*

Cur

41 Cur autem ſemeſtre tempus potius quam aliud ad prouidendũ in beneficijs inferioribus conceſſum fuerit Ordinarijs collatoribus conſule *Petr. Gregor. d.c. 9. nu. 28. & 29.* vbi id tribuendum credit voluntati Lateranenſis Concilij, motæ tamen ex pluribus vtriuſque Iuris exemplis, & negotijs, in quibus ad negligentiam conuincendam præſcripti ſunt ſex menſes, vt videre eſt in abſentia clericorum iuxta text. *in c. ex tua, de cleric. non reſid.* & ædilitio edicto iuxta text. *in l. cum ſex ff. de ædilit. edicto*, & in dilationibus iuxta text. *in l. 1. C. de dilationib.* & in appellationibus iuxta text. *in l. ſancimus, C. de appellation.* cum alijs ſimilibus, vt per *Menoch. dict. caſu 572. nu. 5. cum ſeqq.*

42 Declara huiuſmodi tempus ad conuincendam eligentium, ſeu collatorum negligentiam præfixum non computari, niſi à die notitiæ vacationis, vt conſtat ex *text. in d. cap. quia diuerſitatem in fine, & in cap. licet, de ſuppienda negli. Prælat.* & patet ex ea ratione, quia cũ huiuſmodi tempus iuxta modo dicta præſcriptum ſit ad conuincendam, & cohibendam culpabilem Prælatorum negligentiam, hæc autem talis eſſe nequeat ſtãte eorum probabili ignorantia, vtpotè quia hac ſtante, deficit voluntas, quæ ad inducendam culpam requiritur iuxta reg. text. *in cap. cum voluntate, de ſentent. excomm. & in cap. 2. in princip.* iuncto *fine, ibi, ignorantes, de conſtitut.* proſequitur poſt alios latè *Couar. in c. alma mat. par. 1. §. 10. n. 12.* conſequitur huiuſmodi tempus à ſolo die notitiæ vacationis eſſe computandum; vnde merito hanc declarationem poſt Ordinarios *in d. capit. quia diuerſitatem, & in dict. cap. 2.* obſeruant *Rebuff. ubi ſup. num. 10. & in concord. tit. de nominat. Regia §. 1. in gloſ. uerbo intra ſex menſes in princip. Petr. Gregor. d. cap. 9. num. 30. & 31. Greg. Lopez l. 8. verbo ſupreſſe titu. 16. par. 1. Cald. Pereira de renouat. emphyt. quæſt. 5. num. 25. Azori. d. lib. 6. cap. 26. quæſt. 10. Zerol. in praxi Epiſcop. par. 1. verbo Iuſpatronatus, §. 8. dub. 1. Flores de Mena nari. lib. 1. quæſt. 3. num. 6. Mantic. deciſ. 260. num. 3. & deciſ. 158. num. 1. &* alij plures, quos refert *Nicol. Garc. d. part. 10. cap. 2. num. 15. Rot. deciſ. 173. num. 1.* apud *Farin. p. 2. recent.* vbi poſt *Mohedan. deciſ. 4. num. 1. & ſeq. de probation.* etiam fuit dictum probationem ſcientiæ debere eſſe veram & concludentẽ, vt præſumptiua non ſufficiat, quod etiam habetur *deciſ. 186. n. 2. p. 2. recent. Mantic. deciſ. 271. num. 4.*

43 Huic tamen declarationi obſtare videtur text. *in ca. 3. de præbend. lit. 6.* dum probat tẽpus à lege datũ Romano Pont. ad conferenda beneficia, quæ licet ad Ordinariorum collationem ſpectent, tamen in Romana Curia vacarunt, continuũ eſſe, & ita currere à die vacationis. Deinde obſtare videtur, quia omne tempus à lege, vel ab homine præfinitum, in dubio, dum aliud nõ apparet, intelligitur continuum, iuxta text. *in l. nunquã §. 1. ff. de vſucap.* & poſt *gloſ.* celebrẽ ad *rub. ff. de diuerſ. & tempor. præſcript.* & Doctores *in c. vnic. per tex. ibi, de vita & honeſt. cleric. lib. 6.* reſoluit *Anto. Gom. var. to. 3. c. 1. nu. 3.* hinc contra alios deducens tempus certũ pro quo aliquis ad carcerem, v.g. condemnatur, continuũ eſſe debere, & proindè non ſufficere interpollatum, & conſequenter contra eoſdem ſentiens idem in Doctore, cui certum aliquod priuilegium cõceſſum ſit, ſi per aliquod tempus legerit foré reſoluendum, niſi ſtatuto ſuę Vniuerſitatis, prout Salmanticenſis, cautum fuerit, vt non interpollaretur per inſtam abſentiam, vel infirmitatem. & in noſtra celebri Conimbricenſi Academia, vt habetur *in eius ſtatutis lib. 3. tit. 22. §. 1.* tempus infirmitatis non diſcontinuat vicennium ad iubilationem, & ad eius priuilegia præfinitum; extra hoſtemnitos optima ratione procedent prædictæ *Gom.* reſolutiones, quippe quod ex differentia *gloſ. uerbo continuum in l. ſem. 1. de in integrum reſtitut.* receptæ communiter ex Doctoribus ibi, vt per *Menoch. remed. 15. recuper. n. 115. Cuiac. lib. 1. obſer. 18.* licet tempus vtile nec diebus feriatis, nec abſentibus, nec impeditis currat, currit tamen, atque omnem interpollationem excludit tẽpus, quod fuerit continuũ, prout eſſe debet in dubio dum aliud legitimè non conſtiterit iuxta ſupra dicta, & poſt *Baptiſt. in praxi §. 12. in princ. c. 1.* pertranſit tanquam indubitatum *Cald. Pereira in l. ſi curatorem uerbo infra legitimum n. 3. C. de in integ. reſtitut.* refert communiter receptũ *Salzed. ad Bernard. in pract. c. 68. litt. A, Myſing. cent. 3. obſer. 59. nu. 4.* & in caſu frequentiſſimo notat *Nauar. conſ. 37. nu. 2. de Regularib.* quod cum ita ſit, videtur dubia prædicta ſecunda declaratio.

44 Quopropter pro pleniori explicatione & ſolutione harum difficultatum aduertendum eſt, dupliciter quo ad noſtrum intentum contingere poſſe quod tempus à lege præfiniatur, vel enim præfiniri poteſt in odium eius, cui præfinitur, & intra tale tempus ita iubetur facere, vt alter eo elapſo, aut lucrum amittat, *vt in auth. hoc amplius, C. de fideicom.* aut damnum cenſeat, *vt in d. cap. quia diuerſitatem*: vel rurſus præfiniri poteſt in fauorem, aut odium non eius, qui facere debet, ſed alterius, *vt in d. cap. 3.* vbi in fauorem Eccleſiarum ne diu vacarent, & Ordinariorum, vt ita citius ſuam conferẽdi poteſtatem reaſſumerent, & res ad priſtinam cauſam rediret, non autem in odium Summi Pont. tempus vnius tantum menſis ipſi fuit ad prouidendum in prædictis beneficijs aſſignatum, vt bene ibidem obſeruat *gloſ. uerbo numerandum poſt princip. & alij ibidem*. Inter vtrumque modum illud eſt diſcrimen, nam in primo tempus non currit, niſi à tempore notitiæ, proindèque non currit probabiliter ignoranti propter rationem ſupra poſitam *num. 42.* & in his terminis tempus non currit continuum, cum ſuppoſita prædicta ratione non ſimus in dubio, immo appareat intentio legis volẽtis, vt tempus ſit vtile, nec proinde ad huiuſmodi terminos pertinere poſſunt reſolutiones relatæ ex *Gomeſio d. num. 3.* In poſteriori verò modo tempus contra ignorantem currit à die, verbi gratia vacationis; ratio eſt, quia cum in his terminis non agatur de odio, ſed fauore eiuſdem ignorantis ne ipſi præiudicium aliquod inferatur, nihil eſt quod eius ſcientia & negligẽtia expectetur, ſed illud ſolum ex quo liberius ſequitur alterius fauor principaliter intentus, ac proindè ſolius vacationis dies attendetur, & exinde tempus computetur iuxta text. *in d. cap. 3.* quem ſic eleganter intelligit *glo. dict. uerbo numerandum*, recepta per *Abb. in repet. cap. cum eſſes num. 24. de teſtament. & per Rebuff. in cõcord. tit. de nominat. Regia §. 1. in gloſ. uerbo a die uacationis, & d. tit. de deuolut. num. 15. & per Tiraq. de retractu lign. §. 35. gloſ. 4. num. 26.*

45 Cum ergo tempus huiuſmodi, vt ſupra præfixum ad prouidenda beneficia detur in odium negligentiũ, vt innuit *Nicol. Garc. d. par. 10. cap. 2. num. 16.* ideò vbi primum Prælatus ſciuerit Eccleſiam vacaſſe, ſtatim incipiet currere tempus ad ſui negligentiam in prouidẽdo conuincendam ſtatutum, vt aperte deducitur ex *d. cap. quia diuerſitatem, & ex dict. cap. licet*. Quorum deciſiones ampliantur procedere non ſolùm vbi Prælatus prædictam vacationem actualiter ſciuerit, ſed etiam

vbi

vbi eam ſcire debuerit, vt quia adhibita ea diligentia quam eius profeſſio poſtulauerit, ſcire poterit prædictam vacationem: nam licet à parte rei eam ignoret, tamen ſi eam ſcire debuit non excuſabitur, cum huiuſmodi ignorantia ſit craſſa, & ita ab eo tempore computabitur tempus, quod ſibi ad beneficium conferendum aſſignatum eſt, vt bene reſoluunt poſt alios *Rebuf. d.tract.de deuolut.num.*10. *Petr.Gregor.d.num.*31. *in fine*, *Rot.deciſ.*323. *num.*1. *par.*2. *recent.* & apud *Nicol. Garc. d.par.*10. *cap.*2. *num.*29. Vnde fit quod ſi vacatio ſit de facto inſimul, & de iure, vt aiunt, veluti quia contingit morte beneficiarij, tunc vt tempus ad prouidendum currat Epiſcopo, non expectabitur eius actualis, & vera notitia, quia in his terminis eius ignorantia craſſa eſt & ſupina, ac proinde non excuſat, iuxta ea, quæ reſoluunt *Zerol.d.verbo iuſpatronatus* §.8. *dub.*2. *Gom.in cap.*2. *de conſtitut.in* 6. *num.*54. *Nicol.Garc.d.par.*10. *cap.*2. *n.*30. debuit enim ſcire, quippe quod ſcire potuit de morte ſui beneficiarij ſi debitam ſuæ profeſſioni diligentiam
47 adhiberet, viſitando ſcilicet bis aut ſemel ſaltem ſingulis annis diœceſim ſuam, & ita intra quodlibet ſeneſtre antequam hoc idem tempus ad conferendum ſibi datum labatur, prout eam tenetur ſic viſitare iuxta tex. *in cap. venerabilis, de cenſib.* quam rationem poſt alios conſidetat Greg. *Lopez dict.gloſ.verbo ſopieſſe, & Mantic. deciſ.*271. *num.*5. & ex ea prædictam ſententiam tenuit in ſpecie *Petr.Greg.vbi proximè* poſt *Rot.deciſ.*6. *in nouis*, aliàs 263. *à num.* 1. *de iurepatron.* & alios quos ibidem refert, quorum ſententia licet non leuiter iuuetur ex dictis, & etiam arg. text. *in c.cum in tua, qui Matrim.*
48 *accuſare poſſunt, in verſ.alioquin*, tamen ita eſt accipienda & moderanda, vt dicamus in dubio quidem contra huiuſmodi Epiſcopum ſcientiam præſumi, nec ei prædictam ignorantiam, vtpote craſſam prodeſſe, niſi ipſe tot, & tam veroſimiles probabilis ignorantiæ cauſas per arbitrium Iudicis conſiderata beneficij qualitate, modo vacationis, & locorum diſtantia, ac remotione & fama regulandas allegauerit, & probauerit, vt bene reſoluunt R*ot.dict.deciſ.*6. *Maſcard.de probat.concl.*626. *à num.* 9. *Zerol.d.*§.8. *dub.*1. *&* 2. & alij citati à *Nic.Garc. d.cap.*2. *num.*31. ſentit in effectu *Petr.Gregor.vbi proximè*, dum reſoluit ignorantiam vacationis non imputari Epiſcopo, quando vacatio non ita de facto, ſed de iure contigerit, cum hæc potuerint impunè eſſe incognita Epiſcopo, quod exemplificari poteſt in ea, quæ reſultat ex Matrimonio beneficiati, iuxta terminos *tex.* cum ſua materia *in cap.de clericis, de clericis coniug.* ſi illud fuerit clandeſtinè contractum, vel etiam in ea, quæ inducitur per adeptionem ſecundi incompatibilis beneficij, iuxta terminos text. *in cap.de multa, de prabend.* in remotiori alia prouincia forſan exiſtentis & incogniti Epiſcopo primi beneficij vacantis.

49 Secundò declara huiuſmodi tempus ad conuincendam eligentium, ſeu collatorum negligentiam non curere legitimè impeditis, ſiue fuerit impedimentum Iuris, ſiue facti, vt eſt text. in ſpecie *in d.cap.quia diuerſitatem*, & docent *Rebuff.d.tit.de deuolut.num.*13. *Couar. in cap.nos quidem num.*4. *de teſtament. Menoch.de arbitr.caſu* 182. *numer.*59. *&* 60. *Gutier.canonic.lib.*1. *cap.*18. *numer.*2. *cum ſeqq. Pinel.in auth.niſi tricenale num.*46. *Cod. de bonis mater n. Petr.Gregor.dict.capit.*9. *num.*33. *cum ſeqq. Flamin.Pariſ.de reſignat.benefic. libr.* 11. *quæſt.* 13. *numer.*4. *cum ſeqq. Cabed.Luſit.deciſ.*76. *numer.*6. *par.*2. *Gonzal.ad regul.*8. *Cancell.*§.3. *proœm.num.*38. *cum ſeqq. Nicol.Garc.dict.par.*10. *capit.*2. *num.*17. Intellige procedere tantum vbi impeditus negligens non fuerit in remouendo eo impedimento, ſi enim cum poſſet illud remouere, tamen negligenter omiſit, erit in negligentia culpabili quoad iuris effectus ac ſi nullum impedimentum haberet iuxta reg. *rex.in l.qui poteſt* 134. *ff.de regulis Iuris*, obſeruant *gloſ. verbo ſuſpenſionis in d. cap. quia diuerſitatem, Panorm.in cap.vlt.de elect. Petr.Gregor. dict. cap.*9. *num.*37. & alij vt per *Menoch.de arbitr. caſu* 118. *ad finem*, plures vt per *Flamin.d.quæſt.*13. *numer.*27. Intellige etiam procedere vbi conſtiterit impedimentum fuiſſe cauſam immediatam omiſſionis, ſi enim tale non fuerit, ſed mediatam ſolum cauſam præbuerit, non excuſabit, vt reſoluunt *Panorm.in capit.plerumque num.* 6. *de reſcript.* & alij, vt per *Flamin.dict.quæſt.*13. *nume.*30. Demum intellige vt procedat etiamſi huiuſmodi impedimentum proueniret ex tali culpa ſine qua id non conting ret, dummodo tamen ad illud non fuerit ex ſe & natura ſua, vel à communiter accidentibus ordinata, adhuc enim taliter impeditus negligens non cenſebitur quoad effectus Iuris, vt probat expreſſe text. in dict. capit. quia diuerſitatem, & in ſpecie docent *Menoch. Couar. Gutier. & Pinel. ſupra citatis locis, Valaſc. de iure emphyt. quæſtion.*27. *numero* 17. 39. *&* 40. apud quos eſt vulgata illa concluſio, culpam ad caſum non ordinatam non eſſe conſiderabilem.

50 Tertiò declara prædictum tempus ad conuincendã collatoris negligentiam ſtatutum non poſſe per ſuperiorem arctari, proindeque non poſſe Epiſcopum certam temporis metam præfigere inferiori Ordinario intra quam debeat conferre ea beneficia ad quorum collationem certum tempus à iure præfinitum ſit, iuxta ſupra reſoluta *num.*37. *cum ſeqq.* aliter enim iam ab Epiſcopo priuaretur iure ſuo abſque proprio conſenſu contra reg. *l.id, quod noſtrum, ff.de regulis iuris*: vnde merito hanc ſententiam in his terminis tenet *Rebuff. d. tit.*
51 *de deuolutionibus num.*34. ſequitur *Azor.dict.capit.*27. *verſ.penult.* bene aduertentes oppoſitum ex iuſta cauſa per Epiſcopum fieri poſſe reſpectu beneficiorum pro quorum collatione non fuerit adhuc certus terminus à lege præfixus, veluti reſpectu canonicatuum & præbendarum, quæ cum electo in Canonicum naſcuntur, & cũ eo defuncto deſinunt, vt illis ſcilicet Eccleſiis, vbi non eſt certus numerus præbendarum & Canonicorum iuxta text. *in c.dilecto verſ.præterea, de præbend.* in his enim neque certum tempus ad prouidendum præfixum eſt, vtpote quia illud ſolet tantum præfiniri à Iure quoad beneficia, quæ vacant, qualia non ſunt hæc, quia nunquam vacare cenſentur, ſed ceſſare, & euaneſcere, quando prouiſus, vel moritur, vel aliter fit ab illis alienus, vt conſtat *ex dict.cap.dilecto verſic.præterea*; neque rurſus in illis locum habet deuolurio poteſtatis ad ſuperiorem ex negligentia eorum, qui prædictas præbendas, ſeu Canonicatus poſſunt denuo creare, & conferre, quia cum nunquam vacare cenſeantur, vt modo dictum eſt, non verificantur in illis verba & intentio Lateranenſis Concilij prædictam deuolutionem reſpectu ſolum beneficiorum vacantium inducentis *in dict.capit.ſecundo.* cum ſimilibus, *de conceſſ.præbenda*, vt bene poſt *Innoc.* & *Hoſt.* reſoluit *Abb.in cap.cum Eccleſia, num.*7. ex mente *gloſ.*1. ibi, *de elect.* quem ſequitur *Gregor.Lop.l.*9. *gloſ.*1. *tit.*16. *part.*1. & in ſpecie eſt *text.* expreſſus *in capit. ex parte de conceſſ. præbendæ*, per quem ita etiam reſpluit *Rebuff. in concord. titul. de nominat. Regia.*§.1. *in gloſſ. verbo intra ſex menſes, verſic.*

item quando. In his igitur terminis si Episcopus viderit Ecclesię seruitio expedire vt aliqui ex prædictis Canonicatibus,& prębendis,qui iuxta supra dicta esse desierunt, iterum nouis ministris conferantur, poterit Canonicis assignari certum terminum etiam sex mensibus breuiorem, intra quem sic debeant Ecclesiæ de ministris prouidere,alioquin elapso termino ipse prouidebit,prout arg.*tex. in cap.irrefragabili.§.excessus,& in cap.quanto,& in cap.ad reprimendam, de officio Ordin.* resoluunt *Host.*& alij communiter,vt per *Abb.d.num.7* sequuntur *Rebuff.*& *Azor. proxime citatis locis*, quod
52 idem ex eadem ratione dicendum videtur respectu illius Prælati qui iniuste negligit instituere in quolibet beneficio bene præsentatum,aut confirmare bene electum,qua scilicet constat nullum certum terminum ad instituendum, seu confirmandum à Iure præfiniri, vt post alios resoluunt *Rebuff.d.glos.intra sex menses versic. in institutione,& seq.& in d.tit.de deuolution.num. 6. Zerol.in praxi Episcop.par.1.verbo beneficium.§.3.& verbo iuspatronatus.§.8.dub.3.& p.2.verbo institutio, Anastas. Germon.de indultis Cardin.§.volumus à nu.76.*& alij plures,quos refert & sequitur *Nicol.Garc.de benefic.par.10 capit.4.*

53 Quartò,& vltimò declara supradictam regulam de negligentia Prælatorum in conferendis beneficijs per lapsum præfixi temporis conuincenda habere locum in solis Prælatis Romano Pontif.inferioribus,in illo vero minime, etenim ipsi nullum tempus præfixum est ad conferenda beneficia,quia non habet superiorem, qui possit eius negligentiam supplere, vt arg. *text. in capit. aliorum 9.quæst.3.* resoluit in specie *Rebuff. d. tit.de deuolut.num.5.& dict.glo.intra sex menses vers.Papa vero.* Nec obstat *text.in cap.3.de prębend. lib.6.* quia reiecta sententia Rebuffi dictis locis inaduertenter existimantis hanc vltimam limitari ne procedat in terminis *dict. cap.3.* quasi in eo specialiter præfiniatur tempus ad cõuincendam Summi Pontif. negligentiam in conferendis beneficijs in Curia vacantibus,respondetur tempus de quo ibi, non esse datum ad conuincendam prædictam negligentiam in Summo Pont. nec itidem ibi agi de ea per Ordinarios, & antiquos collatores supplenda,sed solum de consulendo fauori Ecclesiarum,& Ordinariorum iuxta ea quæ diximus supra in versic. quapropter.*num.44.*

REGVLA II.

54 POstquã Collatorũ negligentia conuicta fuerit per tẽporis lapsum de quo in prima regula statim,pro ea primò occurrẽte collatione amittũt ipso iure potestatem prouidendi huiusmodi beneficia,ea enim potestate sic priuantur à lege Canonica vt constat ex text. *in dict. caputul.* 2. cum alijs ibidem *de supplend.neglig. Prælat.& in dict. capit.* 2. *de conceff. prębenda*, cum alijs supra citatis *à num.37.*

55 Vnde infertur collatores beneficiorum sic negligentes elapso conferendi tempore non posse pro ea primò occurrẽte collatione beneficia huiusmodi conferre,aliterque factam collationem esse nullam, cum enim per huiusmodi negligẽtiã amiserunt potestatem conferendi, succedit vulg. reg. *ea quæ fiunt,de reg.Iuris li.6.& in l.factũ à Iudice.ff.eod.* cũ ijs,quæ circa eius materiã post scribentes vtrobique prosequuntur *Vant. de nullitatib. tit.ex defectu iurisdictionis à nu.9. Granat. ad Ostanian. de stylo Curiæ lib.7.cap.vlt.num.40.* & ita in specie deducitur ex text.*in cap.licet,& in cap.vlt. de suppl.neglig. Prælat.*& post *glos.verbo menses in d.cap.2.de concess.præb.* vbi *Abb. à num.11.*& omnes, ibidem obseruat *Rebuff. dict.titul.de deuolutionib.numer.27.cum seqq. Azor. dict. cap.27. quæst.16.* post *Host. ex sum. illius tit. de suppl.neglig.Prælat.sub num.7.*

56 Amplia huiusmodi corolarium, vt procedat etiamsi huiusmodi collatores intra modicum tempus iuris, etiã diei sequentis post lapsum prædicti temporis à lege Canonica ad conferendum præfiniti, velint moram in cõferendo purgare, adhuc enim nec conferre poterunt, nec si de facto conferant, collatio valebit, vt omnes proximè citati obseruant. Accedit communis illa Doctorum traditio secundum quam vbi dies,& pœnæ simul à lege, vel ab homine ponuntur, non admittitur moræ purgatio, vt generaliter ad hominis, seu legis dispositiones, & ad contractus siue bonæ fidei siue stricti iuris per text.*in l.traiectitia. §.de illo. ff.de actionib.& obligat. & in l.magnam. C. de contrab.& committenda stipul.& in l.1.ver.nisi.ff.de penu legata,& in l.2.C.de iure emphyteut.* refert ex alijs *Valasc. de iure emphyt.quæst.5.numer.13. Con.vari.lib.3.cap.17.num.4.vers.multo minus, Gutier.de iuram. confirmat.p.1.cap.56.à nu.4.*& alij plures,vt per *Cened.ad Decretal. collect.144.nu.6.* Ratio autem quare
57 huiusmodi moræ purgatio non permittitur collatori negligenti intra debitum tempus beneficia prouidere, est quia aliter fieret præiudicium tum ipsi legi Canonicæ, quæ de tali collatore pro ea occurrente collatione non bene cõfidit, tum etiam alteri tertio in quem elapso prædicto tempore statim ab eadem lege transfertur ius prouidendi iuxta infra dicenda *in 3. regula*. Qua
58 etiam ratione procedit text. *in cap. licet canon, de elect. lib. 6.* ideo enim in eo moræ purgatio non admittitur, quia aliter fieret considerabile præiudicium tum ipsi Ecclesiæ, si tam periculosa beneficiati negligentia in suscipiendo Sacerdotio non cohiberetur, vt constat ex verbis eiusdem text.tum etiam ipsi collatori, & omnibus, quibus prædictæ Ecclesiæ prouisio incumbit, & prouidẽdi facultas iterum se offert supposita priuatione prouisi. Non obstat *cap. litteras, de suppl. negligent. Prælat.* quia respondetur cum *glos. vlt.* & scribentibus ibidem, eum text. procedere ex speciali Papæ, & non alterius inferioris dispensatione inducta per eiusdem Summi Pont. patientiam, de qua ibi, vt bene declarat *Panorm. ibidem.numero* 2. immo post *d.glos.vlt.* ibidem egregiè aduertens hanc dispensationem ibi operari validitatem collationis prout ex nunc, non autem prout ex tunc, iuxta vulgò notata *in reg.non firmatur,de regul. Iuris, lib.6.& in capitul.* 3. *de ijs,quæ fiunt à Prælatis*, & alibi, vt per *Barbat.* plures referentem *consilio 7. col.1.& 2.lib.3.* & per *Tiraq. in l.si vnquam verbo reuertatur nu.415.cum seq.*

59 Limita primò prædictum corolarium, vt procedat solum ad effectum ne collator negligens infra præfinitum tempus conferre iuxta resoluta in prima regula, possit iure proprio procedere ad prædictam collationẽ faciendam, non vero ne id possit iure alieno, videlicet ex commissione eius, ad quem ex præfata sibi negligẽtia prouisio de beneficio deuoluta fuerit iuxta infra dicenda *in 3. regula*; quam limitationem tenent *Rebuff. d. titul. de deuolut. numero* 30. *& Azor. dicto capitulo 27.quæst.16.*

60 Limita secundò, vt procedat solum quando collator intra prædictum legitimum tempus non fecit quod respectu huiusmodi prouisionis spectabat ad ipsum, non

vero

vero vbi illud pro viribus fecit: tunc enim ſi prouiſio non fuerit effectum ſortita, vt quia prouiſus noluit acceptare, aut poſt conſenſum ſe prædicto Iure abdicauit, aut etiam quia prouiſio ob aliquod occultum vitium irrita fuit, non deuoluitur ad alium poteſtas prouidendi, immo idemmet poterit iterum prouidere intra aliud tantum tempus, quod ſibi integrum à die prędicti diſcenſus, renunciationis, aut irritationis reſeruatur, ac ſi denuo beneficium vacaret, vt probat text. *in cap. ſi electio, de elect. libr. 6.* per quem poſt *Abb. & Rot.* varijs in locis ita reſoluunt ibi, *Domin. numer. 2. Anch. col. 2. in princ. Franch. ſub num. 4. Tiraq. in l. bones. §. hoc ſermone limit. 1. num. 4. ff. de verb. ſignificat. Molin. de primogen. lib. 2. cap. 4. num. 38. Rebuff. d. titul. de deuolution. numer. 35. Azor. d. cap. 27. quæſt. 7. Put. deciſ. 200.* aliàs
61 *194. in correctis lib. 1.* vbi ait reſolutum beneficium non vacare per mortem præſentati, qui non fuit inſtitutus, ſed per mortem primi, & potuiſſe patronos de nouo præſentare, *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glo. 45. §. 3. num. 6. Roch. de iurepatron. verbo honorificum, quæſt. 37.* vbi loquitur in patrono qui bona fide præſentauit coram nõ habente ius inſtituendi, & dum interim tempus datum ad præſentandum laberetur, & poſtea intelligeret ius inſtituendi ſpectare ad alium, coram illo volebat præſentare, & tandem cum *Lap. alleg. 95.* affirmatiue reſpõdet iuxta huius limitationis reſolutionem, quod etiam tradit *Garc. d. p. 10. cap. 3. num. 7.* Quæ quidem ſecunda limitatio adeo vera eſt, vt huiuſmodi collator ſeu electror poſſit in eius terminis iterare collationem, ſeu electionem, non ſemel, ſed etiam pluries, donec tandem collatio, ſeu electio effectum ſortiatur, vt poſt *glo. verbo aliam in dict. cap. ſi electio,* & Ordinarios ibi, reſoluunt *Molin. dict. numer. 38. Azor. dict. capit. 27. quæſt. 6.* Et procedit etiam in patrono abſque effectu, inculpabiliter tamen præſentante, vt docent *Franc. numer. 4. in fine, Domin. numer. 6. & Anchar. colum. 2. in princip. in d. cap. ſi electio.*

62 Sublimita tamen, ne procedat vbi collator ſeu electror ſe geſſerit fraudulenter in prædicta collatione, quę effectum ſortita non eſt, tunc etenim non poterit eam iterari, immo poteſtas conferendi ſeu eligendi deuoluetur ad eum ad quem alioquin in caſu omnimodę negligentiæ deuoluenda eſt, iuxta infra dicenda *in 3. regula*, vt conſtat ex *d. cap. ſi electio*, vbi omnes notant, & poſt eos *Azor. vbi proxime*, qui vna cum illis poſt *glo. verbo fraudulenter*, optima ratione hanc fraudem exemplificat in eo collatore, ſeu in ijs electoribus, qui vltima die termini ſibi iuxta ſupra poſitam primam regulam ad prouidendum præfixi inter ſe conueniunt, vt eligant eum quem diſceſſurum nouerant, vt ita nouus terminus ſibi daretur ac ſi beneficium denuo vacaret. Deindè ſublimita vt procedat ſolum in ijs collatoribus, quibus iure proprio competit conferre, ſeu eligere, non vero in ijs, quibus id munus conceditur ſolum iure deuolutionis; vnde ſi v. g. Archiepiſcopus ad quem hæc poteſtas ex negligentia inferioris collatoris delata fuerit, conferat, vel eligat, collatio tamen ſeu electio abſque culpa etiam ſua effectum non habuerit iuxta terminos text. *in d. cap. ſi electio*, non poterit iterum conferre nec eligere, ſed potius hæc facultas pertinebit ad eos, qui negligentes extiterant. Ratio eſt, quia horum negligentia non priuat eos iure ſuo pro tota illa vacatione, ſed ſolum pro prima collatione, ſeu electione, quæ primo occurretit, etiamſi effectum non habuerit, nec per eam ceſſauerit eadem vacatio, cuius reſpectu ipſi fuerant negligentes, vt per argumentum à fortiori deducitur ex text. *in capit. cum Vintonienſis, de elect.* iuncto communi intellectu, vt per *Abb.* ibi, *à numero 11.* Cum igitur occurrente prima collatione etiam inutili ceſſet prædicta priuationis pœna, & per conſequens ius deuolutionis ex ea dimanans, conſequitur poſſe prædictos negligentes reaſſumpto proprio iure in prædictis terminis conferre, non autem ſuperiores ad quos illud fuerat deuolutum, quam ſententiam tenuit *Abb. vbi proxime, numer. 12.* & ante eum tenuerant *Hoſt.* & alij, vt per *glo. verbo integrum in dict. capit. ſi electio*, quam ex prædicto fundamento ſequuntur *Domin. in illo text. ſub numero 6. vbi Anch. colum. prima poſt med. Tiraquel. dict. limitat. prima numer. 49. Azor. dict. capit. 27. quæſt. 7. & quæſt. 14.*

63 Limita tertiò ne procedat quoad effectum vniendi beneficium: hanc enim ipſius vnionem Epiſcopus in conferendo negligẽs facere adhuc poterit cum ſolemnitatibus alioquin ad Eccleſiarum vniones neceſſarijs iuxta ea, quæ poſt ordinarios *in capit. ſicut vnire, de exceſſib. Prælat.* vbi *Panorm. nu. 2.* proſequuntur *Rebuff. in praxi ſub tit. de vnionibus beneficiorum, numer. 38. cum ſeqq. Azori. inſtitut. moral. p. 2. lib. 6. cap. 28. quæſt. 4. 12. & 13. cum ſeq.* Ratio huius limitationis eſt, quia ius vniendi longe diuerſum eſt à iure conferendi, hoc enim ad titulum beneficij, illud vero ad eius proprietatem ſpectat, vt conſtat ex traditis per Doctores proxime citatos, vnde licet negligentia in non conferendo operetur pro prima collatione amiſſionem Iuris ad conferendum Epiſcopo competentis, quia ſic in iure expreſſum eſt, tamen à ceſſante huiuſmodi ratione id operati non debet reſpectu iuris vniendi, arg. eorum quæ habentur *in leg. ſi ſeruitus. ff. de ſeruitut. vrban. prę.* & in capit. paſtoralis, de priuileg. vbi conſtat quod vno iure ſublato, remanet aliud, quod ab illo ſeparatum eſt; atque ita prædictam limitationem tenent *Panorm. vbi proxime. num. 6. Imol. in cap. 1. numer. 18. ne ſede vacante*, & poſt *Federic. de Senis conſil. 111. col. 3. Rebuff. d. tit. de vnionib. num. 31. Azor. d. cap. 28. quæſt. 15. Rot. deciſ. 186. num. 2. p. 2. recent.*

REGVLA III.

64 CAnonicis diſpoſitionibus inductum eſt, vt poteſtas prouidendi beneficia Eccleſiaſtica ex negligentia Prælatorum, quibus hoc munus incumbit, deuoluatur regulariter de inferiore ad proximum Superiorem, donec perueniat ad Papam, ita tradunt Doctores *in capit. poſtulaſtis*, per text. ibi, *de conceſſ. prębenda, Panorm. in c. 2. nu. 7. de conceſſ. prębendæ, Rebuff. d. tit. de deuolutionib. nu. 7. Petr. Greg. ſyntagm. Iuris p. 2. lib. 7. c. 9. nu. 38. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 6. c. 27. in princ. & q. 2. Nicol. Garc. de benefic. p. 10. c. 3. in princip. Mantic. deciſ. 260. nu. 2. Rot. in Vercellen. capella 28. Junij 1606.* coram *Card. Marquemontio*, impreſſa per *Farin. deciſ. 186. p. 2. recent.* & huius regulæ materiam per ſequentes caſus diſtinctè explicare conabor.

65 Primus igitur caſus, vt ab inferioribus incipiamus, ille eſt, quando patronus neglexerit ad beneficium Eccleſiaſticum præſentare intra tempus ſibi præſtitutum iuxta ſupradicta *num. 40.* in hoc etenim caſu ius conferendi ad inſtituentem tanquam ad proximum huius negotij ſuperiorem deuoluetur iuxta text. *in c. 3. & in cap. cum propter, & in cap. eam te de iurepatron.* notant *Card. in Clem. vnica, nu. 5. & 9. cum ſeqq. de ſuppl. negl.*

Prælat. Panorm. & alij communiter *in d. capit. 2. de conceſſ. præbenda*, idem *Panorm. in capit. 1. num. 10. de elect.* *Gregor. Lopez l. 9. gloſſ. 1. tit. 16. part. 1. Rebuff. d. titul. de devolut. num. 54. Roch. de iurepatron. verbo honorificum, queſt. 33. Petr. Gregor. d. num. 38. Azor. d. cap. 27. q. 5.* obſeruantes hoc idem reſoluendum eſſe quamuis inſtituens fuerit Epiſcopo inferior, & cui ex aliquo ſpeciali titulo, veluti præſcriptionis, aut ſimili ſpectauerit inſtituendi poteſtas, adhuc enim ad eundem ius conferendi in prædictis terminis deuoluetur, idque adeo vt Epiſcopus illud nullatenus prætendere poſſit; quæ communis ampliatio probatur efficaci ratione deſumpta ex eo quia ſine culpa ſua nemo debet alterius odio abſque cauſa per legem approbata grauari ex reg. *non debet ſine culpa, de regulis iuris libr. 6. & in leg. factum 197. ff. eod.* cum concordantijs; at qui taliter grauaretur Prælatus Epiſcopo inferior ſi iure inſtituendi ſibi legitime competente priuaretur, ſic eodem ad Epiſcopum delato propter negligentiam patroni. Igitur, &c.

66 Quæ quidem ampliatio adeo vera eſt, vt procedat etiam in patronis Regularibus, adhuc enim his negligentibus collatio iuxta ſupradicta deuoluetur ad inſtituentem etiamſi non ſit Epiſcopus, ſed alius ipſi inferior, vt bene reſoluit *gloſſ. verbo diſpoſitionem in d. Clem. vnica*, quam expreſsè ſequuntur ibi, *Imol. num. 33. Cardin. num. 5. & Rebuff. dict. tit. de devolution. num. 26.* & eſt de mente omnium, quos modo citauimus. Non obſtat quod negligentia Prælatorum Regularium circa beneficia ad eorum diſpoſitionem pertinentia ſupleri debet per Epiſcopum iuxta text. *in d. Clement. vnica*, quia reſpondetur illius deciſionem procedere in beneficijs pertinentibus ad ſolam Prælatorum Regularium præſentationem, quippe quod per eam perfectè non diſponitur de beneficio, prout ille text. requirit, ſed tantum paratur via ad diſponendum, nec per eam datur ius in beneficio, ſed tantum ius petendi ſe admitti ad beneficium, iuxta notata *in capit. cum Bertoldus, de re iudicata*, quorum argumento ſic in ſpecie reſpondet, & dict. Clement. vnicam intelligunt, & iuxta eius mentem iuncta qualitate materiæ reſtringunt *Cardin. & Imola vbi proxime*, apud quos, maxime apud *Cardin. dicto loco, numer. 2.* vide quando verba, *diſpoſitio beneficiorum*, extra terminos text. *in dict. Clem. vnica*, porrigantur etiam ad præſentationem & electionem ad intelligentiam text. *in capit. 2. in princip. & in capit. cum in illis, §. cum autem, de præbend. libr. 6.* vbi omnes notant, *& in Clement. prima, poſt gloſſ. ibi verbo quamuis eod. tit.* poſt alios *Flamin. Pariſ. de reſignat. benefic. lib. 3. quæſt. 6. numer. 90.*

67 Facta ſic prædicta ad inſtituentem devolutione ex negligentia patroni non præſentantis, inſtituenti ad conferendum ſex menſes à die devolutionis, & notitiæ ad hoc munus reſeruantur, etiamſi patronus eſſet laicus, cui ſoli quatuor menſes ad præſentandum competerent iuxta text. *in cap. 1. de iurepatron. lib. 6.* cum enim huiuſmodi devolutio in effectu nihil aliud operetur, quam remotionem illius ſeruitutis, quam veluti habebat inſtituens, eaque ſublata ipſe vtatur nō noua, & aliena, ſcilicet patroni, ſed antiqua & ſua poteſtate, conſequitur quod prout ſi Eccleſia non eſſet patronata ſex menſes ad conferendum haberet iuxta *cap. 2. de conceſſ. præbenda*, cum alijs Iuribus ſupra adductis, pariter eoſdem habebit in prędictis terminis: quare ita docent *Roch. vbi ſupra. numer. 63.* & poſt *Lambertin.* & alios *Azori. dict. capit. 27. quæſtion. vndecima.* Hæc de prædicto primo caſu, ad quem etiam ſpectat negligentia eorum quibus incumbit de beneficijs prouidere etiam per electionem, hæc enim ſupplebitur per confirmantem, quippe quod ad eum illa interueniente devolvitur ius eligendi eodem prorſus modo, & ratione, quibus devoluitur propter negligentiam in præſentando, vt docet *gloſſ. dict. verbo diſpoſitionem*, quam plurimum in hoc commendat *Panorm. dict. capit. 1. numer. 10. de electione.* quem ſequitur *Rebuff. dict. titul. de devolution. numer. 18.*

68 Secundus caſus eſt, in quo Prælatus Epiſcopo inferior, ratione v. g. iuriſdictionis quaſi Epiſcopalis ſibi legitimè alioquin acquiſitæ habuerit ius conferendi beneficia Eccleſiaſtica, etenim eo negligente conferendi poteſtas devoluetur ad Epiſcopum tāquam ad proximum ſuperiorem, ita probant text. *in dict. capit. 2. ibi, Epiſcopus, de conceſſ. præbend. & in Clemen. vnica de ſuppl. neglig. Prælat.* & notant *Rebuff. d. tit. de devolution. nume. 25. Petr. Gregor. d. num. 38. in fine, & Azori. dict. capit. 27. queſt. 4.*

69 Amplia primò, vt præfata ſecundi caſus reſolutio procedat etiam in collatoribus Regularibus, horum etenim poteſtas ex negligentia in conferendis beneficijs ad Epiſcopum devoluetur, vt ipſe poſſit conferre tanquam Ordinarius ſi illi exempti non fuerint, at vero tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati ſi exempti ſint, & Romano Pontif. immediatè ſubiecti, vt conſtat ex text. *in dict. Clement. vnica*, vbi notant omnes *Rebuff. vbi proxime num. 37. & 39. Petr. Gregor. d. capit. 9. num. 38. Zerol. in praxi Epiſcop. part. 1. verbo beneficia verſ. ad tertium. Azori. dict. cap. 27. queſt. 4.* optime id intelligentes de Epiſcopo illius loci in quo ſita fuerint beneficia, etiamſi collatores in alia diœceſi morentur, quod etiam vltra *gloſſ. verbo locorum in dict. Clemen. vnic.* tradunt *Cald. Pereira de empt. cap. 14. numer. 14. & Nicol. Garc. de benefic. par. 5. caput. 3. numer. 28.* Quam tamen ampliationem declara, vt procedat ſolum in ijs Prælatis Regularibus, qui immediate ſubſunt Romano Pontifici, non vero in ijs, qui licet exempti à iuriſdictione Epiſcopi, tamen non ſubſunt immediate Romano Pontif. ſed alij Prælato iuxta terminos text. *in Clement. prima de reſcription.* horum etenim poteſtas ex prædicta negligentia devoluetur ad huiuſmodi Prælatum, non verò ad Epiſcopum etiam tanquam delegatum Sedis Apoſtol. ſicque in eis locum non habebit deciſio text. *in dict. Clement. vnica, de ſupplend. neglig. Prælat.* quippe quod extra terminos cum tanta prædicti Prælati iniuria & præiuditio trahenda non eſt, ſed potius inducenda ordinaria devolutio, quæ ſcilicet gradatim fit ad proximum ſuperiorem, quo argumento vltra alia iura in idem expenſa hanc ſententiam poſt *gloſſ. verbo Prælati in dict. Clementin. vnica*, tenent ibi *Cardin. numer. 6. & Imola numero 31. & 32.* Deinde declara ſupradict. ampliat. vt pro ea parte qua prædictam conferendi poteſtatem devoluit ad Epiſcopum tanquam Sedis Apoſtol. delegatum ex noua deciſione text. *in dict. Clementin. vnica*, procedat ſolum reſpectu beneficiorum, & Eccleſiarum, quæ prædictis Regularibus Prælatis fuerint ſubiectæ pleno iure, ideſt non ſolum in temporalibus, ſed etiam in ſpiritualibus, harum itaque Eccleſiarum reſpectu locum abſolutè habet prędicta ampliatio, ad eamque neceſſaria fuit deciſio noua prædictæ *Clementin. vnica*, nam cum præfata regularium, & monaſteriorum exemptio, & immediata ſubiectio ſimpliciter data porrigeretur ad huiuſmodi

modi Eccleſias quantumuis populum habentes *ex reg. in toto, de reg. iuris lib. 6.* & ex ratione text. *in cap. cum non liceat, de præſcript.* inde reſultabat vt Epiſcopus prout non poterat in eos, ita nec in eas ſuam iuriſdictionem exercere, & per conſequens nec negligentiam in eis cõferendis ſupplere, iuxta text. ſic in prædictis terminis intelligendum *in cap. 2. verſ. niſi, de ſuppl. negligent. Prælator.* & ita neceſſaria fuit commiſſio & poteſtas Sedis Apoſtolic. Epiſcopo nouiter data *in dict. Clementin. vnica.*

70 Vtrum autem deuolutio, quæ in caſu negligentiæ fieri debet ad Epiſcopum iuxta ſupra reſoluta in hoc ſecundo caſu, fiat Sede vacante ad Capitulum, quæſtio eſt difficilis, in qua affirmatiuam partem tuentur *Ioan. Andr. in capit. quamquam de elect. libr. 6.* quem ſequuntur *Panorm. capit. ſecundo numer. 3. ne Sede vacante, & Petr. Gregor. dict. capit. 9. numer. 43.* Contra quos melius oppoſitum tenent idem *Panorm.* ſibi contrarius in *cap. cum olim ſub num. 2. column. 2. in med. de maioritat. & obed. Ioan. Monach. in dict. cap. quamquam numeroſe ſeptimo*, quem ſequitur *Prob. ad eundem* ibi, *Rebuff. d. tit. de deuolut. num. 93. Azori. dict. cap. 17. num. 93.* Quorum ſententia probatur ex eo, quia deuolutio in ijs etiam caſibus in quibus à iure expreſsè decernitur, non debet fieri niſi ad eum ſolum Prælatum, qui ab eodem iure fuerit expreſſus iuxta ſupra reſoluta *numer. 18.* conſtat autem nullibi in iure Canonico expreſſum eſſe, vt deuolutio, quæ de Prælatis Epiſcopo inferioribus ex eorũ negligentia facienda eſt, fiat ad Capitulum, nam text. *in cap. 2. in fine, de conceß. præbend.* loquitur ſolum in deuolutione collationis iure proprio competente Epiſcopo negligenti, igitur, &c. Deinde eadem ſententia probatur ex tex. *in d. cap. 2. ne Sede vacante*, vbi regula negatiua ponitur aduerſus Capitulum, vt videlicet illud non ſuccedat in collatione competente ipſi Epiſcopo, dum aliud in iure cautum non inuenitur; atqui beneficia taliter ad Epiſcopum deuoluta dici verè poſſunt pertinere ad collationem ipſi competentem; rurſus & in iure non inuenitur cautum, vt in ea Capitulum ſuccedat, immo oppoſitum ſatis expreſsè deducitur ex generalitate verborum, de quibus in proxime citato *capit. ſecundo* igitur, &c. Non obſtat quod hæc deuolutio pertineat ad Epiſcopum ratione iuriſdictionis Epiſcopalis, ac proinde in ea debeat ſuccedere Capitulum Sede vacante ex reg. tex. *in cap. penultim. de ſuppl. neglig. Prælat. lib. 6* quia reſpondetur quod licet deuolutio de qua agimus, pertineat ad Epiſcopum ratione iuriſdictionis Epiſcopalis, id tamen non tollit quominus verum ſit huiuſmodi iuriſdictionem verſari in his terminis circa beneficiorum collationem, & propterea illam in eis exerceri ex capite negligentiæ commiſſæ per primos collatores: quæ cum ita ſint, neceſſe eſt fateri illam iuriſdictionem non deuolui niſi ad eum tantum Prælatum, qui ad hunc effectum in iure fuerit expreſſus iuxta ſupra reſoluta, proindeque ad Capitulum vtpote in iure non expreſſum minime deuolui.

71 Propter negligentiam Capituli Cathedralis Eccleſiæ in conferendis beneficijs, quæ ad ſuam collationem ſeparatim ab Epiſcopo pertinent, ad Epiſcopum tanquam ad immediatum ſuperiorem fit deuolutio, iuxta text. in *dict. capit. ſecundo, de conceß. præbend.* vbi *Panor. numer. 6.* & omnes alij, reſoluit eleganter *gloſſ. verbo Capitulum in capit. i refragabili, de officio Ordin.* expreſſit *l. 9. tit. 16. part. 1.* vbi *Gregor. Lopez Rebuff. dict. tit. de deuolut. numer. 21. Petr. Gregor. dict. cap. 9. nu. 40. Azor*

72 *dict. capit. 27. quæſt. 2.* Quod ampliabis vt procedat etiamſi Epiſcopus eorum collationi intereſſe debuerit vt Canonicus, etenim adhuc in his terminis niſi eam dolosè impedierit, & ita ipſum Capitulum in negligentiam induxerit, vtetur iure deuoluto, vt conſtat ex *capit. poſtulaſtis de conceſſ. præbend. verſic. niſi forte*, vbi omnes obſeruant, & poſt alios *Rot. deciſ. 1. in nouis, de ſupplend. negligent. Prælatorum*, aliàs 313. exponit eleganter *dict. l. 9. tit. 16. par. 1.* Ratio eſt, quia licet Epiſcopus qualitercumque eidem collationi debuerit intereſſe, ſit naturaliter vna & eadem perſona, ita vt ipſi pariter, ac alijs de Capitulo poſſit illa negligentia naturaliter imputari, quia tamen actus, qui à communitate ſub ratione vniuerſi geruntur, non tribuitur ciuiliter ſingulis, ſed ſoli communitati ex text. *l. 1. §. ſi autem ff. ad Trebell. & in capit. Epiſcopus verſic. qui manumittitur 12. quæſtion. ſecunda*, & traditis per *Archid. in cap. tantis 81. diſtinct.* & per *Felin. num. 2. in capit. omnipotens, de accuſat.* ideo prædicta negligentia ſingulis de Capitulo, & ita Epiſcopo vt Canonico tribui non poteſt, & per conſequens nec imputari quominus ad eundem vt Epiſcopum fiat huiuſmodi deuolutio. Amplia-
73 bis etiam prædictam reſolutionem, vt procedat non ſolum quando negligentia contingit in ipſomet Capitulo, ſed etiam in compromiſſario per illud electo ad conferendum, hæc etenim negligentia adeo imputatur Capitulo, vt ob eam ipſius poteſtas deuoluatur ad Epiſcopum, vt bene voluit *gloſſ. verbo Epiſcopo in capit. ſi compromiſſarius, de election. lib. 6.* quam ſequuntur *Domin. ibidem ſub numer. 6. & Franc. ſub num. 2.*

74 Vbi autem beneficiorum collatio ad Epiſcopum & Capitulum communiter ſpectauerit, tunc deuolutio ex capite negligentiæ nõ fiet ad Epiſcopum, ſed potius ad Archiepiſcopum tanquam ad proximum ſuperiorem, *d. cap. poſtulaſtis. d. l. 9. partitarum.* Ratio eſt, quia in his terminis Epiſcopus & Capitulum cenſentur ciuiliter vnum corpus, quaſi Epiſcopus caput ſit, Canonici verò membra, iuxta text. *in capit. nouit, de ijs quæ fiunt à Prælatis ſine conſenſu cap.* proinde negligentia integro corpori imputari, & ab eo toto poteſtas deuolui debet ad Archiepiſcopum, vtpote reſpectu totius prædicti corporis immediatum ſuperiorem. Non obſtat tex. *cap. vnico verſ. idem, ne ſede vacante lib. 6.* quia reſpondetur eum text. non loqui, nec procedere in caſu negligentiæ, de qua loquimur, ſed ſolum loqui in caſu impotentiæ reſultantis ex ſuſpenſione, vel excommunicatione, vt ille tex. habet, vnde cum in eo contra id, quod antea ratione præiudicij ex tali deuolutione Capitulo inſurgentis dictabat reg. text. in *leg. id quod noſtrum ff. de regulis iuris*, iuncto text. in *leg. cohæredibus Cod. familiæherciſc.* nouiter inductum fuerit, vt Capitulo ſuſpenſo à prædicta beneficiorum collatione ad ſe communiter & ad Epiſcopum pertinente, vel omnibus de ipſo Capitulo ſingulariter excommunicatis ad eundem Epiſcopum, vtpote non culpabilem conferendi poteſtas deuoluatur, tamen non poteſt indè inferri ad caſum negligentiæ Capitulo inſimul, & Epiſcopo contingentis, tum quia id expreſſum non reperitur iuxta ſupra reſoluta *à numer....* tum etiam quia ſtante ea negligentia idemmet Epiſcopus culpabilis eſt, & proinde indignus prædicto iure deuolutionis, ex quibus ita reſoluunt *gloſſ. verbo Capitulum in dict. capit. irrefragabili, Abb. in dict. cap. ſecundo nu. 6. Gregor. Lop. d. l. 9.* itaut demiter viros alioquin doctiſ-

simos *Rebuffum, Petr. Gregor. & Azorium proximè citatis locis*, inaduertenter expressisse Capitulo negligente ad Episcopum collationem deuolui, non solùm quando ipsa diu sim, sed etiam quando coniunctim pertinet ad vtrumque, contra expressum text. *in d. cap. postulastis*, & alia modo à nobis resoluta.

75 Tertius casus ex prædicta tertia regula resultans est de Episcopo negligente intra debitum tempus conferre beneficia ad suam collationem separatim à Capitulo spectantia: tunc etenim collatio deuoluitur ad ipsum Capitulum, iuxta tex. *in d. cap. 2. de conces. præbend.* vbi notant omnes, tradunt *Rebuff. Greg. Lop. & Azor. vbi proximè, Nicol. Garc. d. par. 10. cap. 3. num. 33.* ex qua re-
76 solutione obiter notabis in hoc casu fieri deuolutionẽ à Superiore ad inferiorem, quia scilicet sic expressum reperitur, prout etiam reperitur in alijs casibus, de quibus *in cap. vlt. vers. quod si 65. dist. & in capit. 2. versic. si vero 89. distinc. & in cap. cum simus 9. quæst. 3.* obseruant *Panorm. in d. cap. 2. num. 6. de conces. præb.* nec id mirum, cum oppositum præcisè non concludatur ex rei natura, sed totum à priori pendeat ex iuris dispositione iuxta supra resoluta, *nu. 16.*

77 Limita primò hunc tertium casum, vt non procedat vbi collatio pertinuerit ad Episcopum insimul, & ad Capitulum, tunc etenim deuolutio non fiet ad ipsum Capitulum, sed potius ad proximum superiorem, nempè Archiepiscopum iuxta text. *in d. cap. postulastis*, & quæ supra resoluimus; vnde bene *Nicol. Garc. d. par. 10. cap. 3. num. 35.* obseruat, quod quando ius conferendi spectat simul ad Episcopum & Capitulum, qui inter se prouisionem diuiserunt per turnos, si Capitulum in suo turno non confert infra tempus à iure statutum, aut confert indigno, non fit deuolutio ad Episcopum, qui est par collator cum Capitulo, sed ad Superiorem, quia diuisio non tollit, aut mutat ius deuolutionis, quę est ad proximum Superiorem, & non ad eundem inferiorem, qualis est in hoc casu Episcopus; additque ipse *Garcia* idem esse, quando per Canonicum, cui in turno Capituli ex commissione, seu ordine ipsius prouisio competit, non prouideretur infra tempus.

78 Limita secundò, vt procedat solum quoad beneficia spectantia ad collationem Episcopi proprio iure, non vero vbi ad eundem pertinuerint iure speciali, vel deuoluto, tunc etenim hæc collatio negligente Episcopo non deuoluetur ad Capitulum, sed ad Superiorem, vt docent *Abb. in d. cap. 2. num. 6. & 8. de conces. prab. Felin. in d. cap. irrefragabili, nu. 3. Franc. in cap. vnic. §. cum vero num. 3. & 4. Ne Sede vac. lib. 6. Rebuff. d. tit. de deuolut. d nu. 21. Cassad. decis. 8. de prcb. Anastas. Germon. de indultis Cardin. §. volumus, nu. 56. Azor. d. c. 27. q. 2. Nicol. Garc. d. cap. 3. nu. 34.*

79 Limita tertiò, vt non procedat vbi Episcopus fuerit exemptus, & Romano Pont. immediatè subiectus, tũc enim illo negligente potestas ad solum Romanum Pontif. non autem ad Capitulum deuoluetur, vt resoluunt *Panorm. in d. cap. 2. num. 7. & 8. Rebuff. d. tit. de deuolut. nu. 36. & in concordatis tit. de collation. §. si quis vero in gloss. verbo ad alium versic. in exemptis*, Rot. apud *Nicol. Garc. d. par. 10. cap. 3. nu. 3.* & satis constat ex text. *in capit. licet, de suppl. neglig. Prælat.* si intelligas ibidem agi de beneficio, cuius collatio negligenti Archiepiscopo competebat, vel iure proprio, vel iure deuoluto, ob negligentiam scilicet sui Capituli, cui alioquin eadem collatio specialiter competeret, vt satis constat ex eodem text. ibi, *quo vel ad Archiepiscopum, vel ad Capitulum donatio pertinebat*, & nihilominus in eo *text.* decidit, quod licet collatio beneficij Archiepiscopo competeret iure proprio, & proinde ob eius negligentiam esset iuxta prædictum tertium casum ad Capitulum regulariter deuoluenda, tamen quia Archiepiscopus Romano Pont. erat immediatè subiectus, neque alium Superiorem habebat, hæc deuolutio non fiat, nisi ad eundem Romanum Pontificem.

80 Extra terminos igitur præcedentium trium limitationum libere procedit resolutio supradicti tertij casus. Cæterum si collatio, quæ iuxta supra resoluta ex negligentia Episcopi ad Capitulum deuoluitur, adhuc per huius negligentiam non fiat, tunc iterum deuoluetur ad proximum Superiorem, nempe ad Archiepiscopum iuxta text. *in cap. 2. de conces. præbend.* tunc eodem Archiepiscopo adhuc negligente fiet illa ad Patriarcham, cui idemmet subsit iuxta text. *in cap. duo, in fine, vers. nisi causa, de offic. Ordin.* & quæ ibi communiter notantur, atque ita gradatim ad summum Pont. sic enim concluditur ex illo ordine de inferiori scilicet Prælato ad superiorem à lege Canonica ad huiusmodi deuolutionem præscripto ex text. *in Clem. si de beneficio, in fine, de præbend.* iuncta *gloss.* ibidem *verbo succedentium*, & ita in specie hanc deuolutionem gradatim sic faciendam obseruant Doctores *in d. cap. 2. de conces. prabenda*, maximè *Panorm. num. 7. Sylvest. in sum. verbo beneficium in 2. numer. 6. Azor. d. c. 27. q. 11.* & alij citati per *Nicol. Garc. dict. par. 10. cap. 3. num. 41.* Quamuis oppositum, immo quod licet ea vsque ad Archiepiscopum gradatim fiat, tamen ab eo non ad Patriarcham, sed semper ad Summum Pontificem immediatè facienda sit, tenuerint absque ratione, & *text.* id probante *Rebuff. d. tit. de deuolut. num. 23. in fine, & num. 24.* sequutus *Imol. in d. Clem. si de beneficio q. 2. & Petr. Greg. d. cap. 9. sub nu. 38.* quorum sententia solum procedere poterit in Archiepiscopo exempto & Romano Pontif. immediatè subiecto iuxta tex. *in d. c. licet, de suppl. neglig. Prælat.* aliter enim ex eodemmet text. ibi, *cum pro eo, &c.* contra eos constat semota exemptione deuoluendam fuisse potestatẽ ad alium ipsi Archiepiscopo Superiorem, & ita ad Patriarcham, quippe quod is solum iuxta ordinarium, & rectum ordinem est Archiepiscopo Superior iuxta tex. *in capit. 1. versic. reliquæ, 99. distinct. & in capit. antiqua, de priuileg.*

81 Quamuis vt supra dictum est, deuolutio gradatim ad Romanum Pont. sit facienda, tamen non per hoc ligantur interim manus eius, quominus possit procedere ad collationem huiusmodi beneficiorum inferioribus collatoribus competentium, ea enim si ordinarijs legibus, & Iuri eorum ordinario deferre noluerit, poterit ex vi maioris potestatis sibi semper reseruatæ conferre, quin prædictum deuolutionis ordinem spectare teneatur, ex reg. text. *in cap. ita dominus 19. dist. & in cap. cuncta per mundum. & in cap. aliorum 9. quæst. 3. & in cap. omnes 22. dist. & in cap. 2. in princip. & in cap. dudum, & in cap. si à Sede, de præbend. lib. 6. & in cap. quia diuersitatem vers. nisi, de conces. præbend.* cum his, quæ circa potestatem Papæ in beneficialibus scribit latè *Specul. tit. de legatis, §. nunc ostendendum, Navar. in cap. non liceat, Papæ §. 3. maximè num. 4. 12. quæst. 2.* post alios *Pinel. in rubr. de rescind. vendit. par. 1. cap. 2. nu. 29. cum seqq. Sarmien. select. lib. 1. cap. 8. num. 25.* Vnde meritò hanc nostram resolutionem obseruant in materia prædictæ deuolutionis *Rebuff. d. tit. de deuolut. numer. 46. cum seqq. Petr.*
82 *Gregor. d. cap. 9. num. 23.* optimè resoluentes Summum

Pont.

Pont. in beneficijs inferiorum conferendis vti poſſe non ſolùm iure deuolutionis, ſed etiam iure præuentionis, iuxta text. *in d.cap.dudum*, vel iure concurſus iuxta *d.cap.quia diuerſitatem verſic.niſi, & capit.ſi eo tempore, de elect.lib.6.*

83 Circa prædictam deuolutionem ex negligentia dimanantem notandum eſt primò illam fieri cum onere, & qualitatibus requiſitis in prima prouiſione, quod probatur tum ex generali reg. quæ habet rem tranſire cum ſua cauſa *ex l.alienatio, ff.de contrab.empt. & ex leg. traditio, ff.de acquir.rerum dominio*, & ſubrogatum aſſumere naturam eius, in cuius locum ſubrogatur *ex leg.ſi eum §.qui iniuriarum, §.ſi quis caution. §. fuerat inſtit. de actionib* tum etiam ex text. in ſpecie in *Clement.vnic. de ſuppl.neglig.Prælatorum*; vnde meritò hanc declarationem tenent Doctores in *dict. Clement.vnica* & maximè *Anch.ibidem num.6. Felin.in capit.cum acceſſiſſent col.2. de conſtitut.* quem ſequitur *Gregor.Lopez l.9.glo.1.tit. 16.par.1. Roch.de iurepatron.verbo honorificum, q.3. ſub num.63. Rebuff.d.tit.de deuolut.num.40. cum ſeqq. Azeued.l.5.num.2.tit.6.lib.1.nouæ Recopil. Petr.Greg.d.c.9. nu.23. Gutier.conſ.1.num.31. Azori.d.cap.27.quæſt.8. Cabed.Luſitan.deciſ.42.nu.4. & deciſ.98.nu.9.par.2. & de patronat.Regiæ Coronæ c.28.nu.3. & 4. Perez de Lara de anniuerſ. & capellan.lib.2.c.10.nu.27. Nicol.Garc. d. par.10.cap.3.nu.42.*

84 Secundò notandum eſt deuolutionem prædictam procedere, dummodo is ad quem ea facienda erat non procurauerit doloſè negligentiam collatoris, aliter enim ad huiuſmodi doloſum non deuoluetur poteſtas conferendi, vt conſtat ex text. *in cap.poſtulaſtis, in fine, de conceſſ.præb.* vbi omnes notant, maximè *Panorm.nu.6. & 7.* ſubinde meritò inferens quod ſi aliquis doloſè procurauerit alterius delictum, vbi ex lege, vel ſtatuto alioquin applicata ſunt ipſi bona committentis huiuſmodi delictum, non habebit in hoc caſu prædicta bona, quod etiam tenuit *Roman.conſil.263. Sicul.conſ.28.* proſequitur latius exemplificans etiam in adulterio vxoris procurato per maritum, & in alijs delictis *Palat. in repet.rub.de donat.inter virum & vxorem §.70.nu.21 cum ſeqq.* Vtrum autem ſtante prædicto dolo collator in præfatam negligentiam incidens amittat pro ea collatione poteſtatem conferendi, itaut ea neque ad alium Superiorem excluſo prædicto doloſo deuoluatur, controuertit *glo.vlt.in d.cap.poſtulaſtis*, hinc inde varia iura adducens, ſed placet diſtinctio *Ioan.Andr.* ibi, iuncta declaratione, *Panorm.* ibidem *num.15.* quem vidiſſe ſat erit.

85 Tertiò notandum eſt, vt tunc demum & non aliter ius conferendi per deuolutionem tribuatur, quando ipſa iam facta fuerit poſt amiſſam ſcilicet collatoris poteſtatem per lapſum temporis, & per negligentiam ipſius legitimè conuictam; cæterum ſi ante huiuſmodi deuolutionem Superior Iure deuoluto conferat, collatio nulla erit quantumuis poſtea deuolutio contingat, nec per huius ſuperuenientiam conualeſcet, niſi denuo fiat, vt per text. *in cap.ex parte verſ.nos igitur, de conceſſ. præbend.* reſoluunt *Felin.in cap.cum ex officio num.37. de præſcrip. Rebuff.d.tit.de deuolut.num.32. Petr.Gregor.d. cap.9.num.23. Azor.d.cap.27.quæſt.6. Nicol. Garc. d. par.10.cap.3.num.31.* eſtque adeò vera, vt procedat etiamſi is, qui iure deuoluto à ſe putato contulit, haberet poteſtatem ad conferendum Iure ordinario, quod enim potuit noluit, quod voluit adimplere nequiuit *c. cum ſuper, de officio deleg.l.multum intereſt verſ.ſi vero C. ſi quis alteri vel ſibi*, & ita reſoluit *Rebuff.vbi proxim.è numer.52.* vbi *num.53.* inde infert ad caſum ſimilem;

86 Non obſtat quod ſi Ordinarius iure ordinario beneficium iurispatronatus contulerit ſpreto patrono infra tempus datum ad præſentandum, talis collatio valet non præſentante, nec contradicente patrono, quia reſpondet *Garc.d.c.3.nu.32.* ex quo Ordinarius tunc cõfert ex iure & poteſtate originali collatio ab eo facta ſpreto patrono ſolum eſt nulla in fauorem patroni, atque adeò eo volente, & reclamante, non aliàs.

87 Quartò notandum eſt, deuolutionem ceſſare in reſeruatis, quippe cum beneficia reſeruata Ordinarius conferre non poſſit, nec etiam illius negligentia dari poſſit in illorum collatione, vt per *Caſad.deciſ.8.nu.3. & 8. de publ.Rota in Vercellen.capellæ 28.Iunij 1606.* coram *Card.Marquemontio*, impreſſa per *Farin.deciſ.186. num.2.par.2.recent.*

88 Quintò notandum eſt, deuolutionem huiuſmodi fieri, ſi ij ad quos ſpectat prouident indignis, ſeu inhabilibus, & incapacibus, *cap.cum in cunctis, §.fin.de elect.* vbi dixi, *cap.ſi compromiſſarius eod.tit. in 6. Zech. de benefic. & penſionib.cap.5.num.5. Nicol. Garc. de benefic. par.10.cap.3.num.2. Card.Mantic.deciſ.158. per totam*, vbi ait quod quamuis non poſſit argui negligentia Ordinarij, niſi à die ſcientiæ, tamen ille debebat ſcire conditionem eius, cui contulit beneficium, quia ita præſumitur cum antequam conferat de vita, & moribus illius debeat inquirere, & plenam eius notitiam habere *cap.innotuit, de elect. cap.bonæ il2. in fine*, vbi notat *Abb. num.15. de poſtulat.Prælat. Rebuff.in praxi benef. ſub tit. de pœnis contra collatores indignis conferentes, num.3.* ac proinde dicatur eſſe in mora iuxta ſupra reſoluta. Verum ſi Vicarius contulerit beneficium indigno non fieri deuolutionem, nec eſſe Epiſcopum conferendi poteſtate priuatum, niſi habeat ratam collationem, reſoluunt *Rebuff. in pract. benefic. tit.forma Vicariatus num. 140. Sbrozz.de Vicario Epiſcopi lib.3.q.37.* quos refero *Ego ipſe in collect.ad d.c.cum in cunctis nu.38.*

SVMMARIVM.

1 *Iuriſdictio & iura Epiſcopalia poſſunt per Romanum Pontif.priuilegio concedi alijs quàm Epiſcopis.*

2 *Priuilegio quæ acquiri poſſunt acquiruntur etiam præſcriptione.*

3 *Iuriſdictio, & iura Epiſcopalia etiam cum territorio præſcribi poſſunt ab inferioribus.*

4 *Res ſacræ quæ propriè dicantur.*

5 *Iuſpatronatus, ius eligendi ad beneficium, ius decimandi, & ſimilia licet non emantur, nec transferantur aliquo temporali dato, ſunt tamen in commercio, quatenus per aliquos titulos acquiruntur, transferuntur, & retinentur.*

6 *Iuriſdictio Epiſcopi non præſcribitur per iuriſdictionales actus ab alio factos nomine ipſius Epiſcopi.*

7 *Iura Epiſcopalia ardua, & quæ ſolis Epiſcopis reſeruantur, præſcribi poſſunt ab inferioribus, non procedit in reſeruatis Ordini, vt num.8.*

8 *Declaratur text.in cap.quanto, de conſuetud.*

9 *Collatio, ſeu inſtitutio beneficiorum contra Epiſcopos præſcribi poteſt, itaut ad alios inferiores pertineat.*

10 *Declaratur text.in cap.ex frequentibus 3.de inſtitut.*

11 *Inſtitutio authorizabilis præſcribi non poteſt.*

12 *Contrarium verius.*

13 *Conciliantur text.in cap.cum olim de præſcript. & in capit. cum ſatis, de officio Archid.*

14 *Iura*

14 *Iura Episcopalia præscripta non competunt præscribenti accumulatiuè cum Episcopo, sed priuatiuè.*

15 *Contrarium non est improbabile.*

16 *Iurisdictio, & potestas specialis alicui communicata intelligitur accumulatiuè, non verò priuatiuè respectu illius qui Ordinariam de iure habet.*

17 *Visitandi ius alicui concessum non censetur concessum priuatiuè quoad Episcopum, nisi expressè dictum sit quod Episcopus non possit visitare.*

18 *Prima opinio de præscribente priuatiuè procedit, vbi præscribens solus vsus est iurisdictione: secunda vero de præscribente accumulatiuè vbi præscribens & præscriptus simul exercuerunt.*

19 *Iurisdictio priuatiuè ab Episcopo præscribi non potest, quia saltem penes eum remaneat habitus, licet actus sit penes inferiorem, quo negligente reuertitur ad Episcopum.*

20 *Respondetur obiectis.*

21 *Declaratur text. in cap. auditis, in fine, de præscript.*

EPISCOPALIA IVRA, ET IVrisdictio an, & quando ab inferioribus præscribi possint.

ALLEGATIO CXXVII.

1 CVm iurisdictio, & iura omnia Episcopalia saltem à Pontifice Max. possint priuilegio concedi alijs quam Episcopis, *cap. cum contingat, de foro compet. capit. accedentibus 12. de excessib. Prælat. cap. Abbates 3. de priuileg. lib. 6.* & ea, quæ possunt priuilegio acquiri, acquirantur etiam præscriptione, vt vulgò deducitur ex *cap. super quibusdam vers. præterea, de verb. signific. d. capit. accedentibus in fine*, vbi *glos.* cum alijs traditis per *Couar. lib. 1. vari. cap. 10. numer. 14. & Gabr. commun. sub tit. de*

2 3 *præscript. concl. 1. à princip.* iam sequitur iurisdictionem, & omnia iura Episcopalia etiam cum territorio præscribi posse ab inferioribus, quare ita probant text. *in c. auditis, & in cap. de quarta 4. & in cap. cum olim 18. vers. quia, de præscript. & in cap. vlt. de offic. Archid. glos. 2. in c. quicunque 16. quæst. 3. Calderin. cons. 2. de præscript. Balb. eodem tract. 1. par. 5. à num. 83. Boer. decis. 133. num. 10. Couar. in cap. alma mater par. 1. §. 12. num. 3. Abb. in cap. cum contingat num. 11. de foro compet.* Rot. *in Volaterranen. seu nullius iurisdictionis 13. Aprilis 1584.* coram *Orano, & in Constantin. iurisdictionis 18. Maij 1611.* coram *Reuerendiss. Attrebaten.* impressa per *Farin. decis. 324. nu. 12. par. 1. recent. & in Baren. iurisdictionis 16. Februarij 1609.* coram *Reuerendiss. D. meo Coccino Decano*, impressa per eundem *decis. 243. num. 9. part. 2. recent.* vbi etiam fuit dictum, quod ad hoc propositum debet probari immemorialem, aut quadragenariam cum titulo.

4 Non obstat quod iuspatronatus, ius eligendi ad beneficium, ius decimandi, & reliqua fere omnia iura Episcopalia, & Parochialia, sunt spiritualia, vel spiritualibus annexa *cap. quanto, de iudic. c. de iure, de iurepatron. cap. Messana*, vbi omnes, *de elect. cap. causam, quæ, & cap. cum olim*, ibi, *vniuersa spiritualia, de præscription.* dicuntur res sacræ, *cap. super eo 7. de transact.* Atqui res sacræ præscribi non possunt *leg. vsucapionem 9. ff. de vsucap. §. sed aliquando Instit. eodem tit.* Igitur, &c. Respondetur enim res sacras in proposito intelligi illas, quæ per Pontifices specialiter consecrantur, & in vsum diuinorum benedictione quadam sanctitatis constituta dicuntur, & sacra constituuntur, vnde stricte loquendo sacræ efficiuntur, per quam consecrationem eximuntur à commercio, vt iam nõ sint in bonis alicuius *l. in tantum vers. sacræ ff. de rerum diuis. §. sacræ Instit. eod.* explicat post

5 *D. Thom.* & alios *Nauar. de spoliis §. 17. num. 7.* Planè iuspatronatus, & spiritualia, de quibus supra, non sunt eiusmodi, quia permanent in bonis eorum, quibus competunt, & velut iura propria ab illis administrãtur, qui licet non plenum, restrictum tamen dominium, & veram quasi possessionem habent, ac subinde licet illa iura non emantur, neque transferantur aliquo temporali dato, vel retento ad vitandum simoniæ vitium *dict. cap. super eo*, nihilominus tamen sunt in commercio, quatenus per aliquos titulos acquiruntur, transferuntur, & retinentur, vt colligitur *ex cap. 1. cum alijs de iurepatro. Clem. si plures eod. tit. cap. querelam*, ibi, *in quasi possessione, cap. cum Ecclesia 31.* ibi, *iure suo, de elect. cap. 1.* ibi, *iu-*

6 *re sacerdotum 16. quæst. 7. cap. 2. de transact.* cum alijs intellige principalem resolutionem procedere vbi præscribitur absque vllo Episcopi ministerio, quia illius iurisdictio non præscribitur per iurisdictionales actus ab alio factos nomine ipsius Episcopi, vt post *Rum. consil. 217. num. 13. vers. allegat etiam lib. 1.* censuit Rot. *in Marsicen. iurisdictionis 26. Aprilis 1609.* coram *Patriarcha Manzanedo*, impressa per *Farin. decis. 248. num. 6. par. 2. recent.*

7 Ampliat id ipsum procedere etiam in iuribus Episcopalibus arduis, & quę solis Episcopis, & ipsorum dignitati reseruantur, vt colligitur ex *d. capit. cum olim vers. quia*, & constat quia cognitio causarum Matrimonialiũ est de arduis, quæ soli Episcopo reseruantur, & ex stylo Curiæ committuntur, *d. cap. accedentibus, Concil. Trident. sess. 24. de reformat. cap. 20. versic. adhæc*, & tamen text. *in d. cap. auditis*, probat huiusmodi cognitionem legitima præscriptione posse inferioribus acquiri, vt ibi notant omnes, vt per *Paris. num. 3. glos. 2. & vlt.* per tex. ibi, *in d. cap. accedentibus, glos. 1. in cap. litteras de restitut. spoliat.* communis ex *Palat. in repet. c. per vestras de don. inter virum & vxorem notab. 2. §. 1. nu. 33. Balb. vbi sup. nu. 85. Con. de sponsal. p. 2. c. 8. §. 12. in princ.* quicquid dicat *Host. in d. c. litteras*, quem sequitur *Ias. in l. more maiorum, ff. de iurisd. omn. iud. nu. 49.*

8 Non obstat *cap. quanto, de consuetud.* vbi ius conferẽdi sacramentum Confirmationis vti res ardua, est Episcopis reseruata, vt *text.* habet, non potest præscribi ab inferioribus non Episcopis, nam vltra multa, quæ ad illius materiam & intellectum tradunt *D. Thom.* vbi *Cajet. par. 3. q. 71. art. 11. Couar. lib. 1. vari. cap. 10. Martin. Ledesm. 1. 4. quæst. 13. art. 11.* respondetur principalem huius allegationis regulam, & ampliationem huiusmodi procedere in ijs, quæ reseruantur dignitati, & iurisdictioni Episcopali, non autem in reseruatis Ordini, de quibus agit *c. quamuis 68. distinct.* malè allegatum à *gl. in d. c. accedentibus*. Planè collatio Sacramenti Confirmationis ex Apostolorum traditione reseruata est Ordini Episcopali, vt probat *text.* sic intelligendus *in d. c. quanto, c. 1. cum seqq. de consecrat. dist. 1.* cum alijs per me adductis sup. *par. 2. alleg. 30.* vnde meritò præscribi non potest ab ijs, qui non habent ordinem Episcopalem, quippe qui non possunt in ea specie habere possessionem legitimam sine qua non præscribitur reg. *sine possessione lib. 6.* & ita intendunt *glo. 4. versic. item, Abb. numer. 6. Paris. 4. in d. c. auditis Balb. vbi sup. nu. 89. versic. tertio, Couar. d. cap. 10. num. 14. iuuat c. aqua vers. non, de*

conſecrat. Eccleſiæ vel Alt. Nec aliud probat *cap. peruenit 95. diſt.* vbi ex priuilegio & commiſſione Sedis Apoſtol. poſſunt non Epiſcopi Sacramentum Confirmationis conferre, ac ſubinde poterunt id ipſum acquirere præſcriptione immemoriali arg. *cap. ſuper quibuſdam verſic. præterea, de verbor. ſignification.* nam vltra alia, quæ ad intellectum *dict. capit. peruenit tradunt* Doctores, vt per *Couar. d. cap. 10. à nu. 7. & 10.* & *Martin. Ledeſma vbi ſup.* ſatisfit, vt per eundem *Couar. num. 14.* & per citatos à *Gabr. commun. ſub tit. de præſcript. concl. 1. à num. 16.*

9 Ex quibus infertur, collationem, ſeu inſtitutionem beneficiorum contra Epiſcopos præſcribi poſſe, itaut ad alios inferiores pertineat, vt probat *c. cum olim, verſ. quia*, ibi, *inſtitutionibus, de præſcript.* & ſuadetur ex eo, quia ſupra diximus iuriſdictionem & iura Epiſcopalia poſſe præſcribi ab inferioribus, collatio autem & inſtitutio beneficiorum pertinet ad iuriſdictionem & iura Epiſcopalia *cap. conquerente 16. de officio Ordin. c. noſti 9. de elect.* Ergo, &c.

10 Non obſtat *cap. ex frequentibus 3. de inſtitut.* quia ſolum reprobat conſuetudinem, vel præſcriptionem, per quam clerici recipiebant beneficia ab ijs, qui poteſtatē non habebant, intrudentes ſe ſine auctoritate alicuius legitimi ſuperioris, ad quem id iure pertinet, iuxta quē ſenſum Pontifex in eo *text.* agit de conſenſu Epiſcopi, vel officialium, non vt excludat alios, qui priuilegio, vel præſcriptione legitima inſtituendi poteſtatem habuerint, immo tacite eoſdem includit, dum ſimpliciter nō egit de Epiſcopis, & officialibus, ſed adiecit, *qui de iure poſſunt*, quæ verba licet paſſim intelligantur expoſitiuè, multò planius, vt pungit *Abb.* ibi, *num. 8.* accipiuntur reſtrictiuè ad præcedentia, quaſi textus agat non de conſenſu Epiſcopi, vel officialium quorumcunque, ſed illorum, qui de Iure poſſunt. Ita quod vbi Epiſcopi, vel officiales iure non poſſunt, neceſſarius ſit, & ſufficiat conſenſus aliorum, qui aliàs poſſunt, planè vbi aliquis contra Epiſcopum præſcripſit collationem, vel inſtitutionem, iam non Epiſcopus, ſed præſcribens poteſt de Iure conferre iuxta *d. c. cum olim.*

11 Licet ſupradicta illatio de plano procedat in inſtitutione tituli collatiua, tamen non deſunt qui aliter ſentiant in inſtitutione illa, quam vocant authorizabilem, per quam in beneficijs curatis committitur populus, vel animarum cura, obſeruantes limitari regulam *d. c. auditis, & d. c. cum olim, de præſcript.* dum habent Iura Epiſcopalia præſcribi poſſe, vt non procedat in *d. inſtitutione authorizabili* per *d. cap. ex frequentibus*, ita tenent *Guid. Papæ in d. c. auditis num. 1. ad finem*, & alij quos refert *Felin.* ibi, *num. 8. Miles*, & alij de quibus *Gilchen. de præſcript. p. 3. c. 10. nu. 10.*

12 Sed his non obſtantibus verius eſt inſtitutionem etiam authorizabilem præſcribi poſſe, vt intendunt *glo. 1. ad fin. in d. cap. ex frequentibus, gloſ. 2. in cap. cum Bertoldus, de re iudic. Abb. in d. cap. cum olim num. 5. & in c. cum ex officio, num. 6. de præſcript. & in d. cap. auditis numer. 6.* vbi poſt alios *Felin. num. 8.* teſtatus in tota Italia ita ſeruari, *Balb. 1. par. 5. num. 88.* communis ex *Pariſ. in d. cap. auditis num. 5.* & colligitur *ex d. cap. cum olim verſic. quia*, vbi Eccleſiæ ad Epiſcopum pertinentes poſſunt ab alijs pleno iure præſcribi, itaut vel quoad omnia, vel quoad pleràque grauiſſima, de quibus *in d. verſic. quia*, eximantur ab Epiſcopi poteſtate; igitur præſcribi poterunt etiam quoad inſtitutionem hanc, in qua non apparet maior, vel diuerſa ratio; iuuat idemmet text. *in d. verſ. quia*, in verbo, *inſtitutionibus*, ſub quo cō prehenditur omnis inſtitutio ad Epiſcopum pertinens, ſiue tituli collatiua, ſiue authorizabilis ſit. Facit tandem text. *in cap. cum ſatis, de offic. Archid.* dum probat inſtitutionem hanc poſſe competere Archidiacono de licentia & mandato Epiſcopi, igitur non occurrit cur ſimiliter per legitimam præſcriptionem acquiri nequeat.

13 Non obſtat *d. cap. cum ſatis*, dum videtur probare Archidiaconum, ſine mandato Epiſcopi obtentu alicuius conſuetudinis habere non poſſe inſtitutionem authorizabilem, quia omiſſis multorum interpretationibus, quorum aliqui interpretantur de conſuetudine, vel præſcriptione non completa, alij diſtinguunt inter præſcriptionem, & conſuetudinem, vt in hac procedat *d. cap. cum ſatis*, in illa *d. cap. cum olim*, nonnulli vero in præſcriptione ſine titulo, & bona fide; facilius intelligitur cum *Card. in Clem. 1. in princip. oppoſit. 6. de exceſſib. Prælat. Balb. de præſcript. 1. par. 5. quæſt. 11. num. 6.* & *Gilchen. eod. tract. par. 3. cap. 10. num. 10.* quod in *dict. cap. cum ſatis*, ſolum prohibet Pontifex conſuetudinem, ſeu magis præſcriptionem, per quam aliquis inferior intendit inſtituere in beneficijs nomine proprio, non ita ſi præſcribat nomine, & vice Epiſcopi tanquam ipſius Vicarius faciat inſtitutionem, vt deducitur ex littera eiuſdem text. ibi, *ſine licentia & mandato Epiſcopi*, quæ verba oſtendunt quod ſi præſcripſerit vt faciat tanquā de mandato Epiſcopi non eſſe prohibitum, iuncta vulgari reg. quod omnia, quæ priuilegio acquiri poſſunt, acquiruntur etiam præſcriptione, *d. c. ſuper quibuſdam, §. præterea.*

14 Iura hæc ſic præſcripta non competunt præſcribenti accumulatiuè cum Epiſcopo, quaſi ille cum hoc inſimul accumulentur, vt vterque vtatur & locus ſit præuentioni, ſed potius priuatiuè reſpectu Epiſcopi, itaut ſolus Abbas præſcribens vtatur, Epiſcopus vero priuetur, & excludatur ne amplius vti valeat, vt probant *d. cap. auditis, in fine*, ibi. *ſilentium imponentes, &c.* & obſeruant ibi, *Abb. num. 7. Felin. num. 9. & Pariſ. num. 7.* poſt alios idem *Abb. & Imol.* per text. ibi, *in d. cap. cum olim, Abb. nu. 7. & Felin. num. 5. in cap. paſtoralis in princip. de officio Ordin. Bald. conſ. 201. lib. 1. Marian. num. 8. in capit. cum contingat, de foro compet. Balb. de præſcript. 1. par. 5. num. 88. & par. 2. num. 22.* refert alios *Couar. in cap. alma mater par. 1. §. 12. num. 3.* & ſequitur *Rot.* apud *Mantic. deciſ. 296. num. 1.* vbi intelligit de præſcriptione longiſſimi, temporis *Auend. libr. 1. Prætorum cap. 5. num. 25.* ex quibus iam hodie hæc videtur recepta ſententia, pro qua non leuiter vrget natura præſcriptionis, ſecundum quam, ea, quæ præſcribuntur, acquiruntur præſcribenti, itaut alius contra quem præſcribitur, omninò ab illis excludatur, & eius dominium vel ius omninò perimatur, *l. 1.* poſt *princip.* ibi, *excludebantur*, &c. *ſed. de vſucap. transform. l. qui 23.* ibi, *dominium mutet, ff. de vſucapion. gloſ. penultim. in fine in l. 3. §. ex pluribus, ff. de acquir. poſſeſſ.*

15 Contrariam nihilominus ſententiam, immo quod iuriſdictio, & iura Epiſcopalia, vel ſimilia non priuatiuè, ſed accumulatiuè ad Epiſcopum præſcribantur, probarunt *Ioan. Andr. Hoſt. Anton. Imol.* & alij *in d. cap. paſtoralis, Roland. conſ. 80. à num. 22. lib. 2.* quam & praxi ſeruandam, & communem (antiquorum fortaſſe) te-

16 ſtatur *Couar. dicto loco.* Pro quibus facit, quia iuriſdictio, & poteſtas ſpecialis alicui communicata, intelligitur accumulatiuè, non verò priuatiuè reſpectu illius,

qui

qui Ordinariam de Iure habet, itaut locus sit præuentioni arg. *l. 1. C. de officio præfecti Vrbis, l. vlt. C. de iurisdict. omnium iudic. cap. per hoc, de haret. in 6.* communis *in d. cap. pastoralis*, & alibi, vt per *Roman. conf. 393. numer. 1. cum seqq.* Rum. qui de communi testatur *conf. 7. num. 5. lib. 4. Conar. & Roland.* citatis locis, *Rot.* ex sentẽtia Illustrissimorum interpretum Concilij in causa *Pisien. Iurisdictionis* 15. *Iunij* 1590. coram *Card. Plato. & in Montis Regalis iurisdictionis* 27. *Nouembris* 1606. coram *Reuerendissimo D. meo Coccino Decano*, impressa per *Farin. decis. 121. num. 4. par. 1. recent. & in Abulen. iuris visitandi* 28. *Iunij* 1600. coram *Gregor. XV.* impressa per eundem *decis. 30. num. 3. par. 2. recent.* & in eadem coram eodem 10. *Nouemb.* 1600. impressa per eundem *Farin. decis. 33. num. 1. d. part. 2. recent.* vbi fuit dictum

17 quod visitandi ius alicui concessum non censetur concessum priuatiue quoad Episcopum, nisi expressè dictum sit quod Episcopus non possit visitare, tum etiam quia si iurisdictio & iura Episcopalia in proposito præscriberentur priuatiuè, vtique Episcopus priuabitur iure obedientiæ, & procurationis debitæ, contra *c. cum non liceat, & cap. cum ex officij de præscript.*

18 Vnde ex mente *Abb. in d. cap. auditis, num. 14. & in d. cap. pastoralis, num. 7. Roland. conf. 439. num. 11. vers. 3. lib. 3.* & aliorum dici potest priorem opinionem procedere vbi per integrum præscriptionis tempus præscribens solus vsus est iurisdictione, & iuribus præscriptis. Episcopus verò, vel alias contra quem præscriptio processit, intra illud tempus vsus non fuit: tunc enim ex quo solus ille vel quasi possedit, solus acquisiuit, & ita priuatiuè, vt colligi potest ex *l. si quisquam, ff. de diuersis, & temp. præscript.* Posterior verò opinio procedat, vbi etiam is contra quem præscriptio completur, intra tempus illius exercuit iurisdictionem, vel iura alia, quæ similiter alius præscribens quasi possidens exercuit: tunc enim quia is non solus, sed accumulatiuè cum illo præscribit, & acquirit, vt videmus contigisse in plerisque causis mixti fori, de quibus cognitio cum natura sua esset temporalis ex præscriptione accumulatiuè pertinet ad Ecclesiasticos, qui non soli, sed etiam laicis cognoscentibus accumulatiuè cognouerunt. Illud tamen aduertere oportet, quod præscribi non potest iurisdictio priuatiuè ab Episcopo quin saltem penes eum remaneat habitus, licet actus sit penes inferiorem, quo negligente reuertitur ad Episcopum, vt obseruant *Abb. in capit. cum contingat numer. 18. de foro compet. Erasm. à Cochier. de iurisdict. Ordin. in exemptos par. 1. quæst. 6. numer. 20. Rot. decis. 514. nume. 1. par. 1. diuers.*

20 Nec aduersatur quod Episcopus, vel is contra quem præscribitur exercens iurisdictionem, vel iura alia intra tempus præscriptionis, videtur præscriptionem interrumpere, ita vt iam amplius nec etiam accumulatiuè possit alius præscribere, quia refellitur ex mente *Abb. d. numer. 14.* & aliorum, si dicas huiusmodi vsum Episcopi tantummodo interrumpere & impedire præscriptionem priuatiuam, cui soli aduersatur, & ita efficere ne præscribens, qui solus non exercuit solus acquirat, non vero interrumpere ne is, qui accumulatiuè cum alio quasi possedit, accumulatiuè cum illo acquirat, quia huic acquisitioni accumulatiuæ non aduersatur simplex vsus illius contra quem præscribitur, cum quo stare potest vsus alterius accumulatiuus, ita vt locus sit præuentioni. Sic sane retenta hac concordia cessant omninò, & componuntur argumenta supra in vtramq; partem adducta. Nam text. *d. cap. auditis, in fine*, procedit vbi Abbas per integrum præscriptionis tempus solus quasi possedit, & exercuit iura Episcopalia in Ecclesiis de quibus ibi, idem intendit *cap. auditis, de in-*

21 *teg. restitut.* ibi, *pleno iure possessa*. Sic similiter natura præscriptionis rectè defenditur in proposito, dum præscribens acquirit eo modo quo possedit, & ita priuatiuè si solus, accumulatiuè verò si non possedit solus, in quo posteriori casu alter contra quem præscriptio curtit, priuatur, & excluditur ab illo iure, quod antea habebat, secundum quod solus iurisdictione, & alijs iuribus vtebatur, & nunc post præscriptionem cogitur admittere alium secum accumulatiuè vtentem iurisdictione, & iuribus incorporalibus, quæ possunt à pluribus in solidum obtineri, licet in rebus corporalibus aliud seruetur *leg. si vt certo §. si duobus ff. commodati*; sicut etiam vbi iurisdictio specialis alicui committitur in fauorem personæ per huiusmodi commissionem derogatur potestati Ordinariæ, *capit. studuisti de officio legati*.

SVMMARIVM.

1 *Obedientiam Episcopis, & Prælatis debitam subditi præscribere non possunt.*
2 *Obedientia numeratur inter iura Episcopalia.*
3 *Præscriptio omnis extinguens omninò obedientiam Episcopo diœcesano iure communi debitam indistinctè prohibetur.*
4 *Præscriptio quæ iuri seu bono publico nocet, repugnantiam, confusionem, & inordinationem continet, prohibetur.*
5 *Præscriptio per quam obedientia Episcopo debita non extinguitur, sed transfertur ad alium, non excluditur.*
6 *Exemptionem à reuerentia debitam Episcopo nemo in totum præscribit.*
7 *Prælatus inferior potest præscribere, vt in sua parochia præcedat Episcopum.*
8 *Exemptio extinctiuè præscribi non potest, sed translatiuè.*
9 *Populus non exemptus Abbatiæ exemptæ præscribere potest contra Episcopum exemptionem.*
10 *Obedientia quæ iure speciali debetur potest præscribi.*
11 *Præscriptio etiam immemorialis non potest extinguere omnino obedientiam Episcopo diœcesano iure communi debitam.*
12 *Episcopalia iura licet regulariter præscribi possint, nonnulla tamen excipiuntur specialiter iure prohibita.*
13 *Declaratur text. in c. cum olim, il 2. de priuileg.*
14 *Declaratur tex. in cap. cum persona, vers. si autem, de priuil. libr. 6.*
15 *Subditus Ecclesiæ Romanæ, & ab Ordinarij Episcopi subiectione exemptus, vt quis per præscriptionem dicatur, quæ requirantur, ostenditur.*

EPISCOPIS, ET PRÆLATIS inferioribus debita obedientia an possit à subditis præscribi.

ALLEGATIO CXXVIII.

1 OBedientiam Episcopis, & Prælatis debitam subditos præscribere non posse probat text. *cap. cum non liceat*, ibi, *præscriptione non obstante, de præscript.* vbi *glos. & Doctores*, traduntur *glos. 4. in cap. auditis. eod. tit. glo. vlt.*

vlt. in cap. cum inter, de conſuetud. glo. verbo conſuetudine in capit. 2. de Pœnit. & remiſſ. libr. 6. Rot. deciſ. 1. de præſcript. in nouis, aliàs 239. Aret. Alex. & Iaſ. à num. 9. in leg. is, qui putat ff. de acquirend. hæredit. late *Balb. de præſcript. 1. par. 5. à num. 91. Peregr. de iure fiſci libr. 6. tit. 8. num. 9.*

2 Obſtat tamen quod obedientia numeratur inter iura Epiſcopalia, *cap. conquerente, de offic. Ordin.* igitur præſcribi poteſt iuxta *cap. cum olim, cap. auditis, de præſcript.* Rurſus obſtant *cap. cum olim 2. ad fin. de priuileg. cap. cum perſonæ, eod. tit. in 6.* vbi omnimoda exemptio à poteſtate & ſubiectione Epiſcopi, & ita ab obedientia eiuſdem poteſt præſcriptione comparari. Accedit quia ratio quam text. *in d. cap. cum non liceat in princip.* ſentit, non videtur ſufficiens, immo nec vera, licet enim ſubditus contra Epiſcopum præſcribat obedientiam, non propterea recedit à capite, cum adhuc maneat ſubiectus Roman. Pont. qui exiſtit Vicarius Chriſti Domini, qui eſt caput omnium Eccleſiarum iuxta illud *Pauli ad Epheſ. 1.* ipſum dedit caput ſupra omnem Eccleſiam *Clem. 1. in princ. de iureiur.*

3 Verum vt quæſtio breuiter reſoluatur, ſequentem conſtituo concluſionem. *Omnis præſcriptio extinguens omninò obedientiam Epiſcopo diœceſano à ſubdito iure communi debitam indiſtinctè prohibetur.* Patet concluſio, ſi-
4 quidem omnis illa præſcriptio prohibetur, quæ iuri ſeu bono publico nocet, repugnantiam, confuſionem, & inordinationem continet, & neruum Eccleſiaſticæ diſciplinæ infringit, vt conſtat ex *l. præſcriptio C. de operibus publ.* iuncta *l. 1. ff. de vſucap. cap. licet, in princip.* ibi, *confuſio naſceretur 16. quæſt. 3. d. cap. cum inter*; ſed præſcriptio omninò extinguens obedientiam Epiſcopo diœceſano à ſubditis iure communi debitam eſt eiuſmodi, quia maxime nocet iuri, & bono publico, quod in ſubditorum obedientia conſiſtit *capit. ſciendum verſ. obedientia 8. quæſt. 1. cap. vltim. in princip. 23. q. 1.* inſuper continet repugnantiam, confuſionem, & inordinationem, dum membrum ſuo capiti non obtemperat, ſed ab eo recedit, & quis acephalus efficitur *capit. nulla 93. diſtinc.* & qui ſubditus eſt ſuperiorem non agnoſcit per obedientiam, quæ verſatur in exequendis ſuperiorum præceptis, & eſt de intrinſeca ratione ſuperioritatis ex latè adductis per *S. Thom. 2. 2. quæſt. 104. art. 1. Sylueſt. & Summiſtas verbo obedientia*, in quo manifeſta repugnantia, confuſio, & inordinatio cernitur, & tandem infringitur vis, & neruus poteſtatis Eccleſiaſticæ, dum Epiſcopis, qui propriè ſunt Prælati, & ſuperiores Eccleſiaſtici, ſubtrahitur obedientia ſine qua inanis eſt poteſtas, quæ in imperando conſiſtit, *l. poteſtatis 215. in princ. ff. de verb. ſignificat.*

5 Dixi in *concluſ. omnis*, vt ita includatur etiam immemorialis, & cum titulo vt infra oſtendetur. Dixi etiam, *omninò extinguitur*, ad excludendam præſcriptionem, per quam obedientia Epiſcopo debita non extinguitur, ſed transfertur ad alium, qui in ſubditis Epiſcopi eandem præſcribit, vel cui ipſimet ſubditi ſe ſubijciunt, quoad illam quia exemptionem à reuerentia Epiſcopo debita nemo in totum præſcribit, vt per *Fel. in cap. ſi diligenti nu. 24. de foro compet. & in c. cum inter num. 3. de reſtitut. Caſtr. in l. ſi ſi hac §. patronum nunc. 4. ff. de in ius vocando, Roman. ſing. 482. Henric. Bottæ. de ſynodo par. 3.*
7 *num. 47. cum ſeqq.* in parte tamen præſcribi poſſet, v. g. quod Prælatus inferior in ſua Parochia præcedat Epiſcopum *ex Felin. in dict. cap. cum non liceat colum. 1. Balb. de præſcript. 1. partis princ. quæſt. 12. num. 6. in fine*, quos refert *Eraſm. à Cochier. de iuriſd. Ordin. in exemptos par. 1.*
8 *q. 6. nu. 16.* & ita exemptio extinctiuè præſcribi non poteſt, ſed tranſlatiuè, *Mil. in repert. verbo præſcribi non poteſt exemptio, Roman. conſ. 239. Butr. in d. cap. auditis col. 7. verſ. oppono quod non poſſit, de præſcript. Balb. d. quæſt.*
9 *12. num. 1. ſub fin.* Vnde populum non exemptum Abbatiæ exemptæ præſcribere poſſe contra Epiſcopum exemptionem vt ſubſit Abbatiæ exemptæ tradũt *Abb. in dict. cap. cum non liceat num. 17. Caccialup. in tract. de vnionib. art. 3. nunc. 20. cum ſeqq. Eraſm. à Cochier. dict. q. 6. num. 10.*

10 Adieci, *iure communi debitam*, vt excludatur ea, quæ iure ſpeciali debetur, quam text. *in d. cap. cum non liceat*, & ratio prædicta non includit. Sic ſane hanc concluſ. ſatis probat *d. cap. cum non liceat*, cuius verba in principio ibi, à capite membra recedere, intelliguntur de receſſu totali, & abſoluto, per quem omninò tollitur obedientia: ſicut etiam verba illa, *obedite ſibi tanquam Epiſcopo veſtro*, & ibi *ſicut alij clerici ſuæ diœceſis*, ſignificant textum agere de obedientia iure communi debita Epiſcopo diœceſano, cui clerici, & Eccleſiæ totius diœceſis iure communi ſubijciuntur, & obedire tenentur, *capit. omnes Baſilicæ 16. quæſt. 7. d. capit. cum perſonæ, ad fin. de priuil. lib. 6.* obſeruant *gloſſ. 2.* & omnes *in d. cap. cum non liceat*.

11 Sic ſimiliter concluſio prædicta, & text. *in d. cap. cum non liceat*, procedunt etiam in præſcriptione immemoriali, vt ſatis deducitur ex ratione præhabita, & ex verbis illius text. quæ in propoſito ſimpliciter, & abſolute præſcriptionem reijciunt, ac ſubinde nec immemorialis locum habet, & ita notant *Rot. vbi ſupra*, & alij, vt per *Aretin. in d. l. is, qui putat nu. 3.* Pro quibus efficaciter vget quia in terminis, *dict. cap. cum non liceat*. Ius commune (quo Epiſcopi in ſubditos ſuæ diœceſis fundatã habent intentionem *dict. cap. cum perſonæ, ad finem*) eſt contra ſubditos præſcribentes, & pro Epiſcopo contra quem præſcribitur, & conſequenter licet præſcriptio non eſſet prohibita, non fuit admittenda, niſi vel quadraginta annorum cum titulo, vel immemorialis iuxta *cap. de præſcription. libr. 6.* obſeruant in ſpecie *Pariſ. in d. cap. cum non liceat nu. 46. Balb. vbi ſupra num. 94.* & alij, igitur dum *d. cap. cum non liceat*, præſcriptionem prohibet, neceſſariò intelligi debet de illa, quæ aliàs ſemota prohibitione fuit admittenda, & ita etiam de immemoriali, quicquid contradicant, *Oldrad. conſil. 172. poſt princip.* poſt alios *Iaſ. vbi ſupra à numero 10.* quorum fundamenta facilè tolluntur ex dictis prælegata allegat.

12 Nec retenta prædicta concluſione obſtant argumenta ſupra in principio adducta; nam ad primum ex mẽte *gloſ. 4. in dict. cap. auditis, Bellem.* & aliorum *in d. capit. cum non liceat, Ioan. Andr. Domin. & Franciſc. in d. cap. cum perſonæ verſic. ſi autem*, Reſpondetur fatendo iura Epiſcopalia vt plurimum præſcribi poſſe, non tamen omnia, quia excipiuntur nonnulla ſpeciatim iure prohibita, in quibus diuerſa ratio, & grauiſſimum præiudicium ita ſuadet, vt *in c. cum ex officij. de præſcription.* & ſimilibus; vnde licet ſubditi præſcribere poſſint exemptionem & libertatem à nonnullis oneribus, in quibus ſubijciuntur Epiſcopo, iuxta *d. cap. auditis*, cum ſimilibus, non tamen præſcribere valent exemptionem ab obedientia, de qua hic, quippe quæ præſcribi prohibetur propter grauiſſimum præiudicium, & abſurda ſupra relata, quæ in alijs iuribus præſcribendis non repetiuntur, & in eis non tollitur intrinſeca ratio ſuperioritatis,

tatis, nec membra à capite recedunt, vt in proposito contingit.

13 Nec item obstat *dict. capit. cum olim, d 2. de priuileg.* quia cum *Paris. d. num. 42. Balb. 1. par. 5. num. 92.* & communi ex *Aret. in dict. l. is qui putat numer. 3. ff. de acquirend. hæred.* respondetur, illum non agere de præscriptione per quam eiusmodi obedientia omninò extinguitur, vt in terminis *dict. capit. cum non liceat*, sed per quam ab Episcopo transfertur ad Ecclesiam Romanã, cui se monasterium subiecerat. Qui intellectus satis suadetur *ex dict. cap. cum olim, vers. nos igitur*, ibi, *exprimebant ius nostrum*, & ibi, *in nostæsio monasterij redundaret*, siquidem Pontifex *in versic. quia vero*, admittit præscriptionem continentem idipsum, quod priuilegia concedebant, at priuilegijs concedebatur exemptio à subiectione Episcopi, ita vt monasterium quoad illam subijceretur Ecclesiæ Romanæ.

14 Sic sanè text. *in dict. cap. cum persona, versic. si autem*, ex omnium sententia ibi, similiter procedit in ea præscriptione, quæ secundum ius commune admitti potuit contra obedientiam, & subiectionem Episcopi, & sic in ea per quam quis ita eximitur ab Episcopo diœcesano, vt obedientia illi debita non extinguatur, sed per præscriptionem acquiratur alij, cui se subditi subiecerunt; pro quo intellectu videntur verba illius text. quæ expendit *Paris. in dict. capit. cum non liceat*; facit text. *in d. cap. cum ex officij, de præscription.* ibi, *quamuis alius, &c.* nam vbi per præscriptionem obedientia Episcopo debita acquiritur alij in quẽ transfertur, propriè loquendo subditus non præscribit obedientiam, quam non extinguit, sed alius illam præscribit in subditis contra Episcopum, & in eius præiudicium iuxta *gl. verbo præscripsisset in dict. cap. cum olim*, cum similibus, ac subinde manet obedientia, & subditi non sunt acephali, nec absolute recedunt à capite, immo recognoscunt illud, cui
15 se in locum Episcopi subiecerunt. Sic similiter notabis quoad effectum vt quis per præscriptionem dicatur subditus Ecclesiæ Romanæ, & ab Ordinarij Episcopi subiectione exemptus, requiritur quod ab ipsa Ecclesia Romana habitus sit & tractatus tanquam subditus immediatus quoad illa, in quibus Episcopo subijcicbatur, & ita Ecclesia Romana per præscriptionem acquirat subiectionem specialem; nec sat est quod tractetur tanquam subditus quoad vniuersalem subiectionem, quã attento iure absque præscriptione Ecclesia Romana habet in omnes fideles, vt bene aduertunt ex mente aliorum, *Felin. in dict. cap. cum non liceat num. 12. ad finem, Paris. num. 45. Balb. vbi supra num. 93. Castal. de Imperat. quæst. 54. num. 6.* Pro quibus facit, quia aliter cum eiusmodi subiectio vniuersalis semper maneat, semper admittenda esset præscriptio contra obedientiam Episcopo debitam, & ita esset illusoria prohibitio *dict. cap. cum non liceat*, iuuat *dict. cap. cum olim*, vbi *in vers. quia vero*, iuncto *vers. nos igitur*, agit Pontifex de exemptione & præscriptione, per quam Ecclesia Romana acquirebat ius, quod tolli poterat, & eo sublato ipsa Ecclesia Romana læsionem incurrebat, id quod intelligi non potest de subiectione vniuersali, quæ per exemptionem, vel præscriptionem non acquiritur Ecclesiæ Romanæ, nec ab eadem vllatenus tolli potest, iuxta *cap. 1. & 2. dist.* cum vulgaribus.

SVMMARIVM.

1 *Visitatio præscribi non potest.*

2 *Episcopus si aliquam Ecclesiam à se generaliter eximat, non potest visitationem, & correctionem à se abdicare.*

3 *Contraria opponuntur.*

4 *Visitatio illa propriè dicitur, quæ Ordinarijs Ecclesiasticis ad correctionem subditorum, & reformationem Ecclesiarum iure incumbit.*

5 *Visitatio aliquando competit iure communi, aliquando iure speciali.*

6 *Visitatio iure communi competit Episcopis intra diœcesim, Archiepiscopis etiam intra prouinciam, & Legato Apostol.*

7 *Visitatio competit etiam alijs, qui consuetudine, priuilegio, fundatione, vel Ecclesiæ institutione, seu aliàs ius habent visitandi.*

8 *Præscriptio contra visitationem multis modis contingere potest, aliquando absolutè illam extinguendo, aliquando vero transferendo.*

9 *Præscriptio tollens omninò visitationem iure communi iniunctam merito prohibetur, quamuis admittatur, quæ illam transfert, vel alijs accumulat.*

10 *Præscriptio omninò visitationem tollens quare prohibeatur ostenditur.*

11 *Præscriptio quæ transfert visitationem, vel alij accumulat, nullo iure prohibetur.*

12 *Consuetudo visitandi in præiudicium Episcopi debet esse præscripta saltem spatio 40. annorum.*

13 *Declaratur text. in cap. cum ex officij, de præscr.*

EPISCOPI VISITATIO AN præscribi possit.

ALLEGATIO CXXIX.

1 VIsitationem præscribi non posse probat text. *in cap. cum ex officij*, ibi, *nec contra visitationem*, *de præscript.* tradunt *glo. 2. in cap. irrefragabili, de officio Ordin. Host. in summ. de officio Archid. numer. 5. Marian. de*
2 *Visitat. d nu. 19. Bernard. reg. 604.* quia nec Episcopus si aliquam Ecclesiam à se generaliter eximat, potest visitationem & correctionem à se abdicare, vt post *Feder. cons. 111. num. 4.* refert *Rot. in Abulen. iuris visitandi 28. Iunij 1600.* coram Greg. *XV.* impressa per *Farin. decis. 30. numer. 7. par. 2. recent.* vbi hoc intelligit in Ecclesia iam constructa, & fundata, secus autem in fundatione.

3 Sed obstat quod iura Episcopalia præscribi possunt *cap. auditis, cap. cum olim, de præscription.* cum latè traditis *sup. allegat.* igitur & visitatio præscribetur, quippe quæ est de iuribus Episcopalibus *capit. conquerente, de offic. ordin.* Nec satisfacit ratio *glos. verbo visitationem in dict. cap. cum ex officij*, existimantis visitationem continere obedientiam, quæ Prælatis debetur, ac subinde præscribi non posse, iuxta *cap. cum non liceat, de præscrip.* refellitur enim, tum quia obedientia, & subiectio huiusmodi non magis cernitur in visitatione, quam in coercitione debitorum in institutionibus & reliquis iuribus Episcopalibus, quæ præscribuntur, vt satis deducitur ex *cap. 2. in princip.* ibi, *in scrutinijs, baptismate, & capitulis, & similibus subiectionem postulans, de capellis Monach.* iuncto *dict. cap. auditis, versic. quia*: tum etiam quoniam Abbates, de quibus *in d. c. cum ex officij*, licet ab Archiepiscopis non visitarentur, in reliquis tamen omnibus agnoscebant, & non subtrahebant obedientiam Metropolitano debitam. Et tandem quia *dict.*

cap.

cap. cum non licèat, agit de præſcriptione, per quam directè & abſolutè tollitur obedientia; non verò de illa obedientia, quæ per indirectum cernitur in hoc, vel illo actu particulari, alioquin nullum ius Epiſcopale præſcribi poſſet, cum in omnibus obedientia, & ſubiectio per indirectum conſiderari valeat.

4 Quare pro terminorum cognitione primò aduertendum duxi, quod licet viſitatio, ſicut & verbum viſitare multipliciter accipiatur tam apud bonos Auctores, quàm in ſacris litteris, vt conſtat ex *Calepino*, *Theſauro*, & alijs, *Marian. de viſitat. in princip.* nihilominus tamen ex mente iuris *in d. cap. conquerente*, *de officio Ordinar. & cap. 1. §. vlt. & per totum de cenſib. lib. 6.* cum alijs viſitatio quatenus ſpectat ad Paſtores Eccleſiarum deſcribi poteſt, vt ſit illa, quæ Ordinarijs Eccleſiaſticis ad correctionem ſubditorum, & reformationem Eccleſiarum iure incumbit.

5 Secundò, aduertendum eſt hanc viſitationem, vel ius viſitandi ad morum, & Eccleſiarum reformationem aliquando competere iure communi, aliquando
6 vero iure ſpeciali. Priori modo competit Epiſcopis intra dioecelim *dict. cap. conquerente*, *cap. cum venerabilis*, 21. *de cenſibus*, item & Archiepiſcopis Metropolitanis non tantum intra ſuam dioeceſim, ſed etiam intra prouinciam quoad dioeceſes ſuffraganeorum, vt *in dict. cap. cum ex officij, & in cap. ſopitæ* 14. *& in cap. cum nuper* 25. *de cenſib. capit.* 4. *eodem tit. in 6.* quamuis ſuffraganei non ſint negligentes, *cap. vltim. de cenſib. in 6.* proſequitur *Marian. vbi ſup. numero ſeptimo verſ. tertio. & numer. 8. verſ. quarto*, *Ruſa. de præeminentia Archiepiſcop. dignitatis priuileg.* 16. communis contra *gloſ. verbo conſuetudine in dict. cap. cum ex officij*, & contra *gloſ.* 1. *in dict. cap. cum nuper*, quæ tamen loquuntur ante tempora *dict. cap. vltim.* licet hodie id temperatum ſit per *Concil. Trident. ſeſſ.* 24. *de reformation. capit.* 3. competit etiam hoc priori modo legato Apoſtol. qui Ordinarius eſt, *capit.* 2. *de officio legati*, & ita viſitat, *capit. procurationes* 23. *in princip.* ibi, *Sedis Apoſtol. legatus*, *de cenſibus*. Se-
7 cundò competit alijs, qui conſuetudine, priuilegio, fundatione, vel Eccleſiæ inſtitutione, ſeu aliàs ius habent viſitandi, vt etiam ſunt Archidiaconi *capit. mandamus*, *de offic. Archidiac.* vbi *gloſ. & Doctores*, *gloſ.* 1. *in capit. cum ſatis*, *eodem tit.* communis vt per *Marian.* & alios citatos à *Sarmien. libr.* 3. *ſelect. capit. vltim.* qui tamen verius putat etiam in terminis iuris communis viſitationem Archidiacono competere, iuxta quæ intelliges *dict. capit. procurationes*, dum de Archidiaconis agit, & *Concil. Trident. dict. capit. tertio verſic. Archidiaconi*.

8 Tertiò, aduertendum præſcriptionem contra viſitationem iure communi, vel ſpeciali competentem multis modis contingere poſſe, aliquando abſolutè extinguendo, & tollendo omninò viſitationem ipſam, ita vt ſubditi iam amplius à nemine viſitentur; aliquando verò non tollendo, nec extinguendo, ſed transferendo viſitationem, vel ius viſitandi ad alium, ita vt maneat quidem viſitatio, ſed tamen non is, ad quem pertinebat, ſed alius viſitet, & tandem aliquando non tollendo, nec transferendo, ſed accumulando; ita quod maneat viſitatio penes illum ad quem ſpectabat, ſed tamen non ſit penes illum ſolum, ſed per præſcriptionem alius eidem in viſitatione accumuletur, vt colligitur *ex dict. capit. cum ex officij*, cum ibi traditis per Doctores.

9 His ita præmiſſis quæſtio ſub hac vnica reſoluitur conclusione: *Præſcriptio tollens omninò viſitationem iure communi iniunctam merito prohibetur, quamuis admittatur, quæ illam transfert, vel alijs accumulat, ſicut etiam admittitur, quæ omninò tollit viſitationem iure ſpeciali competentem.*

10 Probatur concluſio quoad priorem eius partem, nam merito prohibetur præſcriptio impediens morum correctionem, & Eccleſiarum reformationem argum. *capit. cum inter, & cap. ex parte, de conſuetud.* cum alijs, quippe quæ cedit in damnum publicum, & ex eo proueniunt multo maiora mala in Republ. quam ſit bonum vitandi lites, certitudinem dominiorum, pro quibus bono publico introducta fuit præſcriptio *l.* 1. *ff. de vſucapion.* ſed præſcriptio omninò tollens viſitationem iniunctam iure communi impedit morum correctionem, & reformationem Eccleſiarum, & ita obuiat bono publico, quod per viſitationem prætenditur, ac ſubinde maiora mala proueniunt, igitur, &c. Iuuat *dict. capit. irrefragabili, in princip. verſic. vt autem*, *capit. ad noſtram* 3. *de appellat.* quare ita tenent *Molin. de iuſtit. tractat. ſecundo diſputat.* 79. *verſic. obedientia. & diſputat.* 85. *lit. A, in fine*, *Eraſm. à Cochier. de iuriſdict. Ordin. in exemptos part.* 3. *quæſt.* 27. *ante numero primo.*

11 Poſterior verò pars ſuadetur, quia præſcriptio illa admittenda eſt, quæ nullo iure prohibetur, nec impedit morum, aut Eccleſiarum reformationem, nec aliàs obuiat bono publico, *dict. leg.* 1. ſed præſcriptio, quæ transfert viſitationem, vel alij accumulat, ſicut etiam omninò tollens illam, quæ competit iure ſpeciali, nullo iure prohibetur, morum, & Eccleſiarum reformationem non impedit, nec bonum publicum offendit, cum adhuc maneat viſitatio facienda abeo, in quem transfertur, vel accumulatur, vel etiam ab ipſo, cui iure coniungitur, penes quem etiam ſublata viſitatione iure ſpeciali competenti remanet viſitatio iuris communis, per quam bonum publicum reputatur. Ergo ſic ſanè concluſionem recipiunt in effectu omnes *in dict. cap. cum ex officij*, *Hoſt.* & ſupra citati expendentes, quod in viſitatione iuris communis, de qua in illo text. verſatur ius publicum, contra quod præſcriptio admitti non debet arg. *l. præſcriptio Cod. de operibus publ. & l. vltim. in princip. ff. de vſucapion.* ſequitur quoad iſtam partem, *Rot. in nullius de Conarrunias* 16. *Martij* 1612. coram *R. P. D. meo Pironano*, impreſſa per *Farin. de-*
12 *ciſ.* 394. *numero ſecundo p.art. prima recent.* vbi etiam fuit dictum, quod conſuetudo viſitandi in præiudicium Epiſcopi debet eſſe præſcripta ſaltem ſpatio 40. annorum, & ſatis eandem concluſionem probat *dict. capit. cum ex officij*, quod agit de viſitatione iu-
13 re communi competente, qualis eſt illa, quam Archiepiſcopus exercet in prouincia, & dicit contra viſitationem hanc præſcribi non poſſe, quæ verba intelliguntur de præſcriptione, quæ ex diametro opponitur, & omninò tollit viſitationem, hæc enim præſcriptio proprie, & abſolutè loquendo dicitur contra viſitationem; cum vero Pontifex ſubiungit, *quamuis alius contra eamdem præſcribere poſſit*, apertè ſignificat admitti præſcriptionem per quam transfertur vel accumulatur viſitatio, quia talis præſcriptio abſolutè loquendo non eſt contra viſitationem, quam non tollit, ſed contra Prælatum, cui præiudicat, iuxta quem ſenſum verba illa text. *aliquo modo*, non ſunt intelligenda de modo per quem præſcribitur transferendo, vel accumulando, ſed de modo per

do per quem præſcribitur contra viſitationem, ſcilicet tollendo, & extinguendo illam, nam quoad hóc nullus modus præſcriptionis admittitur, veluti ſi præſcribatur ſine titulo, vel cum illo, per tempus quadraginta annorum, vel vlterius, & ſimiles, qui omnes ad tollendam viſitationem iure communi coniunctam nullatenus proſunt. Sic planè tollitur argumentum de quo ſupra, licet enim iura Epiſcopalia præſcribi non prohibeantur, quia per illorum præſcriptionem non ita præiudicatur bono publico, ſed magis Epiſcopo contra quem præſcribitur, nihilominus tamen viſitatio iure communi competens præſcribi prohibetur ob grauiſſimum Reipubl. detrimentum, quod illa ſublata ſequeretur.

SVMMARIVM.

1 *Procuro accipitur pro ſuſtento, & procuratio pro ſuſtentatione.*
2 *Procuratio in iure canonico dicitur ſuſtentatio, vel refectio illa, quæ Ordinarijs ratione viſitationis, vel legatis Apoſtol. iure legationis debetur.*
3 *Procurationes ab Eccleſijs viſitatis præſtandas eſſe Epiſcopis & Archiepiſcopis viſitantibus, quanam ratione lex Canonica conſtituerit, oſtenditur.*
4 *Epiſcopi vt ad ſynodum celebrandam allicerentur, ſtatutū fuit vt Cathedraticum in honorem Cathedræ ſolueretur ab omnibus vocatis ad ſynodum.*
5 *Præſcriptio omnis probibetur contra procurationem ratione viſitationis iure communi debitam manente viſitandi onere.*
6 *Procurationes, quæ ratione viſitationis iure aliquo ſpeciali debentur, præſcribi poſſunt.*
7 *Procuratio manente viſitandi onere præſcribi non poteſt, ſecus ſimul cum illo.*
8 *Præſcriptio an admittatur de iure communi contra partem procurationis, & quid attento Concil. Trid. vt nu. 9.*
9 *Procuratio ratione viſitationis iure communi debita non poteſt præſcribi immemoriali præſcriptione manente viſitandi onere.*
10 *Procuratio reſpectu modi poteſt præſcribi.*
11 *Procuratio futura licet præſcribi non poſſit, poteſt tamen præſcribi præterita, deſt annorum præteritorum.*

EPISCOPIS DEBITA PROcuratio ratione viſitationis an præſcribi poſſit.

ALLEGATIO CXXX.

1 PRo terminorum cognitione, & faciliori huius quæſtionis reſolutione primo aduertendum duxi, quod vltra alias acceptiones, de quibus per *Calepin. Theſaur.* & alios verbum, *procuro*, accipitur pro, *ſuſtento*, & *procuratio, pro ſuſtentatione*, vt ex alijs obſeruant idem *Calepin.* & *Theſaur.* in quo ſenſu frequenter iure Canonico procuratio importat ſuſtentationem, quæ aliquando prandium, aliquando conuiuium, vel refectio dicitur, de qua paſſim *in titulis de cenſibus in Decretalibus, Sexto, & Clementinis*, licet autem iuxta hanc acceptionem variæ in iure reperiantur procurationes, quæ variis de cauſis debentur, vt colligitur ex *gloſ. vlt.* & *Doctoribus in c. accedentes, de præſcript.* & ex text. vbi *gloſ. in c. procurationes, de cenſib. Clem. 2. verſ. ipſis, illo titul. Marian. de viſitat. num. 33.* frequentius tamen & paſſim apud Pontifices procuratio dicitur ſuſtentatio, vel refectio illa, quę Ordinarijs ratione viſitationis, vel legatis Apoſtol. iure legationis debetur; de priori agit *cap. conquerente, de offic. Ordinar. & cap. procurationes, capit. cum ex officij, de præſcription.* de poſteriori vero text *in d. cap. accedentes, & in c. cum inſtantia, de cenſib. & in Clem. 1. eodem tit.*

2

3 Secundò, aduertendum eſt valde dubium eſſe, quanam ratione lex Canonica conſtituerit procurationes ab Eccleſijs viſitatis præſtandas eſſe Epiſcopis & Archiepiſcopis viſitantibus, quibus pro ſpiritualium adminiſtratione ad congruam eorundem ſtatus, & onerum ſuſtentationem aſſignantur redditus opulenti, qui pro his omnibus ſatis ſufficiunt, argum. *cap. cum ab omni, verſ. nos de vita, & honeſt. cleric.* varias congerit *Marian. vbi ſup. num. 37.* inter quas probabilior videtur illa, quæ colligitur ex *d. cap. cum ex officij, verſ. quia ſecundum, & ex capit. ſi Epiſcopus, de offic. Ordin. lib. 6.* ſcilicet quod cum viſitantes ſpiritualia ſeminent in vtilitatem Eccleſiarum, quas viſitant, merito ab eiſdem præſtantur procurationes, & ita temporalia in ſuſtentationem; licet enim reddituſ Epiſcopatus, vel Archiepiſcopatus ſufficiant etiam ad huiuſmodi opus viſitationis peragendum, nihilominus lex Canonica prudenter intellexit, ne contemnatur negotium bono publico maxime conueniens, ſed facilius expediatur, & vt viſitantes magis alliciantur, & ne pertimeſcant difficultatem in victualibus de loco ad locum deferendis, aut in eiſdem inquirendis per Epiſcopatum, vel prouinciam, ſatius, & vtilius eſſe procurationes viſitantibus ſolui, vt ſic toti incumbant viſitationi, & proueneus illi, quos interim non expendunt, cedant in alios vſus, & neceſſitates cōmunes, vt bene conſiderant *Abb. in dict. cap. cum ex officij num. 9. & in d. cap. procurationes num. 5. Marian. vbi ſupra*, & alij. Sic in ſimili, vt Epiſcopi ad Synodum celebrandam alliciantur, ſtatutum fuit vt Cathedraticum in honorem Cathedræ ſolueretur ab omnibus vocatis ad Synodum, vnde & Synodaticum dicitur, pro quo duo ſolidi perſolui iubentur, *dict. cap. conquerente*, vbi *gloſ.* & Doctores, *capit. placuit 10. quæſt. 3. Botta. de Synodo numer. 38. & 81. Covar. de numiſm. cap. tertio §. ſecundo, num. 8.*

4

5 Quibus ſic præmiſſis quæſtio ſub vnica reſoluitur concluſione. *Contra procurationem ratione viſitationis Iure communi debitam manente viſitandi onere probibetur omnis præſcriptio.* Probatur, nam omnis præſcriptio tollens viſitationem Iure commnni iunctam meritò prohibetur ex adductis *ſup. allegat.* at præſcriptio contra procurationem ratione viſitationis Iure communi debitam ſaltem Iuris præſumptione tollit in effectu viſitationem ipſam, qua Ordinarij præſumuntur negligere, & omittere admiſſa præſcriptione contra procurationem, quæ ad viſitationem peragendam iure inſtituitur. Igitur, &c. & ita hanc rationem ſatis præſentit Pontifex *in dict. cap. cum ex officij, de præſcript.* dum dicit contra procurationem ratione viſitationis debitam præſcribi non poſſe; quemadmodum, nec contra viſitationem ipſam, eandem rationem probant omnes ibi, aduertentes procurationem eſſe annexam viſitationi, ac ſubinde de illa, & de iſta circa præſcriptionem idem eſſe iudicium arg. *cap. ſuper eo, de parochijs.*

6 Dixi in concluſ. *Iure communi debitam*, quia de hac

agit

agit *d.cap.cum ex officij*,& ita excluduntur procurationes,quæ ratione viſitationis Iure aliquo ſpeciali debẽtur,contra quas non prohibetur,ſed admittitur præſcriptio, per quam manente procuratione debita Iure cõmuni non tollitur, nec efficitur inutilis viſitandi poteſtas,& ita obſeruant poſt *Imol.Card.*& alios, *Felin. in d. cap.cum ex officij,num.*15.*Marian.de Viſitat. numer.* 54. *Bernard.reg.*604.*verſ. ſexto.* Iuuat illud vulgare,quia facilius tollitur id,quod competit Iure ſpeciali,quam quod Iure communi nititur *l.eius* §.*militiæ*, *ff. de milit. teſtamento.*

7 Adieci,*manente viſitandi onere*,quia eo manẽte prohibetur præſcriptio, vt viget inconueniens de quo ſupra,aliàs enim (niſi aliud obſtet) inſimul cum viſitandi onere procuratio præſcribi poteſt,quia non tollitur, nec impeditur tunc viſitatio, quæ à præſcribente exercenda eſt,in quem ſenſum poſſunt accipi verba *d.capit. cum ex officij*,ibi,*quamuis alium contra eundem præſcribere poſſit vtramque*,nam cum Pontifex ibi incipiat à procuratione de qua erat controuerſia, meritò dictio illa, *vtramque*, intelligenda eſt de vtraque inſimul, id eſt procuratione,& viſitatione,non verò de vna, vel altera per ſe,quia procuratio abſque viſitatione non præſcribitur, licet incipiendo à viſitatione poſſit illa abſque procuratione præſcribi,ſecundum *glo.in fine, in reg.* 15. *de regulis Iuris lib.*6.*Felin.in c.auditis nu.*10.*de præſcript.* *Gabr.commun.tit.de præſcript.concl.*2.*nu.*4.

8 Intellige primò concluſionem procedere, ac proinde prohibitam eſſe præſcriptionem contra procurationem vt ſupra,ratione viſitationis debitam,ſiue totam, ſiue partem, veluti cum minuitur quantitas aliàs ſoluenda,iuxta *cap.cum Apoſtolus,de cenſibus,Extrauag.*1. *illo tit.inter communes*,idque intendit *gloſ.*1.*in fine, in c. relata* 10.*quæſt.*1.*Abb.num.*13.& alij,vt per *Felin.num.* 16.*& Pariſ.num.*10.*in d.cap. cum ex officij*; & ſuadetur ex illo text.ibi,*quæ ratione viſitationis debetur*,ſiquidem procuratio,quæ debetur ratione viſitationis eſt illa integra de qua *in d.cap.cum Apoſtolus*;& rurſus ex eodem text. ibi, *nec contra viſitationem ipſam poteſt aliquo modo præſcribi*, nam aliquo modo præſcribitur contra procurationem, ſi quoad aliquam eius partem admittatur præſcriptio. Iuuat & ratio ſupra expenſa *in verſic. Secundò aduertendum*, ſicut enim omittitur, & negligitur viſitatio admiſſa præſcriptione contra totam procurationem, ita etiam ſi contra partem illius notabilem admittatur,manente reſidua,quæ fortaſſe minima, cum non ſufficiat, Ordinarius de ſuo expenſurus à viſitatione retardabitur, & conſequenter cum eadem ſit ratio in parte,quæ in toto,idem vtrobique dicendum eſt arg.*l.qua de tota,ff.de rei vend.*Ex quibus hæc ſententia non eſt improbabilis, licet Doctores communiter *in d. cap.cum ex officij.& alibi*,vt per eundem *Abb.num.*13. & *Felin.d.num.*16.*in princip.ac Marian.de Viſitat. nu.*47 *&* 55.& alij contradicant, admittentes præſcriptionẽ contra partem procurationis,quorum opinio non probatur hodie per *d.Extrauag.*1.*verſ.noſtra*,vt exiſtimant *Felin.& Pariſ.citatis locis*,quia *text.* ille non approbat præſcriptiones minuentes procurationem de qua ibi, ſed conſuetudines, in quibus longè diuerſa videtur ratio ex infra dicendis; & inſuper verſiculus ille referri poteſt ad conſuetudinem alicuius loci, vel prouinciæ, vt intendunt *Abb.numer.*17.poſt alios *Pariſ. num.* 11. & omnes *in d.cap.cum ex officij*, *Anch.* & communis *in cap.vltim.de cenſibus lib.*6. *Marian. vbi ſupra numer.*56. quorum ſententia licet non probetur *in diſt. capit. cum ex officij*, quod de præſcriptione, non vero de conſuetudine agit,ſatis tamen probatur *in dict. capit. vltim.* & ſuadetur ex ratione ſupra expenſa, iuncto *capit. irrefragabili, in princ.* ibi, *nulla conſuetudo,de officio Ordin.*

9 Verum id hodie locum non habet ex *Trident.ſeſſ.*24 *de reformat.cap.*3.*verſ.in his vero*,qui *tex.* de conſuetudine propria intelligendus eſt iuxta *titul. de conſuetud.* vnde non habet locum in præſcriptione, de qua *in dict. cap.cum ex officij*,tum quia deciſio illa tanquam exhorbitans à Iure de quo *in d.cap.vltim.*reſtringenda eſt ad conſuetudinem propriam de qua loquitur, non verò extendenda ad præſcriptionem,quæ ex proprietate ſermonis differt à conſuetudine, vt patet *ex tit. de præſcription.& ex tit.de conſuetud.* tum etiam quia in conſuetudine admittenda viget multò maior, & longè diuerſa ratio,cum in ea detur frequentia actuum totius multitudinis, vel maioris partis, pro qua magis præſumitur,& cui magis fauendum eſt, & inſuper cum conſuetudo rationabilis eſſe debeat *cap. vlt. de conſuetud.* neceſſariò in ea ſupponitur ratio, ſeu cauſa aliqua iuſta per quam cohoneſtatur, at vero in præſcriptione de qua *in d.cap.cum ex officij*,nec ratio eiuſmodi requiritur, nec multitudinis, vel maioris partis, ſed vnius cuiuſque ſingularis præſcribentis actus ſupponitur.

Secundò intellige procedere etiam in præſcriptione immemoriali, vt probat expreſsè text.*in d.c.cum ex officij*,nam Abbas & Prior,de quibus illic allegabant præſcriptionem immemorialem, vt patet ibi, *cum non meminerint,&c.*quam allegationem cum Pontifex reiecerit, ibi, *præmiſſam allegationem eorum nullam penitus reputantes*, apertè ſignificatur in propoſito non admitti præſcriptionem etiam temporis excedentis hominum memoriam, vt obſeruant *Vincent.* & antiquiores *Abb. num.*4.*Pariſ.*3.*Felin.in princip.*& alij *in d.cap.cum ex officij*,*Ioan.Andr.*& *Abb.in cap.cum inſtantia*, *de cenſibus Felin.in capit.accedentes numer.*6.*verſic.fallit tertio,cum ſeqq.*& ibi,*Pariſ.numer.*13.*de præſcript. Duen.reg.*144. *ampl.*3.Pro quibus facit etiam *d.cap. cum ex officij.* ibi, *nec contra viſitationem ipſam poteſt aliquo modo præſcribi*, nam ſi admittitur præſcriptio temporis excedentis hominum memoriam vtique aliquo modo præſcribitur, id quod *text.*ille negat; vnde ex his & alijs hæc ſententia probanda videtur, quicquid contradicant *Marian. vbi ſupra numer.*52.*& Abb.* ſibi contrarius *conſil.*26. *num.*4.*lib.*1.

10 Tertiò intellige præſcriptionem in propoſito non prohiberi reſpectu modi, vt ſcilicet procuratio potius in fructibus his,vel illis,quàm in pecunia,vel è conuerſo,ſeu iuxta alium quemuis modum diuerſum præſtetur,vt obſeruant Doctores communiter *in d.c. cum ex officij*,*Marian.vbi ſupra nu.*49.*Bernard.d.reg.*604.*verſ.*1 Iuuat *gloſ.*recepta *verbo compoſitiones in Clem.*2.*de cenſibus*,& quod habetur *in cap.exigit illo tit.libr.*6.& apud *Concil.Trid.d.c.*3.*verſ.ſit tamen in optione.*

13 Quartò & vltimò intellige procedere in prohibitione præſcriptionis contra procurationem futuram, ne ſcilicet in futurum eximatur quis à ſolutione illius, admittitur tamen præſcriptio contra procurationem præteritam,id eſt,annorum præteritorum, ſecundum omnes *in d.c.cum ex officij*, quia ceſſat ratio ſupra expenſa *in verſ.ſecundo aduertendum*, cum nullum vertatur præiudicium viſitationis,quæ iam pro illis annis præceſſit, ſed ſolius Ordinarij,cui quantitas ſoluenda eſt, contra quem præſcribi poſſe apertè docet Pontifex *in d. c. cum ex officij*,ibi,*quamuis alius contra eundem.*

SVMMARIVM.

1 *Fines dicuntur eo quod finiunt aliquid, & termini, vel limites, quia terminant, & limitant.*
2 *Fines dupliciter conſiderantur, vel in quantum fines ſunt, per quos prædia à prædijs diſtinguuntur, vel non in quantum fines ſunt, ſed in quãtum ſolum, vel pars aliqua prędij ab illis occupatur.*
3 *Fines prædiorum etiam Eccleſiaſticorum præſcribi poſſunt.*
4 *Diœceſum, prouinciarum, ſeu parochiarum fines præſcribi non poſſunt, quia non priuata, ſed publica auctoritate conſtituti ſunt, vt num. 5.*
6 *Præſcriptio intra fines diœceſum, prouinciarum, ſeu parochiarum admittitur ad effectum, vt præſcribens intra illos obtineat iuriſdictionem, vel Iura Epiſcopalia, ſeu parochialia.*
7 *Fines ipſi præſcribi non poſſunt ad effectum, vt deſinant eſſe qui antea erant, & reſtringantur, vt alij extendantur, & ſint vbi non erant.*
8 *Declaratur text. in l. vlt. C. de fundis lemitroph. lib. 11.*
9 *Finibus diœceſum coherentia præſcribi non poſſunt.*
10 *Præſcriptio etiam immemorialis prohibetur in præſcribendis finibus diœceſum, prouinciarum, & parochiarum.*
11 *Fines diœceſum quatenus fines ſunt, & habent rationem finiendi præſcribi non poſſunt, niſi conſiderentur reſpectu ſoli, quod occupant quoad dominium & proprietatem eiuſdem.*
12 *Præſcriptio admittitur, vbi de finibus non apparet.*
13 *Epiſcopus contra Epiſcopum locum per ſe conuerſum ad Fidem triennio præſcribit.*
14 *Declaratur text. in c. 1. de præſcript. & nu. 16. & 17.*
15 *Opponitur contra communem textus intellectum, & reſpõdetur numeris ſeqq.*
18 *Declaratur text. in c. placuit il 2. 16. quæſt. 3. & concordatur cum d. cap. 1. de præſcript.*

EPISCOPATVVM, SEV Diœceſum fines an præſcribi poſſint.

ALLEGATIO CXXXI.

1 ANtequam ad præſentis quæſtionis reſolutionem deueniamus, ſciẽdum eſt fines tam in Iure noſtro, quam apud bonos Latinæ linguæ Auctores dici eò quod finiunt aliquid, ſicut & termini, vel limites dicũtur, quia terminant, & limitant, vnde actio finium regundorum, de qua *in tit. ff. & Cod. finium. regundorum.*, *& in c. ex litteris 3. de probat.* dicitur illa per quam habentes prædia ruſtica confinia, petunt illorum fines regi, id eſt decerni, & ſuis locis conſtitui, vt ex *Heſid.* & alijs tradit. *Verrut. verbo fines.*

2 Rurſus ſciendum eſt huiuſmodi fines dupliciter cõſiderari, vel in quantum fines ſunt, per quos prædia à prædijs diſtinguuntur, vel non in quantum fines ſunt, ſed in quantum ſolum vel pars aliqua prædij ab illis occupatur, vt aduert unt *glo. magna*, & Doctores, *in cap. quia indicante, de prędcript. & in cap. quicumque 16. q. 3.* priori modo dicuntur propriè, & principaliter fines, quia habent rationem finiendi, de quibus *in dicto tit. finium regund.* & principaliter non cenſentur portio prędij, ſed veluti qualitas eiuſdem. Poſteriori vero modo non dicuntur propriè fines, ſed principaliter attenditur locus, vel pars prædij ab illis occupata, à qua denominantur, vt colligitur *ex l. locus 60. ff. de verb. ſignif. l. ſi fines 10. C. de euict.*

3 Quibus prędhabitis ad quæſtionem reſpondeo, quod licet fines prædiorum etiam Eccleſiaſticorum prędſcribi poſſint, *d. cap. quia indicante*, cum latè traditis per *Syl ueſt. in ſum. verbo præſcriptio 2. num. 6. Balb. de præſcrip. 1. par. 6. nu. 8. verſ. decimus*, nihilominus fines diœceſum,

4 prouinciarum, ſeu Parochiarum prędſcribi prohibentur *in cap. ſuper eo, de parochijs, & in cap. quicunque, & in cap. licet, cum ſeqq. 16. quæſt. 3.* reſoluunt *gloſ. vlt.* & communis, *in cap. cum ſint 18. de decimis, gloſ. magna*, & omnes *in d. cap. quia indicante, gloſ. etiam in cap. cum non liceat, de præſcript.* poſt alios *Balb. vbi ſupra, Mich. Graſſ. lib. 3. communi. verbo confines q. 8. Alciat. in l. quinque pedum nu. 23 C. finium regund. Parlad. lib. 1. rerum quotid. cap. 1. §. 17. num. 3. Hieron. de Monte de finibus regund. cap. 107. nu. 2. Menoch. conſ. 147. nu. 44.* ſecundum quos vltra reliquas rationes, de quibus per *gloſ. in d. cap. quicunque*, illa potiſſima videtur, ne aliàs admiſſa in propoſito finium præſcriptione cum publico incommodo oriatur confuſio tam inter Prælatos quam inter ſubditos, vt intendit tex. *in d. cap. quicunque & dict. capit. licet*, ibi, *ne per*

5 *conſuetudinem, &c.* quæ ratio ſatis defendi poteſt, ſi aduertas fines diœceſum, Prouinciarum, & Parochiarum, non priuata ſed publica vtilitate conſtitutos, & diſtinctos fuiſſe *cap. 1. 80. diſt. cap. 1. 13. quæſt. 1.* intendit text. *in dict. cap. ſuper eo*, ibi, *Eccleſiaſtica ordinatione ſtatutos, Concil. Trident. ſeſſ. 14. de reformat. cap. 9. & ſeſſ. 24. de reformat. cap. 13. in fine.* Vnde fines huiuſmodi quatenus ſines ſunt Iuris publici, publica auctoritate, & vtilitate conſtituti, vt in ſimili probat *l. id quod 7. §. 1.* ibi, *limites, ff. de periculo, & commodo rei vend.* & conſequenter immutabiles eſſe debent, & merito præſcribi prohibentur ne aliàs priuata cuiuſque præſcribentis auctoritate, ſublatis antiquis paſſim noui limites conſtituantur, & tam in iuriſdictione quam in reliquis ad publicam vtilitatem pertinentibus frequens detur occaſio incertitudinis, & confuſionis; id quod non ita contingit in finibus prædiorum, qui non publici, ſed priuati iuris ſunt, non publica, ſed priuata vniuſcuiuſque auctoritate, & voluntate inſtituuntur, & mutantur *l. 1. C. finium regund. Lin finalibus, cum ſeq. ff. illo tit.* & confuſio, quæ timeri poteſt, non ita principaliter publicum, ſed magis priuatum continet detrimentum. Sic ſanè licet intra fines

6 diœceſis, Prouinciæ, vel Parochiarum admittatur præſcriptio ad effectum, vt prędſcribens intra illos obtineat iuriſdictionem, vel Iura Epiſcopalia, ſeu Parochialia, vt colligitur ex reg. *cap. auditis, & cap. cum olim*, & clarius *ex cap. ad aures, de prędſcript. c. 1. illo tit. lib. 6. glo. vlt. in d. cap. licet, d. cap. quicunque, & d. cap. quia indicante, in fine*, vbi *Felin. num. 5. in fine cum ſeq.* poſt *Abb. num. 6. in dict. cap. ſuper eo*, nihilominus tamen fines ipſi prę ſcribi

7 non poſſunt ad effectum vt deſinant eſſe, qui antea erant, & reſtringantur, vt alij extendantur & ſint vbi nõ erant, quia ratio prædicta, & *d. cap. quia indicante*, prohibitio non offenditur vbi manentibus finibus ſicut antea intra illos præſcribitur; nec obſtat *dict. cap. cum ſint verſ. & attendendum*, ſatisfit enim vt per *gloſ. vlt.* communiter recepta ex *Card. ibi.*

8 Amplia primò ſupradictam reſolutionem ex ſæpe citato *cap. quia indicante*, deſumptam eſſe ſeruandam etiam in finibus Regnorum, Comitatuum, vel ſtatuum ſecularium, vt obſeruant *Pariſ.* ibi, *num. 17. Abb. in dict. c. ſuper eo, in fine, Balb. Alciat. & Mich. Graſſ.* citatis locis, expendentes text. *in leg. vlt. C. de fundis limitrop. lib. 11.*

qui

qui tamen non agit de finibus huiuſmodi, nec prohibet illorum præſcriptionem, ſed loquitur in prædijs *limitroph.* ſeu limitaneis, qui aſſignabantur militibus limitaneis, ideſt diſpoſitis, & conſtitutis per limites, Regni, vel Prouinciæ ad repellendos hoſtium incurſus, vt ex alijs explicat *Valaſc. de iure emphyt. par. 1. queſt. 16. n. 11.* ac ſubinde non proponitur illic quod prædia eſſent limites, nec prohibetur præſcriptio propter limites, ſed propter milites, quibus erant aſſignata, & pro bono publico vſucapi prohibita, ex ratione longe diuerſa, quã ex *Lamprid.* refert *Alciat. vbi ſupra num. 25.* Nec item probatur hæc ampliatio ex text. *in l. nomine col. 2. verſic. bandalorum, ff. de officio Præfecti prætorio*, quia non agit de præſcriptione, nec illam prohibet concurrentibus ne ceſſarijs, vt intendunt poſt alios *Henric. in d. capit. ſuper eo, & in cap. ſi diligenti num. 1. de præſcript.* Vnde melius ſuadebitur communis ampliatio arg. *d. c. ſuper eo*, cum ſimilibus, iuncta ratione prædicta.

9 Amplia ſecundò idipſum locum habere etiam in ijs, quæ cohærent finibus, de quibus hic, vt apertè probat text. *in d. cap. ſuper eo*, ex quo ita colligunt omnes, *glo. &* communis *in d. cap. quicunque, & in dict. cap. cum ſint*, vbi *Abb. nu. 9. Balb. & Sylueſt.* citatis locis; iuuat reg. *l. quæ Religioſis 44. ff. de rei vend.* explicata per Doctores *in c. quanto, per text.* ibi, *de indic.*

10 Amplia tertiò procedere etiamſi præſcriptio immemorialis proponatur, ſiquidem & hæc excluditur per generalia verba *d. cap. ſuper eo*, cum ſimilibus, & per rationem prædictam, *Abb. illic num. 1. Felin. in d. cap. quia indicante num. 5. in fine*, & ſatis intendit *gloſ. vlt. in capit. felix 16. quæſt. 1.* Pro quibus facit, quia aliàs vix eſſet differentia inter præſcriptionem finium, & præſcriptionem intra fines, quoniam licet intra fines præſcriptio non prohibeatur, quia tamen Iuris communis præſumptio eſt contra poſſidentem, non procedit præſcriptio, niſi cum titulo per quadraginta annos, vel niſi ſit immemorialis *cap. 1. de præſcript. in 6.* igitur vt aliqua ſit differentia in finibus ipſis, qui vltra præſumptionem Iuris communis reſiſtentis ſpeciatim præſcribi prohibentur, fateri oportet præſcriptionem cum titulo per quadraginta annos, vel etiam immemorialem admittendam non eſſe, quamuis contradicat *Curt. conſ. 56.* quem referunt & ſequuntur *addit. vlt. ad Abb. in d. cap. ſuper eo, Balb. vbi ſupra, Pariſ. in d. cap. quia indicante num. 17. & conſ. 11. num. 22. lib. 1.* exiſtimantes in propoſito admittendam eſſe præſcriptionem, quæ hominum memoriã excedit, quaſi hæc prohibita præſcriptione non cenſeatur ſublata cum vim habeat priuilegij arg. *capit. ſuper quibuſdam verſic. præterea, de verbor. ſignification.* ſed fundamentum refellitur ex his quæ dixi *in tract. de clauſulis vſufrequent. clauſ. 88. à num. 2. ſecundum Lugdunen.* impreſ.

11 Intellige iam primò ſupradictam reſolutionem, vt tantum procedat in finibus quatenus fines ſunt; & habent rationem finiendi, itaut per præſcriptionem deſinant eſſe fines qui, & vbi antea erant; ſi verò conſiderentur non in quantum fines ſunt, ſed reſpectu ſoli quod occupant quoad dominium & proprietatem eiuſdem, itaut maneant apud fines, & retineant finiendi ratione, ſicut antea quamuis ſub dominio alterius, vtique admittenda eſt præſcriptio, quia propriè loquendo non præſcribuntur fines, ac proinde ceſſant confuſio, & rationes de quibus ſupra. Ita intendunt *gloſſ. in dict. cap. quicunque, Card. in dict. capit. quia indicante*, & ibi, *Felin. num. 5. in princip. & verſic. conſidera, Pariſ. numer. vlt. &*

Balb. vbi ſupra, qui tamen poſt *gloſſ. in dict. capit. quicunque, in fine*, falsò exiſtimant fines iure proprietatis præſcribi, vbi fines ipſi non manent amplius, ſed deſinunt eſſe tales, ſiquidem longè verius eſt præſcriptionem iure proprietatis in propoſito dici, vbi terra, vel ſolum ipſum præſcribitur quoad dominium, vt alicuius efficiatur proprium; interim tamen manent fines ſub ratione finium, quia adhuc poſt præſcriptionem habent rationem finiendi, & limitandi, ſicut antea, iuxta ſupra dicta.

12 Intellige præterea tantum procedere vbi de finibus conſtat, nam ſi de illis non appareat, admittitur præſcriptio, quia non præſcribuntur fines, ac ſubinde ceſſant verba *dicti capit. ſuper eo*, & ratio prædicta, vt ſatis expreſſit ibi Pontifex, text. *in dict. capit. inter verſ. ob hoc, cum ſequent. 16. quæſtion. 3.* Qualiter autem de finibus conſtare poſſit, & quæ probatio in eis ſufficiat, vide Doctores, quos retuli *part. prima huius tract. tit. 1. capit. 7. numer. 12. & Rot. deciſ. 295.* apud *Farin. par. 1. recent.*

13 Singulare eſt, in hac materia, quod Epiſcopus contra Epiſcopum locum per ſe conuertium ad Fidem triennio præſcribit, vt expreſsè probat text. *in cap. 1. de præſcript.*

14 cuius quidem deciſio procedit in Fidei Catholicæ fauorem, itaut Epiſcopus proprius diligens ſiat ne intra tam breue temporis ſpatium amittat locum & partem diœceſis, quæ à Fide defecerat, & aliàs ſperans acquirere intra illud maiori cum diligentia procuret vt locus ille, vel pars diœceſis ad Fidei, & Eccleſiæ vnitatem reuertatur, ita *glo. 1. in fi. Abb.* & communis *in d. c. 1. gl. 4.* & omnes *in cap. placuit il 2. 16. quæſt. 3. gloſ. vlt. in regul. poſſeſſor, de regulis Iuris lib. 6. Balb. de præſcript. 1. p. 4. q. 1 in fine, Conar. in reg. poſſeſſor par. 2. §. 11. nu. 8. Mench. illuſtr. cap. 72. num. 6.*

15 Verùm contra hanc reſolutionem, & communem intellectum *d. cap. 1.* obſtat primò text. *in cap. vltim. de præſcript.* & generalia eius verba, ibi, *nulla valeat, &c.* inſuper & ratio illic addita, quæ in fauorem Fidei Catholicæ negligenda non fuit, immo eo magis admittẽda, quod Fides Catholica magis abhorret peccata, & magis aliena eſt ab omni iniuſtitia, & legis naturalis, ſeu diuinæ violatione, neque par credere eſt maximos Eccleſiæ Pontifices inter Eccleſiaſticos, & præſertim Epiſcopos admittere præſcriptionem cum mala fide, quam *in cap. vigilanti, & in d. cap. vltim. de præſcript.* inter ſeculares, & in foro ſeculari abſolutè improbarunt arg. text. *in l. in arenam C. de inoffic. teſtament.* Secundò obſtat quod tempore *d. cap. 1.* & Concilij Africani ex quo deſumitur circa annum 425. non apparet lege aliqua, quæ contra Eccleſias, & Epiſcopos quadragenariam præſcriptionem requirat; vnde ſeruo Fidei fauore fortaſſe eo tempore minor ſufficiebat, ac ſubinde per illud *cap. 1.* non limitatur text. *in cap. quarto, & in capit. illud, eod. tit. de præſcript.* Tertiò vrget *dict. capit. placuit il 2. 16. quæſt. 3.* quod habetur *in Concil. Mileuitano* ſub *Innoc. 1. cap. 24.* vt conſtat *tom. 1. Concil. pag. 484. colum. 2* & rurſus refertur *in d. Concil. Africano cap. 88.* vbi in eadem ſpecie de qua hic agitur in Fidei fauorem procedit præſcriptio per ſex tantummodo menſes, nec requiritur triennium.

16 His tamen non obſtantibus prædicta reſolutio & communis intellectus retinendus eſt, & ad primum reſpondetur, negari non poſſe fauorem Fidei in propoſito attendi, & ex auctoritate legis Pontificiæ maximè operari, primò circa poſſeſſionem, quam lex ibi &

iuſtificat, & tribuit Epiſcopo conuertenti, vt ex iuris auctoritate iuſtus ſit poſſeſſor arg. *l. iuſtè poſſidet, de acq. poſſeſſ.* quam poſſeſſionem, neque iuſtificat, neque tribuit regulariter in alijs caſibus; ſanè Epiſcopus conuertens, de quo in *d. cap. 1.* quamuis ſciret plebem, & partem diœceſis, quam conuertebat eſſe alienam, & ad alium Epiſcopum pertinere, in actu practico non habebat conſcientiam rei alienæ, vel peccatum iniuſtæ retentionis, quippe qui ex legis auctoritate iuſtè, & abſque peccato poſſidebat *dict. l. iuſtè*, & conſequenter non malæ, ſed bonæ fidei poſſeſſor erat, vt intendunt *Angel. in l. 1. num. 63. Cod. de iudic. Couar. vbi ſupra.* Secundò circa tempus, quia ſufficit in propoſito triennium, cum aliàs attento Iure ſpatium quadraginta annorum eſſet neceſſarium, *capit. de quarta*, cum ſimilibus *de præſcript.* Denique circa titulum, qui omninò requirebatur in hac præſcriptione in qua Epiſcopus intra alienã diœceſim contra ius commune præſcribebat *cap. ſi diligenti, ad finem*, ibi, *iuſtus titulus, eod. tit. de præſcript. cap. 1 eod. tit. in 6.* & tamen in præſenti ſuppletur à lege in fauorem Fidei Catholicæ, qui exceptis his tribus, & circa malam fidem nihil operatur.

17 Ad ſecundum reſponderi poterit, quod licet tempore *dict.* Concilij Africani non requireretur quadragenaria præſcriptio contra Eccleſias, vel Epiſcopos, nihilominus tamen quo tempore *Gregorius IX.* collocauit *d. cap. 1. ſub tit. de præſcript.* iam erat receptiſſima huiuſmodi præſcriptio, vnde ex mente illius videtur ille *text.* eo loci adiectus, vt in fauorem Fidei limitetur reg. *d. c. de quarta, & d. c. illud, cum ſimilibus.*

18 Ad tertium communis concordia eſt, quod tex. *in d. cap. 1. de præſcript.* ſuppleri debeat per *d. cap. placuit*, & è conuerſo, ita quod ſex menſes de quibus *in d. cap. placuit*, à tempore monitionis computandi, non tribuant ius loci conuerſi, quaſi Epiſcopus conuertens per illos præſcribat, ſed requirantur vt Epiſcopus proprius monitus conſtituatur in mora, & negligentia, qua interueniente fit facultas alij Epiſcopo cõuertendi, & ſi poſt conuerſionem proprius Epiſcopus per triennium non recuperat, inducitur præſcriptio loci conuerſi, *gloſ. 1.* & communis *in d. cap. 1. gloſ. 3. in d. cap. placuit, gloſ. in dict. reg. poſſeſſor*, probat ex multis *Couar. vbi ſupra. Anaſtaſ. Germon. animaduerſ. lib. 1. cap. 20.* Sed hæc communis concordia non ſatisfacit, tum quia diuinat ad vtrumque textum, nam *in dict. cap. 1.* nulla fit mentio monitionis, aut ſex menſium, ſicut nec *in d. cap. placuit*, vllum eſt verbum de triennio, tum etiam quia ſex menſes, de quibus *in d. cap. placuit*, non præfiniuntur tantum vt Epiſcopus proprius moram incurrat ſed etiam vt illis elapſis alius conuertens ſtatim locum acquirat, ita quod vlterior expectatio triennij non requiratur, prout ſignificat verbum, *pertineat*, de quo in eo *text.* præſertim ſi adiungantur verba illa, quæ præcedunt, ibi, *ad ſuam Cathedram pertinentia*, quæ important plenum ius competens Epiſcopo proprio negligenti, quod idem poſt ſex menſes acquiritur conuertenti. Nec aliquid probant verba illa, *poſt leges*, quia vt conſtat *ex eodem Concil. Africano cap. 88.* & paſſim alibi intelliguntur, id eſt, poſt leges latas de Donatiſtis hæreticis, vel contra eoſdem hæreticos, & propterea omiſſa ſunt à Gregorio qui per illum text. *in d. cap. 1.* voluit conſtituere legem generalem non habito reſpectu ad Donatiſtas, vel leges eorundem, de quibus *Concil.* Africanum loquebatur: aliàs enim ſi verba prædicta referrentur ad leges monitionis neceſſariæ, vt credit *Couar.* planè Gregorius non omiſiſſet, vel omittens apertè ſignificaret non eſſe neceſſariam monitionem, nec illam poſſe à nobis ſuppleri, quam cum antea eſſet in integro *Pont. Greg.* reſecauit. Quare de hoc ſtudioſo lectori cogitandum relinquo.

S V M M A R I V M.

1 *Præſcriptio ipſo iure dormit contra Eccleſiam quocunque modo vacantem.*

2 *Eccleſia dum vacat vtpote carens legitimo defenſore iure agere prohibetur.*

3 *Eccleſia quaſi vacare dicitur ad hoc vt contra illam præſcriptio non currat, quando licet Prælatum habeat, is tamen quoad res illius, vt oportet, tuendas inutilis eſt.*

4 *Prælato excommunicato exiſtente tam contra Eccleſiam quam contra ipſum præſcriptio non currit.*

5 *Præſcriptio ipſo iure dormit contra Eccleſiam Paſtore viduatam non ſolùm in rebus ad Eccleſiam, vel menſam Prælati pertinentibus, verum etiam in ijs, quæ Eccleſiæ, vel Prælato inſimul cũ Capitulo et clericis cõmunes ſunt.*

6 *Præſcriptio non currit interim dum viuit Prælatus, qui rem Eccleſiæ temere alienauit.*

7 *Eccleſia vacare dicitur ad hoc vt præſcriptio contra illam non currat, quando caret proprio, & immediato Paſtore.*

8 *Duo opponuntur contra ſuperius reſoluta.*

9 *Præſcriptio contra vacantem Eccleſiam dormit non ex eo quod deficit is, contra quem præſcribitur, adeſt enim Eccleſia, ſed quoniam ea vacante non eſt qui agere poſſit.*

10 *Præſcriptio an & quando progrediatur contra hereditatem iacentem, oſtenditur.*

11 *Hoſtilitatis, ſchiſmatis, vel peſtis, aut exilij tempore dormit præſcriptio contra Eccleſiam.*

12 *Impedimento facti exiſtente videtur aliquibus currere præſcriptionem contra Eccleſiam, quamuis illi ex iuſta cauſa detur reſtitutio.*

13 *Alij intelligunt procedere vbi tempore belli, vel ſchiſmatis graſſantis non redditur ius partibus.*

14 *Nonnullis placet diſtinctionem Iuris & facti procedere attento Iure (uti, non autem iſto Pontificio, quo attento putant præſcriptionem dormire ipſo iure, ſtante aliqua facti impedimento.*

15 *Aliquibus videtur ideò impedimentum facti æquiparari impedimento Iuris in hoc caſu, quia hoc expreſſum eſt in Iure.*

16 *Præſcriptio ipſo iure dormit contra eos qui non Iure, ſed facto aliquo impediuntur, vbi huiuſmodi facti impedimentum non fuerit commune, ſeu generale.*

17 *Epiſcopo capto à paganis, ſeu ſchiſmaticis tunc Sedes Epiſcopalis quaſi vacare dicitur, & iuriſdictio Epiſcopalis pertinet ad Capitulum, non vero ad Archiepiſcopum.*

18 *Mors ciuilis non æquiparatur naturali quoad iuris effectus, niſi quando ex qualitate, & natura negotij mors ciuilis fuerit eiuſdem effectus, cuius eſt mors naturalis.*

19 *Archidiaconus, vel alius de Capitulo, qui ex legitima conſuetudine, vel priuilegio iuriſdictionem Sede vacãte exercere poteſt, id poterit in vacatione vera, nõ autẽ in ficta.*

20 *Epiſcopus quando captus fuerit à paganis, vel ſchiſmaticis ad quæ extendatur, & circa quæ verſetur adminiſtratio Capituli, remiſſiuè.*

21 *Capitulum Sede vacante exercere poteſt omnem poteſtatẽ, adminiſtrationem, & iuriſdictionem Epiſcopalem Ordinariam exceptis caſibus in Iure expreſſis.*

22 *Capitulum Sede vacante poteſt exercere iuriſdictionem Epiſcopalem Ordinariam ſi neceſſarium fuerit ad vitandum*

Epiſco-

Epiſcopatus præiudicium, & periculum ex Epiſcopi defectu ſeu abſentia alioquin imminens.

23 *Capitulum occaſione Sedis etiam fidè vacantis non poteſt ita libere etiam in neceſſarijs adminiſtrare, quin teneatur reddere rationes nouo Epiſcopo.*

EPISCOPALI SEDE VACANte an currat præſcriptio contra Eccleſiam.

ALLEGATIO CXXXII.

1 COntra Eccleſiam quocunque modo vacantem Prælato nuſquam currere, ſed ipſo iure dormire præſcriptionem probat text. *in cap. 1. verſic. ſi tamen, de præſcript. cap. de quarta verſ. niſi cap. auditis, verſ. quod ſi eod. tit.* tradunt *Bart. in l. naturaliter nu. 24. ff. de vſucap. Arnulph. de commendis quæſt. 9. Guid. Papa deciſ. 152. Aym. de antiq. temporum par. 4. cap. materia nu. 68. Balb. de præſcript. 2. par. 6. princip. à numer. 7. Molin. de Iuſtit.*

2 *tract. 2. diſp. 78. num. 7.* quicquid controuertat, & confundat *Annib. in d. l. naturaliter, num. 298.* Iuuat ratio, nam Eccleſia dum vacat vtpote carens legitimo defenſore iure agere prohibetur, *cap. vlt. ne Sede vacante*, ac ſubinde contra huiuſmodi Eccleſiam iure impeditam dormit ipſo iure præſcriptio, quantuncunque adſint omnia ad illam neceſſaria iuxta reg. *l. 1. §. vltim. Cod. de annali except.* & facit quia durante pupillari ætate etiam illa dormit contra pupillum *l. ſicut, C. de præſcript. triginta, Surd. deciſ. 4. num. 1. Rot. deciſ. 419. num. 4.* apud *Farin. par. 1. recent.*

3 Primò intellige hoc ipſum procedere etiam vbi Eccleſia quaſi vacat, vt quia licet Prælatum habeat, is tamen quoad iuris effectus & res Eccleſiæ vt oportet tuẽdas inutilis eſt, vtpote hæreticus, aut ſchiſmaticus, probat text. *in dict. cap. 1. verſ. item ſi*, iuncto *capit. penult. de ſuppl. negleg. Prælat. lib. 6.* reſoluit *Balb. vbi ſupra*, iuuat reg. *capit. 2. de translation. Epiſcopi, verſic. ſicut*, iuxta *glo. vlt.* per text. ibi, *ad l. vltim. C. ad legem Flauiam*, receptã communiter ex *Couar. pract. cap. 7. num. 27. Tiraq. ad le-*

4 *ges connub. par. 6. num. 12.* Sic idem eſt vbi Prælatus excommunicatus exiſtit, quia cum iure agere prohibeatur *cap. intelleximus, de ind.* tam contra Eccleſiam quam contra ipſum etiam in rebus proprijs præſcriptio dormit iuxta *c. quia diuerſitatem, de conceſs. præbend. glo. magna in c. prima actione 1. queſt. 3.* communis, vt per *Abb. num. 7. Felin.* etiam 7. *Pariſ. 18. cum ſeq. in d. c. 1. Balb. de præſcript. 1. par. 6. nu. 24.* idipſum admittentes quantũcunque excommunicatio iuſta ſit.

5 Secundò intellige procedere non tantum in rebus ad Eccleſiam, vel menſam Prælati pertinentibus, verum etiam in ijs, quæ Eccleſiæ, vel Prælato inſimul cum Capitulo, & clericis communes ſunt, *ex Abb. nu. 4. Felin. 5. in fine*, & alijs *in d. cap. 1. Balb. p. 2. ſexta num. 7. Iaſ. in l. ſi emancipati num. 18. C. de collat.* pro quibus vltra reg. *l. ſi communem ff. quemadmodum ſeruitutes*, facit quod in huiuſmodi rebus communibus adminiſtratio ad Prælatũ pertinet, quo deficiente Capitulum, vel Clerici agere prohibentur *cap. edoceri de reſcr. Hoſt.* & communis in *c. 1. & vlt. ne ſede vacante.*

Tertiò intellige ſeu potius amplia procedere etiam
6 dum vivit Prælatus ille, qui rem Eccleſiæ temerè alienauit, vel aliquid aliud cõtra ſacros Canones, & in Eccleſiæ præiudicium fecit, quia ſcilicet dum is viuit perinde, quoad hoc, ac ſi Eccleſiæ non haberet Prælatum, cum habeat ad hoc inutilem, quem lex verosimiliter non credit venturum contra id, quod temerè fecit, vt probat text. *in c. ſi Sacerdotes 16. q. 3.* quem ad hoc notant *gloſ. verbo cauſa in c. 1. de in integr. reſtit. lib. 6. Felin. nu. 10. in d. c. 1.* poſt alios *Rom. ſing. 267. Rebuff. in compend. alienat. nu. 37. Balb. 1. p. 5. nu. 8. Cald. Pereira in l. ſi curatorem verbo infra legitimum nu. 5.*

7 Quartò intellige Eccleſiam in propoſito vacare, vbi caret proprio, & immediato Prælato, qui pro rebus Eccleſiæ iure agere debuit, qualis eſt Epiſcopus reſpectu Cathedralis, Abbas reſpectu Abbatialis Eccleſię, quãtumcumque non deſint alij Prælati ſuperiores, & mediati, vt ſatis probat *d. c. 1. ibi. fuerit Epiſcopus*, & ibi, *acceperit Epiſcopum*, docet *Innoc. in cap. olim il 1. de reſtitut. ſpoliat. Abb. nu. 2.* & alij, vt per *Felin. 5. in d. c. 1.* Vnde licet Sede Imperiali vacante ſuccedat interim Eccleſia, & ſummus Pontifex Imperium regat *capit. licet de foro compet.* vbi communis, quia tamen deficit Imperator proprius, & immediatus Imperij ſuperior contra Imperium, vtpote vacans, dormit interim ipſo iure præſcriptio, *Bart. in d. l. naturaliter nu. 28.* & ibi *Annib. num. 30. Abb. nu. 3. Felin. 5. Pariſ. 12. in d. c. 1. Balb. 2. p. 6. nu. 8.*

8 Verum prædictis & alijs, quæ hic traduntur per Doctores, duo maximè obſtant, primum quod vt præſcriptio aliqua mero iure procedat, nec attenditur, nec requiritur exiſtentia illius cõtra quem præſcribitur, probat *Bar. in d. l. naturaliter nu. 18.* receptus communiter ex *Balb. 3. p. 6. nu. 23.* Igitur quantumcumque Eccleſia vacet & careat Prælato, præſcriptio contra illam progredietur. Rurſus obſtat, quia contra hæreditatem iacentem non dormit præſcriptio, quinimò procedit non ſolum, quæ antea fuerat inchoata, verum etiam noua arg. *l. vlt. ff. de vſucap. l. ſed ſi conditione §. ſeruus alienus ff. de hæredib. inſtituend.* reſoluunt poſt alios *Crot. in l. ſi is qui nu. 35. ff. de vſucap. Annib. in d. l. naturaliter nu. 303.* tradit *Abb. in d. c. de quarta nu. 8.* & ibi *Felin. num. 18. de præſcript.* Ergo idem erit vacante Eccleſia, præſertim quia hæreditate iacente hæres hæreditarias actiones exercere prohibetur, *l. ait prætor ff. de iure deliber.*

9 Sed retentis ſupradictis, ad prius argumentum vltra *Annib. vbi ſupra*, cuius reſolutio confunditur *ex d. cap. 1. & ex dict. cap. de quarta, & cap. auditis*, in quibus iuribus probatur præſcriptionem contra vacantem Eccleſiam dormire ipſo iure, dici poteſt in his terminis dormire non ex eo quod deficit is, contra quem præſcribitur, adeſt enim Eccleſia, ſed quoniam ea vacante non eſt qui agere poſſit, vt ſatis innuit *d. cap. 1. ibi, ſi autem non fuerit non præiudicetur Eccleſiæ, &c.* ac ſubinde quia dum Eccleſia vacat regulariter ius impedit, ne quis interim agat *d. c. vlt.* & per totum ne ſede vacante. Merito contra illam vtpote iure impeditam agere præſcriptio dormit.

10 Ad poſterius verò argumentum vltra *Abb. nu. 8.* qui difficultati ſuccumbens verius putat contra hęreditatẽ iacentem non progredi, ſed dormire præſcriptionem arg. *dict. cap. 1. cum ſimilibus*, reſponderi poteſt longè diuerſam eſſe rationem in Eccleſia vacante, & in hæreditate iacente, vel vacante; in hac enim ſi aliquis ſit hęres, qui adire poſſit, ſuccedit reg. *l. qui poteſt facere, de regul. Iuris libr. 6.* vel poterit inſtitutus bonorum poſſeſſionem agnoſcere & adminiſtrare iuxta *leg. ſi quis 23. in princip. cum ſuis §§. ff. de hereditat. inſtituen.* tradit *Anton. Gom. tom. 1. var. cap. 2. numer. 13.* quod ſi hæres

non appareat, dabitur curator qui adminiſtrare, & agere poſſit iuxta reg. *l. 1. ff. de curat. bonis dand.* tradit *Menoch. de arbitrar. caſu 150. à princip.* quod ſi nullus extat qui ſuccedere poſſit, & ita hæreditas verè vacat, defertur fiſco, cuius procurator adminiſtrat *l. 1. §. qui bona ff. de iure fiſci*, *Menoch. vbi ſupra*. Vnde merito ſtantibus his, & alijs, qui iacente, vel vacante hæreditate agere poſſint, non datur in ea impedimentum iuris agendi prout datur in Eccleſia; neque refragatur *d. l. ait Prætor*, ibi, *actiones exercere*, quia procedit tantum intra tempus deliberandi, & etiam in eo non ſimpliciter, ſed abſque cauſæ cognitione, denegat agendi facultatem, planè ſi hereditate iacente hæres facto aliquo impediatur, licet præſcriptio mero iure procedat, dabitur nihilominus contra eum reſtitutio ſecundum *Abb.* & omnes præcitatos.

11 Quintò intellige, ſeu potius amplia procedere etiam hoſtilitatis tempore, tunc enim dormire ipſo iure præſcriptionem probant text. *in cap. prima actione 16. q. 3. & in cap. ex tranſmiſſa*, ibi, *præſcriptione hoſtilitatis tempore non currente*, *de præſcript.* & idipſum de tempore ſchiſmatis probat *cap. cum vobis, 14. eod. tit. de præſcrip. Gratian. in caput. ſi Sacerdotes verſ. item 16. q. 3.* tradunt *Abb.* & communis in *dict. capit. ex tranſmiſſa Bart. in d. l. naturaliter num. 16. & 23.* vbi etiam noniores *ff. de vſucap. domin. conſil. 153. Balb. de præſcrip. 2. p. 6. à num. 3. Pariſ. conſ. 104. à nu. 143. lib. 1.* poſt alios *Rebuff. de pacificis poſſeſſ. nu. 301. cum ſeq. Rip. de peſte 2. p. princ. à numer. 121. Roland. conſ. 79. num. 30. & conſ. 81. à num. 16. lib. 1.* idem reſoluentes de tempore peſtis (quaſi tunc ſit bellum inter Deum & homines) exilij, captiuitatis, & ſimilium, tradit *deciſ. Pedam. 177. num. 5.* vbi idem concludit de tempore, quo per treugam, & inducias bellum hinc inde remittitur.

12 Sed obſtat maxime quod impedimentum proueniēs ex bello, ſchiſmate, & prædictis ſimilibus non eſt impedimentum iuris, ſed facti, quia non lex, ſed factum impedit tunc in iudicio agere, & lites exercere, ac ſubinde præſcriptionem iure currere debet, quamuis illi ex iuſta cauſa detur reſtitutio iuxta *l. & Attilicinus ff. de ſeruit. ruſtic.* cum ſimilibus, & ita in ſpecie obſeruat *Annibal. in l. naturaliter num. 294. & 303.* intelligens text. *in d. capit. ex tranſmiſſa, & in d. cap. cum vobis*, procedere impetrata prius reſtitutione contra præſcriptionis curſum, quod tamen eſt contra expreſſa verba *dict. cap. ex tranſmiſſa*, ſupra relata, *& d. cap. cum vobis*, ibi, *curſum præſcriptionis impediunt*, cum ſimilibus præcitatis, in quibus apertè dicitur præſcriptionem in his terminis ipſo iure, & ita ſecluſo omnis reſtitutionis beneficio non currere.

13 Nec ſatisfacit reſolutio communis *Bartol. vbi ſupra*, & omnium *in dict. cap. ex tranſmiſſa*, & in locis præcitatis, ſecundum quos text. ille & ſimiles procedunt, vbi tempore belli, vel ſchiſmatis graſſantis non redditur ius partibus, & ceſſant omnia iudicia, ita quod iuris potius quàm facti impedimentum ſubſiſtat, tum quia hæc explicatio reſtringit verba illius text. & ſimilium, qui ſimpliciter, & indiſtinctè dicunt bello, vel ſchiſmate durante præſcriptionem non currere; tum etiam quia quamuis partibus ius non reddatur, & lites in forenſibus controuerſijs non exerceantur, quia tamen hoc non à lege aliqua, ſed ex facto impediente prouenit, magis facti quàm iuris impedimentum dicetur, vt per ſe patet.

14 Vnde alij putant diſtinctionem & differentiam illam impedimenti iuris & facti tantum procedere attento iure Ciuili, nō autem iſto Pontificio, quo inſpecto præſcriptio nō procedit ipſo iure, ſed dormit interim dum etiam impedimentum facti perdurat, & ita intelliguntur text. *in dict. cap. ex tranſmiſſa, & in d. cap. cum vobis cum ſimilibus*, prout opinantur, *Imol. in princip.* per text. ibi, *in cap. quia diuerſitatem de conceſſ. prabend. Pariſ. in d. cap. ex tranſmiſſa num. 23.* & alij relati per *Pinel. in auth. niſi nu. 47. C. de bonis matern.* præſentit *gloſ. magna in d. c. prima actione.* Sed & hæc reſolutio communiter reijcitur, vt per eundem *Pinel.* confunditur enim *ex d. c. cum vobis*, ibi, *ſecundum iuris ordinem*, & ex vulgari reg. *cap. 1 de noui operis nunciat.*

15 Tandem alijs videtur in ſpecie *d. cap. ex tranſmiſſa, & d. cap. cum vobis*, impedimentum facti æquiparari impedimento iuris, & illo ſicut hoc ſtante præſcriptionem dormire, quia iure cautum reperitur, vt in his caſibus ſpeciatim iure expreſſis limitetur prædicta differentia communis collecta ex *d. l. & Attilicinus cum alijs*, idque intendunt *Abb. num. 13. ad fi. Felin. numc. 8. in dict. cap. ex tranſmiſſa, Boer. deciſ. 40. num. 3. Pinel. vbi ſupra, num. 43. ampl. 2. & num. 47. colum. 2.* Adhuc tamen hęc explicatio non ſatisfacit, tum quia refragantur verba *d. c. cum vobis*, ibi, *ſecundum iuris ordinem*, quæ innuunt nihil ibi ſpeciale contra iuris regulas contineri; tum etiam quia Doctores paſſim admittunt præſcriptionē dormire tempore peſtis, in quibus nihil ſpeciatim iure expreſſum reperitur.

16 Quare probabiliter dici poteſt communem illam traditionem, quæ docet præſcriptionem ipſo iure dormire contra eos, qui non iure, ſed facto aliquo impediuntur, locum non habere vbi huiuſmodi facti impedimentum commune, ſeu generale eſt, & vti tale notorium omnibus; tunc enim perinde ac ſi eſſet impedimentum iuris, præſcriptio impeditur ipſo iure, nec eſt neceſſaria reſtitutio, & in his terminis procedunt text. *in d. c. ex tranſmiſſa, & in d. cap. cum vobis*, cum ſimilibus; id quod ſuadetur, quia vbi facti impedimentum generale eſt, & notorium omnibus, ita quod neque probatione, neque proteſtatione, aut excuſatione vlla indigeat, eadem fere videtur vrgere ratio, quæ ſtante iuris impedimento ſuadet præſcriptionem ipſo iure dormire, etenim lex de illo communi, & notorio facti impedimento certa eſt, & fruſtra reſtitutionem requireret, quæ nihil aliud quàm circuitum & dilationem inutilem, litem, labores, & expenſas continere videtur, cum certiſſimum, & notiſſimum ſit reſtitutionem in omnem euentum, & ſimilibus competere, abſque vlla probationis, aut cauſæ cognitionis neceſſitate. Iuuant quæ aliàs circa ſententiam contra ius conſtitutionis, & ius litigatoris notantur *in cap. 1. & in cap. cum inter, & in cap. inter cæteras, de re iudic.* Nam licet ſententia contra ius conſtitutionis ipſo iure non valeat, neque appellatio neceſſaria ſit, *d. cap. 1. de ſententia & re iudic.* per contrarium verò contra ius litigatoris prolata ipſo iure valeat, & appellatio requiratur *d. cap. cum inter*, nihilominus ſi ſententia contra ius litigantis pronunciata notoriam contineat iniuſtitiam, perinde ac ſi contra ius conſtitutionis proferretur, non tenet ipſo iure, neque appellatio neceſſaria eſt, *d. cap. inter cæteras*, quia videlicet lex, quæ certa eſt, de huiuſmodi iniuſtitia notoria ſtatim per ſe occurrit, & appellationem, & eius circuitum ſuperfluum non requirit. Sic ſimiliter licet in propoſito differant impedimentum iuris, & facti, vbi hoc particulare eſt contra aliquem, & à probatione pendet,

det, nihilominus tamen vbi generale, ſeu commune, & inſimul notorium quoad omnes proponitur, perinde ac iuris impedimentum iudicabitur, & lex ipſa per ſe occurrens abſque aliqua reſtitutione præſcriptionē impediet, & iuxta hunc ſenſum intelligi poteſt opinio *Abb. dicti. num. decimo tertio*, & aliorum, quos ſupra proximè citauimus, vt ſcilicet impedimentum facti & iuris æquiparentur in ſpecie *dicti. capit. ex tranſmiſſa, & dicti. cap. cum vobis*, quia in his iuribus facti impementum ex bello, & ſchiſmate prouēniens generale eſt, & notorium omnibus. Vnde ſi pares termini proponantur, idem dicendum eſt in quouis alio ſimili, vt putà peſtis; in reliquis autem impedimentis facti, quæ nec generalia, nec notoria ſunt, procedit communis differentia, quæ notari poſſunt ad ea, quæ prædicti Doctores reſoluunt circa præſcriptionem contra eos, qui in captiuitate, exilio, vel carcere ſunt, vt infra oſtendetur.

17 Sextò intellige, ſeu potius amplia procedere Epiſcopo capto à paganis, ſeu ſchiſmaticis; nam tunc Sedes Epiſcopalis quaſi vacare dicitur, & iuriſdictio Epiſcopalis pertinet ad Capitulum, non verò ad Archiepiſcopum, ac ſi Epiſcopalis Sedes per mortem vacaret, vt obſeruant omnes per tex. ibi, *in cap. ſi Epiſcopus 3. de ſuppl. negl. Prælat. lib. 6. Alex. conſ. 110. à numer. 6. vol. 6. Marian. Socin. conſ. 92. in princip. volum. 1. Paun. de poteſt. Capituli Sede vacante par. 1. princip. quæſt. 1. ſub numer. 4.* Ratio eſt, quia licet mors ciuilis non æquiparetur naturali quoad iuris effectus ex text. *in l. ſed ſi mors 13. ff. de donat. inter virum & uxor. & in leg. cum pater 77. §. hæreditatem il 1. ff. de legat. 2. & in l. Statius Florus 48. §. Cornelio Felici ff. de iure fiſci*, cum ſimilibus, tamen quando ex qualitate, & natura negotij mors ciuilis fuerit eiuſdem effectus, cuius eſt mors naturalis, tunc vtraque mors æquiparabitur, vt per text. *in l. actione §. publicatione ff. proſocio, & in l. ſi necem §. ſi deportatus, ff. de bonis libert. & in cap. 1. §. 1. ne ſede vacā. libro 6.* cum ſimilibus quæ adducunt *Mench. de ſucceſſ. creat. §. 21. num. 172. verſi. eſt tamen verum, Pelaez de maioratu part. 2. quæſt. 3. numer. 36. Molin. de primogen. lib. 1. capit. 13. numer. 94. Gutier. canon. quæſt. libr. 2. cap. 1. numer. 44. Cardin. Tuſch. tom. 5. litt. M. concluſio. 393. num. 24. & 25.* Atqui in hoc caſu mors ciuilis prouenies ex ſeruitute Epiſcopi à paganis, vel ſchiſmaticis iuſto bello capti ſuppoſito defectu & abſentia Epiſcopi impediti apud hoſtes, quominus Eccleſiam ſuam & Epiſcopatum gubernet, iam operatur idem inconueniens quod lex Canonica vitare, & regimini Eccleſiæ prouidere intendit, dum alioquin propter illud ſtatuit, vt Epiſcopo naturaliter mortuo contra Eccleſiam præſcriptio non currat, ſed ipſo iure dormiat, igitur, &c.

19 Illud aduertendum duxi, adeo verum eſſe in hoc caſu Epiſcopalem iuriſdictionem pertinere ad Capitulū, vt nullo modo eam exercere valeat Archidiaconus, vel alius de Capitulo, qui ex legitima conſuetudine, vel priuilegio illā ſede vacante exercere poteſt, vt reſoluūt *Dominic. in dict. cap. ſi Epiſcopus 3. nu. 6. & Franc. num. 2.* ex ea ratione, quia conſuetudo & priuilegium huiuſmodi verificari ſolum debent in vacatione propria, & veta, quæ ſcilicet contingit per mortem, aut per alium ſimilem modum iuxta ea, quæ latè proſequitur *Paun. de poteſtate (capituli prælud. 7. n. 4. cum ſeqq.* non vero in vacatione ficta, quæ ſcilicet contingit per capturam Epiſcopi, de qua agimus, vel per alium ſimilem modū ex adductis per *Paun. vbi proximè num. 13.* nam ſic poſtulat conſuetudinis & priuilegij natura, quod videlicet ita reſtringatur vt minus lædatur ius cōmune, iuxta *reg. ea quæ à iure exorbitant & reg. odia, de regulis iuris, lib. 6. & text. in cap. vlt. de offic. Archid. & in cap. ſinè, & in cap. porro, de priuil.*

20 Conſtito igitur adminiſtrationem Epiſcopatus ad Capitulum pertinere, quando Epiſcopus captus fuerit à paganis, vel ſchiſmaticis, ac ſi ſedes Epiſcopalis hoc modo fictè vacauerit, ſupereſt videndum ad quæ extēdatur, & circa quæ verſetur hæc adminiſtratio, ſed quia huius loci non eſt peculiarem huius rei diſputationem facere, ideo ſit ſatis legere *gloſ. vltim. in cap. his, quæ, de maiorit. & obedient. gloſ. vlt. in capit. cum olim, eod. tit.* vbi *Abb. a num. 2. Domin. num. 4. & 5. & Anch. num. 2. in d. cap. ſi Epiſcopus, Decian. in cap. at ſi clerici §. de adulteriis num. 21. de iudic. Bart. in l. vbi adſunt num. 2. ff. de tutor. & curat. datis ab iis*, proſequitur per varia exempla *Paun. de poteſt. Capituli par. 1. princ. quæſt. 1. cum ſeqq. Rebuff. in praxi benefic. par. 1. titu. de deuolution. num. 57. cum ſeqq. Menoch. de arbitrar. caſu 209. nu. 9. Couar. in capit. Ioannes numer. 2. de teſtament. Gregor. Lopez l. 2. gloſ. 6. titul. 6. part. 5. Sarmien. ſi lect. libr. 3. capit. 15. ſub numero 1. Azeued. ad (uriam Piſanam libr. 1. cap. 8. numer. 10. cum ſeqq. Lambertin. de iure patron. libr. 1. quæſt. 2. princip. partis 1. art. 9. nume. 1. & 2. Molin. de iuſtit. tom. 6. tract. 5. diſputat. 11. num. 3. cum ſequentibus, Cardin. Tuſch. tom. 1. litter. C. concluſ. 56. cum duabus ſeqq. Cardoſ. in praxi iudicum, & aduocat. verbo Capitulum numero ſecundo*, apud quorum plures licet
21 controuerſum ſit an regula affirmatiua pro Capitulo, an verò negatiua cōtra illud exceptis caſibus à iure expreſſis conſtituenda ſit in hac materia, tamen verior, & receptior eſt regula affirmatiua, quod videlicet Capitulum Sede vacante exercere poſſit omnem poteſtatem, adminiſtrationem, & iuriſdictionem Epiſcopalem ordinariam tam in temporalibus, quam in ſpiritualibus, exceptis caſibus, quæ vel in iure in contrarium exprimuntur, vel ex aliqua ratione concludente pro expreſſis habentur, vt contra alios pro regula conſtituit, *Rebuff. vbi proxime numer. 58. Cardinal. Tuſch. d. concl. 56. num. 5. Azeued. d. cap. 8. n. 10. cum ſeqq. Molin. d. diſp. 11. n. 3.* & eſt communis, vt per eoſdem per tex. *in d. cap. ſi Epiſcopus, & in cap. vlt. de ſuppl. neglig. Prælat. lib. 6. & in cap. vnic. de maior. & obed. eod. lib. & in d. cap. cum olim, cum ſimilibus.*

22 Declara tamen hanc reſolutionem, ne procedat, niſi quatenus exercitium iuriſdictionis Epiſcopalis Ordinariæ neceſſarium fuerit ad uitandum Epiſcopatus præiudicium, & periculum ex Epiſcopi defectu, ſeu abſentia alioquin imminens. Ceſſante autem huiuſmodi neceſſitate non poterit Capitulum uti prędicta iuriſdictione, neque enim ius Canonicum eam illi indulſit, ut eſſet adminiſtrator voluntarius, ſed ſolummodo neceſſarius, qui tanquam talis ſola neceſſaria miniſtraret, ut tradit *gloſ. verbo Capituli in Clem. 1. §. 1. de hæret. Panor. in c. his quæ, in fine, de maior. & obed. Imola* uariè exemplificans *in c. 1. ſub nu. 15. ne Sede vacante, Paun. d. p. 1. princ. qu. 7. ſub nu. 7. Rebuff. vbi proxime nu. 86. Sarmien. d. c. 15. nu. 3. Signorol. conſ. 28. Sic quæritur, verſ. ſed ſi Eccleſia, Azeued. d. c. 8. nu. 11. & 12. Card. Tuſch. dict. concl. 56. num. 41.*

23 Rurſus declara ne poſſit Capitulū occaſione Sedis etiam fictè uacantis, ita liberè etiā in neceſſarijs adminiſtrare, quin teneatur reddere rationes nouo Epiſco-

po,

po, has enim reddere tenetur, vt in omni administratore alienarum rerum resoluunt Doctores *in l. si procurator §. 1. ff. mandati, & in l. 1. §. officio ff. de tutel. & rationibus distrab. & in Clem. 2. §. illi etiam, de relig. domibus*, prosequitur latè post alios *Menoch. de arbitrar. casu 20. Card. Tusch. to. 1. litt. A. concl. 203. cum seqq.* Et in Capitulo sic administrante per se, vel per officiales suos adest decretum *Concilij Trid. sess. 24. de reform. c. 16.* intendunt *Rub. conf. 131. n. 3. Fusch. de visitat. lib. 1. c. 15. n. 31. Menoch. vbi proxime nu. 8. & 9. Cardos. dict. verbo Capitulum nu. 11. Rot. decis. 402. apud Farin. p. 1. recent.* Alias plures limitationes, & declarationes vtiles, & necessarias per quas restringitur potestas Capituli Sede vacante, vide per Doctores supra citatos *nu. 20.* & per *Gutier. canon. lib. 2. cap. 17. nu. 13. Cardos. citato loco, num. 8. cum seqq. Thom. Valasc. allegation. iuris to. 1. allegat. 5. numer. 11. Nicol. Garti. de benefic. part. 12. cap. 2. §. 1. num. 67.*

SVMMARIVM.

1 *Papa solus deputare potest visitatorem sede vacante, nec id permissum est Capitulo, immo nec Archiepiscopo, nisi ob negligentiam vel malitiam ipsius Capituli, & probatur, nu. 2. & 3.*
4 *Capitulum Sede vacante non potest exercere nisi necessaria.*
5 *Contrarium tamen quod Capitulum Sede vacante possit visitatorem deputare, tenent plures, quod probatur, nu. 6. & 7.*
8 *Distinguũt alij inter visitationem generalem & particularem, illam Capituli negantes, hanc verò illi concedentes.*
9 *Capitulum Sede vacante posse deputare visitatorem, idest administratorem generalem Episcopatus in spiritualibus & temporalibus receptior tenet opinio.*
10 *Declaratur text. in cap. vlt. de suppl. negl. Prælat. libr. 6. & num. 15.*
11 *Declaratur text. in capit. is cui 42. de elect. libr. 6. & numero 15.*
12 *Declarantur text. in capit. obitum, & in capit. vltim. 61. distinct.*
13 *Capitulum Sede vacante non potest Visitatori generali in spiritualibus, & temporalibus à se constituto plenam omninò, & undique liberam administrationem concedere.*
14 *Capitulum Sede vacante habet etiam ius visitandi in Ordine ad morum correctionem, & potest ad hoc munus particularem visitatorem deputare.*
16 *Declaratur text. in c. charitatem 12. q. 2.*
17 *Procurationes visitationis facta per visitatorem à Capitulo Sede vacante deputato quomodo seruandæ Episcopo futuro successori.*
18 *Declaratur Concil. Tridentin. session. 24. de reformation. cap. 3.*
19 *Capitulum Sede vacante potest in ordine ad morum correctionem deputare non solum visitatorem particularem, sed etiam generalem totius diœcesis.*
20 *Capitulum Sede vacante secundum communem opinionem non potest visitatorem deputare respectu exemptorum, & Sedi Apost. immediatè subiectorum.*
21 *Distinguitur cum Molina.*
22 *Capitulum Sede vacante potest succedere etiam in iurisdictione delegata commissa in perpetuum Episcopali muneri.*
23 *Visitator Sede Episcopali vacante deputatus eo ipso censetur habere generalem administrationem, quamuis ea non exprimatur in mandato.*
24 *Procurator non censetur habere liberam & generalẽ administrationem, nisi id in mandato exprimatur.*
25 *Ratio differentiæ datur.*
26 *Administratores vniuersitatum censentur habere administrationem cum libera.*
27 *Declarantur text. in cap. cum vobis 19. de elect. & in c. 2. de donat.*
28 *Beneficia spectantia ad solam collationem Episcopi non potest visitator Episcopali Sede vacante deputatus ab inferiore a Papa conferre, secus si sit deputatus à Papa, ut num. 29.*
30 *Visitatore speciali à Papa pro aliqua diœcesi deputato, an possit generalis Episcopi, vel Capituli Sede vacante visitare, ostenditur & nu. 31. & 32.*

EPISCOPALI SEDE VACANte quis possit deputare Visitatorem.

ALLEGATIO CXXXIII.

1 SOlum summum Pontificem posse deputare visitatorem, nec id permissum esse Capitulo, immo nec Archiepiscopo, nisi ob negligentiam, vel malitiam ipsius Capituli, videtur colligi ex text. *in c. vlt. in prine. de suppl. neglig. Prælat. lib. 6. & in c. is, cui 42. de elect. eodem lib. & ex c. obitum & c. vlt. 61. dist. & c. charitatem 12. q. 2.* tradunt *Monach. in d. c. vlt. n. 5. & 6. de suppl. neg. Prælat. lib. 6. Imol. in c. 1. sub n. 15. col. 2. in fine, & colu. 3. post med. ne Sede vacante, Fusch. de Visitat. lib. 1. c. 2. sub n. 10. Boer. decis. 2. nu. 29.* & videtur facere *Concil. Trid. sessio. 24. de reform. c. 3. uers. Visitatores.*

2 Primò probari videtur hæc sententia ex ea ratione, quia si Capitulum posset visitatorem Sede vacãte cõstituere, esset ex eo, quia Capitulo tunc competit munus visitandi, si enim sibi competeret non posset illud alteri committere ex reg. text. *in cap. Daibertum 1. qu. 7. & in l. nemo plus iuris ff. de regulis iuris.* Atqui munus visitandi videtur non competere Capitulo; igitur pariter videtur non posse ad hoc munus visitatorem deputare. Consequentia legitimè colligitur. Minor autẽ probari videtur ex eo, quia si dictum munus Capitulo competeret, posset Capitulum recipere procurationes quæ debentur ratione prædictæ visitationis, iuxta reg. text. *in cap. conquerente de offic. Ordin. & in capit. accedentes, & in cap. cum ex officij de præscript.* cum similibus. Atqui hæ procurationes, vt quia sunt fructus Episcopatus iuxta *dict. cap. conquerente, in fine*, videntur reseruandæ futuro Episcopo successori ex reg. text. *in cap. cum nos, in fine, de offic. Ordin. & in cap. præsenti, eod. tit. in 6.* cum similibus. Igitur per argumentũ à cessantibus prædictis visitandi muneris procurationibus, videtur resoluendum hoc munus Capitulo non competere Sede vacante.

3 Secundò iuuari videtur ex eo, quia huiusmodi visitatio non videtur adeo necessaria, quin possit commodè differri in tempus Episcopi futuri successoris, vt
4 credit *Monach. dict. num. 6.* Vnde videtur succedere cõmunis resolutio quæ dicat non posse Capitulum Sede vacante exercere nisi necessaria, vt per *glos. uerbo Capi-*

in

tuli in Clement. 1. §. 1. de hæret. Paum. de poteſt. Capituli p. 2. princip. q. 7. ſub num. 7. Azued. ad Curiam Piſanam lib. 1. cap. 8. numer. 11. & 12. Sarmien. ſelect. libr. 3. capit. 15. num. 3.

5 Contrarium tamen, immo quod Capitulum Epiſcopali Sede vacante poſſit viſitare per ſe vel per alium, & ita viſitatorem deputare, nec huiuſmodi deputationē ſoli Summo Pontifici competere, tenuit, *gloſ. verbo capituli poſt med. in dict. Clement. 1. §. 1. de hæretic.* & ſuſtinent poſt eū *Archid. Abb. in cap. cum olim nu. 2. col. 3. poſt princ. de maiorit. & obed. Marian. Socin. de Viſitat. quæſt. 11. ſub nu. 4. Paum. de poteſtate Capituli p. 1. princ. qu. 7. ſub nu. 1. & 2. & ſub nu. 3. Rebuff. in praxi benefic. p. 1. tit. de devolut. nu. 65. Sylueſt. in ſumm. verbo Capitulum nu. 3. Molin. de iuſtit. to. 6. tract. 5. diſput. 11. ſub n. 7. Card. Tuſch. to. 1. litt. C. concl. 56. nu. 12.*

6 Quorum ſententia probatur primò ex ea ratione, quia Capitulum Sede vacante ſuccedit in iuriſdictione Ordinaria ad Epiſcopum pertinēte tam quoad ſpiritualia, quam quoad temporalia neceſſaria, ſi ſpecialiter Capitulo non ſint prohibita, vt ſupra proxima allegatione prope finē probauimus. Atqui munus viſitādi per ſe vel per aliū pertinet ad iuriſdictionē Epiſcopalem Ordinariam, rurſus & eius executio neceſſaria eſt in ordine ad morum correctionem & vitam ſubditorum ſpiritualem reparandam, & totum cōſtat ex tex. *in c. conquerente, de offic. ordin. cum ſimilibus*, iuncto etiam text. *in c. 1. §. ſanè, de cenſib. lib. 6. & ex Conc. Trid. d. c. 3. verſ. viſitationem.* Igitur, &c.

7 Deinde in eandem ſententiam expenditur idemmet text. *in d. c. vlt. de ſuppl. neglig. Prælat. lib. 6. verſ. niſi forte* quem ſupra pro cōtraria opinione adduximus in princip. dum enim in *d. verſ. niſi forte*, inquit ad Epiſcopū deuolui poteſtatem deputandi viſitatorem Sede vacāte, ſi Capitulum negligēter, aut perperam adminiſtrauerit in ſpiritualibus, & temporalibus, conſequenter probat eandem poteſtatem in eodem Capitulo originaliter comparatione Archiepiſcopi reſidere, prout conſtat in quolibet negligente reſidere originaliter ea munera, quæ ex Capituli negligentia ad alium deuoluuntur, vt per eum ſuppleantur iuxta text. *in capit. 2. de conceſſ. præbend. & in cap. 1. & per totum, de ſuppl. negl. Prælat.*

8 In hac controuerſia diſtinguit *Ioan. And. in d. gloſſ. verbo Capituli, in fine*, inter viſitationem generalem, in qua viſitator diſcurrere intendat per totam diœceſim, & hanc negat Capitulo, ſic intelligens *Monachi*, & ſequacium ſententiam; & inter viſitationem particularem, pro aliquo ſcilicet particulari crimine in præſens damnum Epiſcopatus vergente vitando, & hāc viſitationem concedit Capitulo Sede vacante, ſic intelligēs ſententiam Archid. & ſequacium ſecūdo loco relatam, quam diſtinctionem ſequuntur multi, quos refert *Paum. d. q. 7. num. 3.*

9 Ego verò, reiecta hac diſtinctione, ad clariorem huius quæſtionis reſolutionem ante omnes aduertēdum duxi, duas quæſtiones ſub hac vnica ab omnibus ferè Doctoribus hucuſque relatis confundi, quaſi vna & eadem tantum eſſet, cum tamen duę ſint inter ſe diuerſæ. Quapropter conſtituere oportet aliud eſſe quærere, an Capitulum Sede vacante poſſit deputare viſitatorē, ideſt adminiſtratorem generalem Epiſcopatus in ſpiritualibus & temporalibus; aliud verò eſſe quærere, an poſſit deputare viſitatorē particularem pro expediendo, ſcilicet munere viſitationis ad hunc ſolum peculiarem finem, vt in ea agatur de morum correctione; etenim ſi de prima quæſtione ſermo fuerit, affirmatiuè reſoluendum eſt; tum propter fundamenta in fauorem Capituli ſupra adducta *in verſ. contrarium tamen nu. 5.* iuncta reg. text. *in l. imperium in fine, & in l. more maiorū ff. de iuriſd. omnium iud.* tum etiam propter text. *in dict. Clem. 1. §. propter quod in fine de hæret.* & denique propter decretum *Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 16.* reſoluunt *Domin. in d. c. ult. in fine*, Rebuff. *d. tit. de devolut. nu. 62. Paum. de poteſtate Capituli p. 2. princ. q. 10. ſub nu. 2. Gutier. canon. lib. 2. cap. 17. num. 22. Cardoſ. in praxi iudicum verbo Capitulum n. 3. Molin. de iuſtit. to. 6. tract. 5. diſp. 11. ſub num. 1. Card. Tuſch. d. concl. 56. n. 5.* qui omnes generaliter reſoluunt poſſe Capitulum Epiſcopali Sede vacante cōſtituere viſitatorem, ideſt adminiſtratorem generalem, de quo in hac prima quæſt. & etiam Vicarium generalem, & cæteros officiales neceſſarios pro adminiſtratione Epiſcopatus.

10 Qua retenta opinione non obſtant fundamēta, quę pro prima *n. 2. & 3.* ſupra adduximus, quia reſpondetur text. *in d. c. vltim. de ſuppl. neglig. Prælat. libr. 6.* non negare facultatem Capitulo iuxta ſupra dicta competentem Epiſcopali Sede vacante ad conſtituendum viſitatorem, id eſt adminiſtratorem generalem Epiſcopatus antequam is conſtituatur à Summo Pont. ſed ſolum decidere, quod nec Archiepiſcopus, nec quilibet alius ſuperior, excepto eodem Romano Pont. poteſt ſine cauſę cognitione, videlicet negligentis, aut protractæ Capituli adminiſtrationis viſitatorem illum conſtituere: qui intellectus & reſponſio ad *d. c. ult.* cōſtat expreſsè ex littera eiuſdem, ſi totum eius principium attēte legatur, & exceptio quam facit *in verſ. niſi forte*, ad priora verba eiuſdem text. referatur cū promiſcua terminorum relatione, prout eſt de natura exceptionis ad regulam, iuxta text. *in l. nam quod liquide §. vlt. verſ. ſed ſi ita ff. de pena legata*, cum ijs, quæ ad eius materiam poſt alios proſequitur *Couar. vari. lib. 2. c. 5. nu. 5. & 6.* & ſatis eundem intellectum ſentit *gloſ. verbo poteſt in d. c. vlt.* iuxta quem ille text. tantum abeſt quod intēdat negare Capitulo hanc poteſtatem deputandi viſitatorem generalem in ſpiritualibus, & temporalibus Sede vacante, vt immo illud in eadem poteſtate defendat, & prohibeat turbari ab Archiepiſcopo, vel quolibet alio ſuperiore ſine cognitione cauſæ legitimæ, quando Capitulum ea poteſtate vti voluerit, dum aliud ab ipſo Summo Pont. circa eādem dicti viſitatoris deputationem non fuerit ex plenitudine poteſtatis, & ex generali omnium Eccleſiarum cura ſibi competente diſpoſitum, prout ab eodem diſponi poteſt, tum ex verbis tex. *in c. pen. de ſuppl. neglig. Prælat. lib. 6.*

11 Præterea aduerſus hanc eandem dictæ primæ quæſtionis reſolutionem non obſtat text. *in d. c. is, cui*, quia reſpondetur eum tex. non negare quod Capitulum Sede vacāte poſſit dictum generalem viſitatorem deputare iuxta noſtram reſolutionem, ſed ſolum intendere aliud longè diuerſum per quod modificari, & limitari
12 debet eadem reſolutio iuxta *infra* dicenda *nu. 20.* Ad text. vero *in d. c. obitum & in d. c. vlt.* vltra reſpōſionem *Innoc. in c. ad abolendam, de hæretic.* quam ſequitur *Paum. d. quæſt. 7. nu. 2.* Reſpondetur verum quidem eſſe in terminis horum iurium deputatū fuiſſe à Summo Pōt. viſitatorem prædictum generalem, ſed id non contigiſſe ex eo quod Capitulum non poſſet illum conſtituere ſi à Summo Pont. nō eſſet conſtitutus, ſed ſolum ex eo, quia vel Capitulum deputationē huiuſmodi indebitè

diffe-

differebat, vt innuunt verba text. *in d.c.obitum*, ibi, *assiduis adhortationibus, &c.* vel quia Summus Pont. aliúde noluit in eadem deputatione prævenire ipsum Capitulum, prout potest ex plenitudine potestatis, iuxta text. *in d.c. vlt. de suppl. neglig. Prælat. lib. 6. in princ.* imo eius intellectu supra adducto; & ex cura vniuersali quam ipse impédit, & impendere potest omnibus Ecclesijs iuxta tex. *in c. grandi, eod. tit. & lib.* prout pro ratione prædictæ deputationis exprimit text. *in d. c. vlt. post princ. 61. dist.* Ad quæ autem attendere debeat Capitulum in creatione huius visitatoris generalis, & cæterorum officialium ab eo deputandorum pro necessaria Episcopatus administratione, vide post alios *Lasc. de Visitat. lib. 1. c. 15. nu. 32. cum seqq.*

13 Hæc tamen resolutio modificatur & limitatur, vt licet Capitulum Sede vacante possit dictum generalem visitatorem constituere in spiritualibus, & temporalibus, tamen non proindè possit ei concedere plenam omninò, & vndiquè liberam administrationem, nam cum hæc ita sumpta, nec ipsi competat Capitulo, imo causam quantumuis generalem habeat, nequeat exercere in multis, in quibus eadem limitatur, vt suo loco diximus, succedit reg. tex. *in l. nemo plus Iuris, ff. de reg. iuris, & in c. Daibertum 1. q. 7.* & ita secundum hanc limitationem procedit tex. qui sic intelligendus est *in d. c. is cui*, prout bene intelligit *Monach. in d. cap. vlt. nu. 1. de suppl. neglig. Prælat. lib. 6.*

14 Quod attinet verò ad secundam quæst. an scilicet Capitulum Sede vacante habeat ius visitandi in ordine ad morum correctionem & possit ad hoc munus particularem visitatorem deputare; resoluendum est etiam affirmatiuè propter fundamenta adducta *sup. in versic. contrarium tamen num. 5.* per quæ merito ita tenent ibi Archid. & reliqui post eum citati, quicquid oppositū minus bene crediderint *Monach.* & alij post illum relati *num. 1.*

15 Neque aduersus hanc secundæ quęstionis resolutionem, obstant fundamēta illorum, de quibus sup. *n. 1. 2 & 3.* nam ad *text. in d.c. vlt. de suppl. neglig. Prælat. lib. 6. in d. cap. is cui, & in d. cap. obitum, & in d. cap. ult. 61. dist.* respondetur non pertinere ad hanc resolutionem secūdæ quæstionis, sed solùm ad resolutionem primæ, de qua supra *in vers. ego vero nu. 9.* & ita in his iuribus agi de alio longè diuerso visitatore ab eo, de quo hic agimus, iuxta ibidem dicta pro eorum intellectu. Ad *tex.* verò *in c. charitatem 12. quæst. 2.* respondetur quod vel

16 Summus Pont. ibi se iniecit deputationi visitatoris animarum ex plenitudine potestatis, & ex cura Ecclesiarum quam habet, vel quod in eo, *text.* non constat à quonā deputati fuerint visitatores huiusmodi de quibus ibidem agitur *in vers.* visitatores, nec id *text.* decidit, sed solum addit de iusto subsidio eisdem exhibendo pro labore visitādi parochias, ac proindè in deputatione de illis facta in casu eiusdem *text.* supponendi sunt termini habiles iuris communis secundum quos ipsummet Capitulum poterat eos deputare iuxta nostram resolutionem.

17 Præterea ad primum fundamētum respondetur cōcedendo maiorem, sed negando minorem, pro qua nō facit illud, quod ibidem adducitur de procurationib. huius visitationis reseruandis Episcopo futuro successori tanquam fructibus Episcopatus; quia respondetur quod licet hoc verum sit, tamen id non tollit quominus dicto visitatori per Capitulum deputato exhibeatur ex illis iusta sustentatio, & ex eisdem ea deducatur tanquam impensa necessaria, & redundans in vtilitatem Ecclesiæ, & Episcopatus, prout quoad omnes similes impensas, & onera necessaria generale est in omnibus fructibus Episcopatus Sede vacāte perceptis iuxta *text. in d.c. præsenti vers. porro, & in d.c. cum nos, in fine.* cum adductis *per Molin. de Iustit. to. 1. disp. 147. col. 2. in fine, & col. 3. & per Nicol. Garc. de benefic. to. 1. p. 1. c. 2. num. 89. cum seq.*

18 Ad secundum verò fundamentum facilè respōdetur negando antecedens, aliter enim absurde sequeretur quod Episcopatus sine debita morum correctione maneret, ac inde oues eo tempore pabulo & antidoto spirituali destituerentur, vt post Archid. benè considerat *Paun. d. q. 7. sub nu. 1.* Ad *Concil.* verò *Trident. d. cap. 5.* respondetur, nō loqui de Visitatoribus à Capitulo deputandis Episcopali Sede vacāte prout nos loquimur, sed agere solum de eis ab eodem constituendis in vita ipsius Episcopi, ubi ex aliqua speciali ratione aut priuilegio munus hoc uisitandi competit Capitulo, tunc etenim solum, & non in nostris terminis *Concilium Trid.* requirit approbationem Episcopi viui in constitutione huiusmodi visitatorum à Capitulo facienda, vt patet ex tenore eiusdem Concilij.

19 Quæ quidem resolutio ampliatur, vt procedat non solùm in visitatione particulari, sed etiam in generali totius diœcesis, adhuc enim etiam hæc ultima competit Capitulo Sede Episcopali uacante, proindèque poterit in ordine ad morum correctionem uisitatorē hujusmodi deputare, sic enim concluditur ex fundamentis huius nostræ resolutionis de qua *in vers. quod attinet nu. 14.* Vnde meritò sic resoluunt *Archid. Abb.* & reliqui antiqui & moderni supra relati *in vers. contrarium tamen nu. 5.* Quicquid oppositum in visitatione generali tenuerint *Io. And. in glos. d. verbo Capituli in fine, in Clem. 1. §. 1. de hæreticis*, & alij citati per *Paun. d. quæst. 7. num. 3.* sic accipientes sententiam *Monachi numer. 5. & 6. in dict. cap. vlt. de supplenda neglig. Prælat. libr. 6.* & indistinctè negantis Capitulo facultatem visitandi, & deputādi visitatorem in ordine ad solam morum correctionem.

20 Limitanda tamē videtur prædicta resolutio, ne procedat respectu exemptorum, & Sedi Apost. immediatè subiectorum, hos etenim Capitulum Sede vacante non videtur posse ita visitare per se vel per alium, nam licèt hæc eorum visitatio incumberet Episcopo si viueret iuxta *text. in Clem. attendentes in princip. vers. hoc igitur, de statu monach. Concil. Trident. sess. 25. de Regularib. cap. 9.* tamen quia Episcopus viuus taliter exemptos visitare nō poterat iure Ordinario, sed solum iure delegationis Apost. vt constat ex eodem decreto, & *ex d. clem. attendentes vers. hoc igitur*, & rursus Capitulum Sede vacante succedit solum in his, quæ competunt Episcopo ex iurisdictione Ordinaria, non verò ex delegata iuxta ea, quæ per *text. in cap. pastoralis §. præterea, de offic. ordi.* resoluunt *Abb. in d. cap. cum olim sub nu. 2. col. 3. in med. Paun. dicto tract. de potest. Capituli par. 1. princip. quæst. 10. Card. Tusch. d. concl. 56. sub num. 5. Molin. d. disput. 11. sub num. 8. & 9.* Idcò inferri uidetur Capitulum nō posse taliter exemptos uisitare Sede uacante: & ita ex hoc fundamento resoluit in terminis *Abb. d. colu. 3. in med. & Marian. Socin. sub d. num. 4. Paun. d. par. 1. princip. quæst. 7. num. 2.* qui tamen id restringit *quæstio. 10. sub num. 4. & 5.*

21 Verum in hac limitatione nūc placet potius distinguere cum *Molin. d. disp. 11. num. 8. & 9.* inter calum in quo

quo aliquid iuriſdictionis in perpetuum committitur muneri Epiſcopali ex delegatione Sedis Apoſtolicę, vt ex officio deinceps cõpetat Epiſcopis, & inter caſum in quo id eidem Epiſcopo, & ſub nomine dignitatis, & conſequenter etiam eius ſucceſſori à Summo Pont. delegatur ad aliquam peculiarem tantum cauſam, vel negotium, iuxta *text. in capit. quoniam Abbas, de offic. deleg.* Etenim in hoc vltimo caſu iuriſdictio delegata non tranſit in Capitulum Sede vacante, & ita procedet limitatio communis Doctorum, de qua ſuprà, quam ad dictam regulam affirmatiuam pro ſucceſſione Capituli Sede vacante retulimus numero præcedenti. At in primò caſu non procedet eadem limitatio, ſed potius dictæ regulæ affirmatiuæ ſtandum eſt, & ſecũdum eam reſoluẽdum Capitulum in dubio ſuccedere etiam in huiuſmodi iuriſdictione in perpetuum Epiſcopali muneri delegata, niſi aliud aliundè legitimè colligatur ex mente delegantis. Ratio eſt, quia ſuppoſita perpetuitate huius delegationis per quam id de quo actum fuerit, annectitur in perpetuum Epiſcopali muneri, nõ quidem principaliter in bonum Epiſcopi, nec tanquã eius priuilegium, ſed in bonum eorum in quos ea iuriſdictio taliter delegata exercetur, vel aliorum, & eccleſiæ, conſequitur eandem iuriſdictionem cẽſendam eſſe vt acceſſoriam, immo vt partem totius iuriſdictionis Epiſcopalis in communi, ac proindè vt talem trãſituram in Capitulum, in quod Sede vacante tranſit per viam regulæ tota Epiſcopalis iuriſdictio, vt ſanè cum iudicio aduertit *Molin ſub d. nu.* 8.

22 Cùm ergo hoc ita ſe habeat in iuriſdictione in perpetuum Epiſcopali muneri delegata, iam infertur prędictam limitationem de qua ſupra num. 20. veram non eſſe in terminis *d. Clem. attendentes verſ. hoc igitur, & Concil. Trident. d. cap. 9.* & ſimilium, cum conſtet iuriſdictionem delegatam de qua in his iuribus cõmiſſam eſſe in perpetuum Epiſcopali muneri, ac proindè quod in ea ſuccedet etiam Capitulum Sede vacante, ſicque poterit eius virtute viſitare in ſpiritualibus prædictas moniales taliter exemptas iuxta modo reſoluta: quod magis confirmatur ex eo, quia vt bene aduertit *Molin. ſub d. num.* 8. ante finem credendum non eſt, nec id eſſet conſentaneum rationi quod intenderet *Concil. Trid.* & *Clemens V.* dictis locis, vt toto tempore Sedis quoquo modo vacantis monaſteria monialium ſic exempta, & ſoli Summo Pont. immediatè ſubiecta, & eorum moniales deſtituantur viſitatione, & quolibet alio regimine ſpirituali, quod ab eodem Clemente, & ab eodem *Concil. Triden.* tantopere dictis locis intenditur, & procuratur.

23 Viſitator huiuſmodi Sede Epiſcopali vacante deputatus eo ipſo cenſetur habere generalem adminiſtrationem, quamuis ea non exprimatur in mandato, ita poſt *Lap.* & *Ioan. Andr.* obſeruant *Domin. num.* 10. *Anchar. ſub num.* 2. & *Franch. etiam num.* 2. *per text. ibi in d. cap.*

24 *vlt. de ſuppl. negl. Prælat. lib.* 6. Non obſtat *cap. cum nobis* 19. *in fine, ibi, in procuratorem cõcedimus, & c. de elect.* & per argumentum à fortiori *cap.* 2. *de donat. ibi, ſit procurator*, qui tamen non cenſetur habere liberam & generalem adminiſtrationem, niſi id in mandato exprimatur iuxta *text. in l. mandatum* 60. *ff. de procurat. & c. qui generaliter, in princip. eod. tit. lib.* 6. quia reſpõdetur hæc iura procedere, & concludere ſolum in procuratore priuati, aut ad negotia priuata, ſeu cauſas ſingulares, noſtram vero reſolutionem procedere in viſitatore, id eſt adminiſtratore corporis cuiuſdam myſtici, & vniuerſalis, prout eſt Eccleſia, & Epiſcopatus, in eum finem conſtituto, vt per eum expediatur vniuerſitas omnium cauſarum & negotiorum, quæ cadunt ſub adminiſtratione conſtituentis, videlicet Capituli, aut

25 ſimilis. Ratio differentiæ ſumenda eſt tum ex maiori dignitate dicti officij viſitatoris, quod quidem dignius eſt quam officium procuratoris, vt pro ſolutione huius obſtaculi conſiderat *Domin. d. num.* 10. tum etiam propter naturam commiſſionis factæ viſitatori, quæ cum ordinetur in dictum finem, conſequenter poſtulat in eodem viſitatore prædictam generalem & liberam ad miniſtrationem per quam ſolum, & non aliter ille finis ſufficienter aſſequi poteſt: vnde ſuccedit reg. *text. in l.* 2. *ff. de iuriſd. omn. iudic. & in l.* 3. §. *qui habet, ff. de ſeruit. ruſtic. & in l.* 1. §. 1. *ff. ſi vſufructus petatur*, cum ſimili-

26 bus. Vnde meritò dicit *Bart. in l. præſes num.* 4. *Cod. de tranſact.* quod adminiſtratores vniuerſitatum cenſentur habere adminiſtrationem cum libera, quod etiam tenent *Dec. conſil.* 204. *incip. Viſo eleganti ſub num.* 5. & *Card. Tuſch. tom.* 5. *lit. M. concl.* 45. *num.* 25. quod tamen ſecus eſt in procuratore priuati, aut ad cauſas ſingulares, & negotia priuata conſtituto, quippe quod hic ſufficiẽter poteſt ea procurare abſque generali illa adminiſtratione. Verba autem *text. in d. capit. cum nobis, & in d. cap.* 2. quatenus loquuntur de procuratore, nõ

27 ſunt intelligenda de procuratore proprio, & formali, qualis eſt ille, qui vel priuati negotia, & cauſas ſingulariter, vel vtiliter adminiſtrat iuxta *text. in l.* 1. *ff. de procuratoribus*, vel vnam & alteram, & ita ſingulares cauſas & negotia corporis etiam myſtici, & vniuerſalis ſingulariter tantum gerit iuxta *tex. in cap. quia in cauſis, de procurator.* ſed intelligenda ſolum ſunt de procuratore improprio, qualis aliquando vocatur abuſiue quilibet adminiſtrator etiamſi generalem alicuius corporis myſtici, verbi gratia, Eccleſiæ, & Epiſcopatus adminiſtrationem gerat iuxta *text. in cap. Saluator verſi. nomine* 1. *quæſt.* 3. *& in cap. is cui* 42. *in princip. de elect. li.* 6. obſeruat *gloſ.* 1. *& ibi* Doctores *in d. cap. quia in cauſis*, idque adeò vt etiamſi ipſemet Epiſcopus, ſeu quilibet alius Prælatus aliquando dicatur procurator ſuæ Eccleſiæ, vt *in d. cap.* 2. cum tamen conſtet eum nõ eſſe propriè & formaliter eius procuratorem, quippe quod non adminiſtrat aliena omninò negotia, ſed veluti ſua, nec rurſus mandato domini, ſed iure ſuo, ſecus ac ille, qui propriè & formaliter eſt procurator alterius iuxta *text. in dict. leg. prim. in princip. ff. de procurator.*

28 Beneficia autem ſpectantia ad ſolam collationem Epiſcopi non poteſt viſitator Epiſcopali Sede vacante deputatus ab inferiori à Papa conferre, vt probat *text.* in ſæpè citato *cap. vlt. de ſupplenda negl. Prælat. lib.* 6. & ibi obſeruant *Domin. num.* 3. *Franc. ſub num.* 2. *Monach. num.* 1. & 2. *Cardoſ. in praxi iudicum verbo Viſitatio nu.* 14. Ratio eſt, quia ſiue hic viſitator generalis deputetur à Capitulo prout deputari poteſt iuxta ſup. reſoluta *in verſ. Ego vero nu.* 9. ſiue deputetur ab Archiepiſcopo ex iure deuoluto propter negligentiam, vel malitiam eiuſdem Capituli, iuxta eundem *text. in verſ. niſi forte*, nunquam habere poteſt maiorem poteſtatem, quam is à quo deputatus eſt, iuxta reg. *text. in cap. Daibertum* 1. *quæſt.* 7. *& in l. nemo plus Iuris, ff. de regul. Iuris*; atqui nec ipſum Capitulum, nec ipſe Archiepiſcopus vtens ſola eius poteſtate ex capite dicti iuris deuoluti poteſt Sede verè, vel fictè vacante cõferre beneficia ad ſolam Epiſcopi collationem ſpectantia iuxta *text. in cap.* 2. *ne*

Sede

Sede vacante, cui ſimilis *in cap. ult. de regularib. lib. 6. & in cap. 1. in princ. de inſtitut. eod. lib.* cum ijs, quæ latè proſequuntur *Monach. d. nu. 2. Paun. de poteſt. (apitul. p. 2. princ. quæſt. 1. Molin. d. tract. 5. diſput. 11. n. 11. cum ſeqq. Rebuff. in praxi benefic. part. 1. tit. de deuolut. a num. 70.* Igitur, &c. cum quibus, & præcipuè *Rebuff. ubi proximè, num. 103.* poteſt ampliari, vt procedat etiam in beneficijs parochialibus.

29 Si verò talis viſitator, id eſt, adminiſtrator generalis Sedis vacantis à Summo Pont. deputatus fuerit, poterit tunc conferre beneficia etiam ſpectantia ad ſolam Epiſcopi collationem, vt probat *d. cap. ult. de ſuppl. neglig. Prælat.* & tradit *Rebuff. d. tit. de deuolutionib. n. 99.* Ratio eſt, quia huiuſmodi viſitator Sede vacâte poteſt omnia, quæ competerent Epiſcopo viuo, & iam confirmato, vt conſtat ex *text. in cap. is, cui 42. de elect. lib. 6.* atqui Epiſcopus electus, & confirmatus poteſt beneficia conferre *cap. noſti, cap. tranſmiſſam, de elect.* Igitur, &c. quam rationem ſequitur *glo. ſ. ult.* communiter recepta *in d. cap. ult.*

30 Vtrum autem dato ſpeciali viſitatore à Papa pro aliqua diœceſi deputato, poſſit generalis Epiſcopi, vel Capituli Sede vacante viſitare, quæſtio eſt dubia, quod autem vbi datur ſpecialis viſitator generalis viſitare non poſſit, tenent *Felin. in cap. cum uenerabilis num. 2. in fine de except. Bald. in auth. habita nu. 58. (od. ne filius pro patre*, ubi dicit quod quando datur ſpecialis viſitator per Papam derogatum eſt viſitatori generali, quod tamen *nu. 59.* aſſerit hoc uerum, quando eſt datus ad petitionem viſitandorum, non quando Motu proprio; ratio diuerſitatis eſt vt explicat, *Corn. conſ. 76.* poſt *numer. 8. lib. 1.* quia quando datur ad poſtulationem, datur ad fauorem ipſorum, quando datur motu proprio, poteſt alia ſubeſſe cauſa, & quod ſpecialis viſitator quando eſt datus fauore viſitandi ſolus viſitet, tradit *Angel. in l. teſtamenta uerſic. ſi fauore perſonarum, Cod. de teſtam.* & facit quod dicit *Iacob. de Arena in l. quod in rerum §. ſi quis poſt num. 1.* quem ſequitur *Alberic. num. 2. & Bald. num. 1. ff. de legat. 1.* quod Epiſcopus non poteſt viſitare Fratres Humiliatos de Mediolano, quibus per priuilegium fuit indultum, ut per Miniſtrum viſitentur, idem tradunt *ſorn. conſ. 30. numer. 4. lib. 2. Ruin. conſ. 7. num. 6. lib. 4. Troil. de Maluet. de oblation. p. 2. dub. 4. nu. 13. alias 44. cum ſeqq. Rimin. iun. conſil. 715. num. 10. Menoch. de præſumpt. lib. ſecundo, præſ. 18. ſub num. decimo ſexto, uerſic. nonus eſt caſus, Surd. conſil. 56. num. 13. uerſ. & exemplum de uiſitatore.*

31 Contrarium tamen, quod viſitator ſpecialis à Papa deputatus non faciat quominus Epiſcopus viſitet, tradit *Anchar. in cap. ſi tibi nu. 2. uerſ. quid ergo ſi Papa, de reſcript. li. 6.* ſequitur *Jaſ. in l. quod in rerum, §. ſi quis poſt ſub numer. 6. uerſ. breuiter his non obſtantibus, ff. de leg. 1.* & deciſionem *Jacobi de Arena* eſſe dubiam aſſerit *Menoch. conſ. 468. ſub nu. 14. uerſ. reſpondetur primo*, ubi adducit multos diſſentientes.

32 Sed prima opinio proculdubio eſt uera, & rationibus Iaſ. reſpondet *Menoch. ubi ſupra*, & quamuis *Aretin. in d. cap. ſi quis poſt*, dubitet de doctrina *Iacobi de Arena*, tamen (ut aduertit *Ruin. diſt. conſil. 7. ſub num. 6.*) idem *Aretin. conſil. 102.* ſequitur doctrinam Angeli, quando fauore perſonæ eſt datus viſitator, ita *Rota in Abulen. iuris viſitandi 28. Iunij 1600. coram Gregorio XV.* impreſſa per *Farinac. deciſ. 30. numero 9. cum ſeqq. part. 2. recent.* quæ tamen in eadem coram eodem 10. *Nouembris eiuſdem anni*, impreſſa per eundem *Farin. deciſ. 33. nu. 2. eadem par. 2. recent.* cenſuit hoc procedere in Prælato Regulari, cui ſpeciali iure cenſetur conceſſa iuriſdictio priuatiuè *ex Abb. in cap. paſtoralis, ſub nu. 6, uerſ. ſed in Regularibus aliud puto, & ibi Felin. num. 4. de officio Ordinar.*

FINIS. LAVS DEO.

Digitized by Google

Digitized by Google

ADDITIONES

AD I. II. ET III. PARTEM HVIVS OPERIS,

QVÆ POST QVASI ABSOLVTAM EIVS IMPRESSIONEM

ad manus nobis peruenerunt, & quia suo loco inferere nō quiuimus, hìc ponuntur, incipiendo ab initio Primæ Partis vsque ad Allegat. CVI. Tertiæ partis.

AD CAPVT PRIMVM.

NVMERO 19. in fine, Adde. ¶ ex resolutis per *Henriq. in summa libr. 3. de Pœnit. c. 5. §. 5. & Cardin. Bellarm. libr. 8. de summo Pont. c. 23. ac Fagūdez in quinque ecclesiæ præcepta p. 2. lib. 7. c. 1. num. 22.* A

Num. 20. in fine. adde. ¶ vt docent *S. Th. 2. 2. q. 184. a. 6. ad 1. & q. 39. ar. 3. Iordan. de maioribus Episcopis causis ad Papam deferendis c. 7. n. 8. & 9. Bannes 2. 2. q. 1. ar. 10. puncto 2. dub. 5. concl. 5. Fagundez d. c. 1. nu. 25.*

AD CAP. II. Pag. 7.

NVM. 2. in fine. adde. ¶ Vnde & *Vrbanus Papa in epist. aut.* Sedes Episcopis in ecclesijs erectę indicant speculationem, & potestatem iudicandi, & soluendi, atque ligandi à Domino eis concessam. B

Num. 12. in fine. adde. ¶ Dicuntur etiam (vt ait *Clemens V. in Clem. 1. §. pen. de pœnis*) Sanctissimi, Christi legati existunt, spirituales sunt patres, fratres & Coepiscopi Papæ, & columnæ comprobantes Ecclesiæ, *cap. 1. 3. q. 8. cap. accusatio 2. q. 7.* Vnde à sacris Canonibus Reuerendissimi appellantur, *in cap. perlatum 88. dist. & in c. 1. 7. q. 1. & in c. generaliter 16. q. 1.* ac in sacris Imperatorum legibus sanctissimi nominantur, vt in auth. de sanctissimis Episcopis; perfectiores namque censentur fratribus religiosis propter regendi officium, ait idem, *Clemens V. in Clem. exiui de verb. signific.* Sed & ipsi quoque debent se nimis honorare, & qui posteriores C sunt ordine alijs in sedendo, & subscribendo, ac cęteris actibus loco cedere, vt statuit Greg. Papa *in cap. fin. 17. dist. se quoque*, inuicem eligere, inuicem adiuuare, non autem persequi, aut nocere, vel ab alterius adiutorio subtrahere debere sacri Canones admonent, *vt in epist. Clem. ad Iacobum fratrem Domini, & in Concil. Arelaten. c. 13. & in epist. Alex. Papæ.*

AD CAP. IV. Pag. 17.

Num. 5. in fine. adde, quæ sequuntur.

¶ Si quis autem diuina fuisset inspiratione manifestè electus Episcopus, non egeret confirmatione, quia quę Spiritu sancto aguntur, non sunt sub lege *cap. nisi cum pridem, de renunciat.* Bertachin. de Episcop. vbi de eius confirmatione. Sed si quis simpliciter ad clamorem populi eligeretur, si de diuina inspiratione nihil appareat, nullo modo est confirmandus, nec habendus Episcopus, quia potuit populum pretio, vel mercede corrumpere, vt dicitur *in cap. Ostius, de elect.* Nec quisquā per ambitum ad Episcopalem honorem est permittēdus accedere, *c. nullus itaque 1. q. 1.* Confirmans autem debet de electi vita, & moribus, ac qualitatibus requisitis diligenter inquirere, vt habetur *in ca. de Petro 47. dist. & in c. 2. & in c. cum à nobis, de elect.* Quod si aliqua ei antequam confirmetur, crimina obijciantur, purgare se debet cum requisito numero Episcoporum, vt traditum est in Cōcil. Carthaginen. IV. relato *in c. illud 23. dist.* quando vero electus postulat confirmari cum alio, quomodo sit procedendum, declaratur in Constit. Bonifacij VIII. relata *in c. fin. de elect. lib. 6.*

Num. 12. in medio, ibi, *nu. 2. in 2. edit.* adde. ¶ *Sanch. in præcepta Decalogi lib. 6. c. 6. à princ.* vbi plures refert DD. *Barthol. à S. Fausto in thesauro Regiosarum lib. 6. qu. 188. cum seqq.*

—— & in fine eiusdem numeri. adde. ¶ quam quidem exemptionem ab obedientia prælatorum Regulariū, locum habere à die confirmationis docent *Lessi. de instit. libr. 2. c. 40. dub. 14. nu. 113. Sanch. d. c. 6. nu. 32.* aduertentes *text. in c. vnic. 18. q. 1.* habentem eum per electionem Canonicam liberari à iugo regulæ debere confirmatam à Papa.

AD CAP. V. Pag. 20.

Num. 4. in fine. adde, quæ sequuntur. ¶ Cuius typū ad maiorē rei certitudinem ad lōgum hic ita subijciemus.

CIRCA PERSONAS, AD QVAS spectat dictos Processus conficere.

SI processus Inquisitionis conficiendus sit extra Romanam Curiam, hoc munus spectat ad Legatos sedis Apostolicæ, vel ad Nuncios Prouinciarum in locis, in quibus commorantur: Si non adsint Legati, neque Nuncij, spectat ad ordinarios personarum promouendarum, & ipsis deficiētibus, ad Ordinarios viciniores,

qui ordo gradatim ſeruandus eſt, nec quiſquam debet ſibi hoc munus arrogare præter ordinem ſupradictum, niſi Romano Pontifici per ſpeciale mandatum alicui alteri illud demandare placuerit. Quo caſu apparere debet de mandato ſpeciali in principio proceſſus.

Si aliquis ex Prælatis, ad quem ordine ſupradicto ſpectat proceſſum conficere, conſanguinitate, vel affinitate vſque ad tertium gradum incluſiuè promouendum cõtingat, ille excludatur ab hoc munere, quòd eo caſu deferatur ad illum, qui proximè ſequitur, ſeruato eodem ordine, & gradu.

Si quis etiam ſit legitimè impeditus, vt per ſe ipſum proceſſum conficere non poſſit, & ea adimplere, quæ continentur in §. inferius ſcripto, qui incipit, *Quicũque confecturus eſt*, ea cura trãsferatur eodẽ ordine, & gradu ad alium Prælatum viciniorem, Prælato impedito.

Si proceſſus ſit conficiendus in Romana Curia, videndum eſt, an Eccleſia, vel Monaſterium, cui eſt prouidendum, ſit ad nominationem, vel præſentationem Imperatoris, vel alicuius Regis, aut Principis; quo caſu munus conficiendi proceſſum in Curia ſpectat ad Cardinalem, qui apud Pontificem, & Sedem Apoſtolicam eſt protector illius prouinciæ, in qua ſita eſt Eccleſia, vel Monaſterium.

Quod ſi Eccleſia, vel Monaſterium non ſit ad nominationem, aut præſentationem, vt præmittitur, proceſſus conficiendus erit per Cardinalem à Romano Pontifice deligendum, qui de huiuſmodi deputatione curabit aliquid apparere, vel ſaltẽ vigore ſuæ aſſertionis aliquid narrari à Notario in principio proceſſus.

Quando contingat proceſsũ confici debere de qualitatibus Archiepiſcopi, vel Epiſcopi extra Romanam Curiam degentis, qui ab vna ad alteram Eccleſiam ſit transferendus, hoc munus, deficiente Legato, vel Nũtio Apoſtolico illius Prouinciæ, vel Regni, vbi ſita eſt Eccleſia, a qua aliquis transferẽdus erit, ſpectat ad Metropolitanum, ſi perſona transferenda eſt Epiſcopus, ſi verò eſt Metropolitanus, ſpectat ad Epiſcopum ſuum ſuffraganeum antiquiorem reſidentem.

Si prælatus inquirens ob locorum diſtantiam non poſſet commodè per ſe ipſum teſtes examinare ſuper aliquo articulo, vt puta, ſuper legitimis natalibus, ætate, aut aliquo eiuſmodi, licebit ei partem illam alteri perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ ſubdelegare, non autem vniuerſam inquiſitionem.

Quoad proceſsus conficiendos, pro habenda informatione ſtatus Eccleſiarum, vel Monaſteriorũ, quibus prouidendum erit, hoc etiam conficere debeant ij dem Prælati, qui proceſsum de qualitatibus promouendorum confecturi ſunt. Si verò contingat in alia Prouincia, vel Regno eſſe Eccleſiam, & in alia promouẽdum, tunc Prælatus inquirens poterit ſubdelegare Epiſcopo, qui erit vicinior ipſi Eccleſiæ, vel Monaſterio, munus conficiendi proceſsum ſuper ſtatu dictæ Eccleſiæ, vel Monaſterij.

Quo modo conficiendi ſint Proceſſus, vt dici poſſint, & videantur confecti per viam Inquiſitionis.

QVicunque confecturus eſt proceſsum Inquiſitionis in qualitates promouẽdi, etiamſi ſit Legatus, non per ſuos Vicarios, Auditores, vel alios Miniſtros, ſed per ſe ipſum id munus exercere debet, licèt poſſit ab huiuſmodi perſonis, vel alijs viris peritis adiuuari: Hęc autem in ſpecie ſeruanda ſunt.

Non recipiantur teſtes à promouendo, vel pro parte ſua inducti, neque articuli ab ipſo, vel nomine ſuo producti, ſed Prælatus inquirens interrogatoria, ſeu articulos per ſe ipſum formatos habeat, & ſuper eis examinet teſtes, quos de rebus inquirendis ſincerum, & fidele teſtimonium daturos eſſe exiſtimet; ipſe ex officio ſuo ſecreto vocari mandet, & ſecretò examinet, ipſemet recipiat in manibus ſuis ſingulorum teſtium iuramẽtum, quod ab Epiſcopis præſtetur tacto pectore: à cęteris verò inferioribus cuiuſcunque qualitatis ſint, tactis ſacris ſcripturis, & ita reſpectiuè referat Notarius proceſsum ſcripturus, qui etiam aſſerat, teſtem fuiſſe ex officio vocatum, & examinatum à Prælato inquirente: inſuper Prælatus ipſe teſtes interroget ſuper vnoquoque articulo: Ipſorum autem teſtium dicta vna cum reliquis hoc negocium tangẽtibus ſcribat aliquis Notarius publicus, qui debebit etiam tam dicta teſtium, quàm ſcripturas, & documenta producenda, vt inferius dicetur in proceſsum, & in publicum inſtrumẽtum reducere. Articuli autem & interrogatoria inferius deſcribentur.

Circa qualitates teſtium vocandorum, & examinandorum quoad perſonam promouendi.

TEſtes ſint viri graues, pij, prudẽtes, docti, & quide qualitatibus promouendorum rectum iudicium ferre valeant, ſincerumque, ac fidele teſtimonium veriſimiliter ſint daturi, præſertim verò huiuſmodi qualitates eſſe debent in teſtibus, qui interrogandi erũt de fide Catholica, vita, moribus, doctrina, & aptitudine promouendi ad regendam Eccleſiam: Scire enim debent ipſi teſtes, quæ requirantur in eo, qui recturus eſt Eccleſiam Cathedralem, ad hoc, vt ſit idoneus ad alios docendum, aptus ad illam gubernãdam, & dignus qui ad eam promoueatur.

Nõ ſunt recipiẽdi in teſtes Cognati, vel nimiũ familiares, aut inimici, ſiuè æmuli perſonæ promouendæ.

In inueſtigandis teſtium qualitatibus, adhibenda eſt diligentia per Prælatum inquirentem, vt cognoſcere poſſit quàm ſint erga promouendum affecti, exindeque conijcere, vtrum ex affectu, an ex veritate teſtimonium dicant.

Si aliquando Prælato inquirenti ita expedire videbitur teſtibus ad memoriam reducet vim iuramenti, & grauitatem periurij, admonebitque ipſos reos futuros apud Deum eorum omnium, quorum vel committẽdo vel omittendo rei erunt, qui promouebuntur, ſi vel falſa narrando, vel reticendo vera, cauſa erunt, vt homines indigni, vel minus idonei Eccleſijs præficiantur.

Quo modo Prælatus inquirens procedere poſſit per viam inquiſitionis, quando non habet notitiam perſonæ promouendæ.

SI contingat Prælatum inquirentem non habere ſufficientem notitiam perſonæ promouendæ, ad hoc, vt poſſit deligere, & vocare teſtes ex officio, abſq; ſcientia ipſius promouendi, & ſecretò, poterit curare, vt

vt ipſemet promouendus, vel aliquis alius det ei ſchedulam, in qua ſint ordine deſcripta nomen dicti promouendi, cognomen, patria, ætas, parentes, ordo, gradus, profeſſio, functio, ſi quam is fortè exercuit, loca, in quibus Theologiæ, vel Iuri Canonico operam dederit, aut longo tempore verſatus fuerit, amici, & familiares, aliæuè perſonæ, quæ tam ipſum, quàm parentes eius intimè norint. A

Cùm autem huiuſmodi ſchedula petenda ſit tantùmodo ad habendam quandam extraiudicialem notitiam eorum, quæ Prælatum inquirentem ſcire oportet pro inquiſitione facienda, non debebit ipſa ſchedula inſeri proceſſui, neque de eâ aliqua mẽtio in dicto proceſſu fieri, ſed ad partem ſeruari, donec inquiſitio perficiatur, & ea perfecta, poterit lacerari, ſi Prælato videbitur. B

Interrogatoria, quæ neceſſaria ſunt ad inquirendum in omnes qualitates, quę in promouendis requiruntur.

PRimò, An teſtis cognoſcat promouẽdum, quomodo, à quo tempore citra, an ſit ipſius conſanguineus, cognatus, affinis, nimium familiaris, æmulus, vel odioſus.

2. An ſciat in qua ciuitate, vel loco, & Diœceſi promouendus ſit natus, & quæ ſit cauſa ſcientiæ. C

3. An ſciat ipſum natum eſſe ex legitimo matrimonio, atque honeſtis, & Catholicis parentibus, & quę ſit cauſa ſcientiæ.

4. An ſciat cuius ætatis ſit, præſertim, an expleuerit annum 30. & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

5. An ſciat eum eſſe in ſacris Ordinibus conſtitutũ, quibus, à quo tempore citra, præſertim an ante ſex mẽſes, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

6. An ſciat eum eſſe in Eccleſiaſticis functionibus, & in exercitio Ordinum ſuſceptorum diù verſatum, in ſuſceptione Sacramentorum frequentem, & deuotum, & quæ ſit cauſa ſcientiæ. D

7. An ſciat eum ſemper catholicè vixiſſe, & in fidei puritate permanſiſſe, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

8. An ſciat eum præditum eſſe innocentia vitæ, bonisque moribus, & an ſit bonę conuerſationis, & famę, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

9. An ſciat eum eſſe virum grauem, prudentem, & vſu terum præſtantem, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

10. An ſciat eum aliquo gradu in Iure Canonico, uel in ſacra Theologia inſignitum eſſe, quibus in locis, quanto tempore, & quo fructu ipſi Theologiæ, vel Iuri Canonico operã dederit, & an verè ea doctrina polleat, quæ in Epiſcopo requiritur, ad hoc, vt poſſit alios docere, & quæ ſit cauſa ſcientiæ. E

11. An ſciat eum aliquo munere aliquando functum eſſe, vel circa curam animarum; aut regimen alterius eccleſiæ ſe exercuiſſe, & quomodo in eis ſe geſſerit, tam quoad doctrinam, quàm quoad prudentiam, integritatem, & mores, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

12. An ſciat eum aliquando publicum aliquod ſcandalum dediſſe circa fidem, mores, ſiue doctrinam, vel aliquo corporis, aut animi vitio, alioue Canonico impedimento teneri, quominus poſſit ad Eccleſiam Cathedralem promoueri, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

13. An eum idoneum exiſtimet ad benè regendam Eccleſiam Cathedralem, & præſertim eam, ad quam ipſe eſt promouẽdus, an dignum, qui ad illam promoueatur, & an ipſius promotionem eidem Eccleſiæ vtilem, & proficuam futuram eſſe cenſeat, & quare ita exiſtimet. Depoſitiones teſtium ſeriatim, & per extenſum ſcribantur: neque præciſæ affirmationes, ſeu negationes tantummodo admittantur.

Quæ requiruntur ad perfectam inquiſitionem præter ea, quæ ex teſtibus habebuntur.

QVoad ſacros ordines, petendæ ſunt à promouendo, & proceſſui inferendæ, originales Bullæ, vel litteræ teſtimoniales collationum ipſorum Ordinum, vel ſaltem earum exemplaria in forma authẽtica, præſertim ſi teſtes in ſufficienti numero non depoſuerint, ſe non modo vidiſſe eum cantantem Epiſtolam, & Euangelium, vel celebrantem, ſed etiam legiſſe dictas bullas vel litteras teſtimoniales, vel interfuiſſe collationibus Ordinum ei collatorum.

Quoad gradum ſimiliter inferẽdũ eſt proceſſui priuilegiũ originale, vel eius exẽplar in authẽtica forma.

Si Prælato inquirenti, vel promouendo videbitur, proceſſui etiam adiungantur aliqua Breuia, Literę patentes, vel aliæ ſcripturæ, aut publica documenta, quibus maior, aut melior probatio habeatur de naralibus, & functionibus promouendi, vel aliud eiuſmodi, præſertim ſi teſtes circa ea ſufficienter, & plenè non depoſuerint, recipiantur, & adiungantur.

Si fortè promouendus nullum habet gradum in Sacra Theologia, vel in Iure Canonico neceſſe eſt, vt prẽter probationem aliundè habendam circa eius doctrinam, iuxta præinſertum decimũ interrogatorium, pro parte promouendi exhibeatur publicum alicuius Academiæ teſtimonium, quo idoneus eſſe declaratur ad alios docendos, quę populum Chriſtianum ſcire oportet. Perſona promouendi enũtietur hac nota, videlicet ſi ſit Prẽlatus Admodum R. P. ſi verò non ſit R. N. N. Promouendus nunquam vocetur Electus, neque ipſe ſe talem vel nominet, vel ſcribat, niſi vbi prẽceſſerit Electio Capituli, aut Conuentus.

Quid ſeruandum quoad probationem doctrinæ, quando promouendi orti ſunt in prouincijs, in quibus non ſunt Vniuerſitates Studiorum, neque conſuetum eſt ſuſcipi gradum aliquem.

IN huiuſmodi locis, & perſonis ſufficiet, ſi teſtimonio virorum grauium, & ſacrę Theologię, vel Iuris Canonici peritorum conſtet, promouendos ea ſcientia Theologię, vel Canonum verè pollere, vt idonei ſint ad ea docenda, quę populum Chriſtianum ſcire oportet, ac muneris ſibi iniungendi neceſſitati valeant ſatisfacere: Ideò formandũ erit interrogatorium ad hunc ſenſum, iuxta quod ſi teſtes depoſuerint ſe de ſcientia promouendorum certos redditos eſſe, ex eo, quod prędictos promouendos ſpeciem ſiæ doctrinę publicè, vel priuatim dediſſe cognouerint: hoc modo ſufficiẽs cauſa ſcientiæ dici poterit, alijs non plenè probabunt

Digitized by Google

doctrinam ad mentem ſupradictæ Conſtitutionis Gregorij XIV.

Quid ſeruandum ſi promouendus ſit Regularis.

OMnia, quæ ſeruari debent in promouendo ad Eccleſiam Cathedralem, ſi ſit ſecularis, ſeruanda etiam ſunt, ſi ſit Regularis.

Sed quia Regulares non ſolent, vt plurimum ſuſcipere inſignia doctoratus in Vniuerſitatibus Studiorũ, neceſſe eſt iuxta decretum Concilij Tridentini, vt promouendus Regularis à ſuis Superioribus regularibus teſtimonium habeat ſufficientis doctrinæ, & quod ſit aptus ad alios docendos. Nomine autem Superiorum intelligendi ſunt dumtaxat, qui nullum ſui ordinis Superiorem agnoſcunt, ſiue ij cuiuſuis Ordinis Abbates, Magiſtri, Miniſtri, aut Præpoſiti generales, vel quarũlibet Congregationum præſidentes, ſiuè Definitores, aut Viſitatores, capitulum generale repræſentantes, ſiuè alij quocunque vocabulo nuncupentur, & in eorum abſentia ipſorum Vicarij, ſeu Commiſſarij Generales, vel in Romana Curia Procuratores Generales Ordinum, aut Congregationum ſuccedunt.

Animaduertendum tamen, quod præter ſupraſcriptum Superiorum teſtimonium, eſt etiam aliundè inquirendum in huiuſmodi Regularium doctrinã, quẽadmodum dictum eſt de ſeculari, qui habet ſuæ doctrinæ teſtimonium à publica aliqua Academia.

Quid ſeruandum in translatione alicuius Epiſcopi ad alteram Eccleſiam.

SEruanda eſt eadem forma inquirendi ex officio, quę ſuperius dicta eſt.

Si Epiſcopus transferendus promotus fuit poſt publicationem Concilij Tridentini, & conſtat in proceſſu tunc temporis confecto, plenè probata eſſe omnia requiſita, ſufficiet inquirere, & teſtes examinare ſuper infraſcriptis articulis: Si verò non conſtet de huiuſmodi probatione in totum, vel in partem, expediens erit teſtes examinare ſuper omnibus articulis ſuperiùs deſcriptis, vel ſaltem ſuper illis, de quorum probatione non conſtiterit, & præterea ſuper articulis ſequentibus erũt vtroque caſu omnino examinandi teſtes, & de contentis in eis facienda inquiſitio ex officio, videlicet.

1. An teſtis cognoſcat Epiſcopum transferendum, quomodo, à quo tempore citra, an ſit ipſius cõſanguineus, cognatus, affinis, nimium familiaris, inimicus, æmulus, vel odioſus.

2. An ſciat ipſum conſecrationis munus ſuſcepiſſe, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

3. An ſciat per quot annos fuerit Epiſcopus illius eccleſię, & quę ſit cauſa ſcientię.

4. An ſciat eum in ſua Eccleſia, & diœceſi aſſiduè reſediſſe.

5. An ſciat eum diligenter, & ſępè, dictam ſuam Eccleſiam, & Diœceſim viſitaſſe, opportunè omnibus neceſſitatibus occurriſſe, & prouidiſſe, eiuſque decreta, & mandata debitæ executioni demandari curaſſe, & quę ſit cauſa ſcientię.

6. An ſciat eum ſępè ſolemniter celebraſſe, Ordinationes iuxta neceſſitatum exigentiam habuiſſe, Cõfirmationis ſacramentum miniſtraſſe, cæteraque Pontificalia exercuiſſe, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

7. An ſciat eum pietatis, charitatis, & prudentiæ in gubernando ſpecimen dediſſe, ac verbo, & exemplo profeciſſe, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

8. An ſciat eum prudenter vbilibet, & diligenter ſe geſſiſſe in defendendis, conſeruandis, & augendis iuriſdictionibus ſpirituali, & temporali, iuribus, ac bonis omnibus ſuæ Eccleſię, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

9. An ſciat verè ea doctrina ipſum ad præſens pollere, quæ in Epiſcopo requiritur, ad hoc, vt poſſit alios docere, & quę ſit cauſa ſcientię.

10. An dignum eum exiſtimet, qui transferatur ad eccleſiam N. & an cenſeat eius translationem fore ipſi Eccleſię N. vtilem, & proficuam, & quare ita exiſtimet & cenſeat.

Quid ſeruandum circa inquiſitionem faciendam in qualitates eorum, qui in Conſiſtorio promouendi ſunt, vel confirmandi ad dignitates Abbatiales, & Prioratus, & regimina Monaſteriorum, vel alias Regularium Præfecturas.

EAdem omnia ſeruanda ſunt, quę dictum eſt ſeruari debere in promouendis ad Eccleſias Cathedrales, præſertim quando præter curam, & regimen Monachorum annexa eſt Monaſterio iuriſdictio ſpiritualis, vel temporalis in populum.

Idcò ſuper eiuſdem interrogatorijs examinãdi ſunt teſtes, mutatis tamen mutandis, reſpectu Eccleſiæ Cathedralis, & reſpectu Monaſterij, vel dignitatis regularis.

Addatur interrogatorium circa profeſſionem ordinis, & tempus, à quo eam emiſit: Circa verò ætatem ſufficiat interrogare, & ſcire, cuius ætatis ſit, nõ reſtringendo ſe ad trigeſimum annũ expletum; poſtea enim videbitur, an in huiuſmodi promouendo ſit ætas legitima reſpectu dignitatis, ad quam promoueri debet.

Quo ad doctrinam, cum promouẽdi ad huiuſmodi dignitates regulares non ſint per Cõcilia generalia adſtricti ad gradum Doctoratus, ſiue licentiæ, vel ad publicæ Academiæ teſtimonium, & nihilominus æquum ſit, vt ea doctrina polleant, qua onus ſibi imponendum ſuſtinere valeant, prælati inquirentes ſtudioſè, ac diligenter inquirere debebunt ſuper doctrina eiuſmodi perſonarum iuxta modum, & formam ſuperiùs notatam, vt Romanus Pontifex habita informatione, quęnam ſit promouendi doctrina, iudicare poſſit, an ſit talis, qualem dignitas illa exigit, & requirit.

Circa fidei profeſſionem emittendam à promouendis, tam ad Eccleſias Cathedrales, quàm ad dignitates Regulares.

FIdei profeſſio debet emitti in manibus Prælati, ad quem inquiſitio (ſeruato ordine ſuperiùs dicto) pertinet, à quo ſi promouendus longè diſtet, poterit idem Prælatus ſubdelegare receptionem dictæ profeſſionis ordinario, cui promouendus vicinior erit.

Præ-

Prælatus recipiet profeſſionem fidei à promouẽdo, A præſente Notario publico, ac teſtibus, ipſe autem promouendus eam emittet genibus flexis ante Prælatum, & in fine tangendo ambabus manibus ſacroſanctа Euangelia, & ſpondendo, vouendo, & iurando, prout in forma, ea deoſculabitur.

Profitens duobus in locis, in quibus nomen, & cognomen ſuum exprimẽdum erit, ea dumtaxat ſua propria manu adſcribet.

Prælatus propriæ etiam manus ſubſcriptione in fine exemplaris dictæ profeſſionis teſtabitur, eam à ſe receptam fuiſſe ſub hac forma, ego N. fidei profeſſionem iuxta ſupraſcriptam formam à R.P.D. N. in manibus meis ad verbum emiſſam recepi, & ita teſtor manu propria.

Demum Notarius, qui præſens fuit publico inſtru- B mento in calce eiuſdem exemplaris immediatè poſt ſubſcriptionem Prælati inquirentis, extenſo fidem faciet de prædictæ profeſſionis emiſſione, ac receptione, præſentibus teſtibus, quorum nomina, & cognomina exprimet.

Maximè curandum eſt, vt exemplaria profeſſionis fidei tranſmittantur abſque mẽdis, ne leuibus quidem, cum nec in minimis liceat immutare formam à Sede Apoſtolica præſcriptam, nimiſque non modo notarij ſcribentis, ſed etiam præcipuè Prælati inquirentis incuria circa hoc notetur in Sacro Conſiſtorio, quando C in eo fit relatio proceſſus & mendorum in profeſſione fidei repertorum, cum neceſſe ſit ea etiam nominatim referre, ideò expediens erit ad tollendam occaſionem errorum prouenientium ex incuria ſcribentis, vt vbiq; imprimãtur exemplaria, iuxta formam Romæ impreſſam, & maxima diligentia adhibeatur, ne mendosè imprimantur. Cùm verò tranſmittenda ſunt inſtrumẽta profeſſionis fidei, hæc ipſa ſubſcribantur à profitente, & à Prælato inquirente, & in eiſdem Notarius extendat inſtrumentum, prout dictum eſt.

Interrogatoria pro habenda informatione ſtatus Eccleſiæ.

D

PRim. An teſtis ſciat in qua Prouincia ſita ſit Ciuitas N. cuius ſitus, qualitatis, & magnitudinis ſit, quot confletur domibus, & à quot Chriſti fidelibus inhabitetur, cuius dominio in temporalibus ſubiaceat, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

2. An ſciat in illa Ciuitate eſſe Eccleſiam Cathedralem, vel Metropolitanam, ſub qua inuocatione, cuius ſtructurę, & qualitatis, an aliqua reparatione indigeat, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

3. Si eſt Eccleſia Archiepiſcopalis, an ſciat quot Epiſcopos ſuffraganeos habeat, & qui ſint, ſi eſt Epiſcopalis, an ſciat cui Archiepiſcopo ſit ſuffraganea, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

4. Quot & quales ſint in dicta Eccleſia dignitates, Canonicatus, & alia beneficia Eccleſiaſtica, quis ſit numerus omnium Presbyterorum, & Clericorũ inibi in diuinis inſeruientium, quæ ſit dignitas maior poſt Põtificalem, quales ſint redditus dignitatum, Canonicatuum, & aliorum beneficiorum, & an adſint præbendę Theologalis, & Pœnitentiaria, & quæ ſit cauſa ſcientię.

5. An in ea cura animarum exerceatur, per quem, an ſit in ea fons Baptiſmalis, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

6. An habeat Sacrarium ſufficiẽter inſtructum ſacra ſuppellectili, cæteriſque rebus ad diuinum cultum, & etiam ad Pontificalia exercenda neceſſarijs, chorum, organum, campanile cum campanis, & cœmeterium, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

7. An ſint in ea corpora, vel aliquæ inſignes Reliquiæ Sanctorum, quomodo aſſeruentur, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

8. An habeat domum pro Archiepiſcopi, vel Epiſcopi habitatione, vbi, & qualem, quantum diſtet ab Eccleſia, & an reparatione indigeat, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

9. An ſciat verum valorem reddituũ menſæ Archiepiſcopalis, vel Epiſcopalis, ad quam ſummã annuatim aſcendant, in quibus conſiſtant, an ſint aliqua penſione onerati, ad cuius, vel quorum fauorem dicta penſio ſit reſeruata, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

10. Quot exiſtãt in illa Ciuitate Eccleſiæ Parochiales, & an vnaquaque habeat fontem Baptiſmalẽ, quot item in illa exiſtant Collegiatæ, quot Monaſteria virorum, & mulierum, quot Confraternitates, & Hoſpitalia, & an ibi ſit Mons Pietatis, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

11. Quantum ſit ampla Diœceſis, quot, & quæ loca complectatur, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

12. An in ea erectum ſit Seminarium: quot in eo pueri alantur, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

13. An ipſa Eccleſia vacet, quomodo, à quo tempore citra, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

De ſtatu Eccleſiarum, quæ ſunt in partibus Infidelium, quantum fieri poterit, diligens examen inſtituatur, neque admittantur Tituli in Prouinciali non deſcripti, vel qui in Scripturis Sacri Collegij non reperiuntur.

Interrogatoria pro habenda informatione ſtatus alicuius Monaſterij.

PRimo, In qua Prouincia, & Diœceſi ſit Monaſterium, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

2. Cuius ordinis ſit, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

3. Quis ſit numerus Monachorum, & quis eos tanquam caput regere conſueuerit, & quæ ſit cauſa ſciẽtię.

4. Sub qua inuocatione ſit Eccleſia ipſius Monaſterij, cuius ſtructuræ, & qualitatis. An indigeat reparatione, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

5. Qui ſint redditus menſæ Abbatialis, vel Prioralis, qui redditus menſæ Conuentualis, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

6. An Monaſterium habeat aliquam iuriſdictionem temporalem, aut ſpiritualem, quam, & in quos, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

7. An habeat curam animarum, per quem hæc exerceatur, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

8. An vacet, quomodo, & à quo tempore citra, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

Quid agendum perfecta Inquiſitione.

CVm totum examen, ſeu Inquiſitio de perſona promouenda, & informatio de ſtatu Eccleſię, ſeu Monaſterij perfectæ fuerint, Notarius eas, vna cũ ſcripturis, & documentis publicis, & authẽticis, ac Profeſſione Fidei in inſtrumentum publicum redigat.

Si proceſſus Inquiſitionis cõfectus fuerit extra Roman. Cur. Prælatus, qui eam confecerit, ad Pontificem clauſum, & obſignatum tranſmittet, ſi Eccleſia, vel Monaſteria non ſint ad nominationem, vel præſentationem, Imperatoris, vel alicuius Regis; ſi verò de huiuſmodi nominatione, vel præſentatione, tranſmittet proceſſum ad Cardinalem illius Regni, vel Prouinciæ protectorem, in qua eſt Eccleſia, vel Monaſterium prouidendum.

Ipſe autem Prælatus, vel per literas ſeparatas, ſimul tamen cum proceſſu mittendas, vel per ſubſcriptionem huiuſmodi proceſſus ſignificabit, quanta fides teſtibus examinatis, eorùmq; dictis, & ſcripturis productis ſuo iudicio habenda ſit, ſimul etiam quid de promouendo ipſe ſentiat.

Proceſſus ſic formatus, & tranſmiſſus primum à Cardinale, cui illum in Conſiſtorio referendi munus incumbet; deinde à tribus Cardinalibus Prioribus Ordinum ſubſcribetur, & poſtea fiet relatio in Conſiſtorio.

Cardinalis relator monere debet promouendum, ſi præſens in Curia ſit, vt iuxta Concilium Lateranenſ. nouiſſimè celebratum, omnes Cardinales, vel maiorem partem Collegij adeat, antequam Eccleſia, vel Monaſterium proponatur, vt quæ à referente Collega ſunt audituri, oculata fide quãtum ad perſonam ipſius promouendi attinet, cognoſcere poſſint.

Num. 5. à linea 10. poſt princip. ibi, fiet conſecratio, adde. ¶ nam hodie qui à Papa eliguntur, ſolent de eiuſdem mandato in Curia, aut extra eam ab alio conſecrari, vt habetur in cæremoniali. Attento verò iure communi conſecratio Epiſcoporum fieri debet à Metropolitano electi, cuius futurus eſt ſuffraganeus, *capite Epiſcopi. 24. diſtinction.* ſed ſi fuerit ipſe Metropolitanus impeditus, id alteri Epiſcopo committere poteſt *cap. quod ſedem, de officio Ordin.* Metropolitanus autem ab omnibus prouinciæ Epiſcopis congregatis in ſede Metropoleos eſt ordinandus, vt Anicetus Papa decreuit *in cap. 1. 66. diſt. & in cap. ſi Archiepiſcopus cum ſeqq. de tempor. ordinat.* In ipſa quoque Eccleſia, ad quam fuit electus, eſt conſecrandus Epiſcopus, ſi id commodè fieri poterit, aut ſaltem in prouincia ipſa ſecundum *Concil. Trident. ſeß. 23. de reformat. capit. 2.* niſi in Curia Romana moretur electus, vt probari videtur *in capit. quod ſicut de elect.* Feri autem debet cuiuſlibet Epiſcopi conſecratio à tribus Epiſcopis, & non paucioribus, vt habetur *in cap. 1. & in cap. Comprouinciales 64. diſtinct. & in c. porro 66. diſt. & in d. cap. ſi Archiepiſcopus, & in cap. nec Epiſcopi, de tempor. ordinat.* aliàs nulla eſt cõſecratio, etiamſi à duobus fieret *cap. Corepiſcopi, in fine 68. diſt.*

—— Ibid. à linea 19. *ibi lib. 4. tit. 17.* adde. ¶ Aliud verò eſt in terris nouiter ad fidem conuerſis, aut alijs, in quibus penuria eſſet Epiſcoporum, ſicut diſpenſauit Gregor. Papa cum Auguſtino Anglorum Epiſcopo, cuius diſpenſationis pars habetur *in c. vlt. 80. diſt.*

Num. 22. in fine Allegationis & numeri, adde quæ ſequuntur.

¶ Conſecratus Epiſcopus extra Eccleſiam ſuã proficiſci quamprimùm tenetur ad ſuam diœceſim, & officium ſibi commiſſum ſuſcipere, & ſi in Romana Curia fuerit electus, non debet proficiſci ſine litteris Apoſtol. *extrauag. iniunctum de elect.* inter communes, ſicut & Prælatis cæteris præcipitur. Cùm verò ciuitatem ſuam ingreditur, eſt à Clero, & populo honorificè ſuſcipiendus, & ad Eccleſiam deducendus *Specul. in tit. de legat.* A *a. g. c. omnes qui, & cap. Epiſcopi 7. q. 1.* Epiſcopi enim pro Chriſto legatione funguntur in terris, vt ait *Apoſtol.* & habetur *in d. c. omnes qui, & in c. accuſatio quoque 2. q. 7. Et in c. in nomine 21. diſt.* cum ſimilibus: quare ſicut eodem Chriſto Hieroſolymam ingredienti cunctus cũ ramis Palmarum occurrit populus *Matth. 21.* & Chriſti legatus honorificè eſt ſuſcipiendus, cui & monachi quoque cum Clero tenentur occurrere ſecundum *Bald. in l. fin. C. de bonis quæ liber.* de qua ſolennitate & forma ſuſcipiendi nouum Epiſcopum, vide in Pontificali Epiſcoporum.

AD CAP. VI. Pag. 24.

B Num. 2. à linea 8. poſt princ. *ibi per tot. 21. diſt.* adde. ¶ Nã *S. Iſidor. lib. 7. Etymolog. c. 12.* Hæc ſcripſit verba, videlicet: Ordo Epiſcoporum quadripartitus eſt, ideſt in Patriarchis, Archiepiſcopis, Metropolitanis, atque Epiſcopis, vt refert *Gratian. in c. cleros verſ. Ordo 21. diſt.* Intelligendo de gradu Epiſcopali, non autem de ordine; quia Epiſcopalis Ordo vnus tantum eſt, vt conſtat ex *Anacleto Papa in epiſt. 3. in cap. 3. in verſ. Epiſcoporum verò*, explicant *Turrec. in d. c. cleros nume. 14. in paruo libello de dignitate Epiſcoporum cap. 4.* & tetigit *Cuch. in inſtit. maior. lib. 2. tit. 6. in princ. & lib. 7. ante nu. 1.* Præterea in quantum gradus quatuor conſtituitur Epiſcopalis Dignitas, quòd primus ſit in Patriarchis, ſecundus in Archiepiſcopis, tertius in Metropolitanis, & quartus C in Epiſcopis: vel potius ſecundum alios.

Num. 11. in fine. adde. ¶ Vnde Metropolitanum non à numero ciuitatum, vt *Iſidor.* dicebat, *in d. c. cleros*, ſed à matrice ciuitate appellati obſeruant. *Con. practi. c. 19. num. 2. & Forcatul. Dial. 61. num. 4.* quos refert & ſequitur *Dionyſ. Paul. de vera quatuor Patriarch. Sedium erectione. cap. 1. nu. 23. Gambar. de off. legati de latere lib. 2. tit. de variis ordinariorum nomen. nu. 34. & ſeq.*

Num. 12. à linea 9. *ibi de priuileg.* adde. ¶ Et in terminis quod Metropolitanus & Archiepiſcopus idem ſint expreſsè docent *Bart. in l. vnica nu. 2. de Metropoli Beryte num. 2. lib. 11. Gomez in repet. cap. 1. num. 20. de Conſtit. in 6. Panorm. de off. & poteſtat. Capituli ſede vacante prælud. 6. num. 14. Raban. Maur. de inſtit. cleric. lib. 1. c. 5. de ordine tripartito* D *Epiſcoporum*, bene *Dionyſ. Paul. de vera quatuor Patriarc. Sed. erect. cap. 1. nu. 23. cum ſeqq.*

Num. 13. à linea 15. ibi *ſequentib.* adde. ¶ *Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 34. q. 9. cum ſeqq.*

—— Et in fine numeri, adde. ¶ Et quod Archiepiſcopus ſit judex ordinarius omnium Epiſcoporum ſuæ prouinciæ tradunt *Anaſtaſ. Germon. de Sacr. immun. lib. 3. cap. 7. nu. 33. & 44. Marc. Anton. Genuenſ. d. praxi Archiepiſc. cap. 71. num. 1. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 42. num. 16.* & plures, quos citat *Monet. de commut. vlt. volunt. cap. 5. num. 280.*

Num. 15. prope finem. ibi *pagin. 293.* adde. ¶ illoſque aliquibus minus honorificis epithetis ſoleant alij afficere, cùm aliquando dicantur portatiles, ſeu commodatitij, vt refert *Ioan. Quintin. in rep. cap. de multa nu. 50. de prabend.* nonnunquam etiam appellentur ambulatorij, portatiui, & mobiles, vt refert *Petr. Gregor. ſyntagm. Iuris lib. 15. c. 12. de Epiſcopis num. 44.* nec defuerint qui aſſererent illos propriè non eſſe Epiſcopos, ſed abuſiuè, vt patet ex *Mandoſ. d. num. 5. & Ludon. Gomez. in reg. de annali poſſeſſore q. 47. verſ. accedit etiam, & ex libro qui inſcribitur Piorum clypeus q. 34. art. 3.* Attamen verè Epiſcopi ſunt, & vt tales ab omnibus Catholicis

hono-

honorandi, vt tetigit *Ioan. Quintin. in repet. cap. de multa nu. 44. de præbend.* itaut contrarium cum pertinacia asserere esse hæreticum aduertat *Paul. Gryfald. in decis. Catholica Fidei verbo Episcopus nu. 10.* & sic melius eorum necessitatem contra nostræ tempestatis hæreticos explicat *Petr. Bollus in Oeconomia Canonica classe 3. capit. 2. §. 4.* A

Num. 17. à linea 7. ibi, *ægrotante*. adde. ¶ Vnde quamuis propriam Diœcesim non habeant vbi nomine proprio functiones Episcopales exerceant, non tamen debent debito Episcopali honore fraudari: indignum namque est quod accidens pecuniæ magis quàm substãtia Ordinis Episcopalis habeatur, *arg. tex. in cap. accessorium, de regulis iuris in 6.* cum ibi notatis. Dicebat enim *S. Hieron. in epist. ad Euagrium Episcopum*, quod potentia diuitiarum, aut paupertatis humilitas, sublimiorem, vel inferiorem Episcopum non facit, vt habetur in *c. legimus in Isaia vers. vbicunque 93. dist.* vbi notabiliter glos. in verbo eiusdem meriti, dicebat quod viri sapientes, periti, ac discreti ita sentiant; idiotæ verò ac vulgares homines solent contemnere Episcopos absq; magnis reditibus, vide *Petr. Anchar. in Clem. 1 1. plerisque nu. 5. de elect. Aluar. Pelag. de planctu Ecclesiæ lib. 2. c. 17. Mandos. d. q. 4. num. 2.* B

AD CAP. VII. Pag. 28.

Num. 6. post finem. adde quæ sequuntur. ¶ Est igitur primò sciendum olim à summis Pontificibus, præsertim verò *Dyonisio I.* vt habetur in *cap. 1. 13. q. 1.* fuerunt Diœceses, & parochiæ distinctæ & vnicuique gregi proprij assignati pastorales, & inferiorum Ecclesiarum Rectores, vt dicitur *in cap. pastoralis, de ys, quæ fiunt à Prælatis*, qui suarum omnium singuli curam haberent, vt inquit *Concil. Trid. sess. 24. de reformat. c. 9.* C

Diœcesis autem est ciuitas, & territorium vbi Episcopus iurisdictionem habet in spiritualibus, *Clem. vnic. de suppl. neglig. Prælat.* Diœcesis enim dicitur, vbi est Episcopus, & Episcopatus, *capit. cum prouidentia 16. q. 1. glos. verbo Presbyteri in Clem. 1. de priuileg.* dicta Diœcesis à verbo Græco quasi administratio, vel secundum aliquos diuisio, quia fines Episcopatuum diuiduntur, vt *in c. vnio 10. q. 3. & in c. prouinciæ, & ibi gl. 99. dist.* D

Secundò, quòd vna Diœcesis non est in duas diuidenda *cap. vlt. vnic. dist. cap. 1. 10. dist. cap. quoniam, de offic. Ordin.* facilius enim duæ inuicem vniuntur, quàm vna in duas diuidatur: quomodò autem diuidantur Diœceses inter Episcopum hæreticum conuersum, & eum, qui ei fuerat substitutus, docet *Concil. Aphricanum* de quo in *cap. 1. de paroch.*

Tertiò, quòd fines Diœcesum, vel Parochiarum, de quibus constat, præscribi non possunt, *c. licet cum seqq. 12. q. 3. cap. super eo de paroch. glos. in capit. præterea 2. de transact. Parlad. lib. 1. rerum quotid. cap. 1. §. 17. numer. 3. Hieron. de Monte de finibus regundis cap. 107. num. 2. Menoch. consil. 147. num. 44.* Si verò non sint certi, præscribuntur spatio triginta annorum, *cap. 1. cum seqq. 12. q. 3* quod intra limites tantùm eiusdem prouinciæ locum habet: sed si Episcopus locum alterius Diœcesis conuertat ad Fidei Catholicæ vnionem, eum præscribit spatio trium annorum, nisi intra hunc terminum repetatur *cap. 1. de præscript. Balb. de præscript. 1. par. quartæ q. 1. in fine, Cou. in reg. possessor. p. 2. §. 11. nume. 8. Mench. illustr. c. 72. nu. 6.* E

Quartò, quòd probantur fines Diœcesum per libros antiquos, *cap. cum causam de probat. Duen. reg. 157. Valasc. de iure emphyt. q. 5. num. 26. Mascard. consil. 396.* & alij citati per me *in collect. ad d. cap. cum causam num. 3. cum seqq.* & per testes *d. c. cum causam*, etiamsi sint de auditu *Mascard. d. concl. 395. Farin. in praxi crimin. p. 2. q. 69. num. 130. Card. Pereira de empt. cap. 21. num. 15.* & etiamsi sint singulares, dummodò rationem dicti sui afferant *Mascard. concl. 395. nu. 3. & concl. 369. nu. 24. Farin. d. p. 2. q. 70. num. 186.* & per famam *d. c. cum causam, Hieron. de Monte cap. 55. nu. 10. & capit. 66. num. 1. Aluar. alleg. 6. num. 9. & 10. Mascard. conclus. 396.* & per alia media, de quibus egi *in collect. ad d. c. cum causam.*

Quintò, quòd Diœcesum fines & diuisiones, si contingat dominia, aut regna temporalia mutari, non sint immutandæ: neque enim Ecclesias Dei per discordias Regum diuisionis aliqua pati damna necesse est, vt dicit *Nicol. Papa in cap. hæc quippe in fine 3. q. 6. & in cap. 1. 9. distinct.*

Sextò, quòd præcepit *Carthaginen. Concil. in cap. placuit 2. 7. q. 1.* vt nullus Episcopus alienas plebes vsurpet, nec aliquis Episcoporum supergrediatur in Diœcesi collegam suum.

Septimò quòd statuit Anacletus Papa *in cap. Episcopi cum seqq. 80. dist.* & habetur in *cap. 1. de priuileg.* ne Episcopi in Castellis, nec in modicis ciuitatibus constituerentur, ad honorabilem verò locum Episcopus est titulandus & nominandus, ne vilescat nomen Episcopi, vt inquit Præfatus Pontifex Anacletus. Leo quoque Summus Pont. relatus *in c. illud 3. q. 2.* Episcopalia, inquit, gubernacula non nisi in maioribus populis, & frequentioribus ciuitatibus oportet præsidere.

AD TITVLVM II.

GLOS. I. Pag. 40.

Num. 10. in fine. adde. ¶ Et ex *Petro Nauar. Iacob. de Graff. Tolet.* & alijs comprobat *Homobon. de bonis, de humanæ vitæ statibus p. 1. cap. 6. versic. quando autem.*

Vtrum autem Prælatus Religionis possit subditum obligare ad acceptandum Episcopatum, solet ab aliquibus dubitari: ego tamen non posse verius sentio, quia Religiosus tenetur obedire Prælato in ijs, quę sunt secundum regulam; at fieri Episcopum, non est secundum Regulam, nec ad regularem vitam pertinet; immo ab illa eximit, & prorsus contra rationem est posse Prælatum id subdito præcipere per quod ille ab eius obedientia eximitur. Tum quia potestas, quam habet Prælatus Religionis ordinatur per se ad commune bonum Religionis, aut bonum particulare subditi: nec ex vi officij habet communi Ecclesiæ necessitati prouidere. Sed episcopatus non ordinatur ex se ad bonum religionis, aut subditi, sed ad bonum commune Ecclesię: Ergo, nec obstat quod *S. Thom. 2. 2. q. 185. à 2.* docet Religiosum teneri obedire Prælato obliganti ad acceptandum Episcopatum, quia ibi non inc Prælati intelligi Pontificem respondet *Sot. de iustit. lib. 10. q. 2. art. 2.*

Num. 20. post finem. adde. ¶ S. etiam Malachias cùm ad Archiepiscopale onus vocaretur, & compelleretur, omnibus quibus potuit modis renuit; anathema verò minitantibus ni pareat, tandem humeros subnixit, dicens: Ad mortem me ducitis, sed obedio spe martyrij. *Sur. in eius vita tom. 6. die 3. Nouembr. Sbicz. de offi-*

cio vicarij in proœm. Marc. Anton. Gen. in man. Pastorum A *capit. primo.*

AD GLOS. III. Pag. 50.

NVM. 16. post finem. adde. ¶ Vnde bene *D. Ephrem tom. 1. tract. de vita spirituali c. 37.* Nihil, inquit, æque animum hominis ducit ad Salutem, iunioresque ad laborandum incendit, quam si Doctorem reipsa, & exẽplo ad virtutem cohortatorem inuenerint.

Num. 18. post finem. adde. ¶ Sic etiam *S. Isidor.* relatus in *c. 1. 21. dist.* ait quòd Episcopi dicuntur Pontifices, & viam sequantur eo quod viatoribus Christianis verbo & exemplo partem faciunt, viamque sternunt salutis. *German. de sacror. immun. lib. 3. c. 8.* & quæ Episcopus alijs præcipit, debet prius in se ipso exequi: nam vulgatum est illud: patere legem quam ipse tuleris *c. cum omnes de constitut.* Et de S. Ludouico Episcopo Tholosano scribitur exemplum addebat imperio; quod Principes faciunt, præcipere videntur: volebat suos ille castos, ipse erat, legem tulit, ipse paruit. Recta facere Princeps suos faciendo docet. *Henric. Sedul. in eius vita c. 14.* Et rectè *Claudianus.*

In commune iubes si quid, censesve tenendum;
Primus iussa subi, tunc obsequantior æqui
Fit populus, nec ferre vetat, cum viderit ipsum
Auctorem parere sibi.

AD GLOS. IV. Pag. 57. C

NVM. 1. post finem. addè.

¶ Hinc etiam apud Ethnicos secundas nuptias aliquid habuisse culpæ testari videtur Seruius in illud Virgil.

Hunc vni forsan potui succumbere culpæ,

Exponens culpam dici propter antiquum ritum, quo repellebantur à Sacerdotio secundò nuptæ. Et Romæ pudicitiæ simulacrum colebatur, quod nefas erat attingi, nisi ab ea, quæ semel nupsisset.

AD GLOS. VIII. Pag. 68. D

NVM. 24. post finem. adde.

¶ Si quis ergo vult extinguere flammam libidinis, ponat inimicitias inter se & mulierem. Sufficiat igitur deceptam se à serpente hactenus decepisse; non det aliquis sanguisugæ sanguinem ad suggendum, seipsam semiplenam velit nolit, euellat à cute. Mulier certè dicitur à mollitie, quasi mollier, quod actiuè intelligitur & passiuè, vt facile molliat, & faciliter molliatur. Malleus etiam à molliendo dicitur, eo quod ferrum, & alia dura molliat, & contundat, sic & mulier animos quantuncunque duros effeminat, & remollit. Vnde *D. Hieron.* Ferreas mentes ipsa libido domat. Et *Claudian.*

Ferrea lascivis mollescunt corda sagittis.

Est igitur malleus mulier per quam diabolus mundum mollit, & malleat vniuersum. Si quis igitur vult ab hoc malleo fugere, mulierum cõuersationem euitans exeat de fornace ferrea Babilonis.

Mulieres enim sunt via iniquitatis, percussio scorpionis, arma diaboli, per quas facilius consueuit fortes animos superare, flammigero igne percutit cum proxima stipula ignem accendit: ego iudico quod spinas germinent cum viris fœminæ habitantes, & in tali conuictu viscarium diaboli deesse non potest.

Attendendum est igitur, quòd aduersarius, qui B. Iob filios & possessiones abstulerat vniuersos, suam ei reliquit vxorem, non ad solatium, sed ad suæ malitiæ propositum consummandum, vt per fœminam vinceret, quem plagis, & uerberibus, & infinitis tentationum generibus non potuerat superare. Nulla enim videbatur liberior, & opportunior nocendi occasio, quam per familiarem inimicũ, & domesticum proditorem; scriptum est enim: Ab ea, quæ dormit in sinu tuo, custodi claustra oris tui. Sciebat vtique ille inueteratus dierum malorum quod natura mulieris quanto fragilior, tanto flexibilior est ad culpam, & ex quadam deprauatione innata procliuior ad nocendum.

Huius autem euirationis fidem nobis faciunt plenissimam frequens rerum experientia, & multiplicitas exemplorum. Per fœminam namque Ioseph incarceratus est, Naboth occisus, Sanson vinculatus, Hysboseth interfectus, Salomon factus apostata, Dauid homicida & proditor, Sisara clauo confossus, Constantinus Imp. Leonis Imp. filius exoculatus, Eraclius Imp. Eraclij Magni filius veneno extinctus. Antigonus strenuissimus armis proditorie iugulatus, Cyrus Rex Persarum capite truncatus, Baptista præcursor Domini decollatus. Non igitur tutum consortium mulieris, quæ teste Origene caput est peccati, arma diaboli, expulsio Paradisi, delicti mater, destructio legis antiquæ.

Num. 31. in fine. adde, & muta num. 32. & 33. in hunc modum.

¶ Hæc omnia nonnulli Prælati silentio prætereuntes pretium vniuersitatis suis marsupijs includentes, patrimonium crucifixi aut nepotibus erogant, aut damnabiliter retinent, aut distribuunt consanguineis indiscretè. Nonne considerant infelices quod morituri sunt? nonne cogitant quod requiret Dominus ab vnoquoque villicationis propriæ rationem, & honorem proprij principatus? Propter hoc irritauit impius Dominum. Dicit enim in corde suo: Non requiret; sed certè requiret exactissimè vsque ad nouissimum quadrantem, & retribuet abundanter facientibus superbiam; malos vtique malè perdet, vineam suam alijs agricolis locaturus. Væ operarijs vineæ Domini Sabaoth, si cum sarmentis abscindantur, & in ignem mittantur. Væ Pastoribus si numerentur in sinistra cum hœdis. Væ cultoribus Dominicæ messis, si cum pallea comburantur. Certè præclarum exemplum est Benedicti XI. qui nullum ex suis propinquis ad aliquod Ecclesiæ munus accersiuit: dicere namque solebat Pontificem propinquos non habere. *Matth. Tymp. in speculo Ecclesiast. signo 104.* Nicolaus IV. Pontifex in cognatos & affines ita semper affectus fuit, vt ijs nihilo plus debere se diceret quam cuius bono: itaque hoc quasi domestico vinculo expeditus, eo facilius omnes suas curas in communibus Ecclesiæ commodis curandis defigebat. Clemens IV. qui cum ante Pontificatum duas filias legitime suscepisset, vni in monasterio collocatæ triginta tantum libras dedit, alteri, quæ marito suæ cõditionis nupserat, trecentas libras dotis nomine numerauit, & hac conditione ne quid amplius peteret; habuit & nepotem clericum, quem ex tribus præbendis, quas habebat, vnam vt eligeret, & reliquas dimittere coegit; instantibus amicis vt potius nepoti maiora tribueret, respondit se Deo, non autem carni, & sanguini acquisiturum, & Pontificibus Romanis filios non esse, nec eis licere, quod suum non esset, propinquis dare, *Fulgent. lib. 4. capit. 3. Ignat. lib. 4. cap. 3. Plut. de Cardin. cap. 25.*

Matth.

Math. Tym. in ſpeculo exemplorum ſigno 13. Pelag. de planctu Eccleſiæ lib. 2. cap. 15. Vnde quia lectu iucunda & fructuoſa eſt epiſtola, quam ad nepotem Petrum Groſſum ſcripſit, eius verba ſubiunxi: Multis de noſtra promotione gaudentibus, nos ſoli ſumus, qui certius immenſitatem oneris experimur; idcirco quod alijs gaudium, nobis ſubminiſtrat metum, & fletum. Sanè vt ſcias qualiter his auditis, debeas te gerere, ſcire te volumus quod humilior ſolito debes eſſe: neq; enim quod nos vehementer humiliat, debet noſtros extollere, maxime cum honor huius ſeculi momentaneus ſit, & ſicut ros tranſeat matutinus. Nec ad nos te, nec fratrem tuũ, vel ex alijs noſtris aliquem venire volumus ſine noſtro ſpeciali mandato, quia ſpe ſua fruſtratus, ſi ſecus venire præſumeret, oporteret vt rediret confuſus. Sed nec in B ſororis tuæ nuptijs quæras propter nos altiorem, nec enim nos haberes propitios, nec in aliquo adiutores; ſi tamen eam filio milies deſponſaueris, in trecentis libris Turonenſibus tibi proponemus ſubuenire. Et ſi altiora quæſieris, nec à nobis denarium ſperes vnum, & hoc ipſum ſecretiſſimum eſſe volumus, & tibi & matri ſolummodo notum eſſe. Illud etiam ſcias quòd nullum, nullamque de ſanguine noſtro, ſub noſtræ ſublimationis obtentu inflari volumus, ſed tam Mobiliam, quàm Cęciliam illos viros habere volumus, quos habent, ſi eſſemus in ſimplici clericatu. Sybillam vilita, & dicei quod locum non mutet, ſed remaneat apud Sulam, & omnẽ maturitatem, & habitus honeſtatem obſeruet, & preces apud nos pro aliquo non præſumat aſſumere: nam & C ei, pro quo fierent, eſſent inutiles, & ipſis, qui rogauerint, damnoſæ. Et ſi fortè per aliquos ex hac cauſa munera offerantur, ea reſpuat, ſi vult noſtram gratiam retinere: ſaluta matrem, & fratres. Hæc ille: cuius auctoritas in tantis opibus & poteſtate oſtendit, qualiter Pontifex erga propinquos gerere ſe debeat.

Pius V. Cardinalem Alexandrinum nepotem rebus agendis ſibi adiutorem ſic adhibuit, vt ſuam ipſe auctoritatem retinendo non vni omnia deferret, ſed grauiora quæque ipſe cognoſceret, cunctaque amplißimorum Patrum conſilio moderaretur, & cum multi Magnates, & Principes viri aliquando ei ſubijcerent dotes & alia propinquis data ſubſidia tenuiora videri, quam talis, tantique Principis cognatos deceret, poſſeque D largiori manu cum illis agi, reſpondit: Quin etiam de his modicis an ſalua conſcientia dederimus ſæpe nobis venit in mentem dubitare. Hæc enim bona ſunt Eccleſiæ in eius tantum ſacros vſus non ad luxum, aut ad ditandos propinquos à ſanctis legibus deſtinata: ſe ad ſummum Pontificatum à Deo vocatum fuiſſe vt Eccleſiæ ſuæ, non vt conſanguineorum aut commodis inſeruiret, aut cupiditati *Gabuti. in eius vita libr. 6. capit. 14.* Meritò igitur *Aluar. Pelag. Conluſitanus noſter lib. 2. de planctu Eccleſ. cap. 15.* ſic ait: Vtinam ante mentis oculos omnes Prælati illum Dauidicum verſum tenerent; quæ vtilitas in ſanguine meo cum deſcendero in cor- E ruptionem. *Pſal. 29.* quem verſiculum allegauit quidam ſanctus Prælatus, cuidam ſuo conſanguineo ipſum de promotione inquietanti.

AD GLOS. XII. Pag. 84.

NVM. 5. poſt finem. adde.

¶ Tenetur igitur ex officij debito Prælatus delicta, & errores corrigere ſubditorum iuxta *Apoſt.* Peccantem coram omnibus argue. Et alibi: Auferte malum A de medio veſtri, corrigendo ſcilicet & puniendo. Ad hoc enim Prælati maiores, & minores ſunt à Domino inſtituti, vt euellant ac deſtruant, malos corrigendo; ædificent, & plantent, bonos inſtruendo. Prælatus ſiquidem ad inſtar Medici, qui ex dilectione ſanandi fræneticos ligat, & letargicos excitat, cum charitate errores debet corrigere ſubditorum. Debet ſiquidem vagas errantium mentes ſub diſciplina debitę coercere cenſuræ, & ſibi ſubditos vnire in vinculo charitatis. In veteri quidem teſtamento præcipiebatur agnus Paſchalis comedi in vna domo, vt in habitantibus conſonantia morum & affectuum identitas notaretur; Ad hoc Reuerendiſſimi Patres ſunt inſtituti Paſtores, vt oues paſcãt, fractos alligent, & reducant ad propria diſſolutos, & contra malos ſe clipeum & murum defenſionis opponant, & aduerſitatis tempore contra potentes pro debilibus ſe promptos, & ſine pretio conſtituant aduocatos.

AD GLOS. XVI. Pag. 93.

NVM. 6. in fine. adde. ¶ *Henriq. lib. 14. de irregular. cap. 4. nu. 7.* ait cum Neophyto bene inſtructo, & confirmato in fide poſſe Epiſcopum diſpenſare. Verum optime *ex Con. d. §. 2. nu. 8. concl. 3. & Aula de cenſur. p. 7. diſp. 4. dub. 4.* tenet *Sanch. in præceptis decalogi tom. 1. lib. 2. c. 28. num. 12.* Neophytos deſcendentes ex Iudæis vel Mauris quamuis non ſint ante vſum rationis baptizati, C ſed poſt, poſſe ad ſacros ordines, & beneficia promoueri cum iudicio Epiſcopi; nec in hoc caſu eſſe expectandam ſummi Pont. diſpenſationem, ſed tantum Epiſcopi arbitrio conſecrandos eſſe huiuſmodi nouiter ad fidem conuerſos, ſi ſint tales, vt meritò dicendi ſint veterani Chriſtiani, vel ex morum probitate, & integra legis Euangelicæ inſtructione, vel ex antiqua Chriſtianæ religionis profeſſione.

Num. 32. à linea 11. ibi, *Alleg. 66. num. 39.* adde, & muta vſque ad nu. 36. vt ſequitur. ¶ ſed tunc ipſa actualis remanet penes Vicarios *Vitalin. in Clem. 1. à num. 8. de exceſſ. Prælat.* quia cura animarum probatur eſſe penes illum, cui incumbit ſpecialiter iuriſdictio ſpiritualis, id eſt, adminiſtratio Sacramentorum *Maſcard. de probation. concl. 468. num. 1.* tum quia prouiſus de beneficio, cui vnita eſt acceſſoriè Parochialis habens curam animarum, non tenetur ad gratiæ ſuæ validitatem exprimere beneficium eſſe curatum, quia tale non eſt quoad ſe. *Rota in vna Conchen. beneficij 11. Maij 1609.* coram *Illuſtriſſ. Card. Sacrato.* Quod quidem aſſumptũ ſequenti comprobo ſyllogiſmo. Nullus poteſt in animarum cura ſe ingerere, niſi habeat immediatum titulum ad illam, *Felin. in cap. poſtulaſti de reſcript. nu. 1. verſ. & hoc videtur certum quando titulus Prælaturæ eſt immediatus ad curam.* Sed habens acceſſoriè, & in perpetuum annexam Parochialem dignitati vel canonicatui, non ſolùm non habet titulum immediatum ad curam animarum ipſius Parochialis, ſed nec vllum Eccleſiaſticũ, cuius prætextu ſe in ipſius cura intromittere poſſit: nã poſt vnionem eius nomen & titulus ita extinctus fuit & ſuppreſſus, *Doctores in cap. cum acceſſiſſent, de conſtitut. gloſ. verbo Eccleſias in Clem. per litteras, de prabend.* poſt *Oldrad. & Caſador.* tenuit *Rota in Burgen. ſeruitij Decanatus 13. Iunij 1594. coram D. Litta*, refert *Nicol. Garc. de benefic. p. 3. cap. 2. nu. 510.* vt in ea nullus amplius poſſit inſtitui *Franch. in cap. 1. num. 7. verſ. non obſtat de filijs Preſbyt. lib. 6. Nicol. Garc. d. tract. de benefic. p. 11. cap. 5.*

NVM.

num. 193. aut alicui conferri *Rot. in Verdunen. Decanatus* 9. *Martij* 1580. *coram Illustriss. Card. Lancelotto* relata per *Nicol. Garc. p. 5. cap. 1. num.* 270. nunquam enim vacare censetur *Rot. decis.* 114. *nume.* 5. *p.* 2. *diuers. Gom. in reg. de triennali q.* 8. *sub num.* 2. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 5. §. 7. *num.* 7. *Nicol. Garc. p.* 12. *cap.* 2. *nume.* 5. Ergo, &c. Nec argumentum euitabit si aliquis dicat, pro titulo sufficere vnionis litteras, quia respondebitur illas dici non posse litteras de beneficio, sed de proprietate, & re profana *Rot. decis.* 2. *num.* 5. *de rebus Eccles. non alien. in antiq. Practicab. Rota impressa post.* 2. *p. Decisionũ diuers. tit. de vnionib. num.* 13. *Nicol. Garc. p.* 12. *cap.* 2. *numer.* 33. tum quia Parochialis præbenda post vnionem ita transiit in temporalitatem *Rot. decis.* 2. *de excessib. Prælat. in nouis, Cassad. decis.* 3. *nu.* 1. *de iudic. Mantic. decis.* 159. *numer.* 1. vt causa vnionis non dicatur amplius causa beneficialis, Cassad. *d. decis.* 3. *numer.* 1. Gonzal. *d. glos.* 5. §. 7. *num.* 17. & lis introducta super beneficio vt vnito, non sit lis super beneficio, Rota apud *Mantic. loco proxime citato, & in vna legionen. præstimoniorum de Palacios* 26. *Ianuarij* 1595. *coram Illustr. Card. Pamphilio*, quam refert *Nicol. Garc. p.* 12. *cap.* 2. *num.* 31.

Et concesso quod in his terminis penes beneficiatũ, seu Canonicum remaneat habitualis cura, translata solummodo actuali in Vicarium temporalem, adhuc talis beneficiatus non includeretur sub dispositione prædictarum Constitutionum, cum clare comprehendere videantur beneficia curata, & animarum curam habentia, id est, in quibus actu eam quis exercere tenetur, nõ vero habitu tenet, vt clare insinuãt illa verba, Clem. Constit. ibi, cęteràque beneficia Ecclesiastica curam animarum habentia, cum illa beneficia dicantur habere curam animarum, quæ eam habent actu, non vero habitu, *glos. verbo habentia in Extrau. Execrabilis in princ. de præbend. Vitalin. in Clem.* 1. *nu.* 4. *de officio Vicarij*, tum quia habere est cum effectu *l. nomen* §. *habere ff. de verbor. signific. Host. in cap. quia nonnulli de clericis non resid.* quem refert & sequitur *Capra commun. concl.* 90. *nu.* 76. tum quia prædictæ Constitutiones videntur ponderare periculum animarum ibi (animarumque periculis occurritur) quod non videtur subesse nisi actu & habitu sint curata beneficia, vt in proposito bene docet *Capra d. concl.* 90. *nu.* 76. *in fi.* tum denique, quia id clarius colligitur ex Constitut. Pauli V. ibi, sub quouis prætextu exercere, nec ad eam exercendam admitti, &c. vnde cũ habeamus claram dispositionẽ, & verba aperte actum designantia, non sufficit habitus, nisi etiam subsit actus *bene Gemin. in caput. licet canon in fine de elect. lib.* 6. & ibi *Franch. num.* 2. *vers. sed Ioannes Monach.* Et ideo habentem Parochiales Ecclesias accessoriè suo beneficio annexas non censeri ratione illarum curam animarum habere consuluit *Nauar. cons.* 14. *num.* 4. *vers. qui habet, de rebus Eccles. non alien. in nouis*, ex eo quia, vt ait idem *Nau. cons.* 10. *numer.* 3. *de maiorit. & obed. etiam in nouis*, per illam annexionem Canonicatus, seu beneficium, quod per se est simplex, non crescit, nec fit curatum per Ecclesiam Parochialem ei annexam, immo potius Parochialis ipsa recipit simplicitatem beneficij, cui vnitur eo quod vnitur, & annectitur beneficio simplici. Facit etiam, quia cum huiusmodi Canonicus teneatur residere tantummodo in Collegiata vbi existit Canonicatus, non verò in Parochiali accessorie & in perpetuum illi vnita, *Rebuff. in repet. capit. extirpandæ* §. *qui vero notab.* 4. *de præbend.* Sacra Congreg. apud *Nicol. Garc. p.* 12. *c.* 2. *num.* 23. ideo solus Vicarius in ipsa Parochiali constitutus dicitur habere quoad spiritualia dictam Parochiam, & in ea animarum curam; quippe quod ille, nõ vero Canonicus ex necessitate officij adstringi potest ad administrationem Sacramentorum, & cogere ad se venire Parochianos iuxta gl. *verbo impendant in Clemen. dudum de sepultur.* receptam per *Card. ibi q.* 9. *Imol. numer.* 32. *Abb. numer.* 24. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 6. *num.* 36. *Rot. decis.* 52. *num.* 10. *p.* 2. *diuers.* & apud *Mantic. decis.* 48. *num.* 5.

Non obstat quod prædictæ Constit. seu potius Breuia indistinctè de cura animarum mentionem faciant, ac proinde tam de actuali, quàm de habituali possint intelligi; quia respondetur quod vbi indistinctè fit mẽtio de cura animarum, intelligendum de cura actuali, non vero de habituali, vt optime resoluit *Capra d. concl.* 90. *num.* 78. ex illa ratione, quia verba semper accipienda sunt in potiori significatione, *l. non aliter ff. de legatis* 3. cum alijs citatis à *Monet. de distribut. quotid. p.* 2. *q.* 11. *nu.* 100. & à *Card. Tusch. tom.* 8. *lit. V. concl.* 101. maximè quia dicta Breuia sunt odiosa & exorbitantia à iure, ac proinde restringenda iuxta supradicta *nu.* 29. tum etiã quia materia hæc est pœnalis, in qua verba in potiori significatu accipi debent, vt euitetur pœna *c. statutum. de elect. lib.* 6. *Capr. d. concl.* 90. *num.* 76.

Nec obstat quod Vicarius deputetur temporalis, quia quando Parochialis accessoriè & in perpetuum alteri beneficio vnitur, idem operatur effectus, & eadem cura est penes principalem tam si constituatur perpetuus Vicarius, quàm si deputetur ad nutum amouibilis. Ratio est, quia cum de iure communi in Parochialibus annexis debeant constitui perpetui Vicarij *c. extirpandæ* §. *quia vero, de præbend. cap. ad hæc de officio Vicarij, cap.* 1. *de capellis Monach. lib.* 6. attamen si de facto, aut ex negligentia Prælatorum, vel consuetudine, aut priuilegio Vicarius temporalis deputetur in hoc casu vbi perpetuus constitui debebat, non sufficit hoc vt exinde colligi debeamus Vicarium temporalem habere tantummodo Curæ exercitium, habitualem vero ac actualem penes Rectorem existere: nam beneficium vnitum in temporalibus potest habere priuilegium nominandi Vicarium ad nutum amouibilem, licet eo casu possit Episcopus, si illi videbitur, deputare Vicarium perpetuum non obstante priuilegio iuxta *Concilij Trid. dispositionem sess.* 7. *de reformat. cap.* 6. ibi, etiam perpetuos, nisi ipsis, &c. *Flores de Mena var. lib.* 1. *q.* 10. *nu.* 39 & ideo si Cong. declarauit relinqui arbitrio Episcopi an oporteat ponere perpetuum Vicarium in Parochialibus vnitis Archidiaconatui, seu alijs dignitatibus, teste *Garc. p.* 11. *cap.* 2. *nu.* 9. Si autem quæras penes quem sit hoc casu beneficij titulus, respondebitur iam non existere, cum fuerit suppressus & extinctus per vnionem accessoriè factam, quæ alio nomine extinctiua tituli dicitur, Curæ vero titulum esse penes Episcopum *Rot. decis.* 309. *num.* 3. *p.* 2. *diuers.* quem ipse Vicarius recipit ab eo, non autem à Rectore principalia beneficij, *Ancha. cons.* 404. *num.* 11.

Nec denique obstat Extrauagant. execrabilis in fine vers. quantum, de præbend. quatenus decidit illa beneficia Ecclesiastica habere curam animarum, quæ Parochias habent, in quibus ipsa est non per Vicarios perpetuos, sed per Rectores aut ministros beneficiorum ipsorum, vel illorum temporales Vicarios exercenda: & rationem reddit ibi glos. verbo temporales, quia Rector principalis per temporalem Vicarium deseruiendo per seipsum deseruire censetur; quia respondetur loqui

qui de Rectore habente curam animarum in Parochiali in qua primo,& principaliter eſt intitulatus, qui eam aliquando propter iuſtam abſentiæ, aliámue ſimilem cauſam ad certum tempus exercere poteſt per Vicariũ temporalẽ. Et in hoc caſu procedit illa reſolutio,quòd Rector per temporalem Vicarium deſeruiendo per ſeipſum deſeruire cenſetur, quod nullam habet ſimilitudinem cum caſu propoſito,in quo principalis Canonicus,ſeu beneficiatus, qui habet annexam Parochialem ſuo Canonicatui, vel beneficio, non intitulatur in Parochiali,ſed in Canonicatu, vel beneficio, cui eſt annexa acceſſoriè & in perpetuum *Franch. in cap. 1. num. 7. verſ.non obſtat,de filijs Presbyt. lib. 6. Nicol.Garc. p. 11. cap.6.num.193.* nec deputat Vicarium temporalem ob cauſam, vel ad certum tempus, ob quam vel vſque ad quod vicaria durat,quaſi ceſſante cauſa, vel tempore elapſo poſſit parochianis curam per ſe exercere, prout in terminis *cap. cum ex eo 34. de elect.lib.6.* ſed deputat Vicarium quamuis temporalem, neceſſariò tamen ponendum,qui licet ex conſuetudine immemoriali, ſeu priuilegio,aut Epiſcopi permiſſu poſſit eſſe ad eius nutum amouibilis,Vicaria tamen eſt perpetuò erecta: nihil enim inconuenit,nec contrarietatem implicat,quod Vicarij dicantur temporales, & Vicaria perpetua ſit, quia eodem modo Vicarius Epiſcopi temporalis eſt, & tamen Vicariatus dignitas perpetua iudicatur, vt ait *Gabr.conſil.32.num.19.vol.2.* quem refert *Sbroz. de officio Vicarij lib.1.q.4. in fine.* ſic etiam procedit S. Congreg.decilio,quæ habet Vicarium amouibilem in exercitio curæ animarum arguere curam eſſe penes deputantem,quod & manifeſtè oſtenditur in eius fine,dum ibi dicitur quod reſidere ipſe deputans teneatur, vt refert *Nicol.Garc.de benefic.p.3.c.2.nu.179.declar.11.*

A

C

AD TITVLVM III.

CAP. I. Pag. 100.

d NVM. 1. vſque ad 3. adde, & muta vt ſequitur.

1 ¶ Quatuor ſunt in vniuerſo orbe præcipui, veri, & maximi Patriarchæ, vltra Sanctiſſimum Papam,qui eſt Patriarcha Patriarcharum, videlicet Conſtantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hieroſolymitanus,*Durand.in rationali diuinor.lib.2.cap.1.num.18. Hoſt. in ſumm.de auctoritate,& vſu pallij num. 4. Catech. Roman.ex decreto Sacri Concilij Tridentini iuſſu Pij V. editus par.2.cap.7.de Ordinis Sacramento nume.27. tit.de Sedibus antiquis Patriarcharum,Math.Ugoni. de præſtantia Patriarch.colum.3.verſ.poſteaquam,& col.4.verſic.ſi de primarijs,Couar.variar.lib.4.cap.14.nu.13.Petr. Gambar.de officio Legati l.2.c.1.numer.13.tit.de varijs ordin. nom.Aluar.Pelag.de planctu Eccleſiæ l.2.art. 11. & art. 17.Auguſt.Beroi.in c.1.nu.2.de Iudic. Ioan. Monach. in c.fundamenta nu.6.&* ibi *Archid.nu.8.de elect.l.6.S.Antonin.in ſum.p.3.tit.20.cap.4.in princ.* Paul. Orian. *in repet.l.1.num.23.ff.de officio eius, cui mandata eſt iuriſdict. Rebuff.in repet.cap.cum ſuper in princ.notab.1. de cauſa poſſeſ.& in concord.Galliæ in rub. de collation. in §. ſi quis vero in verbo Patriarchalis, Rodulph. Cupers de ſacroſancta Eccleſia ad c.oportebat 69.diſtinct.in §.ad quem caſum num.16.& in §.patet num.2.Medices de legib.p.1.q.12. nu.1.Flamin.de reſign.lib.2.quæſt.1.nu.41.Marc.Anton. Marſil.de eccleſiaſticis addit.p.1.cap.16.numer.2.Raym. Ruffus in Molinam pro Pontif.Max.ſub nu.14. pagin.75. Anton.Auguſtin.in epit.veteris Iuris Pont.p.1.lib.2.tit.2. 3.4.& 5.Ioan.Paul.Lancelot.in inſtit.canon.lib. 1. tit. de Epiſcopis verſic.Patriarchæ, Bertach.de Epiſcopo in probl. nu.5.Mant.de Concil.num. 76. Gig. de reſident. Epiſcoporum c.18.nu.8.Gregor.l.12.verbo que ſe Iliamen Patriarchas tit.5.par.1.Redoan.de ſimon.p.1.c.16.num.5.Petr. Greg.in cap.conquerente,de offic.Ordin.c.2.nu.5. Anaſt. Germon.lib.2.de ſacrorum immun.cap.5.num.17.Selu.de benefic.p.1.q.2.nu.40.Caſſan.in catalogo gloriæ mundi p. 4.conſid.9.Lud.Gom.in c.cum in multis p. 92. de reſcript. in 6. Filliuc. de benefic.tract.41.c.2.nu.35.Gaſp.Valaſc. in repet.l.imperium nume.100. ff. de iuriſd. omnium iudic. Lancel.Conrad.in templo omnium Iudd.2.c.2.§.3.num.2. & c.3.nu.4.Dyoniſ.Paul.de vera quatuor Patriarch. Sedium erect.cap. 2.* De quaternario numero multi multa ſcripſerunt exemplo Democriti, qui librum integrum de illo numero compoſuit,videdi ſint S.*Thom. in opuſc. 71.S.Bern.in ſerm.de quadruplici debitore,& in ſerm.de quatuor modis orandi,& in ſent.Cæli.Rodig.lib.12. lectionum antiq.c.9.Petr. Bung. de myſtica numerorum ſignificat.ſub tit.de num.4.Caſſan.in catalogo gloriæ mundi p.12. conſid.37.in princ.in verſ.de laude vera quaternarij, Lud. Gom.in repet.c.cum in multis num.74. cum ſeqq.*maximè *num.95.de reſcript.in 6.Thom. Actius de ludo ſchaccorum q.6.nu.103.cum ſeqq.* & maximè *num.107.& 108.* ex quibus præcipuè deducuntur, quod quatuor ſint flumina Paradiſi,quatuor Cœli partes,quatuor anguli,& partes terræ,& quatuor principales venti,elemẽta quatuor,complexiones hominum quatuor, anni tempora quatuor,tempora magna ab Adam vſque ad finem ſeculi quatuor, liberi arbitrij ſtatus quatuor, charitatis gradus quatuor, cardinales virtutes quatuor, muſicæ artis voces & rationes quatuor, conuiuij partes quatuor,aſtrologiæ partes quatuor,affinitatis & conſanguinitatis gradus quatuor. Animus conſtat ex quatuor,cognoſcitur Deus per naturæ modos quatuor, idẽ operatur modis quatuor,& apud omnes fere gentes eius nomen ſcribitur literis quatuor: denique quatuor ſunt præcipuæ regulæ mendicantes,quatuor ſacroſancti Domini noſtri Euangeliſtæ, quatuor primi Eccleſiæ Doctores,quatuor memorabiles in ſacra Scriptura quadrigæ,quatuor Rotæ, quatuor Cherubini, & quatuor admiranda animalia oculis plena, quæ ſignanter prædictos,quatuor Patriarchas repræſentant. Et antequam de vniuſcuiuſque erectione diſtinctè & in particulari aliquid dicamus, de eorum ordine,& præcedentia aliqua oportet breuiter prænotare.

B

D

De Primatu Romanę Eccleſię ſuper omnes alias immorandum non eſt, quia licet fremant hæretici, inter Catholicos certiſſima eſt, & indubitata, plurimiſque antiquorum Canonum, & generalium Conciliorum decretis concluſio, vt infra *hoc tit. cap.* 2. probabimus: interim tamen quoad hoc propoſitum illud eſt obſeruandum quod Romanus Pontifex non ſic eſt habendus primus in ordine aliorum quatuor Patriarcharum, ſicuti eſt Conſtantinopolitanus reſpectu Alexandrini, & Alexandrinus reſpectu Antiocheni, & Antiochenus reſpectu Hieroſolymitani, quia in illo non eſt ſola prælatio ratione loci aliorum Patriarcharum, verum etiam eſt vera maioritas, ſupremaque poteſtas, vt optime cõtra hæreticos aduertunt *Franciſc. Turrian. in ſchol.ad c. 39.Nicæni Concilij, Lali.Zecch.in tract.de Romano Pontif. in hæreſi 3.in reſp.ad 17.Card.Bellarm.tom.1.controuerſ. 3.lib.2.c.18.verſ.argumentum 3.& verſ.ſeq.* Hic etiam

E

eſt

eſt verus, & Catholicus ſenſus *Iuſtinique Imper. in nouell. 131. de Eccleſiaſticis titulis collat. 9. in princip.* in illis verbis, Sanctiſſimum ſenioris Romæ Papam primum eſſe omnium Sacerdotum; nam quamuis *Dionyſ. Gottofred.* verba illa interpretatus fuerit in hunc modum; primum eſſe omnium, id eſt, primum ſedere: allegando Iulianum *ibid. nu.* 507. ita exponentem, innuunt tamen ſine dubio dicta verba maioritatem ac primatum Pontificis, prout illum eiſdem verbis docuit *S. Thom. contra errores Græcorum*, quem allegat *Paul. Gryſald. in deciſionibus, Catholicæ Fidei verbo Papa nu.* 1. Vnde Gabriel ille nonageſimus ſeptimus (ſecundum ſuam cõputationem) Alexandrinus Patriarcha in legatione, & epiſtola obedientiæ miſſa S. D. Clementi VIII. ſub dat. Alexãdriæ 22. Nouemb. 1593. & lecta Romæ in ſacro Conſiſtorio die 15. Ianuarij 1595. ſtatim in principio eunden. ſanctiſſimum in titulo & inſcriptione epiſtolę principem Patriarcharum appellat. Hęc enim ſunt eius verba: Tibi Domino Patrum Patri, Patriarcharũ principi, tertio decimo Apoſtolorum glorioſi Domini noſtri Ieſu Chriſti, & quatuor ſanctorum Euangeliſtarũ, S. Petri Apoſtoli ſucceſſori; quæ refert Cardin. Baron. (ſcholium fauens ad Catholicum dictorum verborũ ſenſum) *tom. 6. annal. pag. 691. & ſeq.* Hæreticum eſt enim aſſerere Papam non eſſe Prælatum, ac ſuperiorem cæterorum Patriarcharum, vt in terminis poſt *S. Thom.* aduertit *Paul. Gryſald. in deciſionibus Catholicæ Fidei verbo Papa num. 4. & 10. & verbo Patriarcha*, & deteſtando impium Carolum Molinæum probat *Raymõd. Ruffus in Molinæum pro Pontifice Max. ſub num. 8. pagin. 19. verſ. primatum.*

Quare ad alios deueniendo inquirenda eſt ratio cur eorum Eccleſiæ, Conſtantinopolitana ſcilicet, Alexandrina, Antiochena, & Hieroſolymitana Patriarchatus dignitate fuerint exornatæ: ponunt nonnulli in eo, quia quatuor Euangeliſtarum in Eccleſia Dei vices tenent, ad ſimilitudinem quatuor animalium, quæ Ioannes vidit in *Apocal. cap. 4.*

Num. 14. à linea 16. ibi, exemplorum. adde. ¶ quod autem caput mundi meruerit appellari ex eo factum videtur, quod Romulus iam vita functus Proculo apparuerit dicens: Abi, nuncia Romanis, Cæleſtes ita vellę, vt mea Roma caput ſit Orbis terrarum, vt ijſdem verbis de Romulo agens, refert *Titus Liuius l. 1. ab Vrbe condita.* Vel ex eo quod humanum caput repertũ fuerit à iacientibus fundamenta Capitolij, vt obſeruauit *Myſing. in §. quam formam n. 1. Inſtit. de ſatisdat.* vtcumque ſit, in dubio res eſt, quod Roma iuris vtriuſq; auctoritate caput mundi appelletur, patet *in c. fin. de foro comp. & in l. Roma ff. ad municip.* tradunt *Alciat. lib. 2. diſpunct. c. 21. & Mandoſ. in reg. 20. Cancel. q. 10. n. 2.* In ea ſi quidem tanquam in communi omnium patria sũt ferè omnes nationes de mundo, vt dixit *Burgoſ. de Paee in repet. cap. cognoſcentes n. 210. de conſtitut. & Ioan. Quintin.* (licèt cum aliqua nota Curiæ) *in repet. cap. de multa n. 110. de prabendis.*

Num. 17. à linea 12. ibi, *ſecundo.* adde. ¶ in ipſo enim Romano Pont. omnes theſauri dignitatum potiſſimè Eccleſiaſticarum reconditi ſunt, vt ex *Baldo, & Barbat.* obſeruat *Mandoſ. in reg. 6. Cancel. de reſignat. qu. 3. nu. 2.* ſolus namque poteſt Prælatos mutare & inthronizare, vt verbis vtar Antheri Papæ in epiſt. ad Epiſcopos Bethicæ, de qua *in c. mutationes 7. q. 1.* refert *Dionyſ. Paul. c. 10. num. 80.*

Num. 18. a linea 3. ibi, 21. *diſt.* adde. ¶ vbi obſeruãt communiter Doctores, *Summiſtæ* omnes *in verbo Patriarcha, Paul. Gryſald. in deciſion. Catholicæ Fidei verbo Clericus nu. 2. Lancelott. in inſtit. Canon. lib. 1. tit. de Epiſcopis §. appellantur, Gambar. de officio & præſt. legati de latere lib. 2. tit. de variis ordinariorum nominib. à nu. 11. Dyonif. Paul. de vera quatuor Patriarchalium Sedũ erect. c. 2. à nu. 41. vbi num. 35. cum Card. Baron. tom. 2. annalium Eccleſiæ anno Chriſti 112. verſ. 2. incip. leguntur*, obſeruat Patriarchale nomen ab ipſo ortu Eccleſiæ receptum, vſitatumque fuiſſe.

Num. 30 à linea 4. ibi, ſubeant. adde. ¶ *Bald. in l. 1. §. ijs cunabulis num. 3. ff. de offic. præf. prætorio, Andr. Barbat. de præſtantia Cardin. quæſt. 1. Baſilica 1. num. 43. Lãcel. Conrad. in templo omnium iudicum lib. 2. cap. 3. nn. 21. Iacob. de Negris in repet. l. 1. ff. de officio eius cui mandata eſt iuriſdictio num. 16.*

Num. 33. in fine. adde. ¶ Quid amplius? addo communem, ac receptam fuiſſe olim Doctorum ſentẽtiam, quæ prædictos quatuor Patriarchas Illuſtriſſimis S. R. E. Cardinalibus præferebat, vt *Henric. Card. Hoſt.* ſcripſit *in d. cap. antiqua*, quem *ibid. Abb. num. 6.* & alij ſequuntur, *Paul. Orian. in repet. l. 1. nu. 23. ff. de officio eius, cui mandata eſt iuriſdictio, Philip. Prob. ad Ioan. Monach. in cap. ſtatutum nn. 21. verſ. item in ſedendo, de reſcript. lib. 6. Lancelot. in inſt. Canon. lib. 1. tit. de Epiſcopis §. Patriarchæ ſunt, vbi gloſ. in verbo locum, Gig. de reſident. Epiſcoporum cap. fin. num. 7. & 8. Caſſan. in d. catalog. par. 4. conſid. 9. verſ. alia de ijs, Math. Vgoni. de præſtantia Patriarch. col. 3. verſ. eſt igitur, Sebaſt. Medices d. q. 12. nn. 3. Decian. reſp. 8 nu. 184. vol. 1. Iacobat. de Concil. lib. 1. ar. 1. nu. 95. & ſeq.* vbi tamen *num. 252.* quem refert & ſequitur *Paleot. de ſacri Conſiſtorij conſultationibus in concluſ. operis memb. 5. in princip. verſ. ad cuius ſimilitudinẽ, & in §. 2. incip. conſiſtoriorum in fine*, notat Eugenium IV. prætuliſſe Illuſtriſſimos Cardinales ijs etiam quatuor maximis Patriarchis.

Num. 37. poſt finem. adde, & muta ſic; vſqùe ad finem capitis.

¶ Obſeruandum maximè eſt, veram cauſam conſtituẽdi Romæ quinque Patriarchales eccleſias in prędictis quinque Patriarchis (computando Romanum) verificari, vt ex epiſtolis Innocentij III. accepit *Marcus Attilius Serranus in libello de ſeptem Vrbis Eccleſiis, ſtatim in princip.* cuius verba in hunc modũ habent: Quinque ſunt in Vrbe Eccleſiæ, quæ ob inſignem ædificiorũ magnitudinem ex omni antiquitate Baſilicæ vocãtur, Lateranenſis, Vaticana, S. Pauli via Oſtienſi, S. Mariæ Maioris, S. Laurentij extra Vrbis mœnia, vt & aliundè conſtat, & ex epiſtolis Innoc. III. quæ in Vaticana Bibliotheca aſſeruantur. Eædem patriarchales dicebantur, quod ex eis Lateranenſis quidem Romano Pontifici (qui & Patriarcha aliquando vocatus eſt) ad habitationem attributa erat, cęteræ ad hoſpitium, ac diuerſorium alijs quatuor Reipubl. Chriſtianæ Patriarchis Conſtantinopolitano, Alexandrino, Antiocheno, & Hieroſolymitano, quipoſt Romanum ex Sacrorum Conciliorum decretis principem in eccleſia locum obtinebant. Quod ideo factum eſt, vt ſi quando contigiſſet generalia Concilia Romæ celebrari, quibus intereſſe ij quatuor tenebantur, aut alia quauis de cauſa ad Vrbem accederent, ſuas quiſque ibi ſedes haberet. Eſt enim Roma communis omnium patria, quò cum ex toto terrarum Orbe (antequam adeo miſerabiliter Chriſtiana Reſpubl. afflicta eſſet) innumeræ gentes confluerent, conueniens fuit, vt omnes, quò confugerent,

rent, haberent vbi ſuum agnoſcerent ducem, & Paſto-
rem. Hæc *Attilius Serranus*, vbi ſupra, cui conſonat *Ro-
dulph. Cupers. in tract. de ſacroſanct. vniuerſali Eccleſia in
§. quæ ſint Cardinalium partes, numer. 29. pag. mihi 221.
Math. Vgoni. de præſtantia Patriarch. 13. verſ. in nomine
Domini.* Verùm cum ſupra Attilius Serranus aſſerat hu-
iuſmodi quatuor Patriarchas Concilio generali inte-
reſſe teneri, aduertendum duxi etiam hodie non tan-
tum de bene eſſe, ſed etiam de neceſſitate vocandos eſ-
ſe ad generale Eccleſiæ Concilium celebrandum: licet
enim actu iuriſdictionem, ac ſubditos non habeant, ad
bonum tamen vniuerſalis Eccleſiæ, cuius cauſa agitur,
cuiuſque vere ſunt Patriarchæ, vocem in illo delibera-
tiuam, ac decisiuam habent, vt obſeruauit *Iacobat. in
tract. de Concilijs lib. 2. art. 2. num. 58. & ſeq. & num. 72.
& ſeq.* ſequuntur alij, quos pro hac parte allegat *Cened.
ad Decretal. collect. 108. nu. 3.* & ex Cæremoniali Roma-
no deſumpſit *Franciſ. de Padilla in chronographia Concil-
iorum in prim. ſub tit. Concilijs qui intereſſe debeant.*

Plura alia in hoc propoſito de præcedentia Patriar-
charum, eorúmque priuilegijs adducere poſſemus, ſed
tam in hoc, quàm infra in vniuſcuiuſque Patriarchæ e-
rectione demonſtranda parum immorari oportet, quia
occupatis prouincijs illis Imperij Orientalis Turcarũ
tyrannide non multum vtilitatis afferre videtur hac de
re prolixior diſputatio, vt aduertit *Andr. Gambar. in
tract. de auctoritate Legati de latere lib. 2. tit. de variis Or-
dinariorum nominibus num.* 19. Verum licet quatuor in-
ſignium Patriarchalium ſedium cauſa attento præſenti
ſtatu, quo eſt Patriarchalibus prouincijs deſtituta, tan-
quam alia minima terræ aliquibus videatur, ſicque diſ-
putatione indigna; tamen ijs, qui in ea, quæ intrinſecus
latent conſiderant, non dubium, quod non vt minimis
quatuor, ſed vt melioribus, ac ſapientioribus adęquan-
da, ac comparanda videtur *arg. cap.* 30. Prouerbiorum,
vt ſic etiam apertiſſimè contra *Andr. Gambar.* con-
ſtet fructuoſam eſſe de hac materia ſuſceptam diſputa-
tionem, ac Catholico vero dignam.

Illud autem omittendum non eſt, quod licet in di-
ctis Patriarchalibus prouincijs degentes ſchiſmatici
audeant quendam Pſeudopatriarcham de facto eligere
contra diſpenſationem *Clem. in pleriſque de elect.* offe-
rendo Turcarum Principi magnam pecuniæ quantita-
tem, vt refert *Math. Vgoni. de præſtantia Patriarch. digni-
tatis verſ.* nec ab alio, & tetigit *Paul. Burgenſis Epiſcopus
in addit. ad capit.* 13. *Apocalypſis, poſita poſt gloſ. ordina-
riam, & poſtillam Nicolai de Lyra in verſ. ſecundo* vere
tamen ſæpius pręuaricatores prędicti redeuntes ad cor,
reſpicientesque petram, ex qua excuſſi fuerant vt habe-
tur *Iſaiæ cap.* 51. diuerſis legationibus, ac procuratorijs
mandatis ad Apoſtolicam Romanam Sedem redeun-
do obedientiam Chriſti Vicario Romano Pont. dede-
runt, vt de Antiocheno illo montis Lybani patet in *La-
teranenſi Conc. ſub Leone X. ſeſſ.* 11. *tom.* 5. *Concilior. pag.*
162. Moſes etiam Mardenus Antiochenus Patriarcha
anno 1552. fidei Catholicæ profeſſionem fecit, vt ha-
betur in *Bibliotheca SS. Patrum noua edit. tom.* 7. *pagin.*
1177. vbi paulo poſt alia legitur ſimilis alterius Pa-
triarchæ profeſſio, & de alijs conſtat etiam in Florenti-
no Cõcilio. Nouè verò Gabriel Alexandrinus Patriar-
cha (ſecundum ſuam computationem à S. Marco no-
nageſimus ſeptimus) Fidei profeſſionem fecit, obe-
dientiamque Romanæ Sedi, & S. D. Papæ Clementi
VIII. promiſit Romæ 15. Ianuarij 1595. in Conſiſto-
rio per Legatos ſuos Ioſephum, & Abdelmaſiam miſ-

ſos ex Ægypto, quod memorabile factum meritò lit-
teris commendauit *Card. Baron. tom. 6. annalium Eccle-
ſiæ pagin. 691. & ſeq.* fuitque per dictum Patriarcham
ratificatum miſſis ad hoc authenticis inſtrumentis in
Ægypto receptis die 14. Ianuarij 1597. & in ſacro
Conſiſtorio ſanctiſſimo exhibitis die 15. Iunij eiuſdem
anni.

Sed & venturum eſſe deſideratum illud tempus, quo
Patriarchales prouinciæ redient ad Catholicos Patriar-
chas prædixit *B. Brigita lib. 7. ſuarum reuelationum cap.*
19. dicens, promiſiſſe Dominum noſtrum quod quan-
do Græci vere redierint ad obedientiam Romanæ *Ec-
cleſiæ*, & ſummi Pontificis, quem in Eccleſia Vicarium
ſuum reliquit, quod tunc ab iniqua & tyrannica Turca-
rum oppreſſione liberabuntur, & ex ea refert inſignis
ille Roſſenſis Epiſcopus Ioannes Piſcherus in confuta-
tione aſſertionis Lutheranæ *art.* 25. *verſ.* miror impu-
dentiam tuam, circa fin. Prædictam etiam Patriarcha-
lium prouinciarum futuram recuperationem tentit e-
tiam *Benedictus XI. in extranag. ſanctæ Romana, de ele-
ctione*, in illis verbis, vt quandiu ciuitates ipſæ ſchiſma-
ticorum, aut infidelium ſubſunt, aut ſubeunt ditioni,
aut detinebuntur per eos. Hæc Pontifex. Vt hæc ver-
ba in caſu iuſtæ expectatæ recuperationis aliquid ope-
rentur iuxta notata in *l. ſi quando ff. de legatis* 1. iuncta
etiam volgata doctrina ſumpta ex *c. ab exordio* 35. *diſt.*
qua dicitur quod res de facili reuertitur ad priſtinam
naturam, infertur apertiſſime quod dicta & dicenda
ſuper hac materia ab omnibus eruditis ac Catholicis
viris in maximo pretio ſunt habenda, & non otioſa iu-
dicanda.

AD CAP. II. Pag. 106.

NVM. 9. à linea 3. ibi, voce laudata, adde. ¶ illa enim
caput mundi appellatur, vt patet *capit. fin. de foro comp.
& ex l. Roma ff. ad municipal.* tradunt *Alciat. libr. 2. diſ-
punct. c. 21. & Mandoſ. omnino videndus in reg. 20. Cancel.
q. 10. num. 2.* in ea ſiquidem tanquam in communi om-
nium patria ſunt fere omnes nationes de mundo, vt di-
cit *Burgos de Pace in repet. cap. cognoſcentes num. 210. de
conſtitut. & Ioan. Quintin.* (licet cum aliqua nota Cu-
riæ) *in repet. cap. de multa numer. 110. de prabend.* refert
*Dionyſ. Paul. de vera quatuor Patriarchalium Sedium
erect. cap. 16. à num. 23.*

Num. 48. in fine. adde. ¶ Et de his Epiſcopis titularibus
dixi ſupra tit. 1. c. 6. nu. 15. & ſeqq.

Num. 72. in fine. adde. ¶ Et ea dubitare videtur *Hie-
ron. Paul. in pract. Cancellaria Apoſt. ante med. verſ. quod
donatio Conſtantini.*

AD CAP. III. Pag. 123.

NVM. 1. vſque ad 3. Adde, & muta ſic.

1 Conſtantinopolitanam ciuitatem à prima eius ori-
gine Dei admonitu ædificatam fuiſſe tradit *Sozomen.
Eccleſiaſtica hiſtoria lib. 1. cap. 2.* Hæc cum Bizantium
priùs diceretur (cuius Bizantinis ciuibus B. Petrus A-
poſtolus Epiſcopum miſit, vt ſcribit *Cardin. Baron. an-
nalium tom. 1. ſub anno Chriſti 44. pag. 704. in verſ. 1. de-
ſcribit*) à Dauſanio Spartano primum condita ſi ſe-
quamur Iuſtinum, vel ſecundum Euſtathium à Bi.ze
Megarenſium claſſis Præfecto, ſi credamus *Petr. Greg.
ſyntagm. Iuris lib. 15. cap. 5. nu. 7.* ob nobilitatem tamen,
amplitudinemque à Magno Conſtantino Imper. po-

ſtea mirificè conſequutam, ab illo quoque nomen feliciter mutauit, cæpitque Conſtantinopolis dici, vt aduertunt *Nicephor. Eccleſiaſtica hiſtoria lib. 7. caput. 48. & ſeq. Petr. Gillius in lib. de Conſtantinopolitana ciuitate*, & *Petr. Gregor. dict. numer. ſeptimo*. Et licet à principio Pontifices iuſtiſſimè moueri potuerunt, vt primum & ſecundum locum poſt Romanam Eccleſiam deferrent potius Alexandrinæ, & Antiochenæ, quia ciuitates apud Romanos Ægypti & Syriæ erant Metropoles, & capita; poſtea tamen ex iuſtis notabilibuſque cauſis Conſtantinopolitana Eccleſia ad verum Patriarchalis Sedis titulum & honorem Vigilij Papæ decreto aſſumpta fuit, vt obſeruat *Franciſ. Torrenſ. de actis veris ſanctæ ſynodi ſub can. 36. in verſic. poſtea Vigilius*, contigit autem id poſt Alexandrinam, Antiochenam & Hieroſolymitanam, vt docet *Catechiſmus Roman. part. ſecunda cap. 7. de Ordinis ſacram. num. 27.* & ſenſit integra *capit. inter quatuor de maiorit. & obedient.* arguendo ex ordine litteræ, quamuis Hieroſolymitanam vltimo loco fuiſſe admiſſam non ſine fundamento ſentiant alij, de quibus iam memini. Ad erectionem autem Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ in veram Patriarchalem duabus potiſſimum cauſis ac conſiderationibus motam fuiſſe Apoſtolicæ Romanæ Sedem conſidero, quibus inſitam ſuam Eccleſiarum & Chriſti fidelium maternam ſollicitudinem indicauit. Hanc vna eſt publicum bonum pacis iam dudum ex vna prætentione inter Græcam ac Latinam Eccleſiam cum magno Orbis ſcandalo turbatæ ac deperditæ, conciliandæ. Altera principalior eſt vis gratitudinis in Conſtantinum Imper. à quo inſignia beneficia acceperat in munificentiſſima ab eo donatione ſibi facta, de qua egimus ſupra hoc *tit. capit. ſecundo à numer.* 68. iuſtiſſimum namque ac congruentiſſimum fuit, vt tam illuſtre Conſtantini Magni ſeruitium, tam larga manus, tam beneficus in Romanam Eccleſiam Imperator, qui Romanum Imperium veneranda Chriſtianorum fide muniuit *l. dini Cod. de naturalibus liber.* & qui poſt ædificatas dotataſque nobiliores Vrbis Eccleſias, aſſiduis quoque laboribus, ac expenſis in vtraque toga Chriſtianam Remp. augere, tueri, & conſeruare non deſitit, hac afficeretur ſaltem gratitudine quod Sedes Epiſcopi ſui poſt Romanam Sedem primum Eccleſiaſticarum prærogatiuarum, & Patriarchalium Sedium locum aſſequeretur, quod in terminis tetigit *Vnolfang. Latius de Republ. Romanorum lib. ſecundo capit. ſecundo, verſic. atque hæc de Orientis pratorio*, & latius *Matth. Vgoni. de Patriarchal. præſtantia colum. 2. verſ. recte iuſtas*. Vnde cum Conſtantinus relicta Roma, Sedem ſuam Bizantium (id eſt Conſtantinopolim) tranſtuliſſet, cœpit Aquila (quæ inſigne eſt Romani Imperij) biceps fieri, vt hæc duo capita Orientis, & Occidentis ſignificaret, quod inter alios ponderant *Lancelot. Conr. in templo omnium Iudicum lib. 1. capit. 1. §. 1. verbo Imperator eſt mundi dominus quæſt. 1. nume. 5. & Petr. Gregor. ſyntagm. Iuris p. 2. lib. 15. cap. 5. num. 8.* Et Regia Sede ad Bizantium ſic tranſlata illud nomine ſuo, pluribuſque priuilegijs Conſtantinus exornauit, & non ſolùm Conſtantinopolis, ſed etiam noua Roma eſſe, & appellari meruit, vt in *prima Conſtantinopolitana ſynodo can. 3.* aliàs 5. relato *in capit. Conſtantinopolitana 22. diſtinct.*

A D C A P. V. Pag. 126.

NVM. 4. poſt finem. Adde.

5 Antiochena Eccleſia germana Romanæ meruit appellari *ab Innoc. I. in epiſt. 14. ad Bonifacium Presbyt.* vt habetur *tom. 1. Concil. pagin. 781.* ex quo vtriuſque Cathedræ officium ordinatum fuit, vt in Breuiario Romano patet. Item in ea celebris Antiphonarum vſus cœpit, vt ex Tripartita hiſtoria referunt *Vualfrid. de exordijs & increm. rerum Eccleſiaſt. caput. 25. verſic. dicendum, Amalar. Fortunat. de Eccleſiaſt. Offic. lib. quarto capit. ſeptimo, verſ. vt Tripartita, Rodulph. Ruo de canonum obſeruantia propoſ. 12.* Huius Patriarchatus encomium minimum non eſt, quod eius Antiſtes dicebatur Sacroſanctæ Antiochenæ Eccleſiæ Catholicus, de quo memimere *Petr. Greg. dict. lib. 15. cap. 7. num. 5. & lib. ſecundo, cap. 1. nume. ſecundo Guillerm. Tyrius lib. 14. belli ſacri cap. 12. Procop. lib. 1. de bello Perſico, Valdeſ. de dignitate Regum Hiſpaniæ cap. 13. num. 30.* ad quam in ſimili *Gregorius Papa Childeberto Regi Francorum in epiſt. 6.* dicebat, videlicet: Eſſe autem Regem quia ſunt & alij, non mirum eſt, ſed eſſe Catholicum quod alij non merentur, hoc ſatis eſt, referunt *Aluar. Pelag. de planctu Eccleſiæ lib. 1. cap. 37. num. primo, colum. quarta, Petr. Rebuff. in Concord. Galliæ rub. 1. de approbat. Conuentorum verbo benemeritis verſic. item legimus.* Qui tamen Catholici Regis titulus proprius Regum Hiſpaniæ Apoſtolica conceſſione factus fuit in Ferdinando & Eliſabeth, vt notorie conſtat. Quinimò ex Gothorum tempore Reges Hiſpaniæ illo honorifico titulo acclamati fuerunt, & Alphonſum Regem Hiſpaniæ anno 734. Catholicum nuncupatum conſtat ex auctoribus omnibus, vt *Garibai lib. 9. cap. 6. & Morales libr. 13. capit. 10. 13. & 15. hiſtoriæ* differunt, quod autem illi hoc cognomen eſſet ab Eccleſia indictum vno ore fatentur *Bexter. lib. ſecundo capit. 31. Zurita par. 3. annal. lib. ſecundo, cap. 40. Vaſeus anno 737. Palati. de obtentione Regni Nauarræ par. 6. §. 10. Marian. de rebus Hiſpaniæ lib. 7. capit. 4. Genebrard. in chronico lib. 3. ann. 756.* & alij quos refert *Valdeſ. de dignitate Regum, Regnorumque Hiſpaniæ capit. decimotertio, numer. decimo nono*, & patet in epitaphio ſepulchri, vbi ita legitur: Alphonſus Catholicus. Et ab hoc Alphonſo continuatus fuit titulus Catholici, & deriuatus in reliquos, vt aduertunt *Illeſcas in hiſtoria Pontificali par. prima lib. ſecundo cap. 85. Renath. Copin. de ſacra politia lib. primo titul. ſeptimo, numer. decimo octauo*, & patet in Ordonio I. in quodam priuilegio, cuius exemplar refert *Ambroſ. Morales lib. decimo quarto cap. 34.* vbique Catholicus cognomine nuncupatur, & Rex Sanctius Caſtellæ, dictus Craſſus in priuilegio conceſſo monaſterio de Samos ordinis D. Benedicti eo titulo cognominatur, & Rex Alphonſus VI. Toletanæ vrbis expugnator, ita appellatur Catholicus in Cõcilio apud oppidum de Huſſillos, & Alphonſus VIII. qui inſignem victoriam circa oppidum nuncupatum Nauas de Toloſa obtinuit, Catholicus nuncupatur in inſcriptione, quæ habetur in Cœnobio vetuſtiſſimo S. Facundi. Rexque Henricus III. ita patrem Ioannem primum Regem Caſtellę appellat Catholicum cognomine in teſtamento ab eo condito, & ſic de ſubſequentibus, ita vt cum diceretur Rex Catholicus ab Alphonſo I. Rex Hiſpaniæ intelligebatur, vt notant *Caſſan. in catalogo gloriæ mundi part. quinta, conſid. 33. Anaſtaſ. Germon. de ſacrorum immunitat. libr. quarto in prolegm.*

proœm.nume.8. Garibai in compendio hiſtoriæ libr. decimo octauo cap.1.

Num.5.in fine. adde. ¶ referunt *Franc.Gratian.in compendio Iuris Canon.p.3.diſt.1.num.9. Alberic. de Roſate in rub.ff.de ſtatu hom.ſub nu.11.verſ.*in Antiocheno, *Fr. Philip.Bergomen.in ſupplemento chronicorum lib.6.in fine verſ.Antiochia, Redoan.de ſimonia mentali.p.1.c.16.nu. 10.Petr.Greg.ſyntagm.Iuris lib.15.c.7.nu.4.*

AD CAP. VI. Pag.128.

NVM.1.in fine. adde. ¶ *Euſeb. Eccleſiaſtica hiſtoria lib. 4.c.6. Ioan.Ludou.Vinald.in opere Regali in tract.de magnificentia Salomonis not.6.§.vt ex dictis Ioſephi.*

Num.2.in fine. adde. ¶ Poſtquam autem clementiſſimus Dominus noſter dignatus fuit hanc ciuitatem ad opus noſtræ ſalutis & redemptionis faciendum eligere, vt ſacra teſtatur Euangelica hiſtoria, & tetigit videndus *Arnald.Albertin.in repet.rub.de hæretic.q.11. in errore 3.Iudæorum nu.4.* Illuſtrioribus nominibus eſt inſignita, dictaque fuit Ciuitas magni Regis. *Mat.cap.5* Diuina, ac ſanctæ Reſurrectionis, vt iuxta Iuſtiniani nouellas 40.& 123.obſeruauit Prateus *in* lexicon Iuris verbo Patriarchæ. Quinimo & ab ipſis Turcis proprio idiomate, Lecouſt appellatur, hoc eſt, Vrbs ſacra, vt aduertit Abraham.Orthel.in theſauro geographico verbo Hieroſolyma, qui etiam refert dictam fuiſſe Quadrinbem.

Vnde tanta fuit Hieroſolymitanæ Eccleſiæ dignitas quod olim aliarum Eccleſiarum mater fuerit appellata, vt qui illam regeret omnes mundi Eccleſias regere videretur, quod non obſcurè ſentit *S.Clemens Papa in epiſt.ad Iacobum fratrem Domini in inſcriptione* in illis verbis: Epiſcopo Epiſcoporum, regenti Hebræorum ſanctam Eccleſiam Hieroſolymis, ſed & omnes Eccleſias, quæ vbique Dei prouidentia fundatæ ſunt: & expreſsè habetur in epiſt. Conſtantinopolitani Concilij ad Damaſum Papam & Romanum Concil.in verſ.in ea verò Eccleſia, vbi Hieroſolyma mater Eccleſiarum appellatur, quæ habetur *tom.1. Concil. pag.731. col.1.* refert Conſulſitanus noſter *Fr.Greg.Numius Conſonel. de optimo Reip.ſtatu p.1.lib.3.c.4.* quibus concordat Iuſtinian. Imp. in epiſtola ad Hormiſdam Papam incip. Quod fuimus circa finem in illis verbis: Et Hieroſolymitanam præcipuè, cui tantum omnes fauorem impendunt quaſi matri Chriſtiani nominis, vt nemo audeat ab ea ſeſe diſcernere, habetur *tom.2. Conciliorum pag.516.& Tertulian.lib.4. aduerſus Marcionem* Hieroſolymitanam Eccleſiam matrem Religionis appellat, vt refert *Con.practi.cap.19.*

Num.4.in fine. adde. ¶ vnde colligitur *Genebrard. in chronologia lib.3.* vbi de anno Chriſti 44. erraſſe, dum dicit huiuſmodi Eccleſiam ex tempore Iacobi Apoſtoli Patriarchalem fuiſſe.

Creſcente denique in ipſam Hieroſolymitanam Eccleſiam Chriſti fidelium deuotione, factum fuit vt Vigilij Papæ, & Imperatoris Iuſtiniani tempore de Antiocheno Patriarchatu, itemque de Alexandrino tantum fuerit Hieroſolymitanæ Eccleſiæ conceſſum, atq; largitum, totque eidem decreti, atque aſſignati ſuffraganei Antiſtites, vt veræ Patriarchalis Sedis titulum, honorem ac poteſtatem conſequi mererentur, vt referunt *Hieron.Paul.in fine ſuæ practicæ Cancellariæ, & Alberic.de Roſate in rub.ff.de ſtatu hominum poſt num.11.in fine iuxta traditionem veterum.*

Additiones ad Primam Partem.

Ex tunc quatuor fuerunt ei ſubiecti Archiepiſcopi, vt refert *Redoan.de ſimonia mentali p.1.cap.16.num.* 10. quorum duo antea ſuffraganei erant Antiocheni, alij vero duo Alexandrini, quod ex teſtimonio *Guilelmi Tyri* Metropolitæ obſeruauit *Raymund. Ruffus in duplicat.in patronum Molinæ pro Pont.Max.fol.31.col.2.* & explicans locum ipſius Tyri de bello ſacro *lib.14.cap.12.* obſeruauit *Card.Bar.annal.Eccleſ.to.7.anno Chriſti 553. Vigilij Papæ anno 14.& Iuſtiniani Imp.anno 27.pag.441 verſ.alla illa,* vbi ita ait: Tempore prædicti Principis, Iuſtiniani videlicet, congregata eſt ſynodus generalis apud Conſtantinopolim tempore D.Vigilij Papæ, Euthychij Conſtantinopolitani, Apollinaris Alexandrini, Pauli Domni Antiocheni, & Euſtochij Hieroſolymitani Patriarcharum ſuper tribus capitulis, &c. In qua ſynodo poſt alias populo Dei neceſſarias inſtitutiones, quas pro tempore promulgandas decreuerat ſanctorum Patrum, qui ad eam conuenerat, auctoritas, prædictam Deo amabilem Hieroſolymitanam honorare Eccleſiam, & eius Epiſcopo locum inter Patriarchas dare, communi ſanxit voluntate, reuerentiam exhibens ſanctæ Reſurrectioni. Et quoniam prædicta Dei cultrix ciuitas quaſi in limite Alexandrini & Antiocheni Patriarcharum erat, nec haberet, illi vrbi ordinaret ſuffraganeos vnde niſi vtrique Patriarchæ aliquid detraheret, viſum eſt expedire ab vtroque aliquid detrahere, vt eidem iuxta formam aliorum Patriarcharum ordinaret ſubiectos. Subtraxerunt ergo Antiocheno, Cæſarienſem & Scythopolitanum Metropolitanos: Alexandrino vero Rubenſem, & Berythenſem, item Metropolitanos: & quoniam iterum eundem Patriarchã oportebat habere præter ſupradictos Metropolitanos familiares ſuffraganeos, quos Græci Syncellos vocant, ſubtraxerunt prędictis Metropolitanis quoſdam Epiſcopos, & quoſdam de nouo erexerunt vſque ad vigeſimum quintum. Hęc ex diuo Guillelmo Tyro refert *Cardin.Baron.citato loco*, addens hęc eadem reperijſſe ſcripta in Bibliotheca Vaticana in codice, cui eſt titulus, Liber cenſuum.

Non obſtat Hieroſolymitano Patriarchatui, quòd voce Domini admoniti diſcipuli fuerint transferre Eccleſiam Hieroſolymitanam in ciuitatem quandam, cui nomen erat Pella, quod ex teſtimonijs Euſebij, & Epiphanij factum fuiſſe refert *Melch. Cano de locis Theolog. lib.6.c.8.in ſolut.ad decimũ, verſ.quod ſi ſententia, & Cardin.Baron.to.1.annal. Eccleſię ſub anno Chriſti 74. verſic. quod igitur*, quia reſpondetur mutationẽ illam, ſeu trãſlationem non in perpetuũ, ſed ad breue tantũ tempus factam fuiſſe, quoad vſq; videlicet ablatis ex vrbe ſanctis, & iuſtis viris vindictę cęleſti fieret locus, vt aduertit *Euſeb. Eccleſiaſtica hiſtoriæ l.3.c.5.* quo fit vt cũ ſtatim Hieroſolymam redierit, ab ea diuertiſſe vltra illũ effectum nõ videatur, *iuxta ea quæ adduco infra p.3.alleg. 53.n.92.* Maxime cũ legamus vituperatũ fuiſſe Philippum quendam ab Aphtonio declamatore, quod ex omnium barbarorum viliſſima gente ortum haberet, nempe ex Pella, vt obſeruauit *Tiraq.de nobil.c.12.nu.7.*

AD CAP. VII. Pag.129.

NVM.2.in fine. adde. ¶ *Homobon. de Bonis de humanæ vitæ ſtatibus p.1.c.6.ſtatim in princ. Filliuc. tract. 41. de benef.cap.2.nu.35.*

Num 6.à linea 7.ibi, Venetiarum. adde. ita *Gig.in tract. de reſid.Epiſcoporum c.18.num.12. Dioniſ. Pauli de vera quattuor Patriarc.Sedium erect.c.2.à nu.34.*

Num. 8. in fine. Adde. ¶ Aduertere tamen oportet in errorem lapsos fuisse *Ioan. Montaignum in tract. de auctoritate magni consilii num. 50. & Alberic. de Rosate in rub. ff. de statu hominum, num. 11. in vers. in Istria*, asserentes Patriarcham Gradensem, verum esse ex quatuor præcipuis Orbis Patriarchis, quos vltra *lib. 12. tit. 5. par. 1.* & ibi *Greg. Lop. in glos. verbo que se llamar Patriarchas*, expresse reprehendunt *Redoan. de simonia mentali p. 1. c. 16. num. 5. & 6.* & post illum *Dyonis. Paulus d. cap. 2. nu. 31.* & colligitur ex adductis supra *hoc eod. tit. c. 1. nu. 1.* vbi ostendi ex communi ac recepta Iurisconsultorum schola veros ac præcipuos vniuersi Orbis Patriarchas post Romanum Pont. illos tantum esse, Constantinopolitanum scilicet, Alexandrinum, Antiochenum, & Hierosolymitanum.

ADDITIONES AD PARTEM II.

AD ALLEGATIONEM PRIMAM.

NVM. 4. post finem. Adde. & muta num. 5.

5 ¶ In *Concil.* igitur *Trid. sess. 25. de reform. c. 6. versic. præterea*, præcipitur vt Episcopis vbique is honor tribuatur, qui eorum dignitati par est, & à Canonicis exemptis, vt scilicet eis in choro, & in Capitulo, in processionibus, & alijs actibus publicis sit prima sedes & locus, & præcipua omnium rerum agendarum auctoritas. Vnde Innoc. III. *in cap. solita de maior. & obed.* grauiter reprehendit Constantinopolitanum Imper. eo quod eiusdem vrbis Patriarcham ad scabellum pedum suorum in parte sinistra sedere permitteret, late ostendens quam dignior sit potestas Ecclesiastica temporali, & seculares Principes, Ecclesiasticis submitti debere Principibus, quod & in multis sacrorum Canonum locis *96. dist. per tot.* & Sanctorum Doctorum sententijs comprobatur, specialiter ex *B. Gregor. & Gelas. in capit. quis dubitet, cum seqq. ead. dist.* vbi habetur Sacerdotes Christi Regum & Principum, & omnium fidelium Patres, & magistros censeri, & *Ioannes Papa in c. si Imperator ead. dist.* dicit Imperatorem Catholicum Filium Ecclesiæ, non Præsulem, & quod ad Religionem competit, discere ei conuenit, non docere, & post multa: Imperatores Christiani, inquit, subdere debent executiones suas Ecclesiasticis Præsulibus, non præferre; vnde in quolibet loco suæ iurisdictionis nõ exempto pro tribunali sedere, & iurisdictionem exercere posse ait tex. *in cap. cum Episcopus, de officio Ordin. in 6.* de quo late *alleg. 80.* & per suas diœceses liberam habere potestatẽ, & tribunal Ordinarium ex alijs comprobat *Cornel. de absolut. iuramenti part. 3. quæst. 13. à num. 9.* & Angelis præcellere quatenus Ecclesiam regere scientia diuinitus communicata datum est, obseruat *Thom. Boss. de signis Ecclesiæ tom. 2. lib. 16. cap. 9.* Nec dubium quin magna sit huius gradus excellentia, & profecto si Ordinem, & Ordinis potestatem spectemus, maior est Episcopus, quam Cardinalis: ille enim Sacerdotes consecrat, baptizatos confirmat, & alia huiusmodi facit, quæ Cardinalis non potest: idemque sentiendum si attendatur iurisdictio ferendi leges, puniendi, dispensandi, indulgẽdi, quæ nullatenus licent Cardinali, quoniam diœcesi caret *August. de Ancona de potest. Eccles. q. 102. art. 2. Plat. de Cardin. c. 3.*

Num. 6. à linea 8. ibi, *lit. D.* Adde. ¶ *Ludou. Gomez. in rep. c. 1. num. 33. de constit. libr. 6. Steph. de Gaeta in repet. cap. ad limina 30. q. 1. in princ. num. 6.* intelligendo vt per *Dyonis. Paul. de vera quatuor Patriarchalium sedium erec. c. 17. à num. 54.* infinitos &c.

1 Num. 7. vsque ad num. 10. Adde & muta vt infra.

7 ¶ Ex quibus consequens sit Episcopos in sua diœcesi debere honorari ab Archiepiscopo, dum est in *illa Capr. decis. 27. num. 24. & 25. Aloys. Ricc. in praxi aurea resol. 203. num. 3. vers. 8.* Habent eadem priuilegia circa officium Inquisitionis quæ habet Inquisitor delegatus, & maximè absentibus Inquisitoribus vel vbi illi non adsunt, *Penia in directo. Inquis. part. 3. schol. 112. Aloys. Ricc. dict. resol. 203. num. 4. vers. 12.* Et ciuitas occidens suum Episcopum priuatur in posterum tali dignitate *c. ita nos 25. q. 2. Con. lib. 2. vari. c. 8. in fine, Aloys. Ricc. d.*

8 *resol. 203. num. 4. vers. 13.* Hinc pariter infertur Episcopos in suis Diœcesibus plenissimam exercere iurisdictionem puniendi quæcunque & omnia crimina, *cap. 1. de officio ordin.* censuras proferre potest contra Sacerdotem, nisi iurisdictionem habeat, *cap. cum ab Ecclesiarum de officio ordin.* Indulgentias concedere, *cap. quod autem, c. cum ex eo, cap. pen. de Pœnit. & infra alleg. 88.* cognoscere de causis matrimonialibus *inf. alleg. 84.* dispensare in omnibus casibus minoribus adulterio, *c. at si clerici. §. de adulterijs, de iudic.* dispensare in irregularitatibus occultis. *Conc. Trid. sess. 24. de reform. c. 6.* Absoluere ab omni censura legis non reseruata *cap. nuper, de sententia excommun.* post *Nau. Conar. Vgolin.* & alios *Sayr. de censur. lib. 2. cap. 19. Soar. eodem tract. tom. 5. disp. 7. sect. 3*

9 ac demum dispensare quoties dispensandi facultas cõceditur, vt notant omnes *in cap. at si clerici, §. de adulterijs, de iudicijs. & in capite dilectus de tempor. ordin. Card. Tusch. pract. conclus. tom. 3. concl. 276. Soar. de legib. lib. 6. c. 14. nu. 3. & 8.* Ex quibus omnibus colligitur Episcopos, tam in potestate iurisdictionis, quam in potestate Ordinis Sacerdotibus, seu Presbyteris superiores esse: constat enim tam Ordinis, quam iurisdictionis potestatem competere Episcopis in suis diœcesibus; Sacerdotibus vero esse communem Ordinis potestatem cum Episcopis exceptis ordinandi, confirmandi, nonnullisque alijs ministerijs: ergo fit consequens manifestissimum quoad potestatem iurisdictionis Episcopos superiores esse Presbyteris, cum ex dictis constet hos nullam, illos plenam in suis diœcesibus habere iurisdictionem. Quoad potestatem ordinis idem ostenditur, siquidem Sacramentum Confirmationis conficere, Ordines conferre, multàque alia Ordinis ministeria solis Episcopis fuere reseruata, & Presbyteris omnino denegantur: quare hanc veritatem multis docent *Cardin. Bellarm. tom. primo, controu. 5. lib. primo capit. decimo quarto, Petr. Soti de institut. Sacerdot. vbi de*

Sacram.

Sacram. Ordinis sect. 1. & alij, quos plene refert *Henriq. in sum. lib.* 10. *c.* 7. §. 2. *lit. L*, & de Fide definuit *Concil. Trid. sess.* 23. *cap.* 4. *& can.* 6. *&* 7. Non obstant illa, quibus impij hæretici hanc Episcoporum & Presbyterorum distinctionem & pulcherrimam Catholicæ Ecclesiæ hierarchiam conantur euertere, quem errorem iam olim excitauit Aerius, qui cum Episcopatum frustra, & impotenter ambijsset ab Ecclesia diuertit eam impugnans dignitatem, quam consequi non potuit: quem deinde errorem ex eadem causa permotus suscitauit Vuicleph, cum Episcopatum Vigoriensem impotenter appeteret, adducentes auctoritates *Pauli* 1. *ad Philip.* ibi, cum Episcopis & Diaconibus, quasi nomen Episcopis, præ Presbyteris ponatur; aliàs enim de Presbyteris quoque Paulus fecisset mẽtionem, & deinde quia in plurali numero dicit, Episcopis, qui tamen in eadem ciuitate plures esse non possunt, iuxta ea quæ notantur *in cap. quoniam de officio Ordin.* adducunt deinde *Paul.* 1. *ad Titum cap.* 1. ibi, constituas per ciuitates Præsbyteros, & inferius, oportet enim Episcopum irreprehensibilem esse, &c. quasi illi, quos superius Presbyteri nomine significabat, ijdem sint, atque illi quos modo Episcopos appellat. Denique expendunt auctoritatem Hieron. *in cap. legimus* 93. *dist.* & *in cap. alim* 95. *distinct.* vbi expresse inquit eosdem esse Episcopos, atque Presbyteros. In primis enim pro solutione difficultatum, quas supra ex locis Apostoli adduximus, aduertendum vniuersum clerum, omnèsque Ordines ad duo primaria genera reuocari; Ad Sacerdotes scilicet, & ministros, quorum priores videlicet Sacerdotes, subdiuiduntur in maiores, & minores; posteriores vero, scilicet ministri in sex alias species, Diaconos, Subdiaconos, Acolitos, Lectores, Exorcistas, & Ostiarios, quibus nostri addũt Psalmistas, habetur *in cap. cleros* 21. *dist.* quamuis nomẽ Episcopi principalibus tantum Sacerdotibus tribui soleat, & nomen Diaconi principaliori tantum Ministro, vtrumque tamen suo modo alijs conuenit, nam etiam Presbyteri superintendunt populo. Volens igitur Paulus vniuersum populum salutare, seu magis Clerum, ne cogeretur singulos Ordines numerare, generatim id fecit, nomina Episcopi comprehendens omnes Sacerdotes, nomine Diaconi omnes ministros. Ad secundum ex Paulo ad Titum respondetur Paulum illis verbis vsum fuisse tanquam generalibus, non vero tanquam distinctis ex modo dicta ratione. Ad auctoritatem vero S. Hieronymi responsum est supra *p.* 1, *tit.* 1. *cap.* 2. *num.* 26.

Vnde omnibus Clericis, & cunctis etiam fidelibus Ecclesia præcipit, vt Episcopos suos diligant, eisque obedientiam debitam exhibeant, sic etenim docet Clemens Papa in *cap. Sacerdotes* 2. *quæst.* 7. Sacerdotes, inquit, & reliqui Ecclesiæ ministri, omnesque plebes Episcopos suos diligere debent, & eorum præceptis obedire, etiamsi ipsi aliter, quod absit, agant, nisi in Fide erraverint, & B. Apostolus Petrus hortabatur, dicens: Obedite prępositis vestris, non solùm bonis, & modestis, sed etiam discolis. Euaristus quoque Papa in *cap. sicut vir, in fine* 7. *q.* 1. dicit Ecclesiam cum tanta reuerentia Episcopi sui doctrinam suscipere debere, eamq; amare, & diligere, vt legatum Dei, & præconem veritatis; si quis autem Episcopo non obedierit, siue sit Sacerdos, siue alius clericus, siue etiam Princeps Canonum sententia pronunciatur infamis, & à liminibus Ecclesię est reijciendus, vt dicit idem *Clemens in cap. si autem* 11. *q.* 3 excommunicandos esse dicit Anterus Papa. *in cap. Ab-*

sit eadem causa, & quæst. ita & *in cap. si quis, & in capit. omnes, de maiorit. & obed.* Nec potest subditus contra Prælatum suum præscribere obedientiam, *cap. cum non liceat. de præscript.* vbi in collect. plures Doctores citauimus.

Num. 10. in fine. adde. ¶ Vocantur principes Ecclesię *Aloys. Ricc. in praxi aurea resolut.* 203. *num.* 2. dicuntur etiam personæ egregiæ, itaut ad eos domi mittatur pro iuramento accipiendo si quandoque in testem vocantur volentes *gloss. in l. ad egregias ff. de iureur. Bald. in Auth. sed Iudex C. de Episcopis & Clericis*, Gambar. *de offic. & potestat. Legati de latere lib.* 2. *tit. de variis Ordinariorum nomin. num.* 38. Item dicuntur illustres secundum *Bar. in l. omnes populi ff. de Iustit. &* Gambar. *citato loco num.* 39. & comitati debent à suis Canonicis in publicis processionibus, vt late probat *Aloys. Ricc. in praxi aurea resol.* 51. & dicuntur habere pastoralem curam, & dignitatis fastigium *cap. ordinatos* 59. *dist. c. moramur vers. principatus dist.* 6. *c. principatus* 1. *q.* 1. *Aloys. Ricc. d. resolut.* 203. *nu.* 2.

Num. 18. à linea 4. ibi, ordinem, adde. ¶ distinctum, sed eundem cum Sacerdotio, & per consecrationem in dignitate Episcopali recipere Episcopum non ordinem distinctum, vt est Sacramentum, sed potius distinctum officium, & nouam dignitatem ac præeminẽtiam exercendi ex officio plures Ecclesiasticas functiones, quas ex officio certum est nec simplices Sacerdotes, nec alios inferiores exercere posse: ita tenent ipsi *in* 4. *Sentent. distinct.* 24. *S. Thom. in addit. ad* 3. *p. quæst.* 40. *artic.* 5. *in corpore vbi Nugnus, Henriq. in sum. lib.* 10. *cap.* 2. *in princip. Molfes. in sum. moralis Theolog. tract.* 2. *cap.* 1. *num.* 31. *Homobon. de Bonis de humana vitæ statibus p.* 1. *c.* 20. *in prin. Filiuc. tom.* 1. *tract.* 9. *nu.* 12. *Reginald. in praxi fori pœnitent. lib.* 30. *tract.* 1. *num.* 5. *Bonacina de Sacramentis disput.* 8. *q. vnic. punct.* 1. *num.* 3.

Num. 19. in fine. adde. ¶ *Filiuc. tom.* 1. *tractat.* 9. *nu.* 24.

Num. 20. dele penitus, & adde sequentem.

20 ¶ In honorem tantæ dignitatis multa priuilegia Episcopis conceduntur, & insignia plura, ac prærogatiuæ eis competunt de iure. Primò enim electus Episcopus eximitur à patria potestate ex lege Canonica *in cap. per venerabilem, qui filij sint legitimi*, & lege Imper. *in auth. sed Episcopalis dignitas C. de Episc. & cler. obseruant Con. in c. quia nos num.* 5. *de testam. Bernard. & Salzed. regul.* 235. *Garc. Falcon. regul.* 198. *Con. in memorabilib. verb. Episcopalis dignitas, Vinl. tom.* 2. *com. opinion. lib.* 8. *tit.* 29. *de patria potestate nu.* 4. *p.* 403. *Menoch. remed.* 15. *recuperandæ nu.* 321. *Ascan. de patria potestate c. fin. nu.* 49. *Pinel. in l.* 1. *p.* 1. *nu.* 42. *C. de bonis matern. Gutier. in repet.* §. *sui nu.* 10. *&* 11. *Inst. de hæret. qual. Valdes. ad Xuar. p.* 2. *pag.* 62. *Molin. de Iust. tract.* 2. *disp.* 229. *vers.* 6. *Rebell. de oblig. Iust. p.* 2. *lib.* 1. *q.* 8. *num.* 6. *vers.* 8. *Tho. Valas. tom.* 1. *alleg.* 29. *nu.* 79. *Mart. de Iurisp. p.* 4. *cent.* 1. *casu* 27. *nu.* 4. Secundò in signum dignitatis Episcopalis, & spiritualis quoq; Matrimonij cum Ecclesia sua annulum portare potest in digito, & Mitra seu infula, & alijs Episcopalibus ornamentis atq; insignijs decoratur *c. clerici officia, de vita, & honest. cler.* Tertiò in Altari in quo Episcopus Missam cantauit, nullus eadem die potest Missam celebrare *c. in altari de consec. dist.* 2. & ut fra aliqua dicemus *alleg.* 24. *in princ.* Possunt autem ipsi Episcopi cum Altari portatili vbique locorum, & extra Ecclesias celebrare, per se, vel per alium in præsentia sua *c. fi. de priuil. in* 6. quod an sublatum fuerit per *Concil. Trid. sess.* 12 *in decreto de obseruandis, & exit. in sacrificio Missæ*, dicemus

infra *alleg.23.num.5.* Et in ſuis diœceſibus populo ſolenniter benedicere *Clem.fin. de priuileg.* de quo aliqua notabimus *alleg.27.à num.63.* Audire diuina officia etiam tempore interdicti,& celebrare,& in ſua præſẽtia facere celebrari *cap.quod nonnullis, de priuileg.* & poſsũt ſibi quem volunt eligere Confeſſorem *cap.fin. de Pœnit. & remiſſ.* de quo tamen vide quæ dicemus infra *alleg.25.obſeruat.2.* Quartò, habent Cathedratici exactionem,& canonicam portionem,& alia ſimilia,quę ad legem diœceſanam pertinere dicuntur, de quibus tractabimus *alleg.86.* Quintò non poteſt Epiſcopus ad teſtimonium dicendum flagitari: nam, inquit, *l. nec honore (.de Epiſcopis & cleric.& auth. de ſanctiſſ. Epiſcopis §.nulli verò Iudicum,* & perſona inhonoratur, & dignitas Sacerdotis excepta confunditur: quod ſi quandoque eius neceſſaria ſit atteſtatio,non iureiurãdo,ſed Euangelijs tantum coram poſitis teſtimonium eius eſt accipiendum *cap.teſtimonium cum ſeqq.11.q.1.* Nec iurans in teſtimonio dicendo, aut de calumnia Euangelia tangit, ſed tantum à longè manus eleuat verſus illa *cap.fin.de iuram.calumn.gloſſ.in d.cap. teſtimonium §. item,* niſi cum iurat fidelitatem, aut in alio caſu condito, quia tunc ſacra tangit, vt *in cap.ego, N.in fine, de iureiur.* non tamen creditur eius dicto de his quæ dicta, vel facta ſunt coram eo ſine probationibus *cap. fin. 6. q.2.* Sextò, cuicumque licitum eſt iudicium Epiſcopi in quacumque cauſa eligere, & eius ſententia non eſt retractanda, & teſtimonium ipſius tantum eſt recipiẽdum, vt Theodoſius Imp. decreuit *in capit. quicumque cum ſeqq.11.q.1.* niſi de præiudicio famæ alterius ageretur, vt *in d.c.fin.6.qu.2.* hæc enim ſic quoque intelliguntur cum ſententia ab Epiſcopo ſecundum ius legitimè fuerit prolata, dicit enim Imper. illud veritatis auctoritate firmatum, illum incorruptum habeatur quod à ſacroſancto homine ſecundum ſcientiam mẽtis illibatæ fuerit prolatum, *in c.omnes, in fine, ead.cauſa & quæſt.* Epiſcopi quoque tantum, vel alij in eccleſiaſtica dignitate conſtituti conſeruatores Iudices dãtur *cap.hac conſtitutione, de officio deleg.in 6.* Septimò, ſi Epiſcopi à quoquam rebus proprijs ſpoliantur, vel à ſuis ſedibus eijciantur, ſunt ſtatim in omnibus reſtituendi, & cuncta eis redintegranda, antequam vllum crimen obijci poſſit *cap.ſi quis ordinatus, cum ſequ. 92. diſt.(lem.vnic.de foro compet.* Nec ſunt Epiſcopatu priuandi propter quamcumque ægritudinem, an corporis infirmitatem *cap.1.cum ſeqq.7.q.1.* Octauò. Epiſcopus poteſt aſſiſtere Inquiſitoribus in negotio Fidei, Alex. IV. Bulla 13. & habet eadem priuilegia circa officium Inquiſitionis,quæ habet Inquiſitor delegatus, & maximè abſentibus Inquiſitoribus,& vbi Inquiſitores non adſunt, Penia *in 3.p. direct.Inquiſit.ſchol. 112. Aloyſ. Ricc.in praxi aurea reſol.203.verſ. duodecimo,* Nonò, Epiſcopi non citantur ad Curiam ab auditore Cameræ abſque mandato ſummi Pont. *Pius IV. Bulla 74. Aloyſ. Ricc.d.reſol.203.num.1.* Decimò, Epiſcopi præcedunt Prothonotarios etiamſi ſint de numero participantes tam in Vrbe quam extra *Rus II. Bulla 2. Aloyſ.Ricc.d.reſol.203.verſ.ſexto.* Vndecimò, Epiſcopus in ſua diœceſi debet honorari ab Archiepiſcopo dum eſt in illa *Capic.deciſ.17.num.28.& 25. Aloyſ.Ricc.dict. reſol.203.num.3.verſ. octauo.* Duodecimò, Epiſcopus poteſt eſſe Iudex in cauſa propriæ ſuæ Eccleſiæ, vt dicemus *alleg.87.num.6.* Decimotertiò, Ciuitas occidẽs ſuum Epiſcopum priuatur in poſterum tali dignitate *cap. ita nos 25.quæſt.2. Cou.lib.2.var.c.8.in fine, Aloyſ. Ricc.dict. reſolut.203.num.4.* qui autem Epiſcopum perſonaliter offenderit, non poteſt niſi per Papam abſolui, quamuis ſit leuis iniuria, cum in alijs ex leui iniuria id alteri demandetur *capit. peruenit. de ſenten.excommun.*

Num.24. in fine. adde. ¶ *Homobon.de Bonis de examine eccleſiaſtico p.1.tract.1.c.9.q.52.* vbi *q.53.* an ignarus promotus ad Epiſcopatum ſit tutus in conſcientia, & collatio valeat, quorum plures refero *ego ipſe in collect.ad.c.cum in cunctis num.20.de elect. Molfeſ.in ſumm. Theologiæ Moralis tract.2.c.13.nu.6.*

Num.26. in fine. adde. ¶ *Maſſobr. in ſua praxi habendi concurſum reg.10.dub.11.à nu.19. Molfeſ.in ſum. Theologiæ Moralis tract.2.c.11.nu.4.& 5. Filliuc. to.3. tract. 41.c.5.num.32.*

Num.33. in fine. adde. ¶ *Baſil.Pont.de Matrim. libr.1. cap.11.num.5. Sanctarel.vari.reſol.q.42.nu.18. ego ipſe in collect. ad cap.tanta num.24.qui filij ſint leg.* me citato in hoc loco *Homoobn.de examine eccleſiaſtico trac.12. c.3.q.11.ſuppoſ.4.*

Num.39. in fine. adde. ¶ *Vgolin.de officio Epiſcopi c.2. in princ.a num.2. Galgan.de Jure publico l.3.tit.108. Soar. del egib.lib.5. cap.8.num.13. Vaſq.in opuſculo de benefic. c.3.§.3.num.27. Molfef.in ſumm. Moralis Theologiæ tractat.6.c.7.num.47.*

Num.44. in fine. adde. ¶ *Vgolin.de offic.Epiſcopi cap.2. in princ.num.4.*

AD ALLAGAT. II. Pag.151.

Num.1. in fine. adde. ¶ *Fernandez in examine Theologiæ moralis p.3.cap.11. Vgolin.de officio,& poteſtate Epiſcopi cap.26. Vincent. Filliuc. quæſtio. moralium tract.9.*

Num.2. in fine. adde. ¶ *Filliuc.to.1.tract.9.c.1.nu.3.* Inſtitutum eſt autem Ordinis Sacramentum præcipuè propter Sacerdotium; ſacrificium enim & Sacramentum ita Dei ordinatione coniuncta ſunt, vt vtrumque in omni lege ſemper extiterit *Concil.Trid.ſeſſ.23.de Sacram.ordinis cap.1.* Vnde Chriſtus Dominus in nouo Teſtamento cum Euchariſtiæ ſacrificio etiam Sacerdotium inſtituit, quando Apoſtolis,& eorum ſucceſſoribus poteſtatem tradidit conſecrandi Corpus, & ſanguinem ſuum, necnon & peccata dimittendi, ac retinendi. Cum autem diuina res ſit tanti Sacerdotij miniſterium, vt inquit *Concil.Trid.d.cap.2.* cõſentaneum fuit quo dignius ac maiori cum veneratione exerceri poſſet, vt in Eccleſia plures & diuerſi eſſent miniſtrorũ Ordines, qui Sacerdotio ex officio deſeruirẽt, ita videlicet diſtincti, vt qui iam clericali Tonſura inſigniti eſſent per minores ad maiores aſcenderent. Hinc namq; Diaconorum,& aliorum miniſtrorum exorta ſunt nomina, de quorum officijs ac miniſterio infra tractabimus *alleg.11.* & Dionyſius Papa in epiſt. ad Seuerum Epiſcopum, relatus *in cap.fin.89. diſt.* licet Gregorio, & Bonifacio adſcribatur, inquit ad hoc diuina diſpenſatione conſtitutum eſſe gradus diuerſos, & Ordines eſſe diſtinctos, vt dum reuerentiam minores potioribus exhiberẽt, ac potiores minoribus dilectionem impenderent, vna concordiæ fieret ex diuerſitate contentio, & rectè officiorum generaretur adminiſtratio ſingulorum; neque vniuerſitas alia poterat ratione ſubſiſtere, niſi huiuſmodi magnus eam differentiæ Ordo ſeruaret, ſicut in cæleſti Angelorum militia aduertere poſſumus. Hæc ille: Si quis enim (inquit *Concil. Trid. d.ſeſs.23.de Sacramento ordinis cap.4.*) omnes Chriſtianos

nos promiscuè noui Testamẽti Sacerdotes esse, aut omnes pari inter se potestate spirituali præditos affirmet, nihil aliud facere videtur, quam Ecclesiasticam Hierarchiam, quæ est vt castrorum acies ordinata, confundere. Sacerdotium igitur ipsum à Christo Domino originem & institutionem trahit, vt diximus. Diaconatus vero ab Apostolis *Actor. 6.* fuit institutus, Subdiaconatus quoque & alij minores Ordines ab ipsis Apost. & ab eorum primis successoribus introducti fuerunt, *cap. 1. & ibi glos. verbo Subdiaconos 35. distinct. Concil. Trid. d. sess. 23. de Sacramento ordinis cap. 2.* Omnes vero Ordines à Christo instituti dicuntur, quia omnium ordinum officia in se ipso quodammodo gessisse probatur. A

Num. 4. a linea 2. ibi, Confirmatio. adde. ¶ in singulis ordinibus in anima suscipientis, idest quandam spiritualem animæ qualitatem, quod quidem fit in susceptione illius signi exterioris, ad quod concurrunt alicuius instrumenti traditio, & expressio verborum, vt infra *alleg. 11.* Vnde duplex signum clericorum notatur, interius & exterius: interius est character exterius est censura, vide *Concil.* B

—— & in fine. adde. ¶ *Filliuc. tract. 9. n. 54.*

Num. 14. in fine. adde. ¶ ac proinde ordinis sacramẽtum valide, sed non licet conferri posse illi, qui non est confirmatus, docent *Sot. in 4. dist. 22. quæst. 2. art. 4. prope fine, Henriq. in summ. lib. 10. cap. 14. §. 2. in comm. lit. P. Valer. Regin. lib. 28. num. 24. Bonacin. de sacram. disp. 4. quæst. vnic. punct. 5. nu. 9. in princ.* C

Num. 15. in fine. adde. ¶ me citato *Homobon. de examine ecclesiastico tractat. 12. capit. 3. q. 15. supp. 1.*

Num. 17. in fine. adde. ¶ *Rendnain prompt. recept. sentent. to. 1. tit. 34. de Episcopis nu. 15. Fornar. de ordine c. 1. Franc. in thesauro fori eccles. p. 1. c. 4. nu. 17. Tho. Valasc. to. 1. alleg. 3. nu. 8. Campan. in diuers. Iuris Canonici rub. 2. nu. 7. Vasconcel. in harmonia rubric. sub tit. de translat. Episcopi num. vlt. Marta voto 14. à nu. 2.*

Num. 18. in fine. adde. ¶ *Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 1. num. 5. Fernandez in examine Theologiæ Moralis p. 3. cap. 11. §. 1. num. 3. Molfes. in summ. Moralis Theolog. tract. 2. c. 1. num. 31. & c. 3. à num. 14. Filliuc. to. 1. tract. 9. nu. 13.*

Num. 23. in fine. adde. ¶ *Fernandez dict. c. 11. §. 3. Homobon. de Bonis de examine ecclesiastico p. 1. tract. 3. c. 8. q. 69. in princ. Filliuc. to. 1. tract. 9. nn. 15.*

Ex his porro Ordinibus tres sacri & maiores dicuntur, quatuor vero minores, & non sacri propriè appellantur. Sacri sunt & maiores Sacerdotium, seu Presbyteratus, Diaconatus, & Subdiaconatus: huiusmodi enim personæ ad Altaris ministerium accedunt *cap. à multis de ætate, & qualit.* & sacra contingunt, atque ob id votum Castitatis emittunt *cap. 1. 31. dist.* Olim vero Subdiaconatus inter Sacros ordines non numerabatur, vt dicitur *in d. cap. a multis*, quamuis esset antiquitus institutus, cum de eo meminerit *Anaclet. in ca. Episcopus Deo de consec. dist. 1.* præter can. *Apost. vt in cap. 1. 35. dist.* Sed Gregorius Pontifex, atque Vrbanus II. eũ inter sacros retulerunt, vt Innoc. III. restatur *in c. miramur, de seruis non ordin.* Gregorius namque constituit vt is castitatem voueret *d. cap. 1. 31. dist.* Vrbanus vero eum Ordinem expresse in sacrorum numerum retulit, *vbi c.* erubescant *32. dist. & in c. fin. 60. dist.* de quo aliqua dixi *alleg. 14. n. 1.* D

Reliqui vero quatuor Ordines minores dicuntur, nec sacri propriè nominãtur, eo quod eorum officium ad sacra contingenda non pertingat *Conci. Trid. sess. 23. de Sacram. Ordinis cap. 2.* Etsi omnes septem sacri propter Sacramentum dicantur *in c. 1. de filijs Presbyt. libr. 6.* Sunt autem quædam inter sacros, & minores Ordines differentiæ. Primò enim in maioribus maior ætas requiritur, & scientia vt dixi *alleg. 116.* Secundò, officia sacrorum ordinum à non ordinatis exercerì nõ possunt impunè *cap. 1. & 2. & ibi glos. & doct. De clerico non ordinato minist.* Minorum vero officia quamuis ab his, qui ordinati non fuerint prohibeantur exerceri, non tamen pœna aliqua vel censura imponitur, & facilius permittuntur, nam minores clerici assistentes dicũtur, maiores vero ministri *cap. 1. distinct. 24. capit. 1. §.* deseruientes *33. dist.* Tertiò, vbi dispensatio circa ordines Papæ est reseruata, de maioribus tantum intelligitur, veluti vt extra statuta tempora, & irregularibus conferatur, vt *alleg. 50. a num. 15.* videbimus. Quartò, in degradatione cũ ab Ordinibus sacris solus Episcopus degradare non possit, à minoribus vero id solus cum cõsilio Capituli potest, vt *alleg. 110. numer. 22.* dicemus. Quintò, differunt in voti emissione, vt *alleg. 15.* ostendemus: in minoribus namque Ordinibus tantummodo constituti possunt contrahere Matrimonium, vt probant Doctores citati *alleg. 57. num. 202.* Sextò, in Horarum Canonicarum recitatione, cum ad id non teneantur qui in sacris non sunt constituti, nisi beneficium obtineant, vt docent per me citati *in collect. ad c. dolentes num. 2. de celebrat. Missar.* Septimò, in beneficiorum acquisitione, cum aliqua sint beneficia quæ maiores ordines requirant, vt suo loco dicemus. Octauò, in potestate conferendi, nam maiores ordines solus Episcopus confert, minores verò etiam non Episcopus ex priuilegio potest conferre, *vt alleg. seq.* ostendemus. E

AD ALLEGAT. III. Pag. 133.

Num. 1. à linea 11. ibi, *num. 3.* adde. ¶ *Filliuc. to. 1. tractat. 9. à nu. 91. Homogon. de Bonis de examine ecclesiastico p. 1. tract. 3. c. 8. q. 71. Molfes. in summ. moralis Theolog. tract. 6. cap. 16. n. 63.*

Num. 3. in fine. adde. ¶ *Vasq. tom. 3. in 3. p. disp. 243. c. 1. & 2. Molfes. in sum. Theolog. Moral. tract. 2. c. 17. n. 11. & 12. & latius infra num. 17. & 18. Filliuc. d. tractat. 9. num. 91.*

Num. 4. à linea 12. ibi, *num. 10.* adde. ¶ *Fornar. in tractat. de ordine c. 5. in 3. dicto, Azor. instit. moral. p. 2. libr. 3. c. 48. q. 16. Sayr. de censuris lib. 6. c. 6. nu. 8. Molfes.* vbi supra. *Nau. cons. 14. a nu. 1. de priuileg.*

—— à linea 15. ibi, *95. dist.* adde. ¶ & ex nouioribus *Vasq. in 3. disp. 243. c. 4. to. 3.*

Num. 5. à linea 5. ibi, Sacerdotes. adde. ¶ Vnde refert *Molfes. in summa Theologiæ Moralis tract. 2. ca. 2. num. 17.* Sacram Congreg. Concilij sub die 23. Augusti 1599. declarasse Priorem S. Ioannis Hierosolymitani in locis nullius Diœcesis, in quibus ipse iurisdictionem Ordinariam quasi Episcopalem habet in priuilegium à sede Apost. etiam ante Concilium conferendi primam tonsuram & quatuor minores Ordines posse vtique illos suis subditis dumtaxat Regularibus conferre, possequè aliquem Catholicum Antistitem accersire, qui prædictos Ordines ipsis subditis Regularibus conferat, aliaque ibidem Pontificalia exerceat, Chrismatisque Sacramentum conferat, licentia alterius minimè requisita.

à li-

—— à linea 16. ibi, 13. *de priuileg.* adde. ¶ *Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 48. quæſt. 15. Fornar. in tract. de Ordine c. 5. §. 2. ver. Abbatibus, Vaſq. tom. 3. à diſput. 243. n. 33. Molfeſ. d. tract. 2. c. 2. nu. 18.*

Num. 11. à linea 7. ibi, conferre. adde. ¶ *Luſitanus Portel. in dubijs Regul. verbo Abbas nu. 2.*

Num. 16. à linea 7. ibi, *& qual.* adde. ¶ & ſtante conſuetudine admittit *Molfeſ. in ſumm. Theolog. Moralis tr. 2. cap. 2. num. 19.*

Num. 20. in fine. adde. ¶ quis autem poſſit diſpenſare cum Ordinatis ab Epiſcopo excõmunicato, hæretico, vel ſchiſmatico: vide infra *alleg. 48.* Quæ verò ſint ſubſtantialia Sacramenti ordinis, quorum vnico deficiente non ſuſcipitur, nec character imprimitur, oſtẽdimus *alleg. 11. num. 9. in fine.*

AD ALLEGAT. IV. Pag. 157.

Num. 1. à lin. 10. ibi, *in 1. edit.* adde. ¶ *& in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 317. p. 4. Vgolin. de offic. & poteſt. epiſcopi cap. 26. §. 1. Molfeſ. in ſumm. Theolog. Moralis tract. 2. c. 2. nu. 5.*

—— & in fine numeri. adde. ¶ addunt aliqui quartum modum, ſcilicet ratione familiaritatis, de quo nihil in præſentiarum, ſed *alleg. ſeq.* dicam commodius. Illud in hac materia eſt valdè notandum quod ſi ſubditus aliquo ex prædictis tribus modis ſemel elegiſſet vnum Epiſcopum à quo aliquem ordinem ſuſcepiſſet, non poſſet variare, & aſſumere alios Ordines ab alio ex dictis Epiſcopis, niſi Epiſcopus, qui prius illum ordinauit judicaſſet ceſſare cauſam ordinationis, & remitteret ordinatum ad alium ex dictis Epiſcopis: ita poſt *Archid. in c. nec captanda, de conceſſ. prab. Achil. de Graſſis deciſ. 13. de penſionib. Quarantam, & Riccium obſeruat. Molfeſ. d. c. 2. nu. 10.* reddens rationem: quia ſi ſemel factus eſt ſubditus Epiſcopi ordinantis, cuius eſt vnus prouidere illi de beneficio, & ſic de alijs iurib. Epiſcopalibus non poteſt talis ſubditus eligere alium Epiſcopum in præiudicium electi per primam ordinationem.

NVM. 2. in fine. adde. ¶ *Homobon. de examine eccleſiaſtico tract. 2. c. 1. q. 5. nu. 1.*

Num. 21. à linea 4. ibi, tenent, adde. ¶ *Parel. in dubijs. Regul. verbo Ordines num. 11. Vgolin. d. §. 1. num. 6. & c. 20. num. 9. in fine, Aloyſ. Ricc. d. reſolut. 257. nu. 4. in fine, & in praxi aurea reſol. 185. Nauar. conſ. 84. de Regularib. in nouis, alias 9. de ætate & qual. in antiq. Sayr. in floribus, deciſ. ſub illo tit. de ætate deciſ. 9. Barthol. à S. Fauſto in theſauro Relig. lib. 6. q. 185. Campan. in diuerſ. iuris Cano. rubr. 12. c. 15. nu. 7. Fr. Ludou. Miranda in manu. Prel. to. 1. q. 52. art. 4. concl. 2. ego ipſe in collect. a c. vlt. n. 11. de Regular. Mart. de Iuriſd. p. 4. caſu 182. nu. 4. contra Fr. Emman. Azor. Molin. & Leſſium, quos refert & ſequitur, Sanch. in præcepta Decalogi to. 2. lib. 6. c. 9. nu. 29.* aſſerentes hos minimè teneri Epiſcopo alicui certo obedire, ſed tantum inſtar aliorum clericorum Epiſcopo ſubijci in cuius diœceſi habitauerint.

Num. 23. à linea 2. ibi, conſtituit. adde. ¶ *l. 1. vbi Bart. num. 11. l. aſſumptio, §. Iuris prudentibus, ibique idem Bar. nu. 2. ff. ad municip.*

—— & in fine. ¶ *Rota in Granatea capellania 1. Decembr. 1606. coram Cardin. Marquemontio, impreſſa per Farin. dec. f. 188 nu. 1. & 2. p. 2. recent.* vbi aſſerit tantum domicilium probari ex animo habitandi & permanendi, quando ſcilicet, quis cum tota familia mobilia bona tranſportauit, & habuit domum apertam.

A Num. 27. in fine. adde. ¶ *Henriq. in ſum. lib. 10. ca. 27. §. 1. Maiol. de irregular. lib. 4. cap. 2. Iacob. de Graff. in aureis deciſ. p. 1. lib. 3. c. 2. nu. 2. verſ. ſextum, Cened. canon. q. lib. 1. quæſt. 38. nu. 38. Nald. verbo ordo, nu. 10. Homobon. de Bonis de examine Eccleſiaſtico tract. 2. cap. 1. quæſt. 5. num. 2. Molfeſ. in ſum. Theologiæ moralis tract. 2. cap. 2. nu. 6.* optimè *Fagundez in quinque eccleſiæ præcepta lib. 1. c. 8. n. 12.* vbi totus eſt in oſtendendo domicilium huiuſmodi animo & facto ſemel acquiſitum, non poſſe deſeri ſolo animo, ſed animo, & facto.

Num. 37. à linea 3. ibi, *lib. 6.* adde. ¶ *l. habeo, l. aſſumptio, l. eius. §. celſus ff. ad munic. Socin. in c. fin. num. 21. de foro competen. Rot. d. deciſ. 188. nu. 4. p. 2. recent.*

Num. 42. in fine. adde. ¶ *Homobon. de Bonis de examine eccleſiaſtico, tract. 2. c. 1. q. 5. num. 3. Molfeſ. in ſum. Theol. moralis tr. 2. c. 2. nu. 7.* B

Num. 50. in fine. ¶ *Aloyſ. Ric. in praxi aurea reſolut. 49. numer. 2.*

Num. 55. poſt finem. adde.

¶ Octauò, amplia etiamſi beneficium habeat certum Ordinem annexum, puta ſubdiaconatum, vel Diaconatum: tunc enim poterit ratione talis beneficij ordinari ab illo Epiſcopo etiam ad alios ordines vt per *Domin. nu. 9. & Franch. n. 3. in d. c. cum nullus, Aloyſ. Ric. in d. praxi aurea reſol. 49. num. 3.*

Num. 57. poſt finem. adde.

¶ Tertiò limita in habente præbendam temporalem, C ratione cuius non poteſt quis ordinari ab Epiſcopo Diœceſis, in qua eam habet, vt in terminis reſoluit *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut. 49. nu. 3.* eo quod nihil ſpiritualitatis habeat, æquiparetur prædio, & commoditati tẽporali pro ſoluendis ſalarijs aduocati, procuratoris, mulicorum & ſimilium, vt obſeruat *Gonzal. ad reg. 8. Cancelar. gloſ. 5. §. 1. num. 6.* Sicut poteſt quis ordinari ab Epiſcopo originis, vel domicilij, ſeu beneficij, ita etiam à quolibet eorum litteras dimiſſorias accipere poterit, vt ab alio valeat ordinari, vt notat *Molfeſ. in ſum. Theologiæ Moralis tract. 2. c. 2. numer. 21.* Obſeruans ſacram Congregat. cenſuiſſe, vt ſemper in hoc præferatur Epiſcopus loci in quo quis habet beneficium. D

Num. 60. à linea 10. ibi, *num. 2.* adde. ¶ *Nau. conſ. 22. in antiq. aliàs 36. in nouis de tempor. ordin. Sayr. in Floribus, deciſ. ſub illo tit. deciſ. 24. Campan. rub. 12. c. 13. à nu. 33. Fr. Ludou. Miran. in man. Prel. tom. 1. q. 39. art. 2. Camp. rub. 9. c. 3. & rub. 12. c. 13. à nu. 33. Franc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici p. 1. c. 4. num. 36. Homobon. d. tract. 2. c. 1. q. 2. in fine, Aloyſ. Ricc. Neap. deciſ. 118. nu. 3. p. 4.*

Num. 62. in fine. adde. ¶ & nouiſſimè *Aloyſ. Ricc. in deciſ. curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 118. num. 6. p. 4.*

Num. 65. poſt finem. adde.

¶ Denique illud notare oportet, denegare Ordines, aut dimiſſorias nõ poſſe Epiſcopum ei, qui obtinet beneficium, vel eſt in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutus, vt probat *cap. ex tenore, &* ibi *gloſ. de tempor. ordinat.* niſi deſint in eo debitę qualitates, aut aliquod habeat canonicum impedimentum. Alijs vero non tenetur ordines conferre Epiſcopus *cap. ad aures eod. tit.* maximè ſtante diſpoſitione *Concil. Trid. ſeſſ. 21. de reform. cap. 2.* ibi, niſi illis, quos Epiſcopus iudicauerit aſſumendos, quæ verba cum denotent boni viri arbitrium, hoc eſt voluntatem rationi ſubmiſſam *l. fideicommiſſaria 2. ff. de fideicommiſſ. libert. gloſ.* verbo viſum *in c. 2. de corpore vit. Lap. alleg. 60. nu. 3.* ideo ſi Epiſcopus legitimè non interponat arbitrium, Deum ſolùmodo iudicem habebit

E

bebit glos. verbo relinquitur *in c. statutum §. accessorem de rescript. in 6. Calcan. cons. 38. num. 7.* ac proinde non dabitur appellatio, quia superior non potest animum & conscientiam inferioris immutare *Bald. in l. 1. num. 10. vers. scias tamen C. de sentent. ex brevil. recit. Con. vari. lib. 2. cap. 12. num. 3. vers. & ab eo*, ex quibus nullū posse contra prohibitionem sui Prælati ordinari, aut ab illo conqueri, seu ab eo appellare, eo quod illum Ordinare nolit, resoluit *Aloys. Ricc. in praxi rerum fori eccles. resol. 587 in 2. edit. aliis decis. 693 in 1. edit. & censuit Rot. in Elborenensi Ordinum 24. Iunij 1618. coram* R. P. D. Remboldo & 18. *Februarij 1619.* coram Reuerendo D.meo Decano. A

Vnde fit non posse Episcopum quemquam ordinare inuitum, *princip. 74. dist. & ibi glos.* 1. quamuis cogere ad suscipiendos voluntariè Ordines possit eum qui beneficium Ecclesiasticum obtinet, aut ratione ordinis eidem beneficio annexi, aut propter necessitatem Ecclesiæ *cap. 1. de ætate, & qualit. c. quæris, vbi glos. & DD. eod. tit.* nisi legitimè excusetur, qui si promoueri contempserit, erit ab Ordine, quem habet, suspendendus, aut à beneficio deponendus *cap. si qui clerico 74. dist. d. c. quæris.* Cæterum si inuito velit ordines conferre, suspensus ipse esset à celebratione Missarum per annum, & ab Ordinum collatione *c. 1. & 274. dist. & citati infra alleg. 111. num. 3.* & ille esset deponendus *cap.* denunciamus *25. quæst. 2.* imprimitur siquidem character inuito, si adsit voluntas quamuis coacta, secùs si nullatenus præstaret assensum, iuxta ea quæ resoluimus supra *alleg. 2. num. 5. & 6.* B C

AD ALLEGAT. V. Pag. 161.

NVM. 1. in fine. adde. ¶ *Molfes. tract. 4. cap. 2. numer. 8. cum seqq. Homobon. de Bonis de examine ecclesiastico, p. 1. tract. 2. cap. 2. qu. 5. in fine.*

Num. 6. in fine. adde. ¶ *Molfes. dict. c. 2. n. 8. prope finem.*

Num. 11. in fine. adde. ¶ Vnde ex Riccio notat *Molfes. d. c. 2. nu. 9.* collationem factam beneficij posse seu mense non dici factam secundum mentem Concilij, vt ordinatus remaneat subditus ordinantis, & eximeretur à proprio. Ego quia tempus sex mensium est longū tempus & dictio statim dicitur ad summam intra decem dies. D

Num. 16. in fine. adde. ¶ quamuis teneat *Molfes. d. num. 8. in fine*, posse Episcopum cum familiari quoad interstitia dispensare.

Num. 17. in fine. adde. ¶ *Seraph. de Freitas in add. ad tr. de Confessoribus sollicitan. mulieres in confess. Illustriss. D. mei Roderici à Cunha q. 12. num. 27. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 32. tract. 2. num. 69. vers. sunt autem aliquot.*

Num. 21. in fine. adde. ¶ *Molfes. in sum. Theologiæ Moralis tract. 2. c. 2. nu. 32. in fine.* E

AD ALLEGAT. VI. Pag. 164.

NVM. 1. in fine. ¶ *Vasq. tom. 3. in 3. p. disp. 243. num. 45. cum sequentib. Molfes. in summ. Theologiæ moralis trac. 2. cap. 2. num. 25. prope finem.*

Num. 11. in fine. ¶ *Fornar. in tract. de ordine cap. 8. §. 8. Molfes. d. c. 2. nu. 11.*

Num. 15. à linea 8. ibi, *num. 13.* adde. ¶ quibus addo *Tolet. lib. 1. summ. cap. 49. num. 4. Azor. p. 2. lib. 3. c. 48. q. 5. vers. quæres Fornar. de ordine ca. 5. §. 4. in 4. notabil. Molfes. d. c. 2. num. 45.*

AD ALLEGAT. VII. Pag. 166.

NVM. 1. in fine. adde. ¶ *Molfes. in sum. Theologiæ moralis tract. 2. c. 2. 4 num. 20.* plures ex antiquioribus refert *Cened. ad Decretal. collect. 10.*

Num. 3. in fine. adde. ¶ Et ne fraus aliqua intercederet erat olim certa dimissoriarum huiusmodi litterarum forma à Canonibus introducta *3. dist.* per totam, quæ ab Episcopis singulis seruanda est, quamuis hodie non eadem præcisè seruetur.

Num. 9. in fine. adde. ¶ *Molfes. in sum. tract. 2. cap. 2. nu. 22. Homobon. de Bonis de examine ecclesiastico p. 1. tract. 2. cap. 1. quæst. 6. in fine. Aloys. Ricc. in praxi aurea resolu. 18.* vbi quando Episcopus dicatur agere è remotis.

Num. 11. in fine, adde. ¶ & municipatum, quod non possit dare dimissorias etiam ad primam tōsuram Capitulum Sede vacante tenent *Maiol. de irregul. lib. 4. cap. 3. num. 3. Nicol. Garc. de benefic. p. 5. c. 7. num. 95. Fr. Emman. in sum. tom. 2. c. 14. nu. 6. Aloys. Ricc. in praxi aurea resolut, 106. Monet. d. c. 10. nu. 173.*

Arctatis beneficijs tam habitis quam habēdis posse Capitulum sede vacante per Vicarium ab eo electū, intra annum litteras dimissorias concedere per *Concil. Trid. sess. 7. de reformat. cap. 10.* ibi, arctatus non fuerit, *obseruant Salz. d. d. cap. 26. tit. Cod. vers. poterit. prax. Episcop. p. 1. verbo Capitulum in princip. & vers. secundum, Quarant. d. vers. decimò quæro, Monet. de commutat. vlt. volunt. cap. 19. num. 180.* vbi resoluit posse huiusmodi Capitulum pro arctatis litteras dimissorias ei cōcedere, qui habeat Episcopum à quo ratione originis, domicilij, aut alterius beneficij compatibilis ab eo receptis illas posset obtinere.

Arctatos occasione beneficij recepti illos dici, quod obtinent aliquod beneficium requirens seruitium personale ratione, cuius de iure, consuetudine, priuilegio, statuto Ecclesiæ, vel fundatione intra annum teneatur se promoueri facere, asserunt *Nicol. Garc. d. par. 5. ca. 7. num. 98. Vgolin. de potest. Episcop. capit. 26. §. 20. num. 5. vers.* & primò, *Aloys. Ricci. in praxi aurea resolutio. 98.* exemplificantes in eo, qui obtinet parochialem ecclesiam, quod sit arctatus ad Sacerdotium intra annum, & in eo, qui obtinet Canonicatum ad Ordinem illi annexum, & in aliquibus beneficijs, seu capellanijs, requirentibus ex institutione seruitium personale, seu aliquem Ordinem, latè *Monet. d. cap. 10. num. 166. cum multis seqq.* vbi cum Garc. & Vgolin. citatis locis idem eadem ratione dicendum putat, vbi ordo suscipiendus beneficio est ita annexus, vt temporis prouisionis in eo cōstitutus esse debeat, qui beneficium obtinet, sed impetrans dispensatus fuit, vt hoc nō obstante huiusmodi beneficium posset obtinere, vel vbi in litteris contineretur illa non obstantibus aliquibus P. per quæ effectus gratiæ nostræ impediri valeat quomodolibet, vel differri, aut similis.

Arctatos occasione beneficij recipiēdi illos dici, qui habent ius, seu sunt vocati ad aliquod beneficium vacans, seu capellaniam quod tamen requirit actum certum Ordinem, quo illi carent, vel illos dici, qui cum sint ordinati prima tonsura sunt præsentati ad beneficia atteſtantur *Aloys. Ricc. d. resol. 98. Monet. d. c. 10. nu. 173. & 176. Nicol. Garc. dict. cap. 7. à numer. 99.* obseruantes etiam electum in concursu ad beneficium curatum,

Digitized by Google

tum, cuius collatio facienda est à Papa, non posse interim dici arctatum tam occasione beneficij recepti quã recipiendi; necnon minimè dici arctatum occasione beneficij recipiendi illum, cui aliquis vult resignare aliquod beneficium requirens actu ordinem, quo ille caret.

Num. 16. in fine. adde. ¶ *Molfes. d. trac. 2. cap. 2. num. 29. Monet. de commut. vlt. volunt. c. 10. num. 182.* vbi refert modernum Curiæ Rom. stylum habere, vt sede Episcopali vacante ipsę quoque testimoniales dentur ab Ordinario viciniore.

Num. 17. in fine. adde. ¶ *Fornar. de ordine c. 5. §. 4. in 4. notab. Molfes. in summ. Theolog. moral. tract. 2. cap. 2. num. 28.*

Num. 22. à linea 6. ibi, num. 2. adde. ¶ admittit *Molfes. in summa Theologiæ moralis tract. 2. cap. 2. num. 21. post med.* Sixtum V. audita sententia Congreg. declarasse, quod si Episcopus litteras dimissorias concedens subditum examinauit, & in litteris dimissorialibus hoc affirmauerit, non tenetur Episcopus ad quem ordinandus mittitur illum examinare, nec inquirere super idoneitate, & litteratura.

Num. 23. in fine. adde. ¶ *Homobon. de Bonis de examine ecclesiastico tract. 2. c. 1. q. 7. Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta p. 2. lib. 8. c. 8. nu. 16.*

Num. 27. à linea 7. ibi, §. 4. adde. ¶ *Sbroz. de officio Vicarij lib. 2. q. 42. Homobon. de bonis de exam. eccles. par. 2. tract. 11. c. 6. q. 11. resol. 4.*

Num. 28. in fine. adde. ¶ *Sanchez. de matrimon. libr. 8. disp. 35. n. 14. Homobon. d. c. 6. q. 12. resol. 1. in fin.*

Num. 31. à linea 22. ibi, prohibentur. adde. ¶ de quo vide *Fr. Ludou. Miranda in manu. Prælatorum tom. 1. qu. 38. art. 2. Molfes. in summ. Theol. moral. tractat. 2. cap. 2. a num. 23.*

AD ALLEGAT. VIII. Pag. 170.

NVM. 1. à linea 9. ibi, *glos.* adde. ¶ Et quamuis olim Episcopus per annũ à collatione ordinum tantum esset suspensus *d. c.* eos qui nunc verò ab exercitio Pontificalium est ipso iure suspensus *Concil. Trid. sess. 6. de reform. cap. 5.*

Num. 2. in fine. adde. ¶ *Molfes. in summ. Theol. Mor. tra. 2. cap. 2. num. 12.*

Num. 3. in fine. adde. ¶ *Molfes. d. c. 2. num. 13. Sayr. in floribus dec. if. sub tit. de temp. ordin. decis. 62.* vbi aduertit hodie consulendam esse in hac re Bullam Sixti V. incip. sanctum, & salutare, vbi ordinatis minoribus, vel maioribus scienter aut ignoranter, nisi debita diligentia adhibita iustus error, & probabilis facti ignorantia excuset à collatione quorumcumque Ordinum, atque adeo ipsius tonsuræ, & ab executione omnium munerũ Pontificalium, eo ipso suspensus est, cuius tamen Bullę rigorem temperauit postea Clemens VIII. vt obseruauit *alleg. 20. num. 1.*

Num. 4. à linea 6. ibi, sunt autem. adde. ¶ *Azor. instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 48. quæst. 4. §. dubia quæstionis, Fornar. in tract. de ordine cap. 5. §. 4. sub notab. Molfes. in sum. Theol. mor. tract. 2. c. 2. num. 14.*

Num. 6. in fine. adde. ¶ Nouissime S. D. N. Vrbanus VIII. in sua Constitutione contra malè ordinantes & malè ordinatos incip. secretis sub Dat. 11. Decembris 1624. approbatis & innouatis dictam Clementis IV. ac in suo colore & efficacia permanere declarans dictã Pij II. constitutionem, sic ait, motu proprio, & ex certa scientia ac matura deliberatione, nostræ deque Apost. potestatis plenitudine venerabilibus, Fratribus, Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis in Italia existentibus tenore præsentium prohibemus, ne quouis prætextu, & ex quacumque causa Hispanos, Lusitanos, Gallos, vel Germanos, alioſque quoscumque Vltramontanos, & ex quibusuis locis extra Italiam oriundis non solum ad sacros, sed neque etiam ad minores Ordines, vel clericalẽ characterem promouere audeãt seu præsumant, nisi dimissoriales suorum Ordinariorum litteras à nostris, & huius S. Sedis Nuntijs, seu Collectoribus in illis partibus commorantibus recognitas, probatas & subscriptas habeant, eorumue Nũtiorum, seu Collectorum subscriptiones à dilecto filio nostro in alma Vrbe Vicario, in spiritualibus generali similiter examinatæ recognitæ, & probatæ fuerint, aliàs promouentes ad annum ab exercitio Pontificalium, promoti vero perpetuæ suspensionis pœnam absque spe dispensationis à Sede Apost. obtinendæ incurrant eo ipso. Insuper promotos huiusmodi ac etiam eos, qui cum falsis, vel fictis, aut fiduciarijs patrimonij titulis sciẽter se ad Ordines huiusmodi promoueri fecerint, non solum prædictis verum etiam maioribus arbitrio nostro, & pro tempore existentis Romani Pont. infligendis pœnis. Italos vero si quos in posterum clericali charactere insigniri, vel ad minores Ordines promoueri ab alieno Episcopo cum falsis dimissorijs contigerit, etiamsi qualitatibus per *Concilij Trid. decretum cap. 16. sess. 23.* requisitis prędditi sint, nihilominus sequitur tamen prius desuper Iudicis Ecclesiastici declaratione, fori priuilegio minimè gaudere, sed seculari iurisdictione, vt antea plenè in omnibus subijcere, & subiectos esse respectiuè volumus, sicque & non aliter per quoscumque Iudices Ordinarios, & delegatos.

Num. 8. in fine. adde. ¶ alias *cons. 39. in nouiss. eod. tit. in nouiss.*

Num. 15. in fine. adde. ¶ de qua infrà *alleg. 17. nu. 10.*

AD ALLEGAT. IX. Pag. 172.

NVM. 2. in fine. adde. ¶ *Fillinc. tract. 41. de Benefic. cap. 6. num. 14.*

AD ALLEGAT. X. Pag. 174.

NVM. 1. à linea 5. ibi, proponere. adde. ¶ Constitutũ est enim *in cap. 2. & in cap. Episcopus 24. distinct. & in c. placuit, in fine, in cap. eſtote 1. quæst. 1. cap. ad aures, & cap. vt nostrum de officio Archid. cap. nihil §. Episcopi de elect. cap. vnic. de scrutin. in Ordine fac.* vt clericorum ordinationem scrutinium, seu examen per Archidiaconum, & ipsum Episcopum faciendũ præcedere debeat. Oportet enim ordinationem Episcopum illud *Apost. 1. ad Timoth. 5.* meminisse, nemini cito manum imposueris, referturin cap. quid est 78. *dist.* & illud animaduertere quod sanctus Pontifex Clemens, vt refertur in cap. tales 23. *dist.* præcipiebat dicens: Tales ad ministerium eligantur clerici, qui dignè possint dominica Sacramenta tractare, cap. cum sit *de ætate & qualit. cap.* quibusdam *in fine 1. quæst. 1. cap. ex multis versicu.* nec eligatur *1. quæst. 3.* melius est enim Domini Sacerdotiũ paucos habere ministros qui possint digne opus Dei exercere, quam multos inutiles, qui onus graue ordinatori adducant. Zosimus quoque Pontifex relatus in cap. si officia 59. *distinct.* hac de re loquens post multa,

multa, sic sit: Facit hoc nimia remissio cõsacerdotum nostrorum, qui pompam multitudinis quærunt, & putãt ex hac turba aliquid sibi dignitatis acquiri, & post pauca, quibus aliud præstare non possunt, diuinos ordines largiuntur, quod oportet districti semper esse iudicij Cõcil. *Hispalen. cap.* 1. rarum est enim omne quod magnum est. Et Hierony. in Michæam relatus in *cap.* hi quoscumque 1. *quæst.* 1. Hi quoscumque, inquit, de affectis suis ordinantes, & vitam eorum in scandalum populi exponentes, rei sunt infidelitatis eorum, qui scandalizantur.

—— ibidem, propè finem, ibi, *de reform.* adde. ¶ & de materia latè *Vgolin. de offic. episcopi c.* 26. §. 18. *à num.* 2. *Honobon. de Bonis de examin. ecclesiast. tractat.* 2. *cap.* 3. *quæst.* 26. *Salzed. ad Bernard. in pract. cap.* 25. *lit. A, vers. hoc autem.* B

Num. 4. in fine. adde. ¶ *Avila de censur. p.* 7. *disput.* 4. *dub.* 4. latè & bene *Sanch. in præcepta Decalogi tom.* 1. *l.* 2. *cap.* 28. *num.* 15. vbi ait citatis supradictis Doctoribus *Concilium Trid. d. c.* 7. solum voluisse vt Episcopi inquirant an promouendus sit ex filijs, aut nepotibus hæreticorum, fautorum, defensorum, receptatorum, quos ius à suscipiendis Ordinibus excludit, vsque ad secundum gradum via masculina, vel vsque ad primum via fœminina.

Num. 14. in fine. adde. ¶ Inquirendum est igitur si sit cultus, 32. *dist. vsque ad* 35. *per tot.* Si prudens 36. *dist. vsque ad* 40. *per tot.* Si ornatus virtutibus 40. *dist. vsque ad* 42. *per tot.* Si hospitalis 42. *dist. &* 86. *per tot.* & domui suæ bene præpositus 66. *dist. &* 81. 89. *&* 91. *dist. per tot.* Ne autem sit ebriosus, aut litigiosus, vel maledicus, non calumniator, neque adulator, vel proditor, scurrilis, aut ioculator, nec inuidens fratrum profectibus, aut iniuriarum suarum vltor. Præterea ne sit cupidus, aut vsurarũ exactor *c. pervenit* 86. *dist. cap. seditionarios, cum seqq.* 46. *dist.* Sed neque nimium simplex *cap. Episcoporum.* vbi *glos.* & Doctores, *& cap. Petrus* 74. *dist.* & alijs huiusmodi careat, & ideo olim qui erat Ordines suscepturus prius se victurum secundũ canonicas Regulas promittere tenebatur, vt habetur in *cap. quamquam* 23. *dist.* quod hodie in Sacerdotis ordinatione, & in obtinentibus Ecclesiasticam dignitatẽ, vel curam animarum seruatur, vt in Pontificali; hi vero qui bonum habent testimonium & famam examinatione non indigent, vt ex decreto Concilij Carthaginens. III. colligere licet, de quo in *cap.* 2. *cum glo.* 22. *distinct.* C D

Num. 18. in fine. adde. ¶ sunt igitur singuli examinãdi de qualitatibus & requisitis Ordinum singulorum, & de cuiusque ordinis officio, quem sunt suscepturi, vt in *sequentibus allegationibus*, ostendemus. E

Num. 31. post finem. adde.

¶ Ad regulares minime extendi dispositionem *Concilij d. cap.* 5. cùm in illis satis sit Episcopo testimonium habere ab ordinandorum Superioribus Regularibus affirmantibus, & attestantibus prædictos nullo requisitorum indigere, eiusque fidei standum sit, præter quam circa doctrinam pro qua subijciũtur Episcoporum examini, referunt decisum *Fr. Emman. quæst. Regular. tom.* 3. *q.* 24. *art.* 1. *Vgolin. d.* §. 18. *num.* 2. *vers. tertio, excipiuntur Regulares, Campan. in diuerforio Iuris Canon. rub.* 12. *c.* 13. *n.* 35.

Num. 23. post finem. adde sequentia.

De qualitatibus Ordinandorum.

¶ Ex his, quæ supra diximus, colligere licet quod nõ omnes personæ ad Ordines sunt promouendæ, & plerique diuersis de causis ordinari non possunt, de quibus omnibus est in præsenti loco tractandum.

Primum igitur & præcipuum quod in ordinandis personis requiritur, & de essentia est Sacramenti, est sexus virilis, ac proinde mares tantummodo sunt promouendi, fœminæ vero minimè omnino; & si de facto mulieri Ordo aliquis conferretur, nõ reciperet characterem impediente sexu, §. 1. *circa princip.* 15. *qu.* 3. *cap.* vxoratos, *in fine, de conuers. coniug. glos. fin. in cap.* Diaconissam 27. *q.* 1. *S. Thom. in* 4. *dist.* 25. *quæst.* 2. *art.* 1. *&* 2. *Soar. de censur. disp.* 51. *sect.* 2. *in princip. Bellet. disquisit. clerical. p.* 1. *tit. de disciplina clericali* §. 8. *num.* 5. ex eo quia susceptio ordinum tacitè coniungit clericum Ecclesiæ tanquam spõsum sponsæ cap. seriatim *in fine, ibi,* vt fiat de carnali, 32. *dist. cap.* 2. *iuncta glos. fin. de pœnit. Abb. in cap.* inter corporalia *num.* 31. *& ibi Butr. in* 2. *notab. col.* 3. *de translat. Præl.* quod mysticum cadere non potest in fœmina: tum quia clerici oemini debent subijci *cap.* 1. 34. *dist.* mulieres autem sunt subditæ viris *Genes.* 3. *D. Paul. ad Timoth.* 2. *cap.* manifestum, c. est ordo, *cap.* hæc imago, & ibi *Archid. num.* 3. cum aliis pluribus 33. *qu.* 5. Vnde Clauium potestatem fœminis minime competere probat Innoc. III. *in cap. nona, de Pœnit. & remiss.* vbi reprobans consuetudinem secũdum quam Abbatissa audebat benedicere Moniales, Confessiones audire, & publicè prædicare, subiungit rationẽ, quia licèt Beatissima Virgo Maria dignior fuerit Apostolis vniuersis, nõ tamen illi, sed illis Dominus Claues Regni Cœlorum commisit, docent *S. Thom. in addit. ad* 3. *p. q.* 39. *art.* 1. *Victor. relect.* 2. *de potest. Eccles. q.* 2. *num.* 3. *Sot. in* 4. *dist.* 25. *q.* 1. *art.* 2. *concl.* 1. *Angles in floribus Theolog. q. de Clauibus art.* 1. *diffic.* 5. *& alij*, quos refert *Henriq. in sum. lib.* 1. *cap.* 21. §. 2. *litt. N. & lib.* 6. *c.* 2. §. 3. *& lib.* 10. *c.* 16. §. 1. *lit. A, Soar. to.* 5. *disp.* 2. *sect.* 3. *num.* 5. hinc notantes fœminas ipso iure diuino incapaces esse eorum quæ sunt Ordinis, & per consequens irregulares non esse ratione sexus, vel etiã ob quamcumque causam superuenientem, quæ esset sufficiens in viris, ad irregularitatem contrahendam; est enim irregularitas impedimentum Canonicum, id est legis Canonicæ, & dicuntur irregulares, quia excipiuntur à regula, secundum quàm omnes qui capaces erant, attenta lege diuina poterant promoueri: at verò sexus fœmineus ipsa lege diuina impeditur, & incapax est suscipiendi Ordines, & per consequens in eum irregularitas non cadit, vt aduertit Sot. vbi proximè *art.* 2. *in princ.* & multis adductis latè *Henriq. lib.* 14. *cap.* 2. *in princip.* eleganter *Soar. d. tom.* 5. *disp.* 40. *sect.* 7. multiplicique ratione confirmat *Vinald. in candel. aureo p.* 3. *c.* 3. *à princip.* Quod autem de Presbytera, & Diaconissa, ac de sacratis fœminis dicitur in *cap.* Presbyterorum *seq.* 32. *dist. & in cap.* Diaconissam 27. *quæst.* 1. *& in cap.* sacratas 23. *dist.* est intelligendum, non quod Ordinem, vel characterem Sacramentalem suscipiãt, sed propter officium quod gerebant, legendi v. g. homilias, vel Euangelia in choro ad quod destinabantur certis quibusdam benedictionibus, non autem quod fuerint speciali ritu consecratæ, quemadmodum in Presbyteris, & Diaconis obseruatur: nam propter officium

ficium Presbyteræ dicebantur, quia seniores, & alijs præfectæ, notant ex *S. Thom. Sot. vbi supra, Castr.* & plures alij, quos refert *Henriq. d. §. 2. litt. P. & seq.* Verum non ineleganter intelligebat *Vualdens. de Sacram. tit. 7. c. 58. nu. 7.* quod Diaconissæ *in d. c.* Diaconisſã, dicantur vxores viduæ Diaconorum, quemadmodum constat Presbyteras dici vxores Presbyterorum, vt apertè probat *tex. in c. vlt. 32. dist.* A

Hermaphroditus vero, ideſt qui habet vtrumque sexum, ordinari nequaquam potest, nisi in eo prævaleat sexus virilis, non autem si fœmineus prævaleret, aut esset parilitas, glos. verbo testimonium *in c. testis*, §. hermaphroditus, vbi *Card. Prep. & Turret. 4. qua. 3. Sylvest.* verbo hermaphroditus, *Sot. in 4. dist. 25. qu. 1. art. 3. Bellet. d. tit. de disciplina cleric. §. 8. a princ.* De Eunuchis vero paulo infra videbimus. B

Non autem omnes masculini sexus sunt indifferenter ad Ordines promouendi, quoniam in ordinandis qualitates quædam requiruntur, & vitia, seu maculæ quædam deesse debent eisdem, vt ritè valeant, secundum statuta Canonum ordinari, de quibus omnibus summariè habetur *in cap.* maritum 33. *dist. & in cap.* præcipimus 34. *dist. & in cap.* non confidat 50. *dist. & de ætate, & qualit. per totum.*

Et in primis, vt à qualitatibus requisitis sumamus exordium, sciendum est certam in ordinandis personis ætatem requiri, vt sacri Canones statuerunt, & nos sigillatim de ordinibus minoribus agentes diximus *allegat. 11. à princip.* & de Ordinibus maioribus, *alleg. 16.* C

Secundò, sciendum non solam sufficere ætatem in ijs qui sunt Ordinandi, nisi aliæ adsint qualitates *cap.* quicumque, ibi, si tamen per hęc tempora 77. *dist. Concil. Trid. sess. 23. de reform. ca. 12.* quarum præcipua litterarum scientia exigitur; illiterati enim prohibentur ad Ordines promoueri, prout diximus *alleg. 46. à nu. 5.* Hæc sunt duo quæ præcipuè in ordinandis requirũtur in sexu virili, scilicet ætas *cap. fin. cum glos. de tempo. ordinat. lib. 6.* & litterarum scientia cap. illiteratos 36. *distinct.* D

Aliæ autem sunt qualitates, & requisita quoad vitam & mores, quæ arbitrio, & inquisitioni Episcopi relinquuntur, qui in scrutinio, seu examine faciendo de huiusmodi inquirere debet, vt videlicet sint continentes, sobrij, prudentes, modesti, pudici, hospitales, misericordes, ac liberales, pacifici, domui suæ bene præpositi, & virtutibus ornati, vt supra innuimus. Vitia verò, vel maculæ, aut impedimenta, quibus carere debent, qui sunt ad Ordines promouendi, sunt plura, quæ irregularitatem inducunt, hoc tamen in loco ea quæ præcipuè laicos ab omni Ordine suscipiendo repellunt, breuiter referemus.

Primò ergo ordinandus non est homicida, qui videlicet homicidium per se, vel per alium etiam cõsilio tantum, vel auxilio, aut quouis modo voluntariè, præterquam ad sui defensionem commiserit, de quo diximus latè *alleg. 39. n. 60. & alleg. 51. n. 4.* Idem quoque censetur de mutilatione membrorum principalium, aut debilitatione notabili, quia hoc quantum ad irregularitatem homicidio comparatur, secundum *glos. in Clemen. 1. vnica*, de homicidio. E

Secundò infideles, & hæretici ab Ordinibus repelluntur c. Arrianos 1. *quæst. 1. Penia in direct. Inquisit. p. 3.* commento 163. *verſ.* ob has rationes, *Bellet. d. tit. de disciplina clericali §. 10. num. 28.* Efficiuntur enim irregulares illa irregularitate quæ prouenit ex defectu animæ, & est secundum se annexa hæresi, secundum *Nau. in man. cap. 27. num. 205. verſ. 3. Valent. tomo 4. disp. 19. puncto 3. in 3.* specie irregularitatis, *Sanch. in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 2. cap. 25. nu. 2.* quos refert & sequitur *Riccius. de iure personarum extra gremiũ Ecclesiæ existen. lib. 5. cap. 17. num. 2. Contra Perez l. 3. tit. 4. lib. 8. ordin. fol. 98. ad finem. Henriq. in sum. lib. 14. de irregul. cap. 4. §. 6. & cap. 5. §. 2. Sayr. de censur. lib. 7. cap. 12. numer. 16. & Aul. in simili tract. p. 7. disp. 14. dub. 2.* existimantes hanc irregularitatem non esse annexã hæresi, sed prouenire ex notorietate delicti, vnde fit hæreticum etiam occultum esse irregularem, vt docent *Sanch. d. cap. 25. num. 2. & Riccius. d. cap. 17. nu. 6.* dummodo non sit merè mentalis, sed quæ processerit ad actum visibilem, siue cognoscibilem, vt rectè obseruant *Azor. instit. moral. p. 1. lib. 8. cap. 11. quæst. 12. & c. 21. q. 8. Soar. tom. 5. disp. 43. sect. 1. num. 4. Sanch. d. cap. 25. sub num. 2. ad finem.* Vtrum autem huiusmodi irregularitas duret postquam per pœnitentiam hæretici reuertuntur? Vide *Sanch. d. c. 25. num. 2.* latè *Riccius. d. libro 5. c. 18. per totum.* Hæreticorum item fautores, credentes & defensores clericatu habentur indigni *c. statutum 2. de hæretic. lib. 6.* Neque hæreticorum, eorumdemque fautorum & defensorũ filij possunt fieri clerici vsque ad secundam generationem lineæ paternæ, etiamsi crimina parentum non fuerint imitati cap. quia enimque §. *hæretici & d. cap.* statutũ 2. *& ibi glos.* verbo inane, *de hæret. in 6. Penia d. commento 163. verſ.* rursus textus. Quando autem mater est hæretica, vel fautrix hæreticorum excluduntur, non autem nepotes *glos.* verbo inane *in d. c.* statutum, tantum filij à clericatu *Penia d. verſ.* rursus textus. *Bellet. d. 10. num. 27. & 28.* Neophyti vero, ideſt qui noui ad Christianam Fidem venerunt, quamuis non facilè sint ordinandi, non tamen à clericatu simpliciter repelluntur, intelligendo iuxta ea quæ diximus supra hac *alleg. nu. 7.*

Tertiò excommunicati, suspensi, vel interdicti ab Ordinibus sunt repellendi 81. *dist. per tot.* & si de facto ordinentur, licèt characterem recipiant, vt dixi *alleg. 2. num. 7.* suspensi sunt eo ipso ab Ordinum executione præsertim excommunicati, immo si tales sint seculares, & scienter id egerint, sunt deponendi cap. cum illorum, *de sentent. excom.*

Quartò infames in famia Iuris, quorum status scilicet vita, & moribus est reprobatus, aut qui de crimine fuerint accusati, omnino ordinari non debent c. omnipotens Deus, *de accusat. cap. fin. de testib. cap.* tantis *Daniel* 81. *dist.* & idem dicitur de infamia facti, ideſt hominum, quæ ex mortali tantum crimine prouenit, specialiter autem illi exprimuntur, qui in scena luserunt, vel qui vxores meretrices, aut adulteras, seu infames habuerunt cap. maritum 33. *dist.* vt infra quoque videbimus *alleg. 43.*

Quintò, quilibet criminosus, & qui notoriè permanet in peccato mortali *c. ex tuarum, & cap.* ad aures, *de tempor. ordinat.* Sed si peccatum est occultum, non debet talis ab ordinibus repelli, si publicè petierit ordinari, ne crimen occultum publicum fiat, monendus autem erit ne ad ordinationem accedat, sed pœnitentiam agat, nisi sit homicidium voluntarium, quia quantumuis sit occultum, talis non debet vllatenus ordinari *cap fin. de tempor. ordinat.* Specialiter autem qui crimen vsuræ commiserint *d. cap.* maritum, aut simoniaci, præsertim in petendo Ordine fuerint, aut in beneficio

neficio acquirendo prohibentur ad ordines promoueri *cap.* ſancitum 7.*q.*1. A

Sextò ſolemniter pœnitentes, ideſt qui publicam & ſolemnem pœnitentiam pro graui & publico delicto egerunt, ordinari prohibentur *cap.* ex pœnitentibus *c.* illud, *c.* maritum cum ſimilibus 33.*diſt. Matol. de irreg. lib.*3.*c.*2.*ſub num.*4. propter Ordinis dignitatem, cum tales infamiæ nota laborent, vt diximus *alleg.*43.*nu.*6. tum quia reputantur faciles ad crimina perpetranda, nec ſine populi offenſione, in tali miniſterio deſeruiũt, nec alios redarguere poſſent *c.fin.*25.*diſt.ca.* de his vero 50. *diſt.* Intelligi etiam pœnitentia peracta iuxta ea quæ adduximus *d.alleg.*43.*num.* 7. Et ideo ſcienter ordinans peragentem ſolennem pœnitentiam, incurrit ſuſpenſionem per annum à celebratione, prout adnotauimus *alleg.*111.*nu.*15. B

Septimò bigami, ſeu digami, ideſt qui plures habuerunt vxores, ſiue diuerſis temporibus, ſiue eodem tempore non poterunt ordinari c.acutius 26. *diſt. c.*1. *&* 2.33.*diſt.c.* curandum *cum ſeqq.*34.*diſt.& per totũ*, *de bigamis non ord.* quod & de bigamia etiam ex parte vxoris intelligitur, quæ videlicet alium virum habuerit *d.c.* curandum, *cap.* ſi quis viduam 50.*diſt.cap.*tam litteris, *de teſtib.* Quod ſi tales de facto ordinentur, nomẽ quidem cum charactere habebunt, officium vero minimè, vt dicit Agathenſe Concilium, nec gaudent priuilegio clericali *cap.*1.*de bigamis lib.*6. nec deferre poſſunt tonſuram, & habitum clericalem niſi diſpenſationem à ſede Apoſtol. obtineant. Hæc autem conſtituta fuerunt propter continentiæ & honeſtatis legem miniſtris Altaris impoſitam *cap.* lex continentiæ 31.*diſt. cũ ſimilibus*, vide quæ latè diximus infra *alleg.* 49. Vnde circa hoc ſunt quædam notanda. Primò quod inter bigamos reputatur quoad Ordines non recipiendos, qui virginitatem profeſſam fuerit præuaricatus *cap.* quotquot 27.*q.*1. expreſsè enim prohibetur Monachus ordinari, qui vxorem poſt factam continentiæ profeſſionem ducere auſus fuerit cap. monacho *ead. cauſa & qu.* Ita & clericus, qui in ſacris Conſtitutus vxorem duxerit, quamuis re vera bigamus non dicatur, pro bigamo tamen ad recipiendos maiores Ordines reputatur *cap.* nuper, *de bigamis, Campan. in diuerſ. iuris Canon. rub.* 11. *cap.*6.*n.*12. *Flamin. de reſignat. lib.*5.*quæſt.*3. *num.* 190. Secundò quod qui plures habuit Concubinas eſſe bigamus non cenſetur, nec tanquam bigamus ab ordinibus repelletur *cap.* quocirca, *de bigamis*, qui enim vinculo Matrimonij iterum alligatur in carnis cõmixtione vitam ducere velle tacitè proteſtatur *arg. cap.* nuper *eod. tit.* quod in concubinario ſolo non præſumitur, quamuis nec talis facilis ſit ordinandus. Vnde tertiò eſt notandum, quod is qui poſt mortem vxoris fuerit fornicatus, non eſt facilè ordinandus *cap.* ſi quis de laicis, 34. *diſt.* qui vero longam continentiã poſt mortem vxoris, aut poſt incontinentiæ vitia ſeruaſſe probatur, poterit arbitrio Epiſcopi ordinari *arg. c.* priuſquam 28. *diſt. & c.* fraternitatis 34. *diſt.* Quartò quod qui vxorem habuerit meretricem, aut ancillam, aut ſpectaculis publicis mãcipatam, aut etiam ſimpliciter viduam, non eſt ordinandus, *cap.* maritum 33.*diſt. cap.* ſi quis viduam 1.*&* 2.*&* ferè *per tot.*34. *diſt.* ſic nec ille, cuius vxor commiſerit adulterium *cap.* ſi cuius vxorem *cum ſeq.*34.*diſt.* Quintò quod clericus in minoribus conſtitutus, qui incontinenter vixit, poterit arbitrio Epiſcopi (vt continentiæ vinculo alligetur) ad ſacros Ordines promoueri, præſertim ſi eius ætatis ſit, quæ futuræ incontinentiæ auferat ſuſpicionem *cap.* fraternitatis 34.*diſt.* C

Octauò coniugati non ſunt ad Ordines promouẽdi *per tot.*31.32.33.*&* 34.*diſt.cap.* coniugatus, *de cõuerſ. coniug.cap.fin.de tempor.ordin.lib.*6. Doctores *in c.quod à te de clericis coniug.* miniſtris.n. Altaris, quibus quotidiana neceſſitas orandi & ſacrificandi incumbit, nunquam coniugali officio vacare permittitur *c.* ſi laicus, *cap.* ante, *in fine*, *cap.* Sacerdotibus, *cap.* nam ſicut, *& per tot.*31.*diſt. cum citatis à Bellet. d. tit. de diſciplina clericali* §.9.*à princ.* niſi Religionem intrauerint de cõſenſu coniugis, aut de eius conſenſu clerici velint in ſeculo fieri *c.* coniugatus, *de conuerſ.coniug.cap.*2.*de clericis cõiug.cap.* alluminus 28.*diſt.cap.fin.de tempor. ordinat. in* 6. *Bellet.d.*§.9.*a num.*18. Nam ſi vxor eſt ſenex non ſuſpecta de incontinentia ſufficit votum continentiæ ipſius in ſeculo, ſi vero ſit iuuenis deſiderabitur ingreſſus ipſius in Religionem, vt colligitur *ex text. in cap.* vxoratus, *& in c.*ad Apoſtolicã *de conuerſ.coniug.* & iuxta hæc intelligendus eſt *tex.ind.c.* coniugatus, dum ſolius voti caſtitatis vxoris meminit ad viri promotionem, vt ſcilicet procedat quando vxor eſt ſenex, nec de incontinentia ſuſpecta, ita docent *Nau. in man.cap.*22.*nu.*52. *Cou.de ſponſalib.p.*2.*c.*6.§.3.*num.*3. *Azor.inſtit.moral. p.*1.*lib.*13.*cap.*13.*q.*7. *Cald. Pereira de exp. cap.* 30.*nu.* 16. *Gutier. de Matrimo.cap.* 96.*à princip. Sanch. in ſimili tract.lib.*7.*diſp.*39.*num.*6.*vbi num.*8. reſoluit ſacris initiatum ex legitima vxoris licentia manentis in ſeculo cum voto caſtitatis poſſe ſimul habitare cum ea, ſi ſuſpecti minime ſint, ſecus ſi ſuſpecti ſint, tunc enim nullatenus ſunt permittendi ſimul habitare. Hoc autem locum habet præcipuè in his, qui volunt ad ſacros, & maiores Ordines promoueri, qui continentiam profiteri tenentur, vt infrà oſtendimus *alleg.*.....Sed neq; minores Ordines, neque clericalis tonſura eſt conferenda alicui coniugato *d.cap.fin.de tempor.ordinat.* quamuis in his Ordinibus conſtituti poſſint contrahere matrimonium *c.ſi quis eorum*, *cap.lectores cap.ſeriatim.*32.*diſtin.c.à multis*, *de ætate*, *& qual. Bellet.d.*§.9.*nu.*5. Si vero coniugatus de facto ordinetur in ſacris non ſeruata forma ſupra expoſita erit perpetuo ab ordinum executione ſuſpenſus, *Extrauag. antiqua*, *de voto Ioan. XXII.* etiam matrimonio ſoluto, & ſit inhabilis ad maiores Ordines ſuſcipiendos, & ad quodcunque beneficium, aut officium Eccleſiaſticum conſequendum, ſed in minoribus ordinibus, aut in clericali tonſura durante cõiugio ordinatus, eſt tantum ab ordinis executione ſuſpenſus, *d.cap.fin. de temp.ordin.lib.*6. & ordinator illius eſt ipſo iure ab eius ordinis collatione ſuſpenſus, vt diximus *alleg.*111.*n.*10. D

Nonò ſerui, vel mancipia ordinari non poſſunt, niſi plenæ libertati fuerint reſtituti, toto *titu. de ſeruis non ordin. &* 54.*diſtinct. per tot. Bernar. & Salzed. in pract. c.* 19. *in nouiſſ. edit. Bellet. d. tit. de diſciplina clericali* §.14.*à princ. Bonac. de cenſur. diſp.*7.*q.*2.*punct.*4.*nu.*2 (*campan. in diuerſorio Iuris Canon. rub.*11.*c.*8.*à princ.* Debet enim eſſe immunis ab alijs, qui diuinę militiæ eſt aggregandus, vt à caſtris dominicis quibus adſcribitur, nomen eius nullius neceſſitatis vinculis abſtrahatur, vt inquit Leo Papa *in cap.*1.54.*diſtinct.* Si autem de facto ſeruus aliquis ordinetur quid iuris ſit ſub hac diſtinctione eſt ſciendum, videlicet ſi ordinans ſciebat illum eſſe ſeruum, & eum ordinauit dominio ſciente, nec contradicente ad quoſcunque Ordines ſtatim fit liber *c. ſi ſeruus ſciente*, 54.*diſtin. Azor. inſtit. moral.p.*1.*lib.*1.*c.*4.§.*ſi* E

passus vers. item si seruus; si verò Domino id ignorante, vel contradicente, sciente vero ordinatore, vel præsentatore; similiter fit liber, sed illi tenentur duos seruos æquè bonos eius domino tradere cap. si seruus absente, *ead. dist.* ipsis verò ignorantibus, sed sciente, & contradicente domino, vel ignorante, tunc distinguitur de Ordinibus; scilicet quòd si ad minores tantum ordines est promotus, redigitur in pristinam seruitutẽ domino volente, & deponetur *c. ex antiquis cum seqq. dist.* 54. *c.* 2. vbi *glos. de seruis non ord. Gam. de sacr. præstandis vltimo supplicio damnatis q.* 5. *n.* 9. Sed si ad Subdiaconatum, vel etiam Diaconatum fuerit ordinatus ipse dabit domino suo pro se vicarium *cap.* miramur, de seruis non ordin. vel pretium si potest, alioquin ipse quoque domino volente deponetur, & seruituti restituetur, secus si ad Presbyteratum ascenderit, in eodem namque Ordine permanebit peculij sui amissione mulctatus, eo quod sciens se seruum passus est ordinari *d. cap. ex antiquis*; quod si peculium non habebit, seruiet domino in diuinis tantum officijs *cap. frequenter* 54. *distinct. cap. nullus, de seruis non ordin. Henriqu. in sum. lib.* 14. *c.* 8. §. 7. *in princip.* Verùm si Dominus eius post annum ab illius promotione tacuerit, eum de cætero repetere non valebit, sed is liber erit *d. cap. si seruus sciente*. Hæc autem de illis seruis intelliguntur, qui ex vtroque parente seruo sunt nati; cæterum natus ex patre seruo, matre vero libera, liber est, & licitè poterit ordinari *cap. fin.* vbi *glos. & Doct. de seruis non ordin. Paleoth. de nothis & spurijs cap.* 15. *num.* 4. *Lal. de Zachis de priuileg. Eccles. priuileg.* 34. *num.* 24. quos refert, & sequitur *Campan. d. cap.* 8. *num.* 10. *vers. vt tamen.* Hæc eadẽ, quæ de seruis sunt dicta, de originarijs quoque, adscriptitijs, & colonis, qui terræ colendæ perpetuo sunt adscripti, intelligenda videntur secundum *Raym. & Angel. in sum. verbo seruitus*, propter eandem rationẽ, quæ & in ipsis videtur existere, de qua *in d. cap.* 1. 54. *dist.* Sed & liberti sine patronorum consensu ordinari non debent, quamuis nõ tanta in eis sicut in seruis esse videatur circa hoc obseruatio, *c. fin.* 54. *dist.*

Decimò Curiales, id est, qui propter aliquod officiũ Curiæ sunt addicti, non sunt ordinandi *cap.* 1. *cap.* 2. *& per tot.* 51. *distinct. cap. vnic.* 53. *dist. cap. si quis* 77. *dist. c. infames* 6. *quæst.* 1. *Bellet. d. tit. de disciplina clericali* §. 11. n. 6. vbi hoc intelligendum esse existimat de his Curialibus, qui exercuerunt sæua, vel turpia, siue vilia, vt sũt nuntij, lictores, & id genus similia, seu qui fuerunt officiales in causa sanguinis, &c. Vnde nec poterant tales ad armatam militiam assumi *l. omnes C. qui militare possunt lib.* 12. Qui ergo oblati sunt Curiæ alicuius publicæ potestatis, siue sint milites, siue aduocati, aut Iudices, vel aliud officium gerentes, siue honestum, siue inhonestum, vel indecens, præsertim vero in causa sanguinis, non sunt ad Ordines promouendi, quamdiu in huiusmodi perdurant officijs, aut sunt in his Curię obligati, nec à Curia absoluuntur, *cap. Osius* 61. *distinct.* qui nec eo casu poterunt ordinari, si indè irregularitatem aliquam, vel infamiam traxerint, nisi cum eis fuerit dispensatum, vt infra videbimus, sed & adeo debent à Curia esse soluti, vt repeti omninò non possint, *cap.* 2. *&* 3. 51. *dist.*

Vndecimò obligati ad reddendas rationes alicuius administrationis publicæ per ipsos gestæ non possunt fieri clerici, nisi prius deposito onere, & ratione reddita *cap. non fidat* 50. *dist. cap. legem* 53. *distin. cap. magnus* 54. *dist. c.* 1. *vbi Doct. de obligatis ad ratiocin. docent Bernard. & Salzed. in pract. c.* 20. *Nauar. cons.* 1. *alias* 4. *nu.* 7. *de Regular. Henriq. lib.* 14. *cap.* 5. §. 5. *Escobar. de ratiocin. cap.* 4. *num.* 1. *cum seqq. Valer. Regnaid. in praxi fori pœnit. lib.* 30. *num.* 65. *cum seq. Cur. Philip. p.* 2. *lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 7. *cum seqq. Bellet. d. tit. de disciplina clericali* §. 11. *à princip. Campan. in diuersorio Iuris Canon. rub.* 11. *cap.* 9. *num.* 2. *&* 3. *Bonacin. de censur. disp.* 7. *quæst.* 2. *puncto* 5. *nu.* 2. *vers. quarto.* Amplia vt ratiocinijs implicati propter administrationem rerum etiam singularium personarum, non solum promoueri nequeant dum gerũt, exercentque officium, sed etiam expleta administratione, & officio, si de dolo in administratione, vel redditione computorum perpetrato lis aliqua mota esset, vel in procinctu esset vt moueretur, tunc enim ante litis exitum promoueri non potest, immo si de facto promoueretur, dignus esset depositione, etiamsi postea in causa vinceret *glos. verbo obrepsit in cap. tantus Daniel. & ibid. Archid.* 81. *dist. Maiol. de irregul. libr.* 2. *cap.* 11. *num.* 4. *vers. in priuatis, Salzed. d. capit.* 20. *num.* 3. *Campan. d. cap.* 9. *num.* 3. Limita primò in eo, qui grauatus est debito sine aliqua administratione contracto, veluti ex mutuo, locatione, vel emptione, aut similibus alijs cõtractibus, nam obligatione, vel lite pendente ab ordinibus sacris minimè arcetur, vt per *Abb. in d. cap.* 1. *q. antepen. Salzed. d. cap.* 20. *num.* 4. *vers. inter*; nisi maximè ære alieno grauatus in bonis non habeat, vt debitis satisfaciat *Campan. d. cap.* 9. *num.* 9. Secundò limita in eo, qui rerum Ecclesiasticarum, aut miserabilium personarum, vel cuiuslibet alterius piæ causæ, vel priuatæ administrator fuerit, quia administratione pendente Ordinibus initiari non prohibetur *cap. vlt.* 86. *distinct. cap. iudicatum* 89. *dist. Salzed. d. cap.* 20. *num.* 5. *vers. itẽ, Bellet. d.* §. 11. *num.* 5. *Campan. d. cap.* 9. *vers. prædicta autem prohibitio*. Tertiò limita in eo, qui publicis ratiocinijs adtrictus fideiussores præstiterit, vt per *Abb. num.* 10. *in d. cap.* 1. *de oblig. ad ratioc. Maiol. d. cap.* 11. *nu.* 14. Subdens hoc procedere si fideiussor constituat se principalem, itaut possit ante principalem debitorem conueniri, *Campan. d. cap.* 9. *num.* 12. vbi *num.* 13. resoluit hæredem obligatum ad reddendas rationes detineri Ordinibus insigniri. Quartò limita in eo, qui in aliquo licèt minori constitutus Ordine, alicuius etiamsi liberalis personæ tutor, curator, aut generalis quomodolibet fuerit administrator, tametsi nondum cœptum sit de administratione ratiocinari, ad altiores enim ordinum gradus ascendere poterit, ut per *Ioann. Fabr. in l. quisquis num.* 8. *C. de Episcopis & clericis, Campan. d. ca.* 9. *num.* 11.

Duodecimò corpore uitiati, uel imminuti ordinari non debent. *cap. illiteratos* 36. *dist.* Doctores citati *alleg.* 42. *num.* 1. hi autem sunt, qui membro aliquo carẽt, uel debiles parte aliqua corporis sunt, uel infirmi, ut toto *tit. de corpore vit. ca. maritum* 33. *dist.* ueluti si quis digito careat, uel manum habeat aridam, aut si claudus, uel adeo debilis sit, aut deformis, ut uel ministrare non possit, uel nonnisi cum scandalo, aut horrore ob turpitudinem, uel deformitatem id possit efficere: sic namque & in lege ueteri *Leuit.* 21. præcepit Deus ne homo, qui haberet maculam, offerret panes Deo, aut accederet ad ministerium eius, si cæcus fuisset, si claudus, si uel paruo, uel grandi, uel torto naso, si fracto pede, uel manu, si gibbus, si lippus, si albuginẽ habẽs in oculo, si iugem scabiem, si impetiginem in corpore (id est morbum squammosum corpus dehonestantem ut scabros) si sit hernioſus, id est cuius intestina labuntur, uel

deorsum

deorsum confluunt, quæ omnia, & similia moraliter explicat *S. Gregor. in Pastorali, & habetur in cap. hinc etenim 49. distin.* & infra sigillatim percurremus *d. allegat. 42.* & sunt ab Episcopo in ordinandis animaduertenda, & si non omnia de Iure Canonico impediant Ordines. Illi vero præsertim non sunt Ordinandi, qui se sponte in quacunque parte corporis quauis de causa vitiarunt, & si non essent propterea deformati, aut debiles effecti, vt in canonibus Apostolorum habetur expressum, vt refertur *in cap. si quis abscisione 53. dist. & c. qui partem, & d. cap. maritum 33. dist.* quod tamen de vitio notabili est accipiendum. Eunuchi vero siue castrati, aut spadones, non prohibentur ordinari, si non sponte, sed casu, vel ab alio inuiti castrati fuerint *cap. eunuchus, & ibi gloss. in verbo in persecutione 55. distinct.* quæ dicit non requiri vt carnem illam, vel puluerem seruent, *Bellet. dict. tit. de disciplina clericali §. 7. numero 16. cum seqq.* Quod si corpore vitiatus de facto fuerit ordinatus, erit (si magnum fuerit vitium) deponendus *cap. pœnitentes 55. distinct.* Romanus tamen Pontif. secundum *glos. notabilem verbo corpore vitiati, in princip. 55. dist.* dispensat in casibus, quibus non omnino aliquis esset inutilis ad ministrandum, etiamsi seipsum abscidisset, & nisi maxima esset deformitas, ex causa tamen necessitatis, aut vtilitatis Ecclesiæ, vel meritorum personę. In leuibus vero maculis poterit Episcopus dispensare *cap. 1. & 2. de corpore vit.* vt resoluimus *d. alleg. 42. nu. 57. cum seqq.*

Decimotertiò arreptitij, siue à dæmone obsessi prohibentur ad ordines promoueri *cap. maritum, cap. communiter, cap. clerici 33. dist.* plures Doctores quos citauimus infra *alleg. 62. nu. 51. cum seqq.*

Decimoquartò illegitimi non possunt fieri clerici, sed ad clericatum promouendi debent esse ex legitimo coniugio, legitimisque natalibus orti *cap. Presbyterorũ & cap. seq. 56. dist. cap. cum, in cunctis. de elect. ca. per venerabilem, in fine, qui filij sint leg. cap. 1. & ibi Abb. nu. 1. de filijs Presbyt. Concil. Trident. sess. 23. de reform. cap. 5. Bellet. d. tit. de disciplina clericali §. 3. à princ.* Et an & quando cum illis ad Ordines & beneficia possit Episcopus dispensare, egimus *alleg. 45.*

Decimoquintò Ordinandus non est, qui beneficiũ Ecclesiasticum non obtinet vel aliud vnde commodè viuere, ac sustentari possit, ne clerici mendicare, aut aliud vile opus exercere cogantur *cap. 2. & ca. Episcopus de præbend. Concil. Trident. sess. 21. de reform. cap. 2.* sub quo autem beneficij, vel patrimonij titulo Episcopus ordinare possit, latè egimus infrà *alleg. 19.*

Decimosextò peregrini & ignoti Ordinari non debent, nisi bonum habeãt plurium Episcoporum testimonium, *per tot. 98. dist. & per totum tit. de clericis peregrin.* nec statur eorum iuramento, nisi litteras testimoniales habeant, aut per alia argumẽta probent non habere canonicum impedimẽtum *c. inter quatuor*, de clericis peregrinis; sunt autem peregrini in hoc quidem proposito qui non sunt subditi Episcopo à quo petunt ordinari, *c. cum nullus etate, & qual. lib. 6.* Ignoti vero dicuntur, quorum origo, & vita, & regularitas Episcopo non est nota *c. Episcopus 24. dist. c. quærendum 2. q. 7. Concil. Trid. sess. 6. de reformat. c. 5.*

Hæc sunt quæ de Ordinibus suscipiendis impediũt, & quæ præcipuè sunt animaduertenda in admittendis personis ad Clerum, vnde & in omnibus Ordinibus etiam prima tonsura locum habent; alia vero sunt, quę in irregularitate illa continentur, quæ præcipuè à ministerio susceptorum Ordinum repellit, de quibus suo loco tractabimus, nec enim omnia hæc, quæ supra exposuimus, à susceptorum ministerio expellunt, vt infrà dicemus.

Omnium igitur impedimentorum, quæ hactenus vidimus, aliqua sunt perpetua, cætera verò temporalia. Perpetuum impedimentum habẽt bigami, solemniter pœnitentes, & infames, Neophyti, corpore vitiati, illegitimi, & hermaphroditi. Hæc perpetua appellamus quia semper durant, nisi per dispensationem, aut per Religionis ingressum tollantur, vt ex dictis per discursum huius tractatus apparebit. Cætera impedimenta temporalia dicuntur, quia quandoque etiam sine dispensatione tolluntur, vel in eis facilius dispensatur. Vnde notandum est prædicta impedimẽta in omnibus Ordinibus locum habere vno excepto, quod in Sacris tantum Ordinibus obseruatur & est defectus tituli, vel patrimonij, quamuis in alijs quoque ad minores Ordines facilius dispensetur, præterquam in ætate, & cum illiteratis, & coniugatis, & peregrinis & seruis domino non volente. Deinde aduertẽdum diximus nullum esse impedimentum irritans ipso iure ordinationem, id est quod characterem impediat præter impedimẽtum sexus, vt supra exposuimus, modo in alijs seruata sint substantialia sacramenti, quæ supra innuimus *alleg. 11. num. 9. in fine.*

AD ALLEGAT. XI. Pag. 177.

NVM. 1. à linea 7. ibi, *num. 11.* adde. ¶ licet inueniatur *in cap. nemo, 78. dist.* lectorem non minorem 18. annis esse assumendum, quod accipi potest non quidem de ordine, sed de legendi officio, ad quod minores quamuis ordinati non sunt assumendi, nam in secundo Toletano Concil. relato *in cap. de his 28. distin.* in minori ętate statuitur posse ordinari lectores.

Num. 3. in fine. adde. ¶ An non confirmatus recipiens Ordines peccet mortal. dixi *alleg. 2. à nu. 14.*

Num. 7. in fine. adde. ¶ quæ vt melius percipiatur, de vnoquoque ex minoribus Ordinibus à nobis specialiter agendum est.

Num. 8. dele eum per totum, addendo & ampliando, vt sequitur.

¶ Et quidem, vt ab inferiori gradu incipiamus, sciendum Psalmistam, seu cantorem is dici, qui primam clericalem tonsuram tantummodo suscepit, ideo sic dictus quia Psalmos & cæteras laudes in Ecclesia cantat, *cap. cleros 21. distinct.* cuius officium impertitum inuenitur, est enim, qui vocem præmittit, & qui canendo subsequitur, & qui consonat, primus dicitur præcentor, secundus succentor, tertius concentor appellatur. Proprium autẽ psalmistæ officium est canere benedictiones, & laudes, atque Antiphonas *cap. 1. 25. distinct. d. c. cleros.* In eius ordinatione fit capillorum tẽsura in modum coronæ, & veste linea induitur, vt in Pontificali. Potest tamen quisque sola iussione Presbyteri officium psallendi exercere *ca. Psalmista 23. dist.* tonsuram uero deferre nullus debet, nisi eam prius ab Episcopo acceperit, prout constitutum fuit in septima Synodo relata *in c. 1. 69. distinct.* Et quamuis primam tonsuram minimè habere materiam & formam essentialẽ, ac proindè sine prolatione aliquorum uerborum ualidam esse tonsurationem teneant illi, qui affirmant eam non esse ordinem, & præcipuè *Nauar. cons. 4. de sacram. non iterand.*

in nouis, Fornar. in tract. de ordine cap. 7. Molfes. in summ. A *Theologiæ moralis tract. 2. cap. 3. nu. 20.* ego tamen iuxta meam ſententiam contrarium libenter amplector, eo maximè quia Epiſcopus in eius collatione dicit in perſona clerico iuitiati, vt habetur in Pontificali: Dominus pars hæreditatis meæ, & Calicis mei tu es, qui reſtitues hæreditatem meam mihi.

Oſtiarius ſiue ianitor eſt is, qui præeſt oſtijs, vel ianuis templi; Cuius officium eſt bonos, & fideles in Eccleſia recipere, infideles vero, & criminoſos, atque excommunicatos repellere, non quidem ſuo iudicio, ſed ſuperioris iuſſu, & auctoritate, *cap. oſtiarius 23. diſt. S. Thom. in addit. ad 3. p. quæſt. 37. artic. 2.* in corpore, & B alij quos ſequitur *Vaſq. tom. 3. in 3. p. diſp. 236. capit. 2. num. 17. & 18.* Materia huius ſacramenti ſunt claues, quæ cum ordinatur ei porriguntur, & forma ſunt verba prolata per Epiſcopum in traditione Clauium, videlicet: Accipe poteſtatem aperiendi Eccleſiam, & ſacrarium, & claudēdum infidelibus. Vel: Sic age quaſi Deo redditurus rationem pro his rebus, quę his Clauibus recluduntur, vt in Pontificali referunt *Molfeſ. d. tractat. 2. cap. 4. Filliuc. tract. 9. num. 22. & 51.* Hic vocatur etiam Sacriſta, cui ei cura committitur ſacrorum vaſorum, & theſauri Eccleſiæ *capit. vnic. de officio Sacriſtæ.* Vnde & Theſaurarius appellatur, qui Græcè C cimiliarcha nominatur *cap. 1. in fine, 25. diſtinct.* Et ad eius officium ſpectat etiam Baſilicarum ordinatio, vel ornatio, & incenſi præparatio, cura Chriſmatis conficiendi, ac baptiſterij ordinandi, præparatio luminariorum, id eſt ceræ & olei pro ipſis luminaribus & huiuſmodi *dict. cap. vnic. de officio Sacriſtæ.* Cuſtos vero eſt quaſi miniſter Sacriſtæ, ad cuius officium pertinet ea cuſtodire, quibus in dies Eccleſia vtitur, vt linteamina Altaris, materiam ſacramentorum, lampades in Eccleſia accendere, campanas, & tintinnabula ſuis horis ad juſſum Archidiaconi pulſare, & his ſimilia, vt habetur *toto tit. de officio Cuſtodis.*

Lector qui poſt oſtiarium ſequitur, eſt is, qui poteſtatem habet legendi lectiones Veteris Teſtamenti in D Eccleſia: eius namque officium eſt lectiones illas clare, & diſtinctè pronunciare, & ea quæ Prophetæ prædixerunt, populis enunciare, *cap. 1. 25. diſt. cap. cleros, 21. diſt. S. Thom.* & alij apud *Vaſqu. dict. diſputat. 236. capit. 2. numer. 19. cum ſequentibus.* Quare in eius Ordinatione pro materia porrigitur ei liber lectionum de Prophetis *cap. lector. 23. diſtinct.* Forma autem ſunt illa verba Epiſcopi: Accipite, & eſtote verbi Dei relatores habituri, ſi fideliter, & vtiliter impleueritis officium veſtrum, partem cum his, qui verbum Dei bene miniſtrauerunt, vt in Pontificali referunt *Molfeſ. d. tractat. 2. cap. 5. Filliuc. tractat. 9. num. 21. & 51.* Hoc autem officium in pulpito exercere prohibentur, qui non E fuerint ordinati lectores *cap. non liceat 22. diſt. capit. 1. 69. diſtin.*

Exorciſta Græca voce ſic dictus, qui Latinè Adiurās dicitur, ſiue increpans *d. cap. cleros.* in cuius ordinatione pro materia traditur liber exorciſmorum *c. exorciſta 23. diſt.* Forma autem ſunt illa verba Epiſcopi: Accipe, & commenda memoriæ, & habe poteſtatem manus imponendi ſuper energumenos, vt in Pontificali referunt *Molfeſ. d. tract. 2. cap. 6. Filliuc. d. tract. 9. nu. 20. & 51.* Huius enim officium eſt, vt habetur in ca. 1. 25. diſt. manus ſuper energumenos, id eſt lunaticos, ſeu à dæmonibus obſeſſos cū inuocatione nominis Ieſu imponere; ſpecialiter autem ſuper baptizandos, in eo videlicet actu, qui dicitur exorciſmus, *d. c. 1. c. nec quem, quam ad fin. uerſ. nec autem de conſec. diſt. 4.* Eſt enim exorciſmus, vt inquit *tex. in c. ante viginti eod. diſt. 4.* adiuratio contra dæmones, quæ non ſolùm circa corpora obſeſſa, verum etiam circa obſeſſas animas per peccatum, vel infidelitatem exercetur, arctat enim eorū poteſtas, vt minus officiant, aut nocere valeant animabus *c. ſicut nobis eod. diſt. 4.* Sed exorcizare quidem dæmones in baptizandis officium eſt Sacerdotis *c. Sacerdotes eod. diſtinct.* quamuis & ſimplex exorciſta id valeret efficere, ſicut in obſeſſis corporibus poteſt *d. c. 1. 25. diſt.* qui vero non eſt in hoc ordine conſtitutus exorcizare, nec in Eccleſia, nec in domibus poteſt *cap. fin. 69. diſt. Laodicen. Concil. cap. 25. & Aquiſgran. cap. 79.* Exorciſare autem energumenos omni die eſt permiſſum *cap. omni die de conſec. diſt. 5.*

Acolytus, qui Græco vocabulo ſic appellatus Latinè Sequens poteſt intelligi, eo quod Subdiaconum ſequitur, aliter vero ceroferarius dicitur à cereis deportandis *cap. cleros 21. diſt.* in eius ordinatione pro forma porrigitur candelabrum, vt ſciat ſe ad accendenda Eccleſiæ lumina mancipari *c. Acolytus 23. diſt.* aliqui vero dicunt materiam huius Sacramenti eſſe cereum extinctum ſimul cum vrceolis vacuis: alij tenent ſolùm eſſe vrceolos vacuos; In Pōtificali tamen videtur ſignificari vtramque ſimul eſſe materiam, prout ex eo colligere videtur *Vaſq. d. diſp. 236. nu. 29. & 30. & diſp. 237. ſub nu. 32. verſ. cæterum, Molfeſ. d. tract. 2. c. 7. nu. 10. Filliuc. d. tract. 9. num. 19. & 51.* Forma autem ſunt verba ab Epiſcopo prolata in traditione materiæ, videlicet quando traditur cereus extinctus: Accipite ceroferarium cum cereo, vt ſciatis vos ad accendendum Eccleſiæ luminaria mancipatos in nomine Domini. Et quādo traditur vrceolus vacuus Epiſcopus hanc profert verborum formam: Accipe vrceolum ad ſuggerēdum vinum, & aquam in Euchariſtiam ſanguinis Chriſti ex nomine Domini, vt in Pontificali: vnde eius eſt officiū luminaria parare, & ad Altare deferre, quando legendum eſt Euangelium, aut Sacrificium offerendum ad ſignum lætitiæ demonſtrandum, & ipſe ſuggeſta pro Euchariſtia Subdiaconis præparat, & vini & aquæ vrceolos *d. c. cleros, cap. 1. 25. diſtinct. cap. 1. §. deferuentes, 33. diſtinct.*

Contactus materiæ eſt de eſſentia, itaut non cenſeatur Ordinatus, qui illam realiter, & phyſicè non contigit, vt docent *S. Thom. p. 3. quæſt. 38. art. 4. Sylueſt. verbo ordo 2. quæſt. 5. Ægid. de Coninch. diſput. 20. dub. 7. n. 7. Martin. Fornar. de ordine cap. 2. num. 4. Valent. to. 4. diſp. 9. quæſt. 1. punct. 4. ad 1. argum.* quamuis hunc materiæ contactum non eſſe de eſſentia teneant *Henriq. li. 10. c. 9. nu. 1. lit. D. Vaſq. d. diſp. 246. num. 19. Piaſecn. in praxi Epiſcop. p. 1. cap. 1. nu. 51. pag. 59.* Non opus eſſe contingere materiam quando verba proferuntur, itaut ſint ſimul contactus, & verba ſeu forma, ſed ſufficere, vt ſint ſimul moraliter, id eſt ſine mora interpoſita obſeruant *Emmanuel Sá verbo ordo nu. 5. Nugn. p. 3. quæſt. 34. art. 5. diſſic. 2. Henriq. d. cap. 10. §. 1. Valer. Reginald. dict. tract. 5. nu. 9.* Et in minoribus ordinibus ſufficit ſi prędicta inſtrumenta tradantur per Archidiaconum Epiſcopo traditionis verba proferente, ex *d. cap. Acolytus, docent Sylueſt. verbo Ordo 2. quæſt. 5. Vinald. in candel. tit. de Sacramento Ordinis numer. 14. Nauar. conſil. 3. de Sacramen. non iter.* Eſt autem notandum ſex eſſe ſubſtantialia huius Sacramenti, quorum vno deficiente non ſuſcipitur, nec character imprimitur. Primum eſt

pote-

poteſtas ordinantis. de qua *alleg.* 3. Secũdum materia, A
ideſt inſtrumenta tangẽda, & in Presbyteris vnctio, de
quibus egimus numeris præcedentibus, & *allegat.* 14.
Tertium forma verborum, vt diximus locis proximè
citatis. Quartum ſexus virilis, quia fęmina non ſuſci-
pit characterem, vt obſeruauimus *alleg.* 10. *numer.* 25.
Quintum intentio recta. Sextum Baptiſmus in ordina-
to, vt probauimus *alleg.* 2. *à nu.* 8.

Num. 14. à linea 8. ibi, *caſu* 26. adde. ¶ *Homobon. de Bonis de examine eccleſiaſtico p.* 1. *tract.* 2. *c.* 2. *q.* 14.

Num. 17. à linea 11. ibi, *num.* 4. adde. ¶ *Homobon. de Bonis de exam. eccleſ. tract.* 3. *c.* 8. *q.* 69. *verſ. item minores. Monet. de commut. vltim. voluntat. c.* 10. *n.* 184.

Num. 21. à linea 15. ibi, *num.* 3. adde. ¶ *Benzon. de iuſtitia Pontificij interdicti c.* 6. *verſ. nec Epiſcopo, cum ſeqq.* B
vbi reſoluit non licere Epiſcopo tẽpore interdicti con-
ferre Ordines maiores, ſeu minores, etiam primam
tonſuram quibuſcumque coram Regularibus.

AD ALLEGAT. XII. Pag. 180.

NVM. 2. in fine. adde. ¶ *Aloyſ. Ricc. Neap. deciſ.* 111. *p.* 4. *Molfeſ. in ſum. Theologiæ moralis tract.* 2. *c.* 3. *nu.* 17.

Num. 14. in fine. adde. ¶ contra *Marium Anton. variar. reſol. lib.* 3. *reſol.* 48. *& Aloyſ. Ricc. in deciſio. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ.* 111. *num.* 5. *& deciſ.* 154. *numer.* 2. *part.* 4.

Num. 16. in fine. adde. ¶ refert deciſum *Armendar. d.* C
l. 1. *de foro comp. nu.* 2. *in fine.*

Num. 32. à linea 9. ibi, 2. *edit.* adde. ¶ *Molfeſ. in ſumma Theologiæ moralis tract.* 2. *c.* 3. *nu.* 18.

AD ALLEGAT. XIII. Pag. 186.

Num. 2. in fine. adde. ¶ *Vaſq. in opuſc. de reſtitu. c.* 6. §. 1. *dub.* 2. *num.* 33. *Molfeſ. in ſumm. Theologiæ Moralis tra.* 6. *cap.* 10. *n.* 65. *in fine*, vbi etiam refert in Regno Nea-
pol. iam eſſe immunes, vt eſt notoria praxis in Regia
Camera. D

AD ALLEGAT. XIV. Pag. 188.

Num. 2. in fine. adde. ¶ *Vaſq. in* 3. *p. tom.* 3. *diſp.* 248. *ca.* 3. *Molfeſ. in ſum. Theol. moralis tract.* 2. *cap.* 2. *numer.* 25.
Dicitur autem Grecè Hypodiaconus quaſi ſubmini-
ſtrans diacono *c. cleros* 21. *diſt.*

Num. 3. à linea 7. ibi, *& ſeq.* adde. ¶ *Vaſq. tom.* 3. *in* 3. *p. diſp.* 236. *cap.* 3. *ac Molfeſ. in ſumma Theolog. moralis tract.* 2. *c.* 8. *nu.* 14. *&* 15.

—— ibidem poſt finem. adde.

¶ Forma autẽ ſunt verba prolata ab Epiſcopo in tra- B
ditione materiæ; & ijs vtitur in traditione libri Epi-
ſtolarum: Accipite librum epiſtolarum, & habete po-
teſtatem legendi eas in eccleſia ſancta Dei tam pro vi-
uis, quàm pro defunctis in nomine Patris, &c. Et in
traditione Calicis vacui cum patena, vt habetur in Põ-
tificali hac verborum forma vtitur Epiſcopus: Videte
cuiuſmodi miniſterium vobis traditur; Ideo vos ad-
moneo, vt ita vos exhibeatis, quod Deo placere poſſi-
tis, referunt *Molfeſ. d. c.* 8. *num.* 16. *&* *Vaſq. d. to.* 3. *diſp.* 238. *cap.* 5. *à nu.* 48.

Num. 5. à linea 23. ibi, *art.* 4. adde. ¶ *Miranda in man. Prælat. to.* 1. *q.* 38. *art.* 8. *concl.* 2. *Thom. Valaſc. tom.* 1. *alleg.* 4. *nu.* 2. *Bonac. de ſacram. diſp.* 8. *queſt. vnica punct.* 5. *num.* 36. *Vaſq. tom.* 3. *in* 3. *p. diſput.* 246. *à num.* 46. *For-*
Additiones ad Secundam Partem.

nar. de Ordine cap. 8. §. 3. *in* 1. *notab. Molfeſ. dict. tract* 2. *cap.* 8. *nu.* 27.

Num. 6. & 7. muta vt ſequitur.

6 Diaconus græcè, miniſter latinè appellatur *cap. cleros* 21. *diſtin.* quia Sacerdoti miniſtrat, & alijs clericis miniſteria diſpenſat, & res ſacras populo adminiſtrat: nam & ſi alij quoque Clerici miniſtri exiſtant, ſolus tamen Diaconus propriè ſortitur hoc nomen, quia ſolus circa res ſacras Presbytero miniſtrat, eaſque fi-delibus diſtribuit *cap. diaconi ſunt* 93. *diſt.* Alij vero po-tius aſſiſtentes dicuntur, vt *Sylueſt. Sum. Pont. docet in cap. nullus Acolythorum* 24. *diſtinct.* Hic & Leuita vo-catur à tribu Leui, à qua Diaconi originem ex veteri lege traxerunt, *dict. cap. cleros, cap. diaconi ſunt* 93. *di-ſtin.* Elegerunt autem Apoſtoli ſeptem Diaconos A-ctor..... quorum primus & ſanctitate præcipuus cla-ruit B. Stephanus, & poſt aliquot tempora inſignis e-iuſdem Ordinis floruit B. Laurentius, & plures alij; ſed locum quidem illorum ſeptem tenere videtur Ar-chidiaconi, qui miniſtri ſunt ſpirituales Epiſcoporum ſicut illi in Apoſtolorum locum viduis miniſtrabant, *argu. cap. Diaconi Eccleſiæ* 93. *diſtinct.* In ordinatione Diaconi pro materia traditur ei liber Euangeliorum, & illius traditione perficitur ſua ordinatio, *cap. Diaco-nus* 23. *diſtinct.* cuius officium eſt publicè legere Euã-gelium in Eccleſia, & miniſtrare in Sacrificijs, verbum gentibus prædicare, & Sacerdotibus in ſacris Eccleſię actibus deſeruire, ad quos actus omnes alij, qui attri-buuntur huic officio, redduntur: quod officium etiam Dominus noſter exercuit, quando poſt Cœnam Sa-cramentum ſanguinis, & corporis miniſtrabat diſci-pulis, ac quando prædicabat Euangelium, ideo eis aſ-ſignatur liber Euangelij, & Stola in modum iugi, alte-ri tantummodo eius humero iniecta *Creſpet. in ſumm. Eccleſiaſt. diſcip. verbo Diaconus, Homobon. de Bonis de humana vita ſtatibus p.* 1. *c.* 19. *in princip. Rodulph. Cu-pers. in d. c. oportebat. rub. diaconatus inſtitutum artic.* 1. *num.* 38. *Graſſis d. cap.* 9. *nu.* 7. *Carol. de Graſſis d. prælud. num.* 290. *Vaſq. tom.* 3. *in* 3. *p. diſp.* 236. *cap.* 4. *cum ſeqq. Molfeſ. d. tract.* 2. *cap.* 9. Forma autem ſunt verba Epi-ſcopi in traditione materiæ, videlicet: Accipe poteſta-tem legendi Euangelium in Eccleſia Dei, tam pro vi-uis, quam pro defunctis in nomine Domini, Amen, vt in Pontificali.

7 Presbyter græcè, latinè ſenior dicitur, *capit. cleros,* 21. *diſtin.* non tam ætate quam moribus, & officio, qui & ſi ætate plerumque ſit iunior, ſic tamen viuere ac conuerſari debet, vt eius probata vita ſenectus ſit, vt inquit *Concil. Triden. ſeſſ.* 23. *de reform. cap.* 14. Is Sa-cerdos etiam dicitur, quaſi ſacrum dans. Sed Sacerdo-tis quidem nomen in ſacris Canonibus non ſolum in-feriores Presbyteros, ſed etiam Epiſcopos comprehẽ-dit. Propriè verò, & ſtrictè Presbyter dicitur, qui cu-ram habet animarum poſt Epiſcopum, ſed & Diaco-nus, & Subdiaconus Sacerdotis nomine continentur *cap. ſi quiſpiam* 81. *diſt. c. Subdiaconus* 77. *diſt. c.* 1. *in fine* 15. *q.* 5. *c.* 2. *vbi gloſ. de cohab. cler. præſertim*, vbi de re fauorabili agitur, in re vero odioſa ſtrictè fiet pro ſolo Presbytero, *Panor. in d. cap.* 2. Ordinandus eſt Preſ-byter non minor viginti quinque annorum ætatis, vt infra *allegat.* 16. *num.* 1. dicitur, & qui bonum habeat teſtimonium, quique non modo in diaconatu annum integrum miniſtrauerit (niſi aliud Epiſcopo videre-tur, vt dicitur *allegat.* 18.) ſed etiam ad populum docendum ea, quæ ſcire omnibus neceſſaria ſunt ad

ſalutem, & ad miniſtranda Sacramenta, diligenti exa- A
mine præcedente: idoneus comprobetur, atque ita peritus, & bonis moribus conſpicuus, vt præclarum bonorum operum exemplum, & vitæ monita ab eo poſſint expectari, vt inquit *Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reform. cap. 14.* Is quoque ex *Toletano Concilio* 8. *c. 9.* Pſalteriũ, & Cantica vſualia, vel hymnos didiciſſe debet. In eius ordinatione porrigitur ei pro materia remota Calix cum vino & patena cum Hoſtia; materia verò proxima eſt traditio calicis cum vino & patenæ cum Hoſtia *c. præterea unctã glo. f. 23. diſt. c. generaliter §. vtriſq; 16. q. 1.* Et forma illa verborum adijcitur: Accipe poteſtatem offerendi, &c. *c. Presbyteri cum ſeq. 23. diſt.* Manus quoque ipſius ſacro Chriſmate inunguntur, oleo videlicet Cathecumenorum, quæ Vnctio ſolis Presbyteris B
in ordinatione præſtatur, non autem inferioribus clericis *d. c. præterea*, & Sacerdotali veſte induitur, vt in Pontificali. Manus etiam ſuper ipſum imponit ordinator, & presbyteri ſtantes *cap. Presbyter 23. diſtinct. cap. vlt. de Sacram. non iterandis*, vbi Hoſt. *nu. 10.*

Num. 9. in fine. adde. ¶ Officium Presbyteri eſt, vt habetur *in c. perfectis 25. diſt.* corporis & ſanguinis Domini Sacramentum conficere, & Deo in Sacrificio offerre, ſuper populum orare, à peccatis abſoluere, & benedicere dona Dei; baptizare etiam, & alia Sacramenta populis miniſtrare præter Confirmationẽ & Ordinem, vt ſuo loco oſtendimus; & denique verbum Dei prædicare: quæ quidem omnia & ſi in potẽtia in Presbyterij charactere conſiſtant, quia videlicet harum rerum poteſtas in Ordine traditur, non tamen omnia in actum abſque iuriſdictione, & ſuperioris auctoritate deducuntur, quod enim de poteſtate abſoluendi diximus, eſt à *Concilio Trid. ſeſſ. 23. de reform. cap. 15.* conſtitutum, vt nullus Sacerdos cuiuſcumque audiat Cõfeſſionem, nec abſolutionis beneficium valeat impertiri, niſi aut parochiale beneficium obtineat, aut ab ordinario per examen idoneus approbatus iuriſdictionem ordinariam, vel delegatam hac in re conſequatur, vt latè *alleg. 25. videbimus.* Alia ſimiliter Sacramenta miniſtrare non poteſt Sacerdos, niſi ſimilem habeat ab Epiſcopo, vel Rectore Eccleſiæ auctoritatem, ſed nec Miſſæ Sacrificium eum celebrare conuenit antequam hoc ei ab Epiſcopo permittatur *Conc. Trident. ſeſſ. 22. de reform. cap. 2.* Neque coram Epiſcopo ſuo celebrans benedictionem ſuper populum dare poteſt non obtenta ab eo licentia *Nicol. I. ad Michael. Imper. & habetur in Hiſpalen. Concilio*: & denique verbum Dei prædicare non poteſt antequam mittatur, & approbetur *cap. erce 95. diſt.* Cæterum ſi nihilominus in ſolo charactere confiſus prædicta omnia exercere voluerit, rata habebuntur, & valida, præter pœnitentiæ & Matrimonij Sacramenta, in quibus cum charactere etiam iuriſdictio requiritur de eſſentia, vt ſuis in locis exponitur.

AD ALLEGAT. XV. Pag. 190.

Num. 20. a linea 6. ibi, *nu. 61.* adde. ¶ *Homobon. de Bonis de humana vita ſtatibus p. 1. cap. 19. prope finem, verſ. quoad ſecundum.*

Num. 23. à linea 19. ibi, 17. & 18. adde. ¶ *Leſſ. de iuſtitia lib. 2. ca. 40. dubit. 14. Cened. ad Decretal. collect. 124. nu. 4. Barthol. à S. Fauſto in theſauro Religioſorum lib. 3. q. 36. Joan. Valer. de differ. inter verumque forum verbo diſpenſatio differ. 6. num. 5. Baſil. Pont. de impedim. matri-*
mo. cap. 1. §. 3. Nicol. Garc. de benefic. part. 7. cap. 10. numero 83.

Num. 24. à linea 13. ibi, *neque vero.* adde. ¶ *Baſil. Põt. d. §. 3. verſ. ſed quamus. Nicol. Garc. d. cap. 10. n. 92. & 93. Sanch. d. lib. 5. cap. 1. nu. 16. Barthol. à S. Fauſto d. qu. 36. nu. 12. & lib. 7. q. 48.*

—— ibid. à linea 15. ibi, *& vxorem.* adde. ¶ atteſtantur *Palud. in 4. diſt. 38. q. 4. ar. 4. Lut. Macina. ſicul. lib. 8. de mirab. Hiſpaniæ. vlt. Joan. Vaſq. in Chronica cap. 18. Barthol. à S. Fauſto d. q. 36. n. 6.*

—— ibid. à linea 21. ibi, 124. adde. ¶ Et diſpenſatum etiam fuiſſe per Alexandrum III. cum Monacho in Monaſterio S. Nicolai ordinis S. Benedicti ad inſtãtiã Vitalis Venetorum Ducis tradunt *Barthol. à S. Fauſto d. quæſt. 36. nu. 5. Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta lib. 3. cap. 5. num. 7.*

—— ibid. in fine. adde. ¶ Et nouè diſpenſaſſe Gregorium XIII. cum fratre Illuſtriſſimi Card. Ioyoſæ Galli ſacerdote profeſſo, & Prouinciali ordinis Capuccinorum aſſerit *Barthol. à S. Fauſto d. q. 36. a nu. 8.*

AD ALLEGAT. XVI. Pag. 193.

NVM. 1. in fine. adde. ¶ *Zipæ. in analytica poſitemi Iuris eccleſ. enarrat. ſubtit. de electi. numer. 11. Vgolin. de officio Epiſcopi c. 26. §. 6. nu. 4. & 5. Homobon. de Bonis de examine eccleſiaſtico tract. 1. cap. 10. q. 60. verſ. ad maiores.*

C Regulares virtute ſuorum antiquorum priuilegiorum non poſſe ordinari ante legitimam ætatem præſcriptã à *Concil. Trident. d. c. 12.* aſſerunt *Fr. Emman. quæſt. Regular. to. 3. q. 23. art. 6. & 8. & in addit. ad ſum. to. 4. cap. 77. concl. 1. Sayr. de cenſur. lib. 6. c. 12. nu. 14. & 15. Fr. Ludou. Miranda d. qu. 39. art. 1.* vbi aſſerit ſe neſcire de aliqua conceſſione, quæ id concedat Regularibus poſt Trid. & Sixtum, refert *Parel. in dubijs Regularib. verbo ordines ſacri num. 3.*

Num. 8. in fine. adde. ¶ *Quarant. in ſumm. bullarij verb. ordo in princip. verſ. an.*

Num. 16. in fine. adde. ¶ *Parel. in dubijs regularibus verbo Ordines ſacri nu. 7.*

D Num. 19. in fine. adde. ¶ Hinc *Rota de deciſ. 481. num. 6.* reputauit doloſam ignorantiam cuiuſdam ante legitimam ætatem ordinati, qui procurauit fieri informationem ab officiali de ſua ætate, quem facilè ſibi erat decipere, cum de ea poterat certiorari de facili à proprio parocho, penes quem erat liber Baptiſmi, & cum iret ad ſuſcipiendos Ordines ſacros, & admonitus eſſet ab amicis, non obſtantibus his admonitionibus voluit ordinari. Et eadem *Rota in alia deciſ. 200. numer. 2. apud Farin. p. 2. recẽt. cenſuit*, quod promotus ad ſacros Ordines ante legitimam ætatem, vt irregularis efficiatur, requiritur ipſum doloſè, & in contemptum ſuſcepiſſe ſacros ordines, & miniſtraſſe, *& num. 3. & 4.* tantum fuit dolum & contemptum ceſſare in eo, qui habuit iuſtam credendi cauſam, ac proinde irregularitatem non incurrere propter promotionem ante legitimam ætatem, ſi promotus ille credebat ſe eſſe legitimæ ætatis.

Num. 24. in fine. adde. ¶ & nouiſſimè *Aloyſ. Ricci. in deciſ. ſuriæ Archiep. Neap. deciſ. 130. p. 4. Parel. in dubijs Regularibus verbo ordines ſacri nu. 13.*

Vtrum autem Prælatus Regularis poſſit diſpenſare cum ſuo ſubdito ordinato ante ætatem, abſoluendo illum à ſuſpenſione, ac etiam cum eo in irregularitate contracta diſpenſando ex adminiſtratione illius ordi-

nis durante ſuſpenſione? In quo dubio Capuccin. ad compendium verbo Ordines ſacri *fol.*282. tenet huiuſmodi Prælatum non poſſe diſpenſare vel abſoluere ordinatos ante ætatem, immo nec id poſſe Epiſcopos, & citat *gloſ. in Clem. fin. de ætate, Sylueſt. & Nauar.* refert & ſequitur *Sayr. de cenſur. lib. 6. c. 12. nu. 13. & 14.* vbi expreſsè dicit Prælatum Regularem non poſſe diſpenſare cum ſuis ſubditis ordinatis ante ætatem virtute priuilegiorum, ſubditque hæc priuilegia eſſe derogata per *Concil. Trid. d. c. 12.* pariter reſoluens ſolum Papam, nō verò Epiſcopum poſſe in hoc diſpenſare, quicquid dicat *Parel. vbi ſupra num. 14.*

A

AD ALLEG. XVII. Pag. 196.

B

NVM. 1. in fine. adde. ¶ *Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neap. deciſ. 93. p. 4.*

Num. 5 à linea 5. ibi, *diſtis locis*, adde. ¶ *Homobon. de Bonis de examin. Eccleſiaſt. p. 1. tract. 2. cap. 1. quæſt. 12. Molfeſ. in ſum. Moral. Theolog. tract. 2. capit. 1. numer. 35. & 55.*

Num. 6. à linea 6. ibi, *artic. 5.* adde. ¶ *Monet. de commut. vltim. volunt. cap. 10. num. 184. Homobon. de Bonis de examine Eccleſiaſtico tract. 2. c. 1. q. 13. Parel. in dubijs Regul. verb. Ordines Sacri nu. 4.*

—— Et in fine, adde. ¶ *Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neap. deciſ. 93. nu. 6. p. 4.*

Num. 7. in fine. adde. ¶ *& Aloyſ. Ricc. d. Neapol. deciſ. 98. num. 7. p. 4.* Verba autem indulti ſic refert nouiſſime *Stephan. Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta lib. 1. cap. 2. num. 13.* Præcipimus Epiſcopis, vt extra tempora à Iure ſtatuta, triboſque Dominicis, vel alijs feſtiuis diebus continuis ad ſacros etiam Presbyteratus Ordines promoueant (videlicet Religioſos Societatis Ieſu) nos enim illis Ordines prædictos ſic ſuſcipiendi, ac prædictis Antiſtibus eos Ordines ipſis conferendi facultatem tribuimus, non obſtantibus Conſtitutionibus, & ordinationibus quibuſcum contrarijs, &c. Præſentis autem gratiæ communicationem alijs Mendicantibus interdicimus omnino. Item Patribus Congregationis S. Ioannis Euangeliſtæ Portugaliæ conceſſit Clement. VIII. de menſe Nouemb. 1596. vt poſſint ordinari extra tempora, & per quemcumque Epiſcopum tribus Dominicis, vel feſtiuis diebus continuis, vel interpoſitis non ſeruatis interſtitijs, &c. refert *Parel loco citato.*

An autem in ſupradictis Indultis nomine diei feſti intelligatur feſtus dies, ac feriatus, in quo populus à laboribus, & operibus ſeruilibus ceſſat; an vero ſufficiat quod ſit dies duplex, licet non ſit feriatus, quæſtio eſt dubia, in qua probabilis eſt ſententia *Azori. inſtitut. moral. p. 1. lib. 1. cap. 27. q. 19.* exiſtimantis neceſſe eſſe hos dies eſſe à laboribus, & operibus ſeruilibus feriatos, & non ſufficere quod ſint duplices & feſti in ordinem ad officia diuina; contraria verò, quæ docet ſufficere quod ſint dies duplices, & feſti in ordinem ad officia diuina, licet non ſint à laboribus feriati, non videtur improbabilis, ex eo quia in *Clemen. vnica de relig. & venerat. ſanct.* feſta Doctorum Eccleſiæ & Euangeliſtarum æquiparantur feſtis Apoſtolorum, non quidem in feriatione horum feſtorum, ſed in celebratione eorum ſub officio duplici: tum quia Eccleſia celebrat feſta S. Lucæ Euangeliſtæ, S. Ambroſij, Bonauenturæ, & S. Thomæ Aquinatis ſub officio duplici, & tamen in dicta Clem. vnica hi dies horum ſanctorum, dies feſti appellantur: ideo ita docent *Fr. Enman. quæſt. Regular.*

C

tom. 3. q. 23. art. 5. Soar. tom. 1. de Religione lib. 2. de diebus feſtis capit. 9. num. 22. Stephan. Fagundez dict. capit. 2. num. 11.

Num. 17. in fine. adde. ¶ Ex lapſu verò viginti annorum præſumi diſpenſationem cenſuit Rota in his terminis apud *Farin. deciſ. 200. num. 5. p. 2. recent. 62.*

AD ALLEG. XVIII. Pag. 198

NVM. 1. in fine. adde. ¶ *Molfeſ. d. cap. 14. nu. 3. aduertens num. 4.* poſſe ſummum Pontif. diſpenſare, vt quis eodem die ſuſcipiat duos maiores Ordines, quia hæc prohibitio eſt de Iure poſitiuo, in quo ipſe diſpenſare poteſt. Aduertendum dum in hac materia eſt eandem diem dici non ſolùm quando eadem die ſabbati, verbi gratia, duos maiores Ordines ſuſcipit aliquis, ſed etiã ſecundum fictionem Canonicam, veluti cum aliquis die ſabbati recepit Subdiaconatum, & manè Dominicæ ſequentis accipit Diaconatum: præſumitur enim vna & eadem dies ſi continuato ieiunio hoc fiat, ita *Soar. tom. 5. diſp. 31. ſect. 1. num. 40. Sayr. de cenſur. lib. 7. c. 10. nu. 22. Molfeſ. d. c. 14. nu. 5.*

Num. 2. in fine. adde. ¶ *Molfeſ. d. c. 14. nu. 8.*

Num. 5. in fine. adde. ¶ *Homob. de examine Eccleſiaſtico tract. 2. c. 2. q. 14. & 15.*

Num. 8. in fine. adde. ¶ *Vgolin. de poteſtat. Epiſcopi c. 26. §. 27. Molfeſ. d. tract. 2. cap. 1. num. 22. Homobon. de Bonis de examine Eccleſiaſtico tract. 2. cap. 2. quæſt. 15. Molfeſ. d. cap. 14. nu. 10.*

Num. 10. in fine. adde. ¶ *Molfeſ. in ſum. tractat. 2. cap. 1. num. 56.* & me citato in hoc loco *Homobon. de Bonis dict. tract. 2. cap. 2. quæſt. 15. in fine, Parel. in dubijs Regularib. verbo Ordines ſacri num. 5. Miranda, d. art. 7. concluſ. 1.* & ex citatis aduertit *Molfeſ.* ex declaratione S. Congregat. debere Epiſcopos ſe conformare cum ſupplicatione ſuperiorum Regularium, quia ad ipſos ſuperiores ſpectat prouidere, & iudicare circa vtilitatem, & neceſſitatem Eccleſiarum ſuarum, & non eſſe Epiſcopi, ad quem nullus eſt ordinandus, hoc iudicium facere, ſed mittentis.

D

AD ALLEG. XIX. Pag. 201.

NVM. 1. in fine. adde. *Sanctarel. vari. reſol. q. 49. Homobon. de Bonis de examine Eccleſiaſtico tractat. 2. quæſt. 19. cum ſequentib. Molfeſ. in ſum. Theolog. moralis tractat. 2. cap. 15.*

Num. 4. in fine. adde. ¶ *Salzedo ad Bernar. in pract. cap. 18. num. 2. Nicol. Garc. p. 2. cap. 5. nume. 12. Mald. verbo Ordo num. 28. Molfeſ. in Sum. tract. 2. cap. 15. nu. 11. Sanctarel. d. quæſt. 49. num. 10. in principio Homobon. d. trac. 2. quæſt. 21.*

Num. 8. in fine. adde. ¶ *Soar. tom. 5. de cenſur. diſput. 31. ſect. 1. num. 38. Mandoſ. conſil. 13. Vgolin. de officio Epiſcopi cap. 26. §. 8. num. 1. verſ. excipiuntur tamen Ieſuitæ, Sanctarel. d. quæſt. 49. n. 6. & 11. Vaſq. tom. 2. in 3. p. diſp. 246. num. 61. Molfeſ. d. cap. 15. num. 12.* vbi etiam refert Sixtum V. addita relatione Congreg. ſic declaraſſe: Quoad Ieſuitas cum poſſi Sacerdotium exire non poſſint, niſi à ſuperioribus, ejiciãtur, prouideatur illis de reditu 40. aureorum annuorum ex bonis Religionis. Quoad alios, qui arbitrio ſuo exire, quando volunt, poſſunt, ne detur illis occaſio exeundi, vt fruantur illo reditu, vocentur prius, & intelligatur, quæ alia via proſpici poſſit, deinde mature deliberandum.

E

Num.

Num. 11. in fine. adde. ¶ *Molfes. in sum. Moralis Theolog. tract. secundo cap. decimoquinto numer. sexto.*

Num. 14. in fine. adde. ¶ *Armend. d. loco nu. 16. in princ.* Si vero cum beneficio, aut patrimonio sufficienti iungantur pitantiæ, eleemosynæ, anniuersaria, & alia emolumenta, quæ ex celebratione Missarum in exercitio sacrorum Ordinum (si ad eos promoueantur) percipere, & lucrari possint, quæ omnia ad victum honestè sufficiant, tunc non posse promoueri, referunt decisum *Garc. d. cap. 5. num. 126. Armend. dicto loco num. 16. post princ.* vbi *num. 17.* dicit pariter resolutum minime posse promoueri etiamsi Episcopus obliget se suppleturum quod ad alimenta sufficiat, quousque habeat vnde se sustentare possit. In summa tum clericorum penuria posse Episcopum ob necessitatem Ecclesiæ ordinare ad subdiaconatum suos clericos cum assignatione perpetua fructuum aliquorum bonorum, quorum fructus sufficiant ad sustentationem, refert decisum *Armendar. dicto loco nu. 30.*

Num. 32. in fine. adde. ¶ quod etiam tradit *Massobr. in praxi habendi concursum reg. 5. dub. 1. nu. 45.*

Num. 44. in fine. adde. ¶ Hinc forsan limitant supra positam resolutionem, quando permutans consequitur validè possessionem pacificam alicuius beneficij sufficientis ad congruam cum *Rota in Mutinen. Canonicatus 4. Decemb. 1609. coram Greg. XV. decis. 441. num. 3. apud Beltram. Vgolin. d. c. 26. §. 8. nu. 4. vers. 2. excipitur. Massob. d. requi. 5. dub. 1. num. 45.*

Num. 53. in fine. adde. ¶ *num. 53. in fine.* Quæ Nauarri resolutio colligitur ex Concil. *d. cap. 2.* ibi, nisi ille, quos Episcopus iudicauerit assumendos, quæ verba cum denotent boni viri arbitrium, hoc est, voluntatem rationi submissam *l. fideicommissaria 2. ff. de fideicom. libert. glos. verbo vsum in cap. 2. de corpore vit. Lap. alleg. 60. num. 3.* ideo si Episcopus legitimè non interponat arbitrium, Deum solummodo iudicem habebit *glos. verbo relinquitur in cap. statutum §. acceßorem de rescript. in 6. Calcan. cons. 38. num. 7.* ac proinde non dabitur appellatio, quia superior non potest animum & conscientiam inferioris immutare *Bald. in l. 2. nume. 10. vers. scias tamen ff. de sent. ex breui. recit. Couar. vari. lib. 2. cap. 12. n. 3. vers.* & ab eo, ex quibus nullum posse contra prohibitionē sui Prælati ordinari, aut de illo conqueri, seu ab eo appellare, eo quod illum ordinare nolit, resoluit *Aloys. Ricc. in praxi rerum fori Ecclesiast. decis. 393. in 1. edit. alias resol. 587. in 2. edit. & censuit Rot. in Elborensem Ordinum 24. Iunij 1618. coram R. P. D. Remboldo, & 18. Februarij 1619. coram Reuerend. D. meo Decano.*

Num. 54. in fine. adde. ¶ *Molfes. in sum. Theol. moralis trac. 2. cap. 15. nu. 6.*

Num. 69. in fine. adde. ¶ nouissimè *Molin. de legitima lib. 2. tit. 2. q. 23.*

Num. 74. in fine. adde. ¶ *& num. 7. in fine.* dicit pariter resolutum, posse Episcopum ordinare familiarem suū etiam ad titulum pensionis si pro commoditate, vel necessitate suarum Ecclesiarum iudicat ordinandum.

AD ALLEG. XX. Pag. 211.

NVM. 1. in fine. adde. ¶ sed quia constitutio hæc nimis rigida multis visa fuit, & scrupulos varios tam promouentibus, quàm in eis, qui promoti fuerunt, ingenerauit, eam postea.

Num. 27. in fine. adde. ¶ Non obstat Constit. Sixti V. contra clericos promotos, qua statuit clericos sine sufficienti beneficio, vel patrimonio promotos ad Ordines sacros ipso iure suspensos esse, quia per aliam Constit. Clementis VIII. incip. *Romanum Pontif. de anno* 1595. fuisse redactam ad terminos sacrorum Canonum, ac Constit. Pij II. quæ incip. *cum ex sacrorum, & ad dispositionem Concilij Trid.* & censuras ac pœnas impositas in d. Constit. Sixti V. contra quoscumque, præterquam contra simoniacos ordinantes, & ordinatos inflictas fuisse abolitas, vt memini supra *nu. 2.*

AD ALLEG. XXI. Pag. 214.

NVN. 8. in fine. adde. ¶ *Nald. verbo Missa num. 35. Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis. 298. p. 4. Homobon. de Bonis de examine Ecclesiast. p. 2. tract. 12. c. 4 q. 16. resol. 3. pag. 459.*

AD ALLEG. XXII. Pag. 215.

NVM. 7. in fine. adde. ¶ omnia hæc post primam huius *tractat.* impressionem ex nobis mutuatus est *Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiepiscop. Neapol. decis. 23. par. 4.* De festo sanctissimi Corporis Christi quod feria quinta proxime sequenti octauam Pentecostes agunt *Clem. si duas, de relig. & venerat. sanct. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 1. c. 14. Vincent. Filliuc. in sum. tom. 2. trac. 27. cap. 3. nu. 45.* Et officium huius festiuitatis fuisse compositum à S. Thoma Doctore Angelico iussu Vrbani IV. à quo in præmium retulit columnam argenteam refert *Raguf. de Missa in Ecclesia q. 109. nu. 3.*

AD ALLEG. XXIII. Pag. 217.

NVM. 1. in fine. adde. ¶ *Piaseg. in praxi Episcop. par. 2. cap. 3. num. 21. in fine, Bonacin. de Sacram. disput. 4. quæst. vlt. puncto 9. numer. 9. &* 10. *Ludou. Miranda in manuali Prælat. tom. 1. quæst. 41. art. 9. concl. 2. Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis. 78. part. 4. Nald. verbo Missa num. 31. Homobon. de Bonis de examine Ecclesiastico tract. 4. q. 137. Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum verbo Missa differ. 2. in princip. vers. Missa. Raguf. de Missa in Ecclesia quæst. 57. in princ. Fernandez in examine Theologia moralis par. 3. cap. 5. §. 10.* nouissimè *Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta par. 2. lib. 3. capit. 13. num. 1.*

Num. 4. à linea 13. ibi, *num. 226.* adde. ¶ *Raguf. de Missa in Ecclesia quæsito 57. num. 1. Fr. Lud. Miranda in manuali Prælat. tom. 1. quæst. 41. art. 9. concl. 4. Molfes. in sum. trac. 3. c. 10. nu. 39. Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum verbo Missa differ. 2. in princip. Homobon. de Bonis de examine Ecclesiastico trac. 4. q. 137. Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta p. 1. lib. 3. cap. 13. à nu. 16.*

Num. 8. à linea 6. ibi, *in nouis*, adde. ¶ *Raguf. de Missa in Ecclesia quæsito 57. Ioan. Valer. de differ. inter vtrumque forum verbo Missa different. 2. vers. vnotamen in casu, Bonacin. de Sacram. disp. 4. q. vlt. puncto 9. num. 10.*

AD ALLEG. XXIV. Pag. 219.

NVM. 1. in principio antepone hæc.

¶ Dominicis diebus, & festiuis solemnibus debere Episcopos celebrare, & tam frequenter quod suo muneri satisfaciant data opportunitate resoluunt *Marc. Ant. Genuens. in manuali Prælat. capit. 12. Aloys. Ricc. in praxi aurea resol. 203. num. 6.* vbi etiam obseruat illos non teneri

Digitized by Google

neri quotidie audire ſacrum, prout ante cenſuerat *Nau. in man. cap. 22. nu. 2. & de horis Canon. cap. 39. num. 29.* Non obſtat *cap. vlt. de priuil. lib. 6.* vbi ponitur conſilium quod Epiſcopus ſingulis diebus dicat, vel audiat Miſſam: quia intelligitur de congruentia, & de conſilio, & bene eſſe, vt reſpondent *Aloyſ. Ricc. citato loco, & nouiſſime conſultanus noſter Stephan. Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta præc. 1. lib. 2. cap. 2. num. 11.* vbi citat *Nauar. in man. cap. 21. nu. 2. prope finem, Sylueſt. verbo Miſſa 2. quæſt. 1. verſic. dicitur tertiò, Roſell. eodem verbo §. 13. Azor. inſtit. moral. p. 1. lib. 7. cap. 4. q. 3.* Cum autem deceat Epiſcopos quotidie rem diuinam audire, poſſunt cum iter faciunt celebrare, vel ab alio Sacerdote celebrari facere notabiliter ante lucem, vel poſt meridiem ſpatio videlicet vnius horæ: eſt enim hoc vnum ex priuilegijs Epiſcopo iure conceſſis, ita *gloſ. in d. c. vlt. Sylueſt. d. verbo Miſſa 1. q. 6. Palud. in 4. diſt. 13. q. 2. concl. 2. art. 2. Henriq. in ſum. lib. 9. de Miſſa cap. 24. §. 5. litt. O, Azor. inſtit. moral. p. 1. lib. 10. cap. 25. verſ. ſi quæras, Nau. in man. cap. 25. num. 85.* vbi aſſerit nulla ratione firma id probari poſſe, quia tamen addit vſu iam receptam eſſe hanc opinionem, videtur poſſe defendi ob Epiſcopi prærogatiuas, quas refert *gloſ. in d. c. vltim.* quod etiam concedi Cardinalibus quamuis iter non faciant, aſſerunt *Sot. in 4. diſt. 13. q. 2. artic. 2. Palud. & Henriq. citatis locis.* Illud aduertere oportet quod in Altari in quo Epiſcopus ſacrificat, non poteſt eadem die ſacrificare alius Sacerdos niſi de licentia Epiſcopi *cap. fin. de conſecr. diſtinct. 2. Henriq. d. lib. 9. cap. 28. §. 1. Fagundez d. præc. 1. lib. 3. cap. 22. num. 5.* vbi intelligit de Miſſa ſolenni, & Pontificali.

—— Ibid. in fine. adde. ¶ *Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta præc. 3. lib. 3. cap. 1.*

Num. 2. in fine. adde. ¶ *Homobon. de Bonis de examine Eccleſiaſtico p. 1. tract. 4. cap. 13. num. 116. & nouiſſime Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta præc. 1. lib. 3. c. 7. d num. 5.*

Num. 3. in fine. adde.

¶ Non poſſunt tamen Epiſcopi per Conſtitutiones, aut ſtatuta præcipere, vt ne plus donetur quam pretium taxatum, nec minus accipiatur; ita *Nauar. in man. cap. 23. num. 106. Fr. Emman. d. p. 1. cap. 231. num. 2. Cened. d. q. 27. num. 3.* poſt multos quos refert, idem tenet *Fagundez d. cap. 7. num. 8. vbi num. 9.* hinc refert iniuſtum eſſe ſtatutum, & ſcandaloſum, ac ſimoniacum ſi quod daretur, quod nulli alij Sacerdotes Miſſas defunctorum celebrarent, aut officia mortuorum efficerent, niſi Sacerdotes talis Parochiæ, aut Cathedralis, & hi quod nõ celebrent, nec officia efficiant niſi pro certo ſuſpendio. Sic nullo modo poteſt Epiſcopus cogere hæredes defunctorum, vt ad exequias celebrandas conuocent duntaxat Clericos Parochialis Eccleſiæ excluſis alijs, donec impleatur numerus Clericorum Parochialis Eccleſiæ, vt optime docent *Sylueſt. in ſum. verbo immunitas 2. ſub nu. 7. & verbo ſimonia num. 11. Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiep. Neapol. cap. 48. nu. 5.* quos refert *Fagundez d. cap. 7. num. 9. in med.*

Num. 6. poſt finem. adde.

¶ Nouiſſimè Sacra Congreg. Cardinalium Concilij Trid. interpretum S. D. N. Vrbani VIII. auctoritate ſibi ſpecialiter attributa hac in re ita decreuit: Deinceps vbi pro pluribus Miſſis etiam eiuſdem qualitatis celebrandis plura ſtipendia quantumcumque incongrua, & exigua, ſiue ab vna, ſiue à pluribus perſonis collata fuerunt, aut conferentur in futurum Sacerdotibus, Eccleſiis Capitulis, Collegijs, Hoſpitalibus, Societatibus, Monaſterijs, Conuentibus, Congregationibus, Domibus, ac locis pijs quibuſcumque tam Secularibus, quam Regularibus, Sacra Congreg. ſub obteſtatione diuini iudicij mandat ac præcipit, vt abſolutè tot Miſſæ celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemoſynæ præſcriptæ fuerint, ita vt alioquin ij, ad quos pertinet, ſuæ obligationi non ſatisfaciant, quinimo grauiter peccent, & ad reſtitutionem teneantur. Id verò vt deinceps obſeruetur exactius Sacra Congregat. eadem auctoritate reuocat priuilegia, & indulta omnia quibuſuis perſonis, Eccleſijs, ac locis pijs tam Secularibus, quam Regularibus cuiuſcumque Ordinis, Congregationis & Inſtituti quamcumque ob cauſam conceſſa, quibus indulgetur vt certarum Miſſarum, vel Anniuerſariorum celebratione, aut aliquibus collectis, ſeu orationibus plurium Miſſarum oneribus in futurum ſuſcipiendis ſatisfiat. Quæ reperiuntur in decretis de celebratione Miſſarum apud typographiam R. Cameræ Apoſt. impreſſis de anno 1625.

Poſtea eadem Sacra Congreg. ſuper prædictis decretis de celebratione Miſſarum S. D. N. Vrbano VIII. approbante declarauit permittendum non eſſe vt Eccleſiæ, ac loca pia, ſeu illorum adminiſtratores ex eleemoſynis Miſſarum celebrandarum vllam, vtcumque minimam portionem retineant ratione reddituum, quos in vſum earundem expenſarum irrogare licitè poſſint, & tũc quam portionem retinebunt, nullatenus debere excedere valorem expenſarum, quæ pro ipſomet tantum Miſſæ Sacrificio neceſſariò ſunt ſubeundæ, & nihilominus eo etiam caſu curandum eſſe, vt ex pecunijs, quæ ſuperſunt, expenſis vt ſupra deductis, abſolutè tot Miſſæ celebrentur, quot præſcriptæ fuerint ab offerentibus eleemoſynas.

Deinde declarauit ſatis eſſe, vt Rector beneficij, qui poteſt Miſſam per alium celebrare, tribuat Sacerdoti celebranti eleemoſynam congruam ſecũdum morem ciuitatis, vel prouinciæ, niſi ex fundatione ipſius beneficij aliud cautum fuerit.

Vlterius cenſuit, Sacerdotes, quibus aliquando offertur eleemoſyna maior ſolito pro celebratione Miſſæ, debere abſolutè integram eleemoſynam tribuere Sacerdoti celebranti, & nullam illius partem ſibi retinere poſſe. Declarans pariter quando tribuens eleemoſynam numerum Miſſarum celebrandarum non præſcripſerit, tunc tot Miſſas celebrari debere, quot præſcripſerit Ordinarius ſecundum morem ſuæ ciuitatis, vel prouinciæ, ac etiam cum Ordinarius præſcripſerit eleemoſynam congruam iuxta qualitatem loci, perſonarũ, ac temporum, Sacerdotes accipientes ſtypendium minus congruo teneri Miſſas illis ab offerente præſcriptas celebrare. Quas quidem declarationes originales præ manibus habui, & impreſſas vidi in typographia Cameræ Apoſt. de anno 1626.

Num. 7. in fine. adde. ¶ *Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta p. 1. lib. 3. c. 8. num. 7. cum ſeqq.*

Num. 11. in fine. adde. ¶ latè *Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum verbo Miſſa differ. 1.*

Nouiſſimè Sacra Congregat. Illuſtriſs. Cardinalium S. Concilij Trident. interpretum omne damnabile lucrum ab Eccleſia remouere volens prohibet Sacerdoti, qui Miſſam ſuſcepit celebrandam cum certa eleemoſyna, ne eandem Miſſam alteri parte eiuſdem eleemoſynæ ſibi retenta celebrandam committat, prout reperitur in decretis de celebratione Miſſarum apud typo-

typographiam R. Cameræ Apostol. impressis de anno 1625.

Num. 13. in fine. adde. ¶ *Homobon. d. tract. 4. capit. 16. quæst. 147.*

Num. 15. in fine. adde. ¶ *Homobon. de Bonis de humanæ vitæ statibus p. 1. c. 18. vers. quartò.* latè *Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta p. 1. lib. 3. cap. 17. à nu. 22.*

Num. 21. in fine. adde. *Portel. in dubijs Regularibus verbo Episcopus nu. 7.*

Num. 22. in fine. adde. ¶ *Homobon. de bonis de exam. Eccles. p. 1. tractat. 14. cap. 14. quæst. 133. Molfes. in sum. mor. Theol. tract. 3. cap. 14. num. 16. Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta par. 1. lib. 3. c. 15. à numer. 8. Bonac. de Sacram. disput. 4. q. vlt. punct. 7. num. 3.*

Num. 24. in fine. adde. ¶ *Bonacin. de Horis Canon. disp. 2 q. 1. punct. 3. num. 1. Egorpse in collect. ad cap. dolentes numer. 15. de celebr. Missarum vbi numer. 16.* plures refero *DD. qui agunt de Musicis instrumentis, quæ in Ecclesijs licita sint.*

Num. 45. in fine. adde. ¶ *Fagundez in exam. Theol. mor. p. 3. cap. 5. de Sacrificio Missæ. Vincent. Filliuc. q. moral. tractat. 5. Molfes. in sum. moralis Theolog. tractat. 3. cap. 9. cum sequentibus.*

AD ALLEG. XXV. Pag. 228.

NVM. 1. in fine. adde. ¶ *Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta præc. 2. lib. 7. cap. 1. à nu. 14.*

Num. 2. post finem. adde, & nota vt infra vsque ad numerum 15.

¶ Ille, qui sic Confessario non approbato ignoranter confessus fuerit, ob fidem, quam habuit in Sacramento quoad Deum est absolutus, & si deinde sciuerit Confessarium illum non esse approbatum, vel requiri approbationem, tenetur reiterare Confessionem, prout decisum refert *Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum verbo nullitas differ. 5. num. 2. Molf. in sum. Theologiæ moralis tract. 7. cap. 13. num. 10.* Confessarius vero, qui absoluit sine sufficienti iurisdictione ad quid teneatur, & quomodo hunc defectum supplere possit; vide *Sot. in 4. dist. 18. quæst. 4. art. 6. Cordub. in sum. q. 7. Nau. in c. 1. de Pœnit. distinct. 6.* latè *Coriolan. d. p. 1. sect. 2. art. 19. num. 3. & 4.*

Quapropter Sacerdos vt validè administret Pœnitentiæ Sacramentum Laicis, aut Clericis, debet esse per examen, aut alia ratione approbatus ab Episcopo habente iurisdictionem iuxta *Concil. Trid. in d. cap. 15.* sufficit autem quod Episcopus electus licet nondum consecratus committat alicui iurisdictionem ad absoluendum suos subditos, quia huiusmodi commissio pertinet ad potestatem iurisdictionis, quam Episcopus electus iam habet, ita *Sot. d. q. 4. art. 2. Chemerot.* vbi *sup. dub. 15 Fagundez d. lib. 7. c. 2. nu. 47.*

Archiepiscopum dum actu visitat posse absoluere subditos suffraganeorum tam per se quam per alios post *Sylvest.* & alios docent *Soar. tom. 4. disput. 25. sect. 1. nu. 14. Valer. Reg. d. lib. 1. n. 34. Ægid. de Coninch. d. disp. 8. num. 21. vers. nota Archiepiscopum, Quarant. in summa Bullarij verbo Archiep. auctoritas vers. 33. Molfes. in sum. Theologiæ moralis tract. 7. c. 14. nu. 75.*

Vicarium Episcopi posse ex generali commissione facultatem Confessiones audiendi alijs concedere tenent *Sanch. de Matrim. l. 3. disp. 29. nu. 14. Campan. in diuers. Iuris Canon. rub. 12. cap. 13. à nu. 73. Narbonar, de appell. à Vicario ad Episcopum p. 1. nu. 203.*

Abbates seculares, & Priores Magni exempti, qui in suas oues habent iurisdictionem quasi Episcopalem, vt in Lusitania est Prælatus Thomarensis, & Prior seu Vicarius generalis Prioris Cratensis Ordinis S. Ioannis Hospitalitij; & in Castella Abbas Compluti Regij, & Metinæ Campestris, comprehenduntur sub nomine Episcopi in præsenti, vt citatis *Henriq. & Soar.* obseruant *Campan. d. cap. 13. nu. 76. Fagundez d. lib. 7. cap. 2. nu. 55.* & ex hoc loco tacitè desumens *Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis. 22. nu. 4. p. 4. & censuit Rot. apud Farinac. decis. 332. p. 1. recent.* An autem peccet Episcopus excommunicatus nō toleratus, suspensusue ab officio Sacerdotes approbans in Confessarios iuxta formam *Concilij d. cap. 15.* Vide *Fagundez d. cap. 2. numer. 53.*

Capitulum sede vacante potest approbare & exponere Confessores per Vicarium à se electum, cùm succedat in omni iurisdictione Episcopo competente præter casus in Iure expressos, & hic actus approbandi non est actus formaliter Ordinis, & dignitatis Episcopalis, sed iurisdictionis Ordinariæ: ita *Soar. dict. disputat. 28. sect. 5. nu. 2. Henriq. lib. 3. de Pœnit. cap. 6. in princ. Fagundez d. cap. 2. nu. 54.*

Gratis oportere concedi huiusmodi licentias refert decisum *Armendar. vti addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 1. tit. 18. lib. 7. de Episcopis nu. 10. resp. 5.* Restat adhuc dubium non contemnendum an verba illa *Concilij Trident. in d. c. 15.* ibi, quæ gratis detur, in quibus prohibetur huiusmodi approbationem dari pro pretio, aut pecunia, ita sint substantialia, vt si fortè pro pecunia obtineatur nulla prorsus sit, veluti collatio beneficij pecunia obtenta sit? In quo dubio *Soar. d. tom. 4. disput. 28. sect. 5. num. 10. in fine,* quem refert & sequitur *Fagundez lib. 7. cap. 2. num. 66.* respondet in illis verbis solum contineri præceptum, quo præcipitur Episcopis vt huiusmodi approbationem gratis impendant, non contineri vero conditionem necessariam, qua non seruata non valeat approbatio: hoc enim nec verba declarant, nec esset necessarium, nec fortè expediens; vnde verba illa, gratis detur, exponuntur præceptiue, vt dictum est: erit ergo ex suo genere peccatum mortale, veniale tamen poterit esse si aliquid pro illa ita exiguum detur, vt ad materiam peccati mortalis non perueniat. Pro faciliori præsentis materiæ declaratione aliqua obseruanda duxi in hunc qui sequitur modum.

Primò obseruandum est Episcopum censeri sufficiēter aliquem approbare eo ipso quod sciens & volens mandat alicui curam animarum ad tempus, vt si instituat aliquem Parochi Vicarium ad tempus, vel mandet vt Confessiones audiat, etiamsi illum non subiecerit examini, modo ipsum credat idoneum, & sufficientem ad hoc munus suscipiendum: ita *Valer. Reginald. d. lib. 1 num. 107. Ægid. de Coninch. d. disp. 8. nu. 49. Aloys. Ricc. in praxi aurea resol. 21.* Illud autem aduertere oportet, idem esse approbare aliquem Sacerdotem ad administranda Sacramenta, atque illum approbare ad Confessiones audiendas, vnde cum Episcopus ita dicit, Approbamus N. ad administranda Sacramenta in hac nostra diœcesi, vel in tali, aut tali loco, seu parochia, solūmodo hæc approbatio intelligitur de Sacramentis Pœnitentiæ & Eucharistiæ, quæ sunt Sacramenta maximæ necessitatis, non autem de alijs Sacramentis Matrimonij, Vnctionis, &c. ita *Henriq. lib. 11. cap. 3. §. 5. Sanch. de Matrim. lib. 3. disp. 35. num. 8.* quos refert *Fagundez dict. lib. 7. cap. 3. num. 6.*

Vtrum

Vtrum autem Doctores, Lectores, Licentiati in Sacra Theologia, vel Iure Canonico, famoſique prædicatores, de quorum ſcientia conſtat per publicam facti, & doctrinæ euidentiam, teneantur hanc approbationem petere ab Epiſcopis, ſiue Seculares Sacerdotes ſint, ſiue Regulares, vt idonei Confeſſarij euadant; & an ij etiã in decreto *Concilij d.cap.* 15. comprehendantur, ſolet in hac materia ob aliquibus in dubium reuocari, in quo communis ſententia tenet prædictos omnes indigere ſuorum Epiſcoporum approbatione, & comprehendi ſub dicto decreto Concilij Tridentini, ita *Henriq. l.* 3. *de Pœnit. cap.* 6. §. 2. *Ægid. de Coninch. d. diſputat.* 8. *dub.* 7. *nu.* 49. *Soar. d. diſp.* 28. *ſect.* 4. *nu.* 3. *Gutier. canon. lib.* 1. *c.* 6 *num.* 9. *Menoch. de arbitr. caſu* 465. *Fr. Emman. in explicat. Bullæ Cruciatæ* §. 9. *nu.* 4. *in fi. Fagundez d. libr.* 7. *c.* 2. *num.* 68. *cum ſeqq.* A B

Hinc fit vt ſi aliquis Doctor, vel in Sacra Theologia inſignis profeſſor licentiam petierit, & iniuſtè ei negetur, non cenſeatur approbatus per ea quæ tradunt *Soar. d. diſp.* 28. *ſect.* 5. *à num.* 5. *Valer. Reginald. d. lib.* 1. *nu.* 192 *Ægid. de Coninch. d. diſput.* 8. *num.* 58. *Fernandez in examine Theologiæ moralis p.* 3. *cap.* 9. §. 8. *num.* 2. *& in Clericis Secularibus admittit Fagundez d. lib.* 7. *cap.* 2. *num.* 58. Vnde non bene *Nauar. in man. cap.* 27. *num.* 264. *verſ. tertium, Eraſm. à Cochier. de iuriſdict. Ordinarij in exemptos p.* 4. *q.* 77. *Cened. canon. q.* 2. *l.* 1. *q.* 38. *nu.* 20. *&* 21. & alij, quos refert & ſequitur *Fagundez loquens de religioſis d. præc.* 2. *lib.* 7. *cap.* 2. *num.* 15. exiſtimantes Epiſcopo nolente ſine iuſta cauſa admittere præſentatos, eos poſſe omnia perinde exercere, ac ſi admiſſi, & auctorizati eſſent. C

Concil. Trid. d. cap. 15. ſtatuens nullum etiam Regularem poſſe Confeſſiones Secularium etiam Sacerdotum audire, nec ad id idoneum reputari, niſi aut parochiale beneficium habeat, &c. intelligi modo illud actu habeat & non ſufficere habuiſſe, obſeruant *Vinald. in candelab. aureo vbi de Confeſſ. num.* 27. *concl.* 2. *Soar. tom.* 4. *de Pœnit. diſp.* 28. *ſect.* 4. *nu.* 20. *Henriq. lib.* 3. *de Pœnit. c.* 6. §. 3. *in fine*, quos refert & ſequitur *Fagundez d. præcepto* 2. *lib.* 7. *c.* 2. *num.* 38.

Nomine Parochialis beneficij intelligenda ſunt etiam ſuperiora beneficia habentia curam animarum, vt ſunt Archiepiſcopatus, & Epiſcopatus, & vt ſunt etiam aliqui Abbates, Archipresbyteri, & Archidiaconi, qui habent curam animarum annexam, quia de his omnibus eadem, vel fortaſſe maior eſt ratio, vt per *Soar. d. ſect.* 4. *nu.* 21. *Fagundez d. c.* 2. *nu.* 41. D

Prouiſum de parochiali Eccleſia per conuerſum cẽſeri approbatum idoneum miniſtrum ad audiendas Confeſſiones dumtaxat in ea ciuitate, vel oppido vbi ſita eſt parochia, non autem paſſim per totam diœceſim, declaraſſe S. Concilij Congregationem referunt *Piaſeg. in praxi Epiſcop. p.* 2. *cap.* 1. *num.* 10. *pag.* 92. *Homobon. de Bonis de examine Eccleſiaſtico tract.* 5. *capit.* 3. *quæſt.* 15. *Fernandez in examine Theologiæ Moralis par.* 3. *c.* 9. §. 8. *num.* 1. *Fagundez d. lib.* 7. *c.* 2. *à nu.* 35. Vtrum autem ſit vbique intra eandem diœceſim eligibilis virtute Iubilæi affirmant *Gutier. lib.* 1. *canon. cap.* 27. *nu.* 21. *Soar. d. ſect.* 4. *dub.* 16. *in fine*, quos refert & ſequitur *Fagundez d. cap.* 2. *num.* 35. vbi etiam diſſerit an extra diœceſim, & vbique cenſendus ſit idoneus. E

Secundò obſeruandum in rigore diſputationis optime defendi poſſe Epiſcopos vigore priuilegij, de quo in *cap. vlt. de Pœnit. & remiſſ.* in ſuum Confeſſarium eligere poſſe Sacerdotem ſibi non ſubditum, qui à proprio Ordinario non fuerit ad hoc iuxta formam *Concil. Trid. d. cap.* 15. admiſſus, ſeu approbatus ad audiendas Confeſſiones. Ratio eſt, quia diſpoſitio *d. cap.* 15. eſt generalis, ac proinde limitanda per *dict. cap. vlt.* deinde hoc ipſum ſequenti comprobatur ſyllogiſmo: Prælatus quilibet quoad ſe idem poteſt, quod poteſt quoad ſubditos, vt in diſpenſatione reſoluunt *Sanch. de Matrimon. lib.* 8. *diſp.* 3. *Soar. tom.* 5. *diſp.* 41. *ſect.* 2. *num.* 9. *& tom.* 4. *diſp.* 52. *ſect.* 1. *num.* 10. *Salas de legibus diſput.* 20. *ſect.* 12. *num.* 103. *& in Indulgentijs Nauar. de Iubilæo notab.* 20. *num.* 11. *Sot. in* 4. *diſt.* 21. *q.* 1. *art.* 4. *verſ. poſtremum, Soar. d diſp.* 52. *ſect.* 1. *à num.* 14. Sed Epiſcopus poteſt approbare quemcumque idoneum quoad ſuos ſubditos, vt probatur in *d. c.* 15. etiam alterius diœceſis ad ſuas oues, vt quotidie practicatur eſſe. *Soar. tom.* 2. *diſp.* 28. *ſect.* 5. *num.* 12. *&* 13. Ergo poterit idem facere quoad ſe, & ſic eligere quemcumque idoneum in Confeſsarium, nam eligendo ipſo facto illum approbat.

His tamen non obſtantibus contrarium à Sacra Cõgreg. deciſum fuiſſe referunt *Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſ. deciſ.* 548. *in* 1. *edit. aliàs reſol.* 470. *in* 2. *edit. Ægid. de Coninch. d. diſp.* 8. *num.* 10. *Soar. d. diſp.* 28. *ſect.* 6. *nu.* 13 *aliàs ſect.* 4. *nu.* 7. *Proſper. de Auguſtino in addit. ad Quaranta in ſumma Bullarij verbo Archiepiſcopi auctoritas verſ. nonum, in fine, Azor. inſtit. moral. p.* 2. *libr.* 4. *cap.* 3. *quæſt.* 16. *verſ. quæres, Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib.* 1. *tit.* 18. *lib.* 7. *de Epiſcopis num.* 54. *Galet. in margarita caſuum Conſcient. verbo Epiſcopus* 6. *Coriolan. de caſibus reſeru. p.* 1. *ſect.* 1 *art.* 21. *num.* 5. *verſ. ac contra, Iuli. Lauor. de Indulgent. & Iubilæo p.* 1. *capit.* 21. *num.* 58. *Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum, verbo abſolutio differ.* 1. *& verbo iuriſdictio differ.* 14. *& verbo nullitas differ.* 5. *nu.* 2. *Molfeſ. in ſum. Theologiæ Moralis tract.* 7. *cap.* 15. *num.* 34. *Fagundez d. lib.* 7. *cap.* 2. *à num.* 78.

Tertiò obſeruandum non eſſe de eſſentia approbationis vtea fiat in ſcriptis, ſufficit enim quod in voce habeatur, ex eo quia ſcriptura per ſe loquendo non eſt de neceſſitate gratiæ, nec Concilium ad approbationem eam requirit: quare ita reſoluunt *Iacob. de Graffis in aureis deciſ. p.* 1. *libr.* 1. *capit.* 13. *num.* 51. *Valer. Reginald. d. lib.* 1. *num.* 198. *Coriolan. de caſibus reſeruatis p.* 1. *ſect.* 2. *art.* 7. *num.* 3. *Homobon. de Bonis de examine Eccleſiaſtico tract.* 5. *cap.* 2. *queſt.* 10. *prope finem*, vbi aduertit conſultius eſſe præfatam in Confeſsarium approbationem in ſcriptis dari; vt ipſe eam exhibere poſſit quoties expedire, & opus eſſe iudicauerit, & iterum *tractat.* 11. *q.* 12. *reſol.* 1.

Quartò obſeruandum Sacerdotem inualidè Pœnitentiæ Sacramentum miniſtrare credentem ſuperiorem ratam habere abſolutionem de futuro, niſi ratam habeat de præſenti ſigno aliquo externo; ita *Nauar. in manual. capit.* 9. *numer.* 5. *& in cap. placuit nu.* 105. *Nugn. in addit. ad* 3. *p. q.* 8. *art.* 5. *dub.* 1. *Peſant. etiam in addit. ad* 3. *p. q.* 10. *diſput.* 5. *Henriq. in ſumm. lib.* 6. *cap.* 13. §. 13. *Soar. tom.* 4. *diſp.* 25. *ſect.* 1. *ſub num.* 13. *& diſp.* 77. *ſect.* 4. *in* 4. *dub. ſub num.* 16. *Coriolan. d. ſect.* 2. *art.* 10. *nu.* 2. *cum ſeqq. Valer. Reginald. d. lib.* 1. *nu.* 89. *&* 90. *Paul. Santor. de caſibus Papalibus & Epiſcop. p.* 1. *à num.* 39. *Fagundez d. lib.* 7. *cap.* 2. *numer.* 71. *&* 72. *Chamerot d. loco dub.* 29. *pag.* 488. *& dub.* 30. tenet quod delegatus ad audiendas Confeſſiones non poteſt ſubdelegare.

Quintò obſeruandum nullum præter Epiſcopum ſe interponere debere in ijs, quæ ſpectant ad approbandos Sacerdotes Sacræ Confeſſionis miniſtros; ita deciſum

sum refert *Armendar. in addit. ad recopilat. legum Nauarræ lib. 4. tit. 29. lib. 1. §. 1. de confitendo semel in anno num. 15.* A

Hinc fit, Parochum non solum iure communi, sed etiam particulari non posse alicui Sacerdoti, aliàs non approbato dare facultatem audiendi Confessiones suorum subditorum: ita *Nugn. in addit. ad 3. p. quæst. 8. art. 5. dub. 6. Gambarupt. de casibus reseru. cap. 2. num. 29. Fagundez d. lib. 7. cap. 2. nu. 43.* nec dissentire videtur *Ægid. de Coninch. d. disp. 8. nu. 28. & Valer. Reginald. d. lib. 1 num. 67. & 68.* In contrariam tamen sententiam videtur posse allegari *Nauar. in cap. placuit num. 140. de Pœnit. dist. 6.* dum ait parochum etiamsi nondum sit initiatus Ordine Sacerdotali posse iure communi dare alteri Sacerdoti facultatem absoluendi suos subditos: in hoc tamen nihil contradicit suprapositæ resolutioni, nam intelligendus est suppositis terminis habilibus, habita scilicet approbatione Episcopi, quamuis *Petr. de Ledesma in sum. p. 1. de Sacram. Pœnit. cap. 12. vers. acerca desta conclusion*, affirmet etiam perspecto iure nouissimo Cõcilij Trident. licere parocho concedere simplici Sacerdoti non approbato, vt suorum parochianorum Confessiones audiat. B

Septimò obseruandum in hac materia valde dubiũ esse, cuius Episcopi approbatio sit necessaria, an scilicet Confessarij, vel confitentis, vel loci in quo fit Confessio, seu vnius eorum, in quo reperiuntur quatuor opiniones ex aduerso contrariæ. C

Prima tenet, sufficere cuiuscumque Episcopi approbationem, & constat ex eorum opinione, qui resoluunt Sacerdotem ab vno Episcopo approbatum esse vbique approbatum, & eligibilem, qui vnica mouẽtur ratione ex verbis *Concilij Trid. d. cap. 15.* dum simpliciter requirit Episcopi approbationem, nec exprimit quod sit Episcopus loci pœnitentis, aut Confessoris: ergo data approbatione cuiusuis Episcopi satisfit verbis Concilij, & per consequens cum sit lex noua, & exorbitans à regulis Iuris antiqui, debet sufficere quæcumque approbatio, quæ secundum Ius antiquum, & regulas legis diuinæ sufficiens erit, quam sententiam tenere Theologos omnes ex familia Augustiniana & Dominicana, & omnes Iurisperitos Salmaticenses testatur, & sequitur *Henriq. l. 6. cap. 6. §. 7. & lib. 7. cap. 12. §. 4.* & probabilem dicunt *Sanch. de Matrim. lib. 8. disp. 34. numer. 16. & Petr. de Ledesma in sum. p. 1. de Sacram.* vbi *de Sacramen. Pœnit. cap. 13.* post 1. *concl. Fagundez d. lib. 7. cap. 2. numer. 88.* & in Hispania consultum Commissarium generalem Cruciatæ respondisse sic Papam declarasse, ait *Vtuald. in candel. aureo* vbi *de Confess. num. 28. conclus. 3.* sequitur *Soar. verbo Confessor. num. 6.* & multis defendere conatur *Ioan. Valer. d. verbo absolutio differ. 1. nu. 12. vers. patet.* D

Secunda requirit approbationem Episcopi ipsius pœnitentis, vt multos Theologos & Iurisperitos legendo & consulendo sentire, esseque valde consentaneum rationi, & debitæ gubernationi, ideoque semper, & simpliciter sibi placuisse asserit *Soar. d. disput. 28. sect. 6. numer. 5. & 6.* sequitur *Filliuc. tract. 7. cap. 9. quæst. 11. numer. 262.* & mordicus defendit *Gutier. canon. lib. 1. c. 27 numer. 6.* Pro qua vrgere videntur rationes, quas pro quarta adduximus; nam ratio illa quod vbi Episcopi, seu Prælati mentio fit, de Episcopo loci intelligitur, qui debet curam habere de omnibus suis, atque etiam alia de confusione euitanda solum concludunt necessariam esse approbationem Episcopi ipsius pœnitentis, cui de congruis ministris prouidere incumbit cura proprio Episcopo. E

Tertia asserit necessariam esse approbationem Episcopi ipsius Confessoris, vt declarasse videntur Illustrissimi Cardinales Concilij Tridentini referentibus *Soar. d. num. 6. Ægid. de Coninch. d. disp. 8. dub. 8. nu. 50. & 51 Fr. Ioan. à Cruce d. cap. 6. dub. 5. Bonacin. de Sacram. disp. 5. quæst. 7. puncto 4. §. 1. num. 15. Molfes. d. tract. 7. c. 16. à num. 18. Valer. Reginald. d. lib. 1. num. 185. Fagundez d. c. 2. num. 92.* quam quidem sententiam expressè probat & varijs rationibus confirmat idem *Soar. d. disput. 28. sect. 8. à nu. 3.* inter quas illa præcipua est, quia huiusmodi approbatio actus est iurisdictionis, quam propriè, & directè in ipsum Sacerdotem Episcopus exercet, & quã non habet Episcopus pœnitentis, sed Episcopus cui sacerdos ipse subijcitur: ergo si à suo Episcopo sit approbatus, satisfactum est formæ Concilij Trid. quæ Episcopi approbationem requirit. F

Quarta tandem sententia (cui tanquam probabiliori adhæreo) dictat necessariam esse approbationem Episcopi eius loci, in quo fit confessio, cuius multiplex ratio adducitur. Primò quia vbi Episcopi, vel Prælati mẽtio fit, debet intelligi de Episcopo loci, in quo actus gerendus est, & cui incumbit cura animarum, ne aliàs sequatur confusio contra vulgares regulas *tex. in cap. 1 quæst. 92. & in cap. 1. 13. q. 1. & Concilij Trid. sess. 14. de reform. cap. 9.* Secundò quia extra territorium ius dicẽti non paretur *l. vlt. ff. de iurisd. omnium Iudic. capit. 2. de Consuet. lib. 6.* Tertiò quia licet Sacerdos in vno Episcopatu approbatus, & idoneus sit, in alio tamen propter maiorem difficultatem negotiorum maiori indiget eruditione, maioremque expostulat Sacerdotis experientiam, vt bene docet *Nau. in man. c. 4. numer. 4. Iacob. de Graff. d. lib. 1. cap. 15. num. 2. Soar. d. disp. 28. sect. 7. n. 19.* Quartò quia Concilium æquiparat habentem parochiale beneficium, & approbatum ab Episcopo, sed habens beneficium parochiale non potest audire Confessiones extra locum, vbi est beneficium, & multo magis extra diœcesim ex supra resolutis: igitur nec approbatus ab vno Episcopo potest audire Confessiones in Episcopatu alterius. Quintò quia Patres Societatis Iesu habent priuilegium, vt iter facientes, vbique audiant Confessiones, ergo in contrarium est ius commune; quare secundum hanc sentẽtiam tenuisse Prælatos maximæ auctoritatis, quos suis nominibus refert, ac alios Doctores Complutenses testatur *Henriq. d. §. 4. litt. O*, quamque tuentur *Fr. Emman. in explicat. Bullæ Cruciatæ §. 9. num. 5. Nauar. in man. cap. 27. nu. 266. vers. sextum, Gambarupt. d. cap. 2. num. 30. Homobon. de examine Ecclesiastico p. 1. tract. 5. cap. 2. q. 14. Campan. d. c. 13. n. 77.* comprobat *Vgolin. de potestate Episcopi, cap. 7. §. secundò num. 8.* ex eo quia pœnitentes sua valent confiteri peccata Sacerdoti existenti in eo territorio, in quo reperiuntur, cum confiteri volunt, etiamsi vagabundi, peregrini, viatores, aut incolæ sint, vt tenet *Bonacina d. q. 7. puncto 2. num. 4. & 5.* Ille enim dicitur proprius parochus, quoad Sacramentalem Confessionem, in cuius parochia pœnitentes habitant de præsenti, nec possunt commodè adire proprium Sacerdotem *Menoch. consil. 398. num. 25. Sanch. de Matrimon. lib 3. disp. 23. num. 12.* Hinc etiam scholares dimisso Sacerdote in patria possunt in loco studij confiteri, *Rebuff. de priuil. scholar. priuil. 139.* Denique pro hac parte facit Illustriss. Card. decisio, quæ dicitur approbatum ab alio quam a Valentino Episcopo in diœcesi Valentina non censeri approbatũ G

ab

ab Ordinario, prout eam referunt *Bela. par. 4. casu 20. verſ. tandem, Ægid. de Coninch. d. diſp. 8. nu. 52. & alij citati num. ſeq.* qua attenta ſi pœnitens confiteri non poteſt Sacerdoti approbato ab Ordinario Portugalenſi in diœceſi Bracharenſi, perſpicuè apparet eſſe confitendum Sacerdoti approbato ab Epiſcopo loci vbi fit Confeſſio.

Num. 15. in fine. adde. ¶ *Petr. de Ledeſma in ſum. p. 1. de Sacram. vbi de Sacram. Pœnitent. cap. 12. concluſ. 5. & c. 13. dub. 7.* præſentatio enim Confeſſariorum Regularium facta in vno Epiſcopatu non ſufficit pro alijs Epiſcopatibus, vt ait *Ludou. Miranд. d. tom. 1. q. 45. art. 8.*

Num. 17. in fine. adde. ¶ *Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta præc. 2. lib. 7. cap. 2. nu. 19.*

Num. 20. poſt finem. adde. B

¶ Poteſt tamen Epiſcopus approbare quoſcunque Sacerdotes voluerit ſeculares, vel Regulares, etiam non laureatos Theologia, vel Iure Canonico abſque vllo examine, ſufficit enim quod illi ſibi videantur apti ad hoc munus exercendum cum *Concil. d. cap.* 15. expreſsè dicat, per examen ſi illis videbitur neceſſarium, aut aliàs idoneus ab Epiſcopis iudicetur, ita *Palat. in 4. diſt. 17. diſp. 7. pag. 265.* quem refert *Fagundez d. lib. 7. cap. 2. num. 70.*

Num. 23. in fin. adde. ¶ *Fagundez d. c. 2. nu. 31.*

Num. 24. à linea 4. ibi, *de reform. c. 15.* adde. ¶ aſſerunt *Jacob. de Graff. in aureis deciſ. p. 1. lib. 3. cap. 5. num. 109. Piaſeg. in praxi Epiſcop. p. 2. cap. 1. num. 10. Fr. Ludou. Miranda, d. q. 45. art. 8. in fine, Vgolin. de officio Epiſcopi, c. 20* C *in princ. Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta p. 2. lib. 7. c. 2. nu. 13. vbi nu. 33. cum Henriq. lib. 5. de Pœnit. c. 6. §. 6.* obſeruat Epiſcopos non approbare Regulares in Confeſſarios, niſi à Prælato ſuo ſaltem interpretatiuè exponantur, præſententùrque ipſis Epiſcopis.

Num. 26. in fine. adde. ¶ *Gutier. canon. lib. 1. cap. 6. nu. 9 Henriq. lib. 3. cap. 6. §. 2. Ioan. Valer. d. verbo nullitas differ. 5. verſ. ſexto*, & me citato in hoc loco, *Homobon. de Bonis de examine Eccleſiaſtico p. 2. tract. 12. cap. 3. q. 13. reſol. 1. in fine pag. 447.*

Num. 29. in fine. adde. ¶ quem videtur ſequi *Fagundez d. lib. 7. c. 2. nu. 30.*

Num. 32. in fine. adde. ¶ me citato *Homobon. de examine Eccleſiaſtico tract. 8. c. 2. q. 7. in princ. verſ. ſecundo. Vgolin. de officio Epiſcopi, c. 20. num. 6. Cened. canon. lib. 1. q.* D *38. nu. 20. & 21. Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta p. 2. lib. 7. cap. 2. nu. 17. vbi num. 45.* differit an approbatus ab Epiſcopo cum limitatione perſonarum, veluti ad ſolas virorum Confeſſiones, non ad fœminas, aut ad fœminarum Confeſſiones nó virorum, ſit per Bullam, aut Iubilæum eligibilis à fœminis, & à viris.

Num. 38. poſt finem. adde.

An approbatio ſemel ab Epiſcopis Sacerdotibus ſecularibus ſimpliciter impenſa, poſſit reuocari quoties Epiſcopi voluerint? affirmat eſſe ad nutum reuocabilem *Vuald. in Candelabro aureo*, vbi *de Confeſſ. num. 27. concl. 2.* Non poſſe tamen Epiſcopum ſine iuſta cauſa approbationem Sacerdotibus ſecularibus ſuis ſubditis etiam ſemel datam reuocare, data autem & probata iuſta cauſa poſſe docent *Henriq. lib. 3. de Pœnit. cap. 6. §. 6. Soar. d. diſp. 26. ſect. 7. nu. 7.* quos refert, & ſequitur *Fagundez d. lib. 7. c. 2. num. 61.* vbi *num. 63.* reſoluit ſi approbatio fuit facta ab Epiſcopo, vſque ad beneplacitum ſuum validam & licitam eſſe reuocationem illius ſine vlla cauſa factam; ſi verò non hoc modo fuit conceſſa, ſed ſimpliciter, vel ad tempus, vel in perpetuum

inualidam omnino eſſe reuocationem ſine cauſa factã.

Num. 44. in fine. adde. ¶ Ex quibus iam colliges valere Confeſſionem factam illi Confeſſario ſeculari, vel Regulari, qui communiter exiſtimabatur approbatus, modo concurrat titulus approbationis, ſi non verus ſaltem coloratus ex parte Sacerdotis, vt quia habetur cõmuniter pro Parocho, licet titulum iam amiſerit, quia renunciauit beneficium Parochiale, aut quia re vera prius approbatus fuerat ab Epiſcopo, & ignoratur poſtea reuocatam eſſe ex cauſa approbationem, aut quia approbatus fuit ad tempus, quod etiam elapſum, ſed communiter putatur adhuc durare, quamuis Sacerdos ſciat eſſe elapſum, extra vere hunc titulum malum, aut bonum, ſeu potius coloratum nullo modo valere talem Confeſſionem docent vltra ſupra citatos, *Nauar. in man. cap. 9. num. 8. Fr. Emman. in ſum. tom. 1. cap. 60. nu. 3. & poſt Medin. Petr. Sot. Angl. Vega*, & plures alios *Fagundez d. cap. 2. à num. 73. vbi nu. 77. cum Sanch. reſolu-nit*, vt detur communis error non ſufficere errorem vnius, aut alterius hominis putantis Sacerdotem adhuc eſſe approbatum, cum tamen non ſit, cæteris id non exiſtimantibus, ſed ſufficere ſi ſit communis error in eo loco, vbi Confeſſio facta eſt, vel actus iudicij externi, quia ibi communiter ignorabatur impedimentum defectus approbationis, & occultum erat, licet in alio loco notorium eſſet.

Num. 45. à linea 7. ibi, ſcripſit. adde. ¶ *Molfeſ. in ſum. tract. 7. cap. 14. num. 60. Homobon. de Bonis de exam. Eccleſ. p. 1. tract. 5. c. 2. q. 12.*

Num. 46. in fine. adde. ¶ de quo tamen conſule *Fernandez in examine Theolog. Moral. p. 3. cap. 9. §. 8. numer. 1. Homobon. de examine Eccleſiaſtico tract. 8. cap. 2. q. 7. in reſolut.*

Vtrum autem quando tempore Iubilæi cuilibet tam Seculari quam Regulari facultas eligendi quemcumque idoneum Confeſſorem conceditur, integrum ſit ipſi Regulari extra Religionem confiteri; non poſſe ex decreto Clem. VIII. incip. Ad perpetuam rei memoriam, reſoluunt *Vgolin. de officio Epiſcopi c. 7. §. 2. Fr. Ludouic. Miranda in man. Prælat. tom. 2. q. 34. artic. 15. Homobon. de Bonis d. tract. 5. c. 2. q. 13.*

An Religioſus Confeſſarius ex deputatis à Prælato, vel electus virtute Bullæ Cruciatæ, vel alicuius Iubilei, ab alio Religioſo eiuſdem monaſterij pro aliquo caſu Sedi Apoſt. reſeruato, teneatur etiam approbari ab Epiſcopo; negat *Fr. Emman. in expoſit. Bullæ Cruciatæ §. 9. dub. 6. num. 9.* affirmant *Fr. Ludou. Lopez in inſtruct. Conſcien. cap. 26. verſ. ſecundò dico, in fine pag. 139. Henriq. d. lib. 3. de Pœnit. ca. 6. §. 4. in commento litt. K, & §. 9. & de Indulgent. cap. 12. §. 4. verſ. ſi verò Regularis, Petr. de Ledeſma in ſum. p. 1. de Sacram. vbi de Sacram. Pœnit. c. 13. dub. 6. Soar. d. diſp. 28. ſect. 6. num. 11.* quos refert & ſequitur *Ioan. Valer. d. verbo abſolutio differen. prima, numer. 33.*

B Num. 48. poſt finem. adde, & muta vſque ad num. 52.

¶ Hodie tamen aliter ſe res habet quoad approbationem Cõfeſſariorum in monaſterijs Monialium deputandorum ex nouiſſima Gregorij XV. Conſtitutione de exemptorum priuilegijs, quę incipit inſcrutabili, *ſub Dat. Nonis Februarij 1622.* in hæc verba. Confeſſores verò ſiue Regulares, ſiue Seculares quomodocumque exempti tam ordinarij, quam extraordinarij ad Confeſſiones Monialium etiam Regularibus ſubiectarum audiendas nullatenus deputari valeant, niſi prius ab Epiſcopo diœceſano idonei iudicentur, & appro-

bationem, quæ gratis concedatur, obtineant, liceatque Episcopo ex rationabili causa superiores Regulares admonere, vt eiusmodi Confessores amoueant, ijsque superioribus id facere detrectantibus, aut negligentibus, habeat Episcopus facultatem prædictos Confessores amouendi quoties, & quando opus esse iudicauerit. Hactenus.

Postmodum Sacra Congreg. Illustrissimorum Cardin. Concilij Tridentini interpretum super prædicta Constit. inter alia censuit, Confessores extraordinarios Monialium nullatenus posse post d. Constitut. illarum Confessiones audire, nisi prius ab Episcopo dioecesano idonei iudicentur, & approbentur; ordinarios verò Confessores ante Constitutionis publicationem deputatos posse durante triennio ab eorum deputatione inchoando pergere in Confessionibus Sanctimonialium audiendis absque alio examine, & approbatione Episcopi: quod si contingat vt eorum facultas à sede Apost. vltra triennium prorogetur, tunc debere eos ab Episcopo examinari, & approbari.

Censuit pariter eadem Sacra Congregat. Superiores Regulares electos, seu deputatos ante ipsius Constitut. publicationem, quibus alioquin facultas competebat audiendi Confessiones Monialium sibi subiectarum, posse durante eorum officio pergere sine alia Episcopi approbatione in Confessionibus audiendis illarum tantum, quæ sponte ac proprio motu id ab eis petierint. At verò eos, qui post Constitutionem eligentur, aut quoquo modo deputabuntur, vel qui in eorum officijs, seu dignitatibus expleto iam tempore à Constitutionibus cuiusque Ordinis, vel aliàs legitimè præfinito, ad aliud tempus confirmabuntur, nequaquam posse Sanctimonialium Confessiones audire, nisi prius à Diœcesano Episcopo idonei iudicati, atque approbati fuerint.

Regulares generaliter ab Episcopo approbatos ad Confessiones personarum secularium audiendas nequaquam censeri approbatos ad audiendas Confessiones Monialium sibi subiectarum, sed egere quoad hoc speciali Episcopi approbatione.

Regularem ad audiendas Confessiones Monialium vnius monasterij ab Episcopo approbatū, minime posse audire Confessiones Monialium alterius monasterij.

Confessores extraordinarios semel deputatos, atq; approbatos ab Episcopo ad Monialium Confessiones pro vna vice audiendas, haud posse pluries in vim approbationis eiusmodi illarum Confessiones audire, sed ab Episcopo toties esse approbandos, quoties casus deputationis contigerit.

Episcopum, cui licet ex rationabili causa iuxta dictam Constitut. Superiores Regulares admonere, vt amoueant Confessores Monialium, atque administratores bonorum ad earumdem Monialium pertinentiū, non teneri eiusmodi causam significare superioribus Regularibus, sed hoc relinqui arbitrio, & prudentiæ Episcoporum, quorum conscientias Sacra Congreg. serio onerauit. Hæc omnia in d. Sacræ Congreg. declarationibus habentur, quas quidem originales præ manibus habui, & postea in typographia R. Cametæ Apost. impressas vidi.

Denique obseruandum est constitutos in articulo mortis etiamsi sint excommunicati & denuntiati ob hæresim, vel ob aliud quodcumque delictum, & habentes peccata etiamsi enormia, & reseruata, posse absolui à quocumque Sacerdote simplici per *Concil. Trid. sess. 14 de Sacram. Pœnit. c. 7. vers.* vt nulla sit reseruatio in articulo mortis, P. docent *Tolet. instruct. Sacerd. lib. 1. c. 15. nu. 1. Azor. instit. moral. p. 1. l. 8. c. 19. q. 5. Cenall. commun. contra communes quæst. 82. n. 61. cum seqq. Gutier. canon. lib. 1. c. 1. nn. 59. Ioan. à Chapeaurt. de modo administr. Sacramenta tempore pestis, vbi de Pœnit. q. 5. & 6. Cened. ad decretal. collect. 103. nn. 3. vers.* in mortis, *Anila de censuris p. 2. c. 6. dub. 3. disp. 3. concl. 4. Sayr. in simul. tract. lib. 2. c. 18. Soar. tom. 5. disp. 11. sect. 1. n. 14. & tom. 4. disp. 26. sect. 4. Valent. tom. 4. disp. 7. q. 10. punct. 2. Zamfran. de casibus in articulo mortis, prælud. 1. Bonacin. de censuris, disput. 1. q. 3. punct. 3. nn. 3. & disp. 2. q. 2. punct. 2. §. 4. n. 3. vers. secunda, Cornelan. de casibus reseruatis p. 1. sect. 2. art. 16. Homobon. de Bonis de humana vita statibus p. 1. c. 16. vers. porrò, Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum verbo excommunicatio differ. 23. Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta p. 2. lib. 7. cap. 1. à nu. 716. Anton. Riccini. de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existen. libr. 5. c. 14. nu. 18.* In mortis enim articulo nullam esse reseruationem per *Concil. Trid.* citato loco affirmat *Gutier. d. c. 1. nu. 58. Paul. Comitol. respons. moral. lib. 1. q. 21. num. 1. & q. 22. num. 2. & lib. 5. q. 14. nu. 3. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 1. à nu. 58. Campan. in diuersorio Iuris Canonici lib. 1. nu. 110. Ægid. de Coninch. de Sacram. & censur. tom. 1. disp. 8. nu. 90. cum seqq. Sanch. in præcepta decalogi tom. 1. lib. 2. c. 13. Petr. de Ledesma in sum. q. 1. de Sacram. vbi de Pœnit. c. 14. Fernandez in examine Theolog. Moralis p. 2. c. 9. §. 18. & p. 3. c. 6. §. 9. à nu. 19. Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum verbo Pœnitentia differ. 9. Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis. 20. p. 4.* plures apud *Cened. d. collect. 24. nn. 5.*

Vnde posse simplicem Sacerdotem degradatum, vel excommunicatum, seu irregularem, vel etiam hæreticum, dummodo non sit subuersionis periculum constitutos in articulo mortis absoluere docent *Can. in rel. de Pœnitent. p. 5. Nauar. in man. cap. 27. num. 271. Tolet. d. cap. 15. nu. 6. Paul. Comitol. respons. moralium lib. 6. q. 27. Azor. d. p. 1. lib. 8. c. 11. q. 12. Valer. Reginald. d. lib. 1. nn. 60. Ægid. de Coninch. d. tom. 2. disp. 14. à nu. 234. Aloys. Ricc. in praxi aurea resol. 229. nn. 3. & d. Neapol. decis. 26. nn. 7. p. 4. Bonacin. d. q. 3. punct. 3. nu. 3.* Quicquid contrarium teneant *S. Thom. in 4. dist. 19. q. 1. art. 2. q. 2. ad 3. & p. 3. quæst. 82. art. 7. ad 2. Turrec. in cap. præterea, 32. dist. Nau. sibi contrarius in man. cap. 26. num. 26. Corn. in c. alma mater p. 1. §. 6. concl. 8. Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum verbo Excommunicatio differ. 23. vers. secundò dubitant, & verbo Pœnitentia diff. 9. Cornel. d. art. 16. nu. 10.*

Posse in his terminis simplicem Sacerdotem absoluere constitutum in mortis articulo non solum in absentia proprij Sacerdotis, seu superioris, verum etiam quando adest, resoluunt *Nau. cons. 15. nu. 3. de pœnit. & remiss. Sà in aphorismis verbo absolutio n. 3. Sayr. in florebus decis. sub illo tit. de Pœnit. decis. 21. Valer. Reginald. d. lib. 1. nu. 60. Petr. de Ledesma d. c. 14. post 1. concl. num. 3. Fr. Emman. in sum. p. 1. c. 59. concl. 3. Soriolan. d. art. 16. n. 7. Vega in summ. tom. 1. c. 6. casu 10. Ioan. Valer. d. verbo Excommunicatio differ. 23. vers.* dubitant tamen, observantes consultè facturum esse, qui præsente suo parocho, vel superiore ab eo potius, quam ab alio se absolui curet. Quamuis contrarium teneant *Soar. tom. 4. disp. 30. sect. 3. num. 1. Vgolin. de censur. tab. 1. cap. 4. §. 5. Valent. tom. 4. disp. 7. q. 10. punct. 2. Anton. Riccini d. c. 14. n. 30. Benzon. de lege Episcopi lib. 1. disp. 1. q. 6. ante 2. concl. Param. de origine Inquisit. lib. 3. q. 8. num. 109. Bellon. de Sacram.*

Sacram. tom. 2. disp. 8. dub. 2. nu. 16. Azor p. p. 1. lib. 8. c. 19 A *q. 5. Aloys. Ricc. in praxi aurea resolut. 229. Ægid. de Conuncb. disp. 8. de Panit. dub. 12. nu. 99. Bonac.* vbi proximè, *Sanch. d. lib. 2. c. 11. nu. 6. & 7. Molfes. in summ. Theologia Moralis tract. 7. c. 15. nu. 79. Fagundez d. c. 1. nu. 19.*

Nec in huiusmodi articulo absolutus si conualescat, tenetur vt iterum absoluatur, ad superiorem accedere, sed bene si fuerit excommunicatione tunc irretitus, tenebitur coram superiore se exhibere, quod si non faciat in eadem specie excommunicationem incidet *cap. eos, de sentent. excom. in 6.* vide *Soar. tom. 4. disput. 30. sect. 3. Sayr. de censur. lib. 2. cap. 20. num. 16. Melch. Zambran. in decision. pro mortis articulo c. 4. de Panit. dub. 4.* vbi *dub. 2* tradit posse in articulo mortis absolui pœnitentem, qui nihil potuit confiteri, sed tantum signa contritionis B ostendit.

Num. 52. à linea 12. ibi, *dub. 3.* adde. ¶ *Coriolan. de casib. reserv. p. 1. sect. 2. art. 16. à numer. 2. Ioan. Valer. de differ. inter vtrumque forum, differ. 23. in fine. Molfes. in summ. Theol. Moralis tract. 7. c. 15. nu. 77.*

Num. 53. in fine. adde. ¶ *Ioan. Maldonat. tom. 2. de Panit. in controuers. de Confess. Marcel. Megal. p. 1. instit. Confess. lib. 5. Molfes. in summ. Theologia Moralis tract. 7. c. 9. cum seqq. Vincent. Filliuc. q. moral. tract. 7. de Confessione, Galganet. de Iure publico lib. 3. tit. 92. Iuli. Lanor. de Iubileo p. 1. c. 14. Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta p. 2. lib. 3. de qualit. & integritate Confessionis.*

AD ALLEG. XXVI. Pag. 235 C

NVM. 1. antepone, quæ sequuntur.

¶ Hoc in loco reseruauimus videndum de constructione Ecclesiarum, idest quibus de causis sit noua Ecclesia construenda, & cuius auctoritate id fiat, quo loco, & quomodo sit construenda: quando vero & quomodo consecranda, videbimus *alleg. sequenti.* Sciendum est igitur primò quod nouam Ecclesiam construere quilibet potest duabus conditionibus obseruatis, vt scilicet alteri Ecclesiæ non inferat præiudicium *c. Ecclesia cum seqq. 16. q. 1.* & vt adsit superioris auctoritas, quæ quidem Ecclesiæ cuilibet ædificandæ dat facultatem non modo simpliciter, sed quandoque etiam in alterius D *Ecclesiæ* præiudicium. Sunt enim causæ ob quas potest superioris auctoritas etiam in præiudicium alterius nouam Ecclesiam ædificare, veluti si castrum, aut noua ciuitas sub alterius Ecclesiæ limitibus construatur, cuius incolæ ad priorem Ecclesiam difficilè conueniant *arg. cap. vnico §. fin. 10. q. 3. & cap. ad audientiam de Eccles. ædif.* sicut quandoque etiam ob nimiam distantiam potest alia Ecclesia sub eadem parochia ædificari *d. c. ad audientiam*, veluti vbi multitudo fidelium excreuit, & Ecclesia vna non sit euidenter sufficiens propter nouarum habitationum distantiam *capit. præcipimus 16. quæst. 1.* Et denique ex alijs causis, quæ ex temporis qualitate, & situ locorum possunt accedere, noua potest Ecclesia construi *cap. & temporis eod. causa & quæst.* Sicut è conuerso contrarijs de causis duæ simul vniri *d. c. & temporis d. cap. vero §. fin.* Si vero sine causa, & auctoritate Pontificis in præiudicium alterius Ecclesia aliqua sit constructa, est destruenda, si præsertim nec præcesserit noui operis nunciatio *iuxta c. 1. & per tot. de noui operis nunciat.* Præiudicium autem, quod alteri Ecclesiæ inferri potest præter damnum ædificij coherentis est, participatio sumptuum in constructione, aut expensarum pro sustentatione Rectoris, vel damnum in iurisdictione, aut in oblationibus, quæ fieri solent Ecclesiæ *d. c. Ecclesia cum seqq.* Vbi vero aliquod præiudicium simile nulli generatur Ecclesiæ, potest quilibet in sua proprietate construere Ecclesiam accedente permissione Episcopi *d. c. quicunque.*

—— Ibidem in fine. adde. ¶ Nisi sit locus exemptus à iurisdictione Episcopi, in quo Ecclesia ædificanda est, in eo namque nullus potest absque Sedis Apost. auctoritate Ecclesiam ædificare *c. de locorum cum seqq. de consec. dist. 1. capit. auctoritate de priuil. in 6.* sed in locis non exemptis sufficit Episcopi auctoritas, etiamsi persona ædificans sit exempta *d. c. auctoritate.*

Num. 4. post finem. adde

¶ Aduertendum maximè est Sacram Congregat. Illustrissimorum DD. Cardinalium negotijs Episcoporum & Regularium præpositorum Gregorio XV. approbāte *sub die 17. Augusti 1621.* reuocasse prædictas & quascumque alias licentias à Paulo V. concessas erigendi nouos Conuentus, volens quod de cætero non erigantur, nisi in eorum quolibet saltem duodecim Fratres, ac Monachi, seu Religiosi habitare, atque ex redditibus &c. refert *Castellin. de elect. cap. 15. in fine.* Postea S. D. N. Vrbanus VIII. per suum Breue *sub Dat. 28. Augusti 1624.* multa tulit circa modum erectionis nouorum Conuentuum, reuocatque licentias quascumque concessas contra tenorem supradicti decreti Gregorio XV. approbante facti, prohibens, sub pœna excommunicationis ne facultatum per ipsum reuocatarum, seu annullatarum, seu alio quouis prætextu seu causa possint finiri, & absolui, refert *Castellin. in addit. ad d. tract. de elect. pag. 501.*

Num. 7. post finem. adde.

¶ Nouissimè Sacra Congreg. Illustrissimorum Cardinaliū Concilij Trid. interpretum S. D. N. Vrbani VIII. auctoritate sibi specialiter attributa prohibuit, ne deinceps Monasteriū, Conuentus, domus, Congregatio, vel Societas Religiosorum, seu Regularium nullibi recipiatur, nisi præter alia ad id requisita, in singulis eiusmodi locis duodecim saltem Fratres, aut Monachi, seu Religiosi degere, & ex redditibus & consuetis eleemosynis, detractis omnibus, vt supra, detrahendis, competenter sustentari valeant ad præscriptum decreti Felic. record. Gregorij XV. hac de re acti. Alioquin Monasteria, & loca huiusmodi posthac recipienda, in quibus duodecim Religiosi, vt supra sustentari, atque inhabitare non potuerint, & actu non inhabitauerint, Ordinarij loci visitationi, correctioni, atque omnimodæ iurisdictioni subiecta esse intelligantur.

Num. 8. in fine. adde. ¶ vide *Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiepisc. Neap. decis. 168. p. 4.*

AD ALLEG. XXVII. Pag. 240.

Num. 1. post finem. adde.

¶ In consecranda vero Ecclesia nōnulla obseruare debet Episcopus. Primò prouidere, vt consecrandæ Ecclesię facta sit dotis cōpetentis assignatio, si hoc prius in eius constructione factū non fuerit *d. c. præmentis*, & ibi *gl. verbo collata 16. q. 7.* & infra *n. 3.* de hoc latiùs agendū. Secundò vt Ecclesiā non consecret, quæ nō in honorē Dei, & Sanctorū, sed sub tributaria cōditione sit cōstructa, idest ad lucrū eleemosynarū participandarum, aut pro alia re simili *c. si quis Basilienses de consec. dist. 1.* Tertiò, vt tā ipse Episcopus cōsecrans, quā patroni Ecclesiæ cōsecrandæ sint ieiuni tpe cōsecrationis, & pridie

quoque eius diei ieiunent, vt Leo Pontifex instituit in epist. ad Diodor. Quartò vt in consecratione ipsa ritus, & cæremonias attendat, quæ ab Ecclesia in ea re fieri consueuerunt, & habentur in Pontificali. Specialiter autem Missæ celebrationem ea in re fieri debere exprimitur in *dict. cap. omnes Basilicæ de consecrat. distinct. 1.* quamuis non sit de essentia secundum *Hostien. in capite quod sicut, de elect. & aquæ benedictæ aspersionem in cap. consuluisti, de consecrat. Eccles.* Quintò, & vltimò, vt quicquam non exigat pro consecratione Ecclesiæ, sed tantum sponte oblatum ab his tantum, qui non sint indigentes *capit. 1. 1. quæst. 2. cap. statuimus pr. 1. quæst. 1.* & procurationes canonicas licitè accipiat *cap. cum sit de simon.* alioquin labem simoniacam non effugiet, *d. cap. statuimus.*

Num. 3. à linea 1. ibi, habeat; adde. ¶ compellendus est enim is, qui Ecclesiam petit consecrari, vt eidem competentem dotem assigneet, ad quod ipse, & eius hæredes adstricti tenentur, *cap. cum sicut*, & ibi *Panorm. de consecrat. Eccles.* quod non solum de eo qui eam construxit, sed de eo etiam, qui ab alio constructam curat consecrari, merito est intelligendum si dotem non habeat, quia videtur eam in suam tutelam accipere, quãuis enim absque dotis assignatione fortè admittatur Ecclesiæ ædificatio, nullatenus tamen est absque tali assignatione sacranda, ne locus consecrationis dignitate donatus sine debiti cultus impensa, quasi profanus maneat derelictus. Vnde in *Bracharensi Conc.* vt habetur *in capit. 1. 1. quæst. 2.* dicitur, meminerit Episcopus vt non prius Ecclesiam dedicet, quàm dotem Basilicæ & obsequium illius per donationem chartulæ confirmatam accipiat, nam non leuis culpa, inquit, est illa temeritas, vt sine luminarijs, vel sine substantiali sustentatione eorum, qui ibidem sunt seruituri tanquam domus priuata consecretur Ecclesia.

Num. 11. in fine. adde. ¶ *Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta p. 1. lib. 3. cap. 22. nu. 1.*

Num. 22. in fine. adde. ¶ Solent in consecratione petræ aræ reliquiæ aliquæ in illa, aut sub illa collocari, vt indicant illa verba Sacerdotis cum finita generali Confessione Altare sacrificaturus ingreditur: Oramus te Domine per merita Sanctorum tuorum, quorum reliquiæ sunt; sed nullo modo earum loco cum non inueniuntur, potest poni aliquod fragmentolum sanctissimæ Eucharistiæ, vt aduertunt *Sylvest. verbo Altare num. 4. Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta par. 1. lib. secundo, cap. 22. num. 6. & num. 9. cum eod. Sylvest. citato loco numer. 3.* asserit se respondisse celebrari non posse in Altari portatili seu ara Sacra facta ex duobus lapidibus insertis duabus tabulis adinuicem fibulis colligatis ad modum tabellæ, quæ instar libri claudi possit, & aperiri, vt in vno lapide Hostia, in alio Calix consecretur.

Consecratio petræ aræ sicut & Calicis, & patenæ ad solos Episcopos de iure spectat, ex priuilegio tamen Summi Pont. potest per simplicem fieri Sacerdotem: ita *Henriq lib. 9. c. 28. §. 1. Soar. tom. 3. in 3. p. disp. 81. sect. 5. vers. tertiò* additur, *Fagundez d. c. 22. nu. 3.*

Num. 33. in fine. adde. ¶ Si vero cæmiterium ab Episcopo benedictum, non sit Ecclesiæ contiguum, sed de per se reputabitur locus sacer, & licet polluta Ecclesia, cui est proximum, illud non polluatur, polluitur tamen si in eo copula illicita, aut sanguinis iniuriosa effusio habeatur, prout resoluunt *Navar. in man. cap. 16. num. 3. vers. interrogatus autem, Henriq. in summ. lib. 5. de Pœnit. c. 6. §. in commento lit. H, Sanch. de Matrim. lib. 9. disp. 15. num. 40. Fagundez in quinque Eccl. sia præcepta p. 1. lib. 3. c. 14. num. 51.*

Num. 36. in fine. adde. ¶ tangit *Portel. in dubijs Regularibus verbo Abbas num. 3. & num. 4. cum Henriq. in summ. lib. 9. cap. 28. §. 1. lit. H*, ait quod Patres Societatis Iesu in Indijs consecrant Calices. Ex quibus colligitur non bene dixisse *glos. in Clement.* attendentes de statu Relig. dum habet secluso priuilegio aliquo de iure benedictionem Calicis & patenæ eo spectare ad Abbates, qui baculo Pastorali vtuntur, cuius tamen contrarium optimo iure defendunt *Genua. in cap. Abbates, de priuil. in 6. & Sylvest. verbo Calix num. 2.* quos refert & sequitur, *Fagundez d. cap. 21. numer. 14.* nam hoc illis ex priuilegio solùm competere posse obseruant *Azor. institut. moral. p. 1. lib. 10. cap. 28. quæst. 2. Fr. Emman. dict. tom. 1. quæst. 36. art. 6.*

Num. 37, in fine. adde; ¶ *S. Thom. 3. p. q. 83. art. 3. ad 6. Bellarm. lib. 2. Missæ c. 14. Fagundez d. capit. 21. num. 16.* Obseruãtes, quod tunc dicetur patena notabiliter fracta, quando Hostiam capere non potuerit, & Calix etiam quando in eo commodè sanguis Christi consecrari non possit.

Num. 40. in fine. adde. ¶ *Fagundez d. cap. 21. nu. 17.*

Num. 41. in fine. adde. ¶ *Henriq. lib. 9. de Missa, cap. 28. §. 3. lit. O, Fagundez d. lib. 3. c. 22. nu. 14.*

Num. 62. in fine. adde. ¶ me citato in hoc loco *Homobon. direct. int. 4.*

AD ALLEG. XXVIII. Pag. 248.

NVM. 1. in fine. adde, ¶ *Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta p. 1. lib. 3. cap. 14.*

Num. 22. post finem. adde.

Oratoria, quæ domi habentur nomine Ecclesiæ non veniunt, quamuis de Episcopi licentia in eis Missæ celebrentur, & ideo tanquam profana immunitate & priuilegijs Ecclesiæ non gaudere resoluunt *Sanch. d. disp. 15. nu. 39.* vbi *num. 48.* cum *Sanch. loco citato num. 36.* tenet Ecclesiam ab Episcopo benedictam, captanique illius auctoritate ædificari nomine Ecclesiæ quoad hunc effectum comprehendi, & *nu. 49.* cum *Sanch. nu. 37.* resoluit si Ecclesia diruta sit, copulam in ea habitam, aut effusionem sanguinis non esse sacrilegam, nec locum violari, modo destruatur, vt iterum non ædificetur, & *nu. 50.* cum eodem *Sanch. nu. 38.* asserit quod si Ecclesia amplietur ac dilatetur capella aliqua, aut parte sibi addita, licet ea non benedicatur quoad hunc effectum comprehenditur nomine Ecclesiæ. Cæmiterium ab Episcopo benedictum reputari locum sacrum, & sic indigere reconciliatione si copula illicita, aut sanguinis iniuriosa effusione violetur, resoluunt *Nau. in man. c. 16. nu. 3. vers. interrogatus autem, Henriq. lib. 5. de Pœnit. c. 6. §. in commento lit. H, Sanch. d. disp. 15. num. 40. Fagundez d. c. 14. nu. 51. declarando prout dixi allegatione præced. à nu. 30. & de omnibus iterum idem Fagundez d. tract. præcepto 2. lib. 4. c. 4. nu. 27. cum seqq.*

Num. 23. à linea 10. ibi, *polluitur*, adde. ¶ *Fagundez d. c. 14. nu. 89. & præcepto 2. lib. 4. c. 4. nu. 16.*

Num. 25. in fine. adde. ¶ *Fagundez d. c. 14. nu. 10. & p. 2. lib. 4. cap. 4. nu. 17.*

Num. 26. in fine. adde. ¶ *Fagundez d. c. 14. nu. 11.*

Num. 29. in fine. adde. ¶ *Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta p. 2. lib. 4. c. 4. nu. 17.*

Num.

Num. 42. in fine. adde. ¶ *Fagundez d. cap. 14. num. 20. A cum seqq.*

Num. 45. in fine. adde. ¶ & latè *Fagundez in quinque Eccles. pr. p. 1. lib. 3. cap. 14. à n. 37. vbi de interstitio, & numer. 38. de Eccl. sine supratectio nisi ibi esset aliqua capella, & numer. 41. de cameris ad latus Ecclesiæ adhærentibus, & num. 42. de confessionijs, & num. 46. de clero, & nu. 52. de claust.*

Num. 47. à linea 10. ibi, *num. 2.* adde. ¶ *Ragus. de Missa in Ecclesia quæsito 58. Fagundez d. cap. 14. à num. 22. & p. 2. lib. 4. cap. 4. num. 20.*

Num. 54. in fine. adde. ¶ Ecclesiam pollutam non egere reconciliatione. Si in ea bona fide celebretur, ait *Castr. de lege pœnali lib. 2. cap. vlt.* cuius contrarium melius resoluit *Fagundez in quinque Eccles. præcepta par. 1. B lib. 3. cap. 21. num. 15.*

Num. 57. à linea 8. ibi, *dub. 4.* adde. ¶ me citato in hoc loco *Homobon. de exam. Eccles. tract. 12. cap. 3. quæst. 13. 1. resolut. quæstion. pagin. 447. Fagundez dict. cap. 14. numer. 60.*

Num. 63. in fine. adde. ¶ *Barthol. ab Angelo dial. 5. de Missa §. 643. Mari. Anton. var. resol. lib. 1. resol. 112. casu 60 Nald. verbo Ecclesia num. 24. Scort. lib. 2. de Missa c. 13. Homobon. de Bonis de examine Ecclesiastico tractat. 4. cap. 14. quæst 138.* latè *Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta p. 1. lib. 3. cap. 18.*

AD ALLEG. XXIX. Pag. 257. C

NVM. 1. in fine. adde. ¶ latè *Monet. de commut. vltim. volunt. cap. 5. numer. 365. cum sequentib.* & me citato in hoc loco, *Homobon. de examine Ecclesiastico tract. 11. c. 9 quæst. 21. in fine. Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiep. Neapol par. 4. decis. 25.* vbi ex hoc loco plura desumpsit, *& decis. 171. eod. part. 4. Molf. s. in summ. moralis Theologiæ tract. 3. cap. 16. nu. 29. & 30. Vgolin. de offic. & potest. Episcopi cap. 61.*

Num. 4. in fine. adde. ¶ *Monet. d. c. 5. num. 367.*

Num. 8. post finem. adde.

¶ Sextò amplia, vt possit Episcopus reducere numerum Missarum, & Anniuersariorum non modo quę præscribuntur in testamentis, & alijs similibus dispositionibus causa mortis, sed etiam, quæ in donationibus, & alijs actibus inter viuos, quod in vtrisq; eadem est ratio, ac proinde eadem dispositio *leg. illud ff. ad leg. Aquil.* ita *Monet. d. c. 5. nu. 368.*

Septimò ampliatur vt ex eadem facultate ei à Concil. Trid. attributa possit Episcopus commutare anniuersaria in totidem missas, *Vgolin. de officio Episcopi c. 61 nu. 1. Monet. d. c. 5. nu. 370. & seq.*

Declarabis tamen vt in huiusmodi numero Missarũ seu Anniuersariorum, qui remanet, facienda semper fit commemoratio eorum defunctorum, qui pro suarum animarum salute legata illa ad pios vsus reliquerunt. vt expressè cauetur à *Concil. Trid. d. c. 4. in fine, Monet. d. c. 5 num. 375.* cui quidem commemorationi satisfieri potest vel in Memento, vel in Collectis, vt ex *Vgol. d. c. 61. nu. 1.* dicit *Monet. d. c. 5. nu. 366.*

Num. 11. in fine. adde. ¶ quod quidem meritò tenent *Perez de vniuers. & Capell. lib. 1. cap. 14. nume. 9. Monet. d. cap 5. num. 372.*

Nouissimè Sacra Congregat. Illustrissimorum Cardin. Concil. Trident. interpretum S D N. Vrbani Papæ VIII. auctoritate sibi specialiter attributa decreuit, ac primò districtè prohibet atque interdicit ne E-

piscopi in diœcesana Synodo; aut Generales in Capitulis Generalibus, vel alias quoquomodo reducant onera vlla Missarum celebrandarum, aut post idem Conc. imposita, aut in limine fundationis; sed pro his omnibus reducendis, aut moderandis, vel commutandis ad Apostolicam Sedem recurratur, quæ re diligenter perspecta id statuet, quod magis in Domino expedire arbitrabitur, alioquin reductiones, moderationes, & commutationes huiusmodi, si quas contra huius prohibitionis formam fieri contigerit, omnino nullas atque inanes decernit.

Præterea ne in Ecclesijs in quibus onera Missarum in perpetuum imposita sunt, Sacerdotes in eis, vt par est, adimplendis eo tepidiores & segniores reddantur, quod onera huiusmodi cum nulla, aut parua fere vtilitate coniuncta, statuit, atque decernit, vt pecuniæ ac bona mobilia Ecclesijs, Capitulis, Collegijs, Hospitalibus, Societatibus, Congregationibus, Monasterijs, Conuentibus, ac locis omnibus tam Secularibus quam Regularibus, atque illorum personis in futurum simpliciter acquirenda cum onere perpetuò Missarum celebrandarum ab ijs, ad quos pertineret, sub pœna Interdicti ab ingressu Ecclesiæ ipso facto incurrenda à die realis acquisitionis statim deponi debeant penes eadem sacram, vel personam fide & facultatibus idoneam, ad effectum illa, seu illorum pretium quamprimum investiendi in bonis immobilibus fructiferis cum expressa, & individua mentione oneris, quod illis annexum reperitur; ac si eadem bona immobilia auctoritate Apostol. deinceps alienari contigerit, eorundem pretium sub eadem pœna, vt supra deponi, atque in alijs bonis stabilibus itidem fructiferis cum eiusdem oneris repetitione atque annexione conuerti debeat.

Ad hæc Sacra Congregat. quibuslibet Capitulis Collegijs, Societatibus, ac Congregationibus, necnon omnibus & singulis Ecclesiarum, ac piorum locorum tam Secularium quam Regularium Superioribus, vel alijs ad quos pertinet, districtè prohibet, ne in posterum onera perpetua suscipiant Missarum celebrandarum, Seculares verò sine Episcopi, vel eius Generalis Vicarij, Regulares verò sine Generalis, vel Prouincialis consensu, & licentia in scriptis & gratis concedenda, alioquin Sæcularis, qui huius prohibitionis transgressor extiterit, ab ingressu Ecclesiæ interdictus sit eo ipso; Regularis verò pœnam priuationis omnium officiorum, quæ tunc obtinebit, ac perpetuæ inhabilitatis ad alia de cætero obtinenda, vocisque activæ ac passiuæ absque alia declaratione incurrat. Eleemosynas vero manuales & quotidianas pro Missis celebrandis, ita demum ijdem accipere possint, si oneribus antea impositis ita satisfecerint, vt noua quoque onera suscipere valeant, alioquin omninò abstineant ab huiusmodi eleemosynis etiam sponte oblatis in futurum recipiendis, & capsulas auferant ab Ecclesijs cum inscriptione illa, eleemosyna pro Missis, vel alia simili: sub eisdem pœnis ipso facto incurrendis, ne fideles hac ratione frustrentur. Episcopus verò seu eius Vicarius, aut Generalis, vel Prouincialis, vbi de licentia pro perpetuis oneribus fuerint requisiti, in singulis casibus diligenter inquirant de singulis Missarum celebrandarum obligationibus cuique Ecclesiæ, monasterio, aut loco pio incumbentibus, nec ante assensum huiusmodi, aut licentiam præbeant, quam eis legitime

constiterit illius Sacerdotes tam nouo oneri suscipiendo, quam antiquis iam susceptis satisfacere posse, præcipuamque rationem habeant, vt redditus qui Ecclesiis & locis pijs relinquuntur, omninò respondeant oneribus adiunctis, secundum morem cuiusque ciuitatis, vel Prouinciæ, intelligantque si in re tanti momenti desides, aut negligentes fuerint, in nouissimo die se huius prætermissi muneris rationem esse reddituros. Hæc in dictis Sacræ Congreg. decretis, quæ in typographia R. Cameræ Apostol. impressa vidi de anno 1625. Super quibus eadem S. Congregat. de anno 1626. declarauit, quod & si legatum sit adeò tenue, nihilominus pro reductione oneris, vt supra impositi ab ijs ad quos pertinet, Sedes Apost. esset adeunda, quæ absque vlla impẽsa id statuet quod magis in Domino communicare iudicauerit. Verumtamen si in ipsa beneficij erectione, expressè cautum fuerit, vt liceat Episcopo iniunctum onus reducere ac moderari, legem hanc fundationis, quam decreta hac de re edita non sustulerunt, esse validam, & obseruandam.

AD ALLEG. XXX. Pag. 259.

NVM. 4. in fine. adde. ¶ *Monet. d. cap. 4 numer. 110. Filliuc. d. tract. 3. num. 13. & 26.* vbi *num. 27.* quod inferior Sacerdote, nec etiam ex dispensatione Papæ possit esse minister huius Sacramenti; quam quidem principalem resolutionem non obscurè innuit *Concil. Trident. sess. 7. de confirmat. can. 3.* dum inquit Ordinarium huius Sacramenti ministrum esse Episcopum, hinc significans non esse inconueniens quod non Episcopi extraordinarij, seu delegati fiant ministri.

Num. 5. in fine. adde. ¶ Et priuilegio nouiorum Pontificum Patribus societatis Iesu, atque Minoritis apud Iudos commorantibus concessam administrationem huius Sacramenti post *Felician.* & alios refert *Henriq. d. lib. 9. c. 27. §. 6. ad fin.* in rect. lit. H.

Num. 22. in fine. adde. ¶ *Filliuc. d. tract. 3. nu. 20.*

Num. 31. in fine. adde. ¶ *Ioan. Maldonat. in tract. de Confirm. Galganet. de iure pubico lib. 3. tit. 86. Fernandez in examine Theolog. moralis par. 2. cap. 3. Molfes. in sum. mor. Theol. tract. 4. cap. 2. Filliuc. quæst. moral. tom. 1. tract. 31.*

Num. 35. in fine. adde. ¶ latè *Anton. Riccius. de iure personarum extra primum Ecclesiæ exist. lib. 2. c. 4.*

AD ALLEG. XXXI. Pag. 265

NVM. 24. in fine. adde. ¶ *Benzon. de Iustitia Pontificij interdicti c. 6. vers. præterea, & seq.* vbi intelligit si Episcopus non sit interdictus specialiter.

AD ALLEG. XXXII. Pag. 271.

NVM. 53. in fine. adde. ¶ *Fernandez in examine Theolog. moralis p. 3. cap. 17. §. 2. num. 12.* vbi exemplificat si vrgeat necessitas instantis mortis pro accipienda in cõiugem concubina ad satisfaciendum famæ, aut filios legitimos relinquendum, vel oporteat ad nubendam viro æquali, qui aliter discedit, & voluntatem mutabit.

Num. 65. in fine. adde; ¶ & censuit *Rota decis. 390. n. 6. apud Farinac. p. 2. recent.*

Num. 74. in fine. adde. ¶ idem *Basil. Pont. in nouiss. tractat. de Sacramento Matrimon. lib. 5. cap. 14. numer. 8. Capeaui. de administr. Matrimonij in necessitate quæst. 14.*

A *Filliuc. tract. 10. cap. 6. quæst. quinta, num. 212. Homobon. de Bous de examine eccles. tract. 11. cap. 10. q. 23. resol. 1. & secunda.*

Num. 77. post finem, adde, decisionem sequentem.

¶ R. P. D. Merlino Toletana Matrimonij.

Mercurij 10. Decembris, 1625.

MAtrimonium pro parte D. Ludouici nullum prætendebatur ex eo, quod coram proprio Parocho celebratum non fuerit iuxta formam, ac dispositionem *Sacri Concilij Trid. sess. 24. cap. 1. de Reformat.* vbi Matrimonium coram Sacerdote, vel alieno Parocho absque Ordinarij, vel proprij contrahentium Parochi licentia contractum ipso iure irritum facit, adeò vt sola Declaratoria opus sit, quemadmodum Sacra censuit Congregatio Illustriss. Interpretum: Quo tamen non obstante post trinam causæ propositionem visum fuit Dominis pro illius validitate respondere, & sic sententiam de partibus, per quam irritum, ac nullum fuit declaratum esse reuocandam.

B

Quamuis enim sit in confesso, quòd Parochus S. Ludouici, coram quo Matrimonium fuit celebratum, per duos menses antea non erat proprius Parochus vllius ex coniugibus, quia D. Ludouicus semper, & continuò inhabitauit in Parochia S. Martini, Domina Maria verò inhabitauerat in Parochia S. Sebastiani, nihilominus

C

DD. existimarunt ex depositionibus testium datis in summario Dominæ Mariæ *numer. 12. 13. & 14.* probari ipsam per duos menses circiter ante contractum matrimonium à dicta Parochia, & domo Capitanei Dydaci, in qua inhabitabat, discessisse animo non redeundi, & se contulisse ad domum Quintilij in dicta Parochia S. Ludouici secum asportando vestimenta, linteamina, & omnia alia ad eius personæ vsum necessaria, ibique vsque ad diem contracti matrimonij habitasse, edendo, bibendo, ac pernoctando, & alia faciẽdo, & vlterius etiam omnem adhibuisse diligentiam, vt in eadem Parochia domum emeret, & sic nouam Parochiam acquisiuisse; ad hunc enim effectum non est opus expectare, vt quis maiori anni parte in Parochia inhabitauerit, sed statim ac incipit habitare animo habitandi efficitur Parochianus *Card. in Clemen. primæ, de priuileg. quæst. 16. numer. 8. & ibi glos. in verbo Parochialis, Abb. in cap. extirpande, §. qui verò in repet. numer. vndecimo vers. quæro secundo quis dicatur de præbend.* & ibi etiam *Rebuff. vers. contrariam opinionem, fol. 385. & in capit. omnis vtriusque numer. 23. de pen. & remiss. Feder. de Sen. consil. 234. numer. quinto in fin. & numer. 6. Sylvest. in summ. in verb. domicilium, numero secundo Borgnin. decis. 12. numer. 22. vers. & aduertendum, lib. secundo, Sanch. de matrimon. lib. 3. disput. 23. numer. 14. Gutier. tractat. de matrimon. cap. 63. numer. 13. & 14. Emmanuel Sa in summa in verb. matrimonium, numer. secundo*, vbi refert, ita declarasse dictam Sacram Congregationem, & in *verb. Parochus, numer. secundo vers. ad matrimonium verò, Basil. Pontius de Matrimon. lib. 5. de conf. clandest. capit. decimo tertio §. primo, numero 4. 5. & 6.*

D

Quod valdè etiam corroboratur ex relatione Parochi S. Ludouici facta ante matrimonium Vicario Madriti, quòd ipse erat informatus, dictam D. Mariam esse eius Parochianam à duobus mensibus citra, vt in dicto summario *numer. 3.* cui multum videtur deferendum,

cum

eum atteſtetur de eo, quod ſpectat ad eius officium, *cap. cum inhibitio de clandeſt. deſponſ. Laſ. in repet. l. admonendi, num. 132. ff. de iur. iur. Rot. deciſ. 340. nu. 2. p. 2. diuerſ. & deciſ. 341. num. 2. & deciſ. 390. num. 3. par. 2. recens.*

Vnde cum dictus Parochus S. Ludouici eſſet proprius Parochus Dominæ Mariæ, matrimonium cum illius aſſiſtentia fuit legitimè contractum, etiam ſi ille nullo modo eſſet proprius Parochus D. Ludouici, ad hoc enim vt Concilij forma adimpleta cenſeatur, ſufficit matrimonium fuiſſe celebratũ coram Parocho habitationis alterius coniugum contrahentium, *Nau. in man. cap. 25. nu. 144. Salzedo in prax. canon. c. 73. verſic. 14. Henriq. lib. 11. de matrim. c. 3. nu. 2. Ureg. in ſum. libr. 6. caſ. 118. Petr. de Ledeſm. de matrim. q. 45. artic. 5. dub. 3. verſ. de quo ſit ſecunda concl. Ludou. Lopez 1. p. conſtitut. c. 86. §. præterea, & 2. p. de matrim. c. 39. §. præterea aduertendum, Sanch. de matrim. d. lib. 3. diſp. 19. nu. 4. Rot. d. deciſ. 390. nu. 6. p. 2. recent.*

Neque obſtant teſtes D. Ludouici in eius ſummario *num. 2. & 3.* qui videntur deponere de continuata habitatione Dominę Marię in domo dicti Capitanei Dydaci, aſſerentes pluries illam vidiſſe ingredientem, exeuntem, ac etiam permanentem cum ancillis ſuis. Quia (omiſſis ijs, quæ pro parte Dominæ Mariæ opponebãtur tam contra perſonas, quàm etiam contra examinis validitatem, & omiſſo pariter, quod etiamſi eſſemus in conflictu teſtium, adhuc viderentur præferendi teſtes Dominæ Mariæ, cum deponant pro validitate matrimonij iam contracti, & conſummati, & D. Ludouicus ſit actor, & inſtet matrimonium declarari nullum, ex eo ſolo capite, quod non fuerit cõtractum coram proprio Parocho, & ſic ſufficiat, quod eius probatio ex dictis alijs teſtibus contrarium deponentibus reddatur turbida, ac dubia, & quod propterea dici non poſſit ipſum defectum huiuſmodi plenè, & cõcludenter probaſſe per teſtes omni exceptione maiores, prout probare debuiſſet, *Cap. in litteris, & ibi gloſ. fin. de teſtibus, Couar. in cept. de ſponſal. part. 10. cap. 8. §. 12. numer. 7. & ſeq. Maſcard. de probat. concluſ. 1033. num. 19. Caputaqu. deciſ. 105. & deciſ. 150. num. 8. & 9. part. 2. Perez libr. 5. Ordin. titul. 1. lib. 3. in fin. Sanch. de matrim. lib. 2. diſput. 45. quæſt. 4. nu. 30. Gutier. eod. tract. cap. 44. num. 9. & ſequentib. Rot. coram ſanct. mem. Gregor. deciſ. 351. num. 2.*

Fuit reſponſum Teſtes prędictos D. Ludouici in dicto nihil concludere, nec ſufficienter probare negatiuã coarctatam de tempore contracti matrimonij, quia teſtes prædicti tam dati in vltima quàm in alijs duabus præcedẽtibus poſitionibus ad ſummum nihil aliud videntur concludere, niſi quod Domina Maria etiam de tempore contracti matrimonij, & dictorum duorum menſium præcedentiũm, ac pluries viſa fuit ingredi, & egredi, ac etiam permanere in ædibus dicti Capitanei Dydaci vnà cum Domina Magdalena eius ſorore, & cum famulis, ac pediſſequis, mobilibus, & ſuppellectilibus. Ex hoc autem non bene infertur, quod ordinaria, ac vera habitatio Dominæ Mariæ cum animo permanendi non fuerit in dicta Parochia S. Ludouici in ædibus Quintilij, prout fuiſſe affirmant ſupradicti teſtes pro eius parte examinati, inter quos idẽ Quintilius ac eius vxor, & familiares de veritate optimè informati. Stãt enim ſimul iſta duo, quòd nempè Domina Maria ex Medicorum conſilio, ac etiam, vt tolleret iurgia, & contentiones cum dicto Capitaneo, ab eius domo diſceſſerit animo determinato nunquam redeundi ad continuò inhabitandum, ſeſeque contulerit ad dictas ædes Quintilij, & ſic ad Parochiam S. Ludouici, vt in ea in poſterum permaneret, & melioris, ac purioris illius aeris auxilio veterem curaret infirmitatem, & nihilominus ad dictam domum antiquæ habitationis ſæpius redierit, ac permanſerit, eo quia ibi dicta D. Magdalena ſoror, quam maximo proſequebatur amore, inhabitabat, ipſaque etiam ſuppellectilia, ac mobilia retinebat, quæ ad dicti Quintilij domum, propter eius anguſtiam tranſportare non poterat; quod omninò dicendum videtur, cum hoc pacto teſtes hinc inde examinatioptimè ad concordiam reduci poſſint, prout ſemper quantum fieri poteſt ſunt reducendi *Bart. in l. de ætate num. 7. circa med. ff. de minor. gloſ. & Doct. in capit. cum ſic de teſtib. Caſ. de Graſ. deciſ. 4. num. 5. de teſtibus, Rota deciſ. 321. num. 4. par. 2. recent. & deciſ. 351. num. 31. & 38. coram ſan. me. Gregor.* Et denique in omnem euentum ex his probationibus hinc inde factis hæc ſolum reſultaret quòd Domina Maria eodem tempore duobus in locis inhabitauerit, & duo habuerit domicilia, vnum in Parochia S. Sebaſtiani, & alterum in Parochia S. Ludouici, quod tamen non obſtaret, quia hoc caſu quo quis duo haberet domicilia ad validitatem matrimonij ſufficit corã alterutro Parocho fuiſſe contractum, *Sanch. de matrim. lib. 3. diſput. 14. nu. 2. & ſeq. Pontius eod. tract. lib. 5. cap. 13. num. 2. verſ. ex quo conſequenter.*

Neque etiam obſtat, quod ex dicta non tranſportatione mobilium, reditu, & permanentia, iuncta præſertim reconciliatione cum dicto Capitaneo Dydaco deprehendi videatur, vel Dominam Mariam nunquam habuiſſe animum deferendi antiquam habitationem, vel ſaltem illum poſtea depoſuiſſe, ac denuò in eadem Capitanei domo permanendi voluntatem reaſſumpſiſſe. Quia vltrà quod teſtes dicunt, mobilia ideò non fuiſſe tranſportata, quia Domus Quintilij non erat capax, & ex eadem cauſa Dominam Mariam in ea ancillas retinere non potuiſſe, ad conſtituendum alibi domicilium, ſiue habitationem non eſt neceſſariũ, quòd quis res ſuas cum familia detulerit, hoc enim, & ſimilia conſiderantur in dubio ad eliciendas præſumptiones; ſecus verò quando adeſt aperta animi declaratio, tum ex verbis ſæpius, & palam reiteratis, tum ex facto per demigrationem perſonæ, ſi non cum tota ſuppellectili, ſaltem cum veſtibus, linteaminibus, & ornatu muliebri, vt in ſummario Dominæ Marię, *num. 14. ad l. Ciues tuncta. gloſ. C. de Incol. lib. 10. l. 2. (. vbi Senat. Bald. in rub. C. ſi à non compet. Iud. Abb. in cap. fin. n. 8. in fin. de Paroch. Felin. in cap. dilectus il 2. num. 12. verſ. ſecundus caſus, de reſcrip. Menoch. de arbitr. lib. 2. caſ. 86. nu. 2. Henriq. li. 10. de Sacram. ordin. c. 22. n. 2. Sanch.* qui alios congerit *dict. tract. de matrim. lib. 3. diſput. 23. num. 1. & 2. & pulchrè Gutier. eod. tractat. dict. cap. 63. num. 13. 14. & 15.* vbi quod ſtatim contrahitur domicilium non expectato alio tempore.

Quòd autem Domina Maria huiuſmodi recedendi, ſed in dicta Parochia S. Ludouici permanendi animũ declarauerit probant octo teſtes cõteſtes in dicto eius Summario *num. 12. & 14.* affirmantes, ortam fuiſſe rixam, ac cõtentionem inter ipſam Dominam Mariam, & dictum Capitaneum Dydacum dominum domus, eandemque Dominam Mariam acceptaſſe diſdictam, & monitionem de diſcedendo id ſuadente Religioſo quodam S. Franciſci de Diſcalceatis pro ſedãdis dictis diſſi-

diſſidijs, & etiam cum iuramento declaraſſe velle diſcedere, & nunquam amplius ad inhabitãdum reuerti, quorum octo teſtium duo ſunt Religioſi, & omni exceptione maiores, & in ſpecie idem affirmat ipſemet etiam Capitaneus Dydacus. Et vlterius etiam conſtat Dominam Mariam poſt diſceſſum omnem adhibuiſſe diligentiam, vt in dicta Parochia S. Ludouici domum emeret, vt ibi perpetuò poſſet inhabitare, & ſuppellectilem traducere cum integra familia. Et demum curauit examinari teſtes ſuper eo, quod ipſa erat Parochiana eiuſdem Parochiæ S. Ludouici. Ex quibus omnibus maximè ſimul iunctis, animi declaratio reddi videtur adeò clara, & aperta, vt ille animus ex aliquibus coniecturis, quæ contrarium ſuadere videntur in dubium reuocari non debeat; Quod autem huiuſmodi animus fuerit poſtea depoſitus, ac mutatus, nullibi conſtat, & de iure non præſumitur, *l. qui voluntatem ff. de probat. l. cum hic ſtatum, ff. de donat. inter vir. & vxor.* Præſertim ſtante dicta expreſſa declaratione præcedente, & quidem valdè enixa etiam cum imprecationibus, & iuramento, quæ adeò potens eſt, vt tollat vires tacitæ voluntatis contrariæ, quæ aliàs ex coniecturis, vel actibus ſubſequentibus deprehendi poſſe videretur iuxta tradita per *Bart. in l. procurator, la* 2. §. 1. *in* 2. *oppoſit. ff. rem rat. hab. Aret. conſ.* 128. *numer.* 8. *Nauar. conſil.* 101. *num.* 11. *Surd. conſil.* 35. *numer.* 9. *&* 10. Eaque tanto magis eſt attendenda, quia non eſt incompatibilis, ſed benè inſimul ſtare poteſt cum facto, de quo deponunt teſtes D. Ludouici iuxta ſuperius deducta, & faciunt tradita per *Angel. in l. inriſgentium*, §. *quod ferè in princip. ff. de pact. cum alijs relatis à Surd. conſ.* 14. *num.* 59.

Denique non fuit viſum obſtare, quod pro parte D. Ludouici dicebatur, ex pluribus coniecturis, & ipſamet facti ſerie deprehendi dictam habitationem in Parochia S. Ludouici præuia animi declaratione fuiſſe ſimulatam, & in fraudem dicti decreti Sacri Concilij Tridentini, & proprij Parochi præiudicium habitam, & conſequenter ad matrimonij validitatem ſuffragari non poſſe iuxta opinionem *Nauar. in conſ.* 1. *in fin. de decim. lib.* 3. *in non, impreſſ. Henriq. in ſumm. lib.* 11. *de Matrimon. cap.* 3. *Petr. de Ledeſm. de matrimon. quæſtio.* 45. *artic.* 5. *punct.* 3. *dub. vltim. concluſ.* 1. *&* 3. *Bartholom. à Ledeſm. eod. tractat. dub.* 21. *fol.* 1332. *&* *Emmanuel Rodriq. tom.* 1. *ſumm. in* 2. *edit. cap.* 219. *num.* 2. *in fin.* Quia omiſſo quòd contrarium ſentit *Sanch. de Matrim. lib.* 3. *diſputat.* 18. *num.* 29. *verſ. cæterum diſplicet, & diſputat.* 25. *ſub num.* 11. *verſic. verum hæc limitatio, Baſil. Pontius de Matrimon. tit. de conſ. clandeſt. cap.* 14. *num.* 6. *&* *Petr. Eger. in tractat. de Sacrament. tom.* 2. *caput.* 17. *num.* 37. *Ægid. de Coninch. tom.* 2. *de Sacrament. & cenſur. in fin. tract. de matrimon. diſputat.* 27. *de clandeſt. dub.* 1. *num.* 14. *Filliuccius quæſt. moral. tom.* 1. *tract.* 10. *de Sacramen. matrim. par.* 1. *cap.* 6. *de miniſtr. matrim. num.* 199. *Bonacina de Sacramen. tit. de matrimon. q.* 2. *punct.* 8. *propoſit.* 1. *num.* 4. Et ſanè non videtur fraudem eſſe conſiderabilem, vbi quis vtitur iure ſuo, vt bene conſiderãt Doctores ſuperius citati.

Domini exiſtimarunt, fraudem aliquam in propoſito non adfuiſſe: certum eſt enim illam non præſumi, ſed probandam eſſe ab allegante ex congeſtis per *Maſcard. de probat. concluſ.* 531. *num.* 1. *&* *pluribus ſequẽtib. & Menoch. de præſumpt. lib.* 4. *præſumpt.* 82. *num.* 10. *Gutier. dict. cap.* 63. *num.* 34. *verſ. ſextum fundamentũ, &* *num.* 38. *&* 39. Et quamuis ad hunc effectum ſufficiant præſumptiones, & coniecturæ, tamen illæ debent eſſe perſpicaces, & euidentes, *Maſcard. vbi ſupra concluſio.* 530. *num.* 7. 8. *& ſequentibus, & Gutier. dict. cap.* 63. *num.* 39.

Tales autem non ſunt coniecturę, & præſumptiones pro parte D. Ludouici allatæ, & in effectu deductæ ex eo, quòd Domina Maria non recellerit à dicta domo dicti Capitanei Dydaci cum tota familia, & bonis, & quòd ad eam pluries, & præſertim eadem die poſt cõtractum matrimonium redierit, & in ea permanſerit, & demum quod amicabiliter egerit cum dicto Capitaneo: nam vt ſuperius iam fuit dictum, ex teſtium depoſitione conſtat ipſam D. Mariam ob nimiam angustiam, & incapacitatem domus Quintilij vniuerſa bona mobilia, ac ſuppellectilia tranſportare, ibique cum tota familia permanere, & nuptias ſolemniter celebrare non potuiſſe, & hæc de cauſa, & eorumdem bonorum occaſione, & germanæ ſororis amore ad domum antiquæ habitationis ſæpius redijſſe, ibique imbribus etiam aliquando detentam permanſiſſe, cum dicto verò Capitaneo amicabiliter egiſſe, quia eius conſilio, & opera ſitũ in dicta Parochia S. Ludouici pro conſtruẽda domo emere intendebat. Vnde cum coniecturæ prædictæ nedum non ſint tales, vt non poſſint accipi niſi in malam partem, prout ad fraudem præſumendam requiritur, ſed immò potius appareat actus prædictos ex iuſta, ac rationabili cauſa factos, & ſic in bonam partem accipi poſſe, ac debere, non ſunt habendæ in conſideratione, vt in propoſito reſpondet *Gutier. d. cap.* 63. *num.* 39.

Præterea dici non poteſt Dominam Mariam habitationem mutare, & nouam Parochiam acquirere velle ſimulaſſe, ne, ſi denunciationes fierent in dicta Parochia S. Sebaſtiani, tractatus ad notitiam Patris D. Ludouici deueniſſet, ab eoque matrimonium impediretur; quia ille non degebat in Parochia S. Sebaſtiani, ſed S. Martini, in qua denunciationes effectualiter factæ fuerunt, vnde cum allata huiuſmodi cauſa ſit inepta, nec appareat aliam idoneam, ac ſufficientem afferri poſſe, ceſſet ipſius prætenſæ fraudis ſuſpicio, *Cranet. conſ.* 73. *num.* 13. *&* 17. *Rot. conſ.* 38. *num.* 39. *lib.* 1. *Rot. deciſ.* 111. *num.* 1. *part.* 2. *diuerſ. & deciſ.* 418. *num.* 2. *in fin. & deciſ.* 529. *ſub num.* 3. *part.* 1. *recent.* Quæ etiam viſa fuit excludi ex eo, quia conſtat de primordio veritatis, & de cauſis veris, & vrgentibus recedendi à dicta domo Capitanei propter dictam locationis diſdictam, ac diffidium verè, & realiter habitum, & ſe transferendi ad dictam Parochiam S. Ludouici ex Medicorum conſilio ob valetudinis imbecillitatem. Vnde ex huiuſmodi cauſis verè præexiſtentibus, & ex quibus licite, & ſine aliqua fraude ad nouam habitationem accedere poterat, acceſſiſſe præſumitur, *l. quoties, ff. de reb. dub. l. meritò, ff. pro ſoc.* *Rot. deciſ.* 283. *num.* 2. *par.* 1. *recent.* ſtante præſertim dicta expreſſa animi declaratione, qua idem animus alioquin latitans melius detegi non poterat, iũctis dictis iuramento, imprecationibus, & alijs ſuperius ponderatis.

Et ita deciſum vtraque parte, & quidem acerrimè informante, &c.

Num. 78. in fine. adde. ¶ *Baſil. Pont. de matrimon. libr.* 5. *cap.* 21.

Num. 120. in fine. adde. ¶ quod nouiſſime poſt primã huius tract. impreſſionem inueni tenere *Baſil. Pont. de Sacram. matrim. lib.* 5. *c.* 11. *nu.* 11. *in fine.*

Num. 121. in fine. adde. ¶ *Baſil. Pont in tractat. de ſacramen.*

examen. matrimon. libr. 5. cap. 10. num. 3.

Num. 122. in fine. adde. ¶ *& d. lib. 5. cap. 10. numer.* vbi *numer. 13.* asserit non permitti hanc facultatem Commendatario, licet eius Abbatia iura Episcopalia habeat.

Num. 125. in fine. adde. ¶ *Basil. Pont. de sacram. matrimon. lib. 5. cap. 10. nu. 6.*

Num. 126. in fine. adde. ¶ *Molfes. tract. 4. cap. 8. nu. 61. Filiuc. tract. 10. de matrim. cap. 6. q. 7. num. 319.* me citato in hoc loco *Homobon. de examine ecclesiast. tract. 11. cap. 10. q. 22. resol. 3.*

Num. 134. in fine. adde. ¶ *& iterum in nouissimo tract. de sacram. Matrimon. lib. 5. c. 29. nu. 3.*

Num. 153. à linea 12. ibi, *num. 2.* adde. ¶ *Homobon. de Bonis de examine ecclesiastico tract. 11. cap. 7. q. 17. resolut. 3. vers. secundo Filiuc. tract. 10. cap. 6. num. 200. Fagundez in quinque ecclesiæ præcepta lib. 1. cap. 8. nu. 8.*

Num. 172. in fine. adde. ¶ *Fagundez in quinque ecclesiæ præcepta p. 2. lib. 1. c. 1. nu. 12.*

Num. 191. in fine. adde. ¶ *contra Francisc. Molin.* dicto loco *num. 146.*

Num. 194. in fine. ¶ *Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol. decis. 8, p. 4.*

AD ALLEGAT. XXXIII. Pag. 294.

NVM. 24. in fine. adde. ¶ *Rota in Valentin. decimarum 8. Februarij 1588. coram Orano, & in Conchen. exemptionis decimarum 13. Martij 1585. coram eod. & in eadem 9. Decemb. 1602. coram Penia,* refert *Anton. Ricciul.* de Iure personarum extra gremium Ecclesiæ existentium *lib. 5. cap. 14. nu. 16. & lib. 8. cap. 4. num. 6.* Pro derogatione tamen Decretorum sacri Concilij Trident. sufficere clausulam generalem non obstantibus *Constit. Apost. & alijs similibus per cap. 21. sess. 25. de reformat. censuit Rot. in causa S. Angeli pensionis 16. Decembr. 1594. coram Illustrissimo Card. Pamphilio, & in Bononien. Privatus 9. Iunij 1606. coram Illustrissimo Patriarcha Manzanedo, & obseruant Stephan. Gratian. discept. forens. to. 5. cap. 940. & 963. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glos. 6. num. 120. Mart. de clausul. par. 4. clauſ. 14. num. 3. Mariscot. nari. resol. lib. 2. cap. 38. num. 41. Monet. de commut. vlt. voluntat. cap. 11. num. 250. Messobr. in praxi habendi concursu requis. 17. dub. 4. num. 8. Bonac. de clausura Relig. disp. 2. q. 5. punct. 2. n. 4. vers. ratio, Sigism. à Bononia de elect. dub. 5. Ricciul. citatis locis.*

AD ALLEGAT. XXXIV. Pag. 297.

NVM. 1. antepone hæc.

¶ Supposita potestate Episcopi in condendis Constitutionibus ex latè adductis per *Rot. in Vlixbonen. tabernariorum, & tradariorum 10. Martij 1614. coram D. Dunozetto, & 1. Julij 1615. coram D. Vbaldo, impressa per Farinac. dec. 757. p. 2. recent.*

Num. 3. in fine. adde. ¶ *Azor. instit. moral. p. 1. lib. 5. c. 15. quæst. 3. Soar. de legib. lib. 6. cap. 15. num. 8. Salas tract. disp. 10. sect. 4. num. 43. Basil. Pont. de matrimo. lib. 8. cap. 5. nu. 3.* vbi *nu. 4.* resoluit Episcopum in legib. dispensandis non pendere à Capitulo.

Num. 7. in fine. adde. ¶ quibus adde *Basil. Pont. de Matrim. lib. 8. cap. 5. num. 6. Salas disput. 20. sect. 3. differ. 11. Rot. in Montis Regalis Iurisdictionis 13. Februarij, 1609. coram Illustriss. Card. Caualerio* apud *Farin. decis. 240. n. 3. p. 2. recèt.* vbi alię similes decisiones referūtur.

AD ALLEGAT. XXXV. Pag. 299.

NVM. 2. in fine. adde. ¶ nouissimè *Basil. Pont. de Matrim. lib. 8. cap. 13.*

AD ALLEGAT. XXXVI. Pag. 301.

NVM. 1. in fine. adde. ¶ *Sanchez d. lib. 4. c. 38. numer. 7.* vbi secus dicit si solum electi sint.

Num. 8. post finem. adde.

¶ An autem Archiepiscopus ante receptum pallium possit in sua diœcesi hac dispensandi potestate vti, affirmatiuè respondet *Sanch. d. lib. 4. c. 38. nu. 9.* ex ea ratione, quia tantum interdicuntur ante receptum pallium cogere Concilium, & exercere, quæ sunt ordinis Episcopalis *c. quod sicut, §. super eo, de elect.*

Num. 11. in fine. adde. ¶ *Sanch. in præcepta Decalogi lib. 4. c. 38. nu. 19. Valer. Reginald. lib. 18. sua praxis n. 339. Molfes. d. tract. 11. c. 15. nu. 113.*

Num. 14. in fine. adde. ¶ In votis Regularium Episcopum dispensare non posse, quod ab eius iurisdictione exempti sint, & immediatè subiecti Sedi Apost. resoluit *Sanch. d. lib. 4. cap. 39. num. 26.* vbi *num. 27. cum ex sequentibus*, late diserit an hi Religiosi exempti possint cedentes exemptionis priuilegio ex licētia suorum superiorum se Episcopo subijcere, vt ab illo absoluantur, vel cum eis dispenset in casibus in quibus Episcopus hoc potest cum suis subditis, vbi affirmatiuè respondet.

Num. 20. in fine. adde. ¶ *Henriqu. lib. 14. cap. 18. §. 3. Anil. de censuris p. 7. disp. 10. dub. 6. post 1. concl. not. 2. & p. 2. c. 7. disp. 1. dub. 10. Sanch. in præcepta Decalogi lib. 4. c. 38. nu. 11. Basil. Pont. de Matrim. lib. 8. c. 5. nu. 9.* Poterunt tamen Archiepiscopi in votis Episcoporum suffraganeorum dispensare, quia sicut illis subiecti, vt cū *Palud. S. Antonin. Henriqu. Anil. Sayr.* & alijs resoluit *Sanch. d. c. 38. num. 16. & Molfes. d. tract. 11. cap. 15. nu. 111.* quamuis *Soar. de Relig. lib. 6. de voto cap. 11. num. 3.* dicat consulendam esse consuetudinem.

Vtrum autem possint Episcopi, alijque Prælati facultatem concedere suis Confessarijs, vt secum dispensent in illis casibus in quibus ipsimet Prælati dispensare possunt cum suis subditis? negat *Soar. d. lib. 6. de voto c. 11. nu. 4.* Sed contrarium merito resoluunt *S. Anton. Henriq. Aula*, & alij quos refert, & sequitur *Sanch. de Matrim. lib. 8. disp. 3. nu. 3. & in præcepta Decalogi lib. 4. c. 37. à n. 42. Molfes. d. tract. 11. c. 15. nu. 112. & 118.*

AD ALLEGAT. XXXVII. Pag. 304.

Num. 3. in fine. adde. ¶ His autem aduertendum duxi integrum esse Episcopo cum eo seculari subdito dispēsare, qui arctiorem religionem ingredi vouit, vt ad laxiorem transeat, siquidem hoc non est dispensare in voto Religionis, cum semper sit religioni obnoxius, sed in modo, & illius qualitate, hoc est in arctiori vinculo, ita *Molfes. in sum. tract. 11. c. 15. num. 146. Fr. Emman. Sayr. & Sanch.* quos refert, & sequitur *Homobon. d. resol. 3. in fine.*

Num. 5. in fine. adde. ¶ me citato in hoc loco *Sanctarel. in tract. de Iubilæo anni sancti c. 11. dub. 2.*

Num. 8. in fine. adde. ¶ *Basil. Pont. de Matrim. lib. 8. cap. 8. nu. 20. & 21.* me citato in hoc loco *Sanctarel. de Iubilæo anni sancti cap. 9. in fine*, & etiam me citato in hoc loco

loco *Homobon. de examine eccleſiaſtico tract.* 12. *c.* 3. *qu.* 11. *limit.* 2. *pag.* 445.

Num. 15. in fine. adde. ¶ & multo plures *Sanctarel. de Iubileo anni ſancti cap.* 9. *dub.* 1. *Sanch. d. lib.* 4. *cap.* 40. *num.* 48.

Num. 16. in fine. adde. ¶ & latè de poteſtate Epiſcopi circa dilationem executionis votorum reſeruatorum, vide *Sanch. d. lib.* 4. *cap.* 40. *num.* 76. vbi probabilius exiſtimat poſſe Epiſcopum Ordinaria poteſtate diſpenſare in hac dilatione, dummodo votum non adeo differatur, vt ſit periculũ in eũ ſtatũ incidendi, vt vouens reddatur impotens ad votum implendum, quod hoc non ſit diſpenſare in ſubſtantia voti reſeruati; ſed in eius qualitate.

Num. 18. poſt finem. adde. B

¶ Limita quintò circa triplicis peregrinationis reſeruatæ votum, vt non procedat ſupradicta principalis reſolutio quando expreſſus vouentis finis fuit non ad inuiſenda ea loca, ſed ad alium finem, vt ſiquis promittat ire Romam ad inuiſendam imaginem Beatiſſimæ Virginis, vel ad oſculandum Pontificis pedes, vel ad impetrandum alicuius peccati abſolutionẽ ab eo, ac proindè in his caſibus, & ſimiliter in aliis cæterarum peregrinationum reſeruatarum poſſe Epiſcopum diſpenſare reſoluit *Sanch. d. c.* 40. *nu.* 77. vbi *nu.* 78. tenet poſſe etiam Epiſcopum diſpenſare in qualitate his peregrinationibus adiuncta, & *nu.* 79. aſſerit votum non petẽdæ diſpenſationis ab alio quam à Romano Pont. non eſſe reſeruatum, ac proindè poſſe Epiſcopum in illo diſpenſare, & *nu.* 80. dicit in dubio an votum ſit reſeruatum nec ne, iudicandum eſſe in partem benigniorem, vt reſeruatum non cenſeatur.

AD ALLEGAT. XXXVIII. Pag. 307.

Num. 7. poſt finem allegationis adde.

¶ Omnia contenta in hac alleg. ad litteram tranſcripſit poſt primam huius tractatus editionem me nõ citato *Aloyſ. Riccium in Curia Archiep. Neapol. deciſ.* 123. *p.* 4. In ipſa vero prolatione interdicti poteſt Epiſcopus ipſius effectus diuidere, & limitare, ita vt intendat prohibere ſolam ſepulturam, v. g. vel ingreſſum Eccleſiæ, vel vſum Communionis dumtaxat, vel diuinorum officiorum præcisè, non autem aliarum rerum ſacrarum: ſicut etiam poteſt diuidere effectus ſuſpenſionis, ita vt de facto ſuſpendat ab hac ſolum re, & non ab alia: at tamen in excommunicatione non poteſt Epiſcopus limitare ſeu diuidere eius effectus, ſed hoc ad ſolum Papam ſpectat, qui ſolus poteſt diuidere, & diſpenſare in excommunicationis effectibus, ita *Henriq. libr.* 13. *cap.* 2. §. 3. Et ratio eſt quia omnes excommunicationis effectus ſunt Iure communi inuicem annexi, ſuper quos ſolus Papa, non Epiſcopi diſpenſant: aliarum autem cenſurarum effectus ſunt eodem Iure communi diuiſibiles, ac proinde quomodo mens ferentis illas expreſſa ſit, attẽdi debet, quod ſi abſolutè feratur interdictum abſque vlla effectuum limitatione, omnes effectus in Iure contentos comprehendere intelligendum eſt, & tunc non poſſe ab inferioribus Romano Pont. etiamſi illud protulerint, ad tempus ſuſpendi optimo Iure ſupra reſoluimus. Interdictum à Papa promulgatum nõ licèt Epiſcopo per ſe vel per alium violare, niſi in caſibus à iure permiſſis, aliàs ſuſpenditur ab officio ac beneficio, & omni iuriſdictione priuatur, vt habetur *in c. vlt. de exceſſibus Prælat.* quando ſcilicet in ipſa ſententia tam Iuris quam ab homine lata expreſſa ſit de Epiſcopo mentio. per text. *in cap. quia periculoſum, de ſent. excommun. libr.* 6. docent *ibi Archid. Domin. & alij. Nauar. in manu. cap.* 27. *num.* 165. §. 3. quod etiam procedere in cenſura ſuſpenſionis, non autem in excommunicatione generaliter lata reſoluunt per me citati *alleg.* 111. *nu.* 1.

Generale autem interdictum ſiue interdicatur ciuitatis, prouincia, regnum, ſiue vniuerſitas ab ipſomet Epiſcopo, ſiue ab alio qui impoſuit, niſi ſit Papa, ſeruandum eſt, docent *Sylueſt. in ſum. verbo Interdictum* 6. §. 1. *Henriq. lib.* 13. *de excomm. c.* 50. §. 1. obſeruantes Epiſcopum violantem ſuum interdictum incurrere pœnas Iuris, & irregularitatem.

Ex priuilegio tamen Iuris eximitur Epiſcopus à generali interdicto loci, cum deceat illum quotidie audire, aut dicere Miſſam, vnde ſeruato moderamine *d. cap. alma*, licitè poteſt celebrare, vel celebrari ſibi facere, & audire diuina, quamuis ſit interdicta ciuitas, vel terra, Regnum, &c. vt eſt text. *in c. fin. de priuileg. lib.* 6. & docet *Couar. in cap. alma mater p.* 2. §. 4. *cum Ioan. Andr. in cap. dilectis, de appellat.* niſi tamen cauſam dederit interdicto, tunc enim cum & ipſe Epiſcopus perſonaliter ſit interdictus hoc priuilegio gaudere non poſſe reſoluunt *Nauar. d. cap.* 27. *num.* 178. *et* 180. *& Henriq. d. lib.* 13. *c.* 43. *per cap. licet, de priuileg. in* 6. nã omnia priuilegia à Iure, vel ab homine conceſſa vt tempore interdicti interſint, illis tantum proſunt, qui interdicto cauſam non dederunt, ſeu aliàs in eo culpabiles non ſunt, de priuilegijs Iuris probat text. *in cap. quod nullus* 25. *verſ. verum, de priuil. li.* 6. & in vtriſque eſt receptiſſima omnium ſcribentium traditio, vt conſtat ex *Nau. d. num.* 180. *& Henriq. d. lib.* 13. *cap.* 48. §§. *litt. A*, & poſt alios *Sayr. de cenſur. lib.* 5. *cap.* 5. *nu.* 29. *&* 31. Ratio eſt quia illi propter quos interdictum perſonale etiam generale, vel etiã locale profertur, aut qui ei cauſam dederunt, licèt aliàs culpabiles exiſtant, perſonaliter interdicti cenſentur, vt arg. text. *in cap. ſi ſententia, verſ. cæterum, de ſentent. excomm. libr.* 6. notant Doctores communiter ex *Nauar.* & alijs, quos adducit *Sayr. d. lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 10. *verſ. ſecundo*, conſtat autem conceſſionem etiam Iure communi factam aliquibus perſonis vt tempore interdicti poſſint celebrare, vel intereſſe diuinis, perſonaliter interdictis non prodeſſe, vt poſt *Couar.* & alios etiam in terminis *d. cap. alma* §. *adijcimus*, explicat *Soar. tom.* 5. *de cenſur. diſp.* 34. *ſect.* 3. *nu.* 2. Hinc euenit conceſſionem factam *in d. cap. alma mater*, vt tempore interdicti Pœnitentiæ Sacramentum infirmis, atque etiam bene valentibus poſſit adminiſtrari, non prodeſſe perſonaliter interdictis, vel illis, qui aliquo modo culpabiles exiſtunt, niſi ſatisfaciant, vel cautionem idoneam præſtiterint, vt probat idem *cap. alma illis etiam*, & notant *Nauar. numer.* 178. *Vgolin. de cenſur. tab.* 5. *cap.* 7. *Sayr. cap.* 6. *à num.* 10. *Soar. diſp.* 33. *ſect.* 1. *num.* 9. *&* 17. dictis locis. Sic etiam, *cap. quod in te, de Pœniten.* dum clericis interdicti tempore Eccleſiaſticam concedit ſepulturam, eam eiſdem denegare ſi interdictum non ſeruauerunt multoque magis ſi ei cauſam dederunt, proſequitur ex alijs *Vgolin. cap.* 9. *in princip. & cap.* 13. §. 4. *Soar. diſp.* 35. *ſect.* 3. *numer.* 1. Et generaliter clericis quibus conceditur vt cum modificationibus *d.* §. *adijcimus celebrare*, & alijs diuinis intereſſe, non ita id licitum eſſe ſi cauſam interdicto dederunt comprobat *Sayr. d. cap.* 5. *nu.* 34. Hinc denique licet in §. in feſtiuitatibus, ob ſingularem eorum feſtorũ

honorem

honorem concedatur personis illis propter quarum A culpam interdictum prolatum est, vt sacris interlint, eisdem tamen prohibetur ne Altari appropinquent, in quibus verbis explicandis Doctores non satis conueniunt, alij enim interpretantur excludi culpabiles à sumptione Eucharistiæ; alij vero ab offertorio, vt per *Henriq. d. lib. 3. cap. 47. §. 2.* Sed facilius est cum *Vgolino cap. 8. §. 12. a num. 4.* Intelligere verba simpliciter vt sonant quod non appropinquent altari, sed à longè stantes ad valuas Ecclesiæ, vt sic rubore suffusi facilius à contumacia resipiscant, & ad pœnitentiam inducantur, vt in simili probat text. *in capit. 50. dist.*

Huiusmodi personæ, quibus à Iure, vel ab homine conceditur vt tempore interdicti possint interesse diuinis, vt sunt Episcopi, Clerici, atque etiam Laici omnes B in illis diebus, quibus interdictum suspenditur, tenentur Missam audire sub præcepto peccati mortalis: probatur, quia cum diuinis licitè interesse possint, ac subinde cesset impedimentum quo à præcepto deobligabantur, fit locus generali præcepto Iuris, de quo in *cap. Missas, de consecrat. distin. 1. cum similibus*, quæ explicat *Soar. tom. 1. de Relig. tractat. de diebus festis lib. 2. cap. 15.* & in nostro proposito expresè resoluunt *Nauar. in manual. cap. 21. num. 3. in fine, & post Sot. Medin.* & alios *Henriq. lib. 7. cap. 13. §. 3. iuncta litt. I, & lib. 13. cap. 48. §. 5. iuncta litt. D. & de habentibus Bullam Cruciatæ Fr. Enman. in eius explicat. §. 5. num. 6. & Sebast. Acosta ad eandem quæst. 28.* per totam, confirmantes quia nemo C dubitat detentum in carceribus si habeat facultatem à Iudice exeundi mortaliter peccare si non audiat Sacrũ, ergo similiter illi, quibus facultas diuinis interessendi tempore interdicti conceditur mortaliter peccabunt si Missam non audiant, neque probabile aliquod fundamentum adducunt Victor. Cano, Mantius, & alij Salmaticenses, quos isti referunt, & constanter sequitur *Auila de censur. p. 5. disp. 4. sect. 2. dub. 6.* contendentes nullam culpam committere habentes priuilegium interessendi diuinis tempore interdicti, si sacrum omittant diebus festis. Quorum fundamentum est, quod D nemo cogitur vti priuilegio sibi concesso *l. pen. C. de pactis, c. si de terra, de priuileg. cum similibus*; nam facilè respondetur hanc obligationem non prouenire ex priuilegio, sed ex illo remoueri impedimentum quo excusabantur, eoque remoto succedere obligationem legis præceptum huiusmodi imponẽtis omnibus non impeditis, & confirmatur quia vt fatetur Auila, & reliqui omnes vtriusque opinionis Auctores tenentur Clerici tempore interdicti audire Missam, quia secundum Ius commune non sunt prohibiti, sed potius seruata moderatione *d. cap. alma* eis conceditur celebrare, atque aliorum diuinorum vsus, ex qua ratione necessario etiam concedere debuerunt hocidem in reliquis omnibus priuilegiatis, quia supposito priuilegio prohibiti non sunt interesse diuinis.

Licet Episcopo Confirmationis Sacramentum cõferre tempore interdicti tam paruulis iuxta c. *responso, 43. vers. præterea, de sent. excomm. quam adultis iuxta ca. quoniam tod. tit. lib. 6.* Et tam in Ecclesia speciatim interdicta quam etiam in interdicti tẽpore generalis loci, atque etiam solemniter vt est receptissima omnium scribentium traditio, pathim illorum Iurium auctoritate ad quantium duco illa Sacramenta, Baptismum scilicet & confirmationem *Nauar. d. c. 27. nu. 178. Cou. d. p. 2. §. 2. num. 7. vers. idem* de Confirmationis Sacramẽto, *Vgolin. tab. 5. cap. 7. §. 5. Henriq. d. libr. 13. cap. 45. §. 1. iuncta litt. I, & seq. Sayr. d. lib. 5. cap. 7. num. 6. Tolet. in sum. lib. 1. cap. 53. Anil. d. disp. 4. sect. 1. dub. 4. conclus. 3. Soar. d. disp. 33. sect. 1. à nu. 7.* obseruantes nõ licere Episcopo conferre Sacramentum Confirmationis ijs, qui interdicto generali personali ita affecti sunt, vt causam interdicto dederint.

Præterea licere Episcopo tempore interdicti cum moderamine *d. c. alma* conficere Chrisma, quod est necessarium pro confirmatione, & ad ritum Baptismi in feria quinta maioris hebdomadæ resoluunt citati per me *alleg. 31. num. 24.* licet ibi *nu. 25.* eorum sententiam non approbem.

Non licere tamẽ Episcopo in loco interdicto & personis interdictis Ordinis Sacramentum conferre resoluunt citati per me *allegat. 11. numer. 21.* vbi *numer. 24.* id limitandum esse censeo data verò ministrorum necessitate.

Vnde etiam tempore interdicti non licebit Episcopo primam tonsuram dare, neque aquam solemniter benedicere, neque solemnem benedictionem populo impartiri, neque palmas, vel cineres solemniter benedicere, similesque actus sacros publicos exercere; cum ij omnes ad rationem diuinorum officiorum, quæ tẽpore interdicti prohibita sunt, reducantur; ita *Syluest. Angel. Nauar.* & alij, quos refert & sequitur *Soar. disp. 34. sect. 3.*

Episcopo non licet ponere interdictum generale personale pro culpa vnius priuati hominis, nisi ex speciali commissione Papæ, qui tarò, & cum difficultate id alijs committit, *arg. text. in Extrauag. prouide de sent. excomm.*

Episcopus non potest ponere sine licentia Papæ interdictum generale soli ob non solutionem debiti pecuniarij priuati, *d. Extrauag. prouide, Naua. d. cap. 27. num. 168. Armil. verbo interdictum §. 5. num. 27.* Posset tamen ferre interdictum particulare alicui Ecclesiæ, vt dicit *Calderin. in tract. de Eccles. interdicto membr. 1. capit. 4.*

Episcopis, vel Prælatis interdicti tempore licet exercere iurisdictionem circa spiritualia; vis enim interdicti extenditur tantum ad exercitium ordinis, *Syluestr. verbo interdictum 5. §. 3. nu. 4. in fine.*

Item licet Episcopo dare benedictionem priuatã in itinere etiam publicè *Nauar. d. c. 27. nu. 176.* cum hæc non sit actus ordinis, sed iurisdictionis.

AD ALLEGAT. XXXIX. Pag. 310.

NVM. 1. ante finem, ibi, *num. 6. cum seqq.* adde. ¶ *Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum verbo irregularitas differ. 7. Fernandez in examine Theologiæ moralis p. 3. cap. 9. §. 16. nu. 7. & 8. Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis. 117. p. 4.* vbi me non citato multa ex hoc loco deduxit nouissimè *Fagundez in quinque ecclesiæ præcepta p. 2. lib. 8. cap. 8. num. 23. cum seqq.* & cæteri omnes in discursu citandi.

Num. 4. in fine. adde. ¶ *Duard. in Bulla Cœnæ lib. 3. §. 2. quæst. 11. n. 19.* nec citato in hoc loco *Honobon. de examine Ecclesiæ, tractat. 12. cap. 4. quæst. 16. resolut. 4. pagina 460.*

Num. 11. à linea 24. ibi, *decretum*, adde. ¶ *& in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 2. cap. 11. num. 23. Azor. institu. moral. part. 1. lib. 8. cap. 10. quæst. 11. Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta part. 2. lib. 8. c. 8. n. 16.*

Num. 18. à linea 20. ibi, *num. 7.* adde. ¶ *Corsian. de cæ-*

sionis

sibus reseru. par. 1. sect. 1. art. 22. num. 6. & art. 23. n. 4. Joan. Valer. de different. inter vtrumque forum verbo Regularis differ. 6. vers. denique.

Num. 24. in fine. adde. ¶ *Fr. Sigism. à Bononia de elect. dub. 71. à num. 7. Nauar. inter decis. Neapol. Aloys. Riccij decis. 117. par. 4.* vbi multa ex hoc loco me non citato desumpsit, nouissimè *Fagundez in quinque ecclesiæ præcepta p. 2. lib. 8. c. 8. nu. 23.*

Num. 26. in fine. adde. ¶ Vnde licet *Soar. to. 4. de Pœnit. disput. 30. sect. 2. nu. 2. & Sanctarel. de hæresi c. 5. dub. 6. num. 26.* velint non dici occultum delictum quod alicubi, vbi scilicet commissum est, publicum sit, at in eo loco, in quo absolutio petitur sit occultum, atque ideò *Concilij Trident.* facultas ad illum non extendi; nihilominus alij oppositum satis probabiliter dicẽdum existimant, videlicet quod si in loco ita distanti publicũ, & notum sit, vt spes non subsit fore, vt ad illum locum deferatur, occultum ibi vbi absolutio petitur, dicatur ac proinde Episcopi facultati in eo decreto concessæ subijciatur: ita *Anil. de censur. p. 2. cap. 7. disput. 1. dub. 11. conclu. 3. Sanch. d. lib. 2. cap. 11. num. 20. Duard. in Bulla Cœnæ Domini lib. 3. §. 2. quæst. 11. num. 10. Fagundez d. cap. 8. nu. 28.*

Num. 31. in fine. adde. ¶ quod post primam huius tractatus editionem sentire videtur *Fr. Sigismund. à Bononia de elect. dub. 71. nu. 10. à princ.*

Num. 36. à linea 5. ibi, *num. 9.* adde. ¶ *Filliuc. in summ. tract. 20. cap. 6. q. 5. Homobon. de exam. ecclesiastico tract. 12. cap. 3. quæst. 8. in resol. 1. quæstionis*, vbi citat me ipsum in hoc loco.

Num. 44. post finem. adde.

¶ Decimò collige Episcopum posse dispensare cum promoto de facto, & præsumptuosè ante ætatem legitimam, & celebrante, ac proinde irregularitatem incurrente, si huiusmodi delictum promotionis sit occultum, licet celebratio sit publica, vt resoluunt *Nauar. in man. cap. 27. num. 241. vers. dixi iure antiquo, sic intelligens decisionem Concilij Trid. sess. 24. de reformat. cap. 6. & Vinald. in candelabro aureo in de sacramento ordinis num. 37. in fine, Maiol. de irregular. lib. 1. cap. 30. num. 9. in fine*, quos refert & sequitur *Aloys. Ricc. in praxi aurea resol. 105. in fine.*

Vtrum autem per Bullam Cœnæ Domini, & alias Constitut. Summorum Pont. sit derogatum facultati, & priuilegio Episcoporum, vt possint absoluere à casibus occultis etiam Summo Pont. reseruatis, vt eis concedit *Concil. Trid. dicto cap. 6.* Partem affirmatiuã probant *Sorb. Tolet. & Iacob. de Graff.* quos refert & sequitur *Marcel. Mogal. lib. 1. institut. confess. c. 13. nu. 15. & 16.* Contrarium nihilominus tuentur *Vinald. in candelabro aureo subrin. de absol. nu 13. & in explic. Bullæ Cœnæ n. 141. Claud. Soler. in tract. de iurisdica potest. Cõfess. c. 3. quæst. 1. Henriq. l. 6. c. 14. §. 7. Ægid. de Coninch. de censur. disput. 14. n. 245. vers. nota dubium esse, et de sacramento Pœnit. disp. 8. n. 87.* quos refert & sequitur *Molfes. in sum. Theologiæ Moralis tract. 7. c. 16. à nu. 20.* vbi *nu. 24.* obseruat ob varietatem opinionum standum esse consuetudini, vt qui solent absoluere absoluant, & qui non solent abstineant, præcipuè in partibus propinquis Romæ, vt tutiorem partem eligant, & ita rescriptum sibi fuisse ab vrbe Romæ attestatur.

Aduertendum maximè est, quod à censuris incursis propter ingressum ad monasterium Monialiũ non potest Episcopus absoluere, etiamsi delictum sit occultum, quia ita declarauit *Sacra Congreg.* teste *Aloys. Ric. in praxi sori eccles. decis. 648. in 1. edit. & resolut. 44. nu. 5. in 2. edit. Nicol. Garc. p. 11. c. 10. nu. 122. Armendar. d. lib. 7. de irregul. nu. 23. contra Bonacin. de clausura Religiosorum, & panis eam violantibus impositis quæst. 1. punctio 5. num. 1.*

A suspensione tamen à diuinis, quam incurrunt Religiosi admittentes fœminas, si sit occulta, posse Episcopum absoluere virtute *Concil. Trid. d. cap. 6.* resoluit *Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 6. cap. 17. num. 41. in princip.*

Num. 52. in fine. adde. ¶ *& Neapol. decis. 117. p. 4.*

Num. 61. in fine. adde. ¶ decretum tamen *Concil. Trid. sessione 14. de reform. c. 7.* quod loquitur de incapacitate beneficiariorum, in qua sunt homicidæ, non extendi, vel pensiones, referunt decisum *Nicol. Garc. de benefic. p. 1. cap. 5. nu. 136. Armendar. d. lib. 1. tit. 18. lib. 7. de irregular. p. 5.*

Num. 62. in fine. adde. ¶ *Praxis Episc. p. 2. verbo dispensatio, Bonac. de censur. disp. 7. q. 4. puncto 21. n. 4. Homobon. de Bonis de examin. eccles. tract. 3. q. 69. in fine, p. 1.*

AD ALLEGAT. XXXX. Pag. 319.

NVM. 11. in fine. adde. ¶ *Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta p. 2. lib. 8. c. 8. num. 82.*

Num. 24. à linea 29. ibi, *num. 26. & 27.* adde. ¶ *Homobon. de Bonis de examine Ecclesiastico p. 1. tract. 5. cap. 5. q. 31. vers. nono, & cap. 6. q. 35. & tract. 7. qu. 5. & tract. 12. cap. 4. quæst. 15. resol. 4. pag. 459. Duard. in Bulla Cœnæ Domini lib. 3. §. 2. q. 11. & 12. num. 47. Capeuil. de casibus reseru. cap. 4. differ. 4. Coriolan. etiam de casibus reseru. p. 1. sect. 2. art. 23. Ioan. Valer. de differ. inter vtrumque forũ verbo hæresis differ. 3. Anton. Riccini. de Iure personarum lib. 5. c. 14. Campan. in diuers. iuris Canon. rub. 11. c. 26. n. 55. Stephan. Gratian. discept. forens. to. 3. c. 414. n. 23. Farin. de hæresi q. 192. §. 4. n. 53. Mar. Alter. de censur. libr. 5. disp. 22. c. 2. p. 3. mihi 767.*

Num. 30. in fine. adde. ¶ *Cordub. in sum. quæst. 8. in fine, Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 8. num. 53. in fine, Lorca 2. 2. disp. 45. num. 13. Filliuc. tom. 1. tract. 8. c. 10. quæst. 9. num. 265. Molfes. in sum. Theolog. moralis tract. 7. cap. 21. num. 62.*

Num. 31. à linea 30. ibi, §. 5. adde. ¶ *Farinac. de hæresi quæst. 192. §. 4. num. 63. Ceual. commun. quæst. 802. num. 67. Miranda in manua. Prælat. tom. 2. quæst. 7. art. 4. Fernandez in compendio Theologiæ moralis p. 3. cap. 8. §. 11. nu. 1. Sanctarel. de Iubileo anni sancti cap. 7. dub. 3. Vasq. de excommun. dub. 19. à num. 5. Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta p. 2. lib. 8. c. 8. num. 38.*

AD ALLEGAT. XXXXI. Pag. 328.

NVM. 9. à linea 7. ibi, *tertius*, adde. ¶ *Sanch. in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 2. ca. 13. nu. 9. Zambran. de casibus in articulo mortis c. 4. dub. 4. num. 14.*

Num. 17. à linea 15. ibi, absoluere. adde. ¶ de quo etiã *Coriolan. de casibus reseruatis p. 2. casu 10. de indic. Regul. §. 10. n. 17. vers.* nam licet, aduertens quod licet de Iure communi excommunicatus maiori excommunicatione non possit alium pariter excommunicatum absoluere ex notatis *in cap. audiuimus 24. quæst. 1.* in casu tamen necessitatis, vbi nõ est alius Religiosus, qui possit eos absoluere, potest excommunicatus alium excõmunicatum absoluere, ex quo idem *Coriolan. dicto loco num. 26.* resoluit percutientem excommunicatũ incurrere

rere in excommunicationem, quia excommunicatus retinet Ordinem ratione cuius inducta est immunitas, de qua etiam *Carol. de Grassis de effectibus clerica. effectu 9. num. 120.* quem refero ego ipse *in collect. ad c. 1. n. 2. in fine, de sentent. excomm.*

—— ibid. in fine. adde. ¶ quicquid dicat *Bonacin. de censuris disput. 2. q. 4. puncto 5. nu. 1. propè finem.*

Num. 21. in fine. adde. ¶ Vnde clerici impuberes ab inuicem se percutientes possunt ab Episcopo absolui, vt per *Bellet. d. num. 20. Molin. de iustit. tract. 3. tom. 4. disput. 59.* quos refero Ego ipse *in collect. ad cap. 1. num. 2. de sentent. excomm.* vbi *num. 6. cum glos.* & alijs intelligo si sint doli capaces, alias ab excommunicatione excusarentur, *Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta p. 2. lib. 1. cap. 3. num. 11. in med.*

Num. 32. in fine allegationis adde.

¶ Vtrum autem possit Episcopus dispẽsare, vt quis retineat bẽneficium obtentum tempore excommunicationis, non absq; erit inuestigare; in quo dubio *glos. verbo dispensatum in c. postulastis, de clerico excom. minist.* tenet quod sic ex reg. quod omnis dispensatio, quæ nõ reseruatur Papæ, potest concedi ab Episcopo, *arg. cap. nuper, de sentent. excom. at qui in d. c. postulastis* dispensatio non reseruatur Papæ, ergo, &c. sequuntur ibi *Abb. num. 8. & Rebuff. nu. 64. Couar. in c. alma mater p. 1. §. 7. nu. 8. Vgolin. de censur. tab. 2. c. 13. nu. 21. Soar. to. 5. disp. 13. sect. 1. num. 34. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 7. q. 2. Anton. Ricciul.* de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existentium *lib. 4. c. 12. nu. 5.* vbi *n. 6. cum Soar. citato loco sub nu. 36.* extendit, vt procedat etiam in eodem Episcopo, qui contulit beneficium excommunicato, ignoranter tamen, & bona fide, putans illum, cui facta est collatio, non esse excommunicatum, *& nu. 7. cum Abb. in d. c. postulastis nu. 9. vers. intellige*, extendit secundo, vt procedat etiamsi collatio non spectet ad Episcopum, sed ad inferiorem collatorem, quia nihilominus sufficit dispensatio Episcopi; quod tamen intelligunt *Couar. dict. §. 7. num. 8. vers.* ego vero non admitterem, *& Soar. d. num. 36. vers. addit Panor.* dummodo is, ad quem spectat collatio, dispensationi consentiat, & non alias.

Limita tamen primò quando collatio esset facta per Papam, tunc enim non posset inferior etiam dispẽsando se ingerere, vt per *Abb. in d. c. postulastis sub nu. 10. vers.* sed si collatio, *Rebuff. ibid. nu. 66. Couar. d. §. 7. nu. 8. vers.* quod si Romanus Pontif. *Gonzal. ad reg. 8. Cãcel. glos. 54. nu. 22. Nicol. Garc. de benefic. p. 7. cap. 13. nu. 78. Ricciul. d. cap. 12. num. 9.*

Limita secundò in eo Episcopo, qui scienter contulit beneficium excommunicato, vt per *Abb. in dict. cap. postulastis numer. 9. versic.* dum tamen, *Sylvest. in summ. verbo excommunicatio 3. num. 1. vers. 3. Ricciul. dict. c. 12. num. 10.* quicquid teneant *Soar. dict. sect. 1. num. 36. & Nicol. Garc. d. c. 13. à num. 84.*

Limita tertiò quando simul cum excommunicatione concurrit intrusio scienter in beneficio, prout cõtra *Fr. Emman. & Auilam*, resoluunt *Garc. d. c. 13. num. 88. Ricc. d. cap. 12. in fine.*

Illud pro coronide huius allegat. aduertendum duxi, Episcopum non posse concedere vt cum excommunicato communicetur, vt per *Ioann. Andr. in c. cum desideres n. 4. de sent. excom.* quem ibi sequuntur *Butr. nu. 7. & Abb. nu. 3.* quos refert *Anton. Ricciul. d. tract. lib. 4. c. 43. num. 6. vbi num. 7. cum Socin. in cap. inter alia nu. 22. & 23. de sentent. excomm.* asserit non valere priuilegium concessum ab Episcopo, vt quis non teneatur vitare excommunicatum, ille enim tenetur vitare excommunicatos perinde ac cæteri, vt per *Abb. in d. cap. cum desideres 15. de sentent. excomm. num. 2. vbi Anch. nu. 6. Socin. num. 3. & 4. Soar. tom. 5. disp. 15. sect. 7. sub n. 4. vers. quod adeo verum. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. libr. 32. cap. 64. Anton. Ricc. de iure personarum extra gremiũ Ecclesiæ existen. libr. 4. c. 44. num. 8.* Si enim Episcopus participet otiosè cum denunciato à se incurrit minorẽ excommunicationem, vt per *Cou. in cap. alma mater p. 1. §. 2. num. 2. & §. 3. nu. 5. Henriq. in summ. lib. 13. de excom. cap. 3. §. 4. litt. N.*

AD ALLEGAT. XXXXI. Pag. 331.

NVM. 13. à linea 9. ibi, *aum. 12.* adde. ¶ *Nicol. Garc. de benef. p. 7. c. 12. à nu. 7. Molfes. in sum. Theol. Moralis trac. 2. c. 16. à nu. 16. Raguf. de Missa in ecclesia q. 12. nu. 2.*

Num. 31. in fine. adde. ¶ me citato *Homobon. de examine Ecclesiastico tractat. 12. cap. 16. num. 12. Filliuc. tract. 19. num. 168.*

Num. 33. in fine. adde. ¶ *Molfes. d. tract. 2. c. 16. nu. 14. Raguf. de missa in eccles. q. 8. nu. 25.*

Num. 46. in fine. adde. ¶ *Filliuc. tract. 19. n. 181. uersic. tertium.*

Num. 51. in fine. adde. ¶ *Filliuc. tract. 19. nu. 181. versic. septimum. Raguf. de missa in ecclesia quæst. 17. nu. 1. versi. de obsesso.*

Num. 52. in fine. adde. ¶ An autem Dęmoniaci possint eligi ad Prælaturam, vide *Sigism. à Bononia de elect. dub. 89. à num. 10.*

Num. 60. à linea 15. ibi, *num. 45.* adde. ¶ *Raguf. de missa in ecclesia q. 8. nu. 3. in princip.*

AD ALLEGAT. XXXXIII. Pag. 337.

NVM. 13. à linea 8. ibi, *de testibus*, adde. ¶ *Farin. in prac. crimin. part. 2. quæst. 56. num. 5. & 18. Soar. tom. 5. disp. 48. sect. 1. num. 8. & 9. Sayr. de censur. lib. 7. cap. 11. num. 3. Bonacin. de censur. disp. 7. quæst. 3. puncto 1. nu. 2.* quos refert, & sequitur *Fr. Sigism. à Bononia de elect. dub. 86. num. 1. vers.* ad hanc, *Molfes. in summa Theologiæ moralis tract. 6. cap. 8. num. 12. Claud. Soler. in tract. de iuridica potest. Confessar. c. 9. quæst. 4.*

Num. 14. in fine. adde. ¶ me citato *Homobon. de exam. Eccles. tractat. 12. cap. 3. q. 7. supp. 2.* & me etiam citato *Fr. Sigism. à Bononia de elect. dub. 86. nu. 6.*

Num. 15. in fine adde. ¶ & tenent *Card. verb. infamia concl. 111. nu. 5. cum sequentib. Molfes. d. tract. 6. c. 8. nu. 14.* aduertens quod damnatus ad pœnam fustigationis, & ex causa non vera, uel non iusta fustigaretur, non esset infamis *per l. ictus fustium, ff. de iis, qui notantur infamia.*

Num. 21. in fine. ¶ & post *Filliuc. Soar. Bonac. & metipsum* in hoc loco, idem tenet nouissimè *Fr. Sigism. à Bonon. de elect. dub. 7. nu. 7.*

Num. 30. in fine. adde. ¶ *Ioan. à Cruce de statu Relig. lib. 1. cap. 6. dub. 17. concl. 2. Fr. Sigism. à Bononia d. dub. 87. num. 6.*

AD ALLEGAT. XXXXV. Pag. 342.

NVM. 6. à linea 26. ibi, *queat.* adde. ¶ Verum dispensatus super clericatu potest obtinere pensionem, quia illegitimus non est inhabilis ad obtinendam pensionem nisi ratione clericatus, super quo si sit dispensatus non indiget dispensatione super illegitimitate, vt per *Sarnē. in reg. de annali quæst. 21. ad fin. vers. si vero non dantur*, *Seraphin. decis. 1264. num. 2. p. 2.* & hāc opinionem perpetuo seruasse Rotam attestatur ipsa apud *Farin. 549. num. 5. p. 2. recent.*

Num. 9. in fine. adde. ¶ Dispensatus simpliciter ad plura beneficia duotantum sine cura recipere potest *cap. is cui in fine, de præbend. in 6. Felin. cons. 4. num. 7. Rot. in Pacen. Parochialis de Talanera 20. Nouembr. 1613. coram D. Pamphilio, impressa per Farinac. decision. 528. num. 3. in princip. p. 1. recent.* Et dispensatus ad beneficia recipienda non censetur dispensatus ad illa retinenda *Rebuff. in praxi dispensat. rat. stat. verbo & in simul retinere, Rot. decision. 233. num. 26. p. 1. diuers. & diff. decisio. 528. num. 1. part. 1. recent.* etiam verba dispensationis sint vniuersalia, videlicet, necnon quæcunque, & qualiacunque beneficia, &c. quia illa solum referri debent ad facultatem recipiendi, itaut possit quidem quæcunque beneficia recipere etiam vltra duo, siue simplicia, siue curata, vel etiam dignitates fuerint, non autem plura simul retinere, *Rot. d. decis. 528. nu. 3.*

Num. 13. in fine. adde. ¶ *D. Barbos. in l. cum pastor, §. vltim. num. 60. ff. de iudic. Steph. Gratian. discept. foren. cap. 270. num. 7. Massobr. de* Synodo *diœcesana cap. 4. dub. 13. num. 31.*

Num. 30. in fine. adde. ¶ quorum resolutionem dicit *Azor. dict. cap. 3. quæst. 15.* intelligendam de beneficio, quod sacrum ordinem requirit priuilegio, consuetudine, vel statuto, in quibus Episcopus nihil Iuris, & potestatis habet.

Num. 33. post finem. adde.

¶ Vltimo limita in beneficijs paternis, non posse enim Episcopum dispēsare, vt filius illegitimus obtineat beneficium simplex in Ecclesia patris sui probat *cap. cum clericum, de filijs Presbyt.* & tenent *Vasqu. in opusc. de benefic. c. 5. §. 1. dub. 6. Nicol. Garc. p. 7. c. 3. à nu. 6. Molfes. d. tract. 6. cap. 7. num. 19.* reprobantes opinionem *Syluest.* & Angeli asserentium, vt post mortem patris possit Episcopus dispensare cum illegitimo.

¶ Vlterius curiosus quæret an Episcopus possit dispēsare cum clerico coniugato? Negant, quia non reperitur hoc expressum in Iure *Abb. Sdu. Lambert.* & alij quos refert, & sequitur *Nicol. Garc. de benefic. p. 7. capit. 5. num. 4. & 5.* quibus addo *Vlric. Regineld. in praxi fori pœnit. lib. 30. nu. 149. Molfes. in sum. Theologiæ moralis tract. 6. cap. 7. num. 27.*

AD ALLEGAT. XXXXVI. Pag. 346.

NVM. 1. à linea 9. ibi, *non alienan.* adde. ¶ *Bellet. disquisit. cleric. par. 1. tit. de discipl. cleric. §. 4. nu. 8. Rot. in vna Meliter. Canonicatus 9. Martij 1595. coram Illustrissimo D. meo Card. Millino impressa per Marches. de cōmission. p. 1. §. 2. pag. 611.*

Num. 4. in fine. adde. ¶ Et hinc fit quod Episcopus cū maiori parte Capituli potest statuere, vt quilibet Canonicus de suis præbendis cōferat alicui pauperi scholari studenti certam quātitatem singulis annis in subsidium, *Abb. in cap. vlt. num. 2. de his, quæ fiunt à maiori parte Capit. Bologn. in aub. habita num. 387. Cod. ne filius pro patre, Botta, de Synodo Episcopi in 3. par. concl. 17. in 9. colu. art. 1. Rebuff. de priuileg. scholast. priuil. 42.* quos refert, & sequitur *Rot. in vna Meliten. Canonicatus 9. Martij 1595. coram Illustrissimo D. meo Card. Millino, impressa per Marchesan. de commission. part. 1. §. 2. pag. 611.*

AD ALLEGAT. XLVII. Pag. 347.

NVM. 7. in fine. adde. ¶ *Molfes. in summ. Theol. Moralis tract. 2. c. 3. nu. 26. & c. 18. num. 18.*

Num. 8. à linea 8. ibi, *lit. D.* adde. ¶ *Sayr. de censur. lib. 4. cap. 14. num. 26. Filliuc. tract. 17. cap. 5. num. 62. Homobon. de exam. eccles. p. 2. tract. 12. cap. 3. quæst. 15. resolu. 5. Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis. 150. num. 5. par. 4.*

—— ibidem in fine. adde. ¶ *Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol. decis. 108. part. 4.* vbi citat *Nauar. in singular. Canon. singular. 738. p. 6.*

Num. 10. in fine. adde. ¶ & nouissimè me non citato refertur *decis. Curiæ Archiep. Neap. decis. 150. nu. 8. p. 4.*

AD ALLEGAT. XLIX. Pag. 350.

NVM. 17. in fine adde. ¶ character tamen clericalis nō tollitur per bigamiam, sicut firmat *Butr. in cap. Ioannes nu. 17.* vbi quod clerico non posset euelli character per bigamiam, *Imol. num. 18. in fine, de cleric. coniug.* & eādem opinionem sæpius amplexa est Rot. *& signanter in Veronen. pensionis 23. Februar. 1600. coram* Cardin. *Lancellotto, & in Cæsaraugustana pensionis 18. Iunij 1610. coram eod.* in quibus in specie dicitur, & pluribus auctoritatibus firmatur quod licet per bigamiā clericus priuetur exercitio, & priuilegio clericali, in fundamento tamen ratione characteris non destituitur clericatu, quoque *c. 1. de bigamis lib. 6.* non dicit quod bigamus non sit clericus, sed solum quod est nudatus omni priuilegio, refert & sequitur *Rota in Ferrarien. pensionis 14. Iunij 1624. coram* Remboldo.

Num. 21. in fine. adde. ¶ *Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis. 331. p. 4.*

Num. 22. in fine. adde. ¶ *Molfes. in summ. Theologiæ moralis tract. 6. c. 7. nu. 28.*

Num. 27. post finem allegationis adde.

¶ Prælati etiam Regulares, nec ratione sui muneris, nec vi priuilegiorum dispensare possunt cum nouitijs, aut professis in bigamia vera, & interpretatiua etiam quoad Ordines minores, nam sicut Episcopi non habent hanc facultatem, vt supra ostendimus, *nu. 22.* ita nec ea gaudent Prælati Religionum; quare sic in his terminis docent *Fr. Bartol. de Vecchis in praxi obseruāda in admittendis ad Religionis statum nouitijs disputat. 9. dub. 15.* nouissimè *Ascan. Tamburin. in tract. de iure Abbatum to. 2. disp. 20. quæst. 3.*

Dixi, *nec vi priuilegiorum*, quia licet post *Henriq. in summ. lib. 12. cap. 6. §. 11. in comento lit. Z.* scripserit *Auila de censuris par. 7. disput. 8. dub. 4. concl. 8.* Religiosos dispensari posse in bigamia præfata ne dum à Superioribus, sed etiam à quocunque Confessario Ordinis, ex concessione *Sixti IV.* facta Minoribus, quæ habetur *in compend. priuileg. verbo absolutio extraord. quoad fratres*

nu. 5.

*nu.*5. vbi conceditur tam profeſſis, quam nouitijs, vt quilibet eorum poſſit ſemel eligere Confeſſarium de huiuſmodi obſeruantia, qui audita eius Confeſſione pœnitentiam ſalutarem iniũgendo abſoluat eos,&c. & diſpenſet cum eis in omnibus irregularitatibus ſi quas fortè contraxerint, homicidio voluntario,& mutilatione ſemper exceptis. Ergo, infert idem Auila vbi ſupra, cum hoc priuilegio excipiatur ſolummodo homicidiũ volũtarium, quæ irregularitas eſt omnium grauiſſima, & non excipiatur alia, quæ ſit facilioris diſpenſationis bigamiæ, ſequitur ſuper illam vigore memorati priuilegij diſpenſari poſſe.

Attamen contrarium Iure optimo ſuſtinent *collect. priuileg. Mendicant. in compend. loco citato, Nauar. cõſ.* 84. *num.* 1. *de Regularib. in nouis, Fr. Emman. in ſum. to.* 1. *cap.* 138. *concl.* 7. *Fr. Barthol. de Vecchis d. dub.* 15. *n.* 2. *in fine*, ratio eſt, quia in generali conceſſione non veniunt ea, quæ quis in ſpecie non eſſet verisimiliter conceſſurus, *c. in generali, de regulis iuris lib.* 6. nec reſeruata Principi *c. fin. de offic. Vicarij lib.* 6. *Roland. conſ.* 1. *nu.* 147. *libr.* 2. *Oſaſcb. Pedamont. deciſ.* 29. *num.* 5. *Grouagn. reſp.* 95. *n.* 3. *lib.* 1. at in ſpecie facultas diſpenſandi generaliter ſuper irregularitatibus non extenditur ad bigamiam,& homicidium voluntarium, vt tradunt *Nauar. ſub tit. de homicid. conſ.* 38. *in nouis Vinald. in candelabro aureo tit. de irregul. nu.* 312. *Fr. Emman. quæſt. Regul. tom.* 1. *q.* 24. *art.* 15. *& tom.* 2. *q.* 105. *artic.* 1. *in fine, Fr. Ludou. Miranda in manuali Prælatorum tom.* 2. *q.* 8. *art.* 14. *cõcl.* 5. *Homobon. de Bonis de caſibus reſeruatis par.* 1. *c.* 5. §. 5. *obſeruandum fol.* 100. Igitur, &c.

Super impedimento vero bigamiæ ſimilitudinarię poterunt Prælati Regulares cum nouitijs, ac profeſſis ſibi ſubditis diſpenſare in illis caſibus quibus id Epiſcopis licitum eſſe ſupra diximus, *num.* 26. *&* 27. quod præter ibi citatos docent *Soar. de Relig. tom.* 4. *tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 22. *nu.* 11. *Sigiſm. à Bononia de electione dub.* 71. *nu.* 2. Verum quia in hac materia diſpenſationis ſuper bigamiæ irregularitate extat nona S. Rotæ Romanæ deciſio, quæ plures decidit caſus ſcitu digniſſimos, ideò pro complemento huius ſecundę partis eam inſerere opera pretium duxi.

R. P. D. VIRILI.

Ferratien. penſionis 21. Martij 1627.

SVMMARIVM DECISIONIS.

1 *Eccleſiaſtica perſona illa dicitur quæ habet primam tonſuram, & num.* 2.
3 *Prima Tonſura eſt ordo, & clericalis character indelebilis.*
4 *Clericus vt quis remaneat, non tamen gaudeat priuilegijs clericorum poteſt in ſimul ſtare.*
5 *Diſpenſatio præuentiua, & præſeruatiua remouens de medio obſtaculum Canonis inducliui bigamiam, impedit incurſum bigamiæ, & efficit, vt remaneat non ſolùm præſeruatus clericatus habitu indelebilis, ſed etiam exercitium ad effectum diſpenſatum.*
6 *Habilis de iure communi, & ex diſpenſatione Papæ, idem eſt.*
7 *Habilis de iure idem eſt, quam ex priuilegio tam in odioſis, quam in fauorabilibus.*
8 *Diſpenſatio clerici ad bellum præſeruat ab irregularitate.*
9 *Iudices in vim priuilegij antecedentis præſeruantur ab incurſu irregularitatis.*
10 *Concilia generalia indigent expreſſa derogatione.*
11 *Diſpenſatio dicitur pura, & præuentiua cum tempus diſpenſationis attendi debet, licet vt præuentionis executionis, & effectu quis fruatur, expectandi ſint caſus futuri expreſſi in diſpenſatione.*
12 *Penſiones per contractum Matrimonij extinguuntur.*
13 *Diſpenſatio antecedens præſeruat, ſubſequens tollit.*
14 *Papæ voluntas declaratur ex inſcriptione.*
15 *Diſpenſatus pro penſionibus retinet clericatum illæſum ad effectum diſpenſatum.*
16 *Tranſactionis penſionis caſum quando comprehendat diſpenſatio ad obtinendas, & conſequendas penſiones reſeruatas.*
17 *Clericatus impreſſus indelebilis remanet poſt bigamiam.*
18 *Papa quando plenariè legitimat, vel cum derogatione obſtantium remouetur omnis macula natiuitatis.*
19 *Bigamiæ incurſui, & denudationi exercitij Clericatus eſt obuiatum ob diſpenſationem præuentiuam, & ob derogationem c.* 1. *de bigam. lib.* 6.
20 *Papa verè diſpenſat in defectibus Iuris poſitiui, & non ficè diſponit, itaut verè & propriè ſemper quis remaneat idem prout ab initio erat ante bigamiam, vel caſum irregularitatis.*

ARGVMENTVM.

BIGAMVS AMITTIT PRIVILEGIA, ſed non characterem indelebilem, bigamiæ vero incurſui, & denudationi exercitij clericatus obuiatum eſt per diſpenſationem præuentiuam, ac derogationem cap. 1. **de bigamis. lib.** 6.

SIXTVS Papa V. Cardinali Montalto ex ſorore germana Pronepoti duas facultates transferendi penſiones conceſſit; Vnam ad fauorem vnius, vel plurium perſonarum Eccleſiaſticarum, quibus Tranſlationes ſuffragari voluit, perindè ac ſi per ipſum Pontificem conſiſtorialiter legitimis, & vrgentiſſimis cauſis de Cardinalium conſilio factæ fuiſſent; Alteram ad fauorem vnius, vel plurium perſonarum etiam Hoſpitalium Regularium expreſsè profeſſorum, aut aliàs ſimilibus de cauſis incapacium, aut nõdum Clericali charactere inſignitorum ex nunc, prout ex tunc, poſtquam eodem charactere fuerint inſigniti.

Idem quoque Sixtus diſpenſauit D. Principem Perettum Pronepotem iam Clericali tonſura inſignitũ ad retinendum,& recipiendum quaſcunque penſiones reſeruatas,& reſeruandas, etiamſi contigerit, vel non cõtigerit contrahere matrimonium cum quacunque muliere etiam vidua, & ſucceſſiuè cum diuerſis nupta, ac aliter corrupta ſemel, vel pluries,& ad ſecũda, acetiam plura laicalia, ſeu matrimonialia vota, aut ſecũdas nuptias tranſire, decernendo per contractum matrimonij etiam pluries, vt præfertur reiterati penſiones minimè extinctas eſſe, aut fore, minuſque annullari, aut inualidari, cum derogatione Prouincialium, Synodaliũ, Lateranenſis, aliorumque etiam Generalium Conciliorũ, necnon Pij Papæ V. declarantis penſiones per futuri matrimonij contractum extinctas cenſeri.

Virtute ſupradictarum facultatum Cardinalis Mõ- A taltus annuam penſionem ſcutorum trium millium auri in auro ſibi reſeruatam ſuper fructibus Epiſcopatus Ferrarienſis trãſtulit ad fauorem Principis Peretti eius fratris, & Diſputato dubio coram Remboldo ſub die 14. Iunij 1624. Dixerunt Domini, tranſlationem ſuſtineri, quo iterum repropoſito ſub die 15. Maij 1626. Domini ſteterunt in deciſis. Vnde cum D. Cardinalis Lemus voluiſſet tertia vice audiri, vtraque parte Informante ſub die 21. Martij 1627. cenſuerunt Domini, non eſſe recedendum à deciſis tam inſpectis ambabus facultatibus Cardinalis Montalti, quam diſpenſatione D. Principis.

1 Prima enim facultas transferendi eſt ad fauorem vnius, vel plurium perſonarum Eccleſiaſticarum, & D. Princeps ad differentiam Laicorum ſecundum ſubiectam materiam penſionis, eſt perſona Eccleſiaſtica, cũ habeat primam tonſuram, quę efficit, vt dicatur Clericus, & perſona Eccleſiaſtica *c. cum contingat de etat. & qualit. c. cleros, 20. diſtin. Concil. Trident. ſeſſ. 23. c. 2. Lap. alleg. 138. nu. 12. & dixit Rota in Abulen. Penſionis 27. Iunij 1608. coram Card. Lancellotto, & in Veronen. pẽſionis 23. Februarij 1600. coram eodem*, in qua dũ ageretur de interpretatione Indulti Pij V. ad fauorem Cardinalis Alexandrini, vt poſſet transferre penſiones in perſonas Eccleſiaſticas, fuit dictum, Marchionem Bonellum Vxoratum eſſe perſonam Eccleſiaſticam, ex quo habebat primam Tonſuram. Verba enim de perſopis Eccleſiaſticis ſunt intelligenda ſecundum ſubiectam materiam penſionum, de quibus Sixtus V. loquebatur *Aym. conſult. 16. n. 3. Seraphin. deciſ. 398. nu. 7. & deciſ. 121. nu. 11. & deciſ. 559. nu. 2.* & ideò ad effectum penſionis acquirendæ Princeps dicitur perſona Eccleſiaſtica per prælegata.

2 Secunda verò facultas transferendi eſt ad fauorem illorum, qui non fuerint Clericali charactere inſigniti, ex nunc prout ex tũc poſtquam eodem charactere fuerint inſigniti, & conſequenter multò magis virtute iſtius ſecundæ facultatis, ſat eſt quod Princeps iam haberet Tonſuram, cum hic Sixtus conformet ſe cum eiſdem verbis *Concilij ſeſſ. 23. cap. 2.* ibi (qui iam Clericali Tonſura inſigniti eſſent.) Vnde tales habẽtur pro Clericis, & perſonis Eccleſiaſticis ad effectum penſionis.

3 Neque obſtat, quod Princeps per Bigamiam remãſerit depudatus omni priuilegio Clericali *cap. 1. de bigam. in 6.* & ideò non ſit perſona Eccleſiaſtica, ſed purus laicus, & qualitas Clericalis remanſerit, extincta, cũ ſecundum Theologos prima Tonſura non ſit ordo, nec imprimat characterem: quia quicquid dicãt Theologi, magis communis ſententia Canoniſtarum tenet contrarium, quàm Rota pluries ſequuta eſt, quod ſcilicet prima Tonſura ſit ordo, & Clericalis character indele- B bilis, & bigamus amittat quidem priuilegia, ſed non charactarem indelebilem, & remaneat Clericus text. *enim in cap. 1.* dicit quod Bigamus eſt nudatus omni priuilegio Clericali, non tamen dicit quod non remaneat Clericus, ita tenent *Butr. in c. Ioannes nu. 17. Imol. nu. 18. in fin. de Cler. coniugat. c. cum contingat, & ibi gloſſ. in verb. Abbati de etat. & qualit. Hoſt. col. 1. Ioã. Andr. col. 2. Butr. nu. 6. Cardin. q. 2. Ægid. quæſt. 7. Anch. in fin. Abb. nu. 1. Gemin. in cap. cleros col. 3. in fin. vbi Præpoſ. n. 4. diſtinct. 21. Abb. in cap. 1. nu. 6. de vit. & honeſt. cleric. Felin. in cap. ſicut pro certo n. 2. de Simon. Gabr. conſ. 181. nu. 3. lib. 2. Rot. diuerſ. deciſ. 731. nu. 5. & 6. p. 1. Sylueſt. in ſumma in Verbo ordo, Conar. in cap. quia uos num. 4. de teſtam. Card. in clem. dudum in 8. not. de ſepult. Gregor. de deciſ. 516. nu. 8. & 9. Rot. deciſ. 1. nu. 6. de bigam. in nou. & fuit dictum in ſupradicta Veronen. pẽſionis, & in Cæſaraugustana penſionis. 18. Iunij 1610. coram Card. Lancellotto;* ſtante enim ſimul quod quis remaneat Clericus, non tamen gaudeat priuilegijs Clericorum *Abb. in c. 1. n. 6. de vit. & honeſt. Cleric.* & propterea Princeps per Charatterem impreſſum & indelebilem habitu ſemper remanet Clericus.

5 Nec dicatur quod per bigamiam amittantur Clericorum priuilegia & eorum exercitium, illiſq; Princeps remanſerit denudatus, & character mortificatus, iuxta *d. c. 1. de bigam. in 6.* Quia cum Sixtus Quintus ad effectum penſionis (vt ſupra relatũ eſt) diſpenſauerit Principem ante incurſum bigamiæ, verſamur in diſpẽſatione præuentiua, & præſeruatiua, quæ remouẽdo de medio obſtaculum Canonis inductiui bigamiam impedit incurſum Bigamiæ, & efficit vt remaneat non ſolũ præſeruatus Clericatus habitu indelebilis, ſed etiam exercitium ad effectum diſpenſatum reſpectu penſionum, iuxta tenorem diſpenſationis præuentiuæ, ac ſi bigamia nunquam eſſet incurſa, ita vt remaneat Princeps in eodem ſtatu primæuo, prout erat ante bigamiam *Turrecrem. in c. quiſquis ante nu. 1. & ibi Præpoſ. num. 1. & Gemin. ibidem diſtinct. 84. Molin. de Iuſt. & iure tom. 2. tract. 2. diſput. 108. uerſ. quoniam eo ipſo, Soarez de legibus lib. 6. c. 11. nu. 4. & 5. Sanch. de Matrim. lib. 8. diſp. 1. n. 1. Azor. inſtit. moral. lib. 3. c. 15. in princ.* & quod ita diſpẽſatus remaneat idem ac ſi nõ indiguiſſet diſpenſatione, *Ioan. Andr. in regul. in Generali nu. 3. uerſ. quadrageſimus* 6 *ſeptimus de reg. iur. in 6.* tanta enim eſt vis Apoſtolicæ diſpenſationis præuentiuę quoad defectus Iuriſpoſitiui, quod quis dicatur eſſe in eadem habilitate, & idem ſit eſſe habilem de Iure communi, vel ex diſpenſatione Papæ, *Anchar. conſ. 404. in prin. dub. Dec. conſ. 542. n. 4. Rebuff. ſuper concord. rub. de collat. § præfatiq. ordinarij in verb. Idoneis.* Idemque ſit eſſe habilem de Iure, quã 7 ex priuilegio, tam in odioſis, quàm in fauorabilibus *Bald. in l. cum ex oratione in princ. ff. de excuſ. tut. Rol. conſ. 79. nu. 7. lib. 1.* & propterea *deciſione Caſaraugustana pẽſionis 18. Iunij 1610. coram Cardin. Lancellotto n. 13.* dicit quod vbi adeſt diſpenſatio Papæ perſeruatur Clericatus ad effectum penſionis, nec per bigamiam amittitur Clericatus, & tradit *Capr. concl. 97. nu. 82.* Sicuti di- 8 ſpenſatio Clerici ad bellum præſeruat ab irregularitate *Molin. d. tom. 2. de iuſt. & iure tract. 2. diſp. 108. Anila de cenſur. p. 7. de homic. in bello diſp. 6. dubit. 2. in concl.* & iu- 9 dices in vim priuilegij antecedentis præſeruãtur ab incurſu irregularitatis, *Sayr. de cenſur. lib. 6. cap. 18.* Si ergo impeditur incurſus bigamiæ, pinguius Ius conceſſit Principi Papa, quam ſi expreſsè diſpenſaſſet ſuper bigamia.

10 Eoque magis, quia Sixtus derogauit Concilijs generalibus, & ſic *d. cap. 1.* deſumpto ex Concilio generali Lugdunen. *Dec. conſ. 341. nu. 10. uerſ. & in tali clauſula Prob. ad Monach. in c. cum in tua nu. 24. de conſuet. Abb. in c. ex parte nu. 2. uerſ. ſaltem in genere, de capell. monac. Gozad. conſ. 6. nu. 53. & fuit dictum in Conchen. exemptionis decimarum 17. Martij 1589. coram Orano.*

11 Nec obſtat, quod in diſpenſatione Principis adſint verba (ſi cõtigerit cõtrahere Matrimonium &c.) quaſi cũ verba ſint conditionalia effectus diſpenſationis fuerit collatus poſt incurſam bigamiã, quia emiſſo quod verba dicunt (& ſi contigerit, vel non contigerit, &c.) quæ fuerunt appoſita vt exprimerentur caſus diſpenſa-

tionis,

tionis, cum Papa de præsenti dispenset; ex quo vtitur verbo temporis præsentis dispensamus, Dispẽsatio dicitur pura, & præuentiua, cum tempus dispensationis attendi debeat, licet vt præuentionis executione & effectu quis fruatur, expectandi sint casus futuri expressi in dispensatione, *Gig. de pens. conf.* 23. *nu.* 10. *vers.* puto tamen *& fuit dictum in Cæsaraugustana pensionis* 18. *Iunij* 1590. *coram Gypsio.*

12 Et quod effectus dispensationis sit purus ante incursum bigamiæ apparet ex sequentibus verbis dispensationis, videlicet (Decernentes per contractum matrimonij etiam pluries vt præfertur reiterati, pensiones minimè extinctas esse, aũt fore, minusque annullari, & inualidari) ergo præueniendo, & præseruando; nam cum per contractum Matrimonij pensiones extinguerentur *Gig. de pens. q.* 54. *& conf.* 23. *nu.* 7. *&* 10. *& dicitur in supradicta Cæsaraugustana pensionis* 18. *Iunij* 1610. *coram Cardin. Lancellotto*, Papa non reuniscendo pensiones, sed præueniendo casum extinctionis reliquit eas in primæuo statu, & vna pars dispensationis alium supplet, & declarat *l. qui filiabus ff. de leg.* 1. & propterea supradicti DD. distinguunt tãtum inter dispensationem antecedentem & subsequentem, nam antecedens præseruat, subsequẽs tollit *Suarez de legib. d. lib.* 6. *cap.* 11. *num.* 4. *Molin. d. disp.* 108. §. *est vero, Azor. instit. Moral. lib.* 5. *cap.* 15. *in princ.*

13 Nec dicatur quod Papa dispensauerit cum Principe tanquam laico, qui de iure est capax pensionis temporalis, non autem tanquam persona Ecclesiastica, quia apertè apparet Papam voluisse dispensari cum eo vti habente primam tonsuram, & persona Ecclesiastica, tum quia litteræ dispensationis sunt inscriptæ, Michaeli Clerico: ex inscriptione enim declaratur Papæ võluntas ad ea quæ tradit *Ioan. Andr. in reg. non licet numer.* 2. *de reg. Iur. in* 6. *Lap. alleg.* 7. *per tot. Gig. de pens. quæst.* 22. *numer.* 8. *Rot. in Toletana Indulti* 14. *Martij* 1615. *coram Remboldo*, tum quia si Princeps non obstante bigamia remanebat Clericus, & habebat Characterem indelebilem secundum opinionem Canonistarum à Rota approbatam, vt supra dictum est, fit potius verisimile quod Papa voluerit considerare hanc qualitatem, quam Princeps habebat, & præseruare exercitium Characteris impressi ad effectum retinendi & consequendi pensiones, cum longè facilius detur retentio, & dispẽsatio, vt quis ministret in ordine iam suscepto *Seraph. decis.* 625. *num.* 6. *& in puncto bigamiæ, Sanch. de matrim. lib.* 7. *disput.* 86. tum quia cum de stylo Curiæ pro pensionibus requiratur Clericatus, intẽtio Papæ & eius gratia recipit interpretationem à supradicto stylo *Felin. in caput. super litteris num.* 8. *de rescript. Cassad. decis.* 12. *num.* 14. *de præb. Put. decis.* 181. *num.* 6. *libr.* 1. tum quia pro pensione ad fauorem laici non requirebatur derogatio Conciliorum etiam Generalium, ex derogatione colligitur qualitas gratię & intentio Papæ *Bald. in l. eam quam nu.* 36. *C. de fideicomm.* tum quia ista dispensatio est præuentiua, & sic restitit incursui bigamiæ, vt supra deductum est; tum quia sequeretur quod ante bigamiam Princeps retineret pensionem vti Clericus, postea verò vti Laicus, & ista mutatio non præsumitur, sed potius continuatio, & conseruatio eiusdem status; tum quia magis conuenit decori Ecclesiæ, vt tanquam Clericus retineat & acquirat pẽsiones, quàm vti Laicus, tum quia parum aut nihil ista dispensatio suffragaretur si intelligeretur concessa vti laico.

Additiones ad Secundam Partem.

14 Non obstat quod princeps non gaudeat Priuilegio fori, & alijs priuilegijs, seu effectibus clericatus, quia sufficit, quod sit dispensatus pro pensionibus, nam in hoc casu dispensationis retinet Princeps clericatum illæsum *Turrecr. in cap. quisquis in princ. vers. nisi cum tali dispenset & ibi Prap. vers. tamen si corrigantur, & Gemin. distinct.* 84.

15 Nec obstat quod dispensatio ad obtinendas, & consequendas pensiones reseruatas, & reseruandas non comprehendat casum translationis pensionis, nisi exprimatur, vt videtur defuisse ex *Verall. decis.* 322. *par.* 2. *& ex decis.* 143. *nu.* 1. *parte* 2. *in recent.* quia in supradicta dispensatione sub verbis retinendi, recipiendi, consequendi ac exigendi pensiones reseruatas, & reseruãdas comprehenditur etiam casus per viam translationis *Greg. decis.* 18. *num.* 3. *& fuit dictum in Romana pensionis* 17. *Iunij* 1622. *coram Buratto*, & ratio est, quia in trãslatione extinguitur pensio antiqua & reseruatur noua *Gabr. conf.* 186. *nu.* 6. *lib.* 1.

16 Non obstat quod præuentio, & præseruatio dispensationis operetur quoad culpam, & pœnam, non autem quoad antiquum statum personæ Ecclesiasticæ, de quo Bigamus remanet denudatus, cum Papa non occultauerit explicitè, aut implicitè contrarium, vt fit in postliminio, in quo fit occultatio contrarij per fictionem contra veritatem fingendo nũquam quem fuisse apud hostes §. *si ab hostibus vers. nam postliminium Inst. quib. modis Ius patriæ potest. solvitur, l. postliminij ff. de cap. & postlimin. reuer.* nam exemplum postliminij subsequitur factum & ideo per fictionem requiritur sublatio, & occultatio illius quod habuit effectum, at in dispensatione præuentiua, non requiritur aliqua occultatio, cũ illa præseruet ab incursu Bigamiæ, vt supra deductum est, vnde si non sequitur euentus, & factum incursus Bigamiæ, non requiritur occultatio, vltra quod secundum opinionem Canonistarum post Bigamiam remanet Clericatus impressus indelebilis, & sic Bigamia nõ est contraria Clericatui, nec illi repugnat *Ioan. Andr. in cap. super num.* 12. *de bigam. Rot. d. decis. vnic. num.* 3. *de bigam. in nou. Nauar. de reddit. Eccles. monit.* 1. *qu.* 57. *num.* 9. *in fin. & num.* 12. *&* 13. *Archiatr. in c. Lector num.* 2. *dist.* 34. sed cessat priuilegiorum exercitiũ per dispensationem *cap.* 1. *de bigamis in* 6. quæ dispositio, seu obstaculum quoad exercitium, si forsan habet vim contrarij, non solum occultatur, sed de medio tollitur, & cõseruatur exercitium Clericatus ad effectum pensionum ex dispensatione præuentiua supradicta cũ derogatione Conciliorum etiam Generalium, & sic *d. cap.* 1. *de bigam. in* 6. de quo propterea nulla est habenda consideratio.

17 Nec etiam applicatur exemplum Cæcorum, & Mãcorum, & Curuorum & spurij, qui si dispensentur ad succedendum remanet macula *Achil. decis.* 6. *nu.* 2. *qui fil. sint legit. Seraph. decis.* 351. *num.* 14. prout cæci, Manchi, & Curui remanent cum eorum defectu, quamuis dispensentur.

18 Primò, quia vbi Papa plenariè legitimat, vel cum derogatione obstantium removetur omnis macula natiuitatis *glos. in auth. quibus mod. nat. effician. sui* §. *fin. in verb. participium Castr. cons.* 41. *nu.* 2. *lib.* 2. *Anchar. cons.* 225. *nu.* 2. *Peregr. de fideicom. art.* 23. *nu.* 32. *vers. secũda est, & paulò post vers. cum derogatione obstantium Rot. decis.* 505. *nu.* 6. *p.* 1. *divers.* hic autem Papa dispensauit cũ derogatione amplissima omnium Conciliorum, etiam generalium, & sic *d. c.* 1. *de bigam. in* 6.

Secundò exemplo ſupradicta ſunt in caſibus, in qui A
bus macula eſt incurſa, hic incurſus bigamiæ non eve-
nit ob diſpenſationem præuentiuam, & ob derogatio-
nem *cap. 1. de bigam. in 6.* eſt obuiatum denudationi e-
xercitij Clericatus ad effectum penſionis *Oldrad. conſil.*
327, in princ. Bart. conſ. 17. nnm. 1, & 2. lib. 2. Feder. de Se-
nif. conſ. 30. uerſ. ſed diſpenſatio non eſt, Bellam. conſ. 32. nu.
5. & 17. Abb. in c. fin. nu. 4. de ſchiſmat.

Tertiò quicquid ſit quoad defectus naturales, ſi illi
per diſpenſationem Papæ remoueatur, vel ne, & requi-
ratur fictio, vt tradunt *DD. in l. Gallus §. quid ſi tantum,*
ff. de lib. & poſthum. Bart. in l. fin. numer. 2. Cod. de his qui
ven. ætat. impetr. vtique in defectibus Iuris poſitiui ſi
Papa diſpenſat verè, & non fictè diſponit, & præueniẽ-
do efficit vt etiam ſecundum rei veritatem nũquam ſit
incurſa bigamia, vel irregularitas inducta ex diſpoſi- B
tione Canonis, ita vt propterea verè, & propriè ſem
per quis remaneat idem, prout ab initio erat ante biga-
miam, vel caſum irregularitatis *cap. lector diſt. 34. vbi*
Archidiac. num. 2. Turrecrem. in cap. quiſquis ante nu. 1.
uerſ. niſi cum tali diſpenſetur, Præpoſ. uerſ. tamen ſi corri-
gantur, Gemin. ſuper 1. gloſ. uerſ. nihilominus diſt. 84. Ioan.
Andr. in reg. in generali num. 3. de reg. Iur. in 6. Oldr. cõſ.
215. num. 5. Dec. in cap. at ſi Clerici §. de adult. nu. 168.
de Iudic. & conſ. 206. num. 6. Rot. diuerſ. deciſ. 505. nu. 3.
in fin. part. 1.

Gratia Clementis Papæ VIII. nõ indiget Princeps,
niſi ad effectum non geſtandi habitum, & Tonſuram,
cum ſ quicquid ſit reſpectu penſionum, quas Princeps
obtinebat, & non deferebat habitum, & tonſuram, &
ideo intrare poſſet Conſtitutio Sixti Quinti contra
non incedentes, &c. aduerſus quam adeſt gratia Clem.
VIII. & reualidatio) tamen reſpectu iſtius pẽſionis nu-
per tranſlatæ, de qua agitur non intrat cõſtitutio, cum
poſt gratiam de non incedendo in habitu, & tonſura
fuerit acquiſita; Conſtitutio enim Sixti extinguit pen-
ſiones ob non delationem habitus, & Tonſuræ, non ta-
men reddit illum incapacem obtinendi penſiones fu-
turas.

Nec obſtat, quod dicta Conſtitutio Sixti innouet
Conſtitutionem Bonifacij VIII. relatam *in ca. vnico de*
Cler. Coniug. in 6. quia conſtitutio Bonifacij loquitur in
Clerico, qui cum vnica Virgine contraxerit, nam ſi tõ-
ſuram, & Veſtem Clericalem deferat, retinet duo pri-
uilegia, illud videlicet *cap. ſi quis ſuadente 17. qu. 4.* Al-
terum quod non poſſit conueniri coram Iudice ſeculari
pro ſuis delictis, iuxta Pariſienſe Concilium: ſi verò
non deferat, priuatur iſtis duobus priuilegijs, ex qua
Cõſtitutione Bonifacij nihil poteſt inferri ad incapa-
citatem Clerici gaudentis penſionibus, & non deferẽ-
tis habitum, & tonſuram reſpectu acquiſitionis pen-
ſionis futuræ.

Atque ex his, & alijs melius explicatis in duabus de-
ciſionibus Reinboldi, ita fuit reſolutum, &c.

ADDITIONES
AD PARTEM TERTIAM.

AD ALLEGAT. L. Pag. 361. C

NVM. 1. à linea 5. ibi, attingere. ad-
de. ¶ *Coriolan. de caſibus reſer-*
uatis p. 1. ſection. 1, art. 1. num. 7.
uerſ. primo, Sebaſt. e Acoſta in ex-
plicat. Bullæ Cruciat. q. 42.

Num. 5. in fine. adde. ¶ *Rebuff.*
in praxi benefic. tit. de erect. in Ec-
cleſ. (athedral. num. 1. & 5. Azor.
inſtit. moral. p. 2, lib. 5. c. 29. quæſt.
25. in princ. & lib. 6. c. 30. q. 2. & 4. Nicol. Garc. de benef.
p. 12. c. 5. n. 1. Monet. de commutat. vlt. vol. c. 11. nu. 251. D
vbi *n. 252.* idem dicit de erectione Eccleſiæ Cathedra-
lis in Metropolitanam. *Gamb. d. loco n. 160.* Et eam di-
mellit. coniungit. aut alia ratione mutat *c. 1. & cap. inter*
corporalia, de tranſlat. Epiſcopi. c. mutatione 7. q. 1. gl. ver-
bo Cathedralẽ in c. cũ inferior, de maior. & obed. Monet. d.
c. 11. n. 253. Gamb. d. loco n. 159. & 166. Molfeſ. in ſumm.
Moralis Theolog. trac. 6. c. 14. nu. 56. Et ſolus ipſe poteſt
diœceſim ſeparare, & illam alicui Abbati, ſeu inferiori
Prælato ſupponere, *Hoſt. in c. cum contingat n. 1. de foro*
comp. vbi Butr. n. 11. uerſ. de conſuetudine. Panorm. n. 18.
& Bellim. n. 15. uerſ. tamen certum eſt, Rot. *deciſ. 324. n.*
3. apud *Farin. p. 1. recen.* Et quam ampla & abſoluta ſit
poteſtas ſummi Pont. in conſtitutione nouæ Sedis Epi-
ſcopalis per diſmembrationem aliarum diœceſeon pro-
bat *c. præcipimus 53.* & ibi præ cæteris *Turrec. uerſ. nam*
etiam Concil. 16. q. 1. gloſſ. verbo pertinere in c. ſicut vnire
de exceſſibus Prælat, vbi Hoſt. n. 1. Zabarel. n. 3. & Anchar.
n. 1. Selu. de benef. p. 2. q. 3. nn. 10. latè *& eleganter d. Me-*
chi. Lotter. in tr. de re benef lib. 1. q. 11. à princ. Cauendũ
igitur eſt *à gloſ. verbo diuiſiones in c. lege Imperatorum 1.*
diſt. quæ pronunciauit Papam inuito Epiſcopo nõ poſ-
ſe diuidere Epiſcopatum præterquam ex cauſa, quã vi-
dentur ſequuti *Abb. in c. vlt. ſub nu. 12. uerſ. & unde, de*
confirm. vtili, & inter ſuas quæſtiones q. 1. n. 17. & Felin. in
c. quę in eccleſiarum n. 42. ad fin. de conſtit. quorum funda-
mentis reſpondet d. Lotter. d. q. 11. nn. 33. cum ſeqq. & nu.
44. cum ſeqq. declarat doctrinam *Abb. d. q. 1. ſub n. 12.*
uerſ. conſilium tamen Collegij, aſſerẽtis in huiuſmodi no-
uæ conſtitutione Sedis Epiſcopalis & diſmembratione,
aſſignationeque diœceſeon requiri conſilium Collegij
Cardinalium, vt procedat reſpectu neceſſitatis direc-
tiuæ, & intrinſecæ, non vero reſpectu neceſſitatis coa-
ctiuæ & extrinſecę, nã ſic conſtitueretur Iudex ſupra ip-
ſum ſummum Pont. contra text. *in c. nemo 9. q. 3.* prout
declarat *Card. Palcotb. de ſacr. Conſiſt. conſultat. p. 1. q. 3.*
in reſp. ad 3. argu. Ex quibus iã colligitur, quod cum E-
piſcopus non habet diœceſim ex ſe, aut ab alio inferio-
ri, ſed ab ipſo ſummo Pont. non poſſit auctoritate ſua
illam minuere, aut diſmembrare conſtituendo territo-
rium diſtinctum à proprio territorio, nam id ſolũ per-
tinet ad Papam ex ſpeciali eius priuilegio, *Hoſt. in c. cũ*
contingat, n. 1. de foro compet. vbi eum ſequuntur *Ioann.*
Andr. ſub n. 4. uerſ. alij dicunt, Butr. ſub nu. 11. uerſ. ſi quę-

runt

vitur de habetat territorium, & Abb. sub nu. 18.

Num. 8. in fine. adde. ¶ *cap. vnic. de clerico ægrot. eod. lib. Quarant. in summ. Bullarij verbo Archiep. auctoritas nu.* 9 *Flamin. de resign. lib.* 7. *q.* 20. *num.* 14. *Campan. in diuersorio Iuris canon. rub.* 7. *c.* 6. *num.* 105. *vers. est tamen, Gambar. de officio, & potestat. Legati de Latere tit. de coadiutoribus num.* 4.

Num. 11. in fine. adde. ¶ *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. gloss.* 41. *num.* 21.

Num. 22. in fine. adde. ¶ *Gambar. dicto loco num.* 268.

Num. 24. in fine. adde. ¶ *Mandos. in praxi Signaturæ gratiæ de extinct. in princ. Gig. de pensionib. q.* 87. *num.* 5. *Rot. decis.* 437. *nu.* 2. *apud Farinac. p.* 1. *recens.* dixi infra *alleg.* 85. *num.* 1.

Num. 31. in fine. adde. ¶ *Gambar. d. loco nu.* 183.

Num. 34. in fine. adde. ¶ *Gambar. d. loco nu.* 275. & citatur sæpius in numeris sequentibus.

Num. 43. in fine. adde. ¶ *Innoc. nu.* 2. *Butr. nume.* 7. *Host. etiam nu.* 7. *& Ioan. Andr. in.* 5. *in cap.* 1. *de reliq. & venerat. Sanct. S. Antonin. in sum. par.* 3. *tit.* 22. *c.* 5. *§.* 5. *Tabien. verbo canonizatio num.* 1. *in fine Greg. l.* 66. *glo.* 244. *tit.* 8. *par.* 1. *Augustl. Triumph. de potestate Ecclesiæ q.* 14. *art.* 1. *Malnet. de canoniz. sanct. dub.* 2. *numer.* 5. *& seq. Angel. Roch. in simul. tract. cap.* 4. *Ludou. Carbo in summa summarum tom.* 3. *lib.* 1. *c.* 17. *vers. tertium dictum, Domin. Alphons. de sacrarum reliquiarum cultu §.* 23. *numer.* 25. *Cardin. Bellarm. de Sanctor. beatitud. tom.* 1. *part.* 2. *lib.* 1. *cap.* 8. *Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib.* 19. *num.* 6. *in fine. Dionys. Paul. de vera Patriarch. sedium creat. cap.* 17 *num.* 56.

Vnde iam sequitur Episcopos non posse Sanctos canonizare, vt bene docent *Castellan. de canoniz. sanctor. q.* 3. *art.* 1. *Malnet. d. dub.* 2. *nu.* 1. *& 2. Augustl. Triumph. d. q.* 14. *nu.* 2. *Mascard. concl.* 262. *num.* 56. *Luys. Turrian. in* 2. 2. *disput.* 17. *dub.* 2. *vers. item dicendum*; nec legatum de Latere *Iacob. Castellan. d. q.* 3. *art.* 2. *num.* 3. & quod maius est, nec etiam ex commissione Pontificis, vt tenent *Alphons. de Castro de iusta hæreticorum punit. lib.* 1. *cap.* 6. *col.* 4. *vers. rursus, Concelon. in addit. ad Castellan. d. q.* 3. *art.* 2. *num.* 4. quia Papa non potest delegare potestatem definiendi res Fidei alteri *Arag.* 2. 2. *quæst.* 1. *artic.* 10. *in tractat. de Concil. vers. tertia conclusio in fine, & vers. ad* 1. *arg. Barnes etiam* 2. 2. *quæst.* 1. *artic.* 10. *dub.* 4. *vers. quapropter*; & quod etiam Concilium vniuersale non potuit per se solum Sanctos canonizare, nisi intercedente Romani Pont. auctoritate resoluunt *Iacob. Castellan. dict. quæst.* 3. *art.* 5. *à princ. Angel. Roch. d. tractat. cap.* 4. *vers. quod ad solum.*

Num. 47. in fine. adde. ¶ *Menoch. casu* 421.

Num. 55. in fine adde. ¶ nouè *Duardos in Bulla Cœnæ per integrum tomum, Filliuc. tom.* 1. *tract.* 16.

Num. 83. à linea 6. ibi, *excommunicatio*, adde. ¶ *Valer. Reginald. in praxi lib.* 9. *num.* 226. *cum seqq. Anton. in catechesi Neapol. lib.* 3. *c.* 3. *cum seqq. Molfes. in summ. tract.* 7. *cap.* 18. *Iul. Cæs. Rainerius in Catalogo censurarum & irregularitatum, Iul. Lanor. de Indulgent. p.* 2. *cap.* 21. *Filliuc. tom.* 1. *tract.* 14. *&* 15.

—— Et à linea 14. ibi, *excommunication.* adde. ¶ refert *Rainer. in catalogo censurarum extra Bullam capit.* 9. *excomm.* 1. *Lanor. d. cap.* 21. *à num.* 2. *Filliuc. tractat.* 15. *à num.* 3. *cum seqq.*

Num. 87. in fine. adde. ¶ *Lanor. d. cap.* 21. *num.* 7. *Filliuc. tract.* 15. *num.* 46. *vers. prima, & num.* 47. *Rainer. in catalogo censurarum extra Bullam cap.* 9. *excom.* 2.

Num. 88. à linea 6. ibi, *num.* 2. adde. ¶ *Rainer. in catalogo excommunicationum extra Bullam cap.* 2. *excom.* 1. *Lanor. d. cap.* 21. *num.* 13. *Filliuc. tract.* 15. *num.* 168. *Gambar. d. cap.* 6. *num.* 2.

Num. 89. à linea 6. ibi, *num.* 15. adde. ¶ *Gambar. d. c.* 6. *nnn.* 4. *Lanor. d. cap.* 21. *num.* 8. *Filliuc. tract.* 14. *nn.* 46. *vers.* 4. *Rainer. d. loco, cap.* 9. *excom.* 5.

Num. 90. à linea 6. ibi, *num.* 4. adde. ¶ *Rainer. in catalog. censurarum extra bullam cap.* 9. *excom.* 6. *Filliuc. trac.* 15. *num.* 46. *vers.* 5. *& numer.* 54. *Lanor. d. cap.* 21. *numer.* 9. *Gambar. d. cap.* 6. *num.* 5.

Num. 91. in fine. adde. ¶ *Rainer. in catal. censur. extra Bullam cap.* 9. *excom.* 8. vbi obseruat hanc excommunicationem hodie parum esse in vsu, quia Senatores à Papa eligitur. *Lanor. d. cap.* 21. *nu.* 10. *Filliuc. tract.* 15. *num.* 57. *vers. prima. & num.* 58.

Num. 92. in fine. adde. ¶ *Filliuc. tract.* 15. *num.* 57. *vers. quinta, & nu.* 70. *&* 71.

Num. 93. in fine. adde. ¶ *Rainer. in catalogo censurarum extra Bullam c.* 7. *excom.* 3.

Num. 94. à linea 5. ibi, *litt. F.* adde. ¶ *Lanor. d. c.* 21. *n.* 19. *Filliuc. tract.* 14. *nn.* 54. *vers.* 2. *& num.* 60. *Rainer. loco citato cap.* 9. *excom.* 7. vbi cum *Soar. tom.* 5. *disp.* 22. *sect.* 3. *nu.* 2. *cum seqq.* obseruat huiusmodi grauamen debere esse per actionem iniuriosam, & contra iustitiam vt incurratur censura, siue illud fiat contra iudicem, qui sententiam tulit, siue contra eum, qui dedit occasionem ferendæ censuræ, siue contra eum, qui tales sententiam obseruat, vel non vult communicare cum tali excommunicato.

—— & in fine. adde. ¶ *Filliuc. tract.* 15. *num.* 57. *vers.* 4 *& num.* 67.

Num. 95. à linea 11. ibi, *excom.* 1. adde. ¶ *Rainer. in catalogo censurarum extra Bullam capit.* 6. *excom.* 1. *Filliuc. tract.* 15. *num.* 206. *ver. prima, & num.* 207. *Gambar. de casib. reserv. cap.* 7. *nu.* 1. *&* 2.

—— & in fine. adde. ¶ *Alia est in cap. eos, qui de sentent. excommunicat. lib.* 6. contra eos qui post obtentam absolutionem à priori excommunicatione Papali sub cõditione comparendi coram Summo Pontif. vel satisfaciendi partilæsæ talem conditionem non implent tempore debito, refert *Rainer. dicto loco capit.* 9. *excommunic.* 42. *Lanor. d. c.* 21. *nu.* 18. *Soar. disp.* 22. *sect.* 1. *num.* 6. *sect.* 3. *num.* 9.

Num. 100. à linea 6. ibi, *num.* 3. adde. ¶ *Rainer. in catalogo censurarum extra Bullam c.* 2. *excom.* 2. *in princip. & cap.* 3. *excom.* 1. *Lanor. d. cap.* 21. *nu.* 25. *Filliuc. tractat.* 15. *num.* 170. *Gambar. de casib. reserv. c.* 7. *nu.* 4.

Num. 101. in fine. adde. ¶ me citato in hoc loco *Homobon. de examine Ecclesiastico tract.* 11. *cap.* 11. *quæst.* 23. *resol.* 2. *Rainer. in Catalogo censurarum extra Bullam cap.* 7. *excomm.* 1. vbi multipliciter declarat, *& c.* 9. *excomm.* 9. *Lanor. d. cap.* 21. *nu.* 26. *Filliuc. tract.* 15. *nu.* 72. *vers.* 1. *& num.* 73. *& num.* 202. *vers. prima, & nu.* 203. *Gambar. de casibus reserv. c.* 7. *nu.* 5.

Num. 102. in fine. adde. ¶ *Lanor. d. c.* 21. *nu.* 27.

Num. 103. à linea 6. ibi, *de sepultur.* adde. ¶ *Lanor. de indul. par.* 2. *c.* 21. *nu.* 28. *Filliuc. tract.* 15. *nu.* 72. *vers.* 3. *& nu.* 77. *Gambar. de casibus reseruatis c.* 7.

Num. 105. adde, & muta vt infra.

105 ¶ Decimasexta contra omnes Fratres cuiuscumque Ordinis Mendicantium transeuntes ad religionem non Mendicantium, excepta religione Chartusiana, sine licentia Sedis Apost. necnon & tales recipientes. *Extrauagans viam ambitiosæ, de regularib. Azor. institut. moral. par.* 1. *lib.* 12. *cap.* 14. *quæst.* 12. *versic. inter Extraug.*

quæst.

queſt. 16. *Memor. clericorum cap.* 3. *excomm.* 5. *Filliuc. tract.* 15. *num.* 183. *verſ.* 3. *& nu.* 192. *Soarez tom.* 5. *de cenſur. diſp.* 22. *ſect.* 5. *num.* 16. *Gambar. d. cap.* 7. *n.* 10. *Sayr. eodem tract. lib.* 3. *cap.* 30 *num.* 8. *Ioſeph. Aldret. de relig. diſcipl. tucuda libr.* 2. *cap.* 18. *à num.* 11. *Lauor. d. capit.* 21. *num.* 31.

Ex priuilegijs Summ. Pont. Ordinibus Mendicantium conceſſis reperiuntur aliquæ excommunicationes, quarum abſolutiones ipſe Summus Pontifex ſibi reſeruauit. Prima contra Magiſtros excludentes Fratres Prædicatores à ſtudio Pariſienſi, Alexand. IV. Secunda contra eos, qui libellos famoſos conficiunt, aut habent, aut in vulgus emittunt verſus, aut cantilenas in infamiam, & detractionem ſtatus Ordinis Prædicatorum, vel Minorum, Alexand. IV. Bonifac. IX. & Eugen. IV. *S. Anton. p.* 3. *tit.* 24. *c.* 70. *Lauor. d. cap.* 21. *num.* 114. *&* 120. *Caiet. excom.* 181. *Rainer. in catalogo cenſurarum extra Bullam cap.* 9. *excomm.* 39. *Filliuc. tract.* 14. *num.* 126. *verſic.* 3. Tertia, contra dicentes, vel defendentes, quod Fratres Prædicatores & Minores non ſint in ſtatu perfectionis, & quod non licet eis eleemoſynas quærere, aut prædicare, aut Confeſſiones audire, de facultate Summi Pontif. ſine conſenſu aliorum Prælatorum inferiorum, Rectorum Eccleſiarum Alexand. IV. *S. Anton. p.* 3. *tit.* 24. *cap.* 70. *Caiet. cap.* 81. *Nauar. cap.* 27. *num.* 109. *Lauor. d. cap.* 21. *num.* 109. Quarta contra quoſcumque Iudices querelas Fratrum, aut Monialiũ Ordinis Prædicatorum ſuſcipientes, vel de eis cognoſcentes. Quinta contra illos, qui in Eccleſijs, monaſterijſve ſuis Apoſtatas detinent eiuſdem Ordinis, niſi illos ejecerint, vbi illis denunciatum erit. *Lauor. d. cap.* 21. *num.* 95. Sexta contra quemcumque Principem laicum reformationem Fratrum Conuentualium impedientem, ne fiat, aut factam mutari procurantem. Septima contra quoſcumque Fratres Ordinis S. Auguſtini, qui prætexto arctioris regulæ ad alium Ordinem tranſiuerint ſine licentia Prioris Generalis, item recedentes ab eo, & intra octo dierum ſpatium ad obedientiam non redierint, *Memoriale clericorum cap.* 9. *excomm.* 37. *verſ. ſimilis*. Octaua contra omnes cuiuſcumque ſtatus, & conditionis, qui impediunt, prohibent, vel quocumque modo moleſtant perſonas legitimè non impeditas volentes ingredi Religionem S. Benedicti, vel præſumunt aliquam moleſtiam, & iniuriam irrogare Monaſterijs, aut Monachis, in Conſtit. Iulij II. 12. incip. Et ſi ad vniuerſas, de qua *Vinald. in candel. aureo*, vbi *de excomm. extra Bullam num.* 45. *Filliuc. tract.* 15. *num.* 126. *verſic. tertia. Rainer. d. cap.* 9. *excommun. &* 38. *Lauor. d. c.* 21. *num.* 71. Nona contra Religioſos euntes vltra mare ſine ſuorum Superiorum licentia in ſcriptis, nec ibi ſunt ad celebrationem, ſeu prædicationem admittendi *Ioann. XXII. in Extrauagan. ad noſtrum* 2. *de* Regularib. *Filliuc. tract.* 15. *num.* 183. *verſ. ſecunda, & num.* 190. *Lauor. dict. cap.* 21. *num.* 97. Decima Fratres prædicatores recipiẽtes Fratres Minores Alex. IV. in Conſtit. incip. Quo vos *II. Kalend. Julij ann.* I. *Lauor. d. c.* 21. *nu.* 105. *Filliuc. tract.* 25. *nu.* 197. *verſ.* 1. Vndecima contra facientes violentiam in Eccleſijs Ordinum Ciſtercien. Cl. IV. ne propter, Peruſij 7. Idus Maij, *Lauor. d. c.* 21. *num.* 106. Duodecima contra moleſtantes Fratres Ordinis ſummæ Trinitatis in eleemoſynis perquirendis, in Conſtit. Clement. VII. incip. Gratum Deo, *Lauor. d. c.* 21. *num.* 108. Decimatertia contra Clauſtrales recipientes, aut dantes habitum ſuæ Religionis Fratribus S. Franciſci de Paula profeſſis ſine licentia Papæ, & eius Generalis

A Extrauag. Iulij II. incip. Virtute conſpicuus, & Leonis X. incip. Quamuis. & Pauli III. incip. Sinceræ. *Lauor. d. cap.* 21. *nu.* 115. *Filliuc. tract.* 15. *nu.* 197. *verſ.* 3. Decimaquarta contra Tertiarios, Eremitas, mulieres, aliosque Religioſos portantes habitum Fratrum S. Franciſci de Paula. in Conſtit. Leonis X. incip. Licet alias, *Lauor. d. cap.* 21. *num.* 115. *Filliuc. tract.* 15. *numer.* 197. *verſic.* 4. Decimaquinta contra minores de obſeruantia ſubornantes in electionibus, vel procurantes fauorem extra ad officium obtinendum in Religione in Conſtit. 138. Pij V. incip. Paſtoralis, de qua *Filliuc. tract.* 15. *num.* 197 *verſ. ſecunda.*

Num. 106. in fine adde. ¶ *Lauor. d. cap.* 21. *Filliuc. tract.* 15. *num.* 72. *verſ.* 4. *&* 5. *nu.* 78. *Gambar. d. cap.* 7. *num.* 6.

B In eadem etiam contra abſoluentes à caſibus Bullę Cęnæ vel Papalibus prætextu priuilegiorum, idem de reſeruatis Ordinario dicendum declaratum fuit in decreto Clem. VIII. hac de re edito ſub die 9. Ianuarij 1601. Vide *Filliuc. tract.* 15. *nu.* 180. *cum ſeqq.*

Num. 107. in fine. adde. ¶ *Filliuc. tract.* 15. *num.* 72. *verſ.* 9. *& num.* 92. *& num.* 127. *verſ. prima, & num.* 128. *cum multis ſeqq.* vbi latè declarat *Gamb. de caſib. reſerv. cap.* 7. *num.* 11.

Num. 108. in fine. adde. ¶ *Rainer. in catalog. cenſurar. extra Bullam c.* 9. *excom.* 35. *Lauor. d. c.* 21. *nu.* 101.

Num. 109. à linea 10. ibi, *excomm.* 11. adde. ¶ *Rainer. in catalog. cenſur. extra Bullam c.* 5. *excom.* 4. *& c.* 9. *excom.* 14. *Lauor. de Indulg. p.* 2. *cap.* 21. *nu.* 32. *cum ſeqq. Filliuc. tract.* 15. *nu.* 72. *verſ.* 8. *& num.* 88. *Gambar. de caſib. reſerv. cap.* 7. *nu.* 12.

C

Num. 113. in fine. adde. ¶ *Filliuc. tract.* 15. *num.* 95. *verſ. prima, & nu.* 96. *Gambar. d. cap.* 7. *num.* 15. *Lauor. d. c.* 21. *numer.* 47.

Num. 114. in fine. adde. ¶ incip. quia ſicut. *Filliuc. tract.* 15. *num.* 202. *verſ. tertia, & num.* 205. *Gambar. dict. cap.* 7, *num.* 16.

Num. 116. in fine. adde. ¶ *Gambar. d. cap.* 7. *nu.* 18.

Num. 118. in fine. adde. ¶ *Rainer. in catalog. cenſur. extra Bullam c.* 9. *excomm.* 16. *Lauor. d. cap.* 21. *num.* 74. *Filliuc. tract.* 15. *nu.* 95. *verſ. tertia, & nu.* 99. *Gambar. de caſibus reſerv. cap.* 7.

D Num. 119. in fine. adde. ¶ *Rainer. in catal. excomm.* 3. *c.* 5. *Filliuc. tract.* 15. *nu.* 176. *Gambar. d. c.* 7. *nu.* 21.

Num. 123. in fine. adde. ¶ me citato in hoc loco *Lauor. d. cap.* 21. *num.* 69. *Filliuc. tract.* 15. *num.* 206. *verſ. ſecunda, & num.* 208.

Num. 126. in fine. adde. ¶ *Rainer. in catalogo cenſurarum extra Bullam c.* 1. *excom.* 3. *& c.* 9. *excom.* 19. *Lauor. dict. cap.* 21. *num.* 45. qui auctores citantur paſſim in numeris ſequentibus.

Num. 130. à linea 3. ibi, *cap.* 11. adde. ¶ referunt *Filliuc. tract.* 15. *num.* 75. *verſ.* 10. *& nu.* 117. *Lauor. d. c.* 21. *num.* 100. *Memor. clericorum capit.* 9. *excommunic.* 34. *Soar. de cenſur. tom.* 5. *diſp.* 22. *ſect.* 6. *nu.* 22. *Sayr. in ſimili tract. lib.* 3. *c.* 31. *nu.* 26. *Salzed. ad Bernard. in pract. c.* 74. *in fine. Vgolin. de poteſtat. Epiſc. c.* 8. *§.* 4. *nu.* 1. *Franc. Leon. theſauro fori Eccleſ. p.* 1. *c.* 5. *nu.* 44. *Glorit. reſp.* 12. *num.* 7. *Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ.* 51. *&* 303. *p.* 4. *Rainer. in catalogo cenſurarum extra Bullam c.* 2. *excom.* 6. Vbi ex declarat. S. Congregat. aſſerit clericos ſcienter conſentientes huic nefandæ vſurpationi, aut fabricatores, ſeu cauſam illius dantes incurrere hanc cenſuram, aliàs non. *& c.* 9. *excom.* 36.

Num. 135. in fine. adde. ¶ Item eiuſdem Pont. incip. Æquum reputamus contra Ieſuitas profeſſos, ſiue per

E

ſimpli-

plicia, siue per solemnia vota præsumentes absque expressa sui superioris licentia, ad id ab eis specialiter obtenta, etiam quæsito colore ad frugem melioris vitæ, aut strictioris obseruantiæ ad quemuis alium ordinem Mendicantium, vel non Mendicantium transire Carthusiensi excepto; & contra sic recipientes ne dum receptos, & recedentes, necnon dantes auxilium, consilium, & fauorem sequuto effectu, reseruatur Papæ, vel Superiori Societatis huiusmodi *Rainer. in catalogo censuratum extra Bullam cap. 3. excom. 8.*

Num. 139. in fine. adde: ¶ *Rainer. in catalogo censuratum extra Bullam cap. 9. excom. 26.* vbi notat per hanc excommunicationem non esse sublatas consuetudines, quibus imponitur onus beneficio, & non beneficiato, vt fructus vacantis beneficij cedant in vtilitatem fabricæ, vel sacristiæ Ecclesiæ, aut alterius pij loci; secus autem in vtilitatem Episcopalis, aut capitularis mensę, aut singulorum.

Num. 141. in fine. adde. ¶ *Filliuc. tract. 15. nu. 95. versic. 13. & nu. 121.*

Num. 144. in fine. adde. ¶ *Rainer. in catalogo censuratum extra Bullam cap. 3. excomm. 2. Lauor. d. cap. 21. numer. 34.*

Num. 146. in fine. adde. ¶ *Gambar. de casibus reseruatis cap. 7. nu. 36. vers. 48.*

Num. 147. in fine, adde. ¶ *Lauor. d. c. 21. nu. 82. Filliuc. tract. 15. nu. 198. vers. quarta, à nu. 201. Gambar. d. c. 7. nu. 36. vers. 49.*

Num. 148. in fine. adde. ¶ *Lauor. d. cap. 21. nu. 73. Gambar. d. c. 7. nu. 36. vers. 50.*

Num. 151. in fine. adde. ¶ *Rainer. in catalogo censuratum extra Bullam cap. 3. excom. 11. Lauor. d. cap. 21. à numer. 58.* Contra Moniales exeuntes à clausura absque licentia Sedis Apostol. quocunque prætextu, nisi causa magni incendij, vel infirmitatis, leprę, aut epidimiæ per Episcopum in scriptis approbata, &c. *in Constit. 8. Pij V. incip. Decori, de qua inf. alleg. 102.* Item contra mulieres ingredientes claustra Regularium virorum *in Constit. 28. Gregor. XIII. incip. Vbi gratiæ, de qua in dict. alleg. 102.* Et contra fœminas ingredientes monasteria Regularium prætextu facultatum *in Constit. 22. Pij V. incip. Regularium, de qua Filliuc. tractat. 15. numer. 95. vers. 11. & num. 118.*

Num. 153. à linea 6. ibi, *excommun. 32.* adde. ¶ *Rainer. in catalogo censuratum extra Bullam c. 9. excom. 34.* vbi notat hanc censuram, nec per supradictam *Gregor. Constit.* nec per aliam *Pauli V.* de qua infra esse reseruatam, sed ex consuetudine, & vt aiunt, viuæ vocis oraculo haberi pro reseruata. *Lauor. d. cap. 21. num. 76. Filliuc. tractat. 15. nu. 127. vers. quartas, & num. 145. Gambar. d. cap. 7. num. 38. vers. 55.*

Num. 154. in fine. adde. ¶ *Lauor. d. cap. 21. nu. 77.*

Num. 155. in fine. adde. ¶ *Lauor. d. cap. 21. nu. 121.*

Num. 159. in fine. adde. ¶ *Rainer. in catalogo censuratum extra Bullam cap. 9. excom. 28. Lauor. d. cap. 21. num. 67. Filliuc. tract. 15. nu. 127. vers. Tertia, & nu. 144.*

Num. 161. in fine. adde. ¶ *Lauor. d. cap. 21. nu. 89.*

Num. 162. in fine. adde. ¶ *Lauor. d. cap. 21. num. 80.*

Num. 163. in fine. adde. ¶ *Coriolan. de casibus reseru. p. 1. art. 20. nu. 2. & Lauor. de indulg. p. 2. cap. 54. & Molfes. in sum. Theolog. Moral. tract. 7. c. 5. nu. 54.* & de eius materia *Filliuc. tract. 15. nu. 127. vers. sexta, & nu. 156.*

Num. 167. in fine. adde. ¶ Et quod sit reseruata Sedi Apost. declarauit S. Congreg. sub die 23. Nouemb. 1617. approbante Paul. V. *Lauor. d. cap. 21. num. 90.* & de illa vide *Filliuc. tract. 15. nu. 127. vers. 5. & nu. 148. cum multis seqq.*

à Num. 169. post finem. adde, & dele vsque ad numerum 181. exclusiuè.

¶ Septuagesima tertia contra Superiores quorumcumque Ordinum & Religionum, qui suorum subditorum causas ad officium Inquisitionis spectantes, eorumque processus omnes non remittunt, & consignant ipsis Inquisitoribus, seu locorum Ordinarijs respectiuè, & contra eosdem, qui non denuntiant eisdem Inquisitoribus, vel Ordinarijs locorum suos Religiosos, quos hæresis labe infectos, vel suspectos nouerint, & reseruatur Papæ, *in Constit. 26. §. 6. Pauli V. de anno 1606.* referunt *Lauor. d. cap. 21. num. 91. Filliuc. tract. 15. nu. 196. Rainer. in catalogo censuratum extra Bullam caput. 3. excom. 10.* vbi aduertit non esse amplius locum præuentioni, vt erat antea concessus superioribus in *Constit. 67. Pij IV. incip. Pastoris.* Vnde ex vi *Const. alterius Pauli V. in forma Breuis* incip. *Cùm sicut* editæ de mense Septembris 1608. sub dicta censura comprehenduntur omnes, qui eisdem Inquisitoribus, vel locorum Ordinarijs nõ denuntiant Confessarios sollicitantes paruum ante, vel paruum post confessionem mulieres, siue sint Seculares, siue Regulares Confessarij, vt refert *Rainer. loco proximè citato.*

Septuagesima quarta contra Confessarios Seculares, vel Regulares quorumcumque Ordinum, & Religionis, quibusuis priuilegijs, & indultis suffultos, qui absoluere præsumunt à casibus clarè, vel dubiè in Bulla Cœnę contentis, aut ab alijs casibus Papalibus, vel Episcopalibus in decreto Congregationis Episcoporum & Regularium de mandato Clementis VIII. quod refert *Quarant. in summ. Bullarij verbo casus reseruatus pag. mihi 199. & seqq.* & de eo meminit *Rainer. in catalogo excommunicationem extra Bullam cap. 3. excom. 1.*

Septuagesima quinta contra omnes Iudices, & quoscumque alios quouis nomine nuncupatos, & priuilegio munitos, etiamsi Cardinales fuerint, qui in obligationibus in forma Camerę, illarumque exequutione, aut in alijs causis ad officium Auditoris Camerę Apostol. spectãtibus quomodolibet se intromittere, aut ipsummet Auditorem, eiusque locumtenentes super præmissis molestare præsumunt in *Constit. Pij IV. 38. incip. Ad eximia*, refert *Rainer. in catalogo censuratum extra Bullam cap. 8. excom. 2.*

Septuagesima sexta contra Auditorem Camerę Apost. Vicarium, Gubernatorem Vrbis, & quoscumque alios quauis auctoritate fungentes, qui vigore facultatum, & auctoritatum illis concessarum præter id, quod hactenus obseruatum fuit, aliquid innouant, seu alter ipsorum iurisdictionem alterius vsurpat, *in Constitut. 50 Pij IV. incip. Cum sicut accepimus.*

Septuagesima septima contra Camerę Apost. Clericos, Notarios, Officiales, & quoscumque eorum ministros, qui in causis, negotijs, & expeditionibus, iuxta propriam eorum Tribunalis naturam non spectantibus quoquo modo se intromittere præsumunt, etiã prętextu quorumuis priuilegiorum, & indultorũ, aut consuetudinis, vel quasi possessionis in *Constit. 70. Pij IV.* vt refert *Rainer. d. c. 8. excom. 4.* vbi aduertit hos Camerę Clericos nullã habere iurisdictionem vt singulos, nisi ex commissione eis facta in plena Camera, ideoque notarios, & alios officiales illorum in expeditionibus, & scripturis conficiendis teneri mentionem facere tale negotium fuisse propositũ, & commissum in plena Camera.

Septua-

Septuagesima octaua contra quoscumque Camera- A
les, qui aliorum suffragia, vel suam, aut aliorum sententiam in plena Camera apertam foris patefecerint, vel alicui indicauerint, *in Constit. Pij IV.* 100. incip. *Cum inter*, vt refert *Rainer. d. c. 8. excom. 5.*

Septuagesima nona contra scientes, & non reuelantes Papæ si in Curia fuerint, vel Ordinario loci, aut viciniori Ordinario, auctorem, administratorem, vel cõscium coniurationis, seu conspirationis, aut commissi, committendiue criminis in persona Cardinalis, illiusue fautores, receptatores, vel occultatores, siue id cognouerint ex renunciatione sibi, vel per interpositam personam, aut per litteras facta, siue qualemcumque de hoc scientiam habuerint, vel etiam coniecerint ex scripturis, cætu, conatu, concursu, insidijs, alijsue signis, & B
indicijs, quantumcumque res aliàs occulta sit: quod si crimen nondum commissum sit, tenentur sub eadem excommunicatione festinanter reuelare ipsimet Cardinali in quem crimen committendum erit. in *Constit.* 93 *Pij V.* incip. *infelicis seculi*, prout referunt *Rainer. in catalogo censurarum extra Bullam c. 9. excomm. 23. Lanor. de Indulg. p. 2. cap. 21. num. 21. Filliuc. tract. 15. nn. 95. vers. decima quinta, & num. 123.*

Octogesima contra promittentes, dantes, vel recipientes aliquid pro iustitia, vel gratia obtinenda apud Sedem Apostol. & contra id scientes, & non reuelantes infra triduum à facta correctione fraterna, & contra volentes sic obtentis, ac contra præstantes in hoc auxiliũ, C
consilium, vel fauorem, in *Constit. Gregorij XIII.* 103. incip. *Ab ipsomet Pont.* prout referunt *Lanor. d. c. 21. num. 35. & Rainer. d. c. 9. excom. 27.* vbi aduertit *Clem. VIII. in Constit.* 100. incip. *Pro commissa* §. 22. præcipere vt eadem hæc censura reseruata habeat locum etiam contra omnes supradictos pro gratia, vel iustitia obtinenda delinquentes in eisdem actionibus apud quæuis Tribunalia, & eorum quoscumque Iudices etiam laicos almæ Vrbis in Curia & extra illam in quibuslibet locis temporalis Sedis Apost. ditioni mediatè, vel immediatè subiectis, circa quam Gregorij Constitutionem confecit opus insignis & pius Doctor Nauarrus, quod habetur in fine tomi 2. suorum operum.

Octogesima prima contra omnes, qui in quibusuis D
locis, modis & formis publicè, vel priuatim, palam, vel occultè singulare certamen ineunt, suadent, prouocant, vel auxilium, consilium, aut fauorem præstant comitãdo, aut equos, arma, & commeatus præbendo, *in Constit.* 11. *Clementis VIII.* incip. *Illius vices*, prout refert *Rainer. d. c. 9. excom. 33.*

Octogesima secunda contra accedentes ad sanctum sepulchrum causa deuotionis. sine licentia Romani Pontif. prout referunt *S. Antonin. p. 3. titul. 24. cap. 30. Soar. tom. 5. disput. 22. sect. 9. num. 9. Lanor. d. capit. 21. num. 43.*

Octogesima tertia contra Canonicos, beneficiatos, E
& Clericos Basilicæ S. Petri de Vrbe ingredientes ipsam Basilicam absque habitu, quem in choro deferre solẽt, ex *Constit.* Nicol. III. & V. Eugen. IV. & Pauli V. vt refertur in capitibus constitutionum dictæ Basilicæ *sub tit. de modo inseruiendi in celebratione diuinorum Officiorum num. 6. fol. 11.*

Octogesima quarta contra impedientes executionem litterarum S. Pœnitentiariæ, in *Constitut.* Iulij III. incip. *Rationi congruit.* prout refert *Filliuc. tract. 15. num. 95. vers. quarta, & num. 100.*

Octogesima quinta contra proponentes populo indicem casuum & graziarum cum Indulgentijs in *Constit. 99. Pij V.* incip. *Quam plenam*, vt refert *Filliuc. d. tract. 15. num. 95. vers. decima sexta & num. 114.*

Octogesima sexta contra omnes, qui lapides, siue alia ornamenta Ecclesiarum ab ijs subrepta habent, aut præstarunt auxilium in ijs subripiendis, seruandis, retinendis, nisi à die habitæ notitiæ huius excommunicationis restituant cum effectu, in *Constit.* 3. Sixti V. incip. *Cum prouida*, vt refert *Filliuc. dict. tract. 15. numer. 116. vers. prima.*

Octogesima septima contra Cardinales contrauenientes Bullæ Gregorij XV. incip. *Æterni* sub dat. 17. Kalend. Decembr. 1621. circa electionem Romani Pont. qui in nouem actionibus contrauenientes excommunicationem latæ sententiæ Papæ reseruatam incurrunt. Prima si non seruauerint aliquid ex dictis à §. 1. *vsque ad* §. 14. vel quoquomodo directè vel indirectè cõtrauenientes, vt in §. *si quis autem* 14. Secunda si in suffragijs dandis nõ seruauerint omnia & singula, quæ de scrutinij schedula ordinata sunt, vt in §. *præterea statuimus* 15. Tertia si scripserit schedulam nomine infirmi Cardinalis, & non seruauerit secretum d. §. *præterea statuimus* 15. Quarta si scrutatores infirmorum non seruauerint quæ statuta sunt in §. *Adhæc* 16. Quinta si non fecerint scrutationem iuxta formam præscriptam in §. *similiter* 17. Sexta si valetudine non impediti ad scrutinium non venerint d. §. *similiter* 17. Septima si fecerint signa, pactiones, promissiones, & alia huiusmodi in electione facienda, vt in §. *Cardinales* 18. Octaua si non fecerint electionem in Conclaui clauso per secreta suffragia cum duabus ex tribus partibus Cardinalium præsentium in Conclaui, nullo præcedente speciali tractatu, nec seruatis reliquis in Bulla §. *quod si electo* 19. Nona si non seruauerint decretum, & præsumentes aliquid disponere, corrigere, alterare, mutare, moliri contra Bullam in §. *postremò.*

Octogesima octaua eõtra imprimentes, seu reimprimentes, euulgantes, seu venalia exponentes, aut etiam pro vsu proprio tenentes huiusmodi tractatum de Officio & Potestate Episcopi, necnon nostra Collectanea, aliaque opera in lucem à nobis edenda, etiam cum addit. absque speciali nostra licentia in scriptis habita, in *Constit.* Vrbani VIII. incip. *Romanum decet*, sub Dat. 15. Kalend. Septembris 1626.

CATALOGVS EXCOMMVNIcationum Papæ reseruatarum extra Bullam in Cœna Domini per status personarum alphabetico Ordine digestus.

CONTRA CLERICOS.

ABsoluentes à casibus Bullæ Cœnæ vel Ordinariorum, *sup. num. 106. in fine, & num. 171.*
Alienationem Ecclesiarum procurantes, *sup. nn. 130.*
Beneficia in confidentiam retinentes. *sup. nn. 138.*
Canonicos, & Clericos beneficiatos Basilicæ S. Petri de Vrbe illam ingredientes absque habitu, *sup. nn. 180.*
Confessarios commutantes aliquod quinque votorum, *sup. num. 144.*
Ecclesiasticum ad forum laicale trahentes *sup. nn. 115.*
Inducentes ad iurandum de eligenda sepultura *num. 109.*

Paro-

Parochos non adimplentes iuramenta de residendo, *sup. num.* 132.
Participantes cum excommunicato à Papa, *supr. numero* 88.
Prædicatores, qui non seruauerint decreta pro eis in Lateranensi, *sup. num.* 119.
Procurantes eligi in successorem Papæ, *num.* 126.

Contra Religiosos.

ADministrantes sacramenta Vnctionis, & Eucharistiæ sine licentia Parochi, *sup. nu.* 96. *cum seqq.*
Claustrales recipientes Minimos sine licentia Papæ, *supr. num.* 105. *vers.* 13.
Dominicanos, qui ad effectum consequendi officium Magistri generalis pro se vel alijs ad fauores, &c. *supr. num.* 162.
Dominicanos apostatas retinentes.
Eremitas S. Augustini Congreg. Lombardiæ qui obedire constitutioni neglexerint de exemptione Monialium, *sup. num.* 155.
Euntes vltra mare sine licentia superioris, *sup. num.* 115. *vers. nona.*
Fratres Ordinis B. Mariæ de Monte Carmelo, qui ad tribunalia secularia, &c. *sup. num.* 166.
Humiliatorum professos aliquem admittentes ad habitum, seu professionem illius Ordinis, *sup. numer.* 136. *in fine.*
Matrimonium ministrantes siue solemnizantes Regulares Sacerdotes sine licentia, &c. *sup. num.* 199.
Mendicantes transeuntes ad non Mendicantes, *sup. numer.* 105. *in princ.*
Minimos subtrahentes se ab obseruantia Correctorum.
Minores recipientes Fratres Ordinis Prædicatorum, *sup. num.* 105. *vers. decima.*
Minores tempore interdicti admittentes Fratres tertij Ordinis ad diuina *sup. num.* 102.
Minores de obseruantia subornantes in electionibus, &c. *sup. num.* 105. *vers.* 15. *num.* 148.
Monachum Ordinis Cistercienſis qui aliquid commiserit contra Constit. editam de exemptione Monialium ab eodem Ordine, *sup. nu.* 156.
Moniales exeuntes de clausura absque licentia, &c. *sup. num.* 136.
Regulares, qui ex insulis Philippinis, & alijs Indiarum partibus ad Iaponicas commeant. *sup. nu.* 165.
Religiosum S. Francisci de Obseruantia qui contemptis suis Superioribus ad tribunal a appellauerit *sup. n.* 154.
Societatis IESV aliquem recipientes exceptis Catthusianis, absque licentia, *sup. nu.* 135.
Superiores non denunciantes eos, qui sollicitant mulieres in Confessione. *sup. num.* 168.
Superiores quorumcumque Ordinum, qui suorum subditorum causas ad officium S. Inquisitionis, &c. *sup. numer.* 170.
Tertiarios portantes habitum Minimorum, *sup. num.* 105. *vers. decima quarta.*

Contra personas publicas.

BAnnientes personas Ecclesiasticas.
Cameræ Apost. Clericos, notarios, qui in causis iuxta propriam eorum tribunalis naturam non spectantibus quoquomodo se intromittere præsumunt, &c. *sup. numer.* 174.
Cardinales non seruantes statuta à Iulio II. *sup. nu.* 127.
Cardinales reuelantes gesta in secreto Consistorio, *sup. num.* 128.
Cardinales ambitos Papatum, & simoniacos eius causa.
Cardinales simoniacos in Ordine & beneficio.
Cardinales contrauenientes Bullæ de electione Pontificis, *sup. num.* 184.
Commissarios, vel delegatos ad cognoscendum an alienatio bonorum Ecclesiæ, &c. *sup. num.* 131.
Dominos temporales cogentes aliquem tempore interdicti celebrare diuina, *sup. num.* 101.
Duellum concedentes, vel permittentes in terris suis.
Episcopos, qui in suspensione conferunt beneficia, *sup. num.* 147.
Gubernatores locorum status Ecclesiastici, qui licentiam ferendi arma tribus palmis breuiora concedunt, *sup. num.* 140.
Inquisitores male procedentes contra hæreticos, *supr. num.* 95.
Iudices, qui in obligationibus in forma Cameræ, & alijs causis ad officium A. C. spectantibus se intromittere, &c. *sup. num.* 162.
Nuncium Apost. qui à Principibus, ad quos mittitur, dignitatis, aut gradus obtinendi causa litteras commendatitias, &c. *sup. num.* 134.
Officiales non reddentes integrè computa Cameræ Apostol. *sup. num.* 123.
Officiales Pœnitentiariæ facientes sibi interdicta, *supr. num.* 137.
Officiales status Ecclesiast. recipientes munera prætet comestibilia, *sup. num.* 116.
Prælatos vexantes cēsuris commorantes in seruitio Papę.
Prælatos, qui Ecclesiasticum traxerint ad forum seculare.
Prelatos dantes nunciantibus prouisionem beneficiorum.
Presidentes Montium pietatis status Ecclesiastici, qui pecunias ad dictos montes, &c. *sup. nu.* 169.
Principem quemcumque laicum reformationem Fratrum Conuentualium impedientem, &c. *sup. num.* 105. *vers sexta.*
Prohibentes subditis ne vendant Ecclesiasticis, *sup. n.* 93.

Contra Omnes.

ABsolutos ab excommunicatione sub conditione non adimplentes. *sup. nu.* 95. *in fine.*
Alumina ex partibus infidelium deferentes.
Animalia, & alia bona diripientes ex Ecclesiæ statu.
Armatorum collectas, & caualcatas facientes, *sup. nu.* 164.
Bona Ecclesiæ occupantes, &c. *sup. num.* 130.
Cardinalis personam offendentes.
Cardinalium in Conclaui bona occupantes. *sup. nu.* 108.
Capientes Christianos habitantes inter Turcas. *sup. n.* 141.
Clericorum percussores. *sup. nu.* 83. *vers prima.*
Communicantes in crimine cum excōmunicatis a Papa.
Confessionem Sacramentalem contra docentes posse fieri in absentia. *sup. num.* 163.
Conspirantes in personam Romani Pontif. *sup. num.* 106. *in princip.*
Conspirationes contra Cardinales non reuelantes, *supr. numer.* 80.
Dantes, & recipientes ob ingressum Religionis.
Dantes, & recipientes pro gratia, aut iustitia, apud Sedem Apost. *sup. num.* 107. & 177.
Dantes nunciantibus prouisiones beneficiorum, *supr. num.* 113.

Defun-

Defunctorum corpora exenterantes. *ſup.nu.*103.
Dicentes mortaliter peccare, vel eſſe hæreticos eos, qui defendunt Sanctiſſimam Virginem eſſe conceptam ſine peccato, &c. *ſup.nu.*109.
Dicentes, vel defendentes quod Fratres Prædicatores, & Minores non ſint in ſtatu perfectionis, *ſup. numer.*105. *verſ.tertia.*
Duellum committentes, conſulentes, &c. *ſup.nu.*129.
Eligentes potentia inſignem in Senatorem Romanum, *ſup.num.*91.
Examini ſe ſupponentes pro alio, vt Beneficium Eccleſiaſticum impetret. *ſup.num.*124.
Executionem litterarum ſacræ Pœnitentiariæ impedientes, *ſup.num.*181.
Extrahentes delinquentes à ſacris locis, præterquam in caſibus conceſſis per Gregorium XIV. *ſup.nu.*167.
Falſarios litterarum Pontificalium *ſup.num.*84.
Falſificantes monetam Regis Franciæ.
Fœminas ingredientes Monaſteria Regularium.
Fructus primi, vel ſecundi anni beneficij vacantis accipientes. *ſup.num.*139.
Frumentum ex ſtatu Eccleſiaſtico & locis immediatè extrahentes. *ſup.num.*153.
Immunitatem Eccleſiaſticam violantes.
Impedientes, vel perturbantes Epiſcopos, & Inquiſitores in officio S. Inquiſitionis, *ſup.num.*121.
Incendiarios ab homine excommunicatos, & denunciatos, *ſup.num.*89.
Indulgentias, & indicem caſuum populo proponentes, *ſup.num.*182.
Interdictum violantes modis prohibitis in Clem. grauis, *de ſent.excom.*
Interdictum Sedis Apoſtol. violantes, *ſupr.num.*106. *in princip.*
Iocalia, & alia quæcumque ad Sedem Apoſtol. ſpectantia detinentes, ac ſcientes & non reuelantes, *ſup.nu.*122.
Iurare facientes illicita, & contraria libertati Eccleſiaſticæ, *ſup.num.*159.
Laicum, qui Eccleſiaſticum relegauerit, &c. *ſup.nu.*114.
Lapides, & ornamenta de Eccleſijs, vel locis ſacris auferentes, &c. *nu.*117. & 183.
Libros, vel ſcripturas Cameræ Apoſt. occultantes, vel retinentes *ſup.num.*122.
Libros, & monumenta quæcumque ex bibliothecis Ordinis Fratrum Carmelitarum mouentes, *ſup.nu.*161.
Litteras mittentes, aut nuncium in conclaue, *ſup.nu.*129.
Magiſtratus prouinciæ Marchiæ Anconitanæ offendentes.
Miniſtros Cameræ Apoſtol. rationes integrè & fideliter non reddentes. *ſup.nu.*123.
Montium pietatis, & piorum locorum bona occupantes.
Mulieres Monaſteria Regularium etiam Mendicantium, ingredientes *ſup.num.*135.
Nepotes Cardinalium ſe fingentes vt expediant gratis litteras Apoſt. *ſup.num.*118.
Papatum ambientes, eiuſque cauſa ſimoniam committentes.
Papæ ſuadentes, vt infeudet bona Eccleſiæ *ſup.nu.*149.
Perſeuerantes per annum in excommunicatione lata à delegato Papæ, *ſup.num.*87.
Petentes aliquid in collatione, aliaue prouiſione beneficiorum, &c. *ſup.num.*125.
Recipientes, recipiue permittẽtes Eccleſiæ ditioni ſubiectos homicidas, graſſatores, &c. *ſup.num.*157.
Reliquias ſacras aſportantes in prouinciam Mediolanenſem, ſine conceſſione Summi Pont. *ſup.num.*158.
Sal exterum aſportantes in Vrbes, & oppida Sedi Apoſt. ſubiectas *ſup.num.*152.
Sacrilegos effringentes Eccleſias.
Sepulchrum Domini petentes ſine licentia Papæ, *ſupr. num.*179.
Simoniacos in Ordine, & beneficio, *ſup.nu.*104.
Simoniam confidentialem committentes.
Societatis IESV inſtitutum impugnantes, *ſup.nu.*160.
Sponſiones, &c. facientes ſuper vita, aut morte aut futura creatione ſummi Pont. *ſup.num.*126.
Tributa à perſonis Eccleſiaſticis exigentes. *ſup.num.*92.
Vexantes eos, qui cenſuras in aliquos intulerunt, *ſup. numer.*94.

DE EXCOMMVNICATIONIbus nemini reſeruatis.

EX DECRETO.

PRima habetur in *cap.nulli fas* 19. *diſtinct.* contra cõtumaciter aſſerentes Romanam Eccleſiam non eſſe caput omnium Eccleſiarum, prout referunt *Lauor. de Indulg.p.2.cap.23.num.1. Filliuc.tract.14.cap.3.nu.43.* Si tamen firmiter & veraciter ita crederet, eſſet hæreticus, & abſolutio Papæ reſeruata, in Bulla Cœnæ, *Caſu 1.*

Secunda, in *cap.hanc* 10. *quæſt.*2. contra Laicos oblationes Sacerdotibus factas accipientes, vt referunt *Iacob. de Graff. in aureis deciſ.p.1.lib.4.cap.24.n.10. Lauor. d.c.23.nu.2. Memor. Clericorum cap.8.excom.14.*

Tertia, in *cap. adminiſtratores* 23. *quæſt.*5. contra omnes Principes, & Officiales, qui tertiò admoniti ab Epiſcopis, vel Eccleſiaſticis perſonis recuſant facere iuſtitiam ſuper eorum cauſis, vt referunt *Tolet. in inſtr. Sacerd.lib.1.cap.37.nu.1. Soar.tom.5.diſput.29.ſect.2. numer.1. Nauar.cap.27.num.112. Rainer. in catal. cenſurarum extra Bullam cap.7.excom.15. Lauor. d.p.2.cap.23. num.3. Filliuc. d.tract.14.num.164.*

Ex Decretalibus.

PRima habetur *in cap.licet de euitandis 6. de elect.* cõtra aſſentientem electioni de ſe factæ in Summum Pont. à paucioribus, quam duabus Cardinalium partibus, & contra talem recipientes, vt referunt *S. Antonin. p.3.tit.24.c.48. Nauar. in man. cap.27.nu.114. Lauor. d. p.2.cap.23.nu.4. Filliuc. d.tract.14.nu.43. verſ.3. Gambar. de caſibus reſeruatis, c.9.num.5. verſ. ſecunda.*

Secunda in *cap.* non magnopere, ne clerici, vel Monachi contra Religioſos profeſſos de clauſtro exeuntes ad audiendas leges Ciuiles, vel Phyſicam ſi infra duorum menſium ſpatium non redierint, vt referunt *Soar. tom.5. diſput.23. ſect.3. num.9. Filliuc. d.tract.14. nu.126. Lauor. d.p.2.cap.23. num.8.*

Tertia in *cap.* quoniam, de officio Ordin. contra Epiſcopum, qui in ciuitate diuerſarum linguarum ſuſcipit eorum regimen, qui ſunt linguæ ſuæ, priuſquam ſuſcipiatur à proprio Epiſcopo in coadiutorem ſuum, vt referunt *Nauar. d.cap.27. nu.114. Soyr. de cenſur. lib.3. cap.32. nu.1. Filliuc. d.tract.14. num.100. & nume.153. Memor. clericorum cap.1. excom.10. Gambar. dict. cap.9. num.5. verſic. tertia.*

Quarta in *cap.* 1. de locato, contra Doctores, & ſcholares

lares vniuersitatis Bononien. qui conducunt domos alterius Doctoris, seu scholaris ante finitam locationem, sine eius consensu, vt referunt *Nauar. d. cap. 27. nu. 114. vers. 4. Soar. d. disput. 23. sect. 3. num. 3. Rainer. in catalogo censurarum extra Bullam c. 8. excom. 15. Lauor. d. part. 2. cap. 23. nu. 10. Filliuc. d. tract. 14. nu. 49. Gambar. d. cap. 9 num. 5. in fine.*

Quinta in *cap.* clericis, ne clerici, vel monachi, contra clericos habentes officium Vicecomitis, vel Præpositi secularis si admoniti non desistant, vt referunt *Nauar. d. cap. 27. num. 117. vers. septima, Iacob. de Graff. d. par. 1. lib. 4. c. 22. nu. 32. Tolet. in instr. Sacerd. lib. 1. c. 37. nu. 7. Soar. tom. 5. disput. 23. sect. 3. nu. 21. Lauor. d. par. 3. c. 23. num. 7. Filliuc. tract. 14. num. 105. Gambar. d. c. 9. num. 7.*

Sexta in *cap. si. eod. tit.* ne clerici, vel monachi, contra Monachos & Canonicos Regulares, Archidiaconos, Decanos, Præpositos, Plebanos, & alios clericos Personatus habentes, vel quoscunque Presbyteros, qui leges, vel Physicam audiunt extrà claustrum, nisi intra duos menses redierint, vt referunt *Nau. d. c. 27. nu. 116. Tolet. d. lib. 1. cap. 37. nu. 4. Soar. d. disp. 23. sect. 3. num. 9. Rainer. in catalogo censurarum extra Bullam c. 2. excom. 10. & 11. & c. 3. excom. 13. Filliuc. d. tract. 14. nu. 101.*

Septima in *cap.* non minus, & in *cap.* aduersus, de immun. Eccles. contra laicos collectas imponentes Clericis, vel Ecclesijs, seu iurisdictionem eorum vsurpãtes si moniti non desistunt, vt refert *Filliuc. d. tract. 14. nu. 43. vers. 4. & Lauor. d. c. 13. num. 26.* vbi refert hodie reseruari in Bulla Cœnæ.

Octaua in *c.* excommunicationi, de raptoribus, contra eos, qui capiunt bona Christianorum naufragio perdita, & non restituunt, quæ hodie est de reseruatis in Bulla Cœnæ Domini §. 4. vt per *Filliuc. d. tract. 14. c. 3. num. 43. vers. sexta. Gambar. de casibus reseruatis cap. 9. num. 8.*

Nona in *cap. 1. de schismat.* contra ementes rem Eccles., vel aliter acquirentes à schismatico, necnon contra tenentem beneficium à schismatico, & innitentem ordinationi factæ per schismaticum, vt referunt *Nau. in man. c. 21. nu. 117. Lauor. d. p. 2. c. 23. nu. 5. Filliuc. d. tract. 14. nu. 43. vers. secunda.*

Decima in *cap. nouerit, de sentent. excom.* contra omnes seruari facientes statuta edita & consuetudines introductas contra vniuersalis Ecclesiæ libertatem, vel nisi ea, intra duos menses faciant amoueri de capitularib. suis, id est, de publicis Communitatum libris, & contra alias personas auxilium ferentes ibi nominatas, vt referunt *Sylvest. in sum. verbo excommunicatio 9. num. 31. Lauor. d. c. 23. nu. 11. Filliuc. d. tract. 14. nu. 43. vers. quinta, & num. 165. Rainer. in catalogo censurarum extra Bullam c. 7. excom. 8.* vbi aduertit illos, qui de nouo talia statuta edere præsumunt, esse excommunicatos in Bulla Cœnæ Domini. *Gambar. d. c. 9. nu. 9.*

Ex sexto Decretalium.

PRima habetur in *cap.* vbi periculum, *de elect.* contra mittentes scripturas, vel nuncios alicui Cardinali in Conclaui existenti ad electionem Romani Pont. vel cum eo secrete loquentes; item contra officiales, qui non seruant contenta in *eod. cap.* vbi periculum, vel circa ipsum fraudem committunt, vt referunt *Sylvest. dict. verbo excommunicatio 9. nu. 35. casu 12. Nau. d. c. 27. nu. 121. Memor. clericorum c. 7. excom. 5. Lauor. d. c. 13. num. 28. Filliuc. d. tract. 14. nu. 53. vers. 1. & nu. 54. Rainer. in catalogo censurarum extra Bullam c. 7. excom. 5. & cap. 9. excom. 45.* vbi aduertit recipientes, vel mittentes litteras, nuntium, notam, aut signum aliquod ijsdem dum sunt in Conclaui, contrahere excommunicationem Papæ reseruatam in *Constit. 80. Pij IV.* incip. In eligendis, *Gambar. de casibus reseruatis c. 10. num. 1.*

Secunda in *cap.* sciant cuncti, *eod. tit.* contra omnes qui siue per se, siue per alios iniuste prosequuntur, aut spoliant beneficijs, vel bonis suis clericos, aut Ecclesiasticas personas, aut eorum cõsanguineos, aut Ecclesias, monasteria, vel alia pia loca, eo quod noluerint, aut nolunt eligere eum, pro quo ipsi rogarunt, seu inducebãt eligere, vt referunt *Sylvest. dict. verbo excommunicatio 9. nu. 38. casu 13. Nau. d. c. 27. nu. 123. Tolet. d. lib. 1. cap. 38 nu. 4. Soar. d. disp. 23. sect. 4. num. 3. Sayr. d. lib. 3. cap. 34. num. 7. Lauor. d. c. 23. nu. 22. Rainer. d. cap. 9. excom. 45. Filliuc. d. tract. 14. num. 43. vers. secunda, & nu. 55. Gambar. d. c. 10. nu. 2. in fine, & nu. 3.*

Tertia in *cap.* generali, *eod. tit.* contra vsurpantes de nouo regalia, custodiam, siue guardiam titulo aduocationis, siue defensionis in Ecclesijs, siue quibuslibet alijs pijs locis præsumunt occupare, vel capere aliqua illorum bona dum vacant, vt referunt *Memor. clericorum cap. 9. excom. 42. Lauor. d. p. 2. c. 23. nu. 12. Filliuc. d. tract. 14. nu. 53. vers. tertia, & nu. 56. & nu. 99. vers. quarta, & nu. 116. Rainer. d. c. 9. excom. 44.* vbi *cum Soar. dict. disp. 23. sect. 4. nu. 6.* notat occupationem bonorum cum effectu, & simul vsurpationis conatum requiri ad contrahendam hanc censuram.

Quarta in *cap.* indemnitatibus, §. *postremo, eod. tit. de elect.* contra eum, qui vocatus, seu deputatus ad dirigẽdas moniales in electionibus non temperat ea, ex quibus discordiæ nasci, vel foueri possunt, vt referunt *Memor. clericorum c. 9. excom. 44. Soar. d. disputat. 23 sect. 4. num. 8. Lauor. d. c. 23. n. 21. Filliuc. d. tract. 14. numer. 53. vers. quarta, & nu. 57. Rainer. d. c. 9. excom. 46.* vbi *cum glos. & Caiet.* obseruat quod si quis non vocatus interfit, & perturbet, vel vocatus, sed post electionem iam factam perturbat, non incurrit censuram, secus si non vocatus superior esset, quia si iste perturbat, dum interest, censura ligatur. *Gambar. d. c. 10. nu. 4. vers. quinta.*

Quinta in *cap.* hac constitutione, *de officio deleg.* contra partes incitantes conseruatorem sibi datum, vt intromittat se in ijs quæ non continent apertam violentiam, vel iniuriam, & exigunt altiorem indaginem, siue iudicialem discussionem, vt referunt *Memor. clericorum c. 18. excom. 64. Rainer. d. c. 9. excom. 47. Filliuc. d. tract. 14 num. 53. vers. quinta, & num. 58. Gambar. d. c. 10. nu. 6. in princip.*

Sexta in *cap. unic.* de ijs quæ vi, contra eos qui vi, aut metu extorquent absolutionem, aut reuocationem excommunicationis, suspensionis, vel interdicti, vt referunt *Soar. d. disp. 23. sect. 4. nu. 11. Memor. clericorum, c. 9. excom. 46. Rainer. d. cap. 9. excom. 48. Filliuc. d. tract. 14. num. 53. vers. sexta, & num. 59. Gambar. dict. c. 10. num. 7 in princip.*

Septima in *cap. mulieres, de iudic.* contra eum, qui fingit casum, vel fraudem aliquam facit, quo iudex ipse vadat ad accipiendum testimonium alicuius fœminæ, vt referunt *Soar. d. sect. 4. nu. 15. Lauor. d. c. 13. nu. 20. Memor. Cleric. c. 9. excom. 47. Rainer. d. c. 9. excõ. 49. Filliuc. d. trac. 14. n. 53. vers. septima, & n. 70. Gamb. d. c. 10. n 8.*

Octaua in *cap.* hoc consultissimo, *de rebus Eccles. non alien.* contra compellentes Prælatos, vel alias personas

Eccleſiaſticos, vt ſubmittant Eccleſias, vel earum bona immobilia perpetuo, vel ad longum tempus laicis, vel ſupponant eis, ipſorum iura recognoſcendo, ſeu profitendo ſe tenere ea ab illis tanquam Superioribus patronis, vel defenſoribus; & laicos, qui aliquid horum habentes aliquo modo illicito plus vſurpant, quam illis ſit permiſſum, & moniti ab eo non deſiſtunt, referunt *Rainer. d. c. 9. excom. 50. Lanor. d. c. 23. num. 23. Filliuc. d. nu. 53. verſ. octaua, & nu. 61. Gambar. d. c. 10. nu. 9.* A

Nona in *c. vnic. de Relig. domibus*, contra Religioſos Mendicantes approbatos poſt Concil. Lugdunenſe, qui de nouo domos ad habitandum recipiunt, vel receptas mutant ſine licentia Sedis Apoſt. vt referunt *Nauar. d. c. 27. nu. 127. verſ. 20. Tolet. d. lib. 1. cap. 38. nu. 12. Soar. d. diſp. 23. ſect. 4. num. 19. Sayr. d. lib. 3. c. 34. nu. 5. Lanor. d. c. 13. nu. 29. Filliuc. d. tract. 14. num. 130.* B

Decima in *cap.* vt periculoſa, ne clerici, vel monachi, contra Religioſos omnes, qui habitum ſuæ Religionis temere dimittunt, & contra Religioſos omnes, qui ad aliqua ſtudia accedunt ſine licentia ſui Prælati, & conſilio maioris partis Conuentus, vt referunt *Nauar. d. c. 27. num. 131. Soar. d. diſp. 23. ſect. 4. nu. 17. & 26. Lanor. d. c. 13. nu. 32. Filliuc. d. tract. 14. nu. 53. verſ. decima, & num. 63. Rainer. in catalogo cenſurarum extra Bullam c. 3 excom. 12. & c. 8. excom. 6.*

Vndecima in *cap.* quoniam, *de immun. Eccleſ.* contra eos qui impediunt Eccleſiaſticos Iudices ordinarios, vel delegatos ne ſua iuriſdictione vtantur, vt referunt *Rainer. d. c. 9. excom. 66. Lanor. d. c. 13. nu. 18.* C

Duodecima in *cap. eos ſi, eod. tit. de immun. Eccleſ.* contra dominos temporales prohibentes ſubditis ſuis ne cum perſonis Eccleſiaſticis contrahant, vel communia obſequia exhibeant, vt referunt *Nau. d. c. 27. num. 130. §. 23. Lanor. d. p. 2. c. 23. num. 16.*

Decima tertia in *cap.* quamquam 4. *de cenſib.* contra compellentes Eccleſiaſticas perſonas ad pedagia, quindagia, &c. ſiue per ſe, ſiue per alium exigentes, vt referunt *Soar. dict. diſputat. 23. ſect. 4. numer. 21. Lanor. dict. cap. 23. num. 17. Filliuc. dict. tract. 14. num. 53. verſ. nona, & num. 62.*

Decima quarta in *c. 2. de hæret.* contra quoſcunque qui ſcienter præſumunt ſepelire in loco ſacro hæreticos, credentes, eorum receptatores, defenſores, aut fautores, nec debent abſolui, nili prius propriis manibus ſuis publicè extrahant, & proijciant huiuſmodi cadauera, & locus ille perpetuò careat iure ſepulturæ, vt per *Lanor. d. cap. 13. num. 30. Memoriale clericorum cap. 9. excom. 49. Filliuc. d. tract. 14. nu. 53. verſ. vndecima, Gambar. d. c. 10. nu. 12.* D

Decima quinta in *cap.* vt inquiſitionis, *eod. tit.* contra octo genera delinquentium de quibus ibi, & præcipuè contra omnes habentes iuriſdictionem temporalem, qui non obediunt Epiſcopis, & Inquiſitoribus in requirendis hæreticis, & alijs præſtandis, de quibus ibi: vbi etiam extenditur contra dantes auxilium, conſilium, & fauorem, vt per *Sylueſt. d. verbo excommunicatio 9. num. 58. caſu 28. Nauar. d. c. 27. num. 135. Tolet. d. lib. 1. c. 38. nu. 19. Memor. cleric. c. 7. excom. 6. Rainer. in catalogo cenſurarum extra Bullam c. 7. excom. 6. Lanor. dict. cap. 23. num. 25.* E

Decima ſexta in *cap.* pro humani, *de homicid.* contra eos, qui per aſſaſſinos interficiunt aliquem Chriſtianum, aut vident interfici, quamuis non ſequatur mors, aut aſſaſſinos receperint, defenderint, vel celauerint, vt referunt *Soar. d. diſp. 23. ſect. 4. num. 46. Rainer. dict. c. 9. excom. 52. Lanor. dict. cap. 13. num. 15. Filliuc. d. tract. 14. num. 53. verſ. duodecima, & num. 65. Gambar. dict. c. 10. num. 14.*

Decima ſeptima in *cap. 1.* de Vſuris contra clericos, qui permittunt verſari in terris ſuis fœneratores publicos, alienigenas, vel ſi non expellunt eos, intra tres menſes, qui locant illis, vel alio prætextu concedunt domus ad fœnus exercendum, vt referunt *Nauar. d. cap. 27. nu. 136. verſ. 13. Soar. tom. 5. diſput. 22. ſect. 4. num. 42. Tolet. d. lib. 1. cap. 38. num. 22. Lanor. d. cap. 23. num. 13. Filliuc. d. tract. 14. nu. 108. Sayr. lib. 3. cap. 32. nu. 12. Gambar. d. cap. 10. num. 15.*

Decima octaua in *cap. 1. de iniur.* contra eos, qui concedunt repreſſalias contra perſonas Eccleſiaſticas, vel eorum bona, & qui conceſſas extendunt ad prædictos, & bona, niſi intra menſem à conceſſione, vel extenſione abſtinuerint & reuocauerint: ſi autem eſt vniuerſitas ſupponitur interdicto, vt referunt *Syluest. dict. verbo excommunicatio 9. num. 62. caſu 32. Nauar. dict. cap. 27. num. 136. Rainer. in d. catalogo cap. 7. excommu. 9. Lanor. dict. cap. 13. num. 19. Filliuc. dict. tractat. 14. numero 53. verſic. decima tertia, & num. 66. Gambar. dict. c. 10. num. 17.*

Decima nona in *cap.* felicis de pœnis, contra omnes Principes, & alios dominos, ac Iudices non obſeruantes contenta in eo contra percutientes, vel hoſtiliter inſequentes aliquem S. R. E. Cardinalem, hodie eſt de reſeruatis in Bulla Cœnæ Domini, vt per *Nauar. d. c. 27. nu. 136. Rainer. in d. catalogo c. 7. excommu. 4. Lanor. d. c. 13. nu. 14. Filliuc. d. tract. 14. nu. 53. in fi. & num. 133. & 134. Gambar. d. c. 10. in fine.*

Ex Clementinis.

PRima fertur in *Clem. 1. de ſequeſt. poſſeſſ.* contra præſumentes impedire ſequeſtrationem factam per loci Ordinarium de beneficio Eccleſiaſtico per triennij pacificè non poſſeſſo, & oblatam in Curia Romana vnam ſententiam diffinitiuam in poſſeſſorio, vel proprietate, nunc ſequeſtra non ponuntur ab Ordinarijs, ſed ab ipſis Rotæ Romanæ Auditoribus auctoritate Papæ, vt per *Soar. tom. 5. diſp. 23. ſect. 5. nu. 1. Nau. d. c. 27 nu. 137. Rainer. in catalogo cenſurarum extra Bullam c. 9. excom. 62. Lanor. d. p. 2. c. 13. nu. 41. Filliuc. d. tractat. 14. num. 67. verſ. prima, & num. 68. Gambar. de caſibus reſeruatis c. 11. num. 1.*

Secunda in *Clem. 1. de ſepultur.* contra ſepelientes aliquem in cœmiterio tempore interdicti extra caſus à Iure conceſſos, vel ibidem ſepeliunt publicè excommunicatos, vel nominatim interdictos, vel vſurarios manifeſtos, etiamſi ſepelientes ſint exempti, non obſtantibus eorum priuilegijs, vt referunt *Memoriale clericorum cap. 9. excomm. 51. Rainer. d. c. 9. excomm. 51. & 53. Gambar. d. cap. 11. num. 2. Filliuc. d. tract. 14. nu. 67. verſ. ſecunda, & num. 69.*

Tertia in *Clem.* Religioſi, de decimis, contra Religioſos, qui ſibi appropriant exquiſitis fraudibus, ſine coloribus vſurpare præſumunt noualia, aut decimas Eccleſijs debitas non ſpectantes ad eos aliqua legitima de cauſa, vel prohibuerint, aut non permiſerint ſolui decimas Eccleſijs de animalibus familiarium, & Paſtorum horum, vel aliorum immiſcentium animalia ipſa ipſorum gregibus, vel prohibuerint, aut non permiſerint ſolui decimas Eccleſijs de animalibus, quæ in pluribus locis emunt in fraudem Eccleſiarum, emptàque

præque tradunt venditoribus, vel alijs ad ipſa tenenda, A vel de terris, quas alijs tradunt excolendas, decimas Eccleſijs ſolui non permiſerint, aut prohibuerint, ſi requiſiti ab eis, quorum intereſt, à præmiſſis intra menſem non deſiterint, aut ſi intra duos menſes non ſatisfecerint Eccleſiis læſis, ſi quid contra prædicta vſurpauerint, vt per *Sylueſt. verbo excommunicatio 9. num. 72. caſu 36. Nauar. cap. 27. num. 188. Tolet. dict. lib. primo capit. 39. numer. 3. Rainer. in dict. catalogo caput. 3. excommunic. 15. Lauor. dict. cap. 13. num. 46. Filliuc. d. tract. 14. num. 125. verſic. quinta, & num. 137. Gambar. d. cap. 11. num. 7.*

Quarta in *Clem.* ne in agro §. quia vero, de ſtatu Monach. contra Monachos, aut Canonicos Regulares adminiſtrationem non habentes, qui petunt Curias Prin B cipum animo nocendi ſuis Prælatis, & Monaſterijs, & contra Monachos, qui ſine licentia Abbatum ſuorum tenent arma intra ſepta Monaſterij, vt referunt *Sylueſt. d. verbo excommunicatio 9. num. 73. caſu 37. Nau. d. c. 27. num. 139. Soar. tom. 5. diſput. 23. ſect. 5. nu. 4. Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 2. quæſt. 60. art. 2. verſ. quarta, Filliuc. d. tract. 14. num. 119. Lauor. d. cap. 13. num. 45. Rainer. in d. catalogo cap. 3 excom. 16.*

Quinta in *eod. Clem.* ne in agro contra quoſcunque Monachos, qui intra ſepta Monaſterij ſine licentia Abbatis arma tenere præſumunt, vt per *Rainer. dict. cap. 3. excom. 22. Filliuc. d. tract. 14. nu. 120. Gambar. d. cap. 11. num. 8.*

Sexta in *Clem.* attendentes §. *fin. eod. tit. de ſtatu Regul.* C contra eos, qui præſumunt impedire Viſitatores Monialium, & etiam Canonicorum Regularium in ijs quæ pertinent ad officium viſitationis earundem, ſi à Viſitatoribus admoniti non deſiſtant, referunt *Memor. clericorum cap. 9. excomm. 52. Rainer. in dict. catalogo c. 9 excom. 54. Lauor. dict. cap. 13. num. 43. Filliuc. dict. tract. 14. num. 67. verſ. tertia, & num. 72. Gambar. dict. cap. 11. num. 10.*

Septima in *Clem. 1. de Relig. domibus* contra Beguinos, ſiue qui ſequuntur ſtatum Beguinorum, vel ſectantur aſſumptum, vel de nouo inſtituunt, & Religioſos, qui dictos Beguinos, & vt ſupra, fouent, & dant eiſdem auxilium, conſilium, & fauorem, referunt *Lauor. dict. par. 2. cap. 13. num. 35. Filliuc. dict. tractat. 14. numer. 67 verſ. quarta, & num. 74. & num. 143. Gambar. dict. c. 11. num. 11.* D

Octaua in *Clem. 1. de conſanguinit. & affinitat.* contra contrahentes ſcienter Matrimonium in gradu prohibito à ſacris Canonibus conſanguinitatis, vel affinitatis. Et contra illos, qui contrahunt cum Monialibus profeſſis, & etiam Moniales ipſas profeſſas. Et contra Religioſos profeſſos, qui contrahunt cum quauis muliere. Ac denique contra clericos omnes in Sacris conſtitutos, Matrimonium contrahentes, referunt *Soar. tom. 5. diſp. 23. ſect. 5. num. 23. Memor. clericorum cap. 2. excom. 12. Rainer. in d. catalogo cap. 3. excom. 12. Lauor. d. c. 13. num. 33. Filliuc. dict. tract. 14. num. 67. verſ. quinta, & numer. 75. & num. 113.* B

Nona in *Clem.* nolentes, *de hæret.* contra Inquiſitores, & ipſorum, vel Epiſcoporum, aut Capitulorum, Sede vacante commiſſarios deputatos in cauſis Fidei, qui prætextu ſui officij Inquiſitionis illicitè ſumunt pecuniam aliquam, & qui ſcienter confiſcant bona Eccleſiaſtica, etiam applicanda fiſco Eccleſiæ, vt per *Sylueſt. verbo excommunicatio 9. num. 81. caſu 42. Nauar. d. c. 27. num. 142. Rainer. in d. catalogo cap. 6. excom. 2. Filliuc. d.*

tract. 14. num. 168. Tolet. d. lib. 1. cap. 39. nu. 11. Gambar. d. cap. 11. num. 13.

Decima in *cap. vnic.* de Vſuris, contra omnes officiales locorum quocunque nomine cenſeantur, qui faciunt, ſcribunt, vel dictant ſtatuta de vſuris ſoluendis, vel quod ſolutæ non repetantur, & eos qui iudicant vſuras eſſe ſoluendas, aut ſolutas non eſſe repetendas, & qui habent ſuper hoc poteſtatem, niſi intra tres menſes deleuerint ſtatuta talia de libris Communitatum, vel ſi talia ſtatuta, aut conſuetudines illorum effectum habentes obſeruare præſumant, vt referunt *Sylueſt. dict. verbo excommunicatio 9. nu. 81. Lauor. dict. cap. 13. nu. 40. Filliuc. dict. tract. 14. nu. 170. Gambar. d. cap. 11. num. 14. Rainer. in dict. catalogo cap. 7. excom. 7.* vbi multipliciter declarat.

Vndecima in *Clem.* cupientes de pœnis, contra omnes Religioſos Mendicantes, qui ſine licentia Papæ loca de nouo accipiunt ad habitandum, vel hactenus recepta mutant, vel quouis titulo alienationis transferunt, vt referunt *Sylueſt. d. verbo excommunicatio 9. caſu. 44. num. 85. Nauar. d. cap. 27. num. 144. Memor. clericorum cap. 3. excomm. 22. Rainer. d. catalogo c. 3. excom. 20. Gambar. d. cap. 11. nu. 15. Lauor. d. cap. 13. num. 36. Filliuc. d. tract. 14. nu. 145.* quorum aliqui notant hanc excommunicationem quoad multos Mendicantes per eorum priuilegia ſublatam eſſe.

Duodecima in *eod. Clem.* cupientes, contra Religioſos, qui in concionibus, vel alijs locis dicunt aliquid, vt retrahant auditores à ſolutionibus decimarum Eccleſiis debitarum, vt per *Sylueſt. d. verbo excommunicatio 9. num. 88. caſu 45. Nauar. dict. cap. 27. nume. 145. Memor. clericorum cap. 3. excom. 19. Lauor. dict. cap. 13. num. 37. Rainer. dict. catalogo cap. 3. excom. 17.* Item etiam in eadem Clemen. fertur alia excommunicatio contra Religioſos, qui de induſtria poſtponunt facere Confeſſionem pœnitentibus, ſeu confitentibus de huiuſmodi decimis ſoluendis, & poſtea præſumunt prædicare non purgata negligentia cum commode poſſint eos admonendo, *Gambar. d. cap. 11. nu. 16.*

Decimatertia in *Clem. 1. de ſentent. excom.* contra omnes Religioſos cuiuſcunque Ordinis, qui interdictum impoſitum auctoritate Apoſtol. vel Ordinaria nõ ſeruant, cum ſciunt matricem Eccleſiam vel Parochialem loci illud ſeruare, vt referunt *S. Antonin. p. 3. tit. 24. cap. 56. Nauar. d. cap. 27. num. 146. Tolet. d. lib. 1. cap. 39. num. 15. Sylueſt. d. verbo excommunicatio 9. num. 90. caſu 47. Sayr. d. lib. 3. cap. 33. num. 44. Rainer. in dict. catalogo cap. 3. excom. 14. Lauor. d. cap. 13. num. 38. & 44. Filliuc. d. tract. 14. nu. 125. verſ. duodecima, & nu. 148. Gambar. d. c. 11. num. 17.*

Decima quarta in *Clem.* exiui de Paradiſo, *de verbor. ſignif.* contra eos, qui illam commentantur, vt referunt *S. Antonin. par. 3. tit. 24. c. 69. Sayr. d. lib. 3. c. 35. nu. 21. Memor. clericorum c. 9. excom. 54. Rainer. in dict. catalogo c. 9. excom. 56. Lauor. d. c. 13. nu. 44.*

Ex Extrauagantibus.

PRima fertur in *Extraua.* ſuper gentes, *de conſuetud. inter commun.* contra impedientes nuncios, vel legatos Romani Pontif. ne ingrediantur Regna, Prouincias, & terras, ad quæ ipſos deſtinare contigerit, quæ hodie reſeruata eſt in Bulla Cœnæ Domini, refert *Lauor. d. par. 2. cap. 13. num. 48. Gambar. de caſib. reſeruat. cap. 12. num. 2.*

Secunda in *Extrauag.* ambitiosæ, *de rebus Eccles. non alien. inter commun.* contra eos, qui extra casus à iure permissos alienant, vel locant in plures, quam in tres annos bona immobilia, vel mobilia pretiosa Ecclesiarum, vt referunt *Rainer. in dict. catalogo capit. 2. excomm. 13. Filliuc. dict. tractat. 14. num. 99. vers. septima, & num. 114.* Hanc Extrauagantem receptam esse quoad nullitatem contractus, non vero quoad excommunicationem, & alias pœnas extrinsecas resoluunt Doctores, quos citauimus *infra alleg.*

Tertia in *Extrauag.* etsi deceat, *de maior. & obed. inter commun.* contra Prælatos quoscunque etiam Patriarchas ad Romanam Curiam venientes, & inde discedentes absque Papæ notitia, & contra omnes qui Prælatos apud Sedem Apostol. recipiunt, nisi ante receptionem aduentum illorum Papæ significauerint, vt referunt *Sayr. d. lib. 3. cap. 32. num. 23. Lauor. d. c. 13. nu. 49.*

Quarta in *Extrauag. vices 2. de treuga & pace*, contra ipsos Rectores Ecclesiarum, & Religiosos Mendicantium in Germania existentes, qui pacem inter ipsos factam violant, vt per *Sayr. dict. lib. 3. cap. 33. num. 44. Memor. clericorum cap. 5. excom. 13. Rainer. in d. catalogo c. 8. excom. 13. Filliuc. dict. tract. 14. num. 149. Lauor. dict. cap. 13. num. 50.*

Quinta in *Extrauag.* quia nonnulli, *de sentent. excom. inter commun.* contra impugnantes litteras Papæ electi antequam coronetur, cum eodem momento, quo quis in Papam canonicè eligitur, confirmatur immediatè Deo, & potest ante coronationem exercere officium suum, vt referunt *Memor. clericorum cap. 9. excomm. 55. Rainer. in dict. catalogo cap. 9. excom. 58. Lauor. d. part. 2. cap. 13. num. 34.*

Sexta in *Extrauag.* Sancta Romana, *de relig. domib. Ioannis XXII.* contra Episcopos, & quoscunque Prælatos permittentes ritum, habitumve Fraticellorũ, Bizzocorum, siue Beguinorum, vt referunt *Caiet. verbo excommunicatio c. 5. Tolet. d. lib. 1. c. 38. nu. 12. Sayr. d. lib. 3 c. 32. nu. 24. Lauor. d. c. 13. nu. 47.* Hæc excommunicatio est etiam contra dictos Fraticellos, & Beguinos, & omnes de nouo assumentes talem sectam, quæ hodie non extat, vt obseruat *Tolet. proximè loco citato.*

Ex Concilio Tridentino.

PRima fertur *sess. 4.* contra imprimentes, & mandantes imprimi, vendentes, & apud se retinentes libros de rebus sacris tractantes sine nomine Auctoris, sine approbatione Ordinarij, & si Auctores Regulares fuerint vltra Ordinarij approbationem, requiritur etiam proprij Superioris recognitio & licentia, vt referunt *Soar. tom. 5. disput. 23. sect. 7. in princip. num. 2. & 3. Memor. clericorum cap. 9. excom. 56. Rainer. in catalogo censurarum extra Bullam cap. 9. excom. 59. Lauor. de Indulgent. par. 2. cap. 13. num. 51. & num. 58. Gambar. de casib. reseru. cap. 13. num. 2.*

Secunda *sess. 13. cap. fin.* contra eos, qui docent, prædicant, vel pertinaciter asserunt, seu etiam publicè disputando defendere præsumunt eos, quos Conscientia peccati mortalis grauat, quantumcunque etiam se cõtritos existiment habita cõpia Confessarij necessario præmittendam non esse Sacramentalem Confessionẽ, vt referunt *Soar. tom. 3. disp. 66. sect. 3. Memor. clericorum cap. 9. excom. 57. Rainer. in d. catalogo cap. 9. excom. 60. Filliuc. d. tract. 14. nu. 81. vers. secunda, & nu. 84. Lauor. d. cap. 13. nu. 57. Gambar. d. c. 13. nu. 3.*

Tertia *sess. 24. de reform. Matrim. cap. 1.* contra falsò affirmantes Matrimonia filiorumfam. sine consensu parentum contracta esse irrita, ac parentes ea rata, vel irrita facere posse, vt per *Lauor. d. c. 13. nu. 59.*

Quarta *ead. sess. 24. de reformat. Matrim. cap. 6.* contra raptores mulierum, ac omnes dantes eis auxilium, consilium, & fauorem, vt per *Memor. clericorum c. 9. excom. 58. Rainer. d. catalogo c. 9. excom. 61. Filliuc. d. tract. 14. num. 85. Lauor. d. c. 13. num. 60. Sanch. de Matrim. lib. 7. disp. 13. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 22. num. 31 vers. de excom. Bonacin. de Matrimon. q. 4. puncto 18. n. 9. in fine. Gambar. d. cap. 13. nu. 4.*

Quinta *ead. sess. 24. de reformat. Matrim. cap. 9.* cõtra dominos temporales, ac magistratus cuiuscunque gradus, dignitatis, ac conditionis existant, qui quouismodo directè, vel indirectè subditos suos, vel quoscunque alios cogunt quominus libere Matrimonium contrahant, vt per *Rainer. in d. catalogo cap. 7. excom. 14. Filliuc. d. tract. 14. num. 86. Gambar. d. cap. 13. num. 4. Lauor. d. c. 13. num. 61.* Comprehendi tantum temporales quosdam dominos, & publicam forensem iurisdictionem habentes, vt Iudices, & Episcopos, obseruant *Henriq. in sum. lib. 11. c. 6. §. 6. in commento lit. G. Sanch. de Matri. lib. 4. disp. 22. in fine, Basil. Ponti. de impedim. Matrim. cap. 29. §. 12. vers. ex dictis, Gutier. de Matrim. cap. 79. nu. 11. Bonacin. eod. tract. quæst. 3. puncto 8. num. 34. vers. aduertendum.* Non extendi tamen ad prohibentes Matrimonium tenent *Henriq. d. c. 6. §. 5. Bonacin. d. nu. 34. versic. secundo, & q. 4. puncto 17. num. 26. vers. nec obstat, Basil. Ponti. d. §. 12. vers. secundo.*

Sexta *sess. 25. de Regular. cap. 5.* contra Magistratus seculares, qui ab Episcopis requisiti non præbent eorum auxilium ad restituendam, vel conseruandam clausuram Monialium, & ad compescendum pœnis inobedientes, & contradictores talis clausuræ, vt referunt *Memor. clericorum cap. 7. excomm. 10. Rainer. dict. catalogo cap. 7. excom. 10. Lauor. dict. cap. 13. num. 63. Filliuc. d. tract. 14. num. 96. vers. prima, & num. 172. Gambar. d. cap. 13. num. 5.*

Septima *ead. sess. 25. de Regularib. cap. 16.* contra Religiosos, & Religiosas, qui recipiunt aliquid à nouitijs, dum sunt in probatione, vel à parentibus, propinquis, & curatoribus suis excepto victu, atque vestitu, vt per *Fr. Ludouic. Miranda in manuali Prælat. tom. 2. quæst. 35. art. 18. concl. 2.*

Octaua *ead. sess. 25. de Regular. cap. 18.* contra omnes quicunque sint, qui quomodocunque coegerint aliquam Virginem, vel viduam, aut aliam quamcunque mulierem inuitam, præterquam in casibus à iure permissis, & expressis ad ingrediendum Monasterium, vel ad suscipiendum habitum cuiuscunque Religionis, vel emittendam professionem in eis, & qui in aliquo ex prædictis consilium, auxilium, vel fauorem dederint, aut qui scientes eam non sponte ingredi monasterium, aut habitum suscipere, aut professionem emittere quoquomodo eidem actui vel præsentiam, vel consensum, vel auctoritatem interposuerint, vel qui sanctarum Virginum, & aliarum mulierum voluntatem veli accipiendi, vel voti emittendi quoquomodo sine iusta causa impedierint, vt referunt *Soar. tom. 5. disp. 23. sect. 5. num. 9. Gambar. d. c. 13. nu. 8. Rainer. in d. catalogo c. 9. excom. 63. Filliuc. d. tract. 14. num. 88. Lauor. d. cap. 13. num. 64.* vbi citat metipsum in hoc loco, cuius decreti dispositionem intelligendam esse de vi coactiua, non inductiua cum loquatur per verbũ, coegerit, obseruant *Azor. in-*

flit.

stit. moral. p. 1. lib. 13. c. 9. quæst. 2. vers. præterea, Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 2. titul. 18. l. 7. num. 62. Procedere in cogente fœminam ad Monasterij ingressum, non vt profiteatur, nec vt habitum sumat, sed vt ibi seculari retento educetur, donec ætatis aptæ Matrimonio sit, notant *Nauar. cons. 56. sub tit. de sentent. ex com. in 1. edit. aliàs cons. 6. sub tit. de Regular. in nouis, Soar. tom. 5. disp. 23. sect. 5. num. 9. Zerola in praxi Episcop. par. 2. verbo Moniales §. 13. Sanch. in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 4. cap. 4. num. 12.* Non comprehendere tamen cogentes ingressu non sequuto resoluunt *Sayr. in floribus decis. sub tit. de sentent. excomm. decis. 51. Nau. sub eod. tit. cons. 55. in antiq.*

A

B

Ex diuersis Summorum Pont. Constitutionibus.

PRima fertur in *Concil. Lateranen. sub Leone X.* contra eos, qui prædicando, vel disputando audent impugnare Montes pietatis, vt referunt *Rainer. in catalogo censuratum extra Bullam cap. 5. excom. 6. Filliuc. dict. tractat. 14. num. 121. Lauor. de Indulgent. par. 2. capit. 13. num. 52.*

Secunda in *eod. Concil. Lateranen. sub Leone X.* contra sortilegia, incantationes, & diuinationes per inuocationem dæmonum exercentes, vt referunt *Filliuc. dict. tractat. 14. num. 67. vers. secunda, Lauor. dict. c. 13. num. 53.* vide *Constitut. Gregorij XV.* incip. *Omnipotentis Dei sub Dat. 20. Martij 1623.* vbi grauissimæ pœnæ imponuntur.

C

Tertia in *Constitut. 24.* Clementis VII. incip. Accepimus, contra eos, qui in Romana Curia Apostolicas commissiones, intimationes, publicationes, & affixiones præsentauerint præter cursores, vt refert *Lauor. d. c. 13. num. 77.*

Quarta, in *Constit.* Clementis VII. & aliorum Summorum Pontif. relatis, in Constitut. Basilicæ S. Petri de Vrbe *sub tit. 6. de sacristia num. 6. fol. 47.* contra Archipresbyterum, Canonicos, beneficiatos, & Clericos, ejusdem Basilicæ non applicantes integram medietatē omnium fructuum, & distributionum quotidianarum primi anni, Sacristiæ.

Quinta, *in Constit. 88. aliàs 112.* Pij IV. incip. In sacrosancta, contra Rectores studiorum, & alios Episcopis inferiores doctorandi facultatem habentes, qui aliquem ad gradus doctoratus promoueri, vel Cathedrā, aut lectiones retinere, vel consequi patiuntur priusquā Fidei professionem emittant, & alia non seruant quæ seruare tenentur iuxta formam traditam in eodem *Cōstit.* vt referunt *Rainer. in d. Catalogo c. 8. excommunic. 7. Filliuc. d. tract. 14. nu. 163. vers. septima.*

D

Sexta, *in Constit. 65.* eiusdem *Pij IV.* incip. *Cum eius nires*, contra Sedis Apost. eiusque locorum Gubernatores, Rectores, Præsidentes, & alios officiales, qui concedere quouis colore præsumunt alicui licentiam, seu facultatem deferendi, vel retinendi etiam ad breuissimum tempus archibusseros breuioris mensuræ duorum palmorum referunt *Rainer. in d. catalogo c. 8. excom. 8. Lauor. d. cap. 13. num. 87.*

Septima, in *Constit. 56.* eiusdem Pij IV. incip. *Decet.* contra eosdem Gubernatores, &c. qui pœnas pecuniarias, seu mulctas, aut bonorum in parte, vel in totum confiscationes contra delinquentes per statuta, vel banimenta impositas alteri quam Cameræ Apost. applicare quouis modo præsumunt, vt refert *Rainer. d. cap. 8. excom. 9.*

E

Octaua in *Const. 107.* eiusdem Pij IV. incip. *Superna*, contra Legatos, Vicelegatos, Gubernatores, & quoscumque Iudices, & Officiales quouis prætextu & priuilegio munitos, qui per se seu per eorum Cancellarios, Secretarios, scribas, vel alium quemcumque in officijs notariatuum per Cameram Apost. venditis, vel in eorum interpretatione, ac originalibus scripturis officia huiusmodi ipsorumque Notariorum præiudicium cōcernentibus se intromittere, aut de illis quomodolibet disponere, seu Notarios illa ementes molestare, perturbare, vel impedire, aut contra eos procedere præsumūt, vt refert *Rainer. d. cap. 8. excomm. 10.*

Nona, in *Constit. 60.* eiusdem Pij IV. incip. *In sublimi* contra Officiales S. Pœnitentiariæ, qui in concessionibus, & expeditionibus sibi interdictis ab eodem Pio IV. quouis priuilegij, seu indulti prætextu se intromittere quoquo modo præsumunt, vt refert *Rainer. d. c. 8. excom. 11.* vbi nomine officialium S. Pœnitentiariæ intelligit Regentem, correctores, scriptores, procuratores, reuisores, sigillatores. & alios quoscunque.

Decima, in *Const. 93.* Pij V. contra omnes, qui vindictæ studio aliquem offenderint in Vrbe, & ibi arma ad hoc, aut armatos congregauerint, vt per *Iacob. de Graff. in aureis decis. p. 1. lib. 4. c. 22. nu. 22. Filliuc. d. tract. 14. nu. 97. vers. septima.*

Vndecima, in *Constit. 83.* eiusdem Pij V. incip. *Si de protegendis*, contra eos, qui occidunt, verberant, dejiciunt, perterrefaciunt Inquisitores, aduocatos, procuratores, notarios, aliumue ministrum S. Officij, seu accusatorem, denunciatorem, aut testem in causa fidei quomodocumque productum, vt referunt *Rainer. in d. catalogo c. 9. excomm. 68. Filliuc. d. tract. 14. numer. 92. Lauor. d. cap. 13. num. 84.*

Duodecima, in *Constitut. 175.* eiusdem Pij V. incip. *Sanctissimus*, contra omnes Superiores, & inferiores officiales, ac ministros tam Vrbis Romę, quam totius Orbis, qui DD. Cardinalium Inquisitorum Generalium præceptis & mandatis, in quibuscumque officium S. Inquisitionis concernentibus non parent, & obediunt, referunt *Rainer. in d. catalogo cap. 7. excom. 11. & Filliuc. d. tract. 14. num. 163. vers. octaua.*

Decima tertia in *Const. 47.* eiusdem Pij V. incip. *De salute gregis*, contra omnes Principes quacumque tam Ecclesiastica quam mundana, etiam Imperiali, Regia, vel quauis alia dignitate fulgentes, qui in suis prouincijs, ciuitatibus, terris, & locis permittunt fieri taurorum, aliarumque ferarum agitationes, ideſt congressus hominum cum tauris, alijsque feris bestijs, & contra clericos tam Regulares quam Seculares beneficia Ecclesiastica obtinentes, vel in sacris Ordinibus constitutos, qui in huiusmodi spectaculis publicis, vel priuatis interfunt, vt referunt *Rainer. in d. catalogo cap. 7. excom. 12. Filliuc. d. tract. 14. num. 123.* Postea Gregorius XIII. de anno 1575. reuocauit pœnas & censuras, in *d. Bulla* Pij V. contentas quoad Laicos, & Fratres Milites tātum quarumcunque Militiarum (dummodo sacris Ordinibus initiati non fuerint) Regnorum Hispaniæ, vt attestantur *Selzed. ad Bernard. c. 75. in nouiss. edit. & Quarant. in summa Bullarij verbo torneamenta.* Denique Clemens VIII. de anno 1596. abundātius prædictas pœnas & censuras quoad omnes in *d. Constit.* Pij V. contentos (exceptis Monachis, & Fratribus Mendicantibus, cęterisque Regularibus cuiuscumque Ordinis. & instituti) sublstulit, & amouit, illam ad terminos Iuris communis reducēdo, non tamen illi derogando, referunt *Quarant.*

citato loco, & Fr. Emman. quæſt. Regul. tom. 3. q. 68. art. 2. de quarum Conſtitutionum materia & intellectu, vide *Nauar. in man. cap. 15. nume. 18. cum ſeqq. Spin. in ſpecul. teſtam. gloſ. 2. princ. à num. 27. Ioan. Garc. de expenſ. c. 21. num. 29. Gutier. canon. lib. 1. cap. 7. Azor. inſtitut. moral. p. 3. lib. 2. cap. 15. à princip. Filliuc. tom. 2. tract. 29. num. 109.* & alios plures citatos *à Cened. ad Decretal. collect. 13. num. 3.*

Decima quarta, in *Conſtit. 28.* Gregorij XIII. incip. *Dubijs*, contra Superiores, & Prælatos Seculares & Regulares, quibus cura Monaſteriorum Monialium incumbit, dicta Monaſteria ingredientes in caſibus non neceſſarijs, nec comitatos à perſonis Religioſis, etiamſi ſint Cardinales, vt refert *Lauor. d. cap. 13. nu. 56.*

Decima quinta, in *Conſtit. 2.* eiuſdem Gregorij XIII. incip. *Omni certè ſtudio*, contra eum, qui Agnos Dei à Summo Pont. conſecratos depinxerit, aliquo colore infecerit, minio notarit, qui item venales propoſuerit, vt per citatos ſup. hac *alleg. num. 150.*

Decima ſexta, in *Conſtit. 13.* eiuſdem Gregorij XIII. incip. *Inter multiplices*, contra extrahentes frumentum, & legumina extra Vrbem, & ſtatum Eccleſiaſticum, impedientes afferentes prædicta ad Vrbem, & ementes vltra vſum vnius anni, vt refert *Lauor. d. c. 13. nu. 65.*

Decima ſeptima, in *Conſtitut. 109.* Clementis VIII. incip. *Quoniam*, contra Fratres Ordinis Cruciferorum requirentes fauorem pro dignitatibus, & officijs obtinendis, & contra vtentes dictis fauoribus etiam non requiſitis, & contra admittentes ad officia, dignitates, &c. etiam per fauores, vt refert *Lauor. d. cap. 13. num. 54.*

CATALOGVS EXCOMMVNICATIONVM nemini reſeruatarum per ſtatus perſonarum alphabetico Ordine digeſtus.

CONTRA EPISCOPOS.

FRaticellorum habitum permittentes *ſup. nu. 239.*
Litteras à Principibus impetrantes ad dignitates.
Prælaturam in ciuitate diuerſarum linguarum eorum ſuſcipientes, qui ſunt linguæ ſuæ priuſquam ſuſcipiatur à proprio Epiſcopo in coadiutorem ſuum *nu-mero 194.*
Romam petentes, & inde recedentes ſine licentia Papæ, *num. 236.*

Contra Clericos.

ABſoluere præſumentes à caſibus contentis in Bulla Cœnæ.
Adminiſtrandi munus ſuſcipientes in ciuitate diuerſorum rituum, &c.
Alienantes bona Eccleſiarum, vel locantes vltra triennium.
Beneficia fictè reſignantes, vel permutantes.
Matrimonium contrahentes ſi ſint in Sacris.
Medicinam aut leges audientes ſi ſint Sacerdotes, vel perſonatum habentes *num. 196.*
Montes pietatis impugnantes in concionibus.
Regalia, & iura Eccleſiarum vacantium procurantes, vt alij occupent.
Taurorum agitationibus intereſſentes ſi ſint in Sacris.
Vicecomitis officium habentes, vel Præpoſiti ſecularis, ſi admoniti non deſiſtant, *num. 196.*
Vſurarijs alienigenis domos minores Epiſcopis locantes, *num. 217.*

Contra Religioſos.

ARma intra clauſtra ſine licentia tenentes, *nu. 224.*
Beguinarum ſtatum fouentes, *num. 226.*
Capuccinos recipientes Minores de Obſeruantia.
Curiam Principum adeuntes ad nocendum ſuis, *nu. 223.*
Decimas occupantes, vel earum ſolutionem impedientes, *num. 222.*
Decimas vt non ſoluant retrahentes auditores, *nu. 231.*
Cruciferos requirentes fauores pro dignitatibus conſequendis, *num. 264.*
Inſtituentes nouum Ordinem ſine licentia Papæ.
Interdictum non ſeruantes quando obſeruatur à Cathedrali, &c. *num. 234.*
Medicinam & leges extra clauſtra audientes.
Mendicantes recipientes nouas domos, &c. *num. 209. & num. 230.*
Mendicantes & Parochos non ſeruantes pacem inter ſe in Germania, *num. 237.*
Profeſſos temerè habitum dimittentes, *num. 210.*
Profeſſos Matrimonium contrahentes.
Profeſſos de clauſtro exeuntes ad audiendas leges, vel Phyſicam, &c. *num. 193.*
Recipientes aliquid à nouitijs dum ſunt in probatione, vel à parentibus, &c. *num. 246.*
Superiores, quibus cura Monaſteriorum Monialium incumbit, dicta Monaſteria ingredientes in caſibus non neceſſarijs, &c.

Contra Dominos temporales.

INquiſitionis officij promotionem impedientes.
Matrimonium ne liberè contrahatur impedientes, *numer. 244.*
Præcipientes ſubditis ne præſtent obſequia Eccleſiaſticis, *num. 212.*
Repreſſalias contra Eccleſiaſticos concedentes.
Statuta in *cap. ſelicis, de pœnis in 6.* non ſeruantes, *nu. 219.*
Taurorum agitationes in terris ſuis permittentes, *nu. 260.*
Vicarij Imper. nomen vacante Imperio retinentes.

Contra Magiſtratus & Iudices.

ARma breuiora tribus palmis permittentes portare, in Statu Eccleſiaſtico, *num. 253.*
Cardinalibus Inquiſitoribus in officio ipſorum non parentes.
Doctores, & profeſſores non facientes profeſſionem Fidei, *num. 252.*
Doctores, & Scholaſticos Vniuerſitatis Bononienſis qui conducunt domos alterius Doctoris, ſeu Scholaris ante finitam locationem ſine eius conſenſu, *nu. 195.*
Inquiſitores Officij prætextu pecuniam extorquentes, *num. 228.*
Ius Eccleſiaſticis reddere negligentes.
Iuſtitiam facere recuſantes poſtquam fuerint admoniti ab Epiſcopis, vel Eccleſiaſticis perſonis, *num. 191.*
Monialium in clauſura contra non adiuuantes Epiſcopos, *num. 245.*

Officiales

Officiales ciuitatis non ſeruantes contenta *in cap. vbi pe-* A
riculum.
Officiales Pœnitentarię in expeditionibus ſibi interdictis à Pio IV. ſe intromittentes, *num.* 256.
Pœnas pecuniarias alteri quam Camerę Apoſt. applicantes, *num.* 254.
Statuta contra libertatem Eccleſiaſticam ſeruari faciẽtes.
Vſuras poteſtate fouentes, *num.* 229.

Contra omnes.

ABortum fœtus animati procurantes.
Abſolutionem à cenſuris per vim, aut metum extor- B
quentes, *num.* 206.
Agnos Dei pingentes, *num.* 150. *&* 262.
Beguinarum ſtatum aſſumentes, ſeu ſequentes, *nu.* 226.
Bononię domos alterius Scholaſtici, vel Doctoris conducentes.
Cardinales dum ſunt in Conclaui ſecreto alloquentes.
Chriſtianum per aſſaſſinos contra mandantes interfici, *num.* 216.
Cogentes ad Matrimonium, *num.* 244.
Cogentes fęminas ingredi Monaſteria, *num.* 247.
Collectas imponentes Clericis, vel eccleſijs, &c. *nu.* 197.
Commiſſiones, intimationes, affixiones Apoſt. &c. præ- C
ſentantes in Curia Romana præter curſores, *nu.* 250.
Compellentes Eccleſiaſticos vt ſubmittant laicis iura eccleſiæ, *num.* 208.
Confeſſionem ante Euchariſtiam neceſſariam non eſſe contra aſſerentes, *nu.* 241.
Electioni aſſentientes de ſe factæ in ſummum Pont. à paucioribus quam duabus Cardinalium partibus, *n.* 191.
Ementes rem Eccleſiæ, vel aliter acquirentes à ſchiſmatico, &c. *num.* 199.
Fraticellorum falſam Religionem profitentes.
Frumenta, & legumina extra Vrbem ac Statum Eccleſiaſticum extrahentes, *nu.* 263.
Gloſſas in Clem. exiui edentes, *num.* 233.
Gloſſas, commentarios, &c. in Concil. Trid. èdentes. D
Hæreticos, &c. ſepelientes in locis Sacris.
Impedientes Eccleſiaſticos Iudices, ne ſua iuriſdictione vtantur, *num.* 211.
Imprimentes libros abſque licentia ſuperiorum, *nu.* 240.
Inducentes per fraudem Iudicem ad teſtimonium fœminæ, &c. *num.* 207.
Inquiſitionis officiales occidentes, verberãtes, &c. *n.* 258.
Laicos oblationes ſacerdotibus factas accipientes, *n.* 190.
Laicos imponentes collectas Clericis, vel Eccleſijs, ſi moniti non deſiſtunt.
Legem, medicinam docentes Religioſos.
Litteras Papæ non coronati impugnantes, *num.* 238.
Matrimonium in caſibus prohibitis contrahentes, *n.* 227.
Monialium directores fouentes diſcordias, *nu.* 204. E
Monialium viſitatores impedientes, *nu.* 225.
Montes pietatis impugnantes prædicando, vel diſputando, *num.* 248.
Nuncios Romani Pont. impedientes ne ingrediantur regna, &c. *num.* 234.
Ordinationes factas à ſchiſmaticis ratas habentes.
Pedagia, &c. exigentes ab Eccleſiaſticis perſonis *nu.* 213. Et à Religioſis Mendicantibus.
Procurantes vt Conſeruatores procedant in alijs, &cet. *num.* 205.
Raptores mulierum, & fautores, &c. *num.* 243.
Regalia, & bona Eccleſiæ vacantia titulo defenſionis occupantes, *numero* 205.
Repreſſalias conceſſas contra Eccleſiaſticos extendentes, *num.* 218.
Romæ aliquem offendentes vindictæ ſtudio, &c. *nu.* 257.
Romanam Eccleſiam non eſſe caput omnium Eccleſiarum contumaciter aſſerentes, *num.* 189.
Sepelientes tempore interdicti, vel interdictos, *nu.* 221.
Scripturas, vel nuncios mittentem alicui Card. in Conclaui exiſtenti, *num.* 201.
Sequeſtrationem factam per loci Ordinarium de beneficio Eccleſiaſtico, per triennium, & cet. præſumentes impedire, *num.* 220.
Spoliantes beneficijs, vel bonis ſuis Clericos, aut Eccleſias B
num. 202.
Sortilegia, incantationes, & diuinationes per inuocationem dæmonum exercentes, *num* 249.
Statuta, ſeu conſuetudines contra libertatem Eccleſiaſticam ſeruari facientes, niſi ea intra duos menſes, &c. *num.* 200.
Vexantes Eccleſiaſticos quia non elegerunt eum pro quo rogabantur.
Vexantes S. Officium.

DE ABSOLVTIONE CENSV- C rarum reſeruatarum.

REſtat nunc vt videamus quis poſſit à ſupradictis excommunicationibus reſeruatis abſoluere, & agendo prius de illis quæ Papæ reſeruatæ reperiuntur, quas ſupra percurrimus, & in catalogum reduximus à *num.* 185. Sciendum eſt Epiſcopos, & quoſcumque eccleſiæ Primates ab illis abſoluere non poſſe, cum inferior nihil contra ſuperioris voluntatem debeat attentare, *cap. cum inferior, de maiorit. & obed.* nam Epiſcopi (qui iuriſdictionem ſuam non à Deo immediatè obtinent, niſi in ijs quę à conſecratione, & ordinatione dependent, vt latè oſtendimus *p. 1. tit. 1. cap. 1. num. 18. & ſeq.*) quamcumque extraneam poteſtatem ab ipſo ſummo Pont. aſſequuntur *Nauar. d. cap. 27. num. 263.* qui illis ſic vices ſuas, & poteſtatem communicauit, vt in partem ſollicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis eos receperit, vel vocauerit *cap. qui ſe ſcit, cap. decreto 2. quæſt. 6.* Ideoque debent Epiſcopi ſinguli cum nomen ſuum alicui actui, cuius ipſi ſunt auctores, inſcribunt, poſt Deum Sedi Apoſt. Epiſcopatum acceptum referre his verbis. N. Dei, & Apoſtolicæ Sedis gratia Archiepiſcopus Bracharenſis. Nec obſtat quod Epiſcopatus ſint de Iure diuino iuxta illud Pſalmi 108. & Epiſcopatum eius accipiet alter, *& Act. 1. poſt med. gloſſ. in c. porro 66. diſtinct. cap. 1. & ſeq.* 80. *diſt.* & Doctores citatos *ſupra alleg. 1. nu. 23.* quia reſpondetur Epiſcopos eſſe in Eccleſia de Iure diuino, ſed hic vel ibi, hoc vel eo modo de Iure poſitiuo Canonico eſſe: quare qui in aliquem ex ſupradictis caſibus Summo Pont. reſeruatis inciderit, non ab Epiſcopo, ſed à Summo Sacerdote, qui ad Chriſtiani populi diſciplinam eos ſibi reſeruauit, abſolutio, vel abſoluendi facultas eſt obtinenda.

Si autem quis obtinuerit facultatem abſoluendi ab omnibus caſibus Summo Pont. reſeruatis, non poterit abſoluere à caſibus contentis in Bulla Cœnæ, quando non eſt facta mentio illius Bullę, quia caſus Bullæ cœnæ ſpecialiter reſeruantur, & conſequenter indigent ſpeciali expreſſione in conceſſione facultatis abſoluẽdi, tum quia vſu ita receptum eſt; ita docent *Iacob. de Graff.*

irretiti peccatis, quod ea rationabilis consuetudo præscripta canonicè in Episcopatibus aliquibus reseruauit Episcopis; cum ergo in his locis id non habeatur, nec alij textus afferantur, probatum remanet nõ dari propriè casum in iure reseruatum Episcopo, quod & alijs fundamentis ostendunt *Soar. Fagundez, & Filiuc. proximè citatis locis.*

Num. 52. in fine adde. ¶ me citato in hoc loco *Homobon. de exam. eccles. tract. 10. c. 4. q. 12. resol. 3.*

Num. 64. in fine. adde. ¶ me citato in hoc loco *Homobon. tract. 10. c. 4. q. 12. resol. 2.*

Num. 146. in fine. adde. ¶ refert me citato in hoc loco *Homobon. tract. 10. c. 4. q. 14. supp. 1.*

Num. 164. in fine. adde. *Sanctar. vari. q. 67. num. 2.*

Num. 165. à linea 9. ibi, *num. 16.* adde. ¶ *Sanctarel. var. resol. lib. 1. quæst. 57. à princ. Fernandez in examine Theologiæ moralis p. 3. c. 16. §. 2. sect. 11. à num. 4.*

—— & in fine. adde. ¶ Affinitatem ex copula fornicaria inter infideles contrahi asserunt *Ioann. Andr. in cap. 1. num. 3. de conuers. infidel. vbi Butr. sub num. 2. Cardin. num. 1. oppos. 1.* dum inquiunt per Baptismum tolli peccatum adulterij, sed remanere affinitatem ortã ex eo, in his terminis tenent *Cardin. Bellarm. de Sacram. Matrimon. contro. 4. cap. 30. vers. denique affinitas. Ant. Ricci de iure personarum extra gremium Eccl. existen. lib. 2. cap. 5. à num. 6.* Contra *Nauar. cons. 7. de spõsal. in antiq. alias cons. 12. numer. 2. & 3. de consanguin. & affinit. innouat.* & *Sanch. de Matrimon. lib. 7. disp. 65. num. 9.* existimantes affinitatem ortam ex copula fornicaria non esse naturalem, ac proindè tempore infidelitatis non oriri. Vnde infidelem cognoscentem fornicarie mulierem, ad Fidem conuersum non posse ducere in vxorem consanguineam dictæ mulieris contra *Sanch. d. disp. 65. num. 19. vers. at clarius est*, concludunt *Vegam sum. tom. 2. c. 34. casu 129. Anton. Ricci nd. cap. 5. nu. 14.* vbi *nu. 13.* asserit quod si fidelis rem habeat cum infideli fœmina, & illa habeat sororem infidelem, affinitatem cum illa sorore infideli contrahit, quam ad fidem conuersum ducere nequit, quamuis sit nata longè postquam primam sororem cognouit.

AD ALLEGAT. LII. Pag. 407.

NVM. 1. in fine. adde. ¶ *Coriolan. de casibus reserv. par. 2. sect. 1. art. 7.* Ex quibus omnibus fit consequens à casibus reseruatis absoluere posse omnes illos, qui peccata reseruarunt, vel qui in hac iurisdictione fori Sacramentalis eis fuerint Superiores, aut quibus ipsi specialiter concesserint. Probatur, certum in hac materia est reseruationem in eo consistere quod Ecclesia, vel Superior aufert iurisdictionem Sacerdotibus inferioribus, eamque sibi retinet, ergo idem superior poterit absoluere, vel is, qui superior fuerit eodem, aut cui ipse concesserit, consequentia bene infertur: nam si alij nõ possunt, quia reseruans iurisdictionem sibi retinuit, benè sequitur in reseruante iurisdictionem nõ deficere, quèadmodum neque in superiore eiusdem iuxta *reg. text. in l. iudicium soluitur, ff. de iudic. cap. cum inferior, de maior. & obed.* cum similibus, atque etiam neque in eo, cui ipse concessent iuxta *reg. l. 1. §. qui mandatum, ff. de offic. eius cui mand. reg.* qui per alium facit, de regulis Iuris *lib. 6.* cum vulgaribus, & in terminis resolut alijs adductis *Henriq. lib. 6. cap. 14. §. 9. Soar. tom. 4. disput. 30. sect. 1. à princip.* notantes superiorem reseruantem intelligi non respectu maioris iurisdictionis in foro exteriori, vt est Archiepiscopus respectu Episcopi, sed respectu fori Sacramentalis, qualis est Pontifex respectu Episcoporũ, & Generalis respectu Prouincialis, & Prouincialis respectu inferiorum Prælatorum, refert *Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta part. 2. lib. 8. cap. 8. n. 2. & 3.* Vtrum autem possit Episcopus nominatim excommunicatus non toleratus, suspensus, irregularis, aut interdictus validè aliquem absoluere à reseruatis, aut dare licentiam alteri Sacerdoti, vt illum absoluat? in quo dubio negatiua opinio verior est, ex eo, quia iuiusmodi absolutio, & delegatio est actus propriæ iurisdictionis, sicut actus proprius illius est absoluere ab ipsi reseruatis, vnde sicut ipse non potest absoluere per se, sic nec etiam delegare, ac committere alteri Sacerdoti hanc absolutionem, ita docent expressè *Henriqu. lib. 3. de Confirmat. cap. 13. §. 3. Sanch. lib. 3. de M. trinc. disp. 21. nu. 7.* quos refert, & sequitur *Fagundez d. lib. 8. c. 8. num. 4. contra Palud. Sylvest. Tabien. Nauar. & Fr. Emman. contrarium tenentes.*

Num. 4. à linea 7. ibi, *nau. ind.* adde. ¶ Quinimò addo maximè expedire si Episcopi in solennioribus, & præcipuis anni festiuitatibus in diœcesi, præsertim in locis à Cathedrali Sede remotis, Pœnitentiarios plures constituant, quibus etiam liceat facultatem à reseruatis casibus absoluendi alijs Confessarijs impertiri ex S. Congreg. Cardinalium tradunt *Praep. in praxi Episcop. p. 1. cap. 1. Megal. part. 1. instit. Conf. lib. 1. cap. 13. nu. 24. Homobon. de Bonis de humanæ vitæ statibus part. 1. cap. 10. vers. primo.*

Num. 6. dele cum, & muta in hunc modum.

¶ Nam cum Episcopus soleat aliquando reseruare casus cum censuris aliquando sine illis, oportet, vt vtrunque concedat, nec etiam concedendo quod possint absoluere à casibus, & censuris, concedit absolutionem, vel dispensationem votorum, aut irregularitatum, eadem ratione, quia facultates illæ non possunt extendi: ita docent *Nauar. in manu. cap. 27. num. 261. Iacob. de Graff. in aureis decisio. lib. 1. cap. 13. num. 63. Soar. tom. 4. de Pœnit. disput. 30. sect. 1. num. 3. in fine*, quos refert, & sequitur *Fagundez dict. lib. 8. cap. 8. num. 10.* vbi excipit, nisi quando ex circumstantijs, aut ex antecedentibus, & consequentibus aliud constiterit de intentione Episcopi. Hoc tamen solum procedit in Episcopis, nam in Summo Pontifice cum nunquam peccata de facto & in actu reseruentur absque censura concessa facultate ad absoluendum à casibus reseruatis, etiam cẽsetur concessa ad absoluendum à censuris, & de facto nunquam vnum tollitur sine alio, sicut nũquam vnum sine alio ponitur, ita docent *Sà verbo casus reseruatus, n. 2. Nauar. in man. cap. 27. n. 261. Iacob. de Graff. d. c. 13. nu. 40. Vuald. in candelab. aureo*, vbi *de absolut. nu. 8. & 56. Soar. tom. 4. disputat. 29. sect. 1. numer. 11. Sanch. in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 2. cap. 8. numer. 5.* quos refert, & sequitur *Fagundez d. cap. 8. num. 11.* Nec si Episcopus concedat alicui omnem suam facultatem, & auctoritatem ad audiendas Confessiones, videtur ideò concedere casus sibi reseruatos, nisi de illis specialem fecerit mentionem ea consideratione, quod reseruata non veniunt sub generali concessione, vt probat *cap. 2. in princip. de Pœnit. lib. 6. & obseruant Nauar. in man. cap. 27. num. 261. Lal. Zecch. d. tract. de casib. Episcopo reseru. in princ. obseruat. 1. Gambar. de casibus Papæ reseru. cap. 2. num. 22. Fagund. d. lib. 8. cap. 8. num. 7. Iacob. de Graff. in aureis decis. lib. 1. cap. 13. num. 65. Soar. d. sect. 1. num. 3.*

num. 3. Verum ſi vnum caſum expreſſerit reſeruatum, & deindè generalem clauſulam adijciat, quod omnem ſuam poteſtatem concedit ex vi huius clauſulæ præcedente expreſſione vnius caſus, poterit abſoluere à reſeruatis non expreſſis iuxta reg. *text. in cap. qui ad agendum, verſ. ſed ſi aliquis, de procurator. lib. 6.* cum ſimilib. de quibus *Couar. lib. 2. var. c. 5. num. 8.* quemadmodum etiamſi Epiſcopus concedat omnem ſuam poteſtatem excepto vno caſu reſeruato, cenſebitur concedere omnes alios caſus non exceptos, quia exceptio vnius format regulam contrariam in reliquis omnibus iuxt. reg. *text. in l. nam quod liquido, §. vlt. ff. de penu legata cum ſimilibus de quibus* latè *Couar. d. cap. 5. num. 4. &* 5. ex quibus rationibus in noſtris terminis has doctrinas tradũt *Nauar. d. cap. 27. nu. 261. verſ. 11. Fagundez d. cap. 8. nu. 8. Sà verbo caſus n. 1. Soar. d. ſect. 1. num. 3.* notantes etiã ſecundum communem vſum loquendi quando Epiſcopus concedit ſuos caſus, videri intellexiſſe de omnibus ſibi reſeruatis.

Num. 8. in fine. adde. ¶ *Homobon. de Bonis examine Eccleſiaſtico tractat. 5. cap. 2. quæſt. 10. Filiuc. tom. 1. tract. 15. num. 248.*

Num. 12. in fine. adde.

¶ Sed pro clariori multorum caſuum deciſione, qui euenire poſſunt, aliqua obſeruanda duxi, & in primis quod ſi pœnitens habens peccata reſeruata adeat primò Superiorem, & Superior audiat in Cõfeſſione omnia peccata tam reſeruata quam non reſeruata ab omnibus ſimul tenetur abſoluere pœnitentem, & ſi intendat abſoluere à reſeruatis tantum, & non ab alijs, peccabit quidem mortaliter, valebit tamen Sacramentum, & gratiam conferet, & velit nolit omnia ſimul peccata tam reſeruata quam non reſeruata abſoluit: ex graui tamen, & vrgenti cauſa licitè poterit ſuperior audire tantum reſeruata, & pro alijs non reſeruatis remittere pœnitentem ad alium Confeſſarium, dummodo ipſa non reſeruata in Confeſſione non audiat; ita docent *Naua. in cap. conſideret §. cauſis num. 12. 18. & 19. de Pœnit. d. ... Tolet. lib. 3. ſumm. cap. 8. num. 3. Henric. lib. 2. de Pœnit. cap. 12. §. 4. Soar. tom. 4. diſput. 31. ſect. 1. num. 3.* quos refert, & ſequitur *Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta part. 2. lib. 8. cap. 3. à num. 2.* vbi *num. 7. cum Soar. d. ſect. 1. num. 10.* contra *Henriq.* & plures alios, affirmat in eo caſu in quo pœnitens ritè & rectè Sacramentaliter fuit abſolutus de ſolis reſeruatis à Superiore non teneri amplius illa confiteri, ſed ſatisfacere integritati Confeſſionis, ſi alteri Confeſſario illa peccata tantum non reſeruata fateatur, quæ ſuperiori non fuit confeſſus, *& nu. 9.* obſeruat ſicut licèt Superiori ex cauſa vrgenti abſoluere à reſeruatis tantum remittendo alia alteri Confeſſario, ita id licitum eſſe Religioſo, vel cuicunque alteri Sacerdoti habenti priuilegium ad abſoluendum à reſeruatis ex cauſa vrgenti & graui, additque quamuis ſuperior non audiat caſus reſeruatos, vt ab illis Sacramentaliter abſoluat, ſed ſolum ad tollendam illorum reſeruationem, & ad remittendam illorum abſolutionem inferiori, nihilominus teneri ad ſigillum, *& num. 11.* aſſerit quoties ex cauſa licitum eſt ſuperiori abſoluere Sacramentaliter de Solis reſeruatis ex tali Confeſſione, & abſolutione verum perfici Sacramentum, & formaliter integrum verè conferẽs gratiam, diſtinctum ab alio, quod poſtea ab inferiori confertur, *& num. 12.* reſoluit quando ſubditus confitetur Superiori, & ab illo ſimpliciter abſoluitur ab omnibus reſeruatis, & ab omnibus excommunicationibus, pœnitens tamen per obliuionem inculpabilem omiſit vnum peccatum reſeruatum, vel vnam excommunicationem; auferrit ũ reſeruationem quoad peccatum oblitum, & iam tal peccatum oblitum, vel excommunicationem non manere reſeruatam, & citat *Nauar. in diſt. cap. cum conſideret num. 32. & in manu. cap. 26. num. 13. Couar. in cap alma mater part. 1. §. 11. num. 12. Soar. tom. 4. diſput. 31. ſect. 1. num. 15. Fr. Emman. in explicat.* Bullæ Cruciatæ §. 7. *dub. 3.*

Si verò habens peccata reſeruata prius adeat inferiorem, quàm Superiorem, tenetur dicere ipſi inferiori omnia peccata tam reſeruata quam non reſeruata, & inferior auditis omnibus ſolum eum poteſt abſoluere à non reſeruatis, & pro alijs reſeruatis tenetur eum remittere ad Superiorem, illèque tenetur Superiorem adire, taliſque abſolutio eſt licita, & valida, & fructum gratiæ confert; ita *Sylueſt. verbo Confeſſio 1. num. 20. Nauar. in d. cap. cum conſideret num. 10. Medin. in c. de Pœnit. quæſt. 13. Tolet. d. lib. 3. cap. 8. num. 3. Soar. tom. 4. diſput. 31. ſect. 2. num. 14. & 16. Ioan. Valer. de different. inter vtramque forum verbo Pœnitentia differ. 10. Fagundez d. lib. 8. c. 3. nu. 13.* vbi *nu. 15. & 16.* notat ſi Superior abſque legitima, & vrgenti cauſa pro mera tantum voluntate & libertate ſua abſoluat ipſum pœnitentem remiſſum ab inferiore à reſeruatis tantum, & hæc audiat, & nolit audire non reſeruata, peccare mortaliter, & talem abſolutionem non ſolùm eſſe illicitam & ſacrilegam, ſed etiam inualidam.

Num. 15. in fine. adde.

¶ Vtrum Confeſſarius nullam omninò habens facultatem circa caſus reſeruatos poſſit abſoluere pœnitentes alterius diœceſis à peccatis reſeruatis in diœceſi pœnitentis? in quo dubio *Soar. tom. 4. diſputat. 30. ſect. 1. numer. 6.* ſub diſtinctione ſic reſpondet, vel peccatum eſt reſeruatum in vtraque diœceſi, vel in diœceſi pœnitẽtis tantum: ſi in vtraque reſeruatum eſt, fatetur non poſſe, ſecùs vero ſi in diœceſi pœnitentis tantum reſeruatũ ſit, quia tunc abſolui poſſe exiſtimat ex eo, quia talis pœnitens iudicãdus eſt, vt incola illius diœceſis in qua abſoluitur, & iuxta forum eius. Ego tamen probabiliorem cenſeo contrariam opinionem, quam tenẽt *Sot. in 4. diſtinct. 18. quæſt. 4. art. 2. col. 9. in fine, Iacob. de Graf. d. 13. num. 46. Veg. in ſumm. lib. 2. caſu 326.* quos refert, & ſequitur *Fagundez d. cap. 8. num. 20.* quia abſolutè loquendo Sacerdos alterius diœceſis non habet iuriſdictionem in aliquos caſus reſeruates, & pœnitens non eſt exemptus à ſubiectione ſui Epiſcopi, qui peccatum reſeruauit, vnde quamdiu non mutauit domicilium, aut quaſi domicilium, videtur non poſſe abſolui, præſumitur enim alio ſe contuliſſe fraudulenter, vt ſic abſque mutatione domicilij, vel quaſi domicilij effugeret pœnam reſeruationis proprij Epiſcopi volẽtis eam reſtrictione liberiorem licentiam amputare peccandi. Quid autem ſi Parochianus aliquis verſetur in aliena diœceſi, & peccata ibi reſeruata committat? vide *Fagundez d. c. 8. n. 21.* vbi reſoluit poſſe abſolui à quocunque Sacerdote approbato.

Num. 17. in fine. adde. ¶ aduertit tamen *Homobon. de bonis de humanæ vitæ ſtatibus p. 1. cap. 10. Statim in principiam paſſim vſu receptum eſſe*, vt ex munere in foro interiori abſoluat, quinimò non ex vi verborum Concilij Trid. ſed Epiſcoporum conſuetudine, qui vbique ſe ad hoc aſſumere huiuſmodi Pœnitentiarios declarant, vt illis in caſibus reſeruatis, cenſuris, & alijs forum cõſcientiæ concernẽtibus deſeruiant, quaſi Epiſcopalem

iuriſdi-

iurisdictionem habere censentur, ita vt à Doctoribus Vicarij in spiritualibus nuncupentur, & citat inter alios *Zerol. in praxi sacram. pœnit. capit. 21. quæst. 5. Sbroz. de officio Vicarij lib. 2. quæst. 19. Antonin. in catechesi Neapolit. cap. 14.*

Num. 18. in fine. adde. ¶ *Iacob. de Graff. lib. 3. de casib. reseruatis, Marcel. Megal. p. 2. instit. Sacerdotum, lib. 1. cap. 12. Franc. Coriolan. in tract. de casibus iuxta regulam decreti fel. record. Clemen. VIII. Regularibus præscriptum, Molfes. in summa Theologiæ Moralis tract. 7. c. 20. de casib. reseruatis Prælatis Religiosorum, Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta p. 2. lib. 8. c. 4. cum seqq.*

AD ALLEGAT. LIII. Pag. 413.

NVM. 1. à linea 13. ibi, *residere.* adde. ¶ nouè *Santtarel. variar. resol. à quæst. 9. vsque ad quæst. 16. Ioan. Valer. de differ. inter vtrumque forum verbo* Parochus *differentia 3. Gaigan. de iure publ. lib. 3. tit. 9.*

Num. 2. in fine. adde. ¶ *Vasqu. in opusc. de benefic. cap. 4. §. 2. dub. 1. num. 121. cum seqq. Card. Tusch. verbo Residentia concluf. 247. Valent. tom. 3. disp. 10. q. 3. punctо 5. vers. altera sententia, Monet. de commutat. vlt. volunt. ca. 4. num. 95. & 113. Cordub. in quæst. lib. 1. quæst. 19. Mech. Galleg. de Parochorum oblig. tempore pestis p. 1. disput. 1. num. 46. cum seqq. Paul. Grisald. in decis. Cathol. verbo Episcopus. Ioann. Baptista Conrad. in resp. casuum conscient. q. 317. Valer. Regin. in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. nu. 52. Molfes. in summa Theol. moralis, tract. 6. cap. 11. nu. 13. Sanch. de Matrim. lib. 8. disp. 6. num. 5. & in præcepta Decalogi lib. 4. c. 37. n. 15. Less. de Iust. l. 2. c. 34. dub. 29. nu. 153. latè Santtar. vari. resol. q. 1. à princip. contra Alb. de resid. Thom. Camp. & Cather. de resid. Episc.*

Num. 5. in fine. adde. ¶ me citato *Santtarel. d. quæst. 4. num. 7.*

Num. 6. in fine. adde. ¶ *Santtarel. var. quæst. 3. numer. 5. Molfes. d. c. 11. nu. 29.*

Num. 9. post finem. adde.

¶ Vnde ex *S. Thom. 2. 2. quæst. 185. art. 5. colligunt Caiet. Sot. & Miranda*, quos citat & sequitur *Vasq. in opusculo de benefic. cap. 4. §. 2. art. 1. dub. 2. nu. 135.* principalem resolutionem procedere quoties non imminueret detrimentum ouium, si enim tale detrimentum immineret in spiritualibus, ex nulla causa posset abesse, quia bonus Pastor animam suam ponit pro ouibus suis, vt habetur *Ioann. 10.* Nam munus Episcopale adeò strictè obligat, vt minus æstimare debeat bonus Pastor detrimentum propriæ vitæ, quam detrimentum in spiritualibus suarum ouium, quarum curam suscipit, vt egerit S. Thomas Archiepiscopus Cantuariensis, Stanislaus Episcopus Cracouiensis, & alij plures; idem est si tempore pestis opus sit præsentia Pastoris ad iuuandum oues spiritualibus remedijs, eisque Sacramenta præstãdo, nisi iam possit per alium ad id tempus æquè bene illud præstare; & ita egit S. Carolus tempore pestis Mediolani, nam per seipsum præcipuè id præstauit, exponens vitam propriam periculo mortis, vt adiuuaret oues sibi commissas spiritualibus remedijs & Sacramẽtis per seipsum, & per alios eius exemplo, vt per *Carol. à Basilica S. Petri in eius vita lib. 4. cap. 8. & Homobon. de Bonis de humanæ vitæ statibus par. 1. cap. 6. propè finem*, vbi etiam ait quod Episcopus tempore pestis etiam cũ periculo vitæ alijs deficientibus residere tenetur, & Sacramenta instanti necessitate administrare, & citat *Soar. de Sacramento extremæ vnctionis disput. 44. sectio. 3. Ioan. Capraul. in tract. de necessitate*, eo modo administrandi Sacramenta tempore pestis *quæst. 3. Bonon. in speculo Pastorum lib. 1. disput. 2. quæst. 1.* quod etiam generaliter de omnibus habentibus curam animarum tradit *Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta par. 3. lib. 3. cap. 3.* Excusatione tamen dignum reputo Prælatum si sine detrimento Ecclesiæ suæ, & ouium ad saluãdam propriam vitam absit, vel fugiat furorem persecutionis, vt se indemnem & incolumem seruans possit melius in vinea sibi commissa laborare, vt fecit S. Athanasius, quia contra ipsum tantum erat persecutio, & oues non patiebantur detrimentum, & fuga sua resultauit in maiorem vtilitatem & sui & vniuersalis Ecclesiæ, vt benè prosequitur *Molfes. d. tract. 6. c. 11. nu. 32.*

Num. 13. in fine. adde. ¶ *Turrian. de residentia pag. 45. Sà verbo residentia. Santtarel. var. resol. quæst. 2. Valent. tom. 5. disputat. 10. quæst. 3. punctо 5. col. 3. vers. sed quæret, Vasq. in opusculo de benefic. cap. 4. §. 2. dub. 2. nu. 141. cum seqq. Molfes. in summ. moralis Theologiæ tract. 6. cap. 11. num. 34.* vbi aduertit; ideò S. Carolus requisitus à vatijs Pontificibus, vt ex causis prædictis Romæ resideret, semper se excusabat summa modestia, & vt gregem sibi commissum gubernaret, renunciauit omnibus alijs beneficijs, & Archiepiscopatum Mediolanensem tantum sibi retinuit, & fructus in vsus pauperum expendebat solo victu, & vestitu contentus, vt in eius vita legimus.

Num. 22. in fine. adde. ¶ & optima ratione probat *Sanchez in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 4. cap. 25. num. 41.* vbi *num. 42.* asserit quod licet aliqui excipiant votum eundi in subsidium Hierosolymitanum quasi illud emittere & exequi inconsulto Romano Pontif. sit integrum Episcopis, id tamen hodie non est licitum, cum aditus non pateat in terram sanctam sine Pontificia licentia.

Si tamẽ votum Episcoporum sit modicæ peregrinationis, vel precum, vel abstinentiarum, quæ munus exequi non impediunt, est absolutum, & obligat nulla Põtificis expectata licentia, quia nulla alia ratione ea necessaria est, nisi ne impediatur munus ad quod ex iustitia tenetur Episcopus, ac proindè exequutio votorũ non impedientium nulla indiget licentia, nec pendet à dominatiua alicuius potestate, sed in ijs est sui iuris ad vouendum, ita *Angel. verbo votum 2. quæstio. 1. Sylvest. eod. verbo 3. quæst. 1. Tabien. eod. verbo 5. quæst. 1. num. 2. Azor. d. cap. 16. quæst. 2. Iacob. de Graff. in aureis decis. p. 2. lib. 2. cap. 12. num. 2. Sayr. in claui Regia lib. 6. cap. 5. nu. 24. vers. secundo, vouere, Soar. de Relig. tom. 2. tract. de voto lib. 3. c. 4. num. 10.* quos refert, & sequitur *Sanch. d. cap. 25. num. 43.*

Num. 23. in fine. adde. ¶ *Marc. Anton. Genuens. in practicab. eccles. q. 502. num. 3.*

Num. 28. in fine. adde. ¶ Vnde minimè valere votum non procurandi, aut non acceptandi Episcopatum, eo quod impediat perfectionem Ecclesiæ statum, illique vtilissimum, asserunt Roman. *sing. 507. Nauar. in man. c. 12. nu. 16. D. Barbos. in l. alia §. eleganter num. 28. ff. soluto matrim. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 12. c. 5. quæst. 1. vers. quæres an eiusmodi.*

Num. 33. in fine. adde.

¶ Quis autem sit Prælatus potens cogere ad acceptandum Episcopatum, non abs re dubitari potest, in quo dubio *Valent. 2. 2. disp. 10. quæst. 3. punctо 3. col. 5. conclu. 6.* quem refert, & sequitur *Sanch. in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 4. cap. 8. num. 38.* ait optimè, nullum Prælatũ etiam

etiam Religionis posse ad id cogere, sed id esse solius Pontificis, quod eius sit ad id cogere qui potest Episcopus confirmare.

Num.35. in fine. adde. ¶ *Ioan. Anton. Maßobr. in praxi habendi consursum quæst.23. dub.3. secundum Romanam impress.*

Num.36. in fine. adde.

¶ Per absentiam enim Episcopi à sua diœcesi nec resolvitur alternativa in præiudicium Papæ, itaut Episcopus possit redire ad suos mẽses ordinarios. neque aliud inducitur quam simplex suspensio vsus alternativæ in præiudicium ipsius Episcopi absentis. Ratio primi dicti est, quia acceptatio alternativæ facta in vim regulæ habet vim cuiusdam contractus nominati, videlicet permutationis, vt censuit Rota apud *Mobedan. decisi. 3. nu. 1. de rescript.* Nam Papa ex illis octo mensibus quatuor cõmunicat Episcopo, Episcopus vero ex illis quatuor duos communicat Papæ: vnde etiamsi adhuc res foret integra, quia scilicet adhuc Episcopus non incepisset conferre in mensibus alternatis, non posset recedere à tali contractu, nisi concurrat etiam voluntas Papæ *l.1. C. quando liceat ab empt. disced. l. nihil tam naturale*, vbi *Dec.* & alij, de regulis Iuris, & fuit decisum in Faventina Canonicatus 16. *Decembr.* 1585. *coram Blanchetto, & in d. Sulmonen. alternativa.*

Num.43. in fine adde

¶ Quemadmodum enim Papa cõcessit Episcopis gratiam hanc distributivè in singulos alternatos menses propter residentiam, ita censeatur exigere eandem residentiam in singulos eosdem menses integros, adeò quod non sequuta residentia initio mensis illicò totus mensis sit affectus, neque superueniens residentia in ipso mense tollat eam affectionem, quæ semel à principio totum mensem tanquam vnum indiuiduum peruasit, quemadmodum, qui diuinas operas dare damnatus est, si non à manè, sed à sexta diei hora det, nihil dedisse videtur *l.1. ff. de annuis legat.* Mens enim Papæ cõcedentis, & Episcopi acceptantis, sufficit vt ex illa distributione temporis in menses certos dicatur constitutum indiuiduum, id quod alias natura diuiduum est, *l. cum eiusdem ff. de edilit. edicto.* Vnde si initio mensis Episcopus, vel per momentum abfuerit à sua diœcesi, nihil illi proderit si eodem mense redeat antequam vacet beneficium quominus Papa de eo prouideat; reseruat enim reg.8. *Cancel.* non beneficia vacantia in mensibus ibi enumeratis, sed ipsos menses, & sic partem anni integralem. proindèque cum initio mensis propter absentiam Episcopi, sit Ius quæsitum Papæ ratione mensis, semper ille mensis remanet reseruatus, vt in Papien. beneficij infra relata, & prius in Faventina Canonicatus 16. Decembr. 1585. coram Card. Blãchetto, & exactè fuit etiam deductum *decis. 144. à num. 1. p. 2. recent.* E conuersò si initio mensis præsens fuerit Episcopus, & vacauerit beneficium, illudque vi alternativæ contulerit, moxque recesserit, nihilominus irrita erit illius prouisio, & Papa prouidebit tanquam de reseruato; nam ab euentu colligitur Episcopum non habuisse animum residendi per totum mensem §. *Pauonũ vers. reuertendi autem animum, Institut. de rerum diuis.* perinde ergo est ac si nec tunc præsens fuisset, quia nõ dicitur is esse in loco quem corpore occupat, qui mente, & animo abest *l. postliminij* §. *captiuus, ff. de capt. & postlim. reuers. cum latè adductis per Rot. apud Ludouisi. decis. 70. num. 3. & 4.* & per totam: residentia enim nõ constituitur ex sola præsentia, seu ex commoratione continua *Archid. in cap. licet canon. num. 5. de dist. in 6.* & ita resoluit *Rota in hs terminis*, in vna Elecen. beneficij S. Saluatoris 30. Octobris 1602. coram bonæ memõ. Card. Lancelotto, quæ legitur impressa inter *recent. p. 4. decis. 613. num. 1.* & rursus 15. *Nouembris eiusdem anni 1602. coram Penia*, quas rescripsit *Marchesan. tom. 1. fol. 350. num. 4.* refert & sequitur *Lotheri. de re benef. lib. 2. quæst. 19.*

Num.66. in fine. adde. ¶ me citato in hoc loco *Vivian. in praxi iurispatron. lib. 2. c. 7. nu. 16. in 2. edit.*

Num.74. in fine. adde. ¶ me citato in hoc loco nouissimè ¶ *Bonacin. vari. tractat. 5. disputat. 5. punctо 1. num. 4. in fine.*

Num.85. in fine. adde. ¶ *Sanctarel. vari. quæst. 3. nu. 49.* vtrum autem Ecclesiæ Cathedralis Parochus possit vicariatus officio fungi, vide *Aloys. Ricc. Neapol. decision. 319. par. 4.*

Num.90. à linea 4. ibi, *testis*, adde. ¶ tenetur enim tempore pestis, vel alterius contagiosi morbi ex lege charitatis, & iustitiæ residere *Hip. de peste, num. 147. Soar. to. 4. disp. 44. sect. 3.* Hęc est enim lex boni Pastoris à Christo omnium Pastorum Principe præscripta, vt quãdo salus gregis hoc postulat vitam corporalẽ pro eius spirituali vita exponat. Et sic Sancti Patres illud. Ioan. sẽper intellexerũt. Bonus Pastor animam suam ponit pro ouibus suis *Card. Paleotti. in Archiep. Bonon. p. 7. serm. 5. Ioan. à Capeaui.* de necessitate, & modo administrandi Sacramenta tempore pestis, *Bannes 2. 2. quæst. 26. art. 5. Ioseph. ab ortu in speculo Parochorum cap. 1. quæstio. 1. Raul. Bemon. in speculo Episcop. & curat. lib. 1. disputat. 1. Anton. Cuch. instit. maior. lib. 16. tit. 16. num. 34.* Sic tẽpore Valeriani Imp. cum Alexandriæ sæuissima pestis grassaretur maxima cum laude peste corruptis seruierunt, & qui in eo ministerio obierunt, nil à martyrij splendore abesse visi sunt, vt dixit Dionys. illius Vrbis Episcopus, *Tympi. in speculo Eccles. signo 46.* latè & eleganter *Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta part. 3. lib. 3. cap. 3.*

Num.92. à linea 3. ibi, *reuers.* adde. ¶ sicut etiam venisse non videtur, qui statim abijt, vt ad plures Iuris effectus considerant *Rebuff. in praxi part. 3. tit. de permutat. num. 12. & in concord. Galliæ rub. de collationibus*, §. 1. *gloss. in verbo.* Etsi residentiam deseruerit, *Tiraq. in leg. si nunquam verbo suscepit liberos, num. 176.* quos refert *Dionys. Paul. de vera quatuor Patriarchal. Sedium erectione c. 9. num. 31.*

Num.115. à linea 2. ibi, *insignibus*. adde. ¶ resolutum ita atterunt *Nicol. Garcia dict. par. 3. cap. 2. n. 197. Armendariz dict. tit. de residentia num. 20.* me citato in hoc loco *Sanctarel. var. resol. q. 4. nu. 33.*

Num.116. post finem. adde.

¶ Consuetudine introduci posse, vt quotidianæ distributiones conferãtur ijs, qui iussu suarum Ecclesiarum occupantur in computatione reddituum, vel sumptuũ ipsarum Ecclesiarum, docent *Monet. p. 2. quæst. 11. num. 47. Cened. d. quæst. 1. num. 68. Sanctarel. d. quæst. 10. num. 18.* Inualidam esse consuetudinem, qua introductum fuerit, vt is, qui habet Canonicatus in diuersis Ecclesijs, percipiat distributiones in vtraque, cum tamen in vna tantum resideat, tenent *Cur. in cap. fin. de consuet. sect. 5. num. 45. Monet. p. 2. quæst. 12. num. 40. & Sanctarel. d. quæst. 10. num. 20.* Item quod mortuo beneficiario distributiones primi anni dentur eius hæredibus, notat *Azor. instit. moral. part. 2. libr. 7. cap. 7. quæst. 5. Cened. d. quæst. 1. num. 41. Sanctarel. d. quæst. 10. num. 31.*

Bonacin.

Bonacin. de horis Canon. disp. 2. quæst. 5. puncto 6. nu. 11. A vbi *num.* 12. Secus dicit de fructibus. Item quod Canonici, qui vna hebdomada interſunt diuinis officijs, poſſint lucrari diſtributiones ſequentis etiã hebdomadæ, quamuis illis non interſint ex *Azor. d. c. 6. q. 5. Sanctar. d. q. 10. n. 23.* Item vt vna hora, vel duabus intereſſentes lucrentur maſſam groſſam, ſiue præbendam amiſſis diſtributionibus quotidianis, referunt deciſum *Garc. d. c. 2. n. 329. in 1. declar. Armendar. d. loco num. 52.*

Num. 117. in fine. adde. ¶ *Bonac. de horis Canonic. qu. 5. puncto 6. num. 15. & 16.* me citato in hoc loco *Sanctar. var. reſol. q. 10. n. 26. & q. 8. n. 14.*

Num. 119. in fine. adde. ¶ *Sanctar. vari. reſol. q. 4. n. 20.*

Num. 126. in fine. adde. ¶ vbi *num. 82. & Nicol. Garc. d. cap. 2. num. 332. in 2. dub.* aduertunt etiam hoc caſu durante viſitatione non poſſe Archidiaconum percipere fructus illius Canonicatus, quem obtinet ex diſpenſatione, vel Eccleſiæ conſuetudine. Si vero Archidiaconus vel Canonicus viſitauerit Eccleſiam, Iura, vel reditus ſuæ præbendæ, non amittere diſtributiones quotidianas, cum viſitando prædicta iura, & loca, ſeruiat Eccleſiæ in re vtili, dicunt deciſum *Monet. d. q. 11. num. 63. Cened. dict. quæſt. 1. num. 36. Garc. p. 3. cap. 2. nu. 333. & ſeq. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 7. c. 7. qu. 10.* me citato *Sanctarel. d. q. 11. nu. 9.*

Num. 121. à linea 8. ibi, *intereſſenti.* adde. ¶ lucraturque diſtributiones, *Concil. Trid. ſeſſ. 22. de reform. c. 3. verſic. quod ſi alicui,* referunt deciſum *Aloyſ. Ric. d. reſol. 389. n. 4. Zecch. de Repub. Eccleſ. cap. 24. numer. 6. Zerola in praxi Epiſcop. p. 1. verbo diſtributiones num. 3. verſ. ſecundo debentur, Cened. d. quæſt. 1. num. 75.* me citato in hoc loco *Sanctarel. d. q. 11. nu. 11. Bonacina de horis Canonicis diſp. 2. quæſt. 5. puncto 3. §. 7.*

Num. 129. in fine. adde. ¶ At ſi haberent curam animarum in alijs eccleſijs, dũ in eis reſiderent ac ſacramenta adminiſtrarẽt, nõ poſſe percipere diſtributiones, quas perciperent ſi in Eccleſia Cathedrali, vel collegiata, in qua habent canonicatus, vel dignitates reſiderent, reſoluunt *Monet. p. 2. q. 11. n. 69. Sanctar. d. q. 11. nu. 13.*

Num. 134. in fine. adde. ¶ *& de horis Canon. diſp. 2. quæſt. 5. punct. 2. §. 4. Armend. c. loco nu. 81. & 83. Aloyſ. Ricc. Neapol. deciſ. 113. p. 4.* vbi multipliciter intelligit, me citato in hoc loco *Sanctarel. vari. q. 7. nu. 10.*

Num. 141. in fine. adde. ¶ *Armend. d. tit. de reſident. canon. num. 61.*

Num. 148. à linea 5. ibi, 1567. adde. ¶ *in impreſſis deciſi. 27. & 1346. & deciſ. 176. nu. 4. p. 1. recent. & optimè in vna Oriolen. canonicatus 14. Martij 1622. coram R. D. Nuco Nauarro.*

Num. 149. à linea 3. ibi, *monetur,* adde. ¶ *gloſ. in capit. quoniam frequenter § ſi vero in canonibus, vt lite non conteſt. Caputaq. deciſ. 375. num. 3. & deciſ. 378. p. 2. Seraph. deciſ. 1346. num. 5. & deciſ. 290. nu. 4. Rota in diſt. Oriolen. canonicatus coram D. Nauarro.*

Num. 152. in fine. adde. ¶ *Sanctar. var. reſolut. quæſt. 13. num. 2.*

Num. 154. in fine. adde. ¶ Abſentes in ſeruitio Papæ de Iure communi lucrari fructus, ſed non diſtributiones reſoluunt *Ioan. Selu. de benef. p. 4. q. 6. n. 36. Garc. d. c. 2. n. 385. Macign. de horis Canon. c. 17. nu. 124. Bonacin. in ſimili tract. diſput. 2. q. 5. puncto 3. §. 1. Sanctar. var. reſolut. q. 7. nu. 34.* Sic etiam abſentes in ſeruitio Cardinalis legati lucrari fructus, non tamen diſtributiones præbendarum ſuarum docent *Gambarupt. de officio legati de latere libr. 1. de auctorit. legati nu. 56. Zerola in praxi Epiſco-*

pi part. 1. verbo Reſidentia §. 4. Nicol. Garc. dict. capit. 2. num. 382. Monet. dict. part. 2. quæſt. 9. Sanctar. dict. quæſt. 7. num. 53.

Num. 155. in fine. adde. ¶ *Cened. pract. & Canon. quæſt. libr. 1. quæſt. 1. numer. 63.* & me citato *Sanctarel. varia. quæſt. 11. num. 1.*

Num. 158. à linea 4. ibi, *quartus caſus,* adde. ¶ ſimiliter Concilio Prouinciali, ſeu Synodali Clericos intereſſentes diſtributiones quotidianas percipere reſoluunt *Salzed. d. cap. 52. lit. C, verſ. idemque pari ratione, Cened. pract. quæſt. 1. numer. 77. verſic. idem pari ratione, Sanctarel. dict. quæſt. 11. numer. 22. & quæſtio. 10. numer. 17. in princip.*

—— & in fine. adde. ¶ poſt *Cened.* idem dicit *Sanctarel. d. quæſt. 11. num. 7. in fine,* vbi *num.* 8. *cum Moneta d. quæſt. 11. num.* 92. aſſerit Canonicum percipere poſſe diſtributiones ſi à Capitulo gratulationis cauſa mitteretur ad Pontificem, Principem, vel Ciuitatem.

Num. 159. in fine. adde. ¶ me citato in hoc loco *Homobon. de examin. eccleſ. tract. 11. cap. 9. quæſt. 21. reſolut. 1. & Sanctarel. dict. quæſt. 11. numer. 14.* vbi in fine cum *Garc.* aſſerit idem eſſe in alijs præbendatis licet non ſint de capitulo.

Num. 160. in fine. adde. ¶ me citato in hoc loco *Sanctarel. vari. reſolut. quæſt. 7. numer. 13.* & adde quæ dixi agendo de Pœnitentiario in Cathedrali Eccleſia conſtituendo *alleg. 55. nu. 30.*

Num. 161. in fine. adde. ¶ *Garc. d. c. 2. num. 355. Sanctarel. d. q. 7. num. 37. Homobon. de examine eccleſ. tract. 1. cap. 6. q. 29.*

Num. 164. in fine. adde. ¶ *Cened. dict. quæſtio. prim. numer. 15. Azor. dict. lib. ſeptimo, cap. ſeptimo, quæſt. 12.* me citato in hoc loco *Sanctarel. dict. quæſtio. octau. num. 12. vbi num. 13.* aſſerit Iudicis arbitrio ſtandum eſſe cum, quis propter ſenectutem excuſatur, quominus poſſit in choro intereſſe diuinis officijs, & tamen poſſit lucrari diſtributiones.

Num. 169. in fine. adde. ¶ de quo etiam *Cened. d. quæſt. 1. nu. 11. Sanctarel. d. q. 8. num. 4.*

Num. 170. in fine. adde. ¶ *Cened. d. quæſt. 1. nu. 12. Sanctarel. d. quæſt. 8. nu. 5.*

Num. 173. à linea 3. ibi, *beneficij,* adde. ¶ *Nicol. Garc. dict. cap. 13. num. 126. Anton. Riccul. d. cap. 14. num. 37.* ego ipſe *in collect. ad dict. cap. paſtoralis, 53. numer. 15. in fine, de appellat.*

Num. 174. in fine. adde. ¶ *Sanctarel. dict. quæſtio. nona, numero nono, idem Bonacin. de horis Canonicis diſputation. ſecunda, queſtion. quinta, puncto ſecundo, §. ſecundò, Ego ipſe in collect. ad cap. paſtoralis 53. numer. 14. de appellation.*

A quo autem iniuſtè excommunicatus omiſſas diſtributiones recuperet, aliqualis videtur extare controuerſia: etenim *Vgolin. de cenſur. tab. ſecunda, cap. decimo ſecundo, in princip. numero quarto,* opinatur repetere non poſſe ab illis clericis, quibus iam ſunt acquiſitæ, ſed ab eo, qui iniuſtè excommunicauit, & hoc idem affirmant *Sayr. de cenſur. libro ſecundo, capit. quinto, numer. vigeſimo ſeptimo, & Soar. tomo quinto, diſputation. decimatertia, ſectio. ſecunda, numer. 25.* Verum Moneta *dict. quæſtion. 15. numero 33.* annuit à clericis ipſis repetendas eſſe, quia illis iam erunt quæſitæ reuocabiliter, quam ſententiam expreſsè tenent *Gutier. dict. cap. primo, numero 136. Nicol. Garc. de benefic. part. ſeptima, capit. 13. numer. 120. & ſeq. Campan. in diuerſorio Iuris Canon. rub. 11. c. 15. num. 70. Anto. Riccul.*

de vera personarum extra gremium Ecclesiæ exilient. *lib.4.c.14.nu.33.Bonacin.d.punct.2.§.2.*

Limita tamen, quãdo excommunicatus esset in mora petendi absolutionem, quia pro eo tempore, pro quo mora considerari potest, non recuperat distributiones quotidianas, vt per *Nicol.Garc.d.c.13.nu.124.& Ant. Ricciul.d.c.14.num.36.* quos refero ego ipse *in d.collect. ad d.cap.pastoralis num.15.*

Num.175. in fine. adde. ¶ *Zerol.p.1.verbo distributiones §.3.vers.octauo, Cened.d.quæst.1.nu.52. Bonacin.d.disp. 2.quæst.5.punct.2.§.3. Sanctar.d.q.9.nu.12.*

Num.177. in fine. adde. ¶ quod iterum censuit eadem *Rota decis.176.p.2.recent.* refero ego ipse *in collect. ad d.c.pastoralis num.vlt.*

Cessatione à diuinis durãte Canonicos debere percipere distributiones quotidianas probari videtur ex text. *in cap.si canonici de officio Ordin.lib.6.* & ex resolutis supra de interdictis, & suspensis, in quam sententiã satis inclinauit Sacra Congregat. *Concilij Trident.de anno 1623.in vna Aquilana cessationis.* Contraria tamen opinio communis & receptior est ab omnibus ferè Doctoribus asserentium Canonicos cessatione durante nõ recipere distributiones ab Ecclesia, vt per *Couar.in cap. alma mater par.2.§.4.num.7. Henriqu.in summ.libr.13. cap.52.§.3.& cap.53.§.2.circa med. Fr.Emman.quæst. Regul.tom.2.quæst.116.art.4.Sayr.de censur.lib.5.c.19. num.17. Monete part.2.quæst.16.nu.36. Anton.de Campos de cessatione à Diuinis à num.98. vers.si autem, & in tit.declaration de lo que se ha de guardar en tiempo de cessacion declar.34. Aspon.Vega in sum.par.1.capit.103. casu 6. Anton.Gom.in explicat.Bullæ Cruciatæ ad 5.claus. in vltimis verbis, Menoch. de arbitr. casu 180. Anile de censur.p.6.disp.2.dub.3.concl.3. Bonacin. de horis Canon. disp.2.quæst.5.punct.2.§.5.*

Num.178. in fine. adde. ¶ *Nald.verbo distributiones nu. 10. Bonacin.de horis Canon.disput.2.quæst.5.punct.2.§. 1.* me citato in hoc loco *Sanctarel.vari.resolut. q.9.n.5.* Vnde posse clericum lucrari distributiones, cũ per vim ab aliquo detinetur, & propterea non potest in sua ecclesia diuinis interesse Officijs, resoluunt *Nauar.d.cons. 11.num.4. Monet.par.2.quæst.5.num.54. Cened.d.quæst. 1.num.10.vers.quinto, Azor.d.cap.7.qu.10. Sanctarel.d. quæst.9.num.8.*

Num. 179. post finem adde.

Monitiones S. Caroli Borromæi ad Canonicos.

VOs qui in Cathedrali Ecclesia dignitates obtinetis Canonici, item tum eiusdem Ecclesiæ, tum reliquarum quarumuis Ecclesiarum Collegiatarum, vel Vrbanarum, vel diœcesanarum, quicunque sitis, in omni canonicalis disciplinæ officio ita agite, vt canonicè, nempè canonum legibus ad vitæ vestræ institutum pertinentibus, & constitutionum prouincialium, diœcesanarùmque rationi congruenter viuatis. Idque primò maximè studete, vt in conspectu Dei omnipotentis puro corde, & casto corpore ministretis.

Tum singuli vos Ordinis dignitati, aut Canonicatui annexi functiones explete Canonicalisque muneris partes præstate: omnes in choro statis horis assistite, & ad Deum pro fidelibus pias, religiosasque fundite precationes.

Dum eo loco estis memores estote adesse Christum Iesum Dominum, cui seruite cum timore & tremore.

Non pigri, non somnolenti, non oscitantes adestote, non mente vaga, non vagis oculis, non indecenti corporis statu.

Attentè, studiosè, ritè, piè, religiosè diuinas laudes concelebrate, & psallite Deo in conspectu Angelorum, cantantes in cordibus vestris Domino.

In choro nemo priuatim, nemo tacitè officiũ reciteat, sed omnes pariter, quicũq; adesti s, senes cũ iunioribus laudate nomẽ Domini in Psalmis, Hymnis, & Cãticis.

A quibuscunque colloquijs, & à litterarum, librorumque lectionibus, atque omni vagatione abstinete.

Pro temporis autem, & officij ratione sedete, state, genua flectite, caput aperite, & inclinate.

Accurate demum omnia obseruate, quę eo de genere vobis præscripta sunt, itaut vestro exemplo, alijs Sacerdotibus, clericisque, & rectè ritèque psallendi, & sanctè orandi, ac piè agendi animum addatis.

In Psalmorum autem, Canticorum, & Hymnorum intelligentiam studiosè incumbite, vt dum psallitis pro sensuum sanctissimorũ quos mẽte concepisti s, ratione vos ad omnem pietatis, deuotionisq; effectũ excitetis.

Non ordinarię distributionis lucro adducti, sed Dei charitate, Religionisque cultu commoti, diuinis officijs adeste, vt verè ex animoque Psalmi verba illa concinatis: Voluntariè sacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo Domine, quoniam bonum est.

Diuinis officijs absolutis paululum omnes in choro piè orate, inde abeundi signo per præfectũ dato, cõsurgentes, quo ordine ad chorum accessi stis, eodem in Sacristiã redite, vbi cappas, qui illis induti estis, & superpellicea sine strepitu vllo, & susurratione deponite.

Canonicales vestros conuentus statis Hebdomadæ diebus capitulariter habete omnes, qui debetis ad illos conuenite.

Inde ne discedite, nisi missione à Capituli præfecto impetrata: singuli ordine, & loco sedete.

Sententiam modestè dicite, & suo quisque loco non præpostere.

A verbis scurrilibus abstinete.

In rebus consultandis rixas, iurgia, & contumelias cauete.

In initio & fine vniuscuiusq. Capituli statas orationes dicite.

Priori loco tractanda proponite, quæ ad diuinum cultum, ad spiritualis vitæ progressionem, ad Ecclesiasticam disciplinam tuendam, tum quæ ad rerum temporalium gubernationem pertinent, ne negligite.

Cætera hoc de genere toto seruate, quo prouincialibus Constitutionibus præscripta sunt.

Omnia in primis agite pace mutua, concorde voluntate, & charitate fraterna: vos inuicem diligite. Canonici enim estis, qui sicut pro collegij ratione in antiquo constituto vnà in Collegiata Ecclesia vnàque item in canonicali domicilio collocati fuisti s, ita vno pacis, & charitatis fœdere, vnaque animorum consensione coniunctissimi, sicut nascentis Ecclesiæ ministri, quorum erat cor vnum, & anima vna, experiendo videte, sicut in Psalmo scriptum est; Quam bonum & quam iucundum sit habitare fratres in vnum.

AD ALLEGAT. LIV. Pag.434.

NVM.3. in fine. adde. ¶ Circa illud autem quod Vicarius vbi commodè fieri potest, exterus non est assumendus, sed ciuis vt notos habeat loci hominum mores, addo *Cuch. in institut.Canon.de Vicario Episcopi, Zechi.de officio Episcopi, cap.7.num.32. Menoch.de præsump. lib.5.*

lib.5.præſump.12. vbi ait iure præſumi originarium maiori fide, & diligentia adminiſtraturum. Aliter aliqui ſenſerũt, vt S.Carolus, de quo Carolus à Baſilica S. Petri in eius vita *lib.7.c.36.* ſic ait: Vicarium verò generalem in primis grauem, pietate, religioneque præſtantẽ, doctrina ſpectatum, Iuriſcõſultum, tum præterea diſciplinæ ſacræ ſtudio incenſum Sacerdotem eligebat. Hos verò, nempe Vicarium generalem, & duos alios, qui tũ ad ciuilia, tum ad criminalia deputabantur, adhibere exteros ſolebat, ne fortè amicitia, propinquitate, gratia, aut verò metu adducti, ius aliquo modo quãdoque violarent, minuſvè liberè dicerent. Hæc ille. Refert *Homobon.de Bonis de humana vita ſtatibus cap.7.verſ.ubi commodè*, vbi *in verſ.ætas*, ait illam ad id muneris idoneam cenſeri ſi fuerit 28.annorum, & ſuper minori ætate Vicarij Epiſcopum diſpenſare non poſſe, citatque *Cardin.in Clem.1.q.38.de officio Vicarij.*

Num.4. in fine. adde. ¶ nouiſſimè *D.Hieron.Venero & Leyua in examine Epiſcoporum lib.4.c.12.nu.2.& 3.*

Num.26. poſt finem. adde.

¶ Verum cum homines ſint faciles ad diſſentiendum, improbandùmque quod alteri placet, *Item ſi vnus §. principaliter, ff. de receptis arbitr.* vel quia cum oppoſita iuxta ſe poſita magis eluceſcunt *l.vnic.§.& cũ triplici C.de caduc.tollen.* & optimum ex contrario nitet ex *Senec.epiſt.121.* neceſſe ideò fuit homines in diuerſas trahi ſententias quoad veritas à falſitate firmiùs diſtinguatur, iuxta illud *D.Pauli ad Corinth.c.11.* oportet, & hæreſes eſſe, vt qui probati ſint manifeſti fiãt in nobis: vel quia ſummus rerum opifex Deus in pœnam contumacię primi parentis nimium ſatagentis, & ſcire cupiẽtis tradiderit mundum diſputationi, vt legitur *Eccleſ.3.* omiſſis alijs pluribus, quæ referri poſſent ex *Caſſan.in catal.gloriæ mundi p.11.conſid.24. verſ.* & vt reaſſumam *p.12.conſid.16.verſ.ſecunda opinio, Marſil.Ficin.ad Pat. de legibus lib.6.Tiraq.ad leg.7.connub.gloſ.1.num.14.& ſeq.Petr.Crinit.de honeſta diſcipl.lib.4.c.14.Barth.Sybil. in ſpecul.peregr.q.dec.1.qu.2.c.9. Petr.Greg.de Republ. lib.4.c.4.nu.3.& lib.10.c.6.nu.17.Menoch.de arbitr.lib. 2.caſu 57.nu.44.& ſeq. Decian. in apolog. pro Iuriſprud. contra Alciat.c.10.nu.9.& ſeq.& c.20.Marſil.Columna de reditib.c.34.nu.2.Theſaur.in præfat.ſuarum deciſ.num. 33.Cenall.in præf.to.4.nu.1.& 2.*

Num.37. à linea 1. ibi, *opin.o*, adde. ¶ quæ habet generales Epiſcopi Vicarios ordinarios eſſe, quam ampliandam duxi etiam quoad ea quæ requirunt ſpeciale mãdatum, de quibus infra à num.60. ſibi ab eo conceſſa ſi illa Epiſcopus vnica commiſſione conceſſit cum generali mandato, quia ordinaria iuriſdictio tanquam dignior trahit tunc ad ſe delegatam minus dignã ſibi annexam, vt reſoluunt *Sbroz.lib.2.q.55.nu.37.& 39.Sanch.d.lib.3.diſput.29.nu.8. Nicol.Garc.d.cap.8.à nu.40. Monet.de commutat.c.5.nu.483.*

Num.47. in fine. adde. ¶ *Auguſt.de Ancona de poteſt. Papæ quæſt.6.art.3.Iacobat.de Concil. lib.10.art.1.Ricciul.de iure perſonarum lib.9.c.2.nu.13.*

Num.71. in fine. adde. ¶ *Monet.de commut.vltim.voln. cap.12.nu.129.cum ſeqq.*

Num.72. in fine. adde. ¶ latiſſimè in vtramque partem *D.Lotter.in tract.de re benefic.lib.1.qu.28.à numer.118.* etiamſi à conſtituente habeat facultatem conferendi beneficia adiecta clauſula illa generali, & ad omnia alia etiam requirentia ſpeciale mandatum, quoniam non ideo fieri debet extenſio ad maiora expreſſis *capit. qui ad agendum de procurat.lib.6.Clem.3.eod.tit.* tenent plures DD. quos referunt & ſequuntur *Nicol. Garc. de benef.p.12.cap.2.num.69.& Monet.de commut.vlt.vol. cap.11.num.359.* contra *Mobedan.deciſ.3. de officio Vicar.Hieron.Gabr.conſ.200.n.3.lib.1.Gambar.de offic.Legati lib.5.rub.1.à num.115.*

Num.74. à linea 6. ibi, 43. adde. ¶ & cenſuit *Rota in Nentina iuriſpatron.23.Martij 1611.coram Reuerendiſſimo Domino Coccino*, impreſſa *per Farin.deciſ.337.n.9. p.2.recent.* vbi ampliat etiam abſente Epiſcopo, & item in *Valen.beneficij 15.Iunij 1609.coram Gregor.XV.* impreſſa *per Farin.deciſ.257.nu.2.p.2.recent.& in Lucana Iuriſpat.14.Aprił.1616.coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo*, impreſſa *per Farin. deciſ.576.p.1.recent.*

Num.75. in fine. adde. ¶ Amplia primò, vt nec etiam in caſu abſentiæ Epiſcopi poſſit Vicarius præſtare conſenſum in donatione Iuriſpatronatus, *Ferret.conſ.347. nu.17.verſ.nec obſtat*, Rot.*deciſ.337.num.5.p.2.recent.* Amplia ſecundò, vt nec etiam valeret conſuetudo in contrarium *Ferret.conſ.345.nu.5.& ſeq.Rot.deciſ.576. ſub nu.3.p.1.recent.* vbi etiam dicitur quod in omnem euentum talis conſuetudo eſſet contra ius, & ideò deberet eſſe, vel quadragenaria, vel immemorabilis. Amplia tertiò, vt non præſumatur mandatum in Vicario ex lapſu longi temporis niſi ſit enunciatum, vt fuit dictũ in Lucana Iuriſpatronatus 30. Januarij 1614. coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo.

Num.76. in fine. adde. ¶ nec alia beneficia creare *Sbroz. d.lib.2.quæſt.31.nu.4.Ferret.conſ.327.num.4.& conſil. 343.num.1.Burſat.conſ.310.num.27.Garc.de benef.p.5. cap.9.num.75.Rot.in Segobrien. capellania* 28. *Aprilis 1625.coram Vbaldo.*

Num.77. in fine. adde. ¶ *Monet.de commutat.vltim. vol. cap.3.num.496.*

Num.81. in fine. adde. ¶ *Franc.Leo in theſauro fori Eccleſ. p.2.c.16.nu.16.* Nec poteſt mutare ſtatum alicuius eccleſiæ etiam in caſibus in quibus is poſſet, cuius eſt Vicarius, vt per *Monet. de commut.vlt. volunt.capit. 11. num.358.* vbi *n.360.* limitat, ſi ad id ſpeciale mandatũ habeat, vel à cõſtituente habeat facultatem, quæ mandato ſpeciali æquipolleat.

Num.90. in fine. adde. ¶ *Benzon.de Iubileo lib.2.cap.30. verſ.conueniunt in hac, Iuli.Lanor.de Indulg.par.2.capit. 11.num.51.*

Num.105. in fine. adde. ¶ An autem & quando poſſit ſine ſpeciali facultate commutare vltimas voluntates, vide late tractantem *Monet.de commut. vltim. volunt.c. 5.nu.484.cum multis ſeqq.*

Num.121. in fine. adde. ¶ nouè *Monet. de commut. vlt. volunt.cap.5.nu.478.*

Num.124. in fine. adde. ¶ *Monet.d.cap.5. nu.479.* vbi declarat ſi commiſſio extẽdatur ad ſimilia, vel minora non autem ad maiora iuxta text.in *Clement. non poteſt, de procurat.*

Num.142. in fine. adde. ¶ *Reguſ.de voce canon. q.38.*

Num.149. à linea 14. ibi, inferiorem, vſque ad finem numeri, adde, & muta ſic.

¶ *Gutier.canon.lib.1.cap.1.num.86. Iacob. de Laurent. de Iudice ſuſpecto cap.4.num.7.& 8. Marcheſ.de commiſſ. par.1.rub.de commiſſ.appellat.extra Romanam Curiam c.6.ſub nu.76.in 2. impreſ. Bobadil. in ſua politica lib.1. c.12.nu.39. Cardin.Tuſch. verbo ſuſpectus concl.908.n. 3. Quaran.in ſum, Bullarij verbo Archiepiſcopi auctoritas n.19.verſ. vlterius quæro, Sigiſm.Scac.de appell.q8.n.68.*

Amplia ſiue ipſe Vicarius ſolus cauſam cognoſcat tanquam Vicarius, ſiue etiam tãquam delegatus inſi-

mul cum Episcopo, vt per *Sbroz. d. tract. lib. 3. q. 14. n. 7. Iacob. Laurent. d. cap. 4. num. 11. post med. vers. & ideò*, vbi Episcopus, *Scacc. d. q. 8. nu. 69.* A

Limita tamen primò è conuerso, nam Vicario Episcopi suspecto existente non potest ex eadem ratione recusari ipse Episcopus *glos. verbo Episcopi in d. c. si contra vnam, vbi Franch. col. 2. in fine, Bertach. d. tit. de Vicario Episcopi num. 11. Sbroz. d. lib. 3. q. 15. Scacc. d. quæst. 8. nu. 57. vers. septimo quia*, vbi *nu.* 85. ait quod si Vicarius Episcopi recusatur, vt suspectus poterit Episcopus loco Vicarij dare alium Iudicem, quia suspicio contra Vicarium non militat contra Episcopum, quicquid dicāt *Dec. in cap. 1. num. 17. de offic. deleg. & Rebuff. d. tit. de vicar. Archiep. nu. 219.* B

Limita secundò in Vicario causam cognoscente non tanquam Vicarius, sed tanquam delegatus à Papa, vel etiam ab Episcopo, tunc enim non potest recusari ex eo quod Episcopus suspectus sit, *Felin. in d. c. insinuante num. 1. Sbroz. d. lib. 3. quæst. 14. à num. 8. Scacc. d. qu. 8. num. 70.* quicquid dicat *Iacob. de Laurent. d. c. 4. n. 11.*

Limita tertiò in Vicario Episcopi electo, seu confirmato per Papam, vel alium superiorem, quo casu non potest vt suspectus recusari ex eo, quod Episcopus sit suspectus, *Felin. & Rip. dictis locis, Sbroz. d. libr. 3. quæst. 14. num. 11.* C

Limita quartò in Vicario seorsim ab Episcopo habitante, qui tunc recusari non potest ex eo, quod parti Episcopus sit suspectus, vt per *Rot. d. decis. 2. numer. 23. Scacc. d. quæst. 8. num. 71.*

Nota tamen quod quando suspicio propter quam Vicarius Episcopi est recusatus, tangeret etiam Episcopum, prout est quando Vicarius recusatur ex eo, quod Episcopus habetur pro suspecto, tunc suspicionis causæ non cognoscuntur coram Episcopo, sed Episcopus earum cognitionem alicui alteri confidenti committit, vt referunt *Sbroz. d. lib. 3. quæst. 16. num. 8. Iacob. Lauren. d. cap. 4. num. 6. ad med.*

Vbi vero Episcopi Vicarius fuerit aliundè recusatus suspectus, suspicionis causa probanda est coram ipso Episcopo, ad text. *in d. cap. si contra vnum*, vbi *Anchar. in 4. & 5. notab. & cæteri scribentes, Sbroz. dict. libr. 3. qu. 16. num. 1. Iacob. Laurent. d. cap. 4. sub n. 6. ad med.* Quid autem Episcopo absente quis nam cognoscat de causa suspicionis recusati eius Vicarij; vide *Sbroz. dict. libr. 3. quæst. 16. num. 4. & sequenti, Iacob. Laurent. dict. c. 4. num. 17. & 18.* D

Num. 154. in fine. adde. ¶ Vnde animaduersione dignum existimo quod tradit *Iacob. Laurent. de iudice suspecto c. 4. num. 9. & 11. post med.* videlicet Vicarium ab Episcopo electum, licet confirmatum à Papa, vel ab alio quam ab ordinario constitutum posse ab Episcopo remoueri etiam inconsulto Papa, licet non sic esset in electo Vicario immediatè ab ipso Pontifice, quem nos Vicarium Apostolicum nuncupamus. E

Num. 164. in fine. adde.

¶ Qui quidem octo dierum terminus currit Capitulo etiam à die scientiæ translationis sui Episcopi ad aliam Ecclesiam, quando tamen à Summo Pontifice Episcopus fuerit absolutus à vinculo prioris: statim enim post translationem absque alio consensu Episcopum translatum perdere iura primæ Ecclesiæ censuit *Rota apud Farin. decis. 475. par. 1. recent.* refert decisum *Massob. in sua praxi habendi concursum requis. 1. dub. 9. secundū Roman. impres.* me citato *in collect. ad c. 1. nu. 5. de translat. Episcopi*, Ecclesiam, à qua volens transfertur, seu quam dimittit Episcopus, vacare ab eo tempore, quo idem Episcopus ab illius vinculo absoluitur in consistorio Sanctitatis suæ, etiam ante expeditionem litterarum Apostol. vel adeptam possessionem secundæ Ecclesiæ: & posteaquam huiusmodi absolutionis notitiam Episcopus habuerit, etiam ex testimonio, seu documento Secretarij Sacri Collegij, illico teneri eum abstinere ab exercitio Ordinariæ iurisdictionis, eamque transire in Capitulum tanquam Sede vacante, & ita posse, & debere Capitulum statim ea iurisdictione vti, ac Vicarium iuxta *Concilij Trid. sess. 24. de reformat. cap. 18.* præscriptum eligere, Sedemque vacantem publicare; sunt formalia verba Decreti à Sacra Congregat. nouissimè emanati, quod refero *in collect. ad d. cap. 1.* Si verò infra prædictos octo dies Capitulum Vicarium non deputauerit, vel minus idoneum elegerit, Archiepiscopus Metropolitanus poterit illum deputare ex decreto *Concilij Trident. sess. 24. de reformat. cap. 16. vers.* si secus factum fuerit, referunt *Quaran. in summa Bullarij verbo Archiepiscopi auctoritas n. 36. Marc. Anto. Genuen. in praxi Archiep. Neapol. c. 70. num. 6.* Metropolitano vero ipso negligente suum Vicarium constituere, Episcopus antiquior ex suffraganeis in Metropolitana illum cōstituere potest: at Episcopo exempto negligente Episcopus propinquior deputabit, vt statuit idem *Concil. Trident. dict. cap. 16. vers.* & si Ecclesia ipsa Metropolitana, & resoluunt *Cuch. instit. Juris Canon. lib. 2. titul. 8. de officio vicar. numer. 39. Sbroz. de Vicario Episcopi libr. 1. q. 58.*

Num. 165. in fine. adde. ¶ Canonicum autem qui munere Vicarij Episcopi fungitur non lucrari distributiones quotidianas, si horis Canonicis non interfit, etiāsi à tempore immemoriali obseruatum sit vt debeantur, refert decisum *Nicol. Garc. in addit. ad suum tract. de benefic. p. 3. c. 2. n. 348.* ex ea ratione, quia non abest ex iusta causa cum Vicarius deseruiat soli Episcopo, & nō ecclesiæ, vt inquit *Rot. decis. 222. nu. 5. p. 2. diuersor.*

Num. 167. à linea 8. ibi, *Seraphino*. adde. ¶ *ead. Rot. decis. 288. nu. 2. apud Farinacc. p. 2. recent. Vincent. Grilinz. cons. 121. Homobon. de Bonis de humanæ vitæ statibus p. 1. cap. 7. vers. porro.*

Num. 171. in fine. adde. ¶ *& in decis. Curiæ Archiepisco. Neapol. decis. 178. p. 4.* & resoluit *Raguss. de voce Canonic. quæst. 37. nu. 4.*

Num. 178. in fine. adde. ¶ Et cum fuisset dubitatum an salarium etiam non conuentū deberetur Vicario Episcopi, & ratio dubitandi ex eo deducebatur quod ad effectum exigēdi salarium non conuentum erat probanda extrema, nempè quod Episcopus solitus esset cōducere, & Vicarius locare operas suas, iuxta *Alexā. consil. 109. lib. 3. Dec. cons. 132. in fi.* contrarium tamen censuit Rot. *in Turritana mercedis 20. May 1564. coram Illustriss. Seraphino inter eius decisiones* impressas *decis.*..... & apud *Marchesan. p. 1. pag. 1192.* nempè deberi salarium, illud enim quod dicitur per *Alex. & Decium* procedit in famulis, & alijs vilibus personis, quæ sæpenumero inseruiunt pro expensis etiam sine salario.

Num. 182. in fine. adde. ¶ obseruant *Vgol. de offi. Episc. c. 2. §. 2. n. 2. & Aloys. Ricc. in decis. Curia Archiepisc. Neapol. decis. 291. p. 4.*

Num. 183. post finem adde.

¶ Quando Vicarius ita delinquit in officio, vt offendat iurisdictionem Metropolitani, veluti si nolit deferre appellationi ad eum legitimè emissæ, vel illius inhibitionem spernat, tunc poterit Archiepiscopus eum coercere censura Ecclesiastica, in quibus terminis procedit

cedit tex. *in c. 1. de officio Vicarij lib. 6.* quivenit coniungendus cum alio text. eiusdem Innocētij IV. in eadem cōtrouersia inter Archiepiscopum Remen. & eius suffraganeos, siue eorum Officiales *in cap. Romana Ecclesia, in princip. de appellat.* Quando vero deliquit in officio præiudicando simpliciter partibus & iustitiæ, cognitio, & punitio pertinet ad ipsum Episcopum, qui habet facultatem à iure, prout quiuis alius Magistratus coercendi Officialem suum appellatione remota *l. nulli officialiū C. quom. appell. non recip. registrata per Gratian. in c. ei, qui appellat. §. nulli quoque 2. qu. 6.* & ita in his terminis optimè resoluit *D. Lotter. in tract. de re benefi. lib. 1. q. 22. nu. 100. cum seqq.* vbi intelligit nisi propter notorietatem, & grauitatem criminis facta sit deuolutio, & ideo secundum hanc distinctionem accipiendus est *Gemin. ad c. 1. §. fin. sub num. 4.* A B

AD ALLEGAT. LV. Pag. 451.

NVM. 1. in fine. adde. ¶ *Homobon. de Bonis de humana vita statibus c. 10. de statu & obligat. Pœnitentiarij.*

Num. 22. in fine. adde. ¶ & in proprijs terminis comprobat *Homobon. de Bonis de humana vita statibus par. 1. cap. 10. vers. est autem* quicquid dicant *Cuch. in instit. maior. lib. 5. tit. 4. num. 160. Ioann. à Capeand. de casibus reserv. cap. 3. diff. 2.*

Num. 23. in fine. adde. ¶ *Zerola in praxi Pœnitentiæ cap. 22. q. 5. Sbroz. de offic. Vicarij lib. 2. quæst. 19. & Antoni. in Catech. si Neapol. cap. 34.* quos refert, & sequitur *Homobon. d. cap. 10. statim in princ. & de casibus reseruatis part. 1. cap. 5.*

AD ALLEGAT. LVI. Pag. 455.

NVM. 2. in fine. adde. ¶ de cuius materia & intellectu, vide *Fusch. de visitat. lib. 1. c. 17. n. 11. & 12. Prax. Episcop. p. 1. verbo Præbenda Theologalis, Nicol. Garc. de benef. p. 5. c. 4. nu. 130. cum seqq. Monet. de distribut. quotid. p. 2. q. 10. & de commut. vlt. volun. c. 10. nu. 191. cū seqq. Aloys. Ricc. in praxi aurea resolut. 175. & in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis. 101. p. 4. Homobon. de Bonis de humana vita statibus p. 1. c. 11. in princ. & c. 12.*

Num. 9. in fine. adde. ¶ *Nald. verbo distributiones num. 9. Bonac. de bonis Canon. disp. 2. q. 5. punct. 3. §. 6.* me citato in hoc loco *Sanctarel. d. q. 11. nu. 15.*

Num. 18. in fine. adde. ¶ *Sanctarel. vari. resol. quæst. 3. à num. 9.*

AD ALLEGAT. LVII. Pag. 462.

NVM. 3. in fine. adde. ¶ *Host. in summ. de auctoritate, & vsu pallij numer. 6. vers. Speciale ergo. Anton. Burgos. in repet. cap. cognoscentes num. 211. de constitut. Ludou. Gomez in repet. cap. 1. num. 34. de constitut. libr. 6. Anastas. Germon. de sacrorum immunit. libr. 3. cap. 5. nu. 60. & 61.* quos refert *Dyonis. Paul. de vera quatuor Patriarch. Sedium Eccles. c. 17. nu. 51.* C D E

Num. 7. in fine. adde. ¶ *Rota* apud *Farinac. decisi. 778. num. 1. p. 2. recent.*

Num. 8. in fine. adde. ¶ *Gonzal. §. 1. progm. num. 33. Molin. de Iustit. tract. 2. disput. 29. quæst. 2. Less. in simili tract. lib. 2. cap. 4. dub. 4. Filiuc. tract. 41. de beneficijs cap. 2. à num. 6.*

Num. 9. in fine. adde. ¶ in quo non ideo detrahit alie-

no iuri, sed proprio vtitur, nec inde modo aliquo turbatur Ordo Ecclesiasticus, vt latè probat *Lotter. de re benef. lib. 2. quæst. 15.* vbi ait Summum Pōtificem beneficia dissita per totum orbem in quibusuis diœcesibus, ac prouincijs quintuplici iure prouidere. Primò concursus, quatenus tanquam Episcopus vniuersalis concurrit cum cæteris inferioribus collatoribus. Secundò iure deuoluto, quia videlicet ex causa aliqua ius conferēdi de inferioribus collatoribus ad ipsum facta sit deuolutio. Tertiò iure præuentionis, cum videlicet præueniendo vacationem beneficij mandat ea succedente certæ personæ conferri, vel etiam ipse ex tunc confert. Quartò iure reseruationis. Quintò denique simplici via iuris, de quibus omnibus agit *Lotteri. dict. lib. 2. qu. 16. cum seqq.*

Num. 15. in fine. adde. ¶ Qua in re est aduertendum in prouisionibus inferiorum cadere suspicionem antidatæ, nisi sint in forma publici instrumenti cum testibus, & alijs solemnitatibus, etiamsi aliàs sint in forma litteratum patentium cum sigillo, & subscriptione Episcopi, vel Secretarij eius, vt censuit Rota *apud Bellemer. decis. 321. & decis. 441. & in antiqu. de probat. decis. 17. num. 1.* idque propter facilitatem supplantandi prouisiones Apostol. cuius præsumptio ne quidem remoueretur ex publico instrumento in quo essent testes adhibiti, si illi essent domestici, & familiares Episcopi, vt singulariter notat *Rebuff. in praxi sub rub. requisita ad collat. bonam num. 12.*

Num. 18. post finem. adde.

¶ Cum autem reseruatio sit odiosa *glos. verbo finitur in c. præsenti, de offic. deleg. Resign. decis. 1. in fine de præb. Cassad. decis. 3. n. 5. de reseruat.* eaque non inducatur, nisi in casibus expressis *Cassad. decis. 2. nu. 9. de reseruat. Simonet. de reseruat. quæst. 5.* cum alijs ibj relatis in appēdice, *Rot. in vna Segutina Archidiaconatus & Canonicatus 19. Martij 1601. coram Illustrissimo Card. Lancell. impressa per Farin. decis. 43. nu. 3. p. 1. recent.* idcò operæ pretium duxi aliquos casus referre, quibus beneficia S. Sedi Apostol. reseruata reperiuntur, vt Episcopus eos non ignoret, ac proindè ne se in huiusmodi beneficiorum collationibus intromittat.

Num. 22. dele eum, & muta sic.

22 ¶ Beneficia, etiam apud Sedem, seu in Curia vacare dicuntur non solùm per obitum in illa (ex qua tantummodo insurgit reseruatio clausa in corpore Iuris) vt probant *dict. cap. 2. d. cap. præsenti de præbend. in 6. Extrauag. ex debito Ioann. XXII. de elect. & Extrauag. Regimen cum seqq. & Extrauag. pia solicitudinis, de præbendis,* quia beneficium illius, qui est mortuus in Curia, dicitur reseruatum *Rot. decis. 700. numer. quarto, apud Farinac. part. 1. recent.* sed etiam per resignationem, factam in manibus Papæ, quam constat verè, & realiter dici vacationem in Curia, etiamsi mediante procuratore alibi constituto *Ioann. Andr. in d. caput. 2. num. ero-.* quem sequitur *ibi Anchar. sub num. 1. super verbo apud Sedem, Gemin. numer. septimo,* & alij passim, latè *Simonet. de reseruat. quæst. 28. à num. 1.* ex qua vacatione facta per resignationem, vt supra, non inducitur reseruatio clausa in corpore Iuris, cum non sit per obitum, sed inducitur ex appositione manus Papæ, quæ habet vim reseruationis specialis, vt clarè determinat *Extrauag. Ne Romani §. nos qui vigilijs vers. Romani quoque Pont. de præbend. inter commun. Gonzal. glos. 52. num.* de etiamsi resoluatur resignatio, puta propter [illegible] de viginti, nō tamen resoluitur reseruatio [illegible]

appoſitionem manus validam *Roman.conſ.342.d nu.1.* *Sarrien.ad reg.de infirmis quæſt.33.ad fin.* quod non ſatis videtur perpendiſſe *Simon.d.q.28.ſub num.6.* vt doctè aduertit *Lother.de re benefic.lib.2.qu.20.ſub tit.* quæ ſit vacatio, in Curia & apud Sedem, *gloſ.verbo mori, in Clemen.1.vt lite pendente, Nauar.conſ.fin.de renunciat. Flamin.lib.1.quæſt.4.num.54. Moneta d.cap.3.num.37. Nicol.Narci.diſt.cap.1.num.73. Aloyſ.Ricc.& Vgolin. vbi proximè.* Vnde *Ægid.part.7.quæſt.2. Andr.Gambar.de permutat.benef.part.2.num.147.* quos refert, & ſequitur *Azori.inſtit.moral.par.2.libr.7.cap.30.quæſt.9.* reſoluunt quod ſi duo Clerici Bononienſes in Curia Romana, vbi etiam Epiſcopus Bononien. commoratur, ſua beneficia permutent, eo ipſo vacant in Curia, per *cap.licet canon.de prebendis in 6.* & *idem Gambar. d.p.2. num.67.& Azori.d.quæſt.9.* B

Num.24. dele eum, & muta ſic.

24 ¶ Sic etiam in Curia beneficia vacare dicuntur, quãdo ibi priuatio, aut alij vacationis modi inducuntur *Moneta d.c.3.n.36. Nicol.Garc.d.c.1.n.73.& n.79.* reſoluit, quod vbi priuatio inducitur à Iure, ſeu ex decreto propter actum poſitiuum, beneficium dicitur vacare, vbi fit actus. ob quem inducitur priuatio à Iure, ſeu decreto. Beneficiũ igitur vacans per ſententiam priuationis lata in Curia contra ſe defendentem, vel verum contumacem, qui de iure habetur pro præſenti, dicitur vacare in Curia, quia data tali præſentia ſiue vera, ſiue ficta propter talem contumaciam etiam moraliter loquendo verè & realiter talis vacatio in Curia cõtingit, vt conſiderat *Verall.deciſ.64.n.1.& 2.p.1.& deciſ.327. p.3.* ſecundum quam intelligenda *eſt Rot. deciſ.35. de preb.in antiq.* quatenus ponit regulam vniuerſalem beneficium vacare in loco, vbi quis eo priuatur ex doctrina *Franch.in c.præſenti ſub nu.4.verſ.quarto, adde de præbend.in 6.* vbi refert hunc inter caſus vacationis in Curia, diſtinguens tamen inter effectum directum, & conſequutiuum, vt ibi per eum cum alijs allegatis per *Verall.vbi ſupra*, refert *Melch. Lother.cit. loco*, obſeruãs tale beneficium eſſe reſeruatũ virtute *Extrauag.ad regimẽ de præb. inter commun.* non tamen ea reſeruatione, quæ dicitur clauſa in corpore Iuris. Sic etiam vacatio inducta per decretum de dimittendo non malè dici poteſt vacatio in Curia *Rot.deciſ.65.de reſcrip.in antiq. Simon. de reſern.q.26.n.2.* De his tamen beneficijs apud Sedẽ Apoſtolicam vacantibus Pontifex intra menſem à die vacationis prouidere debet, alioquin dicto tempore elapſo valebunt collationes ab Ordinarijs factę poteſtate ordinaria, proindeque ac ſi nulla vnquam reſeruatio extitiſſet, *d.c.ſtatutum, Ant.Fab.lib.1.definit.forenſ.tit. 2.definit.32.* quod verum eſt in vacationibus apud Sedem; nam in cæteris nullum eſt præfinitum tempus ad conferendum *Æne.Falcon.q.4.princ.effectu 20. Gaſpa. Peruſ.tract.de reſeruat.q.5.* Menſis autem de quo ſupra incipit currere à die vacationis, non ſcientiæ, *gloſ.verbo numerandum, in d.c.ſtatutum, Anton.Fab.d.tit.2.defini. 35.* Aduertendum tamen, quod reſtrictio hæc ad menſem non operatur, quod poſt menſem omnimodo excludatur Pontifex, vt conferre non poſſit, ſed hoc tantum, vt poſt hunc menſem manus ordinarij vlterius nõ cenſeantur ligatæ: poteſt tamẽ Papa moram purgare in conferendo beneficia vacantia in Curia, quæ intra mẽſem non contulerat, ſi tamen res ſit integra, vt reſoluit *Maſſobr.in praxi habendi concurſum requiſ.7.dub.49. vbi dub.50.* quærit an valeat collatio Epiſcopi qui contulit intra menſem Papæ, ſi poſtea Papa de illo non prouideat, *& dub.48.* obſeruat hodie litteras ſuper beneficijs vacantibus in Curia datarij ſub die obitus. Et quod in beneficijs vacantibus in Curia non cadat conſuetudo optandi oſtendit *Moneta d.c.3.nu.13.* An idem ſit vacatio apud Sedem, ac vacatio in Curia dubitari poteſt, cum plures ex doctoribus ſupra citatis confuſè, ac promiſcuè vno pro alio vtantur. Veritas tamen eſt quod vacare apud Sedem eſt quando beneficium vacat per obitum in Curia iuxta *d.c.2.de prabend.in 6. nuncio c. Statutum 3.& c.præſenti 34.eod.tit. & libro*, per quod dictum c.2. in certis caſibus extenditur ad duas dietas extra Curiam Romanam: quod intellige per obitum Curialium, ſeu aliorum non habẽtium originem, & domicilium Romæ, nec de beneficijs ſitis in Vrbe, quia in his non habet locum vacatio apud Sedem *d.c.2.de præben. in 6. Gonzal.ad reg.8.Cancell.gloſ.13.n.13. & præcipue nu.14.cum ſeqq.* Vacare autem in Curia dicuntur beneficia non ſolum quando vacant apud Sedem per *d.c.2.* ſed pluribus modis quos proſequitur *Monet. d.c.3. nu. 18. Garc.d.c.1.§.1.d nu.68. Gonzal.d.gloſ.13.per totam.* Vnde licet vacatio apud Sedem per *d.c.2.de prabend.in 6.* quæ aliàs dicitur clauſa in corpore Iuris, ſit vacatio in Curia, non tamen aliæ vacationes in Curia dicuntur vacationes apud Sedem *in puncto Sarrien. de triennali q. 31.à princ.vſque ad § ſecundus igitur, optimè Couar.præct. c.36.nu.4.verſ.caterum ad hanc, optimè Pute. deciſio.36. alias 38.in nouis lib.3.* tenet *Rot.in Cordub. capellanæ regiſtrata per Garc.d.p.5.c.1.nu.425.* ad quam ipſe refert *nu.88. Gonzal.d.gloſ.13.nu.29.* vbi firmat quid ſit vacare apud Sedem, *& nu.48.* vbi firmat vacare apud Sedem eſſe vacare in Curia, non tamen è conuerſo, vt *nu. 49.& 50. vbi cum Sarrien.d.q.31.* de triennali, reſpondet ad *gloſ.verbo in Curia, in c.ſtatutum 3. de præbend.in 6.* quod vacare in Curia impropriè dicitur vacare apud Sedem, *& nu.52.* dicit quod vulgariter dici ſolet vacare in Curia pro vacare apud Sedem, *& n.53.* quod propriè loquendo licet vacare apud Sedem ſit vacare in curia, non tamen è contra ex *Pute.d. deciſ.36. aliàs 38. in nouis lib.2.* & vt id vnico verbo dicam, vacatio apud Sedem eſt vacatio per obitum vera, aliæ vacationes dicũtur fictè in Curia, & illa dicitur in corpore iuris clauſa, aliæ nõ. Hæc quidem poſt primam huius tractatus impreſſionem mihi animaduertit Cõluſitanus noſter Doctor Odoardus Pinto vtriuſque Iuris conſultiſſimus, ac in Romana Curia Aduocatus integerrimus. A C D

Num.25. in fine. adde. ¶ nouiſſimè *D.Melch.Lotheri.de re beneficiaria lib.2.q.8.ſub tit.* Iuriſpatronatus cauſa finalis quæ, *verſ.primo.*

Num.33. in fine. adde. ¶ & reſeruatio per appoſitionem manus Papæ maioris potentiæ eſt quam reſeruatio deducta ex reſeruationibus generalibus *Rot.* apud *Farm. deciſ.401.n.2.p.2. recẽt.* Et reſeruatum non dicitur beneficium ſeu affectum ex qualibet appoſitione manuſi Papæ, ſed ita demum niſi Papa moueatur ex falſa cauſa tangente pertinentiam collationis, ead. *Rot.deciſ.187. num.4.& 5.p.2.recent.* vbi contrarium tenentes declarantur, ſecus vero quando eſt error circa qualitatem prouiſi, vt ibidem dicitur *num.5.* E

Num.38. in fine. adde. ¶ *Sanch. in præcepta Decalogi tomo primo, libro ſecundo, cap.vigeſimoſexto, num.12. Riccul. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentibus libro 5. capit.decimo nono, numer.vndecimo, vbi num.12.* verum aſſerit quod ad hoc vt priuatio ſuum plenarium ſequatur effectum, requiritur ſententia declaratoria hæreſis incurſæ, nec ante poterit hæreticus remoueri à poſſeſſione,

poſſeſſione, & *num.* 13. quod hæreticus poſt hæreſim contractam non poteſt reſignare.

Num. 49. in fine. adde. ¶ Vnde quoad effectum de quo ſupra beneficium dicitur litigioſum, quando agitur de iure reali ſuper collatione facta *Rot. deciſ.* 342. *num.* 2. apud *Farin. p.* 1. *recent.* non dicitur enim beneficium litigioſum niſi lis ſit ſuper titulo, *Rot. deciſ.* 356. *num.* 3. *in fine p.* 1. *recent.* vbi etiam quod non dicitur litigioſum ad effectum vt poſſit dici reſeruatum ex lite inter patronum, & Ordinarium ſuper libertate beneficij, ſatis autem dicetur litigioſum ex commiſſione cauſæ appellationis ex citatione cum inhibitione, & illius exequutione *Rot. deciſ.* 455. *nu.* 1. *p.* 2. *recent.* Non dicitur vero litigioſum quando non petitur vt ſuum, ſed vt ſibi conferendum *Rot. deciſ.* 253. *nu.* 5. *p.* 2. *recent.*

Num. 62. in fine. adde.

¶ Vnde infertur quod Sede Apoſt. vacante ceſſant Regulæ reſeruatoriæ, & omnes menſes ſunt Ordinarij, poſſuntque Epiſcopi tanquam ad Ius cõmune redeuntes (exceptis tamen ijs, qui concordatis Nationis Germanicæ ſubſunt, quorum beneficia etiam Sede Papali vacante in menſibus Papæ vacantia ſucceſſori remanẽt affecta) prouidere de beneficijs vacantibus in quolibet menſe *Maſſob. in praxi habendi concurſum reg.* 7. *dub.* 43. *Caputaq. deciſ.* 86. *p.* 1. *& deciſ.* 214. *p.* 2. *Rot. deciſ.* 144. *nu.* 10. *p.* 2. *recent. Gonzal. ad regul.* 8. *Cancel.* §. 5. *proœm. num.* 46. vbi ait quod non ſolum erunt omnes menſes Ordinarij ante aſſumptionem noui Papę, ſed etiam antequam faciat regulas Cancellariæ, quæ ſemper fieri ſolent die immediatè ſequenti dictæ aſſumptioni, ita quod ſi etiam in illo medio tempore ab aſſumptione vſque ad editionem Regularum vacaret aliquod beneficium in menſibus, aliàs reſeruatis nullum obſtaculum Ordinarius habere dicatur, & allegat *Gemin. conſil.* 92. incip. *in cauſa Canonicatus num.* 1. niſi aliàs beneficia ſint affecta, aut Papa poſtea electus declaret non expiraſſe reſeruationem, aut illa de nouo reſeruet, prout fecit Paul. V. fœl. record. de omnibus beneficijs tempore ſuæ aſſumptionis non prouiſis in Bulla ad fauoré Conclauiſtarum ſub dat. pridie Kalend. Auguſti 1605. referente *Nicol. Garc. de benef. p.* 5. *c.* 1. *nu.* 645. *cum ſequẽti*, & prout fecit etiam S. D. N. Vrbanus VIII. generaliter *reg.* 68. *Cancellariæ ab eo nouiter addita tenoris ſequentis.* Item S. D. N. prouidè conſiderans conſueuiſſe quandoq; Romanos Pontifices prædeceſſores ſuos beneficia, quæ vacante Sede Apoſt. vacare contigerat, diſpoſitioni ſuæ reſeruare, intendens de beneficijs huiuſmodi tam Conclauiſtis, quam pauperibus Clericis, & alijs benemeritis perſonis prouidere, omnia & ſingula beneficia per regulas Cancellariæ Apoſt. aut quaſlibet alias Apoſt. Conſtitutiones temporales Romani Pontif. pro tempore exiſtentis diſpoſitioni quomodolibet, & ex quauis cauſa reſeruari ſolita, quę à die obitus fœlicis record. Greg. XV. Prædeceſſores ſui vſque ad diem ſupradictam ſeptimam Auguſti vacauerunt, & de quibus per quoſcumque Ordinarios collatores tunc diſpoſitum non fuerat, ſuæ diſpoſitioni reſeruauit, decernens irritum, &c. refert *Ioan. Ant. Maßobr. in praxi habendi concurſum requiſ.* 1. *dub.* 10. *num.* 2.

Cum autem vt ſupra dicebamus per mortem Pontificis conditoris vis & auctoritas regularum Cancellarię expiret, vt præter ſupra citatos tradunt *Caputaq. dec.* 86 *nu.* 3. *lib.* 1. *Seraph. deciſ.* 980. *n.* 12. *Gom. in proœm. Regularum q.* 1. *n.* 2. Ideo Sede Apoſtolica vacante omnes mẽſes ſunt Ordinariorum, poſſuntque Epiſcopi tanquam ad Ius cõmune reuertentes prouidere de beneficijs vacantibus in quolibet menſe iuxta tradita per *Caputaq. d. deciſ.* 86. *nu.* 1. *p.* 1. *& deciſ.* 214. *num.* 5. *p.* 2. *Gonzal. ad reg.* 8. §. 5. *proœm. num.* 46. Verum in hoc articulo duo caſus ſunt omnino diſtinguendi. Primus eſt quando agitur de reſeruatione, quæ fit ratione temporis, prout in *reg.* 8. tunc enim reſeruatio & affectio non contrahitur nec inducitur niſi in menſibus in *d. regul.* 8. ſtatutis vacatio beneficij contingat. Et ad effectum huius reſeruationis conſideratur illud tempus vacationis *Caſſad. deciſ.* 8. *nu.* 9. *& 12. de prabendis, Rot. deciſ.* 774. *nu.* 3. *& 10. lib.* 3. *p.* 3. *diuerſ.* quia hæc reſeruatio beneficij inducitur ſolum in ipſo obitu poſſeſſoris & vacationis contingentis tali menſe Sedi Apoſt. ad conferendum aſſignato. Vnde ſi talis vacatio contingeret Sede ipſa Apoſt. vacante, etiamſi alias eſſet menſis Apoſtolicus, nihilominus collatio ſpectaret ad Ordinarium, quia vacatio Sedis Apoſt. impedit, & excludit reſeruationem, & regulæ Cancellariæ tunc non operantur, & ita procedunt Doctores allegati, & conſiderat *Gonzal. ſuper reg.* 8. §. 5. *proœm. nu.* 94. *poſt med. verſ. ſecus verò*, & alij inferius allegandi. Alter verò eſt caſus, quando agitur de reſeruatione quæ inducitur, vel ratione perſonarum, vt puta quia poſſidens beneficium erat familiaris Cardinalium, vel Collector, vel Subcollector, vel alia adeſſet reſeruatio, quæ perſonæ poſſeſſoris adhæreret, vel ratione ipſius beneficij, vel quia eſſet prima dignitas, monaſterium, vel alio modo ratione rei affectum Sedi Apoſtol. tunc enim etiamſi vacatio contingat Sede Apoſtol. vacante, attamen collatio ſpectat ad futurum Papam, quia reſeruatio hoc caſu non inducitur in ipſo obitu poſſeſſoris, & ſic in vacatione, quo tempore iam Regulæ Cancellariæ expirarunt, ſed reſeruatio fuit inducta, & iam infixa à principio, ſtatim ac ille fuit familiaris, Collector, vel Subcollector, ſeu beneficium fuit prima dignitas, aut alio modo antea affectum Sedi Apoſtol. quo tempore Regulæ Cancellariæ vigebant, & ſuum effectum, nempè reſeruationem iam induxerant, & quamuis Sede Apoſtol. vacante dictæ Regulæ Cancellariæ tanquam auctoritatis tunc deſtitutæ non inducant eo tempore reſeruationem, non inde tamen reſeruationes prius viuente Papa & regulis vigentibus inductæ & infixæ definunt, nec expirant, immo beneficium ſemel affectum ſemper remaneat affectum *Extrauag. ad Romani, de prabend. Anchar. conſil.* 138. *num.* 3. *Gemin. conſil.* 93. *num.* 16. qui hoc triſtiſſimum dicit axioma, *Rota deciſ.* 10. *de prabend. in vonis, & deciſ.* 11. *num.* 2. *& deciſ.* 31. *num.* 1. *eod. tit.* Et in terminis reſeruationis ratione familiaritatis, vel alterius qualitatis perſonalis, quod etiamſi familiaris, vel alius decedat Sede Apoſt. vacante, nihilominus collatio ſpectet ad Papam, & Ordinarius non poſſit ſe intromittere tradunt *Gemin.* ſeu potius *Felin.* ad dictum illius *conſ.* 93. *num.* 16. idem *Felin. in cap. in noſtra corol.* 2. *num.* 20 *verſ. & tanc de reſcriptis, Sarrien. ſuper reg. de publican. reſignat. quæſt.* 6. *nu.* 6. *verſic. ſic etiam, Simonet. de reſeruat. quæſt.* 17. *numer.* 1. *verſic. ſed hodie, & num.* 5. & etiam in terminis reſeruationis ex eo quod beneficium ſit prima dignitas, obſeruant *Gonzal. dict.* §. 5. *proœm. num.* 93. *verſ. quia hoc rectè procedit, Nicol. Garcia de benefic. p.* 5. *c.* 3. *nu.* 789. vbi *nu.* 791. refert ita *Rotam* cenſuiſſe *in Abulen. Parochialis* 24. *Ianuarij* 1594. coram *Corduba.* Colliguntur hæc ita eleganter diſpoſita ex adductis in *Andrien. Archidiaconatus* 5. *Decembris* 1625. coram *D. Merlino.*

Num. 71. in fine. adde. ¶ *Simon. tit. de reſeruation. q.* 27.

in fine, Mandoſ. hic quæſt. 15. num. 7. Rota in Conchen. beneficij 10. Junij 1624. coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo.

Num. 73. in fine. adde. ¶ niſi expreſsè ſit conceſſa retentio *Verall. deciſ. 303. num. 1. & 2. p. 2. Valenz.* qui alios refert *conſ. 51. num. 19. Rot. in Carthaginen. translationis 19. Junij 1606.* coram *Manzanedo apud Marcheſan. de commiſſionib. par. 1. §. 2. pag. 637.* vbi dicitur quod facultas retinendi penſionem conceſſa promoto ad Epiſcopatum non intelligitur cum facultate transferendi, quę ante promotionem competebat, niſi fuerit expreſſa, eo quod facultas transferendi eſt odioſa, ideò ſpecialiter exprimenda. Et penſionem vacare per translationem Epiſcopatus ad aliam Eccleſiam, ſi non detur retentio, quæ probari debet cenſuit *Rot. in Vrgellen. penſionis 16. Ianuarij 1570.* coram *Illuſtriſſimo Seraphino, impreſſa per Marcheſan. d. par. 1. §. 1. pag. 638.* Sed ſi ſpectemus ius commune, neceſſe eſt, vt dicamus penſionem illo attento non extingui per aſſumptionem penſionarij ad Epiſcopatum quicquid dicant *Ferr.* & alij ſupra citati, & diſtinguat *Gig. de pēſion. q. 56.* mouētur enim falſa imagine, dum æquiparant penſiones cum beneficijs ſimplicibus, de quibus tantum loquitur text. *in cap. cum in cunctis, de elect.* quam allucinationem multi in hoc puncto agnouerunt, & damnauerunt, *cap. 4. nu. 4. & 5.* totum ergo referendum eſt ad ſtylum Curiæ, vt aduertit *Rot. deciſ. 133. num. 1. p. 1. diuerſ.* ex quadam *Extrauag. Julij II. quam anno 1570. Leo X.* expreſſius innouauit decernendo penſionem huiuſmodi extingui, niſi inip. ſamet ſcedula conſiſtoriali fuerit diſpenſatum. Vnde ceſſante hoc Iure ſingulari nulla de Iure communi eſt incompatibilitas inter Epiſcopatum, & pēſiones, quod etiam notauit *Rot. deciſ. 454. nu. 9. par. 1. diuerſ. Valenz. d. conſ. 51. num. 41.* Vtrum autem per aſſumptionem Cardinalis penſionarij ad Summum Pontificatum extinguatur penſio; affirmatiue reſpondet *Gabr. conſil. 200. lib. 2.*

Num. 83. in fine. adde.

¶ Hæc Conſtitutio fraudem, & illius commentum colligit ab euentu ſi contingat reſignantem de ſecunda prouideri *l. ſi ſeruus plurium, §. vlt. ff. de legat. 1.* cum ſimilibus, ſat enim eſt quod id potuerit opinari, vt dicitur de beneficijs electi ad Epiſcopatum, quæ ipſo iure ſunt reſeruata etiamſi electus ea dimiſerit ante acceptationem ſi ſciunt electionem *Simon. d. q. 26. nu. 5. verſ. & propterea, Anton. Auguſt. in epitome ſup. reg. 1. n. 5. verſ. Extrauag. ad regimen Caſſad. deciſ. 2. de conſtit.* & ita fuit reſponſum in vna *Conchen. Parochialis 9. Februarij 1615* coram *Vbaldo*, vbi etiam tentum fuit prouiſionem factam alteri ex cauſa reſignationis huiuſmodi non poſſe ſeruire pro titulo colorato ſtante decreto irritanti.

Num. 113. in fine. adde. ¶ Intellige tamen dummodo huiuſmodi familiaris non ſit receptus in familiam Cardinalis, nam eo caſu beneficia iſtius non ſunt reſeruata, ex quo regula hæc reſeruatoria, prout & reliquæ moriantur cum perſona conditoris, vt dixi ſupra *num. 60.* quare ita obſeruant *Mandoſ. ad reg. 32. Cancel. quæſt. 11. Anaſt. Germon. de Indultis Cardin. §. per quæ ſublatis numer. 89.*

Num. 130. in fine. adde. ¶ *Filliuc. tract. 41. de beneficijs cap. 3. num. 53.*

Num. 133. in fine. adde. ¶ *Filliuc. tract. 41. de benef. c. 3. num. 15.*

Num. 136. in fine. adde. ¶ nonnunquam tamen dicuntur conſiliarij coadiutores aſſeſſores, Patri conſcripti, viceſgerentes Apoſtolorum, & filij primi gradus amoris Pontificij, *Iſidor. Moſcon. de maieſtate militantis Eccleſiæ lib. 1. c. 5. Germon. de ſacrorum immun. lib. 3. c. 6. Lancelot. Corand. in templo omnium Judicum lib. 2. c. 2.* quos refert *Homobon. de Bonis de humanæ vitæ ſtatibus par. 1. c. 5. paulò poſt princip.*

Num. 170. à linea 3. ibi, *de electi* adde. ¶ ideò Religioſum vnius Religionis non eſſe capacem beneficij Regularis alterius Religionis docent *Rebuff. in praxi benefic. tit. de diſpenſat. cum Regularib. à num. 2. Nauar. commento 4. de Regularib. num. 23. in princ. Fr. Emman. quæſt. Regul. tom. 1. quæſt. 34. art. 8. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. gloſ. 8. nu. 96. cum ſeqq. Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 7. c. 29. nu. 29.* vbi *num. 20.* aduertit nec Pontificem ſolitum eſſe concedere Regularibus gratiam aſſequendi beneficium alterius Ordinis, niſi transferendo illos ad id monaſterium ad cuius collationem beneficium aſſequuntur, *& nu. 31.* colligit integrum non eſſe duobus Religioſis diuerſorum Ordinum permutare beneficia Regularia de licentia ſuorum Prælatorum, quia ſcienter eſt beneficij alterius capax, & citat *Bellem. de permut. benefic. p. 2. q. 11. num. 2.*

—— & in fine. adde. ¶ *Monet. de commut. vltim. volunt. cap. 10. nu. 88. Sanch. in præcepta Decal. 2. tom. 2. lib. 7. c. 29. à nu. 27.* quæ regula fallit in Epiſcopatu ad quem licet hic in Eccleſia ſeculari poteſt Regularis aſſici, vt expreſsè habetur in *c. nullus, de elect. lib. 6. & in Clem. 1. eo. tit. Lamb. de iurepatron. lib. 2. p. 1. q. 7. art. 19. nu. 3. Gonzal. gl. 7. nu. 49. Monet. d. c. 10. num. 90.* vbi *numeris ſeqq.* alias fallentias addicit.

Num. 171. in fine. adde. ¶ Poſſe tamen Ordinarios Collatores beneficium Regulare ſeculari clerico conferre, qui habitum ſuſcipere, & profeſſionem emittere omninò teneatur, abbatias tum & beneficia adminiſtrationem habentia nonniſi profeſſis iuxta Canones per Ordinarios Collatores conferri poſſe referunt deciſum *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 8. num. 77. & 78. Piaſeg. in praxi Epiſc. p. 2. c. 5. nu. 23. pag. 336. Campan. d. c. 7. num. 16. Maſſobr. in ſua praxi habendi concurſum præl. 7. dub. 21. nu. 9. Sanchez. d. lib. 7. cap. 4. nu. 24.*

Num. 190. in fine. adde. ¶ *Nauar. conſ. 2. in antiq.* aliàs *3. in nouis, de priuileg. Saroc. de locato, p. 2. titul. de beneplacito, Ioan. Baptiſta Coſta de clauſ. comment. clauſ. 26. Cened. poſt lib. præſt. & canon. quæſt. ſing. 49. num. 14. Eraſm. à Cocheer. de Iuriſdict. Ordin. in exemptos p. 3. q. 5. num. 4. Sanch. de Matrim. lib. 8. diſp. 28. nu. 50.*

Num. 208. in fine. adde. ¶ *Maſſobr. dict. requiſ. 1. dub. 2. nu. 9. Molfeſ. in ſumma moralis Theologiæ, tract. 6. cap. 12. num. 18.* Patribus tamen Societatis Ieſu expreſsè concedit à *Gregor. XIII. in ſua Conſtitut.* incip. Quanto fructuoſius Kalend. Februarij 1582. & in alia Aſcendente Domino Kalend. Iunij 1584. vt qui emiſerint tria vota ſimplicia poſſint retinere beneficia, penſiones, ius, & dominium bonorum ſuorum, ad effectum ea diſtribuendi in pios vſus, ne poſtea dimiſſi eis priuati remanerent, refert *Rot. in Caputaq. penſionis 18. Aprilis 1616.* coram *Martino Andreæ.*

Num. 211. in fine. adde. ¶ *Maſſobr. dict. requiſ. 1. dub. 2. num. 10.*

Num. 229. in fine. adde. ¶ Quod etiam vacant *ipſo iure* beneficia per adhæſionem hęreticis aſſerunt *Gonzal. d. gloſ. 15. num. 92. Maſſobr. d. dub. 2. num. 27.* vbi *num. 28.* idem dicit per adhæſionem Antipapæ, *& nu. 50.* idem per filiationem hæreticorum.

Num. 237. in fine. adde. ¶ *Mandoſ. in reg. 16. q. 19. nu. 13.*

Riccium. de iure personarum extra gremium Ecclesiæ libr. 3. cap. 7. nu. 9.

Num. 245. in fine. adde. ¶ *Massobr. d. dub. 2. nu. 43.*

Num. 251. post finem. adde.

¶ Pluribus alijs modis vacare beneficia ipso iure adiungit *Massobr. d. dub. 2.* videlicet *num.* 52. per interdescentiam in excommunicatione, *& num.* 53. per decretum de dimittendo. *& num.* 54. per malam promotionem ad Ordines, *& num.* 56. per dispositionem fundationis. *& num.* 57. per nouam creationem beneficij, *& num.* 59. per malam valoris expressionem, *& nu.* 61. per collationem factam consanguineis, aut affinibus, vel familiaribus collatoris, vel resignantis de beneficijs resignatis in manibus Ordinarij, ex *Constit. Greg. XIII.* incip. humano, *& nu.* 63. per intrusionem. B

AD ALLEG. LVIII. Pag. 489.

Num. 1. dele eum, & muta vt sequitur.

1 ¶ Episcopus habet intentionem fundatam in assistentia, Iuris communis quoad ius conferendi omnia beneficia inferiora, vel diœcesis *cap. omnes Basilica* 16. *quæst.* 4. post *Gonzal. Garc.* & alios *Fillinc. tract.* 41. *de benefic. c.* 2. *num.* 24. *Selua. de benefic. p.* 2. *q.* 22. *nu.* 41. *Rot. apud Farin. decis.* 382. *nu.* 1. *& decis.* 756. *num.* 4. *part.* 2. *recent.* etiamsi sint Canonicatus & prębendæ in Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesiis, non tamen per se solus, sed simul cum Capitulo, *Fillinc. d. c.* 2. *num.* 25. *ead. Rot. decis.* 232. *num.* 2. *par.* 1. *recent.* qui quidem vt valide conferat duo potissimum requiruntur, primum, vt beneficium quod confert, spectet ad liberam eius collationem; secundum quod ipse saltem semel contulerit *ead. Rot. decis.* 229. *num.* 5. 6. *& 7. par.* 1. *recent.* quia beneficia reseruata Ordinarius conferre non potest *ead. Rot. decis.* 186. *nu.* 2. *par.* 2. *recent.* non debet esse suspensus, quando confert; tunc enim collatio ab eo facta est ipso iure nulla *Vitalin. in Clement.* 1. §. *si quis num.* 10. *ff. de statu monach.* & non sustinetur ratione communis erroris, & ignorantiæ suspensionis stante concursu prouisi *Apost. Lap. alleg.* 89. *col.* 6. *Ferret. conf.* 9. *nu.* 1. *par.* 1. *Boer. decis.* 150. *num.* 13. *Rota decis.* 17. *num.* 4. *& 5. p.* 2. *recent.* Nec excommunicatus declaratus & pro tali habitus *Rot. decis.* 534. *num.* 3. *par.* 2. *recent.* cui quidem aliàs non impedito lemittere tempus ad conferendum competere probant, *cap. nulla* 2. *de concess. prabend. cap. licet, de suppleud. negligent. Prælat. Clement.* 1. *eodem titulo, Rebuff. in praxi tit. de devolut. Aloys. Ricc. in praxi antea, resolut.* 184. *nu.* 1. latè *Nicol. Garc. de benefic. par.* 10. *cap.* 2. *à nu.* 1. vbi *nu.* 2. asserit habere locum non solùm in collatione, sed etiam in electione. C

Num. 4. in fine. adde. ¶ Illud aduertere oportet quod Episcopus existens in Curia tempore vacationis beneficij potest illud conferre, quamuis ob reuerentiam Papæ debeat exire extra mœnia, vt per *Anast. Germon. de indultis Cardinal.* §. *tibi quoad vixeris num.* 76. *Massobr. in praxi habendi concursum reg.* 7. *dub.* 44. quicquid dicat *Paun. de potestate Capituli Sede vacante part.* 2. *q.* 1. *vers. & quia potestas.* D

Num. 12. in fine. adde. ¶ Illud aduertere oportet, quod vbi negligentia quam Prælatus ipse habuit, dum teneretur non vt Episcopus, sed vt quilibet alius cum cæteris Canonicis, intra sex menses beneficium conferre, non nocet ei, vt tanquam ad Prælatum ob negligentiam ad ipsum conferendi potestas deuoluatur, quia non fuit negligens vt ipse solus, sed cum alijs, quod efficit vt ad ipsum tanquam ad superiorem meritò deuolutio fiat, ita per *cap postulasti* 15. *de concess. prabend.* notant *Domin. à S. Gemin. in cap. à collatione* 11. *num.* 1. *de appellat. in* 6. vbi *Franch. num.* 4. *Innoc. in caput. irrefragabilis* 13. *num.* 2. *&* ibi *Zabarel. Host.* & alij *de offic. Ordin.* Secus autem esset si electio, vel collatio à solo Episcopo tanquã Canonico facta, vel facienda fuisset, nam tunc nullo modo ad eum appellatio interponeretur, nec facultas conferendi deuolueretur, quia deesset personarum diuersitas, quæ in his casibus necessario desideratur *Rot. decis.* 1. *sub titul. de suppl. negl. Prælat. in nouis*, aliàs *decision.* 113. Vnde aduerto quod si collatio facta fuisset ab ordinario post incursam deuolutionem etiam die mox sequenti, non tenet, vt fuit dictum in Toletana Paroch. de Guecas 17. Aprilis 1595. coram Cardin. Pamphilio. Et talem deuolutionem non mutare modum vacandi, sed præsupponere beneficium vacare, illudque deuolui cum qualitatibus requisitis censuit *Rot. decis.* 774. *nu.* 2. *p.* 3. *diuers. Seraph. decis.* 1309.

Num. 18. in fine. adde.

¶ Vnde scientiam etiam in inferiore collatore probandam esse, vt deuolutionis locum esse admittatur, tenuit *Rota in Bononien. terrarum* 20. *Octobr.* 1582. coram *Bubalo, & in Firmana beneficij* 12. *Maij* 1595. coram *Cardin. Blanchetto.*

In beneficijs verò de iurepatronatus locorum non dicitur factus locus deuolutioni ad fauorem Episcopi, nempe vt ipse conferre possit, si diuersi præcedentes iuspatronatus de quo tamen legitimè constat, duo præsentarunt, qui inter se litigant quis sit præferendus in institutione, immo in tali casu si ipse Episcopus conferat extraneo attentare dicitur, vt fuit resolutum in *Aretina capellanie* 19. *Martij* 1601. coram *Penia.* Quod quidem amplia procedere etiam quando lis vertitur inter patronos & Episcopum, vel prouisos ab eis, tunc enim non habet locum dispositio, *cap. quoniam de iurepatron. Ioan. Andr. in cap. cum vos numer.* 2. *vers. vnde ura*, vbi *Butr. num.* 7. *vers. ura ergo, & Imol. num.* 7. *versic. si aut erat dubium. de offic. Ordin. Lap. allegat.* 78. *num.* 15. *cum allegatis in* 2. *perdoncu. iurispatronatus* 19. *Febr.* 1601. coram *Penia, & in Bracharen. benef.* 3. *Martij* 1603. coram *Greg. XV.*

AD ALLEG. LIX. Pag. 491.

Num. 5. in fine. adde. ¶ *Gambar. de officio, & potestate legati de latere. lib.* 4. *tit. de potestate legati in commendando beneficia num.* 113. ac proinde huiusmodi beneficia commendata impetrari possunt *Rot. decis.* 572. *num.* 4. *p.* 2. *recent.*

Num. 6. in fine. adde. ¶ Amplia vt nec Episcopus possit perpetuò beneficium iurispatronatus sine patroni consensu commendare, vt voluit *glos.* communiter recepta verbo commendare in *cap. nemo deinceps, de elect. lib.* 6. ac post alios *Roch. de iurepatron. verbo honorificum q.* 3. *nu.* 8. *vers. item ad prædictam conclusionem*, & *Lambert. eod. tract. lib.* 2. *p.* 3. *q.* 7. *art.* 1. vbi etiam quoad hoc an patronus non reuocata commenda possit præsentare, remittit se ad ea, quæ post *Gemin. d. c. nemo tradidit eodem lib.* 2. *p.* 1. *q.* 6. *princip. art.* 14.

Num. 22. in fine. adde. ¶ Et in Capitulo sede vacante admittit *Fillinc. tractat.* 41. *de benefic. capit. secundo, numer.* 46.

AD

AD ALLEG. LX. Pag 495.

NVM. 2. à linea 3. ibi, *cap.* 8. adde. ¶ Deputationem Vicarij cum congrua esse de forma concursus, & Ordinarium posse in huiusmodi Vicarios deputare alios viciniores Parochos, vel alios etiam hebdomadarios, vel diurnos, nec cessationem congruæ facere cessare obligationem deputationis Vicarij post *Nicol. Garc. de benefic. par. 2. c. 2. num.* 13. resoluit nouissimè post primã huius tractatus impressionem visus *Ioan. Anton. Massobr. in sua praxi habendi concursum requis. 1. dub. 1.* secũdum Romanam impr. *& dub.* 2. asserit Vicarium cum congrua esse constituendum in qualibet Parochiali vacante, siue de Iure, siue de facto, siue de facto tantum, & siue per obitum, siue per simplicem resignationem, aut priuationem, vacent. Et huiusmodi Vicarium cum congrua deputandum, dummodo sit idoneus, non esse necessariò examinandum docet *Massobr. d. requis. 1. dub.* 12. Et cum *Concil. Trid. citato loco*, dicat, statim posse tamen Episcopum cõstitutionem huiusmodi Vicarij vsque ad tres dies à die notitiæ vacationis, non autem vlterius differre, resoluit idem *Maßobr. d. requis. 1. dub.* 13 constitutum semel Vicarium cum congrua non posse remoueri sine causa, quia Episcopus nõ retractat quod semel fecit pro exequutione Concilij, tenet idem *Massobr. d. requis. 1. dub.* 26. vbi *dub.* 27. ait quod si Vicarius constitutus cum congrua, subeat examen, & eligatur tanquam magis idoneus, debet se retrahere à prosequutione exercitij curæ, & administratione bonorum, alioquin incurreret pœnam *capit. auaritiæ de elect. in* 6. Congruam portionem assignandam Vicario esse arbitrariam Episcopo statuit *Concil. citato loco*, quam quidem pensatis qualitate personæ, beneficij, & loci arbitrari debere Episcopum referunt decisum *Garc. de benefic. par. 9. cap. 2. num.* 15. *& Massobr. d. requis. 1. dub.* 25 Et posse esse duorum aureorum singulis mensibus asserunt *Gallet. in margarita casuum Conscient. verbo Vicarius* 8. *& Campan. in diuersorio Iuris Canon. tub. 7. c. 6. num.* 116. *in fine.*

Deputationem Vicarij donec prouideatur de Rectore spectare semper ad Episcopum in cuius diœcesi Parochialis est, refert decisum *Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopis, nu.* 86. Ac proinde inferiores, qui non habeant iurisdictionem quasi Episcopalem cum facultate congregandi Synodum, non posse deputare huiusmodi Vicarium resoluunt *Franc. Leo in thesauro fori Ecclesiast. par. 2. cap.* 18. *num.* 52. *Nicol. Garc. d. cap. 2. nu.* 8. *& Massobr. d. requis. 1. dub.* 8. *&* 11.

Num. 13. in fine. adde. ¶ *Maßobr. in d. praxi habendi concursum requis.* 17. *dub.* 4. *& dub.* 2. asserit formam Concilij circa concursum seruandam esse dumtaxat vbi Concilium ipsum receptum, & iam fuerit coacta Synodus, & in ea electi examinatores.

Num. 15. post finem, adde.

¶ Beneficia tamen vacantia in Curia, seu apud Sedem, siue per obitum, simplicem resignationem, aut dimissionem ex vi decreti de dimittendo primum incompatibile, solere datariam prouidere sine concursu, & sufficere vt examinetur super sufficientia attestantur, *Gonzal. ad regul.* 8. *Cancel. glos. 6. nu.* 15. *Nicol. Garc. in addit. ad suum tract. de benefic. par. 9. c. 2. nu.* 153. *Praxis noua Episcop. p. 2. c. 5. num.* 17. *versic. de curatis, Massobr. in d. praxi prælud. 3. dub. 3. nu.* 45.

A Num. 17. in fine. adde. ¶ *Maßobr. in dict. praxi prælud. 7. dub. 25. num. 2.*

Num. 23. in fine. adde. ¶ *Filliuc. dict. tractat. 41. capit. 4. num.* 137.

Num. 30. in fine. adde. ¶ *& in decis. Curiæ Archiepiscop. Neapol. decis.* 370. *p. 4. Maßobr. in d. praxi requis. 1. dub. 7 num.* 6.

Num. 32. in fine. adde. ¶ *& num.* 3. censuit curam totalem beneficij vniti tunc dici esse penes Vicarium, quãdo ipse percipit omnes fructus beneficij certa portione Rectori Ecclesiæ, cui facta fuit vnio, assignata. Et ad hoc propositum est bona Rotæ decisio in vna Barchinonen. Vicariæ 17. Maij 1624. coram Merlino, vbi sic hãbetur. Proposui dubium in decis. coram me, in hac
B causa facta 9. Februarij præteriti reseruatum, an scilicet concursus intraret, & Domini dixerunt nõ intrare, quia stante prædicta decisione in qua fuit firmatum constare de vnione valida, apertè sequitur concursui locũ non esse. Cum enim Ecclesia vnita omninò suppressa remaneat, & efficiatur prædium illius Ecclesiæ, cui ipsa vnio facta fuit, vtique eiusdem Ecclesiæ Prælatus est etiam Rector & Prælatus Ecclesiæ vnitę, ideoque ad illius nominationem, seu præsentationem deputari, & institui debet Vicarius absque alio concursu, iuxta *Const. Pij V. in antiq. Bullar.* 46. §. *volumus*, & post alios, *Garc. de benef. par. 9. cap. 2. num.* 286. *Gonzal. super reg. 8. glos.* 5. §. 3. *nu.* 53. qui ita censuisse refert Sacram Congreg. *Concil. Trident.* & pluries etiam firmauit *Rota*, & signan
C ter *decis.* 102. *num.* 1. *p.* 1. *& decis.* 579. *nume.* 4. *& decis.* 710. *num.* 2. *p.* 2. *recent.* & in Dertusen. Vicariæ 28. Nouembr. 1616. coram Vbaldo, & Barchinonen. Vicariæ 9. Decemb. 1616. coram Buratto. Neque obstat quod conclusio prædicta solum procedat, quãdo cura actualis tantum, siue ipsius curæ exercitium fuit translatum ad Vicarium, secus autem quando in illum totalis vtriusque curæ, actualis nimirum, & habitualis translatio facta fuit iuxta distinctionem, quam ex mente dictæ S. Congreg. Concilij amplexa est *Rot. d. decis.* 579. *num.* 1. *& decis.* 710. *nu.* 1. *p.* 2. *recent.* in quibus aliæ decisiones referuntur, quoniam in hac vnione fuit apertè dispositum quod Vicarius præsentari deberet ab Archidiacono, & institui ab Ordinario, quod manifestè
D concursum excludit, & apertissimè arguit curam ipsam quoad exercitium fuisse tantum translatam, quoad habitum vero remansisse penes Archidiaconum, cuius dignitati vnio ipsa facta fuit *Rot. decis.* 102. *num.* 10. *vers. & reseruatur par.* 1. *& decis.* 204. *num.* 1. *circa finem par.* 2. *recent.*

Num. 39. post finem. adde.

¶ Decimononò, Quando nullus comparuit aut certè nullus ex comparentibus vult subire examen, Episcopum assignare debere aliud tempus siue edictum, & si adhuc nemo comparet, tunc posse Parochiam absq; concursu conferri, decisum referunt *Nicol. Garc. d. cap. 2*
E *num.* 218. *Massobr. in d. praxi reg. 3. dub. 9.* secundum Romanam impress.

Num. 42. in fine. adde. ¶ *Flamin. de resignat. benef. lib. 8. quæst. 9. nu. 96. Germon. de indultis Card. §. quibusius ad fi. Maßob. d. praxi requis. 1. dub. 8. 11. & 21.*

Num. 46. in fine. adde. ¶ *Maßob. in d. praxi requis. 3.* Et huiusmodi oppositio non illi tribuit ius ad rem considerabile, vt tenent *Sarrien. in reg. de iure quæsito q. 1. n. 10 Cassad. decis. 18. nu. 5. de præb. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gl. 9. §. 1. num. 89.* & fuit dictum in Barchinon. beneficij 15. Ianuarij 1625. coram R. P. D. meo Pirouano.

Num.

Num. 47. poſt finem. adde, & muta nu. 48. 49. & 50.

¶ Examinatores debere ſingulis annis proponi in ſynodo ad minus ſex, & ab ea ſynodo probari ſtatuit *Concil. Trid. d. c. 18. verſ. examinatores autem ſingulis annis, &c.* & non plus viginti, vt cenſuit Sacra Congregat. *Concilij Trid.* in vna Caſarauguſtana ſynodi de anno 1627. eorumque officium etiam poſt annum ſuæ electionis minime expirare aſſerunt *Nicol. Garc. p. 9. cap. 2. num. 73. Maſſob. in d. praxi requiſ. 11. dub. 1.* vbi *dub. 5.* ait *Concil. Trid.* dicto loco nullam formam præſcribere ſuper propoſitione examinatorum: illos tamen debere proponi nominatim, & non in genere, niſi proponerentur in genere, qui re vera tunc extarent, ſi per huiuſmodi genericam expreſſionem haberetur etiam expreſſa perſona, tenent *Nicol. Garc. d. cap. 2. num. 339. Maſſobr. d. requiſ. 11. dub. 3.* vbi *dub. 7.* ait quod examinator vt dicatur probatus à ſynodo, debet dimidiam partem ſuffragiorum ferre ab ijs, qui vocem habent in ſynodo. Si ex ſex examinatoribus aliqui intra annum ſuæ electionis mortui fuerunt, totam facultatem examinandi vnà cum Epiſcopo ad ſuperſtites, etiamſi vnus tantum ſupereſſet, ſpectare debere eo anno durante, ſed in loco demortuorum eligendos alios cum approbatione Capituli, referunt deciſum *Nicol. Garc. d. c. 2. num. 8. Maſſob. in d. praxi requiſ. 12. dub. 2.* Vnde *Sbroz. in addit. ad ſuum tract. de officio Vicarij, lib. 2. queſt. 211.* dicit in ſacra Congreg. Concilij deciſum Vicarium Sede Epiſcopali vacante in loco examinatorum abſentium, vel defunctorum alios auctoritate propria ſufficere non poſſe, ſed curare debere vt elapſo anno alij in loco demortuorum ſufficiantur, ſeu eligantur in ſynodo, alioquin pro legitimis non haberi, qui ſupererunt. Examinatores ſi omnes decedunt, vel in longinquas partes recedunt, Epiſcopum intra annum ad celebrandam ſynodum ex antiquis, qui fuerint, ſex, non pauciores ſubrogare debere, & ſi non extabunt tot antiqui, eligere poſſe illos, qui extabunt, & alios ſuppliere de nouo approbatos à Capitulo vſque ad ſex, quod ſi nulli antiqui extiterint, nouos tunc à Capitulo probandos non pauciores ſex deputare debere vſque ad futuram ſynodum in fine anni à poſtrema ſynodo celebrandam, referunt deciſum *Nicol. Garc. dict. cap. 2. nu. 73. & Maſſob. d. requiſ. 12. dub. 3.* & cenſuit Rota in Panormitana Archipresbyteratus 3. Decembr. 1618. coram D. Buratto. Hæc circa conſtitutionem examinatorum vtilia & quotidiana ſunt in materia concurſus, nam prouiſio parochialis facta ei, qui non fuit examinatus, & approbatus ab examinatoribus in ſynodo deputatis, ſed ab alijs, quos Epiſcopus elegit, eſt nulla, & beneficium poteſt impetrari vti reſeruatum, ita per ſupradictam *Pij V. Conſtit.* referunt deciſum *Nic. Garc. d. cap. 2. num. 341. Maſſobr.* 48 *in d. prax. requiſ. 3. dub. 5.* Et pariter concurſum vitiari ſi adhibeatur examinator non ſynodalis cum ſynodalibus, referunt deciſum *Nic. Garc. d. cap. 2. num. 83. 324. & 341. Maßob. in d. praxi req. 13. dub. 1.* quidquid dicat *Homobon. de Bonis de examine Eccleſ. tract. 2. c. 3. q. 30.* Sicut etiam vitiatur ſi non iurarunt iuxta formam *Conc. d. c. 18.* ibi, iurentque omnes, &c. prout reſoluit *Maſſob. in d. praxi requiſ. 14. dub. 1.* vbi *dub. 2.* cum *Nicol. Garc. d. cap. 2. num. 356.* dicit eſſe de forma vt præſtetur huiuſmodi iuramentum tactis ſacroſanctis Euangelijs, *& dub. 3.* cum eodem *Garc. num. 356.* aſſerit poſſe præſtari extra ſynodum in manibus notarij, *& dub. 4.* tradit probari per atteſtationem notarij, & litteras ipſorum examinatorum.

A 49 Examinatores ſynodales durant donec alij in ſynodo deputati fuerint; Si vero anno elapſo aliqui ex eis mortui fuerint, officium omnium expirat, ita deciſum referunt *Nic. Galet. in margarita caſuum conſcient. verbo Examinatores, 1. Aloyſ. Ricc. d. praxi fori Eccleſ. reſolut. 361. in ſecunda edit. Nicol. Garc. d. cap. 2. in addit. nu. 75. Maſſob. d. req. 12. dub. 4. nu. 3.* vbi inquit locum non habere, quando poſt annum ſuperſint ſex adhuc. Epiſcopum non excuſari ſi poſt annum adhibeat examinatores ſuperſtites non extantibus ſex, etiamſi caperet prætextum quod ipſe de nouo eſſet adeptus poſſeſſionem Epiſcopatus, cum annus celebrandi ſynodum non incipiat currere à die captæ poſſeſſionis, ſed à die ſynodi vltimo loco celebratæ, tenent *Garc. d. cap. 2. num. 92. &* B *ſeq. Maſſob. d. requiſ. 12. dub. 6.* & cenſuit Rota in Panormitana Archipresbyteratus 5. Iunii 1620. coram D. Buratto. Neceſſario huiuſmodi examinatores eligi debere qui ſint Magiſtri, ſeu Doctores, aut Licentiati in Theologia, aut Iure Canonico, ſi extent, alioquin alios clericos eſſe eligendos, qui ad id videbuntur magis idonei, refert nouiſſimè ſibi fuiſſe reſponſum à ſacra Congreg. Concilij *Maſſobr. in dict. ſua praxi requiſ. 11. dub. 2.* & ſentit *Vgolin. de officio Epiſcopi cap. 50. §. 5. numer. 1. verſic. ſecundo.*

Num. 51. in fine. adde. ¶ *Nicol. Garc. d. cap. 2. num. 215. Maſſob. in d. praxi requiſ. 3. dub. 7. &* 8. Verum autem Epiſcopus poſſit ſtatuere, ſeu limitare certum numerum perſonarum ad concurrendum in concurſu parochialium; Vide *Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 31. p. 4.* Elapſo termino edicti poſſe per Epiſcopũ inchoari examen, ſed non poſſe eadem die claudi, vbi plures fuerunt deſcripti, ſed eſſe expectandos, vel vocandos, alioquin vitiari concurſum, ſi ex pluribus deſcriptis vnus, aut non omnes examinentur, & eis non expectatis claudatur concurſus, cenſuit pluries *Rota* apud *Nicol. Garc. d. c. 2. à nu. 33. Seraph. deciſ. 1148. nu. 5.* refert *Maſſobr. d. requiſ. 3. dub. 10.*

Num. 60. à linea 8. ibi, *num. 41.* adde. ¶ *Aloyſ. Ricc. in prax. aur. reſol. 238. à nu. 2. & in deciſ. Curiæ Archiepiſc. Neapol. deciſ. 305. num. 11. p. 5. Gaigan. de iure public. lib. 3. tit. 21. nu. 1. Homobon. de Bonis de examine Eccleſiaſtico tract. 1. c. 9. q. 55.*

Num. 63. in fine. adde. ¶ *Et Fr. Sigiſmund. à Bononia de elect. dub. 63. nu. 1. verſ. quoad autem.*

Num. 64. in fine. adde. ¶ *Filiuc. d. tract. 41. c. 5. nu. 3.*

Num. 65. in fine. adde. ¶ *Maßobr. d. requiſ. 10. dub. 11. num. 24. Homobon. de Bonis de humana vitæ ſtatibus p. 1. c. 9. verſ. ſecunda.*

Num. 69. in fine. adde. ¶ *Homobon. de Bonis de humanæ vitæ ſtatibus p. 1. c. 9. verſ. tertio.*

Num. 81. in fine. adde. ¶ *Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiepiſc. Neapol. deciſ. 281. num. 1. & deciſ. 349. par. 4. Selon. 2. 2. quæſt. 63. art. 2. controu. 1. conci. 2. Leſſ. de inſtit. lib. 2. cap. 34. num. 107. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 6. c. 5. queſt. 1. Fr. Ludou. Miranda in man. Prælat. tom. 2. quæſt. 3. artic. 1. conci. 1. Filiuc. tom. 3. tract. 41. cap. 5. numer. 24. Homobon. de humanæ vitæ ſtatibus par. 1. c. 22. Maſſobr. in praxi habendi concurſum req. 10. dub. 11. num. 27. ſum. Rom. impreſ.*

Num. 89. in fine adde. ¶ *Joan. Anton. Maſſobr. in d. ſua praxi habendi concurſum requiſ. 10. dub. 10. num. 1. & 2. Homobon. de Bonis d. tract. 2. q. 35. in fine.*

Num. 91. poſt finem. adde.

¶ In prouiſionibus de Parochialibus per Sedem Apoſtolicam faciendis inſeri ſolet clauſula illa (ſi per diligentem

ligentem examinationem per te adhibitis examinatoribus in Synodo diœcesana deputatis ad hoc idoneum esse repereris, super quo conscientiam tuam oneramus) & quamuis illa conditionē importet, & operetur quod examen cum Synodalibus examinatoribus requiratur pro forma, itaut illud prætermitti nequeat, quantumcunque impetrans sit re vera idoneus, ex latè deductis per *Nicol. Garc. de benef. p. 6. cap. 2. num. 253. cum multis seqq. & præsertim numer. 266.* vbi refert decisionem in *Calaguritana beneficij de Ornillas 12. Octobris* 1587. coram *Card. Pamphilio*, in qua dictum fuit id procedere etiamsi fuisset examinatus, & approbatus etiam ad Parochiales. Attamen visa post primam huius tractatus impressionem *Sac. Rota decis. in una Pistorien. Parochialis 6. Febr.* 1623. coram *Merlino*, mihi videtur conditionem, ac formam huiusmodi satis superque esse adimpletam ex eo quod quis iam antea fuerat coram eodem Ordinario Synodalibus examinatoribus adhibitis examinatus, & idoneus repertus, & approbatus ad eamdemmet Parochialem. Nam prædicta clausula debet intelligi de examine facto, vel faciendo, quatenus illud iam antea factum non fuisset, quia siue conditio prædicta dicatur casualis ex quo etiam idoneus casu, vt putà memoria labente, vel Præsulis, & examinatorum aspectu perterritus deficere potest in examine, siue mixta tanquam dependens etiam ab arbitrio, & iudicio Ordinarij, vel examinatorum, non est necessario adimplenda post rescripti præsentationem, sed sufficit quod fuerit antea in rei veritate modo prædicto adimpleta, quoties tempore rescripti Princeps ignorabat adimplementum ad *l. hæc conditio §. fin. & ibi Bart. & Soccin. ff. de cond. & demonstr. l. si ita scriptum §. fi. ff. de leg. 2. Ruin. cons 89. nu. 2. lib. 4. Pulchrè Surd. cons. 69. nu. 19. & 20.* præsumitur enim quod si Papa tale adimplementum sciuisset, non quidem in forma dignum, sed in forma gratiosa, & absque tali conditione prouidisset, vt in similibus terminis considerant *Soccin. in d. l. hæc condition. nu. 4. in fine, Ruin. d. cons. 89. nu. 2.* quos sequitur *Surd. d. cons. 69. num. 20.*

Cum quo etiam consonat stylus Cancellariæ Apostolicæ, secundum quem exhibita approbatione ad eandem Parochialem passim mutari consueuit supplicatio ex forma dignum in formam gratiosam, ex quo apparet formam huiusmodi per clausulam prædictam importatam non esse mentalem, & consequenter illius omissionem processum non vitiare, vt tradit *Butr. in c. super litt. n. 16. de rescrip. & Brun. in tract. de forma tit. de potestate, & effectu formæ vers. tertio principaliter dicta conclusio, fol. mihi 56.*

Ex quibus patet responsio ad ea, quæ tradunt *Nicol. Garc. de benef. d. p. 6. cap. 2. nu. 255. cum seqq. & Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glos. 4. nu. 89. & 96. cum seqq.* procedūt enim, & ipsi loquuntur, quando non præcessit examen cum tribus examinatoribus Synodalibus iuxta formā præscriptam, vel, quando fuit factum ab alio Ordinario, & approbatio fuit tantummodo generalis ad Parochiales, in quibus terminis versabatur casus *in d. Calaguritana de Ornillos* coram *Card. Pamphilio*, vt ibi deprehenditur, non autem, quando præcessit specialis approbatio ad talem Parochialem præuio examine; & euidens est ratio differentiæ inter vtrumq; casum, quia per examen generaliter factum ad Parochiales non est plene consultum disciplinæ Christianę & curæ animarum alicuius certæ Parochialis: fieri enim potest quod talis Parochialis exigit in suo Rectore præcipuas qualitates, quæ ab extraneo Ordinario examinante pro alia Parochiali non potuerint excogitari; quod secus esset vbi ad eandem Parochialem, & ab eodem Ordinario quis prius fuerit examinatus, & approbatus. Colliguntur hæc omnia ex *dicta Pistorien. Parochialis* coram *Merlino*.

Vtrum autem semel reprobatus, & reiectus possit iterum admitti? respondeo quod sic, nouum enim examen est optimus modus probandi scientiam examinati, aliàs reiecti, & grauamen ab examinatoribus illatū, *Rota in decis. 8. de probat. in nou. & decis. 18. nu. 14. de concess. præbendæ etiam in nou. Gregor. decis. 527. nu. 2. & decis. 558. nu. 2. & in Calaguritana de Monilla 15. Iunij* 1612. coram *Reuerendissimo D. meo Coccino Decano*.

Nec subsistit obiectū quod huiusmodi reiectus post reprobationem potuerit doctus euadere, ita vt habilitas præsumatur acquisita medio tempore, quo casu reiectus non solet admitti ad nouum examen, vt *in decis. 505. nu. 4. p. 2. recent. & in Calaguritana beneficij de Ceruera 8. Febr.* 1591. coram *Penia*, & *in Paduana coadiutoria 6. Nouembris* 1623. coram *Merlino*; quia respondetur allegatam præsumptionem excludi ex breuitate temporis quatuor mensium, vel circa, *Greg. decis. 527. nu. 3. & decis. 538. nu. 4. ex quibus decis.* Rota censuit tēpus quindecim mensium esse breue ad effectum, vt reprobatus in examine possit medio tempore, ita eruditus fieri, vt postea in alio examine approbationem meruerit; ita fuerit solutum, deductis omnibus supradictis, *in Nepesina Canonicatus 25. Febr.* 1625. coram *Merlino*.

Num. 94. in fine. adde. ¶ *Rot. in Pampilon. Abbatiæ de Aressо 22. Aprilis* 1622. coram *R. P. D. meo Navarro*.

Num. 96. in fine. adde. ¶ Et debere examinatores dare vota dum simul congregati sunt cum Episcopo, non autem separatim, sicut etiam Episcopum, vbi datur locus accessui, debere accedere examinatoribus simul congregatis resoluunt *Nicol. Garc. d. c. 2. nu. 58. Massobr. in d. praxi requis. 4. dub. 2.* Appellationem à reprobatione examinatorum dari tantum deuolutiuam, non suspensiuam resoluit *Massobr. in d. praxi req. 5. dub. 4.* vbi *dub. 6 cum Nicol. Garc. d. cap. 2. num. 245.* tenet dari appellationem à relatione examinatorum in Parochialibus patronatis laicorum, quando vnus tantum est præsentatus, *& dub. 7. cum eod. Garc. d. c. 2. nu. 75.* tradit appellationem à reprobatione examinatorum dari in prouisis in forma dignum, *Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol. decis. 19. num. 1. p. 4.* Et ad nouum examen quando sit deueniendum stante appellatione à relatione examinatorum ostendit *Aloys. Ricc.* vbi *proximè decis. 382. eadem p. 4.*

Num. 97. à linea 6. ibi, *quinquagesimo octauo*, adde. ¶ *Massobr. d. requis. 4. dub. 4.* vbi quod Episcopus debet expectare vt examinatores renuntient, sed non tenetur eligere ex collatione votorum habita collatorum, *& dub. 5.* asserit decisum Episcopum non habere votum decisiuum in concursu, sed tantum accedere vbi vota sunt paria, vel singularia, *& dub. 6.* ostendit, quando dicantur vota paria, quando singularia. Et Episcopum posse eligere extra locum examinis, & etiam absentibus examinatoribus cum *Nicol. Garcia d. cap. 2. num. 59.* resoluit *Massobr. in dict. praxi requis. 5. dub. 20.* vbi *dub. 21. cum eodem Garcia dict. caput. 2. num. 109.* ait quod Episcopus potest eligere illum, qui tantum dimidiam votorum tulerit, relictis ijs, qui omnia vota reportarunt, *& dub. 22.* an & quando electus in concursu ius acquirat consi-

consideratbile, & *requis. 6. dub.* 1. tradit electionem factam de magis idoneo significandam esse intra quatuor menses, & si fuerit transmissa, nec peruenerit ad manus collatoris intra dictum tempus prouisionem deuolui. A

Num. 100. in fine. adde. ¶ Quamuis pro validitate electionis satis sit vt dignus eligatur, & electio de digno omisso digniore sustineatur, id tamen procedit postquam celebrata est electio, quæ ex omissione dignioris non retractatur, & litium occasiones amputentur, sed ante electionis celebrationē omnia iura clamant quod meliores, & sanè sanctiores eligantur, sunt verba expressa *Rotæ decis. 40.* apud *Farin. p. 1. recent.* ex qua constat non rectè arbitrasse *Nicol. Garc. d. c. 2. nu. 225. Azeued. cons. 9. num. 30. & Massob. d. pract. req. 5. dub. 1.* ac alios per eos citatos electionem, & prouisionem in concursu Parochialium faciendam digni omisso digniore esse nullam, & subrepticiam vti forma Concilij, *& d. Const. Pij V.* non obseruata stante decreto irritante, quidquid etiam eadem *Rota* tenuerit in *Dertusen. Parochialis 18. Decembris* 1581. coram *Giptio*, *& in Tuden. Parochialis* 18. *Aprilis* 1603. coram *Illustriss. Card. Sacrato*, *& in Ripana Parochialis* 1. *Iunij* 1609. coram *Ortemberge*, relata per *Beltramin. in annot. ad decis. 11. Greg. XV.* B

Num. 101. à linea 3. ibi, sciendum, inseras. ¶ præferendum esse illum, qui altero cum quo concurrit, fuerit senior *Barbat. cons. 23. post nu. 13. vol. 1. Rolan. cons. 47. nu. 70. lib. 1. Mari. Antonin. variar. resolut. lib. 1. resolut. 104. nu. 2. Lambert. de Iurepatron. p. 2. lib. 2. q. 2. princip. artic. 26. nu. 4.* Nec non Sacerdotem præferri altero aliquo inferiori Ordine insignito tenent *Roland. dict. cons. 47. num. 75. Dec. consil. 542. num. 13.* Et in pari attenditur quis prius assequutus fuit suos Ordines & gradus, vt aduertunt *Ioann. de Platea in l. 2. nu. 1. C. de primicer. lib. 12. Natt. cons. 638. nu. 18.* Habentem nobilitatem maiorem præferendum esse asserit *Lambertin. lib. 2. par. 3. q. 2. art. 9.* contra *Sigism. à Bononia de elect. dub. 32. nu. 4.* asserentem nullo pacto esse attendendam nobilitatis qualitatem ad effectum eligendi digniorem, quod verum iudico ex rationibus per me allatis *p. 1. titul. 3. glos. 17. num. 15. cum seqq.* C

Num. 102. à linea 3. ibi, decisum, adde. ¶ *Massobr. in dict. praxi requis. 5. dub. 2. num. 19. Rotain Barbinonen. Parochialis* 29. *Nouembr.* 1613. coram *dict. Buratto.* Originarius idoneior iudicandus, & præferendus est, si alter sit extraneus *Dec. cons. 142. nu. 13. Lambertin. lib. 2. p. 3. q. 7. princ. art. 4. num. 5. & art. 5. Rocb. verbo honorificum è nu. 45. Con. pract. c. 35. vers. 2. annotandum est sub nu. 5. Mastril. Sicilia decis. 2. nu. 147. Fusc. b. de visitat. lib. 2. c. 5. nu. 13. & 14. & c. 21. nu. 25. Mandos. cons. 55. nu. 4. Mari. Anton. d. resol. 104. nu. 2. Rot. decis. 299. p. 1. diuers.* D

Num. 104. in fine. adde. ¶ Non ideo poterit ab irrationabili iudicio Episcopi appellare approbatus ab examinatoribus synodalibus, si alius similiter approbatus eligatur, quia in hoc casu locus est gratificationi, *Lamber. de Iurepatron. 5. p. 3. lib. 2. n. 1. Seraph. dec. 152. in fin.* & fuit dictum *in Calagurritana beneficij* 13. *Nou.* 1620. coram *Vbaldo*, *& in d. Pampilon. Abbatia* corā *R. D. meo Nauo.* E

Cætera quę his adduci possent inuenies in meo *trac. de Clausulis sub claus.* Conflicto de irrationabilitate.

AD ALLEG. LXI. Pag. 507.

Num. 1. in fine. adde. ¶ late *Anton. Ricc. de iure personarum lib. primo capit. 13. cum tribus seqq. Fillinc. tractat. Additiones ad Tertiam partem.* 41. *de benef. capit. quinto à numero quinto.*

Num. 7. in fine. adde. ¶ *Ant. Ricc. de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existen. lib. 1. c. 13. numer. 5.* & licet *Sorb. in compendio priuileg.* Mendicantium verbo professio Fidei, cui suffragari videtur *Sanch. d. c. 5. nu. 5.* dicat hoc in vsu nō esse, *Nau.* tamen, *Frat. Emman. & Riccul.* citatis locis contrarium asserunt. Vnde deprehenditur non bene dixisse *Frat. Sigism. à Bononia de elect. dub. 50. nu. 7.* dum tenet excusari posse dictos Prælatos Regulares professionem non facientes in Religionibus, in quibus solitum non est.

Num. 12. post finem. adde.

¶ Sexto amplia in prouisis de beneficijs curam animarum habentibus, ex *Concil. Trid. d. cap. 12. versic. Prouisi autem de beneficijs*, & intelligi de cura actuali, nō vero habituali resoluit *Riccul. de iure personarum libr. 1. c. 14.* vbi asserit prouisum de Parochiali, quæ olim habuit Parochianos, sed nunc habere desiit, non teneri professionem Fidei emittere, & c. 15. tradit prouisum eo casu non teneri emittere Fidei professionem, si contingat Parochialem habitu ad priorem statum reuocari, videlicet quia Parochiani redeunt ad habitandum. Et non procedere in ijs, qui non prouidentur de titulo Parochiali, sed deputantur in Parochijs ad exercendam curam animarum, cuiusmodi sunt plures in Regnis Hispaniarum, tenet *Ricci. d. lib. 1. c. 13. nu. 59.* vbi *nu. 61.* limitat, nisi essent deputati à laico, cui competit ius nominandi ad exercitium curæ.

Septimò amplia, siue sint prouisi per obitum, siue per viam resignationis, vt per *Flam. de resig. lib. 3. q. 9. in princ. Ricc. in d. lib. 1. c. 13. nu. 17.*

Octauò amplia, vt prouisi teneantur vltro se offerre, adeoue non requiratur de necessitate monitio ad faciendam professionem, vt per *Nicol. Garc. d. p. 3. nu. 19. & 29. Ricc. d. c. 13. num. 18.*

Num. 15. in fine. adde. ¶ Limita etiam in coronarijs, & alijs prouisis de capellanijs in Ecclesia Cathedrali *Nicol. Garc. d. p. 3. cap. 3. nu. 13. Sanch. d. cap. 2. sub num. 1. Ricc. d. cap. 13. num. 57.*

Num. 20. in fine. adde. ¶ nouissimè post primam huius tract. impressionem visus *Anton. Riccius. de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existen. lib. 1. cap. 13. num. 21. cum seq.* quæ opinio vti verissima est, vt multis stabilitur fundamentis, & in primis probatur ex text. in *cap. optatum 4. in fine 100. distinct.* tum etiam quia Fidei professio nihil aliud est quam solemne iuramentum, quod tamen constat posse præstari per procuratorem *cap. tibi Domino 63. distinct. capit. metuentes* vbi *glos. verbo de præsenti 17. quæst. 4.* tum quia iuramentum fidelitatis potest præstari à procuratore, si dominus feudi consentiat, vt colligitur ex *cap. 1. §. verum de statu Regular. lib. 6. Roman. sing. 807. incip.* habuisti is, tum quia professio Religiosi potest etiam fieri per procuratorem, vt referunt plures doctor. quos citat ac sequitur *Sanch. in præcepta Decalogi lib. 5. cap. 3. num. 7.* quibus adde *Barthol. à S. Fausto in thesauro Relig. lib. 5. quæst. 217.* tum denique quia Matrimonium licet sit Sacramentum, & de sui natura indissolubile, valide tamen contrahi potest per procuratorem, vt probat *cap. vltim. de procurat. in 6.* quod obseruant stante etiam dispositione *Concil. Trid. sess. 24. de reformat. Matrim. capit. 1. Sanch. de Matrim. lib. 2. disp. 11. num. 2. et 19. cum seq. Rebello de obligat. iustit. par. 2. lib. 2. quæst. 5. num. 1. Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 1. compar. 25. num. 5.* quam quidem sententiam expressè sequuta est Rota Romana in vna Vermien.

Canonicatus 13. *Iunij* 1608. coram *Illustrissimo Card. Sacrato*, refert & sequitur nouissimè *Ioan. Anton. Massobr. in suo tract. de Synodo diœcesana c. 40. dub. 40.* vbi ex professo hanc quæstionem examinans nostram sequitur sententiam ex multis fundamentis per illum latè adductis, contrarijsque bene respondet, & præcipue gratis cumulatis à quodam R. P. Sigismundo à Bononia de electione *dub. 26.* qui parum modestè, vt decet Capuccinum Religiosum, in me inuehitur, eo quod talem sectatus fuerim opinionē, falso mihi imponens in ea astruēda parui pendere Sacrorum senatuum decisiones, quibus omnibus respondere in præsentiarum non curo cū satis superque responsum sit per *Massobr. citato loco.*"

Num. 25. in fine. adde. ¶ *Riccinl. d. cap. 13. num. 50.* vbi *num. 62.* dicit quod ad effectum vt incipiant currere prædicti duo menses, non sufficit fuisse adeptam possessionem, sed requiritur possessio pacifica, & *nu. 63.* credit possessionem dici pacificam ad illum effectum si sit pacifica cum cura, in cuius exercitio non fuerit statim turbatus de iure, vel de facto, sed in eo steterit sine turbatione per vnum, vel duos menses, quamuis illa pacifica possessio deinde non duret continuè.

Num. 27. in fine. adde. ¶ referunt *Riccinl. d. lib. 1. c. 16. nu. 10. & Rota in d. Varmien. Canonicatus 28. Aprilis & 13. Junij 1608. & 4. Februar. 1611.* coram *Illustriss. Card. Sacrato*, vbi etiam tentum fuit possessionem adeptam per prouisum, qui tenebatur facere Fidei professionem esse manu tenibilem, etiam post tempus præfixum ad faciendam professionem. Vnde tales possessores iuuari reg. de triennali ad effectum ne possint molestari super titulum resoluunt *Flam. de resign. lib. 10. q. vlt. nu. 4. & 5 Sanch. d. c. 5. nu. 9. & Riccinl. d. c. 16. nu. 12.*

Num. 29. in fine. adde. ¶ *Riccinl.* latè distinguens, *d. lib. 1. cap. 13. num. 43.*

Num. 30. in fine. adde. ¶ *Rota in Vermien. Canonicatus 28. Aprilis, 13. Junij, & 4. Februarij 1611.* coram *Illustriss. Card. Sacrato Riccinl. d. c. 13. nu. 51.* vbi *nu. 55.* obseruat quod quando beneficium, seu Canonicatus non haberet aliquos fructus, sed emolumenta omnia consisterent in distributionibus quotidianis, tunc vt pœna adiecta per *Concil. d. cap. 12.* possit in aliquo verificari, debet intelligi de distributionibus.

AD ALLEG. LXII. Pag. 510

NVM. 6. in fine. adde. ¶ Hinc si Ordinarius conferat tertium beneficium habenti duo beneficia simplicia aliàs ad sustentationem insufficientia, collatio tertij est valida: sed si tertium sit sufficiens, vacant illa duo priora beneficia, sin minus tenetur prouisus dimittere alterum ex illis, & si continuauerit possessionem amborum recipiendo ex eis fructus, vtrumque beneficium vacat, prout decisum referunt *Nicol. Garc. d. c. 5. nu. 310. in 1. & 2. dub. Vgolin. d. §. 2, nu. 2. vers. tertio, Armendar. d. loco nu. 37. dub. 1. & 2. & in eorum respons.* Verum cum in Sacra Congregatione *Concilij Trid.* hoc præsenti anno ventilaretur dubium, si Episcopus cōferat tertium beneficium simplex, & insufficiens habenti iam pariter duo simplicia insufficientia, an vacet primum, vel eorum vltimum, semel, bis, & iterum propositum sub die 13. *Nouembris* 1627. censuit vacare primum.

Num. 7. post finem. adde.

¶ Ordinarius tamen si conferat tertium beneficiū habenti duo beneficia simplicia aliàs ad sustentationē insufficientia, collationem tertij esse validam, sed si tertium sit sufficiens, vacare illa duo priora beneficia, sin minus teneri prouisum dimittere alterum ex illis, & si continuauerit possessionem amborum recipiendo ex illis fructus, vtrumque beneficium vacare referunt decisum *Vgolin. d. §. 2. nu. 2. §. tertio, Nicol. Garc. p. 11. cap. 5. num. 310. in 1. & 2. declar. Armendar. d. loco nu. 37. dub. 1 & 2.* Ordinarium posse conferre secundum beneficium obtinenti primum sufficiens iuxta suum verum valorem, & honestam ipsius possidentis sustentationem, si tempore, quo secūdum confertur non sufficiat propter onus pensionis super tali beneficio impositum, dūmodo prouisus post collationem sibi factam non consenserit pensioni, asserunt resolutum *Nicol. Garc. d. c. 5. num. 310. in 3. dub. Armendar. d. loco nu. 37. in 3. dub.*

Num. 10. post finem. adde.

¶ Vtrum autem dispositio *Concil. Trid. d. c. 17.* prohibentis Episcopo conferre vni vltra duo beneficia locum habeat in beneficijs iurispatronatus; Negat *Lambertin. de iurepatron. p. 1. lib. 2. q. 7. art. 15. num. 15.* asserens vniuersalem obseruantiam & praxim esse, vt Episcopi instituant præsentatos à patronis tametsi tertium, & quartum habeant beneficium, attestans etiam se fuisse institutū in triginta septem beneficia, quorum maxima pars erat patronatuum laicorum & clericorum, quorum fructus non ascendebant ad summam ducatorum 130. de Camera, refert & sequitur *Massobr. in praxi habendi consensum requis. 7. dub. 18.* & dicit decisum *Armendar. d. loco num. 57.* Quamuis decretum illud Concilij locum habere in beneficijs iurispatronatus, nisi caueatur in fundatione, vt simul cum alijs retineri possint, dicat *Nicol. Garc. de benefic. p. 11. c. 5. nu. 286.*

Num. 18. d linea 3. ibi, Papa, adde. ¶ Ratio est, quia Episcopus dispensare non valet contra Concilij generalis Constitutionem ex *glos.* recepta verbo cum se facultas obtulerit in *c. dilectus 19. de prab. Rebuff. in praxi tit. de dispens. ad plura beneficia, n. 29. Con. de sponsalib. p. 1. c. 6. §. 10. n. 11.* & constat pluralitatem beneficiorū obuiare Constitutioni *Concilij Lateran. de qua in c. quia nonnulli de cler. non resid. ergo, &c.* Quare Episcopi dispensatio nem circa pluralitatē beneficiorum non sufficere tenēt.

—— ibid. in fine. adde. ¶ *Rota* in vna Leodien. Canonicatus 5. *Iulij* 1610. coram *Reuerendiss. D. meo Coccino* impressa per *Farin. dec. 310. nu. 1. p. 2. recent.* vbi etiam tentū fuit quod retinens beneficia plura incōpatibilia ipso iure illis priuatus remanet, etiā quod non habeant curam, sed solum residentiam, & abiq; alia monitione.

Vtrum autē plures Ecclesiæ curatæ possint simul retineri ex dispēsatione Episcopi causa saltē vtilitatis, vel necessitatis Ecclesiæ si adeò tenues sint, ac singulę propriū non possunt Sacerdotē alere; affirmatiuam sententiam probat *tex. in c. cum te de etate & qualit. & in c. Dnio, in fi. 10. q. 3.* vbi *gl. verbo committatur, gl. in summ. 21. q. 1. Sot. de Iustit. lib. 3. q. 6. art. 3. vers. primus casus, Ioan. de Lignano de pluralit. benef. in princ. Hoied. de incompatib. benefic. p. 2. c. 5. à princip. Alphons. Glossator antiquus ad reg. 52. Cancell. de dispensat. ad duas Parochiales, statim in princ.* Cum enim clericus inseruiens Ecclesiæ de ipsius redditibus debeat sustentari *c. cum secundum de prab.* & vna Ecclesia non sufficiat ad huiusmodi sustentationē, meritò duæ assignari possunt. Verum licet hęc sententia in puncto Iuris communis defendi posset, contrarium tamē ex noua *Conc. Trid. dispositione, ac S. Congregationis declaratione*, censuit *Rota in Leodien. Canonicatus 5. Iulij 1610.* corā *R. D. meo Coccino*, impressa per *Farin. dec. 310 nu. 4. p. 2. recent.* vbi nō obstante exiguitate distātiæ, &

tenuitate

tenuitate fructuum Parochialis & Canonicatus, quos quidam ex dispensatione Episcopi possidebat, tenuit fuit cadere sub incon patibilitate, & si vtrum que retinere pergeret, esse vtroque ipso iure absque alia admonitione priuatum, refert *Ioan. à Cocher. in comment. ad regul. 52. Cancel. à nu. 4. pag. 477. cum seq.*

A

AD ALLEG. LXIII. Pag. 513

Num. 11. in fine. adde. ¶ Nota tamen vnum casum, quo coadiutor datus per Episcopum vel Legatum, erit perpetuus, videlicet quando dabitur infirmo consentienti, cui infirmo decernitur per Episcopum alimenta in bonis beneficij *Abb. in cap. tua nos in fine, de clerico ægro. Gambar. d. tit. de coadiutoribus num. 16.*

B

AD ALLEG. LXIV. Pag. 515.

Num. 5 à linea 2. ibi, reparationem. adde. ¶ ad cuius reparationem (secundum particulari consuetudine, quæ in hoc primatum sibi locum vendicat, vt latè probat *Beroi. conf. 3. à num. 3. vol. 1.*) tenetur ipse Episcopus de quarta reddituum suorum non solum futurorum, sed etiam præteritorum quos ad illum effectum debet conseruare, vt per *Beroi. d. conf. 3. nu. 6. Barbat. conf. 26. sub num. 4. vers. & prædicta omnia lib. 3. Surd. conf. 62. nu. 23. D. Lotter. de re benef. lib. 1. q. 11. nu. 79.*

C

—— ibid. in fine. adde. ¶ *Lamb. d. art. 2. num. 3. & 4. Bellet. d. tit. de clerico debitore §. 13. à nu. 12. cum multis seqq.* vbi *nu. 16. vers. nimo*, resoluit posse Episcopum compellere Canonicos, vt dent de superfluis pro refectione illius Ecclesiæ, *& nu. 17. cum Lamb. d. art. 2. n. 4. vers. si autem dato*, tenet quod si Episcopus & Canonici simul non sufficerent, tunc Episcopus vnà cum Capitulo posset statuere quod alij inferiores Clerici de superabundantibus fructibus deductis sibi necessarijs ad contribuendum dictæ fabricæ tenerentur.

Circa hanc reparationem Ecclesiæ Cathedralis, quæ illa indiget, attendendam esse consuetudinem, statutũ, seu priuilegium, cuius expensis reparari debeat cum *Beroio conf. 3. à princ. vol. 1.* censuit *Rot. in Maioricen. fabricæ 16. Iunij 1614.* coram *R. D. meo Coccino Decano* impressa per *Farin. decis. 627. nu. 1. & 2. p. 1. recent.* & obseruat *Marc. Ant. Genuen. in prax. Eccl. q. 247.* Circumscripto vero statuto, & priuilegio reparari debere ex proprijs fructibus pro fabrica destinatis, si vero nõ adsunt fructus ad fabricam destinati, onus reparandi spectare ad Episcopum de quarta suorum reddituum, tam futurorum quam præteritorum resoluunt *Beroi. d. conf. 3. nu. 6. & si q. Barbat. conf. 26. incip. difficile est, num. 4. vers. & prædicta omnia libr. 3.* quos refert & sequitur *Surd. conf. 62. nu. 23.* & illis citatis *Rot. d. decis. 627. nu. 3* vbi *nu. 4.* addit quod si quarta pars reddituum Episcopi non sufficit ad illius reparationem, contrahere tenẽtur Canonici, & alij, qui in Ecclesia possident beneficia, demum vero & parochiani, *&* n. 5. refert quod Domini de Rota decisionem Sacræ Congr. cuius meminit ipsamet *Rot. dec. 325. p. 2. diuers.* qua habebatur Episcopũ posse assignare fabricæ distributiones quotidianas deficientiũ, intelligebant procedere iuris ordine seruato, scilicet in euentu quod quarta Episcopi non sufficeret, tunc posset applicare distributiones Canonicorũ.

D

Num. 6. in fine. adde. ¶ de quo etiam *Lambertin. de iurepatr. lib. 3. q. 7. art. 2. nu. 7. vers. & si ista beneficiati, & art. 5. nu. 2.* vbi loquitur de Episcopo volente resignare Episcopatum, vt euitaret onera, & eorum præstationem, bene *Bellet. assignat. cleric. p. 1. tit. de clerico debitore p. 14. nu. 7. vers. & in tantum.*

E

Num. 7. in fine. adde. ¶ *Bobadil. in sua politica lib. 3. c. 5. nu. 34. Sarmien. in d. cons. de redditibus Eccles. p. 1. n. ortu 82. num. 3. in fine, Aulis ad c. 23. Præter. n. verbo den ordenn. nu. 11. Cened. ad Decretal. collect. 153. n. 1. in fine, Gabr. Pereira in tract. de Manu Regia c. 18. de mort. tomb. n. 8. vers. & qui ad primam*, vbi *num. 9.* subdit quod non solum ad Prælatos spectat hæc cognitio, & discussio, qualia opera debeant fieri, sed etiam contributionem decernere, & ad illam subeundam cogere, quia cui committitur aliquid eo ipso committuntur ea, quæ ad illius expeditionem necessaria sunt. arg. *l. quicunque §. si ei, ff. de instit. action. l. pen. ff. de vsufruct.*

Num. 8 à linea 13. ibi, *d. cons. 91. nu. vlt.* adde.

¶ Quando autem Rector compellitur extra dubiũ est agendum fore in iudicio Ecclesiastico, vt tradunt *Guillelm. Benedict. in c. Raimuntius, de testam. verbo si absque liberis nu. 33. Pichi. de Eccles. reparat. c. 14. Gabr. Pereira d. tract. de Manu Regia c. 18. de indictionib. num. 7.* Quando verò Prælati, siue Rectores sunt exempti, eo casu per Pontificem compelli possunt, & secundum aliquos, vel per Regem, quia cẽsentur damnum in Regno dare, dum patiuntur suas Ecclesias corruere, quæ negligentia dissipatio est, vt per *Guillelm. d. verbo si absque liberis, nu. 35.* nam Regibus etiam incumbit Templorum defensio, & protectio, vt per *Auendan. de exequen. mãd. lib. 1. c. 14. nu. 23. Bobadil. in sua polit. ca lib. 2. c. 18. n. 127 Cenall. p. 4. q. 897. nu. 621. Gabr. Pereira d. nu. 5. versic. 1.* Sed quando compelluntur Parochiani laici ad Ecclesiarum reparationem cognitionem illam fuit compulsionem mixtam esse tenuerunt *Pichi. de repar. Eccles. c. 28. Guillelm. in d. c. Raimuntius verbo domum n. 17. Gabr. Pereira d. c. 18. de indictionib. nu. 5.* Quamuis quoad huiusmodi Parochianos per Iudices seculares compulsionẽ fieri posse indistinctè teneant.

AD ALLEG. LXV. Pag. 517.

Num. 1. in fine. adde. ¶ *Aloys. Ricc. in dec. Curiæ Archiep. Neapol. dec. 327. p. 4. Fr. Sigismun. à Bonon. de elect. dub. 75.*

Nu. 2. in fine. adde. ¶ *Fr. Sigism. à Bonon. d. dub. 75. post n. 7 vers. 8. dubitari potest, Aloys. Ricc. d. Neapol. dec. 327. p. 4.*

Num. 5. in fine. adde. ¶ *Campan. d. c. 13. nu. 67. vers. & quia, Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiep. Neapol. dec. 204 p. 4. Fr. Sigism. à Bonon. de elect. dub. 75. num. 6.*

Nu. 21. in fi. adde. ¶ *Aloys. Ricc. d. Neapol. dec. 283. n. 1. p. 4.*

AD ALLEG. LXVII. Pag. 525.

Num. 1. in fine adde. ¶ *Ioan. Sin. in trac. de benef. p. 4. q. 7. nu. 130. cum seq. Roch. de Curte de iurepatr. verbo pro eo quod de diœcesani consensu q. 12. sub num. 27. Lambertin. eod. tract. lib. 3. q. 6. art. 7. nu. 10. cum seq. Carc. de benef. p. 12. c. 1. nu. 2. & 4. Monet. de commutat. vltim. volunt. n. 12. num. 113. Vgolin. de offic. Episcopi c. 52. §. 1. nu. 4.*

Num. 4 in fine. adde.

¶ Cum supra mentionem fecerim de Collegiatis insignibus, in quibus posse Episcopũ supprimere præbendas, iuxta formam *Concil. Trid. d. c. 15.* minimè vero in alijs non insignibus pariter ostenderim non absque dubitari posset quæ tales dicantur; in primis *Cardin. Mantic. Rotæ decis. 175. num. 2.* ad ostendendum quod Collegiata, de qua in ea decisione agebatur, non esset insignis, asserit hoc probari ex numero Canonicorum non exiguo, modicis redditibus, & qualitate seruitij, ac depositionibus

fitionibus teſtium, traditque hoc eſſe arbitratium, ci- A
tans Doctores *in c. ſtatutum de reſcript. lib. 6. & Alberic. in dictionar. verbo inſignis*, quibus addo *Lap. Specul. Tiraquell.* & alios apud *Menoch. de arbitrar. caſu* 158. *nu.* 4. In diiudicatione huiuſmodi inſignitatis fieri poteſt conſideratio ex qualitate loci, prout deciſum videtur à Sacra Rituum Congregatione in vna Collegiatæ Eccleſiæ S. Pauli oppidi ciuitatis nouæ Firmanæ diœceſis ad inſtantiam *D. Ludouici Centoflorenni*, qui obtinuit prædictam Collegiatam dici inſignem, eo quod oppidum in quo ſita eſt, inſigne reddat numerus quatuor mille habitatorum, hoc eſt Focularium 820. quatuor Regularium, & vnum Sanctimonialium Monaſteria, ibi exiſtentia, copia peritorum, & nobilium, refert *Ioan. Anton. Maſſobr. in tract. de Synodo Epiſcopi c. 4. dub. 14. num. 9. & ſeq.* & ego ipſe *in collect. ad c. vltim. nu. 3. de verborum ſignificat. vbi in addit.* de prælatione Canonicarum Collegiatarum inſignium in omnibus actibus, & ſeſſionibus publicis, refert *Maſſobr. in ſua praxi habendi concurſum prælud. 2. dub. 3. ſecundum Roman. impreſſ.* & locus inſignis quando dicatur, vide *Nauar. conſ. 1. alias 3. de verbor. ſignificat.*

Num. 10. in fine. adde. ¶ quicquid reprobet *Monet. dict. cap. 12. nu. 245.*

Cum Tridentina Synodus *dict. cap. 15.* concedat expreſsè licere Epiſcopis cum conſenſu Capituli, Epiſcopi ſcilicet, ſupprimere beneficia. & non vtatur verbo C
Ordinarijs, quod latè patet, iam ſequitur huiuſmodi facultatem Epiſcopis tantum, & non alijs conuenire, ac proinde Prælatos ſeculares iuriſdictionem habentes quaſi Epiſcopalem ſupprimere eius beneficia non poſſe etiam in caſibus, in quibus Epiſcopi poſſunt in ſua diœceſi, reſoluunt *Nicol. Garc. d. c. 2. nu. 75. & ſeq. Monet. d. tract. de commutat. vltim. voluntat. cap. 12. d nu. 124.* Sic etiam Vicarium Epiſcopi, vel Capituli Sede Epiſcopali vacante ſupprimere non poſſe aliquod beneficiũ etiam in caſibus, in quibus is poſſet cuius eſt Vicarius, tenent *Sbroz. de Vicario Epiſcopi lib. 2. q. 116. nu. 9. Monet. d. c. 12. d num. 129.* Sic etiam Prælatos Regularium ſupprimere non poſſe beneficia Regularia ſuarum Eccleſiarum, neque ſecularia in illis, aut alijs Eccleſijs exiſtentia etiamſi in ijs habeant iuriſdictionem quaſi Epi- D
ſcopalem, reſoluit *Monet. d. c. 12. nu. 135.*

In ſuppreſſione beneficiorum iuxta formam *Concilij d. cap. 15.* facienda regulariter neceſſarius eſt conſenſus patroni ſiue Eccleſiaſtici, ſiue laici, ac inferioris collatoris, & electorum, ita per *Concil. d. c. 15.* tenent *Garc. d. c. 2. nu. 202. & d nu. 205. Monet. d. c. 12. nu. 226.* Circa tamen conſenſum Capituli qui interuenire debet in his ſuppreſſionibus faciendis, illud conſiderandũ eſt, quod licet cum agitur de ſupprimendis aliquibus prębendis, ſeu earum numero minuendo in Eccleſia aliqua Collegiata, quæ Cathedralis non ſit, iuxta terminos *Concil. in d. c. 15.* omninò requiratur conſenſus, vel certè vocatio Capituli prædictæ inferioris Eccleſiæ ratione intereſſe E
quod in tali ſuppreſſione, ſeu diminutione prætendere poſſet; tamen requiritur etiã conſenſus Capituli Cathedralis, quod deciſum fuiſſe refert *Monet. d. c. 12. nu. 250.* vbi *nu. 251.* reſoluit ſufficere huiuſmodi conſenſum tacitum, ſeu quod ſuperueniat poſt actum licet ex intervallo.

Quomodo autem taxandi ſint redditus prębendarum, ſeu beneficiorum, cum eorum aliquot ſupprimenda ſunt, ſeu quæ reddituum portio, & quantitas remanere debet ſingulis prębendis, ſeu beneficijs illius Eccleſiæ non ſupprimendis, latè per regulas oſtendit *Monet. d. c. 12. à num. 255.* A

In diſmembratione autem, ſeu diminutione beneficij eædem cauſæ, & ſolemnitates requiruntur, quæ in vnione, ſeu in alienatione rerum Eccleſiæ *Rot. deciſ. 1. de rebus Eccleſ. non alien. in nouis, & in Aquilana nullitatis erectionis 24. Maij 1610.* coram *Pirouano*, apud *Farinac. dec. 239. nu. 5. p. 1. recent. Gambar. de officio, & poteſt. Legati de Latere lib. 5. tit. de diſmembratione à num. 14.* & ſic conſenſus Capituli *Pauin. de poteſtate Capituli Sede vacante, 3. q. 2. p. nu. 19. Mandoſ. regul. 22. q. 13. nu. 8. & 9. Nicol. Garc. de benefic. p. 12. c. 3. Rot. d. deciſ. 239. nu. 5.*

AD ALLEG. LXVIII. Pag. 526. B

NVM. 1. in fine. adde. ¶ Quando enim ſolus Curatus eodem tempore pluribus infirmis prouidere non poteſt, non dari iuſtam cauſam diuidendi Parochiam, ſed adhibendi miniſtros coadiutores cenſuit *Rot. d. deciſ. 484. nu. 5. in fin.* & Epiſcopum in vim decreti *Concilij d. c. 4. in princ.* non poſſe erigere coadiutoriam, ſed vtique cogere Rectorem ad adiungendum ſibi tot Sacerdotes, qui ſufficiant Eccleſiis in Sacramentis miniſtrandis, refert deciſum *Armend. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 1. tit. 18. l. 7. de Epiſcopis nu. 43.*

Num. 8. in fine. adde. ¶ non exilis hinc oritur dubitatio, an etiam ſolius Papę ſit erigere Eccleſiam in Collegiatam, in qua affirmatiua opinio communior eſt, & receptior, vt concludunt *Rebuff. in ſua praxi benef. tit. de erect. in collegiatam, Filline. tract. 41. de benef. cap. 3. num. 112. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 5. cap. 29. q. 25. & c. 30. queſt. 2.* quod tutius videtur *Fuſc. de viſit. lib. 2. capit. 1. numer. 6.* ſequitur *Ioan. Anton. Maſſobr. in ſua praxi habendi concurſum præl. 2. dub. 1.* quamuis *Nicol. Garc. de benef. p. 12. cap. 5. nu. 4.* dicat aliquando Eccleſiam erigi in Collegiatam per Epiſcopum, licet ſoleat fieri auctoritate Papæ. Collegiata ex quibus ſignis dignoſcatur, vide *Maſſob. d. præl. 2. num. 7. & 8. & ſeq. Rot. deciſ. 482. num. 4. & deciſ. 315. nu. 3. & 4. p. 2. recent.* Et ex quibus probetur, vide eundem *Maſſob. d. præl. 2. in princip. num. 15. & dub. 2. num. 18. & ſeq. Rot. deciſ. 673.* apud *Farin. p. 1. recent.*

De reliquis autem inferioribus dignitatibus DD. variè ſentiunt, quidam enim affirmant, Epiſcopum poſſe huiuſmodi inferiores dignitates creare, ex quorum numero ſunt *Innoc.* referens *gloſ. verbo conceſſimus in c. cum olim, de conſuet. Selu. de benef. p. 1. q. 4. num. 18. & p. 4. queſt. 7. num. 20. caſu 116.* vbi citat *Bertachin. de Epiſcopo p. 2. lib. 4. & alios.*

Alij vero negant, *gloſ. verbo omnes in c. 122. diſtinct. Mandoſ. de ſignatura gratiæ tit. exactiones vol. 1. verſ. pro nona erectione, Imol. in d. c. cum olim num. 1. Roman. in l. imperium ſub nu. 2. verſ. item poteſtatem interponendi ad Dominatem ff. de iuriſd. omnium iud. Abb. in Clem. ſi. nu. 12.* vbi *gloſ. verbo menſa ſuæ de rebus Eccleſiæ non alien. Zerola in praxi Epiſcop. p. 1. verbo beneficia verſ. ad dignitates aſſequendas*, vbi refert ſecundum hanc opinionem fuiſſe ab vrbe reſponſum, refert *Aloyſ. Riccinl. in praxi rerum fori Eccleſiaſt. deciſ. 382. in 1. edition. aliàs reſolut. 322. in 2. edition.* & ſequi videtur *Filline. tractat. 41. de benefic. cap. 3. num. 114.*

Ego tamen ſub diſtinctione ſic rem eſſe componendam iudico, vel dignitas, quæ eſt erigenda, eſt omnino noua, quippe quæ alias non reperitur in Eccleſia, & tunc non poteſt creari ſine licentia Papæ, quo caſu

ſu intelligenda veniunt text. *in diſt. capit.* 1. 22. *diſtinct.* & citati pro ſecunda negatiua ſententia *ex Imola in cap. cum acceſſiſſent num.* 4. *de conſtitut.* Vel fuit iam inſtituta communiter pro vniuerſa Eccleſia, quales ſunt Archidiaconatus, Archipresbyteratus, & ſimiles, & tunc non ſolum Epiſcopum, ſed etiam Capitulum cum illius cõſenſu huiuſmodi dignitatem in aliqua Eccleſia creare poſſe, obſeruat *Imola diſt. numer.* 4. adducens *diſt. cap.* 1 22. *diſtinct. & capit. præcipimus* 16. *quæſt.* 1. *& capit. ſicut* 8. *de exceſſib. Prælat. & reſpondet ad diſt. capit. cum olim*, per quod videtur quod in creatione nouæ dignitatis in Eccleſia requiratur auctoritas Papæ, ex eo procedere quia ibi ad cautelam, non de neceſſitate fuit petita licentia à Papa, vel quod Epiſcopus volebat ſolus ſine conſenſu Capituli indocere nouam dignitatem in Eccleſia, refert & ſequitur *Ioan. Anton. Maſſobr. in ſua praxi habendi concurſum prælud.* 21. *dub. vnico à numer.* 12. vbi *numero.* 16. aſſerit conſuetudinem inoleuiſſe, vt Epiſcopi ne dum in Collegiatis & Parochialibus ſimplicibus etiam pagorum erigant Rectorias in dignitates, verum etiam in Cathedralibus, & *Rota in vna Foroliuien. Decanatus* 4. *Iunij* 1590. coram *Illuſtriſſimo Cardin. Mantica* inter eius deciſiones impreſſas *deciſ.* 114. *numer.* 3. *cum ſeqq.* cenſuit Capitulum ſine conſenſu Epiſcopi, in ipſo actu interueniente non poſſe dignitatem in Eccleſia conſtituere, dare præſupponens hanc noſtram ſententiam, quam quidem expreſsè ſequitur cum prædicta diſtinctione *Gambar. de officio, & poteſta. Legati de Latere lib.* 5. *titul. de poteſtate Legati in erigendo nona beneficia nu.* 12. *&* 13.

Num. 10. in fine. adde.

¶ Et demum quod Epiſcopus ſua Ordinaria auctoritate, vel alius quiuis inferior à Papa nequeat erigere Collegiatam cenſuit S. Congr. ſuper *Concil. in vna Conuerſana* 27. *Iunij* 1626. vt refert *D. Lotter. in tract. de re benef. lib.* 1. *q.* 14. *nu.* 49. Et ideo audiendi non ſunt qui exiſtimarũt Epiſcopum poſſe erigere Parochialem Eccleſiam in Collegiatam per text. in *c. quoniam, de vita, & honeſt. cleric.* vbi *Abb. antiq. num.* 1. *Ioan. Andr. nu.* 3. *Butr. num.* 2. *ad fin. Panorm. nu.* 2. *&* 6. *Imol. qui atteſtatur de communi num.* 1. quos retulit & ſequi viſa eſt *Rot. in Regen. vnionis* 12. *Maij.* 1625. coram *Reuerendiſſimo D. meo Coccino.*

AD ALLEG. LXIX. Pag. 528.

Num. 1. in fine. adde. ¶ qui quidem conſenſus præſtari debet à Superiore Ordinario vnico contextu cum fit reſignatio, ita vt à tergo litteratum præſtari non poſſit ex *Flamin. lib.* 8. *q.* 9. *à nu.* 127.

Num. 8. in fine. adde. ¶ Illud demum obſeruandum eſt, quod reſignatio beneficij non valet, nec ex illa inducitur ipſius beneficij vacatio ſi fiat in manibus eius, qui non habet poteſtatem recipiendi *Mantic. deciſ.* 260. *nu.* 8. *&* 9. *& infra num.* 26.

Num. 9 à linea 10. ibi, *num.* 62. adde. ¶ *Soar. tom.* 1. *de Relig. lib.* 4. *c.* 32. *nu.* 11. *Valer. Regin. in praxi fori pœnitent. lib.* 23. *nu.* 261. nouiſſimè *Bonacin. var. tract.* 1. *de Simon. q.* 4. *§.* 12. *nu.* 7. *verſ. aliꝙ vero.*

Num. 13. in fine. adde. ¶ *Coch. de pertnur. p.* 2. *c.* 25. *Meſſ. in ſumm. tract.* 6. *cap.* 13. *num.* 33. *Leſſ. de iuſtit. lib.* 2. *c.* 35. *dub.* 14. *num.* 48. nouiſſimè *Bonac. variar. tract.* 1. *de Simon. q.* 4. *§.* 14. *nu.* 4. *verſ. idem.*

Num. 22. in fine. adde. ¶ & aduertit *Maſſobr. d. requiſ.* 7 *dub.* 44.

Additiones ad Tertiam Partem.

A Num. 23. in fine. adde. ¶ me citato in hoc loco, *Maſſobr. in praxi habendi concurſum requiſ.* 7. *dub.* 39. *nu.* 22.

Num. 32. in fine. adde. ¶ *& in his terminis Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ.* 18 *part.* 4. *Maſſobr. d. requiſ.* 7. *dub.* 6.

Num. 34. in fine. adde. ¶ *Maſſobr. d. requiſ.* 7. *dub.* 6.

Num. 35. in fine. adde. ¶ & demum quis dicatur corpore vitiatus oſtendit ad hoc propoſitum *Maſſobr. d. requiſ.* 7. *dub.* 10.

Num. 43. poſt finem adde.

¶ Et idcò *Garc. de benefic. p.* 11. *c.* 9. *n.* 23. dicit quod illa verba religionem ingreſſuri ſunt, intelligenda non quidem de habitus ſuſceptione, ſed planè de profeſſionis emiſſione, refert *Maſſobr. in ſua praxi habendi concurſum requiſ.* 7. *dub.* 32. *nu.* 9. vbi *nu.* 15. *cum Flam. d. q.* 6. *n.* 165. dicit quod poterit Ordinarius conferre beneficiũ reſignatum ab eo, qui vult Matrimoniũ contrahere, nõ obſtante quod poſtea matrimonium iam contractũ diſſoluatur, vel ex eo quod vxor ante conſummationẽ intrauerit Religionẽ, vel inuenta fuerit eſſe cõſanguinea.

Num. 45. in fine. adde. ¶ Illam tamen præſumi in Epiſcopo ſi admittat reſignationem cenſuit *Rot. apud Seraphin. deciſ* 1320.

Num. 47. in fine. adde. ¶ *Maſſobr. d. requiſ.* 7. *dub.* 37.

Poſtquam Summus Pontif. *Pius V. in d. ſua Conſt.* ſupra relata prædictas exarauit cautas, ſtatuit ne reſignationes coram Epiſcopis, vel alijs collatoribus fiant cũ pacto, ſeu conditione, vel deſignatione futuri ſucceſſoris, cui reſignans intendit beneficium conferri irritumque aliter factum, refert nouiſſimè *Bonac. var. tract.* 1. *de ſimonia q.* 4. *§.* 14. *nu.* 5. vbi antea *num.* 5. probat reſignationem beneficij non puram labem ſimoniæ continere, ſi coram Prælato inferiore Papa fiat, hinc inferẽs ſimoniam committi dum quis alteri beneficium reſignat ea cõditione, vt ſibi penſionẽ ſoluat, & citat *Soar. tom.* 1. *de Relig. lib.* 4. *c.* 35. *nu.* 22. *Filliuc. tract.* 45. *cap.* 8. *q.* 10. *nu.* 34. Et idem *Bonacin. eod. §.* 14. *n.* 3. aſſerit ſimoniam pariter committi dum beneficiarius, qui beneficium litigioſum cum multis expenſis aſſequutus fuerat, & poſtea dũ in pacifica exiſtit poſſeſſione, reſignat illud alteri coram inferiore Papa cum pacto vt is, cui reſignat beneficium ſoluat expenſas & citat *Flam. de reſignat. lib.* 14. *q.* 7. *nu.* 1. *Soar. d. c.* 35. *nu.* 24. *Filliuc. d. q.* 10 *nu.* 35. *Valer. Reginald. lib.* 23. *c.* 18.

Num. 48. poſt finem. adde.

¶ Quod autẽ beneficia iuriſpatronatus non cõprehendantur ſub *d. §. cæterum*, declarauit *Greg. XIII.* vt atteſtantur *Piaſec. in praxi Epiſc. p.* 2. *c.* 5. *n.* 22. *Nicol. Garc. de benefic. p.* 11. *c.* 3. *§.* 3. *nu.* 268. & contra *Flanc. Leuitẽ*, idem dicit *Maſſobr. in ſua praxi habendi cõcurſum requiſ.* 7. *dub.* 24. *ſecundum Romanam impreſ.* Inquoto autem gradu prohibeantur conſanguinei quominus poſſint prouideri ab Epiſcopo de beneficijs in eorum manibus reſignatis non abs re erit inueſtigandum; in quo dubio *Flam. de reſig. benef. lib.* 5. *q.* 6. *nu.* 194. dicit quod relinquitur diſpoſitioni iuris cõmunis *in l. commodiſſimè* 10. *ff. de liber. & poſth.* & ita vſq; ad quartũ gradum excluſiuè prohiberi reſoluit *Maſſobr. d. requiſ.* 7. *dub.* 25. vbi *dub.* 26. tenet affinitatẽ ad inducendũ impedimentum collationis beneficij reſignati in manib. Ordinarij ſi ſit ex licito coitu nõ extendi vltra tertiũ gradũ, ſi verò ſit ex illicito coitu gradũ ſecundũ non debere excedere, & *dub.* 27. tradit attinentiã non impedire collationẽ beneficij reſignati in manibus Ordinarij, *et dub.* 29. etiã aſſerit publicã honeſtatẽ nõ impedire; *& dub.* 30. ait quod

Episcopus potest conferre familiari sui Vicarij etiam comedentis in tinello, beneficium resignatum in suis manibus; at verò Vicarius nequit huiusmodi beneficium conferre familiari ipsius Episcopi, tametsi resignatio facta sit in manibus ipsius Vicarij, *& dub.* 31. cum *Garcia de benefic. par.* 9. *cap.* 2. *nu.* 210. tradit quod consanguinei, affines, & alij impediti à consecutione beneficij resignati in manibus Ordinarij impediuntur etiam à concursu Parochialis resignatæ, secus si vacet per obitum.

Num. 49. à linea 6. ibi, *contrafecerint*, adde. ¶ refert *Rot.* apud *Farin. decis.* 17. *num.* 3. *p.* 2. *recent.*

—— & in fine. adde. ¶ Et consanguinitatem ad hoc propositum probari per testes de publica voce, & fama censuit *Rota decis.* 17. *num.* 2. *apud Farinac. p.* 2. *recent.*

Num. 50. à linea 2. ibi, *citato*. adde. ¶ *Redoan. de Simon. par.* 1. *cap.* 25. *Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib.* 23. *num.* 249. *Nicol. Garc. de benef. par.* 11. *cap.* 3. *num.* 209. *Bonac. d.* §. 14. *num.* 5.

—— ibid. in fine. adde. ¶ sequuntur *Soar. tom.* 1. *de Relig. lib.* 4. *cap.* 35. *num.* 18. *vers. hæc ergo, Filliuc. tract.* 45. *cap.* 8. *quæsito* 9. *num.* 26. Vnde probabile videtur non committi propriè loquendo vitium simoniæ non solũ contra ius diuinum, verum etiam contra ius Canonicum, si resignatio fiat cum designatione personæ, sed absque vllo pacto, nullâque iniuncta collatori obligatione conferendi designatæ personæ, vt tenent *Couar. lib.* 1. *vari. cap.* 5. *num.* 3. *Filliuc. tom.* 3. *tract.* 45. *capit.* 8. *quæst.* 7. *num.* 2. nouissimè *Bonacin. vari. tract.* 1. *de simonia quæst.* 4. §. 14. *in fine.*

Num. 51. post finem. adde.

¶ Qui tamen scire cupit quando & intra quod tempus reiectio, vel admissio resignationis factæ in manibus Ordinarij debeat ab ipso Ordinario fieri, & à prouiso publicari, consulat dictam *Constit. Gregor. XIII.* de publicandis *resign. incip.* humano vix iudicio, quæ ad hoc propositum ita cantat. De beneficijs autem quæ deinceps in manibus ordinariorum collatorum etiam Cardinalium, etiam indulta & facultates ad hoc ab Apostol. Sede habentium, ac Legatorum etiam de Latere; & delegatorum etiam specialium eiusdem Sedis extra Romanam Curiam resignari etiam ex causa permutationis contigerit, ipsi intra mensem negotium vniuersum admissionis, vel reiectionis resignationis huiusmodi, & (si per eos facienda erit) prouisionis resignati beneficij iuxta Apostolicas, & alias canonicas sanctiones omninò absoluant, & qui sic prouisus fuerit, intra tres menses à die sibi factæ prouisionis illam publicet, & possessionem beneficij capiat modo & forma supradictis, alioquin illis elapsis nulla sit eius prouisio, & beneficium vacare censeatur eo ipso, Ordinarijque & alij prædicti, qui hæc vti eis præscribuntur, non perfecerint eo casu potestate disponendi de ipsis beneficijs sint ea vice priuati, eorùmque dispositio eo ipso ad Sedem Apostol. deuoluta existat, aut alijs idoneis ab ipsa sede dumtaxat modo & forma prædictis concedantur. Hæc *in d. Constit. Gregor.* quam exponens *Flamin. de resign. lib.* 11. *quæst.* 2. *concl.* 3. *num.* 6. concludit, quod in resignationibus quæ fiunt extra Curiam ij, coram quibus fiunt, debent admittere, vel reijcere illas renunciationes infra mensem, & intra eundem conferre illa beneficia vacantia per resignationem si illam admiserint, addens quod hoc non fuerat consideratum per regul. Cancellariæ, neque per *dictam Constitut. Pij V.* & quod optima ratione videtur positum ne fiat fraus, & sic notat quod restringitur tempus vt conferat intra mensem, idem annuit *lib.* 11. *quæst.* 5. *num.* 4. 10. *& 13.* quem refert & sequitur *Nicol. Garc. de benef. part.* 11. *capit.* 3. *num.* 285. *& num.* 357. *& Joan. à Cochier. in reg. de publicandis resignat. num.* 15. *vers. sed hoc interest*, vbi dicit quod Ordinarijs locorũ, vel Legatis de latere, in quorum manibus fit resignatio beneficij, præscribitur spatium vnius mensis, vt admittant, reijciant, aut conferant, & prouisus debeat publicare, &c. Iterum *Maßob. in praxi habendi concursum requis.* 7. *dub.* 1. secundum Rom. impres. optimo iure quoad tempus conferendi prædictorum sententiam non admittit, ratio est quia cum ex *Concil. Trid. sess.* 24. *de reform. cap.* 18. concursus in proponendis sit etiam in Parochialibus vacantibus per resignationem, ad huiusmodi autem concursum proponendum per *Const. Pij V.* quæ incip. In conferendis, concessum sit quadrimestre, & ad conferendum semestre, nec fuerit *dictæ Constitutioni Pij V.* per aliam Gregorij derogatum, videtur propterea implicare illã doctrinam, & maximam proinde generare confusionẽ, si intra mensem facienda esset collatio præcedente concursu: existimat igitur ille prædictam Gregorij Constitutionem decidere tantum, vt debeat Ordinarius infra mensem admittere quidem vel reijcere resignationem, ac nihilominus habeat sex menses ad conferendum iuxta Apostolicas Constitutiones, & Canonicas sanctiones, ita vt admissio & reiectio in quibus cadere potest fraus, cẽseantur restrictæ & limitatæ ad mensem, at collationis tempus reguletur iuxta dispositionem iuris communis *in c. nulla* 2. *de Constit. præbendæ, dictæ Constitutionis Pij V.* & sic ad semestre.

AD ALLEG. LXX. Pag. 533

NVM. 1. in fine. adde. ¶ *Ioan. Anton. Maßobr. in sua praxi habendi concursum prælud.* 7. *dub.* 6. *Secundum Roman. impres. Rota in Maceraten. Beneficij* 5. *Iulij* 1610. *coram Reuerendiss. D. meo Coccino, impressa per Farin. dec.* 311. *num.* 1. *p.* 2. *recent.*

Nouissimè *D. Lotter. in suo doctiss. tractat. de re benef. lib.* 2. *q.* 8. *à principio.* Patrono namque fundanti seu constituenti, aut dotanti debetur honorificentia in Ecclesia, nimirum in sessionibus, vt in altiori sedeat loco, in processionibus, vt sibi dignior locus assignetur, & denique in præcedentia, dum exhibentur communia obsequia, vt videlicet primus admittatur ad osculum pacis, ita *Rot. apud Mantic. decis.* 244. *num.* 1. sic etiam vt primus de laicis thurificetur *Lambertin. de iure patronat. lib.* 3. *in* 1. *quæst. nu.* 15. *ad finem*; in huiusmodi enim thurificatione plurimum honoris, & obsequij præstatur, vt dixit *Rot. in Brixien. thurificationi* 16. *Martij* 1626. coram *Remboldo*, refert *D. Lotter. in tract. de re benef. lib.* 2. *q.* 4. *num.* 2. vbi *q.* 4. disputat, alimentorum suppeditatio quatenus est fructus iurispatronatus, patrono qualiter debeatur.

Num. 7. in fine. adde. ¶ de quo etiam *Massobr. in sua praxi habendi concursum præl.* 7. *dub.* 3. *num.* 7. *Viuian. lib.* 2. *c.* 5. *nu.* 6. *in* 2. *edit.* vbi met ipsum citat in hoc loco.

Num. 8. in fine. adde. ¶ *in* 1. *edit. aliàs p.* 1. *lib.* 1. *c.* 2. *num.* 54. *in* 2. *edit. & lib.* 2. *c.* 3. *nu.* 1. *in ead.* 2. *edit. Garc. de benef. p.* 5. *c.* 9. *nu.* 44. *Zech. de benef. c.* 12. *nu.* 2.

Num. 21. in fine. adde. ¶ iterum *Rot. in Pientina iurispatron.* 23. *Martij* 1611. coram *Reuerendiss. Domino meo Coccino*, impressa per *Farin. dec.* 337. *nu.* 7. *p.* 2. *recent.* vbi fuit dictum quod si post factam donationem ante tamen

men Episcopi consensum vacet beneficium, debet in eo instituí præsentatus à donante & non à donatario.

Num. 12. in fine. adde. ¶ Præsumitur enim cósensus ordinarij adhibitus ex diuturnitate temporis, & obseruãtia, secundum *Barbat. cons.* 33. *nu.* 2. *libr.* 2. sæpe à Rota canonizatum, vt per *Seraphin. decis.* 871. *num.* 3. *& Rot. decis.* 517. *num.* 3. *p.* 1. *recent.* refert *D. Lotter. in tract. de re benefic. lib.* 2. *q.* 14. *n.* 10. Quæ tamen probatio præsumptiua minime in persona potenti admitteretur, quia nihilominus semper vrget præsumptio vsurpationis, & non probationis factæ ad formam decreti Concilij Tridentini, vt fuit dictum in Rot. *apud Mantic. decis.* 257. *num.* 4. *&* 5. *& apud Seraph. decis.* 952. *numer.* 8. *eiusdem* Rot. *decis.* 58. *num.* 4. *par.* 1. *recent. Lotter. dict. q.* 14. *numer.* 11.

Num. 25. à linea 5. ibi, *vol.* 2. adde. ¶ nam iuspatronatus non potest competere ex concessione & priuilegio Episcopi *c.* 2. *de rebus Eccl. non alien. l.* 6. *Rebuff. in praxi p.* 3. *signatura, verbo necnon iurispatronatus num.* 3. *Nicol. Garc. d. capit.* 9. *nu.* 28. *Vmian. in d. praxi lib.* 2. *c.* 5. *nu.* 22. *in* 2. *edit.* cum ille non possit concedere iuspatronatus super Ecclesia libera sine authoritate Papæ *Calder. cons. vlt. de iurepatr.*

Num. 33. post finem adde.

¶ Episcopus regulariter non potest derogare qualitatibus in beneficij fundatione appositis, vt docet multis ad id adductis *Monet. de commut. vlt. volun. cap.* 10. *num.* 348. *cum multis seqq.* etiam pro vna vice *Vgolin. de officio Episcopi cap.* 52. *§.* 1. *num.* 8. *Marc. Anton. Genuen. in praxi Archiep. Neap. cap.* 24. *nu.* 10. *Nicol. Garc. de benef. p.* 7. *cap.* 1. *num.* 111. quamuis contrarium, immo Episcopum pro vna vice posse derogare qualitatibus in beneficij fundatione appositis probabilitate non careat ob grauissimorum virorum auctoritatem, qui id ipsum tenent, ex quorum numero sunt *Zerol. in praxi Episcopi p.* 1. *verbo beneficium §.* 7. *concl.* 8. *prin. & verbo iuspatronatus §.* 8. *dub.* 15. *Zechi. de Republ. Eccles. tit. de benef. num.* 4. *& de pension. cap.* 12. *num.* 21. *&* 46. *cum seq. Perez de Lara de anniuers. & capell. lib.* 2. *cap.* 5. *à num.* 28. *Emmanu. Sà in aphorism. verbo beneficium nu.* 37. *Nauar. consil.* 6. *alias* 7. *num.* 4. *de cleric. non resid.* qui id dicit de duabus vicibus, & expresse Rot. *in Foroliuien. Capellanie* 10. *Maij* 1589. *coram Illustrissimo Serephino*, quam refert ad litteram *Garc. d. cap.* 1. *num.* 66. quos refert *Monet. dict. cap.* 10. *num.* 353. vbi *num.* 358. *vers. ex isto*, ampliat etiam cum patroni, seu hæredis, ac successoris eius, qui beneficium fundauit, *& d. nu.* 388. resoluit Capitulum Sede vacante regulariter non posse derogare qualitatibus in fundatione beneficij appositis, *& d. n.* 409. idem dicit de Prælatis habentibus iurisdictionem quasi Episcopalem, *& d. nu.* 410. de Vicario Episcopi, vel Capituli Sede vacante.

Ecclesiam ab initio liberam non potest Episcopus subijcere iuripatronatus alicuius, vt per *Abb. cons.* 106. *num.* 4. *p.* 2. *Roch. de iurepatr. verbo procedquod q.* 26. *nu.* 34. *Staphil. de litteris gratiæ tit. de iurispatr. prærogatiuis num.* 3. *&* 4. *Gig. cons.* 48. *num.* 21. *& cons.* 49. *numer.* 36. *Berol. cons.* 4. *num.* 33. *lib.* 1. quos refert & sequitur Rota *in vna Maceraten. beneficij* 5. *Iulij* 1610. *apud Farin. decis.* 311. *nu.* 3. *p.* 2. *recent.* prout nec etiam potest illam, quæ cum fuerit iurispatronatus, est tamen in libertatem redacta Rot.

Posse tamen Episcopum vnire beneficium liberum beneficio iurispatronatus dixi supra *allegat.* 66. *nu.* 32.

Illud demum pro complemento huius materiæ aduertere oportet, quod vbi accedit auctoritas Episcopalis in erectione efficitur beneficium Ecclesiasticum, vt post *Guid. Pap.* optime tradit *Rip. in cap. decernimus nu.* 69. *vers. in isto puncto, de iudic.* & eo citato *D. Lotter. in tract. de re benef. lib.* 1. *quæst.* 5. *num.* 54. cum impossibile sit aliter constitui beneficium Ecclesiasticum quam si interueniat huiusmodi Episcopi auctoritas. *glos.* 1. *vers. iudic contra in Clem.* 2. *de decimis. Guid. Pap. decis.* 187. *num.* 1. *cum alijs adductis in Monopolitan. hebdomada, Iulij* 1613. *coram Illustriss. Patriarcha Mianzanedo*, cuius meminit *D. Lotter. d. quæst.* 5. *num.* 40. Interim vero dũ talis auctoritas desideratur, non est beneficium, sed restat in pendenti, nec aliquod iuspatronatus quæritur fundatori *Felin. in cap. ex parte il* 2. *numer.* 2. *de rescript.* cum alijs per *Rot. decis.* 361. *num.* 3. *p.* 2. *recent. D. Lotter. d. quæst.* 5. *num.* 55. diciturque simpliciter pia donatio, aut pium legatum si forte pro Missis celebrandis, vel pro anniuersario, vel etiam in perpetuum quidpiam relictum sit, *Rebuff. in praxi tit. quare sint instit. benef. n.* 10. *D. Lotter. d. quæst.* 5. *num.* 56. vbi *nu.* 57. subdit quod beneficium ante approbationem Episcopi potest concedi per laicum, per modum tamen simplicis deputationis Sacerdotis, *& num.* 59. *&* 60. quod capellaniæ cum onere celebrationis Missarum constitutæ sine auctoritate Episcopi cẽsentur laicales, possuntque ad eas mere laici præsentari, *& num.* 61. disputat an sit necessaria iustificatio expressæ auctoritatis Episcopi in erigendo beneficio, vel sufficiat tacitæ. Ad ipsum igitur Episcopum pertinet in fundationis limine examinare locum erectionis, dotis congruentiam, & futurum regimen, vt scribit *Calderin. cons. vltim. col.* 1. *vers. & ratio quæ, de iurepatr. D. Lotter. d. lib.* 1. *q.* 32. *num.* 5. nec ideo sufficeret consilium, aut ipsius consensus petitio, nam exigitur consensus expressus, vt per *Lamb. de iurepatro. lib.* 1. *p.* 1. *in* 9. *q. art.* 2. *nu.* 131. de quo vbi cõstat omnia prædicta præsumuntur ab eo diligenter excussa etiam circa congruentiam dotis *Lambert. d. lib.* 1. *p.* 1. *quæst.* 5. *art.* 11. & sequuta est *Rot. decis.* 521. *num.* 1. *p.* 2. *recent.* cuius meminit *D. Lotter. d. quæst.* 32. *nu.* 7. vbi intelligit de consensu adhibito in ipso fundationis limine. Quare *Abb. in cap significatum* 11. *sub num.* 5. *ad fin. vers. ex prædictis, de præbendis*, posuit practicam instituendi beneficia, secundum quam ait fundatorem posse ordinare prout sibi videbitur, & illum Ordinem postmodum Episcopo, indeque ipse Episcopus posse instituere beneficium, & apponere illa onera & modos, qui sibi legitimi videbuntur. Vnde si Episcopus deneget legibus per fundatorem sibi porrectis sine legitima causa consentire, poterit fundator recurrere ad superiorem, qui eum cogat ad consentiendum, vel si contumax sit ipse superior consentiat *Lamb. vbi supra num.* 112. *D. Lotter. d. q.* 32. *nu.* 17. nam in statuendis huiusmodi legibus fauore Ecclesiæ plurimum defertur fundatorum voluntati, vt ij alliciantur, & non retrahantur à fundationibus, vt considerat *Amb. cons.* 129. *sub nu.* 1. *vers. præterea, quilibet.*

Poterit tamen Episcopus, vel alius superior illas leges per fundatorem sibi porrectas reijcere quæ vel natura impossibiles sunt, vel turpes, vel contra substantiam beneficij, vel denique contra perpetuam legum prohibitionem illas improbantium, vt fuit dictum in *Romana iurispatronatus* 31. *Maij* 1613. *coram Card. Sacrato.* Vnde tametsi pueris beneficium conferri ius prohibeat, tamen quia prohibitio est variabilis, veluti à mero iure positiuo descendens *capit.* 2. *&* 3. *de ætat. & qual.*

qual. nihil erit quin toleranda ſit lex fundatoris qua mandatur puerum, quinimò infantem inſtitui in beneficio, vt fuit dictum in *Granaten. capellania* 12. *Ianuarij* 1607. *coram Card. Marquemont.* cuius meminit *D. Lotter. d. q.* 32. *nu.* 35. Sic etiam quamuis ſit contra ius, vt fiat electio actiua, vel paſſiua de perſonis extra Collegium *ca.* 1. *de elect. nihilominus*, quia hoc non habet perpetuam cauſam prohibitionis in contrarium *cap. quam ſit neceſſarium* 18. *q.* 2. tolerabitur ſi ſecus in fundatione cautum fuerit, *Innoc. in cap. cum dilectus n.* 2. *de conſuet. D. Lotter. d. q.* 32. *nu.* 37. Et quamuis neque Epiſcopus, neque quiuis alius beneficiarius poſſit ſibi eligere ſucceſſorem *cap. Epiſcopo, cum duobus ſeqq.* 8. *qu.* 1. tamen quia hęc abſoluta prohibitio non habet cauſam perpetuam à iure naturæ, nihil eſt quin ſi in fundatione diſpoſitum fuerit, vt Rector beneficij deſignet ſibi ſucceſſorem, qui beneficium obtineat ſine aliqua alia inſtitutione ordinarij, talis diſpoſitio ſeruanda eſt, vt reſoluit *Lamb. d. queſt.* 9. *art.* 3. *num.* 17. *D. Lotter. dict. queſt.* 32. *num.* 38. *&* 39. Similiter licet Canones vbique damnent pluralitatem beneficiorum, tamé quia id non habet perpetuam prohibitionem à iure naturæ, ſed dumtaxat à poſitiuo, & penitus in hac parte variabili, *cap. de multa, de prab.* toleranda erit lex contraria in fundatione appoſita, vt fuit reſolutum *in Valleſoletana Archidiaconatus* 16. *Nouembr.* 1616. *coram* Reuerendiſſimo *D. meo Coccino*.

AD ALLEGAT. LXXI. Pag. 536.

MVM. 1. à linea 2. ibi, *modis*. adde. ¶ *glo. verbo fundatione in cap. pia mentis* 16. *q.* 7. *Zech. de benefic. & penſ. cap.* 12. *num.* 5. *Card. Tuſch. litt. T. concl.* 613. *num.* 17. me citato in hoc loco *Vinian. in praxi Iurispatronat. lib.* 4. *caput.* 1. *nu.* 1. *in* 2. *edit.*

Num. 11. in fine. adde. ¶ *Vinian. d. lib.* 4. *cap.* 1. *nu.* 16. *in* 2. *edit.*

Num. 18. in fine. adde. ¶ *Vinian. d. lib.* 4. *cap.* 1. *nu.* 36. *in* 2. *edit.*

Num. 19. in fine. adde. ¶ *Vinian. d. lib.* 4. *cap.* 11. *num.* 36. *in* 2. *edit.*

Num. 46. in fine. adde. ¶ *Rot. deciſ.* 53. *n.* 5. *par.* 1. *recen. D. Lotter. in ſuo tract. de re benefic. lib.* 2. *queſt.* 14. *nu.* 21. *cum multis ſeqq. vbi num.* 26. *poſt D. Coccin. deciſ.* 232. *n.* 1. reſoluit iuſpatronatus annexum alicui caſtro, confiſcato caſtro tranſire in fiſcum laicum ratione annexionis, *& num.* 28. *&* 29. *poſt Rot. & D. Coccin. citatis locis*, docet quod quando non adeſt huiuſmodi annexio, patronatus minimè tranſit in fiſcum laicum, *& num.* 30. diſputat an Eccleſia hinc acquirat ſtatum libertatis.

Num. 46. in fine. adde. ¶ *Monet. de commutat. vlt. voluntat. cap.* 11. *à nu.* 210.

AD ALLEGAT. LXXII. Pag. 542.

NVM. 20. in fine. adde. ¶ nec in hoc aſſertio Epiſcopi ſufficit, illa enim non poteſt præiudicare Eccleſiæ vel ſucceſſoribus *Capnaq. deciſ.* 128. *num.* 3. *p.* 2. *Rot. deciſ.* 421. *num. vlt. p.* 2. *recent.* quamuis illi multum eſſet deferendum, cum Ordinarij ſoleant eſſe multum difficiles in admittendo aliquod beneficium eſſe de iurepatronatus *Pute. deciſ.* 243. *in fine lib.* 2. *Rot. deciſ.* 360. *nu.* 12. *apud Farin. p.* 2. *recent.*

Num. 28. in fine. adde. ¶ *Monet. de commutat. vlt. voluntat. cap.* 10. *nu.* 211.

Num. 29. à linea 11. ibi, *col.* 1. adde. ¶ *Molfiſ. d. tract.* 6. *cap.* 5. *num.* 47. *in med. Aloyſ. Ricci. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. p.* 4. *deciſ.* 258.

Num. 40. in fine. adde. ¶ *Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curia Archiep. Neapol. deciſ.* 274. *nu.* 2. *& deciſ.* 306. *p.* 4.

Num. 48. in fine. adde. ¶ *Molfiſ. dict. tractat.* 6. *cap.* 5. *nu.* 45. Vigeret tamen tanquam validum adminiculum, ſi ex libris viſitationum appareret beneficium fuiſſe viſitatum tanquam de iurepatronatus, idque in eis enunciaretur, vt per *Veralt. deciſ.* 158. *p.* 2. *Rot. deciſ.* 13. *verſi. & præſertim, & deciſ.* 360. *nu.* 11. *p.* 1. *recent. D. Lotter. in tract. de re benef. lib.* 2. *q.* 13. *num.* 151.

Num. 49. in fine. adde. ¶ Bene tamen probaretur iuſpatronatus ex ſcripturis detractis ex archiuio Epiſcopali, illæ enim dicuntur extractæ ex archiuio publico, & plenè probant *cap.* 2. *de fide inſtrum.* & ibi *Card. & Hoſt. Franc. Marc. deciſ.* 439. *num.* 2. 3. *& 4. p.* 1. *Aluarot. inter conſilia Alberti Bruni conſ.* 121. *nume.* 3. *Modern. Patani. de priuata ſcriptura lib.* 5. *c.* 1. *n.* 33. & tentum fuit in *Rota in Sorana beneficij* 8. *Martij* 1617. *corã D. Merlino.*

Num. 50. à linea 8. ibi, *in fine*, adde. ¶ Vnde iuſpatronatus probari per inſignia alicuius familiæ ſculpta in eccleſia cenſuit *Rota deciſ.* 518. *num.* 5. *apud Farmac. p.* 1. *recent.* & ex denominatione Capellę alicuius familiæ, eadem *Rota deciſ.* 694. *num.* 6. *p.* 3. *recent.* & conſuluit *Bald. conſ.* 310. *ſub num.* 1. *& per totum lib.* 5. *Ferret. conſil.* 298. *num.* 9. *Lambert. de iurepatr. lib.* 2. *p.* 2. *queſt.* 10. *art.* 9. *num.* 3. *&* 4. cum latè adductis per *Rot. deciſ.* 374. *num.* 7. *p.* 2. *recent.* & apud *Reuerendiſſ. D. Coccinum deciſ.* 230. *ſub num.* 1. *verſ. de inſcriptione vero, & apud Seraph. deciſ.* 1141. *num.* 7. quarum meminit *Lotter. d. lib.* 2. *q.* 13. *num.* 149. Quemadmodum ex deſcriptione in libro aliquo antiquo iuxta doctrinam *gloſ. verbo per libros antiques, verſ. item ſi reperiatur, in cap. cum cauſam, de probat. Aym. conſ.* 158. *num.* 5. *Rot. deciſ.* 13. *num.* 3. *p.* 1. *recent. Reuerendiſſ. D. Coccin. deciſ.* 174. *n.* 1.

Num. 52. in fine. adde. ¶ Nec leue eſſet adminiculum ad probandum beneficium eſſe de iurepatronatus alicuius familiæ, ſi armorum ſiue inſignium eiuſdem familiæ pictura, vel affixio ſit in Eccleſia patronata ex *Anch. conſ.* 113. *num.* 4. *Rip. in cap. cum Eccleſia Sutrina num.* 97. *de cauſa poſſeſſ. & propriet. Lambert. de iurepatr. libr.* 3. *queſt.* 5. *art.* 4. *num.* 2. *Rot. deciſ.* 13. *num.* 3. *verſ. & plurimum mouebant p.* 1. *recent. Reuerendiſſ. D. Coccin. deciſ.* 230. *nu.* 1. non enim talis armorum appoſitio conſueuit fieri in re prorſus aliena, vt ponderat Rota apud *Seraph. deciſ.* 1141. *nu.* 7. cuius meminit *Lotter. d. lib.* 2. *q.* 13. *num.* 147. vbi tamen *nu.* 148. *poſt D. Coccin. d. deciſ.* 230. *verſ. quamuis hæc concluſio*, intelligit niſi poſſit aſſignari alia ratio talis appoſitionis.

Num. 54. in fine. adde. ¶ Ratio huius præſumptionis radicatur in quodam reſpectu ordinarij, qui non fuit auſus Potenti contradicere, vt ex *Puteo deciſ.* 55. *ſub nu.* 2. *verſ.* ſed Dominus Marſicanus, *lib.* 1. *tradit Lotter. de re benefic. lib.* 2. *q.* 13. *nu.* 133.

Num. 65. in fine. adde. ¶ refertur in Lucana Iuriſpatronatus de Podijs 5. *Martij* 1621. *coram* Reuerendiſſimo *D. meo Cocemo*, aut alterius ex familia de Sabellis, *Rota in Sabinen. Iuriſpatronatus* 26. *Octobris* 1594. *coram Litta, & 6. Martij* 1596. *coram Penia, relata in d. Lucana Iuriſpatronatus de Podijs.* Aut alterius ex familia de Caracciolis *Rot. in Neapolitana Capellania* 29. *Ianuarij* 1571. *coram Illuſtriſ. Cardin. Lancell.* Aut alterius ex Nobilib. Venetis in ſtatu Venetorum, Rota apud *Seraph. deciſio.* 952. *nu.* 6. relata *in d. Lucana Iuriſpatronatus de Podijs.*

Num. 68.

Num.68. in fine. adde. ¶ Rot.*decis.* 146.*num.*5.*part.*2. *recens.*

Num.74. in fine. adde. ¶ & in terminis quod laicus non potlit præſentari, niſi nulliter tenent *Lambertin. de iure patron.part.*1.*lib.*2.*quæſt.*7.*art.*2. *ad fin. & artic.*4. & 29.*ad finem*, *Gutier.conſil.*2. *numer.* 21. *Cardin. Tuſch. litt. F.conſil.*56.*numer.*4. *Flamin.diſt.quæſt.*2. *numero* 5. *Nicol.Garc.par.*7.*cap.*1.*num.*25. & alij citati à *Maſſobr. d.num.*85.

Num.78. in fine. adde. ¶ Poterit tamen non inepte intelligi Flaminij ſententiam, & Rotæ deciſionem ab eo citatam, non ſimpliciter, ſed tantum quando de proximo clericandus prçſentatur in tempus in hãc formam: Præſento Petrum de proximo clericandum, & peto eũ ordinari, vt bene ait *Maſſobr.d.prat.*7.*dub.*21.*num.*86. quod ego in ſano intelligerem ſenſu videlicet ſi taliter præſentatus, ſeu potius nominatus intra tẽpus ad præſentandum præſtitutum ordines ſuſcipiat. B

Num.81. à linea 3. ibi, *quæſt.* 1. adde. ¶ *Lambert.de iurepatron.part.*1.*lib.* 2.*quæſt.* 7.*art.*14.*num.*7.& 8. *Filliuc. tract.*41.*de benef.c.*4.*nu.*3.& 6.

——— ibid. in fine. adde. ¶ quod etiam nouè ait *Anto. Ricciul. poſt tract. de iure perſonarum, vbi de Neophytis cap.*4.

Num.83. in fine. adde. ¶ *Filliuc.d.tract.*41. *c.*4. *nu.*5. C

Num.86. in fine. adde. ¶ attenta tamen nouiſſima *Conſtitut.Gregorij XV. incip. Æterni de anno* 1621. aliud dicendum videtur cum in §.2. eiuſdem *Conſtitut. ſic habeatur.* Numerum autem ſuffragiorum duarum ex tribus partibus Cardinalium in conclaui præſentium, vt electio per viam ſcrutinis, ſiue ſcrutinij, & acceſſus valida ſit, decernimus, & declaramus ita eſſe cenſendum, vt in duabus tertijs partibus ſuffragium electi non numeretur, nec quiſquam ſiue ſcrutinij, & acceſſus, ſiue cõpromiſſi via procedatur, ſeipſum eligere, ſeu ſuffragium ſibi dare vllatenus poſſit.

Num.96. in fine. adde. ¶ *Soar.de cenſur.tom.*5.*diſput.*15. *ſect.*1. *Ioan.Cochi.de permut.benef.cap.*33.*nu.*1. *Leſſi. de Juſtit.lib.*2.*cap.*34.*dub.*22.*n.*120. *Mar. Alter.de cenſur. tom.*1.*lib.*2.*diſput* 6.*cap.*2. *Rot.deciſ.*5.*de prabend.in nouis, & apud Caſſad.deciſ.*1.*eod. titu. & in Triden.beneficij* 5. *Aprilis* 1604.*coram Pema, latè Anton.Ricciul. de iure perſonarum lib.*4.*c.*6.*à princ.* & ego ipſe *in collect.ad cap. poſtulaſtis, de clerico excom.miniſt.*

Num.98. in fine. adde. ¶ ac proinde beneficiorum incapax eſt *cap. cum bona de etate & qual. vbi gloſ. verbo ſuſpenſi,* & communiter Doctores, *Ricciul.d.ca.*6.*nu.*38. vbi declarat procedere in ſuſpenſo ab omnibus ordinibus, cum alias ſuſpenſus ab vno poſſit retinere beneficium ratione alterius ordinis.

Num.134. in fine. adde. ¶ *Rota deciſ.* 500. & 532. *apud Farinac. in* 1.*collect.nouiſſimorum, & deciſ.*173. *apud eũdem p.*2.*recent.* vbi tentum fuit tempus datum ad præſentandum currere à die ſcientiæ, & ſcientiam debere plenè probari, nec ſufficere teſtes de auditu. E

Num.142. in fine. adde. ¶ Et ad illud quod excuſatur patronus à deuolutione ſi præſentaret coram alio, quẽ rationabili aliqua ex cauſa crederet habere ius inſtituendi, vide *Rebuff. in praxi tit. de deuolut. numer.*26. *Lap.alleg.* 95. *ad fin.* cum alijs adductis *in Mediolanen. iuriſpatronatus*, impreſſa per *Nicol.Garc.de benef.p.*10. *c.*3.*num.*8.

Num.151. in fine. adde. ¶ Vno tantum caſu non obſtringitur patronus præſentare coram Epiſcopo loci, ſed ſufficeret ſi Curiam aditet pro obtinenda inſtitutione à Papa, ſat enim eſt tunc quod de conſenſu conſtet, quia is habet vim præſentationis, vt per *Caſ. de Graſſis deciſ.* 1.*nu.*7.& 9.*de iurepatr. Rot.deciſ.*514.*nu.* 4.*p.* 1.*diuerſ.* & fuit dictum in vna *Spoletana Capellanię* 15. *Iunij* 1620. coram *Buratto*, cuius meminit *Lotter.in tract. de re benef.lib.*2.*q.*6.*nu.*49.

Num.171. in fine. adde. ¶ latè *Monet.de commutat. vlt. volun.cap.*10.*n.*365. *vbi numeris ſeqq.* aliquos enumerat caſus in quibus inſtitutio, ſeu collatio ab ordinario facta ſpreto patrono valet, videlicet num.372. quando patronus etiamſi vocaretur, non poſſit præſentare quẽ vellet, & ob ſcandalum vitandum, & vbi patroni ſcienter præſentant indignum, & *nu.*383. vbi patroni litigantes ſuper iurepatronatus litem non terminant intra terminum datum ad præſentandum, & *num.*273. vbi patronos variando accumulatiuè plures præſentat, vel plures patroni diuidunt ſua vota, & *num.*375. reſoluit quod Epiſcopus poteſt motu proprio inſtituere ipſummet patronum egenum, ſine eius præſentatione, quia dum patronus non impugnat, prouiſio ab ordinario facta de beneficio tanquam liberæ collationis etiam intra tempus præſentandi, eſt in ſtatu validitatis, quia cenſetur facta ſub ea cõditione ſi patrono placuerit *Rota deciſ.*10.*num.*5.*de iurepatron. in antiqu. Verall. deciſ.*189.*num.*2.*p.*3. *Lotter.in tract.de re benefic.libr.*1. *quæſt.*34.*num.*62.& *lib.*2.*quæſt.*14.*nu.*65. & idcò ſemper eſt ratificabilis, meroque iure tenet, vt docent *Roch.d.verbo honorificum num.* 8. *verſ.* vbi attingunt, *Felin.in tract.quando in littera Apoſt. præſent. patron. ampl.* 9. *Conar.pract.cap.*36. *nu.*9. *verſ.* tametſi frequentiori conſenſu, *Ferret.conſ* 211.*nu.*15. *bene Puteus deciſ.*402. *num.*1. vbi plena Apoſtolica, *libr.* 1.*in correctis. Nicol. Garc.de benefic.par.*11.*cap.*3 *ſub num.*19. optimè *Lotter.d.lib.*2 *quæſt.*14.*num.*71.& *à num.*72. ſubdit quod licet text. *in d.cap. decernimus*, irritet ipſo iure prouiſionem, eam tamen irritat ſuppoſito ſpretu, & quod patronus eius cauſam proſequatur, ſed non negat ſpretum illum eſſe remiſſibilem, & actum ratificabilem, vt ex tunc conualeſcat, fiatque retrotractio ad principiũ, iuxta pulchram theoricam *Baldi in l.* 1.*ſub num.* 11. *ad med. verſ.* non obſtat primum, *Cod.ſi plur. vna ſentent.* prout e conuerſo non poſſet fieri hęc retrotractio ſi ordinarius prouidiſſet iure deuoluto ex inhabilitate extraneorum conjungibilium *Rot.d.deciſ.* 10.*ſub num.* 4. *verſ.in propoſito, de iurepatron.in antiq.* D

Num.180. in fine. adde. ¶ *Lotter.in ſuo tract.de re benef. lib.*2.*quæſt.*13.*num.*58. vbi ſubdit *num.*56. quod ad validitatem inſtitutionis neceſſe eſt, vt præmittatur cognitio, videlicet quod beneficium vacet, quod exiſtentia iuriſpatronatus ſit clara, quod præſentatus ſit habilis, & denique quod præſentatio ſit facta in tempore. Vnde ſi vix elapſo termino edicti fieret inſtitutio, haberetur pro præcipitata, & nulla tanquam facta nõ adhibita cauſæ cognitione, vt fuit dictum in Valentina beneficij 31. *Ianuarij* 1622. *coram* Rimboldo.

Num.182. in fine. adde. ¶ *Filliuc.tract.*41. *de benef. cap.* 2.*num.*42.

Num.183. in fine. adde. ¶ *Filliuc.d.c.*2.*nu.*43.

Num.180. poſt finem. adde.

¶ Verum ſi teſtator capellam inſtituat eo adiecto, vt præſentati inſtitutio ad Epiſcopum non pertineat, adhuc Epiſcopus ſe valeat intromittere? Pars affirmatiua, quæ vera eſt, oſtenditur primò, quia inſtitutio miniſtrorum, ſicut & omnium beneficiorum prouiſio in ſua dioceſi exiſtentium ad Epiſcopum de iure ſpectat

cap.

cap.omnes Basilicæ cum multis ibid. 16.*quæst.*7. *& in beneficijs iurispatronatus cap.relatum* 21.*cap. præterea* 23. *de iurepatron.* planè testatur, sicut alia quæcunque priuata persona nihil possunt contra ius statuere, iuxta reg.*l.nemo potest.ff.de legat.*1. præterea quia beneficiorum prouisio, sicut & cætera omnia, quæ in sacris, & Sacerdotijs consistunt Iuris publici sunt *l.*1.§.*huius studij ff.de Iustit.* cum alijs, & ideò priuatorum dispositionibus tolli non possunt *leg.ius publicum* 39.*ff. de pactis*; quo fundamento hanc partem affirmatiuam tuentur *Abb.in cap.nobis nu.*5.*de iurepatron.* plures vt per *Comar.in cap.tua num.*8.*de testam.& de sponsalibus, part.*2. *cap.*3.§.1.*nu.vlt.* quem refert *Mench.de succes.*§.7.*nu.* 15. qui communem fatetur, & in fortioribus terminis *Valasc.cons.*105.*num.*57. Qua in re excessisse videtur *Mench.vbi proxime num.*17. dum existimat quod si in proposito testator in euentu quo Episcopus se ingerat, pœnam adijciat, vt capellæ omninò extinguantur, bonaque ipsarum in alios vsus applicentur, valida sua pœnalis dispositio, idque sibi verissimum videri affirmat, seque eam opinionem contra communem Salmanticæ publicè defendisse gloriatur: confunditur enim eisdē fundamentis, quibus supra communis probatur, & ex alijs adductis per *Gutier.in d.l.nemo potest nu.*449. Neque Menchacam defendit illud vulgare, quo primo innititur, voluntatem scilicet testatoris ante omnia, & omninò seruandam esse, *auth.de nupt.*§. *disponat.collat.*4.*l.in conditionibus, ff. de condit. & demonstr. cum similibus.* Respōdetur enim facillimè vulgare illud procedere, quando voluntas Iuri publico non aduersatur, vt supra probauimus. Non obstat auctoritas *S.Concilij Trident.sess.*22.*de reformat.ca.*9. dum cogit omnes administratores tam ecclesiasticos quam seculares cuiusuis Ecclesiæ, hospitalis, aut confraternitatis ad reddēdas rationes Ordinario non obstante quacunque consuetudine, vel priuilegio, nisi fortè aliud expressè cautum fuerit in institutione, vel ordinatione talis Ecclesiæ, vel fabricæ. Respondetur enim illud procedere quando tempore fundationis ipsius capellę, vel oratorij Episcopus consentit oneri adiecto, obseruant post alios *Felin.in cap. cum venerabilis num.*35.*de excep.* plures vt per *Roch.de iurepatron. verbo pro eo quod q.*12.*nu.* 26.*Gutier.in d.l.nemo potest nu.*450.

Num.190. post finem, adde.

¶ Vltra quem casum alios refert *Flores d.quæst.*10.*à n.* 40.*& Sanch.in præcepta Decalogi tom.*2.*lib.*7. *&* 19.*n.* 191. Videlicet quando vnio facta est per viam pacti & concordiæ cum clausula deseruiendo beneficio per Vicarium ad nutum amouibilem, approbatæ per Romanum Pont. tunc enim nequit Episcopus deputare Vicarium perpetuum *Flores d.quæst.*10.*num.*41. vel quādo à tempore immemoriali vnio facta est, & ex tunc cōstat Vicarios fuisse ad nutum amouibiles scientibus, & cōsentientibus ordinarijs, & nunquam Vicarius perpetuus constitutus est *Flores d.quæst.*10. *nu.* 44. Vel quādo ex priuilegio remunerationis gratiæ concesso beneficium esset vnitum cum clausula ponendi Vicarium ad nutum amouibilem, quia in generali priuilegiorū derogatione quam ponit *Concil.d.cap.*7. non concludātur priuilegia remunerationis gratia concessa *Flores d. quæst.*10.*num.*46. Vel quando pro bono pacis, & cessatione litium, rectāque beneficij gubernatione expediret nihil innouari, sed institui Vicarium ad nutum amouibilem, tunc enim nequit Episcopus perpetuum instituere, *Flores dict.quæst.*10.*nu.*47. Vel quando particulariter, & per se fuit inita Vicaria perpetua, tunc enim nequit Episcopus Vicarium perpetuum instituere *Flores d.quæst.*10. *num.* 48. Vel quando ex priuilegio Pontificio post *Tridentinum* decretum concessum vnitum esset beneficium Parochiale cum clausula instituendi Vicarij ad nutum amouibilis, tunc enim nequibit Episcopus contra id priuilegium Vicarium perpetuum instituere *Flores d.quæst.*10.*nu.*49.*&* 50. vbi petit id priuilegium ex certa scientia, aut motu proprio concessum esse.

Num.197. in fine. adde. ¶ *Lotter.in tractat.de re benefic. lib.*2.*quæst.*1.*num.*132. *Nicol.Garc.de benef.p.*9. *capit.*2. *num.*57. *Rot.in Pampilonen. Parochialis* 26. *Iulij* 1626. *coram Buratto*, in qua declaratum fuit iniustè processisse Ordinarium stante inæqualitate votorū, qui omnes præsentatos iussit examinari, tanquam si fuissent pares, quæ decisio fuit postmodum in gradu appellationis confirmata 21 *Iunij* 1627.*coram D. Duran.* hoc enim casu non est locus concursui vbi agitur de Parochiali ex dispositione *Concil.Trid.sess.*24.*de reform.cap.* 18. vt docent *Gonzal.ad reg.*8.*Cancell.glos.*6.*num.*138. *Nicol.Garc.d.p.*9*c.*9.*num.*157. *Greg.decis.*494.*nu.*2.*& ibi Beltramin.nu.*3.

AD ALLEGAT. LXXIII. Pag.561.

NVM.2. à linea 12. ibi, *cap.*1. adde. ¶ Vnde clerum nō potest impedire ne Episcopus visitet ante lapsum triēnij sub prętextu immemorialis consuetudinis, censuit *Rota in Pampilonen. iuris visitandi* 15. *Martij* 1624. *coram D.Merlino*, quia decretum *Concilij Trident.* submouet immemorialem, tum quia materia est imprescriptibilis, & quia semper actus ex parte Episcopi remanet mere facultatiuus, secundum *Surd.cons.*127.*numer.*81. *Gratian.discept.forens.cap.*298.*nu.*10.*&* ca. 399.*num.*33. *Rot.decis.*778.*num.*5.*p.*1.*diuers. Reuerēdissimus D.Covin.decis.* 402.*num.*10. tum denique quia alias ab Ecclesiastica disciplina alienissimum est, vt ex negligentia Prælati detur ansa clero, & subditis refugiendi annuam visitationem, vtque Episcopus, vel Capitulum in graue cultus diuini prætudicium, & in perniciem Animarum ipsorum recusantium munus suum aliquo tempore ob incuriam prætermissum resumere, & peragere non valeat, perea quæ tradit *D. Lotter. de re benef.lib.*2.*q.*2.*nn.*51.

Num.3. in fine. adde. ¶ Illud est maximè obseruandū, quod *Sacr.Congreg.Illustriss.D.D.Cardinalium S. Concilij Trident.* interpretum censuit, quod si concordia Episcopum & Capitulum à Sede Apostol. ex certa scientia, & cum causæ cognitione confirmata cautum sit, vt Episcopus debeat visitare cum aliquibus assistentibus eligendis à Capitulo, talem concordiam esse quidem seruandam, vtpote decretis Concilij non abrogatam, sed Episcopus vigore eiusdem concordiæ non teneri adhibere consilium, vel consensum Capituli, vel Canonicorum, sed tantum nudam eorum præsentiam, quod quidem *Sacr. Congreg.* decretum refert *Rota in una Ilerden. visitationis* 13. *Nouembris* 1602. *apud Farinac. decis.*57.*nu.*10.*p.*1.*recent.*

Num.6. in fine. adde. ¶ Vtrum autem Episcopus eorū consilium sequi debeat, vide Rotam pro vtraque parte latè disputantem *in Carthaginen. iurisdictionis* 26. *Octobris* 1579. *coram Illustrissimo Lancelloto apud Farinacc. decis.*9.*p.*1.*recent.*

Num.11. in fine. adde. ¶ vbi obseruat ex clausula ordinaria

naria coadiutoriæ, quod coadiutor habeat omnes & singulas prærogatiuas, præeminentias, & honores coadiuti, non colligi concedi coadiutori huiusmodi priuilegium de adiunctis, eo quod illa clausula intelligatur de prærogatiuis, præeminentijs, &c. circa seruitium Ecclesiæ, vt ex tenore ipsius coadiutoriæ apparet.

Num. 18. post finem. adde.

¶ Duobus modis potest Episcopus esse in Capitulo, primò vt Episcopus, secundò vt Canonicus, prout cõtingit in Ecclesijs vbi collatio beneficiorum, vel canonicatuum pertinet ad Episcopum, & Capitulum coniũctim, vt obseruat nouissimè *D. Hieron. Venero & Leyua in examine Episcoporum lib. 4. c. 29. nu. 27.*

Si Episcopus est in Capitulo, tanquam Episcopus debet sedere in superiori loco ornato & præparato, & proponere sicut caput Ecclesiæ, & Capituli, & ordinare omnia, quæ in illo actu debent fieri, *Abb. in cap. postulastis, de concess. prab. D. Hieron. Venero d. c. 29. nu. 34.* vbi *num. 35.* subdit quod si tunc appelletur à decisione facta ab Episcopo & Capitulo, debet appellari ad Metropolitanum, & Iudicem superiorem, non autem ad ipsum Episcopum. Non habet tamen vocem decisiuam in rebus pertinentibus ad Capitulum, sed solum potest proponere, exquirere, & resumere *Conc. Trident. sess. 25. de reformat. cap. 6. Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ libr. 1. tit. 18. leg. 7. de Episcopis, num. 84. D. Hieron. Venero d. cap. 29. num. 42.* Episcopus potest ad libitum suum Capitulum conuocare, & audire vota eorum, ac concludere iuxta maiorem partem suffragiorum, dummodo res de qua agitur nõ sit commodum Episcopi, vel suorum, quia tunc licet possit illud congregare, & rem proponere, debet relinquere Canonicos de Capitulo solos, vt ipsi liberè rem discutiant, & determinent, *D. Hieron. Venero d. cap. 29. num. 37. & 38.* vbi *num. 39.* Subdit Episcopum nõ posse congregare Capitulum in omnibus casibus in quibus non potest esse Iudex. Si habeat controuersiam cũ Capitulo non potest domi suæ illud cõgregare, sed debet ad aulam capitularem accedere, in qua solitum est Capitulum semper conueniri, prout decisum referunt *Armendar. d. l. 7. de Episcopis num. 96. Aloys. Ris. in decis. Curiæ Archiep. Neapol. p. 4. decis. 286. D. Hieron. Venero d. cap. 29. num. 41.*

Quando vero Episcopus assistit in Capitulo vt Canonicus, quia in eadem Ecclesia est præbendatus, obtinetque ius Canoniæ, debet sedere in sua propria Sede apparata & ornata, & primus debet dicere suam sententiam, quia à Tridentina Synodo ei datur prima sedes, & omnis auctoritas, vide *Abb. in cap. postulastis sub nu. 8. de concess. prab. Boer. de auctorit. magni Consilij nu. 65. Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap. 106. à numer. 9. D. Lotter. de re benefic. lib. 1. quæst. 16. num. 104. & 105. D. Hieron. Venero d. cap. 29. num. 28.* vbi *num. 30.* subdit, quod tunc habet vnum suffragium sicut vnus de Capitulo, licet magis ponderatiuum propter eius auctoritatem, & *num. 31.* addit quod seruanda est consuetudo, vel statutum cuiusque Ecclesiæ, an debeat vincere sententia illa pro qua suffragium tulit Episcopus, si paria sint suffragia, & *num. 32.* ait Decanum, vel caput illius Capituli debere proponere & resoluere etiam quando Episcopus assistit in Capitulo tanquam Canonicus, petita tamen cum debita vrbanitate licentia ab Episcopo eum salutando.

Num. 21. post finem. adde.

¶ Item Vicarius Summi Pontificis in territorio sibi iniuncto *cap. pen. de officio Vicarij. Fusch. d. lib. 1. cap. 1. nu. 4.* Insuper Illustrissimi Cardinales in Ecclesijs suorum titulorum *Concil. Lateranen. sub Leone X. ann. 1514.* vbi habetur Cardinales tituli sui loca si præsentes fuerint personaliter, si absentes per Vicarium teneri singulis annis visitare clericos, & populos suarum Ecclesiarũ, de quibus plura ex alijs refert *Tusch. vbi proximè num. 5.* Item Patriarchæ *cap. felices 3. de censibus in 6. Concil. Trident. sess. 24. de reformat. cap. 3. in princip. Tusch. dict. num. 5. Azor. d. cap. 40. quæst. 6. vers. quæres.* Archiepiscopi quoque non tantum in sua diœcesi, sed in tota prouincia *c. Sopita 14. c. super eo 22. caput. cum nuper 35. de censib. c. 1. eod. tit. in 6. Doctores citati p. 1. tit. 4. de Archiepiscopi præstantia vers. 27.*

Num. 24. in fine. adde. ¶ ex eo quia sede vacante Capitulum succedit in omni ordinaria Episcopi iurisdictione, nisi aliud de iure reperiatur expressum *cap. vltim. de suppl. neglig. Prælat. lib. 6. cap. cum nullus 3. ad finem prin. de temporib. ordinat. eodem lib. glos. per text. ibi, in c. cum olim 14. de maiorit. & obed. glos. vltim. in cap. 1. de iusti. & iur. lib. 6. glos. verbo Capituli* per tex. ibi *in Clem. 1. §. diuersi hæretic.* post alios *Paun. de potestate Capituli Sede vacãte part. 1. quæst. 1. num. 45. Simanch. de Catholi. institut. tit. 25. num. 6. Fusc. de visitat. lib. 1. cap. 2. num. 20.* & alij citati *infra allegat. 36. num. 9.* Plane visitatio iuris Episcopalis pertinens ad potestatem iurisdictionis Ordinariæ, non vero ad potestatem Ordinis, vt constat, & dicit *Rot. decis. 196. num. 2. part. 2. diuers. & decis. 396. num. 4. §. 1. recent.* Deinde non reperitur expressè prohibita Capitulo Sede vacante igitur, &c. quicquid distinguat inter visitationem generalem, & specialem *glos. dict. verbo Capituli*, & veriorem putet *Paun. de visitat. part. 1. quæst. 2. num. 46.* Quicquid etiam oppositum ex Diametro, videlicet Capitulum Sede vacante visitare non posse, defendat *Fusch. loco proximè citato*; nec obstat quæ ille pro sua opinione considerat, ad illud enim quod Capitulum Sede vacante non succedit in voluntaria iurisdictione Episcopi, maxime quando futuro successori notabiliter præiudicatur, ex resolutis per *Rebuff. in praxi benefic. tit. de deuolut. à numer. 70. & Paun. de potest. Capituli. par. 2. quæst. 1.* & quod visitatio pertinet ad voluntariam iurisdictionem, seu administrationem *cap. Regenda*, ibi, vt sibi visum fuerit, 10. *quæst. 1.* Respondetur potestatem visitandi non ad voluntariam, sed contentiosam iurisdictionem pertinere, quippe cum reddatur in inuitum, & subditi velint nolint visitationem subire teneantur, quinimò & superior, cui ex officio incumbit visitare tenetur *cap. Sopita 14.* ibi, iure communi, *de censib. cap. relata in fine*, 10. *q. 1.* aduertit *Abb. in dict. capit. cum olim numer. 2. vers. extra glos.* quamuis in arbitrio cõsistat data causa pluries quam semel in anno visitare, hoc vel illo tempore *dict. cap. regenda*; deinde futuro successori notabiliter non præiudicatur, cum potius ab onere releuetur, vt patet. Quapropter priorem sententiam, quæ communis est, & in praxi recepta tenendo declaratis procedere cum supra citatis præsertim *Cardin. dict. n. 6. & Abb. loco citato*, in visitatione quæ competit Episcopo iure ordinario, non autem delegationis, & hinc *Azor. d. c. 37. q. 15.* Ad quod propositum adest bona decisio Rotæ *in Pampilonen. Iuris visitandi 15. Decembr. 1623. coram R. P. D. Merlino*, quæ sic cantat.

Pro Capitulo Ecclesiæ Cathedralis solum *infirmãte* responsum fuit, scilicet ipsum Capitulum Sede Episcopali

tiones? In quo dubio dicendum ſingulis annis à communiter accidentibus vnicam viſitationem, ac proinde vnicam procurationem ſufficere *cap. conquerente, de officio Ordin. ibi*, viſitationem annuam, & ibi non amplius, &c. *cap. relatum. ibi*, per annum, *capit. decreuimus, ibi*, annuis vicibus, & ibi, per ſingulos annos 10. *quæſt. 1. Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 3. in prin. ibi*, quotannis, *Fuſch. lib. 1. cap. 2. nu. 13. Rot. deciſ. 233. num. 2. apud Farinac. p. 1. recent.* Niſi Epiſcopus data cauſa intellexerit oportere pluries viſitare *cap. regenda, ibi*, circumire, vt ſibi viſum fuerit 10. *quæſt. 1. cap. non ſemel in princip. 18. quæſt. 2. cap. mandamus 6. uerſic. niſi forte, de officio Archid.* quia tamen ſeſe offerebat dubitatio circa procurationis exactionē, quaſi conſequēs videretur quod ſi pluries viſitaret, plures quam binas exigere poſſet procurationes, quod Eccleſijs oneroſis maximè foret oneroſum, occurrit *d. c. cum venerabilis, de cenſibus*, decernendo ne Epiſcopus quamuis pluries viſitet plures poſſit quam binas exigere, & ita reſtringit ad binas vices ſolummodo procurationis receptionem, non autem exercitium viſitationis.

Vtrum redditus Eccleſiarum ſint tātummodo obligati pro ſolutione procurationum, an vero laici quoq; contribuere teneantur? Pars quæ affirmat Eccleſias ſolummodo teneri ſuadetur ex iuribus, quibus procuratio eccleſijs viſitatis iniungitur iuxta earum facultates, laicorum verò nulla fit mentio, *d. cap.* conquerente *ibi*, penſatis facultatibus earundem, *cap. 1. §. deinde, ibi*, à locis tantum recipere viſitatis, de cenſibus *libr. 6. caput. cum Apoſtolus, ibi*, facultatibus Eccleſiarum, *cap. Sopite, ibi*, ſecundum facultates, vbi *gloſ. vlt. hoc tit.* obſeruat in ſpecie *gloſ. verbo laicos in dict. c. 1. Hoſt. & Monach. citati à Domini. in d. cap. 1. in princip. num. 9.* Contrarium tamen defendit *gloſ. vlt. in cap. placuit 10. quæſt. 1. gloſſ. verbo ſubditos in c. cauendum 10. q. 3. Archid. Io. Andr. & Imol.* quorum opinionē de iure veriorem affirmat *Domine. d. num. 9.* Pro quibus efficaciter expenditur illud *Pauli 1. ad Corinth. 9.* qui ſpiritualia ſeminat, &c. & quia nemo cogitur ſuis ſtipendijs militare, habetur in propoſito *in cap. cum ex officij 16. de præſcript. cap. ſi Epiſcopus 6. de officio Ordin. lib. 6.* Ergo cum munus viſitandi, & labor impenſus æquè dirigatur in clericos Eccleſias, & laicos, æque ab vtriſque procuratio debebitur. Inſuper expenditur *d. c. cauendum*, vbi agitur de viſitādis ſubditis tam clericis quam laicis, & ſolūmodo prohibetur ne immoderatè, & cum ſcandalo aliquid procurationis nomine exigatur: facit *d. ca. placuit*, ibi alia die conuocata plebe, ſi intelligas cum *gloſ. vlt. ibi*, de alia die tam in labore, quam in mercede: propter quæ hæc pars poſterior in puncto iuris verior eſt, quamuis conſuetudo aliud receperit, vt Domini, & modo citati rectè agnoſcunt. Iura autem pro aduerſarijs adducta oppoſitam non probant, quia ſolum euincunt pro ea parte, quia ab Eccleſijs viſitatis procuratio ſoluenda eſt, illud commenſurandum fore iuxta Eccleſiarum facultates. Illud etiam aduertere oportet quod viſitatoris aſſertioni quoad ſtatum Eccleſiæ multum deferēdum eſt, *Rot. deciſ. 371. num. 2. p. 1. recent.* & dictū fuit *in Mediolanen. decimarum 15. Decembr. 1618. corā R. P. D. Martino Andreæ, & in Ianuen. Parochialis 13. Mart. 1626. coram R. P. D. Duran.*

Num. 52. in fine. adde. ¶ me citato in hoc loco *Honob. de Bonis de examine eccleſ. tractat. 11. cap. 12. quæſt. 17. reſol. 2.*

Obſeruanda ab Epiſcopo viſitare volente, ante & in ipſo viſitationis actu.

PRælatus, ſpecialiter vero Epiſcopus diœceſim ſuam viſitaturus, nonnulla prius obſeruare debet. Primò enim antequam diœceſim ſuam viſitare incipiat, debet ſynodum diœceſanam celebrare, vbi de corrigendis exceſſibus, & moribus reformandis, & de Eccleſiarum neceſſitatibus agatur, vt demum ea faciat in viſitatione ſeruari, & debitam tranſgreſſoribus pœnam imponat, vt colligitur ex *c. ſicut olim, de accuſ.*

Secundò debet aduentum ſuum ijs, quos viſitare intendit, nunciare, nec eos inparatos inuadere, niſi ex cauſa aliqua aliud videatur *Ioann. Andr. in cap. cum ſit Rom. de ſimon. Specul. tit. de inquiſit. §. quādo aliquid ver. ſi vero aliquid, Fuſc. de viſitat. lib. 1. c. 4. nu. 4. vbi n. 7.* obſeruat Rectores, præcipuè Curatos Cathedralium, Collegiatarum, Matricum, & Parochialium Eccleſiarum debere in ipſis Eccleſijs denunciare populo, vt tā Clerus ſi adeſt quam populus ſub pœna excommunicationis conueniant omnes in die ſtatuta, & habentes aſinā, hoc eſt ſenſualitatem grauibus peccatis alligatam, veniant ad recipiendum iudicium fori pœnitentialis, & abſolutionem à caſibus à Iure reſeruatis à Patre, & Paſtore, adducendo pullos, ideſt pueros ad ſuſcipiendū ſanctum Confirmationis Sacramentum, & monita Patris & Paſtoris.

Tertiò libros viſitationum præteritarum, & prædeceſſorum ſuorum examinare ad informationem eorū ſumendum, quæ poſſent, emendatione, aut ſupplemēto indigere argum. *capit. in ſingulis §. porro, de ſtatu monach.*

Quartò duos ſaltem viros expertos in faciendis viſitationibus adhibere *d. capit. ſingulis, Extrauag. debēt, de officio ordin. inter communes*. Notarium quoque & prædicatorem, ac pro Confeſſionibus audiendis ſacerdotem aliquem ſecum habere; perſonas autē inutiles, aut diſcolas, vel ſcandaloſas, præſertim verò cum monaſteria viſitat, non adducere.

Quintò librum Pontificalem ſecum deferre pro cęremonijs ſeruandis circa ea quæ in viſitatione facienda contingunt, vt eſt Chriſmate confirmare, conſecrationes, vel benedictiones Eccleſiaſticas facere, & ſimilia. Propterea etiam vaſculum Chriſmatis cum oleo Catechumenorum, & infirmorum deferre debet, ſaltem ad vetus innouandum ſi in aliqua Eccleſia inueniatur. Similiter veſtimenta Sacerdotalia, & Pontificalia, & ea omnia, quæ pro Miſſis & Communionibus, & alijs diuinis neceſſaria ſunt ſecum habere.

Sextò anulum ſuum ſignatorium, ſeu ſygillū, & formulas iuramentorum & libros Canonum, & Eccleſiaſticarum Conſtitutionum deferre, propter varias cauſas, quæ contingere ſolent.

Cum autem Epiſcopus ad viſitationem accedit, eſt honorificè à Clero, & populo loci ſuſcipiendus, & ad Eccleſiam immediatè proceſſionaliter ducendus, vbi tradito hyſſopo cum aqua benedicta ante altare maius prælatus genuflexus facit Orationem, & cantatur antiphona: Sacerdos & Pōtifex, & virtutum opifex paſtor bone in populo ſic placuiſti Domino, interede pro nobis, *verſ.* Ecce vir prudens. *Reſp.* qui ædificauit domū ſupra firmam petrā; *deinde dicitur Oratio*. Deus humi-

lium visitator, vt in Pontificali, refert *Fusch. d. cap. 4. nu.* 10. Proponet vero Episcopus populo sui causas aduẽtus, propter quas scilicet fit visitatio, nempe vt ad sacrorum Canonum observationem, & animarum salutem, quæ explicat *Fusch. dict. capit. 4. numer. 11. cum seqq.*

Primò videat quomodo Ecclesia spiritualiter & tẽporaliter regatur per ea quæ in *c. placuit* 10. *q.* 1.

Secundò ad delicta, & excessus puniendos, & corrigendos deliquentes, & ad tollendos abusus *c. venerabilis, vbi glos. fin. de censib. c.* 1. *§. sanè eodem tit. in* 6.

Tertiò ad absoluendos pœnitentes in casibus sibi specialiter reseruatis.

Quartò ad preces in cœmiterio fundendas pro animabus defunctorum, qui ibidem requiescunt.

Quintò ad confirmationis Sacramentum conferendum *Fusch. d. cap. 4. nu.* 12.

Sextò ad populum in doctrina Christiana docendũ, & monendum, vt pœnitentiam agant *capit. cauendum*, 10. *quæst.* 3. homicidia, adulteria, periuria, falsum testimonium, & alia peccata mortifera fugiant, & nouissima sua quandoque recogitent, & alia his similia, vt monet *Bracharen. Concil. 11.* quod habetur *in d. c. placuit* 10. *quæst.* 1.

Præcipuus autem visitationum omnium scopus sit sanam, & orthodoxam doctrinam expulsis hæresibus introducere, bonos mores tueri, prauosque corrigere, & populum cohortationibus & admonitionibus ad religionem, pacem, innocentiamque accendere, vt dicit *Concil. Trident. sess.* 24. *de reform. c.* 3.

Absolutis vero precibus defunctorum, & Chrismatis vnctione peracta, & alijs, quæ præmisimus, deueniendum est ad actum visitationis, & primò visitari solet Ecclesia, secũdò sacrarium, tertiò domus Rectoris; vel Prælati, aut monasterium, quartò examinatur Rector, aut Prælatus, quintò laici & personæ eidem Ecclesiæ subditæ interrogantur: vltimò fiunt debitæ executiones.

Circa primum Ecclesiam visitans quærit an sanctissimum Altaris Sacramentum loco debito, honorifico, ac mundo sub fideli Clauium custodia, conseruetur, & lumen coram illo perpetuo ardeat, *vt in tit. de custodia Eucharistiæ*, explicat *Fusch. de visitat. lib.* 1. *c.* 5. Si Ecclesia est baptismalis, an fons aquæ congruè conseruetur, & alia similia ad Baptismum conferendum necessaria *c. placuit* 10. *q.* 1. de quibus agit *Fusch. d. lib.* 1. *c.* 7. Altaria quoque quomodo sint ornata, & quemadmodum reditus eorum dispensetur, ac debita in eis officia persoluantur, *Fusc. eod. lib.* 1. *c.* 21. *&* 22. Si imagines sint decenter, & congruè secundum morem Ecclesiæ, & si in loco congruo sint sitæ *Fusch. eod. lib.* 1. *cap.* 9. ita & sanctorum Reliquiæ *Fusch. eod. lib.* 1. *c.* 8.

Sacrorum vero custodiam visitans perquirit, an vasa sacra ex debita sint materia, & mundè ac decenter seruentur, sicut oleum quoque infirmorum & Chrisma, de quo *Fusch. eod. libr.* 1. *cap.* 6. Corporalia quoq; & sacra linteamina, ac pallæ Altaris, vestes sacræ, & alia huiusmodi si munda, integra, & non consumpta habeantur, & conseruentur *capit. fin. de custodia Eucharistiæ.*

In visitanda autem domo Ecclesiæ scrutatur visitans ante omnia, quæ pertinent ad animarum Rectorem, aut Ecclesiasticam personam in ea habeatur, si libri sacrorum Canonum, & Ecclesiasticarum Constitutionum, sanctorum Patrum, homiliæ, & casuum Conscientiæ, & Catechismi, atque Sacerdotalis officij libri in ea sint, & alia quæ & Christianum decent & Ecclesiæ Rectorẽ. Contra vero si in ea sint aliqua quæ non decent, libri profani, & improbatæ lectionis, atque interdicti, turpes imagines, vel picturæ, familiares discoli, vel suspecti, & alia his similia.

Rectorem vero Ecclesiæ vel Curatum interrogans perquirit quomodo ea, quæ sunt officij sui diligenter exequatur, & vt sacramenta administret, animarum saluti studeat, & diuina officia, ac sacrificia peragat, quomodo etiam honestè, & exemplariter viuat. Præterea circa mores & vitam subditorum suorum interrogat, an in eo loco sint aliqui hæretici, aut saltem suspecti, & si qui sint qui statutis à Iure temporibus peccata sua non confiteantur vel communicent: si qui concubinarij, malefici, periuri, blasphemi, rixosi, atque discordes, præsertim inter coniugatos, & si quos Matrimonia illegitima constet contraxisse; si superstitiones sint, & abusus in his, quæ ad Religionem pertinent, in quibus & alijs similibus procedit visitator, vt infra dicemus; & monet Rectorem, vel Curatum, vt in rebus huiusmodi diligentiam & curam adhibeat.

Interrogat deinceps loci incolas, atque laicos, de vita, & moribus Rectoris, vel Curati, ac de eius in administrando diligentia. Perquirit etiam si ipsi bona, vel reditus ecclesiarum, aut piorum locorum administrẽt & si scripturas, & computa diligenter conseruent, eorum rationes reddituum, & expensarum exigit, eosque monet ne sumptibus necessarijs Ecclesiæ, aut pio loco desint, & ne res Ecclesiæ dissipẽt. De ipsorum quoque vita & moribus eosdem examinat, & secundum præcepta Christi, & Ecclesiæ viuunt, si dies festos obseruant, si decimas, vel primicias secundum loci cõsuetudinem soluunt, si filiorum suorum curam ac diligentiam agũt, & si in vita, doctrina, ac pietate Christiana eos instruunt, & alia huiusmodi.

Monasteria autem virorum vel mulierum visitans, attendit primò ne ipsemet seculares extra necessitatẽ, præsertim in Monasteria Monialium introducat *c. ne iuxta de offic. ord.* permittitur tamen ei duos notarios, & duas personas Ecclesiasticas & quatuor alios viros honestos, & maturos secum habere *Clement. attendentes, de statu monach.* In visitando autem prohibet ne fœminæ virorum monasteria, nec viri mulierum ingrediantur, aut ea absque superioris licentia alloquantur. Perquirit de diligentia Præpositorum, aut Priorum, & de vita, & moribus singulorum, de regularum suarum obseruatione, ac de ijs, quæ in monasterio emendatione indigẽt & correctione. Visitat autem cellas singulorũ, & prohibet ne libros profanos, vel interdictos, aut ornamenta quædam secularia, vel alia quæ dedecent Religiosos, retineant. Picturas quoque lasciuas, vel profanas, præsertim monialibus interdicit.

Hospitalia & alia loca pia visitans attendit, vt institutum legitimè seruetur, redditus bene dispensentur, & administratores reddant fideliter rationes.

Denique visitans si quos criminosos inuenerit, corrigit singulos pro qualitate delicti, potest enim Episcopus visitans etiam contra laicos de quocumque crimine inquirere, & notorios criminosos per seipsum corrigere, non tamen vt Iudex in omnibus, sed vt Pastor: quia vbi ad pœnam ordinariam deueniendum esset, nõ indistinctè posset procedere Episcopus, quia fructus visitationis est potius commẽdatio quam punitio, vt notatur *in cap. inquisitionibus, de accus.*

AD ALLEGAT. LXXIV. Pag.566.

NVM.1. in fine. adde. ¶ *Aloyſ.Ricc.in collect.deciſ.p.5. collect.1591.Rot.* apud *Farinac.deciſ.396.p.1.recent. Fr.Emman.q.Regul.to.1.q.36.art.3.*

Num.2. in fine. adde. ¶ prout reſoluit idem *Cochier. d. quæſt.23.nu.3.*

Num.10.in fine. adde. ¶ Qnando vero locus nullius ſit in aliqua diœceſi viſitationem ſpectare ad ordinarium in cuius diœceſi eſt locus nullius cenſuit *Sacr.Congrega.* vt atteſtatur *Rot.deciſ.501.n.5.* apud *Farin.p.2.recèt.*

Num.27. poſt finem. adde.

¶ Nouiſſimè *S.D.Gregor.XV.fel.record.in ſua Conſtit.* de exemptorum priuilegijs circa animarum curam, & Sacramentorum adminiſtrationem *incip.* Inſcrutabili, *ſub Dat.nonis Februarij 1622.in hac verba*, hoc generali ac perpetuo valitura conſtitutione decernimus, ſtatuimus, & declaramus, vt deinceps tam Regulares, quam ſeculares, quomodolibet exempti ſiue animarum curã perſonarum ſecularium, monaſterijs, ſeu domibus Regularibus, aut quibuſuis alijs Eccleſijs, vel beneficijs, ſiue Regularibus, ſiue ſecularibus incumbentem exerceant, ſiue alias Eccleſiaſtica Sacramenta, aut vnum ex illis miniſtrent præuia Epiſcopi licẽtia, & approbatione, ſiue quoquo modo in dictæ curæ exercitio, aut in eorundem Sacramentorum, vel alicuius ex illis adminiſtratione de facto abſque vlla auctoritate ſe ingerãt in his, quæ eiuſmodi curam, ſeu adminiſtrationem concernũt omnimodam iuriſdictioni, viſitationi, & correctioni dioeceſani Epiſcopi tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati plenè in omnibus ſubijciantur. Hæc in *d.Conſtit. ſuper qua Sacra Congregat.Cardinalium Concilij Trident.* interpretum cenſuit eum nequaquam ſubijcere Regulares exemptos, quibus cura animarum perſonarum ſecularium non incumbit, Epiſcoporum iuriſdictioni in his, quæ Sacramentorum adminiſtrationem concernunt, niſi cum in Sacramentis perſonis ſecularibus adminiſtrandis ijdem Regulares delinquunt, ac propterea eadem *Sacra Congrega.* reſpondit Epiſcopis non licere in vim eiuſdem Conſtit. viſitare altaria Eccleſiarum Regularium, quibus non incumbit animarũ cura perſonalium ſecularium, nec loca, vbi in ijſdem Eccleſijs aſſeruatur Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, vel vbi Confeſſiones perſonarum ſecularium audiuntur. Item eadem *Sacra Congregat.* cenſuit in vim illius *Conſtit.* non poſſe Epiſcopos Regularibus præſcribere, vt certis tantum in locis, ac temporibus, aut certarum perſonarum confeſſiones audiant, vel alias illorum priuilegiũ in Sacramentis adminiſtrandis reſtringere, aut moderari, quod ſi aliundè Epiſcopis huiuſmodi facultas competat, illam non fuiſſe ab eadem *Cõſtit.* ſublatam, quas declarationes originales præmanibus habui, & poſtea in typographia R. *Camera Apoſtol.* impreſſas vidi *de anno 1623.*

AD ALLEGAT. LXXV. Pag.570.

NVM.2. in fine. adde. ¶ *Vgolin.de poteſt.Epiſcopi, capit. 24.§.1.num.3. verſ. viſitare. Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep.Neapol.p.4. deciſ.209.* vbi ex hoc loci multa tacitè à nobis mutuatus eſt.

Num.7. in fine. adde. ¶ Ex quibus colliges nõ eſſe hodie veram ſententiã *Pariſ.cõſ.34.n.16.lib.4. & Valaſc. conſ.105.num.50.* dum putant Epiſcopum nullo modo poſſe viſitare hoſpitalia, quæ ſine ipſius auctoritate fuerunt erecta, quod etiam tenent *Alb.in cap.fin. uota. 1.de cenſibus, & Gabriel. conſil.195.num.15.libr.2.* nã ſecundum prædictos Doctores licet de iure communi nõ competat Epiſcopo facultate propria viſitatio hoſpitalis ſine eius auctoritate, & conſenſu fundati, competit tamen vti Sedis Apoſtol. delegato in vim *Concilij Trident.* vt obſeruat Rot.*in vna Abulen. Iuris viſitandi 28.Iunij 1600. coram Illuſtriſſimo Cardin. Bononien.* poſtea *Gregor.XV.impreſſa apud Farinac.deciſio.30.nu.8. part.2.recent.*

Colliges etiam quod ſiue Hoſpitale, aut oratorium ſit publicum & Eccleſiaſticum, ſiue priuatum & ſeculare, ſi agatur de executione piorum relictorum per viam viſitationis competens eſt Eccleſiaſticis *cap.3.de relig.domib.cap.ſi heredes 6.de teſtame. Valaſc.conſ.105. num.59.* Colliges denique in vita illius, qui hoſpitale vel oratorium priuatum ædificauit, nec Eccleſiaſticum nec ſecularem ſe poſſe intromittere contra voluntatem inſtituentis *Cardin.in clem.quia contingit n.19. de relig. domib. Abb.nu.vlt. in fin.in c.Sopita, de cenſib.* & nõ habere dubium ex alijs affirmat *Valaſc.d.conſ.105. num. 45.* deinceps vero ſub Epiſcopi viſitatione & correctione remanere debebit.

Num.9.à linea 4. ibi, *num.3.* adde. ¶ nam ſi aliquis fundat Eccleſiam hoc pacto quod ſubſit Abbati, nihilominus erit ſub Epiſcopo, vt per *Bartol.in L.quoties §. fin. nu. 1.ff.de adminiſt.tut. Felin.in c.cum venerabilis ſub nu. 33. verſ.* & ideò dixit *Bart.de except. vbi dec.in 10.notab.n. 33. Abb.in c.cum dilectus nu.4. de conſuet. & in c.3. ſub num.13. de Eccleſ.ædific.* prout eos refert Rot.*deciſ.30.n. 5. apud Farinac.p.2.recent.*

Num.10.in fine. adde. ¶ refert me citato in hoc loco *Homobo.de examine Eccleſiaſtico tract.10.c.4.q.13.ſupp. 1.* Non obſtat quod Epiſcopus conſentiens quod hoſpitale erigendum ſit liberum, ac proindè ab eius viſitatione exemptum, præiudicat non ſolum ſibi ſed etiã ſucceſſoribus ſecundum *Abb.in c.3.ſub nu.13.de eccleſ. ædific. Felin.in d.c.cum venerabilis ſub nume.33. Barbat. conſult.33.colum.antepen.verſ.* & ſi dicatur Epiſcopus *lib.1. Roch.de iurepatr.* verbo pro eo quod ſub *nu.16.et ſeq.* quia Reſpondetur cum Federico de Senis *conſ.111. nu.4.* quod per talem exemptionem, ſicut per quemlibet aliam alicui Eccleſiæ ab Epiſcopo generaliter conceſſum non poteſt ille à ſe abdicare viſitationem, & correctionem, *& conſ.247.* reſoluit hoc ipſum habere locum etiam quando Epiſcopus id ageret in fundatione ipſius Eccleſiæ, & reſpondet contrarijs, licet *Barbat. Abb. & Roch. locis proximè citatis* aliter diſtinguant.

Num.13. in fine. adde. ¶ *Aloyſ.Ricc.diſt. Neapol.deciſ. 209.nu.8.p.4.*

Num.14.à linea 24. ibi, *c.42.* adde. ¶ Et demum quod cõfraternitatum quæ auctoritate Prælatorũ erectæ sũt ad ipſos Prælatos priuatiuè ſpectet viſitatio docẽt *Lup. in tract. de libert.eccleſ.q.16.n.4. Modern.in tract.per mã violentia q.32.in fine, Cened. & prac. & Cano.q.li.1.q.22. n.14. nouiſſimè D.Gab.Pereira in tr.de Manu Regia c.17 de viſitat.hoſpital.n.8.* in quo caſu Epiſcopus ſi ſit tẽporalis dominus nõ poteſt tanquã talis rationes exigere *Dec.cõſ.27.n.148. Gabr.Pereira d.c.17.n.9. vbi nu.10.* ſubdit quod in iis caſib. in quibus ordinarii viſitare, vel rationes expoſcere poſsũt ab adminiſtratoribus adhuc viſitat capellas, & loca pia in ijs, quæ ad cultũ diuinum.

Num.16. in fine. ¶ *Gabr.Pereira in d.tract.de manu Regia cap.17.de viſitat.hoſpital.num.11.vbi nu.13.* agit de confra-

confraternitatibus in Eccleſijs Militarium conſtructis.

Num.22. in fine. adde. ¶ *Cenall.commun.contra commun. to.4.q.896.nu.982.Mantic.de tacitis & ambig.conuent. lib.25.tit.6.nu.69.Marc.Anto.Genuen.in prati.Neapol. c.17.Rot.in Romana beneficiatus 22.Maij 1623. coram R.D. meo Coccino Decano.*

Num.31. in fine. adde. ¶ Subijciuntur huiuſmodi confraternitates poteſtati Epiſcopi, vt videlicet poſſint compelli rationem ei reddere iuxta terminos *Concil. Trid.ſeſſ.21.de reform.c.8. & 9.* prout reſoluit *Cened. pract.& canon.quæſt.lib.1.q.22.nu.10.& 14.* vel per eũ cogi ad recipiendum, vel reijciendum aliquem ex eorum cœtu, ex adductis per *Bobadil.in ſua politica lib. 2.c. 17.nu.141.* itemque ſi agatur de ipſis rebus vniuerſitatis, vel iure aliquo ſpirituali, ita quod ratione rei ſubiectæ iuriſdictio ſpectet ad Epiſcopum, in reliquis vero quantumcumque ſint affixæ Eccleſijs in quibus habent oratoria, & ſint inſtitutæ auctoritate Epiſcopi, non habent priuilegium fori, quale in vniuerſum habẽt perſonæ eccleſiaſticæ, vt obſeruant *Bobadil.d.lib.2.cap. 18.num.228.& nouiſſimè Lotter.in tract.de re benef. lib. 2.q.10.num.52.*

Num.32.à linea 14. ibi, *num.tertio.* adde. ¶ *Filliuc. to. 3.tract.44.cap.4.num.19.* nouiſſimè *Bonac. var.tract. 2.quæſt.vnica puncto 2.num.10.*

Num.54. in fine. adde. ¶ nouiſſimè me citato in hoc loco *Homoben.de examine eccleſiaſtico tract.10. cap.4.qu. 13.reſolut.3.verſ.quo etiam.*

Num.62. in fine. adde. ¶ me citato in hoc loco *Homob. d.q.13.reſolut.3.verſ. aduertere.*

AD ALLEGAT. LXXVI. Pag.580.

Num.1. antepone ſequentia.

¶ Maximum ac præcipuum munus Epiſcopi eſt prædicationis officium, & docendi munus, quod oſtendit Apoſtol. dum ſcribens ad Titum Epiſcopum ait: Prædica verbum, inſta opportunè, importunè, argue, obſecra, increpa, & poſt pauca. Opus, inquit, fac Euangeliſtæ, miniſterium tuum imple. Chriſtus quoque Apoſtolos ſuos, quos conſtituit Epiſcopos mittens in mundum vniuerſum prædicare iuſſit Euangelium omni creaturæ, neque id tantum, ſed docere etiam omnes gentes, ea, quæ pertinent ad ſalutem. Hinc Euariſtus Papa *in cap.ſicut vir, 7.quæſt.1.* ſic ait. Epiſcopus debet oppoitune, & importunè, atque ſine intermiſſione eccleſiam docere, & illa cum tanta reuerentia eius doctrinam ſuſcipere debet, eumque diligere, vt legatum Dei, & præconem veritatis. Vnde idem Summus Pont. *in cap. Diaconi il 2. 93. diſt.* prædicanti Epiſcopo ſeptem Diaconos inſtituit, qui eum, dum Euangelicæ prædicationis officio fungeretur, diligenter cuſtodirent, eiq; prædicanti aſſiſterent propter honorem verbi Dei, & propter teſtimonium veritatis, nam ſecũdum Apoſtol. *ad Timoth.* .... oportet Epiſcopum teſtimonium habere bonum ab ijs, qui foris ſunt, vt non in opprobrium incidat. Vnde *& ad Titum* .... verbum inquit Epiſcopi ſanum opus eſſe, & irreprehenſibile, vt is, qui ex aduerſo eſt vereatur nihil mali inueniens quod opponere valeat, & obſeruat gloſ. verbo præſumat *in cap. nullus Epiſcopus de conſecr. diſt.1.* quod Mitram, & baculum debet habere Epiſcopus cum prædicat, quia tunc allegat cauſam Dei apud populum.

Num.18. in fine. adde. ¶ *Homoben. de examine eccleſiaſtico tract.2.c.3.q.36.*

Num.24. in fine. adde. ¶ Hodie ex nouiſſima Conſtit. S.D. Greg. XV. *Incip.* Inſcrutabile ſub Dat. nonis Februarij 1622. aliter ſe habet, eius autem verba ſũt, quæ ſequuntur. Ac demum habeat Epiſcopus tanquam dictæ Sedis delegatis auctoritatem coercendi, ac puniẽdi quoſcunque exemptos tam ſeculares quàm Regulares, qui in alienis Eccleſijs, quæ ſuorum ordinum non ſunt, abſque Epiſcopi licentia, & in Eccleſijs ſuis, aut ſuorum ordinum nõ petita illius benedictione, aut ipſo contradicente prædicare præſumpſerint.

Num.34. in fine, adde. ¶ Et hanc opinionem quod Epiſcopus fundat intentionem ſuam ſuper quarta decimarum, de iure debita firmauit *Rota deciſ.31.n.5. p.2. diuerſ. & nouiſſimè in Nouarien.decimarũ 7. Maij 1627. coram R.D.meo Pirouano.*

Nec obſtat quod ſupradicta opinio bene procedit cõtra Rectorem, à quo Epiſcopus exigere debet ſuam canonicam portionem, non autem contra parochianos incolas, qui tenentur reſpondere de decimis ſuo Rectori, & non Epiſcopo, *c.cum cõtingat, de decimis*, ibi, quod cum perceptio decimarum ad parochiales eccleſias de iure communi pertineat *& c.cum in tua eod.tit.* ibi, alioquin Parochialibus exoluantur, ad quas de Iure communi ſpectat perceptio decimarum *Caſtr. conſ. 38. per totum p.1. Seraph.deciſ.519.nu.2.& deciſ.1449.nu.5.*

Quia Hoſt. ſentiens hanc contrarietatẽ illam conciliat *in d.c.cum contingat n.1.verſ.vnde*, nam verum eſt quod *c.quoniã & c.dudum de decim.* dicunt Epiſcopum fundare ſuã intentionẽ in portione Canonica: & in *c.cũ contingat, & in c.cum in tua*, de iure communi decimas ſpectare ad eccleſias Parochiales: ſed inquit ille, Epiſcopus fundat quoad Canonicã, Parochialis vero Eccleſia quoad alia, & ita vna diſpoſitio aliã nõ deſtruit, ſed bene inter ſe conueniunt, *& Io.Andr.in d.c.cũ contingat n.4.* ſequitur hanc diſtinctionem; propterea aut Rector nõ eſt in cauſa, aut neglexit exigere decimas, & Epiſcopus pro ſua portione Canonica poteſt agere iure proprio, aut ſi vult agere pro omnibus decimis, etiã poteſt, ſed nomine eccleſiæ Parochialis, cui tenetur illas conſeruare *c.fin.de ſucceſſ.ab inteſt. Hoſt.in d.c.cum contingat n.2.& Io.Andr.in d.c.quoniam n.3.* afferẽtes ordinarios habere etiã fundatam intentionem quoad petitionem nomine ſuarũ eccleſiarum Parochialiũ, quod etiam admiſit *Rota in Carinen.decimarũ 13.Mart.1587.* corã *Orano*, & per hanc diſtinctionem conueniunt deciſiones coram bo.me. Card. Pamphil. & bo.me. Iuſto in Conchen. decimarum dell'Infantado, quæ referuntur *in deciſ.442.485.& 520.p.1.recen.* & poſtmodum *coram bonæmem. Andrea 18. Decemb.1617.* in quibus fuit firmatum Epiſcopum habere in prædijs decimatorijs ius reale, & coęquale cum Rectoribus, & eſſe inter ſe quaſi partionarios, & prout tales nuncupantur per *Hoſt.in d.c.quoniam, & Io.Andr.nu.3.de decim.* quę realitas, & coæqualitas tolli non poteſt per negligentiam, aut malitiã Rectorum non comparentium, cũ ſit fundata in proprio iure immediato, non autẽ mediato ex perſona Rectorũ: ſimiliter ſi dẽ Rector eſt in cauſa, & Epiſcopus ſimul agentes contra laicos Parochianos, minor eſſet difficultas, quia vterq; agit ex iure ſuo, & admittitur iſta ſimultanea actio *in Cerinen.decimarũ 22. Aprilis 1602. coram Penia.* At demum quando Rector nec eſt in cauſa, aut negligit, ſed eſſe, aut agere, aut negligere non poteſt, quia decimæ ad illum non pertinent, tunc iura non prohibent quin Epiſcopus fundet intentionem ſuam contra laicos, & alios quoſcumque

eumque prò decimis prædialibus, *capit. fin. de ſucceſſ. ab inteſtato. cap. quoniam, & capit. dudum, de decim. & idem* admittit *Rot. in Poſſunien. decimarum* 18. *Martij* 1591. *coram* Gypſio. ex quibus patet conſequentia quã faciunt *Caſtr. in dict. conſil.* 38. *& Gregor. deciſion.* 519. non eſſe tutam, quod decimæ debent percipi à Rectoribus, & ab ipſis Epiſcopi exigunt quartam, & ſic mediatè, non autem immediatè à laicis, quia etſi *cap. cum contingat, & capit. cum in tua*, expreſsè dicant perceptionem decimarum de Iure cõmuni pertinere ad Eccleſias Parochiales, non tamen excludunt Epiſcopos, quin & ipſi fundant intentionem quoad eorum canonicam portionem iuxta *c. quoniam & c. dudum eodem tit.* attenta compatibilitate, quam ponit *Hoſt.* vt dicebam, *in d. c. cum contingat num. 1. verſ. non obſtat*; Colliguntur hæc ex deciſione *in dict. Nouarien. decimarum coram Domino meo Pirouano.* 8

Num. 38. d Imea 10. ibi, *Chriſtiana* §. 3. *adde*. ¶ tenet *Ingol. de Parochorum officio lib. 3. c. 1. & 9. Homobon. de bonis de examin eccleſ. tractat. 11. cap. 12. quæſt. 26. reſol. 2. quæſtionis. Aloyſ. Ricc. Neapol. deciſ. 300. p. 4.*

Num. 47. in fine. adde. ¶ nec citato in hoc loco hoc ipſum dicit *Homobon. de exam. eccleſ. tract. 11. c. 7. qu. 18. reſol. 3. in princ.* & præcipuè fidelibus quinque ſunt prædicanda, videlicet quid credẽdum, quid vitandũ, quid timendum, & quid ſperandum, hæc ſunt quinq; verba quæ ſenſu ſuo *Apoſt. 1. ad Corinth. 14.* volebat in Eccleſia loqui, vt & alios inſtrueret, ſu. 1. n. in primis articuli Fidei populis prædicandi, quia in ſymbolo continẽtur vt ſtatuit *Agath. Conc. in cap. ſymbolum de conſecr. diſt. 4.* deindè præcepta diuina ſeruanda, peccata vero vitanda, æternum ſupplicium timendum, & præmium æternæ vitæ ſperandum *Clem. accipientes verſ. & quia de panis.* C

AD ALLEGAT. LXXVII. Pag. 984.

NVM. 1. in fine. adde. ¶ *Aloyſ. Ricc. Neapol. deciſ. 194. par. 4.* nouiſſimè *D. Hieron. Venero & Leyua in examine Epiſc. lib. 6. cap. 30.*

Nu. 2. in fine. adde. ¶ exigitur enim pro forma, vt præceſſerit detractio fructuum de menſa ipſius Epiſcopi, & aliorum beneficiorum ipſius diœceſis ad præſcriptũ ſupradicti decreti. vt cenſuit *Rot.* in Auerſana beneficiorum 3. *Julij* 1606. *coram Cardin. Sacrato, & deciſ.* 361. *nu. 7. p. 1. recen.* Niſi fortè loco illius diſmembrationis à propria menſa Epiſcopus pinguius mentem Cõcilij adimpleuiſſet aſſignando pecunias, & reditus ex proprio patrimonio, vt fuit reſponſum per *Sacram Congregat. in una Tiraſſonen. unionis de anno* 1610. cuius meminit *D. Lotter. de re benef. lib. 1. q. 29. nu. 61.* D

Num. 6. in fine. ¶ *Aloyſ. Ricc. Neapol. deciſ. 196. num. 6. 7. & 8. p. 4.* E

Num. 23. in fine. adde. ¶ latè, & eleganter *D. Lotter. de re benef. lib. 1. q. 30. nu. 47. cum ſeqq.*

AD ALLEGAT. LXXVIII. Pag. 988.

NVM. 2. in fine. adde. ¶ multa aliqua ex hoc loco tacitè deſumpſit *Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 39. nu. 3. p. 4.*

Num. 7. in fine. adde. ¶ Et ideo *Sacr. Congreg. Illuſtriſſ. DD. Cardinalium Concilij Trid. interpretum ſub die 2. Julij* 1620. cenſuit non licere Regularibus huiuſmodi proceſſiones facere extra Eccleſias, & ambitum illarum,

vt refert *Laurent. de Perrinis in conſtit. ſui ordinis Minim. tom. 2. Conſtit. 7. Pij V. num. 12. verſ. ad 8. pag. 193.* Circa proceſſiones autem Roſarij refert *Feliꝰ in Conſtit. ſui ordinis p. 1. cap. 23.* prout eum citat *Laurent. de Perrinis dicto loco, ex declaratione eiuſdem Congr.* poſſe illam fieri per totam ciuitatem, ſi ita habeat cõſuetudo à decem retro annis ſeruata, & in quatuor feſtiuitatibus B. Mariæ, nimirum Natiuitatis, Annunciationis, Purificationis, & Aſſumptionis.

Num. 24. in fine. adde. ¶ Nam quamuis huiuſmodi cõfraternitates poteſtati Epiſcopi in quibuſdam ſubijciãtur, vt videlicet poſſint compelli rationem reddere iuxta terminos *Concilij Trident. ſeſſ. 21. de reformat. cap. 8. & 9.* prout reſoluit *Cened. praſt. & canon. queſt. libr. 1. quæſt. 22. num. 10. & 14.* vel per eum cogi ad recipiẽdum vel reijciendum aliquem ex eorum cœtu, ex adductis per *Bobadil. in ſua politica lib. 2. cap. 17. num. 141.* Itemque ſi agatur de ipſis rebus vniuerſitatis, vel iure aliquo ſpirituali, ita quod ratione rei ſubiectæ iuriſdictio ſpectet ad Epiſcopum; tamen in reliquis quantũcumque ſint affixæ Eccleſijs, in quibus habent oratoria, & ſint inſtitutæ auctoritate Epiſcopi, non habent priuilegium fori, nec ei ſubijciuntur, ſicut perſonæ Eccleſiaſticæ, vt obſeruant *Bobadil. d. lib. 2. c. 18. nn. 128.* & nouiſſimè *D. Lotter. in tract. de re benef. lib. 2. q. 10. n. 51.*

Num. 25. in fine. adde. ¶ Et hæc noſtra opinio confirmata fuit decreto *Sacr. Congregationis*, quicquid poſt primã huius tract. in preſſionem dixerint *Stort. in Bullis ſelect. theorem. 391. verſ. ſi autem, Laurent. de Perrinis, p. 1. Rituals notab. 3. & to. 1. in Conſtit. ſui ordinis Minim. Conſtit. 2. Sixti IV. nu. 60.* nouiſſimè *Aſcan. Tamburin. de iure Abbatum, & Prælatorum tam ſecularium quã Regularium Epiſcopis inferiorum to. 1. diſp. 19. q. 7. nu. 7.*

Num. 26. in fine. adde. ¶ Et quod *Concil. Trid.* citato loco ſolummodo diſponat vt Epiſcopus poſſit prouidere, & ordinare quod ſibi videbitur ad euitanda ſcandala, & ordinatum ab eo debeat quidem exequutioni demandari, ſed quod non tollat appellationem deuolutiuam, in cuius gradu bene datur manutentio poſſeſſori cenſuit *Rota in Colonien. præcedentiæ 9. Junij* 1627. *coram Vbaldo Iun.*

Num. 37. in fine. adde. ¶ Clemens VIII. Motu proprio de anno 1599. ſui Pontificatus 8. decreuit, vt Monachi reformati ordinis Ciſtercien. Congregationis S. Mariæ Fuliẽſi in proceſſionibus, & functionibus publicis præcederent ordines Mendicantes. Item idem Põtifex decreuit quod Fratres ordinis S. Mariæ de Monte Carmelo, vbique præcedãt Fratres B. Mariæ de Mercede Redemptionis Captiuorum, non obſtantibus Cõſtitutionibus, & ordinationibus Apoſt. cæteriſque contrarijs quibuſcumque, vt habetur in *Bullario nouo to. 3. conſtit. 95. eiuſdem Pontificis.* Fratres Prædicatores præcedunt alios Religioſos Mendicãtes, etiam vbi Eccleſias non habent, aut alij Mendicãtes antiquiores eccleſias poſſident, vt declarauit *Pius V. in Bulla quæ incip.* Diuina diſponente clementia de ann. 1568. *in Bullario nouo to. 3. conſtit. 71. eiuſdem Pont.* referunt *Fr. Emman. q. Regular. tom. 3. q. 37. art. 1. Zerola in praxi Epiſcop. p. 1. verbo* proceſſiones *verſ. ad quartum.* Inter Fratres vero Minores de Obſeruantia & Conuẽtuales fuit olim magna controuerſia ſuper præcedentia, quæ poſtea ad fauorem Fratrum Minorum de Obſeruantia fuit reſoluta per *Leonem X. Bullario nouo conſtitu. 16. eiuſdem Pontif.* De præcedẽtijs autem Abbatum inter ſe, vide *Aſcan. Tamburin. de iure Abbatũ, cæterorumque Prælatorũ ſecu-*

cularium & Regularium Episcopis inferiorum tom. 1. disp. 19. quæst. 11. Et de Canonicis secularibus S. Georgij in Alga. quod præcedant Canonicos Regulares Lateranen. declarauit *Pius V. in sua Constitu. in Ordine Bullarij nouo tom. 2.*

AD ALLEGAT. LXXX. Pag. 596.

NVM. 3. in fine. adde. ¶ Habet intra fines suæ diœcesis intentionem fundatam pro exercitio iurisdictionis cõtra quoscunque *cap. cum persona de priuileg. in 6. c. Basilica 16. q. 7. c. cum venerabilis, de Relig. domib. Clemen. 1. de foro compet.* Roman. *cons. 180. sub nu. 4. vers.* habet enim Episcopus, *Federic. de Senis cons. 145. n. 6. ante fin. vers.* vnde si aliquis, *Verall. decis. 201. p. 2. Seraph. decis. 1104. num. 1. Rot. decis. 243. nu. 1. p. 2. recent.* cuiusque status sint siue Regularis, siue secularis *cap. Abbates*, vbi *glos. verbo, in Episcoporum 18. qu. 2.* Quod tamen respectu Regularium intelligitur de his causis quæ sunt extra regulã, quæ enim tangunt regularem obseruãtiã subijciuntur iudicio Prælatorũ Regularium, vt post alios explicat *Rot. decis. 15. n. 47. & 10. & decis. 17. n. 1. p. 1. recẽ.* cuius meminit *D. Lotter. de re benef. lib. 1. q. 31. nu. 6.*

Num. 5. in fine. adde. ¶ De qua quidem materia habemus optimam Rotæ decisionem in vna Calciaten. iurisdictionis 10. *May* 1624. coram *Rembolda*, in qua sic dicitur.

Dictum fuit causas Capitularium Ecclesiæ Calciaten. esse cognoscendas in domo Episcopi, seu in solito tribunali; Episcopus enim habet fundatam intentionem suam tam inspecto Iure communi, quam etiam vigore *S. Concilij Trident.*

Nam de Iure communi Episcopus potest exercere iurisdictionem suam in quacunque parte, seu loco suæ diœcesis *cap. cum Episcopus, de offic. Ordin. in 6. glos. in c. fin. in verbo diœcesim, de constitut. eod. lib.* cum alijs per *Gonzal. super reg. 8. §. 2. procem. nu. 3.*

Nec obstat quod Episcopus debet ius dicere in loco honesto, & more maiorum, & sine incommodo litigãtium, vt per *Anchar. in d. c. cum Episcopus in 2. notab. de offic. ordin. in 6. per text. in l. pen. ff. de Iustit. & iure, & in d. l. locis, ff. de iudic.* quia verba illa, more maiorum, debent intelligi, vt non iudicet extra territorium, & per *Butr. Bald. & alios in d. l. l. locis, & melius Host. in sum. tit. de feudis §. apud quem num. 13.* vbi quod si Curia deberet accedere ad locum delicti non iudicaret more maiorum, sed more inferiorum. Et faciunt ad idem verba text. in *d. l. pen. ff. de iustitut. & iure*, ibi, salua maiestate imperij sui, neque enim salua esset maiestas Episcopi, si teneretur in loco subditi ius dicere.

Nec dicatur prædicta locum minime sibi vendicare, quando vnus & idem Episcopus est duarum diœcesum: tunc enim non potest delinquentem in vna diœcesi extra illam trahere, vt latè per *Mandos. cons. 27. nu. 6.* quia quicquid esset dicendum, quando dictæ duæ diœceses essent penitus distinctæ, & Episcopus retineret in vtraque Vicarium generalem, cessat in casu isto difficultas, quia Ecclesia Calciatensis est vnita Ecclesiæ Calaguritanæ, vt aliàs firmauit *Rot. decis. 296. par. 1. & decis. 708. numer. 2. part. 2. recent.* & testatur *Gonzal. ad reg. 8. glos. 5. §. 7. numer. 32.* atque ita non versamur in duabus diœcesibus separatis, nec Episcopus retinet Vicarium generalem in loco Calciaten. nec adstringi potest vt Vicarium generalem ibidem retineat, vt in fortioribus fuit resolutum in Viterbien. seu Tuscanen. Vicarij 13. Martij 1617. coram Cardin. Cauallerio, in qua etiam dicitur quod licet diœceses essent distinctæ, aut æquè principaliter vnitæ, tamen quoad Episcopum reputatur vna diœcesis exemplo Præsidis duarum prouinciarum *Innoc. in cap. nouit, in fine, de offic. leg. Paul. de Castro Ias. Alex. Angel. & in alij in l. fin. ff. de iurisdict. omn. iud. Bar. b. in l. vnica num. 12. Cod. de Neapol. Berito lib. 11.* ac propterea dicendum obiectum non applicari.

Nec etiam obstat quod saltem versamur in diœcesi multum ampla, ideoque Episcopus non potest cogere subditos ad litigandum in loco longinquo, sed debet vel ipse accedere vbi vertitur litigium, vel alium delegare *Anch. in cap. nonnulli numer. 5. de rescription. & in cap. cum te in princ. vers. 2. noto, de offic. delegat. Anton. de Butr. in caput fauè, in fine de foro comp. & ibi Ioann. Andr. nu. 5. & Barbat. in princip. & in cap. dilectus n. 59. cum seqq. de rescript. Felin. in cap. vltim. sub numer. 2. de Iudic.*

Quia dicta cõclusio communiter reprobatur à DD. vt per *Abb. in dict. cap. fauè numer. 3. de foro comp. & in dict. cap. dilectus numer. 4. de rescript. Rot. decis. 297. numer. 4. par. 2. diuers.* Et restringitur vt procedat tãtummodo quando locus valde distat, & causa est modica *Barbat. in dict. cap. nonnulli numer. 6.* & ibi *Felin. de rescript. Rot. dict. decis. 297. num. 8. par. 2. diuers.* atque eã de æquitate tantum procedere dicit *Imol. in dict. cap. fauè de foro compet. & addit. ad Abb. in dict. cap. dilectus ii 2. litt. G. de rescription.* sicque attento Iuris rigore Episcopus potest in quolibet loco suæ diœcesis exercere iurisdictionem *d. cap. cum Episcopus, de offic. Ordin. cum alijs supra allegatis.*

Num. 13. in fine. adde. ¶ An autem Oblationes, quæ sacris imaginibus deferuntur, debeantur Episcopo, vel Parocho, quæstio est inter Doctores antiquos controuersa; multi enim partes Episcoporum tuentur, vt *Angel. in disputat. incip. In refulgenti in 2. dub. Malvet. de oblation. in 4. dub. 4. num. 14. Petr. de Vbald. de canonica portione capit. 4. quæstion. 16.* & refert *Decian. cons. 16. sub numer. septimo, libr. 2.* Attamen verior, & hodie receptissima est sententia, quod siue in Ecclesia Parochiali positæ sint huiusmodi sacræ imagines, siue extra, intra tamen limites Parochiæ habet fundatam intentionem Parochus super omnibus obuentionibus contingentibus intra limites suæ Parochiæ, & ad eum spectant, vrgensque est text. *in cap. pastoralis*, & ibi nostri, de ijs quæ fiunt à prælatis sine consensu Capit. & text. *in capit. hanc 10. quæstion. 1. & in capit. dilectus, de offic. Ordin.* vbi *Abb. numero quarto*, qui subdit in *versicul. quoad primam*, Episcopo solum deberi oblationes quando sacræ imagines reperiuntur extra omnem Parochiam, *Felin. ibid. in princip. & num. 3. & Abb. in capit. quoniam numero primo, de decimis*, vbi signanter quod spectant ad Parochum, & non ad Episcopum, *Capell. Tholos. decisio. 483. Ferret. consil. 143.* qui benè distinguit *numero 2. 3. & 4. Azori. institut. moral. par. 2. libro 7. cap. 38. quæst. 13. Decian.* qui fusè pro Parocho contra Episcopum in his oblationibus, quæ Iconi sanctissimi Crucifixi offerebantur, consuluit *dict. consil. 16. per totum lib. 2. Gutier. canon. quæst. lib. 2. capit. 21. numero 162. Marescot. vari. resolut. libr. 2. capit. 42. numero 6. 7. & 8. Aloys. Ricci. in Neapol. decis. 170. num. 7. par. 4.* & hanc eandem opinionem videtur amplexus *S. Thom. 2. 2. quæst. 68. articul. 2.* præsertim in resp. ad 2. argum. & expressè sequutus est *Rot. in Aquilana*

lana nullitatis erectionis 20. Decembris 1610. coram Reuerendiſſimo Domino meo Pirouano, quæ eſt deciſ. 256. p. 1 recent. & in Beneuentana ſpolij 2. Decembris 1585. & 2. Decembris 1587. coram Orano vbi fuit dictum oblationes factas in Eccleſia Cathedrali ſpectare non ad Epiſcopum, ſed ad Archipresbyterum, qui curam animarũ ibi exercebat, & idem reſpondit *Sacra Congregatio Illuſtriſſimorum Interpretum Concilij Trid. in vna Cauen.* Ius enim vniuerſale habet Parochus intra limites ſuæ Parochiæ, mediuſque eſt inter Deum, & populum; vnde quemadmodum dogmata & ſacramenta quæ proueniunt à Deo, exhibet populo, ita vice verſa exhibet Deo ea quæ ſunt populi, nempe preces, & oblationes, & qui Altari ſeruiunt, de Altari participant, vt egregiè ratiocinatur *S. Thom. d. art. 2.*

Et quamuis concluſio ſibi locum vendicet, niſi oblationes in certum vſum ex Priorum offerentium voluntate fuerint deſtinatæ, in dubio enim ſolummodo ſpectant ad Parochum; at quoties à fidelibus præſtantur ad certum finem, pro Miſſis ſcilicet, & fabrica, tunc ad Parochum nullo modo ſpectant, & voluntas eorum, qui eleemoſynam ſeu oblationes dederunt, præcisè ſeruari debet, vt præcitati DD. monent, & præſertim addit. ad *Capell. Tholoſ. d. deciſ. 483. Mareſcot. d. cap. 42. nu. 1. lib. 2. Riccius. dict. deciſ. 170. nu. 1. & Rota in Bracharenſi oblationum 17. Decembris 1612.* coram *D. Pamphilio.* Attamen aduertendum eſt quod non habet quidem fundatam intentionem Parochus ad effectum, vt hoc caſu oblationes conuertat in proprium vſum, cum debeant in vſum à largientibus deſtinatum erogari; verum adminiſtratio harum oblationum etiam tali caſu ad Parochum videtur ſpectare ex eodem Iure Parochialitatis, & qua ratione oblationes ſpectant ad Parochum, niſi fuerint in determinatum vſum datæ, eadem immo & maiori ratione ad eundem Parochum ſpectat ſaltem adminiſtratio oblationum, quoties in certam cauſam ſunt erogandæ cum & regulariter de illis oblationibus Parochus debeat eſſe fidelis adminiſtrator ac diſpenſator, partim conuertendo in proprium vſum, partim erogando in ijs, quæ concernunt cultum diuinum, & partim ad pauperum inopiam ſubleuandam, vt per *S. Thom. loco prædallegato*, & de harum oblationum diſtributione idem ſancitum fuit in *c. Vulteranæ, & c. quatuor 12. q. 2.* Et quod huiuſmodi oblationum ſolus Parochus habeat adminiſtrationem dixit *Abb. in c. poſtulaſtis nu. 2. verſ. adminiſtrationem autem*, de his quæ fiunt à Prælatis ſine *conſ. Cap. & Ferret. d. conſ. 143. n. 4. verſ. & quod.* Colliguntur hæc omnia ex deductis *in vna Lunen. Sarazinẽ. oblationum 8. Februarij 1617.* coram *D. Merlino.*

AD ALLEG. LXXXI. Pag. 598.

Num. 2. in fine. adde. ¶ Ita vt hodie, nec alij Superiores, etiam Nuncij, vel Legati de Latere ſpecificam poteſtatem maiorem non habentes cauſas in Curijs Ordinariorum, vel aliorum inferiorum Iudicum pendentes ad ſe non auocent, niſi per viam legitimam appellationis ad ipſorum tribunalia deferantur, prout refert deciſum *Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 296. numer. 5. p. 4.*

Num. 3. in fine. adde. ¶ *& Neapol. deciſ. 271. num. 6. & 273. num. 3. p. 4.*

Num. 6. in fine. adde. ¶ *& in deciſ. Curiæ Archiepiſcop. Neapol. deciſ. 273. num. 7. par. 4.*

Num. 8. in fine. adde. ¶ & nouè poſt primã huius tract. editionem nec non citato refert *Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 273. nu. 6. p. 4.*

Num. 9. in fine. adde. ¶ qui etiam *in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 120. part. 4.* oſtendit an requiratur vnica interpellatio, vel plures vt dicatur ſtare per Iudicem quominus cauſam expediat.

Num. 13. à linea 8. ibi, *titul. deciſ.* adde. ¶ & ſignanter quod conſeruatoriæ Regularium non ſint ſublatæ per text. in præſenti etiam quod cauſæ graues ſint, & plenariam cognitionem requirant, cenſuiſſe *Sacram Congreg. in vna Mediolanen.* refert, & ſequitur *Rota in Oſcen. iuriſdictionis 12. Decembris 1614.* coram *Vbaldo*, quicquid dicant *Nau. conſ. 1. ſub tit. de officio deleg. in antiq. & conſ. 3. num. 1. & 2. eodem tit. in nouis, Sayr. ſub eod. tit. deciſ. 1. Mari. Antonin. variar. reſolut. lib. 1. reſolut. 15.*

AD ALLEG. LXXXII. Pag. 600.

Num. 14. poſt finem. adde.

¶ Relicta autem ad pias cauſas dicuntur quicquid in vltima voluntate pro animæ redemptione relinquitur, quod quidem lato modo & ſtrictè etiam poteſt intelligi, nam ſtrictè ſumptum relictum pro anima intelligitur quod Eccleſiæ, aut pijs locis, vel ad pia opera pro animæ ſalute relinquitur, Eccleſiæ quidem pro celebratione Miſſarum, & alimentis clericorum, aut conſtructione, vel ornamentis ipſius Eccleſiæ *c. fi. de teſtam.* pijs vero locis veluti hoſpitalibus, aut monaſterijs, vel alijs locis, in quibus pauperes, & miſerabiles perſonæ fouentur, aut alia charitatis opera exercent *leg. ſi quis ad declinandam C. de Epiſcopis & cleric.* Ad pia vero opera intelligitur relictum, veluti quod pro redimendis captiuis, aut maritandis puellis, vel alendis egentibus datur *l. nulli, ſ. eod. tit. auth. de Eccleſ. tit. §. ſi quis, Bar. in l. 1. ff. ſolut. matrim. Doct. in c. fin. de ferijs.* Hæc namque omnia, & ſimilia, eo quod ex charitate erga Deum & proximum, & mortis contemplatione fieri videntur, pro redemptione animæ facta cẽſentur *c. Pontifices 12. q. 3.* At latè ſumpto vocabulo relictum pro anima intelligitur quod pro bono publico legatur, veluti pro reſtauratione pontium, vel viarum *gloſ. in l. 1. §. ad municipium, ff. ad legem falcid.* aut pro ciuitatis cuſtodia, & publicorum locorum, modo neceſſitatem loca huiuſmodi paterentur *argum. c. 2. de immun. Eccleſ. & not. in l. illud C. de ſacroſ. Eccleſ.* quia tunc præſumuntur legata illa pro bono publico & perſonarum vtilitate, ac conſequenter pro animæ ſalute relicta, at ſi non adeſſet eius rei neceſſitas, nullam habet ſpeciem legati ad pias cauſas *arg. d. c. 2. & c. non minus, & cap. aduerſus eod. tit. de immun. Eccleſ. & l. ad inſtructiones, C. de ſacroſ. Eccl.* vbi vero pro huiuſmodi neceſſitate relinquitur pro legato ad pias cauſas omninò accipietur, præterquam quod eius exequutio ad Eccleſiaſticos non ſpectabit, vbi ius Eccleſiæ aliqua in re non attingeret. De hac autem legatorum piorum exequutione & ſecundum quod in his exequẽdis iuriſdictionem à iure obtinet non ſolum Eccleſiaſticus Iudex, verum etiam ſecularis ad legatarij electionẽ *auth. de Eccleſiaſticis titulis §. ſi quis ædificationem.* Executor vero dari poteſt à teſtatore quicunque videbitur & tunc Eccleſia, aut alius legati alicuius executionem ſuſcipere non poteſt: ſi vero nullus datus ſit executor, aut qui datus eſt exequi negligit, poteſt Epiſcopus huiuſmodi executionem ſuſcipere, monito tamen prius executore qui negligit *d. c. ſi hæres, & cap. tua nobis, de teſtam. Clem. quia contingit, de relig. domib.* Cùm verò teſtator

ſtator nullum exequutorem reliquerit, poteſt Epiſcopus in legatis pro redemptione captiuorum, aut pro alimentis pauperum prouidere *d.§. ſi quis autem pro redemptione. l. nulli. C. de Epiſcopis & cleric.* in cæteris vero hæredis eſt prouidere, *d. c. ſi hæredes, c. ſi tua nobis, c. nos quidem, de teſtam.* Si verò negligens fuerit, aut alius hæres præter pauperes non extiterit, prouidebit Epiſcopus *d. c. ſi hæredes.*

Num. 17. in fine. adde. ¶ *Sot. in releſt. Secret. memb. 2. q. 2 concl. 2. Soar. de cenſur. diſp. 4. ſect. 5. nu. 10. ad fin. Gabr. Pereira de manu regia c. 10. ſub tit. ex vſurpata iuriſd. n. 31.* vbi declarat.

Num. 25. poſt finem adde.

¶ Vtrum ſi alicui committatur electio pupillorum, vel pauperum inter quos quantitas diſtribuenda ſit, elapſo anno cum negligentia electoris ad Epiſcopum deuoluatur electio ſicut executio: Partem affirmatiuã, videlicet datis paribus terminis ad Epiſcopum deuolui, non ſolùm poteſtatem exequendi, ſed etiam eligendi, tenent *Anchar. in cap. nos quidem, de teſtam. num. 14.* vbi *Imol. nu. 14. & Couar. nu. 7.* communis, vt per *Iaſ. in l. vltim. §. 1. nu. 1. C. commun. de leg.* plures vt per *Padil. in l. cum quidam, nu. 27. ff. de legatis 2.* vbi in praxi communiter ſeruari affirmat, idque efficaciter comprobatur, quia ſicut quando teſtator cenſum legat, verbi gratia, & hæres negligit præſtare legatum, deuoluitur ad Epiſcopum poteſtas adimplendi, vt apud omnes in cõfeſſo eſt: ita ſi legauerit poteſtatem eligendi, vel nominandi, & elector intra annum non eligat, ſimiliter deuolui debet, neque enim inter vnum & alterum caſum aliqua aſſignari poteſt differentiæ ratio, ſicut namque primo caſu vltima voluntas adimpletur per legati præſtationem, ita ſecundo per electionem, vel nominationem. Secundo oſtenditur, quia quando diſtributio pecuniæ fieri iubetur perſonis ab electore nominatis, nominatio eſt pars ipſius diſtributionis, vel ſaltem antecedens neceſſarium ſine quo diſtributio fieri non poteſt, vt patet: ergo cum diſtributio, ſeu executio in Epiſcopum transferatur, vt ſatis probat *l. nulli 28. C. de Epiſcopis & cleric.* cum alijs ſupra adductis, ſimiliter vt trãsferatur oportet ipſa electio omninò neceſſaria, ſine qua diſtributio fieri non poteſt, iuxta reg. *l. 2. ff. de iuriſdict. omnium iud. & cap. preterea 5. de officio deleg.* Tertio & vltimo expenditur, quia quando alicui competit electio, & is debito tempore non eligit, ſtatim perimitur eligendi poteſtas, *d. l. cum quidam verſ.* idem ait, *& verſ. videtur enim,* vbi *Bart. Peralta num. 8. & Padil. nu. 23. Molin. de primog. lib. 2. cap. 4. num. 41.* Ergo cum in propoſito elector debito tempore non elegerit, peremptа cenſeri debet reſpectu ipſius electoris, & ideo vt teſtatoris voluntati ſatisfiat, cum eligendi ſint incerti de incertis oportet, vt ad Epiſcopum talis poteſtas deuoluatur. Propter hæc opinio vera eſt, quicquid oppoſitum teneant *Bar. nu. 9. vbi addit. in d. l. cum quidam, Abb. in c. nos quidem, nu. 12. de teſtam.* plures vt per *Felin. in c. ſi quis contra num. 2. de foro compet. Jacob. à Canibus de executorib. vltim. volun. 3. par. num. 14.*

Num. 31. in fine. adde. ¶ Quid ſi defunctus in vna diœceſi obijt, iuſſitque in alia ſepeliri, vel ad illam deferri? dubitari poteſt an Ordinarius diœceſis vbi obijt, vel potius illius vbi ſepultus extitit, valeat compellere executorem, vt rationes teſtamenti reddat; & licet teſtator quaſi ex deſtinatione ſepulturæ videretur ſe ibi ſubijcere, & contrahere *arg. l. 3. ff. de eo quod certo loco*, tamen ab Ordinario diœceſis vbi defunctus obijt & degebat, rationes expoſcẽdas eſſe iudicatum refert *Gabr. Pereira de manu Regia c. 16. nu. 40. verſ. quid ſi.*

Nunc vero reſtat vt priuilegia præcipua videamus, quæ ſpecialiter fauore piæ cauſæ legatis huiuſmodi ſupra cætera legata conceduntur, vt Epiſcopus ſciat quid Juris in his exequendis ſit, quamuis autem plurima ſoleant enumerari, nos omnino ea tantum, quæ præcipua, & certiora eſſe videntur, ſub compendio enumerabimus. Et in primis aduertendum duximus in dubio pro pia cauſa iudicandum eſſe *l. ſunt perſonæ in fine, de relig. & ſumpt. fun. c. vlt. de re iudic. Alex. conſ. 46. num. 2. Cardin. Tuſch. verbo pia cauſa concl. 333. Sanctar. vari. reſol. quæſt. 69. num. 1.* & quando ſumus in diuerſis opinionibus illam ptæualere, quæ fauet piæ cauſæ *Alex. conſil. 204. num. 12. lib. 6. Roman. in auth. ſimiliter C. ad legem fal cid.* & diſpoſitionem generalem non comprehendere piam cauſam *Calcian. conſ. 13. Crau. conſ. 3. nu. 10. Socci. conſ. 121. num. 29. lib. 4.* quos refert *Sanctarel. d. quæſt. 69 num. 5.* & valere argumentum à libertate ad piam cauſam ex multis quos refert, obſeruat idem *Sanctarel.* loco citato *num. 7.*

Primum ergo priuilegium eſt, quod cum defectu teſtamenti etiam legatum in eo factum vitietur, *§. ante hæredis inſtit. de legatis*, ſi tamen legatum ſit ad pias cauſas, cenſebitur validum, & omnino præſtandum, quotieſcumque videlicet de mente teſtatoris, & de poteſtate legandi conſtiterit *cap. indicante*, & ibi *Panor. de teſta. cap. cum dilectus, de ſucceſſ. ab inteſt.* & notatur *in l. 1. C. de ſacroſ. Eccleſ.*

Secundum, cum de Iure communi hæres certus ſit nominandus, vt valeat teſtamentum, *d. §. ante hæredis inſtit. de legatis*, ſi tamen teſtator velit pro ſalute animæ ſuæ piè relinquere incertum hæredem, veluti pauperes Chriſti, aut miſerabiles perſonas, valida erit huiuſmodi diſpoſitio *l. id quod, & l. nulli C. de Epiſcopis & cleric. gloſ. verbo diſpoſitionem, in c. cum tibi, de teſtam. vbi in collect. refero plures Doctores nu. 5.*

Tertium, cum non valeat communiter illud teſtamẽtum, quo hæredis inſtitutio alterius voluntati committitur, Il tamen aliquis bona ſua arbitrio & diſpoſitioni alterius poſt mortem ſuam dimittere velit, quamuis etiam piam cauſam non exprimat, valida erit diſpoſitio huiuſmodi, vt ad pias cauſas ea bona diſponantur, quia talis præſumitur voluntas defuncti, niſi aliud de mente eius appareat *d. cap. cum tibi*, & ibi *Panor. de teſtam. Bar. in l. 1. C. de ſacroſ. Eccleſ. Craſſ. §. inſtituto quæſt. 18. nu. 8. Tiraq. de priuileg. piæ cauſæ priuil. 64. Gabr. commun. tit. de pia cauſa concl. 3. nu. 6. Valaſc. conſil. 68. numer. 4. & conſil. 145. num. 5. Surd. de aliment. titul. 8. priuileg. 17. numer. 5.*

Quartum ei, qui hæres inſtitui de Iure non poteſt, quandoque tamen legari poteſt ad pias cauſas, veluti Religioſis, qui nec proprium in communi obtinere poſſunt, & ideo nec hæredes inſtitui; legari tamen eis poteſt, ita vt non videantur hæredes inſtituti, quare non poterunt eis bona immobilia legari, nec tantæ pecuniæ quantitas, quæ in bonis ſtabilibus magnæ æſtimationis poſſit impendi, niſi pro fabrica, aut alio certo vſu relinqueret *Clem. exiuit §. cupientes, de verb. ſignif.* hac de re autem plenè, & eleganter tractauit *Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2. libr. 7. cap. 26. numer. 9. cum multis ſeq.*

Quintum, cum legatum factum ſub aliqua conditione non exeat perſonam ipſam, cui legatur, ſed ea ante conditionis euentum deficiente nulli de cætero debetur

betur legatum : si tamen ita fuerit ad pias causas legatum, semper legatum alteri simili, aut ad alium pium vsum similem erit præstandum, quia talis præsumitur fuisse voluntas defuncti, nisi ratione ipsius tantum personæ, quæ defecit, aut loci pij, nō autem alterius mens testatoris declarata constaret *l. vnic. §. si autem aliquid sub conditione C. de caducis tollen. Bart. in l. pater §. Tusculanus ff. de legat. 3.*

Sextum cum cætera legata non nisi adita hæreditate petantur, legatum tamen ad pias causas peti potest, si hæres differat adire hæreditatem, aut illam repudiet, *Panorm. in c. relatum il 1. de testam.*

Septimum, cum de legatis alijs si maioris sint quantitatis certa pars detrahi possit, quæ Falcidia, aut Trebellianica à legibus nominatur, de legatis vero ad pias causas non est detrahenda, ea saltem quæ falcidia dicitur, *Panorm. in c. Raynaldus*, & ibi *Doctor. de testament.* vide quæ diximus *alleg. 75. num. 50.* & quod nec Trebellianica detrahatur videtur probari *in cap. Pontifices, in fine, 12. quæst. 3.*

Octauum, cum donatio facta loco construendo, qui adhuc non extat, aut de re, cuius traditionis, aut possessionis est incertus euentus, nō valeat, adeo vt si eueniat non debeatur, quia ab initio non valuit; donatio tamen similis, vel legatum factum ad pias causas semper est validum *Panorm. in c. nos quidem, de testam.*

Nonum, legatum factum Ecclesiæ quam in specie nō expressit defunctus, adeo vt ignoretur quam voluerit intelligere, nō erit inualidum: nam si Ecclesiam S. Mariæ simpliciter nominauit, erit parochiali Ecclesiæ si eius sit nominis, aut eius nominis pauperiori præstandū, vel denique Cathedrali, si in ea Ciuitate, vel diœcesi nulla esset Ecclesia, quæ sub illo titulo vocaretur, nisi mens testatoris saltem per coniecturas valeat comprehendi *glos. & Panor. in d. c. iudicante, Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiep. Neapol. c. 57. num. 14. & 15. secundum noviss. impress.*

Denique generale est priuilegium siue prærogatiua huiusmodi legatorum, quod non subijciuntur solemnitatibus Iuris Ciuilis, quibus legata cætera sunt subiecta, iuxta ea quæ notant *Doct.* & præcipuè *Panorm. in c. relatum il 1. de testam.* in hoc enim præcipuè omnia ferè, quæ possent priuilegia horum legatorum recenseri, ad hoc vnum redigi facile possunt, & in solemnitate testamentorum agnoscit *Sanctar. vari. resol. q. 70.*

Num. 32. in fine. adde. ¶ refert *Modern.* vbi supra. *Rota vero dict. decis. 355. num. 1. par. 1. recent.* censuit administratores locorum piorum de administratis rationem reddere teneri soli Episcopo, nisi contraria adsit consuetudo, quo casu non Episcopum solum, sed iunctum cum illis, quibus de consuetudine redditur ratio, rationes recipere posse, *A nu. 10.* asserit ideo *Sacrem Concilij Cōgregationem* declarasse deputatos fabricæ vna cum Episcopo recipere debere rationes, quia vt constat ex declaratione, prætendebatur quod Episcopus non posset recipere rationes, stante quod ipse nunquam interuenit dum fuit reddita ratio, quæ à solis deputatis recepta fuit, & *Sacra Congregatio* resoluit contrarium, quia ex verbis Concilij tollitur etiam immemorialis: & similiter ipsa *Rota* exponendo aliam *Sacr. Congregationis* declarationem, in qua dicebatur quod ratio esset reddenda Episcopo & deputatis, ait ea ratione procedere, quia consuetudo erat quod solis deputatis redderetur, & propterea intrabat limitatio *Concilij Trid. d. c. 9. vers. quod si ex consuetudine*, vt isto casu Episcopus vna cum alijs recipere posset rationes. Vnde bene *Armend. dict. lib. 7. de Episcopis num. 79. vers. item & administratores*, decisum fuisse refert quod piorum locorum etiam exēptorum administratores nullam rationem reddentes eam Episcopo reddere tenentur: quod si alijs reddere solent, cum illis tamen præsentialiter adhibendus est Episcopus, qui quoties in d. actu ad rationem computorum adhibetur, in condemnatione, vel absolutè administratorum vnicum votum habet.

Nec Episcopū, nec canonicos deputatos à Capitulo debere exigere rationes tempore, quo recitantur Horæ Canonicæ, & diuina celebrantur asserit resolutum *Armend. d. lib. 7. de Episcopis nu. 79. vers. Neque.*

Monasteriorum administratores de illis rationem Ordinario reddere non teneri, refert decisum idem *Armend. d. lib. 7. de Episcopis nu. 79. vers. item administratores.* Et Abbates, Præpositos, & Abbatissas vitam Regularem ducentes non teneri reddere rationem Episcopo, pariter dicit declaratum à *Sacra Congreg. Armend. d. lib. 7. de Episcopis num. 79. vers. & Abbates.*

Capitulum de administratis per se de bonis Ecclesiæ tenetur reddere rationem suæ administrationis Episcopo, vt censuit *Rot. in Ilerden. visitationis 6. Aprilis 1612.* impressa per *Farin. decis. 402. p. 1. recent.*

Num. 33. in fine. adde. ¶ quibus fundamentis hanc sententiam tenet *Aloys. Ricc. in praxi aurea resol. 2.*

C Num. 36. in fine. adde. ¶ latè & elegantèr *Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 6. c. 11. per totum.*

AD ALLEG. LXXXIII. Pag. 605.

Num. 1. in fine. adde. ¶ latè *Monet. de commut. vltim. voluntat. cap. 5. num. 141. cum seqq. Aloys. Ricc. Neapol. decis. 171. part. 4.*

Num. 3. à linea 11. ibi, *cap. 2. num. 19.* adde. ¶ *Bertach. in tract. de Episc. lib. 4. par. 4. num. 7. Mari. Anton. Cuch. instit. maior. lib. 2. tit. 6. à nu. 338. Mari. Anton. vari. resol. lib. 1. resol. 112. casu 40. ad fin. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 5. cap. 33. q. 9. in princ. Franc. Leo in thesauro fori Eccles. p. 2. cap. 26. num. 29. & 34. Monet. de commut. capit. 5. à num. 318.* Vnde si testator mandauit heredi, vt intra annum construeret capellam, non potest Episcopus in fauorem hæredis tale tempus prorogare, quia id tenderet fortè in damnum testatoris, & eius voluntas non obseruaretur, quæ maximè curare debet Episcopus vt seruetur *cap. ultima voluntas 13. q. 2.* ita notabiliter tradunt *Bart. consil. 58. lib. 1. Marc. Anton. Genuen. in pract. Eccles. q. 490.*

Num. 8. in fine. adde. ¶ *Monet. d. cap. 5. num. 322.*

Num. 9. in fine. adde. ¶ Amplia hanc secundam causam, licet non omninò impossibile de facto sit vltimam voluntatem, seu dispositionem præsertim causa mortis, vt testamentum, codicillum, & alias similes dispositiones eò modo, quo emanarunt, impleri, sed solum valdè difficile *Marc. Ant. Genuens. d. c. 20. nu. 3. Cuch. d. lib. 2. tit. 6. nu. 346. Perez de Lara de Capellan. & anniuers. lib. 1. c. 14. à nu. 24. Monet. d. c. 5. num. 334.* licet *Mandos. in tit. commutatio vltimæ voluntatis, uers. sed dubium facit*, contrarium sentire videatur.

Num. 10. in fine. adde. ¶ pluribus citatis *Homobon. de examine eccles. tract. 9. c. 10. q. 27. in resolut.*

Num. 13. in fine. adde. ¶ *Vgolin. d. cap. 61. num. 5. Franc. Leo in thesauro fori Eccles. par. 2. cap. 26. num. 48. & seq. Modern. de Iurisd. par. 4. casu 74. num. 10. & 11. Monet. dict. cap. 5. num. 354.* plures refert me citato in hoc loco

Homobon.

Homobon. de examine Eccleſiaſtico tract. 9. cap. 10. q. 28. propè fin.

Num. 16. poſt finem. adde.

¶ Septima cauſa eſt, quando in Eccleſia ad cuius fauorem emanauit defuncti voluntas, negligens eſt, data enim huiuſmodi negligentia poterit Epiſcopus in alio loco, ſeu alio modo teſtatoris exequi voluntatem, ita *Lapi. alleg. 87. poſt nu. 4. Monet. d. c. 5. nu. 535.*

Octaua cauſa eſt, ſi vrgeat aliunde neceſſitas commutandi vltimas defunctorum voluntates, neque adiri poſſit Summus Pontif. tunc enim poſſe Epiſcopum illas commutare multis probat *Monet. dict. cap. 5. à num. 348* vbi *num. 352.* ampliat procedere licet tunc pateat recurſus ad Nuncium Sedis Apoſtol. ſeu Legatum etiam de Latere.

Pro complemento materiæ aduertendum duxi non poſſe Epiſcopum commutare vltimas voluntates pertinentes ad Eccleſiam ſuam Cathedralem, menſamve ſuam, aut Capituli eiuſdem Cathedralis, quia non poteſt authorizare in rebus pertinentibus ad menſam ſuã, vel ſui Capituli *cap. poſſeſſiones, de rebus Eccleſiæ non alien.* ita *Monet. d. capit. 5. num. 378.* vbi *num. ſeq.* reſoluit hodie cum Capituli conſenſu, qui probatur ratione intereſſe, poſſit vltimas voluntates ad eiuſdem menſam ſpectantes commutare.

Epiſcopus non poteſt regulariter commutare vltimas voluntates ſubditorum Prælatis inferioribus, ſeu quæ pertinent ad iuriſdictionem Prælatorum inferiorum, ſed ſolum data eorum negligentia, ita *Quarant. in tract. de Archiep. auctoritate num. 21. circa mit. Rot. deciſ. 259. num. 1. par. 2. diuerſ. Monet. d. c. 5. nu. 382. & ſeq.* vbi *num. 389.* reſoluit non poſſe Epiſcopum vltimas voluntates pertinentes ad Eccleſias, vel perſonas ab eius iuriſdictione exemptas commutare ipſis inuitis Ordinaria poteſtate, & *num. 391.* quod poteſt Epiſcopus commutare vltimas voluntates pias quoad tempus concedendo modicam dilationem ad eas exequendas, & *num. 396.* quod poteſt Epiſcopus conſentientibus Rectoribus Eccleſiarum, in quibus ſepulta ſunt corpora defunctorum, & horum hæredibus ex cauſa facultatem dare vt predicta corpora perpetuę ſepulturæ tradita ab vna in aliam Eccleſiam transferantur.

Capitulum Sede vacante Epiſcopali poteſt commutare vltimas voluntates in caſibus, in quibus de iure communi poſſet Epiſcopus, ita *Marc. Anton. Cuch. inſtit. maior. lib. 2. tit. 9. nu. 82. Monet. d. cap. 5. à nu. 427.* vbi *num. 452.* reſoluit poſſe Cardinales in ſuis titulis Preſbyteralibus, & Diaconalibus, ſi habent aliquos ſubditos, eorum vltimas voluntates commutare in caſibus in quibus poſſunt Epiſcopi reſpectu ſuorum ſubditorũ, *& à num. 454.* pariter tenet Abbates, & alios Similes Prælatos Epiſcopo inferiores habentes quaſi dicecſim etiam intra fines dicecſis Epiſcopi, atque adeo iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem poſſe commutare vltimas voluntates, prout poſſunt Epiſcopi in ſua, *& à nu. 484.* tenet Vicarium Epiſcopi regulariter non poſſe ſine ſpeciali facultate commutare vltimas voluntates etiam in caſibus in quibus poteſt de iure Epiſcopus ſi eius copia commode haberi poteſt.

Num. 22. dele, & mota vt ſequitur.

¶ Vtrum executor datus ad bona inter pauperes diſtribuenda poſſit ſibi tanquam pauperi diſtribuere? Pro parte negatiua eſt text. *in capit. ſua nobis de teſtam.* ibi, non dubitat alijs vſibus, &c. & ibi, cum ſecundum defuncti voluntatem, &c. Plane iuſſus à teſtatore pauperibus diſtribuere, diſtribuendo ſibi non facit ſecundum defuncti voluntatem argum. *l. ſi mandauero 22. §. ſi ſibi centum, ff. mandati*; deinde ſuſpectus eſt, & minus idoneus executor ſi ſibi capere poſſet, iuxta *reg. l. ſi quis legatum 6. ff. de falſis, & per totum Cod. de his*, qui ſibi adſcribunt. Propter quorum aliqua hanc partem ſequuntur *Bart.* vbi *addit. lit. B, m d. §. ſi tibi centum nu. 1. Card. in Clem. vnica, de teſtam. nu. 22.* plures citati *à Felin. in c. irrefragabili §. caterum num. 11. de officio Ordin. & à Palat. in repet. rub. §. 65. num. 42.* & in effectu huic opinioni ſaltem excepto caſu extremę neceſſitatis annuere videtur *S. Thom. 2. 2. quæſt. 62. art. 5. ad 4.* & denique oppoſitum ſolummodo in foro conſcientiæ cum auctoritate Epiſcopi, & Confeſſarij quando aliorum pauperũ grauior non fuerit miſeria, defendit *Sot. de Juſtitia lib. 4 quæſt. 6. art. 1. ad 3. col. 15. Ledeſma 2. 4. quæſt. 18. artic. 5. verſ.* ſed vtile eſt dubium, poſt *Bald. Anch. & Calderin.* quos refert, & ſequitur *Nau. in man. c. 25. nu. 123. & de orat. c. 7. num. 34.* Verum contrarium, immo indiſtinctè in vtroque foro poſſe ſibi proportionabiliter diſtribuere probatur *ex ſeqq.* Primo ex *l. 1. §. vltim. in fin. ff. de collat. bonor. & ex auth. de Sanctiſſimis Epiſcopis, §. Presbyteris autem verſ.* Diaconiſſam ibi, monaſterium accipiens, *collat. 9.* cum alijs adductis à *Card. d. nu. 22.* Secũdo facit quod executor in propoſito iuſtus eſt pauperibus diſtribuere, ſed in rei veritate, vt ſupponimus, executor pauper eſt, ergo ſi ſibi diſtribuat facit ſecundum formam mandati. Tertio expẽditur illud vulgare quod charitas bene ordinata incipit à ſeipſo, de quo *in l. præſes, C. de ſerut. & aqua c. æſtimamus*, ibi, nemo vt quam carnem ſuam, & c. c. 13. q. 2.

Quare hanc partem defendunt *Caiet. d. art. 5. ad 3. verſ.* & cum ipſe inuentor, *Palat. in repetit. rub. §. 65. nu. 42. Affict. in c. ſi inter dominum, nu. 101. & 102. Si de inueſtitura inter dominum & vaſſallum, lib. 1. fol. 97. Greg. l. 3. verbo tuitore tit. 10. par. 6. Mexia in tract. taſſa panis, concl. 1. num. 49. & concl. 6. nu. 49. verſ. tandem commiſſarius, Azqued. ad curiam Piſanam, lib. 2. c. 10. nu. 5. Menoch. de præſumpt. lib. 4. q. 125. num. 17. Spin. in ſpeculo teſtam. gl. 6. princip. nu. 10. & gloſ. 28. num. 28. Sard. de alim. tit. 1. q. 94. num. 4. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 2. nu. 55. Cald. Pereira de poteſtat. eligendi cap. 13. num. 9. Valenz. conſ. 98. Homobon. de examine Eccleſiaſtico. tract. 9. c. 11. quæſt. 32. in reſol.*

Num. 25. poſt finem adde.

¶ Vtrum ſi teſtator iuſſerit certam quantitatem expendi ſingulis annis inter pauperes, ſeu ad virgines maritandas, poſſit executor totam quantitatem in ſimul primo anno expendere? Pars affirmatiua quæ vera eſt, ſatis oſtenditur, ex reg. *l. ſtipulatio ſtia 38. §. inter certam. ff. de verb. oblig. l. poſt mortem 12. Cod. de fideicom. l. uxorem 39. §. Scæuola, ff. de legat. 3.* quibus habetur grauatum reſtituere poſt mortem poſſe ſtatim in vita reſtituere. Secundo expenditur, quod præmatura hæc diſtributio multo magis fauet animæ defuncti, arg. *c. in litteris in fine, de raptorib. c. anima 13. q. 1.* vnde melius facta, ſeu opportunius iudicari debet, quippe cum magis ſecundum defuncti voluntatem facta ſit, argum. *l. in teſtamentis 12. ff. de regulis iuris, & l. in conditionibus 19. ff. de condit. & demonſtr.* Igitur prẽmature fieri poterit, quinimò ſi teſtator ſciuiſſet hoc hæredem libenter facturum, ſtatim præcepiſſet, obſeruant *Bald. in l. poſt mortem num. 10. Dec. num. 2.* vbi *Cagnol. num. 6.* communem teſtatur *in l. cum tempus, ff. de regulis iuris, Couar. in c. tua nobis, num. 5. de teſtam. Gom. l. 17. Tauri num. 7. Mench. de ſucceſſ.*

ſuccteſſ. §. 7. num. 19. Peralt. in l. cum pater §. à filia num. 3. ff. de legat. 2. refert plures affirmans, olim & nunc ſibi veram videri opinionem *Padil. in l. vnum ex familia in princ. num. 2. ff. de legat. 2. Molin. de Iuſtit. tract. 2. diſput. 249. col. 2. in princ.* Quamuis oppoſitum, immo tempus à teſtatore præfinitum præueniri non poſſe affirmet *Bart.* communiter receptus, & plerique alij quos referunt *Couar. Mench. & Padil. citatis locis.*

A

AD ALLEG. LXXXIV. Pag. 608.

NVM. 2. poſt finem. adde.

¶ Ac proinde non Decani, Archidiaconi, aut aliorum inferiorum iudicio etiam viſitando huiuſmodi Matrimonialium cauſarum cognitionem relinquendã eſſe ſtatuit expreſsè *Concil. Trid. d. c. 20. verſic. Adhæc*, etiamſi eſſent exempti, & intellexit *Rota in vna Conſtãtien. iuriſdictionis veneris 29. Nouemb. 1617.* coram *Ottembergo*, & iterum inter deciſiones impreſſas *Reuerendiſſimi Domini mei Ioan. Baptiſtæ Coccini deciſ. 346. nu. 8.* vbi cenſuit ſub nomine Epiſcopi de quo in *Concil. Trid. d. loco* nõ comprehendi Abbates exemptos iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes. Et diſpoſitionem Concilij loco citato procedere in Decanis, & Archidiaconis, qui ſunt in diœceſi Epiſcoporum, non autem in illis, qui nullius diœceſeos ſunt, refert deciſum *Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 184. p. 4.* & cenſuit Rota apud *Mantic. deciſ. 102. nu. 7.* non loqui de Decanis & Capitulo, ſed de alijs inferioribus, qui habent iuriſdictionem priuatiuè ad Epiſcopum. Propterea diſpoſitione Concilij ſæpe citato loco interdictum eſt Decanis, ſeu Archidiaconis, vel alijs inferioribus Iudicibus criminales cauſas etiam viſitando iudicare, vti aſſerunt *Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 3. litt. A, in nouiſſ. edit. Galgan. de iure publico lib. 3. tit. 21. nu. 2. & 3.* nam minor Epiſcopo eas non agere cenſuit *Rot.* apud *Farinac. deciſ. 15. nu. 8. p. 1. recent.* Iudicare tamen poſſe illas Abbates habentes iuriſdictionem pleno iure ſpiritualem, & temporalem, reſoluit *Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curia Archiep. Neapol. deciſ. 184. p. 4.*

B

C

Num. 5. in fine. adde. ¶ *Rot. in Theatina iuriſdict. 5. Decembr. 1614.* coram *Reuerendiſſimo D. Coccino*, impreſſa per *Farin. deciſ. 610. nu. 1. p. 2. recent.*

D

Illud tamen aduertere oportet, quod *Sacra Congreg.* cenſuit, quod etiam quod inferior alleget immemorabilem, nihilominus Epiſcopus debet manuteneri, donec de ea per tres ſententias cognoſcatur, vt teſtatur *Rot. in Theatina iuriſdictionis 17. Decembr. 1612.* coram *Reuerendiſſimo D. meo Coccino Decano*, apud *Farin. deciſ. 447. num. 1. par. 1. recent.* vbi tamen *num. 5.* declarauit diſpoſitionem Sacri Concilij eſſe intelligendam quoad manutentionem dandam inferiori, qui docet de priuilegio, & poſſeſſione ſecundum terminos *c. cum perſonæ, de priuileg. lib. 6.* ſed in hoc receſſit poſtea in alia ſupradicta *Theatina iuriſdict. 5. Decembr. 1614.* cenſens Epiſcopum habere non ſolùm de Iure, ſed etiam vigore *Concilij Trident.* fundatam intentionem in cognitione cauſarum criminalium, & matrimonialium infra limites ſuę diœceſis, & donec de contraria immemorabili diſcutitur, manutenendum eſſe in ſua poſſeſſione, ac proinde per Concilium eſſe ſublatam quadragenariam cum titulo, ſeu priuilegio, ad quod propoſitum eadem *Rota in vna Marſicen. iuriſdictionis 26. Aprilis 1609.* coram *Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo*, impreſſa per *Farin. deciſ. 248. nu. 1. par. 2. recent.* aſſerit *S. Congreg. Illuſtriſſimo-*

E

rum Cardin. Concilij Trid. interpretum cenſuiſſe Decretum *Concilij Trid. d. c. 20. §. ad hæc*, non excludere immemorabilem, ſed donec de illa conſtiterit per tres ſentẽtias conformes non inferiorem, ſed diœceſanum Epiſcopum debere interim huiuſmodi cauſas cognoſcere, *& num. 2.* cenſuit immemorabilem debere probari cum requiſitis, de quibus in *gloſ. fin. cap. 1. de præſcript. lib. 6.* quam ſequuntur ibi, *Lap. & Franch. num. 16.* & cæteri ſcribentes, *Couar. in reg. poſſeſſor p. 2. §. 3. num. 7. Verall. deciſ. 71. par. 1.* videlicet per teſtes diſponentes de viſu per quadraginta annos ante litem motam, & habentes congruam ætatem, qualis eſt annorum 54. vt latè *in d. Marſicen.* iuriſdictionis habetur.

AD ALLEG. LXXXV. Pag. 613.

NVM. 2. in fine. adde. ¶ *Rot. deciſ. 437. nu. 2. in princip.* apud *Farin. p. 1. recent. Camill. Caut. in princ. tract. Epiſc. in princ. à n. 1. tom. 15. tractatuũ Doct. p. 12. fol. 534. Paul. Rom. de penſion. c. 4. nu. 10. Dec. in cæx parte num. 15. de offic. deleg. vbi quod poteſt reſeruari in actu collationis & conf. 142. nu. 3. Caccialup. eod. tract. 413. nu. 4. Riminald. conf. 298. num. 26. Gamb. de officio legati lib. 6. à num. 77. Hippol. Riminald. conf. 298. nu. 26. Nicol. Garc. de benef. p. 1. c. 5. à nu. 225. Filliuc. tract. 42. de penſion. c. 3. num. 4. Rot. deciſ. 166. nu. 4.* apud *Farin. p. 2. recent.* vbi reputat iuſtam cauſam, videlicet amorem quo Epiſcopus ſuum ex fratre nepotem proſequebatur ad text. *in cap. ddecto*, vbi notãt DD. *de præb.* & quo commodius Sacrę Theologiæ operam dare poſſet ex traditis per *Rebuff.* loco proximè citato *num. 23.*

Iuſtam ſimiliter cauſam reputat eadem *Rot. in vna Meliten. Canonicatus 9. Martij 1595.* coram *Illuſtriſſimo D. meo Card. Millino*, impreſſa per *Marcheſan. de commiſſion. par. 1. §. 2. pag. 611.* quia ille ad cuius fauorem Epiſcopus penſionem impoſuerat, originarius Meliten. erat & in Vrbe ſacris litteris operam dabat, quæ cauſa reſpicit vtilitatem non ſolùm illius particularis Eccleſiæ, ſed etiam vniuerſalis, quæ ad ſuum regimen iuris litteratis maximè indiget ex dictis ſupra *Allegat. 46. à princip.* & iſta cauſa eſt adeo fauorabilis, vt Epiſcopus poſſet etiam contra Canones diſpenſare *Rom. conſ. 325. num. 8.* cum maiori parte Capituli, & cõtradicente minori parte, poteſt ſtatuere, vt quilibet Canonicus de ſuis præbendis conferat alicui pauperi ſcholari ſtudenti certam quantitatem ſingulis annis in ſubſidiũ *Abb. in c. vlt. num. 2. de ijs*, quæ fiunt à maiori parte *Cap. Bologn. in auth. habita nu. 387. C. ne filius pro patre, Bottæ. de Synodo Epiſcop. par. 3. concl. 17. in 9. col. art. 1. Rebuffi de priuileg. ſchol. princip. 42.* Et aduerte quod penſio ab Ordinario impoſita cauſa non iuſtificata eſt nulla, non ſimoniaca, vt tenuit *Rot. in d. Meliten.*

Num. 11. poſt finem. adde.

¶ Poteſt Epiſcopus ex officio ceſſante pacto mandare quod recipiens beneficium pinguius ſoluat aliquã penſionem ſuo tempore duraturam ad coæquandos fructus vtriuſque beneficij permutati, vt per *Anchar. conſ. 279. quæſtio proponitur verſ. ex qua cauſa nu. 1. Rot. in Meliten. canonicatus 5. Martij 1595.* coram *Illuſtriſſimo Card. Millino, & in Albiganen. confidentiæ 6. Martij 1606.* coram *Illuſtriſſimo Card. Marquemontio, Flamin. de conferent. quæſt. 28. nu. 120. in princip. & in fine, verſ. ad coæquandum, Redoan. de ſimonia p. 2. c. 21. num. 34. cum ſeq.* plures quos refert, & ſequitur *Steph. Gratian diſcept. forenſ. c. 617. nu. 1. & 2.* vbi *num. 5.* reſoluit quod quam-

uis

uis regulariter Ordinarius non possit reseruare pensiones, cum illæ non reseruentur, nisi auctoritate Papæ ex *decis.437.nu.2.p.1.recent.* tamen hoc intelligitur sine iusta causa, nam ea existente passim permittitur talis reseruatio, videlicet pro bono pacis, vel pro studio alicuius scholaris pauperis, vel in vtilitatem Ecclesiæ, pro concordia litis, pro pauperibus, & egenis, pro benemeritis, pro vsu pio, pro renunciantibus ex causa renunciationis loco alimentorum in quantitate moderata, & non ex pactione partium, *& num.* 18. quod non sufficit assertio Episcopi dicentis causam intervenisse in similibus pensionibus, per eum reseruatis, & ideò aliunde debet constare de causa, *& d num.* 9. notat, vt talis pensio reseruetur per viam quantitatis pecuniæ, bladi, vel vini, non autem per viam quotæ, videlicet quod detur tertia, vel quarta pars reddituum, *& d num.* 12. obseruat quod in casu quo Episcopus potest reseruare pensionem, istud intelligeretur, & reseruatio solum fiat vsque ad vitam onerati, itaut tantum teneatur ad talem pensionem primus oneratus, non autem successor in illo beneficio.

Amplia in quolibet Regularium superiore in beneficijs suæ Religionis, quæ ad proprietatem non transeunt in Religiosum, vt fuit dictum in Troiana pensionis 25. *Iunij* 1610. coram *R.P.D.meo Pirouano*, vbi ampliatur etiam ad omnem generalem præceptorem Militiarum, veluti magnum Magistrum Religionis Hierosolymitanæ, in commendis tantum suæ Religionis spectantibus ad illum ad fauorem Religiosorum, siue Equitum eiusdem Religionis.

Num. 12. post finem. adde.

¶ Poterunt tamen eas imponere etiam non consulto Papa in casu remunerationis faciendæ, vt aduertit *Hieron. Gig. in tract. de pensionib. q. 6. num. 2.* nam ob causam remunerationis multa diœcesanus Episcopus potest quibus aliàs interdictus esset ex *Ias. in l. ex hoc iure, num. 60. ff. de iustit. & Bened. Canophilo in repet. extrauag. ambitiosæ num. 52. de rebus Eccles. non alien. ac Tiraquel. in d. l. vnquam verbo donatione largitus, nu. 27.* Labor enim ac sudor cuiuscunque virtuosè operantis, & in Republ. auxilium afferentis remunerandus est, *c. fin. 7. q. 1.* vbi *glos. verbo laborem, cap. charitate vers. insuper, cap. si quos de seruis*, vbi *glos. verbo benemeritos*, 12. q. 1. *Ioan. Lup. in repet. rub. de donat.* inter virum & vxorem §. 50. *nu. 25. & 28. Leazes in cons. pro Marchione de los Valer. in oppido de Mula, in 3. fundamento pro eo, in fine, in §. prædictis satis, num. 2. 7. & 8. Petr. Lenand. de priuilegijs Doctorum par. 3. q. 12. nu. 26.* Et nihil magis necessarium esse in optima constituta Republ. quam in referenda gratia ex Cicerone commendat *Paleotb. de Sacri consistorij consultationibus p. 3. q. 1. vers. præterea.*

Adeò quod Arrianorum fautor, & Christianorum persequutor Constantius Imper. cum sanctissimum Pictauiensem Episcopum Hilarium misisset in exilium, ipsum tamen ab exilio reuocauit, non ex eo tantum quod accuratum librum scripsisset; (licet hoc sudoris, ac vigiliarum negotium sit, vt experti sciunt, & ex Luca de Pena commendat *Rebuff. de nominat. quæst. 21. num. 49. & tetigit Dionys. Paul. in floscul. de clericorum excellentijs in præam. num. 11.* ex quo comprobari potest illa Angeli doctrina, quod cum auctori proprius codex manuscriptus furatur, actio illi competat tãquam pro magno furto, vt refert & sequitur *Menoch. de arbitrar. casu 295. nu. 10. & 11.*) sed ob eam præcipuè causam quod ipsi Imperatori librum illum detulisset, vt Breuiarium Romanum restatur ad diem 14. *Ianuarij in dict. §.* Hæc igitur animi gratitudo, & accepti beneficij remuneratio, quæ in laicis per prædicta laudabilis est, laudabilior quidem in Ecclesia, & Ecclesiasticis viris erit, cum præcipuè hac antidorali obligatione teneantur, *cap. liberti d. 2. vers. pro remuneratione, c. quicunque, cap. Ecclesiasticis, vbi gl. verbo voluntarijs, 12. q. 2. & commendat Nau. de Ecclesiasticis reddit. q. 1. §. 36. moneo, Iacob. Simoneta de reseruat. q. 3. num. 5.* vbi *Paul. Granut. in verbo Ecclesiasticis, num. 13. Redoan. de rebus Ecclesiæ non alien. rub. 21. de causa incommodatis nu. 23. & seq.* dicens vtile esse Ecclesiam remunerare benemeritos, vt inuitentur homines ad illi benefaciendum.

Verum autem Episcopus tempore perceptæ libertatis Ecclesiæ, quam à manu laici, vel alterius vendicauit sibi, valeat censum constituere; dubium tangit *Abb. à num. 1. in cap. Ecclesius 9. de censib.* circa illius intellectũ; negatiue videtur respondere text. ibi, de manibus laicorum eripiunt, & ibi, prohibemus imponi, & ibi, præter Cathedraticum, iuncta reg. quod exceptio firmat regulam in contrarium *l. nam quod liquide, in fine, ff. de penu legata*, & ita exceptis iuribus Episcopalibus de quibus *in c. conquerente 16. de officio Ordinar.* neque censum, neque aliud onus valet Episcopus exigere quocunque casu eius industria à manu laicorum Ecclesia liberetur, veluti si decima alicuius Ecclesiæ in feudum à laicis detineantur *c. cum Apostolica 7. in fin.* de his, quæ fiunt à Prælatis, vel iuspatronatus in eadem detineatur. *c. illud 8. vers. licet, de iurepatron.* vel denique si Ecclesiæ quoad proprietatem, vel quoad censum detineantur, *d. c. Ecclesius*, obseruat *glo. Innoc. Anton. Card.* & omnes ibi, qui bonam reddunt rationem, sic text. illum intelligentes, & ampliantes laicis, siue iustè, siue iniustè aliquo ex prædictis modis Ecclesias detinentibus, ratio est, quia vtroque casu viget *Concilij Lateranen. prohibitio in cap. prohibemus, de censib.* & tandem quia *dict. cap.* Ecclesijs indistinctè loquitur de Episcopo Ecclesiam liberante, siue iustè, siue iniustè à laico detineatur. Non obstat quod eo casu, quo iustè à laico detinetur, Episcopus nõ tenetur ex officio ad liberandum, ac subinde cessat ratio propter quam exigere censum prohibetur; respondetur enim cum *Cardin. in dict. cap. Ecclesius in fin.* etiam eo casu obligationem ex debito officij considerari ad eam liberandam, quamuis iuste detineatur, cum semper ratione officij obligetur ad procurandam Ecclesiarum vtilitatem, ac libertatem *cap. vltim. de succes. ab intest. cum alijs.*

Cum supra *num.* 2. ex plurimorum Doctorum auctoritate resolueremus nullum Prælatum Papa inferiorem posse imponere perpetuam pensionem, quod quidem existente legitima causa, & in certis casibus ex S. Rotæ decisionibus declarãdum esse duximus, nunc restat videre qui sint illi casus, & deinde an ex noua *Constit. Pij V.* contra confidentias, aut aliter illis sit derogatum. Primus igitur casus est, pro concordatione litis, & bono pacis, *cap. nisi de prabend.* Secundus pro pauperibus, & egenis *Innoc. in cap. de cætero de transact.* Tertius pro benemeritis *Oldrad. cons. 226.* Quartus pro vsu pio. Quintus pro renunciante ex causa alimentorum, quæ sint illi post renunciationem subministrãda. Sextus ad vitam constituentis beneficium sustentandam. Septimus ad coæquãdos fructus in permutatione, prout eos refert *Filliuc. tract. 42. de pensionib. c. 3. nu. 3.* Quidã existimant etiam ante *Pium V.* per nõ vsum & desuetudinem facultatẽ Episcopis concessam pẽsiones in illis casibus

fibus imponẽdi ceſſaſſe, & ab aula receſſiſſe, ita *Rebuff. de pacif. poſſeſſ. nu.* 105. Alij & ob hanc rationem, & quia *Pius V. in Conſtit. ſua* contra confidentias illam abrogauit, ita *Flam. de confident. q.* 28. *num.* 120. & 121. At alij melius putant non obſtante dicta *Conſtit. Pij V.* facultatem hanc in Epiſcopis adhuc remanere, ita *Nicol. Garc. de benefic. p.* 1. *cap.* 5. *num.* 313. *Fillinc. d. tract.* 42. *c.* 3. *num.* 5. vbi obſeruat nullam facultatem per dictam Pij Conſtitutionem eſſe Epiſcopis abrogatam, qua prius vti licite poſſent, ſed tantummodo punitam impoſitionem penſionis ab ipſis factam ſine cauſa, & hoc non in omni caſu, ſed in collatione beneficij.

AD ALLEG. LXXXVI. Pag. 615.

Num. 1. linea 1. ibi, Canonica, adde. ¶ portio, id eſt pars à Canonibus inſtituta, vel approbata. eſt duplex, vna quæ debetur Eccleſiæ Parochiali, ſeu Rectori de ſingulis legatis, aut relictis factis Eccleſiæ apud quam eligitur ſepultura; *cap. cum ſuper de ſepultur.* de qua in præſenti à nobis nihil agendum eſt; altera quæ debetur Epiſcopo ab Eccleſiis ſuæ diœceſis: alia quæ debetur Eccleſiæ Parochiali, ſeu Rectori *c. de bis cum ſimilibus, cap. officij, de teſtam.*

Num. 2. in fine. adde. ¶ Super qua Epiſcopus habet fundatam intentionem de iure communi Gregor. *dec.* 519 *num.* 1. *Rot. deciſ.* 31. *num.* 5. *part.* 1. *diuerſ. & deciſ.* 403. *num.* 1. *part.* 2. *recent.* & fuit dictum in Pacem decimarum 12. *Febr.* 1608. coram *Card. Sacrato Seraph. deciſ.* 1449. *num* 4.

Num. 7. in fine. adde. ¶ Potiſſimum verò tribus ex cauſis, prima in recognitionem ſuperioritatis, ſicut cætera iura Epiſcopalia, de quibus in *d. caput. conquerente, & in cap. de quarta, & in cap. auditis de præſcript.* Secunda ob communicationem quæ inter Epiſcopum & Eccleſias ſibi ſubiectas reperitur, *cap. requiſiſti, verſic. ſecus de teſtam.* Tertia ob curam & cęleſte pabulum, quod impartitur Eccleſijs inferioribus, vt ſatis deprehenditur ex *cap.* 1. ibi, *cæleſti pabulo, de ſepultur.* conſtant omnes ex *Abb. in cap. offi. ij* 14. *nu.* 6. *de teſtam. & ex Lap. de canon. portione par.* 2. *num.* 1.

Num. 14. à linea 8. ibi, *ſequentibus.* adde. ¶ *Eraſm. à Cochier. de iuriſdict. Ordin. in exemptos part.* 4. *quæſt.* 6. *numer.* 5. me citato in hoc loco *Aſcan. Tamburin.* de Iure Abbatum, & Prælatorum tam Regularium, quam ſecularium Epiſcopis inferiorum *tom.* 1. *diſputat.* 16. *q.* 13. *in fine.*

Num. 16. in fine. adde. ¶ quam etiam poſt primam huius tract. impreſſionem impreſſam reperij, me in hoc loco citato apud *Aſcan. Tamburin. de iure Abbatum, & Prælatorum tam Regularium quam ſecularium tom.* 1. *diſput.* 16. *q.* 14. *num.* 3.

Num. 31. in fine. adde. ¶ Hæredes Baronum defunctorum ex antiqua conſuetudine ſolent dare Epiſcopo, in cuius diœceſi habent Baroniam, Regalia conſiſtentia in lecto, equo, pileo, enſe, annulo, calcaribus, & ocreis, ſed paucis abhinc annis dubitatum fuit in *Sacra Congregat.* ſuper conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium inter Archiepiſcopum Hydruntinum & Alexanenſem, an ſi Baro moriatur in diœceſi alterius Epiſcopi, ſint ne huiuſmodi Regalia Epiſcopi illius vbi eſt Baronia, vel illius vbi moritur; nam cum obierit Ioannes Baptiſta Gallone Baro terræ, ſeu caſalis nũcupati Specchio delli Vroſci in diœceſi Hydruntina exiſtentis, procurator dicti Archiepiſcopi petijt Regalia præd. ab illius hęredibus eò quod Baroniam habuerat in ſua diœceſi, cui petitioni ſe oppoſuit Epiſcopus Alexanenſis, qui dicebat huiuſmodi Regalia ad ſe ſpectare, ſub prætextu quod dictus Baro licet poſſideret Baroniam in diœceſi Hydruntina, deceſſit tamen in terra Trimaſci Alexanenſis diœceſis, & propterea Regalia ſibi deberi ratione funeralium & ſacramentorum. Quo negotio delato ad eandem *Sacram Congregationem Illuſtriſſimo Lancellotto* referente, fuit reſolutum ad fauorem Archiepiſcopi Hydruntini, *& Sacra Congregatio* ſe fundauit alteri ſimili deciſioni factæ de anno 1600. inter eundem Epiſcopum Hydruntinum, & Epiſcopum Licienſem, cum enim quidam Baro Caſalis nuncupati Caſtri diœceſis Hydruntinæ deceſſiſſet in Ciuitate Licij, Epiſcopus Licienſis prætendidit ſibi deberi Regalia prædicta ratione ſepulturæ & Sacramentorum, quæ in dicta Ciuitate fuerant miniſtrata dicto defuncto, delato negotio ad eandem *Sacram Congregat.* ad relationem Illuſtriſſimi Gymnaſij fuit reſolutum Regalia ſpectare Archiepiſcopo Hydruntino, in cuius diœceſi erat Baronia, non autem Epiſcopo Lycienſi, in cuius Ciuitate Baro deceſſerat, ita refert nouiſſimè *D. Iulius Laur.* multis nominibus à me commendandus *tom. primo, variar. elucubr. titul.* 2. *de priſca, & recenti funerandi more cap.* 3. *numer.* 204. vbi ſubdit rationem huius reſolutionis eam eſſe poſſe, quia iſta Regalia non dantur ratione ſepulturæ & ſacramentorum, ſed Baroniæ.

Num. 40. à linea 4. ibi, *numero quinto* adde. ¶ *Bellet. diſquiſit. cleric. part. prima, titul. de clerico debitore §. decimo quinto numero ſeptimo, verſic. appellatur*, & quandoque nuncupatur ſynodaticum, quia in Synodo datur *capit. olim de cenſibus Hoſtienſ. in diſt. capitul. conquerente, numero duodecimo, Bellet.* loco citato.

Num. 42. in fine. adde. ¶ *Bellet. diſt. tit. de clerico debitore §. 12. num.* 13.

AD ALLEG. LXXXVII. Pag. 620.

NVM. 1. in fine. adde. ¶ *Bellet. diſquiſition. clericor. part. prima, titul. de clerico debitore, §. duodecimo.*

Numer. 5. à linea 8. ibi, *exceſſ. prælat.* adde. ¶ & demum per cenſuras poſſe ipſum Epiſcopum compellere ſibi ſubditos ad charitatiuum ſubſidium ſoluendum reſoluunt *Alexand. de Neue conſil.* 58. *num. quinto, Boer. deciſ.* 136. *numero primo & ſecundo, Hoſt. in capit. cum Apoſtolus de cenſibus numero ſeptimo & octauo*, vbi *Abb. num. quinto Innoc. Anch.* & alij, *Bellet. diſt. §.* 12. *num.* 15.

Num. 6. in fine. adde. ¶ Et noca pro huiuſmodi ſubſidio charitatiuo poſſe relaxari executionem non obſtante appellatione *Caputaquen. deciſ.* 228. *part.* 1. quem refert *Bellet. diſt. §.* 12. *nu.* 34.

Num. 8. in fine. adde. ¶ Et hoc intelligendum eſt ſemper, quando ille ex ſuo proprio, vel per ſe non poteſt ſatisfacere, niſi petat tale ſubſidium charitatiuum *Hoſt. in cap. cum Apoſtolus §. prohibemus num.* 7. vbi *Abb. numer.* 5. *ante fin. de cenſib. Alex. de Neue conſ.* 57. *num.* 1. *& conſ.* 58. *nu.* 1. *& 4. Menoch. de arbitr. caſu* 520. *nu.* 10. *Bellet. d. §.* 12. *nu.* 6.

Num. 11. in fine. adde. ¶ *Alex. de Neue conſ.* 58. *num.* 3. *Berti. conſ.* 81. *nu.* 40. *vol.* 1. *Bellet. d. §.* 12. *nu.* 8.

Num. 14. in fine. adde. ¶ *Leli. Zecbi. de Repub. Eccles. tit. de Card. num. 9. Mars. Antonin. Cucb. lib. 2. institut. moral. tit. 4. Anast. f. Germon. de indultis Cardinal.* & alij apud *Homobon. de humana vita stat: b. cap. 5.* paulò post *princ. par. 1.*

Num. 15. in fine. adde. ¶ de quo etiam *Abb. in d. c. cum Apostolus, num. 5. in fine. Alex. de Neuo d. cons. 58. nu. 9. Boer. d. decis. 133. num. 9.*

Num. 26. in fine. adde. ¶ *Alex. de Neuo cons. 57. num. 2. Bellet. d. §. 12. num. 8.*

Num. 29. in fine. adde. ¶ *Boer. decis. 134. nu. 2. Menoch. casu 178. nu. 5. Bellet. d. §. 12. nu. 4. vers. secunda.*

Num. 30. in fine. adde. ¶ *Franc. Marc. quæst. 472. num. 1. Bellet. d. §. 12. nu. 4. vers. sexta.*

Num. 35. post finem. adde.

¶ Octauò quando Ecclesias formaliter visitat, *Abb. d. c. conquerente, nu. 2. vers. tertio decimo, Socin. de visitat. lib. 1. q. 13. princ. q. 6. Boer. decis. 133.* quos refert, & sequitur *Bellet. d. §. 12. nu. 4. vers. quarta.*

Num. 42. post finem adde.

¶ Cardinales non tenentur ad onus subsidij, charitatiui pro beneficijs, quæ possident *Roman. consil. 489. nu. 1 & 4. Cephal. cons. 2. nu. 10. vol. 1.* quos refert, & sequitur *Bellet. d. §. 12. nu. 25.*

Num. 44. in fine. adde ¶ *Mant. cons. 1. num. 90. vers. non obstat quarto lib. 1. Bellet. dict. §. 12. num. 36. vers. ex distributionibus.*

Num. 49. in fine. adde. ¶ *Alex. de Neuo cons. 57. nu. 2. & cons. 58. num. 2. Boer. decis. 135. nu. 3. Bellet. d. §. 12. num. 19. cum seqq. vbi nu. 21.* obseruat iudicem arbitrari debere beneficium non fore decimabile propter paupertatem.

Num. 50. in fine. adde. ¶ Minus possunt grauari huiusmodi subsidijs, & decimis etiam Papalibus Moniales Pauperes, quarum redditus, & prouentus sunt adeò tenues & exiles, quod de illis sustentari nequeant, sed pro vitæ suæ sustentatione coguntur publicè mendicare, vel artificio manuum suarum, vel ex sustentatione parentũ victum procurare *Gemin. d. cons. 85. num. 25. usque ad finem*, quem sequitur *Rebuff. cons. 124. col. 2. vers. item Bonifacius VIII. Bellet. d. §. 12. nu. 23.* vbi *nu. 24. ex Consti. Pij IV.* tenet ad huiusmodi subsidium non teneri Moniales non habentes redditus vltra summam quatuordecim ducatorum auri de Camera pro victu cuiuslibet Monialis alios redditus non habentis.

AD ALLEG. LXXXVIII. Pag. 624.

Num. 7. in fine adde. ¶ *Iuli. Lanor. d. p. 2. c. 21. num. 18. & 33. Sanctarel. de Iubileo anni sancti c. 3. dub. 2.*

Num. 8. in fine. adde. ¶ *Lanor. d. p. 2. cap. 11. nu. 45. cum seqq.* vbi refert metipsum in hoc loco.

Num. 10. in fine. adde. ¶ Nam prætextu generalis commissionis Vicarius Indulgentias concedere non potest, vt dixi *alleg. 54. num. 90.*

Num. 12. in fine. adde. ¶ me citato in hoc loco *Lanor. d. p. 2. cap. 12. num. 8. & 21.* vbi *nu. 9.* quærit an saltem sic censura innodatus possit delegare vices suas alteri Episcopo vt concedat indulgentias. Vtrum autem Prælatus putatiuus seu præsumptus possit concedere indulgentias, vide *Felin. de indulg. in fine, Burgos. de irreg. tit. 8. de indulg. Episcopi nu. 4. Sanch. de Matrim. lib. 3. disp. 22. nu. 54. Lanor. d. p. 2. c. 12. nu. 12.*

Num. 13. in fine. adde. ¶ Vnde etiam fit Episcopum seu Archiepiscopum non posse in loco exempto concedere indulgentias cum sit potestas dignitatis, & iurisdictionis Episcopalis, vt post *Zabar. Anch. & Vital.* resoluit *Quarant. verbo Archiepiscopi auctoritas esti. 31. in fine, Lanor. d. cap. 11. num. 10.*

Num. 14. in fine. adde. ¶ *Lanor. d. p. 2. cap. 11. num. 18. Sanctarel. d. cap. 3. dub. 2. litt. C.* Ratio autem quare Episcopis limitata extitit potestas in concedendis indulgẽtijs ea fuit, ne in tanta Episcoporum multitudine hac potestate abutentes superfluas, & indiscretas concederent indulgentias, quod annuit *Alex. III. in c. quod autem, & Innoc. III. in Concil. generali Lateranen. d. cap. cum ex eo, Cardub. q. 12.* si nunc probatur, *Triumph. q. 29 art. 6. Soar. tom. 4. disp. 55. sect. 3. nu. 5. Lanor. d. c. 11. numer. 21.* vbi *nu. 2. cum Soar.* citato loco aduertit & ponderat rationem, quare quando datur facultas dandi indulgentias in dedicatione Ecclesiæ non additur particula illa, de iniunctis pœnitentijs, prout addi solet in indulgentia quadraginta dierum, & ponit aliqua discrimina inter dictas duas indulgentias.

Num. 16. in fine. adde. ¶ Concilium generale legitime congregatum etiam plenissimas indulgentias, sicut summum Pontif. concedere posse tenent *Felin. de indulg. num. 44. Nau. in simili tract. notab. 31. nu. 2. Henriq. lib. 7. cap. 31. §. 3. Beuzon. lib. 2. c. 30. vers. quod autem in fine.* Sed merito negant *Soar. tom. 4. disput. 56. sect. 1. & Lanor. d. p. 2. c. 11. nu. 14.* dicentes in *Concil. Basilien. sess. 24.* vbi Legati aderant nomine Pont. concessas fuisse, prout asserunt respondendum, si aliquando factum reperitur, Cardinales si non sunt Episcopi de iure communi indulgentias concedere non posse, nisi ex priuilegio, vel communione generali, aut consuetudine quæ dat iurisdictionem *Hieron. à Sorbo in comp. verbo indulgentia §. secundum notab. fol. 315. Nauar. d. not. 31. nu. 17.* & tunc concedunt centum dies *Panor. in c. accedentibus, de excess. Prælat. Lanor. d. p. 2. c. 11. nu. 15.* etiam quod nõ sint Sacerdotes *Panin. de potestate Capituli Sede vacante p. 1. princ. q. 4. nu. 4. Iacob. de Graff. in aureis decis. in append. lib. 2. cap. 2. nu. 32. Lanor. loco proxime citato.* Legati Papæ possunt etiam concedere indulgentias in terminis suæ legationis ex commissione speciali, vel generali *c. si. de officio leg.* vbi *glos. Anton. 3. p. tit. 10. Siluest. verbo indulgentia nu. 4. Lanor. d. c. 11. nu. 16.* & ex consuetudine concedunt centum dies *Gambar. de officio legati lib. 8. tit. quid possunt legati circa indulgentias nu. 8.* vbi *nu. 20.* ait quod finita legatione finiuntur indulgentiæ, refert *Lanor. d. nu. 16. vers. ratio.* Summus Pœnitentiarius dat indulgentias centum dierum, non quod adsit aliquod ius, sed ex viuæ vocis oraculo, aut consuetudine Papa sciente, & tolerante *Azor. dict. cap. 55. versic. sexto quæritur, Nauar. not. 31. num. 17. Lanor. dict. capit. 11. numer. 17.*

Num. 19. in fine. adde. ¶ *Soar. disp. 55. sect. 5. num. 1. Lanor. d. c. 11. nu. 56. Sanctarel. d. c. 3. dub. 2. litter. L,* vbi citat me ipsum in hoc loco.

Num. 22. in fine. adde. ¶ *Lanor. dict. capit. 11. num. 39. & 40.*

Num. 23. in fine adde. ¶ refert *Sanctarel. dict. dub. 2. litt. H, & I.*

Num. 24. in fine. adde. ¶ *Lanor. dict. capit. vndecimo, num. 43.*

Num. 25. in fine. adde. ¶ *Lanor. d. c. 11. num. 36.*

Num. 27. in fine adde. ¶ *Sanctarel. dict. litt. K, Lanor. d. p. 2. cap. 12. nu. 4.*

AD

AD ALLEG. LXXXIX. Pag.627.

NVM.1.à linea 6.ibi,*de priuilegijs*,adde. ¶ intereuiente ſcilicet conſenſu Capituli collegialiter & legitimè congregati ſupra *Rot.in Theatina iuriſdictionis 26.Martij 1612.coram Card.Canalerio,impreſſa per Farin.dec.377 num.3.par.2.recent.*

— & in fine.adde. ¶ & ita retento ſemper iure obedientiali videtur permiſſum Epiſcopo eximere in ſui præiudicium,vt docet *gl.verbo traditæ in cap. viſis literis 16.q.1.*modo accedat conſenſus Capituli *Rot.dec.383. num.3.p.2.recent.* cuius meminit *D. Lotter. de re benef. lib.1.quæſt.23.nu.32.* quo accedente poſſe Epiſcopum etiam in præiudicium ſucceſſorum eximere aliquam Eccleſiam ab omni iuriſdictione, & conferre iuriſdictionem in aliena eiuſdem Eccleſiæ Prælatura tradit *Cald.d.conſ.5.*per totum,qui ſub *num.1.* videtur firmare hoc caſu tractari de leui præiudicio Epiſcopi, quia nihilominus apud eum remaneat omnis poteſtas, & iuriſdictio Epiſcopalis in alijs Eccleſijs & perſonis ſuæ ciuitatis,& diœceſis,ſequitur *Dec.conſ.152.ſub num.3. verſ.non obſtat*, & ſub hac eadem diſtinctione videtur tranſire Rot.*decis.447.nu.1.p.1.recent.& decis.382.ſub nu.3.p.2.etiam recent.*

Num.2.in fine.adde. ¶ *Gambar.de officio & poteſtat.Legati de latere lib.2.tit.de variis Ordinariorum nominibus, nu.180. Abb.in c. cum venerabilis nu. 4. de cenſib. Sbroz. de officio Vicarij lib.1.q.51.num.2. Mandoſ. de ſignatura Gratiæ §.exemptiones ab Epiſcopis col. 1. verſ. eximere proprie, Eraſm. à Cochier. de iuriſd. Ordinarij in exemptos p.1.q.3.num.13.* late & eleganter *D. Lotter.in tract. de re benef.lib.1.q.13.à num. 34.* Ratio autem eſt,quia iuriſdictio totumque ipſum ius Epiſcopale pertinet ad Eccleſiam,non autem ad perſonam Epiſcopi, proindeque neque ipſe poteſt dare, vel remittere id quod ſuum nõ eſt *Ioan. Andr.in d.c.cum venerabilis ſub nu.7.verſ. item abſurdum eſt, de cenſibus, & cum iuriſdictiones ſint Iuris publici,Bal.in c.vnic.§.ex eadem lege nu.2.* de lege Conradi,in vſibus feudorum, impoſſibile eſt vt hæc facultas ſit in alio quam in Papa, ita vt neq; eius Legato de latere id permittatur,vt docent *Abb.in c.vlt.n.1.de confirm.vtili*,quem referunt & ſequuntur *Gambar.de officio legati lib.2.in princ.nu.80.& D.Lotter.d.q.23.nu.37.*

Num.6.à linea 6.ibi,*trigeſim.quart.*adde. ¶ *Quintil.Mandoſ.in tract.de ſignatura gratiæ verbo exemptionis ab Epiſcopis, verſ.an autem exemptio, Fr.Emman.quæſt.Regular. tom.2.q.63.art.9.Aſcan. Tamburin. de iure Abbatum, & Prælatorum tam Regularium quam ſecularium Epiſcopis inferiorum tom.1.diſp.16.q.7.in fi.*

Num.10.in fine.adde. ¶ me citato in hoc loco *Aſcan. Tamburin. de iure Abbatum, & Prælatorũ tam Regularium quam Secularium Epiſcopis inferiorum tom.1.diſp.16 quæſt.10.in fine.*

AD ALLEG. XC. Pag.628.

NVM.12.in fine.adde. ¶ *Hemobon. de examine Eccleſ. tract.7.c.2.q.9.in princip.*

Num.14.in fine.adde. ¶ & ex hoc loco poſt primam impreſſionem me non citato plura mutuatus eſt *Aloyſ. Ricci. Neapol.deciſ.260.num.6.part.4.*

AD ALLEG. XCII. Pag.632.

NVM.12.in fine.adde. ¶ & ſic licebit Epiſcopis vtraq; poteſtate procedere, vt bene docent *Innoc.in c.cum ex officij nu.3.de præſcript.* vbi *Abb.à nu.18.& Felin.nu.22. Molin.de primogen.lib.2.c.10.nu.74.& 75.Sanch.in præcepta decalogi tom.2.lib.7.c.29. num.181.* vbi etiam ait quod poterit eligere alterutra poteſtate procedere.

Num.13.in fine.adde. ¶ Si vero non conſtet qua poteſtate procedat aliquis,cenſent,prout ſint *Federic. et Bobadil.citati à Sanch.loco citato*,præſumi poteſtate Ordinaria procedere,quia Ordinaria iuriſdictio eſt fauorabilior,delegata autem odioſa. Sed multo verius eſt cenſeri poteſtate delegata procedere ex his, quæ *Molin.de primogen.lib.2.c.2.nn.15.*& alter *Molin.de iuſtit.tract.2 tom.3.diſp.582.nu.2.*& in proprijs terminis *Sanch.diſt. nu.181.*prout etiam delegata iuriſdictione procedere cenſetur,ac proinde ab eius ſententia indiſtinctè ad delegantem appellandum eſt, quando vtraque procedit auctoritate,ordinaria ſcilicet,& delegata, aſſerit *Scac. de appell.q.8.num.89.*

Num.16.à linea 10.ibi,*nu.10.*adde. ¶ *Soar.de legibus lib. 6.c.15.nu.1.*nouiſſime me citato in hoc loco, *Fr. Bartholom. de Vechis in praxi obſeruanda in admittendis ad Religionis ſtatum nouitijs diſp.7.dub.1.nu.2.*

AD ALLEG. XCIII. Pag.635.

NVM.1.muta in hunc qui ſequitur modum.

1 ¶ Circa diuiſionem Conciliorum non ſatis conſtat inter ſcribentes. In duplicem enim ſpeciem partitur text.in *c.regula §.porro 3.diſt.* in generalia ſcilicet, & prouincialia. *Gloſ. vero in cap. conuenientibus verbo uniuerſalis 1.q.7.*ex tex.ibi colligit diuiſionem ſynodi, ſeu Concilij eſſe quod aliud ſit vniuerſale,aliud locale, ſed reprobatur communiter; addunt enim DD. tertiam ſpeciem; ſic diuidentes, quod aliud ſit vniuerſale, ſeu generale,ideſt omnium Prælatorum Orbis ſub Romano Pontif.de quo *Gratian.*per totam *16.& 17.diſtinct.* Aliud prouinciale,ideſt Epiſcoporum alicuius prouinciæ ſub ſuo Metropolitano, de quo *Gratian.* per totam *18.diſtinct.* Aliud Epiſcopale, ideſt clericorũ vnius diœceſis ſub ſuo Epiſcopo,de quo agit tex.*in c.2.& ultim. 18.diſt.& in c.quod ſuper his,de maiorit. & obed.* & illud ſecundum communẽ loquendi vſum dicitur Synodus, *vt in c.ſicut olim,in princ.* ibi, prouincialia non omittant Concilia,*iuncto fine*,ibi,*in Epiſcopalibus ſynodis, de accuſat.*atque ita hanc trimembrem diſtinctionem tradit *gl. in ſum. 17.diſt.recepta ex multis de quibus, Henric. Botta. in tract.de ſynodo 1.p.nu.4.Turrec.lib.3.c.3.* Addunt alij quartum genus, ſcilicet Conuentuale ſeu Monachale, quod propriè dicitur Capitulum, de quo in *c.in ſingulis,& in c.ea quæ,de ſtatu monach.* Quintum etiam genus alij addunt,ſcilicet nationale,in quibus ſcilicet conueniunt omnes Epiſcopi vnius nationis, ſeu Regni præſidente Primate, ſeu Patriarcha: Vnde in hæc quatuor membra,ſcilicet vniuerſalia,nationalia, Prouincialia, & Epiſcopalia diuidit omnia Concilia Cardin. Bellarmin.de Concilijs *lib.4.capit. 4.* circa quam diuiſionem quid ſecurius tenendum, dicam alibi commodius, interim tamen vide *Vgolin.de officio Epiſcop.c.48.à princip. Azor.inſtit.moral.p.2.lib.3.c.47.q.1.quæſt.8.nu.100. verſ.Concilium, Piaſi g.in praxi Epiſcop.p.2.c.2.pag.109.* De ſynodo vero Epiſcopali,ſeu diœceſana, de quo noſter eſt ſermo,& materia quam tractamus, exigit, tractatus integros edidere *Henric. Botta. Michael Thomaſius*, & nouiſſime *Ioan. Anton. Maſſobrius*, ſecundum Romanam impreſſ.

Num. 2. in fine. adde. ¶ nisi habita sit prouincialis synodus, quia tunc diœcesana esset celebranda intra sex menses *Massobr. de synodo Episcopi c. 2. dub. 5.* vbi cum *Botta, in simili tract. p. 1. q. 8.* obseruat huiusmodi synodum debere celebrari extra tempora abstinentiæ, & dies festos, nec in hyeme, aut tempore collectionis fructuum, & idem *Massobr. dict. dub. 5. in fine*, ait huiusmodi sex menses non incipere currere statim post celebratum & dissolutum Concilium prouinciale, sed de his detrahendum esse tempus, quo Episcopus redire potuit ex Concilio, quia interim censetur impeditus.

Num. 4. post finem. adde.

¶ Potest quoque electus, & confirmatus in Episcopum, nondum tamen consecratus synodum congregare, vt post *Innoc. in cap. transmissam in fine, vers. sequitur, de elect.* resoluunt *Botta. de synodo par. 1. quæst. 6. & Massobr. in simili tract. cap. 2. dub. 1.* Episcopum vero nominatum à Rege ante prouisionem Papæ non posse synodum congregare, concludunt *Botta. d. p. 1. q. 6. num. 36. & Massobr. d. c. 2. dub. 2.* resoluentes idem in electo non confirmato, dummodo non sit exemptus, & immediatè subiectus Papæ, vel sit vltra Italiam in valde remotis partibus, quia tunc posset administrare per *cap. nihil §. fin. de elect.* An autem Episcopus electus, confirmatus, & consecratus, qui nondum tamen est adeptus possessionem, possit Synodum congregare; vide *Botta. dict. quæst. 6. num. 39. & Massobr. dict. c. 2. dub. 3.* Capitulum Sede vacante potest, immo debet, singulis annis synodum congregare, vt per *Pauin. de potestate Capituli Sede vacante p. 1. q. 7. vers. ex præmissis, & q. 10. Botta. part. 1. quæst. 6. num. 40. Massobr. d. cap. 2. dub. 4.*

Per edictum generale, vel etiam speciales litteras cõgregandam esse synodum probat *Massobr. dict. capit. 2. dub. 7.* In propria scilicet diœcesi, vel extra illam, de licentia tamen Ordinarij loci iusta existente causa, *Botta. d. p. 1. quæst. 9. num. 57. Massobr. d. cap. 2. dub. 8.* Consueuit autem celebrari in Ecclesia; sed potest etiam extra, & in loco priuato, idem *Botta. d. par. 1. q. 9. num. 56. Massobr. d. cap. 2. dub. 9.*

Num. 7. à linea 4. ibi, *vers. 4.* adde. ¶ *Laurent. de Pierin. in exposit. constit. 2. Iulij 11. pro suo ordine Minimor. nu. 65. tom. 1. Ascan. Tamburin. in tract. de Iure Abbat. tom. 1. disp. 29. q. 5. nu. 4. cap. 2. nu. 2.*

Num. 8. in fine. adde. ¶ *Massobr. d. cap. 2. dub. 2. nu. 2.*

Num. 9. muta sic. ¶ Quo autem ornatu, & amicto in dicta synodo vti debeant, habetur expresse in *cap. vt Apostolicæ, de priuileg. lib. 6.* in quo statuitur, vt Abbates, quibus ex priuilegio concessum est, vt Mitra, & alijs Pontificalibus vti possint, in Concilijs scilicet prouincialibus, & synodis diœcesanis Mitras auri phrigiatas, non tamen aureas, vel argenteas laminas habentes gestare poterunt; quod si exempti non sint, simplicibus albis planis vtantur, tradunt *Speculat. lib. 4. par. 4. rub. de priuileg. & excess. priuil. nu. 6. Card. Iacobat. de Concil. lib. 1. rub. de loco sedium in Concilio vers.* post præmissos sedebunt Abbates, *Boer. de auctorit. magni Concilij part. 1. num. 15. Ascan. Tamburin. in tract.* de iure Abbatum, & Prælatorum tam Regularium quam secularium Episcopis inferiorum *tom. 1. disput. 19. q. 5. in fine.*

Num. 12. in fine. adde. ¶ Vicarius Episcopi an sit de illis, qui interesse debeant in Synodo, negat *Maresc. variar. resolut. lib. primo caput. 69. numero tertio*, contra quem tenet *Massobr. cap. 3. dub. 4.*

Num. 23. in fine. adde. ¶ *Botta de Synodo Episcopi par. tertia act. 18. numer. 104. Massobr. in simili tractat. capit. quarto, dub. 41. Putt. decis. 353. libr. primo, in correctis.*

Num. 25. in fine. adde. ¶ *D. Lotter. de re benef. lib. 1. q. 21. à num. 97.*

Num. 26. in fine. adde. ¶ Capitula vero quæuis potest de iure statuta condere in ijs, quæ vniuersalem statum suæ Ecclesiæ, vel interesse Episcopi minime concernũt etiam sine Episcopi consensu *glos. verbo statutum in c. 2. de verb. signif. lib. 6. Calder. cons. 2. numer. 2. de constitut.* vbi eatenus exigi vult consensum Episcopi quatenus expresse requiritur, *Butr. in capit. constitutus num. 25. de rescript.* qui tamen facit differentiam inter Capitulum Cathedralis, & alia Capitula Collegiatarum inferiorum *Abb. in capit. cum accessissent numer. quarto*, & ibi *Dec. num. 8. de constitut. Ferret. consil. 286. num. 1.* veluti in ordinatione chori, vt fuit decisum *in Illerden. Statuti 19. Martij 1577.* coram *Corduba*, & vbi accedit Episcopi consensus potest statuere etiam circa ardua, & congruentia vniuersalem statum Ecclesiæ *Capr. reg. 9. num. primo. Scraph. decis. 1447. num. 1. & 2.* & fuit dictum in *Padnana sedilium 18. Maij 1618.* coram *Cardin. Sacrato*, vbi etiam fuit animaduersum consensum Episcopi hoc casu colligi ex scientia, & ipsius tolerantia, refert *D. Lotter. de re benefic. lib. primo, quæst. 14. numero 88. cum seqq.*

Num. 29. in fine. adde. ¶ *D. Lotter. d. lib. 1. q. 21. n. 100.*

Num. 30. post finem. addc.

¶ Amplia vt etiam nulla Religio condere possit statutum contra ius commune Canonicum, nisi speciali priuilegio hanc ei facultatem concedente decoretur, vt aperte sumitur *ex c. quod super his, de maiorit. & obed. ibi dunt Fr. Emman. q. Regul. tom. 1. q. 10. artic. 3. & tom. 3. q. 11. art. 1. circa med. Mirand. in man. Prælat. tom. 1. q. 19. art. 7. vers. secundo præmitto, Soar. de legib. lib. 6. c. 26. n. 7. Duard. in Bullam Cœnæ lib. 1. c. 1. q. 1. n. 7. Greg. dec. 267. nu. 7. & 8.* Et tunc statutum dicitur contra Ius Canonicum, quando aliquid contra aliquem Canonem, vel legem Pontificiam disponit, vt censuit *Rot. decis. 297. n. 1. par. 1. recent.* exempli gratia, statutum excludens à beneficijs certum genus personarum dicitur contra ius, vt fuit dictum *in Rota decis. 65. nu. 7. par. 1. recent.* quia est contra *cap. ad decorem, de institut.*

Verum licet Episcopus ex supradictis non possit statuta condere contra Ius, bene tamen potest præter ius *c. fi. vbi glo. & Doctores hoc notant de constit. Bal. in c. cum dilectus nu. 13. de consuet. Cald. cons. 5. nu. 2. de constitut.* prout eos refert *Rot. in Burgen. de Velorado 9. Iunij 1599.* coram *D. Litta*, impressa per *Farin. decis. 15. nu. 2. par. 2. recent.* Obseruandum est quod statutum factum à Capitulo circa rem licitam & confirmatam ab Episcopo, est *valid*um *c. 2. §. cæterum*, & ibi *glos. verbo statutum, de verb. signif. in 6. Oldrad. cons. 259. num. 4. in fi. Federic. de Senis cons. 100. nu. 2.* quos refert, & sequitur *Rot. in Vasilen. optionis 28. Maij 1612.* coram *D. Pirouano*, impressa per *Farin. decis. 398. nu. 1. p. 2. recent.*

Vtrum in decernendo & statuendo quæ visa fuerint opportuna in Synodo teneatur Episcopus sequi consilium Capituli? quæstio est dubia, in qua videtur negatiuè respondendũ ex eo quia facultas condendi huiusmodi statuta dicitur esse meri imperij maximi, vt docet *Bart. in l. imperium nu. 8. ff. de iurisdict. omnium iud.* quam exornat *Soar. de legibus lib. 1. cap. 8. à nu. 6.* illum autem merum imperium est in Episcopo, vt per *Bal. in rub. sub nu. 7. ad finem, vers.* vel dic quod Episcopus de Consil. Imola in *cap. cum contingat num. 2.* per eum text. *de foro*

comp.

comp. ac proinde prædicta poteſtas pendit à iure monarchico conſtituto in ipſo Epiſcopo, & in conſequens incommunicabili Capitulo, aut cuiuis alteri, quod vltra text. & in illius rationem *in l. 1. de officio eius, cui eſt mandata iuriſdict.* in terminis his noſtris optime firmat *Soar. in d. tract. de legibus lib. 4. cap. 5. in 2. dub.* Vt propterea quod ſcriptum legitur in *c. nouit, & c. quanto*, de his quæ fiunt à Prælatis ſine conſenſu Cap. circa conſilium requirendum per Epiſcopum, veniat reſtringēdum ad ſtatuta ſuper alienationibus bonorum Eccleſiæ, vt aduertit *Soar. loco præcitato*, vel ad iudicia, & ſic ad iuriſdictionalia, non autem ad ea, quæ pendent à mero imperio, & ipſo iure monarchico, & nihilominus etiam in illis caſibus, quamuis aliqui voluerint conſilium in dictis Decretalibus ſumi pro conſenſu, quæ fuit opinio Vincentij. & Gotfredi cōtraria tamen ſententia verior eſt, videlicet nec in his Capitulum aliud habeat, quam ſimplex conſilium abſque vlla neceſſitate Epiſcopi illud ſequendi, vt in eo *cap. quanto præ cæteris docet Hoſt. ſub nu. 1. verſ.* vel dic quod cogitur, *Abb. in 4. & ſub n. 5. verſ.* & eſt mihi indubitabile, plures citat *Mandoſ. de inhibit. q. 192. nu. 2.* & hanc eſſe communem ſententiam agnouit *Rot.* apud *Achillem deciſ. 57.* alias *2. de offic. Ordin. ſub nu. 7. verſ. communis tamen*, vbi *nu. 3.* ait non repetiri textum aliquem per quem probetur exigi conſenſum, & ſingulas rationes, & auctoritates in contrarium diſcutit *Pute. deciſ. 92. à nu. 3. lib. 3.*

A *c. 16. nu. 4. Maſt. de prob. concl. 603. nu. 28. Henriq. in ſumma lib. 13. c. 40. §. 1. Auend. de exequendis mand. p. 1. c. 4. nu. 37. Perez tit. 7. lib. 5. Ordin. pag. 202. Vgol. d. c. 14. §. 7. nu. 5. verſ. 4. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 7. c. 10. q. 3. & p. 3. lib. 8. c. 3. q. 3. Azened. l. 33. tit. 3. lib. 1. nouæ recopil. Cald. Pereira de reſol. emphyt. c. 2. nu. 28.* plures refert *Cened. ad Decretal. collect. 76. nu. 1. Caroc. de locato p. 3. ſub tit. de rebus Eccleſiæ locandis concl. 5. 6. & 9. Card. Tuſch. tom. 5. concl. 406. Leſſi. de Iuſtit. lib. 2. c. 24. dub. 11. nu. 68 Scorc. in ſelectas conſtit. theorem. 117.* nouiſſimè *Bonacin. d. tract. 2. q. vnica punctо 2. num. 24.* Niſi in contrarium eſſet conſuetudo *Pariſ. conſ. 98. lib. 4. Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ. 113. nu. 5. in prima edit. & reſol. 98. num. 5. in 2. edit.*

AD ALLEG. XCV. Pag. 641.

NVM. 1. in fine adde. ¶ nouiſſimè *Bonacin. tract. 2. de alienat. bonorum Eccleſiaſt.*

Num. 2. & 3. muta in hunc modum.

2 ¶ Olim quidem nullus poterat res, aut bona Eccleſiæ inconſulto Epiſcopo alienare *c. Abbatibus, & c. placuit 12. q. 2.* Epiſcopus vero eas tantum res Eccleſię ſuæ alienare, aut ſubditis alienandi facultatem concedere, quæ Eccleſiæ plus incommodi, quam vtilitatis afferrēt, & ea de cauſa vt meliora proſpiceret *cap. ſine exceptione cum ſeqq. cap. non liceat Papæ ead. cauſa & quæſt.* aut ſi de proprijs rebus tantùm Eccleſiæ contuliſſet, quantum alienare voluerat *cap. ſi quis qualibet ead. cauſa & quæſt.* ſed neque id poterat Epiſcopus facere abſque conſenſu Capituli *d. c. placuit*, eadē quoque lex Romano Pontifici circa res Apoſt. Eccleſiæ ponitur teſte Symmacho

3 Papa *in d. c. non liceat Papæ.* Sed quoniam non recto iudicio plerumque bona Eccleſiarum in graue earum dānum etiam ab Epiſcopis alienabantur, & propter alienationes huiuſmodi grauia detrimenta patiebantur, & plerique ambitioſa cupiditate detenti immobilia & pretioſa mobilia Deo dicata, ex quibus Eccleſiæ, monaſteria, & pia loca reguntur atque illuſtrantur, & eorū miniſtri aluntur, profanis vſibus applicare, atque cum maximo illorum ac diuini cultus detrimento exquiſitis medijs vſurpare, aut alienare non verebantur, propterea Romanus Pont. *Paulus II. in Extrau. Ambitioſæ de rebus Eccleſiæ non alien.* expreſsè prohibuit omnium rerum & bonorum Eccleſiaſticorum alienationem, aut omne pactum per quod ipſorum dominiū transfertur, conceſſionem, hypothecam locationem, & conductionem vltra triennium, necnon infeudationem, vel contractum emphyteuticum, niſi in caſibus in ea expreſſis, quorum primus eſt locationis, & conductionis infra triennium, cùm res Eccleſiarum vltra triennium non poſſint quoquo modo locari, aut alienari, *Con. var. lib. 2*

B Num. 4. in fine. adde. ¶ *Vaſquez de reddit. c. 2. §. 2. dub. 6 nu. 30. Filliuc. tract. 44. c. 2. q. 3. Bonacin. d. punctо 2. num. 24. verſ. aduertendum tamen.*

Num. 5. in fine. adde. ¶ & apud *Marcheſan. p. 1. pag. 108.*

Num. 19. à linea 17. ibi, *num. 2.* adde. ¶ *Vaſqu. de reddit. c. 1. §. 2. nu. 34. Filliuc. tract. 44. c. 4. q. 1. Scorc. in ſelectas conſtit. Theor. 115.*

Num. 20. à linea 3. ibi, *num. 2.* adde. ¶ ſequuntur *Emman. Sà verbo conductio nu. 13. Boer. deciſ. 224. num. 2.* & plures, quos refert *Bonacin. d. punctо 2. num. 25. verſ. ſed oppoſitum*,

Num. 37. in fine. adde. ¶ nouiſſimè *Bonacina vari. tract. 2. q. vnic. punctо 2. num. 3.*

Num. 38. poſt finem adde.

C ¶ Vnde ſequitur validam eſſe alienationem vini, olei, frumenti, ouium, caprarum, & cæterorum factam ſine ſolemnitate, quia huiuſmodi bona non cenſentur pretioſa, quæ ſeruando ſeruari poſſint, ita *Molin. de Iuſtit. diſp. 468. Bonacin. d. punctо 2. nu. 4.*

Num. 39. poſt finem. adde.

¶ Item grex ouium, armentum boum, præſepium equorum, ſecus dic de eorum fructibus, ita *Molin. diſp. 464. Filliuc. tom. 3. tract. 44. c. 4. q. 19. nu. 24. Bonacin. d. punctо 2. nu. 2. verſ. aduertendum eſt ſecundo.*

Num. 41. in fine. adde. ¶ *Filliuc. tom. 3. tract. 44. c. 4. q. 19. num. 25. & 26. Bonacin. d. punctо 2. nu. 5.*

Num. 54. in fine. adde. ¶ *Nald. verbo alienatio.*

D Num. 60. poſt finem. adde.

¶ Verum *S. Concilij Trid. Congregat. ſub die 7. Septembr. 1624.* iuſſu ſummi Pontif. Vrbani VIII. Religioſis cuiuſcunque Ordinis, & Religionis, etiamſi alias ex peculiari priuilegio, & cōſuetudine facultatem alienandi haberent, perpetuò interdicit omnium rerum, & bonorum immobilium, ac pretioſorum Mobilium alienationem, omnèque pactum per quod ipſorum dominium transfertur, cenſus perpetuos, ſeu vitalitios, hypothecam, locationem, & conductionem vltra triennium, conceſſionem in feudum, vel emphyteuſim præterquam in caſibus à Iure permiſſis: pœna autem alienantium præfata bona abſque licentia in ſcriptis ipſius *S. Congregat.* gratis concedenda, eſt priuatio ipſo facto vocis actiuæ & paſſiuæ, perpetua inhabilitas ad illa in poſterum obtinenda, ſublata etiam Generali, & Protectori illam moderandi, aut relaxandi facultate, & permanentibus in ſuo robore pœnis Conſtitutionum Apoſtol. & præſertim felicis *record. Pauli I I.* quæ incip. *Ambitioſæ.*

E

Num. 66. in fine. adde. ¶ Vtrum autem ſucceſſor teneatur ratam habere alienationem à prædeceſſore indebitè factam, quando Eccleſiam hæredem reliquit, vide infrà *alleg. 115.*

AD ALLEG. XCVI. Pag. 650.

Num. 14. in fin. adde. ¶ *par. 4. decis. 301.* me citato in hoc loco *Homobon. de exam. Eccleſiaſtico. tract. 11. c. 8. q. 19. ſuppoſit. 1. in princip.*

Num. 39. in fine. adde. ¶ Vnde bene *Nicol. Garc. in addit. ad tract. de benefic. p. 1. cap. 5. nu. 587. in fine* dicit declaratoriam conceſſam prædictis diligentijs prætermiſſis non eſſe nullam, ſed iniuſtam, quia *Concil. Trid. d. cap. 3* non annullat excommunicationem ſine illis latam, ac proinde illam eſſe validam, & qui tali excommunicat. ligatus exiſtit, indigere abſolutione. Quamuis *Sacrum Concilium* dicto loco ſalutiferam in his monitorijs formam ſeruandam præſcribere teneant *Franc. Leo d. p. 3. cap. 38. num. 22. Gutier. d. c. 11. nu. 89. Sayr. de cenſur. lib. 1. cap. 9. num. 33. Lazzar. ſect. 4. quæſt. 8. num. 7.* Quando vero in litteris Apoſtol. datur facultas excommunicandi moroſum in ſolutione penſionis non teneri executorem in ferenda ſententia excommunic. ſeruare formã *Concilij in d. c. 3.* nec huiuſmodi facultatem cenſeri datam in ſubſidium refert deciſum *Nicol. Garc. de benefic. par. 1. cap. 5. num. 587.*

Num. 54. in fine. adde. ¶ *& var. tractat. 6. punct. 1. §. 3. num. 7.*

Num. 56. in fine. adde. ¶ *Soar. de fide diſp. 20. ſect. 4. n. 21.* nouiſſimè *Bonacin. vari. tract. 6. punct. 1. §. 3. num. 6.*

Num. 59. in fine. adde. ¶ *Filliuc. tractat. 14. capit. primo quæſt. 7.*

Num. 66. in fine. adde. ¶ me citato in hoc loco *Homobon. d. q. 19. ſuppoſ. 3.*

Num. 68. in fine. adde. ¶ me citato in hoc loco *Homobon. d. quæſt. 19. reſol. 3.*

Num. 70. in fine. adde. ¶ *Iacob. de Graff. in aureis deciſ. p. 1. lib. 4. cap. 8. num. 3. Soar. de cenſur. diſputat. 20. ſect. 3. reg. 3. num. 9. verſ. ſecundum exemplum. Anul. in ſimil. tractat. p. 2. c. 5. diſp. 5. dub. 2. Filliuc. tract. 14. c. 2. q. 5. & 6. Lazzar. d. ſect. 2. q. 14. nu. 1. Bonacin. vari. tract. 6. punct. 1. §. 3. num. 1.*

AD ALLEG. XCVII. Pag. 659.

NVM. 1. in fine. adde. ¶ quibus forſan fundamentis in hanc partem inclinare videntur Dominus meus *Felin. Contelor. in addit. ad Iacob. Caſtellin. de canonizat. Sanctorum q. 3. art. 1. Philiarch. de officio Sacerd. tom. 1. p. 2. lib. 3. cap. 9. verſ. quinto, Ioan. Baptiſt. Sign. de reliquijs & venerat. ſanctor. cap. 3. in princip. Dominic. in foſ. de ſacrarum reliq. cultu §. 32. num. 42.*

Num. 2. in fine. adde. ¶ me citato in hoc loco *Homobon. de examine eccleſiaſt. tract. 12. c. 3. q. 15.*

Num. 3. in fine. adde. ¶ & ita cenſuit *Sacra Congregat. Concilij de menſe Ianuarij 1626.* nam mihi inſtanti & quærenti an diſpoſitio Concilij citato loco intelligenda eſſet de miraculis perſonæ etiam non canonizatæ, an vero de miraculis ſanctorum canonizatorum, reſpondit de omnibus eſſe intelligendam, prout habetur in originali reſponſione apud me aſſeruata, de qua memini in *collect. ad cap. ultim. num. 3. de reliquijs & vener. Sanct.*

Num. 9. in fine. adde. ¶ *Homobon. de bonis de examine Eccleſiaſtico tract. 12. capit. 3. quæſt. 15. ſuppoſit. 2. Aloyſ. Riec. in praxi fori Eccleſ. deciſ. 563. in 1. edit. aliàs reſolut. 485. in 2. edit. & in deciſ. Curiæ Archiepiſc. Neapol. deciſ. 397. num. 1. parte 4.*

A Num. 11. poſt finem adde: & muta num. 12.

¶ Nemineni publico aut ſolemni cultu abſque Sedis Apoſtol. auctoritate debere perſonam non canonizatam venerari probat text. in *c. vlt. de reliq. & veneral. ſanct.* ſecus autem ſi priuatis precibus, vt per *gloſ. verbo Sedis Apoſt. in cap. vnico eod. tit. lib. 6. Innoc. in capit. primo, in fine, Hoſt. num. 11. illo tit. in antiq. Zabarel. in diſt. capit. vltim. num. ſecundo verſ. quarto, & Anchar. numer. ſecundo Iacob. Caſtellan. de canoniz. ſanctor. quæſt. 9. art. 1.* vbi *D. Contelor. num. 22. Card. Tuſch. verbo canonizatus concluſ. 1.* Nec obſtat *Abb. in d. cap. primo numer. tertio*, dum dicit non licere aliquem colere pro ſancto etiamſi in vita fecerit miracula, ſine auctoritate Romani Pontif. quia intelligit eum, quem credit ſanctum, vt obſeruat *Fagundez d. cap. 4. num. 9.* Vnde ex *d. cap. vltim.* directè iam colliges non licere ſolemnes preces, aut publicas fundere defuncto non canonizato, ſeu beatificato, vt vltra *Innoc. & Abb. citatis locis*, tenent *S. Anton. in ſumm. part. 3. tit. 12. cap. 8. §. 1. Carbo in ſumma ſummarum tom. 3. lib. 1. cap. 17. verſic. tertium dictum, Bertrand. conſil. 285. nol. 5. par. 2. ſeu nolum. 6.* ac proinde non licere feſtum celebrare, nec nomen eius in litanijs nominare, imaginem cum diademate, nec templa, aut altaria erigere, nec eius imaginem in templo, oratorio, ſacriſtia, vel alio loco affigere, & venerari, obſeruant *Cardinal. Bellarm. de ſanctorum beatitudine controuerſ. 7. generali libr. 1. cap. 10. nu. primo, Luyſ. Turrian. in 2. 2. S. Thomæ diſputat. 17. dub. 11. Philiarch. d. tom. 5. par. 2. libr. 3. cap. 9. verſ. tertio.* Vtrum autem poſſint in loco vbi corpus defuncti ſepultum eſt, affigi votiuæ tabellæ, & alia huiuſmodi in ſignum gratiæ receptæ? Affirmant *Viguer. in inſtitut. Theolog. tit. de virtute Fidei capit. 10. §. 1. Andr. Molfeſ. conſil. 45. nu. 33.* Contrarium tamen merito tenet *D. Contelor. in addit. ad Iacob. Caſtellan. quæſt. 9. artic. 1. num. 29.* quia non licet aliquem pro ſancto abſque auctoritate Sedis Apoſt. publicè venerari, vt habetur in *d. cap. 1.* hæ autem tabellæ & huiuſmodi ſimilia affiguntur in teſtimonium ſanctitatis, & eſt quędam publica veneratio, quod & nouiſſime cenſuit *Sacra Congreg.* generalis & vniuerſalis inquiſitionis in decreto ad calcem huius *alleg.* relato.

D Num. 14. in fine. adde. ¶ quare hanc eandem amplectitur *Fagund. dict. capit. quarto, numero octauo verſic. non poteſt.*

Modus autem quem proponit *Concilium Tridentin.* citato loco approbandi reliquias nouiter inuentas, & iudicandi an ſint ſanctorum iam canonizatorum, vt publicè ad venerationem proponantur hic eſt, ſimul atque repertæ fuerint, Epiſcopus adhibitis in conſilium Thologis, & alijs viris pijs ea faciet, quæ pietati, & veritati conſentanea iudicauerit: quod ſi aliqua grauior quæſtio ſuper ijs orta fuerit, totum negotium reſeruabit ad Concilium Prouinciale Metropolitani antequam illud dirimat, cuius ſententiam expectet: hæc in *Concilio Tridentin.* cuius auctoritate obſeruat *Sanch. dict. capit. 43. numer. 15.* teneri Epiſcopum ad hanc reliquiarum approbationem faciendam Theologos conſulere, & aliquos viros pios, ac doctos, illorum tamen ſententia audita ſolius Epiſcopi eſſe decidere, quia *Concil. Trident.* tantum petit vt eos conſulat, non vt ſuffragium ferant, ſequitur *Fagund. dict. cap. 4. num. 4.* quicquid dicat *Azor. dict. capit. 8. quæſt. 8.* aduertit tamen *Fagundez dict. cap. 4. num. 5.* quod ſi grauis aliqua quæſtio ſuboriatur, ita vt res deducenda ſit ad Concilium Prouinciale, eiuſque ſententia expectanda, tunc

deciſio

decisio non erit Episcopi, sed Concilij Prouincialis, quia Triden. Concilium non petit Concilium prædicti Concilij Prouincialis, sicut petit Theologorum, sed sententiam: & quod tunc non satis erit si Metropolitanus, & omnes in Concilio congregati sententiam suam seorsim dicant, sed opus esse vt Patres collegialiter sint congregati. A

Dubitari non abs re poterit, quæ consuetudo veritatis reliquiarum sancti canonizati requiratur, vt huiusmodi reliquiæ venerari possint? Nam si de cultu priuato loquamur satis esse, si vir pius & fidelis reliquias tradiderit, ait *Azor. d. cap. 8. quæst. 8.* quem videtur sequi *Fagundez d. cap. 4. num. 6.* & vlterius satis esse priuatum testimonium viri pij fide digni, vel aliam rationem & coniecturam ita probabilem, vt prudenter iudicentur illæ reliquiæ esse sancti canonizati, vel per vniuersum consensum & traditionem Ecclesiæ, vel per canonizationes summi Pontificis, tradunt *Vasquez de adoratione imaginum lib. 3. disp. 3. cap. 8. num. 114. Sanch. dict. c. 43. num. 13.* Si vero loquamur de cultu publico, absq; dubio dicendum est, Episcopis singulis in suis diœcesibus cõpetere approbationem reliquiarum sancti canonizati, & post eam approbationem, & testimonium, quo iudicant illas esse moraliter veras, & ad illum sanctum pertinere, publicè venerari possunt, vt docent citati supra *num. 13.* quibus adde *Fagundez dict. cap. 4. num. 7. vbi num. 8. cum Sanch. d. cap. 43. num. 18.* resoluit, quod quando reliquiæ sunt approbatæ per Bullam Apostol. aut testimonium Episcopi Diœcesis, à qua translatæ fuerunt, non potest Episcopus diœcesis, ad quam trãsferuntur, earum veritatem iterum examinare; an sint eæ reliquiæ, quæ in tali approbatione continentur, vt sic licentiam præstet vt collocentur in sua diœcesi publicè venerandæ, & *num. 10.* obseruat *cum Soar. tom. 1. in 3. p. S. Thomæ q. 25. art. 6. disp. 55. sect. 2. vers. at vero, & Sanch. d. c. 43. n. 19.* quod si debita præmissa diligẽtia res maneat anceps, ac dubia an eæ reliquiæ sint alicuius sancti canonizati, vel per vniuersum consensum Ecclesiæ ac traditionem, vel per publicum Sedis Apostol. testimonium, abstinendum est à cultu illarum: nõ tamen sunt contemnendæ, sed seruandæ seperatim in loco decenti quoad vsque de veritate constet & *nu. 12. cum Sanch. d. cap. 43. nu. 12.* tenet quod si reliquiæ sancti canonizati permixtæ sint cum alijs personarum nõdum canonizatarum, ita vt discerni, ac dignosci non possint, non potest Episcopus eas tunc approbare, ac publicè venerandas proponere. B C D

Feria V. die 2. Octobris MDCXXV. E

In Generali Congregatione S. Romanæ, & Vniuersalis Inquisitionis habita in Palatio Apostolico Montis Quirinalis coram S. D. N. D. Vrbano Diuina prouidentia Papa Octauo, ac Illustrissimis & Reuerendissimis DD. S. R. E. Cardinalibus, aduersus hæreticam prauitatem Inquisitoribus generalibus à Sancta Sede Apostolica specialiter deputatis.

CVM Sanctiss. in Christo Pater, & D. N. VRBANVS, diuina prouidentia Papa VIII. die xiij. Martij 1625. decretum ediderit infra scripti tenoris, videlicet.

Sanctiss. D. N. sollicitè animaduertens abusus, qui irrepserunt, & quotidie irrepere non cessant in colendis quibusdam cum sanctitatis, aut martyrij fama, vel opinione defunctis, qui, & si neque Canonizationis, neque Beatificationis honore insigniti sint ab Apostolica Sede, eorum tamen Imagines in Oratorijs, atque Ecclesiis, aliisque locis publicis, ac etiam priuatis, cum laureolis, aut radijs, seu splendoribus proponuntur, miracula, & reuelationes, aliaque beneficia à Deo per eorum intercessiones accepta, in libris rerum ab ipsis gestarum enarrantur, & ad illorum sepulchra, Tabellæ, Imagines, & res alia ad beneficia accepta testificanda, & lampades, & alia lumina apponuntur. Volensque proinde huiusmodi abusibus pro debito officij pastoralis occurrere, re etiam cum Illustriss. & Reuerendiss. DD. Cardinalibus contra hæreticam prauitatẽ in vniuersa Republica Christiana Generalibus Inquisitoribus, communicata, & maturè considerata, ac discussa, declarauit, statuit, & decreuit, ne quorumuis hominum, cum sanctitatis, seu martyrij fama (quantacumque illa sit) defunctorum Imagines, aliaque prædicta, & quodcumque aliud, veneration em, & cultum præ se ferens, & indicans, in Oratorijs, aut locis publicis, seu priuatis, vel Ecclesiis tam secularib. quàm Regularibus, cuiuscumque Religionis, Ordinis, Instituti, Congregationis, aut Societatis apponantur, antequam ab Apostolica Sede canonizentur, aut Beati declarentur, & (si quæ appositæ sunt) amoueantur, prout statim amoueri mandauit.

Ac pariter imprimi de cætero inhibuit libros, eorundem hominum, qui sanctitatis, siue martyrij fama, vel opinione (vt præfertur) celebres è vita migrauerint, gesta, miracula, vel reuelationes, seu quæcumque beneficia tanquam eorum intercessionibus à Deo acceptа continentes, sine recognitione, atque approbatione Ordinarij, qui in ijs recognoscẽdis, Theologos aliosque pios, ac doctos viros in consilium adhibeat, & ne deinde fraus, aut error, aut aliquid nouum, ac inordinatum in re tam graui committatur, negotium instructum ad Sedem Apostolicam transmittat, eiusque responsum expectet. Reuelationes verò, & miracula, aliaque beneficia supradicta, quæ in libris horum hominum vitam, & gesta continentibus, hactenus sine recognitione, atque approbatione huiusmodi impressa sunt, nullo modo approbata censeri vult, mandatque Sua Sanctitas.

Ad horum hominum sepulchra vetuit etiã, ac inhibuit, tabellas, atque Imagines ex cera, aut argento, seu ex alia quacumque materia, tam pictas, quàm fictas, atque exculptas, appendi, seu affigi, & lampades, siue alia quæcumque lumina accendi sine recognitione ab Ordinario omninò, prout supra facienda, Sedique Apostolicæ referenda, ac probanda.

Declarans, quod per suprascripta præiudicare in aliquo non vult, neque intendit ijs, qui aut per communem Ecclesiæ consensum, vel immemorabilem temporis cursum, aut per Patrum, virorumque Sanctorum scripta, vel longissimi temporis scientia, ac tolerantia Sedis Apostolicæ, vel Ordinarij, coluntur.

Vt autem præmissa diligentius obseruentur; Vniuersis & singulis, tam Ordinarijs, quam hæreticæ prauitatis Inquisitoribus districtè præcipit, vt in sua quisque Diœcesi, vel Prouincia sedulò perui gilet, ne sine approbationibus præditis, Imagines cum memoratis signis exponantur, aut miracula, reuelationes, ac beneficia prædicta publicentur, aliaue contra superius disposita, fiant: transgressores verò, si regulares fuerint, priuationis suorum officiorum, ac vocis activæ, & passiuæ, necnon & suspensionis à diuinis; si verò Clerici seculares, priuationis pariter suorum officiorum suspensionis à diuinis, & ab administratione Sacramentorum executione que suorum ordinum respectiuè, aliisque arbitrio

prædi-

prædictorum Ordinariorum, seu Inquisitorum pro modo culpæ infligendis pœnis plectiendo. Qui autem libros impresserint, aut Imagines pinxerint, sculpserint, seu quoquomodo affinxerint, vel formauerint, cæterique Artifices circa præmissa qualitercunque delinquentes, prædicta omnia admittant, & insuper pecuniarijs, alijsque etiam corporalibus pœnis, iuxta criminis grauitatem eorundem Ordinariorum seu Inquisitorum arbitrio afficiantur. Contrarijs quibuscunque non obstantibus.

Et ne præmissorum ignorantia possit ab aliquo prætendi, voluit, vt Decretum huiusmodi, seu illius exemplum ad valuas Basilicæ Principis Apostolorum Vrbis, ac in Acie Campi Floræ affixum omnes proinde arctet, atque afficiat, ac si vnicuique personaliter intimatum fuisset, quodque præsentium transsumptis, etiam impressis manu Notarij publici subscriptis, ac sigillo alicuius personæ in ecclesiastica dignitate cõstitutæ munitis, eadem prorsus fides habeatur, quæ præsentibus haberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

POstmodum vero idem Sanctiss. D.N. à quibusdam reuocari in dubium accepit, an Tabellas, & Imagines, quas in posterum offerri contigerit, recipere, & antea oblatas conseruare liceret, Sanctitas Sua, quæ tãmmodò voluit, occurrendo abusibus, qui irrepere videbantur, certiorem parare viam ad eorum in terris gloriam, quorum sanctimoniam diuinæ Clemẽtię placuerit admirandis operibus illustrare; re prius cum Illustriss. & Reuerendiss. DD. Cardinalibus contra hæreticam prauitatem Generalibus Inquisitoribus communicata, præsenti Decreto declarauit; Quòd sicut nunquam prohibuit, nec suæ intentionis fuit prohibere, oblationem, receptionemque Tabellarum, & Imaginum huiusmodi, ita, vt nulli deinceps hæsitationi locus relinquatur, statuit in præsentiarum, & decernit, vt quoties ad aliquam Ecclesiam, aut Oratorium, locumue alium publicum seculatem, seu regulare Tabellas, & Imagines, aliudque simile quispiam detulerit, ac intercessione hominum inter Sanctos, vel Beatos non ascriptorum, quamuis cum martyrij, vel sanctitatis fama demortuorum, optata, se impetrauisse dixerit, liceat Ecclesiasticis personis, Ecclesiarum, locorumue prædictorum curæ Præpositis, Tabellas, & Imagines, siue pictas, siue ex quauis materia fictas, atque alia quæcunque collatæ gratiæ fidem facientia simul cum deferentis, aliorumque qui conscij fuerint attestationibus recipere, atque approbantibus ordinarijs, ad quos referre statim omnia teneatur, in secreto aliquo, seorsum ab Ecclesia, loco custodire, ibidèmque iam amota collocare, & asseruare, vt si quando Dominus talium virorũ merita Beatificationis, seu Canonizationis honore in terris decorare voluerit, extent huiusmodi sanctitatis qualescunque probationes, Apostolicæ Sedis iudicio tunc examinandæ, Contrarijs quibuscunque non obstantibus.

Io. Antonius Thamasius S. Rom. & vniuers. Inquisitionis Not.

Anno millesimo sexcentesimo vigesimo quinto, Indictione octaua, Pontificatus S. D.N. D. Vrbani diuina prouidentia Papæ Octaui, die verò 30. mẽsis Octobris, supradictæ Literæ, siue Decretum affixum, & publicatum fuit ad Valuas Principis Apostolorum Vrbis, ac in Acie Campi Floræ, vt moris est, per me Brandimartem Latinum, præfati Sanctiss. D.N.PP. Cursorem.

ROMÆ, *Ex Typographia Reu. Cam. Apost.* 1625.

A

AD ALLEGAT. XCVIII. Pag. 661.

NVM. 3. à linea 18. ibi, *q.* 3. adde. ¶ & me citato in hoc loco *Homobon. de examine ecclesiastico tract.* 12. *cap.* 3. *q.* 15. *resolut.* 3. *pag.* 455. vbi citat *Sanch. in prec. lib.* 7. *cap.* 23. *num.* 3.

—— ibidem in fine. adde. ¶ *Clemens VIII. in Decretis de reformat. Regular. incip.* Nullus omninò, sub die 25. *Iulij* 1599. *apud Quarant. verbo monasteria, & Conuẽtus,* §. 14. *sic ait:* In vno quoque Conuentu Fratrum is tantum deinceps constituatur, & imposterum retineatur numerus, qui ex redditibus illius proprijs, vel ex communibus consuetis, vel etiam singulorum eleemosynis B alijsue quibuscunque obuentionibus in commune, vt præfertur, conferendis commodè possit sustẽtari; reditus vero & supradicta omnia in communi loco, ac tuto diligenter asseruentur.

Num. 4. in fine. post illud *Alex. Card. Florent.* adde. ¶ Paulus V. in decreto de certo Religiosorum numero cuicunque monasterio, Conuentui, ac domui Regulari præfigendo incip. Sanctissimus *sub* 4. *Decemb.* 1605. quod referunt *Quaranta d. verbo monasteria, & Conuentus pag.* 432. *& Castellin. de elect. in addit. pag.* 502. decreuit & præcepit, vt in qualibet prouincia quorumcunque, tam monachorum, quam Mendicantium, & non Mendicantium Regularium intra fines Italiæ, & Insularum adiacentium, Generales, seu Prouinciales, Præsidentes, &c. adhibitis duobus, aut tribus Monachis, Fratribusue sui Ordinis, vel Cõgregationis probatioribus, & rerum vsu peritioribus, bona immobilia, census, redditus, & prouentus omnes, consuetas item eleemosynas, & obuẽtiones tam communes Monasteriorum, Conuentuum, & domorum eiusdem prouinciæ, quam etiam singularibus personis Religiosis assignatas, seu permissas, in communem vsum deinceps conferendas, decem annorum diuersorum habita ratione diligenter, maturèque recognoscant, ijs omnibus detractis quæ reparationes, præstationes, grandines, & sterilitates consueuerunt absorbere; eaq; omnia scripto fideliter exarata idem Superior, cuius interest, in primo Capitulo, seu Congregatione prouinciali coram tribus Iudicibus ab ipsomet Capitulo, vel Cõgregatione deligendis proponat, qui computatis huiusmodi redditibus, eleemosynis, & obuentionibus vniuersis, ac oneribus, vt superius detractis, sedulo examinent quot Religiosi homines in vnoquoque Monasterio, Conuentu, domo Regulari iuxta religionis, & proprij instituti morem, victum & vestitum in cõmuni habentes, competenter valeant sustentari: tum eorundem bonorum, reddituum, eleemosynarum, & onerum præcisam notam ipsimet Congregationi, Capitulòue prouinciali exhibeant, vt in illo diligenter omnibus dilucidis cuicumque familiæ, Conuentus, Monasterij, & domus Regularis quouis nomine nũcupatæ in singula quaque prouincia certus earum tantum personarum numerus communi Patrum capitularium voto præfigatur, quæ redditibus, eleemosynis, obuẽtionibus, vt superius, sufficienter ali possint. Ne vero Superiores, qui id præstare debẽt, serius, aut remissius, quam par est muneri suo satisfaciãt, mãdauit, ac mandat sanctitas sua, vt infra annũ à die dati præsentis Decreti computãdum, omnia hoc de genere capitulariter gesta in authenticam formam redacta ad Congregationem reformationis Apost. singuli mittant, &c.

Gregorio

Gregorio XV. approbante Sacra Congreg. Illustriſſimorum DD. Cardinalium negotijs Epiſcoporum, & Regularium præpoſitorum *ſub die* 17. *Auguſti* 1621. reuocat licentias à Paulo V. conceſſas erigendi nouos Conuentus, volens quod de cætero non erigantur, niſi in quolibet eorum ſaltem duodecim Fratres, ac Monachi, ſeu Religioſi habitare, atque ex redditibus, &cet. refert *Caſtellin. de elect. c.* 15. *in fine.*

S. D. N. Vrbano VIII. approbante Sacra Congregatio *Concilij Trident. in Decretis de celebrat. Miſſarum ſub die.* 21. *Junij* 1625. poſt ordinationem datam ad ſciendum quot reditus & eleemoſynas Monaſteria habere debeãt, vt ex illis Regulares ea habitãtes ſuſtentari valeant, in hæc verba prorupit. Deinceps vero Monaſterium, Conuentus, domus, vel Societas Religioſorum, ſeu Regularium nullibi recipiatur, niſi, præter alia ad id requiſita, in ſingulis eiuſmodi locis duodecim ſaltem Fratres, aut Monachi, ſeu Religioſi degere, & ex redditibus, & conſuetis eleemoſynis, detractis omnibus, vt ſupra detrahendis, competéter ſuſtentari valeant ad præſcriptum Decreti Gregorij XV. hac de re editi. Alioquin monaſteria, & loca huiuſmodi poſthac recipienda, in quibus duodecim Religioſi, vt ſupra ſuſtentari, atque inhabitare non poterunt, & actu non inhabitauerint, Ordinarij loci viſitationi, correctioni, atque omnimodæ iuriſdictioni ſubiecta eſſe intelligantur.

AD ALLEGAT. XCIX. Pag. 663.

NVN. 2. in fine. adde. ¶ nouiſſimè *Fr. Barthol. de Vechis in praxi obſeruanda in admittendis ad Religionis ſtatũ nouitijs diſp. 8. dub. 7. cum multis ſeqq. D. Hieron. Venero, & Leyua in examine Epiſcop. lib. 6. c. 15. nu. 17. cum ſeqq. Vgolin. de officio Epiſcopi c. 20. §. 7. Barthol. à S. Fauſto in theſauro Relig. lib. 5. à q. 178. vſque ad 200. Portel. in dubijs Regularib. verbo Nouitij à nu. 37.*

Num. 4. in fine. adde. ¶ de quo etiam *Barth. à S. Fauſto d. lib. 5. q. 196.*

Num. 5. in fine. adde. ¶ *Barth. à S. Fauſto d. lib. 5. qu. 195. Fr. Barth. de Vechis d. diſp. 8. dub. 9. nu. 2.*

Num. 6. in fine. ibi, *concedere*. adde. ¶ *Fr. Barth. de Vechis d. diſput. 8. dub. 9. nu. 2.*

Num. 10. in fine. adde. ¶ *Fr. Barthol. de Vechis in praxi obſeruanda in admittẽdis ad Religionis ſtatum nouitijs diſput. 8. dub. 9. nu. 3. & 4.*

Num. 11. à linea 31. ibi, *cõualeſcere*, ¶ Huiuſmodi autẽ renunciatio, ſeu obligatio memoratis ſolẽnitatibus facta adeo eſt valida, vt ab ipſo nouitio renunciante non poſſit illo bimeſtri perſeuerante in Religione amplius infirmari, vt reſoluunt *Sanch. d. c. 5. à nu. 57. Fr. Barthol. de Vechis d. diſp. 8. dub. 9. nu. 6.* Si vero nouitius profeſſionem non emitteret, rediretque ad ſeculum, tũc perſpicuum eſſet, renunciationem reuocari, vt per *Menoc. de arbitr. caſu 5. nu. 7. Honded. conſ. 73. à n. 16. vol. 2. Fr. Barth. de Vechis d. diſp. 8. dub. 8. nu. 3.*

—— ibidem in fine, ibi, *opinionem*. adde. ¶ cuius quidẽ ſententiæ ſectatores ſunt *Fr. Emman. in ſum. to. 2. c. 90. n. 6. & tom. 3. q. Regul. q. 47. art. 12. Paſſarel. in pract. Minor. c. 30. Molin. tom. 1. diſp. 140. Barth. à S. Fauſto d. lib. 5 quæſt. 186. vbi quæſt. 187.* reſoluit vt donatio nouitij facta cum ſolemnitate huius decreti ſit firma, requiri vt poſſeſſio ſit valida. Ratificata vero profeſſione cenſeri quoque renunciationem ratificatam & validam reſoluit *Aloyſ. Riccini. in deciſio. Curiæ Archiepiſcop. Neapolitan. deciſio. 146. parte quarta.*

Num. 12. in fine. adde. ¶ Per huiuſmodi enim Concilij decretum nouitij non carent facultate condendi teſtamentum ante, vel poſt Religionis ingreſſum, vt per *Lel. Zechi. de Republ. Eccleſ. titul. de Regular. cap. 3. nu. 10. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 5. cap. 587. nu. 30.* nouiſſimè *Fr. Barthol. de Vechis diſput. 8. dub. 10. num. 3.*

Num. 13. in fine. adde. ¶ nouiſſimè *Fr. Barthol. de Vechis in praxi obſeruanda in admittendis ad* Religionis *ſtatum nouitijs diſp. 8. dub. 10. nu. 1.*

Num. 14. in fine. adde. ¶ *Miranda in manu. Prælat. to. 1. quæſt. 24. artic. 10. Regin. in praxi fori pœnitent. lib. 18. c. 27. num. 397. Theſaur. d. quæſt. 56. num. 1. Fr. Barthol. de Vechis d. diſput. 8. dub. 11. num. 2. D. Hieron. Venero dict. cap. 15. num. 20.*

Num. 15. in fine. adde. ¶ Vtrum autem liceat Religioſo ſuum teſtamentum ante profeſſionem confectum declarare, quæſtio eſt dubia, in qua *Gaſp. Theſaur. dict. q. 56. num. 3. & Miranda d. tom. 1. q. 23. art. 10.* tenent adeo efficaciter valere priſtinum Monachi teſtamentũ, vt non admittatur poſt profeſſionem declaratio ab eodem Monacho facienda circa verba teſtamenti ambigua. Verum contrarium eſt omnino tenendum, dummodo teſtamentum dubiæ vel obſcuræ voluntatis interpretatione indigeat, & religioſus declarationem verbis congruam proferat. *Ita Gozadin. conſ. 41. nu. 15. 16. & 17. Fr. Emman. tom. 3. q. 69. art. 3. Valer. Regin. d. lib. 18. c. 27. nu. 397. Sanch. d. lib. 7. cap. 11. nu. 16. Monet. de comm. vlt. volunt. cap. 5. q. 1. num. 14. Fr. Barth. de Vechis d. diſp. 8. dub. 12.*

Num. 17. à linea 8. ibi, *reſoluunt*. adde. ¶ *Mandoſ. conſil. 22. à num. 8. vol. 1. Veg. tom. 1. ſum. cap. 91. caſu 4. & to. 2. cap. 50. caſu 3. Zanard. in direct. Theolog. part. 2. ca. 17. verſ. primo ſi facta, Theſaur. quæſt. forenſ. lib. 2. q. 56. nu. 8. & 9. Megal. 1. 2. lib. 2. cap. 27. num. 25. & 26. Nald. verbo* Religioſus *nu. 1. Fr. Barthol. de* Vechis *in praxi obſeruanda in admittendis ad* Religionis *ſtatum nouitijs diſp. 8. dub. 8. nu. 4.*

Num. 19. à linea 4. ibi, *quæſt. 6.* adde. ¶ *Veg. tom. 2. ſum. cap. 10. caſu 3. Fr. Ludou. Miranda in man. Prælat. tom. 1. quæſt. 23. art. 5. Sanch. in præcepta Decalogi lib. 7. capit. 5. num. 38. Soar. tom. 3. de religion. lib. 5. cap. 16. nu. 12.* nouiſſimè *Fr. Barthol. de Vechis in praxi obſeruanda in admittendis ad Religionis ſtatum nouitijs diſput. 8. dub. 7. nu. 4. D. Hieron. Venero d. cap. 15. num. 23.* & ita etiam pluries deciſum fuiſſe referunt *Maiol. de irregul. libr. 3. cap. 6. poſt nu. 1. Barthol. à S. Fauſto d. lib. 5. quæſt. 181. Molfeſ. tom. 1. ad conſuetud. Neapol. p. 4. tit. de renuntiat. quæſtio. 26. num. 34. & 35. & in ſumma Moralis Theolog. tract. 6. cap. 12. num. 18. in fine,* vbi duobus numeris ſequentib. contrarijs reſpondet, *Cenall. q. 121. num. 4. & 5. Fr. Ludou. Miranda in manuali Prælat. tom. 1. q. 23. art. 5. Mart. Anton. variar. reſol. libr. 1. reſol. 112. caſu 62. Flamin. de reſignat. lib. 3. q. 13. a num. 4.*

Num. 21. poſt finem, adde.

¶ Sextò quæro, an ſupradicta Conciliaris diſpoſitio comprehendat donationes inter viuos? Reſp. quod ſic cum *Nauar. conſ. 81. & 82. de* Regularib. *in nouis, & comment. de Regular. num. 5. in fine*, Mench. *de arbitr. caſu 436. nu. 8. Molin. de Iuſtit. tractat. 2. diſputat. 139. colum. 9. verſ. ambiget præterea, Barthol. à S. Fauſto dict. libr. 5. q. 180. Fr. Emmanu. in ſumm. p. 2. capit. 7. num. 8.* Ratio eſt, quia donatio & renunciatio pari paſſu ambulant, & quod de vna dicitur, in alia etiam procedit, vt docent

docent *Bald. in l. illud n. 7. C. de sacros. Eccles. Menoch. cõs.* 990. *n.* 11. *Honded. cons.* 66. *n.* 79. *Steph. Gratian, discept. forens. c.* 409. *num.* 18. *&* 19. nouissimè *Merlin. de legitimis lib.* 1. *tit.* 2. *q.* 11. *nu.* 3. *&* 4.

Septimò quæro an habeat locum in renunciatione officiorum publicorum temporalium, vt si nouitius esset tabellio, vel aliud huiusmodi officium haberet? Resp. affirmatiuè, si fiat renunciatio officij quatenus statim transferatur in eum in cuius fauorem fit renunciatio, ita *Sanch. d. c.* 5. *num.* 43. *Fr. Barthol. de Vechis d. disp.* 8. *dub.* 7. *nu.* 7.

Octauò quæro an comprehendat fideiussionem? Respon. affirmatiuè, vt bene docent *Sanch. dict. c.* 5. *n.* 34 *Fr. Barth. de Vechis d. disp.* 8. *dub.* 7. *nu.* 8.

Nonò quæro an habeat locum in liberatione, qua nouitius tutorem, seu curatorem suum à reddendis ratiocinijs liberat? Affirmatiuè Resp. *cum Nauar. consil.* 83. *de Regular. & Fr. Barthol. de Vechis d. disput.* 8. *dub.* 7. *num.* 9. vbi subdunt secus esse si hæc liberatio facta sit à nouitio in testamento non alterando naturam testamenti.

Decimò quæro an sint aliquæ donationes, & cõtractus, in quibus præfata *Concil. Trid.* dispositio locum non habeat? Resp. nonnullas extare. Primò non comprehendere eleemosynas per nouitios factas, tradunt *Garc. d. cap.* 9. *n.* 17. *Azor. instit. moral. p.* 1. *lib.* 13. *cap.* 9. *q.* 2. *Fr. Barthol. à Vechis d. dub.* 7. *num.* 11. *vers. ex dictis*, vbi intelligit de eleemosynis paruis, vel moderatis. Secundò non comprehendere donationem Deo, seu B. Mariæ, vel sanctis oblatam, tenent *Fr. Emman. q. Regul. tom.* 2. *q.* 47. *art.* 5. quem sequitur *Sanch. d. cap.* 5. *nu.* 28. quamuis *Fr. Barth. de Vechis d. dub.* 7. *num.* 11. *in princip.* cõtrarium teneat, dummodo attentis facultatibus nouitij sit alicuius momenti. Tertiò non comprehendere victum, & vestitũ quem pro se tribuit nouitius monasterio, vt expressè habetur in dicto decreto, affirmat *Fr. Barth. de Vechis d. dub.* 7. *n.* 12. Quartò non includi sub illo decreto quod tribuitur monasterio, vel monialibus in ipsa professione, nõ pro ipsa, sed pro sustentatione nouitiæ, & monialium, & pro solemnitate, & festiuitate professionis, iuxta consuetum morem, resoluit *Soar. tom.* 5. *disp.* 22. *sect.* 5. *nu.* 15. & idem credit *Sanch. d. cap.* 5. *nu.* 23. de conuiuio facto in ingressu in nouitiatũ, & de consuetis tunc dari monialibus. Quintò non comprehẽdi sub dicto decreto donationes, oblationesve factas monasterio, seu Religiosis, à tutoribus, curatoribus, ac consanguineis nouitiorum ex proprijs bonis, non ex bonis nouitiorum, bene notât *Soar. tom.* 3. *de Relig. lib.* 5. *cap.* 9. *num.* 16. *Fr. Barth. de Vechis d. dub.* 7. *nu.* 14. Idem dicendum de donatione facta à parentibus nouitij ex proprijs ipsorum parentum bonis, non in dotem nouitij, obseruat *Sanch. d. cap.* 5. *nu.* 23. Sextò non includere contractus emptionis, venditionis, permutationis, locationis, & alios huiusmodi, quia in ijs tantundem recipit nouitius quantum dat, ac proinde non efficitur pauperior, idem dicendum de contractibus in quibus exponitur nouitius periculo lucri & iacturæ, quales sunt contractus societatis, eò quod non veniunt sub nomine renunciationis, vel obligationis, resoluunt *Sanchez dict. capit. decimo tertio, numero* 33. *Fra. Bartholom. de Vechis dict. dub.* 7. *num.* 15.

AD ALLEGAT. C. Pag. 667.

NVM. 2. à linea 7. ibi, *in fine*, adde. ¶ *Fr. Ludou. Miranda de sacris monialibus, quæst.* 8. *art.* 2. nouissimè *D. Hieron. Venero, & Leyna Archiepisc. Montis Regalis in examine Episcoporum lib.* 6. *cap.* 25.

Num. 10. post finem. adde, quæ sequuntur.

APPENDIX.

De ætate & qualitate eligendæ in Superiorem.

CVm *alleg.* 102. *nu.* 46. ex dispositione *Concil. Trident. sess.* 25. *de Regular. cap.* 7. dixerim Episcopum, siue alium superiorem, qui electioni eligendę in superiorem Monialium præsit, claustra monasterij non ingredi, sed ante cancellorum fenestellam vota singulariũ, audire & recipere debere, nisi prudenter iudicent nõ posse fieri canonicè dictam electionẽ ipsis non intrantibus, & nouissimè *Gregor. XV. in sua constitut.* de priuilegijs exemptorum incip. Inscrutabili nonis *Februa.* 1622. decreuerit, vt possit Episcopus vna cum superioribus Regularibus electioni quarumcunque Abbatissarum, siue per se, siue per aliũ interesse, operæ pretium duxi aliqua de ætate & qualitate eligendæ in superiorem breuiter percurrere, vt Episcopus quæ efficere debeat non ignoret, & in primis commendo dispositionem *Concil. Trident. d. cap.* 7. hac de re editam, ac Doctores de eius materia agentes, ex quibus videri possunt *Fr. Emman. quæst. Regular. tom.* 1. *quæst.* 15. *art.* 3. *Zerol. in praxi Episcop. par.* 1. *verbo Abbatissa §.* 1. *Azor. institut. moral. par.* 1. *lib.* 13. *cap.* 10. *à princip. Zipæ. in analytica postremi iuris Eccles. enarrat. sub tit. de elect. n.* 9. *Piaseg. in praxi Episcop. par.* 1. *cap.* 2. *de benedict. Episcopi num.* 3. *pag.* 71. *& par.* 2. *cap.* 3. *num.* 57. *Franch. Leo in thesauro fori Eccles. par.* 2. *cap.* 1. *nn.* 45. *cum seqq. Valer. Reginald. in praxi fori panit. lib.* 30. *tract.* 3. *num.* 166. *in princip. Nicol. Garc. de benefic. par.* 7. *cap.* 4. *nu.* 42. *&* 41. *Viuian. in praxi inrispatro. p.* 2. *lib.* 5. *c.* 5. *num.* 7. *cum seqq. Aloys. Ricci. in decis. Curiæ Archiep. Neapol. p.* 4. *decisio.* 281. *nu.* 3. *& decis.* 309. *Campan. in diuersis iuris Canon. tub.* 7. *c.* 6. *nu.* 89. *Homobon. de Bonis de examine Ecclesiastico p.* 2. *tract.* 12. *c.* 3. *q.* 15. *suppositi.* 4.

Primò circa qualitatem personę aduerto eligendam esse in Abbatissam, seu Priorissam, Præfectam, aut præpositam, non minorem annis quadraginta, & quæ octo annis post expressam professionem laudabiliter vixerit, vt disponit *Concil. Trident. d. cap.* 7. *in princip. Portel. in dub. Regul. verbo Abbatissa* 3. *Molfes. in sum. Theolog. moralis tract.* 6. *cap.* 7. *num.* 46. circa quam ætatem non posse Episcopum dispensare refert decisum *Arnẽdar. in addit. ad recop. legum Nauarræ lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 7. *de Episcopis num.* 102. & obseruant *Azori. institut. moral. part.* 2. *lib.* 6. *c.* 5. *q.* 9. *F. Sigism. à Bononia de elect. dub.* 62. *n.* 6. *Aloys. Ricc. d. Neapol. decis.* 309. *n.* 9. *p.* 4. *Nicol. Garc. d. c.* 4. *num.* 71. vbi etiam asserit prædictos 40. annos debere esse completos. Quod si his qualitatibus non reperiatur in eodem Monasterio, ex alio eiusdem Ordinis eligi possit. Si hoc etiam incommodum Superiori, qui electioni præest, videatur, quod ex ijs, quæ in eodem monasterio annum vigesimum excesserint, & quinque saltem annis post professionem rectè vixerint, Episcopo, vel alio Superiore consentiente eligatur, statuit *Concil. Trident. citato loco.*

Secundò

Secundò ſecluſis Religionum priuilegijs illegitimâ non poſſe abſque diſpenſatione Papæ in Abbatiſſam, vel Prioriſſam eligi tenent *Maiol.de irregular.lib.1.cap. 10.in fine, Mandoſ.de Signatura gratia tit.de diſpenſat.ſuper defectu natal.in fine, Nauar.in man.cap.27.num.201. & commento 2.de Regularib.num.60. Soar.tom.5.diſput. 50.ſect.5. num.15. Fiamin.de reſignat.benefic.lib.3.qua. 12.num.11. Sayr. de cenſur.lib.6.cap.11.num. 3. in fine, Bellet.diſquiſit.clerical. par.1. tit.de diſcipl.cleric. §.3.nu. 5. Sanch.in præcepta Decalogi to.2.lib.5.c.5.nu.19.& 20. Sanctar.vari.reſol.q.40.nu.7. Ego ipſe in collectan.ad c.1. nu.7.de filijs Presbyt. contra Fr.Emman.q.Regular.to.1. quæſt.13.art.11.*

Tertiò non ſolas illegitimas, ſed etiam quaſcunque, quæ Virgines non ſunt, excludi ab Abbatiſſæ, ſeu Prioriſſæ officio per *cap.innouculas 20.q.1. & cap.2.1.q.7.* tuentur poſt gloſſas, & Ordinarios Iuris Canonici, *Mandoſ. de ſignatura gratia tit.diſpenſatio pro corrupta ſtatim in princip. & §.ſeq. & in addit. ad Lap.allegat.60. lit.N.Selu.de benef.p.4.q.7.num.7. Maiol.de irregul. libr. 1.cap.29.nu.13. Vuald.in candel.aureo p.3.cap.5.n.13. in 2.edit.Fr.Emman.quæſt.Regular.tom.3.quæſt.54.art. 3.* pariter reſoluentes in hoc ſolum Pōtificem poſſe diſpenſare. Contra *Sanch.in præcepta Decalogi tom.2.libr. 5.cap.5.nu.22. Parel.in dubijs Regularib. verbo Abbatiſſa poſt nu.10.* exiſtimantes ad Abbatiſſæ munus non deſiderari Virginitatem, niſi votum eſſet impertiendi Abbatiſſis benedictionem ſpecialem Virginum propriam, ſeu conſecrationem.

Quartò bigamam Monialem abſque Apoſt. diſpēſatione in Abbatiſſam eligi non poſſe per *c.2.78. diſt.* aſſerunt *Maiol.d.c.19.nu.14.& Vuald.d.cap.5. num.8.* obſeruantes quoad hunc effectum dici etiam bigamā, quæ poſt caſtitatis votum præuaricata eſt, refert *Sanc. d.cap.5.num.23.*

Quintò infamem non poſſe in Abbatiſſam eligi reſoluunt *Maiol.d.cap.29.num.12.& 13. Vual.d.c.5.nu. 11. Sanch.d.c.5.num.24.* extendentes, ſiue infamia ſit iuris, ſiue facti.

Per vota Secreta, itaut ſingulorum eligētium nomina nunquam publicentur, debere eligi huiuſmodi Abbatiſſas, atque alias præpoſitas ſtatuit *Concil. Triden.ſeſ. 25.de Regular.cap.6.in princip.* vbi quamuis diſponatur quod omnes electiones Regularium debeant fieri per vota ſecreta, non tamen cenſetur ſublata forma *c. quia propter, de elect.* ſed adhuc in ſuo robore perſeuerat, ita ſentiunt *Fr.Emman.in ſumm.p.1.cap.102.num.2. Zerol. in praxi Epiſcop.par.1.verbo Abbatiſſa §.6. Azor.inſti. moral.p.1.lib.13.c.10.q.2. Fr.Sigiſm.à Bononia de elect. dub.27.nu.10.& 11.* & tentum fuit in *Rota in una Metē. Monaſterij 5. Iulij 1621. in fine, verſ.denique, coram Reuerendo D.Coccino.* & iterum in Treueren. Abbati S. Maximini 20. *Nouembris* 1624. coram eodem, apud *Maſſobr.in praxi habendi concurſum prælud.8. in princ. n. 68.* Quamuis contrarium, immo diſpoſitionem text. in *d.c.quia propter,* modo ſublatam eſſe per *Concil. d. cap. 6.* teneat Fr. *Ludouic.Miranda in man.Prælat.tom.2.qu. 23.art.15.concl.2.circa med.* Electionem Abbatiſſę factam per vota non ſecreta per ignorantiā Decreti *Concilij d.c.6.* non valere, nec Epiſcopum poſſe diſpenſare, vt valeat, referunt, *Aloyſ.Ricc.Neapol.deciſ.197.nu.7. par.4.& Sigiſm.à Bononia dub.31.nu.10.*

In electione Abbatiſſarum, vel alterius Superioriſſę poſſe vota per Epiſcopum vnà cum Vicario, vel alio iure aſſumpto oretenus accipi, referunt deciſum *Galet. in margarita caſuum Conſcientiæ verbo Abbatiſſa, Nicol. Gare. de benefic.part.5.cap.4.num.189 Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſ. reſol.637.in 2.edit. Caſtellin. de elect.5. 4. n.4. Fr.Sigiſm. à Bononia in ſimili tract.dub.27.n.11.*

Puram & ſimplicem oſtenſionem Schedulæ ſecreto factam ab aliquo ex electoribus ad effectum, vt videat quem ipſe eligat, non tollere quin electio ſubſequens immediatè ſit ſecreta, tradunt *Nauar. conſ.7. in antiq. aliàs 4, in nouis de elect. Fr.Emman.in ſum.par.1.cap.103. de elect.nu.4. Caſtellin.d.c.4.num.3.* obſeruantes eo caſu electionem eſſe irritam, & nullam, quādo electorum vota culpa, & dolo totius, vel maioris partis Monaſterij ſeu Capituli publicarentur, vel quando manifeſtatio vnius, vel plurium votorum eſt realis cauſa vel præſumptiua rationabiliter, quod electio ſequatur in hāc, vel illam perſonam particulare ex vi illius oſtenſionis, quo caſu loquitur *Rota in dict.Treueren. Abbatia S.Maximi* apud *Maſſobr.d.prælud.8.in princ.nu.53.& nu.67.* reſoluens electionem eſſe nullam, etiamſi vnicum tantum ſuffragium publicetur. Nam ita ſtrictè diſpoſitio Concilij citato loco eſt intelligenda, vt ſi poſt electionem factam in Bullis confirmationis, ſeu patentibus exprimerentur nomina, eligentium electio eſſet nulla, vt refert deciſum *Caſtellin.d.c.4.nu.61.*

Si electi fuerint à Superioribus aliqui, qui vota omnium eligentium recipiant, electionem reputari ſecretam & canonicam referunt deciſum *Nicol.Gare.d.c.4. num.189. Aloyſ. Ricc.in deciſ. Curiæ Archiepiſcop.Neapolit. deciſ.197. numer.2. part.4. Caſtellin. de electi. cap. 4.numer.4. Frat. Sigiſm. à Bononia in ſimili tractat. dub. 27.num.11.*

Eligentes per Schedulam aliquo patēti ſigno ſignatam, vt innoteſcat ſcrutatoribus, vel vni ex illis, quod talis elector eligit illum nominatum ex Schedula, facere electionem non ſecretam, & peccare mortaliter, ac proinde ſic electum factum de hoc certum teneri reſignare Prælaturam, ſiue officium, vel petere à Sanctiſſ. confirmationem cum diſpenſatione, referunt deciſum *Laurent.Perein.tom.1.de Religioſo ſubdito, & Prælato q. 1.de obedientia cap.21. Caſtellin.d.cap.4.num.61.* & dicit *Fr.Emman.quæſt.Regul.to.2.quæſt.52. art. 9.* quod intentio *Concilij d.cap.6.* fuit ſtatuere quod monaſteria facerēt electiones ſecretas in hoc ſenſu, id eſt quod non permittant fieri aliquid ex quo publicari poſſint nomina eligētium, & ſi tale quid factum fuerit, electio non valet, addendo ex doctrina *Nauar. conſ.4.in antiq. aliàs 9. in nouis de elect.* quod hoc habet locum in electione per ſcrutinium, nō autem in electione per compromiſſum.

Electionem eſſe nullam, quando aliqui ex electoribus vnicam ſchedulam recipiunt vnico nomine ſcriptam, & nomen electi notum ſcribæ, vel alteri reponūt in capſula; ſimiliter, qui accipiunt de manu ſcribę duas ſchedulas, & vnam, quam voluerint, reponunt, alteram ſcindunt, quia ſcriba potuit reuelare talem, qui non habuit, niſi vnam ſchedulam, vel talem qui non habuit duas, referunt deciſum *Nicol.Gare.d.c.4. nu.193. Aloyſ.Ricc.d.Neapol.deciſ.197.nu.8.p.4. Caſtellin.de elect. cap.5.nu.25. Fr.Sigiſm.à Bononia in ſimili tract.dub.31. num.6.* & tenuit *Rota in d.Treueren.S.Maximini* apud *Maſſobr.d.prælud.8.nu.69.*

Vtrum autem in electione Superiorum Regularium præſidens Capitulo poſſit præcipere ſcrutatoribus ſub præcepto ſanctę obedientiæ & pœna excommunic. latę ſententiæ ne recipiant ſuffragia oretenus tradi ſolita

pro

pro aliquibus vltra certum numerum electioni insufficientem, sed eo completo dicant electoribus ad autes, vt seruati dicitur, vt dent alijs eorum vota? & an electio hoc modo celebrata sit valida? Congregatio *Concilij censuit de anno* 1625. hanc eligendi rationem, quæ libertati electionis, ac naturali consensui aduersatur, omninò improbari, electionesque hactenus celebratas si scrutatores præcepto Superioris obtemperantes singulorum eligentium vota non receperint, pro canonicis non haberi, refert *Castellin. d. c. 4. nu. 66.* A

Ex tripartito numero Monialium duas partes concurrere debere in electione Abbatissæ, nisi alia fuerit loci consuetudo, & si fuerint discordes posse Episcopum nominare vnam quam magis idoneam iudicauerit, asserit decisum *Piaseg. in praxi Episcop. p. 1. c. 3. num. 57. vers. in Monasterijs*, quem refert *Zipæ. d. nu. 9. versic. Abbatissa, in fine.* B

Electio officialium, qui administraturi sint monasteriorum bona, ad monasterij spectat Superiores, & ideò licèt Episcopus sit eius superior, ipsi tamen possunt eligere officiales, vt refert decisum *Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ libr. 2. tit. 18. l. 7. de Religionibus, num. 85.*

AD ALLEGAT. CI. Pag. 669. C

Num. 5. à linea 8. ibi, *sequentibus*, adde. ¶ *Barthol. à S. Fausto in thesauro Relig. lib. 5. q. 169.*

Num. 16. in fine. adde. ¶ *Barthol. à S. Fausto in thesauro Religios. lib. 5. quæst. 160. cum seqqu. Bonacin. de clausura Religios. q. 2. puncto 10. diffic. 2. §. 2.*

Num. 19. in fine. adde. ¶ *Bart. à S. Fausto d. lib. 5. q. 160.*

Num. 20. à linea 9. ibi, *nu. 15.* adde. ¶ *& de clausura religios. q. 2. puncto 10. diff. 2. §. 3. num. 4.*

Num. 22. in fine. adde. ¶ Verum in hac tertia ingressione re maturè discussa à mea sententia discedere cogor, & ita securè teneo probationis annum de momento ad momentum esse necessariò complendum, primò quia *Concil. Trid. d. c. 15.* ponit initium computationis anni probationis, idest à die assumptionis habitus, & vbicumque lex requirit certum tempus incipiès ab aliqua die determinata, computari debet de momẽto ad momentum *l. 3. §. minorem, ff. de minorib.* Secundò, quia *Concil. Trid.* loquitur per diction. per annum, quæ adiecta implemento temporis significat perfectionem, iuxta per me resoluta *in tract. de clausul. & d. disl. 249. n. 3. & 4.* quibus & alijs fundamentis hanc opinionem tuentur *Iacob. de Graff. tom. 1. conf. lib. 3. cons. 6. nu. 2. de Regular. Zanard. in direct. Theol. p. 2. cap. 26. n. 12. versic. nota autem, Lessi. de Iust. lib. 2. cap. 41. dubit. 7. nu. 59. Fr. Lud. Miranda in man. Præl. tom. 1. q. 22. art. 3. Soar. tom. 3. de Relig. lib. 5. cap. 15. n. 1.* nouissimè *Fr. Bartholom. de Vechis in praxi obseruanda in admittendis ad statum Religionis nouitijs disp. 11. dub. 4. à princ.* D E

Vnde pati modo dicẽdum videtur, quod si nouitius compleat probationis annum die 24. Februarij anno bissextili, non dicitur expletus hic annus, nisi secunda die, quæ etiã appellatur 24. ideſt 25. dies; quare emittere non potest professionem nisi eadem die 25. in pũcto diei 24. Februarij præcedentis anni, in quo suscepit habitum, quia vtraque dies pro vna habetur in iure *l. 3. §. minorem ff. de minorib. l. cum bissextus ff. de verb. signif. cap. quæsiuit, eod. tit.* & hanc opinionem tenent *Fr. Emman. d. to. 3. q. 15. art. 4. & 5. Molin. de Iust. tract. 2. disp. 573. vers. atque vt à minori ætate, Sanch. de Matrim. libr. 2. disp. 24. nu. 22. vers. similiter credo, Lessi. d. nu. 59. vers.* hinc sequitur, *Iacob. de Graff. & Fr. Ludou. Miranda citatis locis, Fr. Barthol. de Vechis d. dub. 4. nu. 5.* nouissimè *D. meus Iul. Lanor. var. lucubrat. tom. 1. tit. de Comitijs c. 6. num. 15.* & nouissimè *Sacr. Congreg. Concil. Trid. in vna Patauina de mense Iunij 1627.* censuit non valere professionem respectu anni bissextilis cuiusdam qui ingressus est Religionem 27. Martij & die 26. eiusdem mensis sequentis anni currente anno bissextili emisit professionem.

Num. 23. in fine. adde. ¶ *Iacob. de Graff. in aureis decis. p. 1. lib. 3. c. 5. nu. 15. Sorb. verbo nouitius*, vbi *de nouitiorum professionis emissione. vers. secundo est, Lessi. de Iustit. lib. 2. c. 41. dub. 7. n. 59. Nald. verbo Nouitius nu. 4. Steph. Gratian. Marchiæ decis. 35. nu. 3. in addit. Soar. to. 3. de relig. lib. 5. cap. 15. n. 3. Fr. Barth. de Vechis in praxi obseruãda in nouitijs ad Religionis statum admittendis disputa. 11. dub. 3. n. 1.* vbi *nu. 5.* ampliat vt hæc continuatio nõ solum esse debeat per annum expletum, sed etiam vsque ad professionem, ita vt completo anno si nouitius egrederetur Monasterium, & postea iterum rediret, professionem emittere non posset virtute præfatæ vnius anni probationis, sed iterum inchoare deberet nouitiatum, citans pro se *Soar. d. c. 15. à n. 8.* contra *Franc. Angel. & Sylvest.* qui censent non esse necessariam continuationem probationis cum professione, & etiam contra *Fr. Emm. d. tom. 3. q. 15. art. 16. vers. aduertendum denique*, qui idem censet circa nouitias Monialium.

Num. 25. in fine. adde. ¶ *Barth. à S. Fausto d. lib. 5. q. 164. contra Less. d. lib. 2. cap. 41. dub. 7.* existimantem paucorum dierum interpolationem non impedire.

Num. 28. propè finem, ibi, *cap. 66. n. 14.* adde. ¶ *Nald. verbo Nouitius nu. 4. Frat. Bartholom. de Vechis in praxi obseruanda in nouitijs ad Religionis statum admittendis disp. 11. dub. 3.*

—— ibid. in fine. adde. ¶ Intellige supradictam resolutionem quæ habet probationis annum non interrumpi, si nouitius de sui superioris licentia extra monasterium maneat cum habitu, vt procedat etiamsi huiusmodi licentia nouitio illicitè, & sine rationabili causa concederetur, vt benè probant *Soar. to. 3. de Relig. lib. 5. cap. 14. nu. 14. post med. Fr. Barthol. de Vechis d. dub. 3. n. 14.* contra *Nauar.* & alios requirentes iustam causam, quia licet superior præstans indebitè licentiam peccet, ob talem tamen culpam nõ interrumpitur nouitiatus. Probationis anno expleto si nouitius desereret Religionem, & postea rediret, non egere nouo probationis anno ad profitendum tradunt *Sylvest. verbo Religio. 5. q. 4. Fr. Emmann. tom. 3. q. 15. art. 10. Bonacin. dict. puncto 10. diffic. 2. §. 2. num. 4. Barthol. à S. Fausto d. lib. 5. qu. 165.* vbi *q. 166.* asserit per *Concil. Trid. d. cap. 15.* reuocatum esse priuilegium Julij II. cõcessum Minoribus, vt nouitiatus interruptus possit continuari. Vnde durante probationis anno si nouitia curandę valetudinis causa de licentia superiorum è monasterio exierit, & post reuertatur, eodem tempore professionem emittere posse, ac si nunquam egressa fuisset, refert decisum *Armendar. d. loco num. 13.*

Num. 30. in fine. adde. ¶ non est tamen de substantia anni probationis nouitium induere habitum nouitiorum ab habitu professorum distinctum, vt latè probant *Soar. tomo tertio, de Religion. libro quinto, capit. 14. numer. 10. Fr. Bartholom. de Vechis dict. disputatio. 7. dub. 7. numer. 3.*

Num. 31. in fine. adde. ¶ Et ideo ex hac vel alia iusta, seu

seu rationabili causa potest prolõgari nouitiatus completo probationis anno *Lessi.lib.2.cap.41.dubit.7.num.59. Soar.tom.3. de Relig.lib.5.cap.13.nu.8. Fr. Barth. de Vechis d.disp.11.dub.5.num.3.* vbi *num.4. post Galuan. cons.12.à nu.1.* subdit differri non posse professionem illorum nouitiorum, quos superiores expleto probationis anno habiles muenerint, quia omnino admitti debent ad professionem.

Num.32. in fine. adde. ¶ *Stephan.Gratian.disceptat. forens.to.5.cap.850.nu.16. Fr.Barthol.de Vechis d.disput.11.dub.2.num.7.*

Num.33. à linea 1. vsque ad lineã 9. adde, & muta sic.

33 ¶ Ex priuilegio *Pij V.* incip. Summi Sacerdotij cura sub *dat.23. Augusti* 1570. quam refert *Fr.Emma. to.3. q.11. art.6.* concessum reperitur Monialibus nouitijs Ordinis S. Dominici, vt si cõtigerit tempore nouitiatus aliquam earum ex iudicio Medici, ab hoc sæculo trãsiturum esse, professionem emittere posse non expleto probationis anno, in manibus Abbatissæ seu Prioris, vel alterius superioris nouitiarum illius monasterij, dummodo in legitima ætate sit constituta. At quia hoc priuilegium est contra decretum *Concilij Trid.d.cap.15.* controuertitur inter Doctores an sit abrogatum per *Gregor.XIII.in quadam sua Bulla incip.* In tanta rerum, ac negotiorum mole, relata ab eodem *Fr. Emmanu. in sua collect.priuileg.in Bullis Greg.XIII. Bulla* 38. vbi reuocauit omnia concessa per *Pium V.* Ordinibus mẽdicantium contra *Concilij Trid.* decreta. Quod sit abrogatum præfatum priuilegium sustinent *Emman.Sa verbo Religio nu.56. Cruz de statu Relig.lib.1.cap.8. dub.4. & lib.2.cap.3.dub.6.concl.3. Fr.Barthol. de Vechis dicto tract.disp.13.dub.11.n.4.* Attamen illud non esse abrogatum sustinent *Fr.Emm.to.1.q.8.art.9. & dict.to.3. q.15.art.6. Henriq.in summ.lib.13.cap.40.nu.2. & in commento litt.R, Megagli.1.2.lib.2.c.27.n.50. Sanch.in præcepta Decalogi lib.5.c.4.nu.16. Petr. de Ledesma in summa p.2.tract.de stado de los Religiosos,cap.7. concl.2.difficult.1. Beia d.casu final.*

Num.37. à linea 1. ibi, omnia bona, adde. ¶ *Nau. cons. 1.de statu monac.in antiq.aliàs cons.9.de succes.ab intest. in nouis, Sayr.in floribus decis.sub illo tit.de statu monach. decis.1. Joan.Valer.de different. inter vtrumque forũ verbo Regularis differ.8. Campan. in diuers.iuris Canon. rub. 12.c.13.à nu.125. Azor.d.p.1.lib.13.c.9.q.2. Barthol. à S.Fausto d.lib.5.q.190.*

Num.41. in fine. adde. ¶ vt refert nouissimè *Fr. Barth. de Vechis in praxi obseruanda in admittendis ad Religionis statum nouitijs disp.6.dub.4.nu.2.*

Num.42. in fine. adde. ¶ vt refert *Fr.Barth.de Vechis d. disput.9.dub.4.nu.3.*

AD ALLEGAT. CII. Pag.674.

NVM.6. in fine. adde. ¶ Contra *Sanch.lib.6.cap.15.nu.21. & Fr.Ludouicum Mirandam de sacris Monialib.q.2. art.14.n.3. Bonacin.de clausura Religios.q.1.punctio 6.* existimantes non posse Episcopum ad clausuram cogere moniales exemptas ab eis, nec illis licere intrare huiusmodi monasteria exempta, Prælatisque Regularibus subiecta etiam prætextu vidēdi an violata ibidem fuerit clausura, nisi solummodo in casu in quo publicè cõstaret illam esse violatam, &c.

Num.9. in fine. adde. ¶ *Sanch.d.c.15.nu.13. Fr.Ludouic. Miranda de sacris monialib.qu.1.art.3. & 5. Soar.de Relig.tom.4.lib.1.cap.8.num.14. & 17. Bonacin.de clausura*

A *Relig.qu.ſſ.1.punctio 2.nu.2.* vbi *num.3. cum Soar.d.c.8. num.16.* aduertit nouitias non teneri ad clausuram, & *num.4.* tenet illas fœminas, quæ non sunt vere Moniales non teneri ad clausuram, etiamsi aliqua simplicia vota emittant, nonnisi nimè S. D. Grego. *XV. felicis recor. in sua Constit.* de exemptorum priuilegijs, incip. Inscrutabili *sub dat.nonis Februarij* 1622. inter alia circa hãc materiam in hæc prorupit verba: Ad hæc tam Seculares, quam Regulares huiusmodi nullis priuilegijs, & exemptionibus tueri se possint, quominus si deliquerint circa personas intra sepia degentes, aut circa clausuram, vel circa bonorum administrationẽ monasteriorum monialium etiam Regularibus subiectarum ab Episcopo loci similiter tanquam ad hoc Sedis Apost. B delegato quoties, & quando opus fuerit puniri, & corrigi valeant. Hæc *in d.Constit.* supra qua *Sacra Illustrissimorum Cardinalium Congreg.Concilij Triden.* interpretum postea censuit illam in suprascriptis verbis habere locum in omnibus delictis, non autem in notorijs tantum, & cum populi scandalo.

Num.19. in fine. adde. ¶ me citato in hoc loco *Bonacina de clausura Relig.q.1.punctio 9.nu.6.*

Num.21. in fine. adde. ¶ *Azor.d.p.1.lib.13.cap.8.qu.1. Soar.de Relig.to.4.lib.1.cap.9.nu.9.* Nec etiam ex simili ratione posse Abbatissam è monasterio exire, vt visitet ædificium Ecclesiæ, num sibi placeat, vel vt cæmentarijs significet, qua forma construendum sit, asserunt *Sanch.d.capit.15.numero 52. Bonacin. dict. quæstion.1.* C *punctio 9.nu.3.*

Num.22. in fine. adde. ¶ Vnde posse moniales tempore belli è monasterio exire, seque in locum recipere, dum bellum contra hæreticos, aut infideles geritur, periculumque est, vt nisi moniales monasterio egrediantur graui damno afficiantur resoluunt *Azor.d.par.1.libr. 13.cap.8.q.1.ad med.vers.tertio quæres, Gutier. d.c.14. nu.9. Nauar.d.commento 4.nu.48. Sanch.d.c.15.num.44. Bonacin.de clausura Relig.q.1.punctio 9.n.7. contra Zerola verbo Moniales §.16. dub.2.*

Num.27. à linea 4. ibi, *propè finẽ*, adde. ¶ *& Bonacin.d. q.1.punctio 9.nu.4.* vbi *num.5.* pariter dicit Monialem egredi non posse ad parentes consanguineos, aut alios infirmitatis causa, seu alio prætextu visitandos. D

—— ibidem in fine. adde. ¶ *Fr.Ludouic. Miranda de sacris monial.q.3.art.2.vers. sextus, Bonacin.d.q.1.punctio 9.num.8.* Moniales posse ad aliam Religionem perfectiorem transire docent *Tap.Zerola, Fr. Emmanu.* & alij, quos refert *Sanch.d.lib.6.cap.7.num.6.* quibus adde *Barthol.à S.Fausto in thesauro Religiosorum libr.5.qu. 327. Anton.Ricc.dict.lib.5.cap.5. à princip.* vbi *à num.4.* probat nec *Concil.Trid.neque Constitut.Pij V.* prohibuisse hanc translationem, metipsum *in collect.ad capit. licet 18.nu.3. de Regular. Bonacin.d.quæst.1.punctio 9.à n.11.* contra *Azor.d.p.1.lib.13.cap.18.q.1.* Moniali licitum esse exitum, quæ dum in proprio monasterio aliqua de causa commodè corrigi non potest, ad aliud E monasterium correctionis gratia transfertur, tenent *Sanch.d.lib.6.cap.15.num.47. Fr.Ludou. Miranda de sacris Monial.quæst.3.art.2.vers.quartus casus, & artic.3. Bonacin.d.quæst.1.punctio 9.num.13.* Ego *ipse in collec.ad d.cap.vlt.de Regularib.nu.16.* Vtrũ monialis, quæ adeo incorrigibilis est, vt ipsius emendatio, & correctio in nullo monasterio speretur, eijci possit; negatiuè censuit *Rota in Vlixbonen.monasterij 19. Nouembris* 1625. *coram* R.D. *meo Coccino*, & me citato in *collect.ad cap.vlt.* docet *Bonacin.dict.punctio 9.num.14.* contra *Sanch.d.lib.6.*

Digitized by

cap. 9. num. 6. existimantem talem monialem in rigore A
ejici posse. Monialibus conuersis licitum esse exire è monasterio ad petendas eleemosynas Conuentui necessarias, dũ eas per alios commodè petere nõ possint seruatis conditionibus præscriptis in Motu *Pij V. incip. Circa pastoralis*, & in alio *Gregor. XIII. incip. Deo sacris*, tenet *Bonacin. d. quæst. 1. punctο 9. num. 15.* vbi *nu. 16.* asserit moniales conuersas posse adhuc ob receptam consuetudinem recipi, & ad professionem admitti, & citat pro se *Sanch. dict. cap. 15. num. 59. Soar. de religion. tom. 4. lib. 1. cap. 8. numer. 19. Frat. Emmann. tom. 1. quæst. 24. artic. 4. conclus. 3. vers. secunda assertio, contra Mirandam de monialib. quæst. 1. art. 6. Nauara. & alios.*

Num. 28. à linea 43. ibi, *num. 103.* adde. ¶ Vtrum hæc B
licentia in scriptis dari debeat; affirmatiuè definitum est in prædicto Motu *Pij V. incip. Decori*, ibi, ex causa cognita, & expresè in scriptis approbata, & per eum tenent *Miranda d. quæst. 3. art. 6. concl. 2. Soar. de Religio. tom. 4. lib. 1. cap. 9. num. 16. Bonacin. d. punctο 8. num. 4.* vbi *numer. 5.* resoluit licentiam non tenere si solo verbo detur.

—— ibidem in fine. adde. ¶ *Bonac. d. quæst. 1. punctο 8. num. 3.*

Num. 32. in fine. adde. ¶ Quid nomine Monasterij cõprehendatur, quando interdicitur hic ingressus, vide *Fr. Emman. tom. 1. quæst. 46. art. 1. in fine, Coriolan. de casibus reseruat. part. 2. casu 3. quæstio. 2. numero 29. Sanch. dict. libr. 6. capit. 16. numer. 11. Soar. de Religio. tom. 4. lib. 1. caput. 11. numer. 6. & 7. Bonac. de clausf. qu. 4. punctο 1. nu. 1.* C

Num. 35. in fine. adde. ¶ *Paulus V. in sua constit. 10. Iulij* 1612. similiter reuocauit omnes licentias ingrediẽdi monasteria monialium secularibus mulieribus concessas, de qua meminit *Memor. cleric. cap. 9. numer. 12.* S. D. N. *Vrbanus VIII.* in suo Motu proprio incip. *Sacrosanctum, Apostolatus ministerium, sub dat. 27. Octobr.* 1624. similes edidit reuocationes.

Num. 37. in fine. adde. ¶ Reseruata excommunicatione non affici illum, qui facultatem ingrediendi habet, sed non ingreditur prætextu facultatis, perindè se gerens, ac si illam non haberet, resoluunt *Nauar. d. comm. 4. nu. 62. notab. 4. Sanch. d. cap. 16. num. 80. Bonac. d. q. 4. punctο 5. num. 5.* vbi *nu. 6.* tenet ingredientem prætextu facultatis inualidè concessæ non affici reseruata illa excommunicatione *Gregor. XIII. sed Concil. Trident. in præsenti, & nu. 7.* addit cum qui tempore ingressus cõfingeret se habere aliquam facultatẽ ingrediendi claustra monialium obtentam post præfatum Greg. XIII. Motũ non affici reseruata illius excomm. sed *Cõc. Trid.* D

Num. 40. in fine. adde. ¶ me citato *Bonacin. de clausura q. 4. punctο 2. nu. 3.*

Num. 43. post finem adde.

¶ Si auctoritate Pontificia id monasterium cuidam soli peculiari Prælato Conuentuali subiectum esset, non E
posse generalem, aut prouincialem licentiam ingressus in id monasterium cõcedere, quod nullam iurisdictionem in illud habeant, at posse dum visitant inquirere an Prælatus ille iustè vsus fuerit hac facultate, tradunt *Fr. Emman. to. 1. q. 47. art. 5. Bonacin. de clausur. q. 4. punctο 2. nu. 4. Sanch. d. c. 16. num. 16.* vbi ob eandem rationem idem dicendum asserit de Episcopo respectu clerici secularis, cui soli monasterũ illud subderetur. Abbatissam non posse facultatem ingrediendi monasterium concedere tenent *Nauar. commẽto 4. de Regularib. nu. 59. vers. tertio, Azor. p. 1. lib. 13. c. 8. q. 6. Fr. Emman. to. 1. q. 46. art. 2. vers. obserua, Sanch. d. lib. 6. c. 16. nu. 22. Bonacin. d. q. 4. punctο 2. num. 5.* Posse tamen iustè Superiorem concedere generalem Abbatissis licentiam, aut Confessarijs concedendæ huius ingressus facultatis in casibus frequenter occurrẽtibus, ne passim Episcopus, seu Prælatus Regularis, qui non tam præ manibus habentur, adiri debeant, docent *Fr. Emman. d. q. 46. art. 2. propè finem*, plures apud *Sanch. d. cap. 16. nu. 23. Bonac. d. punctο 2. num. 5. vers. hoc tamen*, contra *Soar. de Relig. to. 4. lib. 1. cap. 10. nu. 14.*

Num. 47. in fine. adde. ¶ me citato in hoc loco *Bonacin. d. punctο 4. num. 7.* nouissimè *S. D. Gregor. XV. felic. record. in sua constitut. de exemptorum priuilegys, incip.* Inscrutabili, *sub dat. nonis Februarij* 1622. circa hanc materiam electionis Abbatissarum, &c. in hæc verba: Ac similiter possit Episcopus vnà cum superioribus Regularibus quarumcunque Abbatissarum, Priorissarum, Præfectarũ, vel Præpositarum eorundem monasteriorũ quocunque nomine appellentur, electionibus per se, vel per alium interesse, ac præsidere, absque vlla tamẽ ipsorum monasteriorum impensa. Hæc *in dicta constit.* Super qua postea *Sacra Congreg.* Illustrissimorum Cardinalium *Concil. Trid.* interpretum censuit ius confirmãdi Abbatissas minimè fuisse Episcopis per eiusmodi Cõstitutionem attributum; quam quidem declarationem originalem præ manibus habui, & postea in typographia R. C. Apostol. impressam vidide anno 1624.

Num. 48. in fine. adde. ¶ me citato in hoc loco *Bonacin. quæst. 4. punctο 4. num. 2.* obseruantes minorem causam requiri in concedenda licentia fœminis quam viris; matri aut Sorori, quam alijs, & minorem causam sufficere ad ingrediendum in loca statim post clausurę ianuam existentia, quam ad loca interiora. Illum qui licentiam ingrediendi cœnobia monialium obtinuit ex causa, quæ suberat tempore concessionis licentiæ, sed tempore ingressus cessauit, non esse tutum in Conscientia ingrediendo resoluit *Bonacin. d. punctο 4. nu. 19.* vbi *nu. 20.* docet eum, qui licentiam obtinuit ex causa quã falsò narrauit Superiori, non posse licitè ingredi si tempore ingressus iusta causa superueniat, *& nu. 21.* asserit non esse licitum ingressum si Superior cõscius erat nullitatis causæ, & nihilominus licentiã concedere voluit.

Num. 59. in fi. adde. ¶ *Vgolm. de offic. Episcopi, c. 21. §. 3.* contra *Bonacin. q. 3. punctο 3. nu. 8.* Et extendi ad sociũ obtinentis obseruant *Galett. verbo licentia 2. Fr. Emma. to. 3. q. 6. art. 2. Aloys. Ricc. in praxi fori Eccles. decis. 649. in 1. edit. aliàs resol. 632. in 2. edit.*

Num. 62. in fine. adde. ¶ *Soar. de Relig. tom. 4. lib. 1. cap. 10. num. 21.* me citato in hoc loco *Bonacin. d. punctο 4. num. 15.*

Num. 65. in fine. adde. ¶ me citato in hoc loco *Bonacin. d. punctο 4. nu. 16.*

Num. 67. in fine. adde. ¶ me citato in hoc loco, *Honobon. de examine Ecclesiastico tractat. 9. quæst. 31. in fine.*

Num. 71. à linea 12. ibi, *num. 50.* adde. ¶ Contra Clericum vero frequentantem monasteria Monialium si ab Episcopo monitus corrigi noluerit, ferenda est pœna suspensionis *dict. capit. monasteria*, ibi, si quispiam clericus sine manifesta & notabili causa frequentare præsumpserit per Episcopum arceatur (ideſt moneatur, seu monendo corrigatur) & si non desiterit, ab officio Ecclesiastico reddatur immunis (ideſt suspendatur ab officio Ecclesiastico) ita *Bonacin. dict. punctο 4. num. 2.*

Num.

Num. 72. à linea 8. ibi, *Congreg.* adde. ¶ Decretum autem huiuſmodi eſt quod ſequitur; Illuſtr. & R. DD. Cardinales ſacræ Regularium Congr. Præfecti ad occurrendum ſcandalis, quæ contingere poſſunt, alijſque juſtis & rationabilibus cauſis animum ipſorũ piè mouentibus de ſpeciali,& ex preſſo mandato S. D. N. D. Sixti diuina prouidentia Papę V. viuæ vocis oraculo eis facto decreuerunt,& mandauerunt,nulli poſthac Religioſo cuiuſcunque ordinis,gradus,qualitatis,& dignitatis exiſtat(ſuperiore,cui monaſterij ſeu domus cura incumbit,Viſitatore,vel Viſitatoribus, Confeſſarioq; ordinario, & extraordinario cum ad tempus deputabitur,dumtaxat exceptis)licere abſque licentia expreſſa eiuſdem S.Congreg. accedere ad monaſteria,ſeu domus quarumcunque Monialium vel Sororum,ſiue ſui, ſiue alterius cuiuſuis ordinis ad colloquendum, ſiue tractandum cum eis. Quod ſi aliquando mandato ſui Superioris aliquos Religioſos ad prædicãdum verbum Dei & ad celebrandas Miſſas in ipſarum Monialium, ſeu locorum Eccleſijs, ſiue oratorijs exterioribus, ſiue extra clauſtra exiſtentibus mitti contigerit, prohibuerunt ne dicti Religioſi vllo quæſito colore Moniales, Sorores, aut quamlibet aliam perſonã intra clauſuram degentes alloqui poſſint. Confeſſarijs autem ſimiliter interdixerunt ne in ædibus monaſterij, ſeu domus, vel monaſterio, ſeu domui Monialium, aut Sororum contiguis pernoctent,aut alios pernoctare faciant, vel aliàs ſecum retineant; neve extra tempora generalium confeſſionum(quibus ſolum tantum Confeſſario refectionem diurnam accipere vix permittitur,& tam demum videlicet cum ſua habitatio, aut virorum domus, vel monaſterium, in quo degit, à Monialium, ſeu Sororũ monaſterio, vel domo nimium diſtat, niſi tamen & eo caſu contrarium ſpecialiter conſtitutum ſit) ibi nullo modo comedant, reficiantur, aut cibum ſumant. Quæ omnia, & ſingula ſub pœnis priuationis officiorum, ac vocis actiuæ, & paſſiuæ ipſo facto incurrendis,alijſque eiuſdem Congreg. arbitrio præceperunt inuiolabiliter obſeruari, iniungentes cũctis R R. Patribus Generalibus,Prouincialibus,&c.

——— ibidem in fine. adde. ¶ *& Bonacin. de clauſura Relig. q. 2. punctο 4. nu. 3. vbi num. 4.* tenet hoc decretũ obligare ſub mortali, *& Coriolan. de caſibus reſeruatis p. 2. caſu 3. num. 42.* refert hoc ipſum fuiſſe deciſum in hæc verba: *Sacra Congreg. die 1. Iulij 1606.* Attentis narratis,ac dubio prælato maturè diſcuſſo,ac examinato cẽſuit, ac declarauit Regulares accedentes ad monaſteria Monialium contra formam decreti,quo huiuſmodi acceſſus per *Sacram Congr.* prohibetur,vltra pœnas priuationis officiorum,ac vocis actiuæ & paſſiuæ incurrere etiam pœnam peccati mortalis, &c.

Nouiſſimè à *Sacra Cardinalium Congr. ſub 12. Kalẽd. Decembris 1623. de mandato S. D. N. Vrbani VIII.* cõceſſum fuit Epiſcopis, vt licentiam dare valeant Religioſis alloquendi Moniales ſeruatis certis regulis, & conditionibus, vt patet ex ipſo *Sacra Congreg.* decreto, in quo ſic habetur, vt quatenus ſibi viſum fuerit in Domino expedire licentiam cõcedere poſſint per quatuor vices ad ſummum quolibet anno cuicumque Regulari vt Moniales ſibi in primo,& ſecũdo conſanguinitatis gradu coniunctas conuenire, & alloqui poſſit. Id vero non aliter quam ſeruata ad vnguem forma infra ſcripta; Vt id nullo modo liceat diebus feſtiuis, aut in Aduentu Quadrageſima,feria ſexta,ſabbato, & vigilijs, prædictaque licentia obtenta ab ordinario,& ab alio,ad quem ſpectet eam concedere, conſignetur Cõfeſſario ordinario monaſterij,qui penes ſe retinere debeat, iſque aſſocict, & præſens ſit, & auſcultatrices de more, non autem aliæ aſſiſtant: prædictaque licentia pro die, & hora certa,& in ſcriptis concedatur,in libris Cãcellariæ eiuſdem Ordinarij annotetur. Quod ſi prædicti locorum ordinarij per plures vices,vel in vlteriori gradu coniunctis, aut aliter quam ſeruata forma ſupradicta licentias conceſſerint, vel permiſerint, ſciant ſe intentionis *S. D. N. & Sacræ Congreg.* tranſgreſſores, iudiciumq; reformident: Regulares autem in pœnis in ſupradicto decreto contentis,ac ſi nullam licentiã obtinuiſſent; eo ipſo ſe nouerint eſſe addictos, & arbitrio *Sacræ Congr.* ſeuerius puniendos *Romæ 12. Kalend. Decemb. 1623.* refert *Bonacina de punctο 4. n. 4.* vbi *n. 5.* reſoluit Religioſum præfatis pœnis affici vnico acceſſu, quia decretum loquitur de accedentibus ſine licentia Sacræ Congregationis, non vero de frequentantibus, *& n. 6.* aſſerit Religioſum in conſcientia teneri has pœnas ſponte ſubire ante ſententiam Iudicis declaratoriam, ſi loquamur de priuatione vocis actiuæ & paſſiuæ,quia ad executionẽ huius pœnæ nulla hominis actio requiritur. *Coriolan. vero de caſibus reſeruatis p. 2. caſu 2. n. 41.* aſſerit pœnam illam priuationis vocis actiuæ & paſſiuæ taxatam à *Congreg. Illuſtriſſimorum DD. Card.* contra Regulares alloquentes cum Monialibus, ſi delictum eſt occultum,non teneri quem ſubire,nec ſe prodere in foro contentioſo, ſed procurare rehabilitationem ſecreto modo; vnde nec ſtatim debet officium ſuũ reliquere cum iactura ſuæ famæ & honoris, vt tenent *Cordub. Manar. Sot.* & alij, licet in foro conſcientiæ ſecus ſentiat *Portel. in dubijs Regularibus verbo electio nu. 17.* ex traditis per *Soar. de legibus lib. 5. cap. 9. maximè, num. 5. & 6.*

Num. 73. in fine. adde. ¶ & hoc tempore euidenter hoc ipſum colligitur ex *Conſtit. Greg. XV. de exemptorum priuilegijs incip. inſcrutabili*, de qua ſupra *allег. n. 9. in fin.* & ex decreto S. *Congr.* approbãte *S. D. N. Vrbano VIII. de anno 1624.* vt refert *Bonac. d. q. 2. punctο 4. nu. 8.*

Num. 76. in fine. adde. ¶ me citato in hoc loco, *Homob. de examine eccleſiaſtico tract. 11. c. 29. in fine.*

Num. 85. à linea 8. ibi, 18. *qu. 2.* adde. ¶ Si vero intrare præſumpſerint, efficiuntur excõmunicatione reſeruata, etiamſi ingrediantur abſque prętextu facultatũ, vt ex declaratione *Pij V. quam ex Alexandro Card. Cribello* refert *Quaranta*, reſoluit *Bonac. de clauſura Relig. q. 5. punctο 3. & ex praxi ſacræ Pœnitentiariæ*, probat *Filiuc. tract. 15. c. 5. q. 7. n. 118.* licet illi non adhæreat *Soar. de Relig. to. 4. lib. 1. c. 7. n. 8.* Religioſi vero qui faciunt, aut permittunt fœminas ingredi ſua monaſteria prætextu facultatum à ſummo Pont. vel ab alijs conceſſarum incurrunt excommunicationem Papę reſeruatã, & priuationem dignitatum & beneficiorum, inhabilitatem ad illa, & alia in poſterum obtinẽda, vt expreſsè patet ex Motu *Greg. XIII. incip. Vbi gratia.* Alij vero Religioſi, qui fœminas in monaſteria intromittere, vel admittere præſumunt, etiamſi fœminæ abſque prætextu facultatũ ingrediantur, incurrunt ipſo facto ſuſpenſionẽ à diuinis,& præterea priuationem officiorũ,& inhabilitatem ad illa,& alia in poſterũ obtinenda, vt expreſsè decernitur in *Conſtit. Pij V. incip.* Regularium perſonarum,obſeruant, & multiplicater declarant *Coriolan. de caſibus reſeruatis p. 2. caſu 3. à n. 36. & Bonac. d. punctο 3. n. 2.*

Dubitari poteſt quid intelligatur nomine monaſterij in quod fœminæ intrare non poſſint; & intelligi to-

tum illud ſpatium quod intra monaſterij ſepta cõtinetur, videntur *Fr. Emman. quæſt. Regular. to. 1. qu. 46. art. 1. Sanch. in præcepta Decalogi to. 2. lib. 6. c. 17. nu. 12. Bonacin. de clauſura Religioſ. q. 5. puncto 1. n. 1.*

Hortos Religioſorum contiguos ſubiectos eſſe clauſuræ, ac proinde in eos non licere mulieres introducere aſſerunt *Sotb. verbo ingredi 1. Sanch. d. c. 17. num. 15. Coriol. d. caſu 3. num. 30. verſ. tertio, Bonac. d. puncto 1. nu. 6. verſ. quinto.*

Sacriſtiam ad quam non patet aditus niſi per clauſtra monaſterij, ſubijci clauſuræ, ac proindè mulieres nullo modo illuc ingredi poſſe contra *Sanch. num. 17.* dicto loco obſeruant *Coriolan. d. c. 3. nu. 31. verſ. quæritur quarto, & Bonacin. dict. puncto 1. num. 4.* vbi *in verſ. ſi vero*, aduertit Sacriſtiam ſi duas habeat portas, vnã in Eccleſia exiſtẽtem, alteram in clauſtro Religioſorum, comprehendi nomine monaſterij, *& in verſ. in praxi, cum Sanch. dict. num. 19. ad finem*, in praxi non eſſe condemnandos illos Religioſos apud quos vſu receptum eſt, vt fœminas in Sacriſtiam cauſa Confeſſionum audiendarum, aut alia de cauſa admittant, quia non omninò perſpicuum eſt Sacriſtiam ſub monaſterij nomine comprehendi.

Infirmarias, ſeu domus deputatas ad recipiendos infirmos, vel ad excipiendos Religioſos tanquam hoſpites, non adſtringi clauſuræ, quia nomine monaſterij non comprehenduntur, non enim Conuentum habere & Eccleſiam, referunt *Sacram Congregat.* cenſuiſſe *Sotb. verbo ingredimini. 11. Sanch. d. cap. 17. numer. 19. Coriol. d. cap. 3. num. 29. verſ. quæritur ſecundo, in fine, Bonacin. dict. puncto 1. numer. 5.* Vtrum autem liceat introducere aliquam mulierem medicam in dormitorium pro curatione alicuius Religioſi infirmi? reſpondet *Coriolan. dict. cap. 3. num. 32.* quando infirmitas non poteſt aliter curari, niſi ope & arte illius, nec infirmus poſſet in Eccleſiam, vel alio extra venire, quod tunc licet mulierem medicam cum honeſtis perſonis aſſociatam cum licentia Prouincialis, vel Guardiani in infirmariam vbi Frater infirmus manet, introducere; aſſeritque idem dicendum videri, ſi quis Religioſus abſconderet pro aliquo bono fine aliquam mulierem, vtputà dum fugit perſequentes, qui ei ad vitam, vel ad honorem inſidiantur, quia pœnæ aſſignatæ in decretis ſummorum Pontif. prædictorum imponuntur contra eos, qui temerario auſu, & præſumptione eas introducunt.

——ibidem in fine. adde. ¶ & expreſsè quod præfatæ Reginæ, Imperatrices, ac ipſarum filiæ poſſint monaſteria virorum ingredi, etiamſi nullum habeant priuilegium, tenent *Frat. Emman. quæſt. Regular. tom. 1. qu. 48. articul. 1. verſicul. circa quam Decretalem, Sanc. dict. capit. 15. numero quinto, Soar. to. 4. de Religio. lib. 1. capite 7. numer. 5.* quos refert & ſequitur *Bonacin. de clauſura Relig. q. 5. puncto 2. n. 5.*

Num. 86. in fine. adde. ¶ *Coriolan. de caſibus reſeruatis p. 2. caſu 3. num. 33.* vbi *nu. 34.* quærit quid dicendum ſi Prælatus Regularis præciperet, vt fieret aliqua proceſſio extraordinaria, vt illius occaſione poſſent mulieres ad dicta loca intrare, an incurrat in pœnas? & reſpondet, quod licet *Fr. Emman. in explicat. Bullæ Cruciatæ fol. 511.* concludat, quod talis Superior non excuſatur de peccato, & de pœnis taxatis, ipſe tamen dicendum putat, quod talis non incurrat pœnas in decretis prædictis taxatas, ſed benè meretur puniri & grauiter, à Religione, *& num. 35.* aſſerit idem videri dicendum in tẽpore conſecrationis Eccleſiæ, ſcilicet quod tunc mulieres poſſunt ire ad omnia illa loca ad quæ vadit Epiſcopus cum proceſſione; dum tamen eant ſimul cum proceſſione, non autem ſi peractum ſit officium; quia ſi amplius non fit proceſſio, non licet mulieribus ingredi clauſuram.

AD ALLEGAT. CIII. Pag. 688.

NVM. 2. à linea 2. ibi, *collect. 519.* adde. ¶ *& in deciſio. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 340. part. 4. Ioann. Valer. de different. inter vtrumque forum verbo Regulares differ. 9. Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 7. c. 22. à nu. 7. Barthol. à S. Fauſto in theſauro Relig. lib. 8. Iacob. de Graff. in aureis deciſ. p. 1. lib. 3. cap. 5. de Regular. à nu. 48. Portel. in dubijs Regular. verbo Peculium.*

——ibidem, in fine. adde. ¶ me citato in hoc loco *Hemabon. de examine eccleſ. tract. 12. q. 15. ſuſp. 3. pag. 454. Coriolan. de caſibus reſeruat. p. 2. caſu 4.*

Num. 3. in fine. adde. ¶ *Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 2. tit. 18. l. 7. de Religiomb. n. 38. Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 340. num. 12. & deciſ. 390. à nu. 11. p. 4.*

Num. 4. poſt finem.

¶ Vtrum licitum ſit Religionum Prælatis concedere Religioſis peculium ad nutum eorũ reuocabile ad ſolos vſus honeſtos & pios, idque ex cauſa legitima? quæſtio dubia, in quia licet per *c. cum ad monaſterium, verſ. prohibemus, de ſtatu monac. negatiuam ſententiã tenuerint Pelin. in c. cum M. n. 26. verſ. eadem ratione aſſumit, de conſtitu. & Carol. Tapia in auth. ingreſſi Cod. de ſacroſ. eccleſ. verbo ipſo ingreſſu c. 3. n. 54.* Affirmatiua tamen (cui tanquam probabiliori adhæreo) communior & receptior eſt, eãque ſequuntur *Nauar. commento 2. de Regularib. n. 14. & commento 3. n. 27. & conſ. 20. n. 5. de regul. in antiq. alias conſ. 14. n. 5. de ſtatu monach. in nouis, Fr. Emman. q. regn. to. 3. q. 29. art. 6. & in ſum. to. 2. c. 31. nu. 3. in initio, Beja reſponſ. caſuum cõſcientiæ p. 4. caſu 17. Azor. inſtit. moral. p. 1. lib. 12. c. 12. q. 1. Fr. Ludou. Miranda in man. Prælat. to. 1. q. 28. art. 8. Sanch. d. lib. 7. c. 22. n. 5.* aſſerentes text. *in d. c. cum ad monaſterium*, in contrarium allegatum interdicere regulariter, & vniuerſaliter concedi Religioſis peculium propter eorum importunitatem, & leues cauſas, ſecus quando ex cauſis grauibus & iuſtis.

Sed dubium remanet an per *Concil. Triden. ſeſſ. 25. de Regular. cap. 2.* hoc ſit correctum? Duæ ſunt opiniones; Prima ait huiuſmodi peculium, quod cum cõmuniori, Religioſo concedi poſſe ſupra annuimus, iam non eſſe licitum, quam ſequuntur *Fr. Emman. in ſum. to. 2. c. 31. n. 3. verſ. tenero dico, & d. q. 29. art. 12. Valent. 2. 2. diſp. 1. q. 4. puncto 3. col. 2. corol. 4. Zerola in praxi Epiſcop. p. 1. verbo Moniales, §. 2. Tap. in d. auth. ingreſſi verbo ipſo ingreſſu c. 3. n. 55. Molin. de Iuſtit. trac. 2. to. 3. diſp. 276. col. pen. verſ. vtrum autem, Leſſi. de Iuſtit. lib. 2. p. 4. dub. 5. nu. 30.* Secunda vero, cui tanquã probabiliori adhæreo, tenet non eſſe correctũ per decretũ Concilij dicto loco, cum in eo nihil noui iuris inducatur, ſed ſolum confirmentur ſtatuta iure antiquo *c. 2. & d. c. cum ad monaſterium de ſtatu monach.* eamque tuentur *Nauar. d. cõmento 2. n. 15. & 18. & d. conſ. 24. n. 6. Iacob. de Graff. in aureis deciſ. p. 1. lib. 3. c. 5. n. 53. Fului. Pacian. conſ. 36. à nu. 99. Ioan. de la Cruz de ſtatu relig. lib. 1. c. 3. dub. 3. Barthol. à S. Fauſto d. lib. 8. q. 30. Sanch. d. lib. 7. c. 22. n. 11.* vbi *nu. 13.* reſoluit hodie licere ex iuſta cauſa concedere cuicunque Religioſo, licet non ſit officialis Ordinis, adminiſtra-

niſtrationem aliquorum bonorum ſtabilium nutu Superioris amouibilem. Quæ, & quotnam ſint cauſæ rationabiles ob quas iuſtè aliquibus Religioſis peculium concedi poſſit; oſtendunt *Barthol.à S.Fauſto dict. lib.8. quæſt.32.Sanch.d.cap.22.à num.20.* Peculium conceſſum Religioſo debere eſſe moderatum, & non ſuperfluum ait *Sanch.d.c.22.num.17.* & arbitrio, ac præfinitioni Superiorum ſtare debere Regulares quoad mobilium ſuperfluitatem, vel conuenientiam, niſi de exceſſu arbitrij conſtiterit habita tamen ratione perſonę, officij, & Regularis ſtatus paupertatis, quam profeſſi ſunt, & cæteratum qualitatum refert deciſum *Armēd. d.loco num.84.*

Ex quibus omnibus inferrur Monialibus non licere poſſidere propria, & ſiquid legatum, relictum, datum, donatum ve fuerit, vel earum labore, aut induſtria partum, tradi debere Abbatiſſæ, quæ ex eo prin ū Monialis ipſius, cuius cauſa id quæſitum eſt, neceſſitati prouidebit, reliquum conferri debebit in vſum monaſterij, ita deciſum refert *Armend.d.l.7.de Religionib.num.74.* vbi *n.77.* pariter reſolutum aſſerit Moniales, & cæteros Regulares, rēs etiam parui momenti ſibi donatas, aut aliàs acquiſitas vti proprias retinere non poſſe.

Secundò infertur Moniales, nec tanquam proprium poſſe poſſidere quod ſuis manibus laborando acquirunt, vel eis à parentibus donatur, quamuis monaſterium eſſet paupertimum, vt per *Armend.d.l.7.de Religionib. n.75.* vbi tamen *n.82.& 83.* obſeruat licere ipſis, clam vel ſuperiore inuito illa ſibi comparare, ſeu retinere ad indiuidui ſuſtentationem, ſi ille quantumuis requiſitus neceſſaria negauerit, vel ſubtraxerit.

Tertiò infertur licitam eſſe aliquarum Religionum conſuetudinem, in quibus ex Superiorum licentia certi annui redditus cuilibet Religioſo aſſignantur ad victum, & veſtitum, itaut ſi deeſt aliquid ipſi quærant, ſi autem ſupereſt, applicent pijs & religioſis vſibus, dūmodo Religioſi non excedant limites licentiæ illis cōceſſæ, & parati ſint reformationi legitimę faciendę obtemperare; ita tenent *Nauar.d.commento 3.num.26.27. & 32. Tap.d.verbo ipſo ingreſſu c.3.nn.45.& 59. Sanch. d.c.22.num.14.* vbi reſpondet ad *c.1.ſeſſ.25.de Regula. in Concil.Trident.*

Quartò infertur, licitè poſſe Monialē, cui externus centum aureos ad ſuum libitum expendendos conceſſit, de Superioris licentia alicui ſeculari eos tradere, vt viginti ſibi quotannis ſoluat, dum vixerit, atque ea defuncta centum illos aureos ſibi retineat, ſi ita Moniali conceſſi ſint illi centum aurei, vt concedens noluerit dominium in monaſterium transferri, ſed omninò cedere in Monialis vſum, & eadem Monialis acceptantis mens fuerit: ita docent *Cordub.in tract.caſuum conſcīē. quæſt.54.dub.vlt. Vega in ſum.to.2.cap.32.caſu 19. Fra. Emman.d.quæſt.47.art.15.& tom.1.ſum.cap.90.nu.8. & 9.concl.3.& 4. Sanch.d.lib.7.cap.22.nu.16.* vbi advertit quod quamuis *Fr.Emmanu.d.cap.90.num.9.& Vega cit.loco* dicant hodie attento *Trident.* non licere Moniali ijs redditibus frui, loquuntur iuxta ſuam ſententiam habentem Ius commune correctum eſſe per *Concil.Trid.d.cap.2.*

Num.5. in fine. adde. ¶ Ex diſpoſitione tamen inferiorum Summo Pont.nō licere Regularibus poſſidere, vel tenere agros, aliaque bona ſtabilia, vel mobilia ſuperflua, ac proindè ſi propter talem licentiam poſſideant non excuſari à culpa, nec à pęna ipſo iure incurrēda refert deciſum *Armend.d.l.7.de Religion.num.64.& 65.*

Additiones ad Tertiam partem.

Etiamſi ſuperior licentiā concedat iuſta aliqua tic cauſa magnæ vtilitatis, vel neceſſitatis monaſterij, ſeu ordinis. vt poſt *Quarant. Petr. Nauar. Fr. Emman.* & alios reſoluit *Barthol.à S.Fauſto d.lib.8.q.31.*

AD ALLEGAT. CIV. Pag.689.

Num.13.à linea 2. ibi, *exaudietur*. adde. ¶ & hoc eſſe intelligendum quando habitum tenere abſque cauſa dimiſit tradunt *Azor.d.cap.4.quæſt.vlt. Sanch. d.lib.7. diſp.37.num.3. Fr. Emman.to.3.qu. ſt.17. circa med. Bonacin.dict. puncto 10.diffic.3.num.1. Aloyſ. Ricc.d.deciſ. 48.num.7.& 8.par.4.*

Num.16. in fine. adde. ¶ *Bonacin.d.puncto 10.diffic.4.n. 1.* vbi *nn.2.* tenet diem illam computandam eſſe à die profeſſionis etiam in illo, qui tunc temporis laborabat ignorantia inualiditatis profeſſionis, aut alio impedimento.

Num.18.à linea 21. ibi, *erit talis*. adde. ¶ Vnde nō eſſe in foro conſcientiæ verum profeſſum, & Religioſum, qui ob vim, metum, vel aliquid ſimile profeſſionem emiſit, ſi illam non ratificauit, & ſolum in foro externo præſumi eſſe Religioſum docent *Nauar.conſ.23.nn.5. & conſ.89.nn.6.& 7.de Regular. Henriq.in ſum.libr.11. c.6.in commento & c.8.§.9.in com. Sanch.d.lib.7.diſput. 10* Conſcientiæ non teneri etiam poſt lapſum quinquennij ex vi voti ſeruare occultè regulas Religionis, nec vota ſecluſo ſcandalo tradunt *Azor.p.1.libr.12.c. 5.q.1. Fr.Emman.in ſum.par.2.c.92.concl.5. Sanch.d.diſput.37.num.36. Sanctar.d.quæſt.48.à nn.24. Bonacin.d. puncto 10.diffic.1.nn.1.*

Num.19.à linea 23. ibi, *vnica*. adde. ¶ nec diſplicet Il ſecundum receptam DD. ſententiam teneant Religioſum volentem ratificare priorem profeſſionem irritā, fieri verum Religioſum, nec requiri, vt annum nouitiatus iteret, cum *Nauar.conſ.27.numer.2. de Regular. Azor.d.lib.12.cap.1.quæſt.6.verſ. ſi quaras, Bonacin.de clauſura Relig.quæſt.2.puncto 10.diffic.1.numer.5. Sanctarel.dict.quæſt.48.numer.33. cum ſeqq.* & ſatis eſſe ſi ipſe eam ratificet, nec requiri conſenſum, & acceptationem de nouo Superioris, cum *Nauar. Sotb. Fra. Emman.* & alijs tenent *Sanctarel.dict.quæſt.48.nn.30.* contra *Sanch.d.lib.7.diſp.37.nn.64.& libr.2.diſput.35.nn. 4.& Bonacin.d.puncto 10.diffic.1.* exiſtimantes in hoc caſu nō ſatis eſſe ſolo interno actu profeſſionem renouari, ſed oportere iterum profeſſionem recipi actu externo, & monaſterij Superiore denuo admittente.

Num.20.à linea 1. ibi, *Aduertendum*, adde. ¶ in præſentiarum eſt, inhabiles ad profitendum, puta habentes perpetuum impedimentum, poſſe reclamare etiam tranſacto quinquennio, nec *Concil. Trident. dict. caput. 19.* loqui de huiuſmodi perſonis, vt obſeruant *Nauar. conſil.27.numer.12.& vltim. de Regularibus, Sanctarel.d.q.48.n.36. Bonac. d.puncto 10.diffic. 4.n.7.* Vide.

—— ibidem in fine. adde. ¶ Verum contrarium illius, quod dicimus ſupra in principio numeri anteced. verius, & receptius eſt in profeſſis ſine illa perquiſitione, ac informatione, & per plures annos cum habitu profeſſorum conmorantibus, actuſque publicè verā profeſſionem indicantes exercentibus, ex quibus inſtigere aliam tacitam profeſſionem per *cap.1.de Regular. in 6.* tenent *Nauar. in cap. ſtatutum eod. tit. num.37. Menoch. de præſumpt. lib.6. præſ.85.à num.5. Fr. Emmanu. quæſt.Regular.tom.3.quæſt.12.art.1.* Hinc autē tacitæ

professioni ne dum non obstat *Concil.Trid.* prout non A
obstare ex receptissima omnium sententia tradunt *Nauar.conſ.35.nu.3.de Regular.Sanch.de matrim.lib.7.diſp.37.nu.Fr.Emman.d.q.17.art.1.verſ.nec hac tacita,et Fr.Ludou.Miranda in man.Prælat.to.1.quæſt.24.art.12.* sed etiam plurimum facit cum *ſeſſ.25.c.19.de Regular.* expresse sit sancitum non posse Religiosum post quinquennium contra professionem reclamare, ex lapsu autem ne dum quinquēnij, sed plurium annorum videtur inducta, vel noua professio tacita secundum *Frat.Emman.d.q.17.art.17.in fine*, vel ratificatio antecedentis professionis expressæ iuxta opinionē Sanch.*d.lib.7.diſp.37.nu.6.* Nec prædictis videtur obstare Cōstitutio illa secunda *Sixti, dum in verſ.ſed cum eadem ratione*, reuocat & infringit quascunque tacitas professiones, nisi & in ipsis fuerit adhibita forma inquisitionis, & informationis ab eo Pont. præscripta, ob quam Cōstitutionem etiam post quinquennium posse professū reclamare aduersus suam professionem absque dictis informationibus omissam, & terminum quinquennij à Concilio præfixum tali casu non obstare firmat *Fra. Emman.d.q.17.art.12.verſ.aduertendum*, vbi & à Senatu ita fuisse iudicatum attestatur, & etiam *Sanch.d.diſp.37.nu.34.in princ.* Quia respondetur sçlic. record. *Clem.VIII.in ſua Conſtitut.edita ſub die 2.Aprilis 1602.* quæ est in ordine *conſtit.83.eiuſdem Pontificis* prędictas Sixti V.Constitutiones quoad eam partem in qua professiones non præmissis diligentijs & informationibus emissas irritabant ad terminos Iuris communis reduxisse, vt in §.3 *in fine*, & sublato obstaculo Constitutionis *Sixti V.* nihil est quod tacitam professionem impedire possit iuxta dispositionem Iuris communis ad tradita per *Cassad.decis.8.n.6.& Caputaq.decis.214.n.5.cum ſeqq.lib.2.* & ita in his propriis terminis dictum fuit in vna *Vlixbonen.profeſſionis 10.Decembris 1621. coram Reuerend.P.Merlino.*

AD ALLEGAT. CV. Pag.694.

D

NVM.1.à linea 3.ibi, erant; adde. ¶ *cap.monaſteria 18.q.2.Mandoſ.de ſignatura gratiæ tit.de exempt.ab Epiſcopis, verſ.omnes Eccleſiæ, Truiſan.Venetia deciſ.36.nn.2.lib.1.* latè *Cened.prælt.& canonic.quæſt.lib.1.quæſt.26.num.1.*

Num.3.in fine. adde. ¶ *Fuſc.de viſit.lib.2.cap.15.ante num.1.Marc.Anton.Cucb.inſt.maior.lib.2.tit.6.nn.68. Cened.d.q.26.nu.3.*

Num.6.in fine. adde. ¶ & pluribus citatis DD. idem tenet *Homobon.de exam.Eccleſ.trac.11.cap.6.q.12.reſol.3.*

Num.12.à linea 15. ibi, *Epiſcoporum*, adde. ¶ prout eũ citare videtur *Aſcan.Tamburin. in tract.de iure Abbatum,& Prælator.tam Regular.quàm ſecularium Epiſcopis inferiorum to.1.diſp.16.q.1.* B

Vnde non à tempore B. Gregorij, sed potius per eius successores omnes Monachorum Congregationes & Religiones ex Speciali Sedis Apostol.gratia & Summorum Pōtif. benignitate plenariam ac omnimodam exemptionem obtinuerunt, vt patet ex libris priuilegiorum singulorum ordinum, ex quibus sequentes notaui. Canonici Regulares præsupponuntur à Diœcesano cum imperio soluti in 1.2.3. & 4. *priuilegijs Paſchalis II.dicto ordini conceſſis relatis in eius priuilegiorum lib. in princip.*

Ordo Cluniacensis exemptus fuit ab ordinariorum potestate per *Clement.IV. anno 1265. die 2. Nouembr, Pontificatus ſui anno 1.* vt habetur in eiusdem Pontificis Bulla relata per *Rhenat.Chopin.monaſt.lib.1.titul.2. numero 20.*

Casinen. Abbatia exempta fuit ab omnium Episcoporum & Ordinariorum iurisdictione per priuilegia Sedis Apost. ei indultum à Zacharia Papa, qui Gregorio III. Summo Pont. succesſerat, refertur in chronica Cassinen. *lib.1.c.4.& apud Renat.Chopin.monaſt.lib.2. tit.1.n.4.* in margine. Nam licet ordo S. Benedicti exēptionem aliquo modo habere videretur iam à tēpore D. Gregorij Magni, vt colligitur ex *c.quam ſit neceſſarium,& c.ſeq.18.q.2.* tamē hæc Cassinen. Abbatia omnimodam exemptionem à Zacharia Papa obtinuit, totam verò congregationem plenariè ab ordinariorū & aliorū iurisdictione exemit Eugen. IV. vt patet ex eius Bulla incip. Regularem vitam *ſub dat. Bononiæ Pridie Kalend.Iulij anno 1436.Pontificatus ſui anno 6.& eſt 9. in Bullario nouo.*

Camaldulensis congregationis exemptio adest in *Bullario nouo conſtitutione 11.Leonis X.ſub dat.Romæ.apud S.Petrum 4.Non.Iulij 1513.Pontificatus ſui anno 1.* de cuius laudibus videatur *Arnold.Vnion.Belg.p.1.ligni vitæ lib.1.c.22.cum ſeqq.*

Vallumbrosana cōgregatio licet à Paschali II. & alijs Summis Pontificibus sub Diui Petri, & Sedis Apostol. protectione recepta fuerit, omnimodam tamen, & plenariam omnium suorum monasteriorum, ac locorum, & personarum exemptionem ab Ordinariorū, & aliorum imperio obtinuit ab Innocentio IV. incip. Innocentius Episcopus, sub dat. Assisij per manum Ioānis de Camezan Auditoris contradictarum S.R.E. Vicecancellarij Vicesgerentis 12. Id. Iulij Incarnationis Dominicæ anno 1213. de cuius laudibus vide Eudox. Lucatel. in vita S. Ioānis Gualberti *Caſſan.in catalog.p.4.conſid.51.Azor.p.1.lib.12.cap.21.q.2. Hieron. Roman.de Rep.Chriſt.lib.6.cap.11.Miranda in man. Prælat. tom.1.quæſt.4.art.2.Soar.de Relig.tom.4.tract.9.lib.2. cap.3.num.8.*

Cistercien. Ordo ab omni diœcesanorum Imperio, & iurisdictione solutus fuit ab Alexandro III. Summo Pont. *Id.Nouembris anno 1161.Pontificatus ſui 3.* vt patet ex eius priuilegio *incip.Dilectis*, quod refert *Renat. Chopin. de ſacra politia foreſt.lib.2.titul.3.nn.5.* de quo latè agunt *Guid.Claraualen. Bernardus de Britto Luſitanus.*

Cœlestinorum ordo ab omni Episcoporum iurisdictione exemptionem & immunitatem obtinuit à Cœlestino V. eius institutore anno Domini 1244. Kalend. Octob. incip. Cœlestinus, &c. *habetur in Bullario nouo Bulla vnica eiuſdem Pont.* & refertur *à Ren. Chopin. monaſt.lib.2.tit.1.nn.13.*

Sylvestrinorum Ordo ab Episcoporum iurisdictione immunem & exemptam reddidit Innocentius IV. qui eremum Sancti Benedicti de Monte Fano, eius Ordinis caput sub Diui Petri, & Apostolicæ Sedis protectione suscepit quinto Kalend. Iulij anno 1247. Pontificatus eius 5. de quo vide *S.Antonin. part.ſecunda, hiſtor.titul.15.capit.23.§.ſecundo, Caſſan.par.quarta, conſid.57.Azor.p.1.lib.12.cap.21.quæſt.20. Arnold. Union.vbi ſupr.lib.3.cap.41.Ioan.Lucid.lib.10.de temp. emendat.cap.7. Locatel.in vita S.Ioannis Gualberti libr. 2.cap.27.*

Monachorum B. Mariæ Montis Oliueti Ordo omnimodam & plenariam exemptionem à diœcesanorum iurisdi-

iurisdictione habuit à Iulio II. per eius Bullam incip. Iulius Episcopus, pridie Non. Iunij 1507. Pontificatus eius 4. *habetur in Bullario nouo inter Bullas eiusdem Pontificis in ord.* 12. A

Monachorum B. Mariæ Montis Virginis Ordo etiã ab Ordinariorum iurisdictione exemptus fuit, eiusque principale monasterium quod est totius Congregationis caput sub Diui Petri, ac Sedis Apostol. protectione receptum fuit à Cœlestino III. die 4. Nouembris 1197. Pontificatus eius anno 7. Cum vero hanc Congregationem Leo X. vnitam & incorporatam habuisset Sacristæ hospitalis Beatæ Mariæ Virginis Annunciatæ Neapolitanensi, postmodum *Sixtus V.* per eius *Constit.* incip. Dudum felicis *record.* 27. *Augusti anno Domini* 1588. Pontificatus sui 4. eam à iurisdictione dicti Sacristæ soluit. B

Præmonstratenses ab Episcoporum iurisdictione exempti fuerunt per *Alexandrum V. anno Domini* 1409. *die* 31. *Iulij* Pontificatus sui *anno* 1. vt refert *Renat. Chopin. de sacra politia lib.* 1. *tit.* 3. *nu.* 7.

Carthusiensiũ Ordo plenariam exemptionem, & immunitatem ab Ordinariorum, & aliorum iurisdictione obtinuit à *Bonifacio IX.* vt in Bulla incip. Bonifacius Episcopus, 17. *Martij* 1391. Pontificatus sui *ann.* 2. quæ est in Bullario nouo tertia in ordine inter Bullas eiusdem Pontificis, de quo vide *S. Antonin. p.* 2. *tit.* 15. *cap.* 22. *Surd. tom.* 5. *die* 6. *Octob. Dionys. Carthus.* in opusculo de laudibus Ordinis Carthus. *Cassan. p.* 4. *consid.* 62. *Fr. Emman. q.* Regul. *tom.* 1. *q.* 3. *art.* 8. *Mirand. d. tom.* 1. *q.* 4. *art.* 3. *Soar. de Relig. tom.* 4. *tract.* 9. *lib.* 2. *c.* 4. C

S. Basilij Ordo iam penè collapsus à *Gregorio XIII.* instauratus, atque ab Ordinariorum & aliorum iurisdictione exemptus fuit, per eius Bullam incipien. Benedictus Dominus, *sub dat. Kalend. Nou.* 1579. Pontificatus sui *an.* 8. quæ est 58. in ordine in noua *collect. Bullarij Fr. Emman. Roderici constit.* 11. *dicti Greg.*

Fratres S. Spiritus de Vrbe à Superioritate, & iurisdictione omnium Prælatorum, & aliorum præterquam Magistri generalis exempti fuerunt à *Sixto IV.* per eius Bullam de *ann.* 1483. quæ habetur in Bullario nouo *constit.* 22. *eiusd. Pontificis.*

S. Antonij Viennen. Ordo exemptus est per multa priuilegia Summorum Pontificum, præsertim *Vrbani IV. Gregorij X. Benedicti XI. Nicolai IV. Martini V. Calestini III. Pij II.* & aliorum, quæ confirmata fuerunt à *Clemen. VII. constit.* 2. *eiusdem Pontificis in Bullario nouo.* D

Prædicatorum Ordinem à multis Summis Pontif. exemptum fuisse testantur eorum priuilegia, & habetur in compendio Indultorum eiusdem Religionis, & præcipuè à *Greg. XI.* per eius *Constit.* 7. in Bullario nouo, *& à Martino V.* vt refert *Fr. Emman. quæst. Regular. tom.* 2. *quæst.* 62. *art.* 3. de cuius amplitudine & sanctitate agunt *Azor. d. par.* 1. *lib.* 12. *capit.* 23. *Fr. Emm. tom.* 1. *q.* 2. *art.* 2. *Soar. d. tract.* 9. *lib.* 2. *cap.* 6. *Miranda d. tom.* 1. *quæst.* 4. *art.* 5.

Minorum Ordo à pluribus Summis Pontif. exemptus fuit, & præcipuè à *Clemente IV.* vt testatur *Fr. Emman. d. tom.* 2. *q.* 62. *art.* 3. E

Cruciferi approbati, & sub Sedis Apostol. protectione fuerunt recepti ab *Vrbano III.* vt constat ex eius *Constit.* quæ refertur in Bullario nouo, *Constitut.* 1. eiusdem Pontificis.

Seruorum B. Mariæ Virginis Ordo ab Ordinariorũ iurisdictione exemptus fuit ab *Vrbano VI.* vt habetur in Bullario nouo, *Constit.* 2. eiusdem Pontificis.

Minimorum Ordo receptus fuit sub protectione Sedis Apostol. à *Sixto IV.* vt habetur in Bullario nouo, *Constit.* 5. eiusdem Pontificis.

Theatini similiter recepti fuerunt sub protectione Sedis Apostol. & à iurisdictione Ordinariorum exempti à *Clemente VII.* vt habetur in Bullario nouo *Constit.* 38. eiusdem Pontificis.

Clerici Regulares S. Pauli Decollati sub protectione Sedis Apostol. recepti fuerunt à *Paulo III.* vt habetur in Bullario nouo *Constit.* 5. eiusdem Pontificis.

Societas IESV recepta est sub protectione Sedis Apostol. simùlque exempta, ac multis priuilegijs munita à *Paulo IV. ann.* 1540. & *ann.* 1549. ex *Fr. Emman.* citato loco.

Clericos Regulares de Somascha exemit *Sixtus V.* vt habetur in Bullario nouo *Constit.* 4. eiusdem Pontificis.

Ministrantes infirmis eximuntur, & multis priuilegijs decorantur à *Gregorio XIV.* vt habetur in Bullario nouo *Constit.* 17. eiusdem Pontificis.

Num. 14. in fine. adde. ¶ *Marc. Anton. Zuch. lib.* 2. *instit. maior. tit.* 6. *num.* 163. *Paul. Fusc. de Visitat. lib.* 2. *c.* 17. *à num.* 1. *& cap.* 20. *à nume.* 7. *Zened. pract. & canon. quæst. lib.* 1. *quæst.* 26. *nu.* 33. de cuius materia vide *Fusch. de visitat. lib.* 2. *c.* 20. *nu.* 16. *Campan. in diuers. Iuris Canon. rub.* 12. *c.* 13. *à princip. Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol. decis.* 223. *nu.* 4. *p.* 1. *& decis.* 231. *p.* 4.

Numer. 17. in fine. adde. ¶ refert me non citato *Aloys. Ricc. d. decis.* 281. *nu.* 4. *par.* 4.

Num. 19. in fine. adde. ¶ *Aloys. Ricc. in praxi fori Eccles. resol.* 546. *in* 2. *edit. & in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol. decis.* 202. *nu.* 6. *vers. verum p.* 4. ego ipse *in collectan. ad c. vlt. nu.* 8. *de statu monach.*

Num. 20. post finem. adde.

Ego ipse in *collect. ad d. c. vlt. nu.* 8. refero me vidisse propria & originalia responsa *Sacræ Congregat. Concilij Trid. edita sub die* 19. *Septembris* 1625. ad quædam dubia proposita per D. Ioannem Cebicos Thesaurarium Cathedralis Ecclesiæ Manilæ Metropolitanæ Philippinarum, inter quæ quod attinet ad materiam *Concilij d. cap.* 14. ita legi cum *c.* 14. *de Regularib. sess.* 25. det normam Episcopo procedendi in castigando delicta Regularium, qui degunt intra claustra, & extra ea notorie cum scandalo delinquunt, dubitatur an Episcopus statim habita notitia delicta possit capere informationẽ, & illam ad Superiorem Regularis mittere, vt nequeat de eodem delicto ignorantiam præsumere? Congreg. respondit, posse. Dubitabatur etiam an sufficiat quod Episcopus vnica vice Superiorem Regularem moneat, eique terminum præfigat ad castigandum subditi delictum: nam Religiosi aliqui in libris ab eis editis explicando verbum, instante, asserunt necesse esse Episcopũ monere, ac requirere dictum Superiorem duabus, vel tribus vicibus. Congregatio respondit satis esse, vt Episcopus semel instet Superiori Regulari, eique tempus præfigat ad eiusdem Concilij præscriptum. Deinde dubitatur, eo quod eodem *cap.* 14. Superiori Regulari præcipitur quod Episcopum certiorem faciat de punitione intra tempus ab eodem Episcopo præfixum, an sufficiat quod Superior Regularis ad Episcopum mittat copiam tantum sententiæ, vt Religiosi dicunt, vel debeat remittere acta omnia super delicto actita ad effectum, vt Episcopum videre possit si in hoc adimpleta fuerint verba *Concilij ibi d. cap.* 14. vt seuere puniatur necne? Congregatio respondit non sufficere, vt Superior Regularis sententiam, aut etiam acta ad Episcopũ transmittat,

videtur teſtatur *Zerol. in praxi Epiſcop. p. 1. verbo pro ceſſione verſ. ad quartum*, quem refert *Conet. d. quæſt. 26. num. 18.*

Reſtat nunc videre, quam poteſtatem habeat Epiſcopus in Canonicos Regulares, ſi Eccleſia Cathedralis ſit Regularis, quarum plures in Anglia exiſtentes refert *Hoſt. in c. cauſam quæ, in princip. de iudic.* & duas in Sicilia, Panormitanam ſcilicet, & Montis Regalis, commemorat ibidem *Abb. ſub nu. 8. verſ. & dic quod in Sicilia*; in quo dubio communis & recepta eſt Doctorum traditio Epiſcopis competere omnimodam iuriſdictionẽ in Canonicos Regulares ſuæ Cathedralis, Abbatialis, & Epiſcopali ſimul vnitis potentijs, vt loquitur *Abb. in d. c. cauſam quæ nu. 10.* quem refert *D. Lotter. de re benef. lib. 1. q. 18. nu. 14.* vbi *num. 7.* hoc intelligit, licet non ſit Religioſus, vnde in Epiſcopo repræſentatur duplex perſona, videlicet proprij, & veri Abbatis in his quæ concernunt inſtituta Regularia, vt firmat *Gemin. in cap. nullus Religioſus ſub nu. 7. verſ. in add. glo. de elect. lib. 6.* & ſimul proprij Epiſcopi quo ad reliqua ſcilicet non pertinentia ad Regularia inſtituta, vt patet ex d. *cap. nullus Religioſus*. Quo fit, vt dum confert Canonicatum, aut dignitatem in ſua Cathedrali Eccleſia non conferat tãquam Abbas, ſed tanquam Epiſcopus; neque enim eſt vllibi Iure cautum in Eccleſijs Cathedralibus Abbati competere ius conferendi, & propterea licet Epiſcopus etiam ibi ſit loco Abbatis, tamen dum actum collationis non exercet tanquam Abbas, ſed tanquam Epiſcopus, impoſſibile eſt, vt eundem exerceat tanquam in ſuum obedientiarium, vt firmauit *Rot. in Pamplo. Theſaurarie 23. Ianuarij 1617.* coram *Reuerendiſſimo D. meo Coccino Decano*, cuius meminit *D. Lotter. d. libr. 1. q. 33. num. 118.* vbi *nu. 115.* ſubdit ex eadem ratione quod Canonicus Regularis prouiſus per Epiſcopum de Canonicatu, vel dignitate in Cathedrali Regulari, nõ poteſt amoueri per ſuperiorem Regularem.

Verum in his quæ ad regulam pertinent, Epiſcopus vicaria vti debet poteſtate Monachi alicuius tanquam melius verſati in ijs, quæ ad regulam huiuſmodi ſpectant, vt obſeruant *Ioa. And. & Gemin. d. c. nullus*, hinc que dum viſitat, adhibet vnum Regularem ad minus, vt diſponitur in *Extrauag. debent ſuperioribus ſuis, de officio Ordin. inter communes*, nec tenetur explicare an quod faciat, faciat magis vt Epiſcopus quam vti Abbas prout docet *Panorm. in d. c. cauſam quæ ſub nu. 10. verſ. & etiam puto*, ſed quouis modo procedere poſſe cenſuit *Rot. deciſ. 69. nu. 6. p. 1. recent.* etiam priuatiuè quoad omnes alios Regulares *ex ead. Rot. deciſ. 121. num. 4. d. p. 1. recent.* etiamſi menſæ ſint ſeparatæ, vt *in d. deciſ. 69. num. 9.* refert *D. Lotter. d. lib. 1. q. 18. à num. 14.*

Præcipuam vero prærogatiuam habet ſtatus hic Eccleſiæ Regularis, vt ſi qui Clerici ſeculares in ea ſint recepti, vel recipiantur pro celebratione diuinorum, teneantur ij celebrare officium Regulare, nec ſint admittendi ad ſeculare, pro euitando ſcandalo, vt optime docuit *Vitalin. in Clement. vnic. ſub nu. 53. verſ. eodem modo, de celebr. Miſſar.* quem probauit *Rot. eadem p. 1. recent. deciſ. 79. num. 3.* vbi *num. 5. & deciſ. 84.* per totam *ead. p. 1.* ſubdit nec contrarium poſſe per Epiſcopum ſtatui, vt refert *D. Lotter. d. lib. 1. q. 18. num. 19.*

AD ALLEG. CVI. Pag. 707.

Num. 1. in fine. adde. ¶ *Monet. de Conſeruat. cap. 1. nu. 8. Laurent. de Peirinis in Conſtit. ſui Ordinis Minimor. tom. 2. conſtitut. 5. Gregorij XV. §. 1. numero.*

Num. 12. in fine. adde. ¶ *Monet. d. c. 5. quæſt. 8. nu. 118. Laurent. Peirinus d. num. 10. in fine.*

Num. 13. in fine. adde. ¶ Vicecancellarium vero Papæ, Camerarium, ſummum Pœnitentiarium, Clericos Camerę, Auditorem Curiæ cauſarum dictæ Camerę, Auditores Rotæ, Referendarios, Prothonotarios poſſe eligi in Conſeruatores, quia iſti omnes habent dignitatẽ, tradunt *Monet. de Conſeruat. c. 5. à num. 106. Laurent. de Peirinis citato loco nu. 17.* Et de Archidiaconis, Archipresbyteris, Primicerijs, Præpoſitis, Decanis, & alijs habentibus Eccleſiaſticam dignitatem idem tenet *Monet. d. cap. 5. quæſt. 7. nu. 88. 89. 91. 92. & 93. Laurent. de Peirinis citato loco num. 15.* vbi etiam de Priore ſecnlari Eccleſiæ Collegiatæ.

Num. 15. à linea 5. ibi, *concluſ. 3. & 4.* adde. ¶ *Capell. Tholoſ. dec. 13. nu. 3. Paſſarel. in not. priuileg. nat. 32. verſ. ſumen per priuilegium, Monet. de Conſeruatoribus capit. 5. quæſt. 1. num. 34.*

Num. 16. in fine. adde. ¶ *Laurent. de Peirinis d. loco numer. 34. cum ſeqq.*

AD ALLEG. CXVIII. Pag. 744.

Num. 11. poſt finem. adde; quæ ſequuntur.

¶ Poſt hæc ſcripta prodijt à Sacra Rota ſingularis deciſio ab Auditore mirabilis doctrinæ, & eruditionis extenſa, in qua omnia fere in hac allegatione concentata, & tractata comprobantur, cuius copiam, quia multum ad rem facit, hic inſerere operæ pretium duxi.

R. P. D. PIROVANO.

Bracharen. fructuum 3. Decemb. 1627.

DVbitatum fuit, an fructus induſtriales & ciuiles ſpectent ad hæredem Archidiaconi, vel ad ſucceſſorem in beneficio: effectus autem huius diſputationis eo tendebat, quia Georgius hęres Archidiaconi per cuius obitum orta eſt controuerſia ſuper fructibus, obtinuit in partibus tres ſententias, pro quarum executione iuxta illarum conformitatem Signatura reſcripſit, & exinde *Rota coram bone mem. Burato 28. Aprilis 1625.* reſpondit conformes eſſe quoad fructus naturales, & executoriales relaxauit. Cæterum quia pro induſtrialibus, & ciuilibus non cadebat eadem conformitas, nũc de prædictis ſeparatim agitur, & eos viſum fuit Georgio hæredi ſpectare.

Nam quoad pertinentiam reſpectu recollectionis bene probatur, quia Bartholomęus Archidiaconus deceſſit *die 29. Nouembris*, de quo tempore iam fructus induſtriales omnes à ſolo ſunt ſeparati, ciuiles verò, qui ex re fructifera non proueniunt, & ſolent diœceſim percipi vſque ad illam diem ſpectabunt hæredi nulla habita diſtinctione quod nondum venerit dies eorum ſolutionis, ex quo attenditur an verè à ſolo fuerint ſeparati, vel in illa die obitus prædeceſſoris debiti ſint, prout hęc omnia firmantur in *Baren. fructuum coram Illuſtriſſ. Card. Caualerio*, quæ eſt inter recentiores 240. *par. 1. & plenius in Cremonen. fructuum 278. p. 2. recent.*

Quo verò an de iure pertineant ad hæredes beneficiati, regula eſt in contrarium, niſi conſuetudo aut facultas teſtandi aliter determinent, nam fructus etiam ſeparati à ſolo nondum tamen exacti ad ſucceſſorem in beneficio

beneficio pertinent, *Cald. conſ. 2. de peculio cleric.* quem A
Ros. ſemper ſequutus eſt, vt *in cauſa nullius, ſeu Romana pecuniaria 15. Decembris 1585. & 4. Iunij 1593.* coram *Card. Blanchetto*, quæ eſt apud *Marchef. fol. 424. part. 1. & in Barchinonen. fructuum 8. Februarij 1610.* coram *D. Iubo Decano, & in Varmien. fructuum* coram me *24. Ianuarij 1615.* & nouiſſimè *in Papien. fructuum 21. Februarij 1622. coram bon. mem. Rembolde.*

Viſum tamen fuit conſtare de generali conſuetudine Regnorum Hiſpaniarum quod hæredes beneficiatorum ſuccedant in fructibus à ſolo ſeparatis, & nondũ exactis, quam *Rota* firmauit in pluribus Regnis ſub eodem nomine Hiſpaniæ comprehenſis, nempe in *Palentina fructuum 26. Februarij 1580. coram Card. Lancellotto ſen.* quæ eſt in *Regno Caſtellæ, & in Regno Nauarræ in Pampilonen. fructuum apud Gandobon. deciſ. 50. & de Regno Cordubæ eſt alia deciſa coram Illuſtriſſimo Card. Cæſarino in Corduben. beneficiorum 24. Februarij 1620. & de Comitatu Cathaloniæ in Barchinonen. fructuum 4. Iulij 1607. coram bonæ mem. Iuſto, & in eadem cauſa 10. Decembris eiuſdem anni, & 3. Decemb. 1610. coram D. meo Decano, & in Gerunden. fructuum 24. Maij 1599. coram bonæ mem. Iuſto.*

Non obſtat quod hæc generalis conſuetudo dicinõ poſſit, probata ex conſuetudine aliorum locorum, dum C
illa non extenditur de loco ad locum, quia regumentum non deſumitur ex locali conſuetudine, aut ratione illius ad extenſionem quoad alia regna, ſed ex multis regnis ad comprehenſionem aliorum eiuſdem regionis, inter quæ regnum Luſitaniæ comprehenditur, & pro eiuſdem locali conſuetudine multa concurrunt adminicula, quæ ad perficiendam probationem ſolent admitti *cap. fi. ibi*, tanquam vehementer adminiculantes, *de ſucceſſ. ab inteſt. l. inſtrumenta*, ibi, adminiculis adiuuantur. *C. de probat. Guido Pap. deciſ. 441. Achil. deciſ. 1. de confeſſis*, Rot. *deciſ. 376. p. 1. recent.* nam datur vnus teſtis ex duobus in Curia examinatis, qui deponit de D
hac conſuetudine in dioceſi Bracharenſi, & pro notorio allegatur quod in regno Portugaliæ, prout in aliis regnis Hiſpaniarum, non colliguntur ſpolia Clericorũ à Collectoribus ordinarijs, ac demum de hac generali conſuetudine atteſtantur *Conar. in c. cum in officijs n. 9. de teſtam. Nicol. Garc. de benefic. p. 2. c. 1. num. 102.* quorum dicta etſi de per ſe non releuẽt ad perfectam probationem, cum non deponant de Curia in qua practicatur *Gabr. de probat. concl. 4. n. 3.* attamen pro adminiculo tanquam de fama affirmantes poſſunt deſeruire. Quibus accedit Conſtitucio Synodalis non quidem de per ſe diſponens, vt fuit præſuppoſitum in ſupradicta deciſ. 18. Aprilis 1625. quia non poteſt Ordinarius ſtatuere contra ius commune *c. venientes, de iurian. Felin. in c. quod ſuper his n. 4. in 1. fallent. de maior. & obed. Rot. in Caiaguritana de Olmer. 22. Martij 1604. coram bonæmem. Penia*, ſed tanquam acceſſoria, & inhærens conſuetudini, & adminiculans vniuerſalẽ regnorum comprehenſionem ſupradictam, quæ conſtitutio eo magis ad hanc probationem coadiuuandam videtur deſeruire, quia dantur duo teſtes bene concludentes de illius obſeruantia ab anno 1538. quo condita fuit *à Cardin. Henrico tunc Archiepiſcopo Bracharen.* abſque eo quod ſucceſſores in beneficijs conqueſti fuerint, nec Collectores manum appoſuerint.

Nec vim facit quod hæc obſeruantia debuiſſet probari obtenta in iudicio, & coram delegato Apoſtol. ſecundum *Rot. deciſ. 122. lib.* quia loquitur de ſtylo procedendi ſeruando iuxta ſtylum delegantis, non autem Ordinarij, cuius contraria obſeruantia debet probari in contradictorio iudicio, ex quo ſtylus Ordinarij non extenditur ad ſtylum delegantis: non autem loquitur de generali obſeruantia, qui eſt caſus noſter, quę probari poteſt ex ſolitis requiſitis, nempe vſu populi, frequentia actus, & diuturnitate temporis, quæ ponuntur per *Alberic. in l. quibus ff. de legib. Rebuff. de conſuet. numer. 106.* & ab aliis allegatis per *Maſcard. de probat. concl. 824. in princip.*

Non obſtat quod regnum Luſitaniæ non probetur comprehenſum inter regna Hiſpaniæ, quia & ratione ſitus eſſe eadem Coſmographi referunt & deſignant, & ratione dominij regnum Caſtellæ, prout ſunt alia Regna, Nauarræ, Valentiæ, Cathaloniæ, & Aragoniæ eadem dijudicantur, & idem teſtatur *Nauar. conſ. 1. n. 1. de decimis.*

FINIS ADDITIONVM.

FORMVLARIVM

Digitized by Google

Digitized by Google

FORMVLARIVM
EPISCOPALE;

IN QVO VARIAE CONTINENTVR
formulæ ad Epiſcopalem iuriſdictionem ritè & rectè
exercendam maximè vtiles, & neceſſariæ:

AVCTORE

AVGVSTINO BARBOSA,
I. V. D. LVSITANO,
Protonotario Apoſtolico;

Nunc primùm in lucem editum.

Digitized by Google

AD LECTOREM.

CVM non ſemel in componendis litteris ad Epiſcopale munus ritè obeundum expediri ſolitis, errores quamplures fiant, ob multiplicem earum varietatem, qua Epiſcopi nouelli, & alij inexperti Vicarij quandoque minùs bene & iuridice vtuntur; vnde nullitates, & iurgia oriri ſolent in magnum vtriuſque partis detrimentum, ideò gratum me Epiſcopis facturum eſse cenſui, ſi principaliores formulas ad Epiſcopalem iuriſdictionem ritè & rectè exercendam neceſsarias, & opportunas in vnum redigerem libellum. Quapropter aliquas ſumma qua potui diligentia, caſtigatiores condidi, alias ex Actis Eccleſiæ Mediolanenſis, & Archiepiſcopali Bononienſi, quibuſdam mutatis collegi; ac demum nonnullas ad quindecim ferè, accepi à doctiſſimo D. Iulio Lauorio Protonotario Apoſtolico, & Illuſtriſſimi, ac Reuerendiſſimi D. mei Cardinalis Muti Auditore, Iuris vtriuſque conſultiſſimo, & à me multis nominibus commendando, cuius Formularium vniuerſale duobus tomis diuiſum, & innumeras penè in omni materia formulas continens propediem vt lucem aſpiciat, expectamus. Latina lingua; & ſub Epiſcopi nomine præſentes formulas proferendas eſse volui, licèt & vernacula lingua, ac de mandato, & cum ſubſcriptione Vicarij generalis, earum quamplures expediri ſoleant. In quo tamen cuiuslibet Epiſcopatus conſuetudines legitimè præſcriptas ſeruandas eſse admoneo. Sub Illuſtriſsimi & Reuerendiſſimi D. mei Roderici à Cunha Archiepiſcopi ac domini Bracharæ Auguſtæ, Hiſpaniarumque Primatis nomine formulas haſce euulgandas eſſe cenſui, vt ſic Archiepiſcopatus illius, à quo originem duco, & doctiſsimi viri, ac vigilantiſsimi Paſtoris memoriam recolerem, cuius admirer-ne magis humanitatem nobilitati coniunctam, ac omnium litterarum ſcientiam, & rerum variarum cognitionem neſcio; Meritò igitur conſultòque illius vberioribus ſuperſedeo laudibus, quia felix, vt ille ait,

——dicique beatus
Ante obitum nemo, ſupremaque funera debet.

Digitized by Google

INDEX FORMVLARVM

Episcopalium, quæ hìc continentur.

ALternatiuę acceptatio tripliciter ponitur, form 89. 90. & 91.

Beneficij erectio cum reseruatione iurispatronatus de assensu Episcopi ob augmentum, form. 53.

Beneficij simplicis vnio facta Parochiali exigui redditus, form. 76.

Beneficij simplicis vacantis per liberam resignationem de eo factam in manibus Episcopi, form. 74.

Beneficiorum simplicium vnio facta Collegio seminarij, form. 80.

Canonicatus & prebendę vacantium per obitum collatio facta per Episcopum familiari præsenti, form. 65.

Canonicatus, & prebendæ collatio vigore Bullarum Apostol. form. 66.

Canonicatus, & prebendę Ecclesię Collegiatę collatio, form. 67.

Canonicatus, & prębendę resignatorum ex causa permutationis pro alijs Canonicatu, prębenda collatio, form. 73.

Capellaniarum duarum in Ecclesia Collegiata vnio cum dismembratione fructuum alterius, form. 68.

Celebrandi licentia pro Presbytero abesse volente ad biennium, form. 32.

Celebrandi licentia pro Presbytero alienę diœcesis, form. 34.

Collatio Ecclesię Parochialis, form. 63.

Collatio Parochialis vacantis per assequutionem, seu ingressum Religionis, aut contractum Matrimonij, form. 64.

Collatio facta familiari prębenti de Canonicatu, & prębenda Ecclesię Cathedralis vacantibus per obitum, form. 65.

Collatio Canonicatus & prębendę, vigore Bullarum Apostolicarum, form. 66.

Collatio Canonicatus, & prębendę Ecclesię Collegiatę, form. 67.

Collatio facta per Decanum, & Capitulum de capellania ad eorum collationem spectante, form. 68.

Collatio Parochialis vacantis per resignationem ex causa permutationis, pro Canonicatu, & prębenda, form. 72.

Collatio Canonicatus, & prębendæ resignatorum ex causa permutationis pro alijs Canonicatu, & prębenda de licentia Episcopi in cuius diœcesi sunt. form. 73.

Collatio beneficij simplicis vacantis per liberam resignationem de eo factam in manibus Episcopi, form. 74.

Confessoris secularis licentia, form. 23.

Confessoris Regularis licentia, form. 24. & alia 25.

Confessoris monialium licentia ad crates tãtum, siue allocutoria, form. 27.

Confessoris monialium licentia, necessitate vrgente intra claustra monasterij ministraturi Sacramenta, form. 28.

Confessoris monialium licentia cum facultate casuum Episcopo reseruatorum, form. 29.

Confirmationis Sacramenti administratio indicitur, form. 22.

Confraternitatis erectio, form. 95.

Confraternitatem erigendi assensus, form. 96.

Denunciandi in Ecclesia illum qui ad Ordines promouendus est, form. 3.

Depositarij deputatio, form. 57.

Dimissorię literæ pro Prima tonsura, form. 11.

Dimissoriæ litteræ pro Ordinibus minoribus, form. 12.

Dimissoriæ litteræ ad sacrum subdiaconatus Ordinem, form. 13.

Dimissoriæ litteræ ad sacrum Diaconatus Ordinem attenta absentia Ordinarij petentis, form. 14.

Dimißoriæ litteræ ad sacrum Presbyteratus Ordinem stante absentia Ordinarij, form. 15.

Di-

Digitized by Google

Index Formularum Epiſcopalium.

Dimiſſoriæ litterę ad omnes ſacros Ordines ſtante Epiſcopi, & Ordinarij petentis abſentia, form. 16.

Dimißoriales litterę, quæ mihi Preſbytero Romam proficiſcenti conceßę fuerunt, form. 33.

Diſpenſatio ſuper denunciationibus Matrimonij, form. 30.

Diſpenſatio auctoritate Apoſt. concedenda ſuper Matrimonio iam contracto ob aliquod impedimentum dirimens, form. 31.

Donationis juriſpatronatus aſſenſus, form. 84

Edictum affigendum facta coram Epiſcopo præſentatione de beneficio juriſpatronatus, form. 61.

Edictum pro examine Ordinandorum, for. 10.

Edictum de examine eorum qui Eccleſię Parochiali præficiendi ſunt, form. 58.

Edicti pro viſitatione Cathedralis, form. 94.

Eccleſię Parochialis, vide Parochialis.

Erectio beneficij cum reſeruatione juriſpatronatus de aſſenſu Epiſcopi ob augumentum, formul. 53.

Erectio Parochialis Eccleſiæ cum vnione beneficij ſimplicis, form. 54.

Erectio nouæ Parochialis cum diſmembratione alterius, form. 55.

Eleemoſynas colligendi facultas in Parochia tantùm pro Confraternitate, form. 39.

Eleemoſynam colligendi facultas in Vrbe & diœceſi, form. 40.

Eleemoſynas colligendi pro locis pijs facultas, form. 41.

Exactoris, & depoſitarij bonorum Eccleſię vacantis deputatio, form. 57.

Examinis, & approbationis ad Parochialem vacantem fides, form. 59.

Examinis, & approbationis in concurſu, & electionis ad Parochialem vacantem in menſe Apoſt. fides, form. 60.

Factoris deputati ad negotia, & res monaſterij monialium, licentia illud ingrediendi, form. 50.

Facultas euulgandi nomina eorum, qui Ordinis Sacramento initiandi ſunt, form. 2.

Fides examinis, vide examinis fides.

Functionum exercitarum litteræ teſtimoniales, form. 9.

Hoſpitale creandi, ſeu fundãdi aſſenſus, for. 97.

Indictionis diei ſacræ Ordinationis, form. 1.

Indictionis adminiſtrationis ſacramenti Confirmationis, form. 22.

Indulgentiarum conceſſio, form. 37.

Indulgentiarum conceſſio, qua vti debet Epiſcopus poſt ſolemnem benedictionem in Veſperis, & Miſſis cantatis, form. 38.

Informationes aſſumendi de veritate miraculorum facultas, form. 81.

Inſtitutio Eccleſiæ Parochialis de iurepatronatus, form. 62.

Iuramentum præſtandum ab admittendis intra clauſuram monaſteriorum monialiũ, for. 52.

Juriſpatronatus donati aßenſus, form. 84.

Litterarum teſtimonialium pro Prima Tonſura à proprio Ordinarię collata, form. 17.

Literarum teſtimenialium collationis Primæ Tonſuræ pro baſtando cum diſpenſatione ad minores Ordines, & beneficium ſimplex obtinendum, form. 18.

Litterarum teſtimonialiũ collationis Sacri Ordinis Subdiaconatus ad titulum patrimonij, form. 19.

Litterarum teſtimonialium collationis ſacrorũ Ordinum vigore Breuis extra tempora, formula 20.

Litterarũ teſtimonialium Ordinis ſuſcepti in propria diœceſi ab alieno Epiſcopo de Ordinarij licentia, form. 21.

Magiſtri ſcholæ teſtimonium proiis, qui ad minores Ordines promoueri volunt, for. 8.

Medico, & Chirurgo licentia conceſſa monaſterii monialium ingrediendi, form. 47.

Matrimonialium denunciationum diſpenſatio, form. 30.

Monialium profeſſionis recipiendæ facultas, formula 43.

Monialium monaſteria viſitandi facultas, form. 44.

Monialium monaſteria viſitandi facultas ex delegatione Apoſtol. form. 45.

Monialium monaſteria pro ingredientibus licentia, form. 46. *cum ſeqq.*

Digitized by Google

Index Formularum Epiſcopalium.

Monialium Confeßores, vide Confeſſores monialium.

Monitoriales ad finem reuelationis, form. 98.

Natalium, morum, & profeſſionis Fidei atteſtationes, form. 88.

Operarijs quomodo concedenda licentia ingrediendi monaſteria monialium, form. 48.

Oratorij ſimplex conſtruendi facultas, for. 85.

Ordinationis Sacræ Indictio, form. 1.

Ordinum minorũ dimiſſoriales litteræ, for. 12.

Ordinis Subdiaconatus dimiſſoriales litteræ, formul. 13. & eiuſdem collatio, form. 19.

Ordinis Diaconatus dimiſſoriales litteræ, formul. 14.

Ordinum ſacrorum collationis vigore Breuis extra tempora litteræ teſtimoniales, for. 20.

Parochialis Eccleſiæ erectio cum vnione beneficij ſimplicis, form. 54.

Parochialis nouæ erectio cum diſmembratione alterius, form. 55.

Parochialis Eccleſiæ de iurepatronatus inſtitutio, form. 62.

Parochialis Eccleſiæ collationis litteræ, for. 63.

Parochialis vacantis per aſſequutionem, ſeu ingreßum Religionis, aut contractum Matrimonij collatio, form. 64.

Parochialis vacantis per reſignationem ex cauſa permutationis pro Canonicatu, & prębenda collatio, form. 72.

Parochialis vnio facta alteri ſimili propter earum paupertatem, form. 75.

Parochialis exigui redditus vnio facta de beneficio ſimplici, form. 76.

Parocho licẽtia conceſſa ſe abſentandi per triginta dies, form. 87.

Paupertatis atteſtatio pro ijs, qui ob illam in Romana Curia diſpenſationem in Matrimonialem impetrare intendunt, form. 82.

Pontificalia munera vt Epiſcopus in aliena diœceſi exercere poſſit facultas, for. 86.

Prædicatori quadrageſimali quomodo licentia concedatur, for. 35.

Prædicatori in Eccleſia Monialium quomodo licentia concedatur, for. 36.

Profeſſionis recipiendæ monialium facultas, formula 43.

Puellam recipiendi in monaſterium ad habitum Religionis facultas, for. 42.

Prębendarum aliquarũ Eccleſiæ Collegiatæ inſignis ob tenuitatem ſuppreſſio, for. 79.

Prębendæ tenui dignitatis Eccleſię Cathedralis vnio quomodo facienda, for. 77.

Reſignationes etiam ex cauſa permutationis recipiendi facultas, for. 69.

Reſignatio facienda de beneficio per proprium Rectorẽ coram Epiſcopo cum eius admiſſione, form. 70.

Reſignatio facienda de beneficio per procuratorem coram Epiſcopo cum eius admiſſione, formula 71.

Seminario vnio, ſeu applicatio beneficiorum ſimplicium facienda, form. 80.

Suppreſſio aliquarum prębẽdarum Eccleſię Collegiatæ inſignis ob tenuitatem, for. 79.

Synodus diœceſana quomodo habenda, for. 100.

Vicarij deputatio ad Parochialem vacantem donec de Rectore prouideatur, form 56.

Vicarij generalis Epiſcopi deputatio for. 92.

Vicarij generalis à Capitulo Sede vacante deputatio, for. 93.

vicarij foranei deputatio, for. 99.

villicis, ſeu colonis quomodo licentia cõcedenda ad ingrediendum ſepta Monaſterij Monialium, for. 49.

viſitandi monaſteria Monialium facultas, form. 44.

viſitandi monaſteria monialium ex delegatione Apoſt. facultas, for. 45.

vnio Eccleſiæ Parochialis quomodo facienda alteri ſimili propter earum paupertatem, formula 75.

vnio beneficii ſimplicis quomodo facienda Parochialis exigui redditus, for. 76.

vnio quomodo facienda tenui prębendæ dignitatis Eccleſię Cathedralis, form. 77.

vnio duarum capellaniarum in Eccleſia Collegiata cum diſmembratione fructuum alterius, form. 78.

vnio ſeu applicatio beneficiorum ſimplicium collegio ſeminarij form. 80.

DE

Digitized by Google

DE FORMVLIS AD SACRAMENTVM ORDINIS SPECTANTIBVS.

CVM illa omnia, quæ ſacris Canonibus, Concilio Tridentino, Catechiſmo, & ipſo Pontificali Romano præcipiuntur, ſeu traduntur de Sacramento Ordinis ritè adminiſtrando, & recipiendo legere, & cognita habere debeant, nõ ſolum qui paſtorale officium & miniſterium habent, ſed etiam quicumque ad Ordines ſiue minores ſiue maiores promoueri poſtulant, & ipſi etiam Parochi, quorum opera vti debent Epiſcopi in eiuſdem Sacramenti adminiſtratione, vt denunciationes fiant in Eccleſia, & alia plura parentur, & perficiantur, quę decretis Concilij Tridentini ſtatuta ſunt; ideo vt nihil prætermittatur eorum quę ad huius ſacræ functionis grauitatem pertinent, primùm ponam formulam edicti indictionis ſacræ Ordinationis, quam mox ſequetur quædam breuis inſtructio, qualiter ſe gerere debeant Parochi in denunciationibus, litteris teſtimonialibus, & alijs, quæ ſui muneris ſunt, erga Ordinandos præſtandis; deinde ſubſequetur formula alterius edicti, quo dies, locus examinis, & ratio ab examinatoribus ſeruanda promulgatur. Demum adijciam varias formulas litterarum teſtimonialium collationis, & dimiſſoriarum ad vnumquemque Ordinem ſpectantes: omnia ad præſcriptum S. Concil. Trident. ſeſſ. 23. de reform. cap. 5. & 7. accomodata in hunc qui ſequitur, modum.

INDICTIONIS DIEI SACRÆ Ordinationis.

FORMVLA I.

D. Rodericus à Cunha, Dei, & Apoſtolicæ ſedis gratia Archiepiſcopus & Dominus Bracharæ Auguſtæ, Hiſpaniarumque Primas, &c. Auxiliante Domino Deo, ac Saluatore noſtro Ieſu Chriſto, nos ex ſanctæ Matris Eccleſiæ inſtituto ſacram Ordinationem ſolemniter celebraturi, vt quicumque ad Ordines admitti petentes, paratiores, & præmiſſis ijs omnibus, quæ à ſacris Canonibus, & Concilio Tridentino præcipiuntur, accedant, hoc publico edicto vniuerſos, & ſingulos admonemus, nos generales clericorum Ordinationes in noſtra Metropolitana Eccleſia intra Miſſarum ſolemnia celebraturos die ſabbati poſt.... quę erit dies..... Menſ.... præſentis anni. Omnes igitur & ſinguli incolæ Ciuitatis, & dioeceſis Bracharenſis, ſeculares ad primam clericalem Tonſuram initiandi, aut ad minores, vel maiores Ordines promoueri cupientes, ante vnum menſem præcedẽtem dictas Ordinationes nomina, & cognomina ſua deſcribi faciant per N. Cameræ Archiepiſcopalis notarium à nobis ad id deputatum, ab eoque ſuſcipiant facultatem euulgandi eorum nomina: & deinde omnibus ijs teſtimonijs, facultatibus ſeu licẽtijs, & ſi opus fuerit, diſpenſationibus neceſſarijs muniti ſe præſentent coram RR. NN. & N. examinatoribus pariter per nos deputatis in loco, die, & hora quæ illis ſignificabuntur. Regulares verò quorumuis Ordinum Bracharæ, & per totam dioeceſim cõmorantes, ipſi etiam ante menſem, vt ſuprà, faciant nomina ſua per eundem notarium deſcribi, & ſe præſentent coram dictis examinatoribus, ac illis oſtendant licentiam authenticam ſuorum ſuperiorum, & fidẽ de ætate probatam ab Ordinario loci, vbi baptizati fuerint. Itẽ de vita, moribus alijſque per prædictos examinatores videndis, & recognoſcendis. Exteri autem tam ſeculares, quàm Regulares, feria ſecunda & tertia præcedentibus diem ſacrarum Ordinationũ, videlicet die.... Menſ..... ſe præſentent coram eiſdem deputatis examinatoribus cum ſuorum Ordinariorũ litteris dimiſſorijs, in quibus teſtimonium ſit de ætate & approbatione eorumdem ab eiſdem ſuis Ordinarijs facta. Quibus, omnibus, & ſingulis notum ſit, quòd elapſo dictorum dierũ termino nemo vlterius admittetur, Dat. Bracharæ Auguſtæ in Archiepiſcopali Palatio die.... Menſ..... An....

FACVLTATIS EVVLGANDI nomina eorum, qui Ordinis Sacramento initiandi ſunt,

FORMVLA II.

D. Rodericus, &c. Reuerende dilecte noſter. Pro noſtræ Bracharenſis Eccleſiæ vtilitate iam in proxima ſacra Ordinatione N. promouendum cenſemus, quemadmodum in Domino piè expetit. Quamobrem nos, fide, prudentia, circumſpectione que tua confiſi, tibi N. his litteris mandamus, vt quamprimum die Dominico

Google

co festòve intra Missarum solemnia populo frequenti in Ecclesia tua illius nomen & cognomen promulges, denuncies, desideriumque pium exponas; deinde tu etiam absque notario de eius ipsius natalibus, ætate, vita, ac moribus diligenter iussu nostro inquiras, idque vtrũque ad præscriptum instructionis insertæ à te præstari iubemus. De promulgatione autem, denunciatione & inquisitione eiusmodi, quam præstitisti, & de eo item, si quid illo nomine, causa ve ad te delatum erit, litteras sigillo tuo obsignatas ad nos accuratè mittas. Vale in Domino, Dat. Bracharæ Augustæ die..... Mens.... Ann....

Pro obseruantia supradicti mandati Illustrissimi Domini Archiepiscopi Parochus in præsentia duorum proborum virorum deferre debet cuilibet testi iuramentum de veritate dicenda circa ætatem, natales, & habilitatem ordinandi: tunc separatim & secretè coram illis duobus probis viris examinet quemlibet testem, & eius dicta scribat, illum sic interrogando.

An nouerit N. qui fuit denunciatus in Ecclesia, & vult ordinari?

An cognouerit eius parentes, & quanto tempore, & qua occasione nouit?

An sciat, quòd dictus N. sit eorum filius, & quomodo sciat?

An sciat, quòd eundem N. illi, quos eius parentes testatur, pro suo filio aluerint, tenuerint, ac tractauerint, & an communi voce & fama omnium eum pro talium filio haberi & reputari, sine vlla suspitione contrarij sciat?

An sciat quo anno, mense, die sit natus, & vbi natus sit?

An sciat eundem N. esse legitimè natum ex ijsdem parentibus, videlicet ex legitimo matrimonio, & quomodo sciat eosdem parentes esse coniuges legitimos?

Rogetur etiam, an ordinandus careat rationis vsu, sit irregularis, aut excommunicatus, suspensus, interdictus, hæreticus, aut de fide suspectus, hæreticorum filius, cuius parentes in hæresi mortui sunt, & etiam ipsorum nepotes vsque ad secundam generationem per lineam masculinam descendentes, aut vsque ad primam per lineam fœmininam, aut apostata, neophytus, simoniacus publicus, vsurarius publicus, condemnatus periurij causa, obligatus curiæ, infamis, homicida, vel mutilans, aut qui homicidio, seu mutilationi causam dedit, miles qui bello interfuit vbi mors hominum successit, qui in foro seculari criminalibus officijs est perfunctus, aut actibus criminalibus subscripsit, seu interfuit, ex quibus sententia sanguinis euenerit, solemniter pœnitens, bigamus, coniugatus exceptis ijs, quorum coniuges in sacra clausura monialium se receperint, ibique professionem emiserint, à spiritibus immundis vexatus, morbo caduco obnoxius, hermaphroditus, notabiliter deformis, & defectu aliquo corporis manifesto notatus, membris captus, ratiocinijs obligatus, seruus, siue mancipium, peregrinus ignotus, officio aliquo infami & sordido perfunctus, non confirmatus, promotus per saltum, vel furtiuè? De his qualitatibus Ordinandorum latè egi, Allegat. 10. numero 24. cum seqq.

DENUNCIANDI IN ECCLESIA illum qui ad Ordines promouendus est,

FORMVLA III.

EGo N. Parochus Ecclesiæ S. N. de mandato Illustrissimi & Reuerendissimi Domini N. Roderici à Cunha Archiepiscopi denuncio N. qui ad Ordinem N. admitti petit: hortor igitur omnes & singulos, qui hìc adsunt, aut ad quos huius rei notitia peruenerit, vt si aliquod cognoscunt Canonicum impedimentum, quominus idem superiùs denunciatus possit ad supradictum Ordinem admitti, Christiana charitate ducti me de omnibus certiorem faciant, &c. *Commodiùs verò erit denunciare vulgari sermone, vt ab omnibus intelligi possit.*

LITTERARVM TESTIMONIALIVM Parochi emanantium vigore facultatis euulgandi nomina Ordinandi,

FORMVLA IV.

EGo N. Parochus, siue Rector Ecclesiæ S. N. oppidi N. huius diœcesis Bracharensis admonitus de Ordinationibus sacris habendis ab Illustrissimo & Reuerendissimo D. Roderico Cunha Archiepisc. Bracharensi: & rectè perspectis omnibus quę ab ipsius Amplitudine præcepta sunt, seu admonita, denunciaui in Ecclesia intra Missarum solemnia N. ex Parochia mea, qui ad Ordinem N. promoueri cupit, & postulat, & de natalibus, de vita, & moribus ipsius certior fieri curaui, eumque ideoneum esse existimo, quatenùs ex cognitis intelligere potui, qui ad prædictum Ordinem admittatur; fidemque facio illum sæpiùs infra annum sacrã Confessionem & Communionem frequentare solitum fuisse, & me ac reliquos doctrinæ Christianæ ministros sua opera & assiduitate iuuasse (vel ad Christianæ doctrinæ scholam venire solitum esse, si minor sit.) In quorum fidem, &c. mea manu subscripsi, & sigillo Ecclesiæ meæ Parochali muniui. Dat. in ædibus Parochialis Ecclesiæ S. N. hac die...

Si verò alicuius difficultatis impedimentum obesse videat, illud ante Ordinationis diẽ Illustrissimo Archiepiscopo significet, neque testimoniales litteras ante conficiat, quàm ab eodem Illustrissimo Domino, quid agendum sit acceperit.

LITTERARVM TESTIMONIALium de titulo patrimonij,

FORMVLA V.

CVm Ego N. notarius publicus ciuitatis Bracharensis in actis meis habeam plura iura N.... ex quibus constat, illum habere patrimonium verè; & pacificè possidere bona immobilia, quæ iusta & vera æstimatione quinquaginta millia numorum nostratium pretio vendi possunt, & sita sunt in loco.... quorum redditus efficiunt summam viginti quinque aureorum numorum singulis annis percipiendorum, rogaueritque me notarium prædictum idem N. vt de hoc illi testimoniales litteras conficerem, cùm, vt asserit, ad Ordines Ecclesiasticos cupiat promoueri, cautionemque idoneam præstiterit de eis nõ alienandis priusquã illi ex Ecclesiæ reditibus, aut aliunde suppetat vnde arbitrio Ordinarij decenter viuat; propterea per præsentes litteras fidem facio, & attestor hæc omnia ita se habere vt supra dixi, & eas solito signo, meaque propria manu roboraui, hac die.... Mens.... Ann....

De titulo patrimonij agit Conc. Bracbar. IV. act. 2. cap. 6. & dixi supra alleg. 19. & 30.

PVBLICANDI BONA AD QVORVM titulum quis ordinandus ſit Subdiaconus,

FORMVLA VI.

NOueritis dilectiſſimi in Domino N. ad ſacrum Subdiaconatus Ordinem promouendum eſſe ad titulum patrimonij illi aſſignati in & ſuper bonis & iuribus infraſcriptis, quæ ſunt valoris annui aureorum viginti quinque.... vt ipſe aſſerit. Quare ſi quæ fictio, vel alia fraus ſubeſt, vel aliud propter quod bona ipſa, & iura nõ pacificè & verè à prædicto N. promouendo poſſideantur, vel ſi quæ bonorum, & iurium ipſorum pars ære alieno, aliòve modo obſtricta ſit, vnde is deinde initiatus nõ habeat ſatis vnde viuat, ad me, vel ad Illuſtriſſimum Archiepiſcopum, ſeu ad eius Vicarium generalem quamprimum ſtudeatis deferre.

LITTERARVM TESTIMONIALium de huiuſmodi bonis publicatis,

FORMVLA VII.

ATteſtor Ego N. Parochus S. N. loci N. huius Archiepiſcopatus Bracharenſis, inter Miſſarum ſolemnia, dum frequens adeſſet populus me denunciaſſe, N. promouendum fore ad ſacrum Subdiaconatus Ordinem ad titulum patrimonij, ſeu bonorum immobilium infraſcriptorum valoris annui aureorum viginti quinque, videlicet.... vt ſi quæ ſubeſſent fraudes ſeu fictiones eo præſcripto deferrẽtur, neque hucuſque quicquam cõtrarium delatum fuit, quin ad eorumdem bonorum, & reddituum titulum ordinari poſſit. In cuius rei fidem, &c.

TESTIMONII MAGISTRI SCHOLÆ pro ijs, qui ad minores Ordines promoueri volunt,

FORMVLA VIII.

EGo N. qui approbatus, & emiſſa Fidei profeſſione Grammaticam, ſeu &c. doceo publicè in oppido Vimaranenſi, Bracharenſis diæceſis fidẽ facio N. qui ad Ordinẽ N. admitti petit, meum gymnaſiũ modeſtè frequentare ſolitum fuiſſe, bonę indolis eſſe, bonis moribus præditum, Chriſtianè educatum, & in litteris ſatis proficientem. In quorum fidem, &c. præſentes mea manu ſubſcripſi hac die....

LITTERARVM TESTIMONIALIVM functionum exercitarum,

FORMVLA IX.

EGo N. Patochus ſiue Curatus Eccleſ. Collegiatæ, &c. vel Parochialis, &c. S. N. præſentibus litteris teſtor, N. promotum Bracharæ ab Illuſtriſſimo Archiepiſcopo D. Roderico à Cunha ad Ordinem N. & meæ Eccleſiæ conſignatum, vt in ea eiuſdem ſuſcepti Ordinis functiones exerceret, ad præſcriptum eiuſdem Illuſtriſſimi Archiepiſcopi prædictas functiones ſingulis diebus Dominicis, feſtiſque in eadem mea Eccleſia exercuiſſe. In quorum fidem, &c. præſentes mea manu ſuſcripſi, & ſigillo Eccleſiæ prædictæ muniui, hac die .... Menſ .... Ann.....

Vide Concil. Bracharen. IV. act. 2. cap. 2. & 3.

EDICTI PRO EXAMINE Ordinandorum,

FORMVLA X.

SCiant omnes, & ſinguli tam minores, quàm maiores Ordines ſuſcepturi, & ad illos promoueri cupientes, Illuſtriſſimum & Reuerendiſſimum D. D. Rodericum à Cunha Archiepiſcopum Bracharenſem, feria.... quæ erit .... huius menſis .... ſabbato, & feria .... ſequentibus & ſic in qualibet hebdomada diebus prædictis vſque ad diem celebrationis ſacrarum Ordinationum in Archiepiſcopali palatio ad præſcriptum Sacri Concilij Trideat. adſcitis Sacerdotibus, & aliis prudentibus viris peritis diuinæ legis, & in Eccleſiaſticis functionibus exercitatis, examẽ Ordinandorum habiturum. Quapropter quicumque ad Ordines promoueri voluerint, hora & diebus prædictis adſint perſonaliter, & examini ſe ſubiiciant, nam nonniſi examinati, & approbati ad Ordines admittentur. Dat. Bracharæ Auguſtæ, &c. N. Vicarius generalis.

Deputati ad examinandos eos qui ad Ordines, ſiue minores ſiue maiores promoueri petunt, antequam ad examen articulorum veniant, inquirant ab eo, qui ad examen acceſſit, hæc quæ ſequuntur.

Quo nomine vocetur?

Cuias ſit?

Si Bracharenſis, aut diœceſanus, & cuius ſit Parochia?

An litteras habeat Parochi, in quibus teſtetur denunciatione à ſe ipſo facta circa natalia, vitam, & mores, quòd debitis temporibus Confeſſus fuerit, & Communicauerit, quod doctrinæ Chriſtianæ ſcholas frequentauerit?

An ſi ad minores Ordines promouendus eſt, habeat litteras à Magiſtro ſchola in qua educatur, aut inſtituitur, ſimiliter de vita, & moribus teſtimonium afferentes?

Si beneficium aliquod habet, quale ſit, cuius redditus, an Bullas habeat, quas oſtendat, aut ſaltem legitimam fidem?

Si beneficium non habet, & ad titulum patrimonij promoueri petit, quod habeat patrimonium, & an litteras teſtimoniales patrimonij, & de bonis publicatis, ad quorum titulum ordinari vult?

Si aliquo Ordine initiatus fuerit, an habeat litteras teſtimoniales authenticas manu & ſigillo Epiſcopi munitas Ordinum ſuſceptorum.

An ab vltimo Ordine, quem ſuſcepit, ad eum quem nunc petit, debitum interceſſerit interſtitium?

Si Regularis ſit Bracharæ, aut in diœceſi commorans, an licentiam habeat ſuorum ſuperiorum, in qua teſtimonium ſit de vita, & moribus, & fides de ætate probata ab Ordinario loci vbi baptizatus fuit, & an ſimilibus habeat teſtimoniales litteras Ordinis ſuſcepti, ſi ad alium Ordinem promotus ſit?

Si ſit externus tam ſecularis, quàm Regularis, an habeat litteras dimiſſorias ſui Ordinarij, in quibus appareat ab eo fuiſſe approbatum, & præcepta à Concilio Trident. ſeruata

Digitized by Google

ſeruata eſſe, & an ſimiliter habeat litteras ſuſcepti Ordinis ſi in aliquo Ordine ſit conſtitutus?

His omnibus breuiter cognitis; ad examen ipſum venient iuxta decretum Sacri Concilij Trident. in quo quidem examine nulla regulæ, nullique articuli ipſis præſcribi poſſunt, tam quia iuxta variarum examinandorum conditionem, ætatem, & profeſſionem non poteſt vniformis omnibus examinandi norma conuuli, ſed hoc potiùs examinatorum prudentiæ, & circumſpectioni relinquendum eſt; tum etiam ne fortè exiſtimentur examinandi, ſe do ijs tantum interrogandos fore, & circa alia quandoque ſcitu neceſſaria minimè laborandum, tum denique quia ex ipſis decretis Concilij Trident. idoneam examinis formam examinatores colligere poſſunt.

Nam vt habetur in eodem Trident. Concil. ſeſſ. 24. de reform. capit. 4. *Prima tonſura non initientur qui ſacramentum Confirmationis non ſuſceperint, & Fidei rudimenta edocti non fuerint, quique legere & ſcribere neſciant, quapropter hi diligenter ſuper doctrina Chriſtiana (quæ parua dicitur) examinandi erunt, vide ſup.* alleg. 11. numero primo cum ſeqq.

Et in eodem Concilio ſeſſ. 23. de reform. cap. 12. *ſtatutum eſt, vt minores Ordines ijs, qui ſaltem latinam linguam intelligunt, per temporum interſtitia conferantur, vt accuratiùs quantum ſit huius diſciplinæ pondus poſſint edoceri. Vide ſupr.* alleg. 11. num. 6.

Et in eodem Concilio eadem ſeſſ. cap. 12. *deciditur, vt Subdiaconi & Diaconi ordinentur, habentes bonum teſtimonium, & in minoribus Ordinibus iam probati, & litteris & ijs quæ ad Ordinem exercendum pertinent, inſtructi, &c.*

Et in eodem Concilio etiam eadem ſeſſ. cap. 14. *habetur, vt qui ad Presbyteratus Ordinem aſſumuntur, ij ſint; qui ad populum docendum ea, quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem, ac miniſtranda ſacramenta diligenti examine præcedente comprobentur, &c. Concil. Bracbar. IV. act. 2. cap. 10.*

Quapropter Examinatores dum hoc munere perfunguntur eiuſdem Concil. Trid. ſanctiones pro viribus ſectari conentur, & in vnoquoque Ordine, quod ipſum Concilium ſpectant, diligenter animaduertant, ne Theologicos articulos, aut alia grauiora extra Ordinum miniſteria examini immiſceantur.

DIMISSORIARVM LITTERARVM pro prima Tonſura,

FORMVLA XI.

D. Rodericus, &c. Dilecto nobis in Chriſto N. ſcolari noſtræ Bracharenſis diœceſis ſalutem in Domino. Tibi de legitimo Matrimonio, vt nobis conſtat, procreato, cuius vita, & morum per teſtificationes nobis factas comprobantur, quique etiam per examen iuſſu noſtro ſpecialiter factum idoneus nobis renunciatus fuiſti, vt à quocumque Catholico Antiſtite quam malueris, gratiam & communionem ſanctæ Sed. Apoſt. habente, & in propria diœceſi reſidente, vel in aliena de Ordinarii loci licentia Pontificalia exercente, ad primam clericalem Tonſuram ritè ac licitè promoueri poſſis, & valeas, facultatem concedimus, & impartimur. In quorum fidem præſentes litteras manu noſtra ſignatas, ſigilloque noſtro munitas, & per notarium Cameræ Archiepiſcopalis ſubſcriptas ei conceſſimus. Dat. Bracharæ Auguſtæ die ... Menſ.... Anno....

DIMISSORIARVM LITTERARVM pro Ordinibus minoribus,

FORMVLA XII.

D. Rodericus, &c. Dilecto nobis in Chriſto N. clerico noſtræ diœceſis, Salutem in Domino ſempiternam. Vt à quocumque Catholico Antiſtite gratiam & communionem S. Sedis Apoſt. obtinente, & in propria diœceſi reſidente, vel in aliena de Ordinarij loci licentia Pontificalia exercente, quem malueris, valeas ſtatutis ad id temporibus, ad quatuor minores Ordines ſtante tua idoneitate, & noſtra diſpenſatione ſuper temporum interſtitiis, ob neceſſitatem, & vtilitatem Eccleſiæ, ritè facere promoueri, & harum ſerie tam dicto Antiſtiti præcere promoueri, & harum ſerie tam dicto Antiſtiti præfatos Ordines conferendi, quàm tibi illos ſuſcipiendi licentiam damus, & concedimus. In quorum fidem, &c. Dat. &c.

DIMISSORIARVM LITTERARVM ad ſacrum Subdiaconatus Ordinem,

FORMVLA XIII.

D. Rodericus, &c. Dilecto nobis in Chriſto N.... noſtræ Bracharen. diœceſis, in quatuor minoribus Ordinibus conſtituto, Salutem in Domino. Tibi de legitimo matrimonio, vt nobis cõſtat, procreato, cuius vita, & morum probitas per teſtificationes nobis factas comprobantur, quique etiam per examen iuſſu noſtro ſpecialiter factũ idoneus nobis renunciatus fuiſti, vt à quocumque, quem malueris, Catholico Antiſtite gratiam & communionem S. Sedis Apoſtol. obtinente, in propria diœceſi reſidente, vel in aliena de licentia Ordinarij loci Pontificalia exercente, ad Sacrum Subdiaconatus Ordinem ad titulum tui ſufficientis patrimonii, de quo nobis legitimè conſtat, liberè, ac licitè, ſeruata forma S. Concilij Triden. promoueri poſſis & valeas, & tam dicto Antiſtiti prædictum Ordinem conferendi, quàm tibi illum ſuſcipiendi tenore præſentium licentiam concedimus, & impartimur. In quorum fidem, &c. Dat. &c.

DIMISSORIARVM LITTERARVM ad Sacrum Diaconatus Ordinem, attenta abſentia Ordinarij petentis,

FORMVLA XIV.

D. Rodericus, &c. Vt à quocumqne Catholico Antiſtite gratiam & communionem S. Sedis Apoſt. habente, & in propria diœceſi reſidente, vel in aliena de licentia Ordinarij loci Pontificalia exercente ad ſacrum Diaconatus Ordinem ſtatutis à Iure temporibus promoueri valeas, eiſdem Antiſtiti præfatum Ordinem cõferendi, tibique illum ſuſcipiendi licentiam tenore præſentium concedimus, & impartimur; attenta tua à nobis abſentia, ac probitatis & morum teſtimonio, quod te abſente accepimus, & ſeruatis tamen ab eodem Antiſtite Sacri Concilij Trident. ſuper hoc decretis circa examen de te faciendum, approbationem legitimam & interſtitia, ſuper quibus Conſcientiam eius oneramus. In quorũ fidem, &c. Dat. &c.

DIMIS-

DIMISSORIARVM LITTERARum ad sacrum Presbyteratus Ordinem stante absentia Ordinarij,

FORMVLA XV.

DRodericus, &c. Dilecto nobis in CHRISTO N.... nostræ Bracharensis diœcesis in Diaconatus Ordine constituto, Salutem in Domino sempiternam... Vtà quocumque quem malueris, Reuerendiss. D. Catholico Antistite gratiam, & communionem S. Sedis Apost. obtinente, & in propria, seu in aliena diœcesi de Ordinarij loci consensu Pontificalia exercente, ad sacrum Presbyteratus Ordinem iuxta Constitutiones Summorum Pont. sacrorum Canonum, & S. Concilij Trident. ad titulum tui patrimonij, de quo nobis legitimè constat, dummodo ad id idoneus reperiaris, super quo Conscientiam dicti Reuerendiss. Antistitis oneramus, promoueri possis, & valeas, stante nostra absentia, tenore præsentium dicto Reuerendiss. Domino illum conferendi, tibique ab eo recipiendi, dispensantes quoad interstitia propter Ecclesiæ vtilitatem ac necessitatem, licentiam concedimus, & gratiosè elargimur; de tua ætate, vita, & moribus, ac de proclamationibus in Parochiali Ecclesia diebus festis per Curatum factis, & nobis præsentatis fidem indubitatam facientes. In quorum, &c. Dat. &c.

DIMISSORIARVM LITTERARum ad omnes Sacros Ordines stante Episcopi, & Ordinarij petentis absentia,

FORMVLA XVI.

DRodericus, &c. Vniuersis, & singulis præsentes nostras litteras visuris, lecturis pariter, & audituris, Salutem in Domino sempiternam. Cùm dilectus nobis in CHRISTO N.... nostræ Bracharensis diœcesis in quatuor minoribus Ordinibus constitutus, in eisque legitimè versatus, cupiat ad sacros Subdiaconatus, Diaconatus, & Presbyteratus Ordines quàm citiùs promoueri, illosque propter nostram & ipsius à dicta diœcesi absentiam suscipere minimè queat, nobis supplicauerit, vt eidem dictos Ordines ab alieno Antistite suscipiendi licentiam concedere dignaremur. Nos igitur attendentes, petitionem hanc fore iustam, & rationi consonam, eundem N. quem de legitimo Matrimonio natum, in ætate legitima constitutum, nullo vitio, crimine, defectu, irregularitate, vel alio simili Canonico impedimento, quod sciamus detentum, alicuius excommunicationis, seu alterius censuræ vinculo obstrictum, sed bonæ vitæ, conuersationis, & famæ, optimisque moribus ornatum esse comperimus, vt à quocumque quem maluerit, Catholico Antistite gratiam, & communionem S. Sedis Apost. habente, & in propria diœcesi residente, vel in aliena de Ordinarij loci licentia Pontificalia exercente ad dictos sacros Subdiaconatus, Diaconatus, & Presbyteratus Ordines in tem poribus ad id à Iure statutis, & seruatis interstitijs à S. Cõcilio Trident. designatis, ad titulum patrimonij sui cuius fructus, &c. de quo legitimè nobis constitit; dummodo quoad litterarum scientiam idoneus reperiatur, promoueri possit, & valeat, harum serie tam dicto Reuerendiss. Antistiti dictos Ordines conferendi, quàm dicto N. illos suscipiendi licentiam damus, & concedimus. In quorum fidem, &c. Dat. &c.

LITTERARVM TESTIMONIAlium pro prima Tonsura à proprio Ordinario collata.

FORMVLA XVII.

DRodericus, &c. Vniuersis præsentes litteras inspecturis fidem facimus, & attestamur, quòd nos hodie sabbato quatuor temporum..... generalem Ordinationem in nostra Ecclesia Metropolitana celebrantes dilectum nobis in CHRISTO N. scholarem nostræ Bracharensis diœcesis procreatum ex N. & N. coniugibus, de Parochia S. N. examinatum, & approbatum ad primam clericalem tonsuram ritè promouimus, & clericali charactere insigniuimus, clericalique militiæ, ac Ecclesiæ S. N. adscripsimus. in quorum fidem præsentes litteras nostro signo sigillòque munitas ei concessimus. Dat. Bracharæ Augustæ, &c.

LITTERARVM TESTIMONIAlium collationis primæ Tonsuræ pro bastardo cum dispensatione ad minores Ordines, & beneficium simplex obtinendum,

FORMVLA XVIII.

DRodericus, &c. Vniuersis & singulis præsentes nostras litteras inspecturis, lecturis pariter, & audituris, Salutem in Domino sempiternam. Notum facimus, & attestamur, quòd nos die sabbati quatuor temporum die... Mens... in Ecclesia nostra Metropolitana sacros Ordines celebrantes dilectum nostrum N. scholarem huius nostræ diœcesis ad hoc repertum idoneum intra Missarum solemnia charactere clericali insigniuimus, ac primam clericalem Tonsuram illi contulimus: & cum eodem super defectu natalium quem patitur, de Presbytero genito, & soluta, vt ad minores Ordines promoueri, & beneficium Ecclesiasticum, cui cura non immineat animarum, si sibi canonicè conferatur, recipere, & retinere liberè, & licitè possit, huiusmodi defectu non obstante, auctoritate nostra Ordinaria dispensauimus, & per præsentes dispensamus. In cuius rei testimonium, &c. Dat. &c.

Episcopus cum illegitimis ad Ordines & beneficia quando possit dispensare sup. alleg. 45.

LITTERARVM TESTIMONIAlium collationis sacri Ordinis Subdiaconatus ad titulum patrimonij,

FORMVLA XIX.

DRodericus, &c. Vniuersis præsentes litteras inspecturis fidem facimus, & attestamur, quòd nos hodie sabbato quatuor temporum die.... Mens... in Ecclesia

cleſia noſtra Metropolitana generales Ordinationes celebrantes, dilectum nobis in CHRISTO N. ad primam clericalem Tonſuram, cæteroſque minores Ordines iam promotum, in eiſque legitime verſatum, nunc ad ſacrum Subdiaconatus Ordinem ad titulum ſui ſufficientis patrimonij examinatum, & admiſſum ritè promouimus, eique dictum Ordinem contulimus. In quorum fidem, &c. Dat. &c.

LITTERARVM TESTIMONIALium collationis ſacrorum Ordinum vigore Breuis extra tempora.

FORMVLA XX.

D. Rodericus, &c. Vniuerſis præſentes litteras inſpecturis, lecturis pariter, & audituris, Salutem in Domino ſempiternam. Notum facimus per præſentes, dilectum nobis in CHRISTO N. noſtræ diœceſis Bracharenſis ad Primam clericalem Tonſuram, cæteroſque minores Ordines iam promotum, in eiſque legitimè verſatum, nobis quoddam Breue extra tempora nuncupatum S. D. N. D. Vrbani diuina prouidentia Papæ VIII. præſentari feciſſe, quod nos cum ea, qua decet reuerentia recepimus, tenoris ſequentis videlicet, &c. Quapropter nos Rodericus ſupradictus vigore dicti Breuis, & facultatis ſpecialiter in eo per S. D. N. nobis attributæ ſacros Ordines tribus Dominicis, vel alijs feſtiuis diebus extra tempora à iure ſtatuta dicto N. conferendi, in noſtra Capella ſita in Archiepiſcopali Palatio eundem N. procreatum ex N. & N. coniugibus de Parochia S. N. oppidi N. huius noſtræ diœceſis Bracharenſis idoneum repertum, & ad titulum beneficij ſufficientis ad quod erat arctatus, Dominica die, quæ fuit 8. Menſ..... ad Subdiaconatus, ſucceſſiuè die Iouis..... qua fuit celebratum feſtum S. N. ad Diaconatus; poſtremò verò Dominica N. Menſ. ..... intra Miſſarum ſolemnia ad Sacros Presbyteratus Ordines iuxta ritum, & conſuetudinem S. Romanæ Eccleſiæ in talibus fieri ſolitos duximus ordinandum, & promouendum. ac ordinauimus, & promouimus, ac promotum & ordinatum decernimus, & atteſtamur per præſentes. In quorum omnium & ſingulorum fidem, &c. Dat. Bracharæ Auguſtæ die.... Menſ.... Ann.....

LITTERARVM TESTIMONIALium Ordinis ſuſcepti in propria diœceſi ab alieno Epiſcopo de Ordinarij licentia.

FORMVLA XXI.

D. N. Dei & Apoſtolicæ Sedis gratia Epiſcopus N... vniuerſis præſentes litteras inſpecturis fidem facimus, & atteſtamur, quòd anno Domini..... ſabbato quatuor temporum..... facultate, & ſpeciali mandato Illuſtriſſimi & Reuerendiſſimi Domini, D. Roderici à Cunha, Archiepiſcopi ac Domini Bracharæ Auguſtæ, Hiſpaniarumque Primatis, &c. generales Ordinationes in Eccleſia S. N. Bracharæ celebrantes dilectum nobis in CHRISTO N. procreatum ex N. & N. coniugibus de Parochia S. N. oppidi N. huius Bracharenſis diœceſis ad..... Ordinem ritè promouimus, eique dictum Ordinem de ſpeciali licentia præfati Illuſtriſſimi contulimus. In quorum fidem, &c. Dat. & actum vt ſupra, &c.

DE FORMVLIS AD SACRAMENTVM CONFIRMATIONIS SPECTANTIBVS.

EPISCOPVS quilibet Sacramentum hoc in ciuitate, vbi Sedem habet, ſingulis annis, in diœceſi verò quolibet tempore, & loco, dum ipſe perſonalem viſitationem peragit, adminiſtrare debet, cuius miniſterij dignitati, & ſanctitati vt ex omni parte reuerentia, cultuſque reſpondeant, hęc, quæ adijciemus, ab omnibus debent vti neceſſaria obſeruari.

De hoc Confirmationis Sacramento egi ſup. *Alleg.* 30.

INDICTIONIS ADMINISTRAtionis Sacramenti Confirmationis,

FORMVLA XXII.

NOtum ſit omnibus & ſingulis Parochis, Abbatibus, Rectoribus, &c. ciuitatis Bracharen. cæteriſque quibuſcunque in eadem ciuitate & diœceſi commorantibus, Illuſtriſſimum & Reuerendiſſimum Dominum D. Rodericum à Cunha, Dei & Apoſtolicę Sedis gratia Archiepiſcopum, ac Dominum Bracharæ Auguſtæ, Hiſpaniarumque Primatem, &c. die..... cum tribus ſequentibus Sacramentum Confirmationis iuxta ritum S. Romanæ Eccleſiæ in Cathedrali adminiſtraturum, ideò quicunque intra huius ciuitatis & diœceſis fines habitantes, qui adhuc Confirmati non ſint, illud omnes ſuſcipiant, qui per ætatem idonei erunt, ſciantque, qui neglexerint, non ſine Canonicis diſciplinis poſſe illud prætermittere. Dat. Bracharæ Auguſtæ die... Menſ.... Ann....

Poſt-

Poſtquàm Parochus de conſtituto die Chriſmatis adminiſtrandi ex ſupradicta Illuſtriſſimi Domini Archiepiſcopi indictione admonitus fuerit, iis diebus, qui ſacram hanc actionem præcedent, eos omnes qui confirmandi ſunt in ſua Parochia perquirere debebit, & non ſolùm ipſos ſeparatim, ſed etiam vniuerſum populum ſuæ curæ, & cuſtodiæ ſpirituali commiſſum inter Miſſarum ſolemnia diligenter edocere ea omnia, quæ ad Sacramentum hoc ritè adminiſtrandum & recipiendum pertinere intelliget.

Quapropter etſi hæc indictio per ciuitatem & dioceſim in quibuſlibet Eccleſiis Parochialibus, aliiſque publicis locis affixa ſit, & ab ipſis etiam concionatoribus iuſſu eiuſdem Illuſtriſſimi D. Archiepiſcopi diuulgata, non tamen ipſe Parochus ſuo muneri hac in re vlla ex parte deſit, ſed illam pariter inter Miſſarũ ſolemnia legere & declarare non prætermittat.

Atque vt parationes fideles ad hoc Sacramentum ſe conferre poſſint illiuſque ſanctitatem, vtilitatem, & neceſſitatem rectè expendere ex Romano Catechiſmo, aliiſq. eccleſiaſticis Auctoribus colligere curet quædam præcipua ipſius capita, doceatque opportunè, quàm neceſſaria ſit huius doctrina Sacramenti, declaret nomen ipſum Confirmationis, ipſiuſque vim aperiat, quid inter Baptiſmum, & Confirmationem interſit, quæ ſit eius materia, quæ forma, quis miniſter eſſe debeat, quos effectus pariat, aliaque huiuſmodi, quæ tanquam incitamenta erunt, vt ipſi fideles eo præſertim tempore intelligentes ſe Chriſti milites fieri, ardentiore animo, totiſque viribus ad dimicandũ contra humani generis hoſtem, & contra peccata toto ſuæ vitæ tempore ſe comparent.

Et quia per hoc Sacramentũ Spiritus ſancti gratia in cordã fidelium infunditur, hortetur in primis Parochus confirmandos vt eorũ vnuſquiſque, ſi ſint in idonea ætate, per ſanctam Confeſſionem illa purificet, & munda eiuſdem ſancti Spiritus vaſa, templaque efficiat. Hortetur inſuper, vt ſi fieri poteſt, ad illud recipiendum ieiuni accedant, aut ſaltem parcam & ſobriam corporis refectionem adhibeant. Moneat, curetque, vt tam Confirmandi, quàm Patrini in Parochialem Eccleſiam hora, dieque præſtituto conueniant, vnde ad illam Eccleſiam eundum erit, in qua Chriſma adminiſtrabitur, deuotè, & proceſſionis ritu, Crucis vexillo præcedente, eòque ordine vt mares à fœminis ſegregentur, tam inter eundum, quàm in ipſa Eccleſia, & priùs mares, quam fœminæ ad Confirmationem recipiendam accedant. Demùm hortetur vt quiſquis ad hoc Sacramentum accedit, ſiue Patrinus ſit, ſiue Confirmandus, modeſtè, & reuerenter depoſito omni armorũ genere eò ſe conferat, mulieres verò velato capite ſint, eamque pietatis, & religionis ſpeciem præ ſe ferant, quæ huius myſterij celebrationi à deuoto præſertim fœmineo ſexu debetur.

Cum Sacramentum hoc characterem imprimat, atque ipſum iterare ſit nefas, qui ſemel eo Confirmati fuerint, cauebunt ne illud iterum recipiant. Quòd ſi quis Confirmatum ſe eſſe ignoret, aut non meminerit, de hoc certior fieri diligentiſſimè ſtudeat à parentibus, aut affinibus, aliiſve, quos id ſcire poſſe exiſtimet. Si verò neque ab iis aliquid certi accipere potuerit, tunc re priùs cum Illuſtriſſimo Archiepiſcopo communicata, illius conſilium ſequatur. Nemo ſiue mas, ſiue fœmina ad Confirmationem recipiendam adducatur, qui annis ſeptem minor ſit natu, vt aliqua ex parte illius Sacramenti vim intelligere poſſit, cùmque adoleuerit, ſe illud percepiſſe reminiſcatur. Nemo item adducatur, aut ad idem Sacramentum accedat, qui ſit ex dioceſi, niſi legitimam aliquam ob cauſam, quam Illuſtriſſimo Archiepiſcopo proponat, vt illa cognita, antequàm Confirmetur, ab eodem vel admitti, vel dimitti poſſit. Confirmandi verò omnes & ſinguli faſciam albam, mundamque ſecum afferant, qua poſt Confirmationem receptam Sacra illa Vnctio donec exſiccetur, alligari debet, poſtmodum autem à fronte ablatam igni comburendam tradent, & per aliquos dies à capitis ablutione abſtinebunt. Afferant etiam ſcedulam ipſorum Parochorum ſubſcriptione cõmunitam, in qua nomina, & cognomina ipſorum Confirmãdorum, item patris, matriſque eorundem, & patrini, ſeu matrinæ, & Parochiæ in qua habitent, deſcripta ſint, in hanc quæ ſequitur formam. N. ætatis annorum..... filius, vel filia N. & N. de Parochia Sancti oppidi, vel loci N. huius dioceſis Bracharenſis Chriſmatis Sacramento Confirmari petit, patrinus erit N. ſiue Matrina erit N. ex parochia Sancti N. In quorum fidem, &c. hac die.... Menſ.... Ann... Ego N. Parochus Sancti N. manu propria.

In hoc Sacramento Patrinus, ſiue Matrina neceſſarius eſt, vnus tamen, aut vna tantum, neque enim admittuntur Patrinus, & Matrina ſimul, quemadmodum in Sacramento Baptiſmi; Eorum verò eſt de gerendo aduerſus Principem tenebrarum bello, confirmatos inſtruere, & non ſolum ſpirituali opere, vbi neceſſe ſit, pro viribus iuuare, atque idcirco antiquiſſimi ritus obſeruatio illa myſtica eſt, vt Patrinus, ſiue Matrina dextra Confirmandum teneat, quem Epiſcopo offert, aut ſi iam adultus ſit, pedem ſuum ſuper dexterum Patrini, ſiue Matrinæ ponat, nempe vt intelligat ſe ad id vſque tempus imbecillè ſpiritualibus viribus fuiſſe, neque aduerſus Sathanã fortiter pugnare potuiſſe, niſi per hoc Sacramẽtum Confirmaretur, & ſuſtentaretur. Patrini & Matrinæ maiores natu eſſe debent ipſis Confirmandis, vt in officio ſuo erga eos, quos ſuſcipiunt, melius ſatisfacere poſſint; nec etiam qui ſacro Chriſmate nondum Confirmati ſunt, vel eo ipſo die quo confirmantur. item nec illi qui excommunicationis, aut interdicti vinculo irretiti ſunt, qui vel item Paſcali tempore proximo ſacram communionem non ſumpſerunt, nec verò præterea, qui in graui, publicòue peccato latent. Viri pueros, fœminæ puellas ſuſcipere in hoc Sacramento debebunt. Iidemque eodem die duos, aut tres ad ſummum pueros, puellaſve ſuſcipere licebit, non autem plures.

Res porrò, quæ ad miniſtrandi huius Sacramenti vſum neceſſaria apparabuntur, erunt hæ. Indumenta ſacra tum Archiepiſcopi, tum aſſiſtentium, Vaſculum Chriſmatis in pelucida ritè & decenter accomodatum, lana goſſipina, ſeu bambacium ad vſum abſtergenda frontis ſacro Chriſmate illita, cuius bambacij tanta copia parabitur, quanta ſatis videbitur pro ratione multitudinis fidelium ad Confirmationem ſuſcipiendam conuenientium. Mantilia duo vſui Eccleſiaſtico addicta, vnum ad abluendas, alterum verò ad abſtergendam frontem. Pelues duæ, vna ad bambacium colligendum, altera ad manus lauandas. Medulla panis ad abſtergendas manus, & mantergium. Cerei duo, qui præferentur Archiepiſcopo Sacramentum hoc miniſtranti. Vas aquæ ad alterum mantile madefaciendum.

Habeat vnuſquiſque Parochus librum, qui nulli alij vſui inſerviat, niſi vt in eo deſcribantur nomina, & cognomina Cõfirmatorum patrumque & matrum parochiæ in qua habitãt; item ſimiliter Patrinorum, ſeu Matrinarum, necnon ipſius Epiſcopi adminiſtrantis, tum dies, menſis, & annus, & nomen ipſius Eccleſiæ in qua Chriſma fuit adminiſtratum in hanc formam. Liber Confirmatorum Sacramẽto Chriſmatis parochiæ ſancti N. die.... Menſ.... Ann... N. ætatis annorũ.... filius N. & N. ex parochia ſancti N. Chriſmatis ſacramẽto fuit Confirmatus ab Illuſtriſſimo & Reuerendiſſimo Domino D. Roderico a Curha Archiepiſcopo ac Domino Bracharæ. Patrinus, ſeu Matrina fuit N. ex parochia ſancti N. adminiſtratum verò fuit hoc ſacramentum in Eccleſia Collegiata, ſeu parochiali ſancti N.

DE FORMVLIS AD SACRAMENTVM POENITENTIÆ SPECTANTIBVS.

QVamuis Presbyteri in sua Ordinatione à peccatis absoluendi potestatem accipiunt, decernit tamen sancta Tridentina Synodus sess. 23. de reformat. cap. 15. *nullum etiam Regularem posse Confessiones secularium etiam Sacerdotum audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut Parochiale beneficium, aut ab Episcopo per examen, si illi videbitur esse necessarium, aut alias idoneus iudicetur, obtineat, priuilegijs & consuetudine quacumque etiam immemoriali non obstantibus: Quare visum fuit mihi non inutile, formulas inserere, quibus hæ licentiæ sint concedendæ, & sunt quæ sequuntur.*

LICENTIÆ PRO CONFESSARIO seculari.

FORMVLA XXIII.

D. Rodericus, à Cunha, Dei & Apostolicæ Sedis gratia Archiepiscopus, ac Dominus Bracharæ, Hispaniarumque Primas, &c. dilecto nobis in Christo Presbytero N. præsentium tenore tibi per examinatores nostros idoneo reperto, & per nos approbato, vt in Ciuitate, & diœcesi nostra Bracharẽsi (*si verò sit restricta ad locũ vel Ecclesiam, dicatur, vt in loco N. seu in Ecclesia N.*) Confessiones fidelium audire & pœnitentes absolutè valeas, præterquã à casibus & censuris nobis reseruatis facultatẽ concedimus & impartimur. Te in Domino admonentes, vt quæ pro recta huius Sacramenti administratione per sacros Canones sancita, vel à nobis ordinata fuerint, attentè perlegas, accuratèque obserues. In quorum fidem, &c. Dat. Bracharæ Augustæ ex Archiepiscopali Palatio die... Mens... Ann...

LICENTIÆ PRO CONFESSARIO Regulari.

FORMVLA XXIV.

D. Rodericus, &c. Dilecto nobis in Christo N. Ordinis S. N. præsentium tenore tibi à tuo superiore nobis legitimè præsentato & per nos approbato, vt in ciuitate, & diœcesi nostra in Ecclesia monasterij, seu Conuentus Ordinis tui, vbi habitas, & in alijs eiusdem Ecclesijs quæ non sunt Ordinis tui, dum tamen admoneas prius Parochiæ Curatum, Confessiones fidelium audire & pœnitentes absoluere valeas, præterquam à casibus, & censuris nobis reseruatis, & priuilegio tibi non concessis, facultatem concedimus, & impartimur. Te in Domino admonentes, & hortantes, vt quæ pro recta huius Sacramenti administratione per sacros Canones sancita, vel à nobis ordinata fuerint, attentè perlegas, accuratèque obserues. In quorum fidem, &c. Dat. Bracharæ Augustæ, &c.

LICENTIÆ PRO EISDEM PRIMÆ Classis Confessarijs Regularibus.

FORMVLA XXV.

D. Rodericus, &c. tibi dilecto nobis in Christo Fratri N. Ordinis S. N. à tuo Superiore legitimè præsentato, & à nobis approbato Pœnitentiæ Sacramentum in ciuitate & diœcesi Bracharensi in Ecclesijs tui Ordinis, atque etiam grauiter ægrotantibus quorum Confessiones tu alias audire consueueris in eorum domibus, monito prius ipsius ægrotantis Parocho, vbi ægritudo non sit repentina, eius mortis periculum non immineat. (quo casu ipso etiam non monito, volumus tibi licere, ita tamẽ vt quam primum Cõfessione audita, eundem certiorem facias, testimonio itẽ huiusmodi Sacramenti per te ministrati manu tua subscripto familiaribus infirmi relicto, vt medico exhiberi possit ad formam Constitutionis Pij Papæ V. Conciliorumque tum Prouincialium, tum diœcesanorum) ministrandi facultatem per tenore præsentium concedimus, atque impartimur. Te in Domino admonentes, &c.

LICENTIÆ PRO CONFESSARIO Monialium.

FORMVLA XXVI.

D. Rodericus, &c. licentiam concedimus tibi N. Presbytero per examinatores nostros idoneo reperto, & per nos approbato, vt in Ecclesia & monasterio S. N. Confessiones Monialium audire, & secularium etiam, si quæ in eodem Monasterio erunt, easque absoluere valeas præterquam à casibus, & censuris nobis reseruatis, à quibus absoluendi facultatem cum opus erit tibi impartimur. In clausuram Monasterij non ingrediaris, nisi superpelliceo & stola indutus, vt administres tantummodo Sacramenta Pœnitentiæ, Eucharistiæ, & Extremæ Vnctionis, & spirituale opem ægrotantibus præstes, quibus casibus semper tuo hoc munere perfunctus, so-

ciatus

ciatus à duabus ex ſenioribus Monialibus, quæ cum Confeſſiones audis, te etiam videre poſſint, licet non audire. Caue, ne te Monaſterij, aut Monialis alicuius quibuſcumque negotijs immiſceas, nec ad crates, aut rotas colloquaris, niſi vt tantummodo petas, ea quę Eccleſiæ cultui, & diuinorum Officiorum celebrationi, aut Sacramentorum adminiſtrationi ſunt neceſſaria. Vocatus tamen vt aliquod præſtes ſpirituale cõſilium id effice ad crates, quæ clauſæ ſint, præſenteſque adſint Moniales auſcultatrices, & non aliter, ſub pœnis in Conſtitutionibus fœlic. record. Clementis Papæ VII. & aliorum ſummorum Pont. inflictis, & arbitrio noſtro infligendis. Te in Domino admonentes, &c.

De his Monialium Confeſſoribus, vide ſup. alleg. 25. *numer.* 68. *cum ſeqq.*

LICENTIÆ PRO CONFESSARIO Monialium ad crates tantùm, ſiue allocutoria.

FORMVLA XXVII.

D. Rodericus, &c. Concedimus licentiam tibi N. Preſbytero per examinatores noſtros idoneo reperto, & per nos approbato, vt poſſis in Eccleſia monaſterij S. N. Confeſſiones audire in Confeſſionali tantùm ad id deputato, tempore, & hora decenti poſt ortum ſolis, & vſque ad horam Completorij, quod Confeſſionale duas habeat claues, quorum altera ſeruetur ab Abbatiſſa, altera maneat apud Confeſſorem, nihilque extra Confeſſionem ibi agas, nec in alio loco poſſis abſque licentia Abbatiſſæ loqui cum illis Monialibus. Sacramentum autem Communionis miniſtrare non poſſis, niſi in loco, aut feneſtella conſueta cum debito cultu, & cæremonijs. Dona vero cuiuſcũque generis nullo colore à qualibet Moniali, ſeu alia intra clauſtra Monaſterij manente accipias, ſub pœnis, &c. In quorum fidem, &c. Dat. &c.

LICENTIÆ PRO CONFESSORE Monialium neceſſitate vrgente intra clauſtra Monaſterij miniſtraturo Sacramenta.

FORMVLA XXVIII.

D. Rodericus &c. Tibi N. Confeſſori & Curato Monialium S. N. à nobis deputato licentiam concedimus, vt iuramento priùs præſtito ſi infirma fuerit aliqua Monialis, atque in lecto iacens de licentia Abbatiſſæ intùs ſuperpelliceo, & ſtola, alijſque officio tuo neceſſarijs tecum delatis, abſque vllo te cum ſocio poſſis ingredi clauſtra dicti Monaſterij, ſociatus ſemper duabus, aut tribus grauioribus Monialibus ad id deputatis, & dato campanulæ ſigno, vt cæteræ omnes Moniales in tuo aduentu in Eccleſiam, aut cellulam ſuam ſe recipiant, tu ipſe verò comitatus, vt ſuprà recta via accedas ad cellam ægrotantis ad Confeſſionem audiendam, interimque Cameræ oſtium maneat apertum, peractàque Sacramentorum adminiſtratione ſtatim diſcedas. Quod ſi contingat eam mori, & ſepulturę tradi debere, tunc etiam cæmiterium funeris cauſa ingredi poſſis, non aliter ac ſuprà dictum eſt, ſub pœnis, &c. In quorum fidem, &c.

LICENTIÆ AMPLISSIMÆ etiam cum facultate caſuum Epiſcopo reſeruatorum pro Confeſſario Monialium,

FORMVLA XXIX.

D. Rodericus, &c. Dilecto nobis in Chriſto N. Preſbytero, tibi cuius vita, & morum probitas per teſtificationes nobis factas probantur, vt Monialium Monaſterij S. N. Confeſſiones audire, eiſdemque Eccleſiaſtica Sacramenta poſſis, cum facultate caſuum nobis reſeruatorum, necnon prædicti Monaſterij clauſuram in caſibus vrgentis neceſſitatis atque Confeſſario aliàs permiſſis, ingredi, ſeruatis tamen quæ in Concilijs Prouincialibus, & Synodo diœceſana Bracharenſi, ac etiam decretis generalibus Viſitationis Apoſtolicæ Sacerdotibus, & Confeſſarijs Monialium præſcripta ſunt ad.... his noſtris litteris facultatem concedimus, & impartimur, &c. Dat. &c.

DE FORMVLIS AD SACRAmentum Matrimonij ſpectantibus.

SACRVM Conc. Trid. ſeſſ. 24. de reform. Matrim. cap. 1. *animaduertens, prohibitiones clandeſtinorum Matrimoniorum olim à Sacris Canonibus factas propter hominum inobedientiam non prodeſſe, & grauia peccata perpendens, quæ ex eiſdem clandeſtinis coniugijs ortum habent, præcipit, vt antequam Matrimonium contrahatur, ter à proprio contrahentium Parocho tribus continuis feſtiuis diebus in Eccleſia intra Miſſarum ſolemnia publicè denuncietur inter quos Matrimonium ſit contrahendum. Quod in hunc qui ſequitur modum fieri poterit*: Notum ſit omnibus, quòd N. ex Parochia S. N. contracturus eſt Matrimonium cum N. filia N. & N. huius Parochiæ, atque ideo ſi quis ſciat aliquod intercedere inter ipſos impedimentum conſanguinitatis, affinitatis, cognationis ſpiritualis, quæ in Baptiſmo, & Confirmatione naſcitur, aut cuiuſuis Canonicæ prohibitionis ob quam Matrimonium contrahere non poſſint, neque debeant, certiorem faciat me Parochum, aut Illuſtriſſimum D. Archiepiſcopum, ſiue eius Vicariũ generalẽ, &c. *Poſt tres denunciationes ſic factas in Eccleſ. Parochiali, vt ſupra à Parochus de illis fidẽ præſtabit ab eo ſubſcriptam, & Eccleſiæ Parochialis ſigillo munitam, hac videlicet forma.* Teſtor ego N. Parochus S. N. à me denunciatum fuiſſe in mea Eccleſia prædicta intra Miſſarũ ſolemnia Matrimonium contrahendum inter N. ex mea Parochia & N. ex Parochia S. N. infraſcriptis feſtiuis diebus, hoc eſt prima denunciatio die ..... ſecunda die.... tertia die... neque aliquod impedimentum cognitum eſt, quominùs Matrimonium celebrari poſſint. In quorum fidem, &c. die.... Menſ.... Ann.... Ego N. Parochus, &c.

Quia verò aliquando probabilis debet eſſe ſuſpicio Matrimonium malitioſè impediri poſſe, ſi tot præceſſerint denunciationes, tunc Ordinarius ipſe ſi expedire iudicauerit, vt denunciationes ipſæ remittantur, poterit ex diſpoſitione S. Concilij Trid. dict. cap. 1. & Conc. Brachar. IV. act. 4. cap. 34. *concedere licentiam contrahendi illis omiſſis, in hunc qui ſequitur modum.*

DISPENSATIONIS SVPER denuntiationibus Matrimonij,

FORMVLA XXX.

D. Rodericus à Cunha, Dei, & Apostolicæ Sedis gratia Archiepiscopus, ac Dominus Bracharę Augustæ, Hispaniarumque Primas, &c. iustis de causis animum nostrum mouentibus his nostris litteris facultatẽ tibi concedimus, vt tribus, vel saltem duobus testibus præsentibus N. & N. in Matrimonium (cum nullum ex informationibus oretenus sumptis inter eos legitimum detectum fuerit impedimentum) coniungere valeas; ita tamen vt celebrato Matrimonio intra.... denunciationes tribus continuis festiuis diebus ex præscripto Concilij Trid. fiant, & interim sponsi seà carnali copula abstineant, in reliquis verò forma ab eodem S. Cõcilio Trident. nostrisque Prouinciali, & Diœcesana synodis præscripta seruetur. In quorum fidem, &c. Dat. Bracharæ Augustæ, &c.

DISPENSATIONIS AVCTORITATE Apost. concedendę super Matrimonio iam contracto ob aliquod impedimentum dirimens,

FORMVLA XXXI.

D. Rodericus, &c. Dilectis nobis in Christo N. & N. salutem in Domino. Oblatæ nobis nuper pro parte vestra petitionis series continebat, alias vos in..... coniunctos inuicem Matrimonium cõtraxisse, illudq. postea consumasse, in eodemq. sic cõtracto Matrimonio legitimè viuere cupere, quia si Matrimonium inter vos non sequeretur, grauia exinde scandala, & alia incommoda in animarum vestrarum periculum possent verosimiliter exoriri, nuque.... perpetuo diffamata, & forsan innupta remaneres. Verùm cum desiderium hoc vestrũ adimplere non possitis absque Sedis Apost. dispensatione, propterea nobis humiliter supplicari fecistis, vt vobis in præmissis de absolutionis beneficio, ac dispensationis gratia auctoritate Apostol. nobis in hac parte concessa prout ex litteris S. D. N. D. Vrbani diuina prouidentia Papæ VIII. ad nos hac de re scriptis opportunè prouidere dignaremur. Nos igitur saluti animarum vestrarum consulere volentes, præmissis ex causis animum nostrum mouentibus seu aliàs omni meliori modo, cum tu... propter hoc ab aliquo rapta non fueris, auctoritate Apostol. quæ fungimur in hac parte, vos à quibusuis excommunicationis, suspensionis, & interdicti aliisque Canonicis sententijs, censuris & pœnis à iure, vel ab homine, quauis occasione vel causa latis, quibus quomodolibet ob incestus teatum, & excessus huiusmodi innodati forsan existitis, ad effectum præsentium dumtaxat consequendum harum serie absoluimus, & liberamus, iniuncta vobis salutari pœnitentia.... qua peracta, vt impedimento.... gradus huiusmodi ac Constitutionibus, & Ordinationibus Apostol. cæterisque contrarijs nequaquam obstantibus matrimonium inter vos publicè, videlicet coram proprio parocho, & duobus, vel tribus testibus in Ecclesia, omissis tamen denunciationibus (quas hac vice ex gratia speciali remittimus) contrahere, & in eo postmodũ remanere, liberè, & licitè possitis & valeatis auctoritate Apostol. harum litterarum serie dispẽsamus. Distantiam verò..... gradus prædicti vobis non obstare declarantes. Prolem susceptam, si quæ sit, & suscipiendam, legitimam nunciando. In quorum fidẽ præsentes manu nostra signatas, & per infrascriptum notarium Cameræ Archiepiscopalis subscriptas, sigillòque nostro munitas fieri iussimus. Dat. Bracharæ Augustæ,

DE FORMVLIS CONCEDENDÆ FACVLTATIS CELEBRANDI, ET PRAEDICANDI.

QVIA Concil. Trid. sess. 23. de reform. cap. 16. in fine, *commendat vt nullus clericus peregrinus sine commendatitiis sui Ordinarii litteris ab vllo Episcopo ad diuina celebranda, & sacramenta administranda admittatur; pariterque* sess. 24. de reform. cap. 4. *propè finem statuit, vt nullus tam secularis, quàm Regularis cuiuscumque Ordinis, contradicente Episcopo prædicare audeat, nisi Regularis ipse, sic, vt supponimus, in Ecclesia sui Ordinis prędicare volens à suo Superiore de vita, moribus, & scientia examinatus, & approbatus sit, ac cum eius licentia se personaliter coram Episcopo præsentet, ab eoque benedictionem petat antequam prædicare incipiat; illo superaddito, quòd si in Ecclesiis, quæ suorum Ordinum non sunt, prędicare velit, vltra Superioris sui facultatem teneatur licentiam Episcopi obtinere, vt ait idem* Trid. Conc. sess. 5. de reform. cap. 5. *ideo formulas concedendi has licentias in hunc qui sequitur modum, subiicio.*

LITTERARVM DIMISSORIALIUM Missæ Sacrum faciendi pro Presbytero abesse volente ad biennium.

FORMVLA XXXII.

D. Rodericus à Cunha, Dei, & Apostolicæ Sedis gratia Archiepiscopus ac Dominus Bracharæ, Hispa-

Digitized

Hispaniarumque Primas, &c. Dilecto nobis in Christo N. Presbytero Bracharensi Salutem in Domino sempiternam: Tibi vt ad ciuitatem Vlixbonensem, ac ad alia huius Regni loca proficiscei, vbique sacrum facere, Confessiones Christi fidelium audire, aliaque diuina officia celebrare, de licentia tamen Ordinarij loci, seu illius Vicarij generalis, possis & valeas, huiusce litteris per biennium facultatem concedimus, & impartimur; attestantes te in sacro Presbyteratus Ordine constitutum esse, non excommunicatum, suspensum, interdictum, seu Ecclesiasticæ censuræ vinculo irretitum, nec de aliquo crimine ad præsens inquisitum, vel diffamatum, quod sciamus, sed bonis moribus præditum. Quare teipsum omnibus in Christo Patribus Illustrissimis & Reuerendissimis DD. Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Prioribus, Vicarijs, cæteriscque officialibus quibuscumque quantum cum Domino possumus pro commendato per præsentes damus. In quorum fidem, &c.

LITTERARVM DIMISSORIALIUM, quæ mihi Presbytero Romam proficiscenti concessæ fuerunt,

FORMVLA XXXIII.

D. Alphonsus Furtado de Mendoca, Dei, & Apostolicæ Sedis gratia Archiepiscopus ac Dominus Bracharæ Augustæ, Hispaniarumque Primas &c. Omnibus, & singulis Illustrissimis & Reuerendissimis Dominis ac DD. Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, Prælatis tam secularibus, quàm Regularibus, ac eorum Officialibus, locum tenentibus, aut vicegerentibus, seu quibuscuis alijs ministris, vbique terrarum existentibus Salutem, ac tam nam felicitatem. Notum facimus, & attestamur, quòd ex hoc Archiepiscopatu Bracharensi proficiscitur Româ, atque in alias Orbis terrarum Regiones R. Doctor Augustinus Barbosa, oriundus ex oppido Vimaranensi huius diœcesis, ritè & rectè ordinatus, vir sanè doctus, ac in iuris pontificij, Cæsareique facultatibus apprimè versatus, cuius ac patris eius viri doctissimi cura, & opera libri in lucem iam editi in omnium ore cum communi vtilitate versantur. Ipse verò Augustinus bonis moribus præditus, nullius criminis infamia laborat, nullo impedimento à sacrorum in primisque Presbyteratus Ordinis exercitio prohibetur; Estque homo staturæ mediocris, coma capitis, ac barbæ rubra, cicatrice in sinistra capitis parte locata, facie alba, ætatis circiter triginta annorum. Quare Illustrissimas & Reuerendissimas Dominationes vestras, Illustrissimi præsules, vosque Dominos Officiales Reuerendissimos obnixè deprecamur, vt R. Presbyterum Augustinum Barbosam prædictum in vestris singulis diœcesibus, seu Ecclesiis benignè ac charitatiuè recipi, ac tractari, eique necessaria ad sanctissimum Missæ Sacrificium peragendum, reliquosque Ordines exercendo, curetis & iubeatis; similiter & nos quicquid ab Illustrissimis, & Reuerendissimis Dominationibus vestris, ac vestris Officialibus, & ministris per suas nobis litteras fuerit iniunctum, ac commendatum, libentissimè suscipiemus, & promptissimè exequemur. Dat. Bracharæ Augustæ sub signo nostro, sigilloque huius Curiæ pridie Idus Aprilis anno à Natiuitate Domini M D C X X. &c.

FACVLTATIS CELEBRANDI pro Presbytero alienæ diœcesis,

FORMVLA XXXIV.

D. Rodericus, &cæt. Dilecto nobis in Christo R. Præsbytero N. diœcesis N. Salutem in Domino sempiternam. Cognita sacrarum cæremoniarum peritia tua, perspectisque Ordinarij tui litteras commendatitijs facultatem tibi cõcedimus ad menses..... Missæ Sacrum faciendi in Vrbis, & diœcesis nostræ Bracharensis Ecclesiis, quæ tamen monialium non sint, consensu tamen earundem Ecclesiarum Rectorum, vel Vice Rectorum accedente, & dummodo in habitu & tonsura incedas, & in altari non petas eleemosynam. In quorum fidem, &c. Dat. &c.

LICENTIÆ PRO PRÆDICAtore quadragesimali,

FORMVLA XXXV.

D. Rodericus, &c. Vniuersis, & singulis præsentes nostras litteras inspecturis, lecturis pariter, & audituris, Salutem in Domino sempiternam. Cum propriũ nostri muneris sit, animarũ nostræ Brachar. diœcesis saluti consulere, diuinique cultus incrementum semper curare, quadragesimali tamen tempore commissõ nobis gregi maiori studio inuigilandum videtur. Quare cũ in oppidó N. nostræ diœcesis de idoneo concionatore à nobis pro futura quadragesima prouidendum sit, te R. Fratrem N. Ordinis S. N. de vita, morum integritate, ac scientia à tuo superiore multiplicitæ commendatum, vt nobis per patentes ipsius litteras constat, præuia Fidei professionis per te coram nobis emissione, verbi Dei Prædicatorem pro dicto oppido N. in toto quadragesimali tempore facimus, deputamus, & nominamus; mandantes R. Rectori, clero, & populo dicti oppidi, vt benignè te recipiant, & in omnibus vt decet excipere curent: & insuper tua stante approbatione tibi facultatem concedimus, vt durante dicto quadragesimali tempore in prædicto oppido Sacramentum Pœnitentiæ administrare, & Christi fidelibus peccata sua confitentibus absolutionem impertiri valeas cum facultate absoluendi etiam à casibus nobis reseruatis à Dominica Palmarum per totam octauã Paschæ duratura. In quorum fidem, &c. Dat. &c.

LICENTIÆ PRO PRÆDICAtore in Ecclesia Monialium,

FORMVLA XXXVI.

D. Rodericus, &c. Tibi R. P. N. Ordinis S. N. à Superiore tuo, & à nobis approbato facultatẽ concedimus, vt in Ecclesia exteriori monasterij Monialium S. N. quæ clausa sit, nullique auditores præsentes adsint, exceptis capellano, & socio tuo, possis ex suggestu verbum Dei die..... prædicare cum deuotione, & iuxta S. Ecclesiæ Romanæ doctrinam & peracta concione statim ab Ecclesia discedas, nullo prorsus colloquio, aut quouis negotij genere ad crates, rotas, aut alia loca intermixto sub quouis pietatis, aut etiam cõsanguinitatis prætextu, nec munere vllo etiam minimo accepto iuxta formam Bullæ fœlicis record. Clementis Papæ VIII. sub pœnis arbitrio nostro, &c. In quorũ fidẽ, &c. Dat. &c.

Digitized by Google

DE FORMVLIS CONCEDENDI INDVLGENTIAS PER EPISCOPVM.

NE nimia facilitate Eccleſiaſtica diſciplina eneruetur, ſtatuit Concil. Trident. ſeſſ. 25. in decreto de Indulgent. *vt in illis concedendis moderatio iuxta veterem & probatam in Eccleſia conſuetudinem adhibeatur; Vetus autem conſuetudo deſumitur ex text.* in cap. cum ex eo 14. propè fin. de Pœnit. & remiſſ. *vbi decernitur vt cum dedicatur Baſilica non extendatur Indulgentia vltra annum, ſiue ab vno ſolo, ſiue à pluribus Epiſcopis dedicetur, & deinde in anniuerſario dedicationis tempora quadraginta dies de iniunctis pœnitentijs indulta remiſſio non excedat, qua & in aliquibus feſtiuitatibus, ac poſt Veſperum, & Miſſam cantatam vtuntur Epiſcopi in hunc qui ſequitur modum.*

CONCESSIONIS INDVLGENTIARUM,

FORMVLA XXXVII.

DRodericus Dei & Apoſt. Sedis gratia Archiepiſcopus, ac Dominus Bracharæ, Hiſpaniarumque Primas, &c. Vniuerſis Chriſti fidelibus præſentes litteras inſpecturis, Salutem in Domino. Quanto frequentius fidelium mentes ad opera deuotionis inducimus, tanto ſalubrius animarum ſuarum ſaluti conſulimus. Itaque de omnipotentis Dei miſericordia, omnibus & ſingulis Chriſti fidelibus vtriuſque ſexus verè pœnitentibus & confeſſis, qui Eccleſiam S. N. à primis veſperis vſque ad occaſum ſolis eiuſdem dieiſeſti deuotè viſitauerint, ibique pias ad Deum preces pro felici ſtatu S. Matris Eccleſiæ, ac hæreſum extirpatione, & pace inter Principes Chriſtianos effuderint, quadraginta dies de iniunctis eis, ſeu quomodolibet debitis pœnitentijs; harum ſerie miſericorditer in Domino in forma Eccleſiæ conſueta remittimus, & relaxamus, præſentibus poſt dictum diem minimè valituris: quas in huius rei fidem manu noſtra ſignauimus, ſigillòque noſtro, ac Notarij Cameræ Archiepiſcopalis ſubſcriptione muniri iuſſimus. Dat. Bracharæ Auguſtæ, &c. *Quòd ſi Indulgentia auctoritate Summi Pontificis delegata concedatur, loco eorum verborum*, & quadraginta dies de iniunctis, &c. *dicatur*, ſeptem aut decem annos, &cæt. de vera Indulgentia in forma Eccleſiæ conſueta Auctoritate Apoſt. nobis delegata miſericorditer in Domino concedimus, &c.

CONCESSIONIS INDVLGENTIARUM, qua vti debet Epiſcopus poſt ſolemnem benedictionem in veſperis, & Miſſis cantatis,

FORMVLA XXXVIII.

ILluſtriſſimus, & Reuerendiſſimus D. D. Roderſcus à Cunha, huius S. Sedis Bracharenſis Archiepiſcopus dat, & concedit omnibus hìc præſentibus quadraginta dies de vera Indulgentia in forma Eccleſiæ conſueta. Rogate Deum pro fœlici ſtatu S. D. N. D. Vrbani diuina prouidentia Papæ VIII. Dominationis ſuæ Illuſtriſſimæ, & ſanctæ Matris Eccleſiæ.

DE FORMVLIS ELIGENDI QVAESTORES ELEEMOSYNARVM.

QVIA *quæſtores eleemoſynarij nullo modo per ſe, nec per alium prædicare poſſunt, vt diſponit* Concil. Trident. ſeſſ. 5. de reform. cap. 2. in fine. *nec Indulgentias prædicare, vt ſtatuit idem* Conc. ſeſſ. 21. de reform. cap. 9. *ideò Epiſcopus in concedenda illis facultate colligendi eleemoſynas hac vel ſimili forma vti debebit.*

FACVLTATIS COLLIGENDI eleemoſynas in Parochia tantùm pro Confraternitate S. N.

FORMVLA XXXIX.

DRodericus, &c. Dilecto nobis in Chriſto, Tibi N. homini laico, cuius vita, & mores per teſtificationes nobis factas probantur, his noſtris litteris eleemoſynas nomine Confraternitatis, ſeu Eccleſiæ S. N. petendi facultatẽ damus, his infrà per te ſeruatis conditionibus: eleemoſynas ſolùm intrà fines Parochiæ S. N. eiuſque viciniam oſtiatim colligas, præ foribus eiuſdem Eccleſiæ in ijs petendis ſubſiſtens nullo modo per Eccleſiam vagando procurare, aut colligere eas tibi licebit. Vas illud, quodcumque ſit, quo vteris ad eleemoſynam excipiendam, duabus clauibus claudatur, quæ diuerſo

Digitized by Google

diuerso fabrili opere sint, earum altera apud N. à nobis electum, altera verò apud eum qui pro tempore eiusdem Confraternitatis Prior extiterit. Illud officium gratis, vel constituta certa mercede præstabis, nec vllo modo eleemosynæ particeps sis. In quorum fidem, &c. Datum, &c.

FACVLTATIS COLLIGENDI eleemosynas in vrbe, & diœcesi,

FORMVLA XL.

D Rodericus, &c. Dilecto nobis in Christo N. Salutem. Necessitatibus, atque aliis domesticis difficultatibus..... quantũ possumus succurrere volentes, tibi homini laico, cuius vita, & morum probitas nobis per testificationes factas commendantur, eleemosynas quærere, petere, & colligere in Vrbe & diœcesi nostra per præsentes licere volumus, præstito priùs per te corporaliter tactis scripturis iuramento, quod eleemosynas quas collegeris fideliter..... consignabis, nec Indulgentias aliquas promulgabis, non prædicabis, nec orationes recitabis, priuilegia nulla, aut sanctorum imagines, vel campanulas, aut alia quæstoris insignia deferes, vel ostẽdes, nec minis, aut persuasionibus, vel alio aliquo indirecto modo, seu artificio, sed piè, simpliciter, & omni conueniente modestia tibi ad effectum & finem prædictum illas erogari curabis. Omnibus præterea Rectoribus, Vicarijs, & Præpositis Ecclesiarum præcipimus & mandamus, vt suis quoque in Ecclesiis populo te suo commendent, ad promptiùsque tibi exhibendam eleemosynæ largitatem in Domino hortẽtur, quod cũ fecerint, sciãt, quicquid de temporalibus facultatibus in pauperibus opem ferendo dempserint, id omne multiplicatum in æterna retributione recepturos. Præsentibus tamen post menses..... minimè valituris. In quorum fidem, &c. Dat. &c.

LICENTIÆ QVÆ IIS, QVI eleemosynas pro locis pijs colligunt, concedi solent,

FORMVLA XLI.

D Rodericus, &c. Omnibus, & singulis Rectoribus, Plebanis Vicarijs perpetuis, capellanis, & curatis ciuitatis & Diœcesis nostræ Bracharensis notum facimus, & attestamur; quòd diligenter admoniti, & bene iustructi de paupertate & necessitate, qua premitur hospitale S. N. loci N. pro Pastorali nostro munere, paterna charitate, qua loca omnia pia complectimur ad colligendas, & exquirendas eleemosynas, quæ in eiusdem hospitalis vsum, & non in alium conuertantur, deputauimus N. quem ad hoc munus rectè & fideliter obeundum idoneum esse certiores facti sumus, quèmque iuramenti obligatione deuinximus ne pro aliqua portione, & rata eleemosynarum, quas colliget, particeps fiat, neque eas, aut earum partem sibi applicet, quamuis certam quantitatẽ hospitali prædicto se soluturum pacto, vel instrumento obligetur, sed eas, vt collegerit, hospitali consignet, neque per aliam personam colligere easdem faciat, sed ipsemet quærat, & colligat. Ante verò quàm prædictus N. quærere aut colligere eleemosynas incipiat, teneatur præsentes nostras litteras vobis consignare, vobisque sese cognoscendum præbere, vt animaduertere possitis, an ea ad quæ illum obligauimus, rectè seruet, quæ sunt videlicet: Ne, cuiusuis generis ea sint priuilegia, gratias, Indulgentias publicet, ne deferat campanulam, crucem, aut alias quaslibet sacras imagines populo ostendendas, ne prædicet, ne orationes, aut Psalmos recitet, aut concinat: neque quicquam sacrum Latino, aut vulgari sermone populo enunciet, ne commutet vota, cuiuscumque generis ea sint, aut absoluat, ne campis, agris, domibus, animalibus, aut alijs rebus benedicat, neque quouis signo animalia, ianuas, domos, aliàue signet, neque maledicat, aut comminetur iis, qui eleemosynam non tribuunt, nulla arte, nullisque verbis vtatur ad eosdem perterrefaciendos; sed modestè eleemosynas petat, non tanquam debitas, sed à fidelium charitate liberè exposcendas, illisque rebus acquiescat quæ sponte sibi tribuentur. Quæ omnia, & singula, si ab ipso N. minimè obseruari videbitis, statim ab hoc quæstu, & elemosynarum collectione illũ prohibebitis, & eleemosynas, quæ collectæ erunt, in manibus Massarij deponatis, ipsumque N. ad nostrũ Archiepiscopale tribunal deferetis. Quòd si manifestum vobis non sit, illum omninò his nostris præceptis repugnare, in aliqua tamen super hoc dubitatione estis, tunc præsentium litterarum nostrarum vigore, prædictum hospitale populo commendabitis, & prædictum N. semel tantum eleemosynas quærere permittetis, populumque vestrum de omnibus ijs ad quæ N. prædictus tenetur, admonebitis. Cæterùm hortamur omnes etiã atque etiã, vt pro singulorum qualitate pecuniam, frumentum, oleum, vinum, aliàque prædicto hospitali impertiant, sciantque quòd retribuet gratiam qui offert similaginem, & qui facit misericordiam offert sacrificium. Hanc autem deputationem nostram nolumus esse validam, aut duraturam, nisi sex mensium spatio. In quorum fidem, &c. Dat. Bracharæ Augustæ, &c.

DE FORMVLIS LICENTIARVM

spectantium ad puellas Religionis habitum petentes.

PVELLA quę Religionem ingredi postulat, antequàm examinetur, & Capitulo Monialium proponatur, supplicem libellum exhibet, in quo suum Episcopo exprimit desiderium ingrediendæ Religionis: Episcopus verò, vt admonet Conc. Trid. sess. 25. de Regular. c. 17.

vel

vel eo abſente, ſeu impediente eius Vicarij, aut aliquis eorum ſemptibus ab eis deputatus puellæ voluntatem ſecretò examinare, & diligenter explorare debebit, illam de his potiſſimum interrogando:

De libera & pia puellæ Religionis ingrediendæ voluntate?

An precibus, aut minis parentum, vel cuiuſuis alterius inducta fuerit?

Quamdiu cogitauerit de ingredienda Religione?

Qua potiſſimum de cauſa Monialis fieri velit?

An Religionis vim, & pondus intelligat?

An ſit conſcia votorum, quæ in ea emittuntur?

An regulas, & conſtitutiones norit, quæ proprię ſunt illius monaſterij in quo Religionem profiteri cogitat, & an illarum obſeruationi totam ſe tradere omnino cupiat, & libenter amplectatur.

Interrogatur etiam de doctrina Chriſtiana, an ſcilicet in ea rectè ritèque inſtituta ſit?

An ſciat legere? eamque ſe præſente legere iubeat.

Tum etiam ſi examen fiat proximè ante profeſſionem, videat an rectè dicere officium norit.

Quòd ſi examen ab alio quam Epiſcopo, aut Vicario fiat, is qui eam examinauerit, totum id quod in examine deprehenderit, in ſcriptis ad eundem Vicarium deferet.

Cognita per examen vt ſuprà factum libera puellæ Religionis ingrediendæ voluntate, niſi aliquid aliud ex iis, quæ ad Religionis ingreſſum in huiuſmodi puellis requiruntur, obſtare videatur, Vicarius pro dote & aliis ſolitis monaſterio præſtari, à parentibus ſponſionem accipit, quæ confecta, ſtatim Monialibus cogendi Capituli facultatem concedit; ſi verò monaſterium Monialium non Ordinario, ſed Regularibus ſubiectum ſit, ipſe Vicarius examinis tantum confecti teſtimonium puellæ tradit.

Deinde puella per calculos à Monialibus approbata, earum Præfecta, ſeu Abbatiſſa ſtatim de ſuffragiorum exitu Superiorem admonet, illiq. cùm dies ingrediendi Religionem inſtat, tam ætatis puellæ à Parocho ex libro baptiſterio, ſi is reperiatur; & ſuſceptæ Confirmationis teſtimonium, quàm etiam inſtrumenti depoſitionis dotis, & aliorum, quę monaſterio traduntur confecti, exemplum authenticum exhibetur.

Omnibus ita confectis examinatur ſecundò puella eadem vt ſuprà ratione, ſed accuratiùs aliquanto, eiuſque voluntate perſpecta facultas ingrediendi pro habitu, & ſuſcipiendi illum à Vicario datur, in hunc qui ſequitur modum.

FACVLTATIS RECIPIENDI puellam in monaſterio ad Habitum Religionis,

FORMVLA XLII.

DRodericus, &c. Cùm voluntatem N. diligenter exploraverimus, eámque liberam & piam eſſe quantum humano iudicio exiſtimari poteſt, comperterimus, eandem quoque N. etatem annorum XVI. expleuiſſe nouerimus, nihilque habere ſciamus contra ſacra decreta, & cõditiones ac requiſita, iuxta monaſterij Ordinis S. N. inſtituta, vidimus quoque fidem inſtrumenti depoſiti, & obligationis dotis, ſeu eleemoſynæ monaſterio debitæ, vbi profeſſio legitimè emittatur, iuxta taxam annis ſuperioribus præſcriptam, licentiam & facultatem concedimus, vt ea in monaſterij S. N. ad Religionem admittatur, recipiatúrque, & profeſſionem emittere valeat, cuius tempus Præfecta nobis ante menſem denunciet, ſub pœna Concilij Trident. decreto expreſſa, & cõſtitutum ex nunc fiat rurſus, & quæcunque alia quæ in hoc genere decreta ſunt, obſeruentur. Dat. &c.

Habita ſupradicta Vicarij licentia, ad monaſterium puella ducitur, pancis tamen comitata affinibus, & ſine vlla pompa, & ſtato die inter Miſſarũ ſolemnia, vt moris eſt, ab ipſo vicario, ſeu deputato ab eo ſacris adhibitis benedictionibus, poſtquàm ipſa cæleſti cibo refecta fuerit, vetere homine cum actibus ſui ſeſe ſpoliando ad Communionis feneſtellam humiliter, & deuotè recipiet Regularem habitum ſibi à Vicario, vel ab eo, quem ille deputauerit, foris manente oblatum.

Probationis anno currẽte, ante menſem quam nouitia profiteatur, ex Conc. Trident. ſeſſ. 25. de Regular. cap. 17. in fine. *Præfecta Monialiũ Superiorem ſub pœna ſuſpenſionis ab officio ad arbitrium Epiſcopi, admonere debet, vt iterum de voluntate nouitiæ à Vicario examen fiat, aut ab alio, vt ſuprà Sacerdote; & cùm Epiſcopus pro facultate ſibi decreto Concilij Trident. data, voluntatem Nouitiæ explorare voluerit, hoc agere etiam loco, vbi crates monaſterij ſunt, nec propterea à ſeptis illa egrediatur, niſi cauſa ſit, probabiliſque eiuſdẽ Epiſcopi iudicio ſuſpicio, quamobrem potiùs eſſe cenſuerit, vt alio loco eius voluntas perquiratur, tunc vel in Eccleſiam monaſterij exte-*

exteriorem, vel in aliam proximam, prout commodius, decentiùſue poſſe fieri viderit, illam perduci inbeat. Quam in Eccleſia præſentibus matronis duabus, ætate grauibus, honeſtis, & notitia gradu cognationis quantũ poteſt propinquioribus, quas ipſa, aut moniales delegerint, eius animum, voluntatémque Epiſcopus rectè indaget loco paulo remotiori, itaut quæ adſunt matronæ, videre, non tamen auribus percipere poſſint, indagationem, reſponſionémue. Quod autem à puella parentibus alimentorum, ſeu educationis nomine, aut pro aliis rebus ad eiuſdem puellæ, vel monaſterij vſum pertinentibus etiam ex conſuetudine perſoluatur, de eo ſatisfactum fuiſſe monaſterio Præfecta Monialium Vicario in ſcriptis teſtatum faciet, vt de nouitia ad profeſſionem recipienda Capituli cogendi facultas detur, ſi Ordinario ſubiectum ſit monaſterium, aut examinis teſtimonium ſi Regularũ curæ ſubiaceat. Denique Capitulo habito, ſi nihil obſtare deprehendatur, & nouitia decimum ſextũ ſuę ætatis annum expleuerit profeſſionis emittendæ facultatem concedet Vicarius, vt infrà.

FACVLTATIS RECIPIENDÆ *profeſſionis Monialium,*

FORMVLA XLIII.

COncedimus licentiam R. Matri N. Abbatiſſæ monaſterij S. N. vt ſtante Superiore in Eccleſia exteriore ad feneſtellam ſanctiſſimæ Communionis, & ſeruatis aliis Ordinibus præſcriptis, poſſit recipere expreſſam, & ſolemnem profeſſionem N. iam approbatæ, & faciet nos certiores in ſcripeis fidem gerentibus de die, & coram quo dicta N. emiſerit profeſſionem. In quorum fidem, &c. Dat. Bracharę Auguſtæ, &c.

DE FORMVLIS LICENTIArum viſitandi monaſteria Monialium,

SVb obteſtatione diuini iudicij, & interminatione maledictionis æternæ præcipit vniuerſis Epiſcopis S. Concilium Trid. ſeſſ. 25. de Regularib. cap. 5. in princip. vt in omnibus monaſterijs ſibi ſubiectis Ordinarij, in aliis verò Sedis Apoſtol. auctoritate clauſuram Sanctimonialium vbi violata fuerit, diligenter reſtitui, & vbi inuiolata eſt conſeruari maximè procurent. Quod quidem cum non niſi per viſitationem exequi poſſit, quomodo per illam ſe munere ſatisfacere debeat Epiſcopus, ſequentibus formulis explicabo.

FACVLTATIS VISITANDI *monaſteria Monialium,*

FORMVLA XLIV.

DRodericus à Cunha, Dei, & Apoſtolicæ Sedis gratia Archiepiſcopus, ac Dominus Bracharæ Auguſtæ, Hiſpaniarumque Primas, &c. Tibi dilecto nobis in Chriſto Reuerendo N. per præſentes facultatẽ damus, & mandatum viſitandi omnia & ſingula Monialium cœnobia ciuitatis & diœceſis noſtræ Bracharenſis, tèque Viſitatorem noſtrum conſtituimus, vt noſtra, & alia quacumque nobis competenti auctoritate, Canonicas ſanctiones, & ſacri Concilii Trid. noſtræque Prouincialis, & diœceſanę ſynodi decreta, aliaq. ſtatuta, regulas, & ordinationes de obſeruãtia Regulari, pietate, moribus, Religione, regimine bonorũ, adminiſtratione, clauſura, & alijs rebus omnibus in capite & membris omnium & ſingulorũ monaſteriorũ eorundem, exequutioni cures, & facias mandari, ſub pœnis ac cenſuris tuo arbitrio infligendis, vbi, & quando iuſtum fuerit, licere tibi volumus. Item coercendi, & cogendi omnes & ſingulas vtriuſque ſexus perſonas in prædictis omnibus, & ad ea pertinentibus tibi poteſtatẽ facimus, atque ad huiuſmodi viſitationis acta nomine, & vice Cancellarij noſtri Archiepiſcop. recipienda, & cõſcribenda eligere, & aſſumere tibi liceat vnum quem volueris ex N. N. & N. ſi qui tamen horum notarii non ſint, ad acta publica ſcribenda non adhibeantur. Poſtremò tibi etiam facultatem damus, vt cauſa & occaſione huiuſmodi viſitationis, quoties opus fuerit, ſepta & clauſuram eorundem monaſteriorum poſſis vnà cum vno ex illis, quos ſuperiùs nominauimus, tibi adiuncto comite, ingredi, cui etiam comiti eo caſu intra eadem ſepta ingrediendi licentiã impartimur. Præſentimus ad beneplacitum noſtrum, & donec reuocentur per nos dumtaxat duraturis. In quorum fidem, &c.

FACVLTATIS VISITANDI *monaſteria Monialium ex delegatione Apoſtolica.*

FORMVLA XLV.

DRodericus, &c. Dilecto nobis in Chriſto Reuerẽdo N. ſalutem in Domino. De tua fide, prudentia, ac in rebus gerendis experientia in Domino confiſi, auctoritate Apoſt. nobis per diuerſas litteras tum Apoſtolicas, tum etiam Illuſtriſſimorum DD. Cardinalium ſuper reformatione ſpecialiter cõceſſa tibi per præſentes committimus, & mandamus, vt monaſteria Monialium SS. N. N. & N. Ordinis S. N. exiſtentia in diœceſi N prout expediens tibi videbitur, viſites, & de ipſorum monaſteriorũ ſtatu, ac ipſarum Monialium vita, & moribus, Regularibus inſtitutis, ac monaſticæ diſciplinæ obſeruantia diligenter inquiras, ac ſuper his, & quibuſcunque abuſibus, necnon criminibus, exceſſibus, & delictis, ſi quæ deprehenderis, proceſſus facias, informationes quaſcumque ſumas, atque alia quæ tibi ad aures commiſimus, & quæcumque in præmiſſis & circa ea neceſſaria, ſeu quomodolibet opportuna fuerint, facias, geras, exequaris. Super quibus omnibus & ſingulis plenam, amplam, & omnimodam poteſtatẽ tibi concedimus, & impartimur. Mandantes omnibus, & ſingulis Abbatiſſis, Prioriſſis, Præfectis, & alijs quibuſcumque ſuperioribus dictorum monaſteriorũ, in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub pœna priuationis officiorum obtentorum, atque etiam cenſuris, alijſque pœnis Eccleſiaſticis arbitrio tuo infligendis, vt mandatis tuis pareãt, ne te in viſitatione, correctione, alijſque per te faciendis quoquo modo impedient per ſe, nec per alios quouis quæſito colore, vel prætextu. In quorum fidem, &c. Dat. &c.

DE

DE FORMVLIS LICENTIARVM
PRO IIS, QVI NECESSITATE VRGENTE erunt intra clauſtra Monaſteriorum Monialium admittendi.

INGREDI vero (vt verbis vter Concilij Trident. ſeſſ. 25. de Regul. c. 5.) intra ſeptæ monaſterij nemini licet cuiuſcunque generis, aut conditionis, ſexus, vel ætatis fuerit, ſine Epiſcopis, vel Superioris licentia in ſcriptis obtenta, ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda. Dare autem tantum Epiſcopus, vel Superior licentiam debet in caſibus neceſſarijs: quare in his licentijs concedendis ſequentibus formulis vti poterit.

PRO CONFESSORE MINIſtraturo Sacramenta,

FORMVLA XLVI.

VIDE quæ habes ſub Formula XXVI. uſque ad XXIX.

PRO MEDICO, ET CHIRVRGO,

FORMVLA XLVII.

TIbi N. Medico licentiam concedimus ad annũ duraturam, vt iuramento priùs præſtito ſepta monaſteriorum Monialium Sanctorum N. & N. ingredi poſſis ad curandum infirmitatem earum, quæ in infirmaria cõmuni in lecto, vel vbi ea non fuerit in propria camera, in lecto iacent, nec ad crates ſe trãsferre poſſunt, iureiurando te obſtringentes, vt omni honeſtate ſeruata, non ingeras te in alias vllas res, nec cum alijs Monialibus, aut domicellis in monaſterio manentibus loquaris, ſed recta via eundo, & redeundo comitatus ſemper duabus grauioribus Monialibus ad id ab Abbatiſſa deputatis præcedenteque ſemper ad tui ingreſſum campanulæ ſigno, & non niſi poſt ortum ſolis ingrediaris, & ante occaſum exeas, ſub pœnis ſi contrafeceris, &c. In quorum fidem, &c. Dat. &c.

PRO OPERARIIS, FABRIS, baiulis, aliiſq. auxiliaribus, & artificibus,

FORMVLA XLVIII.

TIbi N. fabro lignario, ſeu baiulo, aut cæmentario, ſiue.... licentiam concedimus, vt iuramento priùs præſtito clauſuram monaſterij S. N. ingredi poſſis, ſociatus duabus ad minùs Monialibus ex antiquioribus ab Abbatiſſa deputatis, atque in eo opere tuam per dies.... præſtare, quam quantocius perficere curabis, nec ad alia loca monaſterij accedes, neque alijs te rebus, aut colloquijs vllo pacto immiſcebis, tractando tantum cum Abbatiſſa, aut alijs deputatis ad illud opus, ita vt ante ortum ſolis non ingrediaris, & ante occaſum ſemper exeas, ſeruesque in omnibus præſtitum in manibus noſtris iuramentum, ſub pœnis, &c. In quorum fidem, &c. Dat. &c.

PRO VILLICIS, SEV COLONIS,

FORMVLA XLIX.

TIbi N. villico monaſterij S. N. licentiam damus, vt quando res ad agros & officium tuum pertinentes ad crates in alloquutorio publico expedire non poteris, & frumenta, vinum, aut alia omnino neceſſaria intra clauſuram erunt deferenda, tunc in hoſpitium tantum cum dictis rebus admitti poſſis præſentibus Monialibus deputatis, vbi de aliis rebus quibuſcunque extra officiũ tuum loqui non debeas, nec etiam ibi comedere, aut amplius quam neceſſitas deponẽdi dictos fructus poſtulat, manere, cùm in factoris ede, vt poſſis cibum ſumere tibi commoditas erit præbenda. Atque hanc ob cauſam ante omnia iuramentum præſtare debebis in manibus eorum qui à nobis ſunt deputatis, ſub pœnis, &c.

PRO FACTORIBVS VRBANIS,

FORMVLA L.

TIbi N. factori deputato ad res omnes monaſterij S. N. concedimus licentiam per annum duraturam, vt ſi aliquando ex magna neceſſitate oportuerit te ingredi ſepta monaſterij (cum alioquin res & negotia tua ad crates in alloquutorio publico expedire debeas) vt tunc non niſi poſt ortum ſolis, & aſſociatus duabus Monialibus ſenioribus deputaris, & dato ſigno campanulæ, recta via pergas ad locum vbi opera tua fuerit neceſſaria, & quam primùm inde te expedire procures, ita vt omnino exeas ante occaſum ſolis, nec interim cum aliqua alia loquaris, aut litteras, ſeu nuncium intus vel extra deferas, & in omnibus iuramentum in manibus noſtris, ſeu eorum, quos deputauimus, præſtes ſub pœnis, &c.

PRO OLITORE, AVT ALIO huiuſmodi operario,

FORMVLA LI.

TIbi N. licentiam concedimus per ſex menſes duraturam, vt iuramento priùs præſtito, quando ab Abbatiſſa vocatus, neceſſe fuerit te ingredi clauſtra monaſterij S. N. horti aut viridarij colendi, ſeu fructus legendi, aut alterius ſimilis operis cauſa, non aliter quàm recto

zed by Google

rectò itinere in locum deputatum pergas, post ortũ solis associatus semper duabus Monialibus senioribus ab Abbatissa deputatis, nec in alium locum transeas, nec cum alia vlla sub quocunque prætextu loquaris, aut literas, vel nuncium intus, siue extra deferas, sed in omnibus iuramentũ in manibus nostris præstitum obserues, & ante solis occasum eras, sub pœnis, &c.

IVRAMENTI PRÆSTANDI ab admittendis intra clausuram monasterium Monialium.

FORMVLA LII.

EGo N. Sacerdos ætatis quadraginta annorum Confessarius electus & deputatus monasterij S. N. polliceor & juro, me eos tantum ob casus, clausuram monasterij ingrediorum, quos vrgens necessitas afferet, hoc est, vt infirmarum Monialium Confessiones audiam, ijsdem oleum sanctum præbeam, earumdemque animas ex ritu S. Ecclesiæ commendem, (*si Medicus fuerit, dicat, vt infirmarum curationi vacem. Sicex alijs adiungat.* Vt murũ ædificem, *aut* panem coquendum feram, *vel* farinam afferam, *vel* vt tabulata accomodem, seu cancellos, aut ianuas, *& sic deinceps, prout vnuscuiusque erit ars, & occasio monasterium ingrediendi, quę semper explicetur.*) Quibus casibus ita me habebo, vt nonnisi claro die ingrediar, & ante solis occasum egrediar, & præter munus meum, quod ritè administrare curabo, nihil aliud omninò in monasterio agam, colloquijs vllis vtar, sed egomet (*si Confessarius sit*) personaliter Stola indutus, & superpelliceo accedam (*si Medicus erit*) alios Medicos non ducã, nisi qui alijs etiam monasterijs medeantur, & facultatẽ in scriptis de nouo pariter habeant, (*si alij erunt.*) neque colloquijs vllis vtar, ac ipsemet personaliter accedam, nec vllũ meo loco mittam nisi obtentã à superioribus licentiã in scriptis. Ita me Deus adiuuet, & hęc sancta Dei Euangelia.

DE FORMVLIS BENEFICIARIIS.

IN formulis beneficiarijs adstruendis Episcopi aliquando inconsideratè se agunt; vnde nullitates nascuntur, & lites. Quare circa hanc quotidianam materiam aliquas principaliores formulas in præsenti adijcere operę pretium duxi, præcipuè circa erectiones, prouisiones, institutiones, & vniones quorumcunque beneficiorum, in hunc qui sequitur modum.

CIRCA BENEFICIORVM erectiones.

ERECTIONIS BENEFICII CVM reseruatione Iurispatronatus, de assensu Episcopi ad augmentum.

FORMVLA LIII.

DRodericus à Cunha Dei, & Apostolicæ Sedis gratia Archiepiscopus, ac Dominus Bracharæ, Hispaniarumque Primas, &c. Vniuersis & singulis has præsentes literas inspecturis, visuris, & lecturis tàm præsentibus, quã futuris sal. in Domino. Notũ facimus, & attestamur, qualiter in pertinentijs ciuitatis Bracharensis, & prope, vbi dicitur *N.* exiliit quædam capella seu Ecclesia sine cura sub inuocatione S. Mariæ, &c. carens Rectore, capellano, & beneficiato, nullus reddit⁹ habens nisi ducatos decem debendos per N., nec in beneficium Ecclesiasticum erecta fuit. Quare comparuit coram nobis Mag. N. & ob suam magnam deuotionem quam erga prædictam Ecclesiam gessit, & gerit; eam dotauit de alio annuo reddit⁹, siue censu ducatorum xv. ad cõplementum ducatorum xxv. de summa annui census emphyteutici perpetui ducatorum... debẽdorum in medietate mensis Augusti cuiuslibet anni per Magn. N. per hæc bona videlicet .... prout latiùs in instrumẽto dotationis confecto Bracharæ sub die ... manu notarij N. apparet, cum reseruatione iurispatronatus præsentandi Rectorem & Rectores, seu capellanum, & capellanos in dicta Ecclesia, seu capella per ipsum Mag. N. suosque hæredes, & successores ex se descendentes tantum. Nos igitur attendentes, & considerantes, quòd in ijs, quæ ad diuini cultus augmentum tendunt, fauorabiliter esse deberemus, propterea huiusmodi supplicationibus inclinati dictam Ecclesiam, seu capellam Ordinaria auctoritate, & omnibus melioribus modo, via, iure, causa, & forma nobis de iure permissis, in perpetuum beneficium Ecclesiasticum erigimus, & erectum esse volumus, & summam prædictam illi sic erecto loco dotis approprianus, & applicamus; necnõ præfato Mag. N. hæredib. & successorib. ex se descẽdentib. tantũ iuspatronatus, & præsentãdi Rectorem & capellanum, & Rectores, & capellanos totiesquotiescasus vacationis occurrerit instituendum, & confirmandum, & instituendos, & confirmãdos per Archiepiscum Bracharensem pro tempore existentem in Ecclesia, seu capella prædicta ad celebrationem vnius Missę in die lunæ cuiuscunque hebdomadę pro salute animę fundatoris, & donatoris, & suorum hęredum, & successorum teneri, & obligatum esse, iuribus tamen nostræ Metropolitanæ Ecclesiæ semper salvis & expressè reseruatis, In quorum fidem, &c. Dat. &c.

ERECTIONIS PAROCHIALIS Ecclesiæ cum vnione beneficij simplicis,

FORMVLA LIV.

DRodericus, &c. Vniuersis & singulis has præsentes nostras literas inspecturis, visuris, lecturis, pariterque audituris, Salutem in Domino. Significamus qualiter

qualiter in generali viſitatione per nos facta in dicta noſtra Ciuitate, & dioecesi Bracharensi reperimus, quòd in loco N. nuncupato eiusdem dioecesis, non aderat Eccleſia Parochialis, vbi populus, & Chriſti fideles ibi commorantes ſanctiſſima Sacramenta iuxta temporis opportunitatem recipere potuiſſent, quando ipſa Sacramenta erant miniſtranda tempore indigentiæ, ab Eccleſia N. per vnum milliarium diſtanti recipiebant per Presbyterũ nõ certum, nec proprium Parochum pro Rectore Eccleſiæ N. longiùs diſtante, cuius erant Parochiani, non ſine ipſarum animarum periculo, ac proinde ob carentiam Eccleſiæ Parochialis, Parochi, & Curati in dicto loco N. qui continuò apud eos perſiſteret, eiſdemque Sacramenta omnia opportunis temporibus miniſtraret, Miſſaſque ac alia diuina officia Dominicis, & feſtiuis diebus celebraret, aliquando accedebant ad Eccleſiam prædictam N. & non ad propriam, & multoties occurrebat omitti præceptum de audienda Miſſa in dictis diebus Dominicis, & feſtiuis, & non ſemel dicti loci habitatores abſque Eccleſiæ Sacramentis ob prædictam cauſam, & loci diſtantiam moriebantur. Propterea attendentes nos ſaluti animarum, prout poſſumus, conſulere, & ſcandalis occurrere, quæ pro dictis cauſis oriri in dies potuiſſent, accedente etiam conſenſu, & beneplacito ipſorũ huiuſmodi dicti lõci, qui etiam nos humiliter ſupplicarunt, & maxima cum inſtantia requiſierunt pro erectione, & deputatione Eccleſiæ Parochialis in dicto loco pro eorum ſalute, & commoditate, cum deputatione alicuius Sacerdotis Parochi, obligantes ſe etiam penes acta Curiæ Cameralis noſtræ Ciuitatis Bracharenſis vniſquiſque ipſorum ad dandam, & conſignandam quandam pecuniarum ſummam, & certam vini & frumenti quantitatẽ dicto Parocho, vt commodè ſuſtentari poſſit: Ideo inuocato ad hoc Domini noſtri Ieſu Chriſti nomine, eiuſque Matris Virginis ſemper Mariæ, & ſanctorum N. & N. Patronorum ciuitatis & dioecesis noſtræ auxilio, per tenorem præſentium erigimus, ſtatuimus, eligimus, & deputamus in Parochiam Eccleſiam ſancti N. exiſtentem in medio dicti loci N. in qua, cùm fuerit accommodata, & bene apta, & referata, volumus, & mandamus deponi ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, fontem baptiſmalem, & alia, quæ ad Eccleſiam Parochialem pertinent, quæ omnia Sacramenta iuxta opportunitatem temporis miniſtrari volumus, & mandamus, ipſis dicti loci N. per Sacerdotem & Parochum per nos & ſucceſſores noſtros pro tempore exiſtentes eligendum & deputandum, qui etiam Miſſas in Eccleſia prædicta diebus Dominicis, & feſtiuis celebrare debeat, & teneatur. Declarantes etiam ex nunc in antea & in perpetuum dictam Eccleſiam S. N. in medio dicti loci N. exiſtentem eſſe Eccleſiam Parochialem & curatam, electionemque & deputationem Parochi & ſucceſſorum in futurum pro cura animarum fideliũ in dicto loco exiſtentium ſpectare & pertinere ad nos, & ſucceſſores noſtros pro tempore exiſtentes, & ad meram collationem & prouiſionem noſtram Ordinariam, nulli iuriſpatronatus ſeruituti ſubiectam, ad ipſoſque Parochos ſpectare & pertinere omne id totum, & quicquid per homines dicti loci N. vt ſuprà Parochianos, promiſſum extitit, & ſic prænominatã obuentionem, ac omnes alias eleemoſynas pro tempore in dicta parochiali Eccleſia S. N. prouenientes; Quia tamen reditus huiuſmodi ſunt adeo tenues, ita vt non ſufficiant pro congrua Parochi ſuſtentatione, idcircò ad illius cõmoditatem, & aliorum pro tempore in dicto loco exiſtentium, beneficium ſimplex ſine cura, ſancti N. nuncupatum, in loco N. huius dioecesis exiſtens, cum omnibus iuribus & pertinentijs ſuis, vnimus, annectimus & incorporamus dictæ parochiali Eccleſiæ S. N. ita vt ex nunc prout ex tunc, fuerit, & ſit dictum beneficium ſimplex, & Eccleſia vbi illud exiſtit cum iuribus, fructibus ſuis omnibus, redditibus, & obuentionibus incorporata, vnita, & aggregata prædictæ Eccleſiæ Parochiali S. N. Concedentes Parocho ipſius, qui pro tempore erit, liberam & plenariam poteſtatem, quòd poſſit per ſe, vel per procuratorem ſuum nomine ſuo, & dictæ Eccleſiæ S. N. auctoritate huius vnionis apprehẽdere corporalem poſſeſſionem ipſius Eccleſiæ, cum iuribus, & pertinentijs ſuis, ipſamque tenere, & poſſidere nomine dictæ Parochialis perpetuò vnitam & incorporatam pro euidenti vtilitate, & augmento dictæ parochialis Eccleſiæ S. N. ac ipſius parochi. Quam quidem vnionem, incorporationẽ, & aggregationem ſuprà factam, ratam, gratam, & firmam habentes, & tenentes, ipſamque omni tempore promittentes non reuocare, nec contrauenire quoquo modo de iure, vel de facto. Vt autẽ prædictã parochialẽ Eccleſiam S. N. ſic de nouo erectã de idoneo Rectore quãprimũ, vt decet, prouideamus, nos pro exercitio curæ in populũ & vtriuſque ſexus homines in dicto loco habitãtes, nominamus & deputamus dilectũ nobis in Chriſto N. Presbyterum, qui populo & Eccleſiæ prædictis in diuinis, & animarum cura regenda præſit, & tanquam habilem, & idoneũ per RR. Patres examinatores in Synodo Diœceſana deputatos repertum præficimus, illique curam, regimen & adminiſtrationem ſacramentorum pro populo, & inhabitatoribus dicti loci committimus, ac eidem de præfata Eccleſia ſic nouiter erecta prouidemus, Mandantes, &c. In quorum fidem, & teſtimonium, &c. Dat. &c.

Vbi ob locorum diſtantiam ſine magno incommodo ad percipienda Sacramenta, & diuina officia audienda Parochiani accedere non poſſunt, concedit Concil. Trident. ſeſſ. 21. de reformat. cap. 4. verſ. in iis, Concil. Bracharen. IV. act. 4. cap. 26. *auctoritatem Epiſcopis, etiam inuitis Rectoribus, nouas Parochias conſtituendi, etiam tanquam Sedis Apoſtol. delegatis, aſſignata Presbyteris præficiendis Eccleſiis nouiter erectis congrua portione ex fructibus Eccleſiæ Matricis, & ſi neceſſe fuerit compellendi populum, eam ſubminiſtrare quacunque reſeruatione generali, vel ſpeciali, vel affectione ſuper dictis Eccleſiis non obſtantibus.*

ERECTIONIS NOVÆ PAROchialis cum diſmembratione alterius,

FORMVLA LV.

DRodericus, &c. Vniuerſis, & ſingulis præſentes literas inſpecturis, Salutem in eo qui eſt omnium vera ſalus. Circa Eccleſiarum & locorum ſtatum ſalubriter dirigendum, & iuxta Paſtoralis officij noſtri debitum in his eis libenter aſſiſtimus per quæ animarum occurritur periculis, & perſonarum commoditatibus prouidetur, quemadmodum Eccleſiarum ipſarum neceſſitas exigit, cauſa fuadẽt rationabilis, Catholici populi incrementum poſcit, quatenus Eccleſiarum earundem ſtatus immutetur, ſeu in melius reformetur, prout rerum temporum, & locorũ circunſtantijs penſatis id cognoſcimus in Domino ſalubriter expedire. Sane pro parte incolarum, & inhabitatorum loci N. noſtræ Diœceſis, qui ſub Eccleſia Parochiali Sancti N. exiſtit, nobis expoſitum

ſitum fuit lamentabili cum querela, quod flumen N. inter dictum locum, & præfatam Parochiam mediat, quod rapido decurſu perſæpe labitur, multa pericula ipſis inhabitatoribus dicti loci ad eorum Matricem Eccleſiam diebus Dominicis, & feſtiuis nauigio tendentibus ſæpenumero obuenerunt, plures ex ipſis repetitis vicibus ſubmerſi ſint, etiam, cum funeribus verſus dictam Eccleſiā nauigio delati, nonnulli ex ipſis Sacramenta Eccleſiaſtica deſiderantes ſine ipſis ab hac vita pleriſque vicibus deceſſerūt, ac interdū in feſto Natiuitatis Domini noſtri Ieſu Chriſti cum tribus diebus ſequētibus nullus de dicto loco propter inundationem aquarum intermediarum, & ventorum, ac aliarum tempeſtatum abundantiam ad Eccleſiam peruenire poterat; ac multò plura his ſimilia ipſis contigiſſent. Nec etiam Vicarius perpetuus dictæ Parochialis Eccleſiæ S. N. conſentire voluit, vt alius Sacerdos ipſis incolis dicti loci N. in capella Sancti N. notabiliter cōſtructa & fundata Miſſam celebraret. Et quòniam Prior & Capitulum inſignis Collegiatæ Eccleſiæ Vimaranenſis, quibus dicta Eccleſia Parochialis incorporata dicitur, tantum haberet in decimis, redditibus, & cēſibus, quòd ſi ſeparatio, ſeu diſmembratio dictarum Eccleſiarum fieret, vt præfertur, bene ipſis ſupereſſet, vnde eorum Vicario perpetuò deputando congrua fieret prouiſio; petentes propterea diſmembrationem, ſeu ſeparationem dictæ Eccleſiæ, quòdque ipſis Sacramenta Eccleſiaſtica in capella eorum miniſtranda eſſent, de cetero ordinari, & Sacerdotem ipſa Sacramenta populo ibidem miniſtrantem, ac cęmiterium pro mortuis eorum tumulandis deputari humiliter poſtularunt, officium noſtrum in & ſuper præmiſſis implorantes. Nos igitur de præmiſſis diligenter inquirere volentes, dilecto nobis in Chriſto R. Abbati N... dedimus in mandatis, vt ad dictum locum accederet vna cum notario publico, ac ſuper propoſitis & geſtis omnibus, & ſingulis, ac eorum circumſtantijs ſupradictis inquireret veritatem, vt in literis noſtris deſuper confectis, & eidem præſentatis plenius continetur. Præſentata deinde nobis inquiſitione facta vnà cum atteſtationibus teſtium per eum R. Abbatem coram N. noſtræ Curiæ notario iurato, receptorum, iuratorum, & examinatorum, ac ex relatione dicti R. Abbatis inuenimus, præmiſſa omnia & ſingula non ſolùm veritate fulciri, ſed & (proh dolor!) euidentis facti illa & multo maiora, quæ meritò nos ad diſmembrationem, ſeu ſeparationem vnius Eccleſiæ ab alia inducunt, & præſertim animarum pericula, viarum diſcrimina, perſonarum neceſſitas, & incommoda, ab omnibus, & ſingulis eiuſdem loci notitiam habentibus fore & eſſe adeo publica, & notoria, quòd nulla tergiuerſatione celari poſſit. Idcirco dictum locum N. cum ſuis hominibus, incolis, & vniuerſitatibus, à Parochia dictæ Parochialis Eccleſiæ S. N. auctoritate noſtra Ordinaria, & à Sede Apoſtol. delegata ſeparauimus, diuiſimus, & diſmembrauimus, & futuris temporibus diſmembratas, ſeparatas, & diuiſas eſſe volumus, dictam capellam Sancti N. cum ſuo loco & diſtrictu vſque ad ..... in Parochialem Eccleſiam erigentes, conſtituentes, & ordinantes, dantes, & concedentes vniuerſitati, & incolis ac habitatoribus dicti loci, & ſui diſtrictus, plenam & liberam poteſtatem apud dictam Parochialem Eccleſiam Sancti N. cæmiterium, fontem baptiſmalem, campanile, campanas, & alia iura, & inſignia Parochialem Eccleſiam demonſtrantia ædificari, & conſtrui faciendi. Et nihilominùs pro exercitio curæ in populum, & vtriuſque ſexus homines in dicto loco, & diſtrictu habitantes faciendo, dilectum nobis in Chriſto N. Presbyterum, qui populo, & Eccleſiæ prædictis diligenter & animatum cura regēda præſit tanquā habilē & idoneū à R. P. examinatoribus in Synodo Diœceſana deputatis examinatū, & approbatum præficimus, & deputamus, illique curam, regimen & adminiſtrationem Eccleſiaſticorum Sacramentorum pro populo, & inhabitatoribus dicti loci, & diſtrictus committimus, ac eidem de Eccleſia ſic nouiter erecta prouidemus. Volentes, & mandantes Priori, Canonicis, & Capitulo inſignis Eccleſiæ Vimaranenſis prędictis pro tempore exiſtentibus, quatenus de cætero ſingulis annis in feſtis Natiuitatis Domini noſtri Ieſu Chriſti, & Sancti Ioannis Baptiſtæ de vniuerſis fructibus decimalibus, quos ipſi infra limites dicti loci percipiunt, quinquaginta modios farraginis & milij, triginta frumenti, ac viginti ſcuta monetæ, quæ omnia eidem N. vt Curato, & ſuis in dicta Eccleſia Curatis & ſucceſſoribus Eccleſiæ prædictæ nouæ per nos erectæ vnà cum legatis, oblationibus, & alijs Eccleſiaſticis obuentionibus ipſi Eccleſiæ Parochiali nouæ cedentibus, & ſeruidis pro ipſius noui Curati ſuſtentatione deputamus, & ordinamus, perſoluere habeant, & teneantur, & debeant cum effectu, omnibus aliis iuribus, ipſis Priori, Canonicis & Capitulo permanentibus, & illis ſaluis, & vt honor competens dictę *inſigni Eccleſiæ Vimaranenſi*, in dicta noua Parochiali S. N. reſeruetur, Prior, Canonici, & Capitulum Eccleſiæ huiuſmodi pro tempore exiſtentes ad nouam Eccleſiam prædictam, quoties ipſam de cętero per ceſſum, aut deceſſum dicti Curati, & illius ſucceſſorū vacare contigerit, perſonam habilem & idoneam infra tempus à Iure ſtatutum coram nobis, & noſtris pro tempore ſucceſſoribus per nos inſtituendam, præſentabunt, quæ ſic inſtituta in ipſa noua Eccleſia, Papalia, Epiſcopalia, ac alia iura & onera eidem incumbentia ſine Prioris, Canonicorum, & Capituli prædictorum, ac alterius cuiuſcumque præiudicio ſupportabit, ſuſtinebit, & ſubibit, ac ſuſtinere ſit adſtrictus. Volentes, nihilominùs & ſtatuentes, vt omnes & ſinguli vtriuſque ſexus homines dictæ Eccleſiæ nouæ ſubditi, ætatem legitimam habentes, qui Sacramento Sanctiſſimę Euchariſtię annuatim communicari conſueuerunt, & apti ſunt, annis ſingulis in feſto Aſcenſionis Domini prædictā Matricem Eccleſiam proceſſionaliter viſitare, & in ſignum recognitionis ſinguli vnū denariū argenteū ad Altare ſnibi offerre, & in proceſſionibus alijs eandem Matricem Eccleſiam ad cōſueta loca proceſſionum temporibus fieri conſuetis, aſſociare debeant, & teneantur. Quæ omnia & ſingula nos Rodericus Archiepiſcopus præfatus ex certa ſcientia, auctoritate noſtra Ordinaria, & à Sede Apoſtolic. ex decreto Concilij Trident. delegata, & omnibus melioribus modo, via, iure, cauſa, & forma nobis de iure permiſſis, ſtatuimus, ordinamus, ac ab omnibus, quorum intereſt, vel intereſſe poterit, quoſque præſens tangit negotium, ſeu tangere poterit quomodolibet in futurum, inuiolabiliter obſeruari volumus, & præcipimus. In quorum fidem, &c. Dat. &c.

CIRCA HABENDVM CONCVRsum ad Parochiales Ecclesias vacantes.

QVia Episcopus statim habita notitia vacationis Parochialis Ecclesiæ, si opus fuerit, donec in ea Vicarium cum congrua eius arbitrio fructuum portionis assignatione constituere debet, qui interea ipsius Ecclesiæ sustineat, donec de Rectore prouideatur, vt statuit Concil. Trident. sess. 24. de reformat. cap. 18. *Ille igitur constituendus erit in hunc qui sequitur modum.*

DEPVTATIONIS VICARII AD Parochialem vacantem donec de Rectore prouideatur.

FORMVLA LVI.

DRodericus, &c. dilecto nobis in Christo Presbytero N. Salutem in Domino. Parochiali Ecclesiæ S. N. loci N. vacante, ne ob id animæ dicti loci in Sacramentorum susceptione, & cæteris spiritualibus adiumentis detrimentum sentiant, illi de Sacerdote prouidere volentes, qui hæc omnia ministret, aptumque, cognita per examen coram nobis ab examinatoribus factum sufficientia tua, te Vicarium ipsius Ecclesiæ S. N. constituimus, & deputamus, cum auctoritate Missas, & alia diuina Officia celebrandi, Sacramenta ministrandi, & alias Ecclesiasticas functiones obeundi, ad quæ tenetur & quę animarum quilibet Rector, & administrator præstare, & obire solet, cum congrua portione fructuum dictæ Parochialis tibi debito tempore assignanda, præsentibus vsqueo duraturis quousque de perpetuo Rectore à nobis (vel à Sede Apostol. *si mensis sit Apostolicus*) prouisum fuerit. In quorum testimonium, &c. Dat. &c.

Qua Vicarij deputatione facta donec de Rectore prouideatur, debet statim fieri deputatio depositarij, & exactoris bonorum Ecclesiæ Vacantis in hunc qui sequitur modum.

LITTERARVM DEPVTATIONIS depositarij & exactoris bonorum Ecclesiæ vacantis,

FORMVLA LVII.

DRodericus, &c. Magnifico N. Salutem in Domino. Consueuimus sæpè pro rectà rerum Ecclesiasticarum administratione, præsertim temporalium, opera laicorum virorum prudentia & pietate maximè præluicentium, in huiusmodi vti, quo rebus Ecclesiasticis commodiùs & tutiùs consultum sit. Vacante igitur Parochiali Ecclesia S. N. loci N. huius Diœcesis, tua prudentia & singulari pietate plurimum freti, te in exactorem, & depositarium quorumcunquè fructuum, reddituum, prouentuum, & obuentionum ad dictam Parochialem quomodolibet spectantium tam hactenus perceptorum, & maturatorum, quam etiam in futurum similiter maturandorum, itaut contra quoscunque pro exigendis, & consequendis fructibus huiusmodi, etiam Iuris omnibus remedijs, atque alijs modis, & formis, prout tibi melius videbitur, cum facultate etiam ab alijs quibuscunque depositarijs rationem reposcendi, agere possis, & valeas, deputamus, donec aliud per nos super administratione huiusmodi expressè decretum fuerit, necnõ bona, possessiones, ac iura nouis colonis locandi, veteresque confirmandi, prout melius expedire censueris, seruatis tamen solitis ac debitis conditionibus, fructusque per te sic exactos in depositum habeas, nobis, vel cui à nobis iniunctum fuerit, rationem suo tempore reddituru. In quorum fidem, &c.

Porrò Episcopus, seu eius Vicarius generalis intra dies decem à die habitæ notitiæ vacationis Ecclesiæ, debet conuocare omnes qui se examini per concursum subijcere voluerint, proposito edicto ad valuas Cathedralis & vacantis Ecclesiæ, aliisque publicis locis si videbitur, hac forma.

EDICTI DE EXAMINE EOrum, qui Ecclesiæ Parochiali præficiendi sunt,

FORMVLA LVIII.

DRodericus, &c. Vacante Parochiali Ecclesia Sanct. N. nostræ Diœcesis, cupientes eidem de idoneo prouidere Rectore, atque Sacri Concilij Tridentini decreta pro viribus Deo adiuuante exequi, tenore præsentium requirimus, & monemus, primò, secundò, tertiò, & peremptoriè omnes, & singulos Presbyteros, & clericos volentes ad examen per concursum faciẽdum se præsentare, ac omnes volentes clericos ad id aptos nominare, quatenus infradecem dies proximè futuros à die affixionis præsentis edicti computandos, debeant in actis Notarii infrascripti N. nostræ Curiæ describi facere eorũ nomina, ætatem & patriam, vt de eorum natalibus, vita, & moribus, ac alijs rebus ad vacantem Ecclesiam gubernandam opportunis iuxta decreta S. Concilii inquiri, & tractato constituto tempore examinari possint coram nobis, ac examinatoribus in Synodo Diœcesana deputatis, vt ex iis, quos confecto, examine, ætate, doctrina, prudentia, alijsque rebus ad curæ animarum bene gerendæ, rationem opportunis idoneos esse compertum erit, hos quem cæteris magis idoneum censuerimus, illum Ecclesiæ vacantis Rectorem, Parochumve eligamus, ac præficiamus. Quod sanè ficut nos pro eo quod debemus integrè, sanctèque in Domino præstare cupimus, ita omnes, præcipuèque illos quorum Ecclesiæ & curæ spirituali per nos conferendũ, ac prouidendum est, magnopere hortamur, ac requirimus, vt hanc nostram solicitudinem, pastoralèque studium, omni supplicatione, omnique intima pietate, ac religiosis precibus continenter adiuuent. In quorum fidem, &c. Dat. &c.

FIDEI EXAMINIS, ET APprobationis ad Parochialem Vacantem,

FORMVLA LIX.

DRodericus, &c. Vniuersis, & singulis ad quos præsentes litteræ peruenerint, indubitatam fidem faciMus,

facimus, & attestamur, quòd cùm Parochialis Ecclesia Sancti N. nostræ Diœcesis, quam Presbyter N. dum viueret, obtinebat, per ipsius obitum, qui de mense N. præsentis anni extra Romanam Curiam diē suum clausit extremum, vacauerit, & vacet ad præsens, cùmque occasione vacationis huiusmodi per publica edicta vocati sint, qui examinari vellent, iuxta formam sacrosancti Concilij Trident. Nos vnà cum tribus examinatoribus in Diœcesana Synodo deputatis, & electis, Presbyterum N. huius Diœcesis transacto tempore inter alios plures examinauimus, ipsumque ad præfatam Ecclesiā regendam, gubernandam, & obtinendam moribus, ætate, doctrina, & alijs rebus ad id opportunis magis idoneum iudicauimus, & approbauimus. In quorum fidem præsentes manu nostra subscriptas, & nostro sigillo obsignatas fieri iussimus, & ab alijs examinatoribus subscribi curauimus. Dat. Brachatæ Augustæ, &c.

FIDEI EXAMINIS ET APprobationis in concursu, & electionis ad Parochialem vacantem in mense Apostolico,

FORMVLA LX.

ILlustrissimo & R. Domino S. D. N. Datario, & quibuscumque præsentes litteras inspecturis, lecturis, seu visuris significamus, vacante nuper de mense N. proximè præterito Parochiali Ecclesia, Abbatia nuncupata, sub inuocatione Sancti N. loci N. huius Brachatensis Diœcesis per obitum N. fuisse per Curiam nostram mediantibus edictalibus iuxta formam & præscriptum S. Concilij Tridentini, & constitutionis felicis record. Pij Papæ V. vocatos omnes de sic vacante Ecclesia prouideri volentes, quatenus intra terminum decem dierum comparerent in eadem Curia ad faciendum describi, & annotari nomina ipsorum, & cùm in eodem termino multi comparuissent, tandem ijsdem descriptis legitimè vocatis & citatis, sub die 15. præsentis mensis coram nobis rigoroso præuio examine per tres examinatores in Diœcesana Synodo deputatos factam fuisse experientiā de scientia & sufficientia singulorum descripeorum, ac demum seruatis de iure seruandis per dictos tres examinatores fuisse repertum, habitum, & existimatum idoneum vita, moribus ætate, scientia, & alijs à iure requisitis ad obtinendam à Sede Apostol. dictam Parochialem Ecclesiam N. Sacerdotem loci N. huius Diœcesis, & tanquam habilem, & idoneum approbatum, & successiuè à nobis post examen, & approbationem prædictam, fuisse magis idoneum reputatum, & iudicatum, & vt talem pro obtinenda dicta Parochialis Sedi Apostolicæ proponendum, & approbandum, prout proponimus, & approbamus *(declaretur hic an alia obtineat beneficia.)* In quorum fidē præsentes litteras subscriptione & sigillo nostris munitas fieri iussimus. Dat. Bracharæ Augustæ, &c.

In beneficio de iurepatronatus fit à patrono præsentatio intra tempus a Iure statutum, coram Episcopo de persona in tali beneficio, seruatis seruandis ab eo instituenda, Episcopus verò generaliter in vacanti Ecclesia, & alijs locis publicis edicta publicè proponi iubet, vt qui sint qui se velint opponere, cōparcant, assignato peremporio termino competēte, vt iure probatur, in cap. vlt. de elect. lib. 6. *quod in præsentatione l. cum habere, nisi consuetudo sit in contrarium tradunt* glos. *ibi*, verbo electionem, *Pute.* decis. 297. lib. 1. & decis. 473. lib. 2. in correctis, *Lotter.* de re benefic. lib. 2. quæst. 13. num. 30.

EDICTI AFFIGENDI FACTA coram Episcopo præsentatione de beneficio iurispatronatus,

FORMVLA LXI.

DRodericus, &c. Vniuersis, & singulis hoc præsens edictum inspecturis, visuris, & audituris, pariter & lecturis, Salutem in Domino. Nuper vacante Parochiali Ecclesia S. N. per obitum N. vltimi & immediati Rectoris eiusdem, comparuit coram nobis N. laicus nobilis Brachatensis, asserens se patronum, & habere iuspatronatus, seu esse in quasi possessione ipsius, & iuris præsentandi Rectorem ad dictam Ecclesiam cùm illam vacare contigerit; Et sic præsentauit nobis in Rectorem R. N. petens illum à nobis institui. Nos dictam præsentationem sic coram nobis factam de dicto [redacted]. N. infra tēpus à iure patronis laicis datum ad præsentandū de prædictis veram notitiam non habentes admisimus, si & in quantum. Quare tenore præsentis nostri edicti requirimus, & monemus omnes & singulos aliquod ius vt præsentantes, vel vt præsentati prætendentes, in prædictis vel contra dictam præsentationem & personam præsentantis, seu præsentati, opponere volentes, & quomodolibet sua interesse putantes, quatenus infra terminum nouem dierum, quorum tres pro primo, tres pro secundo, & reliquos tres pro tertio, & vltimo peremptorio termino eis, & cuilibet ipsorū assignamus, comparere debeāt coram nobis ad dicendū, opponendum, & allegādum quicquid dicere, opponere, vel allegare voluerint, quare nō debeat procedi ad petitam institutionē, vigore dictę præsentationis coram nobis factę: alioquin dicto termino elapso, & aliquo non cōparente, & legitimè se nō opponente procedetur per nos iuribus præsentantis, & præsentati volentibus, & ipsius præsentati meritis requirentibus ad eius institutionem, prout iuris fuerit, non obstante, quòd de tempore dato ad præsentandum superfit, vt de præmissis nullus ignorantiam allegare possit, hoc præsens publicum & generale edictum per infrascriptum Cameræ nostræ notarium describi fecimus, & sigillo nostro muniuimus, & per nuncium nostræ Curiæ ad valuas Ecclesiæ Metropolitanæ Bracharensis, & dictæ Ecclesiæ Sancti N. legi, affigi, & dimitti fecimus, à nemine auferendum sub excommunicationis pœna, nisi per eundem nostrum nuncium. Dat. Bracharæ Augustæ in Archiepiscopali Palatio die.... Mens.... Ann....

INSTITVTIONIS ECCLESIÆ Parochialis de iurepatronatus,

FORMVLA LXII.

DRodericus, &c. Vniuersis, & singulis has præsentes nostras institutionis litteras inspecturis, visu-

nis, & lecturis, tam præsentibus, quam futuris, Salutem in Domino. Notum facimus, & attestamur, quod vacante Parochiali Ecclesia Sancti N. loci N. huius nostræ diœcesis per obitum N. illius dum viueret vltimi & immediati possessoris, quæ de iurepatronatus infrascripti patroni laici existit. Comparens postmodum coram nobis, & in nostra Curia N. clericus.... asserens, se fuisse præsentatū à patrono dictæ Parochialis & iuspatronatus in ea habente, & existente in pacifica possessione, seu quasi prȩsentandi Rectorem, siue Rectores in eadem Parochiali totics quoties casus vacationis occurrerit, petens à nobis, Ordinario iure institui & confirmari in Rectorē dictæ Parochialis cum eius honoribus, & oneribus solitis, & consuetis: Et volentes in præmissis maturè procedere, quoddam generale edictum ad instantiam prædicti N. expediri, & ad valuas Ecclesiæ nostræ Cathedralis, & dictæ Parochialis affigi, legi & dimitti iussimus, per quod citati & moneri fecimus omnes, & singulas personas sua quomodolibet interesse putantes, quatenùs infra terminum certum & competentem, in eodem edicto præfixum comparere debuissent coram nobis, & in dicta nostra Curia, ad dicendum, opponendum, & allegandum quicquid voluissent tam contra personam prȩsentatam, quàm præsentantes, quare dicta institutio fieri debuisset. Quo edicto affixo, & postmodum eleuato, accusatisque debitis contumaciis, & quia ex quibusdam scripturis, & aliis iuribus productis, & præsentatis, existentibus penès infrascriptum actuarium clarè constitit, & constat, de vacatione & præsentatione prædictis, & quòd N... præsentans fuit, erat, & est verus eiusdem Parochialis patronus, & existere in pacifica possessione seu quasi iurispatronatus, & præsentandi in Rectorem. Idcirco eundem R. N. per examinatores in synodo diœcesana deputatos examinatum, & approbatum, tanquam habilem, idoneum, & sufficientem, instituendum, & confirmandum duximus, prout ipsum tenore præsentium instituimus, & confirmamus, de illàque te coram nobis propter hoc flexis genibus humiliter constitutum, & acceptantem per birreti capiti tuo impositionē inuestimus. Quocirca vniuersis, & singulis personis Ecclesiasticis, notarijsque ac tabellionibus publicis ciuitatis, ac diœcesis nostræ in virtute sanctæ obedientiæ, ac sub pœnis & censuris contra inobedientes Superiorum mādatis à iure inflictis, & arbitrio nostro infligendis, per præsentes prȩcipimus, & mandamus, vt cùm pro parte tua vigore præsentium requisiti fuerint, vel eorum aliquis requisitus fuerit, ad ipsam Parochialem Ecclesiam præfati loci accedant, tēque vel procuratorem tuum pro te in corporalē, realē, & actuale possessionem prȩdictæ Parochialis Ecclesiæ, ac omnium illi forsan annexorum iurium, ac pertinentium prædictorū, seruatis seruandis, inducāt auctoritate nostra, & defendant inductum, amoto exinde quolibet illicito detentore, quē nos etiam harum serie amouemus, & denunciamus amotum: Fictalibus verò, colonis & alijs arrendatarijs, de prædictæ Parochialis Ecclesiæ, ac omnium illi annexorum, iuriumque & pertinentiarum prȩdictarum fructibus, redditibus, prouentibus, iuribus, & obuentionibus, vniuersis tibi, vel procuratori tuo legitimè debito tempore respondeant, atque ab aliis quantum in se fuerit, responderi faciant. (*Et si cōtigerit eum, cui de beneficio prouidetur aliud incompatibile obtinere, addatur*) Volumus autem ac præsentium tenore declaramus, per huiusmodi Parochialis pacificæ possessionis adeptionem, alteram Parochialem Ecclesiam loci N. vel Canonicatum, ac præbendam, quos obtines in Cathedrali Ecclesia N. eo ipso vacare, &c. In quorum fidem præsētes manu nostra signatas, & per infrascriptum Cameræ Archiepiscopalis notarium subscriptas, sigillique nostri appensione munitas fieri iussimus. Dat. Bracharæ Augustę, &c.

CIRCA VARIAS BENEFICIORUM collationes.

LITTERARVM COLLATIONIS Ecclesiæ Parochialis,

FORMVLA LXIII.

DRodericus, &c. Dilecto nobis in Christo N. Presbytero Bracharensi, Salutem in Domino. Inter cętera quę pro pastoralis nostri officij debito præstare cupimus, illud præcipuè nobis cordi est, vt Parochialibus Ecclesiis, quibus de Rectoribus per nos prouidendū est, tales prȩficiamus, qui officio, & ministerio curę Animarum quod omnium grauissimum est, laudabiliter satisfaciant. Vacante igitur nuper de mense Februarij proximè præterito nobis Alternatiuæ beneficio gaudentibus Parochiali Ecclesia, Abbatia nuncupata sub inuocatione S. N. oppidi N. huius Brachar. diœcesis per obitum N. illius dum viueret vltimi possessoris, fuerunt per Curiam nostram mediantibus edictalibus iuxta formam & præscriptū S. Concilij Trid. & Constitutionis fœlicis record. Pij Papæ V. vocati omnes de sic vacante Ecclesia prouideri volentes, quatenùs intra terminum decem dierum comparerent in eadem Curia ad faciendum describi & annotari nomina ipsorum, & cum in eodē termino multi comparuissent, tandem iisdem descriptis legitimè vocatis & citatis sub die... coram nobis rigoroso præuio examine per tres examinatores in diœcesana synodo deputatos, facta fuit experientia de scientia, & sufficientia singulorum descriptorum, ac demum seruatis de iure seruandis fuisti per dictos tres examinatores repertus, habitus, & existimatus idoneus, vita, moribus, ætate, scientia, & alijs à Iure requisitis, & vt talis ad hanc Parochialem Ecclesiā regendam eiusque curam per te ipsum gerendam nobis ab eisdem renunciatus fuisti, & successiuè à nobis post examen & approbationem prædictam magis idoneus reputatus, & iudicatus. Nos igitur eidem Ecclesiæ, ac animabus illi subditis de idoneo Rectore prouidere volentes, tibi, quē præ cæteris summo cum iudicio delegimus Parochialem eandem cum illi forsan annexis ac omnibus iuribus, & pertinentijs suis vniuersis conferimus, & assignamus, de illaque te coram nobis propter hoc flexis genibus humiliter constitutum, & acceptantē per birreti capiti tuo impositionem inuestimus. Quocirca vniuersis, &c. *ut in form.* 62.

COL-

COLLATIONIS PAROCHIALIS vacantis per assequutionem seu ingressum Religionis, aut contractum Matrimonium.

FORMVLA LXIV.

D Rodericus, &c. Dilecto nobis in Christo N. Presbytero Bracharensi Salutem in Domino sempiternam. Cùm itaque Parochialis Ecclesia Sancti N. loci N. huius nostræ diœcesis, ex eo vacauerit, & vacet ad præsens, quòd dilectus noster nuper dictam Ecclesiã Parochialem obtinens Ecclesiam similem Parochialem Sancti N. etiam nostræ diœcesis, tunc certo modo vacantem per nos sibi collatam auctoritate nostra ordinaria pacificè assequutus extitit. Nos eidem Ecclesiæ per assequutionẽ huiusmodi, vel aliàs quomodolibet vacãti de idoneo Rectore prouidere volẽtes, tibi qui à RR. Patribus examinatoribus in synodo diœcesana deputatis in concursu iuxta sacri Concilij, & Constitutionis fœlicis record. Pij Papæ V. præscriptum examinatus, prudentia, moribus, ætate, & doctrina ad hanc Parochialem Ecclesiam regendam, eiusque curam per te ipsum gerendã idoneus nobis renunciatus fuisti, & quem nos ipsi præ cęteris, qui ad eandem nobis renunciati fuerunt, delegimus, Parochialem eandem Ecclesiam cum illi forsan annexis, ac omnibus iuribus & pertinentijs suis vniuersis conferimus, & assignamus, de illaque te coram nobis propter hoc flexis genibus humiliter constitutum, & acceptantem per birreti capiti tuo impositionem inuestimus. Quocirca &c. *vt supra form... Vel si vacat per ingressum Religionis dicatur.* Cùm itaque Parochialis Ecclesia S. N. loci N. nostræ diœcesis vacauerit, & vacet ad præsẽs ex eo quod nuper dilectus noster N.. illam obtinens deuotionis zelo ductus monasterium S. N. Ordinis S. Francisci situm in oppido Vimaranensi huius diœcesis ingressus est, expresta professione eiusdẽ Ordinis subsequuta. *Vel si vacat per contractum Matrimonij, sic dicatur.* Cùm itaque Parochialis Ecclesia S.N. huius nostræ diœcesis vacauerit, & vacet ad præsens, ex eo quod dilectus noster N. illam obtinens Matrimoniũ per verba de præsenti cum quadam muliere legitimè contraxit, atque illud carnali copula subsequuta consummauit, Nos eidem, &c.

LITTERARVM COLLATIONIS facłę familiari præsenti de Canonicatu, & prębenda Ecclesiæ Cathedralis vacantibus per obitum,

FORMVLA LXV.

D Rodericus, &c. Dilecto nobis in Christo N. Iuris Canonici licentiato familiari nostro clerico N. diœcesis, Salutem in Domino sempiternam. Grata familiaritatis obsequia, quæ nobis hactenus impendisti & adhuc solicitis studijs impendere non desistis; necnõ litterarum scientia, vitæ, ac morum honestas, aliaque laudabilia probitatis, & virtutum merita, quibus personam tuam tam familiari experientia, quam etiã fide dignorum testimonijs iuuari percipimus, nos inducũt, vt tibi reddamur ad gratiam liberales. Cùm itaque, sicut accepimus, Canonicatus, & prębẽda Cathedralis Ecclesiæ Bracharensis, quorum collatio, prouisio, & omnimoda dispositio ad nos hac vice spectare dignoscuntur, & quos quondam N... qui extra Romanã Curiam demense Aprilis, nobis personaliter & verè residentibus, alternatiuæ beneficio gaudentibus, diem clausit extremum, vacauerit, & vacent ad præsens. Nos volentes tibi, qui à R. Patribus examinatoribus in synodo diœcesana deputatis examinatus & idoneus repertus fuisti, qui etiam continuus commensalis noster existis, præmissorum obsequiorum, & meritorum tuorum intuitu gratiã facere specialẽ, Canonicatũ & prębendã prædictos sic vt præmittitur vacantes, cum plenitudine Iuris Canonici, ac omnibus iuribus & pertinentijs suis tibi auctoritate Ordinaria tenore præsentium conferimus, & prouidemus de eisdem. Teque coram nobis personaliter constitutum in corporalem possessionem Canonicatus, & prębẽdæ, iuriumque & pertinentium prædictorum per annuli nostri traditionem, & birreti tui capiti tuo impositionem inducimus, & inuestimus de eisdem, recepto primitùs à te & per te præstito ad sancta Dei Euangelia corporali iuramento, quòd nobis & successoribus nostris Archiepiscopis Bracharensibus obediẽs eris, & fidelis, ac sanctæ Matris Ecclesiæ, nostrisque & successorum nostrorum parebis mandatis, eisdemque Canonicatui, & prębendæ, ac ipsi Ecclesiæ secundum ipsius statuta, consuetudines, ordinationesque deseruies, & deseruiri facies in diuinis, iuraque & libertates eiusdem Ecclesiæ, ac Canonicatus, & prębendæ prædictorum manutenebis, & defendes pro posse, nihilque quod ad dictos Canonicatum, & prębendam pertinet, alienabis, seu distrahes, sed alienata, & distracta ad ius, & proprietatem eorundem Canonicatus, & prębendæ reduces, & reduci procurabis pro posse. Quocirca vniuersis & singulis personis Ecclesiasticis, & præsertim Decano, Canonicis & Capitulo dictæ nostræ Ecclesiæ Bracharensis, alijsque notarijs, ac tabellionibus publicis quibuscũq; per ciuitatem & diœcesim nostras prædictas ac aliàs vbilibet constituris, tenore præsentiũ committimus, & damus in mãdatis, quatenùs ipsi vel eorum alter, qui super hoc fuerit requisitus, ad prædictam Ecclesiam accedãt, seu, accedat, tèque vel procuratorem tuum tuo nomine in corporalem, realem, & actualem possessionem Canonicatus, & prębendæ, iuriumque & pertinentium prædictorum, ponant, & inducant, ac defendant inductum, amoto exinde quolibet illicito detentore, ac te, vel procuratorem tuum tuo nomine, in præfata Ecclesia Cathedrali, in Canonicum recipi faciant, seu faciat, & in fratrem, stallo tibi in choro, & loco in Capitulo ipsius Ecclesiæ cum plenitudine Iuris Canonici assignatis, tibique de ipsorum Canonicatus, & prębendæ fructibus, redditibus, & prouentibus, iuribus, & obuentionibus vniuersis integrè respondeant, & faciant ab alijs quantum in eis fuerit; plenariè, & integrè responderi, Contradictores eadem auctoritate, per censuram Ecclesiasticam compescendo. In quorum omnium & singulorum fidem, & testimonium præmissorum præsentes litteras fieri, & per notarium nostræ Cameræ Archiepiscopalis infrascriptum subscribi, & publicari mandauimus, sigillique nostri iussimus, & fecimus appensione muniri. Dat. Bracharæ, Augustæ, &c.

LITTERARVM COLLATIONIS eiusdem generis, si collatio facienda sit vigore Bullarum Apostolicarum.

FORMVLA LXVI.

DRodericus, &c. Dilecto nobis in Christo N. clerico Bracharensi, Salutem in Domino. Cùm per te nobis præsentatæ fuerint litteræ Apostolicæ Sanctissimi in Christo Patris, & Domini nostri Vrbani diuina prouidentia Papæ VIII. in pergameno scriptæ, eius vero Bulla plumbea cordula canapis more Romanæ Curiæ pendente bullata, quas nos ea qua decet reuerentia recepimus, & sunt tenoris infrascripti, videlicet: Vrbanus Episcopus Seruus seruorum Dei, &c. Venerabili Fratri Archiepiscopo Bracharensi &c. (*& ponatur tota Bulla*) & successiuè debitã instantiam nobis feceris, vt ad ipsarum litterarum exequutionem procederemus, iuxta traditam seu directam per eas à Sede Apostol. nobis formam. Nos igitur volentes mandatum Apostolicũ nobis in hac parte directum reuerẽter exequi, vt tenemur, & prius per diligentem examinationem de te factam ad hoc idoneo repetto, verificatisque contentis in præmissis litteris Apostolicis auctoritate Apostolica nobis commissa, qua fungimur in hac parte, præfatos Canonicatum & præbẽdã, sic vt in dictis litteris Apost. vacantes cum illi forsan annexis, ac omnibus iuribus, & pertinentijs suis vniuersis contulimus, & assignauimus, ac conferimus, & assignamus, de illisque te corã nobis propter hoc flexis genibus humiliter constitutum, & acceptantem per birreti tui capitis tuo impositionem, cum Iuris Canonici plenitudine, inuestiuimus, & inuestimus per præsentes. Quocirca, &c. *vt in supra proxima formula*. Fictalibus verò, *vt in form.* in omnibus, & per omnia iuxta præinsertarum litterarum Apostolicarum, vim, tenorem, formam, & continentiam, in quorum fidem, &c. Dat. &c.

LITTERARVM COLLATIONIS Canonicatus, & prebendæ Ecclesiæ Collegiatæ.

FORMVLA LXVII.

DRodericus, &c. dilecto nobis in Christo N. clerico N. diœcesis, Salutem in Domino. Cùm sicut accepimus, Canonicatus, & præbenda in Collegiata Ecclesia S. N. loci N. huius nostræ diœcesis, quos Reuerendus Canonicus *N.* illorum vltimus possessor obtinebat, per obitum eiusdem N. de mense, &c. vacauerint, & vacẽt ad præsens, ne diuinus cultus in ipsa Collegiata Ecclesia detrimentum patiatur, eidem Ecclesiæ de idoneo Canico prouidere volentes, tibi N. cuius vita & morũ probitas, aliàque laudabilia probitatis, & virtutum merita, quæ nobis ipsis nota sunt, & aliorum fidem digno commendantur testimonio, præfatos Canonicatum, & præbendam, sicut, vt præfertur, siue alio quouis modo vacantes, cum illis forsan annexis, & omnibus iuribus & pertinentijs suis vniuersis auctoritate nostra Ordinaria, & etiam vigore, &c. ac omnibus melioribus modo, via, iure, causa, & forma, quibus melius possumus, & debemus, conferimus, & assignamus, de illisque te coram nobis propter hoc flexis genibus humiliter constitutum, & acceptantem per birreti tui capiti tuo impositionem cũ iuris Canonici plenitudine inuestimus, Recepto primitùs à te, &c. Quocirca vniuersis, &c. Contradictores, &c. *vt in form. 65. mutatis mutandis.*

LITTERARVM COLLATIONIS facta per Decanum, & Capitulum de capellania ad eorum collationem spectante,

FORMVLA LXVIII.

VNiuersis, &c. Ioannes de N. Decretorum Doctor Decanus, & Capitulũ sanctæ Sedis N. Salutem in eo qui sine fine viuit, & regnat. Cùm itaque capellania ad altare S. N. situm in Ecclesia nostra, cuius collatio, prouisio, & omnimoda dispositio ad Decanum pro tempore existentem, & Capitulum dictæ Ecclesiæ quoties vacat, pertinet pleno iure, quam quondam N. dictæ capellaniæ capellanus dum viueret obtinebat, per ipsius N. obitum, qui nuper vitæ suæ diem clausit extremum, vacauerit, & vacare noscatur ad præsens; nos, volentes dilectum nostrum N. clericum N. diœcesis apud nos de litterarum scientia, vitæ, ac morum honestate, aliisque virtutum meritis multipliciter commendatum, horum intuitu, fauore prosequi gratioso, capellaniam ipsam sic vacantem cum omnibus iuribus, & pertinentijs suis præfato N. auctoritate nostra contulimus, assignauimus, & prouidimus etiam de eadem, prout tenore præsentium conferimus, assignamus, ac prouidemus, ac ipsum N. in corporalem, realem, & actualem possessionem, seu quasi, capellaniæ, iuriumque & pertinentium prædictorum poni & induci mandamus ac ponimus, & inducimus per præsentes, & exinde ab eo in forma solita, & consueta accepimus iuramentum præstari consuetum exhibitis solemnitatibus in talibus fieri solitis, & consuetis. In quorum omnium testimonium præsentes litteras sigilli nostri Capituli appensione munitas præfato N. duximus concedendas. Dat. &c.

CIRCA RESIGNATIONES etiam ex causa permutationis coram Episcopis faciendas.

FACVLTATIS RECIPIENDI resignationes etiam ex causa permutationis.

FORMVLA LXIX.

DRodericus, &c. Reuerendo N. Decretorum Doctori, &c. Salutem in Domino. Cum nonnulli in ciuitate & diœcesi nostris dignitates, personatus, & officia, seu beneficia frequenter desiderent ex rationabilibus causis de expressis in constitut. fœlicis record. Pij Papæ V. purè & liberè in manibus nostris resignare seu adinuicem permutare; Nos diuersis etiam Ecclesiæ nostræ occupati negotijs, omnibus præmissis intendere non valentes, & personarum huiusmodi, quibus fieret sumptuosum, personaliter vel per suos procuratores nostram adire præsentiã, volẽtes parcere laboribꝰ & expẽsis, de tua indu-

Digitized

dustria specialiter cõfidẽtes, tibi vtà quibuscũq; personis cuiuscũque status, gradus, ordinis, vel cõditionis existãt, nostratũ ciuitatis & diœcesis prædictarum ex eisdem & quibuslibet eorum dignitates, personatus, Canonicatus, seu beneficia quæcunque Ecclesiastica continentibus, etiamsi ipsis, vel eorum alteri cura immineat animarum, qui huiusmodi beneficia ex causis rationabilibus de ex-pressis in dicta Constitutione, & non aliàs purè & liberè resignare, seu adinuicem permutare desiderant, eorumque beneficia per resignationem, vel ex causa permutationis huiusmodi faciendam recipias, alteramque personarum loco alterius instituendi, seu inuestiendi ipsa beneficia, sic vt præmittitur, resignata cõferendi, ac ipsam permutationem ad debitum effectum deducendi, prœuio, si opus fuerit, de vita, moribus, & scientia eorundem examine, seruatisque aliis de iure seruandis. Contradictores, & rebelles per censuram Ecclesiasticam compescendo, & coercendo, recepto tamen prius ab ipsis personis dictarsua beneficia libere resignare, seu adinuicem permutare desiderantibus corporaliter per eas præstito iuramento super eo quòd nulla simoniaca pravitas, aut alia illicita pactio inter eos ex huiusmodi permutationibus intercueniet, & omnia alia & singula faciẽdi in præmissis necessaria, & quomodolibet opportuna plenam, & liberam concedimus potestatem &c.

RESIGNATIONIS FACIENDÆ de beneficio per proprium Rectorem coram Episcopo cum eius admissione,

FORMVLA LXX.

DRodericus, &c. Vniuersis, &c. Noueritis, quòd. cum R. Presbyter N. Rector Parochialis Ecclesiæ Sancti N. loci N. huius Bracharensis Diœcesis Ecclesiam ipsam quam obtinebat, ex certis rationabilibus causis ad hoc animum suum mouentibus, & præcipuè, quia corpore impeditus non poterat nec potest muneri suo satisfacere, & animarum curæ incumbere, resignare intenderet Ecclesiam ipsam, cum omnibus iuribus, & pertinentijs suis, in manibus nostris sponte & liberè iuxta formam Constitutionis felicis record. Pij Papæ V. resignauit, aliunde habens, quò in vita posset commodè sustentari, de quo nobis legitimè constitit; & nos sic factam resignationem admittere curauimus, prout tenore præsentis publici instrumenti admittimus, recepto per nos primitùs ab eodem N. quòd in resignatione huiusmodi non interuenit dolus, &c. corporali iuramento. In quorum fidem, &c. Dat. Brachatæ Augustæ, &c.

RESIGNATIONIS FACIENDÆ de beneficio per procuratorem coram Episcopo, cum eius admissione.

FORMVLA LXXI.

IN nomine Domini, &c. R. Presbyter N. Canonicus præbendatus in Collegiata Ecclesia Sancti N. huius Bracharensis Diœcesis deuotionis zelo ductus ingrediendi Religionem S. N. desiderans & affectans iuxta formam Constitutionis fœlicis record. Pij Papæ V. eosdem Canonicatum & præbendam, quos in dicta Ecclesia obtinet, resignare, &c. Ideò in manibus præfati Domini Archiepiscopi per discretum virum N. clericum procuratorem suum ad hoc ab eo specialiter constitutum, prout de suæ procurationis mandato legitimè per publicũ instrumentum fidem fecit, ex prædicta causa, sponte, purè, & liberè, ac simpliciter resignauit, idèmque Dominus Archiepiscopus resignationẽ huiusmodi sic, vt præmittitur, vt in manibus suis factam admisit, & recepit, præstito per eundem procuratorem, nomine quo suprà, procuratorio, quòd in huiusmodi resignatione non interuenit fraus, dolus, seu quæuis illicita pactio, ad sancta Dei Euangelia corporaliter iuramento, &c.

Vide sup. allег. 69. num. 43.

LITTERARVM COLLATIONIS Parochialis vacantis per resignationem ex causa permutationis pro Canonicatu, & præbenda.

FORMVLA LXXII.

DRodericus, &c. Dilecto nobis in Christo N. Presbytero nostrę Diœcesis, Salutem in Domino sempiternam. Desideria iusta petentiũ congruo fauore prosequenda sunt, in votis eorum, quę à rationis tramite non discordant, nosque libenter ad ea exhibemus promptum & benignum. Cùm itaque hodie tu per te ipsum Canonicatum & præbendam Ecclesiæ S. N. & dilectus noster in Christo N. Parochialem Ecclesiam Sancti N. nostræ Diœcesis, quam obtinebat, per dilectum nostrum N. procuratorem tuum ad hoc ab eo specialiter constitutum, ex causa permutationis de ipsis inter vos fiendæ, & nõ aliàs, spõte, & liberè resignaueritis in manibus nostris. Nosque resignationem ex causa prædicta admissis votis tuis, in hac parte fauorabiliter annuentes, Parochialem Ecclesiã prædictam per huiusmodi resignationem vacantem, tibi qui per II. Patres examinatores in Synodo diœcesana deputatos, examinatus, & idoneus repertus fuisti, cum omnibus iuribus, & pertinentijs suis, auctoritate nostra Ordinaria conferimus, assignamus, & prouidemus etiam de eadem. Tèque coram nobis personaliter constitutum, in corporalem possessionem, seu quasi, Parochialis Ecclesiæ, & pertinentium prædictorũ per annuli nostri traditionem inducimus, & inuestimus de eadem, præstito per te, & per nos recepto ad sancta Dei Euangelia corporali iuramento, quòd nobis & successoribus nostris Archiepiscopis Bracharen. fidelis, & obediens eris, sanctæ Matris Ecclesiæ, nostrisque & successorum nostrorum parebis mandatis, dictæque Ecclesiæ in spiritualibus, & temporalibus, ac in diuinis benè, & laudabiliter deseruies, & deseruiri facies, oneràque ipsius Ecclesiæ debita supportabis, & iura nostra persolues, terras, domos, vineas, & alias possessiones, atque iura Parochialis Ecclesiæ manutenebis, & defendes pro posse, nihilque quod ad dictam Ecclesiam pertineat, alienabis, vendes, seu distrahes; sed alienata, distracta, & vendita ad ius, & proprietatem dictæ Parochialis Ecclesiæ reduces pro posse, & reduci procurabis. Quocirca, &c. *vt in form. 62.*

LIT-

LITTERARVM COLLATIONIS Canonicatus & præbendæ resignatorum ex causa permutationis pro alijs Canonicatu, & præbenda de licentia Episcopi, in cuius Diœcesi sunt,

FORMVLA LXXIII.

D Rodericus, &c. Dilecto nobis in Christo N. Canonico N. Salutem in Domino sempiternam. Desideria iusta petentium congruo fauore prosequimur, & in votis eorum, quæ à rationis trámite non discordant, libenter exhibemus nos promptum & benignum. Cùm itaque hodie tu per dilectum nostrum N. clericum nostræ Diœcesis Canonicatum & præbendam, quos in nostra Ecclesia Cathedrali obtinebas, & dilectus noster N. Canonicatum & prębendam, quos in Ecclesia similiter Cathedrali N. obtinebat, per etiam dilectos nostros N. & N. procuratores vestros, à vobis specialiter constitutos, in manibus nostris ex causis permutationis de ipsis inter vos faciendæ, & non aliàs, sponte, & liberè resignaueritis. Nos resignationem huiusmodi ex causa prædicta, auctoritate nostra Ordinaria quoad partem, & ex speciali commissione per Reuerendissimũ in Christo Patrem D. N. Dei & Apost. Sedis gratia Episcopũ N. quoad aliam, super hoc nobis in modum qui sequitur factam. N. Dei & Apost. Sedis gratia Episcopus N. R. in Christo Patri, Domino N. Episcopo N. Salutem, &c. recepimus, & admisimus. Nosque vigore cõmissionis huiusmodi votis vestris in hac parte fauorabiliter annuentes, prædictos Canonicatum, & præbendam Ecclesiæ Cathedralis N. tenore præsentiũ tibi conferimus, & assignamus, ac prouidemus etiam de eisdem, tèque licet absentem in personam dicti procuratoris tui, coram nobis propter hoc personaliter constituti, in corporalem possessionem, seu quasi Canonicatus, & prębendæ, iuriùmque, & pertinentium prædictorum, per annuli nostri traditionem inducimus, & inuestimus de eisdem, præstito per te, vel procuratorem tuũ prædictum pro te, in manibus nostris ad sancta Dei Euangelia corporali iuramento, quòd eidem D. Episcopo N. & exinde successoribus suis Episcopis fidelis, & obediens eris, ac sanctæ Matris Ecclesiæ, eiusdem Domini N. Episcopi, & successorum suorũ parebis mandatis, iura, libertates Ecclesiæ, N. necnon Canonicatum, & præbendam prædictos, aduersùs omnes manutenebis, & defendes, eidèmque Ecclesiæ ratione Canonicatus, & præbendæ, deseruies, & deseruiri facies laudabiliter, in diuinis, ac nihil quod pertinet ad eosdẽ Canonicatum & præbendam alienabis, nec distrahes, sed alienata, & distracta ad ius, & proprietatem dictorum Canonicatus, & præbendæ reduces, pro posse, & reduci procurabis. Quocirca vobis R. Decano, & Capitulo Ecclesiæ N. prædictæ, vice & nomine præfati D. Episcopi, præsentium tenore damus in mandatis, quatenus eũdem N. vel procuratorem suum eius nomine, in, & ad corporalem & actualem possessionem Canonicatus, & præbendæ, iuriùmque & pertinentium prædictorum recipiatis; amoto ab eis quolibet detentore illicito, ac eundem N. vel procuratorem suum prædictum ad eosdem Canonicatum, & præbendam, in præfata Ecclesia N. in Canonicum recipiatis, & in fratrem, stallùmque sibi in choro, & locũ in Capitulo ipsius Ecclesiæ cum Canonici iuris plenitudine assignetis, sibìque de ipsorum Canonicatus & præbendæ fructibus, redditibus, prouentibus, iuribus, & obuentionibus vniuersis integrè respondeatis, & ab aliis plenariè, & integrè respondere faciatis. In quorum fidem, &c. Dat. &c.

LITTERARVM COLLATIONIS beneficij simplicis vacantis per liberam resignationem de eo factam in manibus Episcopi,

FORMVLA LXXIV.

D Rodericus, &c. Dilecto nobis in Christo N. clerico Bracharensi, in iure Canonico licentiato, Salutem in Domino sempiternam. Litterarum scientia, vitæ, ac morum honestas, aliáque probitatis, & virtutum merita, quibus fide digno commendaris testimonio, nos inducunt, vt tibi ad gratias reddamur liberales. Cùm itaque beneficium simplex, &c. quod nuper N. illius vltimus, & immediatus possessor obtinebat, per simplicem resignationem dicti N. ad præscriptum Constitutionis fœlicis record. Pij Papę V. in manibus nostris sponte, & liberè factam, & per nos auctoritate nostra Ordinaria admissam liberè vacare noscatur; Nos meritorum tuorũ intuitu, tibi, qui ad hoc examinatus, & idoneus repertus fuisti; præfatum beneficium conferimus, & assignamus, ac prouidemus de eodem, tèque coram nobis personaliter constitutum, in corporalem possessionem, seu quasi, dicti beneficii, iuriùmque & pertinentium per annuli nostri in manibus tuis traditionem inducimus, & inuestimus de eodem, recepto à te primitus, &c. Quocirca, &c. *vt in form. mutatis mutandis.* In quorum omnium & singulorum fidem, & testimonium præsentes litteras collationem, & prouisionem nostram in se continentes fieri, & per secretarium nostrum infrascriptum subscribi, & publicari fecimus, nostrique sigilli iussimus appensione communiri, Dat. Bracharæ Augustæ die... Mens..., Ann.....

CIRCA VNIONES.

QVAMVIS singulis Ecclesiis singulos Rectores præficiendos esse veteres sanctiones iubeãt, quandoque tamen postulat plebis vtilitas, vt quæ anteà plures, ac diuersæ erant, nunc in vnum veluti corpus redigantur, ac simul coniunctę pro vna Ecclesia habeantur; quandoque etiam vt quæ coniunctę, connexæque vnionis vinculo habebantur, nunc dirimantur,

singulaque

singulaque seorsum tanquam recens erecta constituantur, & gubernentur. Quæ omnia cùm ab vna tantum ratione publicæ vtilitatis adiuuandę proficiscantur, non poßunt inter se pugnantia, sed maximè ad eundem finem consentientia, & cocuntia censeri.

Quamobrem Concil. Trident. sess. 21. de reformat. cap. 5. *constituit, vt possint Episcopi, etiam tanquam Apostolicæ Sedis delegati, iuxta formã iuris, sine tamen præiudicio obtinentium facere vniones perpetuas quarumcumque Ecclesiarũ Parochialium, & baptismalium, & aliorum beneficiorum curatorum, vel non curatorum cum curatis propter earum paupertatem: etiamsi dictę Ecclesiæ, vel beneficia essent generaliter, vel specialiter reseruata, aut qualitercumque affecta. Quæ vniones etiam non possint reuocari, nec quoquo modo infringi vigore cuiuscunque prouisionis etiam ex causa resignationis, aut derogationis, aut suspensionis. Quod quidem* Concilij Trident. *decretum declaratur per aliud* sess. 24. de reformat. cap. 13. *statuens, Parochiales Ecclesias vniendas non esse monasterijs quibuscumque aut Abbatijs, seu dignitatibus, siue præbendis Ecclesię Cathedralis, aut Collegiatæ, siue alijs beneficijs simplicibus, aut hospitalibus, Militijsue: Quare ad præscriptum decretorum Concilij Trident. prędictorum, poterit Episcopus facere vniones in hunc qui sequitur modum.*

VNIONIS ECCLESIÆ PAROchialis, alteri simili propter earum paupertatem,

FORMVLA LXXV.

DRodericus, &c. Vniuersis, & singulis præsentes literas audituris, lectutis, & inspectutis, illis præsertim quorum interest, intererit, aùt interesse, quoslque infrascriptum tangit negotium, seu tangere poterit quomodolibet in futurum, Salutem in Domino sempiternã. Ad hoc vt Ecclesiarum omnium per ciuitatem & Diœcesim nostras Bracharenses consistentium, ac illas obtinentium personarum status salubriter dirigi, seruarique possit honestius, ac personæ ipsę, animarum curæ & officio inibi incumbentes habeant redditus sufficientes, vt ex altari viuere possint, nostri libenter fauoris impartimur præsidium, potissimè cùm temporum requirit necessitas, causæ persuadent rationabiles, & diuini cultus augumentum salubriter id exposcit. Exhibita siquidem nobis nuper per dilectũ in Christo N. Rectorem Ecclesię Parochialis Sancti N. loci N. huius Diœcesis petitio continebat, quòd in dicto loco alia Parochialis Ecclesia sub inuocatione S. B. cõstitit, cuius fructus, redditus, & prouẽtus, ad sustẽtationẽ Rectoris eiusdẽ pro tempore existẽtis propter eorũ exiguitatẽ & tenuitatẽ minimè suppetunt, & sicut eadem petitio subiungebat, si Parochialis Ecclesia Sancti B. dictæ Ecclesiæ similiter parochiali Sancti N. quæ in medio loci & commodiori situ existit, vniretur, annecteretur, & incorporaretur, per hoc congrua remaneret portio Rectori Ecclesiæ S. N. in eàque diuina officia maiori cum decore celebratẽtur, cultusque diuinus in eisdem augmentaretur. Quare per dictum N. fuit nobis humiliter supplicatum, vt super præmissis prouidere auctoritate Ordinaria dignaremur. Nos igitur attendentes petitionem huiusmodi præmissis veris existentibus, esse iustam & cõsonam rationi, de præmissis omnibus & singulis ac eorum circumstantijs vniuersis inquisiuimus, & nos informauimus diligenter, & quia per informationem legitimam, & diligentem per nos à nonnullis testibus fide dignis coram nobis per præfatum N. ad informandum animum nostrum, & desuper omnibus & singulis prænarraris, productis, ac ritè receptis, & ad iurandum admissis, iuratisque & examinatis, factam & receptam examinationem; reperimus, omnia & singula per dictum N. asserta, vt præinseruntur, veritate fulciri. Id circo auctoritate nostra Ordinaria, & Sedis Apostol. delegata, qua fungimur in hac parte, & omnibus alijs melioribus modo, via, & forma, quibus de iure possumus, Parochialẽ Ecclesiam S. B. prædictam cum omnibus iuribus, & pertinẽtijs suis eidẽ Parochiali Ecclesiæ S. N. in perpetuum vniuimus, incorporauimus, & annexuimus, ac ex nunc vnimus, incorporamus, & annectimus per præsentes; ita quòd cedente, vel decedente moderno ipsius Parochialis Ecclesiæ S. B. Rectore, seu illam aliàs quomodolibet dimittente, etiamsi actu quouis modo vacet, & eius dispositio ad nos hac vice pertineat, liceat Rectori dictæ Ecclesiæ S. N. pro tempore existenti, corporalem, & realem, & actualem, Ecclesiæ S. B. iurisque, & pertinentium prædictorum possessionem auctoritate propria libere apprehendere, illiusque fructus, redditus, & prouentus huiusmodi percipere, & habere, ac in suos & dictarum Ecclesiarum vsus, & vtilitatem convertere, & perpetuò retinere, cuiusuis alterius Superioris licentia super hoc alias minimè requisita. Volumus autem, quòd si vnionem, annexionem, & incorporationem huiusmodi effectum sortiri contigerit, Parochialis Ecclesia S. B. prædicta debitis propterea non fraudetur obsequiis, nec animarum cura in ea aliquatenus negligatur, sed eius debitè, si opus fuerit, supportentur onera consueta. Quæ omnia & singula, necnon præsentes literas nostras, & in eis contẽta vobis omnibus & singulis supradictis, & vestrum cuilibet intimamus, & notificamus, ac ad vestram, & cuiuslibet vestrum notitiam deducimus, & deduci volumus per præsentes, ne de præmissis ignorantiam aliquam prætendere valeatis, seu etiam allegare. Vobisque nihilominùs, & vestrum cuilibet in virtute Sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis pœna, quam in vos, & vestrum quẽlibet, si mandatis, & inhibitionibus nostris huiusmodi non parueritis cum effectu, sex dierum canonica monitione præmissa, quorum duos pro prima, duos pro secunda, &c. assignamus, ex tunc ferimus in his scriptis districtè præcipiendo inhibemus, ne dicto N. aut Rectori pro tempore existenti dictæ Ecclesiæ Sancti N. vel procuratori suo, quominùs corporalem,

lem, realem, & actualem possessionem dictæ Parochialis Ecclesiæ Sancti B. per nos, vt præmittitur, vnitæ, sic vacantis ad præsens, vel quamprimùm, vt præmittitur, illam vacare contigerit. iuriùmque & pertinentium eiusdē etiam auctoritate propria libere apprehendere, eiusque fructus, redditus, & prouentus in suos, & prædictarum Ecclesiarum vsus & vtilitatem conuertere valeat, vt præfertur, omniaque & singula supradicta ne suum debitum sortiantur effectum, minimè impedimentū aliquod præstetis, vel alicui, seu aliquibus publicè vel occultè, directè, vel indirectè quouis quæsito colore, vel ingenio, ipsum impedientibus detis, seu aliquis vestrū, det consilium, opem, vel fauorem. In quorum omnium & singulorum, &c. Dat. &c.

VNIONIS BENEFICII SIMplicis Parochiali exigui redditus.

FORMVLA LXXVI.

DRodericus, &c. Cùm in visitatione Ecclesiæ Parochialis Sancti N. loci N. nostræ Diœcesis Bracharensis, aliarùmque Ecclesiarum, & locorum piorum dicti loci per nos his elapsis diebus habita comperimus inter cætera, Parochialem ipsam adeò exiguos fructus habere, vt ex eis Parochus pro tēpore minimè sustētari possit, volentes pro munere nostro quantum possumus fructus dictæ Parochialis aliquatenus augere, vt etiam clericus veste talari, superpelliceo indutus Curato celebrāti ministrare possit, donec aliunde prouideri possit, pro commoda sustentatione Parochi, quemadmodum à Sacris Canonibus, & Sacro Concilio Trident. traditum est, ideò tam auctoritate dicti Sacri Concilij Trident. quàm nostra Ordinaria, & alias omni meliori modo, &c. interuenientibus quibuscunque solemnitatibus tam Iuris, quam facti etiam extrinsecis, in similibus requisitis, eidem Parochali vniuimus, & applicauimus, ac vnimus, & applicamus beneficium simplex Sancti N. situm in loco N. cum suis iuribus, & pertinentijs tam spiritualibus, quā tēporalibus, quod nūc tenetur, & possidetur à N. sine tamē prejudicio dicti possessoris, & sine diuini cultus diminutione. Committentes in virtute Sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis pœna quibuscumque clericis ciuitatis & Diœcesis nostræ in solidum, quatenùs ad omnem Parochi dicti loci N. requisitionem debeant cum nomine suo, & suorum successorū in dicta Parochiali, vel procuratorem suum, imponere & inducere in, & ad corporalem, realem & actualem possessionem, & tenutam dictæ Ecclesiæ simplicis Sancti N. iuriùmque & pertinentium eiusdem inductū manutenēdo, & defendēdo, amoto exinde quolibet alio detentore, quem & nos sine præiudicio actorum per præsentes amotum decernimus, & declaramus. In quorum fidem, &c.

Insuper statuit Concil. Trident. sess. 24. de reformat. c. 15. *in Ecclesis Catredralibus, & Collegiatis insignibus, vbi frequentes, adeòque tenues sunt præbendæ simul cum distributionibus quotidianis, vt sustinendo decenti canonicorum gradui pro loci, & personarum qualitate non sufficiant, licere Episcopis cum consensu Capituli aliquot simplicia beneficia, non tamen Regularia iis vnire. Cuius quidem decreti decisio ita intelligenda est, vt vnio fiat singulis præbendis distributiuè, non autē mēsæ Capitulari, vt est cōmunis Doctorū resolutio, secundum Gabr.* conf. 188. num. 3. & 4. lib. 2. *Gonzal. ad* reg. 8. *Canc.* glos. 37. num. 25. *Gare.* de benefit. par. 12. cap. 2. numer. 171. *Gratian.* discept. for. cap. 274. num. 34. *in fine*, *Rot.* decis. 565. p. 2. recent.

VNIONIS TENVIS PRÆBENdæ, dignitati Ecclesiæ Cathedralis faciendæ,

FORMVLA LXXVII.

DRodericus, &c. Vniuersis & singulis litteras præsentes nostras vnionis & incorporationis inspecturis, & lecturis, tam præsentibus, quàm futuris Salutem in Domino. Notum facimus, & attestamur, qualiter in generali visitatione per nos facta in nostra Ciuitate, & diœcesi Bracharensi, reperimus Ecclesiam, seu capellā sine cura sub inuocatione S. N. instructam & ædificatam in terra N. destitutam esse legitimo Rectore, quam Ecclesiam seu capellam, ad hoc vt seruitium dignitatis N. existentis in nostra Catredrali magis accrescat, & faciliùs supportari possit, prębēdę dictæ dignitatis N. & eius possessori, & successori pro tempore existenti, & legitimè intranti vnà cum iuribus, introitibus, redditibus, & prouentibus applicauimus, prout præsentium tenore applicamus, vnimus, annectimus, & incorporamus, illamque Ecclesiam, seu capellam, iura, introitus, prouentus, & redditus quomodolibet ad illam spectantes, & pertinentes, ex nunc, perpetuò, & in futurum prædictæ dignitati N. & eius præsenti, & pro tempore existenti possessori in præbendam conferimus, & assignamus. Decernentes, alteri cuicumque prouideri in futurum minimè posse, ac prouisiones quaslibet cassamus, irritamus, & annullamus, & irritas fore esse declaramus. In quorum omnium fidem, &c.

VNIONIS DVARVM CAPELlaniarum in Ecclesia Collegiata cum dismembratione fructuum alterius,

FORMVLA LXXVIII.

DRodericus, &c. Cùm in Ecclesia Collegiata S. N. oppidi N. huius nostræ diœcesis duæ adsint capellaniæ, vna sub inuocatione sancti N. quam olim obtinebat Presbyter N. & modo vacat per prouisionē eiusdem ad Ecclesiam Parochialem sancti N. altera verò sub inuocatione sancti B. quam olim obtinebat Presbyter N. & modò per ipsius obitū de mense Februarij proximè præteriti, nobis verè & personaliter residētib. ac Alternatiuæ beneficio gaudentibus, vacat, ambæ æqualis oneris & seruitij, Missas, videlicet celebrandi, & Horas Canonicas in choro recitandi, imparis tamen redditus, & valoris. Capellania enim sancti B. ad viginti, illa verò sancti N. ad triginta scutorum monetæ valorem ascendit. Propterea cupientes vt cultus diuinus augeatur, & ministri Ecclesiæ ad Dei seruitium magis animentur, cùm iuxta illud Apostoli, qui altari seruit de altari viuere debeat, nec vnus quidem esuriat, alius ebrius sit; statuimus, & decernimus, vt dicta capella sancti B. dismembretur, disuniatur, ac separetur, & dictæ capellæ sancti N. perpetuò vniatur, annectatur, & incorporetur, prout præsenti

tized by Google

senti decreto diuirembramus, disunimus, & separamus, & præfatæ capellæ sancti N. perpetuò vnimus, annectimus, & incorporamus; ita vt in futurum successores ad dictam capellaniam sancti N, redditus, fructus, prouentus, & emolumenta ad aliam capellam sancti B. spectantia, licitè ex nunc & in posterum habere, tenere, possidere, & frui valeant, prout in præmissis, & singulis omnibus, nostram auctoritatem pariter, & decretum interponimus, prædicto & omni alio meliori modo, &c. Volumus autem, quòd per huiusmodi vnionem, annexionem & incorporationem dicta capellania S. B. debitis non fraudetur Missis consuetis. In quorum fidem, &c. Dat. Bracharæ Augustæ, &c.

Vbi autem in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis insignibus, frequentes, adeoque tenues sunt prebendæ simul cum distributionibus quotidianis, vt sustinendo decenti Canonicorum gradui pro loco & qualitate non sufficiant, nec per vnionem aliquorum beneficiorum simplicium tenuitati huiusmodi prouideri possit, licet Episcopis cum consensu Capituli, & patronorum, si de iure patronatus laicorum sint, aliquibus ex iis suppressis, quarum fructus, & prouentus reliquarum prebendarum distributionibus quotidianis applicentur, eas ad pauciorem numerum reducere: ita tamen vt tot supersint, qui diuino cultui celebrando, ac dignitati Ecclesiæ commodè valeant respondere. Quæ quidem suppressiones, vt præfertur, factæ, ex quibuscumque prouisionibus, etiam vigore resignationis, aut quibusuis aliis derogationibus, vel suspensionibus tolli, seu impediri non poterint, vt clarè disponit Concil. Trid. sess. 24. de refor. cap. 15. Quare in hac materia Episcopus prouidere poterit in hunc qui sequitur modum.

SVPPRESSIONIS ALIQVArum prebendarum Ecclesiæ Collegiatæ insignis ob tenuitatem,

FORMVLA LXXIX.

DRodericus, &c. Cùm in visitatione insignis Collegiatæ Ecclesiæ S. N. oppidi N. huius nostræ diœcesis per nos iis elapsis diebus habita, compererimus, quindecim, adeòque tenues ibi esse præbendas simul cum distributionibus quotidianis, vt sustinendo decenti Canonicorum gradui pro loci &c. personarum qualitate non sufficiant, nec per valorem aliquorum beneficiorum simplicium huiusmodi tenuitati prohideri possit; Nos verò cupientes vt ministri Ecclesiæ ad Dei seruitium magis animentur, & competenti phanis ad psallendum in choro alliciantur, quod euenire non aliter posset, quàm si aliquæ ex dictis præbendis supprimerentur, quarum fructus & prouentus reliquarum prebendarum distributionibus applicentur: Nosque attendentes prædictum quindecim præbendarum numerum, qui ad præsens in dicta insigni Collegiata reperitur, posse ad decem reduci, cum quibus diuino cultui celebrando ac dignitati Ecclesiæ sine aliquo diuini cultus prejudicio responderi poterit, ideò Capituli ad hoc accedente consensu, quinque ex dictis quindecim præbendas primo loco per cessū vel decessum, aut alio quouis modo vacantes, extinguendas & supprimendas duximus prout per præsentes extinguimus, & supprimimus, illarūque fructus, & prouentus reliquarum decem prebendarum distributionibus quotidianis applicamus, tam auctoritate sacri Concilij Tridentini, quàm nostra Ordinaria, ac aliàs omni meliori modo, &cæter. declarantes, huiusmodi suppressionem sic vt præfertur factam ex quibuscunque prouisionibus, etiam vigore resignationis, aut quibusuis aliis derogationibus, vel suspensionibus tolli seu impediri non posse. In quorum omnium & singulorum fidem, &c. Dat. &c.

Vt per beneficiorum vniones seminariorum necessitati consulatur, commendat Concil. Trid. sess. 23. de reform. cap. 18. *vt Episcopi beneficia aliqua simplicia cuiuscunque qualitatis, & dignitatis fuerint, vel etiam prestimonia, seu prestimoniales portiones nuncupatas etiam ante vacationem, sine cultus diuini, & illa obtinentium præiudicio, seminariorum collegijs applicent, & incorporent; etiamsi talia beneficia sint reseruata, vel affecta, ita vt nec per resignationes ipsorum beneficiorum, vniones, & applicationes huiusmodi suspendi, vel vllo modo impediri possint, sed omninò quacumque vacatione non obstante, etiamsi in Curia effectum sortiantur. Vnde colligitur Episcopum ijs vnire non posse beneficia illa quæ personalem residentiam requirunt, qualia sunt Parochiæ, Canonicatus, & alia huiusmodi; sicut nec beneficia, reseruata, quando post eorum vacationem vnio fieret, vt clarè idemmet Concilij Tridentini decretum insinuat. Quare Episcopus vniones, seu applicationes Collegio seminarij facere poterit in hunc qui sequitur modum.*

VNIONIS, SEV APPLICATIonis beneficiorum Simplicium Collegio seminarij,

FORMVLA LXXX.

DRodericus, &c. Cùm iam diu seminarium Ecclesiasticum in hac Vrbe N. ex præscripto sacri Concilij Trid. fuerit erectum, neque redditus & annui prouentus eidem hactenus applicati ad eam summam perueniant quæ ad sustentandos centum eiusdem collegij alumnos sufficiat; vt Ecclesia quàm vberrimos in Domino fructus ex hoc seminario capiat, auctoritate eiusdem sacri Concilij Trid. Concilijque Prouincialis, ac etiam nostra Ordinaria, & aliàs omni meliori modo, &c. cum consilio RR. N. & N. deputatorum dicti seminarij ad præscriptum sacri Concilij Trident. electorum, &c. præsentium, &c. harum tenore eidem Seminario vnimus, & applicamus beneficia hæc simplicia in diœcesi nostra constituta, nempe beneficium simplex Sancti Nicolai, &c. & aliud beneficium simplex in Ecclesia sancti N. &c. Mandantes in virtute sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis pœna omnibus officialibus postis Ecclesiasticis ciuitatis & diœcesis nostræ N. in solidum, quatenus ad omnem requisitionem agentium pro d. eo seminario, debeant eos, vel aliquem eorum in solidum nomine dicti seminarij inducere in & ad corporalem, & actualem possessionem, & tenutam dictorum beneficiorum pro tempore vacantium, & inductum manutenēdo, & defendendo; amoto, seu amotis quocumque seu quibuscumq. detētoribus, faciantq. dicto seminario, seu pro eo agentibus de quibuscumq. fructibus, decimis, prouentibus, & obuentionibus dictorum beneficiorum à quibuscumque debitoribus pro tempore debitis integrè respondere; fraude, & cauillatione cessantibus quibuscunque. Et hęc omnia sine præiudicio nunc possidentium, & sine diuini cultus diminutione, & ad præscriptum dicti Concilij, & aliàs omni meliori modo, &c. In quorum fidem, &c.

CIR-

CIRCA VARIA.

CVM Tridentini Concilij decreto ſeſſ. 25. in decreto de inuoc. et. venerat. & reliq. ſanct. *ſtatutum ſit, nulla admittenda eſſe noua miracula, niſi recognoſcente, & approbante Epiſcopo, qui ſimul atque de ijs aliquid compertum habuerit, adhibitis in conſilium Theologis, & alijs pijs viris, ea faciat quæ veritati & pietati conſentanea iudicauerit, ideò formulam facultatis aſſumendi informationes de veritate miraculorum, hic inſerere operæ pretium duxi, in hunc qui ſequitur modum.*

FACVLTATIS ASSVMENDI informationes de veritate miraculorum,

FORMVLA LXXXI.

DRodericus Dei, & Apoſtolicæ Sedis gratia Archiepiſcopus ac Dominus Bracharæ, Hiſpanariarumque Primas, &c. dilectis noſtris in Chriſto Reuerendis N. N. & N. Salutem in Domino. Cùm ad aures noſtras deuenerit, in oppido N. noſtræ Bracharenſis diœceſis, ad imaginem Beatiſſimæ Virginis Mariæ de N. nuncupatæ, à nonnullis diebus citrà, magnum fieri concurſum populi ſub eo prætextu quòd aliquot ibi edita fuerint, & in dies edantur miracula; volentes eaquæ poſſumus diligentia & ſolicitudine, quemadmodum ex S. Concilij Tridentini decreto tenemur, de ipſorum miraculorum veritate inquirere, vobis de quorum ſolertia, pietate, & fide plurimum confidimus, committimus, & mãdamus, vt ad locum ſupraſcriptum accedatis, aſſumpto vobiſcũ aliquo notario, omni diligentia, & indagine de præmiſſis informationes aſſumatis, & ad nos referatis, vt quid deinceps ſentiendum ſit cum Theologorum, & aliorum piorum virorum conſilio deliberare valeamus. Dantes vobis harum ſerie facultatem quaſcumque cuiuſuis gradus, & conditionis perſonas ad perhibendum ſuper præmiſſis veritatis teſtimonium, omnibus remedijs de iure opportunis cogendi, ac interim etiam populi concurſum, quatenus vobis expedire videatur, etiam per cenſuras Eccleſiaſticas prohibendi, ac reprimendi, aliàque faciendi, gerendi, & exequendi, quæ in præmiſſis, & circa ea neceſſaria fuerint, ſeu quomodolibet opportuna. In quorũ fidem, &c. Dat. Bracharæ Auguſtæ die... Menſ... Ann...

ATTESTATIONIS PAVPERTATIS pro ijs, qui ob illam in Romana Curia diſpenſationem Matrimonialem impetrare intendunt,

FORMVLA LXXXII.

NOs N. Vicarius generalis pro Illuſtriſſimo & Reuerendiſſimo Domino, D. Roderico à Cunha Archiepiſcopo ac Domino Bracharæ Auguſtæ, Hiſpaniarumque Primate, &c. Notum facimus, & atteſtamur, nobis conſtare per teſtes fide dignos, ac iudicialiter examinatos, N. & N. huius noſtræ diœceſis eſſe pauperes, & miſerabiles, ſuâque induſtria, ac labore quotidiano victum quærere, & hac de cauſa dictum N. non poſſe accedere ad Curiam Romanam, & pro veritate, & ad inſtantiam dictorum præſentes manu noſtra firmatas, & ſigillo quo in ſimilibus vtimur, munitas fieri iuſſimus. Dat. Bracharę Auguſtæ die... Menſ.. Ann... Ego N. Notarius Apoſtolicus ſuſcripſi.

FACVLTATIS PROFANANDI Eccleſiam ratione vnionis faciendæ.

FORMVLA LXXXIII.

DRodericus, &c. Dilecto nobis in Chriſto Reuerendo N. Salutem in Domino: his noſtris litteris tàm auctoritate noſtra Ordinaria, quàm etiam vigore Sacri Concilij Tridentini, aliarumque facultatum Apoſtol. nobis deſuper conceſſarum, aliaſque omni meliori modo, iure, via, cauſa & forma, quibus melius, & validius poſſumus, licentiam, & facultatem tibi concedimus, profanandi Eccleſiam S. N. monaſterij N. per nos ſuperioribus diebus ſuppreſſi, ad effectum, vt hæc quoque Eccleſia incorporari poſſit alijs dicti monaſterij ædibus, cum licentia & decreto noſtro nuper N. per N. venditis, ombimodaſque vices noſtras tibi in præmiſſis, & circa præmiſſa committimus, & delegamus. In quorum fidem, &c.

ASCENSVS DONATIONIS iuriſpatronatus.

FORMVLA LXXXIV.

DRodericus, &c. Aſſentimur, & aſſenſum præſtamus donationi iuriſpatronatus facte per Magnificũ N. conſtito iam nobis ex actis noſtræ Curiæ, prædictum N. donantem tempore donationis fuiſſe legitimum patronũ iuriſpatronatus, vt ſuprà donati, ſaluis tamen iuribus tertij, ſi tempore datæ alteri legitimè ius quæſitum fuerit, &c. In quorum fidem &c. Dat. &c.

FACVLTATIS CONSTRVENDI oratorium ſimplex in quo celebretur.

FORMVLA LXXXV.

DRodericus, &c. Dilecto nobis in Chriſto N. loci N. huius noſtræ diœceſis, Salutem in Domino.

Tuo

Tuo desiderio annuentes, vt in eo loco oratorium sub inuocatione sancti N. cum vnico altari, super quo celebrari exinde possit extruere valeas, quod situ... & alia requisita habeat ad præscriptum institutionis fabricæ Ecclesiæ de Ecclesiis simplicibus, oratorijs, & capellis, in quibus Missæ sacrũ aliquando fieri consueuit, tibi facultatem concedimus, & impartimur, accedente tamen consensu Parochi, & sine Parochialis Ecclesiæ præiudicio, & quòd super eius altare minimè celebretur, nisi eo oratorio, prius visitato, & iterum ea de re facultate à nobis in scriptis obtenta. In quorum fidem, &c. Dat. &c.

FACVLTATIS CONCESSÆ Episcopo munera Pontificalia exercendi in aliena diœcesi absente illius Episcopo,

FORMVLA LXXXVI.

PErillustri & Reuerendissimo in Christo Patri Domino N. Dei & Apostolicæ Sedis gratia Episcopo N. Salutem in Domino. Cum ob diuturnam absentiam, & itineris distantiam, quibus nos à ciuitate nostra Bracharensi detinemur, munera Pontificalia clero, & populo Bracharensi minimè exhibere possimus, ne propterea Ecclesia debitis ipsis muneribus, & obsequijs spiritualibus destituatur, quantum cum Domino licet, prouidere cupientes quæ ad Dei honorem, & animarum salutem, & diuini cultus augmentum pertinent, Reuerendissimam Dominationem vestram etiam atque etiam rogamus, & in Domino requirimus, quatenus postquam per dictam ciuitatem ei iter facere contigerit, dignetur in die Cœnæ Domini proximè ventura olea Catechumenorum & infirmorum, ac Chrismatum benedicere, & consecrare, & in die Sabbati sancti proximè futuri sacram Ordinationem in Cathedrali, vel alia Reuerendissimæ Domin. Vestræ bene visa Ecclesia dictæ ciuitatis celebrare, & primam Tonsuram, minoresque & maiores, etiam Presbyteratus Ordines diœcesanis, & exteris, ac etiam Regularibus clericis conferre, debitas litteras dimissorias à suis Ordinarijs & Superioribus habentibus, aliàs tamen à nobis approbatis, conferre; Ecclesias, cœmiteria, & altaria consecrare, & pollutas, seu pollutam reconciliare; Sacramentum Confirmationis etiam in Parochialibus Ecclesijs ministrare; campanas, corporalia, palas, & alia Ecclesiastica paramenta benedicere, Calicesque ac patenas consecrare: seruatis tamen in præmissis ijs, quæ hoc de genere à sacris Concilijs, & Romano Pontificali præscripta sunt. Pro quibus omnibus muneribus, & eorum quolibet exercendo amplitudini tuæ facultatem concedimus, &c. vltra beneplacitum nostrum non valituram. In quorum fidem &c. Dat. &c.

LICENTIÆ PAROCHO Concedendæ se absentandi per triginta dies.

FORMVLA LXXXVII.

DRodericus, &c. Dilecto nobis in Christo Presbytero N. Rectori Parochialis Ecclesiæ S. N. Salutem in Domino. Quia nobis significasti, legitimam causam, qua per aliquos dies à Parochia tua abesse, possis licentiamque petijsti, dummodo interim de substituto idoneo, & à nobis approbato primũ prouideas, quod ab Ecclesia tua possis abesse per dies triginta, qui à præsentium data initium capiant, his litteris facultatem concedimus; durante tamen absentia, vt Missæ Sacrificium offerre possis, fidem præsenti scripto facimus, te nulla Ecclesiastica censura esse innodatum, nec de aliquo crimine, quod sciamus, ad præsens inquisitum, vel diffamatum, sed bonis moribus præditum. In quorum fidem & cæt. Dat. & cæt. *Vide Concil. Bracharen. 3. V. act. 3. cap. 7.*

ATTESTATIONIS NATALIVM, morum, & professionis Fidei,

FORMVLA LXXXVIII.

DRodericus, &c. vniuersis, & singulis præsentes litteras inspecturis, lecturis, & audituris, Salutem in Domino sempiternam. Ad habendam de fide, moribus, doctrina, ætate, & natalibus certam scientiam dilecti nobis in Christo N. clerici Bracharensis pro parte illius requisiti fuimus, vt expetitam super his inquisitionem facere dignaremur. Nos huiusmodi honestæ requisitioni annuere volẽtes, prouidos viros Reuerendos Doctores N.N. & N. quorum fidem, religionem, & animi integritatem probatam habemus, seorsum super vita, moribus, ætate, religione, & natalibus præmissis medio iuramento examinandos coram nobis duximus, & deinde collectis singulorum depositionibus, comperimus, præfactum N. esse ætatis circiter triginta annorum, clericali caractere insignitum, & in quatuor minoribus Ordinibus ritè constitutum, legitimis natalibus ortum, honestis moribus præditum, nec vlla prorsus hæresis labe pollutum, sed in communione fidelium, qui sanctam Catholicam, & Apostolicam Romanam Ecclesiam profitentur, constanter vixisse, & viuere, ac proinde nec parentibus vlla hęresi, aut perfidiæ legitima infamia maculatis procreatum, illumque in celebri Conimbricensi Academia in iure Canonico laureatum esse; inde subiectos de Fide articulos illi coram nobis genibus flexis præsentibus probis viris Reuerendis N. & N. testibus ad hęc vocatis, & specialiter rogatis legendos, & profitendos iuxta Bullam fœlicis record. Pij Papæ IV. tradidimus, quibus, ad vnũ alta & intelligibili voce perlectis, & professis, se illa omnia & singula, sicut scripta sunt, omni tẽpore seruaturũ iureiurando promisit, & affirmauit in hunc qui sequitur modum, videlicet. Ego N. firma fide credo &c. In quorum fidem, &c. Dat. &c.

ACCEPTATIONIS ALTERnatiuæ,

FORMVLA LXXXIX.

DRodericus, &c. beneficium, & gratiam Alternatiuæ per regulam Cancellariæ Apost. à S. D. N. D. Vrbano diuina prouidentia Papa VIII. nuper concessam & promulgatam Romę in eadẽ Cãcellaria Apost. debita qua decet reuerentia, & gratiarum actione acceptare volentes, & intendentes, harum serie animum & voluntatem nostram declarantes, præ-

ſatam gratiam Alternatiuæ acceptamus, ac ea vti velle declaramus. In quorum fidem, & teſtimonium præmiſſorum præſentes noſtras iuxta præfatæ regulæ diſpoſitionẽ patentes litteras manu noſtra propria ſubſcripſimus, & noſtro in ſimilibus ſolito ſigillo imprimi, ac per infraſcriptum ſecretarium noſtrum ſcribi iuſſimus, & ad R. eiuſdem S. D. N. Papę Datarium tranſmitti curauimus. Datum, &c. *Ponit Fuſc. de Viſitat. libr. 2. capitulo 28. num. 33.*

Quibus miſſis & recognitis à R. D. Datario ſolet addi fides, eas fuiſſe adnotatas in Cancellaria, & poſſe acceptantem vti Alternatiua, ſub hac forma. Pro parte Reuerendiſſimi D. N. Epiſcopi N. præſentatæ, & recognitę fuerunt litteræ acceptationis gratiæ Alternatiuæ menſium conceſſæ à S. D. N. D. Vrbano diuina prouidentia Papa VIII. Epiſcopis apud ſuas Eccleſias verè & perſonaliter reſidentibus. In quorum fidem, &c. N. Datarius.

ACCEPTATIONIS EIVSDEM Alternatiuę.

FORMVLA XCI.

D. Rodericus, &c. Cùm iam diuino munere, vt tenemur, in noſtra Eccleſia perſonaliter reſideamus, habeamúſque notitiam regulę S. D. N. D. Vrbani diuina prouidentia Papę VIII. de Alternatiuæ gratia acceptanda ab Epiſcopis apud eorum Eccleſias, ſeu in eorum Diœceſibus verè, & perſonaliter reſidentibus, vt de omnibus, & quibuſcumq. beneficijs Eccleſiaſticis, cum cura, & ſine cura, ſecularibus, & Regularib. ad liberã diſpoſitionem, ſeu præſentationem, vel electionem pertinentibus, quæ in menſibus Februarij, Aprilis, Iunij, Auguſti, Octobris, & Decembris quomodocumque vacantibus, Epiſcopi ipſi, ſicut præmittitur, reſidentes, liberè diſponere valeant, prout in dicta regula latiùs continetur, cuius exemplum vidimus, & perlegimus, in qua etiam decernitur, vt Epiſcopo, qui Alternatiuæ prædictę gratiam acceptare voluerit, acceptationem huiuſmodi per patentes ſuas litteras, ipſaſque ad R. D. eiuſdem S. D. N. Papæ Datarium tranſmittere teneatur; Alternatiuæ gratiam prædictam per præſentes litteras patentes omni meliori modo, via, & iure, quibus meliùs, & efficaciùs debemus, & poſſumus, cum ſuis omnibus, & ſingulis conditionibus, limitationibus, & requiſitis, & aliam quam forte ſucceſſores, Summi Pont. conceſſerint, & publicari fecerint, acceptamus. Et ſic has noſtras patentes litteras manu noſtra ſignatas, & noſtro ſigillo munitas, per noſtrúmque infraſcriptum Cancellarium ſubſcriptas, ad R. D. Datarium præfatum, tranſmitti mandamus. In quorum fidem, &c.

DEPVTATIONIS VICARII Generalis Epiſcopi,

FORMVLA XCII.

Poſui ſuprà allegat. 54. num. 56.

DEPVTATIONIS VICARII Generalis à Capitulo Sede vacante,

FORMVLA XCIII.

Poſui ſuprà allegat. 54. num. 159.

EDICTI PRO VISITATIONE Cathedralis.

FORMVLA XCIV.

D. Rodericus, &c. Salubre Viſitationis munus ad ſacrorum Canonum, & Sacri Concilij Tridentini præſcriptum ingredi, ac perficere cupientes, congruum fore exiſtimauimus, à noſtra Metropolitana Eccleſia incipiendum, &c. Hoc igitur præſenti edicto ad omnium notitiam deducimus, nos craſtina die, diuina adiutrice gratia xi huius menſis poſt Miſſarum ſolemnia viſitaturos dictam noſtram Metropolitanam Eccleſiam. Monemus itaque omnes RR. Decanum Dignitates, Canonicos, Quartanarios, Presbyteros, Clericos, cæteraſque perſonas Eccleſiaſticas quocumque nomine nuncupatas, dictę Eccleſiæ inſeruientes, vt præparent ſe, vel eorum quemlibet ad hanc viſitationem recipiẽdã, & oſtendãt eorum Ordinum Bullas, ſuorum omnium beneficiorum titulos, diſpenſationes, ſtatuta Eccleſiæ prædictæ, obligationum onera, inuentarium præterea bonorum, iurium, & reddituum ad eos & eorum Capitulum, & Eccleſiam præfatam quomodolibet ſpectantia, cum nota diſtincta inſtrumentorum, aliarúmque publicarum ſcripturarum, ac repertorium mobilium; viſitationi prædictæ conueniant, & interſint quouſque illa perfecta fuerit, ſub pœnis noſtro arbitrio reſeruatis. Et ne ignorantiæ cauſa ab aliquo allegari poſſit, volumus, præſentes has noſtras litteras in valuis Metropolitanæ prædictæ affigi, vt per affixionem illarum omnes citentur, ac teneantur ac ſi perſonaliter moniti, requiſiti, ac citati eſſent. In quorũ fidem præſentes noſtras litteras propria manu ſubſcripſimus, noſtrò̀que ſigillo muniri iuſſimus Dat. Bracharæ Auguſtæ, &c.

ERECTIONIS CONFRATERnitatis,

FORMVLA XCV.

DRodericus, &c. Vniuersis, & singulis has præsentes litteras inspecturis, ac lecturis, Salutem in Domino sempiternam. Significamus, qualiter pro parte R.P. Guardiani & Fratrum Ordinis N. Ecclesiæ S. N. fuit nobis præsentata supplicatio quædam, ad effectum intus dictam Ecclesiam S. N. construendi, & ædificandi Capellam vnam sub inuocatione Cõceptionis Beatissimæ Virginis, ad honorem omnipotentis Dei, & remissionem peccatorum populi, cum potestate erigendi Cõfraternitatem, ac librum conficiendi, & in eo adscribendi omnes Confratres dictæ Confratriæ adscribi volentes. Nos enim huiusmodi attendentes supplicationi non esse denegandum assensum, tenore præsentium licentiam cõcedimus, & impartimur prædicto R. P. Guardiano, & Fratribus eiusdem Ecclesiæ S. N. Ordinis N. erigendi, construendi, & ædificandi prædictam Capellam intus præfatam Ecclesiam, sub inuocatione Conceptionis B. Virginis, illámque cum campanili, campanis, cæmeterio, calicibus, patenis, ornamentis, & paramentis Ecclesiasticis in ea existentibus, iuribus, & pertinentijs Ecclesiæ prædictæ, accipiendi, & gaudendi omnibus, & singulis priuilegijs, prærogatiuis, immunitatibus, exẽptionibus, indulgentijs, indultis, & gratijs solitis, & cõsuetis, ac etiã à nobis concedendis, s. quadraginta diebus indulgentiarum, si quos habet tam Capella ipsa, quam prędicta Confratria, & in prædictis & circa prædicta nostrũ assensum pariter, & consensum impartimur. Mandantes prædictis omnibus, & singulis Abbatibus, Vicarijs, Rectoribus, Presbyteris, & Clericis nostræ iurisdictioni subiectis, sub pœnâ excommunicationis, quàliter prædictum R. Guardianum, & Fratres circa præsentem erectionem, ac constitutionem dictæ Capellę Confraternitatis construendæ intus prædictam Ecclesiam non impediant, & molestent; & qui in dicta die præsentes erunt, gaudeant prędictis indulgentijs à nobis cõcessis. Imò omnem auxilium, consilium & fauorem præstent, amotò exinde quolibet alio illegitimo detentore, prout nos per præsentes amouemus. Contradictores quoque & rebelles per censuras Ecclesiasticas compescendo. In quorum omnium, & singulorum fidem, &c.

ASSENSUS ERIGENDI Confraternitatem,

FORMVLA XCVI.

VT diuinus, cultus, & Christi fidelium deuotio quotidiè magis, ac magis in Oppido N. huius Bracharen. Diœcesis augeatur, concedimus petitam licentiam, vt super vno ex altaribus Parochialis Ecclesiæ S. N. erigi possit Confraternitas sub inuocatione S. N. accedente tamen & saluo sẽper S. D. N. diuina prouidẽtia Papæ N. Sanctæ Sedis Apostolicæ auctoritate, consensu, & beneplacito, &c.

ASSENSVS CREANDI, SEV fundandi Hospitale.

FORMVLA XCVII.

DRodericus, &c. Viso supradicto Memoriali nobis porrecto super creatione, seu fundatione faciendæ cuiusdam Hospitalis in Oppido N. huius nostrę Diœcesis, dictæ fundationi, & creationi nostrum consensum, assensum, & beneplacitum præstamus, extra tamen præiudicium iurium Episcopalium, & Ecclesiæ Parochialis, intra cuius fines erigetur, eique sic erecto omnia priuilegia, immunitates, & exemptiones impartimur, quæ alijs Hospitalibus de iure competunt cum facultate construendi altare, seu Capellam ad effectum celebrandi, iuxtà mentem testatoris, necnon campanilia extruendi, & campanas retinendi, & pretereà sepulturam ædificandi, pro fatore, eiúsque hæredibus, & successoribus, eiusdemq. Hospitalis, bonorum, & introituum magistrum, & administratorem constituimus oratorem, eiusque hæredes, & successores, quatenùs iuris fuerit, qui debeant facere inuentarium dictorum bonorum, & introituum, atque promittere, & iurare in manibus nostris, & successorum nostrorũ, de vtilia faciendo, & inutilia prætermittendo, rationẽmque de administratis fideliter reddendo nobis, & successoribus nostris pro tempore, seu alijs de nostro, seu successorum ordine, singulis annis, & totiès quoties nobis videbitur, cum reliquorum restitutione. In quorum fidem, &c.

MONITORIALIVM AD FINEM reuelationis pro rebus deperditis.

FORMVLA XCVIII.

DRodericus, &c. Vniuersis, & singulis RR. DD. Abbatibus, Prioribus, Plebanis, Rectoribus, Vicarijs perpetuis, Capellanis, Clericis & Officialibus quarumcumque Ecclesiarum per Ciuitatem, & Diœcesim Bracharen. Salutem, & mandatorum nostrorum Obedientiã. Expositum nobis nuper est per N. loci N. quòd nonnulli iniquitatis filij, quos prorsus ignorat, ceusũ, terras, domos, possessiones, bona mobilia, & immobilia, scripturas publicas, & priuatas fidem tamen facientes, ac iura, necnon pecuniarum summas, auri, & argenti quantitates, iocalia, domusque supellectilia magni momenti, ad prædictum exponentem, seu alios legitimè spectantia subtraxerunt, ac temerè occuparunt, eáque malitiosè occultasse, & occultè, ac indebitè detinere præsumpserunt, & præsumunt; ex quo exponenti grauia damna valorem quinquaginta scutorum excedẽtia, nequiter intulerunt in animarum suarum periculum, & prædicti exponentis non modicum detrimentum; super quibus petitũ fuit per nos de Ecclesiastico remedio prouideri. Quapropter vobis omnibus & singulis supradictis, ac vestrum cuilibet in virtute Sanctæ obedientiæ damus in mandatis, quatenus ad omnem instantiam supradicti exponentis in vestris Ecclesiis corã populo in eis ad diuina audienda, seu alias legitimè congregato, ipsum populum, ac omnes bonorũ, & rerũ huiusmodi detentores, ac illorum celatores, ac alias scientiã habentes, ac damnorum dilatores occultos ex parte nostra publicè moneatis, & requiratis, vt infra terminum quindecim dierum à die primæ monitionis nostræ huiusmodi inciendorum, quorum quinque pro primo, quinque pro

secundo, & reliquos quinque dies pro tertio, vltimo, & peremptorio termino, ac monitione Canonica assignamus, & vos assignetis eisdem, dicto exponenti supradicta indebite occupata, & detenta restituant; occultatores verò, & illa scientes reuelent: & si quid infra dictum tempus non adimpleuerint, ex nunc contra eos generalem excommunicationis sententiam in forma Ecclesiæ consueta proferatis. In quorum fidem, &c. Dat. Bracharæ Augustæ, &c.

Facta monitione inter Missarum solemnia vulgari lingua iuxta formam Monitorialis huiusmodi tribus Dominicis continuis, nullòque reuelante, solet vicarius concedi licentia fulminandi sententiam in Synodo celebrata.

DEPVTATIONIS VICARII Foranei,

FORMVLA XCIX.

DRodericus, &c. Dilecto nobis in Christo R. N.... Cupientes in oppido N. nostræ Diœcesis de idonea persona prouidere, quæ Vicariatus foranei officium in omnibus ad huiusmodi munus spectantibus benignè pro totius Cleri, & populi quiete, & salute, exercere possit, non valentes propter arduæ, variaque negotia, ac distantia locorum, Nos & Vicarius noster generalis, personaliter vbique locorum, prout optaremus, interesse, propterea de tua circumspecta fide, prudentia, probitate, & integritate, auctoritate qua fungimur, in prædicto oppido te in Vicarium foraneum, cum omnibus honoribus, oneribus, emolumentis, & præeminentiis in forma solitis & consuetis per præsentes facimus, constituimus, & deputamus ad nostrum beneplacitum. Cum potestate omnes deprauatos mores in personis Ecclesiasticis tibi subditis corrigendi, & emendandi, informationes ad instantiã partis, vel ex officio contra illos, & in crimine concubinatus, blasphemiæ, & aliorum spiritualium, vel mixti fori delictorum, etiam contra laicos capiendi, processus formandi, & vsque ad sententiam definitiuã exclusiue in omnibus causis procedendi, illosque formatos ad nos originaliter transmittendi, præcepta Canonicis, & Presbyteris, & cæteris Ecclesiasticis personis tibi subiectis sub pœnis tibi bene visis de se ad nos præsentando faciendi, non parentes carcerandi, in causis ciuilibus vsque ad summam scutorum..... in exequiis verò, & in quibus non est tela iudiciaria, seu decretum definitum non est interponendum vsque ad quamlibet summam cognoscendi & terminandi; festiuitates, & alia quæ mandat & præcipit Sancta Mater Ecclesia seruato mandandi, reliquaque omnia faciendi, gerendi, & exercendi, quæ similes Vicarei foranei facere, gerere, & exercere solent. Mandantes omnibus & singulis Canonicis, Presbyteris, Clericis, cæterisque ad quos spectat, vt te in Vicarium foraneum, vt supra recipiant, admittant, recognoscant, & obediant, sub pœna scutorum auri in auro quingentorum, & in subsidium excommunicationis. In quorum fidem has præsentes manu nostra subscriptas, & nostro sigillo solito munitas fieri fecimus. Datum Bracharæ Augustæ, &c.

HABENDI SYNODVM DIOECESANAM IVXTA PONTIFICALE ROMANVM,

FORMVLA C.

EPiscopi singulis annis, quemadmodum à Sacro Concilio Trident. præcipitur, Synodum Diœcesanam habere, & illud anni tempus (hoc est infra octauam Pentecostes) in hac functione eligere debent, quo impediri minùs Parochi possint, cæterique Diœcesani clerici, & ob dierum longitudinem plura simul negotia expediri, & absolui valeant, ne Ecclesiæ Parochorum præsentia diutiùs careant. Constituto igitur tempore celebrandæ Synodi, illud ex ipsius indictione de more promulgata & affixa publicare debebit in hunc qui sequitur modum:

INDICTIO SYNODI DIOECESANÆ.

DRodericus à Cunha Dei & Apostolicæ Sedis gratia Archiepiscopus ac Dominus Bracharæ, Hispaniarumque Primas, &c. Cùm pro nostri Archiepiscopalis officij munere & antiquorum, ac in Sacri Concilij Trident. editorum Canonum obseruatione ad modorandos mores, corrigendos excessus, controuersias componendas, aliaque à Sacris Canonibus permissa Diœcesanam Synodum habere debeamus. Omnibus igitur cuiuscumque Ordinis clericis, qui Canonum iure, vel Ecclesiasticis Sanctionibus, vel Tridentini Concilij decreto, vel consuetudine, atque ratione Synodo prædictæ interesse debent, nota sit huiusmodi celebratio, ne aliqua ignorantia excusari possint; Vniuersos & singulos prædictos per hoc nostrum edictum, quod ad loca solita affigi & promulgari iussimus, monemus in Domino eisdemque in virtute sanctæ obedientiæ, ac sub pœnis Sacrorum Canonum à iure constitutis omninò iubemus, vt præfixta die, quæ erit..... summo mane ad Synodum prædictam, quam in nostra Archiepiscopali Ecclesia celebrabimus superpelliceis mundis, & alijs requisitis conueniant; indèque ne cuiquam discedere liceat, nisi impetrata à nobis facultate sub dictis pœnis, vt ope Dei atque auxilio ea pertractemus, ac promulgemus, quæ ad animarum salutem, cleriique disciplinam, & diuini cultus incrementum, totiusque Diœcesis reformationem pro temporum ratione pertinere, ac spectare censebimus. In quorum fidem, &c. Dat. Bracharæ Augustæ, &c.

Præter

Præterſupradictam publicam indictionem aliquando Epiſcopus clerum Diœceſis litteris, & monitionibus certiorem facit, vt ſedulo ſe præparare debeant, ac remoto penitùs omni terreno affectu ſtatum Eccleſiarum ſuarum conſiderare, & quæ illis ad amplificandum diuinum cultum, ac populorum ſuorum ſalutẽ neceſſaria ſunt, adnotare poſſint. Et antequàm Synodus inchoetur, proponetur Tabella, in qua præter Secretarium Synodi, Syndicum, Magiſtrum cæremoniarum, & alios, qui particularia in Synodo exercere munera ſolent, nomina deputatorum quorundam officialium, quibus indigere magis poſſunt clerici, promulgantur in hanc formam:

Admodum R. N. Vicarius generalis, vnà cum R. N. & N. &c. audient querelas, ſi quæ deferentur, & abſentium excuſationes in loco... hora.... quotidie, hoc Synodi tempore. Promotor erit N. Syndicus erit N. Secretarius erit N. Magiſter cæremoniarum N. notarij ſunt N. & N. &c.

Summo mane præſtituto die..... Synodo prædicta intereſſe debentes in Cathedralem Eccleſiam conuenire debent, eo habitu, ſine indumento, eoque cultu corporis, qui deceat Eccleſiaſticos viros ad tuendam non minùs exemplo, quàm opere hanc ſacram, & antiquo Eccleſiæ Sanctæ ritu obſeruatam actionem. Itaque veſtes habeant uſque ad talos demiſſas, ſuperpellicea munda, birreta, non autem pileos, coronam in capite qua appareat, & Ordinibus Eccleſiaſticis congruentem, barbam & capillos modeſtè compoſitos, & cætera quæ in aliis Synodalibus conſtitutionibus decreta ſunt, vt muneris & ſtatus Eccleſiaſtici grauitatem, & ſanctitatem in omni re præ ſe ferant.

Vniuerſi & ſinguli prædicti cum cruce, ſuperpelliceis, almutijs, aliſque conſuetis pro vniuſcuiuſque gradu, & conditione Eccleſiaſticis indumentis, ad Archiepiſcopales ædes ſe appropinquantes, & Illuſtriſſimum D. Archiepiſcopum cappam Pontificiam indutum comitantes, proceſſionis ritu ad ipſam Eccleſiam pergunt. Eam ingreſſus Illuſtriſſimus aqua benedicta cleri, vt moris eſt, aſpergit: genuflexus ante Sãctiſſimum Sacramentũ in faldiſtorio ad id parato paululum orat. Accedit ad Altare maius, vbi in alio faldiſtorio ſub umbella ſimiliter parato ſedet. Clero interim loca à Magiſtro cæremoniarum, aliiſque deputatis aſſignantur. Poſtea Illuſtriſſimus Archiepiſcopus ſurgens incipit Tertiam, & reliqua tam ab ipſo, quàm ab aliis miniſtris peraguntur, quæ in Pontificali Romano de Miſſa ſolemni Pontificali habentur; Miſſa vero de Spiritu Sancto ſolemnis celebratur ab Illuſtriſſimo Archiepiſcopo. Intra cuius ſolemnia poſt Euangelium habetur concio ab aliquo canonico Cathedralis, ſeu alio ex clero ad id deputato, & Illuſtriſſimus Archiepiſcopus in fine Miſſæ præbet clero Sacram Communionem.

Expleta Miſſa eidem Illuſtriſſimus Archiepiſcopus planetam exuit, pluuiale ſumit, incipit Antiphonam Exaudi nos, *& reliqua proſequitur prout in Pontificali, in ordine ad Synodum celebrandam, hoc eſt Pſalm.* Saluum me fac Deus. *Orationem* Adſumas. *Orat.* Omnipotens. *Litanies Orat.* Da quæſumus, *& Euangelium, vt in libro Pontif. Poſt hæc Illuſtriſſimus Archiepiſcopus intonat;* Veni creator Spiritus *vt ibidem Hymno hoc dicto Sedente eodem Archiepiſcopo incipit proceſſio cleri, qua peracta, reuerſi omnes ad Eccleſiam Cathedralem in locis ſibi aſſignatis ſine ſtrepitu, & tumultu ſedent, vniformi ſpiritu Deum rogãtes, vt Synodalem actionẽ ſuæ gratiæ fauore proſequi dignetur, & Illuſtriſſimus Archiepiſcopali pluuiali & ſtola indutus cũ Mitra ſedens in faldiſtorio ante medium Altaris habet ſermonem, ita commendans.*

Quoniam verò veteris inſtituti ſolemniſque ritus eſt in huiuſmodi Synodali conuentu pro publicis rebus orationem fieri, ideò in omni prece, & à Sacerdotibus, præſertim in Miſſæ Sacrificio his Synodalibus diebus ab Deũ orationem adhiberi edicimus; Pro S. D. N. D. Vrbano diuina prouidentia Papa VIII. pro Sereniſſimo Rege noſtro Philippo; pro pace, & concordia inter Principes Chriſtianos; pro omni miniſterio noſtro Epiſcopali, præſertim in hac rerum Synodalũ tractatione; pro Chriſtianæ diſciplinæ, Cleri, populique conformatione & profeſſione in ciuitate, & Diœceſi noſtra; pro miniſtris noſtris, quos in huius Ciuitatis, & Diœceſis nobis commiſſæ culturam adhibemus.

Poſtmodum Archidiaconus ad eundem Archiepiſcopũ accedens genuflexus accipit decreta Concilij Tridentini, & alta voce è ſuggeſtu legit decretum Concilij Trident. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 2. *de Synodo celebranda in hæc verba:*

Prouincialia Concilia, ſicubi omiſſa ſunt pro moderandis moribus, corrigendis exceſſibus, controuerſiis cõponendis, alijſque ex Sacris Canonibus permiſſis renouentur, &c. Synodi quoque Diœceſanæ quotannis celebrẽtur, ad quas exempti etiam omnes, qui aliàs ceſſante exemptione intereſſe deberent, nec Capitulis generalibus ſubduntur, accedere teneantur, ratione tamen Parochialium, aut aliarũ ſeculariũ Eccleſiarum etiã annexarum debeant ij qui illarum curam gerunt, quicumque illi ſint, ſynodo intereſſe. Quòd ſi in his tam Metropolitani, quam Epiſcopi, & alij ſupraſcripti negligentes fuerint, pœnas ſacris Canonibus ſancitas incurrant. *Hactenus Concil. Trident.*

Tum legit ſequentia decreta.

DECRETVM QVOD IN SYnodo nulli præiudicetur in Sedendo.

DEcernimus, & ſtatuimus ſi cui in hanc Synodum admiſſo contigerit ſuo loco non incedere, vel non ſedere, aut alium quempiam actum in eo gerere, non ideò cuiquam ius acquiri, aut acquiſitum eſſe, nihilque de huiuſmodi Iure, aut poſſeſſione detrahi, ſed omnia in eodem ſtatu permanere in quo ante hanc Diœceſanam Synodum reperiebantur.

Idem Archidiaconus legit, dicens:

DECRETVM DE QVERELIS, & excuſationibus audiendis.

STatuimus item, & decernimus, ne ſingulorum cauſæ grauiorum rerum curſum impediant, aut retardent, vt ſi qui erunt, qui accuſationes, & querelas deferre voluerint, aut etiam abſentium excuſationes ad nos miſſas, exponant Reuerendis N. N. & N. quos ad id Iudices deputauimus.

Idem Archidiaconus legit dicens;

DECRETVM VT PRÆSENTES in Synodo ſua nomina deſcribi curent.

ITem vt eos qui ob contumaciam, aut negligentiam huic Synodo non interfuerunt, faciliùs cognoſcamus, ipſoſque pœnis à Sacris Canonibus iniunctis ſubijciamus, præcipimus, & monemus omnes & ſingulos

qui in hac Synodo iure interſunt, vt infra biduum proximum, nomina ſua ab eiuſdem Synodi notarijs deputatis deſcribi curent.

Tunc vnus ex notarijs pronunciabit alta voce dicens:

Monentur omnes, qui in hac Synodo iure interſunt, vt nomina ſua hodie deferant ad nos Notarios deputatos, vt die craſtina vocari poſſint.

Succeſſiuè Promotor pro legendis decretis S. Concilij Trident. de profeſſione Fidei emittenda, & de reſidentia inſtantiam facit in hunc qui ſequitur modum.

Illuſtriſſime & Reuerendiſſime Domine: Cauit Sacroſancta Tridentina Synodus, vt omnes qui in poſterum beneficia Eccleſiaſtica fuerint aſſequuti, & qui in Synodo Diœceſana cõuenire debẽt, in ea Synodo, quę primo quoque tempore celebrabitur, certum iuramentum recipiat, profiteantur, & præſtent, prout illa Tridentina Sanctione expreſſum eſt. Decernit præterea, vt non modò Patriarchæ, Archiepiſcopi, & Epiſcopi, in ſuis Cathedralibus Eccleſiis reſidere debeant, verùm id ipſum etiam mandat ſeruari per Parochos, ac alios inferioris Ordinis Chori ſeruitio, & quotidianæ reſidentiæ obſtrictos, & ea id generis decreta in Conciliis Prouincialibus, & Epiſcopalibus publicari præcipit. Quocirca nos N. & N. huius Synodi Promotores, humiliter petimus, & requirimus, Decreta dicti Concilij circa Fidei profeſſionem, & reſidentiam diſponentia, necnon & Conſtitutionem fœl. record. Pij IV. quæ incip. Iniunctum, ex ſuggeſtu legi, atque ad illorum præſcriptum, ab ijs qui tenentur, omnia, & ſingula præſtari.

Poſt hæc Archidiaconus proſequitur legens, & dicens:

DECRETVM DE PROFESSIONE Fidei ex Concil. Trident. ſeſſ. 25. de reformat. cap. 2.

COgit temporum calamitas, & inualeſcentium hæreſum malitia, vt nihil ſit prętermittendum, quod ad populorum ædificationem, & Catholicæ Fidei præſidium videatur poſſe pertinere. Præcipit igitur Sancta Synodus Patriarchis, Primatibus, Archiepiſc. Epiſcop. & omnibus alijs, qui de iure vel conſuetudine in Concilio Prouinciali intereſſe debent, vt in ipſa prima Synodo Prouinciali poſt finem præſentis Concilij habenda, ea omnia & ſingula, quæ ab hac Sancta Synodo definita & ſtatuta ſunt, palàm recipiant, necnon veram obedientiã Summo Romano Pont. ſpondeant, & profiteantur, ſimùlque hæreſes omnes à Sacris Canonibus, & generalibus Concilijs, præſertimque ab hac eadem Synodo damnatas, publicè deteſtentur, & anathematizent. Idemque in poſterum quicunque in Patriarchas, Primates, Archiepiſcopos & Epiſcopos promouendi, in prima Synodo prouinciali in qua ipſi interfuerint, omninò obſeruẽt. Quod ſi quis ex ſupradictis omnibus, quod abſit, renuerit, Epiſcopi Comprouinciales ſtatim Summũ Pont. admonere ſub pœna diuinę indignationis, teneantur, interimque ab eiuſdem communione abſtineant. Cæteri verò omnes, ſiue in præſenti, ſiue in futurum beneficia Eccleſiaſtica habituri, & qui in Synodo Diœceſana conuenire debent, idem vt ſupra in ea Synodo, quæ primo quoque tempore celebrabitur, faciant, & obſeruent, aliàs ſecundum formam ſacrorum Canonum puniantur.

Deinde idem Archidiaconos ſubiungit:

Nos D. Rodericus à Cunha, &c. vt ſupradictum Concilij Trident. decretũ debitæ exequtioni mandetur, præcipimus, & mandamus vobis omnibus, & ſingulis hic præſentibus, qui ea omnia quæ in decreto nuper lecto habentur, non adimpleuiſtis, vel quia à Superiori Synodo abſentes, vel ab antecedenti eius celebratione Eccleſiaſtica beneficia obtinuiſtis, vt mox ad nos accedatis, & ſinguli profeſſionem Fidei in manib. noſtris emittatis.

Notarij tunc dicunt:

Accedant qui beneficia Eccleſiaſtica obtinentes, præcedenti Synodo non interfuerunt, & qui poſt Synodum eandem præcedentem beneficia Eccleſiaſtica obtinuerunt.

Notarij ipſi eos nominatim ſingulos vocant, qui omnes genuflexi ante Illuſtriſſimum Archiepiſcopum vno alta voce prælegente, & cæteris ad verbum quæ ipſe prælegit, alta voce repetentibus, profeſſionem faciunt iuxta formam Conſtitutionis Pij IV. incip. Iniunctum, &c. in hac verba.

Ego N. firma fide credo, & profiteor omnia, & ſingula, quæ continentur in Symbolo Fidei, quo Sancta Romana Eccleſia vtitur, videlicet Credo in vnum Deum Patrem omnipotentem; factorem Cæli, & terræ, viſibilium omnium, & inuiſibilium. Et in vnum Dominum Ieſum Chriſtum filium Dei vnigenitum; & ex Patre natum ante omnia ſecula; Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero; Genitum, non factum, conſubſtantialem Patri, per quem omnia facta ſunt; qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutẽ deſcendit de Cælis, & incarnatus eſt de Spiritu Sancto ex Maria Virgine, & homo factus eſt; Crucifixus etiam pro nobis ſub Pontio Pilato, paſſus, & ſepultus eſt; Et reſurrexit tertia die ſecundum ſcripturas; & aſcendit in Cælum, ſedet ad dexteram Patris; & iterum venturus eſt cũ gloria iudicare viuos, & mortuos, cuius Regni non erit finis: Et in Spiritum ſanctum Dominum, & viuificantem, qui ex Patre, & filioque procedit; qui cum Patre & filio ſimul adoratur & conglorificatur qui loquutus eſt per Prophetas. Et Vnam, Sanctam, Catholicam, & Apoſtolicam Eccleſiam. Confiteor vnum Baptiſma in remiſſionem peccatorum: Et expecto Reſurrectionem mortuorum. Et vitam venturi ſeculi. Amen. Apoſtolicas, & Eccleſiaſticas traditiones, reliquaſque eiuſdẽ Eccleſiæ obſeruationes, & Conſtitutiones firmiſſimè admitto, & amplector. Item ſacram Scripturam iuxta eum ſenſum, quem tenuit, & tenet Sancta Mater Eccleſia, cuius eſt iudicare de vero ſẽſu, & interpretatione ſacrarum Scripturarum, admitto, nec eam vnquam, niſi iuxta vnanimẽ conſenſum Patrum accipiant, & interpretabor. Profiteor quoque ſeptem eſſe verè & propriè Sacramenta nouæ legis à Ieſu Chriſto Domino noſtro inſtituta, atque ad ſalutem humani generis, licèt non omnia ſingulis neceſſaria, ſcilicet, Baptiſmum, Confirmationem, Euchariſtiam, Pœnitentiam, Extremam Vnctionem, Ordinem, & Matrimonium, illãque gratiam conferre: & ex ijs Baptiſmum, Confirmationem, & Ordinem ſine Sacrilegio reiterari non poſſe. Receptos quoque & approbatos Eccleſiæ Catholicæ ritus in ſupradictorum omnium Sacramentorum ſolemni adminiſtratione recipio, & admitto. Omnia & ſingula, quæ de peccato originali, & de iuſtificatione in Sacroſancta Tridentina Synodo definita, & declarata fuerunt, amplector, & recipio. Profiteor pariter in Miſſa offerri Deo verum, proprium, & propitiatorium Sacrificium pro viuis, & defunctis, atque in ſanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento eſſe verè, & realiter, & ſubſtantialiter corpus & ſanguinem vnà cum anima & diuinitate Domini noſtri Ieſu Chriſti, fierique conuer-

conuerſionem totius ſubſtantię panis in Corpus,& totius ſubſtantiæ vini in Sanguinem quam conuerſionem Catholica Eccleſia Tranſſubſtantialem appellat;Fateor etiã ſub altera tantum ſpecie totum atque integrum Chriſtũ, verùmque Sacramentum ſumi. Conſtanter teneo Purgatorium eſſe, Animáſque ibi detentas fidelium ſuffragiis iuuari. Similiter & Sanctos vnà cum Chriſto regnantes venerandos, atque inuocandos eſſe, eoſque orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum Reliquias eſſe venerandas. Firmiſſimè aſſero, imagines Chriſti, ac Deiparæ ſemper Virginis, necnon aliorum Sanctorum habendas, & retinendas eſſe, atque eis debitum honorem, ac venerationem impartiendam. Indulgentiarum etiam poteſtatem à Chriſto in Eccleſia relictam, fuiſſe, illarúmque vſum Chriſtiano populo maximè ſalutarem eſſe affirmo. Sanctam, Catholicam,& Apoſtolicam Romanam Eccleſiam omnium Eccleſiarum Matrem, & magiſtram agnoſco, Romanòq. Pontifici Beati Petri Apoſtolorum Principis ſucceſſori, ac Ieſu Chriſti Vicario, veram obedientiam ſpondeo, ac iuro. Cætera item omnia à ſacris Canonibus, & œcumenicis Concilijs, ac præcipuè à Sacroſancta Tridentina Synodo tradita, definita, & declarata indubitanter recipio, atque profiteor; ſimulque contraria omnia, atque hæreſes quaſcumque ab Eccleſia damnatas, & reiectas, & anathematizatas ego pariter damno, reijcio, & anathematizo. Hanc veram Catholicam fidem, extra quam nemo ſaluus eſſe poteſt, quam in præſenti ſponte profiteor, & veraciter teneo, eandem integram, & inuiolatam, vſque ad extremum vitæ ſpiritum conſtantiſſimè (Deo adiuuante) retinere, & confiteri, atque à meis ſubditis, vel illis, quorum cura ad me in munere meo ſpectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, curaturum.

Poſt lectam hanc formam profeſſionis Fidei ſinguli in manibus eiuſdem Archiepiſcopi iuramentum emittunt, in hunc modum.

Ego N. recipio, promitto, ſpondeo, profiteor, deteſtor, anathematizo, voueo, & iuro, vt in decreto, & formula profeſſionis Fidei ex Bulla modo lectis, ſingula ſingulis referendo. Sic Deus me adiuuet, & hæc Sancta Dei Euangelia.

Peracta profeſſione Fidei idem Archidiaconus proſequitur, legens alia decreta, videlicet:

DECRETVM SACRI CONCILij Trident. de Reſidentia ſub Paulo III. ſeſſ. 6. de reformat. cap. I.

EAdem Sacroſancta Synodus, & infrà. Omnes Patriarchalibus, Primatialibus, Metropolitanis, & Cathedralibus Eccleſiis quibuſcumque quouis nomine ac titulo præfectos monet, & monitos eſſe vult vt attendentes ſibi, & vniuerſo gregi in quo Spiritus Sanctus poſuit eos regere Eccleſiam Dei, quam acquiſiuit ſanguine ſuo, vigilent ſicut Apoſtolus præcipit, in omnibus laborent & miniſterium ſuum impleant; Implere autem illud ſe nequaquam poſſe ſciant, ſi greges ſibi commiſſos mercenariorum more deſerant, atque ouiũ ſuarum, quarũ ſanguis de eorum eſt manibus à ſupremo Iudice requirendus, cuſtodiæ minimè incumbant. Cùm certiſſimum ſit, non admitti Paſtoris excuſationem, ſi lupus oues comedit, & Paſtor neſcit. Ac nihilominùs, quia nonnulli (quod vehementer dolendum eſt) hoc tẽpore reperiuntur, qui propriæ etiã ſalutis immemores terrenàq. cæleſtibus, ac diuinis humana præferentes, in diuerſis Curijs vagantur, aut in negotiorum temporalium ſollicitudine, ouili derelicto, atque ouium ſibi commiſſarum cura neglecta, ſe detinent occupatos: Placuit Sacroſanctæ Synodo antiquos Canones, qui temporum, atque hominum iniuria penè in deſuetudinem abierunt, aduerſus non reſidentes promulgatos innouare, quemadmodum virtute præſentis decreti innouat, ac vlteriùs pro firmiori eorundem reſidentia, & reformandis in Eccleſia moribus, in hunc qui ſequitur modum ſtatuere atque ſancire. Si quis à Patriarchali, Primatiali, Metropolitana, ſeu Cathedrali Eccleſia ſibi quocumque titulo, cauſa, nomine, ſeu iure commiſſa, quacunque ille dignitate, gradu, & præeminentia præfulgeat, legitimo impedimento, ſeu iuſtis, & rationabilibus cauſis ceſſantibus, ſex menſibus continuis extra ſuam Diœceſim morando, abfuerit, quartæ partis fructuum Eccleſiæ applicandorum pœnã ipſo iure incurrat. Quòd ſi per alios ſex menſes in huiuſmodi abſentia perſeuerauerit, aliam quartam partẽ fructuũ ſimiliter applicandã eo ipſo amittat. Creſcente verò contumacia, vt ſeuerioribus Sacrorum Canonum cenſuræ ſubiiciatur, Metropolitanus Suffraganeos Epiſcopos abſentes, Metropolitanum verò abſentem Suffraganeus Epiſcopus antiquior reſidens pœna interdicti ingreſſus Eccleſiæ eo ipſo incurrenda infra tres menſes per literas, ſeu nuncium Romano Pontifici denunciare teneatur, qui in ipſos abſentes, prout cuiuſque maior, aut minor cõtumacia exegerit, ſupremæ Sedis auctoritate animaduertere,& Eccleſiis ipſis de Paſtoribus vtilioribus prouidere poterit, ſicut in Domino nouerit ſalubriter expedire.

Idem Archidiaconus proſequitur dicens:

DECRETVM SACRI CONCILij Trident. de reſidentia ſub Pio IV. ſeſſ. 23. de reformat. cap. I.

CVm præcepto diuino mandatum ſit omnibus, quibus animarum cura commiſſa eſt oues ſuas cognoſcere, &c. vſque in finem.

Tum ſi qua alia decreta amplius videbuntur, aliqua occaſione ex eodem Sacro Concilio afferenda, aut Conſtitutiones Apoſt. poſt decretum de reſidentia, locus eſſe ſolet, vt promulgentur.

Si in manè nihil aliud agere duxerit Illuſtriſſ. Archiepiſcopus poterit indici continuatio ſeſſionis.

INSTANTIA PROMOTORIS pro continuatione ſeſſionis.

ILluſtriſſime & Reuerendiſſime Domine. Cùm quæ in hac Sancta Synodo tractanda ſunt, hoc manè expediri nequiuerint, illud propterea ab Amplitudine tua peto & inſto, vt continuandam eſſe ſeſſionem ordinet.

INDICTIO CONTINVATIONIS ſeſſionis.

DDecernimus, & indicimus continuationem huius ſeſſionis fore hodie hora.... .

IN-

INSTANTIA PROMOTORIS pro rogitu.

EGo N. huius Synodi Promotor rogo te N. vt de omnibus & singulis hactenus peractis vnum vel plura conficias instrumenta. *Responsio Notarij*. Conficiam.

ROGITVS NOTARII.

HÆc omnia peracta fuerũt publica sessione vt suprà, adhibitis etiam testibus Reuerendis N. & N. huius Cathedralis Canonicis.

CONTINVATIO SESSIONIS Primi Diei.

APrandio stata hora indicta sono campanæ comitatus Illustriss. Archiepiscopus vt suprà ab vniuerso Clero, & peroratis Orationibus, vt in Pontificali, prosequitur actionem Synodalem.

Fit instantia à Promotore pro eligendis examinatoribus, & iudicibus Synodalibus, in hunc qui sequitur modum.

Illustrissime, & Reuerendissime Domine, quòd Sanctissimè Sacrosancta Tridẽtina Synodus peculiaribus decretis sanciuit, vt viri Ecclesiastici tales in hac Synodo Diœcesana proponantur tum pro Examinatorũ officio, tum pro iudicum causarum munere obeundo. ad prescriptum Cõstitutionis fœlicis record. Bonifacij Papæ VIII. illud vt ab Amplitudine tua, & ab hac Sancta Synodo exequutioni mittatur, & huiusmodi Examinatores, atque Iudices probentur, vehementer requiro, & instо. Ego N. eiusmodi Synodi Promotor.

Tunc Archidiaconus prosequitur, & legit.

DECRETVM SACRI CONCILII Triden. de Eligendis Examinatoribus ad Parochiales Ecclesias sess. 24. de reformat. cap. 18.

EXpedit, & infra. Examinatores autem singulis annis in Diœcesana Synodo ab Episcopo, vel eius Vicario ad minus sex proponantur qui Synodo satisfaciant, & ab ea probentur. Aduenientèque vacatione cuiuslibet Ecclesiæ, tres ex illis eligat Episcopus, qui cum eo examen perficiant; indèque succedente alia vacatione, aut eosdem, aut alios tres, quos maluerit, ex prædictis illis sex eligat. Sint verò hi Examinatores Magistri, seu Doctores, aut licentiati in Theologia, aut Iure Canonico, vel alij clerici, seu Regulares etiam ex Ordine Mendicãtium, aut etiam seculares, qui ad id videbuntur magis idonei, iurentque omnes ad Sancta Dei Euangelia se, quacumque humana affectione postposita, fideliter munus exequuturos, caucàntque nequicquam prorsùs occasione huius examinis, nec antè, nec pòst accipiant, alioquin simoniæ vitium tam ipsi, quàm alij dantes incurrant, à qua absolui nequeant, nisi dimissis beneficijs, quæ quomodocumque etiã antè obtinebant, & ad alia in posterum inhabiles reddantur. Et de his omnibus non solùm coram Deo, sed etiam in Synodo Prouinciali, si opus erit, rationem reddere teneantur, à qua si quid contra officium eos fecisse compertum fuerit, grauiter eius arbitrio puniri possint, &c.

Subiungit idem Archidiaconus:

Nos igitur D. Rodericus à Cunha, &c. hoc decretum exequi cupientes proponimus vobis ad huiusmodi examinandi munus, & in Examinatores N. N. N. N. N. N. N. Illud autem vos omnes hortamur in Domino, & obsecramus, vt Examinatores sine vllo affectu probetis, sicut nos illos pro Pastorali nostra vigilantia sine aliquo affectu proposuimus.

Propositis sic Examinatoribus Archidiaconus interrogat Synodum suis verbis.

Placent ne vobis Examinatores?

Secretarius autem accipit vota à Synodo, & dicit:

Si quis est, cui non placeant, assurgat, & ad Illustrissimum Archiepiscopum accedat.

Promotor tunc instat pro publicandis examinatorũ nominibus in hac verba:

Illustrissime & Reuerẽdissime Domine, Actionis Synodalis, & Sacri Conc. Trid. ratio postulat, vt iam nomina examinatorum ab hac Sancta Synodo probatorum de suggestu publicentur, & vt ipsi Examinatores iuramentũ ad præscriptum eiusdem Concilij præstent. Quapropter Ego N. huius Synodi Promotor illud ab Amplitudine tua peto, & enixè instо, vt eos omnes & singulos iam publicari faciat, & vt debitum iuramentum præstent, sup decreto obstringat.

Publicantur sic Examinatores annuente Illustrissimo Domino:

Examinatores modo in hac sacra Synodo propositi, & nominati maiori suffragiorum parte sunt hi, &c. *& nominantur.*

Tunc illi, qui denunciati sunt Examinatores, & præsentes adsunt, non pauciores, quàm sex, neque plures quàm viginti, singuli vocati à Magistro cæremoniarum, & deducti in manibus Illustrissimi Archiepiscopi iuramentum præstant, in hunc modum:

Ego N. deputatus in præsente Synodo examinator eorum, qui eligentur ad Parochiales Ecclesias, iuro, me fideliter hoc examinandi munere perfuncturum, reiecto omni humano respectu; Ita me Deus adiuuet, & hæc Sancta Dei Euangelia.

Sequitur verò idem Lector è suggestu, & legit.

DECRETVM SACRI CONCILII Trident. de eligendis quibus committantur causæ, sess. 25. de reform. cap. 10.

QVoniam ob malitiosam petentium suggestionem, & quandoque ob locorum longinquitatem, personarum notitia, quibus causæ mandantur, vsque adeo haberi non potest, hincque interdum Iudicibus non vndequaq. idoneis causæ in partibus delegantur, statuit sancta Synodus in singulis Concil. Prouincialibus, aut Diœcesanis aliquot psonas, quæ qualitates habeãt iuxta Cõstitutionẽ Bonif. VIII. quæ incip. statutum, & alioquin ad id aptas designari, vt præter Ordinarios locorũ, ijs etiã posthac causæ Ecclesiasticæ, ac Spirituales, & ad forum Ecclesiasticum pertinentes in partibus delegandæ committantur. Et si aliquem interim ex designatis mori contigerit, substituat Ordinarius loci cum consilio Capituli

alium

alium in eius locum, vsque ad futuram Prouincialem, & Diœcesanam Synodum, itaut habeat vnaquæque Diœcesis quatuor saltem aut etiam plures probatas personas, ac vt suprà qualificatas, quibus huiusmodi causæ à quolibet legato vel Nuncio, atque etiam à Sede Apost. committantur: alioquin post designationem factam, quam statim Episcopi ad Summum Romanum Pont. transmittant, delegationes quæcunque aliorum Iudicum alijs quàm his factæ, subrepticiæ censeantur, &c.

Posted subiungit Constitutionem Bonifacij VIII. quæ est cap. 11. de rescript. lib. 6.

Statutum, & infra. Sancimus igitur vt nullis, nisi dignitate præditis personatum obtinentibus, seu Ecclesiarum Cathedralium Canonicis, causæ auctoritate litterarum Sedis Apost. aut legatorum eiusdem de cætero committatur, nec audiantur alibi, quàm in ciuitatibus, vel locis insignibus, vbi possit commodè copia peritorum haberi, &c.

Deinde legi potest Constitutio felicis record. Gregorij XV. de Conseruatoribus, quæ habetur suprà Alleg.

Sequitur Archidiaconus.

Nos igitur D. Rodericus à Cunha, &c. vt predictæ Constitutiones exequtioni mandentur, deputamus, & nominamus in Iudices N. N. N. N. & N. Canonicos, &c. vt ex ijs omnibus illos deligi per vos liceat, qui Synodo satisfaciant, & probati sint, &c.

Propositis sic Iudicibus Archidiaconus ita Synodi interrogat.

Placent ne vobis Iudices modo propositi; & nominati?

Subiungit notarius; Si quis est, cui non placeant, accedat ad Illustrissimum Archiepiscopum.

Eorum, quorum interest, Suffragijs probati huiusmodi Iudices Synodales, fit instantia per Promotorem de illis euulgandis, in hunc modum:

Vt Synodalium actionum promotio, & progressio pro nostri muneris ratione rectè atque ordine fiat: Ego N. Promotor illud peto, & instio, vt Iudices ex auctoritate vestra Synodo propositi, & nominati, ac omnium, quorum interest suffragijs sequutis, iam demum, vt mos est, de suggestu deuulgentur.

Tunc ita fit euulgatio Iudicum.

Iudices in Synodum relati, & eorum, quorum interest, suffragijs maiori parte probati sunt, N. N. N. &c.

His peractis, cùm iam dies declinet, priusquàm fiat instantia pro continuatione Sessionis, promulgatur decretum de non discedendo à ciuitate nec à Synodalibus Sessionibus, in hanc formam;

Vniuersis præterea, & singulis, qui huic Synodo, iure interesse debetis, pœna excommunicationis proposita; vetamus ne vestrum aliquis antequàm hæc nostra Diœcesana Synodus de more absoluta, ac dimissa sit, discedat ab hac Ciuitate, facultate sibi à Nobis non concessa, nec à sessionali loco, nisi absoluta sessione, aut necessaria de causa, sed huic Synodo, & quibuscumque sessionibus aut conuentibus, qui indicentur, interesse debeatis.

Deinde fit instantia Promotoris, & accusatio contumaciæ contra absentes, in hunc modum.

Illustrissime & Reuerendissime Domine, Cùm iam dies..... transierit, qua omnes, & singuli Ecclesiastici Ordinis homines huius Ciuitatis & Diœcesis legitimè per publicum edictum moniti, huic Synodo iam præsentes adesse deberent: Cùmque multi non paruerint, sed vsque adeo vel negligentes, vel contumaces fuerint, vt neque præsentes adsint, nec verò iusti impedimenti excusationem, causamve, aut nuncium miserint, ideò pro muneris mei officio, Ego N. huius Synodi Promotor eorum contumaciam accuso, hocque apud Amplitudinem tuam instio, vt citationem valuis huius Cathedralis Ecclesiæ affigendam committat, & cum eidem tanquam inobedientibus agi iubeat, prout iuris est, & sacrorum Canonum ratio postulat;

Resp. Admittimus, committimus, & decernimus.

Posted sit instantia Promotoris pro indictione secundæ sessionis in hanc formam.

Illustrissime & Reuerendissime Domine, Cum ea, quę in hac Sancta Synodo tractanda sunt, in ista sessione expediri nequiuerint, illud propterea instio ab Amplitudine, tua, vt alteram sessionem indicat.

Promulgatur decretum intimationis sequentis Sessionis, in hunc modum.

Nos D. Rodericus, &c. statuimus, & mandamus proximam Sessionẽ die crastina iuuante Deo hora..... hoc eodem loco celebrandam esse, eámque indicimus vniuerso clero ciuitatis, & diœcesis nostræ, &c.

Promotor deinde instat pro regitu in hunc modum.

Ego N. huius Synodi Promotor rogo te N. vt de omnibus, & singulis hactenus peractis vnum, vel plura conficias instrumenta. *Resp. Notarius.* Conficiam. *Regitus notarij.* Hæc omnia peracta, fuerunt publica Sessione, vt supra adhibitis etiam testibus R R. N. & N. huius Cathedralis Ecclesiæ Canonicis.

Demum Illustriss. Archiepiscopus solemniter benedicit, & Sessionẽ primã dimittit. Pontificalia verò indumenta exuens, sumit cappã, & reuertitur comitatus cum Capitulo & Clero.

SECVNDA DIE
Sessio II.

Illustrissimus Archiepiscopus ad Ecclesiam Cathedralem Metropolitanam se confert, vt suprà in prima die. Ipse non celebrat Missam Pontificalem ne longior actio sit, quàm temporis angustiæ patiuntur. Celebrat Canonicus Metropolitanæ solemniter, præsens adest Archiepiscopus sub umbella ad id parata, & cappa Pontificali indutus. Post Euangelium in medio Missæ habetur concio ab aliquo Canonico, vt suprà. Peracta Missa, Illustrissimus Archiepiscopus induit planetam, atque cum assistentibus pariter indutis ad Altare procedit; vbi prosequitur omnia, quæ sunt in Pontificali libro de ordine Synodi celebrandę in secunda die, vsque ad Hymnum, Veni Creator Spiritus, inclusiue. Processio non fit secunda die. His expletis Illustrissimus Archiepiscopus habet sermonem ad clerum. Post quem accedit ad eum Archipresbyter, siue alius deputatus Canonicus Metropolitanæ, & genuflexus accipit librum Decretorum, ascendit suggestum, vbi legit Constitutiones aliquas Summorum Pontificum alias non promulgatas.

Promotor verò instantiam facit pro eligendis testibus Synodalibus, & punctatoribus in hunc modum.

Illustriss. & Reuerend. Domine, Sacris Canonib. cautum est, vt viri aliquot graues & probati deligantur, qui diligẽter animaduertãt, an aliquid fiat in Vrbe siue Diœcesi, quod sit correctione, emẽdationeve dignum. Et consuetudine introductum est, vt in singulis Capitulis Punctatores deputentur, qui absentes, & errantes punctẽt. Ego igitur N. huius Synodi Promotor illud ab Amplitudine

plitudine peto tua, vt ad huiusmodi munus tales eligas, qui valeant satisfacere.

DECRETVM DE TESTIBVS *Synodalibus.*

VEtus est consuetudo sacris introducta decretis, vt in omnibus Diœcesanis Synodis aliquot viri spectati & probati deligantur, qui testes Synodales appellantur, qui diligenter animaduertant, an aliquid in ciuitate & Diœcesi corrigendum, emendandumque sit, cognitumque ad nos, aut Vicarium nostrum, quotiescunque opus fuerit, fideliter referant, vt sciemus spirituales necessitates, & ægritudines, facilius remedia comparare possimus. Ideò nos probatum hoc institutum sequuti debuimus, & huic officio proponimus eos, quos in hac schedula adnotauimus, quorum nomina minimè diuulganda esse censuimus, vt maiori diligentia & libertate huic muneri vacare possint.

Forma autem iuramenti ab his testibus Synodalibus secretò præstandi, hæc est.

Ego N. testis Synodalis ab Illustrissimo Archiepiscopo nominatus, promitto, spondeo, & iuro, quòd amodò in antea quicquid noui, aut audiui, aut postmodum inquisiturus sum, quod contra voluntatem Dei, & rectam Christianitatem in Diœcesi, vel regione mihi commissa, factum sit, vel futurum erit, si in dieb. meis euenerit, tantùm vt ad meam cognitionem quocumque modo, si sciuero, aut indicatum fuerit mihi, Synodalem causam esse, & ad ministerium Illustrissimi Archiepiscopi pertinere, quòd ego nec propter timorem, nec propter præmium, nec propter parentelam vllatenus celabo Illustrissimo Archiepiscopo, aut eius misso, cui hoc inquirere iusserit, quandocumque ex hoc me interrogauerit; sit mi Deus adiuuet, & hæc sancta Euangelia.

DECRETVM DE ELIGENDIS *Punctatoribus.*

EDicimus ab vnoquoq. ex venerabilibus Capitulis tã nostræ Cathedralis, quàm Collegiatarum, eligi Punctatores, qui absentes in libro notent, ac tertio quoque mense ad nos punctationum notulam deferant, & huic officio ex vnoquoque Capitulo proponimus eos, quos in hac schedula adnotauimus, non publicandos, qui secretò etiam ad præscriptam formam debitum iramentum præstent.

Ego N. Punctatoris officium, quod in nostra Collegiata Ecclesia sancti N. suscepi, per hæc sancta Dei Euangelia iuratus promitto, ac spondeo me fideliter, & sincerè quantum in me est, exequturum. Sic me Deus adiuuet, & hæc sancta Dei Euangelia.

His expeditis Promotor instat, vt eligantur qui interssint congregationi Seminarij, in hunc modum.

Illustrissime, & Reuerendissime Domine, Sacrosanctum Tridentinum Concilium *sess.* 23. *cap.* 18. sanctissimo suo decreto cõsulens rectè adolescentium institutioni, statuit, vt singulæ Cathedrales, atque his maioris Ecclesiæ pro modo facultatum, & diœcesis amplitudine, certum quorum ipsius ciuitatis, & diœcesis, vel eius prouinciæ si ibi non reperiantur, numerum in collegio ad hoc prope ipsas Ecclesias, vel alio in loco conuenienti ab Episcopo eligendo alere, ac religiosè educare, & Ecclesiasticis disciplinis instituere teneantur, aliaque pièmulta sanciuit, & postremum, vt eligat duos Canonicos, quorum consilio in ijs vtatur, quæ ad puerorum eiusdem seminarij institutionem, disciplinam, moresque attinent. Et item ad fabricam, & ad mercedem præceptoribus, & ministris soluendam, & ad alendam iuuentutem, & ad alios sumptus, ac alia quæ ad instituendos, vel alendos pueros sunt destinata, decreuit vt Episcopus sub cuius cura eadem applicata censentur, duos de Capitulo, quorum alter ab Episcopo, alter ab ipso Capitulo eligatur, itemque duos de clero Ciuitatis, quorum alterius electio similiter ad Episcopum, alterius verò ad Clerum pertineat, adhibeat in consilium, consultationem ve administrationis temporalium huiusmodi. Ego igitur N. huius Synodi Promotor pro executione sanctionis huiusmodi illud ab Amplitudine tua vehementer instio, quatenus tales eligere velit, prout Spiritus sanctus suggesserit, qui tantæ rei grauitati satisfacere possint.

DECRETVM DE ELIGENDIS *iis ex Capitulo & Clero, qui interssint Congregationibus Seminarij.*

SAcra Tridentina Synodus cupiens iuuentutem, vel à tenera ætate ad pietatem & religionem reformari, sanctissima sanctione decreuit, in singulis Cathedralibus, & ijs maioribus Ecclesiis seminarij Collegia institui, pro quorum recta administratione & regimine, illud etiam præscripsit, vt Episcopus Canonicos duos eligat, prout Spiritus sanctus suggesserit, quorum consilio ijs vtatur, quæ ad puerorum institutionem & disciplinam, moresque attinent, ac alios duos de Capitulo, quorum alter ab Episcopo, alter ab ipso Capitulo eligatur; duos item de Clero ciuitatis, quorum alterius electio similiter ad Episcopũ, alterius verò ad Clerum pertineat, quos in consilium adhibeat administrationis temporaliũ ipsius Seminarij. Nos itaq. huiusmodi decretum exequi volentes eligimus N. & N. quoad institutionem & disciplinam ipsorum puerorum. Quòd verò ad temporalium administrationem Collegij huiusmodi mandamus, vt iuxta decretum Tridentinum vnum omninò eligatis, & ad nos deferatis, quò in seminarij congregationibus obeundis illos conuocare possimus.

Indictio continuationis sessionis cum instantia, regiis, & decreto Illustrissimi Archiepiscopi, sic vt suprà in prima die.

CONTINVATIO SESSIONIS Secundi Diei.

APrandio stata hora indicta sono campanæ, comitatus Pontifex vt suprà ab vniuerso Clero, & peroratis orationibus, vt in Pontificali libro, prosequitur actionem Synodalem.

D E-

DECRETVM DE CASIBVS reseruatis.

QVoniam expedit protẽporum varietate casus reseruatos ab Episcopo aliquando mutari, ideoquo plenius casus nobis reseruatos omnes norint, Tabellam casuum huiusmodi sequentem edicimus, quam ad Concilij Prouincialis præscriptum publicari mandamus.

Tabella casuum reseruatorum hic publicatur.

DECRETVM DE VIGILIIS & Festis.

DIerum festorum, qui in ciuitate, & diœcesi nostra, tam ex vniuersali sanctæ Matris Ecclesiæ mandato, quàm de consuetudine huius diœcesis seruari debent, tabellam euulgari decernimus. Porrò Parochi tum festorum huiusmodi, tum vigiliarum, & ieiuniorum aliorum dictum obseruantiam sedulò procurent.

Tabella Festorum, & Vigiliarum publicatur.

DECRETVM DE CATHEDRATICO soluendo.

SAcrorum Canonum iure sancitum est, vt in diœcesana Synodo à singulis Parochis Cathedratici nomine duo solidi exigantur, idque argumento honoris qui Cathedrali Ecclesia tanquam Matrici à cæteris Parochialibus Ecclesiis tribui debet. Quę summula licet fortasse per longissimũ temporis spatium à Parochis huius Ciuitatis & diœcesis persoluta non fuerit, ea tamen debita est Cathedrali, nec præscribi potest. Edicimus igitur, & iniungimus Parochis Cathedratici solutionem. *Vel si remittat, dicetur.* Remittimus, pro hac vice, & condonamus.

Posthæc instat Promotor, vt continuetur Synodus, & legitur decretum Illustriss. Archiepiscopi de intimatione futuræ sessionis, & reliqua fiunt pro fine huius secundæ sessionis, quę suprà facta fuerunt pro absolutione prima.

TERTIA DIE.

Sessio III.

OMnia fiunt prout in secunda die vsque ad sermonem Illustrissimi Archiepiscopi, mutatis tamen Antiphonis, & Psalmis, aliisque prout in Pontificali libro habentur de ordine synodi celebrandæ in tertia die.

Post sermonem Illustrissimi Archiepiscopi aliquis Canonicus Metropolitanæ deputatus accipiens ab eodem Archiepiscopo decreta promulganda ea è suggestu legit alta voce hoc modo.

Hæc sunt nonnulla decreta reformationis condita ab Illustrissimo & Reuerendissimo D. Roderico à Cunha, Archiepiscopo Bracharensi ad vsum præsentis Synodi, quæ mandat omnibus, & singulis, qui, eidem Synodo interesse tenentur, vt ea suscipiant, & apud se retineant, & obseruent; atque ab alijs etiam ad quos pertinet, obseruari studeant; *Et hic promulgantur decreta illa, quæ pro ea Synodo sunt ab Illustrissimo, & Reuerendissimo Archiepiscopo condita.*

His peractis Reuerendus Lector descendit de suggestu, & ad locum suum reuertitur; vnus autem ex notarijs tunc stans assurgens alta voce dicit.

Omnes, & singuli illi qui huic diœcesanæ Synodo interesse debent, nominatim nunc vocati respondeant, *Adsum.*

Et sic ordine nominabit omnes, & singulos.

Postmodum Promotor accusabis contumaciam absentium in hanc formam:

Illustrissime, & Reuerendissime Domine, Cùm aliqui huius diœcesis clerici, qui huic Synodo interesse debebant, adeò vel negligentes, vel contumaces fuerint, vt ad Synodũ venire omiserint, neque ad se excusandum de iusto impedimento nuncium miserint. Iccirco pro officij mei necessitate, ego N. huius Synodi Promotor fiscalis eorum contumaciam accusando, instо apud Illustriss. Dominationem vestram, vt ad reliques iuris gradus procedi velit, & iterum committi citationem ad valuas huius Ecclesiæ affigendam, iubeatque, vt omnes ij, qui huic Synodo nõ interfuerũt, nec nomina sua ad notarios detulerunt, nec se quam ob rem non adfuerint, excusarunt, die... Mens.... coram Illustrissima Dominatione vestra compareant ad videndum se vti negligentes, & contumaces puniri, iuxta formam iuris, & sacrorum Canonum.

Illustrissimus Dominus dicet Admittimus, & committimus, *& notarij rogabunt.*

Deinde Promotor instat, vt finis imponatur Synodo in hunc modum,

Ego N.... huius Synodi diœcesanæ ab Illustrissimo D. Roderico, &c. Promotor deputatus, ex officio meo cùm videam omnia, quæ ad Synodi celebrationem ex præscripto sacri Concilij Trident. requiruntur, in præsenti Synodo esse confecta, & decreta; instо apud eundem Illustrissimum Archiepiscopum, vt eadem Synodus terminetur, & Clerus omnis dimittatur ad suas Ecclesias, & munera obeunda ad quæ tenetur, & à decretis Synodi huius præcipuè obstringitur.

Archiepiscopus respondet. Cum gratiarum actione finis Synodo imponatur.

Tunc idem Promotor instat, vt de præmissis omnib. publicii in actis archiuij Archiepiscopalis conficiatur, & asseruetur instrumentum à notarijs pro Synodo deputatis.

Qui Illustrissimus iubet fieri, dicens: Committimus, & mandamus.

His peractis sunt acclamationes, & Archidiaconus, genuflexis omnibus ex clero, stans in loco vbi assistit ante altare, & stante similiter Illustrissimo Archiepiscopo, reliquisque ministris dicit:

Archid. incip. Benedictus Deus, & pater Domini nostri Iesu Christi, pater misericordiarum, & Deus totius consolationis, ipsi omnis laus, honor, & gloria in sæcula sæculorum.

Clerus resp. Amen, Amen, Amen.

Archid. Beatissimo Domino nostro Vrbano diuina prouidentia Papa VIII. fidei Christianę vbique gentium incrementum, & fructus quàm vbertimi, veræ pietatis, & disciplinæ obedientia; omnium populorum pax vera & diuturna prosperitas.

Clerus resp. Exaudire digneris nos famulos tuos quæsumus Domine, Deus noster, & quem Pastorem Ecclesiæ tuæ præesse voluisti, diutissimè, & felicissimè conserua illi auxilium de sancto, vt eo gubernante gentes

omnes

omnes illuminentur, & quę diſperſæ ſunt ad tui nominis confeſſionem perducantur.

Archid. Illuſtriſſimo & Reuerendiſſimo D. D. Roderico à Cunha Archiepiſcopo noſtro vigilantia ſuper gregẽ hunc, conſtantia in laboribus pro ipſius cuſtodia perferendis ſalus animæ, & corporis.

Clerus reſp. Dominus conſeruet eum, & benedictionibus ſuis, gratiaque ſalutari aſſiduè eum cumulate dignetur.

Archid. Regi noſtro Philippo IV. Chriſtianæ Religionis defenſori perpetua fœlicitas, & fœcunditas, & contra hoſtes Fidei victoria.

Clerus reſp. Rex Regum & Domine dominantium, Regem noſtrum in amore tuo conſerua, & fac illum hoſtium noſtrorum exterminatorem.

Archid. Huic vbique & dicœceſi Bracharenſi tranquillitas, ſalus, & diuinarum gratiarum abundantia.

Clerus reſp. Benedic Domine filios tuos, & eſto in circuitu populi tui ex hoc, nunc, & vſque in ſæculum.

Archid. Decretorum huius dicœceſanę Synodi obſeruationem ſalutarem, omnes qui adſumus, vnanimi voto à Deo bonorum omnium largitore humiliter imploremus, intercedente Deipara Virgine Maria, Domina noſtra, cum Beatis Apoſtolis Petro & Paulo, & beatis Petro Ratiſtenſi, Gerardo, Fructuoſo, & alij huius almæ Ciuitatis Prælatis, & protectoribus, ac ſanctis omnibus.

Clerus reſp. Fiat, Amen, Amen.

Quibus expletis, Illuſtriſſimus Archiepiſcopus genuflexus, & omnes alij ſimul, incipit: Te Deum Laudamus, *cuius primo verſu dicto, ſurgent omnes, & hymnum proſequentur, ipſe verò Archiepiſcopus ſine Mitra ſtabit verſus ad Altare, vſque ad finem.*

Quo peracto ſtans ſimiliter, dicet. Verſ. Oſtende nobis Domine miſericordiam tuam, Reſp. Et ſalutare tuum da nobis. *Oremus.* Exaudi quæſumus Domine &c. *vt in libro Pontificali.*

Deinde benedicit ſolemniter. Sit nomen Domini benedictum, &c.

Et promulgatur à Magiſtro ceremoniarum, vt moris eſt, Indulgentia.

Quibus peractis Archidiaconus ſtans iuxta Illuſtriſſimum Archiepiſcopum dicit alta voce: Recedamus cum pace. *Et reſpondent omnes.* In nomine Chriſti.

Et reuertitur Archiepiſcopus, depoſitis Pontificalibus indumentis, & ſumpta cappa cum Capitulo & Clero Metropolitana ad palatium precedente Cruce, & ipſo Capitulo, &c.

FINIS EPISCOPALIS FORMVLARII.

Digitized by Google

APOSTOLICÆ CONSTITVTIONES, ET DECRETA ALIQVOT, QVAE IN HAC NOVISSIMA

præsentis Operis impressione minutatim, & ad partes relata ad maiorem studentium facilitatem integra hoc in loco seponuntur.

Digitized by Google

Digitized by Google

S. D. N.

D. GREGORII PAPÆ XV.

CONSTITVTIO,

DE EXEMPTORVM PRIVILEGIIS CIRCA ANIMARVM CVRAM,

SACRAMENTORVM ADMINISTRATIONEM,

Sanctimonialium Monasteria, & Prædicationem Verbi Dei.

GREGORIVS EPISCOPVS SERVVS seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

INSCRVTABILI Dei prouidentia Vniuersalis Ecclesiæ regimini, meritis licèt imparibus, præsidentes, pastoralis nostræ solicitudinis partes esse dignoscimus, in eam curam præcipuè incumbere, vt à dignis, & probatis tantùm sacerdotibus sanctè administrentur Ecclesiastica Sacramenta; atque vt virginum Deo sacrarum Monasteria diligentissimè custodiantur; & viri assumãtur idonei ad prædicationis officium salubriter exequendum. Sanè Tridentinæ Synodi decretis prouide cautum est, nullum Presbyterum, etiam regularem, posse Confessiones secularium, etiam Sacerdotum, audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut parochiale beneficium habeat, aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut alias idoneus iudicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat: Necnon vt in Monasterijs, seu domibus virorum, seu mulierum, quibus imminet animarum cura personarum secularium, præter eas, quæ sunt de illorum Monasteriorum, seu locorum familia personæ; tam regulares, quàm seculares eiusmodi curam exercentes, subsint immediatè in ijs, quæ ad dictam curam, & Sacramentorum administrationem pertinent, iurisdictioni, visitationi, & correctioni Episcopi, in cuius Diœcesi sunt sita; Itèmque vt Episcopi vniuersi sub obtestatione Diuini iudicij, & interminatione maledictionis æternæ in omnibus Monasterijs sibi subiectis Ordinaria, in alijs verò Sedis Apostolicæ authoritate clausuram sanctimonialium, vbi violata fuerit, diligenter restitui, & vbi inuiolata est, conseruari maximè procurent; inobedientes, atque contradictores per censuras Ecclesiasticas, aliásque pœnas, quacunque appellatione postposita, compescentes: Atque vt Regulares in Ecclesiis suorum Ordinum prædicare volentes, se coram Episcopis præsentare, & ab eis benedictionem petere teneantur; in Ecclesiis verò, quæ suorum Ordinum non sunt, nullo modo prædicare possint sine Episcopi licentia: contradicente autem Episcopo, nulli, etiam in suorum Ordinum Ecclesiis, prædicare præsumant. Verùm quia experientia compertum est, Ecclesiastici regiminis rationes postulare, vt decretis eiusmodi aliquid adiungatur: matura deliberatione nostra, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, hac generali, ac perpetuo valitura Constitutione decernimus, statuimus, & declaramus, vt deinceps tam regulares, quàm seculares quomodolibet exempti, siue animarum curam personarum secularium Monasterijs, seu domibus regularibus, aut quibuslibet alijs Ecclesiis, vel beneficijs, siue regularibus, siue secularibus incumbentem exerceant; siue aliàs Ecclesiastica Sacramenta, aut vnum ex illis ministrent præuia Episcopi licentia, & approbatione; siue quoquo modo in dictæ curæ exercitio, aut in eorumdem Sacramentorum, vel alicuius ex illis administratione de facto absque vlla auctoritate se ingerant: in his, quæ eiusmodi curam, seu administrationem concernunt, omnimodæ iurisdictioni, visitationi, & correctioni Diœcesani Episcopi, tanquam Sedis Apostolicæ delegati, plenè in omnibus subijciantur. Ad

Digitized by Google

hęc tam regulares, quàm ſeculares huiuſmodi nullis priuilegijs, aut exemptionibus tueri ſe poſſint, quominus, ſi deliquerint circa perſonas intra ſepta degentes, aut circa clauſuram, vel circa bonorum adminiſtrationem Monaſteriorũ Monialium, etiam Regularibus ſubiectarum, ab Epiſcopo loci, ſimiliter tanquam ad hoc Sedis Apoſtolicæ delegato, quoties, & quando opus fuerit, puniri, & corrigi valeant, Confeſſores verò ſiue regulares, ſiue ſeculares, quomodocumq. exempti, tã ordinarij, quã extraordinarij ad Confeſſiones Monialium, etiam regularibus ſubiectarum, audiendas nullatenus deputari valeant, niſi priùs ab Epiſcopo Diœceſano idonei iudicentur, & approbationem, quæ gratis concedatur, obtineant. Sed & adminiſtrantes bona ad eiuſmodi Monaſteria Sanctimonialium, vt præfertur, etiam regularibus ſubiectarum pertinentia, ſiue regulares extiterint ſiue ſeculares, quomodolibet exempti, Epiſcopo loci, adhibitis etiam Superioribus regularibus, ſingulis annis rationes adminiſtrationis, gratis tamen exigendas, reddere teneantur, ad idque iuris remedijs cogi, & compelli queant. Liceatque Epiſcopo, ex rationabili cauſa Superiores regulares admonere, vt eiuſmodi Confeſſores, atque Adminiſtratores amoueant; iiſque Superioribus id facere detrectantibus, aut negligentibus, habeat Epiſcopus facultatem prędictos Confeſſores, & Adminiſtratores amouendi quoties, & quomodo opus eſſe iudicauerit. Ac ſimiliter poſſit Epiſcopus, vti à cum Superioribus regularibus, quarumcumque Abbatiarum, Prioratuum, Præfecturarum, vel Præpoſitarum eorundem Monaſteriorum, quocunque nomine appellentur, electionibus per ſe, vel per alium intereſſe, ac præſidere; abſque vlla tamen ipſorum Monaſteriorum impenſa. Ac demum habeat Epiſcopus, tanquam dictæ Sedis delegatus, authoritatem coercendi, ac puniendi quoſcunque exemptos tam ſeculares, quam regulares, qui in alienis Eccleſijs, aut quæ ſuorum Ordinum non ſunt, abſque Epiſcopi licentia; & in Eccleſijs ſuis, aut ſuorum Ordinum, non petita illius benedictione, aut ipſo contradicente, prædicare præſumpſerint. Ita vt Epiſcopi in ſuprafcriptis caſibus, & in prænominatas perſonas, in præmiſſis omnibus, & ſingulis, aut circa ea quoquo modo delinquentes, quoties, & quando opus fuerit, etiam extra viſitationem per cenſuras Eccleſiaſticas, aliasque pœnas, vti eiuſdem Sedis delegati, procedere, omnèmque iuriſdictionem exercere liberè, & licitè valeant. Decernentes ſic per quoſcunque Iudices quauis authoritate fungentes, etiam Sacri Palatij Auditores, necnon Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, ſublata eis & eorum cuilibet, quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & authoritate, iudicari, & definiri debere; Irritum quoque, & inane ſi ſecus ſuper his à quoquam quauis authoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis in fauorem quarumcumque perſonarum, atque Ordinum tam Mendicantium, quàm non Mendicantium, Militiarum, etiam Sancti Ioannis Hieroſolymitani, Congregationum, Societatum, ac cuiuſuis alterius inſtituti, etiam neceſſariò, & in indiuiduo exprimendi, Monaſteriorum, Conuentuum, Capitulorum, Eccleſiarum, & aliorum quorumcumque tam ſecularium, quàm regularium locorum, necnon illorum etiam, iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, Statutis, vel Conſuetudinibus, etiam immemorabilibus; exemptionibus quoque, indultis, & priuilegijs, etiam in corpore iuris clauſis, aut ex cauſa, & titulo oneroſo, vel in limine fundationis conceſſis, etiam Mari Magno, ſeu Bulla aurea, aut aliàs nuncupatis; Conſeruatorum deputationibus, eorũque atque alijs inhibitionibus, quibus Epiſcopi deferre minimè teneantur; & quibuſuis alijs, ſub quibuſcunque tenoribus, & formis, ac cum quibuſuis, etiam derogatoriarum derogatorijs, alijſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, necnon irritantibus decretis, etiam Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, aut aliàs quomodolibet, etiam per viam communicationis, ſeu extenſionis conceſſis, & iteratis vicibus approbatis, & innouatis; etiam ſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis, eorùmque totis tenoribus, & formis ſpecialis, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non aũt per clauſulas generales idẽ importãtes, mentio, ſeu quæuis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ſeruanda eſſet; tenores huiuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum nihil penitus omiſſo, & forma in illis tradita obſeruata, inſerti forent, præſentibus pro expreſſis habentes, quibus quoad ea, quæ eiſdem præſentibus aduerſantur, illis aliàs in ſuo robore permanſuris, ſpecialiter & expreſsè derogamus; cæteriſque contrarijs quibuſcunque. Cæterum quia difficile foret præſentes litteras ad ſingula quæque loca deferri, vt eæ tamen omnibus noteſcant, mandamus illas ad valuas Lateranen. & Principis Apoſtolorum de Vrbe Baſilicarum, atque Cancellariæ Apoſtolicæ, & in acie Campi Florę publicari, & ibi affigi, & per aliquot temporis ſpatium dimitti, eiſque detractis, earum exempla eo in loco relinqui. Ac volumus, vt earundem præſentium litterarum tranſumptis, etiam impreſſis, manu alicuius Notarij publici ſubſcriptis, & Sigillo Prælati, ſeu Perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, in iudicio, & extra illud, vbi opus fuerit, eadem prorſus fides adhibeatur, quæ ipſis originalibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtrorum Statuti, declarationis, decretorum, derogationis, mandati, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius, ſe nouerit incurſurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicæ M. DC. XXII. Nonis Februarij, Pontificatus noſtri Anno Secundo.

V. Dat.

S. de Vrſinis,

Regiſtrata in Secretaria Breuium.

In nomine Domini Amen. Anno à Natiuitate Domini Noſtri IESV CHRISTI *M. DC. XXIII. Indictione Sexta, die vero octaua menſis Februarij, Pontificatus autem Sanctiſſimi* CHRISTO *Patris, & Domini Noſtri D. Gregorij diuina Prouidentia Papæ XV. anno II. retroſcripta littera Apoſtolica affixa & publicata fuerunt ad valuas Baſilicarum Sancti Ioannis Lateranen. Principis Apoſtolorum de Vrbe, ac Cancellariæ Apoſtolicæ, & in acie Campi Florę, dimiſſis ibidem earundem litterarum originalibus appenſis per aliquod temporis ſpatium, & exinde remotis, deinde dimiſſis earundem litterarum copijs affixis, vt moris eſt, per nos Coſimum Modium, & Alexandrum de Rocchis S. D. N. Papæ Curſores.*

Octauius Spada, Magiſter Curſorum.

Romæ ex Typographia Reu. Camerę Apoſt.
M. DC. XXIII.

D E

DECLARATIONES ALIQVOT Sacræ Congregationis Concilij super constitutione Sanctæ mem. Gregorij XV. de exemptorum priuilegijs, &c.

SActa Congregatio Cardinalium Concilij Trident. Interpretum censuit Constitutionem Sanctæ mem. Gregorij XV. de exemptorum priuilegijs, nequaquam subijcere Regulares, exemptos, quibus cura animarum personarum secularium non incumbit, Episcoporum iurisdictioni in ijs, quę Sacramentorum administrationem concernunt, nisi cum in Sacramentis personis secularibus administrandis, ijdem Regulares delinquunt.

I. Dub. An liceat Episcopis visitare Altaria Regularium Ecclesiarum, quibus cura animarum personarum secularium non incumbit, aut loca vbi in ijsdem Ecclesijs asseruatur sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum vel vbi audiuntur Confessiones personarum secularium?

Resp. Sacra Congregat. Episcopis non licere in vim eiusdem Constitutionis visitare Altaria Ecclesiarum Regularium, quibus non incumbit animarum cura personarum secularium, nec loca vbi in ijsdem Ecclesijs asseruatur sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, vel vbi Confessiones personarum secularium audiuntur.

II. Dub. An Episcopi possint Regularibus præscribere vt ęteris tantum in locis, ac temporibus, aut certarum personarum Confessiones audiant, vel aliàs illorum priuilegia restringere ac moderari in Sacramentis administrandis?

Resp. Hac in parte Constitutionem nihil noui Iuris induxisse, nec vllam nouam auctoritatem Episcopis in Regulares attribuisse. Ideòque in vim ipsius Constitutionis non posse Episcopos Regularibus præscribere, vt certis tantum in locis, ac temporibus, aut certarum personarum Confessiones audiant, vel aliàs illorum priuilegia in Sacramentis administrandis restringere, aut moderari. Quod si aliunde Episcopis huiusmodi facultas competat, illam non fuisse ab eadem Constitutione sublatam.

III. Dub. An facultas Episcopis per Constitutionem attributa in exemptos tam seculares, quam Regulares, intelligatur etiam tributa in personas nullius Diœcesis?

Resp. Eiusmodi facultatem non intelligi tributam Episcopis in personas nullius Diœcesis.

IV. Dub. An eadem facultas competat inferioribus Prælatis proprium territorium ac iurisdictionem quasi Episcopalem habentibus?

Resp. Non competere.

V. Dub. An per eandem Constitutionem in illis verbis, possit Episcopus vnà cũ Superioribus Regularibus quarumcunque Abbatissarum, &c. *electionibus per se, vel per alium interesse ac præsidere, ius Abbatissas confirmandi Episcopis attributum censeatur?*

Resp. Ius confirmandi Abbatissas minimè fuisse Episcopis per Constitutionem atributum.

VI. Dub. An Confessores Monialium ante editam Constitutionem deputati debeant ab Episcopo examinari, & approbari?

Resp. Cõfessores quidem extraordinarios Monialium nullatenus posse post Constitutionem, illarum Confessiones audire, nisi prius ab Episcopo Diœcesano idonei iudicentur, & approbentur. Ordinarios vero Confessores ante Constitutionis publicationem deputatos posse, durante triennio abeorum deputatione inchoando, pergere in Confessionibus Sanctimonialium audiendis absque alio examine & approbatione Episcopi. Quod si cotingat vt illorum facultas à Sede Apost. vltra triennium prorogetur, tunc debere eos ab Episcopo examinari & approbari.

VII. Dub. An Superiores Regulares similiter ante ipsius Constitutionis publicationem electi, seu deputati, aliamue ligentes Episcopi approbationem pro Confessionibus Sanctimonialium sibi subiectarum audiendis?

Resp. Superiores Regulares electos, seu deputatos ante ipsius Constitutionis publicationem, quibus alioquin facultas competat audiendi Cõfessiones Monialium sibi subiectarum, posse durante eorum officio, pergere sine alia Episcopi approbatione in Confessionibus audiendis illarum tantum, quæ sponte ac proprio motu id abeis petierint. At verò eos, qui post Constitutionem eligentur, aut quoquomodo deputabuntur, vel qui in eorum officijs, seu dignitatibus, expleto iam tempore à Constitutionibus cuiusque Ordinis, vel aliàs legitimè præfinito, ad aliud tempus confirmabuntur, nequaquam posse Sanctimonialium Confessiones audire, nisi prius à Diœcesano Episcopo idonei iudicati, atque approbati fuerint.

VIII. dub. An Confessiones, quas audiunt Superiores Regulares electi, seu deputati, vel confirmati post publicationem, & scientiam tenoris dictæ Bullę non obtenta Episcopi approbatione sint nulla atque irrita necne?

Resp. Confessiones huiusmodi nullas, atq. irritas esse.

IX. dub. An Regulares generaliter ab Episc. approbati ad Confessiones personarum secularium audiendas censeantur etiam approbati ad audiendas Confessiones Monialium sibi subiectarum?

Resp. Regulares generaliter ab Episcopo approbatos ad Confessiones personarum secularium audiendas nequaquam censeri approbatos ad audiendas Confessiones Monialium sibi subiectarum, sed egere quoad hoc speciali Episcopi approbatione.

X. dub. An Regularis ad audiendas Confessiones Monialium vnius monasterij ab Episcopo approbatus Confessiones Monialium alterius monasterij audire possit?

Resp. Regularem ad audiendas Confessiones Monialium vnius monasterij ab Episcopo approbatum minimè posse audire Confessiones Monialium alterius monasterij.

XI. dub. An Confessores Regulares extraordinarij semel ab Episcopo deputati, & approbati ad audiendas Monialium Confessiones pro vna vice infra annum ad præscriptum Sacri Cõcilij Trident. possint virtute dictæ approbationis plures tãquam Confessores extraordinarij eorundem Confessiones audire absque noua Episcopi licentia?

Resp. Confessores extraordinarios semel deputatos atque approbatos ab Episcopo ad Monialium Cõfessiones pro vna vice audiendas, haud posse plures in vim approbationis eiusmodi illarum confessiones audire; sed ab Episcopo toties esse approbandos, quoties casus deputationis contigerit.

XII. dub. Cum in eadem Constitutione Statutum sit, vt liceat Episcopo ex rationabili causa Superiores Regulares admonere, vt amoueant Confessores Monialium, atque administratores bonorum ad earundem Monialium monasteria pertinentium, iisque superioribus id facere detrectantibus, habeat Episcopus facultatem predictos Confessores, & administratores amouendi, quoties & quando opus esse iudicauerit, an eiusmodi causam Episcopus Superioribus Regularibus significare teneatur?

Resp. Nõ teneri eiusmodi causam significare Superioribus Regularibus, sed hoc relinqui arbitrio, & prudentiæ Episcoporum, quorum conscientiam Sacra Congregat. seriò onerauit ne facultate sibi hac in parte attributa quoquo modo abutantur, ejus rei in districto Dei iudicio rationem reddituri.

XIII. Dub. An eadem Constitutio qua parte supponit Episcopi iurisdictioni Regulares delinquentes circa personas degentes intra septa monasteriorum Monialium, aut circa clausuram, vel bonorum administrationem eorundem monasteriorum, habeat locum in omnibus delictis, an vero solum in notorijs, & cum scandalo populi?

Resp. Constitutionem habere locum in omnibus delictis, non autem in notorijs tantum, & cum populi scandalo.

Quæ Sacræ Cõgregationis Responsa ad se relata sel. record. Gregorius XV. & S. D. N. Vrbanus VIII. in omnibus approbarunt.

A. Cardinalis Caietanus.

Prosper Fagnanus S. Cong. Secret.

Romæ ex Typographia Reu. Cameræ Apost.
M. DC. XXIII.

XIV. Dub. An regularis absque legitima licentia accedens ad monasterium Monialium Regularibus subiectarum, ibique in loco colloquijs destinato cum Moniali colloquens à Diœcesano Episcopo tanquam Sedis Apostolicæ delegato coerceri & puniri possit?

Sacra Congregatio Cardinalium Cõcilij Trident. Interpretum censuit, posse, quam Congregationis sententiam S. D. N. Vrbanus VIII. ad se relatam approbauit.

Cosmus Card. de Torres.

Locus † Sigilli.

Prosper Fagnanus S. Congreg. Secret.

Romæ ex Typographia Reu. Cameræ Apost.
M. DC. XXIV.

XV. Dub. An liceat Episcopo in vim Constitutionis Sanctæ mem. Gregorij XV. de Exemptorum privilegijs punire Regulares, qui ad Abbatissæ electionẽ procedũt ante tempus ipsi Episcopo significatum, aut die electionis eidem nullatenus prænunciata.

Sacra Cõgregatio Cardinalium Concilij Trident. Interpretum respondit, Regulares ex eadem Constitutione ita demũ teneri Episcopo significare diem electionis Abbatissæ, eumque vsque ad præfinitum tempus expectare, si antè ipse expressè declarauerit se vti velle facultate sibi hac in parte attributa. Abbatissarúmque electionibus per se, vel per alium interesse ac præsidere. Post eam vero declarationem licere Episcopo animaduertere in Regulares, qui ante tempus significatum, aut die electionis eidem non prænuntiata ad Abbatissę electionem procedunt.

Cosmus Card. de Torres.

Locus † Sigilli.

Prosper Fagnanus S. Cong. Secret.

Romæ ex Typographia Reu. Cameræ Apost.
M. DC. XXVI.

DECRETA SACRÆ CONGREgationis Concilij,

S. D. N. Vrbani diuina prouidentia Papæ VIII. auctoritate edita.

De Celebratione Missarum.

CVm sæpe contingat in quibusdam Ecclesiis tam magnum Missarum celebrãdarum numerum ex variis defunctorum relictis, aut piorum eleemosynis impositũ esse, vt illis pro singulis diebus præscriptis nequeat satisfieri, & tamen noua onera Missarum in dies suscipiantur; indeque fiat, vt depereant piæ testantium voluntates, obstricta benefactoribus fides violetur, defunctorũ animæ suffragijs priuentur, Ecclesiis debitus subtrahatur cultus, ac Christi fideles graui scandalo affecti plerũque à similibus charitatis operibus retrahantur. Cùmque his malis maximum inter cætera fomentum præbeat, aut quod ij, qui Missas supra vires celebrandas suscipiunt, sperẽt illas breui ad pauciorem numerum à Superioribus reductum iri; aut quod Ecclesiis, sorte pecuniarum absumpta plerũmque nuda remaneant onera Missarum, absque vllo emolumento; aut quod eleemosyna pro illis celebrandis sit adeò tenuis, vt nõ facile inueniantur, qui velint huic se muneri subijcere, & redditus Ecclesiæ, aut monasterij adeo exigui, vt Sacerdotes pro necessaria sua sustentatione nouis se oneribus obstringere compellantur: Sacra Congregatio Card. Concil. Trident. interpretum animaduertens, facturam se rem Deo gratissimã, charitatique ac iustitiæ maximè consentaneam, si pro viribus satagat hunc tetertrimum abusum è Christiana Republica conuellere, atque eradicare: Sanctissimi D. N. Vrbani Diuina prouidentia Papæ VIII. authoritate sibi specialiter attributa, infrascripta Decreta edidit.

I. Ac primò districtè prohibet, atque interdicit, ne Episcopi in Diœcesana Synodo, aut Generales in Capitulis generalib., vel aliàs quoquo modo reducãt onera vlla Missarum celebrandarum, aut post idem Concilium imposita, aut in limine fundationis; sed pro his omnibus reducendis, aut moderandis, vel commutandis ad Apostolicam Sedem recurratur, quæ re diligenter perspecta, id statuet, quod magis in Domino expedire arbitrabitur; alioquin reductiones, moderationes, & commutationes huiusmodi, si quas contra huius prohibitionis formam fieri contigerit, omninò nullas, atque inanes decernit.

II. Deinde, vbi pro pluribus Missis, etiam eiusdem qualitatis, celebrandis plura stipendia, quantumcunque incongrua, & exigua, siue ab vna, siue à pluribus personis collata fuerunt, aut conferentur in futurum Sacerdotibus, Ecclesiis, Capitulis, Collegijs, Hospitalibus, Societatibus, Monasterijs, Conuentibus, Congregationibus, Domibus, ac locis pijs quibuscumque tam secularibus, quam regularibus, Sacra Congregatio sub obtestatione Diuini Iudicij mandat, ac præcipit; vt absolutè tot Missæ celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemosynæ præscriptæ fuerint; itaut alioquin ij, ad quos pertinet, suæ obligationi non satisfaciant; quinimò grauiter peccent, & ad restitutionem teneantur.

III. Id verò vt deinceps obseruetur exactiùs, Sacra Congre-

Congregatio eadem authoritate reuocat Priuilegia, & Indulta omnia quibuſuis perſonis, Eccleſiis, ac Locis pijs, tam Secularibus, quam Regularibus, cuiuſcumque Ordinis, Congregationis, & Inſtituti, quamcunque ob cauſam concella, quibus indulgetur, vt certarum Miſſarum, vel anniuerſariorum celebratione, aut aliquibus collectis, ſeu orationibus, plurium Miſſarum oneribus in futurum ſuſcipiendis ſatisfiat.

IV. Ac ſimiliter, omne damnabile lucrum ab Eccleſia remouere volens, prohibet Sacerdoti, qui Miſſam ſuſcepit celebrandam cum certa eleemoſyna, ne eamdem Miſsam alteri, parte eiuſdem eleemoſynæ ſibi retenta, celebrandam committat.

Præterea, ne in Eccleſiis, in quibus onera Miſſarum in perpetuum impoſita ſunt, Sacerdotes in eis, vt par eſt, adimplendis eò tepidiores, ac ſegniores reddantur, quòd onera huiuſmodi cum nulla, aut parua ſint vtilitate coniuncta; ſtatuit, atque decernit, vt pecuniæ, ac bona mobilia Eccleſiis, Capitulis, Collegijs, Hoſpitalibus, Societatibus, Congregationibus, Monaſterijs, Conuentibus, ac locis omnibus, tam Secularibus, quàm Regularibus, atque illorum perſonis in futurum ſimpliciter acquirēda cum onere perpetuò Miſſarum celebrandarum, ab ijs, ad quos pertinet, ſub pœna interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ ipſo facto incurrenda à die realis acquiſitionis ſtatim deponi debeant penes ædem Sacram, vel perſonam fide, & facultatibus idoneam ad effectum illa, ſeu illorum pretium quamprimum inueſtiendi in bonis immobilibus fructiferis cum expreſſa, & individua mentione oneris, quod illis annexum reperitur ac ſi eadē bona immobilia auctoritate Apoſtolica deinceps alienari contigerit, eorumdem pretium ſub eadem pœna, vt ſuprà, deponi, atque in alijs bonis ſtabilibus itidem fructiferis cum eiuſdem oneris repetitione, atque annexione conuerti debeat.

V. Ad hæc Sac. Congregatio quibuſuis Capitulis, Collegijs, Societatibus, & Congregationibus, necnon omnibus, & ſingulis Eccleſiarum, ac piorum locorum, tam ſecularium, quàm regularium Superioribus, vel alijs, ad quos pertinet, diſtrictè prohibet, ne impoſterum onera perpetua ſuſcipiant Miſſarum celebrandarum, Seculares quidem ſine Epiſcopi, vel eius generalis Vicarij, Regulares verò ſine Generalis, vel Prouincialis conſenſu, & licentia in ſcriptis, & gratis concedenda; alioquin Secularis, qui huius prohibitionis tranſgreſſor extiterit, ab ingreſſu Eccleſiæ interdictus ſit eo ipſo: Regularis verò pœnam priuationis omnium officiorum, quæ tunc obtinebit, ac perpetuæ inhabilitatis ad alia de cætero obtinenda, vocisque activæ, ac paſſiuæ, abſque alia declaratione incurrat. Eleemoſynas verò manualis, & quotidianas pro Miſſis celebrandis ita demū ijdē accipere poſſint, ſi onerib. antea impoſitis ita ſatisfecerint, vt noua quoque onera ſuſcipere valeant; alioquin omninò abſtineant ab huiuſmodi eleemoſynis etiam ſpōtè oblatis in futurū recipiendis, & capſulas auferant ab Eccleſiis cum inſcriptione illa: *Eleemoſyna pro Miſsis*, vel aliâ ſimili, ſub ijſdem pœnis ipſo facto incurrendis, ne fideles hac ratione fruſtrentur. Epiſcopus verò, ſeu eius Vicarius, aut Generalis, vel Prouincialis, vbi de licentia pro perpetuis oneribus fuerint requiſiti, in ſingulis caſibus diligenter inquirant de ſingulis Miſſarum celebrandarum obligationibus cuique Eccleſiæ, Monaſterio, aut loco pio incumbētibus; nec anteā aſſenſum huiuſmodi, aut licentiam præbeant, quā eis legitimè conſtiterit, illius Sacerdotes tā nouo oneri ſuſcipiēdo, quā antiquis iā ſuſceptis ſatisfacere poſſe, præcipuámque rationem habeant, vt redditus, qui Eccleſiis, & locis pijs relinquuntur, omnino reſpondeant oneribus adiūctis, ſecundum morem cuiuſque Ciuitatis, vel Prouinciæ, intelligantque ſi in re tanti momenti deſides, aut negligentes fuerint, in Nouiſſimo die ſe huius prætermiſſi muneris rationem eſſe reddituros.

VI. Poſtremò Illuſtriſs. Patres, non ſine graui animi dolore intelligentes, mala ferè omnia, quæ Regularem diſciplinam euertunt, ac præcipuè nimiam hanc facilitatem fouent in oneribus Miſſarum ſupra vires ſuſcipiendis, veluti ex infecta radice, pullulare ex maiori Regularium numero, quàm ferant redditus, & eleemoſynæ cuiuſque Monaſterij inhærentes, Summorum Pontificum, ac Sac. Tridentini Concilij decretis hac de re editis, Sanctiſſimj D. N. authoritate præcipiunt, ac mandant omnibus, & ſingulis Generalibus, Prouincialibus, Commiſſarijs, Miniſtris, Præſidentibus, Abbatibus, Prioribus, Præpoſitis, Guardianis, Vicarijs, & quibuſcumque alijs Superioribus Monaſteriorum, Conuentuum, ac Domorum regularium bona immobilia poſſidentium, vel non poſſidentium, cuiuſcumque Ordinis, Cōgregationis, & Inſtituti exiſtentium intra fines Italiæ, & Inſularum adiacentium, vt ſinguli, ad quos pertinet, in qualibet Prouincia, adhibitis duobus, aut tribus Regularibus ſui Ordinis, vel Congregationis probationibus, & rerum vſu peritioribus, bona immobilia, cenſus, redditus, & prouentus omnes, conſuetas item eleemoſynas, & obuentiones, tam communes Monaſteriorum, Conuentuum, & Domorum eiuſdem Prouinciæ, quàm etiam ſingularibus perſonis religioſis aſſignatas, ſeu permiſſas, in communem vſum deinceps conferendas, decem annorum immediatè præcedentium habita ratione, diligenter, & maturè recognoſcant, ijs omnibus detractis, quæ reparationes, præſtationes, grandines, ſterilitates, aliáue cuiuſlibet generis onera conſueuerunt abſorbere, eáque omnia ſcripto fideliter exarata, idem Superior, cuius intereſt, in proximo Capitulo, ſeu Congregatione generali, vel prouinciali, coram tribus Iudicibus ab ipſomet Capitulo, ſeu Congregatione deligendis, proponat, qui, computatis huiuſmodi redditibus, eleemoſynis, & obuentionibus vniuerſis, & oneribus, vt ſupra, detractis, ſedulo examinent, quot Religioſi homines, connumeratis etiam laicis, alijſque neceſſarijs ſeruientibus, in vnoquoque Monaſterio, Conuentu, & Domo regulari iuxta regionis, & proprij inſtituti morem, victum, & veſtitum, & medicinalia in communi habentes, & competenter valeant ſuſtentari. Tum eorundem bonorum, redditumū, eleemoſynarum, & onerum præciſam notam ipſimet Capitulo, ſeu Congregationi exhibeant, vt in illo diligenter omnibus diſcuſſis, cuiuſque familia, Monaſterij, Conuentus, ac Domus regularis in ſingula quaque Prouincia certus earum tantum perſonarum numerus, Patrum capitularium voto, præfigatur, quæ redditibus, eleemoſynis, & obuentionibus, vt ſuperiùs, ſufficienter alipoſſint. Ne verò Superiores, qui id præſtare debent, ſegniùs, aut remiſſius, quam par eſt, ſuo muneri ſatisfaciant, mandant Sacra Congregatio, vt infra annum, poſt proximum Capitulum generale, vel prouinciale comparandum, omnia hoc de genere capitulariter geſta, in authenticam formam redacta ad Sacram ipſam Congregationem Concilij ſinguli mittant, numerùmque familiæ, ſingulorùmque Conuentuum, Monaſteriorum, & Domorum huiuſmodi regularium, Capituli, ſeu Congregationis generalis, vel prouincialis ſententia, & auctoritate

ctoritate præfinitũ, ijdem Superiores, tam Generales, & Prouinciales omnes, quàm locales perpetuò ſeruare omninò teneantur, nec poſſint illum quoquo modo augere, etiam prætextu augmenti redditiuum, abſque Sacræ Congregationis licentia. Superiores autem huiuſmodi, qui prædicta omnia in præfixo termino non præſtiterint, vel numerum, vt ſuprà præſcriptum quouis modo augere præſumpſerint, priuationis omnium officiorum, quæ tunc temporis obtinebunt, vociſque actiuæ, ac paſſiuæ, & ad omnia ſuæ religionis officia, & gradus inhabilitatis perpetuam pœnam eo ipſo incurrere atque alijs etiam grauioribus à Sede Apoſtolica infligendis pœnis Sacra Congregatio ſubiacere voluit, & declarauit.

VII. Deinceps verò Monaſterium, Conuentus, Domus, Congregatio, Societas Religioſorum, ſeu Regularium, nullibi recipiatur, niſi, præter alia ad id requiſita, in ſingulis eiuſmodi locis duodecim ſaltem fratres, aut Monachi, ſeu Religioſi, degere, & ex redditibus, & conſuetis eleemoſynis, detractis omnibus, vt ſuprà, detrahendis, competenter ſuſtentari valeant, ad præſcriptum decreti fœl. rec. Gregor. XV. hac de re editi. Alioquin Monaſteria, & loca huiuſmodi poſthac recipienda, in quibus duodecim Religioſi, vt ſuprà, ſuſtentari, atque inhabitare non poterunt, & actu non inhabitauerint, Ordinarij loci viſitationi, correctioni, atque omnimodæ iuriſdictioni ſubiecta eſſe intelligantur.

Porrò, ne vllo vnquam tempore hæc in oblitionem, ſeu deſuetudinem abeant, Superiores locales cuiuſque Monaſterij, Conuentus, ac Domus regularis curare, atque efficere teneantur ſub pœna priuationis officijs, vociſque actiuæ, & paſſiuæ ipſo facto incurrenda, vt in perpetuum, ſexto quoque menſe, id eſt feria ſecunda poſt primam Dominicam Aduentus, & feria ſexta poſt Octauam Corporis Chriſti præſentes Ordinationes in publica menſa perlegantur. Omnibus tam Eccleſiaſticis perſonis, cuiuſcunque ſint ordinis, conditionis, & gradus, quàm laicis quocumque honore, ac poteſtate præditis, præſentia Decreta declarandi, vel interpretandi facultate penitùs interdicta.

Non obſtantibus quoad ſupraſcripta omnia, & ſingula in præſentibus Decretis contenta, Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis in fauorem quarumcunque perſonarum atque Ordinum tam Mendicantium, quàm non Mendicantium, Militiarum etiam Sancti Ioannis Hieroſolymitani, Congregationum, Societatum, ac cuiuſlibet alterius Inſtituti etiam neceſſariò, & in indiuiduo exprimendi Eccleſiarum, Monaſteriorum, Conuentuum, Collegiorum, Capitulorum, Hoſpitalium, Confraternitatum, & aliorum quorumcunque tam Secularium, quàm Regularium locorum, nec non illorum, etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus etiã immemorabilibus, priuilegijs quoque, indultis, & litteris Apoſtolicis, etiam Mari magno, ſeu Bulla aurea, aut aliàs nuncupatis, ſub quibuſcumque tenoribus, & formis; aut cum quibuſuis etiam derogatoriarum derogatorijs, alijſque efficatioribus, & inſolitis clauſulis, necnon irritantibus decretis etiam Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, aut aliàs quomodolibet etiam per viam communicationis, ſeu extenſionis conceſſis, & iteratis vicibus approbatis & innouatis, etiamſi pro illorum ſufficiẽti derogatione de illis, eorũmque totis tenoribus & formis ſpecialis, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales mentio, ſeu quænis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ſeruanda eſſe, tenores huiuſmodi ac ſi de verbo ad verbum nihil pœnitus omiſſo, & forma in illis tradita obſeruata, inſerti forent, præſentibus pro expreſſis haben. quibus quoad ea quæ præſentibus aduerſantur illis aliàs in ſuo robore permanſuris, Sacra Congregatio Sanctitatis Suæ auctoritate ſpecialiter & expreſsè derogat, cæteriſque contrarijs quibuſcumque.

Et ne præmiſſorum ignorantia à quoquam prætendi poſſit, voluit eadem S. Congregatio, vt præſentes ordinationes in valuis Baſilicarum S. Ioannis Lateranenſis, & Principis Apoſtolorum de Vrbe, & in acie campi Floræ, vt moris eſt, affixæ, omnes ad quos pertinet ita afficient & afficiant, ac ſi vnicuiq. perſonaliter intimatę fuiſſent. Vtq. earundem præſentiũ tranſumptis, ẽt impreſſis, manu alicuius Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica cõſtitutæ munitis, eadem prorſus fides adhibeatur, quæ præſentibus adhiberetur ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romę die 21. Iunij 1625.

Coſmus Card. de Torres.

Locus † Sigilli.

Proſper Fagnanus S. Congregat. Secret.

Anno Domini Noſtri IESV CHRISTI *M. DC. XXV. indictione octaua, Pontificatus autem in* CHRISTO *Patris, ac D. N. D. Vrbani diuina Prouidentia Papę VIII. anno eius III. die vero 22. menſis Septembris ſupraſcripta decreta affixa & publicata fuerunt ad valuas Baſilicarum Sancti Ioannis Lateranen. & Principis Apoſtolorum de Vrbe, ac in acie Campi Florę, vt moris eſt, per nos Camillum Fundatum, & Fabium Emilianum Sanctiſſimi D. N. Papę Curſores.*

Brandimartes Latinus prælibati Sanctiſſimi D. N. Papę ac S. Rom., & vniuerſalis Inquiſitionis curſor pro Mag. DD. Curſ.

Romæ ex Typographia Reu. Camerę Apoſt.
M. DC. XXV.

DECLARATIONES ALIQVOT Sacræ Congregationis Concilij S. D. N. Vrbani Papæ VIII. auctoritate editæ ſuper decretis eiuſdem Congregationis de celebratione Miſſarum.

SAcra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini Interpretũ auctoritate ſibi à Sanctiſſimo D. N. attributa ad ſingula dubia inferius propoſita ad hunc modum reſpondit.

Super primò Sacræ Congregationis decreto de celebratione Miſſarum, quo prohibetur ne Epiſcopi in Diœceſana Synodo, aut Generales in Capitulis generalibus, vel aliàs quoquo modo reducant onera vlla Miſſarum celebrandarum, aut poſt idem Concilium impoſita, aut in limine fundationis.

Quæritur quid ſi Legatum ſit ita tenue, vt non ſit qui velit onus illi iniunctum ſubire, & ſi recurrendum ſit ad Sedem Apoſt. pro moderatione oneris, totum, aut fere totum inſumendũ ſit pro exẽpſis ad id neceſſarijs? & quid ſi permittatur Epiſcopo in fundatione vt poſſit huiuſmodi onera moderari?

Reſp.

Reſp. Etſi Legatū ſit adeo tenue, nihilominus pro reductione oneris, vt ſupra impoſiti ab ijs ad quos pertinet, Sedem Apoſt. eſſe adeundam, quæ abſque vlla impenſa ſtatuet, quod magis in Domino è re eſſe iudicauerit. Verumtamen ſi in ipſa beneficij erectione expreſsè cautum fuerit, vt liceat Epiſcopo iniunctum onus reducere ac moderari legem hanc fundationis quam decreta hac de re edita non ſuſtulerunt, eſſe validam & obſeruandam.

Secundò ſuper II. eiuſdem Congregationis decreto quo cauetur, vt celebrentur tot Miſſæ quot ad rationem tributæ eleemoſynæ præſcriptæ fuerit, Quæritur an verba illa, præſcriptæ fuerint, *intelligenda ſint de præſcriptione facta ab offerente, vel ab Ordinario?*

Reſp. Eſſe intelligenda de præſcriptione facta ab eo, qui eleemoſynam tribuit, nō autem ab Ordinario: quod ſi tribuens eleemoſynam numerum Miſſarum celebrandarum non preſcripſerit, tunc tot Miſſas celebrari debere, quod præſcripſerit Ordinarius ſecundum morem ſuæ Ciuitatis, vel Prouinciæ.

Tertiò an cum Ordinarius præſcripſerit eleemoſynam congruam iuxta qualitatem loci, perſonarum, ac temporum, Sacerdotes accipientes ſtipendium minus congruum, teneantur Miſſas ab offerente preſcriptas celebrare?

Reſp. Teneri.

Quartò an Sacerdotes, qui tenentur Miſſas celebrare ratione beneficij ſeu capellæ, legati, aut ſalarij, poſſint etiam manualem eleemoſynam pro Miſſis votiuis, aut defunctorum recipere, & vnico Miſſę Sacrificio vtrique oneri ſatisfacere?

Reſp. Sacerdotes quibus diebus tenentur Miſſas celebrare ratione beneficij, ſeu capellæ, legati, aut ſalarij, ſi eleemoſynas pro alijs etiā Miſſis celebrandis ſuſceperint, non poſſe eadem Miſſas vtrique obligationi ſatisfacere.

Quintò poſito quod teſtator relinquat vt celebrentur pro eius anima centum Miſſa abſque vlla præſcriptione eleemoſynæ. Quæritur an liberum ſit haeredibus eleemoſynā ſibi beneviſam præſcribere, an vero eadem eleemoſyna præſcribenda ſit ab Ordinario?

Reſp. Vbi nullam certam eleemoſynam teſtator reliquit, eſſe ab Epiſcopo preſcibendam eleemoſynam congruam, quæ reſpondeat oneribus Miſſarum celebrandarum ſecundum morem Ciuitatis vel Prouincię.

Sextò ſuper III. Congregationis decreto in quo eadem Congregatio reuocat priuilegia, quibus indulgetur vt certarum Miſſarum, vel vniuerſariorum celebratione, aut aliquibus collectis, ſeu orationibus plurium Miſſarum oneribus in futurum ſuſcipiendis ſatisfiat, Quæritur an verba, in futurum ſuſcipiendis, *intelligenda ſint de oneribus ſuſcipiendis poſt priuilegium?*

Reſp. Ita eſſe intelligenda.

Septimò ſuper IV. eiuſdem Congregationis decreto, quo prohibetur Sacerdoti, qui Miſſam ſuſcipit celebrandam cum certa eleemoſyna, ne eandem Miſſam alteri parte eiuſdem eleemoſynæ ſibi retenta celebrandam committat, Quæritur an permittendum ſit adminiſtratoribus Eccleſiarum vt retineāt aliquam eleemoſynarum portionem pro expenſis manutentionis Eccleſiæ, altarium, inſerwentium, paramentorum, luminum, vini, boſtiæ, & ſimilium?

Reſp. Permittendum non eſſe vt Eccleſiæ ac loca pia, ſeu illorum adminiſtratores ex eleemoſynis Miſſarum celebrandarum vllam vtcumque minimam portionem retineant ratione expenſarum, quas ſubeunt in Miſſarum celebratione, niſi cum Eccleſię & loca ipſa alios non habent reditus, quos in vſum earundem expenſarum erogare licitè poſſint; & tunc quam portiónem retinebunt, nullatenus debere excedere valorem expenſarum, quæ pro ipſomet tantum Miſſæ Sacrificio neceſſariò ſunt ſubeundæ, & nihilominus eo etiam caſu curandum eſſe, vt ex pecunijs, quæ ſuperſunt, expenſis vt ſupra deductis, abſolutè tot Miſſę celebrentur, quot præſcriptæ fuerint ab offerentibus eleemoſynas.

Octauò an hoc decretum habeat locum in beneficijs, quæ conferuntur in titulum, id eſt an Rector beneficij, qui poteſt per alium celebrare, teneatur Sacerdoti celebranti dare ſtipendium ad rationem redditunm beneficij?

Reſp. Non habere locum, ſed ſatis eſſe vt Rector beneficij, qui poteſt Miſſam per alium celebrare, tribuat Sacerdoti celebranti eleemoſynam congruam ſecundum morem Ciuitatis, vel Prouinciæ, niſi in fundatione ipſius beneficij aliud cautum fuerit.

Nonò an Sacerdotes, quibus aliquando offertur eleemoſyna maior ſoluta pro celebratione Miſſæ debeant dare eandem integram eleemoſynam ijs, quibus Miſſas celebrandas committunt, an verò ſatis ſit, vt dent celebrantibus eleemoſynam conſuetam?

Reſp. Debere abſolutè integram eleemoſynam tribuere Sacerdoti celebranti, nec vllam illius partem ſibi retinere poſſe,

Decimò ſuper V. eiuſdem Congregationis decreto, quo inter cætera ſtatuitur in hęc verba. Eleemoſynas verò manuales, & quotidianas pro Miſſis celebrandis ita demum ijdem accipere poſſint, ſi oneribus antea impoſitis ita ſatisfecerint, vt noua quoque onera obire valeant, alioquin omninò abſtineāt ab huiuſmodi eleemoſynis etiam ſponte oblatis in futurum recipiendis, & capiolas auferant, &c. *Quæritur an hoc decretum prohibeat abſolutè quominus accipiant nouas eleemoſynas ij, qui acceptis non ſatisfecerunt, & quid ſi congruo tempore poſſint omnibus ſatisfacere?*

Reſp. Non prohibere abſolutè, ac propterea etſi oneribus iam ſuſceptis non ſatisfecerint, poſſe tamen noua etiam onere ſuſcipere Miſſarum celebrandarum dummodo infra modicum tempus poſſint omnibus ſatisfacere.

Vndecimò quid ſi offerens eleemoſynas audito impedimento conſentiat, vt Sacerdos Miſſam celebret cum primum poterit?

Reſp. Quamuis onera ſuſcepta infra modicum tempus adimpleri nequeant, ſi tamen tribuens eleemoſynam pro altarum Miſſarum celebratione id ſciat, & conſentiat, vt illæ tunc demum celebrentur, cum ſuſceptis oneribus ſatisfactum fuerit, decretum non prohibere quominus eo caſu eleemoſyna accipiatur pro iiſdem Miſſis iuxta benefactoris conſenſum celebrandis.

Duodecimò an pœna Interdicti & alia appoſita in eodem decreto afficiant tam eos, qui accipiunt eleemoſynas contra formam ibi præſcriptam, quam eos, qui non auferunt capſulas ab Eccleſiis, vt ibidem præcipitur?

Reſp. Has pœnas non habere locum, niſi in ſuſcipientibus onera perpetua Miſſarum celebrandarum ſine licentia Epiſcopi, ſeu eius generalis Vicarij, aut Generalis, vel Prouincialis.

Decimotertiò an in hac decreto cōprehendantur illæ capſulę, quæ apponi ſolent in Eccleſiis in die Commemorationis omnium ſanctorum, & vulgò dicentur, Caſſe de Morti?

Reſp. Comprehendi.

Decimoquarto an adminiſtratores Eccleſię magnę deuotionis, & concurſus poſſint eleemoſynas pro Miſſis celebrandis accipere, ſi iiſdem Miſſis nō niſi poſt longum tempus ſatisfacere valeant, ne aliàs cultus Eccleſiæ, & deuotio, ac concurſus

cursus fidelium, vt aiunt, minuantur?

Resp. Non posse nisi de consensu eorum, qui eleemosynas tribuunt, vt supra in responsione ad vndecimum.

Decimoquinto, quia prohibitio dicti decreti videtur aliquibus directa solis Capitulis, Collegijs, Societatibus, Congregationibus, necnon omnibus, & singulis Ecclesiarum & piorum locorũ tam secularium quam Regularium Superioribus, de quibus fit expressa mentio; non autem priuatis Sacerdotibus, qui tamen comprehendi videntur sub clausula generali. & alijs ad quos pertinet, *supplicatur pro opportuna declaratione.*

Resp. Comprehendi etiam priuatos Sacerdotes.

Decimosexto super VII. eiusdem S. Congregationis decreto, quo cauetur, vt in singulis monasterijs Religiosorum prefigatur numerus, qui ex consuetis redditibus, aut eleemosynis commode possit sustentari. Quaritur an vbi hæc prefixio facta iam fuit in vim similis decreti sanctæ mem. Pauli V. absque tamen computatione reddituum cuiusque Religionis, sit denuò facienda necne?

Resp. Numeri præfixionem esse iterum faciendam seruata forma vltimi decreti hac de re editi.

Decimoseptimò an nouitij ad habitum Regularem admissi possint admiti ad professionem in monasterijs in quibus habita vt supra præfixione numeri commode ali non possunt?

Resp. Esse admittẽdos ad professionem, si aliàs habiles existant, ac deinde in aliquo alio monasterio eiusdẽ Religionis esse collocandos vbi commode ali possint.

Decimooctauò super vltimo, quo cauetur, vt nulli recipiantur Conuentus Regularium, nisi præter alia ad id requisita duodecim saltem fratres in eis degere, & competenter sustentari valeãt, itaut alioquin subsint iurisdictioni ordinarij. Quæritur, an hoc decretum, quod videtur editum in ordine ad celebrationem Missarum comprehendat eas Religiones, quæ non consueuerunt onera Missarum recipere, vt sunt Religiones Capuccinorum, ac Societatis I H S V.

Resp. Comprehendere.

Vltimo ad idem decretũ vbi disponit, vt nullibi recipiantur monasteria, nisi, &c. habeat locum in Italia duntaxat, ad quam est restrictum decretum proxime antecedens, an vero etiam extra Italiam.

Resp. Habere locum etiam extra Italiam,

Cosmus Card. de Torres.

Locus † Sigilli,

Prosper Fagnanus S. Cong. Secret.

Romæ ex Typographia Rev. Cameræ Apost.
M. DC. XXVI.

DECRETA SACRÆ CONGREgationis Concilij,

S. D. N. D. Vrbani Papæ VIII, iussu edita.

De Regularibus, Apostatis, & Ejectis.

SAcra Congregatio Cardinalium Concilij Trident. Interpretum Regularium ejectorum & fugitiuorum statui consulere, illorumque scandala summouere, & succrescentem numerum frangere, operæ pretium existimans, auditis Religionum Superioribus, atque diligentissime perpensa, communicato etiam consilio cum S. D. N. Vrbano VIII. atque ex peculiari Sanctitatis suæ facultate infrascripta decreta edidit.

Ac primò, vt infecta semina, è quibus praui eiusmodi fructus potissimum prodeunt, deinceps ne serantur in vinea Domini censuit esse innouandas, & Sanctissimi auctoritate innouat Constitutiones, & decreta generalia sanctæ mem. Clementis VIII. ad Regularium reformationem, ac nouitiorum receptionem, professionem, atque institutionem spectantia, districtèque præcipit Generalibus, atque alijs omnibus Ordinum Superioribus, vt illa exacte obseruent, atque vt obseruentur efficiant sub pœnis statutis in ijsdem Constitutionibus. A quibus tamen excipiendum censuit caput illud, quo decernitur ne in Conuentibus, seu monasterijs ad nouitios recipiendis hactenus designatis, & approbatis, seu in posterum designandis, & approbandis, nouitij ad habitum vllatenus recipi possint, nisi prius à Cõgregatione Reformationis Apost. vel à proprijs locorum Ordinarijs expressè & nominatim approbati fuerint. A cuius quidem decreti obseruantia Sacra Cõgregatio iustis de causis cẽsuit Regulares esse absoluendos, prout auctoritate Sanctissimi Domini Nostri absoluit, atque exemit.

Deinde vt apostatandi oportunitas Regularibus præripiatur, statuit, vt de cætero nullus permittatur ad arctiorem Religionẽ transire, nisi prius Superiori legitimè constiterit eam Religionem paratam esse illum recipere, qui licentiam petit, tũmque Regularis rectà se transferat ad arctiorem. Quod vt re ipsa adimpleatur, idem Superior omni studio ac diligentia inuigilet.

Rursus statuit, vt fugitiui & apostatæ siue habitum Regularem deferant, siue non, possint ac debeãt ab Episcopo loci, vbi moram tranhunt in carceres conijci, ac Superioribus Regularibus cõsignari secũdum Regularia instituta puniendi, vtque ipsi quoque Superiores teneantur eos perquirere, ad Religionẽ reducere, atq. efficere vt apprehendantur, salua tamen in oĩbus facultate Ordinarijs locorũ attributa decreto *Concilij c. 3. sess. 6.* Quod si apostatę huiusmodi citra mõtes infra quatuor, vltra mõtes vero infra octo mẽses à præsentis decreti publicatione inchoandos sua sponte ad suã quisq. Religionem redierit, tum pœnarum oĩum ipsis propter apostasiam inflictarũ aut infligendarum remissionem, atque impunitatem assequantur; ita tamen vt debeant à Superiore absolutionẽ humiliter petere, & coram eodem culpam fateri, atque emendationem polliceri; Superior verò è contra benignè illos teneatur excipere, ab huiusmodis pœnis absoluere, & paterna charitate amplecti.

Ad hæc, vt in posterum è Religionibus nullus legitimè professus eijci possint, nisi sit vere incorrigibilis; vere autem incorrigibilis minimę censeatur, nisi non solùm concurrant ea omnia, quæ ad hoc ex iuris communis dispositione requiruntur, sublatis hac in parte Statutis & Constitutionibus cuiusque Religionis & Ordinis etiam à Sede Apost. approbatis, & confirmatis; verum etiam vnius anni spatio in ieiunio & pęnitentia probetur in carceribus: proindèque vnaquęque Religio priuatos habeat carceres in qualibet saltem Prouincia. Elapso autem anno si nihilominus non resiquerit, sed animo indurato in sua peruicacia perseuerauerit, ne contagione pestifera plurimos perdat, tanquam pecus morbida, ac membrum putre eijci tandem possit, sed ab ipsomet Generali tantum de consilio & assensu sex Patrum ex grauioribus Religionis eligendis in singulis, Capitulis, vel Congregationibus

tionibus generalibus, tùmque non nisi instructo secundũ eorum stylum & Constitutionis processu, & plene probatis causis expulsionis ad Sacrorum Canonum præscriptum. Interea tamen vsque ad primum generale Capitulum, seu Congregationem proximè celebrandam, si quempiam ex iustis & necessarijs causis expellere oportebit, electio fieri possit à Generali cum consilio & assensu sex Patrum vt supra, quos idemmet Generalis eligere debeat infra quatuor menses à præsentis decreti publicatione, seruata tamen in reliquis forma superius præscripta. Si vero electi quamdiu non redierint ad Religionem in habitu clericali incedant, atque Ordinarij loci iurisdictioni, & obedientiæ subsint, proindèque Generalis illico expulsionis sententiam eidem Ordinario notificare teneatur. Cæterum Sacra Congregatio Religionum Superiores seriò admonet, ac per IESV CHRISTI viscera obtestatur, vt memores paternæ charitatis, & mansuetudinis, quam profitentur, nihil intentatum relinquant, vt lucrentur animas fratrum suorum, fere in profundum malorum delapsas, antequam grauissimum, atque extremum expulsionis remedium experiantur. Idque eo magis quod subditorum sanguinem, qui ex malo negligentium, & sui officij immemorũ Prælatorum regimine peribunt, Dñs noster IESVS CHRISTVS in supremo Dei iudicio de eorundem Prælatorum manibus sit requisiturus.

Præterea statuit vt ijdẽ Superiores nemini ex Religiosis expulsis litteras testimoniales concedant, illos ad Sedem Apost. reijcientes, vel iubentes aliam ingredi Religionem.

Item vt electi extra Religionem degentes sint perpetuò suspensi ab exercitio Ordinum, sublata Ordinarijs locorum facultate dictam suspensionem relaxãdi, ac moderandi.

Ac postremo censuit esse innouandam & Suæ Beatitudinis auctoritate innouat Constitutionem felicis mem. Gregorij IX. relatam in cap. fin. extra de Regular. ac præterea declarat eam Constitutionem in ijs quoque vendicare sibi locum, seruandámque esse, qui iuste diffinitiue, ac iuris ordine seruato expulsi fuerint, dummodo tamen in expulsis huiusmodi subsit spes euidens emendationis ex litteris saltem testimonialibus Ordinarij, cuius Conscientiam in his litteris concedendis Sacra Congregatio seriò onerauit.

Ne qua vero difficultas in suprascriptis decretis, & ordinationibus exequendis suboriatur, Sacra Congregatio Sanctissimo Domino Nostro annuente, atque approbante, vniuersis Generalibus, Prouincialibus, Commissarijs, Ministris, Præsidentibus, Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Guardianis, Vicarijs, & quibuscumque alijs Superioribus quorumcumque Ordinum, vel Congregationum, Monasteriorum, Conuentuum, Collegiorum, Domorum, ac locorum Regularium vbique locorum existentium iniungit, serióque mandat, vt illa diligenter obseruẽt, atque obseruari procurent in omnibus Cœnobijs, ac monasterijs, Collegijs, & Domibus quorumcumque Monachorum, ac Regularium vbique locorum existentibus, efficiántque, vt tam decreta supradicta felicis record. Clementis VIII. quam præsentes Ordinationes in singulis eiusmodi locis bis saltẽ in anno legantur in publica mensa.

Si quis vero ipsorum aduersus ea, quæ superius suprascripta sunt, vel eorum aliquid quoquo modo facere, vel moliri præsumpserit, ipso facto pœnam incurrat priuationis omnium officiorum, quæ tunc obtinebit, vocisque actiuæ, & passiuæ, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa in posterum obtinenda, pœnaque huiusmodi sit Sanctitati Suę, ac Sedis Apost. reseruata, ijsdem Superioribus etiam Generalibus, & Protectoribus illam moderandi, seu relaxandi potestate penitus interdicta, & nihilominus sit irritum & inane quicquid secus à quoquam actum extiterit. Non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis in fauorẽ quarumcũque personarum, atque Ordinum tam Mendicantium, quàm non Mendicantium Congregationum, Monasteriorum, Conuentuum, Domorum, ac locorum Regularium quorumcumque, necnõ illorũ etiam iuramento, Confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, statutis, vel consuetudinibus etiam immemorabilibus, exemptionibus quoque indultis & priuilegijs etiam in corpore iuris clausis, aut ex causa vel titulo oneroso, vel in limine fundationis concessis, etiam Mari Magno, seu Bulla aurea, aut aliàs nuncupatis, sub quibuscumque tenoribus & formis, & cum quibusuis etiam derogatoriarum derogatorijs, alijsque efficacioribus, & insolitis clausulis, necnon irritantibus Decretis etiam Motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, aut aliàs quomodolibet, etiã per viam communicationis, seu extensionis concessis, & iteratis vicibus approbatis, & innouatis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorùmq. totis tenoribus & formis specialis & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quæuis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma seruanda esset, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum nihil penitus omisso, & forma in illis tradita obseruata inserti forent, præsentibus pro expressis habens, quibus quoad ea, quæ supradictis quomodolibet aduersantur, illis alias in suo robore permansuri specialiter & expressè Sanctitatis Suæ auctoritate derogat, cæterisque contrarijs quibuscumque. Dat. Romæ die 21. Septembris 1624.

Cosmus Card. de Torres.

Locus † Sigilli.

Prosper Fagnanus S. Congregat. Secret.

Romæ ex Typographia Reu. Camera Apost.
M. DC. XXIV.

DECRETVM SACRÆ Congregationis Rituum vbique obseruandum.

De non addendis Kalendario & Missali Sanctorum Officijs adhuc non concessis, & Missis non approbatis.

SAcra Rituum Congregatio ad tollendos abusus, qui varijs in locis irrepserunt, re mature discussa censuit, & decreuit.

Primò nõ potuisse nec posse locorum Ordinarios tam seculares, quam Regulares addere Kalendarijs etiam proprijs Sanctorum Officia, nisi ea dumtaxat quæ Breuiarij

uiarij Romani rubricis, vel Sacræ Rituum Congregationis, seu Sedis Apostolicæ licentia conceduntur.

Insuper vetuit, & prohibuit celebrari per totam Ciuitatem, vel Diœcesim etiam de cuiusque Ordinarij auctoritate Missam, vel festum cum Officio de Sancto, eo quod in loco adsit Ecclesia Parochialis, vel Regularis, aut aliqua Reliquia, sed tantum in ipsius Sancti Ecclesia titulari, seu vbi asseruatur insignis Reliquia, & non alibi.

Insignes autem Reliquias declarauit esse Corpus, Caput, Brachium, Crus; aut illam partem Corporis, in qua passus est Martyr, modo sit integra, & non parua, & legitimè ab Ordinarijs approbata.

Missas item, quę circumferuntur à Sacra Congregatione non approbatas, Sancti Gregorij pro Viuis, & Defunctis XV. Auxiliatorum, & de Patre æterno, & quascumque alias exceptis ijs, quæ sunt permissæ Regularibus tantum, veluti Rosarij, Sanctæ Mariæ de Carmelo, & alias, sicut etiam Officia ab eadem non approbata prohibuit, reiecit omninò, & damnauit respectiue, & pro prohibitis, reiectis, & damnatis haberi voluit.

Quæ omnia decreuit, statuit, & mandauit sub pœnis contentis in Bullis Pij V. initio Breuiarij & Missalis positis, quod scilicet non satisfaciant muneri recitandi diuini Officij; quo vero ad vtentes supradictis Missis sub alijs pœnis contentis in Indice librorum prohibitorum ex decreto S. Concilij Tridentini edito.

Et ne præmissorum ignorantia vllo vnquam tempore possit ab aliquo prætendi, neque obliuio possit irrepere, eadem Sacra Congregatio voluit, & mandauit decreta huiusmodi affigi in Sacristijs omnium Ecclesiarum tam Secularium quam Regularium, etiam Patriarchalium, Metropolitanarum, Cathedralium, Collegiatarũ, & aliarum quarumcumque in eisque perpetuo affixa asseruari.

Facta demum relatione horum decretorum Sanctissimo D. N. D. Vrbano Papæ VIII. idem Sanctissimus ea laudauit, approbauit, atque ab omnibus vbique sub prędictis pœnis, seruari præcipit. In quorum fidem manu, & sigillo Illustrissimi & Reuerendissimi D. Cardinalis Deti præsens decretum signatum, & munitum fuit, die 8. Aprilis 1628.

Ioannes Baptista Card. Detus.

Locus † Sigilli.

F. Fuluius Benignus, Secret.

Romæ ex Typographia Rev. Camera Apost.
M. DC. XXVIII.

DECRETVM SACRÆ CONGREgationis Concilij, quod in collatione Parochialis Ecclesiæ iurispatronatus mixti non requiritur forma examinis per concursum.

SAcra Cardinalium Congregatio Concilij Tridentini Interpretum censuit in collatione Parochialis Ecclesiæ iurispatronatus mixti non requiri formam examinis per cõcursum, sub die 5. Februarij, M. DC. XXVIII.

Vidi & legi originale propium, quod asseruatur apud D. Iulianum Viuianum Pisanæ Ecclesiæ Decanum, de quo ipse memini in fine suæ praxis Iurispatronatus nouissime editę, & ideo secundum hoc decretum corriges & emendabis quæ cum communi Doctorum opinione dixi supra Alleg. 58. num. 17.

S. D. N.

D. VRBANI DIVINA PROVIDENTIA PAPÆ VIII.

CONSTITVTIO,

Contra Ordinantes, & male Ordinatos.

Vrbanus Papa VIII. ad perpetuam rei memoriam.

SEcretis æternę prouidentiæ consilijs, nullo nostrorum suffragio meritorum, Speculatores Domus Israel, in sublimi Apostolatus culmine constituti, eo potissimum Pontificię sedulitatis officia cõuertenda esse arbitramur, vt qui in sortem Domini vocantur, Christique Militiæ dant nomen, spiritualem Ecclesiæ tranquillitatem non peturbent, sed pacem confirment, vires augeant, ac tam strenuè se gerant, vt ipsam terribilem, quasi castrorum aciem ordinatam, inferæ potestates, ac Principes tenebrarum quotidie magis per horrescant. Hæc autem quanto impensius fieri optamus, tanto maiori indignatione irreligiosam quorumdam impudentiam detestamur, ac sacrilegam temeritatem execramur, qui Sacros Canones, Summorũmque Pontificum decreta non verentes, Clericales Ordines illegitimè suscipiunt, ac dum in Ecclesiasticorum ministrorum cœtum per nefas irrepunt, Dei cultui, animarum saluti, omnibusque ad optimum Christianæ Reipublicæ regimen pertinentibus, plurimum obesse noscuntur. Aliàs siquidem fe. rec. Clemens Papa IV. prædecessor noster volens periculis animarum eorum obuiare, qui vinculo excommunicationis adstricti, aut apostatæ, seu irregulares, vel aliàs Ordinum sacrorum susceptione indigni, suam patriam, in qua de his haberetur notitia fugientes, se in remotis partibus faciebant ad huiusmodi Ordines promoueri, statuit, vt nullus Episcoporum Italiæ de cæterò aliquem Vltramontanum Clericum ordinare præsumeret, nisi ab eodem Clemente prædecessore, vel ab Episcopo, de cuius Diœc. traxerat originem, ordinandus, vel in cuius Diœces. beneficiatus existebat, per eius patentes litteras causam rationabilem continentes, quare ipsum nolebat, aut nequibat ordinare, specialem licentiam haberet, eos verò, quos contra præmissa contigisset ordinari, manere voluit absque spe dispensationis super hoc à Sede Apostolica obtinendæ suspensos, ac ordinantes condigna pœnitentia puniri. Cùm autem non sine graui animi nostri molestia, Nobis innotuerit, quamplures Vltramontanos suæ salutis immemores, Deique timore posposito, ad Ordines prædictos cum falsis Dimissorialibus litteris, seu etiam cum titulo patrimonij ficto, vel fiduciatio, seu etiam falso, cum maximo bonorum omnium scandalo, se promoueri fecisse. Nos innumeris, quæ ex minùs canonica Clericorum ordinatione huiusmodi prouenunt malis

malis quantum Nobis ex Alto conceditur prouidere volentes, prædictam Clementis prædecessoris Constitutionem, cum omnibus & singulis in ea contentis approbantes; & innouantes, Motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis in Italia existentibus tenore præsentium prohibemus, ne quouis prætextu, & ex quacumque causa, Hispanos, Lusitanos, Gallos, vel Germanos, aliósque quoscumque Vltramontanos, & ex quibusuis locis extra Italiam oriundis, non solùm ad Sacros, sed neque etiam ad minores Ordines, vel Clericalem characterem promouere audeãt, seu præsumant, nisi dimissoriales suorum Ordinariorum litteras à nostris, & huius Sanctæ Sedis Nuntijs, seu Collectoribus in illis partibus commorantibus recognitas, probatas, & subscriptas habeant, eorundémue Nuntiorum, seu Collectorũ subscriptiones à dilecto filio nostro in Alma Vrbe Vicario in spiritualibus generali similiter examinatæ, recognitæ, & probatæ fuerint, aliàs promouentes ad annum ab exercitio Pontificalium, promoti verò perpetuæ suspensionis pœnam, absque spe dispensationis à Sede Apostolica obtinendæ, incurrant eo ipso. Insuper promotos huiusmodi, ac etiam eos, qui cum falsis, vel fictis, aut fiduciarijs patrimonij titulis scienter se ad Ordines huiusmodi promoueri fecerint, non solùm prædictis, verum etiam maioribus arbitrio nostro, & pro tempore existentis Romani Pontificis infligendis pœnis. Italos verò, si quos in posterum Clericali caractere insigniri, vel ad minores Ordines promoueri ab alieno Episcopo, cum falsis dimissorijs contigerit, etiamsi qualitatibus per Concil. Trident. Decretum *cap. 16. sess. 23.* requisitis prædicti sint: Nihilominus sequuta tamen prius desuper Iudicis Ecclesiastici declaratione, fori priuilegio minimè gaudere, sed sæculari iurisdictioni, vt antea, plenè in omnibus subiacere, & subiectos esse respectiuè volumus, sicque & non aliter per quoscumque Iudices ordinarios, & delegatos, etiam causarum Palatij Apostolici Auditores, sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, iudicari, & diffiniri debere, ac irritum, & inane si secus super his à quoquam, quauis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari, Inconstrarium facien. non obstantibus quibuscumque. Per præsentes autem constitutioni rec. me. Pij Papæ II. prædecessoris nostri cõtra malè promotos editę nullatenus derogare intendimus, sed illam cum omnibus, & singulis in ea contentis, in suo robore, & efficacia permanere, perinde ac si præsentes non emanassent, decernimus. Vt autem præsentes litterę ad omnium notitiam facilius deuenire possint, volumus, quod illæ, siue earum exemplia in valuis Basilicarũ Sancti Ioannis Lateranẽ. ac Principis Apostolorum de Vrbe, & Cancellariæ Apostolicæ, necnon in acie Campi Floræ, vt moris est, affixæ, omnes, & singulos, quos illæ concernunt, perinde arctent, & afficiant, ac si vnicuique personaliter intimatę fuissent; quodque earundem transsumptis, etiam impressis manu alicuius Notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides in iudicio & extra illud vbique adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitę, vel ostensæ. Datum Romę apud Sanctum Petrum sub Annulo Piscatoris die 11. Decembris M. DC. XXIV. Pontificatus Nostri Anno Secundo.

V. TEATINVS.

Anno Millesimo sexcentesimo vigesimo quarto Indictione septima Pontificatus Sanctissimi D.N.D. Vrbani diuina Prouidentia Papæ Octaui die vero decimo sexto mensis Decembris, retroscripta litterę Apostolicæ affixa, lecta, & publicatæ fuerunt ad valuas Basilicarum Sancti Ioannis Lateranen. Principis Apostolorum de Vrbe, ac Cancellariæ Apostolicæ, acuei Campi Floræ, per nos Alexandrum de Rocchis, & Fabium Emilianum Sanctiss. D. Papæ Curs.

Brandimartes Latinus pro Mag. DD. Curs.

Romæ ex Typographia Reu. Camerę Apost.
M. DC. XXIV.

DECRETVM,

De Monasteriorum, Conuentuum, Domorum, Religiosorum cuiuscumque etiam Mendicantium Ordinis erectione.

CVm aliàs fel. rec. Clemens Papa VIII. decreuit, Ordinarios locorum licentiam ad nouos Conuentus cuiuscumque, præsertim Mendicantium Ordinis, in Ciuitatibus, & locis eorum ordinariæ iurisdictioni subiectis erigendos impartiri non posse, nisi vocatis, & auditis aliorum in eisdem Ciuitatibus, & locis existentium Conuentuum Prioribus, seu Procuratoribus & alijs interesse habentibus, & causa seruatis seruandis cognita in eisdem Ciuitatibus, & locis, nouos huiusmodi erigendos Conuentus, sine aliorum detrimento commodè sustentari posse constiterit, Si verò ab eorum sententijs ad Sedem Apostolicam prouocari, & appellari contigerit, ipsos Ordinarios tandiu erectionẽ nouorum Conuentuum suspendere debere, quamdiu à dicta Sede in ea causa pronunciatum extiterit, ac aliàs prout in decreto huiusmodi plenius continetur. Verum per piæ me. Paulum Papam V. accepto pleroſque ex Ordinarijs prædictis fauore, vel nimia expostentium importunitate ad nouos Conuentus, seu Domos, præter, & contra tenorem prædicti decreti erigendos plerùmque adduci, quo fit, vt non habita debita eleemosynarum, seu reddituum cuiuscumque Monasterij, Conuentus, seu Domus ratione, Monachi, seu Fratres, aut Religiosi ibi degentes, manuteneri nequeant, & ad tam exiguum numerum reducantur, vt cultus diuinus in eorum Ecclesiis destituatur, ibique regularis disciplina, vt conuenit, conseruari non valeat, Sacra Congregatio Illustrissimorum DD. Cardinalium negotijs Regularium præpositorum, ad quos idem Paulus Papa V. negotium huiusmodi reiecerat, tot incommodis obuiam ire, eisque aliquod opportunum remedium adhibere cupiens, Decreti huiusmodi veriores, ac totos tenores præsentibus, ac si de verbo ad verbũ inserertur pro plenè, & sufficienter expressis habens, viuæ vocis oraculo à S.D. Greg. Papa XV. habito, Decretum prædictũ, quatenus opus sit, innouat, & in vsum reducit. Volẽs, quod de cætero Monasterium, Conuentus, Domus, Congregatio vel Societas Religiosorum, seu Regularium cuiuscumque, etiam Mendicantium Ordinis, Societatis, & instituti quocumque nomine nuncupentur, etiamsi de illis particularis, expressa, & specifica mentio habenda

eſſet, in quacumque Ciuitate, vel oppido, ſeu quocumque alio loco non erigantur, niſi in eo ſaltem duodecim Fratres, aut Monachi, ſeu Religioſi inhabitare, ac ex redditibus, & ex conſuetis eleemoſynis ſuſtentari valeant, ac Priores, ſeu Procuratores aliorum Monaſteriorum, Conuentuum, ſeu Domorum aliarum Religionum, vel Congregationum, aut Societatum, ſeu inſtitutorum, huiuſmodi non ſolùm in prædictis, ſed etiam in alijs per quatuor millia paſſuum circumuicinis locis ad id vocati, & auditi fuerint, ac tali erectioni conſenſerint, vel aliàs Ordinarijs locorum conſtiterit, Religioſos Monaſterij, Conuentus, ſeu Domos regularis ſic erigendi, ſeu erigendæ abſque detrimento Religioſorũ in Monaſterij, ſeu Domibus antea in Ciuitatibus, ſeu locis huiuſmodi erectis degentium, ibi in numero duodecim commodè, & congruè manuteneri, & ali poſſe. Si verò noui Cõuentus, Domus, Congregatio, vel Societas huiuſmodi inſtituendæ erunt, nulliq. alij Regulares inibi reperiantur, Ordinarij locorũ nihilominus diligẽter inquirant, ac locorum incolæ, & habitatores, quorum & conſenſum requirant, ac adhibeant huiuſmodi duodecim Religioſos in Conuentibus, vt præmittitur inſtituendis commodè alere, & manutenere valeãt. Si verò à Decreto, ſeu Decretis per Ordinarios prædictos in cauſis huiuſmodi ferendis legitimè appellari contigerit, ex nunc prout ex ea die, qua appellatio interponetur, ea ad eandem Sacram Congregationem vnà cum toto negotio principali deuoluta cenſeatur, appellationèque huiuſmodi pendente, nihil innouandum eſſe, irritùmque & inane quicquid ſecus ſu per his à quoquã quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari decernens, quibuſcumq. in cõtrarium facien. non obſtantibus. Romæ 17. Auguſti 1622.

Ant. Card. Saulius.

Locus † Sigilli.

N. Zambeccarius, Secr.

Romæ ex Typographia Rev. Camera Apoſt.
M. DC. XXII.

DECRETVM,

Quo conceditur & præſcribitur facultas Ordinarijs circa acceſſum Regularium ad monaſteria Monialium ad colloquendum cum eis.

CVm aliàs de anno 1590. per Sacrã Cardinalium negocijs Regularium Præfectorum Cõgregationem de mandato fel. rec. Sixti Papæ Quinti circa acceſſum Regularium cuiuſcumque Ordinis ad Monialium Monaſteria fuerit decretum; Quod nulli Religioſo cuiuſcumque Ordinis, gradus, qualitatis, & dignitatis exiſtat (Superiore, cui Monaſterij, ſeu Domus cura incũbit Viſitatore, vel Viſitatoribus, Confeſſarioq. ordinario, & extraordinario, eũ ad tẽpus deputabitur dũtaxat exceptis) liceat abſq. licẽtia expreſſa eiuſdem Sacræ Cõgregationis accedere ad Monaſteria, ſeu Domus quarſcunque Monialium, vel Sororum, ſiue ſui, ſiue alterius cuiuſuis Ordinis ad colloquendum, ſiue tractandum cum eis. Quod ſi aliquando mandato ſui Superioris aliquos Religioſos ad prædicandum Verbum Dei, vel ad celebrandas Miſſas in ipſarum Monialium, ſeu Sororum Eccleſijs, ſiue Oratorijs exterioribus, ſiue extra Clauſtra exiſtẽtibus mitti contigerit, ne dicti Religioſi vllo quæſito colore Moniales, ſorores, aut quamlibet aliam perſonam intra Clauſuram degentes alloqui poſſint, ſub pœnis priuationis officiorum, ac vocis activæ, & paſſivæ ipſo facto incurren. alijſque eiuſdẽ Sacræ Congregationis arbitrio, fueritque poſtmodum declaratum etiam Equites S. Ioannis Hieroſolymitani ſub eodem Decreto comprehendi, & quoſcumque contrafacientes ab alio, quam ab Apoſtolica Sede, aut à Sacra Congregatione abſolui, & rehabitari non poſſe; Ampliſſimi eiuſdẽ Sacrę Congregationis Patres Decreta huiuſmodi innouanda, & inuiolabiliter obſeruanda ſtatuerunt. Verum quia experiẽtia compertum eſt interdictum ob pias, & rationabiles cauſas, eaſque ita ferente caſu, ſopentinas, vt ab eadem Sac. Congregatione licẽtiam exſpectari ſummè incommodum, vel inutile ſit Regularibus ſupradictis colloquendi cum monialibus ſibi attinentibus neceſſitatem obuenire, facto verbo cum Sanctiſſ. D. N. Vrbano VIII. & de Sanctitatis ſuæ expreſſo ordine, & mandato facultatem tribuerunt in poſterum locorum Ordinarijs, vt quatenus ſibi viſum fuerit in Domino expedire, licentiam concedere poſſint per quatuor vices ad ſummum quolibet anno cuicumque Regulari, vt Moniales ſibi in primo, & ſecundo tantùm conſanguinitatis gradu coniunctas conuenire, & alloqui poſſit. Id verò nõ aliter quam ſeruata ad vnguẽ forma infraſcripta, Vt id nullo modo liceat diebus feſtiuis, aut in Aduentu, Quadrageſima, feria ſexta, Sabbato, & Vigilijs, prædictaque licentia obtenta ab Ordinario, & ab alio, ad quem ſpectet eam concedere, conſignetur Confeſſario Ordinario Monaſterij, qui penes ſe retinere debeat, iſque aſſociet, & præſens ſit, & Auſcultatrices de more, non autem aliæ, aſſiſtant prædictaque licentia pro die, & hora certa, & in ſcriptis concedatur, in libriſque Cancellariæ eiuſdem Ordinarij annotetur: Quod ſi prædicti locorũ Ordinarij per plures vices, vel in vlteriori gradu coniunctis, aut aliter, quam ſeruata forma ſupradicta licentias conceſſerint, vel permiſerint, ſciant ſe intentionis Sanctiſſ. D. N. & Sacræ Congregationis Tranſgreſſores, iudicioùmque reformident, Regulares autem pœnis in ſupradicto Decreto contentis, ac ſi nullam licentiam obtinuiſſent eo ipſo ſe nouerint eſſe addictos, & arbitrio Sacræ Congregationis ſeuerius puniendos. Romæ xij. Kal. Decembris M. DC. XXIII.

Oct. Card. Bandinus.

Laur. Campegius Secret.

Romæ ex Typographia Rev. Camera Apoſt.
M. DC. XXIII.

S.D.N.

S. D. N.

D. VRBANI DIVINA PROVIDENTIA PAPÆ VIII.

DECLARATIO.

Quod Capitula Ecclesiarum Cathedralium, quibus S. R. E. Cardinales præsunt ex Indultis conferendi beneficia Ecclesiastica reseruata, vel affecta eisdem Cardinalibus concessis nullum ius prætendere possint.

SAnctissimus in CHRISTO Pater, & D. N. D. Vrbanus diuina prouidentia Papa VIII. accepto quod S. R. E. Cardinales super Indultis & facultatibus disponendi de beneficijs Ecclesiasticis Sedi Apostol. reseruatis & affectis à Sede prædicta sibi concessis per Capitula & Canonicos Cathedralium Ecclesiarum, quibus illi ex concessione & dispensatio Apostol. præsunt, impediuntur, sub prætextu quod ipsi Capitula & Canonici ius nominandi, vel præsentandi, aut aliàs quomodolibet disponendi de beneficijs in mensibus nō reseruatis pro tempore vacantibus cum prædictis Cardiualibus locorum Ordinarijs coniunctim, vel diuisim habentes, tanquam membra capiti adhærētia à Cancellariæ Apostolicæ regula mensium reseruatoria, à qua Cardinales præseruantur etiam excipi, & facultates atque Indulta, quæ certarum reseruationum obstacula tollunt, sibi quoque suffragari debere prætendunt, & attendens priuilegium quod Cardinales in prædicta regula præseruentur, eis intuitu Cardinalatus concessum esse, neque rationi consonum fore, vt Capitula & Canonici dum sui Præsules Cardinalatus honore præfulgent plus iuris in præiudicium Sedis Apostolic. seu ipsorum Cardinalium Præsulum ius, & indultum conferendi ab ipsa Sede habentium obtineant, quam si ipsi Cardinales non forent, Motu proprio sub die 29. Decembris anni ab Incarnatione Domini M. DC. XXV. declarauit intentionis & voluntatis suæ esse quod Cardinales Præsules de omnibus & singulis beneficijs Ecclesiasticis quomodolibet nuncupatis & qualificatis, ad eorum etiam cum alio, vel alijs collationem, prouisionem, præsentationem, electionem, seu quamuis aliam similem, vel dissimilem dispositionem ratione Ecclesiarum, quibus ipsi Cardinales præsunt coniunctim vel diuisim spectan. non tamen in libris Cameræ Apostolicæ descriptis, nec ex personis familiarium Suæ Sanctitatis, vel Conclauistarum, aut ratione vacationis apud Sedem prædictam reseruatis, vel affectis, quæ omnia Sanctitas Sua sibi & successoribus suis pro tēpore existentibus specialiter & expressè reseruauit ad præsens vacantibus, & in futurum vacaturis soli per se ipsos vel alios ad id deputandos, eisque Capitulis, & Canonicis, alijsque quamcumque Ordinariam dispositionem eorundem beneficiorum similiter coniunctim, vel diuisim cum eisdem Cardinalibus habentibus, dummodo aliàs sub indultis eis concessis comprehendantur, libere prouideant, neque Capitula, aut Canonici huiusmodi priuilegio quod Cardinalibus Præsulibus nullo habito Capitulorum, & Canonicorum respectu cōcessum esse dignoscitur, gaudere, frui, ac ius aliquod inde prætendere possint. Decernens declarationem prædictam à dicta die 29. Decembris robur obtinere debere etiamsi ne dum publicata fuisset, ac irritum, &c.

Placet publicetur, & describatur M.

Lecta & publicata fuit supradicta regula in Cancellaria Apostol. anno Incarnationis Dominicæ M. DC. XXVI. die vero decima mensis Septembris, Pontificatus prælibati Sanctissimi D. N. anno IV.

Marcus Antonius Ascentius, Procustos.

S. D. N.

D. VRBANI DIVINA prouidentia Papæ VIII.

DECLARATIO.

Quod S. R. E. Cardinales Ecclesiarum Præsules indulta conferendi beneficia Ecclesiastica ratione Ecclesiarum, quibus præsunt, vel quorum regimini vltimo loco cesserunt, dumtaxat vti possint.

VRBANVS PAPA VIII.

MOtu proprio, &c. licet nullus Episcoporum postquam regimini Ecclesiæ, cui præerat, cesserit in beneficiorum Ecclesiasticorū dispositione ratione eiusdē Ecclesiæ sibi antea competenti ingerere se valeat, attamen nonnulli ex ven. Fratribus nostri S. R. E. Cardinalibus sub prætexu indultorum Apostolicorum eis pro tempore concessorum beneficia nedum vnius, sed etiam plurium Ecclesiarum, quarum regimini cesserunt, vel à quarum vinculo ad aliàs translati absoluti reperiuntur, contemplatione, aliàs ad se spectantia conferre perseuerant. Quare Motu simili, &c. declaramus de cætero non licere cuiuis personæ etiamsi Cardinalatus honore prefulgeat, prætextu cuiusuis Indulti Apostolici concessis, seu concedendi facultatem huiusmodi etiam expresse continentis conferre, vel quouis modo disponere de quibusuis beneficijs Ecclesiasticis, quorum collatio, presentatio, nominatio, vel quæuis alia dispositio separatim, vel coniunctim cum alijs ad eum spectabat ratione cuiuscunque Ecclesiæ Cathedralis etiam Metropolitanæ, Primatialis, vel Patriarchalis, cuius regimini cesserit, siquidem ad aliam Episcopalem, Primatialem, vel Patriarchalem Ecclesiam translatus, vel postmodum assumptus fuerit, sed indulto tantum ratione Ecclesiæ, cui actu præsit, vel cuius regimini vltimo loco cesserit sibi concesso vti posse & debere, ac irritum, &c. Ostien. & Veliternen. inuicem perpetuò vnitis, & Portuen. ac Sabinen.

b men. necnon Tuſculan. & Præneſtin. ac Albanen. Ecc
c leſijs dumtaxat exceptis, quoad quas Cardinalibus il-
l arum pro tempore præſulibus facultate diſponendi de beneficijs huiuſmodi etiam vnà cũ Indulto tibi ratione aliarum Eccleſiarum, quibus actu præſunt, vel antea nouiſſime præfuerint, vt præfertur, frui ſicuti decernimus; ſtatuentes præſentium, etiam abſque eo quod regiſtrentur, aut illis data apponatur ſolam ſignaturã noſtram ſufficere, & vbique in iudicio & extra regula contraria non obſtante fidem facere. Ac inſuper illas in Cancellaria Apoſtol. deſcribi debere, & deinceps omnes, & ſingulos Cardinales etiam abſentes, præſentes, & futuros, & alios quoſcumque, quorum intereſt, vel intereſſe poterit quomodolibet in futurum, afficere, & ligare, nullumque earum ignorantiam prętendere poſſe non ſecus ac ſi ei intimatæ forent, ſtatuto, & ordinatione, decreto, & declaratione per Nos in craſtinum aſſumptionis noſtræ ad Summi Apoſtolatus apicem editis, quod Cardinales in Conſtitutionibus, & regulis per Nos poſt priorum noſtrarum Conſtitutionum & regularum editionem & publicationem in poſterum faciendis non includantur, niſi illę eorundem Cardinalium fauorem cõcernant, vel ipſæ edendæ Conſtitutiones de illorum, ſeu maioris partis eorum conſilio editæ fuerint, necnon prædictis, & quibuſcumque alijs regulis, conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtol. cæteriſque contrarijs quibuſcumque nequaquam obſtantibus.

Placet Motu proprio publicetur & deſcribatur M.

Lecta & publicata fuit ſupradicta conſtitutio in Cancellaria Apoſtol. anno Incarnationis Dominicę M. DC. XXVI, die vero decima menſis Septemb. Pontificatus prælibati Sanctiſſimi D. N. anno I V.

Marcus Antonius Aſcentius, Procuſtos,

Romæ ex Typographia Rev. Camerę Apoſt.
M. DC. XXVI.

S. D. N.

D. VRBANI DIVINA prouidentia Papæ VIII.

Confirmatio, & innouatio Regulæ Cancellariæ, Decreti Cameræ Apoſtolicæ, & Conſtitutionum fel. record. Iulij III. quoad fructus beneficiorum Eccleſiaſticorum inexactos.

VRBANVS PAPA VIII.
ad perpetuam rei memoriam;

AEternus rerum cõditor, cuius iudicia abyſſus multa, ſacroſanctum Apoſtolicæ ſeruitutis officium Nobis ad hoc licèt immeritis demandare voluit, vt ſpeculatorem Domus Iſrael, quæ eſt Eccleſia ſua ſancta, ab eo conſtitutis inter cæteras eiuſdem ſeruitutis curas, boni Patrisfamilias exemplo prouideamus, vt non modo Eccleſiarum omnium, & perſonarum eis in diuinis deſeruientium indemnitati ſingulis conſulatur, verum etiam Cameræ noſtræ Apoſtolicæ iura ſarta, tectàque omni ſollicitudine præſeruentur, & vnicuique, quod ſuum eſt, æqua lance tribuatur: ea verò Nobis vt ſubblatis impedimentis quibuslibet facilius ſuccedere valeant, Romanorum Pontificum prædeceſſorum noſtrorum conſtitutiones deſuper editas & libenter innouamus, & ſi quæ ſuper illis, ac etiam à Nobis ea de re emanatis regulis, ſiue litteris Apoſtolicis dubia oriri noſcuntur, opportunæ declarationis miniſterio remouemus, vt etiam hac ratione noſtram eidem Eccleſiæ ſanctæ operam, quantùm Nobis ex Alto conceditur, non inutilem faciamus. Aliàs ſiquidem per regulas Cancellariæ Apoſtolicæ per Nos in craſtinum aſſumptionis noſtræ ad Summi Apoſtolatus apicem edictas, omnia, & ſingula facultates, & indulta in ea parte, in qua necdum verè, & realiter ſuum erant ſortita effectum per quoſcumque Romanos Pontifices prædeceſſores noſtros ad fauorem quarumcumque perſonarum conceſſa, quibus eis, vel eorum ſingulis vllo modo, & ex quauis cauſa, vel prætextu permittebatur, fructus certos, vel incertos, iura, obuentiones, & emolumenta quæcumque quorumlibet beneficiorum per eos obtentorum anticipatis ſolutionibus vltra vnum annum elocare, & arrendare, ac ad firmam, vel annuam reſponſionem concedere, ſeu eos, & ea ad fauorem quarumcumque perſonarum obligare, vel hypotecare, in ſolutũ dare, aut de eis quomodolibet, & ex quauis cauſa diſponere pro tempore ad vitam beneficiatorum, & ad tempus quo beneficia huiuſmodi obtinuiſſent, minimæ reſtricta, nec coarctata, inter alia reuocauimus, caſſauimus, ac deinde per noſtras ſub plumbo ſub datum Romæ apud S. Mariam Maiorem, anno Incarnationis Dominicæ M. DC. XXIV. xj. Kal. Nouembris Pontificatus noſtri anno ij. expeditas litteras, licèt poſt generalem gratiarum, & indultorum in præiudicium Camerę, & Sedis Apoſtolicę per eoſdem prędeceſſores noſtros quomodolibet conceſſorum reuocationem, facultates teſtandi, & ab inteſtato ſuccedendi quibuſuis etiam per Nos conceſſas exceperimus, nihilominus mentis, & intentionis noſtræ fuiſſe, & eſſe declarauimus, prædictæ Regulæ Cãcellariæ ſuper reuocatione indultorum ſuperuenientis, vt præfertur per Nos editę nullatenus per eaſdem litteras noſtras præiudicare; quinimò eandem regulam quoad omnia in illa comprehenſa, ac omnes, & quaſcumque perſonas quauis dignitate, etiam Cardinalatus fulgeant, confirmauimus, & quatenus opus eſſet, innouauimus, & extendimus, ac aliàs prout in dictis litteris, quarum tenores præſentibus pro expreſſis haberi volumus, plenius continetur. Cùm autem ſicut accepimus, pro intereſſe ſucceſſorum in beneficijs Eccleſiaſticis, & ſeu reſpectiuè Cameræ noſtræ à nonnullis in dubium reuocato, an regula noſtra prædicta facultates, ab ijſdem prædeceſſoribus noſtris quomolibet conceſſas, & emanatas teſtandi, quoad Eccleſiarum, & beneficiorum fructus inexactos, reuocaret, in eadem plena Camera noſtra Apoſtolica ſub die XIII. Ianuarij M. DC. XXV. reſolutum fuerit, facultates teſtandi, in ea parte, in qua conceditur facultas diſponendi de fructibus non exactis, per prædictam regulam noſtram eſſe reuocatas, & ſuper reſolutione huiuſmodi decretum Camerale emanauerit, eiuſdem decreti obſeruantia, & executione etiam ſubſecutis, & pariter ex eoquod in facultatibus teſtandi, & de bonis diſponendi, ac ab inteſtato ſuccedendi per Nos ab inde citra conceſſis, expreſſa conſtitutionum etiam declaratoriarum fel. rec. Iulij Papæ III. etiam prædeceſſoris noſtri ſuper fructibus inexactis aliis in fauorẽ Eccleſiarum, & beneficiorum, ac in eis ſucceſſorum, & reſpectiuè Cameræ noſtræ Apoſtolicę edictarum derogatio,

tio, cũ diuerſis, & prægnantibus clauſulis, etiam derogatoriarum derogatorijs appoſita fuit, à nonnullis prętendatur, regulæ, & conſtitutioni noſtris huiuſmodi, reſolutionique, & Decreto Cameralibus prædictis ſufficiẽter derogatum, ac proinde ſucceſſoribus in beneficijs, & Eccleſiis, & reſpectiuè Cameræ prædictis, quoad fructus inexactos huiuſmodi præiudicium illatum fuiſſe: Nos omnem in præmiſſis dubitandi, ſeu hæſitandi materiam è medio tollere, necnon Eccleſiarum, & beneficiorum, in eiſque ſucceſſorum, ac etiam reſpectiuè Cameræ prædictorum indemnitati, conſulere volentes, & quarumcumque litterarum Apoſtolicarum tam in forma Breuis, quàm ſub plumbo ſuper facultatibus teſtandi, diſponendi, & ab inteſtato ſuccedendi, & aliàs quomodolibet expedirarum, ac quarumcumque aliarum cõceſſionum, & gratiarum deſuper quomodolibet factarum veriores, & totos tenores, necnon alia quæcumque etiam hìc forſan de neceſſitate exprimenda præſentibus pro plenè, & ſufficiẽter expreſſis, & ad verbum inſertis habentes, Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac matura deliberatione noſtris, dèque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, hac noſtra perpetuò valitura conſtitutione eaſdem noſtras Cancellariæ Apoſtolicę regulam, & conſtitutionem, prædictámque reſolutionem Cameralem, ac decretum deſuper emanatum huiuſmodi, necnon ipſas dicti Iulij prædeceſſoris Conſtitutiones in fauorem Eccleſiarum & beneficiorum, in eiſque ſucceſſorum, ac Cameræ Apoſtolicæ reſpectiuè ſuper fructibus inexactis huiuſmodi editas, & de ijs quomodolibet diſponentes tenore pręſentium perpetuò approbamus, & confirmamus illàſque & earum quamlibet quoad fructus inexactos huiuſmodi in fauorem Eccleſiarum, & beneficiorum, in eiſque ſucceſſorum, & reſpectiuè Cameræ noſtræ Apoſtolicæ prædictæ innouamus. Inſuper motu, ſciẽtia & poteſtatis plenitudine paribus declaramus, & in verbo Rom. Pontificis atteſtamur, mentis, & intentionis noſtræ numquã fuiſſe, nec eſſe, minùſque de cætero fore per quamcumque conceſſionem, indultum, ſeu facultatem teſtandi, & diſponendi ac ab inteſtato ſuccedendi, vel tranſmittẽdi etiam motu, ſcientia, & poteſtati plenitudine ſimilibus, ac etiam conſiſtorialiter, & per modum indulti, ſeu legis generalis, vel aliàs quomodolibet à Nobis emanatã & pro tempore emanandam prædictis regulæ, & conſtitutioni noſtris, nec reſolutioni, & decreto Cameralibus illorùmque obſeruantiæ, minùſque Conſtitutionibus dicti Iulij prædeceſſoris huiuſmodi, quoad dicti fructus inexactos etiamſi affictus, & emolumẽta quęcumq. inexacta huiuſmodi deberentur ratione fructuum recollectorum, & in horreo reconditorum, ac etiam conſumptorum, derogare, nec aliquod eis præiudicium vllo inferre, quinimò eaſdem noſtras regulam, & conſtitutionem, decretùmque, & reſolutionem Cameræ prædictæ, ac dicti Iulij Prædeceſſoris Cõſtitutiones per Nos, vt præfertur approbatas, confirmatas, & reſpectiuè innouatas de cætero perpetuis futuris temporibus, quoad fructus quarumcumque Eccleſiarum, & beneficiorum quomodolibet qualificatorum, & quocumque nomine nuncupatorum inexactos huiuſmodi, inuiolabiliter obſeruari, ac omnimodæ executioni demandari debere, etiamſi in prædictis indultis, licentijs, ſeu facultatibus teſtandi, vel aliàs, quomodolibet diſponendi, & ab inteſtato tranſmittendi, vel ſuccedendi, hactenus etiam per Nos conceſſis, & de cætero etiam per ſucceſſores noſtros Romanos Pontifices, etiam motu, ſcientia & poteſtatis plenitudine ſimilibus, vel aliàs quomodolibet concedendis, clauſula prædictæ regulæ noſtræ reuocatorię præſeruatiua, ſiue quoduis aliud Decretum, ſub quacumque verborum forma, & expreſſione conceptũ de eadem regula præſeruan. appoſita, & appoſitum reſpectiuè non fuerit. Omnes verò, & ſingulas licentias, indulta, & facultates teſtandi, & aliàs quomodolibet diſponendi, vel ab inteſtato tranſmittendi, & ſuccedendi tã à Romanis Pontificibus prędeceſſoribus noſtris & à Nobis hactenus quomodolibet cõceſsas, & emanatas, quàm in futurum etiam à ſucceſsoribus noſtris prædictis etiam motu, ſcientia, & poteſtatis plenitudine paribus concedendas, & emanandas in fauorem quarumcumque perſonarum etiam ſpecialì, & indiuidua mentione, & expreſſione dignarum cuiuſcumque qualitatis, ſtatus, gradus, & conditionis ſint, vel fuerint, & quacumque dignitate etiã Cardinalatus fulgeant cenſendas, habendas, & intelligẽdas eſſe, cenſerique, haberi, & intelligi debere perinde, ac ſi in eis, & quacumque illarum parte appoſita eſſet clauſula omnium, & ſingulorum iurium prædictorum dictæ Cameræ Apoſtolicæ, ac reſpectiuè Eccleſiarum, & beneficiorum, in eiſque ſucceſſorum præſeruatiua, verbis infra ſcriptis, ſiue ęquipollentibus concepta, videlicet (ſaluis ſemper, & in ſuo robore permanentibus prædictis regula, & Conſtitutionibus, reſolutionèque, & decreto Camerali ſuper ipſius regulæ declaratione die xiij. Ianuarij M. DC. XXV. en anatis, quibus omnibus nullo modo intendimus derogare.) Prætereà etiam decernimus nunquam de cætero in quibuſcumque conceſſionibus, & diſpoſitionibus, indultis, facultatibus, & gratijs etiam motu, ſcientia, & poteſtatis plenitudine paribus, etiam quorum ten. &c. & quaſcunque alias clauſulas etiam derogatoriarum derogatorias habentibus, ac etiam per viam legis, vel indulti generalis etiam conſiſtorialiter, & aliàs quomodolibet ſub quibuſcũque tenoribus, & formis per Nos, & quoſcumque ſucceſſores noſtros huiuſmodi concedendis, ſeu à Nobis, vel illis emanandis numquam præmiſſis omnibus, & ſingulis cenſeri in aliquo præiudicium, nec derogatum, niſi in eorum quolibet fuerit expreſsè, & diſpoſitiuè, non autem per clauſulas generales idem importantes, ſeu euentualiter præſenti noſtræ conſtitutioni derogatum. Præſentes verò litteras omniaque, & ſingula in eis contenta quęcumque etiam ex eo, quòd in præmiſſis, ſeu eorum aliquo intereſſe haben. ſeu habere quomodolibet prætendentes eis nullatenus conſenſerint, nec ad ea vocati, & auditi, minùſque cauſæ, propter quas ædem præſentes emanarint, adductæ, verificatæ, ſeu aliàs iuſtificatæ fuerint, nullo vnquam tẽpore de ſubreptionis, vel obreptionis, nullitatis, ſeu inualiditatis vitio, aut intentionis noſtræ, vel alio quopiam defectu etiã quantumuis magno, inexcogitato, & ſubſtantiali ſiue etiã ex eo, quòd in facultatibus teſtandi, ac aliàs de rebus, & bonis diſponendi quibuſuis etiam S. R. E. Cardinalibus à Sede Apoſtolica, vel aliàs quomodolibet ex quacumque cauſa etiam fauorabili, publica, & pia, etiam ratione conſanguinitatis, vel affinitatis inter concedentem, & priuilegiatum exiſtentis, ac aliàs quouis modo etiam conſiſtorialiter cõceſſis caueatur expreſsè, quòd illis vti intuitu, & in remunerationem laborum, & onerũ quorumcumque vel ratione legationum, aliorùmque officiorum etiam Romanæ Curiæ, & dignitatum quarumlibet etiam ſpeciali nota, & expreſſione dignarũ, ac aliàs ex titulo & cauſa merè oneroſis, & aliàs quouis modo attributis nullatenus, vel non niſi ſub certis modo & forma tunc expreſſis, derogari valeat, ac in præmiſſis, ſeu eorum aliquo ſolemnitates, & quæuis alia ſeruanda, & adimplenda, ſeruata, & adimpleta nõ fuerint, aut ex quo-

uis

uis alio capite ꝺ iure, vel facto, ſeu ſtatuto, & cõſuetudine aliqua reſultante, ſeu etiam enormis, enormiſſimæ, & totalis læſionis, etiam quoad quoſcumque ipſorum priuilegiatorum creditores, etiam quantumlibet priuilegiatos, aut quocumque alio colore & titulo etiam in corpore iuris clauſo, ſeu occaſione, vel cauſa etiam quãtumuis iuſta rationabili, & priuilegiata, etiam tali, quæ ad effectum validitatis præmiſſorum neceſſariò exprimenda foret, aut quòd de voluntate noſtra huiuſmodi, ac alijs Superius expreſſis, ſeu relatis nihil vllibi appareret, ſeu aliter probari poſſet, notarij, impugnari, inualidari, retractari, in ius, vel controuerſiam reuocari, aut ad terminos iuris reduci vel aduerſus illas reſtitutionis in integrũ, aperitionis oris, reductionis ad viam, & terminos iuris, aut aliud quodcumque iuris, gratiæ, vel iuſtitiæ remediũ impetrari, ſeu etiam motu, ſcientia, & poteſtatis plenitudine ſimilibus concedi, aut ſic impetrato, vel conceſſo quempiam vti, ſeu ſe iuuare in iudicio, vel extra poſſe, neque ipſas præſentes ſub quibuſuis ſimilium, vel diſſimilium gratiarum reuocationibus, ſuſpenſionibus, limitationibus, aut alijs contrarijs diſpoſitionibus pro tempore quomodolibet faciendis comprehendi, ſed ſemper ab illis exceptas, perpetuòque validas, firmas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere, ac per omnes, & ſingulos, ad quos ſpectat, & quomodolibet ſpectabit in futurum inuiolabiliter obſeruari. Sicque, & non aliter in præmiſſis omnibus, & ſingulis per quoſcumque iudices ordinarios, & delegatos etiam cauſarum Palatij Apoſtolici Auditores, & S. R. E. Cardinales, ac Camerarium, & Theſaurarium Cameræ, necnon Præſidentes, & Clericos Cameræ noſtræ Apoſtolicæ in quauis cauſa, & inſtantia, ſublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate & auctoritate iudicari, & diffiniri debere, irritùmque, & inane quicquid ſecus ſuper his à quoquam quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtan. quatenus opus ſit noſtræ de iure quæſito nõ tollen. alijſque Cancellariæ Apoſtolicæ regulis, necnon quibuſuis Conſtitutionibus, & ordinationibus etiam Apoſtolicis, ac iuramento vel alia quauis firmitate roboratis ſtatutis, vſibus, ſtylis, & conſuetudinibus, etiam immemorabilibus, necnon litteris facultatum teſtandi, aliáſque de rebus, & bonis diſponendi per quoſcumque Romanos Pontifices prędeceſſores noſtros, ac etiam Nos quibuſuis perſonis, etiam S. R. E. Cardinalibus ſub quibuſcumq. tenoribus, & formis, ac cum quibuſuis etiam derogatoriarum derogatorijs, etiam motu, ſcientia, & poteſtatis plenitudine ſimilibus, etiam in remunerationem laborum & damnorum paſſorum, ac ratione officiorũ, & dignitatum, necnon ex titulo, & cauſa merè onerioſis, & aliàs cũ quibuſuis efficacioribus clauſulis, & decretis, priuilegijs quoque, indultis, alijſq. litteris Apoſtolicis in contrarium, vt præmittitur, & aliàs quomodolibet conceſſis, confirmatis, & innouatis: Quibus omnibus, & ſingulis etiamſi pro ſufficienti eorum derogatione de illis, eorùmque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & indiuidua, non autem per clauſulas generales idem importantes mentio, ſeu quæuis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſeruanda foret, tenores huiuſmodi ac ſi ſpecificè, & ſigillatim expreſſi, & inſerti forent, præſentibus pro plenè & ſufficienter expreſſis, & ad verbum inſertis habentes, ad effectum omnium & ſingulorum præmiſſorum, ſpecialiter & expreſsè derogamus, cęteriſque contrarijs quibuſcumque. Vt autem præſentium litterarum notitia ad omnes deueniat, volumus quod illæ, ſiue earum exempla ad valuas Baſilicarũ Sancti Ioannis Lateranen. ac Principis Apoſtolorum de Vrbe, & in acie Campi Florę affixæ, ſeu affixa omnes ita arceant, & afficiant perinde, ac ſi vnicuique perſonaliter intimatæ, vel intimata fuiſſent, quòdque earumdem præſentium tranſſumptis, etiam impreſſis, manu alicuius Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo alicuius perſonæ, in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ, munitis, eadem prorſus fides in iudicio & extra adhibeatur, quæ ipſis præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Dat. Romæ apud Sanctum Petrum ſub Annulo Piſcatoris Die 5. Aprilis M. DC. XXVIII. Pontificatus Noſtri Anno Quinto.

M. A. Maraldus.

Anno à Natiuitate Domini Noſtri IESV CHRISTI *milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo octauo, Indictione vndecima, die verò decima menſis Iunij, Pontificatus Sanctiſſimi in* CHRISTO *Patris, & D. N. D. Vrbani Diuina prouidentia Papæ Octaui, Anno eius Quinto, ſupradicta litteræ Apoſtolicę, ſeu Conſtitutiones affixę, & publicatæ fuerunt ad valuas Baſilicarum S. Ioannis Lateranen. & Principis Apoſtolorum de Vrbe, ac in Acie Campi Florę, dimiſſis ibidem præſentibus litteris per aliquantulum temporis ſpatium affixis, & deinde amotis; poſtea earundem exempla etiam impreſſa, & affixa, vt moris eſt, per nos Franciſcum Pignocatum, & Camillum Fundatum Sanctiſſ. D. N. Papę Curſores.*

Brandimartes Latinus pro D. Mag. DD. Curſorum.

Romæ ex Typographia Reu. Camerę Apoſtolicæ
M. DC. XXVIII.

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

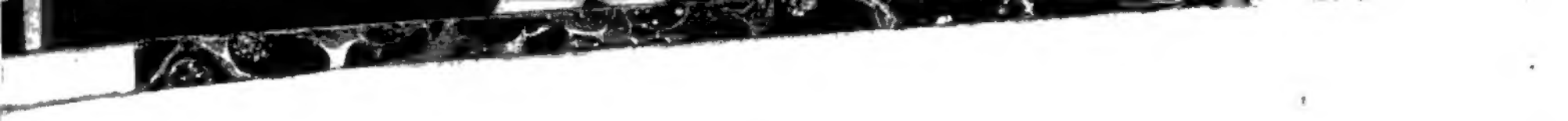

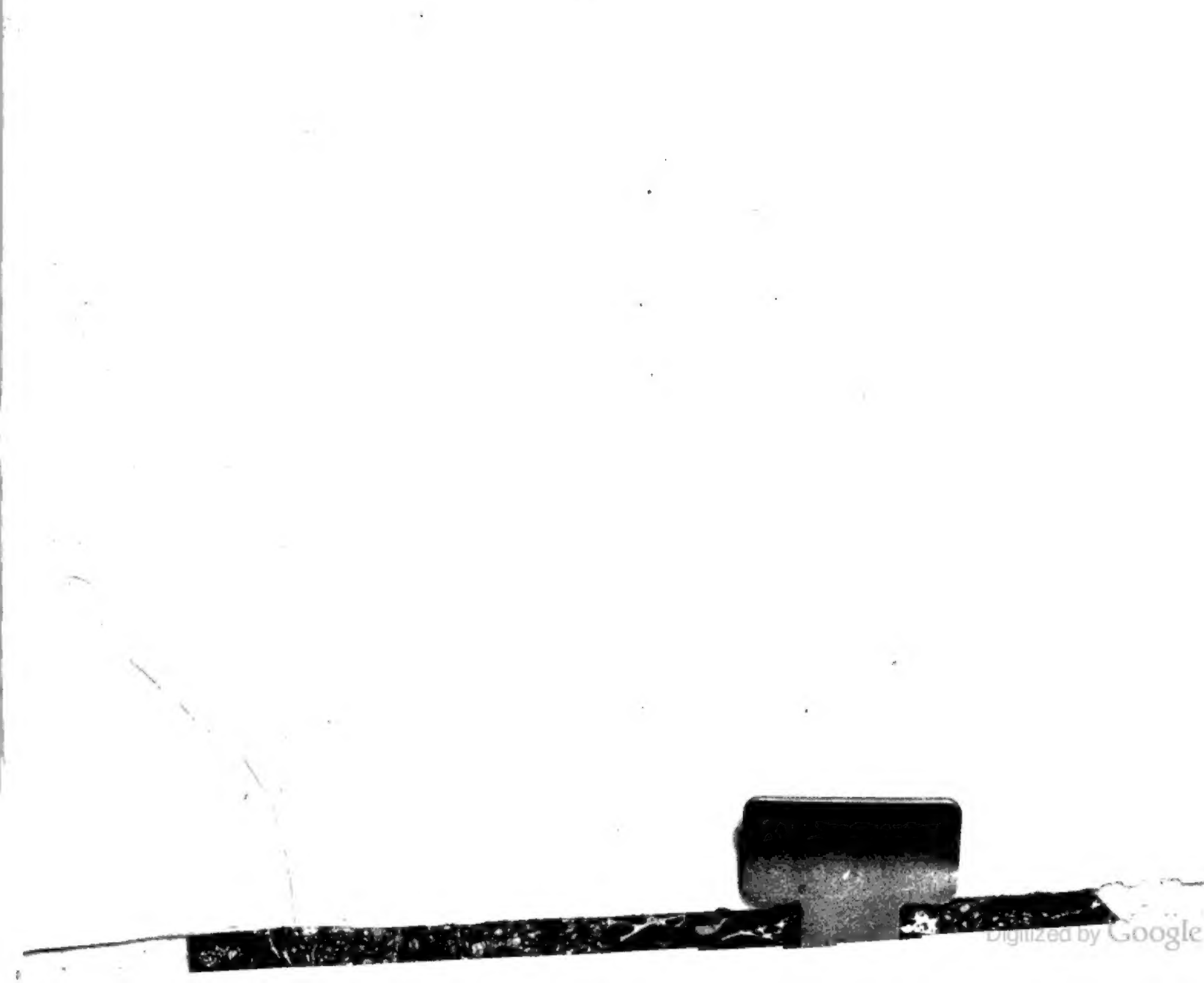

Digitized by Google
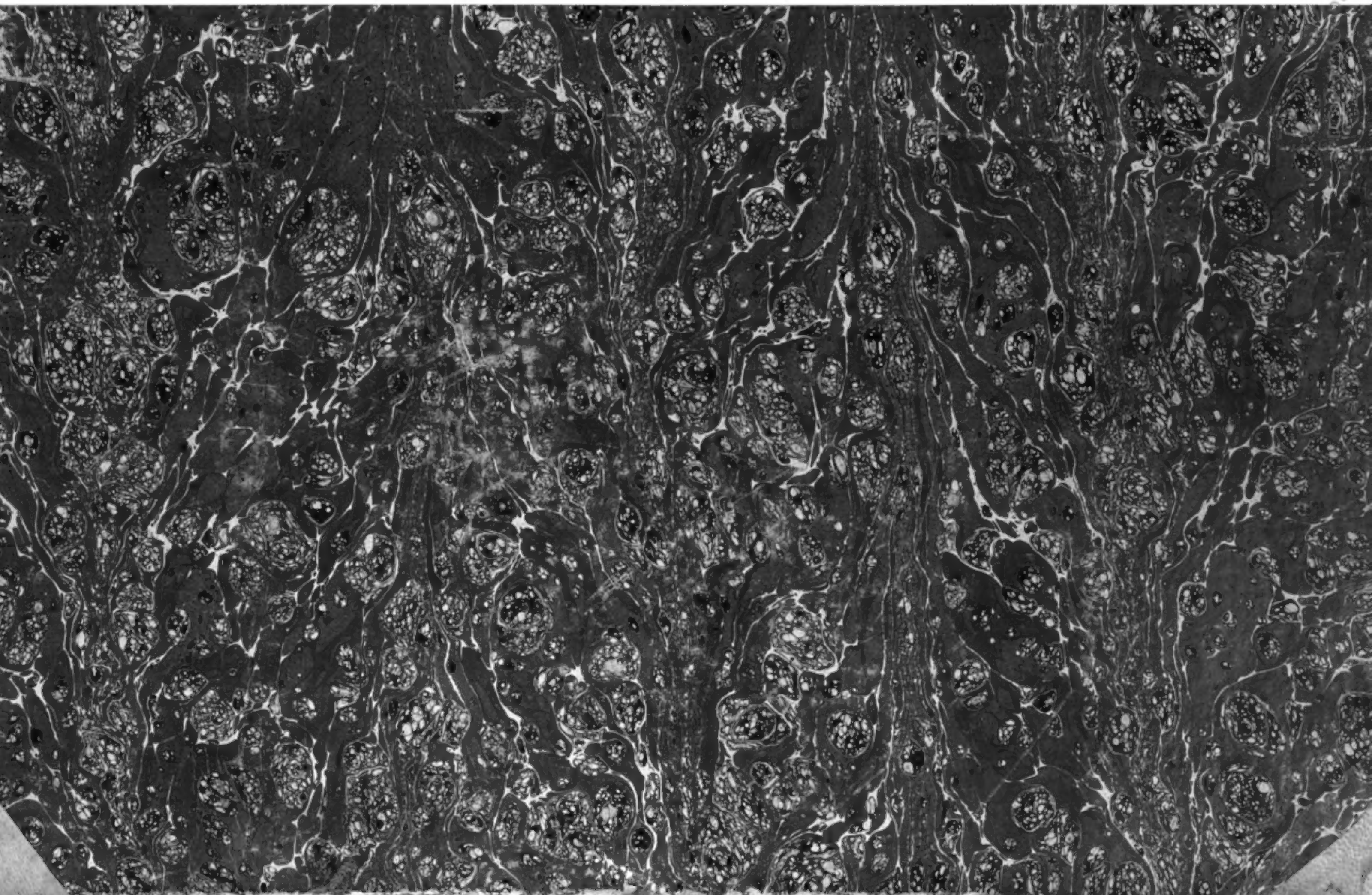
Digitized by Google